

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

EYXOΛOΓION

S I V E

R I T U A L E

G R Æ C O R U M.

Bibliotheca Academiae Lausannensis
EYXOΛOΓION

S I V E

RITUALE GRÆCORUM

COMPLECTENS

RITUS ET ORDINES

**DIVINÆ LITURGIAE, OFFICIORUM,
SACRAMENTORUM, CONSECRATIONUM, BENEDICTIONUM, FUNERUM,
ORATIONUM, &c. CUILIBET PERSONÆ, STATUI, VEL TEMPORI CONGRUOS,
JUXTA USUM ORIENTALIS ECCLESIAE,**

**Cum selectis Bibliothecæ Regiæ, Barberinæ, Cryptæ-Ferratæ, Sancti Marci
Florentini, Tillianæ, Allatianæ, Corefianæ, & aliis probatis MM. SS.
& editis Exemplaribus collatum.**

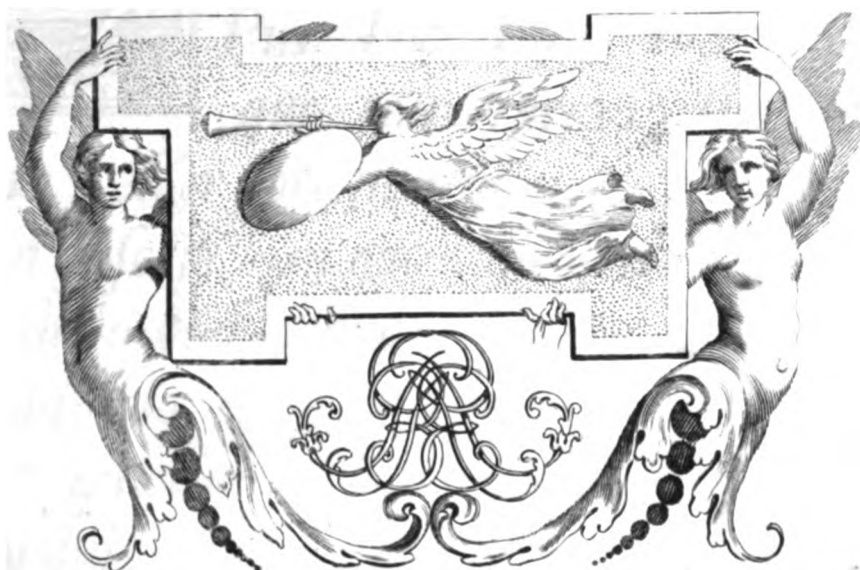
*Interpretatione Latina, nec non mixobarbararum vocum brevi Glossario, æneis figuris, &
observationibus ex antiquis PP. & maxime Græcorum Theologorum expositionibus*

ILLUSTRATUM.

Opera R. P. JACOBI GOAR, Parisini, Ordinis FF. Prædicatorum, S. Theologiæ Lectoris.

EDITIO SECUNDA

Expurgata, & accuratior.

V 1150

V E N E T I I S,

EX TYPOGRAPHIA BARTHOLOMÆI JAVARINA.

M. DCC. XXX.

S U P E R I O R U M P E R M I S S U.

MOTIOLOXVE

MUSCULUS MINUTUS

OF THE

OF THE

MUSCULUS MINUTUS

MUSCULUS MINUTUS

MUSCULUS MINUTUS

MUSCULUS MINUTUS

MUSCULUS MINUTUS

MUSCULUS MINUTUS

MUSCULUS MINUTUS

MUSCULUS MINUTUS

MUSCULUS MINUTUS

MUSCULUS MINUTUS

MUSCULUS MINUTUS

MUSCULUS MINUTUS

MUSCULUS MINUTUS

MUSCULUS MINUTUS

MUSCULUS MINUTUS

MUSCULUS MINUTUS

MUSCULUS MINUTUS

MUSCULUS MINUTUS

MUSCULUS MINUTUS

MUSCULUS MINUTUS

MUSCULUS MINUTUS

MUSCULUS MINUTUS

MUSCULUS MINUTUS

MUSCULUS MINUTUS

MUSCULUS MINUTUS

MUSCULUS MINUTUS

NICOLAOCARAGIANO

VIRO NAVO ET INDUSTRIO

BARTHOLOMÆUS JAVARINA

TYPOGRAPHUS

S. D.

*P*us hoc tam eruditum, idem-
que tam rarum, suasore & au-
ctore te, Vir præstantissime, typis meis recu-
dendum suscepi: in quo cognoscere potuisti, quan-
tum iudicio tuo tribuam. Nunc cognosce, quan-
tum auspicio & patrocinio. Alii sibi magna
nomina quærunt: ego magnum hominem quæ-
rere volui. Jamdiu enim in te admiror (quis
autem non admiratur?) incredibilem quamdam
consilii & prudentiæ vim, qua mercaturæ ratio-
nes

nes universas ita tenes, ut fortunam auctoras-
se quodammodo videaris, & rationi subiecisse.
Porro mercaturam cum dico, nervos civitatis
dico, unde privatæ publicæque opes, unde na-
tionum potentia, unde humani generis felicitas.
In hoc laudis genere cum tantopere excellas,
non tamen hoc uno contentus es; sed in lit-
teras quoque & eruditionem excurris. Horum
alterutrum ingenia vel maxima fatigat; utrum-
que fatigare tuum non potest. Quandoquidem
autem Græcis studiis, hoc est patriis, maxi-
me delectaris, habes hic, unde animum pa-
scas cognitione pulcherrima eademque utilissima.
Sed non est opus, ut tibi commendem, quod
tibi jamdiu familiarissimum est; atque adeo quod
aliis multis probatum iri confido, quia tibi pro-
batur. Pauci enim sunt in re hac qui utantur
iudicio suo: pessimeque nobiscum ageretur, si il-
li dumtaxat libros compararent, qui librorum
pretium ipsi per se cognoscerent. Hac spe vel
in primis fretus, Goarî Euchologio animum
adjicere non dubitavi; nullique aut diligentiae,
aut impensæ peperci, ut cum a me exiret, nomen
tuum ferre cum dignitate posset. Ecce tibi to-
tam voluntatis industriæque meæ rationem; cui si
tu pro tua humanitate faveris, invidorum ru-
musculos identidem in me conatusque meos ex-
citari solitos, magna animo conveniam. Vale.

scribitur a. 1668. (Sunt in h. non in m.)

ILLU.

ILLUSTRISSIMO D. D.
NICOLAO
DE BAILLEUL
CHRISTIANISSIMO REGI
A SANCTIORIBUS ET SECRETIORIBUS
CONSILIIS,

Summoque ejus *Ærarii Præfecto*, *Reginæ Regentis Cancellario*,
Principis Galliarum Senatus Præsidi, &c.

ULTRO se prodit in publicum *Eubologium* opus, nec latere diutius in tenebris potest, quod ut luci daretur, & publici fieret *Juris*, blandi suggestit, paterne sapientie monuit, tandem suaviter impulit animus ille Tuus, qua publicis commodis totus addictus, sicut commune Regis *Ærarium*, suo neglecto, temporariis in dies adaugere studeas divitiis; ita de mystico meo (quod justis vere titulus *Tuum* est) poculio, spiritualibus *Ecclesiæ* thesauris aliquid accessionis, non absque mei periculo, fieri voluisti. Nec injuria Te primum adit, ut Tuis consiliis e tenebris erusum, primam sui frontem Tui splendore nominis illustratam gerat, & quod nonnulla sub Tuis auspiciis, cum a me, sum ab exteris objecta superavis impediencia, cum virtute sui ipsius tabella, Tibi se primum sistat, nec

minus a me gratibus, quam a Te gratis insignitam, Tibi dominis inscriptione si-
 bi decus & auctoritatem sentiat adjunctam. Favet, annuit, jubet Ecclesia Con-
 stantinopolitana, quæ sicut in suis Proceribus (inter quos supremum Logothetam
 locat) Palatinorum nomina Procerum veneratur, ita pietatem & Claritudinem
 Tuam venerari gestit in Euchologio suo, & a Tua vicissim dignitate ἀποχρίνων
 ἀξίωμα comparare. Patere igitur, Illustrissime, ut dum Græco ex semine confor-
 tioque Latinum factum hac in nostra communi patria me peperisse, fautor illius,
 imo pene auctor, gratularis; ejus Te ἀντιστοιχῶν, hoc est secundæ natiuitatis & lu-
 cis in orbe Christiano capiendæ, non tam Latino more Susceptorem deligi, quam
 Græco ΣΥΝΤΕΚΝΟΝ instituto, congratuler nuncupari. Facies sane, si is es, qui
 esse soles, Humanissimus, Equi amantissimus, strenuus rerum nobilium Assertor,
 ac vindex. Humanitate jam Tibi feliciter urbis Regiæ populos deoinxisti, equi-
 tate Senatum Principem, Senatus ipse collega, Tibi feliciter comparasti: animi cel-
 situdine & ad res sublimes innata aptitudine Regem ipsum primoribus Regiæ po-
 restatis administris annumeratus, felicissime promeruisti. Beneficæ Tuæ humanita-
 tis officia plebs videri clamat, Senatus equitatem Tuam inter suos coopratione lau-
 dat, Regina Sigillorum suorum delatione, Rex demandata Aerarii sui prædicat
 custodia; sic ut nullus super sit erroris suspicioni locus, ubi tot in unum ad unius
 merita comprobanda succiduis temporibus oracula conspirarunt. Nam quod paucis,
 quod ferme nulli contigit, ut jus æqua lance & cum facilitate, omniumque sibi
 animos devinciens e Prætorio tribunali diceret inter cives, & Regiam plebecu-
 lam paterno studio pasceres & foveret, sollicita cura protegeret, ejus deinde mu-
 nicipalia jura, immunitates, libertates a Principibus concessas fartas vellet & re-
 ctas, eoque diuturniores efficeret, quo cum Principis obsequio redderet conjunctio-
 nes; hoc Tibi tamquam meritis comparatum obligit, ut quod alii pluribus votis
 ambierunt, id ultro Tibi populares Ordines deferrent, Princeps decerneret, univer-
 sa Parisiorum congauderet civitas, non semel modo, sed & secundum, sed &
 tertium, cum sibi Decurionum Præfectum dari, quem prius ipsa Protectorem, ci-
 ves Patrem, cunctorum opes Vigilem, ædes ipsæ Custodem agnoscerent & prædi-
 carent. Exinde cum perpetuos Tibi fasces populi meditarentur Comitibus, Te sibi
 Curia voluit, & quem repetitis ac continuis votis singulæ per Urbis regiones
 personabant Tribus, primis & infulatis Senatus Proceribus adlectum, Capitolium
 extulit; nec dissolūtas Bicolorem vestem quam desuleras, in plenam Purpuram Po-
 pulus invidit mutari, qui suis insignibus Senatoriam dignitatem fueras omina-
 tus, & plus cunctis prodesse sentiret, quo fieres excelsior. Hinc Regina Impe-
 rii Gallici, tunc consors, nunc moderatrix, sublimia conspiciari semper consueta,
 eas in Te probavit animi dotes, quas Populus venerabatur, suspiciebat Sena-
 tus, & Te suum renunciavit Cancellarium, quem Populus tutorem, Sena-
 tus auctoritatis vindicem cooptarat prius. Nusquam tamen a pascenda (ut a
 principio consueveras) plebis cura, aut a cobonestando Senatus supremo collegio
 liberata Te voluit, ut maiestate ita prædomina pollens Regia; quin etiam mili-
 tia merces, pacisque munimen, Tibi uni commisit, cum Regiæ Publicique Ae-
 rarii summam Præfecturam in Tua fidelitate vigilantiaque reposuit, intelligens in
 suo esse universa, quæ Tuæ fidei creduntur, & sollicitudini commendantur.
 Quid in negotiorum surbinibus, in casuum procellis timeat industria Tua? Re-
 giam Lutetie Cymbam dudum Navarcha vexisti, suecrescentem in dies Cesa-
 rem Gallicum quæbis, cum Fortunas ejus regis, Regniq; Fortunam omnem mo-
 deraris: eoque coram sapientibus, & probis beatus, quo virtus, quæ Te in pu-
 blico domique circumstipat, regni communes opes, quæ putarent alii Fortune do-
 na, privatos in Lares, quippe sacros integritati & innocentie, non admittis,

*statum abest ut privatos in usus converzat. Laribus in illis, sancto in Museo,
 & secretiore devotionis suae penetrati, quinimmo sacratiore in animi Tui aede, ubi
 perenniter curas Publico, labores Regno, Regi vitam, Deo pietatem, cultum,
 animam litas, Eucbologicum volumen, ceu sanctam Ecclesiae Graecae suppellectilem,
 venustum modernae pietatis, antiquae venerandum simulacrum, Tuo nomini con-
 secratum, appenditur. Admisses jam editum librum, quem ut ederesur, auctoris-
 se juvisti, tutaberis ex materia divinum, ex verbis colendum munus, & votum
 maxime Te dignum, qui dum caduca & temporanea administras, sacra tamen &
 caelestia meditari non desistis. Annues, ut fido, votis humanus quidem ille Tuus
 in litteratos omnes animus, longe vero propensior in observantissimum Parisiensem
 nostrum S. Mariae Conventum, cujus inter membra Dei benignitate numeror,
 universamque Praedicatorum familiam, quae sua Tibi, meo nomine, quantulumcum-
 que reddis vota: quodque reliquum est εὐχαριστῶν λόγους Deum interpellat, ut cujus
 nutu atque consilio ad moderandum Justitiae Regniq[ue] asylum admosus es, ad id
 munus Te longum, & nisi vota modum excederent, aeternum sospites. Lutetiae
 Parisiorum in Caenobio Sanctissimae Mariae Annuntiatae Ordinis Fratrum Prae-
 dicatorum, Kalendis Januarii, Anno R. S. H. M. DC. XLVII.*

ILLUSTRISSIMAE Dominationi tuae devotissimus

FR. JACOBUS GOAR. S. T. L.
 Ordinis Praedicatorum.

INTERPRETIS
AD LECTOREM
PROOEMIUM.

Nautis amplas quantumvis & copiosas Geographiæ & Hydrographiæ tabulas & indices nactis familiare est, ut si in illis quas lustrarint alii diligenterque depinxerint regionibus, novum ipsi sinum, promontorium, urbem, portum; novos homines, nova regna, mores inauditos detegant & agnoscant, hæc propriam industriam commendaturi, vel rei nauticæ notitiam, & aliorum promoturi utilitatem, prioribus excusis tabulis appingere, novisque commentariis consignare non vereantur: auctores pariter quamplures (ceum nautas celebriores totum, quacumque patet, orbem cursim describentes) ubi scriptis suis, ritus Ecclesiæ penè universos, comprehendisse demiror, prosperum aliquem successum, ex meo qualicumque conatu excepturum speravi, si Ecclesiæ solius Orientalis mores, eosque minus notos, Euchologii textum & sensum interpretatus, aliorum elucubrationibus adnectam: cum ex eorum cognitione, utilitas eadem illorum auctorum lectioni accedere possit, quam confert amplissimo regno peragrandò portus, fluvii, saltus, regionis unius notitia, ex cujus defectu hæsitare plerumque, errare frequenter, periclitari sæpius, in baratrum & præcipitium se agere nonnumquam viatorem contingit. Ecclesiam ergo Græcam, amantissime Lector, velut peregrinam, & nobis hanc mundi partem incolentibus ignotam plurimis Provinciam, in Euchologii sui tabula tibi designo, imò totius ipsius Ecclesiæ, immensis licet diffusæ spatiis, partem non modicam simul delineandam suscipio. Novum enim orbem ut non adinvenit Americus, sed ejus unius quem Deus olim condidit partem detexit, & moribus licet diversos, communi tamen nobiscum stirpe reperit homines progenitos: aliam pari modo Ecclesiam non suscipio delineandam, sed eam quæ spatiis, & usibus (utnam non animis) a nostra quidem dissita videtur, ex uno tamen Salvatoris effosso latere olim profluxit, & ad unius Sponsæ cum reliquis membris venustatem exprimendam, ut quondam juverit, & nunc in subditis fidelioribus juvet, describendam suscipio. Ecclesia siquidem universa cum non minus mundo, unitate gaudeat; plures tamen in se complectitur Ecclesias, velut orbis provincias, aut urbes. Cum unica sit, inquam, & unius amicæ unice dilectæ nomine, a sponso Domino compelletur, multiplici nihilominus apud diversos populos agendi consuetudine, miraberis discrepare: & cum moribus diversis divinum numen profiteretur aut colit (sitamen uno fidei charitatisque spiritû nexuque informetur & colligatur) non secus plures in uno Deo
beatitudinem

beatitudinem percepturos , quam superficies metam unam in centro viis variis reperturas lineas mittit , ipsa filios fovet & constringit . Non ita namque hæc ab illa , vel Orientalis Ecclesia a nostra discrepat (de primæva illius ætate , vel de sana quæ tempore hoc restat parte , heu modica licet , loquor) ut ubique in iis quæ ad omnimodam fidei unitatem , & conformem religionis observantiam pertinent , non conveniat cum ea , & ita conveniat , ut sine vituperio possit simul in ritibus discrepare . Quæ res , amabo te , ad unius Dei simplicitatem , & ad animæ cujuslibet nostrum perfectionem accedere prope videtur , illius quidem , qui triplicem in natura non respuit personarum distinctionem ; hujus vero , quæ quamvis perfecte unica sit , diversis nihilominus est insignita facultatibus , quæ unum Deum unica simplicissima constantem essentia , tribus & simplicissimis in se personis distinctum agnoscit , amat , & adorat , cujus virtus infinita omnium rerum activa , totius unitatis est principium , & earumdem una est ratio distinctionis ; illaque eadem est ratio existens in universo corpore , in quo quia universalis est , tam multos & dissimiles , ut sensus docent , producit & operatur effectus : atque ita nullus nisi forsan ignarus , rituum diversitatem in Ecclesia , Dei sponsa , & vivo perfectionum ejus speculo , audebit condemnare , quæ unam quam ab incunabulis amplexa est (quamvis in aliquibus defecerit) antequam extrema clade mundus intereat , profitebitur fidem ; prout hucusque eundem sacramentorum , etsi unum ab alio ritu vel ministro differat , usum cum laude retinuit . Quid ? si ipsa Sponsum suum unicuiusque gentis idiomate laudare non erubescit , putas a cæremoniæ varietate , tamquam ab inconstantia crimine aut mentis unionis , agetur rea & damnabitur ? Nequaquam . Nam si multis modis exposita soli , pro vario lucis aspectu , vel corporis motu , tam varios colli sui colores discriminet columba : ecce tibi Ecclesia est quæ de foraminibus petrae angularis in cruce fracta prodiit , & ad quæ si mala avis involet , se recipit . Audis ut formosam illam Dominus appellet , dum invitat : sed unde tantam sibi pulchritudinis fecit accessionem ? non aliunde quam ex unitate , quæ cum varietate conjuncta , suum adauget splendorem , de qua felicius supra cæteros more suo Regius Propheta cecinit . *Assitis regina a dextris tuis in vestitu deaurato circumdata varietate* . Variæ cæremoniæ simbræ sunt aureæ , varietatibus distinctæ , quarum diversitate ad unius Dei cognitionem simul & amorem allicit , allectos excipit , afficit exceptos . Una est Orientalis Ecclesia , una est Occidentalis , unum Deum auctorem omnium suspicit , ac veneratur , penes externos venerationis ritus hæc ab illa discrepat : quia unus & idem operatur in ea Spiritus , qui se Sponsæ facturum murænullas aureas vermiculatas argento profitebatur . Deus ergo Opt. Maximus cum sit unicum fidei , quam utraque Ecclesia profitetur , objectum : hinc si alterutrius sequaces quæ sit spes illorum , quid expectant & expectent , velis interrogare ? respondebunt beatitudinem esse totius suæ expectationis objectum , quoniam in unica Sacramentorum perceptione nascuntur , aluntur , & perficiuntur . Nam si Latina totum orbem cum Græca partiatur & dividat , quid mirum si

Eucholog.

e

variis dividantur agendi rationibus? sensus verborum eundem Dei cultum apud utramque sonat: sonus linguarum discrepat. Duo sunt Sponsæ ubera quæ dilectus vino meliora prædicat: ad ea duabus hinc inde manibus liberos applicat, applicatos lactat, lactatos inebriat: homines tamen duplici utentes corde fugit, quia unico vivit: quo impense adeo Sponsum redamat, ut vel ipsa Sponsi corde vivat, vel Sponsus suo seipsum velit amare: uno etiam utero non geminum modo forum, sed geminum etiam populum complectitur, & uno sinu fovet. Geminas etiam, quodque magis mirandum tibi est, sibi invicem adversas habet manus Sponsa: sed quid obest si se averſentur earum convexæ partes, si tamen palmæ convenient? si una alteri succedat in opere, & ad eundem se simul accingant laborem? Morem itaque suum in Ecclesia Græcus adhibeat, & a suis ritibus numquam Latinus recedat; & huic ille utinam conjunctus, uni Sponsæ capiti adhæreat, in quo vivat, & a quo in charitatis opus dirigatur. Paulum Doctorem se habuisse Græcia prædicat, non inficias jero: sed Latinam a Petro, quem & Græcia ἀπόστολον κορυφαίον, & πρωτοκορυφαίον salutatur, & ab ipso quoque Paulo fidei rudimenta, & agendi documenta suscepisse meminerit, & advertat. Potuitne Petrus, quæ Pauli doctrinæ contraria essent, statuere? Scelus est ista cogitare. Potuit quidem diversa, sed quæ in eundem scopum referret, observanda præcipere. Adde quod Paulus ipse contrarios ritus in diversis Ecclesiis, si Baronio fidem detrahare nolimus, instituit. Utinam manens in sua vocatione Græcus modernus, pari benevolentia Latinorum nomini consuleret, qua Latini Græcorum existimationi plurimum tribuunt, Patres eorum commendant, scripta venerantur, sectantur doctrinam; & si quem in eis humanæ fragilitatis lapsus advertant, nec laudare possunt, nec debent admittere, ubique tamen pro viribus & industria excusant. Sed forsitan rogabis, qua ratione, aut in quibus, cum de ritibus præsertim agitur, utraque poterit Ecclesia convenire? In promptu responsum habes, si utramque ab Apostolis stabilitam fuisse, & edoctam, & a sanctis plerisque viris plurimo tempore dixeris administratam. De Latina impium foret contrarium suspicari: de Græca Euchologium præsens insigne tibi ob oculos proponit monumentum: Ritus videlicet ab Apostolis institutos, in pluribus cum Latinis concordēs, vel saltem illis non adversos, plurimos a Patribus successu temporis amplificados, nullum solida auctoritate, vel ad minus veteri acceptione non firmatum: si quid amplius expostulas aut arguis, addam MM.SS. cum editis collationem, subjungam & notas, quæ difficultatis cujusvis enatae dissolvent, si bene reor, argumentum. Sarta tecta est existimatio mea. Non enim correctoris, si nævum aliquem deprehenderis, suscepi provinciam, neque Commentatoris sustineo personam: secundum hoc otium desiderat, alioſque novi, qui δογματικῶς hæc velint perscrutari: mihi satis fuit διηγηματικῶς illa enucleasse: primum vero summi Pontificis mandatum postulat & auctoritatem, Græcorumque ad id accedentium consensum, ne quid in suis ritualibus ignorantia Latinorum, quod facile fieret, corruptum obijcere possent, aut invidia confictum. Totum ego quod octo annis in Oriente versatus, recte satis in eorum Ecclesiis fieri oculis percepi, mente intellexi, Græcorum quoque ipsorum voce docente di-

dici , profero : horum quædam nostram fidem solide confirmant , nostros comprobant ritus , & antiquos cæremoniarum stabiliunt usus. Verum , Lector amantissime , ut conspicuam & nulla ex parte non manifestam habeas. nostri laboris seriem , attende . Edita quæcumque Euchologiorum exemplaria novitatis & mutationis admissæ receptæque suspecta , nonnullos habituros ratus , nullius illa fore auctoritatis , si MM. SS. ritibus in eis repertis attestantia deficerent , duxi : quibus itaque potui , tum labore , tum industria , comparata cum editis contuli ; & si utrorumque numerum scire desideras , percenseo. Edita quidem sunt ea , quæ annis 1544. 1550. 1570. 1571. 1600. 1629. & textus ipse quem sequor , & exhibeo , Venetiis 1638. publici Juris est factus , MM. SS. vero cum nullibi patria potuerit exhibere , præter fragmenta liturgiarum , paucarum orationum , ritus Ordinationum , & Canonis Methodii de Lapsis in Regia Bibliotheca sparsim extantia ; totum & integrum Euchologii volumen aliunde exquirere compulit necessitas : unde non copiam quam neglexi , sed delectum , quem ambivi , offero , Primum eorum vetustissimum a V. C. & eruditissimo Leone Allatio plura sæcula , a quibusdam octavum etiam antiquitate superare creditum , e Bibliotheca Conventus Florentini Sancti Marci Prædicatorum Ordinis , in Emin. D. Cardinalis Barberini aliam translatum , a Patribus quibusdam nostris , unius ex Concilii Florentini Assessoribus fuisse proprium dicitur , a quo ibidem relictum , post annos nonnullos Juris cujusdam civis nobilis factum , ab eo dicto Conventui datum , in foliis liminaribus hæc me , pluribusque aliis testibus , scriptum adhuc Latinis verbis defert . 33. *de primo banco. Orationes Missæ , & totius Officii secundum Basilium , Conventus Sancti Marci de Florentia Ordinis Fratrum Prædicatorum. De hereditate Nicholai de Nicholis* . Unde quia e Conventu Sancti Marci ad Eminent. Card. Barberini Jus transiit ; utriusque nec non discriminis ab aliis Euchologicis MM. SS. Barberinis , quibus usus sum , indicandi causa , ubique in hoc opere *Barberinum Sancti Marci* , censui nuncupandum . Secundum illud idem est , *Euchologium Patriarchale* , quod ut scribit Arcudius lib. 6. Concordiæ cap. 5. *in Concilio Florentino Georgius Vari Cretensis Presbyter Græcus Juliano Presbytero Cardinali S. Sabine donavit , ut in calce manu ipsiusmet Cardinalis notatum est* , quo donatus deinde Bessarion Cardinalis , Cryptæ Ferratæ factus Abbas , illud eidem Monasterio post obitum legavit asservandum . Tertium Allatii est , ejusque characteres quarti retro sæculi vetustatem Allatii ejusdem sententia exprimunt . Illud , me judice , jussu vel manu Germani Amathuntis Episcopi , & summi Græcorum in insula Cypro Antistitis anno Domini 1260. inter vivos agentis fuit exaratum : idque opinandi argumentum mihi est , tum quod præter Pontificia munera , nil fere exhibet , & in Pontificiis quæ continet diplomatibus , Germani ejusdem ubique præfigit nomen , ac insuper Synodi Provincialis sub illomet celebratæ complectitur acta ; tum quod transumptum Bullæ Alexandri quarti Græce redditæ , & a molestiis Latinorum Episcoporum Germanum eundem vindicantis adjunctum ab anno 1287. hucusque servavit integerrimum ; ac denique quod Palæologorum sceptrum Orientis ea tempestate moderantium nomen celebrat in *σαρκοφυλάκιο* officio . Ejusdem ætatis videtur esse quartum MS. e superius laudato Cryptæ Ferratæ Monasterio , a Reveren-

do Dom. Basilio Falasca Monachorum S. Basilii penes summum Pontificem Procuratore Generali, viro propter Græcas litteras & instituta Monastica commendatissimo, amice mihi exhibitum; hoc nequaquam Græcorum Orientalium, sed Occiduorum, id est, in Occiduis Siciliæ vel magnæ Græciæ partibus degentium proprium, a quovis obvio iudice censebitur. Meminit siquidem Siciliæ Principum *Ρογεία*, *Ρυμπέρης* &c. & Episcoporum *Ρολάνδου*, *Αστέλλου* &c. quæ Latina sunt nomina: Regem autem non *Βασιλέα*, (hoc enim nomine solum Imp. salutant Græci) sed *Πῆρα* vocat; ac præterea Sacramentorum Baptismi, Matrimonii, & Extremæ Unctionis ordinem, vel conformem, vel usui Latinorum accommodatum, (quod a suis maioribus, vel rerum Græcarum ignaris quibusdam privatis Episcopis præstitum, non dissimulant ipsi Basiliani Occidui) complectitur. Hoc ubi sum usus, Cryptoferratense Falascæ vocavi. Aliud autem Monasterii ejusdem volumen Euchologicum, ab eo qui dedit, & Monasterio præfuit, Cryptoferratense Bessarionis a me est nuncupatum. Quintum Barberinæ Bibliothecæ aliud ornamentum est, quod & idcirco Barberinum secundum vocito, vel numero 88. signatum. Alia prætereo MM.SS. fragmentum ex ejusdem Emin. Card. Bibliotheca, tum amicorum studio mihi oblata: puta Basilii missam cylindro antiquorum more circumvolutam in memorato Cryptæ Ferratæ monasterio repertam, in cujus calce manifeste legitur *ἡ γράψη ἡ ἱερὰ αὐτῆς μεγάλης Βασιλείας λειτουργία πρὸς τὸ ἔτος μιλῶν Νομβεῖου καὶ διὰ χειρὸν Ἀρσενίου Ἀχρίδου ἀμαρτωλοῦ· ὃ οἱ ἐπιτυχάνοντες πάντες ἐπιτύχουσι*. *Hæc magni Basilii missa descripta est, anno (ab orbe condito) 6510. (id est a Christo nato 1041.) No. 15. manu Arsenii Achridani peccatoris, cui, qui legeritis bene precemini*; aliamque item ejusdem Basilii Liturgiam ab Isidoro Comneno Smyrnenſi mihi nuper Liburni obvio donatam: vel alia non contemnenda repetitis vicibus, a Georgio Coreſio medico & Theologo Chienſi missa, vel denique minoris momenti pauca quædam hinc inde, & præsertim ex Regiis MM.SS. num. antiquis 363. 465. & 1741. collecta. Undecumque aliquid tibi excerptum protulerim, aut examinandum oculis objecerim, nil tibi timebis, (Catholice Lector) ab illapsi abusus, vel a pravi cultus, aut etiam ignorantie corruptela. Puri sunt a depravationis noxa, a me codices electi, Ecclesiæ Romanæ addicti, qui quondam illis usi sunt; & quia de ritibus Ecclesiasticis nulla est nobis cum Græcis controversia, veneranda eorum vetustas, & si dicere liceat, canities puritati, veritati, & sinceritati eorum testimonium profert non excipiendum. Exinde quam pura, quam vera, quam sincera sint edita exemplaria (si quam pauca in meis notis indigitata exceperis) ipse percipies. Hac autem præhabita tum Græci textus integritate, aut fideli ejus collatione & examine, tum etiam successiva præcipuorum rituum ab antiquo constantia, peregrinas hujus Euchologii voces studium nostrum expendet; antiquas, in novum sensum detortas exponet, novas illustrabit, quarum obscuritas aut ignorantia, ignarum quemque percelluisset animo, aut ingratam, & non undequaque notam tibi reliquisset rituum cupidinem vel inspectionem. Cæremoniarum quas tractavi, varietas voluptatem parere poterit, & utilitatem. Quis lepor in Græcorum vocibus, quis decor in vestibus, quæ sanctitas in motibus, gestis, nutibus, quæ gravitas in officiis, cum præsertim, ut in hoc opere videre est, ad

Latinos rursus propius accedant ; eundem retinent sensum , eundem
 unius Dei testantur , & exhibent cultum ; in cuius rei fidem Latini
 hinc , inde Græci , cum opus fuit , & pro morum affinitate licuit , re-
 stimonium , illudque unum tantum , ne verbis fidem adstruere vide-
 rer , adduxi . Peregrinatus sum in Græciam , unde non omnino pere-
 grinus sum reversus . Possunt , ut commune loquitur effatum , pere-
 grini non pauca de suo dicere . Sed quis homo religiosus auderet co-
 ram eruditis atque ideo testibus ocularis , apud suos reversus inaudita
 confingere ? Egregium Arcudii opus habes , de utriusque Ecclesiæ in
 prioribus consensu inscriptum , cuius testimoniis sæpe utor , quamvis
 frequentius oppugnem , ubi error , vel zeli indiscretio (qui juvenis &
 inexpertus patriam suosque reliquit) a suis illum avocat ; tutiusque ut
 plurimum Symeonis Thessalonices Episcopi egregii rituum Græcorum
 interpretis scripta , & doctrinam Leonis Allatii , Georgii Corelli , Pan-
 taleonis Ligaridii , aliorumque quondam , tum voce , tum scriptis , me
 commonentium , & tandem proprium experimentum , oculosque pro-
 prios , ne alienis solum ductus , errem , aut saltem hæream , sequor .
 Satis multa evulgo , & forsitan nimis : quæ si non acute saltem rute : si
 quædam obscure , secure tamen : intento digito lucem monstravi , fon-
 tem ostendi , viam designavi : felicius forsitan alius eam excurret , spa-
 tiaque ejus cuncta metietur . In hac extrema Præfationis parte candi-
 de ex animoque pronuncio , eam sermonis rationem secuturum , qua
 utuntur ii , qui pro auctoritate de Religione tractant . Cur enim e-
 go abhorream a sermone sacro , a porticu Salomonis , a iudicio Sa-
 pientium , qui in gratiam Sapientiæ simpliciter loquuntur ? Ornari res
 ipsa negat , contenta doceri , alienos respuit colores . Græca Latine
 reddere fideliter volui , ad eorum voluntatem , opinor , qui capiunt
 curiosius utraque comparare ; propterea singula verba propemodum
 singulis respondentia feci , ne ad paraphrasim diverterem . Tu fructu
 industriæ meæ qualicumque utere , aut veniam da . Vale .

APPROBATIO DOCTORUM

SACRÆ FACULTATIS PARISIENSIS.

NOs subsignati in sacra Theologiæ Facultate Parisiensi Doctores fidem facimus perfectam a nobis Euchologii Græcorum versionem, item notas in illud editas a R. P. Jacobo Goar Prædicatore; Et quidem versionem Græco textui omnino respondentem reperimus, notas varia eruditione refertas non parum Ecclesiæ utiles judicavimus, nihilque in iis fidei bonisque moribus repugnans deprehendimus. Datum Lutetiæ 29. Februarii Anno Domini millesimo sexcentesimo quadragésimo quinto.

DAMONT.

GUISCHART.

FACULTAS REVERENDISSIMI PATRIS GENERALIS Ordinis Prædicatorum.

FRater Thomas Turcus Sacræ Theologiæ Professor totius Ordinis Prædicatorum humilis Magister Generalis ac servus. Tibi R. P. F. Jacobo Goar Lectori, nec non magistro studentium almi nostri Conventus sanctissimæ Annunciatæ Parisiensis. Tenore præsentium & nostri auctoritate officii Præcipimus in meritum sanctæ obedientiæ ut servaris servandis circa editionem librorum, Euchologium Ecclesiæ Orientalis a te de Græco in Latinum versum, & Scholiis ac Commentariis illustratum in lucem edere non differas; quinimmo quamprimum publici juris facias, quod pro omnium Orientalium Orthodoxorum commodo, & pro asserenda utriusque Ecclesiæ non solum in sacris dogmatibus, sed etiam sacris ritibus & eorum sensu, concordia. Datum Romæ in Conventu nostro Sanctæ Mariæ super Minervam, die nona Junii anni 1644. sub propria nostra subscriptione & officii nostri sigillo.

F. Thomas Turcus Magister Ordinis.

Locus Sigilli.

R. fol. 21.

F. Franciscus Bartolinus Magister & Secretarius.

HAtenus Orientis Ecclesiam malæ suspicionis apud non paucos rumor aspererat, quasi penitus ab Occidentali discreparet, & in Sacramentis, hoc est ipsis Ecclesiæ Catholicæ fundamentis aberraret; Sed Reverendum Patrem Jacobum Goar in Orientem destinasse, ac inter Græcos detinuisse divina providentia videtur, ut simul utramque jungeret, & acerrimum Græci Ritus tamquam per omnia Catholici vindicem se præberet ac defensorem: eo fidelius, quo non fide tenus dumtaxat accepta, vel probatissimis Doctoribus memoriæ commendata, sed ipsis oculis usurpata tradens, cum Discipulo quem diligebat Jesus dicere fidenter audeat. Quod fuit ab initio, quod audivimus, quod vidimus oculis nostris, quod perspeximus & manus nostræ contrectaverunt, dum per solidum Octennium conviveremus Græcis, annuntiamus, ut in Ecclesia Catholica cum rituum diversitate Sacramentorum societatem vel potius unitatem esse omnes intelligant, & societas ista sit Novatoribus unitatis Ecclesiasticæ juratis hostibus æternum confusionis, & impugnatæ veritatis meridiana luce clarioris argumentum. Quare opus istud dignissimum censeo, quod pro communi Catholicæ Reipublicæ bono typis mandetur, & in lucem quam citissime prodeat, utpote non solum approbatione, sed præcipua commendatione multis nominibus egregium. Datum Parisiis in Conventu Sanctæ Mariæ Annuntiæ Ordinis Fratrum Prædicatorum strictioris observantiæ, Kalend. Decembris ann. 1646.

Frater Philippus Bordereau ejusdem Conventus alumnus, & primarius sacre Theologiæ Lector.

EGO F. Joannes de Rechac dictus a Sancta Maria Ordinis Fratrum Prædicatorum, strictioris observantiæ, Conventus Sanctæ Mariæ Annuntiæ Parisiensis, Sacre Theologiæ Professor, & Historiographus Generalis ejusdem Ordinis, fidem facio perlectis, & accurate visis ac revisis Commentariis & annotationibus super *Εὐχολόγιον* Græcorum, mihi nihil occurrissè quod insignem eruditionem non sapiat, sacros Ecclesiæ Romanæ ritus non illustret, Orientalis & Græcæ Majestatem in divinis celebrandis non exhibeat, verustiores Primitivæ cæremonias sub ipsis Apostolorum temporibus non exsuscitet, sinceramque de Sacramentis Doctrinam & antiquis sacrorum peragendorum mysteriis affarim non subministret: quæ cum mihi certiora sint, quippe qui fuerim in Oriente Missionarius, & nec dum auritus, sed testis oculatus eorum omnium quæ in hoc libro continentur, dignum maxime censeo præsens opus quod in lucem edatur, universumque percurrat orbem, ut omnes sciant Ecclesiam Orientalem & Græcam suos adhuc primævos ritus fideliter asservasse, nec ad ejus splendorem aliud deesse, quam Romanæ fidei unitatem, & cum Romano capite adeo peroptatam unionem: quod annuente Jesu Christo Capite seu Romanæ seu Græcæ, præstabit istud opus, cum in eo Rituum Orientalis & Græcæ Majestas exprimatur, a qua nil detrahendum, & quæ si Græcis intacta relinquatur, & Romanæ fidei, & Romano Capiti libenter adhærebunt. Quantum ergo fidelis quisque debet utrumque exoptare, tantum ego prælo dignum hoc opus judico. In cujus rei fidem manu propria præsentibus subscripsi. Die 25. Novembris anno 1646. In Conventu præfato.

F. JOANNES DE RECHAC a Sancta Maria
Ord. FF. Præd. qui supra.

NOI REFORMATORI DELLO STUDIO DI PADOA.

HAvendo veduto per la Fede di Revisione, & Approbatione del
P. F. Tommaso Maria Gennari Inquisitore nel Libro Intitolato: *Eu-
chologion, sive Rituale Græcorum* del P. Giacomo Goar dell'Ordine de' Pre-
dicatori non v'esser cos'alcuna contro la Santa Fede Cattolica; e pa-
rimente per Attestato del Segretario Nostro; niente contro Prenci-
pi, e buonicostumi, concedemo Licenza a Bortolamio Giavarina Stam-
patore che possi esser stampato, osservando gli ordini in materia
di Stampe, e presentando le solite copie alle Publiche Librarie
di Venezia, e di Padoa.

Dat. 6. Luglio 1729. -

(Gio: Francesco Morosini Kav. Ref.

(Andrea Soranzo Proc. Ref.

(

Agostino Gadaldini Secr.

ETXO-

EYXOLOGION

VOCEM *ἑχλῶ* juxta pleraque sua significata aliunde tibi notam , sacro isto in volumine , non nisi pro prece ad Deum fusa , ac benedictione , quam homini ob certum finem , creaturisve aliis , ob rectum eorum usum impertitur , vel pro oratione quam ad Deum pro pietate illius sollicitanda , & clementia in aliquibus imploranda , fundere consueta est Ecclesia , usurpabis Lector benevole : ac propterea *ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΝ* *Collectionem orationum Ecclesiasticarum , benedictionumque seriem esse* , nullo negotio percipies : quamvis non sondo , sed sine vocis attento , possit quoque *Rituale , Manuale , Sacerdotale* Ecclesie Græcæ intelligi. Sacra namque peragendi ritus , Sacramentorum quorumcumque Ordo , varia , juxta necessitatem instantem , precum ratio , in Latino Sacerdotali Ecclesie ministro præscripta ; tota pariter in hoc volumine Sacerdoti Græco , secundum Orientalis Ecclesie consuetudinem , sequenda proponitur . Hujus sin verba quæ feriunt aures , sed sensum ex instituto Ecclesie reconditum attenta mente penetraveris , & *ἑχλῶς λαγὼν* fueris adeptus , nil tibi ferme ignotum tenet *Εὐχολόγιον* : Ecclesiasticæ siquidem *Orationis ratio* , ejus sensus est , spiritusque , unde venit , aut quo tendat , semper investigandus ; ne sine mysterio cæremoniarum cortex , aut littera necem infligens , spiritus viram impertientis vice obrineatur . Euchologium porro qui antiquitatem venerari decerner , eundem illi senii annorumque numerum , atque Ecclesie tribuet : cum ab ejus incunabulis , Christus , Apostoli , Patres sancti , & animarum Pastores , benedictionibus orationibusque quas sequerentur , utandis vel edendis animum apposuerint : nec non etiam , quod scribit Tertullianus de restim. animæ cap. 2. *Penes Deum benignitatis & bonitatis , omnis benedictio intrinsecus nos , summum est discipline & conversationis Sacramentum . Benedicat te Deus , tam facile pronuncias , quam Christiano necesse est .* His si fidem præstes , de Euchologii inventore & auctore non ambiges : ejus tamen normam , sicut & usum , in Mosaica lege superioribus sæculis , & sub ipsa lege reperies . Orationes enim suas , ad diversa quæque lustranda , sanctificanda , tractanda , percipiendave , a Moyse , vel antiquis progenitoribus , successivo Patrum in filios documento exegerunt Hebræi : Deusque ipse Opt. Max. cum creaturis a se primum in lucem editis benedixit , bene precandi , Euchologii que componendi exemplum ob oculos posuit , tradidit , commendavit . Benedixit idcirco Abraham , Melchisedech : Pharaoni , Jacob : Aaron , plebi : David , Bersellai : Symeon , Mariæ & Joseph : quidni & puerulo Jesu , quandoquidem & puerulos Christus ipse Jesus ex Patrum forsan traditione , prospero manuum actu , & precabunda voce excepit ? An non elevatis manibus , dum se se auferret a Discipulis , felicibus illos mundumque universum votis cumulavit ? quem propterea benedicientem imitantur , tunc cum sacrificio peracto , Sacerdotes benedictionibus populum abunde ditatum dimittunt , Nuptiis etiam benedicimus , quas Deus verbo consecravit , Christus præsentia sua sanctificavit . Panem benedictum in Ecclesia , vel in communi mensa sumimus , edocti Christum , non nisi post benedictionem , cælitus pane subministrato turbas in deserto pavisse , & corpus suum panem verum dedisse Discipulis . Aquæ tandem , cibis , frugibus , locis , domibus benedicimus ; quia testante Paulo , *sanctificatur creatura per verbum Dei & orationem* : ut quæ in bonam a Deo creata est , exigentibus hominum peccatis , vel operante dæmonis invidia ,

in eorum perniciem non cedit. Est quoque aliud Orationis genus, quo non tantum Deum ut benefactorem imploramus, sed & ipsi sua de suis offerimus, vel creaturam ejus cultui deputamus, & nosmetipsos tandem sacros efficimus, vel sanctitatem ab eo putamus mutuari. Contingit id vel cum grates pro beneficiis rependimus, cum dedicamus vasa, altaria, templa, Sacramentorum materias, gratiæ promptuaria, postulamus fieri, & denique nos ipsos quavis ratione, orationis tamen ope adjuncta, sanctiores reddere censemus: atque ita non in hominis solius usum, sed maxime in Dei obsequium deputata creatura sanctificatur per verbum Dei & orationem. Hic geminus est cælestis & ad cælestia tendentis orationis polus, Invocatio & Consecratio; totam orationis molem voluit Cajetanus in gemina membra hæc distribui; nos vero cum eo, quamvis Euchologii hujusce partem, ad unam ex illis, quod Lector subtilis, cum lubuerit, deprehendet, putamus revocandam.

Π Ι Ν Α Ξ Σ Τ Ν Θ Ε Ω Α Γ Ι Ω

ΤΩΝ ΕΝ ΤΩ ΕΥΧΟΛΟΓΙΩ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

INDEX CUM DEO SANCTO EORUM QUÆ IN EUCHOLOGIO CONTINENTUR.

Ordine & Officia ex MM. SS. excerpta lincola " notantur. Reliqua
seriem in editis hucusque servatam demonstrant.

Δ Ιερέας τῆς ἱερουργίας, ἡμεῖς, πρὸς
ὕπνριτῃ ὁ διάκονος μὲν τῆς ἱερέας.

Εὐχαὶ τῆς λυχνικῆς.
Εὐχαὶ ἀντιφώνων ἱασημένων.

Ἀκολουθία τῆς ὁρθροῦ.

Ἡ θεία καὶ ἱερὰ λειτουργία τῆ ἐν ἀγίοις πα-
τρός ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

" Ἀλλὰ θεία καὶ ἱερὰ λειτουργία τῆ ἐν ἀ-
γίοις πατρός ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.
Ἀντίγραφος.

" Ἡ θεία λειτουργία τῆ ἐν ἀγίοις πατρός
ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Κατὰ τὴν
πόλει τῆς Χρυσοστόμου.

" Ἡ θεία λειτουργία Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

Ἡ θεία λειτουργία τῆ ἐν ἀγίοις πατρός ἡ-
μῶν Βασιλείου τοῦ μεγάλου.

" Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρός ἡμῶν Βασιλείου τοῦ
μεγάλου, ἱερουργία, καὶ τῆς τῆς αὐτοῦ
ἐκκλησίας.

Ἀκολουθία τῆς προηγιασμένης τῆς ἀγίας
Τραπέζης.

Εὐχέλαια τῆς θείας λειτουργίας τῆς προ-
γιασμένης.

Ἡ θεία λειτουργία τῆς προγιασμένης.

Ἀντίγραφος.

" Τοῦ μακαρίου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης
Κυρίου Συμεῶν, πρὸς τὴν παρὰ, καὶ ὁρ-
σας εἰς τὴν λειτουργίαν.

Τάξις γινόμενη ἐπὶ χειροτονίᾳ ἀναγνώστη &
ψαλτοῦ.

" Εὐχὴ ἐπὶ χειροτονίᾳ ἀναγνώστη καὶ ψαλτοῦ.

" Τάξις ἐπὶ ἀρχιερατικῇ ψαλτοῦ.

" Ἀκολουθία εἰς ἀναγνώστην.

" Εὐχὴ ἐπὶ χειροτονίᾳ Δεσποτάτου καὶ Κηρο-
φορέ.

Τάξις γινόμενη ἐπὶ χειροτονίᾳ ὑποδιακόνου.

Ἀντίγραφος.

" Τάξις γινόμενη ἐπὶ χειροτονίᾳ διακόνου.

Ἀντίγραφος.

" Ἐπὶ χειροτονίᾳ διακόνου.

Εὐχέλαια.

Ο Ρόδο sacri ministerii, quomodo vñ
delicet Sacerdoti Diaconus mini-
strat. Pagina 1

Lucernarii orationes. 28

Vespertinorum Antiphonarum Orationes. 44

Officium Laudum. 39

Divina & sacra missa Sancti Patris nostri
Joannis Chrysostomi. 47

Altera divina & sacra missa Sancti Patris
nostri Joannis Chrysostomi. 58

Alterum exemplar absque titulo. 89

Divina missa Sancti Patris nostri Joannis
Archiepiscopi C. P. Chrysostomi. 85

Divina missa Joannis Chrysostomi. 89

Divina missa Sancti Patris nostri Basilii
magni. 139

Sancti Patris nostri Basilii magni Sacrifi-
cium, juxta magnæ Ecclesiæ ritum. 153

Officium de Mysteriis ante Consecratis
sanctæ Quadragesimæ. 159

Divinæ missæ Præsanctificatorum declara-
tio. 169

Divinæ Mysteriorum ante Consecratorum
missa. 162

Aliud brevissimum exemplar absque titu-
lo. 173

Beati Metropolitz Thessalonices Domini
Symeonis de Templo, & in missa con-
secratio. 179

Ordinatio solutus in Ordinatione Lectoris
& Cantoris. 194

In Ordinatione Lectoris & Cantoris Ora-
tio. 195

Ordinatio promotione Cantoris. 199

Officium in Lectorem. 196

Oratio in Deputati de Consecratione Ordi-
natione. 199

Ritus observandus in Ordinatione Sub-
diaconum. 203

" Ritus idem juxta diversa exempla-
ria. 204

Ritus faciendus in Ordinatione Diacon-
um. 209

" Ritus idem juxta aliud exemplar. 210

In Ordinatione Diaconi. 211

Oratio in Diaconissæ Ordinatione,	218	" Εὐχή ἐπὶ χειροτονίᾳ διακονίας.
Ordo sanctæ magnæ Ecclesiæ in Officiis		" Τάξις τῆς ἀγίας μεγάλης ἐκκλησίας εἰς
Clericatis servandus,	222	ὁφείματα κληρικῶν.
De Ecclesiasticis Officiis,	226	" Περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὁφεικίων.
Expositio Officiorum sanctæ & magnæ		" Ερμηνεία τῶν ὁφεικίων τῆς ἀγίας καὶ μεγά-
Ecclesiæ,	227	λης ἐκκλησίας.
Ordo in magni Oeconomi promotione,		" Τάξις ἐπὶ προχειρίσεως μεγάλου οἰκονόμου.
232		
Ordo in institutione Archidiaconi servan-		" Τάξις γινομένη εἰς τὸ γινέσθαι ἀρχιδιά-
dus,	235	κονον.
Ordo Officii quo Archipresbyter constitui-		" Τάξις ἀκολουθίας εἰς τὸ ποιῆσαι πρωτο-
tur,	238	πρεσβύτερον.
Ritus in Ordinatione Presbyteri servan-		Τάξις γινομένη ἐπὶ χειροτονίᾳ πρεσβυτέρου.
dus,	242	
Ordo fieri solitus in Ordinatione Presby-		" Τάξις γινομένη ἐπὶ χειροτονίᾳ πρεσβυτέρου.
teri,	244	
Mandatum pro confessionibus excipien-		" Ἐπιταγήματα.
dis,	248	
Ritus in Ordinatione Episcopi servandus,		Τάξις γινομένη ἐπὶ χειροτονίᾳ ἐπισκόπου.
249		
Episcopi Ordinatio,	251	" Χειροτονία ἐπισκόπου.
Ordo in Consecratione Episcopi obser-		" Τάξις γινομένη ἐπὶ χειροτονίᾳ ἐπισκόπου.
vandus,	252	
Orationes in mulierem puerperam die nati		Εὐχαὶ εἰς γυναῖκα λεχῶν τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῇ
ejus pueri primo,	261	γεννήσεως τοῦ παιδίου αὐτῆς.
Oratio in mulierem puerperam primo die		" Εὐχή εἰς γυναῖκα λεχῶν λεγομένη τῇ πρώτῃ
partus ejus dicenda,	263	ἡμέρᾳ τῆς γεννήσεως αὐτῆς.
Altera pro mulieribus adstantibus oratio,		" Εὐχή ἑτέρα πρὸς τὰς λοιπὰς.
ibid.		
Oratio in mulierem puerperam post vigin-		" Εὐχή εἰς γυναῖκα λεχῶν εἴκοσι καὶ δέκα πέν-
ti vel quindecim dies,	264	τε ἡμερῶν.
Oratio ad cruce signandum puerum acci-		Εὐχή εἰς τὸ κατασφραγίσαι παιδίον λαμβάνον
pientem nomen octavo die nativitatis		ὄνομα τῇ ὁγδόῃ ἡμέρᾳ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ.
fuit,	ibid.	
Orationes in mulierem puerperam post		Εὐχαὶ εἰς γυναῖκα λεχῶν μετὰ μ'. ἡμέρας.
quadraginta dies,	267	
Oratio in mulierem, cum abortitur,	271	Εὐχή εἰς γυναῖκα ὅταν ἀποβάλλεται.
Canones sanctorum Apostolorum & divi-		Κανόνες τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ τῶν θεῶν πα-
norum Patrum : De sancto Baptisma-		τέρων. Περὶ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος.
te,	273	
Oratio ad faciendum Catechumenum,		Εὐχή εἰς τὸ ποιῆσαι κατηχούμενον.
274		
Renunciatio & pollicitatio a Patriarcha		" Ἀπίσταξις καὶ συντάξις γινομένη ὑπὸ τοῦ Ἀρ-
facta sancta Parasceve ante Pascha con-		χιεπισκόπου τῇ ἁγίᾳ παρασκευῇ τοῦ Πάσ-
gregatis Catechumenis omnibus in san-		χα συναγόμενων πάντων τῶν κατηχουμένων
ctissima Ecclesia,	279	ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ.
Ordo servandus circa eos, qui ex Hebræis		" Τάξις γινομένη ἐπὶ τοῖς τῶν Ἑβραίων τῇ τῶν
ad Christianam fidem accedunt,	282	Χριστιανῶν πίστει προσερχομένων.
Oratio ad faciendum ex Ethnico Catechu-		" Εὐχή εἰς τὸ ποιῆσαι ἑθνικὸν κατηχούμενον.
menum,	283	
Officium S. Baptismatis,	287	Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου βαπτίσματος.
Orationes S. Baptismatis Sabbato S. vespe-		" Εὐχαὶ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἐν τῇ ἁγίᾳ
re,	291	σαββάτῳ ἑσπέραις.
Diaconica S. Sabbz in Baptismo,	292	" Διακονικὰ τοῦ ἁγίου Σάββα ταῖς εἰς τὸ βά-
		πτισμα.
Oratio a Sacerdote facienda cum debet		" Εὐχή, ὡς ποιεῖ ὁ ἱερεὺς μέλλων βαπτίζειν.
baptizare,	294	
Aliud officium S. Baptismatis,	361	Ἀντίγραφος.
Oratio S. Baptismatis in puerum letho pro-		" Εὐχή τῶν ἁγίων βαπτισμάτων εἰς ἀποθνή-
ximum,	370	σκοναήπιον.

Ἀντίγραφος. . . . .
 Εὐχή εἰς τεύχοκουρίαν.
 Εἰς τὸ κουρεύσαι παιδίον.
 Εὐχή εἰς τὸ κουρεύσαι παιδα.
 Εὐχή εἰς τὸ κουρεύσαι παιδίον δούτερον.
 Εὐχή εἰς τεύχοκουρίαν.
 Εὐχή εἰς παγαντοκουρίαν.
 Εὐχή ἐπὶ πύργου κουρεῖ, ἢ κεφαλῆς.
 Εὐχή ἐπὶ τὸ ἀναδίσκασθαι κεφαλὴν γυναι-
 κός. . . . .
 Ακολουθία γινομένη ἐπὶ μνηστῆς, ἢ γουρ-
 αβῶτος.
 Εὐχή ἐπὶ μνηστῆς.
 Ακολουθία τῷ σφαιματισμῷ.
 Εὐχή εἰς γάμους.
 Ακολουθία τῷ γάμῳ.
 Εὐχή ἐπὶ λύσει σφαιμῶν τῇ ὁγδοῇ ἡμέρᾳ.
 Εὐχή εἰς τὸ ἐπᾶραι πᾶσι σφαιμα.
 Κεφάλαια περὶ διγάμων.
 Ακολουθία εἰς διγάμους.
 Ακολουθία τῷ ἁγίῳ ἔλαιῳ.
 Τάξις γινομένη πῶς δεῖ ποιεῖν τὸ ἅγιον ἔλαιον
 εἰς ποσειῶτας.
 Ακολουθία τῷ μικρῷ ἁγιασμῷ.
 Εὐχή εἰς τὸ ὕδωρ τῷ ἁγίῳ βαπτισμάτων
 τῷ ἁγίῳ Θεοφανείῳ λεγομένη ἐν τῇ φιάλῃ
 τῷ μεσιῶντι τῆς ἐκκλησίας.
 Εὐχή τῆς ἁγιοσίας λεγομένη ἐν τῇ ἐμβάτῃ
 ἐκφωνητικῶς.
 Εὐχή τῷ κολουμβίῳ ἢ Βλαχρινῶν.
 Ακολουθία τῷ μεγάλῳ ἁγιασμῷ τῷ ἁγίῳ Θεο-
 φανείῳ.
 Ἀντίγραφος.
 Τάξις γινομένη εἰς ὕδωρ τῷ ἁγίῳ Θεοφα-
 νείῳ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.
 Διακονικὰ εἰς τὸν ἁγιασμόν ἢ ἁγίῳ Θεο-
 φανείῳ.
 Εὐχή εἰς τὴν ὕδωρ ὡλόγησιν τῷ ἁγίῳ Θεοφα-
 νείῳ.
 Ακολουθία τῷ ἁγιασμῷ τῷ ἁγίῳ Θεοφα-
 νείῳ.
 Ακολουθία εἰς ἀρχαίῳ ρασοφοροῦντα.
 Ακολουθία ἢ ἀρσοχημάτων ἀρχαίῳ.
 Τάξις γινομένη εἰς τὸ φορέσαι τινὰ ῥάσον μόνον,
 ἢ καμινλαύχιον.
 Εὐχή ἐπὶ μελλόντι λαμβάνειν σχῆμα μο-
 νασρίας.
 Ακολουθία τῷ μικροῦ σχήματος, ἢ τοῖ τῷ μαρ-
 δῶν.
 Ακολουθία τῷ μοναδικῷ σχήματος.
 Eucbol.

Ablutio post S. Baptisma. 271
 Oratio in prima capillorum detonsio-
 ne. 306
 Oratio ad tondepdum puerum. 307
 Detondendo puero oratio secunda. . . . . ibid.
 Oratio ad capillorum detonsionem. . . . . ibid.
 Oratio in barbæ detonsionem. 308
 Oratio in barbæ vel capitis detonsio-
 nem. 309
 Oratio ad velandum & exornandum mu-
 lieris caput. . . . . ibid.
 Ordo servari solitus in Sponsalibus ce-
 lebrandis, videlicet in nuptiarum sub-
 arrhatione. 310
 Oratio in Sponsalibus. 311
 Officium Coronationis Nuptiarum. 314
 Oratio in Nuptias. 316
 Officium Nuptiarum. 321
 Oratio cum solvuntur Coronæ Nuptia-
 rum octavo die. 325
 Oratio ad tollendas a recens nuptis Coro-
 nas. 326
 Capita de Bigamis. 327
 Officium in Bigamos. 328
 Officium S. Olei, id est Unctionis Extre-
 mæ. 332
 Ordo servandus cum pro ægrotis Oleum
 sanctum faciendum est. 346
 Officium Aquæ benedictæ minoris. 358
 Oratio in aquam SS. Baptismatum SS.
 Theophaniorum in fonte mediæ areæ
 juxta Ecclesiam dicenda. 363
 Oratio ministerii in cratere vel fonte
 clara voce dicenda. . . . . ibid.
 Oratio Natatoriarum Blachernarum. 364
 Officium majoris Aquæ benedictæ in
 SS. Theophaniis. 366
 Aliud Aquæ benedictæ Officium. 374
 Ordo ad aquam SS. Theophaniorum
 (benedicendam) in Ecclesia obser-
 vandus. 374
 Diaconica in SS. Theophaniorum be-
 nedictionem. 374
 Oratio ad benedictionem SS. Theopha-
 niorum. 375
 Officium benedictionis SS. Theopha-
 niorum. 376
 Officium in Novitium habitum Mona-
 sticum suscipientem. 378
 Novitii vestibus initialibus induendi
 Officium. 379
 Ordo servandus cum quis habitum so-
 lum & pileum induit. 379
 Pro Monacha habitum sumptura Ora-
 tio. 372
 Officium parvi habitus, id est Man-
 dyx. 382
 Officium Monastici habitus. 389

Oratio super Mandyam suscepturum , 390	" Εὐχή ἐπὶ τῷ μέλλοντι λαμβάνειν μασθύαν .
Ordo solitus observari in Ordinatione : id est Promotione præfecti Ecclesiæ , sive Oeconomi Monasterii , aut Cel- larii . 391	" Τάξις γινόμενη ἐπὶ χειροτονίας , εἴτ' οὖν προ- χειρίσεως ἐκκλησιαρχοῦ , ἢ οἰκονόμου μονῆς , ἢ κελλαρίου .
Ordo servandus in Superioris promo- tione . 392	" Τάξις γινόμενη ἐπὶ προχειρίσει ἡγουμένου .
Oratio in promotione superioris in ve- rando Patriarchio . 395	" Εὐχή ἐπὶ προχειρίσει ἡγουμένου ἐν τῇ ὑά- γει πατριαρχείῳ .
Oratio in Moniales . 396	" Εὐχή εἰς μοναστείας .
Officium magni & Angelici habitus . 403	Ἀκολουθία τῷ μεγάλῳ ἡ ἀγγελικοῦ χήματος .
Oratio ad Cucullum deponendum . 419	Εὐχή εἰς τὸ ἀποκουκούλισαι .
Oratio ad deponendum Cucullum : octa- vo die . ibid.	" Εὐχή εἰς τὸ κατενέγκαι τὸ κουκούλιον τῇ ἐβ- δόμῃ ἡμέρᾳ .
Ad Excucullationem octavodiei facien- dam . 420	" Τῇ ὁγδῷ ἡμέρᾳ εἰς τὴν ἀποκουκούλισιν .
Ex responsis Reverend. Patriarchæ Do- mini Theodori . 421	Εκ τῆ ἀποκρίσεως τῷ ἀγιοτάτῳ πατριάρχῃ κυ- ρίῳ Θεόδωρῳ .
Officium exequiarum . 423	Ἀκολουθία τῷ ἐξοδιασμοῦ .
Oratio in mortuum . 433	" Εὐχή εἰς κοιμηθέντα .
Oratio pro defuncto . 433	" Εὐχή ἐπὶ τελευτήσαντες .
Oratio in sepulchro habenda , cum Chris- ma , vel oleum in modum crucis tertio super cadaver infunditur . 437	" Εὐχή ἐν τῇ τάφῳ ἡνίκα βάλῃ μύρον ἢ ἔλαιον , σαυροειδῶς τρίτον ἑπάναν τῷ λειψάνῳ .
Oratio sepulchralis generalis . 437	" Εὐχή ἐπιτάφιος καθολική .
Oratio pro iugentibus suos defunctos . 437	" Εὐχή ἐπὶ πτωταῶντας .
Officium funeris Monachorum . 438	Ἀκολουθία τῷ ἐξοδιασμοῦ τῶν μοναχῶν .
Oratio pro defunctis Monachis . 449	" Εὐχή εἰς κοιμηθέντας μοναχοὺς .
Officium funereum in Sacerdotem vita functum . 451	Ἀκολουθία νεκρώσιμος εἰς ἱερεὰ τελευτήσαντα .
Oratio pro mortuo Sacerdote . 465	" Εὐχή ἐπὶ τελευτήσαντος ἱερέως .
Oratio sepulchralis pro Episcopis . 466	" Εὐχή ἐπιτάφιος εἰς ἐπισκόπους .
Officium funereum pro viris sæculari- bus . 469	Ἀκολουθία νεκρώσιμος εἰς κοσμικὰς ἀνδρας .
Canon funereus pro mulieribus defun- ctis . 471	Κανὼν ἀναπαύσιμος εἰς κοιμηθέντας γυναικας .
Canon funereus pro pueris vita fun- ctis . 474	Κανὼν ἀναπαύσιμος εἰς νήπια τελευτήσαντα .
Oratio pro infante mortuo . 478	" Εὐχή ἐπὶ τελευτήσαντος νηπίου .
Ordo solitus observari , si contigerit aliquod execrandum , qualecumque illud sit , in aquæ puteum incidere . ibid.	Τάξις γινόμενη εἰ συμβῇ τι μίανρὸν οἰονδὴ ποτὶ ἐμπέσειν εἰς φρέαρ ὕδατος .
Oratio ad benedicendam aquam , sive in puteo , sive in cisterna , cum immun- dum quodpiam animal , aut quod- cumque aliud in eam inciderit . 479	" Εὐχή ἀγιαζουσα ὕδωρ , εἴτε ἐν φρέατι , εἴτε ἐν λάκκῳ ἐμπέσοντος ἀκαθάρτου , ἢ θηρίου , ἢ οἰονδὴ ποτὶ πράγματος .
Oratio in puteum contaminatum , nec non in ejus aquam . 480	" Εὐχή εἰς φρέαρ μίανρὸν , ἢ εἰς ὕδωρ .
Ordo servari solitus si contigerit aliquid execrandum aut immundum in vini , olei , aut mellis , aut alterius cujus- cumque vas nuper incidisse . 481	Τάξις γινόμενη εἰ συμβῇ τι μίανρὸν , ἢ ἀκάθαρ- τον προσφάτως ἐμπέσειν εἰς ἀγχείον οἴνου , ἢ ἐλαίου , ἢ μέλιτος , ἢ ἄλλου τινός .
Oratio super vase coinquinato . 482	Εὐχή ἐπὶ σκεῦους μίανρὸν .
Oratio super frumento , farina , vel alia quavis specie contaminata . 482	Εὐχή ἐπὶ σίτου μίανρὸν , ἢ ἀλεύρου , ἢ εἰδους τινός .
Super omni specie coinquinata . 483	" Ἐπὶ παντός εἰδους μίανρὸν .

Εὐχὴ ἐπὶ Θεμελίῳ οἴκου.

Εὐχὴ ὅταν μίλλαι εἰσελθεῖν εἰς οἶκον τοῦ.

Εἰς οἶκον.

Τάξις γινομένη ἐπὶ Θεμελίῳ ἐκκλησίας.

Εὐχὴ λεγόμενη εἰς Θεμελίον ἐκκλησίας, ὅπου
καὶ σφυροπήγῃ τινος ὠνέμασαν.

Εὐχὴ ἑτέρα ἐπὶ Θεμελίῳ ἐκκλησίας.

Περὶ σφυροπήγῃ.

Ἀκολουθία τῆς σφυροπήγῃ.

Τάξις γινομένη ἐπὶ σφυροθήκης ἁγίας τρα-
πέζης.

Ἄλλη τάξις ἐπὶ σφυροθήκης ἁγίας τρα-
πέζης.

Εὐχὴ ἐπὶ ἀνοίξει, ἐκκλησίας ἀπὸ αἱρετικῶν
βιβλωθείσης, Ταρασίῳ πατριάρχῃ.

Ἀκολουθία ἐπὶ λύσει τοῦ ὑπὸ αἱρετι-
κῶν μωυνομένου.

Εὐχὴ ἐπὶ ἀνοίξει τοῦ βιβλωθέντος ὑπὸ ἡ-
θῶν, ἀλλὰ δὴ καὶ αἱρετικῶν.

Ἑτέρα εὐχὴ λεγόμενη ὑπὸ Ἀρχιερέως ἐπὶ
ῥωθῇ τῆς ἁγίας τραπέζης ἐν ᾗ ἐλειτούρ-
γησαν αἱρετικοί.

Εὐχὴ λεγόμενη ἐν τῇ εἰσόδῳ ἀπὸ τῆς σφυ-
ροθῆκης, ἐπὶ ἀνοίξει τοῦ ἐν ᾗ σφυρήθη θάλαμος
ἀνδρῶν βιβαίως.

Τάξις γινομένη τῇ μεγάλῃ πέμπτῃ ἐν τῇ ἐκ-
κλήσῃ τῆς ἁγίας τραπέζης.

Περὶ τῆς ἁγίας τραπέζης ἧς τὰ ἄμφω δια-
φάρσαν.

Ἀκολουθία τῆς ἁγίας μύρου.

Εὐχὴ, ἣν οὖν ποιῶσι μύρου γινομένη τῇ ἁγίᾳ
πέμπτῃ τῆς μεγάλης ἐβδομάδος ὑπὸ μόνου
ἐπισκόπου.

Εὐχὴ ἐπὶ ποίσει μύρου γινομένη τῇ μεγά-
λῃ πέμπτῃ.

Τλὴ τῆς ἁγίας μύρου.

Ἀντίγραφος.

Περὶ τῆς τῆς μεγάλης μύρου κατασκευῆς ἐν
τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τῆς ΚΠ.

Τάξις γινομένη εἰς τὸ ποιῆσαι καὶ κατασκευά-
σαι τὸ ἅγιον μύρον.

Τάξις γινομένη ἐπὶ καθιερώσει ἀντιμισίων.

Τάξις γινομένη περὶ ἀντιμισίων.

Εὐχὴ ἐπὶ τῷ προσφέροντι ἀπαρχὰς ὁπά-
ρας.

Εὐχὴ ἐπὶ προσφέροντων καρπῶν τοῦ.

Εὐχὴ ἐπὶ τῷ καρποφορούντι.

Oratio in fundamento domus ponendo.
483

Oratio cum quis domum novam ad ha-
bitandum ingressurus est. 484

In domum, 484

Ordo solitus observari in fundamento
Ecclesiae ponendo, 485

Oratio in fundamento Ecclesiae ponendo,
quam quidam crucis defixionem
vocaverunt, dicenda. 485

Altera oratio in Ecclesiae fundamento.
486

De crucis defixione, 487

Officium crucis defixionis. 488

Ordo servandus si mota fuerit sacra
mensa. 490

Alius ordo cum sacra mensa mota est,
observandus. 492

Oratio Tarasii Patriarchae in apertio-
ne seu reconciliatione Ecclesiae ab
Hæreticis prophanatæ. 493

Oratio in solutione, id est reconci-
liatione templi ab Hæreticis pollu-
ti. 494

Oratio in aperiendo sive reconciliando
templo a Gentilibus, sed & ab
Hæreticis prophanato. 495

Altera oratio dicenda a Pontifice su-
per sanctam mensam in qua celebra-
runt Hæretici. 496

Oratio dicenda in Introitu missæ ante
solitam, in reconciliatione Ecclesiae
in qua hominem violenter mori con-
tigerit. 496

Ordo servandus magna feria quinta in
ablutione sanctæ mensæ. 497

De sacra mensa cujus pallæ compu-
truerunt. 501

Sancti Unguenti officium. 501

Oratio, id est Unguenti confectio sancta
feria quinta majoris hebdomadæ a solo
Episcopo obeunda. 503

Oratio in confectioe Unguenti magna
feria quinta componendo. 504

Unguenti sacri materia. 509

Alia ejusdem componendi norma,
509

De magni Unguenti compositione in
magna Ecclesia CP. 509

Ordo servandus ad faciendum & com-
ponendum sanctum Unguentum.
511

Ordo servandus in Antimensiorum con-
secratione. 517

Ordo servandus circa Antimensia. 518

Oratio pro offerentibus primitias fru-
ctuum Autumnalium. 522

Oratio pro offerentibus fructum recen-
tem. 522

Oratio pro iis qui fructus, sive rem

quantumque offerunt.	523
Oratio super arenam.	523
Oratio in messe.	524
Oratio Colyborum.	524
Oratio super defunctorum Colyba.	526
Oratio in Sancti alicujus memoria per carnium, vini, panis, & Colyborum largitionem.	526
Oratio pro Pœnitentia agentibus, & seipfos juramento astringentibus.	528
Oratio dicenda ante somnum, & in illusionem passum.	529
Oratio in fornicationis lucta.	530
Oratio pro iis qui imposita pœniten- tia liberantur.	531
Officium persolvendum hora, qua Sa- cerdotem censuris subiectum absol- vit Pontifex.	531
Officium ad excommunicationem Sacer- dotalem tollendam, cum a Sacerdo- te contumeliæ acceptæ causa, sæcu- laris fuerit illa innodatus.	532
Altera oratio ad relaxandam pœnam excommunicato inflictam.	533
Oratio super proclive jurantes.	534
Oratio super execrandos & veritos ci- bos comedentes.	534
Oratio pro illis qui in cibis scandalum passi sunt, & offenderunt.	535
Oratio in turpes cogitationes.	536
Oratio super Pœniten-tes.	536
Super confessos.	537
Altera oratio.	537
Oratio ad condonandum confessis.	538
Altera Chrysostomi oratio.	538
Oratio in hominem peccata confes- sum a Patre spirituali dicenda.	540
Officium eorum qui peccata confiten- tur.	541
Oratio condonativa in omnem necessi- tatis eventum.	542
Indulgentia.	542
Indulgentia.	543
Oratio remissiva post mortem.	543
Indulgentia.	544
Orationes quibus mortuis datur indul- gentia.	544
Ordo ad absolvendum eum qui cen- suris a Pontifice irretitus interiit.	545
Excommunicationis absolutio.	547
Alia similis.	547
Oratio pro quacumque infirmitate.	549
Pro febricitante.	549
Oratio in infirmum.	550
Oratio in putei defossione.	550
Oratio in plantanda vinea.	551

Εὐχή ἐπὶ ἄλωνα.
" Εὐχή ἐπὶ θέρους.
Εὐχή τῷ κολύβων.
" Εὐχή ἐπὶ κολύβοις κοιμηθέντων.
" Εὐχή ἐπὶ μνήμῃ τῶ ἀγίου διὰ δόσεως κρίων, οἶνου, ἄρτου, καὶ κολύβων.
Εὐχή τῷ ἐν ἐπιτιμίῳ οἴκῳ, καὶ ἑαυτῶς ὁρκῶ δισμοῦντων.
Εὐχή λεγομένη πρὸ τῶ ὑπνωσθαι, καὶ εἰς ἐν- πνιαζόμενον.
" Εὐχή εἰς πόλεμον πορνείας.
Εὐχή ἐπὶ τῷ ἐξ ἐπιτιμίων λυομένων.
" Ἀκολουθία λεγομένη ὡς ἑξ ἑξ χειρὸς λύσει Ιερία ἀφοσιώματα.
Ἀκολουθία εἰς λύσιν ἀφοσιωμοῦ Ιερίας ἐπὶ κασμικὸν τινὰ δισμολύματα παρ' αὐτῶ Ιε- ρίας ἕνεκα ὕβριος.
" Εὐχή ἑτέρα εἰς τὸ ἀπολύσαι κατὰ εἰς ἀφοσιώματα.
Εὐχή ἐπὶ τῷ προπετῶς ὁμνούντων.
Εὐχή ἐπὶ τῷ μιαιφονησάντων.
" Εὐχή ἐπὶ τῷ ἐν βρώμασι σκαδαλισθέν- των.
Εὐχή ἐπὶ αἰχρῶν λογισμῶν.
Εὐχή ἐπὶ μετανοούντων.
" Επὶ ἐξομολογούμενων.
" Εὐχή ἑτέρα.
" Εὐχή συγχωρητικὴ ἐπὶ ἐξομολογούμενων.
" Εὐχή ἑτέρα τῷ Χρυσόστομου.
" Εὐχή εἰς ἄνθρωπον ἐξομολογούμενον, ἢ τις λέγεται παρὰ τῷ Πνευματικῷ πατρί.
" Ἀκολουθία τῷ ἐξομολογούμενων.
" Εὐχή συγχωρητικὴ εἰς πᾶσαν ἀφέλειαν.
" Ἀφίσμιον.
" Ἀφίσμιον.
" Εὐχή μετὰ θάνατον συγχωρητικὴ.
" Ἀφίσμιον.
Εὐχαὶ συγχωρητικαὶ εἰς τιθιμῶτα.
" Τάξις εἰς λύσιν τιτελομένης ἐν δισμοῖς Ἀρχιερέως.
" Λύσις ἀφοσιωμοῦ.
" Ἑτέρα.
Εὐχή ἐπὶ πᾶσαν ἀρρώστια.
" Επὶ πυρίττοτα.
" Εὐχή εἰς ἀσθενούντα.
Εὐχή ἐπὶ ὀρύξει φρέατος.
Εὐχή εἰς φυτόμα ἀμπέλωνος.

Εὐχή ἐπὶ τρύγας ἀμπέλου.
" Εὐχή γινώμενη ὑπὸ τοῦ πατριάρχου ὅτι πρὸς
σωτηρίαν ἐπιτελεῖ τὴν τρύγην ὁ βασιλεὺς.

" Εὐχή εἰς ἀπαλῆς φαρυγγίς.
Εὐχή ἐπὶ ἐνλογιστῶν οἶνου.
Τάξις γινώμενη εἰς χαράων, ἢ εἰς ἀμπέλων
τα, ἢ εἰς κήπων, εἰ συμβῇ βλάπτεσθαι ὑ-
πὸ ἱερπετῶν, ἢ ἄλλων εἰδῶν.

Εὐχή ἐπὶ σπόρου.
" Εὐ ἀρχῇ ἀπολείμω.
Εὐχή εἰς τὰ ἐνλογιστῶν δέντρων.
" Εὐχή εἰς λίμνῶν.
Εὐχή εἰς τὸ καταστράσαι πλοῖον.
Εὐχή ἵνα ἀγίων ἐπὶ παιδων εἰς ἀδελφῶν καὶ μὴ
ὑποκύνται.
Εὐχή ἐπὶ ἁλατος.
Ἀκολουθία εἰς υἱοθεσίαν.

" Σωτήρις εἰς περισποίησις.

Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὶς ἡμῶν Ἰωάννου ἀρχιεπι-
σκοπού ΚΠ. τοῦ Χρυσόστομου λόγος παραι-
νέτικος τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ.

Τῶ ἐν ἀγίοις πατρὶς ἡμῶν Ἰωάννου ἀρχιεπι-
σκοπού ΚΠ. τοῦ Χρυσόστομου λόγος παραι-
νέτικος τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ Κυριακῇ τοῦ Πάχα.
Εὐχή εἰς τὸ ἐνλογιστῶν εἰς μακαρίων τῇ ἀγίᾳ.
καὶ μεγάλῃ Κυριακῇ τοῦ Πάχα,
" Εὐχή ἐπὶ τοῖς προσφύουσιν ἀμύον.

Εὐχή εἰς τὸ ἐνλογιστῶν τυρῶν καὶ αἰά.

" Εὐχή πρὸ αἰέτου ἐν τῇ κατ' οἶκον ὠμολογίᾳ.

" Εὐχή εἰς τὸ ἐνλογιστῶν τὸ καίσιον ἐστρα-
πέως.

" Εὐχή πρὸ αἰέτου.

" Εὐχή μετὰ τὸ ἀναστῆναι ἐκ τοῦ αἰέτου.

" Εὐχή μετὰ τὸ αἰέτου.

Εὐχή ἐπὶ οἰκίας περιεργαζομένης ὑπὸ κα-
κῶν πνευμάτων.

Ἀκολουθία εἰς κάμινον.

Εὐχή ὅταν ἀπέρχεται παιδίον μαρτυροῦν τὰ
ἱερὰ γράμματα.

" Εὐχή εἰς τὸ μαθεῖν παντὶ τὰ ἱερὰ γράμματα.

Ἀκολουθία εἰς παῖδας καποσκόπικας.

Ἀκολουθία εἰς παρακλῆσιν ἀδελφῶν χειμαζομέ-
νων ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων καὶ ἐπιρρα-
ζόντων.

Εὐχαὶ, ἡτοι ἀφορισμοὶ τοῦ μεγάλου Βασιλείου
πρὸς τοὺς πάσχοντας ὑπὸ δαιμόνων, καὶ κα-
τὰ ἀσθένειαν.

Oratio pro vindemia. 552

Oratio a Patriarcha fieri solita cum
pro more vindemiam adoritur Impe-
rator. 552

Oratio in uvæ delibatione. 553

Oratio pro vino benedicendo. 553

Ordo servari solitus circa agrum, vi-
neam aut hortum, si ab insectis aut
noxiiis animalium speciebus eum de-
vastari contingat. 554

Oratio super sementem. 557

In sementis exordio. 557

Oratio ad benedicenda retia. 557

Oratio in stagnum. 558

Oratio ad compingendam navem. 559

Oratio SS. septem puerorum in agro-
rum & insomnem. 559

Oratio pro sale benedicendo. 561

Officium ad adoptionem obeundam.
561

Ordo ad adoptionem perficiendam.
563

Sancti Patris nostri Joannis Chrysosto-
mi CP. Archiepiscopi magno & san-
cto die Cœnæ Dominicæ exhorta-
tio. 564

S. p. nostri Joannis Chrysostomi Archie-
piscopi CP. exhortatio S. & magna
Dominica Paschatis. 566

Oratio ad benedicendas carniū escas
S. & magno die Paschatis. 566

Oratio pro Agnum offerentibus. 567

Oratio ad caseum & ova benedicen-
da. 568

Oratio ante prandium in convivio do-
mi habendo. 568

Oratio ad benedicendum ferculum ex
benevolentia missum in mensa. 568

Oratio ante prandium. 569

Oratio postquam e mensa surrexeris.
569

Oratio post prandium. 569

Oratio super domum a malignis spiriti-
bus infestatam. 669

Officium ad fornacem benedicendam.
570

Oratio cum proficiscitur puer sacras lit-
teras primo edocendus. 572

Oratio ad sacra quævis rudimenta perci-
pienda. 572

Officium in pueros hebetis ingenii,
seu etiam pravis moribus instru-
ctos. 573

Officium supplicationis pro infirmis a
spiritibus immundis & obsidentibus ja-
ctatis. 575

Orationes sive exorcismi magni Basilii in
obsessos a dæmonibus, & quamlibet
infirmis. 578

Officium agentis animam.	585	Ακολουθία εἰς λυγρότητα αὐτῆς.
Oratio ad causam benedicendam.	589	Εὐχὴ εἰς τὴν ἐξελίξαι παύσασθαι.
Pro ovili.		Εὐχὴ εἰς τὸ δούλει πρὸς βασιλῆα τῆς βιθυνίας.
Oratio ad palmas ipse palmarum die distribuendas.	589	Ακολουθία τῆς Θεοῦ καὶ ἱερῆς νικητοῦρας.
Officium divini & sacri Lavipedij.	591	Εὐχὴ εἰς τὴν ἐξελίξαι παύσασθαι.
Oratio in eum qui ad Lavipedium vadit.	595	Εὐχὴ εἰς τὴν ἀγιάσαι τὸ ὕδωρ τῆς Νικητοῦρας.
Oratio ad benedicendam Lavipedij aquam.	595	Ακολουθία τῆς ἀγίας Πεντηκοστῆς.
Officium S. Pentecostes.	597	Ακολουθία εἰς διαφόρους ἀνὰ καὶ ἀνθρωπίνους παρακλήσεις.
Officium in diversas Processiones, & Vigilias supplicationum.	606	Ακολουθία εἰς ἀπομβρίας.
Officium in ignis penuriam.	609	Κανὼν ἀπομβρίας εἰς ἀπομβρίας.
Canon supplex siccitatis tempore.	619	Επὶ αὐχμοῦ ἀπομβρίας ἡ ἐκκλησία παρὰ τῇ Διακονῇ.
In squallore temporis sicci Oratio protentia a Diageno dicenda.	612	Εὐχαὶ ἐπὶ ἀπομβρίας.
Orationes in pluviae penuria.	613	ὑπὲρ εὐκρασίας αἰθέρος.
Pro aeris temperie.	619	Κανὼν εἰς φόβον σεισμοῦ.
Canon in terrae motus periculo.	620	Κανὼν εἰς πλὴν ἀγίας καὶ ἀποστολῆς καὶ ζωοποιῶν καὶ ἀδιαίτητος Τριῆτος, καὶ εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, εἰς ἀπειλῶν λοιμικῆς ἀδυνατίας.
Canon ad sanctam & consubstantialem & individuan Trinitatem & ad omnes Sanctos: in pestilentialis morbi periculo.	627	Εὐχὴ εἰς ἀπειλῶν βροχῶν καὶ ἀγροπῶν.
In fulminis & fulguris periculum, Oratio.	636	Εὐχὴ ἐπὶ δυσκρασίας αἵματος καὶ κλύδωνος θαλάσσης.
In aeris intemperiem & maris procellam Oratio.	636	Εὐχὴ παρακλητικὴ εἰς πᾶσαν λιπὴν.
Humilis Oratio in omni publica supplicatione sive processione.	637	Εὐχὴ ἐπὶ ἐνδοξῇ λιπῇ.
Oratio in Processionis exordio.	639	Τάξις γιομένη ἐν τῇ Τριβυναλίῳ ἐν ταῖς ἐξ ἱερῶν ἀποκαταστάσεως, ἐκείνῃς λιπῇς.
Ordo servandus in Tribunalio in processione ibidem pro more celerandis.	640	Εὐχὴ ἐπὶ λιπῇ ἐν κλίματι ὁρῶν.
Oratio in Processione in die festo.	640	Ακολουθία εἰς ἐπίδοσιν βασιλείας, καὶ ἐν πιδόματι ὁρῶν.
Officium in Barbarorum adventum, & Gentilium incursum.	641	Κανὼν παρακλητικὸς εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον ἐπὶ προσδοκίᾳ προλήψεως.
Canon supplex ad sanctissimam Desparam in rumore belli.	642	Εὐχὴ τῆς ἀντιπροσώπου Πατριάρχου Καλλίστου ἐπὶ συμφορᾷ λαοῦ.
Sanctissimi Patriarchae Callisti in calamitate populi Oratio.	648	Εὐχὴ ἐτέρα εἰς βασιλείαν καὶ εἰς τὴν ἀρετὴν αὐτῆς, τῷ αὐτῷ.
Alia ejusdem Oratio in Imperatorem, & in ejus exercitum.	657	Εὐχὴ ἐτέρα τῆς αὐτῆς εἰς τὴν ὑπεραγίαν καὶ τὴν μίαν καὶ ζωοποιὸν σαυρῶν.
Altera ejusdem Oratio in pretiosa & vivifica Crucis elevatione.	652	Εὐχὴ ἐτέρα τῆς αὐτῆς εἰς τὴν ὑπεραγίαν καὶ τὴν μίαν καὶ ζωοποιὸν σαυρῶν.
Alia ejusdem Oratio in sacri Templi dedicatione.	653	Εὐχὴ ἐτέρα τῆς αὐτῆς εἰς τὴν ὑπεραγίαν καὶ τὴν μίαν καὶ ζωοποιὸν σαυρῶν.
Ordo & Officium in dedicatione Templi.	655	Τάξις καὶ ἀκολουθία ἐπὶ καθιερώσει ναοῦ.
Ordo & Officium in Templi dedicatione, & sanctae in eo erectione.	664	Τάξις καὶ ἀκολουθία ἐπὶ καθιερώσει ναοῦ, καὶ ἐξελίξει τῆς ἐν αὐτῇ ἀγίας τριετίας.
Ordo in Encaniis, hoc est in sancti Templi dedicatione servandus.	666	Τάξις γιομένη ἐν ταῖς ἐξ ἱερῶν ἀποκαταστάσεως, ἐκείνῃς λιπῇς.
Officium in Encaniis, sive Consecratione patenz & calicis novi.	671	Ακολουθία εἰς ἐγκαίνια ἐκείνῃς λιπῇς.
Aliud Officium pro Consecratione pa-		Ετέρα ἀκολουθία εἰς ἐγκαίνια ἐκείνῃς λιπῇς.

πρὸς καὶ τὴν ἐν ἁγίοις.

" Εὐχὴ ἡ λέγει ὁ Ἀρχιερεὺς ἐπὶ ἱερουργίᾳ
καὶ εἰκόνα.

Ἀκολουθία πρὸς κοινῆς παρακλήσεως.

" Ἀκολουθία παρακλήσεως.

" Εὐχὴ ἐπὶ ἐλαίᾳ ἀρώσῃ.

" Εὐχὴ ἐπὶ ροσσεύταις ἄλλῃ.

Περὶ τῆς ὑψώσεως Παναγίας, ὅταν μέλλῃ ἀπο-
δημῆσαι τὴν ἐν ταξιδίῳ.

Εἰς τὴν εὐχὴν ἐπὶ τῷ μελλόντων πλείν.

" Εὐχὴ γινόμενη ἐν τῇ δρόμῳ ὑπὸ τῷ Πατριάρ-
χου.

" Εὐχὴ ἐπὶ χιμαδίῳ ἀποσελλομένῳ κατὰ
πόλεως.

" Εὐχὴ γινόμενη ἐν τῇ μεγάλῃ σικρίτῳ ἀ-
πίστοτος Πατριάρχου πρὸς ὁδοποιεῖαν, ἢ ἐν
ἐπισκοπῇ.

Κωνσταντινῶν παρακλητικὸς εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτό-
κον ἐν ἐξομολογήσει ἁμαρτωλοῦ.

Μεθοδίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως περὶ
τῆς ἀρετῆς διαφόρων προσώπων καὶ ἡλικιῶν
πρὸς τὴν ὁρθόδοξον, καὶ ἀληθινὴν πίσιν ἐ-
πιστρέφοντων.

" Εὐχὴ ἐπὶ ἀποστάτῃ ἐκ παιδότητος, ἢ ἡγου
μαρτυροῦντι, καὶ μετανοοῦντι.

" Ἐκ τῆς Εὐχολογίᾳ τῷ Πατριάρχικῳ ὅπως δεῖ
διχιδῆσαι τοὺς ἀπὸ αἰρέσεως μεταρχωμένους ἐν
τῇ ἀγίᾳ τῷ Θεῷ καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκ-
κλησίᾳ.

" Ὅπως δεῖ ἀναθεματίζειν ἐγγράφως τοὺς ἀ-
πὸ Μανιχαίων μεταρχωμένους τῇ ἀγίᾳ τῷ Θεῷ
ἐκκλησίᾳ.

" Τάξις γινόμενη ἐπὶ τῆς ἀπὸ Μανιχαίων ἐπι-
στρέφουσιν πρὸς τὴν καθαρὰν καὶ ἀληθινὴν πί-
σιν ἡμῶν τῷ Χριστῷ.

Ἀκολουθία εἰς ἱερὰ ἐνυπνιαδίαντα.

Εὐχὴ ἐπὶ ἔχθρας εἰρηνεύσεως.

" Εὐχὴ εἰς ἀγάπην καὶ ὁμόνοιαν ἔχθρας τῆς.

Ἀκολουθία εἰς ἀδελφὸν ποίῳ πνευματικῷ.

Ὅταν σαυροὶ ὁ ἱερὸς πάσος ροσέματος μετὰ τῇ
ἀγίας λόγῃ.

" Εὐχὴ ἐπὶ μυάξῃ, εἴτε σκελετῇ πλοκῇ.

Ἀποστολόαγγελα τῷ ὅλου ἐν αὐτῇ.

" Ἀποστολόαγγελα τῆς ὅλης ἐβδομάδος.

Αἱ ἀπολύσεις τῆς δεσποτικῆς ἱερωσύνης.

ΑΙΑ Ι

tenæ & calicis novorum & intactorum.

672

Oratio quam dicit Pontifex super nova
imagine depicta. 672

Communis supplicationis Officium. 673

Supplicationis Officium. 677

Oratio super infirmi oleo. 679

Altera Oratio super ægrotis dicenda. 679

De elevatione panis Παναγία, Sanctissima,
nuncupati, cum quis iter est aggre-
ssus. 680

Alia oratio pro navigaturo. 684

Oratio facienda a Patriarcha in navigio
celoce. 684

Oratio in celoce pro classe adversus ali-
quam urbem missa. 685

Oratio habenda in magno Secreto profe-
ctionem suscipiente, aut reverso Pa-
triarcha. 685

Canon supplex ad sanctam Deiparam in
confessione peccatoris. 686

Methodii Patriarchæ C.P. de iis qui ab-
negarunt, secundum diversas perso-
nas, & ætates, & ad orthodoxam ve-
ramque fidem revertuntur. 689

Oratio pro fidei a pueritia desertore,
paganismo nimirum seipsum inquinan-
te, & ad Ecclesiam reverso. 693

Ex Euchologio Patriarchali qua ratio-
ne ex Hæresibus ad sanctam Dei
Catholicam & Apostolicam Eccle-
siam remigrantes suscipere oporteat. 694

Qualiter oporteat a Manichæorum Hæ-
resi, ad sanctam Dei Ecclesiam ac-
cedentes scriptis (errorem) abju-
rare. 696

Ordo servandus circa eos qui a Manichæis
ad puram & veram fidem nostram Chri-
stianam accedunt. 700

Officium in Sacerdotem turpi somnio pol-
lutum. 701

Oratio dicenda composito inimicitiarum
diffidio. 705

Oratio in pacem & concordiam post ali-
quam simultatem. 706

Officium ad fraternitatem spiritualem
obeundam. 706

Ad quemvis infirmitatis dolorem sacra
lacea signandum. 709

Oratio ferici infecti sive filorum ferico-
rum. 710

Totius anni ex Apostolo & Evangelio le-
ctiones. 711

Apostoli & Evangelii lectiones totius
hebdomadis. 723

Dimissiones Dominicorum festorum, &c.

724

Oratio in Imperatoris inauguratione. 726
 Oratio in promotione Caesaris Nobilissimi
 Curopalatz. 730
 Oratio in promotione Procerum, vel e-
 tiam Patriciorum. 731
 Oratio in eum qui ministerium sive offi-
 cium aliquod subiturus est. 732
 Oratio fieri solita a Patriarcha quoties-
 cumque Imperatorem convenit. 733
 Alia pro Imp. Oratio. 733
 Formata. 735

" Εὐχή ἐπὶ προχειρήσει βασιλείας.
 " Εὐχή ἐπὶ προχειρήσει Καίσαρος, Νωβελισ-
 σίμυ, Κυροπαλάτυ.
 " Εὐχή ἐπὶ προσαγωγῇ ἀρχόντων, ἢ πρὸς Πα-
 τεικίων.
 " Εὐχή εἰς τὸν ἐρχόμενον εἰς Ἱερουσόλυμα.
 " Εὐχή γινομένη ὅσας εἰς ἑλθὲν τὸν Πατριάρχης
 εἰς τὸν βασιλεῖα.
 " Εὐχή ἄλλη ἐπὶ βασιλείας.
 " Συναγωγὴν.

ΔΙΑΤΑΞΙΣ

ΤΗΣ ΙΕΡΟΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Η ΓΟΥΝ, ΠΟΣ ΤΠΗΡΕΤΕΙΟ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΜΕΤΑ
τῷ ἱερείῳ, ἔντε τῇ μεγάλῃ ἱασημῷ, τῇ ὁρθρῇ π, καὶ τῇ λειτουργίᾳ, στυπηθεῖσα καὶ τῇ
3 πωθεῖσα παρὰ τῷ ἀγίωτάτῳ, καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχει κυρίῳ 3 Φιλοθέῳ.

ORDO SACRI MINISTERII.

QUOMODO VIDELICET SACERDOTI DIACONUS
ministrat, in celebribus Vesperis, Matutino, & Missa.

*A sanctissimo, & OEcumenico Patriarcha Domino Philotheo com-
positus & ordinatus.*

4 **Ι**ΣΤΕΟΝ, ὅτι ὁ διάκονος, ὑδρίποτε ἄλλοτε ἐν-
δύεται 4 ἐν τῇ ἱασημῷ καὶ τῇ ὁρθρῇ, εἰ
μὴ ἐν τοῖς ἱασημοῖς τῇ σαββατῶν, καὶ τοῖς ὁρ-
5 θροῖς τῇ κυριακῶν τῷ ὅλῳ ἐνιαυτῷ. Ομοίως ἐν
τοῖς ἱασημοῖς καὶ τοῖς ὁρθροῖς 5 τῇ διαποτικῶν
ἑορτῶν, καὶ θωμητικῶν. Ὡσαύτως ἐνδύεται καὶ
6 ἐν τοῖς ἱασημοῖς, 6 καὶ ἐν τῇ ὁρογισμίναις
τῆς ἀγίας, καὶ μεγάλης πωαραποκῆς. Καὶ ἐν
7 τῇ ἑορτῇ τῇ Εὐαγγελισμῷ 7 καὶ ἐν τῇ ἀγρυπνίᾳ
τῇ ἀγίων παδῶν, καὶ ἀπαξάπλῳ, εἰς πάντας
τῆς ἱασημῆς τῆς ἑορτῆς εἰσοδοῦ. Ομοίως καὶ τῆς
8 ὁρθρῆς καθ' ἣς λαμβάνεται μεγάλη δοξολογία. Καὶ
εἰς πάσας τῆς λειτουργίας τῷ ὅλῳ ἐνιαυτῷ, 8 εἴπερ
βύλην) λειτουργεῖν.

Διάταξις τῆς ἀγρυπνίας.

10 **Τ**Οῦ καιρῷ ἐπιστάτος, τῇ μεγάλῃ ἱασημῷ δη-
λαστότι, ἀπέρχεται ὁ ἱερεὺς σὺν τῇ ἀρχόντῃ,
10 καὶ 9 ποιῶσι μετανοίας γ'. 10 εἰς τὴν εἰκόνα τῆς
δισσώτης Χειρῆς, πάντων τῇ ἀδελφῶν καδημίνων.
11 Ομοίως ποιῶσι, 11 καὶ εἰς τὴν τῆς Θεοτόκου εἰκό-
Ευκολογ.

SCIENDUM, Diaconum nusquam alias,
in Vesperis aut Matutinis sacris vestibus
indui: nisi in Sabbatorum Vesperis, &
Dominicarum Matutinis, per totum annum.
Et pariter in Vesperis & Matutinis Do-
mini nostri, & Dei genitricis festo-
rum. Parique modo in Vesperis, my-
steriisque præsantificatis sanctæ & ma-
gnæ quadragesimæ induitur. Et in
Annuntiationis die sacro, & in san-
ctarum Domini Passionum vigiliis
& ut semel dicam, in Vesperis omni-
bus cum introitus solemnitate persol-
vendis. Nec non & in Matutinis in
quibus magna glorificatio, (id est, Hym-
nus Gloria in excelsis,) canitur. Et
in Missis singulis per totum anni ambi-
tum: si quidem in illis celebrare, hoc est,
ministrare voluerit.

Vigiliarum series.

Immimente jam celebrium Vespera-
rum tempore. Exurgit sacerdos cum
Diacono, tribusque varis sacro adora-
tionis ritu, cunctis fratribus adhuc
confidentibus, coram imagine Christi
factis reverentis: tribusque aliis pariter
A

coram Deiparae imagine: unaque pariter in medio, & una alia, versus unumquemque Chorum: deinceps in sacrarium ingrediuntur. Et accepta dalmatica stolaque sua Diaconus, postquam ter ad Orientem adoraverit, sacerdotem adit, & ait: Benedic Domine, dalmaticam cum stola. Benedicique illa sacerdos, dicens: Benedictus Deus noster, ubique, nunc & semper, & in saecula saeculorum. Uterque deinde propriis sibi vestibus ornatur. Illud nunc hoc pacto non observatur, solus namque sacerdos adoratur, & solus stolam suam assumit & casulam, & thus adolere incipit, lectore vel caeremoniarum magistro ceterum praeficiente, & Jubeat, exclamante. Eoque praecedente cum cetero, sacerdos pro more portis egressus templum universum suffumigat, & a caeremoniis, coram sacris foribus exclamante, Jubeat: exurgunt omnes. Sacerdos autem toto templo suffumigato, ad vestibulum etiam progreditur, & huiusque etiam ibi adolet, & rursus speciosis portis ingressus, suavi & modula voce exclamat Benedic Domine. Iterataque sacrarum imaginum suffumigatione, penetrat sanctas fores, & sanctam mensam incensans, voce sonora dicit: Gloria sanctae & consubstantiali, & vivificae, & indivisae Trinitati: ubique, nunc, & semper, & in saecula saeculorum. Et dicit, Amen, superior vel praescriptus Monachus proamiacum psalmum decantat: Sacerdos autem clausis sanctis foribus in sancto tribunali stat. Cum vero coeperint cantare: Aperiente te manum tuam, &c. egreditur cum Canonum Praecentore, & simul reverentiam exhibent in medio: atque ita in suum locum abscedit sacerdos. Canonum vero Praecentor in medio templi stans, versiculos recitat. Cantato vero: Omnia in sapientia fecisti, discedit sacerdos, & nuda apite stans, ante sacras fores Lucernarii Orationes legit. Quo peracto, etiam magnam collectam dicit. Diaconus autem circa tertium Psalterii Antiphonum induitur, & parvam collectam dicit: si vero non est versiculorum recitatio, induitur, dum proamiacus Psalmus persolvitur, & magnam collectam pronuntiat.

Hec quidem isto pacto sunt, si vigilia peragitur: eadem vero deficiente, nihil huiusmodi observatur, neque veniae sunt, neque prius thus adolet sacerdos, neque sacrae fores reserantur, verum stans ille detecta capite e sacrarum forium regione, stola ornatus, exclamat. Benedictus Deus noster: ubique nunc, & semper, & in saecula saeculorum. Et superior, vel ita iussus Monachus psalmum proamiacum recitat currenti voce, & sine cantu: & sacerdos lucernarii Orationes persolvit. Quibus finitis, sacerdos aut Diaconus suo loca stans magnam collectam pronuntiat: videlicet: In pace Dominum precemur. Et reliqua.

Sciendum sacras fores nusquam aperiri, nisi in celeberrimo Vesperarum initio, cum thus solum adolet sacerdos: in quocumque solemniter introitu, Vesperarum videlicet, & Missae pro sancto Evangelio: parique modo a verba: Accedite, ad finem usque sanctae Missae manent aperte. Notum sit Diaconum indui debere, (si jam a principio Vesperarum non sit indutus,) dum tertium

να, μετανοίας γ'. Εἰς τὴν μέσλιν μίαν, 12 καὶ 13 εἰς τὰς χορὰς πρὸς μίαν. Εἴτα εἰσέρχονται εἰς τὸ ἱερατεῖον. Καὶ λαβὼν τὸ σοιχάριον αὐτὸ ὁ διάκονος, & τὸ ὠράριον, καὶ 13 προσκυνησας 14 καὶ ἀναπαύσας γ'. προσέρχεται πρὸς ἱερεῖ, καὶ φησιν. Εὐλόγησον δέσποτα, τὸ σοιχάριον σου πρὸς ὠραρίῳ. Καὶ ὁ ἱερεὺς δόλογῃ αὐτὰ λέγων. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Εἴτα ἐνδύεται ἑκάτερος τὰς οἰκείας στολὰς. Τὰ τοιαῦτα ἔχ' ἔπω γίνεται· ἀλλ' ὁ ἱερεὺς μόνος προσκυνοῖ, καὶ μόνος ἐνδύεται ἐπιβαχήλιον, καὶ φελώνιον, καὶ ἀρχιερατικὰ θυμιάνα, ἀναγνῶσκει, καὶ 15 ὑπαξίῃ τῇ λαμπάδα κατέχοντος, καὶ 16 τὸ, κελεύσατε, ἐκφωνήσας. Καὶ ἀποπροδομένη αὐτῷ μὴ λαμπάδος, θυμιάνα ὁ ἱερεὺς τὰς ἁγίας αὐτῶν συνηθῶς ἐκ τῶν θυρῶν ἐξέρχόμενος, & ἐκφωνήσας τὰ ὑπαξίῃ ἐμφοδοῦν τῶν ἁγίων θυρῶν, τὸ, κελεύσατε πάντες ἀνίσταται. 17 Θυμιάσας δὲ ὁ ἱερεὺς τὰς ἁγίας αὐτῶν, ἐξέρχεται, καὶ 18 εἰς τὴν νάρθηκα, καὶ θυμιάσας καθεύδει, εἰσέρχεται διὰ τῶν ὠραίων πυλῶν, & ἐκφωνεῖ μὴ μέλας, τὸ, Κύριε εὐλόγησον. & θυμιάσας πάλιν τὰς ἁγίας εἰκόνας, εἰσέρχεται διὰ τῶν ἁγίων θυρῶν. καὶ θυμιάνα τὴν ἁγίαν ἑκάπτεται, ἐκφωνεῖ· Δόξα τῇ ἀγίᾳ, καὶ ὁμοσσίῳ, καὶ ζωοποιῷ, & ἀδιαίρετῳ τριάδι, πάντοτε νῦν καὶ αἰεὶ, & εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Καὶ μὴ τὸ ἀμὲν, ὁ προεσῶς. 19 καὶ ὁ παχθεὶς μοναχὸς φάλλει 20 τὸν προοιμιᾶκόν· ὁ δὲ ἱερεὺς κλείσας τὰ ἁγία θύρα, ἵσταται ἐντὸς τῶν ἁγίων βήματος. Οὔτω δὲ ἀρξονται φάλλειν τὸ, ἀνοίξαντός σου τὴν χεῖρα. ἐξέρχεται μὴ 21 τῷ Καπονάρχει, & ποιῶσι μετάνοιαν, εἰς τὴν μέσλιν μίαν, καὶ ἔπος ἀπέρχεται ὁ ἱερεὺς εἰς τὸν ἴδιον τόπον· ὁ δὲ Καπονάρχης, λέγει τὰς εἰχὰς ἱσάμηνος ἐν τῇ μέσλιν τῶν ναῶν. Οὔτω δὲ φάλλωσι, 22 τὸ, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας, ἀπέρχεται ὁ ἱερεὺς, καὶ λέγει τὰς εἰχὰς 23 τῶν λυχνικῶν ἱσάμηνος ἀσκεπῆς ἐμφοδοῦν τῶν ἁγίων θυρῶν καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν λέγει τὸ 24 24 μεγάλῳ σωμαπτήλῳ· ὁ δὲ διάκονος ἐνδύεται εἰς τὸ γ' αἰτίφωρον τῶν φαλπηλῶν, καὶ λέγει τὸ μικρῶν σωμαπτήλῳ· εἰδ' ἂν ἐστὶ 25 σιχολογία, ἐνδύεται, τῶν προοιμιᾶκῶν λεγομένων, καὶ λέγει τὴν μεγάλῳ σωμαπτήλῳ.

Ταῦτα μὲν ἔπω γίνεται 26 ἀγρυπνίας ἔσης. εἰ δὲ μὴ ἐστὶν ἀγρυπνία, ἡδὲ ποιῶν γίνεται, ἔπειτα μετάνοίας ποιῶσιν, ἔπειτα θυμιάνα πρῶτον ὁ ἱερεὺς, ἔπειτα τὰ ἁγία θύρα ἀνοίγονται. ἀλλ' ἱσάμηνος ἐμφοδοῦν τῶν ἁγίων θυρῶν ἀσκεπῆς, ἐνδεδυμένος ἐπιβαχήλιον, ἐκφωνεῖ, τὰ. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Καὶ ὁ προεσῶς, ὁ παχθεὶς μοναχὸς, λέγει τὸν προοιμιᾶκόν φαλμὸν 27 χύμα. καὶ λέγει ὁ ἱερεὺς τὰς εἰχὰς τῶν λυχνικῶν μετὰ δὲ τὴν συμπλήρωσιν, λέγει ὁ ἱερεὺς, καὶ ὁ διάκονος, ἱσάμηνος 28 ἐν τῇ συνηθῇ τόπῳ, τὸ μεγάλῳ σωμαπτήλῳ, τὸ, Εἰς εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ δειθώμεθα, καὶ τὰ λοιπὰ.

Ἰστέον, ὅτι τὰ ἁγία θύρα ἡδὲ ποτε ἀνοίγονται, εἰ μὴ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς μεγάλης ἐσπερινῆς. ὅτε θυμιάνα μόνον ὁ ἱερεὺς εἰς τὰς εἰσόδους πάσας, ἡγουμὴν τῶν ἐσπερινῶν καὶ τῆς λειτουργίας τῶν ἁγίων εὐαγγελίων. ὡσαύτως ἀνοίγει καὶ ἀπὸ τῶν, προσέλθεις. μέχρι συμπληρώσεως τῆς θείας λειτουργίας. Ἰστέον, ὅτι εἰ μὴ φορέσῃ ὁ διάκονος εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐ-

πνεύμα, ἐν δυνάμει ψαλλομένη τῷ γ'· ἀνταφώνη τῷ
 ψαλλομένῳ, εἰ ἐστὶ συλλογία, εἰδὲ μὴ, τῷ προομιαι-
 καὶ ψαλλομένῳ, ὡς εἴρηται. ἐσθύνεται δὲ ἔτι· ποιεῖ
 μετανοίας τῇ προεσῶτι, καὶ εἰσέρχεται διὰ τῆς πλα-
 γίας εἰς τὸ ἄγιον βῆμα. ἔνθα ἐκείνη τὸν ἱε-
 ρέα ἱσαμύρον, ἀφαιρῶνται ὅδ' ἔπος, καὶ λαβὼν τὸ σοιχα-
 ρον αὐτῷ ὁ διάκονος, ἀφαιρῶνται τῇ ἱερῇ καὶ φησιν.
 Εὐλόγησον δέωστα τὸ σοιχαρεὶν σου τῇ ὁρασίᾳ. ὁ δὲ
 ἱερὺς ἐκλογεῖ αὐτὸ, λέγων. Εὐλογητός ὁ Θεὸς ἡμῶν
 πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Καὶ
 ἔτι ἐσθύνεται αὐτὸ ὁ διάκονος, πληρωμένος τῆς συ-
 χολογίας, ἐξέρχεται, καὶ ἵσταται εἰς τὸν συνηθὲν τόπον.
 Καὶ λέγει πρὸς μικρὰν συναγωγὴν τὸ, Ἐπεὶ καὶ ἔτι ἐν εἰ-
 ρμῇ τῇ Κυρίᾳ διηδῶμεν, καὶ τὰ λοιπὰ. Καὶ ἐκφωνεῖ ὁ
 ἱερὺς. Ὅτι σὺν τῷ κράτει καὶ σὺν ἐξουσίᾳ βασιλείᾳ καὶ ἡ δύναμις,
 καὶ ἡ δόξα, τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι,
 νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Καὶ ἔτι ψαλ-
 λεται, τὸ, Κύριε ἐκέκραξα, ἔψαλλομένη, λαβὼν ὁ
 διάκονος τὴν θυμιάτην, καὶ θυμιάμα βαλὼν, ἀφαιρῶν
 τῇ ἱερῇ, ἔντος ὅτι καὶ αὐτῇ τῷ ἁγίῳ βήματι, καὶ φη-
 σιν. Εὐλόγησον δέωστα τὸ θυμιάμα. Καὶ ὁ ἱερὺς ἐκ-
 λογεῖ αὐτὸ λέγων. Εὐλογητός ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε νῦν
 καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Καὶ θυμιά ὁ διάκονος,
 τὸ τῇ ἱερατεῖ, καὶ τὸν ναὸν ἅπαντα, καὶ ὑποσέφας τί-
 θησι τὸν θυμιάτην καὶ περιμένει ἐκεῖσε. ὅταν δὲ ψάλλω-
 σι τὸ, δόξα, καὶ νῦν εἰσέρχεται ὁ ἱερὺς, καὶ ἐνδύεται
 29 ἐπιβραχιλίῳ καὶ φελώνιον, καὶ γίνεται 29 εἰσοδος λαβὼν ὁ
 διάκονος τὴν θυμιάτην, καὶ θυμιάμα βαλὼν καὶ αἰψάσας ἐκ-
 30 λογίαν, ὡς εἰπομένη, ἐξέρχεται ἅμα τῷ ἱερῇ, διὰ 30
 τῷ βορείῳ κλίτῳ, καὶ ἀνοίγομένη τῇ ἁγίᾳ θυρῶν, καὶ
 ἀποπορευομένη ἀναγνώσων δύο μετὰ λαμπάδων, καὶ
 μετ' αὐτὰς, τῷ διακόνῳ μετὰ τῷ θυμιάτῳ ἐξέρχεται ὁπι-
 31 θεν καὶ ὁ ἱερὺς, 31 περχαλασμένον ἔχων τὸ φελώνιον,
 32 καὶ ἀπέρχονται 32 εἰς τὸν συνηθὲν τόπον. ἔνθα οἱ μὲν
 33 ἀναγνώσκει, τιθέσκει 33 τὰ μαναλία, εἰς τὸ μέσον τῷ
 ναὸν παρ' ἐκάτερα τὰ μέρη. ὁ δὲ ἱερὺς ἵσταται καταρτι-
 κρὺ τῇ ἁγίᾳ θυρῶν. ἵσταται δὲ καὶ ὁ διάκονος ἐκδεξιῶν
 34 τῷ ἱερῷ μικρὸν ἐκπλαγίᾳ, καὶ κύψας μικρὸν, 34 κρα-
 τῶν ἐν τῷ ὁρασίῳ αὐτῷ τοῖς ἑξὶ δακτύλοις τῆς δεξιᾶς
 χειρός, λέγει μουσικῶς, ὅσον μόνον ἀκείνῳ τῷ ἱερῷ.
 Τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν. ὁ δὲ ἱερὺς, λέγει μουσικῶς τῷ
 ἀκρῷ ταύτῳ. Ἐσπέρας ἐπρῶτον ἐμνημεύει. Καὶ
 μετ' αὐτὸν ἀνίσταται, καὶ λέγει ὁ διάκονος πρὸς
 τὸν ἱερέα, δεικνύων ἅμα καὶ πρὸς ἀνατολὰς μετὰ
 ὁρασίᾳ, κρατῶν αὐτὸ τοῖς ἑξὶ δακτύλοις τῆς δε-
 35 ξιάς χειρός. Εὐλόγησον δέωστα τὴν ἁγίαν εἰσοδὸν,
 ἣ ὁ ἱερὺς ἐκλογεῖ καὶ ἀνατολὰς, λέγων. Εὐλογη-
 μένη ἡ εἰσοδος τῇ ἁγίᾳ σὺ Κύριε. εἴτα ὁ διάκο-
 35 νος ἀπέρχεται, ἐν θυμῷ 35 τὴν ἁγίαν εἰκόνα,
 τὴν εἰς τὸ σασίδιον τῷ προεσῶτι, καὶ αὐτὸν τὸν προ-
 εσῶτα, καὶ πάλιν ἵσταται ἐν τῷ τόπῳ πρότερον ἵστατο,
 περιμένων τὴν τῷ σίχῃ ἐκπλήρωσιν. πληρωθέντος δὲ
 εἰσέρχεται ὁ διάκονος εἰς τὸ μέσον καὶ χαράξας σφυρὸν
 36 μετὰ τῷ θυμιάτῳ, ἐκφωνεῖ, 36 σοφία ὁρδοί. καὶ ὡς οὗτος ὁ
 μὲν προεσῶς, ἢ ὁ ταχθεὶς μοναχὸς ψάλλει τὸ, φῶς ἱ-
 λαρόν. οἱ δὲ ἀναγνώσκει ἀφορτὴς πάλιν τὰς λαμπά-
 δας, προπορεύονται μέχρι τῷ ἁγίᾳ θυρῶν, ὁ δὲ
 διάκονος, εἰσελθὼν ἐντὸς τῇ ἁγίᾳ βήματι, θυμιά τὴν
 ἁγίαν ἑσπέραν. ὁ δὲ ἱερὺς προσκυνοῦσας ἔμπροσθεν τῇ
 ἁγίᾳ θυρῶν, καὶ ἀνασάμψους αὐτὰς εἰσέρχεται, ἐκλεί-
 Eucolegio.

Psalterii Antiphonum (dummodo sit
 psalmorum Davidicorum per versus recita-
 tio) persolvitur : sin vera , dum can-
 tatur proamiacus , ut pramissum est .
 Hoc vero pacto induitur . Exhibita su-
 periori reverentia , obliqua porta , quæ a
 latere est , ingreditur in sanctum Tribu-
 nal ; ubi sacerdotem stantem comperit :
 quem proinde appellat , dicens , Benedic
 Domine Tunicam simul cum stola .
 Sacerdos autem benedictionem imperti-
 tur , dicens : Benedictus Deus noster ,
 ubique nunc , & semper , & in sæcula
 sæculorum . Atque ita Diaconus se
 vestibus exornat , & psalmodia completa
 egressus stat in loco sibi consueto . Et par-
 vam collectam recitat . Adhuc & iterum
 in pace Dominum precemur . Et reli-
 qua . Et exclamat sacerdos . Quia tua est
 potentia , & tuum est regnum , & tua
 est virtus , & gloria . Patris , & Filii , &
 Spiritus sancti : nunc & semper , &
 in sæcula sæculorum . Et tunc canta-
 tur , Domine clamavi , (Psal. 140.)
 Quo finito , Diaconus accepto thuribu-
 lo , & thure injecto , adit sacerdotem
 intra sacrum Tribunal stantem , & ait .
 Benedic Domine incensum . Et bene-
 dicit sacerdos dicens , Benedictus Deus
 noster : ubique , nunc , & semper , &
 in sæcula sæculorum . Et suffumigat sa-
 crarium Diaconus , & templum univer-
 sum ; & reversus thuribulum deponit ;
 ibidemque præstatur . Cum vero can-
 tatur : Gloria . Et nunc . Ingreditur
 sacerdos , & stola casulaque ab eo assump-
 tis , fit sollemnis introitus , accipiente
 primum Diacono thuribulum & thus in
 illud immittente , benedictionemque , ut
 pramissum est , exponente , eodemque
 cum sacerdote & Boreali latere egre-
 diente . Et apertis foribus sanctis , præce-
 dentibus cum cereis duobus lectoribus ,
 subsequitur sacerdos demissam gerens
 casulam , & ad solitum locum proce-
 dunt . Ibi depositis a lectoribus cereis ,
 hinc & inde in templi medio , & regione
 sacrarum valvarum consistit sacerdos ,
 stat quoque Diaconus a dextris sacer-
 dotis modice retrorsum , capite paululum
 inclinato , tenetque stolam tribus dex-
 tra manus digitis , humili voce quan-
 tum audiri possit a sacerdote , ait : Do-
 minum precemur . Sacerdos autem
 secreto hanc orationem percurrit . Ve-
 sperare , & mane , & meridie . Oratione
 terminata , erigunt capita : & Diacono
 sacerdotem compellente , eodemque pla-
 gam Orientalem , stola tribus digitis
 dextra manus apprehensa , demonstran-
 te , & dicente . Benedic Domine san-
 ctum Introitum . Benedicit sacerdos
 ad Orientem , & ait : Benedictus In-
 troitus sanctorum tuorum Domine .
 Tunc Diaconus discedit , & san-
 ctam imaginem superiori sedili super-
 positam , ipsumque etiam superiorem in-
 censat , & deinde in priori loco consistit ,
 & psalmodia finem præstatur . Quo ad-
 veniente , procedit in medium , & cruce
 per aerem thuribulo efformata , exclamat .
 Sapientia , Recti : Et confestim præposi-
 tus , vel præscriptus ad hoc Monachus ,
 Lumen jucundum , psallit . Lectores
 vero sublatis iterum cereis ad sacras
 usque fores progrediuntur , & Diaconus
 sacrum Tribunal introgressus san-
 ctam mensam thurificat : Sacerdos autem
 juxta sacras fores adoratione præmissa ,
 easque deosculatus ingreditur , & obse-
 A ij

tantur illa . Cantato . Lumen jucundum , dicit Diaconus . Attendamus . Et sacerdos , Pax omnibus . Et iterum Diaconus , Sapientia . Attendamus . Et diei illius propositum cantant : qua completo , egreditur Diaconus , & in solito loco stans : ait . Dicamus omnes ex tota anima , & ex tota mente nostra : dicamus , &c. Et post exclamationem dicit sacerdos : Pax omnibus . Et Diaconus . Capita nostra Domino inclinamus . Et sacerdos dicit Orationem . Domine Deus noster , qui celos inclinasti . Et exclamat . Benedicta sit regni tui potestas . Et post exclamationem processione versus cantantur : usque finitis , ingressus Diaconus , iburibulo accepto , sbure injecto & , petita benedictione , sanctis foribus clausis Boreali latere simul cum sacerdote egreditur ; & precedentibus cereis , speciosas portas pratergrediuntur , quos reliqui fratres sequuntur stant in vestibulo . Fratres autem canentes Diaconus incensat de more , & versibus terminatis in solito loco stans , ait . Salva Domine populum tuum , & benedic hereditati tue . Ad finem usque . Et cantatur . Domine miserere . Quadragesies . Et rursus ait . Adhuc rogamus pro piissimis , & a Deo custoditis regibus . Et cantatur ter . Domine miserere . Et iterum dicit . Adhuc rogamus pro remissione peccatorum servi Dei N. consecrati monachi , & omni nostra in Christo fraternitate : cum aliis petitionibus , hac maxime . Ut sacrum hoc monasterium conservetur . Pro omni fidelium Christianorum anima , &c. Deinde sacerdos dicit . Pax omnibus . Diaconus . Capita nostra Domino inclinamus . Et sacerdos ad Occidentem conversus stans a dextris ejus Diacono , & dextra tribus digitis stola tenente , sequentem orationem elata voce profert . Dominator , valde misericors , Domine Jesu Christe Deus noster . Et cantatis versibus & versiculis Davidicis compositis precedentibus cereis in templum cuncti revertuntur . & candelabra quidem hinc inde , ad disposita mensa latera deponuntur , in qua cum frumento & quinque panibus in Ecclesia offerri solitis , appositus est discus : ad disci vero latus utrinque statuuntur vasa duo : hoc quidem vino , aliud vero oleo plenum : & vinum quidem a sinistris , a dextris autem oleum collocatur . Intermittit sacerdos speciosas portas penetrat : & finitis Versibus & Versiculis Davidicis compositis , dicitur . Nunc dimittis . Ter sanctus . Et post . Pater noster . Sacerdos exclamat . Quia tuum est regnum . Et diei dimissorium cantatur , si Dominica sit , & Deipara virgo usque tertio : si vero magni alicujus sancti fiat memoria , bis ejus Modulus recitatur : & semel ; Deipara virgo : Si vero Christi Domini aut Dei genitricis sit festum : festi illius Modulus usque tertio dicitur . Cantato itaque elata , & lenta voce ultimo Modulo , Diaconus petita primum & obsecrata iburib benedictione , cruciformiter panem suffumigat , & deinde superiorem , & iterum panes , ex parte sola an-

στα τα ἅγια θύεα . μὲν ὃ τὸ τέλος τῷ , φῶς ἰλαρόν , λέγει ὁ διάκονος , ἀρχαίῳ , καὶ ὁ ἱερεὺς , εἰρήνῃ πᾶσι . καὶ πάλιν ὁ διάκονος : Σοφία , ἀρχαίῳ . καὶ 37
 φάλλεται 37 τὸ ἀποκαίμενον τῆς ἡμέρας : ἡ πληρω-
 τὸς , ὁ διάκονος ἐξελθὼν , καὶ σταθεὶς ἐν
 τῇ συνήθει τῷ λέγει : Εἰπωμεν πάντες ἐξ
 ὅλης τῆς ψυχῆς , καὶ ἐξ ὅλης τῆς ὁμοφροσύνης ἡμῶν
 ἐκπαίμεν , καὶ τὰ λοιπὰ . καὶ μετὰ τὴν ἐκφώνη-
 σιν λέγει ὁ ἱερεὺς , Εἰρήνῃ πᾶσιν . ὁ διάκο-
 νος , τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῇ Κυρίῳ κλίνωμεν ,
 καὶ λέγει τὴν δόξαν . Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ
 κλίνας ὑψάνεις , Καὶ ἐκφανεῖ . Εἴη τὸ κράτος
 τῆς βασιλείας σου διλογημένοι . καὶ μετὰ τὴν
 ἐκφώνησιν , φάλλεται 38 τὰ σιχηρὰ τῆς λιτῆς . 38
 ὡς φάλλομένων εἰσελθὼν ὁ διάκονος , καὶ λαβὼν
 τὸν θυμιάτον , καὶ θυμιάματα βαλὼν , καὶ αἰτή-
 σας διλογίαν συνήθως , ἐξέρχεται ἅμα τῇ
 ἱερεὶ διὰ τῆς βορέης μέρας κεκλεισμένων ὡσὼν τῇ
 αἰώνων θυρῶν , καὶ ἀποπορόδομένων τῇ λαμπά-
 δων , καὶ διελθόντες διὰ τῆς ὡραίων πυλῶν ,
 καὶ μετ' αὐτὰς πάντες οἱ ἀδελφοὶ , ἵστανται ἐν
 τῇ νάρθηκι . φάλλοντων δὲ τῇ ἀδελφῶν , ὁ διά-
 κονος θυμιά πάντα συνήθως . μετὰ δὲ τὴν
 συμπλήρωσιν τῇ σιχηρῶν , σταθεὶς ἐν τῇ συνή-
 θει τῷ λέγει . Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου ,
 καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου , ἄχρὲς τέλους .
 καὶ φάλλεται τὸ , Κύριε ἐλέησον , μὲν . εἴπα πάλιν
 λέγει . 39 Εἰ δέομαι ὑπὲρ τῆς ἐκσεβασίας ἐθνο-
 φυλάκτων βασιλείων , καὶ φάλλεται τὸ Κύριε ἐλέησον , 39
 γ' . ἔπαλιν λέγει . 40 Εἰ δέομαι ὑπὲρ ἀφίσσεως
 τῆς ἀμαρτιῶν τῶν δούλων τῶν Θεῷ ὁ δέομα ἱερομο-
 νάχῃ , καὶ πάσης τῆς ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότη-
 τος . καὶ τὰς λοιπὰς δύο αἰτήσεις , τὴν , Ὑπὲρ
 τῆς ἀσφαλείας τῶν ἀγίων μονῶν ταύτων ,
 καὶ ὑπὲρ πάσης ψυχῆς χριστιανῶν ὁρθοδόξων . εἰθ' 40
 ὡς λέγει ὁ ἱερεὺς . Εἰρήνῃ πᾶσιν . Ὁ διάκο-
 νος . Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῇ Κυρίῳ κλίνωμεν .
 καὶ ὁ ἱερεὺς , σταθεὶς πρὸς δυσμὰς ἵσταμένη τῇ
 ἀκρόνῃ ἐκδεξιῶν αὐτῶν , κρατούμενος τὸ ὡραῖον
 τοῖς τριῶν δακτύλοις τῆς δεξιᾶς αὐτῆς , λέγει
 τὴν εὐχὴν ταύτην μεγαλοφώνως . 41 Δέσποτα
 πολυέλεε Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν , ἔφαλλο-
 μένων τῇ ἀπὸ σίχῃ σιχηρῶν , ἀποπορόδομένων
 τῇ λαμπάδων , εἰσέρχονται πάντες ἐν τῇ νάρθῃ .
 ἔπαλιν μετὰ μυστήρια τίθενται παρ' ἐκάτερα τῆ
 ἀποδοξασίας 42 τετραποδίου , ἐν ᾧ καί 42
 ται μετὰ σίτη , ἔπαλιν ἄρτων δίσκος , ὡς ὁ
 χομῶν ἔδος προσφέρειν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ , παρ'
 ἐκάτερα δὲ τῶν δίσκων , ἀγγεῖα δύο μετὰ τὸ
 μῶν οἶνον , τὸ δὲ ἑλαίον , αἶται δὲ , ὁ μὲν
 οἶνος ἐξ ἀριστερῶν , τὸ δὲ ἑλαίον ἐκ δεξιῶν .
 Ὁ δὲ ἱερεὺς ἅμα τῇ ἀκρόνῃ ἵσταται ἵστω-
 δον τῇ ὡραίων πυλῶν , πληρωθέντων τῇ
 ἀπὸ σίχῃ σιχηρῶν , λέγει , 43 τὸ , 43
 τῶν ἀπολύειν . 44 καὶ τὸ ἑισάγειν , καὶ 44
 μετὰ τὸ πάτερ ἡμῶν ἐκφανεῖ ὁ ἱερεὺς . Ὅτι
 σὺ εἶσιν ἡ βασιλεία . καὶ φάλλεται 45 τὸ ἀπολυτικίον τῆς ἡμέρας . Εἰ μὴ εἰς κυριακὴν , τὸ . 46 45 46
 Θεωτόκε παρθένε , ἐκ τῆς , εἰ δὲ ἀγία μνήμη μεγάλη , 47 τὸ ἑορτάριον τῆς ἀγίας ἐκ δατέρῃ , 47
 καὶ τὸ , Ὅσοτε παρθένε ἄπαξ . εἰδὲ διαποτικὴ ἑορτή , ἡ Θεομητορικὴ , ἔπαλιν τῆς ἑορτῆς , ἐκ τῆς .
 φάλλομεν ὡς τῇ πελοταίᾳ ἀπολυτικίᾳ μεγαλοφώνως καὶ ἀργῶς . Ὁ διάκονος ἀπὸ τῆς εὐλογίας αἰ-

- πάσας ἐπὶ τῇ θυμιάματι παρὰ τὴν ἱεράως καὶ λαβὼν, θυμὸν κυκλῶν δ' ἄρτους ταυροειδῶς, εἶπει δ' ἡγυμῶν καὶ πάλιν τὰς ἄρτους ἐμπαροδοῦν μόνον. πλησιάζοντες δὲ τῇ ἱερίῳ (ἱερά) παρὰ τὸ δεξιὸν αὐτῷ μέρες ὁ διάκονος, κρατῶν τῇ μὲν ἀριστερᾷ χειρὶ δ' θυμιατὸν, τοῖς δὲ ἑσὶ δακτύλοις τὸ δεξιὸν τὸ ὠράειον, ἔκλυται πρὸς τὴν ἑοπαρεῖα δεικνύων μετὰ τῷ ὠραεῖν τοῖς πέντε ἄρτους λέγει. Τὴν Κύριον δευθῶμεν ὁ δὲ ἱερεὺς λέγει δ' ὠχλῶν. 48 Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ὠλογῆσας τοῖς πέντε ἄρτους καὶ λαγομένη παρὰ τῶν ἀδελφῶν, τῷ. Εὐλογῶμεν τὸν Κύριον· εἰσέρχεται ὁ ἱερεὺς ἅμα τῇ διακόνῃ εἰς τὸ ἅγιον βῆμα· λέγουσι δὲ δ' ἑαλμὸν οἱ ἀδελφοί, μέγα τῷ, καὶ ἐλαττωθῶσιν πάντες ἀγαθῶν. ὁ δὲ ἱερεὺς, ἰδοῦσα τὴν ἁγίαν βῆματος ἐκφωνεῖ. Εὐλογία Κυρίου ἡμῶν, τῇ αὐτῇ χεῖρι, καὶ φιλανθρωπία πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων καὶ ὑποκύνονται τὰς ἱερατικὰς σοφίας, 49 καὶ ἐξέρχονται, καὶ 49 τιθεμένης ἀναγνώσεως, λέγει 50 ὁ ἱερεὺς εἰς τὸν. 50 Δι' ὅχλῳ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν. Εἰ μέντοι καὶ ἔχει ἀγρυπνίας μετὰ τῷ τῶν ἀπὸ εἰς τὴν σιχηρῶν συμπλήρωσιν, ὁ μὲν ἱερεὺς εἰσέρχεται ἐπὶ τὴν ἁγίαν βῆματος, καὶ μετὰ τὸν ἑσὶ ἅγιον, ἐκφωνεῖ. Ὅτι σὺ εἶσιν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ δόξα. Καὶ φάλλεται τὸ ἀπολυτίκιον, ὁ δὲ διάκονος ἐξάδει ἱεράμηνος μετὰ τὸν τεισάγιον ἐκφωνεῖ. Εὐλόγησον· ὁ ἱερεὺς ἰδοῦσα. Ὁ δὲ ὠλογῆσας Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, πάντοτε νῦν, καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. 51 Καὶ φάλλεται, 51 τὸ, ἐρεῖσθαι ὁ Θεὸς τὰς βασιλεῖς. 52 καὶ ὁ ἱερεὺς λέγει ὑπὸ χερσίν. 52 Τυπράγια Θεοτοκίε 53 σῶσον ἡμᾶς. οἱ ἀδελφοί. 53 Τὴν τιμιωτέρην. καὶ πάλιν ὁ ἱερεὺς ὑπὸ χερσίν. δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡ ἡλπίς ἡμῶν, δόξα σοι καὶ λέγουσι οἱ ἀδελφοί, δόξα καὶ νῦν. Κύριον εὐλόγησον. ὁ δὲ ἱερεὺς ἀνοίξας τὰ ἅγια θύρα, χαλάσας πρὸς φιλανθρωπία, ἱεραμένη τὰ ἁγία θύρα, ἐκδοξίαν, ἔκ τὸ ὠράειον κραταιῶτος σωτηρίας, λέγει τῷ ἀπολύσει ταύτῃ. Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν, τοῖς προβαίον τοῖς πασχαλῶν αὐτῇ μετὰ, τῶν ἁγίων ἐκδοξῶν, ἔκ πασχαλῶν Ἀποστόλων, καὶ πάντων τῶν ἁγίων, ἐλπίσαι καὶ σῶσαι ἡμᾶς ὡς ἀγαθὸς ἔκ φιλανθρωπίας. Εἰ δὲ διαποτικὴ ἱερωσύνη ἐστὶ, ποιεῖ τῷ ἀπολύσει κατεπλήτως τῇ ἱερωσύνῃ. οἱ δὲ μεγά- 54 λυ τινὸς ἁγίου μετήν, 54 ἐκφωνεῖ ἐν τῇ ἀπολύσει καὶ 55 τὸ τῷ ἁγίῳ ὄνομα. 55 Εἰ μὲν τῷ ἐστὶ λιτὴ, μετὰ τῷ ἀπολύσει λαβὼν ὁ διάκονος τὸν θυμιατὸν, ἐξέρχεται ἅμα τῇ ἱερεῖ, λαμπάδων ἀποποδομένων, καὶ ὁ ἀπαρτάκτως, καθεὺς ἀπογράφῃ ἐν τῇ μεγάλῃ ἱερωσύνῃ. 56 Εἰς τὸν ὄρθρον, οἱ μὲν ἀγρυπνία ἐστὶ μετὰ τὸ τέλος τῆς ἀναγνώσεως, ὡς οἱ ἀποστῶν, ἡ ὁ παχθεὶς μοναχὸς λέγει τὸν ἐξάψαλμον. οἱ δὲ καὶ ἐστὶν ἀγρυπνία, ἐστὶ δὲ κυριακή, φάλλεται ὁ τεισάγιος κατὰ τὸν. καὶ εἰς τὸ τέλος τὸ, Ἀξίον ἐστὶν ὡς ἀληθῶς. 57 58 57 Ἰδοὺ, ὅτι 58 ἐν τῇ μεσονυκτικῇ, ἔξω τῶν 59 ἁγίων θυρῶν γίνεται 59 ἡ μεγάλη ἐκτενὴ, καὶ ὁ ἱερεὺς ἱεράμηνος ἐμπαροδοῦν τῶν ἁγίων θυρῶν ποιεῖ ἐκτενὴν μεγάλην, ὑπὲρ τὴν ἑοφυλαχθῆναι τῷ πόλει ταύτῃ, καὶ φάλλεται τὸ, Κύριον ἐλπίσον μὲν καὶ γίνεαι ἀπολύσει καὶ τίθεται ἀνάγνωσις. Ὁ δὲ ἱερεὺς εἰσελθὼν ἐν τῇ ἁγίῃ βῆματι, καὶ βαλὼν ἐπὶ τὰς ἁγίας, ἀνοίξας 60 τὸ βημόθυρον μόνον, ἐκφωνεῖ. Εὐλογῶν ὁ Θεὸς ἡμῶν, πάντοτε, νῦν, ἔκ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ φάλλεται τὸ τεισάγιον, καὶ οἱ σωτήρες ψαλμοί, ἔκ πάλιν τὸ τεισάγιον. Ὁ δὲ ἱερεὺς

teriori. Propius autem sacerdote acceden-
te, stat a dextris ejus Diaconus sinistra
thuribulum, dextra vero tribus digitis
solum tenens, & Modulo completo quin-
que dictos panes sola demonstrans, ait.
Dominum precemur. Et sacerdos dicit
orationem. Domine Jesu Christe, qui
quinque panes benedixisti. Et dicto a
fratribus, Benedicam Dominum. In-
greditur sacerdos cum Diacono in sanctum
Tribunal, psalmumque absolunt fratres
usque ad: Non minuentur omni bono. Et
Tribunali autem intus sacerdos exclamat. Be-
nedictio Domini super nos, ejus gratia &
humanitate: ubique nunc & semper, & in
saecula saeculorum. Atque ita sacris vestibus
exiunt, & egrediuntur: & sacra le-
ctione facta, dicit sacerdos. Sanctorum
Patrum nostrorum precibus. Et si qui-
dem nulla sit vigilia, post cantatos versus
illos & Davidicis versiculis conflatos, san-
ctum Tribunal sacerdos ingreditur, & di-
cit. Ter sanctus, exclamat. Quia tuum est
regnum, & virtus, & gloria. Et canitur
dimissorium. Foris autem Diaconus stans Mo-
dulo cantato, exclamat. Benedic. Et sacer-
dos intus. Christus qui benedictus est, ubi-
que nunc, & semper: & in saecula saeculo-
rum. Et deinceps, Confirma Deus reges, ca-
nunt. Et submissa voce sacerdos dicit. De-
para super omnes sancta, salva nos.
Fratres cantant. Prae Angelis veneran-
da. Sacerdos iterum submisit. Gloria
tibi Deus spes nostra, gloria tibi. Di-
cuntque fratres. Gloria. Et nunc, Do-
mine, benedic. Sacerdos autem sanctis
portis resecatis, & casula demissa, Dia-
cono etiam stante foris a dextris, & de
more solum apprehendente, dimissionem
hanc pronunciat. Christus verus Deus
posterior, precibus illibatae suae matris,
sanctorum gloriosorum & percele-
brium Apostolorum, & omnium san-
ctorum, misereatur, & salvet nos, ut
propitius & clemens. Si vero Domini
festus dies celebretur, dimissionem festo
congruam facit: si autem praecipui sancti
festum sit, in dimissione nomen illius pro-
nunciat. Si procedendo supplicatio habenda
est, facta dimissione, Diaconus si-
mul cum sacerdote ceteris praecedentibus,
& assumpto thuribulo egreditur, & ni-
bilo immutato, prout in solemnibus praes-
criptum est vespertis, absolvitur officium.

In laudibus vero, si vigilia praecesserit,
lectione ad finem deducta, confestim su-
perior, aut ordinatus ad hoc Monachus,
sex psalmos recitat: si nulla fuerit vi-
gilia, Dominica vero dies sit, Canon in
Trinitatis laudem cantatur: cujus finis
additur. Vere dignum est. Sciendum
autem in Matutinis extra sacras fores
deprecationem Proteriam fieri: eamque
sacerdos coram dictis foribus stans ab-
solvit. Ut conservetur civitas haec:
Et, Domine miserere: quadragesima
canitur: & sic dimisso: & incipit lectio.
Sacerdos autem sanctum Tribunal ingressus
assumpta sola, solaque Tribunalis porta re-
secata, exclamat. Benedictus Deus postior,
ubique nunc, & semper, & in saecula sa-
culorum. Et canitur, Ter sanctus: cum psal-

mis solitis. & iterum, Ter sanctus. Sacerdos autem porta Boreali egressus, sacrarium, templumque totum, & fratres, & Vestibulum suffumigat: & ad utrumque. Ter sanctus, dicto, Pater noster; subdit: Quia tuum est regnum & potestas. Advertant porro qui canunt, & qui incensat, ut cum exclamaciones habet, coram imagine Christi reperiat. Toto vero templo suffumigato, & consuetis decantatis Modulis, intus e sacro Tribunali sacerdos exclamat. Gloria sanctæ, & consubstantiali, & vivificæ, & individuae Trinitati. Et continuo superior, aut iussus quovis Monachus sex laudum psalmos percurrit. Cum autem inciperit: Domine Deus salutis meæ, secedit sacerdos, & coram sacris foribus nudo capite stat: & secreta aurora pronuntiat orationes: & post laudum sex psalmos, magnam collectionem profert: atque ita canitur. Deus Dominus: & reliquum de more officium. In uniuscuiusque porro sessionis sine parvam collectionem sacerdos recitat, & in prima quidem sessione exclamat. Quia tua est potentia, & tuum est regnum, & tua est virtus. In secunda vero. Quia bonus & hominum amator Deus existis. Post psalmum autem (139.) Valde misericordem, vel (118. dictum) Immaculatum. Quia benedictum & glorificatum est venerandum & magnificum nomen tuum. Cantatisque Gradualibus comite Diacono sanctum Tribunal sacerdos ingreditur, & benedicta ab eo Dalmatica, consueto more Diaconus induitur: parique ratione stola & casula ornat se sacerdos: terminatisque antiphonis, festi, vel Dominica propositum canitur: Post hæc, sicut Diaconus. Dominum precemur. Exclamatque sacerdos. Quia sanctus es Deus noster, & in sanctis requiescis, & tibi gloriam referimus. Et cantatur. Omnis spiritus. Et deinde Diaconus. Sapientia. Recti Audiamus sanctum Evangelium. Sacerdos. Pax omnibus. Et statim subinfert. Evangelii secundum talem lectio. Et populus. Gloria tibi Domine, gloria tibi. Diaconus. Attendamus. Et decurrit sacerdos Evangelium. Eoque lecto cantant fratres. Resurrectionem Christi contemplati (Si videlicet Dominica fuerit) & voce suavi psalmum quinquagesimum. Sacerdos vero casula demissa sanctum Evangelium in pectore deferens egreditur, & in medio templi stat, & ab ejus dextris lector, aut a cætimonitis, candelabrum cum cereo accenso tenet, & pro more sui sancti Evangelii salutatio. In alio porro festo omittitur, nisi forte in dominica. Hoc peractis consueti moduli cantantur. Et egressus Diaconus in proprio sibi loco consistit, & elata voce, ait Salva Deus populum tuum, & benedic hereditati tuæ. Visita orbem tuum in misericordia & miserationibus, fidelium Christianorum cornu exalta, & abundantes tuas misericordias ad nos mitte: precibus illibata dominæ nostræ Deiparæ & semper Virginis Mariæ, virtute pretiosæ & vivificæ crucis, protectione venerandarum, celestium, incorporearum virtutum. Et cantatur, Domine miserere, duodecim vicibus, & exclamat sacerdos. Misericordia, & miserationibus, & humanitate. Canonibus porro cantatis egressus sacerdos, in dextero choro stat loco sibi proprio, diaconus iuribus prius accepta benedictione, sacrarium totum iburificat & porta boreali progressus, coram sa-

θυμῶν, πάντων φαλλομένων, τὸ πᾶν ἱερατεῖον, καὶ τὸν ναὸν ἅπαντα, ἔξερχόμενος ὑπὸ τῇ βορείᾳ κλίτῃ, καὶ τὰς ἀδελφάς, καὶ τὸν ναρθηκα, ἐκφωνεῖ τε καὶ εἰς τὰ δύο τελοσάγια, μὴ τὸ, ὅτι σὺ εἶσιν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δυνάμις. Οφείλουσι δὲ ἔχειν ἀκρίβειαν οἱ φαλλοῦντες, καὶ ὁ θυμῶν, ἵνα ὅταν λίγηταις 61 ἐκφωνήσεις, δεισποῦνται ἐμπαροῦσεν τῆς εἰκότος τῆ Χρυσῆ. μετὰ δὲ τὸ θυμῶσαι ἅπαντα τὸν ναὸν, πληρωθῆναι τε καὶ τὰ σωήτως φαλλόμενα ἱεροπύλαια, ἐνδοθῶν τῇ ἀγίᾳ βήματος. ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς, τὸ, δόξα τῇ ἀγίᾳ, καὶ ὁμοψύχῃ, καὶ ζωοποιῶ, καὶ ἀδελφίτῃ Τριάδι, καὶ εὐδύς ὁμοψύχως, ἡ ὁ ταχθεὶς μοναχὸς, λέγει τὸν 62 ἐξῆλαλλον. Οταν δὲ ἀρξῇται τῷ Κυρίῳ ὁ Θεὸς τῆς σωτηρίας μῆ, ὑπέρχεται ὁ ἱερεὺς, καὶ ἵσταται ἐμπαροῦσεν τῷ ἀγίῳ θυρῶν ἀσκηπὴς καὶ λέγει μυστικῶς πᾶς ἐκδοῦναις εὐχάς. μὴ ἢ τῷ συμπλήρωσιν τῆ ἐξῆλαλλον, λέγει τῷ μεγάλῳ συναπτῷ, καὶ ἔπω φαλλεται τὸ, Θεὸς Κύριος, 63 καὶ ἡ λοιπὴ ἀκολουθία αἰς σωήτως. εἰς ἐνὸς δὲ ἐκάστη συμπλήρωσιν 64 καδίσματος. ποιεῖ ὁ ἱερεὺς μικρὰν συναπτῷ, καὶ ἐκφωνεῖ, εἰς μὲν τὸ πρῶτον καδίσμα, Ὅτι σὸν τὸ κράτος, καὶ σὺ εἶσιν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δυνάμις. εἰς δὲ τὸ β. Ὅτι ἀγαθὸς ἔστι φιλανθρώπων Θεὸς ὑπάρχεις. 65 μὴ ἢ τὸν πολυέλιον, ἢ τὸν ἁμωμον. Ὅτι ὑπολόγηται καὶ δεδοξασαί τὸ πάντιμον ἔστι μεγαλοφρεπὴς ὀνομά σου. τῷ ἢ ἀναβαθμῶν φαλλομένων, εἰσέρχεται ὁ ἱερεὺς ἅμα τῷ ἔρχοντι ἐπὶ τῇ ἀγίᾳ βήματος, καὶ εὐλογήσαντος τῇ ἱερέως τὸ φοιχάριον, ἐκδοῦναι τῷ ὁ ἔρχομος σωήτως, ὁμοίως καὶ ὁ ἱερεὺς ἐκδοῦναι ἐπίτῃ ἀχλὶον, καὶ φελώνιον, καὶ μετὰ τῷ συμπλήρωσιν τῷ ἀντιφώνων, φαλλεται τὸ ἀποκείμενον τῆς ἱστορίας, ἡ τῆς κυριακῆς καὶ μετὰ τῷ λέγει ὁ διάκονος, τῷ Κυρίῳ δευδῶν. Καὶ ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς. Ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ ἐν ἀγίοις ἐπαπαύει, καὶ σοὶ δὲ δόξαν ἀναπέμπομεν καὶ φαλλεται, τὸ πᾶσα πνοή. ἔπειτα ὁ διάκονος. σοφία. ὁρδοὶ ἀκυσσῶμεν τῇ ἀγίᾳ εὐαγγελίᾳ, ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνη πᾶσι, καὶ εὐδύς ἐπιφέρει, ἐκ τῆς τῶνδε ἀγίᾳ εὐαγγελίᾳ τὸ ἀνάγνωσμα. καὶ ὁ λαὸς, δόξα σοι, Κύριε, δόξα σοι. ὁ διάκονος ἀποχῶμεν. καὶ ἀναγινώσκει ὁ ἱερεὺς τὸ εὐαγγέλιον, ἢ πληρωθέντος φαλλῶσιν οἱ ἀδελφοὶ, Ἀνάστασιν Χρυσῆ Θεασάμενοι, εἰ εἶσιν κυριακὴ δηλονότι, καὶ τὸν περνηκοςὸν μετὰ μέλας. ὁ δὲ ἱερεὺς χαλάσας τὸ φελώνιον καὶ βασάζων τὸ ἀγιον εὐαγγέλιον ἐμπαροῦσεν τῇ σῆδης, ἔξερχε, καὶ ἵσταται εἰς τῷ μέσῳ τῆ ναῦ, καὶ ὁ ἀναγνώσης, ἡ ὁ εὐπαξίας, ἵσταται δεξιόθεν αὐτῷ, κατέχων μανθάλιον μετὰ λαμπάδος ἡμένης, καὶ γίνεται 67 ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἀγίᾳ εὐαγγελίᾳ παρὰ τῷ ἀδελφῶν σωήτως. Ἐν ἄλλῃ δὲ ἱστορίᾳ γίνεται ὁ ἀσπασμὸς εἰ μὴ μόνον ἐν κυριακῇ. ἢ πληρωθέντος, φαλλεται τὰ σωήθῃ ἱεροπύλαια. καὶ ἔξερχόμενος ὁ διάκονος, ἵσταται ἐν τῇ συνήθει πόρῃ, καὶ λέγει μεγαλοφώνως. Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου, καὶ εὐλόγησον τῷ κληρονομίᾳ σου. ἐπίσκειται δὲ κόσμον σου ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς, ὑψώσον κίρας χειριστῶν ὀρθοδόξων καὶ κατὰπεμψον ἐφ' ἡμᾶς τὰ ἐλέη σου τὰ πλεῖστα. ἀρισβείαις τῆς παναχράντης διαποίτης ἡμῶν Θεοτόκῃ, καὶ ἀσπαρθέντι Μαρίᾳ. δυνάμει τῇ τιμῇ καὶ ζωοποιῷ σταυρῷ. προσασίας τῷ τιμίῳ ἱερατῶν δυνάμεων ἀσωμάτων. ἔφαλλεται τὸ, Κύριε ἐλέη

68 σου ἰβ'. Ἐπὶ τῷ ἱερῷ. Εὐαγγέλιον καὶ οἰκτιρμοὺς καὶ
φιλοφροσύνην. Τῶν δὲ κατόρων ψαλλομένων, ὁ μὲν ἱερεὺς
ἐξέρχεται, καὶ ἵσταται ἐν τῇ δεξιᾷ χορῇ, εἰς τὴν σωμῆθιν
τόπον. ὁ δὲ διάκονος λαβὼν ἀπὸ τοῦ ὁλογοῦ ἐπὶ τῇ
θυμιάματι, θυμιάσας πρῶτον τὸν ἱερατικὸν ἄνωγον εἶτα
ἐξέρχεται εἰς τὴν βορρην κλίτην, καὶ χαράττει τσαυρὸν,
ἐμπροσθεν τοῦ ἁγίου θυρώ. καὶ θυμιάσας, πρῶτον τὰς
εἰκόνας τὰς ἐν τῇ δεξιᾷ μέρει ἱσαμένους πάσας, καὶ
ἀπέρχεται εἰς τὸ σίγνον τῆς μοῆς, καὶ χαράττει
ἐν αὐτῇ τσαυρὸν, ἐρίφεται πρὸς δυσμὰς καὶ εἰς τὸ
τῷ μίση τῷ ναῷ, χαράττει τσαυρὸν, καὶ ἀπέρχεται
καὶ θυμιάσας, πρῶτον τὴν εἰκόνα τὴν ἐν τῷ τασίδιον
τῷ πρὸς τὸν ἱσαμένον, εἶτα τὸν πρὸς τὸν αὐτὸν, καὶ κα-
θ' ἑξῆς τὰς ἀδελφὰς τῆς δεξιᾷ χορῆς. μετὰ δὲ τὸ θυ-
μιάσαι πάσας τὰς χορὰς, ἵσταται εἰς τὸ μέσον τῆς
χορῆς, καὶ βλέπων πρὸς νότον, ποιεῖ τσαυρὸν. Θυ-
μιάων δὲ, ἔμπροσθεν παρ' ὧν θυμιάσας καὶ ἀντι-
προσκυνεῖ μικρὸν μετὰ δὲ τὸ ποιῆσαι τὸν τσαυρὸν,
ἀπέρχεται, εἰς τὸν δεξιὸν χορὸν καὶ θυμιάσας ἐκεῖ
τὰς ἁγίας εἰκόνας, θυμιάσας καὶ τὰς ἀδελφὰς ἀνωθεν ἀρ-
χιεπίσκοπος ἀπὸ τοῦ εἰκόνα, καὶ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ὡς πρὸς τὰς
ἁγίας πύλας προσκυνεῖ ἰσομετῶς καὶ ἀντιπροσκυ-
νῶν μικρὸν. πληρώσας δὲ καθεύδων τὸν χορὸν, πάλιν
ἵσταται εἰς τὸ μέσον, βλέπων πρὸς ἀρκτον, καὶ ποιῶν
τσαυρὸν, ἐξέρχεται εἰς τὴν ἀρκτικὴν, καὶ θυμιάσας κα-
θεύδων πάσας, εἰσέρχεται διὰ τοῦ ἁγίου πύλων, καὶ
χαράττει τσαυρὸν καὶ ἀνατολὰς, θυμιάσας καὶ πρὸς τὸν
πάλιν εἰς τὸ μέσον χαράττει τσαυρὸν, καὶ θυμιάσας τὰς
ἁγίας εἰκόνας, εἰσέρχεται καὶ ἀνατίθεται τὴν θυμιάσας
ἐξ ἐρχομῶς προσκυνεῖ μικρὸν καὶ πρὸς τὸν μακρόθεν,
καὶ ἵσταται εἰς τὴν σωμῆθιν τόπον. μετὰ δὲ τὸ τέλος τῆς γ.
ὡδὸς λέγει ὁ διάκονος. Ἐν τῇ ἐν τῷ εἰρήνῃ, τῷ Κυρίῳ
θεοῦ, ἀντιλαβὴ, σῶσον ἐλπίσιν. Τῆς παραγίας,
ἀχράντης ὑπερόλογημένης, καὶ ἐκφανῆς ὁ ἱερεὺς. Ὅτι σὺ
εἰ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ
πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ,
καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ μετὰ τὴν ἔκκλησιν, ποιεῖ
ὁ ἱερεὺς ἐκ τῆς μικρᾶς ἱσαμένης ἐμπροσθεν τοῦ ἁγίου
θυρώ ἀσκεπῆς, καὶ ἐκφανῆς. Σὺ ὅτι ὁ βασιλεὺς τῆς
εἰρήνης ἔσθι καὶ δόξαν ἀναπέμπομεν. εἰς δὲ τὴν ὁδοῦ,
ποιεῖ μετὰ τοῦ ἱερέως ἅμα τῷ ἁγίῳ τῷ πρὸς τὸν
καὶ εἰσέρχεται ἐπὶ τὸ βήματος, καὶ ἐνδύεται σωμῆθως
τῆς δὲ ὁδοῦς πληρωθείσης. Ἄλλῃ δὲ διάκονος μεγα-
λοφώνως. Τὴν Θεοτόκον καὶ μητέρα τῆς φωτὸς ἐν ὑμνοῖς
μεγαλύνωμεν. καὶ συλλογίζεται, ἡ τιμιώτερα, εἰ δὲ μὴ
ἄλλῃ τὴν ἀρχὴν τῆς εἰρήνης τῆς ἐσθίας τῆς ἰορτῆς. καὶ
ὡς ἐξ ἐρχομῶς ἵσταται ἐν τῇ σωμῆθιν τόπῳ. ὁ δὲ δια-
κονος θυμιάσας πάσας σωμῆθως, καὶ ὑποστρέφας ἵσταται ἐν
τῇ πτωγμένην τόπῳ. μετὰ δὲ τὴν θ'. ποιεῖ ὁ διάκονος
μικρὴν σωπατήν καὶ ἐκφανῆς ὁ ἱερεὺς. Ὅτι σὺ αἰνῶσαι
πᾶσαι αἱ δυνάμεις τῶν ὑπεράνω, καὶ σοὶ καὶ δόξαν ἀναπέμ-
πασιν. 69 τῆς δὲ δόξολογίας ἀρχομένης εἰσέρχεται ὁ ἱε-
ρεὺς ἐπὶ τὸν ἁγίον βήματος, ὁ δὲ διάκονος, πάντως πλη-
ρωθείσης λέγει. Πληρώσωμεν τὴν ἐσθίαν δύναν ἡ-
μῶν τῷ Κυρίῳ, καὶ τῷ λοιπῷ. Καὶ αὐτὸς λέγει ὁ ἱε-
ρεὺς. εἰρήνη πᾶσιν. ὁ διάκονος. Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν
τῷ Κυρίῳ κλίνωμεν. Καὶ ὁ ἱερεὺς τὴν ὡχὴν μουσικῶς.
Κύριε ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν. καὶ ἐκφανῆς. Σὺ
γὰρ εἰς τὸ ἐλεῖν καὶ σῶζεν, Χεῖρε ὁ Θεός. ὁ διάκονος.
Σοφία. ὁ ἱερεὺς. Ὁ ὧν ὡλογητὴς ὁ χειρὸς Θεός ἡ-

cris foribus thuribulo crucem efformat: & suf-
fumigatis primo cunctis a dextris piis ima-
ginibus ad signum Monasterii patronum va-
dit, versusque illud cruce efformata, ad occiden-
tem conversus, & in medio templo stans ibi rur-
sum cruciformiter incensat: & ultra progressus
prius suffumigat imaginem superioris sedili ap-
pensam, mox superiorem ipsum, deinceps chori
dextri Fratres. Utroque autem choro incensato,
in medio stans, & ad meridiem conversus, cru-
cem efformat. Dum vero suffumigat, reverentiam
exhibens suffumigati, & vicissim paululum in-
clinatus bonorem rependit. Facta autem ulti-
ma hac cruce, ad dextrum chorum secedit, &
imaginibus ibi positis thure bonoratis, eodem
etiam a sanctis imaginibus facto initio, Fra-
tres lustrat, ad speciosas usque portas digressus,
cunctique illum venerantur, & ipse vicissim a-
liquali veneratione alios excipit. Peracto ritu
circa hunc chorum, rursum in medio consistit res-
piciens ad Boream, & cruce efformata, ad Ve-
stibulum progreditur, & omnibus ibidem suf-
fumigatis, iterum speciosis portis, introgres-
sus, cruce ad orientem expressa, Superio-
rem incensat, & iterum cruce in medio efforma-
ta, & sacris imaginibus thure exceptis, intrat
in sacrum, & thuribulo deposito, foras egres-
sus Superiorem a longe veneratur, & consue-
to sit loco. Completo autem tertio cantico,
dicitur Diaconus: Adhuc & iterum in pace
Dominum precemur. Suscipe, salva, mi-
serere. Sanctissimæ illibatæ, super omnes
benedictæ: Et exclamatur Sacerdos. Quia
tu es Deus noster, & tibi gloriam repen-
dimus: Patri, & Filio, & sancto Spiritui,
nunc & semper & in sæcula sæcu-
lorum. Et sexto cantico terminato protensam
orationem minorem habet sacerdos, stans nuda
capite e regione sacrarum valvarum: & ex-
clamat. Tu enim es rex pacis, & tibi glo-
riam referimus. In septimo autem fine, Sacer-
dos cum diacono facta superiori venia, san-
ctum Tribunal subintrat, & consueto more
induitur. Oportet autem ad finem deducere,
sonora voce cantat diaconus. Deiparam,
& lucis matrem in hymnis celebremus.
Et per versum recitatur. Præ Angelis ve-
neranda. Sin vero, initium Tractus non
cantici diei festi occidit: atque ita egressus soli-
to sibi loco consistit, & thure, ut moris est, cun-
ctos excipit: Diaconus autem reversus proprium
tenet locum. Post nonum autem canticum prola-
ta a Diacono parva Collecta: sacerdos exclam-
mat. Quia te laudant omnes cælorum vir-
tutes, & tibi gloriam referunt. Et Hym-
no, Gloria in excelsis incipit sacerdos sa-
crum Tribunal subit; eo vero finito Diaconus
dicit. Matutinam nostram supplicationem
domino terminemus, & reliqua. Et confe-
ssim sacerdos dicit. Pax omnibus. Diaconus.
Capita nostra Domino inclinemus. Et sacer-
dos secreto orationem subjungit. Domine qui
in excelsis habitas & exclamat. Tuum est
enim misereri & salvare. Diaconus. Sapi-
entia. Sacerdos. Qui est benedictus Chri-
stus Deus noster, ubique. Et canitur.
Confirma Deus reges. Sacerdos. Deipara
super omnes sancta, salva nos. Et canitur.
Præ cunctis veneranda. Deinde iterum di-
cit. Gloria tibi Christe Deus spes nostra,
gloria tibi. Et fit dimissio: si dominica fue-
rit, his verbis. Qui surrexit a mortuis,
precibus illibatæ suæ martiris sanctorum glo-
rioforum & percelebrium Apostolorum,
& omnium sanctorum misereatur, & sal-
vet nos, ut benignus & clemens. Si Chri-
sti Domini festum fuerit, aut celebris
alicujus sancti, sanctum oleum datur, hoc pa-
tro: omnibus juxta sancti imaginem quæ ex-
ponitur, adoranda convenientibus & canen-

ibus, Diaconus in circuitu suffumigat, imaginem sancti & deinde superiori prius hoc honore delato: Sacerdos autem e latere imaginis stans unguentum tenet, & accedentes in fronte unctos benedicit: cumque cuncti fuerint uncti, exclamat, Exaudi nos salvator noster, spes omnium finium terrarum, & eorum qui sunt in mari longe, & propitius propitius esto peccatis nostris, & miserere nostri. Et exclamat. Misericors enim & hominum amator existis, & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper & in sæcula sæculorum. Pax omnibus. Diaconus. Capita nostra Domino inclinemus. Et Diacono pro more sibi consueto stolam suam apprehendente, sacerdos demissa casula dicit orationem, in supplicationibus querendam. Dominator Domine Jesu Christe, Deus noster, precibus super omnes benedictarum gloriarum dominarum nostrarum Deipararum, & semper Virginis Mariarum. Festis vero diebus Annuntiationis, in Ramis Palmarum, splendida Paschatis Dominicae sunt hæc extra Monasterii claustra, & peraguntur cuncta juxta seriem in præscripta supplicatione positam, consecratur & aqua benedicta die Epiphaniæ, & vespere, & mane: idemque prima Augusti celebratur, aqua Diaconus subsequente sacerdote crucem deferens procedit, & thus adolet ipse: & in orationibus dicit solummodo. Dominum precemur. Et sacerdos cuncta de more peragat, prout in Rubricis præscriptum legimus.

Finis seriei sacri Ministerii.

Ἐνδὲξ διαποίνης ἡμῶν Θεοτόκε καὶ αἰὲ παρθένη Μαρίαν. Κατὰ δὲ τὴν ἑορτὴν τῆς εὐαγγελισμῆς, ἢ βαλῶν, καὶ τῆς λαμπαρᾶς κυριακῆς τῶ πάσχα, γίνονται ἕξω ἡ μονῆς, καὶ γινέται ἐν αὐταῖς ὁμοίως τῇ προγραφείσῃ λιτῇ. γίνονται καὶ ἁγίασμοὶ τῷ φωτὶ, καὶ ἀφ' ἑσπέρας καὶ πρωῒ, καὶ κατὰ τὴν πρωτῆν τῆς Αὐγῆς, ἵνα ὁ διάκονος 73 βασιλῶν ἢ σαυρὸν ὀξέριχται τῷ ἱερέως ἐπιπομένῃ. καὶ θυμιᾷ ὁ διάκονος. λέγει δὲ μόνον ἐν ταῖς ὑχαῖς. τῷ Κυρίῳ δευδωμῶ. ὁ ἱερεὺς ποιεῖ πάντα καθὼς ἐστὶν ἕδος, 74 καὶ ἐν τοῖς τυπικοῖς εἰσι γεγραμμένα.

μῶν πάντοτε. καὶ φάλλεται τὸ, στερεῶσαι ὁ Θεὸς τὴς βασιλεῖς. ὁ ἱερεὺς. Ὑπεραγία Θεοτόκε σῶσον ἡμᾶς. καὶ φάλλεται, ἡ τιμιωτέρα. εἴτα πάλιν λέγει. δόξα σοι Χερεὶ ὁ Θεός, ἡ ἐλπίς ἡμῶν, δόξα σοι. καὶ γινέται ἀπόλυσις. 70 εἰ μὲν ἐστὶ κυριακὴ Ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν, ταῖς προσβείαις τῆς παναχράντης αὐτῆς μητρὸς, ἢ ἁγίων ἐνδόξων καὶ πανδοφῆμων ὁποσὸλων, ἢ πάντων ἢ ἁγίων, ἐλεῆσαι καὶ σῶσαι ἡμᾶς, ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος. Εἰ μὲν ἐστὶ διαποτική ἑορτή, ἢ μεγάλη ἁγία μνήμη, 71 δίδοται καὶ τὸ ἅγιον ἔλαιον, ἢ πῶ. πάντων συναγομένων 72 πλησίον τῆς εἰκότος τῆς προσκυνημάτων καὶ φάλλοντων, ὁ μὲν διάκονος θυμιᾷ κύκλῳ, ἀπὸ τῆς προεστώτος ἀρχαίου ἀρχαίου θυμιάσας τὴν εἰκόνα τῶ ἁγίου. ὁ δὲ ἱερεὺς ἱεράμηνος πλαγίως τῆς εἰκότος, κατέχων ἀλειπῶν χεῖρι τὴν προσκόντας ἐν τῇ μετώπῳ, καὶ εὐλογεῖ. ὅταν δὲ χειρῶσι πάντες, ἐκφωνεῖ. Ἐπάκουσον ἡμῶν ὁ Θεός ὁ σωτὴρ ἡμῶν, ἡ ἐλπίς πάντων τῷ περάτῳ τῆς γῆς, ἢ τῷ ἐν θαλάσσῃ μακρῶν, καὶ ἰλῶς ἰλῶς γυνὴ ἐπὶ ἢ ἁμαρτίαις ἡμῶν, καὶ ἐλεῆσον ἡμᾶς. καὶ ἐκφωνεῖ. Ἐλεῆμων ὁ καὶ φιλάνθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν τῷ πατρὶ, ἢ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νυνὶ καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῷ αἰώνων. Εἰρήνη πᾶσι. ὁ διάκονος. Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνωμεν. καὶ κρατουῖν τῷ δακτύλῳ τὸ ὠράριον, ὡς ἕδος, λέγει ὁ ἱερεὺς χαλάσας τὸ φιλωνιον τὴν ὑχλὴν ταύτην. Ζῆτει πάντα εἰς τὴν λιτὴν. Δέσσωπε Κύριε Ἰησοῦ Χερεὶ ὁ Θεός ἡμῶν διὰ προσβείων τῆς παυπερδολογημένης

Τέλος τῆς δευτέρας τῆς ἱεροδρακονίας.

IN ORDINEM SACRI MINISTERII
N O T Æ.

Δ Ιαταξίς.) Quamquam volumen præfens, sub *Εὐχολογίῳ* titulo nonnisi *ἄχων συλλογῶν*, *precum seriem*, *Orationumque collectionem* promittat; partes tamen ejus quælibet, *ἄχῃ* insigne nequaquam præ se ferunt; quandoquidem ex illis, hæ *ταξίς*, nonnullæ *διατάξεις*, aliæ denique *ἀκολουθίαι*, appellationem proprio sibi jure promeruerunt. Quorum titulus est, *ταξίς*, illæ *ordinem seriemque rituum Ecclesiasticorum* ostentant; *διατάξεις* sonant *νομικὸν* quid, *ἐκτά* nempe *sanctionesque majorem*, a quibus *ταξίς* ritus, niro quodam ordine in Ecclesiam sunt induci, vel restituti; & tandem *ἀκολουθία* preces ipsas & officia, quorum partes bene disposito & ordinato nexu inter se cohærent, seque consequuntur; quasi hac ratione, *sequentia* vel *sequela* dicerentur, manifestat.

2. *ἱεροδιακονίας*) Commutarunt recentiores codices *διακονικῇ* vocem, hic ab antiquis scriptam, in hanc aliam modernam magis, *ἱεροδιακονίας*: duplicemque eorum nomine, mutationis hujus profero rationem. Primam, quod cum in Monasteriis accuratio cultu; & solemniori apparatu, quam in aliis Ecclesiis persolvant officia Græci; cumque *Diaconos Monachos* ministeriis sacris inservientes, ut Deo sacris votorum obsequiis dicatos *ἱεροδιακόνους* (sicut *Presbyteros Monachos ἱερομονάχους*) vocitare sint assueti: hi ritus exinde, quasi a Monachis Diaconis diligentius exculi, & observati, non jam *διατάξεις διακονικῆς*, sed potius *ἱεροδιακονίας* sunt appellati. Alia causa est, quod cum ministerio quovis communi vel prophano defungens, potuerit olim nuncupari *διάκονος*, ut tamen Ecclesia ministeriis suis sacris deputatos significet, *διακόνου* vocem sibi reservatam esse voluit: ad illa vero officia legitime obeunda cum ab Episcopis consecrentur, hinc illi ut in sacris occupandi, *ἱεροδιάκονοι*, & actiones sacræ, quibus defunguntur *ἱεροδιακονίας* nomen sibi compararunt. Relicta itaque *διακονικῇ* voce quasi nimis ampla ut quæ vestes, ministeria, verba, locum, cuncta denique ad Diaconum spectantia complectatur (*διακονικῇ* namque etiam sunt, quæ Diaconus in Ecclesia recitat & *ἔχων χάριτα ἐν διακονικῇ*, *locum habere in Diaconico*, dixit Synodus Laodicæna de Diaconorum loco & confesso, conjicio Ecclesiæ Græcæ præfatos *ἱεροδιακονίας* distinctionem, ut propriam magis & congruam, ejus loco substituisse.

3. *Φιλοθέῳ*.) Hujus *διατάξεως* ordinis & ritus, non auctor (a suis enim Græcis antiquarum caeremoniarum tenacibus & studiosis sectatoribus minime receptus fuisse) sed scriptor est Philotheus, inter Patriarchas Constantinopoleos, novæ Romæ, centesimus vigesimus primus, secundum Onuphrium in Chronico. Vixit is sub Joanne Palæologo Andronici Junioris filio, ut testatur quædam ejus oratio de cruce, in qua, *φιλῶταί μου βασιλεῖα, μηδὲν μὴ ἀδικήσαντα· τὸν ἐκ πατρὸς, καὶ πάππυ, ἀρπάττει τὴν βασιλείαν ἀρχέμενον*. *Custodimus pretiosum depositum, juvenem nostrum Regem: qui nullum bucusque injuria affecti: (præ infantia nimirum) & a patre (Andronico Juniore) & avo (Andronico seniore) & proavo (Michaelis Palæologo) regnum suscepit*. Joannes autem hic Michaelis pronepos, anno 1341. cœpit imperare. Philotheus ergo jam senex in tenera principis illius ætate, trecentos ante annos, præfens opus scriptis commendavit.

4. *Εὐτὴ ἱστῶμεν ἔν τῳ ὅρδρῳ*.) Quotidianus Ecclesiæ usus, Patrumque antiquorum auctoritas Apostolicis institutis, scriptura, & ratione fundata. Matutinum, & Vespertinum Convantum solemniori apparatu ubique peragi ostendit. Usum Ecclesiæ Latinæ, Sacerdotemque amictu pluviali ornatum, thus in altari adolentem, quotidie præ oculis habemus: Græcæ vero hoc in loco consuetudinem addiscimus, in qua Diaconus sacris vestibus indutus, Sacerdoti suis pariter instructo, in Vesperis & Matutinis operis insignium festorum ministrare cernitur: *Utriusque enim officii etiam ex veteri testamento sollemnis est celebratio*.

bratio, ait Isidorus de Offic. Eccles. lib. 1. cap. 20. quam quidem ut in veteri adumbratam seu inchoatam, in novo vero consummatam & absolutam, legere possumus, in prolixo Cassiani opere, de Canonico diurnarum orationum & Psalmorum modo.

5. *Διαποτικῶν ἱερῶν καὶ διαμνηστικῶν*.) In tres classes festa distribuunt Græci, in *διαποτικῇ*, quæ *Christi Domini sunt*: *διαμνηστικῇ*, quæ *Dei matris*: καὶ τῶν ἁγίων, quæ *sanctorum sunt* propria. Glycas sex diebus cuncta Deum condidisse contemplatus, sex etiam festis seu potius æconomiæ suæ in carne mysteriis, cuncta renovasse arbitratus est 4. parte Annal. ubi hoc ordine leguntur enumerata: Nativitas, Baptismus, Passio, Resurrectio, Ascensio, & Pentecostes. Verum cum Transfigurationis dies solemnissimus sit Græcis, miror cur hebdomadi festorum diem unum detraxerit Glycas. Fidelius itaque Dominica festa his versibus alii recensent:

Τὸ χαῖρε, γέννα, Συμεὼν, καὶ Ἰορδάνης.
Θαβώρον, Ἀζάρος, τὰ βάλια, ἔϋλον
Ἐδέραι, ἄροι: πνέμα.

Annunciatio, Nativitas, Præsentatio Christi in Symeonis ulnis, ejus Baptismus, Transfiguratio, Lazari resurrectio, dies Palmarum, Crucifixio, Resurrectio, Ascensio, & Pentecostes. Eadem porro Dei matris festa celebrat Ecclesia Orientalis, quæ & Occidua, præterquam Visitationis, cujus est apud nos recentior institutio.

6. *Τοῖς ἀπογυασμένοις*.) De hujus Vocabuli sensu consulendum Onomasticon.

7. *Ἀγρυπνία τῶν παδῶν*.) Nox quæ Parasceven sequitur, solemne festum est Græcis, & ut jam observatum est, inter festa Dominica computatur: illamque orationibus, supplicationibus publicis per vias decantatis, & vigiliis intenti transigunt, tali etiam cultus apparatu, ut ipsamet Roma suorum Græcorum nocturnam processionem magna cum admiratione suscipiat.

8. *Εἰς τὴν βέλῃται λειτουργίῳ*.) Auctores Ecclesiastici Græci, qui vocem hanc *λειτουργίῳ*, a cujuscunque ministerii publici, etiam prophani significatione, ad officium Missæ celebrandæ, primitus olim & in Ecclesiæ nascentis exordio traduxerunt; non ubique illa, in hoc proprio & rigido sensu utuntur, sed & eandem ministerium quodcumque sacrificandi muneri annexum, vel ad illud ordinatum, connotare demonstrant: qua ratione Diaconus *λειτουργῇ* hoc loco dicitur. Quamvis enim Græcorum lingua vulgaris solum Sacerdotem hodie *λειτουργῇ*, & sacrificandi munus quo defungitur, *λειτουργίῳ* nuncupet: indubium est nihilominus, Subdiaconis & Diaconis eandem appellationem fuisse communem, apud Dionysium de Eccles. Hierar. cap. 3. ubi: *τῆς λειτουργικῆς διακονήσεως οἱ ἐκκρετοῖσι τοῖς ἱερέσιν ἐπὶ τῷ θυσιῳτικῷ ἀρτίθῃσι τὸν ἱερόν ἄρτον: Ἐ ministeriali dignitate selecti cum Sacerdote ad altare sacrum panem præsentant*: imo & Lectoris missæ inservientis ministeria, *συλλειτουργικῇ* dicuntur: unde & inter Ecclesiæ Græcæ officia, separatus est liber τῶν συλλειτουργικῶν τῷ ἀναγνώσῃ. *Lectoris comministerium*. Tam peculiari vero ratione sacra peragere, & in sacrificando partes suas agere videtur Diaconus, ut de eo Concilium Aquigranense dicat, *Sine Diaconis Sacerdos nomen habet: officium non habet*. Et iterum: *Ipsis Sacerdotibus propter præsumptionem, non licet de mensa Domini tollere calicem, nisi eis traditus fuerit a Diacono*; ut nempe ordine debito celebret: quamvis etiam sine Diacono celebrantem utraque Ecclesia non damnet: & si quandoque *συλλειτουργῇ* advenit, & *λειτουργῇ* cum Sacerdote jus obtinet, id fit ut recte censet Symeon Thessalonicensis lib. de Templo, τῷ διακόνῳ λειτουργικῇ λειτουργίῳ, ὡς ὑπέρταται ταῖς ἐν ἱερόν, ἔμὴ δωκεῖν χάρις ἱερέως τι ἀρπάττειν. *Diacono ministerium sibi vindicante, & famuli vicis agente, seu qui sine Sacerdote nil possit præstare*.

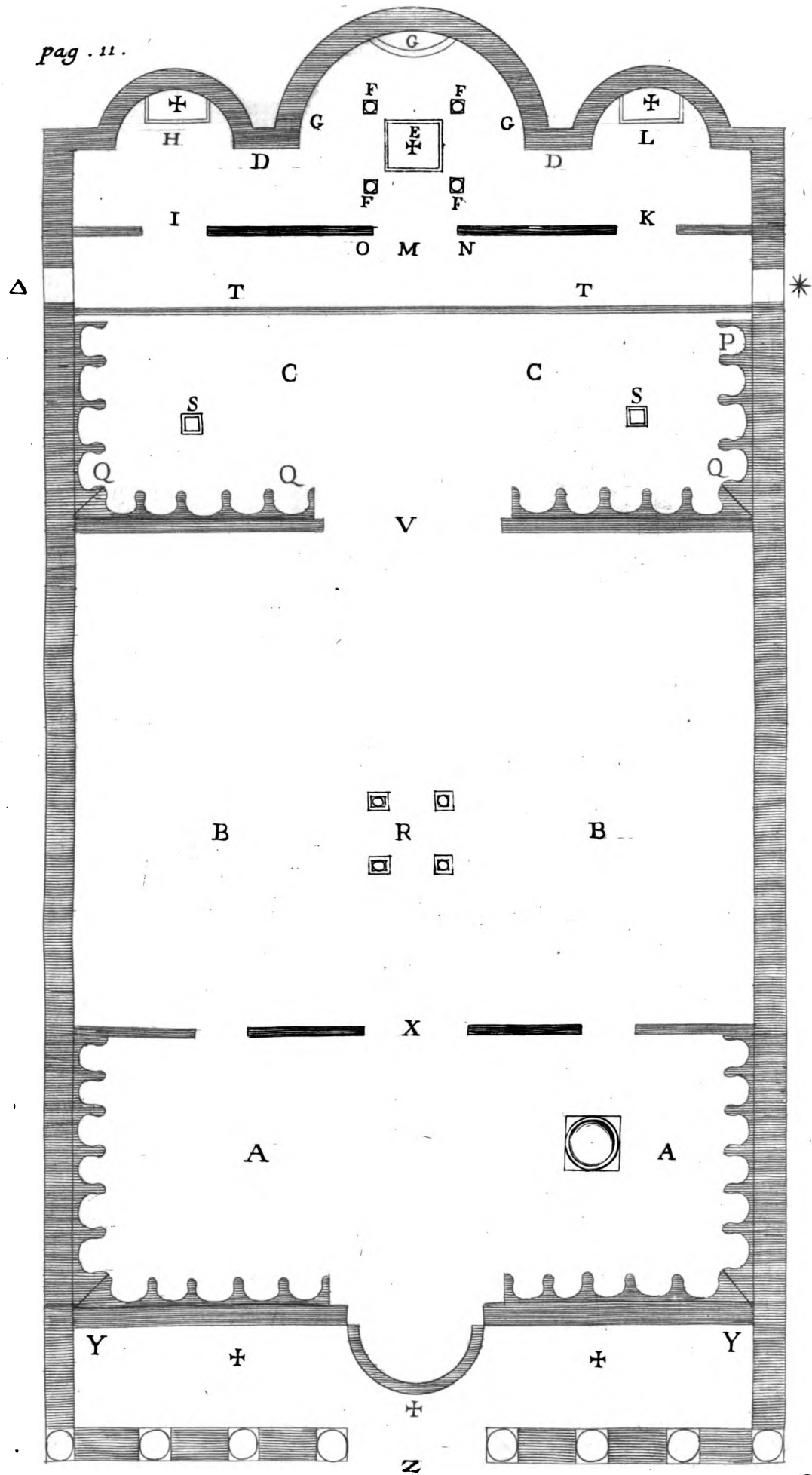
9. *Ποῦσι μετανοίας τρεῖς*. Monachi pœnitentium statum professi, & pœnitentiæ operibus dicati, non hujusmodi tantum opera *μετανοίας*, sed & Cœnobîa sua; eremorumque cellas, seu pœnitentiæ officinas, ad quas convolarunt, ab antiquo vo-

B

quid tamen in auro illo tam nobile, aut tanti pretii est, ut adyto sancto, sacratissimæ nimirum Ecclesiæ parti, nomen imponat? sanctius itaque & rectius eo quod *βήμα suggestum* significat, locum nempe editum, unde ad populum verba faciebant Oratores (de seipso namque scribit Demosthenes *ἐν τῷ βήματι ἀνίσταμαι*) vel Imperatores alloquebantur milites, aut iisdem atque etiam populo munera, congiaria, annonamve dividebant (prout vetera plura numismata exprimunt apud Hemelarium & alios) aut denique tam ipsi quam principes alii jus in publicum dicebant, (*βήμα* enim *τοῦτον οὐνομαζέται*, inquit, Dio lib. 44. *ἐν τῷ ἐξομενῷ δικάζει ὁ αὐτοκράτωρ*. hujusmodi dicitur quia in eo sedens Imperator jus dicit: & Cedrenus in Leone Armenio. *ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ βήματι ἐν τοῖς ἀσπληντοῖς ἐκάθισεν*. καὶ ἀκριβὲς ἔκαθεν ἐν βήματι δύναντων εἶναι. *Imperator in secretiori consilio pro Tribunali sedet, & diligentem perscrutatore[m] eorum quæ denunciata fuerant se præbuit.*) Altare pariter nostrum, Ara scilicet illa sacra, unde resonant ejus verba, qui parem in dicendo non habuit, *παρακατὰ enim sic homo loquutus est*, Altare, inquam, cui verbum Dei externum & scriptum jugiter accumbit, (apud Græcos enim sacrum Evangelium altaris in medio, lampade prælucente, semper jacet, & *Ἰησοῦ τυπῶν*, ait Simeon Thessalonicensis de templo *ἐπὶ τῷ θυσιαστηρίῳ ὁρῶμενον Ἰησοῦν* menti obijcit in Altaris sinu conspicuum) augulum illud præterea Regis Tribunal, unde populo quem sibi sanguine comparavit, leges promulgat; & cælestem animabus reficiendis annonam, non munificentiam tantum, sed & dilectionis perpetuum monumentum, divinaque simul cuncta charismata distribuit: regiam & honore tremoreque dignam *βήματος* appellationem, a Patribus Græcis accepit. In hanc mentem S. Germanus Patriarcha Constantinopolitanus scribit in mystagogia. *βήμα* ἐστὶν ὑπόβαθρος τόπος, καὶ θρόνος ἐν ᾧ πορὶ παμβασίλειος Χερσός ἀρκαζέσθαι μετὰ τῶν αὐτῷ Ἀποστόλων, ὡς λέγει ὁ αὐτός, *ὅτι κατέσθαι ἐπὶ δώδεκα θρόνων κρινόντες τὰς δώδεκα φυλὰς τῆς Ἰσραὴλ*. *Altare consecutus (ratione ciborii) locus est & thronus, in quo universorum rex Christus præsidet cum suis Apostolis, prout illis prædixit: sedebitis super sedes duodecim judicantes duodecim tribus Israel.* Hæc ultima sancti Præfatis verba, procerum assistentium Christi Regi, Altaris sui throno confidenti, ut sedes circumpositas intueamur, invitant. Illæ vero sese mente concipiendas offerunt, ubi tam Christi quæ Apostolorum imagines in altaris circuitu vivis coloribus effingi solent. In excelsiore siquidem conchæ altaris parte, & in ipsa testudinis cavitare, Christum velut regem ac simul ut Pontificem id est, ut Pontificem Imperatorio stemmate insignem ad ejus regale Sacerdotium declarandum depingunt: ille autem manibus in mensam appositam in crucis formam decussatis, dextra panem sacrum *μετέδωκεν*, sinistra calicem *μετέλαβεν* apprehendit, infra vero & a lateribus in testudinis sinu supra *συνιδραν* sedilia *ἐκτετακτα*, suo quisque ordine Apostoli delineati videntur (ut etiam hodie in S. Pauli & Salvatoris Basilicis Romæ extant, ibique quondam, referente Baronio anno 324. n. 68. fastigium argenteum donaverat Constantinus, habens in fronte salvatorem sedentem in sella, & duodecim Apostolos) & quasi principes regis sui latera circumstipantes, & spiritualibus thronis circumfidentes conspiciuntur. Quisquis ergo mecum Altare, ut Christi *βήμα Tribunal* contemplaris, memento quia πάντες παρασησόμεθα βήματι Χερσὶ, omnes Tribunali Christi adstabimus, ut præjudicia, in hoc alio altaris Tribunali, lata confirmari audiamus. *Judicium enim sibi quisque manducat & bibit*, hæcque est unius ex assessoribus futuris sententia, quam cum protulit, quis scit an forte Areopagi, toto terrarum orbe celebris Tribunalis meminerit, in quo duodecim judices (δωδεκα δυνάμεις Demosthenes appellavit) assidebant? Verum humanum erat & prophanum Areopagi Tribunal; divinum autem & sacrum Christi *βήμα*, ut sanctitati sacris initiatorum reservatus locus ἅγιον βήμα audit. Templum enim a quo justus nullus excluditur ἐν πάντα τοῖς πᾶσι ἔχει βατὰ εἰσόδου μὴν ἰερῶν, τὰ δὲ λαϊκῶν. Non omnia cunctis habet perovia; sed hæc quidem sacerdotibus, alia vero Laicis, scribit Symeon Thessal. τὸ θυσιαστήριον τοῖς ἱερεῦσιν.

Eucholog.

ραμίνοις ἀφωρίζεται, *Sacrificii locus, sacris initiatis* foris deputatus est, ait Zonaras in Canone 79. Trullanum, qui nihilominus Imperatori super Altaridona sua oblaturus, Sanctuarium ingredi concedit: non quia Patriarcham instituat, vel thus in Altari adolere, & *τελεῖν ἐν τῷ σελῶνι* Pontificum more populo benedicendi facultatem adeptus sit, ut ibi verbis pietate & scientia inanibus, multa tamen adulatione refertis afferit Balsamon, sed quia Christus domini est, & saltem hoc dignitati Imperatoris Dei supremum dominium donis suis agnoscanti permitti posse videatur: unde si ipsum Imperatorem aliquando excluderit Ambrosius, & Monachis portas Adyti occlusas esse debere testetur Dionysius Ep. 8. *ἀρραπυταῖς αἱ πύλαι τῶν ἀδύτων εἰσὶν ἀφωρισμέναι*. *Monachis adytorum portæ sunt interdictæ*: non video quomodo stante adhuc Ecclesiasticæ districtiōis rigore, viris mulieribusque sacris & prophanis promiscue τὸ θεῖον ἀδύτον penetrare, Alariaque attingere concessum fuisse Amb. & Greg. Theologi temporibus quidam non ignobilis hujus ævi scriptor asserat, nisi forte ut sanctimoniam privilegium fortuito raroque id contigisse annuamus, vel certe quod de Templo Christi Domini in Chalce propter irrepen-tem abusum dixit Balsamon, de quolibet etiam alio asseramus, *ὅτι οἱ ἐν τῷ θεῷ ἀδύτῳ ἀκαλύτως ἐνέσρχονται* ὁ βολόμενος ἀγνώ. *quomodo in sanctum adytum nullo prohibente obvius quisque ingreditur, ignoro*. Monialem vero seniore[m], puellulamque Monasticæ vitæ destinatam ipsi assistentem, utramque autem Diaconiam in depromendis & recipiendis sacris vestibus, thure & igne præparandis, aliisque ministeriis sacris opem præstitisse ἐν ἀγίῳ βήματι Ecclesiæ Monialium, me vidisse memini, quarum ingressus in sancta, & ministerii ab eis inter liturgiæ solemniam (quæ Chienfis Metropoli- ta obibat) præstiti, mihi causam inquirenti, a Christophoro Campana tunc Canonarcha, in Ecclesiæ suæ ritibus versato satis, suggestum est: Monialem 50. annum prætervectam, puellulam vero ministram ad pubertatis annos nondum pervenisse, utramque proinde a ministris liberam, antiquæ, & jam antiquatæ Diaconissæ personam gerere, abusum tamen coercendum: potius quam tolerandum, quidam alius pius æque ac litteratus fassus est, ad Balsamonem mentem, qui in Canonem Chalcedonensem 15. Diaconissam autem 40. annum ordinari prohibentem scribit, *τὰ τῷ παρόντος κανόνος πάντα ἐχέουσιν*. *διακόνισσα γὰρ σίμερον ἔχειροτονεῖται, καὶ καταχρηστικῶς τινὲς τῶν ἀσχητῶν διακόνισσας λεγοῦσιν*. *ὅτι κανὼν ἐστὶν ἀποκρίσιμος, καὶ ἐνέσρχεται γυναικὰς ἐν τῷ ἀγίῳ βήματι*. *ἢ γυνὴ μὴ διακόνισσα ἐν τῷ ἀγίῳ θυσιαστηρίῳ ἐκτετακτα, τῶν τὰ τῶν διακόνων ἐνεργῶν*. *Quæ in præsentī Canone tractantur, omnino exolvere*. *Diaconissa enim hodie non ordinatur: etsi quædam Moniales abusive, Diaconissæ dicuntur; eo quod sit Canon qui statuit mulieres in sanctum Tribunal non debere ingredi, quæ ergo ad sanctum Altare accedere non potest, quomodo Diaconatus officium exercebit?* Diaconissam tamen olim circa altare munus aliquod obijisse, causamque qua exciderit, æfert ipse Balsamon, responso ad 35. interrogacionem, juris Orientalis lib. 3. quæ est ejusmodi. *ὁ θεὸς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν διακονίαν, ἡμεῖς οὐ μὴ δύνανται εἶναι ἐν τῷ τοῦτον κατὰ τὴν ἐκκλησίαν: Divini canonis Diaconissatum meminerunt, quærimus igitur quodnam sit eorum officium; & respondet* *πάλαι ποτὶ ἔπαρχιας διακονίαν τοῖς κατόπιν ἐπιτηρώσκειτο, καὶ ἔχον τὴν αὐτὰν βαδμόν ἐν τῷ κήματι*. *ἢ δὲ τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὴν ὑπὲρ τῆς ταύτης ἐκ τῷ θεῷ καὶ ἀγίῳ βήματι παρεξέτασε*. *παρὰ δὲ τῷ ἀδύτῳ τὴν ἐκκλησίαν τὸ θρόνον τὸν κατὰ τὴν ἐκκλησίαν, διακονίαν προχρηρίζοντα, μίαν μὴν μετὰ τὴν μὴ ἔχουσαν ἐν τῷ βήματι; ἐκκλησίαν ἔχουσαν δὲ τὰ πολλὰ, καὶ τὴν γυναικῶν τὴν ἐκκλησίαν ἐκ τῶν δυνάμεων*. *Οἱ μὲν ἀλλοτρίως Διακονισσὰν ordines cogniti fuerunt Canonibus, habebantque ipsæ gradum & officium circa altare*. *Menstruorum autem inquinatio, ministerium earum a divina & sancto Altari expulsi*. *In sanctis autem Ecclesiis sedis C.P. Diaconissæ quidem creantur, quæ tamen cum altari commercio nullum habent, mulieres autem plerumque in Ecclesiam inducunt, earumque ceterum dirigunt, & gubernant*. Hæc Balsamon quibus tamen non officit, quin absente viro feminas ministrare & sancta ingredi permittant Græci: verum necessitate ur-

B ij

gente, a lege posita, se liberos esse contendunt. Ad altare vero & omnem illud circūvallantem ornatū ut sermo noster redeat, aduerto in ejus angulis, columnas quatuor sub imposita sibi trullo erectas sacrāque illam machinam, sicut apud Latinos *Ciborii*, teste libro Pontificali in Gregorii primi & Honorii tertii vita, ita & apud Græcos *κιβωρίον*, & si velis cum Codino vulgari *κιβωρίον*, vel cum Germano *κιβωτή*, appellationem obtinere. Describit illud prolixè ultimo laudatus auctor, & dictis Prophetis ita conquadrate opinatur, ut sine illo, quomodo *Deus operetur*, per Altaris sacrificium, *salutem hominum in medio terræ*, non probe intelligi posse affirmet; non enim ubique ait, aut apud Indos, aut apud Venetis terræ Hierosolymitanæ meditullium τῆς γῆς τὸ μεσολαττον adest, ut hic aut illic Prophetici sermonis veritas impleatur: adest autem in unoquoque altari testudineam illud testum cæli figuram exprimens, & Altare ipsum terræ molem representans, quod in medio suo sinu Salvatorem, salutisque nostræ opus suscipit: οἱ ἄγιοι πατέρες ὡς ἕσαντο μὲν τὸ ἐκταθέν τῆς ἀγίας ἑσπέρης ὁροφον ἀπαρτίζον· αἱ βλῶν ἢ γλῶσσαι δὲ οὐχ ὄντων τὸ ὑπὸ τριακωνονίων, τὴν εἰρημνὴν κιβωρίον, συγκλειόμενον ἢ περιγραφόμενον ἱερὸν ἰδῶτες, ἐν ᾧ πληρῶσαι καὶ ὁ ἀποφητικὸς λόγος ὁ λόγων, ἀργάσατο σωτηρίαν ἐν μέσῳ τῆς γῆς οὐδὲ. Sancti Patres ut celum, qui supra factam mensam eminet, fornitem conficiunt: ut totam vero terram præfinitum, quod a quatuor columnis ejus, (quod *Ciborium* appellatur) conclusum est aut circumscriptum, sacrum solum; in quo completur & sermo Propheticus, inquit: Operatus est salutem in medio terræ Deus. Brevius & historico plane stylo *Ciborium* idem depingit Codinus, quale in magna Ecclesia a Justiniano conflatum est: ἐποίησε τὸ κιβωρίον ἐκ τῶν κίονων ἐξ ἀργύρου, καὶ χρυσώσας αὐτὰ καὶ τὸ μέλλον, ἔτα πρῖνα, ἔτα τὸν ταυρὸν τῆς κιβωρίου ὁλόχρυσον. *Ciborium* & columnas illud suffulcientes ex argento conflavit: illique deauratis, (& fornici) pomum (globum sphaeramque clarius expressit vulgaris ἐπὶ δὲ τὸ κιβωρίον ἑσπερὶ σφαῖραν) liliisque (in quatuor angulis erumpentia) & *Ciborii crucem* (globo supereminentem: ita namque vulgaris loquitur ἐπὶ δὲ τὸ σφαῖρας ἑσπερὶ τὸν ταυρὸν) totam ex auro, inposuit. *Ciborium* hoc Germanus vocat Altaris concham, columnas vero, turres. ἡ πόλις τῆς θυσιαστηρίου μεταδρασίς ἐστι τῆς ταυρῆ· οἱ πόργοι ἢ τὰ σπηῖα. Altaris concha crucis translatio est, (ad crucem e rudibus olim erutam, & in Ecclesiæ solium evectam alludit) turres autem miracula sunt ejusdem: id est, ab ea tunc & deinceps in Ecclesia patrata. De velis cortinisque inter columnas præfatis appensis, quæ Latini quidam *Terravela* nuncuparunt, vel de pyxide, quæ forsitan potiori jure *Ciborium*, cæu cibi spiritualis, Eucharistiæ nimirum penus vocaretur, plura nunc occurrerent dicenda: nisi & vela prædicta quadrangula, auro & purpura contexta a Paulo Diacono in Michaeli lib. 24. vocata, jam pridem a Græcis relicta: & Eucharisticum panem, non jam in columba aurea, vel turri argentea super Altari afferri mihi clare constaret; sed retro Altare ipsum, loco sibi proprio, ἀρτοφωρίον nomine insignito; cui & Altari simul, lampas accensa verbum Dei vivum in Sacramento, scriptumque in Evangelio, cibumque verum & mysticum animarum illustratura, perpetuo præluet.

A circumpositis itaque & superne incumbentibus Altari ornamentis, ad immunditiarum receptaculum oculos demittentes, sub Altari locum excavatum detegimus, aquæ qua in missa Sacerdos abluitur, omnique alii, post expurgata sacra vasa, eluviei recipientiæ dispositum, χορί, & correctius χορίον moderni, ab aquis ibi effusis, Infundibulum dicunt: de quo loquitur Euchologicus textus noster in Officio magni & Angelici habitus sub nomine βαλυσσίδι οὗ τῆς ἀγίας τροπίζης, ejusque exornandi curam suscepisse Justinianum in Ecclesia CP. refert Codinus in M. S. vulgari Bibliothecæ Regiæ, τῶ δὲ δάλασσον τὸν ἀγίον ἑσπερὶ τῆς ἐπισκοπῆς ἐστὶν ἡμεῖς ἀντιμετώπιοντες καὶ κατεχρυσώσαν αὐτὴν. Lavacrum sanctæ mensæ, pretiosis lapidibus extruxit, & auro circumvestit. Cum autem modice perficere, exiguoque lavacro, & sacratio (hæc enim nomina imponunt Latini loco sacris ablutionibus & cineri-

bus rerum sanctarum igne consumptarum, & sacris denique reliquiis absumendis, deputato) ampli profundiq; maris δαλασσίδι, & δαλάσσι nomen sit inditum, explanat Ligaridius, & ex Euripide respondet δαλάσσι πάντα κλίζω, cuncta mare abluit: cui lubens addiderim rationem aliam in Græcorum Bibliorum contextu 3. Regi. cap. 18. a me observatam. Ubi enim Elias Deum verum ex igne in victimas immisso, coram apostatis Israelitis probare narratur, simul quoque aquæ ductus foveæ τῶν αὐτῶν ἀνταγιστῶν stillicidiis aquarum victimas perfundentium excipendis idonee excavatus describitur. Aquæ ductus ille Hebræis מַלְאָכָה dictus a septuaginta Interpretibus δαλάσσι redditur: & ἐποίησε, ajunt δαλάσσαν χορίον μνηστῆρας δὲ οὐκ ἔχοντες τὴν θυσιαστηρίον. Et fecit Mare quod caperet duas metretas in gyro altaris. Et infra: διηπορεύτο τὸ ὕδωρ κύκλῳ τῆς θυσιαστηρίου, καὶ τῶν δαλάσσαν ἐπλησαν ὕδατος. Manabat aqua in circuitu altaris, & Mare impleverunt aqua. Nobilius Scholiastes dictionem hanc illustrans, scribit: Complut. retinet vocem Hebræam theala מַלְאָכָה unde forsā factum est δαλάσσα. Theodoretus hanc rem narrans, ait Eliam fecisse δοχεῖον, aquæ receptaculum, quod Hebræus vocat δαλά. Josephus autem δεξαμενὴν receptaculum aquarum. Non tamen novum est in scriptura receptaculum aquæ, vocate Mare, Lucifer habet foveam: vulgata, aquæ ductum. Hæc ille: ex illis ego. Cum aqua, quæ victimam perluerat, non debuerit ita longe lateque effundi, ut pedum gressibus prophanaretur: quin potius canali, fovea, receptaculo excepta est; ut ex Altari decidens confestim, sub eodem Altari absorberetur: illa pariter, qua res quascumque sacras Sacerdos Græcus abluit, quasi consecratione ab eis participata Altari, vel ejus foveæ δαλάσσης & δαλασσίδι nomen præferenti, refunditur. De lavacro juxta Altare, eidem obsequio præstando, a Latinis disposito, tractant Amalaris & Honorius solitarius.

Retro Altare in Absidis sinu, ubi in tabula quam explicamus littera G. conspicitur, sedes Sacerdotibus Pontifici assistentibus, & simul celebrantibus sunt extractæ: in medio thronum eminentiorem obtinet Pontifex, quem Chrysostomus in Liturgia τῶν ἀνὰ καθέδρων sinistre a plerisque perceptam, recte intelligit. Talem fuisse Thronum illum, in quo Stephanus Pontifex ad Catacumbas Romæ necatus est, vel quem Alexandriæ S. Marco primo erectum Petrus Alexandrinus verebatur conscendere, vel quem Hierosolymis Jacobi fratris Domini confessu decoratum, & deinde usque ad Gallieni tempora conservatum testatur Eusebius lib. 7. hist. cap. 14. nulli dubium esse potest. Sedem eandem eminentiorem, & juxta positas Sacerdotibus sedes, idem Eusebius lib. 10. cap. 4. memorat, his verbis τὸν νῦν ἐπιτελεῖσαι θρόνους τε, τοὺς ἀνωτάτους εἰς τὸν ἀποδιδόναι τιμὴν, & προσέτι βαδίζοντες ἐν ταῖς ταῖς καθόλου καὶ τὸ ἀρίστον κοσμήσεις. Templum absolvit (Constantinus) sellisque quibusdam & Thronis, Ecclesia primoribus in altissimo loco collocatis, & subsellis præterea ordinis dispensatis, exornavit. Sedes illas & assessores describit exacte Nazienzenus in somnio de Anastasia. Εξέδωκε δὲ οὐκ ὀλίγον ὑπὲρ θρόνου ἕχ ὑπὲρ θρόνου.

Οὐδὲ γὰρ ὑδὲ ὅπου τὸν ἀγίον χορίον.

Οἱ δὲ μοι ἀμφοτέρων ὑπὲρ ἐλόντων γαρτοι,

Ποιμήνης ἡγεμόνης ἐκκλησίᾳς ἡλικίης.

Οἱ δ' ἄρ' ὑποδραστῆς ἐν ὑμῶν παμφορῶν,

Εἰσαν ἀγγλικῆς εἰκόνος ἀγγλῆς.

Sedere videbar throno sublimis, non tamen superbe

Neque enim superbia per somnium me extollo,

Hinc inde affidebant graves

Oculis duces atque selecti:

Ministri vero in lucidis vestibus

Angelici splendoris imagines stabant.

Atque in his Synodi Laodicæ Canon 36. Presbyteros, ante Episcopi ingressum sedere prohibet: ἡ δὲ προσβυτέρους πρὸ τῆς ἐισόδου τῆς ἐπισκοπῆς εἰσέναι, καὶ καθίστασθαι τῶ βήματι: & ex earum nomine ratio petitur: σωθῶντες enim sunt, & in eisdem Pontificem majorem cum Coepiscopis vel Sacerdotibus sedentem Symeon Thessalonicensis lib. de Templo contemplatus: καθίστας τῶ σωθῶντων, inquit, τὸν Χριστὸν ἐκμεμῆνός, συγκαθίστας ἑαυτὸν τῶ σωθῶντος ἑαυτὸν.

μαρμένους τὰς Αποστόλους. In confessu recumbens Christus imitatur Pontifex, assessoresque habet Coepiscopos & Sacerdotes, Apostolos representantes, suntque ipsi σάωδρονες (voce adjective sumpta) ejusdem honoris cum Episcopo, ut ejus assessores, effecti; & σάωδρονόν occupant: libris tamen de Sacra: σιγκαδικισμῶν assidentes quidem Episcopo Sacerdotes depingit: σάωδρονος nihilominus, vel in σάωδρον sedentes asserere veretur, illisque solum in subselliis inferioribus locum humilliolem concedit, cum ait: ἡ ἀνω καθέδρα τῷ ὁ παρρησίαν δίδουσι καθέδραν τῷ Ἰησοῦ. ἀνω δὲ τῷ ἱεροῦ καὶ τῷ βασιλείᾳ τῷ ἱεροῦ τῶν ἱεραρχῶν καὶ ἱερῶν τάξιν τε καὶ ἀναβασιν, ἔνθα δὲ καὶ οἱ δέξις τῶν ἱεραρχῶν καθίσαι, οἱ δὲ τῷ διακόνῳ αὐτῶν. Superior cathedra supercaelestem Jesu sedem ostendit: inferiora vero subsellia uniuscujusque Pontificum & Presbyterorum ordinem & gradum, ubi certe nulli alteri sedere fas est, neque ipsis Diaconis. Hucusque porro dictis magis ac magis illustrandis in supremo fornicis sinu, Christum, ut præfati sumus, divina sacrae mensæ mysteria instituentem, vel quasi populo preces offerenti benedicientem: & inferius paulo sacrum Apostolorum chorum depingere, vel opere musivo (quod & in antiquis Romanis Templis observare fas est) Græci solent exprimere: & nonnumquam Hierarchas suos Dionysium, Basilium, Gregorium, Chrysostomum, sanctosque alios Sacerdotes sacris indutos, quasi Christo seipsum in Altari offerentem vel etiam in memorato excelsiori Throno tamquam supremo Hierarchæ sedenti (atque ideo super Thronum illum Pontificium τὸ ἀρτοφύριον sacrae Eucharistiæ asservendæ tabernaculum est extructum) assistentes, coloribus effingunt; Diaconos autem nusquam; at si quos ut Stephanum, Laurentium, Ephraem &c. imaginibus in toto Tribunalis ambitu decorare cupiant, illos extra absidem in σκαυφολακίᾳ & διακονικῇ parte, vel hinc inde ad laterum muros quasi ministeriis sacris obsequi paratos, & stolas suas hac de causa manibus prætendentes, variis colorum lineamentis efformare consueverunt.

Quandoquidem vero de utroque Sancti Tribunalis & Altaris latere nonnihil jam sermo delibavit, ad illud accuratius describendum, oculorum simul & mentis attentionem deflectere, operæpretium est. Hinc inde itaque duas media minores Absides advertimus, ubi H & L litteræ, in tabula sunt exarata: & in dextra quidem parte H σκαυφολακίᾳ, & ejus mensam; in sinistra vero L ὁρῶσις, & pariter ejus mensam demonstrat; nam quod ex opposito Symeon Thessalonicensis ὁρῶσις in dextro, σκαυφολακίᾳ autem vel διακονικῇ in sinistro latere collocet, nil nobis officit: pro respicientium enim ad ortum vel occasum mutatione, dextri etiam vel sinistri lateris mutationem contingere necesse est. Sinistra pars, inquam, ὁρῶσις est, quam perperam Genebrardus Altare interpretatur, cum rectius Προπύλαιον, seu Προπύλαιον mensa dici queat, quæ non Sacrificio, sed panis tantum offerendo dicata sit; (unum namque est, & ut Eusebius loquitur μονογενὲς θυσιάζον, etiamnum hodie apud Græcos, & non nisi semel per diem propter Sacrificii unitatem, in eo celebrant: & si forsitan alicubi duo Altaria liturgiæ dicendæ erecta demonstraveris, confestim ipsi junctas Ecclesias, & muro medio junctas παρεκκλήσια, quasi Ecclesiarum appendices, & Oratoria distincta in quibus diebus profestis memorias diversas agant, puta feria secunda τῆς ἀσκαπῆς Angelorum, tertia τῆς Θεοτόκου, quarta τῆς ἐφοδίας, quinta τῆς Αποστόλων, παρὰ τοὺς τοὺς, sabbato τῆς κοίτης τοῦ ποταμοῦ, ostendunt) τριτάτῃ itaque solummodo, est ὁρῶσις, non θυσιάζον: & quamvis primum ibi panis & vini fiat offertorium; ultimum tamen, quod solemnius est, & ἀποκατάστασις, perfectæ oblatio, nec non & consecratio, ἐν θυσιάζον est perficienda. In dextro vero Altaris latere σκαυφολακίᾳ, sive διακονικῇ τράπεζᾳ extat, quamvis non negaverim σκαυφολακίᾳ Sacristiam etiam juxta Prothesin, ubi est Δ ad latas Ecclesiæ, pro loci opportunitate ab ipso quoque Symeone Thessal. collocari: in ea ubilibet statuatur, sacra vasa, vestes, & libri reponuntur & præparantur: panis etiam Eulogicus post oblationem in Prothesi factam, ad fidem usque Liturgiæ asservatur, sicut & aqua in Theo-

phanis benedicta, quæ inde quoque a Diacono inter Liturgiæ sacra pœnitentibus a communione repulsis, depromitur & propinatur. Cæterum an dextra hæc sacri Tribunalis portio, διακονικὴ nomen obtineat, quod quidam negant, diligentius inquirendum. Διακονικὴν certe ab Altari totoque sacro Adyto longius esse semotum indicant illa Thessalonicensis verba lib. de Sacra. quibus consecrandum Episcopum, a Diaconico, in quo vestibus sacris indutus fuit, comitatumque ejus, & viam ad Altare, & sacrum usque Adytum describit: ἀπὸ τῆς διακονικῆς, inquit, ἐξέρχεται, καὶ ἀποστρέφεται εὐχολογῶν, παρακροαῖται δὲ δύο ὁμοστέριον, διὰ τὸ ἐξῆς μέρους τῆς ναῦ; καὶ τὸ σκαυφολακίᾳ, καὶ τὸ βήματος. Educitur ille e Diaconico, & Diacono ipsum præcedente, deducuntibusque Presbyteris duobus per portam templi dextram, & Soleam, iter agit ad usque sanctum Tribunal. Vide Tribunal hoc sanctum, quam longe a Diaconico distet: & dextram templi, (quo nomine navis vel pars Ecclesiæ ab Adyto distincta semper intelligitur) dextram, inquam, templi regionem Soleamque integrum (qui gradus est chorum & Adytum sacrum interjacens, & in tabula littera T designatur) inter sacrum Tribunal & διακονικὴν hoc interpositum. Sed & Euchologium nostrum, non omittendum suggerit Diaconicum inter, & sanctum Tribunal discrimen: κατέρχεται, inquit, in Officio ablutionis Altarium, ὁ ἀγίατος πατριάρχης ἐν τῇ μεταπολίῃ ἡγουσ τῷ διακονικῷ, καὶ ἐξέρχεται εἰς τὸ ἅγιον θυσιάζον ἐκ τῆς μερὸς τῆς δεξιῆς. Descendit in Metatorium, illud est Diaconicum, sanctissimus Patriarcha & prodit versus Altare, a parte templi dextra. Cernis ibi Patriarcham Diaconicum prius ingressum ex eo egredi, & per dextram Templi partem, Altare versus iter peragere. Utique quia semotum est unum ab alio, & inter utrumque expansa est non modica Soleæ via: & Metatorion deinde, (quod Diaconico idem esse dicitur) a sacro Tribunali longius esse sepositum oportuit, cum in illud quondam Leo Basilii Macedonis filius sacris interdictus se recipiendi facultatem habuerit, ut scribit Cedrenus in ejus vita: quod argumento est Diaconicum ab Altari, loco fuisse penitus separatum, ibique reponendum ubi in tabula stellæ notam cernere licet elucetent. Ex adverso vero διακονικὴν dextram fuisse sacri Tribunalis portionem aliæ confirmant auctoritates, vel argumenta. Primum quidem ex ipso Thessalonicensi scribente lib. de sacra. τῷ ἱερῶν τάξιν βήματος καὶ ἀνατολῆς ὁρῶσις, καὶ τὸ μὲν προδίδωμι ἐκ δεξιῶν ἀνατολῶν καὶ τὸ διακονικὴν τῶν ἱεραρχῶν &c. Sacratissimum Tribunal ad orientem statuto, a dextris (ejus qui in Altari respicit Occidentem ut superius monuimus) προπύλαιον mensa; a sinistris autem Diaconicum ordinatum est. Sacri vero Tribunalis pars est notanda, Prothesis: erit itaque, & ejusdem portio Diaconicum ei oppositum. Secundum, ubi auctor idem de consensu Episcopi & Presbyterorum prout supra exposuimus sermonem instituit, ab eo semovet Diaconos, ἔνθα δὲ, inquit, καὶ οἱ δέξις τῶν ἱεραρχῶν καθίσαι οἱ δὲ τῶν διακόνων αὐτῶν. ταῦτοι γὰρ ἱεραρχοὶ ἀφ' ὧν τὸ πῶς καὶ ἀποκατάστασις ὁρῶσις διακονικὴν. ἔνθα δὲ καὶ καθίσαι τῶν ἀκαλύτων ὑποδιακόνων καὶ ἀναγνώστῃς ἔνθα τὸ βήματος πρὸς τὸν σολέαν, ὅς δὲ καὶ βήμα καλεῖται ἀναγνώστην. In confessu (Pontificis & Sacerdotum) nulli alii sedere, neque etiam ipsis Diaconis licet. Hinc enim suis segregatus locus, qui & Diaconicon appellatur, assignatus est. Ubi & eos sedere nullus prohibeat: sicut Subdiaconis & Lectoribus extra Tribunal circa Soleam, quæ & Lectorum Tribunal vocatur, sedem habere concessum est. Animadvertite, amabo, in loco sibi præfixo, intra Tribunalis ambitum, in Diaconico Diaconos sedentes: extra vero Subdiaconos cum Lectoribus positos. Adde quod & tertium indicium est Diaconos Altaris, portarumque sacrarum, & velorum in eis appensorum custodes ab antiquo institutos juxta Dionysium de Eccl. Hierar. cap. 5. τῶν ἱερῶν αὐτῶν ἐπίστη πύλων ἡ ἱεραρχικὴ θυσιάζουσα Sanctis portis eos præfici fuit Pontificis decretum, & Cyrillum Alexandrinum lib. 3. de adorat. προσβυτέρους πρὸς τὸ θυσιάζον, καὶ τὰ ἱερὰ κατὰ τοὺς νόμους, ὅς ἀν' ἑνὴν λήγῃαι. καὶ φησὶ καὶ τὸ ἱερῶν αὐτῶν.

διακόνους γὰρ μὴ τὸ, φυλάττειν τὰς φυλακὰς τῶ σκηνῆς, καὶ πάντα τὰ σκηνῆς αὐτῆς, ἔτα φυλάττειν τὰ λαῖ. Presbyteris conceditum est Altare, & quæ intra velum continentur: quibus etiam dici convenit; & custodient sacerdotium suum. Diaconis vero illud: Custodient custodias populi. quod præstant utique cum altari adstant, foribusque Tribunalis præsent, & intra illud in Diaconico ut proprio sibi loco confident: quod ipsi ejusdem muri, mutis eloquuntur testimoniis, imaginibus nempe sanctorum Diaconorum, quas in hac Tribunalis parte, ut addicta sibi sede, superius depingi consuevisse enarravimus. Favet his Canon Synodi Laodicensæ 21. quo sancitur: ἡ δὲ ὑπὲρ τὰς χεῖρας ἵκαν ἐν τῷ διακονικῷ, non oportere Subdiaconos in Diaconico locum tenere, id est, in sancta ingredi: & Diaconorum confessum appetere, alias si a sanctuario remotum fuisset Diaconicon, non tanta ambitione ejus ingressum exquisivissent Subdiaconi, ut propterea Canone Ecclesiastico debuissent ab eo prohiberi. His insuper dicendum, quod cum etiam in Ecclesiis Latinis, a dextris & a sinistris, duo Pastophoria consueverint olim ædificari, quorum usum Paulinus suis versibus exprimit: dextri quidem hac inscriptione.

Hic locus est veneranda penus, qua conditur, & qua Promittitur alma sacri pompa ministerii.

Sinistri vero hæc alia.

Si quem sancta tenet meditando in lege voluntas

Hic poteris residens sacris intendere libris.

Oportet illa & in Græcis parem formam, ædificium, usum nomenclaturamque non omnino ab similem fuisse consecuta, at vero si tabulam supra præfixam contemplerur, duas testudines litteris H & L connotatas Pastophoria a Clemente lib. 2. const. cap. 62. Thalamis & interioribus cubiculis a Hieronymo in Ezechielis c. 42. a Paulino Secretariis vocatis, conquadantes omnino, licebit observare, quarum una non libris sed donis sacris proponendis addicta est; altera vero Diaconis attributa, sacri ministerii pompæ depromendæ commode inservire dicenda est: siquidem Diaconicon Diaconorum sedem fixam fuisse asseramus: ne si ab Altari longius illos seponamus, Subdiaconis inferiores, & sacerdotibus in obsequio penitus inutiles affirmare cogamur. At nunc quid similis vero, inter discrepantes has duas opiniones a nobis tenendum sit qui dubitaverit, oppositam utramque, me iudice, probabit, qua & extra & intra sanctuarii, sive sancti Tribunalis ambitum, διακονικὸν extitisse credatur. Nam cum διακονικὸν plerique cum Gretsero interpretentur Sacristiam, prout etiam Concilium Agathense primum sub Synimacho Papa videtur intelligere, quod διακονικὸν idem, vertit Secretarium, quod alii Sacristarium dicunt: equidem cum ad Sacristiam hanc duplici porta fuerit accessus, ab ipso nimis sacro Tribunali, & a Chori superiore parte, extra Tribunal constituta, cumque locus Diaconorum proprius, fuerit Tribunalis dextra pars, ab intus habens ad Sacristiam accessum, in qua plerumque Diaconi ad depromenda, vel reportanda vasa, supellectilemque sacram versantur, factum puto, ut tam illa βήματος dextra portio, quam Sacristia ipsa, sive σκευοφυλακίον, nomen διακονικὸν sibi comparaverint, & vice versa cum in aliquibus Ecclesiis sacristiæ defectu in dextra Tribunalis parte ἐν διακονικῷ vasa sacra fuerint asservata, contigit iterum, ut & διακονικὸν, σκευοφυλακίον nomen assumpserit. Unumque est utriusque conjecturæ fundamentum, quod promiscue nomen unius pro altero usurpetur: nam quæ in Liturgia Chrysostomi preces scribuntur fieri ἐν σκευοφυλακίῳ, eadem ille, vel similes in liturgia D. Marci, ἐν διακονικῷ leguntur; & quæ D. Jacobi liturgiam claudit & in editis scribitur, λεγομένη ἐν σκευοφυλακίῳ μετὰ τῷ ἀπόλυσι: eadem omnino legitur, λεγομένη ἐν τῷ διακονικῷ μετὰ τῷ θείῳ λειτουργίῳ τῷ ἀγίῳ Ιακώβ in MS. codice Barberino: ut una vox itaque alterius vice fungi potest, sicut & unus locus alterius obsequium præstare. Quamvis autem auctoritatum pondus & copia, dextrum βήματος latus, Diaconicum appellare adegere, nusquam tamen arrisit illa Nicetæ vel Bilii potius interpretatio, qui totum ἄγιον βήμα voce δια-

κονικῷ deturpare, ut ita dicam, non est veritus. Nam cum dictio illa ministerium sonet, a Throno majestatisque omnium Domini, & Dominici præcipua sanctiorique parte significanda, ut aliena penitus arceri debet: neque enim sordida & humilia, sed augusta semper, regia, sublimia rebus omnibus sacris, Græcos imposuisse nomina, nullus eorum in cæremoniis leviter eruditus, ignorat. Quis autem dicat Diaconum, cui ex privilegio, vel necessitate ministerii, aditus in sancta patet, ab officii usu, διακονικὸν nomen, illis potuisse imponere? Apage a regis folio servilem vocem. Sint enim, per me licet, Diaconorum juris statio in Tribunali sacro, & muneris eorum observandæ sacræ fores, quis propterea tamen sanctiori & secretiori Adyto nomen fecisse Diaconum asserat, nisi qui a vilioris fortis custode, in nobilissimi palatii aditu excubias agente, nomen sibi vendicaturum regium illud domicilium opinabitur?

Sanctuarium ἄγιον βήμα, separat nunc, a reliquo templi spatio tabulatum ligneum, quondam vero septa illa, quæ Eusebius lib. 10. cap. 4. vocat δίκτυα ἀπὸ ἑύλη ῥετὰ ἐξ ὡς, nos Cancelli dicimus; τὸ δυαδικόν ἐστιν ὡς ἐν τῷ τοῖς πολλοῖς ἄβατον, τοῖς ἀπὸ ἑύλη περὶ ῥετὰ δίκτυοις, Constantinus, altare ut esset pluribus invium cancellis & ligno circumdedit. Cancelli istos Symeon Thessalonicensis lib. de templo κηκλίδας & διακολὰς appellat, non inepte. Quas enim Pollux apud Stephanum & δικαστήριον θύρας, Tribunalium fores, Græcis κηκλίδας: illas Romanis κηκλωτάς, cancellos dictas fuisse scribit: & Aristophanis Scholiastes κηκλίδας, θύραν τὴν δικαστήριον κηκλωτῶν, & τὸν κηκλὸν τὴν δικαστήριον pro eodem usurpat; pro Tribunalium Forensium cancellis nimirum: qui quia a se invicem sejunguntur, & hinc inde aperiuntur, Codino vulgari κηκλωθυρίδες, his διπλᾶς θύρας, aliis δικλίδας appellantur. ἄγιον βήμα, itaque, Thronus Tribunalque regis nostri cancellis suis circumvallatur, & sacræ fores olim cancellatæ, nunc continuo ligno solidæ, in cunctis Græcorum Ecclesiis hinc inde aperiuntur: humilioresque sunt, & medium tantum hominem retro stantem attingunt. Portæ vero spatium reliquum, aliquando apertum; quandoque suo velo, (portis enim cunctis sua debent appendi vela) depicto Michaelis ense armati facie metuenda, & oculis minas spirantibus, ut ingressum ad sacra prohibentis, vel saltem a temerario accessu deterrentis, occluditur. Septa hæc si mente attigeris, quænam sint Codino & Germano, σῆμα, κώνια, columellæ, thoracesve, populum in templis incaute ad Altare accedentem, velut costæ ab intestinis insensa quæque prohibentes, & arcentes, confestim intelliges. De his Germanus in mystagogia. κώνια ἡτοι τὰ σῆμα διαχωρίζοντα τὸ βήμα ἀπὸ τῶ λοιπῷ ναῷ, καὶ κηκλὰς εἰσι τῆς προσευχῆς τόπον δηλωστέα, ἐν οἷς σημαινὴ τῷ μὲν ἔξωθεν τῷ λαῷ εἰσοδόν, τῷ δὲ εἰσὼθεν τὰ ἅγια & ἄγιον ὑπαρχόντων, καὶ μόνον τοῖς ἱερῶσιν ἔσται ἰσίστατον. Columellæ sive thoraces separantes Tribunalia reliquo templo, & cancelli, locum orationis manifestant, quousque extrinsecus populus accedit, intrinsecus autem sunt sancta sanctorum solis sacerdotibus pervia. Cancelli istos in Ecclesia Latina Walafridus Strabo agnovit: verum ubi locandi sint non protulit. Extra septa hæc, locum Sacerdotibus Cantoribusque deputatum, Chorum videlicet assignat, sive Genebrardus, sive Hervetus, qui Liturgias in Bibl. PP. Græcorum interpretatus est, quem quia vocat ἱερῶσιν, probare nequeo: ad hæc enim usque septa venerabundo ad sacras imagines populo liberum est iter, ἐἰς τὸ ἱερῶσιν in sanctuarium, numquam. Quamvis non dissimilem, Sacerdotes hodie in subselliis Choralibus sedentes canere, sed non is est eorum ut sacra facientium, sed tantum laudes divinas canentium locus, ut qui Psaltæ vel πρωτοψάλτης nonnumquam & sæcularium plebe electo sit pervius. Porro reticula illa lignea, de quibus superius, mutavit Ecclesia Orientalis in tabulata solida, a tempore quo Iconoclastarum furore turbata plures & frequentiores sanctorum imagines ibi depictas esse voluit, earumque cultum perantiquum, probatum, & sedula crebraque observantia confirmatum. Cæterum, an velum illud quod

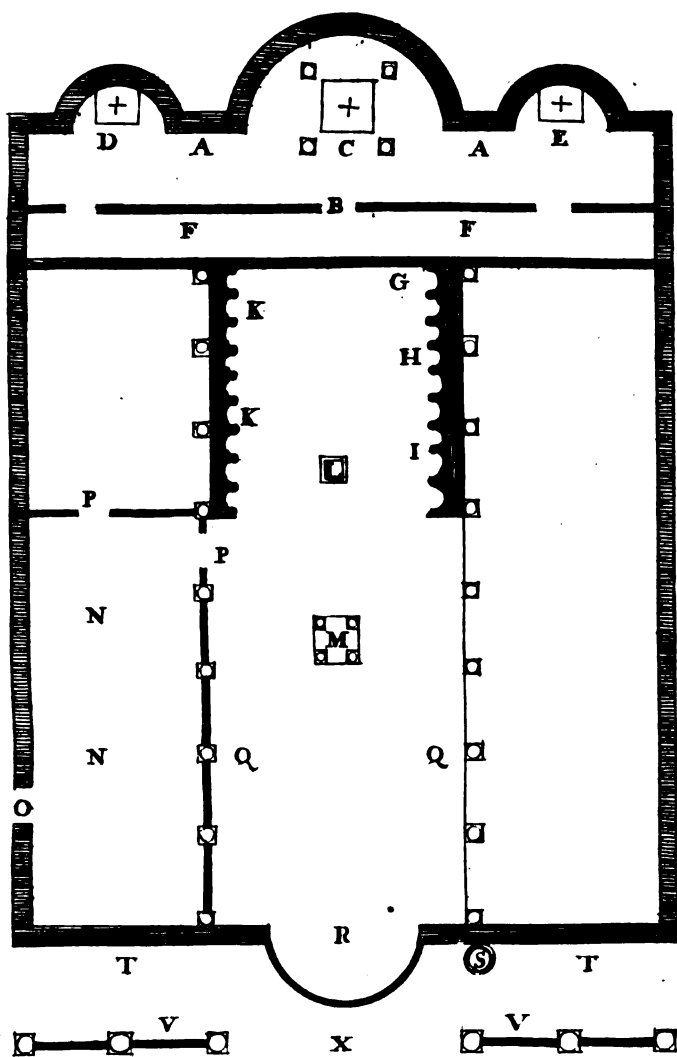

ditione cantandi munus in Ecclesia adeptis in Ambonem licitus semper fuit consensus ex Synodi Laodicensis Can. 15. ἡ δὲ γὰρ πλὴν τῶν κανονικῶν λατῶν, ἡ ἐπὶ τῇ ἀμβωνῇ ἀναβῆναι, καὶ ἀπὸ διφθέρας λαλῶν. ἡ τῆς τινὸς λαλῆναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Non oportet præter Canonicos Cantores, qui suggestum ascendunt & e membrana legunt, aliquos alios canere in Ecclesia. Imperatori denique facultas eadem data est, apud Codinum de Off. Cur. CP. cap. 17. ubi & Ambonis forma satis apposite intelligitur, duplexque ejus gradus, hic ad Orientem, ille Occidentem prospiciens connotatur, juxta ejusdem auctoris verba. κατέρχεται ὁ βασιλεὺς τῷ ἀμβωνί· ἐκ τῆς μερὸς μέντοι πρὸς ἀπὸ τοῦ ἀπὸ τῆς ἀριστερᾶς πύλης ὁρῶντος, ἀπὸ τῆς δεξιᾶς τῆς πύλης ὁρῶντος. Descendit Imperator e suggestu, non ab ea parte qua ascendit, sive ab ea parte, quæ spectat versus speciosas portas (quæ aditum Ecclesiæ vel chori ex Occidentis parte claudunt) sed a parte altera quæ ad Soleam & sanctum Tribunal obversa est, (id est, ad Orientem). Hujusmodi Ambonis formam, nisi melius dicam reliquias adhuc Romæ Sanctæ Mariæ ad Martyres sive in Cosmedin, S. Laurentii, S. Clementis, S. Pancratii templa servant, de quibus eruditos audio tractatus condi.

At si cantores, inquit, laudes divinas quondam celebraturi Ambonem conscendebant, an nunc est eis separatus in Ecclesia Græcorum chorus, & quonam ordine viri sacri solent in eis considerare? Respondet Monachalium aliarumque communium Ecclesiarum diversum penitus esse de ædificio sermonem, quia namque sibi solis ædificant Monachi, totum templi spatium a portis speciosis ad Soleam usque excurrans, totus etiam chorus est, apud illos, intellige cantantibus illis vel oraturis per totum, quaque versus, templi ambitum τῶν δὲ Sedilia esse disposita. καὶ δὲ ἡ ἀρχὴ τοῦ ἁγίου οὗτοῦτο, legitime, & omnibus fidelibus perviæ Ecclesiæ, sedilia quidem supra mediam Ecclesiæ regionem ostentant, hinc inde cantaturis extructa: sed quæ nihilominus nullo a plebe separata sunt discrimine. Consule, amabo, positam supra templi Monachalis effigiem, & alias inferius depingendas Ecclesiarum communium, ut vel uno intuitu oculi, quam expono, differentiam comprehendas. Utrobique viros sacros habes Altaris viciniorem locum occupantes: Episcopus tamen vel alius superior supremum omnium in parte dextra tenet, ubi in tabula Plittera affiximus. Ad Episcopi sinistram in choro dextro Diaconi sedent; illi etenim post Hierarchiam prima Ecclesiæ officia Oeconomi puta, Sacellarii, Chartophylacis &c. obtinent, & Pontifici obsequium præstituri, præsto quoque debent adesse: post eos circa Analogium Psalter & Lectores, quos deinde Sacerdotes aliqui sequuntur. Chori autem sinistri Archipresbyter cæterique sacerdotes, & officiales occupant sedilia ordine, quem opusculis de hoc speciatim institutis inferius, ubi de ordinationibus, Deo favente, exhibebimus. Infra choros orantes viri stant in Ecclesiæ medio sinu, in Monasteriis ἰδιώται Monachi conversi & illitterati, cum plebeis sæcularibus, Narthecem inter & chorum, juxta portas speciosas consi-

stunt: vel in Narthece, si tamen choro conjunctus sit. Mulieres vero de quibus hucusque tacuimus, a viris vel muro humiliori, vel cancellis seu clatris, quibus sacra celebranda perspicere possint, ubique sejunguntur (quod in antiquis etiamnum hodie Orientis Ecclesiis observatur) κατηχόμενα loca verbo Dei officiisque Ecclesiasticis audiendis in altum extructa, vel cameras superiores vastum Ecclesiæ sinum circumambientes, & in illum fenestris clatrisque interpositis undequaque prospectum habentes, sibi reservatas obtinent: sive autem superiores illæ speculæ & ambulacra intra ædificii latera circumducta, sive separata quædam pars (Græcis γυναικίον & γυναικίτης, Latinis apud Ciacconium in Anastasio Juniore matroneum, & in ordine Romano pars mulierum dicta) sit illis inferius assignata: a viris Angelorum consortio, colloquioque in oratione perfruentibus, tamquam injecto velo, juxta Pauli monitum, sub cancellis illas etiam hodie vultus subducere constat: succeduntque cancelli velis quæ ibidem Basilii ob mulierculam impudice Diacono sibi ministranti annuentem, dum de supernis in Altare prospiceret, appendi jussit: βύλα παραχρῆμα ἐκέλευσε κρεμασθῆναι, ἐν τοῖς κατηχόμενοις, διασπείρομενοις τῶν γυναικῶν, ὥς ἡ τις ἐξ ὧν βύλων οὐδὲ δακτύλου, τῆς θείας λειτουργίας γνωμομένης ἐξωθεῖται τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐκκοιμήνῳ μένῳ. Confestim vela e speculis suspendi præcepit injungens mulieribus, ut si quæ deprehensa esset dum sacra perageretur caput ad respiciendum emittere, de Ecclesia pelleretur & extra communionem fieret; ita Ampilochius in Basilii vita: de hujusmodi vero pudoris, vel decoris observantia Constitutionem Apostolicam emanasse testatur Clemens Romanus l. 2. c. 7. & ad ejusmodi loci piam cogitationem, virginem lapsam revocat Ambrosius, libri ad eam missi c. 6. Nonne vel illum locum tabulis separatam, in quo in Ecclesia stabas, recordari debuisti, ad quem religiosæ matronæ, & nobiles certatim currebant, tua oscula petentes quasi sanctioris & dignioris? Nonne & illa præcepta quæ scriptus patres tuis oculis ingerebat, recordari debuisti? Hacque eadem ratione viros a mulieribus in Ecclesiis separatos, suo etiam tempore, scribit Amalarius Fortunatus lib. 3. cap. 3. hosque in australi, dextra scilicet parte, ut digniores: mulieres autem ut subditas, in boreali, velut statione tutiori fuisse collocatas docet. Arridet ratio hæc, hodiernusque Græcorum usus illi suffragatur: quamquam & pro loci opportunitate, in ultimam templi partem, ut infra delineandæ tabulæ ostendent, nonnumquam eas rejiciant: & in magna Ecclesia ex utroque virorum latere, in duplici γυναικίῳ sive γυναικίτη sedem habuisse describat Codinus, in quo τὰ πρῶτα primas ut dicunt, τὰς καλογρείας Monialibus καὶ τὰς πικαδίας presbyterorum uxoribus, pro earum dignitate, deferunt.

Jam cum portarum numerus, ordo, nomen, considerata se objiciant: nec nisi cognitis locis, ad quæ viam aperiunt, integre percipi possint: loca ipsa, Narthecem puta & expansum in longum alterius templi spatium, adjuncta quam habet ad Monastica templa varietate, integre delineare præstat.

Sit itaque Ecclesie καθολικῆς *legittima*, pro moderno vocis hujus sensu, sive ad Balsamonis mentem, *viris mulieribusque communis*, secunda hæc Iconographia: & littera A ἅγιον βῆμα, B Sanctuarii mediam portam τὰ ἅγια θύρα, Caltare, D ἀφύσιον, E διακονικόν, F Soleam, G Ἐπισκοπὴν θronum extra missarum solemniam intellige, H Diaconorum, I Λέκτον, K Archipresbyteri sedile, L Ἀναλόγιον pulpitum, M Ambonem, N γυναικίον *Fæminarum locum*, O portam γυναικίαν *exteriorem*, P aliam interiorem qua recipiendorum Sacramentorum gratia in Ecclesiam penetrant, Q Navem mediam Ecclesie, R Portas Speciosas. S Baptisterium, T Narthecem *Vestibulum*, V Columnas fornicem & porticum suffulcientes, quarum medium omne spatium vacuum est & apertum, designent: aut si mavis intercludantur spatia quæq; muris, unusq; solus in medio, ubi X littera est, aditus reservetur.

Narthex seu porticus profunditatem obtinet modicam, & ab uno templi latere, ad aliud longitudine excurrit; est enim illi ex æquo præjacens & transversa; Latinisque Vestibulum, Limen, Porticus, Atrium, Ferula, &c. dicitur: apud Græcos ἀφύσιον & τὰ ἅγια θύρα vocari consuevit. In ea infidelibus & communionis jure privatis, aliqua officiorum sacrorum parte, & concionis vel lectionis tempore licitum consistere: Pœnitentibus & Cathecumenis ex præcepto imperatum. Cum autem Pœnitentium quidam intra ipsius templi gremium admissi, alii fuerint extra limen omnem ejecti, alii tandem intra Narthecis sive Vestibuli sinum & ambitum excepti; succincte qua fieri potest, Pœnitentiae gradus, variaque Pœnitentibus assignata loca, ex reconditis Græcorum monumentis, in lucem proferenda, clarisque auctorum testimoniiis pervestiganda sunt, & illustranda.

Pœnitentium quinque gradus constituit Gregorius Thaumaturgus, quatuor Matthæus Blastarius, ternario vult eos includi Albaspinæus Aurelianensis Præsul, rituum Ecclesie antiquorum inter recentes scriptor peritissimus. Im primo statim gradu collocant

plerique *Lugentes* sive *Plentes* προσκλαύοντες, ὅτι ἐν προσκλαύσει, qui duriora Pœnitentiae subibant onera, & in habitu vili, cicilioque strato, intrantium Ecclesiam, ut ipsi restituerentur, opem, & erga Deum precum subsidium implorabant. Hos Tertullianus de pudicit. cap. 13. vocat. *Conciliatos, concitneratos, cum dedecore & horrore compositos, prostratos in medium ante viduas, ante Presbyteros, omnium lachrymas suadentes, omnium vestigia lambentes, omnium genua detinentes*. Albaspinæus tamen nondum eos Pœnitentium collegio consociat, sed potius hac habitus vilitate, lachrymis, precibus, provolutionibus, pœnitentiae solummodo *Candidatos* se profiteri, illam ambire, ut non omnino Ecclesie liminibus arcerentur, nec omnibus horrore diutius forent, & detestationi, uno verbo non Pœnitentiam ducere, sed eam precari, procarique Pontifex præfatus existimat. Quos vero ἀκροαμένους *Audientes* ad secundum gradum vehit Thaumaturgus, hic idem in primo tantum sistere docet, utpote quorum abjectio pro delictis exsolvere inciperet: & nulla pro eis ab Ecclesia facta oratione, liminibus expellebantur, hoc uno satis cumulari beneficio reputati, si Dei verbum cujus observantiam pravis facinoribus detrectaverant cum Cathecumenis & Infidelibus iterum audire, & ejus præcepta repetere permitterentur. Tertiam Pœnitentium seriem componunt apud Neocæsariensem Antistitem, οἱ ἐν ὑποτάσει, qui *Substrati & subiecti*, quique sacras lectiones & prædicationes cum Cathecumenis & Audientibus excipiebant auribus, sed non absque orationis beneficio dimittebantur: imo quia prono in terram capite, genibus provoluti, manibus Episcoporum suppositi eam suscipiebant, ὑποτάσσονται, propterea, & quasi de novo sub jugum Ecclesie, legisque divinæ missi censebantur.

Hos sequuntur οὐκ ἐκκλησιασμένοι *Confluentes*, qui precum communionem consequuti, in orationibus, officiis cunctisque Deo reddendis obsequiis, in Ecclesia *confluebant*, ab oblationibus tamen faciendis abstinere

C

jubebantur, & quacumque Sacramentorum participatione nondum digni habiti perseverabant cum reliquis in oratione, & *Confitentium* nomine honestati Albaspinæo ultimum, Gregorio Thaumaturgo quartum Pœnitentiæ locum obtinebant: post eos namque enumerat (numerumque eundem Balsamon observat) τῶν μετέχοντες, *Participantes*, seu *Sacramentorum participes factos*, quos quia Pœnitentium limites nondum plene excessisse demonstrat, non ita Ecclesiæ restitutos, ejus pacem accepisse, communionemque sortitos putaverim, ut fidelium reliquorum quos nullius delicti infamia depressisset, privilegiis & prærogativis gauderent: quin potius pœnitentiæ præteritæ signa inustasque notas asseruisse, in ambiendis saltem & recipiendis Ecclesiæ honoribus crediderim asserendum. Jam quod ad rem præsentem spectat, quodque paucissimos observasse, nonnullis male mente apprehendisse comperio, his omnibus Pœnitentium generibus, Energumenis, aliisque baptismum & Ecclesiæ societatem ambientibus, sua sedes locusque in templis est assignandus. Lugentes quidem, ut e *Pœnitentium* collegio expungunt quidam, sic & scriptores cuncti, si tamen sinceri sint, & eorum statum probe perceperint, in nulla templi parte pedem figere permittunt, sed in *Area* Ecclesiæ præjacente, in *Atrio*, sub dio, in pulvere & luto volvi oportere contendunt: unde & temporis tempestatibus jactati, & doloris contritionisque procellis agitati, *Hymantes*, a Latinis auctoribus sunt dicti, proprie quidem satis, hac ratione attentata, improprie tamen omnino cum *χαιμαζόμενοι*, ita interpretantur, qui Pœnitentes nusquam erant, sed *Energumeni*, ὑπὸ τῶν πνευμάτων ἀκαθάρτων χαιμαζόμενοι, scribit infra *Euchologium a spiritibus immundis jactati*, qui deprimendæ diabolicæ superbiz causa in ultimum *Vestibuli* secessum, vel in *Aream* & *Atrium* προαίλιον Græci nuncupant, aeris injuriis lacessendi, pedibusque omnium cum præfatis Pœnitentibus conterendi, amandabantur. Hoc pacto de Flensibus positos Canones exponit Balsamon in *Trullanum* 87. Can. τὰ προσκλαίειν ἔξω τῷ προαίλι (ἐστὶν.) *Extra templi Vestibulum obitur Fleuium* παρὰ. (Cujus quidem dicti si meminisset in Can. 17. *Ancyranum*, probatam a nobis aliisque quos refert auctoribus τῆς τῶν χαιμαζόμενων sententiam non reprobasset, ut novam & ferme inauditam adstrueret) Clarior auctor idem in Can. 2. *Dionysii Alexandrini* ὁ πρόνομος τύπος δευτέρως ἐστὶ μετανοίας, ἢ τῶν ἀπορριμμένων λεγόμενος, καὶ ἐν αὐτῷ ὡς ἀνδράσι κρηται ἰσάδαι ἐπιτιμηθεῖσι μὴ ἐκκλησιάζειν. αὐτὸν ἔξωθεν αὐτῆς προσκλαίειν: *Vestibulum locus est secundæ, pœnitentiæ, qui dicitur audientium: & in ipsis, ne viris quidem stare permittitur ab Ecclesia ejectis: sed extra ipsum deslere.* De illis Gregorius toties memoratus occurrit intelligendus, cum ait, προσκλαίουσιν ἔξω τῆς πύλης τῷ ἐκκλησίᾳ, ἔνθα ἰσάδαι τὰ ἀμαρτάνοντα καὶ τῶν αἰσιότων δίδω πτωχῶν, ὑπὲρ αὐτῶν ᾠχίδαι. *Planities extra portam Oratorii est, ubi peccatorem stantem oportet fideles ingredientibus precari, ut pro se orent.* Concipit ille *Porticum exteriorem, Vestibulum* Ecclesiæ muris cinctum, unaque tantum porta ut supra fieri posse concessimus pervium: & cum eo *Matthæus Blastares* elemento μὲν τῶν τότε τῆς μετανοίας, de *Pœnitentiæ* locis, ἡς τέσσαρες τάξεις οἱ μετανοοῦντες διήρτωνται, εἰς τὰς προσκλαίονται, τὰς ἀπορριμμένους, τὰς ὑποπίπτοντας, καὶ τὰς σωμαζόμενους. καὶ προσκλαίοντες μὲν αἰσὶ, οἱ ἔξω τῆς θύρας τὰ ἐν κτηρίῳ ἰσόμενοι. ἔπειτα τῶν αἰσιότων καὶ ἔξω τῶν πτωχῶν ἐν τῷ αἰτίμῳ, καὶ τῷ τῆς ἀμαρτίας συγχέροντι. *Pœnitentes in quatuor ordines divisi sunt, in Lugentes, Audientes, Substratos, & Confistentes.* Et *Lugentes* quidem extra portam Oratorii stant: & ab ingressuris & egredientibus fidelibus orationis subsidium delictisque veniam deprecantur. Cum his aliquo saltem tempore baptismum primo ambientes confedisce (a qua tamen pœnz subiectione vindicat illos Albaspinæus) quidam scribunt: Energumenos vero etiam illuc petrusos sibi persuadebit, qui dæmonis inhabi-

tantis superbiam abiectione dicta deprimendam, & officia Ecclesiæ verbique divini enunciationem, ab omni tumultu & impedimento ab hostes pacis & quietis excitato, tranquillam volet & liberam.

Aream Subdialem, ad quam Lugentes cum Energumenis relegantur & Atrium prætereuntis, occurrit Ecclesiæ Porticus, de qua jam abunde, quæ νάρθηξ *Ferula* dicitur, locusque gradus secundi Pœnitentium est, quos jam corripit, & *Ferula* suæ submittit Ecclesia; de illa loquitur Thaumaturgus: ἡ ἀκρόασις ἐνδοξὸς τῆς πύλης ἐν τῷ νάρθηκι, ἔνθα ἰσάδαι καὶ τὸν ἡμαρτηκότα τῶν κατηχημένων, καὶ ἐντεῦθεν ἐξέρχεται. αἰσίων γὰρ φησι τῶν γραφῶν ἐκβαλεῖσθαι, καὶ μὴ ἀξίωσθαι τῆς ἐκκλησίας. *Auditio est intra portam in Ferula, ubi oportet peccatorem stare usque ad Catechumenos* (id est retro Catechumenos, nisi melius interpretemur usque ad ea quæ Catechumenis licet audire) & illinc egredi. *Audient enim, inquit* (Ecclesiæ decretum) *Scripturas & doctrinam ejiciatur, & oratione indignus habeatur.* *Matthæus Blastares* in idem: ἀκρόασις ἢ οἱ ἐνδοξὸς τῆς θύρας ἰσάδαι, ἐν τῷ λεγόμενῳ νάρθηκι, καὶ τῶν θείων γραφῶν, καὶ τῆς κοινῆς ἐπακούοντες διδασκαλίας, εἰδὲν ὅτι μετὰ τῶν κατηχημένων ἐξέρχονται. *Audientes intra portam stant, in Ferula vocato loco; & divinarum scripturarum lectionem, communiaque populi rudimenta audiunt: tum vero cum Catechumenis egrediuntur.* Quod ita intelligendum censo, ut idem omnino utrorumque egressus temporis moimentum præfigeretur: duos enim Catechumenorum ordines lego apud Balsamonem in Can. 5. *Neocæsariensem*, *Audientium* videlicet & *Perfectiorum*, quos alii *Competentes* dicunt, hi nonnisi post orationem sibi propriam Diaconi jussu secedebant, illi lecto Evangelio confestim excluderentur: δύο τάξεις τῶν κατηχημένων εἰσιν. οἱ μὲν γὰρ ἄρτι προσέρχονται, ἔπειτα ἀτελείς μετὰ τῷ ἀκρόασι τῶν γραφῶν καὶ τῶν ευαγγελίων ἐνδοξὸς ἔξασιν. οἱ δὲ ἡδὴ προσήλθοι, καὶ γηρόναι τελευτήτοι, καὶ τῷ ἐπὶ τοῖς κατηχημένοις ἐκκλησίᾳ ἀναμείνοντες τὸ γόνυ κλίνουσι ἐν ταύτῃ. ὅταν δὲ ἐκφωνηθῇ τὸ, οἱ κατηχημένοι προίκετε, τότε ἐξέρχονται καὶ οὗτοι. *Duo sunt ordines Catechumenorum. Hi enim nuper accesserunt, & ut imperfectiores, post scripturarum & divinarum Evangeliorum auditionem statim exeunt. Illi vero jam pridem accesserunt, & perfectiores evaserunt. Unde et orationem quæ sit supra Catechumenos expectantes, in ea genuflectunt. Quando autem pronuntiatum fuerit, Catechumeni procedite: tunc & ipsi exeunt.* Cum utrisque Pœnitentes ejectos annoto ex eodem in Can. 4. *Ancyranum.* *Audientes quidem Pœnitentes, cum Catechumenis audientibus: Substratos vero, cum perfectioribus sive competentibus.* De illis, ἀκρόασις τῶν θείων γραφῶν ἐν τῷ νάρθηκι. *Sacras scripturas in porticu vestibuli audient, inquit: de his subdit: ὑποπίπτουσι κατὰ τὴν ἐκκλησίαν ὅπισθεν τῷ ἀμβωνὶ ἰσάδαι, μέχρι τῆς τῶν κατηχημένων ἐξόδου. τῶν αὐτῶν γὰρ καὶ αὐτοὶ ἐξέρχονται. Substernuntur, id est, in Ecclesia manebunt retro Ambonem usque ad Catechumenorum exitum, tunc enim & ipsi egrediuntur.* Hacque de causa, τὸ, ἰσάδαι τῶν κατηχημένων, a Thaumaturgo scriptum, usque ad Catechumenorum tempus & locum interpretor, vel *retro Catechumenos*, ut qui priores egressuri retro stare deberent, & propter admixta facinora, etiam illis inferiores haberentur, *Substratorum* deinde locus erat in Ecclesiæ inferiori parte, portamque solam Ecclesiæ prætergredi, & in ejus navim ingredi fas erat, & retro Ambonem consistere, ait Blastares: ὑποπίπτοντες δὲ εἰσιν, οἱ ἐνδοξὸς τῆς ἐκκλησίας. κατόπιν δὲ τῷ ἀμβωνὶ ἰσάδαι, καὶ μετὰ τῶν κατηχημένων, καὶ αὐτοὶ ἐξέρχονται. ὡς τὸ, ὅσοι κατηχημένοι ἐκφωνηθῇ παρὰ τῷ ἀκρόασι. *Substrati vero intra Ecclesiam, retro Ambonem stant: atque cum Catechumenis egrediuntur ipsi; cum, Quotquot Catechumeni sunt, exeant, a Diacono publice exclamatum fuerit. Orationi tamen super se dicendæ, substernerantur & procidebant, tum in egressu Catechu-*

me nos modico facto intervallo sequebantur, & si voluissent, tum hi, tum poenitentes quilibet, necnon & excommunicati, poterant in *προαυλίας in Atrio*, totius integræ missæ tempore consistere; ut affirmat Balsamon in S. Dionysii Alexandrini Canonem, *δὲ οὗτοι τὸ τοῦ πλείονα σωτηριᾶν αὐτῶν ἐστὶ· quia hoc ad maiorem eorum contritionem conducit*. Supra Substratos, de quibus hucusque, necesse est Consistentes locare in ipso, ut videtur, Ecclesiæ gremio: postquam enim de Substratis dixit Gregorius: *ἡ ὑπόπτωσις ἵνα δαῶναι τὰς ψυχὰς τῶ ναὺ ἱεράματος μετὰ τῆ κατηχημάτων ἐξωρῇται*. Prostratio est intra ipsam templi portam, in qua peccator stans cum Catechumenis, discedit: de Consistentibus subdit: *ἡ σὺς αἰσινα σωίζεται τοῖς πιστοῖς· καὶ μὴ ἐξέρχεται μετὰ τῆ κατηχημάτων*: Consistentia est, ubi peccator cum fidelibus refidet, nec cum Catechumenis egreditur. Et Matthæus Blastares: *σωματίζονται δὲ οἱ τοῖς πιστοῖς μὲν σωσυχάζοντες καὶ συμπόρευοντες, τὰς δὲ τῶν ἀγιασμάτων ἀπεχόμενοι μεταλλήτως, μὴ οὐκ ἀνέχοντο τὸ νομισμένον χρῶν, τὸ τέλος αὐτῶν τῆς θνῆς ἐκδέχεται κοινῶς*. Consistentes porro sunt qui fidelibus commisceantur, & simul psallunt: *μυστήριον vero factorum participatione abstinent, usque dum prefinito tempore elapso, divinæ communionis perfectio illos exceperit*. Tum juxta Gregorium sequitur, *τῶν ἀγιασμάτων μὴ διέξαι, Sacramentorum consortium*, quod Ecclesiæ restitutus oportuit ultimo omnium reddi, ut conditionis præteritæ memores, & humilem locum servare, & a condonatis delictis sibi cavere attenderent. Ex dictis liquet unum tantum Narthecem, Fulam unam, Catechumenis & Poenitentibus Audientibus excipiendis sufficere: licet, me verum faciente, mirari satis non possim cur quatuor Codinus enumeraverit in S. Sophiæ templo describendo, non enim contentus *ναρθήκας* numero multitudinis posuisse, confestim quod intelligat, recenset his verbis, *ἐπὶ τῇ βύματι τῶν τῶν τισσάρων ναρθήκων, αὐτῶν αὐτῶν αὐτῶν* adusque quatuor Nartheces. Nathanael S. Mauræ Præful tres in plerisque Monasteriis reperiri affirmat, quorum primum & magis intimum constituit eo in loco, quem supra diximus infra *ναὸν* (qui apud Monachos totus chorus est) *ἰδιώτως* eorum *conversis* & Laicis orantibus deputari: secundum interiore mediumque, qui *ἰσωνάρθης* dicitur, & vulgo *ἰσωνάρθας*: tertium, exterior omnino, qui *ἐξωνάρθης* & *ἐξωνάρθης* corrupte vocatur. cum potius *ἐξωνάρθης* & *ἐξωνάρθης*, rectius audiret. Lego insuper Petrum quemdam Gyllium Topographiam Constantinopoleos explicantem lib. 2. cap. 4. duplicem Narthecem in S. Sophiæ templo annotantem, his verbis. *Porticus templi duplex est. interior clauditur muris utrinque marmorum jucundissima varietate vestitis: tegitur cameris figuratis ornamento tessellato calculorum inauratorum. Ex hujus porticus latere Orientali novem portis patet exitus ex interiori porticus in exteriorem porticum, ex qua prodit in aream, ubi perennes saliant aquæ, ad quas ex area descenditur multis gradibus. Audio tamen ab aliis unam ibi tantum porticum fabricatam, nec in ulla Basilica, sive nova, sive vetustiori, plures quam unam Romæ, vel alibi, ut Parisiis apud S. Genovefæ, S. Victoris, S. Germani utriusque de pratis & Antistiodorensis, &c. annotare licet. Quid in tanta relationum varietate circa Narthecum pluralitatem tenendum sit, quidve similis vero sit habendum breviter expono. In Ecclesiis quas diximus communes, & *καθολικὰς*, usus nempe promiscui sexus fidelium vulgo addictas, quas parochias, vel cathedrales Ecclesias vocamus, unum aliquando Narthecem, nullum sæpius, etiam mihi curiosus indaganti observare licuit, in Monasteriis semper duos *ἰσωνάρθας* & *ἐξωνάρθας*, sive *ἐξωνάρθας* vocatos. Monachi quidem cum Poenitentium formam repræsentent, imo cum vere animum statumque eorum affectent & induant, ut Poenitentes plurimam divinorum officiorum partem in Narthece persolvunt; Matutinorum scilicet portionem, minores horas, primam, tertiam, &c. cum Completorio: solaque fere Laudes cum Missa, & Vesperis, *ἐν ναὶ, in Templo*, celebrant: ibi propterea, in Narthece nimirum, sedilia adinstar Choralium, (ut ex prima tabula annotabis) in quibus consistant, erecta habent:*

Eucnolog.

& cum antiquitus, ubiadultorum adhuc baptisimus differebatur, non minus a Matutinorum & Vesperarum, quam a missæ secretiori & devotiori parte Catechumeni Pœnitentesque excluderentur, in Officiis siquidem vetustis a nobis, ubi de Matutinis & Vesperis tractabitur proferendis, Orationes quædam sunt primo cunctis simul communes, tum aliæ Catechumenis amandandis, tum aliæ denique fidelibus remanentibus propriæ: Monachi hac de causa Pœnitentium personam agentes, persolvantes in Narthece communem officii partem, reliquam velut sanctiorem & fidelibus tantum propriam, in templo recitandam reservant: interim ceu Pœnitentes portis templi clausis, & velo etiam obductis, in Narthece stant; cumque Modulum hunc τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς πίστεως ἀνοιγόντων ἐμὴν Θεοτόκην, &c. occinunt, portis tunc Speciosis templum subeunt, & officium sensim ad finem deducunt. Subindicat hæc cuncta Symeon Thessalonicensis opusculo de templo: ὅτι μὲν γὰρ, inquit, πρὸ τοῦ ναοῦ τὰς εὐχὰς ποιούμεθα, ἕκαστὸν ταύτην φερόμενον, καὶ τὸ ἐν Ἐδέμ παραδόντος τὸν θεὸν ἔχοντα καθί. δι' οὗ καὶ καταποτίσματος τίσις, ἐν ταῖς ἱεραῖς μοραῖς, ἐν τῷ ἑξῶθεν λαλῶν διαφράττουσι τὸ καὶ, ἄλλοι δὲ ταῦται ἐν τῷ εἰσέρχεσθαι, τὰ τοῦτον δεκτικῶς, ὅτι Χριστὸς κατέλθει μέχρις ἡμῶν, καὶ τὸ μυστήριον τῆς φωνῆς λύσει, καὶ ἑκάστῳ δέδοκε, καὶ ἵνα πάντες ἡμᾶς ἀνεργάσω. ἀλλ' οἱ περικτετακότις τοῖς ἑγκλήμασιν ἐκ ἐξουσίας τοῦ κυρίου εἰσαλθεῖν. Quando ante Templum (in Narthece) preces facimus, callid loco habemus, & paradi in Eodem similitudinem geris. Quapropter etiam quibusdam velis in sacris Monasteriis dum extra psallunt, occluditur, quæ ingredientibus deducunt, eo declarantes Christum ad nos usque descendisse mediumque parietem materia dissolvissè, dataque pace in celum nos subvertisse. Qui etiam in crimina lapsi illuc intrare non audent. Intrant vero Monachi ut a peccato puri non intraverant autem illic usque quia aliquo tempore Pœnitentium personam eos profiteri decebat in illo Narthece, quem sive ex consuetudine ab antiquis temporibus indueta, sive ad aeris inclementiam facilius vitandam muris undequaque cinxerunt, & velut ædificii totius Ecclesiæ partem non ignobilem habuerunt: exteriùs autem & aream versus porticum aliam extruxerunt, ingressurus Ecclesiam & Narthem interiorem, ab aeris inclementia defendendis idoneam, quam ἐξανάρθωσαν vocaverunt, tota tamen Ecclesia humillor est, forisque prominet, nec toto suo spatio Ecclesiæ latitudinem locis in quibusdam adæquat, & ex utraque ejus parte (ubi in celebrioribus templis nostris turres campanarias erigere solemus) pendet lamina ferrea, sive ærea crepitacula, aliaque ligna convocando in Ecclesiam, populo, si maleolo percussa fuerint, accommodata. Sunt itaque duo, ratione exposita in Monasteriis Nartheces, qui etiam si alibi reperiantur, non iisdem censentur aliquando usibus deputati, sed diversis, locandis scilicet Catechumenis, illisque tamquam in domibus & habitationibus, Cathismi tempore retinendis: quod ita fieri sua ætate Symeon Thessalonicensis observavit lib. de Sacra. ἀνάρθωσαι δὲ λέγονται, ἥτοι τὸ ναὸν ἀρχαῖ κατεχυμένα, ἥτοι τὸ κατεχυμένον οἶκος. α καὶ διὰ τὸ τοῦτο ἐπενόηθη, ἵνα καὶ οἱ δι' ἀκοῆς καὶ ὁράσεως μόνῃ μαტიχῶσι τὸ θεῖον καὶ διὰ τὸ χαλεπὸν, καὶ τῇ γλώττει ὁμολογοῦσι τὸ πισιν, καὶ τὰ τὸ εὐσεβεῖας ῥήματα ἀδούσω· καὶ κοινῶς ἢ τὸ εὐχῆς ἀκούοντες οὐ γὰρ καὶ δικαιοσύνην ὅτι. Narthecēs dicuntur, Tempiorum videlicet principia, & catechumena, catechumenorum nempe domicilia, quæ & propterea excogitata sunt (vide novam hujuscemodi usus ad inventionem) ut & hi audire visq; solo divinorum participes fèrent, & labijs linguaue fidem profiterentur, devotionisque verba modularentur, non tamen communicant precibus, sed eorum exortes sunt, utpote ab eis semoti. Unde (quod quidam ex proposito contendunt) ubi manifesta Narthece deest structura, in inferiorem Ecclesiæ partem retro Ambonem, Pœnitentes & Catechumenos his alijs verbis ibidem admittit: οἱ κατεχυμένοι, καὶ οἱ ἐν ἑγκλήμασιν ἱσταται τὸ ἀμβωνος ὀπίδαν, πρὸ τοῦ κατωτέρου δὲ τοῦ ναοῦ. οἱ εὐσεβεῖς μὲν καὶ πίσιν ὁμολογουμένως, ἀφ' ὧν τὰ δέδοται, δύσκα ὡς μήποτε τέλει πιστοῖν μηδὲ μέγα ὑπερηφανία τὸ ἐκκλησιαστικὸν βαλάντιον τὸ μυστηρίον ἐπισκομίων. Catechumeni & Pœnitentes suis adhuc criminibus

C ij

obstruunt, retro Ambonem stant, circa templi partes imas. Qui pii sunt quidem, & fidem proficiunt, nondum tamen sunt illuminati: ut nondum perfecti idcirco, vel ut nondum membra Ecclesiae sacro charactere insignita, foras ejiciuntur tempore quo sacra mysteria inducuntur ad altare.

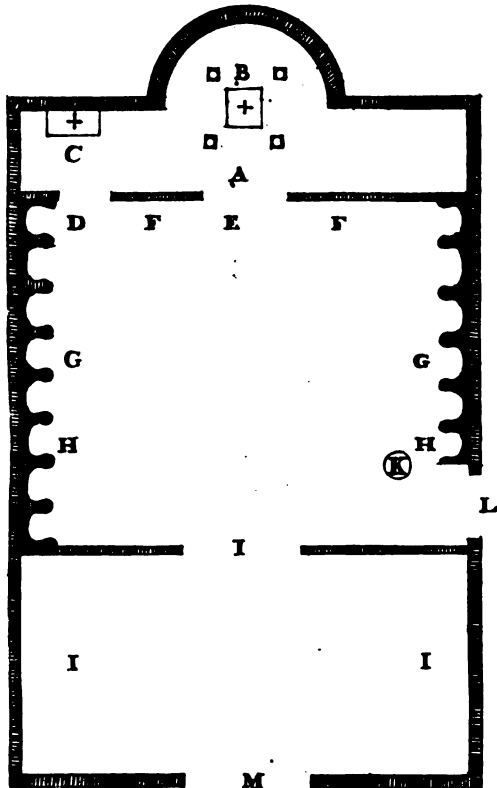
His itaque perspectis quod, supra promissum a nobis est, & hucusque omissum vel dilatum, ut nempe numerum, ordinem, & nomina portarum Ecclesiae proferremus, paucis exequendum. Tres praecipuas tum in Enochologico textu, tum apud plerosque auctores recenseri comperio: ἀγίας, ἀραιάς, καὶ μεγάλας, Sanctas, speciosas, & magnas. ἀγίας, sunt τὸ βύματος, & ad sacrum altare, recta iter aperiunt, & in prima tabula littera M, in secunda B signantur, & hujusmodi nomen sunt sortitae, quia sancta mysteria per eas proferuntur, vel quia per illas transitum habet Rex omnium & minorum Dominus, βασιλεὺς etiam audire meruerunt. ἀραιάς sunt, quae totum Ecclesiae spatium claudunt, & templum ipsum a Narthece separant, & in priori quidem tabula littera V, in altera R dignoscendae occurrunt: & ἀραιάς quidem vocantur a distinctione ἀραι, non prout temporis vel diei partem significat, quasi in hujusmodi portis Sciaterica forent Horologia depicta; somnium enim Francisci Junii redolet hæc interpretatio: sed potius prout *horam precariam*, & Officiorum Ecclesiasticorum partem quamlibet designat: jam enim docuimus in Narthece ad hujusmodi Portas, preces fieri, Matutinum officium incipere, minores Horas cum Completorio recitari: nisi forsitan velis a forma, specie, & decore, ἀραιάς dici, sic namque ἀγία & ἀραιά, Speciosas ubique interpretamur, quia eas prætergressi speciem & ornatum templi totius prospectant, & cum Petro & Joanne ad Sanquarium Dei adoraturi penetrare consueverunt: Quæ tandem Narthecem exterius claudunt μεγάλας; dicuntur & ἀρρηταί, si quippe vocatas reperies apud Maximum Cytherensem narratione quam habet 8. Sept. λέγουσιν ἀρρηταί: πύλας ὅτι ἵσαν κλεισμέναις (vulgaris est hic idiotismus) ἔκλεισθαι νομίζουσιν αἱ τὴν γὰρ. Portas Argenteas quæ clausæ erant aperuit & ingressus templum, &c. Argenteæ vero dicuntur, sive quod in magna Ecclesia laminis argenteis superductæ fuerint, sive ad nomen ex aliis templi Hierosolymitani aucupandum, quas argenteas scribit Josephus. Quamvis non inficer, speciosas etiam alicubi dici Regias: sicut & Regias tribunalis, speciosas vocari: sed hic est vulgi & minus peritorum abusus, ut vocabulum uni rei significandæ impositum, aliis nonnumquam sine delectu addicatur. Ut pateat tamen ἀραιάς proprie eas dici, quæ Narthecem inter & templum interjacent, Codinus audiendus de Off. Cur. Const. cap. 17. qui Ambonem in templo respicit ἐκ τῆς μίσης ἀπὸς τὰς ἀραιάς πύλας ἀρῶντος, ex ea parte quæ speciosis portis obversa est. Claudunt itaque illæ templum: dixerat autem prius c.

15. aliquid fieri ἐκ τῆς ἀραιάς λογόμενον πύλιν, ἢ τὸν ἐν τῇ ἀραιά, extra portas quæ appellantur speciosas, id est, in Narthece sive Vestibulo: foris ergo Vestibulum est: illæque mediæ inter ipsum & templum consistunt: & vel ternæ vel quinquenæ, tum apud Latinos, tum apud Græcos extructæ cernuntur, & usque ad novenarium numerum ascendisse in S. Sophiæ templo, Gyllius supra relatus, ut probatus testis & oculatus, commemorat.

Toti denique Monasticorum maxime templorum moli, Area subdivalis (quam Maximus Cytherensis loco præfato vocat αὐλὴ τῷ νάρθηκος, Nartheceis area, Codinus cap. 17. ἀραιά Atrium) subternitur: in eo frequentius est πιάλι, fons aquis erumpentibus conspicuus, & ad templum accessuris lavandæ faciei vel manuum gratia, pervius: appetunt enim Græci corporis munditiam, & ex antiqua traditione impuri Ecclesias intrare verentur. Ita Eusebius lib. 10. cap. 4. κρήναι ἀντικαὶ αἱ τὸ ἀρῶντος ἐπισκευάζων πολλὰ τῇ χόλῳ καὶ τῇ γαλῶν τοῖς περιβόλῳ ἱπὸν ἐπὶ τὰ ἱερὰ ἀρῶσι τὴν ἀπόρρῳ-λιν παρηχύναν. Ex adversa fronte latice præparavit (Constantinus) copioso aquarum fluxu, ad sacrorum septorum penetralia contendentibus, lustrationem præstituras. Commendatum quoque id habuerat majores nostri, & in hunc finem commemorat Paulinus ep. 33. ad Alet. in templi vestibulo positum Fontem. In vestibulo, inquit, Cantabrum ministra manibus & oribus nostris fluentia tuentem, fastigiatus solido æte tholus ornat & inumbrat, non sine mystica specie, quatuor columnis salientes aquas ambiens: decet enim ingressum Ecclesie talis ornatus: ut quod intus mysterio salutari geritur, speciebili pro foribus opere signetur. Convincunt hæc Pauli verba, quod & Balsamoni in Can. 76. sextæ Synodi placuit, præfatam Aream fontemque in ea positos, intra Ecclesie septa concludi: contrariam siquidem sententiam repudiat his verbis, ἀπὸν τινὲς, αἱ περιβόλοι ἐκκλησιαστικὰς ὁ κανὼν ὀνομάζει τὰς ἀρῶνας ἐκείνας, ἢ μὴ τὰς πιάλας, καὶ τὰ ἱερὰ μύρη τὴν δαίον τῶν τῶν ἐκ τῶν λωμῶν αὐτοῖς τοῖς πλείοσι ἢ τῷ τοῦ ἐκ ἡμῶν. Dicebant quidam Canonem, ambitus Ecclesiasticos vocare Vestibula uniuscujusque templi: non autem fontes aliasve sacrarum ædium partes ipsis junctas. Pluribus tamen hæc opinio displicuit. Cæterum ejusmodi lavacris successit aqua Sacerdotis precibus benedicta, qua ad leviorum peccatorum expurgationem adeuntes Ecclesiam aspergerentur. Aquam vero benedictam non habent in usu Græci præ foribus Ecclesie apponere, nisi forte ubi inter Latinos commorantes eorum consuetudini favere appetunt: tunc enim aquam benedictam, quam vocant minorem, de qua suo loco, consecrant: ipsique etiam eadem se se expiare assuescunt.

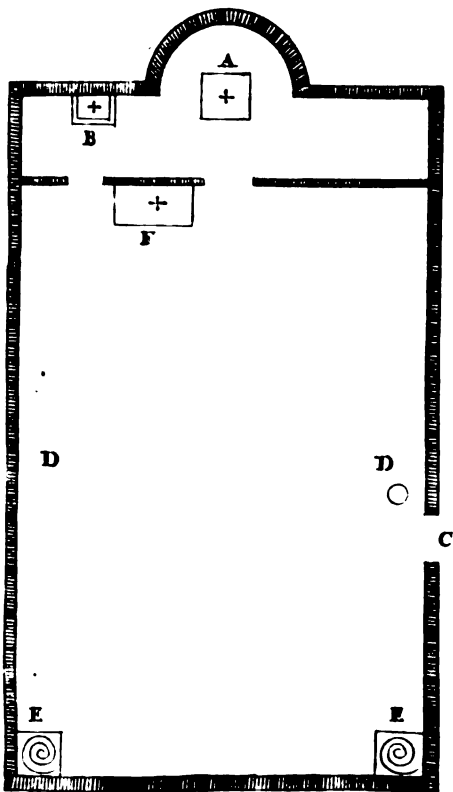
Supereſt ut ad propoſitæ hucusque rei illuſtrationem ampliorem tabulas alias duas, ſimplicium magis minusque ampliarum Eccleſiarum explicemus, quibus & quod præceſſit, & quod deinceps dicturi ſumus de illis magis ac magis illuſceſcat. A itaque *ἀγών βήμα*. B Abſidem unam, eamque ſolam ſuper altare. C Protheſim. D portam ejus. E portas ſacras abſque Diaconico in parte dextra. F Cancellos. G Sedilia cantorum ex utraque parte. H ſpatium viris conſeſſum.

I Gynæceum in infima parte Eccleſiæ verſus majorem portam ſitum. H portam, qua in Gynæceum mulieres ingrediuntur. I aliam portam, qua vel ſacras imagines adoraturæ, vel Sacramentis communicaturæ in Eccleſiam aſcendunt. K Concham aquæ in Theophaniis benediſcæ, plerique in locis hic reſpoſitæ. L portam ultimam, qua viris datur in Eccleſiam ingreſſus, comonſtrat.

Ultima tandem Tabula licet Eccleſiæ minus ſplendidæ, ſuper alias, hæc adhuc adnotanda ſuggerit. Primum, quod ubi littera A depiſta eſt Teſtudo vel Abſis, quæ nullo in ſacro ædificio deefſe poteſt, hic quoque oſtenditur: Si namque Cæli figura eſt ſacri Tribunalis ſpatium, ſemifornicem in Eccleſiis omnibus, & ubique obtinebit, ait Symeon Theſſ. ut ſupercæleſtem Chriſti ſedem intelligendam præbeat: *ἐπὶ τὸν ὄρον μόνον, τὸ βῆμα πατερῶν καὶ*

τὸ ἡμῶν κλῆρον ἔχον. καὶ πανταχὲ τὸ τοιοῦτον γίνεται ἐν ταῖς ναοῖς· ὅνα δὴ καὶ ὁ ὑπερβαίνειον. B Protheſeos eſt indicium. C unius ſolius portæ, qua viri & mulieres promiſcue intrant, & exeunt: ita tamen ut viri ad B ſpatium ſuperius, mulieres ad E ſpatium inferius, nullo tabulato eas a viris ſejungente, ſe congregent: vel ſi in imo non conſiſtant ſolo, per gradus E hinc inde, ad ſpeculas ſuperiores & κατηχόμενα ſe conferant, ut inde clatris teſtæ officia, & ſacra quæ.

C ii)

que celebrari facilius prospiciant. E quod mirum est, in Ecclesia Græca, secundum altare delineatum indicat: & proinde Ecclesiam quæ non mere & integre est Græci Juris, arguit; sed hujuscemodi in quam Græci pariter ac Latini illud sibi comparatum habeant; unde & in iis Missas, officia, laudesque divinas, ritibus propriis servatis utrique, alternis horis peragunt: ita tamen ut qua die Sacerdos Latinus celebravit, Græcus deinde sacrum facere detrectet: non quidem in Latini ritus contemptum vel odium, ut quidam temerario suspicantur, sed ne eadem die, intra templi ejusdem septa, Sacrificium iterare, quod nefas videtur, Græcus præsumat. Hacque de causa cum devotionis adimplendæ affectu, Græcus hinc, illinc Latinus in templi ejusdem ambitu sacris operari affectat, Græcus alium prævenire studet, ne Sacrificio ab eo peractō, ipse religione a sacris retardetur, nec tamen Latini, (quod ipse expertus sum) temere conscientiam accusat, quem ritus licentiam sequi præbe novit: sed ipse veterum Canonum observantia se duci ostentat, qui dum unico Christi Sacrificio attenderunt, unicum in Ecclesiis altare dedicatum, *μονογενὲς θυσιαστήριον*, ut loquitur Eusebius lib. 10. cap. 4. & non iterandum in eo Sacrificium præceperunt. Sed nec alienam ab hujusmodi laudando ritu se præbuit Ecclesia Latina, quæ in Concilio Antiodorensi sub Gregorio primo, anno 390. celebrato Can. 10. edicit, *Non licere super uno Altario una die duas Missas dicere: nec in Altario ubi Episcopus Missas dixerit, Presbytero pariter illa die sacrum facere*. Hinc B. Rhenanus in epist. Missæ Chrysostomi præfixa, *An Missæ privatae*, inquit, *veteribus in tam frequenti usu fuerint quidam addubitant*. Certe ipsæ præbendarum institutiones, si quis tabellas conscriptas inspiciat, & ararum in Basilicis nostris superaddititia structura, novitatem præ se ferunt. Addo ego tum Romæ, tum in Oriente toto, atque etiam apud nos hic in antiqua civitate Parisiensi, quæ terminis insulæ Deiparæ Virginis clauditur, tam frequentes esse veteres Ecclesias, ut una alteri vicinissima sit: unicuique vero suum unicum Sacerdotem olim fuisse additum, ut Ecclesiarum multitudine Missæ audiendæ opportunitas non deficeret, & unius Sacerdotis præfectura ejusdem sacri iteratio impediretur. Quando vero Sacerdotes plures in eandem Ecclesiam inducti fuerint, non incertum est. Ambrosii namque ætate jam coeperant biniper Ecclesias ordinari, ex ejus scriptis in 1. Epist. ad Timot. 3. *Nunc septem Diaconos esse oportet*, inquit, *aliquantos Presbyteros, ut bini sint per Ecclesias, & unus in civitate Episcopus*. Quamvis tantum Sacerdotum pluralitatem non Sacrificii iterationem exinde colligere liceat, cum insequentibus subdat. *Omni enim hebdomada est offerendum, etiam si non quotidie peregrinis, incolis tamen vel bis in hebdomada: etsi desint qui quotidie baptizentur ægri*. quasi ostendat baptismo, & aliis oneribus Sacerdotis ope subeundis, non Sacrificio Missæ eodem die peragendo, (quod geminari sufficiebat in hebdomada) numerum Sacerdotum in eandem Ecclesiam fuisse inductum: paulo tamen post ejus ætatem concessit Leo magnus Papa in Epist. ad Dioscorum Alexandrinum Episcopum, ut bis eadem die possent Missarum solemnia peragi. *Illud quoque*, ait, *volumus custodiri, ut cum solemnior festivitas conventum populi numerosioris indixerit, quem recipere simul una Basilica non possit, Sacrificii oblatio indubitanter iteretur*. Prius tamen a Pontifice Deus-dedit licentiam hujusmodi emanasse constat ex Pontificali Damaso adscripto, his verbis: *Deus-dedit constituit secundam Missam in clero*. Et Petrus Urbevetanus in Scholiis in eundem locum: *Quia tunc ad instar Græcorum non cantabatur in Ecclesia nisi forsan una Missa, quod magis edificabat secundum antiquos*. Sanctus Franciscus propterea in epist. ad Fratres Sacerdotes sui ordinis. *Monco*, scribit, & exhortur vos in Domino, ut in locis in quibus morantur fratres una tantum celebretur missa in die, secundum formam sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Si vero in loco plures fuerint Sacerdotes, sic per amorem caritatis sit alter contentus audire celebrationem Sacer-

dotti alterius. Ex quibus evidenter deducitur sancti illius ætate, nondum Ecclesiam Romanam plures missas eadem die celebrandi consuetudinem ubique acceptam habuisse. Idem annotat Joannes Cochleus contra Musculum, his verbis: *Non inficior intra proximos quadringentos annos vehementer multiplicata fuisse altaria, magis quam antea: quod inde accidisse puto, quia rarius quam antea communicare coeperunt Latini, quorum negligentia per Sacerdotum Sacrificia pie supplenda in pluribus altaribus visæ est*. Hæc ille, *παρεκκλήσιαι*, *Ad Ecclesias*, nihilominus Græcorum nullus hic objecerit quasi ejusdem Ecclesiæ sint *capellæ*; etsi namque adjunctæ sint, & appendices Ecclesiarum: separatæ sunt tamen & omni ex parte muris disjunctæ: licet a majori Ecclesia, ad minora hæc Orationaria porta media, pervius aditus concedatur. Memoranda hic quæ de Parecclesiis superius præfati sumus.

Εἰς τὴν τῆς Θεοτόκου εἰκόνα.) Tantum exhibent Græci sacris imaginibus cultum, ut non minus exemplo sint, quam admirationi. Has corporis veneratione & odoribus incensis, vestibus, floribus, denariis affixis, ex animo non illiberali prosequuntur, si tamen pictæ sint, & mera sanctorum lineamenta non prophana simul plura (ut nunc plerumque artis pictoriæ non devotionis Christianæ studio fit) & a sanctis aliena contineant. A sculptilibus autem tamquam ab idolis abhorrent, de quibus Davidicum illud: *Os habent & non loquuntur*, &c. concinnere non verentur: media tamen planaue sculptura, in sacris imaginibus formandis, eo quod ad picturam accedat, utuntur: antiquitus autem etiam integre sculptis exhibuisse cultum colligere fas est ex Paulo Diacono hist. lib. 21. narrante Judæum quemdam Phœnicem Leonis Isauri tempore Gizid Arabum principi suasisse, ut *Venerabiles quæ in Ecclesiis in toto principatu suo imagines honorabantur, deponeret*: clarius autem sequenti lib. refert, *Constantinum Copronymum imagines magni secreti, quæ sculptæ erant in ligno deposuisse, & ceterarum imaginum facies delinivisse*, id est, delevisse.

12 *Εἰς τὰς χοροὺς*.) Laudes divinas per Choros in Ecclesia decantandi consuetudinem a Sancto Ignatio Antiochiæ Episcopo, tertio Apostoli Petri successore, dimanasse affirmat Socrates lib. 6. cap. 8. *ὁπτασίαν ἰδὲν ἀγγέλων διὰ τὴν ἀντιφωνῶν ὁμῶν τὴν ἀγίαν τριάδα ὑμνεύωντων, & τὸν τρόπον τῷ ὁράματι τῇ ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ Ἐκκλησίᾳ παρέδωκεν*. ὁ δὲν καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις αὐτῇ ἢ παρόδοις ἰδὲν. *Visionem Angelorum habuit hymnis antiphonis sanctam Trinitatem celebrantium, modumque hunc cantandi sibi in visione manifestatum, Ecclesiæ Antiochenæ tradidit, a qua in omnes Ecclesias deinceps traditio temporis successu profluxit*. Ibi porro ἀντιφῶνα, hymnos alterna vice decantatos, vertit interpretes. Verum licet Antiphonis alternatio vocum non sit deneganda, propter adinventos tamen Antiphonarum hymnos, omnem cantum per vices alternum, ab Ignatio traditum Ecclesiæ non facile crediderim. Species enim generis amplitudinem omnem secum non vehit. Certior igitur alia, & superioribus Ignatio temporibus mutæ vocum alternationis in Choro repetenda est causa. Cumque eam inter Essenos, Christianorum in Alexandria primitias, viguisse describat Philo de vita contempl. indubium est ab Apostolis eorum institutoribus ad ipsos fuisse profectam: imo ab antiquis Hebræis mare rubrum sicco vestigio transfretatis eam accepisse memorat, *γίνονται χοροὶ ἐξ ἀμφοῖν, μίμημα τῷ παλαιῷ συσάντοσι τὴν ἐν ὕδρῳ δάλασσαν*. Unum Chorum faciunt promiscuum ad imitationem illius olim instituti in rubri sinu littore. Utrum itaque hujusmodi divinas laudes alternandi usus, olim jam ab Apostolis institutus, Celestini primi jussu, circa annum Christi 426. vel Chrysostomi ad Arianos æmulatione, vel Flaviani, Ambrosii, Diodorige studio Ecclesiam pervagatus fuerit, sine solido, ut reor, quæritur argumento, quem superiori ætate jam receptum testatur Basilius ad Neocæs. Clericos his verbis, *διχῇ διαμενθέντες ἀντιλάλουν ἀλλήλοις ἐπηπαινεῖν ἑαυτοὺς ἐν κατάρχειν τῷ μέλει, οἱ λαοὶ ὑπὸ χῶσι*. In duas partes divisi, alternis succincentes vocibus psallunt: & aliquando uni ex ipsis hoc munus dato, ut quod canendum est, ordiatur, reliqui succed-

unt. Communeque Arabibus, Mesopotamis, & aliis cunctis, apud quos psalmodiz essent in pretio asserit sanctus Doctor. Unde nullum facessere negotium adversum Svidæ testimonium existimo, qui reciprocarum vocum in Choris mutuum canendi ritum ad Constantii tempora reducendum esse existimat his verbis. χορός ἐστὶ τὸ σύστημα τῶν ἐκκλησιαστικῶν ᾄδόντων. διηρμόσαν δὲ οἱ χοροὶ τὴν ἐκκλησίαν εἰς δύο μέρη ἐπὶ Κωνσταντίνῳ τῷ ὡν τὸ μέγαλον Κωνσταντίνον, καὶ Φλαβιανὸν ἐπισκόπον Ἀντιοχείας, διχῶς τὴν Δαβιθικὴν ᾄδοντας, ὅπερ ἐν Ἀντιοχείᾳ πρῶτον ἀρχαίον, καὶ πᾶντα περιῶλ. διὰ τὸ οἰκουμενικὸν ταῖς πέ-
 12. Chorū est conventus in Ecclesia canentium: divisi sunt vero in duas partes Ecclesiarum Chori sub Constantio Constantini magni filio, & Flaviano Antiochiæ Episcopo: ex utraque vero parte psalmos davidicos concinunt: quod quidem cum Antiochiæ primo fieri inchoatum, ad extremos deinde terræ limites pervagatum est.
 13. Προσκύνησαι.) Adorare Deum, honorisque cultum hominibus impendere, Græcis recentioribus est προσκύνειν, unde & idem sonat quandoque quod βάλειν μεταίωρον, de quo superius. Servato tamen proprietatis vocabulorum rigore, μεταίωρον & προσκύνημα distinguunt. Hoc enim est corporis incurvatio profunda Deo vel imagini sacræ pie exhibita, quam corpore erecto sequitur crucis impressio tribus dexteræ manus prioribus digitis inter se unitis (ad trium personarum in unius essentia majestate discrimen indicandum) capiti, humero dextro, tum sinistro facienda, hac brevi præce adjuncta ἀγιοῦ Θεοῦ, ἀγίου ἰσχυροῦ, ἀγίου ἀδά-
 14. Κατ' ἀνατολὰς.) Ad lucis ortum, ad partem mundi digniorem ad paradisi terrestris, unde exulamus, regionem, ad Christum cujus pedes stant ad Orientem, quique moriturus occasum respexit, relicto ad occidentas partes orandi Hebræorum studio: ad Orientem, inquam, imo potius ad Deum, a quo celestis boni influxus demittitur, precaturi ex Apostolica traditione, Græci pariter, ac Latini convertimur. Inobservatas tamen plerique prætereunt Romanas vestustiores Ecclesias ad occidentis fere partem oppositam esse obversas. Adverto nihilominus cum Cavan-
 15. Εὐταξίῳ) Idem καὶ ὁμοιοτης prius dictus, qui quamlibet in choro insolentiam corripere, hodie Magister caeremoniarum est, qui unumquemque suo loco & ordine componit: ὁ τῆς εὐταξίας, inquit Ordo CP. ἵσταται καὶ δίδωται τὰς ἀρχοντας, καὶ τὴν αὐτῆς καὶ τῶν πατρῴων μαζῶν δὲ καὶ τὰ καδίσκου. Ordini bene servanda præfatus invigilat, & honoratioribus suscipit, & juxta gradum eos collocat, maxime ut sedent. Hujus officii nomen antiquis fuit ignotum, cum quod ejus muneris est, hodie & Lectori tribuitur, adimplere Diaconi primitus non gravarentur, qui juxta Cyrillum lib. 13. de
 16. Καλῶς) Non jubet ut Sacerdote adveniente cuncti surgant: quin potius humilitatis modestiæque demonstrandæ studio, rogat ut jubeant, quasi aliis imperaturi, ut assurgant. Rem non omnino abfimilem facit apud Latinos Lector: qui juxta Petrum Damianum lib. Dominus vobiscum, appellato, capite
 17. Θυμῶν.) A thuris suffitu preces Vespertinas utraque Ecclesia auspiciatur. Et Latina quidem: Dirigatur, ait, oratio mea sicut incensum, &c. Græca

vero Oratione sua 7. precatur his verbis, κατὰ θυμὸν τῷ προσδύλῳ ἡμῶν, αἱ θυμῶν ἐν ἡμῶν, καὶ προσδύ-
 18. Τὸν τὰ ῥάκη θυμῶν.) Cur ad Ecclesiæ vestibulum Sacerdos suffumigaturus egrediatur, exponit Balsamon in can. 2. epist. S. Dionysii Alexandrini ad Basilidem τῷ θυμῶν τῶν ἐν τῷ ὄρῳ τὰς τὰς καὶ ἀγίας. Ut thure incenso sepulchra, imo mortuos ibi jacentes explet & imagines sanctorum ibi positas veneratur. Iis enim quibus templum intrare nefas, sacræ imagines in vestibulis adorandæ exponuntur, & quondam nonnisi in templorum liminibus, per legem Ecclesiasticam, sepelire mortuos liberum erat.
 19. Ο ταχθεὶς μοναχός.) De officiis in Monasteriis celebrandis loquitur hic Ordo, ubi vel superior, vel ταχθεὶς μοναχός Monachus deputatus, quædam solus cantapda suscipit, antiquo more observato, de quo Basilii epist. 37. ad Neocæsarienses, & Cassianus lib. de canonico orationum & psalmorum modo cap. 12.
 20. Τὸν προσκυμῶν.) Subintellige λαμῶν. Is vero Proemiacus Psalmus non est qui toti psalterio præfigitur, quem ideo plerique apud Hieronymum: Spiritus sancti præfationem vocant; sicut & Chrysologus serm. 44. Psalmorum præfationem. Sed est Psalmus 103. Proemialis ea de causa Græcis, quod ab eo, Vesperas Missam aliasque preces, in hujus Euchologii decursu lustrandas, exordiuntur. Unde non inepte, me iudice, Zonaras præcū differentiam referens, ex iis quasdam præfationum locum tenere, alias officia terminare, cæteras in harum medium interjiciendas. Verba ejus sunt. αἱ παρὰ τὴν ἱερῶν λεγόμεναι ἐν ταῖς ἀφ' ὧν ὑμνωδίας διαφόροι ἵσιν· αἱ μὲν γὰρ ἀφ' ὧν αἱ καὶ προσκύμῶν. αἱ δὲ ἐπὶ τῶν μετὰ τῷ ὑμνωδίῳ, αἱ ὑποδίσσι, ἐκάλισαν, αἱ ὑποτιδιμέναι τῶν ὑμῶν, καὶ μὴ αὐτῶν λεγόμεναι, τὰς δὲ παραδίδουσι (foras correctius legeretur, παραδίδουσι) ὡρῶμασαν αἱ παρατιδιμέναι τῶν καὶ τῶν καὶ. Variæ a Sacerdotibus inter quotidianam divini laudis officia preces sunt. Præmittuntur enim quedam quas idcirco Præfationes de nomine dixerunt. Sub finem sunt hypotheses, quia fini hymnorum subiecta adduntur: commendatitiæ sunt tandem, quæ populum Domino commendant.
 21. Καυοῦρχης.) E duabus ambiguis vox Καυοῦρχης composita, nonnisi dubium sensum parit. Καυὸν prima pars ejus (omissa quacumque vetusta significatione) non Canonem sive Synodale decretum, sed potius, Hymnum sive Canticum Ecclesiasticum certa serie compositum indicat: alia item pars, ab ἀρχῶν, incipio, exordior, non ab ἀρχῶν præsum, principatum vero, deducitur: proptereaque Καυοῦρχης nullatenus Synodali-
 22. Καυοῦρχης) Idem καὶ ὁμοιοτης prius dictus, qui quamlibet in choro insolentiam corripere, hodie Magister caeremoniarum est, qui unumquemque suo loco & ordine componit: ὁ τῆς εὐταξίας, inquit Ordo CP. ἵσταται καὶ δίδωται τὰς ἀρχοντας, καὶ τὴν αὐτῆς καὶ τῶν πατρῴων μαζῶν δὲ καὶ τὰ καδίσκου. Ordini bene servanda præfatus invigilat, & honoratioribus suscipit, & juxta gradum eos collocat, maxime ut sedent. Hujus officii nomen antiquis fuit ignotum, cum quod ejus muneris est, hodie & Lectori tribuitur, adimplere Diaconi primitus non gravarentur, qui juxta Cyrillum lib. 13. de
 23. Καλῶς) Non jubet ut Sacerdote adveniente cuncti surgant: quin potius humilitatis modestiæque demonstrandæ studio, rogat ut jubeant, quasi aliis imperaturi, ut assurgant. Rem non omnino abfimilem facit apud Latinos Lector: qui juxta Petrum Damianum lib. Dominus vobiscum, appellato, capite
 24. Θυμῶν.) A thuris suffitu preces Vespertinas utraque Ecclesia auspiciatur. Et Latina quidem: Dirigatur, ait, oratio mea sicut incensum, &c. Græca

bet, *ἰσταῖν* conjunctum munus gerit, & e Lectoribus unus est: unde & hic, ex officio, psalmum in medio Ecclesiae recitandum suscipit.

22 Πᾶντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας.) Eiusdem Psalmi 103. versus est 25.

23 Τοῦ λυχνίου.) Quod inconsiderate praetereunt quidā diligenter, amabo, Lector advertat, inter ἱερουργίαν & λυχνίον, discrimen non modicum: ἱερουργία namque totum Vespertinum Officium, est τὸ λυχνίον, prima tantum ejus pars, preces scilicet, cum sol cognovit occasum suum, & tempus instat Lucernae Deo offerendae, imo lumen cum precibus oblatum Deo, *lucernarium* est: ita loquitur Emeritense Concilium cap. 2. *Vespertino tempore post lumen oblatum, tum prius dicitur Vespertinum*, ita sentit Isidorus, in *vespertinis* inquit *Officiis primo Lucernarium deinde psalmi duo &c.* nec abhorret Hieronymus in Psal. 119. scribens *Lucernarium, nona*, id est post nonam, *facimus*: cuius ritum ἱεραὶ λυχνίον ἰσχυραῖαν, quidam vocant, quibus annuit Basilus de Spiritu sancto ad Amphilocho. *ἰδοὺ τοῖς πατέρεσιν ἡμῶν μὴ σιωπῇ τῷ χερσὶν ἱερουργεῖν φησὶ δέχεται, ἀλλ' αὐτοὺς φανέντος ἰσχυραῖαν.* Visum est patribus nostris nequaquam cum silentio *eratiam Vespertini luminis suscipere, sed mox ut apparuerit, gratias agere.* Patres illi fuerunt, Apostoli, qui in Constitutionibus suis apud Clementem lib. 2. cap. 59. & lib. 8. cap. 35. jubent Vespere ad canendum psalmos, & preces faciendas populum fidelem convenire: & inter psalmos 140. vocatum ἱεραὶ λυχνίον, qui etiam hic post Proemia cum cantatur, praefigunt.

24 Μεγάλῳ σωματικῶν.) Pro variis personis & rebus preces compositas, & in unum collectas, Graeci *σωματικαί* vocant, nos *Collectas* idcirco ubique interpretamur. Illarum ampliores & diffusiores, *σωματικὴ μεγάλη*, contraetiores, *σωματικὴ μικρά* audiunt, & utrumque exemplar, in ipso Lucernarii officio reperies; *ἑρμηνεῖα* alii vocant, quia primo *pacem possulant*; quae alii *διακονικαὶ* ut a Diacono pronunciata dicunt: *Diaconi namque*, inquit Aquisgranense Concilium sub Stephano & Ludovico Pio congregatum ca. 7. *voce tonitruorum sunt, & clara voce in modum praeconis admonent cunctos sive in orando, sive in flectendo genua &c.* Primam vero Collectarum formam legendam exhibent Clementis const. Apost. lib. 8. cap. 9. usumque earum, ubi nondum erat in Gallia communis, a Concilio Vasis commendatum novimus: his verbis: *Quia tam in sede Apostolica quam etiam per totas Orientales, atque Italiae provincias, dulcis, & nimirum salubris consuetudo est intromissa, ut Κυρίως ἐλπίσιν frequentius cum affectu grandi & compunctione dicatur; placuit etiam nobis, ut in omnibus Ecclesiis nostris ista consuetudo sancta, & ad Matutinum, & ad Missas & ad Vesperas, Deo propitiante, admittatur.*

25 Στιχολογία.) Versuum Davidicorum per versum citationem interpretor: *στιχολογία* enim *ἡ ἀπὸ τῶν ὁσίων*, est Psalmos eisdem per versum recitare apud Auctorem vitae S. Nili Junioris, non est itaque *στιχολογία* Versuum collectio ut quidam imperite vertunt, sicut nec *δοξολογία* Laudum collectio est, quae proprie magis Deo laus reddita & ejus glorificatio intelligitur.

26 Ἀγρυπνίας ἑσπέραι.) Solemnia festa, Dominicasque productis per noctem vigiliis stationibusque praeveniunt Monachi Graeci (de Latinis quippe nullus qui experimento assenserit id negabit) longissimas autem sibi praefixisse Monachos ἀκοιμηταὶ hac de causa vocatos Historicorum omnium scriptis compertum habemus, inter quos praecipuus fuit Symeon ille de quo Evagrius lib. 3. cap. 21. Festis itaque diebus producunt Vigiliis cuncti Graeci, quibus prius Latini se dederunt exemplo, de quibus Cassianus lib. 3. de Cano. notatur. *Orat. modo cap. 8. Sane vigilias quae singulis hebdomadibus a Vespera illucescente sabbato celebrantur, idcirco leviores, hyemali tempore quo noctes sunt longiores, usque ad quartum gallorum cantum, per Monasteria moderantur, ut post excubias totius noctis ceteris duabus ferme horis reficientes corpora sua, ne-*

quaquam per totum diei spatium somni torpore marcescant: requie brevi huius temporis pro totius noctis refectioe contenti. Modernorum vero Graecorum vigilandi rationem omnem Basilus Hieromonachus Maleinus describit his verbis. *Statim adveniente nocte, instituenda vigilia ad horas duas (post solis occasum) & audita hora octava surgendum. Hunc terminum transire Monacho non decet, alii usque ad tertiam, quartam, & quintam, ante Matutinam synaxim, & nonnumquam per totam noctem extendunt Vigiliis: praecipue quibusdam festis, aut publicis ad celebranda sacra die sequenti, futuris conventibus, Matutino autem somno post synaxim abstinent: quandoquidem ille Monasticæ vitae non est consentaneus.* Ad Matutinas porro quae festis diebus profunda semper nocte, cantuque solemniter Ecclesia persolvuntur, plebs rudis antiqui ritus apprime tenax, nec non etiam hortatu & correctionibus Sacerdotum excitata, diligentius assurgere consuevit: ab eisque frequentius obeundis nec ipsi Imperatores Orientis abhorruere: solemnioresque eorum Vigiliis in Palatio, nocturnis Officiis producendas percenset Codinus, & ejus commentator Gretserus in suis elucubrationibus.

27 Ἐν σπηδαίοντι.) Locus pronunciandis Diaconis de more Diacono concessus, est Ambon. Si locum Ambonis superum vel inferum requiras, nullus tibi distinguet scriptor, praeter Anaphorae sub Basilii nomine opus tomo 6. Bibliothecae PP. insertum, quod secundum ei tantum gradum assignat. Si desit Ambon, in Ecclesiae medio stat Diaconus, ejusque centrum quasi vicarium Ambonis locum quae ad se pertinet pronunciaturus, occupat.

28 Χύμα.) Pro familiari sibi consuetudine vocem hanc in Lexico scribit Meursius, & ut sine anima corpus, vocem pariter absque sensu ob oculos ponit. Hanc dum in Bibliotheca PP. interpres anonymus *infusionem* vertit, vocabuli radicem non mentem, apprehendisse testatur: *fusa namque voce, sive cantu, modulorumque varietate dicere debuisset.* sicut & alibi Graeca ipsa exprimunt; *ἄνευ μέλους, quae vox uno tractu effluit*: opponiturque ei quod dicitur *μετὰ μέλους*, ubi adjuncta modulorum varietas percipitur.

29 Εἰσόδος.) Non ingressum quemvis vocabulum hoc significat, sed eum qui solemniter producendi ritu, a porta Prothaeos ad sacras usque fores percurritur, cum adoletur incensum, vel liber Evangeliorum, vel sacra dona cum pompa, in sanctum adytum inferuntur. Viam quam tunc emittit Sacerdos, signata est in Tabula prima fol. 17. punctis sibi succedentibus, longiori & fere circulari anfractu, a porta Prothaeos ad sacras usque fores productis. De Ingressu Vesperarum loquitur Canon Trullanus 91. & ab eo Dominicae celebritatem ordini, & in eo terminari praecipit, de quo alibi plura commodius.

30 Διὰ τὸ βορέιον.) Alia exemplaria legunt, *διὰ τὸ πλαγίαιον*. Supplendum mente dūrai, quae Prothaeos est porta, in sinistro Sanctuarii sive Tribunalis latere. Et in Ecclesiis Orientalem plagam ubique respicientibus, stat e Boreali parte, a qua *βορέιον κλίτος & βορέιον μέρος*, passim nuncupatur.

31 Καταλασμένον ἔχον τὸ φελώνιον.) Effigies Sacerdotis dimissam Casulam in Ingressu gerentis hac figura exhibetur. Illa vero hoc pacto in Officii fine demissa, dimissionis populi omnique Conventus soluti indicium est. Nunc autem in Ingressu Sacerdotem procedentem circumambiens, Christum humana carne reatum, ejusque visibilem & manifestum in terras adventum, necnon & virtutum donorumque caelestium apparatus, quo circumamictus mundi oculis innotuit, repraesentat. Ita Nathanael S. Maurae Antistes.

32 Εἰς τὴν σπηδαίον τὸν οἶκον.) In templi gremio.

33 Μανυάλια.) Candelabra, quorum usus est in Ec-

Ο ΑΓΙΟΣ ΣΑΜΥΩΝ

clesia, ad manus, ut Græce dictionis ad primitivam Latinam affinitas ostendit, gestari solita.

34. Κρατὼν ταῖς τελεσὶ δακτύλοις τὸ ἀρδεῖν. Rem mysterio plenam & mentis attentione dignam, apprehensa tribus dextræ manus digitis stola, Diaconus ubique demonstrat. Ejusmodi gestu de Ingressu in sancta Sacerdotem commonet, ut felix & triumphans sanctorum in cælos introitus, ad æternæ vitæ lumen in miseræ hujus vitæ vespere, beate conspiciendum illo adumbretur. Hoc enim fine subjungit Sacerdos: εὐλογημένη ἡ εἰσοδος τοῦ ἁγίου σου Κύριου.

35. Τὴν εἰκόνα τὴν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.) Mirum cur Græci sedes in choro Cantoribus dispositas, κατὰ ἀσπασμόν, & erecto corporis statu potius quam a sedendo denominaverint. At cum non nisi raro in Ecclesiis sedent, sediliaque memorata sint illis erecta, ut fere continuo stantes perseverent, & χαροποιήματος gestulatione cantui moderando vacent: εὐαγγέλιον, ut stationis tenenda auxilia, dum eorum fulcris accumbunt brachia, primitus sunt appellata. Aliam insuper denominationis hujus Chrysostomus rationem profert in 1. ad Timot. cap. 15. cum enim Chorea sacra sit fidelium Deum collaudantium conventus, in quo cuncti ἐκείνοι δὲ ἄλλοι εὐαγγελιστοὶ χοροὶ, & locus uniuscujusque choream agentis εὐαγγέλιον dicatur, quid mirum si εὐαγγέλιον inde deductum, locum fidelium in choro, choreaque sacra consistentium, significare promeruerit?

36. Σοφία ὁρθοί.) Ubi verba hæc a Diacono elato vocis tono proferuntur, confestim aliud auditu & attentione dignum sequitur expectatur. Ejusmodi est celebre hoc & devotum Vesperarum Canticum ποῖς ἐλατὸν ἁγίας δόξης, ἀδυνάτου πατρός, ὑπερίου, ἀγίου, μακάριου, Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐλδόντες ἐπὶ τῷ τῷ ὑμῶν δύνει, ἰδόντες ποῖς ἰσχυρὸν ὑμῶν (Basilii libro de Spiritu S. legit. αἰνῶμεν) πατέρα, υἱόν, & ἄλλον πνεῦμα Θεοῦ. (Basilii legit. Θεὸς) ἐξ ὧν ἐν πᾶσι χροῖς ὑμῶν δύνει, φωνῆς, αἰσῆς, ὑἱ Θεοῦ, ζῶντος διδόντος διὰ κόσμου δόξαν. Jucundum lumen sanctæ gloriæ immortalis, celestis, sancti, beati, Jesu Christi, ad solis jam occasum profecti & serotinam lucem cernentes, Patrem, Filium, & Spiritum sanctum Deum celebramus. Equum est te in omnibus Fili Dei vultu largitor, devotis vocibus laudare, proptereaque te mundus omnis laudibus prosequitur: Nec mirum si insolita solemnitate canticum hoc persolvatur. Cum namque paucis, quem primum finem in Vespertinis laudibus instituendis intendit Ecclesia, complectatur, (quæ recolenda sunt ex superius annotatis numero 23.) & aliunde antiquissimum sit, ut a laudatissimo Martyre Athenogene editum, non potest ab Ecclesia magna cum devotione non recoli. At martyris præfati factum esse legitimum testatur primo titulus eidem in Horologio, id est, Diurnarum Horarum volumine præfixus, qui sic habet. Τῶν τε ἁγίων μάρτυρων Ἀδελφῶν, ὅς αἱ ποσὶ τινες αἰμαδιᾶς Σοφρονίου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων· μάρτυς τῷ τοῦ μέγας Βασίλειος Ἑὐαγγέλιον Ἁγίου Μαρτύρου Ἀθηνογένους: non ut quidam impetire dicunt, Sophronii Patriarchæ Hierosolymorum, cujus testis est magnus Basilii. Ipse deinde εὐαγγελιστοὶ Eusebius.

Pater, de Spiritu sancto ad Amphillochium hujus hymni occasione scribens, ἰδοὺ τοῖς πατράσι ὑμῶν, inquit, μὴ σιωπῇ τὴν χάριν τῆς ἐπιστολῆς φωτὸς διχιδῶν, ἀλλ' εὐδὺς φωνῆς εὐχαριστῶν. Ἐδὲ τις μὲν ὁ πατὴρ τῶν ῥημάτων ἡμῶν & ἐπιλυχνίᾳ εὐχαριστίας, εἰπὼν ἐκ ὅχλου· ὁ μὲν τοῖς λαοῖς ἀρχαῖαν ἀφῆκε τὴν φωνήν, καὶ ὑδὲν τῶν ποσὶ ἀσβεστῶν ἐνομήθησαν, οἱ λέγοντες, αἰνῶμεν πατέρα, υἱόν, καὶ ἄλλον πνεῦμα Θεοῦ ἐν δὲ τῷ καὶ ὁ ὕμνος τῷ Ἀδελφῶν ἡμῶν, ὃν ὡς ἂν τι ἀποδείκνυται τοῖς συνῶσιν αὐτῷ καταλόγου, ὁ ῥῆμα ἡδὲ τὴν φωνήν τῷ πυρὶ τελείωσιν, οἷον ἔτι τὴν τῷ μαρτύρῳ γνώμην, ὅπως ἔχον καὶ τῶν τῷ πνεύματι. Visum est patribus nostris Vespertinè luminis gratiam haud quaquam cum silentio suscipere, sed ut apparet, agere gratias. Quis autem fuerit auditor illorum verborum quæ dicuntur in gratiarum actione, ad lucernas, id est ad Vesperas, dicere non possumus: populus autem antiquam profert vocem, neque visi sunt unquam impietatem committere, qui dicunt; Laudamus Patrem, Filium, & Spiritum sanctum Dei. Quid si quis etiam novis Athenogeni Hymnum quem tamquam aliquod valedictionis munus discipulis suis reliquit festinans jam ad consummationem, quæ facta est per ignem, is novis & Martyrum sententiam de Spiritu. Non sua itaque quam proferre recusat, sed ex populi sententia & traditione vulgo accepta, quam refert Basilii, hymnus hic Athenogeni martyri tribuitur, qui clarissimus Theologus floruit sub Severo Imperatore circa annum 169. & per ignem consummatus Martyrii lauream est adeptus. Porro huic Hymno solemniter ab Ecclesia Græca in Vesperis decantato, Ecclesia Latina, alium celebrem magis, & sensu sublimissimum, quem nimirum Deipara Spiritu Dei in ejus mentem illapso occinit, sibi delegit: & inter canendum pariter ad altare, & sancta cum decente pompa, Sacerdos thure Deum veneraturus accessum sibi parat: & cum hoc Cantico frequentiore faciat Dominicæ Incarnationis memoriam alia ex quo divini Verbi generationem Athenogeneo suo Hymno quotidie memorandam suscipit & celebrandam.

37. Προκείμενον & ὑμῶν.) Versiculi duo e psalmis Davidicis excerpti dicuntur προκείμενον δις ἱχὺν, πρῶτον δις ἱχὺν; vel scripturæ confestim post ipsos legendæ, vel rei alterius specialis decantandæ materiam & summam complectens: qui proprii sunt illius diei, προκείμενον & ὑμῶν dicuntur.

38. Ταῖς ἱχὺν & λιτῆς λιτῆς a libi commodius processionem significare, & ἱχὺν & λιτῆς ab Ecclesia compositos, dicemus: & proinde, ἱχὺν & λιτῆς erunt Versus in quavis suscepta processione recitandi.

39. Ἐπὶ δὲ οὐδὲν ὑπὲρ ἀφίσταται τῷ ἁμαρτωλῷ.) Loquitur δὲ αὐτῶν hæc de Officio Vesperarum, prout in Monasteriis persolvitur, alias non pro monasterii præfecto, sed pro Episcopo pronunciarentur hic preces a Diacono. Animadvertite porro, quod cum Monasterium sit Pœnitentes locus & Pœnitentes se Monachi agnoscant: si quando ἀδελφῶν: pro sibi præstituto superiore privatas preces facere aggrediat, peccatorum ejus memoriam agit, illorum quæ condonationem a Deo ipsi elargiendam precatur.

D

40 Δίψωμα πολυέλεος.) Reperitur infra inter Vesperinas hæc oratio.

41. Από εἰχὼ εἰχηρῶν.) εἰχὼς & εἰχηρῶν, omisso aliis significationibus, versus sunt e psalmis Davidicis vel sacra scriptura excerpti: εἰχηρῶν vero versus paulo longiores ab Hymnographo Ecclesiastico conscripti; εἰχηρῶν nunc ἀπὸ εἰχὼ sunt conglobati aliquot Davidici versiculi unius totius formam referentes, & ut e Davidicis verbis, quæ εἰχηρολογίῳ dicuntur, eruti, ἀπὸ εἰχὼ quoque nomen acceperunt.

42 Τετραπόδιον.) Est mensa quadrupes, in qua panis cum frumento, vinum & oleum benedicenda offeruntur: infra tamen describuntur reponi ἐν ἀνολογίῳ ἢ ῥυτίτῳ, ut loco semper disposito, de quo modicum discrimen. Quid porro sibi velit hic ritus inferius discutietur.

43 Νῦν ἀπολύει.) Canticum Symeonis.

44 Τὸ τελεσάγιον.) Laus divina; in qua vox ἀγίου τὸν νεπερίτῳ: ἀγίος ὁ θς, ἀγίος ἰσχυρός, ἀγίος ἀθάνατος ἐλέησον ἡμᾶς.

45 Τὸ ἀπολυτικὸν τῆς ἡμέρας.) Finitis Officii ἀπολύσις est, dimissio. Modulusque ille, qui terminando officio idoneus censetur, ἀπολυτικὸν est: & quia varii sunt hujusmodi Versus, qui diei illius proprius est, ἀπολυτικὸν τῆς ἡμέρας audit, & vocem aliam, εἰχηρῶν videlicet, subaudiendam postulat.

46 Θεοτόκε παρθένε.) Duo hæc vocabula Salutationi Angelicæ χαῖρε κοχχαρωμένη addidit Ecclesia Orientalis, a tempore quo Nestorius Christi divinam unicamque naturam oppugnans, χριστόν tantum dicendam contendebat: Θεοτόκον itaque, prius quam gratia plenam eam salutat: salutisque hujusmodi confestim rationem adjungit post verba εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου, ὅτι σωτήρ ἡμῶν ἐστίς τε ψυχῶν ἡμῶν.

47 Τροπαιεύον.) Vox generica est, & cunctis canticis in Ecclesia Græca receptis, communis: Modulū ubique interpretamur: & alibi rationem reddimus. Quoad sui compositionem Latinis Antiphonis similis est, quamvis Antiphonam ulla ratione interpretari nequeamus. Vide ὀνομαστικόν verbo ἀντίφωνον, & Τροπαιεύον.

48 Κύριε Ἰησὺ Χριστέ.) Habetur infra post Vesperarum Officium.

49 Τὴν δεινὴν ἀναγνώσεως.) Lectionem sacram ut semper in pretio a cunctis Monachis habitam etiam hodie καλόγηροι Monachi Græci in communi finitis vespers observant.

50 Δι' εὐχῶν τῶν πατέρων ἡμῶν.) Lectionis sacrae, plurimūque Monasticarum exercitationum hæc est conclusio. δι' εὐχῶν τῶν ἀγίων πατέρων ἡμῶν Κύριε Ἰησὺ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐλέησον ἡμᾶς, ἀμήν. sicut apud Latinos, Te precam Domine miserere nostri, pronunciatum, lectionibus finem solet imponere.

51 Τὸ σεραψισμὸς ὁ Θεὸς τῶν βασιλέων.) Intellige eos cantare preces, quibus ut Deus reges confirmet, precantur. Illæ vero hujusmodi sunt. ἱππεῖς βασιλεῖς ἡμῶν σεραψισμὸν, τῷ πρίν σεραψισμὸν, τὰ ἴδον ἀπείρῳν, τὴν κόσμον ἐπλήυσον, τῷ ἀγίῳ μὲν τῷ ταύτῳ καλῶς διαφύλαξον, τὸν ἀποκαταστήσεις πατέρας καὶ ἀδελφούς ἡμῶν ἐν σκηναῖς δικαίων τάξον, ἔῃ ἡμᾶς ἐν μετάνοιᾳ καὶ ἐξομολογήσει παράλαβε, ὡς ἀγαθὸς ὁ φιλένθρωπος: ipsique de se hujus orationis gratiam loquentes, σεραψισμὸν τῶν βασιλέων, reges confirmamus, id est, ut Deus eos confirmet, rogamus.

52 Τετραγία Θεοτόκε.) Hujusmodi est hæc oratio ὑπεργία Θεοτόκε σῶσον ἡμᾶς: quam frequentius repetitam infra in Officio τῆς κοινῆς παρακλητικῆς reperies.

53 Τῷ τιμιωτέρῳ.) Ita pariter hæc alia legitur; τῷ τιμιωτέρῳ τῷ Χερυβίμ, καὶ ἐνδοξοτέρῳ ἀσυχρητῶν τῷ Σεραφίμ, τῷ ἀδιαφθάρῳ τῷ λόγον Θεὸν ταχῆσαν, τῷ ὄντως Θεοτόκῳ, σε μεγαλύνωμεν.

54 Εὐφρανέτε ἐν τῇ ἀπολύσει τῇ ἀγίῳ τῷ ὀνόματι.) Qua ratione sanctorum nomina ἐν ἀπολύσει commemorantur constabit in operis hujus calce pene extrema.

55 Εἰ μὴν τοῖς ἐν λυτῇ.) Superflua periodus: repetit enim obscure quæ supra de supplicatione & processione scripta sunt.

56 Εἰς τὸν ὅρδον, ἢ μὴν ἀγρυπνίᾳ, &c.) Hanc quoque superfluum esse, mox sequutura legenti demonstrant.

57 Ἰστέον ὅτι ἐν τῇ μεσονυκτικῇ.) Incipit hinc explicatio ἱεροδιακονίας, sacri ministerii Sacerdotia Diacono in Matutinis exhibendi.

58. Ἐν τῇ μεσονυκτικῇ.) Matutinas preces Græci vocant μεσονυκτικὴν, eo quod numquam nisi profunda nocte in Ecclesiis ad quas tunc etiam populus convenire cogitur, persolvantur: ὁρδρος autem a Mesonyctico distinguitur, sicut a Matutinis nostris Laudes: Laudibus quippe nostris correspondere ὁρδρος ex Græcorum Officiis compertum est, & ex Neophyti Rhodini Synopli: ἡ πρώτη ἀκολουθία εἶναι τὸ μεσονύκτιον ἀντάμα μὲν τῷ ὁρδρῳ; primum Officium seu prima ejus pars, est Matutinum cum laudibus: quamvis inficiari nequeam, ὁρδρος vocabulo, sicut & Latino Matutinarum precum, Primam horam plerisque auctoribus antiquis (qui Matutinas nobis dictas, ipsi Vigillas, nocturnas, Orationem, quæ nocturnam vocabant) fuisse significatam. Clemens Rom. namque Const. Apost. l. 8. c. 34. horarum differentiam assignat: εὐχὰς, inquit, ἐπισπλήνῃ, ὁρδρος, καὶ τρίτῃ ὥρᾳ, & ἵκτη, & ἐννάτῃ, & ἰσπέρῃ, & ἀλεκτροφωνίᾳ. Precationes facite mane, tertia hora, & sexta, & nona, & vespere, atque ad galli cantum, hoc est media nocte ante adventum die, ut infra exponit; ibi autem ut vides, Primæ nomen reticet, & precationis quæ fit mane, meminit: quid nisi ut hac matutina precatione, primam ipsam intelligat? Cyprianus etiam, vel quicumque auctor fuerit expositionis in Orat. Domin. de diversis horis sermonem instituens primam silet, & matutinam memorat, & post recensitam tertiam, sextam, & nonam, Mane orandum est, inquit, ut resurrectionis domini matutina oratione celebretur, recedente item sole, ac die cessante, necessario rursus orandum est. Et infra. Qui in Christo, hoc est in lumine, semper sumus, nec noctibus ab oratione cessamus. Per Matutinam orationem nullus hic dubitabit Primam intelligi, alias septenarius horarum muneris a præfato auctore nullatenus compleretur: Nocturnos siquidem per orationem a qua nec noctibus cessatur; Vesperas per eam quæ recedente sole fit, & completorium, per eam quæ die cessante Deo offertur; & reliquis propriis suis vocabulis satis aperte declarat. Ab his nec sensu aut voce alienus est Basilii, qui in regulis suis disputatis, quam nos primam, ipse ὁρδρος appellat, & tertiæ præponit. Ut itaque a vorum confusione mentem libereamus; indubium est, geminas apud Latinos Matutinas preces, sicut & apud Græcos duplicem ὁρδρος esse statuendum: Unum ante solis ortum, & orto sole, rursus alium, ut cum nos dicimus Matutinas Laudes, ac primam. Cassianus lib. 3. de Cano. diurnar. Orat. modo, distinctionis hujus auctor est: & primo quidem de Laudibus loqui videtur cum ait. De Matutina solemnitate etiam illud nos instruit, quod in ipsa quotidie decantari solet: Deus Deus meus ad te de luce vigilo. Et infra. Ita enim & ille primo mane operarios conduxisse describitur, quod tempus designat Matutinam nostram solemnitate. Et cap. 4. Usque ad illud tempus hac solemnitate Matutina, (quæ expletis nocturnis & orationibus, post modicum temporis intervallum, solet in Gallia Monasteriis celebrari) cum quotidianis vigiliis pariter consummata, reliquas horas refectio corporum deputatas a majoribus nostris invenimus. Eam certe Matutinam solemnitate nullus pro Nocturnis intellexerit, sed pro Laudibus tantum, in quibus Psalmus ille: Deus deus meus, &c. perlegitur, & Nocturnis Psalmis & orationibus expletis, dato modico temporis intervallo, recitatur. Iisdem jam vocibus primam ipsam appellari Cassianus idem auctor est: in capitis namque quarti titulo sic habet. Matutinam quam nos primæ horæ solemnitate appellamus, non antiqua traditione statutam, sed nostro tempore adinventam fuisse, mox subjungit. Sciendum tamen hanc Matutinam (quæ nunc observatur in occidentis vel maxime regionibus) canonicam functionem, nostro tempore, in nostro quoque Monasterio, primitus institutam, ubi dominus noster Jesus Christus natus ex virgine humanæ infantie suscipere incrementa dignatus, nostram quoque in religione teneram & lactentem infantiam sua gratia confirmavit. En ut Cassianus in Bethleemico Monasterio a Pau-

la constructio tenera suæ religionis infantia transacta, in eo primum, hanc aliam Matutinam solemnitate, ne post nocturnas preces persolutas, diutius somno indulgerent Monachi, *adinventam* fuisse testatur. *Ut illi religionis hujus observantia invitati, cuncti pariter e suis stratis consurgerent: qui typus*, subdit ille, *licet ex consuetudine videatur inventus, & recenti memoria pro causa quam diximus statutus appareat: tamen illum numerum quem designat B. David quamquam spirituale quoque habeat intellectum, secundum litteram manifestissime supplet. Septies in die laudem dixi tibi. Hac enim adjecta solemnitate septies sine dubio spirituales hos conventus in die facientes, septies in ea laudes dicere Domino comprobatur.* Illæ autem horæ quæ priorem senarium numerum statuebant, erant tertia, sexta, nonna vespere & completorium: Nocturnos enim & Vigiliis cum alia priori Matutina solemnitate, quam Laudes dicimus, pro unica tantum hora computabant. At tandem cum circa D. Benedicti tempora secundæ Matutinæ solemnitati, impositum fuisset primæ nomen (memorat enim inter Ecclesiæ officia primam) penes priorem illam Matutinarum Laudum (2 Psalmis 148. 149. & 150. quos Græci αἶνος dicunt) nomen remansit, eamque Græci vocarunt δρῶν & nocturnas vigiliis de nomine μεσονυκτικῆς, dictas esse voluerunt.

59 Μεγάλη ἱκτινῆ.) Illa est μεγάλη σωαττή, vel potius ea precum concatenata series, in qua τὸ ἱκτινῆς διηδῶμεν inlclamat diaconus; cuius formam infra reperire est in Chrysostomi liturgia post Evangelii lectionem: illamque hac ratione Methodius lib. de conversione ad fidem orthodoxam ἱκτινῆ δέσσειν supplicationem protensam esse definit.

60 Τὸ βυλάδωρον.) Ἀδύτι Janua velum, βυλάδωρον est: quæ vox e Latina simul & Græca componitur. Codinus cap. 17. χρυσὴν βυλοδύρον τῷ ἀναβάνδρῳ σκεπτόντων, *anteis velis suggestum Imperatorium legi* describit. Utitur hac voce Guillelmus Bibliothecarius de Stephano sexto scribens: *contulit in Basilica Apostolorum cortynam lineam unam, Velothya serica tria, in circuitu altaris.*

61 Ἐκφωνήσεις.) Verba quibus Orationes cunctæ concluduntur, & quædam alia altiori vocis tono a Sacerdote pronuncianda, ἱκτωνήσεις vocantur, quas Justinianus Imperator in No. Conf. 123. μὴ καὶ σιωπῆμεν, ἀλλὰ μὴ φωνῆς τῷ πιστοῦ τῷ λαῷ ἐξακούμεν. *Non tacito, sed voce a fidei populo percipienda fieri præcipit.*

62 Τὸν ἱζά-λαμον.) Hujus officii interpretes in Bibl. PP. ut in multis errat, prave vocem ἱζά-λαμον sextum psalmum vertit: Quæ germane psalmos sex, vel senario numero comprehensos, 3. videlicet. 37. 42. 87. 102. & 142. significat.

63 Ἀκολουθία.) Torum officium, vel pars ejus ἀκολουθία: sequentiæ nomen impositum habet. Sicut autem officium Ecclesiæ in communi sumptum, dicitur ἀκολουθία, inquit Neophytus Rhodinus in vernacula synopse δῶτι ἀκολουθία μία προσωχὴ τῷ αἵμῳ, ἡ τε ἰτὶν ὡρα τῷ φρωτῷ, ἡ ἱκτινῆ τῷ τριτῷ, καὶ τὰ ἑξῆς, *eo quod una Oratio sequatur alteram, tertia primam, sexta tertiam, &c. sic deinceps.* Ita quævis alia precum vel divinarum laudum collectio, in qua Psalmi, cantica, preces, & alia ordine disposito consequuntur, ἀκολουθία sequentiæ merito potest appellari.

64 Καδίσματος.) Rarissime, & fere numquam in Ecclesia sedent Græci: & in mentem Tertulliani lib. de Orat. conspirasse videntur, dum ait: *Irreverens esse assidere sub conspectu, contraque conspectum ejus quem maxime revereris ac revereris, quanto magis sub conspectu Dei vivi, Angelo adhuc orationis astante factum istud irreligiosum est? nisi exprobremus Deo quod nos oratio fatigaverit.* Raro etiam genuflexum. Quamvis enim fateantur professis, atque etiam aliis certis diebus in genua procumbendum, ut late ex PP. demonstrat Neophytus Rhodinus in vulgari sua synopse cap. ult. unde Evangelium audituris pronuntiatur σοφία, ὁρδοί. ἡ γοῶν ὁρδοίς ἀκούσωμεν τὴν ἀγίαν Ευαγγελίαν ἐπὶ τὸ ὅποιον φαίνεται. ὅτι γοῶντες οἱ ἀκούοντες τῷ λειτουργῶν οἱ παλαιοί. Sapientia. Recte. Corpore nimirum erecto stemus, & audiamus sanctum Evangelium. Un-
Eucholog.

de conjicimus antiquos missæ interfuisse genuflexos. Tamen quia festivis tantum diebus in Ecclesiam conveniunt, adgeniculationibus serialibus omnino sunt desueti. Habent nihilominus tempus aliquod sedendo permittum, καδίσματος verbo significatum: quo, ubi de Psalmis, intelligitur ea Psalterii pars quæ sedendo dicitur: ubi de Canticis, illud etiam est, quod ut Cantoribus levamen concedatur sedendo persolvitur.

65 Τὸν πολυλῆον.) Psalmus 135. a laudata & frequentius memorata plurima Dei misericordia, πολυλῆον nomen accepit. Sicut & Psalmus 118. μακάριοι αἱμῶμοι, a voce secunda qua incipit, vulgo αἱμῶμοι vocatur. Atque insuper cum tunc plurimas e ramosa machina in medio chori appensas lampades accendant: machinam eandem Cedreno πολυκαύδῃ, Codino πολυφῶτον λυχνίαν, Symeoni Thessalonicensi πολυφῶτα, antiquis πολυλῆον, a luminum lampadumque numero copioso, dictam; ipsi πολυλῆον, a repetita tunc misericordiae voce, vel a plurimo oleo abundantis misericordiae divinæ argumento, vocare jam sunt assueti.

66 Οἱ ἐκτὸς ἐπιφύρη τὸ Ευαγγέλιον ἀνέγνωμα.) In missa Diaconus, in Matutinis Evangelium Sacerdos recitat. Ut quos in missa Sacramentis est cibaturus, prius verbo Dei pascat. Utrobique vero curam omnium cælesti cibo pascendorum in se suscipere proficitur, ad Christi exemplum, qui prius verbo, quam corporis Sacramento Ecclesiam pavit. Nec usus iste ab Ecclesia Latina omnino alienus est: adhuc enim mos iste viget inter D. Benedicti filios & sequaces, ut finitis Matutinis lectionibus, Abbas vel Superior Evangelium integrum pronunciet.

67 Γίνεται ὁ ἀσπασμός.) Vertit interpretes in Bibliot. PP. Salutatio: Bene quidem ad communem & usitatum sensum; at non simplex salutatio est ἀσπασμός sed quæ osculo fixo perficitur.

68 Ἄγιον ὁ μόνος.) Sanctus, cui Monasterium vel Ecclesia dedicata est, imaginem in tabulato seu cancellis habet; & illa est, quæ hic suffumigari præcipitur, & ἅγιος ὁ μόνος vocatur.

69 Δοξολογία.) Duplex est δοξολογία μεγάλη & μικρά illa est Hymnus Angelicus Gloria in excelsis Deo. Hæc repetita sæpius in psalmorum fine Trinitatis glorificatio. Gloria Patri & Filia, &c.

70 Εἰ μὴ ἐστὶ κυριακή. ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν.) Dies dominica perpetuam Resurrectionis memoriam renovat. Hinc dominicarum dierum ἀπάλυσις eadem est, quæ & in resurrectionis festo. Consule ἀπολύσις circa hujusmodi Euchologii calcem.

71 Δίδοται τὸ ἄγιον ἔλαιον.) Oleo lampadis coram imagine Sancti, cujus devotione moventur accensæ, inungere se solent Orientales Christiani, Græci pariter ac Latini: nec non & in Occidentis regionibus, applaudente toto orbe, copiam non modicam olei coram imagine miraculorum operatrice Sancti Dominici in pago Soriano ardentis, ad sanitatem recuperandam, divinamque virtutem comprobendam, in remotissimas usque regiones Dominicanani transmittunt, & distribuunt. Floribus etiam vel aliis quæ miraculosas Thaumaturgasque imagines attigerunt (& ἁγία ἔλαιον nomen accipiunt) quasi inde contracta vel asportata divina virtute se inungunt Græci, & spem salutis plurimam in talibus reponunt, velut & majores nostri in brandeis, quibus principum Apostolorum sepulchra Romæ operiebantur: de quibus ample Joannes Diaconus in vita Gregorii magni lib. 2. cap. 42. deque aliis plurimis protomartyris Stephani reliquis admotis, (quæ non pauca miracula patrasse refert, Augustinus de Civit. Dei lib. 22. cap. 8. At ut ad Græcos redeamus, ad Sancti cuius festum agitur, imaginem, in medio chori positam, ex oleo eorum ardente Sacerdotis manu inunguntur: nec sine divinæ virtutis experimento frequenter inde recedunt. Neque enim novum, ut ægroti ad salutem recipiendam, oleo quovis pacto benedicto, se inungant: quandoquidem ut scribit Baronius, anno 63. num 13. non ad infirmorum dimittenda
D ij

peccata, & invisibilem gratiam consequendam fuit institutus a Christo, & ab Apostolis observatus ritus, ut oleum a quolibet Christiano in nomine Christi, & in quemlibet etiam a fide alienum, ad sanitatem corporis consequendam, sit solum adhiberi. Ejusmodi plane erat, quod ad curandos morbos per Proculum Christianum administrari solum refert Tertullianus ad Scapulam cap. 4. Erat & id genus quo sanctissimi Ægypti Monachi, ad sanitates impartendas (ut scribit Sozomenus, & prius illo Rufinus) uti consueverant. Solebant hujusmodi species sicut & aliæ ad usum humanum comparatæ precibus præscriptis sanctificari, (sic apud Clementem habetur benedictio aquæ & olei) sicque signo tantum crucis benedixisse, & in nomine sanctissimæ Trinitatis sanctificasse, atque ægrotantibus admovisse sufficeret. Insuper & oleum lampadum, quæ ad Martyrum sepulchra arde- re solitæ essent, ad morbos curandos, aliæque eden- da miracula virtutem esse sæpius consecutum Theo- dorus demonstrat: hæc ille. Ut itaque vel salutem recipiant, aut tueantur, vel benedictionem conse- quantur, simili oleo ad imaginem sancti, cujus se- rum agitur, se inungunt Græci: & misericordiam, cujus oleum est signum, a Deo precibus illius im- petrare, votis quibus possunt, efflagitant.

71 Πλησίον εἶκτος τῶ προσκυνηματος. In suggestu ali- quo, in Chori medio, imaginem sancti cujus devotio- ne feruntur, die suo festo, & per octavam retinent: quo tempore qui Ecclesiam ingressi, post Deiparæ, & Christi salutatas imagines, illam quoque venerari solent. Hinc istas, & quasvisque similes in viis vel

in Ecclesiarum valvis *enerationi* expositas imagines vocant προσκυνηματα.

73 Ο διάκονος βασιλῶν ἡ τσαυρόν. Crux in processio- ne delata primum locum tenet, hanc Episcopus, vel Sacerdos Officium peragens nullo interposito, ut cæ- teris dignior & Christo conjunctissimus, sequitur: tum reliquus chorus comitatur, Lectores, Diaconi, Sacerdotes, inter quos honoratiores ad animi Chri- stianam demissionem indicandam, ultimi procedere student.

74 Εν τοῖς τυπικοῖς. Præter alia plura vox τύπος, formam, exemplar, normam, significat. Hinc quia lex, edictum, sententia, actionum humanarum exem- plar est & forma, Cedrenus cum Græcis recentioribus ad legem vel edictum quodcumque exprimendum de- duxit, ut in Zenone τὸν ὁ Βασιλεὺς μετὰ τῶν εἰς Ἀλεξανδρίαν ἐξήγαγε. Hunc Alexandriam cum regis diplomatis misit. Hoc in sensu dum ad suos usus vo- cem eandem desecit Ecclesia, per illam, quamcum- que agendi Normam, ceremoniarum institutionem, vel Rubricam intellectam esse cupit: & τυπικά vocat eum librum, qui ceremoniarum Rubricarumque seriem omnem, velut formularium continet: Hæc enim διά- ταξις, τυπικὸν nomen, nisi forsitan ex abusu, non me- retur. Qui communem & quotidianum Vesperarum, Matutinarum, Horarumque omnium ordinem perle- gere cupiet ὁρολόγιον Diurnale consulat: Proprias au- tem & adjectitias partes in Menæo & aliis libris repe- riet: cum iis si præsentem διάταξιν conferat, nil eum Ecclesiastici Officii latebit.

LUCERNARII ORATIONES.

Oratio prima.

Domine miserator & misericors lon- ganimis, & valde misericors, auri- bus percipe deprecationem nostram, & attende voci orationis nostræ, fac nobis- cum signum in bonum, deduc nos in via tua, ut in veritate tua progrediamur, exhi- lara corda nostra ut timeamus nomen san- ctum tuum, quia magnus es tu, & fa- ciens mirabilia, tu es Deus solus & non est similis tui in diis, Domine, potens in mise- ricordia, & bonus in virtute, ut succurras, & consolers, & salves omnes sperantes in nomine sancto tuo. Quia convenit tibi omnis gloria, honor & adoratio, Pa- tri & Filio & sancto Spiritui: nunc & sem- per, & in sæcula sæculorum. Amen.

Oratio secunda.

Domine, ne in furore tuo arguas nos: sed fac nobiscum secundum mi- sericordiam tuam, medice & curator animarum nostrarum, deduc nos ad vo- luntatis tuæ portum, cordis nostri oculos in veritatis tuæ agnitionem illumina: & diei hujus residuum, & omne vitæ nostræ tempus pacificum, & a peccato immune esse largire, Intercessionibus sanctæ Dei- paræ, & omnium sanctorum. Quia tua est potestas, & tuum est regnum, & virtus, & gloria, Patris, & Filii, & Spiritus san- cti: nunc & semper, & in sæcula sæculo- rum. Amen.

Oratio Tertia.

Domine Deus noster, memento nostri peccatorum, & inutilem servorum tuorum, cum sanctum nomen tuum invocamus, & ne confundas nos a misericordiæ tuæ expectatione: sed & sa- luti nostræ congrua postulata concede, & ex toto corde diligere & timere te, & vo- luntatem tuam in omnibus exequi, lar- gire. Quia bonus & hominum amator, Deus exilis: & tibi gloriam rependimus,

Ι Ε Τ Χ Α Ι Τ Ο Τ Α Τ Χ Ν Ι Κ Ο Υ . a
b Εὐχή πρώτη.

ΚΥΡΙΕ οἰκτίρμον, καὶ ἐλεῆμον, μακρόθυμε, καὶ πολυέλεε, ἐσώτισαι τὴν προσευχὴν ἡμῶν, καὶ πρόσχες τῇ φωνῇ τῆς δεήσεως ἡμῶν. ποιήσον μεθ' ἡμῶν σημεῖον εἰς ἀγαθόν, ὁδῆγησον ἡμᾶς ἐν τῇ ὁδῷ σου, καὶ πορεύεσθαι ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου, ὁφρανον τὰς καρδίας ἡμῶν εἰς τὸ φοβεῖσθαι τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον, διότι μέγας εἶ σύ, καὶ ποιῶν θαυμάσια, σὺ εἶ Θεὸς μόνος, καὶ ἐκείνῳ ὁμοίους σοὶ ἐν θεοῖς, Κύριε, δυνατὸς ἐν ἐλέει, καὶ ἀγαθὸς ἐν ἰσχύϊ, εἰς τὸ βοηθεῖν καὶ παρακαλεῖν, καὶ σώζειν πάντας τὰς ἐλπίζοντας εἰς τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον. c Οτι πρέπει σοὶ πᾶ- σα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκυνήσεις τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νυνὶ καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

d Εὐχή δευτέρα.

ΚΥΡΙΕ, μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξης ἡμᾶς, μηδὲ τῇ ὀργῇ σου παιδεύσης ἡμᾶς: ἀλλὰ ποιήσον μεθ' ἡμῶν καὶ τὴν ἐπιείκειάν σου, ἵαξέ καὶ θεραπεύτῃ τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ὁδῆγησον ἡμᾶς ἐπὶ λιμένα θλίψιμάς σου. φώτι- σον τὰς ὀφθαλμούς τῶν καρδιῶν ἡμῶν, εἰς ἐπίγνωσιν τῆς σῆς ἀληθείας: καὶ δώρησαι ἡμῖν τὸ λοιπὸν τῆς παρεσσης ἡμέρας, εἰρηνικὸν καὶ ἀναμάρτητον, καὶ πάντα τὸν χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν, περισβείας τῆς ἀγίας Θεοτοκῆς καὶ πάντων τῶν ἁγίων. Οτι σὸν τὸ κράτος, καὶ σὴ εἰς ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ δόξα, τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νυνὶ καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

e Εὐχή γ'.

ΚΥΡΙΕ ὁ Θεὸς ἡμῶν, μηδὲ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξης ἡμᾶς, καὶ ἀχρείων δέλων σου ἐν τῇ ἐπικαλεῖσθαι ἡμᾶς τὸ ἅγιον ὄνομά σου. καὶ μὴ καταχλύεις ἡμᾶς ὑπὸ τῆς προσ- δοκίας τῆς ἐλέους σου, ἀλλὰ χάρισται ἡμῖν Κύριε πάντα τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα, καὶ ἀξίωσον ἡμᾶς ἀγαπᾶν καὶ φοβεῖσθαι σε ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ἡμῶν, καὶ ποιῆν ἐν πᾶσι τὸ θέλημά σου. Οτι ἀγαθὸς καὶ φιλελεῖς ὁ Θεός σου.

Θεὸς ὑπάρχεις. καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῇ πατρὶ, καὶ τῇ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εὐχὴ δ'.

Ὁ Τοῖς ἀσκήτοις ὕμνοις, καὶ ἀπαύτοις δοξολογίαις ὑπὸ τῷ ἁγίῳ δυνάμει ἀνυμνέμενος, πλήρωσον τὸ σῶμα ἡμῶν τῆς αἰνείας σου, τῇ δουλείᾳ μεγαλωσύνης τῇ ὀνόματί σου τῷ ἁγίῳ. καὶ δὲ ἡμῖν μερίδα καὶ κλήρον μὲν πάντων τῶν φοβημένων σε ἐν ἀληθείᾳ, καὶ φυλασσόντων τὰς ἐντολάς σου, φεισθείης τῆς ἀγίας Θεότητος, καὶ πάντων τῶν ἁγίων σου. Ὅτι πρέπει σοὶ πάντα δόξα, τιμὴ καὶ προσκυνήσεις, τῇ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

β

Εὐχὴ ε'.

Κύριε, Κύριε, ὁ τῆς ἀχράντης σου παλάμης σωζώνων τὰ σύμπαντα, ὁ μακροθυμῶν ἐπὶ πάντας ἡμᾶς, καὶ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς κακίαις ἡμῶν, μηδὲν τι τῶν οἰκτιρῶν σου, καὶ τῆς ἐλέους σου, ἐπίσκεισθαι ἡμᾶς ἐν τῇ σῇ ἀγαθότητι, καὶ δὲ ἡμῖν ἄφεσιν εἰς τὸ λοιπὸν τῆς παρασχῆς ἡμέρας, ἐκ τῶν τῇ πορνείᾳ ποικίλων μηχανημάτων. καὶ ἀντιβέβηκτον τὴν ζωὴν ἡμῶν ἀφύλακτον τῇ χάριτι τῇ παναγίᾳ σου πνεύματος. Εἰσεῖ, καὶ φιλωδρωπία τῇ μοιρομένης σου υἱῆς, μὴ ἐβλογητὸς εἶ, σὺ τῇ παναγίᾳ, καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζωοποιῶν πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εὐχὴ ς'.

Ὁ Θεὸς ὁ μέγας ὁ θαυμαστός, ὁ ἀνεκδιήγητος ἀγαθωσύνη, καὶ πλοσίᾳ παροῖα διοικῶν τὰ σύμπαντα, ὁ καὶ τὰ ἐγκόσμια ἀγαθὰ ἡμῖν δωρησάμενος, καὶ κατεγγυήσας ἡμῖν, τὴν ἐπηγγελμένην βασιλείαν, διὰ τῶν ἡδὴ κεχαρισμένων ἀγαθῶν ἐδοποιήσας ἡμῖν, καὶ τῆς ἡμέρας τὸ παρελθὸν μέρος ἀπὸ πατὸς ἐκκλίνει κακῶν, δώρησαι ἡμῖν ἐν τῷ ὑπολοίπῳ, ἀμέμπτως ἐκτελεῖσαι ἐνώπιον τῆς ἀγίας δόξης σου ὑμνουτάς σε τὸν μόνον ἀγαθόν, καὶ φιλόανθρωπον Θεόν ἡμῶν. Ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῇ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εὐχὴ ζ'.

Ὁ Μέγας καὶ ὑψίστος, ὁ μόνος ἔχων ἀθανάσιαν, ὥς οἱ καὶ ἀπόστολοι, ὁ πᾶσαν τὴν κτίσιν ἐν σοφίᾳ διημιρρήσας, ὁ ἀφ' ἡμέρας ἀναμύσειν τὴν φαντασίαν, καὶ ἀναμύσειν τὴν σκότιαν, καὶ τὸν ἥλιον θέμενος εἰς ὅλην τὴν ἡμέραν, στελνὼν καὶ ἀστράς εἰς ὅλην τὴν νυκτὸς. ὁ καταξιώσας ἡμᾶς τὴν ἀμαρτωλὴν, καὶ ἐπὶ τῆς παρουσίας σου προσφάσαι τὸ πρόσωπόν σου ἐν ἑξομολογήσει, καὶ τὴν ἐσπεμένην σοὶ δοξολογίαν προσάγειν, αὐτὸς φιλόανθρωπε κατεύθυνον τὴν παραδύχην ἡμῶν ὡς θυμίσματα ἐνώπιόν σου, καὶ πρόσδεξαι αὐτὴν εἰς ὁσμὴν ὡδίας, παρτίχου δὲ ἡμῖν τὴν παρουσίαν σου, καὶ τὴν ἐποίησαν νύκτα, εἰρήνην. ἐνδύσον ἡμᾶς ὁπλα φωτός. ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ φόβου νυκτερινῆς, καὶ παντὸς ἀνέμετος ἐν σκότεινᾳ ἡμῶν ἐδωρήσῃ, πάσης ἐξουσιαστικῆς φωτισίας ἀπληγμένην. καὶ δάσπονται τῶν ἀγαθῶν χορηγῶν, ἵνα ἐπὶ ταῖς κοιταῖς ἡμῶν κατυνοῖμεθα, μημονυώμεθα ἐν νυκτὶ τῇ ὀνόματός σου. καὶ τῇ μελέτῃ τῇ σῶν ἐντολῶν καταυγάζομεθα, ἐν ἀγαλλίασει ψυχῆς, ἐξουσιαστικῶν πρὸς δοξολογίαν τῆς ἀγαθότητος, δεισις καὶ ἰκισίας τῇ σῇ ὑπὸ λαγχνίᾳ προσάγοντες, ὑπὲρ τῆς ἰδίων ἀμαρτη-

Patri, & Filio, & S. Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Oratio quarta.

Qui non taciturnis laudibus, & irrequieta glorificatione a sanctis virtutibus celebraris, imple os nostrum laude tua, ut nomini sancto tuo laudum celebritatem referamus: & cum omnibus sanctis te in veritate timentibus & mandata tua observantibus, partem & sortem nobis confer, precibus sanctæ Deiparæ, & omnium sanctorum tuorum. Quia convenit tibi omnis gloria, honor, & adoratio, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Oratio quinta.

Domine, Domine, qui illibato manus tuæ pugillo cuncta contines, qui longanimis es super nos omnes, & super malitia nostra pœnitentiam agis: miserationum tuarum & misericordiarum tuarum recordare, visita nos in bonitate tua, & hujus diei residuum tempus, vitamque omnem nostram a variis maligni machinamenti sanctissimi Spiritus tui gratia, liberam esse concede. Misericordia & humanitate unigeniti Filii tui, cum quo benedictus es, cum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Oratio sexta.

Deus magnus & admirabilis, qui ineffabili bonitate, & abundante providentia cuncta administras, qui datis nobis mundi hujus bonis, etiam promissum regnum te daturum obstrinxisti, qui præterita diei parte per concessa bona nos deduxisti, residuam quoque inculpate coram sancta gloria tua, ut te solum & clementem Deum nostrum celebremus, transigere concede. Quia tu es Deus noster, & tibi gloriam referimus: Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Oratio septima.

Deus magnus & excelsus, solus habens immortalitatem, qui lucem habitas inaccesfam, qui creaturam omnem in sapientia condidisti, qui lucem inter & tenebras divisionis terminos posuisti, sole in potestatem diei constituto, luna vero & stellis, in potestatem noctis: qui nos peccatores hac hora, in confessione faciem tuam prævenire, & vespertinas tibi laudes offerre voluisti: ipse benigne dirige orationem nostram sicut incensum in conspectu tuo, & in odorem suavitatis ea suscepta noctem insequentem pacificam tribue. Lucis armis indue nos, & a timore nocturno, & omni negotio in tenebris perambulante erutis, somnum in infirmitatis nostræ reparationem concessum omni diabolica cogitatione liberum præbe. Ita Domine bonorum auctor: ut in cubilibus nostris compuncti, sanctum nomen tuum de nocte celebremus: & mandatorum tuorum lumine illustrati, in animæ hilaritate, ad laudes bonitatis tuæ celebrandas, preces & supplicationes tuæ clementiæ pro peccatis propriis, & populi totius, o-

D ij

blaturi exurgamus, a quibus nos sanctæ Deiparæ interventu protege. Quia bonus & hominum amator existis, & tibi gloriam rependimus: Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Terminato proximo psalmo dicit Sacerdos ipse, aut Diaconus, si adest.

IN pace Dominum precemur. *Chorus.* Domine miserere. Pro superna pace, & animarum nostrarum salute, Dominum precemur. *Chorus.* Domine miserere. Pro pace totius mundi, sanctarum Dei Ecclesiarum statu prospero, & omnium concordia: Dominum precemur. *Chorus.* Domine miserere. Pro sancta domo hac & omnibus cum pietate & Dei timore in eam intrantibus, Dominum precemur. *Chorus.* Domine miserere.

Pro Archiepiscopo nostro N. venerando presbyterio, Diaconorum in Christo ordine, omni Clero, & populo, Dominum precemur. *Chorus.* Domine miserere. Pro sancta hac habitatione, universa civitate, regione, & pro omnibus fidelibus in ipsis habitantibus, Dominum precemur. *Chorus.* Domine miserere. Pro aeris temperie, fructuum terræ ubertate, & pacificis anni tempestatibus obtinendis, Dominum precemur. *Chorus.* Domine miserere. Pro navigantibus, iter agentibus, infirmis, laborantibus, captivis, & eorum salute, Dominum precemur. *Chorus.* Domine miserere. Ut liberemur ab omni calamitate, flagello, & necessitate, Dominum precemur. *Chorus.* Domine miserere. Suscipe, salva, miserere, & conserva nos Deus tua gratia. *Chorus.* Domine miserere. Sanctissimæ, illibatæ, super omnes benedictæ, gloriosæ Dominæ nostræ Deiparæ, & semper Virginis Mariæ, cum omnibus sanctis memoriam agentes, nos ipsos, & invicem, & vitam nostram Christo Deo commendemus. *Chorus.* Tibi domine.

Exclamatio.

Quia convenis tibi omnis gloria, honor, & adoratio, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper & in sæcula sæculorum. Amen.

Deinde dicitur Sessio. Beatus vir.

Et post Sessionem Collecta minor.

ADhuc & iterum in pace: Dominum precemur. *Chorus.* Domine miserere. Suscipe, salva, miserere, & conserva nos Deus tua gratia. *Chorus.* Domine miserere. Sanctissimæ, illibatæ, super omnes benedictæ, gloriosæ dominæ nostræ Deiparæ & semper Virginis Mariæ, cum omnibus sanctis memoriam agentes, nos ipsos & invicem, & omnem vitam nostram Christo Deo commendemus. *Chorus.* Tibi Domine. *Sacerdos elata voce.* Quia tua est potentia, & tuum est regnum & virtus & gloria, Patris, & Filii, & Spiritus sancti nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen. *Deinde dicitur Domine clamavi. Tum versus.* Gloria. Et nunc.

μάτων, καὶ παντὸς τῆ λαῖσιν, ἐν ταῖς τρεσβύταις τῆς ἀγίας Θεοτόκου, ἐν ἐλέει ἐπίσκειται. Ὅτι ἀγαθὸς ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Πληρωμένη ἡ τὴν προοιμιαν ἐλάμβανεν λέγει, ἡ αὐτὸς, ἢ ὁ διάκονος, εἰς τὸν.

ΕΝ εἰρήνῃ τῇ Κυρίῃ δειθώμεν. ὁ χορ. Κύριε ἐλέησον. Ὑπὲρ τῆς ἀνωθεν εἰρήνης, καὶ τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῶν ἡμῶν, τῇ Κυρίῃ δειθώμεν. ὁ χο. Κύριε ἐλέησον. Ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τῆς σύμπαντες κόσμου, δις αἰθέρας τῶν ἁγίων τῶν Θεῶν ἐκκλησιῶν, καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως. τῇ Κυρίῃ δειθώμεν. ὁ χο. Κύριε ἐλέησον. Ὑπὲρ τῆς ἀγίας οἴκου τῆς, καὶ τῆς μὲν πίστεως, διδασκαλίας, καὶ φόβου Θεοῦ εἰσιόντων ἐν αὐτῇ, τῇ Κυρίῃ δειθώμεν. ὁ χο. Κύριε ἐλέησον. Ὑπὲρ τῆς Αρχιεπισκοπῆς ἡμῶν. ὁ δέσποτος, τῇ τιμίῃ πρεσβυτερίᾳ, τῇ ἐν Χερσὶ διακονίᾳ, παντὸς τῆς κλήρης, ὅτι τῇ λαῖ τῇ Κυρίῃ δειθώμεν. ὁ χο. Κύριε ἐλέησον. Ὑπὲρ τῆς ἀγίας μονῆς ταύτης, πάσης πόλεως, χώρας, ὅτι τῇ πίσει οἰκουμένων ἐν αὐταῖς τῇ Κυρίῃ δειθώμεν. ὁ χο. Κύριε ἐλέησον. Ὑπὲρ δικράσεως αἰῶν, διφορίας τῶν καρπῶν τῆς γῆς, καὶ καρπῶν εἰρηνικῶν, τῇ Κυρίῃ δειθώμεν. ὁ χο. Κύριε ἐλέησον. Ὑπὲρ πλεόντων, ὁδοιπορούντων νοσοούντων, καμνόντων, αἰχμαλώτων, καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν, τῇ Κυρίῃ δειθώμεν. ὁ χο. Κύριε ἐλέησον. Ὑπὲρ τῆς ρυθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως, ὀργῆς ὅτι ἀνάγκης, τῇ Κυρίῃ δειθώμεν. ὁ χο. Κύριε ἐλέησον. Ἀντιλαβὴ σῶσον, ἐλέησον, καὶ διαφύλαξον, ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ σῇ χάριτι ὁ χο. Κύριε ἐλέησον. Τῆς παναγίας ἀχράντης ὑπερβυλλογημένης, ἐνδόξης δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, μετὰ πάντων τῶν ἁγίων μνημονόσωτες, ἑαυτὰς, ὅτι ἀλλήλους. καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χερσὶ τῷ Θεῷ παραδώμεθα. ὁ χο. Σοὶ Κύριε.

Εκφώνησις.

ΟΤΙ ἠρέπει σοὶ πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκυνήσεις, τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, ὅτι τῷ ἁγίῳ πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εἶτα τὸ κάθισμα, τὸ μακάριος ἀνὴρ. Καὶ μετὰ τὸ κάθισμα, λέγει τὸ μικρὸν συναπτόν.

ΕΤΙ ὅτι ἐν εἰρήνῃ τῇ Κυρίῃ δειθώμεν. ὁ χορ. Κύριε ἐλέησον. Ἀντιλαβὴ, σῶσον, ἐλέησον, καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς ὁ Θεὸς, τῇ σῇ χάριτι. ὁ χο. Κύριε ἐλέησον. Τῆς παναγίας, ἀχράντης, ὑπερβυλλογημένης, ἐνδόξης δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, μετὰ πάντων τῶν ἁγίων μνημονόσωτες, ἑαυτὰς καὶ ἀλλήλους, καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν, Χερσὶ τῷ Θεῷ παραδώμεθα. ὁ χο. Σοὶ Κύριε. Εκφώνως ὁ ἱερεὺς. Ὅτι σὸν τὸ κράτος, καὶ σὺ εἶς ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δυνάμις, ὅτι ἡ δόξα τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ὁ χορ. Ἀμήν. Εἶτα τὸ Κύριε ἐκέκραξα. Επετα τὰ στιχηρά. Δόξα καὶ νῦν.

Εὐχὴ τῆς εἰσόδου.

Εσπέραις, καὶ πρωί, καὶ μεσημβρείαις, αὐτῶν, ὡς ὡλογῶμεν, ὡς χαριστεύμεν, ἔδωκεν ἡμεῖς, δέσποτα τῶν πάντων, κατεύθυνον τὴν προσυχλὴν ἡμῶν ὡς θυμίαμα ἐνώπιον σου, ἔμνη ἐκλήρης τῆς καρδίας ἡμῶν εἰς λόγους ἡμετέρας ποικείας, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἐκ πάντων τῶν θηρόδοντων τῆς ψυχῆς ἡμῶν, ὅτι πρὸς σε Κύριε, Κύριε, οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν, καὶ ἐπὶ σοὶ ἡλπίζομεν, μὴ καταγλήνης ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Εἴτα ὡλογῶμεν τὴν εἰσοδὸν.

ΟΤΙ ἀρέσκει σοὶ πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκυῖνσις, τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Εἴτα ὡλογῶμεν τὴν εἰσοδὸν, καὶ λέγει ὁ διάκονος.

Σοφία, ὁρθοί. τὸ, Φῶς ἱλαρὸν ἀγίας δόξης, ἡ τὴν εἰσοδὸν, βαλὼν τὴν συνήθη μετάνοιαν ὁ παχθεὶς μοναχὸς φάλλει τὸ τῆς ἡμέρας προκειμένον δίστοιχον. Εἰ δὲ ἐστὶ σάββατον ἰαυέρας λέγει, τὸ, Οὐρανός ἐβασίλευσεν, εἰς χάριν. Ἐνδύσατο ὁ Κύριος. εἰς χάριν. Καὶ ὁ ἐστὶν ἰαυέρας. 4 σφαίρες δὲ ὁ ἱερεὺς πρὸς δυσμάς διδιδύμενος ἔχων τὰς χεῖρας, ἵσταται περιμένων τὴν πληρωσιν τῆς προκειμένης. εἴτα βάλλει μετάνοιαν, καὶ ἀπέρχεται εἰς τὸ πῶς αὐτῷ. μετὰ δὲ τὸ προκειμένον, λέγει ὁ διάκονος εἰς εἰς. Εἰπωμεν πάντες ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς, καὶ ἐξ ὅλης τῆς δυνάμεως ἡμῶν εἰπωμεν. ὁ χο. Κύριε ἐλέησον. ὁ δὲ. Κύριε παντοκράτωρ ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, δέωκεν ἡμᾶς ἐπαύριον, καὶ ἐλέησον. 1 ὁ χο. Κύριε ἐλέησον. ὁ δὲ. Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου δέωκεν ἡμᾶς ἐπαύριον καὶ ἐλέησον. ὁ χο. Κύριε ἐλέησον. ὁ δὲ. Ἐτι δέωκεν ἡμᾶς ὑπὲρ τῶν ἀρχιεπισκόπων ἡμῶν, ὁ δέων, καὶ πάσης τῆς ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότητος. ὁ χο. Κύριε ἐλέησον. ὁ δὲ. Ἐτι δέωκεν ἡμᾶς ὑπὲρ τῶν μακαρίων καὶ ἀειμένων πατέρων, τῆς ἀγίας μονῆς ταύτης. ὁ χο. Κύριε ἐλέησον. ὁ δὲ. Ἐτι δέωκεν ἡμᾶς ὑπὲρ ἐλέως, ζωῆς, εἰρήνης, ὑγίαιας, σωτηρίας, ἐπισκέψεως, συγχωρήσεως, καὶ ἀφίσεως τῶν ἁμαρτιῶν, τῶν δέων τῷ Θεῷ, τῶν ἀδελφῶν τῆς ἀγίας μονῆς ταύτης. ὁ χο. Κύριε ἐλέησον. ὁ δὲ. Ἐτι δέωκεν ἡμᾶς ὑπὲρ τῶν καρποφορούντων, καὶ καλλιεργούντων ἐν τῷ 5 ἁγίῳ καὶ πασιπῶν ἡμῶν τῶν, ὁ κοπιούντων, φάλλοντων, καὶ ὑπὲρ τῶν περικλυτῶν λαῶν, τῶν ἀπεικδομένων τὸ παρά σου μέγα καὶ πλείον ἔλεος. ὁ λαός. Εἰς πολλὰ 6 ἔτη δέωκεν.

Ἐκ φωνῆς ἱερέως.

ΟΤΙ ἐλπίμων, ἔφιλανδρος Θεὸς ὑμάρχεις. ἔσται τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰ, ἔσται τὸς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ὁ χο. Ἀμήν. Καὶ ὁ λαός, τὸ. Καταξιώσων Κύριε. ὁ δὲ. Πληρώσωμεν τὴν ἐλπίδα τῶν δέοντων ἡμῶν τῷ Κυρίῳ. ὁ χο. Κύριε ἐλέησον. ὁ δὲ. Ἀντιλαβῶ, σώσον, ἐλέησον, καὶ ἀφύλαξον ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῶν σὺ χαρίτων. ὁ χο. Κύριε ἐλέησον. 7 Τὴν ἰαυέραν πᾶσαν. Ἀγγέλων εἰρήνης. Συγγνώμην. Τὰ καλὰ, καὶ τὰ

Introitus Oratio.

Vespere, & mane, & meridie laudamus, benedicimus, gratias agimus, & te omnium Domine precamur, dirige orationem nostram sicut incensum in conspectu tuo, & ne declines corda nostra in verba aut cogitationes malitiae, sed ab omnibus animas nostras venantibus libera nos. Quia ad te, Domine, Domine, oculi nostri, & in te speravimus, ne confundas nos Deus noster.

Deinde benedicit Introitum.

Quia convenit tibi omnis gloria, honor, & adoratio, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper & in saecula saeculorum. Amen.

Deinde benedicit Introitum: & dicit Diaconus.

Sapientia, recti. Lumen jucundum sanctae gloriae. Post Introitum vero, ordinatus ad haec Monachus corporis incurvatione praemissa canit diei Propositum distichum. Si sabbati Vespera fuerit, dicit Dominus regnavit. Versiculus. Indutus est Dominus. Versiculus. Etenim firmavit. Conversus autem ad Occidentem Sacerdos; junctis ante pedus manibus Propositi finem praestolatur. Mox adoratione facta ad locum suum discedit: & completo Proposito dicit Diaconus, si quidem praesens fuerit. Dicamus omnes ex tota anima nostra, & ex tota mente dicamus. Chorus. Domine miserere. Diaconus. Omnipotens Domine Deus patrum nostrorum rogamus te exaudi & miserere. Chorus. Domine miserere. Diaconus. Miserere nostri Domine secundum magnam misericordiam tuam: exaudi & miserere. Chorus. Domine miserere. Diaconus. Adhuc rogamus pro Archiepiscopo nostro N. & omni nostra in Christo fraternitate. Chorus. Domine miserere. Diaconus. Adhuc rogamus pro beatis & semper memorandis hujus sanctae aedis fundatoribus. Chorus. Domine miserere. Diaconus. Adhuc rogamus pro misericordia, vita, sanitate, salute, protectione, venia, & peccatorum remissione servorum Dei hujus aedis sanctae fratrum. Chorus. Domine miserere. Diaconus. Adhuc rogamus pro fructum referentibus, & bona facientibus in hoc sancto & venerando templo, pro laborantibus & Cantoribus, & residuo populo a te magnam & abundantem misericordiam expectante. Populus. In annos plurimos domine.

Sacerdos exclamando.

Quia misericors & hominum amator Deus existis, & tibi gloriam referimus; Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in saecula saeculorum. Chorus. Amen. Et populus dicit. Dignare domine. Diaconus. Vespertinam nostram Orationem Domino compleamus. Chorus. Domine miserere. Diaconus. Suscipe, salva, miserere, & conserva nos Deus tua gratia. Chorus. Domine miserere. Vesperam omnem &c. Angelorum pacis. Ventiam. Bona & conductentia. Residuum vitae nostrae tempus,

ut in pace & pœnitentia degamus a Domino postulemus. *Chorus*. Concede Domine. *Diaconus*. Vitæ nostræ Christianos fines, dolore, & omni confusione liberos, pacificos, defensionem bonam in tremendo Christi tribunali postulemus. *Chorus*. Concede Domine. *Diaconus*. Sanctissimæ illibatæ, super omnes benedictæ gloriosæ Dominæ nostræ Deiparæ, & semper Virginis Mariæ, cum sanctis omnibus memoriam agentes, nos ipsos, & invicem, & omnem vitam nostram Christo Deo commendemus. *Chorus*. Tibi Domine. *Et Sacerdos elata voce*. Quia bonus & hominum amator Deus existis, & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. *Chorus*. Amen. *Sacerdos*. Pax omnibus. *Chorus*. Et cum Spiritu tuo. *Diaconus*. Humiliemus capita nostra Deo. *Chorus*. Tibi Domine.

Oratio capitis inclinationis.

Domine Deus, qui cælis inclinat is ad salutem generis humani descendisti, respice in servos tuos & in hæreditatem tuam: tibi enim tremendo & clementi Judici capita inflexerunt servi tui, & non expectato ab hominibus auxilio, sed potius misericordiam tuam præstolati, & salutem tuam expectantes tibi submiserunt cervices: conserva illos omni, & præsentis ferotino tempore, & insequenti nocte ab omni inimico, ab omni diabolico adversarii insultu, a vanis cogitationibus, & pravis cordium affectibus. *Deinde elata voce Sacerdos dicit*. Sit potentia regni tui benedicta & glorificata, Patris, & Filii, & sancti Spiritus, nunc & semper & in sæcula sæculorum. Amen. *Deinde sancti cujus ea die celebratur festum, processione in Vestibulo habita, proprii cantus Versus canimus, Sacerdote & Diacono præcedentibus, cum cereis & thuribulo*. Gloria sancti. Et nunc. Deiparæ. Postmodum *Diaconus* si adfuerit, sin vero *Sacerdos dicit*.

Salva Deus populum tuum, & benedic hæreditati tuæ. Orbem tuum in misericordia & miserationibus visita: cornu Christianorum extolle, & ad nos abundantes tuas misericordias demitte, precibus illibatæ Dominæ nostræ Deiparæ, & semper Virginis Mariæ, virtute pretiosæ & vivificæ crucis, protectionibus venerandarum cælestium virtutum inecorporearum, venerandi & gloriosi prophetæ præcursoris & Baptistæ Joannis, sanctorum gloriosorum & percelebrium Apostolorum, sanctorum patrum nostrorum, & universalium magnorum doctorum & Pontificum, Basilii magni, Gregorii Theologi, & Joannis Chrysostomi, sancti Nicolai Myræ in Lycia Episcopi miraculorum patratoris, sanctorum gloriosorum & victoriis inclytorum Martyrum, beatorum Monachorum & Deiferorum patrum nostrorum, sanctorum Justorum Dei parentum Joachim & Annæ, Sancti hujus ædis, & omnium sanctorum, rogamus te valde misericors Domine, exaudi nos peccatores te deprecantes, & miserere nostri.

Et primus chorus dicit. Domine misere-re, quadraginta vicibus.

Adhuc rogamus pro piissimis & a Deo custoditis regibus, potestate, victoria,

υπολοιπον χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐν εἰρήνῃ καὶ μετανοίᾳ ἐκτελεῖσαι παρὰ τῆ Κυρίου αἰτησώμεθα. ὁ χο. Παράχῃ Κυρίου. ὁ διά. Χειριστὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἀνώδυα, ἀνιπαίχυντα, εἰρηνικά καὶ καλῶ ἀπολογίαν τῷ ἐπὶ τῷ φοβερῷ βήματι τῆς Χρυσῆς, αἰτησώμεθα. ὁ χο. Παράχῃ Κυρίου. ὁ διά, Τῆς παναγίας ἀχράντης, ὑπερδολογημένης, ἐνδόξης διαποιήσεως ἡμῶν Θεοτόκῃ, καὶ ἀειπαρθένης Μαρίας, μὲν πάντων τῶν ἁγίων μνημονόυσαντες, ἑαυτὰς καὶ ἀλλήλους, καὶ πάντας τῷ ζωῶν ἡμῶν, Χριστῷ τῷ Θεῷ παραδώμεθα. ὁ χο. Σοὶ Κύριε. καὶ ὁ ἱερεὺς ἐκφώνως. Οἱ ἀγαθὸς καὶ φιλεῖνθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις, καὶ σοὶ τῷ δόξαν ἀναπέμπομεν τῇ πατρὶ, καὶ τῷ ἁγίῳ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ὁ χο. Ἀμὲν. ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνῃ πάνσι. ὁ χο. Καὶ μετὰ πνεύματος σου. ὁ διά. Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῇ Κυρίῳ κλίνωμεν. ὁ χο. Σοὶ Κύριε.

Εὐχὴ τῆς κεφαλακλισίας.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ κλίνας ἑαυτὰς καὶ καταβάς ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν γένεων τῶν ἀνθρώπων, ἐπιδεῖ ἐπὶ τὰς δέλτας σου καὶ ἐπὶ τὴν κληρονομίαν σου. Σοὶ γὰρ τῷ φοβερῷ καὶ φιλεῖνθρωπῳ κριτῇ, οἱ σοὶ δούλοι ὑπέκλιναν τὰς κεφαλὰς, τὰς ἑαυτῶν ὑπέταξαν ἀυχένας, καὶ ἐξ ἀνθρώπων ἀναμνηστοὶ βοήθειαν, ἀλλὰ τὸ σὸν περιμένοντες ἔλεος, καὶ τὸ σὸν ἀπεκδεχόμενοι σωτηρίαν. ὡς ἀγαθὸς Θεὸς ἐν παντὶ καιρῷ καὶ κατὰ τὴν χάριν σου, καὶ τὴν ἀποστολὴν σου, ἀπὸ παντὸς ἐχθροῦ, ἀπὸ πάσης ἀντικειμένης ἐνεργείας ἀγαθολικῆς, καὶ διαλογισμῶν ματαίων, καὶ ἐνθυμησιων πονηρῶν. Εἴτα λέγει ἐκφώνως ὁ ἱερεὺς. Εἴη τὸ κράτος τῆς βασιλείας σου εὐλογημένον καὶ δεδοξασμένον, τῇ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμὲν. Εἰθ' ἔτω φάλλομεν ἰδιόμοιλα τῷ καὶ τῇ ἡμέρᾳ ἁγίᾳ, λιτανεύοντες ἐν τῇ νάρθηκι τῇ ἀκρόνῃ ποροποροδόμενοι μὲν λαμπάδων, καὶ θυμιατῶν δόξα τῷ ἁγίῳ, καὶ νῦν, Θεοτοκίῳ. καὶ μὲν ταῦτα λέγει ὁ διάκονος, εἴπερ τύχη, ταῦτα εἶδ' ἐτύχη, ὁ ἱερεὺς.

Σὺ ὁ Θεὸς τὸ λαὸν σου, καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου. ἐπίσχεται τὸ κόσμον σου ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς ὕψιστον κέρας Χειριστῶν ὀρθοδόξων, καὶ κατὰπεμψον ἐφ' ἡμᾶς τὰ ἔλεη σου τὰ πλείσια. ἀρεσκείας τῆς παναχράντης διαποιήσεως ἡμῶν Θεοτόκῃ καὶ ἀειπαρθένης Μαρίας. δυνάμει τῇ τιμῇ καὶ ζωοποιῇ σαυρῇ. ἀρεσκείας τῇ τιμῇ ἐνδόξῃ ἀποφύγων δυνάμει ἀσωμάτων. τῇ τιμῇ ἐνδόξῃ ἀποφύγων ἀποδρόμῃ καὶ βαπτιστῇ Ἰωάννῃ. τῷ ἁγίῳ ἐνδόξῳ καὶ πανδοφίμῳ Ἀποστόλῳ τῷ ἐν ἁγίοις πατέρῳ ἡμῶν καὶ οἰκουμενικῷ μεγάλῳ διδασκάλῳ καὶ ἱεραρχῷ, Βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ, Γρηγορίῳ τῷ Θεολόγῳ, καὶ Ἰωάννῃ τῷ Χρυσόστομῳ τῷ ἐν ἁγίοις πατέρῳ ἡμῶν Νικολάῳ Μύρων τῆς Λυκίας τῷ θαυματουργῷ. τῷ ἁγίῳ ἐνδόξῳ, καὶ καλλιστάκῳ μαρτύρῳ τῷ ὁσίῳ καὶ θεοφώρῳ πατέρῳ ἡμῶν. τῷ ἁγίῳ δικαίῳ διοπατόρῳ Ἰωακείμῳ καὶ Ἀννης. τῷ ἁγίῳ τῆς μονῆς, καὶ πάντων τῶν ἁγίων, ἱκετεύομεν σὺ πολυέλεε Κύριε, ἐπάκουσον ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν δομένων σου, καὶ ἐλέησον ἡμᾶς.

Καὶ ὁ α'. χορὸς, τὸ, ἰ Κύριε ἐλέησον μ'. Ἐπὶ λεόμεθα ὅπερ τὸ εὐσεβεσάπων καὶ θεοφυλάκων βασιδῶν, κράτους, πίστεως, ἁγμονῆς, ὑγείας, σωτηρίας αὐτῶν,

αὐτῶν, καὶ Κύριον τὸ Θεὸν ἡμῶν ἐπὶ πλέον σωτη-
γῆσαι, κατὰ δόξαν αὐτοῦ πᾶσι, ἵνα ὑποτάξαι ὑπὸ τῆς
πόδας αὐτῶν, πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον. Εἶτα
πάλιν ὁ β. χορ. π. τὸ Κύριε ἐλέησον γ'.

Εἰς δὲ δόξα ὑπὲρ τῆς ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν Π. ἡ ἐπισκό-
που, τῆς δέσποτος, καὶ πάσης τῆς ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότη-
τος, καὶ ὑπὲρ πάσης ψυχῆς Χριστιανῶν, θλιβομένης τε
καὶ καταπορευμένης, ἐλέως Θεῷ καὶ βοηθείας ἐπιδομένης,
σκέπης τῆς ἀγίου ἡμῶν, καὶ τῆς κατοικοῦντων ἐν αὐτῇ.
εἰρήνης καὶ καταστάσεως τῆς σύμπαντος κόσμου, ὡς αὐτοῦ
τῆς ἀγίου τῆς Θεῷ ἐκκλησιῶν, σωτηρίας καὶ βοηθείας τῆς
μετὰ σωτῆρος καὶ φέρει Θεῷ κοπιῶντων, ἡ δὲ δόξαν ὑμῶν πα-
τέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν. ὑπὲρ τῆς δόξης τῆς ἐν τῇ
ἐν δόξῃ ἡμῶν, ἡ δόξης τῆς ἐν ἀδελφείᾳ κατακειμέ-
νων, ὑπὲρ κοιμήσεως, αἰεσίως, μακαρίας μνήμης,
καὶ ἀφίσεως ἀμαρτιῶν, πάντων τῶν προαπειθόντων δι-
βῶς πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν, τῶν ἐνθάδε κειμένων καὶ
ἀπανταχῇ ὁρδοδόξων, ὑπὲρ ἀναρρύσεως τῶν αἰχμαλώ-
των, καὶ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν πᾶν ἐν ταῖς δὲ δόξῃ
ὄντων, καὶ πάντων τῶν δὲ δόξῃ ὄντων, καὶ δὲ δόξῃ ὄντων ἐν
τῇ ἀγίᾳ μοῦν ταύτῃ εἰπωσθαι.

Τὸ Κύριε ἐλέησον γ'. Εἰς δὲ δόξα, ὑπὲρ τῆς δὲ δόξῃ
δύωαι τῷ ἀγίῳ μοῦν ταύτῃ, καὶ πᾶσαν πόλιν καὶ χω-
ραν, δὲ δόξῃ, λιμῇ, σεισμῇ, καταποτισμῇ,
πυρὸς, μαχαίρας, ἐπιδρομῆς ἀλλοφύλων, καὶ ἡμι-
λίᾳ πολέμου, ὑπὲρ τῆς ἡμῶν καὶ ὡς ἀλλοφύλων γὰρ
εἶδαι τὸ ἀγαθὸν καὶ φιλάνθρωπον Θεὸν ἡμῶν, τῷ δὲ δόξῃ
εἶδαι πᾶσαν ὁρδὴν τῶν καθ' ἡμῶν κτηνῶν, καὶ ὡς
σαδαι ἡμᾶς τῆς ἐπικειμένης δικαίας αὐτοῦ ἀπειλῆς καὶ
ἐλεῖν ἡμᾶς. Τὸ Κύριε ἐλέησον, γ'. Εἰς δὲ δόξα καὶ
ὑπὲρ τῆς εἰσακῆσαι Κύριον τὸ Θεὸν φωνῆς τῆς δὲ δόξῃ
τῶν ἀμαρτωλῶν, καὶ ἐλεῖν ἡμᾶς.

Τὸ Κύριε ἐλέησον, γ'. Εἶτα μετὰ τὴν εἰσακῆσαι
τῶν καὶ τῶν ὄντων ἐπεῖτα. Εἰσακῆσαι ἡμῶν ὁ Θεὸς ὁ
σωτὴρ ἡμῶν, ἡ δὲ δόξῃ πάντων τῶν περὶ τῆς γῆς, καὶ
τῶν ἐν θαλάσσῃ μακρῶν, καὶ ἡ δὲ δόξῃ γένεθ' ἀπο-
τα ἐπὶ ταῖς ἀμαρτίαις ἡμῶν, καὶ ἐλεῖν ἡμᾶς. ἐλεῖν ἡμᾶς
ὅτι καὶ φιλάνθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις, καὶ σοὶ τῷ δὲ δόξῃ
ἀναπέμπομεν τῇ πατρὶ, καὶ τῇ ἡμῶν, καὶ τῇ ἀγίᾳ
πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων,
ἀμήν.

Εἶτα λέγει. Εἰρήνη πᾶσι. ὁ δὲ δόξῃ. Τὰς κεφαλὰς ἡ-
μῶν τῇ Κυρίῳ κλινώμεν. καὶ πάντων κλινόντων τὰς κε-
φαλὰς, καὶ ἐπὶ γῆς κεκυρότων· ἐπίσχεται ὁ ἱερεὺς με-
γαλοφώνως.

Δ Εστωτα πολυέλλη Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν,
ἀρισβείαις τῆς παναχράντης διαποίνης ἡμῶν
Θεοτόκῃ καὶ ἀνπαρθένῃ Μαρίᾳ, διδάμει τῇ τιμίᾳ
καὶ ζωοποιῇ σαυρῇ προσασίας τῶν τιμίῳ, ἐπε-
ραίων διδάμειν ἀσωμάτων· τῇ τιμίᾳ ἐνδόξῃ ἀποφύ-
αφροδύμῃ καὶ Βαπτιστῇ Ἰωάννῃ τῶν ἀγίων ἐνδόξῃ καὶ
παιδοφύμῃ δόξῃ τῶν ἀγίων ἐνδόξῃ καὶ καλλι-
νίκῃ μαρτύρων, τῶν ὁσίων καὶ θεοφῶν πατέρων ἡ-
μῶν· τῶν ἐν ἀγίοις πατέρων ἡμῶν καὶ οἱ κυβερνικῶν με-
γάλων διδασκάλων καὶ ἱεραρχῶν, Βασιλείᾳ τῇ μεγά-
λῃ, Γρηγορίᾳ τῇ θεολόγῳ, καὶ Ἰωάννῃ τῷ Χρυσόστομῳ· τῇ
ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικολάῳ ἀρχιεπισκόπῳ Μύρων τῇ
Λυκίας τῇ θαυματουργῇ τῇ ἀγίᾳ καὶ ἐνδόξῃ μεγαλομάρ-
τυρος Γεωργίου τῇ τροπαιοφόρῃ τῇ ἀγίᾳ τῇ δέσποτι, καὶ
Εὐχολογ.

stabilitate, valetudine, salute eorum: & ut
Deus noster magis ac magis eis optuletur
in omnibus, deducat, & sub pedibus eorum
hostem omnem & adversarium subjiciat.
Deinde rursus secundus Chorus ter, Domine
miserere, dicit.

Adhuc rogamus pro Archiepiscopo nostro,
vel Episcopo N. & omni in Christo frater-
nitate nostra, & pro omni anima Christia-
na afflicta, & dolore pressa, misericordiaeque
& opis indiga, pro sanctae domus hujus &
habitantium in ea protectione, pro pace &
totius orbis stabilimento, pro sanctarum Dei
Ecclesiarum statu prospero, pro patrum &
fratrum nostrorum cum studio & timore la-
borantium & ministrantium salute, & au-
xilium, pro derelictis & iter agentibus, pro
infirmis detentorum medela, pro ob-
dormitione, remissione, beata memoria,
& indulgentia peccatorum omnium cum pie-
tate vita sanctorum patrum & fratrum no-
strorum, hic & ubique terrarum fidelium
sepulcrorum, pro captivorum libertate,
pro fratribus nostris, qui sunt in ministeriis,
& omnibus qui ministrant aut ministrave-
runt in aede hac sancta, dicamus.

Domine miserere. *Tribus vicibus.* Adhuc ro-
gamus ut sancta haec aedes, omnis urbs &
regio, a peste, fame, terrae motu, vel hia-
tu, igne, gladio, alienigenarum incursum, &
civili bello reddatur immunis: ut propitius,
clemens, & facilis qui reconcilietur, sit beni-
gnus, & humanus Deus noster, ut omne
motum adversum nos flagellum avertat, &
ab intentatis justis minis nos eximat, &
miseretur nostri.

Domine miserere. *Tribus vicibus.* Adhuc ro-
gamus ut Dominus Deus vocem nostram
peccatorum deprecantium exaudiat, & mise-
reatur nostri.

Domine miserere. *Tribus vicibus.* Dein-
de quorum vult viventium & mortuorum me-
moriam agit, & mox. Exaudi nos Deus
Salvator noster, spes omnium finium ter-
rae, & in mari longe: & propitius, pro-
pitius esto Domine peccatis nostris, & mi-
serere nostri. Misericors enim & humanus
Deus existis; & tibi gloriam referimus:
Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc
& semper & in saecula saeculorum. Amen.

Post haec dicit. Pax omnibus. *Diaconus.*
Capita nostra Domino inclinemus. Et omni-
bus capita inflectentibus vultu ad terram de-
misso, Sacerdos clara voce bene precatur.

Dominator Domine valde misericors Je-
su Christe, precibus super omnes illi-
batæ Deiparæ, & semper Virginis Mariæ,
virtute pretiosæ & vivificæ crucis, prote-
ctionibus venerandarum cælestium virtutum
incorporearum, venerandi gloriosi prophetæ
præcursoris & Baptistæ Joannis, sanctorum
gloriosorum & percelebrum Apostolorum, san-
ctorum gloriosorum & inclitorum Martyrum,
Monachorum, & Deiferorum patrum no-
strorum, sanctorum patrum nostrorum &
universalium præcipuorum Doctorum & Pon-
tificum Basilii magni, Gregorii Theologi,
& Joannis Chrysostomi, sancti patris no-
stri Nicolai Archiepiscopi Myræ in Lycia
miraculorum patratoris, sancti gloriosi mag-
ni Martyris Georgii trophæis insignis, san-
cti N. cujus memoriam celebramus, sanctorum

E

Justorum Deiparentum Joachim & Annæ & omnium sanctorum; acceptam redde nostram orationem, peccatorum nostrorum veniam largire, sub protectione alarum tuarum nos fove, omnem inimicum & adversarium a nobis expelle, pacificam vitam præbe, nostri mundique tui miserere, & animas nostras ut bonus & clemens salva.

Deinde incipimus versiculos e Davidicis confatos, & in templo remeantibus cantantes dicendos versiculos. Gloria. Et nunc. Deipara. Post hæc. Nunc dimittis. Ter sanctus. Et post. Pater noster, exclamat sacerdos. Quia tuum est regnum, & virtus, & gloria, Patris, & Filii, & sancti Spiritus, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen. Nos autem dicimus dimissorium. Deipara virgo, usque tertio. Cellarista vero in pulpito, quinque panes comedi solitos in mensa exponit. Et pariter optimo vino vas plenum. Sacerdos autem uno e panibus præ manibus accepto, efformatoque in eo crucis signo, orationem sequentem elata voce pronunciat.

Domine Jesu Christe Deus noster, qui quinque panibus benedictis hominum millia quinque satiasti, ipse panes hos, frumentum, vinum, & oleum benedic, & in hoc sancto Monasterio & per universum orbem illa multiplica: fidelesque ex eis comesturos sanctifica. Quia tu benedixisti & sanctificasti Christe Deus noster, & tibi gloriam referimus, cum principii experte tuo Patre, & sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu; nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Et responso, Amen, dicimus, Benedicam Dominum in omni tempore, usque ad Non minuetur omni bono. Sacerdosque inde digressus ante sanctas fores stat. Verso vultu ad Occidentem. Completo vero Psalmo, bene precatur dicens, Benedictio Domini sit super vos, sua gratia & humanitate, ubique, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Et fit dimissio, Sciendum autem benedictum illum panem (si tamen cum fide sumatur) diversis malis remedium præstare.

τῶν μνήμων ἐπιτελῶν τῶν ἁγίων καὶ δικαίων. Θεοπατέρων Ιωαννῶν καὶ Ἀννῆς καὶ πάντων σου τῶν ἁγίων. Ὁ πρόσδεκτον ποίησον ὅς σε ἡμεῖς. Δάρησαι ἡμῖν ὅς ἄφρονες ἢ παραπῶροι ἡμῶν σκέπασον ἡμᾶς ἐν τῇ σκέπῃ τῇ περὶ σου. Ἀποδώσον ἅς ἡμῶν πάντα ἐχθρόν ἐ πολέμιον. εἰρήνησον ἡμῶν ὅς ζώων. Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς καὶ ὅς κόσμον σου, καὶ σῶσον τὰς ψυχὰς ἡμῶν ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλένθρωπος.

Εἰπε ἀρχόμεθα τὰ σιχηρὰ τῇ σίχῃ, καὶ φάλλοντες, εἰσερχόμεθα ἐν τῇ ναῷ, ἐπ' αὐτοὺς καὶ τὴν τυχόντες σίχης αὐτῶν. Δόξα. καὶ νῦν. Θεοτοκίον, εἶτα τὸ, Νῦν ἀπολύεις, τὸ τεσσαγίον, μετὰ δὲ τὸ, Πατὴρ ἡμῶν, ἐκφωρεῖ ὁ ἱερεὺς. Οὔτι σὺ εἶς ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δυνάμις, καὶ ἡ δόξα, τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι. νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. Καὶ ἡμεῖς, τὸ ἀπολυτίκιον, Θεοτοκίαν παρθένη, λέγοντες αὐτῇ γ'. Ὁ δὲ κἀλλαιεὶς, ἀποτίθῃσιν ἐν τῇ ἀναλογίᾳ ἄρτους πέντε ὅς ἂν ἐδίδομεν ἐν τῇ τραπέζῃ. Ὡσαύτως, καὶ σάμνον μετὰ ὁ οἶνε τῷ καλλίε. Ὁ δὲ ἱερεὺς λαβὼν ἄρτον ἓνα ἐπὶ χειρὸς, καὶ τυπώσας ἐν αὐτῷ σαυρόν, ἐπέχεται τὴν εὐχὴν ταύτῃ μεγαλοφώνως.

Κτεν Ἰησὺ Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ εὐλογήσας τὰς πέντε ἄρτους, καὶ πωτακιστὴς χαρτάσας, αὐτοὺς εὐλόγησον καὶ τὰς ἄρτους τῆς, τὸν σίτον, τὸν οἶνον, καὶ τὸ ἐλαιον, καὶ πληθύνον αὐτὰ ἐν τῇ ἁγίᾳ μονῇ ταύτῃ, καὶ εἰς τὸν κόσμον σου ἅπαντα, καὶ τὰς ἐξ αὐτῶν μεταλαμβανόντας πίστεως ἀγίας. Οὔτι σὺ εἶ ὁ εὐλογῶν καὶ ἀγιαζὼν τὰ πάντα, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, σὺν τῷ ἀνάρχῳ σου πατρὶ, ἐν τῇ παναγίᾳ, καὶ ἀγαθῇ, καὶ ζωοποιῇ σου πνεύματι. νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἐμετὰ τὸ, ἀμήν λέγοντες. Εὐλογήσω τὸν Κύριον ἐν παντὶ καιρῷ, ἕως τῆ, ἐκ ἐλαττω θήσονται πάντες ἀγαθὰ. Ὁ δὲ ἱερεὺς ἀπελθὼν. Ἰσταται ἐμπροσθεν τῶν ἁγίων θυρῶν, βλέπων πρὸς δυσμὰς. Μετὰ δὲ ἐκὼν συμπλήρωσιν τῆ ψαλμοῦ. Επέχε-ται ὁ ἱερεὺς, λέγων. Εὐλογία Κυρίου ἐφ' ἡμᾶς τῇ αὐτῇ χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ, πάντες, νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Καὶ γίνεται ἀπόλυσις. Ἰστὸν δὲ, ὅτι ὁ εὐλογηθεὶς ἄρτος, εἰς ἀλεξίπτεμος παντοίων κακῶν, εἰ μετὰ πίστεως λαμβάνεται.

IN LUCERNARI ORATIONES LECTIONES VARIE.

EΤχαι τὸ λογικόν.) Euchologii, prius lecta διατάξεις τῶν ἱερῶν διακονίαις, membrum non est, aut pars ad ejus integritatem spectans ut quæ nullam Orationem Benedictionemve complectitur, sed Orationum quarumlibet proœmium est solummodo, Matutinarum nempe Vespertinarumque precum solemniorum norma & regula: in MM SS. propterea quibuslibet, nusquam reperitur, utpote recentius, & adjecitum opus; unde & edita quædam sinceritatem & fidem exemplarium antiquorum imitata, titulo illi εὐχαὶ τῶν λυχνικῶν, a quo pristini illi & venerandi codices manu exarati primordium sumunt, alium hunc mente supplendum præfixerunt. Αρχιταὶ σὺ Θεὸς τὸ εὐχολόγιον.

b Εὐχὴ πρώτη.) MM SS. antiqua cuncta, nominatimque tria Bibliothecæ Barberinæ diligentius consulta, & cum editis collata, sicut & aliud Monasterii Cryptæ-Ferratæ, quod e Græcia a Cretensi quodam allatum in Juliani Cardinalis Cæsarini, Concilii Florentini temporibus, potestatem venit, & ab eo Bessarioni dono datum, & a Bessarione, præfato Monasterio cui ceu Abbas præfuit, quasi hæreditario jure relictum; illa, inquam, & alia obiter visa, Vesperarum Orationes primo sui conspectu oculis offerentia, Officiorum divinorum ordinem, ab eo qui nunc in Horologiis, id est, *Diurnalibus Græcis* cernitur, nonnihil immutatum, cuncta testantur. Quam ampliorem in ipsa Officii serie oculatiores Græci enarrare possunt, non est instituti nostri, ex Euchologii illustrandi debito, persequi totius molis mutationem, sed eam tantum, quæ inter orationes hic vel ibi scriptas in Euchologicis codicibus, se ultro annotandam obtulit. Hic itaque MM. SS. memorata, in Orationis primæ Lucernarii titulo scribunt εὐχὴ ἀντιφώνη πρώτη. Unum attamen Barberinum, quod primum Conventus Florentini S. Marci Ordinis nostri fuit, scribit. εὐχαὶ τῶν ἱερῶν, πρώτη.

c Οτι πρώτησι.) Alia est ἐκφώνησις, sive Orationis terminatio altiori voce proferenda in MM. SS. citatis, nempe. Οτι ἐὺλογητὴ καὶ δεδοξαστα τὸ πάντημον καὶ μεγαλοφρετὸς ὁνομασθεὶς τὸ πατὴρ, ἔ τὸ υἱὸς, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα τῶν καὶ αὐτῶν, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.

d Εὐχὴ β΄.) MM. SS. dicta legunt, εὐχὴ ἀντιφώνη δευτέρα. Barberinum illud ultimo positum. εὐχὴ ἱερῶν β΄.

e Εὐχὴ γ΄.) MM SS. notata scribunt, εὐχὴ ἀντιφώνη τρίτη. & Barberinum S. Marci εὐχὴ ἱερῶν γ΄.

f Εὐχὴ δ΄.) MM SS. eandem habent: εὐχὴ ἀντιφώνη τέταρτη. Barberinum illud: εὐχὴ τῶν ἱερῶν δ΄. In eodemque codice hæc alia legitur. ἐκφώνησις. Εὐδοκίᾳ καὶ ἀγαθότητι τὸ γεγονέναι σου υἱὸς, μετ' αὐτοῦ ἑὸς καὶ τῶν παραγίῃ. ἀγαθὸς, καὶ ἡσυχαστὴς σου πνεύματι. καὶ αὐτῶν, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.

g Εὐχὴ ε΄.) MM. SS. ponunt εὐχὴ ἀντιφώνη ε΄. Barberinum præfatum εὐχὴ ἱερῶν ε΄. quæ certe omnino alia est, ac in editis hinc. Εὐλογητὸς εἰ Κύριε, ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ ἐπιστάμενος τὸν νοῦν τῶν ἀνθρώπων, ἡδὼς ὡς χεῖρας ἔχομεν ἐκ τοῦ ὕδατος ὡς αὐτὸν ἡμεῖς, ὁ ἰούμενος. αὐτοὶ φιλένδραστε βασιλεῦ, καὶ κατὰ πάντα ἀγαθὸς, ἱκετεύομεν ἡμᾶς ἐν τῷ πλῆθει τῶν οἰκτιρῶν σου ἀνταχύνειν σου δόξαν. ἐπικαλεῖσθαι τὸ ἅγιον ὄνομα σου. καὶ μετ' ἐκείνης ἡμεῖς εἰς πύρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πῦρος. Ἐ πάντα πρὸς τὸ συμφέρον ἡμῶν οἰκονόμησον.

g Κύριε, κύριε.) Quæ hic quinta est, in MM SS. propter interjectam præcedentem, sexta est Oratio, εὐχὴ ἀντιφώνη ε΄. & ut Barberinum scribit: εὐχὴ ἱερῶν ε΄. & sub paribus titulis septima est, quæ hic in editis, sexta: ejus tamen ἐκφώνησις est. Οτι ἐλπίμων ἔ φιλένδραστε Θεὸς ὑπάρχεις ἔ σοὶ τίνα δόξαν ἀντιθέμεν τῷ πατρί, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ, καὶ τὰ ἑξῆς. Post hanc autem in dictis MM. SS. omnibus additur Octava. Εσπέρα καὶ πρώτη, inferius suo loco videntur, titulumque hunc præfert, εὐχὴ ἀντιφώνη ε΄. πρώτη, Κύριε ἐκείνη, & in illo Barberino. εὐχὴ ἱερῶν ε΄, εἰς τὸ, Κύριε ἐκείνη.

Post hæc in MM. SS. nullo adjecto, subditur in titulo.

Εὐχὴ Ἀντιφώνη α΄. Ἐ τῆς ψάλλεσθαι. Ταῖς προσβίαις
τῷ Θεῷ.

Oratio Antiphoni primæ cum canitur.

Orationibus Deiparæ Domine.

EΥλογητὸς εἰ Κύριε, δέσποτα παντοκράτωρ, ὁ φωτίζεις τὴν ἡμέραν τῆς φωτὸς τῆς ἡλιακῆς, καὶ τὴν νύκτα φωτίζεις αὐγαῖς τῆς πυρός. ὁ τὸ μέγεθος τῆς ἡμέρας διελθάνῃ ἡμᾶς κατηύωσας, καὶ προσεγγίσεις τὰς ἀρχὰς τῆς νυκτός. ἐπὶ πάντων τῶν δεινῶν ἡμῶν, καὶ παντὸς τῆς λαῶν σου, καὶ πάντων ἡμῶν συγχώρησαι τὰ ἐκύσια καὶ ἀκύσια ἁμαρτήματα. πρόσδεξαι τὰς ἐσπερας ἡμῶν ἱκεσίας, καὶ κατέπεμψον ἡμῖν τὸ πλῆθος τῶν ἐλπίδων σου, καὶ τῶν οἰκτιρῶν σου, εἰς τὴν κληρονομίαν σου. τείχισον ἡμᾶς ἀγίοις ἀγγέλοις, ὅπως πλεονέξωμεν ἡμᾶς ὅπλοις δικαιοσύνης, περιχαράκωσον ἡμᾶς τῇ ἀληθείᾳ σου, φέρησον ἡμᾶς τῇ δυνάμει σου, ῥῦσαι ἡμᾶς ἐκ πάσης περιστάσεως καὶ πάσης ἐπιβουλῆς τῶν ἀντικειμένων. παράχου δὲ ἡμῖν τὴν παρῶσαν ἐσπεραν σου τῇ ἐπιπροσέχοντι νυκτὶ τελείαν, ἀγίαν, εἰρηνικὴν, ἀναμάρτητον, ἀσκαδάλιστον, ἀφάνταστον, καὶ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν. Προσβίαις τῷ ἀγίῳ Θεῷ, καὶ πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος σοὶ εὐχαριστούντων. Ἐκφώνησις. Σὺ γὰρ εἰς τὸ ἐλπίσαι καὶ σώζειν ἡμᾶς Χεῖρ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὸ δόξαν ἀναπέμπομεν.

Benedictus es Domine, Dominator omnipotens, qui solari luce diem illuminas, & ignis splendoribus illustras noctem; qui nos diei stadium percurrere, & ad noctis vicinia appellere voluisti, nostram & totius populi orationem exaudi, cunctis nobis spontanea & involuntaria delicta condona, vespertinas nostras supplicationes suscipe, & misericordiae, miserationumque tuarum copiam in hereditatem tuam trans mitte. Sanctis Angelis circummuni nos, armis justitiae protege, veritate tua circumvalla, virtute tua custodi: ab omni negotio malo, & omnibus adversarii insidias nos eripe: præsentem quoque vespem cum nocte subsecutura, perfectam sanctam pacificam, a peccato alienam, sine offensione vel scandalo, & a spectris liberam, omnesque pariter vitæ nostræ dies largire.

Exclamatio.

Tuum enim est misereri.

*Oratio Antiphoni secundi dum canitur.
Unigenitus Filius.*

Domine, Domine, qui ab omni sagitta volante per diem nos eripuisti, libera nos quoque a negotio in tenebris perambulante, hostiam vespertinam suscipe, elevationem nimirum manuum nostrarum: nocturnum stadium nulla malorum temptatione turbatos nos peragere concede, ab omni turbatione, & inimici formidine nos corripiente, libera nos; animabus nostris compunctionem, cogitationibus quoque tremendi, justique iudicii examinis meditationem tribue; carnes nostras timore tuo confige, & membra nostra quæ sunt super terram mortifica, ut in quiete per somnum percipienda iudiciorum tuorum contemplatione illustremur. Omnem cogitationem indecentem, & noxia desideria a nobis averte: tempore vero orationis confirmatos in fide, & in mandatis tuis proficientes nos excita. *Exclamatur.* Beneplacito & benignitate unigeniti Filii tui, &c.

Oratio Antiphoni tertii, Tersanti.

Deus magne, æterne, sancte, clemens, qui in laudem & hymnum mirabilium tuorum in inaccessæ gloriæ tuæ conspectu nos stare iussisti, esto nobis tuis indignis famulis propitius, & corde contrito ter sanctum Hymnum, & magnorum beneficiorum quibus nos affecisti, & semper afficis, gratiarum actionem tibi offerre concede. Memento infirmitatis nostræ, nec cum iniquitatibus nostris simul nos perdas; sed in humilitate nostra magnam exhibe misericordiam: ut peccati tenebris excussis, in ære iustitiæ ambulemus, & armis lucis indue, secure ab omni maligni molestia vitam agamus liberam, & in omnibus te solum verum, & clementem Deum, cum animi libertate celebremus. *Exclamatio.* Quia sanctus es Deus noster, & tibi, &c.

In Cryptoferratenfi codice subduntur immediate hæc verba, in aliis MMSS. non extantia. *Ιστέον ότι οι κατηχούμενοι τῷ λυχνικῷ ἐ πάντοτε γίνονται. ἀλλ' ἐν πέμπτῃ καὶ τρίτῃ μόνον. καὶ ὅτ' ἐν ταύταις ἀπλῶς. ἀλλ' ὅτι μὴ ἔχη λειτουργίαν ἡ ἐκκλησία, ἢ λυχνικὴ λειτουργία γὰρ τῇ λειτουργίᾳ, ἢ γίνονται. Σημειώματα quod catechumeni Vesperarum non semper sunt (id est Oratio specialis pro catechumenis ante eorum ejectionem in Vesperis non semper habetur) sed quinta aut tertia feria dumtaxat (eo quod, cum a missa celebranda diebus aliquot cesset Ecclesia Græca, illis maxime feriis vacare solet) sed neque etiam temere in his diebus quidquam circa eos agitur, sed cum missam aut supplicationem publicam non habuerit Ecclesia. Habita enim missa aut supplicatione non sunt. Cupis ratio est quia in missa pro catechumenis fit oratio, qua recitata ab Ecclesia secedunt: & pariter a supplicationibus devotiori & sanctiori ritu peragendis abesse omnino debent. Unde colligitur antiquitus a secretioribus ἢ τισὶν προκρίσεισιν, precibus suis, etiam in Vesperis, catechuménos Ecclesiam Græcam ablegasse. Hinc eis adjiciendis sequitur ex unanimi MM. SS. illorum lectione.*

Oratio catechumenorum post hymnum Tersantum in Vesperis.

Deus secretorum cognitor, qui omnia priusquam fiant percipis, qui non vis mortem peccatoris, sed ut convertatur, & vivat: ipse de præparato habitaculo tuo seruos tuos catechumenos suscipe: cordis eorum aures aperi, ut unigeniti filii tui & Dei nostri mysterium suscipiant: ex aqua & spiritu in æternum regnum tuum regenerati. *Exclamando.* Ut & ipsi venerandum & magnificum nomen tuum glorificent, Patris, & Filii, & sancti Spiritus: nunc & semper, & in sæcula sæculorum.

*Εὐχὴ Ἀντιφώνου β. ἐν τῷ ἱάλλεσθαι τὸ,
Ο μονογενὴς υἱός.*

Κύριε, Κύριε, ὁ ῥυσάμενος ἡμᾶς ἀπὸ παντὸς βέλους πτωμένου ἡμέρας, ῥύσαι ἡμᾶς καὶ ἀπὸ παντὸς ἀπρόγρητος ἐν σκότει διαπορευομένου. προσδέξαι δὲ σὺ ἡμᾶς, καὶ τὸ νυκτερινὸν σάδιον ἀμέμπτως διελθεῖν, ἀπειράστους κακῶν. καὶ λύτρωσον ἡμᾶς ἀπὸ πάσης παραχῆς, καὶ δειλίας πῶς ἐκ τῆ διαβολῆς ἡμῶν προσγινόμενης. χάρισαι ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν κατάρτυξιν, καὶ τοῖς λογισμοῖς ἡμῶν μέριμναν πῶς ἐν τῇ φοβερᾷ καὶ δικαίᾳ σου κρείσει ἐξέπαισις, καθήλωσον ἐκ τῆ φόβου σου πᾶς σάρκα ἡμῶν, καὶ ἐκρῶσον τὰ μέλη ἡμῶν τὰ ἐπὶ τῇ γῆς. ἵνα καὶ ἐν τῇ καθ' ὑπνον ἡσυχίᾳ ἐμφαυδρωώμεθα τῇ θεωρίᾳ τῆς κριμάτων σου. ἀπόσπασον ἀφ' ἡμῶν πᾶσαν φαντασίαν ἀπειρήν, καὶ ἐπιθυμίαν βλαβερὰν. διανέσθω δὲ ἡμᾶς ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς ἐσηργημένους ἐν τῇ πίστει ἐπ' ἀποκόπουταις, ἐν ταῖς παραγγέλμασί σου. *Εκφώνησις.* Εὐδοκίᾳ καὶ ἀγαθότητι τῷ μονογενῆς σου. *Ut supra.*

Εὐχὴ Ἀντιφώνου τρίτης, τῷ Τρισάγιου.

Θεὸς ὁ μέγας, ὁ αἰώνιος, ὁ ἅγιος ὁ φιλόανθρωπος, ὁ καταξιώσας ἡμᾶς, καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ὥρᾳ σῆσαι κατενώπιον τῶ ἀποστόλου σε δόξης εἰς αἶνον καὶ ὕμνον τῷ θαυμασίῳ σου. ἱλασθῆτι ἡμῖν τοῖς ἀναξίοις σε δούλοις, ἐπ' ἀρχῇ τῆ μετὰ συντετριμμένης καρδίας ἀμεταπίστεως προσευχῆς σοι τὴν τρισάγιον δόξολογίαν, καὶ τὴν εὐχαριστίαν τῶν μεγάλων σε δωρεῶν, ὡς ἐποίησας καὶ ποιεῖς πάντοτε εἰς ἡμᾶς. μνήσθῃτι τὸ ἀδινείας ἡμῶν, καὶ μὴ συναπολέσῃς ἡμᾶς ἐξ ἀνομίαις ἡμῶν. ἀλλὰ ποίησον μέγα ἔλεος μετὰ τῆ πενιθέρας ἡμῶν. ἵνα τὸ τὸ ἀμαρτίας σκότος διαφυγόντες ἐν ἡμέρᾳ δικαιοσύνης περιπατήσωμεν, καὶ ἐν ῥυσάμενοι πᾶσι τὰ φῶς ἀνεπιβλήτως διατελέσωμεν ἀπὸ πάσης ἐπιπείρας τῆ πονηρίας καὶ μετὰ παρρησίας δόξασωμεν ἐπὶ πᾶσι σὲ τὸ μόνον ἀληθινὸν καὶ φιλόανθρωπον Θεόν. *Εκφώνησις.* Οὐτὶς ἅγιος εἰ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν.

Εὐχὴ κατηχουμένων μετὰ τὸ τρισάγιον, addit Cryptoferratense M. S. τῷ λυχνικῷ.

Θεὸς ὁ τῷ κρυπτῷ γνώσκεις, ὁ εἰδὼς τὰ πάντα πρὶν γενέσθαι αὐτῶν, ὁ μὴ βυλόμενος τὸ θάνατον τῆ ἀμαρτωλῆς, ὡς τὸ ἐπιστρέφει ἐς ζωὴν αἰώνιον. ἀποκατεστάτω ἐξ ἐτοίμου κατοικητηρίου ἐπὶ πᾶσι δούλοις σου κατηχουμένους. διὰ τοῦτον τὰ ὅσα τῶ καρδιῶν αὐτῶν, πρὸς τὸ προσδέσθαι τὸ μυστήριον τῆς προσευχῆς σου ὑπὲρ ἡμῶν ἀκατένηστον αὐτοῖς δι' ὕδατος καὶ πνεύματος εἰς τὴν αἰώνιον βασιλείαν. *Εκφών.* ἵνα καὶ ἡμεῖς σὺν ἡμῶν δόξῃ τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομα σου τῷ πατρός, ἐκ τῶ ὑἱοῦ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματος, νῦν καὶ ἀεί καὶ εἰς τὸς αἰῶνας.

EΥχαὶ τῷ κυρίῳ.) Vesperas Lucernarii nomine quondam sarcitas suo loco superius declaravimus.

2. Εὐ εἰρήν τῷ κυρίῳ διδῶμεν) Preces a Diacono pronunciatæ sive potius imperatæ tamquam *ministri* & præconis voce; διακονία: a *pæce* quam prædicant εἰρηνικά: a *precando* ad quod hortantur, διδῶμεν: & tandem a *collectione*, quam habent ad invicem, συναπτῶν dicuntur. Harum duæ sunt species: μεγάλη συναπτῆ, & μικρά συναπτῆ, major & minor collecta. Hæc porro μεγάλη forma est, quæ quidem major adhuc foret nisi post quintam supplicationem, duas pro Regibus faciendas recentiorum editionum Euchologiarum moderatores expunxissent, ὑπὲρ τῶν βασιλέων καὶ δι' αὐτοὺς βασιλέων ἡμῶν, τῶν τῶν παλαιῶν, καὶ τῶν νεωτέρων αὐτῶν: τῷ κυρίῳ διδῶμεν. Ο χορός. Κύριε ἐλέησον. ὑπὲρ τῶν συμπολιτῶν καὶ ὑπαρχῶν ὑπὸ τῆς πύδας αὐτῶν πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον τῷ κυρίῳ διδῶμεν. Ο χορός. Κύριε ἐλέησον. Verum quidem est me iidem in Ecclesia Orientali recitari auditis, num pro Turcis quas dominos agnoscant, orarent Græci, a duobus prope modum sæculis suis principibus orbiati, inquisivisse: prudenterque responsum est, se solos ut piffimos, & a Deo custoditos reges principes nostros Christianos profiteri, & quos dominio expostulant, fide jam & religione rectores, dominosque in Ecclesiis prædicare & pro eis solis imprætermisere, etiam libris editis preces suppressimentibus, orare velle. Cæterum antiquiorem synapses formam apud Clementem reperire poteris Constat. Aposto. libro 8. capite 10. cuius si fides suspecta sit, antiquam aliam Latinam ex officio Ambrosiano descriptam, & in Ecclesiis olim nostris recitatam subijicimus oculis.

Preces per Diaconum pronunciatæ, respondente choro.

Divina pacis & indulgentiæ munere supplicantes, ex toto corde, & ex tota mente precamur te. Resp. Domine miserere.

Pro universa Ecclesia Catholica, quæ hic & per universum orbem diffusa est, precamur te. Resp. Domine miserere.

Pro Papa nostro N. & Pontifice nostro N. & omnino clero, eorumque omnibus Sacerdotibus, & ministris, precamur te. Resp. Domine miserere.

Pro famulo tuo N. Imperatore, & famula tua N. Imperatrice, & omni exercitu eorum precamur te. Resp. Domine miserere.

Pro famulo tuo N. Rege, & duce nostro, & omni exercitu ejus, precamur te. R. Domine miserere.

Pro pace Ecclesiarum, vocatione gentium, & quiete populorum, precamur te. Resp. Domine miserere.

Pro civitate hac & conversatione ejus, omnibusque habitantibus in ea, precamur te. Resp. Domine miserere.

Pro aeris temperie & fructuum, & fecunditate terrarum precamur te. Resp. Domine miserere.

Pro virginibus, orphanis, viduis, captivis, ac penitentibus, precamur te. Resp. Domine miserere.

Pro navigantibus, iter agentibus, in carceribus, in vinculis, in metallis, in exiliis constitutis, precamur te. Resp. Domine miserere.

Pro iis qui diversis infirmitatibus detinentur, qui spiritibus vexantur immundis, precamur te. Resp. Domine miserere.

Pro iis qui in sancta tua Ecclesia fructus misericordiae largiuntur, precamur te. Resp. Domine miserere.

Exaudi nos Deus in omni oratione & deprecatione nostra. Resp. Domine miserere.

Dicamus omnes. Resp. Domine miserere. Kyrie eleison. Kyrie eleison. Kyrie eleison. Confule jam de collectis annotata.

3. Εὐ καὶ εἰρήν.) Harum vocum titulus indicat has preces μικρὴν συναπτῶν vocari, ejus differentiam ἀπὸ τῆς μεγάλης, quod pauciores & breviores completatur, quilibet animadvertere potest.

4. Στραφὶς ὁ κύριος ἀπὸς δυσμενῶν.) Quare Sacerdos Occidentem præter morem hic spectet, explicabat olim Nathanael S. Mauræ Episcopus. Προκείμενον, adiunctum, inquebat, Christum Regem decore indutum & fortitudine præcinctum, hic commemorat, regem itaque Christum repræsentat sacerdos, & ejus vice reverentiam populi animis incussurus, ad Occidentem, id est, ad populum se vertit: confestim vero propriæ concilii infirmitatis ad Orientem corpus reflectit, βάλε μετένοιν, *profunde inclinat*, & ad locum proprium revertitur.

5. Τὴν καρποφορίαν τῆς καλλιερουργίας.) Quos Ecclesia vocibus his intelligat commodius alibi exponetur.

6. Κοπιῶντων.) Humandorum mortuorum curam in Ecclesia suscipientes, Græci κοπιῶντων & κοπιῶτων Latini *Fossariorum* voce quondam indigebant. An non erant κοπιῶντες illi, quos Ciacconius in Julio primo scribit a Constantino constitutos, numero nongentos quinquaginta, & ex diversorum Collegiorum, & artium Officinis collectos ad efferenda atque curanda defunctorum cadavera, quos ideo ab omnibus publicis oneribus esse immunes & vestigalibus liberos voluit; An non erant κοπιῶντες *Juvenes illi* qui in actibus Apostolorum efferendis Ananiz & Sapphiræ conjugum cadaveribus operam præstiterunt; vel etiam *viri illi timorati* qui ibidem corpus Stephani curavisse dicuntur? Ex plebe certe Ecclesiæ non erant illi primitus, quos Ignatius, Epiphanius, & Hieronymus inter Ecclesiæ ministros recensent, si non Ordinis ratione, saltem officii respectu; quæ mens est Hieronymi dum illos primum clericorum gradum constituere testatur ep. 13. c. 9. quæ ad Rusticum Narbonensem. *Primus*, inquit, *in Clericis Fossariorum ordo est, qui in similitudinem Tobie sancti, sepelire mortuos admoventur*. Unde & pro iis tamquam a vulgo separatis, & ad gradum sive ministerium provectis distinctas in liturgiis preces Basilii & Chrysostomus composuerunt; & pates eos cantoribus fecerunt. Præfentes porro preces a verbo δαΐδα ubique exordium sumentes, sunt eæ quæ proprie δαΐδα nuncupantur: sequentes autem quibus verbum αἰτησιμῶδα, finem imponit, αἰτήσις idcirco a Græcis solent dici.

7. Τὴν ἐκκλησίαν.) Integras has priores αἰτήσεις reperies in Chrysostomi liturgia.

8. Ὁ δὲ Κηλῆριος.) In Cellariis ea quæ sunt esus & potus reconduntur, quorum custos est Κηλῆριος, qui Κηλῆριος, φύλαξ τῶν ἀρτῶν καὶ τῶν οἶνων, unde & muneris est illius panes post Vesperas benedicendos in pulpito, vel ut supra legebamur, in mensa præparare. Quinque autem sunt mystico numero, quinque alios a Christo in deserto multiplicatos referentes, prout tacite sequens oratio legenti suggerit, quæ ut a Deo benedicantur, & eorum participes sanctificatione consequantur, Sacerdos expostulat. Simul etiam benedicuntur frumentum, vinum, & oleum, ut vitæ hominum sustentandæ necessaria, & Monachis frugum hominibus sufficientia, & ut cælitus abundent, eadem oratio expetit, gratiasque pro iis jam collatis habet: a principio namque Vesperarum in Proemiaco psalmo precati fuerant, ut educeret Deus panem de terra & cor hominis vinum lætificaret, ejusque faciem oleum exhilararet, utque principio finis respondeat, grates pro hujusmodi donis referentes illa eadem benedicenda, & a Deo datore multiplicanda, in Ecclesia proponunt: dein-

de vero frumentum in acervos, vinum vel partem ejus in dolia, oleumque in cados refundunt: ut eis adjunctis collecta jam annona crescat, & proficua reddatur. Passem vero ea fere religione, qua in missa sanctificatum distribuunt, & si jejuni dies fuerit, ad tolerandum vigiliarum laborem, illis se non modice roborandos confidunt. Non aberrabit a vero, mea quidem sententia, qui Agaparnum fru-

gales mensas, & convivium sine luxu quondam ex eharitate in Ecclesiis a sincerioribus Christianis exhibita, edulia hæc Monastica adumbrare putaverit, certe celebrioribus festis *παράμακρ' panes bis coctos*, ibidem viritum distributos, deducta ab antiquis Agapis consuetudine, cum animi gaudio miratus sum, agnovi, & tandem sum gratulatus

Α : Α Ι Α Κ Ο Λ Ο Υ Θ Ι Α Τ Ο Τ
Ο Ρ Ο Ρ Ο Υ .

2 Ε Τληγίσαντος τῆς ἱερείας, ἀρχόμεθα 3 τῇ τεσσα-
4 γίῃ, τῇ 4 Παναγίᾳ τελεῖς, τῇ 5 Πάτρ
6 ἡμῶν. 6 Οὐαὶ σὺ ἐστὶν. εἴπα 7 τῇ τροπῇ, 8 Σῶσον Κύ-
9 ρε μὲ λαόν σου. 9 Δόξα. 10 Ο ὑψώθεις ἐν τῇ σαυρῇ.
11 11 Καὶ νῦν. 12 Προσάσῃ φοβερά. εἴπα λέγει ὁ ἱερεὺς.
13 13 Ελέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς καὶ τὸ μέγα ἔλεός σου. Ἐτι δέο-
μεθα ὑπὲρ τῆς ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν. Ὅτι ἐλεήμων καὶ φι-
λάδελφός Θεός ὑπάρχεις, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπο-
μεν. Καὶ ὁ Θεὸς ἐκφανεὶ ὁ ἱερεὺς. Δόξα τῇ ἀγίᾳ καὶ ὁμοου-
σίᾳ, καὶ ζωοποιῷ, καὶ ἀδιαίρετῳ Τεταδί, πάντοτε, νῦν
καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰώνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. Εἴπα 14
λέγουμεν ἡμεῖς ἀλάλμοι μὲν πάσης προσοχῆς καὶ φόβου Θεοῦ,
ὡς αὐτῷ λαλοῦντες ἀορατῶς. καὶ δυσωποῦντες ὑπὲρ τῶν
ἀμαρτιῶν ἡμῶν. 15 Μετὰ τὴν τρεῖς ψαλμοὺς ὁ ἱερεὺς,
16 λέγει 16 τὰς δ' ἁγίας τῶν ὁρθρῶν, ἱσαμύμος ἀσκητῆς ἡμερο-
δουτῶν ἀγίων θυρῶν.

Εὐχὴ α'

Ε Τχαριστῶμεν σοὶ Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, τῇ ἐξαιετή-
σαντι ἡμᾶς ἐκ τῶν καϊτῶν ἡμῶν, καὶ ἐμβολόντι εἰς
τὸ σῶμα ἡμῶν λόγον αἰεσίως τῇ προσευχῇ καὶ ἐπικαλεῖ-
σθαι τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον, καὶ δέομεθα τοῖς σοῖς οἰκτιρ-
μοῖς, οἷς πάντοτε ἐχρήσω πρὸς τὴν ἡμετέραν ζωὴν. καὶ
νῦν ἐξαιετοῦμεν τὴν βοήθειάν σου, ἐπὶ τῇ ἐσῶτῃ πρό-
σώπῃ τῆς ἀγίας δόξης σου, καὶ ἀπεκδεχομένους τὸ πα-
ρά σου πλεονέκτημα. καὶ δὸς αὐτοῖς μὲν φόβου καὶ ἀγάπης,
πάντοτε σοὶ λατρεύοντας αἰεὶ τὴν ἀεικδιήγητον σου ἀγα-
θότητα. Ὅτι ἀρέσκει σοὶ πάντα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύ-
νησις τῇ πατρὶ, καὶ τῇ υἱῷ, καὶ τῇ ἀγίᾳ πνεύματι, νῦν καὶ
αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰώνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

b Εὐχὴ β'.

Ε Κρυπτός ὁρθεῖς τὸ πνεῦμα ἡμῶν, πρὸς σὸν Θεὸς
ἡμῶν, διότι φῶς τὰς ἀρετὰς σου ἐπὶ τῇ γῆς.
δικαιοσύνην καὶ ἀγίασμον ἐπιτελεῖς ἐν τῇ φόβῳ σου σω-
τιστον ἡμᾶς. σὲ γὰρ δοξάζομεν ὅντως ὄντα Θεὸν ἡμῶν.
κλίνας τοὺς σε καὶ ἐπάκουσον ἡμῶν, καὶ μνησθῇ Κύριε τῶν
συμπαρόντων, καὶ συνηχομένων ἡμῖν πάντων κατ' ὄνο-
μα. καὶ σῶσον αὐτὸς τῇ δυναμεί σου ὡλόγησον
τὸ λαόν σου, καὶ ἁγιάσον τὴνκληρονομίαν σου.
ἐκλήρωσον τῇ κόσμῳ σου δάμνασαι, ταῖς ἐκκλησίαις σου,
τοῖς ἱεροῦσι, τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν, καὶ παντὶ τῷ λαῷ
σου. Ὅτι κηρύσσεται καὶ δεδοξασαί τοι πάντιμον, καὶ
μεγαλοπρεπὲς ὄνομά σου, τῷ πατρί, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ
ἀγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰώνας τῶν
αἰώνων. ἀμήν.

OFFICIUM LAUDUM.

Postquam benedixerit Sacerdos, Incipimus
Ter sanctus. Sanctissima Trinitas. Pa-
ter noster. Quia tuum est. Deinde modulos.
Salva Domine populum tuum. Gloria. In
cruce sublati. Et nunc. Protectio tremen-
da. Mox dicit Sacerdos. Miserere nostri Deus
secundum magnam misericordiam tuam.
Adhuc rogamus pro Archiepiscopo nostro.
Quia misericors & amator hominum ex-
istis, & tibi gloriam referimus. Et confe-
ssim exclamat Sacerdos. Gloria sanctæ, &
consubstantiali, & vivificæ, & individuae
Trinitati: ubique nunc & semper, & in
sæcula sæculorum. Amen.
Tum sex psalmos Laudum recitamus, cum om-
ni attentione & timore Dei ipsi invisibili-
ter loquentes: cumque pro peccatis deprecan-
tes.

Post tres autem primos psalmos, Sacerdos
nudo capite, ante sacras fores stans, dicit
Laudum Orationes.

Oratio prima.

G Ratias tibi agimus Domine Deus no-
ster, qui e lætitiis nostris nos excitasti,
& in os nostrum verba laudis immisisti, ut
adoremus & invocemus nomen sanctum
tuum, & per miserationes tuas quibus sem-
per circa vitam nostram usus es, te preca-
mur; super adstantes coram facie sanctæ
gloriæ tuæ, & misericordiam locupletem a
te expectantes, auxilium tuum mitte: ipsi-
que te cum timore & dilectione colentibus,
inenarratam bonitatem tuam celebrare con-
cede. Quia convenit tibi omnis gloria, ho-
nor, & adoratio, Patri, & Filio, & san-
cto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula
sæculorum. Amen.

Oratio secunda.

D E nocte spiritus noster ad te vigilat
Deus noster: quia mandata tua lumen
nobis sunt super terram. Justitiam & san-
ctitatem in timore tuo operari nos doce,
te namque ceu verum Deum nostrum cele-
bramus. Inclina aurem tuam, & exaudi
nos, & adstantium cunctorum, unaque no-
biscum deprecantium de nomine recordare
Salva illos virtute tua, benedic populum
tuum & hæreditatem tuam sanctifica: &
orbi tuo, Ecclesiis, Sacerdotibus, Regibus
nostris & omni populo pacem largire. Quia
benedictum est, & glorificatum venerandum
& magnificum nomen tuum: Patris, & Fi-
lii, & sancti Spiritus: nunc & semper, &
in sæcula sæculorum. Amen.

Oratio Tertia.

DE nocte Spiritus noster ad te vigilat Deus noster, quia mandata tua lumen nobis sunt. Justitiam tuam, mandata tua, justificationes tuas doce nos. Mentis nostræ oculos, ne forte in peccatis in mortem obdormiamus illumina: omnem caliginem a cordibus nostris averte: justitiæ solem largire nobis, vitamque nostram in Spiritus sancti tui sigillo & custodia omni molestia liberam conserva; gressus nostros in viam pacis dirige crepusculum, diemque in hilaritate, ut tibi matutinos rependamus hymnos, videre concede. Quia tua est potentia & tuum est regnum, & virtus & gloria, Patris, & Filii, & Spiritus sancti: nunc & semper, & in sæcula sæculorum, Amen.

Oratio quarta.

Domine Deus sancte & incomprehensibilis, qui dixisti de tenebris lumen splendescere, qui somno noctis reparatos ad laudem & supplicationem bonitatis tuæ nos excitasti: propria tibi motus clementia, adorantes te & gratias tibi pro virtute referentes suscipe, & cuncta salutis nostræ congrua postulata concede. Filios lucis diæi, & æternorum tuorum bonorum nos hæredes renuncia. Recordare Domine in multitudine miserationum tuarum cuncti populi tui, adstantium tibi unaque nobiscum deprecantium, & omnium fratrum nostrorum, vel in terra, vel in mari, vel in quocumque loco dominationis tuæ, clementia, & ope tua indigentium, omnibusque amplam misericordiam tuam impende: ut anima & corpore pariter salvati, cum jugi perseverantia & fiducia, mirandum & benedictum nomen tuum celebremus: Patris, & Filii & sancti Spiritus: nunc & semper, & in sæcula sæculorum, Amen.

Oratio quinta.

Bonorum thesauri, fons perennis, pater sancte, mirandorum conditor, cuncta potens, cunctis imperans, cuncti te colimus: tuas misericordias, clementiam tuam invocantes in humilitatis nostræ opem & subsidium cuncti imploramus. Recordare Domine famulorum tuorum, Matutinas omnium nostrum preces ut incensum in conspectu tuo suscipe: nullum e nobis reprobaris, quin potius cunctos miserationibus tuis conserva. Recordare Domine vigilantium & pfallentium in gloriam tuam, & unigeniti Filii tui, & Dei nostri, & sancti tui Spiritus: fer illis opem & auxilium, & preces eorum in supercælesti & intellectualem tuum altare suscipe.

Quia tu es Deus noster, & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Oratio sexta.

Gratias agimus tibi Deus salutarium nostrorum, quod omnibus in vitæ nostræ beneficium conditis, ut te Salvatorem & benefactorem animarum no-

Εὐχή γ.

Εκ τυκτὸς ὀρθεῖζει τὸ πνεῦμα ἡμῶν πρὸς σὲ ὁ Θεός, διότι φῶς καὶ προσάγματά σου. διδάξον ἡμᾶς ὁ Θεός τὴν δικαιοσύνην σου, τὰς ἐντολάς σου, καὶ τὰ δικαιώματά σου· φωτίσον τὰς ὀφθαλμούς τῶν ὁρατῶν ἡμῶν, μήποτε ὑπνώσωμεν ἐν ἀμαρτίαις εἰς θάνατον· ἀπέλασον πάντα ζόφον ἀπὸ τῆς καρδίας ἡμῶν. χάρισαι ἡμῖν τὴν τῆς δικαιοσύνης ἥλιον· καὶ ἀνεπηρέασον τὴν ζωὴν ἡμῶν· ὁρμήλαξον ἐν τῇ σφραγίδι τῆς ἀγίας σου πνεύματος· κατεύθυνον τὰ ὁδοβήματα ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης, δὸς ἡμῖν ἰδεῖν τὸν ὄρθρον, καὶ τὴν ἡμέραν ἐν ἀγαλλίασει· ἵνα σοὶ τὰς ἐωθινὰς ἀναπέμπομεν εὐχάς· Ὅτι σὺ τὸ κράτος· καὶ σὺ ἐστὶν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δυνάμις, καὶ ἡ δόξα, τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εὐχή δ.

Δεσποτα ὁ Θεός ὁ ἅγιος καὶ ἀκατάληπτος, ὁ εἰπὼν ἐκ σκότους φῶς λάμψαι· ὁ ἀναπαύσας ἡμᾶς ἐν τῇ τῆς τυκτὸς ὑπῆλθον, καὶ ὁ ἀναστήσας πρὸς δοξολογίαν καὶ ἰκεσίαν τῆς σῆς ἀγαθότητος· δυσωπῆμενος ἐκ τῆς ἰδίας σου ἐσπαραγγίας, πρόσδεξαι ἡμᾶς καὶ νῦν προσκυνοῦντάς σε, καὶ κατὰ δύναμιν εὐχαριστοῦντάς σοι, καὶ δώρησαι ἡμῖν, πάντα τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα· ἀνάδειξον ἡμᾶς υἱὸς φωτός τῆς ἡμέρας, & κληρονόμους τῶν αἰώνων σου ἀγαθῶν· μνησθῆτι Κύριε ἐν τῷ πλήθει τῶν οἰκτιρῶν σου καὶ πατὸς τῷ λαῷ σου, τῶν συμπάρόντων καὶ συνδύχων ἡμῖν, καὶ πάντων τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, τῶν ἐν γῇ καὶ ἐν θαλάσσῃ, τῶν ἐν παντί τῷ πᾶσι τῆς διασποράς σου, δωμέων τῆς σῆς φιλανθρωπίας καὶ βοηθείας καὶ πᾶσι χορήγησον τὸ μέγα σεῖλος· ἵνα σισώσμενοι ψυχῇ καὶ σώματι πάντοτε ὁρμήμενοι μὴ παρρησίας δοξάζωμεν τὸ θαυμαστὸν καὶ ἐυλογημένον ὄνομά σου, τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, & τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εὐχή ε.

Αγαθὸν θησαυρὸν, πηγὴν αἰένου, πάντες σε προσκυνοῦμεν & σε δόμομεθα, τὰ σε ἐλέη, καὶ τὰς σε οἰκτιρὰς ἐπικαλεῖσθαι εἰς βοήθειαν, καὶ ἀντίληψιν τῆς ἡμετέρας παπινώσεως· μνησθῆτι Κύριε τῶν σῶν ἰκετῶν, πρόσδεξαι πάντων ἡμῶν τὰς ἐωθινὰς δεήσεις, ὡς θυμίαμα ἐνώπιόν σου· καὶ μηδένα ἡμῶν ἀδόκιμον ποιήσης, ἀλλὰ πάντας ἡμᾶς περιποίησαι ὡς τῶν οἰκτιρῶν σου· μνησθῆτι Κύριε, τῶν ἀγρυπνοῦντων, καὶ ψαλλόντων εἰς δόξαν σὺν, & τῷ μονογενῶς σου υἱῷ καὶ Θεῷ ἡμῶν καὶ τῷ ἁγίῳ σου πνεύματι· γὰρ αὐτῶν βοήθους & ἀντιλήπτορος, πρόσδεξαι αὐτῶν τὰς ἰκεσίας, εἰς τὸ ὑπερβαίνειν καὶ νοῦρόν σου θυσιαστέον· Ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεός ἡμῶν, & σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν & αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εὐχή ς.

Εὐχαριστοῦμέν σοι Κύριε ὁ Θεός τῶν σωτηρίων ἡμῶν· ὅτι πάντα ποιεῖς εἰς εὐεργεσίαν τῆς ζωῆς ἡμῶν· ἵνα ὁρμήμενοι πρὸς σὲ ἀποβλέπωμεν, τὸν σωτῆρα καὶ εὐεργ-

ἐν ἐργατίῳ τῷ ἡμετέρῳ ψυχῶν, ὅτι ἀγαπήσας ἡμᾶς ἐν
τῷ παρελθόντι τῆς νυκτὸς μέτρῳ, καὶ ἐξήγειρας ἡμᾶς ἐκ
τῶν κοιτῶν ἡμῶν, καὶ ἐστῆσας εἰς προσκυνησὶν τῇ τιμῇ τοῦ ὀνόμα-
τός σου· διὸ δέομεθά σου, Κύριε, δὸς ἡμῖν χάριν καὶ δύνα-
μιν, ἵνα καταξιώσῃμεν ψάλλειν σοι σωτῆρας, καὶ προ-
συχῆσθαι ἀδελφείπτας, ἐν φόβῳ καὶ τρόμῳ, τὴν ἑαυτῶν
σωτηρίαν καταπραΰνομενοι, ὅσα τῆς ἀντιλήψεως τῆς Χρι-
στῆ σου· μνήσθητι Κύριε, καὶ τὸ ἐν νυκτὶ πρὸς σὲ βοῶντων,
ἐπ' αὐτοῖς αὐτῶν, καὶ ἐλέησον, καὶ σὺντρέψον ὑπὸ τῆς πό-
δας αὐτῶν τὰς ἀσάτους καὶ πολεμίας ἐχθρας. Σὺ γὰρ εἶ ὁ
βασιλεὺς τῆς εἰρήνης, καὶ σωτὴρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ὁ σοὶ ἡ
δόξαν ἀναπέμπομεν τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ
πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ, ἐν εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

c

c Εὐχὴ ζ'.

Ο Θεὸς καὶ πατὴρ τῶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ἔξανα-
στήσας ἡμᾶς ἐκ τῶν κοιτῶν ἡμῶν, καὶ ἐπισυναγα-
γὼν ἐπὶ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς, δὸς ἡμῖν χάριν ἐν ἀντί-
ξει τῆς σωματικῆς ἡμῶν, καὶ ἀντιδρᾶν ἡμῶν τὰς καὶ δύναμιν
ἐν χάριτι, καὶ διδάξον ἡμᾶς τὰ δικαιώματά σου, ὅτι
προσυχῶμεθα κατὰ τὸ δέξιόν σου, ἐάν μὴ σὺ, Κύριε, τῷ
πνεύματι σου τῷ ἁγίῳ ὁδηγήσῃς ἡμᾶς. διὸ δέομεθά σου,
εἴ τι ἡμᾶς ποιεῖς μετὰ τῆς παρρησίας ὥρας, ἐν λόγῳ ἢ ἐρ-
γῳ, ἢ καὶ διανοίᾳ ἐκυσίας, ἢ ἀκυσίας, ἀντι, ἀφ' ἑ-
συγχώρησον· ἐάν γὰρ ἀνομιᾶς παρατηρήσῃς Κύριε, Κύ-
ριε τίς ὑποστήσεται; ὅτι παρὰ σοὶ ἡ ὑπολύτρωσις, σὺ
εἶ μένος ἅγιος βοῦδός, καὶ κραταιὸς ὑπερασπιστὴς τῆς ζωῆς
ἡμῶν, καὶ ἐν σοὶ ἡ ὑμνησις ἡμῶν διαπυστός. Εἴη τὸ κρα-
τος τῆς βασιλείας σου ἐνλογημένον, καὶ δεδοξασμένον, τῷ
πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ,
καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

Εὐχὴ η'.

Κ Υεὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὴν τῶ ὕπνου ῥαθυμίαν ὑποσκή-
δασας ἀπὸ ἡμῶν, ὁ συγκαλίσας ἡμᾶς ἐκκλησι-
αίᾳ, τῷ καὶ ἐν νυκτὶ ἐπ' αὐτῶν τὰς χεῖρας ἡμῶν, καὶ ἐξο-
μολογεῖσθαι σοὶ ἐπὶ τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου· πρόσ-
διδας τὰς δεινότητας ἡμῶν, τὰς ἐντυφύσεις, τὰς ἐξομολογή-
σεις, τὰς κακουργίας λατρείας· ὁ χαρίζαι ἡμῖν ὁ Θεός,
πίστιν ἀκαταίχυντον, ἐλπίδα βεβαίαν, ἀγάπην ἀνυ-
πόκλετον· ἐνλογησὼν ἡμῶν εἰσοδός, καὶ ἐξόδός, ἀράξας,
ἔργα, λόγους, ἐνθυμήσεις καὶ δὸς ἡμῖν καταστήσαι εἰς τὰς
ἀρχὰς τῆς ἡμέρας, αἰτουῦντας, ὑμνουῦντας, ἐνλογουῦντας τὴν
σὴν ἀφράστου χρηστότητος ἀγαθότητα. Ὅτι ἐνλογηται τὸ
πανάγιόν σου ὄνομα, ὁ δεδοξασαί σου ἡ βασιλεία, τῷ πα-
τρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς
τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

d

d Εὐχὴ θ'.

Ε Ἄμεινον δέσποτα φιλόφρονε ἐν ταῖς καρδίαις
ἡμῶν, τὸ τῆς σὴς θεογνωσίας φῶς ἀκέραιον, καὶ τὰς
ἀρετὰς ἡμῶν ὁφθαλμοὺς διανοίξον, εἰς τὸ τῷ ὑαγγε-
λῶν σου κυρωμάτων κατανόησιν ἐνδεῖς ἡμῖν καὶ τῷ μακα-
ρίῳ σου ἐντολῶν φόβον· ἵνα πᾶσας τὰς σαρκινὰς ἐπιθυ-
μίας καταπατήσῃς, πνευματικὴν πολιτείαν μετέλθω-
μεν, πάντα τὰ πρὸς ἐνείκησιν ἢ πρὸς φροῦντις ἐπαρ-
ταί. Ὅτι σὺ εἶ ὁ ἁγιασμός ἐὶς ὁ φωτισμός ἡμῶν, καὶ σοὶ
ἡ δόξαν ἀναπέμπομεν τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ
πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ, ἐν εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

Euchelog.

strarum in omnibus respiciamus, etiam no-
ctis parte præterita requiem nobis contulisti,
& a lectis excitatos ad cultum venerando
nomini tuo reddendum erexisti: propterea
te Domine rogamus ut gratiam & virtutem
præbeas, ut Christi tui ope, in tremore &
timore salutem nostram operantes, attente
tibi canere, & incessanter orare digni simus.
Recordare Domine eorum qui de nocte te
invocant, exaudi illos, & miserere: & sub
pedibus eorum invisibiles & infestos hostes
contere. Quia tu es rex pacis, & Salvator
animarum nostrarum, & tibi gloriam referi-
mus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui:
nunc & semper, & in sæcula sæculorum.
Amen.

Oratio septima.

Ο Deus & pater Domini nostri Jesu
Christi, qui nos cubilibus erectos, o-
rationis tempore congregasti, in apertione
oris gratiam nobis confer, & grates pro vir-
tute reddendas suscipe: Justificationes tuas
nos doce, quia prout oportet, orare nesci-
mus: nisi tu Domine sancto tuo Spiritu du-
ctor fueris. Rogamus ideo ut si verbo, aut
opere, aut mente, sponte, vel coacte, ad
præsentem usque horam deliquimus; parce,
veniam præbe. Si enim iniquitates obser-
naveris Domine, Domine quis sustinebit?
quia apud te est redemptio, tu solus es san-
ctus adiutor, & potens defensor vitæ no-
stræ, & in te laus omnis nostra consistit.
Sit potestas regni tui benedicta & glorifica-
ta: Patris, & Filii, & sancti Spiritus: nunc
& semper & in sæcula sæculorum. A-
men.

Oratio octava.

Δomine Deus noster qui corpore somni
dissipato, vocatione sancta nos con-
gregas, ut manus in noctibus extollamus,
& super judicia justitiæ tuæ tibi confiteamur:
orationes, congressus, confessiones
nostras, cultus nocturnos suscipe: & incon-
futam fidem, spem firmam, dilectionem si-
ne fictione, nobis largire: ingressus & e-
gressus nostros, actus, opera, sermones,
cogitationes benedic, & laudantes, celebran-
tes, & benedicentes bonitatis tuæ suavitatem,
ad diem principia pervenire concede.

Quia benedictum est sanctissimum nomen
tuum, & glorificatum est regnum Patris,
& Filii, & sancti Spiritus: nunc & semper,
& in sæcula sæculorum. Amen.

Oratio nona.

Ιlluce benigne Domine in cordibus no-
stris divinæ tuæ cognitionis sincero lu-
mine, & in Evangelicæ prædicationis me-
ditationem, oculos nostræ mentis aperi,
& beatorum mandatorum tuorum nobis timo-
rem infige: ut omnibus carnis concupiscen-
tiis conculcatis, officia spiritualia obeamus,
& cuncta juxta beneplacitum tuum cogite-
mus & operemur.

Quia tu es sanctificatio & lumen nostrum,
& tibi gloriam referimus; Patri, & Filio,
& sancto Spiritui: nunc & semper, & in
sæcula sæculorum. Amen.

F

Oratio decima.

Domine Deus noster, qui per poenitentiam hominibus indulgentiam largiris, & agnitionis peccatorum & confessionis locum in David Prophetæ poenitentia ad veniam concedendam demonstras: ipse Domine, secundum magnam misericordiam tuam, & secundum multitudinem miserationum tuarum, nostri in multa delicta lapsorum miserere. Dele iniquitates nostras, quia tibi soli incerta & occulta corda hominum agnoscanti, & peccata condonandi potestatem habenti peccavimus. Corde autem mundo in nobis creato, & spiritu principali in nobis confirmato, Salutaris tui lætitiæ nobis manifesta. Ne projicias nos a facie tua: sed & tibi velut benigno & clementi complaceat, ut usque ad ultimum vitæ halitum Justitiæ hostiam, & oblationem in sanctis tuis altaribus offeramus.

Misericordia, miserationibus & humanitate unigeniti Filij tui, cum quo benedictus es: cum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Oratio undecima.

Deus Deus noster, qui intellectuales rationalesque virtutes tuæ voluntati subijcis, te rogamus & precamur, suscipe nostram & creaturarum omnium pro virtute glorificationem, & conferta bonitatis tuæ nobis munera repende, quia tibi curvatur omne genu cælestium, terrestrium, & infernorum, & omnis spiritus & creatura incomprehensam gloriam tuam celebrat. Tu enim es verus Deus, & valde misericors.

Quia te laudant omnes virtutes cælorum, & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Oratio duodecima.

Laudamus, celebramus, benedicimus & gratias agimus tibi, Deus patrum nostrorum, quod subducta noctis umbra diei lumen nobis iterum ostendisti: verum benignitatem tuam deprecamur, peccatis nostris esto propitius, & magna tua clementia preces nostras suscipe, quia ad te misericordem & omnipotentem Deum confugimus. Fac ut in cordibus nostris verus justitiæ tuæ sol illuceat, mentem nostram illustra, & sensus omnes nostros conserva, ut viam mandatorum tuorum de die decenter percurrentes vitam attingamus æternam, (qui apud te est fons vitæ) & inaccessi luminis fruitionem consequi mereamur. Quia tu es Deus noster, & tibi gloriam referimus: Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper & in sæcula sæculorum. Amen.

Deinde magnam Collectionem recitat.

In pace Dominum precemur.
Pro superna pace.
Pro pace totius mundi.
Pro sancta hac domo.
Pro Archiepiscopo nostro N.
Pro civitate hac.
Pro aeris temperie.
Pro navigantibus, iter agentibus.

Εὐχή ι.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὴν ἡμῶν μετανοίας ἀφίστην τοῖς ἀνθρώποις δαρῆσάμενος, καὶ τόπον ἡμῖν ἐπιγνώσεως ἀμαρτημάτων, καὶ ἐξομολογήσεως, τὴν τῆς προφητείας Δαβὶδ μετάνοιαν, πρὸς συγχώρησιν ὑποδείξας· αὐτὸς δέωσται, πολλοῖς ἡμᾶς, καὶ μεγάλους περιπεπλοκέντας πλημελήμασιν ἐλέησον καὶ τὸ μέγα σου ἔλεος, καὶ καὶ τὸ πλῆθος τῶν κτηρῶν σου ἐξάλειψον τὰ ἀνομήματα ἡμῶν, ὅτι σοὶ ἡμάρτημεν Κύριε, τῇ καὶ τὰ ἀδύνατα, ἐκρύψαμε τῆς καρδίας τῆς ἀνθρώπων γνώσκοντι, καὶ μόνῳ ἔχοντι ἐκσίσταν ἀφίναί ἀμαρτίας. καρδίαν δὲ καθαράν κτίσας ἐν ἡμῖν, ἐκ πνεύματι ἡγεμονικῶς ἐκείνης ἡμᾶς, καὶ τὴν ἀγαλλίασιν τῆς σωτηρίας σου γνωρίσας ἡμῖν, μὴ δόπορρίψῃς ἡμᾶς ὑπὸ τῆς προσώπῃ σου· ἀλλ' ἐξορκίσσον ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλεάνθρωπος, μέχρι τῆς ἐσχάτης ἡμῶν ἀναπνοῆς, προσφέρῃν σοὶ θυσίαν δικαιοσύνης, καὶ ἀναφοράν ἐν τοῖς ἁγίοις σου θυσιάζουσιν. Ἐλπίει καὶ οἰκτιρμῶν καὶ φιλεάνθρωπία τῆς μοτογενῆς σου ὑμῶν, μετ' ἐξέλογησός ἐι, σωτὴρ παναγίῃ, καὶ ζωοποιῶ καὶ ἀγαθῶν σου πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εὐχή ια.

Ο Θεὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὰς νοεράς καὶ λογικάς ὑποσπασάμενος δυνάμεις τῆς σφῆς διελήματι, σὺ δέωσται καὶ σὲ ἐκτεύομεν, πρὸς δέξι ἡμῶν καὶ τῆς κτισμάτων σου πάντων, τὴν καὶ δυνάμιν δόξολογίαν, καὶ ταῖς πλεσίαις τῆς σφῆς ἀγαθότητος ἀντάμεναι δωρεαῖς. ὅτι σοὶ κάμπτεται πᾶν γόνυ ἐπερανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταιχθονίων, καὶ πᾶσα πνοὴ καὶ κτίσις ὑμνεῖ τὴν ἀκατέληκτον σου δόξαν. μένος γὰρ εἶ Θεὸς ἀληθινός καὶ πολέμιος. Ὅτι σὲ αἰνεῖσι πᾶσαι αἱ δυνάμεις τῆς ἐρανῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπουσι, τῇ πατρὶ, καὶ τῇ ὑμῶν, καὶ τῇ ἀγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εὐχή ιβ.

Α Ἰνῶμεν, ὑμνῶμεν, ἐξομολογῶμεν, καὶ εὐχαριστοῦμεν σοὶ ὁ Θεὸς τῇ πατέρῃ ἡμῶν, ὅτι παρήγαγες ἡμᾶς ἐκ τῆς κοιλίας σου, καὶ ἐδείξας ἡμῖν πάλιν τὸ φῶς τῆς ἡμέρας· ἀλλ' ἐκτεύομεν καὶ σὴν ἀγαθότητα, ἵνα ἀδύνηται ταῖς ἀμαρτίαις ἡμῶν, καὶ πρὸς δέξις τὴν ἐκσίστην ἡμῶν ἐν τῇ μεγάλῃ σου ἐυσπλαγχνίᾳ· ὅτι πρὸς σὲ καταφεύγομεν, καὶ ἐλεήμονα καὶ πατοδύναμον Θεόν. λάμβανον ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, ἡ ἀληθινὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης σου. φωτίσον τὸ νοῦν ἡμῶν, καὶ τὰς αἰδήσεις ὅλας ἐκτελέησον, ἵνα ὡς ἐν ἡμέρᾳ ἐκζητήσας περιπατοῦντες τὴν ὁδὸν τῆς ἐντολῶν σου, καταστήσωμεν εἰς τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, (ὅτι παρὰ σοὶ ἐστὶν ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς) καὶ ἐν δόξα λαύσει γενέσθαι καταξιοθῶμεν τῆς ἀπορίτης φωτός. Ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῇ πατρὶ, καὶ τῇ ὑμῶν, καὶ τῇ ἀγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εἴτα λέγει τὴν μεγάλην συναπτὴν.

Εν εἰρήνῃ τῇ Κυρίᾳ δεηθῶμεν. Ὑπὲρ τῆς ἀνωθεν εἰρήνης. Ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τῆς σύμπαντος κόσμου. Ὑπὲρ τῆς ἀγίας οἰκίας. Ὑπὲρ τῆς ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν. Ὑπὲρ τῆς πόλεως παύσης. Ὑπὲρ εὐκρασίας αἱμάτων. Ὑπὲρ πλεόντων, ὁδοιπορούντων.

Τὸν τὴν ῥύθῃναι ἡμᾶς διὰ πάσης.
 Ἀντιλαβῆ, σῶσον, ἐλέησον, καὶ
 τῆς πασαγίας ἀχράντη.

- Εκφώνως. Ὅτι ἀρέπεις τοὶ πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ
 προσκυύσεις. Μετὰ δὲ τὴν ἐκφώνησιν, ἑλίσσεται τὸ,
 17 17 Ὁὗς Κύριος. Εἶτα τὸ τροπάριον ἡ Κυριακῆς, εἴπερ
 τύχη, ἐκ δούτερον, εἴπειτα τὸ τροπάριον τῆς καὶ τὴν ἡμέραν
 ἁγίου, εἴπερ ἐστὶν ἑορτάσιμος. Εἰδ' οὖν, τὸ α'. τῆς ἡχού.
 18 Μετὰ δὲ τῆτο. 18 Ἡ σωματικὴ σιχολογία. Μετὰ δὲ τὴν
 συμπλήρωσιν τῆς σιχολογίας. Ποιεῖ ὁ ἱερεὺς. 19 Μι-
 19 κρὰν σωμαπτήν. Ἐτι καὶ ἐστὶν εἰρήνη. Ἀντιλαβῆ, σῶ-
 σον, ἐλέησον. τῆς πασαγίας ἀχράντη. Ἐτι καὶ ἐστὶ. Ὅτι
 20 21 σὺν τὸ κράτος. Μετὰ τὴν β'. σιχολογίαν. Ἐτι καὶ ἐστὶ. ἐκ-
 φώνως. Ὅτι ἀγαθός. 20 Μετὰ τὸν ἁμῶν, 21 καὶ τὰ
 ὑλογητάρια. Εκφώνως. Ὅτι ὑλογηταί σου τὸ ὄνομα
 καὶ διδοῦσαι σου ἡ βασιλεία τῶ πατρός καὶ τῶ υἱοῦ, καὶ
 τῶ ἁγίου πνεύματος, νῦν καὶ αἰεὶ, ἕως τῶς αἰῶνας τῶν
 αἰῶνων. Ἀμήν.
 22 23 22 Ἡ ὑπακοή. 23 Οἱ ἀναβαθμοὶ τῆς ἡχού. Προ-
 κείμενον ἀνασάσιμον. ὁ δὲ. Τῶ Κυρίου δεινῶν.
 ὁ ἱερεὺς ἐκφώνως. Ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ ἅ-
 24 γίοις ἐπαναπαύει. 24 Τὸ, πᾶσα προή. καὶ μὴ τῆτο,
 25 ἐκφώνως ὁ διάκονος. 25 Καὶ ὑπὲρ τῶ καταξωθῆναι.
 26 Καὶ λέγει 26 τὸ ἑωθινὸν ὑαγγέλιον, εἴπερ τύχη κυ-
 27 ριακῇ Εἰς ὅπως. Ἀνασάσιν Χριστῶ. 27 Καὶ ὁ γ'. Μετὰ
 δὲ τὸν ἀσπασμὸν τῶ ὑαγγελίῳ, λέγει ὁ διάκο-
 νος.

Σὺ ὦσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου, ὃ ὑλόγησον τὴν
 κληρονομίαν σου, ἐπίσκεψαι τὸν κόσμον σου ἐν
 ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς. Ὑψωσον χεῖρας Χριστιανῶν ὁρθόδο-
 ξων, καὶ καταπεμψόντες ἡμᾶς τὰ ἐλεῖν σου τὰ πλάσια.
 ἀρεβείας τῆς πασαχράντη διασποῆς ἡμῶν Θεοτόκου καὶ
 ἀειπαρθένου Μαρίας διώκει τὴν τιμὴν καὶ ζωοποιῶν σῶ-
 ρα προσάσιν τῶν τιμῶν ἐπερανίων διώκειων ἀσπα-
 μάτων τῶν τιμῶν ἐνδόξων ἀποφῆται ἀποδόμῃ καὶ Βαπτί-
 σμῃ Ἰωάννου τῶ ἁγίῳ ἐνδόξων, καὶ πασδύμων Ἀπο-
 στόλων τῶ ἁγίῳ ἐνδόξων καὶ καλλιπῶν μαρτύρων.
 καὶ τὰ λοιπὰ πάντων, ὡς ἐν τῇ λιτῇ γέγραπται. εἶτα
 λέγει ὁ ἱερεὺς. Εκφώνως. Ἐλεῖν καὶ οἰκτιρμοῖς, καὶ φι-
 λανθρωπία τῶ μονογενῆς σου υἱοῦ, μετ' ὃ ὁλόγητος εἶ,
 σὺ τῶ πασαγίῳ, καὶ ἀγαθῶ, καὶ ζωοποιῶν σου πνεύματι,
 οὖν, καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τῶς αἰῶνας τῶ αἰῶνων. Ἀμήν.

- 28 Καὶ ἀρχόμεθα τῶ κατόνῳ. Τῶ ἀνασάσιμῳ, σῶ-
 29 ρα ἀνασάσιμῳ τῆς Θεοτόκου. 29 Καὶ τῶ μὴναι. Ἀπὸ
 γ'. ὡδῆς, Ποιεῖ ὁ ἱερεὺς μικρὰν σωμαπτήν. Ἐτι καὶ
 ἐστὶ. Ἀντιλαβῆ. τῆς πασαγίας. Εκφώνως. Ὅτι σὺ
 30 εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν. 30 Εἶτα τὸ κάθισμα, τῶ μὴναι.
 Ἀφ' ὅ. Σωμαπτή. Ἐτι καὶ ἐστὶ. Ἀντιλαβῆ. τῆς πασα-
 31 γίας. Εκφώνως. Σὺ γὰρ εἶ ὁ βασιλεὺς. 31 Τὸ κοινά-
 32 κιον 32 καὶ ὁ οἶκος. Καὶ ἀνάγνωσις 33 εἰς τὸ σωμαξά-
 ριον. Ἀπὸ δ'. ὡδῆς. Σωμαπτή. Ἐτι καὶ ἐστὶ. Ἀντι-
 33 λαβῆ. τῆς πασαγίας. Εκφώνως. Ὅτι σὺ αἰνῶσι πᾶ-
 σαι αἰδιώμεις τῶ ἑρανῶν. Εἶτα τὸ. Ἁγίος Κύριος ὁ
 34 Θεός. 34 Τὸ ἀνασάσιμον ἐξαποσειλάειον. Καὶ τῶ α'-
 35 36 γιν, ἐν ἑορτάζεται. 35 Εἰς τῶς αἰῶνας. 36 Στιχηρὰ ἀνασά-
 σιμα δ'. Καὶ ἀνατολικά γ'. Λέγομεν ὃ εἶχες δύο. εἶ-
 χος α'. Ἀνάσθι Κύριε ὁ Θεός μου. σιχ. β'. Εξομολογή-
 37 σομαί σοι Κύριε, Δόξα. τὸ ἑωθινόν. Καὶ νῦν 37 Ὑπε-
 38 ρόλογημένη. 38 Δοξολογία μεγάλη. Λέγομεν τὸ
 παρὲν τροπάριον. Εἰς ἡχον β'. Ἰωάννου τῶ Δαμα-
 Eucholog.

Ut ab omni calamitate liberemur.
 Suscipe, salva, miserere.
 Sanctissimæ, illibatæ.

Exclamando. Quia convenit tibi omnis gloria, honor & adoratio. *Post exclamatio- nem vero canitur:* Deus Dominus. *Tum ve- ro si dominica fuerit, ejusdem Modulus bis dicitur: vel si festus est dies illius sancti cui dicatus est. Sin vero primum Toni.* *Post hæc vero.* *Versuum Davidicorum recitatio consueta.* *Et psalmodia hujusmodi completa.* *Habet sacerdos minorem collectam.* *Adhuc & iterum in pace.* *Suscipe, salva, miserere.* *Sanctissimæ, illibatæ.* *Adhuc & iterum.* *Exclamando.* Quia tua est potestas. *Post secundam autem Versuum Davidicorum recitationem.* *Adhuc & iterum.* *Exclamando.* Quia bonus. *Post psalmum.* *Beati immaculati, & benedictiones.* *Exclamat.* Quia benedictum est nomen, & glorificatum est regnum: Patris, & Filii, & Spiritus sancti: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Auditio attenta. *Graduales Toni.* *Propos- tum resurrectionem Christi commemorans.* *Diaconus.* Dominum precemur. *Sacerdos ex- clamando.* Quia sanctus es Deus noster, & in sanctis requiescis. *Omnis spiritus.* *His peractis exclamat Diaconus.* Et ut digni si- mus. *Et matutinum.* *Evangelium recitat, si Dominica fuerit. Deinde sic.* Christi resurre- ctionem. *Et psalmum quinquagesimum.* *Et salutato Evangelio, dicit Diaconus.*

Salva Deus populum tuum, & benedic hereditati tuæ, in misericordia, & miserationibus mundum tuum visita, Christianorum cornu extolle, & locupletem tuam misericordiam ad nos mitte. Interventu illibatæ dominæ nostræ Deiparæ & semper Virginis Mariæ, virtute pretiosæ & vivificæ crucis, protectionibus venerandarum cælestium virtutum incorporearum, venerandi gloriosi Prophetæ præcursoris & Baptistæ Joannis, sanctorum gloriosorum & percelebrium Apostolorum, sanctorum gloriosorum & victoriis inclutorum Martyrum. *Et reliqua horum, prout in supplicatione scribitur. Deinde sacerdos dicit.* *Exclamando.* Misericordia, & miserationibus, & humanitate unigeniti Filii tui: cum quo benedictus es, cum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Et incipimus Canones Resurrectionis, Resurrectionis simul & crucis, & Deiparæ, & Officii mensuri. *A tertio Cantico, minorem Collectam recitat Sacerdos.* *Adhuc & iterum.* *Suscipe.* *Sanctissimæ.* *Exclamando.* Quia tu es Deus noster. *Deinde Sessio, ex officio mensurio.* *A sexto etiam Cantico, Collecta.* *Adhuc & iterum.* *Suscipe.* *Sanctissimæ.* *Exclamando.* Tu enim es rex. *Breviculus.* *Et ades.* *Et e vitis sanctorum lectio.* *A nono Cantico. Collecta.* *Adhuc & iterum.* *Suscipe.* *Sanctissimæ.* *Exclamando.* Quia te laudant omnes virtutes cælorum. *Deinde.* *Sanctus Dominus Deus.* *Amandatorium resurrectionis.* *Et sancti si de eo celebratis agatur.* *Ad Laudes.* *Versus resurrectionis aquatur.* *Et aurora tres dicimus: & Davidis Versiculos duos.* *Versiculus primus.* Exurge Domine deus meus. *Versiculus secundus.* Confitebor tibi Domine &c. *Gloria.* *Matutinalis modulus.* *Et nunc.* *Super omnes benedicta.* *Gloria in excelsis.* *Dicimus & præsentem modulum Joannis Damasceni. Te- no secundo.*

F ij

Vinculis inferni ruptis, exurgens e tumulo; mortis sententiam solvisti Domine, & omnes inimici laqueis eripuisti: conspicuusque iterum Apostolis factus ad prædicandum eos misisti, & per eisdem pacem mundo dedisti, solus valde misericors.

Sciendum præsentem modulum tono primo, quarto, & obliquo quartæ decantari, reliquis autem tonis alium hunc Resurrectionis ejusdem auctoris,

Hodie mundo salus facta est, e tumulo exurgenti & auctori vitæ cantemus: morte etenim ipsa morte devicta, victoriam nobis contulit & magnam misericordiam,

Mox si adsit Diaconus, præsentem orationem dicit. Misere nostri Deus, secundum magnam misericordiam tuam. Adhuc rogamus pro fratribus nostris. Adhuc rogamus pro beatis benefactoribus. Adhuc rogamus pro misericordia, vitæ, pace, *Sacerdos.* Quia misericors, & hominum amator Deus existis, *Diaconus.* Matutinam nostram orationem Domino compleamus. Suscipe, salva, misere, & conserva, Diem omnem perfectum, pacificum, Angelum pacis fidelem, ducem & custodem. Veniam & remissionem peccatorum & delictorum.

Bona & animabus nostris utilia, Reliquum vitæ nostræ tempus.

Christianos vitæ nostræ fines, Sanctissimæ, illibatæ, super omnes benedictæ. *Exclamanda.* Quia Deus misericordiæ, & miserationum. Pax omnibus: Capita nostra Domino inclinemus,

Domine sancte, qui in excelsis habitas, & humilia respicis, qui perspicacissimo oculo creaturam omnem circumlustras, tibi cervices cordis & corporis inflectimus, & rogamus te, manum tuam invisibilem de sancto habitaculo tuo extende, & benedic nos omnes, & si in aliquo sponte aut coacte deliquimus, ut bonus & clemens Deus condona, & terrestria supra munda: naque nobis dona tua concede.

Exclamanda. Tuum enim est misereri, & salvare nos.

Deinde Diaconus, Sapientia, Qui est benedictus Christus Deus noster. Venite prociadamus. Et dicitur Horatione prima, & sit dimissio.

σκληρῶ. Αναστὰς ἐκ τῆς μνήματος, καὶ τὰ δεσμά διαρρήξας τῷ ᾄδῃ, ἔλυσας τὸ κατάκρημα τῷ θανάτῳ Κύριε, πάντες ἐκ τῆς παγίδων τῷ ἐχθρῷ ῥυσάμενος· ἐμφανίσας δὲ αὐτὸν τοῖς Ἀποστόλοις σου· ἐξαπέστειλας αὐτὸς ἐπὶ τὸ κήρυγμα, καὶ δι' αὐτῶν τὴν εἰρήνην σου παρέχεις τῇ οἰκουμένῃ, μοι πολυέλεε. Ἰστέον δὲ ὅτι τὸ παρὸν τροπῶμεν, λέγεται εἰς τὸ α', ὕχον, εἰς τὸν δ'. Ἐἰς τὸν πλ.δ', εἰς δὲ τὸς λοιπὸς, τὸ παρὸν ἀναστασίμων τροπ. Τῇ αὐτῇ. Σήμερον σωθεῖα τῇ κόσμῳ γέγονεν, ἁσωμεν τῇ ἀναστάσει ἐκ τῆς αἰχμῆς τῆς ζωῆς ἡμῶν. καθελὼν γὰρ τῷ θανάτῳ τὸν θάνατον, τὸν νίκος ἔδωκεν ἡμῖν, ἔτι μείζων ἔλεος.

Εἴτα λέγει ὁ διάκονος, ἑπὶ τῇ τύχῃ, τὴν ἐκτενῆ. Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς καὶ τὸ μέγα ἔλεός σου. Ἐπὶ δέομεθα ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν. Ἐπὶ δέομεθα ὑπὲρ τῶν μακαρίων κτητόρων. Ἐπὶ δέομεθα ὑπὲρ ἐλέης, ζωῆς, εἰρήνης. ὁ ἱερεὺς. Οἱ ἐλεῖ μὲν καὶ φιλεῖ ἀνθρώπος Θεὸς ὑπάρχεις. Πληρώσωμεν τὴν ἐωθινὴν δέησιν ἡμῶν τῇ Κυρίῳ. Ἀντιλαβῶ, σῶσον, ἐλέησον, καὶ θαυμάζον. Τὴν ἡμέραν πᾶσαν, τελείαν, ἁγίαν, εἰρηνικὴν. Ἀγγελοὺς εἰρήνης, πιστὸν, ὁδηγόν, φύλακα. Συγγνώμην, καὶ ἀφῆσιν τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ τῶν πλημμελημάτων.

Τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.

Τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν.

Χειριστὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν.

Τῆς παναγίας, ἀχράντης, ὑπεράλογον ἡμέρας.

Εκφώνως. Οἱ Θεὸς ἐλέης, οἱ κτιρῶν.

Εἰρήνη πᾶσι. Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῇ Κυρίῳ κλίνειμεν.

Κτεν ἅγιε, ὁ ἐν ὑψόλοις κατοικῶν, καὶ τὰ πεπεισμένα ἐφορῶν, καὶ τῇ πατερφορῇ σου ὁματι ἐπιβλέπων ἐπὶ πᾶσιν τὴν κτίσιν· σοὶ ἐκκλινάμεν τὴν αὐχένα τῆς καρδίας ἑκ τῆς σῶματος, καὶ δέομεθα σου, ἔκτεινον τὸν χεῖρά σου ἢ ἀόρατον ὅς ἡ γὰρ κατοικημένη σου, ἔκλογονσον πάντας ἡμᾶς, καὶ εἴ τι ἡμάρτομεν ἐκασίως ἢ ἀκασίως, ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλεῖ ἀνθρώπος Θεὸς συγχώρησον, δωρήμενος ἡμῖν, τὰ ἐγκόσμια καὶ ὑπερέγκόσμια ἀγαθὰ σου.

Εκφώνως. Σὺ γὰρ εἰς τὸ ἐλεῖν ἔσῳζεν ἡμᾶς.

Εἴτα ὁ διά. Σοφία. Ὁ ὢν ἐυλόγητος Χειρὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν. Δεῦτε προσκυνησώμεθα. 39 καὶ ἡ πρώτη ὥρα, καὶ ὁ πῶλος.

VARIÆ LECTIONES IN OFFICIUM

L A U D U M.

- a **Α** Κολεδία ᾠδῶν.) Præmittunt huic officio M. S. Barberinum & Cryptoferratense alia duo: unius titulus est: *εὐχὴ καὶ παννυχίδα* cum longiores in magnis solemnitatibus producuntur vigilæ. Moxque sequuntur, *εὐχὴ ἀντιφώνη πρῶτη καὶ παννυχίδος*, *εὐχὴ ἀντιφ. β'*, *εὐχὴ ἀντιφ. γ'* *εὐχὴ τῆς ἀπολύσεως τῆς παννυχίδος*, & *εὐχὴ τῆς κεφαλαιώσεως*. Alterius est, *εὐχὴ μισοσυνεχτικαί*, quæ consuetarum matutinarum precum sunt propriæ; & subditur, *εὐχὴ ἀντιφώνη πρῶτη*, *εὐχὴ ἀντιφ. β'*, *εὐχὴ ἀντιφ. γ'*, *εὐχὴ δ'*, ἢ ἀπολύσεως. At cum officia τῆς παννυχίδος, vel solitum μισοσυνεχτικῶν, in nullo edito Euchologio reperiantur, Orationes eorum e M. S. non est cur huc transferamus. Omittunt autem M. S. cuncta titulum hunc *Ακολουδία*, &c. & merito: sunt namque Euchologica, & non nisi *εὐχὴς* debent continere. Hoc itaque solum pacto scribunt. *εὐχὴ εὐδινὴ πρῶτη*. id est τῷ ᾄδῳ.
- b *Εὐχὴ β'*.) Ubi solum in orationum titulis edita ponunt *εὐχὴ β'*, *εὐχὴ γ'*, &c. M. S. addunt, *εὐχὴ εὐδινὴ β'*, *εὐχὴ εὐδινὴ γ'*. Atque ita in sequentibus cunctis.
- c *Εὐχὴ ζ'*.) Legit Cryptæ Ferratæ codex, *εὐχὴ τῇ Εὐαγγελίῃ τῷ ᾄδῳ*, quia tunc legitur Evangelium.
- d *Εὐχὴ ἑννάτη*.) Legunt M. S. *εὐχὴ τῇ ε'*, *ἑννάτη*, quia tunc psalmus quinquagesimus recitatur.
- e *Ἀσμελὺν δέσωτα*.) Hujus Orationis vice M. S. eadem sequentem habent *Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ᾄδῳ*, quæ nona oratio est apud illa.

(Ευχή κ') Legunt M. S. ευχή ι. ἡς τὴς αἰνῆς. sequiturque ubique oratio Ὁ Θεός, ὁ Θεός ἡμῶν, ὁ τὰς
 πατρὶς, &c. & post hujus Orationis finem Cryptoferratenfis codex monet. Ἰστέον ὅτι οἱ τ' ὁρῶν κατη-
 χύμενοι εὐδύποτοι ἄλλοτε γίνονται, αἱ μὲν ὅτε ψάλλοντα τὰ ὑβ' ἀποκρίματα. Sciendum in laudibus Catechu-
 menos usquam exire, nisi cum canuntur duodecim proposita. Quando vero fiant catechumeni cla-
 rius supra exposuimus; Barberinum autem quondam S. Marci Euchologium subdit post 10. ora-
 tionem.

Εὐχὴ κατηχουμένων, γινομένης εἰσόδου μετὰ τὸ τελεσά-
 γιον, ἢ λεγομένη ἀποκρίμενη. Εἴτα μετὰ τὸ λοιπὸν
 πύει ὁ διάκονος, ἢ ἄλλος ποιουῦντος τὴν τ' κατηχουμέ-
 νων εὐχὴν, ἐπύχεται ὁ ἱερεὺς.

*Oratio Catechumenorum, cum post Tersanctum
 Hymnum celebratur Ingressus: & dicitur
 propositum. Post hæc, preces proprias ha-
 bet Diaconus: & alio Catechumenorum o-
 rationem dicente precatur Sacerdos.*

Εὐλόγησον καὶ τοὺς Κύριε τὰς δούλους σου τὰς κατη-
 χύμενας, ἃς ἐκαλῆσω κλήσει σου ἁγία ἐπὶ τὸ
 θαυμαστὸν φῶς τ' σὴς ἐπιγνώσεως· καὶ δὸς αὐτοῖς ἐπι-
 γνώμην πρὸς ὧν κατηχῆται ἐγένετο, λόγων ἀσφάλειαν
 αὐτοῖς χάρισται, ἐμπλησον πνεύματος ἁγίου εἰς τὸ γέ-
 νεισθαι αὐτὰς ἀπόβητα σὺ τ' ἀληθινῶς ποιμένες, ἵσ-
 φραγισμένα τῇ σφραγίδι τ' ἁγίου σου πνεύματος, ὅπως
 μέλη τίμια γίνωνται τῷ σώματι τ' ἐκκλησίας σου, καὶ
 καταξιώσῃ καὶ ἐν τῇ μέλλοντι αἰῶνι πᾶς μακαρίας
 ὁποῦς ἐλπίδος, ἐν τῇ βασιλείᾳ τ' ὑψαίων. Ἐκφώνως.
 Ἰνα καὶ αὐτοὶ σὺν ἡμῖν. ut in Liturgia Chrysostomi.

Benedic etiam nunc Domine servos tuos
 Catechumenos, quos vocatione tua
 sancta ad agnitionis tuæ lumen vocasti: da
 illis ea percipere quorum auditores facti
 sunt, verborum firmitatem illis tribue, san-
 cto Spiritu adimple illos, ut tui veri pasto-
 ris oves, sancti tui Spiritus signo notatæ,
 & corporis Ecclesiæ tuæ membra pretiosa
 fiant: & in futuro sæculo vere beata spe
 digni habeantur.

Exclamando. Ut & ipsi nobiscum, &c.

Εὐχὴ πιστῶν ἀρώτων.

Oratio fidelium prima.

Κτελε, Κύριε, σὴ ἐστὶν ἡ ἡμέρα, ἢ σὴ ἐστὶν ἡ νύξ,
 καὶ σὺ κατηρτίσω φαῦσιν καὶ ἡλίον: σὺ ἐποίησας
 πάντα τὰ ὠραία τ' γῆς, καὶ σὺ δέομεθα σπουδαίετοι τῷ φω-
 τὶ πᾶς ἡμέρας τὰ πλάσιά σου ἐλεῆν ἐπὶ τὴν ταπεινωσύνην
 ἡμῶν· χαλεπὴν θέρωσον ἡμᾶς ἀπὸ σκιάς καὶ σκότους θανά-
 τος, καὶ πάσης ἐπιβουλῆς καὶ τέχνης τῶν πονηρῶν. Ὅτι ἡγία-
 σαι, καί.

Domine, Domine, tuus est dies, & tua
 est nox, tu condidisti auroram & so-
 lem: tu cunctos terræ montes operatus es,
 rogamus te, simul cum diei luce, copiosæ
 tuæ miserationis super humilitatem nostram
 radios emitte: & ab omni umbra tenebris-
 que mortis, & cunctis insidiis malignique
 astutiis nos eripe. Quia sanctificatum est,
 &c.

Εὐχὴ πιστῶν β'.

Oratio fidelium secunda.

Τῇ διατάξει σου Κύριε διαμένει ἡμέρα, καὶ σὺ ὕμνῃ
 πᾶσα ἡ δυνάμις τ' ὑψαίων, καὶ σὺ προσκυνοῦν πᾶ-
 σα ψυχὴ καὶ δυνάμις δοξολογῶσα καὶ δέομεθα σου, χάρι-
 σαι ἡμῖν ἡμέρας πᾶσας εἰρηνικὴν ἐκτελεῖσαι ἐν πολιτείᾳ
 ἁγνῇ, ἐν ζωῇ εὐαρίσῃ, ἐν καρδίᾳ καθαρᾷ· ἵνα τῶν σῶν
 εὐεργεσιῶν ἀπολαύοντες ἀξιώσῃμεν ἐν παντὶ καιρῷ ἀκα-
 τακρίτως εὐλογεῖν τὴν σὴν θεότητα.

Ordinatione tua Domine perseverat dies
 & te virtus omnis cælorum celebrat,
 & te omnis anima pro viribus laudans a-
 dorat: rogamus te, diem omnem in con-
 versatione pura, in moribus tibi placitis,
 in corde sincero transfigere concede, ut tuis
 beneficiis usi tuam Deitatem innoxie collau-
 dare digni simus.

Ὅτι ἀρέσκει σοὶ πᾶσα δόξα.

Quia convenit tibi omnis gloria, &c.

Εὐχὴ, ἡγουμένου ἀπολύσεως.

Oratio, hoc est dimissio.

Ἀἰνῶμεν, ὑμνῶμεν Ut supra.
 Καὶ τὴν διακόνου λόγοντος. Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῇ
 Κυρίῳ κλίνειτε.
 Επύχεται ὁ ἱερεὺς.
 Κύριε ἄγνος ἐν ὑψηλοῖς, &c. Ut sup.

Laudamus, celebramus, &c.
 Et Diacono dicente. Capita vestra Domino
 inclinate.
 Subjungit orationem sacerdos.
 Domine sancte, qui in excelsis, &c.
 Reliqua supra in hoc Officio nostra in
 mediis nostris...

Α Κολυβία τῷ ὁρῶν.) Quotidiana laudum divinarum officia a vigiliis nocturnis, *τεσονυκτικῷ* nomine dictis, auspicantur Græci, ut profunda semper nocte decantatis, & ut idὸς ὁ νυμφίος ἐρχεται ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτός, καὶ μακάριος ὁ δούλος οὗτος ἤρῃσι γρηγορήτα, verba tenebrarum discutientia torporem, resonant. Μεσονυκτικῶν aliud Officium ὁρῶν, sub adventu lucis persolvendum, Latinisque nostris Laudibus æquandum jungitur: cujus idcirco *ἀκολουθία series*, in hoc volumine locum habet, eo quod *ἁγίας preces* complectatur plures, non nisi in Euchologio, Græco Sacramentario preponendas: sicut in Latino Gregorii tum *Matutinales* Orationes, tum aliæ ad *Matutinos*, id est, *Laudes* sive *luciscente die*, pertinentes, propriam sedem repperunt.

2 *Εὐλογησαντος τῷ ἱερέως.*) Prout a divini auxilii invocatione, & ab coeternæ Trinitatis gloria coequali celebranda, officia quæque Latini exordiantur; ab usitatis pariter sibi precum benedictionumque formulis, quas *δείξωσι προίμια*, & *προτελεστικὰς ἁγίας* nuncupant, sua incipiunt Græci. Prima omnium est hæc Sacerdotis benedictio, cum ait *Ἀλογητός ὁ Θεὸς ἡμῶν· πάντοτε νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ ἡς τὰς αἰῶνας ἢ αἰώνων.* propterea *Ἀλογεῖν*, & *πικρὴν Ἀλογητόν*, pro eodem in hoc volumine scribitur.

3 *Τὴν τρισαγίαν.*) A repetita ter voce, ἅγιος Hymnus est *τρισαγίος* dictus, ἅγιος ὁ Θεός, ἅγιος ἰσχυρός, ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς, de quo latius alibi.

4 *Παναγία τριάς.*) Addendum ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε ἰλάσθητι ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν. *δέσποτα συγχώρησον ταῖς ἐνομίαις ἡμῶν.* ἅγιος ἐπίσκοπε καὶ καὶ ἰάσαι τὰς ἀδυναμίας ἡμῶν, ἱναὶν τὸ ὄνοματός σου.

5 *Πάτερ ἡμῶν.*) Oratio Dominica.

6 *Ὅτι σὺ εἶ.*) Exorismus est, sive conclusio præcedentis orationis *παναγία τριάς*, & sic se habet *ὅτι σὺ εἶ ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δυνάμις καὶ ἡ δόξα· τῷ πατρί, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ καὶ ἡς τὰς αἰῶνας ἢ αἰώνων.*

8 *Τὰ τροπάρια.*) Vocem *τροπᾶριον* commodius alibi explicamus. Tria vero illa hic dici præscripta, sunt *ὁσόν Κύριε ἢ λαόν σου*, & *Deum creatorem* invocant, ὁ ὕψιστος ἐν τῷ σαυρῷ, Verbum incarnatum interpellat: & tandem *patrocinium B. Virginis* implorat tertius *Modulus προσασία φοβερά.* Illis porro admiscetur *δοξολογία*, *Gloria Patri*, &c. a qua, ut laudes a nobis prolatae vere divinæ censeantur, officia cuncta auspicari debemus: ait *Cabasilas* in *Mytagogia*.

8 *Σέσον Κύριε τὸν λαόν σου.* Ex Horologio (sic diurnarum horarum librum, sive *Diurnale* Græci vocant) addendum. καὶ Ἀλόγησον τῷ κληρονομίαν σου, νίκας βασιλεύσει καὶ βαρβαρὸν δαυρήμενος, & τὸ σὸν φυλάττων διὰ τῷ σαυρῷ σου, πολίτευμα.

9 *Δόξα.*) Huic voci solitarie positæ, quæ sequuntur, mente sunt annexenda. *πατερ, καὶ υἱ, καὶ ἁγίῳ πνεύματι.*

10 *Ὁ ὕψιστος ἐν τῷ σαυρῷ.*) Ut integrum Modulum habeas, adde *ἐκκσίως τῇ ἐπαγγελίᾳ σου καὶ τῇ πολιτείᾳ τῆς οἰκτιρῆσεως σου δώρησαι* *Χεῖρὶ ὁ Θεός, ὑψίστος ἐν τῇ δυνάμει σου πτωχοῖς σε ὑμνοῦντας, νίκας χορηγῶν αὐτοῖς καὶ τῷ πολέμῳ· τῷ συμμαχίαν ἔχοντι τῷ σῶν, ὅπλον ἐρήνης, ἀντήτητον τρόποιον.*

11 *Καὶ νῦν.*) Sequentia simul intellige. καὶ αἰ, καὶ ἡς τὰς αἰῶνας ἢ αἰώνων. Atque ut vides in hymno glorificationis consubstantialis & coeternæ Trinitatis, Græci non recipiunt verba: *Sicut erat in principio* (incaute licet contrarium asserat *Durantus* lib. 3. cap. 15.) quæ in Concilio Vasensi sub Julio Pontifice, & Constantio Imperatore celebrato, primum lecta, Latinis etiam primum tradita videntur, post habitum Nicææ Oecumenicum Concilium: in quo, ex Hieronymo in epist. ad Da-

masum memoratus hymnus, *Gloria Patri*, in Ecclesiam fuit inductus.

12 *Προσασία φοβερά.*) Ex Horologio adjungendum, καὶ ἀκαταίχυντε, μη παρὲς ἀγαθῆς τῆς ἡμῶν, πανύμνητε Θεοτόκε· στήθεζον ὁρδοδόξαν πολιτείαν· σῶζε ἡς ἐκείνους βασιλεύων, καὶ χορηγεῖ αὐτοῖς ἡρανοδὸν τῷ νίκῳ· διότι ἔτι καὶ Θεὸν, μόνῃ εὐλογημένην.

13 *Ελέησον ἡμᾶς.*) Reliquia hujus deprecationis, sicut & sequentis, suggeret infra liturgicus codex.

14 *Ἀγόμεν ἢ ἐξάψαλλον.*) Laudum sex Psalmos.

15. *Μετὰ τὴν τριῶν ψαλμῶν.*) Tertium videlicet, sextum, & sexagesimum secundum.

16 *Τὰς ὕψας τῷ ὁρῶν.*) *Εὐδινὰς* apud plerisque auctores vocatas: hisque lectis, tres alii Psalmi recitantur: octogesimus septimus, centesimus secundus, & centesimus quadragesimus secundus. Et hos, ὁ ἐξάψαλμος complectitur.

17 *Θεὸς πῦρ.*) Subnectit Horologium, καὶ ἐπὶ ὅταν ἡμῖν εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. quo & adventus Christi præteritus, & iterum in mundi Vespere futurus memoratur.

18 *Ἡ σωτήρις εὐχολογία.*) Alterna Psalmorum Davidicorum per Versus recitatio *εὐχολογία* dicitur: hic vero paucorum est Versuum in Horologio, & editis aliis annotatorum. ὁ ὃ ἱερὸς λέγει τὴν εὐχολογίαν. *Εὐχολογίαν τῷ Κυρίῳ ὅτι ἀγαθός· εὐχολογία· Κυκλώσαντες ἐκύκλωσαν με· εὐχολογία. Παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὐτή.*

19 *Μικρὰν σωαπτικὴν.*) Cujus seriem alibi prolixam habes in Vesperis: hic prima tantum ejus verba notantur.

20 *Μετὰ τὴν ἁμῶν.*) Psalmus 118. a verbis *μακάριοι οἱ ἁμῶν* incipiens: vocatur ὁ ἁμῶν.

21 *Τὰ εὐλογητάρια.*) Ubi frequenter in hymnis, εὐλογητός ἢ Κύριε repetitur: εὐλογητάρια sunt.

22 *Ἡ ὑπακοή.*) Pauci sunt Hymni *ὑπακοῆς* nomine dicti. *εὐχολογία* vero illa, in quorum commatibus, antecedentis sensui consequentem præclare annexum animadvertere licet, *ὑπακοῆς* appellationem mereri suis ad me litteris testatur Georgius Corefius: ibi enim consequens periodi membrum, *ὑπακοῆς τῷ ἡγμένῳ.* Exempli gratia. *Ἡτὺ ληστὴ μετανοῶν καὶ παραδόντων ἐσώθησεν* adest antecedens. *Ἐν τῷ μνηματί σου τὸ μυσταῖον τὸ σῶμασιν αἱ γυναικες, Χεῖρὶ ὁ Θεός, &c.* Minus subtiliter, ad veritatem tamen magis accommode *ὑπακοῆς* esse enarravit Demetrius Pepanus collegi Græci non indodus alumnus: *ὡδὴν δαυμάσῳ* cui obaudiendo dum in Ecclesia cantatur, cuncti cum religioso silentio, corporis etiam accessu facto, erectas aures & mentem attentam præbent. Ita namque contingit, *εὐχολογία ὑπακοῆς γενέσθαι.*

23 *Οἱ ἀναβαθμοὶ, προκείμενον ἀναστάσιμον.*) Prima dictio psalmos graduales indicat: secunda, Versum unum Davidicum: tertia, Versum illum ad Christi resurrectionem spectare docet.

24 *Πᾶσα πνοή.*) Frequenter in hoc volumine *τροπᾶριον* illud notatum reperies: & est hujusmodi. *πᾶσα πνοὴ αἰνῶσά τοι Κύριον· αἰνῶντι ὁ Κύριος ἐκ τῶν ὑψῶν, αἰνῶντι αὐτὸν ἐν ὑψίστοις. σοὶ ᾠρεῖται ὕμνος τῷ Θεῷ.*

25 *Τὴν τῷ καταξιδῶναι.*) Benedictio est Evangelio audiendo præβια. ὑπὲρ τῷ καταξιδῶναι ἡμᾶς ἀκύνει τὸ ἁγίον εὐαγγέλιον καὶ Κυρίου δεικνύει.

26 *Τὸ εὐδινὸν εὐαγγέλιον.*) Evangelium nempe in Matutinis legi solitum. Cuncta *εὐδινὰ* in calce libri reperies.

28 *Ἀρχόμενα ἢ κανόνων.*) Plurium *τροπᾶριων* seriem, *κανόνες* vocant Græci, ejus exemplum expositionemque prolixiorē alibi subjiciemus. *ἀναστάσιμος* autem, de resurrectione agit: *σαυραναστάσιμος*, crucem Christi, simul & resurrectionem commemorat:

Θωόντος vero, in honorem Deiparæ virginis cedit. 29 Τὸ μῆναιον.) Volumen singulorum mensium Officia complectens, μῆναιον est; & vulgo Menologium dicunt.

30 Τὸ καδόμενον τὸ μῆναιον.) Modulus sedendo cantandus, καδόμενον est, & ἐν μῆναιον, ἐν μηνσibus Horologi, vel Menologii reperitur.

31 Τὸ κοντάκιον.) Brevis est hymnus, a voce κοντός, parvus, eo quod paucis laudes alicujus sancti vel festi complectatur.

32 Ο' οἶκος.) Hymni genus est, in Dei vel Sancti alicujus laudem ita constructum, ut quasi componens, adificium, fabricamque virtutum ejus, & gloriæ videatur componere: & ideo κοντάκιον opponitur, ut eo amplius & diffusius. Itali quoque sua poemata habent stanze sua lingua, id est domus, sive habitacula, dicta.

33 Ἀνάγνωσις αἰς τὸ συναξάριον.) Sanctorum vitas volumen brevibus verbis complectens, συναξάριον est: & Martyrologio Latino correspondet: fitque in Laudibus ex eo lectio, ad primosque auroræ radios: quibus visis, reliquam Laudum partem percurrunt. Vitas porro sanctorum in Ecclesia legere antiqua consuetudo est: nam & Joannes Diaconus S. Gregorii vitam idcirco se scripsisse testatur, ut commodius in festi ejus vigiliis palam legeretur. Et Nicolaus primus, qui nono sæculo floruit, fecit duo volumina, in quibus (ita referente Ciacconio in ejus vita) Græce & Latine scriptæ erant lectiones, quæ per anni circulum in Officiis divinis decurrunt. Ante συναξάριον autem editum quid legeretur, in matutinis, vel a quo fiebat illa lectio docet succincte Balsamon in Can. 4. Trullanum. τὸ πᾶν τὸ ἀναγνώσκων ἐστὶν διὰ τὸ ἵκελιν αὐτοῖς ἐν τῇ αἰῶνι, ἀλλὰ ὅτι τὸ ἀναγνώσκων ἐστὶν ἀμβροσίαις ταῖς θείαις γραφαῖς μετατρεφόμενοι τὸν πόθον τῶν ὁρῶν. ἔξ ἧς ἀναγνώσκει καλοῦται. Lecturæ ordo non ut cantarent institutus est, sed ut in Ambone divinas scripturas legerent, post finitum matutinum. Unde etiam Lectores appellantur.

34 Ἐκτενερῶν.) Num ille hymnus est, ad quem concinendum in Chori gremium mittitur aliquis? An talis alius, qui in sancti vel Mysterii alicujus memoriam ἐκτενερῶς emittatur? Num potius is est, qui mittendam Spiritus sancti gratiam advocet? vel denique, qui juxta docti Ligaridii sensum, fere semper de Apostolorum in orbem dispersione, & prædicatione, vel aperte vel subobscurè, memoriam habeat?

35 Εἰς τὴν αἶνον.) Psalmi 148. 149. & 150. propter repetitam in iis vocem αἰνῶντι. αἶνον apud Græcos audiunt.

36 Στιχὰρ ἀνακρίσκει καὶ ἀνασπάζει.) Versus lon-

gioris στιχὰρ, τεστamento celebrantes ἀνακρίσκει, αὐτοῖς lucefcente cantandi, ἀνασπάζει sunt.

37 Τριμυρολογημένον.) B. Virginis frequentatus hymnus. Τριμυρολογημένον ὑπάρχει Θεοτόκος παρδίν, ὅτι γὰρ τὸ ἐκ σὺ σαρκαθέντος ὁ ἄδης ἡ χημάλωται, ὁ Ἄδης ἀνακρίσκειται, ὁ παρδίν νενέκρωται, ὁ Εὐκ ἡλευθέρωται, ὁ θάνατος τεθνήσκειται, καὶ ἡμῖς ἐξυπνοῦμεν. διὸ ἀνυμνοῦμεν βοῶμεν. ὡλοῦντος Χριστοῦ ὁ Θεός, ὁ ὅστις ὑδαίνους. δόξα σοι.

58 Δοξολογία μεγάλη.) Hymnus Angelicus est, Gloria in excelsis, a prima voce, & laudum serie in eo contenta, δοξολογία dictus, Est quoque δοξολογία, τριμυρολόγιον, Τριμυρολόγιον gloriam concinens: verum δοξολογία μικρὰ est, propter sententiæ brevitate, alius autem verbis pluribus abundans, μεγάλη δοξολογία vocatur. Ad Laudes porro hymnum hunc, in utraque Ecclesia ab antiquo fuisse cantatum ex Græcorum quidem parte manifestat Clemens infra citandus, qui etiam illum πύχλῳ ἰσθμῷ vocat: & Athanasius de Virgin. versus finem. ἀπὸς τὸν ὁδὸν δὲ τὸν ψαλμὸν τῶτον λέγει. Ο Θεός ὁ Θεός μου ἀπὸς σὺ ὁρθεῖς. ἰδοὺ σοὶ ἡ ψυχὴ μου. διαφανέτω δὲ. εὐλογεῖται πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸ Κύριον. Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς αἰῶνα, ἐν αἰνῶσι τοῖς αἰῶσι. ὑμνῶμεν σε, εὐλογοῦμεν σε, προσκυνοῦμεν σε, καὶ τὰ ἑξῆς. Matutino tempore hunc psalmum dicit. Deus Deus meus, ad te de luce vigilo. Sisteit anima mea. Ubi diluculum fuerit: recitate hunc. Benedicite omnia opera Domini Domino: hymnumque dicite: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax, in hominibus bona voluntas. Laudamus te, benedicimus te, adoramus te, & quæ sequuntur: Ex Latinorum vero parte, ii quos Hugo Menardus in concordia regularum S. Benedicti refert. Ex Athanasii autem verbis clare liquet, hujus hymni editionem Hilario Pictaviensi Episcopo, quod quidam minus tute affirmaverunt, nullatenus adscribendam: non enim Athanasii coætanei sui tempestate potuisset ad omnium manus & per varias regiones ita opus suum dispersisse, ut eum jam vulgo memoria tenerent mulierculæ.

39 Καὶ, ἀπὸ τῆς ὁρᾶς.) Laudibus Matutinis Primæ recitatio jungitur: ante Primam enim dictam, nefas Græcis liturgiam aggredi. Ita Synodus sub Germano Amathuntis Cypri Episcopo. ἡ καὶ τὰς ἑρπείας ἀρχέτω τὰς θείας λειτουργίας, ἡ μὲν ἀπὸ τῶν τῶν ἀκολουθίαν τῶν νυκτιμέρι, καὶ τῶν ὁρῶν ἱσταται. Non convenit Sacerdotes divinis mysteriis initium dare, nisi prius Matutinas & Laudes, Horasque decantaverint. Idem legitur præcepisse Odo Parisiensis Episcopus in Synod. Const. cap. 5. Nullus antequam Matutinas dixerit canonicas, & Primam, præsumat aliqua necessitate celebrare Missam.

ΑΙ ΔΙΑΤΑΞΙΣ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΙΕΡΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

τῷ ἁγίῳ πατρὶ ἡμῶν Ἰωάννῃ

2 τῷ Χρυσόστομῳ.

ORDO SACRÆ

AC DIVINÆ MISSÆ

Sancti Patris nostri Joannis Chrysostomi.

Præparatio
ad Missam,
quoad ani-
mam.

ΜΕλλον δὲ ὁ ἱερεὺς τῷ Θεῷ ἐπιστολὴν μεταγα-
γῆναι, ὅφειλε εἶναι βραχυμένον 3 ἑξαμολο-
γημένον, καὶ μὴ πάμπαν καταλλαγμένον, καὶ τῷ παρ-
δίῳ, ὅση διώκρισις, καθαράν πενηκὸν δὲ ποτῶν
λογισμῶν, ἡ γραμμάτις τοῦ ἁγίου, καὶ ἡ γραφο-
μὴς μέχρι τῆς 4 πρὸς ἱεραγίας καὶ 5 τῆς δὲ καὶ ἐπι-
στάτος, μὴ τὸ ποτῶν τῷ συνῶν τῆς ἀποστολῆς μετα-
τοῦ, εἰσερχομένου τῆς τῆς, καὶ ἐκ τῆς τῆς ἀποστολῆς, ποῦ-
σιν ὁμῶς 6 πρὸς ἀνατολὰς προσκυνοῦμεν τῆς, ἡ ἐ-
πὶ 7 πρὸς 7 τῆς εἰκότος τῷ σωτῆρος, ἡ πρὸς ὑπεραγίας Θεοτό-
κου, καὶ εἰς τὰς δύο χοροὺς εἰσελθόντες ἀναῖν. ὅτε δὲ προσ-
κυνοῦσι, λέγουσι μετὰ τῆς τῆς ἐκ τῆς ταύτης.

Sacerdos divinum mysterium peracturus, ante omnia confiteri, & cum omnibus reconciliatum habere se debet, nec non cor a pravis cogitationibus custodisse, ac a vespere continuasse, & usque ad sacrificii tempus vigilasse. Tempore vero sacrificii instante, postquam præfidi, quæ fieri consuevit, reverentiam exhibuerit, templum ingreditur, & Diacono junctus, ter simul adstant ad orientem, coram Salvatoris, & sanctissimæ Deiparæ imagine: & ad utrumque Chororum pariter semel inclinant: quando autem adstant, secreta hanc orationem dicunt.

Emitte Domine manum tuam de excelso habitaculo tuo, & confirma me ad propositum ministerium tuum, ut inculpate tremendo tuo Tribunali adstans, incruentum sacrificium peragam. Quia tua est potentia & gloria, in sæcula sæculorum. Amen.

Ingressi autem in sacrarium, accipiunt in manibus suis tunicam sibi propriam, tres quoque versus Orientem reverentias faciunt, apud se dicentes.

Deus propitius esto mihi peccatori.

Deinde Diaconus inclinato capite accedit ad Sacerdotem, & manu dextra teneus dalmaticam cum stola, dicit.

Benedic Domine tunicam cum stola.

quoad corpus.

Ac Sacerdos benedicens manum, dicit.

Benedictus Deus noster, perpetuo, nunc & semper: & in sæcula sæculorum. Amen.

Dehinc secedit Diaconus seorsum in unam sacrarii partem, & induitur tunica, orans hoc pacto.

Exultabit anima mea in Domino, induit me vestimento salutis & tunica lætitiæ circumdedit me: & tamquam sponso mihi mitram imposuit, & velut sponsam me ornameto circumvestivit.

Et stolam osculatus, sinistra humero illam imponit. Sacerdos autem cum & ipse tunicam acceperit, eam benedicit, ac osculatus, induit, dicens apud se sicut & Diaconus prefatum Psalmum. Et Sacerdos accipit supermanicalia, & in dextra quidem manu, sic dicit.

Dextera tua Domine glorificata est in virtute: dextera tua Domine confregit inimicos: & multitudine gloriæ tuæ adversarios contrivisti.

At in sinistra manu dicit sic.

Manus tuæ Domine fecerunt me & plasmaverunt me.

Deinde accipiens stolam, & benedicens, osculatur, eamque collo suo imponens, ait.

Benedictus Deus, qui effundit gratiam super sacerdotes suos, ut unguentum super caput quod descendit in barbam, barbam Aaron: quod descendit in oram vestimenti ejus, ut ros Hermon, qui descendit in montes Sion: quoniam ibi mandavit Dominus benedictionem, vitam usque in sæculum.

Et accipiens zonam, benedictam osculatur: & ait.

Benedictus Deus, qui præcungit me virtute, & effundit gratiam suam: perpetuo, nunc & semper & in sæcula sæculorum. Amen.

Mox accepto subgenuali, si est Protosyncellus magna Ecclesiæ, vel quivis alius habens dignitatem aliquam, & postquam id benedixit, & osculatus est, dicit.

Accingere gladio tuo super fœmur tuam, Potentissime: Specie tua & pulchritudine tua, & intende, & prospere procede, propter veritatem & mansuetudinem, & iustitiam, & deducet te mirabiliter dextera tua: perpetuo nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Post hæc accipiens casulam, & benedicens exosculatur, & ait.

Κύριε ὁ ἀποστείλον τὴν χεῖρά σου ἐξ ὕψους κατοικητήριου σου, καὶ ἐν ἡσυχίᾳ με εἰς τὴν προκειμένην ἡγεμονίαν σου, ἵνα ἀκατακρίτως παραστὰς τῷ φοβερῷ σου βήματι τὴν ἀναιμάκτον ἱερουργίαν ἐπιτελέσω, ὅτι σὺ εἶς ἐν ἡ δυνάμεις καὶ ἡ δόξα εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

8 Εὐλογητὸς δὲ εἰς τὸ ἱερατεῖον, λαμβάνουσιν ἕκαστος ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸ φοιχάριον ἑαυτοῦ. καὶ ποιῶσι προσκυνηματὰ τέλῃ κατὰ ἀνατολὰς, λέγοντες κατ' αὐτὸς, τὸ

Ο Θεὸς ἰλασθῆντί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. Εἶτα ὁ ἡγούμενος προσέρχεται τῷ ἱερεῖ, ὑποκλίνας τὴν κεφαλὴν, κρατῶν καὶ ἐν τῇ χειρὶ τῇ δεξιᾷ τὸ φοιχάριον ὡς τὸ ὅραρίον, λέγων.

10 Εὐλόγησον, δέσποτα, τὸ φοιχάριον σου τῷ ὁραρίῳ.

11 Ο δὲ ἱερεὺς εὐλογᾷν μὲν τῆς χειρός, λέγει.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε, νυνὶ καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εἶτα ὑποχωρεῖ ὁ ἡγούμενος κατ' ἑαυτὸν εἰς ἐν μέρος τῶ ἱερατεῖος καὶ ἐνδύεται τὸ φοιχάριον, εὐχόμενος ὅπως.

Ἀγαλλιάσεται ἡ ψυχὴ μου ἐπὶ τῷ Κυρίῳ. ἐνέδυσέ με ἱμάτιον σωτηρίας καὶ χιτῶνα εὐφροσύνης περιέβαλέ με, ὡς θυμῷ περιέθηκε μοι μίτραν, καὶ ὡς θυμῷ κατακόσμησέ με κόσμῳ.

Καὶ τὸ μὲν ὁραρίον ἀσπασάμενος, ἐπιτίθει τῷ ὁραρίῳ. 11 Ο δὲ ἱερεὺς 11 λαβὼν καὶ αὐτὸς τὸ φοιχάριον, εὐλογεῖ αὐτὸ, καὶ ἀσπασάμενος, ἐνδύεται, λέγων κατ' ἑαυτὸν τὸ ψαλμὸν τὸ πρότερον ρηθέντα, ὅμοιον τῷ ἡγούμῳ. Καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς 12 τὰ ἐπιμανίγια ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ χειρὶ, λέγει ὅπως. 13

Ἡ δεξιὰ σου χεὶρ Κύριε δίδόξασαι ἐν ἰσχύϊ· ἡ δεξιὰ σου, Κύριε, ἐθραυσεν ἐχθρούς, καὶ τῇ πλήθει τῆς δόξης σου σωθέντες τὰς ὑπερπαντίας. Ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ λέγει ὅπως.

Αἱ χεῖρές σου ἐποίησάν με & ἔπλασαν με. Εἶτα λαβὼν 13 καὶ ἐπιτραχήλιον, καὶ εὐλογήσας, ἀσπάζεται. 13 k καὶ τὸ δεξιὸν ἐπὶ τῷ τραχήλῳ αὐτοῦ, λέγει.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ ἐκ χέων τὴν χάριν αὐτῷ ἐπὶ τὰς ἱερεῖς αὐτῷ ὡς μύρον ἐπὶ κεφαλῇς, τὸ καταβαῖνον ἐπὶ πώγωνά τ' ὡς ὡνά τ' Ἀαρὼν, τὸ καταβαῖνον ἐπὶ τῷ ὄσφρ' αὐτοῦ. ὡς δρόσος Ἀερμών, ἡ καταβαίνουσα ἐπὶ τῷ ὄσφρ' Σιών. ὅτι ἐκεῖ ἐνετείλατο Κύριος τῷ εὐλογίαν, ζῶν ἕως τῶ αἰῶνος.

14 Καὶ λαβὼν 14 τὴν ζώνην, & εὐλογήσας ἀσπάζεται, καὶ λέγει. 14

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ περιζωννύων με δυνάμει, 1 καὶ ἐκ χέων τὴν χάριν αὐτῷ πάντοτε, νυνὶ & αἰεὶ, & εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εἶτα 15 τὰ ὑπογονάτια λαβὼν, 16 εἰς 17 πρῶτον σύγκλητος 18 τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ἡ ἄλλος τίς ἔχων 15 16 17 18 19 ἀξιώματα τινα, καὶ εὐλογήσας αὐτὸ καὶ ἀσπασάμενος, 19 λέγει.

Περίζωσαι τὴν ῥομφαίαν σου ἐπὶ τὸν μηρόν σου, δυνατὴ. τῇ ὡραιότητι σου καὶ τῇ κἀλλείᾳ σου, καὶ ἐν τίνι καὶ καταπευδῇ καὶ βασίλει, ἐνικνὴ ἀληθείας καὶ ἀφρόντος καὶ δικαιοσύνης καὶ ὁδῆσέ σε θαυμασῶς ἡ δεξιὰ σου. πάντοτε, νυνὶ καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εἶτα λαβὼν 20 τὸ φιλάνιον, & εὐλογήσας 21 ἀσπάζεται, καὶ λέγει. 20 21

Οἱ ἱερεῖς σου Κύριε ἐνδύσονται δικαιοσύνην ὥστε οἱ ὁσίοι ἀγαλλιάσονται σου ἀγαλλιάσονται. παρτοτε, νυνὶ καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Sacerdotes tui Domine induantur iustitia : & sancti tui exultatione exultabunt : jugiter nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Dehinc procedentes ad propositionis mensam, lavant manus dicentes.

Lavabo inter innocentes manus meas, & circumdabo altare tuum Domine, ut audiam vocem laudis tue, & enarrem univeria mirabilia tua : Domine dilexi decorem domus tue, & locum habitationis gloriæ tue. Ne perdas cum impiis Deus animam meam & cum viris sanguinum vitam meam, in quorum manibus iniquitates sunt, dextera eorum repleta est muneribus : ego autem in innocentia mea ingressus sum, redime me, & miserere mei : pes meus stetit in directo, in Ecclesiis benedicam te, Domine.

At Diaconus præparat sacra, sanctum quidem discum ad partem finistram, calicem vero ad dexteram & alia cum ipsis. De hinc venerationem ter ante Propositionem exhibentes, dicit unusquisque.

Deus propitius esto mihi peccatori, & miserere mei. Et, Redemisti nos a maledicto legis pretioso tuo sanguine cruci affixus, & lancea perforatus, immortalitatem tamquam ex fonte præbuiti hominibus, Salvator noster, gloria tibi.

Et Diaconus dicit. Benedic Domine. Et benedicat sacerdos. Benedictus Deus noster : perpetuo, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Post hac sumit sacerdos in sinistra quidem manu panem, dextra vero sanctam lanceam, & cum ea signum crucis faciens, super sigillum oblatæ, dicit ter.

In memoriam Domini & Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi.

Et statim insigit sanctam lanceam in dexteram partem sigilli, & scindens dicit. Tamquam ovis ad occisionem ductus est. In sinistra vero similiter insigens sanctam lanceam, dicit.

Et ut agnus mansuetus, coram tondente se obmuticens, sic non aperiet os suum.

In superiore vero parte sigilli rursus insigens sanctam lanceam, dicit. In humilitate ejus judicium Jesus sublatum est. In inferiori autem parte sigilli insigens iterum sanctam lanceam, dicit.

Generationem autem ejus quis enarrabit? At Diaconus in qualibet incisione dicit. Dominum precemur : tenens etiam dextra manu stolam.

Dehinc dicit Diaconus. Tolle Domine.

Et sacerdos immittens sanctam lanceam ex obliquo dextera partis oblatæ, extollit sanctum panem, sic dicens.

Quoniam tollitur de terra vita ejus, perpetuo, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Et ponens supinum in sancto disco : postquam dixit Diaconus. Immola Domine. Sacerdos sacrificat illum in modum crucis.

G

22 23 Εἴτα ἀπελθόντες 22 εἰς τὴν ἀπόθυσιν, 23 νίπτουσιν τὰς χεῖρας, λέγοντες.

Νίψομαι ἐν ἀθώοις τὰς χεῖράς μου, καὶ κυκλώσω τὸ θυσιαστήριόν σου Κύριε, τῷ ἀκυσταί με φωνῇς αἰνέσεώς σου, καὶ διηγῆσάδαι πάντα τὰ θαυμάσιά σου. Κύριε ἠγάπησα ὑπὲρ πικρῶν οἶκόν σου, ἐτόπον σκηνώματος δόξης σου. μὴ συναπολέσῃς μετ' ἀσεβῶν τὴν ψυχὴν μου, καὶ μετ' ἀνδρῶν αἱμάτων τὴν ζωὴν μου, ὥς ἐν χερσὶν αἱ ἀνομίαι, ἡ δὲ ξία αὐτῶν ἐπλήθη δάραν. ἐγὼ δὲ ἐν ἀκακίᾳ μετέπορεύθην· λύτρωσαί με Κύριε, καὶ ἐλέησόν με. ὁ πῦς μου ἐστὶν ἐν ὠθύπτῳ, ἐν ἐκκλησίαις ἐβλόγησάς με Κύριε.

24 25 26 Ο δὲ διάκονος ὑπερίκει τὰ ἱερά, 24 τὸν μὲν ἅγιον δίσκον 25 ἐν τῇ μέρῃ τῆς ἀριστερᾶς, τὸ δὲ ποτήριον ἐν τῇ δεξιᾷ, καὶ τὰ ἄλλα σὺν αὐτοῖς. 26 Εἴτα προσκυνημάτων τελεῖ ἑμφορὴν τῆς παραδείσεως ποιήσαντες, λέγουσιν ἕκαστος τὸ.

Ὁ Θεὸς ἰλασθῆντί μοι τῇ ἀμαρτωλῇ, καὶ ἐλέησόν με. Καὶ τὸ, Εξηγόρασας ἡμᾶς ἐκ τῆς κατάρας τῷ νόμῳ τῆς τιμῆς σου αἵματι, τῇ σαυρᾷ προσηλωθεὶς ἐν τῇ λόγχῃ κεντηθεὶς, τὴν ἀθανάσιαν ἐπαγγελίαν ἀνθρώποις, σωτὴρ ἡμῶν δόξα σοι. καὶ ὁ διάκονος 27 ἐβλόγησεν δέσποτα. 28 Καὶ ποιῶν ὁ ἱερεὺς ἐβλόγητον. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, παρτοτε, νυνὶ καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

27 28 29 Εἴτα λαμβάνει ὁ ἱερεὺς ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ. 29 ἢ

30 προσφοράν, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ τὴν 30 ἁγίαν λόγχην. καὶ

31 σφραγίζων π σὺν αὐτῇ ἐπάνω 31 τὴν σφραγίδος τῆς προσ-

32 32 Εἰς ἀνάμνησιν τοῦ Κυρίου, καὶ Θεοῦ, καὶ σωτῆρος ἡ-

30 μῶν ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

33 33 Καὶ ὁ Θεὸς πῆγνυσι τὴν ἁγίαν λόγχην ἐν τῇ δεξιᾷ μέρῃ τῆς σφραγίδος, καὶ ἀνατέμνων λέγει. Ὡς ἀπόβατον

34 ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη. Ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ ῥομοίως πηγνύς ἢ

35 ἁγίαν λόγχην, λέγει. Καὶ ὡς ἀμνὸς ἀκακὸς ἐναντίον

36 τῶν κείροντες αὐτὸν ἄφρονος, ὥπως ἔκ ἀνοίγει τὸ σῶμα αὐτοῦ.

37 37 Ἐν δὲ τῇ ἄνω μέρῃ τῆς σφραγίδος πάλιν πηγνύς τὴν

38 ἁγίαν λόγχην, λέγει. Τὴν δὲ γινώσκων αὐτὸς τίς διηγῆσε-

39 34 παρὶς ὁ δὲ διάκονος, 34 ἐν ἑκάστῃ ἀνατομῇ λέγει. Τὸ Κύριον

35 διηδῶμην. Κρατῶν καὶ τὸ ἀριστεριον αὐτοῦ ἐν τῇ δεξιᾷ. Με-

36 τὰ πάντα λέγει ὁ διάκονος. Ἐπαρὸν δέσποτα. Καὶ ὁ ἱερεὺς

37 ἐμβαλὼν τὴν ἁγίαν λόγχην ἐκπλαγίς τῇ δεξιᾷ μέρῃ τῆς

38 προσφοράς, ἐπαίρει τὸ ἅγιον ἄρτον, λέγων ὥπως. Ὅτι

39 αἵρεται ὑπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ, παρτοτε, νυνὶ καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

35 35 Καὶ τιθεὶς αὐτὸν ὑπτίον ἐν τῇ ἁγίᾳ δίσκῳ, εἰ-

36 πότος τοῦ ἀμνός. 36 Θύσων δέσποτα. Ὁ ἱερεὺς θύει αὐτὸν

37 37 Καὶ σφίρει τὸ ἕτερον μέρος τὸ ἔχον ἐπάνω τὸν σαυρὸν.

38 38 Καὶ λέγει ὁ διάκονος. 38 Νύξον δέσποτα. Ὁ

Εκβολὴ.

dicens. Immolatur Agnus Dei, qui tollit peccatum mundi, pro mundi vita, & salute. *Et converterit aliam partem quam habet sursum crucem: & dicit Diaconus*. Punge Domine.

Sacerdos autem ipsum in dextera parte pun- gens sancta lancea, dicit.

Et unus militum lancea latus ejus aperuit: & statim exivit sanguis & aqua.

Diaconus autem infundit in sanctum calicem vinum & aquam simul, cum prius Sacerdos dixerit. Benedic Domine. *Et Sacerdos benedicit*. Dehinc capiens Sacerdos secundam oblatam, dicit. In honorem & memoriam super omnes benedictæ, & gloriose reginæ nostræ Deiparæ, & semper Virginis Mariæ, cujus precibus suscipe Domine sacrificium istud in supercæleste tuum Altare.

Et elevans particulam sancta lancea, a sinistris sancti panis eam deponit. Tum tertia oblata accepta, dicit. Honorandi gloriosi Prophetæ præcursoris & Baptistæ Joannis, Sanctorum gloriosorum & percelebrium Apostolorum. Sanctorum patrum nostrorum Pontificum, Basilii Magni, Gregorii Theologi, Joannis Chrysostomi, Athanasii, Cyrilli, Nicolai Myrensis, & omnium sanctorum Pontificum. Sancti Apostoli primæ Martyris, & Archidiaconi Stephani. Sanctorum magnorum Martyrum Georgii, Demetrii, Theodori, & omnium sanctorum Martyrum. Sanctorum Deiferorum patrum nostrorum, Antonii, Euthymii, Sabæ sanctificati, Onuphrii, Arsenii, Athanasii in monte Atho, & omnium sanctorum Monachorum. Sanctorum medicorum absque mercedis præmio Cosmæ & Damiani, Cyri & Joannis, Pantaleonis & Hermolai, Sampsonis & Diomedis, Thallalei & Triphonis, & reliquorum sanctorum. Justorum Dei parentum Joachim & Annæ, sancti N. illius videlicet cujus dies est festus, & omnium sanctorum quorum precibus prote- ge nos Deus. *Et ita elevans particulam, ponit eam inferius, in sinistra parte. Alia deinde oblata accepta, dicit*. Pro Archiepiscopo nostro N. venerando Presbyteratu, in Christo Diaconatu, & omni Sacerdotali ordine. Et pro memoria & peccatorum remissione (qui semper recolendi sunt) hu- jusce sanctæ ædis conditorum. *Hic vivorum & mortuorum quorum vult memoriam agit*. Et omnium, qui in spe resurrectionis æternæ vitæ obdormierunt, patrum & fratrum nostrorum, quibus misericors Domine veniam indulge. *Et ita tollens particulam po- nit eam subius in sinistra parte. Accepto de- inde thuribulo & incenso, dicit Sacerdos Diaconus*.

Benedic Domine incensum. Atque. Do- minum precemur.

Et Sacerdos dicit orationem. Incensum ti- bi offerimus Christe Deus in odorem suavi- tatis spiritualis, quem suscipe Domine in sanctum & supercæleste ac intellectuale tu- um altare, & repende nobis abundantes tuas miserationes, & illas largire nobis ser- vis tuis nomen tuum invocantibus Patris, & Filii, & Spiritus sancti: omni tempore, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Diaconus. Dominum precemur. *Et sacer- dos cum Asteriscum suffumigaverit: ponit e- um super panem, & dicit*. Et veniens stel- la stetit super locum ubi positus erat puer: perpetuo, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

δὲ ἱερεὺς ὅτε περ αὐτὸ ἐν τῇ δεξιᾷ μέροι μετὰ τὴν ἀγίας λόγ- χης, λέγει. Καὶ ὅς τῷ στρατιωτῇ λόγῳ τὴν πλά- ραν αὐτοῦ ἐνυξί, καὶ δὲ δέως ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕ- δωρ.

Ὁ δὲ ὄρχονος ἐγγίσει ἐν τῇ ἀγίᾳ παπείᾳ νῦν τῇ 39 ^{v 90}
νάματος καὶ ὕδατος, πρὸ τερρον πρὸς τὴν ἱερίαν εἰπάτω. x 40
Εὐλόγησον δάσωπα. γ Καὶ ὁ ἱερεὺς εὐλογεῖ. z εἰπά y z
λαβὼν ὁ ἱερεὺς 41 τὴν ἐδωτέραν προσφοράν, λέ- 41
γει.

Εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τῆς ὑπερδωλοχμημένης ἐνδόξης δε- σποῖν καὶ ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, ἧς καὶ ὡς ὡς βίαις πρὸς δέξαι Κύριον τὴν θυσιᾶν καὶ τὴν ἐν- περὶ πάντων σε θυσιᾶν ἡμῶν.

Καὶ αἶψαν μερίδα α μὲν τῆς ἀγίας λόγῃς 42 τίθησιν ^{α 42}
ἐξ ἀειρετῶν τῆς ἀγίας ἁγίας. β εἰπά 43 λαβὼν τὴν τε- β 43
τὴν προσφοράν, λέγει. Τῇ τιμῇ ἐνδόξης προσφίτης προ- φέμεν καὶ βαπτιστῇ γ Ἰωάννη. Τῶν ἀγίων ἐνδόξων καὶ πα- γ
νδύμασιν ὡς ἐλθόν. Τῶν ἐν ἀγίαις πατέρων ἡμῶν ἱεραρ- χῶν, βασιλείου τῆς μεγάλης, Γρηγορίου τῆς θεολόγου, Ἰωάν- νη τῆς Χρυσοστόμου, Ἀθανασίου, Κυρίλλου, Νικολάου τῆς ἐν μύροις, καὶ πάντων τῶν ἀγίων ἱεραρχῶν. Τῶν ἀγίων δόξα- τῶν ἀποστολῶν, καὶ ἀρχιεπισκόπων Στεφάνου. Τῶν ἀ- γίων μεγάλων μαρτύρων, Γεωργίου, Δημητρίου, Θεο- δώρου, ἐπὶ πάντων τῶν ἀγίων μαρτύρων. Τῶν ὁσίων θεο- φόρων πατέρων ἡμῶν, Ἀντωνίου, Εὐθυμίου, Σάβα τῆς ἡγιασμένης, Ονουφρίου, Ἀρσενίου, Ἀθανασίου 44 τῆς ἐν ⁴⁴
τῇ Ἀθῶν, καὶ πάντων τῶν ὁσίων. Τῶν ἀγίων καὶ ἱαματι- κῶν Ἀναργύρων, Κοσμά καὶ Δαμιανῶν, Κύρου Ἰωάννου, Παντελεήμονος καὶ Ερμούλου, Σαμφῶν καὶ Διομήδους, Θα- λαλέου καὶ Τρύφωνος, ἐπὶ τοῖς λοιποῖς. Τῶν ἀγίων δικαίων θεοπατέρων Ἰωακείμ καὶ Ἀννης. Τῶν ἀγίων, ὁ δεῖνος, τῆς καὶ τὴν ἡμέραν διανοῦται. Καὶ πάντων τῶν ἀγίων, ὡς καὶ ἡμεῖς ἐκιστοῖς ἐπὶ σκεπταί ἡμεῖς ὁ Θεός. Καὶ ὡς αἶψαν τὴν με- ρίδα, τίθησιν αὐτὴν ὑποκάτω ἐν τῇ ἀειρετῇ μέσῃ. Εἰ- τα λαβὼν ἑτέραν προσφοράν, λέγει. Ὑπὲρ τῆς ἀρχιεπι- σκόπου ἡμῶν, ὁ δεῖνος. Τῇ τιμῇ πρὸς βυτερίου, τῆς ἐν Χρυσῷ ὄρχονος, δ καὶ παντός ἱερατικῆς τάγματος. Ὑπὲρ δ μνήμης καὶ ἀφένσεως τῶν ἁμαρτιῶν τῶν ἀειμένων καὶ πτωχῶν τῆς ἀγίας μονῆς ταύτης. Εἰτα ὡς ζώντων ἐπὶ θεῶν, 45
45 ὡς ἐθέλει, ὁ ἱερεὺς μνημονεύει 46 ὀνομασί. Καὶ 45 46
πάντων τῶν ἐπ' ἐλπίδι ἀσπασάσας ζωῆς αἰώνιου τῇ σῇ κοι- τῶν καὶ κεκοιμημένων ὁρθοδόξων πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡ- μῶν, φιλαδέλφω πε Κυρίου συγχώρησον. Καὶ ὡς αἶψαν τῆς μερίδα, 47 τίθησιν αὐτὴν ὑποκάτω ἐν τῇ ἀειρετῇ μέ- 47
ρει. Εἰπά λαβὼν ὁ ὄρχονος τὸ θυμιατήριον καὶ τὸ θυμία- μα, λέγει πρὸς τὴν ἱερίαν. Εὐλόγησον δάσωπα τὸ θυμία- μα. ζ Καὶ λέγει. Τῷ Κυρίῳ δευθῶμεν. η Καὶ ὁ ἱερεὺς ζ η
λέγει τὸ ὡχλῶ. 48 θυμιάμα σοι προσφέρωμεν Χρυσῷ ὁ 48
Θεὸς ὁ σμῶν, ἐν ὧς πνεύματι καὶ, ἢ πρὸς δέξαι, δε- σσωπα, εἰς τὸ ἅγιον καὶ ὑπερβαρύνον ἐκαστὸν σε θυσιᾶν ἡμῶν, θ καὶ ἀντικαταπέμψον ἡμῖν πλῆσσια καὶ ἐλέη σε, καὶ θ
τῆς οὐκ ἐκτιμῆς σε, καὶ δώρησαι ἡμῖν αὐτὰ τοῖς δόλοις σε τοῖς ἐπικαλυμένοις τὸ ὄνομά σε τῷ πατρός, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, πάντοτε, νυν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶ- νας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Ὁ ὄρχονος. 49 Τῷ Κυρίῳ δευθῶμεν. Καὶ ὁ ἱε- 48
ρεὺς θυμιάσας 50 τὸ ἀσπασαίνον, τίθησιν αὐτὸν ἐπάνω ⁵⁰
τῆς ἁγίας, ἐ λέγει. Καὶ ἐλθὼν ὁ ἀσπῆρ ἐστὶν ἐπάνω ἢ ἢ
τὸ παιδίον κείμενον, πάντοτε, καὶ καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶ- νας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

51 Ο ἱερεύς. Τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν. Οἱ ἱερεῖς θυμιά-
σαι 51 τὸ ἁγίον κάλυμμα, σκεπάσει τὸν ἅγιον ἄρτον,
καὶ λέγει. Ο Κύριος ἐβασίλευσεν, ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας
ἐκδόσατο Κύριος δυνάμει καὶ περικύβητο. καὶ
ἡ δόξα ἱερωσύνης τῷ οὐρανῷ, ἡ τῆς σαλευθῆσεται. καὶ
οἱ κτλ σκεπάσει ἁγίασμα, Κύριε, εἰς μακρότητα ἡμε-
ρῶν, πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
ἀμήν.

Ο ἱερεύς. Τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν. Κάλυψον διάσποντα.
Καὶ οἱ ἱερεῖς θυμιάτω τὸ δεύτερον κάλυμμα, ἔσκειπάζων
τὸ ἅγιον πνεῦμα λέγει. Εκάλυψεν ὕψαντες ἡ ἀρετὴ σου Χρ-
στὲ, καὶ τῆς αἰνέσεώς σου πλήρης ἡ γῆ. πάντοτε νῦν, καὶ
αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Ο ἱερεύς. Τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν. Σκέπασον διάσπον-
τα. Καὶ οἱ ἱερεῖς θυμιάτω τὸ αἶμα, καὶ σκεπάων ἀμφοτέρω-
ρα λέγει. Σκέπασον ἡμᾶς ἐν τῇ σκέπῃ τῆς πτερύγων σου
ὁ Θεὸς ἡμῶν, πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν
αἰώνων. ἀμήν.

52 Εἴτα δὴ σὺ πρὸς ἀμφοτέρω τῶν χειρῶν, καὶ προσκυνη-
σας ἐκδοῦς λέγεις. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ ὢν
ἐκδοῦς δόξα σοι πάντοτε νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶ-
νας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Ο διάκονος ἐπὶ τῇ ἀποτίσει τῶν τιμῶν δώ-
ρων. Τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν. Ο ἱερεὺς τῷ ὡχλῷ τῷ
ἀποτίσει.

52 Ο Θεὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ὢν ὕψαντες ἅρτον τῷ τροφῷ
τῷ πατρὶς κόσμῳ, καὶ Κύριος ἡμῶν καὶ Θεὸς Ἰησοῦ Χριστοῦ
ἐξαποστείλας σωτῆρα καὶ λυτρωτὴν, καὶ ὡχρῶν, ἐ-
κδοῦς τῷ ἁγίῳ πνεύματι ἡμᾶς, αὐτὸς ἐκδοῦς τῷ ἀπό-
δοσι τῷ πνεύματι, καὶ ἀποδοῦναι αὐτῷ εἰς τὸ ὑπερῷον σου
δυσίαν. μνημόσυνοι ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλανθρώπος
τῷ προσκυνητῶν, καὶ δι' ὧν προσήγαγον, καὶ ἡμᾶς ἀνα-
παύειν ἐκδοῦς ἐν τῇ ἱερωσίᾳ τῷ θεῷ σου μετ-
εῖν. Εὐφρανέτω. ὅτι ἡγίασται καὶ ἐκδοῦναι τὸ πᾶντι-
μον, καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομά σου. τῷ πατρί, καὶ τῷ υἱῷ,
καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰ-
ώνων. ἀμήν.

53 Καὶ μετὰ τῷ ὡχλῷ θυμιάτω τῷ ἀποτίσει καὶ 53 ποιῶ
ὑπόλυτον λέγει. Δόξα σοι Χρστὲ ὁ Θεὸς ἡ ἐλπίς ἡμῶν.
Ο διάκονος. Δόξα πατρί, καὶ υἱῷ, καὶ ἁγίῳ πνεύματι
νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. Ο ἱε-
ρεὺς.

Χρστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν τῶν ἀποβείας τῶν πα-
ναγίας ἀχράντης, ὑπερεκλογημένης, ἐκδοῦς διαποίτης
ἡμῶν Θεοτόκος καὶ ἀειπαρθένη Μαριάμ, δυνάμει τῷ τιμῷ,
καὶ ζωοποιῶσαυρῶ, καὶ πάντων τῶν ἁγίων, ἐκδοῦναι ἡμᾶς
ὡς ἀγαθὸς Θεός, καὶ φιλανθρώπος. Ο χορὸς. ἀμήν.

54 Καὶ ἔπειτα λαβὼν ὁ διάκονος τὸ θυμιατήριον, ἀπέρ-
55 χεται, καὶ θυμιάτω τῷ ἁγίῳ τράπεζῃ καὶ 55 ταυροει-
δῶς, λέγων κατ' αὐτοῖς. Εἰ τὰ φθαρτὰ ὡς, ἐκδοῦναι
δὲ μὴ ψυχῆς ὡς Θεός, ἐν παραδείσῳ δὲ μὴ λησῶ, ὡς
ἐν θρόνῳ ὑπὲρ χειρὸς καὶ πατρός καὶ πνεύματος, πάντοτε
πληρῶν ὁ ἀπερίγραπτος. Καὶ λέγει τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ
μῶν. Εὐφρανέτω με ὁ Θεός. Καὶ ἐκδοῦναι τῷ πνεύματι
ρατῆρος ἐκδοῦναι ὅλον εἰσέρχεται αὐτοῖς εἰς τὸ ἅγιον βῆ-
μα, καὶ θυμιάσας αὐτοῖς τῷ ἁγίῳ τράπεζῃ, καὶ τὸν ἱε-
ρεῖα, τὸ μὲν θυμιατήριον ὑποτίθει ἐν τῇ ἰδίᾳ τῷ φθαρτῷ,
αὐτοῖς δὲ προσέρχεται τῇ ἱερεί. καὶ πάντες οὐκ ἀπό τῶν ἁγίων
56 τραπέζης, καὶ 56 προσκυνητῶν κατ' αὐτοῖς, καὶ ὡχρῶ-
μενοι λέγουσι τὸ.

Eucholog.

Diaconus. Dominum precemur. Sacerdos
postquam primum Velum suffumigaverit, se-
git sanctum panem, et ait. Dominus regna-
vit decorem indutus est: indutus est Domi-
nus fortitudinem, & praecinxit se. Etenim
firmavit orbem terrae; qui non commove-
bitur. Domum tuam decet sanctitudo Do-
mine in longitudinem dierum: perpetuo.
nunc & semper, & in saecula saeculorum.
Amen.

Diaconus. Dominum precemur. Tege
Domine. Et sacerdos suffumigans secundo
velo, & calice velato, dicit. Operuit caelos
virtus tua Christe, & laudis tuae plena est
terra: perpetuo, nunc & semper, & in sae-
cula saeculorum. Amen.

Diaconus. Dominum precemur. Tege Do-
mine. Et sacerdos suffumigans Velum Aerem
dictum, & velans utraque, dicit. Protege
nos sub umbra alarum tuarum Deus noster,
perpetuo, nunc & semper, & in saecula sae-
culorum. Amen.

Adis deinde in crucem manibus, cum uter-
que devote adoraverit, dicunt. Benedixit
Deus noster, cui sic complacuit, perpetuo,
nunc & semper, & in saecula saeculorum.
Amen.

Diaconus in propositione donorum pretioso-
rum dicit. Dominum precemur. Et sacerdos
propositionis orationem subjungit.

Deus Deus noster, qui caelestem panem
totius mundi alimentum, Dominum no-
strum & Deum Jesum Christum emisisti
Salvatorem & redemptorem, & benefacto-
rem: nos benedicentem & sanctificantem:
ipse benedic hanc propositionem, & susci-
pe eam in supercaeleste tuum altare: me-
mento ut bonus & benignus, eorum qui
obtulerunt, & propter quos obtulerunt: &
nos inculpato conserva in celebratione di-
vinorum tuorum mysteriorum. Elata voce.
Quoniam sanctificatum & glorificatum est
pretiosissimum & magnificum nomen tuum
Patris, & Filii, & Spiritus sancti: nunc
& semper, & in saecula saeculorum. Amen.

Et completa oratione propositionem suffu-
migat: dimissionem habet dicens. Gloria tibi
Christe Deus spes nostra. Diaconus. Gloria
Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc
& semper, & in saecula saeculorum. Amen.
Sacerdos.

Christus verus Deus noster, intercessionibus
sanctissimae, intemeratae, super omnes
benedictae, gloriose dominae nostrae Dei-
parae & semper Virginis Mariae, virtute
gloriose & vivificae crucis, & omnium san-
ctorum: misereatur nostri, ut bonus Deus
& clemens. Chorus. Amen. Atque ita Dia-
conus accepto thuribulo discedit, & sanctam
mensam in circuitu cruciformiter suffumigat,
dicens apud se. In sepulchro corpore, in
inferis, anima: in paradiso, cum latrone,
cum in throno, cum Patre, & Spiritu,
Christe existebas, velut Deus cuncta re-
plens, & incircumscriptus permanens.

Et psalmum quinquagesimum recitat. Mi-
serere mei Deus. Et dum suffumigat sacra-
rium, & templum totum ad sanctum Tribunal
rursus ingreditur: & suffumigata iterum san-
cta mensa, & sacerdote, thuribulum quidem
in suo loco reponit: ipse autem ad sacerdotem
accedit, & simul stantes ante sanctam men-
sam, & apud se quisque adorantes, & oran-
tes, dicunt.

G ij

Accessus Rex cælestis, paraclete Spiritus veritatis, qui ubique præsens es, & omnia reple, thesaurus, bonorum & vitæ largitor; veni & habita in nobis, & purga nos ab omni macula, & serva o bone animas nostras. *Et.* Domine labia mea aperies. *Et quæ sequuntur: semel. Dehinc osculatur quidem Sacerdos Evangelium. Diaconus autem sanctam mansam. Deinde Diaconus caput inclinans Sacerdoti, & tenens stolam tribus dextra manus digitis ait. Tempus faciendi Domino. Benedic Domine. Et Sacerdos ipsum signans dicit. Benedictus Deus noster, perpetuo, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen. Diaconus.*

Ora pro me Domine. Sacerdos vero. Recordetur tui Dominus Deus in regno suo: perpetuo, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. *Et Diaconus. Amen. Amen. Amen. Et postquam ter adoraverint dicens apud se. Domine labia mea aperies: & reliqua. His peractis egreditur Diaconus e Tribunali, & postquam ter adoraverit: dicit alta voce. Benedic domine. Sacerdos autem alta voce dicit.*

Missæ initium.

Benedictum regnum Patris, & Filii, & sancti Spiritus: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. *Chorus. Amen.*

Diaconus alta voce. In pace Dominum precemur. Chorus. Domine miserere. Diaconus. Pro superna pace, & salute animarum nostrarum, Dominum precemur. Chorus. Domine miserere. Diaconus. Pro pace totius mundi, stabilitate sanctarum Dei Ecclesiarum, & pro omnium concordia, Dominum precemur. Chorus. Domine miserere. Diaconus. Pro hac sancta domo, & iis qui cum fide, religione, & Dei timore ipsam ingrediuntur, Dominum precemur.

Chorus. Domine miserere. Diaconus. Pro Archiepiscopo nostro N. venerandis Presbyteris, in Christo Diaconis, universo clero, & populo, Dominum precemur. Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Pro piissimis & a Deo custoditis regibus nostris, toto palatio, & exercitu ipsorum, Dominum precemur. Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Ut una bellum gerat, & omnem inimicum & adversarium pedibus eorum subjiciat, Dominum precemur. Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Pro sancta hac mansionem, omni urbe & regione, & cum fide habitantibus in ipsis, Dominum precemur. Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Pro bona aeris temperie, fructuum terræ fertilitate, & pacificis temporibus, Dominum precemur. Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Pro navigantibus, iter agentibus, ægrotis, laborantibus, captivis, & salute ipsorum, Dominum precemur. Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Ut liberemur ab omni afflictione, ira, periculo, & necessitate, Dominum precemur. Chorus. Domine miserere.

Primum Antiphona. *Oratio Antiphonæ primæ secreta.* Domine Deus noster, cujus nec potentia estimari, nec gloria potest comprehendere: cujus est immensa misericordia, & clementia ineffabilis: ipse Domine pro tua mise-

Βασιλεῦ ἡράναι παράκλητε τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁ πάντα καὶ παρὼν καὶ πάντα πληρῶν, ὁ θησαυρὸς τῶν ἀγαθῶν, ὁ ζωῆς χορηγός, ἐλθέ & σκλήνωσον ἐν ἡμῖν, καὶ καθάρσον ἡμᾶς ἀπο πάσης κηλίδος, καὶ σώσον ἀγαθῆς ψυχῆς ἡμῶν. Καὶ τὸ, κ. Κύριε χεῖλη μου ἀνοίξεις. καὶ παύσεις. 57 Εἴτα ἀσπάζεται ὁ μὲν ἱερεὺς τὸ εὐαγγέ- 57 λιον. ὁ δὲ διάκονος τὴν ἀγίαν τράπεζαν. Εἴτα ὁ διάκονος ὑποκλίνας τὴν κεφαλὴν τῷ ἱερεῖ, κρατῶν καὶ τὸ ὠράειον αὐτοῦ τοῖς τεσσάρτοις δακτύλοις τοῖς δεξιᾶς χειρὸς, λέγει. 58 Καὶ τὸ ποιῆσαι τῷ Κυρίῳ. 59 Δέσποτα εὐλόγη- 58 59 σον. Καὶ ὁ ἱερεὺς σφραγίζων αὐτὸν, λέγει. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμεῶν, πάντοτε νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Ὁ διάκονος. λ. Εὐζήμενί ἐμὴ δέσποτα. Ὁ δὲ ἱερεὺς. λ. Μηθδεῖς σοι Κύριε ὁ Θεὸς ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτῇ, πάντα τὰ νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Καὶ ὁ διάκονος. ἀμήν. ἀμήν. ἀμήν.

μ. Καὶ προσκυνησάντες τοὺς, λέγουσι κατ' αὐτὰς. μ. Κύριε τὰ χεῖλη μου ἀνοίξεις. καὶ παύσεις. Καὶ μετὰ τὸ οὕτως εἰρηναῖος ὁ διάκονος τὰ βήματα, καὶ προσκυνησάντες τοὺς, λέγει ἐκφώνως. 60 Εὐλόγησον δέσποτα. Ὁ δὲ ἱερεὺς 60 ἐκφώνως λέγει.

61 Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τῶν πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τῶ ἀγίου πνεύματος, νῦν καὶ αἰεὶ, εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ὁ χορός. ἀμήν.

ξ. Ὁ διάκονος ἐκφώνως. 62 Εἰρήνη τῷ Κυρίῳ διηδῶ- 62 μῳ. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ τῆς ἀγαθῆς εἰρήνης, καὶ τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν, τῷ Κυρίῳ διηδῶμῳ. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τῆς σύμπαντος κόσμου, ὑψαθείας τῶν ἀγίων τῶν Θεῶν ἐκκλησιῶν, καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως, τῷ Κυρίῳ διηδῶμῳ. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ τῆς ἀγίας οἰκίας τῆς, καὶ τῆς πίστεως, εὐλαβείας, καὶ φόβου Θεοῦ εἰσιόντων ἐν αὐτῇ, τῷ Κυρίῳ διηδῶμῳ.

Ὁ χορ. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ τῆς ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν. δέσποτος. τῆς τιμῆς καὶ σεβαστείας, τῆς ἐν Χριστῷ ἀσφαλείας, καὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἀσφαλείας, καὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἀσφαλείας, τῷ Κυρίῳ διηδῶμῳ. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. π. Ὑπὲρ τῶν δισσεβησάντων, & διαφυλάκτων βασιλείαν ἡμῶν, καὶ τῆς παλατίης, καὶ τῆς τραπέζης αὐτῶν, τῷ Κυρίῳ διηδῶμῳ. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ τῆς συμπολιμῆσαι, καὶ τῆς πόδας αὐτῶν πάντα ἐχθρὸν, καὶ πόλεμον, τῷ Κυρίῳ διηδῶμῳ. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ τῆς ἀγίας μονῆς ταύτης, πάσης πόλεως, καὶ χώρας, καὶ τῆς πίστεως οἰκιστῶν ἐν αὐταῖς, τῷ Κυρίῳ διηδῶμῳ. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ τῆς ἀσφαλείας αἵματος, ὑψαθείας τῶν καρπῶν τῆς γῆς, καὶ καρπῶν εἰρηνηκῶν, τῷ Κυρίῳ διηδῶμῳ. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ τῶν πλεόντων, ὁδοιπορούντων, νοσούντων, καμνόντων, αἰχμαλωτῶν, καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν, τῷ Κυρίῳ διηδῶμῳ. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἡμῶν ἀπὸ πάσης θλίψεως ὀργῆς, κινδύνου, καὶ ἀνάγκης, τῷ Κυρίῳ διηδῶμῳ. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον.

63 Εὐχὴ ἀντιφώνη πρώτη μουσικῶς.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, τῷ ἀρετῆς ἀνείκελον, καὶ ἡ δόξα ἀκατάληπτος, ὃ τὸ ἔλεος ἀμέτρητον, καὶ ἡ φιλαδελφία

ἀφ' ὧν αὐτὸς, δίδωται, καὶ τὸν ὡσπλάγχθ' σου ἐπι-
βλέπον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ εἶκόν τέ σου, καὶ ποίησον μεθ'
ἡμῶν, καὶ τῷ συνδύχῳ ἡμῶν πλάσια τὰ εἶλή σου, καὶ
τὰς οἰκτιρήσεις σου.

ρ. Τῷ ἱερείῳ λέγοντος τὴν ὡχὴν μουσικῶς ἐν τῇ βήμα-
τι, ἐν τῇ αὐτῇ καιρῷ ὁ διάκονος. 64 λέγει ἔξω τῷ βήμα-
τι 65 τὸς 65 πρὸ εἰρηνικῶν.

Ο διάκονος. Ἀντιλαβῦ, σῶσον, ἐλέησον, καὶ ἀφύ-
λαξον ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ σὴ χάριτι.

Ο χορός. Κύριε ἐλέησον. Ο διάκονος. Τῆς παναγίας,
ἀχράντης, ὑπερόλογημένης ἐνδόξου διαποίτης ἡμῶν Θεοτό-
κου, καὶ ἀσπασθέντος Μαρίας, μὲ πάντων τῶν ἁγίων μνημονό-
σους ἐαυτὴς, καὶ ἀλλήλους, καὶ πάντας τὸ ζῶν ἡμῶν. 66

67 Χειρὶ τῇ Θεῷ παραδεδωμένη. Ο χορός. Σοὶ Κύριε. 67
Εκφώνως οἱ ἱερεῖς. Ὅτι ἀπέπαισεν πάντα δόξα, τιμὴν, καὶ
προσκύνησιν, τῇ πατρὶ, ἔ τῇ υἱῷ, καὶ τῇ ἁγίῳ πνύ-
ματι, νῦν, καὶ αἰ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ο χορός.
Ἀμήν.

σ. 68 Μετὰ τὰ εἰρηνικὰ, ὁ χορός φάλλει 68 τὸ πρῶτον ἀν-
τίφωνον, 69 ἢ τὰ τυπικὰ, εἰ ἐστὶ κυριακὴ, εἰ δ' οὐκ, τῆς
ἡμέρας.

Εὐχὴ ἀντιφώνου δούτερου μουσικῶς.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν σῶσον τὸ λαόν σου, ἔ δὲ λόγησον τὴν
κλῆρομίαν σου, τὸ πνύματις ἐκκλησίας σου φυλάξον,
ἀγαθὸν τὸς ἀγαπῶντας τὸ ἀπέπαισεν τὸ οἶκόν σου σὺ αὐ-
τὸς ἀντιδόξασον τῇ θυῇ σου δυνάμει, καὶ μὴ ἐγκαταλί-
πῃς ἡμᾶς τὸς ἐλπίζουσας ἐπὶ σέ.

τ. Σημεῖωσαι καὶ ἐνταῦθα, ὡς καὶ ἐν τῇ εὐχῇ τῇ πρώτῃ,
εἰ ἐστὶ διάκονος, εἰ δ' ἐστὶν. Ο δια. Ἐστὶ καὶ ἐστὶ τῷ Κυρίῳ
ἐν εἰρήνῃ δὲ ἡδυνῶμεν. Ο χορός. Κύριε ἐλέησον. Ο
διάκονος. Ἀντιλαβῦ, σῶσον, ἐλέησον, καὶ ἀφύλαξον
ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ σὴ χάριτι.

Ο χορ. Κύριε ἐλέησον. Ο διάκονος. Τῆς παναγίας ἀ-
χράντης ὑπερόλογημένης ἐνδόξου διαποίτης ἡμῶν Θεοτόκου
καὶ ἀσπασθέντος Μαρίας, μὲ πάντων τῶν ἁγίων μνημονό-
σους ἐαυτὴς, καὶ ἀλλήλους, καὶ πάντας τὸ ζῶν ἡμῶν.
Χειρὶ τῇ Θεῷ παραδεδωμένη. Ο χορός. Σοὶ Κύριε.

Εκφώνως οἱ ἱερεῖς. Ὅτι σὺ τὸ κράτος, καὶ σὺ εἶσιν ἡ βα-
σιλεία, καὶ ἡ δυνάμις, καὶ ἡ δόξα. τῷ πατρί, καὶ τῷ υἱῷ,
καὶ τῷ ἁγίῳ πνύματι, νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τὰς αἰ-
ῶνας τῶν αἰώνων. Ο χορ. Ἀμήν.

υ. 70 Μετὰ τὰ εἰρηνικὰ, δούτερον φάλλει ὁ χορός 70 τὸ
δύττον ἀντίφωνον, ἢ τὰ τυπικὰ, εἰ ἐστὶ κυ-
ριακὴ, εἰ δ' οὐκ, τῆς ἡμέρας.

Εὐχὴ ἀντιφώνου τρίτου μουσικῶς.

Ὅτις κοπᾶς πύργους, καὶ συμφώνους ἡμῶν χαλεπῶς
προσδύχας, ὁ καὶ δέος, καὶ τὸν σὺν σὺν ἡμῶν ἐπὶ τῇ ἀν-
ματί σου, τὸς αἰτήσεις, παρέχων ἐπαγγελία ἡμῶν. αὐ-
τὸς, καὶ τῷ τῷ δέλων σὺ τὰ αἰτήματα πρὸς τὸ συμφέρον
πλήρωσον, χορηγῶν ἡμῶν τῇ παρόντι αἰσῇ τῷ ἐπὶ
γνωσὶν πρὸς αἰσῇ αἰσῇ, καὶ ἐν τῇ αἰσῇ αἰσῇ αἰσῇ
χαλεπῶς.

Σημεῖωσαι καὶ ἐνταῦθα, ὡς καὶ ἐν τῇ εὐχῇ τῇ πρώτῃ, καὶ
δούτερον, εἰ ἐστὶ διάκονος, εἰ δ' ἐστὶν. Ο δια. Ἐστὶ καὶ ἐστὶ
ἐν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ δὲ ἡδυνῶμεν. Ο χορ. Κύριε ἐλέησον.
Ο διάκονος. Ἀντιλαβῦ, σῶσον, ἐλέησον, καὶ ἀφύλα-

ratione in nos respice, & fac nobiscum
& cum iis qui nobiscum orant, abundantes
misericordias miserationes tuas.

Sacerdos dicente orationem secreto in Tri-
bunali, eodem tempore Diaconus extra Tribu-
nal pacifica recitat.

Diaconus. Suscipe, salva, miserere, &
custodi nos Deus tua gratia. Chorus. Do-
mine miserere.

Diaconus. Sanctissimæ, illibatæ, super
omnes benedictæ, gloriosæ Domine nostræ
Deiparæ & semper Virginis Mariæ, cum
omnibus sanctis memoriam recolentes, nos
metipsos, & invicem, & omnem vitam
nostram Christo Deo commendamus. Cho-
rus. Tibi Domine.

Alta voce Sacerdos. Quoniam te decet om-
nis gloria honor & adoratio, Patrem, &
Filium, & Spiritum sanctum: nunc & sem-
per, & in sæcula sæculorum. Chorus. A-
men.

Pacificis recitatis, Chorus primum Antipho-
num cantat, aut Typica, si est dies Dominici-
cus: sin vero, quod diei proprium est.

Oratio Antiphoni secundæ secreto.

Secundum
antiphonū.

Domine Deus noster, salva populum tu-
um, & benedic hereditati tuæ, plenitudi-
nem Ecclesiæ tuæ custodi, sanctifica dili-
gentes decorem domus tuæ, tu ipsos vici-
sim glorifica divina tua potentia, & nos
ia te sperantes derelinquas.

Nota etiam hic, ut & in prima oratione, si
adest, aut si absit Diaconus.

Diaconus. Etiam atque ideo in pace
Dominum precemur. Chorus. Domine mi-
serere.

Diaconus. Suscipe, salva, miserere, &
custodi nos Deus tua gratia. Chorus. Do-
mine miserere.

Diaconus. Sanctissimæ, illibatæ, super om-
nes benedictæ, gloriosæ domine nostræ
Deiparæ, & semper Virginis Mariæ, cum
omnibus sanctis memoriam agentes, nos
metipsos, & invicem, & omnem vitam
nostram Christo Deo commendamus. Cho-
rus. Tibi Domine.

Alta voce sacerdos. Quoniam tua est po-
tentia, & tuum est regnum, & potestas, &
gloria, Patris, & Filii, & Spiritus sancti:
nunc & semper & in sæcula sæculorum.
Chorus. Amen.

Post pacifica secunda, cantat Chorus Anti-
phonum secundum, aut Typica secunda, si est
dies Dominicus: sin vero, quod diei
dici.

Oratio tertiæ Antiphoni secreto.

Tertium
antiphonū.

Qui commune has, & concordet nobis
orationes largitus ea: qui etiam duobus de-
tribus in tuo nomine convenientibus te pe-
titiones datum es pollicitus: ipse etiam
nunc fervorum tuorum petitiones imple ad
utilitatem, suppeditans nobis in præsentis
sæculo agnitionem veritatis, & in futuro
vitam æternam largiens.

Nota etiam hic, sicut & in prima & se-
cunda oratione: si adest Diaconus, aut si abs-
est. Diaconus. Etiam atque etiam in pace
Dominum precemur. Chorus. Domine mi-
serere. Diaconus. Suscipe, salva, miserere,
& custodi nos Deus tua gratia.

Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Sanctissimæ, illibatæ, super omnes benedictæ, gloriolæ dominæ nostræ Deiparæ, & semper Virginis Mariæ, cum omnibus sanctis memoriam agentes, nosmetipsos, & invicem, & omnem vitam nostram Christo Deo commendemus. *Chor.* Tibi Domine.

Alta voce sacerdos. Quoniam bonus & clemens Deus existis, & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper & in sæcula sæculorum. Amen.

Hic Chorus cantat tertium Antiphonum, vel tertium & sextum Canticum Canonis Matthei; si autem est dies Dominicus, cantat Beatitudines, & quod proprium est sancti illius diei. Dum autem pervenerit Chorus ad Gloria Patri, Sacerdos & Diaconus ante sanctam mensam se adorant. Tum vero Sacerdos acceptum sanctum Evangelium tradit Diacono, atque ipsa porta Septentrionalis partis egressi veniunt ad consuetum locum, & ingressum minorem peragunt, & inclinant ambo capitis, & Diacono dicente submisit. Dominum preceamur: simul & stolam tribus digitis apprehendentes: recitat Sacerdos orationem ingressus.

Oratio Ingressus sancti Evangelii
Secreto.

Introitus Evangelii.

Dominator Domine Deus noster, qui in cælis ordines, & exercitus Angelorum & Archangelorum in ministerium gloriæ tuæ constituisti: fac ut una cum Introitu nostro sit etiam sanctorum Angelorum Introitus simul nobiscum ministrantium, & bonitatem tuam conglorificantium. *Alta voce.* Quoniam te decet omnis gloria, honor, & adoratio Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. *Chorus.* Amen.

Oratione finita, dicit Sacerdoti Diaconus. Benedic, Domine, sanctum Introitum, ostendens simul cum stola partem Orientalem. Et Sacerdos cruce versus orientem facta, dicit.

Benedictus Ingressus sanctorum tuorum: perpetuo, nunc &c. *Chorus.* Amen.

Dehinc Diaconus Episcopum adit, & osculatur Evangelium, si adest: si vero non adest, Sacerdos osculatur. Et ultimo Modulo completo ingreditur Diaconus in medium, & stans ante Sacerdotem levat modice manus, & ostendens sanctum Evangelium dicit. Sapientia, recti. Tum reverentia exhibita, ipse & Sacerdos pone ipsum in sanctum Tribunal ingrediuntur: & Diaconus quidem sanctum Evangelium in sancta mensa deponit. At vero cantores dicunt consuetos Modulos, & eos qui sunt proprii sancti diei illius: & cum pervenerint ad ultimum, Diaconus versus Sacerdotem caput inclinans, & stolam manu tenens, dicit. Benedic Domine tempus Hymni ter sancti. Et sacerdos benedicens ipsum, dicit. Quoniam sanctus es Deus noster: perpetuo, nunc & semper. At modulo completo, ad sacras fores diaconus accedit, et foris stantibus stolam ostendit elata voce, dicens. Et in sæcula sæculorum. *Chorus.* Amen.

Ἐσὶν ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ σὴ χάριτι. Ὁ χορ. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Τῆς παναγίας, ἀχράντης ὑπερόλογημένης ἐνδόξης διαποίτης ἡμῶν Θεοτόκου, καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, μητρὸς πάντων τῶν ἁγίων μνημονεύσαντες ἑαυτὰς, καὶ ἀλλήλους, καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραδόμεθα. Ὁ χορὸς. Σοὶ Κύριε. Εὐφραίως ὁ ἱερεὺς. Ὅτι ἀγαθὸς, καὶ φιλόανθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις, ἔσσι δὲ δόξαν ἀναπύμπου, τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ, ἔσσι τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ὁ χορὸς. Ἀμήν.

Φ. Ἐσταυθᾶ ὁ χορὸς λέγει 71 τὸ τρίτον ἀντίφωνον. 72 ρ 71 72 ἢ τὸ τρίτον. εἰ δὲ ἔστι κυριακὴ, λέγει 73 τὸς μακαρισμοὺς, καὶ τὴν ἁγίαν τῆς ἡμέρας. Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ χορὸς εἰς τὸ, δόξα πατρὶ, καὶ ἱερεὺς, καὶ ὁ διάκονος ἐμπαροῦν τῆς ἁγίας τραπέζης ποιεῖσι προσκυνήματα τέσσα. Εἴτα λαβὼν ὁ ἱερεὺς τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον, δίδωσι τῷ ἀρχιερέϊ, καὶ ὡς ἐξελθόντες διὰ τῆς θύρας πρὸς βορρην μέρας, ἔρχονται εἰς τὴν σιναῖαν τοποῖον, 74 καὶ ποιεῖσι μικρὰν εἰσοδον, καὶ κλίνουσιν ἀμφότεροι τὰς κεφαλὰς, Α καὶ τὸ διάκονος εἰπόντος ἡμέρα. Τὴν Κυρίαν διηδόμεθα, Β Ἀμα καὶ τὸ ὡραῖον κρατοῦντος τοῖς τριῶν δακτύλοις, 75 λέγει ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ χλὺς τῆς εἰσοδῆς.

Δύχῃ τῆς εἰσοδῆς τῆς ἁγίας εὐαγγελίας μουσικῶς.

Διάσωπα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ καταστήσας ἐν ἡμεῖς πύγματα, καὶ στρατίας ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων εἰς λειτουργίαν τῆς σῆς δόξης, ποίησον σὺ τῇ εἰσοδῇ ἡμῶν εἰσοδὸν ἁγίων ἀγγέλων γενέσθαι, συνδεδεμένων τῶν ἡμῶν, καὶ συνδεδεμένων τῶν ἁγίων ἀγαθῶν. Εὐφραίως. Ὅτι ἀρτίως σοὶ πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκυνήσεις τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ὁ χορὸς. Ἀμήν.

Τῆς εὐχῆς δὲ πελειείσης, λέγει ὁ διάκονος πρὸς τὸν ἱερέα. Εὐλόγησον, διάσωπα, καὶ ἁγίαν εἰσοδὸν, δεκνύων ἅμα, ἔσσι ἀνατολὰς μετὰ τὴν ὡραίαν. Καὶ ὁ ἱερ. C ποιῶν σταυροὶ καὶ ἀνατολὰς λέγει. C Εὐλογημένη ἡ εἰσοδὸς τῶν ἁγίων σε πάντοτε, νῦν, καὶ πάντοτε. Ὁ χορ. Ἀμήν.

Εἴτα ὁ διάκ. προσέρχεται πρὸς τὸν ἐπίσκοπον, καὶ ἀσπάζεται τὸ εὐαγγ. εἰ πάρεστι. εἰ δὲ οὐκ, ἀσπάζεται ὁ ἱερ. 76 Καὶ τὴν πελοταίαν διηροπαρεῖα πληρωθέντος, εἰσέρχεται ὁ διάκ. εἰς τὸ μέσον, καὶ εἰς ἐμπαροῦν τῆς ἱερείας, ἀνελθὼν μικρὸν τὰς χεῖρας, ἔσσι δεκνύων τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον, λέγει ἐκφώνως. 77 Σοφία, ὁρτοί. 78 Εἴτα πρακτικῶς αὐτὸς πε, καὶ ὁ ἱερ. κατόπισθεν αὐτῷ, εἰσέρχεται εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, καὶ ὁ μὲν διάκ. ὑποτίθῃσι τὸ ἅγιον εὐαγγ. ἐπὶ τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ. Οἱ δὲ λέγοντες λέγουσι τὴν σιναῖαν τροπαίαν, ἔσσι καὶ τῇ ἡμέρᾳ ἁγίᾳ καὶ ὅτε ἔλθωσιν εἰς τὸ ὑπερον, ὁ διάκ. πρὸς τὸν ἱερέα λέγει, κλίνων καὶ ἑαυτὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ ὡραῖον ἐπὶ τῇ χειρὶ κρατῇ. 79 Εὐλόγησον διάσωπα καὶ καὶ 80 τὴν τροπαίαν. Καὶ ὁ ἱερ. σφραγίζων αὐτὸν, λέγει. 81 Ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ. Τὴν δὲ τροπαίαν πληρωθέντος, ἔρχεται ὁ διάκ. ἐγγὺς τῇ ἁγίᾳ θύρᾳ, καὶ Ε δεκνύων τὸ ὡραῖον τοῖς ἐκτός, λέγων ἐκφώνως. Καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ὁ χορ. Ἀμήν.

F F Τὸ δὲ χορὸν ἄλλοτος τὸ τεσσαγίον, ὁ ἱερεὺς ὠχεται
G μουσικῶς. Ὁ Εὐχὴ τὸ τεσσαγίον μουσικῶς.

Ο Θεὸς ὁ ἅγιος, ὁ ἐν ἁγίοις ἀναπαυόμενος, ὁ τεσσα-
γίον φωνῇ ὑπὸ τῷ Σεραφίμ ἀνυμνόμενος, καὶ ὑπὸ τῷ Χερου-
βείμ δοξολογούμενος, καὶ ὑπὸ πάσης ἐπουρανίου δυνάμεως
προσκυνούμενος, ὁ ἐκ τῆς μητρὸς εἰς τὸ εἶναι παραγαγὼν
τὰ σύμπαντα, ὁ κτίσας τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα σὴν καὶ ὁ-
μοίωσιν, καὶ παντὶ σε χαρίσματος κατακοσμήσας, ὁ
διδὼς αἰτιῶντι σοφίαν, σωΐσιν, καὶ μὴ παροῶν ἀμαρ-
τάνοι, ἀλλὰ θείμμος ἐπὶ σωτηρίᾳ μετάνοιαν, ὁ κατα-
ξιώσας ἡμᾶς τὴν πενήτειαν, καὶ ἀναξίως δόξης σε, καὶ ἐν τῇ
ᾠρᾷ πάντῃ σὺναι κατενώπιον τῆς δόξης τῆς ἁγίας σου θυσια-
στηρίου, καὶ τὸ ὀφειλομένῳ σοι προσκυνῶν, καὶ δοξολο-
γίᾳ προσάγειν αὐτὸς δέσποτα πρόσδεξαι καὶ ἐκ σώματος
ἡμῶν τῶν ἀμαρτωλῶν τὸν τεσσαγίον ὕμνον, καὶ ἐπίσκηψαι
ἡμᾶς ἐν τῇ χρηστότητί σου, συγχώρησον ἡμῖν πᾶν πλημ-
μύλημα ἐκ σοῦ, ὁ ἁγίος. ἁγίασον ἡμᾶς τὰς ψυχὰς,
καὶ τὰ σώματα, καὶ δὲς ἡμῖν ἐν ὁσιότητι λατρεύειν σοι,
πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν. πρὸς βίαις τῆς
ἁγίας Θεότητος, ὁ πάντως τῷ ἁγίῳ τῷ ἀπ' αἰῶνος σοι
ἐκφώνων.

Εκφώνων. Ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ
τὸ δόξαν ἀναπέμπομεν τῇ πατρὶ καὶ. Ὁ χορ. Α-
μήν.

83 H Ταύτης δὲ πλεθείσης, H καὶ 83 τὸ χορὸν ἄλλοτος τὸ,
84 δόξα, καὶ νῦν, 84 ἄλλοις, καὶ αὐτοὶ ὁ, πῆρ. καὶ δόξα.
τὸ τεσσαγίον. ποιῶντες ὁμῶς, καὶ προσκυνήματα τελαέμ-
προδὼν τῆς ἁγίας τραπεζῆς. Εἰπα λέγει ὁ δόξα. πρὸς τὸ
85 ἱερεῖα. 185 Κέλυσον δέσποτα. Καὶ ἀπέρχονται ἐν τῇ
86 καθέδρᾳ. 86 Καὶ ὁ ἱερ. λέγει ἀπέρχόμενος. Εὐλογη-
μένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. Ὁ δὲ δόξα. Εὐλόγη-
87 σον δέσποτα 87 τὸ ἀνω καθέδρᾳ. Καὶ ὁ ἱερ. Εὐλογημένος
εἶ ἐπὶ θρόνῳ δόξης τῆς βασιλείας σου, ὁ καθήμενος ἐπὶ τῷ
Χερουβίμ, πάντοτε νῦν. καὶ. Καὶ μετὰ τὸ συμπλήρωσιν
K τεσσαγίου, ὁ δόξα. ἐλθὼν Κεῖμ προδὼν τὸ θύρας, λέγει.
88 Πρόχωμψ. Καὶ ὁ ἱερ. 88 Εἰρμήν πασιν. Ὁ διάκ. Σο-
89 90 φία. Καὶ ὁ ἀναγνώστης ἀρχεται. 89 Αἰν. 90 Φαλ. τῇ
Δαβίδ. Καὶ ὁ διάκονος αὐτοῦ. Πρόχωμψ. Ὁ ἀναγνώστης.
91 92 91 τὸ προκείμενον 92 τὸ ἄποσόλῳ καὶ τῇ ἡμέρᾳ. Καὶ ὁ διάκ.
93 αὐτοῦ. Πρόχωμψ. 93 Καὶ τὸ ἄποσόλῳ πληρωθέντες,
L 94 ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς. 94 Εἰρμήν σοὶ. Ὁ διάκ. Σοφία. L Καὶ
95 95 ὁ χορ. τὸ, Αἰν. 95 Φαλμός τῇ Δαβίδ. Καὶ λαβὼν
M 96 ὁ δόξα. τὸ θυμιατήριον καὶ τὸ θυμίαμα προσέρπει τῇ ἱερῇ,
λέγων. M 96 Εὐλόγησον δέσποτα τὸ θυμίαμα. Τὸ δὲ
ἱερεὺς ἐὼλογουῶν καὶ τὸ ἐὼχλῳ εἰπόντος πάντῳ. Θυ-
μίαμα σοι προσφέρωμψ, Χεῖρ τοῦ Θεοῦ, εἰς ὁσμὴν ἐὼ-
δίας πνευματικῆς. ἀντικατὰ περὶ ἡμῶν τὸ χάρις τῆς
παναγίας σου πνεύματος, πάντοτε νῦν καὶ αἰεὶ, ὁ εἰς
τὴν αἰῶνα τῶν αἰώνων. ἀμήν.

97 97 Θυμιατὸς δὲ διάκονος τῷ ἁγίῳ τράπεζας γύροθεν, καὶ
τὸ ἱερατεῖον ὅλον, καὶ τὸ αἶρα. Καὶ μετὰ τὸ το θυμιατῶ-
ρον ἄποθέμνος ἔρχεται πρὸς τὸ ἱερεῖα, καὶ ὑποκλίνας αὐ-
τῷ τὸ κεφάλῳ, κρατῶν καὶ τὸ ὠραῖον σιῶν τῇ ἁγίῳ ὡαγ-
γελίῳ ἀπὸ τοῖς δακτύλοις, δηλοῦντι ὅτι ἐκείνῳ τῇ τόπῳ
98 τῆς ἁγίας τραπεζῆς, λέγει. Εὐλόγησον δέσποτα 98 τὸ
ὡαγγελιστὴν τῷ ἁγίῳ ἄποσόλῳ καὶ ὡαγγελιστῇ τῷ δὲ. Ὁ δὲ
ἱερεὺς σφραγίζων αὐτὸν, λέγει. Ὁ Θεὸς διὰ πρὸς βίαις
τῷ ἁγίῳ ἐν δόξῃ ἄποσόλῳ καὶ ὡαγγελιστῇ τῷ δὲ, δὴν σοι
N ῥῆμα εἰς τὸ ὡαγγελίσασθαι τῇ ὡαγγελιστῇ N δυνά-

Choro vero ter sanctum Hymnum canente
Sacerdos orat secreto. Oratio Hymni ter sancti
secreto dicenda.

Deus sancte qui in sanctis requiescis, qui Hymnus
ter sancta voce a Seraphim laudaris & ce- ter sanct.
lebraris, & a Cherubim glorificaris, & ab
omni caelesti potestate adoraris, qui e. nihi-
lo ad esse cuncta adduxisti, qui hominem
ad imaginem & similitudinem tuam creasti,
& omni tuo dono exornasti, qui das pe-
tenti sapientiam & intelligentiam, & non
despicias peccantem, sed ei ad salutem po-
suisti poenitentiam, qui nos humiles & in-
dignos servos tuos dignatus es in hac hora
stare ante gloriam sancti tui altaris, &
quæ tibi debetur adorationem & glorifica-
tionem exhibere: ipse etiam Domine, su-
scipe ex ore nostro peccatorum Hymnum
ter sanctum, & respice nos in bonitate tua,
condona nobis omne peccatum voluntarium
& involuntarium: sanctifica animas nostras
& corpora, & da nobis te in sanctitate
colere, omnibus diebus vitæ nostræ. Inter-
cessionibus sanctæ Deiparæ, & omnium
sanctorum, qui tibi a sæculo complacue-
runt.

Alta voce. Quoniam sanctus es Deus no-
ster, & tibi gloriam referimus, Patri, &
Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper,
& in sæcula sæculorum. Chorus. Amen.

His completis, & Choro psallente, Gloria:
Et nunc. cantant & ipsi, videlicet Sacerdos
& Diaconus ter sanctum Hymnum, facientes
simul tres reverentias coram sancta mensa.
Deinde dicit Diaconus Sacerdoti. Jube do-
mine. Et procedunt ad sedem: procedens
Sacerdos dicit. Benedictus qui venit in no-
mine Domini. At Diaconus dicit. Benedic
domine superam cathedram. Et Sacerdos.
Benedictus es super throno gloriæ regni tui,
qui sedes super Cherubim: nunc &c.

Et completo Hymno ter sancto. Diaconus
veniens ante ostium dicit. Attendamus. Et
Sacerdos. Pax omnibus. Diaconus. Sapien-
tia. Et incipit Lectio. Alleluja. Psalmus
David. Et Diaconus rursus. Attendamus.
Lectio præpositum Apostoli, & dicit. Et Dia-
conus iterum. Attendamus. Et lectione Apo-
stoli completa Sacerdos exclamat. Pax tibi.
Diaconus. Sapiencia. Et Chorus. Alleluja:
Psalmus David. Et accipiens Diaconus thu-
ribulum & incensum, accedit ad Sacerdotem
dicens. Benedic domine incensum.

Alleluja.

Lectio epi-
istolæ.

Benedicente vero Sacerdote, & orationem
banc recitante.

Incensum tibi offerimus, Christe Deus no-
ster in odorem suavitatis spiritalis: nobis
vicissim gratiam sanctissimi tui Spiritus re-
pende: perpetuo nunc & semper, & in sæ-
cula sæculorum. Amen.

Suffumigat Diaconus sanctam mensam cir-
cum circa, & sanctuarium totum, & velum
Aerem dictum. Et post hæc thuribulo depō-
ito accedit ad Sacerdotem, & inclinans ipsi
caput, & extremis digitis stolam circum evan-
gelio tenens, videlicet in illo loco sanctæ
mensæ dicit. Benedic domine præconem
sancti Apostoli & Evangelistæ N. Sacerdos
vero cruce illum signans, ait. Deus per in-
tercessionem sancti gloriosi Apostoli & Evan-
gelistæ N. det tibi evangelizanti verbum ad
multa virtute evangelizandum.

Evangelii
lectio.

Et Diaconus respondens, Amen, & reve-
rentiam sancto Evangelio devote exhibens,
sanctis portis precedentibus cereis & suffiti-
bus egressus venit, & stat superius in Ambo-
ne, vel in loco alias destinato. Sacerdos au-
tem prope sanctam mensam respiciens ad oc-
cidentem alta voce pronunciat. Sapientia.
Recti. Audiamus sanctum Evangelium. Et
Diaconus. Ex Evangelio sancti Evangelistæ
N. lectio. Chorus. Gloria tibi Domine.
Et Sacerdos. Attendamus. At Evangelio
completo: Diacono dicit Sacerdos. Pax tibi.
Et Diaconus usque ad sanctas fores progres-
sus sanctum Evangelium tradit Sacerdoti:
deinde in loco solito stans sic incipit. Dica-
mus omnes ex tota anima, & ex tota
mente dicamus. Chorus. Domine misere-
re.

Diaconus. Domine omnipotens, Deus
patrum nostrorum, te rogamus exaudi &
miserere. Chorus. Domine misere.

Diaconus. Miserere nostri Deus secundum
magnam misericordiam tuam, te rogamus,
& Domine misere. Chorus. Domine mi-
serere. Diaconus. Etiam rogamus pro piis-
simis & a Deo custoditis Imp. nostris,
pro potentia, victoria, perseverantia, pace,
sanitate, & salute ipsorum, & ut Dominus
Deus noster abundantius eos adjuvet, & in
omnibus dirigat, & pedibus ipsorum subji-
ciat omnem inimicum & adversarium. Cho-
rus. Domine misere.

Tam Sacerdos dicit orationem istam se-
creto.

Domine Deus noster protensam hanc sup-
plicationem suscipe a servis tuis, & misere-
re nostri secundum multitudinem miseri-
cordiæ tuæ, & miserationes tuas in nos de-
mitte, & in omnem populum tuum, qui
copiosam a te misericordiam expectat.

Alta voce. Quoniam misericors & beni-
gnus Deus existis, & tibi gloriam refe-
rimus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui:
nunc & semper & in sæcula sæculorum.
Chorus. Amen.

Diaconus. Rogate Catechumeni Domi-
num. Chorus. Domine misere.

Catechu-
menorum
dimissio.

Diaconus. Fideles, oremus pro catechu-
menis, ut Dominus eorum misereatur. Cho-
rus. Domine misere.

Diaconus. Instruat eos verbo veritatis.
Chorus. Domine misere.

Diaconus. Revelet eis Evangelium justi-
tiæ, Chorus. Domine misere.

Diaconus. Uniat eos sanctæ suæ catholi-
cæ & Apostolicæ Ecclesiæ. Chorus. Do-
mine misere.

Diaconus. Salva, misere, suscipe, &
custodi ipsos Deus tua gratia. Chorus. Do-
mine misere.

Diaconus. Catechumeni capita vestra Do-
mino inclinate. Chorus. Tibi Domine.

Oratio Catechumenorum ante sanctam oblatio-
nem, quam dicit Sacerdos secreto.

Domine Deus noster, qui in altis habi-
tas, & humilia respicis, qui salutem hu-
mano generi emisisti unigenitum filium tu-
um & Deum, Dominum nostrum Jesum
Christum: respice ad servos tuos catechu-
menos suam tibi cervicem inclinantes: &
dignos facias ipsos in tempore opportuno
lavacro regenerationis, remissione peccato-
rum & indumento incorruptionis. Uni eos
sanctæ tuæ Catholicæ & Apostolicæ Ec-

mei πολλῶν. Καὶ ὁ δὲ εἰπὼν τὸ, Ἀμὲν. Καὶ προσκυ-
σας μὲν διλαθείας τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον, καὶ ἐξελθὼν διὰ τῶν
ἁγίων θυρῶν, ἀποπορεύομένων, καὶ λαμπάδων καὶ δομια-
μάτων, ἔρχεται καὶ ἵσταται ἄνω ἐν τῇ ἀμβωνῇ, ἢ ἐν τῇ πεταγ-
μένῃ τῷ πῶ. Ο δὲ ἱερ. ἱερέμης ἐμπαροῦσεν τῆς ἀγίας τραπέ-
ζης, βλέπων πρὸς δυσμάς, ἐκφωνεῖ. 99 Σοφία, ὁρδοί, ἀ- 99
κυστωμεν τῇ ἀγίᾳ διαγ. Καὶ ὁ διάκ. 100 Ἐκ τῆς καὶ, πῶδε 100
ἀγία διαγ. τὸ ἀνύγνωσμα. Ο χο. Ο Δόξα σοι Κύριε. Ο
Καὶ ὁ ἱερ. Ρ Πρὸς ἡμῶν. Τῷ δὲ διαγ. πληρωθέντος, λέ- Ρ
γει πρὸς τὸν διάκ. ὁ ἱερ. Εἰρμήσοι. Καὶ ὁ διάκ. ἐλθὼν
ἕως τῆς ἀγίων θυρῶν, ἀποδίδωσι τὸ ἅγιον διαγ. τῇ ἱε-
ρεῖ. Εἴτε ἐν τῇ συνήθει τῷ πῶ σὰς ἀρχεται ἕτως. 101 101
Εἴπωμεν πάντες ὅς ὅλης τῆς ψυχῆς, καὶ ὅλης τῆς ἁανοίας
ἐἴπωμεν. Ο χορός. Κύριε ἐλέησον. Ο διάκονος. Κύριε
παντοκράτωρ ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, δόμοθά σε, ἐ-
πάκουσον, καὶ ἐλέησον. Ο χο. Κύριε ἐλέησον. Ο διάκ.
Ελέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς καὶ τὸ μέγα ἔλεός σε, δόμοθά
σε, ἐπάκουσον Κύριε, καὶ ἐλέησον. Ο χορ. Κύριε ἐλέ-
σον. Ο διάκ. Q Ἐπὶ δόμοθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβεστάτων, καὶ
θεοφυλάκων, βασιλείων ἡμῶν, κράτους, νίκης, δα-
μονίας, εἰρμῆς, ὑγιείας, σωτηρίας, αὐτῶν, καὶ τῇ Κῦ-
ριον τὸν Θεὸν ἡμῶν ἐπιπλέον σωμαργήσαι, κατὰ δόξαν
αὐτοῦ, ἐν πάσι, ἐκποταξαὶ ὑπὸ τὴν πόδας αὐτοῦ πάν-
τα ἐχθρὰ, καὶ πολέμιον, καὶ Κυρίῳ διηδῶμεν. Ο χο-
ρός. Κύριε ἐλέησον.

R Ο δὲ ἱερεὺς λέγει τὴν ἐσχάτην ταύτην μουσικῶς. R

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν τὴν ἐκτενὴν ταύτην ἱκεσίαν πρὸς σε-
ξαι παρά τῶν σῶν δούλων, καὶ ἐλέησον ἡμᾶς καὶ τὸ πλῆθος
τῶν ἐλέος σε, καὶ τὰς οἰκτιρμὰς ση κατὰ περιεργίαν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ
ἐπὶ πάντα τὰ λαόν σου, καὶ ἀπεκδεχόμενοι τὸ παρά σε πλε-
σιον ἔλεος. S Ἐκφώνως. Ὅτι ἐλεήμων καὶ φιλόανθρωπος
Θεὸς ὑπάρχεις, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν,
τῇ πατρὶ, καὶ τῇ ὑψ, καὶ τῇ ἀγίᾳ πνεύματι,
νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ο χο.
Ἀμὲν.

Ο διάκονος. 102 Εὐχαριστοὶ κατηχήμενοι τῇ Κυρίᾳ. 102
Ο χορός. Κύριε ἐλέησον. Ο διάκονος. Οἱ πιστοὶ ὑπὲρ
τῶν κατηχημένων διηδῶμεν, ἵνα ὁ Κύριος αὐτοὺς ἐλεήσει.
Ο χορός. Κύριε ἐλέησον. Ο διάκονος. Κατηχήσῃ αὐτοὺς
τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. Ο χορός. Κύριε ἐλέησον. Ο διά-
κονος. Ἀποκαλύψῃ αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον τῆς δικαιοσύνης.
Ο χορός. Κύριε ἐλέησον. Ο διάκονος. Ἐνώσῃ αὐτοὺς τῇ
ἀγίᾳ αὐτῶν καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ. Ο χορός.
Κύριε ἐλέησον. Ο διάκονος. Σώσον, ἐλέησον, ἀντιλα-
βῆ, καὶ ἡγαφύλαξον αὐτοὺς ὁ Θεὸς τῇ σὴ χάριτι. Ο χο-
ρός. Κύριε ἐλέησον. Ο διάκονος. Οἱ κατηχήμενοι τὰς
κεφαλὰς ἡμῶν τῇ Κυρίᾳ κλίνετε. Ο χορός. Σοὶ Κύ-
ριε.

Εὐχὴ κατηχημένων πρὸς τῆς ἀγίας ἀναφορᾶς κυὸ ἱε-
ρεὺς λέγει μουσικῶς.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν, καὶ τὰ τα-
πεινὰ ἐφορῶν, ὁ τὴν σωτηρίαν τῇ γένει τῶν ἀνθρώπων ἐ-
ξαποστείλας τὸν μονογενῆ σου υἱόν καὶ Θεόν, καὶ Κύριον ἡμῶν
Ἰησοῦν Χριστόν, ἐπίβλεψον ἐπὶ τὰς δούλας σε τὰς κατη-
χημένους τὰς ὑποκεκλιότας σοὶ τῇ εὐαγγελίᾳ αὐχένα. καὶ κα-
ταξίωσον αὐτὰς ἐν καιρῷ ἐνδύειν τῇ λυτρί, τῆς παλιγ-
γενείας, τῆς ἀφίσεως τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ τῇ ἐνδύματι τῆς
ἀφθαρσίας. ἔνωσον αὐτὰς τῇ ἀγίᾳ σε καθολικῇ καὶ ἀπο-
στολικῇ

σολική ἐκκλησίᾳ· καὶ συγκατατίθῃσιν αὐτῶν τῇ ἐκλεκτῇ
σε ποίμνῃ· ἐκφώνως· Ἰνα καὶ αὐτοὶ συνήμῃν δοξάζωσι τὸ
πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομά σου τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ
καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰῶ-
νων· Ὁ χορὸς· Ἀμήν· Τ Μετὰ τὴν ἐκφώνησιν λαμβάνει ὁ

103 104 ἱερεὺς 103 τὸ εὐαγγέλιον κατὰ τὸ συνήθεον 104 ἐξαπλώ-
νει ὁ διάκονος· Ὅσοι κατηχήμενοι ἀποέλθῃτε, οἱ κατη-
χήμενοι ἀποέλθῃτε, ὅσοι κατηχήμενοι ἀποέλθῃτε, μή τις
105 τῶν κατηχήμενων, 105 ὅσοι πιστοὶ, ἐτι καὶ ἐτι ἐν εἰρήνῃ τῷ
Κυρίῳ διηδῶμεν· Ὁ χορὸς· Κύριε ἐλέησον·

Εὐχὴ πιστῶν φωνῇ μετὰ τὸ ἀπλωθῆναι τὸ εὐαγγέλιον, ἡ
ὁ ἱερεὺς μουσικῶς λέγει·

106 106 Εὐχαριστῶμέν σοι, Κύριε ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων, τῇ
καταξιώσαστι ἡμᾶς παρασλῦσαι καὶ νῦν τῇ ἁγίῳ σου θυσια-
στηρίῳ, καὶ προσπεσεῖν τοῖς οἰκτιρμοῖς σου ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων
ἀμαρτημάτων καὶ τῶν λαῶν ἀγνοημάτων· ἀποσδέξαι ὁ Θεὸς
τὸ δέησιν ἡμῶν, ποίησον ἡμᾶς ἀξίους γνώεσθαι ἀποσφύρειν
σοι δέησεις καὶ ἐκείας, καὶ θυσίας ἀναιμάκτους ὑπὲρ παν-
τός τῶν λαῶν σου καὶ ἐκάνωσον ἡμᾶς, ἐξέδω εἰς τὴν διακονίαν
σε ταύτῃ, ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος σου τῷ ἁγίῳ, ἀκα-
γνώστως καὶ ἀπροσκόπτως ἐν καθαρῷ τῷ μαρτυρίῳ τῆς
σωσευμένης ἡμῶν ἐπικαλεῖσθαι σε ἐν παντὶ καιρῷ, καὶ
τόπῳ, ἵνα εἰσακούσῃς ἡμῶν, ἴλῃς ἡμῖν εἰς ἐν τῇ πλήθει
τῆς σῆς ἀγαθότητος·

V V Εὐχομένης τῷ ἱερείῳ, ὁ διάκονος λέγει πρὸς εἰρη-
νικά, εἰ ἔστιν ἐξω τῷ ἁγίῳ βήματος, ἐν τῇ συνή-
θει τόπῳ· Ἐτι καὶ ἐτι ἐν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ διηδῶ-
μεν· Ὁ χορὸς· Κύριε ἐλέησον· ὁ διάκονος· Ὑπὲρ
τῆς ἁγίας μονῆς ταύτης, πάσης πόλεως, χώρας,
καὶ τῶν ἐν πίστει οἰκούντων ἐν αὐταῖς, τῷ Κυρίῳ
διηδῶμεν· Ὁ χορὸς· Κύριε ἐλέησον· ὁ διάκονος· Ὑπὲρ
ἀκρασίας αἵρων, ἀφορείας τῶν καρπῶν τῆς
γῆς, καὶ καιρῶν εἰρηνικῶν, τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν·
Ὁ χορὸς· Κύριε ἐλέησον· ὁ διάκονος· Ὑπὲρ πλε-
όντων, ὁδοιπορούντων, νοσταύπων καμνόντων, αἰχ-
μαλῶτων, καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν, τῷ Κυρίῳ διη-
δῶμεν·

Ὁ χορὸς· Κύριε ἐλέησον·

Ὁ διάκονος· Ὑπὲρ τῶν ῥυθλῶσαι ἡμᾶς ὑπὸ πά-
σης θλίψεως, ὀργῆς, κινδυνῶν, καὶ ἀνάγκης, τῷ Κυ-
ρίῳ διηδῶμεν· Ὁ χορὸς· Κύριε ἐλέησον,

Ὁ διάκονος· Ἀντιλαβῆ, σῶσον, ἐλέησον, καὶ
διαφυλάξον ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ σῇ χάριτι· Ὁ χορὸς·

X Κύριε ἐλέησον· Ὁ διάκονος· X Σοφία· Ὁ ἱερεὺς
ἐκφώνως· Ὅτι ἀρέσκει σοι πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ
προσκυνώσεις, τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ
πνεύματι, πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶ-
νας τῶν αἰώνων· Ὁ χορὸς· ἀμήν·

Εὐχὴ πιστῶν δεύτερα, ἡ ὁ ἱερεὺς μουσικῶς λῃ-
γει·

Πάλιν καὶ πολλάκις σοι προσπίπτομεν, ἐπεὶ δὲ
μῖθρα, ἀγαθὴ καὶ φιλανθρώπει, ὅπως ἐπιβλέψας ἐπὶ
τῷ δέησιν ἡμῶν, καθαρῶς ἡμῶν πρὸς τὸ
χρᾶς, καὶ πρὸς σώματα ὑπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρ-
κὸς καὶ πνέματος, καὶ δώης ἡμῖν ἀνέσχεον, καὶ
ἀκατακρίτον τὴν παράστασιν τῷ ἁγίῳ σου θυσια-
στηρίῳ· χάρισται ὁ Θεὸς καὶ τοῖς συνδύχοις
τοῖς ἡμῖν ἀποκοπῶν βίαν καὶ πίστιν, καὶ σωτ-
εως πνέματι· δὸς αὐτοῖς πάντοτε μετὰ φό-
βου καὶ ἀγάπης λατρεύειν σοι ἀνυπόχως, καὶ
Εὐχολογ·

clesiae, & connumera ipsos cum electo tuo
grege·

Alta voce. Ut & ipsi simul nobiscum glo-
rificent venerandum & magnificum nomen
tuum, Patris, & Filii, & Spiritus sancti:
nunc & semper, & in saecula saeculorum· *Cho-
rus.* Amen·

*Post exclamationem sumit Sacerdos corpo-
rale, & ut moris est, expandit.* Diaconus di-
cit· Quotcumque catechumeni estis recedite·
Catechumeni recedite· Quicumque estis cate-
chumeni, recedite· Ne quis catechumeno-
rum supersit· Quicumque fideles etiam atque
etiam Dominum precemur· *Chorus.* Domi-
ne miserere·

*Oratio fidelium prima, postquam expansum
est corporale, quam sacerdos dicit secreto.*

Gratias agimus tibi, Domine Deus vir-
tutum, qui dignatus es nos etiam nunc fan-
cto tuo altari sistere, & tuis miserationibus
pro peccatis nostris & populi ignorantis pro-
cidere· Suscipe Deus deprecationem nostram·
Fac nos esse dignos, qui offeramus tibi pre-
ces, supplicationes, & incruenta sacrificia
pro toto populo tuo: & fac nos idoneos,
quos in hoc ministerio posuisti, ut in pote-
state Spiritus tui sancti inculcate & innoxie,
in puro nostrae conscientiae testimonio, te
invocemus in omni tempore & loco, ut
nos exaudiens, sis nobis propitius in multi-
tudine tuae bonitatis·

*Orante Sacerdote, Diaconus, si adest, extra
sanctum tribunal recitat pacifica, in consueto
loco.* Rursus & iterum in pace Dominum
precemur· *Chorus.* Domine miserere·

Diaconus. Pro sancta hac mansione, o-
mni civitate & regione, & iis qui fide in
his habitant, Dominum precemur· *Chorus.*
Domine miserere·

Diaconus. Pro aeris temperie, fru-
ctuum terrae fertilitate, & pacificis tempo-
ribus, Dominum precemur· *Chorus.* Do-
mine miserere·

Diaconus. Pro navigantibus, iter agentibus,
aegrotis, laborantibus, captivis, &
salute ipsorum, Dominum precemur· *Cho-
rus.* Domine miserere·

Diaconus. Ut nos liberemur ab omni
angustia, ira, periculo, & necessitate, Do-
minum precemur· *Chorus.* Domine mise-
rere·

Diaconus. Suscipe, salva, miserere, &
custodi nos Deus tua gratia· *Chorus.* Do-
mine miserere·

Diaconus. Sapiencia· *Sacerdos alta voce.*
Quoniam tibi convenit omnis gloria, honor
& adoratio, Patri, & Filio, & sancto
Spiritu: nunc & semper, & in saecula sa-
culorum· *Chorus.* Amen·

*Oratio fidelium secunda, quam dicit Sacer-
dos secreto.*

Iterum & saepius coram te procidimus,
& te rogamus bone & benigne, ut re-
spiciens ad orationem nostram purges ani-
mas nostras & corpora ab omni inquina-
mento carnis & spiritus, & des nobis in-
culpatam & incondemnatam sancto tuo
altari adficientiam· Largire autem Deus,
etiam iis, qui nobiscum una precantur,
profectum vitae, & fidei, & spirita-
lis prudentiae· Da eis qui te assidue &
cum tremore colunt, ut inculcato &
H

incondemnatę tuorum sanctorum sacramen-
torum fiant participes, & cælesti tuo regno
digni habeantur.

*Orante Sacerdote, Diaconus extra sanctum
Tribunal recitat pacifica.*

Sacerdos exclamando.

Ut a potentia tua jugiter custoditi tibi
gloriam referamus Patri, & Filio, sancto
Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæ-
culorum. *Chorus. Amen.*

*Cherubicus
Hymnus.*

*Post exclamationem dicit apud se oratio-
nem, & cantores quidem canunt Cherubicum
Hymnum. Diaconus autem cum incenso acce-
dens ad Sacerdotem, in circuitu & cruciformi-
ter sanctam mensam, sacrarium, & Sacerdo-
tem suffumigat: & deinde stat reverenter a
sinistra Sacerdotis.*

*Oratio quam secreta dicit Sacerdos, dum ca-
nitur Hymnus Cherubicus.*

Nullus eorum qui carnalibus cupiditatibus
& voluptatibus est irretitus, dignus est ad te
accedere vel appropinquare, vel tibi mini-
strare, Rex glorię. Tibi enim ministrare
magnum est, & vel ipsis cælestibus potesta-
tibus terribile. Sed tamen propter inenarrabi-
lem, & infinitam tuam benignitatem, citra
comutationem & conversionem, homo fa-
ctus es, & noster Pontifex appellatus, &
hujus solemnem & incruenti sacrificii conse-
crationem nobis tradidisti, tamquam Domi-
nus omnium. Tu enim, Domine Deus no-
ster, solus cælestibus dominaris. Qui super
thronum Cherubicum veheris. Qui es Do-
minus Seraphim, & Rex Israel. Qui solus
sanctus, & in sanctis requiescis. Te ergo
deprecor, qui solus bonus es, & lubenter
exaudis, respice in me peccatorem, & inu-
tilem servum tuum: & purga animam
meam & cor a conscientia mala, & fac
me idoneum virtute sancti tui Spiritus, in-
datum gratia Sacerdotii, ut huic sanctę
tuę mensę assistam, & tuum sanctum &
immaculatum corpus & pretiosum sanguinem
consecrem.

Tibi enim inclinata cervice supplico, &
te rogo ne avertas faciem tuam a me, nec
me servum tuum reieceris: sed dignare ut a
me peccatore & indigno servo tuo hæc do-
na offerantur.

Tu enim es qui offers & offerris, assu-
mis & distribueris, Christe Deus noster:
& tibi gloriam referimus, una cum principii
experte tua Patre, & sanctissimo, & bono,
& vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, &
in sæcula sæculorum. Amen.

*Completa vero oratione, simul Cherubicum
Hymnum recitant, & quinquagesimum psal-
tum, & ter adorantes procedunt ad propo-
sitionis mensam præcedente Diacono cum suffi-
tu, & cum sancta suffumigavit apud se orat,
Deus propitius esto mihi peccatori. Et dicit
Sacerdos. Tolle domine. Sacerdos autem ve-
lum aerem dictum imponit sinistro humero
Diaconi, dicens. In pace elevate manus ve-
stras in sancta, & benedicite Dominum:
benedicat te Dominus ex Sion, qui fecit cæ-
lum & terram: perpetuo, nunc & semper,
& in sæcula sæculorum. Amen.*

*Deinde sanctum discum sumit Diaconus su-
per caput suum cum attentione. Sacerdos.*

ἀκατακλείτως μετέχει τῷ ἁγίῳ σὺ μυστηρίῳ, καὶ τῆς ἐ-
πικρανίσεως βασιλείας ἀξιοθῆναι.

Τὸ Εὐχομένῃ τῷ ἱερέως, ὁ ἄρχιεπίσκοπος λέγει τὰ εἰρυνικὰ ὡς
ἔξω τῷ ἁγίῳ βήματι.

Ο ἱερεὺς ἐκφώνως.

Ὅπως ὑπὸ τῷ κράτει σὺ πάντοτε φυλαττόμενος, σοὶ
δόξῃ ἀναπέμπομεν, τῷ πατρὶ, & τῷ υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ
πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ο
χορ. Ἀμήν.

Ζ Μετὰ τὴν ἐκφώνησιν 107 λέγει τὴν ὡχλὴν κατ' αὐ-
τὸν, καὶ οἱ μὲν ψάλλουσι ψάλλουσιν 108 τὸν Χερυβικὸν ὕμ-
νον· ὁ δὲ ἄρχιεπίσκοπος προσελθὼν τῷ ἱερεὶ μὲν θυμιάματος,
θυμιά τῷ ἁγίῳ τράπεζαν σαυροειδῶς κύκλῳ, καὶ τὸ ἱε-
ρατεῖον, καὶ τὸ ἱερεῖα, καὶ μὲν τὸ τοῖς αἰετῶν τῇ ἀριστερᾷ τῷ
ἱερέως Ἀὐλαβῶς.

Εὐχὴν λέγει ὁ ἱερεὺς μουσικῶς τῷ Χερυβικῷ ᾠδο-
μένη.

109 Οὐδεὶς ἄξιός ἐστι συνδεδεμένων ταῖς σαρκικαῖς ἐπι-
θυμίαις καὶ ἡδοναῖς προσέρχεται, ἢ προσεγγίζει, ἢ λει-
τουργεῖ σοι, βασιλεῦ τῆς δόξης· τὸ δὲ ἄρχιεπίσκοπος σοὶ μέ-
γα καὶ φοβερόν. καὶ αὐταῖς ταῖς ἐπικρανίσις δυναμίσι. ἀλλ'
ἡμᾶς δὲ τὴν ἄφροντα ἀμέτρητον σου φιλαθροπρίαν, ἀ-
τρέπτως καὶ ἀναλλοίωτως γέγονας ἀνδραποῦς, καὶ Ἀρχιερέως
ἡμῶν ἐχρημάτισας, καὶ τῆς λειτουργικῆς ταύτης, καὶ ἀναι-
μάκτου θυσίας τὴν ἱερουργίαν παρέδωκας ἡμῖν ὡς διασώ-
της τῷ ἀπάντων· σὺ γὰρ ὁ μόνος, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, δε-
σπόζεις τῇ ἐπικρανίᾳ καὶ ἐπιγείῳ, ὁ ἐπὶ θρόνου Χερυβι-
κῇ ἐποχήμενος, ὁ τῷ Σεραφίμ Κύριος, & βασιλεὺς τῷ Ι-
σραὴλ, ὁ μόνος ἅγιος, καὶ ἐν ἁγίοις ἀναπαυόμενος. Σὲ
τοίνυν δεσποτῶ τὸν μόνον ἀγαθόν καὶ εὐήκοον, ἐπίβλεψον
ἐπ' ἐμὲ τὸν ἀμαρτωλὸν & ἀχρεῖον δούλον σου, καὶ κατὰ δού-
λόν μου τὴν ψυχὴν, καὶ τὴν καρδίαν ἀπὸ συνειδήσεως πονηρίας.
καὶ ἐκλέψον με τῇ δυνάμει τῷ ἁγίῳ σὺ πνεύματι, ἐν-
δεδυμένον τὴν τῆς ἱερατείας χάριν, παραστήναι τῇ ἁγίᾳ
σὺ ταύτῃ τράπεζῃ, καὶ ἱερουργῆσαι τὸ ἅγιον καὶ ἀχραιστὸν σου
σῶμα, καὶ τὸ τίμιον αἷμα. Σοὶ γὰρ προσευχομαι κλίνας
τὴν καρδίαν σου, καὶ δέχομαι σὺ μὴ ὑποστρέψῃς τὸ πρόσω-
πόν σου ἀπ' ἐμῶν, μηδὲ ὑποδοκιμάσῃς με ἐν παιδῶν σου.
ἀλλ' ἀξίως προσερχθῆναι σοὶ ὑπ' ἐμῶν τῇ ἀμαρτωλίᾳ,
καὶ ἀναξίᾳ δούλου σου τὰ δῶρα ταῦτα. Σὺ γὰρ εἰς ἀποσφύρων
καὶ προσφύρομενος, καὶ προσδεχόμενος, καὶ ἡγαθόδομος,
Χεῖρ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, & σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, σὺ
τῷ ἀνάρχῳ σου πατρὶ, καὶ τῷ παναγίῳ, καὶ ἀγαθῷ, καὶ
ζωοποιῶν σὺ πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας πάν-
των αἰώνων. Ἀμήν.

Πληρωθεὶς δὲ τῆς ὡχλῆς, Β εὐχονται ὁμῶς τὸν Χερυ-
βικὸν ὕμνον, καὶ τὸν ἑσπέρῳ μουσικῶς, καὶ προσκυνοῦ-
ντες, ἀπέρχονται ἐν τῇ προθέσει, προπορομένη
τῷ ἁγίῳ μὲν θυμιάματος, καὶ θυμιάσεως τὰ ἅγια, καθ'
ἐκτετακμένον τὸ, ὁ Θεὸς ἰλασθῆναι μοι τῇ ἀμαρτωλίᾳ,
πρὸς τὸν ἱερεῖα, λέγει. Ἐπαρόν δεσποτα. Ὁ δὲ ἱερεὺς ἄ-
ρας τὸ αἶμα, ἐπιτίθει τῇ ἀριστερᾷ ὡς μὲν τῷ ἄρχιεπίσκοπῳ, λέ-
γων. Ἐνεῖρήν ἡ ἐπικρανίς τῶν χειρῶν ὑμῶν εἰς τὰ ἅγια, &
εὐλογεῖτε τὸν Κύριον, εὐλογεῖσθε Κύριον ἐκ Σιών, ὁ
παιστήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ
εἰς τοὺς αἰῶνας πάντων αἰώνων. Ἀμήν.

Γ Εἶτα τὸ ἅγιον δίσκος ἐπὶ τὸ κορυφῆς αὐτοῦ ὁ
ἀρχιεπίσκοπος μὲν προσοχῆς λαμβάνει. Ὁ δὲ ἱερεὺς

αἶψαν τὸ ἅγιον ποτήριον, καὶ ὁ διάκονος κρατῶν ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ ἐν δακτύλῳ τὸ θυμιατήριον, καὶ διερχόμενοι τὸ ναὸν, ὡχονται ἀμφότεροι ὑπὲρ πάντων, λέγοντες. Μνησθεὶς Κύριος ὁ Θεὸς πάντων ἡμῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτῇ, πάντοτε, νυν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς πᾶς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ὁ χορός. Ἀμήν.

Δ Καὶ πολλάκις τὸτο λέγουσι, Δ εἰς αὐτὸν, πλουθῇ
110 110 ἡ μεγάλη εἰσοδος. εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὸ ἅγιον βήμα, λέγουσιν. Εὐλογημένος ὁ εἰρχόμενος ἐς οὐρόματι Κυρίου. Εἴτα ὁ ἱερεὺς ἀποτίθει τὰ ἅγια, λέγει. Ὁ ὡχόμενος Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ξύλου καθελὼν τὸ ἄχραντον σῶμα, σινοῦν καθερὰ εἰλησας ἐσώμασιν, ἐν μνήματι κατεκλίνωσας ἀπέθετο. Εἴτα ἀποτίθει τὰ καλύμματα ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ ἁγίου δίσκου, καὶ τὰ ἅγια ποτίζει. καὶ δὲ αἶρα λαβὼν ἀπὸ τοῦ ὁσμῶν τοῦ θυμιάματος αὐτῶν, 111 111 ἐπισκεπάζεται δι' αὐτὰ τὰ ἅγια. Εἴτα ὁ διάκονος θυμιά τὰ ἅγια τελεῖ, λέγων ὕψος.

Ε Εὐχόμενος Κύριος ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου Σιών. Εἴτα ὡχόμενοι τὸ. Ὁ Θεὸς ἐλάττωσί μοι τῆς ἀμαρτωλῆς. Εμπο-
112 112 διὰ τῆς ἁγίας τραπέζης προσκυνοῦσι τελεῖ. 112 Καὶ ὁ μὲν ἱερεὺς ἵσταται. ὁ δὲ διάκονος τὸ αὐχένα κλίνειας πρὸς τὸν ἱερεῖα λέγει.

113 113 Εὐχαριστοῦντες ἡμῶς διαποτα. Ὁ δὲ ἱερεὺς λέγει. Πνεῦμα ἅγιον ἐκκλησιάζει ἐπὶ σὲ, ὁ δὲ διάκονος λέγει. Τὸ αὐτὸ ἅγιον πνεῦμα συλλειτουργήσει ὑμῖν ἐν ἡμῖν, πάντοτε, νυν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς πᾶς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

Τότε γὰρ ὁ διάκονος λέγει. Μνησθεὶς μου διαποτα ὕψος. Ὁ δὲ ἱερεὺς λέγει. Μνησθεὶς Κύριος ὁ Θεὸς πᾶς ἱερο-
διακονίας σου ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτῇ, πάντοτε, νυν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς πᾶς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ὁ διάκονος. Ἀμήν. Ἀμήν.

Καὶ προσκυνοῦσας, ἔρχεται ἐν τῇ συνήθει τῷ τόπῳ, λέ-
114 114 γων. 114 Πληρώσωμεν τὴν δέησιν ἡμῶν τῇ Κυρίῳ. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον.

Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ τῆς ἀποθέσεως τιμίων δώρων τῇ Κυρίῳ δεινῶμεν. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ τῶν ἁγίων οἴκου πάντε, καὶ τῇ μὲν πίστει, ὡλαβείας, καὶ φόβῳ Θεοῦ εἰσιόντων ἐν αὐτῇ, τῇ Κυρίῳ δεινῶμεν. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ τῶν ῥυθύνων ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως, ὀργῆς, κινδύνου, καὶ ἀνάγκης, τῇ Κυρίῳ δεινῶμεν. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον.

115 115 Εὐχὴν προσκομιδῆς μὲν τὴν ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ τῇ δέησιν δάραν ἀποθέσειν, λέγει ὁ ἱερεὺς μυστικῶς.

Κύριε ὁ Θεὸς ὁ πατοκράτωρ, ὁ μόνος ἅγιος, ὁ ἀθάνατος, ὁ δυνάστης αἰτίσας παρὰ τῆς ἐπικαλεσμένης σε ἐν ὅλῃ καρδίᾳ, πρὸς δεξιὰ καὶ ἡμῶν τῆς ἀμαρτωλῆς τὴν δέησιν, καὶ προσάγαγε τῇ ἁγίᾳ σου θυσιᾳ τῆς ἡμετέρας προσευχῆς σου δώρα πρὸς τῇ θυσίᾳ πειραστικῆς ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ἀμαρτωλῆς, καὶ τῇ λαῷ ἀγαπημάτων, καὶ καταξίωσον ἡμᾶς ὡρεῖν χάριν ἐν αἰσίν σου, καὶ τῇ χάριτι σου ἐπὶ ἀποδοκίαν τῶν θυσιῶν ἡμῶν, ἐπισκεπτοῦναι τὸ πνεῦμα τὸ χαριτόν σου τὸ ἀγαθόν ἐφ' ἡμᾶς, ἐπὶ τὰς προσκεῖμενα δώρα ταῦτα, καὶ ἐπὶ πάντας τὰ λαοὺς σου.

Ὁ διάκονος. Ἀπολαβῶν, σωσῶν, ἐλέησον, καὶ ἁγιάσον ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ σὴ χάριτι.

vero sacrum calicem deferit solum, & Diaconus tenet in dextera sua uno digito thuribulum, & pertranseuntes templum orant ambo pro omnibus, dicentes.

Memor sit Dominus omnium nostrum in regno suo: perpetuo, nunc & semper, & in saecula saeculorum. Chorus. Amen.

Et scriptus hoc dicunt quousque compleatur magnus Ingressus. Intrantes vero in sanctum Tribunal, dicunt. Benedictus qui venit in nomine Domini. Deinde Sacerdos depositis sanctis, dicit. Decorus Joseph cum de ligno, illibatum corpus tuum deposuisset, sindone munda & aromatibus involutum in monumento, iustis factis, locavit. Dehinc a sancto disco, & sancto calice, velamina deponit Sacerdos: & velum Aerem ex humeris Diaconi tollens, & suffumigans, illo sancta cooperit. Tum Diaconus sancta ter suffumigans, illo sancta cooperit.

Tum Diaconus sancta ter suffumigat, dicens, hoc pacto.

Bene fac Domine in bona voluntate tua Sion.

Mox orantes dicunt. Deus propitius esto mihi peccatori: ante sanctam mensam te adorantes. Et Sacerdos quidem stat. Diaconus vero cervice Sacerdoti inflexa, dicit.

Ora pro me domine. Sacerdos respondet

Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi.

Diaconus dicit. Idem Spiritus sanctus una vobiscum & nobiscum ministrabit, perpetuo, nunc & semper, & in saecula saeculorum. Amen.

Tunc autem dicit Diaconus. Memento mei domine sancte. At Sacerdos dicit. Recordeur diaconatus tui Dominus Deus in regno suo: perpetuo, nunc & semper, & in saecula saeculorum. Diaconus. Amen, Amen, Amen.

Et adorans procedit ad consuetum locum dicens.

Compleamus orationem nostram Domino. Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Pro propositis pretiosis donis Dominum precemur. Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Pro sancta hac aede, & iis qui cum fide, & devotione, & Dei timore in ipsam ingrediuntur. Dominum precemur. Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Ut liberemur ab omni afflictione, flagello, periculo, & angustia: Dominum precemur. Chorus. Domine miserere.

Oratio oblationis post divinorum deorum in sancta mensa depositionem, a Sacerdote secreto dicenda.

Domine Deus omnipotens, qui solus es sanctus, qui suscipis sacrificium laudis ab iis qui te invocant in toto corde: suscipe quoque nostram, qui peccatores sumus, orationem, & offer sancto tuo altari: & fac nos idoneos ad offerendum tibi dona & sacrificia spiritualia pro nostris peccatis, & populi ignorantis: & presta ut inveniamus gratiam coram te, & ut sit tibi acceptum sacrificium nostrum, & Spiritus gratiae tuae bonus in nobis habitet, & in his propositis donis, & in toto populo tuo.

Diaconus. Suscipe, salva, miserere, & custodi nos Deus tua gratia. Chorus. Domine miserere.

Magnus introitus.

Offertoriū majus.

Oratio Tertia.

DE nocte Spiritus noster ad te vigilat Deus noster, quia mandata tua lumen nobis sunt, Justitiam tuam, mandata tua, justificationes tuas doce nos. Mentis nostras oculos, ne forte in peccatis in mortem obdormiamus illumina: omnem caliginem a cordibus nostris averte: justitiæ solem largire nobis, vitamque nostram in Spiritus sancti tui sigillo & custodia omni molestia liberam conserva; gressus nostros in viam pacis dirige crepusculum, diemque in hilaritate, ut tibi matutinos rependamus hymnos, videre concede. Quia tua est potentia & tuum est regnum, & virtus & gloria Patris, & Filii, & Spiritus sancti: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Oratio quarta.

Domine Deus sancte & incomprehense, qui dixisti de tenebris lumen splendescere, qui somno noctis reparatos ad laudem & supplicationem bonitatis tuæ nos excitasti: propria tibi motus clementia, adorantes te & gratias tibi pro virtute referentes suscipe, & cuncta salutis nostræ congrua postulata concede. Filios lucis dei, & æternorum tuorum bonorum nos hæredes renuncia. Recordare Domine in multitudine miserationum tuarum cuncti populi tui, adstantium tibi unaque nobiscum deprecantium, & omnium fratrum nostrorum, vel in terra, vel in mari, vel in quocumque loco dominationis tuæ, clementia, & ope tua indigentium, omnibusque amplam misericordiam tuam impende: ut anima & corpore pariter salvati, cum jugi perseverantia & fiducia, mirandum & benedictum nomen tuum celebremus: Patris, & Filii & sancti Spiritus: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Oratio quinta.

Bonorum thesaure, fons perennis, pater sancte, mirandorum conditor, cuncta potens, cunctis imperans, cuncti te colimus: tuas misericordias, clementiam tuam invocantes in humilitatis nostræ opem & subsidium cuncti imploramus. Recordare Domine famulorum tuorum, Matutinas omnium nostrum preces ut incensum in conspectu tuo suscipe: nullum e nobis reprobaveris, quin potius cunctos miserationibus tuis conserva. Recordare Domine vigilantium & psallentium in gloriam tuam, & unigeniti Filii tui, & Dei nostri, & sancti tui Spiritus: fer illis opem & auxilium, & preces eorum in supercælesti & intellectuale tuum altare suscipe.

Quia tu es Deus noster, & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Oratio sexta.

Gratias agimus tibi Deus salutarium nostrorum, quod omnibus in vitæ nostræ beneficium conditis, ut te Salvatorem & benefactorem animarum no-

Εὐχή γ.

Εκ τρυφῆς ὁρθεῖς τὸ πνεῦμα ἡμῶν πρὸς σὲ ὁ Θεός, διότι φῶς καὶ προσάγματά σου. διδάξον ἡμᾶς ὁ Θεός τὴν δικαιοσύνην σου, τὰς ἐντολάς σου, καὶ τὰ δικαιώματά σου· ῥῶτισον τὰς ὀφθαλμούς σου τῶν ἁγίων ἡμῶν, μήποτε ὑπνώσωμεν ἐν ἀμαρτίαις εἰς θάνατον· ἀπέλασον πάντα ζόφον ὑπὸ τῆς καρδίας ἡμῶν. χάρισαι ἡμῖν τὴν τῆς δικαιοσύνης ἥλιον· καὶ ἀνεπηρέασον τὴν ζωὴν ἡμῶν ὑπερβύλας ἐν τῇ σφραγίδι τοῦ ἁγίου σου πνεύματος· κατεύθυνον τὰ ὁδοὺς ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης, δὸς ἡμῖν ἰδεῖν τὸν ὄρθρον, καὶ τὴν ἡμέραν ἐν ἀγαλλιάσει· ἵνα σοὶ τὰς ἐσθινὰς ἀναπέμπομεν εὐχας. Οτι σὺ τὸ κράτος· καὶ σὺ εἰσὶν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δυνάμις, καὶ ἡ δόξα, τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εὐχή δ.

Δεσποτα ὁ Θεός ὁ ἅγιος καὶ ἀκατάληπτος, ὁ εἰπὼν ἐκ σκοτὸς φῶς λάμψαι· ὁ ἀναπαύσας ἡμᾶς ἐν τῇ τρυφῇ σου ὑπνῶ, καὶ ὑπερβύλας πρὸς δοξολογίαν καὶ ἰκεσίαν τῆς σῆς ἀγαθότητος· δύνωμεν ὑπὸ τῆς ἰδίας σου ἐσθλαγωγίας, πρόσδεξαι ἡμᾶς καὶ νῦν προσκυνοῦντάς σε, καὶ τῇ δυνάμει εὐχαριστοῦντάς σοι, καὶ δώρησαι ἡμῖν, πάντα τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτημάτων· ἀνάδειξον ἡμᾶς υἱὸς φωτός τῆς ἡμέρας, & κληρονόμους τῶν αἰώνων σου ἀγαθῶν. μνήσθητι Κύριε ἐν τῇ πλήθει τῶν οἰκτιρῶν σου καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ σου, τῶν συμπαρόντων καὶ συνδουλομένων ἡμῖν, καὶ πάντων τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, τῶν ἐν γῇ καὶ ἐν θαλάσσῃ, τῶν ἐν παντί τῶν φημις διαποτείνας σε, δομένων τῇ σῆς φιλανθρωπίας καὶ βοηθείας καὶ πᾶσι χορηγῶν τὸ μέγα σου ἔλεος· ἵνα σὺ σώσῃς τοὺς ψυχῇ καὶ σώματι πάντες ὑπομένοντες μὴ παρήσῃς τὴν δόξαν σου τὸ θαυμάσιον καὶ ἐυλόγητον ὄνομά σου, τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, & τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εὐχή ε.

Αγαθὸν θησαυρὲ, πηγὴ ἀέννητος, πᾶτερ ἅγιε, θαυμαστοποιε, παντοδύναμι, καὶ παντοκράτορ, πάντες σε προσκυνοῦμεν & σε δοῦμεθα, τὰ σὰ ἔλεη, καὶ τὰς σὰς οἰκτιρὰς ἐπικαλούμενοι εἰς βοήθειαν, καὶ ἀντίληψιν τῆς ἡμετέρας ταπεινώσεως· μνήσθητι Κύριε τῶν σῶν ἰκετῶν, πρόσδεξαι πάντων ἡμῶν τὰς ἐσθινὰς δέησεις, ὡς θυμὸς ἀμα ἐνώπιόν σου· καὶ μηδένα ἡμῶν ἀδόκιμον ποιήσης, ἀλλὰ πάντας ἡμᾶς περιποίησαι ὡς οἰκτιρῶν σου· μνήσθητι Κύριε, τῶν ἀγρυπνοῦντων, καὶ ψαλλόντων εἰς δόξαν σου, & τῶν μονογῶν σου υἱῶν καὶ Θεῶν ἡμῶν καὶ τῶν ἁγίων σου πνεύματος· γενεὴ αὐτῶν βοηθὸς ἐκ ἀντιλήπτορ, πρόσδεξαι αὐτῶν τὰς ἰκεσίας, εἰς τὸ ὑπερβαίνειν καὶ νοῦν σου θυσιασίων. Οτι σὺ εἶ ὁ Θεός ἡμῶν, & σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν & αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εὐχή ς.

Εὐχαριστοῦμέν σοι Κύριε ὁ Θεός τῶν σωτηρίων ἡμῶν· ὅτι πάντα ποιεῖς εἰς εὐεργεσίαν τῆς ζωῆς ἡμῶν· ἵνα ὑπερβαίνῃς πρὸς σὲ ὑποβλέπωμεν, τὸν σωτῆρα καὶ εὐεργ-

ὡς ἐργάτω ἡμετέραν ψυχῶν, ὅτι ἔλαττασας ἡμᾶς ἐκ
τῆς παρελθούσης τῆς νυκτὸς μέτρῳ, καὶ ἐξήγειρας ἡμᾶς ἐκ
τῆς κοιτῶν ἡμῶν, καὶ ἔστησας εἰς προσκυνοῦσιν τῇ τιμῇ τοῦ ὀνόμα-
τός σου· διὸ δέομεθά σου, Κύριε, δὸς ἡμῖν χάριν καὶ δύνα-
μιν, ἵνα καταξιώσῃμεν φάλλειν σοι σωπῶς, καὶ προ-
συχῶνται ἀδελφαί πτωχῶν, ἐν φόβῳ καὶ τρόμῳ, τὴν ἐαυτῶν
σωτηρίαν καταργαζόμενοι, ὅς τῆς ἀντιλήψεως τῆς Χρι-
στῆ σου. μνήσθητι Κύριε, καὶ τὸ ἐν νυκτὶ πρὸς σὲ βοῶντων,
ἐπὶ κλισίᾳ αὐτῶν, καὶ ἐλπίσον, καὶ σὺντέλειον ὑπὸ τὰς πό-
δας αὐτῶν τὰς ἀοράτους καὶ πολέμιους ἐχθρούς. Σὺ γὰρ εἶ ὁ
βασιλεὺς τῆς εἰρήνης, καὶ σωτὴρ τῆς ψυχῶν ἡμῶν, ὁ σοὶ τῇ
δόξῃ ἀναπέμπομεν τῇ πατρὶ, καὶ τῇ υἱῷ, καὶ τῇ ἀγίῳ
πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ, ἐν εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

c

c Εὐχὴ ζ'.

Ο Θεὸς καὶ πατὴρ τῆς Κυρίας ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ἐλατ-
τῆσας ἡμᾶς ἐκ τῶν κοιτῶν ἡμῶν, καὶ ἐπισυναγα-
γὼν ἐπὶ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς, δὸς ἡμῖν χάριν ἐν ἀνι-
στῇ τῆς σωματικῆς ἡμῶν, καὶ προσδεῖσαι ἡμῶν τὰς καὶ δύναμιν
ἐν χάριτι, καὶ διδάξον ἡμᾶς τὰ δικαιώματά σου, ὅτι
προσιύζαται κατὰ τὸ δέξιόν σου, ἵνα μὴ σὺ, Κύριε, τῇ
πνεύματι σου τῇ ἀγίῳ ὁδηγήσῃς ἡμᾶς. διὸ δέομεθά σου,
εἴ τι ἡμᾶς ἐν μέλει τῆς παρεσχῆς ὥρας, ἐν λόγῳ ἢ ἔρ-
γῳ, ἢ καὶ διαπορεύσιν ἐκείνης, ἢ ἀκυσίως, ἢ ἀν-
συχῶνται. ἵνα γὰρ ἀνομιᾶς παρατηρήσῃς Κύριε, Κύ-
ριε τίς ὑποστήσεται; ὅτι παρὰ σοὶ ἡ ὑπολύτρωσις, σὺ
εἶ μένος ἅγιος βοηθός, καὶ κραταιὸς ὑπερασπιστὴς τῆς ζωῆς
ἡμῶν, καὶ ἐν σοὶ ἡ ὑμνήσις ἡμῶν διαπύσεται. Εἴη τὸ κρά-
τος τῆς βασιλείας σου ὑπολογισμένοι, καὶ δεδοξασμένοι, τῇ
πατρὶ, καὶ τῇ υἱῷ, καὶ τῇ ἀγίῳ πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ,
καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εὐχὴ η'.

Κ Υπερὸ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὴν τῆς ὑπὲρ ῥαθυμίας ὑποσκή-
δας ἀφ' ἡμῶν, ὁ συγκαλίσας ἡμᾶς κλήσεις ἀ-
γίας, τῇ καὶ ἐν νυκτὶ ἐπῆραι τὰς χεῖρας ἡμῶν, καὶ ἐξο-
μολογεῖσθαι σοὶ ἐπὶ τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου πρὸς
δεῖσαι τὰς δεινότητες ἡμῶν, τὰς ἐν τῷ ὕμῳ, τὰς ἐξομολογή-
σεις, τὰς νυκτερινὰς λατρείας. ὁ χαρισται ἡμῖν ὁ Θεός,
πίστιν ἀκαταίχιστον, ἐλπίδα βεβαίαν, ἀγάπην ἀνυ-
πόκριτον· ἐυλόγησον ἡμῶν εἰσόδους, καὶ ἐξόδους, πράξεις,
ἔργα, λόγους, ἐν θυμῷ σου καὶ δὸς ἡμῖν καταστῆσαι εἰς τὰς
ἀρχὰς τῆς ἡμέρας, αἰνούντας, ὑμνουῦντας, ἐυλογούντας τὴν
σὴν ἀφράστου χρηστότητος ἀγαθότητα. Ὅτι ἐυλογεῖται τὸ
παράγιόν σου ὄνομα, ὁ δεδοξασαί σου ἡ βασιλεία, τῇ πα-
τρὶ, καὶ τῇ υἱῷ, καὶ τῇ ἀγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς
τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

d

d Εὐχὴ θ'.

Ε Λέγοντες δέσποτα φιλόφρονες ἐν ταῖς καρδίαις
ἡμῶν, τὸ τῆς σῆς θεογνωσίας φῶς ἀκέραιον, καὶ τὰς
ἐξουσίας ἡμῶν ὁφθαλμοὺς διανοίξον, εἰς τὸ τὴν ὡς ἀγγε-
λῶν σου κυριωματων κατανοήσιν ἐνθεῖς ἡμῖν καὶ τὴν μακα-
ρίαν συντολίαν φόβον· ἵνα πᾶσας τὰς σαρκινὰς ἐπιθυ-
μίας καταπατήσῃς, πνευματικὴν πολιτείαν μετέλθω-
μεν, πάντα τὰ πρὸς ἐνδοξασίᾳ τῇ σὴν φρονούντες ἐπὶ ἀν-
ταρξίας. Ὅτι σὺ εἶ ὁ ἅγιος ὁ φωτισμὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ
τῇ δόξῃ ἀναπέμπομεν τῇ πατρὶ, καὶ τῇ υἱῷ, καὶ τῇ ἀγίῳ
πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ, ἐν εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Euchellog.

strarum in omnibus respiciamus, etiam no-
ctis parte præterita requiem nobis contulisti,
& a lectis excitatos ad cultum venerando
nomini tuo reddendum erexisti: propterea
te Domine rogamus ut gratiam & virtutem
præbeas, ut Christi tui ope, in tremore &
timore salutem nostram operantes, attente
tibi canere, & incessanter orare dignissimus.
Recordare Domine eorum qui de nocte te
invocant, exaudi illos, & miserere: & sub
pedibus eorum invisibiles & infestos hostes
contere. Quia tu es rex pacis, & Salvator
animarum nostrarum, & tibi gloriam refe-
rimus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui:
nunc & semper, & in sæcula sæculorum.
Amen.

Oratio septima.

O Deus & pater Domini nostri Jesa
Christi, qui nos cubilibus erectos, o-
rationis tempore congregasti, in apertione
oris gratiam nobis confer, & grates pro vir-
tute reddendas suscipe: Justificationes tuas
nos doce, quia prout oportet, orare nesci-
mus: nisi tu Domine sancto tuo Spiritu du-
ctor fueris. Rogamus ideo ut si verbo, aut
opere, aut mente, sponte, vel coacte, ad
præsentem usque horam deliquimus; parce,
veniam præbe. Si enim iniquitates obser-
vaveris Domine, Domine quis sustinebit?
quia apud te est redemptio, tu solus es san-
ctus adjutor, & potens defensor vitæ no-
stræ, & in te laus omnis nostra consistit.
Sic potestas regni tui benedicta & glorifica-
ta: Patris, & Filii, & sancti Spiritus: nunc
& semper & in sæcula sæculorum. A-
men.

Oratio octava.

Domine Deus noster qui tempore somni
dissipato, vocatione sancta nos con-
gregas, ut manus in noctibus extollamus,
& super judicia justitiæ tuæ tibi confitea-
mur: orationes, congratulationes, confessiones
nostras, cultus nocturnos suscipe: & incon-
fusam fidem, spem firmam, dilectionem sine
fictione, nobis largire: ingressus & e-
gressus nostros, actus, opera, sermones,
cogitationes benedic, & laudantes, celebran-
tes, & benedicentes bonitatis tuæ suavita-
tem, ad diem principia pervenire concede.

Quia benedictum est sanctissimum nomen
tuum, & glorificatum est regnum Patris,
& Filii, & sancti Spiritus: nunc & sem-
per, & in sæcula sæculorum. Amen.

Oratio nona.

Illuce benigne Domine in cordibus no-
stris divinæ tuæ cognitionis sincero lu-
mine, & in Evangelicæ prædicationis me-
ditationem, oculos nostræ mentis aperi,
& beatorum mandatorum tuorum nobis timo-
rem infige: ut omnibus carnis concupiscen-
tiis conculcatis, officia spiritualia obeamus,
& cuncta juxta beneplacitum tuum cogite-
mus & operemur.

Quia tu es sanctificatio & lumen nostrum,
& tibi gloriam referimus; Patri, & Filio,
& sancto Spiritui: nunc & semper, & in
sæcula sæculorum. Amen.

F

Oratio decima.

Domine Deus noster, qui per poenitentiam hominibus indulgentiam largiris, & agnitionis peccatorum & confessionis locum in David Prophetae poenitentia ad veniam concedendam demonstras: ipse Domine, secundum magnam misericordiam tuam, & secundum multitudinem miserationum tuarum, nostri in multa delicta lapsorum miserere. Dele iniquitates nostras, quia tibi soli incerta & occulta corda hominum agnoscendi, & peccata condonandi potestatem habenti peccavimus. Corde autem mundo in nobis creato, & spiritu principali in nobis confirmato, Salutaris tui lætitiæ nobis manifesta. Ne projicias nos a facie tua: sed & tibi velut benigno & clementi complaceat, ut usque ad ultimum vitæ halitum Justitiæ hostiam, & oblationem in sanctis tuis altaribus offeramus.

Misericordia, miserationibus & humanitate unigeniti Filii tui, cum quo benedictus es: cum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Oratio undecima.

Deus Deus noster, qui intellectuales rationalesque virtutes tuæ voluntati subjicis, te rogamus & precamur, suscipe nostram & creaturarum omnium pro virtute glorificationem, & conferta bonitatis tuæ nobis munera repende, quia tibi curvatur omne genu cælestium, terrestrium, & infernorum, & omnis spiritus & creatura incomprehensam gloriam tuam celebrat. Tu enim es verus Deus, & valde misericors.

Quia te laudant omnes virtutes cælorum, & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Oratio duodecima.

Laudamus, celebramus, benedicimus & gratias agimus tibi, Deus patrum nostrorum, quod subducta noctis umbra diei lumen nobis iterum ostendisti: verum benignitatem tuam deprecamur, peccatis nostris esto propitius, & magna tua clementia preces nostras suscipe, quia ad te misericordem & omnipotentem Deum confugimus. Fac ut in cordibus nostris verus justitiæ tuæ sol illuceat, mentem nostram illustra, & sensus omnes nostros conserva, ut viam mandatorum tuorum de die decenter percurrentes vitam attingamus æternam, (qui apud te est fons vitæ) & inaccessi luminis fruitionem consequi mereamur. Quia tu es Deus noster, & tibi gloriam referimus: Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper & in sæcula sæculorum. Amen.

Deinde magnam Collectionem recitat.

In pace Dominum precemur.
Pro superna pace.
Pro pace totius mundi.
Pro sancta hac domo.
Pro Archiepiscopo nostro N.
Pro civitate hac.
Pro aeris temperie.
Pro navigantibus, iter agentibus.

Κτενὸς Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὴν ἡμετέραν ἀφίστημι τῶν ἀνθρώπων δαρησάμενος, καὶ τὸ ποῖον ἡμῖν ἐπιγνώσεως ἀμαρτημάτων, καὶ ἐξομολογήσεως, τὴν τῆς ἀποφύγεως Δαβὶδ μετάνοιαν, πρὸς συγχώρησιν ὑποδείξας· αὐτὸς δέσποτα, πολλοῖς ἡμῶν, καὶ μεγάλους περιπεπληγμένους πλημμελίᾳσιν ἐλέησον καὶ τὸ μέγα σε ἔλεος, καὶ καὶ τὸ πλήθος τῶν οἰκτιρμῶν σε ἐξάλειψον τὰ ἀνομήματα ἡμῶν, ὅτι σοὶ ἡμάρτομεν Κύριε, τῇ καὶ τὰ ἀδύνατα, ἐκρύψαμε τῆς καρδίας τῇ ἀνθρώπων γνώσκοντι, καὶ μόνῳ ἔχοντι ἐξέσταν ἀφίεναι ἀμαρτίας. καρδίαν δὲ καθάραν κτίσας ἐν ἡμῖν, ἐκ πνεύματι ἡγεμονικῶς ἐκείνης ἡμῶν, καὶ τὴν ἀγαλλίαν τῆς σωτηρίας σε γνωρίσας ἡμῖν, μὴ ὑποδύνηται ἡμῶν ἀπὸ τῆς προσώπου σου· ἀλλ' ἐν δόξῃ σου ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλεάνθρωπος, μέχρι τῆς ἐσχάτης ἡμῶν ἀναπνοῆς, προσφέρειν σοὶ θυσίαν δικαιοσύνης, καὶ ἀναφορὰν ἐν τοῖς ἀγίοις σε θυσιάσμενοις. Ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλεάνθρωπῳ τῇ μονογενεῇ σου ἡμῶν, μὴ ἐδύνηται ἡμῶν, σὺ τῇ παναγίᾳ, καὶ ζωοποιῶ καὶ ἀγαθῷ σου πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εὐχή ια'.

Ο Θεὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὰς νοεράς καὶ λογικάς ὑποσησάμενος δυνάμεις τῇ σῇ θελήματι, σε δέομεθα καὶ σε ἐκτεύομεθα, προσδεξίῃ ἡμῶν καὶ τῇ πίσταματων σου πάντων, τὴν καὶ δυνάμιν δοξολογίαν, καὶ ταῖς πλεσίαις τῆς σῆς ἀγαθότητος ἀνταμείβειν δωρεαῖς. ὅτι σοὶ κάμπτει πᾶν γόνυ ὑπερανίων, καὶ ἐπιγίγνεται, καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα πνοὴ καὶ κτίσις ὑμῶν τὴν ἀκατέληκτον σε δόξαν. μένος γὰρ εἶ Θεὸς ἀληθινός καὶ πολέλειος. Ὅτι σὶ αἰνεῖσι πᾶσαι αἱ δυνάμεις τῇ ὑπερανίων, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπουσι, τῇ πατρὶ, καὶ τῇ ὑπὸ, καὶ τῇ ἀγίᾳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εὐχή ιβ'.

Α Ἰνῶμεθα, ὑμῶμεθα, ὁλοκαυτῶμεθα, καὶ εὐχαριστοῦμεθα σοὶ ὁ Θεὸς τῇ πατέρων ἡμῶν, ὅτι παρήγαγες ἡμᾶς ἐκ τοῦ νεφελῶς, καὶ ἐδείξας ἡμῖν πάλιν τὸ φῶς τῆς ἡμέρας· ἀλλ' ἐκτεύομεθα τὴν σὴν ἀγαθότητα, ἰλασθῆναι ταῖς ἀμαρτίαις ἡμῶν, καὶ προσδεξάσθαι τὴν δέησιν ἡμῶν ἐν τῇ μεγάλῃ σου ἐυσπλαγχνίᾳ· ὅτι πρὸς σε καταφεύγομεθα, καὶ ἐλεήμονα καὶ παυστοδύναμον Θεόν. λάμψον ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, ἡ ἀληθινὴν ἡλικίαν τῆς δικαιοσύνης σου. φωτίσον τὴν νοῦν ἡμῶν, καὶ τὰς αἰδέσεις ὅλας ἐκτελέησον, ἵνα ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐχρημονως περὶ πατρὶν τὴν δόξαν τῇ ἐντολῶν σου, καταστήσωμεθα εἰς τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, (ὅτι παρὰ σοὶ ἐστὶν ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ ἐν ὑποταλάσει γενέσθαι καταξιοθῶμεθα τῇ ἀπορίᾳ φωτός. Ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπουσι, τῇ πατρὶ, καὶ τῇ ὑπὸ, καὶ τῇ ἀγίᾳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εἴτα λέγει τὴν μεγάλην συναπτὴν.

Εν εἰρήνῃ τῇ Κυρίᾳ διηθώμεθα. Ὑπὲρ τῆς ἀνάθενης εἰρήνης. Ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τῆς σύμπαντος κόσμου. Ὑπὲρ τῆς ἀγίας οἰκίας. Ὑπὲρ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς ἡμῶν. Ὑπὲρ τῆς πόλεως παύτης. Ὑπὲρ εὐκρασίας αἵρων. Ὑπὲρ πλεόντων, ὁδοπορευόντων.

Τὸν τὴν ῥυθῆναι ἡμᾶς ὑπὸ πάσης.

Ἀντιλαβῆ, σῶσον, ἐλέησον, καὶ

τῆς παναγίας ἀχράντου.

Εκφώνως. Ὅτι ἀρέπεις οὐκ ἅπαντα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκυνώσεις. Μετὰ δὲ τὴν ἐκφώνησιν, ἑτάσσεται τὸ,

17 17 Θεὸς Κύριος. Εἶτα τὸ τροπάριον τῆς Κυριακῆς, ἑπὶ τὴν τύχην, ἐκ δούτερον, ἑπὶ τὸ τροπάριον τῆς καὶ τὴν ἡμέραν αἰγίου, ἑπὶ τὴν ἑορτάσιμον. Εἰδ' ὅσον, τὸ α'. τῆς ἡχῆς.

18 Μετὰ δὲ τὸ 18 Η συμῆδης στιχολογία. Μετὰ δὲ τὴν συμπλήρωσιν τῆς στιχολογίας. Ποιεῖ ὁ ἱερεὺς. 19 Μι-

19 κρὰν σωμαπτήν. Ἐτι καὶ ἐτι ἐν εἰρήνῃ. Ἀντιλαβῆ, σῶσον, ἐλέησον. τῆς παναγίας ἀχράντου. Ἐτι καὶ ἐτι. Ὅτι

20 21 σὸν τὸ κράτος. Μετὰ τὴν β'. στιχολογίαν. Ἐτι καὶ ἐτι. ἐκφώνως. Ὅτι ἀγαθός. 20 Μετὰ τὸν ἁμῶμον, 21 καὶ τὰ

εὐλογητέα. Εκφώνῃ. Ὅτι ὑψολογῆται σου τὸ ὄνομα καὶ διδοῦναι σου ἡ βασιλεία τῷ πατρί καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

22 23 22 Η ὑπακοή. 23 Οἱ ἀναβαθμοὶ τῆς ἡχῆς. Προκείμενον ἀνάστασιμον. ὁ δὲ. Τῷ Κυρίῳ δευδῶμν.

ὁ ἱερεὺς ἐκφώνως. Ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ ἅ-

24 γίοις ἐπανάπαυν. 24 Τὸ, ἅπαντα πνοή. καὶ μὴ τὸ, ἐκφώνῃ ὁ διάκονος. 25 Καὶ ὑπὲρ τῆς καταξιώθῃναι.

26 Καὶ λέγει 26 τὸ ἑωθινὸν εὐαγγέλιον, ἑπὶ τὴν κυριακὴν Εἰδ' ὅσον. Ἀνάστασιν Χριστοῦ. 27 Καὶ ὁ δ'. Μετὰ

27 δὲ τὸν ἀσπασμὸν τῆς εὐαγγελίας, λέγει ὁ διάκονος.

Σὺ ὅσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου, καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, ἐπίσκεισαι τὸν κόσμον σου ἐν ἡλεί καὶ οἰκτιρμοῖς. Ὑψωσον κέρας Χερσίων ὀρθόδοξων, καὶ καταπέμψον ἡμᾶς τὰ ἐλεῖ σου τὰ πλεῖστα. ἀποσβείας τῆς παναχράντου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας διδάμει τὴν τιμὴν καὶ ζωοποιῶν σαρρῶν. ἀποσάσις τῆς τιμῆς ἐπυραγίων διδάμειν ἄσπασμα τῶν τιμῶν ἐνδόξων ἀποφθῆναι ἀποδόξων καὶ βαπτιστῶν Ἰωάννη. τῆς ἁγίων ἐνδόξων καὶ πανδύμων Ἀποστόλων. τῆς ἁγίων ἐνδόξων καὶ καλλινίκων μαρτύρων. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν, ὡς ἐν τῇ λιτῇ γέγραπται. εἶτα λέγει ὁ ἱερεὺς. Εκφώνως. Ἐλεῖ καὶ οἰκτιρμοῖς, καὶ φιλανθρωπία τῷ μονογενεῖ σου υἱῷ, μετ' ἃ εὐλογητὸς εἶ, σὺ τῷ παναγίῳ, καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζωοποιῷ σου πνεύματι, νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

28 28 Καὶ ἀρχόμεθα τῶν κανόνων. Τῷ ἀναστασίμῳ, σαρρῶν ἀναστασίμῳ τῆς Θεοτόκου. 29 Καὶ τῷ μίμῳ. Ἀπὸ γ' ὁδῆς, Ποιεῖ ὁ ἱερεὺς μικρὰν σωμαπτήν. Ἐτι καὶ ἐτι. Ἀντιλαβῆ. τῆς παναγίας. Εκφώνως. Ὅτι σὺ

30 εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν. 30 Εἶτα τὸ κάθισμα, τῷ μίμῳ. Ἀφ' ὧν. Σωμαπτή. Ἐτι καὶ ἐτι. Ἀντιλαβῆ. τῆς πανα-

31 γίας. Εκφώνως. Σὺ γὰρ εἶ ὁ βασιλεὺς. 31 Τὸ κοινάκιον 32 καὶ ὁ οἶκος. Καὶ ἀνάγνωσις 33 εἰς τὸ σωμαξάριον. Ἀπὸ γ' ὁδῆς. Σωμαπτή. Ἐτι καὶ ἐτι. Ἀντι-

32 33 λαβῆ. τῆς παναγίας. Εκφώνως. Ὅτι σὺ αἰνῶσι πᾶσαι αἱ διδάμεις τῶν ἁγίων. Εἶτα τὸ. Ἅγιος Κύριος ὁ

34 Θεός. 34 Τὸ ἀναστάσιμον ὁξαποσελάριον. Καὶ τῷ ἀ-

35 36 γῳ, ἐορτάζεται. 35 Εἰς τὰς αἰῶνας. 36 Στιχηρὰ ἀναστάσιμα δ'. Καὶ ἀναπολικὰ γ'. Λέγομεν εἰς τὴν δύον. Στι-

37 χος α'. Ἀνάστηθι Κύριε ὁ Θεός μου. στιχ. β' Εὐχομολογή-

38 σομαί σοι Κύριε, Δόξα. τὸ ἑωθινόν. Καὶ νῦν 37 Ὑπε-

38 ρόλογημένη. 38 Δοξολογία μεγάλη. Λέγομεν τὸ παρὸν τροπάριον. Εἰς ἡχὸν β'. Ἰωάννη τῷ Δαμα-

Eucholog.

Ut ab omni calamitate liberemur.

Suscipe, salva, miserere.

Sanctissimæ, illibatæ.

Exclamando. Quia convenit tibi omnis gloria, honor & adoratio. *Post exclamacionem vero canitur:* Deus Dominus. Tum vero si dominica fuerit, ejusdem Modulus bis dicitur: vel si festus est dies illius sancti cui dicatus est. Sin vero primum Toni. *Post hac vero.* Versuum Davidicorum recitatio consueta. Et psalmodia hujusmodi completa. *Habet sacerdos minorem collectam.* Adhuc & iterum in pace. *Suscipe, salva, miserere.* Sanctissimæ, illibatæ. Adhuc & iterum. *Exclamando.* Quia tua est potestas. *Post secundam autem Versuum Davidicorum recitationem.* Adhuc & iterum. *Exclamando.* Quia bonus. *Post psalmum.* Beati immaculati, & benedictiones. *Exclamat.* Quia benedictum est nomen, & glorificatum est regnum: Patris, & Filii, & Spiritus sancti: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Auditio attenta. Graduales Toni. *Proposuit resurrectionem Christi commemorans.* Diaconus. Dominum precemur. *Sacerdos exclamando.* Quia sanctus es Deus noster, & in sanctis requiescis. Omnis spiritus. *Hic peractis exclamat Diaconus.* Et ut digni simus. *Et matutinum.* Evangelium recitat, si Dominica fuerit. *Deinde sic.* Christi resurrectionem. *Et psalmum quinquagesimum.* Et salutato Evangelio, dicit Diaconus.

Salva Deus populum tuum, & benedic hereditati tuæ, in misericordia, & miserationibus mundum tuum visita, Christianorum cornu extolle, & locupletem tuam misericordiam ad nos mitte. Interventu illibatæ dominæ nostræ Deiparæ & semper Virginis Mariæ, virtute pretiosæ & vivificæ crucis, protectionibus venerandarum cælestium virtutum incorporearum, venerandi gloriosi Prophetæ præcursoris & Baptistæ Joannis, sanctorum gloriosorum & percelebrium Apostolorum, sanctorum gloriosorum & victoriis inclytorum Martyrum. *Et reliqua horum, prout in supplicatione scribitur.* Deinde sacerdos dicit. *Exclamando.* Misericordia, & miserationibus, & humanitate unigeniti Filii tui: cum quo benedictus es, cum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Et incipimus Canones Resurrectionis, Resurrectionis simul & crucis, & Deiparæ, & Officii mensuris. A tertio Cantico, minorem Collectam recitat Sacerdos. Adhuc & iterum. *Suscipe.* Sanctissimæ. *Exclamando.* Quia tu es Deus noster. *Deinde Sessio, ex officio mensuris.* A sexto etiam Cantico, Collecta. Adhuc & iterum. *Suscipe.* Sanctissimæ. *Exclamando.* Tu enim es rex. *Breviculus.* *Et ades.* *Et e virtis sanctorum lectio.* A nono Cantico. Collecta. Adhuc & iterum. *Suscipe.* Sanctissimæ. *Exclamando.* Quia te laudant omnes virtutes cælorum. *Deinde.* Sanctus Dominus Deus. *Amandatorium resurrectionis.* *Et sancti si de eo celebritas agatur.* *Ad Laudes.* Versus resurrectionis quatuor. *Et aurora tres dicimus:* & Davidis Versiculos duos. *Versiculus primus.* Exurge Domine deus meus. *Versiculus secundus.* Confitebor tibi Domine &c. Gloria. *Matutinalis modulus.* Et nunc. Super omnes benedicta. Gloria in excelsis. *Dicimus & præsentem modulum Joannis Damasceni.* *Tempo secundo.*

F ij

Vinculis inferni ruptis, exurgens e tumulo; mortis sententiam solvisti Domine, & omnes inimici laqueis eripuisti: conspicuusque iterum Apostolis factus ad prædicandum eos misisti, & per eosdem pacem mundo dedisti, solus valde misericors.

Sciendum præsentem modulum tono primo, quarto, & obliquo quarti decantari, reliquis autem tonis alium hunc Resurrectionis ejusdem auctoris,

Hodie mundo salus facta est, e tumulo exurgenti & auctori vitæ cantemus: morte etenim ipsa morte devicta, victoriam nobis contulit & magnam misericordiam,

Mox si adsit Diaconus, præsentem orationem dicit. Misere nostri Deus, secundum magnam misericordiam tuam. Adhuc rogamus pro fratribus nostris. Adhuc rogamus pro beatis benefactoribus. Adhuc rogamus pro misericordia, vitæ, pace. *Sacerdos.* Quia misericors, & hominum amator Deus existis, *Diaconus.* Matutinam nostram orationem Domino compleamus. Suscipe, salva, misere, & conserva, Diem omnem perfectum, pacificum, Angelum pacis fidelem, ducem & custodem. Veniam & remissionem peccatorum & delictorum,

Bona & animabus nostris utilia, Reliquum vitæ nostræ tempus.

Christianos vitæ nostræ fines, Sanctissimæ, illibatæ, super omnes benedictæ. *Exclamando.* Quia Deus misericordiæ, & miserationum. Pax omnibus. Capita nostra Domino inclinamus,

Domine sancte, qui in excelsis habitas, & humilia respicis, qui perspicacissimo oculo creaturam omnem circumlustras, tibi cervices cordis & corporis inflectimus, & rogamus te, manum tuam invisibilem de sancto habitaculo tuo extende, & benedic nos omnes, & si in aliquo sponte aut coacte deliquimus, ut bonus & clemens Deus condona, & terrestria supra munda: naque nobis dona tua concede.

Exclamando. Tuum enim est misereri, & salvare nos.

Deinde Diaconus. Sapientia, Qui est benedictus Christus Deus noster. Venite procidamus. *Et dicitur Horatum prima, & sic dimissio.*

σκλῆ. Αναστὰς ἐκ τῆς μνήματος, καὶ τὰ δεσμά διαρρήξας τῷ ᾧ δὲ, ἔλυσας τὸ κατάχεμα τῷ θανάτῳ Κύριε, πάντες ἐκ τῆς παγίδος τῆς ἐχθρῆς ῥυσάμενος· ἐμφανίσας δὲ ταυτὸν τοῖς Ἀποστόλοις σου· ἐξαπέστειλας αὐτοὺς ἐπὶ τὸ κήρυγμα, καὶ δι' αὐτῶν τὴν εἰρήνην σου παρέχεις τῇ οἰκουμένῃ, μὲν πολυέλει. Ἰστέον δὲ ὅτι τὸ παρὸν τροπύριον, λέγεται οἱς τ' α', ὕχον, εἰς τὸν δ'. Ἐἰς τὸν πλ.δ', εἰς δὲ τὸς λοιπὸς, τὸ παρὸν ἀναστάσιμον τροπ. Τὰ αὐτὰ. Σήμερον σωθεῖα τῆς κόσμου γέγονεν, ἁσώμεν τῇ ἀναστάσει ἐκ τῆς ἀρχηγῆς τῆς ζωῆς ἡμῶν. καθελὼν γὰρ τῷ θανάτῳ τὸν θάνατον, τὸν ἴκος ἔδωκεν ἡμῖν, ἔστω μέγα ἔλεος.

Εἰτα λέγει ὁ διάκονος, ἐπεὶ τύχη, τὴν ἑκτενή. Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς καὶ τὸ μέγα ἔλεός σου. Ἐτι δέομεθα ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν. Ἐτι δέομεθα ὑπὲρ τῶν μακαρίων κτητόρων. Ἐτι δέομεθα ὑπὲρ ἐλέης, ζωῆς, εἰρήνης. ὁ ἱερεύς. Ὅτι ἐλεήμων καὶ φιλάνθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις. Πληρῶσάμεν τὴν ἐωθινὴν δέησιν ἡμῶν τῇ Κυρίῳ. Ἀντιλαβῶ, σῶσον, ἐλέησον, καὶ ἀφύλαξον. Τὴν ἡμέραν πᾶσαν, τελείαν, ἀγίαν, εἰρηνικὴν. Ἀγγελοι εἰρήνης, πιστὸν, ὁδηγόν, φύλακα. Συγγνώμην, καὶ ἀφῶσιν τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ τῶν πλημμελημάτων.

Τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.

Τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν.

Χειριστὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν.

Τῆς παναγίας, ἀχράντης, ὑπεράβλογημένης.

Ἐκφώνως. Ὅτι Θεὸς ἐλέας, οἰκτιρῶν.

Εἰρήνη πᾶσι. Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῇ Κυρίῳ κλίνειμεν.

Κτενᾶ γινε, ὅ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν, καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορῶν, καὶ τῇ παντεφύρῃ σου ὁμματι ἐπιβλέπων ἐπὶ πᾶσαν τὴν κτίσιν· σοὶ ἐκλίναμεν τὴν αὐχένα τῆς καρδίας ἑτέρας σώματος, καὶ δέομεθα σου, ἔκτεινον τὸν χεῖρά σου ἢ ἀόρατον ὅς ἐστιν ἀγία κατοικηθῆναι σου, ἔκλόνῃσον πάντας ἡμᾶς. καὶ εἴ τι ἡμάρτομεν ἐκασίως ἢ ἀκασίως, ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος Θεὸς συγχώρησον, δωρήμενος ἡμῖν, τὰ ἐγκόσμια καὶ ὑπερέγκόσμια ἀγαθὰ σου.

Ἐκφώνως. Σὺ γάρ ἐστι τὸ ἐλεῖν καὶ σῶζειν ἡμᾶς.

Εἰτα ὁ διά. Σοφία. Ὁ ὦν ἐν λόγῳ Χειρὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν. Δεῦτε προσκυνησώμεθα. 39 καὶ ἡ πρώτη ὥρα, καὶ ὁ πρῶτος.

VARIÆ LECTIONES IN OFFICIUM

LAUDUM.

- a **Α** Κολεδία & δρδρη.) Præmittunt huic officio M. S. Barberinum & Cryptoferratense alia duo: unius titulus est. εὐχὴ καὶ παννυχίδα cum longiores in magnis solemnitatibus producuntur vigilæ. Mokque sequuntur, εὐχὴ ἀντιφώνη πρῶτη & παννυχίδος. εὐχὴ ἀντιφ. β'. εὐχὴ ἀντιφ. γ' εὐχὴ τῆς ἀπολύσεως τῆς παννυχίδος, & εὐχὴ τῆς κεφαλαιώσεως. Alterius est, εὐχὴ μισονυκτικαί, quæ consuetarum matutinarum precum sunt propriæ: & subditur, εὐχὴ ἀντιφώνη πρῶτη, εὐχὴ ἀντιφ. β'. εὐχὴ ἀντιφ. γ'. εὐχὴ δ'. τῆς ἀπολύσεως. Ac cum officia τῆς παννυχίδος, vel solitum μισονυκτικόν, in nullo edito Euchologio reperiuntur, Orationes eorum e M. S. non est cui huc transferamus. Omittunt autem M. S. cuncta titulum hunc Ακολοδία, &c. & merito: sunt namque Euchologica, & non nisi εὐχὰς debent continere. Hoc itaque solum pacto scribunt. εὐχὴ ἐωδιὴ πρῶτη. id est τῇ δρδρη.
- b Εὐχὴ β'.) Ubi solum in orationum titulis edita ponunt εὐχὴ β'. εὐχὴ γ'. &c. M. S. addunt, εὐχὴ ἐωδιὴ β'. εὐχὴ ἐωδιὴ γ'. Atque ita in sequentibus cunctis.
- c Εὐχὴ ζ'.) Legit Cryptæ Ferratæ codex, εὐχὴ & Εὐαγγελίῳ & δρδρη, quia tunc legitur Evangelium.
- d Εὐχὴ ἐννάτη.) Legunt M. S. εὐχὴ & κ'. ἐννάτη, quia tunc psalmus quinquagesimus recitatur.
- e Ἀμέμειον δέωστα.) Huius Orationis vice M. S. eadem sequentem habent Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ᾧ τὴν, quæ nona oratio est apud illa.

(*Εὐχή α'*) Legunt M. S. *εὐχή ι' . ὡς τὰς αἰνέας*. sequiturque ubique oratio *Ὁ Θεός, ὁ Θεός ἡμῶν, ὁ τὰς τοιαύτας, &c.* & post hujus Orationis finem Cryptoferratenfis codex monet. *Ἰστέον ὅτι οἱ τ' ὁρῶν κατηχούμενοι ὑδίοτοι ἀλλοτε γίνονται, εἰ μὴ ὅτι ψάλλοντα τὰ ἱερά προκείμενα.* Sciendum in laudibus Catechumenos *passim expelli, nisi cum caputur duodecim proposita.* Quando vero fiant catechumeni clarius supra exposuimus; Barberinum autem quondam S. Marci Euchologium subdit post 10. orationem.

Εὐχή κατηχουμένων, γινόμενης εἰσόδῳ μετὰ τὸ τελεσθῆναι, ἢ λεγομένην προκείμενην. Εἴτα μετὰ τὸ τοιαύτου ὁ διάκονος, ἢ ἄλλος ποιουῦντος τῆς τ' κατηχουμένων εὐχῆς, ἐκτίχεται ὁ ἱερεὺς.

Oratio Catechumenorum, cum post Tersanctum Hymnum celebratur Ingressus: & dicitur propositum. Post hac, preces proprias habet Diaconus: & alio Catechumenorum orationem dicente precatur Sacerdos.

Εὐλόγησον καὶ νῦν Κύριε τὰς δούλους σου τὰς κατηχούμενας, ἃς ἐκαλίσσω κλήσει σου ἀγία ἐπὶ τὸ θαυμαστὸν φῶς τῆς ἐπιγνώσεως καὶ δὸς αὐτοῖς ἐπιγνώσασθαι πρὸς ὧν κατηχῶνται ἐγένετο, λόγων ἀσφάλειαν αὐτοῖς χάρισται, ἐμπλησόν πνεύματος ἀγίου εἰς τὸ γενέσθαι καὶ αὐτὰς ἀπόστολους σου ἡ ἀληθινὰ ποιμένες, ἐσφραγισμένα τῇ σφραγίδι τοῦ ἀγίου σου πνεύματος, ὥπως μέλη τίμια γίνωνται τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας σου, καὶ καταξιώσῃ καὶ ἐν τῇ μέλλοντι αἰῶνι τῆς μακαρίας ὁμοκλησίας, ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ ὑψίστου. *Εκφώνως. Ἰνα καὶ αὐτοὶ σὺν ἡμῖν. ut in Liturgia Chrysostomi.*

Εὐχή πιστῶν πρώτη.

Κύριε, Κύριε, σήμερον ἡ ἡμέρα, ἢ σήμερον ἡ νύξ, καὶ σὺ κατηρτίσω φάωσιν καὶ ἡλίον: σὺ ἐποίησας πάντα τὰ ὠραία τῆς γῆς, καὶ σὺ δέδοκται σὺν ἀνταίεσι τοῦ φωτός τῆς ἡμέρας τὰ πλάσιά σου ἐλπίς ἐπὶ τὴν ταπεινωσύνην ἡμῶν· ἐξέλειθέρωσον ἡμᾶς ἀπὸ σκοτίας καὶ σκότους θανάτου, καὶ πάσης ἐπιβουλῆς καὶ τέχνης τοῦ πονηροῦ. *Οτι ἡγίασαι, καί.*

Εὐχή πιστῶν β'.

Τῇ διατάξει σου Κύριε διαμένει ἡμέρα, καὶ σὺ ὡς πᾶσα ἡ δυνάμις τοῦ ὑψίστου, καὶ σὺ προσκυνοῦν πᾶσα ψυχὴ καὶ δυνάμις δοξολογῶσα καὶ δέδοκται σου, χάρισται ἡμῖν ἡμέρας πᾶσας εἰρηνικὴν ἐκπέλασαι ἐν πολιτείᾳ ἀγνῇ, ἐν ζῳῇ ἑνάρξῃ, ἐν καρδίᾳ καθαρᾷ· ἵνα πᾶσιν εὐεργεσίᾳ δοταύοντες ἀξιώσῃμεν ἐν παντὶ καιρῷ ἀκατακρίτως εὐλογεῖν τὴν σὴν θεότητα.

Οτι ἀρέσκει σοὶ πᾶσα δόξα.

Εὐχή, ὅπου ἀπόλυσις.

Α ἱερεῖς, ὡς ὡς ὡς *Ut supra.* Καὶ τῷ διακόνῳ λέγοντος. *Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνειτε. Ἐκτίχεται ὁ ἱερεὺς. Κύριε ἄγνοε ὑψίστοις, &c. Ut sup.*

Benedic etiam nunc Domine servos tuos Catechumenos, quos vocatione tua sancta ad agnitionis tuæ lumen vocasti: da illis ea percipere quorum auditores facti sunt, verborum firmitatem illis tribue, sancto Spiritu adimple illos, ut tui veri pastoris oves, sancti tui Spiritus signo notatæ, & corporis Ecclesiæ tuæ membra pretiosa fiant: & in futuro sæculo vere beata spe digni habeantur.

Exclamando. Ut & ipsi nobiscum, &c.

Oratio fidelium prima.

Domine, Domine, tuus est dies, & tua est nox, tu condidisti auroram & solem: tu cunctos terræ montes operatus es, rogamus te, simul cum diei luce, copiosæ tuæ miserationis super humilitatem nostram radios emitte: & ab omni umbra tenebrisque mortis, & cunctis insidiis malignique astutiis nos eripe. *Quia sanctificatum est, &c.*

Oratio fidelium secunda.

Ordinatione tua Domine perseverat dies & te virtus omnis cælorum celebrat, & te omnis anima pro viribus laudans adorat: rogamus te, diem omnem in conversatione pura, in moribus tibi placitis, in corde sincero transigere concede, ut tuis beneficiis usi tuam Deitatem innoxie collaudare digni simus.

Quia convenit tibi omnis gloria, &c.

Oratio, hoc est dimissio.

Laudamus, celebramus, &c. Et Diacono dicente. Capita vestra Domino inclinate. Subjungit orationem sacerdos. Domine sancte, qui in excelsis, &c. Reliqua supra in hoc Officio nostra in

Α Κολυβία τῷ ὁρῶν.) Quotidiana laudum divinarum officia a vigiliis nocturnis, τρισυνοδικῶν nomine dictis, auspicantur Græci, ut profunda semper nocte decantatis, & ut idē ὁ νυμφίος ἐρχεται ἐν τῇ μέσῃ τῆς νυκτός, καὶ μακάριος ὁ δούλος ὁν ὤρῃσαι γρηγορήτα, verba tenebrarum discutientia torporem, resonant. Μεσοσυνδικῶν aliud Officium ὁρῶν, sub adventu lucis persolvendum, Latinisque nostris Laudibus æquandum jungitur: cujus idcirco ἀκολουθία series, in hoc volumine locum habet, eo quod διχαῖς preces complectatur plures, non nisi in Euchologio, Græco Sacramentario preponendas: sicut in Latino Gregorii tum Matutinales Orationes, tum aliæ ad Matutinos, id est, Laudes sive lucifera die, pertinentes, propriam sedem repperunt.

2. Εὐλογησαντος τῷ ἱερέως.) Prout a divini auxilii invocatione, & ab coæternæ Trinitatis gloria coequali celebranda, officia quæque Latini exorduntur; ab usitatis pariter sibi precum benedictionumque formulis, quas δεικνύναι προίμια, & προτελεστικὰς διχαῖς nuncupant, sua incipiunt Græci. Prima omnium est hæc Sacerdotis benedictio, cum ait Διλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν· πάντοτε νῦν καὶ αἰεὶ καὶ ἐν τῷ αἰῶνι καὶ ἐν αἰῶνι. proptereaue διλογεῖν, & πρῶτον διλογητὸν, pro eodem in hoc volumine scribitur.

3. Τὴν τρισαγίαν.) A repetita ter voce, ἅγιος Hymnus est τρισαγίος dictus, ἅγιος ὁ Θεός, ἅγιος ἰσχυρός, ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς, de quo latius alibi.

4. Παναγία τριάς.) Addendum ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε ἰλάσθητι ταῖς ἀμαρτίαις ἡμῶν. δέσποτα συγχώρησον ταῖς ἀνομίαις ἡμῶν. ἅγιε ἐπίσκεψαι καὶ ἰάσαι τὰς ἀδυναμίας ἡμῶν, ἐνεκεν τῷ ὀνόματί σου.

5. Πάτερ ἡμῶν.) Oratio Dominica.

6. Ὅτι σὺ εἶσιν.) Exφώνησις est, sive conclusio præcedentis orationis παναγία τριάς, & sic se habet ὅτι σὺ εἶσιν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δυνάμις καὶ ἡ δόξα· τῷ πατρί, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ καὶ ἐν τῷ αἰῶνι καὶ ἐν αἰῶνι.

8. Τὰ προάγια.) Vocem προάγια commodius alibi explicamus. Tria vero illa hic dici præscripta, sunt σῶσον Κύριε ἡ λαόν σου, & Deum creatorem invocant, ὁ ὑψωθείς ἐν τῇ σαυρῇ, Verbum incarnatum interpellat: & tandem patrocinium B. Virginis implorat tertius Modulus προσασία φοβερά. Illis porro admiscetur δόξαλογία, Gloria Patri, &c. a qua, ut laudes a nobis prolatae vere divinæ censeantur, officia cuncta auspicari debemus: ait Gabasilas in Mystagogia.

8. Σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου. Ex Horologio (sic diurnarum horarum librum, sive Diurnale Græci vocant) addendum. καὶ διλόγησον τῷ κληρονομίαν σου, νίκας βασιλεύσει καὶ βαρβάρων δαυμένους, & τὸ σὸν φυλάττων διὰ τῆς σαυρῆς σου, πολίτευμα.

9. Δόξα.) Huic voci solitarie posita, quæ sequuntur, mente sunt annectenda. πατρί, καὶ υἱῷ, καὶ ἁγίῳ πνεύματι.

10. Οὐψωθείς ἐν τῇ σαυρῇ.) Ut integrum Modulum habeas, adde ἐκυσίως τῇ ἐπαγγελίᾳ σου καὶ τῇ πολιτείᾳ τῆς οἰκτιρῆσεως σου δώρησαι Χεῖρὸς ὁ Θεός, εὐφρανὼν ἐν τῇ δυνάμει σου πικρὰς σε ὑμνοῦντας, νίκας χορηγῶν αὐτοῖς καὶ τῇ πολιτείᾳ τῷ συμμαχίαν ἔχουσιν τῷ σῶν, ὅπλον εἰρήνης, ἀήττητον πρόπαιον.

11. Καὶ νῦν.) Sequentia simul intellige. καὶ αἰεὶ, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι καὶ ἐν αἰῶνι. Atque ut vides in hymno glorificationis consubstantialis & coæternæ Trinitatis, Græci non recipiunt verba: Sicut erat in principio (incaute licet contrarium asserat Durantus lib. 3. cap. 15.) quæ in Concilio Vasensi sub Julio Pontifice, & Constantio Imperatore celebrato, primum lecta, Latinis etiam primum tradita videntur, post habitum Nicææ Oecumenicum Concilium: in quo, ex Hieronymo in epist. ad Da-

masum memoratus hymnus, Gloria Patri, in Ecclesiam fuit inductus.

12. Προσασία φοβερά.) Ex Horologio adjungendum, καὶ ἀκαταίχυντε, μὴ παρίδης ἀγαθὴ τὰς ἐκείνης ἡμῶν, παύμεναι Θεοτοκε· στήριξον ὁρδοδόξαν πολιτείαν· σῶζε ἡς ἐκείνου βασιλεύειν, καὶ χορηγεῖ αὐτοῖς ἑρανοῦ τῷ νίκῳ· διότι ἔτεκες Θεὸν, μόνη ἐυλογημένη.

13. Ελέησον ἡμᾶς.) Reliqua hujus deprecationis, sicut & sequentis, suggeret infra liturgicus codex.

14. Λέγομεν ὅτι ἐξ ἁλμῶν.) Laudum sex Psalmos.

15. Μετὰ τὴν τρίτην ἁλμῶν.) Tertium videlicet, sextum, & sexagesimum secundum.

16. Τὰς ὕψας τῷ ὁρῶν.) Εὐδινὰς apud plerisque auctores vocatas: iisque lectis, tres alii Psalmi recitantur: octogesimus septimus, centesimus secundus, & centesimus quadragesimus secundus. Et hos, ὁ ἐξ ἁλμῶν complectitur.

17. Θεὸς πῶρος.) Subnectit Horologium, καὶ ἐπὶ φανῶν ἡμῖν ἐυλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. quo & adventus Christi præteritus, & iterum in mundi Vespere futurus memoratur.

18. Ἡ σωθήνης εὐχολογία.) Alterna Psalmorum Davidicorum per Versus recitatio εὐχολογία dicitur: hic vero paucorum est Versuum in Horologio, & editis aliis annotatorum. ὁ ὅς ἱερὺς λέγει τὰς εὐχολογίας. Εὐχολογίαν δὲ τῇ Κυρίῳ ὅτι ἀγαθός. εὐχολογία. Κυκλώσαντες ἐκύκλωσαν με. εὐχολογία. Παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὐτή.

19. Μικρὰν συναπτῶν.) Cujus seriem alibi prolixam habes in Vesperis: hic prima tantum ejus verba notantur.

20. Μετὰ τὴν ἁλμῶν.) Psalmus 118. a verbis μακάριοι οἱ ἀμώμοι incipiens: vocatur ὁ ἀμώμος.

21. Τὰ εὐλογητάρια.) Ubi frequenter in hymnis, ἐυλογητὸς εἰ Κύριε repetitur: ἐυλογητάρια sunt.

22. Ἡ ὑπακοή.) Pauci sunt Hymni ὑπακοῆς nomine dicti. εὐχολογία vero illa, in quorum commatibus, antecedentis sensui consequentem præclare annexum animadvertere licet, ὑπακοῆς appellationem mereri suis ad me litteris testatur Georgius Corelius: ibi enim consequens periodi membrum, ὑπακοῆς τῇ ἡμετέρῃ. Exempli gratia. Ἡτῷ ληστῇ μετανοήσας ὁ παράδεισον ἐσύλησεν adest antecedens. En tibi modo consequens. μετὰ τὸ πάθος πορευθεῖσαι ἐν τῇ μνήματι πρὸς τὸ μυεῖσαι τὸ σῶμα σου αἱ γυναικες, Χεῖρὸς ὁ Θεός, &c. Minus subtiliter, ad veritatem tamen magis accommodat ὑπακοῆς esse enarravit Demetrius Pepanus collegii Græci non indoctus alumnus: φῶδῳ δαυμασῶν cui obaudiendo dum in Ecclesia cantatur, cuncti cum religioso silentio, corporis etiam accessu facto, erectas aures & mentem attentam præbent. Ita namque contingit, εὐχολογίαν ὑπακοῆς γενέσθαι.

23. Οἱ ἀναβαθμοὶ, ἀποκείμενον ἀναστάσιμον.) Prima dictio psalmos graduales indicat: secunda, Versum unum Davidicum: tertia, Versum illum ad Christi resurrectionem spectare docet.

24. Πάσα πρῶτη.) Frequenter in hoc volumine προάγια illud notatum reperies: & est hujusmodi. πάσα πρῶτη αἰνεσάτω ὁ Κύριον· αἰνεῖτε ὁ Κύριον ἐκ τῶν ἑρανοῦ, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν ὑψίστοις. σοὶ ὁρῶνται ὅλα τὰ Θεῷ.

25. Τὴν τῇ καταξιοδωῶν.) Benedictio est Evangelio audiendo prævia. ὑπὲρ τῇ καταξιοδωῶν ἡμᾶς ἀκύνει τῇ ἁγίῃ εὐαγγελίᾳ καὶ Κυρίῳ δευδῶν.

26. Τὸ εὐδινὸν εὐαγγέλιον.) Evangelium nempe in Matutinis legi solitum. Cuncta εὐδινὰ in calce libri reperies.

28. Ἀρχομένη καὶ κανόνων.) Plurimum προαγίων seriem, κανόνα vocant Græci, ejus exemplum expositionemque prolixiorem alibi subjiciemus. ἀναστάσιμος autem, de resurrectione agit: σταυροαναστάσιμος, crucem Christi, simul & resurrectionem commemorat:

Θωτός vero, in honorem Delparte virginis cedit. 29 Τὸ μῆνιον.) Volumen singulorum mensium Officia complectens, μῆνιον est; & vulgo Menologium dicunt.

30 Τὸ μέτρον τῶ μῆνιον.) Modulus sedendo cantandus, μέτρον est, & ἐν μῆνιον, ἐν μηνίβους Horologi, vel Menologii reperitur.

31 Τὸ κορυφαῖον.) Brevis est hymnus, a voce κορυφαῖον, eo quod paucis laudes alicujus sancti vel festi complectatur.

32. Ο' οἶκος.) Hymni genus est, in Dei vel Sancti alicujus laudem ita constructum, ut quasi compagem, edificium, fabricamque virtutum ejus, & gloriæ videatur componere: & ideo κορυφαῖον opponitur, ut eo amplius & diffusius. Itali quoque sua poemata habent stanze sua lingua, id est domus, five habitacula, dicta.

33 Ανάγνωσις ἐν τῷ συναξαρίῳ) Sanctorum vitas volumen brevibus verbis complectens, συναξαρίον est: & Martyrologio Latino correspondet: fitque in Laudibus ex eo lectio, ad primos usque auroræ radios: quibus visis, reliquam Laudum partem percurrunt. Vitas porro sanctorum in Ecclesia legere antiqua consuetudo est: nam & Joannes Diaconus S. Gregorii vitam idcirco se scripsisse testatur, ut commodius in festi ejus vigiliis palam legeretur. Et Nicolaus primus, qui nono sæculo floruit, fecit duo volumina, in quibus (ita referente Giacomo in ejus vita) Græce & Latine scriptæ erant lectiones, quæ per anni circulum in Officiis divinis decurrunt. Ante συναξαρίον autem editum quid legeretur, in matutinis, vel a quo fiebat illa lectio docet succincte Balsamon in Can. 4. Trullanum. τὸ τῆς ἀναγνώσεως ἐν τῷ συναξαρίῳ, ἀλλὰ ὅτι τὸ ἀναγνώσκον ἐστὶ ἀμβωνοὶ τὰς θείας γραφὰς μετὰ τῶν ἀποστόλων καὶ ὁρῶν. ἔξ δ' ἐκ ἀναγνώσεως καλοῦται. Lectorum ordo non ut cantarent institutus est, sed ut in Ambone divinas scripturas legerent, post finitum matutinum. Unde etiam Lectores appellantur.

34 Εὐαγγελισμὸς.) Num ille hymnus est, ad quem concinendum in Chori gremium mittitur aliquis? Antalis alius, qui in sancti vel Mysterii alicujus memoriam ἐξαποσταλτικῶς emittatur? Num potius is est, qui mittendam Spiritus sancti gratiam advocet? vel denique, qui juxta docti Ligaridii sensum, fere semper de Apostolorum in orbem dispersione, & prædicatione, vel aperte vel subobscurè, memoriam habeat?

35 Εἰς τὴν αἶψαν) Psalmi 148. 149. & 150. propter repetitam in iis vocem αἰψότε. αἶψα apud Græcos audiunt.

36 Στιχηρὰ ἀναστάσιμα καὶ ἀνατολικά.) Versus Ion-

gioris στιχηρὰ, resurrexerunt celebrantes ἀναστάσιμα, ἀντολὰς luceſcente cantandi, ἀνατολικά sunt.

37 Τριφυλομήνη.) B. Virginis frequentatus hymnus. Τριφυλομήνη ὑπάρχει Θωτός παρδόν, ὅτι γὰρ τὰ ἐκ αὐτῆς σκευάζοντες ὁ ἄδης ὕψιμα λείπειται, ὁ Ἄδης ἀνακλίνεται, ἢ κατὰ τὰ νείκρωται, ἢ Εὐκ ἡλευθέρωνται, ὁ θάνατος τελευτᾷ, καὶ ἡμῖς ἐξωποιοῦμεν. δὲ ἀνυμνοῦμεν βοῶμεν. ὡλοῦντες Χριστὸς ὁ Θεός, ὁ ἕως ἡνδραϊσμοῦ. δόξα σοι.

58 Δοξολογία μεγάλη.) Hymnus Angelicus est, Gloria in excelsis, a prima voce, & laudum serie in eo contenta, δοξολογία dictus, Est quoque δοξολογία, τριμερὴς ὕμνος, Τριμερὴς gloriam concinens: verum δοξολογία μικρὰ est, propter sententiæ brevitate, alius autem verbis pluribus abundans, μεγάλη δοξολογία vocatur. Ad Laudes porro hymnum hunc, in utraque Ecclesia ab antiquo fuisse cantatum ex Græcorum quidem parte manifestat Clemens infra citandus, qui etiam ih̄m πρὸς τὸν εὐαγγέλιον vocat: & Athanasius de Virgin. versus finem. πρὸς τὸν εὐαγγέλιον δὲ τὸν ψαλμὸν τόνον λέγει. Ο' Θεὸς ὁ Θεὸς μου πρὸς σὲ ὁρῶ. εὐδοκίᾳ σὲ ἡ ψυχὴ μου διαφαίνεται. ἐλογίζετε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου ἡ Κυρίου. δόξα ἐν ὕψις τοῖς Θεοῖς, καὶ ἐπὶ γῆς ὑμῖν, ἐν ἀνδράσι εὐδοκίᾳ. ὑμνοῦμέν σε, ἐλογυῦμέν σε, προσκυνοῦμέν σε, καὶ τὰ ἔξω. Matutino tempore hunc psalmum dicit. Deus Deus meus, ad te de luce vigilo. Surrexit anima mea. Ubi diluculum fuerit: recitate hunc. Benedicite omnia opera Domini Domino: hymnumque dicite: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax, in hominibus bona voluntas. Laudamus te, benedicimus te, adoramus te, & quæ sequuntur: Ex Latinorum vero parte, ii quos Hugo Menardus in concordia regularum S. Benedicti refert. Ex Athanasii autem verbis clare liquet, hujus hymni editionem Hilario Pictaviensi Episcopo, quod quidam minus tute affirmaverunt, nullatenus adscribendam: non enim Athanasii coætanei sui tempestate potuisset ad omnium manus & per varias regiones ita opus suum dispersisse, ut eum jam vulgo memoria tenerent mulierculæ.

39 Καὶ, ὑμνοῦντες ὅρα) Laudibus Matutinis Primæ recitatio jungitur: ante Primam enim dictam, nefas Græcis liturgiam aggredi. Ita Synodus sub Germano Amathuntis Cypri Episcopo. ὁ χεὶρ τῆς λειτουργίας ἀρχαῖος ὁ θείας λειτουργίας, ἢ μὴ πρότερον τὴν ἀκολουθίαν τῆς λειτουργίας, καὶ τῶν ὁρῶν ἐψάλλει. Non contineat Sacerdotes divinis mysteriis initium dare, nisi prius Matutinas & Laudes, Horasque decantaverint. Idem legitur præcepisse Odo Parisiensis Episcopus in Synod. Const. cap. 5. Nullus antequam Matutinas dixerit canonicas, & Primam, præsumat aliqua necessitate celebrare Missam.

ΑΙ ΔΙΑΤΑΞΙΣ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΙΕΡΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

τῷ ὁσίων πατρὶ ἡμῶν Ἰωάννῃ

2 τῷ Χρυσόστομῳ.

ΜΕΛΛΟΝ ΔΕ ΟΙ ΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΕΠΙΣΤΡΕΨΕΙΝ ΜΥΣΑΓΩΓΙΑΝ, ΟΦΕΙΛΕΙ ΕΙΝΑΙ ΕΠΡΟΫΜΕΝΟΣ 3 ΕΞΩΜΟΛΟΓΗΜΕΝΟΣ, ἢ ΜΥΣΤΗΡΙΑΝ ΚΑΤΗΛΑΓΜΕΝΟΣ, ἢ Τῷ ΚΑΡΔΙΑΙΩ, ὅση δυνάμεις, καθαρὰν πενηκὼς δότῃ ποτηρίῳ λογιζομένων, ἐγγραφεύσας τε ἀφ' ἑαυτοῦ, ἢ ἐγρηγορηκώς μέχρι τῆς 4 πρὸς ἑρωγίας καιρῷ 5 τῷ δὲ καιρῷ ἐπιστάτος, μὴ τὸ ποιεῖν τῷ συνήθει τῷ προεσῶτι μετέτοικας, εἰς τὴν καὶ τῆς καὶ, ἢ ἐν αὐτῇ τῇ ἀπόρῃ, ποιῶσιν ὅμῃ 6 ὁρῶν ἀνατολὰς προσκυνοῦμενα τεῖα, 7 ὁρῶν 7 τῆς εἰκότος τῷ σωτήρι, ἢ πρὸς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἢ εἰς τὰς δύο χορὰς εἰσαλθόντες ἀλλήλους ὅτε δὲ προσκυνοῦσι, λέγουσι μυστικῶς τὴν εὐχὴν ταύτην.

ORDO SACRÆ

AC DIVINÆ MISSÆ

Sancti Patris nostri Joannis Chrysostomi.

Præparatio
ad Missam,
quoad ani-
mam.

Sacerdos divinum mysterium peracturus, ante omnia confiteri, & cum omnibus reconciliatum habere se debet, nec non cor a pravis cogitationibus custodivisse, ac a vespere continuisse, & usque ad sacrificii tempus vigilasse. Tempore vero sacrificii instantie, postquam præfidi, quæ fieri consuevit, reverentiam exhibuerit, templum ingreditur, & Diacono junctus, ter simul adorant ad orientem, coram Salvatoris, & sanctissimæ Deiparæ imagine: & ad utrumque eborum pariter semel inclinant: quando autem adorant, secreto hanc orationem dicunt.

Emitte Domine manum tuam de excelso habitaculo tuo, & confirma me ad propositum ministerium tuum, ut inculpate tremendo tuo Tribunali adstans, incruentum sacrificium peragam. Quia tua est potentia & gloria, in sæcula sæculorum. Amen.

Ingressi autem in sacrarium, accipiunt in manibus suis tunicam sibi propriam, tres quoque versus Orientem reverentias faciunt, apud se dicentes.

Deus propitius esto mihi peccatori.

Deinde Diaconus inclinato capite accedit ad Sacerdotem, & manu dextra tenens dalmaticam cum stola, dicit.

Benedic Domine tunicam cum stola.

quoad corpus.

Ac Sacerdos benedicens manu, dicit.

Benedictus Deus noster, perpetuo, nunc & semper: & in sæcula sæculorum. Amen.

Dehinc secedit Diaconus seorsum in unam sacrarii partem, & induitur tunica, orans hoc passio.

Exultabit anima mea in Domino, induit me vestimento salutis & tunica lætitiæ circumdedit me: & tamquam sponso mihi mitram imposuit, & velut sponsam me ornameto circumvestivit.

Et stolam osculatus, sinistra humero illam imponit. Sacerdos autem cum & ipse tunicam acceperit, eam benedicit, ac osculatus, induit, dicens apud se sicut & Diaconus præfatum Psalmum. Et Sacerdos accipit Supermanicalia, & in dextra quidem manu, sic dicit.

Dextera tua Domine glorificata est in virtute: dextera tua Domine confregit inimicos: & multitudinem gloriæ tuæ adversarios contrivisti.

At in sinistra manu dicit sic.

Manus tuæ Domine fecerunt me & plasmaverunt me.

Deinde accipiens stolam, & benedicens, osculatur, eamque collo suo imponens, ait.

Benedictus Deus, qui effundit gratiam super sacerdotes suos, ut unguentum super caput quod descendit in barham, barham Aaron: quod descendit in oram vestimenti ejus, ut ros Hermon, qui descendit in montes Sion: quoniam ibi mandavit Dominus benedictionem, vitam usque in sæculum.

Et accipiens zonam, benedictam osculatur: & ait.

Benedictus Deus, qui præcungit me virtute, & effundit gratiam suam: perpetuo, nunc & semper & in sæcula sæculorum. Amen.

Mox accepto Subgenuali, si est Protosyncellus magnæ Ecclesiæ, vel quivis alius habens dignitatem aliquam, & postquam id benedixit, & osculatus est, dicit.

Accingere gladio tuo super fœmur tuam, Potentissime: Specie tua & pulchritudine tua, & intende, & prospere procede, propter veritatem & mansuetudinem, & iustitiam, & deducet te mirabiliter dextera tua: perpetuo nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Post hæc accipiens casulam, & benedicens exosculatur, & ait.

Κύριε ἔξαπόσειλον τὴν χεῖρά σου ἐξ ὕψους κατοικητηρίου σου, καὶ ἐνὶ χυσόν με εἰς τὴν προκειμένην δὲ δυνάμει σου, ἵνα ἀκατακρίτως παρασῶς τῷ φοβερῷ σου βήματι τὴν ἀναιμάκτον ἱερουργίαν ἐπιτελέσω. ὅτι σὺ εἶσθαι ἡ δυνάμεις καὶ ἡ δόξα εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

g Ἐλθόντες δὲ εἰς τὸ ἱερατεῖον, λαμβάνουσιν ἕκαστος ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸ σοιχάριον ἑαυτῶν. καὶ ποιῶσι προσκυνήματα τέλεια κατὰ ἀνατολὰς, λέγοντες κατ' αὐτὴν τὸ.

Ο Θεὸς ἰλάσθητί μοι τὰς ἀμαρτωλῶν. Εἶτα ὁ δὲ δυνάμει προσέρχεται τῷ ἱερεῖ, ὑποκλίνας τὸ κεφάλιν, κρατῶν καὶ ἐν τῇ χειρὶ τῇ δεξιᾷ τὸ σοιχάριον ὅσιν τῷ ὠραεῖ, λέγων.

io Εὐλόγησον, δέσποτα, τὸ σοιχάριον σὺ τῷ ὠραεῖ.

h Ο δὲ ἱερεὺς ἐν τῷ μὲν σοιχάρει, λέγει. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εἶτα ὑποχωρεῖ ὁ δὲ δυνάμει καθ' ἑαυτὸν εἰς ἓν μέρος τῷ ἱερατεῖ. καὶ ἐνδύεται τὸ σοιχάριον, ἐν δυνάμει.

Ἀγαλλιάσεται ἡ ψυχὴ μου ἐπὶ τῷ Κυρίῳ. ἐνδύσέ με ἱμάτιον σωτηρίας καὶ χιτῶνα εὐφροσύνης περιέβαλέ με, ὡς συμφίῳ περιέθηκε μοι μίτραν, καὶ ὡς νύμφῳ κατέκασμεν σέ με κόσμῳ.

Καὶ τὸ μὲν ὠραεῖον ἀσπασάμενος, ἐπιτίθησι τῷ ἀετρωτῶν. i Ο δὲ ἱερεὺς ii λαβὼν καὶ αὐτὸς τὸ σοιχάριον, ἐνδύεται, λέγων κατ' ἑαυτὸν τὸ ψαλμὸν τὸ πρότερον ρηθέντα, ὅμοιον τῷ δὲ δυνάμει. Καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς 12 τὰ ἐπιμανίγια ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ, λέγει ἕτως.

12 Η δεξιὰ σου χεῖρ Κύριε διδόνεσθαι ἐν ἰσχύϊ. ἡ δεξιὰ σου, Κύριε, ἐδραυσεν ἐχθρούς, καὶ τῷ πληθεῖ τὸ δόξης σου σινώτερας τὰς ὑπεραντίκας. Ἐν δὲ τῇ ἀετρωτῇ χειρὶ λέγει ἕτως.

Αἱ χεῖρές σου ἐποίησάν με & ἐπλασαν με. Εἶτα λαβὼν 13 καὶ ἐπιτραχήλιον, k & ἐνδύσας, ἀσπάζεται. καὶ τὸ δὲ δυνάμει ἐπὶ τῷ τραχήλῳ αὐτοῦ, λέγει.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ ἐκ χέων τῶν χέων αὐτῶ ἐπὶ τὰς ἱερεῖς αὐτῶ ὡς μύρον ἐπὶ κεφαλῆς, τὸ καταβαῖνον ἐπὶ πώγωνά τ' ὡς ὡνά τ' Ἀαρὼν, τὸ καταβαῖνον ἐπὶ τῶν ὡν τῶ ἐνδύματος αὐτῶ. ὡς δρόσος Ἀερμών, ἡ καταβαίνουσα ἐπὶ τὰ ὄρη Σιών. ὅτι ἐκεῖ ἐντεῖλατο Κύριος τῶν ἐνδύων, ζωὴν ἕως τῶν αἰώνων.

καὶ λαβὼν 14 τῶν ζώνων, & ἐνδύσας ἀσπάζεται, καὶ λέγει.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ περιζωννύων με δυνάμει, 1 καὶ ἐκ χέων τῶν χέων αὐτῶ. πάντοτε, νῦν & ἀεὶ, & εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εἶτα 15 τὰ ὑπεραγίαστια λαβὼν, 16 εἰς 17 πρῶτον συγκλίνει 18 τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ἡ ἁλὸς τὴν ἐκκλησίαν. 19 ἀξιώματα τινὰ, καὶ ἐνδύσας αὐτὸ καὶ ἀσπασάμενος, λέγει.

Περίζωσαι τῶν ῥομφαίων σου ἐπὶ τὸν μηρόν σου, δυνατῶ. τῇ ὠραϊότητι σου καὶ τῇ κλέξει σου, καὶ ἐντεῖνε καὶ κατενοῶ καὶ βασίλει, ἐντεῖνε ἀληθείας καὶ ἀφρόντος καὶ δικαιοσύνης καὶ ὁδῶν σοῦ θαυμασῶς ἡ δεξιὰ σου. πάντοτε, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εἶτα λαβὼν 20 τὰ φιλάνθων, & ἐνδύσας 21 ἀσπάζεται, καὶ λέγει.

Οἱ ἱερεῖς σου Κύριε ἐνδύσονται δικαιοσύνην ὡς οἱ ὅσιοι ἀγαλλιάσονται ἐν ἀγαλλιάσει σου. πάντοτε, νυν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Sacerdotes tui Domine induantur iustitia : & sancti tui exultatione exultabunt : jugiter nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

22 23 Εἰτα ἀπελθόντες 22 εἰς τὴν ἀπόθεσιν, 23 νίπτουσιν τὰς χεῖρας, λέγοντες.

Dehinc procedentes ad propositionis mensam, lavant manus dicentes.

Νίψομαι ἐν ἀθώοις τὰς χεῖράς μου, καὶ κυκλώσω τὸ θυσιαστήριόν σου Κύριε, καὶ ἀκούσάι με φωνῆς αἰτήσεώς σου, καὶ διηγῆσάδαι πάντα τὰ θαυμάσιά σου. Κύριε ἡγάπησα ἐπὶ σκεπῇ οἰκῆς σου, ἐτόπον σκηνώματος δόξης σου. μὴ σωμαπολίσῃς μὲν ἀσεβῶν τὴν ψυχὴν μου, καὶ μὲν ἀνδρῶν αἱμάτων τὸ ζῶόν μου, ὡς ἐν χερσίν αἱ ἀνομίαι, ἡ δὲ ξία αὐτῶν ἐπλήθη δάραν. ἐγὼ δὲ ἐν ἀκακίᾳ μετέβην· λύτρωσάι με Κύριε, καὶ ἐλέησόν με. ὁ πῦς μου ἐστὶν ἐν κύνεσσι, ἐν ἐκκλησίαις ἐλόγησάς σε Κύριε.

Lavabo inter innocentes manus meas, & circumdabo altare tuum Domine, ut audiam vocem laudis tuæ, & enarrem universa mirabilia tua : Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ. Ne perdas cum impiis Deus animam meam & cum viris sanguinum vitam meam, in quorum manibus iniquitates sunt, dextera eorum repleta est muneribus : ego autem in innocentia mea ingressus sum, redime me, & miserere mei : pes meus stetit in directo, in Ecclesiis benedicam te, Domine.

24 m Ο δὲ διάκονος ὑπερίκει τὰ ἱερά, 24 τὸν μὲν ἅγιον δίσκον 25 ἐν τῇ μέρῃ τῇ ἀριστερᾷ, τὸ δὲ ποτήριον ἐν τῇ δεξιᾷ, καὶ τὰ ἄλλα σὺν αὐτοῖς. 26 Εἰτα προσκυνηματὰ τεύχοντες ἐμφορῶν τῆς προθέσεως ποιήσαντες, λέγουσιν ἕκαστος τὸ.

At Diaconus preparat sacra, sanctum quidem discum ad partem sinistram, calicem vero ad dexteram & alia cum ipsis. De hinc venerationem ter ante Propositionem exhibentes, dicit unusquisque.

Ο Θεὸς ἰλασθῆντί μοι τῇ ἀμαρτωλῇ, καὶ ἐλέησόν με. Καὶ τὸ, Εξηγόρασας ἡμᾶς ἐκ τῆς κατάρτας τῆ νόμου τῇ τιμῇ σου αἵματι, τῇ σαυρᾷ προσηλωθεὶς ἐκ τῆ λόγχῃ κεντηθεὶς, τὴν ἀθανάσιαν ἐπήγασας ἀνθρώποις, σωτὴρ ἡμῶν δόξα σοι. καὶ ὁ διάκονος 27 ἐυλόγησον δέσποτα. 28 Καὶ ποιῶ ὁ ἱερεὺς ἐυλόγητον. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, πάντοτε, νυν καὶ ἀεὶ, ὡς εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Deus propitius esto mihi peccatori, & miserere mei. Et, Redemisti nos a maledicto legis pretioso tuo sanguine cruci affixus, & lancea perforatus, immortalitatem tamquam ex fonte præbuiisti hominibus, Salvator noster, gloria tibi.

27 28 ἡμῶν δόξα σοι. καὶ ὁ διάκονος 27 ἐυλόγησον δέσποτα. 28 Καὶ ποιῶ ὁ ἱερεὺς ἐυλόγητον. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, πάντοτε, νυν καὶ ἀεὶ, ὡς εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Et Diaconus dicit. Benedic Domine. Et benedicit sacerdos. Benedictus Deus noster : perpetuo, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

29 Εἰτα λαμβάνει ὁ ἱερεὺς ἐν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ. 29 ἢ προσφοράν, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ τὴν 30 ἁγίαν λόγχην. καὶ σφραγίζων π σὺν αὐτῇ ἐπάνω 31 τὴ σφραγίδος τῆς προσφορᾶς τῆς λίφει.

Post hæc sumit sacerdos in sinistra quidem manu panem, dextera vero sanctam lanceam, & cum ea signum crucis faciens, super sigillum oblata, dicit ter.

32 32 Εἰς ἀνάμνησιν τοῦ Κυρίου, καὶ Θεοῦ, καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

In memoriam Domini & Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi.

33 33 Καὶ ὡς πῆγναι τὴν ἁγίαν λόγχην ἐν τῇ δεξιᾷ μέρῃ τῆς σφραγίδος, καὶ ἀνατίμωσιν λέγει. Ὡς ἀρόβατον ἐπὶ σφαγῇ ἤχθη. Ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ ῥόμοιως πηγνύς τὴν ἁγίαν λόγχην, λέγει. Καὶ ὡς ἀμνὸς ἀκακος ἐναντίον τοῦ χειροῦ τοῦ ἀντὶ ἁφῆς, ὥπως ἐκ ἀνοίγει τὸ σῶμα αὐτοῦ.

Et statim infigit sanctam lanceam in dexteram partem sigilli, & scindens dicit. Tamquam ovis ad occisionem ductus est. In sinistra vero similiter inficiens sanctam lanceam, dicit.

q 34 34 Εἰ δὲ τῇ ἀντὶ μέρῃ τὴ σφραγίδος πηγνύς τὴν ἁγίαν λόγχην, λέγει. Ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἤρθη.

Et ut agnus mansuetus, coram tondente se obmutescens, sic non aperiet os suum.

r 35 35 Ἐν δὲ τῇ κατωτέρᾳ μέρῃ τῆς σφραγίδος πάλιν πηγνύς τὴν ἁγίαν λόγχην, λέγει. Τὴν δὲ γυναικαὶ αὐτοῦ τίς διηγῆσαι ται! Ὁ δὲ διάκονος, 34 ἐν ἐκαστῇ ἀνατομῇ λέγει. Τὸ Κυρίῳ διευθύνῃ. Κρατὸν καὶ τὸ ἀράριον αὐτοῦ ἐν τῇ δεξιᾷ. Μετὰ ταῦτα λέγει ὁ διάκονος. Ἐπαρὼν δέσποτα. Καὶ ὁ ἱερεὺς ἐμβάλων τὴν ἁγίαν λόγχην ἐκπλαγίῃ τῇ δεξιᾷ μέρῃ τῆς προσφορᾶς, ἐπαίρει τὸ ἅγιον ἄρτον, λέγων ὥπως. Ὅτι αἵρεται διὰ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ, πάντοτε, νυν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

In superiore vero parte sigilli rursus inficiens sanctam lanceam, dicit. In humilitate ejus judicium ejus sublatum est. In inferiori autem parte sigilli inficiens iterum sanctam lanceam, dicit.

Generationem autem ejus quis enarrabit? At Diaconus in qualibet incisione dicit. Dominum precemur : tenens etiam dextra manu stolam.

Dehinc dicit Diaconus. Tolle Domine.

Et sacerdos immittens sanctam lanceam ex obliquo dextera partis oblata, extollit sanctum panem, sic dicens.

Quoniam tollitur de terra vita ejus, perpetuo, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Et ponens supinum in sancto disco : postquam dixit Diaconus. Immola Domine. Sacerdos sacrificat illum in modum crucis.

G

35 35 Καὶ τιθεὶς αὐτὸν ὑπτίον ἐν τῇ ἀγίᾳ δίσκῳ, εἰς πότον τοῦ ἀμῶν. 36 Ὁ ἱερεὺς θυεὶ αὐτὸν σαυροειδῶς, λέγων. Θύεται ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἵρων τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου, ὑπὲρ τοῦ κόσμου ζωῆς, καὶ σωτηρίας. 37 37 Καὶ σφίρει τὸ ἅγιον μέρος τὸ ἐχον ἐπάνω τὸν σαυρὸν. 38 Καὶ λέγει ὁ διάκονος. 38 Νύξον δέσποτα. Ὁ Eucbolog.

dicens. Immolatur Agnus Dei, qui tollit peccatum mundi, pro mundi vita, & salute. Et convertit aliam partem quæ habet sursum crucem: & dicit Diaconus. Punge Domine.

Sacerdos autem ipsum in dextera parte pun- gens sancta lancea, dicit.

Et unus militum lancea latus ejus aperuit: & statim exivit sanguis & aqua.

Diaconus autem infundit in sanctum calicem vinum & aquam simul, cum prius Sacerdos dixerit. Benedic Domine. Et Sacerdos benedicit. Dehinc capiens Sacerdos secundam oblata, dicit. In honorem & memoriam super omnes benedictæ, & gloriosæ reginæ nostræ Deiparæ, & semper Virginis Mariæ, cujus precibus suscipe Domine sacrificium istud in supercæleste tuum Altare.

Et elevans particulam sancta lancea, a sinistris sancti panis eam deponit. Tum tertia oblata accepta, dicit. Honorandi gloriosi Prophetæ præcursoris & Baptistæ Joannis, Sanctorum gloriosorum & percelebrium Apostolorum. Sanctorum patrum nostrorum Pontificum, Basilii Magni, Gregorii Theologi, Joannis Chrysostomi, Athanasii, Cyrilli, Nicolai Myrensis, & omnium sanctorum Pontificum. Sancti Apostoli primi Martyris, & Archidiaconi Stephani. Sanctorum magnorum Martyrum Georgii, Demetrii, Theodori, & omnium sanctorum Martyrum. Sanctorum Deiferorum patrum nostrorum, Antonii, Euthymii, Sabæ sanctificati, Onuphrii, Arsenii, Athanasii in monte Atho, & omnium sanctorum Monachorum. Sanctorum medicorum absque mercedis præmio Cosmæ & Damiani, Cyri & Joannis, Pantaleonis & Hermolai, Sampsonis & Diomedis, Thallalei & Triphonis, & reliquorum sanctorum. Justorum Dei parentum Joachim & Annæ, sancti N. illius videlicet cujus dies est festus, & omnium sanctorum quorum precibus prote- ge nos Deus. Et ita elevans particulam, ponit eam inferius, in sinistra parte. Alia deinde oblata accepta, dicit. Pro Archiepiscopo nostro N. venerando Presbyteratu, in Christo Diaconatu, & omni Sacerdotali ordine. Et pro memoria & peccatorum remissione (qui semper recolendi sunt) hu- jusce sanctæ ædis conditorum. Hic vivorum & mortuorum quorum vult memoriam agit. Et omnium, qui in spe resurrectionis æternæ vitæ obdormierunt, patrum & fratrum nostrorum, quibus misericors Domine veniam indulge. Et ita tollens particulam ponit eam subius in sinistra parte. Accepto deinde thuribulo & incenso, dicit Sacerdos Diaconus.

Benedic Domine incensum. Atque. Do- minum precemur.

Et Sacerdos dicit orationem. Incensum tibi offerimus Christe Deus in odorem suavi- tatis spiritualis, quem suscipe Domine in sanctum & supercæleste ac intellectuale tu- um altare, & repende nobis abundantes tuas miserationes, & illas largire nobis ser- vis tuis nomen tuum invocantibus Patris, & Filii, & Spiritus sancti: omni tempore, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Diaconus. Dominum precemur. Et sacer- dos cum Asteriscum suffumigaverit: ponit e- um super panem, & dicit. Et veniens stel- la stetit super locum ubi positus erat puer: perpetuo, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

ὁ ἱερεὺς τότε αὐτὸ ἐν τῇ δεξιᾷ μέρει μετὰ τῆς ἀγίας λόγ-
χης, λέγει. Καὶ ὡς τῇ στρατιᾷ τῶν λόγχῃ τὴν πλά-
ρην αὐτῆς ἐνυξέ, καὶ διδούς ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕ-
δωρ.

Ὁ δὲ ὁῤῥόκος ἐγχύει ἐν τῇ ἀγίᾳ πικτείᾳ ὡς τὸ 39 ὡς 90
νάματος καὶ ὕδατος, πρότερον πρὸς τὴν ἱεράν εἰπάει. Χ 40 ὡς 40
Εὐλόγησον δάσπα. γ Καὶ ὁ ἱερεὺς δάλογεῖ. Ζ Εἰπα ὡς 2
λαβὼν ὁ ἱερεὺς 41 τὴν δαυτέραν προσφοράν, λέ- 41
γει.

Εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τῆς ὑπερδολογημένης ἐσθλῆς δι-
σποίας ἡμῶν Θεοτοκῆς καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, ἧς ταῖς
προσεβείαις πρόσδεξαι Κύριε τὴν θυσίαν ταύτην εἰς τὸ ὑ-
περράνιον σου θυσιαστήριον.

Καὶ αἶραν μερίδα α μὲν τῆς ἀγίας λόγχης 42 τίθῃσιν ὡς 42
ἐξ ἀριστερῶν τῆς ἀγίας ἄρτης. β Εἰπα 43 λαβὼν τὴν τε- β 43
τὴν προσφοράν, λέγει. Τὴν τιμὴν ἐσθλῆς προσηύχων προ-
δρόμῳ καὶ Βαπτιστῇ γ Ἰωάννῃ. Τῶν ἀγίων ἐσθλῶν καὶ πα- γ
νόφρων ἀποστόλων. Τῶν ἐν ἀγίοις πατέρων ἡμῶν ἱεραρ-
χῶν, βασιλεῶν καὶ μεγάλων, Γρηγορίων καὶ Θεολόγων, Ἰωάν-
νη καὶ Χρυσοστόμῳ, Ἀθανασίῳ, Κυρίλλῳ, Νικολάῳ καὶ
ἐν μύροις, καὶ πάντων τῶν ἀγίων ἱεραρχῶν. Τῶν ἀγίων δόξα-
στόλων πρωτομάρτυρος, καὶ ἀρχιεπισκόπου Στεφάνου. Τῶν ἀ-
γίων μεγάλων μαρτύρων, Γεωργίου, Δημητρίου, Θεο-
δώρου, ἐ πάντων τῶν ἀγίων μαρτύρων. Τῶν ὁσίων Θεο-
φάνων πατέρων ἡμῶν, Ἀντωνίου, Εὐθυμίου, Σάβα καὶ
ἡγιασμένων, Ουφρείου, Ἀρσενίου, Ἀθανασίου 44 καὶ ὡς 44
τῇ Ἀθῶν, καὶ πάντων τῶν ὁσίων. Τῶν ἀγίων καὶ ἱαματι-
κῶν Ἀναργύρων, Κοσμά καὶ Δαμιανῶν, Κύριου καὶ Ἰωάννου,
Παντελεήμονος καὶ Ερμούλου, Σαμψῶν καὶ Διομήδους, Θαλ-
λαλείου καὶ Τρύφωνος, ἐ τῶν λοιπῶν. Τῶν ἀγίων δικαίων
Θεοπατέρων Ἰωακείμ καὶ Ἀννης. Τῶν ἀγίων, ὁ δεῖνος, καὶ
καὶ τὴν ἡμέραν δηλοῦσι. Καὶ πάντων τῶν ἀγίων, οἱ ταῖς
ἐκείναις ἐπίσχεται ἡμᾶς ὁ Θεός. Καὶ ὡς αἶραν τὴν με-
ρίδα, τίθῃσιν αὐτὴν ὑποκάτω ἐν τῇ ἀριστερᾷ μέσῃ. Εἰ-
πα λαβὼν ἐτέραν προσφοράν, λέγει. Ὑπὲρ τῆς ἀρχιεπι-
σκόπου ἡμῶν, ὁ δεῖνος. Τὴν τιμὴν προσβυτείας, τῆς ἐν
Χρυσῷ ὁῤῥόκου, δ καὶ παντὸς ἱερατικῆς τάξεως. Ὑπὲρ δ
μνήμης καὶ ἀφείσεως τῶν ἀμαρτιῶν τῶν ἀειμένων καὶ κατόρων
τῆς ἀγίας μονῆς ταύτης. Ἐνταῦθα ζώντων ἐ πεθονότων,
45 ὡς ἐδείξει, ὁ ἱερεὺς μνημονεύει 46 ὀνομασί. Καὶ 45 46
πάντων τῶν ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως ζωῆς αἰώνιαν τῇ σῇ κοι-
τανίᾳ κεκοιμημένων ὁρθοδόξων πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡ-
μῶν, φιλάδελφον Κύριε συγχώρησον. Καὶ ὡς αἶραν τὴν
μερίδα, 47 τίθῃσιν αὐτὴν ὑποκάτω ἐν τῇ ἀριστερᾷ μέ- 47
ρῃ. Εἰπα λαβὼν ὁ ὁῤῥόκος τὸ θυμιατήριον καὶ τὸ θυμιά-
μα, λέγει πρὸς τὴν ἱεράν. Εὐλόγησον δάσπα τὸ θυμιά-
μα. ζ Καὶ λέγει. Τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν. η Καὶ ὁ ἱερεὺς ζ η
λέγει τὸ ὕχλιν. 48 Θυμιάμα σοι προσφέρωμεν Χρυσῷ ὁ 48
Θεὸς ὁσμήν, ὡσθλῆς πνευματικῆς, ἣν πρόσδεξαι, δέ-
σπα, εἰς τὸ ἅγιον καὶ ὑπερράνιον σου νοερόν σου θυσιαστή-
ριον, θ καὶ ἀντικατάπεμψον ἡμῖν πλῆσια καὶ ἐλπίσιν, καὶ θ
τῆς οἰκτιρμῆς σου, καὶ δώρησαι ἡμῖν αὐτὰ ταῖς δέλοις σου
τοῖς ἐπικαλυμένοις τὸ ὄνομά σου τῷ πατρός, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ
τῷ ἀγίῳ πνεύματι, πάντοτε, νυν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶ-
νας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Ὁ ὁῤῥόκος. 49 Τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν. Καὶ ὁ ἱε- 48
ρεὺς θυμιάσας 50 τὴν ἀσπίδα, τίθῃσιν αὐτὸν ἐπάνω 50
τῆς ἄρτης, ἐ λέγει. Καὶ ἐλθὼν ὁ ἀσπὴρ ἐπὶ ἐπάνω ἡ
τὸ παιδίον κείμενον, πάντοτε, νυν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶ-
νας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

51 Ο ἱερεύς. Τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν. Οἱ ἱερεῖς θυμιά-
σας 51 τὸ ἁγίον κάλυμμα, σκεπάζει τὸν ἅγιον ἄρτον,
καὶ λέγει. Ο Κύριος ἐβασίλευσεν, ἐπὶ τῆς γῆς ἐνδύ-
σατο, ἐνδύσατο Κύριος δυνάμει καὶ περικύβησε. καὶ
ἡ δόξα αὐτοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ, ἡ δόξα αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ. καὶ
οἱ ἱερεῖς ἀγίασμα, Κύριε, εἰς μακρότητα ἡμε-
ρῶν, πάντοτε, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
ἀμήν.

Ο ἱερεύς. Τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν. Κάλυψον δέσποτα.
Καὶ οἱ ἱερεῖς θυμιάσας τὸ δεύτερον κάλυμμα, ἐσκεπάζων
τὸ ἅγιον πνεῦμα λέγει. Εκάλυψεν ἡμεῖς ἡ ἀρετὴ σου Χρι-
στὲ, καὶ τῆς αἰτίσεώς σου πλήρης ἡ γῆ. πάντοτε νῦν, καὶ
ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Ο ἱερεύς. Τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν. Σκέπασον δέσπο-
τα. Καὶ οἱ ἱερεῖς θυμιάσας τὴν αἶρα, καὶ σκεπάζων ἀμφοτέ-
ρα λέγει. Σκέπασον ἡμᾶς ἐν τῇ σκέπῃ τῆς πτερύγων σου
ὁ Θεὸς ἡμῶν, πάντοτε, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν
αἰώνων. ἀμήν.

52 Εἴτα δὴ σωτὴς ἀμφοτέροις τῆς χειρὸς, καὶ προσκυνη-
σάμενος ἐκβάλλει τὸν ἅγιον ἄρτον. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν ὅπως
ἐδόξασας δόξα σοι πάντοτε νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶ-
νας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Ο διάκονος ἐπὶ τῇ προθέσει τῶν τιμίων δώ-
ρων. Τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν. Ο ἱερεύς τὴν ὠχλὸν τὴν
προθέσει.

52 Ο Θεὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ὅς ἐστιν ἅγιος τῶν τροφῶν
τῶν πατέρων κόσμου, καὶ Κύριος ἡμῶν καὶ Θεὸς Ἰησοῦ Χριστοῦ
ἐξαποστάλας σωτῆρα καὶ λυτρωτὴν, καὶ ἐν τῇ γῇ, ἐν-
λογησάμενος ἡμᾶς, αὐτὸς ἐλόγησεν τὴν ἀντι-
δοχὴν τῆς χάριτος, καὶ ἀντιδοχὴν αὐτῶν εἰς τὸ ὑπεράνω σου
δυσίασον· μετὰ δὲ αὐτοῦ ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλανθρώπος
καὶ προσεγγάτων, καὶ δι' ὧν προσήγαγον, καὶ ἡμᾶς ἀνα-
παύειν ἐξ ἀφύλακτον ἐν τῇ ἱερουργίᾳ τῇ θείᾳ σου μυστη-
ρίῳ. Εὐχαριστοῦμεν. ὅτι ἡγάγας καὶ ἐδόξασας τὸ πᾶντι-
μον, καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομά σου. τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ,
καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι· νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰ-
ώνων. ἀμήν.

53 Καὶ μετὰ τὴν ὠχλὸν θυμιάσας τὴν ἀντιδοχὴν καὶ 53 ποιεῖ
ὑπόλυτον λέγων. Δόξα σοι Χριστέ ὁ Θεὸς ἡ ἐλπίς ἡμῶν.
Ο διάκονος. Δόξα πατρί, καὶ υἱῷ, καὶ ἁγίῳ πνεύματι·
νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. Ο ἱε-
ρεύς.

Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν τῆς ἀντιδοχῆς τῆς πα-
ραστάσεως ἀχράντου, ὑπερέλογημένης, ἐνδόξης διαποίνης
ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, δυνάμει τῷ τιμίῳ
καὶ ζωοποιῶσαντι, καὶ πάντων τῶν ἁγίων, ἐλπίσαι ἡμᾶς
ὡς ἀγαθὸς Θεός, καὶ φιλανθρώπος. Ο χορός. ἀμήν.

54 Καὶ ὁ λαβὼν ὁ διάκονος τὸ θυμιατήριον, ἀνέρ-
55 χεται, καὶ θυμιάσας τὸ ἅγιον τράπεζαν καὶ 55 τὸ αὐτοῦ
δῶς, λέγων κατὰ αὐτόν. Ἐν τῇ σωματικῇ, ἐν ᾗ δὲ
δὲ μὴ ψυχῇ ὡς Θεός, ἐν παραδείσῳ δὲ μὴ ληρῷ, ὡς
ἐν θρόνῳ ὑπὸ Χριστῷ καὶ μὴ πατρί, καὶ πνεύματι, πάντες
πληρῶν ὁ ἀπείρητος. Καὶ λέγει τῷ πνεύματι· ἡ δόξα
56 τῷ πατρί, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι· νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ
εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Eucholog.

Diaconus. Dominum precemur. Sacerdos
postquam primum Velum suffumigaverit, se-
git sanctum panem, & ait. Dominus regna-
vit decorem indutus est: indutus est Do-
minus fortitudinem, & praecinxit se. Etenim
firmavit orbem terrae; qui non commove-
bitur. Domum tuam decet sanctitudo Do-
mine in longitudinem dierum: perpetuo,
nunc & semper, & in saecula saeculorum.
Amen.

Diaconus. Dominum precemur. Tege
Domine. Et sacerdos suffumigans secundo
velo, & calice velato, dicit. Operuit caelos
virtus tua Christe, & laudis tuae plena est
terra: perpetuo, nunc & semper, & in sae-
cula saeculorum. Amen.

Diaconus. Dominum precemur. Tege Do-
mine. Et sacerdos suffumigans Velum Aereo
dictum, & velans utraque, dicit. Protege
nos sub umbra alarum tuarum Deus noster,
perpetuo, nunc & semper, & in saecula sae-
culorum. Amen.

Adis deinde in crucem manibus, cum uter-
que devote adoraverit, dicunt. Benedictus
Deus noster, cui sic complacuit, perpetuo,
nunc & semper, & in saecula saeculorum.
Amen.

Diaconus in propositione donorum prestoso-
rum dicit. Dominum precemur. Et sacerdos
propositionis orationem subjungit.

Deus Deus noster, qui caelestem panem
totius mundi alimentum, Dominum no-
strum & Deum Jesum Christum emisisti
Salvatorem & redemptorem, & benefacto-
rem: nos benedicentem & sanctificantem:
ipse benedic hanc propositionem, & susci-
pe eam in supercaeleste tuum altare: me-
mento ut bonus & benignus, eorum qui
obtulerunt, & propter quos obtulerunt: &
nos inculpato conserva in celebratione di-
vinorum tuorum mysteriorum. Elata voce.
Quoniam sanctificatum & glorificatum est
preciosissimum & magnificum nomen tuum
Patris, & Filii, & Spiritus sancti: nunc
& semper, & in saecula saeculorum. Amen.

Et completa oratione propositionem suffu-
migat: dimissionem habet dicens. Gloria tibi
Christe Deus spes nostra. Diaconus. Gloria
Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc
& semper, & in saecula saeculorum. Amen.
Sacerdos.

Christus verus Deus noster, intercessionibus
sanctissimae, intemeratae, super omnes
benedictae, gloriosae domine nostrae Dei-
parae & semper Virginis Mariae, virtute
gloriosae & vivificae crucis, & omnium san-
ctorum: misereatur nostri, ut bonus Deus
& clemens. Chorus. Amen. Atque ita Dia-
conus accepto thuribulo discedit, & sanctam
mensam in circuitu cruciformiter suffumigat,
dicens apud se. In sepulchro corpore, in
inferis, anima: in paradiso, cum latrone,
cum in throno, cum Patre, & Spiritu,
Christe existeras, velut Deus cuncta re-
plens, & incircumscriptus permanens.

Et psalmum quinquagesimum recitat. Mi-
serere mei Deus. Et dum suffumigat sacra-
rium, & templum totum ad sanctum Tribunal
rursus ingreditur: & suffumigata iterum san-
cta mensa, & sacerdote, thuribulum quidem
in suo loco reponit: ipse autem ad sacerdotem
accedit, & simul stantes ante sanctam men-
sam, & apud se quisque adorantes, & oran-
tes, dicunt.

G ij

Accessus Rex cælestis, paraclete Spiritus veritatis, qui ubique præsens es, & omnia reple, thesaurus, bonorum & vitæ largitor; veni & habita in nobis, & purga nos ab omni macula, & serva o bone animas nostras. Et. Domine labia mea aperies. Et quæ sequuntur: semel. Dehinc osculatur quidem Sacerdos Evangelium. Diaconus autem sanctam mensam. Deinde Diaconus caput inclinans Sacerdoti, & tenens stolam tribus dextræ manus digitis ait. Tempus faciendi Domino. Benedic Domine. Et Sacerdos ipsum signans dicit. Benedictus Deus noster, perpetuo, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen. Diaconus.

Ora pro me Domine. Sacerdos vero. Recordetur tui Dominus Deus in regno suo: perpetuo, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Et Diaconus. Amen. Amen. Amen. Et postquam ter adoraverint dicunt apud se. Domine labia mea aperies: & reliqua. His peractis egreditur Diaconus e Tribunali, & postquam ter adoraverit: dicit alta voce. Benedic domine. Sacerdos autem alta voce dicit.

Missæ initium. Benedictum regnum Patris, & Filii, & sancti Spiritus: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Chorus. Amen.

Diaconus alta voce. In pace Dominum precemur. Chorus. Domine miserere. Diaconus. Pro superna pace, & salute animarum nostrarum, Dominum precemur. Chorus. Domine miserere. Diaconus. Pro pace totius mundi, stabilitate sanctorum Dei Ecclesiarum, & pro omnium concordia, Dominum precemur. Chorus. Domine miserere. Diaconus. Pro hac sancta domo, & iis qui cum fide, religione, & Dei timore ipsam ingrediuntur, Dominum precemur.

Chorus. Domine miserere. Diaconus. Pro Archiepiscopo nostro N. venerandis Presbyteris, in Christo Diaconis, universo clero, & populo, Dominum precemur. Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Pro piissimis & a Deo custoditis regibus nostris, toto palatio, & exercitu ipsorum, Dominum precemur. Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Ut una bellum gerat, & omnem inimicum & adversarium pedibus eorum subjiciat, Dominum precemur. Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Pro sancta hac mansione, omni urbe & regione, & cum fide habitantibus in ipsis, Dominum precemur. Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Pro bona aeris temperie, fructuum terræ fertilitate, & pacificis temporibus, Dominum precemur. Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Pro navigantibus, iter agentibus, ægrotis, laborantibus, captivis, & salute ipsorum, Dominum precemur. Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Ut liberemur ab omni afflictione, ira, periculo, & necessitate, Dominum precemur. Chorus. Domine miserere.

Primum Antiphonæ primæ secreta. Domine Deus noster, cujus nec potentia, nec gloria potest comprehendī, nis est misericors est immensa misericordia, & clementia ineffabilis: ipse Domine pro tua misere-

Βασιλεῦ ἡράναι παράκλητε τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁ πατήρ καὶ τὰ πάντα πληρῶν, ὁ θησαυρὸς τῶν ἀγαθῶν, ἐξ ὧν χορηγός, ἐλθέ εὐσκληώσον ἐν ἡμῖν, καὶ καθάρσον ἡμᾶς ἀπὸ πάσης κηλίδος, καὶ σώσον ἀγαθῶν τῆς ψυχῆς ἡμῶν. Καὶ τὸ, κ. Κύριε χεῖλη μου ἀνοίξεις, καὶ πειρήσεις. 57 Εἶτα ἀσπάζεται ὁ μὲν ἱερεὺς τὸ εὐαγγέλιον. 57 ὁ δὲ διάκονος τὴν ἀγίαν τράπεζαν. Εἶτα ὁ διάκονος ὑποκλίνας τὴν κεφαλὴν τῷ ἱερεῖ, κρατῶν καὶ τὸ ὠράειν αὐτὸν πρὸς τοὺς δακτύλους τοῖς δεξιᾶς χειρὸς, λέγει. 58 Καὶ εὐχόμενος τὴν ποιῆσαι τῇ Κυρίῳ. 59 Δέσποτα εὐλόγησον. 58 59 Καὶ ὁ ἱερεὺς σφραγίζων αὐτὸν, λέγει. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, πάντοτε νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Ὁ διάκονος. Ἐὐξομαι ὑπὲρ ἐμὴ δέσποτα. Ὁ δὲ ἱερεὺς. Ἄ. Μνησθεῖς σὺ Κύριε ὁ Θεὸς ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτῶν, πάντα τὰ νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Καὶ ὁ διάκονος. Ἀμήν. ἀμήν. ἀμήν.

μ. Καὶ προσκυνησάντες τοὺς, λέγουσι καθ' αὐτὰς. μ. Κύριε τὰ χεῖλη μου ἀνοίξεις. καὶ πειρήσεις. Καὶ μετὰ τὸ τοῦ ὁξάρχειος ὁ ὁξάκονος τὰ βήματα, καὶ προσκυνησάντες τοὺς, λέγει ἐκφώνως. 60 Εὐλόγησον δέσποτα. Ὁ δὲ ἱερεὺς ἐκφώνως λέγει. 60

61 Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τῶν πατέρων καὶ τῶν υἱῶν, καὶ τῶν ἁγίων πνεύματος, νῦν καὶ αἰεὶ, εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ὁ χορός. Ἀμήν.

ξ. Ὁ ὁξάκονος ἐκφώνως. 62 Εὐερίων τῇ Κυρίῳ δειδωμῆν. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον. Ὁ ὁξάκονος. Ὑπὲρ τῆς ἀγαθῆς εἰρήνης, καὶ τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν, τῇ Κυρίῳ δειδωμῆν. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον. Ὁ ὁξάκονος. Ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τῆς σύμπαντος κόσμου, ἐνσαρκίας τῶν ἁγίων τῶν Θεῶν ἐκκλησιῶν, καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως, τῇ Κυρίῳ δειδωμῆν. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον. Ὁ ὁξάκονος. Ὑπὲρ τῶν ἁγίων οἰκῶν τῶν καὶ ματῶν πίστεως, εὐλαβείας, καὶ φόβου Θεοῦ εἰσόντων ἐν αὐτῇ, τῇ Κυρίῳ δειδωμῆν.

Ὁ χορ. Κύριε ἐλέησον. Ὁ ὁξάκονος. Ὑπὲρ τῶν ἀρχιεπισκόπων ἡμῶν. δέσποτα. τῶν τιμῶν πρεσβυτέρων, τῆς ἐκκλησίας, πάντες τὰ κληρὸν, καὶ τὰ λαὸν, τῇ Κυρίῳ δειδωμῆν. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον. Ὁ ὁξάκονος. π. Ὑπὲρ τῶν δισσεβησάντων, & διαφυλάκων βασιλείαν ἡμῶν, πάντες τὰ παλατίαν, καὶ τὰ στρατοπέδα αὐτῶν, τῇ Κυρίῳ δειδωμῆν. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ τῆς συμπολεμῆσαι, καὶ τῶν πόδας αὐτῶν πρὸς ἐχθρὸν, καὶ πεδῆσαι, τῇ Κυρίῳ δειδωμῆν. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ τῆς ἀφίης μοῆς τῶν πᾶσι, πάσης πόλεως, καὶ χώρας, καὶ τῆς πίστεως οἰκουμένων ἐν αὐταῖς, τῇ Κυρίῳ δειδωμῆν. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ εὐκτασίας αἵρων, ὠφελίας τῶν καρπῶν τῆς γῆς, καὶ καιρῶν εἰρήνευον, τῇ Κυρίῳ δειδωμῆν. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ πλεόντων, ὁδοιπορούντων, νοσούντων, καμνόντων, αἰχμαλωτῶν, καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν, τῇ Κυρίῳ δειδωμῆν. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ τῶν πενήτων καὶ ἡμῶν ἀπὸ πάσης θλίψεως ὀργῆς, κινδύνου, καὶ ἀνάγκης, τῇ Κυρίῳ δειδωμῆν. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον.

63 Εὐχὴ ἀντιφώνη ἀπὸ τῶν μουσικῶν.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, τὰ ἀρετὰς ἀνείκασον, καὶ ἡ δόξα ἀκατάληπτος, ἡ τὸ ἔλεος ἀμέτρητον, καὶ ἡ φιλανθρωπία

ἀφ' αὐτῶν, ὁ δὲ πᾶσι, καὶ τῷ ὡσπερ λαγχύειν ἐπὶ βλαβὴν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ αἶμα τῶν, καὶ ποίησον μετ' ἡμῶν, καὶ τῷ συνδουλόμενον ἡμῖν πλῆσια τὰ εἶναι σου, καὶ τὴν οὐρανίαν σου.

ρ. Τῷ ἱερῷ λέγοντος τὴν ὕμνον μουσικῶς ἐν τῇ βήματι, ἐν τῇ αὐτῇ καιρῷ ὁ διάκονος. 64 λέγει ἐξωτὴ βήματι 65 τῷ 65 τῷ εἰρήνικῳ.

Ο διάκονος. Ἀντιλαβῶ, σῶσον, ἐλέησον, καὶ ἡσυχάζον ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ σὴ χάριτι.

Ο χορὸς. Κύριε ἐλέησον. Ο διάκονος. Τῆς παραγίης, ἀχράντης, ὑπερδολογημένης ἐν δόξῃ διαπορεύς ἡμῶν Θεοτοκε, καὶ ἀσπασθῆναι Μαρίαν, μὲ πάντων τῶν ἁγίων μνημονεύ- 66 σαυτες ἑαυτῆς, καὶ ἀλλήλων. καὶ πᾶσαι τὴν ζωὴν ἡμῶν. 66

67 Χεῖρ τῇ Θεῷ παραδωμένη. Ο χορὸς. Σοὶ Κύριε. 67. Εὐφρανὲς οἱ ἱερεῖς. Ὅτι ἀνέπεισοι πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκυνήσεις, τῇ πατρὶ, ἐ τῇ υἱῷ, καὶ τῇ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν, καὶ αἰ, καὶ εἰς τὴν αἰῶνα τῶν αἰώνων. Ο χορὸς. Ἀμήν.

68 σ. Μετὰ τὴν εἰρήνικῃν, ὁ χορὸς ψάλλει 68 τὸ πρῶτον ἀν- 69 τίφωνον, 69 ἢ τὴν τυπικῃν, εἰς τὴν κυριακῇ, εἰδ' ὅσω, τῆς ἡμέρας.

Εὐχὴ ἀντιφώνου δούτε μουσικῶς.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν σῶσον τὸ λαόν σου, ἐ δὲ λόγησον τὴν κληρονομίαν σου, τὸ πνεῦμα σου ἐκκλησίας σου φύλαξον, ἀγίασον τὴν ἀγαπῶντα, καὶ ἀνέπεισοι τὸ αἶμα σου σὺ αὐτῶν ἀντιδόξασον τῇ θεῷ σου δυνάμει, καὶ μὴ ἐγκαταλί- 69 πῃς ἡμᾶς τὴν ἐλπίσιν σου ἐπὶ σέ.

τ. Σημείωσαι καὶ ἐνταῦθα, ὡς καὶ ἐν τῇ ὕμνῳ τῇ πρώτῃ, εἰς τὸν διάκονος, εἰς τὸν 69. Ο δια. Εἰς ἐπὶ τὴν Κυρίαν ἐν εἰρήνῃ δὲ καὶ ὡμῶν. Ο χορὸς. Κύριε ἐλέησον. Ο διάκονος. Ἀντιλαβῶ, σῶσον, ἐλέησον, καὶ ἡσυχάζον ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ σὴ χάριτι.

Ο χορ. Κύριε ἐλέησον. Ο διάκονος. Τῆς παραγίης ἀ- χράντης ὑπερδολογημένης ἐν δόξῃ διαπορεύς ἡμῶν Θεοτοκε καὶ ἀσπασθῆναι Μαρίαν, μὲ πάντων τῶν ἁγίων μνημονεύ- 69 σαυτες ἑαυτῆς, καὶ ἀλλήλων, καὶ πᾶσαι τὴν ζωὴν ἡμῶν. Χεῖρ τῇ Θεῷ παραδωμένη. Ο χορὸς. Σοὶ Κύριε.

Εὐφρανὲς οἱ ἱερεῖς. Ὅτι σὺ τὸ κράτος, καὶ σὺ εἶσι ἡ βα- σιλεία, καὶ ἡ δυνάμεις, καὶ ἡ δόξα. τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τὴν αἰῶνα τῶν αἰώνων. Ο χορ. Ἀμήν.

70 υ. Μετὰ τὴν εἰρήνικῃν, δούτερα ψάλλει ὁ χορὸς 70 τὸ δεύτερον ἀντίφωνον, ἢ τὴν τυπικῃν δούτερα, εἰς τὴν κυριακῇ, εἰδ' ὅσω, τῆς ἡμέρας.

Εὐχὴ ἀντιφώνου τρίτου μουσικῶς.

Ὅτις κοινὰς πάντας, καὶ συμφωνοῦν ἡμῖν χαριστέμενος προσδύχας, ὁ καὶ δῶ, καὶ τρεῖς συμφωνοῦν ἐπὶ τῇ ὁσι- ματίᾳ σου, τὰς αἰτήσεις παρέχειν ἐκπληρωτέμενος ἀ- πὸς, καὶ νῦν τῷ δούλων σου τὰ αἰτήματα ἀπὸς τὸ συμφέρον πλήρωσον, χορηγῶν ἡμῖν ἐν τῇ παρούσῃ αἰσὶ τὴν ἐπί- γνωσιν τῆς σὴς ἀληθείας, καὶ ἐν τῇ μέλλουσῃ ζωῇ αἰώνιον χαρὸς ὁμοῖος.

Σημείωσαι καὶ ἐνταῦθα, ὡς καὶ ἐν τῇ ὕμνῳ τῇ πρώτῃ, καὶ δούτερα, εἰς τὸν διάκονος, εἰς τὸν 70. Ο δια. Εἰς καὶ ἐπὶ ἐν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ δὲ καὶ ὡμῶν. Ο χορ. Κύριε ἐλέησον. Ο διάκονος. Ἀντιλαβῶ, σῶσον, ἐλέησον, καὶ ἡσυχάζον

ratione in nos respice, & fac nobiscum & cum iis qui nobiscum orant, abundantes misericordias miserationes tuas.

Sacerdos dicente orationem secreto in Tri- bunal, eodem tempore Diaconus extra Tribu- nal pacifica recitat.

Diaconus. Suscipe, salva, miserere, & custodi nos Deus tua gratia. *Chorus.* Domine miserere.

Diaconus. Sanctissimæ, illibatæ, super omnes benedictæ, gloriosæ Domine nostræ Deiparæ & semper Virginis Mariæ, cum omnibus sanctis memoriam recolentes, nos metipso, & invicem, & omnem vitam nostram Christo Deo commendamus. *Chorus.* Tibi Domine.

Alta voce Sacerdos. Quoniam te decet omnis gloria honor & adoratio, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. *Chorus.* Amen.

Pacificis recitatis, Chorus primum Antipho- num cantat, aut Typica, si est dies Dominici- cus: si vero, quod dies proprium est.

Oratio Antiphoni secundæ secreto.

Secundum antiphonū.

Domine Deus noster, salva populum tuum, & benedic hereditati tuæ, plenitudinem Ecclesiæ tuæ custodi, sanctifica, dili- gentes decorem domus tuæ, tu ipso, vicissi- mum glorifica divina tua potentia, & ne nos in te sperantes derelinquas.

Nota etiam hic, ut & in prima oratione, si adfit, aut si absit Diaconus.

Diaconus. Etiam atque etiam in pace Dominum precemur. *Chorus.* Domine mi- serere.

Diaconus. Suscipe, salva, miserere, & custodi nos Deus tua gratia. *Chorus.* Do- mine miserere.

Diaconus. Sanctissimæ, illibatæ, super om- nes benedictæ, gloriosæ domine nostræ Deiparæ, & semper Virginis Mariæ, cum omnibus sanctis memoriam agentes, nos metipso, & invicem, & omnem vitam nostram Christo Deo commendamus. *Chorus.* Tibi Domine.

Alta voce sacerdos. Quoniam tua est po- tentia, & tuum est regnum, & potestas, & gloria, Patris, & Filii, & Spiritus sancti: nunc & semper & in sæcula sæculorum. *Chorus.* Amen.

Post pacifica secunda, cantat Chorus Anti- phonum secundum, aut Typica secunda, si est dies Dominicus: si vero, quod proprium est diei.

Oratio tertiæ Antiphoni secreto.

Tertium antiphonū.

Qui commune has, & concordas nobis orationes largitus es: qui etiam duobus & tribus in tuo nomine convenientibus te pe- titiones daturum es pollicitus: ipse etiam nunc servorum tuorum petitiones imple ad utilitatem, suppeditans nobis in præsentis sæculo agnitionem veritatis, & in futuro vitam æternam largiens.

Nota etiam hic, sicut & in prima & se- cunda oratione: si adfit Diaconus, aut si absit. Diaconus. Etiam atque etiam in pace Dominum precemur. *Chorus.* Domine mi- serere. *Diaconus.* Suscipe, salva, miserere, & custodi nos Deus tua gratia.

Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Sanctissimæ, illibatæ, super omnes benedictæ, gloriozæ dominæ nostræ Deiparæ, & semper Virginis Mariæ, cum omnibus sanctis memoriam agentes, nosmetipsos, & invicem, & omnem vitam nostram Christo Deo commendemus. *Chor.* Tibi Domine.

Alta voce sacerdos. Quoniam bonus & clemens Deus existis, & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper & in sæcula sæculorum. Amen.

Hic Chorus cantat tertium Antiphonum, vel tertium & sextum Canticum Canonis Matthei; si autem est dies Dominicus, cantat Beatitudines, & quod proprium est sancti illius diei. Dum autem pervenerit Chorus ad Gloria Patri, Sacerdos & Diaconus ante sanctam mensam per adorant. Tum vero Sacerdos acceptum sanctum Evangelium tradit Diacono, atque ita porta Septentrionalis partis egressi veniunt ad consuetum locum, & ingressum minorem peragunt, & inclinant ambo capita, & Diacono dicente submisit. Dominum precomur: simul & stolam tribus digitis apprehendentes: recitat sacerdos orationem ingressus.

Oratio Ingressus sancti Evangelii secreto.

Introitus Evangelii.

Dominator Domine Deus noster, qui in caelis ordines, & exercitus Angelorum & Archangelorum in ministerium gloriæ tuæ constituisti: fac ut una cum Introitu nostro sit etiam sanctorum Angelorum Introitus simul nobiscum ministrantium, & bonitatem tuam conglorificantium. *Alta voce.* Quoniam te decet omnis gloria, honor, & adoratio Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. *Chorus.* Amen.

Oratione finita, dicit Sacerdoti Diaconus. Benedic, Domine, sanctum Introitum, ostendens simul cum stola partem Orientalem. Et sacerdos cruce versus orientem facta, dicit.

Benedictus Ingressus sanctorum tuorum: perpetuo, nunc &c. *Chorus.* Amen.

Dehinc Diaconus Episcopum adit, & osculatur Evangelium, si adest: si vero non adest; Sacerdos osculatur. Et ultimo Modulo completo ingreditur Diaconus in medium, & stans ante Sacerdotem levat modice manus, & ostendens sanctum Evangelium dicit. Sapientia, recti. Tum reverentia exhibita, ipse & Sacerdos pone ipsum in sanctum Tribunal ingrediuntur: & Diaconus quidem sanctum Evangelium in sancta mensa deponit. At vero cantores dicunt consuetos Modulos, & eos qui sunt proprii sancti diei illius: & cum pervenerint ad ultimum, Diaconus versus Sacerdotem caput inclinans, & stolam manu tenens, dicit. Benedic Domine tempus Hymni ter sancti. Et sacerdos benedicens ipsum, dicit. Quoniam sanctus es Deus noster: perpetuo, nunc & semper. At modulo completo, ad sacras fores diaconus accedit, et foris stantibus stolam ostendit elata voce, dicens. Et in sæcula sæculorum. *Chorus.* Amen.

Ξοῦ ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ σῇ χάριτι. Ὁ χορ. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Τῆς παναγίας, ἀχράντης ὑπερδολογημένης ἐνδόξης δέσποινος ἡμῶν Θεοτόκου, καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, μετὰ πάντων τῶν ἁγίων μνημονεύσαντες ἑαυτὴς, καὶ ἀλλήλους, καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χειρὶ τῇ Θεῷ παραδωμένα. Ὁ χορὸς. Σοὶ Κύριε. Ἐκφώνως ὁ ἱερεὺς. Ὅτι ἀγαθὸς, καὶ φιλόανθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις, & σοὶ τὸ δόξαν ἀναπύμπομεν, πατέρα, καὶ υἱόν, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα. νῦν καὶ αἰεὶ, & εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ὁ χορὸς. Ἀμήν.

Φ. Ἐνταῦθα ὁ χορὸς ψάλλει 71 τὸ τρίτον ἀντίφωνον. 72 ρ 71 72 ἢ τὸ τετέκτω. εἰ δὲ καὶ ἐστὶ κυριακὴ, ψάλλει 73 τὰς μακαρισμῶν, καὶ τὰ ἅγια τῆς ἡμέρας. Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ χορὸς εἰς τὸ, δόξα πατρί, ὁ ἱερεὺς, καὶ ὁ διάκονος ἐμφοροῦν τῆς ἀγίας τραπέζης ποιῶσι προσκυνήματα τέτα. Εἰτα λαβὼν ὁ ἱερεὺς τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον, δίδωσι τῷ ἱερέϊ, καὶ ὡς ἐξελθόντες διὰ τῆς θύρας πρὸς βορρην μέρας, ἔρχονται εἰς τὴν σιωνίτη πόλιν, 74 καὶ ποιῶσι τὸ μικρὸν εἰσοδόν, καὶ κλίνουσιν ἀμφότεροι πρὸς κεφαλὰς, Α καὶ τὸ διάκονος εἰπόντος ἡμέρα. Τὴν Κυρίαν δειδωμένῃ, Β Ἀμα καὶ τὸ ὠραεῖον κρατυῦντος τοῖς τελεσὶ δακτύλοις, 75 λέγει ὁ ἱερεὺς καὶ ἐκλήνῃ τῆς εἰσοδῆς.

Δύχῃ τῆς εἰσοδῆς τῶν ἁγίων εὐαγγελίων μουσικῶς.

Διάστοι Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ καταστήσας ἐν ἡμεῖς πνεύματα, καὶ στρατίας ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων εἰς λειτουργίαν τῆς σῆς δόξης, ποιῶν σὺ τῇ εἰσοδῇ ἡμῶν εἰσοδὸν ἁγίων ἀγγέλων γενέσθαι, συνδιδεργουμένων ἡμῖν, καὶ συνδοξολογουμένων τὴν ἀγαθότητα. Ἐκφώνως. Ὅτι ἐπέκει σοὶ πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκυνήσεις τῇ πατρί, καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ὁ χορὸς. Ἀμήν.

Τῆς εὐχῆς δὲ πλειδεύσης, λέγει ὁ διάκονος πρὸς τὸν ἱερέα. Εὐλόγησον, διάστοι, τὸ ἅγιον εἰσοδόν, δεικνύων ἅμα, & πρὸς ἀνατολὰς μετὰ τὸ ὠραεῖον. Καὶ ὁ ἱερ. C ποιῶν σταυροὶ καὶ ἀνατολὰς λέγει. Εὐλογημένη ἡ εἰσοδὸς τῶν ἁγίων σὺ πάντοτε, νῦν, καὶ ἐξ ἄρῃς. Ὁ χορ. Ἀμήν.

Εἰτα ὁ διάκ. προσέρχεται D πρὸς τὸν ἐπίσκοπον, καὶ ἀσπάζεται τὸ εὐαγγ. εἰ πάρεστιν. εἰ δ' οὐκ, ἀσπάζεται ὁ ἱερ. 76 Καὶ τὴν πελοῦταιν διτροπαεῖν πληρωθέντος, εἰσέρχεται ὁ διάκ. εἰς τὸ μέσον, καὶ τὰς ἐμφοροῦν τῶν ἱερέως, ἀνελθὼν μικρὸν τὰς χεῖρας, & δεικνύων τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον, λέγει ἐκφώνως. 77 Σοφία, ὁρθοί. 78 Εἰτα προκυνήσας αὐτὸς τε, καὶ ὁ ἱερ. κατόπισθεν αὐτῷ, εἰσέρχονται εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, καὶ ὁ μὲν διάκ. ὑποτίθῃσι τὸ ἅγιον εὐαγγ. ἐν τῇ ἀγίᾳ τραπέζῃ. Οἱ δὲ ψάλλοντες λέγουσι τὰ σιωνίτη τροπαεῖα, & τὴν καὶ τὴν ἡμέραν ἁγίαν καὶ ὅτε ἔλθωσιν εἰς τὸ ὕψιστον, ὁ διάκ. πρὸς τὸν ἱερέα λέγει, κλίνων τὸ ἑαυτοῦ κεφάλιν, καὶ τὸ ὠραεῖον ἐν τῇ χειρὶ κρατῇ. 79 Εὐλόγησον διάστοι τὸν καιρὸν 80 τὴν τροπαεῖαν. Καὶ ὁ ἱερ. σφραγίζων αὐτὸν, λέγει. 81 Ὅτι ἅγιος εἰ ὁ Θεὸς ἡμῶν, πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ. Τὴν δὲ τροπαεῖαν πληρωθέντος, ἔρχεται ὁ διάκ. ἐγγὺς τῷ ἁγίῳ θυρῶν, καὶ εἰ δεικνύει τὸ ὠραεῖον τοῖς ἐκτός, λέγων ἐκφώνως. Καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ὁ χορ. Ἀμήν.

F F Τὸ δὲ χορὸν ψάλλοντος τὸν τετραγώνον, ὁ ἱερεὺς εὐχαί-
G μωσικῶς. Ὁ Εὐχὴ τὸν τετραγώνον μωσικῶς.

Ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος, ὁ ἐν ἁγίοις ἀναπαυόμενος, ὁ τετρα-
γώνῳ φωνῇ ὑπὸ τῶν Σεραφίμ ἀνυμνόμενος, καὶ ὑπὸ τῶν Χερου-
βείμ δόξαλογούμενος, καὶ ὑπὸ πάσης ἐπουρανίου δυνάμεως
προσκυνούμενος, ὁ ἐκ τῆς μητρὸς εἰς τὸ εἶναι παραγαγὼν
τὰ σύμπαντα, ὁ κτίσας τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα σὴν καὶ ὁ-
μοίωσιν, καὶ παρτί σου χαρίσματος καταποσμήσας, ὁ
διδὼς αἰτιωτὴ σοφίας, συνέσει, καὶ μὴ παρορῶν ἁμαρ-
τάτοια, ἀλλὰ θέμις ἐπὶ σωτηρίᾳ μετανοίας, ὁ κατα-
ξιώσας ἡμᾶς τὴν κατεργασίαν, καὶ ἀναξίως δούλῳ σου, καὶ ἐν τῇ
ᾠρᾷ ταύτῃ σὺναι κατενώπιον τῆς δόξης τῆς ἀγίας σου θυσια-
στηρίου, καὶ τὸ ὀφειλομένον σοι προσκυνῶσιν, καὶ δόξολο-
γίαν προσάγουσιν αὐτὸς δέσποτα προσδέξαι καὶ ἐκ σόματος
ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν τὸν τετραγώνον ὕμνον, καὶ ἐπίσκεψαι
ἡμᾶς ἐν τῇ χρηστότητί σου, συγχώρησον ἡμῖν πάντ' πλημ-
μέλημα ἐκυσίου, ἐκ ἀνυσίου. ἁγιάσον ἡμᾶς τὰς ψυχὰς,
καὶ τὰ σώματα, καὶ δὲς ἡμῖν ἐν ὁσιότητι λατρεύειν σοι,
πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν. πρεσβείας τῆς
ἀγίας Θωπῆς, ἐκ πάντων τῶν ἁγίων τῶν ἀπ' αἰῶνος σοι
ἐκτίστων.

Εκφώνως. Ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ
τὸ δόξαν ἀναπέμπομεν τῇ πατρὶ καὶ. Ὁ χορ. Α-
μήν.

- 83 H Ταύτης δὲ πλεθύνσης, H καὶ 83 τὸ χορὸν ψάλλοντος τὸν
84 δόξα, καὶ πῶν, 84 ψάλλουσι, καὶ αὐτοὶ ὁ, πῆρ. καὶ δόξα.
τὸν τετραγώνον. ποιῶντες ὁμῶς, καὶ προσκυνήματα τελεῖ-
προδὼν τῆς ἀγίας τραπέζης. Εἰτα λέγει ὁ δόξα. πρὸς τὸ
85 ἱερεῖα. 185 Κέλῳσον δέσποτα. Καὶ ἀπέρχεται ἐν τῇ
86 καθέδρᾳ. 86 Καὶ ὁ ἱερ. λέγει ἀπέρχόμενος. Εὐλογη-
μέτος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. Ὁ δὲ δόξα. Εὐλόγη-
87 σον δέσποτα 87 τὴν ἀνακαθίστα. Καὶ ὁ ἱερ. Εὐλογημένος
εἶ ἐπὶ θρόνῳ δόξης τῆς βασιλείας σου, ὁ καθήμενος ἐπὶ τῇ
Χερουβίμ, πάντοτε νυν. καὶ. Καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν
K τετραγώνου, ὁ δόξα. ἐλθὼν Κεῖν προδὼν τὸ θύρας, λέγει.
88 Πρόχωμεν. Καὶ ὁ ἱερ. 88 Εἰρμήν πασιν. Ὁ διάκ. Σο-
89 90 φία. Καὶ ὁ ἀναγνώστης ἀρχεται. 89 Αἰνῶν. 90 Ψαλ. τῆς
Δαβίδ. Καὶ ὁ διάκονος αὐτοῦ. Πρόχωμεν. Ὁ ἀναγνώστης.
91 92 91 τὸ προκείμενον 92 τὸν δόξολον καὶ τὴν ἡμέραν. Καὶ ὁ διάκ.
93 αὐτοῦ. Πρόχωμεν. 93 Καὶ τὸν δόξολον πληρωθέντος,
L 94 ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς. 94 Εἰρμήν σοί. Ὁ διάκ. Σοφία. L Καὶ
95 ὁ χορ. τὸν, Αἰνῶν. Ψαλμός τῆς Δαβίδ. Καὶ λαβὼν
M 96 ὁ δόξα. τὸ θυμιατήριον καὶ τὸ θυμιάμα ἀφίσπει τῇ ἱερῇ,
λέγων. M 96 Εὐλόγησον δέσποτα τὸ θυμιάμα. Τὸ δὲ
ἱερεὺς εὐλογουῦντος καὶ τὸ εὐχέλῳ εἰπόντος ταύτῃ. Θυ-
μιάμα σοι προσφέρωμεν, Χερουβίμ Θεός, εἰς ὅσῳ μὲν ὡς
δίας πνευματικῆς ἀντικατὰ πέμψον ἡμῖν τὸ χάρις τὸ
παναγίον σου πνεύματος, πάντοτε νυν καὶ αἰεὶ, ἐκ
τῶν αἰῶνων τῶν αἰῶνων. ἀμήν.
- 97 97 Θυμιατὸν δέσποτα τὸν ἀγίον τράπεζαν γύροθεν, καὶ
τὸν ἱερατεῖον ὅλον, καὶ τὸ αἶμα. Καὶ μετὰ τὸ τὸ θυμιατῶ-
ρον δόξολον ἐρχεται πρὸς τὸν ἱερεῖα, καὶ ὑποκλίνας αὐ-
τῇ τὴν κεφαλὴν, κρατῶν καὶ τὸν ὡραῖον σου τῆς ἀγίας ὡς ἀγ-
γελίᾳ ἀκροῖς τοῖς δακτύλοις, δηλοῦντι ὅτι ἐκείνη τῇ τῷ
98 τῆς ἀγίας τραπέζης, λέγει. Εὐλόγησον δέσποτα 98 τὸν
ὡς ἀγγελίᾳ τῶν ἀγίων δόξολον καὶ ὡς ἀγγελίᾳ τῶν δέ. Ὁ δὲ
ἱερεὺς σφραγίζων αὐτὴν, λέγει. Ὁ Θεὸς διὰ πρεσβειῶν
τῶν ἀγίων ἐδόξω δόξολον καὶ ὡς ἀγγελίᾳ τῶν δέ, δὴν σοι
N ῥῆμα εἰς τὸ ὡς ἀγγελίᾳ σάββαι τῆς ὡς ἀγγελίᾳ ζομένης N δυνά-

Choro vero ter sanctum Hymnum canente
Sacerdos orat secreto. Oratio Hymni ter sancti
secreto dicenda.

Deus sancte qui in sanctis requiescis, qui Hymnus
ter sancta voce a Seraphim laudaris & ce-
lebraris, & a Cherubim glorificaris, & ab
omni caelesti potestate adoraris, qui e. nihi-
lo ad esse cuncta adduxisti, qui hominem
ad imaginem & similitudinem tuam creasti,
& omni tuo dono exornasti, qui das pe-
tenti sapientiam & intelligentiam, & non
despicias peccantem, sed ei ad salutem po-
suisti poenitentiam, qui nos humiles & in-
dignos servos tuos dignatus es in hac hora
stare ante gloriam sancti tui altaris, &
quæ tibi debetur adorationem & glorifica-
tionem exhibere: ipse etiam Domine, su-
scipe ex ore nostro peccatorum Hymnum
ter sanctum, & respice nos in bonitate tua,
condona nobis omne peccatum voluntarium
& involuntarium: sanctifica animas nostras
& corpora, & da nobis te in sanctitate
colere, omnibus diebus vitæ nostræ. Inter-
cessionibus sanctæ Deiparæ, & omnium
sanctorum, qui tibi a sæculo complacue-
runt.

Alta voce. Quoniam sanctus es Deus no-
ster, & tibi gloriam referimus, Patri, &
Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper,
& in sæcula sæculorum. Chorus. Amen.

His completis, & Choro psallente, Gloria:
Et nunc. cantant & ipsi, videlicet Sacerdos
& Diaconus ter sanctum Hymnum, facientes
simul tres reverentias coram sancta mensa.
Deinde dicit Diaconus Sacerdoti. Jube do-
mine. Et procedunt ad sedem: procedens
Sacerdos dicit. Benedictus qui venit in no-
mine Domini. At Diaconus dicit. Benedic
domine superam cathedram. Et Sacerdos
Benedictus es super throno gloriæ regni tui,
qui sedes super Cherubim: nunc &c.

Et completo Hymno ter sancto. Diaconus
veniens ante ostium dicit. Attendamus. Et
Sacerdos. Pax omnibus. Diaconus. Sapien-
tia. Et incipit Lector. Alleluja. Psalmus
David. Et Diaconus rursum. Attendamus.
Lector præpositum Apostoli, & diei. Et Dia-
conus iterum. Attendamus. Et lectione Apo-
stoli completa Sacerdos exclamat. Pax tibi.
Diaconus. Sapiencia. Et Chorus. Alleluja:
Psalmus David. Et accipiens Diaconus thu-
ribulum & incensum, accedit ad Sacerdotem
dicens. Benedic domine incensum.

Alleluja.

Lectione epi-
stolæ.

Benedicente vero Sacerdote, & orationem
hanc recitante.

Incensum tibi offerimus, Christe Deus no-
ster in odorem suavitatis spiritualis: nobis
vicissim gratiam sanctissimi tui Spiritus re-
pende: perpetuo nunc & semper, & in sæ-
cula sæculorum. Amen.

Suffumigat Diaconus sanctam mensam cir-
cum circa, & sanctuarium totum, & velum
Aerem dictum. Et post hæc thuribulo deposi-
to accedit ad Sacerdotem, & inclinans ipsi
caput, & extremis digitis stolam cum evan-
gelio tenens, videlicet in illo loco sanctæ
mensæ dicit. Benedic domine præconem
sancti Apostoli & Evangelistæ N. Sacerdos
vero cruce illum signans, ait. Deus per in-
tercessionem sancti gloriosi Apostoli & Evan-
gelistæ N. det tibi evangelizanti verbum ad
multa virtute evangelizandum.

Evangelii
lectio.

Et Diaconus respondens, Amen, & reventiam sancto Evangelio devote exhibens, sanctis portis precedentibus cereis & suffi-
bus egressus venit, & stat superius in Ambo-
ne, vel in loco alias destinato. Sacerdos au-
tem prope sanctam mensam respiciens ad oc-
cidentem alta voce pronunciat. Sapientia. Recti. Audiamus sanctum Evangelium. Et
Diaconus. Ex Evangelio sancti Evangelistæ N. lectio. Chorus. Gloria tibi Domine.
Et Sacerdos. Attendamus. At Evangelio completo: Diacono dicit Sacerdos. Pax tibi.
Et Diaconus usque ad sanctas fores progres-
sus sanctum Evangelium tradit Sacerdoti: deinde in loco solito stans sic incipit. Dica-
mus omnes ex tota anima, & ex tota mente dicamus. Chorus. Domine misere-
re.

Diaconus. Domine omnipotens, Deus patrum nostrorum, te rogamus exaudi & miserere. Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Miserere nostri Deus secundum magnam misericordiam tuam, te rogamus, & Domine miserere. Chorus. Domine miserere. Diaconus. Etiam rogamus pro piis-
simis & a Deo custoditis Imp. nostris, pro potentia, victoria, perseverantia, pace, sanitate, & salute ipsorum, & ut Dominus Deus noster abundantius eos adjuvet, & in omnibus dirigat, & pedibus ipsorum subji-
ciat omnem inimicum & adversarium. Chorus. Domine miserere.

Tum Sacerdos dicit orationem istam se-
creta.

Domine Deus noster protensam hanc sup-
plicationem fuscipe a servis tuis, & misere-
re nostri secundum multitudinem miseri-
cordiæ tuæ, & miserationes tuas in nos de-
mitte, & in omnem populum tuum, qui copiosam a te misericordiam expectat.

Alta voce. Quoniam misericors & beni-
gnus Deus existis, & tibi gloriam referi-
mus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper & in sæcula sæculorum. Chorus. Amen.

Diaconus. Rogate Catechumeni Domi-
num. Chorus. Domine miserere.

Catechu-
menorum
dimissio.

Diaconus. Fideles, oremus pro catechu-
menis, ut Dominus eorum misereatur. Cho-
rus. Domine miserere.

Diaconus. Instruat eos verbo veritatis. Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Revelet eis Evangelium justi-
tiæ, Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Uniat eos sanctæ suæ catholi-
cæ & Apostolicæ Ecclesiæ. Chorus. Do-
mine miserere.

Diaconus. Salva, miserere, fuscipe, & custodi ipsos Deus tua gratia. Chorus. Do-
mine miserere.

Diaconus. Catechumeni capita vestra Do-
mino inclinate. Chorus. Tibi Domine.

Oratio Catechumenorum ante sanctam oblatio-
nem, quam dicit Sacerdos secreta.

Domine Deus noster, qui in altis habi-
tas, & humilia respicis, qui salutem hu-
mano generi emisisti unigenitum filium tu-
um & Deum, Dominum nostrum Jesum Christum: respice ad fervos tuos catechu-
menos suam tibi cervicem inclinantes: & dignos facias ipsos in tempore opportuno lavacro regenerationis, remissione peccato-
rum & indumento incorruptionis. Uni eos sanctæ tuæ Catholicæ & Apostolicæ Ec-

mei πολλῶν. Καὶ ὁ δὲ εἰπὼν τὸ, Ἀμὲν. Καὶ προσκυ-
σας μὲν ὁ λαβείας τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον, καὶ ἐξελθὼν διὰ τῶν
ἁγίων θυρῶν, ποροπορευόμενος, καὶ λαμπάδων καὶ δομια-
μάτων, ἔρχεται καὶ ἵσταται ἄνω ἐν τῷ ἁμβωνί, ἢ ἐν τῇ πεταγ-
μένῳ τῷ πῶ. Ο δὲ ἐπὶ τῷ ἁμβωνί εἰσπορεύει τῆς ἀγίας τραπέ-
ζης, βλέπων πρὸς δυσμὰς, ἐκφωνεῖ. 99 Σοφία, ὁρδοί, ἀ- 99
κυστωμένη τῇ ἀγίᾳ διαγ. Καὶ ὁ διάκ. 100 Ἐκ τῆς καὶ, πῶδε 100
ἀγία διαγ. τὸ ἀνάγνωσμα. Ὁ χο. Ὁ Δόξα σοι Κύριε. Ὁ
Καὶ ὁ ἐρ. Ρ Πρόχωμεν. Τῷ δὲ διαγ. πληρωθέντος, λέ- Ρ
γει πρὸς τὸν διάκ. ὁ ἐρ. Εἰρμήν σοι. Καὶ ὁ διάκ. ἐλθὼν
ἕως τῶν ἁγίων θυρῶν, ἀποδίδωσι τὸ ἅγιον διαγ. τῷ ἐ-
ρεϊ. Εἶτα ἐν τῷ σινῶδι τὸ πῶ εἰς ἀρχεται ὕψος. 101 101
Εἰπωμεν πάντες ὅς ὅλης τῆς ψυχῆς, καὶ ὅς ὅλης τῆς ὁρατοῦ
ἐμπομεν. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Κύριε
παντοκράτωρ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, δόμοθά σε, ἐ-
πάκουσον, καὶ ἐλέησον. Ὁ χο. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκ.
Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς καὶ τὸ μέγα ἔλεος σε, δόμοθά
σε, ἐπάκουσον Κύριε, καὶ ἐλέησον. Ὁ χορ. Κύριε ἐλέ-
ησον. Ὁ διάκ. Q Ἐτι δόμοθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβιστάτων, καὶ
θεοφιλῶν, βασιλείαν ἡμῶν, κράτις, εἰκῆς, δα-
μονίας, εἰρήνης, ὑγιείας, σωτηρίας, αὐτῶν, καὶ τὸν Κύ-
ριον τὸν Θεὸν ἡμῶν ἐπιπλέον σιωπερῆσαι, κατὰ δόξαν
αὐτοῦ, ἐν πᾶσι, ἐκποταῖται ὑπὸ τὴν πόδα αὐτοῦ πάν-
τα ἐχθρὰ, καὶ πολέμιον, τῷ Κυρίῳ διηθῶμεν. Ὁ χο-
ρός. Κύριε ἐλέησον.

R Ὁ δὲ ἱερεὺς λέγει τὴν ἐκκλησίαν ταύτην μουσικῶς. R

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν τὴν ἐκκλησίαν ταύτην ἐκείνην ἀπὸ τοῦ
ἐκ παρὰ τῶν πάντων δαλῶν, καὶ ἐλέησον ἡμᾶς καὶ τὸ πλῆθος
τῶν ἐλπίδων σου, καὶ τὴν οἰκτιρῆσιν σου κατὰ πᾶσαν ἐν ἡμῶν, καὶ
ἐπὶ πάντα τὸ λαόν σου, καὶ ἀπεκδεχόμενοι τὸ παρὰ σὲ πλε-
σιον ἔλεος. S Ἐκφώνως. Ὅτι ἐλπίμων καὶ φιλόανθρωπος S
Θεὸς ὑπάρχεις, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν,
τῇ πατρὶ, καὶ τῇ υἱῷ, καὶ τῇ ἀγίᾳ πνεύματι,
τῷ καὶ αἰῶνι, καὶ εἰς τὴν αἰῶνα τῶν αἰώνων. Ὁ χο.
Ἀμὲν.

Ὁ διάκονος. 102 Εὐχαρίστητε οἱ κατηχούμενοι τῷ Κυρίῳ. 102
Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Οἱ πιστοὶ ὑπὲρ
τῶν κατηχουμένων διηθῶμεν, ἵνα ὁ Κύριος αὐτοὺς ἐλέησῃ.
Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Κατηχήσῃ αὐτοὺς
τὸ λόγον τῆς ἀληθείας. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διά-
κονος. Αποκαλύψῃ αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον τῆς δικαιοσύνης.
Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Ἐνώσῃ αὐτοὺς τῇ
ἀγίᾳ αὐτῆς καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ. Ὁ χορός.
Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Σώσον, ἐλέησον, ἀντιλα-
βῶ, καὶ ἁγιάσας αὐτοὺς ὁ Θεὸς τῇ σῇ χάριτι. Ὁ χο-
ρός. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Οἱ κατηχούμενοι τὰς
κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνετε. Ὁ χορός. Σοὶ Κύ-
ριε.

Εὐχὴ κατηχουμένων πρὸς τῆς ἀγίας ἀναφορᾶς καὶ ἰε-
ρῶς λέγει μουσικῶς.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν, καὶ τὰ τα-
πεινὰ ἐφορῶν, ὁ τὴν σωτηρίαν τῇ γένει τῶν ἀνθρώπων ἐ-
ξαποστείλας τὸ μονογενὲς σου υἱὸν καὶ Θεόν, καὶ Κύριον ἡμῶν
Ἰησοῦν Χριστόν, ἐπίβλεψον ἐπὶ τὴν δούλῃ σου τὴν κατη-
χουμένην τὴν ὑποκλιμένην σοὶ καὶ αὐτῶν αὐχένα. καὶ κα-
ταξίωσον αὐτὴν ἐν καιρῷ ὡς ἐστὶν τῷ λατρῷ, τῆς παλιγ-
νωσίας, καὶ ἀφίσεως τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ τῷ ἐσθύματος τῆς
ἀφθαρσίας. Ἐνώσον αὐτὴν τῇ ἀγίᾳ σου καθολικῇ καὶ ἀπο-
στολικῇ

incondemnatę tuorum sanctorum sacramentorum fiant participes, & cęlesti tuo regno digni habeantur.

Orante Sacerdote, Diaconus extra sanctum Tribunal recitat pacifice.

Sacerdos exclamando.

Ue a potentia tua jugiter custoditi tibi gloriam referamus Patri, & Filio, sancto Spiritui; nunc & semper, & in sæcula sæculorum. *Chorus. Amen.*

Cherubicus Hymnus.

Post exclamationem dicit apud se orationem, & cantores quidem canunt Cherubicum Hymnum. Diaconus autem cum incenso accedens ad Sacerdotem, in circuitu & cruciformiter sanctam mensam, sacrarium, & Sacerdotem suffumigat: & deinde stat reverenter a sinistra Sacerdotis.

Oratio quam secreta dicit Sacerdos, dum canitur Hymnus Cherubicus.

Nullus eorum qui carnalibus cupiditatibus & voluptatibus est irretitus, dignus est ad te accedere vel appropinquare, vel tibi ministrare, Rex glorię. Tibi enim ministrare magnum est, & vel ipsis cęlestibus potestatibus terribile. Sed tamen propter inenarrabilem, & infinitam tuam benignitatem, citra commutationem & conversionem, homo factus es, & noster Pontifex appellatus, & hujus solemnem & incruentum sacrificii consecrationem nobis tradidisti, tamquam Dominus omnium. Tu enim, Domine Deus noster, solus cęlestibus dominaris. Qui super thronum Cherubicum veheris. Qui es Dominus Seraphim, & Rex Israel. Qui solus sanctus, & in sanctis requiescis. Te ergo deprecor, qui solus bonus es, & lubenter exaudis, respice in me peccatorem, & inutilem servum tuum: & purga animam meam & cor a conscientia mala, & fac me idoneum virtute sancti tui Spiritus, indutum gratia Sacerdotii, ut huic sanctę tuę mensę assistam, & tuum sanctum & immaculatum corpus & pretiosum sanguinem conecrem.

Tibi enim inclinata cervice supplico, & te rogo ne avertas faciem tuam a me, nec me servum tuum reieceris: sed dignare ut a me peccatore & indigno servo tuo hæc dona offerantur.

Tu enim es, qui offers, & offerris, assumis & distribueris, Christe Deus noster: & tibi gloriam referimus, una cum principii experte tua Patre, & sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Completa vero oratione, simul Cherubicum Hymnum recitant, & quinquagesimum psalmum, & ter adorantes procedunt ad propositionis mensam præcedente Diacono cum suffitu, & cum sancta suffumigavit apud se orat, Deus propitius esto mihi peccatori. Et dicit Sacerdos. Tolle domine. Sacerdos autem velum aere demittit. In pace elevate manus vestras in sancta, & benedicite Dominum: benedicat te Dominus ex Sion, qui fecit cælum & terram: perpetuo, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Deinde sanctum discum sumit Diaconus super caput suum cum attentione. Sacerdos.

ἀκατακρίτως μετέχει τῆς ἀγίας μυστηρίων, καὶ τῆς ἐπιφανείας βασιλείας ἀξιοθῆναι.

Τὸ Εὐχομένη τῷ ἱερέως, ὁ δῆκονος λέγει τὰ εἰρηνικά ὡς τῷ ἀγίῳ βήματος.

Ο ἱερεὺς ἐκφωνῶς.

Ὅπως ὑπὸ τῷ κράτει σου πάντες φυλαττόμενοι, σοὶ δόξω ἀναπέμπομεν, πᾶσι πατέρι, & πᾶσι υἱῷ καὶ πᾶσι ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ὁ χορ. Ἀμήν.

Ζ. Μετὰ τὴν ἐκφώνησιν 107 λέγει τὴν ὡχλὺ καὶ αὐτὸν, καὶ οἱ μὲν ψάλλουσι ψάλλουσιν 108 τὸν Χερυβικὸν ὕμνον. ὁ δὲ δῆκονος προσελθὼν τῷ ἱερεὶ μὲν θυμιάματος, θυμιά τῷ ἀγίῳ τράπεζαν σαυροειδῶς κύκλῳ, καὶ τὸ ἱερατεῖον, καὶ τὸ ἱερεῖα, καὶ μὲν τὸ ἵσταται ἐν τῇ ἀριστερᾷ τῷ ἱερέως Ἀὐλαβῶς.

Εὐχὴν λέγει ὁ ἱερεὺς μυστικῶς τῷ Χερυβικῷ ᾄδόμενον.

109 Οὐδείς ἀγιος τῷ συνδεδεμένῳ ταῖς σαρκικαῖς ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς προσέρχεται, ἢ προσεγγίζει, ἢ λειτουργεῖ σοι, βασιλεῦ τῆς δόξης. τὸ δὲ δῆκονος σοὶ μέγα καὶ φοβερόν. καὶ αὐταῖς ταῖς ἐπιφανείαις θυμιάσει. ἀλλ' ἔμῳς δὲ τὴν ἄφατον & ἀμέτρητον σου φιλοφροσύνην, ἀτρέπτως καὶ ἀναλλοιώτως γέγονας ἀνθρώπος, καὶ Ἀρχιερεὺς ἡμῶν ἐκρημάτισας, καὶ τῆς λειτουργικῆς ταύτης, καὶ ἀναμάκταις θυσίας τὴν ἱεραργίαν παρέδωκας ἡμῖν ὡς διαπότιστος τῷ ἀπάντων. σὺ γὰρ ὁ μόνος, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, δεσπόζεις τῇ ἐπιφανείᾳ καὶ ἐπιγείῳ, ἐπὶ θρόνῳ Χερυβικῷ ἐποχόμενος, ὁ τῷ Σεραφίμ Κύριος, & βασιλεὺς τῷ Ἰσραὴλ, ὁ μόνος ἅγιος, καὶ ἐπὶ ἀγίοις ἀναπαυόμενος. Σὲ ποῖναι δυσωπῶ τὸν μόνον ἀγαθὸν καὶ εὐήκοον, ἐπίβλεπον ἐπ' ἐμὲ τὸν ἁμαρτωλὸν & ἀχρεῖον δούλον σου, καὶ καθάρεσόν με τῇ ψυχῇ, καὶ τῇ καρδίᾳ ἀπὸ συνηθείας πονηρίας. καὶ ἐκάλωσόν με τῇ θυμῷ τῷ ἀγίῳ σου πνεύματος, ἐσδεδυμένον τὴν τῆς ἱερατείας χάριν, παραστῆναι τῇ ἀγίᾳ σου ταύτῃ τράπεζῃ, καὶ ἱεραργῆσαι τὸ ἅγιον καὶ ἀχρεῖον σου σῶμα, καὶ τὸ τίμιον αἷμα. Σοὶ γὰρ προσεύχομαι κλίνας τῇ ἐμῇ αὐχένῃ, καὶ δέομαι σου μὴ δόξω τῆς τῷ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμῆς, μηδὲ δόδοιμάς μου ἐκ παίδων σου. ἀλλ' ἀξίωσον προσεγγεῖναι σοὶ ὑπ' ἐμῆς τῷ ἁμαρτωλῷ, καὶ ἀναεῖν δούλον σου τὰ δῶρα ταῦτα. Σὺ γὰρ εἶ ὁ προσφέρων καὶ προσφερόμενος, καὶ προσδεχόμενος, καὶ δεξιόμοιος, Χεῖρες ὁ Θεὸς ἡμῶν, & σοὶ τῷ δόξω ἀναπέμπομεν, σοὶ τῷ ἀρχαίῳ σου πατέρι, καὶ τῷ παναγίῳ, καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζῶντι σου πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Πληρωθείσης δὲ τῆς ὡχλῆς, Β ὡχονται ὁμῶς τὸν Χερυβικὸν ὕμνον, καὶ τὸν ἱ. ψάλλον μυστικῶς, καὶ προσκυκλιώτες τελεῖ, ἀπέρχονται ἐν τῇ προθέσει, προπορεύμενοι τῷ δῆκοντῳ μὲν θυμιάματος, καὶ θυμιάσας τὰ ἅγια, καθ' ἑαυτὸν ἐποχόμενος τῷ, ὁ Θεὸς ἰλασθῆναι μοι τὸν ἁμαρτωλόν, πρὸς τὸν ἱερεῖα, λέγει. Ἐπαρον δέσποτα. Ὁ δὲ ἱερεὺς ἀρας τὴν αἶσαν, ἐπιτίθει τὰς ἀριστερὰς ἡμῶν τῷ δῆκοντῳ, λέγων. Ἐν εἰρήνῃ ἐπάρατε τὰς χεῖρας ὑμῶν εἰς τὰ ἅγια, & εὐλογεῖτε τὸν Κύριον, εὐλογησάμενοι Κύριος ἐκ Σιών, ὁ παιστὴς τῷ ἑαυτὸν καὶ τῇ γῇ, πάντες, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Γ Εἶτα τὸ ἅγιον δίσκον ἐπὶ τὸ κορυφῆς αὐτοῦ ὁ δῆκονος μὲν προσοχῆς λαμβάνει. Ὁ δὲ ἱερεὺς

αἶψαν τὸ ἅγιον ποτήριον, καὶ ὁ διάκονος κρατῶν ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ ἐν δακτύλῳ τὸ θυμιατήριον, καὶ διερχόμενοι τὸ ναὸν, ὡχονται ἀμφότεροι ὑπὲρ πάντων, λέγοντες. Μνησθεὶν Κύριος ὁ Θεὸς πάντων ἡμῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτῇ, πάντοτε, νυν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς πᾶς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ὁ χορός. Ἀμήν.

Δ Καὶ πολλὰκις τὸτο λέγουσι, Δ ἕως αὖν, πληρωθῇ
110 110 ἡ μεγάλη εἰσοδος. εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, λέγουσιν. Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. Εἴτα ὁ ἱερεὺς ὑποτίθει τὰ ἅγια, λέγει. Ὁ ὡχόμενος Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ξύλου καθελὼν τὸ ἄχραντον σῶμα, σινδόνι καθαρᾷ εἰλησας ἐσθώμασιν, ἐν μνήματι κατεφύκει δύναντος ἀπέθετο. Εἴτα ὑποτίθει τὰ καλύμματα ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ ἁγίου δίσκου, καὶ τὰ ἅγια ποτίζει. καὶ δὲ αἶρα λαβὼν ἀπὸ τοῦ ἁγίου τῶν ἀρχόντων, καὶ θυμιάσας αὐτὸν, 111 111 ἐπισκιάζει δὲ αὐτὰ τὰ ἅγια. Εἴτα ὁ διάκονος θυμιά τὰ ἅγια τεῖς, λέγων ὕψως.

Ε Εὐχαρίστησον Κύριε ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου Σιών. Εἴτα ὡχόμενοι τὸ. Ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῇ ἀμαρτωλῇ. Εμπροσθεν τῆς ἁγίας τραπέζης προσκυνοῦσι τεῖς. 112 112 Καὶ ὁ μὲν ἱερεὺς ἵσταται. ὁ δὲ διάκονος τὴν αὐχένα κλίνας πρὸς τὴν ἱερεῖα λέγει.

113 113 Εὐχαρίστησον ἐμὴν δάσποντα. Ὁ δὲ ἱερεὺς λέγει. Πνεῦμα ἅγιον ἐπιλύσει ἐπὶ σὲ, ὁ δὲ διάκονος λέγει. Τὸ αὐτὸ ἅγιον πνεῦμα συλλειτουργήσει ὑμῖν ἐν ἡμῖν, πάντοτε, νυν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς πᾶς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

Τότε γὰρ ὁ διάκονος λέγει. Μνησθεὶν Κύριος ὁ Θεὸς πᾶσι τοῖς ἱεροδουλοῦσιν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτῇ, πάντοτε, νυν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς πᾶς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ὁ διάκονος. Ἀμήν. Ἀμήν.

Καὶ προσκυνοῦσας, ἔρχεται ἐν τῇ συνήθει τῷ τόπῳ, λέγων. 114 114 Πληρώσωμεν τὴν δόξαν ἡμῶν τῇ Κυρίῳ. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον.

Ὁ διάκονος. Τῷ τῷ ἀποστέλλοντι τιμίαν δάσποντον τῇ Κυρίῳ δεικνύμεν. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Τῷ τῷ ἁγίῳ οἴκῳ τῷ τῷ πύθῳ, ὡς βίβας, καὶ φόβῳ Θεῷ εἰσιόντων ἐν αὐτῇ, τῇ Κυρίῳ δεικνύμεν. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Τῷ τῷ ῥυθύνει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως, ὀργῆς, κινδύνου, καὶ ἀνάγκης, τῇ Κυρίῳ δεικνύμεν. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον.

115 115 Εὐχὴν προσκομιδῆς μὲν τὴν ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ τῷ δεικνύοντι δάσποντον ἀποδοῦναι, ἡ δὲ λέγει ὁ ἱερεὺς μετὰ καὶ.

Κύριε ὁ Θεὸς ὁ πατριάρχης, ὁ μόνος ἅγιος, ὁ δεχόμενος θυσίαν αἰνέσεως παρὰ τῶν ἐπικλημάτων σε ἐν ὅλῃ καρδίᾳ, ἀπὸ δεξιᾶς καὶ ἡμῶν τῶν ἀμαρτωλῶν τὴν δόξαν, καὶ ἀπὸ ἀγαθῆς τῆς ἁγίας σου θυσιάστριδος, καὶ ὑποστήσας ἡμᾶς ἀπὸ παντὸς ἐχθροῦ σου, καὶ ἀπὸ παντὸς ἀμαρτημίου, καὶ τῷ λαῷ ἀγαπημάτων, καὶ κατεξέσωσας ἡμᾶς ὑπὸν χάριν σου πᾶσι, τῷ γὰρ δὲ πᾶσι σοι ὑποστέλλονται τὴν θυσίαν ἡμῶν, ἐπισκιάσας τὸ πνεῦμα τὸ ἁγίον σου τὸ ἀγαθὸν ἐφ' ἡμᾶς, εἰπὶ τὰ προκείμενα δάσποντα, καὶ ἐπὶ πᾶσι τὰ λατρεύοντα.

Ὁ διάκονος. Ἀντιλαβὴ, σῶσεν, ἐλέησον, καὶ ἡμεῖς λατρεύοντες ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ σὴ χάριτι.

vero sacrum calicem deferit solum, & Diaconus tenet in dextera sua uno digito thuribulum, & pertranscuntes templum orant ambo pro omnibus, dicentes.

Memor sit Dominus omnium nostrum in regno suo: perpetuo, nunc & semper, & in saecula saeculorum. Chorus. Amen.

Et scriptus hoc dicunt quousque compleatur magnus Ingressus. Intrantes vero in sanctum Tribunal, dicunt. Benedictus qui venit in nomine Domini. Deinde Sacerdos depositis sanctis, dicit. Decorus Joseph cum de ligno, illibatum corpus tuum deposuisset, sindone munda & aromatibus involutum in monumento, justis factis, locavit. Dehinc a sancto disco, & sancto calice, velamina deponit Sacerdos: & velum Aerem ex humeris Diaconi tollens, & suffumigans, illo sancta cooperit. Tum Diaconus sancta ter suffumigans, illo sancta cooperit.

Tum Diaconus sancta ter suffumigat, dicens, hoc pacto.

Bene fac Domine in bona voluntate tua Sion.

Mox orantes dicunt. Deus propitius esto mihi peccatori: ante sanctam mensam ter adorantes. Et Sacerdos quidem stat. Diaconus vero cervice Sacerdoti inflexa, dicit.

Ora pro me domine. Sacerdos respondet

Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi.

Diaconus dicit. Idem Spiritus sanctus una vobiscum & nobiscum ministrabit, perpetuo, nunc & semper, & in saecula saeculorum. Amen.

Tunc autem dicit Diaconus. Memento mei domine sancte. At Sacerdos dicit. Recordeur diaconatus tui Dominus Deus in regno suo: perpetuo, nunc & semper, & in saecula saeculorum. Diaconus. Amen, Amen, Amen.

Et adorans procedit ad consuetum locum dicens.

Compleamus orationem nostram Domino. Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Pro propositis pretiosis donis Dominum precemur. Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Pro sancta hac æde, & iis qui cum fide, & devotione, & Dei timore in ipsam ingrediuntur. Dominum precemur. Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Ut liberemur ab omni afflictione, flagello, periculo, & angustia: Dominum precemur. Chorus. Domine miserere.

Oratio oblationis post divinorum donorum in sancta mensa depositionem, a Sacerdote secreto dicenda.

Domine Deus omnipotens, qui solus es sanctus, qui suscipis sacrificium laudis ab iis qui te invocant in toto corde: suscipe quoque nostram, qui peccatores sumus, orationem, & offer sancto tuo altari: & fac nos idoneos ad offerendum tibi dona & sacrificia spiritualia pro nostris peccatis, & populi ignorantis: & presta ut inveniamus gratiam coram te, & ut sit tibi acceptum sacrificium nostrum, & Spiritus gratiae tuae bonus in nobis habitet, & in his propositis donis, & in toto populo tuo.

Diaconus. Suscipe, salva, miserere, & custodi nos Deus tua gratia. Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Omnem diem perfectum, pacificum, & sine peccato a Domino petamus. *Chorus.* Concede Domine.

Diaconus. Angelum pacis, fidelem ducem, custodem animarum & corporum nostrorum, a Domino petamus. *Chorus.* Concede Domine.

Diaconus. Indulgentiam & remissionem peccatorum, & delictorum nostrorum, a Domino petamus. *Chorus.* Concede Domine.

Diaconus. Bona & animabus nostris utilia, & pacem mundo, a Domino petamus. *Chorus.* Concede Domine.

Diaconus. Residuum vitæ nostræ tempus, in pace & penitentia perficere, a Domino petamus. *Chorus.* Concede Domine.

Diaconus. Christianos vitæ nostræ fines

absque dolore, & improprio pacificos, & bonam defensionem, coram tremendo Tribunali, a Domino petamus. *Chorus.* Concede Domine.

Diaconus. Sanctissimæ, illibatæ, super omnes benedictæ, gloriolæ dominæ nostræ Deiparæ, & semper Virginis Mariæ, cum omnibus sanctis memoriam agentes, nosmetipsos, & invicem, & omnem vitam nostram Christo Deo commendemus. *Chorus.* Tibi Domine.

Sacerdos alta voce. Per miserationes unigeniti Filii tui, cum quo benedictus es cum sanctissimo, bono & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. *Chorus.* Amen.

Sacerdos. Pax omnibus.

Diaconus. Diligamus nos invicem, ut in concordia confiteamur.

Chorus. Patrem, Filium, & Spiritum sanctum, Trinitatem consubstantialem & individuum. *Sacerdos ter adoratur & ter secreto dicit.* Diligam te, Domine fortitudo mea Dominus firmamentum meum & refugium meum.

Diaconus osculatur stolam, & ter adoratur & inclinando subjungit. Portas, portas, in sapientia attendamus. *Et Chorus.* Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ. *Et reliqua.* *Et completo sanctæ symbolo, dicit Diaconus alta voce.* Stemus honeste, stemus cum timore attendamus sanctam oblationem in pace offerre.

Chorus. Misericordiam pacis, sacrificium laudis. *Sacerdos alta voce.* Gratia Domini nostri Jesu Christi, & dilectio Dei & Patris, & communicatio sancti Spiritus sit cum vobis omnibus.

Chorus. Et cum spiritu tuo. *Sacerdos.* Sursum corda habeamus.

Chorus. Habemus ad Dominum. *Sacerdos.* Gratias agamus Domino.

Chorus. Dignum & iustum est adorare Patrem, Filium, & Spiritum sanctum Trinitatem consubstantialem, & individuum.

Sacerdos inclinatus, orat secreto.

Dignum & iustum est te celebrare, te benedicere, te laudare, tibi gratias agere, te adorare in omni loco dominationis tuæ. Tu enim es Deus ineffabilis, qui nec mente percipi, videri, nec comprehendi potes: qui semper es, eodemque & simili modo existis, tu, & unigenitus Filius tuus, & Spi-

ritus. Ο χορός. Κύριε ἐλέησον. Ο δὲ διάκονος. Τὰς ἡμέρας πᾶσαι τελείας, ἁγίας, εἰρηνικὰς, καὶ ἀναμάρτητον, παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα.

Ο χορός. Παράχῃ Κύριε.

Ο δὲ διάκονος. Ἀγγέλων εἰρηνῆς πιστὸν ὁδηγόν, φύλακα τῶν ψυχῶν, καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν 116 παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα. Ο χορός. Παράχῃ Κύριε. Ο δὲ διάκονος. Συγγνώμην καὶ ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ τῶν πλημμελημάτων ἡμῶν, παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα. Ο χορός. Παράχῃ Κύριε.

Ο δὲ διάκονος. Τὰ καλὰ, καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν, καὶ εἰρηνικὰ τῷ κόσμῳ παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα.

Ο χορός. Παράχῃ Κύριε.

Ο δὲ διάκονος. Τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἐν εἰρῇ καὶ μετανοίᾳ ἐκτελέσαι, παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα. Ο χορός. Παράχῃ Κύριε.

Ο δὲ διάκονος. Χειρὶ ἀνὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἀνάδυνα, ἀνιπαίχματα, εἰρηνικὰ, καὶ καλὰ ὑπολογίσαι τῷ ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ βήματος, τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα. Ο χορός. Παράχῃ Κύριε.

Ο δὲ διάκονος. Τῆς παναγίας, ἀχράντης, ὑπερόλογημένης, ἁγίας διαποίτης ἡμῶν Θεοτόκου, καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, μετὰ πάντων τῶν ἁγίων μνημονεύσαντες, ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους, καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραβάμεθα.

Ο χορός. Σοὶ Κύριε.

Ο ἱερεὺς ἐκφώνως. Διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ μονογενοῦς σου υἱοῦ, μετ' ἐὐλογητοῦ εἰσω τῆς παναγίας, ἑ ἀγαθῶν, καὶ ζωοποιῶν πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ο χορός. Ἀμήν.

Ο ἱερεὺς. Εἰρήνη πάντι.

Ο διάκονος. 117 Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, ὥστε ἐν ὁμοίᾳ ὁμολογήσωμεν.

Ο χορός. Πατέρα ἡμῶν, ἑ ἅγιον πνεῦμα, τεράδα ὁμοούσιον, καὶ ἀχώριστον. Ζὼ δὲ ἱερεὺς προσκυνεῖ τέλει, λέγων μυστικῶς τέλει. 118 Ἀγαπήσω σε Κύριε ἡ ἰσχύς μου, Κύριος ἐρείμαί μου, καὶ καταφυγή μου. Καὶ ὁ διάκονος περιπτύσσεται τὸ ὠράριον αὐτοῦ, καὶ προσκυνεῖ τέλει.

καὶ ἐπισυνάπτει ἐκφώνως. 119 Τὰς θύρας, τὰς θύρας, ἐν σοφίᾳ ἀπόχλωμεν. Ἡ καὶ ὁ χορός τοῦ, 120 Πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν, πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν ὕδατος, καὶ γῆς. 121 ἑταίρῃς. Καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἁγίου συμβόλου, λέγει ὁ διάκονος ἐκφώνως. Στάμεν παλὼς, σάμεν μετὰ φόβου, 122 ἀπόχλωμεν τὴν ἁγίαν Θ. ἀναφορὰν ἐν εἰρῇ προσφέρειν. Ο χορός. Εἰς εἰρήνην, θυσιῶν αἰνέσις. Ο δὲ ἱερεὺς ἐκφώνως. 123 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ πατρὸς, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος, εἴη μετὰ πάντων ἡμῶν. Ο χορός. Καὶ μετὰ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Ο ἱερεὺς. Ἀναχῶμεν τὰς καρδίας.

Ο χορός. Εἰς εἰρήνην, θυσιῶν αἰνέσις. Ο δὲ ἱερεὺς ἐκφώνως. 123 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ πατρὸς, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος, εἴη μετὰ πάντων ἡμῶν. Ο χορός. Καὶ μετὰ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Ο ἱερεὺς. Ἀναχῶμεν τὰς καρδίας.

Ο χορός. Εἰς εἰρήνην, θυσιῶν αἰνέσις. Ο δὲ ἱερεὺς ἐκφώνως. 123 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ πατρὸς, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος, εἴη μετὰ πάντων ἡμῶν. Ο χορός. Καὶ μετὰ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Ο ἱερεὺς. Ἀναχῶμεν τὰς καρδίας.

Ο χορός. Εἰς εἰρήνην, θυσιῶν αἰνέσις. Ο δὲ ἱερεὺς ἐκφώνως. 123 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ πατρὸς, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος, εἴη μετὰ πάντων ἡμῶν. Ο χορός. Καὶ μετὰ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Ο ἱερεὺς. Ἀναχῶμεν τὰς καρδίας.

Ο χορός. Εἰς εἰρήνην, θυσιῶν αἰνέσις. Ο δὲ ἱερεὺς ἐκφώνως. 123 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ πατρὸς, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος, εἴη μετὰ πάντων ἡμῶν. Ο χορός. Καὶ μετὰ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Ο ἱερεὺς. Ἀναχῶμεν τὰς καρδίας.

Ο χορός. Εἰς εἰρήνην, θυσιῶν αἰνέσις. Ο δὲ ἱερεὺς ἐκφώνως. 123 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ πατρὸς, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος, εἴη μετὰ πάντων ἡμῶν. Ο χορός. Καὶ μετὰ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Ο ἱερεὺς. Ἀναχῶμεν τὰς καρδίας.

Ο χορός. Εἰς εἰρήνην, θυσιῶν αἰνέσις. Ο δὲ ἱερεὺς ἐκφώνως. 123 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ πατρὸς, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος, εἴη μετὰ πάντων ἡμῶν. Ο χορός. Καὶ μετὰ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Ο ἱερεὺς. Ἀναχῶμεν τὰς καρδίας.

Ο χορός. Εἰς εἰρήνην, θυσιῶν αἰνέσις. Ο δὲ ἱερεὺς ἐκφώνως. 123 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ πατρὸς, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος, εἴη μετὰ πάντων ἡμῶν. Ο χορός. Καὶ μετὰ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Ο ἱερεὺς. Ἀναχῶμεν τὰς καρδίας.

Ο χορός. Εἰς εἰρήνην, θυσιῶν αἰνέσις. Ο δὲ ἱερεὺς ἐκφώνως. 123 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ πατρὸς, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος, εἴη μετὰ πάντων ἡμῶν. Ο χορός. Καὶ μετὰ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Ο ἱερεὺς. Ἀναχῶμεν τὰς καρδίας.

πάντα ἡμᾶς παρήγαγες, καὶ παραπυσώπας ἀνέστησας
πάλιν, καὶ ἐκ ἀπίστου πάντα ποίῳν, ἵως ἡμᾶς εἰς τὸν ὑ-
περῶν ἀνῆγαγες, καὶ τὴν βασιλείαν σου ἐχαρίσω τὴν μέλ-
λωσαν. ὑπὲρ πάντων ἀπάντων ἐχαρίσωμέν σοι ἐν τῇ μο-
νογενεῇ σου υἱῷ, καὶ τῇ πνεύματί σου τῇ ἀγίῳ, ὑπὲρ πάν-
των ὡν ἴσμεν, ἐὼς ἐκ ἴσμεν, τῷ φανερῶν καὶ ἀφανῶν ὑπερ-
γιστῶν τῷ εἰς ἡμᾶς γεγενημένῳ. ἐχαρίσωμέν σοι καὶ ὑπὲρ
τῆς λειτουργίας ταύτης. ὡς ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν διέσθαι κα-
πιζώσας, καὶ τοι σοὶ παρεστήκασι χιλιάδες ἀρχαγγέ-
λων καὶ μυριάδες ἀγγέλων, τὰ Χερουβίμ, καὶ τὰ Σε-
ραφίμ ἐξαπτέρυγα, πολυόμματα, μετάρσια, πε-
ρωτά.

125 126 Εμφάνως 125 Τὸν ἐπιτίμιον ὕμνον 126 ᾄδοντα, βο-
ῶντα, κειραζόμενα, καὶ λέγοντα.

Ο χορός. Ἄγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος Σαβαώθ,
πλήρης ὁ κρατὸς, καὶ ἡ γῆ πᾶς δόξης σου ὡσαύτως ἐν τοῖς ὑψί-
στοις. ἐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ὡσαύτως
ἐν τοῖς ὑψίστοις.

I 127 I 127 Ο διάκονος δὲ λαμβάνει τὴν ἀσπίδα, καὶ ποιεῖ
σαυροειδῶς ἐπὶ τῷ ἀγίῳ δίσκῳ, καὶ απογγίνας αὐτὸν ἐπὶ
εἰλητῇ, ἐκασπασάμενος, τίθει αὐτὸν μετὰ τὸ αἶρος.

128 Ἐπὶ ταῖς μετὰβαίνει ἐν τῇ δεξιᾷ μερεῖ, 128 καὶ ῥιπίζει ἐπ' αὐ-
τὴν τὴν ἀγίαν μετὰ ῥιπίδιον ὑλαβῶς, εἰ δὲ ἐκ τῆς ῥιπίδιον,
ποιεῖ τὸ μετὰ ἀεὶ μύμματος.

Εὐχόμενοι μετὰ τῶν ὁ ἱερέως.

Μετὰ τὴν τῶν ἡμεῖς τὴν μακαρίαν διευάμεν, δέσποτα
φιλάνθρωπε, βοῶμεν καὶ λέγομεν, ἅγιος εἰ καὶ πανάγιος,
σὺ, καὶ ὁμογενὴς σου υἱός, καὶ τὸ πνεῦμα σου τὸ ἅγιον ἁ-
γίος εἰ καὶ πανάγιος, καὶ μεγαλοπρεπὴς ἡ δόξα σου. ὅς τῷ
κόσμῳ σου ἡγάπησας, ὡς τῷ μονογενεῖ σου υἱῷ δο-
ταί, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν, μὴ ἀποληται, ἀλλ'
ἐχὼ ζωὴν αἰώνιον. ὅς ἐλθὼν καὶ πᾶσαν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν
οἰκονομίαν πληρώσας, τῇ θυκτῇ ἡ παραδίδοτο, μᾶλλον
δὲ ἑαυτὸν παραδίδοι ὑπὲρ τῆς κοσμοκτονίας, λαβὼν ἄρ-
τον ἐν ταῖς ἀγίαις αὐτῇ, καὶ ἀχράντοις καὶ ἀμώμητοις χερ-
σίν, ἐχαρίσωσας καὶ ἐλόγησας, ἀγιάσας, κλα-
σας, ἑδωκε τοῖς ἀγίοις αὐτῇ μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις,
εἰπὼν.

K 129 K Ο ἱερεὺς κλίνει τὴν κεφαλὴν, 129 καὶ ἄρῳ τῇ δεξιᾷ
αὐτῇ μετὰ ὑλαβῆς, ἐλογεῖ τὸν ἅγιον ἄρτον, ἐμφάνως
λέγων.

130 130 Λάβετε, φάγετε, τὸ με ἐστὶ τὸ σῶμα, τὸ
ὑπὲρ ὑμῶν κλωμῆς εἰς ἁγιστὴν ἀμαρτιῶν.

131 131 Ο χορός. Ἀμήν.

A 132 A 132 Ο δὲ διάκονος ἀπομόμνος τῷ δέικναι ἁγίαν, δέ-
κνυσι σὺν τῇ ἱερῇ καὶ αὐτὸς τὸν ἅγιον δίσκον, ὁμοίως καὶ ἐ-
πὶ τῷ ἀγίῳ ποτήρι. ὡσαύτως καὶ ὅταν ἀραφῶνται ὁ ἱερεὺς.
Τὰς αἰκτῶν.

Ο ἱερεὺς μετὰ τῶν. Ὁμοίως ἐπὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὴν δε-
κνῆσαι λέγων. Εμφάνως ὁ ἱερεὺς τῇ χεῖρᾳ ἔχων ἀναθεῖν
μετὰ ὑλαβῆς, ἐλογεῖ, λέγει.

Πίτε ἐξ αὐτῆς πάντες, τὸ ἐστὶ πᾶν αἷμα μου τῆς και-
νῆς διαθήκης, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ πολλῶν ἐκχέμενον εἰς
ἁγιστὴν ἀμαρτιῶν. Ο χορός. Ἀμήν.

Ο ἱερεὺς κλίνει τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῇ μετὰ τῶν μετὰ τῶν.

133 133 Μνησμένοι τοῦ τοῦ τῆς σαρκὸς ταύτης ἐντολῆς,

ritus tuus sanctus. Tu e nihilo ad esse
nos adduxisti: & cum lapsi effemus,
nos rursus erexisti: & omnia facere non de-
stitisti, donec nos in cælum deduceres, &
futurum tuum regnum largireris. Pro his o-
mnibus agimus tibi gratias & unigenito fi-
lio tuo, & Spiritui tuo sancto, pro omni-
bus quæ nescimus, & scimus, manifestis &
occultis tuis in nos beneficiis.

Agimus tibi gratias etiam pro hoc facto
ministerio, quod ex manibus nostris susci-
pere dignatus es: et tibi adstant millia Ar-
changelorum, & myriades Angelorum,
Cherubim, & Seraphim, sex alas & mul-
tos oculos habentes, sublimes, & alti.

Alta voce. Qui victorialem Hymnum can-
unt, clamant, vociferantur, & dicunt.

Chorus. Sanctus, Sanctus, Sanctus Domi-
nus Sabaoth, plenum est cælum & terra victoriae.
gloria tua, Osanna in excelsis.

Benedictus qui venit in nomine Domini
Osanna in altissimis.

Diaconus vero accipit stellam, illamque in
crucem super sanctum discum ducit, & post-
quam super corporale abstergit, osculatur, &
cum velo Aere, deponit. Deinde transit ad
dextram partem, & supra sancta ventilat re-
verenter flabello. Si desit flabellum: velo
idem præstat.

Orat Sacerdos secreto.

Cum his quoque beatissimis virtutibus benignè
ac clemens Domine, clamamus & dicimus:
Sanctus es, & omnino Sanctus, tu, & uni-
genitus Filius tuus, & Spiritus tuus: sanctus
es, & omnino sanctus, & magnifica est
gloria tua. Qui mundum tuum ita dilexisti,
ut Filium tuum unigenitum dares: ut omnis
qui credit in ipsum non pereat, sed habeat
vitam æternam. Qui cum venisset, & quam
pro nobis suscepit dispensationem imple-
ret, nocte qua tradebatur, vel potius scip-
sum tradebat pro mundi vita, accepto pa-
ne in sanctis suis & illibatis & innoxils
manibus cum gratias egisset, & benedixisset,
sanctificasset, fregisset, dedit sanctis
suis Apostolis & discipulis dicens.

Sacerdos inclinat caput, & elevans devotè
dexteram, benedixit sanctum panem, alta
voce dicens.

Accipite, comedite: hoc est corpus meum,
quod pro vobis frangitur in remissionem
peccatorum. Chorus. Amen.

Diaconus vero apprehensa stola, ostendit
& ipse cum sacerdote sanctum discum, quod
similiter exequitur super sanctum calicem, &
eodem modo cum pronunciat Sacerdos (infra)
tua ex tuis.

Sacerdos secreto.

Similiter etiam calicem postquam cœna-
vit dicens.

Alta voce Sacerdos manum habens sursum
devotè elevatam: & benedicens ait.

Bibite ex hoc omnes. Hic est sanguis
meus novi testamenti: qui pro vobis, &
multis effunditur in remissionem peccato-
rum. Chorus. Amen.

Sacerdos inclinans caput, dicit secreto.

Memores igitur salutaris hujus mandati,
& omnium quæ pro nobis facta sunt; cru-

cis, sepulchri, triduanæ resurrectionis, in cælos ascensionis, a dextris sessionis, secundi, & gloriosi rursus adventus.

Alta voce. Tua ex tuis tibi offerimus per omnia, & in omnibus.

Chorus. Te laudamus, te benedicimus, tibi gratias agimus, Domine, & rogamus te Deus noster.

Sacerdos iterum inclinans orat secreto.

Etiam offerimus tibi rationalem hunc & incrementum cultum & rogamus, & oramus, & supplicamus, emitte Spiritum sanctum tuum in nos, & in hæc dona proposita.

Diaconus deponit flabellum aut velum quod tenebat, & accedit ad Sacerdotem vicinior, & ambo ter adorant ante sanctam mensam, & orant intra se. Deus propitius esto mihi peccatori. *Dicunt ter secreto.*

Domine, qui sanctissimum Spiritum Apostolis hora tertia misisti, hunc, o bone, ne auferas a nobis. *Et.* Cor mundum crea in me Deus: & Spiritum rectum innova in visceribus meis. *Deinde inclinans caput Diaconus, ostendit stola sanctum panem, & dicit secreto.*

Benedic domine sanctum panem.

Et Sacerdos erectus, cruce ter signat sancta & dicit secreto.

Fac quidem panem hunc, pretiosum corpus Christi tui. Diaconus. Amen.

Et iterum Diaconus. Benedic domine sanctum calicem.

Sacerdos autem benedicens ait. Quod autem est in hoc calice, pretiosum sanguinem Christi tui. *Diaconus. Amen.*

Et rursus Diaconus utraque sancta stola demonstrans, ait. Benedic Domine.

At Sacerdos utraque sancta manu benedicens, ait. Immixtus Spiritu tuo sancto. *Diaconus. Amen, Amen, Amen.*

Et caput inclinans Diaconus dicit Sacerdoti. Memento mei peccatoris, domine sancte. *Revertitur in eum, in quo prius steterat locum, accepto quoque rursus ut prius flabello.* *At Sacerdos orat secreto.*

Ut fiat accipientibus in sobrietatem animæ, ad remissionem peccatorum, in communicationem sancti Spiritus, in regni cælorum plenitudinem, in fiduciam erga te, non in delictum aut damnationem.

Item offerimus tibi rationale hoc obsequium, pro his qui in Christo requiescunt, pro Majoribus, Patribus, Patriarchis, Prophetis, Apostolis, Prædicatoribus, Evangelistis, Martyribus, Confessoribus, Continentibus, & quovis spiritu in fide consummato.

Alta voce. Præsertim pro sanctissima, illibata, super omnes benedicta, gloriosa, regina nostra Deipara, & semper virgine Maria.

Chorus sanctus. Dignum est certe te laudare Deiparam, quæ semper beatificanda es, & ab omni noxa exempta, quæ mater es Dei nostri, præ Cherubim veneranda, & Seraphim sine comparatione gloriosior, quæ citra corruptionem Deum Verbum peperisti, te, quæ vere es Deipara, magnificamus.

Vel certe quod proprium est diei canitur. Interim Diaconus circum circa sanctam mensam suffragat, & diptycha sua tabulas: & mortuorum vivorumque quorum vult, memoriam agit.

Ἐ πάντων τῶν ὑπὲρ ἡμῶν γενημένων, τῆς σαυρῆς, τῆς πάφης, τῆς τελευτῆς ἀναστάσεως, τῆς εἰς ἑβρανὸς ἀναβάσεως, τῆς ἐκδεδειγμένης καθεδρᾶς, τῆς δολιχῆς καὶ ἐνδόξης παλιν παρουσίας.

Εκφώνως. 134 Τὰ σὰ ἐκ τῶν σὸν σοὶ προσφέρωμεν καὶ πάντα καὶ ὅλα πάντα. Ο χορ. 135 Σὲ ὑμνοῦμεν, σὲ διλογίζομεν, σοὶ δὲ χαρίζομεν Κύριε καὶ θεομεθὰ σοὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν. ΜΟ ἱερὸς πάλιν κλίνας τὴν κεφαλὴν, ἐπὶ χε- Μ
ται μουσικῶς.

Ετι προσφερόμεν σοι 136 τὴν λογικὴν ταύτην, καὶ ἀναίμακτον λατρείαν, καὶ 137 παρακαλῶμεν, καὶ θεομεθα, καὶ κετεύομεν, 138 κατὰ πέμψον τὸ πνεῦμά σου τὸ ἁγιον ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ προκείμενα δῶρα ταῦτα. Ὁ δὲ χορὸς ὁποτιθῇ τὸ ῥιπίδιον, ὅπερ ἐκράτει, ἡ κάλυμμα, καὶ ἔρχεται ἐγγύτερον τῷ ἱερεῖ, καὶ καὶ προσκυνοῦσιν ἀμφότεροι τοὺς ἐμπροσθεν τῆς ἀγίας τραπέζης, καὶ δὲ χόμῳ καθ' αὐτὴν τὸ, ΝΟ Θεὸς ἱλασθῇ μοι τῶν ἁμαρτωλῶν λέγουσι Ν
μουσικῶς τοὺς.

Κύριε ὁ πάναγιον πνεῦμα ἐν τῇ τρίτῃ ᾠρᾷ τοῖς ὁποσίοις καταπέμφας, τὸ ἀγαθὸν μὴ ἀνταπέλθῃς ἀφ' ἡμῶν. Καὶ τὸ. Καρδίαν καθαράν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός, καὶ πνεῦμα ὁδὸς ἐκκλίνουσιν ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου. Εἴπα ἡ κεφαλὴν κλίνας ὁ δὲ χορὸς, δείκνυσιν σὺν τῷ ὡραρίῳ τῷ ἁγίῳ ἄρτον, καὶ λέγει μουσικῶς. Εὐλόγησον δέσποτα τῷ ἁγίῳ ἄρτον. Καὶ ὁ ἱερεὺς ἀνιστάμενος, σφραγίζει τοὺς τὰ ἁγία δῶρα, καὶ λέγει μουσικῶς. 139 Ποίησον τῷ μὲν ἄρτον τῶν τιμίον σῶμα τῷ Χριστῷ σου. Ο δὲ διάκ. Ἀμὴν. Καὶ αὐτίς ὁ διάκ. Εὐλόγησον δέσποτα τὸ ἁγίον ποτήριον. Ο δὲ ἱερεὺς ἐὺλογῶν, λέγει. Τὸ δὲ ἐν ποτηρίῳ τῷ τιμίῳ σῶμα τῷ Χριστῷ σου. Ο δὲ διάκ. Ἀμὴν. Καὶ αὐτίς ὁ διάκ. δείκνυσιν μετὰ ὡραρίου ἀμφότερα τὰ ἁγία λέγει. Εὐλόγησον δέσποτα. Ο δὲ ἱερεὺς ἐὺλογῶν μετὰ τῷ χερὸς ἀμφότερα τὰ ἁγία λέγει. Μεταβαλὼν τὸ πνεῦματι σου τὸ ἅγιον. Ο δὲ διάκονος. Ἀμὴν. Ἀμὴν. Ἀμὴν. Ἐ τῇ κεφαλῇ ὑποκλίνας ὁ διάκονος τῷ ἱερεῖ, καὶ εἰπὼν τὸ. Μνήσθητί μου ἁγία δέσποτα τῶν ἁμαρτωλῶν. Μεθίσταται ἐν ᾧ ἄρτον ἱστατο τὸ ποτήριον, λαβὼν καὶ τὸ ῥιπίδιον αὐτίς ὡς πρότερον. Ο δὲ ἱερεὺς ἐπὶ χεῖρα μουσικῶς.

Ὡς τε γενέσθαι τοῖς μεταλαμβάνουσιν εἰς νῆψιν ψυχῆς, εἰς ἀφεσιν ἁμαρτιῶν, εἰς κοινωνίαν τῷ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς βασιλείαν ἑβρανῶν πληρώμα, εἰς παρρησίαν τῷ Θεῷ, μὴ εἰς κέλημα, ἢ εἰς κατάκριμα.

Ετι προσφέρωμεν σοι τῇ λογικῇ ταύτῃ λατρείᾳ 140 ὑπὲρ τῶν ἐν πίσει ἀναπαυσαμένων, ἀποπαύων, πατέρων, πατρεκαρχῶν, ἀπορητῶν, ὁποσίων, κηρύκων, ἐὺαγγελιστῶν, μαρτύρων, ὁμολογητῶν, ἐγκρατυῶν, καὶ παντὸς πνεύματος ἐν πίσει τετελειωμένους.

Εκφώνως. Ο Εὐαγγέλιος τῆς παναγίας ἀχράντης ὑπερδολογημένης ἐνδόξης διαποιήσεως ἡμῶν Θεοτόκου, καὶ ἀειπαρδένου Μαρίας.

Ο χορὸς ἄλλει. Π 141 Ἀξιὸν ἐστὶν ὡς ἀληθῶς μακαρίζειν σὲ τὴν Θεοτόκον, τὴν ἀειμακάρετον, καὶ παναμάμητον, καὶ μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, τὴν τιμιωτέραν τῷ Χερυβίμ, καὶ ἐνδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῇ Σεραφίμ, καὶ ἀδιαφθόρως Θεὸν λόγον τεκῆσαι, τὴν ὀντως Θεοτόκον σε μεγαλυνώμεν. 142 Ἡ τὸ τῆς ἡμέρας. Ρ Ο διάκονος θυμῷ γύρωθεν τὴν ἀγίαν τραπέζαν, 143 καὶ τὰ διπτύχα. 144 Τῶν τε κοιμημένων, καὶ ζώντων ὡς βελεται 144 κηρύσει.

Ο δὲ ἱερεὺς κλυόμενος ὑψαται μουσικῶς.

Sacerdos vero inclinatus orat secreto.

Τῷ ἁγίῳ Ιωάννῃ Προφήτῃ προδρόμῳ, καὶ βαπτιστῷ.
145 Τῶν ἁγίων καὶ παρθένων ἁποστόλων. 145 Τῷ ἁγίῳ πᾶ-
σι, καὶ τῷ μνήμῳ ἐπιπλήμῳ, καὶ πάντων τῶν ἁγίων σου,
ὧν ταῖς ἱκεσίαις ἐπισκέψαι ἡμᾶς ὁ Θεός, καὶ μνησθῇ
πάντων τῶν προκοιμημένων, ἐπὶ ἐλπίδι ἀναστάσεως
ζωῆς αἰωνίου.

Σ Σ Εὐχαρίστητα ὁ ἱερεὺς μνημονεύει ὡς θέλει ζώντων καὶ
πεθυνόντων. ὑπὲρ ζώντων λέγει.

146 ὑπὲρ σωτηρίας, ἐπισκέψεως, 146 ἀφίστασης τῶν ἁμαρ-
τιῶν τῶν δούλων τῷ Θεῷ, δέσποτος. ὑπὲρ πεθυνόντων λέγει.
ὑπὲρ ἀναπαύσεως, καὶ ἀφίστασης τῆς ψυχῆς τῶν δούλων σου,
δέσποτος, ἐν τόπῳ φωτεινῷ, ἐνθα ἀπὸ δαλύτη, καὶ σ-
ταγμῶν, ἀναπαύσονται αὐτοὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἀναπαύσας
αὐτοὺς ὅπως ἐπισκοπεῖ τὸ φῶς τῶν προσώπων σου. Ἐτι παρα-
καλῶμέν σε, μνησθῇ Κύριε πάσης ἐπισκοπῆς ὁρθοδό-
ξου, τῶν ὁρθοτομουμένων τὸν λόγον τῆς σὺς ἀληθείας, πα-
τὸς τῶν προσκυπνῶν, τῆς ἐν Χρυσῷ θρόνῳ, καὶ παντὸς
ἱερατικῆς τάξεως. Ἐτι προσφύρομέν σοι τῷ λογικῷ

147 πνεύματι λατρείᾳ 147 ὑπὲρ τῆς οἰκουμένης. ὑπὲρ τῆς ἀγίας
καθολικῆς, καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας. ὑπὲρ τῶν ἐν ἀ-
ρχαῖς, καὶ σήμερις πολιτείᾳ ἁγίων. ὑπὲρ τῶν πιστοτά-
των, καὶ φιλοχρίτων ἡμῶν βασιλέων. πάντες τῶν παλα-
τίων, καὶ στρατοπέδων αὐτῶν. δὸς αὐτοῖς Κύριε εἰρηνικὸν τὸ
βασίλειον, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ γαλήνῃ αὐτῶν ἡμεῖς, καὶ
σύχον βίον ἁγίων ἐν πάσῃ ἐσθλαίᾳ, καὶ σιμνείᾳ.

Τ Τ Ο μὲν ἁγίος ἐπιστρέφει πρὸς τὴν θύραν τῶν ἁγίων βή-
ματος κρατῶν τὸ ῥάβδον τοῖς τελῶσι ἀκροῖς δακτύλοις, καὶ

148 λέγει. 148 Καὶ πάντων καὶ πασῶν. Ο δὲ χορὸς ψάλλει.

149 Καὶ πάντων καὶ πασῶν. Ο δὲ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ. 149 Ἐν

150 πρώτοις μνησθῇ Κύριε 150 τῶν πατριστατικῶν Μητροπολί-
των ἡμῶν, τῶν δέσποτος, ὧν χάρις αἰς τὰς ἀγίας σου ἐκκλη-
σίας ἐν εἰρήνῃ σου, ἔστιμον, ὑγιᾶ, μακρομερούον-
ται, ὁρθοτομουμέναι τὸν λόγον τῆς σὺς ἀληθείας. Καὶ ὁ ἁγ-
γέλος πρὸς τὴν θύραν εἰς λέγει. Τῷ δέσποτι πατριστατικῷ

Τ Μητροπολίτῃ, ἡ ἐπισκόπῃ, ὅς τις ἀντὶ τῆς. Τ Καὶ ὑπὲρ
151 151 τῶν προσκομιζάντων τὰ ἅγια δῶρα πάντες ὑποβιβάζει
ἱερεὺς, τῶν δέσποτος. ὑπὲρ σωτηρίας τῶν ὑποβιβάζων, καὶ
διοφυλάκτων βασιλείων ἡμῶν, καὶ πάντων καὶ πασῶν. Ο
χορὸς. Καὶ πάντων ἐπασῶν.

Ο ἱερεὺς ἐψύχεται μουσικῶς.

Sacerdos orat secreto.

Μνησθῇ Κύριε τῆς πόλεως ἐν τῇ παροιχῶν, καὶ πό-
λεως πόλεως καὶ χώρας, καὶ τῶν πρὸς οἰκουμένων ἐν αὐταῖς.
Μνησθῇ Κύριε πλεόντων, ὁδοιπορούντων, νοσούντων,
καμνόντων, αἰχμαλόντων, ὧν σωτηρίας αὐτῶν. Μνη-
152 σθῇ Κύριε 152 τῶν καρποφορούντων, καὶ καλλιεργούν-
των ἐν ταῖς ἀγίαις σου ἐκκλησίαις, καὶ μνησθῇ τῶν πε-
νήτων, καὶ ἐπὶ πάντας ἡμᾶς ταῖς ἐλπίσιν σου. Ὁ ἁγγέλος
153 φωνεῖ. 153 Καὶ δὸς ἡμῖν ἐν ἐνὶ ἑσπέρῃ, καὶ μετὰ καρ-
δίᾳ δοξάζειν, καὶ ἀνμμεῖν τὸ πάντιμον, καὶ μεγαλοπρεπὲς
ὄνομα σου, τῷ πατρί, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι,
νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ ἡμεῖς τῶν αἰώνων τῶν αἰώνων. Ο χορὸς. Α-
μήν.

Φ Φ Ο ἱερεὺς ἐπιστρέφει πρὸς τὴν θύραν, καὶ ὑπολογῶν λέ-
γει ἐκφωνεῖ. Καὶ ἔσται ταῖς ἐλπίσιν τῷ μεγάλῳ Θεῷ, καὶ σωτῇ

Sancti Joannis Prophetæ, Præcursoris,
ac Baptistæ, Sanctorum & percelebrum
Apostolorum, Sancti N. cujus memoriam ce-
lebramus, & omnium sanctorum, quorum
precibus protege nos Deus, & memento
omnium qui prædormierunt in spe resurre-
ctionis æternæ vitæ.

*Hic Sacerdos memoriam agit quorum vult
viventium & mortuorum: pro vivis dicit.*

Pro salute, protectione, & remissione
peccatorum servi Dei N.

Pro mortuis dicit.

Pro requie, & remissione animæ servi
tui N. in loco lucido, a quo abest dolor,
& gemitus: & fac eam quiescere ubi cir-
cumspicit lumen vultus tui. Præterea te
rogamus memento Domine omnis ortho-
doxi Episcopatus eorum qui verbum veritatis
tuæ recte tractant & dispensant, omnis
Presbyteratus, in Christo Diaconatus, &
omnis ordinis Sacerdotalis. Etiam offerimus
tibi rationale hoc obsequium pro orbe ter-
rarum. Pro sancta Catholica & Apostolica
Ecclesia. Pro iis qui in castitate, & vene-
randa vitæ agendæ ratione degunt. Pro fi-
delissimis & Christo amantissimis nostris
Impp. toto palatio, & castris eorum. Da
eis Domine regnum pacificum, ut nos quo-
que in ipsorum pace, tranquillam & quie-
tam vitam agamus in omni pietate & ho-
nestate.

*Diaconus quidem convertitur ad portam
sancti Tribunalis tenens solam tribus digitis,
& dicit. Et cunctorum & cunctarum. Cho-
rus autem canit. Et cunctorum & cuncta-
rum. Sacerdos vero exclamat.*

In primis memento Domine sacratissimi
Metropolitæ nostri N. quem honoratum,
salvum, longævum, verbum veritatis tuæ
bene tractantem tuis sanctis Ecclesiis largi-
re. Et Diaconus ad januas confestim, dicit.
Sacratissimi Metropolitæ N. aut Episcopi,
quicumque fuerit ille. Et pro offerente sa-
cra munera ista devotissimo Sacerdote N.
Pro salute piissimorum, & a Deo custodi-
torum Impp. nostrorum. Et cunctorum &
cunctorum. Chorus. Et cunctorum & cun-
ctarum.

Memento Domine civitatis in qua habi-
tamus, & omnis urbis, & regionis, & cum
fide habitantium in ipsis. Memento Domi-
ne navigantium, iter agentium, ægrotanti-
um, laborantium, captivorum, & salutis
ipsorum. Memento Domine eorum qui fru-
ctum afferunt, & bene operantur in sanctis
tuis Ecclesiis, & meminerunt pauperum,
& in nos omnes miserationes tuas demitte.
Alta voce. Et tribue nobis uno ore, & uno
corde glorificare, & laudare venerandum
& magnificum nomen tuum, Patris & Filii,
& sancti Spiritus, nunc & semper, & in
sæcula sæculorum. Chorus. Amen.

*Sacerdos convertit se ad portam, & bene-
dicens alta voce dicit.*

Et erunt miserationis magni Dei & Sal-

vatoris nostri Jesu Christi cum omnibus vobis.

Chorus. Et cum spiritu tuo. *Et Diaconus opportuno tempore accepta, & stans consueto in loco, dicit.* Omnium sanctorum memoriam agentes, etiam atque etiam Dominum precemur.

Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Pro oblatiis, & sanctificatis pretiosis donis, Dominum precemur. *Chorus.* Domine miserere.

Diaconus. Ut clemens Deus noster, qui ea in sanctum, & supercæleste, intellectuale suum altare suscepit in odorem spiritualis suavitatis, nobis divinam gratiam & sanctissimi Spiritus donum rependat. Dominum precemur.

Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Ut ab omni afflictione, ira, periculo, & angustia liberemur, Dominum precemur. *Chorus.* Domine miserere.

Sacerdos orat secreto.

Tibi benigne Domine, omnem vitam & spem nostram commendamus, & rogamus, & oramus, & supplicamus, ut supercælestium & tremendorum mysteriorum sacræ hujus & spiritualis mensæ cum pura conscientia mereamur esse participes: in remissionem peccatorum, in condonationem delictorum, in Spiritus sancti communionem, in regni cælorum hæreditatem, in fiduciam apud te, non in iudicium aut condemnationem.

Diaconus. Suscipe, salva, miserere, & custodi nos Deus tua gratia. *Chorus.* Domine miserere.

Diaconus. Diem omnem perfectum, sanctum, pacificum, & a peccato immunem a Deo petamus. *Chorus.* Concede Domine.

Diaconus. Angelum pacis, fidelem ducem, custodem animarum & corporum nostrorum a Domino petamus. *Chorus.* Concede Domine.

Diaconus. Bona & utilia nostris animabus & pacem a Domino petamus. *Chorus.* Concede Domine.

Diaconus. Residuum vitæ nostræ tempus, in pace & poenitentia perficere a Domino petamus. *Chorus.* Concede Domine.

Diaconus. Unionem fidei, & communionem Spiritus sancti petentes, nosmetipsos, & invicem, & omnem vitam nostram Christo Deo commendemus. *Chorus.* Tibi Domine.

Alta voce Sacerdos. Et dignos facias nos Domine, cum fiducia, & sine crimine audere invocare te, supercælestem Deum patrem: & dicere.

Chorus. Pater noster qui es in cælis. &c.

Sacerdos exclamando. Quia tibi convenit regnum, & virtus, & gloria, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. *Chorus.* Amen.

Sacerdos. Pax omnibus. *Chorus.* Et cum spiritu tuo.

Diaconus. Capita vestra Domino inclinate. *Chorus.* Tibi domine.

ρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. Ὁ χορός. Καὶ μετὰ τοῦ πνεύματος σου. X Καὶ ὁ διάκονος λαβὼν καιρὸν, ἔσας ἐν τῷ συνηθῆσι τόπῳ, λέγει. Πάντων τῶν ἁγίων μνημονεύσαντες, ἔτι ἔτι τὴν Κυρίαν δεηθῶμεν.

Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον.

Ὁ διάκονος. 154 Ὑπὲρ τῶν προσκομιθέντων, καὶ ἁγιασθέντων τιμίων δώρων, τὴν Κυρίαν δεηθῶμεν. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον.

Ὁ διάκονος. Ὅπως ὁ φιλόανθρωπος Θεὸς ἡμῶν, ὁ προσδέξαις αὐτὰ εἰς τὸ ἅγιον, ἔὑπερῆραν, καὶ νοερὸν αὐτῷ θυσιαστήριον εἰς ὁσμὴν ὑψώσεως πνευματικῆς, ἀντικαταπέμψῃ ἡμῖν τὴν θείαν χάριν, καὶ τὴν δωρεάν τοῦ παναγίου πνεύματος, τὴν Κυρίαν δεηθῶμεν.

Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον.

Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ τῶν ῥυθιῶν ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως, ἐργῆς, κινδύνου, καὶ ἀνάγκης, τὴν Κυρίαν δεηθῶμεν. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον.

Ὁ ἱερεὺς ἐπὶ δέχεται μουσικῶς.

Σοὶ παρακλιτέμεθα τὴν ζωὴν ἡμῶν ἅπασαν καὶ τὴν ἐλπίδα, δέσποτα φιλόανθρωπε, καὶ παρακαλέσθαι, καὶ δέσμεθα, καὶ ἐκτεύομεν, καταξίωσον ἡμᾶς μεταλαβεῖν τῇ ἐπερανίῳ σου, καὶ φρικτῶν μυστηρίων ταύτης τῆς ἱερᾶς καὶ πνευματικῆς τραπέζης μετὰ καθαρῶν συνειδότος, εἰς ἀφεσιν ἁμαρτιῶν, εἰς συγχώρησιν πλημμελημάτων, εἰς πνεύματος ἁγίου κοινωνίαν, εἰς βασιλείας οὐρανῶν κληρονομίαν, μὴ εἰς κρίμα, ἢ εἰς κατάκριμα. Ὁ διάκονος. Ἀντιλαβὴ, σῶσον, ἐλέησον, καὶ ἡσυχάζον ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ σῇ χάριτι. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Τὴν ἡμέραν πᾶσαν τελείαν, ἁγίαν, εἰρηνικὴν, ἀναμάρτητον παρὰ τὴν Κυρίαν αἰτησώμεθα. Ὁ χορός. Παράχῃ Κύριε. Ὁ διάκονος. 155 Ἀγγελοῦ εἰρήνης πιστὸν ὁδηγόν, φύλακα τῶν ψυχῶν, καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν, παρὰ τὴν Κυρίαν αἰτησώμεθα, Ὁ χορός. Παράχῃ Κύριε. Ὁ διάκονος. Συγγνώμην καὶ ἀφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ τῶν πλημμελημάτων ἡμῶν, παρὰ τῇ Κυρίᾳ αἰτησώμεθα.

Ὁ χορός. Παράχῃ Κύριε.

Ὁ διάκονος. Τὰ καλὰ, καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν, καὶ εἰρηνίῳ τῷ κόσμῳ παρὰ τὴν Κυρίαν αἰτησώμεθα. Ὁ χορός. Παράχῃ Κύριε. Ὁ διάκονος. Τὸν ἐπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐν εἰρήνῃ καὶ μετανόῃ ἐκτελείσαι παρὰ τὴν Κυρίαν αἰτησώμεθα. Ὁ χορός. Παράχῃ Κύριε. Ὁ διάκονος. Τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως, καὶ τὴν κοινωνίαν τοῦ ἁγίου πνεύματος αἰτησώμεθα, ἑαυτὰς ἑαυτῶν, καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ θεῷ παραδώμεθα. Ὁ χορός. Σοὶ Κύριε. Ἐκφάνως ὁ ἱερεὺς. Καὶ καταξίωσον ἡμᾶς δέσποτα μετὰ παρρησίας ἀκατακρίτως τολμᾶν ἐπικαλεῖσθαι σε τὸν ἐπεράνιον θεὸν πατέρα, καὶ λέγειν.

Ὁ χορός. Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς ὕρανοις, καὶ τὰ ἐξ ἡς.

Ἐκφάνως ὁ ἱερεὺς. Ὅτι σοῦ ἐσιν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δυνάμις, καὶ ἡ δόξα τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ὁ χορός. Ἀμήν.

Ὁ ἱερεὺς. 156. Εἰρήνη πᾶσι. Ὁ χορός. Καὶ μετὰ τοῦ πνεύματος σου. Ὁ διάκονος. Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνειτε. Ὁ χορός. Σοὶ Κύριε.

Κλί-

† Κλίνας γαυὸν ὁ ἄρχιεπίσκοπος μικρὸν τὴν κεφαλὴν, καὶ ὁρῶν τὸν ἱερέα προσκυνοῦντα, προσκυνεῖ καὶ αὐτός. Ο ἱερεὺς κλινομένης ἐπὶ χεῖρας μουσικῶς.

Εὐχαριστοῦμέν σοι, βασιλεῦ αὐράν, ὁ τῇ ἀμετρήτῃ σου δυνάμει τὰ πάντα δημιουργήσας, καὶ τῇ πλήθει τῶ ἐλέους σου ἐξ ἑκ ὧν εἰς τὸ εἶναι παραγαγὼν τὰ σύμπαντα. αὐτὸς διάσῃς, ἐρανοῦ ἐπιδέ ἐπὶ τῷ ὑποκεκλιόταί σοι τὰς ἑαυτοῦ κεφαλὰς· ὃ δὲ ἐκλήσαν σαρκί, ἑαίματι, ἀλλὰ σοὶ τῇ φοβερῇ Θεῷ, σὺ οὖν διάσῃς τὰ ἀποκείμενα πᾶσιν ἡμῖν εἰς ἀγαθὸν ἐξομάλισον καὶ τὴν ἐκάστην ἰδίαν χεῖραν. τοῖς πλείουσι σύμπλῃσον, τοῖς ὁδοιποροῦσι συνόδῃσον, τῷ νοσοῦντι ἰάσαι· ὁ ἱερεὺς τῷ ψυχῶν, καὶ τῷ σωμάτων.

Εκφώνως ὁ ἱερεὺς. Χεῖρε, καὶ οἰκτιρμοῖς, καὶ φιλανθρωπίᾳ τῷ μονογενεῖ σου υἱῷ, μετ' ἡμῶν διλογητὸς εἰς σὺ τῇ παναγίᾳ, καὶ ἀγαθῇ, καὶ ζωοποιῷ σου πνέματι, νῦν ἔτι αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῷ αἰώνων. Ο χορός. Ἀμὲν.

Ο ἱερεὺς ἐπὶ χεῖρας μουσικῶς.

157 Πρόχως, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐξ ἀγίας κατοικηθείης σου, καὶ ἀπὸ θρόνου δόξης τῆ βασιλείας σου, καὶ ἐλθέ εἰς τὸ ἀγιάσαι ἡμᾶς, ὁ ἄνω τῇ πατρὶ συγκραθήμενος, καὶ ὡς ἡμῖν αὐράτως συνῶν καὶ καταξιώσον τῇ κραταίᾳ σου χεὶρὶ μεταδοῦναι ἡμῖν τὰ ἀχάντα σώματος σου, καὶ τὴν τιμὴν αἵματος, καὶ δι' ἡμῶν παντὶ τῷ λαῷ.

Εἶτα προσκυνεῖ ὁ ἱερεὺς, καὶ ὁ ἄρχιεπίσκοπος ἐν ᾧ ἐστὶ τόπος, λέγοντες μουσικῶς τρεῖς. Ο Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ.

Ω Καὶ ὁ λαὸς ὁμοίως πάντες μετ' ἀλαβείας προσκυνοῦσιν. ὅταν ᾖ ἰδὼν ὁ ἄρχιεπίσκοπος τὸν ἱερέα ἐκτείνοντα τὰς χεῖρας, καὶ ἀπτόμενον τῷ ἀγίῳ ἄρτι 158 πρὸς τὸ ποιῆσαι τὴν ἀγίαν ὑψώσιν. Εκφωνεῖ. Πρόχως.

22 159 160 Καὶ ὁ ἱερεὺς. 159 Τὰ ἅγια τοῖς ἀγίοις. Ο χορός. 160 Εἰς ἅγιος, εἰς Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεῷ πατρὶ Ἀμὲν. bb Εἶτα ἄλλαι ὁ χορὸς τὸ

161 162 κοινωνικὸν τῆς ἡμέρας, ἢ τῷ ἀγίῳ, καὶ ὁ ἄρχιεπίσκοπος 162 ζώνεται τὸ ὥραρον αὐτῷ σαυροειδῶς, καὶ εἰς ἐκ δεξιῶν τῷ ἱερέϊ κρατουμένῳ τὸ ἄρτον λέγει. 163 Με-

164 λισον, διάσῃς, τὸ ἄγιον ἄρτον. Ο ἱερεὺς μελίζων αὐτὸν εἰς τέσσαρα μετ' ἁποστολῆς, καὶ ἀλαβείας, λέγει.

164 164 Μελίζεται καὶ ἡμελίζεται ὁ ἁμὸς τῷ Θεῷ, ὁ υἱὸς τῷ πατρὶ, ὁ μελίζόμενος, καὶ μὴ διαρρέμενος, ὁ πάντοτε ἰδιόμενος, καὶ μηδέποτε διαπαρόμενος, ἀλλὰ τῷ μετέχοντι ἀγιάζων. cc Τότε λαμβάνει τὸ ἐν μέρος τῷ

cc 165 ἀγίῳ ἄρτι, καὶ ἐν τῇ χεὶρὶ ἔχει. Καὶ ὁ ἄρχιεπίσκοπος δεικνύων σὺ τῷ ὥραρτι τὸ ἅγιον ποτήριον, λέγει. 165 Πλή-

dd 166 ρωσον, διάσῃς τὸ ἅγιον ποτήριον. dd Ο ἱερεὺς λέγει. cc Πλήρωμα πίστεως πνέματος ἀγίου.

Καὶ ποιεῖ σαυρὸν, ἑμβάλλει εἰς τὸ ἅγιον ποτήριον. Ο ἄρχιεπίσκοπος. ἀμὲν.

166 166 Καὶ δεχόμενος τὸ ζῆον, λέγει πρὸς τὸν ἱερέα. 167 ff Εὐλόγησον διάσῃς, ff τὴν ἀγίαν ζῆσιν ταύτην.

Ο δὲ ἱερεὺς ἀλογεῖ λέγων. Εὐλογημένη ἡ ζῆσις τῷ ἀγίῳ σου, πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῷ αἰώνων. ἀμὲν.

gg 168 Ο δὲ ἄρχιεπίσκοπος ἐκχεῖ σαυροειδῶς ἑνδον τῷ ἀγίῳ ποτήριον, λέγων. Ζῆσις πίστεως πλήρης πνέματος ἀγίου. ἀμὲν.

hh 169 Καὶ πῶς ποιεῖ ἐκ τέλει. Καὶ ἀποτιθέμενος Eucbol.

Inclinans igitur Diaconus paululum caput, & inspicit sacerdotem adorantem, adorans & ipse. Sacerdos inclinatus orat secreto.

Gratias tibi agimus, Rex invisibilis, qui infinita tua potentia cuncta condidisti, & multitudine misericordiarum tuarum e nihilo ad esse universa deduxisti. Ipse Domine, ad eos qui tibi capita sua inclinaverunt, coelitus respice: non enim inclinaverunt carni & sanguini, sed tibi terribili Deo. Tu ergo Domine, propitius nobis (mysteria) juxta uniuscujusque necessitatem cunctis in bonum ex quo confer. Cum navigantibus naviga, cum iter agentibus viam simul capeffe, ægrotos sana, medice animarum ac corporum.

Alta voce sacerdos. Gratia, & miserationibus, & benignitate unigeniti Filii tui: cum quo benedictus es, cum Sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Chorus. Amen.

Sacerdos orat secreto.

Attende Domine Jesu Christe Deus noster, de sancto habitaculo tuo, & de throno gloriæ regni tui, & veni ad sanctificandum nos: qui in excelsis cum Patre simul resides, & hic una nobiscum invisibiliter versaris: & dignare potenti manu tua nobis impertiri immaculatum corpus tuum, & pretiosum sanguinem, & per nos toti populo.

Dehinc adorant Sacerdos & Diaconus in Hostiæ elequo sunt loco, ter secreto dicentes. Deus vatio. propitius esto mihi peccatori.

Et populus similiter cunctus cum devotione adorat. Cum autem videris Diaconus sacerdotem manus extendentem, & sanctum panem tangentem, ut faciat sanctam elevationem, exclamat. Attendamus. Et sacerdos. Sancta sanctis. Chorus. Unus sanctus, unus Dominus Jesus Christus in gloria Dei Patris. Amen.

Tum Chorus cantat Communionem dei, aut sancti cujus est festum. Et Diaconus præcingit se stola in crucis modum, & stans a dextris sacerdotis tenentis panem, dicit.

Divide domine panem sanctum. Sa- Hostiæ fra-
cerdos vero attente & devote frangens illam tio.
in quatuor partes, dicit.

Frangitur & dividitur agnus Dei, Filius Patris, qui frangitur, at non comminuitur: qui semper comeditur, & non consumitur: sed eos qui sunt participes, sanctificat.

Tunc accipit partem unam sancti panis, & in manu tenet, Et Diaconus ostendens cum stola sanctum calicem dicit. Imple domine sanctum calicem. At Sacerdos dicit. Plenitudo fidei Spiritus sancti. Corporis & sanguinis mixtio.

Mox signum crucis exprimit, & immittit in sanctum calicem. Diaconus. Amen. Aquæ fervidæ mixtio.

Et accepta ferventi aqua, dicit sacerdos. Benedic domine sanctam hanc fervidam.

Sacerdos vero benedicens ait. Benedictus fervor sanctorum tuorum, jugiter, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Diaconus vero infundit in modum crucis in sanctum calicem dicens. Fervor fidei plenus Spiritu sancto. Amen.

Et hoc factis tertio. Et deprecatur ferventius

vase, conficit paululum seorsum: sacerdos vero dicit. Accede Diacone. Et accedens Diaconus reverentiam exhibet: & petit veniam. At sacerdos tenens sanctum panem porrigit Diacono, & exosculans Diaconus porrigentem sibi manum, accipit sanctum panem dicens.

Impertire mihi Domine pretiosum & sanctum corpus Domini, & Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi. Sacerdos autem dicit.

Impertior tibi pretiosum, & sanctum, & illibatum corpus Domini & Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi in remissionem peccatorum, in vitam æternam.

Communio Et secedit retro sanctam mensam inclinans caput: & orat eo modo qua sacerdos. Similiter autem sacerdos accipit sanctum panem, inclinans caput ante sanctam mensam, & precatur hoc pacto.

Credo Domine & confiteor, quod tu es Christus Filius Dei viventis, qui venisti in mundum ad salvandos peccatores, quorum primus ego sum &c.

Et. Coenæ tuæ mysticæ hodie communicantem me suscipe. Non enim inimicis tuis mysterium dicam, nec osculum tibi dabo velut Judas, sed ut latro tibi confiteor. memento mei Domine in regno tuo.

Et. Domine non sum dignus, ut sub sordidum tectum animæ meæ ingrediari: sed quemadmodum dignatus es in spelunca & præsepio brutorum recumbere, & in domo Simonis Leprosi, etiam similem mei meretricem ad te accedentem suscepisti: ipse quoque dignare in præsepe animæ meæ rationis expertis & in coinquinatum meum corpus mortuum & leprosum ingredi: & sicut non abhorruisti os sordidum meretricis illibatos pedes tuos osculantis, ita Domine Deus meus, ne a me etiam peccatore abhorrueris. Sed tamquam bonus & clemens, dignare me participem effici sanctissimi tui corporis & sanguinis.

Deus meus condona, relaxa, remitte mihi delicta mea quæcumque sciens, vel per ignorantiam, vel verbo vel opere patravi. Indulge mihi cuncta ut bonus & clemens, intercessionibus intemeratæ tuæ & semper Virginis matris, in condemnationem me custodi, ut sumam pretiosum & immaculatum corpus tuum ad medellam animæ & corporis. Quoniam tuum est regnum, & virtus, & gloria: Patris, & Filii, & Spiritus sancti: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Et hoc pacto sumunt sanctum panem, similiter & sanctum calicem: & sumit quidem prius Sacerdos tres haustus in una inclinatione, & in primo haustu, dicit. In nomine Patris. In secundo. Et Filii. In tertio. Et Spiritus sancti.

Et post sumptionem abstergit velamine sanctum calicem & sua labia dextere simul ac reverenter, dicens. Hoc tetigit labia mea, & auferet iniquitates meas, & peccata mea expurgabit: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Tenens vero sanctum calicem vocat Diaconum, dicens. Diacone accede. Et Diaconus accedens, & adorat semel dicens. Ec-

τὸ ζῆον, ἵσταται μικρὸν ἄποθεν. Ο δὲ ἱερεὺς λέγει. ii
168 Πρόσελθε διακόνε. Καὶ προσελθὼν ὁ διάκονος, 168
169 ποιεῖ μετάνοιαν ὑλαβῶς, 169 αἰτῶν συγχώρησιν. Ο
δὲ ἱερεὺς κρατῶν τὸ ἅγιον ἄρτον, δίδωσι τῷ διακόνῳ, καὶ
ἀσπασάμενος ὁ διάκονος τὴν μεταδιδῶσαν αὐτῷ χεῖρα,
λαμβάνει τὸ ἅγιον ἄρτον λέγων.

Μετέδωκε μοι δέσποτα τὸ τίμιον, καὶ ἅγιον σῶμα τῷ Κυ-
εῖ, καὶ Θεῷ, Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν Ἰησοῦ Χρῆστῃ. Ο δὲ ἱερεὺς
λέγει, κκ 170 Μεταδίδωμί σοι τὸ τίμιον, καὶ ἅγιον, κκ 170
καὶ ἄχραντον σῶμα τῷ Κυεῖ, καὶ Θεῷ, καὶ Σωτὴρ ἡμῶν
Ἰησοῦ Χρῆστῃ, εἰς ἄφισιν ἁμαρτιῶν, καὶ εἰς ζωὴν αἰῶ-
νιον. καὶ ἀπέρχεται ὁ πῖπτον τῆς ἱερᾶς τραπέζης κλίνας
τὴν κεφαλῇ, καὶ προσκύχεται ὡς ὁ ἱερεὺς. II Ομοίως II
δὲ ὁ ἱερεὺς λαμβάνει τὸ ἅγιον ἄρτον, κλίνας τὴν κεφα-
λῇ ἐμπαροδῇ τῆς ἱερᾶς τραπέζης, καὶ ὑχεται ὕψος.

Πιστεύω Κύριε, καὶ ὁμολογῶ, ὅτι σὺ εἶ ὁ Χρῆστὸς ὁ
υἱὸς τοῦ Θεοῦ τῆς ζωῆς, ὁ ἐλθὼν εἰς τὸ κόσμον ἁμαρτωλοῦς
σαῖσαι, ὡς φῶς εἰμὶ ἐγώ. καὶ τὰ.

Καὶ, τὰ δειπνῶ σε τῷ μουσικῷ σήμερον υἱὲ Θεοῦ κοι-
νωτὸν με παράλαβε. καὶ μὴ γὰρ τοῖς ἐχθροῖς σε τὸ μου-
σῆμον εἶπα, καὶ φίλημά σοι δώσω καθάπερ ὁ Ἰούδας,
ἀλλ' ὡς ὁ ληστὴς ὁμολογῶ σοι, μνήσθητί μου Κύριε ἐν τῇ
βασιλείᾳ σου.

Καὶ, Κύριε ἐκείμι ἄξιός, ἵνα ὑπὸ τῷ ῥυπαρῶν σέγλω
τῆς ψυχῆς με εἰσέλθῃς. ἀλλ' ὡς κατεδέξω ἐν σπηλαίῳ, καὶ
φάτνῃ ἀλόγων ἀνακληθῆναι, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τῷ
λεωτῆ, καὶ τῷ ὁμοίῳ με πόρνη τῷ ἁμαρτωλῶν προσερχο-
μένη σοι καταδέξῃ μόνος. αὐτὸς καταξίωσον, καὶ ἐν τῇ
φάτνῃ τῇ ἀλάγῃ με ψυχῆς, καὶ ἐν τῇ σπηλαίῳ με σώμα-
τι εἰσελθῆναι τῷ κερῶ, καὶ λεωτῆ. Καὶ ὡς ἐκ ἐβδελύξω τὸ
σῶμα τὸ ῥυπαρὸν τῆς πόρνης καταφιλήσῃς τὰς ἀχράντους σε
ποδας, ὥστε δέσποτα Θεὲ με μὴ βδελύξῃς καὶ ἐμὲ τὸν ἁ-
μαρτωλόν. ἀλλ' ὡς ἀγαθός, καὶ φιλάνθρωπος ἀξίωσον
με κοινωνῶν γενέσθαι τῷ παναγίῳ σώματι, καὶ αἵματι
σου.

Ο Θεὸς ἡμῶν ἄντες, ἄφες, συγχώρησον μοι τὰ πα-
ραπτώματά μου, ὅσα σοι ἥμαρτον, εἴτε ἐν γνώσει, εἴτε
ἐν ἀγνοίᾳ, εἴτε ἐν λόγῳ, εἴτε ἐν ἔργῳ ἔπραξα. πάντα
μοι συγχώρησον ὡς ἀγαθός, καὶ φιλάνθρωπος, ταῖς
προσβείαις τῆς παραχράντε σου, καὶ ἀειπαρθένου μητρὸς
ἀκατάκλειπτον με διατήρησον, δέξασθαι τὸ τίμιον καὶ ἄχρα-
τον σῶμά σου, εἰς ἱάσιν ψυχῆς, καὶ σώματος. ὅτι σὺ εἶ-
σιν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δυνάμις, καὶ ἡ δόξα τῷ πατρὶ, καὶ
τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς
αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

mm Καὶ ὥστε μεταλαμβάνει τὸ ἅγιον ἄρτον, ὁμοίως, mm
καὶ τὸ ἅγιον ποτήριον, καὶ 171 μεταλαμβάνει ὑπερπλέον μὲν 171
ἀπὸ τοῦ ἱερέως τρία ῥοφήματα ἐν μιᾷ ὑποκλίσει, καὶ ἐν μὲν τῷ
πρώτῳ ῥοφήματι, λέγει. Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς. Ἐν
δὲ τῷ δευτέρῳ. Καὶ τῷ υἱῷ. Ἐν τῷ τρίτῳ δὲ. Καὶ
τῷ ἁγίῳ πνεύματι. 172 Καὶ μὲν τὴν μεταλήψιν 172
173 απογγίζει τῷ καλύμματι τὸ ἅγιον ποτήριον ἐν 173
τῇ αὐτῇ χεὶρ ἐπιθεῖν ἅμα, ὡς ὁ λαβὼς, λέ-
γων 174 Τὸ ὕψος τῶν χειρῶν μου, καὶ ἀφίλει τὰς 174
ἀνομίας μου, καὶ τὰς ἁμαρτίας μου περικαθαρίει,
πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώ-
νων. Ἀμήν.

Κρατῶν δὲ τὸ ἅγιον ποτήριον καλεῖ τὸν διάκονον,
λέγων. Διάκονε πρόσσελθε. Καὶ ὁ διάκονος ἔρχε-
ται καὶ προσκυνοῦν ἅπασι λέγων. Ἰδὲ προσέρ-

χομαι τῇ ἀθανάτῃ βασιλεῖ . Καὶ τό . Πιστεύω Κύ-
ριε καὶ ὁμολογῶ . ὅλον , Καὶ λέγει ὁ ἱερεὺς .

175 175 Μπαλαμβάτει ὁ δούλος τῷ Θεῷ διάκονος , ὁ
δεῖνα . τὸ τίμιον καὶ ἅγιον σῶμα , καὶ αἷμα τῷ Κυ-
ρίῳ , καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ , εἰς ἀφεσιν
ἁμαρτιῶν , καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον . Μπαλαβόντος δὲ τῷ
διακόνῳ , λέγει ὁ ἱερεὺς . Τὸτο ἤφατο τῷ χειλίῳ
σου , καὶ ἀφελεῖ πάς ἀνομίαν σου , καὶ πάς ἁμαρτίαν σου
περικαθαριεῖ . Πη ὁδὸς καὶ δι' ἐαυτὸν εἶπεν .

176 177 Τότε λαβὼν τὸν ἅγιον δίσκον ὁ διάκονος ἐπάνω
τῷ ἁγίῳ ποτήρι , 176 ἀποσπογγίζει 177 τῷ ἁγίῳ
ἀπόγγιν πάντῃ καλῶς , καὶ μὲν προσοχῆς καὶ ἐλαβείας
σκιπάζει τὸ ἅγιον ποτήριον τῷ καλύμματι , ὁμοίως
καὶ ἐπὶ τὸν ἅγιον δίσκον . τίθησιν ὁ πόν ἀστὴρα καὶ τὰ
καλύμματα .

178 178 Καὶ ἀνοίγεται τῷ θυρῶν τῷ ἁγίῳ βήματος .

179 Καὶ ὁ διάκονος προσκυνησας ἅπαξ , 179 λαμβάνει
τὸ ἅγιον ποτήριον μὲν ἐλαβείας , καὶ ἔρχεται εἰς τὴν
θύραν , καὶ ὑψῶν τὸ ἅγιον ποτήριον , δεικνυσιν αὐτὸ τῷ
λαῷ , λέγων . 180 Μετὰ φόβῳ Θεῷ , πίστεως καὶ ἀ-

γάπῃς προσέλθετε ὁ χορός . Ἀμὲν . Ἀμὲν Ἀμὲν .

PP PP Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου . Καὶ

181 ὁ ἱερεὺς ἐκλογεῖ τὸ λαόν , λέγων ἐκφώνως . 181 Σῶ-
σον ὁ Θεὸς τὸ λαόν σου , ὁ ἐκλογιστὴν τῶν κληρονομιῶν
σου . Καὶ ὁ χορός . Εἰς πολλὰ ἔτη διάσῃς . Καὶ ἐπι-
στρέψουσιν ὅ , τε διάκονος , καὶ ὁ ἱερεὺς εἰς τὴν ἁγίαν τρά-
πεζαν , καὶ θυμῷ ὁ ἱερεὺς τρεῖς , λέγων κατ' ἐαυτόν .

182 182 Ὑψάσθῃ ἐπὶ τὰς ὑψαυτὸς ὁ Θεός , καὶ ἐπὶ πᾶ-
σαν τὴν γῆν καὶ δόξα σου . Εἴπα λαβὼν τὸν ἅγιον δίσκον ,
τίθησιν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τῷ διακόνῳ . Καὶ ὁ διάκονος

183 λαβὼν αὐτὸ μὲν ἐλαβείας , 183 θεωρῶν ἔξω πρὸς τὴν
θύραν , ὑψῶν λέγων , ἀπέρχεται εἰς τὴν πόρταν , καὶ ἀ-
ποτίθησιν αὐτόν . Ὁ δὲ ἱερεὺς προσκυνησας , καὶ λαβὼν
τὸ ἅγιον ποτήριον , καὶ ἐπιστραφείς πρὸς τὴν θύραν , 99 ὁ-
ρᾷ τὸ λαόν , λέγων . 184 Πάντοτε , νυν καὶ ἀεὶ , καὶ εἰς τὰς
αἰῶνας τῷ αἰώνῳ . Ὁ χορός . Ἀμὲν .

185 185 Καὶ ὁ θυὸς λέγει μουσικῶς τὸ ὕμνον .

185 Εὐχαριστῶμέν σοι Θεοῦ φιλόφρονε , ἐνεργήτα
τῷ ψυχῶν ἡμῶν , ὅτι καὶ τῇ παρούσῃ ἡμέρᾳ κατηξίωσας ἡ-
μᾶς τῷ ἐπιφανίῳ σου , καὶ ἀθανάτῳ μεσσηνίῳ . ὁρδο-
τόμησον ἡμῶν τὴν ὁδόν , στήριξον ἡμᾶς ἐν τῷ φόβῳ σου πᾶς
πάντας , φέρησον ἡμῶν τὴν ζωὴν , ἀσφάλισαι ἡμῶν τὰ
ῥαβήματα , ὡχαῖς καὶ ἐκστάσις τῆς ἐκδόξης Θεοτόκου , ὁ
ἀειπαρθένη Μαρίας , ὁ πάντων τῷ ἁγίῳ σου .

186 186 Καὶ ὁ μὲν διάκονος ἐν τῷ σιμῶναι τῷ πρῶτον , λέ-
γει . 186 Ὁρθοὶ μπαλαβόντες τῷ Θεῷ , ἁγίῳ , ἀ-
χράντῳ , ἀθανάτῳ , ἐπιφανίῳ , ὁ ζωοποιῶν μυστη-
ρίων , ἀξίως ὡχαρισήσωμεν τῷ Κυρίῳ .

Ὁ χορός . Κύριε ἐλέησον .

Ὁ διάκονος . Ἀντιλαβῶ , σῶσον , ἐλέησον , καὶ δια-
φύλαξον ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ σὴ χάριτι .

Ὁ χορός . Κύριε ἐλέησον . Ὁ διάκονος . Τὴν ἡμέραν
πᾶσαν , πλείαν , ἁγίαν , εἰρηνικὴν καὶ ἀναμάρτητον αἰτη-
σάμενοι , ἐαυτοὺς καὶ ἀλλήλους , ὁ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν
Χριστῷ τῷ Θεῷ παραδώμεθα .

Ὁ χορός . Σοὶ Κύριε .

187 187 Ἐκφώνως ὁ ἱερεὺς . Ὅτι σὺ εἶ ὁ ἁγιοσύνης ἡμῶν ,
καὶ σοὶ τὸ δόξαν ἀναπέμπομεν , τῷ πατρὶ , καὶ τῷ υἱῷ ,
καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι , νυν καὶ ἀεὶ , καὶ εἰς τὰς αἰῶνας
τῷ αἰώνῳ . Ὁ χορός . Ἀμήν .

Εὐχολ .

ce venio ad immortalem Regem . Et
Credo Domine , & confiteor . Ex integro .
Et dicit Sacerdos .

Communicat servus Dei Diaconus , N.
pretioso & sancto corpori & sanguini Do-
mini , & Salvatoris nostri Jesu Christi :
in remissionem peccatorum & in vitam æ-
ternam . Communicante Diacono , dicit . Sa-
cerdos . Hoc tetigit labia tua , & auferet
iniquitates tuas , & peccata tua purgabit .
Quemadmodum & pro semetipso dixerat .

Tunc accipiens Diaconus sanctum Discum
super sanctum calicem , sancta sponsia dili-
genter abstergit , & cum attentione & devo-
tione velo sanctum calicem tegit , & alia pari-
ter vela , & stellam sancto Disco imponit . Et
sancti Tribunalis portam aperiant . Et Dia-
conus adorans semel sumit sanctum calicem cum
veneratione , & procedit ad ostium , & at-
tolens sanctum calicem , ostendit ipsum po-
pulo , dicens .

Cum timore Dei , fide & charitate ac-
cedite . Chorus . Amen . Amen . Amen .
Benedictus qui venit in nomine Domini .
Et Sacerdos , benedicit populum alta voce ,
dicens . Salva Deum populum tuum , & be-
nedic hereditati tuæ . Et Chorus . In mul-
tos annos domine . Et Diaconus Sacerdosque
ad sanctam mensam revertuntur , & tertio
tibus adolet Sacerdos , dicens intra se . Exal-
tare super cælos Deus , & super omnem
terram gloria tua . Acceptum deinde sanctum
Discum super caput Diaconi imponit , & Dia-
conus suscipiens ipsum cum veneratione , re-
spiciens extra versus januam , nihil loquutus
ad propositionis mensam procedit , & ipsum
deponit . At Sacerdos adorans , & sanctum
calicem accipiens , ad januam versus populum
respicit , dicens . Perpetuo , nunc & sem-
per , & in sæcula sæculorum . Chorus . A-
men .

Communion
populi .

Et protinus secreto , dicit orationem .

Gratias agimus tibi benigne Domine , Postcom-
benefactor animarum nostrarum , quod e-
munio .
tiam præsentis die dignos fecisti nos , cæle-
stium tuorum & immortalium mysteriorum .
Viam nostram dirige , confirma nos in ti-
more tuo , custodi vitam nostram , fac se-
curos gressus nostros : precibus & intercessio-
ne gloriosæ Deiparæ , & semper Virginis
Mariæ , & omnium sanctorum .

Et Diaconus quidem in loco solito stans , dicit ,
Recti participes effecti divinorum , sancto-
rum , illibatorum , immortalium , supercæle-
stium , & vivificorum mysteriorum , digne
gratias agamus Domino .

Chorus . Domine miserere .

Diaconus . Suscipe , salva , miserere , & con-
serva nos Deus tua gratia . Chorus . Do-
mine miserere .

Diaconus . Diem omnem perfectum , san-
ctum , pacificum , & a peccato immunem
postulantes , nos ipsos , & invicem , & om-
nem vitam nostram Christo Deo commende-
mus .

Chorus . Tibi Domine ,

Sacerdos exclamando . Quoniam tu es
sanctificatio nostra , & tibi gloriam referi-
mus , Patri & Filio , & sancto Spiritui :
nunc & semper , & in sæcula sæculorum .
Chorus . Amen .

Diaconus. In pace procedamus.

Chorus. In nomine Domini. *Diaconus.* Dominum preceimur. *Chorus.* Domine miserere: domine benedic. *Oratio retro Am- bonem extra Tribunal alta voce a Sacerdote proferenda.*

Benedictio. Qui benedicis benedicentes te Domine, & sanctificas eos, qui confidunt in te: serva populum tuum, & benedic hereditati tuæ: Ecclesiæ tuæ plenitudinem conserva, sanctifica eos qui diligunt decorem domus tuæ: tu eos vicissim gloria reple divina tua potestate, & ne derelinquas nos qui speramus in te. Dona pacem mundo, Ecclesiis tuis, Sacerdotibus, Inpp- nostris, exercitui, & omni populo tuo. Quia omne datum bonum, & omne donum perfectum de sursum est, descendens a te patre luminum: & tibi gloriam, & gratiarum actionem, & adorationem referimus Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum.

Chorus. Amen.

Et Chorus cantat ter: Sit nomen Domini benedictum: ex hoc nunc & usque in sæculum.

Et Psalmum vigesimum secundum. Benedicam Dominum in omni tempore: semper laus ejus in ore meo.

Oratio dum contrahuntur sancta secreto.

Plenitudo legis & Prophetarum, tu ipse existens Christe Deus noster, qui omnem paternam dispensationem implevisti, expleas gaudio & hilaritate corda nostra: perpetuo, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Post orationem egreditur Sacerdos, & stans in consueto loco, distribuit panem benedictum. Deinde facit dimissionem, dicens: Gloria tibi Christe Deus noster, spes nostra, gloria tibi.

Et Chorus. Gloria Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Et si est Dominicus dies, dicit Sacerdos. Qui surrexisti a mortuis Christus verus Deus noster. Si vero non est dies resurrectionis (id est Dominicus quo resurrectionis agitur memoria) dicit. Christus verus Deus noster, precibus illibatae suæ matris, virtute pretiosæ & vivificæ crucis, sanctorum gloriosorum & percelebrum Apostolorum: Sancti N. cujus ea die festum colitur: sanctorum & Justorum Deiparentum, Joachim & Annæ, & omnium sanctorum, misereatur nostri, & salvet nos, ut bonus & clemens.

Et benedicens populum ingreditur. Post dimissionem autem, si non est Diaconus, intrat Sacerdos ad propositiōis mensam, & quod residuum est communionis in sancto calice, cum attentione & devotione consumit, & ter sanctum calicem abluit, & attendit ne remaneat particula Margarita vocata. Tunc, dicit. Nunc dimittis Domine servum tuum in pace. Quia viderunt oculi mei Salutare tuum. Quod parasti ante faciem omnium populorum. Lumen ad revelationem gentium: & gloriam plebi tuæ Israel.

Et colligit sancta: calicem & cum cum velis, juxta morem. Si vero Diaconus ad-

Ο δὲ κόνος 187 Εν εἰρήνῃ προέλθωμεν.

Ο χορός. Εν ὀνόματι Κυρίου.

Ο διάκονος. Τῷ Κυρίῳ δειδωμένοι.

Ο χορός. Κύριε ἐλέησον, δέσποτα διλόγησον. 188 188
Εὐχὴ ὁπιθὰ μβαντος ἐκφωνημένη παρὰ τῷ ἱερέως ἕως τῆς βήματος.

Ο διλογῶν τὰς διλογουῦντας σε Κύριε, ὁ ἀγιάζων τὰς ἐπὶ σοὶ πεποιθότας, σῶσον ὃ λαὸν σε, καὶ διλόγησον τὴν κληρονομίαν σου τὸ πλήρωμα τῆς ἐκκλησίας σου φυλάξον, ἀγάσων τὰς ἀγαπῶντας τὴν διωρέπειαν τῆς οἰκῆς σου. σὺ αὐτὰς ἀντιδόξασον τῇ θεῇ σου δυνάμει, καὶ μὴ ἐγκαταλίπῃς ἡμᾶς τὰς ἐλπίζοντας ἐπὶ σέ. εἰρήνην τῷ κόσμῳ σου δώρησαι, ταῖς ἐκκλησίαις σου, τοῖς ἱερεῦσι, τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν, τῷ στρατῷ, καὶ παντὶ τῷ λαῷ σου. ὅτι πᾶσα δόσις ἀγαθῇ, ὁ πᾶν δώρημα τέλειον ἀναθίει ἐς σε, καταβαίνειν ἐκ σοῦ τῷ πατρί τῷ θῷ. καὶ σοὶ τὴν δόξαν, καὶ ὑπακοήν, καὶ προσκύνησιν ἀναπέμπομεν, τῷ πατρί καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰώνας τῷ αἰῶνι.

Ο χορός. Ἀμήν.

vv Καὶ ὁ χορὸς ψάλλει τρεῖς τὸ, Εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου vv
διλογημένον ἀπὸ τῶν νῦν καὶ ἕως τῶν αἰώνων.

xx Καὶ ὁ ψαλμὸν κβ.

189 Εὐλογήσω πᾶν Κύριον ἐν παντὶ καιρῷ, διὰ 189
παντὸς ἡ αἰεσίς αὐτῶ ἐν τῷ σώματί μου.

Εὐχὴ ἐν τῷ συσείλαι τὰ ἅγια μουσικῶς.

yy Τὸ πλήρωμα τῶν νόμων, καὶ ὁ προφητῶν, αὐτὸς yy
ὑπάρχων Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πληρώσας πᾶσαν πα-
τερικὴν οἰκονομίαν, πληρώσον χαρὰς καὶ εὐφροσύνης τὰς
καρδίας ἡμῶν, πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰώ-
νας τῷ αἰῶνι. Ἀμήν.

Μετὰ τὴν εὐχὴν ἐξέρχεται ὁ ἱερεὺς, καὶ εἰς τὴν συ-
νίθει τὸ πρῶτον, 190 διδόναι τὸ ἀντίδωρον. Εἴτα ποιεῖ ἀ-
πόλυσιν λέγων. Δόξα σοι Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν δόξα σοι. 190
Καὶ ὁ χορὸς. Δόξα πατρί, καὶ υἱῷ, καὶ ἁγίῳ πνεύμα-
τι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰώνας τῷ αἰῶνι. Ἀ-
μήν.

Καὶ εἰ ἐστὶ κυριακὴ, λέγει ὁ ἱερεὺς. Ὁ ἀναστὰς ἐκ
νεκρῶν Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν. Εἰ δὲ ἐκ ἑστὶν
ἀναστάσιμος, λέγει. Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν.
ταῖς ἀρισβείαις τῆς παραχρᾶντα αὐτὰ μητρὸς διωάμεν. τῷ
τιμῇ καὶ ζωοποιῷ σταυρῷ, τῷ ἁγίῳ ἐνδόξῳ καὶ πανδύμῳ
Ἀποστόλῳ. Τῷ ἁγίῳ τῆς ἡμέρας. Τῶν ἁγίων καὶ δι-
καίων Θεοπατέρων Ἰωακείμ καὶ Ἀννης. Καὶ πάντων τῶν
ἁγίων, ἐλεῆσαι καὶ σῶσαι ἡμᾶς, ὡς ἀγαθὸς Θεὸς καὶ
φιλόανθρωπος.

Καὶ εὐλογῶν ὁ λαὸν εἰσέρχεται. μετὰ δὲ τὴν ἀπό-
λυσιν. εἰ ἐκ ἑστὶ διάκονος εἰσέρχεται ὁ ἱερεὺς εἰς τὴν
ἀπόδισιν, καὶ μεταλαμβάνει τὸ ὑπολειφθέν ἐν τῇ ἁ-
γίῳ ποτήριον ἀφαιχῶς καὶ εὐλαβῶς. 22 καὶ ἀποπλύνει 22
τὸ ἅγιον ποτήριον τρεῖς, καὶ ὁρᾷ μὴ μείνῃ τὸ λεγόμενον
μαργαρίτης, τότε λέγει. Νῦν ἀπολύεις ὁ δὲ λαὸν σε
δέσποτα, κατὰ τὸ ρημὰ σου ἐν εἰρήνῃ. Ὅτι εἶδον οἱ ὁφ-
θαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου. Ὁ ἡτοίμασας κατὰ πρό-
σωπον πάντων τῶν λαῶν. Φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν,
καὶ δόξαν λαῷ σου Ἰσραὴλ.

Καὶ συσείλει τὰ ἅγια, τὸ ποτήριον, ὃ δίσκον μετὰ
τῷ καλυμμάτῳ, κατὰ τὸ ἔθος. Εἰ δὲ ἐστὶ διάκονος,

ὁ αὐτὸς ποιῶ . Ο δὲ ἱερεὺς ἀπέρχεται ἐν τῇ σκιδερυ-
λακίῳ , καὶ ἐκδύει αὐτὸν , λέγων τρεῖς . Τὸ ἅγιος ὁ Θεός .
Καὶ τὸ . Παναγία Τριάς . Καὶ τὸ . Πάτερ ἡμῶν .

fit : ipse id exequitur . Sacerdos autem abit
in Vestiarium , & exult seipsum , dicens ter .
Sanctus Deus , &c . Sanctissima Trinitas .
&c . Pater noster .

191 Τότε λέγει τὸ ἀπαλυτικὸν τῷ Χρυσόστομῳ . Ἡ τῷ
σώματός σου καθάπερ πυρρὸς ἐκλάμψασα χάρις , καὶ
οἰκουμενικὴ ἐφώτισεν . ἀφιλαργυρίας τῇ κόσμῳ θησαυ-
ρὸς ἐναπίθετο . τὸ ὕψος ἡμῖν τῆς ταπεινοφροσύνης
ὑπέδειξεν . ἀλλὰ σοῖς λόγοις παιδύων πάτερ Ἰωάννη
Χρυσόστομε , ἀφίσβδαι Χειρῶν τῇ Θεῷ σωθῆναι
τὰς ψυχὰς ἡμῶν . 191 Μισέπεται τὸ κοινάκιον .

Tunc dicit dimissorium Chrysostomi . Oris
tui velut fax , resplenduit gratia , orbem
terrarum illuminavit , & liberalitatis the-
sauros in mundo reposuit , altitudinem hu-
militatis nobis ostendit . Sed qui verbis
tuis nos doces Joannes Chrysostome , ora
Christum Deum , ut salventur animæ no-
stræ .

Post hæc dicitur Breviculus .

192 192 Ἐκ τῶν ὕψων ἰδέξω τὴν θείαν χάριν , καὶ διὰ τῶν
σῶν χιλιῶν πάντας διδάσκεις προσκυνοῦν ἐν Τριάδι
καὶ ἱνα Θεὸν , Ἰωάννη Χρυσόστομε παμμακάριστε ὁ-
σιε , ἱπαξίως ἐφημῶμίεν σε , ὑπάρχεις ᾧ καθηγε-
τῆς ὡς τὰ θεία σαφῶν . Ἡ λέγει τῆς ἡμέρας ,
193 192 ἢ τὸ ἀναστάσιμον , εἰ ἴσι Κυριακή . Καὶ ἡ ἀ-
πόλυσις ὡς ἴθος μεσικῶς . Τότε ἐξέρχεται εἰς τὰς
193 θύρας τῷ ἁγίῳ βήματος , 193 ἐνδεδυμένος τὸ ἱμά-
τιον αὐτῷ τὸ ἱερατικόν , καὶ προσκυνοῦν , λέγων .
τό . Ο Θεὸς ἰλασθεῖ μοι τῇ ἀμαρτωλῷ . Καὶ ἐπι-
σφύων πρὸς τὸ λαόν , εὐλογεῖ λέγων ἐκφώνως .
Φυλάξαι Κύριος ὁ Θεὸς πάντας ὑμᾶς τῇ αὐτῇ χά-
ριτι , καὶ φιλευδωπήῃ , πάντοτε , νυν καὶ αἰεὶ , καὶ
εἰς τὸς αἰῶνας τῶν αἰώνων . Ἀμήν .

De cælis accepisti divinam gratiam , &
labiis tuis omnes instruis adorare in Tri-
nitate unum Deum , Joannes Chrysostome
me , beatissime , sancte , condigne cele-
bamus te : præceptor siquidem existis . Ultima be-
neditio .
utpote divina manifestans . Vel dicit dies
(Breviculus) vel resurrectionis , mentio-
nem faciens aliud , si est dies Dominicus ,
& dimissionem , ut moris est , secreto . Tunc
consuetæ suæ Sacerdotalis vestis indutus ad Tri-
bunalis fores egreditur : & adorat dicens .
Deus propitius esto mihi peccatori . Et
conversus ad populum benedicit , alta voce
dicens . Custodiat Dominus Deus omnes
vos , sua gratia & humanitate , perpetuo ,
nunc & semper , & in sæcula sæculorum .
Amen .

194 194 Ο ὅ λαὸς κλίνοντες τὰς κεφαλὰς πάντες λέ-
γουσι . Τὸν εὐλογουῦντα καὶ ἁγιάζοντα ἡμᾶς Κύριε
φύλαττε εἰς ἔτη πολλὰ . Καὶ ἀπέρχονται ἐν εἰρήνῃ
συνὸ Θεῷ ἁγίῳ .

At populus , omnes inclinato capite di-
cunt . Benedicentem & sanctificantem
nos Domine conserva in annos multos .
Et in pace , cum Deo , discedunt .

ut in pace & pœnitentia degamus a Domino postulemus. *Chorus*. Concede Domine. *Diaconus*. Vitæ nostræ Christianos fines, dolore, & omni confusione liberos, pacificos, defensionem bonam in tremendo Christi tribunali postulemus. *Chorus*. Concede Domine. *Diaconus*. Sanctissimæ illibatæ, super omnes benedictæ gloriosæ Dominæ nostræ Deiparæ, & semper Virginis Mariæ, cum sanctis omnibus memoriam agentes, nos ipsos, & invicem, & omnem vitam nostram Christo Deo commendemus. *Chorus*. Tibi Domine. *Et sacerdos elata voce*. Quia bonus & hominum amator Deus existis, & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. *Chorus*. Amen. *Sacerdos*. Pax omnibus. *Chorus*. Et cum Spiritu tuo. *Diaconus*. Humillemus capita nostra Deo. *Chorus*. Tibi Domine.

Oratio capitis inclinationis.

Domine Deus, qui cælis inclinatis ad salutem generis humani descendisti, respice in servos tuos & in hereditatem tuam: tibi enim tremendo & clementi Judici capita inflexerunt servi tui, & non expectato ab hominibus auxilio, sed potius misericordiam tuam præstolati, & salutem tuam expectantes tibi submiserunt cervices: conserva illos omni, & præsentis ferotino tempore, & insequentis nocte ab omni inimico, ab omni diabolico adversarii insultu, a vanis cogitationibus, & pravis cordium affectibus. *Deinde elata voce Sacerdos dicit*. Sit potentia regni tui benedicta & glorificata, Patris, & Filii, & sancti Spiritus, nunc & semper & in sæcula sæculorum. Amen. *Deinde sancti cujus ea die celebratur festum, processione in Vestibulo habita, proprii cantus Versus canimus, Sacerdos & Diacono precedentibus, cum cereis & thuribulo*. Gloria sancti. Et nunc. Deiparæ. *Postmodum Diaconus si adfuerit, sin vero Sacerdos dicit*.

Salva Deus populum tuum, & benedic hereditati tuæ. Orbem tuum in misericordia & miserationibus visita: cornu Christianorum extolle, & ad nos abundantes tuas misericordias demitte, precibus illibatæ Dominæ nostræ Deiparæ, & semper Virginis Mariæ, virtute pretiosæ & vivificæ crucis, protectionibus venerandarum cælestium virtutum incorporearum, venerandi & gloriosi prophetæ præcursoris & Baptistæ Joannis, sanctorum gloriosorum & percelebrium Apostolorum, sanctorum patrum nostrorum, & universalium magnorum doctorum & Pontificum, Basilii magni, Gregorii Theologi, & Joannis Chrysostomi, sancti Nicolai Myræ in Lycia Episcopi miraculorum patratoris, sanctorum gloriosorum & victoriis inclytorum Martyrum, beatorum Monachorum & Deiferorum patrum nostrorum, sanctorum Justorum Dei parentum Joachim & Annæ, Sancti hujus ædis, & omnium sanctorum, rogamus te valde misericors Domine, exaudi nos peccatores te deprecantes, & miserere nostri.

Et primus chorus dicit. Domine misere-re, quadraginta vicibus.

Adhuc rogamus pro piissimis & a Deo custoditis regibus, potestate, victoria,

υπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐν εἰρήνῃ καὶ μετανοίᾳ ἐκτελεῖσαι παρὰ τῷ Κυρίῳ αἰτησώμεθα. ὁ χο. Παράχῃ Κύριε. ὁ διά. Χειριστὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἐνώδωκα, ἀναιπάχυντα, εἰρηνικά καὶ καλῶ ἀπολόγιον τὴν ἐπὶ τῷ φοβερῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ, αἰτησώμεθα. ὁ χο. Παράχῃ Κύριε. ὁ διά, Τῆς παναγίας ἀχράντης, ὑπερφλογημένης, ἐνδόξης διασκίτης ἡμῶν Θεοτόκου, καὶ ἀειπαρθένης Μαρίας, μὲν πάντων τῶν ἁγίων μνημονόσαντες, ἑαυτὰς καὶ ἀλλήλους, καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν, Χειρῶν τοῦ Θεοῦ παραδώμεθα. ὁ χο. Σοὶ Κύριε. καὶ ὁ ἱερεὺς ἐκφώνως. Ὅτι ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν τῷ πατρὶ, καὶ τῷ ὑῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ὁ χο. Ἀμήν. ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνῃ πᾶσι. ὁ χο. Καὶ μετὰ πνεύματος σου. ὁ διά. Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνωμεν. ὁ χο. Σοὶ Κύριε.

Εὐχὴ τῆς κεφαλοκλισίας.

Κτενὸ Θεὸς ἡμῶν, ὁ κλίνας ἑρანὲς καὶ καταβάς ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν γένων τῶν ἀνθρώπων, ἐπίδωκε ἐπὶ τὴν δέλυσιν σου καὶ ἐπὶ τὴν κληρονομίαν σου. Σοὶ ᾧ τῷ φοβερῷ καὶ φιλοανθρώπῳ κειτῇ, οἱ σοὶ δούλοι ὑπέκλιναν τὰς κεφαλὰς, τὴν ἑαυτῶν ὑπέταξαν αὐχένας, καὶ ἐξ ἀνθρώπων ἀναμνηστεύοντες βοήθειαν, ἀλλὰ τὸ σὸν περιμέροντες ἔλεος, καὶ τὸ σὸν ἀπεικονίζοντες σωτηρίαν. ἕως ἀφύλακτον ἐν παντὶ καιρῷ καὶ κατὰ τὴν παρῶσαν ἰστέραν, καὶ τὴν προσεῖσσαν νύκτα, ἀπὸ παντός ἐχθροῦ, ἀπὸ πάσης ἀντικειμένης ἐνεργείας ὁρροβελικῆς, καὶ διαλογισμῶν ματαίων, καὶ ἐνθυμησίων ποτηρῶν. Εἶτα λέγει ἐκφώνως ὁ ἱερεὺς. Εἴη τὸ κράτος τῆς βασιλείας σου εὐλογημένον καὶ δεδοξασμένον, τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. Εἰθ' ἔτω ἡ ἀλλοτρίᾳ διόμοιλα τῷ κατὰ τὴν ἡμέραν ἁγίᾳ, λιτανεύοντες ἐν τῇ νάρθηκι τῷ θεκόντι προποποροδομένῳ μὲν λαμπάδων, καὶ θυμιατῶν δόξα τῷ ἁγίῳ, καὶ νῦν, Θεοτοκίον. καὶ μὲν πάντα λέγει ὁ διάκονος, εἴπερ τύχη, πάντα εἶδ' ἐν τύχῃ, ὁ ἱερεὺς.

ΣΩσον ὁ Θεὸς τὸ λαόν σου, καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου. ἐπίσκεψαι τὸν κόσμον σου ἐν ἐλεήσει καὶ οἰκτιρμοῖς. ὕψωσον κέρας Χειριστῶν ὁρροβελικῶν, καὶ καταπέμψον ἐφ' ἡμᾶς τὰ ἔλεη σου τὰ πλάσια. προσβείας τῆς παναχράντης διαποιήσεως ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένης Μαρίας. διωάμει τῷ τιμίῳ καὶ ζωοποιῷ σαυρῷ. προσασίας τῷ τιμίῳ ἐπερατίῳ διωάμειν ἀσωμάτων. τῷ τιμίῳ ἐνδόξῳ ἀποφύτῳ ἀποδρόμῳ καὶ βαπτιστῷ Ἰωάννῃ. τῷ ἁγίῳ ἐνδόξῳ καὶ πανδοφίμῳ Ἀποστόλῳ τῷ ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν καὶ οἰκεμελικῶν μεγάλων διδασκάλων καὶ ἱεραρχῶν, Βασιλεῖν τῶν μεγάλων, Γρηγορίᾳ τῷ θεολόγῳ, καὶ Ἰωάννῃ τῷ χρυσοστόμῳ τῷ ἐν ἁγίοις πατέρος ἡμῶν Νικολάῳ Μύρων τῆς Λυκίας τῷ θαυματουργῷ. τῷ ἁγίῳ ἐνδόξῳ, καὶ καλλισίῳ μαρτύρῳ τῷ ὁσίῳ καὶ θεοφώρῳ πατέρων ἡμῶν. τῷ ἁγίῳ δικαίῳ διοπατόρῳ Ἰωακείμ καὶ Ἀννης. τῷ ἁγίῳ τῆς μονῆς, καὶ πάντων τῶν ἁγίων, ἱκετεύομεν σὺ πολυέλεε Κύριε, ἐπάκουσον ἡμῶν τῶν ἀμαρτωλῶν δομένων σου, καὶ ἐλέησον ἡμᾶς.

Καὶ ὁ α'. χορὸς, τὸ, ἰ Κύριε ἐλέησον μ'. Ἐπὶ λεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβείων καὶ θεοφυλάκων βασιδων, κράτους, πίστεως, ἁγμονῆς, ὑγείας, σωτηρίας αὐτῶν,

αὐτῶν, καὶ Κύριον τὸ Θεὸν ἡμῶν ἐπὶ πλεον σωτη-
ρῆσαι, κατὰ δόξαν αὐτοῦ πᾶσι, ἵνα ὑποτάξαι ὑπὸ τῆς
πόδας αὐτῶν, πάντα ἐχθροὺς καὶ πολέμους. Εἶτα
πάλιν ὁ β. χορ. π. τὸ Κύριον ἐλέησον γ'.

Εἰ δὲ δέομαι ὑπὲρ τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν Πη ἐπισκό-
που, τοῦ δέοντος, καὶ πάσης τῆς ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότη-
τος, καὶ ὑπὲρ πάσης ψυχῆς Χριστιανῶν, θλιβομένης τε
καὶ καταπορευμένης, ἐλέως Θεῷ καὶ βοηθείας ἐπιδομένης,
σκέπης τοῦ ἁγίου οἴκου τούτου, καὶ τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῷ.
εἰρήνης καὶ καταστάσεως τοῦ σύμπαντος κόσμου, ὡς αὐτοῦ
τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν, σωτηρίας καὶ βοηθείας τῶν
μετὰ σωδὸν καὶ φέρει Θεῷ κοπιούντων, ἑσχατοῦντων πα-
τέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν. ὑπὲρ τῶν ἀπολειφθέντων, καὶ τῶν
ἐν ἀποδημίαις ὄντων, ἰσότητος τῶν ἐν ἀδυναμίαις κατακειμέ-
νων, ὑπὲρ κοιμήσεως, ἀνέστατος, μακαρίας μνήμης,
καὶ ἀφίστατος ἀμαρτιῶν, πάντων τῶν ἀποσταλθέντων δι-
βῶς πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν, τῶν ἐνθάδε κεμένων καὶ
ἀπασταχῶ ὀρθοδόξων, ὑπὲρ ἀναρρύσεως τῶν αἰχμαλώ-
των, καὶ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν τῶν ἐν ταῖς ἑσχατοῖς
ὄντων, καὶ πάντων τῶν ἑσχατοῦντων, καὶ ἑσχατοῦντων ἐν
τῇ ἀγίᾳ μονῇ ταύτῃ εἰπωμεν.

Τὸ Κύριον ἐλέησον γ'. Εἰ δὲ δέομαι, ὑπὲρ τοῦ ἑσχατοῦ
δύωμι τὴν ἀγίαν μονὴν ταύτην, καὶ πᾶσαν πόλιν καὶ χώ-
ραν, ἀπὸ λοιμοῦ, λιμῆς, σεισμοῦ, καταποτισμοῦ,
πυρὸς, μαχαίρας, ἐπιδρομῆς ἀλλοφύλων, καὶ ἑσχα-
τοῦ πολέμου, ὑπὲρ τῶν ἰλίων ὡς μετὰ καὶ ὡς ἀλλὰ πᾶσι γ' ἵ-
στάται τὸ ἀγαθὸν καὶ φιλόφρονος Θεοῦ ἡμῶν, τὸ δό-
ξασθαι πᾶσαν ὀρθόδοξον τὴν καθ' ἡμῶν κλημένην, καὶ ὡς
σαδαι ἡμᾶς τῆς ἐπικειμένης δικαίας αὐτοῦ ἀπειλῆς καὶ
ἐλεῖσαι ἡμᾶς. Τὸ Κύριον ἐλέησον, γ'. Εἰ δὲ δέομαι καὶ
ὑπὲρ τῆς εἰσακοῦσαι Κύριον τὸ Θεὸν φωνῆς τῆς δυνάμεως ἡμῶν
τῶν ἀμαρτωλῶν, καὶ ἐλεῖσαι ἡμᾶς.

Τὸ Κύριον ἐλέησον, γ'. Εἰτα μνημονεύει ὡς ἐλεῖ ζώ-
ων καὶ θνητῶν ἵπταται. Εὔακυσον ἡμῶν ὁ Θεὸς ὁ
σωτὴρ ἡμῶν, ἡλιπὶς πάντων τῶν περὶ τὴν γῆς, καὶ
τῶν ἐν θαλάσσῃ μακρᾶν, καὶ ἰλίων, ἰλίων γενεῶν δόξασ-
ται ἐπὶ ταῖς ἀμαρτίαις ἡμῶν, καὶ ἐλεῖσαι ἡμᾶς. ἐλεῖσαι
τὸν καὶ φιλόφρονος Θεὸς ὑπάρχεις, καὶ σοὶ τὴν δό-
ξαν ἀναπέμπομεν τῇ πατρὶ, καὶ τῇ υἱῷ, καὶ τῇ ἀγίῳ
πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων,
ἀμήν.

Εἶτα λέγει. Εἰρήνη πᾶσι. ὁ δὲ. Τὰς κεφαλὰς ἡ-
μῶν τῇ Κυρίῳ κλινώμεν. καὶ πάντων κλινόντων τὰς κε-
φαλὰς, καὶ ἐπὶ γῆς κεινόντων ἐπίτευχται ὁ ἱερεὺς με-
γαλοφώνως.

Δ Εἰσὶ πολλοὶ Κύριον Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁ Θεὸς ἡμῶν,
προσβείας τῆς παραχρᾶν δυνάμεως ἡμῶν
Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, διωάμεν τὴν τιμίαν
καὶ ζωοποιὴν σαυρῶν. προσασίας τῶν τιμίων, ἐπε-
ραίων δυνάμεων ἀσωμάτων τῶν τιμίων ἐνδόξων ἀποστόλων
ἀποστόλων καὶ Βαπτιστῶν Ἰωάννου τῶν ἁγίων ἐνδόξων καὶ
παιδὶν ὁσίων τῶν ἁγίων ἐνδόξων καὶ καλλι-
νίκων μαρτύρων, τῶν ὁσίων καὶ θεοφόρων πατέρων ἡ-
μῶν τῶν ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν καὶ οἱ κεμνηκῶν με-
γάλων διδασκάλων καὶ ἱεραρχῶν, Βασιλεῖς τῶν μεγά-
λων, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου τῶν
ἐν ἁγίοις πατρὶς ἡμῶν Νικολάου ἀρχιεπισκόπου Μύρων τῶν
Λυκίας τῶν θαυματουργῶν τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων μεγαλομάρ-
τυρος Γεωργίου τοῦ τροπαιοφόρου τῶν ἁγίων τῶν δέοντος, ὡς
Εὐχολογ.

stabilitate, valetudine, salute eorum: & ut
Deus noster magis ac magis eis opituletur
in omnibus, deducat, & sub pedibus eorum
hostem omnem & adversarium subjiciat.
Deinde rursus secundus Chorus ter, Domine
miserere, dicit.

Adhuc rogamus pro Archiepiscopo nostro,
vel Episcopo N. & omni in Christo frater-
nitate nostra, & pro omni anima Christia-
na afflicta, & dolore pressa, misericordiaeque
& opis indiga, pro sanctae domus hujus &
habitantium in ea protectione, pro pace &
totius orbis stabilimento, pro sanctarum Dei
Ecclesiarum statu prospero, pro patrum &
fratrum nostrorum cum studio & timore la-
borantium & ministrantium salute, & au-
xilium, pro derelictis & iter agentibus, pro
infirmis detentorum medela, pro ob-
dormitione, remissione, beata memoria,
& indulgentia peccatorum omnium cum pie-
tate vita sanctorum patrum & fratrum no-
strorum, hic & ubique terrarum fidelium
sepulchrorum, pro captivorum libertate,
pro fratribus nostris, qui sunt in ministeriis,
& omnibus qui ministrant aut ministrave-
runt in aede hac sancta, dicamus.

Domine miserere. *Tribus vicibus.* Adhuc ro-
gamus ut sancta haec aedes, omnis urbs &
regio, a peste, fame, terramotu, vel hia-
tu, igne, gladio, alienigenarum incursu, &
civili bello reddatur immunis: ut propitius,
clemens, & facilis qui reconcilietur, sit beni-
gnus, & humanus Deus noster, ut omne
motum adversum nos flagellum avertat, &
ab intentatis justis minis nos eximat, &
miseretur nostri.

Domine miserere. *Tribus vicibus.* Adhuc
rogamus ut Dominus Deus vocem nostram
peccatorum deprecantium exaudiat, & mise-
reatur nostri.

Domine miserere. *Tribus vicibus.* Dein-
de quorum vult vivorum & mortuorum me-
moriam agit, & mox. Exaudi nos Deus
Salvator noster, spes omnium finium ter-
rae, & in mari longe: & propitius, pro-
pitius esto Domine peccatis nostris, & mi-
serere nostri. Misericors enim & humanus
Deus existis; & tibi gloriam referimus:
Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc
& semper & in saecula saeculorum. Amen.

Post haec dicit. Pax omnibus. *Diaconus.*
Capita nostra Domino inclinemus. Et omni-
bus capita inflectentibus vultu ad terram de-
misso, Sacerdos clara voce bene precatur.

D Ominator Domine valde misericors Je-
su Christe, precibus super omnes illi-
batæ Deiparæ, & semper Virginis Mariæ,
virtute pretiosæ & vivificæ crucis, prote-
ctionibus venerandarum caelestium virtutum
incorporearum, venerandi gloriosi prophetæ
præcursoris & Baptistæ Joannis, sanctorum
gloriosorum & percelebrium Apostolorum, san-
ctorum gloriosorum & inclitorum Martyrum,
Monachorum, & Deiferorum patrum no-
strorum, sanctorum patrum nostrorum &
universalium præcipuorum Doctorum & Pon-
tificum Basilii magni, Gregorii Theologi,
& Joannis Chrysostomi, sancti patris no-
stri Nicolai Archiepiscopi Myræ in Lycia
miraculorum patratoris, sancti gloriosi ma-
gni Martyris Georgii trophæis insignis, san-
cti N. cujus memoriam celebramus, sanctorum

E

Iustorum Deiparentum Joachim & Annæ & omnium sanctorum; acceptam redde nostram orationem; peccatorum nostrorum veniam largire, sub protectione alarum tuarum nos fove, omnem inimicum & adversarium a nobis expelle, pacificam vitam præbe, nostri mundique tui miserere, & animas nostras ut bonus & clemens salva.

Deinde incipimus versiculos e Davidicis conflatos, & in templo remeantibus cantsantes dicendos versiculos. Gloria. Et nunc. Deipara. Post hæc. Nunc dimittis. Ter sanctus. Et post. Pater noster, exclamat sacerdos. Quia tuum est regnum, & virtus, & gloria, Patris, & Filii, & sancti Spiritus, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen. Nos autem dicimus dimissorium. Deipara virgo, usque tertio. Cellarika vero in pulpito, quinque panes comedi solitos in mensa exponit. Et pariter optimo vino vas plenum. Sacerdos autem uno e panibus pro manibus accepto, efformatoque in eo crucis signo, orationem sequentem elata voce pronunciat.

Domine Jesu Christe Deus noster, qui quinque panibus benedixisti hominum millia quinque satiasti, ipse panes hos, frumentum, vinum, & oleum benedic, & in hoc sancto Monasterio & per universum orbem illa multiplica: fidelesque ex eis comesturos sanctifica. Quia tu benedixisti & sanctificas Christe Deus noster, & tibi gloriam referimus, cum principii experte tuo Patre, & sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu; nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Et responso, Amen, dicimus, Benedicam Dominum in omni tempore, usque ad Non minuetur omni bono. Sacerdosque inde digressus ante sanctas fores stat. Verso vultu ad Occidentem. Completo vero Psalmo, bene precatur dicens. Benedictio Domini sit super vos, sua gratia & humanitate, ubique, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Et sit dimissio, Sciendum autem benedictum illum panem (si tamen cum fide sumatur) diversis malis remedium præstare.

τῶν μνημῶν ἐπιτελεῖται τῶν ἁγίων καὶ δικαίων. Θεοπατόρων. Ἰωακείμ καὶ Ἀννης καὶ πάντων. σ. τῶν ἁγίων. ὁ προσδεδωκεν τοῖς ἡμῶν δέξασιν ἡμῶν. δώρησαι ἡμῖν ὅ ἅφαισιν τὴν παραπτώμαζ' ἡμῶν σκέπασον ἡμᾶς ἐν τῇ σκέπῃ τῇ περὶ ἡμῶν. σ. δ. ἀποδίωξον ἀφ' ἡμῶν πάντα ἐχθρὸν ἐ πόλεμιον. εἰρήνωσον ἡμῶν τὸ ζῶν. Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς καὶ ὁ κόσμος σου, καὶ σώσον τὰς ψυχὰς ἡμῶν ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλελεῖς.

Εἰπε ἀρχόμεθα τὰ σιχηρὰ τῇ σίχῃ, καὶ ψάλλοντες, εἰσερχόμεθα ἐν τῷ ναῷ, ἐπιδόντες καὶ τὰς τυχόντας σίχης αὐτῶν. Δόξα. καὶ νῦν. Θεοτοκίον, εἶτα τὸ, Νῦν ἀπολύεις, τὸ τελεσάγιον, μετὰ δὲ τὸ, Πάτερ ἡμῶν, ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς. Οἱ σὺ εἰς τὴν βασιλείαν, καὶ τὴν δυνάμιν, καὶ τὴν δόξαν, τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. Καὶ ἡμεῖς, τὸ δόξα, καὶ τὸ ἀπολυτίκιον, Θεοτοκίον παρθένη, λέγοντες αὐτὴν γ'. δ. Ὁ δὲ κελεύειν, ἀποτίθῃσιν ἐν τῇ τραπέζῃ. Ὁσαύτως, καὶ τὸν μετὰ τὸν οἶνον τὸ καλῶς. Ὁ δὲ ἱερεὺς λαβὼν ἄρτον ἑνα ἐπὶ χεῖρας, καὶ τυπώσας ἐν αὐτῷ σταυρὸν, ἐπέυχεται τὴν εὐχὴν ταύτῃ μεγαλοφώνως.

Κτεῖς Ἰησοῦ Χειρὶς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ εὐλόγησας τὰς πέντε ἄρτους, καὶ πνικτικαὶ χιλίους χορτάσας, αὐτὸς εὐλόγησον καὶ τὰς ἄρτους τούτους, τὸν σίτον, τὸν οἶνον, καὶ τὸ ἐλαιον, καὶ πλήθυνον αὐτὰ ἐν τῇ ἀγίᾳ μονῇ ταύτῃ, καὶ εἰς τὸν κόσμον σου ἅπαντα, καὶ τὰς εἰς αὐτῶν μεταλαμβανοντας πίστεως ἀγίας. Οἱ σὺ εἰ ὁ εὐλογῶν καὶ ἀγιάζων τὰ σύμπαντα, Χειρὶς Θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, σὺν τῷ ἀναρχῷ σου πατρὶ, ἐν τῷ παναγίῳ, καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζωοποιῷ σου πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἐμετὰ τὸ, ἀμήν λέγαμεν. Εὐλόγησεν τὸν Κύριον ἐν πικτὶ καιρῷ, ἕως τῆ, ἐκ ἐλαττω θησονται πάντες ἀγαθῶν. Ὁ δὲ ἱερεὺς ἀπελθὼν. Ἰσταται ἔμπροσθεν τῶν ἁγίων θυρῶν, βλέπων πρὸς δυσμὰς. Μετὰ δὲ τῇ συμπλήρωσιν τῆ ψαλμῶ. Επέυχεται ὁ ἱερεὺς, λέγων. Εὐλογία Κυρίῳ ἐφ' ἡμᾶς τῇ αὐτῇ χάριτι ἐ φιλελεῖς. πάντες, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Καὶ γίνεται δόξασις. Ἰστέον δὲ, ὅτι ὁ εὐλογηθεὶς ἄρτος, εἰς ἀλεξιτήριον παντοίων κακῶν, εἰ μετὰ πίστεως λαμβάνοιτο.

*Oratio Antiphoni secundi dum canitur.
Unigenitus Filius.*

Domine, Domine, qui ab omni sagitta volante per diem nos eripuisti, libera nos quoque a negotio in tenebris perambulante, hostiam vespertinam suscipe, elevationem nimirum manuum nostrarum: nocturnum stadium nulla maiorum temptatione turbatos nos peragere concede, ab omni turbatione, & inimici formidine nos corripiente, libera nos; animabus nostris compunctionem, cogitationibus quoque tremendi, iustique iudicii examinis meditationem tribue; carnes nostras timore tuo confige, & membra nostra quæ sunt super terram mortifica, ut in quiete per somnum percipienda iudiciorum tuorum contemplatione illustremur. Omnem cogitationem indecentem, & noxia desideria a nobis averte: tempore vero orationis confirmatos in fide, & in mandatis tuis proficientes nos excita. *Exclamatur:* Beneplacito & benignitate unigeniti Filii tui, &c.

Oratio Antiphoni tertii, Tersancti.

Deus magnæ, æternæ, sanctæ, clemens, qui in laudem & hymnum mirabilium tuorum in inaccessæ gloriæ tuæ conspectu nos stare iussisti, esto nobis tuis indignis famulis propitius, & corde contrito tersandum Hymnum, & magnorum beneficiorum quibus nos affecisti, & semper afficis, gratiarum actionem tibi offerre concede. Memento infirmitatis nostræ, nec cum iniquitatibus nostris simul nos perdas; sed in humilitate nostra magnam exhibe misericordiam: ut peccati tenebris excussis, in æie iustitiæ ambulemus, & armis lucis induti, secure ab omni maligni molestia vitam agamus liberam, & in omnibus te solum verum, & clementem Deum, cum animi libertate celebremus. *Exclamatio.* Quia sanctus es Deus noster, & tibi, &c.

In Cryptoferratenſi codice subduntur immediate hæc verba, in aliis MMSS. non extantia. *Ισίου* *ὅτι οἱ κατηχούμενοι τὸ λυχνικὸν ἢ πάντοτε γίνονται· ἀλλ' ἐν πέμπτῃ καὶ τρίτῃ μόνον. καὶ ἢ ἐν ταύταις ἀπλῶς· ἀλλ' ὅτι μὴ ἔχη λειτουργίαν ἢ ἐκκλησίαν, ἢ λατρίαν· λειτουργίαι γὰρ ἢ λατρίαι ἔσονται, ἢ γίνονται. Δεδοσμένη* *quod catechumeni Vesperarum non semper sunt* (id est Oratio specialis pro catechumenis ante eorum ejectionem in Vesperis non semper habetur) *sed quinta aut tertia feria dumtaxat* (eo quod, cum a missa celebranda diebus aliquot cesseret Ecclesia Græca, illis maxime feriis vacare solet) *sed neque etiam temere in his diebus quidquam circa eos agitur, sed cum missam aut supplicationem publicam non habuerit Ecclesia. Habita enim missa aut supplicatione non sunt.* Cujus ratio est quia in missa pro catechumenis fit oratio, qua recitata ab Ecclesia secedunt: & pariter a supplicationibus devotiori & sanctiori ritu peragendis abesse omnino debent. Unde colligitur antiquitus a secretioribus ἢ τισὶ προσηλυτίζουσιν, precibus fuis, etiam in Vesperis, catechumēnos Ecclesiam Græcam ablegasse. Hinc eis adjiciendis sequitur ex unanimi MM. SS. illorum lectione.

Oratio catechumenorum post hymnum Tersanctum in Vesperis.

Deus secretorum cognitor, qui omnia priusquam fiant percipis, qui non vis mortem peccatoris, sed ut convertatur, & vivat: ipse de preparato habitaculo tuo secretos tuos catechumenos suscipe: cordis eorum aures aperi, ut unigeniti filii tui & Dei nostri mysterium suscipiant: ex aqua & spiritu in æternum regnum tuum regenerati. *Exclamando.* Ut & ipsi venerandum & magnificum nomen tuum glorificent, Patris, & Filii, & sancti Spiritus: nunc & semper, & in sæcula sæculorum.

Εὐχὴ Ἀντιφώνου β. ἐν τῷ ἱερέϊ.
Ο μονογενὴς υἱός.

Κτεα, Κύριε, ὁ ὁσάμηνος ἡμᾶς ἀπὸ παντὸς βέλους πτωμένου ἡμέρας, ρῦσαι ἡμᾶς καὶ ἀπὸ παντὸς ἀπὸ γένους ἐν σκότει διαπορευομένου. προσδέξαι θυσίαν ἡμῶν, πῶς τὸ χερῶν ἡμῶν ἐπάρσεις· κατεξίσωσον δὲ ἡμᾶς καὶ τὸ πνευματικόν· ὡς δὲ οἱ ἀμέμπτες διελθεῖν, ἀπερράσας κακῶν καὶ λύτρωσον ἡμᾶς ἀπὸ πάσης παραχῆς, καὶ δούλῳ τῷ ἐκ τῆς διαβολῆς ἡμῶν προσκυνημένῳ· χαρίσασθαι ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν κατενύξιν, καὶ τοῖς λογισμοῖς ἡμῶν μέμνηται τῆς ἐν τῇ φοβερᾷ καὶ δικαίᾳ σου κρίσεως ἐξέπαιστος, κατέλυσον ἐκ τῆς φόβου σου πᾶς σάρκα ἡμῶν, καὶ ἐκρῶσον τὰ μέλη ἡμῶν τὰ ἐπὶ τῇ γῆς· ἵνα καὶ ἐν τῇ καθ' ὑπνον ἡσυχίᾳ ἐμφανισθῶμεθα τῇ δεινῇ τῇ κριματικῇ σου. ἀπόσπασον ἀφ' ἡμῶν πᾶσαν φαντασίαν ἀσέβην, καὶ ἐπιθυμίαν βλαβερὰν· διανέστησον δὲ ἡμᾶς ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς ἐσηργημένους ἐν τῇ πίστει· ἐκ προκόπτοντας, ἐν ταῖς παραγγελίαις σου. *Εκφώνησις.* Εὐδοκίᾳ καὶ ἀγαθόπῃ τῷ μονογενεῖ σου. *Ut supra.*

Εὐχὴ Ἀντιφώνου τρίτης, τῆς Τρισαγίου.

Θεὸς ὁ μέγας, ὁ αἰώνιος, ὁ ἅγιος, ὁ φιλεῖς ἄνθρωπον, ὁ κατεξίσωσας ἡμᾶς, καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ὥρᾳ σῶσαι κατενώπιον τῆς ἀποσίτε σε δόξης εἰς αἶνον καὶ ὕμνον τῷ θαυμασίῳ σου· ἰλασθῆναι ἡμῖν τοῖς ἀναξίαις σε δούλοις, ἐπαράχῃ τῇ μετὰ συνετρίμνης καρδίας ἀμεταορίσως προσεγγικέν σοι τὴν τρισαγίαν δόξολογίαν, καὶ τὴν εὐχαριστίαν τῶν μεγάλων σε δωρεῶν, ἀντιποιήσας καὶ ποικίς πάντοτε εἰς ἡμᾶς· μνήσθῃ τῆς ἀδελφείας ἡμῶν, καὶ μὴ συναπολέσῃς ἡμᾶς· ἀνομίαις ἡμῶν· ἀλλὰ ποιήσῃς μέγα ἔλεος μετὰ τῆς πεπαινώσεως ἡμῶν· ἵνα τὸ τὸ ἀμαρτίας σκότος διαφυγόντες ἐν ἡμέρᾳ δικαιοσύνης περιπατήσωμεν, καὶ ἐν ὁσάμηνος πᾶσι πλάτῃ φανῶς ἀνεπιβλήτως διατελέσωμεν ἀπὸ πάσης ἐπικρίσεως τῆς πορνείας· καὶ μετὰ παρρησίας δόξασωμεν ἐπὶ πᾶσι σὲ τὸ μόνον ἀληθινόν καὶ φιλεῖς ἄνθρωπον Θεόν. *Εκφώνησις.* Οτι ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν.

Εὐχὴ κατηχουμένων μετὰ τὸ τρισαγίον, addit Cryptoferratenſe M. S. τῷ λυχνικῷ.

Θεὸς ὁ κρυπτῶν γνώστης, ὁ εἰδὼς τὰ πάντα πρὶν γενέσθαι αὐτῶν, ὁ μὴ βυλόμενος· δυνάστης τῆς μαρτυρίας, ὡς τὸ ἐπιστρέφει· ζῶν ἀσπὶν· πικρὰ ἐξίσωσαι ἐξ ἐτοίμου κατακτείνου ἐπὶ πᾶσι δούλοις καὶ κατηχουμένους· δεινὸν τὸ ὅτι τῆς καρδίας αὐτῶν, πρὸς τὸ προσδέξασθαι τὸ μυστήριον τῆς μονογενεῖς σου υἱοῦ· ὅτι ἡμῶν ἀπαγνίσκοντες ἀντὶς δι' ἡμᾶς καὶ πνεύματος εἰς τὸ αἰώνιον βασιλείαν. *Εκφών.* ἵνα καὶ ἡμεῖς σὺν ἡμῶν δόξασωμεν τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομα σου· τῷ πατρί, τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τὸς αἰῶνας.

Εὐχὴ μὲν τὰς κατηχημένους τῶν πρῶτων
ἀφ᾽ ὧν.

*Primæ fidelium Oratio post catechumenorum
egressum dicenda.*

Κ Τεὶς ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ νῦν προσερχόμεθα ἐν ὅλῃ καρδίᾳ, καὶ ἐπικαλούμεθα τὸ ὄνομα σου τὸ ἅγιον, καὶ εὐχαριστοῦμέν σοι τῇ διαφυλάξαστι ἡμᾶς τὸ μένος τῆς ἡμέρας, καὶ ἀγαθότι εἰς ἰσχυρὸν ῥῶς· καὶ δόμοιτά σου, δὲς ἡμῖν θυμὸν ἀνήμεππος καὶ τὴν παύσας ἰσχυραν σου τῇ ἐπιερχομένῃ σκυτῇ, καὶ πάταξ τὸν χρόνον τῆς παροικίας ἡμῶν· ἐνδύσας ἡμᾶς τὴν πανοπλίαν τοῦ ἁγίου σου πνεύματος καὶ τοῦ πονημάτων ἐκ πονηρίας καὶ καὶ τοῦ παθῶν ἐκ σαρκός· πάσης ἀμαρτίας ἀπέλυσσον, Ἐδ αἰωνίμην σου βασιλείας ἀξίωσον. Ἐκφώνως. Ὅτι ἀρέπει σοι.

Εὐχὴ πᾶν δούρα.

Oratio fidelium secunda.

Κτελὸς Θεός, τὸ ἀπόρρητον οὐκ ὦν φῶς, ὁ παραγα-
γὼν ἡμᾶς ἐν τῇ μεγάλῃ σου ἐλέει τὴν παρῶσαν
ἡμέραν, καὶ ἐπὶ τῷ ἁπλοῦς δόξα λογισμῷ προκαλεσάμε-
νος· πρόσδεξαι τὴν ἐκσίαν ἡμῶν τῶ ἀναξίῳ δέλων σου,
ἑρυσάμενος ἡμᾶς ἐκ τῆς σκότητος τῆς ἀμαρτίας, φώτισον
τὰς ὀφθαλμούς τῶν ψυχῶν ἡμῶν· ἵνα πάντοτε ἐν τῇ φόβῃ
σου διαμένοντες, εἴη τῇ φωτὶ σου περιπατοῦντες, κατα-
τοῦμεν τὰ θαυμάσιά σου, ἐπὶ πᾶσι δόξαζοντές σε τῇ
μόνον ἀληθείᾳ, καὶ φιλοῦντες τὸν Θεόν. Ἐκφων. Ὅτι σὺ εἶ
τὸ κράτος, καὶ ὡς ὑπὲρ.

Εὐχὴ ἡγοῦαι ἀπόλυσις.

Θιός ὁ μέγας καὶ ὕψιστος. Ut supra. Ο διάκονος.
 Τὰς αἰφαλὰς ὑμῶν. τῇ Κυρίῳ κλίνατε, ὁ ἱερὸς
 ποιῶν ἐν γῇ πάντων.

Domine Deus, qui lucem habitas incessantem, qui magna tua misericordia ad presentem diem nos adduxisti, & ad vespertinas laudes advocasti: nostram indignorum servorum supplicationem suscipe: & a peccati caligine liberatis, animorum oculos illumina: ut in timore tuo perseverantes, & in lumine tuo incedentes, mirabilia tua compiciamus, te solum verum & clementissimum Deum in omnibus celebrantes. *Exclamando.* Quia tua est potentia, &c.

Oratio fidei MISSA.

DEus magnus & excelsus. &c. *Diaconus.*
Capita vestra Domino inclinate. *Sacerdos orationem hanc dicit.*

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ πλάτων. Domine Deus noster, qui inclinasti &c. Ut supra. Atque ita ibi finis
hujus Officii imponitur.

ἰ. Σημειών, ὅπως ὁ Δοκ.) Post hanc prohem, vetustiora edita tres alias a neotericis Graeculis e libris suis expunctas fuisse testantur; ἐπεὶ δὲ μεθ' ἑαυτὰς τὰ εὐσεβεστάτων, καὶ θεοφυλάκτων βασιλέων ἡμῶν κρατὺς, νίκης, διαμαρτυρίας, ἐρίων, ἀγώνων, σπογγῆς αὐτῶν· καὶ σὺ, ὁ Κύριον, Θεὸν ἡμῶν ἐπιπλέον συναρρῆσαι τὸν κατωδῶσαι αὐτὸς ἐν πασί, καὶ ἀποσταλέντων τὰς πόδας αὐτῶν πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον. Ἐπὶ δεόμεθα ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ἐρίων, ἐρημονόχων, καὶ παντὸς ἱερατικῆς καὶ μοναχικῆς χήματος. Ἐπὶ δεόμεθα ὑπὲρ ἀφίσσεως καὶ ἀνιχνύσεως σὺ φιλοχρίστου κρατὸς.

1 Τὸ Κύριον εἰς τὴν γ'·) Vetuski codices, τὸ Κύριον εἰς τὴν μ'.

α) Τὰ Κύματα λένονται γ.) Μετρητὰ τὰ Κύματα λένονται λ.

n. Τὴν αὐτὴν ἀρχαίαν.) In Monasteriis ab Episcoporum dominatu exemptis, (quàm vetustī codices scribunt) præcom hanc, alia ratione legunt, *ὡς ἀφ' οὗ τῶν ἀμαρτιῶν τῶ δοῦλῳ τῶ Θεῷ, τῷ δὲ*. Præpositumque Monasterii his verbis intelligunt, quem ut in poenitentia statu positum de sua professione valde humiliter sentire testantur.

ο Εἰ μὲν τίς τις λαμβάνει·) Addunt, edicta quaedam τὰ αὐτὰ τυφλῶν, πρῶτον μὲν ὕδατος φείλω δύναι, καὶ πάλιν μὲν αὖτε ἵσταται, φῶς δ' αὖτίς τις οὕτως ἀπὸ τοῦ γυνήματων ἀπαιτῶν. Panis hic sedat febres, aqua delibutus & potus, algorem, & omnem infirmitatem sanat, adhuc vermes a gentiane quocunque evulsiunt.

EΥχαὶ τῇ λυχνίᾳ.) Vesperas Lucernarii nomeu quondam sarcitas suo loco superius declaravimus.

2. Εὐαγγέλιον τῇ Κυρίᾳ δεινῶμεν) Preces a Diacono pronuntiatæ sive potius imperatæ tamquam *ministri* & præconis voce; διακονικὰ: a *pæco* quam prædicant *εὐαγγέλιον*: a *precando* ad quod hortantur, *δύσας*: & tandem a *collectiōne*, quam habent ad invicem, *συναπτῆς* dicuntur. Harum duæ sunt species: *μεγάλῃ συναπτῇ*, & *μικρῇ συναπτῇ*, *major* & *minor collecta*. Hæc porro *μεγάλῃ* forma est, quæ quidem major adhuc foret nisi post quintam supplicationem, duas pro Regibus faciendas recentiorum editionum Euchologiarum moderatores expunxissent, ὑπὲρ ἡμῶν εὐσεβεσάντων καὶ διοφιλῶν βασιλέων ἡμῶν, πάντων τῶν παλατιῶν, καὶ τῶν στρατοπέδων αὐτῶν: τῇ Κυρίᾳ δεινῶμεν. Ο χορός. Κύριε ἐλέησον. ὑπὲρ τῶν συμπολιτῶν καὶ ὑποταχάντων τῶν πένθεσιν αὐτῶν πάντα ἔχοντες καὶ πόλεμον τῇ Κυρίᾳ δεινῶμεν. Ο χορός. Κύριε ἐλέησον. Verum quidem est me iisdem in Ecclesia Orientali recitari auditis, num pro Turcis quas dominos agnoscant, orarent Græci, a duobus propemodum sæculis suis principibus orbat, inquisivisse: prudenterque responsum est, se solos ut pilsimos, & a Deo custoditos reges principes nostros Christianos profiteri, & quos dominio expostulant, fide jam & religione rectores, dominoque in Ecclesiis prædicare & pro eis solis imprætermisere, etiam libris editis preces supplicantes, orare velle. Cæterum antiquiorem synapses formam apud Clementem reperire poteris Constit. Aposto. libro 8. capite 10. cuius si fides suspecta sit, antiquam aliam Latinam ex officio Ambrosiano descriptam, & in Ecclesiis olim nostris recitatam subijicimus oculis.

Preces per Diaconum pronuntiatæ, respondente choro.

Divina pacis & indulgentiæ munere supplicantes, ex toto corde, & ex tota mente precamur te. Resp. Domine miserere.

Pro universa Ecclesia Catholica, quæ hic & per universum orbem diffusa est, precamur te. Resp. Domine miserere.

Pro Papa nostro N. & Pontifice nostro N. & omni clero, eorumque omnibus Sacerdotibus, & ministris, precamur te. Resp. Domine miserere.

Pro famulo tuo N. Imperatore, & famula tua N. Imperatrice, & omni exercitu eorum precamur te. Resp. Domine miserere.

Pro famulo tuo N. Rege, & duce nostro, & omni exercitu ejus, precamur te. R. Domine miserere.

Pro pace Ecclesiarum, vocatione gentium, & quiete populorum, precamur te. Resp. Domine miserere.

Pro civitate hac & conversatione ejus, omnibusque habitantibus in ea, precamur te. Resp. Domine miserere.

Pro aeris temperie & fructuum, & fecunditate terrarum precamur te. Resp. Domine miserere.

Pro virginibus, orphanis, viduis, captivis, ac pœnitentibus, precamur te. Resp. Domine miserere.

Pro navigantibus, iter agentibus, in carceribus, in vinculis, in metallis, in exiliis constitutis, precamur te. Resp. Domine miserere.

Pro iis qui diversis infirmitatibus detinentur, qui spiritibus vexantur immundis, precamur te. Resp. Domine miserere.

Pro iis qui in sancta tua Ecclesia fructus misericordiae largiuntur, precamur te. Resp. Domine miserere.

Exaudi nos Deus in omni oratione & deprecatione nostra. Resp. Domine miserere.

Dicamus omnes. Resp. Domine miserere. Kyrie eleison. Kyrie eleison. Kyrie eleison. Confule jam de collectis annotata.

3. Εὐαγγέλιον τῇ Κυρίᾳ δεινῶμεν.) Harum vocum titulus indicat has preces *μικρῇ συναπτῇ* vocari, ejus differentiam ἀπὸ τῆ μεγάλης, quod pauciores & breviores completatur, quilibet animadvertere potest.

4. Στραφείς ὁ ἱερεὺς ἀπὸς δυσμῶν.) Quare Sacerdos Occidentem præter morem hic spectet, explicabat olim Nathanael S. Mauræ Episcopus. Προκείμενον, adiunctum, inquiebat, Christum Regem decore indutum & fortitudine præcinctum, hic commemorat, regem itaque Christum repræsentat sacerdos, & ejus vice reverentiam populi animis incussurus, ad Occidentem, id est, ad populum se vertit: confestim vero propriæ concilii infirmitatis ad Orientem corpus reflectit, βάλε μετένοισιν, *profunde inclinat*, & ad locum proprium revertitur.

5. Τίς τῶν καρποφορούντων & καλλιεργούντων.) Quos Ecclesia vocibus his intelligat commodius alibi exponetur.

6. Κοπιῶντων.) Humandorum mortuorum curam in Ecclesia suscipientes, Græci *κοπιῶντων* & *κοπιῶντων* Latini *Fossariorum* voce quondam indigebant. An non erant *κοπιῶντες* illi, quos Ciacconius in Julio primo scribit a Constantino constitutos, numero non gentos quinquaginta, & ex diversorum Collegiorum, & artium Officinis collectos ad efferenda atque curanda defunctorum cadavera, quos ideo ab omnibus publicis oneribus esse immunes & vestigalibus liberos voluit; An non erant *κοπιῶντες* *Ἰουδæες* illi qui in actibus Apostolorum efferendis Ananiz & Sapphiræ conjugum cadaveribus operam præstiterunt; vel etiam *vir* illi *timorati* qui ibidem corpus Stephani curavisse dicuntur? Ex plebe certe Ecclesiæ non erant illi primitus, quos Ignatius, Epiphanius, & Hieronymus inter Ecclesiæ ministros recensent, si non Ordinis ratione, saltem officii respectu; quæ mens est Hieronymi dum illos primum clericorum gradum constituere testatur ep. 13. c. 9. quæ ad Rusticum Narbonensem. *Primus*, inquit, *in Clericis Fossariorum ordo est, qui in similitudinem Tobie sancti, sepelire mortuos admoventur*. Unde & pro iis tamquam a vulgo separatis, & ad gradum sive ministerium provectis distinctas in liturgiis preces Basilii & Chrysostomus composuerunt, & partes eos cantoribus fecerunt. Præsentibus porro preces a verbo *δουμάδα* ubique exordium sumentes, sunt eæ quæ proprie *δουμάδα* nuncupantur: sequentes autem quibus verbum *αἰτησιμύδα*, finem imponit, *αἰτησιμύδα* idcirco a Græcis solent dici.

7. Τὸ ἐκ τῶν παλαιῶν.) Integras has priores *αἰτησιμύδας* reperies in Chrysostomi liturgiis.

8. Ὁ δὲ Κελλεῖτης.) In Cellariis ea quæ sunt efus & potus reconduntur, quorum custos est *Κελλεῖτης*, qui *Κελλεῖος*, φύλαξ τῶν ἀρτῶν καὶ τοῦ οἴνου, unde & muneris est illius panes post Vesperas benedicendos in pulpito, vel ut supra legebamus, in mensa præparare. Quinque autem sunt mystico numero, quinque alios a Christo in deserto multiplicatos referentes, prout tacite sequens oratio legenti suggerit, qua ut a Deo benedicantur, & eorum participes sanctificationem consequantur, Sacerdos expostulat. Simul etiam benedicuntur frumentum, vinum, & oleum, & vitæ hominum sustentandæ necessaria, & Monachis frugi hominibus sufficientia, & ut cælitus abundant, eadem oratio expetit, gratiasque pro iis jam collatis habet: a principio namque Vesperarum in Procmiaco psalmo precati fuerant, ut educeret Deus panem de terra & cor hominis vinum lætificaret, ejusque faciem oleum exhilararet, utque principio finis respondeat, grates pro hujusmodi donis referentes illa eadem benedicenda, & a Deo datore multiplicanda, in Ecclesia proponunt: dein-

de vero frumentum in acervos, vinum vel partem ejus in dolia, oleumque in cados refundunt: ut eis adjunctis collecta jam annona crescat, & proficua reddatur. Panem vero ea fere religione, qua in missa sanctificatum distribuit, & si jejuni dies fuerit, ad tolerandum vigiliarum laborem, illis se non modice roborandos confidunt. Non aberrabit a vero, mea quidem sententia, qui Agapam fru-

gales mensas, & convivium sine luxu quondam ex charitate in Ecclesiis a sincerioribus Christianis exhibita, edulia hæc Monastica adumbrare putaverit, certe celebrioribus festis *παζμύρια panes bis coctos*, ibidem viritum distributos, deducta ab antiquis Agapis consuetudine, cum animi gaudio miratus sum, agnovi, & tandem sum gratulatus

Α : Α Ι Α Κ Ο Λ Ο Υ Θ Ι Α Τ Ο Τ
Ο Ρ Θ Ο Υ .

OFFICIUM LAUDUM.

2 Εὐχαρίστητος τῆς ἰσχύος, ἀρχόμεθα 3 τῇ τρισα-
4 γίῃ, τῇ 4 Παναγίᾳ τεταῖς, τῇ 5 Πατρί
6 ἡμῶν. 6 Οὐαὶ σὺ ἐστὶν. εἴπα 7 τῇ τροπῇ, 8 Σῶσον Κύ-
9 ρετὶ λαόν σου. 9 Δόξα. 10 Οὐαὶ σὺ ἐστὶν. εἴπα 11
11 Καὶ νῦν. 12 Προσάσῃ φοβερὰ. εἴπα λέγει ὁ ἱερεὺς.
13 13 Ελέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς καὶ τὸ μέγα ἔλεός σου. Ἐτι δό-
μιθα ὑπὲρ τῆς ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν. Ὅτι ἐλεήμων καὶ φι-
λάδελφός Θεός ὑπάρχεις, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπο-
μεν. Καὶ διὸς ἐκφανεῖ ὁ ἱερεὺς. Δόξα τῇ ἀγίᾳ καὶ ὁμο-
σίῳ, καὶ ζωοποιῷ, καὶ ἀδιαίρετῳ Τεταῖς, πάντοτε, νῦν
14 καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. Εἴπα 14
λέγουμεν ἐξ ἀγαλλοῦ μὴ πάσης προσοχῆς καὶ φόβου Θεοῦ,
ὡς αὐτῇ λαλοῦντες ἀοράτως. καὶ δυσωποῦντες ὑπὲρ τῶν
15 ἀμαρτιῶν ἡμῶν. 15 Μετὰ τῆς τριῶν Τεταῖς ὁ ἱερεὺς,
16 λέγει 16 τὰς δὲ χάς τῶν ὁρῶν, ἱσαμύρος ἀσκαπῆς ἡμῶν
δὴ τῶν ἀγίων θυρῶν.

Εὐχὴ α'

Εὐχαριστῶμεν σοὶ Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, τῇ ἐξανα-
σάντι ἡμᾶς ἐκ τῶν κατῶν ἡμῶν, ἐμβολόντι εἰς
τὸ σόμα ἡμῶν λόγον αἰνέσεως καὶ προσκυνοῦν καὶ ἐπικαλεῖ-
σθαι τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον, καὶ δόμιθα τοῖς σοῖς οἰκτιρ-
μαῖς, οἷς πάντες ἐχρήσασιν περὶ τῶν ἡμετέρων ζώων. καὶ
νῦν ἐξ ἀποστείλας τὴν βοήθειάν σου, ἐπὶ τὰς ἐσώτας ἀπὸ
προσώπου τῆς ἀγίας δόξης σου, καὶ ἀπεκδιχομένους τὸ πα-
ρὰ σὺ πλῆσιον ἔλεος. καὶ δὸς αὐτοῖς μὴ φόβου καὶ ἀγάπης,
πάντοτε σοὶ λατρεύοντας αἰνεῖν τὴν ἀνεκδιήγητόν σου ἀγα-
θότητα. Ὅτι ἀρέσκει σοὶ πάντα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκυ-
νησις τῇ πατρὶ, καὶ τῇ υἱῷ, καὶ τῇ ἀγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ
αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

b

b Εὐχὴ β'.

Εὐκταπὸς ὁρθεῖται τὸ πνεῦμα ἡμῶν, ἀπὸς σὺ Θεὸς
ἡμῶν. διότι φῶς τὰ ἀρσάγματα σου ἐπὶ τῆς γῆς.
δικαιοσύνην καὶ ἀγίασμον ἐπιταλεῖν ἐν τῇ φόβου σου συν-
τίστον ἡμᾶς. σὲ γὰρ δοξάζομεν ὡς ὄντως ὄντα Θεὸν ἡμῶν.
κλῖνον τοὺς σου καὶ ἐπάκουσον ἡμῶν, καὶ μνησθῆτι Κύριε τῶν
συμπαρόντων, καὶ συμδιχομένων ἡμῶν πάντων κατ' ὄνο-
μα. καὶ σῶσον αὐτοὺς τῇ διουσίᾳ σου. ἐλόγησον
τὸ λαόν σου, καὶ ἀγιάσον τὴν κληρονομίαν σου.
εἰρήνην τῇ κόσμῳ σου δώρησαι, τοῖς ἐκκλησίαις σου,
τοῖς ἱεροῦσι, τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν, καὶ παντὶ τῷ λαῷ
σου. Ὅτι ἐλογησῇ καὶ δοξασθῇ τὸ πάντιμον, καὶ
μεγαλοπρεπὲς ὄνομά σου, τῷ πατρί, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ
ἀγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν
αἰώνων. ἀμήν.

Postquam benedixerit Sacerdos, Incipimus
Ter sanctus. Sanctissima Trinitas. Pa-
ter noster. Quia tuum est. Deinde modulos.
Salva Domine populum tuum. Gloria. In
cruce sublati. Et nunc. Protectio tremen-
da. Mox dicit Sacerdos. Misere nostri Deus
secundum magnam misericordiam tuam.
Adhuc rogamus pro Archiepiscopo nostro.
Quia misericors & amator hominum ex-
istis, & tibi gloriam referimus. Et confe-
ssim exclamat Sacerdos. Gloria sanctæ, &
consubstantiali, & vivificæ, & individue
Trinitati: ubique nunc & semper, & in
sæcula sæculorum. Amen.

Tum sex psalmos Laudum recitamus, cum o-
mni attentione & timore Dei ipsi invisibili-
ter loquentes: cumque pro peccatis deprecan-
tes.

Post tres autem primos psalmos, Sacerdos
nudo capite, ante sacras fores stans, dicit
Laudum Orationes.

Oratio prima.

Gratias tibi agimus Domine Deus no-
ster, qui ex lectis nostris nos excitasti,
& in os nostrum verba laudis immisisti, ut
adoremus & invocemus nomen sanctum
tuum, & per miserationes tuas quibus sem-
per circa vitam nostram usus es, te preca-
mur; super adstantes coram facie sanctæ
gloriæ tuæ, & misericordiam locupletem a
te expectantes, auxilium tuum mitte: ipsi-
que te cum timore & dilectione colentibus,
inenarratam bonitatem tuam celebrare con-
cede. Quia convenit tibi omnis gloria, ho-
nor, & adoratio, Patri, & Filio, & san-
cto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula
sæculorum. Amen.

Oratio secunda.

De nocte spiritus noster ad te vigilat
Deus noster: quia mandata tua lumen
nobis sunt super terram. Justitiam & san-
ctitatem in timore tuo operari nos doce,
te namque ceu verum Deum nostrum cele-
bramus. Inclina aurem tuam, & exaudi
nos, & adstantium cunctorum, unaque no-
biscum deprecantium de nomine recordare
Salva illos virtute tua, benedic populum
tuum & hereditatem tuam sanctifica: &
orbi tuo, Ecclesiis, Sacerdotibus, Regibus
nostris & omni populo pacem largire. Quia
benedictum est, & glorificatum venerandum
& magnificum nomen tuum: Patris, & Fi-
lii, & sancti Spiritus: nunc & semper, &
in sæcula sæculorum. Amen.

Oratio Tertia.

DE nocte Spiritus noster ad te vigilat nobis sunt. Justitiam tuam, mandata tua, justificationes tuas doce nos. Mentis nostræ oculos, ne forte in peccatis in mortem obdormiamus illumina: omnem caliginem a cordibus nostris averte: justitiæ solem largire nobis, vitamque nostram in Spiritus sancti tui sigillo & custodia omni molestia liberam conserva; gressus nostros in viam pacis dirige crepusculum, diemque in hilaritate, ut tibi matutinos rependamus hymnos, videre concede. Quia tua est potentia & tuum est regnum, & virtus & gloria, Patris, & Filii, & Spiritus sancti: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Oratio quarta.

Domine Deus sancte & incomprehensibilis, qui dixisti de tenebris lumen splendescere, qui somno noctis reparatos ad laudem & supplicationem bonitatis tuæ nos excitasti: propria tibi motus clementia, adorantes te & gratias tibi pro virtute referentes suscipe, & cuncta salutis nostræ congrua postulata concede. Filios lucis dei, & æternorum tuorum bonorum nos hæredes renuncia. Recordare Domine in multitudinem miserationum tuarum cuncti populi tui, adstantium tibi unaque nobiscum deprecantium, & omnium fratrum nostrorum, vel in terra, vel in mari, vel in quocumque loco dominationis tuæ, clementia, & ope tua indigentium, omnibusque amplam misericordiam tuam impende: ut anima & corpore pariter salvati, cum jugi perseverantia & fiducia, mirandum & benedictum nomen tuum celebremus: Patris, & Filii & sancti Spiritus: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Oratio quinta.

Bonorum thesaure, fons perennis, pater sancte, mirandorum conditor, cuncta potens, cunctis imperans, cuncti te colimus: tuas misericordias, clementiam tuam invocantes in humilitatis nostræ opem & subsidium cuncti imploramus. Recordare Domine famulorum tuorum, Matutinas omnium nostrum preces ut incensum in conspectu tuo suscipe: nullum e nobis reprobaveris, quin potius cunctos miserationibus tuis conserva. Recordare Domine vigilantium & pfallentium in gloriam tuam, & unigeniti Filii tui, & Dei nostri, & sancti tui Spiritus: fer illis opem & auxilium, & preces eorum in supercælesti & intellectuale tuum altare suscipe.

Quia tu es Deus noster, & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Oratio sexta.

Gratias agimus tibi Deus salutarium nostrorum, quod omnibus in vitæ nostræ beneficium conditis, ut te Salvatorem & benefactorem animarum no-

Εὐχή γ.

Εκ τυκτὸς ὁρθεῖζει τὸ πνεῦμα ἡμῶν πρὸς σὲ ὁ Θεός, διότι φῶς καὶ ἀποστάγματα σε. διδάξον ἡμᾶς ὁ Θεὸς τὴν δικαιοσύνην σου, τὰς ἐντολάς σου, καὶ τὰ δικαιώματά σου· φωτίσον τὰς ὀφθαλμούς τῶν ὁρατῶν ἡμῶν, μήποτε ὑπνώσωμεν ἐν ἀμαρτίαις εἰς θάνατον· ἀπέλασον πάντα ζόφον ἀπὸ τῆς καρδίας ἡμῶν. χάρισαι ἡμῖν τὴν τῆς δικαιοσύνης ἡλίου· καὶ ἀνεπηρέασον τὴν ζωὴν ἡμῶν ἐξ ἀφύλαξον ἐν τῇ σφραγίδι τῆς ἀγίας σου πνεύματος· κατεύθυνον τὰ ὁδοὶ ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης, δὸς ἡμῖν ἰδεῖν τὸν ὄρθρον, καὶ τὴν ἡμέραν ἐν ἀγαλλιάσει· ἵνα σοὶ τὰς ἐὼδινας ἀναπέμπομεν ὑψας· Ὅτι σὺ τὸ κράτος· καὶ σὺ ἐστὶν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δόξα, καὶ ἡ δόξα, τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εὐχή δ.

Δεσποτα ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος καὶ ἀκατάληπτος, ὁ εἰπὼν ἐκ σκότους φῶς λάμψαι· ὁ ἀναπαύσας ἡμᾶς ἐν τῇ τῆς νυκτὸς ὑπνῷ, καὶ ἐξαναστήσας πρὸς δοξολογίαν καὶ ἰκεσίαν τῆς σῆς ἀγαθότητος· δυσωπῆμιμος ὑπὸ τῆς ἰδίας σου ἐσπαραγχίας, πρὸς δεξιὰς ἡμᾶς καὶ νῦν προσκυνοῦντάς σε, καὶ κατὰ δύναμιν ὑψαλινοῦντάς σοι, καὶ δώρησαι ἡμῖν, πάντα τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα· ἀνάδειξον ἡμᾶς ὑπὸς φωτὸς τῆς ἡμέρας, ἐκ κληρονομίας τῶν αἰώνων σου ἀγαθῶν· μνήσθητι Κύριε ἐν τῷ πλήθει τῶν οἰκτιρῶν σου καὶ παντὸς τῆς λαῶν σου, τῶν συμπαραρότων καὶ συνδύχομένων ἡμῖν, καὶ πάντων τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, τῶν ἐν γῇ καὶ ἐν θαλάσσῃ, τῶν ἐν παντί τὸ πρὸς τῆς δεσποτείας σου, δωμάτων τῆς σῆς φιλανθρωπίας καὶ βοηθείας καὶ πᾶσι χορήγησον τὸ μέγα σεῖλος· ἵνα σισώμενοι ψυχῇ καὶ σώματι πάντες ὁσμεν ὑμῖν παρρησίας δοξάζωμεν τὸ θαυμαστὸν καὶ ἐλογημένον ὄνομά σου, τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εὐχή ε.

Αγαθῶν θησαυρὲ, πηγὴ αἰένου, πᾶσι ἁγίαι, θαυμαστοποι, παροδύναμι, καὶ παντοκράτωρ, πάντες σε προσκυνοῦμεν ἐκ σὺ δέομεθα, τὰ σὰ ἐλεῆν, καὶ τὰς σὲς οἰκτιρμὰς ἐπικαλέμεθα εἰς βοήθειαν, καὶ ἀντίληψιν τῆς ἡμετέρας ταπεινώσεως· μνήσθητι Κύριε τῶν σῶν ἰκετῶν, πρὸς δεξιὰς πάντων ἡμῶν τὰς ἐὼδινας δειήσεις, ὡς θυμίσματα ἐνώπιόν σου· καὶ μηδένα ἡμῶν ἀδόκιμον ποιήσης, ἀλλὰ πάντας ἡμᾶς περιποίησαι ὅτι οἰκτιρῶν σου· μνήσθητι Κύριε, τῶν ἀγρυπνοῦντων, καὶ φάλλοντων εἰς δόξαν σου, καὶ τῶν μετογών σου υἱῶν καὶ Θεῶν ἡμῶν καὶ τῶν ἁγίων σου πνεύματος· γὰρ αὐτῶν βοηθὸς ἐκ ἀντιλήπτορος, πρὸς δεξιὰς αὐτῶν τὰς ἰκεσίας, εἰς τὸ ὑπερβάνιον καὶ νοτὸν σου δυσιασθέντων· Ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐσὺ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εὐχή ς.

Εὐχαριστοῦμέν σοι Κύριε ὁ Θεὸς τῶν σωτηρίων ἡμῶν· ὅτι πάντα ποιεῖς εἰς εὐεργεσίαν τῆς ζωῆς ἡμῶν· ἵνα ἐξπαντὸς πρὸς σὲ ἀποβλέπωμεν, τὸν σωτῆρα καὶ εὐεργ-

ἐργάτῳ τῷ ἡμετέρῳ ψυχῶν, ὅτι χάριπαυσας ἡμᾶς ἐκ
τῆς παρελθούσης νυκτὸς μέτρω, καὶ ἐξήγειρας ἡμᾶς ἐκ
τῆς κοιτῆς ἡμῶν, καὶ ἐστῆσας εἰς προσκυνοῦσιν τῇ τιμῇ τοῦ μα-
τὸς σου· διὸ δέομαι σε, Κύριε, δὸς ἡμῖν χάριν καὶ δυνά-
μιν, ἵνα καταξιώσῃμεν ψάλλειν σοι σωτῆρας, καὶ προ-
σκύπτειν ἀδελφείπῳ, ἐν φόβῳ καὶ τρόμῳ, τὴν ἑαυτῶν
σωτηρίαν καταπραΰνομεν, ὅς τις ἀντιλήψιως τῷ Χρι-
στῷ σου. μνήσθητι Κύριε, καὶ τὴν νυκτὶ πρὸς σὲ βοῶντων,
ἐπὶ κεκοιμημένων, καὶ ἐλπίστον, καὶ συύτρεψον ὑπὸ τῆς πό-
δας αὐτῶν τὰς ἀοράτους καὶ πολεμίας ἐχθράς. Σὺ γὰρ εἶ ὁ
βασιλεὺς τῆς εἰρήνης, καὶ σωτὴρ τῆς ψυχῶν ἡμῶν, ὅς σοι ᾤ-
δόξῃς ἀναπέμπομεν τῇ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ
πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ, ὡς εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

c

c Εὐχὴ ζ'.

Ο Θεὸς καὶ πατὴρ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, ὁ ἐξα-
νήσας ἡμᾶς ἐκ τῶν κοιτῶν ἡμῶν, καὶ ἐπισυναγα-
γὼν ἐπὶ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς, δὸς ἡμῖν χάριν καὶ δύναμιν
ἐν τῇ σόματι ἡμῶν, καὶ πρὸς διδοῦναι ἡμῶν τὰς καὶ δυνάμιν
ἐν χάριτι, καὶ διδάξον ἡμᾶς τὰ δικαιώματά σου, ὅτι
προσκύπτειν καὶ ὁ δὲ ἐκ οἰδαμεν, ἐάν μὴ σὺ, Κύριε, τῇ
πνεύματι σου τῷ ἁγίῳ ὁδηγήσῃς ἡμᾶς. διὸ δέομαι σε,
εἴ τι ἡμάρτομεν μέχρι τῆς παροῦσης ὥρας, ἐν λόγῳ ἢ ἐρ-
γῳ, ἢ κατὰ διαπορεύσεως, ἢ ἀκροίας, ἢ ἄλλῃ, ἢ ἄλλῃ,
συγχώρησον. ἐάν γὰρ ἀνομιᾶς παρατηρήσῃς Κύριε, Κύ-
ριε τίς ὑποστήσεται; ὅτι παρὰ σοὶ ἡ ἀπολύτρωσις, σὺ
εἶ μόνος ἅγιος βοηθός, καὶ κραταῖος ὑπερασπιστὴς τῆς ζωῆς
ἡμῶν, καὶ ἐν σοὶ ἡ ὑμνησις ἡμῶν διαπαντός. Εἴη τὸ κρά-
τος τῆς βασιλείας σου ἐν ὅλῳ καὶ ἐν παντί, καὶ διδοῦναι ἡμῶν
πατρός, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ,
καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εὐχὴ η'.

Κ Υπεὶρ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὴν τῷ ὕπνῳ ῥαθυμίαν ὑποκα-
τάσας ἀπὸ ἡμῶν, ὡς συγκαλέσας ἡμᾶς κλήσεις ἁ-
γία, τῷ καὶ ἐν νυκτὶ ἐπῆραι τὰς χεῖρας ἡμῶν, καὶ ἐξο-
μολογεῖσθαι σοὶ ἐπὶ τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου πρὸς
δίδου τὰς δεινότητας ἡμῶν, τὰς ἐν τῷ ὕπνῳ, τὰς ἐξομολογή-
σεις, τὰς νυκτερινὰς λατρείας. ὡς χαρίζαι ἡμῖν ὁ Θεός,
πίστιν ἀκαταίχιστον, ἐλπίδα βεβαίαν, ἀγάπην ἀνυ-
πόκριτον· ἐν ὅλῳ καὶ ἐν παντί, καὶ ἐξόδας, ἀράξεις,
ἔργα, λόγους, ἐνδυμήσεις καὶ δὸς ἡμῖν καταστήσας εἰς τὰς
ἀρχὰς τῆς ἡμέρας, αἰτουῦντας, ὑμνουῦντας, ἐκλογίζονται
τῆς ἀφράστου χρηστότητος τῆς ἀγαθότητος. Ὅτι ἐκλογίζεται τὸ
πανάγιον σὺ ὄνομα, ὡς διδοῦναι σε ἡ βασιλεία, τῷ πα-
τρί, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ
εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

d

d Εὐχὴ θ'.

Λ Ἄμεινον δέσποτα φιλόφρονε ἐν ταῖς καρδίαις
ἡμῶν, τὸ τῆς σῆς θεογονίας φῶς ἀκίρατον, καὶ τῆς
ἐκείνης ἡμῶν ὁφθαλμὸς διανοίξον, εἰς τὸ τῷ ἁγίῳ
καὶ σου κυρυγμάτων κατανοήσιν ἐν δεξιῇ καὶ τῷ μακα-
ρίῳ σου ἐντολῶν φόβῳ· ἵνα πᾶσας τὰς σαρκινὰς ἐπιθυ-
μίας καταπατήσῃς, πνευματικὴν πολιτείαν μετέλθω-
μεν, πάντα τὰ πρὸς ἐπαύρινον ἢ εὖ φρονούντας ὡς ἀνά-
τοπος. Ὅτι σὺ εἶ ὁ ἁγίασμός καὶ ὁ φωτισμός ἡμῶν, καὶ σοὶ
ᾤδόξῃς ἀναπέμπομεν τῇ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ
πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ, ὡς εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Eucbolog.

strarum in omnibus respiciamus, etiam no-
ctis parte præterita requiem nobis contulisti,
& a lectis excitatos ad cultum venerando
nomini tuo reddendum erexisti: propterea
te Domine rogamus ut gratiam & virtutem
præbeas, ut Christi tui ope, in tremore &
timore salutem nostram operantes, attente
tibi canere, & incessanter orare digni simus.
Recordare Domine eorum qui de nocte te
invocant, exaudi illos, & miserere: & sub
pedibus eorum invisibiles & infestos hostes
contere. Quia tu es rex pacis, & Salvator
animarum nostrarum, & tibi gloriam referi-
mus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui:
nunc & semper, & in sæcula sæculorum.
Amen.

Oratio septima.

O Deus & pater Domini nostri Jesu
Christi, qui nos cubilibus erectos, o-
rationis tempore congregasti, in apertione
oris gratiam nobis confer, & grates pro vir-
tute reddendas suscipe: Justificationes tuas
nos doce, quia prout oportet, orare nesci-
mus: nisi tu Domine sancto tuo Spiritu du-
ctor fueris. Rogamus ideo ut si verbo, aut
opere, aut mente, sponte, vel coacte, ad
præsentem usque horam deliquimus; parce,
veniam præbe. Si enim iniquitates obser-
vaveris Domine, Domine quis sustinebit?
quia apud te est redemptio, tu solus es san-
ctus adiutor, & potens defensor vitæ no-
stræ, & in te laus omnis nostra consistit:
Sit potestas regni tui benedicta & glorifica-
ta: Patris, & Filii, & sancti Spiritus: nunc
& semper & in sæcula sæculorum. A-
men.

Oratio Octava.

Domine Deus noster qui torpore somni
dissipato, vocatione sancta nos con-
gregas, ut manus in noctibus extollamus,
& super judicia justitiæ tuæ tibi confitea-
mur: orationes, congressus, confessiones
nostras, cultus nocturnos suscipe: & incon-
fusam fidem, spem firmam, dilectionem si-
ne fictione, nobis largire: ingressus & e-
gressus nostros, actus, opera, sermones,
cogitationes benedic, & laudantes, celebra-
tes, & benedicentes bonitatis tuæ suavitatem,
ad dici principia pervenire concede.

Quia benedictum est sanctissimum nomen
tuum, & glorificatum est regnum Patris,
& Filii, & sancti Spiritus: nunc & sem-
per, & in sæcula sæculorum. Amen.

Oratio nona.

Illuce benigne Domine in cordibus no-
stris divinæ tuæ cognitionis sincero lu-
mine, & in Evangelicæ prædicationis me-
ditationem, oculos nostræ mentis aperi,
& beatorum mandatorum tuorum nobis timo-
rem infige: ut omnibus carnis concupiscen-
tiis conculcatis, officia spiritualia obeamus,
& cuncta juxta beneplacitum tuum cogite-
mus & operemur.

Quia tu es sanctificatio & lumen nostrum,
& tibi gloriam referimus; Patri, & Filio,
& sancto Spiritui: nunc & semper, & in
sæcula sæculorum. Amen.

F

Oratio decima.

Domine Deus noster, qui per pœnitentiam hominibus indulgentiam largiris, & agnitionis peccatorum & confessionis locum in David Prophetæ pœnitentia ad veniam concedendam demonstras: ipse Domine, secundum magnam misericordiam tuam, & secundum multitudinem miserationum tuarum, nostri in multa delicta lapsorum miserere. Dele iniquitates nostras, quia tibi soli incerta & occulta corda hominum agnoscanti, & peccata condonandi potestatem habenti peccavimus. Corde autem mundo in nobis creato, & spiritu principali in nobis confirmato, Salutaris tui lætitiæ nobis manifesta. Ne projicias nos a facie tua: sed & tibi velut benigno & clementi complaceat, ut usque ad ultimum vitæ halitum Justitiæ hostiam, & oblationem in sanctis tuis altaribus offeramus.

Misericordia, miserationibus & humanitate unigeniti Filii tui, cum quo benedictus es: cum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Oratio undecima.

Deus Deus noster, qui intellectuales rationalesque virtutes tuæ voluntati subjicis, & rogamus & precamur, suscipe nostram & creaturarum omnium pro virtute glorificationem, & conferta bonitatis tuæ nobis munera repende, quia tibi curvatur omne genu cælestium, terrestrium, & infernorum, & omnis spiritus & creatura incomprehensam gloriam tuam celebrat. Tu enim es verus Deus, & valde misericors.

Quia te laudant omnes virtutes cælorum, & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Oratio duodecima.

Laudamus, celebramus, benedicimus & gratias agimus tibi, Deus patrum nostrorum, quod subducta noctis umbra diei lumen nobis iterum ostendisti: verum benignitatem tuam deprecamur, peccatis nostris esto propitius, & magna tua clementia preces nostras suscipe, quia ad te misericordem & omnipotentem Deum confugimus. Fac ut in cordibus nostris verus justitiæ tuæ sol illuceat, mentem nostram illustra, & sensus omnes nostros conserva, ut viam mandatorum tuorum de die decenter percurrentes vitam attingamus æternam, (qui apud te est fons vitæ) & inaccessi luminis fruitionem consequi mereamur. Quia tu es Deus noster, & tibi gloriam referimus: Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper & in sæcula sæculorum. Amen.

Deinde magnam Collectam recitat.

In pace Dominum precemur.
Pro superna pace.
Pro pace totius mundi.
Pro sancta hac domo.
Pro Archiepiscopo nostro N.
Pro civitate hac.
Pro aeris temperie.
Pro navigantibus, iter agentibus.

Κτελεῖ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὴν δὲ μετανοίας ἀφίστην τοῖς ἀνθρώποις δωρησάμενος, καὶ τόπον ἡμῖν ἐπιγνώσεως ἀμαρτημάτων, καὶ ἐξομολογήσεως, τὴν τῆς ἀρετῆς Δαβὶδ μετάνοιαν, πρὸς συγχώρησιν ὑποδείξας· αὐτὸς δέωπα, πολλοῖς ἡμᾶς, καὶ μεγάλους περιπεπαισμένους πλημμελίᾳσιν ἐλέησον καὶ τὸ μέγα σου ἔλεος, καὶ κατὰ πληθος τῶν ὀκτιρμῶν σου ἐξάλειψον τὰ ἀνομήματα ἡμῶν, ὅτι σοὶ ἡμάρτομεν Κύριε, τῇ καὶ τὰ ἀδύνατα, ἐκρύψαμε τῆς καρδίας τῇ ἀνθρώπων γνώσκοντι, καὶ μόνῳ ἔχοντι ἐξέσταν ἀφίεναι ἀμαρτίας. καρδίαν δὲ καθαράν κτίσας ἐν ἡμῖν, ἐκ πόνου καὶ ἡγεμονικῶς ἐκείρας ἡμᾶς, καὶ τὴν ἀγαλλίαν τῆς σωτηρίας σου γνωρίσας ἡμῖν, μὴ δύστην ἡμᾶς διὰ τὴν προσηλύτησιν σου· ἀλλ' εὐδοκῆσον ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος, μέχρι τῆς ἐσχάτης ἡμῶν ἀναπνοῆς, προσφέρειν σοὶ θυσιᾶν δικαιοσύνης, καὶ ἀναφορὰν ἐν τοῖς ἁγίοις σου θυσιᾶς ἡμεῖς. Ἐλέει καὶ ὀκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπίᾳ τῇ μονογενῆς σου υἱοῦ, μετὰ εὐλογητὸς εἶ, σὺ καὶ πατὴρ, καὶ ζῶσιν καὶ ἀγαθῶν σου πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

f Εὐχή ια'.

Ο Θεὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὰς νοεὰς καὶ λογικὰς ὑποσησάμενος δυνάμεις τῇ σφῇ διλήματι, σὺ δέωπα καὶ σὲ ἐκτενέομεν, πρὸς δεξιὰς ἡμῶν καὶ τῇ κτίσματος σου πάντων, τὴν καὶ δυνάμειν δοξολογίαν, καὶ ταῖς πλεσίαις τῆς σῆς ἀγαθότητος ἀντάμεται δωρεῶν. ὅτι σοὶ κάμπτει πᾶν γόνυ ἐπερανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων, καὶ πάντα πνοὴ καὶ κτίσις ὑμῶν τὴν ἀκατάληπτόν σου δόξαν. μένος γὰρ εἶ Θεὸς ἀληθινός καὶ πολυέλεος. ὅτι σὲ αἰνεῖσι πᾶσαι αἱ δυνάμεις τῇ ἐρανῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπουσι, τῇ πατρὶ, καὶ τῇ υἱῷ, καὶ τῇ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εὐχή ιβ'.

Α Ἰσχυρὸν, ὑμνῶμεν, εὐλογῶμεν, καὶ ἐκχαριστοῦμεν σοὶ ὁ Θεὸς τῇ πατέρᾳ ἡμῶν, ὅτι παρήγαγες τὴν σκίαν τῆς νυκτός, καὶ εἰδείξας ἡμῖν πάλιν τὸ φῶς τῆς ἡμέρας· ἀλλ' ἐκτενέομεν τὴν σὴν ἀγαθότητα, ἰλάσθητι ταῖς ἀμαρτίαις ἡμῶν, καὶ πρὸς δεξιὰς τὴν δέξιόν ἡμῶν ἐν τῇ μεγάλῃ σου ἐσπλαγχνίᾳ· ὅτι πρὸς σὲ καταφυγόμεν, καὶ ἐλεήμονα καὶ πατοδύναμον Θεόν. λάμψον ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, τὴν ἀληθινὴν ἡλίου τῆς δικαιοσύνης σου. φωτίσθον τὴν νοῦν ἡμῶν, καὶ τὰς αἰδήσεις ὅλας ἔχρησον, ἵνα ὡς ἐν ἡμέρᾳ ἐκχυμῶντος περικαταυῖτες τὴν δόξαν τῇ ἐντολῶν σου, καταστήσωμεν εἰς τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, (ὅτι παρὰ σοὶ εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ ἐν ὑποταύσει γενέσθαι καταξιοθῶμεν τῇ ἀποσίτε φωτός. ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῇ πατρὶ, καὶ τῇ υἱῷ, καὶ τῇ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εἶτα λέγει τὴν μεγάλην συναπτὴν.

Εν εἰρήνῃ τῇ Κυρίᾳ διηδῶμεν. Ὑπὲρ τῆς ἀνωθεν εἰρήνης. Ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τῆς σύμπαντος κόσμου. Ὑπὲρ τῆς ἁγίας οἰκίας τῆς. Ὑπὲρ τῆς ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν. Ὑπὲρ τῆς πόλεως παύσης. Ὑπὲρ ἐκράσιος αἵρων. Ὑπὲρ πλεόντων, ὁδοιπορούντων.

Υπὲρ τῶν ῥυθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης.
 Ἀντιλαβῆ, σῶσον, ἐλέησον, καὶ
 τῆς πασαγίας ἀχράντη.

Εκφώνως. Ὅτι ἀρέπει σοι πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ
 προσκυύσεις. Μετὰ δὲ τὴν ἐκφώνησιν, ἑλπίται το,
 17 17 Θωὸς Κύριος. Εἶτα τὸ τροπάριον ἡ Κυριακῆς, ἑπὶ
 τύχη, ἐκ δούτερον, ἑπείτα τὸ τροπάριον τῆς καὶ τὴν ἡμέραν
 αἰγίου, ἑπὶ ἐστὶν ἑορτάσιμος. Εἰδ' οὖν, τὸ α'. τῶ ἡχοῦ
 18 Μετὰ δὲ τῷτο. 18 Ἡ σιωπῆς σιχολογία. Μετὰ δὲ τὴν
 19 συμπλήρωσιν τῆς σιχολογίας. Ποιεῖ ὁ ἱερεὺς. 19 Μι-
 κρὰν σωμαπτήν. Ἐτι καὶ ἐστὶν εἰρήνη. Ἀντιλαβῆ, σῶ-
 σον, ἐλέησον. τῆς πασαγίας ἀχράντη. Ἐτι καὶ ἐστὶ. Ὅτι
 20 21 σὸν τὸ κράτος. Μετὰ τὴν β'. σιχολογίαν. Ἐτι καὶ ἐστὶ. ἐκ-
 φώνως. Ὅτι ἀγαθός. 20 Μετὰ τὸν ἄμωμον, 21 καὶ τὰ
 ὑλολογητέα. Εκφώνως. Ὅτι ὑλολογηταί σου τὸ ὄνομα
 καὶ διδύχασαί σου ἡ βασιλεία τῶ πατρὸς καὶ τῶ υἱῶ, καὶ
 τῶ αἰγίου πνεύματος, νῦν καὶ αἰεὶ, ὡς εἰς τὰς αἰῶνας τῶν
 αἰώνων. Ἀμήν.
 22 23 22 Ἡ ὑπακοή. 23 Οἱ ἀναβαθμοὶ τῶ ἡχοῦ. Προ-
 κείμενον ἀναστάσιμον. ὁ διὰ. Τῶ Κυρίου δευδωμῶ.
 ὁ ἱερεὺς ἐκφώνως. Ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θωὸς ἡμῶν, καὶ ἁ-
 24 γίοις ἐπαναπαύη. 24 Τὸ, πᾶσα προή. καὶ μὲν τῷτο,
 25 ἐκφώνως ὁ διάκονος. 25 Καὶ ὑπὲρ τῶ καταξιαθῆναι.
 26 Καὶ λέγει 26 τὸ ἑωθινὸν ὑαγγέλιον, ἑπὶ τύχη κυ-
 27 ριακῇ Εἰς ἕως. Ἀνάσασιν Χεῖρ. 27 Καὶ ὁ γ'. Μετὰ
 δὲ τὸν ἀπασμὸν τῶ ὑαγγελίῳ, λέγει ὁ διάκο-
 νος.

ΣΩσον ὁ Θωὸς τὸν λαόν σου, ὡς ἐλὼγησον τὴν
 κληρονομίαν σου, ἐπίσκειται τὸν κόσμον σου ἐν
 ἑλέει καὶ οἰκτιρμοῖς. Ὑψωσον κέρα Χεῖρας σου ὁρδοδό-
 ξων, καὶ καταπέμψον ἐφ' ἡμᾶς τὰ ἐλέη σου τὰ πλάσια.
 ἀρεβείας τῆς πασαχράντη διαποίτης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ
 ἀειπαρθένης Μαρίας διώμας τῶ τιμῆ καὶ ζωοποιῶν σου
 ῥῶν προσασίας τῶν τιμῶν ἐπερανίων διωμάτων ἀσπα-
 ρμάτων τῶ τιμῆ ἐνδοξῶν προφήτῶν ὁδοδρόμων καὶ Βαπτί-
 στῆ Ἰωάννου τῶ αἰγίων ἐνδοξῶν, καὶ πασδμήμων Ἀπο-
 στόλων τῶ αἰγίων ἐνδοξῶν καὶ καλλινίκων μαρτύρων.
 καὶ τὰ λοιπὰ πάντων, ὡς ἐν τῇ λιτῇ γέγραπται. εἶτα
 λέγει ὁ ἱερεὺς. Εκφώνως. Ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς, καὶ φι-
 λανθρωπία τῶ μονογενῆς σου υἱῶ, μεθ' ἡ ὀλολογητὸς εἶ,
 σὺ τῶ πασαγίῳ, καὶ ἀγαθῶ, καὶ ζωοποιῶν σου πνεύματι,
 νῦν, καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶ αἰώνων. Ἀμήν.

28 28 Καὶ ἀρχόμεθα τῶ κανόνων. Τῶ ἀνασασίμῳ, σου-
 29 ραναςασίμῳ τῆς Θεοτόκου. 29 Καὶ τῶ μλωαίν. Ἀπὸ
 γ'. ὡδῆς, Ποιεῖ ὁ ἱερεὺς μικρὰν σωμαπτήν. Ἐτι καὶ
 ἐστὶ. Ἀντιλαβῆ. τῆς πασαγίας. Εκφώνως. Ὅτι σὺ
 30 εἶ ὁ Θωὸς ἡμῶν. 30 Εἶτα τὸ κάθισμα, τῶ μλωαίν.
 Ἀφ' ὧν. Σωμαπτή. Ἐτι καὶ ἐστὶ. Ἀντιλαβῆ. τῆς πασα-
 31 γίας. Εκφώνως. Σὺ ὅς εἶ ὁ βασιλεὺς. 31 Τὸ κοινά-
 32 33 κιον 32 καὶ ὁ οἶκος. Καὶ ἀνάγνωσις 33 εἰς τὸ σωμαξά-
 ριον. Ἀπὸ δ'. ὡδῆς. Σωμαπτή. Ἐτι καὶ ἐστὶ. Ἀντι-
 λαβῆ. τῆς πασαγίας. Εκφώνως. Ὅτι σὺ αἰνῶσι πᾶ-
 34 σαι αἱ διώμας τῶ ἑρανῶν. Εἶτα τὸ. Ἁγίος Κύριος ὁ
 35 36 Θωὸς. 34 Τὸ ἀνασασίμον ἐξαποσειλάειον. Καὶ τῶ ἀ-
 γιω, ἑορτάζεται. 35 Εἰς τὰς αἰῶνας. 36 Στιχηρὰ ἀνασά-
 σιμα δ'. Καὶ ἀνατολικά γ'. Λέγομεν ὡς εἰς τὸν δύν. εἰ-
 χος α'. Ἀνάσσει Κύριος ὁ Θωὸς μὲν. σιχ. β' Εξομολογή-
 37 σομαί σοι Κύριε, Δόξα. τὸ ἑωθινόν. Καὶ νῦν 37 Ὑπε-
 38 ρβόλονημένη. 38 Δοξολογία μεγάλη. Λέγομεν τὸ
 παρὲν τροπάριον. Εἰς ἡχον β'. Ἰωάννη τῶ Δαμα-
 Συχολογ.

Ut ab omni calamitate liberemur.
 Suscipe, salva, miserere.
 Sanctissimæ, illibatæ.

Exclamando. Quia convenit tibi omnis
 gloria, honor & adoratio. Post exclamatio-
 nem vero canitur: Deus Dominus. Tum ve-
 ro si dominica fuerit, ejusdem Modulus bis
 dicitur: vel si festus est dies illius sancti
 cui dicatus est. Sin vero primum Toni. Post
 hac vero. Versuum Davidicorum recitatio
 consueta. Et psalmodia hujusmodi completa.
 Habet sacerdos minorem collectam. Adhuc &
 iterum in pace. Suscipe, salva, miserere.
 Sanctissimæ, illibatæ. Adhuc & iterum.
 Exclamando. Quia tua est potestas. Post se-
 cundam autem Versuum Davidicorum recita-
 tionem. Adhuc & iterum. Exclamando.
 Quia bonus. Post psalmum. Beati immacu-
 lati, & benedictiones. Exclamat. Quia be-
 nedictum est nomen, & glorificatum est re-
 gnum: Patris, & Filii, & Spiritus sancti:
 nunc & semper, & in sæcula sæculorum.
 Amen.

Auditio attenta. Graduales Toni. Propos-
 tum resurrectionem Christi commemorans.
 Diaconus. Dominum precemur. Sacerdos ex-
 clamando. Quia sanctus es Deus noster, &
 in sanctis requiescis. Omnis spiritus. His
 peractis exclamat Diaconus. Et ut digni si-
 mus. Et matutinum. Evangelium recitat, si
 Dominica fuerit. Deinde sic. Christi resurre-
 ctionem. Et psalmum quinquagesimum. Et
 salutato Evangelio, dicit Diaconus.

Salva Deus populum tuum, & benedic-
 tionem tuam, in misericordia, & mi-
 serationibus mundum tuum visita, Christia-
 norum cornu extolle, & locupletem tuam
 misericordiam ad nos mitte. Interventu il-
 libatæ dominæ nostræ Deiparæ & semper
 Virginis Mariæ, virtute pretiosæ & vivifi-
 cæ crucis, protectionibus venerandarum cæ-
 lestium virtutum incorporearum, vene-
 randi gloriosi Prophetæ præcursoris &
 Baptistæ Joannis, sanctorum gloriosorum &
 percelebrium Apostolorum, sanctorum glo-
 riosorum & victoriis inclitorum Martyrum.
 Et reliqua horum, prout in supplicatione
 scribitur. Deinde sacerdos dicit. Exclaman-
 do. Misericordia, & miserationibus, & hu-
 manitate unigeniti Filii tui: cum quo bene-
 dictus es, cum sanctissimo, & bono, & vi-
 vifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in
 sæcula sæculorum. Amen.

Et incipimus Canones Resurrectionis, Re-
 surrectionis simul & crucis, & Deiparæ, &
 Officii mensuri. A tertio Cantico, minorem
 Collectam recitat Sacerdos. Adhuc & iterum.
 Suscipe. Sanctissimæ. Exclamando. Quia
 tu es Deus noster. Deinde Sessio, ex officio
 mensurio. A sexto etiam Cantico, Collecta.
 Adhuc & iterum. Suscipe. Sanctissimæ.
 Exclamando. Tu enim es rex. Breviculus.
 Et ades. Et e vitiis sanctorum lectio. A no-
 no Cantico. Collecta. Adhuc & iterum. Su-
 scipe. Sanctissimæ. Exclamando. Quia te
 laudant omnes virtutes cælorum. Deinde.
 Sanctus Dominus Deus. Amandatorium re-
 surrectionis. Et sancti si de eo celebritas a-
 gatur. Ad Laudes. Versus resurrectionis qua-
 tuor. Et aurora tres dicimus: & Davidis
 Versiculos duos. Versiculus primus. Exurge
 Domine deus meus. Versiculus secundus.
 Confitebor tibi Domine &c. Gloria. Ma-
 tutinalis modulus. Et nunc. Super omnes
 benedicta. Gloria in excelsis. Dicimus &
 præsentem modulum Joannis Damasceni. Te-
 no secundo.

F ij

Vinculis inferni ruptis, exurgens e tumulo; mortis sententiam solvisti Domine, & omnes inimici laqueis eripuisti: conspicuusque iterum Apostolis factus ad prædicandum eos misisti, & per eosdem pacem mundum dedisti, solus valde misericors.

Sciendum præsentem modulum tono primo, quarto, & obliquo quarti decantari, reliquis autem tonis alium hunc Resurrectionis ejusdem auctoris,

Hodie mundo salus facta est, e tumulo exurgenti & auctori vitæ cantemus: morte etenim ipsa morte devicta, victoriam nobis contulit & magnam misericordiam,

Mox si adfit Diaconus, præsentem orationem dicit. Misere nostri Deus, secundum magnam misericordiam tuam. Adhuc rogamus pro fratribus nostris. Adhuc rogamus pro beatis benefactoribus. Adhuc rogamus pro misericordia, vitæ, pace, *Sacerdos.* Quia misericors, & hominum amator Deus existis. *Diaconus.* Matutinam nostram orationem Domino compleamus. Suscipe, salva, misere, & conserva, Diem omnem perfectum, pacificum, Angelum pacis fidelem, ducem & custodem. Veniam & remissionem peccatorum & delictorum.

Bona & animabus nostris utilia, Reliquum vitæ nostræ tempus.

Christianos vitæ nostræ fines, Sanctissimæ, illibatæ, super omnes benedictæ. *Exclamanda.* Quia Deus misericordiae, & miserationum. Pax omnibus. Capita nostra Domino inclinamus,

Domine sancte, qui in excelsis habitas, & humilia respicis, qui perspicacissimo oculo creaturam omnem circumlustras, tibi cervices cordis & corporis inflectimus, & rogamus te, manum tuam invisibilem de sancto habitaculo tuo extende, & benedic nos omnes, & si in aliquo sponte aut coacte deliquimus, ut bonus & clemens Deus condona, & terrestria supra munda, naque nobis dona tua concede.

Exclamando. Tuum enim est misereri, & salvare nos.

Deinde Diaconus, Sapientia, Qui est benedictus Christus Deus noster. Venite procidamus. Et dicitur Horatum prima, & sit dimissio.

σκλῶ. Αναστὰς ἐκ τῆς μνήματος, καὶ τὰ δεσµὰ διαρρήξας τῷ ᾧδῳ, ἔλυσας τὸ κατὰ κράτος τὸ θάνατος Κύριε, πάντας ἐκ τῆς παγίδος τῷ ἐχθρῷ ῥυσάμενος· ἐμφανίσας δὲ αὐτὸν τοῖς Ἀποστόλοις σε· ἐξαπέστειλας αὐτὸς ἐπὶ τὸ κήρυγμα, καὶ δι' αὐτῶν τὴν εἰρήνην σε παρέχεις τῇ οἰκουμένῃ, μὲν πολλὰ λείπεις. Ἰστέον δὲ ὅτι τὸ παρὸν τροπικόν, λέγεται εἰς τὸ α', ἔχον, εἰς τὸν δ'. Ἐἰς τὸν πλ.δ', εἰς δὲ τὸς λοιπὸς, τὸ παρὸν ἀναστάσιμον τροπ. Τῷ αὐτῷ. Σήμερον σωτηρία τῷ κόσμῳ γίνεται, ἁσώμεν τῷ ἀναστάντι ἐκ τῆς γῆς ἀρχηγῷ τῆς ζωῆς ἡμῶν. καθελὼν γὰρ τῷ θανάτῳ τὸν θάνατον, τὸν νεκρὸν ἔδωκεν ἡμῖν, ἔτι μὲν ἔλπιος.

Εἴτα λέγει ὁ διάκονος, ἑπὶ τῇ τῶν ἐκτενῶν. Εὐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς καὶ τὸ μέγα ἔλεός σου. Ἐπὶ δέομεθα ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν. Ἐπὶ δέομεθα ὑπὲρ τῶν μακαρίων κτητόρων. Ἐπὶ δέομεθα ὑπὲρ ἐλπίος, ζωῆς, εἰρήνης. ὁ ἱερεύς. Ὅτι ἐλεήμων καὶ φιλόανθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις. Πληρώσωμεν τὴν ἐωθρινὴν δέησιν ἡμῶν τῷ Κυρίῳ. Ἀντιλαβὴ, σῶσον, ἐλέησον, καὶ θαυμάζον. Τὴν ἡμέραν πᾶσαν, τελείαν, ἁγίαν, εἰρηνικὴν. Ἀγγέλων εἰρήνης, πιστῶν, ὁδογῶν, φύλακα. Συγγνώμην, καὶ ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ τῶν πλημμελημάτων.

Τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.

Τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν.

Χερσὶ αὐτῶν τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν.

Τῆς παραγίας, ἀχράντης, ὑπερόλογημένης.

Εκφώνως. Ὅτι Θεὸς ἐλέος, οἰκτιρῶν.

Εἰρήνη πᾶσι. Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνωμεν.

Κτεμεῖται, ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν, καὶ τὰ παταῖα ἐφορῶν, καὶ τῇ παντεφύρῳ σὺ δέματι ἐπιβλέπων ἐπὶ πᾶσι τὴν κτίσιν· σοὶ ἐκκλίνωμεν τὴν αὐχένα τῆς καρδίας καὶ τῆς σώματος, καὶ δέομεθα σε, ἔκτεινον τὸν χεῖρά σου τὴν ἀόρατον ἐξ ὑψίστου κατοικημένην σε, ἔκλόνῃσον πάντας ἡμᾶς. καὶ εἴ τι ἡμάρτομεν ἐκασίως ἢ ἀκυσίως, ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος Θεὸς συγχώρησον, δωρέμενος ἡμῖν, τὰ ἐγκόσμια καὶ ὑπερέγκόσμια ἀγαθὰ σε.

Εκφώνως. Σὺ γὰρ εἰς τὸ ἐλεῖν καὶ σῶζειν ἡμᾶς.

Εἴτα ὁ διάκονος. Σοφία. Ὁ ὢν ὑλόγητος Χεῖρς ὁ Θεὸς ἡμῶν. Δεῦτε προσκυνησώμεν. 39 καὶ ἡ πρώτη ὥρα, καὶ ὑπόλυσις.

VARIÆ LECTIONES IN OFFICIUM

LAUDUM.

- a** *Κολοδία & ὁ δρδρ.*) Præmittunt huic officio M. S. Barberinum & Cryptoferratense alia duo: unius titulus est: *εὐχὴ καὶ παννυχίδα* cum longiores in magnis solemnitatibus producuntur vigilæ. *Μοχ-* que sequuntur, *εὐχὴ ἀντιφώνη πρῶτη & παννυχίδος*, *εὐχὴ ἀντιφ. β'*, *εὐχὴ ἀντιφ. γ'*, *εὐχὴ τῆς ἀπολύσεως τῆς παννυχίδος*, & *εὐχὴ τῆς κεφαλαιώσεως*. Alterius est, *εὐχὴ μεσονυχτικαί*, quæ consuetarum matutinarum precum sunt propriæ; & subditur, *εὐχὴ ἀντιφώνη πρῶτη*, *εὐχὴ ἀντιφ. β'*, *εὐχὴ ἀντιφ. γ'*, *εὐχὴ δ'*, *τῆς ἀπολύσεως*. At cum officia τῆς παννυχίδος, vel solitum μεσονυχτικῶν, in nullo edito Euchologio reperiantur, Orationes eorum e M. S. non est cui huc transferamus. Omittunt autem M. S. cuncta titulum hunc *Ακολοδία*, &c. & merito: sunt namque Euchologica, & non nisi *εὐχὴς* debent continere. Hoc itaque solum pacto scribunt, *εὐχὴ ἰωδινὴ πρῶτη*. id est τῷ δρδρ.
- b** *Εὐχὴ β'*) Ubi solum in orationum titulis edita ponunt *εὐχὴ β'*, *εὐχὴ γ'*, &c. M. S. addunt, *εὐχὴ ἰωδινὴ β'*, *εὐχὴ ἰωδινὴ γ'*. Atque ita in sequentibus cunctis.
- c** *Εὐχὴ ζ'*) Legit Cryptæ Ferratæ codex, *εὐχὴ & Εὐαγγέλιον & ὁ δρδρ*, quia tunc legitur Evangelium.
- d** *Εὐχὴ ἰννάτη*) Legunt M. S. *εὐχὴ & π'*, *ἰννάτη*, quia tunc psalmus quinquagesimus recitatur.
- e** *Αἰμ-λυν δέωστα*) Hujus Orationis vice M. S. eadem sequentem habent *Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ᾧ τῷ*, quæ nona oratio est apud illa.

(*Εὐχή α'*) Legunt M. S. *εὐχή ι'· οἱ τῶν αἰνῶν·* sequiturque ubique oratio *Ο Θεός, ὁ Θεός ἡμῶν, ὁ τὰς πατρῶν, &c.* & post hujus Orationis finem Cryptoferratensis codex monet. *Ἰστέον ὅτι οἱ τ' ὁρῶν κατηχούμενοι ἐδίποτι αἰῶσι γίνονται, ἢ μὴ ὅτι φέλλονται τὰ β'· προκείμενα·* Sciendum in laudibus Catechumenos usquam expelli, nisi cum canuntur duodecim proposita. Quando vero fiant catechumeni clarius supra exposuimus; Barberinum autem quondam S. Marci Euchologium subdit post 10. orationem.

*Εὐχή κατηχουμένων, γινόμενης εἰσόδῳ μετὰ τὸ τελείω-
γρον, & λεγομένην προκείμενην. Εἴτα μετὰ τὸ τοῦ
πνεύματος ὁ διάκονος, & ἄλλοι ποιουῦντες τὴν τ' κατηχου-
μένων εὐχὴν, ἐπέχεται ὁ ἱερεύς.*

*Oratio Catechumenorum, cum post Ter sanctum
Hymnum celebratur Ingressus: & dicitur
propositum. Post hac, preces proprias ha-
bet Diaconus: & alio Catechumenorum o-
rationem dicente precatur Sacerdos.*

ΕΤλόγησον καὶ νῦν Κύριε τὰς δούλῃς σου τὰς κατη-
χουμένας, ἃς ἐκαλίσσω κλήσει σου ἀγία ἐπὶ τὸ
θαυμαστὸν φῶς τῆς ἐπιγνώσεως καὶ δὸς αὐταῖς ἐπι-
γνώσκειν περὶ ὧν κατηχῶνται ἐγένετο, λόγων ἀσφάλειαν
αὐταῖς χάρισται, ἐμπλησον πνεύματος ἀγίου εἰς τὸ γέ-
νιδαι καὶ αὐτὰς ἀποβάτα σου τῇ ἀληθείᾳ ποιμένας, ἐσ-
φραγισμένα τῇ σφραγίδι τῆς ἀγίας σου πνεύματος, ὅπως
μέλη τίμια γίνωνται τῷ σώματι τῆς ἐκκλησίας σου, καὶ
καταξιώθωσι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι τῆς μακαρίας
ὁρασεὶς ἐλπίδος, ἐν τῇ βασιλείᾳ τῆς ὑψίστης. *Εκφώνως.*
Ἰνα καὶ αὐτοὶ σωθῶ ἡμῖν. ut in Liturgia Chrysostomi.

Εὐχή πιστῶν ἀρχαῖ.

ΚΥριε, Κύριε, σὴ ἐστὶν ἡ ἡμέρα, & σὴ ἐστὶν ἡ νύξ,
καὶ σὺ κατηρτίσω φαῦσιν καὶ ἡλίον: σὺ ἐποίησας
πάντα τὰ ἁράια τῆς γῆς, καὶ σὺ δέδομθα σινοβάτελλον τῷ φω-
τὶ τῆς ἡμέρας τὰ πλάσιά σου ἐλὼν ἐπὶ τὴν ταπεινωσυνὴν
ἡμῶν· ἐξήλειθέρωσον ἡμᾶς ἀπὸ σκιάς καὶ σκοπῆς θανά-
του, καὶ πάσης ἐπιβουλῆς καὶ τέχνης τῆς πονηρίας. *Οτι ἡγία-
σαι, καί.*

Εὐχή πιστῶν β'.

ΤΗ διατάξει σου Κύριε διαμένει ἡμέρα, καὶ σὲ ὑμνεῖ
πᾶσα ἡ δυνάμις τῶν ὑψίστων, καὶ σὲ προσκυνεῖ πᾶ-
σα ψυχὴ καὶ δυνάμις δοξολογῶσα καὶ δέδομθα σου, χάρι-
σαι ἡμῖν ἡμέρας πᾶσας εἰρηνικὴν ἐκπέλεισαι ἐν πολιτείᾳ
ἀγνῇ, ἐν ζῳῇ ὑπαρέσει, ἐν καρδίᾳ καθαρᾷ· ἵνα τῶν σῶν
εὐεργεσιῶν ἀπολαύοντες ἀξιώθωμεν ἐν παντὶ καιρῷ ἀκα-
τακρίτως ἐυλογεῖν τὴν σὴν θεότητα.

Οτι ἀρέσῃ σοὶ πᾶσα δόξα.

Εὐχή, ἡγουμένη ἀπολύσεως.

Αἰνῶμεν, ὑμνῶμεν *Ut supra.*

Καὶ τὸ διάκονος λόγοντος. Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ
Κυρίῳ κλίνειτε.

Επέχεται ὁ ἱερεύς.

Κύριε ἄγνο ἐν ὑψίστοις, &c. Ut sup.

Benedic etiam nunc Domine servos tuos
Catechumenos, quos vocatione tua
sancta ad agnitionis tuæ lumen vocasti: da
illis ea percipere quorum auditores facti
sunt, verborum firmitatem illis tribue, san-
cto Spiritu adimple illos, ut tui veri pasto-
ris oves, sancti tui Spiritus signo notatæ,
& corporis Ecclesiæ tuæ membra pretiosa
fiant: & in futuro sæculo vere beata spe
digni habeantur.

Exclamando. Ut & ipsi nobiscum, &c.

Oratio fidelium prima.

Domine, Domine, tuus est dies, & tua
est nox, tu condidisti auroram & so-
lem: tu cunctos terræ montes operatus es,
rogamus te, simul cum diei luce, copiosæ
tuæ miserationis super humilitatem nostram
radios emitte: & ab omni umbra tenebris-
que mortis, & cunctis insidiis malignique
astutiis nos eripe. Quia sanctificatum est,
&c.

Oratio fidelium secunda.

Ordinatione tua Domine perseverat dies
& te virtus omnis cælorum celebrat,
& te omnis anima pro viribus laudans a-
dorat: rogamus te, diem omnem in con-
versatione pura, in moribus tibi placitis,
in corde sincero transfigere concede, ut tuis
beneficiis usi tuam Deitatem innoxie collau-
dare digni simus.

Quia convenit tibi omnis gloria, &c.

Oratio, hoc est dimissio.

Laudamus, celebramus, &c.

*Et Diacono dicente. Capita vestra Domino
Inclinate.*

Subjungit orationem sacerdos.

Domine sancte, qui in excelsis, &c.

*Reliqua supra in hoc Officio vestra in
propheta.*

Α Κολεδία τῶ ὁρῶν.) Quotidiana laudum divinarum officia a vigiliis nocturnis, τισονυκτικῷ nomine dictis, auspicantur Græci, ut profunda semper nocte decantatis, & ut idē ὁ νυμφίος ἐρχεται ἐν τῇ μέσῃ τῆς νυκτός, καὶ μακάριος ὁ δούλος ἐν ἁρμῇ γρηγορεῖ, verba tenebrarum discutientia torporem, resonant. Μισονυκτικῷ aliud Officium ὁρῶν, sub adventu lucis persolvendum, Latinisque nostris Laudibus æquandum jungitur: cuius idcirco quod ὡχὰς preces complectatur plures, non nisi in Euchologio, Græco Sacramentario preponendas: sicut in Latino Gregorii tum *Matutinales* Orationes, tum aliæ ad *Matutinos*, id est, *Laudes* five *luciscente die*, pertinentes, propriam sedem repererunt.

2. Εὐλογησαντος τῷ ἱερέως.) Prout a divini auxilii invocatione, & ab coæternæ Trinitatis gloria coæquali celebranda, officia quæque Latini exordiantur; ab usitatis pariter sibi precum benedictionumque formulis, quas δεήσεων προίμια, & προτελεστικὰς ὡχὰς nuncupant, sua incipiunt Græci. Prima omnium est hæc Sacerdotis benedictio, cum ait Διλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν· πάντοτε νῦν καὶ αἰ, καὶ ἐς τὸς αἰῶνας ἢ αἰῶνων. propterea Διλογεῖν, & ποιεῖν Διλογητὸν, pro eodem in hoc volumine scribitur.

3. Τὴ τρίσκιον.) A repetita ter voce, ἅγιος Hymnus est τρισαῖος dictus, ἅγιος ὁ Θεός, ἅγιος ἱερεύς, ἅγιος ἀδάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς, de quo latius alibi.

4. Παναγία τρεῖς.) Addendum ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε ἱλάσθητι ταῖς ἀμαρτίαις ἡμῶν. δέσποτα συγχώρησον ταῖς ἀνομίαις ἡμῶν. ἅγιε ἐπίσκοπε καὶ ἱάσαι τὰς ἀδυναμίας ἡμῶν, ἵνα κεν τῷ ὀνόματί σου.

5. Πάτερ ἡμῶν.) Oratio Dominica.

6. Οτι σὺ εἶσιν.) Εκφώνησις est, sive conclusio præcedentis orationis παναγία τρεῖς, & sic se habet ὅτι σὺ εἶσιν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δυνάμις καὶ ἡ δόξα· τῷ πατρί, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι· νῦν καὶ αἰ καὶ ἐς τὸς αἰῶνας ἢ αἰῶνων.

8. Τὰ τροπάρια.) Vocem τροπάριον commodius alibi explicamus. Tria vero illa hic dici præscripta, sunt σῶσον Κύριε ἢ λαόν σου, & Deum creatorem invocant, ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ σαυρῷ, Verbum incarnatum interpellat: & tandem patrocinium B. Virginis implorat tertius Modulus προσασία φοβερά. Illis porro admiscetur δοξολογία, Gloria Patri, &c. a qua, ut laudes a nobis prolatae vere divinæ censeantur, officia cuncta auspicari debemus: ait Ca-basilas in Mystagogia.

8. Σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου. Ex Horologio (sic diurnarum horarum librum, sive Diurnale Græci vocant) addendum. καὶ Διλογησὼν τῷ κληρονόμῳ σου, νίκας βασιλεύσῃ καὶ βαρβαρῶν δωρέμενος, & τὸ σὸν φυλάττων διὰ τῶ σαυρῶ σου, πολίτευμα.

9. Δόξα.) Huic voci solitarie posita, quæ sequuntur, mente sunt annectenda. πατερί, καὶ υἱῷ, καὶ ἁγίῳ πνεύματι.

10. Οὐψωθείς ἐν τῷ σαυρῷ.) Ut integrum Modulum habeas, adde ἐκυσίως τῇ ἐπαγγελίᾳ σου καὶ πολίτειά σου αἰκτιρῆσαι σου δώρησαι Χεῖρὶς ὁ Θεός, εὐφρανὼν ἐν τῇ δυνάμει σου πικρῶς σε ὑμνοῦντας, νίκας χορηγῶν αὐτοῖς καὶ ἢ πολυμίαν· τῷ συμμαχίαν ἔχουσιν τῷ σῶ, ὅπλον ἐρῶν, ἀήττητον τρόπον.

11. Καὶ νῦν.) Sequentia simul intellige. καὶ αἰ, καὶ ἐς τὸς αἰῶνας ἢ αἰῶνων. Atque ut vides in hymno glorificationis consubstantialis & coæternæ Trinitatis, Græci non recipiunt verba: *Sicut erat in principio* (incaute licet contrarium afferat Durantus lib. 3. cap. 15.) quæ in Concilio Vafensi sub Julio Pontifice, & Constantio Imperatore celebrato, primum lecta, Latinis etiam primum tradita videntur, post habitum Nicææ Oecumenicum Concilium: in quo, ex Hieronymo in epist. ad Da-

masum memoratus hymnus, *Gloria Patri*, in Ecclesiam fuit inductus.

12. Προσασία φοβερά.) Ex Horologio adjungendum, καὶ ἀκαταίχυντε, μὴ παρίδῃς ἀγαθὴ τὰς ἐκείνης ἡμῶν, πανύμνητε Θεοτόκε· στήθεον ὀρδοδόξων πολιτείαν· σῶζε ἡς ἐκέλευσας βασιλεύειν, καὶ χορηγεῖ αὐτοῖς ἑρανοδὸν τῷ νίκῳ· διότι ἔτεκες Θεόν, μόνῃ εὐλογημένη.

13. Ελέησον ἡμᾶς.) Reliqua hujus deprecationis, sicut & sequentis, suggeret infra liturgicus codex.

14. Λέγομεν ἢ ἐξάψαλμον.) Laudum sex Psalmos.

15. Μὲτα ἢ τρεῖς ψαλμοῖς.) Tertium videlicet, sextum, & sexagesimum secundum.

16. Τὰς ὡχὰς τῶ ὁρῶν.) Εὐδινὰς apud plerisque auctores vocatas: iisque lectis, tres alii Psalmi recitantur: octogesima septimus, centesimus secundus, & centesimus quadragesimus secundus. Et hos, ὁ ἐξάψαλμος complectitur.

17. Θεὸς κύριος.) Subnectit Horologium, καὶ ἐπὶ ὅραν ἡμῖν εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. quo & adventus Christi præteritus, & iterum in mundi Vespere futurus memoratur.

18. Ἡ ὁσμήνης εὐχολογία.) Alterna Psalmorum Davidicorum per Versus recitatio εὐχολογία dicitur: hic vero paucorum est Versuum in Horologio, & editis aliis annotatorum. ὁ ἢ ἱερεὺς λέγει τὰς εὐχολογίας. Εὐχολογίαι τῷ Κυρίῳ ὅτι ἀγαθὸς. εὐχολογία. Κυκλώσαντες ἐκκύκλωσάν με. εὐχολογία. Παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὐτῇ.

19. Μικρὰν συναπτῶν.) Cujus seriem alibi prolixam habes in Vesperis: hic prima tantum ejus verba notantur.

20. Μὲτα ἢ ἁμωμον.) Psalmus 118. a verbis μακάριοι οἱ ἁμωμοὶ incipiens: vocatur ὁ ἁμωμος.

21. Τὰ εὐλογητάρια.) Ubi frequenter in hymnis, εὐλογητὸς ἢ Κύριε repetitur: εὐλογητάρια sunt.

22. Ἡ ὑπακοή.) Pauci sunt Hymni ὑπακοῆς nomine dicti. εὐχολογία vero illa, in quorum commatibus, antecedentis sensui consequentem præclare annexum animadvertere licet, ὑπακοῆς appellatorem mereri suis ad me litteris testatur Georgius Corefius: ibi enim consequens periodi membrum, ὑπακοῆς τῷ ἡγμένῳ. Exempli gratia. Ἡτῷ ληστῇ μετανοῶν καὶ παραδίδον ἐσύλῃσιν adest antecedens. En tibi modo consequens. μετὰ τὸ πάθος πορευθεῖσαι ἐν τῷ μνήματι πρὸς τὸ μυεῖσαι τὸ σῶμα σου αἱ γυναικες, Χεῖρὶς ὁ Θεός, &c. Minus subtiliter, ad veritatem tamen magis accommode ὑπακοῶν esse enarravit Demetrius Pepanus collegii Græci non indoctus alumnus: ὁδῶ δαυμασῶν cui obaudiendo dum in Ecclesia cantatur, cuncti cum religioso silentio, corporis etiam accessu facto, erectas aures & mentem attentam præbent. Ita namque contingit, εὐχολογίαν ὑπακοῶν γενέσθαι.

23. Οἱ ἀναβαθμοὶ, ἀποκείμενον ἀναστάσιμον.) Prima dictio psalmos graduales indicat: secunda, Versum unum Davidicum: tertia, Versum illum ad Christi resurrectionem spectare docet.

24. Πᾶσα πνεύ.) Frequenter in hoc volumine τροπάριον illud notatum reperies: & est hujusmodi. πᾶσα πνοὴ αἰνεσάτω ἢ Κύριον· αἰνεῖτε ἢ Κύριον ἐκ τῶ ἑρῶν, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν ὑψίστοις. σοὶ ᾄδει ὕμνος τῷ Θεῷ.

25. Τπέρ τῷ καταξιδῶν.) Benedictio est Evangelio audiendo prævia. ὑπέρ τῷ καταξιδῶν ἡμᾶς ἀκύνει τῷ ἁγίῳ εὐαγγελίῳ καὶ Κυρίῳ δεηθῶμεν.

26. Τὸ εὐδινὸν εὐαγγέλιον.) Evangelium nempe in Matutinis legi solitum. Cuncta εὐδινὰ in calce libri reperies.

28. Ἀρχομένη καὶ κανόνων.) Plurium τροπαρίων seriem, κανόνες vocant Græci, ejus exemplum expositionemque prolixiorē alibi subjiciemus. ἀναστάσιμος autem, de resurrectione agit: σκουροαναστάσιμος, crucem Christi, simul & resurrectionem commemorat:

Θωόντος vero, in honorem Deiparæ virginis cedit.
29 Τὸ μῆνιον.) Volumen singulorum mensium Officia complectens, μῆνιον est; & vulgo Menologium dicunt.

30 Τὸ κάδισμα τὸ μῆνιον.) Modulus sedendo cantandus, κάδισμα est, & ἐν μῆνιον, ἐν πενήβις Horologi, vel Menologii reperitur.

31 Τὸ κορυκαῖον.) Brevis est hymnus, a voce κορυκαῖον, eo quod paucis laudes alicujus sancti vel festi complectatur.

32. Ο' οἶκος.) Hymni genus est, in Dei vel Sancti alicujus laudem ita constructum, ut quasi compagem, ædificium, fabricamque virtutum ejus, & gloriæ videatur componere: & ideo κορυκαῖον opponitur, ut eo amplius & diffusius. Itali quoque sua poemata habent stanze sua lingua, id est domus, five habitacula, dicta.

33 Ανάγνωσις ἐς τὸ συναξάριον.) Sanctorum vitas volumen brevibus verbis complectens, συναξάριον est: & Martyrologio Latino correspondet: fitque in Laudibus ex eo lectio, ad primos usque auroræ radios: quibus visis, reliquam Laudum partem percurrunt. Vitas porro sanctorum in Ecclesia legere antiqua consuetudo est: nam & Joannes Diaconus S. Gregorii vitam idcirco se scripsisse testatur, ut commodius in festi ejus vigiliis palam legeretur. Et Nicolaus primus, qui nono sæculo floruit, fecit duo volumina, in quibus (ita referente Giacconio in ejus vita) Græce & Latine scriptæ erant lectiones, quæ per anni circulum in Officiis divinis decurrunt. Ante συναξάριον autem editum quid legeretur, in matutinis, vel a quo fiebat illa lectio docet succincte Balsamon in Can. 4. Trullanum. τὸ τῆς μὲν ἀναγνώσεως ἡ δὲ τοῦ ψαλμοῦ ἀντίθεσις, ἀλλὰ οὐ τὸ ἀναγνώσκον ἐπ' ἀμβωνοῦ τὰς θείας γραφὰς μετα' τὴν ἀπόδυσιν τοῦ ὁδῶν. ἐξ ἧς ἀναγνώσεως καλουμένη. Lectorum ordo non ut cantarent institutus est, sed ut in Ambone divinas scripturas legerent, post finitum matutinum. Unde etiam Lectores appellantur.

34 Ἐκτενικὸν.) Num ille hymnus est, ad quem concinendum in Chori gremium mittitur aliquis? An talis alius, qui in sancti vel Mysterii alicujus memoriam ἐξαποστάσει emitatur? Num potius is est, qui mittendam Spiritus sancti gratiam advocet? vel denique, qui juxta docti Ligaridii sensum, fere semper de Apostolorum in orbem dispersione, & prædicatione, vel aperte vel subobscurè, memoriam habeat?

35 Εἰς τὴν αἶνον.) Psalmi 148. 149. & 150. propter repetitam in iis vocem αἶνον. αἶνον apud Græcos audiunt.

36 Στιχηρὰ ἀναστάσιμα καὶ ἀντωνία.) Versus Ion-

gioros στιχηρὰ, resurrexerunt celebrantes ἀναστάσιμα, αὐτοῖς luceſcente cantandi, ἀντωνία sunt.

37 Περιουλομένη.) B. Virginis frequentatus hymnus. Περιουλομένη ὑπάρχει Θωόντος παρδὶν, ὅτι γὰρ τὸ ἐκ τοῦ σαρκαδίντος ὁ ἅγιος ὕψιμα λήπτει, ὁ ἅγιος ἀνακλινόμενος, ὁ κατὰ τὰς νύκτας, ὁ εὖ καὶ λυαδύρως, ὁ θάνατος τιθανάττης, καὶ ἡμῖς ἐξαποστάσιμα. διὰ ἀνυμνωμένης βοῆς. ἐλογητὸς Χρὶς ὁ Θεός, ὁ ὅς τις ἠδουμένης. δοξα σοι.

58 Δοξολογία μεγάλη.) Hymnus Angelicus est, Gloria in excelsis, a prima voce, & laudum serie in eo contenta, δοξολογία dictus, Est quoque δοξολογία, τελεωμένη ὕμνος, Τριπλάσιος gloriæ concinens: verum δοξολογία μικρὰ est, propter sententiæ brevitatē, alius autem verbis pluribus abundans, μεγάλη δοξολογία vocatur. Ad Laudes porro hymnum hunc, in utraque Ecclesia ab antiquo fuisse cantatum ex Græcorum quidem parte manifestat Clemens infra citandus, qui etiam Itham π'χ'ω ἰωδωλὸν vocat: & Athanasius de Virgin. versus finem. ἀπὸς τὸν ὁδὸν δὲ τὸν ψαλμὸν τὸν ἀγίον. Ο Θεός ὁ Θεός μου ἀπὸς σὺ ὁρθεῖς. ἰδὲ ἡσέ σὺ ἡ λυχή μου. διαφαίνεται δὲ. ἐλογητὸς πάντα τὰ ἔργα Κυρίου ἡ Κυρίου. δοξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς ὡς ἔμπροσθεν, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. ὑμνῶμεν σὺ, ἐλογυῶμεν σὺ, προσκυνῶμεν σὺ, καὶ τὰ ἑξῆς. Matutino tempore hunc psalmum dicit. Deus Deus meus, ad te de luce vigilo. Siste anima mea. Ubi diluculum fuerit: recitate hunc. Benedicite omnia opera Domini Domino: hymnumque dicite: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax, in hominibus bona voluntas. Laudamus te, benedicimus te, adoramus te, & quæ sequuntur: Ex Latinorum vero parte, ii quos Hugo Menardus in concordia regularum S. Benedicti refert. Ex Athanasii autem verbis clare liquet, hujus hymni editionem Hilario Pictaviensi Episcopo, quod quidam minus tute affirmaverunt, nullatenus adscribendam: non enim Athanasii coætanei sui tempestate potuisset ad omnium manus & per varias regiones ita opus suum dispersisse, ut eum jam vulgo memoria tenerent mulierculæ.

39 Καὶ, ἡ πρώτη ὥρα.) Laudibus Matutinis Primæ recitatio jungitur: ante Primam enim dictam, nefas Græcis liturgiam aggredi. Ita Synodus sub Germano Amathuntis Cypri Episcopo. ὁ γὰρ τὰς ἱερὰς ἀρχαίας θείας μελετηρίας, ἡ μὴ πρότερον τὴν ἀκολουθίαν τῆ νυκτερίης, καὶ τῶν ὥρῶν ἱψάσαν. Non contemnit Sacerdotes divinis mysteriis initium dare, nisi prius Matutinas & Laudes, Horasque decantaverint. Idem legitur præcepisse Odo Parisiensis Episcopus in Synod. Const. cap. 5. Nullus antequam Matutinas dixerit canonicas, & Primam, præsumat aliqua necessitate celebrare Missam.

ΑΙ ΔΙΑΤΑΞΙΣ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΙΕΡΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

τῷ ἁγίῳ πατρὶ ἡμῶν Ἰωάννῃ

2 τῷ Χρυσόστομῳ.

ΜΕΛΛΟΝ δὲ ὁ ἱερεὺς τὴν θείαν ἐπιτολὴν μελετῶν
γίαν, ὁφείλει εἶναι ὑποσημαίνων 3 ὁξωμολο-
γημένος, καὶ μὴ πάντων καταλαγμένος, καὶ τὴν καρ-
δίαν, ὅση δύναμις, καθαράν πενηκὴς δότῃ ποτηρίῳ
λογισμῶν, ὁ γαρὰ πύσας τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ ὁρμηγο-
κῆς μέχρι τῆ 4 πρὸς ἱερουργίας καιρῷ 5 τῷ δὲ καιρῷ ἐπι-
στάτος, μὴ τὸ παρῆσαι τὴν συνήθη τῇ ἀποστασί μετὰ
τοιαύτης, εἰς τὴν καὶ τῇ καὶ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἀπόρρῃ, ποιῶ-
σιν ὁμῶς 6 ἀπὸς ἀνατολῆς προσκυνηματα τεῖα, 7 ὁμ-
ποδὶν 7 πρὸς εἰκότος τῷ συνήθῳ, 8 πρὸς ὑπεραγίας Θωόν-
κῃ, καὶ εἰς τὴν δὺς χορὴς εἰσελθόντες ἀπ' ἐξ ὅτε δὲ προσ-
κυνησιν, λεγέτω μετὰ τὴν εὐχὴν ταύτην.

ORDO SACRÆ

AC DIVINÆ MISSÆ

Sancti Patris nostri Joannis Chrysostomi.

Præparatio
ad Missam,
quoad ani-
mam.

Sacerdos divinum mysterium petaturus, ante omnia confiteri, & cum omnibus reconciliatum habere se debet, nec non cor a pravis cogitationibus custodivisse, ac a vespere continuisse, & usque ad sacrificii tempus vigilasse. Tempore vero sacrificii instante, postquam præfidi, quæ fieri consuevit, reverentiam exhibuerit, templum ingreditur, & Diacono junctus, ter simul adorant ad orientem, coram Salvatoris, & sanctissimæ Deiparæ imagine: & ad utrumque Chorum pariter semel inclinant: quando autem adorant, secreto hanc orationem dicunt.

Emitte Domine manum tuam de excello habitaculo tuo, & confirma me ad propositum ministerium tuum, ut inculcate tremendo tuo Tribunali adstans, incruentum sacrificium peragam. Quia tua est potentia & gloria, in sæcula sæculorum. Amen.

Ingressi autem in sacrarium, accipiunt in manibus suis tunicam sibi propriam, tres quoque versus Orientem reverentias faciunt, apud se dicentes.

Deus propitius esto mihi peccatori.

Deinde Diaconus inclinato capite accedit ad Sacerdotem, & manu dextra tenens dalmaticam cum stola, dicit.

Benedic Domine tunicam cum stola.

quoad corpus.

Ac Sacerdos benedicens manu, dicit.

Benedictus Deus noster, perpetuo, nunc & semper: & in sæcula sæculorum. Amen.

Dehinc secedit Diaconus seorsum in unam sacrarii partem, & induitur tunica, orans hoc patre.

Exultabit anima mea in Domino, induit me vestimento salutis & tunica lætitiæ circumdedit me: & tamquam sponso mihi mitram imposuit, & velut sponsam me ornameto circumvestivit.

Et stolam osculatus, sinistro humero illam imponit. Sacerdos autem cum & ipse tunicam acceperit, eam benedicit, ac osculatus, induit, dicens apud se sicut & Diaconus prefatum Psalmum. Et Sacerdos accipit Supermanicalia, & in dextra quidem manu, sic dicit.

Dextera tua Domine glorificata est in virtute: dextera tua Domine confregit inimicos: & multitudine gloriæ tuæ adversarios contrivisti.

At in sinistra manu dicit sic.

Manus tuæ Domine fecerunt me & plasmaverunt me.

Deinde accipiens stolam, & benedicens, osculatur, eamque collo suo imponens, ait.

Benedictus Deus, qui effundit gratiam super sacerdotes suos, ut unguentum super caput quod descendit in barbam, barbam Aaron: quod descendit in oram vestimenti ejus, ut ros Hermon, qui descendit in montes Sion: quoniam ibi mandavit Dominus benedictionem, vitam usque in sæculum.

Et accipiens zonam, benedictionem osculatur: & ait.

Benedictus Deus, qui præcingit me virtute, & effundit gratiam suam: perpetuo, nunc & semper & in sæcula sæculorum. Amen.

Mox accepto Subgenuali, si est Protosyncellus magna Ecclesiæ, vel quivis alius habens dignitatem aliquam, & postquam id benedixit, & osculatus est, dicit.

Accingere gladio tuo super femur tuum, Potentissime: Specie tua & pulchritudine tua, & intende, & prospere procede, propter veritatem & mansuetudinem, & iustitiam, & deducet te mirabiliter dextera tua: perpetuo nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Post hæc accipiens casulam, & benedicens exosculatur, & ait.

Κύριε ἔξαπόμελον τὴν χεῖρά σου ἐξ ὕψους κατοικήτη-
ρίῃ σου, καὶ ἐν ἰσχύϊ σου εἰς τὴν ἀποκατείνω δέχομαι σου,
ἵνα ἀκατακρίτως παρασῇς τῷ φοβερῷ σου βήματι τὴν ἀ-
ναίμακτον ἱερουργίαν ἐπιτελέσω. ὅτι σὺ εἶσιν ἡ δυνάμις καὶ
ἡ δόξα εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

8 Ελθόντες δὲ εἰς τὸ ἱερατεῖον, λαμβάνουσιν ἕκαστος ἐν
ταῖς χερσὶν αὐτῶν τὸ σοιχάριον αὐτῶν. καὶ ποιῶσι προ-
σκυνήματα τέλῃα κατὰ ἀνατολὰς, λέγοντες κατ' αὐτοὺς,
τό.

Ο Θεὸς ἰλάσθητί μοι τὰς ἀμαρτωλῶν. Εἶτα ὁ δέχωνος
προσέρχεται τῷ ἱερεῖ, ὑποκλίνας τὸ κεφάλιν, κρατῶν καὶ
ἐν τῇ χειρὶ τῇ δεξιᾷ τὸ σοιχάριον 9 σὺ τῷ ὠραεῖω, λέ-
γων.

10 Εὐλόγησον, δέσποτα, τὸ σοιχάριον σὺ τῷ ὠ-
ραεῖω.

h Ο δὲ ἱερεὺς εὐλογῶν μὲν τῆς χειρὸς, λέγει. h
Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ
εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εἶτα ὑποχωρεῖ ὁ δέχωνος κατ' αὐτὸν εἰς ἐν μέρος τῷ ἱε-
ρατεῖ. καὶ ἐνδύεται τὸ σοιχάριον, ἐν χόμῳ ὥπως.

Ἀγαλλιάσεται ἡ ψυχὴ μου ἐπὶ τῷ Κυρίῳ. ἐνδύσέ με
ἰμάτιον σωτηρίας καὶ χιτῶνα εὐφροσύνης περιέβαλέ με,
ὡς νύμφῃ περιέθηκε μοι μίτραν, καὶ ὡς νύμφῃ κατε-
κόσμησέ με κόσμῳ.

Καὶ τὸ μὲν ὠραεῖον ἀσπασάμενος, ἐπιτίθει τῷ ἀε-
τερῷ ὡμῷ. i Ο δὲ ἱερεὺς 11 λαβὼν καὶ αὐτὸς τὸ σοιχά-
ριον, εὐλογεῖ αὐτὸ, καὶ ἀσπασάμενος, ἐνδύεται, λέ-
γων κατ' αὐτὸν τὸ ψαλμὸν τὸ πρότερον ῥηθέντα, ὅμοιον
τῷ δέχοντι. Καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς 12 τὰ ἐπιμανίγια ἐν
μὲν τῇ δεξιᾷ χειρὶ, λέγει ὥπως. 12

Ἡ δεξιὰ σου χεῖρ Κύριε δεδοξασαί ἐν ἰσχύϊ· ἡ δεξιὰ
σου, Κύριε, ἐδραυσεν ἐχθρούς, καὶ τῷ πλήθει τὸ δόξης σου
συνέτελες τὰς ὑπερνωτίας. Ἐν δὲ τῇ αἰσθητῇ χειρὶ λέ-
γει ὥπως.

Αἱ χεῖρές σου ἐποίησάν με & ἐπλάσαν με. Εἶτα λα-
βὼν 13 καὶ ἐπιτραχήλιον, καὶ εὐλογήσας, ἀσπάζεται. 13 k
καὶ τὸ δεξιὸν ἐπὶ τῇ τραχήλῃ αὐτοῦ, λέγει.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ ἐκ γένων τῶν χάρων αὐτῶ ἐπὶ τὰς ἱε-
ρεῖς αὐτῶ ὡς μύρον ἐπὶ κεφαλῇς, τὸ καταβαῖνον ἐπὶ πώ-
γωνα τὸ πάγωνα τῶν Ααρων, τὸ καταβαῖνον ἐπὶ τῶν ὡμῶν
τῶν ἐνδύματος αὐτῶ. ὡς δρόσος Αερμων, ἡ καταβαίνουσα
ἐπὶ τὰ ὄρη Σιών. ὅτι ἐκεῖ ἐνετίλατο Κύριος τῶν εὐλο-
γίων, ζωὴν ὡς τὸ αἶμα.

14 Καὶ λαβὼν 14 τὴν ζώνην, & εὐλογήσας ἀσπάζεται, 14
καὶ λέγει.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ περιζωννύων με δυνάμει, 1 καὶ ἐκ-
1 χάρων τῶν χάρων αὐτῶ. πάντοτε, νῦν & ἀεὶ, & εἰς τὰς αἰ-
1 νας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εἶτα 15 τὸ ὑπογονάτιον λαβὼν, 16 εἰς 17 ὑποπο-
1 στήθους 18 τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ἡ ἄλλος τὶς ἔχων
19 ἀξιοπία τινα, καὶ εὐλογήσας αὐτὸ καὶ ἀσπασάμενος, 19
λέγει.

Περιζῶσαι τὴν ῥομφαίαν σου ἐπὶ τὸν μηρόν σου, δυ-
νατε. τῇ ὠραιότητι σου καὶ τῇ κλέξει σου, καὶ ἐν τῇ κα-
τευθεῖ καὶ βασιλείᾳ, ἐνικνὲν ἀληθείας καὶ ἀγαθότητος καὶ
δικαιοσύνης. καὶ ὁδηγήσει σε θαυμασῶς ἡ δεξιὰ σου.
πάντοτε, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀ-
μήν.

Εἶτα λαβὼν 20 τὸ φελώνιον, & εὐλογήσας 21 ἀσπά- 20 21
ζεται, καὶ λέγει.

Οἱ ἱερεῖς σου Κύριε ἐνδύσονται δικαιοσύνην· ὡς οἱ ὅσιοι ἀγαλλισάσῃ σου ἀγαλλιάσονται. πάντοτε, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Sacerdotes tui Domine induantur iustitia : & sancti tui exultatione exultabunt : jugiter nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Dehinc procedentes ad propositionis mensam, lavant manus dicentes.

Lavabo inter innocentes manus meas, & circumdabo altare tuum Domine, ut audiam vocem laudis tuæ, & enarrem universa mirabilia tua : Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ. Ne perdas cum impiis Deus animam meam & cum viris sanguinum vitam meam, in quorum manibus iniquitates sunt, dextera eorum repleta est muneribus : ego autem in innocentia mea ingressus sum, redime me, & miserere mei : pes meus stetit in directo, in Ecclesiis benedicam te, Domine.

At Diaconus præparat sacra, sanctum quidem discum ad partem sinistram, calicem vero ad dexteram & alia cum ipsis. De hinc venerationem ter ante Propositionem exhibentes, dicit unusquisque.

Deus propitius esto mihi peccatori, & miserere mei. Et, Redemisti nos a maledicto legis pretioso tuo sanguine cruci affixus, & lancea perforatus, immortalitatem tamquam ex fonte præbuiisti hominibus, Salvator noster, gloria tibi.

Et Diaconus dicit. Benedic Domine. Et benedicis sacerdos. Benedictus Deus noster : perpetuo, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Post hæc sumit sacerdos in sinistra quidem manu panem, dextra vero sanctam lanceam, & cum ea signum crucis faciens, super sigillum oblata, dicit ter.

In memoriam Domini & Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi.

Et statim infigit sanctam lanceam in dexteram partem sigilli, & scindens dicit. Tamquam ovis ad occisionem ductus est. In sinistra vero similiter inficiens sanctam lanceam, dicit.

Et ut agnus mansuetus, coram tondente se obmutescens, sic non aperiet os suum.

In superiore vero parte sigilli rursus inficiens sanctam lanceam, dicit. In humilitate ejus iudicium Jesus sublatum est. In inferiori autem parte sigilli inficiens iterum sanctam lanceam, dicit.

Generationem autem ejus quis enarrabit? At Diaconus in qualibet incisione dicit. Dominum precemur : tenens etiam dextra manu stolam.

Dehinc dicit Diaconus. Tolle Domine.

Et sacerdos immittens sanctam lanceam ex obliquo dextera partis oblata, extollit sanctum panem, sic dicens.

Quoniam tollitur de terra vita ejus, perpetuo, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Et ponens supinum in sancto disco : postquam dixit Diaconus. Immola Domine. Sacerdos sacrificat illum in modum crucis.

G

33 33 Εἶτα ἀπελθόντες 22 εἰς τὴν ἀπόθεσιν, 23 νίπτουσιν τὰς χεῖρας, λέγοντες.

Νίψομαι ἐν ἁθώοις τὰς χεῖράς μου, καὶ κυκλώσω τὸ θυσιαστήριόν σου Κύριε, καὶ ἀκούσαι με φωνῆς αἰνότητός σου, καὶ διηγῆσάσθαι πάντα τὰ θαυμάσιά σου. Κύριε ἠγάπησα ὑπὲρ πικρῶν οἰκισίαν, ἐπὶ ποταμῶν ὁδοὺς δόξης σου. μὴ συναπολείης μὲν ἀσεβῶν τὴν ψυχὴν μου, καὶ μὲν ἀνδρῶν αἱμάτων τὸ ζῶν μου, ὡς ἐν χερσίν αἱ ἀνομίαι, ἡ δὲ ἐξία αὐτῶν ἐπλήθη δώρων. ἐγὼ δὲ ἐν ἀκακίᾳ μετέπορεύθην· λύτρωσαί με Κύριε, καὶ ἐλέησόν με. ὁ πῶς με ἔστη ἐν ἐκλύπτῃ, ἐν ἐκκλησίᾳς ἐν λόγῳ σου Κύριε.

34 m Ο δὲ διάκονος ὑπερεπιτίθει τὰ ἱερά, 24 τὸν μὲν ἅγιον 25 δίσκον 25 ἐν τῇ μέρῃ τῇ ἀριστερᾷ, τὸ δὲ ποτήριον ἐν τῇ 26 δεξιᾷ, καὶ τὰ ἄλλα σὺν αὐτοῖς. 26 Εἶτα προσκυνηματὰ τελεῖ ἑμφορῶν τῆς προθέσεως ποιήσας, λέγων ἱεσος το.

Ο Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῇ ἀμαρτωλῇ, καὶ ἐλέησόν με. Καὶ τὸ, Εξηγόρασας ἡμᾶς ἐκ τῆς κατάρσεως τοῦ νόμου τῇ τιμῇ σου αἵματι, τῇ σαυρῇ προσηλωθεὶς ἐπὶ τῇ λόγχῃ κεντηθεὶς, τὴν ἀθανασίαν ἐπήγαγας ἀνθρώποις, σωτὴρ ἡμῶν δόξα σοι. καὶ ὁ διάκονος 27 ἐν λόγῳ σου δέσποτα. 28 Καὶ ποιῶ ὁ ἱερεὺς ἐν λόγῳ σου. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, πάντοτε, νῦν καὶ ἀεὶ, ὡς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

37 38 Εἶτα λαμβάνει ὁ ἱερεὺς ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ χερσὶ. 29 ἃ 30 προσφοράν, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ τὴν 30 ἁγίαν λόγχην. καὶ 31 σφραγίζων π σὺν αὐτῇ ἐπάνω 31 τ σφραγίδος τῆς προσφορᾶς τῆς λέγει.

32 32 Εἰς ἀνάμνησιν τοῦ Κυρίου, καὶ Θεοῦ, καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ὁ Ἰησοῦ Χριστῷ.

33 33 Καὶ ὡς πῆγνυσι τὴν ἁγίαν λόγχην ἐν τῇ δεξιᾷ μέρῃ τῆς σφραγίδος, καὶ ἀνατίμων λέγει. Ὡς ἀπόβατον 34 ἐπὶ σφραγὶν ἤχθη. Ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ ὁμοίως πηγνύς ἃ ἁγίαν λόγχην, λέγει. Καὶ ὡς ἀμὸς ἀκακος ἐναντίον τῶν κείροντες αὐτὸν ἄφρονος, ὥπως ἐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ.

35 35 Ἐν δὲ τῇ ἀντὶ μέρῃ τῆς σφραγίδος πηγνύς ἃ ἁγίαν λόγχην, λέγει. Ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ ἡ κελύς αὐτοῦ ἤρθη.

36 36 Ἐν δὲ τῇ κάτω μέρῃ τῆς σφραγίδος πάλιν πηγνύς τὴν ἁγίαν λόγχην, λέγει. Τὴν δὲ γυναιὴν αὐτοῦ τίς διηγῆσε-

37 37 ται, ὁ δὲ διάκονος, 34 ἐν ἐκάστῃ ἀνατομῇ λέγει. Τὸν Κυρίον διηδάμην. Κρατῶν καὶ τὸ ἄρασμα αὐτοῦ ἐν τῇ δεξιᾷ. Μετὰ ταῦτα λέγει ὁ διάκονος. Ἐπαρὼν δέσποτα. Καὶ ὁ ἱερεὺς ἐμβάλλων τὴν ἁγίαν λόγχην ἐκ πλαγίᾳ τῇ δεξιᾷ μέρῃ τῆς προσφορᾶς, ἐπαίρει ἃ ἅγιον ἄρτον, λέγων ὥπως. Ὅτι αἵρεται ὑπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ, πάντοτε, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

35 35 Καὶ τιθεὶς αὐτὸν ὑπτιον ἐν τῇ ἁγίᾳ δίσκῳ, εἰς 36 πότος τοῦ ἁγίου. 36 Θεῶν δέσποτα. Ὁ ἱερεὺς θυεὶ αὐτὸν σαυροειδῶς, λέγων. Θύεται ὁ ἀμὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἵρων ἃ ἀμαρτίας τοῦ κόσμου, ὑπὲρ τοῦ κόσμου ζωῆς, καὶ σωτηρίας.

37 37 Καὶ σφίρει τὸ ἕτερον μέρος τὸ ἔχον ἐπάνω τὸν σαυρὸν. 38 38 Καὶ λέγει ὁ διάκονος. 38 Νύξον δέσποτα. Ὁ Ἐσθολός.

dicens. Immolatur Agnus Dei, qui tollit peccatum mundi, pro mundi vita, & salute. Et convertit aliam partem quæ habet sursum crucem: & dicit Diaconus. Punge Domine.

Sacerdos autem ipsum in dextera parte pun- gens sancta lancea, dicit.

Et unus militum lancea latus ejus aperuit: & statim exivit sanguis & aqua.

Diaconus autem infundit in sanctum calicem vinum & aquam simul, cum prius Sacerdos dixerit. Benedic Domine. Et Sacerdos benedicit. Dehinc capiens Sacerdos secundam oblatam, dicit. In honorem & memoriam super omnes benedictæ, & gloriolæ reginæ nostræ Deiparæ, & semper Virginis Mariæ, cujus precibus suscipe Domine sacrificium istud in supercæleste tuum Altare.

Et elevans particulam sancta lancea, a sinistris sancti panis eam deponit. Tum tertia oblata accepta, dicit. Honorandi gloriosi Prophetæ præcursoris & Baptistæ Joannis, Sanctorum gloriosorum & percelebrium Apostolorum. Sanctorum patrum nostrorum Pontificum, Basilii Magni, Gregorii Theologi, Joannis Chrysostomi, Athanasii, Cyrilli, Nicolai Myrensis, & omnium sanctorum Pontificum. Sancti Apostoli primi Martyris, & Archidiaconi Stephani. Sanctorum magnorum Martyrum Georgii, Demetrii, Theodori, & omnium sanctorum Martyrum. Sanctorum Deiferorum patrum nostrorum, Antonii, Euthymii, Sabæ sanctificati, Onuphrii, Arsenii, Athanasii in monte Atho, & omnium sanctorum Monachorum. Sanctorum medicorum absque mercedis præmio Cosmæ & Damiani, Cyri & Joannis, Pantaleonis & Hermolai, Sampsonis & Diomedis, Thallalei & Triphonis, & reliquorum sanctorum. Justorum Dei parentum Joachim & Annæ, sancti N. illius videlicet cujus dies est festus, & omnium sanctorum quorum precibus prote- ge nos Deus. Et ita elevans particulam, ponit eam inferius, in sinistra parte. Alia deinde oblata accepta, dicit. Pro Archiepiscopo nostro N. venerando Presbyteratu, in Christo Diaconatu, & omni Sacerdotali ordine. Et pro memoria & peccatorum remissione (qui semper recolendi sunt) hu- jusce sanctæ ædis conditorum. Hic vivorum & mortuorum quorum vult memoriam agit. Et omnium, qui in spe resurrectionis æternæ vitæ obdormierunt, patrum & fratrum nostrorum, quibus misericors Domine veniam indulge. Et ita tollens particulam ponit eam subius in sinistra parte. Accepto de- inde thuribulo & incenso, dicit Sacerdos Diaconus.

Benedic Domine incensum. Atque. Do- minum precemur.

Et Sacerdos dicit orationem. Incensum tibi offerimus Christe Deus in odorem suavitatis spiritualis, quem suscipe Domine in sanctum & supercæleste ac intellectuale tuum altare, & repende nobis abundantes tuas miserationes, & illas largire nobis ser- vis tuis nomen tuum invocantibus Patris, & Filii, & Spiritus sancti: omni tempore, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Diaconus. Dominum precemur. Et sacer- dos cum Asteriscum suffumigaverit: ponit eum super panem, & dicit. Et veniens stel- la stetit super locum ubi positus erat puer: perpetuo, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

δὲ ἱερεὺς νύττω αὐτὸ ἐν τῇ δεξιᾷ μέρει μετὰ τῆς ἀγίας λό- γης, λέγει. Καὶ οἱ τῆς στρατιωτικῆς λόγχῃ τὴν πλά- ραν αὐτῆς ἐνυξέ, καὶ ἐξείλκεν αἷμα καὶ ὕ- δωρ.

Ὁ δὲ ὁρῶντος ἐγγίσει ἐν τῇ ἀγίᾳ ποικίλῃ νύττω 39 v 90
νύττω καὶ ὕδατος, πρὸς τὸν πρὸς τῆς ἱερῆς εἰπάσ. x 40 x 40
Εὐλόγησον διάστα. γ Καὶ ὁ ἱερεὺς ἀλλογοῖ. z εἶπα y z
λαβὼν ὁ ἱερεὺς 41 τὴν δεξιέραν προσφοράν, λέ- 41
γει.

Εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τῆς ὑπεράδολογημένης ἐσδόξῃς δε- σποίνης ἡμῶν Θεοτοκῆς καὶ ἀειπαρθένης Μαρίας, ἥς ταῖς
προσβείαις πρόσδεξαι Κύριε τὴν θυσιαν ταύτην εἰς τὸ ὑ-
περεράνιον σου θυσιαστήριον.

Καὶ αἶρων μερίδα α μὲν τῆς ἀγίας λόγχης 42 τίθῃσιν α 42
ἐξ ἀριστερῶν τῆς ἀγίας ἁρτῆ. β εἶπα 43 λαβὼν τὴν τε- β 43
τὴν προσφοράν, λέγει. Τῇ τιμῇ ἐσδόξῃς προσήτης προ-
φρομῆς καὶ βαπτιστῆς Ἰωάννου. Ταῖς ἀγίαις ἐσδόξῃς καὶ πα- γ
νδύμασι δασιόλων. Τῶν ἐν ἀγίοις πατέρων ἡμῶν ἱεραρ-
χῶν, βασιλέων καὶ μεγάλων, Γρηγορίου καὶ Θεολόγου, Ἰωάν-
νου καὶ Χρυσοστόμου, Ἀθανασίου, Κυρίλλου, Νικολάου καὶ
ἐν μύροις, καὶ πάντων τῶν ἀγίων ἱεραρχῶν. Τῇ ἀγίᾳ δεσ-
πότῃ πρωτομάρτυρος, καὶ ἀρχιεπισκόπῳ Στεφάνῳ. Τῶν ἀ-
γίων μεγάλων μαρτύρων, Γεωργίου, Δημητρίου, Θεο-
δώρου, ἐ πάντων τῶν ἀγίων μαρτύρων. Τῶν ὁσίων θεο-
φώρων πατέρων ἡμῶν, Ἀντωνίου, Εὐθυμίου, Σάββα καὶ
ἡγιασμένων, Ουφρείου, Ἀρσενίου, Ἀθανασίου 44 τῶν α 44
τῆς Ἀθῶν, καὶ πάντων τῶν ὁσίων. Τῶν ἀγίων καὶ ἱερατε-
κῶν Ἀναργύρων, Κοσμά καὶ Δαμιανῶν, Κύριου καὶ Ἰωάννου,
Παυτολήμονος καὶ Ερμούλου, Σαμφῶν καὶ Διομήδους, Θαλ-
λαλέων καὶ Τρόφωνος, ἐ τῶν λοιπῶν. Τῶν ἀγίων δικαίων
θεοπατέρων Ἰωακείμ καὶ Ἀννης. Τῇ ἀγίᾳ, ὁ δεῖνος, καὶ
καὶ τὴν ἡμέραν δηλοῦσι. Καὶ πάντων τῶν ἀγίων, ὧν ταῖς
ἐκείναις ἐπίσκεψαι ἡμᾶς ὁ Θεός. Καὶ ὅπως αἶρων τὴν με-
ρίδα, τίθῃσιν αὐτὴν ὑποκάτω ἐν τῇ ἀριστερᾷ μέσῃ. Εἶ-
πα λαβὼν ἐτέραν προσφοράν, λέγει. Ὑπὲρ τῆς ἀρχιεπι-
σκόπῃς ἡμῶν, ὁ δεῖνος. Τῇ τιμῇ προσβυτείας, τῆς ἐν
Χρυσῷ ὁρῶντος, δὲ καὶ παντὸς ἱερατικῆς τάγματος. Ὑπὲρ δ
μνήμης καὶ ἀφίσσεως τῶν ἀμαρτιῶν τῶν ἀειμένων καπνῶν
τῆς ἀγίας μονῆς ταύτης. Ἐνταῦθα ζώτων ἐ πνεύματι,
45 ὧν ἐθέλει, ὁ ἱερεὺς μνημονεύει 46 ὀνομασί. Καὶ 45 46
πάντων τῶν ἐπ' ἐλπίδι ἀσπασίας ζωῆς αἰώνις τῇ σῇ κοι-
νωνίᾳ κεκοιμημένων ὁρῶντος πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡ-
μῶν, φιλάδελφον Κύριε συγχώρησον. Καὶ ὅπως αἶρων τῇ
μερίδα, 47 τίθῃσιν αὐτὴν ὑποκάτω ἐν τῇ ἀριστερᾷ μέ- 47
ρῃ. Εἶπα λαβὼν ὁ ὁρῶντος τὸ θυμιατήριον καὶ τὸ θυμία-
μα, λέγει πρὸς τῆς ἱερῆς. Εὐλόγησον δέωστα τὸ θυμία-
μα. ζ Καὶ λέγει. Τῇ Κυρίᾳ δευθῶμῃ. καὶ ὁ ἱερεὺς ζ
λέγει τῇ ὕλῃ. 48 Θυμιάμα σοι προσφέρω Χρυσῷ 48
Θεὸς ὁ σμῶν, ἐσδόξῃς πνευματικῆς, ἥν πρόσδεξαι, δε-
σποτα, εἰς τὸ ἅγιον καὶ ὑπερεράνιον σου τοῦτον σου θυσιαστή-
ριον, δ καὶ ἀντικατάπεμψον ἡμῖν πλάσια καὶ ἐλέη σου, καὶ
τῆς οἰκτιρμῆς σου, καὶ δώρησαι ἡμῖν αὐτὰ ταῖς δέλοις σου
τοῖς ἐπικαλυμένοις τὸ ὄνομά σου τῷ πατρός, καὶ τῇ ὑμῶν, καὶ
τῇ ἀγίᾳ πνεύματος, πάντοτε, νυν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶ-
νας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Ὁ ὁρῶντος. 49 Τῇ Κυρίᾳ δευθῶμῃ. Καὶ ὁ ἱε- 48
ρεὺς θυμιάσας 50 τῇ ἀσπείσκον, τίθῃσιν αὐτὸν ἐπάνω 50
τῇ ἁρτῇ, ἐ λέγει. Καὶ ἐλθὼν ὁ ἀσπῆρ ἔστη ἐπάνω ἔ ἥν
τὸ παιδίον κείμῃον, πάντοτε, νυν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶ-
νας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

51 Ο ἱερεύς. Τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν. Οἱ ἱερεῖς θυμιά-
σαι 51 τὸ ἁγίον κάλυμμα, σκεπάζει τὸ ἅγιον ἄρτον,
καὶ λέγει. Ο Κύριος ἡ βασιλεύς σου, ἐνδύσασθαι ἐνδύ-
σασθαι, ἐνδύσασθαι Κύριος διώματι καὶ περιζύσασθαι. καὶ
ἡ εὐφροσύνη σου οἰκτιρήσει, ἡ τὴν σάλδα θήσεται. καὶ
οἱ κερσεῖται ἀγίασμα, Κύριε, εἰς μακρότητα ἡμε-
ρῶν, πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
ἀμήν.

Ο ἱερεύς. Τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν. Κάλυψον δέσποτα.
καὶ οἱ ἱερεῖς θυμιάσαι τὸ δεύτερον κάλυμμα, ἐσκεπάζων
τὸ ἅγιον πτερόν λέγει. Εκάλυψεν ἡμεῖς ἡ ἀρετὴ σου Χε-
ρσί, καὶ τὴν αἰνέσιός σου πλήρης ἡ γῆ. πάντοτε νῦν, καὶ
αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Ο ἱερεύς. Τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν. Σκέπασον δέσπο-
τα. καὶ οἱ ἱερεῖς θυμιάσαι τὴν αἶρα, καὶ σκεπάζων ἀμφοτέρω-
ρα λέγει. Σκέπασον ἡμᾶς ἐν τῇ σκέπῃ τῶν πτερόνων σου
ὁ Θεὸς ἡμῶν, πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν
αἰώνων. ἀμήν.

11 Εἴτα δῆσωτες ἀμφοτέρω τὴν χεῖρα, καὶ προσκυνη-
σάμενοι ὡς λαβῶς λέγουσιν. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ ὢν
εὐδοκίας δόξασσι πάντοτε νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰ-
ώνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Ο διάκονος ἐπὶ τῇ ἀποτίσει τῶν τιμίων δώ-
ρων. Τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν. Ο ἱερεύς τὴν ὠχλὸν τὴν
ἀποτίσει.

52 Ο Θεὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὸ ὑψίστον ἄρτον τῶν τροφῶν
τῶ παντὸς κόσμου, καὶ Κύριος ἡμῶν καὶ Θεὸς Ἰησοῦ Χριστοῦ
ἐξαποστάλας σωτῆρα καὶ λυτρωτὴν, καὶ ἐργάτην, ἐ-
λογαῖντα ἐαγιάζοντα ἡμᾶς, αὐτὸς ἐλόγησεν τὴν ἀπό-
δοσιν πάντων, καὶ ἀπόδοξαι αὐτῷ εἰς τὸ ὑπερβαίνειν σου
δυσίαιον· μετῴνουν ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλανθρώπος
καὶ προσωγατῶν, καὶ δι' ἧς προσήγαγον, καὶ ἡμᾶς ἀκα-
τακτάως ἐξοφολάξον ἐν τῇ ἐργασίᾳ τῇ θείᾳ σου μυστη-
ρίων. Εὐφρανέως. Ὅτι ἡγάσασθαι καὶ δοξάσαι τὸ πάντι-
μον, καὶ μεγαλοφρονέσαι ὀνομά σου. τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ,
καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰ-
ώνων. ἀμήν.

53 Καὶ μετὰ τὴν ὠχλὸν θυμιάσαι τὴν ἀπόδοσιν καὶ 53 ποιεῖ
ὑπόλυτον λέγων. Δόξα σοι Χεῖρ ὁ Θεὸς ἡ ἐλπίς ἡμῶν.
Ο διάκονος. Δόξα πατρί, καὶ υἱῷ, καὶ ἁγίῳ πνεύματι
νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. Ο ἱ-
ερεύς.

Χεῖρ ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν τῶν ἀποβείας τῶν πα-
ραγίας ἀχράντων, ὑπερέλογημένης, ἐδόξεν διαδοίης
ἡμῶν Θεοτόκῃ καὶ ζεῖπα ρθίνῃ Μαρίας, διώματι τῷ τιμίῳ,
καὶ ζωποῖντα αὐτῇ, καὶ πάντων τῶν ἁγίων, ἐλπίσαι ἡμᾶς
ὡς ἀγαθὸς Θεός, καὶ φιλανθρώπος. Ο χορός. ἀμήν.

54 Καὶ ἔπειτα λαβὼν ὁ διάκονος τὸ θυμιατήριον, ἀπέρ-
χεται, καὶ θυμιάσαι τὸ ἅγιον τράπεζαν καὶ 55 τὰυροει-
δῶς, λέγων κατ' αὐτόν. Ἐν τῷ σωματικῷ, ἐν ᾧ δὲ
δὲ μὴ ψυχῆς ὡς Θεός, ἐν παραδείσῳ δὲ μὴ λησῶν, ὡς
ἐν θρόνῳ ὑπῆρχες Χεῖρ μὴ πατὴρ καὶ πνεῦμα, πάντες
πληρῶν ὁ ἀπείρητος. Καὶ λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον·
Ελέησον με ὁ Θεός. Καὶ ἐν τῇ θυμιάσει τῇ, πε-
ρατῶν ἐν τῷ ναὸν ὅλον· εἰσέρχεται αὐτὸς εἰς τὸ ἅγιον βῆ-
μα, καὶ θυμιάσας αὐτὸς τὸ ἅγιον τράπεζαν, καὶ τὸν ἱε-
ρεῖα, τὸ μὲν θυμιατήριον ὑποτίθει ἐν τῇ ἰδίᾳ τῷ πόρῳ,
αὐτὸς δὲ ἀποσέρχεται τῇ ἱερῇ. καὶ σάντες ὁ μὲν ἀπὸ τῶν ἁγίων
56 τραπέζης, καὶ 56 προσκυνοῦντες κατ' αὐτὸς, καὶ ὠχ-
λοὶ λέγουσι τὸ.

Εὐχολογ.

Diaconus. Dominum precemur. Sacerdos
postquam primum Velum suffumigaverit, te-
git sanctum panem, & ait. Dominus regna-
vit decorem indutus est: indutus est Domi-
nus fortitudinem, & praecinxit se. Etenim
firmavit orbem terrae; qui non commove-
bitur. Domum tuam decet sanctitudo Do-
mine in longitudinem dierum: perpetuo,
nunc & semper, & in saecula saeculorum.
Amen.

Diaconus. Dominum precemur. Tege
Domine. Et sacerdos suffumigans secundo
velo, & calice velato, dicit. Operuit caelos
virtus tua Christe, & laudis tuae plena est
terra: perpetuo, nunc & semper, & in sae-
cula saeculorum. Amen.

Diaconus. Dominum precemur. Tege Do-
mine. Et sacerdos suffumigans Velum Aerem
dictum, & velans utraque, dicit. Protege
nos sub umbra alarum tuarum Deus noster,
perpetuo, nunc & semper, & in saecula sae-
culorum. Amen.

Aetis deinde in crucem manibus, cum uter-
que devote adoraverit, dicunt. Benedictus
Deus noster, cui sic complacuit, perpetuo,
nunc & semper, & in saecula saeculorum.
Amen.

Diaconus in propositione donorum pretioso-
rum dicit. Dominum precemur. Et sacerdos
propositionis orationem subiungit.

Deus Deus noster, qui caelestem panem
totius mundi alimentum, Dominum no-
strum & Deum Jesum Christum emisisti
Salvatorem & redemptorem, & benefacto-
rem: nos benedicentem & sanctificantem:
ipse benedic hanc propositionem, & susci-
pe eam in supercaeleste tuum altare: me-
mento ut bonus & benignus, eorum qui
obtulerunt, & propter quos obtulerunt: &
nos inculpato conserva in celebratione di-
vinorum tuorum mysteriorum. Elata voce.
Quoniam sanctificatum & glorificatum est
preciosissimum & magnificum nomen tuum
Patris, & Filii, & Spiritus sancti: nunc
& semper, & in saecula saeculorum. Amen.

Et completa oratione propositionem suffu-
migat: dimissionem habet dicens. Gloria tibi
Christe Deus spes nostra. Diaconus. Gloria
Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc
& semper, & in saecula saeculorum. Amen.
Sacerdos.

Christus verus Deus noster, intercessionibus
sanctissimae, intemeratae, super omnes
benedictae, gloriose dominae nostrae Dei-
patae & semper Virginis Mariae, virtute
gloriose & vivificae crucis, & omnium san-
ctorum: misereatur nostri, ut bonus Deus
& clemens. Chorus. Amen. Atque ita Dia-
conus accepto thuribulo discedit, & sanctam
mensam in circuitu cruciformiter suffumigat,
dicens apud se. In sepulchro corpore, in
inferis, anima: in paradiso, cum latrone,
cum in throno, cum Patre, & Spiritu,
Christe existeras, velut Deus cuncta re-
plens, & incircumscriptus permanens.

Et psalmum quinquagesimum recitat. Mi-
serere mei Deus. Et dum suffumigat sacra-
rium, & templum totum ad sanctum Tribunal
rursus ingreditur: & suffumigata iterum san-
cta mensa, & sacerdote, thuribulum quidem
in suo loco reponit: ipse autem ad sacerdotem
accedit, & simul stantes ante sanctam men-
sam, & apud se quisque adorantes, & oran-
tes, dicunt.

G ij

Accessus ad altare. Rex cælestis, paraclete Spiritus veritatis, qui ubique præsens es, & omnia reple, thesaurus, bonorum & vitæ largitor; veni & habita in nobis, & purga nos ab omni macula, & serva o bone animas nostras. Et Domine labia mea aperies. Et quæ sequuntur: semel. Dehinc osculatur quidem Sacerdos Evangelium. Diaconus autem sanctam moniam. Deinde Diaconus caput inclinans Sacerdoti, & tenens stolam tribus dextræ manus digitis ait. Tempus faciendi Domino. Benedic Domine. Et Sacerdos ipsum signans dicit. Benedictus Deus noster, perpetuo, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen. Diaconus.

Ora pro me Domine. Sacerdos vero. Recordetur tui Dominus Deus in regno suo: perpetuo, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Et Diaconus. Amen. Amen. Amen. Et postquam ter adoraverint dicunt apud se. Domine labia mea aperies: & reliqua. His peractis egreditur Diaconus e Tribunali, & postquam ter adoraverit: dicit alta voce. Benedic domine. Sacerdos autem alta voce dicit.

Missæ initium. Benedictum regnum Patris, & Filii, & sancti Spiritus: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Chorus. Amen.

Diaconus alta voce. In pace Dominum precemur. Chorus. Domine miserere. Diaconus. Pro superna pace, & salute animarum nostrarum, Dominum precemur. Chorus. Domine miserere. Diaconus. Pro pace totius mundi, stabilitate sanctarum Dei Ecclesiarum, & pro omnium concordia, Dominum precemur. Chorus. Domine miserere. Diaconus. Pro hac sancta domo, & iis qui cum fide, religione, & Dei timore ipsam ingrediuntur, Dominum precemur.

Chorus. Domine miserere. Diaconus. Pro Archiepiscopo nostro N. venerandis Presbyteris, in Christo Diaconis, universo clero, & populo, Dominum precemur. Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Pro piissimis & a Deo custoditis regibus nostris, toto palatio, & exercitu ipsorum, Dominum precemur. Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Ut una bellum gerat, & omnem inimicum & adversarium pedibus eorum subiciat, Dominum precemur. Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Pro sancta hac mansione, omni urbe & regione, & cum fide habitantibus in ipsis, Dominum precemur. Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Pro bona aeris temperie, fructuum terræ fertilitate, & pacificis temporibus, Dominum precemur. Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Pro navigantibus, iter agentibus, ægrotis, laborantibus, captivis, & salute ipsorum, Dominum precemur. Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Ut liberemur ab omni afflictione, ira, periculo, & necessitate, Dominum precemur. Chorus. Domine miserere.

Primum Antiphon. Oratio Antiphonæ primæ secreta. Antiphon. Domine Deus noster, cujus nec potentia, nec gloria potest comprehendī, cujus est immensa misericordia, & clementia ineffabilis: ipse Domine pro tua mise-

Basileū ἡράμε παράκλητε τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁ πατερε πατρὶς καὶ τοῦ πνεύματος πληρῶν, ὁ θησαυρὸς τῆς ἀγαθῆς, ὁ ζωῆς χορηγός, ἐλθέ & σκλιώσῃς ἐν ἡμῖν, καὶ καθάρσον ἡμᾶς ἀπὸ πάσης κηλίδος, καὶ σώσον ἀγαθῆς ψυχῆς ἡμῶν. Καὶ τὸ, κ. Κύριε χεῖλη μου ἀνοίξεις, καὶ πτερυγίς. 57 Εἴτα ἀσπάζεται ὁ μὲν ἱερεὺς τὸ εὐαγγέλιον. ὁ δὲ διάκονος τὴν ἀγίαν τράπεζαν. Εἴτα ὁ διάκονος ὑποκλίνας τὴν κεφαλὴν τῷ ἱερεὶ, κρατῶν καὶ τὸ ὠράειν αὐτὸν πρὸς τοὺς δακτύλους τοῖς δεξιῇ χειρὸς, λέγει. 58 Καίρας τὴν ποιῆσαι τῇ Κυρίῳ. 59 Διάκονος εὐλόγησον. Καὶ ὁ ἱερεὺς σφραγίζων αὐτὸν, λέγει. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, πάντοτε νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Ὁ διάκονος. Ἄξιον ἐστὶν ἡμῖν διάκονος. Ὁ δὲ ἱερεὺς. Ἄξιον ἐστὶν ἡμῖν Κύριε ὁ Θεὸς ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτῇ, πάντα τὰ νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Καὶ ὁ διάκονος. Ἀμήν. ἀμήν. ἀμήν.

μ. Καὶ προσκυνησάντες τεῖς, λέγουσι κατ' αὐτὴν. μ. Κύριε τὰ χεῖλη μου ἀνοίξεις. καὶ πτερυγίς. Καὶ μετὰ τὸ τοῦ ὁξάρχειος ὁ διάκονος τὰ βήματα, καὶ προσκυνησάντες τεῖς, λέγει ἐκφώνως. 60 Εὐλόγησον διάκονος. Ὁ δὲ ἱερεὺς ἐκφώνως λέγει.

61 Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τῶν πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, νῦν καὶ αἰεὶ, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ὁ χορὸς. Ἀμήν.

ξ. Ὁ διάκονος ἐκφώνως. 62 Εὐερίμω τῇ Κυρίῳ διηδῶμην. Ὁ χορὸς. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ τῆς ἀνιδεικνύμενης, καὶ τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν, τῇ Κυρίῳ διηδῶμην. Ὁ χορὸς. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τῆς σύμπαντος κόσμου, ὡς ἀφ' ἑαυτοῦ τῇ ἁγίᾳ τῇ Θεῷ ἐκκλησίᾳ, καὶ τῇ τῶν πάντων ἐνώσει, τῇ Κυρίῳ διηδῶμην. Ὁ χορὸς. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ τῆς ἀγνότητος τῆς καὶ τῆς πίστεως, εὐλαβείας, καὶ φόβου Θεοῦ ἐισιόντων ἐν αὐτῇ, τῇ Κυρίῳ διηδῶμην.

Ὁ χορὸς. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ τῆς ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν. δέσποτος. τῆς τιμῆς πρεσβυτείας, τῆς ἐν Χερσὶν ἀποστολῆς, πάντος τῆς κλήρης, καὶ τῆς λαοῦ, τῇ Κυρίῳ διηδῶμην. Ὁ χορὸς. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ τῆς ἀσπερίτης, ὅτι σφραγιστὴν βασιλείαν ἡμῶν, πάντος τῆς παλατίης, καὶ τῆς στρατοπέδου αὐτῶν, τῇ Κυρίῳ διηδῶμην. Ὁ χορὸς. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ τῆς συμπολεμῆσαι, καὶ ὑπὸ τῆς πόδας αὐτῶν πρὸς τὰ χερσὶν, καὶ περὶ τοῦ, τῇ Κυρίῳ διηδῶμην. Ὁ χορὸς. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ τῆς ἀφ' ἑαυτοῦ μοῆς ταύτης, πάσης πόλεως, καὶ χώρας, καὶ τῆς πίστεως οἰκιστῶν ἐν αὐταῖς, τῇ Κυρίῳ διηδῶμην. Ὁ χορὸς. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ τῆς ἐκφύσεως αἵματος, ὡς ἀφ' ἑαυτοῦ τῇ καρπῶν τῆς γῆς, καὶ καρπῶν εἰρημικῶν, τῇ Κυρίῳ διηδῶμην. Ὁ χορὸς. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ τῆς πλεονείας, ὅτι ἀπορροῦται, νοσημῶν, καμνῶν, αἰχμημάτων, καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν, τῇ Κυρίῳ διηδῶμην. Ὁ χορὸς. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ τῆς ἐκφύσεως ἡμῶν ἀπὸ πάσης βλάβης ὀργῆς, κινδύνου, καὶ ἀνάγκης, τῇ Κυρίῳ διηδῶμην. Ὁ χορὸς. Κύριε ἐλέησον.

63 Εὐχὴ ἀντιφώνη ἀφ' ὧν μουσικῶς.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, τὰ ἀρκύς ἀνείκασον, καὶ ἡ δόξα ἀκατάληπτος, καὶ τὸ ἔλεος ἀμέτρητον, καὶ ἡ φιλανθρωπία

ἀφ' αὐτῶν, δέσποτα, καὶ τὴν ὑπερλαγχίαν σου ἐπι-
βλέποντες ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ οἶκόν σου, καὶ ποίησον μετ'
ἡμῶν, καὶ τῶν συνδουλομένων ἡμῖν πλάσια τὰ ἐλεῖν σου, καὶ
τὸς οὐρανὸν σου.

ρ. Τὴν ἱεράς λέγοντος τὴν ὠχὴν μουσικῶς ἐν τῇ βήμα-
64 τι, ἐν τῇ αὐτῇ καιρῷ ὁ διάκονος. 64 λέγει ἔξω τὸ βήμα-
65 τας τῶν εἰρηνικῶν.

Ο διάκονος. Ἀντιλαβῦ, σῶσον, ἐλέησον, καὶ ἀφύλα-
ξον ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ σὴ χάριτι.

Ο χορὸς. Κύριε ἐλέησον. Ο διάκονος. Τῆς παραγίας,
ἀχράντης, ὑπερόλογημένης ἐν δόξῃ διαποιήσης ἡμῶν Θεοτό-
κου, καὶ ἀσπαρδίου Μαρίας, μετ' πάντων τῶν ἁγίων μνημονό-
66 σταις αὐτῆς, καὶ ἀλλήλων. καὶ πᾶσαι τὴν ζωὴν ἡμῶν. 66

67 Χεῖρ τῇ Θεῷ παραδώμεθα. Ο χορὸς. Σοὶ Κύριε. 67
Εὐφρανὸς οἱ ἱερεῖς. Ὅτι ἀνέπαιστοι πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ
προσκύνησις, τῇ πατρὶ, ἔ τῇ υἱῷ, καὶ τῇ ἁγίῃ πνύ-
ματι, νῦν, καὶ αἰ, καὶ εἰς τὸς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ο χορὸς.
Ἀμήν.

σ. 68 Μετὰ τὰ εἰρηνικά, ὁ χορὸς φάλλει 68 τὸ πρῶτον ἀν-
69 τίφωνον, 69 ἢ τὰς τυπικά, εἰς τὴν κυριακὴν, εἰς δ' οὐκ, τῆς
ἡμέρας.

Εὐχὴ ἀντιφώνου δούτερου μουσικῶς.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν σῶσον τὸ λαόν σου, ἔ ἀλόγησον τὴν
κληρονομίαν σου, τὸ πᾶν ῥωμα. πῆς ἐκκλησίας σου φύλαξον,
ἀγίασον τὸς ἀγαπῶντας τὸ ἀνέπειστον τὸ οἶκόν σου σὺ αὐ-
τῶν ἀντιδόξασον τῇ δυνάμει σου διὰ μέλει, καὶ μὴ ἐγκαταλί-
πῃς ἡμᾶς τὸς ἐλπίζοντας ἐπὶ σέ.

τ. Σημειῶσαι καὶ ἐν ταῦτα, ὡς καὶ ἐν τῇ εὐχῇ τῇ πρώτῃ,
εἰς τὸν διάκονος, εἰς τὸν εἶπεν. Ο δια. Ἐπὶ ἔστι τὸ Κυρία
ἐν εἰρήνῃ δε καὶ ὡς. Ο χορὸς. Κύριε ἐλέησον. Ο
διάκονος. Ἀντιλαβῦ, σῶσον, ἐλέησον, καὶ ἀφύλαξον
ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ σὴ χάριτι.

Ο χορ. Κύριε ἐλέησον. Ο διάκονος. Τῆς παραγίας ἀ-
χράντης ὑπερόλογημένης ἐν δόξῃ διαποιήσης ἡμῶν Θεοτόκου
καὶ ἀσπαρδίου Μαρίας, μετ' πάντων τῶν ἁγίων μνημονό-
στασις αὐτῆς, καὶ ἀλλήλων, καὶ πᾶσαι τὴν ζωὴν ἡμῶν.
Χεῖρ τῇ Θεῷ παραδώμεθα. Ο χορὸς. Σοὶ Κύριε.

Εὐφρανὸς οἱ ἱερεῖς. Ὅτι σὺ τὸ κράτος, καὶ σὺ εἶς ἡ βα-
σιλεία, καὶ ἡ δυνάμις, καὶ ἡ δόξα. τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ,
καὶ τῷ ἁγίῳ πνύματος, νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τὸς αἰῶ-
νας τῶν αἰώνων. Ο χορ. Ἀμήν.

υ. 70 Μετὰ τὰ εἰρηνικά, δούτερον φάλλει ὁ χορὸς 70 τὸ
δύττον ἀντίφωνον, ἢ τὰς τυπικά, εἰς τὴν κυριακὴν, εἰς δ' οὐκ, τῆς
ἡμέρας.

Εὐχὴ ἀντιφώνου τρίτου μουσικῶς.

Ο τὰς κοπὰς πάντας, καὶ συμφωνίας ἡμῶν χαρεῖς ἀμήκως
προσδχάς, ὁ καὶ δῖος, καὶ τοιοῦ συμφωνῶν ἐπὶ τῇ ὁσι-
ματίᾳ σου, τῶν κινήσεων, παρέχων ἐπαγγελία μέλιτος. ἀν-
τὸς, καὶ νῦν τῷ δούλων σου αἰτήματα πρὸς τὸ συμφέρον
πλήρωσον, χορηγῶν ἡμῖν ἐν τῇ παρῇ αἰῶνι τὴν ἐπι-
γνωσὴν πῆς σὴς ἀληθείας, καὶ ἐν τῇ μέλλουσι ζωῇ αἰώνιον
χαρεῖς ὁμήριος.

Σημειῶσαι καὶ ἐν ταῦτα, ὡς καὶ ἐν τῇ εὐχῇ τῇ πρώτῃ, καὶ
δύττῃ, εἰς τὸν διάκονος, εἰς τὸν εἶπεν. Ο δια. Ἐπὶ καὶ ἐστὶ
ἐν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ δε καὶ ὡς. Ο χορ. Κύριε ἐλέησον.
Ο διάκονος. Ἀντιλαβῦ, σῶσον, ἐλέησον, καὶ ἀφύλα-

ratione in nos respice, & fac nobiscum
& cum iis qui nobiscum orant, abundantes
misericordias miserationes tuas.

*Sacerdos dicente orationem secreto in Tri-
bunali, eodem tempore Diaconus extra Tribu-
nal pacifica recitat.*

Diaconus. Suscipe, salva, miserere, &
custodi nos Deus tua gratia. *Chorus.* Do-
mine miserere.

Diaconus. Sanctissimæ, illibatæ, super
omnes benedictæ, gloriosæ Domine nostræ
Deiparæ & semper Virginis Mariæ, cum
omnibus sanctis memoriam recolentes, nos
metipfos, & invicem, & omnem vitam
nostram Christo Deo commendamus. *Cho-
rus.* Tibi Domine.

Alta voce Sacerdos. Quoniam te decet o-
mnis gloria honor & adoratio, Patrem, &
Filium, & Spiritum sanctum: nunc & sem-
per, & in sæcula sæculorum. *Chorus.* A-
men.

*Pacificis recitatis, Chorus primum Antipho-
num cantat, aut Typica, si est dies Domini-
cus: sin vero, quod diei proprium est.*

Oratio Antiphoni secundæ secreto.

Secundum
antiphonæ.

Domine Deus noster, salva populum tu-
um, & benedic hereditati tuæ, plenitudi-
nem Ecclesiæ tuæ custodi, sanctificā, dili-
gentes decorem domus tuæ, tu ipso, vici-
sim glorifica divina tua potentia, & nos in
te sperantes derelinquas.

*Nota etiam hic, ut & in prima oratione, si
adest, aut si absit Diaconus.*

Diaconus. Etiam atque etiam in pace
Dominum precemur. *Chorus.* Domine mi-
serere.

Diaconus. Suscipe, salva, miserere, &
custodi nos Deus tua gratia. *Chorus.* Do-
mine miserere.

Diaconus. Sanctissimæ, illibatæ, super
omnes benedictæ, gloriosæ domine nostræ
Deiparæ, & semper Virginis Mariæ, cum
omnibus sanctis memoriam agentes, nos
metipfos, & invicem, & omnem vitam
nostram Christo Deo commendamus. *Cho-
rus.* Tibi Domine.

Alta voce sacerdos. Quoniam tua est po-
tentia, & tuum est regnum, & potestas, &
gloria, Patris, & Filii, & Spiritus sancti:
nunc & semper & in sæcula sæculorum.
Chorus. Amen.

*Post pacifica secunda, cantat Chorus Anti-
phonum secundum, aut Typica secunda, si est
dies Dominicus: sin vero, quod diei
dici.*

Oratio tertii Antiphoni secreto.

Tertium
antiphonæ.

Qui commune has, & concordas nobis
orationes largitus es: qui etiam duobus &
tribus in tuo nomine convenientibus te pe-
titiones datum es pollicitus: ipse etiam
nunc servorum tuorum petitiones imple ad
utilitatem, suppeditans nobis in præsentia
sæculo agnitionem veritatis, & in futuro
vitam æternam largiens.

*Nota etiam hic, sicut & in prima & se-
cunda oratione: si adest Diaconus, aut si
est. Diaconus.* Etiam atque etiam in pace
Dominum precemur. *Chorus.* Domine mi-
serere. *Diaconus.* Suscipe, salva, miserere,
& custodi nos Deus tua gratia.

Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Sanctissimæ, illibatæ, super omnes benedictæ, gloriolæ dominæ nostræ Deiparæ, & semper Virginis Mariæ, cum omnibus sanctis memoriam agentes, nosmetipsos, & invicem, & omnem vitam nostram Christo Deo commendemus. *Chor.* Tibi Domine.

Alta voce sacerdos. Quoniam bonus & clemens Deus existis, & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper & in sæcula sæculorum. Amen.

Hic Chorus cantat tertium Antiphonum, vel tertium & sextum Canticum Canonis Matutinatum; si autem est dies Dominicus, canit Beatitudines, & quod proprium est sancti illius diei. Dum autem pervenerit Chorus ad Gloria Patri, Sacerdos & Diaconus ante sanctam mensam ter adorant. Tum vero Sacerdos acceptum sanctum Evangelium tradit Diacono, atque via porta Septentrionalis partis egressi veniunt ad consuetum locum, & ingressum minorem peragunt, & inclinant ambo capitis, & Diacono dicente submisce. Dominum precemur: simul & stolam tribus digitis apprehendente: recitat Sacerdos orationem ingressus.

Oratio Ingressus sancti Evangelii secreto.

Introitus Evangelii.

Dominator. Domine Deus noster, qui in caelis ordines, & exercitus Angelorum & Archangelorum in ministerium gloriæ tuæ constituisti: fac ut una cum Introitu nostro sit etiam sanctorum Angelorum Introitus simul nobiscum ministrantium, & bonitatem tuam conglorificantium. *Alta voce.* Quoniam te decet omnis gloria, honor, & adoratio Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. *Chorus.* Amen.

Oratione finita, dicit Sacerdoti Diaconus. Benedic, Domine, sanctum Introitum, ostendens simul cum stola partem Orientalem. Et Sacerdos cruce versus orientem facta, dicit.

Benedictus Ingressus sanctorum tuorum: perpetuo, nunc &c. *Chorus.* Amen.

*Dehinc Diaconus Episcopum adit, & osculatur Evangelium, si adest: si vero non adest: Sacerdos osculatur. Et ultimo Modulo completo ingreditur Diaconus in medium, & stans ante Sacerdotem levat modice manus, & ostendens sanctum Evangelium dicit. Sapientia, recti. Tum reverentia exhibita, ipse & Sacerdos pone ipsum in sanctum Tribunal ingrediuntur: & Diaconus quidem sanctum Evangelium in sancta mensa deponit. At vero cantores dicunt consuetos Modulos, & eos qui sunt proprii sancti dñi illius: & cum pervenerint ad ultimum, Diaconus versus Sacerdotem caput inclinans, & stolam manu tenens, dicit. Benedic Domine tempus Hymni ter sancti. Et Sacerdos benedicens ipsum, dicit. Quoniam sanctus es Deus noster: perpetuo, nunc & semper. At modulo completo, ad sacras fores diaconus accedit, et foris stantibus stolam ostendit elata voce, dicens. Et in sæcula sæculorum. *Chorus.* Amen.*

ξοὺ ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ σῇ χάριτι. Ὁ χορ. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Τῆς πασαγίας, ἀχράντης ὑπερδολογημένης ἐνδόξου διαποίτης ἡμῶν Θεοτόκε, καὶ ἀειπαρθένε Μαρίε, μὲ πάντων τῶν ἁγίων μνημονεύσας αὐτὴς, καὶ ἀλλήλων, καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χεῖρ τῆς Θεῆς παραδίδου. Ὁ χορὸς. Σοὶ Κύριε. Εὐφώνως ὁ ἱερεὺς. Ὅτι ἀγαθὸς, καὶ φιλόανθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις, ὃ σοὶ τὸ δόξαν ἀναπέμπομεν, πατέρα, καὶ τὸ ὕψος, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα: νῦν καὶ αἰεὶ, ὃ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ὁ χορὸς. Ἀμήν.

Φ. Ἐνταῦθα ὁ χορὸς ψάλλει 71 τὸ τρίτον ἀντίφωνον. 72 ρ 71 72 ἢ τὸ τρίτον. εἰ δὲ καὶ ἐστὶ κυριακή, ψάλλει 73 τὰς μακαρισμῶν, καὶ τὰ ἅγια τῆς ἡμέρας. Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ χορὸς εἰς τὸ, δόξα πατρί, ὁ ἱερεὺς, καὶ ὁ διάκονος ἐμφοδίζονται τῆς ἁγίας τραπέζης ποιῶσι προσκυνήματα τέλεια. Εἴτα λαβὼν ὁ ἱερεὺς τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον, δίδωσι τῷ ἱερέϊ, καὶ ὡς ἐξελθόντες διὰ τῆς θύρας αὐτῆς βορεῖα μέρους, ἔρχονται εἰς τὴν συνήθη τοπον, 74 καὶ ποιῶσι τὴν μικρὰν εἰσοδὸν, καὶ κλίνουσι ἀμφότεροι πρὸς κεφαλὰς, Α καὶ τὸ διάκονος εἰπόντος ἡμέρα. Τὰ Κύριε διευθύνει, Β Ἀμα καὶ τὸ ὠραεῖον κρατοῦντος τοῖς τριῶν δακτύλοις, 75 λέγει ὁ ἱερεὺς καὶ ὕψος τῆς εἰσοδῆς.

Δύχνη τῆς εἰσοδῆς τῶν ἁγίων εὐαγγελίων μουσικῶς.

Διάστα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ καταστήσας ἐν ἐκράτεις πύργους, καὶ στρατίας ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων εἰς λειτουργίαν τῆς σῆς δόξης, ποιῶν σὺ τῇ εἰσοδῇ ἡμῶν εἰσοδὸν ἁγίων ἀγγέλων γινέσθαι, συνδεδεγμένων ἡμῶν, καὶ σὺν δόξολογούτων τῇ σῇ ἀγαθότητι. Εὐφώνως. Ὅτι ἀρέσκει σοὶ πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύνησις τῇ πατρί, καὶ τῷ ὕψος καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ὁ χορὸς. Ἀμήν.

Τῆς εὐχῆς δὲ πελειδείσης, λέγει ὁ διάκονος πρὸς τὸν ἱερέα. Εὐλόγησον, διάστα, τὸ ἅγιον εἰσοδὸν, δεκνύων ἅμα, ὃ πρὸς ἀνατολὰς μετὰ τῷ ὠραεῖ. Καὶ ὁ ἱερ. C ποιῶν σταυροὺς καὶ ἀνατολὰς λέγει. Εὐλόγημένη ἡ εἰσοδὸς τῶν ἁγίων σὺ πάντοτε, νῦν, καὶ πάντοτε. Ὁ χορ. Ἀμήν.

Εἴτα ὁ διάκ. προσέρχεται D πρὸς τὸ ἐπίσκοπον, καὶ ἀσπάζεται τὸ εὐαγγ. εἰ πάρεστιν. εἰ δὲ οὐκ, ἀσπάζεται ὁ ἱερ. 76 Καὶ τὰ πελοῦται δὲ τροπαεῖα πληρωθέντος, εἰσέρχεται ὁ διάκ. εἰς τὸ μέσον, καὶ τὰς ἐμφοδίζονται τῷ ἱερέϊ, ἀνυψοὶ μικρὸν τὰς χεῖρας, ὃ δεκνύων τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον, λέγει εὐφώνως. 77 Σοφία, ὁρδοί. 78 Εἴτα προκυνήσας αὐτὸς τε, καὶ ὁ ἱερ. κατόπισθεν αὐτῷ, εἰσέρχονται εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, καὶ ὁ μὲν διάκ. ὑποτίθεται τὸ ἅγιον εὐαγγ. ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ. Οἱ δὲ ψάλλοντες λέγουσι τὰ συνήθη τροπαεῖα, ὃ τὸ καὶ τὴν ἡμέραν ἁγίαν καὶ ὅτι ἐλθόντες εἰς τὸ ὕψος, ὁ διάκ. πρὸς τὸν ἱερέα λέγει, κλίνων καὶ αὐτὸ κεφαλὴν, καὶ τὸ ὠραεῖον ἐν τῇ χειρὶ κρατῇ. 79 Εὐλόγησον διάστα καὶ καὶ τὸν 80 τὸ τροπαεῖον. Καὶ ὁ ἱερ. σφραγίζων αὐτὸν, λέγει. 81 Ὅτι ἅγιος εἰ ὁ Θεὸς ἡμῶν, πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ. Τὰ δὲ τροπαεῖα πληρωθέντος, ἔρχεται ὁ διάκ. ἔγγυς τῷ ἁγίῳ θυρῶν, καὶ Ε. δεκνύων τὸ ὠραεῖον τοῖς ἐκτός, λέγων εὐφώνως. Καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ὁ χορ. Ἀμήν.

F F Τὸ δὲ χορὸν ἄλλοτος τὸ τεσσαγίον, οἱ ἱερεὺς εὐχαί-
G μιστικῶς. Ὁ Εὐχὴ τὸ τεσσαγίον μυστικῶς.

Ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος, οἱ ἅγιοι ἀναπαυόμενος, ὁ τεσσα-
γίον φωνῇ ὑπὸ τῷ Σεραφίμ ἀνυμνόμενος, καὶ ὑπὸ τῷ Χερου-
βείν δοξαζόμενος, καὶ ὑπὸ πάσης ἐπουρανίου δυνάμεως
προσκυνούμενος, ὁ ἐκ τῆς μητρὸς εἰς τὸ εἶναι παραγαγὼν
τὰ σύμπαντα, ὁ κτίσας τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα σου καὶ ὁ-
μοίωσιν, καὶ παντὶ σου χαρίσματος κατακοσμήσας, ὁ
διδὼς αἰτιῶντι σοφίαν, συνίσιν, καὶ μὴ παρορῶν ἁμαρ-
τέρας, ἀλλὰ θέμις ἐπὶ σωτηρίᾳ μετανοίας, ὁ κατα-
ξιώσας ἡμᾶς τὴν πεποιθῆ, καὶ ἀναξίως δόξης σου, καὶ ἐν τῇ
ᾠρᾷ ταύτῃ σῆναι κατηνώπιον τῆς δόξης τῆς ἀγίας σου θυσια-
σκελῆ, καὶ τὸ οὐκ ἐλπίον σοι προσκυνῶσιν, καὶ δοξολο-
γίαν προσάγουσιν αὐτὸς δέσποτα πρόεδρος καὶ ἐκ σωματος
ἡμῶν τῷ ἁμαρτωλῶν τῷ τεσσαγίον ὕμνον, καὶ ἐπίσκεψαι
ἡμᾶς ἐν τῇ χρηστότητι σου, συγχώρησον ἡμῖν πᾶν πλημ-
μέλημα ἐκ σιόν τοῦ ἁγίου σου. ἁγιάσον ἡμᾶς τὰς ψυχὰς,
καὶ τὰ σώματα, καὶ δὸς ἡμῖν ἐν ὁσιότητι λατρεύειν σοι,
πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν. πρωβεῖαις τῆς
ἀγίας θουοῦ, καὶ πάντως τῷ ἁγίῳ τῷ ἀπ' αἰῶνος σοι
ἐκφώνων.

Εκφώνων. Ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ
τὸ δόξαν ἀναπέμπομεν τῇ πατρὶ καὶ. Ὁ χορ. Α-
μήν.

83 H Ταύτης δὲ πλεθείσης, H καὶ 83 τὸ χορὸν ἄλλοτος τὸ,
84 δόξα, καὶ νῦν, 84 ἄλλοσι, καὶ αὐτοὶ ὁ, τῶν καὶ δόξα.
τὸ τεσσαγίον. ποιῶντες ὁ μὲν, καὶ προσκυνήματα τελαίμ-
προδὼν τῆς ἀγίας τραπέζης. Εἰτα λέγει ὁ δόξα. πρὸς τὸ
85 ἱερεῖα. 185 Κέλδσον δέσποτα. Καὶ ἀπέρχονται ἐν τῇ
86 καθέδρᾳ. 86 Καὶ ὁ ἱερ. λέγει ἀπέρχόμενος. Εὐλογη-
μένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. Ὁ δὲ δόξα. Εὐλόγη-
σον δέσποτα 87 τὸν ἄνω καθέδραν. Καὶ ὁ ἱερ. Εὐλογημένος
εἰ ἐπὶ θρόνῳ δόξης τῆς βασιλείας σου, ὁ καθήμενος ἐπὶ τῷ
Χερουβίμ, πάντοτε νῦν. καὶ. Καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν
K τεσσαγίου, ὁ δόξα. ἐλθὼν Κεῖν προδὼν τὸ θύρας, λέγει.
88 Πρόχωμ. Καὶ ὁ ἱερ. 88 Εἰρὴν ἡ πᾶσιν. Ὁ διάκ. Σο-
89 90 φία. Καὶ ὁ ἀναγνώστης ἀρχεται. 89 Ἀλλήλ. 90 Φαλ. τῇ
Δαβίδ. Καὶ ὁ διάκονος αὐτοῦ. Πρόχωμ. Ὁ ἀναγνώστης.
91 92 91 τὸ προκείμενον 92 τὸ ἄποσόλ. καὶ τὴν ἡμέραν. Καὶ ὁ διάκ.
93 αὐτοῦ. Πρόχωμ. 93 Καὶ τὸ ἄποσόλ. πληρωθέντες,
L 94 ἐκφώνει ὁ ἱερεὺς. 94 Εἰρὴν ἡ σοί. Ὁ διάκ. Σοφία. L Καὶ
95 95 ὁ χορ. τὸ, Ἀλλήλ. Φαλμός τῇ Δαβίδ. Καὶ λαβὼν
M 96 ὁ δόξα. τὸ θυμιατήριον καὶ τὸ θυμίαμα ἀρτίσει τῇ ἱερῇ,
λέγων. M 96 Εὐλόγησον δέσποτα τὸ θυμίαμα. Τὸ δὲ
ἱερεὺς εὐλογουῦντος καὶ τὸ εὐχλὴν εἰπόντος ταύτῃ. Θυ-
μίαμα σοι προσφέρωμεν, Χριστέ ὁ Θεός, εἰς ὁσμὴν εὐω-
δίας πνευματικῆς. ἀντικατὰ πνεῦμα ἡμῖν τὸ χάρις τῆς
παραγίης σου πνεύματος, πάντοτε νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς
τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

97 97 Θυμιατὸν δὲ διάκονος τὸ ἅγιον τράπεζαν γύροθεν, καὶ
τὸ ἱερατεῖον ὅλον, καὶ τὸ αἶρα. Καὶ μετὰ ταῦτα τὸ θυμιατῶ-
νον ἄπο θέμις ἐρχεται πρὸς τὸ ἱερεῖα, καὶ ὑποκλίνας αὐ-
τῷ τὸ κεφάλιν, κρατῶν καὶ τὸ ὠράριον συν. τῇ ἀγίᾳ ὡς ἀγ-
γελίᾳ ἀκροὺς τοῖς δακτύλοις, δηλοῦντι ἐν ἐκείνῃ τῇ τόπῃ
98 τῆς ἀγίας τραπέζης, λέγει. Εὐλόγησον δέσποτα 98 τὸ
ὡς ἀγγελιστὴν τῷ ἁγίῳ ἄποσόλ. καὶ ὡς ἀγγελιστὴν τῷ δέ. Ὁ δὲ
ἱερεὺς σφραγίζων αὐτὸν, λέγει. Ὁ Θεὸς διὰ πρωβεῖαν
τῷ ἁγίῳ ἐδόξεν ἄποσόλ. καὶ ὡς ἀγγελιστὴν τῷ δέ, δὴν σοι
N ῥῆμα εἰς τὸ ὡς ἀγγελιστὴν αὐτῷ ὡς ἀγγελιστὴν N δυνά-

Choro vero ter sanctum Hymnum canente
Sacerdos orat fēcreto. Oratio Hymni ter sancti
secreto dicenda.

Deus sancte qui in sanctis requiescis; qui Hymnus
ter sancta voce a Seraphim laudaris & ce-
lebraris, & a Cherubim glorificaris, & ab
omni cælesti potestate adoraris, qui e. nihi-
lo ad esse cuncta adduxisti, qui hominem
ad imaginem & similitudinem tuam creasti,
& omni tuo dono exornasti, qui das pe-
tenti sapientiam & intelligentiam, & non
despicias peccantem, sed ei ad salutem pos-
suisti pœnitentiam, qui nos humiles & in-
dignos servos tuos dignatus es in hac hora
stare ante gloriam sancti tui altaris, &
quæ tibi debetur adorationem & glorifica-
tionem exhibere: ipse etiam Domine, sus-
cipe ex ore nostro peccatorum Hymnum
ter sanctum, & respice nos in bonitate tua,
condona nobis omne peccatum voluntarium
& involuntarium: sanctifica animas nostras
& corpora, & da nobis te in sanctitate
colere, omnibus diebus vitæ nostræ. Inter-
cessionibus sanctæ Deiparæ, & omnium
sanctorum, qui tibi a sæculo complacue-
runt.

Alta voce. Quoniam sanctus es Deus no-
ster, & tibi gloriam referimus, Patri, &
Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper,
& in sæcula sæculorum. Chorus. Amen.

Hic completis, & Choro psallente, Gloria:
Et nunc. cantant & ipsi, videlicet Sacerdos
& Diaconus ter sanctum Hymnum, facientes
simul tres reverentias coram sancta mensa.
Deinde dicit Diaconus Sacerdoti. Jube do-
mine. Et procedunt ad sedem: procedens
Sacerdos dicit. Benedictus qui venit in no-
mine Domini. At Diaconus dicit. Benedic
domine superam cathedram. Et Sacerdos.
Benedictus es super throno gloriæ regni tui,
qui sedes super Cherubim: nunc &c.

Et completo Hymno ter sancto. Diaconus
veniens ante ostium dicit. Attendamus. Et
Sacerdos. Pax omnibus. Diaconus. Sapien-
tia. Et incipit Lector. Alleluja. Psalmus
David. Et Diaconus rursus. Attendamus.
Lector præpositum Apostoli, & dicit. Et Di-
conus iterum. Attendamus. Et lectione Apo-
stoli completa Sacerdos exclamat. Pax tibi.
Diaconus. Sapiencia. Et Chorus. Alleluja: Lector epi-
stolæ.
Psalmus David. Et accipiens Diaconus thu-
ribulum & incensum, accedit ad Sacerdotem
dicens. Benedic domine incensum.

Benedicente vero Sacerdote, & orationem
hanc recitante.

Incensum tibi offerimus, Christe Deus no-
ster in odorem suavitatis spiritualis: nobis
vicissim gratiam sanctissimi tui Spiritus re-
pende: perpetuo nunc & semper, & in sæ-
cula sæculorum. Amen.

Suffumigat Diaconus sanctam mensam cir-
cum circa, & sanctuarium totum, & velum
Aerem dictum. Et post hæc thuribulo deposi-
to accedit ad Sacerdotem, & inclinans ipsi
caput, & extremis digitis stolam cum evan-
gelio tenens, videlicet in illo loco sanctæ
mensæ dicit. Benedic domine præconem
sancti Apostoli & Evangelistæ N. Sacerdos
vero cruce illum signans, ait. Deus per in-
tercessionem sancti gloriosi Apostoli & Evan-
gelistæ N. det tibi evangelizanti verbum ad
multa virtute evangelizandum.

Evangelii
lectio.

Et Diaconus respondens, Amen, & reventiam sancto Evangelio devote exhibens, sanctis portis precedentibus ceretis & suffitibus egressus venit, & stat superius in Ambone, vel in loco alias destinato. Sacerdos autem prope sanctam mensam respiciens ad occidentem alta voce pronunciat. Sapientia. Recti. Audiamus sanctum Evangelium. Et Diaconus. Ex Evangelio sancti Evangelistæ N. lectio. Chorus. Gloria tibi Domine. Et Sacerdos. Attendamus. At Evangelio completo: Diacono dicit Sacerdos. Pax tibi. Et Diaconus usque ad sanctas fores progressus sanctum Evangelium tradit Sacerdoti: deinde in loco solito stans sic incipit. Dicamus omnes ex tota anima, & ex tota mente dicamus. Chorus. Domine misere-re.

Diaconus. Domine omnipotens, Deus patrum nostrorum, te rogamus exaudi & misere-re. Chorus. Domine misere-re.

Diaconus. Misere-re nostri Deus secundum magnam misericordiam tuam, te rogamus, & Domine misere-re. Chorus. Domine misere-re. Diaconus. Etiam rogamus pro piissimis & a Deo custoditis Imp. nostris, pro potentia, victoria, perseverantia, pace, sanitate, & salute ipsorum, & ut Dominus Deus noster abundantius eos adjuvet, & in omnibus dirigat, & pedibus ipsorum. subiciat omnem inimicum & adversarium. Chorus. Domine misere-re.

Tum Sacerdos dicit orationem istam secrete.

Domine Deus noster protensam hanc supplicationem suscipe a servis tuis, & misere-re nostri secundum multitudinem misericordiae tuae, & miserationes tuas in nos demitte, & in omnem populum tuum, qui copiosam a te misericordiam expectat.

Alta voce. Quoniam misericors & benignus Deus existis, & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper & in saecula saeculorum. Chorus. Amen.

Catechu-
menorum
dimissio.

Diaconus. Rogate Catechumeni Dominum. Chorus. Domine misere-re.

Diaconus. Fideles, oremus pro catechumenis, ut Dominus eorum misereatur. Chorus. Domine misere-re.

Diaconus. Instruat eos verbo veritatis. Chorus. Domine misere-re.

Diaconus. Revelet eis Evangelium justitiae, Chorus. Domine misere-re.

Diaconus. Uniat eos sanctae suae catholicae & Apostolicae Ecclesiae. Chorus. Domine misere-re.

Diaconus. Salva, misere-re, suscipe, & custodi ipsos Deus tua gratia. Chorus. Domine misere-re.

Diaconus. Catechumeni capita vestra Domino inclinate. Chorus. Tibi Domine.

Oratio Catechumenorum ante sanctam oblationem, quam dicit Sacerdos secrete.

Domine Deus noster, qui in altis habitas, & humilia respicis, qui salutem humano generi emisisti unigenitum filium tuum & Deum, Dominum nostrum Jesum Christum: respice ad servos tuos catechumenos suam tibi cervicem inclinantes: & dignos facias ipsos in tempore opportuno lavacro regenerationis, remissione peccatorum & indumento incorruptionis. Uni eos sanctae tuae Catholicae & Apostolicae Ec-

mei πολλῶν. Καὶ ὁ δὲ εἰπὼν τὸ, Ἀμήν. Καὶ προσκυ-
σας μὲν ἀλαβείας τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον, καὶ ἐξελθὼν διὰ τῶν
ἀγίων θυρῶν, ἀποπορευομένων, καὶ λαμπάδων καὶ δομια-
μάτων ἔρχεται καὶ ἵσταται ἀνω ἐν τῷ ἁμβωνί, ἢ ἐν τῇ πεταγ-
μένῳ τῷ πῶ. Ο δὲ ἱερὶς ἐκκλησία ἐμπαροῦσεν τῆς ἀγίας τραπέ-
ζης, βλέπων πρὸς δυσμὰς, ἐκφωνεῖ. 99 Σοφία, ὁρδοί, ἀ- 99
κύνωμυ τῷ ἀγίῳ διάκ. Καὶ ὁ διάκ. 100 Ἐκ τῆς καὶ, πῶδε 100
ἀγίῳ διάκ. τὸ ἀνύγνωσμα. Ο χο. Ο Δόξα σοι Κύριε. Ο
Καὶ ὁ ἱερ. Ρ Πρόχωμυ. Τῷ δὲ διάκ. πληρωθέντος, λέ- Ρ
γει πρὸς τὸν διάκ. ὁ ἱερ. Εἰρμήσοι. Καὶ ὁ διάκ. ἐλθὼν
ἕως τῶν ἀγίων θυρῶν, ὑποδίδωσι τὸ ἅγιον διάκ. τῷ ἱε-
ρεῖ. Εἴτα ἐν τῇ συνήθει τῷ πῶ εἰς ἀρχαίται ἕως. 101 101
Εἰπωμυ πάντες ὅς ὅλης τῆς ψυχῆς, καὶ ὅς ὅλης τῆς ὁμοίας
ἐπιπομυ. Ο χορός. Κύριε ἐλέησον. Ο διάκονος. Κύριε
παντοκράτωρ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, δόμωθ' αὖ, ἐ-
πάκωσον, καὶ ἐλέησον. Ο χο. Κύριε ἐλέησον. Ο διάκ.
Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς καὶ τὸ μέγα ἔλεος σου, δόμωθ' αὖ
σου, ἐπάκωσον Κύριε, καὶ ἐλέησον. Ο χο. Κύριε ἐλέη-
σον. Ο διάκ. Q Ἐτι δόμωθ' αὖ ἐπὶ τῇ εὐσεβείᾳ σου, καὶ Q
θεοφιλίᾳ σου, βασιλείᾳ σου ἡμῶν, κράτις, εἰκῆς, δα-
μονίας, εἰρήνης, ὑγιείας, σωτηρίας, αὐτῶν, καὶ τῇ Κυ-
ρίῳ Θεῷ ἡμῶν ἐπιπλέον σωμαργῆσαι, κατεδιδῶσαι
αὐτῶν, ἐν πάσι, ἑὺ ποιεῖται ὑπὸ τῆς πόδας αὐτῶν πάν-
τα ἐχθρὸν, καὶ πολέμιον, τῷ Κυρίῳ δεηθῶμυ. Ο χο-
ρός. Κύριε ἐλέησον.

R Ο δὲ ἱερὺς λέγει τὴν ἐσχάτην ταύτην μουσικῶς. R

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν τὴν ἐσχάτην ταύτην ἰκισίαν ἀπόστα-
ξαι παρὰ τῶν σῶν δούλων, καὶ ἐλέησον ἡμᾶς καὶ τὸ πλῆθος
τῶν ἐλέους σου, καὶ τὰς οἰκτιρμὰς σου κατὰ περιπλοὴν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ
ἐπὶ πάντα τὰ λαὸν σου, καὶ ἀπεκδεχόμενοι τὸ παρὰ σὺ πλε-
σιον ἔλεος. S Ἐκφωνῶν. Ὅτι ἐλεῖμων καὶ φιλόανθρωπος S
Θεὸς ὑπάρχεις, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν,
τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἀγίῳ πνεύματι,
νυν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ο χο.
Ἀμήν.

Ο διάκονος. 102 Εὐξάδεσιν οἱ κατηχούμενοι τῷ Κυρίῳ. 102
Ο χορός. Κύριε ἐλέησον. Ο διάκονος. Οἱ πιστοὶ ὑπὲρ
τῶν κατηχουμένων δεηθῶμυ, ἵνα ὁ Κύριος αὐτὰς ἐλέησῃ.
Ο χορός. Κύριε ἐλέησον. Ο διάκονος. Κατηχήσῃ αὐτὰς
τὸ λόγον τῆς ἀληθείας. Ο χορός. Κύριε ἐλέησον. Ο διά-
κονος. Ληποκαλύψῃ αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον τῆς δικαιοσύνης.
Ο χορός. Κύριε ἐλέησον. Ο διάκονος. Ἐνώσῃ αὐτὰς τῇ
ἀγίᾳ αὐτῶν καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ. Ο χορός.
Κύριε ἐλέησον. Ο διάκονος. Σώσον, ἐλέησον, ἀντιλα-
βῆ, καὶ ὁλοκαύτωσον αὐτὰς ὁ Θεὸς τῇ σῇ χάριτι. Ο χο-
ρός. Κύριε ἐλέησον. Ο διάκονος. Οἱ κατηχούμενοι τὰς
κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνωτε. Ο χορός. Σοὶ Κύ-
ριε.

Εὐχὴ κατηχουμένων πρὸ τῆς ἀγίας ἀναφορᾶς ἡν ὁ ἱε-
ρὺς λέγει μουσικῶς.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν, καὶ τὰ τα-
πεινὰ ἐφορῶν, ὁ τὴν σωτηρίαν τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων ἐ-
ξαποστείλας τὸ μονογενὲς σου υἱὸν καὶ Θεόν, καὶ Κύριον ἡμῶν
Ἰησοῦν Χριστόν, ἐπιβλέψον ἐπὶ τὰς δούλας σου τὰς κατη-
χουμένης τὰς ὑποκεκλιότας σοὶ τὰς αὐτῶν αὐχένα. καὶ κα-
ταξίωσον αὐτὰς ἐν καιρῷ ὡς ἐστὶν τῷ λατρῷ, τῆς παλιγγ-
νεσίας, τῆς ἀφίστασιν τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ τῆς ἐσθύνματος τῆς
ἀφθαρσίας. ἑνώσον αὐτὰς τῇ ἀγίᾳ σου καθολικῇ καὶ ἀπο-
στολικῇ

σοδικῇ ἐκκλησίᾳ· καὶ συγκατατίθῃς αὐτοῖς τῇ ἐκλεκτῇ
σε ποίμνῃ· ἐκφώνως· ἵνα καὶ αὐτοὶ συνήμῃν δοξάζωσι τὸ
πάντιμον καὶ μεγαλοφρεπὲς ὄνομά σου τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ
καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώ-

103 104 τῶν· Ὁ χορὸς· Ἀμήν· Τ Μετὰ τὴν ἐκφώνησιν λαμβάνει ὁ
105 ἱερεὺς 103 τὸ εὐχολογῆσαι κατὰ τὸ συνῆδες 104 ἐξαπλώ-
νει ὁ διάκονος· Ὅσοι κατηχούμενοι ἀπολῦσθε, οἱ κατη-
χούμενοι ἀπολῦσθε, ὅσοι κατηχούμενοι ἀπολῦσθε, μή τις
τῶν κατηχούμενων, 105 ὅσοι πιστοί, ἐτι καὶ ἐτι ἐν εἰρήνῃ τῷ
Κυρίῳ διηδῶμεν· Ὁ χορὸς· Κύριε ἐλέησον·

Εὐχὴ πιστῶν ἀρώτη μετὰ τὸ ἀπλωθῆναι τὸ εὐχολογῆσαι, ἡ
ὁ ἱερεὺς μουσικῶς λέγει·

106 106 Εὐχαριστῶμέν σοι, Κύριε ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων, τῶν
καταξιώσαντι ἡμᾶς παρασλῦσαι καὶ νῦν τῶν ἁγίων σου θυσι-
ασηρίῳ, καὶ προσάγει τοῖς οἰκτιρμοῖς σου ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων
ἀμαρτημάτων καὶ τῶν λαῶν ἀγνωμάτων· ἀποσδέξαι ὁ Θεὸς
τὴν δέησιν ἡμῶν, ποίησον ἡμᾶς ἀξίους γνώσθαι προσφέρειν
σοι δέησεις καὶ ἰκεσίας, καὶ θυσίας ἀναιμάκτους ὑπὲρ πα-
τρός τε λαῶν καὶ ἰκανώσον ἡμᾶς, ἐξ ἑδῶ εἰς τὴν διακονίαν
σε ταύτην, ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος σου τοῦ ἁγίου, ἀκα-
γνώστως καὶ ἀπροσκόπτως ἐν καθαρῷ τῇ μαρτυρίᾳ τῆς
σωσευθῆσως ἡμῶν ἐπικαλεῖσθαι σε ἐν παντὶ καιρῷ, καὶ
τόπῳ, ἵνα εἰσακλῶν ἡμῶν, ἴλεως ἡμῖν εἴης ἐν τῇ πληθείᾳ
τῆς σῆς ἀγαθότητος·

V Εὐχομένης τῇ ἱερίᾳ, ὁ διάκονος λέγει πρὸς εἰρη-
νικά, εἰ ἔστιν ἔξω τῷ ἁγίῳ βήματος, ἐν τῇ συνή-
δει τόπῳ· Ἐτι καὶ ἐτι ἐν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ διηδῶ-
μεν· Ὁ χορὸς· Κύριε ἐλέησον· ὁ διάκονος· Ὑπὲρ
τῆς ἁγίας μονῆς ταύτης, πάσης πόλεως, χώρας,
καὶ τῶν ἐν πίστει οἰκούντων ἐν αὐταῖς, τῷ Κυρίῳ
διηδῶμεν· Ὁ χορὸς· Κύριε ἐλέησον· ὁ διάκονος· Ὑπὲρ
ἀφρασίας αἵρων, ἀφορέας τῶν καρπῶν τῆς
γῆς, καὶ καιρῶν εἰρηνικῶν, τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν·
Ὁ χορὸς· Κύριε ἐλέησον· ὁ διάκονος· Ὑπὲρ πλε-
όντων, ὁδοιπορούντων, νοσηρούντων καμνόντων, αἰχ-
μαλῶν, καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν, τῷ Κυρίῳ διη-
δῶμεν·

Ὁ χορὸς· Κύριε ἐλέησον·

Ὁ διάκονος· Ὑπὲρ τῶν ροδῶναι ἡμᾶς ὑπὸ πά-
σης θλίψεως, ὀργῆς, κινδύνου, καὶ ἀνάγκης, τῷ Κυ-
ρίῳ διηδῶμεν· Ὁ χορὸς· Κύριε ἐλέησον·

Ὁ διάκονος· Ἀντιλαβὴ, σῶσον, ἐλέησον, καὶ
διαφύλαξον ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ σῇ χάριτι· Ὁ χορὸς·

X Κύριε ἐλέησον· ὁ διάκονος· X Σοφία· Ὁ ἱερεὺς
ἐκφώνως· Ὅτε ἀρέσκει σοι πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ
προσκύνησις, τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ
πνεύματι, πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶ-
νας τῶν αἰώνων· Ὁ χορὸς· ἀμήν·

Εὐχὴ πιστῶν δεύτερα, ἡ ὁ ἱερεὺς μουσικῶς λέ-
γει·

Πάλιν καὶ πολλὰ σοι προσάπτωμεν, ἐπεὶ δὲ
μεθὰ ἀγαθῇ καὶ φιλάνθρωπῃ, ὅπως ἐπιβλέψας ἐπὶ
τῷ δέησιν ἡμῶν, καθαρίσης ἡμῶν πᾶς ψα-
χὰς, καὶ πᾶς σωματικὴν ὑπὸ πατρὸς μολυσμοῦ· σα-
ρκὸς καὶ πνέματος, καὶ δώης ἡμῖν ἀνίσχον, καὶ
ἀκατακρίτον τὴν παράστασιν τῷ ἁγίῳ σου θυσι-
ασηρίῳ· χάριται δὲ ὁ Θεὸς καὶ τοῖς συνδουλοῦ-
μένοις ἡμῖν ἀποκοπῶν εἶναι καὶ πίστεως, καὶ σω-
τῆς πνευματικῆς· δὲς αὐτοῖς πάντοτε μετὰ φό-
βου καὶ ἀγάπης λατρεύειν σοι ἀνεύχως, καὶ
Eucbolog.

clesiæ, & connumera ipsos cum electo tuo
grege·

Alia voce. Ut & ipsi simul nobiscum glo-
rificent venerandum & magnificum nomen
tuum, Patris, & Filii, & Spiritus sancti:
nunc & semper, & in sæcula sæculorum· *Cho-
rus.* Amen·

*Post exclamationem sumit Sacerdos corpo-
rale, & ut moris est, expandit. Diaconus di-
cit.* Quotcumque catechumeni estis recedite·
Catechumeni recedite· Quicumque estis ca-
techumeni, recedite· Ne quis catechumeno-
rum super sit· Quicumque fideles etiam atque
etiam Dominum precemur· *Chorus.* Domi-
ne miserere·

*Oratio fidelium prima, postquam expressam
est corporale, quam sacerdos dicit secreto.*

Gratias agimus tibi, Domine Deus vir-
tutum, qui dignatus es nos etiam nunc san-
cto tuo altari sistere, & tuis miserationibus
pro peccatis nostris & populi ignorantis pro-
cidere· Suscipe Deus deprecationem nostram·
Fac nos esse dignos, qui offeramus tibi pre-
ces, supplicationes, & incruenta sacrificia
pro toto populo tuo: & fac nos idoneos,
quos in hoc ministerio posuisti, ut in pote-
state Spiritus tui sancti inculcate & innoxie,
in puro nostræ conscientie testimonio, te
invocemus in omni tempore & loco, ut
nos exaudiens, sis nobis propitius in multi-
tudine tuæ bonitatis·

*Orante Sacerdote, Diaconus, stans, extra
sacrum tribunal recitat pacifica, in consueto
loco.* Rursus & iterum in pace Dominum
precemur· *Chorus.* Domine miserere·

Diaconus. Pro sancta hac mansione, o-
mni civitate & regione, & iis qui fide in
his habitant, Dominum precemur· *Chorus.*
Domine miserere·

Diaconus. Pro aeris temperie, fru-
ctuum terræ fertilitate, & pacificis tempo-
ribus, Dominum precemur· *Chorus.* Do-
mine miserere·

Diaconus. Pro navigantibus, iter agentibus,
ægrotis, laborantibus, captivis, &
salute ipsorum, Dominum precemur· *Cho-
rus.* Domine miserere·

Diaconus. Ut nos liberemur ab omni
angustia, ira, periculo, & necessitate, Do-
minum precemur· *Chorus.* Domine mise-
rere·

Diaconus. Suscipe, salva, miserere, &
custodi nos Deus tua gratia· *Chorus.* Do-
mine miserere·

Diaconus. Sapientia· *Sacerdos alta voce.*
Quoniam tibi convenit omnis gloria, honor
& adoratio, Patri, & Filio, & sancto
Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæ-
culorum· *Chorus.* Amen·

*Oratio fidelium secunda, quam dicit Sacer-
dos secreto.*

Iterum & sæpius coram te procidimus,
& te rogamus bone & benigne, ut re-
spiciens ad orationem nostram purges ani-
mas nostras & corpora ab omni inquina-
mento carnis & spiritus, & des nobis in-
culpatam & incondemnatam sancto tuo
altari adstantiam· Largire autem Deus,
etiam iis, qui nobiscum una precantur,
profectum vite, & fidei, & spirita-
lis prudentiæ· Da eis qui te assidue &
cum tremore colunt, ut inculpatos &

H

αἶραν τὸ ἅγιον ποτήριον, καὶ ὁ διάκονος κρατῶν ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ ἐνὶ δακτύλῳ τὸ θυμιατήριον, καὶ διερχόμενοι τὴν ἑορτήν, ὡχόσται ἀμφότεροι ὑπὲρ πάντων, λέγοντες. Μνησθεὶν Κυρίου ὁ Θεὸς πάντων ἡμῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ, πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ὁ χορός. Ἀμήν.

Δ Καὶ πολλὰ καὶ τὰ λέγουσι, Δ ἵως ἂν, πληρωθῇ
110 110 ἡ μεγάλη εἰσοδος. εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὸ ἅγιον βήμα, λέγουσιν. Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. Εἰτα ὁ ἱερεὺς ἀποτίθει τὰ ἅγια, λέγει. Ὁ ὡχόμενος ἱερεὺς ἀπὸ τῆς ἐξέλης καθελὼν τὸ ἄχραντον σῶμα, σινδόνι καθαρῇ ἐκλίσας ἐσώμασιν, ἐν μνήματι καὶ ἱερῶν κεινῶν ἀπέθετο. Εἰτα ἀποτίθει τὰ καλύμματα ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τῶν ἁγίων δίσκων, καὶ τῶν ἁγίων ποτηρίων· καὶ δὲ αἶρα λαβὼν ἀπὸ τῶν ὁμῶν τῶν ἁγίων, καὶ θυμιάσας αὐτὸν, 111 111 ἐπισκεπάζεται δι' αὐτὴν τὰ ἅγια. Εἰτα ὁ διάκονος θυμιά τὰ ἅγια τεῖς, λέγων ὕψως.

Ε Ε Λαθῶν Κύριε ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου Σιών. Εἰτα ὁ ὡχόμενος τὸ. Ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῶν ἁμαρτιῶν. Εμποροῦν τῆς ἁγίας τραπέζης προσκυνοῦσι τεῖς. 112 112 Καὶ ὁ μὲν ἱερεὺς ἵσταται. ὁ δὲ διάκονος τὴν αὐχένα κλίνας πρὸς τὴν ἱερίαν λέγει.

113 113 Εὐχαριστοῦν ἡμεῖς δέσποτα. Ὁ δὲ ἱερεὺς λέγει. Πνεῦμα ἅγιον ἐπιλύσεται ἐπὶ σὲ, ἐδυνάμεις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι. Ὁ δὲ διάκονος λέγει. Τὸ αὐτὸ ἅγιον πνεῦμα συλλειτουργήσει ὑμῖν ἐν ἡμῖν, πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

Τότε γὰρ ὁ διάκονος λέγει. Μνησθεὶν Κυρίου ὁ Θεὸς τῆς ἱεροδιακονίας σου ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ, πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ὁ διάκονος. Ἀμήν. Ἀμήν.

Καὶ προσκυνοῦσας, ἔρχεται ἐν τῇ συνήθει τῷ τόπῳ, λέγων. 114 114 Πληρώσωμεν τὴν δέξιν ἡμῶν τῇ Κυρίῳ. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον.

Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ τῆς ἀγίας οἰκῆς τῆς, καὶ τῆς πίστεως, ὡλαβείας, καὶ φόβου Θεοῦ εἰσιόντων ἐν αὐτῇ, τῇ Κυρίῳ δεικνύμεν. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον. Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ τῶν ῥυθιζομένων ἡμῶν ἀπὸ πάσης θλίψεως, ὀργῆς, κινδύνου, καὶ ἀνάγκης, τῇ Κυρίῳ δεικνύμεν. Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον.

115 115 Εὐχὴ προσκομιδῆς μὲν τὴν ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ τῆς δέξιν δάραν ἀποτίθει, ἡ δὲ λέγει ὁ ἱερεὺς μυστικῶς.

Κύριε ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ μόνος ἄγνος, ὁ δεξιμὸς θυσιῶν αἰτίστας παρὰ τῆς ἐπιταλμύνης σου ὅλη καρδίᾳ, πρὸς δεῖξαι καὶ ἡμῶν τῶν ἁμαρτιῶν τὴν δέξιν, καὶ προσάγαγε τῇ ἁγίᾳ σου θυσιᾳς ἡμεῶν, καὶ κατανοήσας ἡμῶν προσενεγκεῖν σοὶ δῶρα τε καὶ θυσιᾶς πνευματικῆς ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ἁμαρτιῶν, καὶ τῆς λαοῦ ἀγνοημάτων, καὶ καταξίωσον ἡμᾶς ὑπερὶ χάριν ἐναιπρόσ σου, τῇ χάριτι σου ὡς πρὸς δεῖξαι τὴν θυσίαν ἡμῶν, ἐπισκεπώσαι τὸ πνεῦμα τὸ χάριτός σου τὸ ἀγαθὸν ἐφ' ἡμᾶς, ἐπὶ τὰ ἀποκεῖμενα δῶρα πῦναι, καὶ ἐπὶ πατρὶ τὸ λαλῆσαι.

Ὁ διάκονος. Ἀντιλαβὴ, σῶσον, ἐλέησον, καὶ ἡμεῖς λαλοῦν ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ σὴ χάριτι.

vero sacrum calicem defert solum, & Diaconus tenet in dextera sua uno digito thuribulum, & pertransientes templum orant ambo pro omnibus, dicentes.

Menor sit Dominus omnium nostrum in regno suo: perpetuo, nunc & semper, & in saecula saeculorum. Chorus. Amen.

Et sapius hoc dicunt quousque compleatur magnus Ingressus. Intrantes vero in sanctum Tribunal, dicunt. Benedictus qui venit in nomine Domini. Deinde Sacerdos depositis sanctis, dicit. Decorus Joseph cum de ligno illibatam corpus tuum deposuisset, sindone munda & aromatibus involutum in monumento, justis factis, locavit. Dehinc a sancto disco, & sancto calice, velamina deponit Sacerdos: & velum Aerem ex humeris Diaconi tollens, & suffumigans, illo sancta cooperit. Tum Diaconus sancta ter suffumigans, illo sancta cooperit.

Tum Diaconus sancta ter suffumigat, dicens, hoc pacto.

Bene fac Domine in bona voluntate tua Sion.

Mox orantes dicunt. Deus propitius esto mihi peccatori: ante sanctam mensam ter adorantes. Et Sacerdos quidem stat. Diaconus vero cervice Sacerdoti inflexa, dicit.

Ora pro me domine. Sacerdos respondet

Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi.

Diaconus dicit. Idem Spiritus sanctus una vobiscum & nobiscum ministrabit, perpetuo, nunc & semper, & in saecula saeculorum. Amen.

Tunc autem dicit Diaconus. Memento mei domine sancte. At Sacerdos dicit. Recordeatur diaconatus tui Dominus Deus in regno suo: perpetuo, nunc & semper, & in saecula saeculorum. Diaconus. Amen, Amen, Amen.

Et adorans procedit ad consuetum locum dicens.

Compleamus orationem nostram Domino. Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Pro propositis pretiosis donis Dominum precemur. Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Pro sancta hac aede, & iis qui cum fide, & devotione, & Dei timore in ipsam ingrediuntur. Dominum precemur. Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Ut liberemur ab omni afflictione, flagello, periculo, & angustia: Dominum precemur. Chorus. Domine miserere.

Oratio oblationis post divinorum donorum in sancta mensa depositionem, a Sacerdote secreto dicenda.

Domine Deus omnipotens, qui solus es sanctus, qui suscipis sacrificium laudis ab iis qui te invocant in toto corde: suscipe quoque nostram, qui peccatores sumus, orationem, & offer sancto tuo altari: & fac nos idoneos ad offerendum tibi dona & sacrificia spiritualia pro nostris peccatis, & populi ignorantis: & presta ut inveniamus gratiam coram te, & ut sit tibi acceptum sacrificium nostrum, & Spiritus gratiae tuae bonus in nobis habitet, & in his propositis donis, & in toto populo tuo.

Diaconus. Suscipe, salva, miserere, & custodi nos Deus tua gratia. Chorus. Domine miserere.

Magnus Ingressus.

Offertorium majus.

Diaconus. Omnem diem perfectum, pacificum, & sine peccato a Domino petamus. *Chorus.* Concede Domine.

Diaconus. Angelum pacis, fidelem ducem, custodem animarum & corporum nostrorum, a Domino petamus. *Chorus.* Concede Domine.

Diaconus. Indulgentiam & remissionem peccatorum, & delictorum nostrorum, a Domino petamus. *Chorus.* Concede Domine.

Diaconus. Bona & animabus nostris utilia, & pacem mundo, a Domino petamus. *Chorus.* Concede Domine.

Diaconus. Residuum vitae nostrae tempus, in pace & poenitentia perficere, a Domino petamus. *Chorus.* Concede Domine.

Diaconus. Christianos vitae nostrae fines

absque dolore, & improprio pacificos, & bonam defensionem, coram tremendo Tribunali, a Domino petamus. *Chorus.* Concede Domine.

Diaconus. Sanctissimae, illibatae, super omnes benedictae, gloriose dominæ nostrae Deiparae, & semper Virginis Mariae, cum omnibus sanctis memoriam agentes, nosmetipsos, & invicem, & omnem vitam nostram Christo Deo commendemus. *Chorus.* Tibi Domine.

Sacerdos alta voce. Per miserationes unigeniti Filii tui, cum quo benedictus es cum sanctissimo, bono & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in saecula saeculorum. *Chorus.* Amen.

Sacerdos. Pax omnibus.

Diaconus. Diligamus nos invicem ut in concordia confiteamur.

Chorus. Patrem, Filium, & Spiritum sanctum, Trinitatem consubstantialem & individuum. *Sacerdos ter adorat & ter secreto dicit.* Diligam te, Domine fortitudo mea Dominus firmamentum meum & refugium meum.

Diaconus osculatur stolam, & ter adorat & exclamando subjungit. Portas, portas, in sapientia attendamus. *Et Chorus.* Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem caeli & terrae. *Et reliqua.* *Et completo sancto symbolo, dicit Diaconus alta voce.* Stemus honeste, & cum timore attendamus sanctam oblationem in pace & ferre.

Chorus. Misericordiam pacis, sacrificium laudis. *Sacerdos alta voce.* Gratia Domini nostri Jesu Christi, & dilectio Dei & Patris, & communicatio sancti Spiritus sit cum vobis omnibus.

Chorus. Et cum spiritu tuo. *Sacerdos.* Sursum corda habeamus.

Chorus. Habemus ad Dominum. *Sacerdos.* Gratias agamus Domino.

Chorus. Dignum & justum est adorare Patrem, Filium, & Spiritum sanctum Trinitatem consubstantialem, & individuum.

Sacerdos inclinatus, orat secreto.

Oblatio, si ve Canon Missae. Dignum & justum est te celebrare, te benedicere, te laudare, tibi gratias agere, te adorare in omni loco dominationis tuae. Tu enim es Deus ineffabilis, qui nec mente percipi, videri, nec comprehendi potes: qui semper es, eodemque & simili modo existis, tu, & unigenitus Filius tuus, & Spi-

Ο χορός. Κύριε ελέησον. Ο ὁρκός. Τὴν ἡμέραν πᾶσαν τελείαν, ἁγίαν, εἰρηνικὴν, καὶ ἀναμάρτητον, παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα.

Ο χορός. Παράχῃ Κύριε.

Ο ὁρκός. Ἀγγέλον εἰρηνικῆς πιστὸν ὁδηγόν, φύλακα τῆς ψυχῆς, καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν 116 παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα. Ο χορός. Παράχῃ Κύριε. Ο ὁρκός. Συγγνώμην καὶ ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ τῶν πλημμελειῶν ἡμῶν, παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα. Ο χορός. Παράχῃ Κύριε.

Ο ὁρκός. Τὰ καλὰ, καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν, καὶ εἰρηνικὴν τὴν κόσμῳ παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα.

Ο χορός. Παράχῃ Κύριε.

Ο ὁρκός. Τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἐν εἰρηνῇ καὶ μετανοίᾳ ἐκτελέσαι, παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα. Ο χορός. Παράχῃ Κύριε.

Ο ὁρκός. Χειρὶ ἀνὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἀνάδυνα, ἀνεπαίχιστα, εἰρηνικά, καὶ καλῶς ὑπολογίσαντες τὴν ἐπὶ τῷ φοβερῷ βήματι, καὶ Χεῖρτι αἰτησώμεθα. Ο χορός. Παράχῃ Κύριε.

Ο ὁρκός. Τῆς παραγίας, ἀχράντης, ὑπερβολογημένης, ἐνδόξης διαποίτης ἡμῶν Θεοτοκῆς, καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, μετὰ πάντων τῶν ἁγίων μνημονεύσαντες, ἑαυτὰς καὶ ἀλλήλους, καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χεῖρτι τῷ Θεῷ παραθήμεθα.

Ο χορός. Σοὶ Κύριε.

Ο ἱερεὺς ἐκφώνως. Διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ μονογενοῦς σου υἱοῦ, μὴ ἐκλογιστὸς εἶσιν τῇ παραγίᾳ, ἡ ἀγαθῇ, καὶ ζωοποιῇ σου πνεύματι, σὺ καὶ αἱ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ο χορός. Ἀμήν.

Ο ἱερεὺς. Εἰρήνη πᾶσιν.

Ο διάκονος. 117 Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, ἵνα ἐν ὁμοίᾳ ὁμολογήσωμεν.

Ο χορός. Πατέρα υἱόν, ἑ ἅγιον πνεῦμα, τελέδα ὁμοῦσιον, καὶ ἀχώριστον. Ζ ὁ δὲ ἱερεὺς προσκυνεῖ τρεῖς, 118 λέγων μουσικῶς τρεῖς. 118 Ἀγαπήσω σε Κύριε ἡ ἰσχὺς μου, Κύριος ἐνέσκημα μου, καὶ καταφυγὴ μου. Καὶ ὁ διάκονος περικτυπῶνται τὸ ὄριον αὐτῶν, καὶ προσκυνεῖ τρεῖς,

καὶ ἐπισυνάπτει ἐκφώνως. 119 Τὰς θύρας, τὰς θύρας, ἐν σοφίᾳ ἀπορχώμεν. Ἡ καὶ ὁ χορός τὸ, 120 Πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν, πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν ὕδατος, καὶ γῆς. 121 καὶ εἰς ἕνα. Καὶ μὴ τὸ αὐτοῦ πληρῶσαι τὴν ἀγίαν σύμβολον, λέγει ὁ διάκονος ἐκφώνως. Σταθμὸν καλῶς, 122 εἰς μὴ φόβου, 122 ἀπορχώμεν τὴν ἀγίαν Θεοῦ ἀναφοράν ἐκφώνως προσφέρειν. Ο χορός. Εὐλογοῦντες, δοξολογῶντες. Ο δὲ ἱερεὺς ἐκφώνως. 123 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος, εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν. Ο χορός. Καὶ μετὰ τοῦ πνεύματος σου. Ο ἱερεὺς. Ἀναρχῶν τῆς καρδίας.

Ο χορός. Εὐλογοῦντες, δοξολογῶντες, καὶ ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος, εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν. Ο χορός. Καὶ μετὰ τοῦ πνεύματος σου. Ο ἱερεὺς. Ἀναρχῶν τῆς καρδίας.

Ο χορός. Εὐλογοῦντες, δοξολογῶντες, καὶ ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος, εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν. Ο χορός. Καὶ μετὰ τοῦ πνεύματος σου. Ο ἱερεὺς. Ἀναρχῶν τῆς καρδίας.

Ο χορός. Εὐλογοῦντες, δοξολογῶντες, καὶ ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος, εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν. Ο χορός. Καὶ μετὰ τοῦ πνεύματος σου. Ο ἱερεὺς. Ἀναρχῶν τῆς καρδίας.

Ο χορός. Εὐλογοῦντες, δοξολογῶντες, καὶ ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος, εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν. Ο χορός. Καὶ μετὰ τοῦ πνεύματος σου. Ο ἱερεὺς. Ἀναρχῶν τῆς καρδίας.

Ο χορός. Εὐλογοῦντες, δοξολογῶντες, καὶ ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος, εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν. Ο χορός. Καὶ μετὰ τοῦ πνεύματος σου. Ο ἱερεὺς. Ἀναρχῶν τῆς καρδίας.

Ο χορός. Εὐλογοῦντες, δοξολογῶντες, καὶ ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος, εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν. Ο χορός. Καὶ μετὰ τοῦ πνεύματος σου. Ο ἱερεὺς. Ἀναρχῶν τῆς καρδίας.

Ο χορός. Εὐλογοῦντες, δοξολογῶντες, καὶ ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος, εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν. Ο χορός. Καὶ μετὰ τοῦ πνεύματος σου. Ο ἱερεὺς. Ἀναρχῶν τῆς καρδίας.

τὸ εἶναι ἡμᾶς παρήγαγες, καὶ παραπεπνύοντες ἀνίστησαι
πάλιν, καὶ ἐκ ἀπίστου πάντα ποιῶν, ἵως ἡμᾶς εἰς τὸν ἁ-
ρανὸν ἀνήγαγες, καὶ τὴν βασιλείαν σου ἐχαρίσω τὴν μέλ-
λουσαν. ὑπὲρ πάντων ἀπάντων ἐχαριστῶμέν σοι ἐν τῇ με-
σογυεῖ σου, καὶ τῇ πνεύματι σου τῇ ἀγίῃ, ὑπὲρ πάν-
των ὧν ἴσμεν, ἐὼν καὶ ἴσμεν, τῇ φανερῇ καὶ ἀφανερῇ ἐν ἐρ-
γισίαις τῇ εἰς ἡμᾶς γνησιμῶν. ἐχαριστῶμέν σοι καὶ ὑπὲρ
τῆς λειτουργίας ταύτης. ὡς ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν δέξασθαι κα-
τ' ἐξουσίαν, καὶ τοισοῦτοι παριστήκασιν χιλιάδες ἀρχαγγέ-
λων καὶ μυριάδες ἀγγέλων, τὰ Χερυβὶμ, καὶ τὰ Σε-
ραφὶμ ἐξ ἀπέρυγχα, πολυμομματα, μυρίασια, πτε-
ρωτά.

125 126 Εὐφρανέως 125 Τὸν ἐπινίκιον ὕμνον 126 ᾄδοντες, βο-
ῶντες, κειραζόμενοι, καὶ λέγοντες.

Ο χορός. Ἁγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος Σαβαώθ,
πλήρης ὁ ἁρανός, καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης σου ὡσαύτως ἐν τοῖς ὑψί-
στοις. ἐκλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ὡσαύτως
ἐν τοῖς ὑψίστοις.

I 127 I 127 Ο διάκονος δὲ λαμβάνει τὴν ἀσπερίσκον, καὶ ποιεῖ
σαυροειδῶς ἐπὶ τῷ ἁγίῳ δίσκῳ, καὶ ἀπογγίσας αὐτὸν ἐπὶ
εἰλητῇ, ἐκασπασάμενος, τίθει αὐτὸν μετὰ τὸ αἶρος.

128 Ἐπὶ ταῖς μεταβαίοντι ἐν τῇ δεξιᾷ μὲν, 128 καὶ ῥιπίζει ἐπ' αὐ-
τὴν τὴν ἁγίαν μετὰ ῥιπίδιον ἐκλαβὼς, εἰ δὲ ἐκ τῆς ῥιπίδιον,
ποιεῖ τὸ μετὰ ἀελύμματος.

Ἐπὶ ἁγίῃ μουσικῇ ὁ ἱερεὺς.

Μετὰ τῆς τῆς καὶ ἡμεῖς τῇ μακαρίῳ διὰ τῆς δόξης, δέσποτα
φιλάνθρωπε, βοῶμεν καὶ λέγομεν, ἅγιος εἰ καὶ πατὴρ ἅγιος,
σύ, καὶ ὁμογενὴς σου υἱός, καὶ τὸ πνεῦμα σου τὸ ἅγιον ἅ-
γιος εἰ καὶ πατὴρ ἅγιος, καὶ μεγαλοπρεπὴς ἡ δόξα σου. ὅς τῃ
κόσμον σου ὡς ἡγάπησας, ὡς τῇ μεσογυῇ σου ὡς δού-
λαι, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν, μὴ ἀποληται, ἀλλ'
ἐκζητῶν αἰώνιον. ὅς ἐλθὼν καὶ πᾶσαν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν
οἰκουμένην πληρώσας, τῇ θυκτῇ ἡ παραδίδοτο, μάλλον
δὲ αὐτὸν παραδίδοι ὑπὲρ τῆς κόσμου ζωῆς, λαβὼν ἄρ-
τον ἐκ τῶν ἁγίων αὐτῶν, καὶ ἀχράντοις καὶ ἀμώμητοις χαρ-
σιν, ἐχαριστήσας καὶ ἐκλογίσας, ἀγιάσας, κλα-
σας, ἰδὼν τοὺς ἁγίους αὐτῶν μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις,
εἰπὼν.

K 129 K Ο ἱερεὺς κλίνει τὴν κεφαλὴν, 129 καὶ αὐτὸν τῇ δεξιᾷ
αὐτοῦ μετὰ ἐκλαβείας, ἐκλογεῖ τὸν ἅγιον ἄρτον, ἐκφώνων
λέγων.

130 130 Λάβετε, φάγετε, τὸ πρὸς ἐς τὸ σῶμα, τὸ
ὑπὲρ ὑμῶν κλωμῶν εἰς ἀφεσιν ἁμαρτιῶν.

131 131 Χορός. Ἀμήν.

A 132 A 132 Ο δὲ ἱερεὺς ἀπὸ μὲν τῶν ἱερῶν ἀράων, δό-
κῃσι σὺν τῇ ἱερῇ καὶ αὐτὸς τὸν ἅγιον δίσκον, ὁμοίως καὶ ἐ-
πὶ τῷ ἁγίῳ ποτήρι. ὡσαύτως καὶ ὅταν ἀναφωνεῖ ὁ ἱερεὺς.
Τὰς αἰχὰς τῶν.

Ο ἱερεὺς μουσικῇ. Ὁμοίως ἐπὶ τὸ ποτήριον μετὰ τῇ δε-
κτικῇ λέγων. Εὐφρανέως ὁ ἱερεὺς τῇ χερὶ ἔχων ἀναθεῖν
μετὰ ἐκλαβείας, ἐκλογεῖν, λέγει.

Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τὸ πρὸς ἐς τὸ αἷμα μου τῆς και-
νῆς διαθήκης, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ πολλῶν ἐκχέμεν εἰς
ἀφεσιν ἁμαρτιῶν. Ο χορός. Ἀμήν.

Ο ἱερεὺς κλίνει τὴν κεφαλὴν ἐπὶ ἁγίῃ μουσικῇ.

133 133 Μνησμένοι τοῦτο τῆς σάμπης ταύτης ἐντολῆς,

ritus tuus sanctus. Tu e nihilo ad esse
nos adduxisti: & cum lapsi essemus,
nos rursus erexit: & omnia facere non de-
stitisti, donec nos in cælum deduceres, &
futurum tuum regnum largireris. Pro his o-
mnibus agimus tibi gratias & unigenito fi-
lio tuo, & Spiritui tuo sancto, pro omni-
bus quæ nescimus, & scimus, manifestis &
occultis tuis in nos beneficiis.

Agimus tibi gratias etiam pro hoc sacro
ministerio, quod ex manibus nostris susci-
pere dignatus es: et si tibi assistant millia Ar-
changelorum, & myriades Angelorum,
Cherubim, & Seraphim, sex alas & mul-
tos oculos habentes, sublimes, & alti.

Alta voce. Qui victorialem Hymnum ca-
nunt, clamant, vociferantur, & dicunt.

Chorus. Sanctus, Sanctus, Sanctus Domi-
nus Sabaoth, plenum est cælum & terra victoriæ.
gloria tua, Osanna in excelsis.

Benedictus qui venit in nomine Domini
Osanna in altissimis.

Diaconus vero accipit stellam, illamque in
crucem super sanctum discum ductit, & post-
quam super corporale abstergit, osculatur, &
cum velo Aere, deponit. Deinde transiit ad
dextram partem, & supra sancta ventiliat re-
verenter flabello. Si desit flabellum: velo
idem præstat.

Orat Sacerdos secreto.

Cum his quoque beatis virtutibus benignè
ac clemens Domine, clamamus & dicimus:
Sanctus es, & omnino Sanctus, tu, & uni-
genitus Filius tuus, & Spiritus tuus: sanctus
es, & omnino sanctus, & magnifica est
gloria tua. Qui mundum tuum ita dilexisti,
ut Filium tuum unigenitum dares: ut omnis
qui credit in ipsum non pereat, sed habeat
vitam æternam. Qui cum venisset, & quæ-
rit pro nobis suscepit dispensationem imple-
ret, nocte qua tradebatur, vel potius scip-
sum tradebat pro mundi vita, accepto pa-
ne in sanctis suis & illibatis & innoxis
manibus cum gratias egisset, & benedixis-
set, sanctificasset, fregisset, dedit sanctis
suis Apostolis & discipulis dicens.

Sacerdos inclinât caput, & elevans devote
dexteram, benedixit sanctum panem, alta
voce dicens.

Accipite, comedite: hoc est corpus meum,
quod pro vobis frangitur in remissionem
peccatorum. Chorus. Amen.

Diaconus vero apprehensa stola, ostendit
& ipse cum Sacerdote sanctum discum, quod
similiter exequitur super sanctum calicem, &
eodem modo cum pronunciat Sacerdos (infra)
tua ex tuis.

Sacerdos secreto.

Similiter etiam calicem postquam cona-
vit dicens.

Alta voce Sacerdos manum habens sursum
devote elevatam: & benedicens ait.

Bibite ex hoc omnes. Hic est sanguis
meus novi testamenti: qui pro vobis, &
multis effunditur in remissionem peccato-
rum. Chorus. Amen.

Sacerdos inclinans caput, dicit secreto.
Memores igitur salutaris huius mandati,
& omnium quæ pro nobis facta sunt; cu-
H iij

cis, sepulchri, triduanæ resurrectionis, in cælos ascensionis, a dextris sessionis, secundi, & gloriosi rursus adventus.

Alta voce. Tua ex tuis tibi offerimus per omnia, & in omnibus.

Chorus. Te laudamus, te benedicimus, tibi gratias agimus, Domine, & rogamus te Deus noster.

Sacerdos iterum inclinans orat secreto.

Etiam offerimus tibi rationalem hunc & incruentum cultum & rogamus, & oramus, & supplicamus, emitte Spiritum sanctum tuum in nos, & in hæc dona proposita.

Diaconus deponit flabellum aut velum quod tenebat, & accedit ad Sacerdotem vicinius, & ambo ter adorant ante sanctam mensam, & orant intra se. Deus propitius esto mihi peccatori. Dicunt ter secreto.

Domine, qui sanctissimum Spiritum Apostolis hora tertia misisti, hunc, o bone, ne auferas a nobis. Et. Cor mundum crea in me Deus: & Spiritum rectum innova in visceribus meis. Deinde inclinans caput Diaconus, ostendit sola sanctum panem, & dicit secreto.

Benedic domine sanctum panem.

Et Sacerdos erectus, cruce ter signat sancta & dicit secreto.

Fac quidem panem hunc, pretiosum corpus Christi tui. Diaconus. Amen.

Et iterum Diaconus. Benedic domine sanctum calicem.

Sacerdos autem benedicens ait. Quod autem est in hoc calice, pretiosum sanguinem Christi tui. Diaconus. Amen.

Et rursus Diaconus utraque sancta sola demonstrans, ait. Benedic Domine.

At Sacerdos utraque sancta manu benedicens, ait. Immutans Spiritu tuo sancto. Diaconus. Amen, Amen, Amen.

Et caput inclinans Diaconus dicit Sacerdoti. Memento mei peccatoris, domine sancte. Revertitur in eum, in quo prius steterat locum, accepto quoque rursus ut prius flabello. At Sacerdos orat secreto.

Ut fiat accipientibus in sobrietatem animæ, ad remissionem peccatorum, in communicationem sancti Spiritus, in regni cælorum plenitudinem, in fiduciam erga te, non in delictum aut damnationem.

Item offerimus tibi rationale hoc obsequium, pro his qui in Christo requiescunt, pro Majoribus, Patribus, Patriarchis, Prophetis, Apostolis, Prædicatoribus, Evangelistis, Martyribus, Confessoribus, Continentibus, & quovis spiritu in fide consummato.

Alta voce. Præsertim pro sanctissima, illibata, super omnes benedicta, gloriosa, regina nostra Deipara, & semper virgine Maria.

Chorus cantat. Dignum est certe te laudare Deiparam, quæ semper beatificanda es, & ab omni noxa exempta, quæ mater es Dei nostri, præ Cherubim veneranda, & Seraphim sine comparatione gloriosior, quæ citra corruptionem Deum Verbum peperisti, te, quæ vere es Deipara, magnificamus.

Vel certe quod proprium est diei canitur. Interim Diaconus circum circa sanctam mensam suffragat, & diptycha sive tabulas: & mortuorum vivorumque quorum vult, memoriam agit.

Ἐ πάντων τῶν ὑπὲρ ἡμῶν γενημένων, τῶν σαυρῶν, τῶν ταφῶν, τῆς τριημέρου αναστάσεως, ἢ εἰς ὑρανὸς ἀναβάσεως, τῆς ἐκδεξιῶν καθεύδρας, τῆς δευτέρας καὶ ἐνδόξου πάλιν παρουσίας.

Εκφώνως. 134 Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ προσφερόμεν καὶ 134
πάντα καὶ ἅλα πάντα. Ο χορ. 135 Σὲ ὑμνῶμεν, σὲ δόλο- 135
γῶμεν, σοὶ διχαρισῶμεν Κύριε καὶ δόξα σοὶ ὁ Θεὸς ἡ-
μῶν. Μ Ο ἱερὸς πάλιν κλίνας τὴν κεφαλὴν, ἐπὶ χε- Μ
ται μουσικῶς.

Ετι προσφερόμεν σοὶ 136 τὴν λογικὴν ταύτην, καὶ 136
ἀναίμακτον λατρείαν, καὶ 137 παρακαλῶμεν, καὶ δόξα 137
θα, καὶ ἱκετεύομεν, 138 κατὰ πέμψον τὸ πνεῦμά σου τὸ ἁ- 138
γίον ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ προκείμενα δῶρα πάντων. Ο ἱερατικός
δοτοῖσι τὸ ῥίπιδιον, ὅπερ ἐκράτει, ἡ κάλυμμα, καὶ
ἔρχεται ἐγγύτερον τῷ ἱερεὶ, καὶ καὶ προσκυνοῦσιν ἀμφοτέ-
ροι τοὺς ἐμπροσθεν τῆς ἀγίας τραπέζης, καὶ διχαρισθῶν καθ'
ἑαυτῶν τὸ, Ν Ο Θεὸς ἰλασθῆναι μοι τὰ ἁμαρτωλῶν λέγουσι Ν
μουσικῶς τοὺς.

Κύριε ὁ πανάγιος πνεῦμα ἐν τῇ τρίτῃ ὥρᾳ τοῖς δο-
σολοῖς κατὰ πέμψας, τὸ ἀγαθὸν μὴ ἀνταγίλης ἀφ' ἡμῶν.
Καὶ τὸ. Καρδίαν καθαράν κτίσόν ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός, καὶ πνεῦ-
μα δίδες ἐκάνισόν ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου. Εἴτα ὁ κεφαλὴν
κλίνας ὁ ἱερατικός, δείκνυσιν σὺν τῷ ὡραίῳ τῷ ἁγίῳ ἄρ-
τον, καὶ λέγει μουσικῶς. Εὐλόγησον δέσποτα τὸ ἁγίον ἄρ-
τον. Καὶ ὁ ἱερεὺς ἀνίσταμενος, σφραγίζει τοὺς τὰ ἅγια
δῶρα, καὶ λέγει μουσικῶς. 139 Ποίησον τὸ μὲν ἄρτον τῶν 139
τίμιον σῶμα τῷ Χριστῷ σου. Ο διάκ. Ἀμὲν. Καὶ αὐτίς
ὁ διάκ. Εὐλόγησον δέσποτα τὸ ἁγίον ποτήριον. Ο δὲ ἱε-
ρεὺς εὐλογῶν, λέγει. Τὸ δὲ ἐν ποτηρίῳ τῷ τιμίῳ σῶ-
μα τῷ Χριστῷ σου. Ο διάκ. Ἀμὲν. Καὶ αὐτίς ὁ διάκ. δεικ-
νὺν μετὰ ὡραίου ἀμφοτέρα τὰ ἅγια λέγει. Εὐλόγησον
δέσποτα. Ο δὲ ἱερεὺς εὐλογῶν μετὰ τὸ χερὸς ἀμφοτέρα
τὰ ἅγια λέγει. Μεταβαλὼν τὸ πνεῦματι σου τὸ ἅγιον.
Ο διάκονος. Ἀμὲν. Ἀμὲν. Ἀμὲν. Ἐ τὸ κεφαλὴν ὑπο-
κλίνας ὁ διάκονος τῷ ἱερεὶ, καὶ εἰπὼν τὸ. Μνήσθητι μου ἁ-
γε δέσποτα τὰ ἁμαρτωλῶν. Μετίσται ἐν ᾧ πρότερον ἵστα-
το τὸ πόδι, λαβὼν καὶ τὸ ῥίπιδιον αὐτίς ὡς πρότερον. Ο δὲ
ἱερεὺς ἐπὶ χεῖρας μουσικῶς.

Ὡς τε γινέσθαι τοῖς μεταλαμβάνουσιν εἰς τὴν ψυχῆς,
εἰς ἀφεσιν ἁμαρτιῶν, εἰς κοινωνίαν τῶν ἁγίων πνεύματος,
εἰς βασιλείας ὑρανῶν πλήρωμα, εἰς παρρησίαν τῷ πατρὶ
σου, μὴ εἰς κέλημα, ἢ εἰς κατάκριμα.

Ετι προσφερόμεν σοὶ τὴν λογικὴν ταύτην λατρείαν 140
ὑπὲρ τῶν ἐν πίστει ἀναπαυσαμένων, ἀποστόλων, πα- 140
τέρων, πατρεάρχων, ἀπορητῶν, δοτοῦλον, κηρύ-
κων, ἀγγελιστῶν, μαρτύρων, ὁμολογητῶν, ἐγκρα-
τυτῶν, καὶ παντὸς πνεύματος ἐν πίστει τετελειωμέ-
νου.

Εκφώνως. Ο Εξαίρετος τῆς παναγίας ἀχράντης ὑπε-
ρόλογημένης ἐνδόξου διαποιήσεως ἡμῶν Θεοτόκε, καὶ ἀειπαρ-
θένη Μαρίαν.

Ο χορὸς ψάλλει. Π 141 Ἀξίον ἐστὶν ὡς ἀληθῶς μα- Π 141
καρίζειν σὲ τὴν Θεοτόκον, τὴν ἀσπασμένην, καὶ πανα-
μάμκτον, καὶ μητέρα τῶν Θεῶν ἡμῶν, τὴν τιμιωτέραν τῷ
Χερυβίμ, καὶ ἐνδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῷ Σεραφίμ, ἢ
ἀδιαφόρως Θεὸν λόγον πεκύσας, τὴν ὄντως Θεοτόκον σὲ
μεγαλυνομένην. 142 Ἡ τὸ τῆς ἡμέρας. Ρ Ο διάκονος θυ- Ρ 142
μιᾷ γόρῳθεν τὴν ἀγίαν τράπεζαν, 143 καὶ τὰ διπτύχα. 143
Τῶν τε κοιμημένων, καὶ ζώντων ὧν βελεται 144 μνημο- 144
νοεῖ.

Ο δὲ ἱερεὺς κλυόμενος ὑψαται μουσικῶς.

Sacerdos vero inclinatus orat secreto.

Τὴ ἀγίᾳ Ἰωάννη Προφήτῃ προδρόμῳ, καὶ βαπτιστῇ.
145 Τῶν ἀγίων καὶ παρθένων ὑποκόλων. 145 Τὴ ἀγίᾳ τῷ-
δε, καὶ τῷ μνήμῳ ἐπιπλήμῳ, καὶ πάντων τῶν ἀγίων σου,
ὧν ταῖς ἰκασίαις ἐπίσκηψαι ἡμᾶς ὁ Θεός, καὶ μνησθῇ
πάντων τῶν προκακοιμημένων, ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως
ζωῆς αἰωνίου.

Σ. Ἐπὶ αὐτῷ ὁ ἱερεὺς μνημονεύει ὧν θέλει ζώντων καὶ
πενθόντων. ὑπὲρ ζώντων λέγει.

146 ὑπὲρ σωτηρίας, ἐπισκέψεως, 146 ἀφίστασης τῶν ἁμαρ-
τιῶν τῷ δέλῳ τῷ Θεῷ, δέσποτος. ὑπὲρ πενθόντων λέγει.
ὑπὲρ ἀναπαύσεως, καὶ ἀφίστασης τῆς ψυχῆς τῷ δέλῳ σου,
δέσποτος, ἐν τῷ φωτεινῷ, ἐν δὲ ἀπείδρα λύπῃ, καὶ σ-
ταγμῶν, ἀναπαύσεως αὐτῶν ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἀναπαύων
αὐτῶν ὅπου ἐπισκοπεῖ τὸ φῶς τῶν προσώπων σου. Ἐτι παρα-
καλᾷ μὲν σε, μνησθῇ Κύριε πάσης ἐπισκοπῆς ὁρθοδό-
ξου, τῶν ὁρθοδομουμένων τὸν λόγον τῆς σὺς ἀληθείας, πα-
τὸς τῶν προσφυγόντων, τῶν ἐν Χριστῷ ἁγιοσύνης, καὶ παντὸς
ἱερατικῆς τάξεως. Ἐτι προσφύρομιν σοι τῶν λογικῶν

147 πάντων λατρείαν 147 ὑπὲρ τῆς οἰκουμένης. ὑπὲρ τῆς ἀγίας
καθολικῆς, καὶ ὁμοδοξικῆς ἐκκλησίας. ὑπὲρ τῶν ἐν ἀ-
ρχαῖς, καὶ σιμνῇ πολιτείᾳ ἁγίων. ὑπὲρ τῶν πιστοτά-
των, καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν βασιλέων. παντὸς τῆς παλα-
τίου, καὶ στρατοπέδου αὐτῶν. δὸς αὐτοῖς Κύριε εἰρηνικὸν τὸ
βασίλειον, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ γαλήνῃ αὐτῶν ἡρώμεθα, καὶ
ὑσώχων βίον ἁγίων ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ, καὶ σιμνότη-
τι.

Τ. Τ. Ο μὲν ἁγίος ἐπιστρέφει πρὸς τὴν θύραν τῆς ἀγίας βή-
ματος κρατῶν τὸ ὡράριον τοῖς τριῖσι ἀκροῖς δακτύλοις, καὶ
148 λέγει. 148 Καὶ πάντων καὶ πασῶν. Ο δὲ χορὸς ψάλλει.

149 Καὶ πάντων καὶ πασῶν. Ο δὲ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ. 149 Ἐν
150 πρώτοις μνησθῇ Κύριε 150 τῶν πατριστατικῶν Μητροπολί-
τε ἡμῶν, τῷ δέσποτι, ὃν χάριται ταῖς ἀγίαις σου ἐκκλη-
σίαις ἐν εἰρήνῃ σου, ἔντιμον, ὑγιᾶ, μακροημερεύον-
τα, ὁρθοδομουμένα τὸν λόγον τῆς σὺς ἀληθείας. Καὶ ὁ ἁγί-
ος πρὸς τὴν θύραν εἰς λέγει. Τῷ δέσποτι πατριστατικῷ

Τ. Μητροπολίτῃ, ἡ ἐπισκόπῃ, ὅς τις ἀντὶ. Τ. Καὶ ὑπὲρ
151 151 τῶν προσκομιζόντων τὰ ἅγια δῶρα πάντα ὑλαβίσαντες
ἱερεῖς, τῷ δέσποτι. ὑπὲρ σωτηρίας τῶν εὐσεβισάντων, καὶ
σωφροσύνης βασιλείων ἡμῶν, καὶ πάντων καὶ πασῶν. Ο
χορὸς. Καὶ πάντων ἐκ πασῶν.

Ο ἱερεὺς ἐψύχεται μουσικῶς.

Sacerdos orat secreto.

Μνησθῇ Κύριε τῆς πόλεως ἐν ᾗ παροικῶμεν, καὶ πό-
σεως πόλεως. καὶ χώρας, καὶ τῶν πίσει οἰκούντων ἐν αὐταῖς.
Μνησθῇ Κύριε πλεόντων, ὁδοιπορούντων, νοσοούντων,
καμνόντων, αἰχμαλώτων, ἐκ τῆς σωτηρίας αὐτῶν. Μνη-
152 σθῇ Κύριε 152 τῶν καρποφορούντων, καὶ καλλιεργούν-
των ἐν ταῖς ἀγίαις σου ἐκκλησίαις, καὶ μεμνημένων τῆς πε-
νήτης, καὶ ἐπὶ πάντας ἡμᾶς ταῖς ἐλπίσιν σου ἐξ ἀποστείλων. Ἐκ-
153 φώνως. 153 Καὶ δὸς ἡμῖν ἐν ἐνὶ σῶματι, καὶ μιᾷ καρ-
δίᾳ δοξάζειν, καὶ ἀνυμνεῖν τὸ πάντιμον, καὶ μεγαλοπρεπὲς
ὄνομα σου, τῷ πατρί, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι,
νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὴν αἰώναν τῶν αἰώνων. Ο χορὸς. Ἀ-
μήν.

Φ. Ο ἱερεὺς ἐπιστρέφει πρὸς τὴν θύραν, καὶ ὑψολογῶν λέ-
γει ἐκφωνῶς. Καὶ ἔσται ταῖς ἐλπίσιν τῷ μεγάλῳ Θεῷ, καὶ σωτῇ

Sancti Joannis Prophetæ, Præcursoris,
ac Baptistæ, Sanctorum & percelebrium
Apostolorum, Sancti N. cujus memoriam ce-
lebramus, & omnium sanctorum, quorum
precibus protege nos Deus, & memento
omnium qui prædormierunt in spe resurre-
ctionis æternæ vitæ.

*Hic Sacerdos memoriam agit quorum vult
vivorum & mortuorum: pro vivis dicit.*

Pro salute, protectione, & remissione
peccatorum servi Dei N.

Pro mortuis dicit.

Pro requie, & remissione animæ servi
tui N. in loco lucido, a quo abest dolor,
& gemitus: & fac eam quiescere ubi cir-
cumspicit lumen vultus tui. Præterea te
rogamus memento Domine omnis orthodo-
xi Episcopatus eorum qui verbum veritatis
tuæ recte tractant & dispensant, omnis
Presbyteratus, in Christo Diaconatus, &
omnis ordinis Sacerdotalis. Etiam offerimus
tibi rationale hoc obsequium pro orbe ter-
rarum. Pro sancta Catholica & Apostolica
Ecclesia. Pro iis qui in castitate, & vene-
randa vitæ agendæ ratione degunt. Pro fi-
delissimis & Christo amantissimis nostris
Impp. toto palatio, & castris eorum. Da
eis Domine regnum pacificum, ut nos quo-
que in ipsorum pace, tranquillam & quie-
tam vitam agamus in omni pietate & ho-
nestate.

*Diaconus quidem convertitur ad portam
sancti Tribunalis tenens solam tribus digitis,
& dicit. Et cunctorum & cunctarum. Cho-
rus autem canit. Et cunctorum & cuncta-
rum. Sacerdos vero exclamat.*

In primis memento Domine sacratissimi
Metropolitæ nostri N. quem honoratum,
salvum, longævum, verbum veritatis tuæ
bene tractantem tuis sanctis Ecclesiis largi-
re. Et Diaconus ad januas confitens, dicit.
Sacratissimi Metropolitæ N. aut Episcopi,
quicumque fuerit ille. Et pro offerente sa-
cra munera ista devotissimo Sacerdote N.
Pro salute piissimorum, & a Deo custodi-
torum Impp. nostrorum. Et cunctorum &
cunctorum. Chorus. Et cunctorum & cun-
ctarum.

Memento Domine civitatis in qua habi-
tamus, & omnis urbis, & regionis, & cum
fide habitantium in ipsis. Memento Domi-
ne navigantium, iter agentium, ægrotanti-
um, laborantium, captivorum, & salutis
ipsorum. Memento Domine eorum qui fru-
ctum afferunt, & bene operantur in sanctis
tuis Ecclesiis, & meminerunt pauperum,
& in nos omnes miserationes tuas demitte.
Alta voce. Et tribue nobis uno ore, & uno
corde glorificare, & laudare venerandum
& magnificum nomen tuum, Patris & Filii,
& sancti Spiritus, nunc & semper, & in
sæcula sæculorum. Chorus. Amen.

*Sacerdos convertit se ad portam, & bene-
dicens alta voce dicit.*

Et erunt miserationis magni Dei & Sal-

vatoris nostri Jesu Christi cum omnibus vobis.

Chorus. Et cum spiritu tuo. *Et Diaconus opportuno tempore accepto, & stans consuetus in loco, dicit.* Omnium sanctorum memoriam agentes, etiam atque etiam Dominum precemur.

Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Pro oblatiis, & sanctificatis pretiosis donis, Dominum precemur. *Chorus.* Domine miserere.

Diaconus. Ut clemens Deus noster, qui ea in sanctum, & supercæleste, intellectuale suum altare suscepit in odorem spiritualis suavitatis, nobis divinam gratiam & sanctissimi Spiritus donum rependat. Dominum precemur.

Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Ut ab omni afflictione, ira, periculo, & angustia liberemur, Dominum precemur. *Chorus.* Domine miserere.

Sacerdos orat secreto.

Tibi benigne Domine, omnem vitam & spem nostram commendamus, & rogamus, & oramus, & supplicamus, ut supercælestium & tremendorum mysteriorum sacræ hujus & spiritualis mensæ cum pura conscientia mereamur esse participes: in remissionem peccatorum, in condonationem delictorum, in Spiritus sancti communionem, in regni cælorum hæreditatem, in fiduciam apud te, non in iudicium aut condemnationem.

Diaconus. Suscipe, salva, miserere, & custodi nos Deus tua gratia. *Chorus.* Domine miserere.

Diaconus. Diem omnem perfectum, sanctum, pacificum, & a peccato immunem a Deo petamus. *Chorus.* Concede Domine.

Diaconus. Angelum pacis, fidelem ducem, custodem animarum & corporum nostrorum a Domino petamus. *Chorus.* Concede Domine.

Diaconus. Bona & utilia nostris animabus & pacem a Domino petamus. *Chorus.* Concede Domine.

Diaconus. Residuum vitæ nostræ tempus, in pace & pœnitentia perficere a Domino petamus. *Chorus.* Concede Domine.

Diaconus. Unionem fidei, & communionem Spiritus sancti petentes, nosmetipsos, & invicem, & omnem vitam nostram Christo Deo commendemus. *Chorus.* Tibi Domine.

Alta voce Sacerdos. Et dignos facias nos Domine, cum fiducia, & sine crimine audere invocare te, supercælestem Deum patrem: & dicere.

Chorus. Pater noster qui es in cælis. &c.

Sacerdos exclamando. Quia tibi convenit regnum, & virtus, & gloria, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. *Chorus.* Amen.

Sacerdos. Pax omnibus. *Chorus.* Et cum spiritu tuo.

Diaconus. Capita vestra Domino inclinate. *Chorus.* Tibi domine.

ρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. Ο χορός. Καὶ μετὰ τῷ πνεύματός σου. Χ Καὶ ὁ διάκονος λαβὼν καιρὸν, & σὰς ἐν τῷ συνηθεί τῷ τῷ, λέγει. Πάντων τῶν ἁγίων μνημονεύσαντες, ἐτι & ἐτι τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Ο χορός. Κύριε ἐλέησον.

Ο ἄρχιεπίσκοπος. 154 Ὑπὲρ τῶν προσκομιθέντων, καὶ ἁγιασθέντων τιμίων δώρων, τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν. Ο χορός. Κύριε ἐλέησον.

Ο ἄρχιεπίσκοπος. Ὅπως ὁ φιλόανθρωπος Θεὸς ἡμῶν, ὁ προσδέξας ἑαυτὸν εἰς τὸ ἅγιον, & ὑπερῶνιον, καὶ νοερὸν αὐτῷ θυσιαστήριον εἰς ὁσμὴν εὐωδίας πνευματικῆς, ἀντικαταπέμψῃ ἡμῖν τῷ θείῳ χάριτι, καὶ τῷ δωρεῖν τῷ παναγίῳ πνεύματι, τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Ο χορός. Κύριε ἐλέησον.

Ο ἄρχιεπίσκοπος. Ὑπὲρ τῷ ρυθίῳ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως, ὀργῆς, κινδύνου, καὶ ἀνάγκης, τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν. Ο χορός. Κύριε ἐλέησον.

Ο ἱερεὺς ἐπὶ χεῖρτι μουσικῶς.

Σοὶ παρακλιτὶθέμεθα τῷ ζῶντι ἡμῶν ἀπασαν καὶ τῷ ἐλπίδα, δέσποτα φιλόανθρωπε, καὶ παρακαλεῖσθαι, καὶ δέσποτα, καὶ ἱκετεύον, καταξίωσον ἡμᾶς μεταλαβεῖν τῇ ἐπερανίῳ σου, καὶ φρικτῶν μουσικῶν ταύτης τῆς ἱερᾶς καὶ πνευματικῆς τραπέζης μετὰ καθαρῆς σωματικῆς, εἰς ἄφισιν ἁμαρτιῶν, εἰς συγχώρησιν πλημμελημάτων, εἰς πνεύματος ἁγίου κοινωνίαν, εἰς βασιλείας οὐρανῶν κληρονομίαν, μὴ εἰς κρίμα, ἢ εἰς κατάκριμα. Ο ἄρχιεπίσκοπος. Ἀντιλαβὴ, σῶσον, ἐλέησον, καὶ ἁφύλαξον ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ σῇ χάριτι. Ο χορός. Κύριε ἐλέησον. Ο ἄρχιεπίσκοπος. Τῷ ἡμέραν πᾶσαν τελείαν, ἁγίαν, εἰρηνικὴν, ἀναμάρτητον παρὰ τῷ Κυρίῳ αἰτησώμεθα. Ο χορός. Παράχῃ Κυρίε. Ο ἄρχιεπίσκοπος. 155 Ἀγγελοῦ εἰρῆνης πιστὸν ὁδηγόν, φύλακα τῶν ψυχῶν, καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν, παρὰ τῷ Κυρίῳ αἰτησώμεθα, Ο χορός. Παράχῃ Κυρίε. Ο ἄρχιεπίσκοπος. Συγγνώμην καὶ ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ τῶν πλημμελημάτων ἡμῶν, παρὰ τῷ Κυρίῳ αἰτησώμεθα.

Ο χορός. Παράχῃ Κυρίε.

Ο διάκονος. Τὰ καλὰ, καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν, καὶ εἰρηνικῶν τῷ κόσμῳ παρὰ τῷ Κυρίῳ αἰτησώμεθα. Ο χορός. Παράχῃ Κυρίε. Ο διάκονος. Τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐν εἰρῇ καὶ μετανόια ἐκτελέσαι παρὰ τῷ Κυρίῳ αἰτησώμεθα. Ο χορός. Παράχῃ Κυρίε. Ο διάκονος. Τῷ ἐνὸς ταῖς πίστεως, καὶ τῷ κοινωνίᾳ τῷ ἁγίῳ πνεύματι αἰτησώμεθα, ἑαυτὸς & ἀλλήλους, καὶ πᾶσαν τῷ ζῶντι ἡμῶν Χριστῷ τῷ θείῳ παραδώμεθα. Ο χορός. Σοὶ Κύριε. Εὐφρόνως ὁ ἱερεὺς. Καὶ καταξίωσον ἡμᾶς δέσποτα μετὰ παρρησίας ἀκατακρίτως τολμᾶν ἐπικαλεῖσθαι σε τὸν ὑπερῶνιον Θεὸν πατέρα, καὶ λέγειν.

Ο χορός. Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς ὕρανοῖς, καὶ τὰ ἐξῆς.

Εὐφρόνως ὁ ἱερεὺς. Ὅτι σοῦ εἰσι ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δυνάμις, καὶ ἡ δόξα τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ο χορός. Ἀμήν.

Ο ἱερεὺς. 156. Εἰρὴν πᾶσιν. Ο χορός. Καὶ μετὰ τῷ πνεύματι σου. Ο διάκονος. Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνειτε. Ο χορός. Σοὶ Κύριε.

Κλί-

Ψ Κλίνας γαυῶ ὁ ἄρχικος μικρὸν τὴν κεφαλὴν, καὶ ὁρῶν τὸν ἱερέα προσκυνοῦντα, προσκυνοῖ καὶ αὐτός. Ο ἱερεὺς κλινομένης ἐπὶ χεῖρας μουσικῶς.

Εὐχαριστῶμέν σοι, βασιλεῦ ἀόρατε, ὃ τῇ ἀμετρήτῳ σου διυνάμει τὰ πάντα δημιουργήσας, καὶ τῇ πλήθει τῶ ἐλέους σου ἐξ ἑκ ὅτων εἰς τὸ εἶναι παραγαγὼν τὰ σύμπαντα. αὐτὸς δέσποτα, ὑπερόδυ ἐπὶ τῆς ὑποκειλικότητος σοι τῆς ἐαυτοῦ κεφαλῆς· ὃ ἦ ἐκλίνας σαρκί, ἑαίματι, ἀλλὰ σοὶ τῇ φοβερῇ Θεῷ, σὺ δὲ δέσποτα τὰ προκειμένα πᾶσιν ἡμῖν εἰς ἀγαθὸν ἐχομάλισον καὶ τὴν ἐκάστην ἰδίαν χεῖραν. τοῖς πλείουσι σύμπλοστον, τοῖς ὁδοιποροῦσι σωθόδουσον, τῶν νοσοῦντων ἰάσαι ὁ ἰατρός τῶ ψυχῶν, καὶ τῶ σωματικῶν.

Εκφώνως ὁ ἱερεὺς. Χεῖρι, καὶ οἰκτιρμοῖς, καὶ φιλαδελφείᾳ τῇ μονογενεῇ σου υἱῷ, μετ' ἡμῶν δόλογητος εἰ σωὲ τῇ παναγίᾳ, καὶ ἀγαθῇ, καὶ ζωοποιῷ σου πνέματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶ αἰώνων. Ὁ χορός. Ἀμὲν.

Ο ἱερεὺς ἐπὶ χεῖρας μουσικῶς.

157

157 Πρόχεις, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐξ ἀγίας κατοικητείας σου, καὶ ἀπὸ θρόνου δόξης τῆ βασιλείας σου, καὶ ἐλθέ εἰς τὸ ἀγιάσαι ἡμᾶς, ὁ ἄνω τῇ πατρὶ συγκρατῆμενος, καὶ ὡς ἡμῖν ἀόρατος συνών· καὶ καταξιώσον τῇ κραταίᾳ σου χεὶρὶ μεταδοῦναι ἡμῖν τὴν ἀχράντη σὺν σῶματός σου, καὶ τὴν τιμὴν αἵματος, καὶ δι' ἡμῶν παντὶ τῇ λαῷ.

Εἰτα προσκυνοῖ ὁ ἱερεὺς, καὶ ὁ ἄρχικος ἐν ᾧ εἰσι τόποι, λέγοντες μουσικῶς τρεῖς. Ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῇ ἀμαρτωλῷ.

Ω

Ω Καὶ ὁ λαὸς ὁμοίως πάντες μὲν δὺλαβείας προσκυνοῦσιν. ὅταν ᾖ Ἰδὼ ὁ ἄρχικος τῇ ἱερέα ἐκτείνοντα τὰς χεῖρας, καὶ ἀπτόμενος τῆ ἀγίας ἄρτης 158 πρὸς τὸ ποιῆσαι τὴν ἀγίαν ὕψωσιν. Εκφώνει. Πρόχειμεν.

158

aa 159

160

bb

161

162

163

164

cc

165

dd

166

167

ff

gg

hh

168

169

170

aa Καὶ ὁ ἱερεὺς. 159 Τὰ ἅγια τοῖς ἀγίοις. Ὁ χορός. 160 Εἰς ἅγιος, εἰς Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεῷ πατρὶ Ἀμὲν. bb Εἰτα ψάλλει ὁ χορός τὸ 161 κοινὸν τῆς ἡμέρας, ἢ τῆ ἀγίας, καὶ ὁ ἄρχικος 162 ζώνεται τὸ ὥραρον αὐτῶν σαυροειδῶς, καὶ εἰς ἐκ δεξιῶν τῇ ἱερέᾳ κραταίᾳ τῇ ἄρτον λέγει. 163 Μελισσον, δέσποτα, τῇ ἄρτον ἄρτον. Ὁ ἱερεὺς μελίζων αὐτὸν εἰς πᾶσα μὲν προσοχῆς, καὶ δὺλαβείας, λέγει. 164 Μελίζεται καὶ ἡμεῖς καὶ ὁ αἰνὸς τῆ Θεῷ, ὁ υἱὸς τῆ πατρὸς, ὁ μελίζόμενος, καὶ μὴ διαρρώμενος, ὁ πάντοτε ἰδιόμορφος, καὶ μηδέποτε δαπανώμενος, ἀλλὰ τῶς μετέχοντας ἀγιάζων. cc Τότε λαμβάνει τὸ ἐν μέρος τῆ ἀγίας ἄρτης, καὶ ἐν τῇ χεὶρὶ ἔχει. Καὶ ὁ ἄρχικος δεικνύων σωὲ τῇ ὥραρῃ τὸ ἅγιον ποτήριον, λέγει. 165 Πλήρωσον, δέσποτα τὸ ἅγιον ποτήριον. dd Ὁ ἱερεὺς λέγει. ee Πλήρωμα πίστεως πνέματος ἀγίου.

Καὶ ποιεῖ σαυρόν, ἑμβάλλει εἰς τὸ ἅγιον ποτήριον. Ὁ ἄρχικος. ἀμὲν.

166

167 ff

166 Καὶ δεξιόμορφος τὸ ζῶν, λέγει πρὸς τὸν ἱερέα. 167 Εὐλόγησον δέσποτα, ff τὴν ἀγίαν ζῆσιν πάντων. Ὁ δὲ ἱερεὺς δόλογει λέγων. Εὐλογημένη ἡ ζῆσις τῶ ἀγίων σου, πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶ αἰώνων. ἀμὲν.

gg

gg Ὁ δὲ ἄρχικος ἐκχέει σαυροειδῶς ἔνδον τῶ ἀγίου ποτηρίου, λέγων. Ζῆσις πίστεως πλήρης πνέματος ἀγίου. ἀμὲν.

hh

hh Καὶ ἔπειτα ποιεῖ ἐκ τέρτου. Καὶ ἀποτιθέμενος Εὐχολ.

Inclinans igitur Diaconus paululum caput, & inspiciebat sacerdotem adorantem, adorabat & ipse. Sacerdos inclinatus orat secreto.

Gratias tibi agimus, Rex invisibilis, qui infinita tua potentia cuncta condidisti, & multitudine misericordiarum tuarum e nihilo ad esse universa deduxisti. Ipse Domine, ad eos qui tibi capita sua inclinaverunt, cœlitus respice: non enim inclinaverunt carni & sanguini, sed tibi terribili Deo. Tu ergo Domine, propitius nobis (mysteria) juxta uniuscujusque necessitatem cunctis in bonum ex quo confer. Cum navigantibus naviga, cum iter agentibus viam simul capeffe, ægrotos sana, medice animarum ac corporum.

Alta voce sacerdos. Gratia, & miserationibus, & benignitate unigeniti Filii tui: cum quo benedictus es, cum Sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Chorus. Amen.

Sacerdos orat secreto.

Attende Domine Jesu Christe Deus noster, de sancto habitaculo tuo, & de throno gloriæ regni tui, & veni ad sanctificandum nos: qui in excelsis cum Patre simul resides, & hic una nobiscum invisibiliter versaris: & dignare potenti manu tua nobis impertiri immaculatum corpus tuum, & pretiosum sanguinem, & per nos toti populo.

Dehinc adorant Sacerdos & Diaconus in Hostiæ elequo sunt loco, ter secreto dicentes. Deus vatio. propitius esto mihi peccatori.

Et populus similiter cunctus cum devotione adorant. Cum autem viderit Diaconus sacerdotem manus extendentem, & sanctum panem tangentem, ut faciat sanctam elevationem, exclamat. Attendamus. Et sacerdos. Sancta sanctis. Chorus. Unus sanctus, unus Dominus Jesus Christus in gloria Dei Patris. Amen.

Tum Chorus cantat Communionem diei, aut sancti cujus est festum. Et Diaconus præcingit se stola in crucis modum, & stans a dextris sacerdotis tenentis panem, dicit.

Divide domine panem sanctum. Sacerdos vero attente & devote frangens illam in quatuor partes, dicit. Hostiæ fractio.

Frangitur & dividitur agnus Dei, Filius Patris, qui frangitur, at non comminuitur: qui semper comeditur, & non consumitur: sed eos qui sunt participes, sanctificat.

Tunc accipit partem unam sancti panis, & in manu tenet, Et Diaconus ostendens cum stola sanctum calicem dicit. Imple domine sanctum calicem. At Sacerdos dicit. Plenitudo fidei Spiritus sancti. Corporis & sanguinis mixtio.

Mox signum crucis exprimit, & immittit in sanctum calicem. Diaconus. Amen. Aquæ fervidæ mixtio.

Et accepta ferventi aqua, dicit sacerdos. Benedic domine sanctam hanc fervidam.

Sacerdos vero benedicens ait. Benedictus fervor sanctorum tuorum, jugiter, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Diaconus vero infundit in modum crucis in sanctum calicem dicens. Fervor fidei plenus Spiritu sancto. Amen.

Et hoc facit tertio. Et deprecatur ferventia

vase, consistit paululum seorsum: sacerdos vero dicit. Accede Diacone. Et accedens Diaconus reverentiam exhibet: & petit veniam. At sacerdos tenens sanctum panem porrigit Diacono, & exosculans Diaconus porrigentem sibi manum, accipit sanctum panem dicens.

Impertire mihi Domine pretiosum & sanctum corpus Domini, & Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi. Sacerdos autem dicit.

Impertior tibi pretiosum, & sanctum, & illibatum corpus Domini & Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi in remissionem peccatorum, in vitam æternam.

Communio Et secedit retro sanctam mensam incli-
nans caput: & orat eo modo quo sacerdos. Similiter autem sacerdos accipit sanctum panem, inclinans caput ante sanctam mensam, & precatur hoc pacto.

Credo Domine & confiteor, quod tu es Christus Filius Dei viventis, qui venisti in mundum ad salvandos peccatores, quorum primus ego sum &c.

Et. Coenæ tuæ mysticæ hodie communicantem me suscipe. Non enim inimicis tuis mysterium dicam, nec osculum tibi dabo velut Judas, sed ut latro tibi confiteor, memento mei Domine in regno tuo.

Et. Domine non sum dignus, ut sub fordidum tectum animæ meæ ingrediaris: sed quemadmodum dignatus es in spelunca & præsepio brutorum recumbere, & in domo Simonis Leprosi, etiam similem mei meretricem ad te accedentem suscepisti: ipse quoque dignare in præsepe animæ meæ rationis expertis & in coinquinatum meum corpus mortuum & leprosum ingredi: & sicut non abhorruisti osfordidum meretricis illibatos pedes tuos osculantis, ita Domine Deus meus, ne a me etiam peccatore abhorrueris. Sed tamquam bonus & clemens, dignare me participem effici sanctissimi tui corporis & sanguinis.

Deus meus condona, relaxa, remitte mihi delicta mea quæcumque sciens, vel per ignorantiam, vel verbo vel opere patravi. Indulge mihi cuncta ut bonus & clemens, intercessionibus intemeratæ tuæ & semper Virginis matris, in condemnationem me custodi, ut sumam pretiosum & immaculatum corpus tuum ad medelam animæ & corporis. Quoniam tuum est regnum, & virtus, & gloria: Patris, & Filii, & Spiritus sancti: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Et hoc pacto sumunt sanctum panem, similiter & sanctum calicem: & sumit quidem prius sacerdos tres haustus in una inclinatione, & in primo haustu, dicit. In nomine Patris. In secundo. Et Filii In tertio. Et Spiritus sancti.

Et post sumpcionem abstergit velamine sanctum calicem & sua labia dextere simul ac reverenter, dicens. Hoc tetigit labia mea, & auferet iniquitates meas, & peccata mea expurgabit: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Tenens vero sanctum calicem vocat Diaconum, dicens. Diacone accede. Et Diaconus adorans, & adorans semel dicens. Ec-

τὸ ζῶν, ἵσταται μικρὸν ἄποθεν. Ο δὲ ἱερεὺς λέγει. ii
168 Πρόσελθε διακόνε. Καὶ προσελθὼν ὁ διάκονος, 168
ποιεῖ μετάνοιαν εὐλαβῶς, 169 αἰτῶν συγχώρησιν. Ο 169
δὲ ἱερεὺς κρατῶν τὸ ἅγιον ἄρτον, δίδωσι τῷ διακόνῳ, καὶ
ἀσπασάμενος ὁ διάκονος τὴν μεταδιδῶσαν αὐτῷ χεῖρα,
λαμβάνει τὸ ἅγιον ἄρτον λέγων.

Μεταδός μοι διάποτα τὸ τίμιον, καὶ ἅγιον σῶμα τοῦ Κυ-
ρίου, καὶ Θεοῦ, Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστὲ. Ο δὲ ἱερεὺς
λέγει, κκ 170 Μεταδίδωμί σοι τὸ τίμιον, καὶ ἅγιον, κκ 170
καὶ ἄχραντον σῶμα τοῦ Κυρίου, καὶ Θεοῦ, καὶ Σωτὴρ ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστὲ, εἰς ἄφισιν ἁμαρτιῶν, καὶ εἰς ζωὴν αἰῶ-
νιον. καὶ ἀπέρχεται ἡ πιδὼν τῆς ἱερᾶς τραπέζης κλίνας
τὴν κεφαλὴν, καὶ προσκύχεται ὡς ὁ ἱερεὺς. II Ομοίως II
δὲ ὁ ἱερεὺς λαμβάνει τὸ ἅγιον ἄρτον, κλίνας τὴν κεφα-
λὴν ἐμπροσθεν τῆς ἱερᾶς τραπέζης, καὶ ὑψαίνει αὐτὸς.

Πιστεύω Κύριε, καὶ ὁμολογῶ, ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ
υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ὁ ἐλθὼν εἰς τὸ κόσμον ἁμαρτωλοῦς
σῶσαι, ὃν ἁρῶτος εἰμι ἐγώ. καὶ τὰ.

Καὶ, τὰ δείπνα σε τῷ μουσικῷ σήμερον υἱὲ Θεοῦ κοι-
νωτὸν με παράλαβε. καὶ μὴ γὰρ τοῖς ἐχθροῖς σε τὸ μυ-
στήριον εἶπα, καὶ φίλημά σοι δώσω καθάπερ ὁ Ἰούδας,
ἀλλ' ὡς ὁ ληστὴς ὁμολογῶ σοι, μνήσθητί μου Κύριε ἐν τῇ
βασιλείᾳ σου.

Καὶ, Κύριε ἐκείμι ἄξιός, ἵνα ὑπὸ τῷ ῥυπαρὸν στήθῳ
τῆς ψυχῆς μου εἰσέλθῃς. ἀλλ' ὡς κατεδέξω ἐν σπηλαίῳ, καὶ
φάτῃ ἀλόγων ἀνακληθῆναι, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ
λεπτοῦ, καὶ τῷ ὁμοίῳ μου πόρῳ τῷ ἁμαρτωλῶν προσερχο-
μένη σοι καταδέξαι με. αὐτὸς καταξίωσον, καὶ ἐν τῇ
φάτῃ τῇ ἀλάγῃ μου ψυχῆς, καὶ ἐν τῇ σπηλαίῳ μου σώμα-
τι εἰσελθεῖν τῷ νεκρῷ, καὶ λεπρῷ. Καὶ ὡς ἐκ ἐβδελύξω τὸ
σῶμα τὸ ῥυπαρὸν τῆς πόρνης καταφιλήσῃς τὸς ἀχράντους σε
ποδας, ἔπο δέσποτα Θεὲ μου μὴ βδελύξῃς καὶ ἐμὲ τὸν ἁ-
μαρτωλόν. ἀλλ' ὡς ἀγαθός, καὶ φιλόανθρωπος ἀξίωσον
με κοινωνὸν γενέσθαι τῇ παναγίᾳ σώματος, καὶ αἵματος
σου.

Ο Θεὸς ἡμῶν ἄντες, ἄφες, συγχώρησον μοι τὰ πα-
ραπτώματά μου, ὅσα σοι ἥμαρτον, εἴτε ἐν γνώσει, εἴτε
ἐν ἀγνοίᾳ, εἴτε ἐν λόγῳ, εἴτε ἐν ἔργῳ ἔπραξα. πάντα
μοι συγχώρησον ὡς ἀγαθός, καὶ φιλόανθρωπος, ταῖς
προσβείαις τῆς παναχράντης σου, καὶ ἀειπαρθένου μητρὸς
ἀκατάκλειπτον με διατήρησον, δέξασθαι τὸ τίμιον καὶ ἄχρα-
τον σῶμά σου, εἰς ἱάσιν ψυχῆς, καὶ σώματος. ὅτι σὺ εἶ-
σιν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δυνάμις, καὶ ἡ δόξα τοῦ πατρὸς, καὶ
τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, νυν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

mm Καὶ ἔπο μεταλαμβάνει τὸ ἅγιον ἄρτον, ὁμοίως, mm
καὶ τὸ ἅγιον ποτήριον, καὶ 171 μεταλαμβάνει ἄφωτον μὲν 171
ἀιερᾶς τεύχεα ῥοφήματα ἐν μιᾷ ὑποκλίσει, καὶ ἐν μὲν τῷ
πρώτῳ ῥοφήματι, λέγει. Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς. Εἰ
δὲ τῷ δευτέρῳ. Καὶ τῷ υἱῷ. Εἰ τῷ τρίτῳ δὲ. Καὶ
τοῦ ἁγίου πνεύματος. 172 Καὶ μὲν τὴν μεταλήψιν 172
173 απογγίζει τῷ καλύμματι τὸ ἅγιον ποτήριον ἐν 173
τῇ αὐτῇ χεὶρὶ ἐπιθεξίως ἅμα, καὶ εὐλαβῶς, λέ-
γων 174 Τὸ ποτῆριον τῶν χειλέων μου, καὶ ἀφελὲ τὰς 174
ἀνομίας μου, καὶ τὰς ἁμαρτίας μου πεινασθεῖν,
πάντοτε, νυν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰ-
ώνων. Ἀμήν.

Κρατῶν δὲ τὸ ἅγιον ποτήριον καλεῖ τὸν διάκονον,
λέγων. Διάκονε πρόσελθε. Καὶ ὁ διάκονος ἔρχε-
ται καὶ προσκυνοῦν ἅπαρ λέγων. Ἰδοὺ προσέρ-

χομαι τῇ ἀθανάτῃ βασιλεῖ . Καὶ τό . Πιστεύω Κύ-
ριε καὶ ὁμολογῶ . ὅλον , Καὶ λέγει ὁ ἱερεὺς .

175 175 Μπαλαμβαίνει ὁ δῦλος τῷ Θεῷ διάκονος , ὁ
δεῖνα . τὸ τίμιον καὶ ἅγιον σῶμα , καὶ αἷμα τῷ Κυ-
ρίῳ , καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ , εἰς ἀφεσιν
ἁμαρτιῶν , καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον . Μπαλαβόντος δὲ τῷ
διακόνῳ , λέγει ὁ ἱερεὺς . Τὺτο ἤψατο τῷ χειλῶν
σου , καὶ ἀφίλει τὰς ἀνομίας σου , καὶ τὰς ἁμαρτίας σου
περικαθαρίει . nn Ὡς καὶ δι' ἐαυτὸν εἶπεν .

176 177 Τότε λαβὼν τὸν ἅγιον δίσκον ὁ διάκονος ἐπάνω
τῷ ἁγίῳ ποτήρι , 176 ἀποσπογγίζει 177 τῷ ἁγίῳ
ποτήρι πᾶσι καλῶς , καὶ μὲν προσοχῆς καὶ δόξας
σκηπάζει τὸ ἅγιον ποτήριον τῷ καλύμματι , ὁμοίως
καὶ ἐπὶ τὸν ἅγιον δίσκον . τίθησιν οὖν τὸν ἀστὲρα καὶ τὰ
καλύμματα .

178 178 Καὶ ἀνοίγεται τῷ θύρῳ τῷ ἁγίῳ βήματος .

179 Καὶ ὁ διάκονος προσκυνησας ἅπαξ , 179 λαμβάνει
τὸ ἅγιον ποτήριον μὲν ὑλαβείας , καὶ ἔρχεται εἰς τὴν
θύραν , καὶ ὑψῶν τὸ ἅγιον ποτήριον , δέικνυσιν αὐτὸ τῷ
λαῷ , λέγων . 180 Μετὰ φόβῳ Θεῷ , πίστεως καὶ ἀ-
γάπῃς προσέλθετε ὁ χορός . Ἀμὲν . Ἀμὲν Ἀμὲν .

pp pp Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου . Καὶ
ὁ ἱερεὺς ἐκλογεῖ τὸ λαόν , λέγων ἐκφώνως . 181 Σῶ-
σον ὁ Θεὸς τὸ λαόν σου , ὁ ἐκλογιστὴς τῶν κληρονομίαν
σου . Καὶ ὁ χορός . Εἰς πολλὰ ἔτη διάσῃς . Καὶ ἐπι-
σφύρασιν ὁ , τε διάκονος , καὶ ὁ ἱερεὺς εἰς τὴν ἁγίαν τρά-
πεζαν , καὶ θυμῷ ὁ ἱερεὺς τρεῖς , λέγων κατ' ἐαυτόν .

182 182 Ὑψώθητι ἐπὶ τὰς ὑψαυτὸς ὁ Θεός , καὶ ἐπὶ πᾶ-
σαν τὴν γῆν καὶ δόξα σου . Εἰπε λαβὼν τὸν ἅγιον δίσκον ,
τίθησιν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τῷ διακόνῳ . Καὶ ὁ διάκονος

183 λαβὼν αὐτὸ μὲν ὑλαβείας , 183 θεωρῶν ἔξω πρὸς τὴν
θύραν , ὑψῶν λέγων , ἀπέρχεται εἰς τὴν πόρθον , καὶ ἀ-
ποτίθησιν αὐτόν . Ὁ δὲ ἱερεὺς προσκυνησας , καὶ λαβὼν
τὸ ἅγιον ποτήριον , καὶ ἐπισφύρας πρὸς τὴν θύραν , qd ὁ-
ρᾷ τὸ λαόν , λέγων . 184 Πάντοτε , νυνὶ καὶ ἀεὶ , καὶ εἰς τὰς
αἰῶνας τῷ αἰώνῳ . Ὁ χορός . Ἀμὲν .

rr rr Καὶ ὑψῶς λέγει μουσικῶς τὸ ὕμνον .

185 185 Εὐχαριστῶμέν σοι Θεοῦ φιλόφρονε , ἐργεῖται
τῷ ψυχῶν ἡμῶν , ὅτι καὶ τῇ παρούσῃ ἡμέρᾳ κατηξίωσας ἡ-
μᾶς τῷ ἐπιφανίῳ σου , καὶ ἀθανάτων μουσικῶν . ὁρδο-
τόμησον ἡμῶν τὴν ὁδόν , σὴν ἔξω ἡμᾶς ἐκ τῆς φόβῃ σου τὰς
πάντας , φέρησον ἡμῶν τὸ ζῶν , ἀσφάλισαι ἡμῶν τὰ
ῥεβήματα , ὑψαυτὸς καὶ ἐκτίσας τῆς ἐκδόξῃ Θεοτόκῃ , ὁ
ἀειπαρθένη Μαρίας , ὁ πάντων τῷ ἁγίῳ σου .

π π Καὶ ὁ μὲν διάκονος ἐν τῇ συνήθει τῷ φ. ζᾶς , λέ-
γει . 186 Ὁρδοὶ μπαλαβόντες τῷ Θεῷ , ἁγίων , ἀ-
χρίτων , ἀθανάτων , ἐπιφανίων , ὁ ζωοποιῶν μουσικῶν
εἰων , ἀξίως ὑπακούσωμεν τῷ Κυρίῳ .

Ὁ χορός . Κύριε ἐλέησον .

Ὁ διάκονος . Ἀντιλαβὴ , σῶσον , ἐλέησον , καὶ δια-
φύλαξον ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ σὴ χάριτι .

Ὁ χορός . Κύριε ἐλέησον . Ὁ διάκονος . Τὴν ἡμέραν
πᾶσαν , πλείον , ἁγίων ἐκκλησιῶν καὶ ἀναμάρτητων αἰτη-
σάμενοι , ἐαυτὸς καὶ ἀλλήλους , ὁ πᾶσαν τὴν ζῶν ἡμῶν
Χριστῷ τῷ Θεῷ παραδώμεθα .

Ὁ χορός . Σοὶ Κύριε .

tt tt Ἐκφώνως ὁ ἱερεὺς . Ὅτι σὺ εἶ ὁ ἁγιοσύνης ἡμῶν ,
καὶ σοὶ τὸ δόξαν ἀναπέμπομεν , τῇ πατρὶ , καὶ τῷ υἱῷ ,
καὶ τῷ ἁγίῳ πνύματι , νυνὶ καὶ ἀεὶ , καὶ εἰς τὰς αἰῶνας
τῷ αἰώνῳ . Ὁ χορός . Ἀμήν .

Eucbol.

ce venio ad immortalem Regem . Et
Credo Domine , & confiteor . Ex integro .
Et dicit Sacerdos .

Communicat servus Dei Diaconus , N.
pretioso & sancto corpori & sanguini Do-
mini , & Salvatoris nostri Jesu Christi :
in remissionem peccatorum & in vitam æ-
ternam . Communicante Diacono , dicit . Sa-
cerdos . Hoc tetigit labia tua , & auferet
iniquitates tuas , & peccata tua purgabit .
Quemadmodum & pro semetipso dixerat .

Tunc accipiens Diaconus sanctum Discum
super sanctum calicem , sancta spongia dili-
genter abstergit , & cum attentione & devo-
tione velo sanctum calicem tegit , & alia pari-
ter vela , & stellam sancto Disco imponit . Et
sancti Tribunalis portam aperiuunt . Et Dia-
conus adorans semel sumit sanctum calicem cum
veneratione , & procedit ad ostium , & at-
tolens sanctum calicem , ostendit ipsum po-
pulo , dicens .

Cum timore Dei , fide & charitate ac-
cedite . Chorus . Amen . Amen . Amen .
Benedictus qui venit in nomine Domini .
Et sacerdos , benedicit populum alta voce ,
dicens . Salva Deum . populum tuum , & be-
nedic hereditati tuæ . Et Chorus . In mul-
tos annos domine . Et Diaconus Sacerdosque
ad sanctam mensam revertuntur , & tertio
thuis adolet Sacerdos , dicens intra se . Exal-
tare super cælos Deus , & super omnem
terram gloria tua . Acceptum deinde sanctum
Discum . super caput Diaconi imponit , & Dia-
conus suscipiens ipsum cum veneratione , re-
spiciens extra versus januam , nihil loquutus
ad propositionis mensam procedit , & ipsum
deponit . At Sacerdos adorans , & sanctum
calicem accipiens , ad januam versus populum
respicit , dicens . Perpetuo . nunc & sem-
per , & in sæcula sæculorum . Chorus . A-
men .

Communion
populi.

Et protinus secreto , dicit orationem .

Gratias agimus tibi benigne Domine , Postcom-
benefactor animarum nostrarum , quod e-
munio .
tiam præsentī die dignos . fecisti nos , cæle-
stium tuorum . & immortalium mysteriorum .
Viam nostram dirige , confirma nos in ti-
more tuo , custodi vitam nostram , fac se-
curos gressus nostros : precibus & intercessio-
ne gloriosæ Deiparæ , & semper Virginis
Mariæ , & omnium sanctorum .

Et Diaconus quidem in loco solito stans , dicit ,
Recti participes effecti divinarum , sancto-
rum , illibatorum , immortalium , supercæle-
stium , & vivificorum . mysteriorum . , digne
gratias agamus Domino .

Chorus . Domine miserere .

Diaconus . Suscipe , salva , miserere , & con-
serva nos Deus tua . gratia . Chorus . Do-
mine miserere .

Diaconus . Diem omnem perfectum , san-
ctum , pacificum , & a peccato immunem
postulantes , nos ipsos , & invicem , & om-
nem vitam nostram Christo Deo commende-
mus .

Chorus . Tibi Domine ,

Sacerdos exclamando . Quoniam tu es
sanctificatio nostra , & tibi gloriam referi-
mus , Patri & Filio , & sancto Spiritui :
nunc & semper , & in sæcula sæculorum .
Chorus . Amen .

Diaconus. In pace procedamus.

Chorus. In nomine Domini. *Diaconus.* Dominum precemur. *Chorus.* Domine miserere: domine benedic. *Oratio tetra Ambonem extra Tribunal alta voce a Sacerdote proferenda.*

Benedictio. Qui benedicis benedicentes te Domine, & sanctificas eos, qui confidunt in te: serva populum tuum, & benedic hereditati tuæ: Ecclesiæ tuæ plenitudinem conserva, sanctifica eos qui diligunt decorem domus tuæ: tu eos vicissim gloria reple divina tua potestate, & ne derelinquas nos qui speramus in te. Dona pacem mundo, Ecclesiis tuis, Sacerdotibus, Impprostris, exercitui, & omni populo tuo. Quia omne datum bonum, & omne donum perfectum de sursum est, descendens a te patre luminum: & tibi gloriam, & gratiarum actionem, & adorationem referimus Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum.

Chorus. Amen.

Et Chorus cantat ter: Sit nomen Domini benedictum: ex hoc nunc & usque in sæculum.

Et Psalmum vigesimum secundum. Benedicam Dominum in omni tempore: semper laus ejus in ore meo.

Oratio dum contrahuntur sancta secreto.

Plenitudo legis & Prophetarum, tu ipse existens Christe Deus noster, qui omnem paternam dispensationem implevisti, expleas gaudio & hilaritate corda nostra: perpetuo, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Post orationem egreditur Sacerdos, & stans in consueto loco, distribuit panem benedictum. Deinde facit dimissionem, dicens: Gloria tibi Christe Deus noster, spes nostra, gloria tibi.

Et Chorus. Gloria Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Et si est Dominicus dies, dicit Sacerdos, Qui surrexisti a mortuis Christus verus Deus noster. Si vero non est dies resurrectionis (id est Dominicus quo resurrectionis agitur memoria) dicit. Christus verus Deus noster, precibus illibatae suæ matris, virtute pretiosæ & vivificæ crucis, sanctorum glorioforum & percelebrium Apostolorum: Sancti N. cujus ea die festum colitur: sanctorum & Justorum Deiparentum, Joachim & Annæ, & omnium sanctorum, misereatur nostri, & salvet nos, ut bonus & clemens.

Et benedicens populum ingreditur. Post dimissionem autem, si non est Diaconus, intrat Sacerdos ad propositionis mensam, & quod residuum est communionis in sancto calice, cum attentione & devotione consumit, & ter sanctum calicem abluat, & attendit ne remaneat particula Margarita vocata. Tunc, dicit. Nunc dimittis Domine servum tuum in pace. Quia viderunt oculi mei Salutare tuum. Quod parasti ante faciem omnium populorum. Lumen ad revelationem gentium: & gloriam plebi tuæ Israel.

Et colligit sancta: calicem & discum cum velis, juxta morem. Si vero Diaconus ad-

Ο δακονος 187 Εν εἰρήνῃ ἀποέλθωμεν.

Ο χορός. Εν ὀνόματι Κυρίου.

Ο διάκονος. Τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Ο χορός. Κύριε ἐλέησον, διάσωπε δόλογησον. 188
Εὐχὴ ὅπως ἀμβωνος ἐκφωνεμένη παρὰ τῷ ἱερέως ἔξω τῷ βήματος.

Ο δόλογων τὰς δόλογαυτὰς σε Κύριε, ἡ ἀγίαζων τὰς ἐπὶ σοὶ πεποιθότας, σῶσον ἢ λαὸν σε, καὶ δόλογησον τὴν κληρονομίαν σε τὸ πλήρωμα τῆς ἐκκλησίας ση φυλάξον, ἀγάσον τὰς ἀγαπῶντας τὴν ἀντιπέρας τῶ οἴκῳ σε. σὺ αὐτὰς ἀντιδόξασον τῇ θεῇ σου δυνάμει, καὶ μὴ ἐγκαταλίπῃς ἡμᾶς τὰς ἐλπίζοντας ἐπὶ σέ. εἰρήνην τῷ κόσμῳ σε δώρησαι, ταῖς ἐκκλησίαις σε, τοῖς ἱερεῦσι, τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν, τῷ στρατῷ, καὶ παντὶ τῷ λαῷ σε. ὅτι πᾶσα δόσις ἀγαθὴ, ἡ πᾶν δῶρημα τέλειον ἀνωθεν ἐστὶ, καταβαῖνον ἐκ σοῦ πατρὸς τῶ φωτός. καὶ σοὶ τὴν δόξαν, καὶ ὑπακοήν, καὶ προσκύνησιν ἀναπέμπομεν, τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶ αἰῶνος.

Ο χορός. Ἀμήν.

vv Καὶ ὁ χορός ψάλλει τὰς τὸ, Εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου vv
δόλογημένον ἀπὸ τῶ νῦν καὶ ἕως τῶ αἰῶνος.

xx Καὶ ἡ ψαλμὸν κβ. xx

189 Εὐλογήσω τὸν Κύριον ἐν παντὶ καιρῷ, διὰ 189
παντός ἢ αἰετὶς αὐτῷ ἐν τῷ σώματί μου.

Εὐχὴ ἐν τῷ συστῆλαι τὰ ἅγια μουσικῶς.

yy Τὸ πλήρωμα τῶ τόμου, καὶ τῶ ἀποφθῆναι, αὐτὸς yy
ὑπάρχων Χεῖρ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πληρώσας πᾶσαν πα-
τεικὴν οἰκονομίαν, πληρώσον χαρὰς καὶ ἀφροσύνης τὰς
καρδίας ἡμῶν, πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶ-
νας τῶ αἰῶνος. Ἀμήν.

Μετὰ τῆ εὐχῆς ἐξέρχεται ὁ ἱερεὺς, καὶ εἰς τὴν συ-
νήθει τῶ τῶ, 190 δίδωσι τὸ ἀντίδωρον. Εἶτα ποιεῖ ἀ- 190
πόλυσιν λέγων. Δόξα σοι Χεῖρ ὁ Θεὸς ἡμῶν δόξα σοι.
Καὶ ὁ χορός. Δόξα πατρὶ, καὶ υἱῷ, καὶ ἁγίῳ πνεύμα-
τι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶ αἰῶνος. Ἀ-
μήν.

Καὶ εἰ ἐστὶ κυριακὴ, λέγει ὁ ἱερεὺς. Ο ἀναστὰς ἐκ
νεκρῶν Χεῖρ ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν. Εἰ δὲ ἐκ ἐστὶν
ἀναστάσιμος, λέγει. Χεῖρ ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν.
ταῖς ἀρεταῖς τῆς παραχρᾶντε αὐτῷ μητρὸς δυνάμει. τῷ
τιμῇ καὶ ζωοποιῶ σαυρῇ, τῷ ἁγίῳ ἐνδόξῳ καὶ πανδοφῆμον
Αποστόλῳ. Τῷ ἁγίῳ τῆς ἡμέρας. Τῶν ἁγίων καὶ δι-
καιῶν Θεοπατόρων Ἰωακείμ καὶ Ἀννης. Καὶ πάντων τῶ
ἁγίων, ἐλεῆσαι καὶ σῶσαι ἡμᾶς, ὡς ἀγαθὸς Θεὸς καὶ
φιλάνθρωπος.

Καὶ εὐλογῶν ἢ λαὸν εἰσέρχεται. μετὰ δὲ τὴν ἀπό-
λυσιν. εἰ ἐκ ἐστὶ διάκονος εἰσέρχεται ὁ ἱερεὺς εἰς τὴν
ἀπόθεσιν, καὶ μεταλαμβάνει τὸ ὑπολειφθὲν ἐν τῷ ἁ-
γίῳ ποτηρίῳ ἀσχετῶς καὶ εὐλαβῶς. 22 καὶ ἀποπλύνει 22
τὸ ἅγιον ποτήριον τὰς, καὶ ὅρα μὴ μείνῃ τὸ λεγόμενον
μαργαρίτης, τὸ πᾶ λέγει. Νῦν ἀπολύεις ἢ δῶλον σε
διάσωπε, κατὰ τὸ ρῆμά σου ἐν εἰρήνῃ. Ὅτι εἶδον οἱ ὀφ-
θαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου. Ὁ ἡτοίμασας κατὰ ἀπό-
θεσιν πάντων τῶ λαῶν. Φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν,
καὶ δόξαν λαῷ σου Ἰσραὴλ.

Καὶ συστῆλλει τὰ ἅγια, τὸ ποτήριον, ἢ δίσκον μετὰ
τῶ καλυμμάτων, κατὰ τὸ ἔθος. Εἰ δὲ ἐστὶ διάκονος,

ὁ αὐτὸς ποιῶ . Ο δὲ ἱερεὺς ἀπέρχεται ἐν τῇ σκλάβου-
λακίῃ , καὶ ἐκδύει αὐτὸν , λέγων τρεῖς . Τὸ ἅγιος ὁ Θεός .
Καὶ τὸ . Παναγία Τριάς . Καὶ τὸ . Πάτερ ἡμῶν .

fit : ipse id exequitur . Sacerdos autem abit
in Vestiarium , & exuit seipsum , dicens ter .
Sanctus Deus , &c . Sanctissima Trinitas .
&c . Pater noster .

Τότε λέγει τὸ ἀπολυτίκιον τῷ Χρυσόστομῳ . Ἡ τῷ
σώματός σου καθάπερ πυρρὸς ἐκλάμψασα χάρις , ἥ
οὐκ ἐκμήνῳ ἐφάνισεν· ἀφιλαργυρίας τῇ κόσμῳ θησαυ-
ρὸς ἐπαπέθετο· τὸ ὕψος ἡμῖν τῆς ταπεινοφροσύνης
ὑπέδειξεν· ἀλλὰ σοῖς λόγοις παιδῶν πάτερ Ἰωάννη
Χρυσόστομε , ἀφίσβδλ Χειρῶ τῇ Θεῷ σωθῆναι
191 τὰς ψυχὰς ἡμῶν . 191 Μετέπειτα τὸ κοινάκιον .

Tunc dicit dimissorium Chrysostomi . Oris
tui velut fax , refulgebat gratia , orbem
terrarum illuminavit , & liberalitatis the-
saurum in mundo reposuit , altitudinem hu-
militatis nobis ostendit . Sed qui verbis
tuis nos doces Joannes Chrysostome , ora
Christum Deum , ut salventur animæ no-
stræ .

Post hæc dicitur Breviculus .

Ἐκ τῶν ὑρανῶν ἐδίδω τὴν θείαν χάριν , καὶ διὰ τῶν
σῶν χιλίων πάντας διδάσκεις προσκυνοῦν ἐν Τριάδι
τῷ ἱνα Θεῷ , Ἰωάννη Χρυσόστομε παμμακάριστε ὁ-
σιε , ἐπαξίως ἐφημερεύειν σε , ὑπάρχεις ᾧ καθηγε-
τὴς ὡς τὰ θεία σαφῶν . Ἡ λέγει τὴς ἡμέρας ,
192 192 ἡ τὸ ἀναστάσιμον , εἰ ἔστι Κυριακή . Καὶ τῷ ἁ-
πόλουσι ὡς ἔδος μουσικῶς . Τότε ἐξέρχεται εἰς τὰς
193 θύρας τῷ ἁγίῳ βήματος , 193 ἐνδεδυμένος τὸ ἱμά-
τιον αὐτῷ τὸ ἱερατικόν , καὶ προσκυνοῦν , λέγων .
τό . Ο Θεὸς ἰλασθεὶ μοι τῇ ἀμαρτωλῷ . Καὶ ἐπι-
σφύων πρὸς τὸ λαόν , ἐλογεῖ λέγων ἐκφώνως .
Φυλάττει Κύριος ὁ Θεὸς πάντας ὑμᾶς τῇ αὐτῇ χά-
ριτι , καὶ φιλανθρωπίᾳ , πάντοτε , νυν καὶ ἀεί , καὶ
εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων . Ἀμήν .

De cælis accepisti divinam gratiam , &
labiis tuis omnes instruis adorare in Tri-
nitate unum Deum , Joannes Chrysosto-
me , beatissime , sancte , condigne cele-
bramus te : præceptor siquidem existis ,
utpote divina manifestans . Vel dicit diei
(Breviculus) vel resurrectionis , mentio-
nem faciens aliud , si est dies Dominicus ,
& dimissionem , ut moris est , secreto . Tunc
consuetam suam Sacerdotalem vestem induit ad Tri-
bunali foras egreditur : & adoratur dicens .
Deus propitius esto mihi peccatori . Et
conversus ad populum benedicit , alta voce
dicens . Custodiat Dominus Deus omnes
vos , sua gratia & humanitate , perpetuo ,
nunc & semper , & in sæcula sæculorum .
Amen .

194 194 Ο ὅ λαὸς κλίνοντες τὰς κεφαλὰς πάντες λέ-
γουσι . Τὸν ἐλογαυῶντα καὶ ἀγιαζόντα ἡμᾶς Κύριε
φύλαττε εἰς ἔτη πολλά . Καὶ ἀπέρχονται ἐν εἰρήνῃ
συνὸ Θεῷ ἁγίῳ .

At populus , omnes inclinato capite di-
cunt . Benedicentem & sanctificantem
nos Domine conserva in annos multos .
Et in pace , cum Deo , discedunt .

Perleſtis diligenter, & fideliter inter ſe collatis pluribus Chryſoſtomianæ Liturgiæ tum editis, tum M. SS. exemplaribus, tanta in eis diſcrepantia ſe ſe prima fronte obtulit, ut quodnam præcipuum, ad quod referrentur cætera, & quæ ratione inter ſe cuncta compararentur, non invenirem. Difficultatem nihilominus omnem ſuperare, & conſuſionem illuſtrare me poſſe putavi, ſi ejus exemplaris textum, velut præcipuum in medio ponerem, quo frequentius inter celebrandum uterentur Græci. Ea cum inſediſſet animo ſententia, eundem eſſe comperi, (paucis iſſique leviffimis diſtinctionibus aut ſententiis demptis) qui ut ſanus magis, & a corruptionis ſuſpicionem alienus, Romæ probatus, & impreſſus, in reliquas deinde orbis regiones diſtribuendus evulgatur. Ad hunc itaque ſelectum magis & integrum textum, antiqua & recentiora edita, vel M. SS. quæ cum eo magis conveniunt, exemplaria refero; & iterum qua poſſum diligentia, conſero: quæ vero tantopere diſcrepant ut pene diverſa, vel valde immutata appareant: ea deinceps ordine (quod & circa alia voluminis hujus Euthologici Officia præſtabimus) & ſeparatim poſita: illuſtrata, quantum permittetur, ſi non penitus diſcuſſa conſuſionis nube, producemus.

a. Διάταξις ὁ θείας, &c.) Ita pariter edita Morelliana tomo ſecundo Bibl. PP. Græcorum extantia: addunt tamen Veneta antiqua & moderna: καὶ ἱερὰς λειτουργίας, atque amplius Chryſoſtomi nomen (paulo inferius in ipſo Miſſæ exordio ab eis reſtituendum) ab his procemiis expungunt recentiora, cujus vice ſcribunt. Διάταξις ὁ θείας καὶ ἱερὰς λειτουργίας, γινόμενης ἕως ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐν τῇ ἁγίῳ ὄρει. Ordo divinae & ſacræ Miſſæ, prout obſervatur in magna Eccleſia & in monte ſancto. Qualia ſint hæc loca, ſtatim in Annotationum limine exponetur.

b. Προγυμνός ἐξωμολογημένος.) Ita Morelliana, & antiqua, vox tamen ἐξωμολογημένος, deest in recentioribus Venetis.

c. Κατηλλαγμένος. Addunt recentiora Veneta, καὶ μὴ ἔχειν τί κατὰ τινός.

d. Καὶ τῷ καρδίαν &c.) Legunt eadem Veneta, καὶ τῷ καρδίαν δὲ ὁσὺ διωκόμεν ἀπὸ πονηρῶν τηρεῖται λαχισμῶν ἐκκρατῆσαι δὲ &c.

e. Πρὸς ἀνατολὰς.) Addunt Veneta eadem, ἐμπροδὲν τῇ ἁγίῳ θυρῶν.

f. Ἐμπροδὲν ὁ εἰκόνος, &c.) Aliter omnino & ample magis legunt citata Veneta. Εἴτα λέγει ὁ διάκονος. Εὐλόγησον δέσποτα· καὶ ποιήσαντος τῆς ἱερᾶς εὐλογητῆς· ἀρχεται λέγειν ὁ διάκονος, τὸ, Βασιλεῦ οὐράνιε, παρακλητε, τὸ πνεῦμα ὁ ἀληθείας, ὁ πανταχῶς παρὼν, καὶ τὰ πάντα πληρὸν· ὁ θνητῶν τῶν ἀγαθῶν, καὶ ζωῆς χορηγός, ἐλθέ καὶ σκώουσον ἐν ἡμῖν, ὃ καὶ δόξα σου ἡμᾶς ἀπὸ πάντων κηλίδος, καὶ ὥσων ἀγαθῶν τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Τελούγειον. Μετὰ δὲ τὸ. Πάτερ ἡμῶν. Ο ἱερῶς. Οἱ σὺ εἶς ἡ βασιλεία τῶν πατέρων, καὶ τὰ εἶς. Εἴτα λέγει τὸ, Ἐλθέσον ἡμᾶς, Κύριε ἐλθέσον ἡμᾶς. Δόξα πατρί, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, Κύριε ἐλθέσον ἡμᾶς. Καὶ νῦν, καὶ αἰ, καὶ. Τῆς εὐσπλαγχνίας τῷ πύλλω ἀνοίξον ἡμῖν Θεοτόκα εὐλογημένη ἐλπίζοντες εἰς σὲ μὴ ἀποχέσμεν· ρυθίμεν διὰ σοῦ τὴν περιστάσαν· σὺ γὰρ αἰὶν σωτηρία τῷ γένει τῷ Χριστιανῶν. Ἐπειτα ἀπερχόμεν εἰς τὴν ἐκκλῆσαν τῶν Χριστιανῶν λέγοντες. Τῷ ἀρχιεπίσκοπῳ σου ἐκείνῳ προσκυνοῦμεν ἀγαθὲ, αἰτούμενοι συγχώρησιν τῶν πταισμάτων ἡμῶν, Χριστὸς ὁ Θεός· βελήσει γὰρ ἡνδύκῃ σου σαρκὶ ἀνελθὼν ἐν τῷ σαυρῷ, ἵνα ῥύσῃς οὓς ἐπλάσας ἐκ τῆς δουλείας τῆς ἐχθρῆς ὁδὸν ἐνχαρίτως βοῶμεν σοι, χαρὰς ἐπλήρωσας τὰ πάντα, ὁ σωτὴρ ἡμῶν, παρανοήσαντος εἰς τὸ σῶσαι τὸν κόσμον. Εἴτα ἀσπάζονται τὴν ἐκκλῆσαν ὁ Θεοτόκος λέγοντες ὁ τὸ τροπαιόμον· Εὐσπλαγχνία ἐπάρχοντα πηγῇ, συμπάσας ἀξίωσον ἡμᾶς Θεοτόκα, βλεῖν ὡς λαὸν ἀμαρτησαντα, δάξον ὡς αἰ τῷ δωκεῖν σου· ὡς σὲ γὰρ ἐλπίζοντες, τὸ, χαῖρα, βοῶμεν σοι, ὡς ποτὶ ὁ Γαβριὴλ ὁ τῶν ἀσμάτων ἀρχιστρατηγός. Εἴτα κλίνουσαι τῷ κεφαλῷ λέγουσι ταύτῃ τῷ ἐυχλῷ. Κύριε, &c.

Deinde Diaconus ait. Benedic Domine. Et sacerdote benedicente incipit Diaconus dicere. Rex cælestis, Spiritus veritatis, ubique præſens, bonorum theſaure, vitæ auctōr, veni & habita in nobis, & ab omni labe nos emenda: & ſalva o bone animas noſtras. Ter ſanctus. Et poſt Pater noſter: Sacerdos. Quia tuum eſt regnum Patris &c. Deinde dicunt, Miſerere noſtri Domine, miſerere noſtri. Gloria Patri, & Filio, & ſancto Spiritui. Domine miſerere noſtri. Et nunc & ſemper &c. Clementiæ portam aperi nobis Deipara benediſta, ne ſperantes in te aberremus, ſed a te a calamitatibus eruamur: tu enim es ſalus generis Chriſtianorum. Deinde ad Chriſti imaginem proſciſcuntur dicentes. Immaculatam imaginem tuam veneramur, o bone, poſtulates a te criminum veniam, Chriſte Deus, ſponte namque voluiſti, carne crucem conſcendere, ut quos creaveras ab aliena ſervitute liberares: unde cum gratiarum actione tibi clamamus: gaudio cuncta impleviſti, cum ſalvaturus mundum adveniſti, Salvator noſter. Deinde Deipara imaginem exoſculantur, dicentes modulum. Tu quæ clementiæ fons exiſtis, compaſſione tua nos dignare: reſpice in populum peccatorem, demonſtra, ut ſemper ſoles, potentiam tuam: in te namque ſperantes, Ave tibi clamamus, ut quondam Gabriel incorporearum ſubſtantiarum ductor. Deinde capite inclinato hæc Orationem dicunt. Domine &c.

g. Ἐλθόντες δὲ εἰς τὸ ἱερατεῖον) Veneta recentiora legunt: ἐπὶ τὰ ποιῶντες εἰς τοὺς χοροὺς προσκυνηματα, ἀνὰ ἐν: ὃ αὐτοὺς ἀπερχόμεντες εἰς τὸ θυσατήριον λέγοντες τὸ, Εἰσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ τὰ λοιπὰ. Εἰσελθόντες δὲ εἰς τὸ ἱερατεῖον ποιῶσι προσκυνηματα τρία, ἐμπροδὲν ὁ ἁγίος τραπέζης, καὶ ἀσπάζονται τὸ ἁγίον εὐαγγέλιον, καὶ τῷ ἁγίῳ τραπέζαν· εἴτα λαμβάνουσιν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν ἕκαστος τὸ σιχαῖον αὐτοῦ, καὶ τὰ εἶς.

Deinde verſus choros reverentiam faciunt, unicuique ſcilicet choro reverentiam unam; & ſic ad altare progrediuntur, dicentes. Introibo in domum tuam &c.

Sacramentum vero ingreſſi, tres inclinationes faciunt e regione ſanctæ menſæ. Et oſculantur ſanctum Evangelium, & ſanctam menſam: deinde aſſumtis unusquiſque in manibus ſuis tunicam ſuam &c.

h. Ο δὲ ἱερῶς εὐλογῶν μετὰ χαρὸς λέγει.) Veneta, ὁ δὲ ἱερῶς λέγει.

i. Ο δὲ ἱερῶς λαβὼν καὶ αὐτός.) Ante verba hæc Venetiis ultimo excuſa concedunt Diacono Supermanicalia induenda: τὰ δὲ ἐπιμαίνοντες ἐπιδέμενοι ταῖς χερσὶν, ἐν μὲν τὸ δεξιῷ λέγει. Η δεξιὰ σου. (Ut infra) ἐν δὲ τῷ ἀριστερῷ λέγει. Αἱ χεῖρές σου. (Ut infra) εἴτα ἀπελθὼν ἐν τῇ προδέσει εὐπρεπίζει τὰ ἱερά, καὶ λαὸν ἁγίον δίſκον τιθεῖς ἐν τῷ μέρῳ τῷ ἀριστερῷ, τὸ δὲ ποτήριον ἐν τῷ δεξιῷ, καὶ τὰ ἄλλα σὺ αὐτοῖς· καὶ ὁ ἱερῶς ἕως ἐνδύεται· λαβὼν τὸ σιχαῖον ἐν τῇ ἀριστερῇ χερσὶ, καὶ προσκυνοῦσας τρίτον καὶ ἀνατολὰς, ὡς ἐρηται, ſφραγίζει αὐτὸ λέγων. Εὐλογητός ὁ Θεός ἡμῶν· πάντοτε, νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων, ἀμήν. εἴτα ἐνδύεται αὐτὸ λέγων. Αἰνεῖται ὁ Θεός μου· ἵως τέλος. Εἴτα λαβὼν τὸ ἐπιτραχήλιον, καὶ ſφραγίζας περιτίθεται αὐτὸ λέγων. Εὐλογητός ὁ Θεός.

Supermanicalia vero, ſive manipulos manibus inferens, in dextro quidem ait: Dextera tua Domine

&c. In sinistro vero, Manus tuæ fecerunt me &c. Deinde procedens ad Propositionis mensam sacra disponit. Sanctum quidem discum in sinistra parte collocat: calicem vero in dextra: & alia cum eis. Sacerdos vero sic induitur. Accipit tunicam suam in manu sinistra: & ter ad orientem adorans, ut dictum est: signat illam dicens. Benedictus Deus noster: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Deinde illa induitur, dicens. Letabitur anima mea: usque ad finem. Maxillam accipiens, eamque cruce signans, circumponit sibi, dicens. Benedictus Deus noster &c.

k Καὶ εὐλογίας ἀσπαζομαι.) Veneta recentia, λέγει περιζωνύμενος.

l Καὶ ἐκχύνει τὴν χεῖρα αὐτοῦ.) Veneta. καὶ εὐδοκῶμαι τὴν ὁδὸν μου, Et continuo subjungunt: τὰ δὲ ἱερὰ πάντα αἱ ἀναδύνει ἱερωταί: eo quod juxta Typum hunc Supermanicalia (quod novum est) Diacono concessa leguntur.

m O δὲ δίκαιος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.) Hæc jam superius Veneta posuerunt: ideoque legunt hic solummodo καὶ ὅπως ἀπέρχονται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Εἴτα προσκυνήματα τρεῖς &c.

n Σὺν αὐτῇ.) Veneta: μετ' αὐτῆς.

o Ἰησοῦ Χριστοῦ.) Addunt. ἐκ τρεῖς.

p Ομοίως πηγὴς τῆς ἀγίας λέγγης.) Desunt hæc in Venetis.

q Εὐ δὲ τῇ αὐτῇ μίση. Nil ultra addunt Veneta.

r Εὐ δὲ τῇ κατὰ.) Nil ultra rursus addunt.

s O δὲ δίκαιος ἐν ἐκκλησίᾳ ἀνατομῇ.) Veneta. ὁ δὲ δίκαιος ἐν ὁρῶν διλαβῶς τῇ τοιαύτῃ τελετῇ, λέγει καὶ μίση ἐκκλησίᾳ ἀνατομῇ, Τὴν Κυρίαν, &c.

t Καὶ λέγει ὁ δίκαιος. Νύξον δέσποτα.) Deest in Venetis.

v Εὐ τὴν νύκτα καὶ ὕδατος.) Veneta. ἐκ τῶν νύκτατος αἱμαὶ καὶ ὕδατος.

x Εὐλόγησον, δέσποτα.) Eadem addunt. τὴν ἀγίαν ἑνότητα. Morelliana, τὴν ἑνότητα ταύτην.

y Καὶ ὁ ἱερεὺς ἀπολογί.) Eadem legunt, ἔλαβον ἐκ' αὐτοῦ ἀπολογίαν.

z Εἴτα λαβὼν ὁ ἱερεὺς τὴν δευτέραν.) Veneta legunt, ὁ δὲ ἱερεὺς λαβὼν ἐν ταῖς χερσὶ τῆς πρώτης σφραγίδα. Sacerdos accipiens in manibus secundo signaculo, id est secundo pane sacra figura signato. Primum enim panem vocant ἀγίον ἄρτον: alios autem ex quibus particulae in sanctorum honorem eruuntur, σφραγίδας nuncupant.

a Μετὰ τὴν ἀγίαν λέγγην, &c.) Veneta legunt τίθησιν αὐτὴν ἐν τῇ δεξιᾷ μέρει τῆς ἀγίας ἀρτοῦ, πλησίον τῆς πρώτης, λέγει. ponit eam in dextra sancti panis parte circa medium dicens. Ne mireris codicem unum dextram, alium sinistram vocare: una namque & eadem res, quæ mihi in orientem respicienti dextra est, in occidentem obverso fit sinistra: atque ita pro respectu diverso, appellationes istiusmodi, absque contradictione mutantur. Subjungunt vero Veneta, tunc cum locatur Deiparæ particula, a Sacerdote dicendum. παρίσω ἡ βασιλίσσα ἐκ δεξιῶν σου ἐν ἱματισμῷ χρυσῷ περιβεβλημένη περικαλλέως.

b Τὴν τρίτην προσφορὴν.) Veneta, τὴν δέσποτα σφραγίδα.

γ Ἰωάννη,) Subjungunt Veneta, ἔλαβον πρώτην μερίδα τῆς δεξιᾷ αὐτοῦ ἐν τῇ δεξιᾷ μέρει τοῦ ἀγίου ἀρτοῦ, πλησίον τῆς σφραγίδος & Θεοτόκου, ποιῶν ἀρχὴν τῆς πρώτης τάξεως. Et elevans primam (e secundo signaculo vocato, id est, ex tertio pane) particulam, ponit eam in dextra parte sancti panis: juxta Deiparæ signaculum, et sic primi ordinis ducit initium: Particulæ enim sanctorum, ordine & velut in acie, disponuntur.

Qualiter ante sit hujusmodi acies disposita, subjungunt.

Ἐπειτα λέγει. τῷ ἀγίῳ ἐνδόξῳ προφητῷ, Μωσέως, καὶ Ἀαρὼν, Ἠλίου καὶ Ελισαίου, Δαβὶδ καὶ Ἰεσσαί, τῷ ἀγίῳ τρεῶν παιδῶν, Δανιὴλ τῷ προφήτῃ, & πάντων τῷ ἀγίῳ. Καὶ τίθησι δευτέραν μερίδα ὑποκάτω τῆς πρώτης ἐπὶ τῆς δεξιᾷ, εἴτα λέγει. Τῶν ἀγίων ἐνδόξων καὶ πατερῶν Ἀποστόλων, Πέτρου καὶ Παύλου τῶν δίδοκα, καὶ πάντων τῷ ἀγίῳ Ἀποστόλων καὶ ὑποτίθησι τὴν τρίτην μερίδα ὑποκάτω τῆς δευτέρας, περικαλλέως τὴν πρώτην τάξιν. εἴτα λέγει. Τῶν ἐν ἀγίοις πατέρων ἡμῶν καὶ ἱεραρχῶν, Βασιλείου τῆς μεγάλης, Γρηγορίου τῷ Θεολόγῳ, καὶ Ἰωάννη τῷ Χρυσόστομῳ, Ἀθανασίῳ, καὶ Κυρίλλῳ, Νικολαῖ τῷ ἐν Μύροις, καὶ πάντων τῷ ἀγίῳ ἱεραρχῶν. αἶρων τῇ τρίτῃ μερίδα τίθησιν αὐτὴν πλησίον τῆς πρώτης μερίδος, ποιῶν δευτέραν ἀρχὴν. εἴτα πάλιν λέγει. Τῶν ἀγίων Ἀποστόλων πρωτομάρτυρος καὶ Ἀρχidiaconi Στεφάνου, τῷ ἀγίῳ μεγάλῳ μαρτύρῳ, Δημητρίῳ, Γεωργίῳ, Ουδάρῳ, καὶ πάντων καὶ πασῶν τῷ ἀγίῳ μαρτύρῳ. καὶ αἶρων πέμπτῃ μερίδα, τίθησιν αὐτὴν ὑποκάτω τῆς πρώτης τῆς δευτέρας τάξεως. εἴτα λέγει. Τῶν ὁσίων καὶ Θεοφόρων πατέρων ἡμῶν Ἀπωνίου, Ευθυμίου, Σάββα, Ουφρείου, Ἀθανασίου, καὶ ἐν Ἀθήναις, καὶ πάντων τῶν ὁσίων καὶ ἁγίων αἶρων ἕκτῃ μερίδα τίθησιν αὐτὴν ὑποκάτω τῆς δευτέρας μερίδος εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς δευτέρας τάξεως. μετὰ δὲ ταῦτα λέγει. Τῶν ἀγίων καὶ θαυματουργῶν ἀναργύρων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανῶν, Κύρου καὶ Ἰωάννου, Παντοκλήμονος καὶ Ερμούλου, καὶ πάντων τῶν ἀγίων ἀναργύρων. καὶ αἶρων ἑβδόμῃ μερίδα τίθησιν αὐτὴν ἁπλῶς ποιῶν τρίτην ἀρχὴν καὶ τῆς τρίτης τάξεως. εἴτα αὖθις λέγει. Τῶν ἀγίων καὶ δικαίων Θεο-

Post hæc vero ait. Sanctorum gloriosorum Prophetarum Moysis & Aaron, & Eliaz & Elifaei, David & Jesse, & sanctorum trium puerorum, Danielis Prophetæ, & omnium sanctorum prophetarum. Et ponit ordine secundam particulam sub prima. Tum dicit. Sanctorum gloriosorum, & celebrium Apostolorum Petri & Pauli, & NN. duodecim, & omnium Apostolorum. Et ita ponit tertiam particulam sub secunda, perficiens primam seriem. Tum vero ait. Sanctorum patrum nostrorum & Pontificum Basilii magni, Gregorii Theologi, & Joannis Chrysostomi, Athanasii & Cyrilli, Nicolai Myrensis Episcopi, & omnium sanctorum Pontificum. Et elevans quartam particulam, ponit eam juxta primam faciens secundum ordinem. Deinde rursus ait. Sancti Apostoli protomartyris, & Archidiaconi Stephani: Sanctorum Martyrum Demetrii, Georgii, Theodori, & cunctorum & cunctarum sanctorum martyrum. Et elevans quintam particulam ponit eam sub prima, quæ est initium secundum ordinis. Et deinde dicit. Sanctorum deiferorum patrum nostrorum Antonii, Euthymii, Sabbæ: Onuphrii, Athanasii Athenensis, & cunctorum & cunctarum Monachorum. Et sic elevans sextam particulam, ponit eam sub secunda particula, ut compleat secundum ordinem. Post hæc vero dicit. Sanctorum Thaumaturgorum, mercede non conditorum Cosmæ & Damiani, Cyri & Joannis, Pantaleonis & Hermolai, & omnium sanctorum pretio non medicantium. Et elevans septimam particulam, ponit eam superius: ita ut sit principium tertii ordinis. Et deinceps di-

cit. Sanctorum & iustorum Deiparentum Joachim & Annæ, sancti cuius festum ea die agitur, & omnium sanctorum, quorum precibus visita nos Deus. Et ponit oblatam particulam sub prima seriatim. Et insuper ait. Sancti patris nostri Joannis Archiepiscopi Constantinopoleos Chrysostomi, si ejus Missa legatur: si vero magni Basilii dicitur, hunc commemorat. Et sic elevans nonam particulam, ponit eam in fine tertii ordinis ut compleatur. Deinde tertium signaculum (sive panem) accipiens dicit. Memento Domine benigne omnium Orthodoxorum Episcoporum, Episcopi nostri N. venerandi presbyterii, Diaconatus in Christo, & omnis sacri ordinis, N. superioris, & omnium fratrum & confessorum nostrorum, quos in tuam communionem advocasti, per tuam benignitatem: o bone Domine. Et elevans particulam ponit eam sub sancto pane. Deinde memoriam agit vivorum quorum nomina tenet. Et sic elevans particulas ponit eas inferius. Mox alia oblata signata accepta. Pro memoria & remissione peccatorum beatorum hujus sancti Monasterii fundatorum. Post hac memoriam agit ejus, qui cum ordinavit, Pontificis, & reliquorum mortuorum, quos vult de nomine appellare; & tandem subdit. Et omnium &c.

Καὶ πάντες τῷ ἱερατικῷ τάγματι.) Post hæc Morelliana & antiqua quævis exemplaria memoriam regum interjectam habent. Τῶν δυνάστεων καὶ διοικητῶν βασιλέων ἡμῶν. Addunt & cuncta Veneta. Τῶν τῷ δέλῳ τῷ Θεῷ τῶνδε, ἡτοι τῷ καθυγμένῳ. Τῶν τῶν συναδελφῶν, καὶ συλλειτουργῶν ἡμῶν οὓς προσκαλέσω εἰς τὴν σὴν διακονίαν, διὰ τῆς σὴς εὐσπλαγχνίας πανάγαθῃ δέσποτα. Pro servo Dei N. Superiore (Hæc oratio fit tantum in Monasteriis) Pro Contratribus & Confacerdotibus nostris, quos per clementiam tuam in tuum ministerium advocasti, benignissime Domine.

Καὶ ὕψος αἰρῶν μερίδα, &c.) Veneta recentia & antiqua quædam, legunt solitarie, καὶ αἶρει μερίδα. Quibus continuo subjungunt.

Diaconus autem accepta & ipse oblata signata, & sacra lancea, memoriam agit quorum vult mortuorum: & ultima dicit: Memento domine & meæ indignitatis, & mihi condona omne delictum spontaneum & involuntarium. Deinde in alia oblata, memoriam agit vivorum, & pariter mortuorum, & particulas infra sanctum panem, sicut & Sacerdos disponit, & Spongia accepta particulas in disco repertas sub sancto pane colligit, ita ut in tuto sint, & nulla excidat. Deinde Diaconus thuribulo accepto, & thure in eo posito, &c.

Antiqua tamen quædam, correctius hanc ultimam ponunt sententiam, hoc pacto.

Sciendum quod non ita fit in magna Ecclesia, sed Diaconus tradit Sacerdoti oblatam; & memoriam agente Diacono tacite quorum vult vivorum & mortuorum: Sacerdos tollit particulas.

ζ Καὶ λέγει.) Veneta habent, καὶ ὁ Θεὸς ὁ αὐτός. Morelliana solum καὶ.

ο ἱερεὺς λέγει τὴν ἀρχήν.) Morelliana addunt τὴν θυμιάματος. Hæc enim oratio, quandocumque thus benedicatur, recitatur & in MS. Barberino S. Marci, separatim a quovis alio Officio sub eodem ponitur titulo.

θ Ἀντιπατάμενοι ἡμῖν.) Veneta solummodo addunt τὴν χάριν τῆς πακαγίης σε πνέματος, & si hanc orationem terminant.

ι Εἴτα δέσαντες, &c.) Recentia Veneta, quæ alibi non extant, interferunt.

Post hæc Sacerdos accepto thuribulo propositionem suffumigat, dicens tertio. Benedictus Deus noster, quia sic tibi complacuit: gloria tibi, usque tertio: Diaconus vero una quaque vice ait. Jugiter nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen. Et adorat uterque ter, devote. Deinde Diaconus accepto thuribulo dicit. Super vene-

πατόρων Ἰωακείμ καὶ Ἀννης, τῷ ἀγίῳ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ πάντων τῶν ἀγίων. ὧν ταῖς ἱκεσίαις ἐπισκεψαί ἡμᾶς ὁ Θεός. καὶ τίθῃσι τὴν ἐν δόλῳ μερίδα ὑποκάτω τῷ πρώτῳ εὐτάκτως ἐτι δὲ πρὸς ταῖς λέγει. Τῷ ἐν ἀγίοις πατρός ἡμῶν Ἰωάννῃ ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινῆ πόλεως τῷ Χρυσόστομῳ, εἴπερ λέγεται ἡ λειτουργία αὐτοῦ. εἰ δὲ λέγεται τῷ μεγάλῳ Βασίλειῳ, τότε μνημονεύει καὶ ὕψος αἰρῶν καὶ τὴν ἐννάτῳ μερίδα, τίθῃσιν αὐτὴ ἐν τῷ τέλει τῆς τρίτης τάξεως εἰς ἀναπλήρωσιν. Εἴτα λαβὼν τρίτῳ σφραγίδα λέγει. Μνήσθῃ διὰ σποταφιλάνθρῳ πεπαισμένης ἐπισκοπῆς ὁρθοδόξων, τῷ ἐπισκόπῳ ἡμῶν τῷ δέοντι, τῷ τιμίῳ πρεσβυτέρῳ, τῷ ἐν Χριστῷ διακονίᾳ, & πωτὸς ἱερατικῷ τάγματι, τῷ δέοντι κατηχημένῳ, τῷ ἀδελφῶν, & συλλειτουργῶν ἡμῶν, οὓς προσκαλέσω εἰς τὴν κοινωσίαν, διὰ τῆς σὴς εὐσπλαγχνίας πανάγαθῃ δέσποτα. & αἶρων μερίδα τίθῃσιν αὐτὴ ὑποκάτω τῷ ἀγίῳ ἄρτι. εἴτα μνημονεύει καὶ ὧν ἔχει ζώντων κατ' ὄνομα, καὶ ὕψος αἰρῶν τὰς μερίδας τίθῃσιν αὐτὰς ὑποκάτω. ἔπειτα λαβὼν ἑτέραν σφραγίδα λέγει. Ὑπὲρ μνήμης καὶ ἀφέσεως τῶν ἀμαρτιῶν τῶν μακαρίων κτητόρων τῆς ἀγίας μονῆς ταύτης. εἴτα μνημονεύει τῷ χειροτονήσαντος αὐτὸν Ἀρχιερέως, καὶ ἑτέρων, ὧν τέλει κοιμημένων κατ' ὄνομα καὶ τελευταίων ἐπιλέγει ὕψος. Καὶ πάντων, καὶ τῶν ἐξ ἡς.

Ὁ ἡγούμενος λαβὼν καὶ αὐτὸς σφραγίδα, καὶ τὴν ἀγίαν λόγχην, μνημονεύει ὧν βέλεται τεθνήσκων. καὶ τελευταίων λέγει. Μνήσθῃ Κυριε καὶ τῆς ἀναξίότητος. & συγχάρισόν μοι πᾶν πλημμέλημα ἐκείσιν τε καὶ ἀκαρίστοις. εἴτα μνημονεύει ζώντων ἐν ἑτέρᾳ σφραγίδι (alia habent προσφορά) ὡσαύτως κοιμημένων καὶ τίθῃσι τὰς μερίδας ἐν τῷ κάτωθεν μέρει τῷ ἀγίῳ ἄρτι. ὡς καὶ ὁ ἱερεὺς. καὶ λαβὼν τὴν μυστράν συστέλλεται ἐν τῷ δίσκῳ μερίδας ὑποκάτω τῷ ἀγίῳ ἄρτι, ὥστε εἶναι ἐν ἀσφαλεῖ, & μὴ ἐκπεσεῖν τι. εἴτα ὁ διάκονος λαβὼν τὸ θυμιατόν, καὶ θυμιάμα βαλὼν ἐν αὐτῇ καὶ τῶν ἐξ ἡς.

Ἰστέον ὅτι ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ἔχει ὕψος γίνεται. ἀλλ' ὁ διάκονος δίδωσι τῷ ἱερεῖ τὴν προσφοράν, & μνημονεύοντος τῷ διακόνῳ κατὰ νοῦν, ὧν ἔχει ζώντων καὶ τεθνήσκων ὁ ἱερεὺς αἶρει τὰς μερίδας.

Εἴτα λαβὼν ὁ ἱερεὺς τὸ θυμιατόν, θυμιά τὴν πρόθεσιν λέγων, ἐκ τρίτης τοῦ, Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ὕψος εὐδοκήσας, δόξα σοι, ἐκ τρίτης ὁ δὲ διάκονος, ἐκ ἐκάστη λέγει. Πάντοτε νυν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. Καὶ προσκυνοῦσιν ἀμφότεροι εὐλαβῶς ἐκ τρίτης. Ἐπειτα λαβὼν ὁ διάκονος τὸ θυμιατόν λέγει. Ἐπὶ τῇ

προ-

προδίδει τῷ τιμίῳ δώρῳ τῷ Κυρίῳ δειδωμένῳ· καὶ ὁ ἱε-
ρὺς τὴν εὐχὴν τὴν προδίδουσαν. Ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν. Καὶ
μὲν τὸ ποιεῖ ἀπόλυσιν ἐκείνῃ λέγων ἔγω· Δόξα σοι Χρι-
στὸ Θεὸς, ἡ ἐλπίς ἡμῶν, δόξα σοι. ὁ διάκονος. Δόξα
πατρὶ. Καὶ νῦν. Κύριε ἐλίσσον. Εὐλόγησον. Καὶ
ποιεῖ τὴν ἀπόλυσιν ὁ ἱερεὺς ἔτι λέγων, εἰ μὲν ἐστὶ κυρια-
κὴ, ὁ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν, reperitur infra in calce li-
bri. εἰ δ' αὖ. Χειρὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν, ταῖς φρο-
σύναις τὴν πασχαλὴν αὐτῷ μητρὸς, τῷ ἐν ἀγίοις πα-
τρὸς ἡμῶν Ἰωάννῃ ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως τῷ
Χρυσόστομῳ. εἰ δὲ τελεῖται ἡ λειτουργία τῷ μεγάλῳ Βα-
σιλεῖ Κωνσταντίνῳ Καππαδοκίᾳ. τῷ μεγάλῳ Βασι-
λεῖ, ἔτι ἐξῆς. καὶ πάντων τῶν ἀγίων, ἐλεῆσαι ἡμᾶς
ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος. ὁ χορὸς ἀμὲν. Μετὰ δὲ τὴν
ἀπόλυσιν θυμῷ ὁ διάκονος τὴν ἀγίαν προέδωκεν. εἴτα
ἀπέρχεται καὶ θυμῷ τὴν ἀγίαν τράπεζαν κύκλῳ σω-
ροειδῶς λέγων καθ' ἑαυτόν. Ἐν τάφῳ σωματικῶς. καὶ
τῷ πνευματικῶν.

randorum donorum propositione, Domi-
num rogemus. Et Sacerdos propositionis
orationem. Deus Deus noster. Et post
hæc, ibi dimissionem facit, dicens, hæc
pactum. Gloria tibi Christe Deus, spes
nostra: gloria tibi. Diaconus. Gloria Pa-
tri. Et nunc & semper, &c. Domine
miserere. Benedic. Et facit dimissionem Sa-
cerdos, si Dominica sit hoc pactum. Qui surre-
xit a mortuis, fin vero. Christus verus Deus
noster, precibus immaculatæ suæ matris,
sancti patris nostri Joannis Archiepiscopi
Constantinopoleos Chrysostomi. Si vero di-
citur missa magni Basilii Cæsareæ in Cap-
padocia dicitur, magni Basilii, &c. Et om-
nium sanctorum misereatur nostri, ut pius
& clemens. Chorus, Amen. Post dimissionem,
suffumigat Diaconus sanctam propositionem.
Et deinde abit sanctam mensam in circuitu
in modum crucis suffumigaturus, dicens in-
tra seipsum. In sepulchro corporaliter, &c.
Et psalmum quinquagesimum.

κ. Κύριε τὰ χεῖρά μου.) Ante orationem hanc, tam Morelliana quam edita plura Veneta præscri-
bunt dicendum τὸ, Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. dis. bis, Gloria in excelsis Deo: & in terra, &c.
λ. Εὐχαριστοῦμεν ἐμὴν δέωτα.) Morelliana rursus, & edita Veneta addunt, ὁ δὲ ἱερεὺς· καταδύναται Κύριε
τὰ δακτύλιά μου. καὶ πάλιν ὁ διάκονος. Μνησθῆναι μου δέωτα. ὁ δὲ ἱερεὺς. Μνησθῆναι σου Κύριε, &c.
μ. Καὶ προσκυνησάντες τοῖς. De iunt hæc in recentioribus Venetis: ubi & semel tantum τὸ, ἀμὲν' re-
ponderi legitur.

ν. Ὁ χορὸς, ἀμὲν.) His addunt Veneta vetusta, ἵνα ὅτι εἰ ἡσὶ πλῆθος αἱ λειτουργοὶ ἱερεῖς. ὁ ποι-
σας ἱερεὺς τὴν προσκυμένην αὐτοῖς ποιῇ, καὶ τὴν ἱεραρίαν τὴν λειτουργίαν· αὐτοῖς λέγει καὶ τὰς ἐκφράσεις. Sciendum
est quod si sint plurimi Sacerdotes, qui sacrum ministerium simul obeunt; Sacerdos qui fecit oblationem,
ipse etiam dat principium; ipse etiam exclamationes recitat.

ξ. Ὁ διάκονος ἐκφώνων.) Deest in recentioribus Venetis. Hic vero primum in iisdem ti-
tulus missæ Chrysostomianæ, quasi hinc solum incipiat, præpositus est. ἡ δὲ δὴ λειτουργία τῷ ἐν ἀγίοις
πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννῃ τῷ Χρυσόστομῳ. Divina Missa sancti patris nostri Joannis Chrysostomi.

ο. Ὁ χορὸς. Κύριε ἐλίσσον.) Quod semel annotasse sufficit: sciendum, cupidas fere responsiones fa-
ciendas a populo vel in orationum, vel in Collectarum fine, in Venetis recentioribus, & quibusdam
antiquis, nullatenus legi.

π. Τίς τῶν ἱεροβιβάτων.) Memores suæ captivitatis moderni Græci orationes publicas pro Regibus
faciendas, a suis Euchologiis ultimo editis expunxerunt.

ρ. Τῷ ἱερεὺς λέγοντος.) Horum vice recentiora Veneta legunt. μετὰ δὲ τὴν συμπλήρωσιν τῶν ἀντιφώνων,
ἐλθὼν ὁ διάκονος, καὶ εὐχὴ ἐν τῇ σωφρονιστικῇ, καὶ προσκυνησας λέγει· ἵτι καὶ ἐπὶ τῇ εὐχῇ τῷ Κυρίῳ δειδωμένῳ.
ἀντιλαβὴ, &c. Post Antiphonæ finem, veniens Diaconus, & loco solito stans, & adorans dicit. Adhuc
& iterum in pace Dominum precemur. Suscipe &c.

ς. Μετὰ τὰ ἱερουργικά.) Horum vice pariter legunt. καὶ λέγεται ὁμοίως παρὰ τῶν ἱερέων τὸ δεύτερον
ἀντιφώνον. ὁ δὲ διάκονος ὁμοίως ποιῇ, ὡς καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ εὐχῇ.

τ. Σημειώσαι, &c.) Deest hæc rubrica in recentioribus Venetis.

υ. Μετὰ τὰ ἱερουργικά τὰ δεύτερα.) Deest.

φ. Ἐνταῦθα ὁ χορὸς.) Horum vice recentiora Veneta legunt. λέγονται δὲ τῷ τρίτῳ ἀντιφώνῳ, παρὰ τῶν
ἱερέων, ἡ δὲ μακαρισμῶν ἡν ἐστὶ κυριακὴ. Decantata a Cantoribus tertio Antiphono, vel Beatitudini-
bus (Evangelicis) si dominica fuerit.

χ. Ὁ ἱερεὺς ἔτι ὁ διάκονος.) Veneta addunt, εἰς τοῦτο.

↓. Τῆς δούρας.) Deest in Venetis.

ψ. Τῷ βορέῃ μέρῳ.) Addunt. προσκυνησάντων αὐτῶν λαμπάδων cereis eos præcedentibus.

Α. Τῷ δὲ ἀκρόν ἐπὶ τοῦτο.) Subdunt Veneta, ἡρέμα. quod deest in Morellianis.

Β. Ἀμα καὶ τὸ ἀράριον.) Desunt hæc in Venetis.

Γ. Ποιῶν αὐτόν.) Veneta εὐλογῶν.

Δ. Πρὸς τὸ ἐπίσκοπον.) Veneta, πρὸς τὸν ἡγούμενον. Versus superiorem. Exemplaria quippe ista ad Mo-
nachorum usum excusa sunt.

Ε. Δείκνυσιν τὸ ἀράριον.) Veneta legunt. καὶ δεικνύει τὸ ἀράριον, πρὸς τὴν εἰκόνα τῷ Χριστῷ, λέ-
γει. Κύριε, σῶσον τὴν εὐσεβίαν, καὶ ἐπαύσας ἡμῶν. ἔπειτα ἐπάγει λέγων πρὸς τὰς εἰκόντας μακαροφώνους. Καὶ εἰς,
&c. Demonstrans solum primo quidem versus Christi imaginem, dicit. Domine pios salva, & exaudi
nos. Deinde subdit, dicens elata voce iis qui foris sunt, &c.

Γ. Τῷ δὲ χορῷ.) Veneta λέγονται δὲ τὸ τελεσθῆναι λέγει ὁ ἱερεὺς τὴν εὐχὴν ταύτην. Dum igitur sanctus
cantatur, Sacerdos hanc Orationem profert.

Γ. Εὐχὴ τῷ γ' ἀγίῳ μυστικῶς.) Veneta. εὐχὴ τῷ γ' ἀγίῳ ὕμνῳ. Oratio huiusmodi ter sancti.

Η. Καὶ τῷ χορῷ λέγοντος τὸ Δόξα.) Desunt hæc in Venetis.

Ι. Κέλυσαν δέωτα.) Morelliana. εὐλογῶν δέωτα.

Κ. Εμφοδὸν τὴν δούρα.) Clarius Veneta. τὴν ἀγίαν δούραν.

Λ. Καὶ ὁ χορὸς τὸ Ἀλληλουῖα.) Veneta. καὶ ὁ ἀναγινώσκων Ἀλληλουῖα.

Μ. Εὐλόγησον δέωτα.) Brevius Veneta. καὶ λαβὼν εὐλογίαν παρ' αὐτῶν θυμῷ τὴν ἀγίαν τράπεζαν, ἔτι τὸ
ἱερατικὸν ὄλον, ἔτι τὸ ἀράριον. Accipit ab ipso benedictionem, sanctam mensam suffumigat, & templum totum,
& majus velum, Aerem vocatum. Mox quod in aliis editis non reperitur subdunt.

Et Sacerdos dicit hanc Orationem.

Καὶ ὁ ἱερεὺς λέγει τὴν εὐχὴν ταύτην.

EMitte in corda nostra, hominum amator Domine, purum divinæ tuæ cognitionis lumen, & mentis nostræ oculos in Evangelici tui præconi agnitionem illustra: infere etiam nobis beatorum tuorum mandatorum timorem: ut omnibus carnis concupiscentiis conculcatis, spiritua-lem vitam, cuncta juxta beneplacitum tuum, cogitantes & agentes, aggrediamur. Tu enim es animarum & corporum nostrorum illuminatio, Christus Deus noster, & tibi gloriam rependimus cum principii experte tuo patre: & cum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum.

Ελάμψον ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, φιλόφρων, δέσποτα, τὸ τῆς σῆς θεογνωσίας ἀκέραιον φῶς, καὶ τὰς τῆς διακονίας ἡμῶν διανοήσεις ὁφθαλμοὺς εἰς τὴν τῶν εὐαγγελικῶν σου κηρυγμάτων κατανοήσιν, ἵνα δὲ ἡμῖν ἢ τὸν τῷ μακαρίῳ σου ἐντολῶν φόβον ἵνα τὰς σαρκικὰς ἐπιθυμίας πάσας καταπατήσαντες, πνευματικῶν πολιτείαν μετέλθομεν· πάντα πρὸς ἐπαρέσῃσιν τῶν σὺν φρονεῖν καὶ πράττειν. Σὺ δὲ εἰ ὁ φαντισμὸς τῷ ψυχῶν καὶ τῷ σώματι ἡμῶν Χεῖρ ὁ θεός, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν· σὺ τῷ ἀνάρχῳ σε πατεῖ, καὶ τῷ πααλίῳ, καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζωοποιῷ σε πνύματι· νῦν καὶ αἰεὶ, ἢ εἰς τὰς αἰῶνας τῷ αἰῶνι.

N Διὰ μὲν τοῦ .) Addunt Veneta . καὶ ἐκπλήρουν τὴν εὐαγγελίαν τῷ ἀγαπῶντι καὶ αὐτῷ Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ.

O Δόξα σοι Κύριε .) Addunt Morelliana rursus. Δόξα σοι

P Πρόχουμεν .) Vetusta Veneta hic scribunt, καὶ δὲ συλατηργεῖ καὶ ἕτερος διάκονος ἐκφώνη· ἑκάστος ἀντὶ τοῦ ἱεροῦ τοῦ, ἀρχόμεν, ἀλλὰ δὲ ἔσχατον τοῦ, Σοφία ὁδοί. Sic comministrat & alius Diaconus exclamat ille loco Sacerdotis, Attendamus. Sed & quod præcessit, Sapientia. Recti.

Q Εἰς δὲ αὐτὰ ὑπὲρ τῶν ὑποβεβηκότων .) Deest in recentioribus Venetis.

R Ὁ ὁ ἱερεὺς λέγει τὴν εὐχὴν .) Eadem Veneta legunt, εὐχὴν καὶ ἐκτελεῖ ἱερεὺς. Oratio protensa super elevationis.

S Εὐχόμεν .) Ante hanc ἐκφώνησιν habent eadem Veneta recentiora preces alias videlicet, ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν τοῦ δεῖσι. ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν· ἱερομονάχων, καὶ πάσης καὶ ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότητος. ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν μακαρίων καὶ ἀειδόντων κτητόρων καὶ ἀγίας μνήης ταύτης, ἔτι ὑπὲρ πάντων τῶν ἀποκατασταμένων πατέρων, καὶ ἀδελφῶν τῶν ἐν δόξῃ καμίνων, καὶ ἀπανταχοῦ ὁδοδούων. ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ καρποφορούντων καὶ καλλιεργούντων ἐν τῷ ἀγίῳ καὶ πανσέπτῳ τῷ τῷ τῷ, κοπιούντων, χαλόντων, καὶ ὑπὲρ τοῦ περιεσώτου λαοῦ, ἔτι ἀπεδεχομένη τὸ παρὰ σὺ μῆλα καὶ πλοῖσιον ἔλκε. Adhuc rogamus pro Archiepiscopo nostro N. Adhuc rogamus pro fratribus nostris Sacerdotibus, Monachis quoque Sacerdotibus, & omni in Christo fraternitate. Adhuc rogamus pro beandis & celebribus fundatoribus sanctæ hujus mansionis, & pro omnibus jam defunctis patribus & fratribus nostris jacentibus hic & quibuscumque locis orthodoxis. Adhuc rogamus pro fructum offerentibus, beneficientibus in hoc sancto & venerando templo, laborantibus, cantoribus, & pro residuo populo, a te magnam & abundantem misericordiam expectante.

T Μετὰ τὴν ἐκφώνησιν .) Veneta recentiora legunt solummodo: καὶ ἐξαπλοῖ τὸ ἑλκὸν ὁ ἱερεὺς. Et Sacerdos corporale explicat.

V Εὐχόμεν τῷ ἱερεῖ .) Defunt hæc, & sequentia ἑλκὸν in Venetis recentioribus, in quibus solum indicatur debere dici, vocibus. ἔτι καὶ ἔτι ἐν ἑλκῷ.

X Σοφία .) Confestim post verba hæc, subdunt Veneta vetustiora. ταῦτα λέγων ὁ διάκονος βλέπει πρὸς τὸ ἱερεῖα, ἔτι ὡς κατελάβη ὅτι ἐκπλήρουν τὴν εὐχὴν, ἑξῆς λέγει. Hæc dicens (nimirum superiora ἑλκὸν) respicit ad Sacerdotem Diaconus, & quando comprehenderit, quod compleverit Orationem, statim dicit.

Y Εὐχόμεν τῷ ἱερεῖ .) Defunt hæc in Venetis recentioribus quorum loco ponitur ἑλκὸν sola prima vox: Ἀντιλαβὴ, σῶσον.

Z Μετὰ τὴν ἐκφώνησιν .) Defunt ibidem sequentia, usque ad εὐχὴν ἢ ποιῶν ὁ ἱερεὺς καὶ αὐτὸν τῷ Χερυβικῷ ἀδομῶν.

A Εὐλαβῶ .) Addunt Morelliana, προσμένον τὴν συμπλήρωσιν τῆς εὐχῆς, Expreßans donec finiatur Oratio.

B Εὐχονται ὁμοῦ .) Recentiora Veneta legunt hic. λέγουσι καὶ αὐτοὶ τὸ Χερυβικὸν ὕμνον. ἔτι λαβὼν ὁ διάκονος τὸ θυμιατὸν, καὶ θυμιαμα βαλὼν προσέειπεν τῷ ἱερεῖ, ἔτι λαβὼν εὐλογίαν παρ' αὐτοῦ, θυμῷ τὴν ἀγίαν πρᾶττεν γύρωθεν, καὶ τὸ ἱερατικὸν ὄλον, καὶ τὸ ἱερεῖα. λέγει δὲ καὶ τὸ τυττικόν, καὶ τροπᾶριον κατασκευαστὸν ὅσα καὶ βέλτεται ὁμοῦ μετὰ τῷ ἱερεῖ. Recitant & ipsi Cherubicum Hymnum. Diaconus deinde accepto thuribulo, thibus in illud immittens, accedit ad Sacerdotem: & accepta ab eo benedictione, sanctam mensam in circuitu & sacrarium totum suffumigat, sicut & Sacerdos. Psalmum vero quinquagesimum recitat, & modulos compunctionem excitantes quotquot in animo habet, simul cum Sacerdote.

Γ Εἴτα τὸ ἅγιον διάκον .) Ordine ab hoc fere diverso, peragendum hunc Ingressum recentiora Veneta præscribunt.

Deinde sacrum Discum acceptum cum omni advertentia & devotione capiti Diaconi imponit: tenet autem Diaconus uno digitorum thuribulum. Sacerdos autem sacrum calicem manibus ferens, Boreali parte egreditur, præcedentibus cereis. Et templum circummeunt, intra se ipsos orantes, & dicentes. Memor sit Dominus omnium in regno suo: perpetuo, nunc, & semper, & in sæcula sæculorum. Progressus vero Diaconus intra sacras fores, stat a dextris: & Sacerdos jam ingressuro, dicit. Memori sit Dominus Deus Sacerdos.

Εἴτα τὸ ἅγιον δίσκος λαβὼν, ἐπιβάλλει τῷ τῷ διακόνῳ κεφαλῇ μετὰ πάσης προσοχῆς, καὶ εὐλαβείας, ἔχον ἅμα ὁ διάκονος καὶ τὸ θυμιατὸν, ἐν τῷ δακτύλῳ. αὐτὸς δὲ τὸ ἅγιον ποτήριον ἀνὰ χεῖρας λαβὼν ἐξέρχεται διὰ τῆς βορείης μέρης ἀποπορευομένων αὐτοῦ λαμπάδων καὶ πτερόχοντων τῶν εὐχέλμοι καὶ αὐτοῦ, καὶ λέγοντες. Πάντων ἡμῶν μνηθεῖν Κύριος ὁ Θεὸς ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτῇ· πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῷ αἰῶνι. εἰσελθὼν δὲ ὁ διάκονος ἐνδον τῷ ἀγίῳ θυρῶν, ἵσταται ἐν τοῖς δεξιῶν.

ἡμέτερος τῷ ἱερῷ εἰσιλθεῖν, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ διά-
κονος. Μνηθεῖν Κύριος ὁ Θεὸς τῷ ἱερῷ σου, ἐν τῇ
βασιλείᾳ αὐτῆς. ἡ ὁ ἱερὸς πρὸς αὐτὸν. Μνηθεῖν Κυ-
ριος ὁ Θεὸς τῷ ἱερῷ διακονίας σου ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτῆς.
πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. καὶ
ὁ μὲν ἱερὸς ἀποτίθῃσι τὸ ἅγιον ποτήριον ἐν τῇ ἁγίᾳ
τραπέζῃ, τὸν δὲ ἅγιον δίσκον λαβὼν ἀπὸ τοῦ διακόνου κε-
φαλῆς ἀποτίθῃσι καὶ αὐτὸν ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ λέγων.
Ὁ εὐχήμενος Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ξύλου καθελὼν. ἕως τέλους.
Εν τῷ σαματικῷ. Ὡς ζωφόρος, ὡς παραδείσος
ὠραιότερος. Εἴτα καὶ μὲν καλύμματα ἄρας ἀπὸ τοῦ ἁγίου
δίσκου καὶ τοῦ ἁγίου ποτηρίου, τίθῃσι ἐν ἐνὶ μέρει τῷ ἁγίῳ
τραπέζῃς. ἡ δὲ αἶρα ἀπὸ τοῦ τῷ διακόνῳ ὡμῶν λαβὼν
καὶ θυμιάσας, σκεπάζει δι' αὐτῆς τὰ ἅγια, λέγων.
Ὁ εὐχήμενος Ἰωσήφ. ἕως τοῦ καθεύδοντος ἀπέθῃτο, Vide
supra fol. καὶ λαβὼν τὸ θυμιατὸν ἐκ τοῦ τῷ διακόνῳ χει-
ρῶν, θυμιά τὰ ἅγια τεῖς, λέγων. Τότε ἀνοίσουσιν
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν σου μόσχους, καὶ ἀποδοῦναι τὸ θυμιατὸν,
καὶ χαλάσας τὸ φερόνιον, κλίνας τὴν τὴν κεφαλὴν, λέ-
γει πρὸς τὸν διάκονον. Μνηθεῖν Κύριος ὁ Θεὸς
τῷ ἱερῷ σου ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτῆς. Εἴτα ὁ διά-
κονος ὑποκλίνας, καὶ αὐτὸς τὴν κεφαλὴν κρατῶν ἅμα
ἐπὶ τὸ ὠραιότερον τοῖς τεσσάρτοις δακτύλοις τῷ δεξιῷ, λέγει πρὸς
τὸν ἱερέα. Εὐχαριστοῦμεν ἡμῖν δέσποτα ἅγιε. καὶ ὁ ἱερὸς.
Πεῦμα ἅγιον ἐπιλυσιταί ἐπὶ σὸ καὶ δυνάμεις ὑψίστου
ἐπισκιάσει σοι. καὶ ὁ διάκονος. Αὐτὸ τὸ πνεῦμα συλλειτουργ-
ήσει ἡμῖν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν. καὶ αὐθις ὁ
αὐτός. Μνηθεῖν Κύριος ὁ Θεὸς ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτῆς πάντοτε. καὶ ἐπε-
κρίντο, ἀμὲν, ὁ ἀσπασάμενος τὴν τῷ ἱερῷ δεξιάν,
ἐξέρχεται, καὶ εἰς τὸν τῷ συνηθισμένον τόπον, λέγει. Πλε-
ρώσωμεν τὴν δέξιν.

Δ. Εὐαὶ ἀν πληρωθῇ ἡ μεγάλη ἡσυχία.) Post verba hæc subjungunt vetusta Veneta -

Χρὴ δὲ γινώσκων ὅταν τοῖς ἀδελφοῖς, ὡς ἔθος κε-
μένους ἐν μέσῳ τῶν ναῶν, καὶ εἰσδομομένων τῶν ἁγίων,
καὶ φαύει τῶν ὁ ἱερὸς τῇ ποδὶ, ὡς εἰώθασιν τινες
λίαν γὰρ ἐστὶν ἐπισφαλές, ἀλλὰ μόνον ὡχεται ὑπὲρ
αὐτῶν. ὁ ὅταν ἐλθῶσιν εἰς τὰ ἅγια θυρία, ὁ μὲν ἱε-
ρὸς εἰσέρχεται χολαιότερον. ὁ δὲ διάκονος προελθὼν,
τὸ μὲν ἅγιον δίσκον ἀποτίθῃσι ἐπὶ τῷ ἁγίῳ τραπέ-
ζῃς. αὐτὸς δὲ γραφεὶς θυμιατὸν ἡ ἱερέα. καὶ ὁ μὲν ἱερὸς
εἰσέρχόμενος λέγει. Ἀρα τὴν πύλιν οἱ ἄρχοντες ὑμῶν.
καὶ δέχεται τὰ ἅγια ὁ ὁρῶτος ἱερὸς. ὁ δὲ διάκονος
λέγει. ὡλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου,
Θεὸς Κύριος ἐπέφανεν ἡμῖν. ἵστωσιν ὅτι ἐν τῇ μεγά-
λῃ ἐκκλησίᾳ καὶ λέγουσι τὸ, Ἀρα τὴν πύλιν, ἀλλ' εἰσερ-
χόμενος ὁ ἱερὸς, καὶ οἱ ἱερεῖς εἰς τὸ ἅγιον βῆμα λέγουσι
καθ' ἑαυτοὺς. Εὐλογημένος, &c.

Ε. Ἀγαλλων Κύριε, &c.) Subdunt eadem vetusta Veneta.

Καὶ λέγει τὸ ἕως τέλους τῶν φαλμῶν. ἔπιτα τὸ θυ-
μιατὸν ἀποθιμῶν συνίσταται ἅμα ἐμφορῶν τῷ ἁγίῳ
τραπέζῃς ὡχόμενος καθ' ἑαυτοὺς, λέγοντες τὸ, Ὁ Θεὸς
ἐλάττω μοι τῇ ἁμαρτωλῇ ποιούτις καὶ προσκυνη-
ματα μεγάλα τέλει. καὶ ὁ μὲν ἱερὸς χαλάσας τὸ φε-
ρόνιον, καὶ τὰς χεῖρας αὐτῆς δισπύσας ἀλλήλαις τὴν
Εὐχολ.

tui in regno suo : Et Sacerdos ad eum.
Memor sit Dominus Deus sacri tui mini-
sterii in regno suo : perpetuo, nunc & sem-
per, & in sæcula sæculorum. Et Sacerdos
quidem in sancta mensa sanctum calicem de-
ponit : acceptum vero sanctum Discum e Dia-
coni capite deponit illum in sancta mensa,
dicens. Decorus Joseph e ligno demittens,
ad finem usque. In sepulchro corporaliter
ut vitæ auctor, ut paradiso pulchrior. Ve-
la deinde auferens a sacro Disco, & a sa-
cro calice, in una parte sanctæ mensæ depo-
nit. Velum autem Aerem dictum e Diaconi
humeris eripiens & suffumigans, illo san-
cta cooperit ; dicens. Decorus Joseph. Us-
que ad ejus corpus curatum deposuit. Et
thuribulo e Diaconi manibus accepto, san-
cta ter suffumigat, dicens. Tunc im-
ponent super altare tuum vitulos. Et red-
dito thuribulo, & casula demissa, capite in-
clinato, dicit Diacono. Memento mei frater
& comminister. Diaconus autem ad il-
lum. Memor sit Dominus Deus Sacerdotii
tui in regno suo. Deinde Diaconus mu-
tuo caput inclinans, tenensque simul stolam
tribus dexterae digitis, dicit ad Sacerdotem.
Ora pro me, domine sancte. Et Sacerdos.
Spiritus sanctus superveniet in te, & vir-
tus altissimi obumbrabit tibi. Et Diacono.
Ipse Spiritus comministrabit nobis
omnibus diebus vitæ nostræ. Idemque
rursus. Memor esto mei domine sancte.
Et sacerdos. Memor tui sit Dominus Deus
in regno suo : perpetuo. Et subiungens
Diaconus, amen, discedit ; & dextram Sa-
cerdotis osculatus, stat in consueto loco, di-
cens. Perficiamus orationem nostram,
&c.

Scire vero necesse est, quod infirmos, de
more in medio templi jacentes non debet
sacris introductis pede tangere Sacerdos :
prout quidam solent : (Valde namque hoc
lubricum est) sed solum pro ipsis orat. Et
cum venerint ad sacras fores, Sacerdos qui-
dem tardius ingreditur, Diaconus autem
precedens, sacrum Discum in sancta mensa
deponit : conversusque Sacerdotem suffumi-
gat, & Sacerdos dum ingreditur, ait. Tol-
lite portas principes vestras. Et sancta pri-
mus Sacerdos suscipit. Diaconus autem di-
cit. Benedictus qui venit in nomine Do-
mini, Deus Dominus & illuxit nobis.
Sciendum tamen quod in magna Ecclesia
non dicunt. Tollite portas. Sed ingressus
Sacerdos, & alii Sacerdotes dicunt intra se-
ipsos. Benedictus qui venit, &c.

Unde dicit usque ad Psalmi factum.
Deinde thuribulo deposito constituunt simul
ante sanctam mensam orantes intra seipsos.
& dicentes. Deus propitius esto mihi pec-
catori. Faciuntque reverentias magnas tres.
Et Sacerdos quidem demissa casula, &
junctis ad invicem manibus caput coram
K ij

sancta mensa inclinatur. Et Diaconus cervicem inflectens, &c.

κεφαλὴν ὑποκλίνει ἔμπροσθεν τῆς ἀγίας τραπέζης καὶ ὁ μὲν διάκονος τὸν αὐχένα κλίνει, καὶ πρὸς ἐξῆς.

Z O' ἱερὺς προσκυνεῖ.) Hæc & sequentia, usque ad τὰς δύο, aliter legunt recentia Veneta. Καὶ ὁ μὲν ἱερὺς προσκυνήσας τοῖς, ἀπαύξεται τὰ ἅγια ὡς ὡς περικλυμένα, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ διάκονος σὺν προσκυνεῖ, ἐν ᾧ ἴσεται τόπον, καὶ ἀπαύξεται τὸ ὁρατόν αὐτῶν εἶς τὸ αὐτὸ σῦν, καὶ ἐμφανὲς τὰς δύο, Et Sacerdos quidem ter inclinatus, Sancta adhuc operata deasculatur, & Diaconus pariter simul adoratur, cum eo quo stat loco, & stolam deasculatur, ubi crucis signum est effigium, & ait. Portas.

H O' χορὸς. τὰ Πισυνά.) Veneta. ὁ λαὸς. Πισυνά.

Θ Εν ἑρῶν προσφάρεν.) Continuo post verba hæc Veneta eadem subjungunt. καὶ ὁ μὲν ἱερὺς ἐπ' αἶρα ἀπὸ τῆς ἀγίας, ἀποτίθουσιν ἐν ἐνὶ τόπῳ λέγων. ἡ χάρις τοῦ Κυρίου. ὁ δὲ διάκονος προσκυνήσας, εἰσέρχεται ἐντὸς ἀγίῳ βήματι, καὶ λαβὼν τὸ ἐπίθιον τὰ ἅγια εὐλαβῶς. Et Sacerdos quidem tollit velum, Accrem dictum, & in uno loco deponit dicens. Gratia Domini. Diaconus autem, cum adoraverit, in sanctum Tribunal ingreditur, & devote flabella sancta ventilat.

I O' διάκονος δὲ λαμβάνει.) Eadem Veneta legunt. Ἐνταῦθα πάλιν λαβὼν ὁ διάκονος τὸ ἀσπερίσκον ἐκ τῆς ἀγίας δίσκου, ποιεῖ σαυρὸν τύπον ἐπ' αὐτῶν αὐτῶν, & ἀπασσάμενος αὐτὸν ἀποτίθουσιν. Auferens deinde Diaconus stellam a sancto Disco, crucis signum super eo format, & cum stellam osculatus fuerit deponit.

K O' ἱερὺς κλίνει.) Desunt hæc in Venetis, solumque habent ἐκφανοίσις.

Λ O' δὲ διάκονος.) Veneta legunt. τῷ δὲ λεγομένῳ δακτύλῳ τῷ ἱερῷ ὁ διάκονος τὸ ἅγιον δίσκον, κρατῶν καὶ τὰ ὁρατόν τοῖς τοῖς δακτύλοις δὲ δεξιῶν. Dum hoc dicitur, Diaconus ostendit Sacerdoti calicem sanctum, tenetque tribus dextre digitis stolam. Subditur ὁμοίως καὶ ὅταν λέγῃ. ὁ ἱερὺς τὰ, πίνετε ἐξ αὐτῶν πάντες, σιωδευνύτε καὶ αὐτοὶ τὰ ἅγια ποτήρια. Similiter cum dicit Sacerdos. Bibite ex eo omnes: Monstrat cum eo & ipse sanctum calicem.

M O' ἱερὺς πάλιν, &c.) Veneta solummodo habent ὁ ἱερὺς ἐπὶ χεῖρας.

N O' διὰς ἰλασθῆναι μοι τῶν.) Veneta legunt. λέγοντες τὸ Κύριε ὁ τὸ πανάγιόν σου πνεῦμα. εἰς. Καρδίᾳ καθαράν. πάλιν τὸ αὐτό. εἰς. Μὴ ἀπορρίψῃς με ἀπὸ τοῦ προσώπου σου καὶ ἀδύς τὰ αὐτό. εἴτα τῷ κεφαλῇ ὑποκλινάς ὁ διάκονος, καὶ δακνύει σὺν τῷ ὁρατῷ, καὶ τὰ. Dicentes. Domine qui sanctissimum Spiritum, &c. Versus. Cor mundum. Rursus item Versus. Ne propicias me a facie tua. Et rursus idem. Deinde caput inclinans Diaconus, & stola monstrans, &c.

O Εὐαρίται.) Legunt ante verba hæc, eadem Veneta. ὁ δὲ διάκονος θυμῷ τῷ ἁγίῳ τραπέζαν γυρῶν. ἔ μνημονεύει ἐν βύλεται ζώντων καὶ τεθνήκτων. Diaconus vero suffumigat sanctam mensam in circuitu, & quorum vult vivorum & mortuorum memoriam agit.

Π Ἀξίον ἐστὶ.) Desunt hæc in Venetis recentibus.

P O' διάκονος θυμῷ.) Hæc jam paulo supra posuerunt Veneta: eorumque vice hic legunt. O διάκονος μνημονεύει τὰ δέπνυχα τῶν κλοκωμένων. Diaconus memoria vel oculis percurrit defunctorum tabulas.

Σ Ἐνταῦθα ὁ ἱερὺς.) Hæc & quæ sequuntur usque ad verba καὶ ἀνάπαυσον αὐτὸς, desunt in recentioribus Venetis.

T O' μὲν διάκονος ἐπιστρέφει.) Desunt pariter hæc usque ad verba. ἐν πρώτοις.

T Καὶ ὑπὲρ τοῦ προσκυνήσαντος.) Desunt & hæc usque ad verba μνησθῆναι Κυρίου τὸ πόλις. eorumque loco legitur. O διάκονος μνημονεύει τὰ δέπνυχα τῶν ζώντων. Diaconus e tabulis memoriam vivorum agit.

Φ O' ἱερὺς ἐπιστρέφει, &c.) Desunt hæc in Venetis in quibus solum habetur ἐκφανοίσις.

Χ O' διάκονος λαβὼν καρπὸν.) Morelliana legunt. καὶ ὁ διάκονος ἐξέρχεται, καὶ εἶπεν. εἴτ' ἐν ὁ ἱερὺς. καὶ εἰς ἐντὸς σὺν τῷ τόπῳ λέγει. Diaconus foras egreditur, si adest: sin vero Sacerdos, & in loco confecto stans ait.

Υ Κλίνει γοῦν ὁ διάκονος.) Desunt & hæc, cum iis quæ, ut diximus sæpius, populus respondere legitur.

Ω Καὶ ὁ λαὸς ὁμοίως.) Desunt & hæc, usque ad verba. Ὅταν δὲ ἴδῃ.

αα Καὶ ὁ ἱερὺς. Τὰ ἅγια.) Veneta eadem recentiora legunt. Καὶ ὁ ἱερὺς ὑψῶν τὸ ἄρτον ἐκφανεῖ. τὰ ἅγια τοῖς ἀγίοις. Et Sacerdos panem elevans exclamat. Sancta sanctis.

bb Εἴτα φάσκει.) Desunt hæc usque ad verba. καὶ ὁ διάκονος ζώννεται.

cc Τὰτα λαμβάνει.) Desunt & hæc usque ad verba. τότε λαμβάνει.

dd O' δὲ ἱερὺς λέγει.) Prædicta Veneta legunt. ὁ δὲ ἱερὺς λαβὼν τὴν ἀπὸ κεφαλῆς μοσίδα. ποιεῖ σὺν αὐτῇ σαυρὸν ἐπ' αὐτῶν τῶν ἁγίων ποτηρίων λέγων. Sacerdos autem accepta superius posita (sancti panis) particula, crucem illa efformat supra sanctum calicem, dicens.

ee Πλήρωμα τῆς πίστεως.) Deest ibidem τὸ, τῆς πίστεως.

ff Τῷ ἁγίῳ ζῶντι.) Eadem. τὸ ζῶν.

gg O' διάκονος ἐκχέει.) Addunt Veneta, τὸ ἀρκούν quantitate sufficit.

hh Καὶ τὰτα ποιεῖ ἐκ τοῦ.) Desunt hæc. Et videntur indicare, quod una vice sufficiat infudisse quod diligenter annotandum est.

ii Πρόσκειναι διάκονος.) Veneta recentiora ὁ διάκονος πρόσκειναι.

xx Μετὰ δίδωμι.) Veneta eadem legunt, τῷ δέον ἱεροδιακόνῳ μεταδίδωται. in passio.

ll Ομοίως ὃ ὁ ἱερὺς, &c.) Veneta legunt ὁμοίως δὲ ὁ ἱερὺς λαβὼν μίαν μοσίδα τῷ ἁγίῳ ἄρτον λέγει, πισυνά. Sacerdos pariter una sancti panis particula accepta, dicit. Credo. Orationum autem sequentium prima solum verba in dictis editis reperiuntur. Et in eorum fine additur. καὶ τὰ τελευταῖον, τὸ μὴ μοι εἶναι κρίμα, ἢ εἰς κατάκριμα γένοιτο ἢ μετακλήσις τῶν ἁγίων σε μετῴρων Κύριε, ἀλλ' εἰς ἰάσιν. Ἰησοῦ καὶ σώματος. Ultimo Sacerdos dicit. Ne in iudicium & condemnationem mihi fiat mysteriorum tuorum participatio, Domine: sed in medelam animæ & corporis.

mm Καὶ ἔτω μεταλαμβάνουσι.) Hæc & sequentia aliter legunt Veneta recentiora.

Et sic communicant ex pane quem præ manibus habent, cum omni timore & advertentibus. Exurgens deinde (Sacerdos) manibus ambabus cum velo calicem sanctum apprehendit, & tertio ex eo communicat: atque ita labia sua & calicis, velo quod manibus tenet detergens, Diaconum appellat, dicens, Diacone accede. Et Diaconus seorsim adorans accedit, dicens. Ecce accedo ad immortalem regem. Et. Credo Domi-

Καὶ ἔτω μεταλαμβάνουσι τὸ ἐν χειρὶ μετὰ φόβῳ & πάσης ασφαλείας. Εἴτα ἀναστὰς λαμβάνει ταῖς χερσὶν ἀμφοτέραις μετὰ καλύμματος τὸ ἅγιον ποτήριον. καὶ μεταλαμβάνει τρίτον ἐξ αὐτοῦ. καὶ ἔπειτα τὰς ἰδίας χεῖρας καὶ τὸ ἱερὸν ποτήριον, τῷ ἐν χειρὶ καλύμματος ἀποσπογγίσας, καλεῖ τὸν διάκονον, λέγων. ὁ διάκονος προσελθὼς. καὶ ὁ διάκονος ἔρχεται καὶ προσκυνεῖ ἀπαύξας λέγων.

Ἰδὲ προσέρχεται τῇ ἀθανάτῃ βασιλῇ· καὶ τὸ, Πιστεύω
Κύριον, καὶ ὁμολογῶ ὅλον· καὶ λέγει ὁ ἱερεὺς· Μπα-
λαμβάνει ὁ δούλος τῷ Θεῷ, ὁ δέσποτα, διάκονος τὸ τίμιον
καὶ ἅγιον αἷμα, καὶ τὸ ἐξῆς.

ne & confiteor. totum. Et Sacerdos ait.
Communicat servus Dei Diaconus N. pre-
tiosum & sanctum sanguinem. &c.

nn Ως καὶ δι' ἑωτέρων αἰώνων.) Deest hoc in recentioribus, nec enim de se legitur ibidem Sacerdos hoc protulisse. His vero addunt vetustiora exemplaria.

Ἰστέον ὅτι ὁ πρῶτος τῶν ἱερέων μεταδίδωσι τὸ ἅγιον τοῖς
ἱερεῦσι, καὶ τοῖς διακόνου· ὁ δὲ δεύτερος τὸ ἅγιον αἷμα.
καὶ οἱ μὲν εἰς Ἀρχιερεὺς, ἀσπάζονται τὴν τὴν χεῖρα
αὐτοῦ, ἕκαστος τῇ ἑαυτοῦ χεῖρα, καὶ τὸ πρῶτον ἱερεῖα.

Sciendum quod primus sacerdotum (Arch-
presbyter) panem distribuit Sacerdotibus &
Diaconis: secundus autem, sanguinem san-
ctum. Et si quidem est Pontifex, ejus dex-
teram osculantur, sin minus, unusquisque
manum propriam, & primum Sacerdotem.

oo Τὸν αἶμα ἔσ' καὶ καλὶμματα.) Post verba hæc immediate, subjungunt Veneta recentiora: ἡμεῖς
ἐπιλέγει τὴν εὐχαριστίαν ἐν ᾧ ὁ ἱερεὺς· Εὐχαριστῶ σοι. Deinde communionis orationem subdit Sacer-
dos. infra vero ponitur hæc oratio.

pp Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος.) His vetustiora Veneta addunt.

Ἰστέον ὅτι εἰ μὲν εἰσι τινες οἱ μεταλαβεῖν βυλόμην
αἶρα ἀπὸ τῆς διακόνου χειρὸς τὸ ἅγιον ποτήριον, καὶ
μεταδίδωσιν αὐτοῖς καὶ ἑτέρους εὐλογῶν τὸ λαόν, κατέχων
τὸ διακόνου τὸ ἅγιον ποτήριον, ἐπιλέγει ἐκφώνως.
Σώσον, καὶ τὰ.

Sciendum quod si qui communicare volunt,
tollit (Sacerdos) a Diaconi manibus cali-
cem sanctum, & distribuit eis: atque ita
Diacono tenente calicem sanctum, benedi-
cens populo subjungit. Salva &c.

qq Καὶ ὅρα τὸ λαόν.) His Veneta recentiora addunt μετὰ τῆς εὐλογίας· ὁ Θεὸς ἡμῶν· καὶ ἐκφώνως:
πάντοτε, νῦν καὶ αἰὲν, καὶ ἡς τῶν αἰώνων· καὶ ἐξελθὼν τὸ πρῶτον εἰς, λέγει· Et elata voce. Perpetuo nunc & semper, & in sæcula sæ-
culorum: Et egressus Diaconus stat in consueto loco, & dicit. Recti &c.

rr Καὶ ἐνδοῦς λέγει.) Ante verba hæc Morelliana legunt. τὴν εὐχλῆν. Ψαλλομένη τῇ. Πληροῦνται· ἀπο-
κομιζόμενοι ἐν τῇ προδίδῃ τῶν ἁγίων ἀποπορευόμενοι τῇ διακόνου· λέγοντες τῷ ἱερεῖ τὴν εὐχλῆν πάντῃ μετὰ τῆς.
Dum autem canitur. Impleatur. Sancta deferunt ad Prothesis mensam, præsentante Diacono, & di-
cente Sacerdote orationem hanc.

ss Καὶ ὁ μὲν διάκονος ἐν τῇ σωῇ τῷ πρῶτον· Legunt Morelliana· καὶ ὁ μὲν διάκονος θυμῶς τὰ ἅγια,
καὶ τὸ θυμῶν ἀποδίδωμι, καὶ ἐν τῇ σωῇ τῷ πρῶτον εἰς, λέγει· Et Diaconus quidem cum sancta suffumi-
gaverit, & thuribulum deposuerit, stat in loco solito dicit.

tt Εὐφώνως ὁ ἱερεὺς.) Eadem Morelliana legunt· ὁ δὲ ἱερεὺς τὴν λέγουσαν διπλάσι τὸ ἡλὸν ἐκφώ-
νῃ. Οτι. Sacerdos autem dum hæc dicitur complicito corporali, alta voce, ait. Quia &c.

vv Καὶ ὁ χορὸς ψάλλει τρεῖς.) Præmittunt his Morelliana. τῷ πρῶτον τῇ εὐχλῇ λέγουσιν ἱσταται ὁ διάκονος
ἐμπροσθεν τῶν ἁγίων θυρῶν, καὶ κρατῶν τὸ ἀράχον αὐτῶν, ὡς παλαιὸς ἔσται, τὴν κεφαλὴν ὑποκλίνει μέχρι
συμπληρώσεως τῆς εὐχλῆς· καὶ ὁ χορὸς ψάλλει τρεῖς, &c. Dum hæc oratio dicitur, Diaconus stat ante sacras
fores, & tenens folia, ut sæpe dictum est, inclinat caput usque ad orationis finem. Et Chorus ter
canit.

xx Καὶ τὸ ψάλλον.) Addunt Morelliana· ἡ τῇ εὐχλῇ τῇ ἡμέρῃ. Supple memoriam.

yy Τὸ πλῆρωμα τῶ νόμου.) Ita reliquum hujus Liturgici Officii terminant Veneta recentiora.

Ο δὲ διάκονος εἰσελθὼν ἐς αὐτὸς διὰ τῆς βορείης μέρας,
συσελθεῖ τὰ ἅγια μετὰ φόβου καὶ πάσης ασφαλείας ὥστε
μηδὲν τι τῶ ἁγίων λιποτάτον ἐκπίσειν, ἢ καταλειφ-
θῆναι· καὶ ἀποστῇ πρὸς τὰς χεῖρας ἐν τῇ σωῇ τῷ πρῶτον.
ὁ δὲ ἱερεὺς ἐξελθὼν δίδωσι τῷ λαῷ τὸ ἀντίδωρον. Ο.
λαός, Δόξα. Καὶ νῦν· ὁ ἱερεὺς· ἡ εὐλογία τῷ Θεῷ
ἐφ' ὅμῃς· καὶ γίνεται πλεία· ἀπόλυσις· καὶ εἰσελθὼν
ἐν τῇ ἀγίῃ βήματι, ἀποδύεται τὴν ἱερατικὴν στολὴν.
λέγων· Νῦν ἀπολύεις· Τρισάγιον, καὶ τὰ λοιπὰ. Α-
πολυτικόν, καὶ κοιντικόν τῇ ἡμέρῃ, καὶ θυσιατικόν,
τὸ Κύριον ἐλέησον· εἰς, Δόξα· Ἐνῶ· τὴν τιμιωτέ-
ραν· καὶ ποιῇ ἀπόλυσιν, καὶ προσκυνοῦσας, καὶ εὐχα-
ριστίας ἐπὶ πάντιν, ἐξέρχεται.

zz Αποκλίνει τὸ ἅγιον ποτήριον τρεῖς.) Addunt Morelliana, αἶψα καὶ ὕδατι.

Diaconus vero & ipse Boreali parte in-
gressus sancta colligit cum timore & congrua
attentione, ne quid ex valde minutis exci-
dat, aut prætereatur: tum manus in loco
solito, abluit. Sacerdos quoque egressus panem
benedictum, distribuit populo. Et populus
dicit. Gloria. Et nunc. Sacerdos. Benedi-
ctio Domini super vos. Et fit perfecta di-
missio. Et tribunal ingressus, Sacerdotalem
ornatum exiit, dicens. Nunc dimittis:
Ter sanctus. Et reliqua. Dimissorium &
Breviculum dei, & Deiparae modulus. Do-
mine miserere. duodecies. Gloria: Et nunc.
Pretiosorem. Et facit dimissionem. Et a-
dorans, & gratias agens in omnibus disce-
dit.

Compositis jam inter se, quæ magis consonabant, Chrysostomianæ Liturgiæ exemplaribus edi-
tis, ut fidem exolvamus, aliquot MM. SS. a se invicem absorta, separatim operæ pretium est
e tenebris antiquitatis eruere, vel saltem clarioribus ingeniis, illustranda proponere. Primum autem a
deft ducentorum & amplius annorum e Bibliotheca Christianissimi regis, post diuturnas quibus latuit
tenebras, non amplius sperans, sed potius obtinens lucem; imo lucem maximam obscuriori forsan
hucusque & ignotiori missæ Chrysostomianæ præstiturum. σκόπη, monet, ἀκριβῶς τὸ προαίτιον. Pen-
sa diligenter, ait, præmium.

Sacrum petens Sacerdos, templum cum Diacono ingreditur: Et coram sanctis foribus stans, secreto hanc orationem recitant.

Domine Deus noster. mitte &c. Ut supra. Et ter eam dicunt: unaquaque vice inclinationem unam facientes. Mox salutatis imaginibus, in medio veniam uterque rursus facit, & versus Choros pariter, & ad sacrum Tribunal contendunt. Tunicis vero in manibus acceptis, stans uterque coram sancta mensa tres inclinationes facit, dicens. Deus propitius esto mihi peccatori. Deinde Diaconus offensa tunica cum stola, dicit. Benedic domine tunicam cum stola. Et benedicens ille, ait. Benedictus Deus noster: perpetuo. Dum itaque Sacerdos tunica induitur, ait. Exaltet anima mea in Domino, & quæ deinceps. Stola vero benedicens, osculatur eam, & dicit. Benedictus Deus qui effundit &c. Zonam pariter osculatur, dicens.

Benedictus Deus qui præcingit me virtute &c. Et supermanicalia benedicens, osculatur, & ait in uno quidem (imponendo.) Dexteræ tuæ Domine glorificata est in virtute. In alio vero dicit. Manus tuæ fecerunt. Casulam deinde benedicens, ait. Sacerdotes tui Domine. Et tendunt ambo ad Propositionem, & ter inclinantes dicunt. Deus propitius esto mihi peccatori. Deinde incensata, super oblata, Lancea: dicit Diaconus. Benedic domine. Et ille. Benedictus Deus. Et dicit Diaconus. Dominum precemur: subjungens & Domine miserere.

Sacerdos vero accepta oblata, cruce eam Lancea signat; & ait. In memoriam Domini, & Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi. In unaquaque ergo cruce facta subjungit Diaconus. Dominum precemur. Mox cruciformiter secans Sacerdos oblatam, dicit. Ut ovis ad occisionem, &c. Deinde Sacerdoti Diaconus dicit. Tolle Domine. Et ille in transversum immittens Lanceam, cum attentione panem elevat, dicens. Quia tollitur. Et ponit eum in disco. Et Diaconus. Immola domine. Et ille in crucis modum illum secans, dicit. Immolatur agnus, Filius Dei, pro mundi vita, & salute: immolatus, & non exhaustus: renovatus & nusquam ad consumptionem perditus: jugiter. Tum Diaconus ait. Punge Domine. Et ille panem conficiens in parte dextra dicit. Et unus militum: & reliqua. Et Sacerdos benedicente infundit Diaconus vinum & aquam. Deinde alia oblata accepta sacerdos dicit. In honorem & memoriam &c. Et ponit particulam in sinistra parte sancti panis. Et alia deinde accepta, dicit. Virtute venerandæ & vivificæ crucis, protectionibus supercælestium virtutum incorporearum. Venerandi gloriosi prophetæ & Præcursoris, & sanctorum gloriosorum, & valde celebrium Apostolorum, Sanctorum, magnorum, & gloriosorum Pontificum, & universalium Doctorum, Basilii magni, Gregorii Theologi, & Joannis Chrysostomi, & omnium sanctorum Pontificum. Sancti & gloriosi magni Martyris Georgii, & Demetrii, & Theodori. Beatorum Monachorum & Deiferorum παλάρχου, καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου, καὶ πάντων τῶν ἁγίων Ἱεραρχῶν. τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, Δημητρίου, καὶ Θεοδώρου. τῶν ὁσίων καὶ Θεοφόρων πατέρων ἡμῶν, Ἀπωνίου, Εὐθυμίου, Σάββα, καὶ πάντων τῶν ὁσίων. τῶν ἁγίων καὶ ἐνδό-

Μέλλων οἱ ἱερεὺς λειτουργῆσαι, εὐχισιν ἐν τῇ ναῷ μετὰ τῷ διακόνῳ, καὶ πάντες ἐμπροσθεν τῶν ἁγίων θυρῶν λέγῃσι μουσικῶς, τὴν εὐχὴν ταύτην.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐξαπόστειλον. Ut supra. Καὶ λέγῃσι ταύτῃ ἐκ τρίτου. βάλοντες ἀνὰ μίαν μετάνοιαν. εἰδ' ὅπως ἀσπασάμενοι τὰς εἰκόνας καὶ πάλιν ποιῶσιν εἰς τὴν μέσσην ἀμφοτέροι μετάνοιαν, καὶ εἰς τὰς χορούς, καὶ ἀπέρχονται εἰς τὸ βῆμα. Λαβόντες οὖν ἀμφοτέροι τὰ σοιχάρια ἐν ταῖς χερσὶ, καὶ πάντες ἐμπροσθεν τῇ ἁγίας πρᾶξι ποιῶσι μετάνοιαν, τρεῖς, λέγοντες. Ὁ Θεὸς ἐλάδῃ μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. εἴτα λέγει ὁ διάκονος ἀποδεικνύων τὸ σοιχάριον οὐν τῷ ὡραρίῳ. Εὐλόγησον δέσποτα τὸ σοιχάριον οὐν τῷ ὡραρίῳ καὶ εὐλογῶν λέγει. Εὐλογητός ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε. ἐν δούμῳ οὐν ὁ ἱερεὺς τὸ σοιχάριον λέγει. Ἀγαλλιάσαι ἡ ψυχὴ μου ἐπὶ τῷ Κυρίῳ, ἐπὶ ἐξῆς. τὸ δὲ ἐπιτραχήλιον εὐλογῶν, ἀπαύζεται αὐτὸ λέγων. Εὐλογητός ὁ Θεὸς ὁ ἐκχέων. Ut supra. ὡσαύτως καὶ τὴν ζώνην ἀπαύζεται λέγων.

Εὐλογητός ὁ Θεὸς ὁ περιζωννύων με διὰ αὐτὴν. καὶ τὰ ἐπιμαστικά εὐλογῶν, ἀπαύζεται λέγων. ἐν μὲν τῇ ἐρί. Ἡ δεξιὰ σου Κύριε δεδοξασαί ἐν ἰσχύϊ. ἐν δὲ τῇ ἐτέρῳ. Αἰχμαρῆς σου ἐποίησαν. τὴν δὲ φιλώνειν εὐλογῶν καὶ αὐτὸ λέγει. Οἱ ἱερεῖς σου Κύριε καὶ ἀπέρχονται ἀμφοτέροι εἰς τὸ προσδύειν καὶ προσκυμῶσάντες ἀνά τρεῖς λέγουσιν. Ὁ Θεὸς ἐλάδῃ μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. Εἴτα τίθει τὸ λόγχην ἐπάνω τὸ προσφορᾶς, καὶ λέγει ὁ διάκονος. Εὐλόγησον δέσποτα. καὶ ὅς. Εὐλογητός ὁ Θεὸς καὶ λέγει ὁ διάκονος. Τὸ Κυρίῳ δειδωμένῳ. ἐπισυνάπτων καὶ τὰ, Κύριε ἐλέησον.

Ὁ δὲ ἱερεὺς λαβὼν τὴν προσφορὰν σαυροὶ αὐτῷ μετὰ τῆς λόγχης, λέγων καὶ ταῦτα. Εἰς ἀνάμνησιν τοῦ Κυρίου, ὁ Θεὸς, καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Εἰς κατ' ἐνα οὐν σαυροὶ ἐπισυνάπτει ὁ διάκονος. Τὸ Κυρίῳ δειδωμένῳ. Εἴτα σαυροειδῶς μετὰ τῆς λόγχης ὁ ἱερεὺς ἀνατέμνων τὴν προσφορὰν, λέγει. Ὡς ἀρβαντὸν ἐπὶ σφαγίῳ. καὶ τὰ λοιπὰ. Εἴτα λέγει ὁ διάκονος τῷ ἱερεῖ. Ἐπαρον δέσποτα. Καὶ ὅς, βάλων ἐγκαρσίως τὴν λόγχην, αἶρει μετὰ προσοχῆς τὸ ἄρτον λέγων. Ὅτι αἶρεται. καὶ τίθει αὐτὸν ἐν τῷ δίσκῳ. Καὶ ὁ διάκονος. Θύσον δέσποτα. Καὶ ὅς τῶν αὐτῶν σαυροειδῶς, λέγει. Θύεται ὁ ἄμμος, οὗτος τῷ Θεῷ, ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας. ὁ θυόμενος καὶ μὴ δαπανώμενος ὁ καινέμενος, καὶ μηδέποτε πληρούμενος πάντοτε. Εἴτα λέγει ὁ διάκονος. Νύξον δέσποτα. Καὶ ὅς, ὅσων τὸ ἄρτον ἐν τῇ δεξιᾷ μέρει, λέγει. Καὶ εἰς τὴν ἐρατιωτῶν καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ εὐλογουῦντος τῷ ἱερεῖ, βάλει ὁ διάκονος τὸ νάμα καὶ τὸ ὕδωρ. Εἴτα λαβὼν ὁ ἱερεὺς ἐτέραν προσφορὰν, λέγει. Εἰς τιμὴν καὶ μνήμην. Ut supra. Καὶ τίθει τὴν μερίδα ἐν τῇ ἀριστερᾷ μέρει τῷ ἁγίῳ ἄρτι. Εἴτα λαβὼν καὶ ἐτέραν, λέγει. Δυνάμει τοῦ τιμίου, καὶ ζωοποιῶν σαυροῦ. προσασίας τῷ ἐκκυρανίῳ δυνάμει ἀσώματων. τοῦ τιμίου ἐνδόξου προφήτη, προδρόμου. τῷ ἁγίῳ ἐνδόξῳ καὶ πανδοφίμῳ Ἀποστόλῳ. τῷ ἁγίῳ μεγάλῳ καὶ ἐνδόξῳ Ἀρχιερεῖ, καὶ οἰκουμηνικῶν διδασκάλῳ, Βασιλεῖ τοῦ μεγάλου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου, καὶ πάντων τῶν ἁγίων Ἱεραρχῶν. τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, Δημητρίου, καὶ Θεοδώρου. τῶν ὁσίων καὶ Θεοφόρων πατέρων ἡμῶν, Ἀπωνίου, Εὐθυμίου, Σάββα, καὶ πάντων τῶν ὁσίων. τῶν ἁγίων καὶ ἐνδό-

ζων ἱαματικῶν καὶ ἀναργύρων Κοσμά & Δαμιανῶ, καὶ πάντων τῶν ἁγίων ἀναργύρων, τῶν ἁγίων καὶ δικαίων Θεοπατόρων. Ἐ τοῦ ἁγίου τοῦ δεῖ. οὐδ' μνήμῃ ἐπιτελοῦμεν, καὶ πάντων σου τῶν ἁγίων, ὡν ταῖς ἰκεσίαις πρόσδεξαι τὴν δυσίαν ταύτην εἰς τὸ ἐπαυράνιον σου Θεσπασθῆναι. Εἴτα λαβὼν καὶ ἑτέραν προσφοράν, λέγει. Ὑπὲρ σωτηρίας, κράτους, νίκης, καὶ δυνάμεως τῶν εὐσεβεστάτων & φιλοχρῆστον βασιλείων ἡμῶν. Ὑπὲρ τῶ ἐπισκόπου ἡμῶν. Ὑπὲρ τῶ πατρὸς ἡμῶν, καὶ πάσης τῆς Χερσὸς ἀδελφότητος. Καὶ ὑπὲρ πάσης ψυχῆς Χερσιανῶν. Εἴτα μνημονεύει καὶ ὡς βέλτεται. Τελυταῖον δὲ λέγει. Μνήθητι Κύριε πάντων τῶν ἐντειλαμένων ἡμῖν τοῖς ἀγαθίοις ὑπὲρ αὐτῶν δόξαι. Μνήθητι καὶ τῆς ἐμῆς ἀναξίοντος, συγχωρητὸν μοι πᾶν πλημμέλημα ἐκείνο καὶ ἀκούσιον. Καὶ εὐδὺς λέγει ὁ διάκονος. Εὐλόγησον δέσποτα τὸ θυμίαμα. Καὶ ὅς, εὐλογῶν λέγει. Θυμίαμά σοι. Ut supra. Καὶ ὁ διάκονος. Τὸ Κυρίον δευδῶμεν. Καὶ ὁ ἱερεὺς λαβὼν τὴν ἀσπερίσκον ὑποθυμιῶν αὐτὸν λέγει. Τῷ λόγῳ Κυρίου, καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ ἰδὲ ὁ ἱερεὺς. Ut supra. Καὶ τίθει αὐτὸν ἐπὶ τῷ ἁγίῳ δίσκῳ. Καὶ λαβὼν κάλυμμα καὶ θυμιάσας αὐτὸ τίθει ἐπάνω. τῷ δίσκῳ, λέγων καὶ ταῦτα. Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν. Καὶ λέγει ὁ διάκονος. Κάλυφον δέσποτα. Καὶ ὅς λαβὼν ἔ το ἔπερον, ἔ θυμιάσας καλύπτει τὸ ἅγιον ποτήριον λέγει. Ἐκάλυψεν ἡμεῖς. Καὶ πάλιν ὁ διάκονος. Σκέπασον δέσποτα. Καὶ ὁ ἱερεὺς ὑποθυμιῶν ἔ το ἔπερον τίθει λέγων. Σκέπασον ἡμᾶς ἐν τῇ σκέπῃ τῆς περὶ ὧν σε ἀποδιώξον ἀπὸ ἡμῶν. Καὶ εὐδὺς ὁ διάκονος. Ἐπὶ τῇ προσδέσει τῶν ἁγίων δώρων, τὸ Κυρίον δευδῶμεν. Κύριε ἐλέησον. καὶ ὁ ἱερεὺς. Ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν. Καὶ ἡ ἀπόλυσις.

Καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς τὸ θυμιατὸν, θυμιατὸν ἐκ τελευτῆς τὰ ἱερά, προσκυνοῦντες ἀμφοτέρω. καὶ λέγοντες ἡμεῖς. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν ὅπως εὐδοκήσας δόξα σοι. Καὶ δίδωσιν ἱερεὺς τῇ διακονῇ τὸ θυμιατὸν τῷ θυμιατῷ τὸ ναόν. Εἰσελθόντος οὐδ' τῆ διακονῆς, εὐλογητὸς ἀμφοτέρω ἱεροδύν τῇ ἁγίας τραπέζης, καὶ ποιῶντες μετανόιας τρεῖς, λέγουσιν, Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ. καὶ τὸ, Κύριε ἀνοίξεις τὸ στόμα μου, καὶ χεῖλός μου, καὶ Εἴτα ἀπαύξεται ὁ ἱερεὺς τὸ ἱερόν ὑπαγγέλιον, καὶ τὴν ἁγίαν τραπέζαν. Εἰς τὴν Θεὸς καὶ ὁ διάκονος τὸ ὠράειν αὐτὴν ἀπαύξειται τὸ. ἔ λέγει τῷ ἱερεὺ ὑποκλίνας τῇ κεφαλῇ. Καὶ ὅς τὸ ποιῆσαι τῷ Κυρίῳ. δέσποτα εὐλόγησον. Καὶ ὅς. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν. καὶ αὐδὺς. Εὐχαρίστανται ἅγιος. Καὶ ὅς. Κατευθύνει Κύριος τὰ διαβήματά σου καὶ πάλιν. Μνήθητί μου δέσποτα ἅγιος. Καὶ ὅς. Μνησθῆναι σε Κύριος ὁ Θεὸς ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτῆς. πάντοτε. καὶ ἐξελθὼν καὶ εὐχὰς ἀπὸ τῶν ἁγίων θυρῶν, καὶ βαλὼν μετ' εὐλαβείας μετάνοιαν φησι, γενομένη φωνῇ. Εὐλόγησον δέσποτα. καὶ εὐλογησάτος τῷ ἱερείῳ. Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τῶ πατρὸς. Εἴτα ὁ διάκονος ἀρχεται ἕως. Ἐν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ δευδῶμεν. Vide supra positam fol. 52. hanc Collectam.

Ὁ ἱερεὺς, ποιεῖ τὴν ἐκφώνησιν. fol. 53. Ὁ διάκονος αὐδὺς λέγει. Ἐπὶ καὶ ἐπὶ ἐν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ δευδῶμεν. Ut supra fol. 53.

Καὶ ὁ ἱερεὺς πάλιν τὴν ἐκφώνησιν. fol. 53.

Ὁ διάκονος. Ἐπὶ καὶ ἐπὶ. Ut supra fol. 53.

trum nostrorum, Antonii, Euthymii, Sabbæ, & omnium Monachorum. Sanctorum medicorum, & pecunia non conductorum Cosmæ, & Damiani, & omnium sanctorum mercede non medicantium. Sanctorum & Justorum Deiparentum. Et sancti N. cujus memoriam agimus, & omnium sanctorum tuorum, quorum precibus suscipe hostiam hanc in supercæleste tuum altare. *Accepta deinde & alia oblata dicit.* Pro salute, potentia, victoria, & virtute piissimorum, & a Christo dilectorum regum nostrorum. Pro Episcopo nostro. Pro patre nostro (*id est Monasterii prefecto*) & omni in Christo fraternitate. Pro omni anima Christianorum. *Deinceps quorum vult memoriam habet. Tandemque dicit.* Memento Domine & omnium qui se nobis indignis commendaverunt, ut pro eis deprecemur. Memento & meæ indignitatis, condona mihi omne delictum spontaneum & involuntarium. *Et confestim Diaconus dicit.* Benedic domine incensum. *Et ille benedicens ait.* Incensum tibi &c. *Et Diaconus.* Dominum precemur. *Et Sacerdos stellam acceptam suffumigans, dicit.* Verbo Domini: & quæ sequuntur. Et ecce stella &c. *Et ponit eam in sacro disco. Et acceptum velum suffumigans ponit illud super disco: dicens & hæc.* Dominus regnavit. *Et dicit Diaconus.* Operi domine. *Et ille velum aliud accipiens, & suffumigans, operit sanctum calicem, & ait.* Operuit cælos. *Et rursus Diaconus.* Operi domine. *Et Sacerdos suffumigans & aliud, imponit illud dicens.* Operi nos in velamento alarum tuarum: amove a nobis. *Et confestim Diaconus.* Super propositione sanctorum donorum Dominum precemur. Domine miserere. *Et sacerdos.* Deus Deus noster. *Et fit dimissio.*

Et sacerdos thuribulo accepto sancta ter suffumigat: tum uterque adorant, & sic ait: Benedictus Deus noster, cui sic complacuit: gloria tibi. *Et confestim Diacono thuribulum ut templum suffumiget, tradit.* Postquam regressus fuerit Diaconus: stat uterque coram sancta mensa, & tres inclinationes facit, & ait. Gloria in excelsis Deo. *Et.* Domine aperies os meum, & labia mea. *Deinde sanctum Evangelium osculatur Sacerdos, & sanctam mensam, in qua repositam suam stolam osculatur Diaconus: & capite Sacerdoti inclinato dicit.* Tempus faciendi Domino: Benedic domine. *Et ille.* Benedictus Deus noster &c. *Et rursus.* Ora pro me domine sancte. *Et ille.* Dirigat Dominus gressus tuos. *Et iterum.* Memento mei domine sancte. *Et ille.* Memor sit Dominus Deus tui in regno suo: perpetuo. *Et egressus ille, & stans coram sanctis foribus, & cum devotione exhibita reverentia, validiori voce exclamat.* Benedic domine. *Et Sacerdos benedictionem impartiens, his verbis benedictum regnum Patris &c. Mox Diaconus sic incipit.* In pace Dominum precemur.

Sacerdos deinde subjungit exclamationem, & Diaconus rursus dicit. Adhuc & amplius in pace Dominum precemur, &c.

Et Sacerdos iterum exclamationem subdit.

Diaconus. Adhuc & insuper, &c.

Et Sacerdos etiam exclamationem, &c.
Diaconus autem in Tribunal ingreditur.

Sciendum quod ingressuro vel egressuro Diacono semper Sacerdos benedicit. Ingresso itaque Diacono, & in dextra Sacerdotis parte consistente, faciunt simul tres inclinationes coram sancta mensa; moxque acceptum Evangeliorum librum, Sacerdos Diacono in pectore gestandum tradit, & egrediuntur. Et Diacono a latere dextro, & retro paulum stante, Sacerdos inclinans etiam modice seipsum orationem facit. Ille vero duobus digitis Stolum tenens, Orientem indicat, & tacite dicit.

Benedic domine Sanctum ingressum. Et Sacerdos benedicens submisit ait. Benedictus ingressus sanctorum tuorum Domine. Sacerdoti deinde stanti Diaconus sanctum Evangelium deosculandum affert. Eoque deosculato Diaconus ad Orientem convertitur, & elevato Evangelio dicit. Sapientia, recti. Et cum ingressi fuerint, deponit Evangelium Diaconus, & Stolum duobus digitis apprehendens, capite parum inclinato, dicit Sacerdoti.

Benedic domine ter sanctum Hymnum, Et ille benedicens, ait. Benedictus ter sanctus Hymnus Patris, & Filii, & Spiritus sancti: nunc & semper. Et ad Occidentem conversus (Diaconus) Stola digitis apprehensa, post benedictionem a Sacerdote datam, ait. Et in sæcula sæculorum. Et ter sancta oratione finita, stans cum Sacerdote Diaconus, tres inclinationes faciunt, dicentes & ipsi ter sanctum Hymnum. Et post hæc Sacerdoti Diaconus dicit. Jube domine. Et ille coram sancta mensa benedicens, ait. Benedictus qui venit in nomine Domini. Et rursus Diaconus. Benedic domine Cathedram superiorem. Et iterum benedicens, ait. Benedictus qui sedes super thronum gloriæ regni tui. Et Sacerdote sedente, suffragatur Diaconus in circuitu sanctam mensam, & Sacerdotem sedentem. Et finita Apostoli lectione, exurgens Sacerdos, & cum Diacono stans, dicunt orationem hanc. Irradia in cordibus nostris, &c. Et hanc Orationem dicunt usque tertia.

Deinde Sacerdoti capite paulum inclinato, Diaconus dicit. Benedic Domine Evangelistam sancti & gloriosi, & magni Evangelistæ N. Ille vero benedicens, ait. Intercessionibus Sancti, & gloriosi, & Apostoli, & Evangelistæ N. Evangelizanti tibi Dominus concedat verbum virrute multa. Et Diaconus accepto Evangelio egreditur. Et postquam illud recitaverit, librum allatum Sacerdoti tradit, & ab eo benedicitur. Et Diaconus sic incipit. Dicamus omnes ex tota anima, &c.

Post ultimam itaque collectam ea ingressa, dicunt ter Cherubicum Hymnum, facientes singulis vicibus inclinationem unam. Et dato incenso, ad propositionem profiscuntur. Exhibitaque etiam ibi reverentia, Diaconus dicit. Tolle domine. Et illa. Extollite manus vestras in sancta, & benedicite Dominum. Et acceptum velum, Aerem dicitum, sinistro humero Diaconi accommodat: acceptumque pariter discum ejus capiti imponit. Et Sacerdos calicem assumit: & ingressi celebrant, dicentes. Omnium vestrum me-

Καὶ ὁ ἱερεὺς τὴν ἐκφώνησιν, fol. 53.

Ὁ δὲ διάκονος εἰσέρχεται ἐντὸς τοῦ βήματος.

Ἰστέον ὅτι εἰσερχομένῃ καὶ ἐξερχομένῃ τῷ διακόνῳ, αἰεὶ εὐλογεῖται ὑπὸ τοῦ ἱερέως. εἰσελθόντος οὖν τοῦ διακόνου καὶ πάντος ἐν τῇ δεξιᾷ μέρει τοῦ ἱερέως, ποιῶσι τρεῖς μετανοίας ἐμφορᾶν τῇ ἀγίας τραπέζης· καὶ λαβὼν πρῶτος τὸ ἱερόν· εὐαγγέλιον τίθῃσιν ἐπὶ τῇ στήθει τοῦ διακόνου, καὶ ἐξέρχονται. καὶ πάντος τοῦ διακόνου παρὰ πλάγιος ἐν τῇ δεξιᾷ μέρει, ὑποκλίνων ὁ ἱερεὺς ποιῇ τὴν εὐχλὴν. Ὁ δὲ κατέχει τὸ πῶς δυσὶ δακτύλοις τὸ ὥραριον ὑποδεικνύων αὐτὸ πρὸς ἀνατολὰς, καὶ λέγει μουσικῶς.

Εὐλόγησον δέσποτα τὴν ἀγίαν εἰσοδόν. καὶ ὁ ἱερεὺς εὐλογῶν λέγει μουσικῶς. Εὐλογημένη ἡ εἰσοδος τῇ ἀγίῳν σε Κύριε. Εἴτε κομίζει ὁ διάκονος τῇ ἱερεὶ ἱσαμένῃ τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον ἀσπάζεσθαι. Καὶ ἀσπασαμένῃ στέφεται ὁ διάκονος πρὸς ἀνατολὰς, καὶ ὑψῶν τὸ εὐαγγέλιον λέγει. Σοφία, ὁρθοί. Καὶ εἰσελθόντες, τίθῃσι τὸ εὐαγγέλιον ὁ διάκονος. Ἐκτείνων τοὺς δυσὶ δακτύλοις τὸ ὥραριον, ὑποκλίνων μὲν τὴν κεφαλὴν λέγει τῇ ἱερεὶ:

Εὐλόγησον δέσποτα τὸ τρισάγιον ὕμνον. Καὶ ὁ, εὐλογῶν φησὶ. Εὐλογημένος ὁ τρισάγιος ὕμνος τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος· νυνὶ καὶ αἰεὶ. Καὶ σφαίρας πρὸς δυσμὰς κατέχων τοὺς δακτύλοις τὸ ὥραριον λέγει, εὐλογουῦντος τοῦ ἱερέως. Καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Καὶ πληρωμένης τῇ εὐχῇ τοῦ τρισαγίου, σὰς ὁ διάκονος μετὰ τοῦ ἱερέως ποιῶσι προσκυνημάτων τετρία, λέγοντες τὸ τρισάγιον. Καὶ μετὰ τῶν λέγει ὁ διάκονος τῇ ἱερεὶ. Κέλευσον δέσποτα. Καὶ ὁ εὐλογῶν ἐνώπιον τῆς ἀγίας τραπέζης, λέγει. Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. Καὶ πάλιν ὁ διάκονος. Εὐλόγησον δέσποτα τὴν ἄνω καθέδραν. Καὶ πάλιν εὐλογῶν λέγει. Εὐλογημένος ὁ καθήμενος ἐπὶ θρόνου δόξης τῇ βασιλείᾳ σε. Καὶ καθίσωντος τοῦ ἱερέως· θυμιᾷ ὁ διάκονος κύκλῳ τὴν ἀγίαν τράπεζαν, καὶ τῇ ἱερεὶ καθήμενῳ. Καὶ πληρωμένης τῇ Αποστόλῃ, ἀνασὰς ὁ ἱερεὺς, καὶ σὰς μετὰ τοῦ διακόνου, λέγουσι τὴν εὐχλὴν ταύτην. Εὐχαριστοῦμεν σε πατρὶς καρδίαις ἡμῶν, Ἐ καὶ ἐξῆς. Ut supra fol. 41. Καὶ λέγουσι ταῦτα ἐκ τρίτου.

Εἴτε ὑποκλίνων ὁ διάκονος τὴν κεφαλὴν τῇ ἱερεὶ, λέγει. Εὐλόγησον δέσποτα τὸ εὐαγγελιστὴν τῇ ἀγίῃ καὶ ἐκδόξῃ καὶ μεγάλῃ εὐαγγελιστῇ τῷ δέσπῳ. Ὁ δὲ εὐλογῶν λέγει. ὁ Θεὸς διὰ πρεσβειῶν τοῦ ἁγίου, Ἐ ἐκδόξου Αποστόλου, Ἐ εὐαγγελιστῇ τῷ δέσπῳ, δώρησαι ῥῆμα τῷ εὐαγγελιζομένῳ διδάμει πᾶσι. Ut supra fol. 69. Καὶ λαβὼν ὁ διάκονος τὸ εὐαγγέλιον ἐξέρχεται· καὶ εἰπὼν αὐτῷ, φέρων δίδωσι τῇ ἱερεὶ ὑπ' αὐτοῦ εὐλογημένος. Καὶ ὁ διάκονος ἀρχεται ἕτως. Εἴπωμεν πάντες ὅς ὁλος τῆς ψυχῆς, καὶ τὰ ἐξῆς. Ut supra fol. 56.

Μετὰ γοῦν τὴν τελευταίαν συναπτήν· εἰσελθὼν, λέγουσιν ἐκ τρίτου τὸ Χερουβικόν, ἀνὰ μίαν ἐκαστὴν ποιῶντες μετανοίαν· καὶ θυμιῶντες ἀπέρχονται ἐν τῇ ἀφοδίσει. ποιῶντες οὖν κακεὶ μετανοίαν, λέγει ὁ διάκονος. Ἐπαυον δέσποτα. Καὶ ὁ. Ἐπάραταις χεῖρας ὑμῶν εἰς τὰ ἅγια, καὶ εὐλογεῖτε τὸ Κύριον. Καὶ λαβὼν τὴν αἶρα, τίθῃσιν ἐπὶ τῇ ἀριστερᾷ ἡμῶν τῷ διακόνῳ ὁμοίως Ἐ τὸ δίσκος λαβὼν τίθῃσιν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ. Καὶ λαβὼν καὶ ὁ ἱερεὺς τὸ ποτήριον, εἰσοδύουσι λέγοντες.

Κύριος

Πάντων ἡμῶν μνηθεῖν Κύριος ὁ Θεὸς ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐ-
τῇ. Προσελθόντος αὐτοῦ τῷ διακόνῳ εἰς τὸ βῆμα, κατέχει
τὸν ἱερόν δίσκον ἐπὶ τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ, ἕως ἃ ἄρῃ αὐτὸν ὁ
ἱερεὺς· τεθέστων αὐτῷ, καὶ μετὰ τῷ αἵματι σκεπαθέντων,
θυμιῶν τὰ δῶρα ὁ ἱερεὺς λέγει. Αγαθῶν Κύριε ἐν τῇ
εὐδοκίᾳ σε τῶν Σιών. προσκυνοῦσιν τὸ ἀμφοτέρω. καὶ
ἀπολυσας ὁ ἱερεὺς τῶν φελώνων αὐτοῦ, γραφεὶς πρὸς τὸν
διάκονον λέγει. Εὐχαριστεῖτε ἐμὲ διάκονε. Ὁ δὲ εὐχόμε-
νος λέγει. Πνεῦμα ἅγιον ἐπιτελείσεται ἐπὶ σέ· καὶ διδύα-
μις ὑψίστης ἐπισκιάσει σοί. Καὶ ὁ ἱερεὺς λέγει. Αὐτὸ τὸ
πνεῦμα τὸ ἅγιον μνησθῆναι μετ' ἡμῶν, καὶ συλλειτουργήσῃ ἡ-
μῖν, πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν.

Καὶ ὁ διάκονος λέγει.

Μνησθῆναι με δέσποτα ἅγιε. Ὁ δὲ λέγει.

Μνηθεῖν σε Κύριος ὁ Θεὸς ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. Καὶ
ἐξέρχεται εὐθὺς ὁ διάκονος λέγων τὰ Σιωνίθην. Πλη-
ρώσωμεν καὶ τὰ ἐξῆς. Ut supra fol. 59. Εἰς δὲ τὸ ἀγα-
πήσωμεν ἀλλήλους. ἐκ εὐθείας ἐπαγει τὸ, τὰς θύρας,
τὰς θύρας, ἀλλὰ ἀφ' ὧν ποιῶν μετ' εὐλαβείας, τρεῖς
μετανοίας. καὶ ἀπαζόμενος τὸ ὠράριον αὐτοῦ, ἕως αὐ-
τὸ ἐπάγει· καὶ τὸ. σῶμεν καλῶς ἐπειπὼν, ἕως εἰσέρ-
χεται. Καὶ λαβὼν τὸ κάλυμμα, ἢ τὸ ριπίδιον εὐλα-
βῶς, κατέχει ἐπάνω τῷ δώρῳ. Ὅτε δὲ ἐκφωνεῖ ὁ
ἱερεὺς τὸν ἐπινίκιον ὕμνον· λαμβάνει ὁ διάκονος τὸν
ἀστερίσκον. καὶ σαυροῖ αὐτὸν ἐπάνω τῷ δίσκῳ, καὶ ἀπα-
ζεται τὸν ἥλον αὐτοῦ, καὶ ἔπειτα τίθει αὐτὸν μετὰ τῷ
καλυμμάτῳ. Καὶ ὅτε ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς τὸ, ἐξαιρέτως,
καὶ πάλιν θυμῶν ὁ διάκονος τὸ βῆμα. Εἰς δὲ τῶν
ἐπὶ κλησιν τῷ ἁγίῳ πνεύματι σάντες ὡς συνήθως, καὶ
προσκυνοῦντες λέγουσιν ἐκ τριῶν. Κατὰ πεμψόν τὸ
πνεῦμα σε τὸ ἅγιον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τὰ ἀποκείμενα
δῶρα πάντα. Τότε λέγει ὁ διάκονος ἐπιδεικνύων τὸν
ἅγιον ἄρτον, κατέχων καὶ τὸ ὠράριον αὐτοῦ. Εὐλογοῦσον
δέσποτα τὸν τίμιον καὶ ἅγιον ἄρτον. Καὶ λέγει ὁ ἱε-
ρεὺς εὐλογῶν. Καὶ ποιήσον τὸν μὲν ἄρτον τῶν αὐτῶ
τὸ τίμιον σῶμα τῷ Κυρίῳ ὁ Θεὸς, καὶ Σωτῆρος ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καὶ πάλιν ὁ διάκονος. Εὐλόγησον δέ-
σποτα ὁ ἅγιον ποτήριον. Ὁ δὲ εὐλογεῖ καὶ αὐτὸ λέ-
γων. Τὸ δὲ ἐν τῷ ποτηρίῳ τῶν αὐτῶ τὸ τίμιον αἶ-
μα τῷ Κυρίῳ, καὶ τὰ ἐξῆς. Ὁ διάκονος. Εὐλόγησον
δέσποτα τὰ ἀμφοτέρω. Ὁ δὲ εὐλογῶν αὐτὰ λέγει.
Μεταβαλὼν τῷ πνεύματι σε τῷ ἁγίῳ. Καὶ ὁ διά-
κονος. Ἀμὲν, ἀμὲν. καὶ πάλιν. Μνησθῆναι με δέ-
σποτα ἅγιε. Ὁ δὲ μνηθεῖν σε Κύριος. Καὶ ἐξέρ-
χεται λέγων τὰ Σιωνίθην. Καὶ πάντων καὶ πασῶν.
Ἰωσήφ τῷ ἀγαπῶντι καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ, Φιλο-
θέῳ Ἀλεξανδρείας, Μάρκῳ Ἀντιοχείας, Θεοφίλῳ
Ἱεροσολύμων, καὶ ὑπὲρ τῶν προσκομιζόντων τὰ ἅγια
δῶρα Κυρίῳ τῷ Θεῷ τῷ δεῖνός, τῷ ἐστιμώμενός ἱε-
ρείως, τῷ συμπάρωντος ἱερέως, τῷ τιμίῳ πρεσβυ-
τέρῳ πᾶσι ἐν Χριστῷ διακονίας, καὶ παντός ἱερατικῆς
ταγματος. Ὑπὲρ σωτηρίας, κράτους, νίκης, καὶ δια-
μονῆς τῷ ἁγίῳ εὐσεβεστάτῳ καὶ φιλοχρίστῳ βασιλεῖν ἡ-
μῶν πᾶσι εὐσεβεστάτῳ καὶ φιλοχρίστῳ διαποίνῳ ἡμῶν
Ἰππομόνῳ μοναχῆς. Τῆς εὐσεβεστάτης καὶ φιλοχρίστῃς
δισποίνῃς ἡμῶν Εὐγυνίας μοναχῆς. τῷ εὐσεβεστά-
τῳ καὶ φιλοχρίστῳ βασιλεῖν ἡμῶν Ἰωάννῃ καὶ Μα-
ρίᾳ. Ὑπὲρ εἰρήνης καὶ καταστάσεως τῷ σύμπαντος
κόσμου. καὶ τῷ ἁγίῳ Θεῷ ἐκκλησιῶν. Ὑπὲρ λυτρώ-
σεως τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν τῶν αἰχμαλώτων, εὐσεβείας καὶ ἐν-
Εὐεβολ.

Dominus in regno suo. Diaconus ita-
que Tribunal subintrans, sacrum discum
capite sustentat, usque dum eum
tollat Sacerdos. Depositis itaque donis
et aere velo operis, suffumigans illa
Sacerdos, ait. Benefac Domine in
bona voluntate tua Sion. Et ambo
adorant: Et Sacerdos demissa casula;
ad Diaconum versus dicit. Ora pro
me Diacone. Ille vero bene precans,
ait. Spiritus sanctus superveniet in
te, & virtus altissimi obumbrabit
tibi. Et Sacerdos dicit. Ipse Spi-
ritus sanctus manebit nobiscum & com-
ministrabit nobis omnibus diebus vi-
tæ nostræ. Et Diaconus dicit. Memento
mei domine sancte. Ille autem ait.

Memor sit tui Dominus in regno
suo. Et continuo digreditur Diaconus
recitans ea quæ de more sunt dicen-
da. Impleamus orationem, &c.

At cum ventum fuerit ad verba
hec: Amemus invicem, non confestim
Diaconus subdit; portas, portas: Sed
factis prius cum reverentia tribus in-
clinationibus, Stolam suam deosculatus,
sic illud dicit, Et Stemus recte,
stemus cum timore, postquam dixe-
rit, tunc ingreditur. Et velum aut
stabellum accipiens, supra dona devo-
te tenet. Cum autem pronunciat Sa-
cerdos triumphalem Hymnum, Stellam
Diaconus arripit, & in crucem supra
discum agit, mediumque ejus clavum
deosculatur, atque ita cum velis com-
ponit. Et cum exclamaverit Sacerdos.
Præcipue, &c. fol. 62. Rursus suffu-
migat Diaconus Tribunal. Ad invo-
cationem autem Spiritus sancti, stantes
simul, & de more adorantes tertio di-
cunt. Ad nos & ad proposita do-
na Spiritum sanctum tuum demitte.
Tunc Diaconus sanctum panem ostendens,
& Stolam suam tenens, ait. Benedic
domine venerandum & sanctum
panem. Et Sacerdos benedicens, ait.
Et fac panem hunc ipsum veneran-
dum corpus Domini, & Dei &
Salvatoris nostri Jesu Christi. Et
rursus Diaconus. Benedic domine san-
ctum calicem. Ille autem & hunc be-
nedicit, inquit. Quod est in hoc
calice, ipsum pretiosum sanguinem,
&c. fol. 62. Diaconus. Benedic domi-
ne utraque. Ille vero benedicens ait.
Commutans sancto tuo Spiritu. Et
Diaconus. Amen, Amen. Et ite-
rum. Memento mei domine sancte.
Ille. Memor sit, inquit, Dominus
tui. Et egreditur consueta dicturus.
Et cunctorum & cunctarum Joseph
sanctissimi & universalis Patriarchæ,
Philothei Alexandriæ, Marci Antio-
chiæ, Theophili Hierosolymorum, &
pro offerente Domino Deo sancta do-
na N. honorando Sacerdote, Sacerdo-
tem etiam adstantium, venerandi Presby-
terii, ministerii in Christo, & omnis sacri
ordinis cœtu. Pro salute, potentia, victo-
ria, permanentia devotissimorum & Chri-
stum diligentium Imperatorum nostrorum:
devotissimæ & Christum amantis Domi-
næ nostræ Hypomones Monialis: devo-
tissimæ & Christum amantis Dominæ no-
stræ Eugeniz Monialis: devotissimorum
Christum diligentium Impp. nostrorum Jo-
annis & Mariz, Pro pace & consistentia
mundi totius & sanctarum Dei Ecclesia-
rum, pro redemptione fratrum nostrorum
captivorum: prosperitate, & firma-

mento Christum diligentis exercitus : residui populi salute : & cunctorum & cunctarum . Deinde Sacerdos exclamat . Et da nobis uno ore . Et erunt misericordiar magni Dei . Diaconus incipit . Omnium sanctorum . Et quæ deinceps . Cum itaque dixerit : Attendamus : Faciens reverentiam juxta devotam consuetudinem ingreditur . Et Sacerdoti dicit Diaconus . Imple domine sanctum calicem . Et Sacerdos accepta supertori sancti panis Particula , & ea cruce efformata , in primum calicem immittit illam , dicens . Complementum Spiritus sancti . Amen . Et rursus Diaconus calida aqua allata , ait . Benedic Domine sanctum fervorem . Et benedicens illum ait . Fervor fidei sancti Spiritus . Et effundens in sanctum calicem dicit . Descendet sicut pluvia in vellus , & sicut stilla . Deinde Diacono inclinatur Sacerdos , & ait . Frater & comminister condona mihi peccatori . Et accepta una particula , manu dextra , extremis eam digitis tenet , dicens & hæc . Pretiosum & sanctissimum corpus Domini , & Dei , & Salvatoris nostri Jesu Christi , sumo ego N . Sacerdos in remissionem peccatorum meorum , & in vitam meam æternam . Hæc dicens , tenet dexteram suam cum sacra pane in sancta Disco . Et ad Diaconum conversus , dicit . Diacono accede . Et cum reverentia accedens , & inclinatus coram Sacerdote dicit . Benedic Domine , condona mihi peccatori . Ille vera , Deus condonet tibi , subjungente : manum suam in Discum extendit Diaconus . Et accipiens Sacerdos (particulam) tribus digitis , dat ei dicens . Pretiosum & sanctissimum corpus Domini , & Dei , & Salvatoris nostri Jesu Christi tibi Monacho Diacono traditur in remissionem peccatorum tuorum , & in vitam tuam æternam . Ille autem Sacerdotis dexteram osculatur . Tunc inclinatus & gratias agentes , tandemque se erigentes , communicant vivifico corpori . Et iterum sacra calice accepto , Sacerdos dicit . Pretiosum & sanctissimum corpus & sanguis , &c . Ut supra . Et bibens ter ex eo , Sacerdote illum tenente , Diaconus cum exosculatur : & confestim sancta colligit . Sacerdos dicit Orationem & tradito calice Diacono , ad Occidentem convertitur . Tum suavit voce pronunciat Diaconus , Cum timore & fide : at , Accedite , multa validiori . Sacerdos autem benedicens populo dicit secreto .

Salva Deus populum tuum , & benedic hereditati tue . Et cum reversi fuerint , deponit Sacerdos calicem , & suffumigans ter , dicit . Exaltare super sæculos Deus , & super omnem terram gloria tua . Et acceptum discum sacrum Diaconi capiti imponit Sacerdos : cumque ille calicem assumpserit , convertuntur in partem dextram deferentes dona in propositionem : & Sacerdos secreto . Benedixit Deus noster . Deinde magis elata voce . Perpetuo nunc , &c . Et postquam sancta dona deposuerint egressus Diaconus dicit . Redi , participes facti . Tunc Sacerdos egreditur , & coram sacris foribus stans , Diaconus a dextris ejus retro , Stulam suam

χούσιως τῇ φιλοχείρῳ στρατῷ , σωπείας τῇ περιεσώτῳ λαῷ . ἢ πάντων ἢ πασῶν . Εἰτα ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς . Καὶ δὸς ἡμῖν ἐν εἰς σῶματι . Καὶ ἔσαι τὰ ἐλεῖν τῷ μεγάλῳ Θεῷ . Μετὰ τὸ εἰπεῖν δὲ ἱερέα . Καὶ ἔσαι τὰ ἐλεῖν ὁ διάκονος ἀρχεται . Πάντων δὲ ἁγίων , ἢ τὰ ἐξῆς , fol. 64 .

Οἱ οὖν εἰρητὸ , Πρόχωμῳ , ποιῶν μετάνοιαν μετ' ὠλαβοῖς ἡδὺς εἰσέρχεται . Καὶ λέγει ὁ διάκονος τῷ ἱερεῖ . Πλήρωσον δέωπον τὸ ἅγιον ποτήριον . Καὶ ὁ ἱερεὺς λαβὼν τὸ ἀνώτερον μέρος τῷ ἁγίῳ ἄρτι , ἢ ποιῶν σαυρόν , εἰς τὸ πρῶτον ποτήριον , βάλλει αὐτὸ , λέγων . Πλήρωμα πνεύματος ἁγίου ἀμὲν .

Καὶ πάλιν ὁ διάκονος εἰσκομίσας τὸ ζῶον φησί . Εὐλόγησον δέωπον τὸ ἅγιον ζῆσιν . Καὶ εὐλογῶν αὐτὸ λέγει . Ζῆσις πίστεως πνεύματος ἁγίου . Καὶ ἐκχέων εἰς τὸ ἅγιον ποτήριον λέγει . Καταβήσεται εἰς υἱὸς ἐπὶ πόκος , ἢ ὡς σαγών . Εἰτα ποιεῖ μετάνοιαν τῷ διακόνῳ ὁ ἱερεὺς λέγων . Ἀδελφε ἢ συλλεπτὴρὲ συγχώρησον μοι τῷ ἁμαρτωλῷ . Καὶ λαβὼν μίση τῷ μελίδων μετὰ τὸ δεξιᾶς χειρὸς κατέχει αὐτὴν τοῖς κάτωθεν δυοὶ δακτύλοις λέγων ἢ αὐτῷ . Τὸ τίμιον ἢ πατάγιον σῶμα τῷ Κυρίῳ ἢ Θεῷ , ἢ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεταλαμβάνω , ὁ δεῖνα , ἱερεὺς εἰς ἄφισιν τῷ ἡμῶν ἁμαρτιῶν , ἢ εἰς ζωὴν μὴ αἰώνιον . Ταῦτα αὐτῷ λέγοντος , κατέχει τὴν χεῖρα αὐτῷ μετὰ τῷ Θεῷ ἄρτι εἰς τὸ ἅγιον δίσκον , & γραφεὶς πρὸς τὸν διάκονον λέγει . Ὁ διάκονος ἀρσείλθαι . Καὶ ἀρσείλθων μετ' ὠλαβείας , ἢ βαλὼν μετάνοιαν τῷ ἱερεῖ λέγει . Εὐλόγησον δέωπον : συγχώρησον μοι τῷ ἁμαρτωλῷ . Τῷ δὲ , ὁ Θεὸς συγχώρησέ σοι , ἐπειπόντος ἐκτείνει τὴν χεῖρα αὐτῷ ὁ διάκονος εἰς τὸ δίσκον ἢ λαβὼν ὁ ἱερεὺς μετὰ τῷ τελῶν δακτύλων , δίδωσιν αὐτῷ λέγων . Τὸ τίμιον ἢ πατάγιον σῶμα τῷ Κυρίῳ , ἢ Θεῷ , ἢ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ , μεταδίδεται τῷ δέειν ἱεροδιακόνῳ , εἰς ἄφισιν τῷ αὐτῷ ἁμαρτιῶν , ἢ εἰς ζωὴν αὐτῷ αἰώνιον . Ὁ δὲ ἀπαράζεται τὴν χεῖρα τῷ ἱερεῖ . ἢ ὑπακλίναντες , & εὐχαριστήσαντες ἀμφοτέρω , ἀναστάντες κοινωνῶσι τῷ ζωοποιῷ ἄρτι . Καὶ πάλιν λαβὼν ὁ ἱερεὺς τὸ ἅγιον ποτήριον λέγει . Τὸ τίμιον ἢ πατάγιον σῶμα ἢ αἷμα , ἢ τὰ ἐξῆς . Καὶ πᾶν ἐκ τεύχεα κρατουῦτος τῷ ἱερεῖ τὸ ποτήριον , ἀπαράζεται ὁ διάκονος τὸ ἱερέα ἢ εὐδὺς συσέλλει ὁ διάκονος τὰ ἅγια . Ὁ δὲ ἱερεὺς λέγει τὴν εὐχὴν , ἢ δὲ τὰ ἅγιον ποτήριον τῷ διακόνῳ στέφεται πρὸς δυσμάς . Καὶ ὁ διάκονος λέγει πρᾶξι τῇ φωνῇ . Μετὰ φόβῳ & πίστεως . τὸ δὲ , ἀρσείλθαι . γιγνῶντα φωνῇ . ὁ δὲ ἱερεὺς εὐλογῶν τὸ λαόν , λέγει μουσικῶς .

Σῶσον ὁ Θεὸς τὸ λαόν σου , & εὐλόγησον τὸ κληρονομίαν σου . Καὶ γραφεὶς τίθησιν ὁ ἱερεὺς τὸ ποτήριον ἢ θυμῶν ἐκτείνει λέγει . Ὑψώθητι ἐπὶ πᾶσι τῷ Θεῷ , ἢ ἐπὶ πᾶσιν τῷ γλῶσσι ἡ δόξα σου . Καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς τὸ ἅγιον δίσκον , τίθησιν ἐπάνω τὴν κεφαλὴν τῷ διακόνῳ . Ὁ δὲ λαβὼν τὸ ποτήριον , στέφεται ἐκ δεξιῶν διακομίζοντες τὰ δῶρα ἐν τῇ ἀποθέσει . Καὶ λέγει ὁ ἱερεὺς μουσικῶς . Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν . Εἰτα γιγνῶντα φωνῇ , τὸ , Πάντοτε νυν . Καὶ ἀποθέτες τὰ ἅγια δῶρα ἐξ ἐρχάμῳ ὁ διάκονος λέγει τὸ , Ὁρδοὶ μεταλαμβάνετε , Ut supra fol. 67 . Τότε ἐξέρχεται ὁ ἱερεὺς , ἢ σὰς πρὸς τὸ ἅγιον θυρῶν , ἢ ὁ διάκονος ἐκ δεξιῶν αὐτῷ πλαγίως , κρατῶν ἢ τὸ ἀράριον αὐτῷ

ὑποκλίνων τὴν κεφαλὴν, λέγει ὁ ἱερεὺς ἡ εὐχὴν· καὶ πε-
λειωθεὶς αὐτὸς εὐλογεῖται ὁ διάκονος ὑπ' αὐτῆς. καὶ ἕ-
τω. Reliqua defunt.

tenet, & inclinans caput, dicit Sacerdos
Orationem: qua finita, Diaconus ab eo be-
nedicitur: atque ita.

Exemplar Liturgiæ e M.S. Barberino S. Marci ante septem & am-
plius sæcula, ut putatur, exarato, transsumptum.

Absque titulo incipit.

ΚΥΕΙΘΕ ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ προσθεὶς ἑαυτὸν ἅμῃς ἁμῶν
ὑπὲρ τῆς κόσμου ζωῆς. ἐπιδοὺς ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ
τὸν ἄρτον τῶτον, καὶ ἐπὶ τὸ ποτήριον τῶτο. καὶ ποιήσον αὐτὸ
ἄχραντόν σε σῶμα, καὶ τίμιόν σε αἷμα, εἰς μετὰληψιν
ψυχῶν καὶ σωμάτων· Ὅτι ἡγιασται καὶ δεδοξασται τὸ πάντε-
μον καὶ μεγαλοπρεπὲς.

Domine Deus noster, qui te ipsum a-
gnum immaculatum pro mundi vita
obtulisti: respice in nos, & super pa-
nem hunc, & super calicem istum: &
fac illa illibatum corpus & pretiosum
sanguinem tuum; in animarum & corpo-
rum communionem. Quia sanctificatum
& glorificatum est venerandum & magni-
ficum.

Εὐχὴ τῆς εισόδου,

Oratio ingressus.

Εὐεργέτα, καὶ τῇ κτίσει πάσης δημιουργὲ, προσ-
δέξαι προσεύχων ἡ ἐκκλησίαν. Ἐκάστη τὸ σύμφορον
ἐκπλήρωσον, καὶ ἀγαθὴ πάντας εἰς τελειότητα, Ἐ-
ξίς ἡμᾶς ἀπέρχασαι τὴ βασιλείαν σου. Χάριτι καὶ οἰκτιρ-
μοῖς. Ut supra fol. 81.

Benefactor, & omnis creaturæ opifex,
accidentem Ecclesiam suscipe: Unicuique
quod utile est, adimple, & singulos ad
perfectiorem promove, & dignos regno
tuo nos effice. Gratia & miserationi-
bus.

Εὐχὴ τῆς τεσσαγίας.

Oratio Hymni ter sancti.

Ἁγία ἀγίων ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ μόνος ἅγιος καὶ ἐν ἁγίοις
ἀναπαύμενος ἅγιος ὑπάρχεις ὁ τὴν ἀνυπέβλητον δόξαν
ἐν αὐτῇ ἐκτείνεις. ἅγιος ὁ Θεὸς ὁ λόγος πάντα συνη-
σάμενος. ἅγιος ὁ Θεός, ὃν τὰ τετράμορφα ζῶα ἀκαταπαύ-
σῃ φωνῇ δοξάζουσι. ἅγιος ὁ Θεός, ὁ ὑπὸ πλήθους ἁγίων
ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων ὁρασίᾳ τρεπόντων προσκυνη-
μέρος, καὶ δοξολογούμενος ἅγιος ὁ Θεός, ὁ τοῖς πολυόμμασι
Χερυβεῖμ, τῇ ἀσγνήτῃ φωνῇ, τῇ ἀκοιμήτῃ ὀφθαλμοῖς ἐπι-
βλέπων, καὶ ἐπικλίνων τὸ ὤς σου ἅγιος ὁ Θεός, ὁ τοῖς ἐξα-
πτερότοις Σεραφεῖμ ἐποχούμενος, καὶ κροταυῶν τὰς ἑαυτῶν
πτέρυγας, καὶ τῇ ἐπὶ τὸν ὕμνον ὕμνουμένων τὸν ἅγιον, ἅγιον,
ἅγιον Κύριον Σαβαώθ, ὁ προσερχόμενος ἅγιος ὑπάρχει ὁ
Θεὸς ἡμῶν. ἀρχαὶ καὶ ἐξουσίαι, κυερόντες ἐν ὕραν σου προσ-
κυνοῦσι, καὶ ἐπὶ γῆς ἄνθρωποι ὕμνοῦσι, καὶ σέβουσιν. Αὐ-
τὸς φιλάνθρωπος προσδέξαι, καὶ ἐκ στόματος ἡμῶν τῇ ἁμαρ-
τωλῇ τῇ τριτάτῃ ὕμνον προσφερόμενον παρ' ἡμῶν, καὶ
παρὰ παντὸς τῆς λαῆς σου. καὶ κατὰπεμψον ἡμῖν πλεῖστα
τὰ ἑλπίη, καὶ τὰς οἰκτιρμάς σου. Πρεσβεύεις τῇ ἁγίᾳ Θεο-
τόκῃ, καὶ πάντων τῶν ἁγίων τῶν ἀπ' αἰῶνος σοὶ εὐαρεστη-
σάντων. Εὐχαρίστησον. Ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ ἐν ἁγίοις
ἀναπαύῃ καὶ σοὶ τὴν δόξαν.

Sancte Sanctorum Deus noster, qui sol-
lus sanctus es, & in sanctis requiescens,
sanctus existis: qui gloriam ab alio non
superandam, in te ipso obtines. San-
ctus Deus, qui omnia composuisti: san-
ctus Deus, quem animalia quadriformia
irrequieta voce glorificant. Sanctus De-
us, qui a sanctorum Angelorum & Ar-
changelorum intuitu contremiscentium mul-
titudine adoraris, & laudaris: Sanctus
Deus, qui Cherubim multis oculis præ-
ditorum voci numquam tacituræ, oculo
numquam sopiendo, intendis, & aurem
tuam inclinas: qui Seraphim sex alis
insignibus veheris, & alas ad invicem
percutientibus, triumphalemque Hym-
num, Sanctus, Sanctus, Sanctus Do-
minus Sabaoth, Sanctus est qui venit
Deus noster, concinentibus, veheris:
Principatus, Potestates, Dominationes
in cælo te adorant, & in terra hu-
manitatem laudant, & te colunt: Ipse
hominum amator, ex ore nostri pecca-
torum, & omnis populi tui ter San-
ctum Hymnum oblatum suscipe: & a-
bundantes misericordias, & miserationes
tuas, ad nos mitte. Precibus Sanctæ
Dei genitricis, & omnium Sanctorum, ab-
æterno sibi complacentium. *Exclamatio.*
Quia sanctus es Deus noster, & in san-
ctis requiescis: & tibi gloriam.

Εὐχὴ τῆς καθέδρας τῆς θυσιαστηρίου.

Oratio Cathedra altaris.

Δέσποτα, Κύριε ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων, σῶσον τῇ
λαὸν σου, καὶ εἰρήνευσον αὐτοὺς τῇ δυνάμει τῇ ἁγίᾳ σου πνεύ-
ματος, διὰ τῆς τύπης τῆς τιμῆς σου ταυρῆς τῆς μονογενεῆς σου
ὑπὲρ, μετὰ εὐλογητὸς εἶ, εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀ-
μήν.

Dominator, Domine Deus virtutum,
salva populum tuum, & sancti Spiritus
virtute pacificum illum redde, per signum
pretiosæ crucis unigeniti Filii tui, cum
quo benedictus es, in sæcula sæculorum.
Amen.

Εὐχὴ τῆς ἐκπινῆς.

Oratio protensa supplicationis.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, τὴν ἐκπινῆ. Ut supra fol. 69.
Enchol.

Domine Deus noster, protensam, &c.
L ij

Oratio Catechumenorum ante sacram oblationem, Chrysostomi.

Domine Deus noster, qui in excelsis, &c.

Oratio fidelium prima, postquam corporale fuerit explicatum.

Gratias agimus tibi, &c.

Oratio fidelium secunda.

Iterum & frequenter, &c.

Oratio Offertorii, Sancti Joannis Chrysostomi, post deposita dona in altari, & secretum Hymnum completum.

Domine Deus omnipotens, &c.

Diaconus. Amemus invicem. Et post datam pacem: dicit Diaconus. Portas, portas. Attendamus. Populus dicit. Credo. Diaconus dicit. Stemus recte. Populus. Misericordiam pacis. Sacerdos dicit. Gratia Domini, &c. Populus. Et cum Spiritu tuo. Sacerdos. Sursum habeamus corda. Populus. Habemus ad Dominum. Sacerdos. Gratias agamus Domino. Populus. Dignum & justum. Sacerdos sanctam oblationem incipit. Dignum, &c. Sacerdos secreto. Cum his itaque, &c. Exclamando. Accipite, &c. Similiter & calicem postquam cenavit dicens. Bibite, &c. Populus. Amen. Sacerdos secreto. Memores igitur, &c. Exclamando. Tua ex tuis tibi offerimus secundum omnia, & per omnia. Sacerdos secreto. dicit. Adhuc offerimus, &c.

Et exurgens signat cruce secreto, dicens. Et fac panem hunc pretiosum corpus Christi tui, commutans Spiritu tuo sancto. Amen. Quod autem in calice hoc, pretiosum sanguinem Christi tui, commutans Spiritu tuo sancto, Amen.

Sacerdos secreto.

Ut fiat, &c.

Pro iis qui in montibus, & speluncis, & terrarum foraminibus degunt. Pro fidelissimis Imperatoribus, Christum amante Imperatrice, omni palatio, & exercitu eorum: da eis Domine pacificum regnum, & ut nos in serenitate eorum tranquillam, & quietam vitam agamus, in omni pietate & honestate. Memento Domine urbis quam habitamus, & omnis civitatis, & regionis, & omnium habitantium in ipsis. Exclamando. Memento Domine in primis Archiepiscopi nostri N. &c. Memento Domine navigantium, itinerantium, &c. Exclamando. Et erunt misericordiae, &c. Diaconus. Omnium sanctorum, &c. Sacerdos secreto. Tibi commendamus. Diaconus. Suscipe. Diem omnem. Sacerdos. Et dignare, &c. Populus. Pater noster. Sacerdos exclamando. Quia tuum est regnum. Populus. Amen. Sacerdos secreto. Gratias agimus tibi. Sacerdos. Attende, &c. Diaconus. Attendamus. Sacerdos. Sancta sanctis. Populus. Unus sanctus.

Εὐχὴ τῇ κατηχημένῳ πρὸς τῆς ἀγίας ἀναφορᾶς ᾠδὴν Χρυσοστόμου.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ ἐν ὑψηλοῖς, καὶ τὰ ἐξῆς. Ut supra fol. 56.

Εὐχὴ τῇ πιστῶν πρώτη μετὰ τὸ ἀπλωθῆναι τὸ εἰληπτόν.

Εὐχαριστοῦμέν σοι. Ut supra fol. 57.

Εὐχὴ πιστῶν δευτέρα.

Πάλιν καὶ πολλάκις. Ut supra fol. 57.

Εὐχὴ τῆς προσκομιδῆς τῆς ἀγίας Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου μετὰ τὸ ἀποπλῶθαι τὰ ἅγια δῶρα ἐν τῇ τραπέζῃ, καὶ πληρῶσαι τὸ λαόν, τὸ μυστικῶν ὕμνων.

Κύριε ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ. Ut supra fol. 59.

Ὁ διάκονος. Αγαπήσωμεν ἀλλήλους. Καὶ μετὰ τὸ δόθῆναι τὴν ἀγάπην λέγει ὁ διάκονος. Τὰς θύρας, τὰς θύρας. Πρόχαμψ. ὁ λαός, τὸ, Πιστεύω. λέγει ὁ διάκονος. Σπώμεν καλῶς. ὁ λαός. Ελεον εἰρήνης. ὁ ἱερεὺς λέγει. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου. Ut supra fol. 60. Ὁ λαός. Καὶ μετὰ τὸ πνεύματος σε. Ὁ ἱερεὺς. Ἀναχῶμεν τὰς καρδίας. Ὁ λαός. Εχομεν πρὸς τὸ Κύριον. Ὁ ἱερεὺς. Εὐχαριστοῦμεν τῷ Κυρίῳ. Ὁ λαός. Ἀξίον καὶ δίκαιον. Ὁ ἱερεὺς ἀπάρχεται τὴν ἀγίαν ἀναφορᾶν. Ἀξίον. Ut supra fol. 60. Ὁ ἱερεὺς μυστικῶς. Μετὰ τῶν, fol. 61. Εκφώνως. Λάβετε, fol. 61. Ομοίως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων. Πίστε, fol. 61. Ὁ λαός. Ἀμὴν. Ὁ ἱερεὺς μυστικῶς. Μνημένοι τοῦ νυν, fol. 62. Εκφώνως. Τὰ σὰ ἐκ τῆς σῶν σοὶ προσφερομένη καὶ πάντα καὶ διὰ πάντα. Ὁ ἱερεὺς μυστικῶς λέγει. Ἐτι προσφερομένη, fol. 62. Καὶ ἀνιστάμενος σφραγίζει λέγων μυστικῶς. Καὶ ποιήσον τὸ μὲν ἄρτον τῶτον τίμιον σῶμα τοῦ Χριστοῦ σε, μεταβαλὼν τῷ πνεύματι σου τὴν ἀγίαν. ἀμὴν. Τὸ ὅ ἐν τῷ ποτηρίῳ τῶτον τὸ τίμιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ σε, μεταβαλὼν τῷ πνεύματι σου τὴν ἀγίαν. ἀμὴν.

Ὁ ἱερεὺς μυστικῶς.

Ὡς γινώσκει, fol. 62. Consequenter autem cuncta consentiunt cum textu supra posito: nisi quod post verba. Ὑπὲρ τῆς ἐν ἀγνείᾳ καὶ σεμνῇ πολιτείας διαγόρων additur.

Ὑπὲρ τῶν ἐν ὁρῶσι, καὶ σσηλαίοις, καὶ ταῖς ὁπαῖς τῆς γῆς. ὑπὲρ τῆς πιστοτάτων βασιλείων, τῆς φιλοχρίστου βασιλείας, πατρὸς τοῦ παλατίου καὶ στρατοπέδου αὐτῶν. δὸς αὐτοῖς Κύριε εἰρηνικὰν τὰ βασίλειον. ἵνα καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ γαλήνῃ αὐτῶν ἡρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διαγαγῶμεν ἐν πείρῃ καὶ σκεμνότητι. Μνησθῆτι Κύριε τῆς πόλεως καὶ παροικίᾳ, καὶ πάσης πόλεως, καὶ χώρας, καὶ τῆς πίσεως οἰκουμένων ἐν αὐταῖς. Εκφών. Μνησθῆτι Κύριε ἐν πρώτοις τῆς Αρχιεπισκόπου ἡμῶν τῆς δεινῆς, καὶ τὰ ἐξῆς. Ut supra fol. 63. Μνησθῆτι Κύριε πλεόντων, ἀδαιοπορευόντων, καὶ τὰ ἐξῆς. Ut supra fol. 63. Εκφώνως. Καί ἐστι πειλὴν. Ut supra fol. 64. ὁ διάκονος. Πάντων τῶν ἁγίων, fol. eod. ὁ ἱερεὺς μυστικῶς. Σοὶ παρακατατίθεμεθα, Ut supra fol. 64. ὁ διάκονος. Ἀντιλαβε, τὴν ἡμέραν. ὁ ἱερεὺς. Καὶ καταξίωσον ἡμᾶς, fol. eod. ὁ λαός. Πάτερ ἡμῶν. ὁ ἱερεὺς ἐκφώνως. Ὅτι σὺ εἶ ἐν ἡ βασιλείᾳ. ὁ λαός. Ἀμὴν ὁ ἱερεὺς μυστικῶς. Εὐχαριστοῦμέν σοι. Ut supra fol. 65. ὁ ἱερεὺς. Πρόχαρι, fol. eod. ὁ διάκονος. Πρόχαμψ. ὁ ἱερεὺς. Τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις. ὁ λαός.

Εἰς ἄγιος. Καὶ μετὰ τὸ εἰπεῖν ὁ λαὸς τὸ· Εἰς ἄγιος, εἰς Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεῷ πατρός· λαμβάνει ἐκ τοῦ ἁγίου σώματος μείδας, καὶ βάλλει εἰς τοὺς ἁγίους ποτήρια, ὃ λέγει· εἰς πλήρωμα πνεύματος ἁγίου· Καὶ μετὰ τὸ πάσης μεταλαβεῖν λόγοντος διακόνου τὴν εὐχὴν· ὁ ἱερεὺς μουσικῶς· Εὐχαριστοῦμεν. fol. 67. Εὐφρώνως· ὅτι σὺ εἶ ὁ ἁγιασμός, fol. 67. ὁ διάκονος· Ἐν εἰρήνῃ ἀφίλδοιμεν· ὁ λαός· Ἐν ὀνόματι Κυρίου.

Et postquam dixerit populus . Unus sanctus, unus Dominus Jesus Christus, in gloria Dei patris . Accipit e sancto corpore particulas, & in sanctos calices mittit, & ait . In complementum Spiritus sancti . Et cum omnes communicaverint : dicente Diacono orationem . Sacerdos secreto . Gratias tibi agimus, &c. Exclamando . Quia tu es sanctificatio, &c. Diaconus . In pace procedamus . Populus . In nomine Domini .

Aliud exemplar Chrysostomianæ liturgiæ, qua Monachi Græci in Occiduis partibus Romæ, Campaniæ, Calabriæ, Apuliæ, Siciliæ, & aliis utuntur, e vetusto Dom. Basilii Falasce Cryptæ Ferratæ Archimandrita transumptum.

Η Θεία λειτουργία τῶν ἁγίων πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου Ἀρχιεπισκόπου τῆς Κωνσταντινουπόλεως τῶν Χριστοφόρων.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐξαπόσειλόν μοι δυνάμειν ἐξ ὕψους ἁγίαν σου, καὶ ἐν ἡρώδῃ μου εἰς τὴν διακονίαν σου πάντῃ· τῇ παρακλήσει μου ἀκατακλείτως τῇ φοβερῇ σου βήματι, καὶ προσεύχαι σου τὴν ἀνάμνησιν θυσιάων. Ὅτι σὸν τὸ κράτος, καὶ σὴ ἐστὶν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δυνάμις, καὶ ἡ δόξα· τῷ πατρί, καὶ τῷ υἱῷ, ὃ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εἰτα σφραγίζων τὸ σφραγιστὸν λέγει· Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος· Ἀγαλλιάσθω ἡ ψυχὴ μου ἐπὶ τῷ Κυρίῳ, fol. 48. Καὶ λαβὼν τὴν ζώνην λέγει· Πιεξάσπον τὴν ῥομφαίαν σου ἐπὶ τὸ μπρόν σου, fol. 48· Εἰς τὸ ἐπιτραχήλιον λέγει· Καὶ ἡμίμα ἀφροσύνης περιβάλλω· ὅτι σέφανον ἐξ ἀκασθῶν σοι περιέθηκεν, Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐλέησον ἡμᾶς· Εἰς τὸ ὑπομάνικα λέγει· Ἐν ἡρώδῃ τὴν βραχίονός μου, εἰς τὴν διακονίαν τῆς σῆς δόξης· Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν· πάντοτε· Εἰς τὸ φιλάνθρωπον· Ὅι ἱερεῖς σου ἐδιδόσανται, fol. 49· Καὶ ἐφαπλῶν αὐτὸν λέγει· Σκέπασόν με Κύριε ἐν τῇ σκέπῃ τῇ πατρύων σου· πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων· Καὶ μετὰ ταῦτα ποιεῖ μετανοίας τρεῖς ἑμφοδίων· τῆς ἁγίας τραπεζῆς, λέγων μουσικῶς· Καὶ φείσαι τὴν λαὸν σου· καὶ μὴ δώῃς τὴν κληρονομίαν σου εἰς ὄνειδος· Καὶ ἀπειλῶν ἐν τῇ ἀποδοσει λαμβάνει τὴν ἀναφοράν σφραγίζων αὐτὴν μετὰ τὸ λόγῳ λέγων· Τῷ Κυρίῳ καὶ Θεῷ, καὶ Σωτῆρι ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, τυθέντος ὑπὲρ τῆς κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας· νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων· Λογούμενος ὅτι αὐτὴν σαυροειδῶς λέγει τὴν εὐχὴν πάντῃ· Ὡς ἀρόβατον, supra fol. 49· Εἰτα τὸ ἐκτραπέντα ἄρτον κρατῶν ἐπάνω τῷ δέσκει, ἐνδὸν εἰς τὴν σάρκα σαυροειδῶς χαράττει λέγων· Θύεται ὁ ἄμειρος τῷ Θεῷ· Εἰς δὲ τὸ δεύτερον λέγει· Πρὸς βεβαίαν· Κύριε τὸ πικρὸν σε διαποίησιν ἡμῶν θυσιῶν, καὶ ἀσπαρδῆς Μαρίας, ἐλέησον, καὶ σῶσον τὰς ψυχὰς ἡμῶν· ὡς ἀγαθὸς ὁ φιλάνθρωπος· Καὶ εἰς τρίτῃ λέγει· Τῶν ἁγίων ὃ ἐπεφανέων δυνάμειν, τῶν τιμῶν ἀποστόλων ἀποστόλων, καὶ Βαπτιστῶν Ἰωάννου· Τῶν ἁγίων ἐδιδόξαν καὶ πανδοφίμων Ἀποστόλων· καὶ τῶν ἁγίων τῶν δεινῶν, καὶ τῶν μνημῶν ἐπιτελεσμένων, καὶ πάντων τῶν

Δivina missa sancti Patris nostri Joannis Archiepiscopi Constantinopolis Chrysostomi.

Domine Deus noster, virtutem de excelso sancto tuo ad me mitte, & ad ministerium tuum hoc, me corrobora, ut inculcate tremendo tuo tribunali assistam, & incruentam tibi hostiam offeram. Quia tua est potentia, & tuum est regnum, & virtus, & gloria Patris, & Filii, & Spiritus sancti: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Tunicam deinde cruce signans, dicit . In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti . Exultet anima mea in Domino . Et accipiens cingulum dicit . Accingere gladium tuum super femur tuum . Ad festulam vero ait . Et insipientiæ indumento circumamictus es : quia coronam de spinis imposuerunt tibi, Christe Deus noster, miserere nostri . Ad submanicalia, dicit . Corrobora brachia mea in ministerium gloriæ tuæ, Christe Deus noster, perpetuo . Ad casulam . Sacerdotes tui induantur, &c. Et expandens eam circa se dicit . Operi me Domine in velamento alarum tuarum: perpetuo nunc & semper, & in sæcula sæculorum . Hæc peragis, tres facit inclinationes coram sancta mensa secreto dicens . Et parce populo tuo : & ne des hereditatem tuam in opprobrium . Et accedens ad propositionem, accipit oblatam, Lancea signans eam, & dicens . (In memoriam) Domini, & Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi, pro mundi vita & salute immolati : nunc & semper, & in sæcula sæculorum . Transfigens vero eam cruciformiter, dicit hanc orationem . Velut ovis, &c. Exsultans deinde panem super Disco tenens intra carnem, id est, micam, cruciformiter Lanceam insigit dicens . Immolatur Agnus Dei . Ad secundam dicit . Domine, ejus quæ te peperit dominæ nostræ Deiparæ, & semper Virginis Mariæ precibus, miserere, & salva animas nostras, ut benignus & clemens . Et ad tertiam dicit . Sanctorum & superælestium virtutum, Venerandi Prophetæ præcursoris, & Baptistæ Joannis, sanctorum gloriosorum, & celebrium Apostolorum, sancti N. cujus memoriam celebramus, & omnium sanctorum . Deinde panem accipiens,

extremis cum digitis elevat : dicens Orationem . Sanctissimæ , illibatæ , benedictæ dominæ nostræ Deiparæ , & semper Virginis Mariæ : Venerandarum , incorporearum , supercælestium virtutum : Venerandi Prophetæ præcursoris , & Baptistæ Joannis , sanctorum gloriosorum , & celebrium Apostolorum , sancti patris nostri Gregorii Theologi , sancti patris nostri & præfulis Nicolai , sancti N. cuius & memoriam celebramus , & omnium sanctorum , quorum supplicationibus visita nos Deus . Memento quoque defunctorum omnium , in spe quietis vitæ æternæ : & fac eos requiescere ubi effulget lumen vultus tui , Domine . Memoriam autem agit fundatorum , & eorum quæ se nobis commendaverunt : & deinceps vivorum & mortuorum . Deinde vñum & aquam cruce signat dicens . Unio Spiritus sancti : In calicem vero vinum infundens , dicit . Et unus militum lancea , &c. Deinde vela suffumigat & sancta operit , dicens . Dominus regnavit . Decorem indutus est . Et iterum suffumigat aliud dicens . Etenim firmavit , &c. Et si habuerit stellam ponit eam super disco , dicens . Verbo Domini cali firmati sunt : & Spiritu , &c. Magnum deinde involucrium suffumigans , & in longum extendens , dicit . Operuit cælos virtus ejus : & laudis ejus plena est terra . Deinde Diaconus dicit . Super propositione sanctorum donorum , Dominum precemur . Sacerdos orationem . Deus Deus noster , qui cælestem panem , &c. Deinde Diaconus dicit . Dominum precemur . Sacerdos propositionem , sancta , & sanctam mensam in circuitu suffumigat , recitans orationem hanc . Incensum tibi offerimus , &c. Deinde Diaconus dicit . Gloria tibi Deus noster , spes omnium nostrum . Sacerdos exclamat . Gratia & auxilium sanctissimi , & boni , & vivifici Spiritus vobiscum sit , perpetuo , & qua sequuntur . Domine labia mea aperies : & os meum . Diaconus Sacerdoti secreto dicit . Benedic domine : tempus faciendi Domino . Et Sacerdos signans eum dicit . Angelus Domini comministrabit nobis : & præparabit viam tuam ante te : perpetuo , nunc & semper , & qua sequuntur . Diaconus autem egreditur : & e regione sacrarum valvarum clara voce incipit . Benedic domine . Et Sacerdos exclamat . Benedictum regnum , &c. Diaconus . In pace Dominum precemur . Sacerdos Orationem primi Antiphoni subiungit . Domine Deus noster , &c. Diaconus . Suscipe , &c. Sacerdos exclamando . Quia convenit tibi , &c. Populus Antiphonum primum dicit . Bonum est confiteri Domino , &c. Sacerdos Orationem secundi Antiphoni subdit . Domine Deus noster salva , &c. Diaconus . Suscipe . Sacerdos exclamando . Quia tua est potentia . Populus Antiphonum secundum . Dominus regnavit , decorem , &c. Unigenitus Filius , & Verbum Dei immortalis existens , e sancta Deipara & semper Virgine Maria , propter salutem nostram incarnari dignatus , absque mutatione homo factus , & Deus noster crucifixus , morte mortem conculcans , una Trinitatis hypostasis , cum & Spiritu sancto glorificatur : nunc & semper , & in sæcula sæculorum . Diaconus . Adhuc & iterum in pace . Sacer-

αγίων . Επειτα λαβὼν τὸ ἄρτον ὑψοῖ αὐτὸν ἀκροδάκτυλον , λέγων τὴν εὐχὴν . Τῆς παναγίας ἀχράντης εὐλογημένης δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου , καὶ ἀειπαρθένης Μαρίας ἡ τιμίων ἀσωμάτων ἐκκρανίων δυνάμεων . τῶ τιμίῳ προφήτῳ προδρόμῳ , καὶ Βαπτίστῳ Ἰωάννῃ . τῷ ἁγίῳ ἐνδόξῳ & πανευφύμῳ Ἀποστόλῳ . τῶ ἁγίῳ πατρὶ ἡμῶν καὶ Ἀρχιερεὶ Βασιλείῳ . τῶ ἁγίῳ πατρὶ ἡμῶν Χρυσόστομῳ . τῶ ἁγίῳ πατρὶ ἡμῶν Γρηγορίῳ τῷ Θεολόγῳ . τῶ ἁγίῳ πατρὶ ἡμῶν καὶ Ἀρχιερεὶ Νικολάῳ , τῷ ἁγίῳ , τῷδε , καὶ καὶ μνήμῳ ἐπιπλήμῳ , καὶ πάντων τῶ ἁγίων ὧν καὶ ταῖς ἐκείνης ἐπισκέψαι ἡμᾶς ὁ Θεός . καὶ μνήμῃ πάντων τῶν κοιμημένων ἐν ἐλπίδι ἀναπαύσεως ζωῆς αἰώνιᾳ . καὶ ἀναπαυσον αὐτὰς ὅπως ἐπισκοπεῖ τὸ φῶς τῶ προσώπῳ σου Κύριε . Μνημονεύει δὲ καὶ τῶ κητόρων , καὶ τῶ ἐτελαμένων ἡμῖν , καὶ καθεξῆς ζώντων καὶ νεκρῶν . Εἶτα σφραγίζει τὸνάμα καὶ τὸ ὕδωρ λέγων . Ἐνωσις πνεύματος ἁγίου . Ἐκχέων δὲ τὸνάμα εἰς τὴν κρατῆρα λέγει . Καὶ εἰς τῶν σφατιωτῶν λόγχῃ , fol. 50. Εἶτα θυμῷ τὰ καλύμματα : καὶ καλύπτει τὰ ἅγια λέγων . Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν ἐν ὑπερείκει ἐν ἐνδύσατο . καὶ πάλιν θυμῷ τὸ ἄλλο λέγων . Καὶ ὅδε ἐστὶν ὁ σφραγισκὸς τίθησι καὶ αὐτὸν ὑπερθεῖν τῷ δίσκῳ λέγων . Τῷ λόγῳ Κυρίου οἱ ἄρανοι ἐστερέθησαν , ἐκ τῆς πνεύματι : καὶ τὰ καθεξῆς . Εἶτα θυμῷ τὸ μέγα εἰλημμένον καὶ τιθέμενος ἐπίμνησις λέγει . Ἐκάλυψεν ἑαυτὸς ἡ ἀρετὴ αὐτῆς : καὶ τὴν αἰνέσιαν αὐτῆς πλήρης ἡ γῆ . Εἶτα ὁ διάκονος λέγει . Ἐπὶ τῇ προθέσει τῶ ἁγίων δώρων , τῷ Κυρίῳ διηδῶμῳ : ὁ ἱερεὺς τὴν εὐχὴν . Ὁ Θεός , ὁ Θεός ἡμῶν , ὁ τῶ ἁγίων ἄρτον , fol. 51. Εἶτα ὁ διάκονος λέγει . Τῷ Κυρίῳ διηδῶμῳ . ὁ ἱερεὺς θυμῷ τῷ ἀρόθῳ , τὰ ἅγια , καὶ τῷ τράπεζῳ κύκλῳ λέγων τὴν εὐχὴν ταύτην . Θυμῷ σοι προσφέρωμῳ , fol. 51. Εἶτα ὁ διάκονος λέγει . Δόξα σοι ὁ Θεός ἡμῶν , ἐλπίς πάντων ἡμῶν , ὁ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ . Ἡ χάρις καὶ ἡ βοήθεια τῆς παναγίας καὶ ἀγαθῆς καὶ ζωοποιῆς πνεύματος , εἰ μὴ ἡμῶν , πάντοτε , καὶ τὰ ἐξῆς . Κύριε τὰ χεῖλη μου ἀνοίξεις , καὶ τὸ στόμα . Ὁ διάκονος λέγει τῷ ἱερεὶ μιστικῶς . Εὐλόγησον δέσποτα : καὶ τὸς τῷ ποιῆσαι τῷ κυρίῳ . Καὶ ὁ ἱερεὺς σφραγίσας αὐτὸν λέγει Ἀγγελὸς Κυρίου συλλεπτῶς ἡμῶν . καὶ κατευθύνει τὸ ὄδον σου ἐμπροσθεν σου πάντοτε , νῦν , καὶ τὰ ἐξῆς . Ὁ δὲ διάκονος ἐξέρχεται ἐμπροσθεν τῶ ἁγίων θωρῶν , ἐκέρχεται λέγων λαμπρῶς τῇ φωνῇ . Εὐλόγησον δέσποτα . Καὶ ὁ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ . Εὐλογημένη ἡ βασιλεία , fol. 52. Ὁ διάκονος . Ἐν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ διηδῶμῳ . Ὁ ἱερεὺς τὴν εὐχὴν τῶ πρώτῳ ἀντιφώνου . Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν , fol. 53. Ὁ διάκονος . Ἀντιλαβῆ , fol. eod. Ὁ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ . Ὅτι ὑπέρκειται , fol. eod. Ὁ λαός , ἀντίφωνον πρῶτον . Ἀγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι , infra in sequenti exemplari . Ὁ ἱερεὺς τὴν εὐχὴν τῷ δευτέρῳ ἀντιφώνου . Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν , σῶσον . Ὁ διάκονος . Ἀντιλαβῆ . Ὁ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ . Ὅτι σὸν τὸ κράτος . Ὁ λαός , ἀντίφωνον δεύτερον . Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν ἐν ὑπερείκει . Ut infra 91. Ὁ μονογενὴς υἱὸς καὶ λόγος τῷ Θεῷ , ἀθάνατος ὑπάρχων , καὶ καταδικάμενος διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν σαρκωθῆναι ἐκ τῆς ἁγίας Θεοτόκου , καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας , ἀτρέπτως ἐνανθραπήσας , σαυρωθεὶς τε καὶ ὁ Θεὸς θανάτῳ θάνατον πατήσας , εἰς (Erasmus legit ἴσος) ὧν τῆς ἁγίας Τριάδος , σιωδοῦσάδωμῳ τῶ πατρὶ , καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι : νῦν καὶ αἰεὶ , καὶ εἰς τῆς

αἰῶνας ἃ αἰῶνων. Ὁ διάκονος. Ἐτι καὶ ἐτι ἐν εἰρήνῃ. Ὁ ἱερεὺς τὴν εὐχλὴν. Ὅπως κοιτάς, fol. 53. Ὁ διάκονος. Ἀντιλαβῆ, σῶσον, fol. eod. Ὁ ἱερεὺς ἐκφώνως. Ὅτι ἀγαθός, fol. 54. Εἰτα ὁ ἱερεὺς, καὶ ὁ διάκονος ποιῶσι τὴν εὐσόδον, καὶ φάλλεται τὸ τρίτον ἀντίφωνον. Δεῦτε ἀγαλλασσώμεθα. Ὁ ἱερεὺς λέγει τὴν εὐχλὴν τὴν εὐσόδον. Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, fol. 54. Ὁ διάκονος. Σοφία. Ὁρδοί. Ὁ λαὸς λέγει ἃ εἰχον τὴν εὐσόδον. Δεῦτε προσκυνησώμεθα. Εἰτα θυμιᾷ τὴν ἀγίαν τράπεζαν, καὶ τὴν προθήσιν. Δοξάζει, καὶ λέγει πικροτάκων, ἢ τὸ ἀπολυτίκιον τὴν ἡμέραν. Ὁ ἱερεὺς ἐκφώνως. Ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν. Ὁ λαὸς τὸ τρισάγιον. Ὁ ἱερεὺς τὴν εὐχλὴν. Ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος, ὁ ἐν ἀγίᾳ, fol. 55. Ὁ διάκονος. Πρόχαμν. Ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνῃ πᾶσι. Ὁ διάκονος. Σοφία. Πρόχαμν. Εἰτα λέγει πικροτάκων. Ὁ ἱερεὺς ὡχεται κατ' ἐκτὸν, λέγων. Εὐλογημένος εἶ ἐπὶ θρόνῳ, fol. 55. Ὁ διάκονος θυμιᾷ τὴν προθήσιν, καὶ τὴν ἀγίαν τράπεζαν. καὶ σάφεις ἐμφορῶν τὴν ἀγίαν τράπεζαν λέγει τὴν εὐχλὴν παύτῳ. Εὐχαριστοῦν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, fol. 74. Ὁ δὲ ἱερεὺς ἀνίσταμενος λέγει. Εἰρήνῃ πᾶσι. Καὶ ὁ διάκονος βαλὼν μπιναίον, καὶ τὸ τὴν ἱερέως ὡραῖον κρατῶν. Εὐλόγησον. Ὁ δὲ ἱερεὺς εὐαγγελιστὴς εὐαγγελίζεται. Καὶ ὁ ἱερεὺς σφραγίσας αὐτὸν λέγει. Κύριε δώσω ῥῆμα τοῖς εὐαγγελιζομένοις διὰ μέντοι πολλῶν. Ὁ βασιλεὺς τῶν δυνάμεων τῶν ἀγαπῶν διὰ σφραγίσαν τῶν ἐσθλῶν Ἀποστόλων καὶ εὐαγγελιστῶν, ὁ εὐαγγελίζων εἰς τὰς αἰῶνας, ἀμὲν. Εἰτα ὁ διάκονος λέγει τὸ Εὐαγγέλιον. καὶ μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον λέγει ὁ διάκονος. Εἰπωμεν πάντες ἐκτενῶς ἡ ὁλῆς τὴν ψυχῆς, καὶ ἐξ ὁλῆς τὴν διανοίαν, fol. 56. Ὁ ἱερεὺς τὴν εὐχλὴν τὴν ἐκτενῆς. Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, fol. 56. Ὁ διάκονος. Εὐχαριστοῦν οἱ καπηχέμενοι, fol. 56. Ὁ ἱερεὺς. Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ ἐν ὑψηλοῖς, fol. 56. Καὶ ἐφαπλώσας τὸ εἰληπὸν, ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς. Ἰνα καὶ αὐτοὶ σὺν ἡμῖν, fol. 57. Ὅσοι καπηχέμενοι ἀπολῶνται. Ὁ ἱερεὺς εὐχλὴν πρὸς τὸν ὡρῶν. Εὐχαριστοῦμεν, fol. 57. Ὁ διάκονος. Ἀντιλαβῆ. Ὁ διάκονος. Σοφία. Ὁ ἱερεὺς. Ὅτι ἀντίπαι σοι. Ὁ διάκονος. Ἐτι καὶ ἐτι ἐν εἰρήνῃ τῇ. Ὁ ἱερεὺς τὴν εὐχλὴν. Πάλιν καὶ πολλάκις, fol. 57. Ὁ διάκονος. Ἀντιλαβῆ. Σοφία. Ὁ ἱερεὺς ἐκφώνως. Ὅπως ὑπὸ τῷ κράτει, fol. 58. Ὁ λαὸς λέγει. Οἱ τὰ Χερυβὶμ μουσικᾶς, fol. 92. Ἐτερος ὕμνος. Πᾶσαν τὴν βιωτικὴν ἀποδώμεθα μέμενται, ὡς ἃ βασιλεία τῶν ὅλων ὑποδείξασθαι, ταῖς ἀγγελικαῖς ἀοράτως δορυφορέμενοι τάξεις. Ὁ ἱερεὺς τὴν εὐχλὴν τῷ Χερυβὶμ. Οὐδεὶς ἄγιος, fol. 58. Εἰτα ὁ διάκονος θυμιᾷ τὴν ἀγίαν τράπεζαν, καὶ τὴν προθήσιν. Καὶ νίπτων τὰς χεῖρας ὅτε ἱερεὺς, καὶ ὁ διάκονος λέγει. Νίψομαι ἐν ὕδατι τὰς χεῖράς μου, fol. 49. Καὶ ποιῶσι προσκυνημάτων τελεῖα. λέγει ὁ διάκονος. Βασιλεῦ ἡράνιε, fol. 70. Καὶ τίθησι τὸ κάλυμμα εἰς τὸ ἀρετῶν μέρος τῶν ὡμῶν τῶν διακόνων λέγων. Μὴ ἀπορρίψῃς με ἀπὸ τῆς προσώπου σου καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον μὴ ἀνταπέλθῃς ἀπ' ἐμῆς. Ὁ διάκονος. Ἀπόδος μοι τὴν ἀγαλλίασιν τῶν σωτηρίων σου, καὶ πνεύματι ἡγεμονικῶς ἐνέλεξόν με. Ὁ δὲ ἱερεὺς λαβὼν τὸ δίσκον τίθησιν ἐπάνω τὴν κεφαλὴν τῶν διακόνων καὶ αὐτοὶ τὸ ποτήριον λαμβάνουσι καὶ λέγει. Ἄγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριε ὁ Θεὸς Σαβαώθ, πλήρης ὁ ὑψατός, καὶ ἡ γῆ τὴν δόξαν σου. Εὐχομένων δὲ αὐτῶν εἰς τὰ πρόθυρα λέγουσι. Ἀρατὴ πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν. Ἐν ἐκέρθητι πύλαι αἰῶνιοι. καὶ ἐσσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῶν

orationem. Qui communes, &c. Diaconus. Suscipe, Salva: Sacerdos exclamando. Quia bonus, &c. Deinde Sacerdos & Diaconus ingressum perficiunt: & tertium Antiphonum canitur. Venite exultemus. Sacerdos dicit orationem Ingressus. Dominator Domine Deus noster, &c. Diaconus. Sapientia: Recti. Populus dicit versum Ingressus. Venite adoremus. Mox suffumigat sanctam mensam & propositionem. gloriam Deo reddit, & dicit breviculum, aut dimissorium dicit. Sacerdos exclamando. Quia sanctus es Deus noster, &c. Populus. Ter sanctus. Sacerdos orationem. Deus sanctus, qui in sanctis. Diaconus. Attendamus. Sacerdos. Pax omnibus. Diaconus. Sapientia: attendamus. Deinde dicit Alleluarium. Sacerdos orat intra seipsum, dicens. Benedictus es Domine, super throno, &c. Diaconus suffumigat propositionem, & sanctam mensam: & stans coram sancta mensa, recitat hanc orationem. Irradia in cordibus nostris, &c. Sacerdos exurgens, ait. Pax omnibus. Et Diaconus facta inclinatione, Stolaque Sacerdotis apprehensa. Benedic. N. Evangelista prædicatur. Et Sacerdos cruce illum signans, ait. Dominus dabit verbum Evangelizantibus, virtute plurima. Rex virtutum dilecti. Precibus gloriosi Apostoli & Evangelistæ, qui evangelizat in sæcula. Deinde Diaconus Evangelium recitat. Et post Evangelium, dicit Diaconus. Dicamus omnes intente ex tota anima, & ex tota mente, &c. Sacerdos subjungit orationem protensa supplicationis. Domine Deus noster, &c. Diaconus. Orate catechumeni. Sacerdos. Domine Deus noster, qui in excelsis. Et expanso corporali Sacerdos exclamat. Ut & ipsi nobiscum, &c. Quotquot adestis catechumeni discedite. Sacerdos orationem fidelium primam subnectit. Gratias agimus, &c. Diaconus. Suscipe. Diaconus (iterum) Sapientia. Sacerdos. Quia tibi convenit, &c. Diaconus. Adhuc & iterum in pace. Sacerdos orationem. Rursus & frequenter, &c. Diaconus. Suscipe. Sapientia. Sacerdos exclamando. Ut sub tua potentia, &c. Populus dicit. Qui Cherubim mystice, &c. Alius Hymnus. Omnem nunc mundi vitæ sollicitudinem deponamus, ut omnium regem ordinibus Angelicis invisibiliter stipatum suscepturi. Sacerdos orationem Cherubici Hymni subjungit. Nullus dignus, &c. Deinde Diaconus sanctam mensam, & propositionem suffumigat. Et manus lavantes Sacerdos & Diaconus dicunt. Lavabo inter innocentes manus meas, &c. Et tres adorationes faciunt. Diaconus dicit. Rex cælestis, &c. Et ponit (Sacerdos) velum in parte sinistra humeri Diaconi, dicens. Ne projicias me a facie tua: & Spiritum sanctum tuum ne auferas a me. Diaconus. Redde mihi lætitiā salutaris tui: & spiritu principali confirma me. Sacerdos autem acceptum discum Diaconi capiti imponit: ipse vero calicem assumit, & ait. Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus Sabaoth: plenum est cælum & terra gloria tua. Venientes autem ante fores, dicunt. Tollite portas, principes vestras, &

elevamini portæ æternales : & introibit rex gloriæ . Benedictus qui venit in nomine Domini : Deus Dominus & illuxit nobis . *Sandta deinde operit dicens* . Dominus regnavit , decorem indutus est . *Et thus adolet : dicens his , qui a dextris & a sinistris sunt* . Magnificate Dominum mecum : & exaltemus nomen ejus in idipsum . *Et ipsi respondent* . Spiritus sanctus superveniet in te , & virtus altissimi obumbrabit tibi . *Et ipse dicit* . Amen , Amen , fiat mihi secundum verbum vestrum : & memor sit omnium nostrum Deus , in regno cælorum , perpetuo , nunc & semper , &c. *Diaconus* , Compleamus orationem nostram Domino , &c. *Sacerdos orationem subdit* . Domine Deus noster , &c. *Diaconus* . Suscipe , salva . *Sacerdos exclamando* . Miserationibus , &c. *Sacerdos* . Pax omnibus . *Diaconus* . Diligamus invicem . *Diaconus* . Portas , portas , in sapientia attendamus . *Populus sanctum symbolum dicit* . Credo . *Sacerdos elata voce* . Gratia Domini nostri Jesu Christi . *Sacerdos* . Sursum habeamus corda . Gratias agamus Domino . *Sacerdos orationem* . Dignum & justum , &c. *Sacerdos exclamando* . Accipite , comedite . Hoc est enim corpus meum , quod pro vobis frangitur in remissionem peccatorum . *Sacerdos dicit secreto* . Similiter & calicem , &c. Bibite ex eo omnes . Hic est enim calix sanguinis mei , novi & æterni testamenti , mysterium fidei , qui pro vobis , & pro multis effundetur in remissionem peccatorum . *Sacerdos dicit orationem* . Memores igitur , &c. *Rectus itaque , & ter sancta dona cruce signans , dicit* . Et fac panem quidem hunc , pretiosum corpus Christi tui : quod autem est in calice hoc , pretiosum sanguinem Christi tui : commutans Spiritu tuo sancto . *Sacerdos subjungit Orationem* . Ut sint ex eis participibus , &c. *Et suffumigans sancta , & manus in altum extollens Sacerdos exclamat , dicens* . Præsertim , &c. *Deinde sic precatur* . Ave gratia plena . Venerandorum , incorporearum , cælestium virtutum . Sancti Joannis .

Et requiem eis præsta , ubi vultus tui lumen effulget . *Tabula mortuorum hic leguntur* . Adhuc rogamus , &c. *Diaconus & quorum unusquisque memoriam habet* . *Sacerdos* . In primis memento , Domine . *Vivorum tabula hic leguntur* .

Memento Domine civitatis , &c.

Et pro iis quorum memoriam non habemus . Memento Domine omnium fratrum nostrorum qui sunt in tentationibus , morbis , periculis , & afflictionibus , & miserere eorum , ut benignus & clemens . Memento Domine & meæ indignitatis , & condona mihi omne delictum voluntarium & involuntarium : & a propositis donis propter iniquitates meas sancti tui Spiritus gratiam ne abstuleris , & nullum nostrum , qui sanctum altare tuum circumdamus , ne confuderis . *Exclamando* . Et concede nobis uno ore , &c. Et erunt misericordiarum . *Diaconus* . Omnium sanctorum , &c. *Sacerdos orationem* . Tibi commendamus , &c.

δὲ ξης . εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου
Θεοῦ Κύριος καὶ ἐπέφανεν ὑμῖν , εἶτα καλύπτει τὰ
ἅγια λέγων . Ο Κύριος ἐβασίλευσεν ἐπαρέπαιον ἐ-
νεδύσατο . Καὶ θυμιᾷ λέγων τοῖς ἐκ δεξιῶν , καὶ τοῖς
ἐξ ἐναντίων . Μεγαλιώατε τὸν Κύριον σὺν ἐμοί· καὶ
ὕψωσάμεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ αὐτό . Καὶ αὐτοὶ ἀ-
ποκρίνονται . Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ . καὶ
δυνάμεις ὑψίστης ἐπισκιάσει σοι . Καὶ αὐτὸς λέγει . Α-
μήν , ἀμήν· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμα ὑμῶν . καὶ
μνηθεῖν πάντων ἡμῶν . ὁ Θεὸς ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ ὑπε-
ρανίων· πάντοτε , νῦν καὶ αἰεὶ· ὁ διάκονος . Πληρώσωμεν
τὴν δέησιν ἡμῶν τῇ Κυρίῳ , fol. 59. Ο ἱερεὺς τῷ
εὐχλῷ . Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν , fol. 59. Ο διάκονος .
Ἀντιλαβῆ , fol. 59. Ο ἱερεὺς ἐκφώνως . Διὰ τοῦ οἰκτιρ-
μῶν , fol. 60. Ο ἱερεὺς . Εἰρήνην πάσι . Ο διάκονος .
Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους Ο διάκονος . Τὰς θύρας τὰς , θύρας
ἐσοφίᾳ , πρὸ χαμῶν . Ο λαὸς , τὸ ἅγιον σύμβολον .
Πιστῶν . Ο ἱερεὺς ἐκφώνως . Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ , fol. 60. Ο ἱερεὺς . Ἀνὰ χαμῶν τὰς
καρδίας . Εὐχαριστήσωμεν τῇ Κυρίῳ . Ο ἱερεὺς τῷ
εὐχλῷ . Ἀξίον καὶ δίκαιον , fol. 60. Ο ἱερεὺς ἐκφώνως .
Λάβετε , φάγετε , τὸ ἐστὶ τὸ σῶμά μου τὸ ὑπὲρ
ὑμῶν κλωμῶν εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν . Μυστικῶς ὁ ἱε-
ρεὺς λέγει . Ομοίως καὶ τὸ , fol. 61. Πίετε ἐξ αὐτοῦ
πάντες· τὸ γὰρ ἐστὶ τὸ ποτήριον τοῦ αἵματός μου , τῆς
καινῆς καὶ αἰωνίης διαθήκης , μυστικῶς πίστεως τὸ ὑπὲρ
ὑμῶν , καὶ πολλῶν ἐκχυμῶν εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν . Ο
ἱερεὺς τῷ εὐχλῷ . Μεμνήμενοι ποίνω , fol. 61. Ἀνα-
νύσας οὖν , καὶ τρίτον τὰ δῶρα σφραγισάμενος , λέ-
γει . Καὶ ποίησον τὸ μὲν ἄρτον τῶν τίμιων σῶμα τῷ
Χριστῷ σου . τὸ δὲ ἐν τῇ ποσειδίᾳ τῶν τίμιων αἷμα τοῦ
Χριστοῦ σου· μεταβαλλὼν τῇ πνεύματι σου τῇ ἀγίῳ .
ὁ ἱερεὺς τῷ εὐχλῷ . Ὡς γενέσθαι τοῖς μεταλαμβά-
νουσιν , fol. 62. Καὶ θυμιᾷ τὰ ἅγια , καὶ τὰς χεῖρας
εἰς ὕψος αἶρον , ὁ ἱερεὺς ἐκφώνως λέγων . Ἐξαερίπως τὸ ,
fol. 63. εἶτα ἐπύχεται ἅπα λέγων . Χαῖρε κεχα-
ριτωμένη . Τῶν τιμίων ἀσωμάτων ὑπερανίων δυνά-
μειν . τῷ ἀγίῳ Ἰωάννῃ fol. 63. usque ad ζωῆς αἰῶ-
νός , & dehinc immediate subditur . καὶ ἀνάπαυσον
αὐτὸς ὅπως ἐπισκοπεῖ τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου . Τὰ δίπτυ-
χα τῷ κεκοιμημένῳ . Ἐτι παρακαλῶμεν , fol. 93. linea
21. Ο διάκονος , ὅς ὥν ἕκαστος κατὰ διακρίσιν ἔχει . Ο ἱερεὺς
ἐν πρώτοις μνησθῇ Κυρίῳ , fol. 79. usque ad τὸ λό-
γον τῆς ἀληθείας . Τὰ δίπτυχα τῷ ζόντων .

Μνησθῇ Κυρίῳ τὸ πόλεως ἡμῶν , fol. 63. usque ad
τὰ ἐλέη σου ἐξαπόσειλον . Et subditur . Καὶ ὡς ἐκ ἐμ-
νημονεύσαμεν .

Μνησθῇ Κυρίῳ , καὶ πάντων τῶν ἐν πειρασμοῖς , καὶ ἐν νό-
σοις , ἐν κινδύοις , καὶ ἐν πάσαις κακώσεσι σιωπο-
μένων Χριστιανῶν ἀδελφῶν ἡμῶν , καὶ ἐλπίσον αὐτοὺς , ὡς
ἀγαθὸς , καὶ φιλόανθρωπος .

Μνησθῇ Κυρίῳ , καὶ τὸ ἐμῆς ἀναξιώτους , καὶ
συγχώρησόν μοι πᾶν πλημμέλημα ἐκείσιν τε καὶ
ἀκείσιν καὶ μὴ διὰ τῆς ἐμας ἁμαρτίας κολύσης
τῷ χάριτι τοῦ ἀγίου σου πνεύματος ἀπὸ τῆς προ-
κειμένων δῶρων , καὶ μνηθεῖν ἡμῶν καταχειμῶν τῷ
κυκλωῶν τὸ ἅγιον σου θυσιαστήριον . Ἐκφώνως .
Καὶ δὸς ἡμῖν ἐν ἐνὶ σῶματι , fol. 63. Καὶ ἔσαι
τὰ ἐλέη , fol. 63. Ο διάκονος . Πάντων τῶν ἀγίων ,
fol. 63. Ο ἱερεὺς τῷ εὐχλῷ . Σοὶ παρακατατίθεμεθα ,
fol.

fol. 64. Ο ἱερεὺς ὑψοῖ τὰς χεῖρας. Ἐ λέγει Πάτερ ἡμῶν. Ο ἱερεὺς τὴν εὐχὴν. Εὐχαριστῶμεν, fol. 65. Πρόχως Κύριε, fol. 65. Εἰθ' ἔπειθ' ὁ θυμὸς τὰ ἁγία λέγων. Ὑψώσω σε ὁ Θεὸς μου, ὁ βασιλεὺς μου, καὶ εὐλογήσω τὸ ὄνομα σου εἰς τὰ αἰῶνα τὰ αἰῶνας τρίς. Ὑψώσω σε ἐπὶ τὰς ὑψαυτὲς ὁ Θεὸς καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γλῶσσην ἡ δόξα σου. τέλος. Καὶ ὁ διάκονος ἐκφώνως. Πρόχως. Ο ἱερεὺς ὑψοῖ τὰ ἄρτα λέγει. Τὰ ἁγία τοῖς ἁγίοις. Ο ἱερεὺς. Κύριε ὁ τὸ παράγιόν σου πνεῦμα ἐν τῇ τρίτῃ ὥρᾳ τοῖς ἁγίοις σου μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις καταπέμψας, ὥστε ἀγαθὴ μὴ ἀπαρέλθῃ ἀπὸ ἡμῶν. ἀλλ' ἐπάκουσον ἡμῶν δομῆταιν σου. Καὶ λαβὼν τὰ ἄρτα κλῶν αὐτοὺς εἰς τεῖα, λέγει. Μερίζεται ὁ ἄμνος, fol. 65. Καὶ λαβὼν μίαν μυρίδα τίθει αὐτῶν ἐν τῇ ποτιῶν, τὴν διακόνου εὐκρίτους. Πλήρωσον διάδοχα. Καὶ ὁ ἱερεὺς. Πλήρωμα πίστεως πνεύματος ἁγίου. πάντοτε, νῦν. Καὶ μικρὸν ὑποκύψας εὐχεται ἔπειθ' ὡς. Μεμολυσμένη ψυχή. Ut in missa Basilii. Εἰτα ἐκφωνεῖ. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε, νῦν, καὶ αἰεὶ. Ο λαός. Πληρωθῆτω τὸ σῶμα ἡμῶν αἰδέσεώς σου, Κύριε, ὅπως ὑμνήσωμεν τὴν δόξαν σου ὅτι ἡξίωσας ἡμᾶς μεταχειρῆν τῷ ἁγίῳ σου μυστηρίῳ τῆς πίστεως ἡμᾶς ἐν τῇ σφ' ἁγιασμῷ, ὅλῳ τῷ ἡμέραν μελετουῦντας τὴν δικαιοσύνην σου. Ἀλληλωῖα. Ο διάκονος. Ὁρῶ τοὺς μεταλαβόντας, fol. 67. Εὐφώνως. Ὅτι σὺ εἶ ὁ ἁγιασμός, fol. 67. Ο διάκονος. Ἐν εὐρίῳ ἀφείλθῃ. Τὸ Κύριε διηδῶμεν. Ο δὲ ἱερεὺς ἐξέρχεται ἔξω ἀπὸ τοῦ βήματος, καὶ λέγει ὁπιδάμβωκα τὴν εὐχὴν πάντῳ. Ο εὐλογῶν τὴν εὐλογουμένην, fol. 8. Ο λαός. Εἰν τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένη ἀπὸ τῆς αἰῶνος καὶ εἰς τὴν αἰῶνα. Καὶ ὁ ἱερεὺς σφραγίζων αὐτοὺς λέγει. Εὐλογημένοι ὑμεῖς τῇ Κυρίῳ τῇ αἰῶνι. Δεῖτε χάριτι πάντοτε. Ο λαός. Εὐλογῶ καὶ Κύριον. fol. 68. Ο ἱερεὺς τὴν εὐχὴν. Τὸ πλήρωμα τῆς νόμου, fol. 68. ὁ ἱερεὺς σφραγίζων τὸν λαόν λέγει. Εὐλογία Κυρίου ἔστω ἐφ' ἡμᾶς. πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὴν αἰῶνα τῶν αἰώνων. Ἀγία τελεὰς ἐλέησον. Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐλέησον ἡμᾶς. Εἰτα ἀπικρύπτεται τὴν σελήνην λέγων. Νῦν ἀπολύεις. Καὶ ἀπολύει καὶ δίδει τὸ κλασόν.

*Sacerdos manus attollit, et dicit. Pater noster. Sacerdos orationem. Gratias agimus, &c. Attende Domine, &c. Hoc po-
do deinde suffumigat, dicens. Exaltabo te Deus meus, rex meus, & benedicam nomini tuo in saeculum saeculi: ter. Exaltare super caelos Deus, & super omnem terram gloria tua: ter.*

*Et Diaconus exclamando. Attendamus. Sacerdos elevans panem, dicit. Sancta sanctis. Sacerdos. Domine, qui sanctissimum tuum Spiritum hora tertia, ad sanctos discipulos & Apostolos tuos misisti, illum, benigne, a nobis ne abstuleris: sed nos te rogantes exaudi. Et acceptum panem in tres partes frangens, dicit. Dividitur agnus. Et acceptam partem unam in calicem immittit cum diaconus dixerit. Imple domine. Et Sacerdos. Complementum fidei Spiritus sancti: perpetuo, nunc. Et paulum inclinatus sic precatur. Anima polluta, &c. Deinde exclamat. Benedictus Deus noster, perpetuo, nunc & semper. Populus. Impleatur os meum laude tua, Domine, ut gloriam tuam celebremus, quia nos dignos sanctis tuis mysteriis fecisti: in sanctitate tua, nos tota die iustitiam tuam meditantes custodi. Alleluja. Diaconus. Recti participes effecti, &c. Exclamando. Quia tu es sanctificatio, &c. Diaconus. In pace procedite. Dominum precemur. Sacerdos vero foras ante Tribunal egreditur, & retro ambona-
lem orationem hanc recitat. Qui benedicentes te benedicis, &c. Populus. Sit nomen Domini benedictum: ex hoc nunc & usque in saeculum. Et Sacerdos cruce eos signans, dicit. Benedicti vos Domino, divina ejus gratia: perpetuo. Populus. Benedicam Dominum. &c. Sacerdos orationem. Legis complementum. Sacerdos cruce populum signans, dicit. Benedictio Domini super vos: perpetuo, nunc & semper, & in saecula saeculorum. Sancta Trinitas miserere. Domine Jesu Christe Deus noster, miserere nostri. Deinde (Sacerdotali) ornatus exiit dicens. Nunc dimittis. Et dimissionem facit: & panem (benedictum) distribuit.*

Aliud exemplar liturgiæ Chrysostomi ejus operibus insertum.

Ἡ Θεία λειτουργία Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.
Εὐχὴ ἢ λέγει ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἱερόν ὅπου λειτουργεῖ. Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐξαπόσειλον. Ut supra fol. 47. Εὐχὴ ἢ λέγει ὁ ἱερεὺς ὅταν εἰσβαίνει. Εἰσελεύσομαι εἰς τὸ οἶκόν σου, fol. 99. Ταῦτα εἰπὼν ἀσπάζεται τὴν τράπεζαν τετρακτίως εἰς τὸ σταυρὸν, καὶ λαμβάνει τὸ σφραγισμὸν μετὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς, Ἐ ἀσπάζεται, καὶ εὐλογεῖ αὐτὸ. Ἀγαλλιάδω ἡ ψυχή μου, fol. 48. Εἰς τὸ ἐπιτραχίλιον. Ο Κύριε ἐβασίλευσον, fol. 50. Εἰς τὸ ὑπογονάτιον. περὶζῶσαι τὴν ῥομφαίαν, fol. 49. Εὐχὴ τῷ φιλονίκῳ. Οἱ ἱερεῖς σου Κύριε, fol. 49. Εἰς τὴν πρῶτὴν ἀναφοράν. Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἡχθὴν, Ἐ αἰς ἄμνος ἐστὶς τῶν πενήτων αὐτοῦ ἀφρονος ἔπαις καὶ ἀνοήτοις τὸ σῶμα αὐτῶν. ἐν τῇ πεποιθήσει αὐτῶν ἡ κρείσσις αὐτῶν ἤρθη ἢ γαρ αὐτῶν αὐτῶν τίς διηγῆσται; Ο διάκονος. Ὑψώσω διάδοχα. Eucbol.

Divina missa Joannis Chrysostomi.

Ratio quam dicit Sacerdos priusquam ingrediatur templum, ubi sacrificat. Domine Deus noster emitte, &c.

Oratio quam dicit Sacerdos, cum ingreditur. Introibo in domum tuam, &c. Hæc ubi dixit, osculatur mensam quatuor locis in figuram crucis, & accipit tunicam (sive Albam) dextera manu, & osculatur, & benedicit eam. Exultet anima mea, &c. Ad stolam (induendam) Dominus regnavit, &c. Ad subgenuale. Accingere gladio. &c. Oratio Casula. Sacerdotes tul Domine, &c. Ad primam oblationem. Tamquam ovis ad macellationem ductus, & tamquam agnus coram eo qui totondit se, mutus; sic non aperuit os suum. In humilitate illius iudicium ejus sublatum est. Generationem autem ejus quis enarrabit? Diaconus. Immola domine

M

agnum . *Sacerdos* . Quoniam tollitur de terra vita illius . Immolatur , Agnus Dei , qui tollit peccatum mundi . *Ad secundam oblatam* . Precibus , Domine , ejus quas genuit te , Deiparæ , & semper Virginis Mariæ , sanctorum omnium virtutum incorporearum , venerandi Prophetæ præcursoris , ac Baptiste Joannis , sanctorum gloriosorum Apostolorum , & sancti Nicolai , cujus & memoriam celebramus miserere , & salva nos .

Benedictio tertia oblata . Memento , Domine , religiosorum & a Deo conservandorum Imperatorum nostrorum . Memento Domine spiritualis nostri patris , & ætius in Christo fraternitatis nostræ , & omnium qui præmigrarunt e vita , patrum & fratrum nostrorum . *Ad infusionem vini* . Et unus militum , &c. *Et addens aquam* , dicit . Et aqua : & qui vidit , testimonium dedit . *Diaconus* . Dominum precemur . *Oratio secreta* . Domine Deus noster , qui obtulisti teipsum agnum irreprehensibilem , pro mundi vita : respice ad nos , & ad panem hunc , & ad calicem hunc , & fac illum immaculatum corpus tuum , & pretiosum sanguinem ; in participationem animarum & corporum . Quoniam sanctificatum & glorificatum est honorandum & magnificum nomen tuum : Patris , &c. *Oratio incensi* . incensum offerimus , &c. *Ad discum (operiendum)* . Operuit celos , &c. *Ad cooperiendum calicem* . Dominus regnavit decorem indutus est , &c. *Ad superponendum velum nubem dicunt* . Et nubes lucida obumbravit eos : Verbo Domini cæli firmati sunt , &c. *Oratio ad propositionem ubi ponuntur sancta priusquam inferantur ad altare , qui locus est in sinistra altaris* . Deus Deus noster , qui cælestem panem , &c. *Deinde venit Diaconus & accipit benedictionem a Sacerdote , & Sacerdos dicit* . Angelus Domini dirigat viam tuam ; & una nobiscum sacra peragat . *Primum benedicit Sacerdos populum ita dicens* . Gratia sanctissimi , & boni , & vivifici Spiritus sit vobiscum . *Sacerdos autem adjuncta Diacono tres reverentias facit coram altari : & accipit benedictionem Sacerdotis , & Sacerdos benedicit caput illius dicens* . Angelus Domini dirigat viam tuam . *Et reliqua* . *Diaconus autem digressus ab altari , dicit* . Benedic domine . *Et Sacerdos* . Benedictum regnum , &c. *Tunc Diaconus exclamat* . In pace Dominum precemur .

Quoniam Diaconus pronunciat preces . *Sacerdos dicit hanc orationem secreto* . Domine Deus noster , cujus robur , &c. *Diaconus* . Suscipe . *Antiphonam primum* . Exclamatio (*antis*) *chori* . Bonum est confiteri Domino : & psallere nomini tuo altissime . *Hoc idem in altera chori parte canitur* . Precibus sanctissimæ Deiparæ , Salvator salva nos . *Ad annuncianum mane misericordiam tuam : & veritatem tuam per nossem* . Precibus Deiparæ , Salvator , salva nos . Quoniam rectus Dominus Deus noster : & nunc est in justitia vultus illius . Precibus Deiparæ , Salvator , salva nos . *Oratio* . Domine Deus noster , salva populum tuum , &c.

Diaconus . Suscipe , &c. *Exclamatio*

ἀμὲν . Ο ἱερεύς . Οτι αἱρεται ἀπὸ τῆς ἑξῆς αὐτῶ .
 Δύεται ὁ ἀρχὸς Θεῶ , ὁ αἰρετὴν τὴν ἀμαρτίαν τῶ κῶ-
 σμῳ . Εἰς τὴν δὲ ἀποφάν . Πρεσβείαις , Κύριε
 τῶ πνεύματος σε Θεοτόκῃ , & ἀσπαρδίνῃ Μαρίᾳ , τῇ ἀ-
 γίᾳ πάντων , δυνάμειν ἀσπασμάτων , τῶ τιμίῳ προφή-
 τῳ ἀποστόλῳ καὶ Βαπτιστῇ Ἰωάννῃ . τῇ ἀγίᾳ ἐκδόξῳ Ἀ-
 ποστόλῳ καὶ τῇ ἀγίᾳ Νικολάῳ , καὶ τῇ τῶ μνήμῳ ἐπι-
 τλήμῳ ἑλίσσον , καὶ σῶσον ἡμᾶς .

Εὐλογία τῆς ἀποφάν . Μνήμητι Κύριε τῇ ἐν-
 σβεστικῇ καὶ διοφυλάκῳ βασιλείᾳ . Μνήμητι Κύ-
 ρι τῇ πνευματικῇ ἡμῶν πατρὸς , καὶ πάσης τῇ ἐν Χρῆ-
 στῷ ἡμῶν ἀδελφότητι , καὶ πάντων τῶν ἀποπελιδότων
 πατέρων , καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν . Εἰς τὸ ἐκχεῖν τὸ αἶμα .
 Καὶ εἰς τὸ τρανιῶν , fol. 50. Καὶ ἀποφάν τὸ ὕδαρ
 λέγει . Καὶ ὕδαρ καὶ ὁ ἱερατικὸς μαρτυρικὸς , καὶ
 ἀληθὴς ἐστὶ ἡ μαρτυρία αὐτῶ . Ο διακόνος . Τῷ Κυ-
 ρίᾳ δευδῶμῳ . Εὐχὴ μουσικῇ . Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν , ὁ
 ἀποφάν ἑαυτὸν ἀμὲν ἀμῶν ὑπὲρ τῆς κόσμῳ ζωῆς
 ἐπὶ ἐφ' ἡμᾶς , καὶ ἐπὶ τῷ ἄρῳ τῶτον , καὶ ἐπὶ τὸ πο-
 τῆρον τῶτον , καὶ ποῖσον αὐτὸ ἔχοντῳ σε σῶμα , καὶ
 τίμιόν σου αἶμα , εἰς μεταλήψιν ψυχῶν καὶ σωμάτων .
 Οτι ἡγίασαι καὶ διδῶσαι τὸ πάντιμον καὶ μεγαλο-
 πρεπὲς ὄνομά σου , τῷ πατρί . Εὐχὴ τῷ θυμιάμα-
 τος . Θυμιάμα ἀποφάν , fol. 50. Εἰς τὸ δίσκον .
 Εὐχὴ τῷ ὑμῶν , fol. 51. Εἰς τὸ καλύψαι τὸ κρα-
 τῆρα . Ο Κύριος ἐβασιλεύσῃ ἐν ἡμῶν ἐνδύσασθαι
 καὶ τῇ ἐξῆς . Εἰς τὸ βάλλω τὴν περὶ τῶν . Καὶ περὶ
 τῇ φανερῇ ἐπιστάσει αὐτῶ . τῇ λόγῳ Κυρίου αἰ
 οὐρανοὶ ἐστῆσαν καὶ τῇ ἐξῆς . Εὐχὴ εἰς τὴν ἀπο-
 φάν , ὅτι τίθεται τὰ ἱερά , ἀπὸ τῶ κομιδῆναι εἰς τὸ
 βῆμα , ὅς τις τόπος ἐστὶν ἐν τῇ αἰετῇ τῇ βίματος .
 Ο Θεὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν , ὁ ὁ αἰράνιον ἄρῳ , fol. 51.
 Εἰτε ἔρχεται ὁ διάκονος , καὶ λαμβάνει εὐλογίαν ἀπὸ
 τῶ ἱερέως , καὶ ὁ ἱερεύς , λέγει . Ἀγγελοῦ Κυρίου κα-
 πευδῆν τὴν ὁδὸν σου , καὶ συλλοπεργῆσθαι μετ' ἡμῶν .
 Πρῶτον εὐλογεῖ ὁ ἱερεύς τὸ λαόν , λέγειν ἡμῶν . Η
 χάρις τῇ πᾶσι , καὶ ἀγαθὴ , καὶ ζωοποιὸς πᾶσι
 τοῖς εἰν μετ' ἡμῶν . Ο δὲ ἱερεύς , σὺ τῇ διακόνῳ
 ποῖσαι μεταποιᾶς τρεῖς εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστέον καὶ
 λαμβάνει τὴν εὐλογίαν παρὰ τῶ ἱερέως , καὶ ὁ ἱερεύς
 εὐλογεῖ τὴν χάριν αὐτῶ λέγειν . Ἀγγελοῦ Κυρίου κα-
 πευδῆναι τὴν ὁδὸν σου . καὶ τὰ λοιπά . Ο δὲ διάκονος
 ἐξελθὼν ἐκ τῶ θυσιαστέου λέγει . Εὐλόγησον δέ-
 σποτα . Καὶ ὁ ἱερεύς . Εὐλογημένη ἡ βασιλεία , fol. 52.
 Τῶν ὁ διάκονος ἐκφανεῖ . Ἐν αἰρένῳ τῷ Κυρίᾳ δευδῶμῳ .
 Et reliqua prout habentur supra fol. 52.

Ἀγίονος τῷ διακόνῳ τὰς δέσεις ὁ ἱερεύς λέγει
 πᾶσι τῷ μουσικῶς τὴν εὐχὴν . Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ
 τὸ κράτος , fol. 53. Ο διάκονος . Ἀντιλαβῆ . Ut fol.
 53. Ἀντίφωνον πρῶτον . Εὐχὴν . τῷ χορῷ . Ἀγαθὸν
 τὸ ἐξομολογεῖσθαι τῷ Κυρίῳ ὃ ἡμῶν τῇ ὀνόματι
 σε ὕψιστε . Τὸ αὐτὸ εἰς τὸ ἄλλο μέρος τῷ χορῷ ἡμῶν
 λέγεται . Πρεσβείαις τῆς Θεοτόκῃ , σῶσον , σῶσον
 ἡμᾶς . Τῇ ἀναγγελλεῖν τὸ ἀπὸ τὸ ἑλῆς σε , καὶ
 τὴν ἀληθείαν σε πάσαις ταῖς ἡμέραις ἡμῶν . Πρε-
 βείαις τῆς Θεοτόκῃ , σῶσον , σῶσον ἡμᾶς . Οτι ἐν
 Κυρίῳ ὁ Θεὸς ἡμῶν , καὶ ἐν τῇ διπαρτωτῇ τῇ
 ἀποφάν αὐτῶ . Πρεσβείαις τῆς Θεοτόκῃ , σῶσον , σῶ-
 σον ἡμᾶς . Εὐχὴ . Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν , σῶσον τὸ λαόν σου .
 fol. 53. Ο διάκονος . Ἀντιλαβῆ . Ut ibidem . Εὐχὴν

τῷ ἱερῶς. Οτι σὺ ἐν τῷ κράτει. fol. 53. Ἀντίφωνον δὲ πρῶτον. Ο Κύριος ἐβασίλευσεν ἐν πρῶτον ἐνδύσατο· ἐνδύσατο Κύριος θυάμην, καὶ περιέζωται. Καὶ ἡδ' ἐστὶν ῥίανσι τὴν οἰκμένην. ἥ τις ἡ σαλευθήσεται. Τὰ μαρτύριά σου Κύριε ἐπιστάθης σφόδρα. Ταῖς ἀρεταῖς τῷ ἁγίῳ σου σώσον ἡμᾶς. Δόξα πατρὶ, καὶ υἱῷ, καὶ ἁγίῳ πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ, ἔως τῶν αἰώνων τῶν αἰώνων.

Εὐχή. Ο μορογενὴς υἱός, fol. 53. Ο διάκονος. Ἐτι καὶ ἔτι, fol. 53. Εὐχή. Ο πᾶς κοινὰς πατέρας, fol. 53. Ο διάκονος. Ἐτι ἔτι, καὶ τὰ καθεύξῃς. fol. 53. Ἀντίφωνον τρίτον. Δὲ πρὸ ἀγαλλία σώμεθα τῷ Κυρίῳ, ἀλαλάξωμεν Θεῷ τῷ σωτῆρι ἡμῶν. Σώσον ἡμᾶς υἱὲ Θεοῦ μορογενὴς, ὁ ἐν ἁγίοις θαυμαστὸς φάλλοντάς σε, ἀλληλουῖα. Προφθάσωμεν τὸ ἀπόσπασμα αὐτοῦ ἐν ἐξομολογήσει καὶ ἐν ψαλμοῖς ἀλαλάξωμεν αὐτῷ. Σώσον ἡμᾶς υἱὲ Θεοῦ. καὶ τὰ λοιπά. Οτι Θεὸς μέγας Κύριος, καὶ βασιλεὺς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. Σώσον ἡμᾶς. καὶ τὰ λοιπά. Οτι ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὰ πύργα τῆς γῆς. καὶ τὰ ὕψη τ' ὀρέων αὐτοῦ ὄρεα. Σώσον ἡμᾶς. καὶ τὰ λοιπά. Οτι αὐτὸς ἐστὶν ἡ θάλασσα, καὶ αὐτὸς ἐποίησεν αὐτήν, καὶ ἡ ξηρὰ ἐθεμελίωσαν αἱ χεῖρες αὐτοῦ. Σώσον ἡμᾶς, καὶ τὰ λοιπά. Δόξα πατρὶ. Καὶ νῦν.

Ψάλλεται ταῦτα παρὰ τὸ χορὸν.

Ο δὲ ἱερὺς ἐξέρχεται ἐκ τῆς μικρᾶς θύρας, φέρων τὸ Εὐαγγέλιον ἀπορροχόμενον τῷ ὑπὲρ τῆς λαμπάδος, καὶ ἐπιστρέφας ἀπὸς τὴν τῆς Χειρὸς εἰκόνα, μεταξὺ τῶν δύο θυρῶν, κλίνας τὴν κεφαλὴν, μετὰ ἐκφώνησεως λέγει τὴν εὐχὴν ταύτην, ἀρχὴν μουσικῶς. Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, fol. 54. Τότε ἀποστίθουσιν οἱ ἱερῶς. Εὐλογημένη εἰν ἡ ἐξοδος τῶν ἁγίων σου· νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τῶν αἰώνων τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Καὶ ὑψώσας τὸ Εὐαγγέλιον εἰς μέμνησιν σαυρῶν, μετὰ τὴν φωνὴν λέγει. Σοφία, ὁρθοί. Ο χορὸς. Δὲ πρὸ προσκυνησάμεν, ἔκ προσπίσωμεν Χειρῶν. Σώσον ἡμᾶς υἱός, Θεῶν. καὶ τὰ ἑξῆς. Ἐκφώνησις. Οτι ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν· καὶ σοὶ τρισάγιον ὕμνον ἀναπέμπομεν τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι. ἀμήν.

Ο ψάλλας ψάλλει ταῦτα τρεῖς. Ἁγίος ὁ Θεός, ἅγιος ἰσχυρός, ἅγιος ἀθάνατος· ἐλέησον ἡμᾶς. Δόξα πατρὶ, καὶ υἱῷ, καὶ ἁγίῳ πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ.

Ο δὲ ψάλλας ψάλλει ταῦτα μετὰ τὴν φωνήν. Ἁγίος ἀθάνατος ἐλέησον ἡμᾶς. Ἁγίος ὁ Θεός, ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς. Οταν ταῦτα ψάλλονται ὁ ἱερὺς λέγει μουσικῶς ταύτην τὴν εὐχὴν. Ο Θεὸς ὁ ἅγιος, ὁ ἐν ἁγίοις ἀναπαυόμενος. fol. 55. Ο ἱερὺς. Πρόχωμεν. Εἰρῶν πᾶσι. Σοφία, ὁρθοί. Ο ψάλλας, ψαλμὸς τῷ Δαβίδ. Ο διάκονος. Πρόχωμεν. Ο ψάλλας, τὸ ἀποκείμενον. Μετὰ τὸ ἀποκείμενον ὁ ἱερὺς, λέγει. Ο ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα. Στίχος. Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον· καὶ πάντα τὰ ἐσπόμενα τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ. Τότε λέγει τὸ ἐπιστολὴν πρὸς Εβραίους. Ἐπιστολὴν Παύλου τὸ ἀνάγνωσμα. Ἀδελφοί. Εἰ ἡδ' ὁ δὲ ἀγγέλων ἀληθινὸς λόγος. Μετὰ τὸ ἐπιστολὴν ὁ ἱερὺς λέγει. Εἰρήνη. πᾶσι. Σοφία. ὁρθοί. Ο ψάλλας. ψαλμὸς τῷ Δαβίδ καὶ τὸ, ἀλληλουῖα. Τότε ἔρχεται ὁ διάκονος εἰς τὸ ἱερεῖα κεφαλοκλιόμενος. ὁ δὲ ἱερὺς ἐκτίθεται ἐπάνω αὐτοῦ. Κύριος δώσει ῥῆμα τοῖς ἐυαγγελιστοῖς δυνάμει πολλῇ. ἥς προσβείων τ' ἑαυτοῖς. Eucbol.

Sacerdos. Quia tua est potentia, &c. *Antiphona secundum.* Dominus regnavit, decorem indutus est: indutus est Dominus fortitudinem, & praecinxit se. Etenim firmavit orbem terrae; qui non commovebitur. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis. Precibus sanctorum salva nos. Gloria Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in saecula saeculorum.

Oratio. Unigenitus Filius, &c. *Diaconus.* Adhuc & iterum, &c. *Oratio.* Qui communes hasce, &c. *Diaconus.* Adhuc & iterum, & quae sequuntur. *Antiphona tertium.* Venite exultemus Domino. Jubilemus Deo salvatori nostro. Salva nos, Fili Dei, unigenite, qui in sanctis es mirabilis, canentes tibi, Alleluja. Praecupemus factorem ejus in confessione; & in psalmis jubilemus ei. Salva nos, Fili Dei. & reliqua. Quoniam Deus magnus Dominus, & rex magnus super omnem terram. Salva nos, & reliqua. Quia in manu ejus sunt omnes fines terrae; & altitudines montium ipse conspicit. Salva nos, &c. Quoniam ipsius est mare, & ipse fecit illud: & aridam fundaverunt manus ejus. Salva nos. Et reliqua. Gloria Patri & Filio. &c. Et nunc, & semper, &c.

Canuntur haec ab utroque choro.

Sacerdos autem egreditur e parvo ostio, portans Evangelium, praecedente ministro, cum cereo, & conversus ad Christi imaginem inter duo ostia infuso capite, cum exclamacione dicit hanc orationem, primum secrete. Dominator Domine Deus noster, &c. Tunc addit Sacerdos. Benedictus sis ingressus sanctorum tuorum: nunc & semper & in saecula saeculorum. Amen. Et tollens in altum Evangelium in crucis formam, magna voce dicit. Sapientia recti. Chorus. Venite adoremus, & provolvamur Christo. Salva nos Fili Dei. Et reliqua. Exclamatio. Quoniam Sanctus es Deus noster: & tibi ter sanctum hymnum referimus: Patri & Filio & sancto Spiritui. Amen.

Cantor haec cantat, ter. Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis: miserere nostri. Gloria Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper. Cantor vero haec magna voce cantat. Sanctus immortalis miserere nostri: Sanctus Deus, Sanctus immortalis, miserere nostri. Dum haec canuntur, Sacerdos dicit tacite orationem hanc. Deus sancte, qui in sanctis requiescis, &c. Sacerdos. Attendamus. Pax omnibus. Sapientia Recti. Cantor. Psalmus David. Diaconus. Attendamus. Cantor dicit propositum. Sacerdos dicit. Qui facit Angelos suos Spiritus, & ministros suos flammam ignis. Versus. Benedic anima mea Domino, & omnia quae intra me sunt nomini sancto ejus. Tunc dicit epistolam ad Hebraeos. Epistolae Pauli lectio. Fratres. Si enim per Angelos datus sermo, &c. Post epistolam Sacerdos dicit. Pax omnibus. Sapientia Recti. Cantor. Psalmus David, & Alleluia. Tunc venit Diaconus ad Sacerdotem capite proclivis, Sacerdos autem orat super eum. Dominus dabit verbum evangelizantibus virtute multa: per preces dominæ nostræ

M ij

Deiparæ & semper Virginis Mariæ, sancti & gloriosi Apostoli, & Evangelistæ N. Et Sacerdos. Sapientia Regi. Diaconus. Ex Evangelio secundum Lucam. Et populus. Gloria tibi domine, gloria tibi. Et Sacerdos. Attendamus. Diaconus. Dixit Dominus discipulis suis. Qui vos audit: me audit. Post Evangelium vero: Diaconus. Dicamus omnes ex tota anima: & ex tota mente dicamus. Exclamatio Sacerdotis. Domine omnipotens, Deus patrum nostrorum, dives in misericordia & bonus in miserationibus, qui non vis mortem peccatoris, sed expectas conversionem & poenitentiam, ut convertatur & vivat. Diaconus. Pro sancta hac domo, &c. Ut liberemur, &c. Oratio secreta. Domine Deus noster, protensam, &c. Diaconus. Ut propitius, benevolus, & placibilis fiat: Dominum rogemus. Populus. Domine miserere. Ut exaudiat Dominus Deus vocem deprecationis nostræ peccatorum: Dominum rogemus. Populus. Domine miserere. Pro omnibus qui ante nos laborarunt, & nos sacris initiarunt: Dominum rogemus. Populus. Domine miserere. Pro residuo populo, & abs te uberem misericordiam expectante: Dominum rogemus. Populus. Domine miserere. Exclamatio Sacerdotis. Quoniam misericors & benignus, &c. Diaconus. Orate Catechumeni Dominum, &c. Oratio fidelium prima. Gratias agimus tibi, &c. Diaconus. Suscipe, &c. Populus. Domine miserere. Diaconus. Sapientia. Exclamatio Sacerdotis. Quia convenit tibi omnis gloria, &c. Diaconus. Adhuc & insuper Dominum rogemus. Diaconus autem dicit Litanias. Oratio fidelium secunda. Rursus & frequenter, &c. Diaconus. Suscipe, salva, &c. Populus. Domine miserere. Diaconus. Sapientia. Exclamatio Sacerdotis. Ut a tua virtute, &c. Oratio Cherubici Hymni. Nullus dignus est implicitus, &c. Et cum Sacerdos dicit hanc orationem, cantores canunt hæc. Qui Cherubim mystice representamus, & vivificant Trinitati, ter sanctum Hymnum canimus, omnem sæcularem deponamus sollicitudinem, tamquam regem omnium suscepturi, Angelicis invisibiliter stipatum agminibus. Alleluja. Sacerdos vero post Orationem sequitur Diaconum, & vadit ad propositionem, & inclinatis capitibus ter in terram, sumunt Diaconus quidem corpus, Sacerdos vero sanguinem: & exeunt parvo ostio, dicente Sacerdote, cum paululum egressus fueris. Meminerit omnium vestrum Dominus Deus in regno suo. Et si fuerit Episcopus, dicit. Sancte Sacerdos, memento mei. Sacerdos autem dicit. Meminerit tui Dominus Deus noster in regno suo. Post hæc ingressi alterum ostium, deponunt sacra dona in magno Tribunali, & dicit Sacerdos hæc. Decorus Joseph, &c. Diaconus egrediens dicit. Compleamus Orationem, &c. Oratio post depositionem sanctorum donorum. Domine Deus noster, qui omnipotens es, &c. Populus. Largire Domine. Diaconus. Suscipe, &c. Diem omnem, &c. Sacerdos. Pax omnibus. Populus. Et cum Spiritu tuo. Diaconus. Diligamus invicem, &c. Populus. Patrem, &c. Tunc Sacerdos quater (id est in formam crucis) velum osculatur, & dicit. Portas, portas: in sapientia, attendamus. Et Levior dicit. Credo in unum Deum. Post

νης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τῆς ἁγίας καὶ ἐνδόξης Ἀποστόλων τε καὶ. Καὶ οἱ ἱερεῖς. Σοφία, ὀρθοί. Ἀκυσσώμεν τὴν ἁγίαν Εὐαγγελίαν. Οὐ διάκονος. Ἐκ τῆς κατὰ Λευκᾶν. Καὶ ὁ λαός. Δόξα σοι, Κύριε δόξα σοι. Καὶ οἱ ἱερεῖς. Πρόχωμεν. Οὐ διάκονος. Εἰπὼν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτῶν μαθηταῖς. Οὐ ἀκύνων ὑμῶν, ἐμὲ ἀκύνει. Μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον. Οὐ διάκονος. Εἰπομεν πάντες ἐξ ὅλης ψυχῆς, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας εἰπώμεν. Ἐκφώνησις τῆς ἱερέως. Κύριε παντοκράτωρ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ὁ πλάσιος ἐν ἐλπίδι καὶ ἀγαθῶς ἐν οἰκτιρμοῖς, ὁ μὴ βυλόμηνος τὸ θάνατον τῶν ἀμαρτωλῶν, ἀλλὰ καὶ ἀναμένων τὴν ἐπιστροφὴν καὶ μετάνοιαν. ἵνα ἐπιστρέψῃ καὶ ζῇ. Οὐ διάκονος. Ὑπὲρ τῆς ἁγίας οἴκῃ. fol. 52. Ὑπὲρ τῆς ῥυθιῆσαι. Εὐχὴ μουσικὴ. Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν τὴν ἐκτενῆ, fol. 56. Οὐ διάκονος. Ὑπὲρ τῶν ἱλῶν, ἐμὴν, καὶ ἐνδιάλλακτον γενέσθαι, τῆς Κυρίου δειθῶμεν. Ὁ λαός. Κύριε ἐλέησον. Ὑπὲρ τῶν εἰσακῆσαι Κύριον τὸ Θεὸν φωνῆς τῆς δεισιπείας ἡμῶν τῶν ἀμαρτωλῶν, τῆς Κυρίου δειθῶμεν. Ὁ λαός. Κύριε ἐλέησον. Ὑπὲρ πάντων τῶν ἀποκοπιασάντων καὶ ἀφιερωσάντων ἡμᾶς τῆς Κυρίου δειθῶμεν. Ὁ λαός. Κύριε ἐλέησον. Ὑπὲρ τῶν περιεσῶτος λαῶν, καὶ ἀπεκδεχομένων τὸ παρὰ σοῦ πλεόνιον ἔλεος, τῆς Κυρίου δειθῶμεν. Ὁ λαός. Κύριε ἐλέησον. Ἐκφώνησις τῆς ἱερέως. Ὅτι ἐλεῆμων ἐφιλάνθρωπος, fol. 56. Οὐ διάκονος. Εὐξάσθαι οἱ κατηχούμενοι, fol. 57. Εὐχὴ πιστῶν ἀρώτη. Εὐχαριστήμεν. fol. 57. Οὐ διάκονος. Ἀντιλαβῶ. Ὁ λαός. Κύριε ἐλέησον. Οὐ διάκονος. Σοφία. Ἐκφώνησις τῆς ἱερέως. Ὅτι σοὶ ἀρέσκει πᾶσα δόξα. Οὐ διάκονος. Ἐτι ἐστὶ τῆς Κυρίου δειθῶμεν. Ὁ δὲ διάκονος λέγει τὰς λιτανείας. fol. 57. Εὐχὴ πιστῶν δευτέρα. Πάλιν καὶ πολλάκις, fol. 57. Οὐ διάκονος. Ἀντιλαβῶ, σῶσον. Ὁ λαός. Κύριε ἐλέησον. Οὐ διάκονος. Σοφία. Ἐκφώνησις τῆς ἱερέως. Ὅπως ὑπὸ τῆς κράτης σου. fol. 58. Εὐχὴ τῆς Χερυβικῆς. Οὐδεὶς ἄξιός τῃ συνωδεδεμένων. fol. 58. Καὶ ὅταν λέγῃ ὁ ἱερεὺς ταῦτα καὶ εὐχὴν, οἱ ψάλλται ψάλλουσι ταῦτα. Οἱ τῆς Χερυβίμ μουσικῶς εἰκονίζοντες, καὶ τῇ ζωοποιῶν τελεᾷ τὴν τελεσάγιον ὕμνον προσάδοντες, πᾶσαι τῆς βιωτικῆς ἀποθώμεθα μέριμνα, ὡς τῆ βασιλείας τῶν ὅλων ὑποδύμενοι ταῖς ἀγγελικαῖς ἀοράτως δορυφορούμενοι τάξεις, ἀλληλεία. Ὁ δὲ ἱερεὺς μετὰ τὴν εὐχὴν ἀκολοῦθε τῷ διακόνῳ, καὶ πορεύεται εἰς τὸ ἀπόθεσιν, καὶ κλίναντες τὰς κεφαλὰς εἰς τὸ γῆν τελεῖ λαμβάνουσιν, ὁ μὲν διάκονος τὸ σῶμα, ὁ δὲ ἱερεὺς τὸ αἷμα, καὶ ἐξέρχονται ἐκ τῆς μικρᾶς θύρας, λέγοντες τῆς ἱερέως, μικρὸν ἐξελθόντες. Μνησθεῖν πάντων ὑμῶν, fol. 73. Καὶ εἰ ἐστι τις ἐπίσκοπος λέγει. Ἄγιε ἱερεὺς μνησθεῖτε με· ὁ δὲ ἱερεὺς λέγει. Μνησθεῖτε σε Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτῆς. Μετὰ δὲ ταῦτα εἰσελθόντες τὴν ἑτέραν θύραν τίθησι τὰ ἱερὰ δῶρα εἰς τὸ μέγα βῆμα· καὶ λέγει ὁ ἱερεὺς ταῦτα. Οὐ εὐχόμεν Ἰωσήφ, fol. 59. Οὐ διάκονος ἐξελθὼν λέγει. Πληρώσωμεν τὸ δέησιν, fol. 59. Εὐχὴ μετὰ τῶν ἀποθῆσιν τῶν ἁγίων δῶρων. Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ παντοκράτωρ. fol. 60. Ὁ λαός. Παράχω Κύριε. Οὐ διάκονος. Ἀντιλαβῶ. fol. 60. Τῶν ἡμέραν. Ibidem. Οὐ ἱερεὺς. Εἰρήνῃ πᾶσι. Ὁ λαός. Καὶ μετὰ τοῦ πνεύματος σε. Οὐ διάκονος. Ἀγαπήσωμεν, fol. 60. Ὁ λαός. Πατέρα. Ibidem. Τότε ὁ ἱερεὺς ἀπαγγέλλεται τὸ κάλυμμα τετρακίς, καὶ λέγει. Τὰς θύρας, τὰς θύρας· ἐν σοφίᾳ πρόχωμεν. καὶ ὁ ἀναγνώστης λέγει. Πι-

συνώ εἰς ἓνα Θεόν. Μετὰ τὸ σύμβολον λέγει ὁ ἱερεὺς. Σπῆμψ καλῶς· σῶμψ μετὰ φόβῳ Θεῷ. Πρόχωμψ τῷ ἁγίῳ ἀναφορὰν ἐν εἰρήῃ προσφέρειν. Ο χορὸς. Εἰλον εἰρήνης, θυσιῶν αἰνέσεως. Εμφώνησις τῷ ἱερέως. Η χάρις τῷ Κυρίῳ, fol. 60. Ο ἱερεὺς μουσικῶς. Ἄξιον καὶ δίκαιον. Ibidem. Εμφώνησις τῷ ἱερέως. Τὸν ἐπιτίκειον, fol. 61. Ο δὲ ἱερεὺς κλίνας τῷ κεφαλῷ λέγει. Μετὰ πάντων καὶ ἡμεῖς, fol. 61. Μουσικὴ εὐχή. Μνημένοι τοῦτω τῷ σῶματι, fol. 62. Εμφώνησις τῷ ἱερέως. Τὰ σὰ ἐκ τοῦ σῶν. fol. 62. Ο χορὸς. Σὲ ὑμνήμψ. fol. 62. Πάλιν κλίνας τῷ κεφαλῷ λέγει ὁ ἱερεὺς. Δὶα τὸ σοι προσφέρωμψ τῷ λογικῷ ταύτῳ, fol. 62. Καὶ ἀνιστάμψ σφραγίζει τὰ ἅγια δῶρα. Καὶ ποίησον. Ἡ μὲν ἄρτον τῶν τιμίον σῶμα τῷ Χριστῷ σου, ἀμήν. Καὶ ἐν τῇ ποτιεὶ λέγει. Τὸ δὲ ἐν τῇ ποτιεὶ τῶτω. fol. 62. Ο ἱερεὺς εὐχεται. Ως γενέσθαι fol. 62. Ο χορὸς ψάλλει. Ως ἀληθῶς ἄξιον καὶ δίκαιον εἶναι τὸ δοξάζειν, fol. 62. Ψάλλοντος ταῦτα τῷ χορῷ ὁ ἱερεὺς λέγει. Χαῖρε κεχαριστωμένη. Εὐχή. Τῶν τιμίον ἀσωμάτων ἱερανίων διωμάτων, τῷ ἁγίῳ Ἰωάννῃ, fol. 63. καὶ τὰ ἐξῆς. usque ad verba τὸ φῶς τῷ προσώπῳ σου. Εἰσι πα-
ρακαλῶμψ, μνήσθαι Κύριε πάσης ἐπισκοπῆς ὁρθοδόξων τῷ ὁρθοτομουύπων ἡ λόγον τῆς ἀληθείας, παντὸς τῷ πρεσβυτερίου, τῷ ἐν Χριστῷ διακονίας, καὶ παντὸς τῷ ἱερατικῷ πάγματος. ἔτι προσφέρωμψ σοι τὴν λογικὴν ταύτῃ λατρείαν ὑπὲρ τῶν κεμένων, ὑπὲρ τῶν ἁγίων καθολικῆς, usque ad verba, ἐν πάσῃ ὑποταξίᾳ καὶ σεμνότητι.

Εμφώνησις. Ἐν πρώτοις μνήσθαι Κύριε πάσης ἐπισκοπῆς ὁρθοδόξων καὶ ὁρθοτομουύπων ἡ λόγον τῆς ἀληθείας. Ο χορὸς. Καὶ ὧν ἕκαστος κατὰ διάνοιαν ἔχει. Ο ἱερεὺς. Καὶ δὲς ἡμῖν ἐν ἐνὶ σῶματι fol. 63. Ο λαός. Ἀμήν. Ο ἱερεὺς. Καὶ ἴσω τὰ ἐλεῖν τῷ μεγάλῳ. fol. 63. Ο λαός. Ἀμήν. Ο διάκονος. Πάντων τῶ ἁγίων. fol. 64. Εὐχή. Μνήσθαι Κύριε τὴ πόλει καὶ ἡμῶν ταύτης ἐν ἡ παροικίᾳ. fol. 64. Ο ἱερεὺς κλινόμψ εὐχεται. Σοὶ παρακατατιθέμεθα fol. 64. Ο διάκονος. Ἀντιλαβῆ. fol. 64. Εμφώνησις τῷ ἱερέως. Καὶ καταξίωσον. fol. 64 Ο λαός. Πάτερ ἡμῶν. Ο ἱερεὺς. Εἰρήνη πᾶσι. Ο λαός. Καὶ μετὰ τοῦ πνεύματος σου. Ο διάκονος. Τὰς κεφαλάς ὑμῶν τῇ Κυρίῳ κλίνει. Ο χορὸς. Σοὶ Κύριε. Ο ἱερεὺς λέγει ταύτῃ εὐχὴν. Εὐχαριστοῦμέν σοι. fol. 65. Ο ἱερεὺς εὐχεται. Πρόχες Κύριε. fol. 65. Ο δὲ ἱερεὺς θυμιᾷ τὰ ἅγια. Εμφώνησις. Πρόχωμψ. Ο ἱερεὺς ὑψῶν ἡ ἅγιον ἄρτον, λέγει. Τὰ ἅγια πᾶς ἁγίοις. Ο δὲ χορὸς λέγει. Εἰς ἅγιος, εἰς Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ πατρός. Ο δὲ ἱερεὺς ὑψοῖ ἡ ἄρτον λέγων. Ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς ὁ Θεός, ἐπὶ πᾶσαν ἡ γῆν, ἡ δόξα αὐτοῦ ἐξεχύθη. Μέλλων δὲ ἄρτον μελίσαι λέγει. Μερίζεται ὁ αἶμός τοῦ Θεοῦ, ὁ αἶρων ἡ ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. Καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς ἐκ τῶ ἄρτος μερίδα βάλλει εἰς τὸ ποτιεὶον λέγων. Πλήρωμα πνεύματος ἁγίου πάντοτε, καὶ αἰεὶ. Καὶ τότε ὁ ἱερεὺς μεταλαμβάνει, καὶ ὁ λαός ψάλλει καὶ ὁ ἱερεὺς κρατῇ μερίδα τοῦ Θεοῦ σῶματος λέγει. Τοῦ δείπνου σου μουσικῶς. fol. 66. Ταύτῃ ἡ εὐχὴν λέγουσιν οἱ δύο ἄρτον τοῦ μεταλαβεῖν τὰ θεῖα. Ο Θεὸς ἄντες, ἀφες, συγχώρησον. fol. 66. Εὐχή. Γένοιτό μοι Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, τὸ σῶμά σου τὸ ἅγιον εἰς ἄφισιν ἁμαρτιῶν, καὶ τὸ αἷμά σου τὸ τίμιον εἰς ζωὴν αἰώνιον, καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ σου παρουσίᾳ συναερίθμησόν με τοῖς δικαίοις σου,

Symbolum dicit Sacerdos. Stemus recte, stemus cum timore Dei. Attendamus facram oblationem in pace perficere. *Populus.* Misericordiam pacis hostiam laudis. *Exclamatio Sacerdotis.* Gratia Domini, &c. *Sacerdos secreto.* Dignum & justum. *Exclamatio Sacerdotis.* Triumphalem Hymnum, &c. *Sacerdos vero inclinato capite dicit.* Cum his itaque & nos, &c. *Oratio secreta.* Memores igitur salutaris, &c. *Exclamatio Sacerdotis.* Tua ex tuis, &c. *Chorus.* Te laudamus, &c. *Rursum Sacerdos caput inclinans dicit.* Propterea tibi offerimus rationalem hunc, &c. *Et exurgens cruce signat sancta dona.* Et fac panem quidem hunc pretiosum corpus Christi tui, Amen. *Et in calice dicit.* Quod autem est in calice hoc, &c. *Sacerdos orat.* Ut fiat sumentibus, &c. *Chorus cantat.* Vere dignum & justum est te laudare, &c. *Hec choro cantante, Sacerdos dicit.* Ave gratia plena. *Oratio.* Venerandarum, incorporearum, celestium virtutum: Sancti Joannis, &c. *Usque ad verba.* Lumen vultus tui. Adhuc te rogamus, memento Domine omnis Episcopatus Orthodoxorum recte tractantium verbum tue veritatis, totius Presbyteratus, in Christo Diaconatus, & omnis Sacerdotalis ordinis. Offerimus insuper tibi rationalem hunc cultum pro orbe terrarum, pro sancta Catholica, &c. *Usque ad verba:* in omni pietate & religione.

Exclamatio. In primis memento Domine, omnis Episcopatus Orthodoxorum, verbum tue veritatis recte tractantium. *Chorus.* Et quorum unusquisque habet memoriam. *Et Sacerdos.* Et concede nobis unum ore. *Populus.* Amen. *Sacerdos.* Et sint misericordiarum, &c. *Populus.* Amen. *Diaconus.* Omnium sanctorum, &c. *Oratio.* Memento Domine civitatis hujus quam incolimus omnis, &c. *Sacerdos inclinatus orat.* Tibi commendamus, &c. *Diaconus.* Suscipe, &c.

Exclamatio Sacerdotis. Et concede. *Populus* Pater, &c. *Sacerdos.* Pax omnibus. *Populus.* Et cum Spiritu tuo. *Diaconus.* Capita vestra Domino inclinate. *Chorus.* Tibi Domine. *Sacerdos hanc Orationem dicit.* Gratias agimus tibi &c. *Sacerdos precatur.* Attende Domine &c. *Sacerdos vero sancta suffumigat.* *Exclamatio.* Attendamus. *Sacerdos elevans sanctum panem dicit.* Sancta sanctis *Chorus autem dicit.* Unus sanctus unus Dominus Jesus Christus, in gloria Dei Patris. *Sacerdos autem elevat panem dicens.* Super cælos Deus & super omnem terram gloria ejus effusa est. *Divisurus vero panem dicit.* Dividitur Agnus Dei qui tollit peccatum mundi. *Et accipiens Sacerdos ex pane particulam, mittit in calicem dicens.* Plenitudo Spiritus sancti: perpetuo, nunc & semper. *Et tunc Sacerdos communicat, & populus canit:* *Et Sacerdos tenens particulam dicit.* Cœnz tue mysticæ, &c. *Hanc Orationem dicunt illi duo, priusquam sacris communicent.* Deus remitte, dimitte, ignosce, &c.

Oratio. Fiat mihi Domine Jesu Christe, corpus tuum sanctum in remissionem peccatorum meorum, & sanguis tuus pretiosus in vitam æternam. Et in secundo tuo adventu, annuera me iustis tuis, &

electis ovibus. *Oratio Sacerdotis.* Graciam agimus tibi Domine, &c. Tunc aperitur magnum portæ sanctæ velum, accensis cereis. Et Sacerdos ostendit populo calicem dicens. Cum timore Dei, & fide, & dilectione accedite. Chorusque cantat. Benedictus qui venit in nomine Domini. Et Sacerdos dicit. Benedictus Deus noster, perpetuo: Diaconus egressus e sancto Tribunali, dicit post depositionem sanctorum donorum. Recti qui participes fuimus, &c. Diaconus. Suscipe, &c. Diem omnem, &c. Exclamatio Sacerdotis. Quia tu es sanctificatio, &c. Diaconus. In pace procedite. Populus. In nomine Domini. Diaconus. Dominum precemur. Populus. Domine miserere. *Oratio terro Ambonem.* Quibus benedicientibus te benedicis, &c. Tunc Populus dicit. Sit nomen Domini, &c. Benedicam Dominum, &c. Sacerdos autem benedicit sancta: & exiit. Legis complementum, &c.

ἱὴν ἐκλεκτοῖς προβάτοις. Εὐχὴ τῇ ἱερείᾳ. Εὐχαριστοῦμεν σοι διάδοξε φιλάνθρωπε. fol. 67. Τότε τὸ μέγα θυλόθυρον ἀνοίγεται, ἀνημμέναις λαμπάσι. Καὶ ὁ ἱερεὺς δεικνύει τὸ ποτήριον τῆς λαῶν λέγων. Μετὰ φόβῳ Θεῷ, καὶ πίστεως, καὶ ἀγάπης προσέλθετε. Καὶ ὁ χορὸς ψάλλει. Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. Καὶ ὁ ἱερεὺς λέγει. Εὐλογίης ὁ Θεὸς ἡμῶν, πάντοτε. Ὁ διάκονος ἐξελθὼν ἐκ τῷ ἐξίῳ βήματος λέγει, μετὰ τῷ ἀποστόλῳ ἡμῶν ἀγίων δώρων δώρων. Ὁρτοὶ μεταλαβόντες, fol. 67. Ὁ διάκονος. Ἀντιλαβὴ. Τῷ ἡμίρῳ. Εὐφρόνησις τῇ ἱερείᾳ. Ὅτι σὺ εἶ ὁ ἁγιασμός, fol. 67. Ὁ διάκ. Ἐν εἰρήνῃ ἀφίεσθε. Ὁ λαός. Ἐν ὀνόματι Κυρίου. Ὁ διάκ. Τῷ Κυρίῳ δεικνύμεν. Ὁ λαός. Κυρίῳ ἐλέησον. Εὐχὴ ὁπιθεμβόρος. Ὁ εὐλογῶν τοῖς εὐλογῶσι, fol. 68. Τότε ὁ λαός λέγει. Εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου, fol. 68. Εὐλογήσω ἢ Κύριον, fol. 69. Ὁ δὲ ἱερεὺς εὐλογεῖ τὰ ἅγια, καὶ ἐκδύεται. Τὸ πλήρωμα τῷ νόμῳ, fol. 69.

IN ORDINEM

DIVINÆ ET SACRÆ MISSÆ

Sancti patris nostri Joannis Chrysostomi,

OBSERVATIONES.

1. **Δ**ιατάξεις τῆς θείας καὶ ἱερᾶς λειτουργίας.) Ut mundi opificia, sic Ecclesiæ ritus & instituta divinæ sapientiæ attestantur, & quæ a Deo processerunt, ordinata esse cuncta, prædicant: nec mirum propterea si sanctissimum, Spiritu illius afflante, in Ecclesia statutum opus, Missæ videlicet augustissimum Sacrificium, qualicumque siue Occidentaliū siue Orientaliū Christianorum ritu celebratum, venerandam διατάξιν, & ordinem, etiam ipsis mentibus Angelicis suspiciendum, nunquam non potuerit ostentare. Si namque officia publica, & ministeria prophana, λειτουργίας nomine quondam significata, ab ordine in eis posita, splendorem suum mutuabantur, nunc λειτουργία ministerium illud, cuius Dei Filium Christum Dominum, inventorem agnoscimus, auctorem profiteamur, & quo insuper Deum Patrem æternum supremo religionis nostræ cultu veneramus, θεία, inquam λειτουργία, quæ Deum respicit, hominesque sacros ei dantes operam a communibus distinctos in divinum ordinem elevat, imo sacros omnes sanctosque effectos conservat & ornat, ut quæ θεία & ἱερὰ λειτουργία sit, hac de causa, διατάξιν ordine Angelis venerando, prophanis occulto, devotis & radio cælesti mentibus illustratis, cum sancto animi tremore & horrore, μετὰ φόβου καὶ τρόμου, ut Patres Græci loquuntur inspicendo, semper videbitur effulgere. Oculis igitur attentis, & mente divino sacroque afflatu correpta, perlustretur διατάξις τῆς θείας καὶ ἱερᾶς λειτουργίας.

2. Τῷ Χρυσόστομῳ.) Spectandarum præ reliquis, & præcipuarum huius liturgiæ partium, Orientalium traditio communis, Occidentalium fides devota, & utriusque Ecclesiæ scriptorum testimonia quamplura, Joannem Chrysostomum Constantinopoleos novæ Romæ Episcopum, huius Liturgiæ agnoscent auctorem. At cum in Liturgico contextu preces & caerimonias maxime possimus attendere, harum & illarum simul omnium, prout jacent, & ex integro, sanctum illum a dignitate ἱεράρχου, & ab hoc opere sacro vere ἱεραγόν, nullatenus profiteri volumus. Ut enim ritus & preces quasdam, a nobis suo loco notandas, ab alterius ἱεραγόν, sacræ nimirum liturgiæ conditoris ter magni Basilii opere, in suum transferre non est verius, ita Græcorum posterius, nova quædam dicenda faciendave a Diacono vel Sacerdote, hic & illic pro suo nutu respergere, & præcipere frequentius quam par esset, pro ambita minus ab ipsis antiquitatis ubique servatæ gloria, sunt ausi. Inde tanta non editorum solum, sed & M. S. antiquorum varietas; ut nos qui octo sola ex illis, tibi, Lector renovandæ vel agnoscendæ antiquitatis studiose, ob oculos ponimus, cuncta illa simul, tantæ dissimilitudinis aspectu territi, inter se se conferre, vitandæ nimis confusionis gratia, non potuerimus: quamvis fateamur non omnino extra iudicii sinceri delectum esse, quas preces, ut præmisimus, magis spectandas & præcipuas, quosque notandos, magis ritus Chrysostomus primitus induxerit agnoscere: huicque dignæ scitu observationi manum industrie apposuisse, & feliciter imposuisse, rituum suorum experientissimum Leonem Allatum, & brevi forsan publici juris opus istiusmodi facturum, speramus. Interim advertere te rogamus, e pluribus visis Chrysostomianæ liturgiæ, tum novis tum antiquis codicibus, delectos esse; primum, (qui & textus præcipui locum obtinet) modernum quidem, sed Romanæ editionis, & proinde castigatissimum,

& nullatenus improbandum: secundum, Venetiis ante annos ferme centum; tertium, a sex tantum annis ibidem excusum: quartum, Federici Morelli opera ex antiquis M. S. transumptum: quintum M. S. esse Bibliothecæ Regiæ nondum in lucem editum, minusque proprie Liturgicum exemplar, quam Formularium vocandum, ut potè quod solas fere Liturgiæ rubricas, paucissima vero e Liturgico contextu comprehendat: sextum ex adverso pro antiquissimorum M. S. more solas ferme preces a Sacerdote proferendas continere: septimum eum esse, quo a majoribus suis accepto, Sancti Basilii Monachi in Occidente degentes utuntur, quod quavis ab errore, aut suspecto cultu, non tamen a novitate quadam inducta, (pro affectata ab ipsis maiore cum Latinis conformitate) alienum est censendum: octavum denique ejusdem penitus rationis, & Græcorum in Occiduis partibus sub Episcopis Latinis commorantium, proprium fuisse videri, Qui vero Patriarchæ C. P. vel Venetorum Reipublicæ, in terreno dominio, subditi sunt Græci, aut inter nos ex Oriente profecti versantur, exemplaribus, quatuor primis similibus, aut aliis hujusmodi inter celebrandum passim utuntur, ut quæ Liturgiæ, prout in magna Ecclesia, Patriarchali nimirum sede, vel in monte sancto, Atho videlicet Monachorum sacro cultui deditissimorum recessu, peragitur, exhibent: unde oriuntur ut modicam inter se exemplaria dicta varietatem sint sortita, atque etiam cum quinto, quod Ecclesiæ C. P. Formularium, verbis ejus edoctus esse dixi, valde consentiant: septimum autem & ultimum, ut Occidentalium Græcorum propria, majus ab Orientalibus discrimen ostentant: sextum vero ut solis ferme orationibus Liturgiæ compactum, a reliquis quidem in pluribus difsonum, ut antiquius tamen, & sanum magis ac sincerum, ita prototypo exemplari a Chrysostomo quondam edito, si bene conjicio, similis offert se iudicandum.

Quid autem sanctum pontificem Joannem χρυσόστομον ἱεραγόν, ore vere aureo, aureaque lingua prædictum moverit, ut post alios Liturgicarum precum auctores, ipse quoque Liturgiæ in hunc ordinem redigendæ manum apponeret, docet ejus discipulus beatus Proclus Constantinopoleos etiam Episcopus, brevi, & pretioso opere illo, cui de traditione divinæ missæ titulum dedit: Apostolos nempe, fuisse longeque verborum ambitu divina mysteria celebrare solitos; posteris prolixum orandi modum, & diuturniores in tanto sacrificio protrahendi preces exemplum reliquisse. Qui deinceps fidei firmitatem fervoremque abjicientes, negotiis hujus sæculi, & mundi curis mancipari, prolixitate missæ, ut superius dixeram, pertæsi, vix ad audiendam recitationem Dominicorum conveniebant verborum. Quamobrem & D. Basilii medica quadam ratione usus breviorē eam concisiorēque reddidit. μετ' ἡ τοῦ δι' αὐτὸν ὁ ἡμέτερος πατὴρ ὁ τῷ γλωττῷ χρυσὸς Ἰωάννης ὁ ἱεραγὼν αὐτοῦ, οἷα ποιεῖν ἀρδύμην καὶ ὁμόνοιας, ἡς τὰ ἁγία ἱερουργεῖν ἡμῶν ἱεραγὼν ἔχον, ἀρρῶν τὰς σατανικὰς ἀποκαταστάσεις ἀπομαρτυροῦν. διὰ τὰς τὰς ἀποκαταστάσεις, ἡ σωτηρία τῶν τῶν ἀποκαταστάσεων. Haud vero multo post pater ille noster, aurea præditus lingua Joannes, de ovium salute ut pastorem decet, strenua cura sollicitus, naturæ humanæ socordiam ignaviamque respiciens, fibras omnes ac radices satanici prætextus hujus prorsus voluit evellere. Et ideo multa præcidit, & concisio-

vi pressiorique oratione sacrum conficiendum statuit, Sententiam hanc, quia Proclum non legerat, dubius tenet initio Hieremias Patriarcha sub anno Domini 1576. responsi ad cæcophoros Germanos primi cap. 13. velut certior tamen factus addit. τὸ τοῦ αὐτοῦ ἐπιστάμηναι εἰς ἀνέκαθεν δύο τόμοι παραδόθησαν, καὶ φαίνονται οἱ τῶν λειτουργιῶν ποιήματα, αὐτὰ τε τῶν ἁγίων Βασιλείου, καὶ τῶν ἁγίων πατρῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ἐν οἷς πνευματικὸς ἁγίος ἔσμεν ὁ μὲν παρὰ δόξαν, πλὴν ὁ μὲν Βασιλείος πλεονάζει τοῖς ῥήμασιν ὁ δὲ Χρυσοστόμος συνειληφέναι λαλεῖ. μὴ γὰρ τὸ τοῦτων τόμων ἱερῶν, τὰ εὐαγγέλιον τε καὶ μυστικὰς διδασκίας. ἔν μὲν ταῖς καὶ μεγάλῃσι τεσσάρων τῶν πατέρων κυριότητι ἡμέρας καὶ τισὶν ἡμέραις, ὁ τῶν μεγάλων Βασιλείου τόμος ἀναγινώσκεται, καὶ δι' αὐτῆς οἰκονομεῖται τὸ τῶν ἁγίων διδασκίαι μυστικῶν ἐν δὲ ταῖς ἁγίαις ἡμέραις, ὁ τῶν Χρυσοστόμου. *Constat ab antiquo, jam duos tomos nobis traditos esse, & authenticos agnoscere, ex quibus liturgiam celebramus, tum ipsius magni Basilii tum S. Patris Joannis Chrysostomi, ab uno eodemque Spiritu S. & una traditione profecti ambo, nisi quod verbis Basilii abundat, & contra alius loquitur Chrysostomus.* Ex his duobus codicibus mystici Sacrificii ritum odimus: atque dominicis quidem per magnam quadragesimam, Paschatis diebus, & nonnullis aliis, magni Basilii tomus recitatur, ex ejusque præscripto sanctum missæ mysterium peragitur: reliquis vero diebus, Chrysostomi.

3. Εὐμολογούμενος.) Minime respunt, ut falso quidam suspicantur, confessionem Græci Sacerdotes, quam hic commendatam legunt, & cujus virtutem parantia sibi familiari, peccatum esse irremissum quamdiu manet ἀκατονιστον, canonum rigori per confessionem non subiectum, profitentur: rarius tamen hujus Sacramenti ab eis frequentata devotio, infamem ejus contemptum, & fere repudiati notam inuffit. Hinc renovati de illo canones in actis Synodalibus Germani Amathuntos Episcopi, de quo in præfatione ad Lectorem, καὶ μάλα καὶ τὴν ἱερὰν ἐξομολογήσασθαι συγχροτέρως, ὅτι ἀνδραποὶ τραπεζῆς ἐσὶ φύσις. ἔστι μάλιστα ὅτι ἀλλὰ ἀνδραποὶ οὐκ ἐλάττωσιν ὁ καὶ ἀκατονιστος ἐπιμαλῆσαι. Maxime Sacerdotes oportet confiteri frequentius, quia mutabilis natura sunt homines: & quia præ cæteris munditiæ curam debent gerere, & infra καὶ οἱ πνευματικοὶ ἐξομολογήσασθαι ἀλλήλοις: Patres spirituales, confessores dicunt, invicem confiteri decet. & iterum, ὅτι καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ ἡγούμενοι οὐκ ἐλάττωσιν ἐξομολογήσασθαι. Pontifices & Superiores Monasteriorum confiteri tenentur.

4. Τῶν ἱερουργιῶν.) Missæ tria hucusque nobis occurrerunt nomina: λειτουργία, ἱερουργία, & μυσταγωγία; quæ sibi succedunt ordine, & paucis sacræ illius actionis qualitatem, finem, causam, effectus, oculis subjiciunt. Λειτουργία ministerium & obsequium publicum, est hominum Deum colentium ἱερουργία Sacrificium est, illudque sanctissimum, a Sancto vocato, Dei filio, ad hominum filios sanctificandos, institutum. Μυσταγωγία, ad Dei recondita secreta percipiendâ mentem subleuat, actiones passionisque Christi sub ceremoniarum simulachris, & Christum ipsum sub Antitypis panis & vini speciebus velat, & simul ad eum arcano modo agnoscendum deducit, nec non insuper manifesta cælestis cibi sumptione præsentit, æternæ vitæ percipiendæ latens pignus elargitur.

5. Τῶν χειρῶν ἐπιστάτης.) Missam celebrandi tempus tertiam diel horam observant Græci: eandem & Latini quondam, per paracias & Monasteria cuncta, juxta Telesphori Papæ edictum, quo cavetur ante tertie cursum, cum Christus ad crucem properavit, nullum ad sacrum faciendum accedere. Aliis quoque rationibus hujus instituti observantiam commendat Matthæus Blastares: ὅτι ἐν τούτῳ καὶ ἡμέρας, ὁ παράκλητος ἀναρῶν τοῖς Ἀποστόλοις ἐπιφοιτῆσαι, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ἁγίου ἔσμεν ὁ τῶν τελείων τύπος μυσταγωγῆσαι, καὶ ἡμεῖς τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ διὰ τῆς τελείας ὁρᾶς καὶ τελείαν καθάρωσιν ἱερουργίαν τῇ τελευτῶντι δόξῃ, δι' αὐτῶν σαφῶς ἐιδόξατο. Hoc diei momento Paracletus manifestus in discipulos adveniens, de triplici perfectoque lumine eos perfecte erudiens, simul & nos univoca sanctæ Trinitati hora, tripersonæ Deitatis sacrificium perfectum con-

secrare, per istiusmodi liquido edocuit.

6. Πρὸς ἀνατολὰς.) Ad Orientalem mundi plagam, ad quam solam oraturi templâ sua Græci obvertunt, Sacerdos & Diaconus præfactis foribus adorant, ubi in tabula secunda fol. 17. littera B. expressa cernitur. Quid μετανοία, quid ἀποκατήχημα, docet ὁνομαστικῶς in utroque verbo.

7. Τῆς εἰκόνος τοῦ Χριστοῦ.) In templi Ichnographia, ad sacrarum valvarum sinistram partem Christi imaginem, ad dextram Deiparæ locari, diximus; ut enim diffuse Baronius edisserit anno 213. numero 6. & an. 325. an. 56. ad 60. læva semper in sacris potior est habita, quam propterea in Conciliis Patres reliquis præstantiores occupabant, & in picturis digniores obtinuisse commemorat Sophronius oratione secunda Nicenæ Synodo inserta: eamque in sculptis imaginibus Apostolorum Petri & Pauli etiamnum hodie diplomata Pontificia commonstrant, Petro ut præcellentiori delatam.

8. Τὸ φοινίκιον.) φοινίκιον vel φοινίκιον, Diaconorum indumenta, cum recta sint & in longum protensa, quasi uno tractu. φοινίκιον ἀπὸ τοῦ φοινίκος versu, vel ab uno quasi lineæ ordine, nuncupata, idcirco promiscue Latinis vocabulis, Tunicatum & Dalmaticatum interpretor; in sensum quippe eundem coincidunt hæc duo: ubi namque quædam Cypriani acta illum se Dalmatica exuisse scribunt; alia Tunicam a se removisse dicunt. Dalmatica deinde concolor est Græcorum φοινίκιον: quam enim Honorius, cæterique rituum Latinorum expositores candidam esse testantur, eandem pariter suo candore Angelicum splendorem (nam albis induti sæpius hominibus visi sunt) referre, e Græcis testantur S. Germanus, & Symeon Thegalonicensis, post Gregorium Nazianzenum in somnio de Anastasia, canentem.

Οἱ δ' ἄρ' ὑποδραστήριον ἐν ἡμασι παμφανόσων

Ἐσσαν ἀγγελικῆς εἰκόνος ἀγάλειν.

Ministri autem in splendidis vestibus

Adstant, fulgoris Angelici imagines.

Ideoque Symeon Diaconos ἀγγελικῶς ἔχειν ταῖς, Angelorum ordinem tenere affirmat Et D. Gregorius dum Diaconus adhuc esset, Angelico habitus nitore mores Angelicos professum fuisse commonstrat alter Diaconus, ejus vitæ scriptor. In Dalmatica Latina lineæ coccineæ, & purpurei tramites sunt a summa usque ad imam oram, nec non & per utramque manicam, ajunt Rabanus Maurus, & Honorius Solitarius, sanguinemque Christi pro duobus populis effusum præ se ferunt: hos Germanus vocat Λοῖρα, (aliis laticlaviam diceret, & non nisi Episcoporum Tunicis assumentur) τὰ λωρεῖα τῶν φοινίκιον τὰ ἐν τῇ χειρὶ εἰσὶν ἐμφαινόμενα καὶ διὰ τὸν τῶν Χειρῶν τὰ λωρεῖα τὰ ἐν τῇ πλάτῃ, εἰσὶ τὸ αἷμα τὸ ῥύσων ἐκ τῶν πλεονεσιῶν τῶν Χειρῶν ἐν τῇ σαύρῃ. Λοῖρα quæ in extremitatibus manicarum sunt, vincula Christi: quæ a latere, ejusdem sanguinem e pectore in cruce fluentem demonstrant. Porro cum multicolorem Dalmaticam assument quandoque Diaconi Latini: sic nec candori tam studiose attendunt Græci, quin facile purpuream admittant, jejunii præsertim tempore quo ut ait Demetrius Chomatensis. πένδυς εἰσὶ τὰ πορφύρεα τοιαῦτα ἱδμήματα σήματων, rubra vestimenta sunt illis ludæis indicium.

9. Σὺ τῷ ἀρχιεπί.) Ἐκάστῳ ἱερῷ τάγματι ἀπονεμήματα ἔσονται οἰκία αὐτοῦ, & ὑπερησία. Unicuique sacro ordini & suis habitus, & propria ministeria attributa fuerunt, scribit Zonaras in Can. 22. Concilii Laodicæni: subditque. ἀρχιεπὶ καὶ διακόνων. Orarium Diaconorum est ornamentum, Stola nimirum qua decoratis ad proprium sibi ministerium procedunt, decoris passim audiam ab antiquis Latinis, ut in Concilio Braccarensi 3. Can. 2. Sacerdotalem etiam stolam, Orarium vocari. Verum de Orario Græcis usitato, & Ecclesiæ communi sermone, Diaconis concessio, loquimur. Vox itaque Orarium Græcane sit, an Latina, plerisque de ea dubitantibus, hæc est compertum. Qui Latinam eam volunt, primæva origine, ab ore deducunt, quæ nimirum fasciam, lineam, sive linteum oblongum ori tergendum accommodatum, significet:

scot. & propterea *Oraria* in actis Cypriani legimus ejus demortui sanguini excipiendo a fratribus appo- sita, quæ certe non erant alia quam linteamina. Et secundum Josephum Vicecomitem a Gavanto cita- tum, S. Sylvester qui jussit Diaconos palla linostima ad lavam, hoc est ad lavum humerum uti, primus *Orario lineo* & candido, velut ministros sacris fun- gentes, eos ornasse dicendus est: quamquam certio- ri jure *Oraria*, Apostolica institutione primum fuisse in Ecclesiam inducta, ex actis S. Clementis Me- tensis apud S. Antoninum part. 1. tit. 6. cap. 26. & ex Bulengero lib. 1. cap. 38. teneat citatus Gavan- tus. Non ab ore itaque, sed ab *Orando dicendoque*, vocem *Orarium* flectit Concilium Toletanum 4. Cano. 40. & propter quod *Orat*, id est, *prædicat* Diaconus, *Orario* nec coloribus picto, nec auro dis- tincto, lavum humerum onustus, ut dextram ad mi- nisteria liberam servet, emicat in Ecclesia. Ab *Oran- do* rursus, id est, *precando*, *Orarium* duxisse origi- nem affirmat Beda cap. de septem ord. ut bene, in- quit, *Orationibus conveniat Orarium, tamquam con- veniens vestimentum officio*. Suam nihilominus hanc vocem esse contendunt Græci, & sensum ei su- perioribus coincidentem adscribunt. Omisso nam- que quod illis idem sonat, ac *προσώπῳ ἐκμαγῶν*, *lin- teum ori tergendō paratum*, præcipuum & singulare ex eo demonstratur a Symeone Thessalonicensi esse Diaconi ornamentum, quod, *ἀρχαῖοι καλῆται*. *ὡς τὸ ὁραῖζον τῆ διακονῆς τῇ χειρὶ*, ἢ *ὡς δόξα Θεοῦ τῇ καλῇ περικαρμύνῃ*, *Orarium* vocatur, ut quod Diaconum gratia venustate ornet, & glorie Dei decore illustre red- dat. Quibus Balsamon addit: *ἀρχαῖον φερὲν μόνον ἐπὶ τῇ διακονῇ ὅταν γὰρ τοῖς ἱερωγούσι περιεσμένοι, ἢ ἐπιτηρώ- σαι τὰς τῆ ἀγίας εὐχῆς τελείας, ἢ τὰς τῆ προσευτῆρας ἐκφω- νήσεις, διδόντων εἰδὼν ὅτι τῷ ὁραῖζον τῷ ἐν τῇ ἀμβωνίᾳ ὁρ- κόντες, ὡς φησὶν γινώσκαι ἐπιφωνήσεις, ἢ γοῶν τῷ κυρτῷ ὡς τινὲς τῷ ἀσπασμῷ καὶ ἐπιτηρῶν, ἢ λατῶν ἢ ἐκκλησίᾳ ὁρ- κόντων, ἐκ τῷ ὁρῷ, τὸ οὐλοῦσθαι καὶ ἐπιτηρῶν*. *Orarium* gesta- re ad solos Diaconos spectat: hi enim Sacerdotibus as- sistentes, & sanctorum orationum mysteria, & Pres- byterorum exclamations observantes, eis qui sunt in Ambone Diaconis, per *Orarium* significant quando debeat fieri pronuntiatio sive exclamatio, hoc est tem- pus protensa orationis pro Catechumenis, reliquis- que aliis. Et appellatum est *ὁραῖον*, ὡς τὸ ὁρῶν, quod est custodio, observo. Confirmatque Balsamoni conje- cturam commodiori origine adscripta Arcudius lib. 6. cap. 10. scribens, *ἀρχαῖον* vocant Græci, ὡς δὲ ἐκινῶν ὁ διακονοῦν τῇ τοιαύτῃ σελῇ τὰς ὥρας, καὶ τὴν τῷ ἱερέϊ, τὰ προσώχουσαι, τὰ ἐνέχουσαι τὴν λειτουργίαν: quod Diaconus accepta Stolzæ extremitate, tribus digitis, invi- tat populum ad orandum, cantores ad psallendum, Pontifices ad incipiendum sacrum; & in summa, o- stendit *Horas* atque indicat tempus, quo aliquid est faciendum. Admonet autem Diaconum ipsum hic ornatus, ut Angelicam velocitatem promptam ani- mi dispositionem inter ministrandum ostendat: tes- tis est Symeonis Thessalonicensis discursus: *τὸ ὁραῖον ὡς πτερὰ ὑπεβαίνει τὸ αὐλὸν καὶ νοσὸν τῆ ἀγγελικῆς ταξίως, διὸ καὶ τὰ Χερυβὶμ ἐκμαγμένοι, περιεσμένοι τὰς ὥρας, ἢ αὐτοὶ περιεσμένοι ἐν τῇ μέλῳ κοινῇ, τὸ τοιοῦτον ὡς αὐτοὶ ἐν αὐτῷ τῷ ὁραῖον τὸ, Ἄγιος, Ἄγιος, Ἄγιος γυνγαμῶν ἔχον· ὃ δὲ διδόντες τὴν λειτουργίαν τῷ ἀγγέλῳ ταξίῳ*. *Stola Diaconica*, quasi alas propter ma- teria defecationem & intellectualem substantiam An- gelici ordinis subindicat. Quare & Cherubim fa- cies suas obvelantia Diaconus imitaturus & ipse cum sacramentum percipitur est, *Stola* ad corpus suc- cingitur. Sed & in ea ἄγιος, ἄγιος, ἄγιος, scriptum o- stentat, quo ministratorius Angelorum ordo expri- mitur. Conformis Latinorum sensus legendus apud Ildorum lib. 2. de off. Eccl. & Honorium Solita- rium lib. 4. cap. 42. & alios. Quo vero pacto vel liberam vel corpori astrictam gerat *Stolam* Diaconus, expressæ lineamentis figuræ suo loco mani- festabunt.

10. *Εὐλόγων δέσποτα*.) Leviticis Sacerdotibusque vestimentis semel & generatim cultui divino dicandis benedictiones Euchologium non continet: sua tamen quoties Diaconus induit, Sacerdoti benedi- *Euchol.*

cenda offert: propriaque Sacerdos assumpturus, be- nedictionis expertia nusquam relinquit. 11. *Λαβὼν καὶ αὐτὸς τὸ φοιχάριον*.) Ut Diacono, ita & Sacerdoti tribuit Ecclesia tunicam, sed alio symbo- lico sine, ut docet Germanus, in Sacerdote etenim τὸ φοιχάριον λαμβάνειν ὁ δὲ δόστητος ἢ ἀγγλῶ ἐμφαίνει, καὶ τὸ ἐν- ρῶς τῷ λαμβάνειν πολιτείας: *Tunica candida* *Deitatis fulgorem manifestat*, & *Sacerdotis mundam conver- sationem*: quibus suffragatur Thessalonicensis, τὸ κα- θαρὸν καὶ τὸ ἀμόλυντον ἐκονίζεσθαι ἱερατικῶς ταξίως: *purum & incontaminatum Sacerdotalis ordinis refert sta- tum*. In Diacono quid significet, nuperrime visum est.

12. *Τὸ ἐπιμαγνῆμα*.) *ἐπιμαγνῆμα* etiam dicuntur quæ Meursius *Supermanicalia*, ego *Brachialia*, vel *Manipulos* interpretor, quæ nimirum brachialia manus carpo ad cubitum ferme tegant, & ornent: & tunicæ manicis superposita, mixto vocabulo ex Græco simul & Latino idiomate, *ἐπιμαγνῆμα* dicuntur, quorum usum quædam Ecclesiarum Gallicarum, & Prædicatorum ordo ad testandum antiquitatis cul- tum nondum abiecit. Soluta illa gerunt Græci & fune serico per illorum oras transversim acto, brachiis strictius alligant, ut Christi vincula, ministri toleran- tiam, ejusque animum vigilem significant. Primæ significationis assertor est Balsamon respon. 37. ad Marci Monachi interrogata. *ἐπιμαγνῆμα* τὴν τοῖς ἐπὶ τῇ χειρὶ τῷ ἐκμαγνῶν ἐπὶ τὰς χεῖρας τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ: ὅτι ὅτι τὸ ἐκμαγνῶν τὰς ἡπείρους. *Brachialia* nota sunt & signa vinculorum manibus Domini & Dei nostri Jesu Christi implicatorum, cum ad passionem voluntariam abduceretur. Consonat Thessalonicensis, τὰ ἐν χειρὶ δεσµὰ τῷ σωτῆρι, ὅς προσ- δεδῶκε ἡπείροιο ὁρῶς Πιλάτου, φασὶ τῶν τὰ ἐπιμαγνῆμα ἐκφυ- γῶν. *Manuum Salvatoris vincula quibus ligatus ad Pilatum ducebatur, ajunt quidam Brachialia figura- re*. Hinc victicem sub illis vinculis manum cele- brat Sacerdos, in Brachiale dextram manum immi- tens. ἢ δὲ καὶ οὐ Κύριος δεδῶκεται ἐν ἰσχύι. ἢ δὲ καὶ οὐ καὶ ἰσχύι ἐδρασαν ἰσχυρῶς, & summam una Dei poten- tiam laudibus effert quæ mutatis elementis Christi corpus & sanguinem in Sacramento exhibitorum est: ita citatus Thessalonicensis, τὸ πανταγῶν ἐκονίζεσθαι Θεῷ, ἢ τὸ ὅτι τῷ ἰδῶν χειρὶ τῷ ἱερωγῶν τὸ σῶμα τοῦ, ἢ αὐμα- τὸς αὐτογῶν καὶ Ἰησοῦ Ὀμnipotentia divina imagines sunt, *Brachialia*, & Jesum suis manibus Sacramentum corporis & sanguinis sui per se edidisse testantur. Vi- gilemque & sollicitum in officio se fore minister pol- licetur, ubi ad ejusdem Symeonis mentem orare di- citur: *αἱ χεῖρες σου ἐτοιμασάν με καὶ ὁπλασάν με σωτιστὸν με, καὶ μαθησομαι τὰς ἐντολὰς σου*. Verum cum de his Bra- chialibus sermo sit, miror cur Bulengerus lib. 1. c. 35. Meursium sequutus solis illa concesserit Episco- pis, cum non minus e liturgico hoc ordine, quam consueto usu, illa sibi Sacerdotes assumant, atque etiam eadem in Venetis recentioribus editis per- missa Diaconis legamus. Viderint enim licet in Chronico C P. qua ratione Manuel Imperator ἐκτελεῖτο ὁριστικῶς τὸ ἐπιμαγνῆμα τῷ δεξιῷ τῷ χειρὶ πᾶσι τοῖς ἐπὶ τῇ κοσµικῇ τῶν ἐκονατῶν Χριστοῦ. dentium *Brachiale ruralis Episcopi* *texta desu- per Christi imagine insignitum adorare recusavit*, innitatur quantumvis Thessalonicensi dicenti: ἢ τῷ ἐ- πιμαγνῆμα ἢ τῷ ἐπιτηρῶν ἱερωγῶν ἐνδύμνῃ μόνος τοῖς Ἀρχιερεῶσι περιφορέονται: ὡς τὸ τυτὸν ἐπὶ χεῖρας τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. *Brachialium*, & *superge- nualium* *sacerrimus ornatus solis Pontificibus*, *imaginem Domini & Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi gestan- tibus reservatur*. Sacerdotes tamen fecit Juris ejus- dem consortes *φωτιστῶν*; vel certe ea sola Pontificibus adjudicanda dicimus *Brachialia*, quibus appicta vel intexta foret Christi Domini effigies. Episcopi enim populo ex reverentia manus excolant, ut & sacra- rum imaginum cultum in Oriente valde oppugna- tum commendarent, & Christum potius omni ho- nore prolequendum prædicarent, sacram illam ima- ginem excolendam objiciebant; ea ratione qua Episcoporum summus & Christi vicarius, cuilibet ad pedum oscula proruenti crucem soleæ eminentem adorandam opponit. Assumit itaque Sacerdos Bra-

chialia imaginibus nudata, qua vero sint ratione Diaconis nuperrime concessa, ipsi moderni Græci edisserant.

13. Τὸ ἐπιτραχήλιον. Quod Germanus *πρεβηχάλιον*, & *οικονόμιον* vocat, non est Cellarium Patriarchæ aut Archidiaconi, ut prave interpretatur Meursius, ipse mixobarbarus: sed est Stola Sacerdotalis, non Diaconis modo a Gregorio Theologo, sed etiam ipsi Archidiacono ab Ecclesia denegata; cum namque describit Codinus de officio curiæ C. P. *φορεῖται ἡ μὲν ἐπιτραχήλιος, ἡ δὲ ὀπίσθιος*. Utriusque autem diversa sunt insignia: latius est enim Orario, *ἐπιτραχήλιον*, nec ullis litterarum notis conspicuum est, & ante pedus junctum a sacerdote deferretur; cum ex adverso solum fit & volicans Orarium, & verbo *ἄγιος*, ter picto fit inscriptum. Sed neque *ἐπιτραχήλιον* idem esse quod *ἐπομώδιον* cum eodem Meursio censendum; funiculus siquidem tantum est quo crucem vel reliquias e collo appensas gerunt Episcopi, illud autem Sacerdotale ornamentum, quo maxime Sacerdos instructus, & sacramenta ministrat, & benedictiones impertitur, & si ad Christum referas, ejus in passione obedientiam, & quæ sustinuit vincula representat, ex Guillelmo Durando lib. 3. cap. 5. quod & asserit Germanus in mystag. In memoriam vero revocat Sacerdoti virtutem sibi a Deo commissam, qua & sacramenta perficiat, & creaturas sanctificet: unde & a Concilio Braccarensi 3. Can. 3. Orarium, id est stolam, in sacris gestare jubetur, cui conformis est Symeonis Thessalonicensis sententia τὸ δὲ γὰρ ἐπιτραχήλιον ἔχει τὸ αὐτὸν ἀνδρὸς κατερχομένου τὸ πνεῦμα τοῦ κυρίου καὶ ἡμεῖς. ὅτι γὰρ τὰ καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ὁ δὲ ἱερεὺς, ἀπὸ κεφαλῆς τὸ τοῦ βασιλέως. Εὐλογητὸς, φασιν, ὁ Θεὸς ὁ ἐκχυσὶν τὴν χάριν ἐπὶ τὰ ἱερεῖς αὐτοῦ. ὅθεν ἔτι τὰ καὶ ἱερεῖς οὗτοι χάριν ἔχουσιν ἐπὶ πᾶσι ἱεροῦ τελευτῇ. Stola sanctificativam celitus descendente Spiritus exhibet gratiam: propter hoc enim Pontifex & Sacerdos in caput illam immittit. Benedixit Deus, ait, qui super Sacerdotes suos gratiam effundit. Quilibet idcirco Sacerdos illam in omni sacra actione assumit.

14. Λαβὴν τὴν ζώνην. Tunicam simul & Stolam, zona Sacerdos astringit.

15. Τὸ ὑποζυγίον. Quod *ἐπιζυγίον* quoque scribit Symeon Thessa. lib. de templo, subgenuale est formæ quadrangularis, palmi & dimidii ex unoquoque latere, & e zona gestatur appensum, & a Græcis solis usitatum est ornamentum, de quo Thessalonicensis lib. de templo. ἐν τῇ ζώνῃ τὸ λεγόμενον ἐπιζυγίον, ὁ ἱερεὺς περιβάλλεται ἐκ τῆς χάριτος, ὁ δὲ καὶ τὸ δακτύλιον, καὶ τὸ ἀσπράγιον, ὁ ἐπισκοπὸς φέρει, καὶ τὸ μέγα καὶ τὸ ὀπίσθιον καὶ τὸ πονηρὸν κυρτωγὸς ἐμφανέως: δὲ καὶ ἡ χάρις βομφαίας ἔχει, καὶ ἐπὶ τῷ ὀσφίος ἐκρέμαται, ἔχουσα τὸ δυνάμει ἀνδραποκτείνει φασί. Pontifex u zona dependenti Supergenuale fert, quod visibilia adversus mortem, nostræque naturæ immortalitatem, & rebus Dei contra maligni Daemonis tyrannidem validissimum ostendit. Quamobrem & Romphaea similis est, & lumbis alligatur, ubi hominis vires suas prædicant: illudque idem indicat oratio a Sacerdote recitata, dum illo præcingitur.

16. Εἰς ἐπιπροσώγιον. Genuale & Brachialia picta Christi effigie insignita Pontificum ornamenta esse ex Balamone nuper ostendimus numero 12. Ex privilegio nihilominus, quilibet in magna Ecclesia, vel officio, vel dignitate cæteris eminentior, illa sibi vendicat, si tamen Sacerdos fuerit: ut scribit Thessalonicensis lib. de Sacrament. τινὲς δὲ τῶν πρώτων ἀρχιεπισκόπων, ὅτι οἱ σαυροφόροι: τὸ ἀρχιεπίσκοπος δὲ τινες, καὶ ἐπιζυγίον ἔχουσιν. τὸ δὲ καὶ καὶ δακτύλιον ἔχει ἀρχιεπίσκοπος. ὁ δὲ σαυρός. ὁ δὲ καὶ γὰρ πᾶσι τῶν ἀρχιεπισκόπων τὸς σαυρὸς τὸ ἐν τῇ φαεινότητι, καὶ ἐπὶ κεφαλῇ καὶ ἐπιζυγίον φέρει δυνάμει. τινὲς δὲ ὁμοῦ καὶ τῶν πρώτων τῶν ἀπὸ χειροτονίας, καὶ ἐπὶ κεφαλῇ ἔχουσιν σαυρὸν μόνον καὶ ἐπιζυγίον ἐν τῇ ἱερουργίᾳ φέρει δίδουσαι ἐπὶ μετὰ τῆς χειροτονίας καὶ κατὰ χειροτονίαν, οἱ μὲν ἔχουσιν, καὶ δακτύλιον μεγάλον ἐκκλησιαστικῶς τινος οἱ δὲ ποικίλεις. ἡ δὲ δακτύλιος καὶ οἱ ποικίλοι καλίσσονται καὶ σφραγίσματα φέρουσιν τῶν ποικίλων, ὅσων ἐκείνων καὶ ἐκκεκρωμένοι. Presbyterorum quidam, qui videlicet crucem in pileo gerendæ privilegio gaudent, sicut & Archimandritarum aliqui, Supergenualia habent, quod quidam Pon-

tificæ liberalitatis beneficium est, sicut & crux in pileo gerenda. Nullus quippe, Pontifice excepto, crucem in Casula & in capite ferre, sicut nec Supergenualia se ornare potest. His autem, quia reliquis sunt præfati, solam in capite crucem, & in sacro faciendo Supergenuale assumere permittitur: quandoquidem una cum Sacerdotis dignitate, iudicis quoque potestatem sunt adepti, aut ministerio quodam Ecclesiastico, & præcellentibus sunt insignes: vel ut antmarum pastores & economi constituti & primi pastoris imitatio vestigia, ejus quoque insignia ferre sibi arrogarunt. Metropolitum autem Ecclesiarum Officialis nullus est, qui extensa privilegii gratia, deferendi Genualis cupidine non ardeat: ea propter, evanidos quandoque Officiorum titulos, hoc solo Genualis censu & honore contentus, omni studio, ambitione multa, & plurimo pretio comparat. In magna vero Ecclesia præter Genuale in sacris, pileos quod hic ait Thessalon. cruce superne insignitos Officiales præcipui propter concessam judicandi potestatem, ut auctoritatis titulos privatim & publice deferunt: de quibus si Deus concedat, alibi sermo instituetur.

17. Πρωτοσύγκελλος. Inter honoratissimos Ecclesiæ C. P. titulos supremus fuit, *πρωτοσύγκελλος*, (quem alii corrupte *πρωτοσύγγελος*, scribunt) & Latine Concellaneorum primum interpretor: illi enim cum cæteris Syncellis potestas est in Patriarchio (aliis Officialibus nocte exclusis) habitare, & cum officio magnæ Ecclesiæ Monasticum ordinem, sicut & Patriarcha, tenere. Hactenus inquam, cum e Monasteriis educi sint Patriarchæ, ne sibi longa necessitudine devinctis aliis Monachis Ecclesiæ magnæ dignitates, sicut & Metropoles regendas committerent, peculiari Canone sancitum est, ut & principes viri dignitates illas adipiscerentur, e solis in sæculo degenibus digniores, ad Ecclesiæ C. P. munera deligerentur, quorum tamen fastu vel comitatu ne Patriarchalis dignitas obfuscaretur, illis in Patriarchio permorari nefas esset: Syncello nihilominus etiam Monacho quasi Patriarchæ socio, & ejus *πνευματικῶς* a confessionibus, Cella juxta Patriarchæ Cellam non denegata est, unde & *συγκέλλος* nomen. Plures tamen quandoque *συγκέλλος* alios Cella Patriarchalis socios, & *πρωτοσύγκελλος* omnibus *πρωτοσύγκελλος* legitimus. Ille vero *πᾶσι* λέγεται *Σύγκελλος* & *Πατριάρχης* δυνάστης οὗτος ἐν τῷ τόπῳ ἀντικαθίστατο, quondam dictus Syncellus defuncto Patriarcha, in ejus locum subsistebatur, ait Cedrenus: unde extra numerum cunctorum Officialium a Codino relatorum est, nec inter eos recensetur, a Patriarcha vel ab officialium cœtu; a Patriarcha quidem, quia Syncellus ille eximius vel Protosyncellus Patriarchæ successor, ab Imperatore designabatur, ex Paulo Diacono Hystor. lib. 21. ab Officialium ut ita dicam Capitulo, quia Monachum, etiam Patriarchæ successorem designatum, in suam societatem nullatenus admittit.

18. Τῆς μεγάλης ἐκκλησίας. Magna Ecclesia est Constantinopolitana, æternæ Sapientiæ τῇ ἐν ἡμῖν dicata, sibi subditarum mater, quoad ædificium supra reliquas maxima, & post Constantinum fundatorem ejus primum, tam sumptuosius & immensis ædificiis aucta, ut non tantum dignitatis ordine (Regiæ namque urbis Præfulum sedes erat, & ab Impp. solito pietatis cultu frequentabatur) verum a structuræ potius mole, amplitudine, majestate, divitiis, & omnis sacræ supellectilis pretio delectationem simul & stuporem spectantium oculis injiceret, & exinde *μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ*, jure ac merito vocata sit: de qua Procopius, Evagrius, Codinus, Gyllius, & alii. Ea condita regio plusquam apparata, & totius Orientis tripudio, cum consecrationis solemnia celebraret, exclamasse fertur Justinianus, *ἐνίκησεν, Σολομών. Superavit te, Salomon*. Unde & in illius ejusdem templi pariete quasi victus. & mæstitia perfusus, piæ erat Salomon: ac si Justinianum templum Sapientiæ æternæ dicatum, regis sapientissimi antiquum opus tantopere celebratum exsuperasse, Salomon ipse si viveret, ru-

bore saltem & vultus demissione, prosteretur. Eo nunc Mahumetico cultu prophanato, in aliud SS. Apostolorum templum, non tam regum quam religionis emortuæ sepulchrum, solemnia cuncta celebraturi, cesserunt Patriarchæ.

19. *Αξιώματα*.) Hoc vocabulo dignitates & Officia quæque Ecclesiæ veniunt significanda de quibus late Codinus edito de iis libro: & nos pauca in hoc opere, ubi de ordinationibus.

20. *Τὸ φαινῶλον*.) *φαινῶλον* quoque, sicut & *φαινώλης*, & *φαινῶν* scribitur: & litteris transpositis *φαινῶλον* & *φαινῶλης*, atque etiam *φαινῶλον* & *φαινῶλης*, occurrerit, pro scriptorum vel auctorum varietate: quoquo modo scribatur, *Casulam* sive *Planetam* interpretamur. In utraque autem Ecclesia & eundem usum & eandem formam *φαινῶλον* & *Casulam* obtinuisse, ex Honorii dictis lib. 1. cap. 207. Cavanio, & aliis auctoribus facile possumus observare. Immerito propterea Guillelmus Lindanus cum querulis aliquibus, renovandæ in omnibus antiquitatis cupidus, modernam *Casula* dimidiatæ, ut ait, & truncatæ formam inculcat: quasi eidem usui & proposito, ac antiquum Græcorum *φαινῶλον* deservire nequiret, quæ propter expandenda, sive commode movenda brachia, a lateribus conscissa est, & brevior facta. Itane Geometrica amussis Ecclesiasticarum vestium figuram, a consuetudine, tempore, Pontificum judicio petendam, delineabit & moderabitur? Non desit certe *Casula* Latina, etiam imminuta, in ipsam vocem Græcam, ut ab ea nuncupetur, jus habere: juxta namque *φαινῶλης* etymon, *φαίνεται ὅλον*, & præterea sicut *Casa*, omnia alia Sacerdotis vestimenta tegit & complectitur, ait Rabanus Maurus. Et tandem sicut Planetæ, licet non tantis pannorum laciniis, secundum Honorium citatum, *errabundus ejus limbus utrinque in brachia sublevatur*. Cæterum vox Latina *Pannula*, proxime *φαινῶλη* secundum sonum accedit, quantumvis reclamet Gretserus, lib. 1. in Codinum cap. 16. nulli *Pannula* inter sacras vestes locum concedens, licet advertere potuerit *Pannulam*, quam Nicephorus Patriarcha ad Pontificem Romanum olim misit, *φαινῶλον*, tunicamque item candidam, *σοιχάριον* fuisse; ubi Græci sermonis interpretes scripsit, *missimus tunicam candidam, & Pannulam castaneam inconsutilem*, &c. Toto vero cælo a Pallio Archiepiscopali significando longe est *φαινῶλον*, quicquid in contrarium hallucinetur Meursius, qui utriusque vocis inficius, dum utramque confundit, utramque etiam ignare duplicat.

Expositis autem vocibus, vestium Sacerdotalium signis, sciscitanti de Pontificiis ornamentis, utrum ab illis diversa sint, e Symeone Thessalonicensi breviter respondendum. Hierarchæ tunicam *εἰρηόχων*, non puram & unicolorem tota sua amplitudine, sed lineis lorisque candidis & rubeis ab humeris ad pedes usque ductis intertextam, in quibus mysterium observat citatus auctor, lib. de Templo. *τὸ Ἀρχιερεὺς εἰρηόχων αἰνῶνι κατ' ὅλην τὴν δουλῆν καὶ τὴν ποταμῶν, τὸ δὲ δασκαλὶκὸν ἐν αὐτῇ σηματοῦντας χεῖρας. καὶ ἐν τοῖς ἀγγέλοις γὰρ ἡ πᾶσις ἡ αὐτὴ ταξίς· ἀλλὰ καὶ οἱ ὑποδυσέρων ἐπὶ δὲ δασκαλοῦ ποταμοὶ δὲ λέγονται διὰ τὸ ἐν τῇ Εὐαγγελίᾳ ᾧ σωτῆρος φανῶν κέγοντος· ὁ πτωχὸς οὐκ ἐμὲ, ποταμοὶ ῥέουσιν ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ὕδατος ζωῆς.* Pontificis tunica manifestata jam desuadet descendentiā habet, quæ dicuntur flumina (lineas videlicet candidas rubeis intextas) & gratiam ostendi in ipso representant. Nam & inter Angelos non omnibus idem est ordo (comparaverat superius Diaconos & Presbyteros ordinum inferiorum Angelis) sed ibi quoque alii inferiorum magistri sunt. Vocantur autem flumina propter vocem Salvatoris in Evangelio dicentis. *Qui credit in me, flumina de ventre ejus fluent aqua viva*. Deinde quibus præfulgeant insignibus Brachialia, & Genuale Episcoporum, præ Sacerdotalibus, expositum est supra. Casula vero Episcopi *φαινῶλον πολυαἵματον*, tota nimirum crucibus respersa est. ἡ λαοὶ τὸ Ἀρχιερεὺς τὸ φαινῶνι πλήρης σα-

ρὴν ἐνδύονται· ὁ δὲ, ὅτι πολυαἵματον ὁ λόγος καλῶν οἱ δὲ τὸ τοῦ σώματος παρὰ τὸ πᾶν ἐπὶ τῷ σωτῆρος δεικνύον· καὶ καὶ τοῖς μαρτύροις τῶν παθόντων, ὅτι τῶν αἱμάτων δικαιοσύνην καταλύει. Inferiores Pontifices, id est Episcopi, Casula crucibus undique plena induuntur: (Metropolitæ enim Saccum deferunt) etrusque idcirco sermo Multicrucium eam vocat, & passionis Salvatoris signum est, hocque clare docet Pontificem imitari eum qui per passionem & crucem veram justitiam consummat. Est tamen & alia vestis, qua Pontifices reliquos dignitate præcedentes, ornati celebrant. σάκκος Saccus illa dicitur: & est Colobium, si æquis oculis contempleris, tunica sine manicis, & non omnino talatis: de qua Symeon idem. *Ἰσαΐας δὲ ὁν ἐνεδύσατο ἐμπαυρόμενος ὁ σωτὴρ ἔξενονίζεν σάκκον· διὸ καὶ σάκκον τίπτοντες· ὁ δὲ γὰρ ἔχει τὸ τοῦ καλοῦ μακίμα· ἀρδύλοτον δὲ τὸ τοῦ παρῆντος, ὅτι ἐνδύονται οἱ ἐκκληστοὶ τὸ Ἐρχιερεὺς σάκκος καὶ τὸ τοῦ καλῶμενος. Imprimis saccum quo per ludibrium Salvator indutus est, monstrat: idcirco & sacci formam habet: nec in eo sunt quæ appellantur manica. Manifestius vero hoc exhibet, quo digniores Pontifices vestiuntur, & Saccus dicitur. His omnibus superinduit Pontifex quilibet, ἀμφόροισι Pallium: de quo alibi se se offeret differendi locus. Extra sacra vero, in ritibus quibusdam perficiendis vestitur Mandya, quem pallium modo non ausim appellare, ne nominum simul & rerum fiat confusio Cappam voce Ecclesiastica dixit Cavanus, est enim *I luvial*. Latino non penitus absimilis, & est præterea Monasticum pallium, sive mantellus quem ipsi Monachi cappam, dicunt: Mandyas vero, ut ex alibi annotandis liquebit, exterior est Monachorum vestis, ex humeris ad pedes usque defluens totum corpus ambit, & a parte sola anteriori est aperta: quam quidem Pontifices retinent, quia sunt e Monachorum cœtu assumpti: & in Pontificiæ dignitatis potestatisque argumentum tres fluminum ordines in ea ducti elucet: de quibus sæpe citatus Symeon. *ταῦτο δὲ ὁ ἀρχιερεὺς διδάσκει μανδύας ποταμῶν μὲν ἔχων ὅτι τὰ προφητῶν· ποταμοὶ δὲ ἐκ τύπου ταλαιῶς τῆς καλῆς χάριτος, ἀπὸ πύργου κήρυται τὸ ποταμῶν. Hoc idem Pontificio offenditur Mandya, & flumina quidem habet. Propter ea quæ diximus: Pocula vero pro typo veteris & novæ gratiæ: ποταμοὶ autem vocant pannos figura quadros Mandyæ assutos, & ipsius oris quasi latices unde flumina erumpunt junctos. De operimento capitis, quo solus Alexandrinus Patriarcha gaudet, hic quoque dicendum erat nonnihil: nisi de eo commodiore loco posset tractari. Superest coloribus, quibus Ecclesia Græca delectatur, brevi sermone delibare. Obvios autem quosque quamvis sine delectu plerumque videantur Græci assumere: Candidus tamen & Rubeus propter Canticorum verbum, illis in pretio videntur esse: & candido quidem passim per totum annum, rubro vero quadragesimæ tempore utuntur: hinc illa apud Symeonem Thessalonicensem lib. de Sacra quaestio. *71. τί δὲ λαοὶ τὰ λευκὰ ἐνδύματα τοῦ Ἀρχιερεὺς, καὶ τί τὰ ἐρυθρὰ καὶ τὴν τριχρῶν;* Quid sibi volunt alba Pontificis ornamenta, & quid rubra per quadragesimam deponant? Respondet: *λευκὰ ταῦτα διὰ τὸ καθαρόν χάριτος· τὰ καὶ φωτὸν, πολλοὶ δὲ γὰρ ἐκ πορφυρῆς καὶ τὸ καρόν τὸ τριχρῶν. ὅτι τὸ πένθιν ἡμᾶς ἀμαρτησάντων, καὶ ὅτι τὸν σφαγῆντα ὑπὲρ ἡμῶν Ἰωάννην Χριστῷ. Alba sunt illa propter gratiæ puritatem, & lucem: sæpius autem jejuniis tempore assumuntur purpurea, eo quod peccatores oporteat lugere, & propter occisum pro nobis Jesum Christum. Refert idem Demetrius Bulgarizæ Præsul Juris Græcorum. lib. 5. qui & addit indefunctorum quoque officiis rubrum assumi colorem ut Lucius indicium. *κίντυς ἐπὶ τὰ πορφυρὰ ἐνδύματα, σηματοῦν· ἐν μόνον γὰρ νηστὶμοὶ ἡμέραν, ἐν νηστειῶν ἀπὸ δόντων λαμβάνονται. Lucius insigne sunt purpurea vestimenta: in solis enim jejuniis diebus & in mortuorum assumptionibus. Cæterum ut uno intuitu vestimentorum Sacerdotalium & Pontificalium genera & eorum formæ facilius percipiantur, cuncta in subsequentibus tabulis subijcimus.****

21. *Απαλείται*.) Exosculatur Sacerdos casulam quam induit; sed quia Sacrificium nondum plene aggreditur, casulam pariter a tergo nondum plene expandit, sed super humeros convolutam &

contractam gerit; eo fere pacto quo recens instituti Sacerdotes Latini, retortam a parte posteriori suam usque dum plene consecrentur, tenent.

Sacrorum Donorum in propositionis mensa præparatio, & primum eorumdem offertorium.

22. *Εἰς τὴν ἀπόδειξιν.*) Missam auspicaturus Sacerdos primo, personam propriam, tum vero hostiam præparat, & disponit. Animi sanctitatem in corpore sacris vestibus ornando testatam hucusque sumus contemplati: ad hostiam nunc Sacrificio destinandam, & peculiari ritu præparandam, oculos & mentem convertere nos decet. Hujusmodi vero hostiæ præparationem fieri in Prothesi docet hic rubrica, cui modernus Ecclesiæ usus suffragatur, quamvis in *Sacristia ἐν σκευοφυλακίῳ*, primitus factam fuisse colligere nobis liceat, tum e M. S. Isidori Pyromali inter varias lectiones. Missæ S. Basilii referendo, tum etiam e S. Germani verbis, qui offertorium jam jam peragendum vocat, *προσκομιδὴν γενόμενῳ ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ*, oblationem in sacristia faciendam. Putarim ego Propositionis mensam in ipsa sacristia, seu *σκευοφυλακίῳ* quondam fuisse, quæ etenim in fine missæ dicuntur orationes in Prothesi in plerisque M. S. & editis exemplaribus, *ἐν σκευοφυλακίῳ* fieri perhibentur: sicut & apud Latinos Sa-

cerdotis & hostiæ præparatio in sacristia præmittitur. Thessalonicensis nihilominus juxta Prothesim locat *σκευοφυλακίον* lib. de Sacr. quod alii cum Diaconico confundunt: de quo nos alibi. Illud certum est, *ἀπόδειξιν* esse mensam, in qua sacra dona *προτίθενται*, primo immolanda *proponuntur*: & priusquam in altari consecranda deponantur, primam hic sanctificationem precibus Sacerdotis, & sacro ritu circa ea peracto, assument.

23. *Νίπτει τὰς χεῖρας.*) Loti ante vestium sumptionem Sacerdos & Diaconus, iterum hic manus lavant: cujus consuetudinis moralem causam assignat Cyrillus Hierosolymitanus Catech. 5. Myst. & Gregorius 2. part. Pastoral. cap. 20.

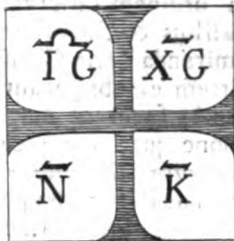
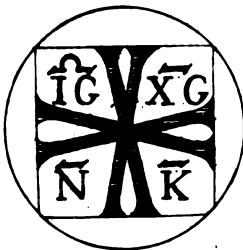
24. *Τὸν ἅγιον δίσκον.*) Vox hæc, quam plerique *Patenam* interpretantur; a me *Discus* ubique vertitur: Lancis enim & *Disci* profundioris figuram habet, vas illud, in quo Græci sanctum panem reponunt.

25. *Ὁ τῷ μέρει τῷ ἀριστερῷ.*) Non in longum coram se, sed in transversum panem & vinum in Prothesi

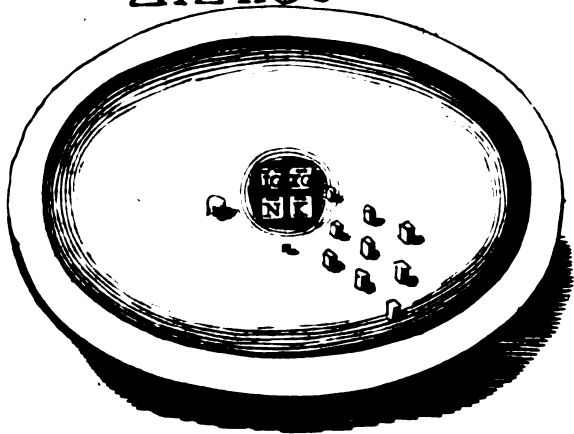
ordinant Græci : ut quod nunc figurate agitur , per-
 ba consecratione , omni veritate certius , juxta Chry-
 sostomum hom. 24. in epist. 1. ad Cor. τὸ ἐν τῷ ποτη-
 ρίῳ : οὐκ ἐστὶν ὁ πότος , τὰ ἀπὸ τοῦ πλάττειν ἰδίῳ . Quod est in ca-
 lice , id quod e latere fluxit , esse credatur . Et ea-
 dem ratione calicem secum pane disposuisse antiquitus
 Latinos discipulis ex Ordine Romano , in quo Archi-
 diaconus suscipit oblatas Pontificis de oblationaria , id
 est Prothess , & dat Pontifici : quas dum posuerit Pon-
 tifices in altari , levat calicem Archidiaconus de manu
 Subdiaconi Regionarii , & ponit eum juxta oblatam
 Pontificis , A DEXTRIS . Micrologus idem asserit
 cap. 10 . Ita juxta Ordinem Romanum disponenda sunt ,
 ut oblatas in corporali posita , calix ad dextrum latus
 ponatur , quos sanguinem excepturus , quem de latere
 Domini profluxisse credimus .
 26. Εἰς τὰ προσκυνηματα τοῦ .) Vocem προσκυνημα ,
 habet explicatam fol. 23 .
 27. Εὐλόγησεν δὲ αὐτοὺς .) μὲν εὐλογία , καὶ συγχωρή-
 σις , καὶ μετ' ὑποταγῆς τὸ εὐχόμεν , τὸ δὲ διακονίας ἐκτε-
 λεῖσαι ἕκαστος ἐρχεται . ait Symeon Thess. lib. de Sacri-
 cum benedictione , & venia petita : cumque subjectione
 & quiete proprium quisque ministerium peragere aggre-
 ditur .
 28. Πάντε ὁ ἱερεὺς εὐλογεῖ .) Quia primum benedi-

ctionis vocabulum est . εὐλογεῖς . &c.
 29. τῷ προσφάτῳ .) Ea est panis fermentatus in me-
 diocri placenta modum . Oblatam simili voce eam
 vocant Ordo Romanus , & auctores qui de ritibus
 Ecclesie scripserunt . Illa manibus virgineis , vel Sa-
 cerdotum conjugibus , modo sint a muliebri pro-
 fluvio mundæ paratur : & vel præsentis oblationis ,
 vel futuræ consecrationis ad quam destinatur intuitu ,
 προσφάτος nomen sortitur : nec minus etiam quodlibet
 populi donum , & panis consecratus , consummato
 sacrificio , oblatio vera est , quo sensu Canon Apo-
 stolicus 8. dicit . εἰ τις ἐπίσκοπος , ἢ πρεσβύτερος , ἢ δι-
 ακόνος , ἢ ἐκ τῶν κατελόγησεν ἱερατικῶν , προσφάτος γενόμενος ,
 μὴ μεταλάβῃ τῷ αἵτιον εἰσάτω . Si quis Episcopus ,
 Presbyter , vel Diaconus , vel alius ex Sacerdotali ca-
 talogo facta oblatione non communicaverit causam eun-
 ciet . Et Eusebius lib. 6. Hist. cap. 35. πάλιν τὰς
 προσφάτους , καὶ διαιρέσας αὐτὰς τὰ μέλη , αὐτῶν fecisset οὐ-
 blationας , & singulis παρέτετο . Sacramentis distribuisse .
 &c.
 30. τῷ αἵματι λόγχῃ .) Culcellus , hostiæ a tota pa-
 nis missa separandæ deputatus , λόγχῃ lancea dicitur .
 Et cum Lanceæ τῆς ἀντικειμένης τῷ πλάττειν τῷ Κυρίῳ ,
 figuram habeat , vice illius quæ latus Domini effodit ,
 sacrificio admoveatur .

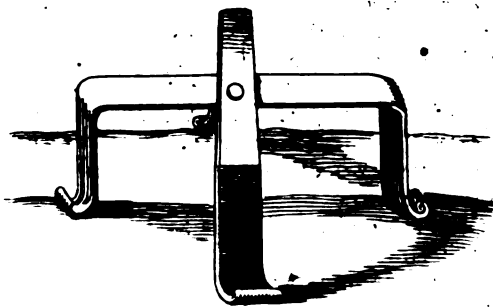
ΑΓΙΟΣ ΑΡΤΟΣ

ΔΙΣΚΟΣ

ΑΣΤΗΡ

31. Τὸ σφραγίδος .) Sigillum , crucis est effigies pro-
 phetæ oblatæ impressa , qualis apud Aeculiam & in
 figuris adjunctis cernitur . Quæcumque sit autem sive
 circularis , sive quadrangula : in quadrum semper Lan-
 cea excavatur , & extollitur . Et de panis quidem fi-

gura circulari loquitur Epiphanius in Ancorato : τὸ
 μὲν γὰρ ἐστὶν σφραγίδος ἡ ἀναιδύτων , rotunda est & sine
 sensu ejus species . & talem esse debere in Ecclesia , ut
 quæ denarium , & pretium redemptionis nostræ indi-
 cet , Durandus lib. 4. cap. 41. ex Honorio Solitario

lib. 1. cap. 31. late demonstrat: scribitque in ea saepe nomen & imaginem Imperatoris nostri effingi, quod & ἐν προσφορῇ videmus expressum, cum victoria ejusdem præconio. *Ἰησοῦς Χριστός Νικῇ*. Ab excitationis quippe tribus crucibus a Constantino in Regia urbe, quarum prima juxta Nicephorum lib. 8. cap. 32. gerebat inscriptum *Ἰησοῦς*, secunda *Χριστός*, tertia *Νικῇ*; a quibus etiam dictionibus tamquam propriis nominibus vocabantur, contigit; ut deinceps Græci juxta crucem, easdem voces exararint, *Ἰησοῦς Χριστός Νικῇ*. Unde conspicias obiter, Christiane Lector, Christianissimum regem Ludovicum XIII. cruce Christi hisque regis verbis *Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat*, merito sua numismata insignivisse. Victoriis namque etiam cum portento de prostrigata hæresi reportatis ubi per amplas Regni Imperiique sui provincias, sancto Eucharistiæ mysterio regnum, securitatem, gloriamque restituit, una etiam præstitit, ut in Gallis sit hoc Sacramentum in pretio, & ut Christus qui se pretium mundi dedit in cruce, cruci det summum aureumque in Gallis pretium; in quibus rex ille Justus & Inviectus, fama sibi parva, & sobole regia relicta perpetuo Vincet, Regnabit, Imperabit.

32. *Εἰς ἀνάμνησιν τοῦ Κυρίου*. In oblationis limine, a qua præparationis Liturgicæ ducitur initium, memoriam Christi ob oculos sibi ponit Sacerdos Græcus, velut & Latinus in Offertorio. Tota vero missa tam provida reperitur disposita ordinatione, inquit Durandus lib. 4. cap. 1. ut quæ per Christum in quo e celo descendit, usque dum in celum ascendit gesta sunt, magna ex parte contineat, & ea tam verbis quam signis admirabili specie repræsentet; talemque propterea in ea componenda ordinem observandum, præter alios SS. PP. Basilii & Chrysostomi sibi proposuerunt, ut admiranda serie Christi ortum, vitam & quæ post mortem ei obtigerunt, verbis sacrisque actionibus cuncta facerent manifesta, & mystica repræsentatione quasi conspicua redderent oculis: καὶ ὅπως ὁ οἰκονομία, ὅτι ὁμοίαν ὁ ἱερουργίας δηλοῦντων, scribit Hieremias Patriarcha post Cabasilam, & S. Germanum: ὅτι δι' αὐτῶν, καὶ δι' αὐτῶν, καὶ δι' αὐτῶν, καὶ δι' αὐτῶν. Exordia vitæ Christi, primis sacrificii partibus: media secundis, reliqua, postremis declarantibus: ante consecrationem siquidem, exprimuntur ea quæ Christus in vita peregit, in consecratione mors potissimum, resurrectio, & ascensio repræsentatur: post consecrationem tandem promissio Patris, Spiritus sancti in Apostolos descensus, & per eos Gentium conversio, & in uno corpore omnium hominum communio annunciantur. καὶ ἔτι ἡ πᾶσα μυστηρια καὶ διὰ τὴν εἰκὼν μὴ ἐνὸς σώματος, ἀλλ' ἐν τῷ σωτηρίου πολιτείᾳ, πάντα αὐτῇ, καὶ μὴ ἐν ἑκαστῇ, ἀλλ' ἐν ὅλῳ, καὶ ἐν ὅλῳ, καὶ ἐν ὅλῳ, καὶ ἐν ὅλῳ. Atque ita in tota hac sacra actione velut imago est unius corporis, totam Salvatoris inter homines conversationem continens, omnesque ejus partes inter se connexas & aptatas, sub aspectum subsistens & repræsentans.

33. *Καὶ αὐτὸς πύργος, ὁ ἁγίος λόγος*. Cum prima panis & vini in Prothesi oblatio Christi vitæ exordium, & primam inter homines conversationem adumbret, ἀφ' ἧς τὰς ἀρχὰς scribit Germanus, τὰ δι' ὅντων ὁμοίαν τῇ προδοσί, ὡς ἐν Βηθλεὲμ, ὅπου γὰρ ἐννῆται ὁ Χριστός. ὁ μὲν δὲ ἐν τῇ Ναζαρέτ, πρὸς δὲ καὶ ἐν Καπερναεὺμ διατελεῖς ὁ τόπος ἡ πρόδοσις ἐκπληροῖ. Deponitur divinum corpus in propositionis mensa sicut in Bethleem ubi natus est Christus: simul autem sicut & in Nazareth. Adde quod & ejus in Capernaum habitationis propositionis mensa locum adimplet: mirum est, cur SS. PP. Græci, jam in ipsius Liturgiæ limine Christum agni nomine immolatum, spectantium mentibus exhibeant. Hac difficultate prævisa, vitæ Christi decursum ordine continuo in liturgiæ serie non referri censuit Arcudius lib. 3. cap. 28. S. Germanus ex adverso natiuitatem & alia plura, una ceremonia posse significari opinatur: ὅτι τὸ ἐν τῷ τυπομένῳ, ἐπὶ δύο καὶ τρεῖς καὶ τέσσαρες καὶ ἀναφέρεται, unum ex his quæ nunc αἷα umbrata geruntur, ad duo vel tria quæ tunc αἷα sunt, refertur & perficitur. A sententia tamen

primum accepta non dimovetur Cabasilam sequutus Hieremias Patriarcha, præcipua Christi vitæ mysteria ordine servato in liturgia recenseri affirmans; & ex consequenti perfectum Christi sacrificium nullatenus hic adumbrari, sed ejus ut mox conceptus & natus est, & propria sponte oblatus Deo, animi dispositionem, atque ut ita dicam ad sacrificium designationem exhiberi: cujus argumentum est, quod actio hæc non sit completa donorum oblatio, sed eorum a communibus & prophanis cibis segregatio, qua inchoative Deo dicantur, & ad perfectum destinantur Sacrificium: qua ratione panis in credentia, sive Oblationario, Oblata & Hostia, vocatur: & hoc est quod Cabasila verbis exprimit citatus Hieremias. ἀνάκτο ἐξ ἀρχῆς τῷ Θεῷ καὶ δῶρον ὡς αὐτῷ. rationem subiungit. ὅτι μεταβάλλεται ὁ ἄρτος εἰς ἐνὸς τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Ut donum sacrum repositus erat Deo, Christus: & ipse panis, vices Christi agens postremo debet in ejus transmutari corpus. Sicut itaque corpus sibi in matris utero a Spiritu sancto aptatum, in cruce deinceps immolandum, Christus mundum primo ingressus obtulit Patri; atque ita, ἀνάκτο ἐξ ἀρχῆς τῷ Θεῷ, καὶ δῶρον ὡς αὐτῷ τιμὴν, καὶ ὡς προσληφθῆναι, καὶ ὡς ἀπαρχὴ τοῦ γένους ἡμῶν, καὶ ὅτι ὁ νόμος ἐστὶν πρωτότοκος. Devotus & dicatus jam erat Deo a principio, ait Cabasila, & ei donum pretiosum erat, quasi prælibatum: & ut primitiæ generis nostri, & ut secundum legem primogenitus.

34. *Ὁ δὲ ὁσίωνος ἐν ἐκείνῃ*. Simul ac a Sacerdote excinditur hostia, Diaconus Stola arrepta mysterium intuitus, quasi alter Præcursor viam Domino substernit, & ad orationem hortatur, quasi diceret: Ecce agnus Dei: vel si Germanum audiamus, ὁ ἄγγελος μεταβαίνει τῇ παρθένῃ τὸ χάριτος προσδεδυγμένον. Angelum imitatur, qui Virgini, Ave, pronuntiavit: ὁ προσφορὰ quippe juxta eundem sanctum Mystagogum ventrem Virginem: ἡ σφραγὶς. corpus Christi: Sacerdos, Spiritum sanctum Virginem obumbrantem: & Diaconus tandem Angelum mysterii paranympum, demonstrat: ἡ προσφορὰ ἡ καὶ ἄρτος, ὁ ἅγιος τὸ κυριακὸν σῶμα διατέμενται, εἰς τὴν πύλιν καὶ ἀπαρτῆν καὶ θεοτόκον λαμβάνεται: & infra: τὸ κυριακὸν σῶμα ὡς ἐκ τινὸς κοιλίας καὶ σαρκὸς τῇ παρθένῳ σώματος, ὅτι ὁ λαὸς αἰσθόμενός, ὁ εὐλογίας καὶ τῇ προσφορᾷ, διατέμενται. Oblata quæ & panis est, e quo Dominicum corpus excinditur, in typum semper Virginis & Delparæ sumitur. Et Dominicum corpus tamquam e quodam utero & carne corporis virginalis, toto pane, inquam, benedictionis & oblata dividitur.

35. *Τὴν αὐτὴν ὕψτιον*. Panis sive hostia, Christi velut agni immolandi vices nomenque sustinet, & ut mactetur, crusta inversa, mica sursum spectante, in disco velut agnus supinus ictum præstolans, extenditur.

36. *Θύσον, δέσποτα*. Hostiam immolendam, id est, panis & vini Sacrificium eo pacto peragendum, ut Christum pro peccatis hominum in cruce mactatum referat, his verbis, Θύσον, δέσποτα, tacite Sacerdoti suggerit Diaconus. Ille Lancea panis supine jacentis micam eminentem crucis in modum decussans & incidens, ait. Θύεται ὁ αἰὼν τῷ Θεῷ, & hac cruciformi incisione, non solum fractioni futuræ panis disponitur, sed & sacrificii cruce consummati memoriam revocat, & ipse cruce sanctificatur. Et si velis cruciformem hanc a Græcis factam incisionem ad primam originem suam revocare, observandum cum Baronio anno 58. num. 64. & seq. antiquos Gentiles cruciformi decussatione panes cunctos coquendos semper incidisse, quem morem cum ex affectu ad salutis nostræ signum recepissent ubique Christiani, non panes communes tantum, sed Azymos maxime sacrificio destinatos, quadrifida sectione decussabant: cui incisioni lapsu temporis crucis imago hostiis imprimenda successit. Ex quo colligit historiæ Ecclesiasticæ princeps signandam & inuendam præ reliquis esse in hostiis crucis imaginem.

37. *Καὶ ὁρίσθαι τὸ ἔταρον μέτρον*. Ritum hunc quamvis inerudite, diffusius tamen & clarius explanare tentavit in Euchologio anno 1638. edito, quidam a-

nonymus his verbis, ὁ πατριάρχης ἀρσος διατάλει κακομή-
τος ὁ σαυρὸν αἶμα, καὶ συγχάρις ὁρῶντες καὶ μίμνουν τὸ αἷμα
ἐπὶ ὧν ἔσθ' ἔσθ' αἶμα αὐτοῦ συγχάρις αἶμα, αἷς αἷμα ἀκαχοῦ δι-
δοι ἀποδοίχθαι· ὁ δὲ αἷμα ἔχ' ὑπὸ τοῦ αἵματος βαδίζων
μυμῶδους· διὰ τοῦτο, ὅτι τὸ αἷμα αὐτοῦ τὸ ἔχοντος ὁ σαυ-
ρὸν καὶ τὰ γράμματα Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὰ ὅτι αὐτὸν τὸ αἷμα αὐτοῦ
καθίσταται· ὁ γὰρ σαυρὸς καὶ ὁ σαυρὸς, καὶ ὁ πιδὼν τὸ αἷμα
αἷματος τὸ καὶ ἐπὶ τοῦ αἵματος ὁ σαυρὸς αἷματος τὸ αἷμα
αἷματος βαδίζων· ὁ σαυρὸς καὶ ὁ σαυρὸς, αἷς τὸ αἷμα αὐτοῦ
αἷμα αὐτοῦ, τὰ ὑποκατάτω ὑποκατάτω· *Sancitissimus pa-*
nīs suporne crucem habet, et deorsum incumbit ad in-
fiam agni, quandoquidem velut agnus innocens propter
summam suam pietatem, Christus ad immolandum du-
ci pertulit. Agnus vero non supinus, sed ore pronus in
terram procedere didicit. Propterea velut agni dor-
sam accipimus in pane partem illam, quae crucem et
verba, Jesus Christus, scripta continet. Crux etenim
non a parte anteriori, sed a posteriori sanctissime
Christi corpori fuit imposita: et quae deorsum ver-
gunt semper anteriora indubie accipimus, et huius
gratia, cum sancti panis faciem, partem inferne ja-
centem existimamus.

38. Νῦν δὲ διώσω· Cerimoniam hanc difficultatis
& obscuritatis alioquin expertem, ita explanat Ca-
basilas suae expositionis cap. 6. ταῦτα ὁ ἱερεὺς ποιῶνται
παντὶ ὁ πατριάρχης ἀρσος αἷμα, καὶ λόγους διατάλει κακομή-
τος ὁ σαυρὸν αἷμα, καὶ συγχάρις ὁρῶντες καὶ μίμνουν τὸ αἷμα
ἐπὶ ὧν ἔσθ' ἔσθ' αἷμα αὐτοῦ συγχάρις αἷμα, αἷς αἷμα ἀκαχοῦ δι-
δοι ἀποδοίχθαι· ὁ δὲ αἷμα ἔχ' ὑπὸ τοῦ αἵματος βαδίζων, αἷς
αἷμα αὐτοῦ, τὰ ὑποκατάτω ὑποκατάτω· *Sacerdos illa videtur*
facere, quae de illo novit sacrificio: et verbis narrans,
et facili ostendens, quoad fieri potest, ut in ea ma-
tertia ostendatur: propterea dicens. Ita venit ad
passionem Dominus, ita mortuus est, ita in latere
punctus est, ita et a latere effuso sanguis et aqua
juxta effusa. Et cap. 8. διὰ τοῦτο καὶ τὸ πλῆθος οὐδὲν
λόγῳ καλῶν· καὶ οἱ αἷμα λόγῳ αὐτοῦ ἔχ' ὑποκατάτω·
Propterea etiam ferriculum quod percussit, vocat Lan-
ceam: et est ad inferat lancea cunctum.

39. Εὐ καὶ ἡμεῖς· Nāma erat antiquis Latex, fons,
&c. aquae praesertim: quia vero vinum, sanguinis e
divino Latere velut latice erumpentis Symbolum
est & materia, propterea, νάματος hodie nomen a
Græcis accipit.

40. Εὐλογίαν τὴν ἰναῖν· Nulla penitus ratione
cum Arcudio lib. 3. cap. 17. unionem hanc intel-
lexerim, panis & vini post peractam hostiae oblatio-
nem, factam conjunctionem: cum textus ipse ar-
guat esse vini & aquae simultaneam infusionem, a
Diacono, dextra quidem vini, sinistra vero ampul-
lam aquae tenente, factam.

41. Τὴν δὲ αἷμα αὐτοῦ· Græci, ut notat Ar-
cudius citatus, in Prothesi plures panes a populo
quandoque oblatos apponunt, quandoque unum
tantum, a quo particulas omnes sumunt: cum plu-
res offerunt, e primo majorem hostiam: e secundo,
particulam in honorem matris Dei: ex alio, parti-
culam in honorem B. Joannis Baptistæ, & e singulis
aliis, singulas particulas. Cunctosque hos panes, ait
memoratus auctor, προσφάρτα appellant, quas ta-
men auctor rubricarum Euchologii ultimo editi
προφάρτα voluit esse vocatas. Circa morem vero ab
Ecclesia Græca, in offerendis una cum majori plu-
ribus aliis particulis observatum, quem Arcudius
amplo & erudito sermone lib. 3. cap. 8. illustrat,
nobis compendio in memoriam revocandum, Evan-
gelicæ legis sacrificium unum, quidem esse, tum ex
victimæ oblatione, tum ex præcipui Sacerdotis capite,
sine vero & effectū, ut quod sacrificiorum antiquo-
rum perfectiones cunctas complectatur, multiplex
omnino, diversumque. Ut enim illo Deus rerum
omnia auctor finisque colitur, λοτραικὸν est, βο-
νοπαικὸν, & holocausti instar, totum in ejus hono-
rem cedit: ut ejus majestatem peccatis hominum
irritatam, placatam reddat & benivolam, ἱλαριστικὸν
προφάσιον est, hostia nimirum pro peccato: ut
beneficiorum vice Deo rependitur, ὑπερβατικὸν est,
in gratiarum actionem oblatum; at tandem ἐπιτιμι-
κὸν, cum eo cælestem operæ imploramus, & asse-

quimur. His itaque finibus & effectis tam varitis
uno sacrificio significandis, excogitarunt SS. PP.
particularum multitudinem; & majorem qui-
dem hostiam quasi holocaustum in Dei gloriam,
totam cedere; secundam & paucas alias, ad
grates ipsi rependendas pro beneficiis Deiparæ
virgini, sanctisque plurimis exhibitis: alias item
pro vivis & defunctis, tum in peccatorum expiatio-
nem, tum ad nova beneficia consequenda offerri:
etsi fines hos cunctos una sola hostia se contingere
posse confidat Ecclesia Occidentalis, cujus Sacer-
dos dum offert, his conceptis verbis orat. *Suscipe*
sancta Trinitas hanc oblationem, quam tibi offerimus
ob memoriam, &c. Utrum vero plures particulas
nonnumquam eadem Ecclesia obtulerit, nulla vi-
detur ratione negandum: Oblationes enim ut plu-
res sæpe commemorant Latini PP. & Ordo Roma-
nus tot jubet a Subdiaconis oblatas disponi, quoc
fuerint populo sacris participaturo necessariz: an
vero ita fuerint ordinatæ ut una in sancti unius, al-
tera in alterius honorem offerretur, nullus cum au-
dioritate dixerit, sed omnes simul in memoriam
Christi, B. Virginis, sanctorum honorem, pro vi-
vorum & vita sanctorum salute immolari consue-
tas, est sentiendum.

42. Εὐ καὶ ἡμεῖς τὸ αἷμα αὐτοῦ· Immutarunt Neo-
terici particularum situm: quam enim B. Virginis
nomine præcinebant, & juxta ritum antiquum in
sinistra parte, ut in sacris digniore collocabant; nunc
in dextra reponunt: ut cælestis regis aulam repræ-
sentaturi vere sibi videantur dicere: παρὰ τὴν βασιλίαν
καὶ δὲ αἷμα αὐτοῦ· prout supra fol. 88. describitur. Obiter
autem notaverim, ex nomine particulae, quam vir-
ginis Deiparæ dicunt, errorem ignaros quosdam
falso Græcis imputasse, quasi sub illa B. Virginis cor-
pus assererent contineri: quin potius error ipsorum
est, qui Græcos Θεοτόκου μερίδα, non Virginis corpus,
sed particulam vocare, non advertunt: alias & cor-
pus Angeli Michaelis dicerent sub alia particula
consecrari, quod quam absurdum sit, ipsi conjicere
possunt. Et miror alias, scribit Arcudius, *quomodo*
etiam non dixerint nos exhibere corpus vivorum et
defunctorum: pro his enim omnibus offerimus parti-
culas.

43. Λαβὼν τὴν τρίτην προσφάρτα· E tertio pane Lan-
ceæ sacrae culpe particulas in sanctorum honorem
consecrandas educit Sacerdos: cunctas autem no-
venario ordine comprehendit, nam & plures ejus-
dem gradus, Apostolici puta, Pontificii, aut Mona-
stici, una sola elata particula commemorat. Nove-
narius autem ille particularum numerus Christi regis,
& Deiparæ reginæ satellitium & aulam com-
ponere creditur, & ab Anonymo ritus hujus expo-
sitore in Euchologio anno 1638. edito, κατὰ μίμνησιν
ἡ ὑπερβατικὴν ταγματικὴν, ad cælestium ordinem instar,
dirigi asseritur: unde & novem illas particulas velut
in hierarchias & ordines seriatim distinguunt & co-
ordinant Neoterici: illos enim a primis Ecclesie
sue Patribus adinventos fuisse, tacentibus omnino
de illis M. S. Euchologicis, nequeunt demonstrare:
quamvis antiquos Patres Dionysium & Epiphanium
particularum, sanctorum nomine in liturgia educen-
darum, consuetudinem recensuisse fatear: ille ete-
nim de Eccles. Hierar. cap. 3. ἐπιταξιόντων, αὐτὸν Θεὸν
δοξαζόντων, καὶ βασιλεύοντων συμβόλων, δι' ὃν Χριστὸς συμμέ-
νεται ἡ μετέχουσα, πᾶσι τὴν ἀδελφότητα τὴν αἰώνιον ἀπογραφὴν
τὸ σωματικὸν καὶ τὸ πνευματικὸν ὁμοφώνως τὸ πρὸς αὐτὸν
ὑπακούειν, ὡς ἱερεὺς ἰναῖς· *Improbitis sacro altari ve-*
nerandis symbolis per quæ Christus designatur et par-
ticipatur, adest beatissimus sanctorum enumeratio et de-
scriptio, conjunctionem eorum declarans, cum
sancta et supramundana ad Christum unione.
Epiphanius vero de Hæres. capit. 53. δικάων, ἰπ-
quit, ποιῶν τὴν μετὰ τὴν ἐκκλησίαν, ὑπὲρ πάντων ἁμαρ-
τωλῶν· ὑπὲρ ἰαῖς Θεοῦ δόξαντες· ὑπὲρ δὲ δικαίων καὶ πα-
τέρων, καὶ πατέρων, καὶ ἀποστόλων, καὶ ἀναγγελλῶν, ὡς
μαρτύρων, καὶ ὁμολογητῶν, ἐπισκόπων τοῦ καὶ ἀναχωρητῶν,
καὶ πάντων τῶν τῶν κατὰ τὸν Θεὸν καὶ Κύριον Ἰησοῦ Χριστὸν ἀπο-
δείκνυνται ἀπὸ τῆς αἰδρωτικῆς ταῦς αἰδρωτικῆς αἰδρωτικῆς.

Justorum & peccatorum memoriam agimus. Pro peccatoribus quidem rogamus, misericordiam Dei implorantes: pro Justis, Martyribus, Confessoribus, ac Episcopis, & Anachoretis, & pro universo ordine: ut Dominum Jesum Christum, ab hominibus separemus, per honorem quem ei exhibemus. Quid enim sanctum descriptio τὸ σωτηριζόμενον ἀδιαίρετος ἐμφαίνεται, quæ indivisam sui conjunctionem cum Christo in missæ sacrificio declarat, aliud potest manifestare, quam Christi sanctorumque Symbola, quæ in eorum memoriam, simul & conjunctim proferuntur: Aut quid aliud est, dum sacra dona disponuntur? Χρῆς δὲ ἀπορίαν ἐπὶ τὸ ἀνθρώπων ταῖς, quant Hostiam ejus nomine præcisam, a particulis sanctorum nomina præferentibus, & regium ejus comitatum referentibus, separatim ordinare, ut & sensibili illa ferie, honor Christo debitas declaretur?

44. Τὴν ἑν Ἀθῶν.) Montem Athon (cujus ambitus 250. miliarium, Isthmus autem, ut qui mari obicitur, unius tantum) tot rupibus & salebris horridum, tantoque fastigio sese in Macedonia erigentem, ut sole Occidente ad Lemnum usque insulam umbras projiciat; ex quo sub Nicephoro Phoca ann. 961. Monachi incoluerunt, jam non amplius Athon, verum ὁ τῶν ὁσίων ἐν αὐτῷ ἱνασκούμενος, ab habitantium, & religiose asperæque vitæ exercitia frequentantium, sanctitate, ἁγίων ὄρος, montem sanctum, vocaverunt Græci. Et Monachis quidem qui sensim illum & colore & occupare cœperunt, primo tempore concessus, nunc etiam a Turcis pernissus, tantis ut ita dicam Monachorum gregibus & frequentia colitur, ut ad sex millia, vel cœnobiticam vel eremiticam ibi vitam agere noscantur. Sunt namque viginti quatuor Monasteria (δῆγμα μοναστηρίων vocant regularis vitæ rigore conspicua, exultantibus inde διορθίων mitigatorum nōmine infamatis, & ob dispensationem receptam deciduis) muris validissimis undique cincta, quorum præcipuum est Lautā, a S. hoc Athanasio, non illo Alexandrino Episcopo, sed qui in Atho dicitur, & sub Nicephoro Phoca memorato vixit, conditum: cellæ vero siue eremi, quæque versus per montem respergæ occurrunt absque numero, in quibus aspero & austero vivendi generi vacant, qui non tam sæculo deliciisque, quam ipsi vitæ renunciassent videntur, καλόγηροι. Monachi a morum probitate & maturitate boni semines (si hodie schisma non foverent) nuncupandi; qui tum ab aliis Monachis, tum a devota plebe, eo quod ἁγίων ὄρος communis est eorum μετανοία, penitentia, & Monasticæ conversationis locus, ἀγιοποιεῖται nomine dignoscuntur, & ut Monastico instituto celebres, traditionum observatarum fama conspicui, officiorum divinarum ab se bene peractorum laude commendandi, a reliquis suspiciuntur & approbantur.

45. Ὡς εἶδεν οἱ ἱερεὺς μνημονεύειν.) Non leviter prætereundum. Veneta ultimo edita subjungunt hoc loco cæremoniam. Diaconum nempe Oblatam assumere, & primo pro mortuis, secundo pro seipso, tertio pro quibus vult viventibus particulas lancea extrahere, & memorato nomine eorum pro quibus illas videtur offerre, ad instar Sacerdotis in Disco cunctas reponere. Οὗ δὲ διακόνος λαβὼν καὶ αὐτοὺς σφραγίσας, καὶ τῷ ἀγίῳ λόγῳ μνημονεύειν ὡς βέλτεται τετραώτων, & reliqua fol. 72. quod an ipsi fas esse queat, necne, obiter inquirendum. Negat clarissime Symeon Thessalonicensis non ignoræ inter Græcos recentiores notæ his verbis lib. de Sacra. ὅ δὲ διακόνος μερίδας προσφέρειν οἱ διάκονοι διὰ πάντας δι' αὐτὸν προσβυτέρων. non convenit particulas offerre Diaconos: verum Diaconi omnes Presbyterorum ministerio offerunt; rationem subjungit, ἐπὶ τῇ τῷ χάρισμα τὸ προσφέρειν τῷ Θεῷ. ἐκ ἰχθυσιν διάκονοι γὰρ εἰσὶ καὶ λειτουργικὴν αἴλιαν ἔχοντες μόνον: ὁ δὲ αὐτοῖς ἱερατικὸν ἐνδύσασθαι ἀμφοῖν δι' χάριν ὑποτάσσας Ἀρχιερεὺς ἢ ἱερεῖς, ὅτε ἐν ἑξῆς αὐτοῖς ἱερεὺς τελεστῆς ἔστω προσβύτερος, τοῖς ἀπὸ αὐτοῦ δι' ἐκείνου προσκομιθεῖσι. Quando quidem offerendi munus non sunt adepti. Diaconi enim sunt sola ministrandi dignitate decorati: si namque vetitum illis est, ne sacrum indumentum sine Pontificis aut Sacerdotis benedictione induant,

sacrumve officium sine Presbytero aggrediantur, quæ ratione per seipso offerre poterunt? Hujusmodi sententiæ est Arcudius lib. 3. c. 13. qui etiam Canonem 18. Nicænum refert, sibi ut opinatur quam maxime suffragantem: ὅτι ὁ κανὼν εἶπε ἡ σωτήρια παρέδοκε τῷ ἐξουσίαν μὴ ἔχοντες προσφέρειν, τῷ αὐτῷ τοῖς προσφύροις δίδοναι τῷ μα Χριστῷ. Neque Canon, neque consuetudo tradit ut (Diaconi) qui offerendi non habent potestatem, his qui offerunt, corpus Christi porrigant: quibus addendus Georgius Pachymeres in caput 3. Dionysii de cælesti Hierarchia, æque denegans Diacono munus offerendi, ac Sacerdoti facultatem ordinandi: utriusque enim facultatem, unum & alterum superat: Concludit hoc pacto propterea citatus Arcudius cap. 17. Hæ rubricæ tollendæ sunt, quæ a Neotericeis Græcorum Euchologio Venetiis typis excuso sunt additæ, ut suam ἀπίθανον opinionem, probabiliorum redderent. Sunt enim mera κεινοτομία, quam sane redarguunt, cum Concilii Nicæni citatus Canon, tum ipsemet Thessalonicensis, qui si in antiquis Euchologiis Diaconum posse particulas offerre, scriptum reperisset: certe istud minime correxisset atque damnasset. Hæc ille: cujus sententiæ nimum ut videtur præcipitæ, respondeo. Non Thessalonicensem modo, sed & quemlibet, damnatum ab Arcudio ritum, D. Germani auctoritate probatum, & usu confirmatum in ejus mystag. legere potuisse. τὸ κυριακὸν τῷ μα, inquit, ὡς ἐκ τινος καλίας καὶ σαρκὸς τῆ παρθενικῆς σώματος τὸ ὅλον ἄρτον τὸ εὐλογητικὸν & προσφοράς, παρὰ τῷ διακόνῳ, ὡς ἡ μεγάλη ἐκκλησία παρέλαβεν διατίμεινται. Dominicum corpus ipsum (& non solæ particulæ) tamquam ex quodam utero & carne corporis virginialis, a toto pane oblationis & benedictionis a Diacono, ut magna Ecclesia a majoribus accepit, diffecatur. Et infra αὐτὸς δὲ ὁ τὸ θεῖον σῶμα διατίμειν διακόνος ἀπὸ τῆς εὐλογίας, τὸ ἄγγελον μιμνῆται, τὸ τῇ παρθένῳ τὸ χεῖρ προσφθιγγόμενον. οἱ δὲ καὶ ἱερεῖς τῷ ποτὶ τέμνεσιν, ὡς θαυμαστὸν ὅτι γὰρ τὰ εἶδη τὸ μεγάλης ἐκκλησίας ὁρᾶν χρῆ. Ipse vero qui divinum corpus diffecat a benedictionis pane Diaconus, Angelum imitatur, qui Virgini, Ave, nuntiavit: Nec mirandum, etiam si Sacerdotes illud præscindant, ad consuetudinem enim magna Ecclesia prospiciendum est. Diaconus itaque ex Germano majorem hostiam in magna Ecclesia, quam a cunctis imitandam asserit, præscindit: nec soli Sacerdotes eam præscindunt, & oblationem perficiunt: eam itaque & Diaconus pariter aggredi poterit, maxime si post Sacerdotem minores tantum particulas extrahat, & recensitis nominibus quorum habet memoriam, eas solummodo in Disco reponat. At hoc nefas esse duxerunt Canon Nicænus, & Græci scriptores, inquit Arcudius. Non ita. Neque enim unum est tantum Offertorium in Græcorum liturgia, sed binum, aut tertium: & secundum quidem aut tertium, infra liturgiæ ambitum comprehenditur, & completur in altari: primum hoc ἐν σκευφυλακίῳ, vel ὁδοῖς celebratum extra liturgiæ limites consistit, solummodo prævium est, & a consecratione remotissimum; nec severo nimis supercilio ab eo Diaconus arcendus est; ejus enim opus quodcumque, Sacerdotis operi subicitur & subordinatur, relictis ea propter in Prothesi particulis, illas oratione prosequitur Sacerdos, ἀφίησι τὰ ὅσα ἐν τῇ ὁδοῖς τῷ εὐχλῷ ἐπιτέλογτος ὁ ἱερεὺς, & ad alia sibi propria exequenda divergit Diaconus.

46. Ορομασί.) Dum cujusque nomen recenset Sacerdos aut Diaconus; simul etiam pro ejus salute particulam educit & offert, & hac ratione participem eum Sacrificii reddit. Et hoc pariter modo in ipso missæ Offertorio nomina tam vivorum, quam defunctorum, quondam in Ecclesia Latina fuisse recensita legimus, tum in Epist. 1. Innocentii primi ad Decentium Episcopum scribentis. Prius oblationes sunt Deo commendandæ, ac tunc eorum nomina; quorum sunt oblationes, edicenda: ut inter sacra mysteria nominentur, tum etiam in vetustioribus missarum formulis ab Hugone Menardo collectis, ad quas lectorem remittimus.

47. Τὴν θειαν αὐτῇ προνοίαν.) Posita, B. Virginis nomine,

mine, juxta majorem hostiam particula, & regio pone illam satellitio sanctorum, sub majori eadem hostia particulæ pro Episcopo, pro regibus (si in eorum dominio sacrificium fiat) pro Ecclesiastico ordine & Ecclesiæ fundatoribus, grandiores particulæ separatim disponuntur: tum sub his inferius, duo particularum acervi pro communi vivorum & defunctorum grege, ut ex tabula fol. 101. constare potest, collocantur.

48. *Θυμίαμα σοι προσφέρω.*) Primi hujus offertorii adest secunda pars, qua pane & vino Deo oblatis, thus etiam adoletur. Hoc utraque Ecclesia semper in usu habuit non Leonis primi præceptum sequuta, ut e Chronicis anonymis scribit Radulphus Tugrensis propof. 23. sed Apostolicos Canones primitus editos observans, in quorum 30. dicitur. *μὴ ἔξων ἔσω προσάγειν τὸ πῦρ τῆς θυμιάσεως, ὅπως εἰς τὴν λαχρίαν, καὶ θυμίαμα τῷ κυρῷ τῆς ἀγίας προσφοράς.* Non liceat aliud quid in altare inferre, quam oleum in lucernam, & incensum oblationis tempore. Hinc licet sine cereis, numquam tamen sine lampadibus & thure accensis celebrant Græci: & pariter incensi fumum, si non oblationis partem, saltem comitem adjungunt. Amb. in c. 1. Luc. *Utinam nobis quoque adolescentibus altaria, & sacrificium deferentibus assistat Angelus.* Et Hippoly. lib. de consummat. mundi & Antichr. πένδεσι δὲ καὶ ἐκκλησίαι πένδος μέγα, διότι ἔτι προσφορά ἔτι θυμίαμα ἐκτελείται. *Placidum magnum agunt Ecclesiæ, oblationibus vel thure non amplius libatis.* Inquit autem Symeon Thessalonicensis, *ὅτι τὸ θυμίαμα μετὰ τῷ προσκομιδῷ; Cui confestim post oblationem adoletur incensum?* Respondet. *εἰς εὐχαριστίαν τῷ ἔργῳ, ἐν ἧ ῥησιν, καὶ ἐπὶ θυμῷ τῷ πνεύματος, καὶ ἡ εὐχὴ μαρτυρεῖ λέγουσα, θυμίαμα σοι προσφέρω.* In divini operis gratiarum actionem, ad Spiritus sancti operationem & adventum advocandum, quod & testatur oratio dicens. *Incensum tibi offerimus, &c.* Cujus plures similes olim a Latinis ob eundem finem usurpatas collegit Hugo Menardus in appendice lib. Sacram. sancti Gregorii.

49. *Τὸ Κυρίον δεικνύμεν.*) Quoties mysterio spectandam, & attentione dignam actionem edit Sacerdos: toties se & alios ad orandum commonet Diaconus dicto: *τὸ Κυρίον δεικνύμεν.* Ad Diaconum siquidem officium precum attinet ex cap. per lectis dist. 25.

50. *Θυμιάσεις & εὐχριστοῦ.*) Ne vela hostiam tangerent, & supra memoratum particularum ordinem turbent, adinvenit Chrysostomus duos breves arcus, qui hostiis superpositi, eas ab omni contactus periculo protegerent. Arcus illi extremitatibus ut radiis fulti, *Stellæ* in Christi natalitiis emicantis nomen obtinuerunt, unde & in eis componendis Sacerdos ait. *Καὶ εἰδὼν ὁ αἰσὶρ.* Licet enim quandoque Græcos intueri, res & actiones verbis sacris accommodantes, ut dum hæc verba proferunt. *Unus militum lancea latus ejus aperuit, & continuo exivit sanguis & aqua:* Simul etiam calici vinum & aquam infundunt: & vice versa, verba rebus sacris accommodant & adaptant, ut dum prædicatis arcibus panem sacrum obtegunt, sacrum illud verbum usurpant: *Et veniens stella supra ubi erat puer.* Hinc cum nativitate Christi & passionis ejus designationem, velut signa Prophetica, in Prothesi præmittant; ibidem Christum plagis fœdatum, vel certe in disco stella ei superposita jacentem depingunt, ut & infantiam uno scripturæ dicto recolant; & pluribus aliis ejus mortem commemorent: illisque dñcus nunc Christi præsepe, modo feretrum ejus adumbrat, juxta S. Germani contemplationem. *ὁ δίσκος ὃς κλίνει ἐστίν, ἐν ᾧ τὸ σῶμα τῷ Κυρίῳ ὑπὸ τῷ ἱερεὶ καὶ διακόνῳ κατασκευάζεται, οἱ τινὲς εἰσι ὁ Ἰωσήφ ὁ Νικόδημος.* *Discus feretrum est, in quo Domini corpus a Sacerdote & Diacono, Joseph & Nicodemum referentibus, componitur.*

51. *Τὸ φῶς καλύμμα.*) Tribus velis sacra contingunt Græci: primo quod *δισκοκάλυμμα*, dicitur, discum: secundo calicem, tertio eoque majori utrumque simul. Ultimum hoc, *νεφίλη*, in uno ex relatis a nobis exemplaribus inter varias lect. vocatur; & nominis rationem proferunt verba subjuncta, *νεφίλη φωτὴν ἐπισκίασιν αὐτοὺς*, nubes lucida obumbravit eos: hic autem *Euchol.*

tem *αἰὲρ Aer* nuncupatur, quia per modum Aeris circa terram expansi sacra dona ambit; ejusque nomen & formam ab Hierosolymitana, in reliquas Orientis Ecclesias traducta, typicum Sabæ testatur: & cunctorum symbolicam rationem S. Germanus refert. *ἡ ἐπάνω κάλυψις τῷ δίσκῳ ἐμφαίνει τὸ σινδῶνα, ἢ ἄλλως τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, τὸ ὃ δισκοκάλυμμα ἐστίν ἀντὶ τοῦ σινδῶνα ὅπως ἐπὶ τὸ προσώπῳ περικαλύπτοντος αὐτὸ ἐν τῷ ταύφῳ, τὸ κατεπίτασμα ἡτοῦ αἰὲρος, ἐξ ἀνάγκης, ἀντὶ τοῦ λίθου, ὃ ἐσφαλίστατο τὸ μνημεῖον ὁ Ἰωσήφ, ὅπως ἐσφραγίσεν ἢ πλαξὶ τῆς κυσώδας, καὶ ἐν δὲ οὗ τοῦ θυμιατῆρος ὑποδακνύει τὸ ἀνδραπόπειον τὸ Χρῆμα, ἐπὶ τῷ πύρ τῷ θεότητι. τὸ δὲ θυμίαμα ἀντὶ τῶν ἀρωμάτων, ἀ προσέφορον εἰς τὴν ταφισμὸν τοῦ Κυρίου.* *Superius Disci velamen indicat sindonem, qua involverunt corpus Domini: disci velamentum vices agit sudarii faciem tegentis in sepulchro. Velum aliud, sive Aer, est, & tenere dicitur locum lapidis quo munivit Joseph monumentum, quod obsignavit custodie tabella. Et statim thuribulum subindicat humanitatem Christi, ignis divinitatem: incensum autem repræsentat aromata illi, quæ Domino sepeliendo offerebant.*

52. *Ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν.*) Extat ad verbum in D. Jacobi liturgia hæc oratio, inde Basilii eam excerptit: & ab utroque Chrysostomus. Cum vero particulas æque ac majorem hostiam offerat Deo, & consecrari exoptulet Sacerdos quarum ratione dicit, *μνημόνευσον τὴν προσευχάντων ἐπὶ οὗς προσύγαγον:* unusquisque tunc censet memoriam sui agi, & pro se sacrificium offerri cum prolato suo nomine, pro se simul particulam educi & præsentari jubet; unde idem est apud Græcos, memoriam alterius in Missa habere, *μνημονεύειν*, pro eo particulam educere, & ut vulgari lingua dicunt, *ἐπὶ τῷ εὐαγγέλιῳ μερίδα*, ac pro eo sacrificium offerre: inde sequitur particulas ita oblatas æque ac majorem hostiam consecrari, & ex omnibus simul unum sacrificium, & unum sacramentum exurgere: quod prolixè, solerterque tractat Arcudius contra paucos neoterizantes Græcos a cap. 17. ad 24. l. 3. de Eucharistia.

53. *Ποιῖ ἀπόλυσιν.*) Dictionem *ἀπόλυσιν*, ultimum cujusque festi diem, quo quasi solemnitas solvitur, Meursius significare opinatur: verum ut festi diei nullus hic sermo est, nullus juxta Barbarum ejus Glossarium esset dictionis memoratæ sensus. Accusat præterea Codini interpretem, quasi erroris reum, qui *μὴ τῷ ἀπόλυσιν, Solutio conventu*, interpretatus est: errat tamen gravius ipse Batavus Theologus, qui *ἀπόλυσιν*, non tantum festi diei per aliquot dies protracti terminum, sed officii cujuscumque Ecclesiastici finem, quo populi conventus solvitur ac dimittitur, solito sæpius indicare ignorat. Hinc voces illæ cujuslibet officii calci appositæ: *γίνεται ἀπόλυσιν, dimisso sit populi.* Quibus in præsentī addendum: non tantum officii completo fini, verum & parti ejus prolixiori signanter ab altera diversæ, suam *ἀπόλυσιν* & terminum assignari. Sacerdos ideo absoluto jam in Prothesi offertorio (quod est liturgiæ prima præfatio) *ποιῖ ἀπόλυσιν, dimissionem facit, seu verius, finem imponit*, cum recitat orationem, *Χρῆσθαι ὁ ἀληθινὸς Θεὸς, ἀπολυτικῶς*, idcirco suo loco vocandam.

Sacerdotis & Diaconi ad altare accessus, & tum utriusque, tum populi ad sacra attendenda proxima dispositio.

55. *Καὶ αὐτὸ λαβὼν ὁ διάκονος.*) Remotam hucusque, & a sacrificio magis distantem, tum altaris ministrorum, tum in Prothesi hostiæ præparationem contemplaris, ministrorum nunc eorumdem ad altare processus, & tum illorum, tum populi vicinior ad sacra peragenda dispositio, spectandam se se offert. Et illa quidem per preces humiliores fufas, & per incensum in Ecclesia sparsum perficitur: & hujusmodi ritus exemplar statim in limine Jacobi liturgiæ, ubi *εὐχὴ τοῦ θυμιαματος* & *ἡ εὐχὴ τῆς ἐν ἁγίῳ, oratio incensi a principio ingressus* occurrit, conspicitur: in qua Christus Dominus *διδούς ἀνδράς,*

duplicis naturæ carbo cum dicatur; eandem de illo considerationem huc in suam liturgiam videtur traduxisse Chrysostomus, & in thuribuli quidem cinere, Christi corpus in *ταφῶν σωματικῶν*, in carbone animam, in *ἀδὺ δὲ μετὰ πυρὸς*, in igne Divinitatem *ὡς Θεὸς ἐν παραδείσῳ* contemplatur: quod & magis succincte S. Germanus jam effatus est, *ὁ θυμὸς τῶ ἀνθρώπου, ὡς τὸ πῦρ τῶ θεοῦ*. *thuribulum humanitatem, ignis autem Divinitatem designat.*

55. *Σταυρώσῃς.*) Suffumigatur altare ante missæ principium: non ad populi concurrentis gravem odorem repellendum, ut scribit Bellarm. lib. 2. de sacrificio missæ. cap. 15. Ut quid enim in ea suffumigatione crucis signum adhiberetur? Sed potius ad Ecclesiam & fideles expiandos, abigendosque dæmones quos fumus sacer, ejusque cruciformis ductus ab altari extricat. Ita Innocentius 3. lib. 2. cap. 17.

Missæ principium & introitus.

56. *Προσκυνώσῃς κατ' ἑαυτὸν.*) Conventus & privatus celebrandi ritus confestim a principio missæ Sacerdotem coram altari oraturum applicat: si autem Pontifex sit aut Patriarcha qui celebrat, non statim solemni apparatu indutus, orantem altari se sistit, quin prius in ferula sive Ecclesiæ vestibulo Pontificium assumat ornatum, & in humiliori throno ibidem collocato. Antiphonarum posthac continuo decantandorum finem præstolaturus sedeat: & quoadusque Sacerdotes vel inferiores Pontifices *συλλειτουργῶντες*, eandem missam celebrantes bini & bini, a geminis pariter Diaconis, a sacro tribunali, ubi suis se vestibus apparaverunt, deducti, eum convenient: ut deinde cuncti uno agmine facto, & ordine composito, simul versus altare procedant. Is est qui in B. Jacobi liturgia, & apud Dionysium cap. 3. de Eccl. Hierar. præscribitur ritus, de quo Thessalonicensis lib. de templo. *ὁ Ἀρχιερεὺς ἐνδυόμενος τὸ ἱερὸν εὐλῶν, & παραγίαν τὴν Χερσὺ σημαίνει σάκεαν, κατερχόμενος δὲ μέχρι τῆ ναὶ πυλῶν τῶ ἐπὶ γῆς αὐτῷ δηλοῦν παρουσίαν τοῦ καὶ φανέρωσιν, & μέχρι θανάτου καὶ ᾧ, καὶ ὁδόν. τῷ τοῦ γὰρ δαυὶ τὸ ἀπὸς δυνάμει ἀπέναντι, & μέχρι τῶ πυλῶν κατελθὼν, & αὐδὺς εἰς τὸ δύσας ἑλθὼν ἀνελθὼν. Pontifex sacro instructus ornatu sanctissimam Christi significat incarnationem: & ad usque portas Ecclesiæ descendens, adventum, ejusque in terris manifestationem, & usque ad mortem & inferos descensum indicat. Hoc etenim est quod ostendit e solio ad portas Ecclesiæ versus occidentem processus, ut deinde ad altare sursum fiat regressus.*

57. *Εἰς τὰ ἀπαζήτα ὁ μὲν ἱερεὺς τὸ Εὐαγγέλιον.*) Evangelium altaris medio perpetuo accumbens, Christum regem throno suo insidentem manifestat: & Sacerdos primo ad altare appulsi, in Evangelio Christum veneratur: Diacono humilitatis & status sui conscio, thronum illum regium adorare contento. De similibus a Pontifice & Diacono Latinis, Evangelio & altari fixis oculis, tractat Amalarius lib. 3. cap. 5.

58. *Καὶ τὸ πνεῦμα τῷ Κυρίῳ.*) Diaconus tribus digitis stolam tenens, & altare indicans, divinum & tremendum sacrificii mysterium ut Sacerdos aggrediatur, admonet: & Domini verbis Judam traditorem olim compellentis, *ὁ πνὴς ποίησον τὰ χεῖρ, quod facis fac cito;* (quod olim in vita Epiphani scriptis Metaphrastes *ἰδὲταιν ὁ πρὸς τῆς ἐκκλησίας, τὸ πνεῦμα τῷ Κυρίῳ*. Instabat Ecclesiæ tempus ut Domini opus, id est sacrificium perageretur: ipsum Sacerdotem impellit, non ut malum opus in sui perniciem attenter, sed ut Dei gloriæ cupidus, ad bonum parandum se accingat: *καὶ τὸ πνεῦμα τῷ Κυρίῳ*. Vel potius dicendum: *faciendū* verbum curam & sollicitudinem denotare in re impigre paranda, & diligenter exequenda: quo sensu Gen. 2. dicitur: *complevit Deus die septimo opus suum quod fecerat.* Hortatur itaque Sacerdotem Diaconus, ut mente attenta, & oculo vigili, sacrificio intendat: Nam & præ-

terea *faciendū* verbum, ad sacrificia pertinet. Hinc Varro lib. 5. de ling. Lat. *agnam Jovi facere*, & similiter Virgilius, *facere vitulam pro frugibus*: rursumque idem Varro, *Pontificis* nomen tradit ex eo deductum, quod *Potens sit Facere*, id est, *sacrificare*. Nec ignota est Hebræis, addit Pineda in Job, hæc loquendi ratio: ubi enim Psal. 66. legimus, *offeram tibi boves cum hircis*, Hebræa littera habet, *factam tibi boves cum hircis*: & pariter Exo. 29. ubi habemus, *vitulum pro peccato offeres*, legit iterum Hebræa, *facies*: & eodem, *faciendū* verbo utitur Christus in hujus sacrificii institutione dicens, *hoc facite in meam commemorationem*: & de altaris sacro ministerio loquens Ambrosius, *missam*, inquit episc. 33. *facere capri*: καὶ τὸ πνεῦμα τῷ Κυρίῳ. Jam omnis diligentia & sollicitudo depromenda, ut sacrificium a Christo in sui memoriam institutum aggrediaris: & pari ratione admonet Diaconus Latinus Sacerdotem; *immo Deo sacrificium laudis*, &c.

59. *Δίωσθε εὐλόγησον.*) Quamprimum ad altare Diaconus accedit, Dei majestate sedulo apprehensa perhorrescit: & ut ministerium suum rite compleat, benedictionem a Sacerdote exposcit, & preces ejus implorat. Sacerdos autem mutatis a pœnitente latrone, sacrificii cruenti comite, verbis, Christum ipsum, ejus in cælis memoriam agere precatur, ad incruenti cujus mysterii consortium ut admitteretur, a Deo electus est.

60. *Εὐλόγησον δέωσθε.*) Nil molitur, nil agit, aut pronunciat Diaconus, nisi benedictione a Sacerdote impetrata.

61. *Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τῶ πατρὸς.*) Quærit hic S. Germanus. τί τὸ πρῶτον ἐπισημαίνει τὸ Θεὸς, καὶ τὸ εὐλογεῖν γὰρ εὐλογητὸς ὁ Θεός; εὐλογημένη ἡ βασιλεία τῶ Θεοῦ. ἀλλὰ τοῖς προσώποις διηρημένως, εὐλογημένη ἡ βασιλεία τῶ πατρὸς, καὶ τῶ υἱοῦ, καὶ τῶ ἁγίου πνεύματος; Cujus gratia Trinitatem in Deo celebrat, & non unitatem? Non etenim εὐλογητὸς ὁ Θεός, εὐλογημένη ἡ βασιλεία, sed cum personarum distinctione dicitur *Benedictum regnum Patris, & Filii, & Spiritus sancti*; Respondet ipse qui quæstionem movit. ἀπὸ διὰ τὴν ἀνθρώπων χάριν, τὸ Κυρίου πρῶτον ἐμάνθανον οἱ ἄνθρωποι, αἱ εἰς τὴν χάριν ἀπὸς αὐτοῦ. ταύτης ἡ τὴν ἀνθρώπων χάριν τῶ Κυρίου, μετανοήσας εἰς τὴν τελείαν. Quia primum per Christi Incarnationem didicerunt homines quod tres personæ Deus est: hujus autem Domini Incarnationis secreta & sancta documenta exhibens, sacra quæ celebrantur.

62. *Εὐ εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ δυνάμην.*) Precum istarum, μεγάλῃ σημασίῃ apud Græcos, nomen obtinentium forma, Basilio & Chrysostomo antiquior est. Similes a Diaconis Latinis prædicatas, & ad nonum usque sæculum receptas, jam alibi ostensum est.

63. *Ἀντίφωνον.*) Fœmineum *Antiphona*, a neutro *Antiphonum*, discrimen apud nos obtinet maximum: quamvis ab uno Græco vocabulo, verumque fuerint Latini mutuati *Antiphona* namque est sententia, vel modulus cuilibet psalmo decantato adjunctus, & quasi *ex opposito respondens*, inquit Honorius solitarius lib. 2. cap. 17. Antiphonum autem ut hic usurpatur, psalmi sunt plures versus, ad quorum singulos una & eadem sit semper ab altero choro responsio: & propter hanc unam & reciprocam sententiam semper illatam, *ἀντίφωνον quasi vox opposita*, seu *vocis oppositio* vocatur: ejus forma qualis sit, ex his Missalibus Antiphonis fol. 92. & seq. positis innotescit. Extat enim ibi psalmus. *Αἰνεῖτε τὸ ἐξομολογῆσαι τῷ Κυρίῳ*, &c. cujus singulis versibus respondet, *ἀντίφωνον*. Ταῖς ἀρεταῖς τῆς Θεοτόκου, καὶ τὰς εἰς ἑαυτὴν illis sæpius opponendum. Quamvis fatear rem potius in adversum sensum trahendam: cum enim psalmus ipse vocetur *ἀντίφωνον*, ejus versus sunt, qui uni & eidem dicto (id est, resumpto, *ἐκμνήφ* ejus frequentius repetito) *opponuntur*. Vel certe quia mutua est utriusque chori ad invicem responsio: & voces jam auditæ rursus vel ex toto, vel ex parte iterantur (prout quoque in Latinis *Responsoriis* contingit) *ἀντίφωνον* appellatur. Unde tum propter vocis significationem, tum propter compositionis formam Latine *Responsorium* congrue reddi posset: vetat tamen usus loquendi antiquus, ut Missæ Introitus,

alio quam Antiphoni vel Antiphonæ nomine dicatur, Cælestinus enim Papa qui psalmos Davidicos pro Introitu instituit recitari, alternatim (quod Antiphonatim alii expresserunt) decurri præcepit, ut in ejus vita Ciacconius refert, & cum tædiola pariter ac proluxa foret psalmorum recitatio, Gregorius Papa, inquit Honorius Solitarius lib. 1. cap. 87. *Antiphonas ad Introitum Missæ composuit. Unde adhuc primus versus ejusdem psalmi ad Introitum cantatur, qui olim totus recitabatur.* His suffragatur Alcuinus lib. de off. Eccl. *Primum omnium, inquit, dicitur Antiphona ad Introitum, Et infra, Hoc genus psallendi Græci invenisse traduntur: quod ideo ad Introitum dicitur, quia per hoc introitus ad officium divinum.* Antiphonarum autem inventorem primum Martyrem Ignatium cum plurimis asserit Photius. *ἀρχὴν δὲ παρὰ τὸν ἀντιφώνων Ἰγνάτιον γινώσκουσι τὸν ῥοδόπον, ἀγγέλου τοῦ θεοῦ ὑμνοῦντος τὸν θεὸν καὶ τὸν ἄνθρωπον.* Principium Antiphonæ dedisse Deiferum Ignatium Angelos hoc pacto divinum numen celebrantes imitatum, dicunt. Ecclesiæ quidem eorum specimen dedisse opinor, usum tamen prius alibi viguisse Philonis Judæi probat testimonium, de Essænis hoc pacto loquentis. *ὁμοῦ γίνονται τὸ πρῶτον χοροὶ ὁ μὲν ἀνδρῶν, ὁ ἄλλος γυναικῶν. εἴτα ἄλλοι πετομένους ἐς τὸν θεὸν ὕμνους πολλοὺς μέτροις καὶ μετρίᾳ μὲν συνηχοῦντες, τῇ δὲ ἀντιφώνῳ ὕμνοι καὶ ἀρμονίαι ἐπιχορονομοῦντες, καὶ ἑτορχομένοι, καὶ ἐπιδιδάσκοντες. τότε μὲν τὰ προσόδια, τότε δὲ τὰ εἰσίσματα, εὐφροσύνην τῶν ἁγίων καὶ ἀντιφώνων ποιῶμενοι. εἴτα ὅταν ἑκάτερος τῶν ἀνδρῶν ἰδίᾳ ἔκαστος ἑαυτὸν ἐκιδῇ, καὶ ἀπὸ τῶν ἑκατέρων ἀκράτῃ παύσαντες τὸν ὁμοῦ ἁγίων ἀνμύγνυνται, καὶ γίνονται χοροὶ ἐξ ἀμφοῖν, μίμημα τῶν πάλαι σκεδόντων καὶ τῶν ἐνδράν διαλασάν. Primo duo sunt chori: alter virorum, alter feminarum. Deinde cantant hymnos in laudem Dei compositos variis metrorum carminumque generibus: nunc ore uno, nunc alternis; non sine decoris & religiosi gestibus atque accentibus, modo stantes, modo ante retrorsumve gradum proeuntes, utcumque res postulat. Deinde postquam uterque chorus seorsum explevit se his deliciis, velut amore divino ebrii, unum chorum faciunt promiscuum, ad imitationem illius olim instituti in rubri finis littore. Fuerunt ergo prius Alexandriæ usitata Antiphona ab Essænis, quam Antiochiæ a S. Ignatio: & in maris rubri littore quam in locis prædictis multo antiquioribus, ex Antiochia tamen antiquius quam per Orientis Ecclesias divulgata, in Ecclesiam Latinam, ab Ambrosio translata, & divinis officiis inserta fuisse docet Radulphus Tungrensis Propof. 1.*

64. *Ἐξω τῶ βήματος.* In Ambone, ut infra Isidori Pyromali M. S. annotavit, dicuntur a Diacono Pacifica: ubi deest Ambon, in Ecclesiæ gremio, ἔξω τῶ βήματος.

65. *Τὰ εἰρηικά.* Preces sunt, quæ & pacem postulant, & in pace fieri debere a Diacono prædicantur: ἐν εἰρήμῃ, inquit, καὶ Κυρίῳ δυνάμεν. & deinde ὑπὲρ τῆς εἰρήμης καὶ συμπαύσεως καὶ Κυρίῳ δυνάμεν. Quorum ratione scribit Cabasilas cap. 12. *τῶ εἰρηίῳ λόγῳ ὁ πῶς ἀλλήλους μόνον, ὅταν ἀλλήλους μὴ μυστικῶς μὲν ἀλλὰ καὶ τῶ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς. Δορυβέμενον γὰρ νοῦν θεὸς προσελθὼν παταλῶς ἀδωάτο. Pacem dicit non eam quæ est inter inimicos, quando nulli male volumus: sed eam quæ est erga nos ipsos. Perturbata enim mens ut cum Deo conveniat, fieri non potest.*

66. *Χερσὶ τῶ θεοῦ παραδόμεθα.* Precum in altari faciendarum, quædam a Zonara in Can. 117. Concilii Carthaginensis sunt προσήμια, ad officia subsequencia præfationes; aliæ sunt epilogicæ, quæ officium claudunt, ἀποδόσεως nimirum: tertii tandem generis medias, παραθέσεως ἀνομιάντων, παρατιθέμενων, καὶ λαὸν τῶ Κυρίου. commendationes vocaverunt, ut quæ populum Domino commendarent, talesque sunt præfationes. Ἀντιφώνη καὶ τῶ εἰρηίῳ. in quibus vox παραδόμεθα, denominationis improbitatē sensum abunde aperit. De quibus Cabasilas cap. 14. *ὅταν τὰ θεοῦ μεμνημένοι τὴν ἡμετέραν κατὰ προσήμια.*

67. *Εὐχαριστία οὐρανόθεν.* Qua ratione secretas in Missa Sacerdos Latinus dicit, in quarum calce vocem extollens in omnium auditu, per omnia sæcula sæculorum, intonat, Græcus pariter cunctas Liturgiæ orationes dempta ultima ἐν τῷ αἵματι τοῦ κυρίου nomen præferente,

secreto Deo soli profert; quibus ut finem imponat, audientibus cunctis ἐκφωνήσας orationum terminationes elata voce, pronunciat. Illæ plerumque αἰτιαλογίαν continent, causam scilicet rationemque, qua postulata impetrare confidamus: & pro diversis hujusmodi causis, diversis quoque modis componuntur. *ὅτι σὺ εἶ ὁ ἀγαθὸς ἡμῶν, cum sanctimonia petitur. ὅτι σὺ εἶ ὁ ἀνέπαυστος καὶ ψυχῶν ἡμῶν, cum defunctis requies. ὅτι ἀπὸ τοῦ σοῦ πάσα, δόξα, τιμὴ, καὶ ἀποκατάστασις. cum Dei gloria intensius quaeritur, de quibus Cabasilas cap. 15. fusius.*

68. *Τὸ πρῶτον ἀντίφωνον.* Habes illud supra fol. 90. & quia e psalmicis verbis, & nova oratione adjecta compingitur: circa compositionem hujusmodi advertit Thessalonicensis lib. de templo. *Ἰαλμυκὰ μὲν ἀρλόγητοι, σκυῖπτοι καὶ ἔξ ἐκ τῶ χάρματος τῶ ὕμνου, ἔξ ἑμὲ μὲν τὸ Ἰαλμυκὸν ἀποκαταχθίσαν, καὶ τῶν πάλαι, οἱ καταγγέλλουσι τῷ θεῷ τὰ σέβασμα καὶ τὸ ἔργον, αὐτῶν ταπεινῶς καὶ χαρὰν τεταλασμένως, καὶ τὸν θεὸν ὡς σαρκαδέντα τε, καὶ τὰ πάντα ὑπὲρ ἡμῶν ἐνεργήσαντα. Psalmorum quidem præmissantes verba, hymnosque gratias adjunctes: & psalmicis certe, De incarnationem antiquis, quibus eam annunciant, prædictam fuisse; Resurrectionibus vero ipsam gratiam adimpletam esse, & Dei filium incarnatum, & omnia pro nobis operatum, exhibemus. Consonat Cabasilas cap. 18. τὸν καὶ τὸν πρὸ Ἰωάννη σημαίνει τὰ προφητικά ἀδόμητα. ὅτι καὶ τὰ τίματα δῶρα, δι' ὃν ὁ Χριστὸς σημαίνεται, ὑπὲρ αἰμίον ἀγεται. ἀλλ' ἰδίᾳ ἀπόκειται συγκαταδυμένα. Tempus quod fuit ante Joannem significant Prophetica quæ canuntur: quando etiam pretiosa dona, per quæ Christus significatur, nondum in medium adducuntur, sed seorsum cooperata & reposita sunt. Christum autem sub donis in Prothesi locatis, velut in præsepe jacentem consideranti, tunc temporis, inquit, τὰ ἀντίφωνα τῶν ἀρχαίων αὐτῶ παρυσίας σημαίνουσι, ὅτι παρὰ γένετο μὲν, ὑπὲρ τὸ φανερωτὸς τοῦ αἵματος. τότε γὰρ ἡμεῖς ἐν αὐτῷ ἴτι καὶ προφητικῶν λόγων. Prima tempora adventus ejus significant Antiphona, quando aderat quidem Jesus sed non cognoscebatur a multis. tunc enim opus illi adhuc erat discis Prophetis.*

Qua ratione explicationi allata consonet Introitus apud Latinos, Durandus lib. 4. cap. 5. edisserit. 69. *Τὰ τυπικά.* Psalmum vigesimum secundum præfens vox suggerit intelligendum, qui & πρῶτα τυπικά, (ad discrimen inter ipsum & 145. δεύτερα τυπικά vocatum) ponendum dicitur. Ambo vero τυπικά audiunt, vel ut καὶ τὸς τύπες, juxta normam & τυπικάς cantari vel potius quia in officio τῶ τυπικῶν legi consueverunt. Ut enim Græci post μέγα ἀπόδοσαν completorium magnum, aliud μικρὸν minus habent: & post primam, tertiam, sextam, & nonam, medias sibi præscripserunt μισώμεν vocatas, dicta nimirum prima, μισώμεν τῆς πρώτης: completa tertia, μισώμεν τῆς τρίτης, καὶ τὰ ἑξῆς. His quasi ad divinas laudes non facientibus satis post sextam & μισώμεν ejus, ἀκολουθίαν τῶ τυπικῶν, typicorum officium subjunxerunt, in quo cum inter alias preces, etiam psalmi 22. & 145. reperiantur, ut e typicis extracti, eorum primus dicitur, πρῶτα τυπικά, & secundus δεύτερα τυπικά.

70. *Τὸ δεύτερον ἀντίφωνον.* Habetur supra fol. 7. ejus resurrectio sanctorum efflagitat preces τῶ ἁγίων μεμνημένοι, οἱ ὑπὲρ τῶ μυστηρίων ἀγωνισάμενοι ἱερεῖς τεταλαιώνονται, καὶ τὰς αὐτῶν ἐπιχαλοῦνται δυνάμεις. Inquit Symeon, Theff. lib. de templo. *Sanctorum recordati, qui pro his mysteriis decertantes, sancte consumpti sunt, eorum orationes postulant.* Primi autem replica sive ἐρμήμιον. Deiparam invocatur, ut incarnationis Verbi cum Spiritu sancto audierem, & tertii tandem similis resurrectio Verbum ipsum incarnatum, seu Salvatorem, pro se Eccle sia interpellat. De quibus S. Germanus, Cabasilas, & Symeon diffusius. Cæterum secundo Antiphono dicto, modulū ὁ μυστηρίων ὡς, decantandus connotatur fol. 104. & alibi. De eo juxta veterum traditionem testatur Germanus, ὅτι ποιήμα ἐστὶν Ἰωσήφ καὶ Νικοδήμου, Ioseph & Nicodemus opus esse. ἀπαύρτον γὰρ τὸν Κύριον πρὸς τὸ ἐνταρίσσειν, ἐμυῖθον αὐτοῦ ἀπὸ τῶ τιμῆς, & ζωοποιῶ σώματος τῶ Κυρίου, ἔστιν αὐτῶ ἀρχαῖος δόγματος. qui cum tollerent Dominum ut se pelirent, tale carmen initiati sunt, a venerando &

*vivifico Domini corpore, & Deitate nunquam ab eo separanda: quamvis & alios Justiniano Imperatori ut auctori, illum adscripsisse non reticeat: cui suffragatur Cedrenus scribens de Justiniano. ἀναγίνισεν ἐκ θεμελίων τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας ἐν καίρῳ καὶ μεγάλῳ ὑπὲρ τὸ πρότερον, παραδόντες αὐτῷ τὸν πατέρα αὐτῆς μελιώδη ἡμετέραν. Ο μονογενὴς υἱός, καὶ λόγος τοῦ Θεοῦ. Exci-
tauit e fundamentis magnam Dei Ecclesiam, quam majorem & pulchriorem priore renoavit: cui & carmen a se compositum tradidit. Unigenitus filius, & verbum Dei. Cedreno assentitur Ludovicus Phyl-
laras Atheniensis in sua χριστιανικὴ διδασκαλία, vernacule & concinne scripta. τὸ τοῦ προπάτορος ἡμετέρας ὁ βασιλεὺς ὁ Ἰουστινιανὸς ἐν τιμῇ τῆς γενήσεως, καὶ τῆς πάσης τῆς Χρ-
στοῦ, βαλόντας ἐκείνα τὰ λόγια. ἐς αὐτὸν δὲ αἰγίῳς Τριῆδος ἐναρ-
τίον τῆς αἰρέσεως τῆς Νεστοριανῶν. Hunc modulum Justinia-
nus Imperator in natiuitatis & passionis Christi bo-
norem composuit; cui & hæc verba inseruit (qui una est sanctæ Trinitatis persona) adversus Nestoriano-
rum hæresin, quæ tamen verba in quibusdam li-
turgicis exemplaribus non leguntur.*

91. Τὸ τρίτον ἀντίφωνον.) Tria Antiphona, sive introitus, in una sola liturgia nullus mirabitur, qui etiam in antiquis Latinorum missis, plura simul legenda, cum Menardo in notis ad Sacramen. Gregorii folio 335. observaverit.

72. Τὴν τετάρτην.) Tertium & sextum Canticum Canonis, in Matutinis horis, cantati, uno vocabulo τετάρτην dicitur: duo vero illa Cantica seliguntur præ aliis in liturgia cantanda, eo quod inter tertiam & sextam diei horam & post tertiam & ante sextam officii, illa celebratur.

73. Τὴν μακαρισμὸν.) Hymni sanctorum beatitudinis memoriam recolentes, vel potius ex beatitudines, de quibus Matthæi 4. vel tandem pia viventium vota precesque pro defunctorum requie, ut regni cælestis beatitudinem consequantur, persolunt, & beatitudinibus Evangelicis actu recitatis adiunctæ, μακαρισμοὶ vocantur. Vide mortuorum officium paulo ante finem, & ὁνομαστικὸν verbo μακαρισμοί.

Minor ingressus, sive sollemnis Evangelii ad altare deportatio.

74. Ποῖσι τὴν μικρὴν εἰσοδὸν.) Sacerdotis ad altare accessus, Evangelii introductio, vel sacrorum donorum a Sacerdote in sacrarium deportatio, adjuncto procedendi augusto ritu, vocatur εἰσοδος. Duplex autem est, μεγάλη & μικρά. Major est sacrorum donorum illatio, de qua inferius: minor est hæc introductio libri Evangeliorum, quo Diacono a Sacerdote tradito, egreditur ille porta Prothesis, & elevatum ante faciem deferens, subsequente Sacerdote viam illam sinuosam tenet, quam punctis ordine ductis tabula prima & secunda descripsimus, qua peragrata ante sacras fores sistunt, ut Sacerdos τὴν εἰσοδὸν εὐχλῶ recitet: cujus ritus mentem aperit S. Germanus. ἡ εἰσοδος τοῦ Ευαγγελίου ἐμφαίνει τὴν παρσίαν τῆς ψυχῆς τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν εἰσοδὸν ἐν τὸν κόσμον τοῦτον, ὡς λέγει Ἀπόστολος, ὅταν εἰσαγάγῃ ἡ κοίτη τοῦ Θεοῦ καὶ πατήρ τὸν πρωτότοκον τὸν μονογενῆ αὐτοῦ, ἐν τὸν κόσμον λέγει, καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτὸν πάντες ἄγγελοι αὐτοῦ. Introitus Evangelii adventum indicat Filii Dei, & ingressum ejus in hunc mundum, ut ait Apostolus, cum induxerit nimirum Deus & pater, primogenitum & unigenitum in orbem, ait, adorent eum omnes Angeli ejus. Hinc omnes Evangelio per Ecclesiam delato, reverentiam exhibent ad quam excitandam λαμπρὰ φωνή, secundum mystagogum eundem δεῦτε προσκυνησώμεν καὶ προσπεσώμεν Χριστῷ, ut videre est fol. 91. decantant. Quam Augustus vero sit Ingressus Evangelii ordo, cum Pontifex sacra peragit, describit Thessalonica Episcopus lib. de templo: τὸ τελεστός τοῦ ἱερέως ἐξουδὸν εὐχάσται, οἱ δὲ διάκονοι συμπαραίττανται τοῦ ἱερέως ἢ τῶ βήματος ἐνδοθεν τετελεστόων καὶ αὐτὸν τὰς εὐχὰς, ἢ τὸν Θεὸν ἀγγέλων δηλοῦται καταβάσις ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ ἀναλήψαι καὶ λαμ-

πᾶσαν μὲν προπορευομένην, τὴν δὲ διακόνων δὲ καὶ συζυγίας προ-
κυνησώμεν, τοῦ ἱερέως τε καὶ εὐαγγελίου κατερχομένην, ἢ τὸ ἀρχιε-
ρέως δὲ καὶ αὐτοῦ παρὰ διακόνων ἐκατέρωθεν παρακρατούμεν,
τὸ λοιπὸν δὲ ἱερέων ὁπίωθεν ἐφεισπομένην ἢ τὸ, δεῦτε προσ-
κυνησώμεν Χριστῷ λίαν λαμπρῶς εἰδομένην, καὶ τοῦ ἀρχιερέως
ἐνφωτισμένην, μικρὸν πρότερον τοῦ διακόνου μετὰ τὴν εὐχλῶ τῆς
εἰσοδῆς, τοῦ τοῦ εὐαγγελίου κατερχομένης, ἐκφωτισμένης τὸ Σο-
φία, ὁρδοί. Pontifice orationes foris (in loco ubi pri-
mum sacris se vestibus ornavit) perficiente, assant
ei Diaconi, sacerdotibus vero qui intra sancti tribuna-
lis limites existunt, etiam & ipsis orationes (trium
Antiphonarum) terminantibus, divinorum tunc
Angelorum in Christi ascensione demonstratur descen-
sus: (alii melius ad Christi adventum referunt) & cereis quidem præcedentibus, Diaconis vero inter
se combinatis reliquos deducuntibus, sacroque elato
Evangelio, & ipso Pontifice a Diaconis hinc inde
suffulto, reliquis autem Sacerdotibus retro subse-
quentibus, & Venite adoremus Christum, clara vo-
ce concinentibus & insuper Pontifice faustis acclama-
tionibus excepto, Diacono etiam qui Evangelium de-
fert, ipsum modico spatio, post Introitus orationem
præcedente, & exclamante Sapientia, recti. cuncti,
Diaconi videlicet, & Sacerdotes Episcopo concele-
brantes, & ipse tandem Episcopus sanctum tribunal
subeunt. Consule Isidori Pyromali exemplar inter
Basilianæ liturgiæ varias lectiones, littera R. Cujus
cærimoniz par ea est in Ecclesia Latina, qua pompa
etiam celebri Evangelio delato, sollemni processu
dum cantatur secundo introitus, ad altare Ponti-
fex a Diaconis deducitur.

75. Λέγει ὁ ἱερεὺς τὴν εὐχλῶ.) Sacerdos in hoc Ingres-
su procedens κατελασμένον ἔχει τὸ φελαίον. demissam &
manibus expansam gerit casulam: quod tum maje-
statis gratia ut pote nil manibus deferens agit, tum
etiam ut Christum carne humana indutum, & ha-
bitu in humilitate inventum designet. Ita Georgius Corensius, qui etiam admonet, dum legitur E-
vangelium, vel Hymnus Cherubicus canitur, vel
tandem oratio ὁπίωθεν μετὰ τὸν εὐχλῶν recitari debet, simili mo-
do & fine, illam a Sacerdote teneri. Ejus ex-
pressionem habes supra.

76. Καὶ τοῦ τελευταίου τοῦ ἱερέως πληρωθέντος:) id
est; τοῦ, δεῦτε προσκυνησώμεν.

77. Σοφία, ὁρδοί.) Bisariam vox hæc secunda juxta
diversa exemplaria legitur. Vel ut sit adjectivum fæ-
mineum. dictiois σοφία: & tunc populum, ut re-
ctam & ad Deum tendentem sapientiam teneat,
Diaconus hortatur. vel ut sit plurale masculinum,
& tunc erectos omnes sapienter stare jubet: hæc enim
acclamatio exhortationem in se se includit: de qua
Cassianus cap. 19. ἐστὶ δὲ τὸ ὁρδοῦ ἐπιφώνημα παραίεσιν ἔ-
χον. τίς ἢ ἡ παραίεσις; ἐν ἀγωνίᾳ ἡμᾶς. εἶναι. βούλειται τῷ
Θεῷ, καὶ τοῖς μυητοῖς ἐντυγχάνοντας. καὶ μὴ ῥαδίως, ἀλλὰ
μετὰ συνέσεως ταύτης καὶ πάσης αἰδοῦς τῷ τοῦ αὐτοῦ ὁμολογίαν
ποιεῖν. εἴτε ὁρδῶν, εἴτε λέγειν, εἴτε ἀκούειν τι δη-
σιν. ἱερέων. καὶ σημειῖον τοῦτο πρῶτον διηκνῶσαι τῆς συνέσεως
ταύτης καὶ τῆς εὐλαβείας τῷ ὁρδῶσιν τοῦ σώματος καὶ μὴ
καθημένους, ἀλλ' ἐστῶτας τοῦτο ποιῶν. Vox ὁρδοῦ acclama-
tio est adhortationem continens. Quæ est adhortatio?
Vult nos certamini intentos: quia ad Deum & ad di-
vina mysteria accedimus, & non socorditer, sed cum
diligentia, omnique reverentia in eis versari sive vi-
dere, sive dicere, sive audire aliquid, ex sacris oport-
tebit; & hoc primum signum ostendere hujus studii &
reverentia corporis erectionem, ut non sedentes, sed
recti hoc agamus.

78. Εἴτα προσκυνησάτω αὐτοὺς τε, καὶ ὁ ἱερεὺς.) At si
Pontifex sit qui celebret, admonet Thessaloni-
censis allato & tradito sibi a Diacono διακόνῳ, Evan-
gelium cruce facta signare. διακόνιον autem cereus
bisculus est, sicut τρικλῆριον trifidulus: & utrum-
que manibus frequentius gestat Pontifex, & utra-
que manu simul cum illis, populo benedicit, quod
est διακόνῳ vel τρικλῆρι σφραγίζειν. Nunc equidem ce-
reo bicipiti a Symeone perhibetur Pontifex Evan-
gelium signare. ἀλλὰ καὶ διακόνῳ τινὶ σφραγίζων ὁ ἱερεὺς
τὸ εὐαγγέλιον, καὶ διακόνῳ ἐνανδρωπείσας δηλοῖ ἐν οὐρανῷ καὶ
ἐπὶ γῆς φωταυγίαν τῆς διφύας Ἰησοῦ. τῇ γὰρ αὐτοῦ σαρκοῦσιν,
ὁ μόνον τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀγγέλους κατηύγασεν. sed

Et cereo quodam bisulco dum signat Pontifex Evangelium, illustrationem quæ per Jesu duplici natura constantis incarnationem nobis obigit, manifestat. Carnis enim assumptione non homines solum, sed et etiam Angelos divina luce perfecit. Tricipiti autem cereo cum utitur Pontifex, Trinitatis personarum cognitionem se manifestare proficitur: & cum ter-
κρεῖν raturum unum in liturgiæ fine extinguit, Christi immortalis in temporaneo sacramento consumptionem, vel ejus in cælos ascensionem indicat, τραπὶς porro primam inventionem & primum usum revocat Symeon Thessal. lib. de Sacram. ad antiquos Episcopos, qui in habendo examine, & suffragiis ferendis circa quosvis ad Pontificias sedes evehen-
dos, coram præsentī Christi imagine, in sanctissimæ Trinitatis honorem, & divini luminis in se accersio-
nem, tres cereos accendere, soliti erant: quo pos-
tea factum est, ut cereo tricipiti Pontifex electus & consecratus, in quavis actione sacra, & maxime in benedictionibus impertiendis uteretur. ἔνθα δ' ἰσ-
ραήλως ἡφίζηται ὁ Θεός, ἀπτονταί μὲν δ' αἰεὶς εἰκότος Χρὶ-
στὸς ἐμφορῶν τρεῖς κηροί, ἵς δόξαν τῆς τύποι δ' αἰεὶς Τρι-
δος, καὶ ὅτι παρ' αὐτῆς ἀπας ἡμῶν φωτισμός, καὶ μακάριος οὗτος ὁ
δυόστατος. διὸ καὶ ἐπὶ αὐτῶν ἀρχόμενοι τὸ τρικίριον, ὅπερ ἐν πά-
σαις τελεταῖς τῶ ἀρχιερέως ἐστίν. Ubi Pontificis electio per-
agi consuevit, accenduntur coram sacra Christi imagine
tres cerei, in gloriam & figuram sanctæ Trinitatis,
& quia ab illa illustratio cuncta, & maxime sacer-
vima hæc profuit: propterea & hinc etiam cereus
triplex incipit, quod in omnibus Pontificiis actioni-
bus, & sacris ritibus adhibetur. Ejus hic effigiem
respicere licet.

Τρισάγιον, Ter Sancti Hymni solemniscantus.

79. Ε Τλόνισον δέσποτα ὁ καὶ τὸν τρισάγιον.) Partium liturgiæ divisio cognoscitur, cum ad novam benedictionem impertiendam Diaconus Sacerdotem adhortatur: Repetita namque benedictio novum distinctumque mysterium celebrandum designat.

80. Ταῦ τρισάγια.) Nulla frequentior, celebrior, aut majori devotione a Græcis usurpata oratio, quam τρισάγια ὕμνος. ἅγιος ὁ Θεός, ἅγιος ἰσχυρός, ἅγιος ἀθάνατος ἐλέησον ἡμᾶς. Hanc lecto surgentes coram Deo in Ecclesiis adoraturi προσκυνοῦντες, vel mentem quomodo libet in cælum attollentes frequentant; & Nilus ipse Junior jam jam moriturus lethi vinculo etiam lingua præpedita, semper pronunciare satagebat, prout discipulus Anonymus in ejus vita scriptum reliquit. Hymni tam in Ecclesia Orientali quam Occidentali decantandi institutionem ad Theodosii Junioris & Procli Patriarchæ tempora, Ecclesiasticæ historiæ scriptores plerique revocant, quibus & brevius hæc Theoph. in Chronico. ἐπὶ τούτῳ τῷ ἐν
αἰεὶς Πρίκλῳ σεπταὶ γυγόναι μεγάλα ἐν τῇ Κωνσταντι.

πόλιν ἐπὶ τιστέραις μέλαις ὡς φοβηθέντες οἱ Βυζάντιοι ἐφυγον
ἐξ αὐτῆς πόλεως ἐν τῇ λιγομένῃ Κάμπτη καὶ ἵσαν προσκαρτεροῦ-
ντες μὲν τῷ ἐπισκόπῳ ἐν ταῖς λιταῖς, κλαίοντες πρὸς τὸν Θεόν· ἐν
μὲν αὐτῇ κυμαίνοντες δ' ἡγῆσαν τὸν τῷ λαῷ κρείττοντος τὸν
Κύριον ἐλέησον, ἐκτενέως· πρὸς ἅπαν τρεῖς τῶ ἀφ' ὧν πάντων ὁ-
ρῶντων, συνῆβη. ὑπὸ θείας δωάμεως ἀρδύουα τινὰ νικίσκον
εἰς τὸν αἶρα, καὶ ἀκούσαι θείας φωνῆς παραινέσης αὐτὸν ἀναγγέ-
λαι τῷ ἐπισκόπῳ, καὶ τῷ λαῷ λιτανεύειν οὕτως. Ἄγιος ὁ Θεός,
ἅγιος ἰσχυρός, ἅγιος ἀθάνατος ἐλέησον ἡμᾶς. μηδὲν ἑταρον
προσιδέντας. ὁ δ' ἐν αἰεὶς Πρίκλῳ καὶ τῷ δὲ ξάματι τῶν
ἀποφασιν ἐπὶ τῇ τῷ λαῷ ἡμέραν αὐτῶν. καὶ εὐδίας ἀπὸ
ὁ σισμός· ἡ δὲ μακαρία Πυλῆα, καὶ αὐτῆς ἀδελφὸς ὁ
παρακλῆτης τῷ ταγματι, ἐδέξατο καὶ τὴν πᾶσαν οἰκουμένην
τὸν Θεόν τοῦτον ἡμέραν αὐτῶν· καὶ ἀπὸ τότε περιλαβὼν πᾶ-
σαι αἱ ἐκκλησίαι καὶ ἐκείνῳ ἡμέραν αὐτῶν τῷ Θεῷ. Sub
hoc sancto Proclo terræ motus facti sunt magni Con-
stantinopoli per quatuor menses: ita ut timentes By-
zantii extra civitatem in loco qui dicitur Campus,
cum Episcopo precibus & Litanis ad Deum vocife-
rantes perseverarent. Quadam ergo die fluctuante
terra, & omni plebe intensius exclamante, Domine
miserere, circa horam tertiam, omnibus viden-
tibus contingit divina virtute sustolli quemdam ado-
lescentulum in aerem: (Lectorem fuisse quidam asse-
runt) & audiri divinam vocem admonentem eum,
Episcopo ac populo nunciaret; ut litanias sic facerent,
& dicerent, Sanctus Deus, sanctus fortis, sanctus
& immortalis, miserere nobis: nihil aliud apponen-
tes. Sanctus autem Proclus hac suscepta sententia,
præcepit populo sic psallere, & statim terræ motus
cessavit. Porro beata Pulcheria cum ejus fratre su-
pra modum admirata, sanxit per universum orbem
terrarum divinum hunc psallere Hymnum. Et tunc
repperunt omnes Ecclesiæ per singulos dies hunc
canere Deo. Ecclesias autem hic intellige Orienta-
les; Occidentales enim non nisi in die sancto Para-
sceves, Græce simul & Latine, hoc quidem pacto,
ut sua lingua Deum celebret; illo, ut divinam ipsam
vocem Byzantii a puero Lectore auditam imite-
tur, canendum suscepit: die, inquam, Parasceves
sanctæ, tum propter causas omnes a Dirando &
aliis adductas, tum maxime, quia eo ipso die e cæ-
lo accepit Ecclesia eum concinere Hymnum. Id-
que firmatur ex Menologio Græcorum dicente: πρὸ
τῆς ἀναστάσεως, ante resurrectionis diem id contigisse:
ita ut Ecclesia nostra illum merito succinat ea die
ipsa, qua sic cælitus recinendum, primum & audi-
tum, & præceptum est. Nec abs re, inquit Vincen-
tius Riccardus suis in Proclum notis; quia cum ad-
versus Theopaschitas divinum imperavit nomen, in
Ter sancto Hymno non addendum hac voce, ὁ σω-
ρῶν δὲ ἡμᾶς. qui crucifixus est pro nobis (quam Pe-
trus Gnaphæus & sequaces interdicere sunt moliti)
ne sanctum immortalem Deum, passum & mor-
tuum fuisse concedatur, ideo Ecclesia Latina, ipso
die, quo Christi Domini passionem celebrat &
mortem, ut in carne passum demonstret, non se-
cundum Divinitatem; illum canit Hymnum, qui
ad id signandum, ita tunc cani cæptus fuerat. Patet
itaque nec Jacobum, nec Basilium aut Chrysostomum
Theodosio antiquiores, illum primitus suis
liturgiis inseruisse, & nullius proinde illorum se-
quentem orationem ὁ Θεός ὁ ἅγιος, ὁ ἐν αἰεὶς ἀναπαύ-
μενος, sed aut Procli ipsius aut alicujus posterioris
ætatis opus dici posse: ejus argumentum est, quod
in antiquissimo Barberino M. S. superius alia τρι-
σάγια hac forsitan nondum ubique recepta, reper-
itur oratio. ἅγιος ἁγίων ὁ Θεός ἡμῶν. Cæterum cum cæ-
lites ipsi τρισάγια inventores, a plerisque historiogra-
phis publicentur: frustra Cabasilas, Symeon, & S.
Germanus illius editionem perscrutantes, torquen-
tur: nec Jobii Monachi apud Photium titulo
222. docta licet & subtilis admittenda est sententia,
quæ congruam licet ostendat illius Hymni compo-
sitionem, nullatenus tamen ut excogitat, ortam
commonstrare potest. Vide Photium citatum, cu-
jus solum in hoc mihi mens probatur, quod post re-
præsentatum initio liturgiæ Filii Dei in terras illa-
psum, Angelicis Ecclesia vocibus illum continuo
suscipiat, & ὁ ἱεροτάτης ἀνθόθεν ἀναβῆ. ἅγιος ὁ Θεός,
O iij

&c. Sacer' cantor e superno loco, ideo ex Ambone exclamat, Sanctus Deus, &c.

81. Οτι ἅγιος εἰ.) Petitioni accommodata concessio. Precatur enim fuerat Diaconus benedicendum τῷ κυρίῳ τῷ τρισάγιῳ, annuitque postulatis, accommoda subiungens Sacerdos: ὅτι ἅγιος εἰ, καὶ τὰ ἐξ ἡς.

82. Καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.) Reliqua benedictionis a Sacerdote datæ verba quasi sibi reservata, Diaconus assumit dicenda: utque τρισάγιῳ Hymnum ore indefesso, & in perpetuum personet populus, precatur dicens εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Tenensque Orarium (tenet autem tribus digitis quandocumque aliquid mysterio plenum occurrit indicandum) verbis illis, ut signo, τρισάγιον a Choro inchoandum, significat.

83. Τὴ χορὴν λαλῶντος τὸ, δοῦναι ἡμῶν.) Annotat hic Thessalonicen. lib. de Sacra. quod si celebrans sit Episcopus: τῷ δικηγέῳ σφραγίζει τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, τὰς δύο τε Χεῖρας δηλῶν φύσει, ὅς τῃ ὑποστάσει εἰς εἰν ἀδιαιρέτοις: cereo tricipiti sanctum Evangelium signat duas in Christo prædicans hoc pactum naturas, qui hypostasi unus est & indivisus: Et hoc quidem quantum ad ritum supra numero 78. notatum: quantum vero ad præsentem spectat: τῷ δικηγέῳ πάλιν ἐν τῷ ὕμνῳ τὸ τρισάγιον εἰς τὸ δοῦναι πατρί, καὶ υἱῷ, & ἁγίῳ πνεύματι, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Οτι τρεῖς τοῖς προσώποις, καὶ ἐν τῇ φύσει ἡ Τριάς ἐστίν, ἥς καὶ τὸ γινώσκον ὡς φῶς, καὶ διφύς τὸ ἐνός τῷ Τριάδος σσαρκωμένον τὸ Εὐαγγέλιον ἔλαμψεν ἐν ὅλῃ τῷ κόσμῳ. Tricipiti cereo rursum dum cantatur Ter Sanctus Hymnus ad Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto. Et nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen. (Pontifex benedicit.) Quia personis quidem trina, sed in substantia (una) est Trinitas, cujus cognitionem, sicut & Christi duplicis naturæ constantis, Verbi Incarnati, unius personæ Trinitatis, velut lumen, sanctum Evangelium per totum orbem sparsit.

84. Ψάλλουσιν καὶ αὐτοὶ, ὅτι ἱεροὶ, καὶ ὁ διάκονος.) Dum τρισάγιον a choro canitur, illud idem junctis vocibus e sacrario Sacerdos & Diaconus intonant. Cujus mysterium expromit Symeon lib. de templo συμφωνίαν & ἑνωσιν ἀγγέλων τε, καὶ ἀνθρώπων δηλῶσαι. διὰ τὸ ἐνδοξον δόξας παρὰ τῶν ἱερῶν, καὶ ἐξωθεν παρὰ τῶν κληρικῶν τε, & λαϊκῶν ᾄδονται. μία γὰρ ἐκκλησία ἀγγέλων τε καὶ ἀνθρώπων, ὅς τῷ Χριστῷ γέγονε. κυριότατα γὰρ τὸ τοῦ Ἀρχιερέως, τρικηγέῳ πάλιν τὸ Εὐαγγέλιον παραδελῶν κύρυμα, καὶ δι' αὐτοῦς κρετύνεται τὸ τοῦ. Concordiam & unionem Angelorum & hominum designant. Ideo Hymnus hic a Sacerdote & Diaconis intus, foris vero a Laicis & Clericis cantatur. Una enim Ecclesia ex Angelis & hominibus coaluit: quod dum prædicare intendit Pontifex, tricipiti cereo iterum Evangelium signat, Trinitatis in Evangelio manifestans prædicationem, eamque per illud semper propagari exposulat. Quæ prius fuerat S. Germani expositio. ἡ σφραγὶς τοῦ Ἀρχιερέως εἰσὶν ποιῆν ἐν τῷ τέλει τῷ τρισάγιῳ, εἰς πληρωσιν μὲν καὶ οἰονεῖ, ἐκσφραγίσμα ὅς περὶ τῷ Χριστῷ προφητικῶν χαρακτηρισμῶν. Crucis signum a Pontifice in Ter sancti Hymni fine fieri solitum, complementum, & velut obsecrationem eorum quæ de Christo prædicata erant, exprimit. Quæ auctoritate, de se nimium facili intellecta, mirandum, unde Meursius didicerit, in fine τρισάγιῳ, σφραγίζειν esse, facere sigillum; nisi forte ita crucis signum, mixobarbaro vocabulo intellexerit; in dictione τρισάγιος.

Epistolæ Lectio.

85. Κ Ελευσὸν δάσσοτα.) In hac alia liturgiæ parte, sessionem Sacerdotis vel Pontificis, Propositi cantum, & Epistolæ Lectionem complectente, moniturus primo Diaconus Sacerdotem ut sedeat; suggerit solum ex humilitate, ut sedere jubeat. Sic Græci hodie sua vulgari lingua, exanimi demissi sensu dicunt. ὁρίσιν νὰ κάτῃς, jube ut seddeas: ὁρίσιν νὰ φάγῃς, jube ut comedas. Videatur simile verbum explicatum initio τῆς ἱεροδρακονίας.

86. Καὶ ὁ ἱερεὺς λέγει ἀπερχόμενος.) Promissus primo Christus Prophetis Antiphonarum verbis, tum

solemni Evangelii introductione mundo manifestatus, Hymno deinde Trisagio a mage dilectis Apostolis agnitus, nunc ut Messias Rex, his renunciat: ὑπολογιστέος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. Quæ de causa vices ejus gerens Sacerdos vel Pontifex, ad thronum quasi regni ejus possessionem accepturus procedit: τὸ καθίσαι γὰρ, ait S. Germanus, ἐστὶν ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ αὐτοῦ σώματος καὶ ὁμοούσιος, ἀναβιβασθὲν ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς, καὶ ἐξουσίας τῶν αἰώνων δυνάμεων. Sessio Sacerdotis ideo fit, quod carnem quam Filius induit, super omnem principatum & potestatem cælestium virtutum extulit.

87. Τὴν αὐτὴν καθίδραν.) Pontificiam vel Sacerdotalem sedem, quam litteræ nude acceptæ sensus hic exprimit, mystice tantum intelligendam, eruditissimus auctor, viri Græci suos alioqui ritus ignorantis sermone fretus asseruit: & τὴν αὐτὴν καθίδραν, solum superius, thronum nempe gloriæ Christi, de quo sequens oratio loquitur, significare contendit. Verum quamvis thronum hunc mysterium aliqua templi materialis parte representari non sit inficiandum, nulla tamen est, quæ commodius invisibilem Christi sedem, & supercæleste tribunal visibili typo, quam eminens ille locus in quem ad sedendum in Ecclesia se recipit Episcopus, possit delineare. Talem sibi statuit Hierosolymis Jacobus Domini frater, de quo Eusebius libro 7. capite 14. Alexandriæ Petri discipulus Marcus, cujus adhuc mentio apud Baronium anno 45. num. 12. & Antiochiæ primo, deinde Romæ ipse Apostolorum princeps, a quo potestas & gloria in omnes alios thronos derivatur. Sedesque hujusmodi, (quæ tum in antiquis Latinis, tum in pluribus Græcis Ecclesiis circum altare, in concha sive testudine cincta est, prout tabula nostra fol. 11. & 17. superius ostendit, & pluribus fol. 12. declaratum est) σύνθηρον ille est, in quo Coepiscopus Patriarcha, vel Episcopus Sacerdotes admittit. Ibi καθίσας ὁ ἱερεὺς τῷ σωθρίῳ τῷ Χριστῷ ἐκκεκμημένος συγκαθέδρος ἔχει καὶ τοὺς σωτηριστάς τε καὶ ἱερεῖς μνημένους τῶν Αποστόλων, ἡρώδω ἀπασι λέγει. Confessui recubans Pontifex Christumque imitatus, assessores habet Episcopos & Sacerdotes, Christum representantes, & omnibus pacem indicit, inquit, Thessaloni. lib. de templo. Ibidem quoque τῷ τρικηγέῳ σφραγίζειν ὅς τῷ Τριάδος τῷ ἁγιασμῷ ἡμῶν ἐπιβεβαίω. & ὅτι ὁ Χριστὸς εἰς τοὺς οὐρανούς ἀναληλκώς, τῷ λαμψεν τῷ Τριάδος, καὶ τὸ φῶς σημαίνει, & τὴν εὐλογίαν ἡμῶν ἐβράβευσε. cereo trifulco benedicens sanctificationem nobis a Trinitate profluentem confirmat, ut & Christus in cælum conscendens Trinitatis irradiationem, quam lumen ostendit, & benedictionem, nobis promeruit. Ibi tandem sedet, inquit, expositio Missæ tomo. 6. Bibliothecæ SS. & presbyteri cum eo, ad nutum ejus, & Diaconi stant ante Pontificem. Subdiaconi autem ascendunt ad altare statuentes se ad dexteram. Sedens autem vertit faciem ad populum, ut ostendatur ei potestas a Deo data ut possit super intendere & super speculari (ὡς ἐπίσκοπος, & in specula sanctæ universalis Ecclesiæ constitutus, ut verbis Joannis Diaconi utar in vita S. Gregorii lib. 2. cap. 2.) quæ humiliter quisve superbe stet in Ecclesia. Videndum iterum Thessal. memoratus ubi, περὶ τοῦ σωθρίου. Vide Isidori Pyromali exemplar inter varias lectiones Basilii liturgiæ littera, m. Adde Blastaris dictum e c. 7. Elementi. Δ. ἐπίσκοπος ὀνόμαται παρὰ τὸ ἐπισκοπεῖν ἀκριβῶς, ὡς ἐξ ἐποπτεῖας καὶ μετῴρου τὰ τῷ λαῷ. ταῦτα γὰρ καὶ τοῖς ἀδύτοις τῷ ἱεροῦ, ἡ καθίδρα συμβολικῶς ἐφ' ὧν ἱδρύται τῷ Αρχιερεὶ καὶ τοῖς πρεσβυτέροις ἐνταῦθα σωσθῆναι τούτῳ, & συγκαθῆναι δίδεται. Episcopus quod diligenter speculetur, & ex alto populum intueatur, nomen habet. Ac propterea in sacris adytis, illi, Sacerdotibusque ibidem consistere, & cum eo sedere permittis, in sublimi sedes est erecta.

88. Εἰρμήν πάσι.) His verbis prolatis populum cereo, tricipiti signat Pontifex ut numero superiori declaratum est.

Σοφία.) Modestiam & attentionem in Ecclesiis publice quondam enunciasse Diaconos, ostendit c. 7. Concilii Aquisgranensis, jamque id Apostolorum tempore observatum enarrant Constitut. Apost. Clementis lib. 8. cap. 15. Hic itaque proposito Epistolæ prævio attendere, populus a Diacono præcipi-

pitur: ipseque Diaconus καὶ αἱ πάντες μὴ ῥαδίμως, καὶ αἰμαλῶς. αἰμαλῶς τοὶ τελούμενοι καὶ αἰδομένοι προσέχον τὸν νοῦν. τὸ γὰρ, ἀφ' ἑαυτῶν, τὸ τοῦ δαίμονος, καὶ σοφίαν ἀναμνηστικὰ μὲν ἐκ τοῦ μυστηρίου προσέχον. Subet omnes non so- corditer & negligenter stare, sed eis qua sunt, & ca- pienter attendere. Attendamus enim prolatum, at- tentionem excitat. Deinde sapientiam in mentem revocat, cum qua oportet ad mysteria accedere, & mentem adhibere. Ita Cabasilas.

89. Ἀλληλούια.) Graduale, & Alleluja cum versu, lecta Epistola, cantant Latini: at non ita Græci, sed ante Epistolæ lectionem Ter sanctus Hymnus quasi loco Gradualis ab eis canitur: tum Alleluja cum duobus versibus, ἀνομιάνη nomen obtinentibus; deinde legitur Epistola; & ea lecta resumitur iterum Hymnus Alleluja: & tandem ad Evangelii lectionem procedunt.

90. Ψαλμός τῷ Δαβὶδ.) Etsi confestim adjungendum occurrit τὸ ἀνομιάνη, προpositum, verbis Davidicis frequentissime conflatum, non ipsum tamen est, in quod voces hæ, Ψαλμός τῷ Δαβὶδ, præfationis more cadunt, quin potius voci Ἀλληλούια connectuntur, & Hymnum illum Ἀλληλούια psalmum Davidis esse, ad instar cujusdam explicationis, indicant: cujus argu- mentum est quod ἀνομιάνη, non semper e psalmis Davidis extrahatur, & nihilominus τὸ, Ἀλληλούια, non Ψαλμός τῷ Δαβὶδ a lectore publicatur: secunda deinde vice qua post lectam epistolam intonatur Ἀλληλούια, non definit iterum Ψαλμός τῷ Δαβὶδ adjungi, cum ta- men ne verbum quidem e psalmis Davidis audiri debeat: his adde quod τὸ Ἀλληλούια secundum Cabasilam cap. 22. psalmus Davidis audit, quia ip- sum Prophetæ, & inter prophetas nominatissimus David, Ecclesiam docuerunt.

91. Τὸ ἀνομιάνη.) Duos Davidis versiculos Epi- stolæ lectioni præfationis loco, & velut ejusepito- men præmissos, diximus alibi vocari ἀνομιάνη, quod & Latinorum Graduali ob eandem ei significa- tionem attributam correspondere asseritur: τὸ ἀνομι- ανη siquidem ait S. Germanus μὴ αἰμαλῶς τὴν ἱερουργίαν, & τὴν ἀνομιάνην τὴν βασιλικὴν Χερσὶ παρασίου. αἱ εἰρα- τικῶς ἀποτρίχοντες ἐξ ὁσίων. ὁ καθήμενος ἐπὶ τῷ Χερσίμῃ ἐμφανῶς, ἐξ ὧν εἰδὼν ἡμᾶς. Propositum designat pro- phetatum enarrationes, & regis Christi adventus prædicationem, veluti milites Imperatori præcurren- tes (alludit ad aliqualem vocis ἀνομιάνη sensum) ex- clamantes. Qui sedes super Cherubim, manifestare, (alludit iterum ad Pontificem sedentem, & perso- nam Christi typice gerentem) & veni ad salvan- dum nos. Propositorum vero Epistolis præjacentium varias formas videre est inter Ἀποστολικὰ ἄλλα, ad hu- jus operis calcem.

92. Τὸ Ἀποστόλου καὶ ὁ ἡμέρας.) Id est, juxta Episto- las & dies, mutari, τὰ ἀνομιάνη. Epistolæ porro le- ctio, ut ex Apostolorum scriptis vel actibus extracta, communiter Ἀπόστολος, audit, & Apostolorum a Chri- sto vocationem indicat, inquit S. Germanus. Dia- cono, dum legitur Epistola, stant: sunt enim juxta Thessalonicensem, αἱ τοιοῦτοι ἀποστολῶν χεῖρες ἱχοντες, hujusmodi Apostolica gratia dotati, & Apostolos ad prædicationis munus obeundum paratos atque adhuc Christo assistentes manifestant.

93. Καὶ τὸ Ἀποστόλου πληρωθέντος.) A. Lectore scilicet propositum præmittente Apostoli textu decurso. Lectores enim, ceu quondam in tota Ecclesia, adhuc hodie in Oriente legunt in missa Epistolam. Un- de & Amalaris lib. 2. cap. 11. miratur, qua de re sit sumptus usus in Ecclesia nostra ut Subdiaconus frequentissime legat lectionem ad missam, cum hoc non reperitur ex ministerio sibi data in consecratio- ne commissum, neque ex litteris Canonicis, neque ex nomine suo. Nam primavo tempore Diaconus non le- gebat Evangelium, quod nondum erat scriptum: Sed postquam statutum est a patribus nostris, ut Diaconus legeret Evangelium, statuerunt ut & Subdiaconus le- geret Epistolam, sive lectionem.

94. Εἰρήνη σοι. Post lectam Epistolam, pacem po- pulo precatur Sacerdos, vel Episcopus: quod Græci vocant, εἰρημίζον τὸ Ἀπόστολον: & de hujusmodi ritu videtur loqui Cyprianus cum Epif. 5. ad Clerum &

plebem de Aurelio Lectore scribit, vobis hæc die auspicatus est pacem, dum dedicat lectionem. Id est: dum primo legie in Ecclesia, felicibus pacis auspi- ciis vos sum prosequutus. Ac propterea Symeon Thes. τὸ εἰρημίζον, vocat ἱερὰν τελετὴν, sacram actio- nem, αἱ ἐπὶ τῷ Θεῷ διδομένη, quasi a Deo institutam. Nec immerito. Ut enim Christus pacem Discipulis dedit & reliquit: ita Pontificem erga populum benefi- cium Pacis est collatio: ideo thronum conscendunt, ut nomine Dei hoc munus impertiantur populo. Hinc sanctum Episcopum Joannem, cujus litur- giam elucubramus, rogabant olim subditi apud So- cratem lib. 6. cap. 16. ἐν τῷ ἐπισκοπικῷ θρόνῳ καθιζέσθαι, καὶ σιωπῶν τῷ λαῷ τὴν εἰρήνην ἐπιτίθεσθαι, ut in Episco- pali throno resideret, & pro more pacem populo appre- caretur. Et Georgius Alex. de hoc Synthrono lo- quens in ejusdem Chrysostomi vita. Sane populo da- ta pro more impræstatione, salutationeque pacis, re- liquis affedit Episcopis: unde factum est, ut cum apud Latinos salutant populum Sacerdotes, Dominus vo- bis, solummodo dicant: Episcopi vero pacem ubique precari audiantur.

95. Ο χερσὶ τὸ, Ἀλληλούια.) Inquirat argute Cabasi- las, cur ante Epistolam pronunciato prima vice Al- leluja, oratio propositi subjungitur, non item cum secunda post Epistolam repetitur? ἐπὶ μὲν τῷ Ἀποστόλῳ μὴ ἰκασίας ὄντος, ἐπὶ δὲ τῷ Ευαγγελίῳ καθαρὰν ἰκασίαν ποιῶ- μεθα ὅτι ὑμῶν δὲ, ἵνα μάθωμεν αἱς ὁ Χερσὶς ὅτι τῷ Ευαγγελίῳ σημαίνεται ὅτι τοῖς ὑμῶν ἀπὸ τὸ ζῆτον ἔχον ἐν τῷ χερσὶν. In Apostolo quidem Hymnus. (Alleluja.) supplicatio- ni (proposito) adjunctus est. in Evangelio vero pu- ram a supplicatione facimus Hymnodiam, ut sciamus Christum per Evangelium significari. quo invento, omne quod quaeritur, in promptu est, & præ mani- bus habetur.

Evangelii Lectio.

96. Εὐαγγέλιον δέσποτα τὸ θυμίαμα.) Tria comple- ctitur Evangelii lectio: præviam thuris suffumigationem, Diaconi benedictionem, & ip- sum Evangelii in Ecclesia præconium: quo primum resonante, si Pontifex sit qui celebrat, Pallium di- mittit: cujus rationem Thessalonicæ Antistes expo- nit lib. de templo. ἀναγινωσκόμενοι δὲ τὸ Ευαγγέλιον ἀποτί- θεται τὸ ὁμοφοριον ὁ Ἀρχιερεὺς, & αὐτὸ δολιχὴν ἐπὶ δακτύ- λῳ τῷ Κυρίῳ, ἐπὶ γὰρ αὐτὸς ἀράται ὅτι τῷ Ευαγγελίῳ ὁμογύμα- νοι, & αἱ παρὼν ἐστὶ, τότε τὸ ὁμοφοριον ἐτοίμα ἐνδύεσθαι, καὶ ἐξελθὼν αὐτὸ τῷ ὄμιλῳ δίδωσιν αὐτὸ διακόνῳ, ὅς ἐκ κατὰ τὴν τελετὴν δακτύλῳ τῷ δεξιῷ πλεσίον τῷ Ἀρχιερεὺς. Deponit Pal- lium Pontifex suam servitutem professus: cum enim Do- minus ipse in Evangelio loquens apparet, & quasi præ- sens est: tunc Pallium, (Incarnati Christi signum) induere non audeat; sed ex humeris extractum, Dia- cone tradit qui juxta Pontificem, dextera complica- tum illud sustinet.

97. Θυμὴ ὁ διακόνος.) Thessalonicensis. ὁ τῷ Ευαγγ- ελίῳ τὸ θυμίαμα (πᾶσι) ὅτι τῷ εὐδοκίῳ αὐτὸ τῷ Ευαγγ- ελίῳ χεῖρον τὸ πνεῦμα. Tunc ante Evangelium adhi- betur, ut emissam ex Evangelio Spiritus gratiam ostendat.

98. Τὸν εὐαγγελιστὴν.) Evangelistam se Diaconus prædicat, quia eodem quo sunt Spiritu compositæ, scripturæ debent legi.

99. Σοφία ὁρδοί.) Neophytus Rhodinus in sua Syn- opsi vernacula σοφία ὁρδοί. ἡ γὰρ σοφία καλῶς, ὁρδοί. ἀκούσμεν τὴν εὐαγγέλιον. ἀπὸ τοῦ ὅτι οἱ φανταῖται ὅτι γὰρ αἱ οἱ ἡμέρας τὴν λατρίαν οἱ παλαῖοι. Sapientia: Recti. Id est, Stemus bene, stemus recte: audiamus sanctum Evangelium: ex quo videtur, quod genufle- xi missam audiebant antiqui.

100. Ο διακόνος. Ex τῷ κατὰ.) De Evangelii lectione pauca Germanus, Maximus, Symeon, Cabasilas. Illud moneo. Si plures Diaconos comministrare con- tigerit: præcipuum, Evangelii lectionem percurrere: alterum, attentionis præstandæ his verbis, Σοφία ὁρδοί. Πρόχμεν, populum admonere.

Preces post Evangelium, & Catechumenorum expulsio.

101. **Ε**πομεν πάντες ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς.) Preces post Evangelium a Diacono commendantur: earque intensiores *ἐκ τῆς ψυχῆς*, & ferventes. Primo quidem in communi pro totius Ecclesiæ grege, mox pro regibus, quibus alii codices, ut in variis lectionibus littera S. indicat, Pontificem, cœtum Ecclesiasticum, &c. adjungit: quorum rationem profert Cabbilas cap. 13. τίς δὲ ἡ παρα πάντων ἐκ τῆς ψυχῆς ἡ μετα τὸ Εὐαγγέλιον πρέπουσα; ἡ τὴν προσηύχων τὸ Εὐαγγέλιον, τῶν μεμεσημένων τῷ φιλοδωρεῖν τῷ διὰ τῆς Εὐαγγελίας σηματομένῳ Χριστῷ. *Quamnam autem orationem ab omnibus maxime fieri convenit post Evangelium nisi pro illis qui servant Evangelium, qui imitati sunt benignitatem & humanitatem Christi, qui per Evangelium significatur?*

102. **Εἰσαδε οἱ κατηχούμενοι.**) Non prius quod spirituale & perfectum, sed quod animale & imperfectum, sancti Patres in ordine liturgiæ proponunt. Ideoque Sacrificium paratus aggredi Sacerdos, cui adesse nefas est non initiatos, quos Catechumenos adhuc vocamus (eo quod ad auditum usque, & quantum eruditio concedit, communem Christianismum susceperunt) hos emittere e fidelium choro, oratione primum pro eis lecta Diaconi ministerio, consuevit. Hinc voces illæ, *οἱ κατηχούμενοι προέλθετε*, inferius legendæ: hæque aliæ in D. Jacobi liturgia, *μή τις τῶν κατηχούμενων, μή τις τῶν ἀμώτων, μή τις τῶν μὴ δοξαζέμενων ἡμῖν σὺν δόξῃ αὐτοῦ. ἀλλήλους ἐπιγινώσκετε τὰς διδάσκει, ὅσοι πάντες. Nullus Catechumenorum, nullus non initiatorum (idest infidelium) nullus eorum qui nobiscum orare nequeunt. (idest communione privatorum) Agnoscite vos invicem. Fores observate. (Ne Energumeni aut alii hujusmodi subintrent) Recti omnes permaneant, & adsint: Et tandem hæc aliæ in usu apud Latinos habitæ. *Si quis Cathecumenus adest, exeat foras.* Cum Catechumenis porro emitti solitis Energumenes & Pœnitentes legimus apud Clementem lib. 8. Const. Apostol. a cap. 5. ad 12. ubi & distinctæ prolixæque orationes super emittendis ab Ecclesiâ conscriptæ, quæ quidem tunc dici desierunt, quando neglecta, vel extincta fuerunt pœnitentiæ publicæ officia, quod quando, & qua ratione contigerit ignorare se profitetur Zonaras in Concilii Laodicœni Can. 19. τὰ τὴν ἐν μετανοίᾳ ἢ γίνεσθαι ἢ ὅδ' ὅπως χορεύσαντα: et si post Catechumenos cum oratione primum discessisse canon citatus testetur, *μετὰ τὸ εἰσελθεῖν τῶν κατηχομένων ἢ ἐν μετανοίᾳ τῶν ἐκ τῆς ψυχῆς γίνεσθαι, ἢ τῶν προσελθόντων ὑπὸ χρίστος ὑποχωρησάντων. Postquam exierint Catechumeni Pœnitentium fit oratio, ad manum Episcopi ipsis accedentibus, & deinde recedentibus.* Cæterum, quia quæ fiebant pro Pœnitentibus & Energumenis orationes alio sunt transpositæ, nil de illis interpretandum occurrit, ut sentit Balsamon in eundem Canonem. *ἐπεὶ δὲ σήμερον εἰς ἄλλω ἀκολουθίαν μετέπισσον τὰ ῥητὰ, οὐ χρὴ περὶ ἐκκλήσεων ἐμμενέειν. Quandoquidem hodie in aliud officium (quod est ἐπὶ μετανοουμένων suo loco inquirendum) hæc transferunt, plura de illis exponere non est necesse.* Has orationes pro Catechumenis ipse Chrysostomus diffuse explicat hom. 2. in posteriorem ad Cor. Totus autem circa Energumenos ritus, ex ejusdem homil. 3. de Dei natura dignoscitur.*

103. **Τὸ εἰλητόν.**) Linteum cui, nullo interjecto, Discus & Calix superponuntur, Latinis quidem *Corporale*, a Christi corpore continendo, Græcis *εἰλητόν* ἀπὸ τῆς ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀνελιχθῆναι, ab eo *Involvendo*, dicitur. Germanus: τὸ εἰλητόν σημαίνει τὸ σινδόνει ἐν ᾧ ἐνελίχθη τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἐκ τῆς σαυρῆ καταβαίν, καὶ ἐν τῇ μνημείῳ τιθέν. *Corporale significat linteum in quo corpus Christi e cruce depositum, & in monumento repositum, est involutum.* In eo porro explicando reperitur in Ambrosii missa apud Pamelium oratio, cui ipse titulum *super sindonem*, affixit: Hujus ætem *εἰλητόν*, eadem forma est, quæ *Αντίμινον*, de quo suo loco: ejusque ab illo nullum

aliud est discrimen, nisi quod in affuto loculo Antimensium reliquias continet: *εἰλητόν* autem, nullas. 104. **Εὐχαριστοῦμεν.**) Quod correctius alii codices scripserunt, *εὐχαριστοῦμεν*. Modernæ namque Græcorum linguæ corruptela est; ut sextæ conjugationis verba in *ὦν* terminata, per *ὦν* proferant: qua perversa forma dicunt *βεβαιῶνω*, *δικαῖωνω*, *ἐλευθερῶνω*, &c. pro *βεβαιῶ*, *δικαῖω*, *ἐλευθερῶ*.

FIDELIUM MISSA.

Orationes pro fidelibus, & offertorium.

105. **Ὁ**σοι πιστοί.) Completa, quæ dicitur Catechumenorum missa, *ὁσοι πιστοί*. Diaconus inclamat. *Quotquot sincere Fideles* adsunt, permaneant; tum sacris participaturi, tum etiam ferventiores & secretiores preces ad Deum emissuri. Confestim idcirco quondam, Diaconi virorum, Subdiaconi mulierum stationis portas, in Ecclesia occupabant: ne, aut a sacris alieni denuo se immiscerent, aut fideles a Sacrificio abscederent ante tempus, animadversuri. Exinde ortum Constitutionum Apostolicarum præceptum, *οἱ διακονοῦντες ἀπέστειλαν εἰς τὰς ἐκκλήσεις οἱ ἀνδρῶν δύρας, καὶ οἱ ὑποδιάκονοι εἰς τὰς ἑκκλησιῶν, ὅπως μή τις εἰσελθῶν, μήτε ἀνοιχθῇ ἡ δύρα, καὶ πρὸς τὴν ἐκκλήσιαν καὶ ἀναφορᾷ. Diaconi stent ad Januas quibus viri in templum ingrediuntur, & Subdiaconi ad Januas quibus mulieres, ne fidelis quisquam egrediatur, vel aperiat Janua, tempore oblationis.* Id certe nomen *Fidelis* exigit: id Diaconus his vocibus, *ὁσοι πιστοί*, prolatis admonet. Sicut enim *Sanctos* vocavit olim Ecclesia, non quos ob Martyrium vel miracula in Beatorum & cælium album retulisset: sed qui inter mortales, viam & vitam adhuc agentes, eximia se se pietate reddidissent conspicuos, hac namque ratione, *τὰ ἀγία τοῖς ἀγίοις, Sancta mysteria sanctis tantum tradenda*, pronunciat Sacerdos: *Fideles* pariter olim vocandi non censebantur, quicunque fidem Christianam Baptismo & Chrismate accepto profitebantur: sed qui duobus illis sacramentis inaugurati, etiam sacra Eucharistia donarentur, & a communione convictus, precum, sacrificii, & sacramentorum in Pœnitentium numerum allekti, non ejicerentur: uno verbo qui morum & probitatis vitæ tali specimine fulgerent, ut se *fidos* probassent, quibus tuto *ἱερὰ τέλετα*, sive *ἱεροτελεσίας*, aliis etiam de visu ignota, committi possent. Hi perfecte & integre *Fideles* qui fidem profiterentur, & *fidelitatem* observantiam morumque Christianorum, nulla peccati transgressione condemnassent. Hos nunc Ecclesiæ minister hac voce, *ὁσοι πιστοί*, mysteriis sacris assistere permittit, reliquis quasi infidelibus foras amandatis: *ἀλλήλους ἐπιγινώσκετε, agnoscite invicem μή τις ἐν ὑποκρίσει, nullus pietatem simulat*: ac si dicat, nullus Pœnitentium ordine dignus *Fidelis*, induta larva, purum se a crimine ostendet, ut tremendorum mysteriorum tempore, in Ecclesia perseveret. Iisdem ferme verbis illud idem edocet Matthæus Blastares *ὁ ὑπηρέτης τῆς ἐκκλησίας ἔχειται δύρας*. ὅσοι τοῦ κατηχούμενου, καὶ τοῦ ἐν μετανοίᾳ ἑσθάνοντος καὶ ἐξάγοντος διάτοι πῶτος, καὶ τῶν τῆς ἡμέρας παρ' αὐτοῖς ἔδεται τὸ, ὁσοι πιστοί. Ἰσαυτὶ δηλονότι τῶν τῶν ἀγίων μυστηρίων δύσαντο ὁμολογεῖν ἔχοντες ὅτι τοῦτων ἀμώτοι. Ecclesiæ fores observat minister, ut Cathecumenos & Pœnitentes inducat & educat, propterea etiam apud eos illud, *ὁσοι πιστοί, canitur*. *State videlicet sanctum sacrificium visuri: exite autem quotquot non estis initiati aut expiati.* 106. **Εὐχαριστοῦμεν σοι.**) Ut missa fidelium, ita & liturgicum Chrysostomi opus hinc incipit: præcedentes enim quælibet orationes, Diaconicæ preces, aut ritus, e Jacobi, vel Basilii, vel etiam cujuslibet alterius penu sunt deprompta. Ex Diaconicæ quidem preces, *διακονικὰ* seu *ἐκκλησιαστικά* dictæ, cum tam Basilii quam Chrysostomi liturgiæ sint communes, non magis huic quam illi, imo neutri, cum ex majori parte in Jacobi & Clementis opere reperiantur, sunt attribuendæ. Quoad Sacerdotales autem orationes spectat: prima quæ est *προδέσσει*, & incipit *ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ πατήρ*.

107. fol. 52. e Jacobi liturgia, in Basilianam & Chrysostomianam translata est: alia quæ est Antiphoni primi, fol. 53. Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν αὐτὸ κράτος, Basilii est, sicut aliæ tres sequentes. Antiphoni secundæ, tertiæ, & minoris ingressus & ἐξόδου dictæ fol. 54. Ea quæ est, τοῦ τρισηγίου ὕμνου, nec Chrysostomo nec Basilio assignanda, cum ut supra numero 80. ostendimus, sit utroque posterius inventum, & forsitan Procli Patriarchæ opus, cujus tempore, Ter sanctus Hymnus quotidie recitari initium duxit: alia in quibusdam exemplaribus reperta, πρὸ τοῦ εὐαγγελίου, fol. 87. supposititius est Chrysostomi factus, ut pote in rarissimis codicibus occurrurus: sequens altera, ἱκτανὺς ἰκτανίας, quæ incipit. Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, fol. 56. Basilii etiam est: & ultima, ὅς κατηχημένον, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικεῖν, quamvis Chrysostomo assignes, Basilianæ alterius imitationem esse nequibus inficiari. Hac de causa Barberinum illud exemplar, Sancti Marci, pluribus sæculis venerandum, & superius fol. 85. reperiendum, priores orationes, τῆς προόδου, & ἐξόδου, τοῦ τρισηγίου, & καθέρας & δυσσεβείας, absque auctoris cuiusvis nomine proponit; quibus, cum Chrysostomo indubie attributas subiungit, titulum quoque suæ fidei testem adhibere non recusavit, his verbis. Εὐχὴ ὅς κατηχημένον πρὸ & ἁγίας ἀναφορὰς & Χερουβίκου, quam diximus esse Basilii imitationem: eamque sequitur hæc, εὐχὴ ὅς πικρῶν πρῶτον μετὰ τὸ ἀπλωδῶσαι τὸ εὐαγγέλιον. Εὐχαριστοῦμέν σοι Κύριε, fol. 57.

107. Λέγει τὸ εὐαγγέλιον.) Sequentem nimirum quæ incipit, οὐδὲν ἄξιον.

108. Τὸν Χερουβικὸν ὕμνον.) Habetur is fol. 106. & incipit οἱ τὰ Χερουβὶμ μυκάσας, cujus si verba, & orationis sequentis mentem respicias, confestim cur Χερουβικός appelletur assequeris. Ejus autem cantantandi primam institutionem ad Justinii tempora revocat Cedrenus, scribens: ἐν τῷ αὐτῷ ἱεροῦ καὶ ὁ Χερουβικός ὕμνος, eo imperante ut Cherubicus Hymnus decantaretur, sancitum est. Finem porro quem tunc respicit Ecclesia, S. Germanus aperit, ὁ δὲ Χερουβικός ὕμνος ἐξ ὁμοῦ παρακαλεῖται πάντας ἐν τῷ αὐτῷ, & μέγας τὸ ἱερὸν εἶναι προσκτικώτερον ἔχειν ἢ νοῦν, πᾶσαν βιωτικὴν μέμνηται καὶ τῶν ἀφαιμένων, ὡς βασιλεία μέγαν μίλλοντες ὑποδέχονται διὰ τὴν κοινωνίαν. Cherubicus Hymnus dum canitur, hinc usque ad finem sacrificii, omnes majori studio, ad comparandam animi attentionem adhortatur, cura hujus vitæ deorsum abiecta; ut pote qui magnum Regem per communionis mysterium sint recepturi.

109. Οὐδὲν ἄξιον.) Non est Chrysostomi vel Basilii, licet in utriusque liturgia reperiatur, hæc oratio: sed eorum inventum est qui Cherubicum Hymnum liturgiæ apposuerunt: unde & in vetustissimo Barberino M. S. nullatenus legitur inter Chrysostomi orationes.

110. Ἡ μεγάλη ἐξόδος.) Duplicem Ingressum esse, in superioribus observatum est, minorem, quo sacrum Evangelium; majorem, quo sacra dona ad altare inferuntur: hic in privatis liturgiis a Diacono & Sacerdote; vel in solemnioribus, a Pontifice celebrante peragitur. Et Pontifex quidem si sacrum faciat, illum longo comitatu & multiplici apparatu pompa præcedit. In porta namque Prothescos numerosi Lectores cereas faces accensas præferentes, Diaconos egressuros excipiunt & præcedunt via illa sinuosa, quam frequentibus punctis per templum ductis, notavimus tabula: succedunt Diaconi, & primus quidem eorum depositum a Pontifice pallium complicatum manibus defert; sequentes, Flabella; ultimi pro eorum copia & numero thura suffumigant. Viam thure & odoribus fragrantem Diaconus vel Sacerdos panem sacrum in Disco repositum, & opertum velamine gestans capeffit: & pone illum Sacerdos alius, qui calicem etiam opertum ante pectus defert. Hos sequuntur Sacerdotes Pontifici concelebantes (quo solemnus enim est missæ officium, eo plures Sacerdotes sacra fecum facturos Pontifex convocat, qui vel calices vacuos ornatus gratia, vel ut plurimum altaris sacra instrumenta; hic Lanceam, ille Spongiam

Euchol.

sive purificatorium, alius sistrum missalem, alter reliquias sacras tenet; & a Paschatis solemnibus ad Ascensionis usque celebritatem plerisque in Monasteriis Christi in sepulchro jacentis imaginem (cujus est usus in processione nocturna, & vigiliis magnæ Parasceves) ἐπιτάφειν hac de causa dictam, ultimis Sacerdotes agmen illud claudentes capitibus gestant, & prævios sequuntur. Cantores interim modulatis vocibus, & gravi cantu, Cherubicum Hymnum decantant, & nisi sacrorum donorum latores conspexerint e Prothesi egressos, nusquam illa verba, ὡς ἡ βασιλεία & ὁ δαυν ὑποδέχονται, concludere audent. Tunc autem ceu Regem omnium τῶν ἀγγέλων ἀσπείρας δαυνοφάροντα τὰς εἰσοὶς, Angelicis ordinibus invisibiliter stipatum excepturi, quidam inclinant, alii procumbunt in genua, in quibusdam etiam locis nonnulli, maxime ægritudine afflicti, pedibus se transeuntium subternunt: cuncti vero vel precantur, vel se celebrantium orationibus commendant, vel quod frequentius est, Christum quasi præsentem, latronis in cruce poenitentis voce alloquuntur: Κύριε μὴ δυνάμει μὴ δυνάμει ἐλθὲς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. Respondent illi μνηθεῖν Κύριε ὁ Κεὶς πάντων ἡμῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. πάντοτε. a qua voce repetenda nullatenus desistunt, usque dum stantibus ad sacras fores Lectoribus, ipsi per medios eorum ordines pertransientes, ad sanctum Tribunal pervenerint. Ibi a Pontifice, ordine, mutuisque precibus excipiuntur. Et Diaconus quidem sacrum panem gestans; μνηθεῖν, inquit Episcopo, Κύριε ὁ Θεὸς ὁ ἀρχιμωσάων σου, ἐν τῇ, καὶ τῇ εἰ. & Pontifex reciproce: μνηθεῖν, ait, Κύριε ὁ Θεὸς ὁ ἱεροδιακονίας σου, &c. subsequens Sacerdos Pontifici audienti vocem eandem iterat: ille rursus, μνηθεῖν, etiam dicit, ὁ ἱερομωσάων σου, &c. & sacris donis e Diaconi & Sacerdotis manu a Pontifice ad sacras fores receptis, sacro cultis osculo, & in altari repositis, Pontifex tandem clara voce toti populo suas preces pollicetur dicens, μνηθεῖν πάντων ἡμῶν, &c. atque ita finem, μεγάλη ἐξόδος imponit, ad quem tamen ipse non procedit, sed reverios, ut diximus, ad sacras fores cum donis accendentes præstolatur, & singulos juxta suos gradus admittit. Celebrem hunc Ingressum paucis descripsit Symeon Thessal. lib. de templo. ἡ ἑστὴ τιμὴν δῶρον, inquit, δαυνοφάρον, καὶ ἐξόδος μὴ λαμπρότης γίνεται ἀναγωγῶν, διακόνων, ἱερέων, μὴ λαμπρότων, & μὴ σκευῶν ἱερῶν προπορευομένων καὶ ἰδιόπομένων. Et post pauca. ἱμπερὶ τοῦ ὁμοφύλου ἱερέων τὸν σαρὸν ἔχον, & iterum inferius. οἱ εἰσὶν δὲ διακόνους & ἀγγέλους ἐπὶ χοντες τὰς εἰσοὶς, ὡς καὶ οἱ τὰ θεῖα δῶρα κατέχοντες, μεθ' οὗς οἱ λαοὶ πάντες καὶ ἐπὶ κεφαλῇς τὸ ἱερὸν ἐπὶ χοντες ἵπτανον, ὁ γὰρ μὲν ἔχει καὶ νεκρὸν εἰκονισμὸν τοῦ ἱεροῦ. αὐτοὶ οὐκ ἐπὶ κεφαλῇς τὰς εἰσοὶς, & ἐπὶ κεφαλῇς τὰς λαοὺς, εἰσὶν ὡς τὸ δυνάμει ἱεροῦ, & Ἀρχιμωσάων πάντων ὑπερωχόμενοι. ὁ δὲν ἔχει ἐν τῇ, ἀλλὰ ἡ βασιλεία μόνοντα. Venerebilitum donorum comitatus & Ingressus, cum pompa peragitur, Lectoribus, Diaconis, Sacerdotibus cum cereis, sacrisque vasis, præcedentibus & subsequentiibus. Pallium autem Pontificis crucibus insignitum omnes præcedit. Sequuntur Diaconi qui Angelorum ordinem tenent, mox illi qui sacra dona deferunt; post quos reliqui omnes veniunt: quique capitibus suis sacrum gestant velum, quod nudam mortuamque Christi imaginem exhibet. Hi ergo templum peragrantes, & populo bene precati altare ingrediuntur, Pontifice omnibus benedicente, qui ideo non alterius orationis, sed regni celestis memoriam agit. Et hæc quidem ita, si Pontifex sit qui celebri apparatu sacra peragit, vel præcipuum illuxerit festum, quod solemnitate officii solito majorem requirat. Currente vero tempore, uno solo Diacono Sacerdoti concelebante, eodem itineris tractu, præcedentibus cereis procedit uterque, & Diaconus quidem sinistra Discum capiti superpositum tenens, dextra vero thure oblato, Sacerdotem calicem ambabus manibus gerentem veneratur; nec recta ante illum graditur, ne terga vertit, sed ipse majoris cultus gratia, retrogradis fere passibus ad sacrum usque Tribunal incedit; ubi juxta ritum hic expressum, sacra dona deponuntur. Et tandem si Sacerdos absque comite Diacono mysterium perficiat Lector suffumigante, capite & sinistra

P

manu Discum, dextra vero ante pectus sanctum calicem sustentat, & populo venerabundo, procumbenti, & adoranti ipse utrobique vocibus supra allatis, regni cælestis ingerit memoriam. Hunc ritum cultumque sacrorum donorum insolitum commendant aliqui Latini scriptores, ut pote qui rebus a prophano usu separatis, & hostiæ jam consecrandæ exhibitus, non nisi Dei honorem, & Christi Domini respicit venerationem, fidem excitat, devotionem fovet. Arcudius ex adverso a lib. 3. qui est de Eucharistia, a cap. 19. ad 24. pluribus arguit, & ceu superfluum omnino reprobatur, quæ viri in Græcis ritibus expertissimi calculo laudanda, & vocum omnium assentientium suffragiis sunt confirmanda. Obstant alii tum Latini doctores, tum Græci plurimi non solum Græcorum rituum experientia, sed & doctrinæ copia, fideique zelo commendandi, qui cum nihil scriptis expresse, nos quoque cum ipsis in tanti momenti re, ubi de idololatriæ crimine agitur, taceremus; nisi veritas suo candore ubique noscenda, patrociniū expeteret, & innoxiam dicendi libertatem. Fatendum itaque externa illa, qua dona sacra deducuntur pompa, ministrorum ipsorum attentione, & augusto procedendi ritu, populi simplicis oculos mentemque perstringi, simulque etiam ad Christum quasi præsentem agnoscendum & colendum, suaderi: ea tamen non est communis Ecclesiæ Orientalis fides, aut privata cujuscumque. Græci doctoris opinio, ut Christi præsentia sub speciebus illis certa & indubitata asseveretur, sed ad summum præcipitata veneratio est, & exuberans devotionis argumentum, quo consecratio prævenitur; & jam res Deo dedicata, ob imaginem vel crucem ipsi insculptam aut typum mente sola percipiendum, (ut quæ ceremoniis pluribus circa illam exercitiis Christi vices jam figurate egit, & in ipsum, deinceps est transmutanda) distincto quopiam honore digna judicatur. Quem nihilominus, si ex eo idololatricum asserat Arcudius, quod rudis plebs illo Christum ut præsentem se colere opinetur, accuset simul, imo & eodem crimine condemnet Catholicos quosvis, qui viso Christi vultu depicto, simili cultu quasi præsentem quoque venerantur, & sæpius, o Domine Jesu, velut audienti, exclamant. Erudienda est certe rustica plebs illius fides, devotio nusquam extinguenda, aut cultus ille externus omnino comprimendus. At superfluous est, inquit, nec simplicia sacramenti futuri symbola in tanto pretio, vel honore sunt habenda. Compescatur certe, me iudice, & Arcudio, si ejus est ea mens, assentiente, corrigatur inquam, & refecetur, quod abundat: quod æquum verò est, & a majoribus acceptum, quodque summus Pontifex in Græcis Romæ degentibus, & dona sacra quolibet teste venerantibus, aut approbat, aut tolerat; laudetur, excipiat, factum rectumque afferatur. In cultu si quidem exteriori non corporis gestus, sed animi demissio; non apparens humilitatis specimen, sed interna fidei agnitio; non oculis adoratio spectata, sed secreta religionis affectio æquo rationis & iudicii pondere metienda est, & pensanda; nec si regis thronum, absente rege, venerentur Britanni concessi inanitate rei regii honoris, confestim sunt accusandi. Homines vivos, piæ imagines, reliquias sanctorum, sacram Christi crucem, Deum ipsum adorare dicimur in scripturis, in Conciliis, in Patrum Ecclesiæ codicibus: an ideo idololatriæ rei sumus proclamandi, si honorem cuique rei debitum prudentes, & distribuentes, rem viliorē quandoque copioso magis & exquisito cultu externo prosequamur? Adde quod si ad ipsos Græcanicorum errorum fautores hujus rei iudicium referamus, nullus est, qui scripto ἀπολατρίαν & ὀνομαστρίαν, illam contriabilibus suis ab Arcudio imputatam quoquo modo tueri aut propugnare videatur. Venerationis quippe illius finem referens Symeon Thessalonicensis, ἀπολατρίαν, inquit, πάντες τοὶ ἱερεῖς οἱ πιστοὶ διὰ τὴν τὰς ἀποτὸν εὐχὰς ἐξαυτῶν. Sacerdotibus supplices cuncti procumbunt fideles: meritoque eorum

precibus iuvare expresse: causam & originem abundantis illius cultus Cabasilas enarrans cap. 24. εἰ δὲ τινος τὸ ἀπολατρίαν, αὐτὸ τὸ ἱερόν τι μὴ τὸ δῶρον τὸ ἐν τῷ σῶμα Χριστοῦ καὶ αἵματι καὶ κοιλίᾳ δῶρον προσπαύσει καὶ διαλείπονται, ἀπὸ τῆς εὐχῆς. ἀπολατρίαν δὲ ὡς ἡ πατὴρ ἔδωκεν, ἀγνοῦσαντες τὴν διαφορὰν τῆς ἱερουργίας ταύτης καὶ κινήσεως. αὐτὴ μὲν γὰρ ἐν ταύτῃ τῇ εὐχῇ ἀδύνατα εἶχεν τὰ δῶρα, καὶ ὅπως τελεστέα. ἐκείνη δὲ τέλει, καὶ ἡγιασμένη, ἔστω καὶ αἵματι Χριστοῦ. Si qui vero eorum sint qui sacerdote cum donis ingrediente humi procumbunt, & tamquam corpus & sanguinem Christi delata dona adorant & alloquuntur, ab Ingressu præsanctificatorum donorum decepti sunt (ignorantia proinde, non doctrinæ perversitas & vitium est) ignorantia diffidentiam hujus & illius sacrificii. Hoc enim, in ipso Ingressu imperfecta & inconsecrata habet dona: illud perfecta & sanctificata, corpus & sanguinem Christi. Modum tandem cultus illius ipse Gabriel Philadelphie Episcopus satis indicat, ab eo, qui hostiæ consecratæ debetur, esse distinctum, dum hunc propter μεταστώσιν, transsubstantiationem, alium vero propter ἀγίασιν, ἡγιασμένην, sanctificationis participationem in prima oblatione in hostiam cælitus derivatam exhiberi docet: quamvis excessum & superfluam honoris copiam, ubi advertitur, reprimere, corrumpere, & omni studio Græcorum pastores teneantur præpedire; & ineruditam plebem de vera Ecclesiæ mente in hoc Ingressu, & veneratione, Ingressu socia, docere. Illam vero S. Germanus aperit hoc παλὸν ἡ ἀγία μεταστώσις ἀπὸ τῆς ἀποδοσεως, τὸ σῶμα τοῦ φημι τὸ διωστικὸν καὶ τὸ αἷμα τοῦ, καὶ ἡ τύπων πρὸς τὸ δυσιασθέν ἱερόδος, καὶ τὸ Χερουβικόν, τὸ ἀπὸ Βηθανίας πρὸς τὴν ἱερουσαλὴμ δηλοῖ τὸ Κυρίου εἰσελευσέν. τὴν αὐτὰ γὰρ πλῆθος ὁχλὸς, καὶ οἱ τῆς Εβραίων παῖδες ὡς βασιλεὶ καὶ νικητῇ τοῦ θανάτου, τὸ ὄνομα ἀνέφερον αἰδωμένως. νοητῶς δὲ ἀγγέλου μὴ τῆς Χερουβίμ, τὸ τελεστέον ἀπὸ δαπάνης ὄνομα, καὶ τὰ σκήπτρα καὶ τὰς ῥομφαίας, αἱ σύμβολα βασιλείας ἐπιφέρει οἱ δαῖμονες. αἱ ῥομφαίες δὲ αἱ τύποι αἱ τῆς Χερουβίμ. Sacrorum translatio a Prothesi, corporis, inquam, Domini & sanguinis (designazione nimirum & figura) & eorum Ingressus ad altare, & Cherubicus Hymnus, a Bethania in Hierusalem Domini introitum significat. Tunc enim plurima turba & Hebræorum pueri, tamquam regi & mortis victori sensibilibiter Hymnum referebant: spiritus aliter autem Angelum cum Cherubim Ter sanctum persolvebant Hymnum: ac sceptris & romphæas ut insignia regis proferebant Diaconi: Flabella vero typum referebant Cherubim. Cabasilas pari fere modo, sed dilucide magis & enucleate εὐσέως declarat toto cap. 24. ὁ ἱερεὺς ἀναλόμενος τὰ δῶρα ἐπὶ τῇ κεφαλῇ μακάριος κοσμίως ἔχει. καὶ οὕτως αὐτὰ κομίζων ἐπὶ τὸ δυσιασθέν ἱερόδος, τελεστέον ἐπὶ τῆς ἐν τῇ ναφὶ ὁχλῇ καὶ βαδῶν. καὶ αὐτοὶ ἔδωκεν καὶ προαίτησεν αὐτῷ σὺν αἰδοῖ παρὰ τὸ ἐν καὶ βέλτε, διόλου αἰνέμας παρ' αὐτῷ τυχεῖν, ἐν τῇ τῇ δαίρων προσπαύσει. καὶ αὐτοὶ χωρὶς τελεστέοις ὑπὸ λαμπάσι καὶ θυμιάμασι. καὶ οὕτως ἔχων τὸ δυσιασθέν ἱερόδος. Sacerdos reverenter valde donis in capite sublati, egreditur: & sic ea ferens ducit ad altare de industria circumducens in templo propter populum, quiete & pedententim. Ipse autem canunt, & cum omni reverentia & religione procumbunt, rogantes ut eorum sit memor in donorum oblatione. Ipse autem procedit comitatus lampadibus & suffitibus: & ita se habens, ad altare ingreditur.

III. Καὶ ὁ μὲν ἱερεὺς ἵσταται. Nullam hic secundæ manuum lotionis mentionem alicujus exemplaris rubricæ faciunt, connotat eam nihilominus Isidori Pyromali codex circa Basilii Missam: Cyrillus Hier. Catech. 5. Mystag. D. Germanus non obscure meminerunt, & aperte quoque de illa loquitur Thessalon. lib. de tempo. μέλλοντων δὲ τῶν δαίρων προτίδεσθαι δαίμων, πρότερον ἀποτίπτεται πάντων ἡνίκαν ὁ Ἀρχιερεὺς, δηλώνων αὐτοῦ τὸ καθαρόν περὶ τῆς ἱερουργίας, καὶ ἀληπτόν ἐστι διὰ τὴν ἡμῶν πάντων τῇ καθάρῃ προσέρχεσθαι δι', ὅς δαυατ' ἀνδρώμεν, καὶ τῆς Χερουβίμ μυστηρίου τοῦ καθαρωτάτου ἐξυπηρετῆν καὶ. Cum jam jam sacra dona offerri debent, in omni conspectu manus lavat Pontifex, suam in sacrificando munditiam & irreprehensibilem vitæ rationem contestatus, & quia sine ulla penitus sorde ad purissima Christi mysteria, accessum sibi patere, &

ipsi Christo immaculato, quantum in homine situm est, mundissime subministrare convenit.

112. *Επισκεπτάμενα τὰ ἁγία.*) Velatorum hic donorum mysterium profert citatus auctor. ἐπιτιθέμενα ἢ τὰ ἱερά δωρεὰ τῶν ἱερῶν πατέρων καλύπτονται, ὅτι ἐκ τῶν πάντων ἐξ ἀρχῆς ἐγνωσμένοις ὡς ὁ Ἰησοῦς. καὶ ὅτι σωματωδὲς οὐδ' ὡς τὸ κρυφίον τὸ αὐτοῦ θεότητος, καὶ τὸ προνοίας ἐξέστη. ἀλλ' ἀκατάληπτος ἐστὶ, καὶ ἀπειρος αἰὶ. *Apposita sanctæ mensæ sacra dona velantur, signantque non omnibus a principio Jesum fuisse cognitum: & licet carnem suscepit, nec sic tamen e secreto divinitatis vel providentiæ excessit; sed incomprehensus semper & infinitus perseverat.*

113. *Εὐχὰς ὑπὲρ ἐμοῦ δέωστα.*) Errorem hic scriptorum vel typographorum maximum esse, advertit Arcudius lib. 3. cap. 36. quo quæ sunt Sacerdotis propria, Diacono attribuantur dicenda; cum ex adverso plura M. S. & edita exemplaria ostendant hic, non a Diacono sed a Sacerdote potius Diaconi efflagitandas esse preces: ita namque fieri demonstrant Veneta recentiora littera L. fol. 92. linea 9. M. S. Regium fol. 106. linea 40. Cryptof. quoque, & M. S. Isidori Pyromali. His ratio suffragatur. Non enim Diaconus, sed Sacerdos atrectaturus sacra, preces aliorum & vota sibi conciliare debet: Sacerdos idcirco indignitatis suæ conscius, aliorum auxilio indigentem se Diacono profitetur, si eum ad orationem pro se faciendam excitet: ea ratione qua Sacerdos Latinus ad populum quantumvis peccatis obnoxium conversus, ait, *Orate fratres ut mecum ac vestrum, &c.* Respondetque populus. *Suscipiat Dominus hoc &c.* Refert Symeon Thessal. de templo. *ἐυχὴν δὲ παρὰ πάντων αἰτῶνται ὑποκλίνας ἑαυτὸν ὁ Ἀρχιερεὺς ἐπιγινώσκων καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν καὶ πρὸς τὸ ἔργον φρίττων, καὶ ὑποκείμενος, καὶ τὸ ἀποστολικὸν ἐκπληρῶν τὸ, ἐξομολογῆσαι ἑαυτὸν τὰ παραπτώματα, καὶ ὑπὲρ ἀλλήλων εὐχεσθαι. ὅθεν γὰρ αὐτοὶ αὐτῶν θάρρει, ἀνδραπο, ὡς καὶ αὐτὸς. σφραγίζου δὲ ὁ λαὸς μὲν τὸ λαβεῖν ἀπὸ τοῦ ἱερέως εὐχὴν, εὐχόμενος καὶ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ παρὰ πάντων εὐχὴν ἐξαυτῶν. Benedictionem ab omnibus petit inclinans seipsum Pontifex, conficiens ipse sui, & ad tantum opus tremens, & contrahens seipsum; Apostolicum vero illud implet, quo invicem delicta confitemur, & pro invicem oramus: neque enim ipse sibi confidit, cum homo sit. Populum vero signat, benedictione a Sacerdotibus accepta, & populo benedicit; quasi & ipse omnium benedictionem exposcularit. Ita Latini quidam juxta Remigium Antifiodorenses. *Sit Dominus in corde tuo, & in ore tuo, & suscipiat sacrificium &c.* Sacerdoti apprecabantur: vel certe. *Spiritus S. superveniat in te, & virtus altissimi se infundere, & adumbrare dignetur tibi, qui excutiat omnem rubiginem &c.**

Oratio secreta, osculum pacis, & symboli recitatio.

114. *Παραίσωμεν τὴν δέησιν.*) Fausis precibus Sacerdotis animatus bene de se ominatur Diaconus, illisque ter Amen repetito, pacifica concludere aggreditur.

115. *Εὐχὴ προσκομιδῆς.*) Huic similes secretas habent Latini, hancque reliquis communioem & numquam omittendam orationem. In spiritu humilitatis &c. Verum ut quid hæc, *εὐχὴ προσκομιδῆς*, si jam oblatio etiam ante missam incœptam facta est? Respondet Arcudius lib. 3. cap. 14. Iteratur oblatio imo *συναγασία* ζῆσαι, primo ἐν τῇ προδίσει, in præfatione liturgiæ, ubi offertorium imperfectum celebratur, secundo cum e propositionis mensa ad altare sacra dona deponantur, & præsentis oratione super eis sacra, de novo deducuntur, & offertorium completur: tertio tandem cum consecratione absoluta, non jam panis & vinum, sed corpus Christi & ejus sanguis in sacrificium offeruntur, oblatione omnium perfectissima, quæ non amplius spe, designatione, aut figura, sed præsentis dono, affectu, & veritate, panem & vinum & sub eis Christum æterno Patri, ceu vere *δία δαίρα*, dat, donat & dedicat: & in prima qui-

Euchol.

dem oblatione, *ἀγιάζοντες λέγουμεν τὸ ἄρτον*, ἢ τὸ οἶνον, ut legimus in Photii Bibliotheca fol. 113. *ἀ τῶν Θεῶν θαμὲν ἀφορίζεται, καὶ πρὸς μεθεμίαν κοινῶν ὑποφέρεται χηρῶν. Sanctificari dicimus quæ Deo segregantur, panis & vinum: quæque ad nullum amplius communem re-ducuntur usum: in secunda precatur Sacerdos ut dignus sit qui offerat: *ἐκένωσον*, inquit, *ἡμᾶς τοῦ προσφέρειν*, fac nos idoneos ad offerendum: in tertia vero audit, & ait. *τὰ πάρεξ τῶν σῶν προσφέρομεν, tua ex tuis offerimus: quia nulla perfectior oblatio occurrere, vel excogitari potest.**

116. *Παρά τῷ Κυρίῳ αἰτησώμεθα.*) Præter majorem & minorem *συναγασίαν*, est quæ dicitur *αἰτήσις*, *postulationum*, ut juxta Pauli Apostoli verbum; *δεήσεις, προσευχαί, αἰτήσεις, καὶ εὐχαριστίαι, obsecrationes, orationes, postulationes, & gratiarum actiones*, fiant in Ecclesia. *δεήσεις* quidem sunt, major & minor Collecta in quibus frequenter τῷ Κυρίῳ δεικνύμεν reperitur. *προσευχαί*, sunt a Sacerdotibus orationes recitatae: *εὐχαριστίαι*, sunt Hymni in laudem Dei decantati: *ἐντεύξεις* tandem sunt *αἰτήσεις*, a dictione *αἰτησώμεθα* sæpius repetita, dicte. Illæque cunctæ ἐν λαβείᾳ καθημερινῇ λέγονται, ait Chrysostomus in dictum Apostoli locum ad Tim. 1. cap. 2. *καὶ τὸ τοῖς ἀσθενεῖσι μυσταὶ πᾶς καὶ ἐκείνῳ ἡμέραν γίνονται, καὶ ἐν ἑσπέρᾳ, καὶ ἐν πρωΐᾳ.* In ministerio & obsequio quotidiano dicuntur. Atque id noverunt sacri ritus mystæ (Sacerdotes) quomodo diebus singulis mane & vespere (in matutinis & vespertinis precibus) fiant.

117. *Αγαπήσωμεν ἀλλήλους.*) Ut hucusque sæpius orationem, ita nunc tum eam ferventiorē, tum fidei præconium, tum denique charitatis & sinceræ dilectionis argumentum a suis Ecclesia exposulat; in adjunctis Diaconi, αἰτήσις Oratio, in symbolo jam jam proferendo, fides: verbis hoc *ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους*, clare prolatis, & osculo pacis tessera dato, charitas commendatur. His tribus populum sibi subditum, ad sacra dona digne per consecrationem offerenda, disponit Ecclesia de quibus erudite & apposite Cabasilas c. 25. *ὁ ἱερεὺς ἐπὶ ἑαυτὸν εὐχὴν ἐπιτίθει καὶ δι' εὐχὴν καθαίρει, ὥς πρὸς τὸ ἱερουργεῖν κατασκευάζει, ὥς διατίθεται πρὸς τὸ χάριν εὐχῇ, ὥς τῇ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπῃ, καὶ τῇ ὁμολογίᾳ τῆς πίστεως. Adhuc seipsum præparat, & precibus purgat, & ad sacrificium accingitur, & ad gratiam oratione, & mutua dilectione, & confessione fidei disponitur Sacerdos.* Ecclesia quidem Latina in communionis usque instantem horam osculum pacis signum remittebat quondam, cujus testis est August. ser. 82. de diversis, liturgia Ambrosii apud Pamelium, & Tertullianus l. de Oratione; Evangelio tamen lecto in quibusdam privatis Ecclesiis confestim datum, conjicere licet: tum ex allato Ambrosianæ Missæ ritu, in quo lecta post Evangelium Antiphona (offertorium nunc vocamus) Sacerdos populo dicit *Pacem habete*. Respondetque ille. *Ad te Domine.* tum ex Innocentii primi Epistola ad Dicentium Eugubinum Episcopum, qua scribitur. *Pacem modo assensu ante confecta mysteria quosdam populis imperare, vel sibi inter se Sacerdotes tradere: cum post omnia quæ aperire non debeo, pax sit necessario edicenda.* tam denique ex Isidoro lib. 1. de off. Eccl. cap. 15. in quo inter orationes quinque consecrationi præmittendas quartam annotat pro pace concilianda dici, cui propterea titulum, *pro osculo pacis*, præfigit. Græcos autem (quos & Armeni teste Cassandro imitantur) a primævis temporibus osculum hoc sanctum, longe ante consecrationem præmississe, docet Dionysius de Eccl. Hier. cap. 3. *ἐγκαταμμένους, inquit, ὁ θεὸς ἄρτος προτίθεται, καὶ τὸ τῶν εὐλογίας ποτήριον. ὁ δὲ θεὸς αὐτὸς ἀσπασμὸς ἱερουργεῖται. Coopersus quidem divini panis proponitur (ita namque Rubrica superiorum num. 112. explicata præscribit) & benedictionis cullix: *sacrum vero osculum sancto modo celebratur.* Docet & Clemens Romanus, apud quem lib. 8. Const. Apost. cap. 15. Diaconus ante prætationem edicit, ut omnes se invicem saluent in osculo sancto: & Clerici Episcopum, & viri laici laicos: & mulieres saluent mulieres. Idem quoque sancit Laodiceum sub Sylvestro Concilium, quo plura etiam ad hunc Liturgiæ locum spectantia, prolixiusque propterea re-*

P ij

ferenda, præscribuntur. δὲ ἰδίᾳ πρῶτον μὲν τὰς ὁμιλίας ἢ ἐπισκοπῶν, καὶ ἢ κατηχημένων ἐν ἑκὼν ἐπιτελεῖται. ἔπειτα δὲ ἑλθόντες τοὺς κατηχημένους, ἢ ἐν μετανοίᾳ τῶν ἐν ἑκὼν γινόμεναι, καὶ τούτων προσελθόντων ὑπὸ χεῖρα, καὶ ὑποχωρησάντων, ἔπειτα τῶν πιστῶν τὰς εὐχὰς γινόμεναι τριῶν μὲν τῶν πρώτων δὲ σιωπῆς, τῶν δὲ δευτέρων δὲ τῶν τρίτων δὲ προσφωνησέως πληροῦνται. ἔδ' οὕτως ἢ ἐκὼν δίδοται. καὶ μὲν τὸ πρῶτον τῶν δούλων τῶν ἐπισκοπῶν τὴν ἱερῆν: τότε τοὺς λαϊκοὺς τῶν ἐκὼν δίδοται. καὶ οὕτως τῶν ἁγίων προσφωρῶν ἐπιτελεῖται. *Seorsum primum post conciones Episcoporum (lecto Evangelio ad populum) habitas, Catechumenorum orationem perfici convenit. Et postquam exierint Catechumeni: eorum qui penitentiam agunt fieri orationem: & cum ii sub manum accesserint & recesserint, fidelium preces ter fieri* (tres autem illæ orationes ad quarum normam suas composuerunt, vel quas forte retinuerunt Basilii & Chrysostomus, sunt: εὐχὴ τῶν πιστῶν πρῶτη εὐχὰς τοῦ μὲν σοι, &c. fol. 57. Εὐχὴ τῶν πιστῶν δευτέρα. Πάλιν ἔτι πολλὰ, fol. 57. Et εὐχὴ προσκομιδῆς. Κύριε ὁ παντοκράτωρ, fol. 59. Oratio namque ἢ Χερυβικού recentior est a Justinii temporibus liturgiæ inserta) *Unam siquidem primam silentio: secundam autem & tertiam elata voce compleri* (nunc autem singulæ μυστικῶς sunt pronunciandæ) *Deinde pacem dari: & sic sanctam oblationem perficiant*: Dandæ autem & accipiendæ pacis norma hæc est. Sacerdotes ordine sigillatim in sancta dona qua possunt proxime inclinant, velumque osculantur, & dicunt, ἅγιος ὁ Θεός: tum corpore paulum semoto, ἅγιος ἰσχυρός, inquirunt: modiceque amplius retroacti, ἅγιος ἀθάνατος, versus altaris labra proferunt: tuncque Episcopi vel primi Sacerdotis celebrantis manum genamque osculantur his verbis additis, ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ ἡμῶν. *Deus est in medio nostrum*: quibus ille sigillatim respondet: καὶ εἰ καὶ εἶπαι. *Et est & amplius sit*. Non lubens autem omiserim, quod solenter hic tangit Thessalonicensis, & ample Cyrillus Hierosol. explicat Gate. myst. 5. ante osculum nimirum, secundo Pontificem & Sacerdotes ipsi adstantes lavari ὡρακάτε ἢ δακνόντων ἢ ἰσχυρῶν δίδοντα τῶν ἱερῶν, καὶ τοῖς κυκλούσι τὸ δυσωδύον προσβυτίροις. *Vidisti Diaconum aquam lavandis manibus porrigentem, Sacerdoti & presbyteris altare circumstantibus*, cujus lotionis mystica ratione producta, tum quibus verbis osculum pacis in sua Ecclesia jubebatur, subdit. εἰτα βοᾷ ὁ διάκονος. ἀλλήλους ἀπολάβετε καὶ ἀλλήλους ἀπαλάτωμα. *Deinde clamat Diaconus. Suscipite invicem, & invicem osculemur. &c.*

118. Ἀγαπήσω σὺ Κύριε.) Hic proprie Sacerdos vel Episcopus osculatur sancta, ut observant recentiores codices: προσκυνησας τοῖς ἀσπάζεται τὰ ἅγια, οὕτως ὡς εἰσι κεκαλυμμένα: & veteres etiam, περιπαύσεται τὰ ἅγια, ὡς εἰσι κεκαλυμμένα & quia Christus auctor est charitatis: & charitate qua ipsum diligimus, jubet ut prosequamur proximos; Sacerdos ideo a sacris donis & altari pacem accipiens. Ἀγαπήσω, inquit, σὺ Κύριε, &c.

119. Τὰς θυρὰς, τὰς θυρὰς.) Quidam hic portarum Ecclesiæ custodiam ministris inferioribus, ne mysteriis sacris alieni adsint, commendari opinantur: verum ejectis Catechumenis & Pœnitentibus, id præstitum superius numero 102. Cabasilas, Ecclesiæ suæ mentem minus assequutus, abjecto litteræ sensum contrarium sequi molitur: quasi vocibus illis, Januas sacrarii clausas deinceps custodiri jubentibus, ora potius & aures referari edicerentur: ut data veræ sapientiæ attentione debita, mente, voce, auditu, confessionem fidei symbolo jam recitando promulgandam, percipiamus. ἐν ταύτῃ τῇ σοφίᾳ καλεῖν πάσας ἀναπαύσασαι τὰς θυρὰς, τὰ σώματα ὑμῶν ἐν ταύτῃ, φησὶν ἀνοίξαι τὴν σοφίαν. ταῦτα δὴ λέγουσιν καὶ ἀκούοντες, καὶ λέγοντες, καὶ ἴστοι ὡς εἰσὶν. ἀλλὰ σπουδαίως ποιεῖτε, καὶ προσέχοντες ὑμῖν αὐτοῖς, καὶ αἰνέτοι πάσαν ἀναβολὴν ἢ ὁμολογίαν τὸ ἢ τίς τις σύμβολον. *In hac sapientia cunctas recludi portas imperat, ora videlicet & aures nostras: in hac, ait, sapientia jugiter aperite; sive audiat, sive loquamini, omni penitus eliminata negligentia studiose hoc peragite, & vobis ipsis attendite. Illi vero omni confessionis dispositione responsum ferunt, fidei pronuntiato symbolo. Ad litteram, & apposite S. Germanus: ἢ τῶν θυρῶν καλεῖται, ἔτι ἐπὶ τῶν θυρῶν ἐκπλῶσις ἢ καταπατάσματος, &*

ἢ διὰ τοῦ λεγομένου Ἀέρος ἢ θείων ἐπικαλύψεως δάρον, ὡς οἰμαί, ἢ νύκτα ἐκένω δηλοῖ, καὶ δὲ τῶν τοῦ μαθητοῦ προδοσίᾳ προβῆ, ἢ ἢ πρὸς Καϊάφαν ἀπαγωγῇ, καὶ ἢ πρὸς Ἀνναν παρασσις. & infra. ὅτι τὸ ἄλλο γὰρ τὸ κάλυμμα τὰ τοῦ Ἀηρώνο μᾶλλον ἢ πάντως ὅτι ἢ ἐπικαλυπτόμενον παρ' αὐτοῦ σκοτεινὸν αἶρα ἢ εἰρημένης πυκνότητος ἐκονίζετο. *Portarum occlusio* (humillium scilicet illarum quæ medium tantum januarum spatium operiunt) *velique desuper expansio* (retro appensi & jam deducti in quo Michael ὁ ταξίαρχος, ut paradisi, sic sanctuarii aditum observans depingitur) *& velo Aere nuncupato* (solo namque illo sacra dona obtegi superius num. 112. contemplati sumus) *sacrorum donorum obductione, noctem illam, teor, manifestari, qua discipuli proditio successum habuit, & facta est Jesu ad Capharnam abductio, & coram Anna citatio violenta &c.* *Ut quid enim velum illud, Aer, nuncupatum est, nisi adumbraret tenebris undique tectum aerem noctis illius, de qua sermo institutus est.*

120. Πιστῶν εἰς ἓνα.) Et si S. Marcus Papa Sylvestri successor, in universa Ecclesia Symbolum Nicænum recitari jusserit, quia tamen aut laudanda illa consuetudo in Occidentali ejus portione interrupta videbatur, aut saltem rarius quam par esset caneretur; visum est ideo Concilii Toletani tertii PP. ut per omnes Ecclesias Hispaniæ & Galliciæ, secundum formam Ecclesiarum Orientalium, Concilii Constantinopolitani, hoc est centum quinquaginta Episcoporum symbolum fidei recitaretur, ab oriente itaque in occidentales partes pervagata est sancta illa consuetudo. Quid enim, inquit, Josephus Vicecomes lib. 2. de Misæ ritibus cap. 2. necesse fuisset Orientalium, hoc est Græcorum Ecclesiarum consuetudinem, addo ego, quotidianum usum imitari, si illæ cum Romana convenissent?

121. Καὶ τὰ εἶδος.) Hujusque calix opertus, detegitur: κρατοῦσι γὰρ, scribit Thessal. de templo. τὸ ἱερὸν κάλυμμα ἐπὶ τῶν δάρον, ὡς ἐν τῷ ἱερῷ ἐκπληρωθῇ σύμβολον. ὅτι καὶ πάντα πρὸς τοῦ ἱεροῦ καθαρώς ἀνομολογήσας καὶ οὕτως ἀπερχομένους ἰδίᾳ αὐτόν. *Sacrum enim velum super donis tenent usque dum sacrum compleatur symbolum: necesse est quippe omnia quæ Christum spectant pure consuevi, & mox ipsum revelata facie contemplari.*

Præfatio & Hymnus Triumphalis Sanctus Sanctus &c.

122. Πάχωμεν, τῶν ἁγίων ἀναφορῶν.) Ut tranquillo pacatoque animo consecrationi jam imminenti populus attendat, ad pacem eum Diaconus hortatur. Cabasilas. προσφέρομεν οὐ μόνον μὲν εἰρήνην, ἀλλ' αὐτῶν ἐκὼν ἀντὶ δάρον καὶ θυσιᾶς εἰρήνης: non solum cum pace: sed ipsam quoque pacem pro dono & hostia offerimus. Hac de causa populus respondet. εἰλαον εἰρήνης θυσιᾶν αἰνέσωμεν. εἰλαον γὰρ φύσι προσφέρομεν, & αὐθυσίαν ὁ δ' εἰλαος γέννημα εἰς τὴν βαβαίαν καὶ καθαράς εἰρήνης. *Misericordiam & non sacrificium offerimus, est enim misericordia securæ & quietæ pacis germen.* De sacrificio laudis agatur inferius.

123. Ἡ χάρις ἢ Κυρίου.) Orat Sacerdos ut gratia divina excitante, & dilectione in unum omnes conjungente, populus sacrificio attendat: cui vicissim ipse charitatis opus rependens precatur, ut & spiritus ejus his bonis repleatur. καὶ τὸ εὐχεσθαι ὑπὲρ ἀλλήλων καλεῖσθαι ἐντολήν. *Juxta præceptum quo pro nobis invicem orare tenemur.*

124. Ἀναχωμεν τὰς καρδίας.) Antiqua est devotæ hujus exhortationis forma, eamque sibi utraque Ecclesia vindicat. Nec immerito. Ab Apostolis quippe profluxit. In Jacobi liturgia legitur, & apud Clementem Const. Apost. lib. 8. cap. 12. ejus mentio fit apud auctorem de orat. Domi. Augustinum ser. 21. de diversis, & in illud. Confiteor tibi Domine pater & lib. 2. de dono persever. cap. 13. Cyrillum Catech. 5. myst. & tandem apud ipsum Chrysostomum, hom. 2. & 18. in epist. ad Cor. 2.

124. Ἀέριον καὶ δίκαιον.) Cum vocem πρόσρησιν, e modernis auctoribus quidam non indoctus, legit apud

Chrysostomum homilia 3. in epist. ad Col. *προρρησις* scriptum opinatus *præfationem* interpretatus est, ac si celebris illa liturgica oratio præfationis nomen apud Latinos nata, simili *προρρησις* apud Græcos gaude-
re deberet: at cum *προρρησις*, ut dixit, scripserit Chrysostomus, qua Sacerdotis ad populum *allocutionem*, vel *salutationem* intelligendam subindicat; certe nomen aliud huius orationis quære cogimur apud Græcos Patres, a quibus *Oratio velaminis*, *ἐνχρὴ* & *καταπετάσματος*, solet appellari. Ita Jacobi liturgia. In Basilii Anaphora e Syriaco translata, *precatio super velamine*. Et rursus in ejusdem Basilii, Gregorii Theologi, Cyrilli Alexandrini liturgiis ex Arabico idiomate Latino donatis, tomo 6. Bibliothecæ PP. *oratio veli* dicitur: velo nimirum sacris foribus indu-
cto, tunc cum Diaconus, *τὰς δύρας, τὰς δύρας*, exclamavit, & Sacerdos *ἐνδὸς τῆς καταπετάσματος*, sub illo *velamine* secretius & sanctius orare incipit: cuius quidem appellationis causam reddit S. Germanus. *τὸ καταπέτασμα λέγεται, ὅτι τὸ λέγοντα Ἀπόστολος, ὅτι ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς ὡς τὸ εἶδος τῆς ἐλπίδος, ἐν τῷ αἵματι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὅτι τὸ καταπετάσματος, τὸ ἐστὶ τὸ σαρκοῦ αὐτοῦ. Velum nuncupatur propter Apostolum dicentem, quia fiduciam habemus in introitu sanctorum in sanguine Jesu Christi, per velum, id est ejus carnem.* Præmittit itaque Sacerdos, *δυσίαν αἰνέσις*: & τὸ πρῶτον ἱερὰ μνημόνους, verba sunt Cabasilæ cap. 27. *ἐνχαριστία τῷ Θεῷ ἔσται, ὅτι τὸ παραδύναμι τῷ μυστήριον τῆς κοινῆς, ἢ αὐτοῦ ὅτι τὸ τελειῶν ἐνχρὴ καὶ ἡ ἱερουργία τὰ ἅγια, τὴν ἐνχαριστίαν ταύτην ποιῶνται πρὸς τὸν Θεόν ἔσται πατέρα τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ. Summum Sacerdotem Christum imitatus, qui priusquam communionis sacramentum traderet, Deo & Patri gratias egit, ipse pariter ante orationem consummationem qua sancta consecrat, hanc gratiarum actionem exhibet Deo & Patri Domini nostri Jesu Christi.* De præfatione propterea, de qua sermo institutus, sub nomine Eucharistiæ meminit Justinus Martyr apolog. 2. *ἐνχαριστίαν ἐπὶ πολλῷ ποιῶνται, gratiarum actionem multo sermone peragunt*: & inf. ὅ *συνταλίσαντος τὰς ἐνχρὴς ἔστι ἐνχαριστίαν, Sacerdote orationes, & gratiarum actionem terminant* &c. Dionysius autem, *ἱερὸς τῆς δι-
εργασίας ὁ ὅλος, sacros divina effectuum hymnos*, eam vocat de Eccl. Hier. cap. 3. illiusque auctorem, eum facit Honorius Solitarius lib. 1. cap. 89. cum tamen primus illius ortus aut saltem primum exemplar, non nisi Apostolis ipsis adscribi posse videatur.
125. *τὸν ἐπινίκιον ὕμνον.* Domino Deo exercituum in sublimi gloriæ throno sedenti velut Deo forti, & cuncta potēti, cælestis militiæ duci, inimicarum legionum debellatori, felicissimo, victoriarumque omnis datori, Angelici spiritus vidente Isaia capite 6. *triumphalem Hymnum ἐπινίκιον παῖδρα: Sanctus, sanctus, sanctus Dominus exercituum: plena est omnis terra gloria ejus*, cecinerunt. Eidem carne humana instructo & armato, ad prosternendos Israelis hostes procedenti velut imperatori Augusto, Perpetuo, Felici, triumphum, victoriæ cantu, bene ominantē sunt Hebræorum turmæ canentes *ἐπινίκιον, Osanna in excelsis. Benedictus qui venit in nomine Domini.* Ex Angelorum autem & hominum vocibus compositum nunc triumphalem Hymnum Deo trino & uni, Verboque Dei incarnato, Latina Græcæque simul Ecclesia uno consensu, & quasi ore uno, in Missa quotidie decantat. Huius vocis *ἐπινίκιος*, gratia, Lectorem admonitum velim, quatuor Hymnorum, qui jam in liturgico textu legenti occurrerunt, ut distincta sunt argumenta, & auctores diversi, sic varias esse appellationes. Primus eorum *Ἀγγελικὸς ὕμνος, Angelicus Hymnus*, est ille, quem nato Domino Angeli sunt modulati, *Gloria in excelsis Deo*, &c. Secundus *τερισάγιος* audit *Ter sanctus* canctus, de quo jam pluribus locis. Tercius *Χερυβικός* dicitur, quo Cheruborum voces Christum laudantium æmulari studet Ecclesia, de quo pariter abunde numero 108. & 110. Ultimus tandem est præsens, *ἐπινίκιος, victoria simul & triumphi felix acclamatio*, qua Deo & Christo, & Angeli simul & homines, debitam laudis gloriam persolvere adinvenerunt. Et licet confusa præfatorum Hymnorum quoadque legantur nomina, cum unius appellatio tribuitur alteri: ut cum

τερισάγιος, quandoque *Χερυβικός*, & *ἐπινίκιος* dicitur: discrimen nihilominus allatum apud probos auctores diligenter annotatum sæpius reperire licebit.

126. *Ἀδύνατα, βοῶντα, κακράγοντα, ἢ λέγοντα.* Elevata aliquantulum voce verbis his a Sacerdote le-
ctis, Diaconus Asteriscum sive stellam a sacro pane attollit, & in crucis modum allidit sacro Disco, quo una cum tinnitu populi attentio excitetur. Quatuor vero voces illæ *ἄδοντα, βοῶντα, κακράγοντα, ἢ λέγοντα*, nullatenus sublunarem mundum quatuor elementis compactum, vel cælestem quatuor partibus Oriente, Occidente, Arcto, & Meridie divisum, in quibus Dei gloria (pleni sunt enim cæli & terra gloria Domini) prædicatur, designant: quin potius cum Cherubicorum & Seraphicorum spirituum, oratio superior mentionem proxime fecerit, quatuor animalia, quorum illi formam in scripturis induisse leguntur, his quatuor vocibus significari tenendum est indubie. Hæc Græcæ Ecclesiæ apud S. Germanum mens explicata *ἄδοντα, ἔστιν ὁ αἰγὸς: βοῶντα ἔστιν ὁ βῆς: κακράγοντα, ὁ λέων, καὶ λέγοντα, ἄνθρωπος λαλῶν ἀνθρώποις ἀντὶ τῆς Χερυβικῆς διουκίας, καὶ τὰ τετραπόδα ζῷα βοῶν. Ἀγίος, ἄγιος. Qui canunt: Aquila est. Qui reboant: bos. Qui clamant: leo. Qui dicunt: homo. Ratione igitur homo præditus, Cherubicarum virtutum vice, & quadriformia animalia clamant. Sanctus, sanctus, &c.* Arguta hæc expositio quatuor voces in compositæ inter se junctas, apposite declarat. Illis nihilominus quintam interponit Jacobus, *δοξολογῶντα*, quæ cum non nisi finem quatuor alii intentum exprimat, a Basilio propterea, & Chrysostomo est omissa.

Incruenti Sacrificii Canon.

127. *Ὁ Διάκονος δὲ λαμβάνει τὸ ἀσπερίσκον.* Cujus rationem profert S. Germanus. *ὡς αἰτίῳ ἱερῶς ὅτι νεφέλης ὡς ποτὶ Μωυσῆς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἀνακαλυμμένῳ προσώπῳ τὸ δόξαν Κυρίου καταπέτασμα. Non amplius Sacerdos nube intermedia, sicut olim Moyses in tabernaculo testimonii, sed revelata facie Dei gloriam contemplatur.*

128. *Πρὶν ἐπὶ τὸν ἅγιον.* Flabellorum usum jubet, usufque finem in sacris aperit frater Joannis Jacobus apud Clementem lib. 8. cap. 12. his verbis. *δύο διάκονοι ἐξ ἐκτέρων τῶν μερῶν τῶν θυιακῶν κατὰ χεῖρας αὐτῶν ἐν τῷ ῥητρίδιον, ἢ πτερῶν ταύτης, ἢ ἀδόντι, ἢ ὑρίμα ἀποσπένδοντα τὰ μικρὰ ὅτι ἐπταμύριον ζῶον. ὅπως αὐτὴν ἐν ἁγίῳ πύλοντι τὰ κύπελλα. Duo Diaconi ex utraque parte altaris teneant Flabella extenuibus membranis, aut ex pennis pavonis, aut ex linteo, ut parva animalia volitantia abigant, ne in calicem incidant. Observatum hunc usum in Ecclesia Latina scribit Joannes Moschus prati spiritualis cap. 150. quo scribit Episcopum in oppido Romano celebrantem Agapero Pontifici altanti dixisse: *τὸ διάκονον τὸ κατέχοντα τὸ ῥητρίδιον ἀπόσπον ἐκ τῶν ἁγίων θυιακῶν. Diaconum qui Flabellum tenet a sancto altari remove*: ob finem quoque eundem, in Hildeberti Cænomenis Episcopi epist. 7. legimus usurpatum. *Flabellum*, inquit, *mihi tibi congruum, scilicet propulsandis muscis instrumentum. Est etiam in munuscula nostræ quod interpretari te oportet. Attende igitur quibus muscis immolantes Domino Sacerdotes gravibus molestantur, quibus frequenter impediuntur salutaris altaris officia. Et infra subdit. Dum igitur descendentes super sacrificia muscas abegeris, a sacrificantis mente supervenientium incursum tentationum Catholicæ fidei ventilabro exturbari oportebis.* In Ecclesia quoque Græca semper viguisse indubium apparet: rum ex Clemente citato, tum ex Amphilocho in Basilii vita, tum ex auctoribus referendis, qui tamen non muscarum fugam, aut frigidioris aeris respirationem, sed mysterium longe profundius in eorum usu contemplantur. Et Jobius quidem apud Photium lib. 6. cap. 25. perpetuam & excelssimam Angelicarum mentium & similem Sacerdotum circa divina attentionem significari considerat, his verbis. *τοῦ Κυρίου σῶματος ἐπὶ τῆς ἱερᾶς τραπέζης προτιθέν-**

τοι. ὁ δὲ τὸ τοῦ ἀπὸ τῶν ἱερῶν ὑπηρετῶν, ῥιπίδας πτερὰ πεποιημένους τοῖς ἀποκαμένοις φρικτοῖς ἐπικινεῖν ἔξαρτεῖν φέροντας σύμβολα. ὡς ἂν μὴ ἐῷσι τὸς τελευμένους τοῖς ὁραμένοις ἐναπομένειν. ἀλλὰ παντός προσώπου ὑπεράνω γινόμενους νοεοῖς ὁφθαλμοῖς. ὁ δὲ ὁραμένων ἐπὶ τῷ αἵματι δέσσει, καὶ τὸ ἀμύχανον ἐκείνο καὶ ὁ παρασκευάζειν ἀναδραμῶν. Cum corpus Dominicum in sacris vasis propositum est, qui ab utroque latere sacris operantibus administrant Diaconi, in eorum qui sex alas habent Seraphim symbolum, confecta ex alis Flabella super oblata ibi tremenda mysteria consueverunt agitare, ne sinant initiatos rebus visis inhaerere, sed eos mentis oculis supra omne id quod cum materia junctum est sublato, faciant per ea quae videntur, ad invisibilem contemplationem, & inexplicabilem illam pulchritudinem ascendere. Germanus autem vero Mystagogus mysterium aliud, tum huic liturgiæ parti, tum actioni quam sustinet Sacerdos magis accommodum & conveniens his Flabellis, & eorum hinc inde agitatione, significari animadvertit. τί δ' ἂν τις εἰποι περὶ τῶν ῥιπίδων ἐγκλησμένων τοῖς διακόνοις, καὶ ὑπ' αὐτῶν σφαιρούμενων ὑψιπύκνως, ὡς ἐν ἐκκλησίᾳ ἀρχὴ τῆς θεολογίας προσευχῆς; Quis vero enarret de sacris Flabellis, quæ Diaconis committuntur, & ab eis de repente moventur, quasi quodam subito percussu adusque pronuntiatur a Christo data oratio? Dominica nimirum? Respondet ipse. φάμεν οὐδ' ὡς πάντοτε ἀδυσάτως συμπαραῖσαν καὶ δυνάμεις ὑπεράνω τῶν διακόνων Χερσὶν ἐξουρέτας ἢ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, ἢ παρὸς αὐτῶν. αὐταὶ τοίνυν ὁράσαι τῷ ἀπὸ Καίσαρος ἀπαγωγῇ, τῷ ἀπὸ ἀνδρῶν παραστάσει, τοῖς Ἰουδαίου ἐκείνης, τὰ ῥαπίσματα, καὶ τὰ ἐξῆς. ἐφ' ἡμέσῃ δὲ γινόμενων διαπορούσαι, καὶ ἐκκλησιάζονται τὴν μακροθυμίαν τὸ μέγεθος καλῶς πτεῦσαι τὰς αὐτῶν ὁρμὰς ἀπεσφόντο, καὶ πάλιν τῷ δεσποτικῷ εἰδυμένοι, ἀνδρῶν ἐσφόντο. Dicimus igitur, ita nunc sicut perpetuo caelestes virtutes Christi assistisse: præcipue vero nocte illa, qua traditus est. Ipsæ igitur ad Caspam, illum abductum cernentes, coram homine astantem, falsa testimonia, colaphos sustinentem &c. In unoquoque horum hæsitantes, & admiratione percussæ, patientiæ magnitudinem venerabantur, vultusque suos avertabant & iterum Domini majestatem reverentia, ad eum inspicendum revertebantur. Cum itaque liturgica consideratio Christi passioni affixam sese teneat, Flabellorum motu (qui est semicircularis, modo in dextram, modo in sinistram, super eodem stipite velut proprio polo agitato) admirationem conturbationemque caelestium spirituum mentibus in passionem eandem defixis exprimit. Flabella porro illa, quæ etiamnum hodie Latina Ecclesia, in summi Pontificis obsequium adhibet, ex plumis pavonum, prout Clemens ipse Romanus Antistes scriptum reliquit, sunt compacta: in Græca vero, ligno in Cherubini faciem, & alarum senario circumstipatam cælato, stipiteque affixo, hac forma conficiuntur.

SI desit Flabellum hujusmodi affabre compositum & pictum coloribus, velo apprehenso & quasi ma-

nibus appenso sacra dona, quoad opus fuerit, ventilat Diaconus: atque ita quondam gestum ex dictis Joannis Moschi in prato spirituali cap. 196. potest quisque colligere. παρίστανται, ὁ μὲν ὡς πρεσβύτερος. οἱ δὲ ὡς διάκονοι, ἐνθεν καὶ ἐνθεν. καὶ ὁ μὲν τῷ προσκομιδῇ ἐλέγεν. οἱ δὲ τοῖς φακιοῖς ἐρρίπιζον. Adstantque illi coram altari: unus quidem qui fungebatur officio presbyteri, duo vero alii hinc inde, veluti Diaconi. Et ille quidem sanctæ oblationis verba dicebat: illi vel sudariolis vel linteolis ventilabant.

129. Αἶρων δὲ δεξιῶν αὐτῶν.) Arguit Græcos Beffarion ipse Græcus opere tomo 6. Bibliothecæ PP. inserto, cui titulus est de Sacramento Eucharistiæ & quibus verbis Christi corpus conficitur; arguit, inquam, quod ante prolata dominica verba, quibus Ecclesia universalis consecrationem fieri credit; nullam ipsi, vel prius illis, vel deinceps benedictionem adhibeant, nisi forte illis in precibus, quibus consecrationem perficere prave opinantur. Viro Græco & tantis litteris imbuto, ritibus in suis fidem detrahare mihi nefas est, etiam si variis in exemplaribus, diverso a se invicem tempore excusis, sicut & in præfenti loco legamus αἶρων ὁ ἱερεὺς τῷ δεξιῶν αὐτῶν καὶ εὐλαβίας ἐν λῶν καὶ ἀγῶν ἄρτον, & infra cum de calice verbis Domini consecrando locus occurrit, legimus. ὁ ἱερεὺς τῷ χεῖρᾳ ἔχων ἀνέθεν μετὰ εὐλαβίας. Dicendum itaque quod cum Græci quidam, ipso eodem Beffarione & Arcudio testibus, doceant divinis verbis consecrationem non effici, vel absolute non perfici, quousque Ecclesiæ orationes adjungantur: propterea opinionis hujus auctores vel sequaces, a Contaciis, siue Missalibus libris, & Euchologiis quibus potuerunt, eas abarserunt rubricas, quæ Sacerdoti benedictione ad consecrationem verbis Domini faciendam prævia uti præscriberent: ne ubi benedictionis sanctæ certitudo extaret, indubitatum subsequenter consecrationis haberetur argumentum. Ex adverso vero codices alii, vel a falsariorum labe intacti, vel a Græcis sanæ opinionis accuratius revisi, continent quæ sanam quoque doctrinam decent, quæ est ut ante Dominicorum verborum prolationem, siue super calice, benedictio a Sacerdote præmittatur, hæcque est Dionysii Maximi, aliorum PP. imo & universalis Ecclesiæ sensus, ut ad Christi exemplar, consecrationem Sacerdotis benedictio præcedat: Christus enim accepit panem, & benedixit, ac fregit. Et licet qua usus est Christus benedictio non fuerit crucis expressio: absque ea tamen nihil sanctificare aut sollet, aut didicit Ecclesia. Signum enim hoc, ait Augustinus tract. 118. in Joan. nisi adhibeatur fuit frontibus creditum, siue ipsi aquæ ex qua regenerantur, siue oleo quo Chrismate unguuntur, siue sacrificio qua aluntur, nihil eorum rite perficitur. Assentiturque Chrysostomus hom. 55. in Matth. ἔχον, αἰτ, πάντα δι' αὐτῶν τελεῖται τὰ κατ' ἡμᾶς καὶ ἀναγεννηθῶναι δὲ, σαυρὸς γίνεται, καὶ σφαλίωται ἡ μυστικὴ ἐκείνῳ ῥοφῶν, καὶ χαροποιθῶναι, καὶ ὁτιοῦν ἕτερον ποιῶναι, παρὰ τὸ τῶν νικῶν ἡμῶν παρίστανται σύμβολον. Cuncta namque quæ ad nos spectant per illud perficiuntur: sine nos regenerari a-
porteat, crux adest, siue mysticum illum cibum transmutari, siue ordines conferri, siue quodcumque aliud perfici, hoc nobis ubique victoriæ occurrit symbolum.

130. Αἰβέτι φάγεται. Unde orta sit inter Græcos & Latinos in verbis Evangelicis ad consecrationem requisitis qualiscumque diversitas, constat abunde ex variis traditionibus Apostolicis sumpsisse originem. Græci nihilominus qui cum Latinis versantur, vel quod eos ut certius de sacramentorum formis eruditos voluerint imitari, vel quod illas admittere, illisque deinceps uti a suis Episcopis de antiqua Ecclesiæ Græcæ auctoritate minus imbutis, vel certe propter graviores causas, Romani Pontificis jussu fuerint compulsi, formam eandem, quæ & apud Latinos, ipsi pariter receptam habent, & a pluribus jam sæculis, ut ex exemplari Cryptoferrateni fol. 86. videre est, longa jam & inveterata consuetudine, suam & propriam effecerunt.

131. Οὐχὸς, ἀμήν.) Amen ut verbis consecrationis a populo responderi solitum, docet Justinus Martyr

Græcus apol. 3. σιωπῶντες τοὶ ἱερεῖς τὰς εὐχὰς καὶ τὴν εὐχαριστίαν, πᾶσι δὲ παρὼν λαὸς ἐπιφωνοῦσιν, Ἀμήν. τὸ δὲ ἄμην, τῇ Ἐβραϊστὶ φωνῇ τὸ γένετο σημαίνει. Terminante Sacerdote orationes et gratiarum actiones, omnis, qui adest populus exclamatur dicens, Amen, quod Hebraice voce significat, fiat. Invehiturque ideo Tertullianus in eos qui in spectaculis eo ore quo, Amen, in sanctum protulerant, gladiatorum testimonium reddere non credebantur. Observa non dixisse in sancto, hoc est in sacrificio utcumque, vel in sacro loco, sed in sanctum id est in testimonium sancto Christi corpori jam consecrato reddendum. Imo & suo tempore sic observatum scribit Ambrosius lib. de his qui initiantur. Ante benedictionem, inquit, verborum celestium alia species nominatur, post consecrationem corpus significatur. Ipse dicit sanguinem suum. Ante consecrationem aliud dicitur: post consecrationem sanguis inuncupatur. Et tu dicis: Amen, hoc est: verum est; quod os loquitur, mens interna fateatur: quod sermo sonat affectus sentiat. Leonis quoque ætate hanc consuetudinem nondum defuisse legimus, serm. 6. de jejuniis septimi mensis. Hoc ore sumitur quod fide creditur: & frustra ab illis, Amen respondetur, a quibus contra id quod accipitur disputetur. Deest Amen illud in Missa Gregorii apud Jacobum Pamelium, & Hugonem Menardum quod ne suo tempore dici desineret, Justinianus Imperator (cujus obitus non amplius viginti quatuor annis Greg. Pontificatum præcessit) in No. Const. 123. Petro cuidam Magistro officiorum de Ecclesiasticis quibusdam capitulis rescribens, legem edicit. Jubeamus ut omnes Episcopi pariter & Presbyteri, μὴ καὶ τὸ σιωπῶντες, ἀλλὰ μὴ φωνῇ τῇ πικροτέρᾳ λαοὶ ἐξακολουθήσιν; non tacito modo, sed clara voce quæ a fidelissimo populo audiat, sacram oblationem & sanctas preces in sacro baptisinate adhibitas celebrent; quo majore deinde devotione in deprecandis Domini Dei laudibus audientium animi effervant. Ita enim & divinus Apostolus docet in prima ad Cor. epist. Enimvero si solum benedicas spiritu, quomodo is qui privati locum implet, dicit ad gratiarum actionem tuam Deo ipsum, Amen; quandoquidem quod dicas non videt. His igitur de causis convenit ut inter ceteras preces, καὶ ἐν τῇ εὐχῇ προσκομιδῇ μετὰ φωνῆς, & ea quæ in sancta oblatione dicuntur, clara voce a Religiosis Episcopis & Presbyteris Domino Jesu Christo Deo nostro cum Patre & Spiritu sancto, proferantur: scilicet Religiosis Sacerdotibus, quod si quid horum neglexerint, & in horrendo judicio, magni Dei Servatoris nostri Jesu Christi, de his rationem reddent. Innocentius tamen tertius de sacro altaris mysterio lib. 3. cap. 1. Ceterum, ait, ne sacrosancta verba viscerent, dum omnes pene per usum in platéis & vicis aliisque locis cognitis illa decantarent, decrevit Ecclesia ut hæc obsecratio, quæ secreta censetur, a Sacerdote secrete dicatur: Unde fertur, quod cum antequam consuetudinem quæ postmodum inolevit, quidam pastores in agro super panem & vinum sacra verba proferrent, repente carnem & sanguinem coram se invenerunt: atque inde divinitus percussi, atque igne celesti consumpsi interierunt. Ita Iodocus Clitovæus lib. 3. Elucidarii, Cassander in liturgicis. Honorius Solitarius lib. 1. cap. 103. Hujus, quam plerique rident, similem historiam refert Joannes Moschus prati spiritualis capite 196. cujus auctoritas cum apud plures valeat, non est temere explodenda vel sublaucanda. Ut vero clara voce populus Græcus, Amen, conclamat; sic & omnibus audientibus verba consecrationis profert Sacerdos. Ex quo argute Arcudius lib. 3. capite 26. contra nonnullos Græcos de verbis consecrationis male sentientes concludit, illis Domini Christi verbis, vere panem in ejus corpus, & vinum in sanguinem converti. Verba enim illa licet cum præcedentibus conjuncta, non significative tantum, sed etiam narrative sumi possint; tamen cum sic a Sacerdote elata voce pronunciantur, quasi a præcedentibus sejuncta a populo audiuntur, & quasi mere significative prolata, ut scilicet illis corpus Christi conficiatur. Unde, inquit, non pauci Græcorum vel ex ipso populo, dicto Amen, continuo subi-

ciunt, ex antiqua forsitan consuetudine & traditione; πικρῶν Κυρίως καὶ ὁμολογῶντες ὅτι οὐδὲ ἡ Χεὶρ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ὁ ἐλθὼν εἰς τὸν κόσμον ἀμαρτωλοὺς σῶσαι, ὃν πρῶτος ἐμὶ ἐγώ. Credo Domine atque fateor, te esse Filium Dei vivi, qui in mundum venisti, ut peccatores salvos faceres, quorum primus sum ego. Quæ sunt verba partim Petri, partim Pauli Apostolorum principum. Hoc ostendunt, ait Bessari. populi ad ea verba responsiones; Sacerdote enim illa verba, ut vos Græci soletis, pronuncians, assistens populus in utraque parte respondet, Amen, quasi dicat: vere ita est ut tu dicis: Amen, cum affirmandi apud Hebræos adverbium sit idem quod vere significat. Amen igitur ad ea verba respondens populus, certe inquit, corpus & sanguis Christi sunt munera ista proposita: ita credimus ita consistunt.

132. Ὁ δὲ δούκων ἀπτόμενος τοῦ ἱδίου σώματος. Duo hic observo. Primum, Græcum Sacerdotem consecraturum, proposita dona non attingere: sed tantum manu elevata post benedictionem ostendere. Idem quoque præstat Diaconus, nam δάκρυσι σὺν τῇ ἱερῇ καὶ ἀγνῷ διακονῶν. Cum Sacerdote sanctum discum commonstrat: nil tamen amplius quam Sacerdos attingat. In quo Græcos suos excusat Arcudius: neque enim omnia quæ fecit Christus, inquit, sunt de consecrationis necessitate, ut propterea Græci illa non possint prætermittere, excepta benedictione. Haud namque solent panem in manus sumere, neque levare oculos in cælum, licet habeantur ea verba in liturgia Basilii. Eas autem ceremonias adhibuit Jacobus ὁ ἀδελφός, & a Latinis quoque observantur. Secundum: Sacerdote verba, Hoc est corpus meum, proferente, Stola sacra dona Diaconus commonstrat. Nec frustra, ait Bessarion opere superius laudato, tales institutæ sunt ab Ecclesia ceremoniæ, iis siquidem rem mysterio plenam & attentione, dignam voluerunt antiqui Patres declarari. Addit vero Arcudius, quod quamvis prædicta caerimonia populi oculis non pateat; propter cancellos enim interpositos, & sacras fores obferatas, Diaconum præsentiam Christi actione sua contestantem, populus in Ecclesia consistens non advertit: demonstrat nihilominus, & alterius præcursoris personam induens, & quasi Joannis sibi verba usurpans: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi: quod voce tacet, gestu profertur.

133. Μνησκῶν τοῖς υἱοῖς. Christi Domini mandatum, quo ad sacramentum Eucharistiæ consecrandum & suscipiendum compellimur, & in ejus commemorationem illud quotidie revocare & peragere institui-mus, quodque Jacobus, Clemens, & Basiliius vocibus suis proferre non omiserunt, nullatenus Chrysost. expressit. Satis namque fuit illi mente illud advertisse, & tacite his verbis, μνησκῶν τοῖς υἱοῖς καὶ σωτηρίᾳ τῶν ψυχῶν ἐντολῆς, expressisse.

134. Τὰ σὰ ἐκ τῶν σὺν σοὶ προσφίρομαι. Triplicem in liturgia oblationem a Græcis fieri, cum Arcudio superius observavimus. Primam ἐν τῇ προδίᾳ, separata hostia a reliquo pane consecranda; secundam Missæ fidelium initio, sacris donis ritu solemniter Prothesi ad majus altare deductis; postremam tandem in præ-senti consecratione peracta, his verbis, ut elatiori voce, ita attentiori devotione a Sacerdote proferendis: τὰ σὰ ἐκ τῶν σὺν σοὶ προσφίρομαι. In sacrificio namque, nec nudus panis, neque corpus Christi simpliciter, sed panis vere consecratus, & corpus Christi panis speciebus velatum, velut hostia mundi totius immolatur. Quamvis autem consecratione perficiatur oblatio (immolans quippe hostiam, simul eam Sacerdos offerre censetur) ut Christi tamen actiones exemplis suis imitetur & ratas firmasque habeat Ecclesia, oblationem jam diu ante consecrationem celebratam, & in ipsa consecratione tacite peractam, verbis expressioribus, illam iterare non veretur. Utque hæc ultima præviis duabus aliis præstantior & certior dignoscatur oblatio, dejectum illum animum quo prius indignitatis suæ conscius orabat, ἐκείνου ἵ-mus τοῦ προσφίρου, fac nos idoneos ad offerendum: & iterum, ἀξιῶσιν ἡ προσφύχθηναι σοὶ ὑπ' ἐμοῦ τὸ ἀμαρτωλὸν καὶ ἀνάξιον δούλόν σου. dignum censeas ut a me peccatore indignoque servo tuo offeratur: dejectum,

inquam, animum illum, & tremore veluti perculsum abjicit Sacerdos, viribusque sumptis erigitur, & audet generi humano a Deo concessa dona, Deo ipsi præsentare, & dicere: *τὰ σὰ ἐκ τῶν σοὶ προσφερόμεν*. Sic non mente solum, animo, verbis fiduciam ostentat, verum quoque manibus & gestu, illam exprimere non reformidat. Transversis enim in crucis figuræ manibus, pretiosissima dona attrectat, illisque e sacra mensa elevatis, audita jam sæpius verba *τὰ σὰ ἐκ τῶν σοὶ προσφερόμεν*, pronuntiat.

135. *Σὲ ὑμνοῦμεν, σὲ εὐλογοῦμεν, σοὶ ἐὺχαριστοῦμεν.* Quæ S. Germanus explicat hoc pacto. *σὲ ὑμνοῦμεν σὸν Θεὸν & πατέρα, σὲ εὐλογοῦμεν τὸν Θεὸν καὶ λόγον, σοὶ ἐὺχαριστοῦμεν σὸν ἅγιον πνεῦμα*. Te laudamus Deum & patrem, tibi Filio & Verba benedicimus, tibi Spiritui sancto gratias agimus. Ex voluntate namque Patris cooperante Spiritu sancto, Filius hostia mundi factus, in hoc sacramento, quos redemit homines vivificat. Cujus beneficii memor Ecclesia, quasi omnium sibi subditorum ore, *ἐὺχαριστοῦμεν*, inquit, ut hoc mysterium sit *εὐχαριστία*, pro seipso nimirum, quatenus Dei donum est, & ut a Dei bona gratia procedens, *gratiarum actio*.

136. *Τὸ λογικὸν ταῦτ' ἐστὶν ἀνάμνησις λατρίαν.* Contendebat olim Philippus Melanchthon, non nisi preces vel Dei laudes quæ a cruenta immolatione longe alienæ sunt, atque ratione sola & intellectu Deo offeruntur, his verbis intelligi. Verum cum cultus divini pars maxima & præcipua sit sacrificium externum supplici mente & ratione perficiendum: illudque sit ipsum Christi Domini corpus, pro salute hominum in ara crucis mactatum, & incruenta ratione in altari consecratum, quod in ejus passionis memoriam offertur, nil mirum si a sanctis PP. *λογικὴ καὶ ἀνάμνησις* *θύσια*, vel *λατρία* dicatur.

137. *Παρακαλοῦμεν καὶ δόξαζομεν καὶ ἱκετεύομεν.* Cur Ecclesia tanta precum varietate, tot orationum apparatu instructa, consecrationem in liturgia adorat, si corpori Christi conficiendo nullam virtutem, nullum conatum exerere videantur? Hoc inquirunt Græci illi, qui Nicolai Cabasilæ, Marci Ephesii, Symeonis Thessalonicensis, & quorundam neoterico- rum opiniones erroneas sequuti, consecrationis effectum non Christi verbis, sed orationi num. 138. & 139. illustrandæ adscribunt. Respondeo; valere plurimum: non quidem ut sacramentum aut ex toto aut ex parte operentur; sed ut propositum actionemque sacrum facientis adornent, & efficacissima Christi verba comitentur. Sanctificant enim illæ, ut scribit idem Cabasilas cap. 1. Sacerdotem, ejusque mentem a rebus terrenis purgatam ad cælestia subvehunt: populum etiam eadem expiant, & pro eo ad Deum fufcæ, ad Sacramentum adorandum, & suscipiendum dignius sanctiusque præparant. Actioni præterea, qua tantum sacramentum attrectandum Sacerdos aggreditur (hæcque ratio Bessarionis est) plurimum ornatum afferunt; ne leviter, cursim, & temere hæc sacra absolvantur. An vero Apostoli primitus, tot præviis precibus ad illa sese disponent, dubium est animadversione dignum. Plures, inter quos B. Gregorius lib. 7. epist. 49. Apostolos sola Dominica oratione præmissa consecrasse, & Sacramenta distribuisse narrant. Audacior in hac re est citans Bessarion, qui etiam Ecclesiasticis absque vestibus, & sumpta cognæ refectio, illos sacris faciendis se applicuisse refert. Non inficias umquam ierim, ut quod sentio aperiā, ex Apostolis unum aut alterum, vel temporis angustia, vel inopia loci, vel sequentium metu pressum, a prolixioribus inter sacrificandum orationibus, cum earum nondum esset una forma per Ecclesiam universam recepta, quandoque abstinuisse; sæpius tamen in horas productis orationibus permansisse dum sacra mysteria sumerent, & aliis in Missa sumenda porrigerent, Actuum verba testantur, quæ illos in orationibus & fractione panis perseverantes, describunt. Affirmat id tacite eorum liturgia si vera est, apud Calemmentem; confirmat & proluxa illa series orationum, quam compingitur Jacobi liturgia: Profiteatur id indubie Chrysostomus ho-

millia 27. in 1. ad Cor. *ἐν νόσῳ*, inquit, *ὅτι μεταλάβοντες Ἀπόστολοι τὰ ἱερὰ δέκνυν ἐκείνων· τί ἐποίησαν, ἐχίς ἐὺχαρίσας ἐβάρυναν ἐὺχαρίσας; ἐχίς ἐπὶ πανυχίδας ἱερὰς; ἐχίς διδασκαλίαν τὴν μακρὰν ἐκείνην, καὶ πολλὰ γέμισαν φιλοσοφίας; Considera, cum sacras illas cæpnas accipiebant Apostoli, quid tum faciebant? Nonne in preces convertebantur & hymnos? Nonne in sanctas vigilias? nonne in longam illam doctrinam, & multæ Philosophiæ plenam? Clarius adhuc id Proclus asserit orat. de tradit. sanctæ Missæ. Et priusquam in universum orbem Evangelium prædicaturi dispergerentur, ipsi Ascensioni Dominicæ vicinis diebus, ait ὁ μαθητὰς ὁ ἐπισκόπος εἰς ὁρσευχὰς πανηγυρεῖς ἐστίτοστο, & τὰ δειπνοκῆσώματος μουσικῶν ἱερῶν παραμύδιον ἐρηκότες, διέδοικατα αὐτῶν ἵδον, τὸ γὰρ ἐπὶ τὸ δίδασκον προεργασίον ἡρώτο. πολλὰ δὲ μάλλον μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ πλεῖσιν χαρὰς ἴσαν προσκαταρτυῖτες τῇ σοικτῇ θείᾳ τελετῇ, αἱ τὴ Κυριακῇ μεμνημένοι λόγοι. τὸτο ἐστὶ τὸ σῶμα μου ἐπὶ τὸ ποιεῖν εἰς τὴν ἀνάμνησιν. καὶ ὁ ὥγων μου τὸ σῶμα, καὶ τὸ πῖνον μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ. διὸ καὶ πνεύματι σωτητεσθαι μέντω πολλὰς εὐχὰς ἐμελεῖτον τὸ θῆον ἐκκλησιαστικῶν· ὡς μὲν ἀλλὰ καὶ τὰς ἐξ Ἰουδαίων καὶ ἐθνῶν νεοφύτους τοῖς τὸ χεῖρος ἐθίζοντες, καὶ τὰ πρὸ τὸ χεῖρος παραλείπειν διδάσκοντες, σκὰ καὶ χεῖρος ὑπάρχοντα, ἐυσταθεῖς ἐπαυθῶντο. ὅς ταιύτων τῶν εὐχῶν τὸ ἐπιφύττειν τὸ ἅγιον πνεῦμα προσδοκῶν· ὅπως τῇ θείᾳ αὐτῇ παρσίᾳ τὸ προκείμενον εἰς ἱερῶν ἄρτον, καὶ οἶνον ἔδωκεν μεμνημένοι, αὐτὸ ἐκείνο τὸ σῶμα καὶ αἷμα τὸ Σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀποφύγει καὶ ἀναδέξῃ. Conspirantibus animis convenientes, ad integram orandum diem convertebantur: & cum multam consolationem in mystico illo Domini corporis sacrificio positam reperissent, fufissime longoque verborum ambitu missam decantabant, id enim pariter, ac docendi institutum, cæteris omnibus rebus tamquam præstantius anteponendum existimabant. Maxima sane cum alacritate plurimoque gaudio huic divino sacrificio tempus insumentes instabant impense; jugiter memores illorum Domini verborum. Hoc est corpus meum. Et. Hoc facite in meam commemorationem. Et. Qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem, in me manet & ego in eo: Quocirca & contrito spiritu multas preces decantabant, impense divinum implorantes numen. Quin etiam, qui ex Judæis & Gentibus recenter baptizati erant, his gratia mysteriis assuefaciebant: & ea quæ ante gratiæ tempus erant, ut post gratiæ umbram relinquere docentes, pie religioseque instituebant. Ejusmodi itaque precibus Spiritus sancti adventum præstolabantur, ut divina ejus præsentia propositum in sacrificium panem, & vinum permixtum aqua ipsum illud corpus ipsumque sanguinem Salvatoris nostri Jesu Christi palam faceret, consecratumque demonstraret.*

138. *Κατάπνευσον τὸ πνεῦμα σου.* Diligenter observanda, ut mihi quidem videtur, quæ inter edita recentia & antiqua M. S. exemplaria occurrit hoc in loco lectionum diversitas. Recentiores enim quidam Græci, ut fucō quodam opinionem qua hic primum consecrationem perfici autumant, adumbrarent; seriam Spiritus sancti invocationem, Sacerdotis benedictionem, Diaconi quoque tacitam ad benedicendum, id est consecrandum, ut opinantur, exhortationem, adinvenierunt: quæ tamen omnia licet primam errandi ansam Græcis non dederint, umbram nihilominus & tutamen pravæ eorum de consecratione sententiæ præstant: quæ quidem evanescunt ex parte, diluunturque, attentius perspecta M. S. in præsentī loco lectione. Hoc itaque pacto Sacerdotem orare, nullo alio Diaconi verbo interjecto scribunt, *κατάπνευσον τὸ πνεῦμα σου τὸ ἅγιον ἵθ' ἡμᾶς* & ἐπὶ τὰ προκείμενα δῶρα ταῦτα· καὶ ποίησον τὸ μὲν ἄρτον τὸν τίμιον σῶμα τὸ Χριστοῦ καὶ τὸ δὲ ἐν τῷ ποτηρίῳ τὸ τίμιον αἷμα τὸ Χριστοῦ συμεσταλαθὲν τῷ πνεύματι σου τῷ ἁγίῳ· καὶ γὰρ ἐκεῖ τὰ ἐξ ἡς. Consulatur ideo diversæ lectiones f. 76. littera N. tum sequentia exemplaria f. 92.

Quod hic circa Chrysostomi verba observamus, eadem quoque ratione in Basilii liturgia, pari loco, occurrent annotanda.

139. *Ποίησον τὸ μὲν ἄρτον τὸν τίμιον σῶμα τὸ Χριστοῦ.* An nunc primum Spiritu sancto in sancta dona adveniente, sit illorum in corpus & sanguinem Christi conver-

versio? Vel nunc primum orationibus, cælesti virtute comparata, quod Græci quidam prave existimant, sit panis & vini consecratio? Non ita sane qui hæc verba scripsit, potuit sentire Chrysostomus, qui Christi Domini verbis virtutem omnem elementa in suum corpus & sanguinem transmutandi attribuit sermone de prodicione Judæ, quo ait, τοῦτο τὸ σῶμα ἐστὶν τὸ σῶμα τοῦ κυρίου. τὸ τοῦτο τὸ σῶμα τὸ ἀποκείμενον μεταρρυθμίζω. Hoc est corpus meum, dicit Sacerdos. Hoc dictum proposita (præ)cientia elementa) convertit, & transmutat. Verba nihilominus hujusmodi quibus Sacerdotes Græci in seipsum, & in dona Spiritum S. advocant, tum alia quibus cor mundum sibi concedi precantur, atque etiam benedictiones panis & vino separatim, deinde utrique conjunctim impartitæ, non parum obscura sunt: ita ut petra scandali fuerint, & in errore non paucos induxerint: unde & negotium faceffunt. Sacerdos siquidem supplex invocatur atque exorat Deum Patrem, ut mittat Spiritum suum sanctum, super seipsum, & super oblata dona: atque faciat panem, corpus Christi; & quod existit in calice, sanguinem ejus: eaque plane transmutet. His idcirco prave intellectis Cabasilas, Symeon Thessalonicensis, Marcus Eugenius, Gabriel Philadelphienus & alii quidam seducti, simpliciores etiam alios in errorem induxerunt, suadentes non verbis Domini, sed his precibus consecrationem absolvi: aut certe si quid operari incipiant Christi verba, precibus virtutem eorum compleri. Ab ea tamen opinione longe sunt sancti Catholicæ Ecclesiæ Patres (quamvis non dissimulandum sit Græcos plerumque vel dubie & minus clare de hac re scripsisse, & scriptis suis male affectis mentibus errandi animum præbuisse, de quibus Arcudius lib. 3. cap. 31. brevem quidem, sed aptam & prudentem mihi videtur tulisse sententiam: *obscuriores nimirum a clarioribus exponendos, & paucos cum pluribus consociandos, vel majorum & doctiorum & longe plurium auctoritatem sequendam*) & ipsi iidem qui Concilio Florentino interfuerunt, verbis Christi vim omnem hujus Sacramenti, sacrificiique perficiendi, Catholica confessione concesserunt. Interrogati namque a supremo utriusque Ecclesiæ pastore Eugenio quarto, cur ad Christi verba, preces illas consecrationem a Deo exposculantes adderent, perinde ac si nondum foret sacramentum completum? Illi fidem sensumque Ecclesiæ suæ professuri: quatuor e suis præcipuos, qui totius conventus nomine, responsum summo Pontifici terrent delegerunt, Russiæ, Nicææ, Trapezuntii, Mitylones Episcopos, a quibus Eugenio nuntiatum est: nullum Ecclesiam Græcam de consecratione sensum tenere, qui non foret orbi toti Christiano communis. Est autem facti hujus narratio in Concilio ex nupera impressione Romana hoc pacto expressa. Περὶ τῆς ἱερουργίας ἐζητήθη ἀπὸ τῶν Λατίνων, ποῖς τῶν Χριστοῦ ῥημάτων λαμβάνοντες τὰ, λέβετε, φαγεῖτε. τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμα μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλειμένον ἢ ἐφ' ὅσον ἀμωτων, καὶ τὸ, πίνετε πάντες, καὶ τὰ ἐξ ἡμῶν τῶν ἁγίων δώρων ὅτι τῶν τελειωθέντων ὑμῶν καὶ ταῦτα ποιεῖτε ἐν κυρίῳ, καὶ λέγετε. Καὶ ποιήσαντες μὴν ἄρτον ταύτων τίμιον σῶμα τῷ Χριστῷ οὐ τὸ ἕν τῷ ποτηρίῳ ταύτων τίμιον αἷμα τῷ Χριστῷ τοῦ μεταβαλὼν τῷ πνεύματι σὺν αἵματι. ἐλύθη καὶ τοῦτο ὡς τὸν ἡμῶν εἰσάγων ἐπὶ ἀμολογούμεν ὅτι ῥημάτων ταύτων τελειῶσαι τὸν ἅγιον ἄρτον, ὃ γίνεται σῶμα Χριστοῦ. καὶ ὡς αὐτοὶ λέγετε. Κόλυσον προσενεχθῆναι τὰ δῶρα ταύτων ὅτι χαρὸς ἁγίου ἀγγέλου ἢ τὸ ὑπερβαίνειν τὴν θυσίαν ἡμῶν. ἄνω καὶ ἡμῶν εὐχομένη ἀνέγοντες, κατελθὼν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐφ' ἡμῶν καὶ ποιῆσαι ἐν ἡμῖν τὸν ἅρτον ταύτων τίμιον σῶμα τῷ Χριστῷ καὶ τὸ ἐν τῷ ποτηρίῳ ταύτων τίμιον αἷμα τῷ Χριστῷ. ὃ μεταβαλὼν αὐτὰ τῷ πνεύματι αὐτοῦ τῷ ἁγίῳ ὡς γὰρ δὲ τοῖς μεταλαμβάνουσιν ἡμεῖς τὴν ψυχὴν, ἢ ἐφ' ὅσον ἀμωτων, καὶ γίνονται ἢ ἐκρίμα ἢ ἐκκατάκριμα ὑμῶν. De divino item Sacrificio quaesitum est a Latinis: quomodo prolati Christi verbis, Accipite & comedite: Hoc est corpus meum, quod pro vobis frangitur in remissionem peccatorum. Et illis. Bibite ex hoc omnes: Hic est enim sanguis meus, &c. Et sanctis donis per hæc sanctificatis, vos postea hæc additis orationem dicentes: Et fac panem quidem hunc, pretiosum corpus Christi tui: Quod vero in calice est, pretiosum sanguinem Christi tui: Transmu-

Euchol.

tans Spiritu tuo sancto. Id sic porro resolutum est. Fateri nos diximus per hæc verba transmutari sanctum panem, & fieri corpus Christi: sed postea quemadmodum & ipsi dicitis. Sube perferrè dona hæc per manus sancti Angelus tui in supercæleste tuum altare: ita nos quoque oramus dicentes, ut Spiritus sanctus descendat super nos, & faciat in nobis panem hunc pretiosum corpus Christi, & quod est in calice pretiosum sanguinem Christi, transmutetque illa Spiritu tuo sancto: ut fiant accipientibus in emundationem animæ, in remissionem peccatorum, non vero in iudicium aut condemnationem. Verum quamvis hæc responsio fidem, & de verbis consecrationis Græcorum plurimorum sententiam aperiat, non tollit tamen omnino cunctam dubitandi occasionem, cur ad Christi verba, sancti Patres Jacobus, Marcus, Basilus, & Chrysostomus, orationem, Spiritus sancti adventum ad corpus Christi efficiendum exoptantem, addiderint. Nubem difficultatis omnem sustulit accurate & erudite Bessarion illo eleganti opere, quod tomo 6. Bibliothecæ PP. fert in fronte scriptum, de Eucharistiæ sacramento, & quibus verbis corpus Christi conficiatur, Arcudius quoque tenebras dissolvit densiores per capita undecim integra post vigesimum quartum lib. 3. suæ concordiæ. Ne jam ergo quod actum est agere studeamus; superest, ut si quis lucis splendor aliorum labori adjungi queat, novis adinventis illum asferre moliamur. Post prolatum itaque eum Christi Domini sermonem, quo panem & vinum in corpus & sanguinem ipsius convertuntur; Ecclesiam velut pro eo consecrando, & sub speciebus Eucharisticis substituendo, Spiritus sancti virtutem, suis precibus advocare docuerunt Patres liturgiarum auctores. Primo, quia licet certo certius teneat Ecclesia, solis Christi verbis hoc mysterium posse confici: horret tamen animus, mens titubat, affectus refugit sine precibus aut hostiam consecrare, aut hoc irreligioso more consecratam recipere: ideoque ad id quod sibi magis expedit, & iniiciendo mysterio congruit, ad laudes Dei, verbi ejus præconium, precesque maxime pro ipsa consecratione obtinenda fundendas, recurrit. Lique enim semper, imo & Deus ipse gaudet nos promissa sua, quibus tamen eum non stare est impossibile, precibus nostris sollicitare, & ut adimpleantur, orationibus urgere. Spontanea quippe est & libera, æque ac donum, doni promissio: & ut spontanea, doni pretio comparatur. Ut itaque doni a Deo promissi; nulla vi impedienda, nulla arte defectura, precum multarum instantia, præveniri potest collatio: quis enim neget post pollicitum Abraham filium, pro ejus exortu nullas preces ipsum fuisse; aut post promissum a Christo Spiritus sancti, certissime in eos illapsuri donum, illud fervidis (quod & asserit scriptura) orationibus non expetiisse? aut quis non videat Ecclesiam Latinam pro consecratione, indubie Christi verbis adimplenda, orare? ita & doni jam obtenti supràque vires & merita collati possessio, votis omnibus expeti potest & postulari, non eo quidem fine, ut de novo comparatur, sed ut pacifice teneatur, & voluptas ex ejus fruitione orta crescat, forteatur, confirmetur. Illud vero hic maxime præstandum occurrebat: ubi cum ante consecrationem, nulla quæ eam peteret facta fuisset oratio; ipsa vero eadem consecratio cum vires & merita Sacerdotis excedat, secum saltem ut comitem illam debet deducere: verbis tamen quibus perficitur consecratio (alibi mentem animumque Sacerdotibus applicantibus) cum adjungi nequiverit: nil mirum, si spatio aliquo dato, e latente mentis & cordis sinu educatur, & Deo offeratur, comparata non temporis quo profertur ore, sed potius præterito consecrationis momento quo fieri debuerat. Sic quippe cum Deum panis & vini creaturas producentem, celebrare teneretur Ecclesia; cum ipsum sacramentali transmutatione dona illa vivificantem laudare, & ob nostrum profectum actu consecrata benedicientem extollere deberet: aliis quibus occupabatur non amplius contenta, cum hoc se debito exsolvere molitur, quasi pro eodem temporis instanti conferendo beneficio,

Q

omnipotentiam, liberalitatem, benignitatemque Dei, vocibus his commendat & prædicat: *Hæc omnia Domine semper bona creas, sanctificas, vivificas, & præstas nobis*: cum tamen longe ante creata, per ejus verbum sanctificata, & in vitam & sanctitatem populi destinata, cælestique benedictione cumulatæ, venturæ felicitatis præmissum per sui susceptionem, jam jam sint præstitura. Secundo, cum ad consecrationem absolvendam duò concurrant principia effectiva, Christus & homo; convenit utrumque in tam sublimi, tam difficili, tam mirando opere edendo, non tantum virtutem suam exercere, conjungere actionem, sed & agendi rationem status sui conditioni congruentem prodere & manifestare: Christus autem ut Deus omnipotentes, imperio, vel saltem verbo, opus illud producendum aggreditur; homo velut ejus minister, & ad agendum concurrens, licet ab eo dependeat, virtutemque omnem ab eo seu subjectum instrumentum mutuetur; in ejus persona loquitur, verba ejus usurpat, præcipuam ejus potestatem & velut auctoritatem arrogat: quidni tandem sui status memor, suæ debilitatis conscius, & infirmitatis reus, quod non nisi precibus, quantum in se est, posset obtinere, precibus quoque exposcat, & quod jam effectum vires suas superare agnoscit, velut efficiendum desideriis, votis, obsecrationibus comparare molitur? Tertio, Christo ut præcipue & a nullo pendenti causæ, sacramentorum quidem omnium producendorum virtus conceditur, solet tamen Ecclesia Græca, ut verum exigit, similes ubique partes in agendo sancto Spiritui tribuere: hinc in Baptismo, ut aqua virtute, operatione, & adventu Spiritus sancti sanctificetur: in Confirmatione vel extrema Unctione, ut par beneficium sacrum Chrisma vel oleum infirmorum accipiat, preces, easque ferventes, emittit: commemorat in Pœnitentia Spiritus sancti donum ad solvenda delicta: gratiam quoque ejusdem in ordine prædicat: cum jam itaque Christi virtutem verbis ejus manifestam, & illius opus agnatum supponat, effectum pariter Spiritus sancti expostulat: κατὰ τὴν δύναμιν τοῦ πνεύματος σου τοῦ ἁγίου, &c. inquit, ut opus modo nostro concipiendi ab eo dependens, ab eo quoque procedere agnoscat. Nam & in Ordine licet Pontifex Græcus manuum impositione, velut materia, verbis sacris gratiam Spiritus sancti commemorantibus, velut forma, sacramentum perfectum esse demonstraverit, ad preces nihilominus quibus Spiritum sanctum advocat fundendas convertitur, ut a se latenter opus præstitum, manifeste suis partibus absolutum esse appareat. Oremus, inquit, ut super eum adveniat Spiritus Sanctus; cujus tamen gratia eum ad aliquem Ecclesiæ gradum jam promotum esse declaraverat, & proprio oris præconio ordinem adeptum fuisse prædicaverat. Quarto, instantaneam licet fateamur elementorum conversionem, & uno momento completam, verbis integre prolatis, Christi sub speciebus Eucharisticis adventum, habet tamen momentanea illa mutatio prævias & subsequentes dispositiones, quasdam plurimo præcedente, atque etiam succedente tempore, multa & copiosa precum serie adjungendas; quas quidem non inefficaces, quin potius in hoc mysterii opere plurimam virtutem exerere, & effectum non contemnendum præter Evangelica id est consecrationis verba, producere, asserit Basil. lib. de Spiritu S. cap. 27. τὰ δὲ ἐκκλησιαστικὰ ῥήματα ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ ἀρτῇ τῇ εὐχαριστίας, τῇ δὲ ἁγίῳ ἡμῖν καταλείποντι, ὃ γὰρ δὴ αὐτοὺς ἀρκέμεθα, ὡς ἐν Ἀποστόλῃ τὸ Εὐαγγέλιον ἐπεμνύει. αὐτὰ καὶ προλεγομένη καὶ ἐπὶ ἀκούοντα ὡς μεγάλα ἰχθυήματα πρὸς τὸ μυστήριον ἰχθῶν, ἐκ δὲ ἀγράφου διδασκαλίας παραλαβόντες. Invocationis verba in productione sive renunciatione panis Eucharistici, & poculi benedictionis, quis sanctorum scripto nobis reliquit? Non enim his contenti sumus, quorum Apostolus aut Evangelium mentionem fecit, sed & ante & post, dicimus alia, veluti magnum robur & pondus ad mysterium habentia, quæ ex doctrina scripto non prodita nos accepimus. Habet inquam Physica illa & instanti complenda mutatio, morales alias quæ au-

tecedant & subsequantur mutationes, successu temporis & Sacerdotis orationibus perficiendas: an non moralis est, & humano saltem judicio mutatio hactenus a prophano in sacrum usum deputatio, illius facta Deo donatio, tot ritibus & præviis initiationibus comparata ab illa sanctificatio? An non moralis est pariter perfectio, manifestus vel occultus, per gratiam hominibus conferendam sancti Spiritus in sacra dona descensus, donorum cælestium succedens comitatus, recentius adveniens benedictionum omnium effluxus, copia, inundatio? An non hoc est Spiritum sanctum in Sacerdotem, & in sacra dona mitti, dona ipsa consecrari, Spiritu sancto immutari, & si velis Christum ipsum in Sacramento confici, si de novo dona illa Spiritu sancto inumbrante, adventitiam & ampliorem sanctimoniam adipiscantur, quæ Christi, ut ita dicam, nudi, & in Sacramento latentis, ornatus omnis, majestasque præsentia manifesta fiat, & agnoscat? At fictitia est, inquit, & superflua hujusmodi mutatio, si cuncta memorata uno consecrationis momento consummantur. Non ita; ut nuper citatus Basilus edocuit. Nam & brevissimo conceptionis suæ intervallo Filius Dei, communicata sibi Verbi æterni divina subsistentia, factus fuerat homo Jesus, sanctus erat, & ex utero, Spiritus sancti gratiis & donis omnibus ad infinitatis usque excessum cumulatus; agnoverat quoque illum pro Filio æternus Pater, & ad illum, Deo debita veneratione colendum, Angelos suos in ortus sui principio compulerat: cum tamen in conspectum, & in agnitionem omnium hominum adducendus fuit verus ille Dei Filius, Spiritus sancti beneficiis nullatenus recentior ornatus, nec eguisse ut a Patre pro Filio agnosceretur, aut ut mortales cælestesque cuncti ad eum excipiendum & audiendum confluerent, quis asserat; quandoquidem vel in Baptismo, vel in monte Thabor, divina illum luce ambiente, novoque & aperto cunctorum oculis sancti Spiritus illapsu, Paternæque vocis testimonio Filius Dei renunciatus, proclamatus fuit & agnitus? Hic est Filius meus dilectus in quo mihi bene complacuit, ipsum audite. Hujusmodi ergo mutatione morali corpus Christi in sacramento jam præsens immutatur, & quasi jam consecratus proclamatur: nam & verba quæ priorem & Physicam mutationem edoceant, in sententia Græca, quam illustramus, sacris aperta sunt & nota. μεταβαλὼν αὐτὰ τῷ πνεύματι σου τῷ ἁγίῳ. Conversionem quidem panis & vini, simulque consecrationem Christi corporis expostulare facie temus apparent: τοῖς ποτὶ τὸν αὐτὸν, τίμιον σῶμα τὸ Χριστοῦ σου, τὸ δὲ ἐν τῷ ποτηρίῳ τῷ σῶμα, τίμιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ σου. ejus tamen præsentiam ex præterito confectum protestantur, μεταβαλὼν τῷ πνεύματι σου τῷ ἁγίῳ, quæ ea jam immutasti Spiritu tuo sancto. Non recentior ergo exerta consecratione panis & vinum immutantur, sed potius ipse Christus sub donis jam immutatis præsens, novæ, ut ita dicam, mutationi subjacere apparet, dum hujusmodi latentis ejus majestas publicatur, & nostri causa, Spiritus sancti donis de novo augetur, & cumulat. Græci scriptoris auctoritate, miraculorum testimonio, fanaque, ut reor, conjectura fundatur hæc a nobis ultimo adinventum prolataque expostio. Auctoritas Neophyti Rhodini est, in vernacula synopsis verba quæ discutimus interpretantis, εἰς πολλὰ εὐχολόγια καὶ ὁρδὰ, inquit, τὸ μεταβαλὼν αὐτὰ τῷ πνεύματι σου τῷ ἁγίῳ διαβάλλεται καὶ παρατίθειται, τοιαύτας λόγους. καὶ τοῖς ποτὶ τὸν αὐτὸν τῷ σῶμα, τίμιον σῶμα τὸ Χριστοῦ σου. τὸ δὲ ἐν τῷ ποτηρίῳ τῷ σῶμα, τίμιον αἷμα τὸ Χριστοῦ σου. (μεταβαλὼν αὐτὰ τῷ πνεύματι σου τῷ ἁγίῳ) ὡς ἐγινέσθαι, καὶ τὰ λοιπὰ. In plerisque istæque vortitissimis Euchologis, hæc verba μεταβαλὼν αὐτὰ τῷ πνεύματι σου τῷ ἁγίῳ, quæ ea transmutasti Spiritu tuo sancto, parenthesi inclusa leguntur, hoc pacto. Fac panem quidem istum, pretiosum corpus Christi tui: & quod est in calice, pretiosum sanguinem Christi tui (transmutasti enim, ea Spiritu tuo sancto) esse susipientibus ad animæ sobrietatem, &c. Miraculorum testimonium ex eo, quod plerisque sanctis viris contigisse egimus, habetur. Nam & Presbyter ille Mardar-

πύχων μὲν πολλὰς τῆς ἡσυχίας, σιωδράμον ἄπαν τὸ πλῆθος
κύκλῳ τῷ θυσιάζοντι, καὶ ἐκρῶντο· καὶ μόνον ἀλέχθηναι αἱ ἀπο-
στολαὶ τῆς ἱερῆς ἀγίας τρωάρας σιωδῶν παρὰ τῷ δια-
κόνῳ, ἔτι δὲ οἱ οἱ μνημῶν ἀρχιεπισκόπων Εὐφροῆς, ἔτι Μακα-
δίου, ἔτι Λέοντος, καὶ φωνὴ μεγάλη ἐκράζεν ἅπαντες· Δόξα
σοι Κύριε. *Tempore Diptychorum cucurrit omnis mul-
titudine cum magno silentio circumcirca altare, & au-
diebant. Et cum solæ lectæ fuissent a Diacono appel-
lationes prædictarum sanctarum quatuor Synodorum;
& sanctæ memoriæ Archiepiscoporum Euphemii,
& Macedonii, & Leonis, voce magna universi cla-
maverunt. Gloria tibi Domine.* Fuit etiam *Tabula-
rum* usus prophanus (sed non sub Diptychorum no-
mine) quid enim tam prophanium, quam in eis li-
bidinosi amoris argumenta describere? de quibus
Juvenalis satyra 9.

Et blandæ, assidue, densæque tabellæ

Sollicitent.

Amoris enim illæ signa erant, eoque fine ad invicem
complicatæ: quamvis in Tabularum binario (quas
ideo *Duplices* vocat Ovidius) augurium infelix sibi
timuerit lib. 1. Amor. Eleg. 3.

*Ergo ego vos rebus, Duplices, pro nomine sensi,
Auspicil numerus non erat ipse boni.*

Cæterum ut *Diptycha* in sacris reperimus: ita
quoque *Polyptycha*, libros scilicet pluribus discretis
foliis, tota eorum facie expansa, se multo exoscul-
lantibus, compactos: ad voluminum nimirum discrimen
quorum folia extremitatibus assuta, circa li-
gnum cylindricumolvebantur. De his *Polyptychis*,
tum alibi, tum in 5. Synodo frequenter, ubi &
*membranae croceæ, & chartacei codices, pro chartæ
aut pergameni materia dicuntur*: tum etiam apud
Joannem Diaconum in vita S. Gregorii, ubi de *Ge-
lasiano Polyptycho*, libro videlicet in quo officium
Ecclesiasticum digessit, fit mentio.

144. *Μνημόνιον.*) Deprecari in missa, sacrificium
offerre, oblationem facere, nominare in sacrificio
& precibus, & ad communicationem admittere,
eundem omnino sensum referunt apud Latinos, &
apud Græcos verbo *μνημονεύειν* exprimuntur. Hinc
numero superiori memoratis Episcopis, ἐν οἷς μνη-
μῶν, defunctis pariter sæpius acclamatum ἐστὶ μνήμη:
& nos quoque licet alio mentis proposito, hac ta-
men ex origine defunctos *bonæ memoriæ*, vel *feli-
cis recordationis*, esse asserimus. Præfatos autem La-
tinorum loquendi modos, unus vel alter Cypriani
loca exhibent. Primus, epist. 14. ad Clerum lib. 3. *ad
communicationem admittuntur, & offertur nomen
eorum*: alter, epist. 9. lib. 1. ad Clerum & plebem
Furnitanorum. *Si quis hoc fecisset, non offerretur
pro eo, nec sacrificium pro dormitione ejus celebraretur.*
Neque enim ad altare Dei meretur nominari in
Sacerdotum prece, qui ab altari Sacerdotes & mini-
stros suos Levitas advocare voluit. Et ideo Victor cum
contra formam nuper in concilio a Sacerdotibus datam,
Germinium Faustinum Presbyterum aut us sit adorem
constituere, non est quod pro dormitione apud vos
fiat oblatio, aut deprecatio aliqua nomine ejus in Ec-
clesia frequentetur.

145. *Τῷ ἁγίῳ τοῦδε, ὡς καὶ τῷ μνήμῳ.*) Permittebat
quoque olim Ecclesia Latina, Sancti cujus festa
dies agebatur, nomen in Canone recitare: ita ve-
tus expositio missæ, auctore Anonymo tomo 6. Bi-
bliothecæ PP. post scripta SS. Cosmæ & Damiani
nomina subjungit. *Si fuerit natalis sanctorum hic
dicat: sed & natalitii illorum beatorum, aut beati
illius, & omnium sanctorum.*

146. *Τῷ ἀφίσει τῶν ἀμαρτιῶν.*) Ut defunctis beati-
tudinem, ita viventibus peccatorum veniam a Deo
precantur Græci. Hæc præcipua apud illos, hæc
summæ benedictionum omnium, hæc amoris indi-
cium, hæc tandem pro beneficio ex grato animo
merces. ὁ Θεὸς συγχωρήσῃ σοι. *Veniam Deus tibi lar-
giatur.*

147. *Τῷ οἰκουμενῳ.*) Paucioribus cuncta, pro
quibus orat Sacerdos, & quam sustineat in preci-
bus faciendis personam, ipse Chrysostomus com-
plectitur lib. 6. de Sacerdotio. *ὁ ὑπὲρ ὅλης τῆς πόλεως,
καὶ τῆς λόγῳ πόλεως; πάσης μὲν οὐκ οἰκουμένης πρεσβυτέρου, καὶ*

*δούμου τοῖς ἀπάντων ἀμαρτίαις ἰλασθῆναι γὰρ δὲ Θεὸν, ὡς
τὸ ζῶντων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπελθόντων. ὅποιόν τινα, εἴ τις
χρῆ.* *Eum qui pro tota civitate, quid dico civitate?*
*Imo vero pro universo terrarum orbe legatus interce-
dit, precatorque est apud Deum, ut hominum omnium
non viventium modo, sed etiam mortuorum peccatis
propitius fiat, qualem quæso esse oportet?*

148. *Καὶ πάντων καὶ πασῶν.*) Omnium in suis preci-
bus recordatur Sacerdos: monet idcirco Diaconus
populum, ut ei sua devotione obsecundet, Deum-
que pro omnibus rogans, *Cunctarum & Cunctarum*
meminerit. Atque ita voces hæ & πάντων καὶ πασῶν, cum
verbo *μνήσθαι* construuntur: quas confestim ite-
rans populus, respondet. καὶ πάντων καὶ πασῶν, ut ne-
minem a precibus se excludere manifestet: in popu-
li autem responso subintelligendum, τὸ, *μνήσθαι Κύριον*.
offert enim ipse manibus Sacerdotis, & cum Sa-
cerdote: ut verba liturgica hæc indicant. *Memen-
to omnium circumstantium, quorum tibi fides cogni-
ta est, & nota devotio, pro quibus tibi offerimus, vel
qui tibi offerunt hoc sacrificium laudis, pro se suis-
que omnibus.* Plura apud Cyrillum Hieros. Catech.
5. Mystag.

149. *Ὁ ἀφίσει μνήσθαι Κύριον τῷ ἀρχιεπισκόπῳ.*) In sa-
crificio missæ, scribit Arcudius lib. 3. cap. 39.
fit mentio Antistitum a Græcis hoc ordine.
Presbyter supplicat pro suo Episcopo, hic pro
suo Archiepiscopo, & Metropolita: is vero
pro Patriarcha. Inferiores itaque superiorum
agunt in precibus memoriam: quamvis supremum
omnium Pontificem nullibi publice de nomine
celebrent. Primum propterea præcipuumque repa-
ratæ cum Romana Ecclesia unionis symbolum ex-
petebat a Michaelē Palæologo Urbanus quartus
Pontifex ἐν ταῖς ἱεραῖς ὑμνωδαῖς τῷ Πάτρι ἀπὸ τῆς διπτύ-
χα μνημονεύειν οὐκ οἶμαι τοῖς ἱερεῖς τέτρασι πατριάρχαις, καὶ
in sacris officiis, & Diptychis *Papæ* nomen cum qua-
tuor aliis Patriarchis efferretur, ait Nicetas lib. 5.
Qualis autem sit ea commendationis forma, qua
tam pro Patriarchis Orientalibus, quam pro Imp-
& principibus & reliquis ad se spectantibus orabat
quondam Ecclesia Græca: ostendit Regium M. S.
supra fol. 81. Juris vero Græcoromani pagina 283.
Monachos a Diocesanis exemptos solius Patriar-
chæ nomen, nisi forte extra Monasterii terminos
agant, recitare manifestat.

150. *Τῷ πανιερωτάτῳ Μητροπολίτῳ.*) Metropolitam
πανιερωτάτῳ, Epitheto adjuncto, vocant Græci:
Episcopos, quos parvo in numero habent *ἑποφίλεις*,
Patriarcham *παναγιώτατον*, Orthodoxi summum Pon-
tificem *μακαριώτατον*, nobiscum venerantur: quem-
libet sacerdotum *ἐπίσκοπον*, Monachorum, *ἀγίον*,
salutant.

151. *Τῷ τῷ προσκομιζοντι.*) Publice, aperte, & om-
nibus audientibus commendat Diaconus, ut pro eo
qui hostias & oblatas in Ecclesiis intulit, pro Sa-
cerdote celebrante, & pro Regibus preces fiant.
Pro dona offerente, quia pro se & omnibus illa in-
tulit, pro Sacerdote, quia omnium quoque nomi-
ne sacra peragit, pro Regibus quia omnium salutē
corporeæ, sicut Pontifex supra memoratus, spiritua-
li invigilat.

152. *Τῷ καρποφοροῦντι καὶ καλλιεργοῦντι.*) Minus
recte, meo quidem iudicio existimant quidam, eos
καρποφοροῦντων, voce intelligendos, qui fructus
quoslibet e terra natos in Ecclesiis offerrent, quo-
rum nomine continetur in hoc Euchologico volu-
mine oratio, cujus titulus est, ἐπὶ καρποφο-
ροῦντων ἀπαρχὰς ἐπιφέρειν, & ut habet alia lectio, ἐπὶ καρποφο-
ροῦντων. Eadem voce villicos & rusticos Ecclesia-
rum terras, hortos, agros excolentes, eorumque
fructus suo tempore referre adscribentes, assererat
significari Nathanael Leucados sive S. Mauræ præ-
sul: pro quibus proinde, ut prosper & frugifer sit
eorum labor, suo bono consulens orat Ecclesia.
Vere tamen illi soli, qui consilii, opera, labori-
bus, & liberalitate Ecclesiarum incrementum utili-
tatemque promovent, decusque illarum adaugent
καρποφοροῦντων & καλλιεργοῦντων nomine agnoscendi.
Talem Cedrenus Constantinum Porphrogenitum

celebrat, quem numquam καὶ οὐ διαρρῶν, vacuis & infrugiferis manibus Deo preces diebus solemni-
ribus obtulisse, commemorat. Sed nec illaudatum hoc argumento, erga Deum & sanctos impium Theophilum idem omittit. Quanta vero templa & decore & fructibus auxit καρποφορῶν & καλλιερῶν erga cœlites cunctos Regie pius, & pie omnino Re-
gius Βασίλειος Μακεδόν, citatus auctor in ejus vita sigillatim enumerat. Unde sicut ex charitate pau-
peribus & afflictis in prioribus verbis, ita nunc ex debito benefactoribus suis beneficium precum, gra-
tamque memoriam ob opera pia, rependit his ver-
bis Ecclesia. Ad hunc gratitudinis reciproci pium & paratum affectum suos hortatur Cyprianus episcopus. lib. 5. Scribens. *Ut autem fratres nostros ac sorores, quæ ad hoc opus tam necessarium prompte libenter ope-
rata sunt, ut semper operentur, in mente habeatis in orationibus vestris, & eis vicem boni operis in sa-
crificiis vestris & precibus representetis: subditi no-
mina singulorum, sed & Collegarum quoque, & Con-
sacerdotum nostrorum, qui & ipsi cum presentibus es-
sent, & suo, & plebis suæ nomine, quædam pro vi-
ribus addiderunt, nomine addidi.*

Ad communionem dispositio tum aliis precibus, tum Dominica oratione, tum Hostiæ ele-
vatione, & fractione.

153. **Δ** Ος ἡμῖν ἐν ἐνὶ σώματι.) Clauditur his verbis sacrificii oblatio, & simul pro vivis & de-
functis commemoratio. Adjuncta consequenter alia liturgiæ pars populum ad communionem dis-
ponit: & ad eam proinde verba hæc astantium men-
tem detorqueat, juxta S. Germani sensum eis at-
tributum, ἐν πνεύμα καὶ μίαν ἑξ ἑνὸς δὸς ἡμῖν. ἵνα σωπητό-
μνοι τῷ & ἀγάπῃ συνδύσμεθ' ὡς ἑνὸς σώματος καὶ
πολλῶν & κοινωνίᾳ ἑαυτῶν, καὶ γινώσκοντες ὅτι ὁ Θεὸς
μυστηρίον δοξάζοντες καὶ ὑπομνήσκοντες τὸ πάντημον καὶ μεγαλο-
πρεπὲς ὄνομα αὐτοῦ. Unum Spiritum & animam unam
vobis concede, ut charitatis vinculo connexi, cum si-
ducia possimus propostæ mensa perfrui, & digni san-
ctis mysteriis efficiamur glorificantes & laudantes ve-
nerandum & magnificentissimum nomen tuum.

154. Καὶ ὑπὲρ τῶν προσκομιδῶν.) Cabasilas cap. 34.
ὅτι ἵνα ταῦτα δεξιῶνται τὸ ἁγίασμα, (ὅτι τὸ τοῦ ἁγίου δίν-
τα ταῦτα εἶπεν. ἵνα μὴ οὐ τοῦτο νομίσῃ) ἀλλ' ἵνα ἡμῖν ἐν-
τὸν μεταδοῖν. τὸ τοῦ ἁγίου καὶ φιλεῖν δρῶντες Θεὸν τὸν προσέ-
χοντες αὐτά, καὶ ἡμῖν ἀντικαταστήσῃ. Non ut ea san-
ctificationem suscipiant (propterea enim ea dixit san-
ctificata, ne tu hoc putares) sed ut ipsam nobis im-
petrent. Hoc enim est benignum Deum qui ea susci-
pit, gratia nobis illa compensare.

155. Ἀγγελοι εἰρήνης.) De proprio unicuique ad cu-
stodiam deputato Angelo hæc verba interpretatur Cabasilas cap. 34. εὐχόμεθα, inquit, πρὸς τὸν φύλακα ἁγ-
γέλιον. ὅτι ἵνα ἡμῖν τότε δοθῇ. δίδωται γὰρ ἐκείνῳ ἐκείνῳ
τῷ πρὸς ἁγγέλου. ἀλλ' ἵνα ἐνεργῶς, καὶ πᾶσι αὐτοῖς τοῖς, καὶ
οὐ μόνον, καὶ πρὸς τὸν εὐδύναν ἰδοὺ ἡμᾶς ὁδονοῦν. Oramus pro
bono Angelo, non ut tunc nobis detur: datus est enim
ab initio unicuique fidelium Angelus: sed ut opere-
tur, & suo officio fungatur, & custodiat, & ad vitam
rectam deducat. De alio vero superiore paci pro-
curandæ præposito, videtur Ecclesia loqui; unum
namque præcipuum petit; cum plures sint pro ho-
minum numero hujusmodi Angelum denotans homi-
3. in episcopo ad Coloss. scribit. ὅτι τὸ τοῦ εὐχόμεθα καὶ λέγο-
μεν αἰτούμεν τὸν ἁγγέλου & εἰρήνης, καὶ πανταχοῦ & ἐν παντί
αἰτούμεν, ὅτι γὰρ ταῦτα ἵσται. Propterea oramus & dici-
mus petentes Angelum pacis, & semper pacem peti-
mus, nihil enim potest ei equiparari. Sicut autem
dæmones ex animi pravo affectu, & sponte com-
parata malitia, se vitis hominibus suggerendis,
Luciferum exempli causa superbiz, Asmodæum
luxuriz, &c. administratos & incentores, ex condi-
cto præfecerunt: ita & pacis vel instaurandæ vel
conservandæ præsidem & provisorem, a Deo tam

exquisite provincie præpositum, Sanctus doctor agnoscit.

156. Εἰρήνη ὑμῖν.) Quod certius in Apostolos a Christo Domino edoctos referretur: ut in Ecclesia salutato Sacerdotis his verbis fieret, Anacleto tribuit Hugo Victorinus apud Bartholomæum Ca-
vanto. De quo salutandi ritu Chrysostomus iterum loco, præcedente numero, citato. ἐν ταῖς ἐκκλησίαις
ἡρώδης, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν ταῖς λυταῖς, ἐν ταῖς προστάσεσι, καὶ
ἀπαξ, καὶ δις, καὶ τρις, καὶ πολλάκις αὐτὴν δίδωσι & ἐκκλη-
σίας προστάς. Εἰρήνη ὑμῖν ἐπιλέγων διὰ τὴν εὐαγγελίαν καὶ τὴν
πρόστατον τῶν ἀγαθῶν ἐστίν. In Ecclesiis pacem, in suppli-
cationibus, (non in præfationibus ut voluit Hu-
go Menardus in suis ad Gregorium notis.) Et
semel, & bis, & ter, & sæpius eam dat Ecclesia præ-
fectus: Pax vobis, dicens. Quare? Quia ipsa ma-
ter bonorum omnium est,

157. Πρὸς Κύριον Ἰησοῦ.) Hæc oratio non Chry-
sostomi sed Basilii est, ut ex ejus liturgia, & te-
stimonio Amphilochoi in eam relato constat. Le-
ge προσηλασμένων, liturgiæ notas numero 44.

158. Πρὸς τὸ τοῦ σώματος τὴν ἁγίαν ὑπόστασιν.) Longe post
orationem Dominicam, brevi tamen ante com-
munionem spatio, juxta Jacobi, Basilii, & Chry-
sostomi liturgias Dominicum corpus, non ita tamen
ut a populo conspiciatur, elevat Græcus Sacer-
dos. Ita ab antiquo fieri solitum indicat Diony-
sius 3. cap. de Ecclesiis Hierar. τὰς δὲ δωρεὰς τῶν θεοῦ
ὑποδοχῶν, ὡς κοινωνίαν αὐτῶν ἱερῶν, αὐτοῖς τε ἔρχεται.
Ubi divinæ operationis munera ostenderit, ad di-
vinam eorum communionem ipse accedit. Non
omnes vero Particulas in Sanctorum honorem
oblatas, sed majorem tantum Hostiam, Chri-
stum specialius repræsentantem, elevari narrat
sanctus Germanus, ὑποδοχῶν τὸν θεὸν ἁγίων μόνον, ταῦτό-
ἐστιν. ἐπὶ αὐτοῖς ἐστὶν ὁ βασιλεὺς Χριστός. καὶ αὐτοῖς ἐστὶν ὁ καὶ
κύριος & ἀπόστολος. τὰ δὲ τίμια ἁγία δώρα μέλη Χριστοῦ,
καὶ σῶμα Χριστοῦ, ἡγοῦν τὴν τιμὴν σώματος Χριστοῦ & Θεοῦ.
Quod solus sacratus panis elevetur: significat ipsum
esse Christum regem & Dominum. Christus enim
caput est secundum Apostolum: alia vero pretiosa
dona sunt membra Christi, & corpus Christi,
idest pretiosi corporis Dei. Sacer itaque panis
(major Hostia) est qui elevatur: particulæ au-
tem benedictionis nomine hic intellectæ, populo
sacræ communionis cupido, voce τὰ ἁγία τοῖς ἁγίοις,
promittuntur sumendæ. Cæterum de majoris Ho-
stiæ a populo completa consecratione per elevatio-
nem conspiciendæ nihil apud antiquos rituum expo-
sitores Alcuinum, Valafridum Strabonem, & Mi-
crologum legimus: licet hic de Hostia cum calice
levanda, in fine Canonis proxime ad Orationem
Dominicam non taceat cap. 15. & 23. eo quod
verba ista. Per ipsum, & cum ipso, & in ipso: est
tibi Deo Patri omnipotenti, in unitate Spiritus san-
cti: omnis honor & gloria, corporis Christi osten-
sionem, & ex animo adorationem secum inferre
videntur. Ibidemque Ordo Romanus annotat Pon-
tificem oblatam levare, & Archidiaconum attolle-
re calicem. Quando vero consecrationi apud Lati-
nos juncta fuerit Hostiæ elevatio, non plane con-
stat. Stephanus Durantus ab ea numquam fuisse
divisam contendit, sed infirmo juxta suam senten-
tiam Dionysii & Maximi fundamento, qui scriptis
suis, nonnisi Græcis ritibus suffragantur. Plessius He-
reticus apud Petronium Cardinalem lib. 3. de Eu-
char. in Concilio Lateranensi sub Innocentio ter-
tio primum in Ecclesiam fuisse introductam com-
miniscitur: sed & contradictionis admittit a Petro-
nio arguitur, qui alibi sub Pelagio secundo circa
annum Christi 580. primo adinventam scripsisset:
& mendacii quoad primum dictum Hildeber-
ti (vixit is undecimo sæculo.) Versus, Innocentio 3.
antiquiores eum convincunt.

Presbyter idcirco, cum verba venit ad illa

In quibus altari gratia tanta datur.

Tollit utrumque manu cum sit communibus esctis

Altior, & quiddam majus utrumque ferat.

Sicut porro per aerem Hostia tres cruces Latini

Q. iij

ducunt: ita & Græci S. Germano teste (quam tamen cæremoniam Euchologium tacet) aerem sacro & venerando pane ter signantes, ipsum aerem, æthera, terramque sanctificare se docent. Vide Germanum laudatum in Mystagogia.

159. Τὰ ἄγια τοῖς ἁγίοις.) Ut seipsum probet homo juxta præceptum Apostolicum, monet Sacerdos. Et Chrysostomus fusa diserteque oratione hæc verba explicans, homil. 17. in epist. ad Hebræos tandem concludit εἰς τὴν ἑξῆς ἁγίως μὴ προσίτω, οὐχ ἀπλῶς φησὶν ἀμαρτημάτων καθαρὸς ἀλλ' ἁγίος. ὃ γὰρ ἁγίων οὐχ ἡ ἀμαρτημάτων ἀπαλλαγὴ ποιεῖ μόνον. ἀλλὰ καὶ ἡ πνεύματος παρουσία, καὶ ὁ ὅλος ἔργων πλοῦτος. Si quis non est sanctus, non accedat. Non simpliciter dicit a peccato purus: sed sanctus. Sanctorum enim est, non tantum a peccatis exemptio, sed & Spiritus presentia, & bonorum operum copia. Et S. Germanus paucis: τοῖς καθαρῶς τῇ καρδίᾳ ἁγίοις ὁ Θεὸς δοῦναι τὰ ἄγια. Mundis corde gaudet Deus sancta tribuere. Cyrillus Hieros. catech. 5. Μυστ. ἄγια τὰ προκειμένα, ἐπιφοίτησιν δεξιμένα ἁγίᾳ πνεύματος ἁγίοι καὶ ἡμεῖς πνεύματος ἁγίου καταξιοθῆντες τὰ ἄγια ἐν τοῖς ἁγίοις καταλλύμενα. Sancta sunt in altari proposita, quæ Spiritus sancti adventum (sanctificationem) susceperunt: sancti quoque vos estis, ut qui sancto Spiritu donati estis, atque ita sancta sanctis conveniunt.

160. Εἰς ἁγίος, εἰς Κύριος.) Dicto a Sacerdote. τὰ ἄγια τοῖς ἁγίοις. εἰς πῖσι, ait Cabaſilas. ἀναβῶσιν. εἰς

ἁγίος, εἰς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ὅτι οὐδεὶς ὁκοῦναι τὸ ἁγιασμένον ἔχει. ὁ δὲ ἔργον ἀνθρώπινον ἐστὶν ἀρετῆς. ἀλλ' ἐξ ἐκείνου πάντες, & δι' ἐκείνον. Fideles exclamant. Unus sanctus, unus Dominus, Jesus Christus: quia nullus a seipso sanctificationem obtinet, neque ipsa humana virtutis est opus: sed ex ipso omnes, & per ipsum ea donantur. 161. Τὸ κοινωνικόν.) Vertit Meursius: quod psallebat choris post communionem, sublato sancto pane. Errat tamen: Κοινωνικόν enim modulus est ad sacram communionem prævius, & ante ipsam Hostiæ fractionem, ut hic constat a Græcis cantatus. In antiquo vero Romano Ordine dum communionem distribueret Pontifex persolvi præscribitur his verbis. Mox ut Pontifex exierit in Senatorio ordine communicare, statim Stola incipit Antiphonam ad communionem, & psallit usquedum communicato omni populo, annuit Pontifex, ut dicant Gloriam (idest Gloria Patri, &c. Psalmus enim erat Antiphona hæc.) & tunc repetito versu quiescunt.

162. Ζώνεται τὸ ὤραριον αὐτοῦ σαυροῦδός.) Stolam quam ex humero sinistro tunicæ superpositam, & solutam, & ante retroque pendentem ferebat Diaconus, cum jam communicaturus esset, præcingit in imo pectore, extremitatibusque retro missis, & per dorsum in crucis modum actis, dein per humeros reductis, iterum illas ante pectus in crucem agit, & ultimo firmat: ut in hac tabula, faciem, & versam Diaconi partem ostendente, perspicere potest.

Ὁ ΑΓΙΟΣ ΚΥΡΙΑΛΟΣ

Lumbos itaque sic præcinctus (ex Evangelico namque dicto ritum hunc processisse possumus autumare) Domini adventum præstolatur; vel ut aperit Symeon Thessalonicensis lib. de Templo. ὁ δὲ ἀκούων ἀγγελοῦ ἔχον τὰς ἐν τῷ τοῦ περιέχεται, ἐπὶ τῷ ὤμων τε φέρει, ὁ καλῶν ἁράριον τὸ τοῦ δὲ γὰρ ὡς περὶ ὑπερφάνη διὰ τὸ αὐτὰν τε καὶ νοῦν. τὸ ἀγγελοῦ τὰς ἐν τῷ. διὸ & τὰ Χερυβὶμ ἐκκεκμημένοι περιελλόμενα τὰς ὁμοίας, καὶ αὐτὸς περιελλόμενος ἐν τῷ μέλλει κοινωνεῖν τῷ τοῦ περιέχοντι. Diaconus Angelicum representans & obtinens ordinem, humeris gerit quod Orarium, id est Stola dicimus: & hæc alarum speciem exhibet, quæ Angelici ordinis intellectualem gradum, & a materia separationem adumbrat. Ideo imitatus Cherubim, quæ faciem in conspectu Dei contrahunt: contrahitur & ipse communionem suscepturus, & Stola corpus omne succingit. Sicut autem Diaconus Stola, ita & Pontifex Pallio, quod ante dona sacra introducta ex divinæ majestatis reverentia deposuerat, rursum non tam ornatur, quam cervicem oneratur, duplicatum enim & in cervicem injectum absque ulla compositionis venustate illud gerit, cujus rationem Symeon citatus suggerit. ἐπὶ κοινωνίᾳ ἐρχεται ὁ Ἀρχιερεὺς, & λαμβάνει τὸ ἁμφορόριον. δεικνύς ὅτι μὴν πρῶτον ἐξ ὑπερφάνης, & εὐλαβοῦμενος τὸ ἱερὸν ἐκείνο ἐνδυμα ἐνιστάται. ἐπὶ δὲ τελειῇ τὸ ἔργον, & ὑποτάσσεται τῷ ἁρτον, & μάλιστα, καὶ μεταλαβὼν, καὶ μεταδοῦναι ἐρχεται. καὶ τὰ τὰ ἁγίας ἱερὰ σύμβολα πάντα ἐνδύεται. ἐπὶ δὲ τῷ ἱεράρχῃ ἐξαιρετὸν τὸ ἁμφορόριον ἐνδυμα, καὶ καὶ τούτῳ λαβὼν, & σὺν αὐτῷ τῷ δεοτάτων μεταλαβὼν. Ad commu-

nionem accessurus Pontifex Pallium assumit, & primum quidem se in numero ministrorum computatum declarans, ideo sacrum illum ornatum detrectabat: cum vera proximus esset, ut eleget sacrum panem, & divideret, & communicet, sacris eum signis ornari oportet: & quantum Pontificis Pallium est præcipuum indumentum, hoc eum assumere necesse est, & cum ea divinis mysteriis participare.

164. Μέλιον δέωσται τὸ ἁγίον ἄρτον.) Panem in mystica cæna Christus fregit, sub cujus speciebus corpus suum in passione frangendum & comminuendum, id est asperrimis, ut prædixerat, tormentis, & terra morte subigendum substituit: unde & ejus actionem imitatura, passionisque recordatura Ecclesia, panem consecratum instituit frangendum in partes: quo absque ritu, salva licet sacrificii natura, non tamen ejus integritas & ultima perfectio salvatur. In tres autem partes Hostiam Ecclesia Latina dividit, ob rationes a Guillelmo Durando lib. 4. cap. 50. scriptas: Missa Mazarabum in novem, prout in Bibli. PP. tom. 6. conspicitur: Græci in quatuor tantum partiuntur: ut crucis partes quatuor, cruce e particulis emergentibus effecta & composita, designent. Adde quod cum Hostia sacra Lancea immolata esset, e cruciformi scissione quatuor partes in crucem disponendæ exurgunt, quarum supremam, τὴν ἀνω καὶ μέντω Sacerdos mittit in calicem: dumque τὸν ἄρτον, ait Theſſal. εἰς τὸ ἁγίον

consideret, nihil aliud est, quam Spiritus sancti in Ecclesiam adventus. Oportebat ergo eum post illa significari. Atque is quidem significatur aqua calida in mysteria infusa. Hæc enim aqua, cum & aquæ naturam habeat, & ignis sit particeps, significat Spiritum sanctum: qui etiam aqua dicitur, & tamquam ignis in Christi discipulos dilapsus apparuit. Tunc enim descendit, postquam omnia quæ ad Christum spectabant, consummata fuere, nunc autem perfectis & consecratis donis hæc aqua immittitur. Per mysteria vero sive sacra dona, significatur Ecclesia quæ est corpus Christi & membra ex parte habet, quæ & tunc Spiritum sanctum acceperunt. Confirmantque expositionem hanc Sacerdotis aquam fervidam benedicentis verba; *ἐὺλογημένη ὑ ἱεῖς τοῦ ἁγίου. Benedictus sanctorum fervor*; tum etiam Diaconi illam infundentis sermo, *ἱεῖς πίσις πλήρης πνεύματος ἁγίου. fervor fidei plenus Spiritu sancto*. Cæterum cum Hæreticos vocet Balsamon Responso 18. in Juris Orientalis lib. 3. eos qui hujusmodi aquæ calidæ mixturem in calice respuunt, tamquam ab ejus significato mente dissonantes: videat, ne mentiat sibi inique, qui fidem non in Christi verbis, sed in signis & figuris nimis supervitiose astruit; qui nec primis Patribus liturgiarum auctoribus, potest hujus aquæ fervidæ admixtionem in sacris, seu proprium eorum inventum adscribere: cum alias tam celebris cærimoniz, aliqua scriptorum suorum parte tractassent, & in M. S. antiquis (ubi tamen non extat) aliqua de illa mentio fieret: quamvis schismate antiquiorum, quandoquidem ejus Germanus meminit, mihi, & quibuslibet aliis hoc esse ejus opus asserentibus, sit in confesso.

168. Προσέλαβε διάκονοι. Invitat, & si vis, jubet Sacerdos Diaconum, ut communionem percipiat, Episcopo enim, Sacerdotes, & Diaconos, si non communicaverint, Canon Apostolicus octavus causam dicere præcipit: quæ si probabilis judicetur, veniam concedit: sin vero minus, excommunicatione eos ligat, ut qui populo causam dederint, adversus eum qui obtulit, tamquam non digne obtulerit. Cum autem e Diaconis quidam, grave ut prima facie apparet, sed sanctum communionis onus, teste Balsamone, excussissent, renovata Canonis censura ad sinceram ejus observantiam redire sunt coacti. Adeo vero etiam hac ætate Canonis hujus seduli observatores se Græci exhibent, ut numquam apud eos *ἀναγνώσκειν*, Sacerdos solemniter ministrat Diaconus: nisi simul sacramenti participem se faciat. Et manu etiam summi Pontificis, Archidiaconum olim corpus Christi recepisse testatur vetus Ordo Romanus, illiusque communionis ritum refert Durandus lib. 4. capite 54. qui talis est: ut Pontifex Oblatam in sede subdividens dentibus unam ejus particulam sumat, & aliam in calicem mittat: deinde aliam tradat eum osculo Diacono; aliamque Subdiacono sine osculo. Imo & non absimile quippiam in nonnullis Ecclesiis factitari solitum idem auctor observat. Sane Sacerdos, inquit, omnes partes Hostiæ comedit, in quibusdam tamen Ecclesiis, antiquis ritibus adhærentes intelligit) ipse unam partem sumit, & reliquam Hostiæ medietatem super patenam in duas partes dividit, quas ministris scilicet Diacono & Subdiacono impendit.

169. Αἰτῶν συγχώρησιν. Veniam petit Diaconus communionem a Sacerdote percepturus, eamque similiter quilibet & populo ad sacram synaxim accessurus omnibus audientibus, in hodiernum usque diem vulgari lingua solet exposcere, dicens *συγχωρίστε Χριστιανοί. Condonate Christiani*, cui omnes reciproco charitatis affectu respondent, *ὁ Θεὸς συγχώρησιν σου. Parcat tibi Deus*. Quinetiam ipsos Sacerdotes sum miratus, sacro communioni mysterio, a præcipuo celebrante jam in manibus accepto ad dextram lævanique (priusquam fufis ad Deum precibus illud ori admovent) caput vertere, & de hoc ritu inquirenti nunciatum est: præcipuum Sacerdotem celebrantem, non prius sacris operam dare, quam juxta liturgicas rubricas, pacem si læsam sentiat, denuo cum proximo integrarit: alios vero concelebantes,

quos aperta talis confessio minus deceret, capite huc & illuc converso, quasi tacito nutu, si in aliquo scandali causam dederint, veniam postulare. Hancque consuetudinem non certe illaudatam, sed & amplius ita probatam habent Latinorum sive Francorum quidam, ut Ecclesias nostras (in quibus hujusmodi publica reconciliatio non est in usu) communionis ergo adituri, prius in aliam Græcam se conferant, ut tritum illud pacis cum omnibus expetitæ symbolum *συγχωρίστε Χριστιανοί*, elata voce proferant. Tam manifestum vero & indubitatum mutæ & sinceræ charitatis in Oriente, apud Græcos est indicium hic sermo, ut qui veniam de more publice petenti obstinata mente (quod quidam audent dicere: *ἀσυγχώρητὸν σε ἀφ' ὧν, incondonatum te relinquo*) denegare non formidant, confestim ipsi Ecclesiastica potestate a corporis Christi unionis mysterio arceantur: benevolentia vero suæ copiam, gratique animi (quod alibi diximus,) affectum deprompturi, sive quacumque de causa alteri bene precaturi, hac unica voce, *ὁ Θεὸς συγχώρησιν σου*, soleant explicare, cujus quidem dicti factique præclarissimum exemplum apud Nicetam Manuelis Comneni lib. 3. præbet Styp-piota, qui veniam a Camatero morti propinquo ob præteritas injurias rogatus, facile concessit: & *σωτηρίαν ψυχῆς προσεπηχάτο. salutem animæ ejus precatus est*. Vide Chrysostom. Hom. de prodicione Judæ versus finem.

170. Μεταδίδομι σοι τὸ τίμιον. Diacono ministranti, aliisque Sacerdotibus concelebrantibus, præcipuus Sacerdos vel Pontifex in manu sacram Eucharistiam antiquo ritu tradit: eam sic olim Laicis viris recipere concessum: foeminis in linteamine *dominical* vocitato, de quo Baronius anno 57. plura ex Augustino sermo 252. de tempore: Græci porro sacris initiati divinam Sacramenti particulam susceperunt, manum sinistram dextræ in crucis modum supponunt, ut eam cava vola contineant: moxque dextera firmiter occlusa, precibusque præviis recitatis, ori cautela cum magna admovent. Græcos suos instruxisse videtur Cyrillus Hierosolymitanus. Catech. 5. mystagog. *προσὶν οὐκ*, inquit, *μη τεταμένους ταῖς χερσὶν καρποὶς προτέρην, μηδὲ διηρημένους ταῖς δακτύλοις. ἀλλὰ τ' ἀρετὰν θρόνον ποιήσας τῇ δεξιᾷ, ὡς μελοῦσθαι βασιλέα ὑποδέχου, & κοιτάσας ἡμῶν παλάμῳ, δέχου τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἐπιλέγων τὸ τίμιον. Receperunt igitur sanctum panem, non expansis manuum volis accedat, neque disjunctis digitis, sed sinistram thronum efficias dextera, quæ regem susceperat est, & concava manu suscipe corpus Christi subjiciens verbum, Amen. Idem suo tempore observatum (nunc aliter Laici, pane sacro nimirum calicis intincto, & cochleari sublato, communicant) tradit Damascenus lib. 4. de fide, capite 14. *προσέλαβον αὐτῷ τὸ ἅγιον διακόνῃ καὶ σαυροειδῶς τὰς παλάμους τυπώσαντες, τοῦ ἐσαυρωμένου τοῦ σώματος ὑποδέξαμεθα. & ἐπιλέγοντες ὀφθαλμοῖς, καὶ χερσὶ καὶ μετέωρα τοῦ θεοῦ ἀνδρακὸς μεταλάβομεν. ὡς τὸ πᾶρ τὸ ἐν ἡμῶν πόδι, προσλαβὼν δ' ἐκ τ' ἀνδρακὸς πόρῳσιν καταφλέγει ἡμῶν τὰς ἀμαρτίας, & φωτίζει ἡμῶν τὰς καρδίας, καὶ τῇ μετσοσίᾳ τοῦ θεοῦ πυρὸς, πυρῶδαμεν καὶ σωθώμεν. Accedamus ad eum desiderio ardenti. Manus in crucis modum formantes crucifixi corpus suscipiamus, & apponentes communioni oculos, labia, & frontem divini carbonis famus participes: ut ignis desiderii qui in nobis est, ex co carbone accendatur, & comburat peccata nostra, & illuminet corda nostra, & participatione divini illius ignis igniamur, & deificemur. Admonet autem non tantum os, sed & oculos, & frontem mysterio manu apprehenso admovent: quia videlicet preces communioni prævias, dum qua possunt devotione recitant inclinati in manu modo frontem, modo oculos, solent illa contingere.**

161. Μεταλαμβάνει προτέρων ὁ ἱερεύς. Una omnes, & eodem tempore Christi corporis participat, sacris initiati: Sacerdos quidem vel Pontifex, in altaris medio: alii Sacerdotes, in altaris circuitu; retro altare, Diaconus. Sanguini quoque communicaturi ordine procedunt; calice altaria in medio, Sacerdotis vel Pontificis manu paululum inclinato; ex quo haurisuris necesse est modice genua inflectere. Ter autem

tem quilibet ex eo fugit (cum antiqui Latini fistula tubore illum exciperent) qualibet vice unam sanctissimæ Trinitatis personam appellans. *his τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, &c.*

172. *Καὶ μετὰ τὴν μεταλήψιν.*) Distinctionem ponunt Græci inter *μετάδοσιν* & *μετάληψιν*: hæc enim sanguinis, illa Dominici corporis est communio (vulgato licet loquendi more utriusque sumptionem vocent *μετάληψιν*, sive *μεταλαμβάνειν*) unde cum Diacono corpus Christi suscipienti, dixit Sacerdos: *μετάδοσιν σοι τὸ τίμιον*, vel in passivo, ne auctoritatem sibi ullam arrogare videatur. *μετάδοσιν τῷ δέξιν διακόνῳ, καὶ τὰ ἑξῆς.* prout. fol. 76. ad sanguinis participationem admissio, ait *μεταλαμβάνει ὁ δὸς τῷ Θεῷ ὁ δέξιν, καὶ τὰ ἑξῆς.* Frequenter propterea, quod & alibi annotasse memini, Christi Domini Pontificis vestibus ornati, & sacræ mensæ assidentis in ipsa altaris concha Græci depingunt imaginem, quæ manibus in crucem decussatis, dextra quidem, cui vox *μετάληψιν* inscripta est, calicem; sinistra, ubi vox alia *μετάδοσιν* legitur, panem porrigit: ejus vero capiti titulus potestatis Sacerdotalis argumentum est appositum, *ὁ μέγας Ἀρχιεπίσκοπος.*

173. *Σπογγίζῃ τῷ καλύμματι.*) Arcudius plus æquo certe in suos nonnumquam rigidus, Græcos rei sacræ prophane tractatæ agere tentat libro 3. capite ultimo quod sancti panis communione consumpta, manum qua illum tenuerant capiti confestim admoveant. Verum honoris & venerationis atque etiam sanctitatis, ex ejusmodi contactu contrahendæ gratia id faciunt: quis enim nesciat, manu fronti admota venerationem & cultum Orientales protestari? Manum autem prius, quam capiti imponant, si quæ forte particula adhæserit, sacra Spongia diligentissime in disco abstergunt: & sanguine delibato, si velo calicis labra videntur abstergere, prius illa quam terse possunt, lingua exsugunt: unde & prophanandarum specierum sacrarum nullum est apud eos periculum. Cæteraneis autem Cyrilli Hierosolomi Christianis solenter forsitan potuisset Arcudius scrupulum ingerere, ut eos post acceptam panis comunionem, moneret sanctus Antistes, *μὴτ' ἀσφαλῆς: ἀγίασον τοὺς ὀφθαλμοὺς τῇ ἐπεφύτῳ ἁγίῳ σώματι: oculos sancti corporis attactu circumspice sanctifica:* post sanguinis vero habitam participationem. *ἵτι δὲ τὸ ποτὶς ἐν ἑσθίῃ τοῖς χείλεσιν, χερσὶν ἐπεφύτῳ, & ὀφθαλμοῖς, καὶ μέτωπον, καὶ τὰ λοιπὰ ἀγιάζει ἀποτρίβειν: & adherentem adhuc labris humiditatem manuum contingere, & oculos, & frontem, & reliqua sensuum organa, (manus utique humefactæ absterfione) consecra.*

174. *Τὸ τοῦ Θεοῦ καλὸν.*) Non ad velum, labra detergens, sed ad calicem cunctas iniquitates emundantem, hæc verba esse referenda, cautissime admonet Arcudius loco nuper citato.

175. *Μεταλαμβάνει ὁ δὸς τῷ Θεῷ.*) Antiquis communionem panis in utraque Ecclesia percipientibus solitum tantum dici, *σὺ καὶ Χρῆστος.* ad calicem vero delibandum *αἷμα Χρῆστοῦ*, scribit S. Clemens Aposto. Const. lib. 8. cap. 13. & inter plures Latinos, perspicuis verbis Ambrosius tum in liturgia: tum lib. 4. de sacram. cap. 5. ubi ait. *Erga non otiose tu dicis, Amen, jam in principio confitens quod tu accipias corpus Christi. Et tu dicis Amen: hoc est verum. Quod confitetur lingua teneat affectus.* Græci vero non sicut & Latini prolixiori verborum serie pauca illa verba explicuerunt, quæ quamvis sacramentum conferri significant, circa illud tamen nullam exerunt virtutem, sicut neque Latina oratio: *Corpus Domini nostri Jesu Christi custodiat te &c.* Observandum hic porro sicut inter varias lectiones fol. 77. litteris NN. jam ex Veneris antiquis exemplaribus annotatum est, quod si plures Sacerdotes ad celebrandum simul concurrerint, tunc prior illorum, vel Pontifex (si præcipuus celebrans ille sit) panis communionem, secundus autem Sacerdos, calicem reliquis distribuit: ipsi vero communionem manu Pontificis accepta, illam deosculantur, atque etiam faciem: Sacerdote autem illam tradente, faciem quidem seu genam, non vero manum deosculantur: tunc enim propriam quisque manum sacro mysterio plenam osculo reverenter ex

Euchol.

cipere tenetur, ut Damascenus numero 170. supra relatus edocuit. Osculi hujusmodi Pontifici dati rationem reddit Symeon Thessal. lib. de templo. *ἔσται τοῖς ἄλλοις ἀπασιν μεταδὸς ἀσπάζομενοι τοῦ πνεύματος καὶ τῆς χάριτος καὶ τῆς κοινῆς ἐκκλησίας καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἀνακύπτει τῷ Ἰησοῦ, καὶ τῷ μετ' αὐτοῦ ἀδελφώσαντο ἑνώσει. Χεῖρες καὶ παρὰ τὸ ἀσπάζομεν ἐπιδέχονται. ἡ μὲν οὖν ὑπερβολή, καὶ τὸ φρικτὸν ἀπτομένη. ἡ παρὰ δὲ, καὶ διὰ τὸ ὄργανον ὅθεν αἱ προσευχαῖ, καὶ διὰ τὸ ἀγάπῃ, καὶ τὸ ἁγνὸν κοινωνίαν. ὁ καὶ τὸ λεγόμενον βιβλαῖ. ὁ Χρῆστος ἐν μίση ἡμῶν. Pontifex deinde distribuens aliis ejus manum & genam osculantibus, in præsentī communionem, quæ per carnem Christi est, & in futuro individuat cum Jesu unionem prædicat. Manus & gena suscipiunt osculum, illa quia ministrat, & tangit tremenda mysteria: gena vero quia instrumentum est unde emittantur orationes, & quia dilectionem, & orandi societatem exhibet. Confirmatque id quod tunc dicitur: *Christus in medio nostrum.* Cui sigillatim omnes, dum sic stant, illud osculum mutuo impertiuntur, respondentes: *καὶ ἐσὶ καὶ ἐσμεν. Et est & eris.* Sed neque in Ecclesia Latina inusitatum est osculum ejusmodi, tradentem enim sibi sacra mysteria manum Episcopi, quisque deosculatur: & summus Pontifex Diaconum cui Sacramentum impertitur, ad osculum etiam admittit. Cæterum et si Dominici sanguinis dispensator sit Diaconus, ubi tamen Ecclesiastica, id est Sacerdotum plurium & Diaconorum sit communio: non ipse, sed secundus Sacerdos, (ne Concilii Nicæni Canon 18. violetur) sanguini distribuendo se se offert. Facta vero Laica communione, cum panis sacer sanguine tinctus a Sacerdote populo distribui soleat, tuas amplius partes in calice dispensando Diaconus Græcus non agit.*

176. *Ἀποσπογγίζῃ.*) Ut panis consecratus, omnesque particule in communionem populo distribuendæ, in calicem sacras vini species continentem decidunt.

177. *Τῷ ἁγίῳ σπόγγῳ.*) Prophanus Spongiarum usus, illis detergit, sanguinem exsiccat, sistit & eluit. Chrysostomus in epist. ad Ephes. homilia 3. *ὡχ' ὅρα τοὺς ἡμετέρους οἰκίας τῇ σπόγγῃ, καὶ τῷ τράπηλιν περιτλούμεντας, καὶ τὸν καθάροντα, cum contemplaris famulos mensas Spongia lavantes, & domum mundantes.* &c. Galenus quoque lib. 5. de methodo medendi: *Spongia ulcus detergere scripsit.* Sacer vero non mensam tantum sacram illis detergit, prout in officio de ablutione sanctæ mensæ magna feria quinta explicabitur, sed & calicem Dominici sanguinis purissimum vas, ipsumque sanctum Discum, Particulæque in eo contentas colligit in unum, coercet ne perturbatim effluent, & suo tandem impulsu ductuque suaviter in calicem demittit. *Purificatoris* itaque Latinis dicti, munus agit in altari Græco *Spongia*, ex eo in sacris usurpata, quia Sacrificii cruenti a Christo oblatus pars fuit & instrumentum, ejusque in incruento Sacrificio memoriam reficit. Subtilis est, lenis, delicata, tersa: uno verbo *Penicillus* Plinii lib. 31. cap. 11. vel Festi *Peniculus*. Sicut autem ἀπὸ τοῦ σπόγγου, ἡ σπογγιά, sit verbum ἀποσπογγίζω, detergo: ita ex adverso a verbo μᾶλιν μᾶ, quod idem est ac, μᾶλιν, exsicco detergo, sit nomen μούσα ejusdem penitus significationis & usus, ac præsens vox σπόγγος, cujus mentionem facit vetus Euchologium Venetum fol. 89. linea 41. superius citatum.

178. *Ἀνοίγει τὴν θύραν τοῦ ἁγίου βήματος.*) Non Januas aperiri, sed vela altaris deduci scripsit Chrysostomus homilia 3. in epist. ad Ephes. *ὅταν ἰδῇς ἀνεκλόμενα τὰ ἁγία θύρα, τότε νομίσαν διατάξαι τὸ ἁγίον δώμα. quando videris trabi quæ in ostiis sunt, cortynas, tunc existima celum superne deduci.*

179. *Λαμβάνει τὸ ἅγιον ποτήριον.*) Duplicem communionem etiam hac tempestate, qua rituum antiquorum aliqualis adhuc in Oriente perspicitur observantia, distinguere debemus: Sacerdotalem sive Ecclesiasticam unam, alteram Laicam: Illam in sanctuario ordine sacro promotis reservatam, hanc extra cancellos laicis quibuscumque concessam: primam illam superius num. 170. & seq. sumus contemplati, ut modo secunda hæc populo exhibeatur,

R

portis sacri adyti referatis, Diaconus sacra deferens egreditur, calicemque in quo panis consecratus sanguine intinctus est, populo manifeste ostendit, exclamans. *μετὰ φόβου Θεοῦ, καὶ πίστεως προσέλθιτε*. Addit alia lectio, ex Damasceno numero sequenti citanda καὶ ἀγάπης. Nec immerito. Charitatis enim sicut fidei sacramentum est. Communionis hujus locus extra cancellos, & portam Βασιλικῆς dictam (ex ea namque Rex Christus ad plebem pascendam egreditur) Solea est, *Regis Solum & Thronus*, reliquo chori sublimior; de quo nos alibi etiam cum Hieronymo Latino adversus Luciferianos scribente: *Episcopi est corpus Domini adtreddare, & de sublimi loco Eucharistiam ministrare populo*. Particulam quamlibet sanguine perfusam (junctas enim panis & vini species ille ritus ostendit, ubi supra numero 177. Diaconus sacrum discum Spongia terfit, & cuncta fragmenta panis in calicem merfit) *μαργαρίτω*, quasi *Unionem pretiosissimum* vocant: eamque Cochleario parvulo (cujus manubrium tenue & oblongum crucicula in extermitate ornatum est) pro communione e calice educit.

Cochlear illud adinvenit Chrysostomus (ut suspicatur Arcudius lib. 3. cap. 53. & affirmat Ligarius) ejusque usum in Ecclesia communem facere coepit, illius sceminæ Hæresi Macedoniana infectæ occasione, quæ falsæ religionis simulandæ causa, panem Eucharisticum de manu Chrysostomi sacra facientis acceptum furtim ancillæ dedit, Hæreticorum panem illius loco consumptura, qui mox in ejus ore, in lapidem est mutatus. Unde tam nefandæ fraudis vitandæ gratia, Ecclesiastica lege sancitum est, ut mysteria Eucharistiæ in calice commixta simul populo deinceps dispensarentur. Hancque eandem consuetudinem intinctum panem porrigendi in Ecclesia Latina aliquando viguisse declarat Georgius Cassander in Liturgicis: Ivonemque de divinis officiis pro sua sententia scribentem ita refert. *Populus intincto pane non auctoritate, sed summa necessitate timoris sanguinis Christi effusionis, permittitur communicare*. Idque in institutis Cluniacensium præscriptum esse subjungit, & Arnulphi epist. 3. ad Bohemos verba clarissima citat. *Quotidianus usus prætenedit Ecclesiæ, ut porrigatur Hostia sanguine intincta, cum a Domino prius corpus, deinde sanguis porrectus fuisse memoretur, etiam Julio Papa, (qui in ordine fuit trigessimus sextus) prohibente ne ejusmodi intinctio fiat, sed seorsum panis & seorsum calix juxta Dominicam institutionem sumantur*. Ad quod, ait Cassander, respondet Arnulphus: *Christum eis cum quibus conversatus est, ea quæ facienda erant verbo & exemplo insinuasse, certum agendi modum*

non præscripsisse, huc pertinere quod ait: *Hoc facite in meam commemorationem*. Non ait, hoc modo facite. Et: *Ite baptizate*: non ait hoc modo: *semel aut ser immergendo*. Et paulo infra, *Ob honorem, & reverentiam sacramenti, & periculum effusionis, ac ut Sacerdos sine periculo administrare posset; consuetudinem introducendam panem intingendi*. Cochlear autem illud a Græcis *λαβίδας* dictum: Latine precor cum Genebrardo vel Herveto in liturgiis PP. ne *Forcipem* interpreteris: quis enim micam lente minorem liquore delibutam *Forcipe* elevet? At verotenuis ille *μαργαρίτης*, unionem quantitate non excedens mica est solummodo, tum Paschalio lib. de corpore & sanguine Domini, dicenti. *Hoc mysterium quando communicas, dilata sinum mentis tuæ, emunda conscientiam, & accipe non quantum mica exhibet, sed quantum fides capit*. tum Cyrillo Hierosolymitano monenti *ἀσφαλίσαι τὸν χειρὶς, καὶ λῖθον τιμίον διασκέλῃς ὑπὲρ τοῦ μῆσου ψυχῆς ἐκπασαίν*. ut micam illam auro & lapidibus pretiosis præstantiorem ne excidat, attendas. Non negarim tamen, *λαβίδας* denominationem excogitatam a *Forcipe*, quo unus e seraphicis spiritibus carbonem ad emundanda Prophetæ labia, ex altari subtulit: & quia Sacerdotes τὸν θεὸν καὶ τὸν δὲν δραπετὴν θεὸν Χριστὸν ἐν τῇ δυσιασχορίῃ τῇ λαβίδι φανερὰς φέροντες. *Christum divinum & intellectualem carbonem manus Forcipe ex altari educunt*: hinc factum omnes autumant ut Cochlear ad eum deportandum accommodum; *λαβίδας* nomine vocandum occurrerit: *ἀνδραξ γὰρ εἰσι τοὶ ἀναξίως οὐλῶν*. *Christus enim carbo vivus est indignos & temere accedentes exurens*. Ita S. Germanus in mystag. & plura in eadem mentem Damascenus lib. 4. de fide cap. 17. Agnovit Balsamon in explicatione Canon. Concilii in Trullo, *Cochlearis*, *λαβίδας* illius usum. Canon enim ille cum antiquam communionis in manibus recipiendæ morem revocare intenderet, nec prævaleret: Scoliaſtes suavi eum expositione moderatur, *μη δαυμάσας, μηδὲ τὰ ἰσχυρὰ διὰ τὸ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μεταδίδοσθαι τοῖς λαϊκοῖς τὸ ἅγιον σῶμα τῷ Χριστῷ, καὶ οὐκ ἐγχερίζεται τοῖς τοῖς καὶ τῷ κανόνι περιλήψιν*. τίς γὰρ ὁρᾷ, ὅς φοβὸς Θεοῦ διὰ λαβίδας ἀνίσταται τοῦτο παρὶδων. Ne mireris, neque rationem inquiras quare in quibusdam Ecclesiis præbetur sanctum Christi corpus: non in manus secundum Canonis edictum traditur. *Fides enim recta, & Dei timor, & devotio ab omni suspitione aliena hoc tradidit*. Et quamvis Ilerdense Concilium anno 524. congregatum, & Paschalis secundus episcopus sua 32. prohibeant intinctum panem in communionem præberi, Christi nimirum sub speciebus separatis Sacramentum instituentis exemplo reclamante. In favorem tamen Ecclesiæ Orientalis dicendum, Concilium octo Episcoporum quale fuit Ilerdense citatum, consuetudinem Orientem totum pervagantem abrogare non intendisse: sicut nec Paschalis Pontifex, qui non Græcos: sed privatas Latinorum Ecclesias ab hac sibi nova & non approbata consuetudine recipienda scriptis detertere decrevit.

180. *Μετὰ φόβου Θεοῦ*.) Postquam de fide circa Eucharistiæ sacramentum veraciter inflammanda pluribus differuit Damascenus lib. 4. de fide cap. 34. his tandem verbis hæc a nobis elucubrandæ, sermonemque suum omnem exponentibus concludit, *διὸ μετὰ παντός φόβου, καὶ σωφροσύνης, καὶ ἀδιστάκτου πίστεως προσέλθωμεν, καὶ πάντως ἐς αἰὲν καὶ πάλιν πιστεύωμεν καὶ διδάζοντες, τιμῶμεν δὲ αὐτὸ πάση καὶ ἀπορίᾳ, ψυχῇ τε, καὶ σωματικῇ*. Proinde omni cum timore & conscientia pura, & indubitata fide accedamus, & omnino fiet nobis quemadmodum credimus non dubitantes, & veneremur ipsum omni puritate animi & corporis. Ubi firmior deficit fides, tremorem incutere Chrysostomus ipse molitur episcopus. 1. ad Corinth. homilia 36. *εἰ δὲ ἀπίστευε, ἰδὲ ἀπὸς ταῦτα καὶ τὰ παρὰ τὸν ἀναμνηστικὸν τίτος ἔτεκεν, ἔσθαι, καὶ διὰ τὴν ἐννόησον τὴν ἀποβαίνον ἐν ταῦτα φεζόν καὶ ἀπὸ τῷ καυρῷ. & post pauca: διατρέχει καὶ πρὶν ἰδεῖν τὰ παραπετάσματα ἀνασπασμένα, ὅτι χορὸν τῶν ἀγγέλων προσβαίνοντα, πρὸς αὐτὸν ἀνάβαινε τὸ οὐρανόν*. Quod si non credis, aspice ad hanc mensam, recordare propter

quid hic fiet. Cogita quis sit qui procedat: & contem-
pse etiam ante tempus. Assurge antequam videas
deducti vela, & Angelorum chorum pedem efferre: in
calum ipsum ascende. Eadem porro quæ hic sanis in
Ecclesia ad communionem accessuris, ægrotis quo-
que propriis in domibus Eucharistiam sumpturis
proferuntur verba *μυστὰ ποῖσε*, &c. & si quando utri-
que communicant, velo calicis mento supposito,
manu Sacerdotis, panem intinctum e *Cochleari*
suscipiunt; ipsam Eucharistiæ susceptionem Sa-
cerdote suis verbis exprimente, *μεταλαμβάνει ὁ δοῦλος
τοῦ Θεοῦ Πέτρος, τῇ τῇ ἑξῆς*. Ægrotorum vero Præsan-
ctificatum panem non nisi semel in anno feria quin-
ta in Cœna Domini consecrant, unde & asser-
vatum Præconsecratum hunc panem *παρακαταθήκην*
ægrotis *propositum depositumque* Viaticum, appel-
lant, & sacro sanguine, velut alia per quadragesi-
mam consecrata, de quibus nos in Præsanctificato-
rum officio num. 32. tractabimus, intingunt: quem
ritum licet severioris notæ censura damnet Arcudius
lib 3. cap. 3. & 17. ut qui sacramentales species fre-
quentius vellet renovari, nec sanguinis sacri species
ad furnum aut ad solem exsiccari: errat tamen Arcu-
dinus Græcus, de Græcis ritibus; (ut qui puer decen-
nis in Italiam advenit) parum peritus, nec enim
furni vel solis ardore, sed vivo acerræ sacratæ, (ho-
die vulgo *κατ'ῆ* vocant) sacro disco subjectæ igne,
cui species panis sanguine tincti religiose sunt im-
positæ, cunctum humorem exprimunt: hacque ea-
dem diligentia, species panis bene cocti, & ut ipse
fatetur Arcudius diutius duraturi, per annum inte-
grum ægrotis assevatæ, a corruptione custodiunt
immunes. At vero deinceps, cum infirmo in exitus
hora, viatico Eucharistiæ muniendo Particulam as-
sumunt, vino communi respergunt, ut sopitæ & exsic-
catæ sanguinis species, quasi de novo exsuscitari, &
emergere videantur. Circa quem ritum bene, ut ego
quidem censéo, differit Catumfyrus Italogræcus
tractatus 1. Elencho 37. his verbis. *Circa instin-*
tionem panis in sanguinem remitto me Ecclesia Ro-
manæ, seu Latine: quæ dum tolerat Græcos in hoc,
eosdem utique tolerare debuisset ipse Græcus Arcuda
& non insurgere contra ipsos tali & tanto hostili o-
dio instar rabidæ Ursæ (vox enim Græca vulgaris ἄρ-
κὺς, Ursum sonat) in illis falso censurandis. Hæc
ille: cujus tamen stylus injurius & insolens in virum
doctum quamvis in levioribus lapsum, æquioris
censuræ judicio, jam Romæ castigatus non ignora-
tur.

181. Σωσον ὁ Θεός.) Hæc oratio habetur inter Matutinas. folio 53.

182. Τῷ Θεῷ εἰς τὰς οὐρανούς.) Supererat e vita Christi aliquo Missæ ritu significanda ejus per Ascensionem gloria, & nominis ejus per Apostolorum prædicationem disseminata per orbem notitia. His illam verbis manifestat Sacerdos, quæ Thessal. lib. de templo ita exponit. ἅπασιν θυμῶν ὁ Ἀρχιερεὺς τὰ δώ-
ρα ἐπιτίθων ὅσα ἂν ἀνάλυσιν τῷ Θεῷ τοῦ δηλοῦ καὶ τῷ κρυπ-
τοῦ δόξαν τῇ κυριότητι αὐτῆς ἐν πάσῃ τῇ κτίσει, οἰοῦντι δια-
λογώμενοι τῷ Θεῷ τῇ τῆς λέγων. ὅτι σὺ μετῴληδες με χεῖς ἡμῶν,
καὶ κατ' ἡμᾶς ὤφθης, ἔεις οὐρανούς ἀναβάντων, καὶ ἀναληφθεὶς εἰς
τῆς δόξης τιτλιώμενος τὴν γλῶσσαν. δι' ἧς ἡμεῖς ἱερουργοῦμεν
σὺ τὰ μυστήρια, καὶ μετῴχοιμεν σοι, καὶ διωκόμεθα ἐξ ἡμῶν σοι.
Pontifex sancta adolenti discedit, & ea subdit quæ
Ascensionem Domini, & in posterum prædicationis
ejus gloriam, ad omnem creaturam manifestant.
Quasi cum Salvatore differeret, & diceret. Quia ad
nos usque descendisti, & assumptus in cælum tua glo-
ria terram omnem replesti: per hanc nos sacra perfici-
mus mysteria, & tui participes sumus, & te posside-
mus perpetuo. E breviori S. Germani expositione
videtur hæc dilatata ἡ ἄρσκι κατασφδριτων ἀγίων λει-
ψάνων τῷ ἀνάλυσιν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν ὑπαντίπτεται
ὁ τελευταῖος θυμικτὸς τῷ χάριτι τοῦ ἀγίου πνεύματος δοθέντων
τοῖς Ἀποστόλοις καὶ τῷ ἀνάστασιν. Exportatio sacramentum
residuarum sacramenti reliquiarum Ascensionem Do-
mini Dei nostri subindicat: ultima vero suffumigatio
gratiam sancti Spiritus Christi afflatu Apostolis
concessam post resurrectionem declarat.

Encbol.

183. Θωρακὶ ἔξω πρὸς τῷ θώρακι .) Diaconus communione reliquias , ad populum prius respicit , quasi Christi quem deferret nomine ipsi valedicens , ut eum credula semper mente fideque respiciat , huiusmodi obrutu , exhortatur . Ita fere Anonymus (qui aliis in M. S. sub nomine Germani vel Basilii circumferetur) in M. S. Regio numero 1769 . liturgicam expositionem his verbis claudens . ἡ ἀποστολὴ τοῦ ἱερέως (ἢ τοῦ διακόνου) μετα τῆς ἁγίας εἰς τὴν πρόθεσιν , δηλοῖ τὴν ἐλευθέρωσιν τοῦ Χριστοῦ ὅταν μάλιστα κληταὶ τὰ κόσμον . *Converso sacerdotis* (aut Diaconi) *cum sancto pane* (ad populum , ut deinde) *ad Prothesim , adventum Christi mundum dijudicaturi , significat* . Eo quasi nutu , post Ascensionis mysterium jam numero præcedenti expositum subindicaret Diaconus , verba Angelorum quondam in Ascensione Christi audita . *Hic Jesus qui assumptus est a vobis in cælum , sic venit quemadmodum vidistis eum euntem in cælum .*

184. Πάντοτε συνίχθαι.) Claudunt hæc verba sententiam superiorem ὁ ἡγουμένος τῶν ἀπαρῶν, &c. & ad illam proinde sunt referenda, & cum ea connectenda.

185. Εὐχαριστοῦμέν σοι Κύριε.) Pro Eucharistia nil gra-
tius Deo rependitur quam grati animi merces, de quo
Iustinus apolo. 2. αὐτον καὶ δόξαν τῷ πατρὶ ᾧ ὅλων διὰ τῶ
νοματος τοῦ υἱοῦ καὶ τὸ ἅγιον πνεῦματος ἀναπέμπε, καὶ εὐχαρι-
στοῦν ὑπὲρ τῆς καταξιώσεως τούτων παρ' αὐτοῦ ἐπὶ πολὺ ποιῆται.
Laudem & gloriam rerum universarum Patri per no-
men Filii, & Spiritus sancti offert, & gratiarum actio-
nem pro eo quod hisce nos donis suis fit dignatus pro-
line exequitur. Decadem Augustinus epif. 59. His
peractis & participato tanto sacramento, gratiarum
actio cuncta concludit.

186. Ὁρθοὶ μεταβαίνοντες.) Τοῦτ' ἐστίν, ait S. Germanus, ὁρθῇ τῇ διανοίᾳ σὺ τοῖς ἔργοις σῶμεν μεταβαίνοντες, καὶ ἀείως ἐντὺρ δι' ἡμετέρας. Id est recta & elevata ad superna mento : cum bonis operibus stemus nos, qui communicavimus : & digne ipsi gratias agamus, sicut & Christus Hymno dicto & mensa surrexit.

187. *Εν εἰρήνῃ προέλθωμεν.*) Quia pia consuetudo antiquis Conciliorum decretis firmata prohibet fideles nondum expletis missarum solemnibus Ecclesiae conventum deferere : hinc tempus quo solvitur ille, & quo Ecclesia liceat egredi, publica Diaconi voce cunctis fuit indicendum . Signum illud Latinis est vulgatum, *Ite Missa est* : Græcis, *ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν*, ex alio apud Clementem const. Apost. lib. 8. cap. 15. *ἐν εἰρήνῃ ἀπολύει*, deducit : imo e Christi Domini verbis, ait Cavantur qui cœna facta, & hymno dicto, discipulis discessus licentiam fecit : dicens. *Surgite eamus hinc* .

188. *Εὐχή ἐπὶ διαμβωνος.*) *Populus a Diacono dimissus Sacerdotem non dimittit; nisi prius ipse Christum in cælos ascendentem, discipulisque benedicientem imitatus facta oratione sibi benedixerit: eamque recitaturus Sacerdos e cancellis egreditur, & in medio populi stat, retro Ambonem.* An vero sic ad populum egreditur, ut melius, quo vicinius ei bene precetur. Non ita: sed populo affectu, sicut & gressu condescendit: ut subindicat Cabasilas cap. ult. & apposite ad hæc S. Germanus. ἡ ἐπὶ διαμβωνος *ἑὴν* οἰονεὶ σφραγίδι ἐν παντὶ τῶν αἰτημάτων καὶ ἀνακαταλάωσις ταπεινὴ πρὸς τὰς πρώτους καὶ τιμιωτέροις ἐπιλόγοις ἐπειδὴν γὰρ πᾶσα ἡ ἱερωγία προηγουμένων μὲν ὑπὲρ τῶν προσεγγιγάντων, καὶ δι' οὓς προσήγαγον τελήτα ἐσθ' ὅντα, καὶ ὑπὲρ πάντων διηλεκθόντων καὶ τὸ ἐν τῷ τέλει τάξιν ἐπιτίθοντι τὴν ἐκείνης πρὸς τὸν ἐκθρονωμένον *ἑὴν* ἐπειδὴν γὰρ τίνας τῶν τοῦ θυσιαστηρίου ἐστῶτων, εἰς ἀπορίαν τοῦ λαοῦ χωροῦσι γνωσιμαχοῦντες καὶ λέγοντες. τίς ἄρα ὁ σκοπὸς, καὶ ἡ περὰ τῆς Ἀρχιερέως ὑποβιβασθῆναι *ἑὴν* ἐννοεῖται, καὶ δι' αὐτῆς, καὶ ἐφ' ἧν ἐπὶ τῷ θείῳ τινα καταλαβεῖν καὶ τὸ τοιοῦτον αἰθεῖν πατέρι, καὶ ἀνυπερβαλῶσιν πάντων τῶν διὰ τῆς *ἑὴν* αἰτημάτων τῶν χαρμηλῶν ταύτης ἐποίησαντο, διδάσκοντες τοὺς ἐκζητοῦντας ὡς ἐκ τῆς κρασιῶν τοῦ ὕψους. *Quæ retro Ambonem oratio, velut sigillum est omnium petitionum, & compendium rite compositum primis & præcipuis conveniens orationibus.* Cum enim divinum omne sacrifici-

R ii

cium præsertim quidem pro offerentibus, & pro his pro quibus obviaverunt, perficitur: & deinde pro omnibus, quos explicata mentis non comprehendit Sacerdos: propterea in fine ordinem unicuique orationi convenientem apponit. Etenim cum aliqui eorum qui extra ad altare stant, in dubium sæpe incidant, cogitationibus fluctuantes, & dicentes. Quæ utique est Ecclesiæ intentio, & quis est sensus & virtus orationum harum quæ a Pontifice submurmurantur? & cupiunt cognitionem quamdam harum attingere. Hujus causa sancti Patres velut compendium omnium, quæ in orationibus posulata sunt, formam hujus orationis composuerunt, ut quasi e summa texturam, seu ex ungue Leonem hoc pacto docerent.

189. Εὐλογίῳ τῷ Κυρίου.) Pro benedictione accepta benedictionem laudemque Deo rependit populus: & iterum pro communione psalmo recitato, gratias agit.

190. Δίδωσι τὸ ἀντίδωρον.) δῶρον sive ἀγία δῶρα, sacram communionem significare, suo loco demonstravimus abunde: ἀντίδωρον autem Eulogicum sive benedictum panem, donorum seu sacræ communionis vicarium accipere, qui ad sacra ipsa mysteria recipienda sunt imparati, in omnium notitia est. Eum Pius in ordine Pontificum undecimus, qui sub M. Antonio Vero, & L. Aurelio Commodio floruit, legitur in Ecclesia instituisse; ut de oblationibus quæ offeruntur a populo, & consecrationi superfluum vel de panibus quos deferunt fideles ad Ecclesiam, vel certe de suis Presbyter convenienter partes incisas habeat in vase nitido & convenienti, ut post Missarum solemniam, qui communicare non fuerint parati, Eulogias omni die Dominico, & in omnibus festis exinde accipiant, quæ cum benedictione prius faciat. Eulogiam a benedictione suscepta vocat S. Pontifex; cum pluribus aliis, quo nomine etiam corpus Christi in Eucharistia, benedictione, precibus, & verbis divinis consecratum appellatur. Duplicis autem generis Eulogiam sive panem benedictum annotant Publicum & Privatum: utrumque fermentatum; & fermentum, hac de causa ab antiquis vocatum. Publicum Missa finita, in dilectionis & unitatis argumentum inter fideles dividebatur: & de illo Innocentius primus epist. 1. c. 5. loquitur. De fermento quod die Dominica per titulos mittimus, superflue nos consulete voluisti: cum omnes Ecclesiæ nostræ sint intra civitatem constitutæ. Quare Presbyteri, qui die ipsa propter plebem sibi creditam nobiscum convenire non possunt, idcirco fermentum a nobis consecratum per Acolytas suscipiunt, ut idcirco a nostra communione maxime illa die se non judicent alienos. Privatum vero quamvis multis commune fieret, ab Episcopis tamen privatim mittebatur: & hujusmodi fuit ille de quo Paulinus & Terasia apud D. Augustinum epist. 35. scribunt. Panem unum sanctitati tuæ unitatis gratia misimus, in quo etiam Trinitatis soliditas continetur: hunc panem tu Eulogiam esse facies dignitate sumendi. Ex quibus constat quantum decipiatur Balsamon panis Eulogici primam institutionem Antiochenæ Synodo sub Constantio celebratæ adscribens, expositione Can. 2. ἀλλὰ μὴ καὶ τὸ παρόντος ἐπαινοῦν, ὡς εὐχαριστῶν, ἢ τὸ ἀντιδῶρον διὰ δόσεως, ὡς τὰς ἀνὰ γὰρ εὐχαρίαν ἔχοντες αὐτοῦ μὴ δυνάμενοι μεταλαβεῖν τὸ ἀγίον καὶ ζωοποιῶν μυστήριον, προσκαρτεροῦν μὴ καὶ τὸν τῆς ἱερᾶς τελεστίας, ἔκ τῃ χαρὶς ἱερατικῆς λαμβάνειν αὐτὸ εἰς ἀγισμὸν. Ex hoc, ut videtur, Canone panis Eulogici distributio processit: ut necesse haberent etiam illi qui non possunt sanctorum & mysticorum mysteriorum esse participes, ad finem usque divini mysterii perseverare, & ipsum e manu Sacerdotis ad sanctificationem accipere. Decipiunt adhuc seipso Græci quidam, panem absque benedictione ex sola altaris, cui appositus est præsentia, Eulogicum benedictumque evadere censentes; quorum conjectura est, quod nulla pro pane benedicendo in Euchologiis, sive M. S. reperitur benedictio. At cum creatura omnis ut sancta sit, sanctimoniamque aliis impertiat verbo Dei & oratione sanctificandi vim sibi comparet: ut sanctus sit pariter panis Græcorum Eulogicus, si non privata & speciatim sibi

assignata prece, communibus saltem aliis iisque copiosis, quibus Prothesis & Offertorium perficitur, sanctum reddi necesse est affirmare: illumque propterea Symeon Thessalonicensis lib. de templo vocat ἁγιασμένον ἄρτον ἐν τῇ ἐφοδίᾳ προσευχῆς, panem sanctificatum in Prothesi preces super se factas suscipientem. Addit Cabasilas etiam sanctum putari, quod & Deo sit oblatus, & ex ejus meditullio, molere, velut e sinu fecundo Hostia fuerit manu Sacerdotis educta. ὡς τὰ ἐν προσευχῇ ἄρτον, ἐξ ἧς ἡ ἱερὴ ὁ ἱερὸς ἀπὸ τῆς προσευχῆς ποτὶ τὸν λαὸν μεταδίδωσι τοῖς πιστοῖς, καὶ ἄγιον γινώσκοντες αὐτὸ τὸ ἀντιδῶρον, ἔκ τῃ ἐφοδίᾳ, deinde & panem super quo facta est oratio, a quo sacram hostiam Sacerdos abscidit, in partes dividens distribuit fidelibus, tamquam sanctificatum, eo ipso quod Deo dedicatus, & sacratus est. Precibus cunctis liturgicis benedictum evasisse opinantur alii, nec minus ἀγιάζοντα quam λατρυγῶντα, & e liturgia sacræque orationibus ad sui præsentiam factis sanctitatem omnem attraxisse profitentur: qua ratione aquam illam benedictam in Theophaniis, majori in pretio habent, quæ inter missarum solemniam juxta altare residebat, quam quæ sacrificio præsens non fuit: prior enim illa est ἀγισμὸς λατρυγῶν, quæ nimirum præsentem Missa celebrata est, hancque ideo quasi sanctiorem diligentiore quoque cura asservant communionem privatis, criminumque noxis irretitis, simul cum pane Eulogico (nec non olim peccatorum adjuncta confessione, sic enim Nicephorus Confessor sanctus Can. 5. edixit: τοῖς ὄντας ἐν ἐπιστημῇ μεταίχην εὐλογίας, ἢ ὅπου κατακλῆσθαι τῇ αὐτῇ ἐξομολογήσῃ. Pœnitentes cum delictorum confessione benedictioni hoc est fracto pani participare) ebibendam, multo cum devotionis sensu & pietatis affectu, μεταλαβὶσα, sacro Coelesti, Diaconus vel Sacerdos impertitur: nec minimam ejus stillam in terram decidere patitur, ut quæ præter superius dicta, symbolum sit, & vicaria sanguinis Christi: aliam vero licet precibus iisdem benedictam ut ἀντιδῶρον, cui defuit ad Missæ celebritatem præsentia, & ideo minus sanctam, minus existimant, & eadem se domos, resque suas omnes respergere non formidant. Alii tandem sanctitatem prænotatam pani Eulogico tribuunt, eo quod sit ipsa προσφορᾶς massa, & typum referat virginis corporis, e quo corpus Domini cum prodiit: e medio namque προσφορᾶς, major Hostia, lancea incidente, extollitur: de quo superius fol. 49. & 103. Hæc videtur esse mens S. Patriarchæ Germani: ὁ τὸ παρδινὴν σῶματος τύπος, ὁ μερσμός ἐν εὐλογίᾳ ἐκ προσφορᾶς. Virginei corporis, diviso panis benedicti & oblate typum gerit: additque S. Mystagogus. ὡς προσφορᾶ ἢ τοῖς ἱεροῦ χάρις πληρὴ, ἀγισμὸς ἐκ τῆς ἀγίας ἀντιπροφέρουται, & pro crimine obstrictis (pœnitentibus communionem privatis) hæc oblatio sanctitate redundans alterius sanctioris vice in missæ solemnibus substituitur & offertur. Sacros proinde quos in anima producit effectus recenset. καὶ ὅτι ἀπὸ μὲν τῆς μεταλαβῆς τῆς ἀχραντοῦ σώματος τῆ ἐξ αὐτῆς τεχνητῆς τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ τιμῆς αἵματος, ὁ ἀγισμὸς ἐν ἡ ὁδοῖα τοῖς πιστοῖς παραγίνεται. ἢ ἡ πνευματικὴ εὐλογία, ἢ ἡ ἀλλὰ τῆς ἀγίας χορηγία, τῇ τῇ Χερσιν γίνῃ ἐκ τῆς δωροῦς τῆς ἁρτι τῆς σώματος τῆς Θεοτόκου γίνῃται, καὶ πιστεύεται. Et sic sumptione quidem immaculati corporis ejus, quæ e virgine natus est Christi Dei nostri, & a pretioso ejus sanguine sanctificatio & adoptio fidelibus provenit: spiritualis vero, & alio: um bonorum liberalis profusio, ex distributione panis corporis Matris Dei, Christianorum generi proficisci creditur. Cæterum cum multam de panis Eulogici sanctitate conceperit Græcus quilibet opinionem, jejunus idcirco in Ecclesia, vel cui deficit liturgia, eum panno asportatum in domo comedendum e manu Sacerdotis oris osculo salutari recipit. Hic enim panis, inquit Augustinus libro 2. de peccato meri. & remiss. capite 26. quante non sit corpus Christi, sanctus est tamen: & sanctior cibis quibus alimur: & Cabasilas loco superius citato: οἱ ἡ σὺ εὐλαβεῖς πίστιν δέχονται, καὶ καταφαλοῖσι τὸ δεξιὸν αἶσαν προσφάτως, ἀ λαμβάνω τὸ παναγίου σώματος τοῦ Χριστοῦ σωτῆρος, καὶ τὸ ἐκείνου ἀγισμὸν καὶ δεξιμὸν, καὶ μεταδίδωμι τοῖς

ἱεροσυνταγματικῶν. Illi vero cum devotione ad Sacerdotem accedentes panem suscipiunt: & deosculantur dexteram qua recentius sanctissimum corpus Christi Salvatoris contredidit (quo tamen manus Sacerdotalis osculo communione sacra in illa liturgia refecti, ut majori sanctitate donati abstinent) & sanctitatem inde suscepit, & ut eam tangentibus impartiat, continere creditur. Miram propterea in eo assumendo demissionem animi, & in expetendo instantiam, ostendit olim coram impudentis vultus Sacerdote, piissimus & Ecclesiastica concordia amantissimus Imperator Michael Palæologus apud Pachymerem: cum Missæ solemnitate completa, manibusque recentius pro more ablutis panem illum sanctum suscepturus, & a mysta benedictionem percepturus, e throno ad sacras usque fores tunc apertas processit. Cui obviam ille: ἐμφανίζονται τὸ εὐχέλαιον τῶ βασιλεῖ· ἀφ' αὐτοῦ βασιλεῖς, ἐκταίνου τὰς χεῖρας & διὰ τὸν λαὸν λέγοντες· ἐπὶ χεῖρ δὲ δεξιὰν ὁ ἱερεὺς, τὸ τοῦ ἱεροῦ ἀρετὴ καὶ μακαρία παρὰ χεῖρας. ἔστω τὸ μὲν χεῖρας ἐκταταμένον τῷ βασιλεῖ· & δὲ δεξιὰ τῷ ἱεροῦ ἀρετὴ μόνον, ἢ γλῶσσα φέρει τῷ λαῷ. Obviam, inquam; & manifestus ille precibus fundendis factus vicissim progreditur Imperator: manusque extendit panem sacrum percepturus; continet tamen dexteram panis sacri frustulum tenentem Sacerdos, atque ita manum tendenti Imperatori, ipse dextra exporrecta supplicem offert precem &c. Addo & peregrinantes, tum fovenda devotioni & sacrorum mysteriorum jugi memorie conservandæ, nec non etiam in adversis periculis, & tempestatibus; Antidoto secum delato, tamquam ἀλκυονίδος φαρμάκῳ, sæpius uti: quo eodem fine, atque etiam ultimo vitæ discrimini provisorii, consecratam particulam, quo longiora suscipiunt itinera, eo confidentius secum asportant, & ubi sedem in aliquo loco fixerint, in cameris ante sacram imaginem suspensam venerantur, & asservant. Quam Sacramentum reservandi consuetudinem exemplo Martyrum, a Cypriano de lapsis relato, Monachorumque antiquorum solitudinibus & desertis illud custodientium, nec non & Basilii sibi particulam e primo sacro segregantis, tum e Joanne Diacono in Gregorii vita lib. 2. cap. 33. & ex ipsomet Gregorio lib. 2. Dialog. cap. 36. & ex aliis Patribus tenacissime propugnant: quam tamen prudentior erga tam augustum sacramentum reverentia, Concilium Tolætanum primum Can. 14. & Cæsaraugustanum Can. 3. penitus abrogavit.

191. Μιστάκων τὸ κοτάκιον) Ob similitudinem κοτάκιον, & Cantici; censuit quidam melius Latine quam Græce eruditus, vocem Græcam κοτάκιον, Canticum significare: cum potius a dictione κοτὰς idiomate vulgari rem brevem significante profluat. Audet Ligaridius ἀπὸ τῆς κοτῆς, basta, sive jaculo deducere κοτάκιον: quasi foret κοτὰκιον, oratio jaculatoria: brevior quippe modulum, ad normam Antiphonarum nostrarum compositum, tum hic, tum ubique ferme declarant: quem propterea sic dici scribit Georgius Corefius, eo quod Dei vel sancti cuiuspiam laudes, paucis verbis enunciet. κοτάκιον huiusmodi auctor fertur Romanus Diaconus Emesenus, qui Anastasii Imperatoris ætate circa annum Domini 500. floruit. Liber etiam Missalis, solam Basilii, Chrysostomi, & Præsanctificatorum liturgiam complectens, tamquam κοτάκιον, brevis codex, ut ego quidem reor, vel ut censet Arcudius, ceu tenuis admodum membrana brevi rotundo ligno, quasi jaculi, fragmento, κοτῇ circumvolvi ab antiquis solita, κοτάκιον, presbyteris Græcis appellatur. Ad plura significanda, quod facit nuper auctor, qui vocem κοτάκιον extendit, amplo nimis captu, brevem ejus mensuram excedit.

192. Τὸ ἀναστάσιμον.) Troparia quædam sunt ut alibi jam diximus, quæ resurrectionem prædicant, & ἀναστάσιμα dicuntur: alia εὐφροσύνασιμα, quæ crucem & resurrectionem simul decantant: iterum, τετραδικά, δεσποτικά, μαρτυρικά sunt, in honorem Trinitatis, Desponsæ Virginis, vel Martyrum edita: ἀνατολικά alia mane nimirum λεβιά: φωταγωγά, lucem animæ & o-

culorum advocantia, & tandem νεκρώσιμα, requiem defunctis precantur.

193. Τὸ ἱμῆτιον ἀπὸ τοῦ ἱερατικῶν) Quali videlicet extra Ecclesiam utitur: Sacerdotem enim non dimittit populus priusquam sacris depositis, & communibus assumptis vestibus sibi ultimo benedixerit; & vicissim faustam reciproce precatationis vicissitudinem reportaverit. Quandoquidem vero communis Sacerdotum vestis hic sermo se obtulit: ejus quoque effigiem sculpturæ lineis exaratam oculis subijcere, operæ pretium esse duxi.

Ο ΒΕΚΚΟΣ ΠΡΙΑΡΧΗΣ

Prima Patriarcham exhibet cui in capite duplex est tegumentum, Monasticum utrumque: interius quidem κατωκαμηλαύχιον, desuper vero ἄνω καμηλαύχιον. In ejus manu. Littera Α καπάσιον, alii καπῖλον vocant: cruce desuper sericea, vel auro texta ornatum: Β καμῖλα βαρύνειν e pileo dependentia: C Mandyan pallium μετὰ ποταμῶν λoris conspicuum demonstrat. Ποταμοὶ rubri sunt & candidi orasque nonnumquam cæruleas habent, & littera D. notantur: πόματα pocula velut fluviorum scaturigines, ubi E pictum est, dignoscitur G ostendit δινάκιον Baculum pastoralem, qui si crucem in extremitate ferat sceptrum regale est, & δίκην Justitiæ virga.

In secunda tabula ἱερεὺς κοσμικός, Sacerdos secularis quales sunt conjugati, depingitur. Tunica interiore nigri coloris, & desuper toga discincta καβαδων dicta, vestitur. Pileus illi violaceus, & fuscus, est in capite fascia linea μαντιλίου cinctus, a quo retro dependet pannus item violaceus, in columbinæ caudæ figuram extensus, πτερύγα columba ideo dictus: & hac ratione potestatem Sacerdotalem a

Spiritu sancto, columba in scripturis representato derivata, Græci significant. Pileus autem ille sicut & quivis alius brevis capiti apposite adhærens, *σικυφία* dicitur: illumque in capite Sacerdos habet, dum proœmialia missæ cantantur, quæ fuit occasio ut Alcuinus lib. de divi. offi. cap. 38. licet cum erroris formidine assereret, Græcos *Pileatos divina mysteria celebrare*: *Pileos enim ait id est Cuphias* (lege Scuphias) *gestant in capite, dum assistunt altaribus*. Si *καθόνικος*, aut *κληρικὸς*, id est in Ecclesia magna & C. P. officium dignitatemque obtinuerit *σικιδιον*, *pileum* etiam cruce ornatum gestat & cum *πρωτοπαπᾶς* Archipresbyter est; crux illi rubei coloris imperatorio privilegio (in cujus Palatio id est Palatii Trullo sive Ecclesia, suprema erat hæc dignitas, a Patriarchali solummodo superata) deferenda conceditur. Colorem & figuram hujus vestimenti explicat Symeon Theisal. lib. de Sacram. & colorem quidem nigrum aut violaceum fuscum, ad morum maturitatem, & animi lugubrem affectum ostendendum, assumptum asserit: de figura vero subdit. *σαυροῦ ὁ τύπον ἔχει τῷ μήκει καὶ τοῖς μανικίοις. ταῦτα οὖν τὰ ἱμάτια κοινὰ πᾶσι, καὶ ὡς φασὶ ἐν βασιλικῇ διατάξει, εἰς τιμὴν τῆς ἱερωσύνης ὅτι & συγκλητικοὶ ταῦτα ἐνδύονται, καὶ τὰ σικιδία αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς. Crucis formam & tractu sive longitudine & manicis tenent, communiaque sunt omnibus hæc indumenta, Regio, ut ajunt, privilegio in Sacerdotii honorem, quo & Consulares viri Senatoresque gaudent. Pileos vero etiam reges ferunt.*

194. *Ο δὲ λαὸς κλίνοντες τὰς κεφαλὰς.* Est hæc ab antiquo in Ecclesia consuetudo observata, ut inclinato capite benedictione accepta, e Synaxi populus

discedat. Auctor lib. de Cardin. operibus Christi *Ad hæc*, inquit, *inter sacra mysteria, ad gratiarum actiones convertitur Sacerdos, & inclinato capite, munditia cordis accepta se intelligens consummatum, restitutus peccator, sanctificatam Deo animam quasi depositum custoditum fideliter reddit*. De capitis ad benedictionem incurvatione plura Cæsarius Arelatenfis homil. 38.

195. *Καὶ ἀπέρχονται ἐν ἱερῶν συν Θεῷ ἀγίῳ.* An quia pacem toties deprecati, idcirco velut ea obtenta, ἀπέρχονται ἐν ἱερῶν; An etiam quia fide & charitate Deo tenacius vincti, vel ejus sacramentis pacti, sanctitatisque opibus cumulati, *συν Θεῷ ἀγίῳ*, discedunt? Ita cenfeo: His tamen insuperaddendum. Unumquemque loco sui particulam panis quæ pro se offerretur in sacrificio substituisset: ac velut minores particulae majorem hostiam circumvallabant, velut regem aulici: quibus B. Virgo, Angeli, Beati, viatores homines, defuncti, juxta Christi corpus, ceu membra cum capite, corpus unum mysticum componere intelligebantur: quia sub communionis tempore cunctæ illæ particulae in calicem sunt immerse, tunc singuli particulis representati se Christo conjunctissime unitos putaverunt: atque ita nunc, ἀπέρχεται *συν Θεῷ ἀγίῳ* Thessalonicensis. *ἡ μέρις ἡ ὑπὲρ τίνος ἐγγὺς τῷ θεῷ ἄρτος κεμένη ἐν τῷ ἐκείνῳ ἱερουργηδῶν, & σώμα γενέσθαι Χριστοῦ, ἐνδὺς ἀγιασμοῦ αὐτῇ μετέχοντες κομιδῆσαι δὲ τῷ ποτηρίῳ, ἐνοῦται τῷ αἵματι διὸ & τῇ ψυχῇ ὑπὲρ ἧς προσήχθη παραπέμπει τῷ χρείμ.* Particula cujusdam nomine sancto pani adjacens, quando consecratur & fit corpus Christi, continuo sanctificationis & ipsa fit particeps, in calicem vero missa sanguini unitur: quare & anima pro qua oblata est gratiam confert.

ΣΗΜΕΙΩΣΑΙ ΟΤΙ ΑΥΤΗ Η ΘΕΙΑ

Λειτουργία τῆ μεγάλης Βασιλείας, ἡ λέγεται πάντοτε, ἀλλ' ἐν καιροῖς πεπραμένοις ἔχουσιν ἐν ταῖς κυριακαῖς τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς, πλὴν τῆς κυριακῆς, τῇ βαίαν, ἐν τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ πέντηκῃ ἐν τῇ μεγάλῃ, σαββάτῳ, ἐν τῇ παραμονῇ τῆς ἁγίας ἑβδομήκοντος, καὶ τῇ φώτων, καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑορτασίμῳ τῆς ἁγίας βασιλείας. Ἡ ἐκκλησία ἡ καὶ ἡ δόξα τῆς ταύτης τῆς λειτουργίας, ἡ αὐτὴ ἐστὶ τῇ ἁγίᾳ ἰωάννῃ τῷ Χρυσοστόμῳ.

d d Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

τῇ ἐν ἁγίᾳ πατρὶς ἡμῶν ἱ Βασιλείᾳ τῇ μεγάλῃ.

c Εὐχὴ τῆς προθέσεως.

Θεὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἡράνιον ἄρπιν, τὴν τροφὴν τῆς πατρὸς κόσμου, τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Θεὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ἐξαποστείλας σωτῆρα, καὶ λυτρωτὴν, καὶ διεργέτην, διλογουῦντα καὶ ἀγιάζοντα ἡμᾶς. αὐτὸς διλόγησον τὴν πρόθεσιν πάντων, καὶ πρόσδεξαι αὐτὴν εἰς τὸ ὑπερφάνιον σου θυσιαστήριον, μνημόνευσον ὡς αγαθός, καὶ φιλέανθρωπος, τῇ προσευχάντων, καὶ δι' αὐτῆς προσήγαγον, καὶ ἡμᾶς ἀκατακρίτως ἀφούλαξον, ἐν τῇ λειτουργίᾳ τῇ θείᾳ σου μυστηρίων. f Οτι ἡγιασμένοι καὶ δεδοξασμένοι, τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοσπεπὶς ὄνομά σου τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

g h g Ο δάκρυος. h Εὐλόγησον διάδοχα.

Ο ἱερεὺς.

ΕΚΦΩΝΩΣ.

Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, ἔως τῶν αἰώνων τῶν αἰώνων. Ο χορός. ἀμήν.

i i Τὰ εἰρηνικά, καὶ αἱ ἀποκρίσεις. ὡς καὶ ἐν τῇ λειτουργίᾳ τῷ Χρυσοστόμῳ. Ο διάκρυος.

k k Ἐν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ δευδωμῇ.

ὑπὲρ τῆς ἀνωθεν εἰρήνης.

ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τῆς σύμπαντος.

ὑπὲρ τῆς ἁγίας οἴκου τῆς.

ὑπὲρ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς.

ὑπὲρ τῆς ἁγίας μονῆς ταύτης.

ὑπὲρ ἀκρασίας αἱρέων.

ὑπὲρ πλοίωντων, ὁδοιπορούντων.

ὑπὲρ τῆς ρυθύνει ἡμᾶς.

l l Εὐχὴ ἀντιφώνη πρώτη μυστικῶς.

Καὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὸ πρῶτος ἀνείκατος, καὶ ἡ δόξα ἀκατάληπτος, ὁ ἡλὸς ἀμέτρητος, ὁ ἡ φιλεάνθρωπος ἀγαθός· αὐτὸς διάδοχα καὶ τὴν ἀσπληγχιᾶ σου ἐπὶ βλεψὸν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τῇ ἁγίᾳ οἴκῳ τῶν, καὶ ποιήσων μετ' ἡμῶν καὶ τῇ συνδουχομένῳ ἡμῖν, πλοῦσια τὰ ἐλπίσιν σου, ἔως τῶν οὐρανῶν σου.

m m Τοῦ ἱερέως λέγοντος τὴν ἀχλὺ μυστικῶς ἐν τῇ βήματι, ἐν τῇ αὐτῇ καιρῷ ὁ διάκρυος λέγει ἔξω τῷ βήματος τὰ εἰρηνικά. αἶδ' ἔκ ἐστὶ διάκρυος, ὁ ἱερεὺς μὴ τὴν ἀχλὺν λέγει τὰ εἰρηνικά, ἔ μὴ ταῦτα, τὴν ἐκφώνησιν.

NOTANDUM HANC DIVINAM

Missam Basilii magni non semper dici, verum temporibus statuis: scilicet in Dominicis sancta & magna quadragesima, dempta Palmarum Dominica, in sancta & magna feria quinta, in magno sabbato, in vigilia Christi Dei nostri Nativitatis, & Epiphania: & in die festo S. Basilii. Interpretatio autem & Ordo huius Missae, eadem sunt quae & missae S. Joannis Chrysostomi.

DIVINA MISSA SANCTI PATRIS

nostri Basilii magni.

Oratio propositiois.

Deus Deus noster, qui caelestem panem universi mundi nutrimentum Dominum nostrum & Deum Jesum Christum, Salvatorem, & redemptorem, & benefactorem nos benedicentem, & sanctificantem misisti: ipse benedic hanc Propositionem, & eam suscipe in supercaelesti tuo altari: memento ut bonus & benignus, eorum qui obtulerunt, & propter quos obtulerunt: & nos ab omni condemnatione immunes conserva, in sacrificio divinorum tuorum mysteriorum. Quia sanctificatum est honorabile, & magnificum nomen tuum: Patris, & Filii, & sancti Spiritus: nunc, & semper, & in saecula saeculorum.

Diaconus. Benedic domine.

Sacerdos, clara voce.

Benedictum regnum Patris, & Filii, & sancti Spiritus: nunc & semper, & in saecula saeculorum.

Chorus. Amen.

Pacifica & responsiones dicuntur sicut & in Chrysostomi missa. Diaconus.

In pace Dominum precemur.

Pro superna pace.

Pro pace totius.

Pro sancta hac domo.

Pro Archiepiscopo.

Pro sancta hac mansione.

Pro aeris temperie.

Pro navigantibus, iter agentibus.

Ut liberemur.

Oratio Antiphoni primi secreto dicenda.

Domine Deus noster cujus potentia estimari, & gloria comprehendi non potest: cujus est infinita misericordia, & inenarrabilis clementia; tu Domine secundum tuam benignitatem respice in nos, & in hanc sanctam domum; & fac nobiscum, & cum iis qui nobiscum orant, abundantem misericordiam, & miserationem tuam

Sacerdote in Tribunal orationem hanc secreto recitante, eodem tempore Diaconus dicit extra Tribunal Pacifica: si vero non adsit Diaconus, Sacerdos post orationem Pacifica dicit: & deinde exclamationem.

Etiam atque etiam in pace Dominum.

Suscipe, salva.

Sanctissimæ, illibatæ.

Sacerdos exclamando.

Quia tibi convenit omnis gloria, honor, & adoratio: Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. *Chorus. Amen.*

Post pacifica Chorus cantat primum Antiphonum, aut Typica, si Dominica fuerit: sin vero, quæ sunt propria diei.

Oratio secundi Antiphoni secreta.

Domine Deus noster, saluum fac populum tuum, & benedic hereditati tuæ: serva Ecclesiæ tuæ plenitudinem, sanctifica eos qui decorem domus tuæ diligunt: tu eos vicissim glorifica, divina tua virtute, & ne nos in te sperantes deferas.

Nota hic etiam sicut & in prima oratione si adest Diaconus, aut si non adest.

Adhuc & adhuc. Suscipe. Sanctissimæ, illibatæ.

Sacerdos exclamando.

Quia tua est potentia, & regnum, & virtus: Patris, & Filii, & sancti Spiritus: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Post secunda Pacifica, cantat Chorus secundum Antiphonum, aut secunda Typica, si sit Dominica: sin vero, quæ sunt diei.

Oratio tertii Antiphoni secreta.

Qui communes has & concordantes nobis preces largitus es, qui etiam duobus & tribus in tuo nomine convenientibus, petitiones te præbiturum es pollicitus, ipse nunc petitiones servorum tuorum imple ad eorum utilitatem, suppeditans nobis in præsentis sæculi tuæ veritatis agnitionem, & in futuro largiens vitam æternam.

Hic etiam nota sicut in prima oratione, & in secunda: si adest Diaconus, aut non adest. Adhuc & iterum. Suscipe, serva. Sanctissimæ, illibatæ.

Sacerdos exclamando.

Quia bonus & clemens Deus existis, & tibi gloriam referimus: Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. *Chorus. Amen.*

Hic quoque eadem quæ sunt in Chrysostomi liturgia chorus cantat. Sacerdosque & Diaconus eadem dicunt, & faciunt.

Oratio introitus sancti Evangelii secreta.

Domine Deus noster, qui in cælis ordines, & Angelorum & Archangelorum exercitus ad tuæ gloriæ ministerium constituisti: fac ut cum Introitu nostro, sit sanctorum Angelorum introitus, qui una nobiscum ministrent, & tuam bonitatem simul glorificent.

Alia voce.

Quia tibi convenit omnis gloria, honor, & adoratio: Patri, & Filio,

Ετι & ἔτι ἐν εἰρήνῃ τῇ Κυρίῃ.

Ἀντιλαβῆ, σῶσον.

Τῆς παναγίας ἀρχάντῃ.

Εκφώνως ὁ ἱερεὺς.

Οτι πρέπει σοὶ πᾶσα δόξα, τιμὴ, & προσκυνήσεις, τῇ πατρὶ, & τῇ ὑψ, & τῇ ἀγίῳ πνεύματι. νῦν & αἰ, & εἰς τὰς αἰώνας τῶν αἰώνων. ὁ χορὸς. ἀμὲν.

Π Μετὰ τὰ εἰρηνικά, ὁ χορὸς φάλλει τὸ πρῶτον ἀντίφωνον. ἢ τὰ τυπικά, εἴ ἐστι κυριακὴ, εἰδ' οὕτω τῆς ἡμέρας.

Ο Εὐχὴ ἀντιφώνῃς δευτέρῃ μουσικῶς.

Κτρίε ὁ Θεὸς ἡμῶν, σῶσον, & λαὸν σε, & ὠλογησον τὴν κληρονομίαν σε, 2 τὸ πλήρωμα τῆς ἐκκλησίας σε φύλαξον, ἀγιάσον τὰς ἀγαπῶντας τὴν ἀντίφωνα τῇ οἴκῃ σου· σὺ αὐτὰς ἀντιδόξασον τῇ θεῇ σου δυνάμει, & μὴ ἐγκαταλίπῃς ἡμᾶς τὰς ἐλπίζοντας, ἐπὶ σὲ.

Ρ Σημεῖωσαι κἀνταῦθα ὡς & ἐν τῇ εὐχῇ τῇ πρῶτῃ. εἴ ἐστι διάκονος, εἴ ἐκ ἐστὶ. Ετι & ἔτι. Ἀντιλαβῆ. Τῆς παναγίας ἀρχάντῃ.

Εκφώνως ὁ ἱερεὺς.

Οτι σὸν τὸ κράτος, & σὺ εἶσιν ἡ βασιλεία, & ἡ δυνάμις, & ἡ δόξα, τῷ πατρὶ, & τῷ ὑψ, & τῷ ἀγίῳ πνεύματι, νῦν & αἰ, & εἰς τὰς αἰώνας τῶν αἰώνων. ἀμὲν.

Q Μετὰ τὰ δευτέρα εἰρηνικά φάλλει ὁ χορὸς τὸ δεύτερον ἀντίφωνον, * ἢ τὰ τυπικά τὰ δευτέρα, εἴ ἐστι κυριακὴ, εἰδ' οὕτω, τῆς ἡμέρας.

Γ Εὐχὴ ἀντιφώνῃς τρίτῃ μουσικῶς.

Ο τὰς κοινὰς ταῦτας, & συμφώνως ἡμῖν χαλεσάμενος προσευχᾶς, ὁ καὶ δύο καὶ τριῶν σομφανῶσιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου τὰς αἰτήσεις παρέχειν ἐπαγγελίαμενος, αὐτῆς & νῦν τῷ δούλῳ σου τὰς αἰτήσεις πρὸς τὸ συμφέρον πλήρωσον, χορηγῶν ἡμῖν ἐν τῇ παρόντι αἰῶνι τὴν ἐπίγνωσιν τῆς σῆς ἀληθείας, καὶ ἐν τῇ μέλλοντι ζωῇ αἰώνιον χαλεσμόν. Γ Κἀνταῦθα σημεῖωσαι ὡς ἐν τῇ εὐχῇ τῇ πρῶτῃ, καὶ δευτέρῃ, εἴ ἐστι διάκονος, ἢ ἐκ ἐστὶν. Ετι καὶ ἔτι. Ἀντιλαβῆ, σῶσον. Τῆς παναγίας ἀρχάντῃ.

Εκφώνως ὁ ἱερεὺς.

Οτι ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῇ πατρὶ, & τῇ ὑψ, καὶ τῇ ἀγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τὰς αἰώνας τῶν αἰώνων. ὁ χορὸς. Ἀμήν. Γ Κἀνταῦθα ὡς ἐν τῇ τῷ Χρυσόστομῳ λειτουργίᾳ. ὁ χορὸς τὰ αὐτὰ φάλλει. ὁ, τὸ ἱερεὺς καὶ ὁ διάκονος τὰ αὐτὰ, & λέγουσι, & ποιοῦσιν.

II Εὐχὴ τῆς εἰσόδου τῆς ἀγίας Εὐαγγελίας μουσικῶς.

Δεωσθε Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ καταστήσας ἐν ἡρανοῖς τὰ γένη καὶ στρατίας ἀγγέλων καὶ Ἀρχαγγέλων εἰς λειτουργίαν τῆς σῆς δόξης, ποίησον σὺ τῇ εἰσόδῃ ἡμῶν εἰσοδὸν ἀγίων ἀγγέλων γενέσθαι, συλλειτουργούντων ἡμῖν, & σὺνδοξολογούντων τὴν σὴν ἀγαθότητα.

ΕΚΦΩΝΩΣ.

Οτι ἀρέσκει σοὶ πᾶσα δόξα, τιμὴ & προσκύνησεις, τῇ πατρὶ, καὶ τῇ ὑψ, καὶ τῇ ἀγίῳ πνεύματι.

πνύματι, νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
ὁ χορός. ἀμήν.

κ Μὲτὰ τὴν ἐκκλησίαν, πῶς ὁ ἄρχιεπίσκοπος, καὶ ὁ χο-
ρός, τὰ αὐτὰ καὶ ποιῶσι, καὶ λέγουσι, ὡς ἐν τῇ ᾠδῇ Χρυσό-
στόμου ἱεραργίᾳ.

Εὐχὴ τῷ τρισαγίῳ, ὡς ὁ ἱερεὺς μουσικῶς
λέγει.

Ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος ὁ ἐν ἁγίοις ἀναπαυόμενος. ὁ τρισα-
γίῳ φωνῇ ὑπὸ τῶν Σεραφίμ ἀνυμνέμενος, καὶ ὑπὸ
τῶν Χερουβίμ δοξολογούμενος, καὶ ὑπὸ πάσης. ἐπουρανίᾳ
δυναμικῶς προσκυνητός, ὁ ἐκ τῆς μητρὸς εἰς τὸ εἶναι
παραγαγὼν τὰ σύμπαντα, ὁ κτίσας τὸ ἄνθρωπον κατ'
εἰκόνα σὴν καὶ ὁμοιώσιν, καὶ παντί σου χαρίσματι κατα-
κοσμήσας, ὁ διδὼς αἰτοῦντι σοφίαν καὶ συνένοιαν, καὶ
μὴ παρορῶν ἀμαρτάνοντα. ἀλλὰ θείμηνος ἐπὶ σωτηρίᾳ,
μετανοίας. ὁ καταξιώσας ἡμᾶς τὰς ταπεινὰς καὶ ἀνάξι-
δύλας σε, ἐν τῇ ᾠδῇ ταύτῃ σὺναικαπνώπιον τῆς δόξης
τῆς ἀγίας σου θυσιαστηρίου, καὶ τὴν ὀφειλομένην σοι προσ-
κύνησιν, ἐδοξολογίαν προσάγειν. αὐτὸς, δέσποτα,
πρόσδεξαι καὶ ἐκ σώματος ἡμῶν τῶν ἀμαρτωλῶν τὸ τρισα-
γιον ὕμνον, καὶ ἐπίσκεισαι ἡμᾶς ἐν τῇ χρηστότητί σου συγ-
χώρησον ἡμῖν πᾶν πλημμέλημα ἐκουσίον τε καὶ ἀκούσιον.
ἀγίασον ἡμῶν τὰς ψυχὰς, ἐπὶ τὰ σώματα, καὶ δὲ ἡμῖν
ἐν ὁσίοις λατρεύειν σοι πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡ-
μῶν. φεισθεῖας τῆς ἀγίας Θεοτόκου, καὶ πάντων τῶν ἁγίων,
τῶν ὑπὸ αἰῶνός σοι ὑπαρισσάντων.

ΕΚΦΩΝΩΣ.

Ὁ Τί ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀνα-
πέμπομεν, τῇ πατρὶ, καὶ τῇ υἱῷ, καὶ τῇ ἁ-
γίῳ πνύματι, νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν
αἰώνων. ὁ χορός. ἀμήν.

ζ Ταύτης τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐκκλησίας, καὶ τοῦ χοροῦ ψάλ-
λοντος, τὸ, δόξα ἔ νῦν, ὁ, τὸ ἱερεὺς, καὶ ὁ ἄρχιεπίσκοπος,
ψάλλουσι τὸ τρισαγιον, καὶ τὰ λοιπὰ ποιῶσιν, ὡς ἐν τῇ
Χρυσόστομου λειτουργίᾳ. α Μὲτὰ τὸ Εὐαγγέλιον, ὁ ἄρ-
χιεπίσκοπος. Εἰπωμεν πάντες ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς. Κύριε πα-
τερὰ πάντων. Εἰς δόξα σου ὑπὲρ πάντων.

β Οἱ ἱερεὺς λέγει τὴν ἐκκλησίαν ταύτην
μουσικῶς.

Κ Τελεῖ ὁ Θεὸς ἡμῶν τὴν ἐκκλησίαν ταύτην ἰκεσίαν
πρόσδεξαι παρὰ τῶν σῶν δούλων, ἐλπίσον ἡ-
μᾶς καὶ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλλείους σου, ἐπὶ οἱ κτήριμους σου
κατὰ περιουσίαν ἡμῶν, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ λαόν σου, τὰ ἀ-
πειροχρήματα τὸ παρὰ σε πλούσιον ἔλαος.

γ ΕΚΦΩΝΩΣ.

Ὁ Τί ἐλεήμων καὶ φιλάνθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις, καὶ
σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῇ πατρὶ, καὶ τῇ
υἱῷ, καὶ τῇ ἁγίῳ πνύματι, νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τοὺς αἰ-
ῶνας τῶν αἰώνων. ὁ χορός. Ἀμήν.

δ Τὰ αὐτὰ ὁ ἄρχιεπίσκοπος, καὶ ἐκταῦθα ὑπὲρ τῶν κατηχημέ-
νων, ὡς ἐν τῇ ᾠδῇ Χρυσόστομου λειτουργίᾳ λέγει.

Εὐχάσθαι οἱ κατηχούμενοι τῇ Κυρίῳ.
Euchol.

sancto Spiritui : nunc & semper, & in
saecula saeculorum. Chorus. Amen.

Post orationem Sacerdos, & Diaconus, &
Chorus eadem faciunt, & dicunt, quae in
Chrysostomi missa.

Oratio Ter sancti Hymni, quam Sacerdos
secreto dicit.

Deus sanctus, qui in sanctis requies-
cis, qui voce ter sancta a Sera-
phim celebraris, & a Cherubim glori-
ficaris, & ab omni supercaelesti poten-
tia adoraris: qui e nihilo cuncta adesse
adduxisti, qui creasti hominem ad ima-
ginem & similitudinem tuam, & omni
tua gratia exornasti; qui das petenti sa-
pientiam & prudentiam, & peccantem
non despicias, sed ei ad salutem poen-
itentiam statuisti: qui dignatus es nos
humiles & indignos servos tuos etiam in
hac hora sistere ante gloriam sancti tui
altaris, & quae ibi debetur adorationem
& glorificationem offerre. Ipse Domine
suscipe etiam ex ore nostro peccatorum,
Ter sanctum Hymnum, & respice nos
in benignitate tua: condona nobis omne
delictum voluntarium & involuntarium,
sanctifica animas nostras & corpora no-
stra: & da nobis te in sanctitate colere
omnibus diebus vitae nostrae. Intercessio-
nibus sanctae Deiparae, & omnium sancto-
rum, qui a saeculo tibi placuerunt.

Exclamando.

Quia sanctus es Deus noster, & ti-
bi gloriam referimus: Patri, &
Filio, & sancto Spiritui: nunc & sem-
per, & in saecula saeculorum.

Chorus. Amen.

Hac oratione peracta, & choro cantan-
te, Gloria: Et nunc. Sacerdos & Dia-
conus cantant. Ter sanctus: & reliqua fa-
ciunt, sicut & in Chrysostomi liturgia.
Post evangelium vero dicit.

Diaconus. Dicamus omnes ex tota ani-
ma. Domine omnipotens, Deus patrum.
Adhuc oramus pro.

Sacerdos dicit hanc orationem secreto.

Domine Deus noster, orationem hanc
intensam suscipe a servis tuis, &
miserere nostri secundum multitudinem
misericordiae tuae, & miserationes tuas ad
nos demitte, & ad omnem populum tuum
qui a te abundantem misericordiam ex-
pectat.

Alia voce.

Quia misericors & benignus Deus existis
& tibi gloriam referimus: Patri,
Filio, & sancto Spiritui nunc & sem-
per, & in saecula saeculorum.

Chorus. Amen.

Eadem Diaconus & hic dicit pro Cate-
chumenis, sicut & in Chrysostomi missa.

Catechumeni Deum orate.

S

Fideles pro.
Instruat eos.
Revelet ipsis.
Uniat eos.
Serva, miserere.
Catechumeni capita vestra.

Oratio pro Catechumenis ante sacram oblationem, quam Sacerdos secreto dicit.

Domine Deus noster, qui in cælis habitas, & ad omnia opera tua respicis, respice ad servos tuos Catechumenos, qui cervices suas coram te inclinaverunt, & impone ipsis leve iugum: fac eos membra sanctæ tuæ Ecclesiæ, & dignare eos lavacro regenerationis, remissione peccatorum, & indumento incorruptionis ad agnitionem tuam veri Dei nostri.

Sacerdos exclamando.

UT & ipsi nobiscum glorificent venerandum & magnificentum nomen tuum Patris, & Filii, & Spiritus sancti: nunc & semper, & in sæcula sæculorum.
Chorus. Amen.

Postquam Sacerdos alta voce hæc protulit, explicat Corporale: ut pro more est.

Diaconus. Quotquot Catechumeni estis, discedite. Catechumeni discedite. Quotquot Catechumeni estis, discedite. Nullus Catechumenorum remaneat. Sed quotquot Fideles. Adhuc & insuper in pace Domini precemur.

Chorus. Domine miserere.

Prima oratio fidelium postquam explicatum est Corporale: quam Sacerdos dicit secreto.

Tu Domine nobis ostendisti magnum hoc salutis mysterium, tu dignatus es nos humiles & indignos servos tuos fieri ministros sancti tui altaris. Tu virtute Spiritus sancti fac nos idoneos huic ministerio, ut citra reprehensionem stantes ante sanctam gloriam tuam, offeramus tibi sacrificium laudis. Tu enim es qui cuncta in cunctis operaris. Da, Domine, ut & pro nostris peccatis, & populi ignorantis acceptum sit sacrificium nostrum, & gratum coram te fiat.

Orante Sacerdote, recitat Diaconus Pasifica: si extra sanctum Tribunal consistat.

Etiā atque etiā.
Suscipe.
Sanctissimæ, illibatæ.
Diaconus. Sapientia,

Sacerdos exclamando.

Quia tibi convenit omnis gloria, honor, & adoratio: Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper & in sæcula sæculorum.

Chorus. Amen.

Secunda oratio fidelium quam Sacerdos dicit secreto.

Deus qui in misericordia & miserationibus humilitatem nostram respexisti, qui statuisti nos humiles, & peccatores, & indignos servos tuos

Οἱ πιστοὶ ὑπὲρ.
Κατηχήσῃ αὐτοῖς τὸν.
Ἀποκαλύψῃ αὐτοῖς.
Ἐνώσῃ αὐτὰς.
Σώσῃ, ἐλέησῃ.
Οἱ κατηχήμενοι τὰς κεφαλὰς.

Εὐχὴ ὑπὲρ τῶν κατηχουμένων ἀπὸ τῆς ἀγίας, ἀναφοράς, ἣν ὁ ἱερεὺς λέγει μουσικῶς.

Κτενέ οὐ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐν ὑρανοῖς κατοικῶν, καὶ ἐπιβλέπων ἐπὶ πάντα τὰ ἔργα σου, ἐπιβλέπων ἐπὶ τὰς δούλους σου τὰς κατηχουμένους τὰς ὑποκειλικότας τὰς ἐαυτῶν ἀντίστοιχας ἐνώπιόν σου, καὶ δὸς αὐτοῖς τὴν ἐλαφρόν ζυγόν· ποιήσας αὐτοὺς μέλη τίμια τῆς ἀγίας σου ἐκκλησίας, καὶ καταξιώσας αὐτὰς τῷ λουτρῷ τῆ παλιγγενεσίας, τῆς ἀφίσεως τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ τῷ ἐνδύματι τῆς ἀφθαρσίας· εἰς ἐπίγνωσιν σαὶ τῆ ἀληθινῆς Θεῶ ἡμῶν.

Ἐκφώνως ὁ ἱερεὺς.

Ινα καὶ αὐτοὶ σὺν ἡμῖν δοξάζωσι τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομά σου, τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι· νυνὶ εἰς αἶν, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ὁ χορὸς· ἀμήν.

Μετὰ τὴν ἐκφώνησιν, ὁ ἱερεὺς ἐξαπλοῖ τὰ εἰληπὸν καὶ τὰ σωήθης. ὁ δῆκονος. Ὅσοι κατηχήμενοι ἀποείλατε, οἱ κατηχήμενοι ἀποείλατε, ὅσοι κατηχήμενοι ἀποείλατε, μὴ τις τῶν κατηχουμένων. ὅσοι πιστοί. Ἐτι καὶ ἐτι ἐν ἐκφώνῃ τῷ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ὁ χορὸς· Κύριε ἐλέησον.

Εὐχὴ πιστῶν ἀπὸ τῆς μὲν τὸ ἀπλωθῆναι τὸ εἰληπὸν, καὶ ἡν ὁ ἱερεὺς λέγει μουσικῶς.

Σὺ Κύριε κατέδειξας ἡμῖν τὸ μέγα τὸ πᾶν τῆς σωτηρίας μυστήριον, σὺ κατηξίωσας ἡμᾶς τὰς ταπεινὰς καὶ ἀναξίους δούλους σου, γενέσθαι λειτουργὰς τῷ ἁγίῳ σε θυσιαστηρίῳ σὺν ἱκανώσῃ ἡμᾶς τῇ δυνάμει τῷ ἁγίου πνεύματος εἰς τὴν ἁγιοσύνην πάντων, ἵνα ἀκατακρίτως σάβις ἐνώπιον τῆς ἀγίας δόξης σου, προσάγωμεν σοι θυσίας αἰνέσεως. Σὺ ᾧ εἰ ὁ ἐνεργῶν πᾶν πάντα ἐν πασι. δὸς Κύριε καὶ ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ἁμαρτιῶν, καὶ πᾶν τῷ λαῷ ἁμαρτιῶν, δεκτὴν γενέσθαι τὴν θυσίαν ἡμῶν, καὶ ὑποσδέκτον ἐνώπιόν σου.

Εὐχομένης τῷ ἱερεὺς, ὁ δῆκονος λέγει τὰ εἰρηνικά, εἰ ἔστιν, ἔξω τῷ ἁγίου βήματος.

Ἐτι καὶ ἐτι.

Ἀντιλαβῆ.

Τῆς παραχίας ἀχράντης.

Ὁ δῆκονος. Σοφία.

Ἐκφώνως ὁ ἱερεὺς.

Οτι ἀρέσκει σοι πᾶσα δόξα τιμὴ, καὶ προσκυνήσεις τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νυνὶ καὶ αἶν, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ὁ χορὸς· ἀμήν.

Εὐχὴ πιστῶν ἀπὸ τῆς μὲν ἡν ὁ ἱερεὺς λέγει μουσικῶς.

Θεὸς ὁ ἐπισκεψάμενος ἐν ἐλπίδι, καὶ οἰκτιρμοῖς πλὴν ταπεινώσας ἡμᾶς, ὁ ἐξήσας ἡμᾶς τοὺς ταπεινοὺς ἐν ἁμαρτωλοῖς καὶ ἀναξίους

δύλως συκαπνώπιον τῆς ἀγίας δόξης σου λειτουργεῖν τῇ
ἀγίῳ σου θυσιασθείῳ, σὺ ἐσίχυσον ἡμᾶς τῇ δυνάμει
τῆς ἀγίας σου πνεύματος εἰς τὴν ἁγιοσύνην ταύτην, καὶ δὸς ἡ-
μῖν λόγον ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματος ἡμῶν, εἰς τὸ ἐπικαλεῖ-
σθαι τὴν χάριν τοῦ ἀγίου πνεύματος ἐπὶ τῷ μελλόντων
σφοδρίδι δάραν.

- Εὐχομένη τῇ ἱερείᾳ ὁ ἁγίος λέγει τὰ εἰρηναῖα ἔξω
τῆς ἀγίας βήματος, ὡς καὶ σφοδρῶς. καὶ μὴ τὰ εἰρηναῖα
καὶ λέγει ἐκφώνως ὁ ἱερεὺς.

Ὅπως ὑπὸ τῆς κράτους σου πάντοτε φυλαττόμενοι, σοὶ
δόξας ἀναπέμπωμεν, τῇ πατρὶ, ὡς τῇ υἱῷ, καὶ
τῇ ἀγίῳ πνεύματι. νυνὶ καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῷ αἰ-
ῶνι. ὁ χερρ. ἀμὲν.

- Ταῦτα λέγει τὸ ἱερεὺς καὶ λέγουσι καὶ ποιῶσιν, ὁ, π. ἱε-
ρεὺς καὶ ὁ ἁγίος, ὡς ἐν τῇ τῷ Χρυσόστομου λειτουργίᾳ.

- π. Εὐχὴν λέγει ὁ ἱερεὺς μυστικῶς, π. τῷ Χερυβι-
καῖν ᾄδοντι.

Ὅτι εἰς ἁγίους τῶν συνδεδεμένων ταῖς σαρκικαῖς ἐπι-
θυμίαις, καὶ ἡδοναῖς, προσέρχεται, ἡ προ-
σγγίζειν, ἡ λειτουργεῖν σοι, βασιλεῦ, τῆς δόξης. τὸ
τῷ ἁγίῳ πνεύματι σοὶ μέγα καὶ φοβερόν, καὶ αὐταῖς ταῖς ἐπι-
θυμίαις δυνάμεισιν. ἀλλ' ὁμῶς σὺ τὴν ἀφάτην καὶ ἀμ-
είνων σου φιλοφροσύνην, ἀτρέπτως καὶ ἀπαλλοτρίως γέ-
γονας ἀνθρώπου, καὶ Ἀρχιερεὺς ἡμῶν ἐκζητήσας, καὶ
λειτουργικῆς ταύτης καὶ ἀναιμάκτου θυσίας, τὴν ἱερωσύνην
παρέδωκας ἡμῖν, ὡς διαπότισαι τῷ ἀπάντων. τὸ σὺ τῷ μέ-
γιστον, Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν διαπότισαι τὸν ἐκπαρρησιασθέντα ἐπι-
γίαν, ὁ ἐπὶ θρόνῳ Χερυβικῷ ἐποχήμενος, ὁ τῶν Σεραφίμ
Κύριος, καὶ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ. ὁ μόνος ἅγιος, καὶ ἐν ἁ-
γίοις ἀναπαυόμενος. Ὁ σὺ τοίνυν δυσωπῶ τὸν μόνον ἀγα-
θὸν καὶ εὐήκοον, ἐπιβλέψον ἐπ' ἐμὲ τὸν ἁμαρτωλόν, καὶ
ἀχρεῖον δούλον σου, φ. Ἐκθαλάσσον με ἐκ ψυχῆς, καὶ
καρδίας ἀπὸ συνειδήσεως πορνείας. καὶ ἐκκαθάρσον με τῇ
δυνάμει τοῦ ἀγίου σου πνεύματος, ἐνδεδυμένον τῆς ἱερατεῖ-
ας χάριν, παρασῴζου τῇ ἀγίᾳ σου ταύτῃ τραπέζῃ, καὶ ἱε-
ρωῶσαι καὶ τὸ ἅγιον ἐκκαθαίρον σου σῶμα. καὶ τὸ τίμιον
αἷμα. † σοὶ τῷ προσέρχομαι κλίνας τὸν ἑμαυτῷ ἀν-
χίνα, καὶ ὡδομαί σου, μὴ ἀποσρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου
ἀπ' ἐμοῦ. μηδὲ ὑποδοκιμάσῃς με ἐκ παιδῶν σου.
ἀλλ' ἀξίωσον προστεθῆναι σοὶ Ἀ ὑπ' ἐμοῦ τῷ ἁμαρτω-
λῷ καὶ ἀναξίῳ δούλῳ σου, τὰ δῶρα ταῦτα. Σὺ τῷ εἶ
προσφέρων ἐκ προσφορῆς, καὶ προσδεχόμενος καὶ διαδι-
δόμνος Χρυσὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν. καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀνα-
πέμπωμεν, σὺ τῷ ἀνάρχῳ σου πατρὶ, καὶ τῇ παναγίᾳ,
καὶ ἀγαθῷ, ἐξωσποῖς σου πνεύματι, νυνὶ καὶ αἰεὶ, καὶ
εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμὲν.

- B B Καταπαύσθαι, π. ἱερεὺς καὶ ὁ διάκονος τὰ αὐτὰ καὶ ποιῶ-
σι, καὶ C λέγουσι τῇ τῷ Χρυσόστομου ἱερωσίᾳ. καὶ τε-
λειωθέντων τῶν ὡσὺν ἐκ τῆς μεγάλης ἐισόδου, ὁ ἁγί-
ος ἔρχεται ἐν τῇ συνήθει τῷ πρὸς λέγοντι.

- D D Πληρώσωμεν τὴν δέησιν ἡμῶν τῇ Κυρίᾳ.
D Ὑπὲρ τῶν προτεθέντων τιμίων.
Ἐκβολ.

ante sanctam gloriam tuam ad ministran-
dum sancto tuo altari: tu confirma nos
virtute sancti Spiritus ad hoc ministerium:
& da nobis sermonem in apertione oris
nostri ad invocandam gratiam sancti Spi-
ritus super dona proponenda.

*Orante Sacerdote, Diaconus dicit Pacifi-
ca extra sanctum Tribunal sicut prius: &
post Pacifica, dicit Sacerdos alia voce.*

UT a potentia tua semper servati tibi
gloriam offeramus, Patri, & Filio,
& sancto Spiritui: nunc & semper, & in
saecula saeculorum.

Chorus. Amen.

*Eadem etiam hic dicunt & faciunt Sa-
cerdos & Diaconus, ac in Chrysostomi mis-
sa.*

*Oratio quam dicit Sacerdos secreto, dum
cantatur Cherubicus Hymnus.*

Nemo eorum qui carnalibus desideriis
& voluptatibus alligati sunt, di-
gnus est ad te accedere, vel appropin-
quare, Rex gloriae. Tibi enim mini-
strare magnum est, & terribile ipsis et-
iam caelestibus potestatibus. Sed tamen pro-
pter tuam ineffabilem & immensam boni-
tatem, citra ullam mutationem & conver-
sionem homo factus es, & Pontifex noster appel-
latus es, & huius publici & incruenti sacrifi-
cii consecrationem nobis tradidisti, ut
Dominus omnium. Tu enim solus, Do-
mine Deus noster, dominaris caelestibus
& terrestribus: qui super Cherubicum thro-
num veheris, qui Seraphim Dominus, &
Rex Israel, qui solus sanctus es, & in
sanctis requiescis. Te ergo rogo, qui so-
lus bonus es, & ad exaudiendum pro-
pensus, respice in me peccatorem & in-
utilem servum tuum, & purga animam
meam, & cor meum a mala conscien-
tia, & fac me virtute sancti tui Spi-
ritus idoneum, ut Sacerdotii gratia indu-
tus, huic sanctae mensae assistam: &
sanctum & immaculatum corpus tuum,
& sanguinem pretiosum consecrem. Ad
te enim accedo cervicem meam incli-
nans, & oro te ne avertas faciem tu-
am a me, nec me a famulis tuis rejici-
as: sed dignare ut a me peccatore,
& indigno servo tuo haec dona offerantur.
Tu enim es qui offers, & offereris, qui
suscipis & impertis, Christe Deus no-
ster: & tibi gloriam referimus, cum san-
ctissimo, & bono, & vivifico, tuo Spi-
ritu: nunc & semper, & in saecula saecy-
lorum. Amen.

*Hic etiam Sacerdos & Diaconus illa eadem
& faciunt, & dicunt, quae in missa Chryso-
stomi. Et peractis orationibus & precibus,
Diaconus venit in consuetum locum dicens.*

Compleamus orationem nostram Domi-
no.

Pro propositis venerandis.

Pro sancta hac domo.

S ij

Ut liberemur.

Oratio oblationis post sacrorum donorum in sancta mensa depositionem, quam Sacerdos dicit secreto.

Domine Deus noster, qui creasti nos, & ad hanc vitam deduxisti, qui nobis vias ad salutem ostendisti, qui celsitum mysteriorum revelationem nobis largitus es, tu es qui in hoc ministerio nos posuisti, in virtute sancti tui Spiritus. Tibi placeat Domine, ut simus ministri novi tui testamenti, ministri sanctorum tuorum sacramentorum, suscipe nos ad sanctum altare tuum accedentes, secundum multitudinem misericordiarum tuarum: ut simus digni tibi offerre hoc rationale & incruentum sacrificium pro nostris peccatis, & populi ignorantibus: quo suscepto in sancto & intellectuali tuo altari in odorem suavitatis, vicissim nobis remitte gratiam sancti tui Spiritus. Respice ad nos Deus, & respice ad hunc cultum nostrum, & eum suscipe, sicut Abel dona suscepisti, Noe sacrificia, Abraham oblationes, Moyse & Aaron sacerdotia, Samuel pacifica: sicut suscepisti ex sanctis tuis Apostolis verum hunc cultum: ita etiam e manibus nostris, qui peccatores sumus, hæc dona benignitate tua suscipe Domine, ut digni habiti, qui citra reprehensionem sancto tuo altari ministraremus, fidelium & honorum dispensatorum mercedem accipiamus, in die terribili iustæ tuæ retributionis.

Diaconus sicut & in missa Chrysostomi.

Suscipe, ierva, miserere.
Diem omnem, perfectam, sanctam.
Angelum pacis fidelem, ductorem.
Veniam & remissionem.
Bona & utilia animabus.
Residuum vitæ tempus.
Christianos vitæ nostræ fines.
Sanctissimæ, illibatæ.

Sacerdos exclamando.

Per miserationes unigeniti Filii tui: cum quo benedictus es, cum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. *Chorus.* Amen.

Sacerdos. Pax omnibus. *Diaconus.* Amemus invicem, ut in concordia confiteamur. *Chorus.* Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, Trinitatem consubstantiallem, & individuan.

Sacerdos ter adoratur, dicens secreto. Dilegam te Domine fortitudo mea: Dominus firmamentum meum, & refugium meum. *ter.*

Et Diaconus complectitur Stolum suum, & ter adoratur: & exclamando subjungit.

Portas, Portas, In sapientia attendamus.

Πατήρ τῷ ῥυθλιῶναι ἡμᾶς.

E Εὐχὴ προσκομιδῆς μὲν τῶν ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ **E**
τῶν θείων δώρων ὑποδίσσει, ἡ δὲ

ἱερὴς λέγει μουσικῶς.

Kτρίε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ κτίσας ἡμᾶς, καὶ ἀγαθὸν εἰς τὴν ζωὴν ταύτην, ὁ ὑποδείξας ἡμῖν ὁδὸν εἰς σωτηρίαν, ὁ χαρισάμενος ἡμῖν ἁγίων μυστηρίων δοκαλύψιν, σὺ εἶ ὁ θεμιτὸς ἡμᾶς εἰς τὴν διακονίαν ταύτην ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος σου τοῦ ἁγίου. διδόνοντος δὲ Κύριε τῷ γινώσκειν ἡμᾶς διακονῆσαι τῆς κατῆς σου θεοσεβείας, λειτουργοὺς τῶν ἁγίων σου μυστηρίων. προσδέξαι ἡμᾶς προσεγγίζοντας. τῷ ἁγίῳ σου θυσιασθεῖν, καὶ τὸ πλήθος τῶν ἐλέους σου. ἵνα γινώσκωμεν ἀξιοὶ τοῦ προσφέρειν σοὶ τὴν λογικὴν ταύτην, & ἀνάμνητον θυσίαν ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ἁμαρτημάτων, καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων. ἡ δὲ προσδεξιὰ σου εἰς τὸ ἅγιον καὶ ἱερόν σου θυσιαστήριον, εἰς ὁσμὴν δωδύας, ἀντικαταπέμψον ἡμῖν τὴν χάριν τοῦ ἁγίου σου πνεύματος. ἐπιβλέψον ἐφ' ἡμᾶς ὁ Θεὸς καὶ ἐπίδωκε ἐπὶ τὴν λατρείαν ἡμῶν ταύτην, καὶ προσδέξαι αὐτήν, ὡς προσδέξω Αβελ τὰ δῶρα, Νῶε τὰς θυσίας, Αβραάμ τὰς ὀλοκαυτώσεις, Μωσὴ καὶ Ααρὼν τὰς ἱερὰς συνάγας, Σαμουὴλ τὰς εἰρηνικὰς. ὡς προσδέξω ἐκ τῶν ἁγίων σου Αποστόλων τὴν ἀληθινὴν ταύτην λατρείαν. ἔγω καὶ ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν προσδέξαι τὰ δῶρα πάντα ἐν τῇ χρηστότητι σου Κύριε. ἵνα καταξιώθῃς λειτουργεῖν ἀμέμπτως τῷ ἁγίῳ σου θυσιασθεῖν, ὄρωμεν τὸν μισθὸν τῶν πιστῶν καὶ φρονίμων οἰκονόμων, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ φοβεῇ τῆς ἀναπροδόσεως σου τῆς δικαίας. **O** διάκονος. ὡς ἐν τῇ τοῦ Χρυσοστόμου λειτουργίᾳ.

Λατρεῖαν, σῶσον, ἐλέησον.
Τὴν ἡμέραν πᾶσαν πλείαν, ἁγίαν.
Ἀγγελον εἰρήνης πιστὸν, ὁδηγόν.
Συγγνώμην καὶ ἄφισιν τῶν ἁμαρτιῶν.
Τὰ καλά & συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς.
Τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς.
Χειριστὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν.
Τῆς παναγίας ἀρχάνης.

Εκφώνως ὁ ἱερὴς.

Δὶ τῶν οἰκτιρῶν τῶν μοιγενῶν σου ἡμῶν, μετὰ τὴν δόλονην εἶ, σὺ τῇ παναγίᾳ καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζωοποιῷ σου πνεύματι, νυνὶ καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ὁ χορὸς. ἀμήν.

O ἱερεὺς. **F** Εἰρήνη πᾶσιν. **O** διακ. Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, * ἵνα ἐν ὁμοφρονίᾳ ὁμολογήσωμεν. **F**

O χορὸς. Πατέρα, υἱόν, & ἅγιον πνεῦμα, τελέδα ὁμοῦσιον καὶ ἀχώριστον.

O ἱερὴς προσκυνεῖ τρεῖς λέγων μουσικῶς.

Ἀγαπήσω σε Κύριε ἡ ἰσχὺς μου, Κύριος στερῶμά μου, καὶ καταφυγή μου. Τρεῖς. **G** Καὶ ὁ θεὸς **G**
περιπτύσσεται τὸ ὄραμα αὐτῶν, καὶ προσκυνεῖ τρεῖς, καὶ ἐπισυνάπτει ἐκφώνως.

Τὰς θύρας, τὰς θύρας ἐν σοφίᾳ ἀνοίξωμεν.

Η Ι Η Ο χορ. τὸ, Πιστεύω, Ἰ ἐμὴν συμπλήρωσα τ ἀ-
γίου συμβόλῃ, λέγει ὁ ἁγ. πνεύματος ἐκφώνως.

Σ Τῶμυ καλῶς, εἵμυ μῆ φόβη, πρόχαμυ ἡ
ἀγία ἀναφορὰ ἐν εἰρήνῃ προσφέρειν. Ο χορ.
Κ ΚΕλευς εἰρήνης, θυσιᾶν αἰτίστως.

Ο ἱερὺς ἐκφώνων.

Η Χάρις τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, καὶ ἡ ἀγάπη
τῷ Θεῷ ᾧ πατὴρ, καὶ ἡ κοινὴ αὐτῷ χάρις πνεύ-
ματος, εἰν μετ' πάντων ἡμῶν. Ὁ Χορ. Καὶ μετ' τῷ πνεύ-
ματός σου. Οἱ ἁγίως. Ἀναχαίτω τῆς καρδίας. Ὁ χορ.
Εὐχαὶ πρὸς τὸν Κύριον. Οἱ ἁγίως. Εὐχαίς τῶν ἁγίων τῷ
Κυρίῳ.

Ο χορ. Δξιον κ' δίκαιον ἐστὶ προσκυνεῖν πατέρα,
υἱόν, κ' ἄγιον πνεῦμα, τελέδα ὁμοῦσιον κ' ἀχώρη-
τον.

Λ Λ Ο ἱερὺς κλητόμῃος ἐπύχεται μουσικῶς.

Ο Ως δέσποτα Κύριε, Θεέ Πάτερ, πατοκράτωρ
 προσκυνητὲ, ἄξιον ὡς ἀληθῶς, καὶ δίκαιον ἐ-
 πρίποι τῇ μεγαλοπρεπείᾳ τῇ ἁγιοσωμῆσιν σου, σὲ αἰ-
 τεῖν σὺ ἡμεῖν, σὲ εὐλογεῖν, σὲ προσκυθεῖν, σοὶ εὐχαρι-
 στεῖν, σὲ δοξάζειν τὸν μέγιστον, ὅπως ὄντα Θεόν, καὶ σοὶ προσ-
 φέρειν ἐκ καρδίας συνυπετεμμένη καὶ πνεύματι ταπεινώ-
 σης, τὴν λογικὴν ταύτην λατρείαν ἡμῶν· ὅτι σὺ εἰ
 ὁ χαριστάμμος ἡμῖν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς σῆς ἀληθείας,
 καὶ τὴν ἐκκαθάρσιν διωξείας σου, ἀκυστὰς ποιῶ-
 ναι πάσας τὰς αἰτήσεις σου, ἢ διηγήσασθαι πάντα τὰ
 θαυμάσια σου ἐκ παλαιαῖς καὶ ἰστοῖς. Δέσποτα τῶ ἀπάντων,
 Κύριε ἐναντὶ καὶ γῆς, καὶ πάσης κτίσεως ὁραμένης τε καὶ
 ἀκατακρίτης, ὁ κατήνευκας ἐπὶ θρόνῳ δόξης, καὶ ἐπι-
 βλέπων ἀβύσσους, ἀναρχὴ, ἀόρατος, ἀκατάληπτος,
 ἀπειράγραπτος, ἀναλλοίωτος, ὁ Πατὴρ τῶ Κυρίου ἡμῶν
 Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῷ μεγάλῳ Θεῷ καὶ Σωτῆρι τῆς ἐκκλησίας
 ἡμῶν· ὃς ἐστὶν εἰκὼν τῆς σῆς ἀγαθότητος, σφραγὶς ἰσχύ-
 ος, ἐν ἑαυτῷ δεσπότης σὺ τῷ Πατρί, Λόγος ζωῆς,
 Θεὸς ἀληθινὸς πρὸ αἰώνων, σοφία, ζωὴ, ἁγιασμός,
 δυνάμις, τὸ φῶς τῶ ἀληθινῶν· παρ' ἐκ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁ-
 γίου ἐξέφαται, τὸ τῆς ἀληθείας πνεῦμα, τὸ τῆς υἱοθεσίας
 χάρισμα, ὁ ἐρραβὼν τῆς μετάνοιαν κληρονομίας, ἡ ἀπαρ-
 χὴ τῶ αἰώνων ἀγαθῶν· ἡ ζωοποιὸς δυνάμις ἡ πηγὴ τῶ ἁ-
 γιασμῶ παρ' ἐκ πάσης κτίσεως λογικῆς τε καὶ ἄλογης δυνάμεως
 σοὶ λατρεῖται, καὶ σοὶ τῷ αἰδίου ἀναπέμπει δοξολογίας
 ὅτι τὰ σύμπαντα δευλασά. σὲ ᾧ αἰνεῖσιν ἄγγελοι, ἀρχάγ-
 γελοι, θρόνοι, κυριότητες, ἀρχαὶ, ἐξουσίαι, δυνά-
 μεις, καὶ τὰ πολυάριθμα Χερυβὶμ, σοὶ παρίσταται
 κύκλος τῶ Σεραφὶμ, ἐξ ὑπερυψώσεως τῶ ἐνὶ, καὶ ἐξ ὑπερυψώ-
 σεως τῶ ἐνὶ, καὶ ταῖς μὲν δυσὶ κατακαλύπτει τὰ πρόσωπα ἐαν-
 τῷ, ταῖς δὲ δυσὶ πρὸς πόδας, καὶ ταῖς δυσὶ πεπνυμένα, κί-
 κρωται ἔμπροσθεν πρὸς τὸ ἔμπροσθεν ἀκαταπαύστοις σόμασι, ἀσι-
 γήτοις δοξολογίαις.

Εκφώνως ὁ ἱερεὺς.

Μ ΤΟ ῥιπίσιον ὕμνον ᾄδοντα, βοῶντα, κικαλῶντα,
καὶ λέγοντα. Μ ὁ χαρ. Ἅγιος, ἄγιος, ἄγιος,

Chorus. Credo.
Et post sancti Symboli terminationem, di-
cit Diaconus. alta voce.

Stemus honeste; Stemus cum tremore.
Attendamus: ut sanctam oblationem in
pace præsentemus. *Gloria.* Misericordiam
pacis: hostiam laudis.

Sacerdos elata vocq.

Gratia Domini nostri Jesu Christi, & dilectio Dei, & Patris, & communicatio sancti Spiritus sit cum omnibus vobis. *Chorus.* Et cum Spiritu tuo, *Sacerdos.* Sursum habeamus corda,

Chorus. Equum, & iustum est, adorare Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum : Trinitatem consubstantialem & individuum.

Sacerdos inclinatus orat secreta.

Dominator Domine , Deus , Pater omnipotens , adorande , vere æquum & iustum est , & tuæ sanctitatis magnificentiæ conveniens , te laudare , te celebrare , te benedicere , te adorare , tibi gratias agere , te glorificare : qui vere solus Deus es , & tibi offerre in corde contrito & spiritu humilitatis rationalem hunc cultum nostrum : quia tu es qui nobis largitus es agnitionem tuæ veritatis , & quis satis fuerit , ad dicendas potentias tuas , & ad faciendum ut audiantur omnes laudes tuæ , vel ad narranda omnia mirabilia tua in omni tempore ? Domine , Domine omniū , Domine cæli & terræ , & omnis creaturæ tam visibilis quam invisibilis , qui sedes in throno gloriæ , & abyssos respicis : exspecta principii , qui nec videri , nec comprehendi , nec circumscribi , nec immutari potes : Pater Domini nostri Jesu Christi , magni Dei , & Servatoris spei nostræ , qui est imago tuæ bonitatis , æqualis figuræ signaculum , in seipso Patrem ostendens : ut qui sit Verbum vivens , Deus verus ante sæcula : Sapientia , Vita , Sanctificatio , Potentia , Lumen verum , a quo Spiritus sanctus processit , Spiritus veritatis , gratia adoptionis , arrha futuræ hæreditatis , primitiæ æternorum bonorum , vivifica potentia , fons sanctificationis , a quo omnis creatura ratione ac mente prædita , viribus acceptis confirmata te colit , & æternam tibi glorificationem : quia omnia tibi serviunt . Te enim laudant Angeli , Archangeli , Throni , Dominationes , Principatus , Potestates , Virtutes , & qui multos oculos habent Cherubim , te in orbem circumstant Seraphim , sex alæ uni , & sex alæ alteri : & duabus quidem suis vultus regunt , duabus vero pedes , & duabus volantes , alter alteri clamat ore irrequieto & glorificationibus numquam taciturnis .

Alta voce Sacerdos.

Victoriæ Hymnum canentes, claman-
tes, voeiferantes, & dicentes. *Gbo-
rus*. Sanctus, Sanctus, Sanctus. Domi-
S iij

nus Deus Sabaoth. Plenum est cælum & terra gloria tua, Osanna in excelsis. Benedictus qui venit in nomine Domini: Osanna in excelsis. *Hic etiam Diaconus eadem facit quæ in missa Chrysostomi.*

Sacerdos orat secreto.

CUM his beatis potestatibus benignæ & clemens Domine, nos quoque peccatores clamamus, & dicimus. Vere sanctus es, & ex omni parte sanctus, & immensa est magnificentia sanctitatis tuæ, & sanctus es in omnibus operibus tuis. Quia in iustitia, & vero iudicio omnia nobis induxisti. Cum enim limo e terrâ accepto hominem formasses, & tua imagine, o Deus, honorasses, posuisti ipsum in paradiso deliciarum, vitæ immortalitatem, & æternorum bonorum perceptionem in mandatorum tuorum observantia ei pollicitus. Sed cum non obediisset tibi vero Deo, qui eum creaveras, & serpentis fraude inductus esset, & propter propria delicta morti esset subjectus, exterminasti eum in tuo iusto iudicio, Deus, ex paradiso in hunc mundum: & convertisti in terram e qua sumptus est, præparans ei salutem per regenerationem, quæ est in ipso Christo tuo. non enim averſatus es signum tuum in finem, quod fecisti, o bone, neque oblitus es operis manuum tuarum: sed multifariam visitasti, ejusque curam gessisti, per viscera misericordiæ tuæ. Prophetas misisti, fecisti virtutes per sanctos tuos, qui tibi in unaquaque generatione placuerunt. Locutus es nobis per os fervorum tuorum Prophetarum, prænuncians nobis futuram salutem: legem dedisti in auxilium: Angelos custodes constituisti. Quando autem venit plenitudo temporum, locutus es nobis in ipso Filio tuo, per quem etiam sæcula fecisti. Qui cum esset splendor gloriæ tuæ, & figura substantiæ tuæ, & omnia ferret verbo virtutis suæ, non rapinam arbitratus est esse se æqualem tibi Deo & Patri: sed cum esset Deus ante sæcula, in terra visus est, & cum hominibus conversatus est, & ex Maria Virgine incarnatus, exinanivit semetipsum formam servi accipiens, effectus conformis corpori humilitatis nostræ, ut nos efficeret conformes imagini gloriæ suæ. Quoniam enim per hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors, visum est unigenito Filio tuo, ut qui erat in sinu Dei & Patris, ex muliere sancta Deipara, & semper Virgine Maria natus, sub lege factus condemnaret peccatum, in carne sua, ut qui in Adam moriebantur, vivificarentur in ipso Christo tuo: qui in hoc mundo versatus datis præceptis salutis, abduktos nos ab errore idolorum, adduxit ad cognitionem veri Dei & Patris: & cum nos sibi acquisivisset populum peculiarem, regale Sacerdotium, gentem sanctam: & in aqua purgasset, & sancto Spiritu sanctificasset, dedit seipsum pretium morti, in qua detinebamur venditi sub peccato: & cum per crucem ad inferos descendisset, ut omnia seipso imple-ret, solvit dolores mortis: & dum tertia die surrexisset, resurrectioni ex mortuis omni carni viam munit, quatenus fieri non poterat, ut qui vitæ auctor erat, detineretur a corruptione, factus est eorum qui

Κύριος Σαβαώθ, πλήρης ὁ ὕρανος καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης σου, ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις. εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. ὡσαννὰ ὁ ἐν τοῖς ὑψίστοις.

Ὁ Κἀνταῦθα, ὁ ὁρῶν, τὰ αὐτὰ ποιεῖ τῇ τῷ Χριστοῦ μου λειτουργίᾳ.

Ὁ Εὐχεται μουσικῶς ὁ ἱερεὺς.

ΜΕτὰ τὴν τῶν μακαρίων διωμάτων, δέσποτα φίλανθρωπε, καὶ ἡμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ βοῶμεν καὶ λέγωμεν. Ἅγιος εἰς ἀληθείαν παῖς, καὶ ἐκ ἐστὶ μέτρον τῇ μεγαλοπρεπείᾳ τῆς ἀγιοσύνης σου, ὅς σεις ἐκ πᾶσι τοῖς ἔργοις σου, ὅτι ἐν δικαιοσυνῇ καὶ κρείσσει ἀληθινῇ πάντα ἐπήγαγες ἡμῖν. πλάσας γὰρ ἄνθρωπον χροῦ λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ εἰκόνι τῇ σῇ ὁ Θεὸς διμύσας, τίθεικας ἐν τῇ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, ἀθανάσιον ζωῆς, ἐκ ἀπόλαυσιν αἰωνίαν ἀγαθῶν ἐν τῇ παρῆσει τῇ ἐν τοῦ σὺ ἐπαγγελάμενος αὐτῷ. ἀλλὰ παρακέσαστά σου τοῦ ἀληθινῆς Θεοῦ, τοῦ κτιστοῦ αὐτὸν, καὶ τῇ ἀπάτῃ τῆς ὀφείας ὑπαχθέντα νεκρωθέντα τε τοῖς οἰκείοις αὐτῷ παραπτώμασιν, ἐξώρισας αὐτὸν ἐν τῇ δικαιοκρίτῃ σου, ὁ Θεὸς ἐκ τῆς παραδείσου εἰς τὴν κόσμον τῶν, καὶ ἀπέστρεψας εἰς τὴν γῆν, ὅθεν ἐλήφθη, οἰκοδομῶν αὐτῷ τὴν ἐκκαλιγγενσίαν σωτηρίας τῶν ἐν αὐτῇ τῇ Χρυσῇ σου. καὶ γὰρ ἀπεστράφη τὸ πλάσμα σου εἰς τέλος, ὁ ἐποίησας ἀγαθὸν, εὐδὲ ἐπελάδου ἔργα χειρῶν σου, ἀλλὰ ἐπισκέψω πολυτρόπως ὅσα πλάγχθη ἐλέους σου. προφητὰς ἐξαπέστειλας, ἐποίησας διωμάεις ὅσα τῶν ἀγίων σου τῶν κατὰ ἐκείνην γενεάν ὡρεθίσαντων σοι. ἐλάλψας ἡμῖν ὅσα εὐμαρτοῦ τῶν δούλων σου τῶν προφητῶν, προκαταγγέλλων ἡμῖν τὴν μέλλουσαν ἵστασθαι σωτηρίαν· τὸ μὲν ἔδωκας εἰς βοήθειαν. ἀγγέλους ἐπέστειλας φύλακας. ὅτε δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τῆς καρῶν, ἐλάλησας ἡμῖν ἐν αὐτῇ τῇ ὑπὸ σου, δι' ἐκείνης αἰῶνας ἐποίησας. ὅς ὡν ἀπαύγασμα τῆς δόξης σου, καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεώς σου, φέρων τε τὰ πάντα τῇ ῥήματι τῆς διωμάεις αὐτῆς, καὶ ἁπαλμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἵσα σοὶ τῷ Θεῷ καὶ Πατρί. ἀλλὰ Θεὸς ὡν προαιώνιος, ἐπὶ τῇ γῆς ὤφθη, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνηστράφη, καὶ ἐκ Παρθένου ἀγίας σαρκωθείς, ἐκίνωσεν αὐτὸν μορφῇ δούλου λαβὼν, σύμμορφος γενόμενος τῇ σάρκατι τῆς παπεινώσεως ἡμῶν, ἵνα ἡμᾶς συμμόρφους ποιῇ τῆς εἰκότος τῆς δόξης αὐτοῦ. ἐπειδὴ γὰρ δι' ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον, ἐξ ἧς τὸ ἁμαρτίας ὁ θάνατος, εὐδόκησεν ὁ μονογενὴς σου υἱός, ὁ ὢν ἐν τοῖς κόλποις σὺ τῷ Θεῷ, καὶ Πατὴρ, γενόμενος ἐκ γυναικὸς τῆς ἀγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, γενόμενος ὑπὸ νόμον, κατακρίναι τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ. ἵνα οἱ ἐν τῇ Ἀδὰμ ἀποθνήσκοντες, ζωοποιηθῶσιν ἐν αὐτῇ τῇ Χρυσῇ σου. καὶ ἐμπληθίσαντες τῇ κόσμῳ τῇ, δὲς προσάγματα σωτηρίας, ἀποστήσας ἡμᾶς τὴν πλάκην τῶν εἰδώλων, προσήγαγε τῇ ἐπιγνώσει σου τῷ ἀληθινῷ Θεῷ καὶ πατρί, κτισάμενος ἡμᾶς αὐτῷ λαὸν περιούσιον, βασιλείαν ἱεράτωμα, ἔθνος ἅγιον. ἐκαθάρίσας ἐν ὕδατι, καὶ ἀγιασας τῇ πνεύματι τῇ ἀγίῃ, ἔδωκεν αὐτὸν ἀντάλλαγμα τῇ θανάτῳ ἐν ᾧ κατεχόμεθα πεπραγμένοι ὑπὸ τῇ ἁμαρτίᾳ. ἐκατελθὼν γὰρ τῆς σαυρὸς εἰς τὸ ᾄδι, ἵνα πληρώσῃ αὐτὴν τὰ πάντα, ἔλυσεν τὰς οὐδύναις τῆς θανάτου. καὶ ἀναστὰς τῇ τελευτῇ ἡμέρᾳ, καὶ ὀφεισθέντας σαρκὶ τῇ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν, καὶ ὅτι ἐκ τῆς διωμάτων κρατεῖσθαι ὑπὸ τῆς φθορᾶς τῆς ἀρχηγῆς τῆς

ζῶης. ἐγνώτε ἀπαρχὴν τῆς κοιμημένων, πρῶτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν· ἵνα ἡ αὐτοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσι φρωπύων, καὶ ἀνελθὼν εἰς τὴν ὑψαυτὴν ἐκείνην ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης σου ἐν ὑψηλοῖς. ὅς καὶ ἤξει ὑποδοῦναι ἐκάστω καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν· κατέλιπε δὲ ἡμῖν ὑπομνήματα τῆ σωτηρίας αὐτῶν πάσης, ταῦτα, ἃ προσηγάμεθα καὶ τὰς αὐτῶν ἐπιτολάς. μέλλων ὅτι ἐξέλθαι ἐπὶ τὸ ἐκυσίον, καὶ αἰοίδιμον, καὶ ζωοποιὸν αὐτῶν θάνατον, τῇ νυκτὶ ἡ παρεδίδοι αὐτῶν ὑπὲρ τῆς κόσμου ζῶης, λαβὼν ἄρτον ἐπὶ τῇ ἁγίῳ αὐτῶν ἐ ἀχράντων χειρῶν, ἀναδείξας σοὶ τῷ Θεῷ, καὶ πατρὶ, δὲ χαρισθήσας, δὲ λογιθήσας, ἀγιάσας, κλάσας.

P P O ἱερεὺς κλίνει τὴν κεφαλὴν, αἶρων τὴν δεξιάν αὐτῶν μὲν δὲ λαβείας, δὲ λογεῖ τὸν ἅγιον ἄρτον ἐκφώνως λέγων.

Ε Δωκε τοῖς ἁγίοις αὐτῶν μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις εἰπὼν, λάβετε, φάγετε, Q τὸ τοῦ σώματος, τὸ ὑπὲρ ἡμῶν κλάμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

O χορὸς ψάλλει, ἀμὲν.

Τότε ὁ ἱερεὺς, καὶ ὁ διάκονος τὰ αὐτὰ κάρπυζα ὡς ἐν τῇ τῷ Χρυσόστομῳ. O ἱερεὺς μυστικῶς.

Ομοίως καὶ τὸ ποτήριον ἐκ τῆς γεννήματος τῆς ἀμπέλου λαβὼν κέρασας, ὡς χαρισθήσας, ὡς λογιθήσας, ἀγιάσας.

R R Εκφώνως ὁ ἱερεὺς τὸ χεῖρα ἔχων ἄνωθεν μὲν ὡς λαβείας, καὶ ὡς λογιθῶν. λέγει.

Ε Δωκε τοῖς ἁγίοις αὐτῶν μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις εἰπὼν. πίνετε ἐξ αὐτοῦ πάντες τὸ ἐστὶ τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης, τὸ ὑπὲρ ἡμῶν καὶ πολλῶν ἐκχυμώμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

S S O χορὸς ψάλλει. ἀμὲν.

T T O ἱερεὺς κλίνει τὴν κεφαλὴν, ἐπὶ ψάλλει μυστικῶς.

Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὅσακις ᾗ ἀν ἐσθίετε τὸ ἄρτον τούτων, καὶ τὸ ποτήριον τούτου πίνετε, τὸ ἐμὸν θάνατον καταγγέλλετε, τὴν ἐμὴν ἀνάστασιν ὁμολογεῖτε. μνησθῆναι οὖν, θάνατον, καὶ ἡμῖς τῆς σωτηρίας σου παθημάτων, τῆς ζωοποιᾶς σαυρῶν, τῆς τελειότητος τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως, τῆς εἰς ὑψαυτὴν ἀνοδῆς, τῆς ἐκ δεξιῶν σου τῆς Θεῶ, καὶ Πατρὸς καθίσταρας, καὶ τῆς ἐνδόξου ἐ φεβρίας αὐτῶν παρουσίας.

Εκφώνως ὁ ἱερεὺς.

Τὰ σὰ ἐκ τῆς σῆς σὺν σοὶ προσφέροντες, καὶ πάντα καὶ ἅπαντα.

O χορὸς ψάλλει, τὸ, Σε ὑμνοῦμεν, σὲ ὡς λογοῦμεν, σοὶ ὡς χαριστοῦμεν, Κύριε καὶ δόξα σοὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν.

dormierunt primitiæ, primogenitus ex mortuis, ut ipse in omnibus primas partes teneret: & cum cælos conscendisset, sedet in dextera majestatis tuæ in excelsis. Qui etiam venturus est ut reddat unicuique secundum opera sua: reliquit autem nobis salutaris suæ passionis monumenta, hæc quæ ex ejus mandatis proposuimus; cum enim esset exiturus ad voluntariam, & insignem, & vivificam suam mortem, nocte qua tradidit seipsum pro mundi vita, accepto pane in sanctis suis & immaculatis manibus, cum illum tibi, & Deo, & Patri ostendisset, gratias egisset, benedixisset, sanctificasset, fregisset.

Sacerdos inclinat caput, & dextram cum devotione elevans, benedixit sanctum panem dicens.

D Edit sanctis suis Discipulis & Apostolis, dicens. Accipite, comedite: Hoc est corpus meum, quod pro vobis frangitur in remissionem peccatorum.

Chorus canit. Amen.

Tunc Sacerdos & Diaconus eadem faciunt & dicunt, quæ in missa Chrysostomi. Sacerdos secreto.

Similiter & cum calicem ex genimine vitis accepisset, miscuisset, gratias egisset, benedixisset, & sanctificasset.

Alia voce Sacerdos manum reverenter tenens elevatam, & benedicens, ait.

D Edit sanctis suis Discipulis & Apostolis, dicens. Bibite ex hoc omnes. Hic est sanguis meus novi testamenti: qui pro vobis, & pro multis effunditur in remissionem peccatorum:

Chorus canit. Amen.

Sacerdos inclinans caput, orat secreto.

H Oc facite in meam commemorationem. Quotiescumque enim comeditis hunc panem, & hunc calicem bibitis, mortem meam annunciat, resurrectionem meam confitemini. Recordantes nos etiam, Domine, salutarium ejus passionum, vivificæ crucis, triduanæ sepulture, resurrectionis a mortuis, in cælos ascensionis, a dextris tuis Dei, & Patris sessionis, & gloriosi & terribilis ejus adventus.

Sacerdos exclamando.

Tua ex tuis tibi offerentes, in omnibus, & per omnia.

Tum Chorus canit.

Te laudamus, tibi benedicimus, tibi gratias agimus, Domine, & oramus te, Deus noster.

Ο ἱερεὺς κλίνει τὴν κεφαλὴν εὐχεται μουσικῶς.

Sacerdos inclinans caput, orat secreto.

Propterea sanctissime Domine, nos quoque peccatores & indigni servi tui, qui digni habiti sumus, qui sancto altari tuo serviremus, non propter justitias nostras (non enim fecimus aliquid boni in terra) sed propter misericordias & miserationes tuas, quas affatim in nos effudisti, confidentes sancto altari tuo appropinquamus, & propositis iis quæ sanctum corpus & sanguinem Christi tui representant, te rogamus & te obsecramus, sancte sanctorum per tuæ bonitatis placitum, ut Spiritus sanctus tuus ad nos veniat, & ad hæc proposita dona, & ea benedicat, & sanctificet, & efficiat. *Diaconus deponit Flabellum quod tenebat, aut velum: & accedit propius ad Sacerdotem: & ambo ter coram sancta mensa adorant, privatim orantes.* Deus propitius esto mihi peccatori. *Ter dicunt secreto.* Domine qui sanctum Spiritum tuum hora tertia misisti: eum, o bone, a nobis ne abstuleris. *Et.* Cor mundum crea in me Deus: & Spiritum rectum innova in visceribus meis. *Deinde caput inclinans Diaconus, Stola sanctum panem commonstrat. Et secreto dicit.* Benedic domine sanctum panem. *Et Sacerdos erectus ter sancta dona signat, dicens secreto.* Panem quidem hunc fac pretiosum corpus Domini & Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi. *Diaconus.* Amen. *Et rursum Diaconus.* Et Benedic domine sanctum calicem. *Sacerdos autem benedicens ait.* Hunc vero calicem pretiosum sanguinem Domini & Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi. *Diaconus.* Amen. *Sacerdos.* Qui pro mundi vita effusus est. *Diaconus.* Amen. *Et rursum Diaconus Stola utrumque ostendens dicit.* Benedic domine. *Sacerdos vero utraque manu benedicens, ait.* Immutans Spiritu sancto tuo. *Diaconus ter dicit.* Amen. *Et Diaconus caput inclinans Sacerdoti dicit.* Memento mei peccatoris, sancte domine. *Transit in locum ubi prius stabat accepto rursum ut prius Flabella.*

Sacerdos autem secreto ait.

Nos autem omnes, qui de uno pane & calice participamus, jungere ad invicem in unius Spiritus sancti communionem: & ita ut nemo nostrum ad iudicium vel condemnationem sit particeps sancti corporis & sanguinis Christi tui: sed ut inveniamus misericordiam & gratiam cum omnibus sanctis, qui a sæculo tibi placuerunt. Cum primis Patribus, Patriarchis, Prophetis, Apostolis, Prædicatoribus, Evangelistis, Martyribus, Confessoribus, Doctores, & omni iusto Spiritu: qui in fide consummatus est.

Alta voce.

Precipue cum sanctissima, illibata, super omnes benedicta, gloriosa Domina nostra, Deipara, & semper Virgine Maria.

ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ ΔΕΑΠΟΤΕ ΠΑΝΑΓΙΕ, καὶ ἡμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ ἀνάξιοι δούλοι σου, οἱ καταξιώθεντες λειτουργεῖν τῷ ἁγίῳ σου θυσιαστηρίῳ, οὐ δὲ τὰς δικαιοσύνας ἡμῶν, οὐδὲ ἐποιήσαμεν τι ἀγαθὸν ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ διὰ τὰ ἐλεῆ σου, ἐ τούτοις οἰκτιρμούς σου, αὐτὸς ἐξέχεας πλουσίως ἐφ' ἡμᾶς, προσεγγίζομεν τῷ ἁγίῳ σου θυσιαστηρίῳ· καὶ προσδέντες 3 τὰ ἀντίτυπα τοῦ ἁγίου σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ σου, σὺ δέ μεθα, καὶ σὺ παρακαλοῦμεν, ἅγιε ἁγίων εὐδοκίᾳ πρὸς σὴν ἀγαθότητα, ἐλθεῖν τὸ πνεῦμά σου τὸ ἅγιον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τὰ προκείμενα δῶρα ταῦτα, καὶ εὐλογῆσαι αὐτὰ, καὶ ἁγιάσαι, καὶ ἀναδείξαι. **Υ** Ο ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀποτίθῃσι τὸ ριπίδιον ὅπερ ἐκράτει, ἢ κάλυμμα, καὶ εὐχεται ἐγγύτερον τῷ ἱερεῖ, καὶ προσκυνοῦσιν ἀμφοτέροι τρις, ἐμπροσθεν τῆς ἁγίας τραπέζης, καὶ εὐχόμενοι καθ' ἑαυτοὺς τὸ, ὁ Θεὸς ἰλασθῇ μοι τῷ ἁμαρτωλῷ, λέγουσι μουσικῶς τρις. **Κ**ύριε ὁ τὸ πανάγιόν σου πνεῦμα ἐν τῇ τρίτῃ ὥρᾳ τοῖς ὁποσὸλοις σε καταπέμφας, τὸτο ἀγαθὸν μὴ ἀντανέλης ἀφ' ἡμῶν. Καὶ τὸ, καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός. Ἐ πνεῦμα εὐδοκίᾳ ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκαταίς με. Εἰπε τῷ κεφαλῷ ὑποκλίνας ὁ δίακονος, δείκνυσιν τῷ ὁρατῷ τῷ ἁγίῳ ἄρτον. Καὶ λέγει μουσικῶς. Εὐλόγησον δέσποτα τὸν ἅγιον ἄρτον. **Χ** Καὶ ὁ ἱερεὺς ἀνιστάμενος, σφραγίζει τρις, τὰ ἅγια δῶρα λέγων μουσικῶς. Τὸν μὲν ἄρτον τῶτον, **Υ** ποίησον αὐτὸ τὸ τίμιον σῶμα τοῦ Κυρίου, καὶ Θεοῦ, καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. **Ο** διάκονος. ἀμὲν.

Καὶ αὖθις ὁ διάκονος. Εὐλόγησον δέσποτα τὸ ἅγιον ποτήριον. ὁ δὲ ἱερεὺς εὐλογῶν λέγει. Τὸ δὲ ποτήριον τῶτον, αὐτὸ τὸ τίμιον αἷμα τοῦ Κυρίου, καὶ Θεοῦ, καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. **Ο** διάκ. ἀμὲν.

Ο ἱερεὺς. Τὸ ἐκχυθέν ὑπὲρ τῆς τῆ κόσμου ζωῆς ὁ διάκ. ἀμὲν. καὶ αὖθις ὁ διάκονος δεικνύων μὲν τῷ ὁρατῷ τὰ ἅγια ἀμφω λέγει. Εὐλόγησον δέσποτα. **Ο** δὲ ἱερεὺς εὐλογῶν μὲν τῆς χειρὸς ἀμφοτέρω τὰ ἅγια, λέγει. Μεταβαλὼν τῷ πνεύματι σου τῷ ἁγίῳ. **Ο** διάκονος. ἀμὲν, γ'. καὶ τῷ κεφαλῷ ὁ διάκονος ὑποκλίνας τῷ ἱερεῖ καὶ εἰπὼν τὸ, μνησθῇ με ἅγιε δέσποτα τῷ ἁμαρτωλῷ, μεθίσταται ἐν τῷ πρότερον ἵστατο τόπῳ, λαβὼν καὶ τὸ ριπίδιον αὖθις αἰς πρότερον.

Ο δὲ ἱερεὺς ἐπύχεται.

ΗΜᾶς δὲ πάντας, τῶς ἐν τῷ ἐνὸς ἄρτι καὶ τῷ ποτηρίου μετέχοντας, ἐνώσαις ἀλλήλοις εἰς ἐνὸς πνεύματος ἁγίου κοινωνίαν, καὶ μηδένα ἡμῶν εἰς κρίμα, ἢ εἰς κατάκριμα, ποιήσαις μεταθεῖν τῷ ἁγίῳ σώματι καὶ αἵματι τοῦ Χριστοῦ σου· ἀλλ' ἵνα ὕψωμῃ ἡμῶν καὶ χάρις μὲν πάντων τῷ ἁγίῳ, ἢ ἀπ' αἰῶνος σοι ὑπαρεσνησάντων πατέρων, πατριάρχων, προφητῶν, ὁποσὸλων, κηρύκων, εὐαγγελιστῶν, μαρτύρων, ὁμολογητῶν, διδασκάλων, Ἐ πατὸς πνεύματος δικαίου, ἐν πίσει πετελειωμένου.

Εκφώνως.

ΕΞΑΙΡΕΤΩΣ τῆς πτωχότητος ἀχράντη ὑπερόλογημένης ἐνδόξου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας.

Ο χορός

Ζ **Ζ** Ο χορός ψάλλει, ἐπὶ σοὶ χαίρει. Εἰ δέ τις ἡ μιγάλη πίμπει, ψάλλει. Τὸ δειπνῆσαι τὴν μουσικὴν σήμερον οὐκ ὁ Θεὸς κοινοῦν με παράλαβε, ἢ μὴ τῶ τοῖς ἐχθροῖς σου τὸ μυστήριον εἶπω. ἢ φίλημά σου δώσω καὶ ἀπὸ τοῦ Ἰούδας, ἀλλ' ὡς ὁ ληστὴς ὁμολογῶ σοι, μνήθητί μου Κύριε ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. εἰδὲ ἐστὶ τὸ μέγα σάββατον ψάλλει. Σιγησάτω πάντα σὰρξ βροτεία, ἔσῃτω μὲν φόβος καὶ τρόμος, καὶ μηδὲν γήϊνον ἐν αὐτῇ λογίζεσθαι. Ο ὃς βασιλεὺς τῶ βασιλεύοντων καὶ Κύριος τῶ κυριεύοντων, προέρχεται σφαγιαθῆναι, ἔδοξεν εἰς βρώσιν τοῖς πιστοῖς. ἀποκηρύσσεται δὲ τότε οἱ χοροὶ τῶ Ἀγγέλων μὲν πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, καὶ πολυμοματὰ Χερουβὶμ, καὶ ἑξαπτέρυγα Σεραφὶμ, καὶ ὅσας καλύπτειται καὶ βοῶντα τὸν ὕμνον, ἀλλήλῃα.

Ο ἱερεὺς θυμῷ γυράδων τὴν ἀγίαν τράπεζαν, καὶ τὰ δίπτυχα τῶ ζώντων καὶ κοιμένων ὧν βύλεται, μνημονεύει.

Ο δὲ ἱερεὺς ὁχεῖται μουσικῶς.

Α **Τ**Οῦ ἀγίου Ἰωάννου ἀποφύτου ἀποδόρου καὶ Βαπτιστῆ, τῶ ἀγίῳ καὶ πανδρόμῳ ὑποστόλῳ, **Α** τῷ ἀγίῳ τῷ δεῖνῳ, καὶ τῷ μνήμῳ ἐπιπλεῖν. Ἐ πάντων τῶ ἀγίων σου, ὧν ταῖς ἐκείναις ἐπίσκειται ἡμᾶς ὁ Θεός, καὶ μνήθητι πάντων τῶ ἀποκηρυχθέντων ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως ζωῆς αἰώνιης.

Β **Β** Ἐπαύσα ὁ ἱερεὺς μνημονεύει ὧν εἶλεται ζώντων καὶ τεθνεώτων. Ἐ ὑπὲρ μὲν ζώντων λέγει.

Υπὲρ σωτηρίας ἐπισκέψαις ἀφίστασιν τῶ ἀμαρτιῶν τῶ δόλῳ τῶ Θεῷ, ὁ δεῖνος.

Υπὲρ τῶ τεθνεώτων λέγει.

Υπὲρ ἀναπαύσεως καὶ ἀφίστασιν τῆς ψυχῆς τῶ δόλῳ σου, ὁ δεῖνος, ἐν τόπῳ φωτεινῷ, ἐνθα ἀπείδρα λύπη, καὶ συναγμός ἀνάπαυστον αὐτῶν ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Μουσικῶς τὴν ὠχλῶ.

Γ **Κ**Αὶ ἀνάπαυσον αὐτῶν, ὅτι ἐπισκαπεῖ τὸ φῶς τῶ προσώπου σου. ἔτι σου δόξα, μνήθητι Κύριε τῆ ἀγίας σου καθολικῆς Ἐκκλησιᾶς, τῆς ὑποπεράτω ἵως περάτων τῆς οἰκουμένης, καὶ εἰρηνόδοσον αὐτῇ, ὡς περὶ ποιήσῃς τὴν τιμὴν αἵματι τῶ Χριστοῦ σου ἔφ' ἅγιον οἶκον τῶτον σφραγίσον μέχρι τῆς σιωνπελείας τῶ αἰῶνος. Μνήθητι Κύριε τῶ τὰ δῶρα σοι ταῦτα ἀποκομισάντων, καὶ ὑπὲρ ὧν, καὶ δι' ὧν, καὶ ἐφ' οἷς αὐτὰ ἀποκηρύχθησαν. Μνήθητι Κύριε τῶ καρποφορούντων καὶ καλλιεργούντων ἐν ταῖς ἀγίαις σου ἐκκλησίαις, καὶ μνημονεύων τῶ πνιγνῶν. ἀμείψαι αὐτῶν τοῖς πλεονεξίαις σου ἔσ' ἐπαυρίαις χαρίσμασιν. Χάρισται αὐτοῖς ἀντὶ τῶ ἐπιγείων, τὰ ἐπαυρία ἀντὶ τῶ ἀποκαίρων, τὰ αἰώνια ἀντὶ τῶ φθαρτῶν, τὰ ἀφθάρτα. Μνήθητι Κύριε τῶ ἐν ἐρημίαις, καὶ ὁρίσι, καὶ σπηλαίοις, καὶ ταῖς ὁπαῖς τῆς γῆς. Μνήθητι Κύριε τῶ ἐν παρθενίᾳ, καὶ ὠλεβρίᾳ, καὶ ἀσκήσει, καὶ σιμνῇ πολιτείᾳ ἔχοντων. Μνήθητι Κύριε τῶ ἐν σινοβίαις, καὶ πιστοτάτων ἡμῶν βασιλείῳ, ὃς ἐδικαίωσε βασιλεύειν ἐπὶ τῆς γῆς ὁ πλὴν ἀληθείας, ὁ πλὴν ἀδοξίας σφραγίσον αὐτῶν, ἐπισκέψαις ἐπὶ τῶ κεφαλῇ αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ πολέμου. ἐν ἡμέρᾳ αὐτῶν τὸν βραχίονα, ὡς αὐτῶν τὴν διξίαν, κράτῳ αὐτῶν τὴν βασιλείαν, ὑπόταξον αὐτοῖς πάντα τὰ βάρβαρα ἔθνη.

Chorus canit. In te lætatur.

Si autem est magna feria quinta canit.

Cœnz tuæ mysticæ hodie Fili Dei assume me participem: non enim tuis inimicis dicam mysterium: non dabo tibi osculum sicut Judas, sed ut latro tibi confiteor. Memento mei Domine in regno tuo.

Si autem est magnum Sabbatum: canit.

Silcat omnis caro humana, & stet cum metu & tremore, & nihil terrenum in se cogitet. Rex enim regnantium, & Dominus dominantium progreditur, ut mactetur & detur in cibum fidelibus. Eum autem præcedunt Chori Angelorum cum omni Principatu & Potestate: qui multos habent oculos Cherubim, & qui sex alas Seraphim, oculos tegentes, & Hymnum proclamantes. Alleluia.

Diaconus circum circa sanctam mensam & Diptycha, sive tabulas incensat: & vivorum, & mortuorum quorum vult memoriam agit.

Sacerdos autem secreto orat.

ΣΑΝΚΤΙ Ἰωάννης Prophetæ, Præcursoris, & Baptistæ, sanctorum & celebrium Apostolorum, sancti N. cujus & memoriam agimus, & omnium sanctorum tuorum: quorum supplicationibus visita nos Deus, & memento omnium, qui prædormierunt in spe resurrectionis vitæ æternæ.

Hic Sacerdos memoriam habet eorum quorum vult; vivorum & mortuorum: & pro vivis quidem dicit.

Pro salute, visitatione, remissione peccatorum servi Dei N.

Pro mortuis vere dicit.

Pro quiete & remissione animæ servi tui N. In loco lucido, unde aufugit tristitia, fac eos quiescere Deus noster.

Et secreto orationem.

ΕT fac eos quiescere ubi respicit lumen vultus tui. Præterea rogamus, Memento Domine sanctæ tuæ Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ: quæ est a finibus usque ad fines terræ: & fac eam in pace degere, quam pretioso sanguine tuo acquisivisti: & hanc sanctam domum confirma usque ad consummationem sæculi. Memento Domine eorum, qui tibi hæc dona obtulerunt, & pro quibus & per quos, & propter quos hæc obtulerunt. Memento Domine eorum, qui fructum afferunt, & bene operantur in sanctis tuis Ecclesiis, & meminerunt pauperum. Remunera eos abundantibus tuis & cælestibus donis. Largire eis pro terrenis cælestia, pro temporalibus æterna, pro corruptilibus & perituris ea quæ a corruptione & interitu sunt aliena. Memento Domine eorum qui sunt in solitudinibus, & montibus, & speluncis, & foraminibus terræ.

Memento Domine, eorum qui in virginitate, & pietate, & exercitatione, & vitæ honestate versantur.

Memento Domine, religiosissimorum & fidelissimorum nostrorum Imperatorum, quos ut in terra regnarent iustum censuisti. armis veritatis, armis beneplaciti tui eos corona, caput eorum adumbra in tempore belli. Brachium eorum corrobora, dextram eorum exalta: regnum confirma, barbaras

Τ

omnes gentes quæ bella volunt, eis sub-
juga. Largire eis profundam, & quæ au-
ferri non possit pacem. Loquere ad cor
ipsorum bona, pro Ecclesiâ tuâ, & uni-
verso populo tuo: ut in tranquillitate ip-
sorum quietam & tranquillam vitam aga-
mus in omni pietate, & honestate. Me-
mento Domine omnis magistratus & po-
testatis, & fratrum nostrorum, qui sunt in
Palatio: & omnium exercituum. Bonos in
bonitate conserva, malos in bonitate tua
bonos effice.

Memento Domine circumstantis populi:
& eorum, qui iustis de causis omissi
sunt: & miserere eorum & nostri secun-
dum multitudinem misericordiæ tuæ. Prom-
ptuaria eorum imple omni bono, conju-
gia eorum in pace & concordia conser-
va, infantes ale, adolescentiam institue, se-
nectutem confirma, consolare pusillanimes,
congrega dispersos, & reducere errantes, &
conjunge sanctæ tuæ Catholicæ, & Apo-
stolicæ Ecclesiæ. Eos qui ab imbecillis spi-
ritibus vexantur libera, cum navigantibus
naviga, cum viatoribus una iter ingredi-
re, patrocinare viduis, orphanos protege, cap-
tivos libera, ægrotos cura. Memento eo-
rum qui retributionibus astant, qui sunt in
exilio, & omni afflictione & calamitate.
Memento Deus, & eorum qui indigent
magna tua misericordia. & eorum qui nos
diligunt, & oderunt, & eorum qui nobis
indignis mandarunt ut pro ipsis oraremus.
Et totius populi memento. Deus noster,
& in omnes effunde abundantem miseri-
cordiam tuam, omnibus præbens petiti-
ones quæ spectant ad eorum salutem, &
quorum nos mentionem non fecimus pro-
pter ignorantiam, vel oblivionem vel no-
minum multitudinem, ipse Deus recorda-
re, qui scis uniuscujusque ætatem & ap-
pellationem, qui nosti unumquemque ex ute-
ro matris suæ. Tu enim Domine es auxi-
lium eorum, qui carent auxilio, spes despe-
ratorum, eorum qui tempestate jactantur
servator, navigantium portus, ægrotorum
medicus, ipse omnibus omnia sis, qui
nostis unumquemque & petitiones ejus,
domum ejus, & quidnam sit ei opus.
Libera Domine hanc civitatem, & om-
nem civitatem, & regionem, ab om-
ni fame, peste, terræ motu, inunda-
tione, igne, gladio, incurfu alienigena-
rum, & bello intestino.

*Diaconus quidem ad portam sancti Tri-
bunali convertitur tenens Stolum extremis
digitis: & dicit.*

Et cunctorum & cunctorum.

Chorus autem canit.

Et cunctorum & cunctorum.

Sacerdos vero exclamat.

IN primis memento Domine Archiepi-
scopi nostri N. cui largire ut sanctis
tuis Ecclesiis in pace salvus, longævus,
veritatis sermonem recte dispense.

Et Diaconus stans ad portam dicit.

N. sacratissimi Metropolitæ, aut Epi-
scopi, quicumque sit. Et pro religiosissi-
mo Sacerdote N. qui hæc dona offert,
& pro salute religiosissimorum & a Deo
custoditorum Imperatorum nostrorum. Et
cunctorum & cunctorum.

Et Chorus canit.

Et cunctorum, & cunctorum.

ἔσθῃ καὶ τὰς πολέμους θύλοντα. Χάρισαι αὐτοῖς βα-
δεῖν, καὶ ἀναφαίρειν εἰρήνην, λάλησον εἰς τὴν καρ-
δίαν αὐτῶν ἀγαθὰ ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας σου, καὶ παν-
τὸς τοῦ λαοῦ σου ἵνα ἐν τῇ γαλήνῃ αὐτῶν ἡρεμον καὶ
ἡσύχιον βίον ἔσθωμεν, ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότη-
τι. Μνήσθῃ Κύριε πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, καὶ ὅ
ἐν παλατίῳ ἀδελφῶν ἡμῶν, καὶ παντὸς τοῦ στρατοπέ-
δου. τὰς κγαθὰς ἐν τῇ ἀγαθότητι σου ἡγήνησον.
τὰς πονηρὰς, ἀγαθὰς ποιήσον ἐν τῇ χρηστότητι σου.
Μνήσθῃ Κύριε τὰς παρὲς ὧρας λαὸν καὶ τὴν δι' εὐλόγους
αἰτίας ἀπολαφθεῖν, καὶ ἐλέησον αὐτὰς, ὅτι ἡμᾶς καὶ
τὴν πλῆθος τῶν ἐλεησέων. καὶ ταμεῖα αὐτῶν ἐμπλήσον παν-
τὸς ἀγαθῶν, πάσης συζυγίας αὐτῶν ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμο-
νοίᾳ ἡγήνησον, τὰ νήπια ἐκτρέφον, τὴν νεότητά παλ-
δαγωγῶν, τὴν γῆρας περετρατῶν, τὰς ὀλιγαφύχους
παραμύθῃ, τὰς ἐσχορπισμένους ἐπισυνάγαγε, τὰς
πεπλανημένους ἐπανάγαγε, καὶ συνάγον τῇ ἀγίᾳ σου
καθολικῇ ἐκκλησίᾳ. τὰς ὀχλουμένους ὑπὸ πνύματων
ἀκαθάρτων ἐλευθέρωσον, τοῖς πλεουσι, συμπλῶσον,
τοῖς ἐδοιπορῶσι, συμώδωσον, χηρῶν ἑσθῇ, ὀρφ-
νῶν ὑπεράσπισον, αἰχμαλώτους ῥύσαι, νοσοῦντας ἰα-
σαι. τῶν ἐν βήματι, καὶ ἐξορίαις, καὶ πάσῃ θλίψει
καὶ ἀνάγκῃ καὶ περιστάσει ὄντων, μνημόνῳσον ὁ Θεός,
καὶ πάντων τῶν διομένων τῆς μεγάλης σου ἐσπαραγχίας,
καὶ τῶν ἀγαπῶντων ἡμᾶς, καὶ τῶν μισοῦντων, καὶ τῶν
ἐντεταμένων ἡμῖν τῆς ἀκαξίως εὐχεσθαι ὑπὲρ αὐτῶν.
Καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ σου, μνήσθῃ Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν.
ὅτι ἐπὶ πάντας ἔχον τὸ πλεσιόν σου ἔλεος, πᾶσι παρέ-
χων καὶ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα, καὶ ὧν ὑμεῖς ἐκ ἐμ-
νημονεύσαμεν δι' ἀγνοίαν, ἢ λήθην, ἢ πλῆθος ὀνο-
μάτων, αὐτὸς μνημόνῳσον ὁ Θεός, ὁ εἰδὼς, ἕκαστον τὸ
ἡλικίαν, καὶ τὴν φρεσὴγορίαν, ὁ εἰδὼς, ἕκαστον ἐκ κοι-
λίας μητρός αὐτῶν. Σὺ ὃν εἰ Κύριε ἡ βοήθεια τῶν ἀ-
βουδῶν, ἡ ἐλπίς τῶν ἀπελπισμένων, ὁ τῶν χει-
μαζωμένων Σωτὴρ, ὁ τῶν πλεόντων λιμῶν, ὁ τῶν νο-
σοῦντων ἰατρός. αὐτὸς τοῖς πᾶσι τὰ πάντα γινῶ, ὁ
εἰδὼς ἕκαστον, καὶ τὰ αἰτήματα αὐτῶν, οἶκον, καὶ τὴν χρείαν
αὐτῶν. ῥύσαι Κύριε τὴν πόλιν ταύτην, καὶ πᾶσαν πό-
λιν καὶ χώραν ἀπὸ λιμῶν, λοιμῶν, σεισμῶν, καταπον-
τισμῶν, πυρὸς, μαχαίρας, ἐπιδρομῆς ἀλλοφύλων, καὶ
ἐμφυλίου πολέμου.

Δ Ο μὲν ἄρχιεписκοπος ἐπιστρέφει πρὸς τὴν θύραν τῆς ἀ-
γίου βήματος κρατῶν τὸ ὠράριον ἀκροῖς τοῖς δακτύλοις,
καὶ λέγει.

Καὶ πάντων καὶ πασῶν.

Ὁ δὲ χορὸς ψάλλει.

Καὶ πάντων, ὅτι πασῶν.

Ὁ δὲ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ.

ΕΝ πρώτοις μνήσθῃ Κύριε τὴν ἀρχιεπισκό-
που ἡμῶν, τὴν δεῖν, ὃν χάρισαι ταῖς
ἀγίαις σου ἐκκλησίαις ἐν εἰρήνῃ ὥσων, ἐν τιμῇ.
ἡγία, μακρομερῶστα, καὶ ὀρθομουῦτα τὸ λόγον τῆς
ἐκείνης ἀληθείας.

Ζ Καὶ ὁ ἄρχ. λέγει πρὸς τὴν θύραν σου.

Τὴν δεῖν πανεπιστάτην μητροπολίτου, ἢ ἐπισκόπου.
ὅς τις ἂν ᾖ. Καὶ ὑπὲρ τῶν προσκομιζομένων τὰ ἀναδά-
ρα πάντα εὐλαβεσάντων ἱερῶν, τῶν δὲ, καὶ ὑπὲρ σωτηρίας
τῶν εὐσεβεσάντων καὶ διαφυλάκτων βασιλέων ἡμῶν. καὶ
πάντων καὶ πασῶν.

Καὶ ὁ χορὸς ψάλλει. ὅτι πάντων καὶ πασῶν.

Ο δὲ ἱερεύς ἐπὶ ὤχεται μυστικῶς.

Μνήσθητι Κύριε πάσης ἐπισκοπῆς ὁρθοδόξων, τῶν ὁρθοτομαίων τῶν λόγων τῆς ἀληθείας. Μνήσθητι Κύριε τῶν πλῆθος τῶν οἰκτιρῶν σου, καὶ τῆς ἐμῆς ἀναξιοπότης. συγχώρησον μοι πᾶν πλημμέλημα ἐκείνων τε καὶ αὐτίκων· καὶ μὴ ἔσταις ἐμὰς ἀμαρτίας κωλύσας τὴν χάριν τοῦ ἁγίου σου πνεύματος ἀπὸ τῶν προκειμένων δώρων. Μνήσθητι Κύριε τῆς προσευχῆς, τῆς ἐν Χερσὶν ἁγιοσύνης, ἐκ παντὸς ἱερατικῆς τέχνης, καὶ μηδὲνα ἡμῶν καταχινῶν, τῶν κυκλοῦντων τὸ ἅγιόν σου δυσισινησίων. ἐπισκεψαί ἡμᾶς ἐν τῇ χριστοπότητι σου Κύριε, ἐπιφανήσθι ἡμῖν ἐν τοῖς πλεονεξίαις σου οἰκτιρμοῖς. ἐκράτως καὶ ἐκωφελεῖς τὰς αἰτίας ἡμῶν χάρισται, ὁμολογῶν τῇ γῇ πρὸς καρποφορίαν δώρησαι· εὐλογησὺν τὸν εἰσφύοντα τὴν ἐν αὐτῇ τῆς χριστοπότης σου. παῦσον τὰ ῥήματα τῶν ἐκκλησιῶν· σβέσον τὰ φρυγμάτα τῶν ἐθνῶν. τὰς τῶν αἰρέσεων ἐπὶ πάσας ἀσείεις ταχέως καταλίσσον τῇ δυνάμει τοῦ ἁγίου σου πνεύματος· πάσας ἡμᾶς προσδέξαι εἰς τὴν βασιλείαν σου, ὡς φῶς ἐν ἡμέρας ἀναδείξας· τὴν σὴν εἰρήνην, καὶ τὴν σὴν ἀγάπην χάρισται ἡμῖν, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν· πάντα ᾧ ἀπὸ δακρύων ἡμῶν.

Εκφώνως ὁ ἱερεύς.

Καὶ δὲ ἡμῖν ἐν ἐνὶ σώματι· ἐ μίᾳ καρδίᾳ δοξάζειν, καὶ ἀνυμνεῖν τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομα σου, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας· ᾧ αἰῶνων· ὁ χορὸς· ἀμήν.

Η **Η** Ο ἱερεύς ἐπιστρέφει πρὸς τὴν θύραν, καὶ εὐλογῶν λέγει ἐκφώνως. Καὶ ἔσαι τὰ ἑλὲν τῷ μεγάλῳ Θεῷ καὶ Σωτῆρι ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, μὲν πάντων ἡμῶν. **Θ** Καὶ ὁ ἁγίος ἐκέρχεται εἰς ἔσιν, εἰς δὲ οὐκ, ὁ ἱερεύς· ἐ τὰς ἐν τῇ συνήθει τῷ φωνῇ, λέγει. Πάντων τῶν ἁγίων μνημονεύσαντες. **Ε**τι καὶ ἐν εἰρήνῃ, τῷ Κυρίῳ δεικνύμεν.

Ο χορὸς· Κύριε ἐλέησον. Καὶ τὰ λοιπὰ· ὡς ἐν τῇ τῷ Χρυσόστομῳ λειτουργίᾳ. Τὰς τῶν προσκομιδῶν. Ὅπως ὁ φιλένθρωπος Θεὸς ἡμῶν, τὰς τῶν ρυθμῶν ἡμῶν.

Ι **Ι** Ο ἱερεύς ἐπὶ ὤχεται μυστικῶς.

Θεὸς ἡμῶν, ὁ Θεὸς τῷ σώζειν, σὺ ἡμᾶς διδάσκων εὐχαριστεῖν σοι ἀξίως ὑπὲρ πάντων ἐργασιῶν σου, ὡς ἐποίησας καὶ ποιεῖς μὲν ἡμῶν. Σὺ ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ προσδεξάμενος τὰ δῶρα πάντα, καὶ δάριται ἡμᾶς ἀπὸ παντὸς μολυσμῆ σαρκὸς καὶ πνεύματος, καὶ διδάσκων ἀγιοποιεῖν ἐπιτελεῖν ἐν φόβῳ σου· ἵνα ἐν καθαρῇ τῇ μαρτυρίᾳ τῆς σωτηρίας ἡμῶν ὑποδεχόμενοι τὴν μείδα τῶν ἁγιασμάτων σου, ἐν ὁδοῦ τῇ ἁγίᾳ σώματι καὶ αἵματι τοῦ Χριστοῦ σου. καὶ ὑποδεχόμενοι αὐτὰ ἀξίως, ὡς μὲν τῷ Χριστῷ κατοικοῦντες ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν, καὶ γὰρ τὴν μείδα τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος. **Ναὶ** ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐ μὴδὲνα ἡμῶν ἔσχατον ποιήσας τῶν φεικτῶν σου πάντων, καὶ ἐκπαλίαν μυστηρίων, μὴδὲ ἀδυνάτου ψυχῇ καὶ σώματι, ἐκ τῆς ἀναξίως τῶν μεταλαμβανόντων· ἀλλὰ δὲ ἡμῖν μέλει τῆς ἐσχάτης ἡμῶν ἀναπνοῆς, ἀξίως ὑποδεχόμενοι τὴν μείδα τῶν ἁγιασμάτων σου, εἰς ἐφόδιον ζωῆς αἰώνιης, εἰς ὑπολογισμὸν προσδεδωκέν τὴν ἐπὶ τῷ φοβῷ βήματος τοῦ Χριστοῦ σου, ὅπως ἀνὴρ καὶ ἡμεῖς μὲν πάντων τῶν ἁγίων τῶν ἀπὸ αἰῶνος σοι εὐαριστησάντων, γινώμεθα

Euchol.

Sacerdos autem orat secreto.

Μemento Domine omnis Episcopatus fidelium, qui verbum veritatis rite dispensant. Memento Domine, secundum multitudinem miserationum tuarum etiam meae indignitatis. Condona mihi omne delictum voluntarium & involuntarium: & ne propter peccata mea prohibueris gratiam sancti tui Spiritus a donis propositis. Memento Domine Presbyteratus, in Christo Diaconatus, & omnis Ordinis Sacerdotialis: & nullum illorum qui sanctum altare tuum circumdant, dedecore affeceris. Respice nos in bonitate tua, Domine appare nobis in abundantibus tuis miserationibus. Temperatum & utilem nobis aerem largire, dona terrae imbres ad fructuum ubertatem, benedic coronae anni benignitatis tuae. Fac ut cessent schismata Ecclesiarum: extingue tumultus gentium, haereticum impetum velociter dissolve, virtute Spiritus tui sancti: suscipe nos omnes in regnum tuum filios lucis ac diei efficiens; pacem tuam, & dilectionem tuam largire nobis, Domine Deus noster: omnia enim nobis dedisti.

Sacerdos exclamando.

Εt da nobis uno ore, & uno corde glorificare, & laudare venerandum & magnificum nomen tuum, Patris, & Filii, & sancti Spiritus: nunc & semper, & in saecula saeculorum.

Chorus. Amen.

Sacerdos convertitur ad portam: & benedicens, dicit alta voce. Et erunt misericordiae magni Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi, cum omnibus nobis.

Et Diaconus egreditur, si adest: sin minus, Sacerdos: & stans in solito loco dicit.

Omnium sanctorum memoriam agentes, adhuc & iterum in pace Domini precemur.

Chorus. Domine miserere. Et reliqua sicut & in Chrysostomi missa. Pro oblatis. Ut benignus Deus noster, Ut Libermur.

Sacerdos orat secreto.

Δeus noster, Deus salutis, tu nos doce pro tuis beneficiis, quae fecisti, & facis nobiscum, digne gratias agere. Tu Deus noster, qui haec dona susceperis, purga nos ab omni inquinamento carnis & Spiritus: & doce sanctitatem peragere in timore tuo, ut puro quidem testimonio conscientiae nostrae suscipientes partem sanctificationum tuarum, uniamur sancto corpori & sanguini Christi tui: & his digne susceptis habeamus Christum in cordibus nostris habitantem, & efficiamur templum sancti Spiritus. Ita Deus noster neminem ex nobis reum feceris horum venerandorum tuorum, & supercaelestium sacramentorum neque anima & corpore imbecillum, ex eo quod eorum indigne sit particeps: sed da nobis usque ad ultimum Spiritum sanctificationum tuarum digne spem recipere, ad viaticum vitae aeternae, ad gratiam & acceptam excusationem, quae coram terribili tribunali Christi tui admitti possit: ut nos etiam cum omnibus sanctis, qui a saeculo tibi

T ij

placuerunt, æternorum bonorum, quæ præparasti his quis diligunt te, efficiamur participes.

Diaconus. Suscipe, salva; misere-re.
Diem omnem perfectam, sanctam.
Angelum pacis, fidelem, ductorem.
Viam & remissionem peccatorum.
Bona, & animabus nostris utilia.
Reliquum vitæ tempus.
Christianos fines vitæ nostræ.
Unitatem fidei & communionem.

Alta voce.

ET dignare Domine cum fiducia, & sine reprehensione audere invocare te, supercælestem Deum Patrem, & dicere.

Populus. Pater noster.

Exclamando.

Quia tuum est regnum, & potestas, & gloria Patris.

Sacerdos. Pax omnibus. *Diaconus.* Capita vestra Domino inclinate.

Sacerdos orationem adjungit.

Dominator, Domine, Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, eos qui tibi sua capita inclinaverunt, benedic, sanctifica, custodi; muni, confirma, & abduc ab omni malo, & omni operi bono applica: & dignare ut citra condemnationem, sint participes horum illibatorum & vivificorum sacramentorum, in remissionem peccatorum, ad Spiritus sancti communionem.

Alta voce Sacerdos.

GRatia, miserationibus, & clementia unigeniti Filii tui, cum quo es benedictus, cum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum.

Chorus. Amen.

Sacerdos iterum orat.

Atende Domine Jesu Christe, Deus noster, de sancto habitaculo tuo, & de throno gloriæ regni tui, & veni ad nos sanctificandos, qui supra cum Patre sedes, & hic nobiscum invisibiliter versaris: & dignare presentia tuam impertiri nobis illibatum corpus tuum & pretiosum sanguinem: & per nos toti populo.

Exclamando.

Atendamus. *Sacerdos.* Sancta, Sanctis.

Completa deinde communione, & sanctis mysteriis a sacra mensa sublati: orat Sacerdos.

GRatias agimus tibi Domine Deus noster, propter participationem illibatorum, immortalium & celestium tuorum sacramentorum: quæ dedisti nobis propter beneficium, & sanctificationem, & medelam animarum & corporum nostrorum. Ipse Domine omnium, concede ut fiat nobis communio sancti corporis &

μίτοχοι τῷ αἰωνίῳ ἀγαθῷ, ὡν σοὶ ὑπὸ μᾶσας, τοῖς ἀγαπῶσί σε Κύριε.

Ο ὁμολογῶν. Ἀντιλαβῆ, σῶσον, ἐλέησον.
Τὴν ἡμέραν πᾶσαν, πλείαν, ἁγίαν,
Ἀγγελον εἰρήνης, πιστὸν, ὁδηγόν.
Συγγνώμην καὶ ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν.
Τὰ καλὰ, καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς.
Τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς.
Χρεῖαν ἀπὸ τῆς ζωῆς ἡμῶν.
Τὴν ἐνότητά τῆς πίστεως, καὶ τὴν κοινωνίαν.

Εκφώνως.

Κ Αἰ καταξίωσον ἡμᾶς δεῖσθαι, μὴ παρρησίας ἀκατακρίτως τολμᾶν ἐπικαλεῖσθαι σε τὸ ἐκπαινοῦ Θεὸν πατέρα, καὶ λέγειν.

Α Ο λαός, τὸ. Πάτερ ἡμῶν.

Εκφώνως.

Οτι σὺ εἶσις ἡ βασιλεῖα, καὶ ἡ δυνάμις, εἰς δόξα τῷ πατρί.

Μ Οἱ εὐδὲς. Εἰρήνη πᾶσιν.

Ο ὁμολογῶν. Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνει.

Ν Οἱ εὐδὲς ἐπὶ δὲ χεῖρας.

Δ Εἰσὶν Κύριε, ὁ πατὴρ τοῦ οἰκτιρῶντος, καὶ Θεὸς πάσης παρακλήσεως, τὸς ὑποκειμένους σοὶ τὰς αὐτῶν κεφαλὰς ὁλόγησον, ἁγίαν, φρένῃαν, ἐν δυνάμει, ὁχύρωσον, ὅσα πάντες ἔργα ποιῶντες ἀποστήσῃς, παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ συμμαχῶν καὶ καταξίωσον ἀκατακρίτως μεταχειρῆσαι ἀχάντων σε τῶν καὶ ζωοποιῶν μυστηρίων, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, εἰς πνέματος ἁγίου κοινωνίαν.

Εκφώνως.

Χ Αἰτι καὶ οἰκτιρμοῖς, καὶ φιλαδελφείᾳ τῷ μονογενεῖ σου υἱῷ, μετ' ἐὶ ὁλόγησας εἰ, σὺ καὶ πατέρα, καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζωοποιῶν σε πνέματι; νῦν καὶ εἰ, καὶ εἰς τὴν αἰῶνα αἰώνων. Ὁ χορός. Ἀμήν.

Οἱ εὐδὲς ἐπὶ δὲ χεῖρας.

Π Ὡς Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐξ ἁγίου κατοικητήριου σου, καὶ ἀπὸ θρόνου δόξης τῆς βασιλείας σου, καὶ ἐλθέ εἰς τὸ ἁγιάσαι ἡμᾶς, ὁ ἄνω τῷ πατρί συγκαθήμενος, καὶ ὁδεῖ ἡμᾶς ἀσάπτως σωθῶν, καὶ ἐκ τῆς ἁγίας τῆς ἀγαπᾶς σου χεὶρὸς μεταδοῦναι ἡμῖν τὸ ἀχάντων σε πνέματός σου, καὶ τὰ τιμὰ ἁμαρτίας, καὶ δι' ἡμῶν παντὶ τῷ λαῷ.

Εκφώνως.

Ξ Πρόχρη. Ὁ ὁ εὐδὲς.

Π Τὰ ἁγία τοῖς ἁγίοις.

Ρ Εἰς τὴν μυστήριον τελευτήσεως, καὶ τῶν ἁγίων μυστηρίων ἀπὸ τῆς ἱεράς ἀρθῆτων τραπέζης. ὁ εὐδὲς ὁ εὐδὲς.

Ε Ὡς καὶ ἐμὲ δοῦναι, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐπὶ τῇ μετελευτήσῃ τῶν ἁγίων ἀχάντων, ἀθανάτων, καὶ ἐκπαύσῃ σου μυστηρίων, ὅσα ἐδωκας ἡμῖν ἐπ' εὐεργεσίᾳ καὶ ἀγαπᾶς, καὶ ἰδοὺ τὴν ψυχὴν ἐκ τῶν σωμάτων ἡμῶν. αὐτὸς δεῖσθαι τῶν ἀπάντων, διὲς γὰρ ὁδεῖ ἡμῖν τὴν κοινωνίαν τῷ ἁγίῳ σώματι καὶ αἰ-

Τματος τῆ Χειρὸς σου, **Τ** εἰς πίσιν ἀκαταίχωνται, εἰς ἀγάπῃ ἀνυπόκριτον εἰς πλησμονὴν σοφίας, εἰς ἰσάμην ψυχῆς καὶ σώματος εἰς ὑποτροπὴν παντὸς ἐσωτῆρος, εἰς περιποίησιν τῆς ἐσπολῶν σου, εἰς ἀπολογίαν ὑποφύσκοντος, τῷ ἐπὶ τῆ φοβερῆς βήματις τῆ Χειρὸς σου.

Ο ὁμιλῶν.

Ορθοὶ μεταλαβόντες τῆς Θεότητος, ἀγίων, ἀρχαίων, ἀθανάτων.

Ἀντιλαβῆ, σῶσον, ἐλέησον, καὶ διαφυλάξον.

Τῷ ἡμέρας πάσης τελείαν, ἀγίαν.

Εκφωνῶν.

Ο Τισὺν ὁ ἀγιασμός ἡμῶν, καὶ σοὶ τῷ δόξαν ἀναπέμπομεν, τῇ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, εἰς τοὺς αἰῶνας τῆς αἰῶνος.

Εν εἰρήνῃ ἀπολύθωμεν.

Τῇ Κυρίᾳ δεικνῶμεν.

Εὐχὴ ὁπίθ' ἀμβωνος ἐκφωνημένη παρὰ τῆς ἱερείας.

Τ **Ο** Εὐλογῶντες ὑπολογιστάς σε Κύριε, καὶ ἀγιάζοντες ἐπὶ σοὶ πεποιθότας, σῶσον τὸ λαόν σου, καὶ ὑπολόγησον τῷ κληρονομίαν σου, τὸ πλήρωμα τῆς ἐκκλησίας σου, φυλάξον ἀγίασον τὴν ἀγαπῶντας τῷ ὑποπέπειτον τὸ οἶκόν σου. σὺ αὐτὴν ἀντιδόξασον τῇ δεικνύσῃ διὰ σοὶ, καὶ μὴ ἐγκαταλείπῃς ἡμᾶς, τὴν ἐλπίζοντες ἐπὶ σὲ εἰρήνῃ τῇ κόσμῳ σου δώρησαι, ταῖς ἐκκλησίαις σου, τοῖς ἱερῶσι, τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν, τῇ στρατῇ, καὶ παντὶ τῇ λαῷ σου. ὅτι πάντα δόσεις ἀγαθὴν, καὶ πᾶν δώρημα τέλειον, ἀνυμνῶν ἐς καταβαῖνον ἐκ σοὶ τῷ πατρὶ τῆς ῥῶτων, καὶ σοὶ τῷ δόξαν, καὶ ὑπερυψίαν, καὶ προσκυλῶσιν ἀναπέμπομεν, τῇ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῆς αἰῶνος.

Φ Εὐχὴ ἐν τῇ συσεῖλαι τὰ ἄγια.

Η Νυσταὶ ἐπέλθου ὅσον εἰς τῷ ἡμετέραν διῶμεν, Χειρὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, τὸ πᾶς σῆς οἰκοδομίας μυστήριον. ἔχομεν γὰρ τὴν θανάτου σου τῷ μνήμῃ, εἰδομένη τῆς ἀναστάσεως σου καὶ τύπον, ἐν ἐκπλήθημῃ τῆς Χ ἀτελείας σου ζωῆς. ἀπηλευσάμεν τῆς ψυχῆς ἀκνωτῆς σου προφῆς, ἥς καὶ ἐν τῇ μέλλοντι αἰῶνι, πάντας ἡμᾶς καταξυνώμεναι εὐδοκῶμεν. **Ω** χάριτι τῇ ἀνάρχῃ σὺ πατὴρ, καὶ τοῦ ἁγίου, καὶ ἀγαθοῦ, καὶ ζωοποιῶν σου πνεύματος. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῆς αἰῶνος. ἀμήν.

sanguinis Christi tui, ad fidem inconfusam, ad charitatem non fictam, ad sapientiae copiam, ad medellam animae & corporis, ad omnis rei adversae aversionem, ad mandatorum tuorum observantiam, & non rejiciendam excusationem coram terribili tribunali Christi tui.

Diaconus.

Recti qui divinorum, sanctorum, illibatorum, immortalium, caelestium, & vivificorum sacramentorum participes fuimus, Domino.

Suscipe, salva, miserere, & conserva. Diem omnem perfectam, sanctam.

Elata voce.

Quia tu es sanctificatio nostra, & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio & sancto Spiritui: nunc & semper, & in saecula saeculorum.

In pace procedamus.

Dominum precemur.

Oratio retro Ambonem, a Sacerdote elata voce pronuntianda.

Qui benedixit benedicentes te Domine & sanctificaseos qui confidunt in te: salva populum tuum, & benedic hereditati tuae: conserva Ecclesiae tuae plenitudinem, sanctifica eos qui diligunt decorem domus tuae: tu ipse vicissim eos glorifica divina tua virtute, & ne reliqueris nos qui speramus in te. Pacem mundo tuo largire, Ecclesiis tuis, Sacerdotibus, Imperatoribus nostris, exercitui, & omni populo. Quia omne datum bonum, & omne donum perfectum, desuper est descendens a te patre luminum, & tibi gloriam, & gratiarum actionem, & adorationem Patri, & Filio, & Spiritui sancto referimus: nunc & semper & in saecula saeculorum.

Oratio dicenda, dum sancta componuntur.

Completum & perfectum est prout quidem a nobis fieri potuit, Christe Deus noster, dispensationis tuae sacramentum. Habuimus enim mortis tuae memoriam, vidimus Resurrectionis tuae figuram, impleti sumus vita quae numquam desinit. Delicias tuas quae exinaniri non possunt percipimus: quarum ut etiam futuro tempore nos omnes digni habeamur, concede. Gratia principii expertis tui Patris, & sancti, & boni, & vivifici tui Spiritus: nunc & semper, & in saecula saeculorum. Amen.

I N SANCTAM BASILII MAGNI MISSAM LECTIONES VARIE.

- a. **ΤΟΥ ΧΕΙΡΟΥ.**) Addunt Morelliana, & Θ'.
- b. **Τῆς ἁγίας Βασιλείας.**) Eadem subjungunt, & τῆς αὐτοῦ καὶ τὸν τυπὸν τῆς ἁγίας τῆς Θεοῦ ἐκκλησίας. & (sanctæ) crucis die, juxta Ecclesiæ legem.
- c. **Τῆς ἁγίας Χριστοσύνης.**) Addunt insuper, ἐν τε ταῖς τῆς ἱερῆς. τῆς διακονίας εὐχαῖς τε καὶ θρησκείας, πλὴν τινῶν ἃ ἐν τοῖς ἱεροῦ τοποῖς ἐσημειώθησαν. Et in Sacerdotis Diaconique orationibus & cærimonis: paucis exceptis suo loco notatis.
- d. **Ἡ Θεία λειτουργία.**) Barberinum M. S. legit. λειτουργία τῆς ἁγίας βασιλείας. Cryptoferratenſe Falasce. ἱερουργία τῆς ἁγίας βασιλείας πτόματι Θεῷ κεκοιμημένη. Regia. ἡ θεία λειτουργία τῆς ἁγίας πατρὸς ἡμῶν βασιλείας.
- e. **Εὐχὴ τοῦ προδέσπυ.**) Barberinum S. Marci legit εὐχὴν ἣν ποιεῖ ὁ ἱερεὺς ἐν τῇ σκυφολακίᾳ ἀποσιδμενῇ τῇ ἀρχῇ ἐν τῇ δίσκῳ. Oratio quam facit Sacerdos in sacrificia, cum panis in Disco deponitur.
- f. **Οτι ὑψίσταται.**) Regia, & Morelliana præmittunt: ἐκφώνως.
- g. **Ὁ δίακονος. Εὐλόγησον.**) Morelliana præmittunt: τὰ αὐτὰ καὶ Χριστοσύνην λειτουργία λέγεται καὶ τῇ δὲ, παραστὰς τῇ ἱερῇ καὶ τῇ διακονίᾳ. Eadem quæ in sacra Chrysostomi missa, hic etiam dicuntur, & a Sacerdote, & a Diacono.
- h. **Εὐλόγησον.**) Defunt hæc in Barberino, & duobus Cryptoferratenſibus.
- i. **Τὰ εἰρηναῖα καὶ αἱ ἀποκερσεῖς.**) Defunt in iisdem. Regia legunt. Ὁ δίακονος ποιῇ σωματικὴν τὴν μετὰ τὴν.
- k. **Εὐερίστη τῷ Κυρίῳ.**) Defunt in Barberino, & Cryptof.
- l. **Εὐχὴ ἀντιφώνων ἀ μουσικῶς.**) Deest, τὸ μουσικῶς, in Barberino. Regia, horum vice legunt. Ὁ ἱερεὺς δὲ συναπτὰς λαλοῦντες τῷ εὐχὴ ἀντιφώνων πρῶτον. Sacerdos primi Antiphoni recitat orationem: dum dicitur Collecta.
- m. **Τῆς ἱερῆς λαοφρονίας.**) Defunt hæc in omnibus M. S.
- n. **Μετὰ τῇ εἰρηναῖα.**) Defunt hæc quoque in iisdem.
- o. **Εὐχὴ ἀντιφώνων μουσικῶς.**) Τὸ μουσικῶς, deest in Barberino. Regia legunt. Ὁ ἱερεὺς ποιεῖ εὐχὴν ἀντιφώνων δευτέρᾳ.
- p. **Σημειώσατε καὶ ταῦτα.**) Ita Morelliana: defunt tamen in omnibus M. S.
- q. **Μετὰ τῇ εἰρηναῖα.**) Ita Morelliana: quæ in M. S. defunt.
- r. **Εὐχὴ ἀντιφώνων πρὸς τὸν μουσικῶς.**) Τὸ μουσικῶς, deest in Barberino.
- s. **Καὶ ταῦτα σημεῖωσαι.**) Ita Morelliana: quæ in omnibus M. S. defunt.
- t. **Καὶ ταῦτα τῇ τῇ Χριστοσύνῃ.**) Ita Morelliana: quæ in omnibus M. S. defunt.
- u. **Εὐχὴ τῆς ἱερούς μουσικῶς.**) μουσικῶς, deest in Barberino & Regio.
- x. **Μετὰ τὴν εὐχὴν.**) Hæc in solis Morellianis habentur. Eorum autem vice Cryptoferratenſe vetus exemplar, cujus initia sunt corroſa, ante sexcentos & quatuor annos ab Arsenio Achridano exaratum, cujus testis est ipsa auctoris subscriptio. ἡ γράφει ὁ ἱερεὺς αὐτὴν λειτουργίαν τῇ μεγάλῃ βασιλείᾳ τῇ σ. φ. ἰ. ἑπτα μὲν Νουμβερίῳ. διὰ χάριτος Ἀρσενίου Ἀχριδίου καὶ ἀμαρτωλῶν, οἱ ἐν τυγχάνοντες πάντες ἐπιψάδε. Scripta fuit sancta hæc magni Basilii missa 65. 10. (computant annos a creatione mundi) mensis Novembris 15. manu Arsenii Achridani & peccatoris; cui bene precemini: legit, inquam, exemplar illud ὁ δίακονος τῷ μεγάλῳ σωματικῷ ἐν ἱερῷ. Ut supra fol. 52.
- y. **Ἀπ' αἰῶνος σοὶ εὐαρεστησάντων.**) Subdit post verba hæc Cryptof. Arsenii. Ὁ δίακονος. Ἀντιφών. καὶ τὰ

εἰς. verum cuncta alia exemplaria superius idem annotaverunt.

- z. **Ταύτης τῆς εὐχῆς.**) Ita etiam Morelliana quæ tamen in omnibus M. S. defunt: & horum vice Barberinum subdit. Εὐχὴ τῆς ἀνω καθεδρῆς. Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν διασώζων, σώμων, ἡ λαὸν σου, καὶ ἱερῶν σου ἀντων τῇ δυνάμει τῆς ἁγίας σου πνεύματος, διὰ τὸ τυπὸν τῆς τριμίσσης αὐτοῦ μοναχῆς αὐτοῦ ὑμῶν. μὴ δὲ ὠλοχρησῇ, καὶ τῆς αἰῶνος τῇ αἰῶνος. ἀμὴν. Oratio Cathedralis superioris. Domine Deus virtutum, saluum populum fac tuum, & sancti tui Spiritus virtute pacem illi concede, virtute pretiosæ crucis unigeniti Filii tui: cum quod benedictus es in sæcula sæculorum. Amen. At Cryptof. Arsenii subjungit ea quæ ante, & post Cathedralis benedictionem, agenda sunt. Ὁ λαὸς. Ἄγιοι ὁ Θεὸς, ἄγιοι ἱερεῖς, καὶ τὰ εἰς. Ὁ δίακονος. Πρῶτον. Ὁ ἱερεὺς σφραγίζει τὸ λαὸν, λέγων. Εὐερίστη τῷ Κυρίῳ. Ὁ δίακονος. Σοφία. Ὁ λαλῶν, λαλῶν τῷ λαῷ. Ὁ δίακονος. Πρῶτον. Ὁ λαλῶν τὸ προκείμενον. Ὁ δίακονος. Σοφία. Ὁ λαλῶν. Πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῇ. Ὁ δίακονος. Πρῶτον. Ὁ λαλῶν τὸ ἀποκρινόμενον. Ὁ ἱερεὺς. Εὐερίστη τῷ Κυρίῳ. Σοφία. Ὁ λαλῶν. Ἀλληλῖα. Populus, Sanctus Deus, sanctus fortis, &c. Diaconus Attendamus: Sacerdos cruce signat populum, dicens. Pax omnibus. Diaconus. Sapientia. Cantor. Psalmus, David. Diaconus. Attendamus. Cantor. propositum dicit. Diaconus. Sapientia. Cantor. Apostolum (legit.) Cantor. Ad Romanos epistola. Sacerdos. Pax tibi. Diaconus. Sapientia. Cantor. Alleluja. Brevius & clarius Regia, εἰς τὴν λαλῶν τὸ προκείμενον. Ὁ ἀποστόλος. τὸ ἀλληλῖα, καὶ τὸ εὐαγγέλιον. Deinde canitur propositum: Apostolus: Alleluja: & Evangelium.
- α. **Μετὰ δὲ τὸ εὐαγγέλιον.**) Ita Morelliana, Regia, & Cryptof. Arsenii: quod tamen deest in Barberino. Subdit autem Cryptof. Arsenii. totam protensam orationem prout legitur fol. 56. cui deinde addit. Ἐπὶ δόμῳ ὑπὲρ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς ἡμῶν, τῇ δυνάμει. Ἐπὶ δόμῳ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν τῇ ἱερῇ, ἱερομονάχων, & πάσης τῆς καθολικῆς ἀδελφότητος. Ἐπὶ δόμῳ ὑπὲρ τῆς καθολικῆς ἀδελφότητος καὶ ἀρχιεπισκοπῆς ἡμῶν καὶ πάσης τῆς καθολικῆς ἀδελφότητος. Ἐπὶ δόμῳ ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τῆς ἀμνηστῆς καὶ ἁγίας μονῆς ταύτης, καὶ πάντων τῶν φρουρατῶν καὶ πετιτῶν καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν, καὶ ἐν δόξῃ καὶ χαίρειν. καὶ σωσάτω ὁ Θεὸς ὁ Θεός.
- β. **Ὁ ἱερεὺς λέγει τῷ εὐχῷ.**) Regia legunt. Ὁ ἱερεὺς ποιεῖ εὐχὴν ἐκτενῶς. Sacerdos facit Orationem protensæ supplicationis. Barberinum, εὐχὴν ἐκτενῆς, καὶ Κύριε ἐλέησον. Κύριε ἐλέησον. Oratio protensæ (precis) cum Diaconus provocat populum ut dicat: Domine miserere, Domine miserere.
- γ. **Εκφώνως. Ὅτι ἐλέημων.**) Præmittit Cryptof. Arsenii, & ἀντικείμενος σφραγίζει τὸ λαὸν, λέγων ἐκφώνως. Ὅτι. Et exurgens cruce signat populum dicens elata voce. Quia misericors.
- δ. **Τὰ αὐτὰ ὁ δίακονος.**) Defunt hæc in cunctis M. S.
- ε. **Εὐχὴ ὑπὲρ.**) Barberinum. εὐχὴ κατηχημένων.
- ζ. **Ὁ ἱερεὺς ἐξαπλοῖ.**) Cryptof. Arsenii. ὁ δίακονος ἀπλοῖ τὸ ἐκτενῶς καὶ λέγει. Diaconus expandit corporale, & dicit: quod deest in aliis.
- η. **Εὐχὴ πρὸς τὸν πρῶτον.**) Regia. Ὁ ἱερεὺς λέγει εὐχὴν πρὸς τὸν πρῶτον.
- θ. **Ἡν ὁ ἱερεὺς λέγει μουσικῶς.**) Deest in cunctis M. S.
- ι. **Εὐχόμενος τοῦ ἱερέως.**) Defunt hæc in Barberino.
- κ. **Ὁ χορὸς ἀμὴν.**) Subdit Cryptof. Arsenii. ὁ λαὸς, ὁ τὰ Χερυβίμ, prout fol. 92.
- λ. **Εὐχὴ πρὸς τὸν δευτέρον.**) Regia. ὁ ἱερεὺς λέγει εὐχὴν πρὸς τὸν δευτέρον.

κ Η ὁ ἱερὺς λέγει μυστικῶς.) Deest in M. S. cunctis.
 ν Ο δίακονος λέγει τὰ εἰρηνικά.) Aliud Cryptof. M. S.
 (quod est Do. Basilii Falasce in quo Basilii liturgia
 incipit solummodo ab oratione Cathecumenorum:
 eo quod præcedentes quævis aliæ in Chrysoitomi
 liturgia leguntur) ἱερωνικά fufe hic scribit; quæ a-
 liunde sunt repetenda: & in M. S. aliis de-
 sunt.

ο Τὰ αὐτὰ καὶ ταῦτα.) Desunt hæc in M. S.
 π Εὐχὴ καὶ λέγει.) Regia legunt. εὐχὴ καὶ τοῦ ὁ ἱερὺς
 ὑπὲρ αὐτοῦ εἰσερχομένου τῶ δώρων. Oratio quam pro se fa-
 cit Sacerdos dum sacra ingrediuntur. ipso illa inferen-
 te in sacrum Tribunal. Barberinum. τ Χερουβικὴν
 λογιζόμενος. dum Cherubici Hymni canuntur. Cryptof.
 Arsenii. εὐχὴ λογιζόμενος τὴν ψάλλον τὸ Χερουβικόν. Ο-
 ταντο δὲ δέσσεια δυνάμει Cherubicum.

ρ Καὶ αὐταῖς ταῖς ἐπικρατίαις διαμένουσιν.) τὸ, αὐταῖς
 deest in Barberino, & Cryptof. Arsenii. quod di-
 ctioni, διαμένουσιν addit ἀπορίστον.

σ Διὰ τὴν ἀφ᾽ αὐτοῦ καὶ ἀμείνον.) Cryptof. Arsenii
 tollit, ἀφ᾽ αὐτοῦ: Barberinum expungit, ἀμείνον.

τ Εὐ γὰρ μόνος, &c. Barberinum legit. αὐ γὰρ δε-
 σπότης τῶ ἐπικρατίαι, &c.

υ Σε ταῖν δυνάμεων.) ταῖν, deest in Barberino.

φ Καὶ καθάρισόν μου.) Desunt hæc in Barberino,
 & Cryptof. Arsenii, usque ad dictionem, ποιηταί,
 inclusive.

χ Τὸ ἄγιον καὶ ἀχραντόν.) Deest in Cryptof. τὸ, ἀ-
 χραντόν.

↓ Καὶ δέμας σου.) Addit Cryptof. φιλένδρον.

ω Σοὶ γὰρ προσέρχεται κλίνας.) Barberinum & Cry-
 ptof. legunt: σοὶ γὰρ κλίνας τῶ εἰμαυτῶ εὐχέται.

Α Τὸ ἐμοῦ.) Addit Barberinum. τὸ ταπεινὸν,
 &c.

Β Κένταυρα δεῖ ἱερὺς.) Desunt hæc in cunctis
 MS.

Γ Καὶ ὁ μέγας εἰσόδε.) Morelliana legunt, καὶ τῶ
 θρησκῶν.

Δ Ὑπὲρ τῶ προσκυνῶντων.) Cryptof. Arsenii legit. ὑπὲρ
 τῶ προσκυνῶντων, ἔσχατον τῶν τιμῶν δώρων, τοῦ Κυ-
 ρίου διδόνων. Huicque supplicationi subnequit se-
 quentes. ὑπὲρ τῶ εὐσεβεσάντων, ὑπὲρ τοῦ συμπλαμῆσαι,
 ὑπὲρ τῶ πέλας, ὑπὲρ τῶ ἐνκρασίαι, καὶ τὰ ἐξῆς, fol. 46.

Ε Εὐχὴ προσκομιδῆς.) Barberinum legit. εὐχὴ τῶ προ-
 σκομιδῆς. τοῦ ἁγίου Βασιλείου, μετὰ τὸ πληρῶσαι τὸ λαόν,
 τῶ μυστικῶν ὕμνων. Regia ὁ ἱερὺς ἐπὶ δέχεται αὐτὸς.

Φ Εἰρήνη πᾶσι.) Regia & Barberinum addunt. ὁ
 λαός. Καὶ τῶ πνεύματι σου.

* Ἰνα ἐν ὁμοιοῖα.) Desunt hæc in Regiis, Cryptof.
 & Barberino, usque ad verba, τὰς δύρας.

Γ Καὶ ὁ ὁρίωνος περὶ τῶν.) Horum vice Regia
 legunt, ἔμετα τῶ ἀποστόλων λέγει ὁ ὁρίωνος τὰς δύρας.
 Barberinum, καὶ μετὰ τὸ δοθῆναι τῶ ἁγίῳ λέγει,
 &c.

Η Ο λαός τὸ, πικρὸν.) Cryptof. Falasce. ὁ λαός τὸ
 ἄγιον σύμβολον. πικρὸν.

Ι Καὶ μετὰ τῶ συμπλήρωσιν.) Desunt hæc in Regiis.
 Barberinum legit. καὶ μετὰ τὸ πικρὸν.

Κ Ελεον εἰρήνης.) Hæc cuncta responsa Sacerdoti
 a populo danda, desunt in Cryptof. Falasce, &
 Arsenii.

Λ Ο ἱερὺς κληόμενος.) Regia, ὁ ἱερὺς ἀπαρχεται τῶ
 εὐχῆς. Barberinum τῶ ἁγίῳ ἀναφορῆς.

Μ Ο χορὸς ἁγίων.) Desunt hæc in Cryptof. Fa-
 lasce, & Arsenii.

Ν Κένταυρα ὁ ὁρίωνος.) Deest in MS.

Ο Ἐπὶ δέχεται.) Barberinum, ὁ ἱερὺς μυστικῶς λέγει.

Ρ Ο ἱερὺς κλίνας τῶ.) Desunt hæc in MS.

Q Ταῦτο μοῖ ἐστὶ τὸ σῶμα.) Regia & Cryptof. Fa-
 lasce: ταῦτο ἐστὶ τὸ σῶμα μου.

R Ἐκφάντος ὁ ἱερὺς.) Deest in MS.

S Ο χορὸς ψάλλει τὸ, ἀμὲν.) Deest in MS. sicut
 & sequens rubrica.

T Ο ἱερὺς κλίνας, &c.) Deest in cunctis MS.

V Ο δίακονος ἀποτίθεται.) Desunt hæc in MS. us-
 que ad verba, καὶ ἀντιτάμνεται.

X Καὶ ὁ ἱερὺς ἀντιτάμνεται.) Regia. καὶ ἀντιτάμνεται, καὶ
 σὺν ἁγίῳ τῶ δώρῳ τρέψεται, λέγει.

Y Καὶ τοῖσιν.) Omittunt MS. cuncta hunc Sacer-
 dotis & Diaconi dialogum: & Regia hoc pacto

legunt. Ἐποίησαν τὸν μὲν ἄρτον ταῦτον, αὐτὸ τὸ τί-
 μιον σῶμα τῶ Κυρίου καὶ Θεοῦ, καὶ σωτηρίας ἡμῶν Ἰησοῦ
 Χριστοῦ. Ο δίακονος, ἀμὲν. Ο ἱερὺς. Τὸ δὲ ἐκ ποτε-
 ρεῖν ταῦτην, αὐτὸ τὸ τίμιον αἷμα τοῦ Κυρίου, ἔσχατον,
 καὶ σωτηρίας ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ο δίακονος, ἀμὲν.
 Ο ἱερὺς. τὸ ἐκχυδὲν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς. ὁ δία-
 κονος, ἀμὲν. ἡμᾶς δὲ πάντας, &c. Cryptof. Arsenii
 eodem modo legit: post verba tamen ὑπὲρ τῆς τοῦ
 κόσμου ζωῆς. ὁ δίακονος ἀμὲν. subdit, sicut & edita
 μεταβαλὼν τῶ πνεύματι σου τῶ ἁγίῳ. Ο δίακονος τὸ,
 ἀμὲν, ἀμὲν, ἀμὲν. Ο δὲ ἱερὺς ἐπὶ δέχεται. ἡμᾶς δὲ
 πάντας. At Cryptof. Falasce, ut quo utuntur ipsi
 Monachi S. Basilii inter Latinos commorantes,
 expungit omne Diaconi responsum, & ipsa quoque
 verba, μεταβαλὼν, &c. & post verba τῶ κόσμου ζω-
 ῆς, addit, καὶ σωτηρίας. & deinde, ὁ ἱερὺς τῶ δέ-
 χεται. ἡμᾶς δὲ πάντας, &c.

Z Ο χορὸς ψάλλει τὸ. Ἐπὶ σοί.) Desunt hæc in Re-
 giis. Cryptof. Falasce ut emendatum legit. ἔσχατον
 ἐπὶ δέχεται (ὁ ἱερὺς) αὐτὸς λέγων. Καὶ περὶ σωτη-
 ρίας, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ, &c. & cuncta alia, ibi-
 dem desunt usque ad verba τῶ ἁγίου Ἰωάννου. quibus
 Regia præponunt. ὁ δίακονος τὰ διπτύχα. ὁ ἱερὺς
 ἐπὶ δέχεται. Τοῦ ἁγίου Ἰωάννου.

A Τοῦ ἁγίου, τοῦδε.) Cryptof. Falasce τῶ ἁγίου πα-
 τρός ἡμῶν Βασιλείου.

B Ἐν ταῖς ὁ ἱερὺς.) Desunt hæc in MS. & anti-
 quis editis, usque ad verba καὶ ἀντιτάμνεται.

Γ Καὶ Ἀποστολικῶς.) Deest verbum illud in Cryptof.
 Arsenii.

Δ Ο μὲν δίακονος ἐπιστρέφει.) Desunt hæc in Regiis.
 Barberino, & Cryptof. Falasce in hoc tamen eo-
 rum vice legitur. Ἐπὲρ τῶν ἐν γῇ, καὶ ἐν θαλάσσῃ,
 καὶ ἐν διαφόροις τόποις τελευτῶντων Χριστιανῶν ἀδελφῶν
 ἡμῶν, καὶ ὑπὲρ ἀναρρύσεως καὶ ἀπολυτρώσεως τῶ ἀδελ-
 φῶν ἡμῶν τῶν ἐν χλωμασίῳ, ἰσχυρῶς τῶ ἀδυνατώσῳ, καὶ
 τοῦ περιεσώσῳ λαοῦ. Καὶ ὅν ἵκατος καὶ δύνανται ἔχει.
 ὁ ἱερὺς ἐκφάντος. Ἐν ταῖς μνήματι Κύριον, τοῦ πα-
 τρός καὶ ἐπισκόπου.

Ε Ἐν ταῖς μνήματι Κύριον τοῦ ἀρχιεπισκόπου.) U-
 trumque Cryptof. τοῦ πατρός καὶ ἐπισκόπου.

Z Καὶ ὁ δίακονος λέγει.) Desunt hæc in MS. Regia &
 Cryptof. Falasce legunt. ὁ δίακονος, τὰ διπτύχα τῶ
 ζώοντων.

H Ο ἱερὺς ἐπιστρέφει.) Deest in M. S. cunctis, in
 quibus solummodo habetur. ὁ ἱερὺς. Καὶ ἐστὶν, καὶ
 τὰ ἐξῆς. Regia & Barberinum monent a populo
 responderi καὶ μετὰ τοῦ πνεύματος σου.

Θ Καὶ ὁ δίακονος ἐξέρχεται.) Deest in MS. Barbe-
 rinum legit. καὶ τοῦ διακόνου τοῦ αὐτοῦ τῶ μίση δι-
 χῶ ἐπὶ δέχεται ὁ ἱερὺς. Ο Θεὸς ἡμῶν, καὶ τὰ ἐξῆς.

I Ο ἱερὺς ἐπὶ δέχεται.) Addunt Regia, τῶ σωματικῆς
 λογιζόμενος, eamque præmittunt, quæ in editis sub-
 sequitur: & in aliis M. S. deest.

K Ἐκφάντος. Καὶ καταξίωσον.) Cryptof. Falasce.

Ο ἱερὺς ὑψαί τὰς χεῖρας. ἐκφάντος. Καὶ καταξί.

Λ Ο λαός τὸ, Πάτερ ἡμῶν.) Cryptof. Falasce, ut
 latinorum consuetudini magis compositum. ὁ ἱερὺς
 λέγει τὸ, Πάτερ ἡμῶν. quibus vetustius Arsenii sub-
 jungit. Καὶ ὁ ἱερὺς ὁρῶν, μυστικῶς ἀχρῶσαι ὑψαί τὰς
 χεῖρας. Κύριον Κύριον, μόνον ἀγαθὸν, μόνον φιλένδρον,
 καὶ ἀσυνέγνω ἡμᾶς ὡς παρρησίαν. ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀ-
 πό τοῦ πονηροῦ, καὶ τῶν ὀργῶν αὐτοῦ. Ὅτι σοὶ ἐστὶν ἡ
 βασιλεία.

Μ Ο ἱερὺς εἰρήνη πᾶσι.) Barberinum. καὶ μετὰ τὸ
 ἀμὲν, λέγει ὁ ἱερὺς. Εἰρήνη πᾶσι. Καὶ τοῦ διακόνου
 λόγοντος. Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν. ἐπὶ δέχεται ὁ ἱερὺς. Re-
 gia ad vocem Diaconi, τὰς κεφαλὰς ἡμῶν, respon-
 dent σοὶ Κύριον.

N Ο ἱερὺς ἐπὶ δέχεται.) Addunt Morelliana, μυσ-
 τικῶς. Barberinum legit, ἀχρῶσαι ὑψαί τὰς χεῖρας.

Z Πρόχουμιν.) Cryptof. Falasce legit. καὶ θυμῶν
 λέγει. Τῶ σῶμα τοῦ Θεοῦ μου, ὁ βασιλεὺς μου. λέγει
 τρέψεται. Τῶ δέχεται ἐπὶ τοῦ αἵματος τοῦ Θεοῦ. Ο δίακονος
 Πρόχουμιν.

Ο Ο ἱερὺς τὰ ἄγια.) Regia. ὁ ἱερὺς ὑψαί τὰ ἄγια
 λέγων αὐτῶ. τὰ ἄγια. Barb. ὁ ἱερὺς ὑψαί τὸν ἄγιον
 ἄρτον καὶ λέγει, τὰ ἄγια. Cryptof. Falasce. ὁ ἱερὺς
 ὑψαί τὸν ἄρτον λέγει.

Π Τὰ ἄγια τοῖς ἁγίοις.) Subdunt Regia. Ο λαός.

Εἰς ἄγιος, ἡς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός ἐκ δόξαν Θεῷ πατρός. Ο διακόνος. Πλήρωσον δέσποτα. Ο ἱερεὺς βαλὼν μερίδα λέγει. Πλήρωμα πνεύματος ἁγίου. Ο διακόνος. ἀμὲν. *Populus. Unus sanctus, unus Dominus Jesus Christus in gloria Dei Patris. Diaconus. Imple Domine. Sacerdos immittens particulam dicit. Complementum Spiritus sancti. Diaconus. Amen. Barberinum. Καὶ μετὰ τὸ εἶπεν τὸν λαὸν εἰς ἄγιος λαμβάνει ἐκ τῆς ἁγίας σωματικῆς μερίδας, καὶ βάλλει εἰς τὰ ἅγια ποτήρια, ἔτι λέγει. Εἰς πλήρωμα πνεύματος ἁγίου. Et respondit respondit populus. Unus sanctus. Accipit e sancto corpore Particulas, et in calice immittit, et ait. In complementum Spiritus sancti. Cryptof. Arsenii. Καὶ λαμβάνει μίαν μερίδα, ἔτι δίδωκε αὐτῷ εἰς τὸ ποτήριον, ποτὶν τρεῖς φορές, καὶ λέγων κατ' αὐτόν. Πλήρωμα πνεύματος ἁγίου. Et accipit Particulam, immittit in calicem, faciens tres cruces, et dicens intra seipsum. Complementum Spiritus sancti. Cryptof. Falasce. Ο ἱερεὺς λέγει. Κύριε, ὁ τὸ παναγίον σου πνεῦμα ἐν τῇ τρίτῃ ὥρᾳ τοῖς ἁγίοις σου μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις καταπέμψας, τὸτο ἄγαθὸν μὴ ἀντανέλκῃς ἀπ' ἡμῶν· ἀλλ' ἐπέχεσθαι ἡμῶν δυνάμεως σου. Καὶ λαβὼν τὸν ἄρτον κλῶν αὐτόν εἰς τρία λέγει. Μιλιζέταις ὁ αὐτὸς τῷ Θεῷ, ὁ υἱὸς τοῦ πατρὸς ὁ αἶψον τῷ ἁμαρτῶν τῷ κόσμῳ· πάντοτε, νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τοῦ αἰῶνος. Καὶ λαβὼν τὴν μερίδα τίνισεν αὐτῷ ἐν τῷ ποτηρίῳ, τὴν διακόνου ἐρρηκτός. Πλήρωσον δέσποτα. Καὶ ὁ ἱερεὺς. Πλήρωμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι. Καὶ μικρὸν κλίβανος ὄχεται ἔσω. Μεμολυσμένη ψυχὴ, ἔστω παρὰ χεῖρας, καὶ χερσὶν ἀγχείας· καὶ τυλίγη γλώττην, καὶ ὁλὸς ὑπαρχῶν ταπεινός, καὶ ἁμαρτωλὸς καὶ ἀμετανόητος φιλεῖνδρος σῶτὴρ μου, καὶ ἐκτελέω ὁ καλῶν ἁμαρτωλὸς εἰς μετανοίαν, ἄφες, συγχώρησον μοι τῶν ἁμαρτωλῶν τὰ παραπτώματα μου, τὰ πλημμελήματα μου τὰ ἐκείνη καὶ τὰ ἀκούσια, τὰ ἐν γνώσει, τὰ ἐν ἀγνοίᾳ, πάντα μετὰ συγχώρησιν, εἰς ἀγαθὸν καὶ φιλεῖνδρος, μακρόθυμος τε καὶ πολέμιος, ἔτι προσβέβηκα τῆς παναγίας δέσποτης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένης Μαρίας, ἀκατακρίτως ἀξίωσον με δεῖξαι καὶ ἁγίαν ἔλχοντὸν σου δωρεὰν εἰσαφίσειν ἁμαρτιῶν, εἰς καθάρσιν τῶν πονηρῶν μελοισμῶν καὶ πύρρην ἐν τοῦ σὺν σε, καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον. Οτι ἡμέτεροι σοι, πάσα, δόξα, τιμὴ. Sacerdos dicit: Domine qui sanctum tuum Spiritum hora tertia ad sanctos discipulos & Apostolos tuos misisti: hunc, o bone, a nobis ne abtuleris: sed deprecantes nos exaudi.*

Et acceptam particulam frangit in tres partes, dicens. Dividitur agnus Dei, Filius Patris, qui tollit peccatum mundi: perpetuo, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Et acceptam Particulam immittit in calicem, Diacono dicente. Imple Domine. Et Sacerdos. Complementum sancti Spiritus. Et paulum inclinatus sic precatur. Contaminata anima fordidis labiis, manibus deformibus, & cor non a lingua, totus abjectus & humilis sum, & peccator, & impœnitens, humanissime Salvator: ideoque rogo qui peccatores ad pœnitentiam allicis, dimitte, condona mihi peccatori delicta mea, offensas meas spontaneas & involuntarias, & quæ advertenter & ignoranter commisi, omnia remitte ut bonus & clemens, & longanimis, & valde misericors: & illibatissimæ dominæ nostræ Deiparæ & semper Virginis Mariæ precibus sanctum tuum & illibatum donum citra culpam, in peccatorum indulgentiam, in malarum mearum cogitationum expiationem, in vitam æternam me suscipere concede: Quia convenit tibi omnis gloria, honor. Subdit autem idem exemplar. Καὶ λαβὼν μίαν μερίδα κλῆ καὶ δίδει τῷ διακόνῳ, καὶ τοῖς συν- λειτουργοῖς λέγων. Τὸ δέειν σε. Ut sup. fol. 145. Εἰς ἔσω λέγει ταύτῳ τῷ δέχῳ. Δέσποτα φιλεῖνδρος Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, μὴ εἰς κρίμα, ἢ κατακρίμας μοι γινέσθαι τὰ ἅγια ταῦτα, ἀλλ' εἰς καθάρσιν ψυχῆς καὶ σώματος. Εἰτα σφραγίζει αὐτόν ἐν τῷ μεταίτη μὲν τῷ μερίδος λέγων. Πιστῶν, Κύριε, ἔομοιολογῶ, ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, λέγει. Τὸ τίμιον σῶμα τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, τὸ μεταδιδόμενον ἡμῖν εἰς ἄφεισιν ἁμαρτιῶν, καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον. ὁμοίως καὶ εἰς τὸ ποτήριον λέγει. Ποτήριον σω- πηρίας λή-λαμα, καὶ τὸ ὄνομα Κυρίου ἐπικαλέσθαι.

αὐτὸ τὸ τίμιον αἷμα τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ τὸ μεταδιδόμενον ἡμῖν εἰς ἄφεισιν ἁμαρτιῶν, καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον. Εἰς ἔσω πογγίσεις τὸ ποτήριον βάλλει ἐν αὐτῷ τὰς μερίδας ἑτέρας, λέγων τῷ εὐχλῶ ταύτῳ. Γίνετό μοι Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν τὸ σῶμα σου τὸ ἅγιον, εἰς ἄφεισιν ἁμαρτιῶν· καὶ τὸ αἷμα σου τὸ τίμιον εἰς ζωὴν αἰώνιον· καὶ ἐν τῇ δαύτῃ σου παρούσῃ σωπαρίθμησόν με τοῖς δικαίοις, καὶ ἐκλεκτοῖς σου προβάτοισι. Οτι ἀλογητὸς εἶ εἰς τοὺς αἰῶνας τοῦ αἰῶνος. Εἰ μὲν ἡσὶ τινεῖς βυλόμενοι μεταλαβῆναι. Μετὰ φόβῳ καὶ πίστεως ἔλγᾳππῃ προσέλθεται Χριστῷ τῷ Θεῷ, καὶ βασιλεῖ ἡμῶν. Ο λαὸς ἀποκρίνεται. Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανε ἡμῖν. Καὶ ὁ ἱερεὺς μεταλαμβάνει τὸν λαόν, λέγων. Τὸ τίμιον σῶμα καὶ αἷμα τῷ Κυρίῳ. Et acceptam particulam frangit: et Diacono, concelebrantibusque tradit, dicens. Cœnæ tuæ mysticæ, &c. Deinde hanc orationem dicit. Domine, clemens Domine, Jesu Christe, ne mihi in iudicium vel condemnationem hæc sancta fiant, sed in animæ & corporis expiationem. Tum particula seipsum in fronte signat, dicens. Credo Domine & confiteor, quia tu es Christus Filius Dei vivi. Et dicit. Pretiosum corpus Domini nostri Jesu Christi nobis traditur, in remissionem peccatorum, & in vitam æternam. Ad dactilem patitur dicit. Ipse pretiosus sanguis Domini nostri Jesu Christi, nobis traditur, in remissionem peccatorum, & in vitam æternam. Absterse deinde calice immittit in eum particulas alias, Orationem hanc dicens. Fiat mihi Domine Jesu Christe Deus noster, corpus tuum sanctum in remissionem peccatorum: & sanguis tuus pretiosus in vitam æternam: & in secundo tuo adventu, iustis tuis & electis ovis me annumera. Quia tu es benedictus in sæcula sæculorum. Et si quipiam communicare voluerint, dicit. Cum timore Dei & fide & dilectione ad Christum Deum, & regem nostrum accedite. Populus respondet. Benedictus qui venit in nomine Domini: Deus Dominus & illuxit nobis. Sacerdos communicat populum, dicens. Pretiosum corpus & sanguis Domini.

P. Εἰτα τῷ μεταλαβῆναι. Regia. Καὶ μετὰ τὸ πάντας μεταλαβῆναι ὄχεται ὁ ἱερεὺς. Barb. καὶ μετὰ τὸ πάντας μεταλαβῆναι λέγοντος τῷ διακόνῳ τῷ εὐχλῶ, ἐπαύχεται ὁ ἱερεὺς. Cryptof. Falasce. Εἰτα τῷ μεταλαβῆναι τελευτῶντος ὑποσφίση ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, καὶ λέγει τῷ εὐχλῶ ταύτῳ.

Σ. Εἰς πίσιν ἀναίχωντον. Addit Falasce codex. εἰς ἐλπίδα βιβλίου.

Τ. Ο διακόνος.) Horum vice scribit Cryptof. Falasce. καὶ θυμῶν ἐκφώνῃ ὁ ἱερεὺς. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, πάντοτε· νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τοῦ αἰῶνος. Ο λαός. Εἰη τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου εὐλογημένον. Ο ἱερεὺς λέγει. Εὐλογημένοι ἡμεῖς τῷ Κυρίῳ· τῇ θείᾳ αὐτῷ χάριτι· πάντοτε, νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Εὐλογησῶν τὸν Κύριον. Arsenii autem codex legit. Πληρωθήτω τὸ σῶμα μου καὶ τὰ εἶη. Idem Regia. Καὶ μετὰ τὸ ἐπαυθῆναι τὰ ἅγια λέγει ὁ λαός. Πληρωθήτω.

Υ. Ο εὐλογῶν.) Regia aliam, εὐχὴν ὀπιδιαμβύωνον habent. Δέσποτα Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ σωτὴρ ἡμῶν, ὁ καταξιώσας ἡμᾶς τῆς σῆς δόξης κοινωνεῖν γενέσθαι, ὅς ἐστι τῶν ἁγίων σου μυσηρίων ζωοποιὸν μεταλαβῆναι, δι' ὃν τὸ θανάτου σου, καὶ τὸ ἀναστάσεως τὸ τύπον τελείν παρέδωκας ἡμῖν, δι' αὐτῶν ἡμεῖς ἐν τῷ ἀγιασμῷ σου διαφυλάξον, μεμνημένοι τῆς σῆς χάριτος ὅς ἐστι παντός, καὶ σοὶ ζῶντας ὑπὲρ ἡμῶν ἀπαθάνοντι, καὶ ἐγερθέντι τοῖς συν- λειτουργοῖς ἡμῖν, καὶ τοῖς θείοις σου μυσηρίοις διακο- νήσας, βαθμὸν ἀγαθὸν περποιήσας· καὶ πολλὰ παρρησίαν ἐπὶ τῷ φοβερῷ σου βήματι. ἡρώλῳ τῷ κόσμῳ δώ- ρησαι. τοῖς ἐκκλησιαῖς σου, τοῖς ἱεροῦσι, τοῖς βασιλεῦσι ἡμῶν, καὶ παντὶ τῷ λαῷ σου. Σὺ γὰρ εἶ ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν, καὶ ζωὴ αἰώνιος· καὶ σοὶ τῷ δόξαν. Dominator Domine Jesu Christe, Salvator noster, qui per sanctorum mysteriorum tuorum vivificam susceptionem, gloriæ tuæ participes nos fieri dignatus es, & per illa mortis & resurrectionis tuæ simulachrum representare tradidisti, gratiæ tuæ memores nos jugiter, & tibi pro nobis mortuo & exsurgenti, viventes, in sanctitudinē conserva, concelebranti- bus

*Sacerdos exclamando . Quia bonus , &c.
Et cantores canunt . Venite exultemus
Domino , &c.
Versus . Salva nos Fili Dei , qui a mor-
tuis surrexisti , cantantes tibi , Alleluia .*

Litania prima .

E*T Pontifice e throno in quo in ima Ec-
clesia parte sedebat , exurgente , & in
sanctum Tribunal ingrediente : Diaconus di-
cit . In pace Dominum precemur . &c.*

*Pontifex dicit . Dominator Domine
Deus &c. Populus . Amen .*

*Diaconus . In pace Dominum precemur .
Populus . Domine miserere . Diaconus .
Pro superna pace .*

*Dicit secreto Pontifex , Ter sancti Hymni
orationem .*

Deus sancte , qui in sanctis , &c.

*Erigente se Pontifex : Diaconus dicit .
Suscipe , &c.*

*Sacerdos exclamando . Quia sanctus ,
&c.*

Et Cantores canunt . Sanctus Deus , &c.

*Et Pontifex cum Sacerdotibus in Thro-
num confessus ascendit : & Cantoribus de
Ambone descendantibus , dicit Pontifex .
Pax omnibus . Populus . Et cum spiritu
tuo .*

*Et sedet Pontifex cum Sacerdotibus .
Diaconis , Subdiaconis , Clero & populo stan-
tibus : & cantatur Propositum in Ambone .*

*Post hoc legitur Apostolus . Et cantatur
Alleluia . Et descendit Pontifex . & Throni
confessus , & Diacono se inclinanti benedicit .
Dominus dabit verbum evangelizantibus
virtute multa .*

Litania secunda .

P*ost Evangelii lectionem , Diaconus qui
in Ambone stat . Dicamus omnes . Do-
mine miserere . Ex tota anima , & ex to-
ta mente , &c.*

*Populus in fine addit : Domine misere-
re . duodecies . Et Pontifex ad populum
conversus ter illum signat , (faciens crucem)
versus sinistram & versus dextram partem ,
& iterum ad altare conversus , dicit . Quia
misericors & clemens , &c. Populus . A-
men .*

Oratio fidelium prima .

T*unc attollit manus Pontifex , & secre-
to precatur . Domine Deus noster
protenlam , &c. Et exclamat . Quia mis-
ericors & clemens , &c. Populus . Amen .
Diaconus . Oremus , fideles , pro Cate-
chumenis postulantes , ut eis Dominus
misericors fiat . Populus . Domine mis-
erere .*

*Pontifex Catechumenorum orationem se-
creto . Domine Deus noster , qui in caelis ,
&c. Pontifex exclamando . Ut & ipsi . &c.
Diaconus exclamando . Omnes Catechume-
ni discite , &c.*

*Tunc egrediuntur Catechumeni , si adsint .
Pontifex secreto . Tu Domine ostendisti ,
&c.*

*Diaconus qui legit Evangelium , dicit :
Suscipe , salva , miserere , & custodi nos
Deus tua gratia . Populus . Domine mis-
erere .*

h *Ο ιερεύς εκφωνῶς . Οτι ἀγαθός , fol. 54.*

*Καὶ οἱ ψάλται ψάλλουσιν . Διὺ ἀγαλλιασώμεθα
τῷ Κυρίῳ .*

i *Στιχηρόν . Σῶσον ἡμᾶς ὁ Θεὸς , ὁ ἐκ τῶν τε-
κρῶν ἐγερθεὶς . Ἀλληλούια .*

Λιτανεία πρώτη .

κ *Καὶ τῷ Ἀρχιερεὶ ἐκ τῆς θρόνου ἐν ᾧ ἐκαθέζετο ἐν τῷ
κάτω μέρει τῆς ἐκκλησίας ἀνιστάμενος , καὶ εἰς τὸ ἅγιον
βῆμα εἰσέρχόμενος ὁ διάκονος λέγει . Ἐν εἰρήνῃ τῷ Κυ-
ρίῳ δεηθώμεν ἢ πατρὸς . fol. 52.*

Ο Ἀρχιερεὺς λέγει . Δέσποτα Κύριε ὁ Θεός , fol. 54.

l *Ο λαός . Ἀμὲν .*

Ο διάκονος . Ἐν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ δεηθώμεν .

*Ο λαός . Κύριε ἐλέησον . Ο διάκονος . Ὑπὲρ τῆς ἀ-
γαθῆς , fol. 52.*

*Ο Ἀρχιερεὺς τῷ εὐχλῷ τῆς τρισαγίας ὕμνου λέγει
μουσικῶς .*

Ο Θεός ὁ ἅγιος , ὁ ἐν ἁγίοις , fol. 55.

Τῷ Ἀρχιερεὶ ἀνακύνοντος , ὁ διάκονος λέγει .

Ἀντιλαβῶ , fol. 53.

Ο ἱερεὺς εκφωνῶς . Οτι ἅγιος εἶ . fol. 55.

Καὶ ψάλλουσιν οἱ ψάλται . Ἄγιος ὁ Θεός , fol. 46.

*Καὶ ἀνοβαίνει ὁ Ἀρχιερεὺς μὲν τῷ ἱερέων πρὸς τὸ
σάββατον ἢ καταβαινόντων τῶν ψαλτῶν ἐκ τῶν ἁμβω-
ν , λέγει ὁ Ἀρχιερεὺς . Εἰρήνη πᾶσι . Ο λαός . Καὶ
μὲν τῷ πνεύματι σου .*

*Καὶ καθεζέται ὁ Ἀρχιερεὺς μὲν τῷ ἱερέων , τῶν
ἑκτόνων , ἢ ὑπηρετῶν τῆς κλήρης , ἢ τῶν λαῶν ἱσαμί-
νων . ἢ ψάλλεται πρὸς τὸ προκείμενον , ἐν τῷ ἁμβωνί .*

*Μετὰ ταῦτα , ὁ Ἀπόστολος . Καὶ ψάλλεται τὸ , Ἀλλη-
λούια . Καὶ καταβαίνει ὁ Ἀρχιερεὺς ἐκ τῶν οὐρανῶν
καὶ τῶν ἑκτόνων κλινομένην ἐπὶ χειρὶ . Ο Κύριος δά-
σει λόγον ἐπαγγελλομένης διδάσκει πολλῇ .*

Λιτανεία δεύτερα .

*Μετὰ τῷ τῷ Εὐαγγελίῳ ἀναγνώσιν , ὁ ἑκτόνος ἐν
ἁμβωνί . Εἰπωμεν πάντες τῷ , Κύριε ἐλέησον . Ἐξ
ὅλης τῆς ψυχῆς , fol. 56.*

p *Ο λαός ἐν τῷ τέλει τῷ . Κύριε ἐλέησον ἱβ . Καὶ
ὁ Ἀρχιερεὺς πρὸς τὸν λαὸν ἐπισπερόμενος q σφραγίζει
τεῖτον . εἰς τὸ μέσον , εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος , ἢ εἰς τὸ
δεξιόν ἢ πάλιν ἐπισπερόμενος πρὸς τὸ θυσιάζειον
λέγει . Οτι ἐλεήμων ἢ φιλόανθρωπος , fol. 56. Ο
λαός . ἀμὲν .*

Εὐχὴ τῶν πιστῶν πρώτη .

T*ότε αἶρει τὰς χεῖρας ὁ ἱερεὺς & ἐπεύχεται μου-
σικῶς . Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν τῷ ἐκτενῇ , fol.
56 Καὶ εκφωνεῖ . Οτι ἐλεήμων & φιλόανθρωπος fol.
56. Ο λαός . ἀμὲν .*

*Ο διάκονος . Οἱ πιστοὶ ὑπὲρ τῶν κατηχημένων δε-
ηθώμεν , ἵνα ὁ Κύριος αὐτοὺς ἐλεήσει . Ο λαός Κύριε ἐ-
λέησον , fol. 56.*

*Ο Ἀρχιερεὺς τῷ εὐχλῷ τῶν κατηχημένων μουσικῶς .
Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν ὁ ἐν ἡρανοῖς , fol. 56. Ο Ἀρχι-
ερεὺς εκφωνῶς . Ἰνα ἢ αὐτοὶ , fol. 57. Ο διάκονος ἐκ-
φών . Οσοι κατηχήμενοι προεχθῆτε , fol. 57.*

*Τότε ἐξέρχονται οἱ κατηχήμενοι , εἰ πάρεσιν . Ο
Ἀρχιερεὺς μουσικῶς . Σὺ Κύριε κατέδειξας , fol. 138.*

*Ο διάκονος , ὁ τὸ Εὐαγγέλιον ἀναγνώσας . Ἀντι-
λαβῶ , σῶσον , ἐλέησον , ἢ ἀφύλαχον ἡμᾶς ὁ Θεός
τῇ σῇ χάριτι . Ο λαός . Κύριε ἐλέησον .*

Ο Αρχιερέως ἐκφώνως . Οτι πρέπει σοι , fol. 138.

Λιτανεία τρίτη .

ΕΤΙ καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ , fol. 53.

Ο Αρχιερέως τὴν δὲ χλὴν τῆς πιστῶν δούτερον μουσικῶς .

Ο Θεὸς ὁ ἐπισκεψάμενος , fol. 138.

Ο ἄρχιερέως ὁ ἐν ἁμβωνί γὰς . Ἀντιλαβῆ .

Ο Αρχιερέως ἐκφώνως . ὅπως ὑπὸ τῆ κράτης , fol. 139.

Ο ἄρχιερέως ἐκ τῆ ἁμβωνος κατέρχεται . καὶ οἱ ψάλλεται , καὶ ὁ λαὸς ψάλλουσι .

Οἱ τὰ Χερυβὶμ , fol. 92.

Εσταῦθα ὁ ἄρχιερέως , καὶ προσίδονται τὰ ἅγια δῶρα , ὑπὸ τῆς ἱερέων . καὶ μὴ τὸ νύχαι πὰς χεῖρας , ὁ Αρχιερέως πὰς λειτουργίας , ἵνα δὲ αὐτῷ δειθῶσιν αἰτεῖ . καὶ ἀποκρίνονται αὐτοί . Τὸ ἅγιον πινύμα , fol. 59.

Καὶ ἀποδέντων τῶν ἁγίων δῶρων , καὶ ἐν τῇ θυσιασθείῃ πεταγμένων . ὁ ἄρχιερέως λέγει . Πληρώσω μὲν τὴν δέξιν , fol. 59.

Ο Αρχιερέως μουσικῶς . Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν , ὁ κτίσας ἡμᾶς , fol. 140.

Ο ἄρχιερέως . Ἀντιλαβῆ . Τὴν ἡμέραν , fol. 74.

Ο Αρχιερέως ἐκφώνως .

Διὰ τῆς οἰκτιρμῶν , fol. 60. Ο λαός . ἀμὲν .

Ο Αρχιερέως . Εἰρήνῃ πᾶσι . Ο ἄρχιερέως . Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους . Καὶ πάντες ἀλλήλους ἀσπάζονται . Ο ἄρχιερέως . Τὰς θύρας , τὰς θύρας . Καὶ κατακλείονται αἱ θύραι . Ο ἄρχιερέως . Πρόχωμεν . καὶ τὸ σύμβολον ψάλλωμεν . Καὶ τῷ Αρχιερέως ἀρχομένῳ , πάντες τὸ σύμβολον ψάλλουσι . μὴ τὸ σύμβολον , ἀρεταὶ τρίτον , καὶ τρίτον ἀφαιρεῖται ἐκ τῆς ἁγίων δῶρων τὸ κάλυμμα .

Καὶ λέγει ὁ ἄρχιερέως . Σπῶμεν καλῶς , fol. 60. Ο λαός . Ελεον εἰρήνης , fol. 60. Ο Αρχιερέως ἐκφώνως . Η χάρις , καὶ τὰ καθεξῆς . Ut supra fol. 60.

Ο Αρχιερέως μουσικῶς . Ο ὦν διάσωτα Κύριε , fol. 141. Καὶ ἐκφώνως . Τὸν ἐπινύκτιον . fol. 142. Καὶ ὁ λαὸς μὴ τῷ κλήρῳ λέγει . Ἄγιος , fol. 61.

Ο Αρχιερέως μουσικῶς . Μετὰ τῶν τῶν , fol. 142. Ἐκφώνως . Ἐδωκετοῖς ἁγίοις , fol. 143.

Ο χορός . ἀμὲν . Πάλιν μουσικῶς . Ομοίως , fol. 143. Ἐκφώνως . Πίστε εἰς αὐτῶν , fol. eod. Ο χορός . ἀμὲν .

Πάλιν μουσικῶς . Τὰ ποιεῖτε , fol. eod.

Ἐκφών . Τὰ σὰ , fol. eod. Ο λαός . Σὲ ὑμνήσωμεν , fol. eod. Ο Αρχιερέως μουσικῶς .

Διὰ τὸν διάσωτα , fol. 144. eod. usque ad verbum , ἀγιάσαι inclusive .

Νυνὶ ἀνίσταται ὁ Αρχιερέως , καὶ σφραγίζει , καὶ ἀναδίδει . Τὸν μὲν ἄρτον τῶν , αὐτὰ τὸ τίμιον σῶμα τῷ Κυρίῳ , καὶ Θεῷ , καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ . τὸ δὲ ἐν τῇ ποτηρίῃ τῶν , αὐτὸ τὸ τίμιον αἷμα τῷ Κυρίῳ καὶ Θεῷ , καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ , τὸ ἐκχυθὲν ὑπὲρ τῆς τῆ κόσμου ζωῆς . Πάλιν κλίνεται , καὶ λέγει . Ἡμᾶς ὅ πάντες , fol. 144. Ο Αρχιερέως . Ἐκφών . Εξαίρετως τῆς , fol. 145. Πάλιν μουσικῶς . Τῷ ἁγίῳ Ἰωάννῃ , fol. 145. Ἐκφώνως . Ἐν πρώτῳ τομνῆθῃ Κύριε τῷ Αρχιεπισκόπῳ , fol. 146. Πάλιν μουσικῶς . Μνησθῆναι Κύριε πάσης ἐπισκοπῆς , fol. 146.

Ἐκφώνως . Καὶ δὲς ἡμῖν , fol. 147. Ο λαός . ἀμὲν .

Eucbol.

Pontifex exclamando . Quia convenit tibi , &c.

Litania tertia .

A Dhuc & iterum , &c.

Pontifex fidelium orationem secundam secreto .

Deus qui visitasti , &c.

Diaconus qui stat in Ambone . Suscipe , &c.

Pontifex exclamando . Ut sub imperio tuo , &c.

Diaconus ex Ambone descendit : & cantores & populus cantant .

Qui Cherubim , &c.

Interim educuntur , & proponuntur sacra dona a Sacerdotibus : & post manuum lotionem , Pontifex a ministris ut pro se orent , postulat : & ipsi respondent . Spiritus sanctus , &c.

Et depositis sanctis donis , & in altari ordinatis , Diaconus dicit .

Compleamus orationem , &c.

Pontifex secreto . Domine Deus noster , qui condidisti nos , &c.

Diaconus . Suscipe , &c. Diem omnem , &c.

Pontifex exclamando .

Per miserationes , &c. Populus . Amen.

Pontifex . Pax omnibus . Diaconus . Diligamus invicem . Et omnes invicem osculantur . Diaconus . Ostia ostia . Et clauduntur ostia . Diaconus . Attendamus , & symbolum canamus . Et incipiente Archidiacono , cuncti symbolum canunt . Et post symbolum ter elevatur , (& dimittitur) & ter aufertur e factis donis velum .

Et dicit Diaconus . Stemus recte , &c.

Populus . Misericordiam pacis , &c.

Pontifex exclamando . Gratia Domini , & quae sequuntur .

Pontifex secreto . Qui es dominator Domine , &c. Et exclamando . Triumphalem , &c. Et populus cum clero dicit . Sanctus , &c.

Pontifex secreto . Cum his beatis , &c. Exclamando . Dedit sanctis , &c.

Chorus . Amen . Iterum secreto . Similiter & calicem , &c. Exclamando . Bibite ex eo , &c. Chorus . Amen .

Rursus secreto . Hoc facite , &c. Elata voce . Tua ex tuis , &c. Populus . Te laudamus , &c. Pontifex secreto . Ideo Domine , &c. usque ad verbum , sanctificare inclusive .

Modo erigit se Pontifex , & cruce dona signat . & ostendere panem quidem istum ipsum honorificum corpus Domini & Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi : quod autem est in calice isto , ipsum pretiosum sanguinem Domini , & Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi , qui effusus est pro mundi vita . Iterum inclinat se , & dicit . Nos autem omnes , &c.

Pontifex exclamando . Praecipue sanctissimae , &c. Iterum secreto . S. Joannis &c.

Exclamando . In primis memento Archiepiscopi , &c. Iterum secreto . Memento Domine omnis Episcopatus , &c.

Exclamando . Et da nobis , &c. Populus . Amen .

Pontifex. Et erunt misericordiarum &c.

Populus. Et cum spiritu tuo. *Diaconus ex Ambone exclamat.* Aperiantur portæ.

Et aperiantur portæ.

Litania quarta.

OMnium sanctorum memoriam agentes. *Populus.* Domine miserere. *Diaconus.* Pro oblatis &c.

Pontifex secreto. Deus noster, Deus, &c.

Diaconus. Suscipe. Diem omnem &c.

Pontifex exclamando. Et concede &c.

Populus, & Clerus cum eo levantes manus dicunt, Pater noster.

Pontifex. Quia tuum est regnum.

Pontifex. Pax omnibus. *Diaconus.* Capita nostra Domino inclinemus. *Populus.* Tibi Domine. *Pontifex.* Orationem secreto. Dominator Domine Pater, &c.

Exclamando. Gratia & miserationibus, &c.

Populus. Amen.

Diaconus. Attendamus. *Pontifex elevans panem.* Attende Domine Jesu, &c.

Et exclamando. Sancta sanctis. *Populus.* Unus sanctus, unus Dominus, &c.

Et Cantores canunt communionem; & sic omnes communicant. Communionem deinde facta: sancta in sacrificium asportantur, cantantibus cunctis. Impleatur os meum, &c.

Diaconus. Recti qui communicastis, &c.

Pontifex secreto. Gratias agimus tibi, &c.

Diaconus exclamando. Suscipe. Diem omnem. *Pontifex exclamando.* Quia tu es sanctificatio, &c. *Diaconus.* In pace procedamus. *Post hæc Pontifex vadit retro Ambonem: & Diaconus dicit.* Dominum precemur. *Pontifex.* Qui benedicentes te benedicis, &c.

Et ministri respondent. Amen.

Et vadunt in sacrificium: & sacro se ornatu exiunt, juxta Propositionis mensam.

O Archiepiscopus. Καὶ εἶσαι τὰ ἑλὲν, fol. 173.

O laos. Καὶ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ σα. *O διάκονος ἐν τῇ ἀμβωνί.* Ἀνοιχθήτωσαν αἱ θύραι. Καὶ ἀνοίγονται αἱ θύραι.

Λιτανεία τέταρτη.

ΠἈντων τῶ ἁγίῳ μνημονεύσαντες, *O laos.* Κύριε ἑλέησον. *O διάκονος.* Ὑπὲρ τῶν προσκομιθέντων, fol. 117. *O Archiepiscopus μυσικῶς.* *O Θεὸς ἡμῶν, ὁ Θεός.* fol. 117.

O διάκονος. Ἀντιλαβῆ. Τὴν ἡμέραν. fol. 64.

O Archiepiscopus ἐκφώνως. Καὶ καταξίωσον, fol. 64.

O laos καὶ ὁ κληρὸς σὺν αὐτῇ ἀφροντίζοντες τὰς χεῖρας, λέγουσι τὸ, Πάτερ ἡμῶν.

O Archiepiscopus. Ὅτι σὺ εἶμι ἡ βασιλεία.

O Archiepiscopus. Εἰρήνη πᾶσι. *O διάκονος* Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῇ Κυρίῳ κλίνωμεν. *O laos.* Σοὶ Κύριε. *O Archiepiscopus τὴν ὑπὸν μυσικῶς.* Δέσποτα Κύριε ὁ πᾶτερ, fol. 148. *Εκφώνως.* Χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς, fol. 148. *O laos.* ἀμήν.

O διάκονος. Πρόχωμεν. *O Archiepiscopus ὑψῶν τὸ ἄρτον.* Πρόχες Κύριε Ἰησοῦ, fol. 65. Καὶ ἐκφώνως. Τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις. *O laos.* Εἰς ἅγιος, εἰς Κύριος, fol. 65. Καὶ οἱ ψάλλται ψάλλουσι τὸ κοινοτικόν· καὶ ὕμνωσιν πάντες μεταλαμβάνουσιν. Εἴτα τῆς μεταλήψεως τελειωθείσης τὰ ἅγια εἰς τὸ σκιδροφυλάκιον εἰσφέρονται πάντων ψαλλομένων τὸ· Πληρωθήτω τὸ σῶμα μου, fol. 152. *O διάκονος.* Ὁρδοὶ μεταλαβόντες, fol. 67. *O Archiepiscopus μυσικῶς* Εὐχαριστῶμέν σοι, fol. 67. *O διάκονος ἐκφώνως.* Ἀντιλαβῆ. Τὴν ἡμέραν, fol. 67. *O Archiepiscopus ἐκφώνως.* Ὅτι σὺ ὁ ἁγιασμός, fol. 67. *O διάκονος.* Ἐν εἰρήνῃ ὑπαρέλθωμεν. *O Archiepiscopus μὴ παῦτα,* ὅπιδεν τὸ ἀμβωνος ἀπέρχεται καὶ ὁ διάκονος λέγει. Τῷ Κυρίῳ δεινῶμεν. *O Archiepiscopus.* *O υἱογῶν* τῶς ὑπολογουμένης, fol. 68. Καὶ οἱ ὑπηρετῶντες ἀποκρίνονται· ἀμὲν. Καὶ εἰς τὸ σκιδροφυλάκιον ἀπέρχονται καὶ πάλιν ἐκδύουσιν ἰεργῶς τὸ προσέως.

V A R I Æ L E C T I O N E S.

QUoniam adductum exemplar M. S. Isidori Pyromali in pluribus cum editione Latina Margarini de la Bigne convenit, & in paucis dissentit: cum utriusque concordiam ex se facile quisque percipere queat, dissenfum in eis comperit, in gratiam lectoris annotare, mei muneris esse sum arbitratus.

a Τοῦ ἐν ἁγίοις.) Alium titulum præfigit editio Latina. Primum Patriarcha cum sequentis ordinis clero Ecclesiasticis vestimentis induto, offeruntur in sacrario ab oblationariis mundatæ & compositæ oblatæ, a populis susceptæ, quas ponit in patenis, & adolens super eas incensum, dicit hanc Orationem. b Ευχὴ ἡν ποιῶ.) Græco contextui nostro non consentit oratio Propositionis, editionis Latinæ. Domine Deus noster, qui cælestem panem escam omnis mundi, Dominum nostrum Jesum Christum, misisti nobis Salvatorem & redemptionem, benefactorem quoque & benedictionem, atque sanctificationem: ipse & nunc Domine, benedic & voluntaria ista dona, & suscipe illa in supercælesti altari tuo. Memento Domine cum benignitate & misericordia, eorum qui illa offerunt, & pro quibus offeruntur, & immaculatos nos conserva sancto tuo mysterio. Quoniam sanctificatum &

glorificatum est super omnia glorificum nomen tuum: Patris, & Filii, & Spiritus sancti: nunc & semper, & in sæculorum. Amen.

c Περὶ τῆς ἐκδόσεως.) Editio Lat. habet. Tunc ante adventum Pontificis intrant Ecclesiam Presbyter & Diaconus, & stantibus ante cancellos, dicit Presbyter inclinato capite hanc orationem secreto.

d Καὶ ὅπιδεν αὐτῶν.) Editio Latina reddit. Post quos stans Diaconus in secundo gradu Ambonis, dicit alta voce.

e Ὁ ἱερεὺς ἐκφώνως.) Ante verba hæc editio Latina legit. *Populus responder.* Tibi Domine.

f Ὁ διάκονος ἐν τῇ συνῆδι τότε.) Edit. Lat. reddit. *Diaconus in ipso loco stans, dicit.*

g Ὁ διάκονος. Ἀντιλαβῶ.) Collectæ a Diacono proferendæ scribuntur integre in editione Latina: hic earum sola prima verba annotantur.

h Ὅτι ἀγαθός.) Integra hæc exclamatio in dicta editione legitur.

i Στιχηρὸν.) Erronee vocem στιχηρὸν, editio Lat. Antiphonam interpretata est.

k Καὶ τοῦ Archiepiscopus.) Horum vice, versio Latina solummodo legit. *Et procedit Pontifex.*

l Ὁ laos. Ἀμὲν. Verbum in Græco subintellec-tum, Edit. Latina ubique exprimit. *Et populus responder.*

Amen. Nisi forsan in Græco Margarini etiam τὸ ἀναβαίνει, exprimeretur.

m. Kai ἀναβαίνει.) Edit. Lat. Et ascendit Pontifex cum Sacerdotibus & Diaconis ad Thronum, &c. n. Το ἀναβαίνειν.) Edit. Lat. interpretatur Responsorium, sed prave: melius enim alii propositum reddiderunt.

o. Ex τῷ συνδρόνῳ.) Sedem male vertit σύνδρον, qui confessus plurimum est: vide ὁμολογῶν voce σύνδρονος.

p. Ο λαὸς ἐν τῇ τιλῃ.) Versio vocum ἐν τῇ τιλῃ, deest in Latina editione.

q. Σπρυγίζου τοῖς ἰστέροις.) Paulo aliter Edit. Latina. Tunc Pontifex conversus ad populum facit tres cruces super eum: unam in medio, secundam ad sinistram partem, tertiam ad dexteram, &c.

r. Ἐγγὺς ὁ προδύσαν.) Deest horum verborum versio in editione Latina memorata. In utroque vero exemplari tam Græco Pyromali, quam Latino Margarini de la Bigne, verba Canonis hæc μνηστέρι τῶν τῶν ὁμολογημάτων ἐπὶ ἐλπίδι ἀναστάσεως

ζωῆς αἰωνίου. supra fol. 170. linea 47. Junguntur absque medio his aliis. Kai ἀνάστασον αὐτοὺς, fol. 171. linea 21.

Iterum ubi supra fol. 170. in Canone legitur. ὅτι ἐν βήματι καὶ ἐξορίας καὶ πάσῃ θλίψει, καὶ ἀνάγκῃ, καὶ περιστάσει ὅτων μνημόνατον ὁ Θεός. Memento Deus eorum qui ad Tribunalia fiunt, qui in exilio, & in omni afflictione, & necessitate, & anxietate sunt constituti. Græcus Pyromali legit τοὺς ἐν ἰργαστηρίοις καὶ μεταλλοῖς, καὶ ἐξορίας, καὶ πικρῇ ἀρχμαλουργίᾳ καὶ πασῇ θλίψει καὶ ἀνάγκῃ, καὶ περιστάσει ἐλευθέρων. Editio vero Latina. Eos qui in ergastulis, & in metallis, atque exiliis seu amara servitute, vel in quacunque tribulatione, & angustia sive anxietate sunt, releve. Tandem ubi in textu nostro fol. 170. legimus, καὶ ὑπὲρ τῷ ἀποσκομίζοντος τὰ ἄγια δῶρα ταῦτα, εὐλαβισάτω ἑαυτοὺς τοῖς καὶ ὑπὲρ σωτηρίας ὅτι εὐσεβεσάντων καὶ διοφελήσαντων βασιλείων ἡμῶν. καὶ πάντων ἑτασῶν, nec in Græco Pyromali, nec in Latino Margarini simile quid legimus.

In S. Basilii Liturgiam Notæ.

1. Βασιλείου.) Divinum hunc Sacrificii celebrandi ritum edidisse, ter magnum in sanctis Basilium, unanimi suorum consensu, Procli & Trullanæ Synodi can. 32. sensum sequuta tradit Orientalis Ecclesia. Cur vero ad sacrum hunc Sacrificii offerendi ordinem componendum applicuerit animum, non ita manifesta ratio constat: cum in opusculo de missæ divinæ traditione, Proclus unam, aliam Amphilochius in ipsius Basilii vita, protulerit. Atque hic quidem de liturgiæ Basilianæ editione, historiam hoc pacto contexit. Postulaverat Basilium, ut suis ipse verbis incruentum Deo sacrificium offerret: orationibusque per dies sex prolatis, septima tandem, ἀπύρξατο ἰδίῃ χειρὶ γράψων τὰς ἐκ τῆς λατυργίας μυστήρια. Propria manu missæ sacrificia scribere adorsus est: Christusque in visu conspicuus illi factus, suis verbis sacrificium offerre concessit; tremebundusque exurgens Basilium. ἤρξατο λέγων γράψων ἐν τῇ χεὶρὶ αὐτοῦ. Πλήρωσον τὸ σῶμα μου αἰνίσσω, ὅπως ὑμνήσω τὴν δόξαν σου, Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν, καὶ κτίσας ἡμᾶς, καὶ ἀγαθῶν αἰς τὸ ζῶν ταῦτ' ἡμᾶς. καὶ τὰς λοιπὰς εὐχὰς τῆς ἀγίας λατυργίας. Ἐμετὰ τὸ τέλος τῆς εὐχῆς, ὕψωσεν ὁ ἄρτον ἐκ τῆς εὐχῆς, καὶ λέγων. Πρόχαι. Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεός ἡμῶν, ἔξ ἀγίου κατοικητηρίου σου, καὶ ἐλθέ εἰς τὸ, καὶ τὰ ἐξ ἡμῶν. Cæpit dicere ita in charta scribens. Reple o meum laude, ut cantem gloriam tuam Domine Deus pater, qui nos creasti, & in hac vitam adduxisti: ac reliquas sanctæ liturgiæ preces. Post præsum vero finem elevavit panem, intente orans, & dicens. Attende Domine Jesu Christe Deus pater de sancto habitaculo tuo, & veni, &c. Proclus autem aliam, quæ Basilium moverit, rationem enarrat. Quod cum nimirum videret ille Clementis, Jacobi, & aliorum liturgias, resolutæ, & distrahentibus negotiis deditur hominum propensionibus minus acceptas: ut eorum potius quam suo temporis parceret, liturgias illas rescidit, & in compendium redactas, Ecclesiæ dicendas tradidit. Apostoli namque, ut ibidem Proclus subdit, prolixis orationibus inter sacrificandum delectati, longioribus & ferventioribus precum periodis utebantur, ut Spiritus sancti virtutem, in ea quæ tractabant sancta advocarent, & ut ad ea posteri talibus instructi dispositionibus accederent. αἱ μὲν οὖν μετέπειτα τὸ εἶρρὸν καὶ θερμὸν τῆς πίστεως ἀποβαλόντες, ἐν ταῖς τῆς κρίσεως ἀρεταῖς καὶ φρονήσεσι καταγιγνώσκοντες, τὸ μέλος, αἰς τὸν ἰστέον, τῆς λατυργίας ὀκνοῦντες, μόλις ἐφείτων αἰς τὴν διάνοιαν ἀκρόασι τῶν διωποτικῶν ρημάτων. διὸ καὶ ὁ Θεός Βασιλεὺς διραπεντικῶς τῷ μετὰ δὲ χρόνῳ ἐπιτομώτερον ταῦτ' ἡμᾶς ἀπαγγέλλει. At qui successerunt, ait, contentionem fervoremque fidei remittentes, mundi curis occupationibusque detenti, prolixitate, ut præmissi, liturgiæ pertæσι: vix usque ad Domini-

corum verborum sacram auditionem conveniebant Divinus itaque Basilii salubri methodo arrepta, in compendium eam redegit. Ex gemino porro fine, quem Amphilochius & Proclus, diversa inter se sentientes, Basilium in edenda liturgia sibi præfixisse asserunt: geminam quoque ab ipso conscriptam diversis temporibus fuisse suspicor: primam cum insolito devotionis impetu ductus, quo diutius Deo vacaret & frueretur, prolixis & variis orationibus supra modum eam excrescere voluit: idque fortassis tacite Amphilochius ipse innuit, ubi scribit ἐν ὅδῳ γινόμενος, ἤρξατο λατურῆν τῷ Θεῷ ἡμέρας ἡμέρας. totus in Deum raptus, & quasi continuo illi adhærens colloquio, cæpit Deo ministrare, non tam singulis quibusvis diebus, quam toto dierum omnium spatio; ac propterea alia lectio ex se subobscura, lucem hinc amplissimam haurit, ἤρξατο λατურῆν ἡμέρας ἡμέρας, diutinis, ac singulis, ut ita dicam, diei horis Sacrificium illud peragebat, quia non modicum diei spatium in eo perficiendo infumebat: proinde nil mirum, si factus Episcopus, & proluxa orandi formula utens somnium vel tædium populo, imo sacris ipsis viris pareret; cujus incommodi vel torporis levandi gratia, illam breviorē in formam & velut compendium redigere studuit; atque ita aliam omnino, & a priori diversam orsus est componere. Hæcque est quæ posteritati tradita, successivo Græcorum omnium pariter & Latinorum consensu approbatur. An vero eadem qua hic jacet ratione, a Basilio primum prodierit, non censo: cum enim pleraque sint inter se diversissima exemplaria, nec ullum extet, quod se parum & germanum Basilii textum referre asseveret, quodnam ex illis, ut præ reliquis magis legitimum auctori adscribamus, dubium omnino est & incertum. his adde quod, quo antiquiora sunt exemplaria, eo pauciora continent, eas nimirum solas orationes, quas Sacerdos legere debeat; & quæ a Diacono sunt proferenda, vel rituum aut rubricarum seriem, nusquam exhibent: quis autem dixerit imperfectum hujusmodi opus Basilium edidisse, vel orationes hujusmodi absque loci, temporis, ritus, aut rationis qua recitandæ sunt, notis temere evulgasse. Atque insuper cum Basilianum opus liturgicum Chrysostomiano sit antiquius, hoc illius ut forma & norma sit, necesse est: ex adverso autem ipsa Chrysostomi liturgia est, quæ rubricas omnes complexa, Basilianam dirigit, eamque ad se tamquam suam ad exemplar revocat. Cum namque Chrysostomi liturgia ut breviori uti soleant Græci, non censuerunt ea quæ communia forent, & solito sæpius proferenda, in singulis liturgicis voluminibus transcribenda. Rubricas ideo,

& quæ magis in promptu sunt, quæque in Chrysostomi liturgia, ut usitatori posita jam legerentur, aut quæ conformem Chrysostomorum ritum continerent, ab hoc Basiliano, in Chrysostomianum codicem transferre non sunt reveriti: unde factum puto, ut ea tantum exemplaria ad nos pervenirent, quæ sic truncata, aut Chrysostomianæ liturgiæ essent accommodata: suspicor nihilominus, illud Basilii purius & sincerius exemplar, ex Iſidori Pyromali M. S. excerptum: integrum enim est, nec in eo quidquam aliunde mutandum desideratur; rubricæ suis locis positæ, Diaconi dicta suis etiam temporibus signata, rubricæ antiquitatem redolentes, ipsa denique verba a novis aliena, si non omnino ut Basilii proprium, saltem ut in rubricis & Diaconicis minus aduleratum fuisse ut iudicem compellunt.

2. Τὸ πλήρωμα τῆς ἐκκλησίας.) Ut plura complectitur Ecclesia, ita nomen, & quod Græci vocant ejus *complementum* extenditur ad multa. Quod itaque Latinis est *Communio*: qua voce non Eucharistia tantum, sed quodcumque Sacramentorum, precum, pacis, oblationum, & cuncti Christiani convictus consortium occurrit significandum id Basilio est ἐκκλησίας πλήρωμα, *universum Ecclesiasticæ participationis complementum*. Id ipse insinuat epist. ad Diodorum Tarsensem Episcopum, his verbis. *μηδὲν εἰς ἐκκλησίας πλήρωμα παρεκδέχεται*. Nullatenus in Ecclesiæ unitatem, communionem, & consortium recipiendum esse illum, qui &c.

* Η τὰ τυπικά.) Nonnulla *περὶ τυπικῶν*, annotavimus pag. 107. num. 69. quibus ex mentis eruditiss. Leonardi Phyllaræ Areopagitæ add. notam censemus. Psalmos illos duos ibidem memoratos, *τυπικῶν* nomen solos non mereri; sed & quæcumque in liturgiæ principio Christi in mundum venturi figuram *τόπον* gerunt: psalmos autem illos hoc nomine maxime dignos, quod expressiorem ut Patribus placuit, Christi figuram exhibeant. Recense dicta numero 68. ejusdem fol. 107.

3. Τὰ ἀντίτυπα.) Omisſa fusiore de voce ἀντίτυπον, dissertatione, de qua Bellarminus l. 2. de Sacr. Euch. cap. 15. & lib. 4. cap. 14. Arcudius lib. 3. cap. 34. & 35. Petronius de Sacr. eodem Euch. lib. 2. titulis de SS. Basilio, Clemente, Gregorio Nazianzeno, & Joanne Damasceno; paucis dicendum. primo *ἀντίτυπον*, spectata vocis origine, id quod ἀντὶ τοῦ τύπου, *vice typi & figuræ* substituitur, significare: veritas autem in lucem edita figuras, typos, & umbras eliminat; ipsa itaque ἀντίτυπον, & ἀντὶ τοῦ τύπου emicat; & hac ratione verum Christi corpus mille figuris præmonstratum, typis & figuris, ceu lux umbris succedens, ἀντίτυπον illarum, non immerito a PP. SS. potuit nuncupari. Secundo ἀντίτυπον figura est, & typus, corpus Christi in Eucharistia; æterni, inquam, & felicissimi convivii in cælis degustandi figura, æternæ vitæ typus, qui dum animam in Sacramento reficit, satietatem uberiorum in cælis percipiendam pollicetur: & in hoc sensu scripsit Ambrosius lib. 1. off. cap. 48. *Umbra in lege, imago in Evangelio, veritas in cælestibus*: & Maximus magni Dionysii maximus interpres, τὰ ἀγιαδώρα σύμβολα τῶν ἀνω ἑαυδωτέρων (εἰσι) *sancta munera superiorum & veriorum sunt symbola*: & Damascenus lib. 4. de fide cap. 14. ἀντίτυπα ἢ τὰ μελλόντων λέγονται, ἔχοντες ὡς μὴ ὄντα ἀληθινὰ σάμα καὶ αἷμα. ἀλλ' ὅτι μὲν δι' αὐτῶν μετέχομεν τοῦ Χριστοῦ διόσσης, τότε ἢ νοητῶς διὰ νοῆς τὸ δεῖν. *Antitypa vero futurorum dicimus, non quod non sint vero corpus & sanguis, sed quia per ipsa Divinitatis Christi nunc sumus consortes, tunc autem intellectuall ratione per solam visionem percipiemus*. Tertio, cum duplex sit figu-

ra, una quæ umbram tantum & speciem referat, alia quæ veritatem ipsam ita adumbrat ut etiam contineat: illa, quæ extranea est, & diversæ penitus naturæ a re per eam repræsentata, sicut ab homine pictura: hæc, quæ nullam in substantia diversitatem agnoscit, licet modum & statum immutatum ostendet, sicut si Cæsar Cæsaris personam vultum obduceret, & Cæsaris personam in theatro ageret; hac iterum ratione Christus sub numerum sacrorum speciebus, quia mortis quondam pro nobis appetitæ memoriam renovat, & illius ardui certaminis a se olim initi figura esse non aliena, sed intima, ἀντίτυπα est, & seipsum, per seipsum repræsentat. Unde sicut exemplari transumpto eadem (si probatum sit) ac autographo fides habetur: & quamvis hoc illius sit imago, illius tamen vice substituitur, quia eadem omnino complectitur, & exhibet: ἀντίτυπα εἰσιν, inquit Michael Moschopulus in Onomastico, τὰ μεταγεγραμμένα καὶ τὸ ὁμοιον τύπον ἔχοντα, *Antitypa vocantur excerpta & transcripta, quæ typum & formam eandem referunt*: ita Christi corpus in Eucharistia, quia sui ipsius in cruce typus est & exemplar, præsentiam utrobique & veritatem eandem, potest obtinere, ut pote ἀντίτυπον, sul ipsius, & quasi τὸ μεταγεγραμμένον τὸ ὁμοιον τύπον ἔχον τοῦτο εἰκόνος δυοῖας τύπος, ait Chrysostom. l. in epist. ad Hebræos, καὶ αὐτὴ εἰκὼν τοῦ γὰρ αἱ παροφθόρουν εἰ καὶ μὴ μὲν ἴτερον, καὶ ἢ ἑτέρον ἀλλ' αἱ τὸ αὐτὸν. *Hoc sacrificium typus illius est, eundem enim semper offerimus: non modo quidem alium, modo vero alium, sed semper eundem*. Illud idem Nazianzenus innuit in orat. funebri Gorgoniæ sororis, Ambrosius lib. 1. de his qui initiantur cap. 8. & alii. Quarto, species ipsæ Eucharisticæ post consecrationem ἀντίτυπα sunt tum panis, tum corporis Christi: panis quidem quia cum secundum substantiam acceptus, & ante consecrationem oblatus Deo nuda sit corporis Christi figura, & ejus τύπος, species quæ ejus vice post consecrationem perseverant, ἀντὶ τοῦ τύπου, & ἀντίτυπα sunt: ipsæ etiam sunt corporis Christi in Eucharistia præsentis ἀντίτυπα, quia cum panis in primo liturgiæ offertorio, ut Christi figura fuerit immolatus, lancea perforatus, & oblatus Deo, cum etiam eadem ejus species post consecrationem, ut fides & Theologia docent, in altari reperiantur, ipsæ ut panis loco extantes motum, passionem, denominationesque cunctas quæ pani poterant advenire, in se vel recipiunt vel conservant: atque ita non minus tunc ἀντίτυπα corporis Christi, quam prius ipse panis nuncupari queunt: & tandem cum non nude, sed sub speciebus Christus offeratur & immoletur, immolari & offerri dicitur in symbolis ab Andrea Grentsi orat. in Ramis palmarum ἱεροδουτέμενος ἐν ἀντίτυποις συμβόλοις, *immolatur & sacrificatur in Antitypis symbolis*, quia juxta magnum Euthymium vere reperitur ἀντίτυποις ἐντιδέμενος, *sub speciebus inclusus*, & sub eis exhibetur.

4. Τὴν μερίδα τῶν ἀγιασμάτων.) Corporea vel sensibilia quæcumque ad hominem sanctificandum virtute divina concurrentia, vocant Græci ἀγιασμάτα, sacram autem hostiam μερίδα, cum distribuitur, nuncupari legimus: nam quo in aliis liturgiis, ubi porrigitur communio, σῶμα Χριστοῦ, in Jacobi liturgia dicitur: ἀγία μερίς τοῦ Χριστοῦ, πλήρης χάριτος & ἀληθείας. *Sacra Christi Particula, plena gratia & veritate*, μερίδα, itaque ἀγιασμάτων, vocat hic Basilius, sacrum Christi corpus specierum sensibillum particula velatum.

5. Καὶ ἀπὸ θρόνου δόξης τῆς βασιλείας σου.) Absque his verbis præsentem orationem refert Amphilochius in Basilii vita.

1 ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΗΓΙΑ-

σμένων τῆς ἀγίας μ.

2 Εὐλογίσατος τῷ ἱερέως, καὶ 3 τῷ προοιμιακῷ

σιχολογηθέντος, 4 μὲν τῷ ἐκφώνησιν

ψάλλομεν 5 τὰ ᾠδὴν Κύριον.

α Ωδὴ τῷ ἀναβαθμῶν.

Πρὸς Κύριον ἐν τῇ θλίβεσθαι με ἐκέκραξα, καὶ
τὰ ἐξῆς.

Ωδὴ τῷ ἀναβαθμῶν.

Ἦρα πὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὰ ὄρη, καὶ τὰ ἐξ.

Ωδὴ τῷ ἀναβαθμῶν.

Εὐφράνθην ἐπὶ τοῖς εἰρηκόσι μοι, καὶ τὰ ἐξῆς.

Ωδὴ τῷ ἀναβαθμῶν.

Πρὸς σὲ ἦρα πὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ τὰ ἐξῆς.

Ωδὴ τῷ ἀναβαθμῶν.

Εἰ μὴ ᾗτι Κύριος ἔω ἐν ἡμῖν, εἰπάτω δὲ Ἰσραὴλ
καὶ τὰ ἐξῆς.

b Δόξα. Ωδὴ τῷ ἀναβαθμῶν.

Οἱ πεποιθότες ἐπὶ Κύριον, ὡς ἔρος Σιών, καὶ τὰ ἐξ.

Ωδὴ τῷ ἀναβαθμῶν.

Εν τῷ ἐπιστρέψαι Κύριον τῷ αἰχμαλωσίᾳ Σιών,
καὶ τὰ ἐξῆς.

Ωδὴ τῷ ἀναβαθμῶν.

Εὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, καὶ τὰ ἐξ.

Ωδὴ τῷ ἀναβαθμῶν.

Μακάριοι πάντες, οἱ φοβέμενοι τὸν Κύριον, καὶ τὰ.

Ωδὴ τῷ ἀναβαθμῶν.

Πλιονάκις ἐπολέμησάν με ἐκ νεότητός μου, καὶ τὰ.

Δόξα. Ωδὴ τῷ ἀναβαθμῶν.

Εκ βαθέων ἐκέκραξά σοι, Κύριε.

Ωδὴ τῷ ἀναβαθμῶν.

Κύριε ἐκ ὑψώθεν ἡ καρδιά μου.

Ωδὴ τῷ ἀναβαθμῶν.

Μνήσθῃτι Κύριε τῷ Δαβὶδ, καὶ τὰ ἐξῆς.

Ωδὴ τῷ ἀναβαθμῶν.

Ἰδὲ δὴ τί καλόν, ἢ τί περπύον, καὶ τὰ ἐξῆς.

Ωδὴ τῷ ἀναβαθμῶν.

Ἰδὲ δὴ διλογεῖτε τὸν Κύριον, πάντες οἱ δῆλοι Κυ-
ρίου, καὶ τὰ ἐξῆς.

6 7 8 9 6 Δόξα 7 καὶ πῶ 8 ἀλληλεῖα, γ'. 9 εἰς δὲ τὸ Κύ-

10 11 ρει ἐκέκραξα, 10 ἰσῶμεν σίχης. ι. καὶ ψάλλομεν 11

12 τὸ ἰδιόμελον τῆς ἡμέρας δις, καὶ 12 τὸ μαρτυρικόν.

13 14 15 καὶ τὰ τεῖα 13 προσόμοια 14 τῷ τριώδι, καὶ 15 τὰ

16 17 μὴναια τὰ τεῖα 16 εἰς σίχης, δ'. Δόξα. καὶ πῶ. 17

18 Σιωπῆσον ἢ 18 σκυροθιωπῆσον, εἰς τὸ καὶ τῷ ᾠδῇ,

ἐκ ἀρεθῆ τριώδιον, λέγει τὸ παρὸν ἰδιόμελον, καὶ
τὰ λοιπά.

19 Σπικυρά ἰδιόμελα 19 ἦχος α'.

20 **Τ**ῇ πνευματικῇ ἀδελφοί, ἀναλαβόντες πνε-
σίαν, τῇ γλώσσῃ μὴ λαλεῖτε τὰ δόλια,
μηδὲ τί τιθετε προσκόμμα τῷ ἀδελφῷ εἰς σκάνδαλον.
ἀλλὰ τῇ μετανοίᾳ φαιδρύναντες, τῷ πνεύματι τῆς ψυχῆς λαμ-
πάδα, τοῖς δάκρυσι βοήσωμεν τῷ Χριστῷ, ἅφρις ἡμῶν
τὰ παραπτώματα ἡμῶν ὡς φιλάνθρωπος.

21 Εἰτα τὸ μαρτυρικόν.

22 **Π**αράφημοι μάρτυρες ὑμᾶς, ἐκ ἡγῆ κατέκρυ-
ψεν ἡμᾶς ὑπερέξατο. ὡς οἱ γινώσκοντες ὑμῶν
παραδείσει πύλαι, καὶ ἐπὶ τὸν γενόμενοι, τὰ ἔσχατα τῆς ζωῆς
ἀπειλαῖτε. Χειρὶ ᾠρισθῆσθε, δωρηθῆναι ταῖς ψυ-
χαῖς ἡμῶν, τῷ ἐσπέρῳ, καὶ τὸ μέγα ἔλεος.Officium de Mysteriis ante Con-
secratis sanctæ quadragesimæ.*Cum benedixerit Sacerdos, & Psalmus
proœmiacus per Versus fuerit recitatus: post
exclamationem, Psalmos, Ad Dominum,
canticus.**Canticum graduum.***A**d Dominum cum tribularer clamavi,
&c. Psal. 119.*Canticum graduum.*

Levavi oculos meos in montes, &c.

*Canticum graduum.*Lætatus sum in his quæ dicta sunt mi-
hi, &c.*Canticum graduum.*

Ad te levavi oculos meos, &c.

*Canticum graduum.*Nisi quia Dominus erat in nobis, di-
cat nunc Israel, &c.

Gloria.

*Canticum graduum.*Qui confidunt in Domino sicut mons
Sion, &c.*Canticum graduum.*In convertendo Dominus captivitatem
Sion, &c.*Canticum graduum.*Nisi Dominus ædificaverit domum,
&c.*Canticum graduum.*Beati omnes qui timent Dominum,
&c.*Canticum graduum.*Sæpe expugnaverunt me a juventute
mea, &c.

Gloria.

*Canticum graduum.*De profundis clamavi ad te Domine,
&c.*Canticum graduum.*Domine non est exaltatum cor meum,
&c.*Canticum graduum.*

Memento Domine David, &c.

*Canticum graduum.*Ecce quam bonum & quam jucundum,
&c.*Canticum graduum.*Ecce nunc benedicite Dominum, om-
nes servi Domini, &c.Gloria. Et nunc. Alleluja tribus victi-
bus. Ad Psalmum autem, Domine clama-
vi, dicimus Versus decem: & canticus Ver-
sum proprium canticum habentem illius diei
bis, aliumque in Martyrum honorem, &
tres Similares e Triodio, & e Menæo tres
altios. Post Psalmi Versiculos quatuor, Glo-
ria Patri. Et nunc. Deiparæ Modulus.Deiparæ & crucis simul: si vero ad manus
Triodii non habeatur, dicit sequentem
Versum proprium canticum habentem, & pu-
ritur reliquos.

Versus Similares. Tonus primus.

Spirituale, fratres, assumentes jejunium,
lingua ne loquimini dolos, neque po-
natis offendiculum fratri in scandalum:
sed pœnitentia decorantes animæ lampa-
dem, lachrymis clamemus Domino: Di-
mitte nobis lapsus nostros, velut clemen-
tissimus.

Deinde Modulus in honorem Martyrum.

Celeberrimi Martyres, vos terra non
abscondit: sed cælum suscepit. Ap-
pertæ sunt vobis cæli portæ, & intus ver-
santes, ligni vitæ fructum estis consecuti.
Apud Christum intercedite, ut animabus
concedatur pax, & misericordia magna.

Alii Versus Similares. Tonus idem.

Celeberrimi Martyres.

Jejunium desideremus animæ, quod affectus molestissimos ope Spiritus tabefacit, & ad divinas actiones præstandas vim præbet, & mentem in cælum subvehit, & indulgentiam peccatorum nostrorum conciliat, & a Deo misericordiam igitur.

Similis.

Totum tempus vitæ meæ turpiter qui consumpsi, Domine, cum meretricibus, miser, quemadmodum ille luxuria perditus, compunctione clamo. Pater cælestis, peccavi, propitius esto, salva me. Et ne repellas me, qui a te procul recessi, & divinorum operum nunc factus sum inops.

Alii Versus adsimilares: Tonus quartus. Dediti similitudinem.

Tribue mihi compunctionem & malorum redemptionem, & vitæ emendationem, in corporis affectibus nunc demerso, & a te procul egresso, o Deus omnium Rex, nulla ex parte spem habenti. Atque me salva intemperantissimum, propter multam bonitatem, Jesu omnipotens, animarum nostrarum Salvator.

Similis.

Divinus Moses per jejunium conspexit; purificatus Deum desideratum, hunc igitur emulata humilis anima mea, stude in die intemperantiæ a malis purgari, ut Dominum tibi concedentem remissionem, & propitiationem, & redemptionem conspicias, qui bonus est & clemens.

Gloria. Et nunc. Despara. Introitus. Propositum. Tonus quartus.

Speravi in misericordia Dei in æternum.

Versus.

Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate?

Geneseos lectio.

Noe erat sex centenarius, & factum est diluvium super terram. Ingressus autem Noe, & filii ipsius, & uxor ejus, & uxores filiorum ejus cum eo in arcam, propter aquam diluvii: & de volatilibus mundis, & de animalibus mundis, & de volatilibus immundis, & de animalibus immundis, & de reptilibus repentibus super terram, bina & bina. Ex omnibus ingressa sunt ad Noe in arcam mas & femina, quemadmodum præceperat Dominus Deus Noe.

Propositum. Tonus obliquus primus.

In convertendo Dominus captivitatem populi sui.

Versus.

Dixit insipiens in corde suo.

Proverbiorum lectio.

Fili. Si sapiens fueris, tibi ipsi sapiens eris, & proximo tuo. Si autem malus extiteris, solus sustinebis mala. Filius eruditus sapiens erit. Insipienti autem ministro utetur. Qui innititur mendaciis, ipse pascet ventos. Idemque persequetur aves pennatas. Dereliquit enim vias suæ vineæ, & ab axibus suæ agricolationis erravit. Proficiens per viam iniquosam, & aruit testa ordinata in sicculosis; colligit autem manibus fructuum penuriam. Mulier stulta & audax, inops pane efficitur: quæ nescit erubescere, sed in foribus domus suæ super sellam, aperte in plateis vocans transeuntes

Επερα σιχηρά ἦχος ὁ αὐτὸς. Πανόφημοι μάρτυρες.

Nηστίας ποδῶν μου ψυχῆς. πάθη χαλεπώτατα τῇ σωτηρίᾳ τῆ πνύματος καταμαρτύρησαν, καὶ ἐνδεῖς ἀνάγκαις ἀπάττειν ἐπιχρύσαν, καὶ νομῶν πρὸς ἑρᾶν ἀναπέμπουσιν, καὶ τῶν συγχωρησιν ἀποξενώσαν, ὡς ἡμάρτομαι, δαρμενίῳ, ἐκ Θεοῦ οἱ κτίριμονες.

Ομοίον.

Απαντα τὸ βίον μου αἰχρῶς, δαπανήσας Κύριε, καὶ πορνῶν ὁ ταλαίπωρος, ὡς ὁ ἄσωτος, καταλύει κρατῶν, πᾶτες ἐπὶ ἑρᾶν, ἡμάρτηκα, ἰλάσθητι, σῶσόν με καὶ μὴ ἀπόσῃς με, ἑμαυτὸν ἐκ σὺ μακρυώματα, καὶ ἐν Θεοῖς ἐργαίς, νῦν πτωχόσονται.

Επερα σιχηρά προσόμοια, ἦχος δ'.

23 Εδωκας σημεῖωσιν.

Διδῶ μοι κατενύξιν, καὶ τὴν κακῶν λύτρωσιν, καὶ τὴν βίαν διόρθωσιν, εἰς πᾶσιν τῶ σώματος νῦν βεβυδιαμένῳ, καὶ μεμακρυσμένῳ, ἐκ σὺ Θεοῦ πατρὸς βασιλῆ, καὶ μηδαμείδην ἐλπίδα ἔχοντι καὶ σῶσόν με τὸ ἄσωτον δὲ πολλῶν ἀγαθότητα, Ἰησοῦ παπτοδωγαμῆ, ὁ σωτὴρ τῆ ψυχῶν ἡμῶν.

Ομοίον.

Μωσῆς ὁ Θεωπίσιος, δὲ νηστίας πεδέαται, καταμαρτύρησας τὸ ποδῶν μου. τῶν οὖν ζηλώσασα, ταπεινὴ ψυχὴ μου, ἀπῆλθεν ἐν ἡμέρᾳ τῆς ἐγκρατείας τῆ κακῶν ἐκκαθαρώσεως, ὅπως τὸν Κύριον διδόντα σοι τῶν ἀρεσῶν, καὶ ἰλασμόν, καὶ τῶν λύτρωσιν, θεωρήσῃς ὑπάρχοντα, ἀγαθόν, καὶ φιλάνθρωπον.

Δόξα. καὶ νῦν. Θεοτοκίον. Εἰσοδος 24 προκεῖμενον, ἦχος, δ'.

Ἠλπισα ἐπὶ τὸ ἔλκος τῶ Θεοῦ εἰς τὴν αἰῶνα.

Στίχος.

Τί ἐγκαυχᾶ ἐν κακίᾳ ὁ δυνατός.

Γενέσιως τὸ ἀνάγνωσμα.

Nοε ἦν ἐπὶ ὄψιν ὀξακοσίων. καὶ ὁ κατακλυσμὸς τῆ ὕδατος ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς. εἰσῆλθε ἡ Νῶε, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῆς, καὶ ἡ γυνὴ αὐτῆς, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν αὐτῆς μετ' αὐτῆς εἰς τὴν κιβωτὸν, δὲ τὸ ὕδωρ τῆ κατακλυσμῶν καὶ τῶν πετεινῶν τῶ καθαρῶν, καὶ τῶν ἁπλῶν καὶ τῶν καθαρῶν, καὶ τῶν πετεινῶν τῶ μὴ καθαρωῶν, καὶ τῶν ἁπλῶν τῶ μὴ καθαρωῶν, καὶ τῶν ἁπλῶν τῶ ἐρποντῶν ἐπὶ τῆς γῆς, δύο δύο. τῶ πᾶντων εἰσῆλθον πρὸς Νῶε εἰς τὴν κιβωτὸν, ὥς ὡς καὶ τὸν Νῶε, καθὼς ἐνετείλατο Κύριος ὁ Θεὸς τῶ Νῶε.

Προκεῖμενον. ἦχος, πλ. α'.

Εν τῶ ἐπιστρέψαι Κύριον τὴν αἰχμαλωσίαν τῶ λαοῦ αὐτῶν.

Στίχος.

Εἰπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτῆς.

25 Παροιμιῶν τὸ ἀνάγνωσμα.

Υἱε, εἰς σοφὸς γένῃ σεαυτῶν, σοφὸς ἔσῃ καὶ τῶ πλοσίον σου. εἰς κακὸς δὲ τῶ βῆς, μόνος ἀντλήσεις τὰ κακά. ὡς πεπαιδευμένος σοφὸς ἔσῃ, τῶ δὲ ἄφρονι δὲ κακῶν χρήσεται. ὡς ἐρείδεται ἐπὶ ψεύδουσιν, ὅς ποιεῖται ἀνέμους. ὁ δὲ αὐτὸς διώξεται ὅρεα πτωχῶν. ἀπέλιπε ὁ δὲ τῶ ἐκ τῶ ἀμπελῶνος τῶς δὲ ἄξονας τῶ ἰδίου γεωργίᾳ, πεπλάνηται. δὲ πορεύεται ἡ δὲ ἀνύδρη, καὶ γὰρ δὲ τῶ ἀπὸ τῶν διψασίῶν συνάγει δὲ χερσὶν ἀκαρκίαν. γυνὴ ἡ ἄφρων καὶ θρασεία ἐνδεῖς ἀρετῆς γίνεται. ἐκ ἐπιστάται αἰχμάλω, ἐκ ἁπλῶν ἐπὶ θύραις τῶ ἑαυτῆς οἴκου ἐπὶ δόρῳ, ἐμφανὴς ἐν ταῖς πλατείαις, προκαλουμένη τοὺς παροῦντας

τας

τας ὁδὸν, τὴν κατὰ θλίβοντες ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν. ὅς
ἐστὶν ἡμῶν ἀφρονέστατος ἐκκλησίατος πρὸς με. καὶ τοῖς ἐν-
δύοι φρονήσεως παρακαλῶμαι, λέγεσθαι. ἄρτων κρυ-
φίων ἡδύως ἀφάδτε, καὶ ὕδατος κλοπῆς γλυκεροῦ πί-
τε. ὁ δὲ, ἐκ οἶδεν ὅτι γηγενεὶς παρ' αὐτῇ ὀλλυται
καὶ ἐπὶ πίπτει ἄδεν συναντῶ. ἀλλ' ἀποπίνῃσιν. μὴ
ἐγχαρίσθης ἐν τῇ πόσῃ αὐτῆς. μηδὲ ἐπιστήσης τὸ σὸν
ὄμμα πρὸς αὐτὴν. ἔτι γὰρ ἔσθ' ὅσον ὕδωρ ἀλλότριον.
ὅπου ὁ ὕδατος ἀλλοτρίου πότου, καὶ ὅπου πηγὴς ἀλλο-
τρίας μὴ πίνῃς ἵνα πολὺν χρόνον ζῆς, καὶ ἀποτε-
θῇσεται σοι ἐν ζωῇ.

Εἶτα τὸ, κατὰ θλίβοντες, καὶ κατὰ ζῆς ἡ θεία λει-
τουργία τῶν ἀφρονισμένων.

per viam rectam, pergentes in itinere suo.
Quis vestrum est insipientissimus? decli-
net ad me. Et vœcordibus impero, di-
cens. Panes absconditos suaviter attingi-
te & aquam furtivam dulcem bibite. Ille
autem ignoravit, quod terra sati ab ipsa
perduntur, & in laqueum inferni currunt.
Sed exili, ne diu verferis in loco ipsius,
neque affigas oculum tuum ad eam: sic
enim pertransibis aquam alienam. Ab a-
liena aqua abstine, & de fonte alieno ne
bibas: ut multo tempore vivas, & ad-
dantur tibi anni vitæ.

Deinde dicitur. Dirigatur. Et deinceps
divina Præsanctificationum Missa peragitur.

26

26 Ερμηνεία τῆς θείας λειτουργίας τῶν
ἀφρονισμένων.

- 27 **Τ**ῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ τεσσαρακὸςῃ, ὅτε μέλλει
ὁ ἱερεὺς ποιῆσαι ἀφρονισμὸν, ἐν τῇ προ-
σκομιδῇ τῆς κυριακῆς, ποιεῖ ὡς συνήθεις, καὶ μὴ τὸ
28 περιεχόμενον τῶν ἁρτων, 28 καὶ εὐχαιρῶν, καὶ κεντῶ-
29 σαι, περιεχόμεναι καὶ 29 τὰς ἐπὶ τῶν ἁρτων, λέγων εἰς
ἕνα ἕκαστον, τὸ, εἰς ἀνάμνησιν, ὡς ἀρόβατον, καὶ τὸ,
θύεται, καὶ τὸ, εἰς τὴν στρατιωτῶν, εἰδ' ἔτι χεῖρ ἐν τῇ
ἀγίᾳ ποτεῖν, οἶνον καὶ ὕδωρ, λέγων τὰ συνήθη καὶ
συγκαλύπτει αὐτὸ μὴ τῶν ἱερῶν καλυμμάτων. καὶ θυμῶς
λέγων τὴν δόξαν τῆς ἀφρονιστικῆς, καὶ ἔτι ἀρχεται
τῆς θείας λειτουργίας, καὶ ἐκπληροῖ αὐτὴν ὡς ἔθος.
30 Ὅτε δὲ μέλλει σφραγίσαι τὸν ἅρτον, λέγει, ποιῶ-
σον τὸ μὲν ἅρτον τῶν ἐνικῶν, ὡς εἰς ἐστὶν ὁ Χριστός.
ἐκ ὧν τινες ὁ ἀμαθὴς λέγουσι τὸν ἅρτον τῶν.
ὅτε μέλλει ὑψῶσαι, ὑψοῖ ὅλους ὁμῶς. καὶ μετὰ τὸν
προσκομιζόμενον ἅρτον. καὶ τίθῃσι τὴν μερίδα
ἐν τῇ ἀγίᾳ ποτεῖν. καὶ ἐγχεῖ καὶ τὸ ζῆον, ὡς ἔθος.
31 εἶτα λαβὼν τὴν ἀγίαν 31 λαβίδα μὴ τῆς δεξιᾶς χει-
ρὸς, βάφει αὐτὴν ἐν τῇ ἀγίᾳ αἵματι. τῇ δὲ ἀριστερᾷ
χειρὶ, λαμβάνει ἕκαστον ἅρτον, καὶ εἰσφέρει τὴν ἀγίαν
32 λαβίδα μὴ τῆς ἀγίας αἵματος βεβαμμένῃ, καὶ ἐγ-
33 γίζει αὐτὴν ἐν τῇ ἀγίᾳ ἁρτὸν σαυροειδῶς 33 ἐν τῇ
μέρῃ ἐν ᾗ ἐκράχθη ὁ σαυρὸς ὑπὸ τὴν ψάχαν, καὶ
34 ἀποτίθῃσι τῶν 34 ἐν τῇ ἀρτοφορέῃ. εἶτα λαμβά-
νει καὶ τὸν ἅρτον, καὶ ποιεῖ ὡσαύτως εἰς ἕνα ἕκαστον.
καὶ συσέλλει αὐτὸς πάντας ἐν τῇ ἀρτοφορέῃ. ἔπειτα ὁ
ἱερεὺς δόχεται ὡς συνήθεις, καὶ μεταδίδεται ὡς συνή-
θεις, καὶ ἐκπληροῖ τὴν θεῖαν μυσταγωγίαν καὶ τὸ ἁγ-
τεταγμένον. Ὅτε δὲ μέλλει ἱερουργῆσαι ἀφρονισμέ-
νῳ, εἰσελθὼν ἐν τῇ ἱερατείᾳ, ἐνδύεται τὴν ἱερατι-
κὴν στολὴν, σφραγίζων καὶ ἀπαζόμενος μόνον 35 μη-
δὲν ὅτι ἐπιλέγων. εἰ μὴ, τὴν Κυρίαν δεικνύμεν, εἰς ἐν
ἕκαστον τῶν ἐσθυμάτων. καὶ λαβὼν ὁ δῆκονος καὶ ὁ
ἐξέρχεται. ὁ δὲ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ. Εὐλογημένη ἡ βασι-
λεῖα τῆς πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ 36 ὁ ἐκκλησιαρχὴς τὸ,
36 διὗπε ἀφρονισμῶν γ'. καὶ λέγεται ὁ ἀφρονισμῶν
37 ψαλμός. 37 ὁ δὲ ἱερεὺς, λέγει τὰς δόχας τῆς λυ-
χνικοῦ. μὴ δὲ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ψαλμοῦ, λέ-
γεται ἡ συναπὴ παρὰ τῶν δῆκονων. καὶ μετὰ τὴν
ἐκφώνησιν συζητοῦνται τὰ, πρὸς Κύριον. γινομέ-
νων καὶ μετανοῶν εἰς τὸ ἀλληλαῖα, ἐν ἑκάστῳ δὲ
ἀντιφώνῳ, γίνεται συναπὴ μικρὰ παρὰ τῶν δῆκονων, καὶ
Eucbol.

Divinae Missæ Præsanctificato-
rum declaratio.

IN sancta & magna quadragesima, Sa-
cerdos facturus rem divinam ante conse-
cratorum: in Offertorio Dominica agit mo-
re solito. At postquam incidit primum pa-
nem, & immolavit, & punxit: scindit et-
iam alios panes, dicens ad unumquemque.
In memoriam. Et. Velut ovis. Et. Im-
molatur. Et. Unus militum: Deinde
infundit in sacrum calicem vinum & a-
quam, recitans consueta: & tegit ipsa cum
sacris velaminibus, & thus adolet adjun-
gens orationem Propositionis: & sic incipit
divinam Missam, & de more absolvit. Cum
autem cruce panes est signaturus dicit: Et
fac panem hunc. Singulari numero, que-
madmodum unus est Christus: non ut ali-
qui imperite ajunt, Panes hos. Cumque
elevaturus est, omnes simul elevat: & par-
titur primum panem oblatum, & Particu-
lam ponit in sacro calice, & infundit a-
quam calidam ut moris est. Deinde acce-
pit sacrum Cochlear: dextra manu intin-
git in sacro sanguine. Sinistra autem, ac-
cepto unoquoque Pane, sacrum Cochlear in-
fert sacro tinctum sanguine, & admovent sa-
cro Pani in crucis formam ad eam partem
in qua cælata (& lancea impressa) est crux
sub mica: reponitque panem in ciborio seu
custodia. Præterea assumit etiam alios, &
in singulis agit similiter: cunctosque ipsos
in eodem ciborio colligit. Mox Sacerdos pre-
ces ritu consueto persequitur, & communi-
cat de more, atque Sacrificium perficit:
prout constitutum est. Quando vero Missam
ante consecratorum operaturus est: ingres-
sus Sacrarium, Sacerdotalem ornatum in-
duit: eumque signo crucis facto dumtaxat,
osculatur: nihil præterea adjungens nisi:
Dominum precemur, super unoquoque in-
dumento. Et Diaconus opportunitatem na-
tus, egreditur: & Sacerdos alta voce pro-
nuntiat. Benedictum regnum Patris. Et
statim Ecclesiæ Præpositus recitat: Venite
adoremus: Quin & dicitur Proximus
psalmus: Sacerdos autem Lucernarii preces
recitat. Et post absolutum Psalmum, dicitur
Collecta a Diacono: & post Exclama-
tionem, per Versus memorantur Graduum
Cantica, factis etiam corporis incurvationi-
bus, ad Alleluja. In singulis porro An-
tiphonis, minor collecta fit a Diacono: &

exclamatio a Sacerdote. Dum vero incipit versum Psalmody, ad sanctam Propositionis mensam Sacerdos abit, & panem jam consecratum in tabernaculo assumptum, in sacra patena cum summa veneratione ponit, misso etiam in sacrum calicem vino & aqua juxta morem solitum. Tacet autem nihilque recitat, sed tantum accepto incenso Stellam & velamina thure adoleit: deinde illa obtegunt, nihil plane dicens, nequidem Propositionis Orationem, etiam si in aliquibus reperitur: præter, Precibus sanctorum Patrum. Nam Præsanctificatum, & perfectum, consummatumque est illud Sacrificium. Cæterum post Sessionem, Domine clamavi, ad Totum Versum proprii cantus ea die dicendi, versiculos Davidicos decem statuimus, id est recitamus, & Versum proprii cantus repetimus: tum cum qui est ad bonitatem Martyrum, & tres Similares e Triadio, & tres e Menæo dicimus, unumque ex illis iteramus. Gloria, Et nunc. Versum Deiparæ, Introitus absque Evangelii codice. Cum autem dicturus est Evangelium, videlicet die qua inventionis capitis Præcursoris sit memoria, sive quadraginta sanctorum Martyrum, Annuntiationis festo, & magna hebdomada, tunc cum Evangelio Introitum peragit. Diaconus. Sapientia recti. Lumen jucundum. Diaconus. Attendamus. Sacerdos. Pax omnibus. Diaconus Sapientia. Lector Propositum dicit, & sequitur Genesios lectio: & secundum Propositum subjungitur. Et post hæc Diaconus exclamat. Jubete. Sacerdos autem accipiens dextra manu incensum, & candelabrum cum cereo; stat ante sacram mensam, & signo crucis facto, ait. Sapientia: recti. Lumen Christi apparet omnibus. Lector Lectionem proverbiorum, & proverbium adjungit. Quibus absolutis, Sacerdos dicit. Pax tibi. Diaconus. Sapientia. Lector cantat. Dirigatur &c. Versiculus primus. Domine clamavi. Versiculus secundus. Pone Domine custodiam. Versiculus tertius. Ne declines cor meum. His dictis tres profundas inclinationes facimus, tum Diaconus protensam collectionem recitat, & reliqua.

Ad magnum vero Introitum dicitur, Nunc virtutes, Non ita Cherubici oratio, sed Sacerdos thure incenso, Psalmum quinquagesimum recitat: ac post sanctorum donorum processionem & deportationem, absoluto Modulo, Nunc virtutes: capite deteste, tres corporis incurvationes facimus. Aufert autem Sacerdos a sanctis donis vela: & alio dicto Asse, circumtegit illa. Verum cum elevaturus est sanctum panem, non detegit quidem sancta, sed testis adhuc divinis illis donis, infert Sacerdos reverenter admodum manum suam, & sanctum panem tangit cum veneratione & metu, dicente Diacono. Attendamus. Alie enuntiat Sacerdos. Præconsecrata sancta sanctis. Et reliqua sunt juxta consuetum morem perficienda.

ἡ ἐκφώνησις παρὰ τῆς ἱερέως. ἀρχαμένης δὲ τῆς σιχο-
λογίας, ἀπέρχεται ὁ ἱερεὺς ἐν τῇ ἀγίᾳ προθέσει, καὶ
λαβὼν τὸ προσηγιασμένον ἄρτον ἐκ τῆς ἀρτοφορίας, τίθει
σιν αὐτὸν μετὰ δὺλαβείας πολλῆς ἐν τῇ ἀγίᾳ δίσκῳ,
βαλὼν καὶ εἰς τὸ ἅγιον ποτήριον οἶνον καὶ ὕδωρ συνήθως,
38 σιωπῶν. μηδὲν λέγων, καὶ λαβὼν θυμίαμα, θυμιάτῃ
ἀστρίσκον καὶ τὰ καλύμματα, καὶ περικαλύψας αὐτὰ μηδὲν
ὅλως λαλῶν, ῥητὴ δὲ χεὶρ τῆς προθέσεως, καὶ ἔν τι-
39 σιῳ ὄρηται, ἀλλ' ἡ μόρον, 39 τὸ δὲ δὲ χεὶρ τῆς ἀγίας
πατέρων. προσηγιασμένη γὰρ ἐστὶ καὶ τετελειωμένη αὐτὴ ἡ
δυσία. καὶ τὸ καθίστα τὸ, Κεμε ἐκείραξα, εἰς τὰ
ἡχόν τῆς ἰδιομέλει τῆς ἡμέρας, ἰσώμεν σίχ. ἰ. καὶ δάτε-
ρμεν τὸ ἰδιόμελον· εἶτα τὸ μαρτυρεῖν, τὰ τρία προσό-
μοια τὰ τελεωδία, καὶ τὰ γ'. τὰ μύλαι, δούπερουῦτες
τὸ ἔν.

Δόξα, καὶ νῦν. Θεοπαχίον· εἰσοδος 40 ἀνὰ διάγ-
γελίαν. ὅτε ἡ μέλλει εἰπεῖν διάγγέλιον, ἡχοῦ, εἰς τὴν
ὄρεσιν τῆς τιμίας κεφαλῆς τῆς προόδου, τῇ ἀγίᾳ πε-
σαράκοστα μαρτύρων, τῇ διαγγελισμῇ, καὶ τῇ μεγά-
λῃ ἐβδομάδι, τότε εἰσοδεῖται μετὰ τῇ διαγγελίᾳ. Ὁ
ἄρχωνος. Σοφία, ὁρδοί, τὸ, φῶς ἰλαρόν.

Ὁ ἄρχωνος. Προχωμῆ.

Ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνη πᾶσι. Ὁ ἄρχωνος. Σοφία. ὁ
ἀναγνώστης, τὸ προκεῖμενον. καὶ ἡ γένεσις. τὸ δὲ ὑπε-
ρον προκεῖμενον. καὶ μετὰ τὸ ἐκφώνῃ ὁ ἄρχωνος. Κε-
λόσατε. ὁ ἡ ἱερεὺς λαβὼν τῇ δεξιᾷ χειρὶ θυμιάτων
καὶ μανθάλιον μετὰ κηρῶν, ἵσταται ἐνώπιον τῆς ἀγίας
τραπέζης, καὶ σφραγίζων σταυρὸν, λέγει. Σοφία,
ὁρδοί. φῶς Χριστοῦ φαίνει πᾶσι. ὁ ἀναγνώστης, πα-
ρομιῶν τὸ ἀνάγνωσμα, καὶ ἡ παροιμία. καὶ μετὰ τὴν
συμπλήρωσιν, λέγει ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνη σοι.

Ὁ ἄρχωνος. Σοφία. ὁ ψάλτης, τὸ, κατευθιωθῆ-
τω. σίχος α'. Κύριε ἐκείραξα. σίχος β'. Ὁ Κύριε
φυλακίω. σίχος γ'. Μὴ ἐκκλίνῃς τὴν καρδίαν μου.
Καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν, ποιῶμεν μετανοίας γ'. εἶτα
ὁ ἄρχωνος τὴν ἐκτενῆ, καὶ τὰ λοιπὰ.

41 Εἰς τὴν μεγάλην εἰσοδον, τὸ, 42 Νῦν αἱ δυ-
νάμεις. ἡ δὲ χεὶρ τῆς Χερουβικῆς λέγεται. ἀλλὰ θυμίων
ὁ ἱερεὺς λέγει, τὸν ν'. καὶ μετὰ τὴν προόδον τῇ ἀγίᾳ δά-
ραν. πληρωμένῃ τῇ, Νῦν αἱ δυνάμεις. βάλλουμεν με-
τανοίας γ'. 43 ἀσκεπεῖς ὄντες. αἰρεῖ δὲ ὁ ἱερεὺς τὰ
καλύμματα, ἐκ τῆς ἀγίας δάραν, καὶ σκεπάζει αὐτὰ
μετὰ τὸ αἶρος· ὅταν δὲ μέλλῃ ὑψῶσαι τὸ ἅγιον ἄρτον,
καὶ μὲν τοὶ ἀνακαλύπτει τὰ ἅγια, ἀλλ' ἐτι κεκαλυμ-
μένων τῇ θείᾳ ὄντων δάραν, εἰσάγει ὁ ἱερεὺς τὴν
χεῖρα αὐτῆς, δέει πολλὰ, καὶ ἀπτεται τῇ θείᾳ ἄρτου
μετὰ δὺλαβείας καὶ φόβου, λέγοντος τῇ ἄρχωνος. Πρό-
χωμῆ. Εκφώνῃ. Τὰ προσηγιασμένα ἅγια τοῖς ἀγίοις
καὶ τὰ λοιπὰ, ὡς ἔθος.

Legenda ru-
brica. 871 δὲ
μίλλαν. supra
f. 161. l. 27.
Legenda ru-
brica. Εὐλο-
γῶσαντος. f.
159. l. 3.

Divina Mysteriorum ante Con- secratorum Missa.

Diaconus dicit.
Benedic Domine.
Et Sacerdos alta voce.

Benedictum regnum Patris, & Filii,
& Spiritus sancti, nunc & semper,
& in sæcula sæculorum. Amen.

44 b Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ τῇ προσηγιασμένων.

c Ὁ ἄρχωνος λέγει. Εὐλόγησον δέσποτα.
Καὶ ὁ ἱερεὺς ἐκφώνως.

Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τῇ πατρὸς, καὶ τῇ υἱῷ,
καὶ τῇ ἀγίᾳ πνεύματος, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς
αἰῶνας τῇ αἰῶνων. ἀμήν.

d d Καὶ ὁ προσευμιανὸς παρὰ τῷ ταχθέντος μοναχῷ,
καὶ μὲν τὸν προσευμιανόν, λέγει,

e e Ο ἱερεὺς.

Εν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Υπὲρ τῆς ἀνωθεν εἰρήνης.

Υπὲρ τῆς εἰρήνης τῆς σύμπαντος.

Υπὲρ τῆς ἀγίας οἴκου τῆς.

f f Υπὲρ τῆς Ἀρχιεπισκόπου.

Υπὲρ τῆς ἀγίας μονῆς ταύτης.

Υπὲρ ἀκραςίας αἱρέων.

Υπὲρ πλεόντων ὁδοιπορούντων.

Υπὲρ τῆς ρυθμίσεως, ἡμᾶς ἀπὸ πάσης.

Ἀντιλαβῆ, σῶσον, ἐλέησον, καὶ ἀφύλαξον.

Τῆς παραγίας ἀχράντης ὑπερδολογημένης.

g g Εὐφώνως.

Ο Τί ἀρίπτοι σοὶ πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύ-
νησις, τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύ-
ματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

h h Εὐχὴ ἀντιφώνου πρώτου.

i i Κ Τελεῖ οἰκτίρμον καὶ ἐλεῖμον, μακροθυμε καὶ
πολυέλεε, ἐνώτισαι τῷ προσκυλῶν ἡμῶν.
καὶ ἀφ᾽ ἧς τῇ φωνῇ τῆς διδασκῆς ἡμῶν. ποιήσον μεθ'
ἡμῶν σημεῖον εἰς ἀγαθόν. ὁδήγησον ἡμᾶς ἐν τῇ ὁδῷ
σου τῷ πορεύεσθαι ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου, εὐφραντοί τις
καρδίας ἡμῶν, εἰς τὸ φοβεῖσθαι τὸ ὄνομα τὸ ἁγίον σου.
ὁδοὶ μέγας εἰ, καὶ ποίαν θαυμάσια. σὺ εἶ Θεὸς μέ-
γας, καὶ οὐκ ἔστιν ὁμοίός σοι ἐν θεοῖς Κύριε, δυνατὸς ἐν
ἐλέει, καὶ ἀγαθὸς ἐν ἰσχύϊ, εἰς τὸ βοηθεῖν, καὶ παρακαλεῖν,
καὶ σῶζειν πάντας τὰς ἐλπίζοντας εἰς τὸ ὄνομα τὸ ἁγίον σου.

k k Ο ἱερεὺς.

Εἰ καὶ ἐν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Ἀντιλαβῆ, σῶσον, ἐλέησον.

Τῆς παραγίας ἀχράντης.

Ο Τί σὸν τὸ κράτος, καὶ σὺ εἶς ἡ βασιλεία, καὶ
ἡ δυνάμις, καὶ ἡ δόξα. τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ,
καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν
αἰώνων.

l l Εὐχὴ ἀντιφώνου δευτέρου.

m m Κ Τελεῖ μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγχῃς ἡμᾶς. μηδὲ τῇ
ὀργῇ σου παιδεύῃς ἡμᾶς. ἀλλὰ ποιήσον μεθ'
ἡμῶν καὶ τῷ ἐπιείκειᾳ σου, ἰατρὲ καὶ θεραπεύτα τῶν
ψυχῶν ἡμῶν, ὁδηγῶν ἡμᾶς ἐπὶ λιμένα θελήματός
σου, φάτισον τὰς ὀφθαλμούς σου καρδιῶν ἡμῶν εἰς ἐπι-
γνωσιν τῆς σῆς ἀληθείας. καὶ δώρησαι ἡμῖν τὸ λοιπὸν
τῆς παρούσης ἡμέρας εἰρηνικὸν καὶ ἀναμάρτητον, καὶ πάν-
τα τὸν χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἀρισβείαις τῆς ἀγίας
Θεοτόκου, καὶ πάντων τῶν ἁγίων σου.

n n Ο ἱερεὺς.

Εἰ καὶ ἐν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ.

Ἀντιλαβῆ, σῶσον, ἐλέησον.

Τῆς παραγίας ἀχράντης, ὑπερδολογημένης.

o o Εὐφώνως.

Ο Τί ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις,
καὶ σοὶ τῷ δέξαν ἀναπέμπομεν, τῷ πατρὶ,
καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς
τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

p p Εὐχὴ ἀντιφώνου τρίτου.

q q Κ Τελεῖ ὁ Θεὸς ἡμῶν μνησθῆναι ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν
καὶ ἀχρεῶν δούλων σου, ἐν τῇ ἐπιχαλεῖσθαι ἡ-
μᾶς τὸ ἅγιον καὶ προσκυνητὸν ὀνομάτῳ, καὶ μὴ καταχινῆς
Eucbol.

Et Psalmus Proemialis a prænoto Mo-
nacho dicitur: & post Proemiacum Psal-
mam, dicit Diaconus.

Legenda ru-
brica, λέγι-
ται, ἡ συνα-
πτα, fol. 161
linea 57.

In pace Dominum precemur.

Pro superna pace.

Pro pace totius.

Pro sancta hac æde.

Pro Archiepiscopo.

Pro sacro hoc Monasterio.

Pro aeris temperie.

Pro navigantibus, itinerantibus.

Ut liberemur ab omni.

Suscipe, salva, miserere, & conserva.

Sanctissimæ, illibatæ, super omnes be-
nedictæ.

Sacerdos exclamando.

Quia convenit tibi omnis gloria, honor,
& adoratio: Patri, & Filio, & sancto
Spiritu: nunc & semper & in sæcula sæ-
culorum. Amen.

Legenda
hic rubrica
μετὰ τῷ ἐκ-
φώνησιν, fol.
161. l. 58.

Oratio primi Antiphoni.

D Omine miserator, & misericors, lon-
ganimis, & multæ misericordiæ, quæ-
renter alia
exaudi preceam meam, & intende voci
deprecationis meæ. Fac nobiscum signum
in bonum, dirige nos in via tua, ut
ambulemus in veritate tua, lætitia affice
corda nostra, ad timendum nomen san-
ctum tuum, quia magnus es tu, &
faciens mirabilia. Tu es Deus solus, &
non est similis tui in diis, Domine, po-
tens in misericordia, & bonus in fortitu-
dine, ad adjuvandum, & consolandum,
& salvandum omnes sperantes in nomen
sanctum tuum.

Et conse-
quenter alia
ἀρχαιμὴς δὲ
ἐκ τῆς ἐκλογίας
fol. 162. l. 1.

Diaconus.

Adhuc & iterum in pace Dominum
precemur.

Suscipe, salva, miserere.

Sanctissimæ, illibatæ.

Quia tuum est imperium, & tuum re-
gnum, & potentia, & gloria, Patris, &
Filii, & sancti Spiritus: nunc & semper,
& in sæcula sæculorum.

Oratio secundi Antiphoni.

D Omine ne in furore tuo arguas nos,
neque in ira tua corripas nos, sed
fac nobiscum secundum æquitatem tuam,
medice & curator animarum nostrarum,
dirigens nos in voluntatis tuæ portum: il-
lumina cordium nostrorum oculos in veri-
tatis tuæ agnitionem: & largire nobis ut
reliquum hujus diei & totum præterea vi-
tæ nostræ tempus, in pace & sine pecca-
to transigamus, sanctæ Deiparæ, & om-
nium sanctorum tuorum precibus.

Diaconus.

Adhuc & iterum in pace Dominum.

Suscipe, salva, miserere.

Sanctissimæ, illibatæ, super omnes be-
nedictæ.

Elata voce.

Quia bonus & hominum amator Deus
existis, & tibi gloriam referimus. Patri,
& Filio, & sancto Spiritui: nunc & sem-
per, & in sæcula sæculorum. Amen.

Oratio tertii Antiphoni.

D Omine Deus noster, memento no-
stri peccatorum & inutilium servo-
rum tuorum, dum invocamus sanctum
& adorabile nomen tuum; & ne confundas

X ij

nos ab expectatione misericordiae tuae, sed largire Deus omnes salutes petitiones, & dignare ut diligamus, & timeamus te ex toto corde nostro, atque faciamus in omnibus voluntatem tuam.

Diaconus.

Adhuc & insuper in pace.
Suscipe, salva, miserere.
Sanctissimæ, illibatæ.

Elatus voce.

Quia tu es Deus noster, Deus miserere & salvandi, tibi quoque gloriam referimus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Legenda
hic rubrica,
Δόξα καὶ νῦν
f. 160. l. 28.
& alia μετα
δὲ τὸ καθίστα-
μα, fol. 162.
l. 43.

Et cantatur: Domine clamavi.
Et thus adolet Diaconus juxta consuetudinem.

Et sit Introitus cum incenso.

Oratio Introitus.

Vespere, & mane, & meridie laudamus, benedicimus, gratias agimus, & precamur te Domine omnium humanissime: dirige orationem nostram sicut incensum ante te; & ne declinare facias corda nostra in verba malitiæ, sed libera nos ab omnibus animas nostras vœnantibus: quia ad te Domine, oculi nostri, & in te speravimus, ne confundas nos Deus noster.

Quia convenit tibi omnis honor, gloria, & adoratio, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper & in sæcula sæculorum. Amen.

Legenda
hic rubrica
Dicitur, vel Sacerdos alta voce, Sapien-
tia Recti: Et Lector dicit Propositum, &
κείμενον ἡχος
f. fol. 160. l. 1.
Genesim. Post illius finem tenens Sacerdos
dicit, & iberibulum dextra manu, dicit.
1. & alia ὁ Sapiencia Recti. Lumen Christi apparet
omnibus. Et Lector Proverbia legit. Et
ὁρδοὶ τὸ φῶς
post dictum. Dirigatur. Diaconus dicit.
i λαρόν, fol.
162. l. 20.

Dicitur omnes tota anima, &c.
Domine omnipotens Deus. Miserere nostri Deus secundum magnam misericordiam tuam: precamur te, exaudi & miserere.

Et reliqua juxta consuetum morem.

Oratio protensa supplicationis.

Domine Deus noster, protensam hanc supplicationem suscipe a servis tuis, & miserere nostri secundum multitudinem misericordiarum tuarum, & miserationes tuas demitte super nos: & super universum populum tuum, qui a te abundantem misericordiam expectat.

Exclamando.

Quoniam misericors & hominum amator Deus existis, & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum.

Diaconus.

Orate Catechumeni Dominum.
Fideles pro Catechumenis oremus, ut Dominus eorum misereatur.

Instruat eos verbo.

Revelet ipsis Evangelium.

Uniat eos sanctæ Catholicæ fidei.

Salva, miserere, opitulare, &c.

Catechumeni capita.

ἡμᾶς διὰ τῆς προσδοκίας τῆς ἐλπίδος σου, ἀλλὰ χάρισαι ἡμῖν ὁ Θεὸς πάντα τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰμάτων, καὶ ἀξιώσον ἡμᾶς ἀγαπᾶν, καὶ φοβεῖσθαι σε ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ἡμῶν, καὶ ποιεῖν ἐν πάσι τὸ θέλημά σου.

Γ. Ο. Ἐκκλῆσια.

Εἴτι καὶ εἴτι ἐν εἰρήνῃ.

Ἀντιλαβῆ, σῶσον, ἐλέησον.

Τῆς παναγίας ἀχράντης.

Εκφώνως.

Γ. ΟΤΙ σὺ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, Θεὸς τῆς ἐλπίδος καὶ σῶ-
ζειν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν τῇ
πατρὶ, καὶ τῇ ὑπὸ, καὶ τῇ ἀγίᾳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ,
καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Καὶ ψάλλεται πᾶσι, Κύριε ἐκπέραξ.

Καὶ ὁ ἔκκλῆσια θυμῷ καὶ τῇ τῶν τῶν.

Καὶ ἡ εἰσοδος μὲν τῇ θυμῷ.

Εὐχὴ τῆς εἰσοδος.

Χ. Εσπέρως καὶ πρὸς καὶ μεσημβρίας αἰνῶμεν, δι-
λογεῖμεν, ἀχαραγῶμεν, καὶ δόμοις σου,
δύσποτα τῇ ἀπάντων, φιλάνθρωπε Κύριε, κατεύθυνον
τὴν προσοχὴν ἡμῶν, ὥς θυμῷ σου ἐνώπιόν σου. καὶ
μὴ ἐκκλίνῃς τὰς καρδίας ἡμῶν εἰς λόγους πορνείας.
ἀλλὰ ῥύσαι ἡμᾶς ἐκ πάντων τῶν θηροδόντων τῶν ψυχῶν
ἡμῶν. ὅτι πρὸς σὲ Κύριε οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν, καὶ ἐπὶ
σοὶ ἠλπίσαμεν, μὴ κατακυριεύῃς ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Υ. ΟΤΙ ἀπέπει σοι πᾶσα, δόξα, τιμὴ, καὶ προ-
σκυνῶσις τῇ πατρὶ, καὶ τῇ ὑπὸ, καὶ τῇ ἀγίᾳ πνεύματι,
νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

**Ζ. Εἰπόντος ἡ τῇ χορῇ τὸ ἱεροῦ, λέγει ὁ ἔκκλῆ-
σιος, ἡ ὁ ἱερεὺς ἐκφώνως. Σοφία, ὁρδοί. Καὶ ὁ ἀνα-
γνώστης λέγει τὸ προκεείμενον, καὶ τὴν γενέσιν, καὶ μὲν
τὴν πλήρωσιν ταύτης κρατῶν ὁ ἱερεὺς τὴν λαμπάδα
μὲν τῇ θυμῷ ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ λέγει, ἐκ φάνως.
Σοφία ὁρδοί, 45 φῶς Χρῆσθαι φαίνει πᾶσι. Καὶ ὁ ἀναγνώ-
στης λέγει τὴν παροιμίαν. α. Μετὰ τὸ κατέβηκεν ὁ
λέγει ὁ ἔκκλῆσιος. Εἰπωμεν πάντες ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς.
Κύριε παντοκράτωρ ὁ Θεὸς τῶν. Ελέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς καὶ
τὸ μέγα ἐλέος σου, δόμοις σου, ἐπάκουσον καὶ ἐλέησον.**

β. Καὶ τὰ λοιπὰ συνηθῶς.

γ. Εὐχὴ τῆς ἐκτενῆς ἰκεσίας.

Κτελεῖ ὁ Θεὸς ἡμῶν τὴν ἐκτενῆ ταύτην ἰκεσίαν πρὸς
δεξιὰν παρὰ τῇ σὺν δέλῳ. καὶ ἐλέησον ἡμᾶς καὶ
τὸ πλῆθος τῶν ἐλπίδων σου καὶ τὴν οἰκτιρῆσιν σου κατεπέμψον
ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ πάντας τὸν λαόν σου, τὸ ἀπεκδεχόμενον τὸ
παρὰ σὲ πλεονεξίαν ἐλπίδος.

δ. Εκφώνησις.

ΟΤΙ ἐλεήμων καὶ φιλάνθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις, καὶ
σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῇ πατρὶ, καὶ
τῇ ὑπὸ, καὶ τῇ ἀγίᾳ πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς
αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ο. Ἐκκλῆσια.

Εὐχαρίστητε οἱ κατηχούμενοι τῇ κυρίῳ.

Οἱ πιστοὶ ὑπὲρ τῶν κατηχούμενων διηδῶμεθα ἵνα ὁ
Κύριος αὐτοὺς ἐλέησιν.

Κατηχῶν αὐτοὺς τὸν λόγον.

Ἀποκαλύψῃ αὐτοῖς τὸ διαγέλιον.

Ενώσῃ αὐτοὺς τῇ ἀγίᾳ αὐτῆς καθολικῇ.

Σῶσον, ἐλέησον, ἀντιλαβῆ, καὶ.

Οἱ κατηχούμενοι πρὸς κεφαλὰς.

46.

Εὐχὴ κατηχημένων 46 ἀπὸ τῆς
ἀγίας ἀναφορᾶς.

Ο Θεὸς ἡμῶν, ὁ κτίστης καὶ δημιουργὸς τῆς ἀν-
θρώπου, ὁ πάντας θάλων συνθάλπει, καὶ εἰς ἐπί-
γνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν, ἐπιβλέψας ἐπὶ τῆς δόξης
σου τῶν κατηχημένων, καὶ λύτρωσαι αὐτοὺς τῆς παλαιᾶς
πλάνης, καὶ τῆς μεθοδεύσεως τῆς ἀνταρμιᾶς, καὶ προσκα-
λίσαι αὐτοὺς εἰς τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, φωτίζων αὐ-
τῶν τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα, καὶ συγκатаρτιζομένων αὐ-
τῶν τῇ λογικῇ σου ποιήσει, ἐφ' ᾧ τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον
ἐπιτελεῖται.

Εκφώνως.

ΙΝα καὶ αὐτοὶ σου ἡμῖν δοξάζωσι, τὸ πάντιμον καὶ μεγα-
λοπρεπὲς ὄνομά σου, ᾧ πατὴρ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ
πνεύματι· νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ὁ ἔκκλητος.

Ο Σοὶ κατηχήμενοι ἀπολείπετε, οἱ κατηχήμενοι
ἀπολείπετε, ὅσοι κατηχήμενοι ἀπολείπετε. μὴ τις
τῶν κατηχημένων ὅσοι πιστοὶ, ἔτι καὶ ἔτι ἐν ἐκκλησίᾳ τῇ
Κυρίου διαδωῆται.

ζ Ταῦτα μόνα λέγονται μέχρι τῆς τρίτης καὶ τε-
τάρτης ἐβδομάδος, ἀπὸ τῆς δ' τῆς μεσοση-
σίμης, μετὰ τὸ εἰπεῖν τὸ, ἵνα καὶ αὐτοὶ, λέγονται καὶ
ταῦτα τὰ ἑκκλησιαστικά.

Ο Σοὶ κατηχήμενοι ἀπολείπετε, οἱ κατηχήμενοι
ἀπολείπετε, ὅσοι ἀπὸ τὸ φῶτισμα ἀπολείπε-
τε, καὶ εὐχάδι οἱ ἀπὸ τὸ φῶτισμα. Οἱ πιστοὶ ὑπὲρ
τῆς ἀπὸ τὸ ἅγιον φῶτισμα διτρεπίζομένων ἀδελφῶν,
καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν, τῇ Κυρίᾳ διαδωῆται. Ὅπως
Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν σπεύξῃ αὐτοὺς, καὶ ἐνδυναμίσῃ.
Φωτίσῃ αὐτοὺς φωτισμῷ γνώσεως καὶ ἐνδοξασίας. Κατα-
ξιώσῃ αὐτοὺς ἐν καιρῷ ἀδελφῶν τῇ λαοῦ τῆς παλιγγε-
νήσεως, τῆς ἀφίσεως τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ τῇ ἐνδύματι
τῆς ἀφθαρσίας. Αναγεννήσῃ αὐτοὺς δι' ὕδατος καὶ πνεύ-
ματος. Χαρίσταιτο αὐτοῖς τὴν τελειότητα τῆς πίστεως.
Συγκатаρτιζομένη αὐτοὺς τῇ ἀγίᾳ αὐτῇ καὶ ἐκκλησίᾳ ποί-
μνι. Σώσῃ, ἐλέησῃ, ἀντιλαβῇ, καὶ ἡσυχάζῃ αὐ-
τοὺς ὁ Θεὸς τῇ σὴ χάριτι. Οἱ ἀπὸ τὸ φῶτισμα, τὰς
κεφαλὰς ὑμῶν τῇ Κυρίᾳ κλίνειτε.

θ Εὐχὴ ὑπὲρ τῶν ἀπὸ τὸ ἅγιον φῶτισμα
διτρεπίζομένων.

Επίφανος δέσποτα τὸ πρόσωπόν σου, ἐπὶ τῆς ἀπὸ
τὸ ἅγιον φῶτισμα διτρεπίζομένης, καὶ ἐπιπο-
δουῦναι τὴν τῆς ἁμαρτίας μολυσμὸν ὀποτιάζεσθαι·
καταύγασον αὐτοὺς ἐν τῇ πίστει, σπεύξῃ ἐν ἐλπίδι, πε-
λείωσον ἐν ἀγάπῃ· μέλη τιμιά τῇ Χειρὶ σου ἀνάδουξον,
τῷ δόντος ἑαυτὸν ἀντίλυτον ὁπότε τῇ ψυχῇ ἡμῶν.

Εκφώνως.

Ο Τι σὺ εἶ ὁ ἁγιασμός ἡμῶν, καὶ σὺ εἶ τὴν δόξαν ἀ-
ναπέμπομεν, τῇ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ
πνεύματι· νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ὁ ἔκκλητος.

Ο Σοὶ ἀπὸ τὸ φῶτισμα ἀπολείπετε, οἱ ἀπὸ τὸ φῶτι-
σμα ἀπολείπετε, ὅσοι κατηχούμενοι ἀπολείπε-
τε· μὴ τις τῶν κατηχημένων, ὅσοι πιστοὶ, ἔτι καὶ ἔτι
ἐν ἐκκλησίᾳ τῇ Κυρίᾳ διαδωῆται.

Εως ὅτου τὰ ὀνόματι τῆς πατρὸς τῆς
μεσοσησίμου.

Oratio pro Catechumenis ante sanctam
oblationem.

Deus noster, creator & opifex om-
nium, qui omnes vis salvari, &
ad agnitionem veritatis venire, inspicere
in servos tuos Catechumenos, & redime
eos a veteri errore & insidiis adversarii,
& voca eos in vitam æternam, illumi-
nans eorum animas & corpora, & coo-
perans ipsos in rationale tuum ovile, su-
per quod nomen tuum sanctum invocatum
est.

Elata voce.

UT etiam ipsi nobiscum glorificent,
omnino honorandum & magnificum
nomen tuum, Patris, & Filii, & sancti
Spiritus: nunc & semper, & in sæcula
sæculorum.

Diaconus.

Universi Catechumeni discedite, Ca-
techumeni procedite, quotquot estis
Catechumeni procedite, nullus Catechu-
menorum superfit. Universi fideles. Ad-
huc & iterum, in pace Dominum prece-
mur.

Hæc sola dicuntur usque ad tertiam &
quartam hebdomadam. At a quarta
feria, quæ est media quadragesimalis je-
junii, postquam pronuntiata fuerint verba,
ut & ipsi nobiscum, &c. dicuntur hæc Dia-
conica.

Universi Catechumeni procedite, Ca-
techumeni procedite, qui ad Baptis-
mum vocamini procedite, orate qui ad
Baptismum vocamini. Fideles pro fratri-
bus disponentibus se ad sanctam illumi-
nationem, & eorum salutem, Dominum
precemur. Ut Dominus Deus firmet eos
& corroboret. Illuminet eos illuminatione
cognitionis & pietatis. Dignetur ipsos
in tempore opportuno, lavacro regenera-
tionis, remissione peccatorum, & indu-
mento incorruptionis. Regeneret ipsos
per aquam & Spiritum. Largiatur eis per-
fectionem fidei. Colligat ipsos in sanctum
& electum suum ovile. Salva, miserere,
opitulari, & conserva eos Deus tua gra-
tia. Qui ad illuminationem acceditis, ca-
pita vestra Domino inclinate.

Oratio pro his qui ad sanctum Baptisma
præparantur.

Oscende Domine faciem tuam super
eos, qui se ad sanctum Baptismum
præparant, & concupiscunt peccati iniqui-
tatem excutere, illustra eos fide, fir-
ma, spe perfice, charitatis membra Chri-
sti tui honoranda effice, qui dedit semet-
ipsum redemptionem pro animabus nostris.

Exclamatio.

Quia tu es sanctificatio nostra, & ti-
bi gloriam referimus: Patri, & Fi-
lio, & sancto Spiritui: nunc & semper,
& in sæcula sæculorum.

Diaconus.

Illuminandi procedite, illuminandi pro-
cedite: quotquot adestis Catechumeni
discedite: ne quis Catechumenorum re-
maneat. Quotquot adestis fideles etiam at-
que etiam in pace Dominum precemur.

Hæcenus quæ dicuntur a quarta mediæ je-
junii feria.

X. iij

Oratio fidelium prima.

DEus magne & laudabilis, qui vivificasti Christi tui morte ad incorruptibilitatem nos e corruptione transtulisti, tu cunctos nostros sensus a mortali sorte perturbationibus obnoxia libera, bonum illis ducem, rationem internam, præponens. Ac oculus quidem abscedat ab omni pravo aspectu, auditus ne verbis otiosis intendat, expurgetur a verbis indiscretis lingua. Purifica labia nostra te laudantia Domine, manus nostras fac a pravis temperare actionibus, & ea solum exequi quæ tibi sunt placita: cuncta nostra membra & cogitationem tua gratia tutam securamque efficiens.

Diaconus.

Suscipe, salva, miserere.
Sapientia.

Exclamando.

Quia convenit tibi omnis gloria, honor, & adoratio, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum.

Adhuc & iterum in pace Dominum precemur.

Oratio fidelium secunda.

Domine sancte, super omnes bone, obsecramus te qui miseratione es dives, ut propitius sis nobis peccatoribus, & dignos nos esse effice perceptione unigeniti Filii tui & Dei nostri, Regis gloriæ. Ecce enim immaculatum ejus corpus, & vivificus ejus sanguis, hac nunc hora ingredientia, in hac mensa mystica proponenda sunt, quæ multitudine cælestis exercitus invisibiliter stipantur, quorum communionem innocuam nobis tribue, ut per ipsam oculo mentis collustrati, filii lucis & diei efficiamur.

Diaconus.

Suscipe, salva, miserere. Sapientia.

Exclamando.

Beneficio & munere Christi tui, cum quo benedictus es eum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper & in sæcula sæculorum.

Et cantatur: Nunc virtutes.

Et fit Introitus sanctorum. Post quem di-

Legenda cit Diaconus.
rubrica, eis Compleamus vespertinam orationem nostram Domino.
di stw megalw εισοδον, Pro p̄propositis & p̄sanctificatis venerandis donis: Dominum precemur.

fol. 162.

Ut benignus Deus noster, qui suscepit ista in sanctum & supercæleste & intelligibile altare suum, in odorem suavitatis spiritualis, vicissim ad nos demittat divinam gratiam, & donum sancti Spiritus: Dominum precemur. Ut liberemur ab omni angustia, flagello, & necessitate: Dominum precemur.

Sacerdos subdit Oratorem.

Ineffabilem & inaspectabilem mysteriorum Deus apud quem sunt thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi, qui ministerium hujus solemnisi officii nobis revelasti, & constituisti nos peccatores propter multam misericordiam tuam, ad offerendum tibi dona & sacrificia pro peccatis nostris, & populi ignorantibus, o Rex invisibilis, qui facis magna & imperfec-

Εὐχή πιστῶν πρώτη.

Θεὸς ὁ μέγας καὶ αἰνετός. ὁ τῷ ζωοποιῶ τῷ Χριστῷ σε θανάτῳ εἰς ἀφθαρσίαν ἡμᾶς ἐκ φθορᾶς μεταστήσας, σὺ πάσας ἡμῶν τὰς αἰσθήσεις τῆς ἐμπαθεῖς νεκρώσας ἐλὼθέρωσον. ἀγαθὸν ταύταις ἡγούμενα ἢ ἐνδοξὸν λογισμὸν ἐπιστήσας. καὶ ὁφθαλμοὺς μὲν ἀπέσω πατὸς πονηρῆς βλέμματος, ἀκοὴν δὲ λόγοις ἀργοῖς ἀνεπίβατος, ἡ δὲ γλῶσσα, καθαρῶς ῥημὶ ἀπαρπῶν. ἀγνισον ἡμῶν τὰ χεῖλη τὰ αἰνοῦντά σε Κύριε, τὰς χεῖρας ἡμῶν ποίησον τῷ μὲν φαύλων ἀπέχεσθαι ἀράων. ἐνεργεῖν δὲ μόνα τὰ σοὶ διάρτα, πάντα ἡμῶν τὰ μέλη, καὶ τὴν ἁγνοίαν τῇ σῇ κατασφαλιζόμενος χάριτι.

κ Ο ἁγίος.

Ἀντιλαβῶ, σῶσον, ἐλέησον.

Σοφία.

Εκφώνως.

Οτι ἀρέσκει σοὶ πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκυῶσις, τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ἐτι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ δεηθῶμεν.

λ Εὐχή πιστῶν δεύτερα.

Δεσποτα ἄγνε, ὑπεράγαθε, δυσωπῶμέν σε τὸν ἐν ἐλέει πλεῖστον, ἵλεων γενέσθαι ἡμῖν τοῖς ἀμαρτωλοῖς, καὶ ἀξίως ἡμᾶς ποιῆσαι τῆς ὑποδοχῆς τῆς μονογενῆς σου υἱῆς καὶ Θεῆς ἡμῶν τῆ βασιλείας τῆς δόξης. ἰδὲ ὅτι τὸ ἄχραντον αὐτῆς σῶμα, καὶ τὸ ζωοποιὸν αἷμα καὶ τὴν παρεσταν ὥραν εἰσπορεύομεθα, τῇ μουσικῇ ταύτῃ ἀποτίθεσθαι μέλλει τραπέζῃ, ὑπὸ πλήθους στρατιᾶς ὑραίου ἀοράτως δορυφορούμεθα. ὡς τὴν μετὰ ληψὶν ἀκατάχετον ἡμῖν δώρησαι· ἵνα δι' αὐτῶν τὸ τῆς ἁγνοίας ὄμμα κατακαυζόμενοι, ὑποφωτῶν καὶ ἡμέρας γενώμεθα.

μ Ο ἁγίος,

Ἀντιλαβῶ, σῶσον, ἐλέησον. Σοφία.

Εκφώνως.

Κατὰ τὴν δωρεάν τῷ Χριστῷ σε μετ' ἐδ'λογητὸς εἶ σωὺ τῷ παναγίῳ, καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζωοποιῷ σε πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Καὶ λαλεῖται τό. Νῦν αἱ δυνάμεις. καὶ γίνε-
ται ἡ εἰσοδος τῷ ἁγίῳ. καὶ δὲ τὴν εἰσοδὸν, λέγει
ὁ ἁγίος.

ξ Πληρώσωμεν τὴν ἐσπερινὴν δέησιν ἡμῶν τῷ Κυρίῳ. Ὑπὲρ τῶν προτεθέντων καὶ παρακαθέντων τιμίαν δώρων, τῷ Κυρίῳ δεηθῶμεν.

Ὅπως ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς ἡμῶν, ὁ προσδεξάμενος αὐτὰ εἰς τὸ ἅγιον καὶ ὑπερεράνιον, καὶ νεκρὸν αὐτῆς δυστασήμερον, εἰς ὁσμὴν ὑωδίας πνευματικῆς, ἀντικαταπέμψῃ ἡμῖν τὴν θέαν χάριν, καὶ τὴν δωρεάν τῷ ἁγίῳ πνεύματος, δεηθῶμεν. Ὑπὲρ τῆς ῥυθύναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως, ὀργῆς, καὶ ἀνάγκης, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

ο Ο δὲ ἱερὸς ἐπὶ λέγεται.

Ο τῶν ἀρρήτων καὶ ἀθεάτων μυστηρίων Θεός, παρ' ᾧ οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας, καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι, ὁ τὴν διακονίαν τῆς λειτουργίας ταύτης ἀποκαλύψας ἡμῖν, καὶ θέμενος ἡμᾶς τὰς ἐμαρτωλοὺς ἡ πολλὰ σε φιλάνθρωπία, εἰς τὸ προσφέρειν σοὶ δῶρά τε καὶ θυσίαν ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ἀμαρτημάτων, καὶ τῶν λαῶν ἀγνοημάτων, αὐτὸ ἀόρατε βασιλεῦ, ὁ

ποιῶν μεγάλα καὶ ἀνεξιχνίαστα, ἐνδοξά πε καὶ ἐξαι-
σια, ὧν καὶ εἰςιν ἀειδύμος, ἐπιδέ εἰς ἡμᾶς τὴν ἀνα-
ξίμην δόξαν σου, τὴν ἀγίην τὴν θυσιαστικήν, αἷς
τῆς Χερυβικῆς σου παρταμένης θρόνου, ἐν ᾧ ὁ μονο-
γενὴς σου υἱὸς καὶ Θεὸς ἡμῶν ὁ ὅς τ' ἀποκειμένον φει-
κτῶν ἐκπαπᾶνται μυστηρίων, καὶ πάσης ἡμᾶς καὶ πε-
πισέν σου λαὸν ἐλπίθρας ἀκαθαρσίας, ἀγίασον
πάντων ἡμῶν τὰς ψυχὰς, καὶ τὰ σώματα ἀγίασμι ἀ-
ναφαίρετον, ἵνα ἐκ καθαρῶν συνειδήτε, ἀνταρξώμεθα
προσώπων, πεφωτισμένη καρδιά τ' ὁ Θεὸς πᾶσι μα-
ταλαμβάνοντες ἀγίασματος, καὶ ὑπὸ αὐτῶν ζωοποιώμε-
νοι ἐνωθώμεθα αὐτῇ τῇ Χρυσῇ τῇ ἀληθινῇ Θεῷ ἡμῶν
τῇ ἐκπύρῃ, ὁ τρώγων με τὴν σάρκα καὶ πίνων με
τὸ αἷμα. ἐν ἡμῶν μένει, καὶ γὰρ ἐν αὐτῇ. ὅπως ἐναι-
κουῦτος ἐν ἡμῖν καὶ ἐμπειπατοῦντος τὸ λόγος σου Κύ-
ριε, γενώμεθα ναὸς τῆς παναγίας καὶ προσκυνητῆς σου
πνεύματος, λελυθώμενοι πάσης ὁμιολικῆς μεθο-
δεῖας ἐν φράσει, ἢ λόγῳ, ἢ καὶ ἡρώοιαν ἐνεργου-
μένης. καὶ τύχωμεν τῆς ἐπηγγελμένης ἡμῖν ἀγα-
θῶν, σὺ πᾶσι τοῖς ἀγίοις σου τοῖς ἀπ' αἰῶνος
σοι δ' ἀρετήσασιν.

Ο ὁμιολος.

Ἀντιλαβῶ, σῶσον, ἐλέησον.
Τὴν ἐσπέραν πᾶσαν, πλείαν, ἀγίαν.
Ἀγγέλον εἰρήνης πῖς, ὁδηγόν.
Συγγνώμην, καὶ ἄριστον τῆς ἁμαρτιῶν.
Τὰ καλὰ, καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς.
Τὸν ὑπέλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς.
Χρυσίαν τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν.
Τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ τὴν κοινωνίαν.

Εκφώνησις.

Κ Αἱ καταξίωσον ἡμᾶς δέσποτα, μὴ παρρησίας
ἀκατακρίτως πολὺν ἐπικαλεῖσθαι σὲ τ' ἐπου-
ράνιον Θεὸν πατέρα, καὶ λέγειν.

ρ Ο λαός. Τὸ πάτερ ἡμῶν.

Εκφώνησις.

Ο Τὴν σὺ εἰςιν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ δό-
ξα, τ' πατρός, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύμα-
τι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὴν αἰῶνα τῆς αἰῶνος.
ἀμήν.

Ο ἱερὰς. σ. Εἰρήνη πᾶσι.

Ο ὁμιολος.

τ Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῇ Κυρίῳ κλίνωμεν.

Ο ἱερὰς κλινόμενος ἐπὶ δέχεται.

Ο Θεὸς ὁ μόνος ἀγαθὸς καὶ δωσπλάγχνος, ὁ ἐν ὑ-
ψηλοῖς κατοικῶν, καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορῶν, ἐπι-
δέ δωσπλάγχνον ὁμματι ἐπὶ πάντα τὸν λαόν σου, καὶ
φύλαξον αὐτῶν, καὶ ἀξίωσον πάντας ἡμᾶς ἀκατακρί-
τως μεταχεῖν τῆς ζωοποιῶν σου τέτων μυστηρίων. σοὶ
ᾧ τὰς ἐαυτῶν ὑπεκλίνωμεν κεφαλὰς, ἀπεικδιχόμενοι
τὸ παρὰ σὺ πλῆσιον ἔλεος.

Εκφώνησις.

Χ Λεῖτε καὶ οἰκτιρῶντες, καὶ φιλανθρωπία τῷ μο-
νογενεῖ σου υἱῷ, μετ' ἡ δόλογος εἰ, σὺ τῇ
παναγίᾳ, καὶ ἀγαθῇ, καὶ ζωοποιῇ σου πνεύματι. νῦν
καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὴν αἰῶνα τῆς αἰῶνος.

Ο ἱερὰς ἐπὶ δέχεται.

Π Ρόχης Κύριε Ἰησοῦ Χρυσὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐξ
ἀγίου κατοικηπρίου σου, καὶ δὸτ' ὁ θρόνον δόξης
τῆς βασιλείας σου, καὶ ἐλθέ εἰς τὸ ἀγιάσαι ἡμᾶς,

tabilia, insignia & mirifica quorum non
est numerus, respice super nos indignos
famulos tuos, qui in hoc sancto altari,
quasi Cherubico tuo throno assistimus, su-
per quo unigenitus Filius tuus & Deus
noster, per proposita terribilia mysteria
requiescit, & ab omni impuritate nos po-
pulumque tuum fidelem liberans, sanctifi-
ca omnium nostrum animas & corpora,
sanctificatione stabili: ut conscientia pura,
facie secunda, corde illuminato, divinis his
participantes sanctificationibus, & ab eis
vivificati, uniamur ipsi Christo vero Deo
nostro, qui dixit: Qui manducat carnem
meam, & bibit meum sanguinem, in me
manet, & ego in eo: ut inhabitante in
nobis, & nobiscum incedente Verbo tuo
Domine, efficiamur templum sanctissimi
& adorandi tui Spiritus, liberati ab om-
nibus Diaboli insultibus in opera, & ver-
ba, & cogitationes factis: atque conse-
quamur promissa nobis bona, cum omni-
bus sanctis tuis ab omni æternitate tibi
placens.

Diaconus.

Succurre, salva, miserere.
Vesperam omnem perfectam, sanctam
Angelum pacis, fidelem ducem.
Veniam & indulgentiam peccatorum.
Bona & conducentia animabus.
Reliquum tempus vitæ nostræ.
Christiana extrema vitæ nostræ.
Unitatem fidei & communicationem.

Exclamatio.

E T dignare Domine, ut nos cum liber-
tate & fiducia, citra condemnationem
invocare te audeamus, supercælestem
Deum Patrem, & dicere.
Populus. Pater noster.

Exclamatio.

Q Uoniam tuum est regnum, & poten-
tia, & gloria, Patris, & Filii, &
Spiritus sancti, nunc & semper, & in sæ-
cula sæculorum. Amen.
Sacerdos. Pax omnibus.

Diaconus.

Capita nostra Domino inclinemus.

Sacerdos inclinatus orat.

D Eus qui solus es bonus & misericors,
qui in excelsis habitas, & humilia
respicias: respice misericordie oculo super un-
iversum populum tuum, & custodi ipsum:
& dignare ut cuncti nos, citra condem-
nationem participes simus vivificorum om-
nium tuorum mysteriorum. Tibi enim in-
clinavimus capita, a te misericordiam a-
bundantem præstolati.

Exclamatio.

G Ratia, & miserationibus, & benigni-
tate unigeniti tui Filii: cum quo be-
nedictus es cum sancto, & bono, & vi-
vifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in
sæcula sæculorum.

Sacerdos Orationem subjungit.

A Ttende Domine Jesu Christe Deus
noster de sancto domicilio tuo, &
de throno gloriæ regni tui, & veni ad
sanctificandum nos, qui superius cum Pa-

tre sedes, & hic invisibiliter nobiscum ades, atque dignare valida manu tua, communicare nobis immaculatum corpus tuum & pretiosum sanguinem, & per nos universo populo.

Legenda rubrica, ἵσαν ἡμιλευῖται fol. 162. lin. 43.
Pōst hanc precem Sacerdos, itemque Diaconus ter adorant, dicentes. Deus propitius esto mihi peccatori. Sacerdos autem ad ecclesia divina dona manum mittens, tangit vivificum panem cum reverentia, & metu multo. Et dicente Diacono. Attendamus. Exclamat Sacerdos. Præconsecrata sancta sanctis.

Deinde detegens ipsum, perficit communionem divinorum donorum.

Perfecta autem communione, & sacris reliquiis de sacra mensa sublati, orat Sacerdos.

Gratias agimus tibi universorum Servatori Deo, pro omnibus quæ præbui nobis beneficiis, & pro communione sancti corporis, & sanguinis Christi tui, & rogamus te, benignissime Domine, serva nos sub alarum tuarum umbra & tegumento: daque nobis usque ad extremum nostrum spiritum digne participare sanctificationibus tuis, in illuminationem animæ & corporis, ad regnum cælorum hæreditate possidendum.

Diaconus.

Recti, participantes donis sanctis, immaculatis, immortalibus.

Succurre, salva, miserere.

Vesperam omnem perfectam, sanctam.

Exclamatio.

Quia tu es sanctificatio nostra, tibi-que gloriam referimus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper & in sæcula sæculorum. Amen.

Oratio retro Ambonem alta voce pronuntianda.

Omnipotens Domine, qui omnem creaturam in sapientia fabricasti, qui inenarrabili tua providentia, & eximia bonitate, deduxisti nos ad venerandos hos dies, ad purificationem animarum & corporum: ad affectum moderationem, in spem resurrectionis; qui per quadraginta dies tabulas, & divinitus exaratas litteras, Moyse famulo tuo manu tradidisti: concede nobis etiam, o bone, certamen præclarum certare, cursum jejunii consummare, fidem individuum servare, capita invisibilium draconum comterere, victoreque peccati effici, & circa condemnationem sanctæ resurrectionis tempus adorationem prævenire. Quoniam benedictum est & glorificatum venerandum & magnificum nomen tuum, Patris, & Filii, & sancti Spiritus: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Oratio, dum colliguntur sancta.

Domine Deus noster, qui nos ad venerabiles hos dies deduxisti, & participes nos tuorum tremendorum mysteriorum fecisti: conjunge nos rationali tuo ovili, & hæredes effice regni tui: nunc & semper & in sæcula sæculorum. Amen.

Sacerdos autem egreditur, & in consueto loco stans, panem benedictum distribuit: & tandem dimissionem absolvit.

Finis divinæ præsanctificationum Missæ.

ὁ ἄνω τῆς πατρὸς συγκαθήμενος, καὶ ὡς ἡμῖν ἀοράτως σωθῶν, καὶ κατεξίσωσον τῇ κραταίᾳ σου χειρὶ, μεταδουῖαι ἡμῖν τὸ ἀχράντον σῶματός σου καὶ τὸ τιμίον αἵματος. καὶ δι' ἡμῶν παντὶ τῇ λαῷ.

Χ Μετὰ τὴν δὲ χλὴν, ὃ, πειρώσας καὶ ὁ δέχομαι προσκυῶνται τρεῖς λεγοντες. Ὁ Θεὸς ἰλασθῆναι μοι τῆς ἁμαρτωλῶν. Ὁ δὲ ἱερὰς ἐπιτεκαλυμμένων ὄντων τῷ θείῳ δώρων, βαλὼν τὴν χεῖρα ἅπτεται τῷ ζωοποιῷ ἄρτου μὲν ἀλαβείας, καὶ φόβου πολλοῦ, καὶ λέγοντος τῷ δέχοντι. Πρόχωμεν. Εὐφρανεῖ ὁ ἱερὸς. Ὁ δὲ προσηγιασμένα ἅγια, τοῖς ἀγίοις. Εἴτα ἀνακαλύψας αὐτὸν, ἐκ πληροῦ τὴν μεταλήψιν τῷ θείῳ δώρων.

Τῆς δὲ μεταλήψεως τελειωθείσης, καὶ τῶν ἀγίων λειψάνων ἀπὸ τῆς ἱερᾶς ἀρδείων τραπέζης, ἐπὶ δέχεται ὁ ἱερὸς.

Εὐχαριστῶμεν σοι τῇ Σωτηρί τῷ ὅλῳ Θεῷ ἐπὶ πάνσιν οἷς παρέχε ἡμῖν ἀγαθοῖς: καὶ ἐπὶ τῇ μεταλήψει τῶν ἁγίων σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ σου. καὶ διότι μετὰ σου, δεσποτα φιλάνθρωπε, φύλαξον ἡμᾶς ἀπὸ τῶν σκείλων τῶν πτερυγῶν σου. καὶ δὲς ἡμῖν μέχρη τῆς ἐσχάτης ἡμῶν ἀναπνοῆς, ἐπαξίως μετέχειν τῷ ἀγιασμάτων σου, εἰς φωτισμὸν ψυχῆς καὶ σώματος, εἰς βασιλείας ὑπερανῶν κληρονομίαν.

ω ὁ δέχομαι.

Ὁρδοὶ μεταλαβόντες τῷ θείῳ ἀγίῳ ἀχράντῳ ἀθανάτῳ.

Ἀντιλαβῶ, σῶσον, ἐλέησον.

Τὴν ἐσπέραν πᾶσαν κλείαν, ἀγίαν.

Εὐφράνως.

Οτι σὺ εἶ ὁ ἀγασμός ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν τῇ πατρὶ, καὶ τῇ ὑπὸ, καὶ τῇ ἀγίῳ πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Α Εὐχὴ ὀπιθὰ μβωνος ἐκφωνημένη.

Δεσποτα παντοκράτωρ, ὁ πᾶσαν τὴν κτίσιν ἐν σοφίᾳ δημιουργήσας, ὁ δὲ τὴν ἄφροντον σε πρόνοίαν, καὶ πολλὴν ἀγαθότητα, ἀγαθὰν ἡμᾶς εἰς τὰς πανσέπτης ἡμέρας ταύτας, πρὸς καθαρῆς ψυχῶν καὶ σωμάτων, πρὸς ἐγκράτειαν παθῶν, πρὸς ἐλπίδα ἀναστάσεως, ὁ δὲ τεσθάρωντα ἡμερῶν, πλάκας χειρίσας τὰ θεοχάρακτα γράμματα τῇ θειάποντί σου Μωσῇ: παράχε καὶ ἡμῖν ἀγαθὸν, τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἀγωνίσασθαι, τὸν δρόμον τῆς νηστείας ἐκτελέσαι, τὴν πίσιν ἀδελφίρεπον τηρεῖν, τὰς κεφαλὰς τῶν ἀοράτων δρακόντων συνδύλασαι, νικητὰς τε τῆς ἁμαρτίας ἀναφανῆναι, καὶ ἀκατακέρως φθάσαι προσκυῶνται, καὶ τὴν ἀγίαν ἀνάσσειν. Ὅτι δὲ λόγηται καὶ δεδόξασαι τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομά σου, τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἀγίῳ πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Β Εὐχὴ ἐν τῇ συσείλῃ τὰ ἅγια.

Γ Τεμε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἀγαθὸν ἡμᾶς εἰς τὰς πανσέπτης ἡμέρας ταύτας, καὶ κοινωνῆς ἡμᾶς ποιήσας τῷ φεικτῶν σου μυστηρίῳ, σωτήριον τῇ λογικῇ σου ποίμνῃ, καὶ κληρονόμους ἀνάδειξον τῆς βασιλείας σου, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Δ Ὁ δὲ ἱερὸς ἐξέρχεται, καὶ εἰς τὸ τῆς συνήθης τόπου, δίδωσι τὸ ἀντίδωρον. καὶ μὲν τὸ, Ε ποιεῖ δόξουσιν.

Τέλος τῆς θείας λειτουργίας τῷ προσηγιασμένῳ.

Va-

ΩΔὶ τὸν ἀναβαλμὸν.) Morelliana exemplaria, quæ quoad præsens officium cum a-

liis editis conferenda se obtulerunt, ante quolibet Psalmum hoc titulo carent.

Variæ Lectiones in ipsam præsanctificationum missam.

b HΘία λειτουργία τῆς προηγουμένης.) Addit Cryptoferratenſis Basilii Falasce codex M. S. ἐκτεθέσθαι παρὰ τῶ ἐν ἀγίοις πατρί: ἡμῶν Γερμανικῷ ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως. a S. P. nostro Germano C. P. Archiepiscopo expressa. Barberinum numero 88. notatum legit. Λειτουργία τῆς

προηγουμένης Γερμανῶ Πατριάρχῳ Ἰαλλομῶν τῆς ἐννάτης ὥρα. Præsanctificationum missa, Germani Patriarchæ, cum Deo, hora nona cantanda. c O διάκονος.) Morelliana prolixam hic rubricam præmittunt.

ΑΤῆ ἡ θεία λειτουργία λέγεται ἐν ταῖς πῆς πεσαρακοστῆς ηἡσὶμαῖς ἡμέραις μόνον, ὡς ἐν τῇ τυπικῇ ἔχεται.

Ο ἱερεὺς καὶ ὁ διάκονος εἰσέρχονται, καὶ ἐκδύνονται ποταύτως εὐχὰς λέγοντες, αἷας καὶ ἐν τῇ τῇ Χρυσόσθου λειτουργίᾳ. μετὰ πεπτα λαμβάνουσι τὸ θυμιατήριον, καὶ θυμιάσιν μετ' εὐλαβείας, ἐνθα ὁ ἅγιος ἄρτος πεφυλαγμένος εἶν' λέγοντες τὸ, ὁ Θεὸς ἰλασθῆντί μοι. Τότε λαμβάνει ὁ ἱερεὺς τὸ ἅγιον ἄρτον, μετὰ τὸ προσήκοντες εὐλαβείας καὶ ἐπιμελείας, καὶ τίθῃσιν αὐτὸν ἐν τῇ ἀγίῳ δίσκῳ ἐπὶ τῇ προθέσει λέγων τὸ, Πιστεύω Κύριε καὶ ὁμολογῶ. Εἰπά θυμιῶν τὸ αἶρα τίθῃσιν ἐπάνω, ὑδὲν λέγων, μετ' εὐλαβείας μόνον, ὁμοίως καὶ τὸ κάλυμμα. ἐν δὲ τῇ ἀγίῳ ποτηρίῳ ἐγχέει οἶνον καὶ ὕδωρ ὅσον ἀρκεῖ, οὐδὲν λέγων, καὶ μετὰ τῇ καλύμματος καλύπτει, ὡς ἔθος, σὺν τῇ αἰεὶ εὐλαβίᾳ, καὶ ἔρχεται ἐπὶ τῷ ἁγίῳ τράπεζᾳ ποιῶν μετανοίας τρεῖς, λέγων τὸ, ὁ Θεὸς ἰλασθῆντί μοι καὶ ἀσπάζεται τὸ ἅγιον Ευαγγέλιον καὶ τῷ ἱερὰν ἑαπάζει καὶ ὁ διάκονος λέγει. Εὐλόγησον δέσποτα.

Ἀλλὰ πῶς ὁ ἱερεὺς, καὶ προτίθῃσι μερίδα, εἴτε δύο, ἐν τῇ ἀγίῳ δίσκῳ βεβρεγμένῳ μιᾶς ρανίδος ἐκ τῆς ἀγίας ποτηρίας τὴ κυελακῆς, καὶ βάλλων εἰς τὸ κρατῆρα αἷμα (inelius νάμα) καὶ ὕδωρ λέγει, εἰς τὴ σρατιῶν λόγχῃ τὴ πλευρὰν αὐτῆς ἡνοῖξαι, καὶ εὐθέως ἐξῆλθαι αἷμα καὶ ὕδωρ καὶ ὁ ἱερακὸς μεμερτύρησαι, καὶ ἀληθινὴ αὐτῆς εἶναι ἡ μαρτυρία. Καὶ θυμιᾷ λέγων τῷ ἐν χλῷ θυμίαμα προσφέρωμεν. Καὶ εἰδ' οὕτως ἀρχεται ὁ διάκονος. Εὐλόγησον δέσποτα.

Cryptoferratenſe Falasce legit ibidem.

Λαμβάνει ὁ ἱερεὺς τῷ ἁγίῳ δωρεάν, καὶ τίθῃσιν ἐν τῇ δίσκῳ μηδὲν λέγων, καὶ ὅταν τίθῃσιν τὸ νάμα λέγει. Αἷμα καὶ ὕδωρ τὸ πηγάζον τῷ ἡμῶν σωτηρίαν πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τῶς αἰῶνας τῶ αἰῶνων. Ο διάκονος λέγει. Ἐπὶ τῇ προθέσει τῆς ἀγίας δώρων, τῇ Κυρίῳ δειδωμένῳ. Ο ἱερεὺς τῷ ἐν χλῷ. Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐξαπόσειλον ἡμῖν δυνάμειν ἐξ ὕψους ἀγίας σου, καὶ ἐνίσχυσον ἡμᾶς τῷ προσφέρειν σοι θυσίαν ἀναμάρτητον, θυσίαν προηγουμένην, εἰς δόξαν καὶ αἶνον τῷ Χριστῷ σου πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ. Εἰπά ὁ διάκονος λέγει. Τῇ Κυρίῳ δειδωμένῳ. Καὶ θυμιῶν τὰ ἅγια ὁ ἱερεὺς, λέγει τῷ ἐν χλῷ. Θυμίαμά σοι προσφέρωμεν. Ut supra fol. 50. Καὶ θυμιῶν τὸ θυσιαστήριον καὶ τὸ λαὸν, πληρωμένης τῆς ἐσνάτης. εἰδ' οὕτως λέγει ὁ διάκονος. Εὐλόγησον δέσποτα.

HÆc sancta missa jejuni quadragesimæ diebus dumtaxat dicitur, ut habetur in formulario.

Sacerdos & Diaconus dum ingrediuntur, & induuntur, ejusmodi preces recitant, quales in Chrysostomi liturgia. Deinde assumunt thuribulum & suffumigant ter cum reverentia, ad eum locum ubi sanctus panis asservatur, dicentes, Deus propitius esto mihi. Tum capit sacrum panem Sacerdos, cum convenienti veneratione & cura, & super sanctum Discum in Propositione ponit: dicens. Credo Domine & confiteor. Deinde suffumigans velum, Aerem dictum, supra collocat, nihil dicens, reverenter tamen: similiter etiam (aliud) velum. Sed in sacrum calicem vinum & aquam fundit quantum satis est, nihil dicens: & uno velo tegit, pro more, atque etiam majori velo, Aere scilicet, reverenter: & ad sacram mensam tres reverentias faciens proficitur, ac dicit. Deus propitius esto mihi. Osculaturque sanctum Evangelium, & sacram mensam: & Diaconus dicit. Benedic domine.

Barberinum quoque præmittit ibidem.

Induit se Sacerdos, & unam, vel duas Particulas, e sacro Dominica calice unica guttula resperfas in sacro Disco proponit: & immisso in calicem vino & aqua, dicit. Unus militum lancea latus ejus aperuit, & continuo exivit sanguis & aqua, & qui vidit testimonium perhibuit, & verum est testimonium ejus. Et thus adolet, dicens orationem. Incensum tibi offerimus &c.

Et sic incipit Diaconus. Benedic domine.

Accipit Sacerdos sanctissimum donum, & in disco nihil dicens collocat, & cum vinum adhibuerit, dicit. Sanguis & aqua in nostram salutem scaturierunt: perpetuo, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Diaconus dicit. In propositione sanctorum donorum Dominum precemur. Sacerdos orationem. Domine Deus emitte nobis de excelso sancto tuo virtutem, & corrobo- ra nos, ut tibi offeramus hostiam incorruptam, hostiam præsanctificatam, in gloriam & laudem Christi tui, perpetuo nunc & semper. Deinde Diaconus dicit. Dominum precemur. Et suffumigatis sanctis, Sacerdos dicit orationem. Incensum tibi offerimus &c. Et nona completa suffumigans altare & populum, dicit Diaconus. Benedic domine.

νκ. Σοφία, ὁρθοί. Φῶς ἱλαρόν. Πρόχωμεν. Ο ἀνγκυ-
νοι. Ψαλμός τῷ Δαβὶδ. Προκίμενον φ' ἀφρητικής, καὶ
ἐνδύει τὴν γένειον. Καὶ μετὰ τὸ τελειῶται τὴν γένειον,
λέγει τὸ ἄλλο ἀφρητικόν. Καὶ ἐνισαίμενος ὁ ἱερεὺς μετὰ κυ-
ρὸς ἔσθ' ὁμιλίματος ἐπὶ τὰ διακύβη, λέγων. Σοφία. Φῶς
Χρυσὸ φαίνει. Προκίμενον τὸ ἀνγκυνοῦμα. Καὶ μετὰ τὴν
προκίμενον ὁ ἱερεὺς. Πρόχωμεν. Εἰρήνῃ πᾶσι. Et post
Orationem Diaconus. Sapientia: Recti. Lumen ju-
cundum. Attendamus. Lector. Psalmus David. Pro-
pheta prophetiae: & confestim legitur Genesis. Et
post Genesis lectionem aliud propositum dicit. Et exur-
gens Sacerdos cum cereo & incenso ad cancellos, dicit.
Sapientia. Lumen Christi effulget. Proverbiorum
lectio. Et post lectionem, Sacerdos. Attendamus. Pax
omnibus.

κ. Μετὰ τὸ, Κατωδωδῆτω.) Cryptof. Εἴτα τιλα-
θῶσι δ' ἀφρητικῶς λέγει ὁ ψάλτης εἰς τὴν α'. ἤχη πβ'. Κα-
τωδωδῆτω ἡ προσευχή μου ὡς θυμὸς ἐν ὁπῶντι σου ἔπαρσις
τῇ χερσὶν μου, θυσιᾶ ἱερῶν μου, ἡσάκουσόν μου Κύριε. Ολοῦς
τὸ αὐτὸ ψάλλει κατωδωδῆτω. Ο ψάλτης εἰχον δὲ ὑπερ-
κύβη ἐκείραται πρὸς σὲ, ἡσάκουσόν μου. Ο χορὸς. Κατω-
δωδῆτω. Ο ψάλτης εἰχον δὲ ὑπερ-
κύβη ἐκείραται πρὸς σὲ, ἡσάκουσόν μου. Ο χορὸς. Κατω-
δωδῆτω. Στίχον δ. Μὴ ἐκκλίνῃς τὴν καρδίαν μου
ὡς λόγος ποιητῆς Ο χορὸς. Κατωδωδῆτω. Καὶ ἀνδρὶς ὁ
ψάλτης. Κατωδωδῆτω, ἡ προσευχή μου. Ο χορὸς. Επαρ-
σις τῇ χερσὶν μου, θυσιᾶ ἱερῶν μου.

Finia dehinc Proverbiorum lectione Cantor
dicit versum primum Tono obliquo secundo. Di-
rigatur oratio mea, sicut incensum in conspectu
tuo, Elevatio manuum mearum sacrificium ves-
portinum, exaudi me Domine. Populus idem canit.
Dirigatur. Cantor versum secundum. Do-
mine clamavi ad te, exaudi me. Chorus. Diri-
gatur. Cantor versum tertium. Pone Domine cu-
rodiam orimeo: & ostium circumstantiae labiis
meis, Chorus. Dirigatur. Versum quartum. Non
declines cor meum in verba malitiae. Chorus.
Dirigatur. Cantor rursus. Dirigatur oratio mea.
Chorus. Elevatio manuum mearum sacrificium
vespertinum.

Idem paucissimis exceptis habent edita Morel-
liana, quae tamen Lectori in Cryptof. commen-
data, Sacerdoti dicenda praescribunt. Barberinum:
καὶ ἐνίσταται τὰς χεῖρας θυμὸν καὶ ψάλλων. Κατωδωδῆτω, ἡ
προσευχή μου, καὶ τὰ ἑξῆς. Ευαγγέλιον ἐκτελεῖται. Et tan-
tum erigitur suffraganeus, & cantans. Dirigatur
oratio mea &c. Evangelium non dicitur.

β. Καὶ τὰ λοιπὰ συνήδως.) Cryptof. cuncta Dia-
conica videnda fol. 52: diffuse hic exscribit.

γ. Εὐχὴ φ' ἐκτελεῖται.) Morelliana. τὴν εὐχὴν ταύτην
ὁ ἱερεὺς λέγει μουσικῶς.

δ. Εὐφώνως.) Barber. Καὶ μετὰ τὴν ἐκτελεῖται ὁ ἱερεὺς.
Οτι.

ε. Εὐχὴν κατεχομένην.) Morelliana. εὐχὴν ὑπὲρ κα-
ταχόμενων μουσικῶς. Et post orationem addunt. Εὐφώ-
νως ἐκτελεῖται ὁ ἱερεὺς τὸ ἐκτελεῖται ὡς καὶ ἐν τῇ τῷ Χρυσόστομῳ,
καὶ Βασίλειῳ λατινῶν.

ζ. Ταῦτα μόνα.) Cryptof. δι' ἡδῆναι ὅτι ταῦτα τὰ
διακονικὰ τὰ ὑποτιταγμένα, καὶ εὐχὴν οὐ λήγεται ἐπὶ τῆς
τετάρτης τῆς μισσηνίας. Μετὰ δὲ τὴν προλεχθεῖσαν τε-
τάρτην, ἑπαύει φ' ἐκτελεῖται ἡ ἀντίφω. Ἰνα ἑσώτοι σὺ ἡ-
μῖν, καὶ τὸ, ὅσοι κατηχόμενοι. τὰ ὑποτιταγμένα ταῦτα
ἐπὶ ἀρχῆς εἰς τέλος καθὼς κείνται. Sciendum est sublesta
Diaconica, & Orationem non dicit usque ad quar-
tam feriam medii quadragesimalis jejunii. Post prae-
fatam vero quartam feriam emittit superiorem ex-
clamationem. Ut & ipsi, & Quotquot estis cate-
chumeni. Quae subjiciuntur a principio ad finem
usque, prout jacent dicuntur. Barberinum. Τετάρτη τὰ
διακονικὰ ταῦτα, καὶ τὴν εὐχὴν τὴν Εὐφώνως ἐκτελεῖται. μί-
χα φ' μισσηνίας λέγων τὴν εὐχὴν ταύτην. Ο Θεὸς ὁ μέ-
γας. Ἀπὸ τῆς τετάρτης φ' μισσηνίας λέγει τὰ ταῦτα. Omittit
Diaconica ista, & Orationem. Εὐφώνως. Εὐφώνως. us-
que ad medium quadragesimale jejunium, & dic
Orationem istam. ὁ Θεὸς ὁ μέγας. A quarta vero fe-
ria medii jejunii recita haec. Εὐφώνως.

η. Εὐφώνως πρὸς τὸ φῶτισμα.) Morelliana unicui-
que sequentium petitionum a Diacono pronuncian-
darum addunt. Ο χορὸς. Κύριε ἡλῆσεν.

Euchol.

θ. Εὐχὴ ὑπὲρ φβ.) Addunt Morelliana. ὡς ὁ ἱερεὺς
λέγει μουσικῶς. Cryptof. legit autem ἡ εὐχὴ λέγεται ἀπὸ
τῆς τετάρτης φ' μισσηνίας. Haec oratio dicitur post
quartam feriam medii jejunii. Barberinum. Ο ἱερεὺς
τὴν εὐχὴν.

Οτι σὺ εἰ ὁ ἀγαθός.) Cryptof. ὁ φωνητικός.

ι. Εὐχὴ πρὸς φῶτη.) Addunt Morelliana, μουσικῶς.
Cryptof. & Barberi. καὶ τὸ ἀπλωδῶμα τὸ ἡλῆσεν.
post extransum corporale.

κ. Ο διακόνος.) Morelliana. ὁ διακόνος τὰ ἡλῆσεν ὡς ἐν
τῇ τῷ Χρυσόστομῳ, καὶ Βασίλειῳ λατινῶν.

λ. Εὐχὴ πρὸς φῶτη.) Morelliana. μουσικῶς.

μ. Ο διακόνος.) Morelliana. τὰ ἡλῆσεν ὁ διακόνος
ὡς καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις.

ν. Καὶ ψάλλεται τὸ.) Morelliana. Ο μὲν χορὸς ψάλλει
τὸ, Νῦν ἀλ' ὁ δυνάμεις τ' οὐρανῶν σὺ ἡμῖν ἀοράτως λα-
τρεύων. ἰδοὺ γὰρ ἀπορρέεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης.
Addit his Barberinum. ἰδοὺ θυσιᾶ μουσικῶς τετε-
λειωμένη δορυφορεῖται πίστι καὶ φόβῳ προσέδωκεν, ἵνα
μέτοχοι ζωῆς αἰωνίου γινώμεθα. Ἀλληλούια. Addit ite-
rum Cryptof. ὁ ἱερεὺς τὴν εὐχὴν. Ο Θεὸς ὁ ἐπίστα-
ψάμενος ἡμᾶς ἐν ἐλπίδι καὶ ἀκτινισμοῖς, δέσποτα Κύριε,
καὶ χαρισάμενος παρρησίαν ἡμῖν τοῖς ταπεινοῖς καὶ
ἀναξιοῖς δούλοις σου, παραστήτω τῷ ἁγίῳ σου θυσιᾶν
εἰς, καὶ προσφέρειν σου τὴν λογικὴν ταύτην καὶ ἀναίμα-
κτον λατρίαν ὑπὲρ φβ. ἡμετέρων ἀμαρτημάτων. ἐπί-
βλεψον ἐπὶ τὴν ἀρχὴν δούλων σου, καὶ ἐξάλησον μετὰ
ἀμαρτημάτων διὰ τὴν σὴν εὐσπλαγχνίαν, καὶ καθάρι-
σόν με τὰ χεῖρά, καὶ τὴν καρδίαν ἀπὸ παντὸς μολυσ-
μῶ, σαρκὸς καὶ πνεύματος. καὶ ἱκανώσον με τῇ δυνά-
μει τῷ ἁγίῳ πνεύματι ὡς τὴν λειτουργίαν ταύτην,
καὶ πρόσδεξαι με διὰ τὴν ἀγαθότητά σου προσυγι-
ζόντα τῷ ἁγίῳ σου θυσιᾶν σου. ἐνδόξῳ σου Κυρίῳ
δουτὰ γὰρ εἶναι τὰ προσέγοματά σου δῶρα ταῦτα διὰ
φβ. ἡμετέρων χερῶν, συγκатаβαίνων ταῖς ἡμέραις ἀσ-
θενείας. καὶ μὴ ἀπορρίψῃς με ἀπὸ τοῦ προσώπου σου.
μὴ δὲ βδελύξῃς τὴν ἡμῶν ἀναξιοσύνην. ἀλλ' ἐλθέσθον
με ὁ Θεός, κατὰ τὸ μέγα ἐλεός σου, καὶ παρί-
νευχε τὸ ἐμὸν ἀνόμημα. ἵνα ἀκαταλείψῃς προσέδω
κατενώπιον τῆς ἁγίας δόξης σου, καὶ ἀξιωθῇς τῆς
σκέπης τοῦ μοσχοῦ σου ἡοῦ. καὶ μὴ ὡς δούλος ἀ-
μαρτωλὸς ἀδόκιμος γίνωμαι. νῦν δέσποτα Κύριε παν-
τοδύναμη, ἡσάκουσον τῆς δεήσεώς μου. σὺ γὰρ εἰ, ὁ
τὰ πάντα ἐργῶν ἐν πᾶσι. καὶ τὴν παρὰ σοῦ πάντες
ἐπὶ τῇ ἐκτελεῖται βούλειαν.

Sacerdos orationem. Deus qui nos in misericordia
& miserationibus respexisti, Dominator Domine
qui hanc quoque nobis humilibus & indignis servis
tuis fiduciam contulisti, ut sancto tuo altari adstare-
mus, & rationalem hunc & incruentum cultum
pro peccatis nostris offerremus: inutilem servum
tuum respice, & secundum tuam clementiam pec-
cata mea dele, labia mea expurga, & ab omni
forde corporis & spiritus me emunda: & ad mini-
sterium hoc sancti tui Spiritus virtute me redde ido-
neum: ad sanctum altare tuum accedentem susci-
pe: tibi Domine infirmitatibus meis condescen-
denti, oblata manibus nostris dona accepta fieri
complaceat: & ne projicias me a facie tua, neque
indignitatem meam abomineris ut coram sancta
tua gloria inculpate assistam, & unigeniti Filii
tui protectione gaudeam, neque ut servus vitiosus
efficiar reprobus. Ita Dominator Domine omni-
potens, exaudi orationem meam. Tu enim es,
qui omnia in omnibus operaris: & a te auxilium
praestolamur.

ν. Καὶ γίνεται ἡ εὐχὴ, Cryptof. ἔκαστος. τὰ ἄγια.
Et deservit sancta, praefanctificata. Morelliana. ὁ ὃ
ἱερεὺς θυμὸν τὰ ἄγια, καὶ ἀπαίξεται τὴν ἀέρα προσκυτῶν, καὶ
λέγει. Ὡς ὁ ἄσπτος ἡοῦ ἡλῆσεν καὶ γὰρ οὐκ ἔστιν. Καὶ λαμ-
βάτω τὰ δῶρα, ὡς ἰδὼς, μὴ εὐλαβίας, καὶ ἐξέρχεται
προσκυτῶν λαμπαδῶν, καὶ λέγει. Μνησθῆναι πάντων ἡμῶν.
Ut supra fol. 11. καὶ ἐνδοῦς ἐξέρχεται ἐπὶ τὴν ἁγίαν τρά-
πεζαν, καὶ ἀποτίθουσι τὰ ἄγια, προσκυτῶν ἔσθ' ὁμιλῶν καὶ
πᾶσι εὐλαβίας. πληρύνει δὲ τοῦ ἡμῶν ὕμνον, ἀρχεται
ὁ διακόνος. Πληρώσωμεν. Sacerdos vero sancta suffu-
mitat, & velum aerem dictum exofculatus dicit.
Velut filius prodigus veni & ego, misericors. Et
assumtis sancta, de more, cum reverentia & prece-
dentibus cereis egreditur, & ait. Recordetur om-

Aliud brevissimum & antiquissimum missæ Præsanctificatorum exemplar ex Euchologio Barberino prius Conventus S. Marci ordinis Prædicatorum.

ΕΝ τῇ λυχνικῇ μετὰ τὰ ἀναγνώσματα, ἢ τὸ, Κατευθυνθῆτω ἡ πό, Κύριε ἐλέησον· γίγνεται ὡς κατεχρημένον, ἐπὶ τῷ ἀπορησιασμένον.

Ο Θεὸς, ὁ Θεὸς ἡμῶν. ut supra fol. 165.

Εὐχὴ ἐπὶ τῷ ἐπὶ τὸ ἅγιον Βαπτισμα ὑποπιζομένον.

Επὶ φάρον δάσπον, fol. 165.

Εὐχὴ πρὸς τὸν φάρον.

Ο Θεὸς ὁ μέγας ἡ αἰνετός, fol. 166.

Εὐχὴ πρὸς τὸν δυνάμει.

Δάσπον ἅγιον. fol. eod.

Καὶ μετὰ τὸ πληρωθῆναι τὸ, Νυν αἱ δυνάμεις τῶν ὑρανῶν, ὁ ἱερεὺς ἐπιδέχεται.

Ο τῷ ἀρρήτων, fol. 166.

Ο ἱερεὺς. Εἰρήνῃ πᾶσι. Ο λαός. Καὶ τῷ πνέματι τίς. Ο διάκονος. Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν. Ο ἱερεὺς ἐπιδέχεται.

Ο Θεὸς, ὁ μόνος ἡ ἀγαθός, fol. 167.

Ο διάκονος. Πρόχωμῃ. Ο ἱερεὺς. Τὰ ἀπορησιασμένα ἅγια τοῖς ἁγίοις.

Ο λαός. Εἰς ἅγιος, εἰς Κύριος, fol. 65.

Εὐχὴ μετὰ τὴν μεταλήψιν.

Εὐχαριστῶμέν σοι, fol. 67.

Ο διάκονος. Εἰς εἰρήνῃ ἀποδέχωμῃ. Ο λαός. ἐν ὀνόματι τῷ Κυρίου.

IN Vespertis, post Lectiones, & Dirigatur, & Domine miserere: sit pro Catechumenis oratio, super Præsanctificatis.

Deus, Deus noster, &c.

Oratio pro præparatis ad Baptismum.

Illustra Domine, &c.

Oratio fidelium prima.

Deus magnus & laudabilis, &c.

Oratio fidelium secunda.

Domine sancte, &c.

At cum fuerit completum, Nunc cælorum virtutes: orat Sacerdos.

Qui secretis, &c.

Sacerdos. Pax omnibus. Populus. Et cum spiritu tuo. Diaconus. Capita vestra.

Sacerdos precatur.

Deus solus & bonus, &c.

Diaconus. Attendamus.

Sacerdos. Præsanctificata sancta sanctis.

Populus. Unus sanctus, unus Dominus,

Oratio post communionem.

Gratias tibi agimus, &c.

Diaconus. In pace procedamus.

Populus. In nomine Domini.

In Præsanctificatorum Officium Notæ.

1. **Α** Καλεῖται τῷ προηγουμένον τῷ ἁγίῳ τσσαρακοστῇ) Quadragesimalis jejunii observantiam firmissimo legum Apostolicarum imperio stabilitam, contemplati Græci antiqui, ab ea temere violanda tantopere sibi cautum esse voluerunt, ut etiam quidam religioso dicam, an superstitioso cultu ducti, sancta communionis elementa, ne vim jejuniis inferrent, quadragesimæ tempore suscipere sint veriti. Cumque præterea jejunii tempora, teste Zonara in Can. 52. Conc. Trullani, prætori potissimum dicata, expiandisque intimo animi dolore criminibus sint instituta; sacrificandi vero munia, festivam celebritatem, & spiritalis lætitiæ solemnitatem ferant secum & inducant; ne Sacrificii alacritas mœsticia turbaretur, aut quadragesimæ necessarius luctus Sacrificii jucunditate tolleretur, Laodiceæ Synodi patres Can. 49. ne quadragesimæ spatio sacer panis, idest missæ Sacrificium, nisi sabbato & Dominicis offerretur, vel Martyrum solennia festivis missis & officiis celebrarentur, religiosius vetaverunt. αὐτὸ δὲ τῷ τσσαρακοστῇ ἔρπον προσέειπον, ἢ μὴ ἐν σαββάτῳ, ἢ Κυριακῇ μόνον. Non convenit in quadragesima panem offerre, nisi forte solis sabbati & dominica diebus. & Can. 51. αὐτὸ δὲ ἐν τσσαρακοστῇ γινώσκον ὁ πιστός. ἢ μὴ τῷ ἁγίῳ μάρτυρων μνήμῃ ποτὶν ἐν τοῖς σαββάτοις ἢ Κυριακαῖς. Non decet quadragesima spatio natalitia celebrare: sed sanctorum Martyrum memoriam sabbatis aut dominicis agere necesse est. Intermisso vero totius hebdomadæ decursu, divino sacrificandi munere, ne jure Sacrificium e medio sublatum, aut cælestis cibus animabus famelicis negatus videretur, a dictæ Synodi patribus, vel ab aliis Orientis Episcopis consultum est, ut sub vesperam, & in ipso Vespertinarum precum

officio, quo jejunium solvere licet, liturgiæ simulachrum, vel ejus saltem spectanda pars exhiberetur, & divinus panis in Ecclesia proponeretur; & officium illud, quo jam antea consecratus & sanctificatus distribueretur & sumeretur, ἀκαλυψάτω τῷ προηγουμένον τῷ ἁγίῳ τσσαρακοστῇ, denominare sanxerunt. Atque ita non nova primum ejus institutio in Synodi Trullanæ Can. 52. sed instituti jam ritus, premens magis & sedula commendatio legitur: ἐν πάσαις ταῖς τῷ ἁγίῳ τσσαρακοστῇ τῷ νηστῶν ἡμέραις, παρεκτός σαββάτου καὶ Κυριακῆς, καὶ τῷ ἁγίῳ τῷ εὐαγγελισμῷ ἡμέραις, γινώσκον τῷ προηγουμένον λατურγία. In omnibus sancta quadragesima diebus præterquam sabbato & dominica, & sancto Annuntiationis die, sicut sacra Præsanctificatorum missa. Lucem præmissis afferre possunt Nicetæ Pæstorati Studitæ Hieromonachi verba, quamvis ignorantie impetu, & erroris studio, contra laudandum Romanæ Ecclesiæ morem deblaterata. *Perfeda missa per omnem diem facere oblationem in sacris diebus jejuniorum assuevit*: (loquitur ipse Latinis, & mox adducto Canone Apostolico jejunium indicente, subjungit) ministrantes ergo atque complentes ministracionem sancta missa, secus horam tertiam diei, in qua & promulgatum est offerri sacrificium, quomodo jejunium usque ad horam diei nonam observatis, solventes illud in tempore ministracionis missæ? Nequaquam. Si autem hoc impossibile est, maledictione plebemini. (Ignorat Schismaticus jejunii naturalis, & Ecclesiastici discrimen, Latinisque imponit, quasi e missa ad mensam Græcorum more transilirent.) Sic ergo accipientes nos sabbato & dominica die, secus tertiam diei horam, in qua Spiritus sanctus descendit super discipulos, immolantes

in ipsis sanctificamus munera, in quibus sufficientia, pro tota hebdomada consecramus: in aliis autem diebus hebdomadae iuxta tempus horæ nonæ diei, concludentem omnem diei ministrationem, in consumptionem Lucernarii, agimus nos Sacerdotes cum Diaconibus Ingressum, thuribulum solum ferentes. Et post lectiones prophetarum, constitutas orationes a magno Basilio facientes, & munera transferentes e Propositionis mensa, oramus cum ipsis. Insuper autem & traditam nobis a Domino orationem dicentes, exaltamus Præsanctificatum panem, & damus Præsanctificata sancta sanctis: & uniti communione panis & calicis mysteriorum Christi, gratias agentes Deo remittimus eos atque dimittimus, ex congregatione sumentes nos (monachi) communem mensam, per folia & legumina, & calidam aquam, qui voluerint. Hæc ille, & plura: in quibus errat, Concilium privatum Laodicænum toti Ecclesiæ legem ponere, vel Trullanum reprobatum, Romanam Ecclesiam omnium magistram dirigere posse, arbitratus. Summus autem Pontifex Innocentius primus, centum annis post Laodicænam Synodum, & ferme trecentis ante Trullanam, non nisi Parasceve magna, & sabbato sancto, Ecclesiam missæ celebritate privat. Constat, ut ille inquit episcopus 1. cap. 1. cap. 4. Apostolos biduo illo, & in mœrore fuisse, & propter metum Judæorum se occuluisse. Quod utique non dubium, in tantum eos jejunasse biduo memorato, ut traditio Ecclesiæ habeat, isto biduo Sacramenta penitus non celebrari. Plura in Nicetam licet omnia non apposite, Umberto Sylvæ candidæ Cardinalis tom. 4. bibl. PP. Qua ratione vero a sacris faciendis, sabbato sancto abstineat Romana Ecclesia (quæ enim ea die missa dicitur Paschatis noctem prævenit) & quomodo Parasceve magna Præsanctificatis utatur, docent rituum Ecclesiasticorum expositores Alcujius, Amalaricus, & alii: de Præsanctificatis autem Græcorum plurima Mathæus Blastares in Syntagmate propediem edendo, Catholice simul, & valde moraliter; verbo τῶν παρακοῆν.

2. Εὐλογησάντος τὸ ἱερεὺς.) Cum pronunciat hæc verba: εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ πατρὸς, καὶ τὸ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος πάντοτε, νῦν καὶ ἀεὶ.

3. Τῷ προσημακτῷ εὐχολογηθέντος.) Psalmus proemiacus plurimorum officiorum exordio deserviens est 102. Benedic anima mea Domino, &c. & εὐχολογηθῆναι dicitur quando per Versus recitatur.

4. Μετὰ τῷ ἐκφώνησιν.) Illa est. Ὅτι οὐ εἰς τὴν βασιλείαν: vel alia quæcumque.

5. Τὰ ἀπὸ Κίθων.) Ita Graduales vocant Græci, quia primus eorum psalmus ab his vocibus incipit. Πρὸς Κύριον.

6. Δόξα.) Vox hæc sola infert quæ ad eam sequuntur. πατερ, ἔψψ, καὶ ἁγίω πνεύματι.

7. Καὶ νῦν.) Huic pariter sequentia subnectenda: καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας ὁ αἰὼν.

8. Ἀλληλουία.) In officiis quadragesimalibus canticum, Alleluia, frequentant sæpius & iterant Græci, eique decantando facilius indulgent, quo tempus illud diuturniores divinas laudes requirere agnoscunt, idem quoque in mortuorum exequiis assumunt, atque ita non sicut Latinis lætitiæ, sed potius mœoris, compunctionis, devotionisque apud eos est argumentum. Quam vane autem ob illam vocem officia sua jactet Michael C. P. legendus Baronius anno 1957. numero 29.

9. Εἰς δὲ τὸ, Κύριε ἐκέκραξα.) Cum recitatur psalmus 140. Domine clamaui.

10. Ἰσῶμεν εἰς χυ.) Consule dicta fol. 23. nu. 15.

11. Ἰδόμελον.) Subintellige τροπαιέον, modulum: & est, ait doctus Ligaridius, peculiari sibi, gravi, & concinna voce recitandus, quasi ἰδιον ἔχον μέλον. at ἄρμεν ex opposito, alios ad sui normam decantari permittit.

12. Μαρτυρικόν.) Intellige rursus τροπαιέον, in Martyrum laudem compositum.

14. Στιχηρὰ ὁμοῖα.) Versus Similes aequali

syllabarum numero constant, ut eodem tono decantentur: sicut & ejusdem metri Strophæ, sive Græcis sive Latinis.

14. Τριώδιον.) Meursius τριώδιον interpretatur: Canticum quod dividitur in tres partes, quas ᾠδὰς appellabant. Sed prave. Cum enim ᾠδὴ sit Canticum, quis recte locutus diceret, Canticum dividi in tria Cantica? τριώδιον igitur, scribit Gretserus to. 3. de Cruce lib. 4. a tribus Odis nomen accepit: Græci vero hoc titulo librum insigniunt, licet plures quam tres Odas complectatur. Retinet tamen Triodii nomen, ob prima Triodia in sanctæ Trinitatis honorem in quadragesima decantanda, quorum auctor, cujus deinceps vestigia secuti sunt alii, dicitur Cosmas Hierosolymitanus. Verum de Triodio & reliquis libris Ecclesiasticis plura & selectiora doctissimus Leo Allatius, opusculo propediem publici juris faciendo.

15. Μῦσας.) Volumina uniuscujusque mensis Officia distincte complectentia, vocantur μῦσαι. Inepte itaque, juxta morem, Canticum interpretatur Meursius.

16. Εἰς εἰς χυ.) Discrimen non modicum est inter εἰς χυ, & εἰς χυρὸν: ille est Versiculus e scriptura, & maxime e Davidicis psalmis depromptus, hoc Versus est ab Hymnographo Ecclesiastico, licet prolixiori sententia, ad longiuscularum etiam periodorum normam, compositus. Et discriminis hujus annotandi gratia, εἰς χυ, Versiculum, εἰς χυρὸν, Versum, ubique in hoc volumine sum interpretatus.

17. Θεοτόκιον.) Intellige semper ᾠδὴν, modulum in honorem virginis Deiparæ, post hæresim Nestorii absque addito Θεοτόκος vocatæ, editum.

18. Σταυροθεοτόκιον.) Alius item modulus est crucis & Deiparæ junctas laudes, vel saltem mixtam utriusque mentionem complectens.

19. Ηχος.) Adhuc Meursio Canticum sonat hæc dictio, & ejus argumento plura falsum resonantia cantillat, ita nihil quod mentem & sensum reficiat, effatur. Proprie itaque ἦχος, in cantu Græco Ecclesiastico, idem est quod Tonus in Latino. Habent autem Græci suos octo tonos, a quibus libellus ὁκτώηχος dicitur. Quatuor Toni priores simplicem appellationem sunt nacti ἦχος α', primus ἦχος β', secundus, ἦχος γ', tertius: ἦχος δ', quartus. Quatuor posteriores disparem sortiuntur denominationem: quintus enim est ἦχος πλαγίῳ πρῶτον, scribiturque. ἦχος πλ. α'. Tonus obliquus primus: sextus est ἦχος πλ. β. sive πλαγίῳ δευτέρῳ. Tonus obliquus secundus tertius; dicitur ἦχος βαρὺς, Tonus gravis, propter inoram & vocis gravitatem inter illum canendum. Ultimus est ἦχος πλ. δ'. Tonus obliquus quartus; de quibus Musices periti, & speculativam ejus rationem edocti, sunt consulendi.

20. Τῷ πνευματικῷ.) Hic & sequentes quatuor Versus intelliguntur cantari in Præsancticatorum missa, post orationem tertii Antiphoni, ubi præcedens rubrica, & cuncta quæ hic sequuntur, sedem propriam habent. Observa vero primum hunc Versum, si proprius ob librorum penuriam desit, correspondere ei qui dicitur τῷ ἡμέρῳ. unde & de junio tractat: secundus in laudem Martyrum est compositus: alii quatuor sunt Similes, maxime tres, in titulo ὁμοίων ferentes, eo quod pari numero syllabarum constantes, uno & eodem quoque cantu sunt modulandi.

21. Εἰς τὸ μαρτυρικόν.) Si non oporteat, ut supra numero primo visum est, ex Concilio Laodicensi Can. 51. natalitia Martyrum, memoriam eorum aliis quam sabbati aut dominicis diebus, quadragesimæ tempore, celebrare, cur diebus singulis, etiam in ipsis Præsancticatorum officiis, hoc modulo πνεύματι μαρτύροις, Martyres aperte Græci commemorant? Quia privatam cujuspiam solemnitatem Canon vetat peragere, ne sanctis debitum honorem detrahant, omnium simul celebritatem sabbato sexagesimæ præcedente agunt, & cunctorum quoque memoriam diebus singulis laudato modulo renovant. Primam responsi hujus partem

confirmat Balsamon in Can. 52. Trullanum scribens. *ἡμῖς δὲ ὅτι ἔτι ἀκριβὲς τὸ μυστήριον, ὅτι παρὸντα καὶ πρὸ τῆς τυροφάγης, ἡμεῖς καὶ ἀναγιγνώσκοντες τὴν κατὰ τὴν κατὰ τὴν μαρτυρίαν τὴν κατὰ τὴν ὁλοκληρωμένην προβαλόντες εὐχαρίστησαν. Εξίστημι αὐτὴν, quod quæ perfecta sunt & accuratam vivendi rationem sequuntur Monasteria, propter præsentem Canonem, (quo vetantur Martyres in quadragesima celebrari solemniter) ante hebdomadam, quæ a caseo abstinetur, canunt & legunt canones, & martyrum, sacratum nempe memoriarum, quæ tota quadragesima obveniunt. Secundæ vero non minus traditio, quam ipsa hujus moduli lectio, suffragatur.*

22. *Παρθένου μάρτυρος.*) Indicat titulus hic Versum sequentem τὸ Νῆμα ποδῶσμεν. eadem ratione cantandum, quæ præcedens, *Παρθένου μάρτυρος.* At cur potius hic, quam alter cantandi forma censetur? Respondeo Græcos in Ecclesiis, libris inusulibus notis insignitis ut plurimum carere, communiores tamen quosdam hymnos seu modulos, juxta tonorum omnium normas, memoriæ tenere affixos, & ad horum omnium instar, cæteros ejusdem metri & ὁμοίους, sive προσομοίους, canere: ac propterea primas eorum dictiones aliis in titulum præfigunt: & hæ dicuntur ἄρτοι, quia subsequenti cantus ab eis deducitur, & eos in cantus sui normam trahunt.

23. *Εἰς τὴν σπουδαίαν.*) Ad noti hujus & tritici cantici exemplar cantatur sequens. *δίδου μοι κατὰ τὴν.*

24. *Προκαίμενος.*) Marcus in sua liturgia vocat illud *προκαίμενος.* vide Onomasticon.

25. *Παροιμίαν τὸ ἀνάγνωσμα.*) Quæ in præsentī lectione habentur ex Proverb. cap. 9. desumpta sunt. Quomodo autem de illis dixerit Cornelius a Lapide omnia in Hebræo, vel vulgata lectione, vel Græcis Complutensibus non haberi, si ipsi certum est: compertum etiam est in vulgata septuaginta editione contineri cuncta, præter hæc verba, *ὅς πεπαιδευμένος σοφός ἐστι, τὸ δὲ ἀφρονι διακόνῳ χηρείται,* quæ Nobilius in quibusdam codicibus adjungi observat.

26. *Εὐαγγέλιον & διὰς.*) Non *εὐαγγέλιον*, sed *σύγχυσις* est, meo judicio, & ἀνακρίτως τὸ διὰς λειτουργίας τὸ προσημασμένον, cum confuse & defunctuose omnino quæ ad eam spectant, vel explicet, vel complectatur. Satiusequidem fuisset ex titulo præcedenti positus, ex præsentibus, & infra legendis unam solam διατάξιν, & seriem liturgiæ componere: quam *εὐχρησ*, & lectiones in præmissis, rubricas hic quasdam, insequentibus alias, cum reliquis liturgiæ hanc constantibus, perturbatim & sine ordine congestisse. Ferret certe animus suo cuncta loco bene digesta reponere, nisi me interpretis & Scholiastæ, non auctoris & correctoris partes agere recorderer. Propensione tamen meæ, & tuo forsitan ut faveam, Lector, desiderio, in ipsius mox sequentis liturgiæ marginibus, quæ hinc vel inde, suis locis restituenda vel locanda forent, brevissima observare commonebo. Tui velis, Morellianorum exemplarium superius allatorum lectiones varias consule; cum enim cunctorum melius dispositam seriem contineant, majorem quoque cupido ritus præsentis animo, satisfactionem sunt allatura.

27. *Τὴν ἁγίαν τὴν μεγάλην τεσσαρακοστήν.*) Magnum est quadragesimæ jejunium apud Græcos, sive abstinentiæ rationem habeas, sive tempus quo se ad illud præparant consideres, sive tandem illud cum reliquis per annum occurrentibus jejuniis conferas. Septem hebdomadas jejunant, & duabus ad magnam quadragesimam suscipiendam disponuntur. Dominica quæ nobis septuagesimæ, illis προφήτι & προφητίαι, jejunium observandum προφητίαι, *πρὸ τοῦ χρόνου, publice indicit*, totaque sequenti hebdomada, etiam quarta & sexta feria, sicut & septuagesimam præcedentibus, carnes licite permittit, Armeniorum Tetraditarum resellendo condemnandoque errori, quo Ninivitarum jejunium

hoc tempore imitantur & aliud ab Ecclesia pariter rejectum assumunt, de quibus late Balsamon in Can. 69. Apostolorum. Hebdomas itaque illa ἀποχίαν *carnis* est, & alia sequens cum sexagesimæ pariter dominica, τυροφάγος, sive τυρινή, quod carnibus sublaris adhuc ova & lacticia comedere liceat, de qua Triodion. *περὶ μὲν τοῦ τυροφάγου φασὶ τινες ὅτι βασιλεὺς Ἡράκλειος ἐνταῦθα, κρυφάως ὄσαν τὴν πρότερον καὶ Χωρὸν γὰρ καὶ Παρῶν ἐπὶ τῆς ἰστοῦς ἐκτρατίσας, ἤλκετο τῷ Θεῷ, καὶ κατ' ἐκείνον ἰχθύος, τῷ τῷ μετακλίψας, καὶ μεταξὺ νηστείας καὶ τρυφῆς καταστῆσαι. Eam quidam referunt Imperatorem Heraclium, cum prius carnes in ea concederetur, abstinentiæ diebus aggregasse, & solius casei in ea degustandi licentiam fecisse. Continuis quippe sex annis cum Chosroe dimicans, Deo vovit, ut si adversus eum prævaleret, licentiam carnes in hac hebdomada comedendi mutaret, eamque mediam inter jejunium, & deliciosas epulas constitueret. Prima itaque die τυρινή sexagesimam insequente, jejunium asperius auspicantur, & adusque Paschatis celebritatem a piscibus & oleo præterquam Annunciationis & Palmarum festivitate, quacunque ratione delibandis abstinent; squillis licet, ostreis, cancris, polypodibus, sepiis, & aliis hujusmodi exsanguibus, quasi a piscium perfectorum natura alienis, & cruditate, seu vilitate stomachum affligentibus, sicut & piscium ovis exsiccatis & sale ad solem conditis, minime sibi temperandum putent. Proptereaque cibum ferotinum Andronicus Seniori sumentis apud Nicephorum Gregoram lib. 9. cap. ult. *ὅτι τὰ τὸ τροφῆς ὁσπράδιον πάντα, διὰ τὰ τῆς νηστείας ἐκείνων ἡμερῶν νόμιμα. ὅτι οἱ δὲ ὁσπράτοις χηρείται δυνάμει γρηαὶν τοῦτοσιν ἐσμάχοντες πρὸς κατὰ τῆς σκληρότητας ἐκείνης τροφῆς. Apposita erant omnia testacea, propter jejunium illorum dierum: (mirare senioris & ægroti Imp. abstinentiam) post quæ cum merum bibendum fuisset, quæ vetulus stomachus ad duriores illum cibum conficiendum firmaretur, &c. Oleum tamen sabbatis & dominicis, vinumque hodie toto illo tempore permittunt: (sed nec τυροφάγος, illis diebus observant, cetera abstinentiæ tantummodo non jejunio dicatis, præterquam sabbato magno propter 65. Apost. Canonem) quamvis Monachi τυροφάγος & ὁσπράτοις contenti, jejunium hoc quadragesimalé percurrant: quod equidem si cum aliis jejuniis conferatur, magni nomen præ illis sibi vendicare posse constabit: Unde & dierum hebdomadam adjectione, detractos asperiori jejunio sabbati & Dominicæ dies, compensatos esse voluerunt antiqui Patres. Quamvis autem in honorem Apostolorum, a Dominica post Pentecostem sanctorum omnium celebritati addita, ad diem Petro & Paulo consecratum, posterumque alium Apostolorum cunctorum solemnitati communem, jejunium assumptum observent: brevissimum tamen est, & pro festivitatis Paschalis varietate incertum, nec tam grave, ut olei pisciumque comestione secum ferat illicitam. Aliud item a prima Augusti ad diem B. Virginis Assumptioni celebrandæ dicatum, devotionis licet & affectus erga illam demonstrandi gratia suscipiatur, non ita protrahitur tamen, & ab ovis & caseo tantum non piscibus & oleo interdicat. Jejunium tandem Christi natalitii prævium, quamvis olim decima quinta Novembris incēptum, *πρωτομνηστήριον* intuerit appellari: nunc tamen frigidior Græcorum devotio, ad dies septem contraxit. Præ cæteris itaque sanctum est. & magnum quadragesimæ jejunium, ut siisdem asperius & diuturnum magis: omnium nihilo secius unus est finis, & quasi præmium commune, spiritalis nimirum animæ refectio, sacri Christi corporis & sanguinis participatione, in sacræ mensæ convivio obtinenda: ut namque quater diutius in anno jejunant, ita quater cuncti Sacramento Eucharistiæ communicant, ter tantum licet Pœnitentibus quibusdam (quod cuncti deinceps mysteriorum participes observarunt) præscribatur Juris Græcor. lib. 2. in tomo unionis inter Con-**

stantinum Porphyrogenitum, & ejus focerum Romanum. τρεῖς τὴν ἐν αὐτῷ ἀναδεδίχεται τῆς ἀπολαύσεως τῷ θείῳ μυστηρίῳ. ἅπαρ μὲν ἐν τῇ σωτηρίᾳ τῷ Θεῷ καὶ Σωτῆρι ἡμῶν ἀνατίσκει, δεύτερον ἐν τῇ κοίμῳ καὶ ἀρχαίῳ διαποίνῃ Θεοτόκῳ, καὶ τρίτον ἐν τῇ γυνήϊ ἡμῶν καὶ Χρυσῷ. ὅς τῳ ἐν ταῦταις προηγύδα νηστῶν, καὶ τὸ ἐκ ταύτης ὄφελος. Ter in annis divinorum mysteriorum fruitione donabitur. Semel in salutarī Dei & Salvatoris nostri resurrectione, secundo in illibata dominæ nostræ Virginitate dormitione, & tertio in Christi natalitijs diebus, eo quod jejunium, & consequens ex eo profectus præcesserit. De juniorum istorum ratione & observantia, videndus Zacharias Cretensis Marapharas dictus, opusculo ad Horologii calcem addito.

28. Καὶ δοῦναι.) Vertit Genebrardus sacrificare, inepte: est enim cæremonia hæc a Sacrificio longissime remota. Melius interpretamur immolare, quia crucis expressio, lancea micæ sacri panis impressa, victimæ, scilicet Christi cælestis agni immolationem designat. Recolenda hic, quæ in Chrysostomi liturgia de hoc ritu scripta sunt sub initio.

29. Τρεῖς ἰστέρας ἄρτους.) Plures προσφοραί, seu panes offeruntur, aut saltem præciduntur, ut fiant præsanctificata. Nam quæ servantur Particulæ, scribit Arcudius lib. 3. majores sunt, materiaque illius fecti Sacrificii debet esse honesta, & quæ facile tractari possit. Quippe sunt circa illam melle cæremonte, dividitur item, & mittitur in calicem: ejusque, qui communicare cupit, debet particeps fieri.

30. Οτι δὲ μέλα σφραγίσαι.) Præsentem cæremoniā exequuntur Græci consecratione facta, cum dicit Sacerdos ποιήσον, & μὲν ἄρτον αὐτόν. ut supra in Chrysostomi liturgia fol. 62. Quod autem hic præcipitur, ut de pluribus panibus consecratis non dicat Sacerdos in multitudinis numero, τοὺς ἄρτους ταύτας, sed in singulari, ἄρτον πῦτον, approbat Arcudius lib. 3. cap. 17. Nam valde tritus est, inquit, modus loquendi, ut non solum de uno pane, sed de pluribus quoque dicamus, panem hunc: unde Marcus Evangelista, precatus in sua liturgia, ut mittat Deus Spiritum sanctum ἐπὶ τοῖς ἄρτοις (quia plures oblata quondam proponebantur) statim subjungit: ἵνα ποιῶσιν τὸν μὲν ἄρτον, αἶμα. Ut faciat panem quidem, corpus, &c.

31. Λαβίδα.) Genebrardus interpretatur forcipem fuscinulam: λαβίς tamen cochlear est: appellationisque rationem protulimus. Vide Onomasticon.

32. Μετὰ τῷ αἵματι βαβαμμένον.) Arcudius, qui non nisi Græcorum errores deberet insequi, toleratos mores eorum ex nimio zelo attentat quandoque condemnare, & maxime lib. 3. cap. 17. responsione ad 9. Symeonis argumentum, & deinde cap. 56. ex professo consuetudinem, qua Græci panem consecratum pro præsanctificatis, vel ægrotis deinceps asservandum, vivifico Christi sanguine, idest cochleari illo imbuto, leviter intingunt, nulla alia ratione quam Romanæ Ecclesiæ exemplo reprobant. Equidem licet sancta Romana Ecclesia, ut ab omni erroris & abusus suspitione aliena, quibuslibet suis membris ducem & exemplar se possit præfigere, peregrini tamen ab ea mores, dummodo probati sint vel tolerati, nusquam privato cujuslibet sensu temere sunt abjiciendi vel damnandi; consecrati vero panis intinctionem, a Græcis de more in vini speciebus usitatam, hucusque toleratam esse voluit, ejusque si non manifesti consensus & approbationis, tolerantia saltem non improbandæ sunt rationes. Prima, quod hujusmodi ritus, non neoterica sit apud illos institutio, sed a Patribus ævo nostro multo prioribus accepta. Secunda, quod in animarum consolationem, & usitatam Eucharistiæ sumptionem, sub utraque specie, ea fiducia possint sanguinis sacras species attrahere, qua summi Pontifices ad Episcoporum hæretica labe insectorum

exaustrationem: constat autem Theodorum Papam Pyrrhi Monothelitzæ condemnationi subscribentem, Christi sanguine atramentum diluisse, & ut refert in ejus vita Ciaconius, simile fidei adversarios condemnandi exemplum, vel a prædecessoribus accepisse, vel posteris reliquisse. Cur itaque non in perniciem, sed in animæ beneficium, non liceat Græcis panem consecratum sanguine madefacere, quamvis species illas exsiccari deinceps oporteat. Si dicas exsiccari, & proinde deperdi penitus & interire, adeoque prophane nimis rem divinam tractari: occurrunt confectum, & vini substantiam fluiditate & humore cuncto sublato, (eo quod accidentia sint sine subjecti corruptione advenientia) conservari posse affirmant, æque facile ac panis natura si liquore resolvatur, & reddatur fluida: at vero communis est ille Ecclesiæ, Theologorumque sensus, sacras panis species in vinum consecratum injectas, ejusque humore resolutas, & ad ejus instar fluentes, a pristina non recedere natura, & proinde ex æquo salvam posse vini specierumve naturam, ut ita loquar, consistere, quamvis partibus ejus subtilioribus calore appposito exhalantibus, densiores & crassiores, conspissante eas siccitate, solæ permaneant; quæ deinde in vinum injectæ resolvantur, exsuscitentur, & de novo emergant, priorique semper retenta natura, Christi sanguinem æque ac prius contineant, & fumentibus exhibeant: non enim minor est minima quacumque, ad integritatem vini sustentandam, pars hæc condensata, quam contemplamur, nec magis a vini natura, quam coagulum, (quod lac immutatum esse nullus non videt) a lacte aliena est, a quo proinde lac defuscat, & nisi melius dicas, in lac ipsum resolvitur. At licet, me iudice, & pluribus assentiente, vero similis sit, vini species urgente nimio calore (focario enim vase Discosupposito, non ad furnum aut solem, ut Arcudio impositum est, religiose panem intinctum exsiccant Græci) & siccitate nimia vini naturæ adversa dominante, funditus deperdi; non ideo tamen temeritatis & irreligiositatis nota temere illis est inurenda, si pane hujusmodi intincto sua Præsanctificata peragant: cum enim sub utraque panis & vini specie communionem excipere sint assueti, ne consuetudinis juri, cui (quicquid in contrarium suadeat Arcudius præfato lib. 3. cap. 56.) eos renunciare sancta Romana Ecclesia non compellit, adversum quid inducere videantur, cum vini species, ne acescant, diutius conservare nolint, nec illis totum panem insciendum iudicent, ex parte saltem & in micæ cruce leviter imbuunt; ut & consuetum communionis ritum, quoad elementorum in quibus sumitur natura permittit, observent, & hac intinctione non sanguinem solum e corpore effusum, sed & corpus ipsum suo sanguine tinctum & immersum expressius significent. Sed nec damnat Græcos, quæ obicitur specierum vini evanescentium cogitatio: in hominum enim utilitatem, quam Sacramentorum respicit usus & consumptio, cedit quicquid ibi sacrum est & divinum; eamque solam cum attenderet Basiliius, Particulam communionis diutissime servatam, sepeliri secum, juxta vigentem tunc morem, mandare non reformidavit. Et licet sanctorum facta non sint absque delectu in exemplum trahenda: ubi tamen ulum obrinent, non sunt absque iudicii maturo examine, sententia severiore plectenda: neque memoratum Græcorum ritum proscribit, ita referente Arcudio, Armenopoli in Epitome Canonum sect. 5. titul. 6. testimonium, quo sentit: τὸ μὴ χεῖν τὰ προηγουμένα ὅτι τῆς λαβίδος τῇ διαποίνῃ αἵματι, ἐν τῇ μέλει ταῦτα φυλάττειν, ἀχερίστους φησὶν ὁ μακάριος Ἰωάννης, αἷς καὶ ἐν τῇ καὶ ἡμᾶς μεγάλη ἐκκλησίᾳ γινόμενον. Non esse tingenda Præsanctificata per cochlear sanguine dominico, dum custodienda sunt, accuratius tradit beatus Johannes, ut quod etiam in Ecclesia nostra majori fiat. imo arguunt hæc eadem verba jam tum ubique præ-

præterquam in magna Ecclesia motem hunc pervagatum, quem quamvis Joannes Patriarcha incerti numeri, (non Jejunator ut falso autumat Arcudius eo quod Trullana Synodo Præsanctificata instituentem vel confirmantem antiquior, non potuit a Gregorio secundo, vel Germano Patriarcha, se posterioribus, eorum bene digestum ordinem agnoscere,) prohibere fuerit molitus, robor tamen, tempore procedente majus ac majus obtinuit, nec legitur a supremo Ecclesiæ capite ante schisma revocatus, aut post illud in Concilio Florentino, quo levioris momenti res sunt discussæ, reprehensus: eo quod, præter cuncta hucusque producta, non temere aut prophana ratione dispeunt illæ vini sacra species, sed aut panis speciebus deinceps adherent, & perseverant iis junctæ, aut certe in ipsis pereunt, in eas refunduntur, vel saltem ab eis in sui interitu nullatenus divelluntur.

33. *Εν τῇ μίσειν ἢ ἐχαράχῃ ὁ σταυρός.*) In parte nimirum panis infera, cui Lancea crucem impressit Sacerdos immolans, proptereaque dicitur, *ὑπο-λυχίας sub mica*: extera enim sacri panis faciens, crux est, *σφραγίς* nota insignita Psychian porro Latine scripsit, non interpretatus est Genebrardus, *mita* certe dixisse debuerat, quo nomine Sacramentum Eucharistiæ vocare non est veritus Paschasius lib. 2 de corp. & sang. Domini dicens: *hoc mysterium dum communicas, dilata finem mentis tue, dilata conscientiam, & percipe non quantum Mica exhibet, sed quantum fides capit.*

34. *Εν τῇ ἀρτοφορίᾳ.*) Miror cur Panarium interpretatur Genebrardus. An ignorabat vas asservandis consecratis hostiis dedicatum ciborium, *custodiam, tabernaculum* vocari Latinis, sicut & Græcis *ἀρτοφόριον, κιβώριον, κισσώδιον*, hancque portendere eam militum *Custodiam*, cui corpus Christi post passionem custodiri fuit demandatum? *ἡσθαλίσαντο ἢ τὰ φρον σφραγίσαντες ἢ λίδον μεταί ἢ κισσώδιον.*

35. *Μυδὲν ἐπιλέγων.*) Præsanctificatorum missa ut imperfecta, plura refecat a Sacerdote dicenda, in quibus sunt preces quas inter vestiendum se recitat: quamvis supra fol. 169. viderimus Morelliana exemplaria cunctas ab eo dicendas præscribere.

36. *Εκκλησιάρχης.*) Qui Ecclesiæ curam habet, & ei adinstar Sacristæ præficitur. Vide Onomasticon hoc eodem verbo.

37. *Οἱ ἐνὶ λέγειν ταῖς εὐχαῖς τῷ λυχίῳ.*) Vesperarum potius quam missæ, est præsens Præsanctificatorium officium. Licet autem quædam e missæ contextu, quæ ad decentem nimirum Sacramentorum sumptionem pertinent, sibi vendicet: plures tamen ex Vesperarum serie desumit: unde & Vesperarum hora tantum celebratur, & ut Falasce M. S. annotat, *πληρωμένης ἢ ἑνὸς ἢ δύο διδῶν*, ita fol. 170. Barberinum autem fol. 169. *τῆς ἑνὸς ἢ δύο ἡσθαλὴ διὰ τὴν πρῶτην*, quæ est tertia post meridiem, juxta Græcam & Ecclesiasticam horas diurnas numerandi normam, peragendum esse animadvertit: nunc autem, relaxato etiam in Oriente jejunii rigore, circa meridiem, ad illud exsoluendum, paucis & quasi lugubribus crotali idibus synaxim convocant.

38. *Σιωπῶν μὲν λέγων.*) Ita convenientius agendum: Basiliani autem Monachi in Occidente degentes morem hunc non observant, sed quædam hic recitant, ut fol. 170. linea animadvertere licet: & si ritum eorum tibi innotescere desideras, is tibi in Cryptoferrateni codice, qui eorum proprius est, manifestus erit.

39. *Δι' εὐχῶν ἢ πατέρων ἡμῶν.*) Vide dicta fol. 26. numero 50.

40. *Ἀνὸς Εὐαγγέλιον.*) In Præsanctificatorium officio, ut a liturgico degenerante, non legitur Evangelium, atque ideo si fiat minor *ἡσθαλὴ*, ut in Chrysostomi missa fol. 54. sit *ἀνὸς Εὐαγγέλιον* in eo liber Evangeliorum non deportatur; præterquam paucis diebus festivis, in sequentibus notatis.

Euchol.

41. *Εἰς δὲ τὴν μεγάλην ἡσθαλὴν.*) Conferendus hic Ingressus, cum eo qui in Chrysostomi liturgia fol. 59. fieri præscribitur. Effigies porro Diaconi Præconsecrata gestantis in capite hic adjuncta, repræsentat eundem in magno Ingressu e Propositionis mensa panem oblatum ad altare deferentem. Vide ibidem dicta.

O ΑΓΙΟΣ ΜΑΚΑΡΙΟΣ

41. *Νῦν αἱ δυνάμεις.*) Vice Cherubici Hymni dicitur, de quo, fol. 113. num. 108.

43. *Λοιπὸν ὁρῶντες.*) In pœnitentiæ, cuius tempus est; & reverentiæ, ob Christi presentiam, argumentum.

44. *Ἡ δὲ λατურγία.*) Hujus liturgici operis auctorem nulla edita manifestant. Nicetas Pectoratus supra numero primo relatus a Basilio; Maximus Cythærensis, a Gregorio Magno ejus nominis primo; a Gregorio secundo, quidam; a Germano, Cryptof. & Barberinum MM. SS. prodiisse testantur. Et Nicetas quidem, orationes cunctas & hujus liturgiæ *δι' ἑαυτὸν*, si Basilio adscribat, hallucinatur: pauca namque sicut *εὐχὴ ἐκ τῆς*, fol. 164. positam, & Orationes. *Πρὸς Κύριον, & Εὐχαριστίαν*, fol. 167. reperiendas, licet Basilio denegare nequeamus: reliquæ tamen omnes nullo teste, nullo auctore, non sunt eidem ut parenti attribuendæ. Sed nec hujus Ordinis Basilium inventorem facere potest Nicetas, etsi namque pluribus annis Concilio Laodicæno missam in quadragesima celebrari prohibente, Basilius sit posterior; certo non constat tamen ante Synodum Trullanam præsanctificata publicantem, illa eadem in Orientis Ecclesias fuisse inducta: unde rejecta ex parte Nicetæ assertionem, an alicui e Gregorii nomine nuncupatis adscribi possit hoc opus, inquirendum. Græci quidem narrant, a patribus sibi traditum, Gregorium magnum in Oriente Legatum agentem, missæ intermissionem per quadragesimam miratum, nec cessationem a divinis hujusmodi tolerantem, præsanctificata suscipi consuluisset, & officium eorum Ecclesiæ tradidisse, cui dicto favet scripto Maximus Cythærensis *ἐν βίῳ ἢ ἀγίῳ*, duodecima Martii, vulgaribus verbis de Gregorio loquutus. *λέγουσι ὅτι ἔδωκεν τὸ ὅπου ἐνομοθέτησε τὰ λήγαντα σιμὰ ὡς τὸς Ῥωμαῖοις λητοργίαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἢ νηστείας, τὸ ὅποιον κρατεῖται σιμὰ ὡς αὐτὸς ὡς ἡμέρον. Dicunt vero hunc ipsum fuisse, qui legem tulit ut apud Græcos (qui Ῥωμαῖοι a Romano ad se translato imperio se vocitant) missa diceretur in jejuniis diebus, quod quidem apud eos usque hodie servatur. At cum insignis sit Græcorum error, quo se etiam occupatum fuisse non diffitetur Baronius anno 726. num. 31. ut Gregorium utrumque primum & secundum, *διαλόγους*, tum nominis ejusdem similitudine, tum pia erga eos animi propensione, & acceptis beneficiis, tum *διαλόγων* scriptis a primo editis, tum variis etiam sermonibus & epistolis a secundo in Orientem missis, moti nuncupaverint; ita ut non nominis tantum *διαλόγου* di-*

Z

gnitas, sed & gesta, & scripta uisus alteri promissue adscribantur, ut unius Gennadii doctissimi Patriarchæ testimonio probat Baronius, (cui libens addiderim, & Zacharia Dialogorum Gregorii primi in linguam Græcam interprete, ipsum *Διάλογον*, vocari; & apud eundem Baronium anno citato Gregorii secundi epistolam refert, quarum titulus ipsi *Διάλογον* cognomen, sicut & priori affigit) proindeque incertum omnino reddi, cuiam Gregorio Dialogo ut auctori, possit opus præsens assignari: satiusque propterea videri Cryptof. & Barberini M. M. S. S. auctoritatem sequi, quæ Germanum Constantinopolitanum Antistitem hujus liturgiæ, si non ex integro, ex parte saltem, & quoad ordinis dispositionem, profitentur auctorem. Cuiquidem sententiæ nihil negotii facessere vulgarem Græcorum traditionem, vel Maximi Cythærensis testimonium arbitror: Cum enim Gregorius magnus pluribus annis Synodum Trullanam de Præsanctificatis sancientem præcesserit, nullatenus est eorum inventor, vel hujusmodi honor videtur etiam ex toto Gregorio secundo denegandus: cum enim Germano fuerit coætaneus, & multa ipsi cum eo benevolentiae necessitudo, officiorum reciprocatio, mutuum & commune negotiorum ad Ecclesiam pertinentium consortium; potuit a Germano editum opus & a Gregorio Pontificia supremaque auctoritate Orientalis Ecclesiæ traditum, missum, & confirmatum; ipsi Gregorio secundo, ut & Germano, auctoribus adscribi.

45. *ὡς Χεῖρ φαίμεν πᾶσι.*) Triplex ratio est, Sacerdotem Græcum movens, ut antequam Epistola, vel Genesis potius, in Præsanctificatorum officio legatur, populo cereum accensum ostendet, vel

illum solum, ut Nicetas Pectoratus supra numero primo retulit, in Ingressu primo deferat. Prima, quia cum Catechumeni ex Ecclesia mox ejiciendi, huic officio per quadragesimam, qua *ἡμεῖς τὸ πᾶσι* disponuntur interfint, sub corporei luminis symbolo eis in Ecclesia ob oculos posito, Christus qui est lux vera illuminans omnem hominem venturum in hunc mundum, manifestatur: ut de ejus plenitudine luminis in baptismo accepturos se, certiores reddantur hac voce, *ὡς Χεῖρ φαίμεν πᾶσι*. Secunda, quia cum *λυχνίδι*, sit ob nocturnum lumen hominibus a Deo concessum, Vespertina gratiarum actio, & (ut numero 37. superius observatum est) cum præsens officium *λυχνίδι* sit, quod tamen ante serotinas Lucernas accensas hora nona persolvitur, nondum instante earum de more accendendarum termino, cereus alius in Ecclesia profertur accensus, qui non corporei nocturnique luminis, sed Christi spiritualis cælestisque splendoris sub sacramento latitantis typum gerat, illiusque fidem in omnibus animis accendat, his verbis. *ὡς Χεῖρ φαίμεν πᾶσι*. Tertia, quia cum Evangelii lectio consecrationem in missa præcedat, sicut & Christi prædicatio passionem, cum nulla sit in Præsanctificatis consecratio, nulla sit etiam Evangelii lectio: ipse vero Christus non tam verbo, quam facto seipsum in Sacramento præsanctificatorum præsentem exhibet, & ad sui agnitionem, sui vice & in symbolo lumen substituit, illique sua voce suffragatur Sacerdos dicens. *ὡς Χεῖρ φαίμεν πᾶσι*.

46. *Πρὸ δ' ἀγίας ἀναφοράς.*) Ex ignorantia addita sunt hæc verba in editis: non enim officium hoc liturgicum est, ut propterea *ἀναφοράς* oblationis virtutem, aut nomen sortiri possit.

Collectas e variis auctoribus in Basilii, Chrysostomi, Germanique Liturgias, proxime in superioribus congestimus expositiones: priusque de Templo nonnulla sumus præfati. Cuncta hæc breviter, concinne & erudite complectitur Symeonis Thessalonicae Antistitis, viri, si Romanae Ecclesiæ fuisset conjunctus antiquis Patribus annumerandi, de Templo, & sacrificio missæ enarratio. Hanc sibi, Lector erudite, separatim hac de causa, offerimus, quia diversam a Germano, Cabbasila, Maximo, & aliis Mystagogis, Liturgiam interpretandi rationem init: & ultima, quæ postremis Liturgiæ partibus alii contemplantur mysteria; ipse in promentalibus edocet consideranda. Ut autem judicio ubique excellit: ita nihil a subjecto profert alienum, aut ab antiquorum traditione deflexum. Hujus Latinam versionem, quam ut probam quoque subiicimus, habes jam, tum alibi, tum in Bibliot. P. P. Auctario a Jacobo Pontano S. I. editam: defuit tamen hucusque Græcus textus, idcirco forsasse suppressus, quia nimio interpretis zelo, ubi certe nullum erat obvium periculum, rescissus fuerat & mutilatus: eundem partibus amputatis restitutum, quibusdam in locis verius percipiendum, accipis, quia fidelius, pro majori rerum Græcarum experientia, translatus legis: nec non quia paucis, modicoque temporis spatio, totam Liturgiæ seriem, periodis hic reperiendis, ad singulas partes, dissertationemque de Templo relatis, enucleatim habes apertam & notam. Dilucidi devotique hujus opusculi auctorem, prout digessit, scriptis mysteria nova proferentem, suscipe; & in ejus nævis non ita detegendis, quam abstergendis, si aliquos notaveris, nostra fruire fidelitate.

Εξ ἀγάπης θείας κεινημένοι, πρὸς τὸ μαθεῖν τίποτε δηλοῦσι τὰ σύμβολα τοῦ ἐν τῇ θεῇ συνάξει πλεμμένων, καὶ τὰ ἱερὰ σημαίνουσιν ἀμφοῖα, ἐν ἀγάπῃ διέξαστε, καὶ πᾶς καὶ δυνάμει παρ' ἡμῶν περὶ τούτων λόγος, ὃς καὶ ἡμεῖς τῇ τοῦ Θεοῦ ἀγάπῃ κινούμενοι καὶ παρρησιασθέντες ποιούμεθα, ὡς ποσῶτον ἡμᾶς ἠγάπησεν, ὡς γέγραπται, ὥστε τὸν ὕιόν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ὑπὲρ ἡμῶν δίδωκεν. ἦλθεν ἔν ᾧ πρὸς ἐν ἀγάπῃ, καὶ ὁ παταχὲς ἐσκένωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ βρέφος ἐκ Παρθένου τέχθει, καὶ τὰς ἡλικίας ἀμείψας, ἐν ὅλῳ ἐγὼ καθάρθω, καὶ ἔξ τῶν λόγων, καὶ ἔξ τῶν ἔργων αὐτοῦ καθαρὰ γινώσκω. τέλος καὶ ἑαυτὸν ἡμῖν εἰς κοινωνίαν δίδωκεν. ἔπειτα ὅτι τῇ ἀπαρχῇ μὲν ἡνώθη μοι καὶ προσείληφεν ἐκ Παρθένου, ἀναγκὴ δ' αὖ καὶ ἐνώσιν ἀναγκαστικῶς καὶ πρὸς ἅπαντας πᾶσι πιστεύοντες ἀναβλέψαι. τὸτο γὰρ ἐστὶν ἀναπλαθεῖν ἡμᾶς καὶ ζῆσαι. εἰδὼς ὅτι μὴ φάγητε, φησὶ, τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίνητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, ὃς ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. καὶ, ἐγὼ ζῶ, καὶ ὁ φάγων με ζήσει δι' ἐμὲ. τὸτο τοῖς μυστηρίοις διεισάγει, ἀγαθῶς. καὶ διὰ τοῦ βαπτίσματος μὲν ἀναγκαστικῶς, τὴν αὐτὴν καὶ ἡμῖν ἀπαθὴν διδὼς γέννησιν. τῇ ἐπιθέσει δὲ τοῦ χειρῶν καὶ ἐμπνέσει, τὴν τῷ μύρῳ χαρὸν ἐντίθεται, ὃ δὲ μύρον αὐτός ἐστι. μύρον γὰρ φησὶ ἐκκρωθεῖν ὀνομάσκει. χρίσας μὲν ἑαυτὸν ὡς Θεός, χρίσας δὲ ὡς ἄνθρωπος. διὸ καὶ ἡμᾶς ἀγαθῶς χρίων, ἡμῖν παρέχει καὶ δαΐδα καὶ ζωσαν τὴν πνέματος δυνάμειν. τὸτο δὲ καὶ μέγιστον ἡμῖν δίδωσι τὸ μετέχειν ἡμᾶς αὐτοῦ. ὅπερ τῇ παραδόσει τῶν μυστηρίων παρέδειξεν. ἔλαβε ὁ ἄρτος, καὶ ἐσθίοντες, καὶ ποτιζόμενοι ὁμοίως. καὶ τὸ μὲν, ἔφη, τὸτο ἐστὶ τὸ σῶμά μου. τὸ δὲ, τὸτο ἐστὶ τὸ αἷμά μου. καὶ ἐχ' ἐσθίοντες μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς κοινωνίαν ἐκάλει. λάβετε ὁ φάγετε, φησὶ, καὶ πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες. καὶ ὅτε μόνον τὸτο πιποίνκε αὐτός, ἀλλὰ καὶ ἔξ τῶν οἰκείων μέλει πάντα τελεῖσθαι παρέδωκε. τὸτο γὰρ, φησὶ, ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. καὶ εἰκότως. εἰ ὅτι καὶ αὐτός ἡμῖν παραπλησίως σαρκὸς καὶ αἵματος κεκοινώνηκε, καὶ καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπος ὡφθῇ, Θεὸς ὡς ἀκαλλοίωτος. σκοπὸς δὲ τὸ τῆς θεώσεως αὐτοῦ μεταχεῖν ἡμᾶς, τοῦ θεοποιεῖν τὸτο ἔσθω, καὶ ὑπὲρ λόγον πιποίνκε οἷς ἐξοφούμεθα, καὶ οἷς ποτιζόμεθα, ἑαυτὸν καταμύξας παταχὲς ὢν. καὶ τὸν ἄρτον καὶ τὸ ποτὲρον εἰς σῶμα καὶ αἷμα μεταβαλὼν τῇ θεῇ αὐτοῦ δυνάμει παντοδύναμος ὢν. ἔξ τῶν ἡμῖν ἀνακρινάται καὶ ἀναμίσγεται, καὶ δικαιοσύνης ἥλιος ὢν ἡμῖν ἐπιλάμπει, ἀναλόγως τῇ καθαρότητι πᾶσι ἐλαμψαῖς παρέχων. καὶ ἐχ' ἀπλῶς ὡς ἥλιος ἐργεῖ πᾶσι ἀκτῖνας ἐστιθεῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν μὴ καθαρὰ καθαίρει, καὶ δεκτικὰ φωτὸς ἀπεργάζεται.

Ἐπεὶ τοίνυν ταῦτόν ἐστι τὸ τῆς ἱερουργίας μυστήριον, καὶ τοῦτο πέρας τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ. *Euchol.*

Eorum quæ in sancta Synaxi, sive Missa peraguntur, symbola & argumenta, quid tandem aliquando manifestent, & quid sacra ornamenta significare velint, ut discatis, divina charitate estis impulsus: in charitate idcirco suscipite a nobis, quos de iis sermones, Dei etiam charitate moti, & confisi exhibemus: qui nos sic dilexit, secundum scripturam, ut filium suum unigenitum pro nobis daret. Venit ergo ad nos in charitate, & qui ubique præsens adest, habitavit inter nos, ex virgine infans in lucem editus, & per successivam ætatum mutationem progressus est, ut ego ex integro purgarer, ejusque dictis & factis sanctitatem susceperem. Postremo semetipsum quoque in communionem nobis dedit. Quoniam etenim primitiis carnis, quas e virgine assumpsit mihi unicus est, necesse fuit unionem quoque actu & opere ipso ad fideles universos dimanare. Hæc est enim reformatio & vita nostra. Nam, nisi manducaveritis, inquit, carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem: non habebitis vitam in vobis. Et. Ego vivo, & qui manducat me, vivet propter me. Hoc per Sacramenta benigne præstitit. Et certe baptismate nos regenerat, suamque generationem omni prava passione segregatam nobis donat. Per manuum vero impositionem, & sacram inspirationem, unguenti confirmationis gratiam inserit: unguentum nimirum ipsemet est: unguentum, enim inquit, effusum nomen tuum. Qui unxit semetipsum qua Deus: & unctus est qua homo. Proinde & nos sua bonitate ungens suaveolentem & vitalem spiritus gratiam nobis elargitur. Quod autem tertium & summum est, nos sui participes efficit, & id in sacramentorum traditione ostendit. Accepit enim panem, & consecravit, & calicem similiter. Et hoc quidem, ait, est corpus meum. Hic vero sanguis meus. Nec consecravit modo, verum etiam ad ejus nos communionem vocavit. Accipite, enim, comedite, inquit. Et bibite ex eo omnes. Nec tantummodo tunc istud ipse fecit, sed per suos idoneos ministros, id omni tempore faciendum concessit. Hoc facite, inquit, in meam commemorationem. Et merito. Si etenim conformiter nobis, carnis & sanguinis nostri participem se efficit, & cum esset Deus immutabilis, nihilominus homo nostrum similis apparuit, quo divinitatis ejus consortes ac socii fieremus: divinissima istud & super omnem captum ratione actum est; ut quibus alimur & quæ bibimus, iis se immisceret, qui ubique est, panemque & vinum in corpus & sanguinem divina sua potentia transmutaret, qui omnipotens est. Per hæc nobis inseritur & immiscetur: cumque sit sol justitiæ, nobis lucet, & suæ puritati conformes illustrationes exhibet: nec radiis dumtaxat immixtis, simpliciter ut sol agit; sed insuper ex impuris pura reddit, & luminis capaces efficit.

Quando igitur hujuscemodi est sacrificium, & hic finis est incarnationis divine. *Z ij*

(per eam quippe consortes Dei, & dii per gratiam evadimus) etiam Christi Ecclesia studium in eo majus & sacratius adhibet : unde & quod ab initio accepit, assidue operatur, & per sacra symbola docet, quæ omnem cogitationem superant. Tantæ vero gloriæ compotes sunt eæ, quæ a nobis visibiliter fiunt actiones : ut omnibus ideo sint admirationi. Verum non omnium mens ad eorum quæ illic pertractantur, cognitionem penetrat : multique propterea hæsitant, horumque rationes & causas exquirunt. Et certe captum omnem transcendunt, quæ illic perficiuntur. Nec humanus solum, sed nec Angelicus intellectus enarrare ac docere queat, quomodo Dei incarnatio, quomodo communio fiat, aut eorum quippiam quæ ab Ecclesia promulgantur & efficiuntur. Verumtamen non omnino rudes ac ignaros rerum ad se pertinentium Deus nos reliquit, sed quantum de iis scire, investigare, & invenire, imo & comprehendere possumus tantam nobis occasionem præstitit : quandoquidem causa nostra ea omnia instituta sunt. Quantum igitur nobis minimis abjectissimisque concessum est, de iis quæ nos esse aliquid putantes interrogastis, in charitate disserimus, pluraque ex his sanctis Patribus collegimus, neque enim præter ea quæ tradita sunt novum aliquid adinvenimus, neque ea quæ ab aliis accepimus ulla ratione immutavimus, imo sicut fidei symbolum integra intactaque servavimus. Unde sicut ab ipso Salvatore instituta est, & ab Apostolis, & a Patribus tradita, ita & missam celebramus : & sicut quidem Dominus, cum discipulis adhuc commorans consecravit, & panem fregit, eisque distribuit, & calicem similiter : ita & nunc Ecclesia exequitur, Pontifice cum Sacerdotibus consecrante, & omnibus distribuyente, vel certe Sacerdote cum collegis celebrante. Hoc vero & Apostolorum successor testatur, Sacer, inquam, Dionysius dum sic sacrificare, sicut & nos edocet : & divinarum rerum enarratores Basilii & Chrysostomi ordinem missæ tantis mysteriis repletæ ubi exponunt, sic eam perficere commendarunt, sicut & nostra Ecclesia exequitur, idque orationes eorum in missa, quæ primum & secundum ingressum reliquasque sacri mysterii partes edocent, clarissime commonstrant.

Et sanctum quidem templum non omnibus pervium esse, sed reverentia dignum, tremendum vero maxime altare, esse voluerunt SS. PP. Quod liquido constat, cum ex eo Catechumenos emittunt : sacer vero Ambrosius, ex templo & altari Theodosium Imperatorem ejecit : Sanctus autem Gregorius auctor ille Dialogorum, non modo cum fermentato pane sacrificium offerri testatur, verum & in veneratione magna sacras habet ædes, nec cujuscumque cadavera in iis sepeliri permittit : similiter & Isidorus Pelusiota inter antiquos Patres merito recensitus, in plerisque suarum Epistolarum de missæ serie prout apud nos celebratur, lucidius edisserere videtur : & de divinis eruditus Maximus nullum mysterium sacræ missæ, quam Ecclesia Catholica in usu habet & celebrat, non expositum relinquit, omniumque quæ in ea sunt rationes in medium adducit & interpretatur. Ex his & ex aliis Patribus dicenda decerpentes, quodcumque ab antecessoribus nobis didicimus, divina confisi gratia vobis exscribimus.

Primum igitur de divina domo agimus. Nam cum templum & Sacerdos, instru-

δι αὐτῆς ὅν κοινωνοὶ γινόμεθα Θεοῦ, καὶ καὶ χάριν δυνάμεθα. καὶ ἡ τῆς Χρυσῆς ἐκκλησίας ἡ σωτηρία πρὸς τὸ μέγιστον καὶ θεοσιμώτατον ἔχει. ὅθεν καὶ ὁ παρέλαβεν ἐξ ἀρχῆς διδωκὼς ἐνεργεῖ, καὶ διὰ συμβόλων ἱερῶν διδάσκει τὰ ὑπὲρ ἔννοιαν. πλὴν αὐτῆς δὲ μετέλαβε δόξης καὶ τὰ ἐρατῶς ἐνεργήματα, ὅτι πᾶσιν εἰσὶ θαύματα. ἀλλ' ἔχ' ὁ νῦν ἀπάντων πρὸς τὴν γνῶσιν διδασκῶν τῷ τελουμένῳ. ὅθεν καὶ διὰ ποιοῦσι πολλοί, καὶ τὰς τῶν ζήτων λόγους. καὶ πάντως ὑπὲρ πᾶσαν ἔννοιαν εἰς τὰ τελευτήματα. καὶ ἡ μόνον ἀνθρώπινος, ἀλλ' ἐδ' ἀγγελικὸς ἀνεξίτητος νῦν, πῶς Θεὸς σάρκασιν, ἢ πῶς κοινωνία διδάξει, ἢ τι τῷ ὅσα ἡ ἐκκλησία κηρύττει, καὶ ἐνεργεῖ. πλὴν ἡ καθόλου ἡμᾶς ἀμνηστὴς ἀρῆκε περὶ τῷ ἰδίῳ ὁ Θεός. ἀλλ' ὅσον δυνατόν εἶδεναι καὶ καθόσον ζητεῖν, καὶ ἐρίσκειν, καὶ ἐν περινοίᾳ γίνεσθαι τῷ ἐκείνῳ, παρέχον ἡμῖν ἀφορμὰς. ἐπεὶ καὶ δι' ἡμῶν ταῦτα πέφακται. καθόσον ἐν ἡμῖν ἐδόθη ἐλαχίστοις γε ἔστι καὶ ταπεινοῖς, περὶ ὧν ἠρωπῶσθε νομίσαντες ἡμᾶς εἶναι τι, λέγουμεν ἐν ἀγάπῃ ἐκ τῷ πατέρων τὰ πλείω, συλλέξαντες. ἐδὲ ὅν τῷ παραδεδομένῳ καιρότερον ἄλλο παρ' ἡμῖν, ἐδ' ἂν παρελάβομεν ἡλλοιωσάμεν. τετηρήκαμεν δὲ ὡς καὶ τὸ πρὸς πίστεως σύμβολον. ὅθεν ὡς παρ' αὐτοῦ τοῦ Σωτῆρος ἐδόθη, καὶ τῷ ὑποσώλῳ, καὶ τῷ πατέρων, ἔπω τὴν ἱερωγίαν τελούμεν. καὶ ὡς μὲν ὁ Κύριος ἱερέργησε μὲν τῶν μαθητῶν ὧν, καὶ τῶν ἀρτῶν ἡλάσας, καὶ αὐτοῖς μεταδὲς, καὶ τὸ ποτήριον. ὁμοίως, καὶ ἡ ἐκκλησία ποιεῖ τὴν ἱεράρχειαν μὲν τῶν ἱερῶν ἱεραρχοῦντος, καὶ πᾶσι μεταδίδοντος, ἢ καὶ ἱερέως μὲν τῶν λοιπῶν. τῶν δὲ καὶ ὁ τῶν ὑποσώλῳ μάρτυρες ἀπόστολος, ὁ ἱερός φημι, Διονύσιος. ἔπω διδάσκων ἱεραργεῖν, ὡς ἡμεῖς. καὶ οἱ διηγόροι δὲ Βασίλειος καὶ Χρυσόστομος τὴν πρὸς μυσταγωγίας πλατύτερον ἐκθέμενοι τάξιν, ἔπω παραδεδώκασι ἐνεργεῖν, ὡς ἡ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησία. καὶ μάρτυρες αὐτῶν αἱ εἰς τὴν ἱερωγίαν δόχαι, ἡ ἀπὸ τῆς τε καὶ τὴν δούτερον ἑσοδὸν ἐκδιδάσκουσι, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ἱερᾶς τελετῆς.

Καὶ τὸν ἱερόν δὲ ναόν, καὶ βατὸν τοῖς πᾶσι παραδεδώκασι οἱ πατέρες, ἀλλ' ἄξιον ὁλοκαυτώσεως, καὶ μάστιγα δὲ τὸ φθιτὸν θυσιάζειον. καὶ δῆλον ὡς ἐξω βάλλουσι τὰς κατὰ χυμῶν. καὶ ὁ ἱερός δὲ Ἀμβρόσιος καὶ τῶ νῦν, καὶ τῶ θυσιάζειον ἐξέστησε τὸν βασιλεῖα Θεοδοσίον. καὶ ὁ ἐν ἀγίοις δὲ Γρηγόριος ὁ Διάλογος, οὐ μόνον δι' ἐκλύμεν ἄρτου τὴν θυσίαν προσφέρειν μαρτυρεῖ, ἀλλὰ καὶ δι' αἰδῆς τῆς ἱερᾶς ἀγνῆς νῦν, μηδὲ λείψαντα ἀφείας τὰ τυχόντος ἐν αὐτοῖς καταδάπτειν. ἀλλὰ καὶ ὁμοίως Ἰσίδωρος ὁ τῶ Πηλυσία ἀρχιεπὶς ὧν τῶν πατέρων, ἐν πολλαῖς τῶν αὐτῶν ἐπιστολῶν περὶ τῆς τάξεως τῆς καθ' ἡμᾶς λειτουργίας σαφέστερον ἐκδιδάσκειν φαίνεται. καὶ ὁ σοφὸς τὰ Θεῶν Μάξιμος ἅπαν ἐκτίθησι τὸ μυστήριον τῆς ἱερᾶς λειτουργίας, ὅπερ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία τελεῖ καὶ ἐνεργεῖ, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ γινόμενων τῶν λόγων ἐφερμυλύνει. ἐξ ὧν δὴ καὶ ἡμεῖς ἐκ τῶν πατέρων ἠρτισάμενοι, καὶ εἰ τί περ ἄλλο παρὰ τὸ ἀπὸ ἡμῶν ἐγνώμεν, γράφομεν ὑμῖν, τῇ τῶ Θεοῦ θαρρύνοντες χάριτι.

Καὶ δὴ πρῶτον μὲν περὶ τῶν Θεῶν φημὲν οἶκα. ἐπεὶ ὅν ὅργανον ἱεραργεῖς ὁ ναός τε, καὶ ὁ ἱερέως ὁ

μὲν ἱερουργῶν, ὁ δὲ τὸ θυσιαστήριον ἔχων. καὶ περὶ τῶν ἀμφοτέρων προσήκον ἐστὶν εἰπεῖν.

Ὁ ναὸς τοῦτον εἰ καὶ ἐξ ὑλῶν συγκείμενός ἐστιν, ἀλλ' οὐκ ὑπερκόσμιος ἔχει χάριν. τελεῖται γὰρ παρ' Ἀρχιερέως δι' ἁγίας μουσικαῖς, καὶ θείῃ χεῖρτι μύρρον, καὶ κατοικητήριον ὅλος Θεὸς παρίσταται. καὶ ἐν παντί τοῖς πᾶσιν ἔχει βασιλείαν. ἀλλὰ τὰ μὲν ἱερῶσι, τὰ δὲ λαϊκοῖς. εἰκονίζει δὲ ὅτος διπλῶς ὢν καὶ τῶν ἀδύτων καὶ τῶν ἐκτός, καὶ λείπον ἑαυτὸν διπλοῦν ὄντα; Θεὸν καὶ ἀνθρώπον, καὶ τὸ μὲν ἀόρατον, τὸ δὲ ὁρατόν. καὶ ἀνθρώπον ὁμοίως ἐκ ψυχῆς ὄντα καὶ σώματος. ἀλλὰ καὶ τὸ πᾶς Τεράδος μυστήριον ἐξαιρετικῶς, ἥτις ἀπορόσιτος μὲν τῇ ἐστί, γινωσκόμενη δὲ τῇ ἀπονοίᾳ, καὶ ταῖς δυνάμεσιν. ἰδίως δὲ καὶ τὸν ὁράμενον ἐκτυποῖ κόσμον, καὶ τὸν ἀόρατον. ἀλλὰ καὶ τὸν ὁράμενον τῶν μόνων. τὸν ἑαυτὸν μὲν καὶ τὸ ἱερὸν βήματος; τὰ πείργειν δὲ καὶ τὸ θείον ναὸν, καὶ κατ' ἄλλον δὲ σκοπὸν ὁ Θεὸς ἅπας ναὸς τελεδικῶς θεωρεῖται. τοῖς ὡς τὸ ναὸν φημι, καὶ τῇ ναῷ, καὶ τῇ βήματι. ὁ δὲ καὶ τὴν Τεράδα σημαίνει, καὶ τὰς τάξεις τῶν αὐτῶν τελεδικῶς τεταγμένων, καὶ τὰς λαὸς τῶν δισβεῶν, εἰς Τεράδας διαιρουμένους, ἱερέων λέγει, καὶ πριστῶν τελείων, καὶ τῶν ὄντων ἐν μετανοίᾳ. ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν γῇ, καὶ τὰ ἐν ἑρανῶ, καὶ τὰ ὑπεράνω τῶν ἑρανῶν, τὸ θείον ναοῦ τοῦτο διδάσκει τὸ ἥμισυ. καὶ ἡμεῖς μὲν τὰ ἐν τῇ γῇ, ναὸς δὲ τὸν ἑρανῶν, καὶ δὲ ὀπίρουράνια, τὸ ἀγνώστου βῆμα.

Διὸ καὶ ἐν τῇ βήματι ὁ Θεὸς ναὸς, καὶ μὲν τῷ φεικτοῦ θυσιαστήριον πᾶς ἱερεὺς διπλοῦν ἑαπέλξει, τὸν τὸ ἑρανῶ παραδολοῖ διαποτίσω. ὁ καὶ ἑρανῶ ἀγίων, καὶ καθεδρᾶ, καὶ τόπος Θεοῦ, καὶ ἀνάπαυσις, ἱλαστήριον τε, καὶ τὸ μέγαλον θύματος τὸ ἐργαστήριον, καὶ μῆμα Χριστοῦ, καὶ δόξης αὐτοῦ καλεῖται σκηνώμα. καὶ καὶ μὲν τὸ ἐν τῇ θυσιαστήριῳ καταπεπασματος, τὴν ἐπουράνιον περὶ τὸν Θεὸν ἐκτυποῖ σκηνώμα. ἐνθα οἱ τῶν ἀγγέλων δῆμοι, καὶ τῶν ἁγίων ἡ κατὰπαυσις. καὶ δὲ τῶν περιχλιδῶν, ἥτοι τῶν ἁγίων λαῶν, τὴν ἁπορῶν τῶν ὁρατῶν ὡς τὰ νοητά. πᾶσα δὲ μέρη ὑφάσματος ταῖς πᾶσαι ἔχει γοῖταις ἡ ἱερά ἑαπέλξει. ὅτι ἐκ τῶν περιχλιδῶν σκευάσθη πᾶς ἐκκλησία τὸ πλῆρωμα. καὶ τὰ ὀνόματα δὲ τῶν πᾶσαν ἐν τοῖς πᾶσαι δαγγελιστῶν. ὅτι δι' αὐτῶν συνίστη ἡ ἐκκλησία, καὶ πάντες τὸν κόσμον τὸ δαγγέλιον περιέδραμε, καὶ ἑαπεκα δὲ τὸ λεγόμενον, δι' οὗ καὶ μετ' αὐτὸ, ἑαπεζόφορος κέκτηται. ὅτι τὰς ἐστὶ καὶ θρόνος τῷ Θεῷ. καὶ τὸ μὲν ἐστὶν ὡς σινδῶν, ἡ περιχλιδῶν νεκρός; τὸ δὲ ὡς δόξης περιβολή, ὡς καὶ ὁ ἐπὶ τῇ τῇ τῇ θεῷ ἐμφαίνει φάσμα, ὁ κύριος ἐβασίλευσεν, λέγων, ἀνέστηκα ἐνεδύσατο. διὸ λέγει δὲ τὸ θυσιαστήριον, ὅτι Χριστὸν εἰκονίζει; ὅς καὶ πᾶσα ὡς μασαί, ὡς θεμέλιον ἡμῶν, καὶ κεφαλὴ γυναικός, καὶ λίθος ἀρόγωνος, καὶ ὅτι πᾶσα πάλαι ταῦτ' ἐμμεῖτο ἡ ἑαπέλξει, ἡ τὸν πάλαι ποτίζουσα Ἰσραὴλ. καὶ δὲ αὐτὴ ἡ ἑαπέλξει ποτίζει, καὶ ὡς ὕδωρ ἀλλὰ ζωῆς αἰώνιου παρέχουσα νάματα τὸ ζῶν αἷμα τοῦ Λόγου. διὰ δὲ τῷ ἱεροῦ σινδῶν, τὸν εἰς αἶσαν ἐκ δεξιῶν τῷ Πατρὶ σαρκωθέντα Λόγον καθεῖμενον, καὶ δὲ τῶν ἀναβαθμῶν ἡ ἐκάστη τῶν ἱερω-

menta sunt sacrificio deservientia; ille quidem consecrans, hoc vero, altare ad id adhibens; de utroque dicere consentaneum est.

Templum ergo quamvis ex materialibus compactum sit, sublimi tamen gratia præditum est: a Pontifice enim mysticis præcationibus dedicatur, & sacro perfunditur unguento, totumque Dei habitaculum redditur: nec omnia omnibus sed alia Sacerdotibus, alia Laicis habet pervia. Quoniam vero bipartitum est, (in adyta interiora & exteriora) per secretiore adyta, & per ea quæ foris sunt, Christum ipsum imagine quadam repræsentat, duplici natura divina & humana subsistentem, quarum hæc non videtur, alia sub aspectum cadit. Similiter hominem ex anima & corpore coherentem. Trinitatis item mysterium præclare adumbrat, quæ cum per essentiam inaccessible sit, providentia tamen & potestate maxime cognoscitur. Speciatim vero mundum hunc aspectabilem, & alium qui sensum effugit, innotatur. Quinimmo & aspectabilem solum. Cælum quidem per sacrum tribunal: terrestria vero, per templum reliquum. Alio consilio sacrum templum ut tripartitum, seu trifariam divinum consideratur: in locum, inquam, ante templum seu vestibulum, in ipsum templum, & in sacrarium, quibus partibus tribus Trinitas, & cælestes beatarum mentium ordines, per tres ternario distincti: piorum item populus sub triplici discrimine, Sacerdotum videlicet, fidelium perfectorum, & publice penitentium, significatur. Insuper quæ in terrestribus, quæ in cælis, & super cælos sunt; sacræ ædis constitutio & habitus denotat: de vestibula quidem, ea quæ in cælis sunt; spatium templi, cælum; sanctissimum vero tribunal, super cælestia sive ea quæ sunt in cælis.

Idcirco & in sacrario templum per tremendum altare, sacræ mensæ videlicet, cæli Dominum concipiendum proponit: quæ & sancta sanctorum, cathedra, locus Dei, requies, propitiatorium, magni sacrificii officina, Christi monumentum, & ejus gloriæ tabernaculum vocatur: Et quidem per velum altaris, cæleste Dei tabernaculum significat, ubi Angelorum agmina sunt, & sancti requiescunt. Per cancellos vero sive separationes, differentiam eorum quæ sensu, ab his quæ sola intelligentia percipiuntur. Quatuor autem superstrati mantillis partes in velli quatuor angulis habet sacræ mensæ, quoniam plenitudo Ecclesiæ ex quatuor mundi finibus contexta est; & in quatuor illis angulis, quatuor Evangelistarum nomina, quandoquidem per illos fundata & constituta est, & universum terrarum orbem Evangelii annuntiatio pervagata est. Interuolans vero vestem, quæ ad carnem dicitur; & superne mantile adepta est: quia sepelichrum est; & thronus Jesu. Et partim quidem est ut sindon qua mortui corpus involutum est; partim ut gloriæ amictus; sicut etiam Psalmus, qui super ea, dum imponitur, dici solitus est, ostendit. Dominus regnavit, dicens, decorem induit. E lapide porro est altare, quia Christum refert, qui & petra nominatur, tamquam fundamentum nostrum, & caput anguli, & lapis angularis: & quia petra, quæ olim profluentibus ex se aquis Israel potavit, hujus imago fuit. Nunc enim nos, novum Israel potat, non aquam scaturiens, sed æternæ vitæ sanguinem. Per sacrum vero confessum, Verbum incarnatum, & in cælis ad dextram Patris assidens; per gradus, cujusque sanctorum virorum, & Angelorum ordo

ascensusque & per Sacerdotem, Jesus significatur: quem & sacrum Evangelium in altari conspicuum; & crux, sacrificium ejus indicat. Sub mensa deinde repositæ sunt reliquæ Martyrum, ut potest quorum spiritus Christo magno Martyri semper adsint. Præterea tamquam Ecclesiæ fundamenta hos altare continet, quæ primo Christi, postea per ipsum Martyrum sanguine condita est. Unguento delibutum est, quoniam plenitudinem efficientiæ spiritus, & vivum unguentum quod sacrificatur, habet. Stragulis autem circum vestitur, & ornatur, quoniam quæ super eo sunt, consideratu difficilia sunt, nec ab omnibus comprehendique ut solium Dei. Per ordines vero sacrarium ingredi solitorum, virtutes extra mundum, sive cælestes nobis suggeruntur: Et per suffitionem ab altari inchoatam, communicans sese, & fragrans spiritus gratia: per accensa lumina, ea quæ est in sanctis perpetua ac indeficiens illuminatio. Atque hæc ab Ecclesia, per sacrarium imaginanda objiciuntur.

Universim autem per totum templi tractum, terrestrem hunc mundum, ut supra diximus, aut etiam cælum quod cernimus, cogitationi objicit. Quando enim ante templum preces facimus, cæli id loco habemus, & Paradisi in Eden similitudinem gerit. Quapropter etiam quibusdam velis in sacris monasteriis dum extra psallunt, templum occluditur, quæ ingredientibus abstrahunt; eo declarantes Christum ad nos usque descendisse, mediumque parietem maceris dissolvisse, dataque pace in cælum nos subvexisse. Quinetiam in crimina lapsi, idest Pœnitentes, illuc intrare non audent. Et cum solemniter ritu templum dedicamus, hujus rei typum quemdam exprimimus: at vero cum intus preces effundimus, & tremenda præ omnibus sacrificia peragimus; altare quidem velut alterum cælum habemus, templum vero, ut quod terrestria significet conspiciamus; ibidem enim omnes simul concurrunt, congreganturque.

Et certe qui est ante sacrarium suggestus, lapidis a monumento devoluti nos admonet, ubi etiam Angelicam personam sustinentes Diaconi & Sacerdotes; illi quidem in missæ officio: hi vero in laudibus, matutina Evangelia clara voce recitant. Templi pulchritudo, creaturarum pulchritudinem docet. Lumina sublimis ardentia, stellarum fulgores: circulus (corona in medio Ecclesiæ appensa) firmamentum imitantur. Oleum autem, ceram, & thymiana offerimus, Illud ad divinæ misericordiæ expressionem: hanc, ut quemadmodum illa ex floribus extitit, sic nos & perfectam nostræ oblationem, omniumque rerum nostrarum sacrificium quoddam, per ipsam insinuemus. Hoc autem, thymiana inquam, in signum divinæ charitatis & fragrantis spiritus, quæ se in omnes effundit.

Ac Sacerdotes quidem intra sacrarium divinos hymnos ordientes, primorum ordinum qui juxta Deum sunt, imaginem gerunt. Diaconi cum Lectoribus & Cantoribus Psalmos & sacras scripturas ordine excipientes, medios cælestium cætus, sive Choros, subostendunt, Populus universus de fide recte sentiens, cantica modulanti- bus proposito ac voluntate consociatur,

μένων ἀνθρώπων, καὶ τῶν ἀγγέλων τάξιν, τε καὶ ἀνά-
βασιν. καὶ διὰ μὲν τῶν ἱερῶν, ἢ Ἰησοῦν, ὃν τυποῖ
καὶ τὸ ἱερόν Εὐαγγέλιον ἐπὶ τῇ θυσιαστῆλει ὁράμενον·
καὶ ὁ σαυρὸς, τὴν θυσίαν αὐτοῦ δηλῶν. τῇ ἑαπέλῃ
δὲ ὑπὸκειται τὰ ἱερά λείψανα τῶν μαρτύρων, ὡς
τῇ Χρυσῇ τῇ μεγάλῃ μάρτυρι τῷ πατρὶ ὡς συμ-
παρόντων πῶς πνέμασιν· ἀλλὰ καὶ ὡς θεμέλιον
τῆς Εκκλησίας τὸ θυσιαστῆριον τύπος ὑπέχει. αἵ-
ματι γὰρ ὁσίων Χρυστοῦ, εἴτα καὶ δι' αὐτὸν, καὶ
τῇ τῶν μαρτύρων συνέσει. κεχρισμένον δὲ ἐστὶ τῷ
μύρῳ ὅτι τῆς ἐνεργείας πλήρης τὸ πνέματος, καὶ
τὸ ζῶν μύρον ἱεουργουμένων ἔχει· ἀμφότεροι δὲ πε-
ρικεκαλυμμένοι ἐστὶ καὶ κεκοσμημένοι, ὅτι καὶ τὰ ἐν
αὐτῇ διδωρήται, καὶ ἐκ πασὶν ληπτὰ. καὶ ἐπλημένον
δὲ, καὶ λαμπρότερον ὡς θρόνος Θεοῦ. ἧς δὲ εἰσιόν-
των ἐν τῇ βήματι πᾶσι, τὰς ὑπερκοσμίους δυνά-
μεις. καὶ ἧς μὲν τῷ θυμιάματος ὑπὸ τῇ θυσιασ-
τεί ἀρχομένη, τὴν μεταδοτικὴν καὶ δώδην τῷ πνέ-
ματος χάριν. ἧς δὲ τῶν ἀναπτομένων φῶτων, τὴν
ἐγγινόμενον τοῖς ἀγίοις ἀκατάπαυστον τοῦ πνέμα-
τος φωτισμόν· καὶ πᾶντα μὲν ἡ Εκκλησία εἰκονίζει
τῇ βήματι.

Διὰ δὲ τῶν καθόλου ναῶν τὸν περιέγειον τῶτον ὡς
φθάσαντες εἰπομεν, ἐφ' ἡμᾶς κόσμον. ἡ δὲ τὸν ὁρά-
μενον ἑρανον. ὅτι μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς ναῦ τὰς οὐχὰς
ποιούμεθα, ἡρατὴ τάξιν φαμέν, ἡ δὲ ἐν Ἐδεμ πα-
ραδείσῳ τὸν Θεὸν ἔχειν ναόν· διὸ ἐ καταπεπτασμα-
σί τισιν, ἐν ταῖς ἱεραῖς μοναῖς, ἐν τῇ ἑξῶθεν ψάλ-
λειν ὁμοφρονῶντες τὸν ναόν, ἔλκυσσι δὲ πᾶντα ἐν τῇ
εἰσερχέσθαι. τὰ τοιαῦτα δεικνύοντες ὅτι Χρυσὸς κατῆλ-
θεν μέχρις ἡμῶν, καὶ τὸ μεσότοιχον τῆ φραγμῆ λύ-
σας, καὶ εἰρηνικῶς δέδωκε, καὶ εἰς οὐρανὸν ἡμᾶς ἀ-
νήγαγε. ἀλλ' οἱ περικεπτασθέντες ἐγκλήμασιν, ἐκ
ἑνδον τολμῶσιν εἰσελθεῖν. καὶ τὴν τάξιν δὲ ἐγκλη-
μάτων τελουῦντες τοῦτο τυποῦμεν. ὡς καὶ ἐνδον
τὰς προσδοχὰς ποιούμεεν, καὶ τὴν φρενικὴν ἀπὸ
πάντων ἱερουργίαν, τὸ θυσιαστῆριον μὲν ὡς ἄλλον ἔ-
χομεν οὐρανόν, τὸν ναόν δὲ ὡς τὰ περιέγεια ση-
μαίνοντα· ἐν αὐτῇ γὰρ πάντες ὁμοῦ, καὶ προσερχέ-
σθαι ἐ συνίστανται.

Καὶ ὁ μὲν ἀπὸ τῆς βήματος ἄμβων ἢ ἐκκυλιδέν-
τα λίθον παρακλητοὶ τῆς μνήματος, ἐνθα καὶ ἀγγε-
λικὸν σώζοντες τύπον. ἄρχοντοί τε καὶ πρεσβύτεροι
τὸ Θεὸν κυρύττουν διαγγέλιον. ἄρχοντοί μὲν τῇ ἱε-
ραρχίᾳ, ἱερεῖς δὲ τῇ ὁρθῇ. τὰ ἑωθινὰ λέγοντες.
τὰ ναῦ δὲ ἡ ὡραιότης ἢ τῆς κτίσεως διδάσκει καλ-
λονίῳ. καὶ τὰ μὲν αἰωρημένα φῶτα, τὰς ἀστέρας μι-
μεῖται· ὁ κύκλος δὲ τὸ σφαιρῶμα. ἔλαιον δὲ καὶ κηρὸν
ἐ θυμιάματα προσάγομεν. τὸ μὲν εἰς θεῶν τύπον
ἐλέως, τὸ δὲ ἐκ μυρίων ἀνθρώπων συγκαίμενον εἰς ὁ-
λοτελὴ ἡμῶν προσάγωγῇ, ἐ τὴν ἀπάντων θυσί-
αν. τὸ δὲ εἰς τύπον τῆς θείας ἀγάπης, ἢ μεταδίδο-
ται πᾶσι, καὶ τῆς εὐωδίας τῷ πνέματι.

Καὶ ἱερεῖς μὲν ἀρχόμενοι τῶν θεῶν ὕμνων τῇ
ἱερῇ βήματος ἐνδοθεν, τὰς περὶ Θεὸν πρώτας εἰκο-
νίζουσι τάξεις. ἄρχοντοί δὲ καὶ ἀναγνώσται καὶ ὑμνοῦν-
τες θεῶν τε ψαλμοὺς, καὶ τὰς ἱεραῖς γραφὰς, καὶ πᾶ-
σιν ὁμοφρονῶντες, τὴν μέσλυν τῶν ἑρανίων χορεύον
ἐμφαίνουσι. λαὸς δὲ ἅπας ὁρθῶς ἔχων, περὶ ἢ πί-
στιν προθέσει ψυχῆς τοῖς μελωδῶσι συναπτεται, ἢ

ἀπὸ Θεοῦ ἡ καλέμενος ἔστιν ἡ ἐμφάνει δ' ἔτος τὴν τελευτὰν τῆς ζωῆς, μετ' ὧν οὐ θέμις σωίσασθαι, ἢ καπεργάτῳ, ἢ ἐπιτρόδον, ἢ κοινωνία φωτὶ ἀπὸ σκοτός· εἰ δὲ τις ἐπιστραφῇ ἀπὸ τοῦ φῶς, τότε δίκτιος τοῖς τῷ φωτός· καὶ ταῦτα μὲν ὁ Θεὸς κυπτοῖ ναός, εἰ καὶ πλείων τύπων ἐστὶ νοεῖν, τοῖς παρὰ Θεοῦ διαφωρῇ ἐχρηκόσι δυνάμειν.

Ὁ δὲ γὰρ ἱερός ἀποκαταστάσεως μετὰ τῇ θεῇ γραφῇ, ὁ ἄγγελος Κυρίου παντοκράτορος λέγεται καὶ ὡς τῇ θεῇ ὁ ἀγγελοποιός, καὶ ὡς τῶν θελημάτων τῷ Θεῷ πληρωτής. ἀλλὰ καὶ τὸν Ἰησοῦ ἐκονίζει· ἢ ὅτι αὐτὸς τῇ χειροτονίᾳ κέκτηται δυνάμειν, καὶ ἀπὸ γὰρ τῆς μετὰ τὸν ἱεράρχην, ὅς καὶ ἐπὶ τῆς καθέδρας καθῆσθαι γράφεται τῷ Χριστῷ, καὶ ὁ ὁμοῦ αὐτῷ πλητὴν, ἐχὶ τῷ δυνάμει καὶ λυεῖν. ὁ δὲ ἱεράρχης τῶν ἀποστόλων τυγχάνει ἀρχιεπίσκοπος. ὅθεν καὶ ὁ Χριστὸς ἐκονίζων, ἐν τῇ μέλειν ἱερουργεῖν τὰ θεῶν περὶβάλλεται ἀμφία, σημασίαν ἔχοντα καὶ διαφωρῇ πνευματικῇ· περὶ ὧν καὶ καὶ δυνάμειν λέγομεν. μικρὸν δὲ ἀνωτέρω διαφωρῇ.

Τῶν ἐν τῇ βήματι χειροτονιῶν εἰς τρεῖς τάξεις διαιρεμένοι, ἐπισκόποι, πρεσβύτεροι, καὶ διάκονοι· καὶ τὰ μὲν φαιδρῶν λεγόμενα, δηλαδὴ τῶν ἀρχιεπίσκοπων, ὡς μετὰ τὸν Θεὸν φαιδρῶν πάντες γὰρ λαμβάνουσι δι' αὐτῶν χειροτονίας φαιδρῶν, ἱερεῖς τε καὶ ἀληθεῖς, καθ' ἑαυτοὺς ἑαυτῶν, βάπτισμα, ἀγιασμὸν, καὶ ἀφαιρῶν ἀμαρτιῶν, μυστήριον τε κοινωνίας οἱ λαῖκοι ἅπαντες, ὡς ἐκ πηγῆς φωτός τῆς ἐπισκοπικῆς εἰσι χάριτος. τοῦ πρεσβυτέρου δὲ λεγόμενα τελετικὰ, ὡς χάρις ἔχοντες μόνον τελετικῶν. εἰς τὰς τελετὰς, οὐ μὲν μετὰ τὸν Θεὸν. βαπτίζει γὰρ καὶ ἱερουργεῖ, οὐ μὲν καὶ χειροτονεῖ, ὅθεν ἄλλοι ἱερεῖς, ἢ τῶν ὅσοι τάξις μετέχουσιν ἱερέας. τῶν δὲ διακόνων ἢ λειτουργῶν λεγόμενα, ὡς ἐπὶ τῇ τάξιν ἐπὶ τῶν ὁμοίων, καὶ μὴ δυνάμειν χάριτος ἱερέας τὶ πράττειν, ὁ δὲ πᾶς ἐκ τῆς ἀγγελικῆς εἰσι τάξις.

Ἐκαστος αὐτῶν ἀναλόγως τῇ τάξιν περιτίθεται τὰ ἀμφία. καὶ ὁ διάκονος μὲν ὅσα τῶν ἀγγελικῶν τυποῖ τάξιν· πρεσβύτερος ἢ καὶ ταῦτα μὲν, ἐπειδὴ περὶ τὸ τῷ Θεῷ χάρισμα προπρὸς ἑαυτῷ, καὶ τῷ Θεῷ τελετικῶν χάριτος, ὡς τὸ ἐπὶ τῇ ἀρχιεπισκοπῇ· ὁ ἱεράρχης δὲ καὶ ταῦτα, καὶ ἐπὶ τῷ ἀποστόλῳ, ὁ πατριάρχης σαρκαρκαμένον τὸν τῷ Θεῷ ἵκον· διὸ καὶ τῶν πολλῶν τῶν ἱερέων ἐκδιδόμενος, ἀπὸ τῶν τῷ Θεῷ χάριτον περιβάλλεται, ὁ δὲ τῷ Θεῷ χάριτον τῶν φαιδρῶν τῶν ἀγγέλων ἐμφάνει περιβολῇ· οὕτως γὰρ πολλὰς φαιδρῶν ἐκδιδόμενος περιβεβλημένος. ἀλλὰ καὶ τὸ καθαρόν καὶ ἀμώλυτον εἰκοτίζει τῆς ἱερατικῆς τάξεως, διὸ καὶ καθαρὸν καὶ ἁγίον οἱ ἱερεῖς κατατίθενται τῇ χάριτος. καὶ μαρτυρεῖ τὸ πρὸς τῇ ὁδοῦ ἀγίων. Ἀγαλλιάσεται ἡ ψυχὴ μου ἐπὶ τῷ Κυρίῳ, ἐνέδυσσε γὰρ με ἱμάτιον σωτηρίας, καὶ τὰ ἑξῆς. Ὁ διάκονος δὲ ἀγγελικῶν ἔχων, ὡς ἔρηται, τάξιν, τοῦτο περιβάλλεται, ἐπὶ τῶν ὁμοίων τε φέρει, ὁ καλούμενος ἀρχιεπίσκοπος. τὸ δὲ γὰρ ὡς πτερὰ ὑπεμφάνει ὅθεν τὸ αὐλὸν τε, καὶ τοῖς τῆς ἀγγελικῆς τάξεως. διὸ καὶ τὰ Χερουβίμ μισθόμενος περιβεβλημένος τῆς ὁδοῦ, καὶ αὐτὸς πε-

Dei misericordiam provocans. Hic vero ultimam Angelorum seriem declarat, cum quibus consistere maleficum, aut aliter quam par sit de fide sentientem, nefas est. Nulla enim societas lucis ad tenebras. Si quis autem ad lucem conversus fuerit; cum his qui lucis sunt, acceptus erit. Et hæc quidem divinum templum ut in quadam effigie nobis exhibet: tamen si plura licet hinc illis intelligere, qui considerandi facultatem maiorem a Deo acceperunt.

Sacerdos præcipue in sacris litteris Angelus Domini omnipotentis appellatur, ut qui divina præcepta annunciat, & divinam voluntatem impleat. Quin & Jesum representat, ejus enim potestatem per consecrationem est adeptus, & amplius præ Sacerdote Pontifex, qui & in cathedra Christi sedere dicitur, & potestatis ejus copiam obrinet, ut Dei gratia ligare & solvere possit. Pontifex enim Apostolorum est successor. Unde etiam tamquam Christi imago rem divinam facturus sacra vestimenta induit, quæ omnia significationem considerationemque spirituales complectuntur: de quibus pro virili nostra dicemus. Paulo autem superius res omnis a nobis contemplatione resumenda est.

Distribuitur in tres classes istis, qui intra sacrarium ordinantur: Episcopo, Sacerdote, & Diacono: Horum Episcopus dicitur illuminativus, utpote qui impertiendi luminis auctoritate pollet. Omnes enim per eum accipiunt ordinis characterem, sive Sacerdotes, sive Clerici, ab eo dedicationes templorum sunt, ex eo baptismus, sanctificatio, peccatorum remissio, Sacramentorum participatio in Laicos omnes tamquam a fontis lumine & gratia Episcopali profluit. Presbyter autem dicitur initiativus, utpote qui solum alios initiandi gratiam habet in sacris mysteriis: non tamen hanc iniciativam gratiam aliis communicat & impertitur. Baptizat enim & consecrat: non tamen potest alios initiare ordinibus, nec alium creare sacerdotem, aut quemcumque alium qui ordinis sacri sit particeps. Diaconus autem ministrator dicitur, ut qui ministri locum teneat, & citra Sacerdotem facere nihil possit: quod certe est ultimi ordinis Angelici.

Quisque horum trium ordinum, pro ratione sui status vestes induit. Diaconus quidem quæ Angelicum ordinem referunt. Presbyter hæc eadem habet, quandoquidem charisma sive gratiam prius accepit: & deinde iniciativam vel sanctificativam adeptus est: quam quidem ejus stola indicat. Pontifex autem hæc, & insuper alia ornamenta videlicet pallium assumit, quod incarnatum Dei Filium considerationis oculo exhibet. Sacris ergo vestibus dum indutur, prius tunica amicitur, quæ utique tunica lucidum Angelorum amictum manifestat; ita enim sæpius fulgenti veste indutos Angelos apparuisse novimus: ut & illum in monumento coopertum stola candida. Præterea purum & ab omni inquinamento liberum Sacerdotalem statum esse oportere docet; propter quam puritatem etiam Sacerdos hac gratia dignus judicatur: id ipsumque testatur, cum se induens, hæc verba pronunciat. *Exultabit anima mea in Domino: quia induit me vestimento salutis, & quæ sequuntur.* Et Diaconus Angelicum sortitus ordinem, ut dictum est, hoc amicitur, fertque in humeris stolam Diaconicam, quam nos Orarium vocamus, quod quasi alas habet, & a materia puritatem, intellectualemque substantiam

Angeli ordinis subindicat. Quare & Cherubim facies obvelantia imitans, ipse etiam infra missarum solemnias, ubi sacramentum percepturus est præcingitur. Sed & in stola Diaconica, *Sanctus, Sanctus, Sanctus* scriptum gerit, quo ministratorius Angelorum ordo exprimitur. Pontificis autem tunica, desuper descendens habet flumina, quæ dicuntur, & gratiam docendi in ipso representant. Nam & inter Angelos non omnibus est idem ordo & gradus: sed ibi quoque alii inferiorum magistri sunt. Vocantur autem flumina propter vocem Salvatoris in Evangelio dicentis, *Qui credit in me, flumina de ventre ejus fluent aqua viva*. Hoc idem Pontificio ostenditur Mandya sive pallio. Flumina quidem habet propter ea quæ diximus: Pocula vero pro typo veteris & novæ gratiæ, quæ etiam fluminibus quasi innatant; quod non aliud sibi vult quam magistro, sive doctori, ex duobus testamentis ad docendum, hauriendum esse. Et hoc quidem tunica significat. Stola vero Sacerdotalis, iniciativam & e cælo descendentem Spiritus gratiam, menti subjicit. Ob hoc enim & Pontifex, & Sacerdos a capite illam induens, *Benedictus Deus*, inquit, *qui effundit gratiam super Sacerdotes suos*. Unde ea quilibet Sacerdos utitur quando quamlibet actionem Sacerdotalem aggreditur. Cingulum, nota est ministerii a Salvatore nostri causa suscepti, quo & functus est in hoc sæculo, & in futuro propter nos futurum se pollicetur: ait enim, *Præcinges te, & faciet illos discumbere, & transiens ministrabit illis*. Præterea ejus potentiae robur magnitudinemque insinuat. *Benedictus*, enim, inquit, *Deus qui præcingit me virtute*. Cæterum Pontifex insuper a zona dependens, Supergenuale fert, quod victoriam adversus mortem, nostræque naturæ immortalitatem, & vires Salvatoris contra maligni Dæmonis tyrannidem robustissimas ostendit. Quamobrem & romphææ similis est, & lumbis alligatur, ubi hominis robur situm prædicant. Hoc ipsum verba, quæ in cinctu adhibentur, manifestant. Dicit enim, *Accingere romphæa super femur tuum potentissime*. Supermanicalia vero actionis divinæ omnia efficientis significancia sunt, & Jesum suis manibus sacrificium corporis & sanguinis sui per se obtulisse; cui conveniunt quæ in iis superponendis recitantur. *Dextera tua, Domine, glorificata est in virtute*. Et, *Manus tuæ fecerunt me, & plasmarunt me*. Quin etiam vincula manuum Salvatoris, quibus ad Pilatum deductus est, quidam hæc supermanicalia exprimere asserunt. Jam vero sacra Casula sublimiorem, & superne collatam Spiritus virtutem, sub quadam effigie monstrat. Imprimis Saccum quo per ludibrium Salvator indutus est, idcirco & sacci formam habet; nec enim in eo sunt, quæ appellantur manicæ. Manifestius hoc exhibet, quo digniores Pontifices vestiuntur, & Saccus dicitur. Sed & reliqui Pontifices Casulam crucibus plenam circumferentes (quæ & multicrucium vocari solet) clare docent, quoniam passionis Domini signum est, se illum imitari; qui per passionem & crucem veram iustitiam consummavit, & in veram libertatem, tyranno depulso, nos asseruit. Propterea cum illud induit, dicit, *Sacerdotes tui, Domine, induentur iustitiam*: & sancti tui exultatione

ἐν τῷ πελιτῷ ἐν τῇ μέλλει κοινωεῖν τὸ περιζωννύμενος. ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ὥρα εἰς τὸ ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος γεγραμμένον ἔχει. ἃ δὲ τῷ λειτουργικῷ διδάσκει τῇ ἁγίων ἀγγέλων τάξει. τοῦ Ἀρχιερέως δὲ τὸ σιχάριον ἀνῶθεν κατιόντας τοὺς δηλούμενους κέκπτται ποταμὸς, τὸ διδασκαλικὸν τῆς ἐν αὐτῇ σημαίνοντος χάριτος. καὶ ἐν τοῖς ἀγγέλοις γὰρ ὡς πᾶσιν ἡ αὐτὴ τάξις. ἀλλὰ καὶ ἐστὶ τῇ ὑποδιεστέρων εἰς διδασκαλοὶ. ποταμοὶ δὲ λέγονται καὶ τῷ ἐν τῇ Εὐαγγελίῳ τοῦ Σωτῆρος φωνῇ, λέγοντος. ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, ποταμοὶ ῥέουσιν ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ὕδατος ζωῆς. τοῦτο δὲ καὶ ὁ Ἀρχιερατικὸς διδάσκει μανδύας, ποταμὸς μὲν ἔχων διὰ τὰ προειρημένα. πόματα δὲ εἰς τύπον παλαιᾶς τε καὶ καινῆς χάριτος, ἃ ὑπεράνω κεῖνται τῇ ποταμῶν. δηλωτὸς τοῦ ποιούτου ὡς ἐκ τῇ δύο ὁραθῶν τὸν διδασκαλὸν χρὴ λαμβάνειν, καὶ τὰς διδασκαλίας ποιῆσαι. καὶ τὸ μὲν σιχάριον ἄνω. Τὸ δὲ γὰρ ἐπιβραχίλιον τῷ τελεσιτικῷ καὶ ἀνῶθεν κατερχομένῳ τοῦ πνεύματος παρῆσσι χάριν. καὶ γὰρ τοῦτο καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς τε καὶ οἱ ἑτέροις ὑπὸ κεφαλῆς τοῦτο περιβαλλόμενος. Εὐλογητός, φησιν, ὁ Θεὸς ὁ ἐκχέων τὴν χάριν ἐπὶ τοὺς ἱερεῖς αὐτῶν, ὅθεν καὶ τοῦτο πᾶς ἱερεὺς εἰς χρῆσιν ἔχει ἐπὶ πάσῃ ἱερᾷ τελετῇ ἢ δὲ γὰρ ζῶν τῷ ὑπὲρ ἡμῶν διακονίαν δέκνυσι τοῦ Σωτῆρος, ἢ καὶ ἐνταῦθα διέπραξε, καὶ ἐν τῇ μέλλοντι φράττειν καθευπτόμετο δι' ἡμᾶς. Περιζώνεται γὰρ, φησι, καὶ ἀνακλινεῖ αὐτοὺς, καὶ παρελθὼν ἡρακλήσει αὐτοὺς. ἀλλὰ ὅτι τὸ ἰσχυρὸν εἰκονίζει καὶ κραταῖον τῆς αὐτοῦ δυνάμεως. Εὐλογητός γὰρ, φησιν, ὁ Θεὸς ὁ περιζωννύων με δυνάμιν. ἀλλ' ἐν τῇ ζῶν ὁ ἱεράρχης, καὶ τὸ λεγόμενον ὑπογονάτιον περιτίθεται ἑξαρέπας, ὃ τῷ καὶ τῷ θανάτῳ νίκῃ, καὶ τῷ ἀφθαρσίᾳ τῆς ἡμετέρας φύσεως, καὶ τὸ μέγα τῆς τοῦ Θεοῦ ἰσχύος καὶ τῆς τοῦ πονηροῦ τυραννίδος ἐμφαίνει. διὸ καὶ ἡ ῥομφαία ἔχει, καὶ ἐπὶ τῆς ὀσφύος ἐκκρέμαται, ἐνθα τὸ δυνάσθαι ἄνθρωπον εἶναι φασί. καὶ τὰ λεγόμενα δὲ ἐν τῇ περιτίθεται ῥομφαία τοῦτο δηλοῖ. λέγει γὰρ. Περιζώνεται τῷ ῥομφαίαν σε ἐπὶ τὸν μηρὸν σε δυνάτε. τὰ δὲ λεγόμενα ἐπιμάνικα, καὶ τὸ πανουργὸν τῆς ἐνεργείας εἰκονίζει τῷ Χειρὸς καὶ τὸ διὰ τῇ ἰδίᾳ χειρῶν, τῷ ἱερουργίᾳ τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος αὐτουργῆσαι τὸν Ἰησοῦν. ὅθεν καὶ τὰ λεγόμενα ἐν τῇ πᾶσι περιτίθεται οἰκεία. ἡ δὲ ξία σου Κύριε δέδοξασαι ἐν ἰσχύϊ. καὶ τό. αἱ χεῖρές σου ἐποίησάν με, καὶ ἐπλασαν με. ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν χερσὶ δεσμά τοῦ Σωτῆρος, οἷς προσεδέθη, ὡς ἡπείγετο πρὸς Πιλάτον, φασί τινες τὰ ἐπιμάνικα ἐκτυποῦν. τὰ δὲ ἱερὸν φαινώλιον τῷ ὑψηλοτέρῳ καὶ ἀνῶθεν χορηγουμένῳ τοῦ Πνεύματος ἐμφαίνει δυνάμιν. ἑξαρέπας δὲ ὅν ἐνεδύσατο ἐμπαιζόμενος ὁ Σωτὴρ εἰκονίζει σάκκον. διὸ καὶ σάκκου τύπον ἔχει, καὶ γὰρ ἔχει τοῦτο ἃ καλοῦσι μαρίκια. Ἀρηδηλωτέρον δὲ τοῦτο παρῆσσι, καὶ ὁ ἐνδύονται οἱ ἐκχεῖται τῶν Ἀρχιερέων, σάκκος καὶ τοῦτο καλούμενον. ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν Ἀρχιερέων τὸ φαινώλιον πλήρες σαυρῶν ἐνδύμενοι, ὃ δὲ καὶ πολυσάυριον ὁ λόγος καλεῖν οἶδε, τοῦτο σαφῶς πα-

εἰς τὸν ὅτι τὸ πάθος ἐστὶ τῷ Σωτῆρι δηλωτικόν . καὶ κείνον μιμῆται ὁ διὰ παθῶν ὁ σαυρὺς ὁ ἀληθὺς δικαιοσύνην πεπλεκόμενος , καὶ τὴν ὑπὸ τῆς τυραννικῆς ἀλυσίδος ἐλευθερωτικῶς παρεχόμενος . διὸ καὶ ἐνδύμενός φησιν ὁ ἱερεὺς σὺ Κύριε ἐνδύσονται δικαιοσύνην , καὶ οἱ ὅσοι σὺ ἀγαλλιάσῃ ἀγαλλιάσονται . ὅπως ὅν ἡ διὰ τῆς σαυρῆς δικαιοσύνης τὴν ἀγαλλίασιν ἡμῖν ἐχορήγησιν . καὶ ταῦτα μὲν ὁ ἐνδύεται διακόνος τῆς καὶ ἱερῆς ὁ ἐπιγονατικῆς μόνης χεῖρες , καὶ ποιεῖται τυπῶσιν , ὡς ἡμεῖς ἰδεῖν ἠδυστήμεθα . ὁ ἱεράρχης δὲ σὺν ἐπιγονατικῇ , καὶ τοῖς λοιποῖς , ἐπὶ πάντων ἔχει χάριν . Ἐξαιρέτως ὁ Ἀρχιερεὺς , καὶ τὴν ἀρχιερατικὴν δύναμιν , καὶ τὸ ἱερόν περιετίθεται ὁμοφρόνως , ὁ δὲ ἐξ ἑαυτοῦ , ὃν κυκλῶ περὶ τῆς ὁμῆς ἐμφορῆς τῆς καὶ ὁπίθεν περιβάλλεται . τὸ δ' αὐτῷ εἰρησίζον ἐστὶν ἐναργῶς τὴν ἐκ παρθένου δι' ἡμᾶς σάρκασιν , καὶ ἐναρπάζουσιν τῷ Λόγῳ . διὰ τὸ καὶ ἐξ ἑαυτοῦ ὅτι τὸ πλατυθεὶν τυποῖ ἀρόβατον , ὅπερ ἐπὶ τῶν ὤμων ἔλαβεν ὁ Σωτὴρ , τὸ ἐστὶν τὴν ἡμετέρω φύσιν , καὶ ὅτι καὶ αὐτὸς ἀμὸς ἐκλήθη , σφραγισθεὶς ὑπὲρ ἡμῶν . Ἐαυτὰ ὅ ἀπερ φησὶ ῥήματα ἐπ' ὤμων ἐλίττων , τὴν ἐννοίαν βεβαιῶν . φάσκει ὅν ἐπὶ τῶν ὤμων Χεῖρὲς τὴν πλατυθεῖσαν ἄρας φύσιν , ἀνακληθεὶς τῇ Θεῷ , καὶ πατεὶ ἀποστήγας καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς ἱερᾶς σοφῆς .

Ἀπεικαλύπτει τῇ κεφαλῇ οἱ τῆς ἀνατολῆς πάντες ἱεράρχαι , καὶ ἱερεῖς πλὴν τῶν Ἀλεξανδρείας τελευτῶν . καὶ κατ' ἐλάττωσιν τινὰ , ἀλλὰ καὶ λόγον ὑψηλότερον , μάλα δὲ καὶ θεϊότερον , ὃν ὁ θεηγόρος Παῦλος ὑποτίθει , ὅς διδάσκει . κεφαλὴν μὲν ἡμῶν τὸν Χεῖρὸν ὀνομάζων , μέλη δὲ ἡμᾶς αὐτῶν καὶ ὅτι δεῖ τιμῶντας ἡμῶν τὴν κεφαλὴν τῆς Χεῖρὸς , ἀπεικαλύπτως ἔχειν τὰς κεφαλὰς ἐν τῇ προσκύχῃ . καὶ ὁ διὰ τὸ τὸ μόνον , ἀλλ' ὅτι γυμνῇ τῇ κεφαλῇ τὴν χειροτονίαν ὁ χειροτονούμενος δέχεται . ὅπως οὐκ οὐκ ἀποσύνειται ὡς ἐχειροτονήθη , καὶ ἱερουργεῖν . ὁ δὲ ἱεράρχης μάλιστα χειροτονούμενος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχει τὰς θεοπαραδότας λόγια . ἦται τὸ ἱερόν Εὐαγγέλιον . ἀλλ' ὅμως ἱερεῖς . καὶ λοιπὸν ἐπὶ κεφαλῆς , ἔχων ὁ Ἀλεξανδρείας ἱερόν ἐπικαλυμένον , καὶ ἄλλοι δὲ πλείστοι κατὰ παράδοσιν ἀρχαίαν , καὶ ἐναργῶς ποιεῖσιν ; καὶ τὸ φημι . καὶ κείνον μὲν ὅν ἀρχαία πρὸς τῆς ἐνεργουμένης παραδόσεως , ἀλλὰ νομικαῖα μάλλον . ἱερεὺς ὅν ὁ νομικὸς Ἀρχιερεὺς ἐπὶ κεφαλῆς Κίδαριον , καὶ δὴ καὶ Μίτραν ὀνομάζον . κατὰ δὲ καὶ οἱ περιετίθμενοι ἱεράρχαι τὸ καλεῖν εἰσάσασιν . ἴσως ἐξομοιωτὴν ἔχουσιν αὐτὸ , καὶ τῇ τῆς διαποτρὸς φαντασίᾳ σφραγῇ , ἢ καὶ τῇ σφιδάρι , τῇ ἐπὶ τῆς αὐτῆς κεφαλῆς , ἀλλ' ὅμως ἐπειδὴ περ ἀποτίθεται τὸ , καὶ ἔτοις εἰς ἀναγκαῖον ἱερουργίας καιρὸν , μαρτυροῦσιν ὡς ἀναγκαῖότερα ἢ τοῦ μακαρίου Παύλου παραδόσεις .

Ὁ μὲν οὖν ἱεράρχης ἐν τῇ μέλλει ἱερουργεῖν , κατελθὼν ὁ θρόνος ἐν ᾧ παρίσταται , τὴν πρὸς ἡμᾶς τῇ Θεῷ δηλοῖ συγκατάβασιν . ἐνδύμενος δὲ ὁ ἱερὸν σολὴν , τὴν παναγίαν αὐτῆς σημαίνει σάρκασιν . κατερχόμενος δὲ μίχρει τῇ τῆς ναοῦ πυλῶν , τὴν ἐπὶ γῆς αὐτοῦ δηλοῖ παρουσίαν τῆς καὶ φανέρωσιν ,

Eucbol.

exultabunt . Revera enim iustitia per crucem nobis exultationem peperit . Et hæc sunt quibus Diaconus & Sacerdos ornantur , dempto tamen Subgennali : & hæc mysteria continent , prout a nobis videri potuerunt . Pontifex autem cum Subgennali & reliquis : super omnes gratiam habet . Speciatim vero Pontifex Pontificalem ostendit potestatem , & sacrum Pallium circumfert : quod ex lana confectum , ante & retro humeros convestit . Hoc sine dubitatione carnem a Verbo ex Virgine propter nos susceptam , humanæque naturæ assumptionem declarat . Ideo enim ex lana quoque textitur , quoniam erraticam manifestat ovem , quam in humeris detulit Salvator , naturam videlicet nostram : & quoniam ipse quoque agnus pro nobis occisus vocatus est . Ipsa etiam verba quæ humeris eo circumvolvens dicit , mentem hanc confirmant . Ait enim , *Sublata in humeros , Christe , natura , quæ erraverat : assumptus Deo & patri illam obtulisti* . Et hæc quidem de sacris vestibus .

Aperto capite Episcopi & Sacerdotes Orientis omnes , excepto Alexandrino Patriarcha , sacris funguntur : non ob humilitatem aliquam , sed ob causam altiore & longe diviniorem : videlicet quam divinus Paulus ponit ac docet , Christum caput nominans , nos autem membra ipsius , & oportere nos Christum caput nostrum honorantes , caput inter orandum nudatum habere . Nec ob hoc tantum , sed quia etiam nudo capite , qui ordinatur , ordines suscipit . Atque ita quemadmodum ordinatur , ita & precari , & sacris operari debet . Et Pontifex potissimum , quoniam & dum consecratur , a Deo tradita eloquia , sive sacrum Evangelium supra caput habet . Dicit tamen aliquis : Patriarcha ergo Alexandrinus gerens in capite quod vocatur Sacrum , & alii quam plurimi ex veteri traditione , aperto capite sacris operantes , non rite ac sancte faciunt . Istud non dico . Id siquidem etiam apud eos qui usurpant , antiqua traditio est : verum quæ a nobis velut legalis recensetur ; quando & legis Sacerdos Cidarim , quam & Mitram vocabant in capite gerebat . Quo eodem nomine Pontifices ea gestantes , appellare consueverunt . Forsan & adæquare eam se dicent & Domini spinæ coronæ , aut sudario quod fuit super caput ejus . Verumtamen cum & hi , eam ipsam congruenti sacrificii tempore deponent ; Beati Pauli traditionem potius servandam hoc ipso testificantur .

Pontifex igitur , sacra facturus , de throno in quo apparet descendens , Dei Verbi ad nos condescensionem figurat . Indutus autem sacram stolam , sacratissimam ejus incarnationem : & ad portas etiam templi usque gradens , ejusdem in terris præsentiam , & manifestationem & ad montem

Λα

πρὸς τὰς ἡρώδεις τῷ Χριστῷ ἀνελκυσθῶτος. ἀλλὰ καὶ δι-
κλεῖψ τινὶ σφραγίζων ὁ ἱεράρχης τὸ Εὐαγγέλιον,
τὴν δὲ τῆς ἐνανθρωπήσεως δηλοῖ ἐν ἡρώδῃ καὶ ἐπὶ
γῆς φωταυγίαν τῆ διφυῆς Ἰησοῦ. τῇ γὰρ αὐτῇ σαρκώ-
σεται τῷ Θεῷ Λόγῳ ὁ μόνον ἀνθρώπος, ἀλλὰ καὶ
τὸς ἀγγέλους κατηύρασε. καὶ ὅτι σαρκωθεὶς αὐτός
ἔστιν ὁ τῷ Θεῷ υἱός.

Ὁ δὲ τρισάγιος ὕμνος ἐκδύς λεγόμενος, τὸ τῆς
Τριᾶδος μυστήριον δείκνυσιν, ὅπερ ἡ σάρκασις τοῦ
ἐνὸς τῆς Τριᾶδος ἐκήρυξε τοῖς ἀνθρώποις. ἀλλὰ δὴ
καὶ τὴν συμφωνίαν καὶ ἑνωσιν ἀγγέλων τε καὶ ἀνθρώ-
πων. διὸ καὶ ἐνδοθεὶς ὕτος παρὰ τῆς ἱερείας, καὶ ἑ-
ξωθεὶς παρὰ τῆς κληρικῶν τε, καὶ λαϊκῶν ἀδύται.
μία γὰρ Εκκλησία ἀγγέλων τε καὶ ἀνθρώπων δὲ
τῷ Χριστῷ γέγονε. κηρύττων δὲ γὰρ τὸτο ὁ Ἀρχι-
ερεὺς, τεικνείψ πάλιν τὸ Εὐαγγέλιον σφραγίζων
τῆς Τριᾶδος ἐν τῇ Εὐαγγελίῳ παραδιδόντων τὸ κή-
ρυγμα, καὶ δὲ αὐτῆς διχόμενος κρατυῖσθαι τοῦτο.
ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ θείῃ ἀνελκυσθῶν συνδρόμῳ, ὃ δὴ τὴν
ἐκ δεξιῶν τῷ πατρὶ καθεδρῶν τῷ Χριστῷ συμμαρ-
τυρεῖ, καὶ ἐκδοθεὶς τῇ τεικνείψ σφραγίζων, δὲ τῆς
Τριᾶδος ἀγιασμοὶ ἡμῖν ἐπιβεβαιοί. καὶ ὅτι ὁ Χρι-
στὸς τοὺς ἡρώδεις ἀνελκυσθῶς τὴν λάμψιν τῆς Τριᾶ-
δος, ὡς τὸ φῶς σημαίνει, καὶ τὴν ἀλογίαν ἡμῖν
ἐβράβδωσε κατίσας δὲ τῇ συνδρόμῳ τῶν Χριστῶν
ἐκ μιμούμενος συγκαθεδρῶν ἔχει καὶ τὰς συνωπι-
σκοπούς καὶ ἱερεῖς, μιμουμένους τοὺς ὁποσόλους,
εἰρῶν ἅπασιν λέγει. καὶ τοῦτο δηλοῖ τὴν ἑνωσιν.
Χριστὸς γὰρ ἔστιν ὁ λύσας τὴν ἑξάρτη ἐν τῇ σαρκί
αὐτῇ καὶ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρω ἐν, τὰ ἐν ἡρώ-
δῃ, φησὶ Παῦλος, καὶ τὰ ἐπὶ γῆς. εἴτα τῇ ὁπο-
σολικῶν ἡ ἀνάγνωσις λόγων, ὃ δηλοῖ τὴν τῆς ἀ-
ποσόλων εἰς τὰ ἔθνη ὁποσολίῳ. καθίσταται δὲ οἱ
Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἱερεῖς ἀναγιγνωσκόμενοι τῶν, πλὴν
ἡρώδων. ὅτι καὶ ἡ ὁποσολίῳ χάριν ὑπο ἔχει.
πρὸ τῷ Εὐαγγελίῳ δὲ, τὸ, Ἀλληλεῖα ὕμνος, ὃ δὴ
αἶνον Θεῷ, καὶ ἐπιδημῶν δηλοῖ θείας χάριτος, ἢ τίς
ἔστιν ἡ τῷ Εὐαγγελίῳ ἀνάγνωσις. αὐτὴ δὲ ἡ ἀνά-
γνωσις τὸ ἐν ὅλῳ τῇ κόσμῳ τῷ Εὐαγγελίῳ κή-
ρυγμα φαίνει, μὴ τὴν ἀνάληψιν τῷ Κυρίῳ, ὑπὸ
τῇ μαθητῶν αὐτῷ γεγονός. διὸ καὶ πρῶτον μὲν ὁ
ὁποσολός, ἔπειτα τὸ Εὐαγγέλιον κηρύσσεται. ὅτι
πρῶτον μὲν ἐνιχυθέντες ἐξαπετάλησαν οἱ μαθη-
ταί, εἴτα τὴν οἰκουμενίῳ περιδραμόντες τὸ Εὐαγ-
γέλιον ἐκήρυξαν. πρὸ δὲ τῷ Εὐαγγελίῳ θυμίαμα.
δὲ τὴν δεδομένην ἀπὸ τῷ Εὐαγγελίῳ χάριν τοῦ
πνέματος ἐν ὅλῳ τῇ κόσμῳ.

Ἀναγιγνωσκόμενος δὲ τῷ Εὐαγγελίῳ, ὁποτίσεται
ὁ Ἀρχιερεὺς τὸ ὁμοφῶριον, τὴν ἑαυτοῦ δουλείαν ἐπι-
δεικνύς τῷ Κυρίῳ· ἐπειδὴ ἡδὲ ἐκεῖνος δὲ τῷ Εὐαγ-
γγελίῳ ὁράται φθιγγόμενος, καὶ ὡς παρῶν ἐστὶ,
τότε τὴν εἰκόνα τῆς σαρκώσεως, τὸ ὁμοφῶριον λέ-
γων, ὃ πολὺ ἐνδοξύνεται· ἀλλ' ἐξελὼν αὐτὸ τῇ
ἡμῶν δίδωσιν αὐτὸ ἡρώδῃ, ὃς καὶ κατέχει τὸτο
διπλῶσας τῇ δεξιᾷ, τοῦ Ἀρχιερεὺς μὲν πλῆσι-
ον ἱσάμενος· καὶ τῇ ἱερείᾳ δὲ δάρον προποροδό-
μενος. ὃς δὴ καὶ τὸ τεικνέον τῇ χειρὶ κατέχει·
σημαίνει δὲ τὸτο ὅτι ἐν τῇ μέλλοντι θωρία πα-
σιν ἔσται ὁ Ἰησοῦς σεσαρκωμένος καὶ πεφωμένος ὑ-
πὲρ ἡμῶν, καὶ ὡς ὁ τῆς Τριᾶδος καταλάμπων
Εὐεβολί.

dam cereo signans Evangelium Pontifex, illuminationem a Jesu duplici natura constante in caelo & in terra factam per assumptam ab eo humanitatem docet: Dei enim verbi incarnatio non tantum homines, verum etiam Angelos illustravit: & quod incarnatus ipse sit Dei filius manifestavit.

Hymnus, Ter sanctus, qui mox sequitur, mysterium Trinitatis ostendit, quod incarnatio unius de Trinitate hominibus promulgavit. Præterea hominum & Angelorum conspirationem atque consensum. Idcirco & intus a Sacerdotibus, & foris a Clericis & Laicis cantatur; quandoquidem per Christum ex Angelis & hominibus Ecclesia una evasit. Quod & ipsum Pontifex declarat, dum rursus tricipiti cereo Evangelium signat, & in eodem Trinitatis prædicationem contineri indicat, & ab ea hoc confirmari & stabiliri precatur. Sed & ad confessum superius contendens (qui Christi ad dextram Patris sessionem notat) & ibi tricipiti cereo signans, sanctificationem per Trinitatem, in nobis productam, & Christum ubi in caelos migravit, splendorem Trinitatis, (cujus typus est lumen) & benedictionem nobis tribuisse, confirmat. In sacro vero confesso accubans, Christum imitatur, confessoresque habet Coepiscopos & Sacerdotes, Apostolorum figuram, & similitudinem gerentes, & pacem omnibus precatur, quod unionis concordiaque symbolum est. Christus enim est qui solvit inimicitias in carne sua, & fecit utraque unum, quæ in caelo, & quæ in terris sunt, inquit Paulus. Deinde ad Apostolorum missionem ad gentes, in memoriam nobis redigendam, Apostolica scripta recitantur: sedentque interim Pontifices & Sacerdotes dum leguntur illa, non tamen Diaconi: quia & Apostolicam gratiam ut & illi Evangelium publicent, adepti sunt. Ante Evangelium autem, Alleluja; hymnus decantatur, laudem Dei, divinaeque gratiae adventum, quæ Evangelii lectio est, nobis insinuat. Ipsa porro ejus recitatio, Evangelium post ascensionem Domini per universum mundum a discipulis annunciatum monet. Quocirca & prius Apostoli Epistola: & deinde, Evangelium legitur. Quia primum quidem corroborati sunt discipuli, postmodum orbem longe lateque pervadentes Evangelium disseminarunt. Ante Evangelium thymiama datur, propter datam ab eo Spiritus gratiam toti mundo.

Dum Evangelium legitur, Pontifex Pallium deponit, servitutem ac subjectionem suam erga Dominum demonstrans. Quoniam enim ille per Evangelium loqui cognoscitur, & tamquam præsens est, ipse tunc symbolum incarnationis ejus gestare non audet, sed ab humeris sublatum Diacono tradit, qui illud dextra complicatum tenet, ipsi Pontifici astans, & sacra dona præcedens. Item tricipitem cereum manu Pontifex idem deservit, per quod intelligimus Jesum conspectum iri in futuri sæculi contemplatione, qui pro nobis incarnatus & vulneratus est; & cum unus de Trinitate sit, nos divinitatis

suæ splendoribus illuminat. Descendens tandem de Cathedra Pontifex, & pro Imperatoribus Deum clare rogans, ac post Evangelium tricipiti cereo populum signans, per Evangelium pium imperium, & Sacerdotium constitutum ostendit, atque ut ita per gratiam Trinitatis permaneant, precatur.

Ubi ad aram prodiit precationum opus incipit, seque mysterii ministrum demonstrat. Et Catechumeni illico dimittuntur, solique fideles manere jubentur: quoniam tempus hoc, consummationis tempus repræsentat; Ait enim. *Postquam prædicatum fuerit Evangelium in totomundo, tunc veniet consummatio. Cum in fine miserit Angelos suos*, inquit, *& separaverit malos de medio iustorum*. Hoc & Ecclesia agit, dum clamans Catechumenos exire, fideles tantum remanere præcipit. Unde etiam perpicere licet, quantum fideles sibi cavere debeant, ne communicent cum iis, quibuscum nulla potest esse communio: ac præsertim Sacerdotes. Si enim nefas est communicari in precibus, quanto magis in sacrificio? Qui etiam palam peccantium fidelium oblationes, utcumque eas præsentari contigerit, propter sacrificium non debent temere admittere: sed pœnitentiam prius requirere. Ex oblata enim particula fit communio, & sacrificio indignos eo participare nefas. Cum divina dona proponenda sunt, prius in conspectu omnium manus lavat Pontifex: indicans hac cærimonia, se luxuriam purum & nulli reprehensioni affinem aggredi, & quod absque omni penitus forde, mundis rebus accedere oportet; & quantum in hominis potestate est, purissimis mysteriis subministrare.

Post hæc veneranda dona cum comitatu & pompa splendida circumferuntur, Lectoribus, Diaconis, Sacerdotibus, cum cereis & sacris vasis præeuntibus ac sequentibus: illudque ultimum Christi adventum in quo cum gloria accessurus est, manifestat. Ideo & Pallium cruce insignitum præcedit, quod signum Jesu, & ipsum Jesum de cælo ostensum iri hominibus præfigurat. Quod mox ordine sequuntur Diaconi, qui Angelorum ordinem referunt: id quod & flabella quæ dicuntur & a sancto Dionysio alæ vocantur, significant. Secundum veniunt qui dona sacra portant; post quos & reliqui omnes: & qui in capite sacrum velum portant, quod nudi & mortui Jesu imaginem habet. Hi templum gressu obeuntes, & populo bene precati, ad altare ingrediuntur, dum alii omnes pro Pontifice vota precesque depromunt: nec tum alterius rei quam regni Dei meminerunt. Hæc autem omnia docent, quomodo in fine mundi apparente Salvatore, post maiorum condemnationem & recessum, non alia erit hæreditas fidelibus quam regnum Dei. Regnum autem Dei est ipse Christus, & dispensationis ejus contemplatio, cujus mysterium in eo cognoscitur, quod se humiliaverit usque ad mortem, quod pro nobis occisus est, quod occisum illius divinum & vivificum corpus vulnera inspicienda exhibuit, & immortalitatem adeptum contra mortem triumphum nobis largitum est, ex vulneribus suis incorruptionem & vitam

ἡμᾶς ταῖς αὐγαῖς τῆς Θεότητος. κατερχόμενος δὲ ὁ ἱερεὺς τῆς καθέδρας, καὶ ἐν τῇ ὑπὲρ τῆς βασιλείας δόξῃ σφραγίζων μὴ τὸ διαγγέλιον τῷ τρικλήρῳ λαῶν, τῷ συνῆναι τὴν δύσεβῃ βασιλείᾳ καὶ τὴν ἱερωσύνην δὲ τῷ διαγγέλιῳ ἐνδείκνυσιν, καὶ ταύτας εὐχεται μῆνεν δὲ τῆς χάριτος τῆς Τετιάδος.

Τῷ θυσιαστηρίῳ δὲ προσελθὼν, τῷ ἔργῳ ἀρχεται τῆς δόξης, δεικνύς ἑαυτὸν ὑπηρετῶν τῷ μυστηρίῳ. κατηχούμενοι δὲ αὐτοὺς ἀπολύονται, καὶ οἱ πιστοὶ μῆνεν παρακελεύονται· ἐπεὶ ὁ καιρὸς ἔπος τὸν τῆς σωτηρίας ἐμφαίνει καιρὸν. μὴ γὰρ τὸ κηρυχθῆναι φησὶ, τὸ διαγγέλιον ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, τότε ἦξει τὸ τέλος. ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ τέλει δόξασει φησὶ, τὰς ἀγγέλους αὐτῶν, καὶ ἀποχωρίσασιν τὰς πονηροὺς ἀπὸ τῆς δικαίᾳς. καὶ τότε ἡ ἐκκλησία ποιεῖ, καὶ βοᾷ μὲν ἐξέρχεται τοὺς κατηχουμένους, μῆνεν δὲ μόνον τοὺς πιστοὺς. ὅθεν καὶ νοεῖν ἔξοισιν ὅπως οὐκ ἔχειν ὀφείλουσιν οἱ πιστοὶ προσοχλῶ περὶ τῆς μὴ κοινωνεῖν τοῖς ἀκοινωνήτοις, καὶ μάλιστα γὰρ τῶν ἄλλων οἱ ἱερεῖς. εἰ γὰρ μὴ προσδοχῆς κοινωνήσαι θείας, πολλῶν μᾶλλον θυσίας, ἢ καὶ τῶν προδόντων ἀμαρτανόντων πιστῶν τὰς προσφορὰς, ἕνεκα θυσίας οὐκ ὀφείλουσιν, εἰ ἔτυχε, δέχεσθαι· ἀλλὰ ἀρότερον τὴν μετάνοιαν ἐκζητῶν. κοινωνία γὰρ γίνεται τῇ προσφερομένῃ μερίδι· καὶ ἡ χρὴ τὰς ἀναξίας ἔχοντας τῆς θυσίας μεταχεῖν. μελλόντων δὲ τῶν θείων ἀποτίθεσθαι δάρων, ἀρότερον ἀπονίπτεται πάντων ἐνώπιον ὁ Ἀρχιερεὺς, δηλῶν αὐτῷ τὸ καθαρόν περὶ τῆς ἱερουργίας καὶ ἀληπτον· καὶ ὅτι δίχα ῥύπης παντός, τῷ καθαρῷ προσέρχεται δεῖ, αἰς διωκτὸν ἀνθρώπων, καὶ τοῖς αὐτῶν μυστηρίοις ταῖς καθαραιότησις ἐξυπηρετεῖν.

Ἡ δὲ τῶν θείων δάρων μὴ ταῦτα δορυφορέα, μὴ λαμπρότης γίνεται ἀναχτῶν, ἀρχόντων, ἱερέων, μὴ λαμπάδων, μὴ σκιδῶν ἱερῶν ἀποπορεύομένων, καὶ ἐφεπομένων· ὅτι τὰτο ἐμφαίνει τὴν τελειότητα παρρησίας Χριστοῦ, ἐν ᾗ ἐλάσσεται μὴ δόξης· διὸ καὶ ἐμφορᾶς μὲν τὸ ἀμφοτέρων ἐρχεται τὸν σαυρὸν ἔχον, ὅπερ δηλοῖ τὸ ἀπ' ἐρανῶν σημεῖον μέλλον φανῆναι τοῖς ἀνθρώποις τῷ Ἰησοῦ, καὶ αὐτὸν τὸν Ἰησοῦν· μετ' ὃ οἱ ἐξῆς διάκονοι, τῶν ἀγγέλων ἐπέχοντες τάξιν· καὶ τοῦτο τὰ ῥιπίδες λεγόμενα σημαίνει, ἅπερ ὁ Διονύσιος περὶ καλεῖ· εἴτα οἱ τὰ θεία δάρα κατέχοντες, μετ' ὧς οἱ λοιποὶ πάντες, καὶ οἱ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὸ ἱερόν κατέχοντες ἐπιπλόν, ὁ γυμνὸν ἔχει καὶ νεκρὸν εἰκονισμὸν τῷ Ἰησοῦ. οὗτοι οὖν περιδραμόντες τὸν ναόν, καὶ ἐπὶ δὲ ἀμφὶ τὸν λαόν, εἰσέρχονται εἰς τὸ θυσιαστήριον, τοῦ Ἀρχιερέως πάντες ὑπερδούλοιοι· ὅτε καὶ οὐχ ἑτέρας δόξης, ἀλλὰ τῆς βασιλείας μέμνηται τῷ Θεῷ. ταῦτα δὲ πάντας διδάσκει, ὡς ἐν τῷ τέλει μὴ τὴν τῶν πονηρῶν ὑποχώρησιν, τῷ Σωτῆρος ἐπιφανέντος, οὐκ ἄλλο ἔσται κληρονομία τοῖς πιστοῖς, ἢ τοῦ Θεοῦ βασιλεία. βασιλεία δὲ Θεοῦ αὐτοῦ ὁ Χριστός, καὶ ἡ διαγωγὴ τῆς οἰκονομίας αὐτῆς τὸ μέγεθος θανάτου ταπεινωθῆναι, τὸ σφραγίσαι ὑπὲρ ἡμῶν, τὸ ἐσφαγμένον ἐκείνου τὸ θείον καὶ ζωοποιόν σῶμα καθορᾶν τὰς βῴσεις ἐπιδεικνύμενον, τὸ ἀπαθανατιθεῖν μὲν, καὶ κατὰ τοῦ θανάτου ἡμῶν τὴν νίκην βραβεῖν. ἐκ τῶν ὀτειλῶν δὲ τῆς ἀφθαρσίας,

καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν θωρίαν μὲν τῷ ἀγγέλῳ ἡμῶν χαρισάμενον, καὶ ἑοφλῶν, καὶ πόσιν, καὶ ζωὴν, καὶ φῶς, αὐτὸν δὲ ἄρτον τὴν ζωὴν, τὸ ἀληθινὸν φῶς, καὶ ζωὴν τὴν αἰώνιον, δὲ Χριστὸν Ἰησοῦν ὄντα. διὸ ἡ εἰσοδος αὐτῆς αἵμα καὶ τὴν δόξαν σημαίνει τοῦ Χριστοῦ παρυσίαν, καὶ τὴν ταφὴν ὅτι αὐτὸς ἔσται, ὡς ἔρηται, ἡ ἐν τῷ μέλλοντι θωρία.

Προσπίπτουσι δὲ πάντες τοῖς ἱερῶσιν οἱ πιστοὶ δικαίως. τὸ μὲν τὰς δόξας αὐτῶν ἐξαυτοῦ μὲν καὶ μνηδύναι τοῦτον ἐν τῇ ἱερουργίᾳ δόξα μὲν. τὸ δὲ τιμῶντες τὰ θεῖα δῶρα. εἰ γὰρ καὶ μήπω ἱερουργήσῃ, ἀλλὰ ἐν τῇ προθέσει ἀντιθέσῃ τῷ Θεῷ. καὶ ὁ ἱερεὺς ἐκείσε δὲ χλὴν ἀνίφειρε τῷ Θεῷ, καὶ προσδέξασθαι ταῦτα ἔπειτα εἰς τὸ ἀνωθυσιάζεσθαι. εἰ μὲν καὶ μήπω τετελειωμένα, ἀλλὰ πρὸς τὸ τελεθῆναι ὑπομασμένα εἰσὶ, καὶ ἀνάθημα Θεῷ, καὶ ἀντίτυπα διαποτικῶν σώματός τε καὶ αἵματος. εἰ οὖν ταῖς ἱεραῖς εἰσοδοῖς τιμῶν καὶ προσκυνοῦσιν ὡς ἡμῶν πολλῶν μᾶλλον αὐτοῖς τοῖς δώροις ἀντίτυποις οὖσιν, ὡς ὁ μέγας φησὶ Βασιλεὺς, καὶ πρὸς τὸ γυνώσκειν προσαγομένους σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ. καὶ διὰ τὰ θεῖα δὲ σκῆψιν χρὴ ὑποκίπτειν τοῖς ἱερῶσιν, εἰ καὶ αὐτῶν πρὸς τινὰ εἴη. ἀγιασμὸν γὰρ πάντα μετέχει, τῷ Θεῷ δῶρον ἐν αὐτοῖς ἱερουργουμένων. καὶ τοῦτο δὲ οὐ θαυμάσιον εἰ καὶ τινὰ εἰσιν. εἰς τιμὴν γὰρ τῶν θεῶν δῶρον ταῦτα κατέχουσι, καὶ ἵνα οἱ θεωροῦντες, οἵτε ἐγγίζοντες ἀγιάζονται πάντες. ἐπιτιθέμενα δὲ τὰ ἱερά δῶρα τῇ θεῇ ἑαπείη καλύπτονται. ὅτι οὐ τοῖς πᾶσιν ἐξ ἀρχῆς γνωστέος ὁ Ἰησοῦς, καὶ ὅτι σωματωθεὶς αὐτὸ οὐκ οὐκ τοῦ κρυφίου τῆς οὐτοῦ θεόπτος, καὶ τῆς αφορίας ἐξέστη, ἀλλὰ ἀκατάληπτος ἐστὶ καὶ ἀπείρος αἰεὶ, καὶ τοσούτον μόνον γινώσκειται, ὅσον αὐτὸς ἀποκαλύπτει. δὲ χλὴν δὲ παρὰ πάντων αἰτεῖται, ὑποκλίνας ἑαυτὸν ὁ ἀρχιερεὺς, ἐπιγινώσκων καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν καὶ πρὸς τὸ ἔργον φείτων, καὶ ὑποσελλόμενος. καὶ τὸ ὑποκυλόντων ἐκ πληρῶν τὸ ἐξομολογεῖσθαι ἀλλήλοις τὰ παραπτώματα, καὶ ὑπὲρ ἀλλήλων ὑψοῦσθαι. αὐτὸ γὰρ αὐτὸς ἑαυτῷ θάρρει, ἀνθρώπος ὢν καὶ αὐτός. σφραγίζει δὲ καὶ τὸν λαὸν μὲν τὸ λαβεῖν τὴν ἀπὸ τῷ ἱερείῳ δὲ χλὴν ἐξαυτοῦ μὲν. διὸ καὶ οὐ τὸ, Κύριε ἐλέησον, λέγει ὁ λαός. ἀλλὰ εἰς πολλὰ ἐπὶ δέσποτα, δὲ χλὴν πᾶσι δόδοθῆναι τοῦτον ἐν τῇ ἱερουργίᾳ καὶ ἀρμενῶν ἱερατῆν ἐπὶ πολὺ. εἰσελθόντος δὲ κλείονται αἱ θύραι, ὅτι οὐ τοῖς πᾶσιν ὁρᾶσθαι ἄξιον τὰ μυστήρια. ἀλλὰ μόνοις τοῖς τῆς ἱερωσύνης ἐνεργοῖς. ἀλλὰ καὶ ὡς πᾶσιν ἐν τοῖς ἀγγέλοις, καὶ γὰρ ἀμίσως ἐκείσε οἱ πρῶτοι μὲν τοῦ Θεοῦ μετέχουσι φωτός, οἱ δὲ ὑπεροχῇ δὲ διὰ τῶν πρῶτων, καὶ οἱ τελευταῖοι διὰ τῶν μέσων, ὡς ὁ σοφὸς τὰ θεῖα φησὶ Διονύσιος. οὕτω καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εἰσιν ἰδύν. ὁ μὲν γὰρ ἱεράρχης ἀμίσως τῇ ἱερᾷ ἐγγίζει τραπέζῃ, οἱ δὲ γὰρ ἱερεῖς καὶ λειτουργοὶ δὲ αὐτοῦ. διὰ δὲ τῶν ἱερέων καὶ λειτουργῶν τῆς φεικτῆς λειτουργίας, καὶ τῶν ἱερέων ὕμνων οἱ τοῦ λαοῦ μετέχουσι.

Μετὰ δὲ τὴν πρῶτην ὡχλὴν τοῦ ἱεροῦ λογομῆτος συμβόλου, ὁ ἀσπασμὸς γίνεται ὅτι διὰ τῆς ὁρθῆς πρὸς τὴν τελεὰν ὁμολογίας, καὶ τὴν

& divinitatem nobis cum Angelis imper-tiens, alimentum ac potum, ac vitam & lumen ipsum, panem vitæ, verum lumen, vitam æternam, qui est Christus Jesus. Quare ingressus ille solemniss, & secundum adventum Salvatoris, & sepulturam ejus ante oculos ponit: quoniam ipse erit, ut diximus, quem in futuro sæculo contemplantur.

Inclinant autem, atque etiam in genua procumbunt fideles omnes ante Sacerdotes, ac jure quidem: partim ipsorum preces, & sui in missa memoriam cogitantes, partim divina dona venerantes. Quamquam enim sacrificata nondum sunt, in altari tamen propositionis Deo dicata fuere: & Sacerdos illic ea Deo obtulit, & in sublime altare deportari acceptarique precatus est. Quamvis igitur consecratione nondum consummata sint: verum ut consecrentur disposita fuere & Deo dicata, & typi Dominici corporis & sanguinis sunt. Si ergo sacris imaginibus honorem venerationemque tribuimus, quanto magis ipsa dona, quæ ut Magnus Basilus dicit, Antitypa sunt, & oblata ut Christi corpus & sanguis fiant. Quin & propter ipsa sacra vasa Sacerdotibus procidendum est, licet & quædam ex eis vacua sint: Omnia enim propter divina dona in ipsis consecrata, sanctificationem participant. Nec mirum si quædam inania sint. In honorem quippe sacrorum donorum hæc portant, atque ut tum videntes ea, tum appropinquantes sanctificentur omnes. Imposita autem altari sacra dona cooperiuntur, quia non omnibus ab initio cognitus fuit Jesus: & licet corpus assumpsisset, non tamen ab abscondita sua Divinitate ac providentia discessit: sed incomprehensus & infinitus est semper, tantumque dumtaxat cognoscitur, quantum ipse revelat. Preces autem pro populo capite petit ab omnibus Pontifex, agnoscens & ipse semetipsum, & ad opus istud tremens ac pavens, illudque Apostolicum implens, ut confiteamur ad alterutrum peccata, & ut oremus pro invicem. Non enim fidit sibi: cum ipse quoque homo numeretur. Signat vero populum, postquam votis Sacerdotum imploratis, illa impetraverit. Quamobrem non Domine misereere populus dicit: sed ad multos annos Domine: quasi rogans ut feliciter procedat in sacrificio, & in ea functione ætatem longius extendat. Ingresso eo, januæ clauduntur: quod mysteria ab omnibus videri non deceat: verum ab iis solum qui sacerdotio sunt initiati. Præterea quomodo inter Angelos est ordo, primi enim Divina claritate sine medio fruuntur, secundi per primos, & postremi per medios (ut cælesti præditus sapientia docet Dionysius) sic item in Ecclesia est videre. Pontifex enim sine medio ad divinam mentem accedit: Sacerdotes autem & sacrorum ministri, per ipsum. Per Sacerdotes deinde & ministros, in tremendæ communionis sacrorumque hymnorum societatem populus venit.

Post primam vero precem symbolo dicto, fit salutatio, quoniam scilicet per sinceram Trinitatis confessionem, & unum de Trinitate incarnatum, inter nos uniti sumus,

Λα iij

ipsaque confessio cum Angelis nos consociavit. Et quia diligere debemus invicem, quando & Christus per charitatem pro sacrificio oblati est: & communicaturum illi ita vacantem esse oportet. Et quia in futura vita omnes amici, nullus ibi inimicus erit: procul enim inde ejicientur. Sacrum vero velum super donis donec symbolum compleatur tenent: quoniam omnia de Jesu pure confiteri oportet: ac ita demum aperte ac sine integumento ipsum intueri convenit. Post hæc Pontifex sacrificans altari astat, & divina laudans opera atque pro omnibus gratias agens ad Angelos aggregatur, victorialemque cum illis hymnum acclamat, *Sanctus, Sanctus, Sanctus*: quem etiam populus cantu & clamore excipit, ostenditque in futuro sæculo æqualem nos laudem cum Angelis perfoluturos, & unionem cum illis habituros. Deinde Pontifex laudato divino operum omnium maximo, unigeniti incarnatione, rursusque præclarissimo opere dispensationis ejus, morte scilicet pro nobis oppetita, ad recolenda mysteria progreditur, & ad sancta verba, quæ Salvator ipse sacrificans protulit, clare pronunciat.

Postmodum gratis actis pro omnibus, donisque etiam oblati pro omnibus, divinum sibi auxilium & super dona proposita gratiam spiritus implorat, per quam, & his signo crucis, invocationeque Spiritus consecratis, continuo viventem Jesum & hunc eundem, qui vero est panis & poculum, ante se positum videt. Ejus enim hoc verbum est, Panis est corpus. Et ejus item hoc. Quod in calice est, sanguis est: & pro universo mundo hostia, communeque propitiatorium, & vivæ deliciæ, infinitaque lætitia, & regnum cælorum, & solum vera bonum, in sacra mensa mortalibus universis proponitur. Quocirca etiam pro omnibus Pontifex fidenter precatur. Concipit enim fiduciam benignum & patientem coram se positum pro sacrificio intuens. Laudat ideo & omnium nomine eum obsecrat, sanctorumque hominum qui ex hac vita migrarunt, memoriam usurpat: ante alios virginis Dei matris, quæ ipsum clauso utero peperit: testans & in hoc, nobis cum sanctis societatem intercedere, & per istud sacrificium nos illorum consortes esse, qui fiduciam apud diligentem & dilectum habeant, qua nos ei reconciliare, & unum cum eo efficere queant. Tandem ubi rogavit ut uno ore, & uno animo Deum collaudemus, & misericordiam magni Dei Jesu Christi, super nos invocavit: cælesti Patri nos adoptandos offert, orans uti per naturalem ejus Filium a peccato purgati, secundum gratiam Filii evadere, & qui Pater est cælestis, eum digne vocare Patrem possimus. Hoc autem signum est futuræ concordie in futuro sæculo, & unionis cum Deo in Spiritu sancto, per unigenitum ejus Filium. Unde Pontifex pacem precatus, & gratis actis, & Jesu invocato, uti se sanctorum participem faciat, & mereantur etiam cæteri per ipsum participes fieri.

ἵνα τῆς Τετάρτης σαρκαρμένον ἡμῖν ἡ ἔνωσις γένηται. καὶ αὕτη ἡ ὁμολογία ἡ τοῖς ἀγγέλοις ἡμᾶς ἐνώσασα· καὶ ὅτι ἀγαπᾷ ἀλλήλους χρη, ὅτι καὶ ὁ Χριστὸς δι' ἀγάπῃς ἱερουργῆθη· καὶ τὸν μέλλοντα κοινωνεῖν αὐτοῦ οὐ μὴ μωροῦς χρη παρίσταται· καὶ ὅτι πάντες ἐν τῷ μέλλοντι φίλοι, καὶ οὐδεὶς ἐκείσε ἐχθρὸς· οἱ γὰρ ἐχθροὶ πόρρω βέβλῳται. Κρατοῦσι δὲ καὶ τὸ ἱερόν κάλυμμα ἐπὶ τῷ δώρῳ, ὡς ἂν τὸ ἱερόν ἐκπληρωθῇ σύμβολον· ὅτι χρη πάντες τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ καθαρώς ἀνομολογήσῃ, καὶ οὕτως ἀπεικαλύπτως ἰδεῖν αὐτόν· μετὰ ταῦτα μὲν ὁ ἱεράρχης ἱερουργῶν παρίσταται, καὶ τὰ θεῖα ἀνυμνεῖ ἔργα, καὶ ὑπὲρ πάντων δὲ χαλεπήσας μετὰ τῷ Ἀρχαγγέλῳ ἐνουῶται, καὶ τὸν ἐπινίκιον ἀνακράζει σὺν αὐτοῖς ὕμνον τὸν, ἅγιος, ἅγιος ἅγιος· πῶτο καὶ ὁ λαὸς ἐκβοᾷ, δεικνὺς τὴν ἐν τῷ μέλλοντι ἰσχύαν αἰνεῖν ἡμῶν μὴ τῶν ἀγγέλων, καὶ τὴν μετ' αὐτῶν ἔνωσιν. εἶτα τὸ μέγιστον πάντων τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ ἀνυμνήσας ὁ ἱεράρχης τὴν τῷ μορφογενεῖς ἐνανθρώπησιν, καὶ τὸ μέγιστον πάλιν ἔργον τῆς οἰκονομίας αὐτοῦ τὸν ὑπὲρ ἡμῶν θάνατον, εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν μυστηρίων χωρεῖ, καὶ τοὺς ἱεροῦς ἀνακράζει λόγους, οὓς εἶπεν αὐτὸς ἱερουργῶν ὁ Σωτὴρ.

Ἐπειτα ὑπὲρ πάντων δὲ χαλεπήσας, καὶ ὑπὲρ πάντων τὰ δῶρα προσάγων, τὴν θεῖαν ἐπικαλεῖται εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τὰ προκείμενα δῶρα χάριν τοῦ πνεύματος· δι' ἧς καὶ ταῦτα τετελειωκώς σφραγίδι σαυροῦ καὶ ἐπικλήσει τοῦ πνεύματος, τὸν ζῶντα δίδους βλέπει προκείμενον Ἰησοῦν, καὶ τοῦτον αὐτὸν ἀληθῶς ὄντα τὸν ἄρτον καὶ τὸ ποτήριον· αὐτοῦ γὰρ αὐτὸ, ὁ ἄρτος, τὸ σῶμα· καὶ τούτου αὐτοῦ, τὸ ἐν τῷ ποτηρίῳ αἷμα· καὶ τὸ παγκόσμιον θῦμα, καὶ τὸ κοινὸν ἱλαστήριον, καὶ ἡ ζωσὰ ἔσφρη, καὶ ἡ ἀπέραντος ἀφροσύνη, καὶ ἡ βασιλεία τῶν ὐρανῶν, καὶ τὸ μόνον ὄντως ἀγαθὸν προκείται τοῖς πᾶσιν ἐν τῇ θεῇ ἑαπέξῃ· διὸ καὶ ὑπὲρ πάντων ὁ ἱεράρχης θαρρότερος εὐχεται· θαρρεῖ γὰρ φιλάνθρωπον καὶ ἀνέξικατον καθορᾶν προκείμενον καὶ τρυφούμενον· καὶ ἀνυμνεῖ, καὶ ὑπὲρ πάντων εὐχαριστεῖται, καὶ τῶν ἀπελθόντων μέμνηται· εὐχαρίτως δὲ τῆς πτόν παρθενικῶς τεκνύσης Θεομήτορος κόρης· μαρτυρῶν καὶ τῶν ὡς τοῖς ἁγίοις λυώθημεν, καὶ δὲ θύματος τούτου κοινωνοὶ ἐκείνων ἐσμέν· καὶ ὅτι παρήσῃαν ἔτοι ἀπὸς τὸν φιλεῖντα καὶ φιλεῖμενον ἔχοντες, ἰσχύουσι καὶ ἡμᾶς αὐτῇ καταλλάξαι καὶ ἐνώσαι· τέλος σώματι ἐνὶ καὶ μετὰ καρδίᾳ προσδεδάμενος αἰνεῖν τὸν Θεὸν ἡμῶν, καὶ τὰ ἑλεῖν τοῦ μεγάλου Θεοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπικαλεσάμενος ἡμῖν, ἀπὸς τὴν ὑπόθεσιν ἡμῶν τοῦ οὐρανοῦ πατρὸς ἀνάγει· δέχόμενος δὲ τοῦ κατὰ φύσιν υἱοῦ κεκαθαρμένους κατὰ χάριν υἱοὺς γινώσκειν· καὶ ἐπαξίως καλεῖται ἡμῶν πατέρα, τὸν πατέρα τὸν ἐπαράνιον· πῶτο καὶ δηλοῖ τὴν ἐν τῷ μέλλοντι ὁμοφροσύνην, καὶ τὴν ἀπὸς τὸν Θεὸν δὲ τῷ μορφογενεῖς ἐν τῇ ἁγίᾳ Πνεύματι ἔνωσιν· ὅθεν καὶ εἰρηνώμενος ἱεράρχης ἐπιδέχμενος, καὶ δὲ χαλεπήσας καὶ Ἰησοῦ ἐπικαλεσάμενος, ὡς μεταδοῦναι αὐτὸν αὐτῇ τῶν ἁγίων, καὶ καταξιαθῆναι δι' αὐτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν μεταχεῖν.

Ἐπει τὴν λειτουργίαν πεπλήκει, καὶ πρὸς τὴν κοινίαν ἔρχεται, λαμβάνει πάλιν τὸ ὀμορφότερον· δηκνὺς ὅτι πρῶτον ἐξ ὑπεριτῶν λῶ, καὶ ἀλλαβήματος τὸ ἱερόν ἐκπῆτο ἔνδυμα ἐνδεδυδαι. ἐπὶ δ' ἐπὶ λείδῃ τὸ ἔργον, καὶ ἀνυψῶσαι τὸ ἄρτον, καὶ μελίσσαι εἰς μέρη, καὶ μεταλαβεῖν, καὶ μεταδώσαι ἔρχεται· χρεῖα τὰ πρὸς ἀξίας πάντα ἱερά· σύμβολα ἐνδεδυδαι. ἐπει δὲ πρὸς ἱεράρχην ἐξαίρετον τὸ ὀμορφότερον ἔνδυμα· καὶ πῦτο χρεῖα λαβεῖν, καὶ σὺν αὐτῇ τῇ θουσιᾷ μεταλαβεῖν. ἐνδυσάμενος ταῖσιν, καὶ ἀνυψῶσας τὸν ἄρτον, καὶ τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις ἀντιπῶν, ἐκείνος μὲν πρὸς τὴν θείαν ἐκένωσεν πρὸς ἱεράς· ἡ δὲ πρὸς ζῶσαν· ἡ δὲ πρὸς ἀγίας ἀπαντας καλεῖ· τὰ ἅγια λέγων, τοῖς ἁγίοις. ὁ δὲ λαὸς ὁμοφρόνως κράζει· εἰς ἅγιος, εἰς κύριος, Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ πατρὸς. τοῦτο δὲ Παῦλος φησὶ, κηρυχθήσεται ἐν τῇ τελευταίᾳ ἡμέρᾳ· ὅτι κάμψαι πᾶν γόνυ τῇ Ἰησοῦ, πᾶσα δὲ γλῶσσα ὁμολογήσεται, ὅτι κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ πατρὸς. ἐκ τούτου ταῖσιν κοινῇ πάντων ἡρώσις τῆς πίστεως ὁμολογεῖται, καὶ ἡ συμφωνία παρὰ πάντων πρὸς ἀνακηρύξεως τῆς σαρκωθέντος ἰσοῦ τῷ Θεῷ. ὅς ἐπὶ πάντε βασιλεύσει, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐκτελεσθαι τέλος· ὡς γέγραπται. ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν φωνὴν τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις, τὸ, εἰς ἅγιος, ἐν ἀποκρίσει λεγόμενον, πρῶτον μὲν τὴν ἀποκαθάρσιν καταργεῖ τῷ Θεῷ, καὶ ὅτι περὶ αὐτῆς πᾶσι τοῖς ἁγιαζομένοις ἐστὶν ἅγια σμός. καὶ ταπεινῶσαι μὲν ἐπέχει λόγον, τίς γὰρ ὁ κατακαθαρός ἡμῶν, ἢ τίς ἅγιος, εἰς μόνος ἅγιος, εἰς κύριος Ἰησοῦς Χριστός· ὅς φιλανθρώπων ἡμᾶς ἁγιάσει.

Τὸ δὲ ἀνυψῶσαι τὸν ἄρτον τὴν ἐπὶ τὸν σταυρὸν διηλθεῖ ὑψώσιν τῷ Ἰησοῦ· διὸ καὶ τὸ ποτήριον ἀρόχεται σὺν τῷ, τὸ ὑποπὶς ἀγίας αὐτοῦ· ῥιῦσαν πλῆρᾳ φέρων αἷμα καὶ ὕδωρ. τὸ μὲν ὅμως ἄρτον εἰς τέσσαρα διαίρει, καὶ σταυροειδῶς ταῖσιν τρέφει· καὶ τῷ σταυρωμένῳ βλέπει τὸν Ἰησοῦν. οὐδὲ γὰρ ἄλλῃ τις μετὰ θάλασσαν, ὡς τὸ τὸν ὑψώσαντα Θεὸν βλέπει ὑπὲρ ἡμῶν ταπεινόν. τὴν ἄνω δὲ μερίδα λαβὼν σταυροειδῆ τύπον δείξας τῇ ἁγίᾳ, ἐμβαλεῖ τὸ πρὸς ποτήριον· καὶ τῇ μυστηρίῳ ποιεῖ τὴν ἑνώσιν· ὅσα καὶ τὸ ζῖον ὕδωρ ἐκχεῖ τῇ ποτήριον. τοῦτο δὲ ποιεῖ μαρτυρῶν, ὅτι καὶ νεκρὸν γενόμενον τὸ κυριακὸν σῶμα τῆς θείας ψυχῆς οὗτοῦ χωριθεῖς, ζωοποιὸν αὐτοῖς ἐμῆ. τῆς ζωῆς μὲν οὐ διαίρει· θείως αὐτῇ, καὶ τῇ ἐνεργείᾳ δὲ τῇ πνεύματος ὁπασῶν μὴ χωριθεῖσιν. ἐπὶ οὖν καὶ τὸ ζῖον ὕδωρ ζωτικῶν τῇ θερμῇ παρέχεται ἐμφασιν, εἰσαγεται τότε ἐν τῇ καυρῇ τῆς μεταλήψεως, ὡσαν τὰ χεῖλη τῇ ποτήριον προσλαύοντες, καὶ κοινοῦντες τὴν αἱματος ὑποπὶς ζωοποιῶν πλῆρᾳς ἐκείνης πίνεον διατιθέμεθα. εἰσὶ δὲ λόγοι πρὸς τοῦτο, καὶ ὑψηλοτέρων ἀνδρῶν ἄλλοι, καὶ οὗτοι θαυμαστοί· ἀλλ' ἡμῖν ἀρκέσει οὗτος ὁ λογισμός· ὡς γὰρ ὑποπὶς ἐπαδομένου ἐστὶν ἡμῶν ἐν τῇ τῷ ζῖον εἰσαχθεῖν, τοῦτο ἐστὶν ὁ εἰρηκαμῖν, ὁ σκοπὸς τῆς Ἐκκλησίας. ζῆσις γὰρ πνεύματος ἁγίου· φησὶ, ἀλλὰ καὶ τὸ εἰσαχθεῖν ζῖον ἐκ τῆς προηχασμένης. τοῦτο καθαρώτερον δείκνυσιν· οὐ γὰρ χρεῖα λῶ, εἰ ἄλλος ἐτύγχευεν ὁ σκοπός, τὸ ζῖον εἰσαχθεῖν ἐν τοῖς δώροις, τῇ τελείᾳ λειτουργίᾳ, εἰσαχθέντος τοῖς δώροις.

Postquam sacris absolutis ad communionem devenit, Pallium iterum assumit: declarans hac re, se prius ministrum fuisse, & sanctissimum illud ornamentum in se capessere veritum. Quoniam autem perfecto opere, & ad elevandum panem, atque in partes dividendum, & ad capiendum, aliisque distribuendum accedit, necesse est illum omnia dignitatis suae sacra symbola induere. Et cum Pontificis praecipuum indumentum sit Pallium, illud necessario assumit, & cum eo divinitissimum se participem reddit. Indutus igitur & in altum sublato pane, dictoque: *Sancta Sanctus*: ille quidem ad sacrum sacramentum, & vivum alimentum sanctos omnes vocat, dum dicit: *Sancta Sanctus*. Populus vicissim consona voce clamat. *Unus Sanctus, unus Jesus Christus in gloria Dei patris*. Et hoc quidem, ut Paulus dicit, praedicabitur, in ultima die, quando Jesu *flectetur omne genu, & omnis lingua confitebitur, quoniam Dominus Jesus est in gloria Dei patris*. Ex hoc igitur communis unio fidelium cunctorum publicatur, & consensus ab omnibus de praedicatione incarnati Dei filii exhibetur: qui regnabit super omnes & regni ejus non erit finis, ut scriptum est. Quinetiam ad vocem, *Sancta Sanctus*, quod respondetur, *unus Sanctus*, primum quidem ipsam Dei sanctitatem qua ex semet sanctus est, & ab eo omnibus sanctificatis sanctitatem profuere annunciat, & humilitatis causam complectitur: quasi dicatur, quis nostrum mundus, aut quis sanctus est? Unus solus sanctus Jesus Christus, qui benigne nos sanctificabit.

Panis vero elevatio, aliam Jesu in cruce elevationem declarat, ideo & oculis calix objicitur, qui e sacro ejus latere sanguinem simul & aquam profluentem continet: & panem etiam in quatuor partes dividit, & in modum crucis componit, & in eo crucifixum Jesum contemplatur: nec enim sublimior potest esse contemplatio quam ejus, qui cum sit Deus excelsus pro nobis humilis factus est. Superiorem autem portionem, cum ea, forma crucis expressa, in calicem immittit, mysteriorumque unionem facit. Post ferventem aquam in calicem injicit, quod facit testatus, etiam mortuum Domini corpus, divinaque anima ab eo separata, nihilominus vivificum mansisse, divinitate nimirum, operationibusque spiritus universis ab eo nequaquam divulsi. Et quia aqua calida, vitalem speciem ob calorem praebet, tempore communionis adhibetur; ut labris admotis, & sanguini communicantes, ita afficiamur, quasi e vivifico illo latere libaremur. Ascribuntur hujus rei rationes; a summis viris aliis quoque: verum ista nostra exco-gitatio sufficiat. Nam ut ex verbis ad hanc ferventis aquae injectionem addi solitis intelligere licet, hic quem diximus Ecclesiae scopus est. Ait enim. *Fervor Sancti Spiritus*. Imo vero etiam quod in praesantificata calens aqua inditur, hoc li-quidius declarat. Non enim foret opus, si alius esset finis in dona immittere: quandoquidem in perfecta missa jam ipsis donis commixta est.

In multas vero particulas dividens panem Pontifex, in eo Jesu Christi sacrificium imitatur. *Fregit enim panem*, scriptum est, *deditque discipulis suis*. Primus ipse pani communicat: & tremendo calici participat. Neque enim illi alius porrigit, nisi forte quispiam ejus ordinis sit, Pontifex videlicet. Deinde aliis omnibus manum & genam osculantibus communionem imperitur, qua & carnis communicationem, etiam in futuro saeculo, cum Jesu indissolubili nexu futuram praedicat. Manus vero & gena osculum suscipiunt, illa quidem ut ministra, & quae tremenda illa tangit; haec quia instrumentum sermonis est, unde preces sunt, & propter charitatem communionemque in Christo: quod & confirmat id quod tunc profertur: *Christus in medio nostrum*. Sed & praeterea quia in gena Dominus alapam sustinuit, ut & Pontifex recordari inducatur, quantae humilitatis magistrum se exhibuit, nec ullo modo in tam divinis magnisque functionibus effezatur.

Ubi porro hi qui de altari sunt juxta altare communicarunt: & ordini convenienter, (ut & in futura vita futurum Paulus docet: *unusquisque*, inquit, *in ordine suo*) manibus & ipsi divinum panem acceperunt, & calicem libarunt.

Postmodum etiam sanctissima dona populo cooperta exhibentur. Quod monet, non esse fas, ut diximus omnes haec aperta aspicere. Quod si quis ad communionem est paratus, etiam hic cum religione ac timore accedens, non sine medio, sed e cochleari Pontificia manu communicat. Atque ita super hereditate Dei & copioso ejus populo oratione fusa, abit Pontifex donis fuffum adhibens, & adjiciens, quae ascensionem Domini, & in posterum gloriam praedicationis significant: veluti sic eum alloquens: Tu usque ad nos descendisti, inter nos visus es, & in caelum ascendisti: te assumpto, gloria virtutis tuae omnem terram implevit, per quam & nos sacrificantes tua mysteria, & participamus te, & quotidie ac perpetuo habemus te. Post haec, sacris donis ad Prothesin delatis, Diacono quidem discum in capite, Sacerdotibus autem manibus calices tenentibus, ipse gratis actis, & manibus lotis egreditur: Panemque benedictum in populum distribuit. Quoniam enim Pontifex, Christum, ut docuimus exprimit, ipsum & sacrificavit, & participavit, & viris sacris initiatis impertivit; sanctificationem etiam participare opus est populum, quanta quidem a precibus & a tremendo sacrificio, intellectuali modo sanctificatio a fidelibus sacra communicari potest. Et quoniam sensibilibus quibusdam rebus, ut corpore testos sanctificationem nos recipere oportebat: id maxime Pane benedicto praestatur. Ille autem est panis sanctificatus, super quo in Propositionis mensa, preces fusa sunt, ex quo media pars exsecta, precibus consecrata est. Hic postea ut lanceola signatus, & divinis verbis super se factis, loco tremendorum donorum (Sacramentorum vide-

Εἰς πολλὰς δὲ ἄλλας μείδας διελὼν ὁ Ἀρχιερεὺς, καὶ πᾶσι μιμνήσκων τὴν ἱερουργίαν τοῦ Ἰησοῦ. ἐκλάσει τὸν ἄρτον, ὡς γέγραπται, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς μαθηταῖς. μεταλαμβάνει πρῶτος αὐτὸς τὸν ἄρτον, καὶ μετέχει τοῦ φεικτοῦ ποτηρίου. καὶ ὁ ἄλλος αὐτῷ μεταδίδωσιν, εἰ μὴ πᾶς ἐστὶ τῷ ὁμοπατριῶν, Ἀρχιερεὺς δηλοῦσι. εἶτα καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι μεταδίδας ἀσπαζομένοις πᾶσι καὶ χεῖρα, καὶ παρειάν, τὴν ἀπὸ τῆς σαρκὸς κοινωνίαν, καὶ ἐν τῇ μέλλοντι ἀνακυρύνει τοῦ Ἰησοῦ, καὶ πᾶσι μὲν τὰς ἀδελφάσας ἐνώσει. χεῖρ δὲ καὶ παρεία τὸν ἀσπασμὸν ἐπιδέχονται. ἡ μὲν ὡς ὑπεργός, καὶ τὸ φεικτὸν ἀπτομένη. ἡ παρεία δὲ καὶ τὸ ὄργανον εἶναι ὁδὸν αἱ προσόχαι, καὶ ὅθεν τὴν ἀγάπην καὶ τὴν εὐχὴν κοινωνίαν. ὁ καὶ τὸ λεγόμενον βεβαίος. ὁ Χεῖρ δὲ ἐν μέσῳ ἡμῶν. ἀλλὰ καὶ ὅθεν τὸ κατὰ κόρης τὸ Κύριον ὑπενεγκεῖν ῥάπισμα, ὡς ἐάν εἰς ὑπόμνησιν ἄγεται ὁ Ἀρχιερεὺς, οἷας ταπεινώσεως ὁ διαπότης διδάσκαλος γέγονε, καὶ μὴ κατὰ τι ἐν τοῖς οὕτω θείοις καὶ μεγάλοις ἐπαίρηται.

Τῶν δὲ τοῦ βήματος ἐν τῇ βήματι μεταχόντων, καὶ ἀναλόγως τῇ τάξει, ὡς ὁ Παῦλος ἐν τῇ μέλλοντι διδάσκει, ἑκάστος, λέγων, ἐν τῇ ἰδίᾳ τάγματι, ταῖς χερσὶ τοῖς καὶ αὐτοὶ τὸν θεῖον ἄρτον δεχόμενοι, καὶ τοῖς χεῖλαι τοῦ ποτηρίου μετέχοντες.

Ἦσαν τὰ ἅγια δῶρα περιεκαλυμμένα τῇ λαφύρεινται. τοῦτο δ' ἐμφαίνει ὅτι οὐ θιμπτὸν, ὡς εἴρηται, ἀπεκαλύπτως ὁρᾶν πᾶσι πάντας. εἰ δέ τις πρὸς κοινωνίαν ἱκανός, καὶ αὐτὸς προσίων μετ' εὐλαβείας καὶ φόβου, ἐκ ἀμείσεως, τούτων μετέχει. ἀλλὰ διὰ τῆς λαβίδος Ἀρχιερατικῆς χεὶρ κοινωνεῖ. καὶ οὕτως τὴν Θεοῦ κληρονομίαν καὶ περιούσιον λαὸν ἐπαύξαι ὁ Ἀρχιερεὺς, ἀπεισι θυμίων τὰ δῶρα, ἐπιλέγων ὅσα τὴν ἀνάληψιν τοῦ Σωτῆρος δηλοῖ. καὶ τὴν μὲν ταύτην δόξαν τοῦ κηρύγματος αὐτοῦ ἐν πάσῃ τῇ κτίσει. οἷον δὲ λέγει τῇ Σωτηρί, καὶ λέγων. ὅτι σὺ μὲν ἡλθεις μέγας ἡμῶν, καὶ καθ' ἡμᾶς ὥφθης, καὶ εἰς ἑρανοὺς ἀνελήλυθας. καὶ ἀναληφθεὶς τῆς γῆς, δόξης πεπλήρωκας τὴν γῆν. δι' ἧς καὶ ἡμεῖς ἱερουργοῦντες σε τὰ μυστήρια, καὶ μετέχομεν σε, καὶ διδωκῶς ἔχομεν σε. ἐπὶ ταῦτοις τοῖς ἱερῶν δῶρων ἐν τῇ προδίσει ἀπενεχθέντων δὲ καὶ μὲν τὸ δίσκον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἱερῶν τὰ ποτήρια κατεχόντων, αὐτὸς εὐχαριστήσας, καὶ ταῖς χεῖρας νεύσας ἔχεισι τὸ καλούμενον ἀντίδωρον μεταδίδους τῇ λαφύρει. ἐπεὶ μὲν τὸν Χριστὸν, ὡς ἔπομεν, ὁ Ἀρχιερεὺς ἐκονίζει, αὐτὸν δὲ καὶ ἱερουργεῖ καὶ μετέχει, καὶ τοῖς ἱεραμένοις μετέδωκεν. ἁγιασμὸς δὲ χρεια μεταχέει καὶ τὸ λαόν, ὅσος μὲν ἀπὸ τῶν προσευχῶν ὁ ἁγιασμὸς, καὶ τὸ φρικτῆς ἱερουργίας, τοιῶς τοῖς πιστοῖς μετεδίδηται. ἐπεὶ δὲ καὶ δι' αἰδνητῶν τιῶν ὡς σῶμα περιεμμένους τὸ ἁγιασμὸν ἔδει λαβεῖν, διὰ τοῦ ἀντιδώρου γίνεται. τοῦτο δὲ ἁγιασμένος ἐστὶν ἄρτος ἐν τῇ προδίσει προσαχθεὶς, ἐξ οὗ τὸ μυστήριον ἐκβληθὲν, καὶ ἱερουργηθὲν προσαχθεῖν. οὗτος ὅστις ὡς καὶ τῇ λόγχῃ σφραγισθεὶς, καὶ θεῖα δέξαιμος ῥήματα ἀπὸ τῶν δῶρων τῶν φεικτῶν δηλαδὴ μυστηρίων

είων· τὰς μὴ μεταχῆσι τῶν παρέχεται. τὸ ποιή-
σας, καὶ ἀλογίαν ἐπιδείκνυται τῇ λαῷ ὁ Ἀρχιε-
ρεὺς, τέλος ἐπιτίθει τῇ ἱερᾷ πολιτῇ.

Ἡμεῖς μὲν οὖν καὶ διαδοικώτερον ἐβυλόμεθα τα-
πὲς ἱερῶν πελὲς ἐρμηνεύσαι· ἀλλ' ὅτι περ ἀ-
δραστὴς ἡμῶν ὁ θεός, καὶ τῷ μεγίστῳ καὶ θεῷ ἀν-
δρῶν τινὲς ἀξίως αὐτῶν τῆς ὑψηλῆς γνώσεως σωτη-
ρίας ἀπο· ἐκείνους παραπέμποντες ὑμᾶς, σιγῶν ἡ-
μεῖς· ἀλλὰ καὶ ὅσα περ ἐπομῆ, ἐκ αὐτῶν ἐπὶ
πομῆ· ἀλλ' ἀφορμὰς ἔχοντες ἐκ πατέρων, καὶ τῆς
δυσσεβείας μάλιστα διδασκάλων, οἱ περὶ τῶν ὑψη-
λοφροῶν ἐδίδαξαν· ἐμύλλομεν καὶ περὶ τῷ ἐν τῇ
προθέσει ὁλοκαῖν· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ περὶ τῶν
ἐκείνοις ἐρμηνεύεται, ὁ χρῆμα λέγειν ἡμῖν· μικρὰ
τι μόνον περὶ τῷ ἐν τῇ προθέσει ὑπομνήσκου-
μεν, ὅτι κατὰ τὴν περὶ τούτου παράδοσιν, προ-
φέρει μὲν πρῶτον τὸν ἄρτον ὁ ἱερεὺς· ἔπειτα δὲ
τὴν ἱερίαν τῇ πομπῇ ποιεῖται· ἔπειτα καὶ μερίδας
προσφέρει τῷ Θεῷ· τὴν μὲν εἰς τιμὴν τῆς τοῦ
Κυρίου μητρὸς, τὰς δὲ λοιπὰς ὑπὲρ τῷ ἁγίῳ·
καὶ ἑτέρας ὑπὲρ τῷ ζώντων, καὶ κεκοιμημένων πι-
στῶν· ζητεῖται τοίνυν τίνα αἱ μερίδες ἔχουσι δύ-
ναμιν, καὶ εἰ εἰς σῶμα μεταβάλλονται διαποτι-
κόν, καὶ τίνα σωτέλειαν ποιοῦσι τοῖς ὑπὲρ ὧν
προσφέρονται.

Εἰς τοίνυν λόγος παρὰ τῷ πατέρων εἰς ἡμᾶς
ἦκον ὡς αἱ προσαγομέναι μερίδες πολλῶν ποιοῦσι
τὴν λυσιτέλειαν· ἀντὶ γὰρ τῷ προσώπων εἰσὶν,
ὑπὲρ ὧν προσάγονται· καὶ δύσιν εἰσὶν ὑπὲρ αὐτῶν
προσαγομένη Θεῷ, κατὰ καὶ ὁ ἱερεὺς ὅπως ἐν τῷ
προσάγειν φησὶ, προσδεῖν λέγων, Κύριε τὴν δυ-
σίαν ταύτην· Εἰσὶ τοίνυν αἱ μὲν ὑπὲρ τῷ ἁγίῳ
προσαγομέναι εἰς δόξαν αὐτῶν, καὶ τιμὴν καὶ ἀνά-
βασιν τῆς ἀξίας, καὶ τῇ θεῷ φωτισμοῦ παραδε-
χὴν μέγιστα· αἱ δὲ ὑπὲρ τῷ πιστῶν· κεκοιμημέ-
νων μὲν, εἰς λύτρωσιν ἀμαρτιῶν, καὶ θεῶν χάρι-
τος ἔντασιν· ζώντων δὲ, εἰ μετανοήσας μόνον τὴν
ζωὴν ὁικονομοῦν, εἰς δεινῶν ἀπαλλαγὴν, εἰς
ἀμαρτημάτων ἀφῆσιν, εἰς ζωῆς αἰωνίου ἐλπίδα· καὶ
τοῖς ἁγίοις γὰρ ἀνάβασις γίνεται καὶ τῆς θεῶν
ἱεραρχίας, καὶ τοῖς πιστοῖς, ὡς εἴρηται, θεῶν ἐ-
λίους χορηγεῖται μετὰ δόξης· ἀλλ' ὅσα τὰ ἔργον
ἐπαφελὲς προσφερόμενον ὑπὲρ τῷ ἁγίῳ· ποσού-
τον ἐπικινδύνου καὶ ἐπιβλαβὲς ὑπὲρ τῷ μὴ ἰκα-
νῶς ἔχοντων, ὡς δυνατὸν ἀνθρώποις, γινόμε-
νον· ἡ μερὶς γὰρ ἡ ὑπὲρ τινος ἐγγὺς τῷ Θεῷ
ἄρτου κεμένη ἐν τῷ ἐκείνῳ ἱεραρχηθῆναι, καὶ
σῶμα γινώσκει Χριστοῦ δι' αὐτὴν ἁγιασμοῦ αὐτῇ με-
τέχει· εἰσκομιθεῖσα δὲ, καὶ τῷ πομῇ, ἐνοῦ-
ται τῷ αἵματι· διὸ καὶ τῇ ψυχῇ ὑπὲρ ἧς προσή-
χθη παραπέμπει τὴν χάριν· γίνεται οὖν κοινα-
νία κοινή· καὶ εἰ μὲν τις τῷ ἀλαβείας μεταποιο-
μένων ἐστίν, ἡ τῷ ἡμαρτηκότων μὲν, μετανοή-
σαντων δὲ, ἀόρατος ὡς ἔφημεν, τῇ ψυχῇ τὴν
κοινωνίαν τοῦ πνεύματος ὁ ἀνθρώπος δέχεται·
πολλάκις δὲ καὶ σωματικῶν δέσκει ὡς
ἐμάθομεν τὴν ἀφέλειαν· εἰ δὲ τις τὴν ἁ-
μαρτίαν διεργῶν εἴη, καὶ ταύτης μηδὲ ἀφί-
σάμενος, ἀνεπιτηδείως ἔχων ἀπὸς τὴν κοινωνίαν
Εὐχολ.

licet) his qui non communicant distri-
buitur. Quod Pontifex ubi fecit, & po-
pulo bene precatus est, missæ finem im-
ponit.

Ac nos quidem missæ sacratissimæ ar-
cana fufius explanare volebamus: sed
cum id intelligentiæ nostræ tenuitas
prohibeat, & summi ac divini qui-
dam viri pro excellenti cognitione
sua de his conscripserint, eo vos
mittentes, conticescimus. Quæ vero
attulimus, non ea ipsi excogitavimus:
sed ex Patribus & pietatis doctori-
bus præcipuis, qui de his sublimia
scripserunt, occasionem differendi habui-
mus. Erat in animo, & ea quæ
sunt in Prothesi enucleare: verum
quia de his similiter iidem explica-
verunt, nos verba facere, nihil est
necesse, pauca tamen quædam quæ
ad Prothesin spectant subijcimus. Se-
cundum traditionem primum quidem Sa-
cerdos panem offert, deinde mixtio-
nem & unionem calicis adjungit. Post
etiam particulas offert Deo, aliam
quidem in honorem matris Domini,
quasdam vero pro sanctis, & reli-
quas pro vivis & defunctis fidelibus.
Quæritur itaque quam vim habeant,
istæ particule, & utrum in corpus
Domini transmutentur: & quid iis
conferant pro quibus offeruntur.

Sermo quidem a Patribus ad nos
usque pervenit, particulas oblatas uti-
litate multam conferre, locum e-
nim tenent personarum earum pro qui-
bus offeruntur: sacrificiumque quod-
dam est pro ipsis Deo oblatum: si-
cut & Sacerdos inter offerendum,
inquit. *Suscipe Domine sacrificium istud.*
Quæ igitur pro Sanctis offeruntur,
ad gloriam eorum & honorem, ad
augmentum dignitatis, & ad divini
luminis receptionem majorem valent:
Quæ autem pro fidelibus sunt: pro
mortuis quidem ad peccatorum libera-
tionem, & divinæ gratiæ conjunctio-
nem profunt: quæ vero pro vivis,
si cum pœnitentia bene vitam dis-
pensaverint, ad pœnarum levamen,
ad peccatorum condonationem, ad vi-
tæ æternæ spem conducunt. Nam &
sanctis incrementum gloriæ sacrificio
illo accedit, & fidelibus ut dictum
est, divinæ misericordiæ distributio
impenditur. Sed quantum est utile
hoc opus si pro dignis administratur,
tam periculosum & damnosum, si
pro his qui quantum in homine est,
dignos sese non præstant. Particula
enim cujusdam nomine sancto pani ad-
jacens quando consecratur, & corpus
Christi fit, continuo sanctificationis
& ipsa fit particeps, in calicem ve-
ro missa sanguini unitur: quare &
animæ pro qua oblata est gratiam
confert, & tunc intelligibilis fit cum
Deo conjunctio & communio. Et si
quidem anima illa e numero pietatem col-
lentium est, aut earum quæ peccaverunt,
pœnitentiam tamen egerunt: Invisibili
ratione, ut diximus, communionem spi-
ritus suscipit. Sæpe autem, ut expe-
rientia probavimus, corporalem quo-
que utilitatem invenit. Quod si pecca-

Bb

ta perpetrare solitus sit ille, nec ab his abstineat, cum ad communionem non sit idoneus, sacrificium pro eo oblatum in damnationem illi cedit. Unde cavendum Sacerdoti, ne ab eo oblationem accipiat, neve pro talibus offerat, qui abjecto omni pudore peccata committunt, ne forte cum ipsis damnetur. Ex hoc autem & tentationes, & tribulationes sequuntur. Ideoque, inquit Paulus, *inter vos multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi.*

Necesse est porro & Sacerdotem in maximis hisce operibus sibi attendere, & dijudicare semetipsum, ut scriptum est, & adhibere cautionem pro viribus. Si enim circa alios esse providum oportet, multo amplius circa se. Et si manducans & bibens indigne, id est, communicans, iudicium sibi manducat & bibit, multo magis qui indigne sacrificat. Quod cum ita sit quantum possumus attendamus, qui Sacerdotii sortem nacti sumus, & omni modo puritatis & injuriarum oblivionis curam habeamus. Humilitas & charitas in animabus nostris augeatur. Hæc enim sunt facta eius qui a nobis consecratur. Ut & in presenti sæculo digne ipsum participemus, & in futuro ejus ineffabilem & æternam communionem mereamur: gratia & benignitate ejusdem Christi Filii Dei vivi, quam decet gloria, honor, & adoratio, cum principii experte ejus Patre, & sanctissimo & vivifico Spiritu: nunc, & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

οὗς κατέχευμα ἑαυτῇ ἔχει, καὶ ἡ ὑπὲρ αὐτῆς θυσία. ὁ δὲ καὶ προσεκτικὸς ἐστὶ μὴ λαμβάνειν τὴν ἱεράν παρὰ τοῦ βυλομένου προσφοράν, μηδὲ προσφέρειν ὑπὲρ πρῶτων, οἱ τὴν ἀμαρτίαν ἀνέδλω διανεργῶσι· μηποτε καὶ αὐτοὶ αὐτοῖς συγκατακρίθῃ. ἐν τούτῳ καὶ περιεσμοὶ καὶ θλίψεις παρέπονται. ὁ δὲ τὸ ἐν ὕμνῳ πολλοὶ ἀδυναεῖς, καὶ ἄρρωστοι, καὶ κοιμῶνται ἱκανοί.

Χρὴ καὶ τὸν ἱερέα ἐν ταῖς ὑπομνήσεσιν τοῦ Θεοῦ ἔργοις ἑαυτῇ προσέχειν, καὶ ἑαυτὸν ἀνακρίνειν, ὡς γράσσεται, προσεκτικὸς πρὸς εἶναι, ὡς δυνάμεις. εἰ δὲ περὶ τῆς ἄλλης ὑποσχετικῆς ἔχει· πολλὰ μᾶλλον περὶ ἑαυτοῦ. Ἐάντις οὖν ἰδίων καὶ πίνων ἀναξίως, ἢτοι κοινοῦ, κείμενα ἑαυτῇ ἐδίει, καὶ πίνει· πολλὰ μᾶλλον ὁ ἀναξίως ἱερουργῶν. ὁ δὲ τὸ πᾶν δυνάμει προσέχειν ἑαυτοῖς οἱ ἱερατικῶν λαχόντες, καὶ παντὶ τρόπῳ καθαρότητος ἐπιμαλόμεθα, καὶ ἀμνηστικῶς τρόπῳ. ταπεινώσεις δὲ καὶ ἀγάπη ἡμῶν ἀνταρῶν ταῖς ψυχαῖς. ταῦτα δὲ τὰ ἔργα τῶν ἱερουργούντων ὑφ' ἡμῶν. ἵνα καὶ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι ἀξίως αὐτῷ μετέχοντες, καὶ τῷ μέλλοντι τῆς αὐτοῦ καταξιώσασθαι ἀποκρίσθαι, καὶ αἰώνιαν κοινωνίαν· χάριτι καὶ φιλαδελφίᾳ τῇ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ᾠρίται, δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις· σὺ τῷ ἀνάρχῳ αὐτῷ πατρὶ, καὶ τῷ παλαιῷ, καὶ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν, καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῆς αἰῶνος. Ἀμήν.

ORDO FIERI SOLITUS IN ORDINATIONE

Leſtoris & Cantoris.

Offeritur ejusmodi ordinandus Pontifici, si secularis quidem est, in solida veste, & capite nudato; si vero Monachus, Mandata indutus. Et a Pontifice ter in capite signatur: & in crucis formam tondetur ab eo, dicente. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Ad uniuscujusque personam invocationem adstantibus succlamantibus, Amen. Mox ex integro in Clerici formam, ab aliquo tondetur. Atque ita rursus Pontifici offertur: Qui tunica accepta eam induit: Et usque tertio caput ejus signat, manus illi imposita, sic precatur.

Domine Deus omnipotens, elige servum tuum hunc, & eum sanctifica, & cum omni sapientia & intellectu, divinorum verborum tuorum meditationem & lectionem obire concede, in inculcata conversatione custodiens illum. Misericordia, & miserationibus, & humanitate nungeniti Filii tui, cum quo benedictus es cum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in, &c.

Et post exclamationem, Codex Apostolicus Leſtori traditur. Qui modicum quid perlegens pacem a Pontifice accipit.

Si vero Cantor ordinetur. Propositum e Psal-

T A Ξ Ι Ε Γ Ι Ν Ο Μ Ε Ν Η Ε Π Ι Χ Ε Ι Ρ Ο Τ Ο Ν Ι Α

ἀναγνώσκει, καὶ ψάλλει.

Προσάγμενος τῷ Αρχιερεὶ ὁ ποιῆτος. α οὐκ ἔστιν α
κοσμικὸς ἐστὶ, μὴ ἱματίῳ, ἀσκεπής· εἰ δὲ
μυαχός, μὴ μανδίῳ. Καὶ σφραγίζεται τρίτον
τὴν κεφαλὴν, β παρὰ τῷ Αρχιερεὶ. Καὶ κεί- β
ρεται παρ' αὐτοῦ σταυροειδῶς, λέγοντος· εἰς τὸ ὄ-
νομα τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύμα-
τι. Εἰς τὴν αὐτοῦ καθ' ἑκάστην ἐπίκλησιν τῶν
συμπαρόντων, τὸ ἀμήν. Εἴτε τέλει ὑπὸ τινος,
εἰς κληρικὴν κείρεται χῆμα. Καὶ ἔπειτα πάλιν τῷ
Αρχιερεὶ προσάγεται. καὶ αὐτὸς λαμβάνων c φαλ- c
κον, d ἐκδιδίσκει. Καὶ τρίτον τὴν τῆς κεφα- d
λῆς σφραγίζων, ἐπιτίθειν αὐτῷ τὴν χεῖρα, καὶ
ῥάπτει ὑπὸν.

Κτελεῖ ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, e ἐκλεξέτω e
δύλον σου τούτον, καὶ ἀγιάσων αὐτόν· καὶ δός
αὐτῷ μὴ πάσης σοφίας καὶ σωφροσύνης, τῶν θείων σου
λογίων τὴν μελέτην καὶ τὴν ἀνάγνωσιν ποιῆσαι,
ἐκφυλάττων αὐτόν, ἐν ἀμείκτῳ πολιτείᾳ. Εἰσὶν
καὶ οἰκτιρμοὶ, καὶ φιλαδελφία τῷ μοναχῶν σου
υἱῷ· μὴ ὡς ὑπολογιστὴς εἶ, σὺ τῷ παλαιῷ, καὶ
ἀγαθῷ, καὶ ζωοποιῷ σου πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ,
καὶ εἰς, καὶ πάντα ἔξῃς.

f Καὶ μὴ τὴν ἐκφώνησιν. Δίδεται τῷ ἀναγνώ- f
στῃ βιβλίον ὑποτολκόν. Καὶ ὀλίγον ἀναγνώσκων,
λαμβάνει παρὰ τῷ Αρχιερεὶ εἰρήνην.

Εἰ δὲ ψάλλῃς ἐστὶ, λέγει ὑπὸ τῷ ψαλμῶν προ-

αἰμένων. εἰ δὲ εἰσὶ καὶ πλείους οἱ χειροτονούμενοι ἀναγιῶσαι. Χειροτονοῦνται ὁμοῦ, καὶ λέγεται ἡ εὐχὴ πληθυντικῶς. Ἰστέον δὲ ὅτι ὅτε αὐτὸς ἐστὶ λειτουργία, ποιεῖ ὁ Ἀρχιερεὺς εὐλογητὸν, καὶ φάλλεται τὸ, Βασιλεῦ οὐράνιε, Τεσσαγίον. Παναγία Τεῖας. Πάτερ ἡμῶν. Ὅτι σὺ εἶμι, καὶ λέγομεν τροπαιοῦ τῆς ἡμέρας, εἴτα γίνεταί ἡ ἀκολουθία, ὡς προγράφη.

servo dicit. Et si plures simul Lectores ordinantur, Oratio in plurali pro eis recitatur. Sciendum quod quando missa non celebratur, benedictionem præmittit Pontifex, & canitur: Rex cælestis. Ter sanctus. Sanctissima Trinitas. Pater noster. Quia tuum est. Et Modulum dicit dicimus. Mox vero officium, ut præscriptum est, peragitur.

LECTIONES VARIE.

a Εἰ μὴ κατὰ τοὺς ἐν.) Hæc verba, usque ad σφραγίζεται τρίτον. desunt in Regiis M.S. numero 1741. in quibus Ordinationum officia reperuntur, & in Cryptofer. Bessarionis codice.

b Παρὶ τῷ Ἀρχιερεὶ.) Desit hoc verbum in Regiis & Cryptofer. Bessarionis.

c Φαλλῶν.) Regia legunt, φανέλιον.

d Εὐδωκίαν.) Addunt Regia, αὐτόν.

e Εκλεξαι.) Regia εκλεξαι.

f Καὶ μετὰ τῷ ἐκφύσει.) Regia & Cryptofer. Bessarionis brevius hujus officii residuum legunt:

καὶ μετὰ τὸ, αἰνῶν, τῷ μὲν ἀναγνώστῃ δίδεται βιβλίον Ἀποστολικόν, καὶ ὀλίγον ἀναγιγνώσκων, λαμβάνει παρὰ τῷ Ἀρχιερεὶ εὐχὴν καὶ φάλλεται φάλλεται λέγει. Lectori quidem Apostolicus codex traditur: ex quo ille paululum legens, accipit a Pontifice pacem. Psalterium vero, psalterium: & dicit.

Eodem quidem sensu, sed variis verbis, compositum hoc officium Barberinum S. Marci, & Allatii M.S. exhibent: quæ idcirco confusionis e medio tollendæ gratia, separatim subnectenda judicavimus. Primum itaque hoc pacto legit.

Εὐχὴ ἐπὶ χειροτονίᾳ ἀναγιῶσαι καὶ φάλλω.

In Ordinatione Lectoris & Cantoris, Oratio.

Μετὰ τὸ κατὰ τοὺς ἐν.) ἔχοντα ἀποχειρισθῶναι εἰς ἀναγιῶσαι καὶ φάλλω, προσάγεται τῷ χειροτονοῦντι ἐπισκόπῳ καὶ ἐπιτιθεῖς τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, σφραγίζων αὐτόν, ἐπὶ τῇ εὐχῇ. Κύριε ὁ Θεὸς, ὁ, καὶ τὰ ἐξῆς.

Καὶ μετὰ τὸ, αἰνῶν. δίδεται τῷ ἀναγνώστῃ ὑποστολικόν βιβλίον, καὶ ἀναγιγνώσκει ὀλίγον, & δίδωσιν αὐτῷ εὐχὴν. τῷ δὲ φάλλεται φάλλεται λέγει ἀποκρίμενον.

Postquam tonsus fuerit, in Lectorem & Cantorem promovendus, Episcopo ordinanti presentatur: & imponens ille manum super caput ejus, & signans eum, ita precatur. Domine Deus, &c.

Et dicit, Amen, Lectori codex Apostolicus traditur: & aliquantulum legit: & pacem ei dat (Pontifex) Cantori vero Psalterium: & recitat Propositum.

Τάξις ἐπὶ ἀποχειρίσει φάλλω.

Ordo in promotione Cantoris.

ΕΡχεται ὁ διάκονος ἐν τῷ ἁκονικῷ. Εἰ εὐχὴν τὴν Κυρίου δευθῶμεν.

Υπὲρ τοῦ δούλου τῷ Θεῷ, τῷ δεῖνος, τὸ ἀποχειριζομένου, καὶ πρὸς παρὰ τῷ Θεῷ ὑγείας & σωτηρίας, τὴν Κυρίου δευθῶμεν.

Υπὲρ τῷ δαυθῶναι αὐτῷ ἀντὶ τῷ τειχῶν τὴν κεφαλῇ, λογισμὸν δικαιοσύνης, καὶ πολιτείας ἀρετῆς, τὴν Κυρίου δευθῶμεν. Υπὲρ τῷ ἐπισκόπῳ τοῦ δεῖνος, καὶ τῷ ἔργῳ τῷ χειρῶν αὐτοῦ, τοῦ Κυρίου δευθῶμεν. Υπὲρ τοῦ ρυθῶναι. Ἀντιλαβῶν. Τῆς παναγίας. Ut supra fol. 65.

Ingressum Diaconus Diaconicum. In pace Dominum precemur.

Pro servo Dei N. promovendo, & pro sanitate & salute ejus a Deo impetranda: Dominum precemur.

Ut pro capitis crinibus, ratio justitiæ virtutisque studium, ei donetur: Dominum precemur.

Pro Episcopo N. & opere manuum ejus: Dominum precemur.

Ut liberemur. Suscipe. Sanctissimæ.

Εἴτα λέγει ὁ Ἀρχιερεὺς τὴν εὐχὴν ταύτην.

Deinde dicit Pontifex orationem hanc.

ΔΕωσται Κύριε ὁ παντοκράτωρ, ὁ πατὴρ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ, καὶ Σωτὴρ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δώσθαι σε, καὶ παρακαλοῦμεν, φιλεάνθρωπε, ὁ δούλος σου ὁδ. πρὸς τὴν ἀγίαν σου ἐκκλησίαν κατέφυγε, φώτισον αὐτὴν, καὶ γλυκύτητα φάλλω σοι, τὰ ἄσματα τὰ πνευματικὰ ἐσάρχεται, τῆς κοίτης καὶ ὁσίας σου δουλίας ἀξίωσον. ἀγίασον τῇ σὴ φόβῳ, φρούρησον τῇ σὴ χάριτι. ἵνα καὶ τὸ ἀρετὴν σου ζήσας, καὶ ἐπὶ τῆς μέγας δωρεῆς τοῦ ἀγίου σου πνεύματος εὐαδῇ. Χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς, καὶ φιλεάνθρωπῃ εὐεχῶν.

Dominator Domine omnipotens, pater Domini & Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi, te rogamus & precamur benigne. Servus tuus N. ad tuam sanctam Ecclesiam confugit: illumina illum ut suaviter canat, spiritualia cantica exordietur, spirituali & sancto tuo obsequio dignum fac illum. Timore tuo sanctifica, gratia tua serva illum: ut juxta beneplacitum tuum vivens, ad sancti tui Spiritus dona majora vocetur. Gratia & miserationibus & humanitate unigeniti Filii tui, Bb ij

cum quo benedictus es : cum sanctissimo & bono, &c.

Deinde tondetur comam : & dicit Pontifex.

Tondetur servus Dei N. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti : nunc & semper. *Deinde dicit Cantor.* Psalmus David : *Et Pontifex, imposita illi manu, dicit.* Pax omnibus. *Diaconus.* Dominum precemur.

Dominator Domine Jesu Christe, te rogamus & te precamur ; respice in nos, & in presentem servum tuum : & benedictione tua spirituali, qua Melchisedech Sacerdotes crines suos juxta præceptum tuum per Abraham servum tuum detonsum benedixisti, ipsum benedic : & in reverentia & tremore, in sanctitate & justitia tibi obsequentem, mandata tua custodire concede : omni Ecclesiastico ordine ministerium ejus adimple : ut tibi beneplacens omnibus diebus vitæ suæ perseveret. Gratia & miserationibus, &c.

Deinde sic ipsi benedicit & dimittit.

Officium in Lectorem.

Presentat Archidiaconus Ordinandum : *Et eo coram Pontifice genu incurvante, dicit.* Domine benedic. *Et dicit Episcopus.* Dominus benedicat te in Lectorem sanctæ Ecclesiæ N. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti : nunc & semper.

Et in crucis formam, tondetur, ab eo dicente. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti : nunc & semper. *Ab aliquo deinde in Clerici formam perfecte tondetur : atque ita rursus Pontifici offertur. Et ipse Casula accepta induit. Nihilum : & imposito Pallio super caput ejus Episcopus ita precatur.*

Pax omnibus. Dominum precemur.

Benedictus es Domine patrum nostrorum, qui patrem nostrum Abraham Sacerdotis tui Melchisedech comam detonsurum misisti : qui Apostolorum tuorum benedictioni & detonsioni adfuisi, & inculpatam fidem in omni opere eis tribuisti : ipse quoque pro justorum detonsione, justitiæ rationem in capite, & conversationem honestam, servum tuum habere concede : ut juxta præcepta tua conversatus, stationis ad dexteram tuam dignus habeatur : eum vero qui detonsos crines in manibus suscipit (tonsionis ministrum) justus Symeonis te in ulnis suscipientis, benedictionem consequi largire, & iis qui huc convenerunt benedictionem spirituales impertire. *Exclamatio.* Quia tu benedixisti & sanctificasti omnia Christe Deus noster, & tibi gloriam rependimus.

Pax omnibus. Dominum precemur. Domine Deus noster omnipotens, &c.

Et Apostoli librum ei tradit, & legit hoc passio.

τῷ μονογενῆς σου υἱῷ. μεθ' ἧς εὐλογητὸς εἶ σὺ τῷ πατρὶ καὶ ἀγαθῷ. καὶ τὰ ἐξῆς.

Εἶτα κείρεται τὸν κόμην καὶ λέγει ὁ Ἀρχιερεὺς.

Κείρεται ὁ δῦλος τῷ Θεῷ (ὁ δέσπας) εἰς τὸ ὄνομα τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ. Εἶτα λέγει ὁ ψάλτης. ψαλμὸς τοῦ Δαβίδ. Καὶ ἐπιθεὶς ἡ χεὶρ ὁ Ἀρχιερεὺς, λέγει. Εἰρήνῃ πᾶσι. Ὁ δῆκονος. Τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Δέσποτα Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, σὺ δέομεθα, καὶ σὲ παρακαλῶμεν, ἐπιβλέψον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τῷ παρόντι δούλῳ σου καὶ εὐλογητῷ σου εὐλογίᾳ πνευματικῇ, ὡς ὑπόλαβας τῷ ἱερεὶ σου Μελχισεδέκ, κειρόμενον τῷ τριχῶν αὐτοῦ καὶ τῷ σῶν ἐντολῶν, διὰ τῷ δούλῳ σου Ἀβραάμ. καὶ δὸς αὐτῷ φυλάσσειν τὰς ἐντολάς σου, αἰδοῦ καὶ φόβῳ δαδύσασταί σοι, ἐν ἀσπιδί καὶ εὐλαβείᾳ, ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσυνῇ. πληρώσον αὐτὸν πάσης ἐκκλησιαστικῆς κατὰστάσεως καὶ ὑπηρεσίᾳ. ἵνα εὐαρεστήσῃ σοι πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ δαμνέτη. Χάριτι & οἰκτιρμοῖς, καὶ τὰ ἐξῆς.

Εἰδ' ὅπως εὐλογεῖ αὐτὸν καὶ ὑπολύει.

Ἀκολουθία εἰς ἀναγνώσιν.

Προσφέρει ὁ Αρχιδιάκονος τῷ μέλλοντι χειροτονεῖσθαι. Ἐκλίναντος ἐμπροσθεν τῷ Αρχιερεὶ τὸ γόνυ, λέγει. Κύριε εὐλόγησον. Καὶ λέγει ὁ ἐπίσκοπος. Ὁ Κύριος εὐλόγησεν σε εἰς ἀναγνώσιν τῇ ἁγιοπάτρῃ ἐκκλησίᾳ τῷ δέσπῳ ἐν ὀνόματι τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι. νῦν & αἰεὶ.

Καὶ κείρεται παρ' αὐτοῦ σαυροειδῶς, λέγοντος ὁ πῶς. Εἰς τὸ ὄνομα τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ. Εἶτα τέλειον ὑπὸ τινος εἰς κληρικὴν κείρεται θῆμα. καὶ ἔπειτα πάλιν τῷ Αρχιερεὶ προσάγεται. καὶ αὐτὸς λαμβάνων φιλάνιον, ἐνδιδύσκει αὐτόν. καὶ τίθῃσιν ὁ ἐπίσκοπος τὸ εἰμοφόριον ἐπὶ τῷ κεφαλῷ αὐτοῦ, καὶ εὐχεται ὅπως.

Εἰρήνῃ πᾶσι. Τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν. Εὐλογητὸς εἶ Κύριε τῷ πατέρῳ ἡμῶν ὁ ἀποστείλας τῷ Ἀβραάμ τὸν πατέρα ἡμῶν κείρειν τὸν κόμην τῷ ἱερεὶ σου Μελχισεδέκ, ὁ παραγενόμενος ἐπὶ τῇ τῶν Ἀποστόλων εὐλογίᾳ καὶ κερᾷ, καὶ δωρησάμενος αὐτοῖς ἀμώμητον καὶ πίσιν ἐν παντί ἔργῳ. αὐτὸς καὶ τῷ δούλῳ σου, τῷ δέσπῳ, παράχῃ ἀντὶ τῷ κερᾶς τῷ δικαίῳ, καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ λογισμὸν δικαιοσύνης, καὶ πολιτείας εὐαρεστοῦ ἔχειν. ἵνα καὶ τὰς ἐντολάς σου πολιτεύσῃς, ἀξιώσῃς τὸ ἐκ δεξιῶν σου εἶσθαι. καὶ εἰς σὲ πίστις πάντες τὰς τριχὰς δεχόμενοι, δώρησαι εὐλογίαν τῷ δικαίῳ Συμεῶν, τῷ ἐν ἀγκάλαις αὐτοῦ δεξαμένῳ σε, καὶ πάντας τὸς συνελθόντας εὐλόγησον εὐλογίᾳ πνευματικῇ. *Εκφώνησις.* Ὅτι σὺ εἶ ὁ εὐλογῶν καὶ ἁγιαζὼν τὰ πάντα, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τῷ δόξαν ἀναπέμπομεν.

Εἰρήνῃ πᾶσι. Τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ πατοκράτωρ. *Ut supra fol. 194.* Καὶ ἐπιδίδει αὐτῷ τῷ Ἀπόστολον ἐναγινώσκει ὅπως.

Πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῆς Παύλου π' ἀνάγνωσμα.

Παῦλος δούλος τῷ Θεῷ, καὶ τὰ ἐξ ἡς.

Εἴπα λαβὼν ὁ χειροτονούμενος χειριβόξιστον καὶ μα-
δύλιον, ἐπιδίδει τῷ Αρχιερεὶ νίψασθαι. καὶ λέγει τρεῖς.
Οσοὶ πιστοί. Ο ὅς Αρχιερεὺς παραιτῇ αὐτὸν ὅπως.

Τίτλον, ὁ πρῶτος βαθμὸς τῆς ἱερωσύνης, ὁ τῷ ἀ-
ναγνώστῃ τυγχάνει. προσήκει δὲ καὶ ἐκείνῳ ἡ-
μέραν τὰς θείας γραφὰς μεταχειρίζομενον, καὶ τὰς
προόδους ποιεῖσθαι, ἵνα οἱ ἀκροάμενοι θεωροῦντες σὺ
οικοδομῶν δέχωνται, καὶ σταυρῇ μέγιστα βαθμὸν
παιδείας, μηδαμῶς καταχινῶν τὸ ἐπὶ σοὶ
ψῆφον. σωφρόνως ὅν καὶ ὁσίως καὶ δικαίως πολι-
τεύομενος, καὶ τῷ φιλάνθρωπον Θεῷ ἰλαῶν ἔξεις,
καὶ τῷ μέγιστος ἀξιοθέτησι λειτουργίας. ἐν Χριστῷ Ἰη-
σοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τὰς αἰῶνας τῶν
αἰώνων. Ἀμήν.

Εἴπα λέγει ὁ Αρχιερεὺς ὅπως.

ΕΥΛΟΓΩΣ ΚΥΡΙΟΣ, ἰδοὺ γέγονε ὁ δούλος τῷ
Θεῷ, ὁδ. ἀναγνώστης τῆς ἀγιοτάτης ἐκκλησίας τῆς
θείας εἰς τὸ ὄνομα τῷ πατρὶ, καὶ τὰ ἐξ ἡς. Καὶ λέ-
γει ὁ λαὸς, τρεῖς. Ἀξιος. Καὶ πολυχροῖται ὁ Ἀρ-
χιερεὺς.

Ad Romanos epistolæ Pauli lectio.
Paulus servus Dei, &c.

*Mox aqua manili & mantillaceptis, Pon-
tifici ad lavandum dat ordinatus: & sic
dicit. Quotquot adeptis fideles. Pontifex
autem cum adhortatur hoc modo.*

Fili, Lectoris officium primus est Sacer-
dotii gradus. Oportet ergo te, divinas
scripturas quotidie tractantem, profectum
facere, ut & auditores te inspecto, edi-
ficationem accipiant; & tibi majorem gra-
dum promeraris, nec datum tibi electio-
nis suffragium ullo pacto deturpes: mode-
ste itaque, & sancte, & iuste vitam a-
gens, propitium experieris Deum, & ma-
jori ministerio dignus censeberis: in Chri-
sto Jesu Domino nostro, cui gloria in sæ-
cula sæculorum. Amen.

Deinde dicit-Pontifex hoc passo.

Benedictus Dominus, ecce servus Dei
N. factus est Lector sanctissimæ Ec-
clesiæ N. in nomine Patris, &c. Et po-
pulus ter dicit. Dignus. Et multos annos
Pontifici precatur.

In ordinem fieri solitum in ordinatione Lectoris & Cantoris:

Notæ.

1. **Ε**ΠΙ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΩ.) Pueris pro Patriarcharum
primævorum more, ipse futuri sæculi pa-
ter Christus, benedictionis copiam, sacro teste
Evangelio, largiturus, & infirmis sanitatis repa-
randæ spem daturus, gratiarum donorumque om-
nium copia manus exundantes quondam impone-
bat. Thesaurorum pariter cælestium Œconomi,
& divinæ potestatis administri Apostoli, tum in
Actuum, tum in Epistolarum textu, illas leguntur
admovisse illorum capiti, quos baptismo accepto,
gratiæ sigillo vellent communire, aut sacris myste-
riis plebi Christianæ impertiendis in ministros, dis-
pensatores, & patres, hoc est in Diaconos, Sacerdo-
tes, & Episcopos instituere molirentur. Sacri quo-
que hujuscemodi ritus memor, pia mater Ecclesia,
quotidie in Catechumenos, Pœnitentes, atque E-
nergumenos, manus, velut singularis suæ dilectionis
testes, extendit: hos ut manumittat, & a dæmonis
vitiis tyrannide eripiat, istos ut restitutæ li-
bertatis securos reddat, illos ut in propriam pote-
statem redigat; & quasi dato pignore adoptionis
promisso exhilaret: singulos, ut benigno pietatis si-
gni excipiat, complectatur, astringat. Sæpe sæpius
itaque cum manuum impositione usi fuerint Christus,
Ecclesia, Apostoli; sola tamen illa, qua privatim
delectis, specialis in verum mysticumque Christi
corpus potestatis dignitas tribuitur, a Græcis Ca-
nonum expositoribus, vel scriptoribus historicorum,
χειροτονία est appellata, quæ sacro textui ἐπίδοσις
χαρὸν, & apud Latinos communis dicendi more,
Ordo nominatur.

2. **ΛΕΚΤΩΡΙΟΝ.**) Lectoris hic solitarie lecta promo-
tio, quam videlicet Ostiarii vel Exorcistæ non præ-
cedit, aut Acolyti non sequitur inauguratio, an-
xiam confestim mentem reddit, utrum ad memo-
ratos ordines, Ecclesia Græca sibi subiectos quon-
dam admiserit, & quid causæ fuit, ut deinceps il-
los conferre omiserit? Mihi quidem omnino indu-

bium est Ostiarios, Exorcistas, & Acolytos suis
ministriis illam aggregasse: ut enim tacite eos vide-
tur Dionysius insinuare de Eccl. Hierar. cap. 3. scri-
bens, τῷ λειτουργῶν οἱ μὲν ἐστὶν παρὰ τὰς τῶ ἱερῆς πόλεως
συγκλησμένους· οἱ δὲ ἄλλοι τῶν οἰκίων τῶν ἐν τῇ πόλει.
Ministorum (inferiorum) hi quidem ad januas
templi clausas consistunt, alii vero aliud quid pro-
prii muneris exequuntur: ita aperte quoque Ostia-
rios & Exorcistas proficitur epistola ad suos Antio-
chenos scripta Ignatius, ἀπὸ τῶν ἐν τῇ πόλει τῶν
ἐκκλησιῶν, τῶν κατὰ τὴν πόλιν, ἐκκλησιῶν, ὁμολογη-
ταί: *Saluto Lectores, Cantores, Laborantes, Exor-
cistas, Confessores*: eosdem etiam recenset Epipha-
nius post Hæresim 80. & Concilium Laodicænum
Can. 24. Exorcistarum speciatim meminit Conci-
lium Antiochenum Can. 10. & iterum Laodicænum
Can. 26. ubi statuit: καὶ δὲν ἐπαρκεῖν τῇ μὴ ἀναχ-
θῆναι ὑπὸ ἐπισκόπων, non debere exorcizandi onus
assumere ab Episcopis non provectis. Justinianus in
novellis, Photius in Nomocanone, Blastares in
Syntag. &c. Addo Græcorum recentiores sub Depu-
tati & Cerofer. nomine Acolytos videri agnoscere:
de his enim Joannes Episcopus Citi Juris Orientalis
lib. 3. scribit. οἱ δευτέρωτοι μνηστῆρες μὴ λαμ-
βάνειν προσηγορίαν. *Deputati Cappas quasi pluvia-
lia breviora ferentes præcedunt cum cereis.* Symeon
Thessalonicensis de iisdem perspicuis verbis. αἱ δὲ
ἑτέροι, inquit, ὁμοῦ δὲ δυνάμει καὶ ἡ τῶν δευτέρωτων
καὶ τῶν κρηττόρων ὑπὸ τῷ ἀναγνώστῃ γινώσκονται· ἡ τε
ἐκ αὐτῶν ὅπως ἐκ ἐκκλησιῶν ἐν δὲ τῇ τῇ Θεσσαλονικίαν
ἐκκλησίᾳ, καὶ πρὸ οὗτοι αὐτῶν καὶ ἐν ταῖς ἀρχαῖς
ὑποσημαίνονται. *Sunt & alia Deputati, & Ceroferarii
officia, quæ ante Ordinationem Lectoris celebrantur:*
*quæ sane nescio cur non exorcizantur. In Ecclesia vero
Thessalonicensium paulo ante in usum erat, & in an-
tiquis ritualibus exemplaribus scripta reperiebatur.*
adeftque etiamnum ex vetusto Cryptof. Bessarionis
codice.

*Oratio in Deputati, & Ceroferarii
ordinatione.*

*Εὐχή ἐπὶ χειροτονίᾳ Δεποτάτου καὶ
κηροφόρου.*

Domine, qui creaturam omnem miraculorum tuorum splendore illustras, quique mentis propositum & uniuscujusque intentionem, antequam fiat, metiris, & eos qui tibi obsequium præstare volunt corroboras. Tu etiam hunc famulum tuum, qui cereum gerens sanctis mysteriis tuis elegit præire, tuis impollutis & incontaminatis vestibus exorna, ut in futuro saculo splendidus tibi occurrens, immortalē recipiat coronam vitæ, cum electis tuis congaudens in æterna beatitudine. Quoniam sanctificatum est regnum tuum Patris, & Filii, & Spiritus sancti: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Ο Πᾶσαν κτίσιν τῇ αἰγλῇ λαμπριότητος τοῦ θαυμασίου σου Κύριε, ὁ πρὶν γενέσθαι τὰς ἐκείνου προθέσεις παραμέτρων, καὶ τὰς ἐξυπηρετεῖσθαι σοι βυλομένους ἐνισχύων. αὐτὸς καὶ τὸ δούλον σου τόνδε προτρέχειν λαμπροφῶρον τῷ ἁγίῳ σου μυστηρίῳ αἰρετισαύθρον, κατακόσμησον καὶ ἀμολιούτοις σου καὶ ἀρχαίοις σοδαῖς ἵνα λαμπροφύμενος, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἀπατήσας αἰῶνι, δέξεται τὸ ζῶντος ἀκράτου σέφανον, σὺν τοῖς ἐκλεκτοῖς σου εὐφρανόμενος ἐν τῇ αἰδῶ μακαριότητι. ὅτι ἡγίασαί σου τὸ ὄνομα, καὶ δεδοξασαί σου ἡ βασιλεία τῶ πατρὸς, ἔ τῷ υἱοῦ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι· νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶ αἰῶνων. ἀμήν.

Alavianus autem codex orationi eidem præmittit hæc verba *προσαγομένους ὁ τοῦτος τῷ Ἀρχιερεὶ κλίνει τὴν κεφαλὴν καὶ σφραγίζων ἐκ τριῶν ὁ Ἀρχιερεὺς, ὡς χεῖται ἔτσις. Adductus ejusmodi ordinandus ad Pontificem, caput inclinat: & Pontifex ter eum signans sic precatur.* Post orationem subditur. *καὶ ἔτσις ἐνδύσκει αὐτὸν τῷ τετυπωμένῳ στολῇ καὶ ἐπὶ τοῦ χόμου ἀπολύει καὶ πολυχροῖται ὁ Ἀρχιερεὺς. Atque ita præscripta illum vesse (de qua nos infra) illum induit: & bene precatus, illum dimittit. Et plures annos Pontifici cuncti apprecantur.* Ex præmissis itaque tum Conciliorum, tum sanctorum patrum, atque etiam neotericorum Græciæ doctorum, nec non & ipsorum ritualium testimoniis, manifeste colligitur Ecclesiam Orientalem, Oſtiariorum, Exorcistarum, & Acolytorum gradum pridem admisisse: nec minus quam sancta Romana Ecclesia septenarium sacris adlectorum numerum profiteri, quem propterea Eusebius Eccl. Hist. lib. 6. cap. 35. distinctis & perspicuis uniuscujusque prolatis appellationibus, enumerat. Verum enimvero quamvis Oſtiarios, Exorcistas, & Acolytos, inter Ecclesiæ ministros a Græcis fuisse quondam recensitos, nullus sanæ mentis inficias ierit: vera tamen vel Sacramenti, vel ordinis a Christo instituti, dignitate seu nomine, ab eis fuisse propterea affectos, vix, ut quidem reor, quisquam tueri poterit. Præterquam quod enim plures integerrimæ doctrinæ auctores, præfatos Oſtiarii, Exorcistæ, Acolyti, nec non etiam Lectoris gradus e Sacramento alio expungunt, quorum institutio a jure tantum Ecclesiastico profluxisse creditur: sane si Patres antiquos Ecclesiæ Græcæ jus illud, (cujus forte tunc studiosos admittendi nulla urgebat necessitas) non acceptasse, aut certe prout est humanæ fragilitatis negligentia, omisisse, vel illi supine tantum attendisse, dixerimus; sufficientem, ni fallor, rationem, quæ prædictorum Ordinum in Ecclesia Græca defectum excuset, protulerimus: at vero negligentia magis noxiam omissioni hujusmodi Græcos causam non dedisse, ipse qui eos arguit, & corrigendos monet, litteris ad Episcopum Tusculanum in regno Cypri legatum missis, Innocentius quartus testatur, his verbis. *Ad hæc volumus & expresse præcipimus, quod Episcopi Græci (eos autem solummodo hoc præcepto devincit, quos Latinorum ditioni, & suo Legato sciebat esse subiectos) septem Ordines secundum morem Ecclesiæ Romanæ de cætero conferant, cum bucsque tres de minoribus neglexisse, vel prætermisisse dicantur.* Sed & a negligentia illis imputata vitio eisdem vindicare se posse existimat Arcudius, dum lib. 6. cap. 10. (quod infra latius exponemus) præfatos Ordines auctoritate Pontificia quaque verum patet Ecclesia, a Christi Vicario Cajo sanctissimo, & plebis totius Christianæ summo pastore promulgatos, etiam Græcos quondam acceptasse subindi-

cat: sed dum eorum ministeria aliorum Ordinum actionibus annexuisse demonstrat, certe gradus hujusmodi Oſtiarii, Exorcistæ, & Acolyti, cum ordinis existimatione, dignitate, vel nomine, illos admisisse nusquam probat. Vt itaque, quæ in hac re mea sit sententia proferam, indubie dicendum arbitror, Oſtiarios, Exorcistas, & Acolytos, licet hoc nomine non insignitos, etiam Orientalem Ecclesiam primis maxime temporibus penes se habuisse, sed eorum munera minori forsitan quam par erat attentione circumspēcta, inter officia tantum Ecclesiæ, qualia sunt Fossariorum, Primicerii, Sacellarii, &c. recensuisse; vel ex eo quod eorum exercitia, officiorum, vel Ordinum aliorum provinciis adjunxerint; eos deinceps quasi minus necessarios Ordines censuisse, vel ex negligentia nullatenus sub Ordinis ratione respexisse; quod cum sancta Romana Ecclesia alibi quam in Cyprio non reprehenderit, nullo penitus pacto defectuosæ Ordinum administrationis Græci videntur inculcandi, etiam si tribus prædictis gradibus hucusque caruisse dicantur. Ut minus vero necessarios ordines, vel ut officia tantummodo prædictos gradus habuisse, efficacissimis deduci potest conjecturis. Prima, quod Concilii Sardicensis Canon 10. Ordines, quibus gradatim ad Episcopatus apicem ascenditur, enumerans, Lectoris, Subdiaconi, Diaconi, & Presbyteri meminit quidem, aliorum vero nusquam: unumquemque vero gradum, *ἕκαστον βαθμὸν*, recensere se Concilium subindicat, nec tamen Oſtiarium, Exorcistam, vel Acolytum includit, quod argumento est, illud, non eos ut Ordines, aut saltem ut non necessarios, profiteri. Secunda fundatur in dicto Damasceni, qui in dialogo contra Manichæos Ordines seriatim commemorans, trium illorum nec de nomine facit mentionem: *ἀρχὴν*, inquit, *καὶ τὴν ταύτην, αἱ αὐτῶν τὸ τῷ ἀγαθῷ ἀξίωμα, ἡ τὰ ὑποδύκωνος, ἡ τὰ δὲ δάκωνος, καὶ ἡ τὸν ἀποσβύτιον, καὶ ἡ τὸν ἐπίσκοπον.* Principium est, etiam secundum ordinem, veluti primus gradus Lectoris est, deinde Subdiaconi, tum Diaconi, postea Presbyteri, & tandem Episcopi. Tertia, quod recensitis omnium Ordinum gradibus, & enucleate plurium sanctorum Ordinationibus enumeratis apud Arcudium citatum, nulla Oſtiarii, Exorcistæ, vel Acolyti, in illis extat memoria, nullus iis tribuitur locus: utique quia quasi Ordines non approbarentur per Ecclesiam universam, aut quia a plerisque minus necessarii judicarentur. Quarta, quod Græcorum tam antiqua quam recentiora Euchologia, satis superque declarant, ut *χειροτονίας* & legitimos Ordines, solos Lectoris Subdiaconi, Diaconi, &c. gradus agnovisse, quorum proinde promovendorum ritum, caerimonias, instituta, & orationes præfixas exhibent: aliorum (excepta Ceroferarii ex uno solo Euchologio superius transcripta benedictione,) ne verbo quidem attingunt. Tali vero pacto Euchologia cuncta

depravata fuisse, ut ex iis cuncta ad Ostiarium, Exorcistam, & Acolytum spectantia officia fuerint abrasa, vel a Græcis malitiose occultata: nec sola quidem mente suspicandum est, cum nihil inde emolumenti, detrimenti plurimum percipituri essent, & ordinem pacemque Ecclesiæ, in leviori momenti materia graviter essent perturbaturi. Ostiarios itaque, Exorcistas, & Acolytos, si quondam Græcos admisisse produbis superius auctoritatibus vel argumentis aliis convincatur quispiam: ut Ministeria, Officia, Titulos, vel Dignitates eos tenuisse arbitretur; ut veros Ordines nequaquam. Sed neque amplius aliquid auctoris cuiuspiam dictum superius relatum expostulat. Dionysius enim varios *καρποδισίας* perturbatim & confuse citat, dilucide nullum: quis autem Ministerii appellatione Hypodiaconum, Lectorem, aut cuilibet officio ab ordine alieno prepositum, non queat intelligere? Ignatius præterea, Epiphanius, & Canon 24. vel 26. Concilii Laodicæni, Ostiarios quidem & Exorcistas celebrant: verum non ut Ordines, & *καρποδισίας* provectos; sed tantum ut Ecclesiastica dignitate & Officio insignitos, unde promiscue simul cum Cantoribus, Fossariis, &c. eos recenset: Exorcizare insuper prohibet 26. Canon relatus, alios quam Exorcistæ munere ab Episcopo *καρποδισίας* provectos; ita est: sed illi apud Græcos ex antiqua traditione sunt Sacerdotes soli, ex quo solum eruitur, eum qui Sacerdos est, etiam Exorcistæ munere posse fungi. Eusebius autem licet omnium Ecclesiæ graduum percenseat numerum, ex ipsis ejusdem verbis luce clarius patet, eum de solius Romanæ, nedum Latine consuetudine vel instituto, memoriam agere. Qua tandem ratione Ostiarii & Acolyti munus, Officium non Ordinem esse Græci teneant, paucis determinat Symeon Thessalonice Episcopus, facie quidem tenui hujus expositionis adversarius, & attentius inspectus, ejusdem acutissimus auctor: *οὐκ*, inquit, *ἐλαττοῦν καρποδισίας τὸ διακονεῖν ἢ καρπόρου. Sunt alia Officiorum Promotiones, Deputati nimirum aut Ceroferarii*. Vide Officium non Ordinem agnoscere: agnosce insuper *καρποδισίας*, quasi *Commissionem* vel *Promotionem* solam, collatum hujusmodi Officium, nuncupare, non *καρποδισίας* qua voce ut plurimum recentiores Græci *Ordinem* intelligunt, rarissime *καρποδισίας*, dictione; quam *ἐπὶ τῆς καρποδισίας*, ex ipso Symeone distinctam esse, declarabimus in sequentibus. Sed nec in Officiorum numerum & seriem, Deputatum referri permittit Joannes Citri, Juris Orient. lib. 3. quem cum Custodibus, alius forsitan diceret Ostiariis, & Camisæis assumptum in obsequium & ministerium asserie *διωροί, ἔδωσαντο, καὶ καμίσαι ἐν αἰσὶν ἱερῆσαι, ἀλλὰ διακονοῦντες τὸ εὐχὴν βῆμα τοῦτον ἀρροφύουσι. Custodes (vasorum sacrorum quando a Sacerphylace foras promuntur) & Deputati (Ceroferarii) Camisæi, (albis velut Camisis induti, carbonibus & aquæ providendæ præfecti) non sunt Officia, sed Ministeria circa sacrum Tribunal illis convenientia & imposta. Contendenti autem pro septenario apud antiquos Græcos numero, atque olim suos Ostiarios, Exorcistas, & Acolytos sacro ritu inauguratos, ex præscripto Ecclesiæ habuisse tenacius propugnati, aliæ in adversum rationes ex æquo & justo sunt proferendæ, quæ Ordinum istorum omissionis causas faciant manifestas. Prima est, quam ante octo tantum annos Christophorus Campanæ Canonarcha Chlensis in Oriente mihi tunc agenti, & denuo Parisiis interroganti Nathanael Leucados sive S. Mauræ Archiepiscopus assignavit, æqualem nempe esse utraq; in Ecclesia numerum Ordinum; Ostiarios tamen, Exorcistas, & Acolytos, Græcam separatim non instituere, sed unica Lectoris benedictione, quatuor a nobis minores Ordines vocatos conferre, atque ita uno Lectoris Ordine accepto, Ostiarium, Exorcistam, Lectorem, & Acolytum, eundem evadere: cujus quidem rationis indicium & signum ostendebant, quod Lectbr ordinatus, idem sacris alta-*

rix foribus additæ, cereum Evangelio legendo præ-
 fert, scripturam quoque sacram legit, atque Ener-
 gumenis ex Pontificis commissione, quæ nunc tan-
 tum Sacerdotibus demandatur, manus posset im-
 ponere. Ut minus profundæ literaturæ hominum,
 risu a quibusdam excepta est reiponsio hæc, quæ
 mihi tamen non ex omni parte incongrua apparet,
 ut quæ eadem Arcudio Græcis in dogmatibus ver-
 satissimo prius placuerit, & eam suo assensu lib.
 6. cap. 10. pagina 470. his verbis concepto confir-
 maverit. *Clarum est hos Ordines ante perniciosissi-
 mum schisma cessasse, vel quod mihi magis arridet,
 connexos cum aliis Ordinibus fuisse: & sequenti pa-
 gina dum juxta Innocentii quarti decretum ab im-
 posito resumendæ trium istorum Ordinum colla-
 tionis pæne Græcos suos liberare molitur, Silega-
 tus, inquit, scripsisset Græcos hos Ordines, & mu-
 nera illorum cum aliis Ordinibus conjunxisse, for-
 tassis Pontifex non ita rescripsisset: & ideo Pontifex
 addit verbum (dicuntur) scripserat autem Ponti-
 fex: hucusque Græci, tres de minoribus Ordinibus
 neglexisse vel prætermisisse dicuntur. Lectorem
 vero solo aliorum Ordinum sibi munia aggressas-
 se ex eo Græci superius laudati arguebant, quod
 vernacula lingua *Διακονίς* nimirum no-
 men gerat, ut in pluribus iisque humilioribus mi-
 nisteriis solus occupatus, solusque plurium mini-
 steria soleat obire. Secunda ratio ternarii Ordinum
 omitti, potuit esse Lectoris supra illos in Ecclesia
 necessitas, ambita potestas, & ubique ampliori ho-
 nore dignitas excepta: sublimius enim, & Ecclesiæ
 munus esse utilius, si publice divini eloquii codices
 evolvas, & circumfuso plebis conventu audiente sac-
 cra verba enuncies, quam si ad templi fores remo-
 vendis a Synaxi alienis, aut consortibus admitten-
 dis excubes, aut cereum manu feras, aut cum D.
 Martino Exorcistæ locum, quia juxta Severum Sul-
 pitium injuriæ expositus est, occupare contendas:
 unde solo Lectoris gradu plurimi contenti, a reliquis
 suscipiendis abstinerunt. & exinde Præsules Eccle-
 siæ Græcæ moderatores, eorum onera Ordinibus
 aliis adjungere non sunt veriti. Tertia est, quod his
 inferioribus ministeriis obeundis, non solum Ordines
 sacros, sed Officia quoque & Dignitatum titulos ab
 Ecclesia viderunt institutos: præter Ostiarium enim
 quem communiter Officialium Ecclesiasticorum
 catalogus, a nobis infra referendus, *Supprior* ap-
 pellat, alius est apud illos *ἐκκλησιάρχης*, Ecclesiæ
 præpositus: qui *σκιώταρον*, crotalis atque cam-
 panis, aliquibus in locis, populum ad Synaxim
 convocat; cui in ministerio supposita sunt alia
 duo Officia minora τῷ *διαβαστῇ* Lectoris (illius nimi-
 rum cui patrum homilias, sanctorum vitas & de-
 vota quæque opera legendi publica facta est pote-
 stas, & *ἀπὸ τῆ διαβάσεως*, τὸ ἀκροῦν ὄψαν nomen habet)
 & τῷ *καυδολάπτῃ* accensoris cerearum & lampadum,
 cui cereos quoque deferendi demandata est provin-
 cia: sed & Deus ipse fidelibus suis exorcizandi dæ-
 mones prout ei placuerit, facultatem confert, ut
 Justinus Martyr in dialog. cum Tryphone, &
 Tertullianus de corona militis, & in Scapulam af-
 firmant; hacque fortassis de causâ dixit S. Cle-
 mens Aposto. Const. lib. 8. cap. 26. *ἐπορκίζεις ἢ χηρο-
 τοπῇται. ὑποταίς γὰρ ἐκείναι τὸ ἴσχυον, ἢ χάριτος Θεοῦ.*
Exorcista nusquam ordinatur; hoc enim munus,
spontanea est divina benevolentia & gratia (erga
homines) concessio. Liceat tamen ipsius quartam
 superioribus rationem adjungere, privatæ nimirum
 & specialis in Ostiario, Exorcista, & Acolyto or-
 dinando orationis defectum: ex quo forte contig-
 it, ut pro veris Ordinibus aut saltem necessariis
 non existimati, deinceps omnino fuerint neglecti,
 aut prætermissi. Cum enim in Officiis quilibet com-
 mittendis hac brevi formula successive a majori-
 bus accepta uti soleant Pontifices Græci: *ὁ χάρει*
τῷ ἀγίῳ πνεύματι προσηχέσθαι σε, εἰς οἰκονόμον, εἰς ἐκ-
κλησιάρχην, ἢ εἰς διευτρίοντα τῶν διακόνων, Gratia sancti
Spiritus te infundit in officium, in templi custodem,
in Diaconorum secundum: quam pariter, vel aliam
 æque triam & communem in promovendis Ostia-*

rio, Exorcista, & Acolyto usurperunt: factum est; ut sicut tali enunciato, Economum, Ecclesie custodem; vel Diaconum secundum, Ordine novo, se cohonestare non arbitrantur; ita nec ex illa, quam dictis gradibus conferendis communem habebant; qua idcirco neglecta, vel sprete, etiam Ordines ipsi apud ipsos viluerunt, neglecti sunt, & tandem omnino prætermissi.

3. Προσάγομενος τῷ Ἀρχιερεῖ.) Ordinis hujus consuetus minister, est Episcopus. Abbatibus si modo sint Sacerdotali dignitate ornati, in propriis, id est, quibus præsumt Monasteriis 7. Concilii Canon 14. Lectores ut ordinare valeant, permittit. Abbates dixi, hoc est ἀρχιμανδρίταις, superiores perperuos, a Patriarcha Monasteriis sibi subiectis præfectos, hoc Episcopali privilegio donatos; alii namque quorum jus & potestas cum tempore elabatur, vel ab eligentium nutu pender, ὑγῆμενα dicti, adeo sublimi prærogativa gaudere nequeunt: sed neque προτοπρεῖς, sive προτοπαπάδες, Archipresbyteri, quibus absente Episcopo facultas illa delegatur, præsentem nusquam: licet Episcopo Latino, (cui Græci subsunt in Venetorum insulis) penes se potestatem hujusmodi revocante, tam sublimi juris prærogativa, inviti nuper se abdicarint.

4. Κείρεται.) Tonsura, prævia ad Ordines suscipiendos dispositio, nusquam apud Græcos cum Lectoratus officio confunditur: quin potius juxta Ecclesie legem, καὶ τὰς, licet ἀδυνατίτοις, Lectoratus præmittitur. Ea vero suscepta, in Clerum se cooptari, Clericosque evadere ab antiquo facti sunt certiores. Testimoniumque est illis in Barberino, S. Marci codice oratio, cui titulus est: εὐχὴ εἰς τὸ ποιῆσαι ἀπὸ λαϊκῶ κληρικόν. Oratio ad faciendum e laico Clericum. Sequitur oratio: Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ ἐντεταλμένος τῷ δούλῳ σου Ἀβραάμ ἀποκτείναι τὸν καμὴν τῷ δούλῳ σου Μελχισεδέκ. Domine Deus noster qui servo tuo Abraham (servi tui Melchisedec comam præscindere præcipisti, & reliquas quæ quia mihi sunt dubiæ fidei ulterius exscribenda non duci: alias quoque in eundem incidunt sensum quem supra fol. 235. Oratio ex Allatiano M. S. eruta exhibet. Con- sule num. 9. annotanda.

5. Σταυροῦσθαι.) Illud est σταυροῦσθαι καίρεσαι, quod Pontificale Romanum exponit: extremitates capillorum in quatuor locis abscindi: in fronte nimirum, in occipitio, & ad utramque aurem, & deinde in medio capitis; idemque est in detondendo cruciformiter capite utriusque Ecclesie finis, de quo numero seq. sicut etiam in utraque eadem est coronæ Clericalis institutio, quam quidem Ciacconius Aniceto, his verbis adscribit: Anicetus instituit ut in capitis vertice coronam instar Sphæulæ Clericus gefaret. Adscribit, inquam, Aniceto, coronæ deferendæ ritum; immemor jam scriptorum de Anacleto, quem primum ætatis Christianæ sæculum claudentem refert, ne Episcopi vel Clerici comam arutirent sanxisse: utique ne corona capillorum propagine velaretur, aut deperderetur, cuius ferendæ consuetudinem, satius est ad exemplum vel legem Apostolorum, cum Beda Latino, & S. Germano Græco revocare, quam ad posteriores Pontifices, qui de illa manifeste riteque ferenda, præceptum non nisi renovare studuerunt.

6. Καθ' ἑκάστῳ ἐπὶ κλησιν.) Unaquæque ἐπὶ κλησιν, est unius personæ sanctissimæ Trinitatis invocatio, qua audita, οἱ συμπαιδόντες ἐπιφωνοῦσι τὸ, ἀμὲν: ἀσπάζονται subjungunt. Amen. Propterea Veneta edita, quædam anni 1570. legunt hic: εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, ἀμὲν. καὶ τὸ υἱοῦ, ἀμὲν. καὶ τὸ ἁγίου πνεύματος, ἀμὲν. Quod expressius Symeon Thessalon. exponit lib. de Sacram. titulo, ὅτι τὴν ἑσθράν ἐν τῷ ἀναγνώσει, καὶ ἡ κερὰ γίνεται; Quare crucis signatio, & tonsura sit Lectori? κίρει αὐτὸ τὰς τρεῖς τῆς κεφαλῆς σταυροῦσθαι ὁ Ἀρχιερεὺς, τὸ δέον καὶ φερμένον ὄνομα ἐπιλάγων αὐτῷ τῆς Τρεῖδος, ὅς ἡς πᾶσα ἱερά τελετὴ καὶ μυστήριον. καὶ φωνή- τον μὲν καὶ κομφῶν κίρειν τὰς τρεῖς φωνὰς, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς. ἔτα καὶ τὸ μέγαλον, λέγον, καὶ τὸ υἱόν. ἔτα καὶ πλάγιον τὴν κεφαλὴν διεξίδωκεν, λέγων. καὶ τὸ ἁγίου πνεύματος. ἔτα ἐκ πλάγιον πάλιν, ἐκ τῆς ἀριστερῆς σταυρὸν το-

λαῖον, καὶ ἐπιφάνει πάντοτε τοῦ ἁγίου καὶ εἰς τὸ εἶναι τὸ αἶ- ὄντων. πάντες δὲ ἐκάστη ἐπὶ κλησιν, ἀμὲν; λέγουσι. ὁμολο- γοῦντες ἅμα καὶ βαπτίζονται τὰ παρὰ τὸν Ἀρχιερεῖος γινόμενα. καὶ ἡ μὲν ἀφαιρῶν τὴν τρεῖς καὶ διόρῳσιν σημαίνει. οἱ αἱ τρεῖς δὲ τὸ σώματος ἐξαιρέματα εἰσι, καὶ ἀπὸ τῆς τῆς Θεοῦ. Capitis ejus capillos cruciformiter Pontifex detondet, divinum & tremendum nomen Trinitatis, a qua initiatio cuncta, sacramentumque omne oritur, invocans. Et primo quidem in vertice præcurrens capillos, ait. In nomine Patris. Deinde in fronte, dicens: Et Filii. Deinde a latere capitis dextro, dicens: Et Spiritus sancti. Et rursus tandem a latere sinistro crucem perficiens, subdit: Perpetuo nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Cuncti vero unicuique invocationi, Amen, subjungunt, ἅπασι a Pontifice simul approbantes & confirmantes. Et depositio quidem capillorum consecrationem significat: quia capilli totius corporis sunt pulluli, & primitiæ Deo oblata. Ἐπι- κλησιν hujusmodi, sicut & totam tonsionis Clericalis seriem ab antiquo observatam, demonstrat Crispi ducis in Clericum, Heraclii jussu, promotio, apud Nicephorum in Chronico: ἐν δὲ ἐπιστρίπτῃ Ἡρακλίου εἰς κληρικὴν χεῖρα τὸν κεφαλὴν ἀποκείρασαι. καὶ τὸν ἱεράρχην τὰ νενομισμένα ἐπὶ τῇ ἐποποιίᾳ ἐπιφθέγγεσθαι. Statim in Clerici formam tondere iussit Heraclius, & Patriarcham sanctam in detonsione orationem, sive statuta Ecclesie lege verba, pronunciare. Absit itaque solempne illud, & prævium carmen a Petavio interprete, perperam in allata Nicephori sententia intellectum.

7. Τέλειον ὑπότινος.) Tonsuram capitis ex integro ab aliquo Clericorum assistentium, primisque etiam temporibus ab ipso Pontifice, in Ecclesia perfectam, numquam in dubium vertet, qui barbam quoque eo inspiciente & benedicente, Clericis primo detonsam, in veteri Romano Ordine contemplabitur.

8. Λαμβάνων φελώνιον ἐν δίδυσκε.) Duplex est Clerici vestis, communis & sacra: illa tunica brevior est, nigri vel fusci violacei coloris, de qua Balsamon in Can. 14. septimæ Synodi, ὁρῶμεν σιναις, inquit, ὑπὸ δὲ καὶ μελανομορφοῦσιν αἰς τὸν Θεὸν ἀφισπῶνται, & κερὰν δεξιάνους, videmus quosdam a pueritia pullis indutos vestibus, ut Deo dicatos, Tonsuram suscepisse. Hæc autem præsentem quidem loco φελώνιον, Casula vocatur: licet non ea sit sacrata vestis, quam Sacerdotes in mysteriis perficiendis, seu proprium sibi ornatum assumunt, sed alia brevior ad ejus formam, vel ad Tunicæ Diaconicæ instar præcisa, quam Thessalonicensis lib. de sacram. ita depingit. ὁ ἀναγνώστης κίττηται ἐν δίδυσκῳ τὸ καλὸν καμίσιον, ὁ- περ καὶ τὸ ὑπότινον φελώνιον εἰς μικρὸν, ἢ εἰς ἄλλο ἐκλί- νηται, ὅτε ἡ ἱερωσύνη δηλοῦν, δι' ὃ καὶ μικρόν ἐστι, καὶ ὁ ἀπὸ Θεοῦ σκέπῳ σημαίνει, ἢ πορφύρεον, ὅς τὸ πορφύρεον τὸ Χρῆσθαι ἱμάσιον, καὶ λευκὸν ὅς τὸ καθαρόν τὸ ἱερωσύνης, καὶ ὁ ἀπὸ Θεοῦ φωτισμὸν. Obtinuit Lector vestem Camisiam, id est Albam vocatam, quæ ad parvæ Casulæ, vel certe Tunicæ modum, e lino conficitur, primamque Sacerdotii delibationem demonstrat. Parva est propterea, Deique protectionem menti repræsentat; vel purpurea, propter purpureum Christi indumentum; vel candida, propter Sacerdotii puritatem, & lumen quo splendet: illam denique nigram & communem vestem non quidem Pontifex ipse imponit, benedicit tamen & sacræ substerni jubet, ut Symeon Thessalonic. testatur. ὁ ἱεράρχης ἱμάτιον εὐλογῶν με- λαν, καλεῖται τὸ ἐν δίδυσκῳ τὸ τελευτάνον, τὸ σταυρὸν καὶ εὐλαβίαν καὶ ζωὴν, δηλοῦντος τὸ μέλανος Vestem nigram Pontifex benedicens, jubet initiandum induere, niger siquidem color humilitatem, vitæque pietatem demon- strat: de hujus vero benedictione nulla sit hic mentio, sed nec de auxilio a Pontifice in illa induenda præstando. An vero Latinis Clericis vestes quondam benedixerint Episcopi, vel propriis manibus eas illis imposuerint, diserte doctæque in operis de sacris ordinationibus calce, quæ tota est de veste & tonsura Clericali Franciscus Hallier edisserit. Nos qui Græcos mores inspicimus, Lectoris communem hic sub- jicimus, vestem, sacram autem ex Diaconica vel Sacerdotali jam visa, relinquimus conjiciendam.

9. Καὶ τρίτον τὴν τῆς κεφαλῆς σφραγίζων. Non confunditur (pace quorundam doctorum hac tempestate scribentium dixerim) Clerici, Lectorisque apud Græcos institutio: illius enim terna crucis signatione, capillorum tonsione, & sanctæ Trinitatis invocatione perficitur consecratio; hujus autem iterato triplici crucis signo manus Pontificalis attactu, & oratione, inauguratio fieri conspicietur in sequentibus. At licet capitis detonsio conjungi soleat Lectoratus Ordini, in ea tamen Clerici dignitatem stare Canonistæ Græci non obsecure profitentur, Matthæus Blastares in Nomocanone verbo κληρικὸς, & Balsamon pluribus locis, tum in Photii Nomotit. 1. cap. 31. tum scholio in Can. 33. Synodi Trullanæ: σημειῶσαι δὲ ἅμα τῇ δέξασθαι τὴν σφραγίδα ἐπικειδὸς ἀπὸ χειρὸς ἀρχιεπισκοπικῆς κληρικὸν αὐτὸν ἔχει ὁ κανὼν. Nota, simul ac aliquis accepit Tonsuræ signum manu Antistitis, cum pro Clerico Canonem habere: ac propterea in inferiori scriptis, differentiam non modicam inter Monachorum ἀπέκασον abrasionem sive rasuram, & Clericorum ἐπικειδὰ, Tonsuram, constituit. Vide jam dicta num. 4.

10. Τὴν κεφαλῆς σφραγίζων ἐπιτίθουσιν. Sive Sacramentum a Christo Ecclesiæ collatum, sive ministerium tactummodo, vel Ordinem, ob decorem ottenrandum, & divini eloquii majestatem profitendam ab ipsa Ecclesia institutum dicas esse Lectoratum, res est apud Græcos dubia & controversa, utrum in crucis signo capiti Lectoris Episcopi manu expresso, an in sequenti ejusdem Pontificiæ manus impositione, istiusmodi Sacramenti, vel Ordinis materiam esse sitam sit affirmandum? cum utrumque in eo conferendo adhiberi manifestum sit: Pontifex enim σφραγίζων ἐπιτίθουσιν τὴν χεῖρα, signans Lectorem, eidem impoſitū manum & non paucæ sunt utrinque auctoritates, quæ modo crucis signum, modo manus impositionem, velut materiam, Lectoris promotioni videantur assignare. Et auctoritatem quidem dicta, quæ crucis signo munus hoc deferre censentur, hæc sunt. Primum, Balsamonis in Can. 15. Epist. Canonice Basilii ad Amphilochoium, ubi discrimen quoddam generatim sumptum inter βαθμοὶ ἐκκλησιαστικῆς, gradus Ecclesiasticos positurus, in infimo ordine, τὸν δὲ ἀρχιεπισκοπικῆς σφραγίδος ἐνέργειαν ἔχοντα ἐκτελεστέον, ὡς πρὸς ἀναγνώσκειν, λέγει καὶ θεοφάνης ὁ δρομοῦ. Per nudum solumque crucis signum sacram operationem habentes, quales sunt Lectores, Cantores, Custodes, & similes; constituit: In superiori vero Sacerdotes, Diaconos, & Subdiaconos locat, quos ideo κληρονομήσαντες, & διὰ χειρὸς τοῦ ἀναγνώσκειν ὡς βαθμοὶ ἐκκλησιαστικῆς, per manus impositionem ad gradus Ecclesiasticos promoveas, appellat. Secundum est Balsamonis ejusdem in Can. 14. septimæ Synodi, ubi Lectoris promotionem, ἀναγνώσκειν σφραγίδα, crucis signationem, appellat. Tertium est Symeonis Thessaloniciensis.

Antistitis, qui lib. de Sacra. Presbyteri & Diaconi Ordinationi χειροτονία, manus extensionem vel impositionem, Subdiaconi χειροδία, manus admotionem, de qua voce alibi, Lectoris tandem σφραγίδα, crucis signationem, propriam esse asserit. Quia vero vocabulum hoc, σφραγίδα, a proprio sibi in alienum sensum detorqueant quidam, ne quod Philosophi dicunt, in æquivoco mens hæret, quædam præter alibi relata sunt illius significata diligenter observanda. Et præter præcipuum quidem, quod est crucis expressio, aliud iterum, quod est, tum Coronæ Clericalis, tum Characteris (si tamen, quod mihi valde dubium est, Græci Characterem ab antiquo noverunt) per Sacramentum in anima impressi nullatenus est ei denegandum: sic quippe in priori sensu de præsentī cærimonia loquens Symeon Thessalonicensis scribit, ἐπὶ τῇ σφραγίδι σφραγίζονται, ὁ ἀναγνώσκειν, διὰ τὴν τῆς χεῖρας ἐπὶ τῇ σφραγίδι ἐπὶ τῇ χεῖρα. Super Tonsuræ cruce signatur Lector, manum super Tonsuram (cruciformiter a Pontifice primum fieri incepta) tenente Pontifice: in posteriori, juxta quosdam, quos tamen probare nequeo, loquutus videtur Gregorius Nazianzenus orat. 40. de baptismo vocans illum, σφραγίδα, ὡς τῆς τῆς χεῖρας ἐπὶ τῇ σφραγίδι σημεῖον, characterem & sigillum, ut custodiam & domini notam impressam: sed & Balsamon in Can. 36. Apostolorum dicens, διακόνους χειροτονῶντας μὲν, τὸν δὲ ἐπὶ σφραγίδι μὲν ἀναγνώσκειν, ἀναγνώσκειν, Diaconos Ordinari quidem, id est characterem accepisse (ita vertit interpres) didicimus, eligi autem non audivimus. Jam itaque cum Lectorem imposito onere διὰ τὸν σφραγίδος, per solam obſignationem, perfici vulgo asserunt Græci; non nisi imperite cum Gentiano Herveto per solam characterem, inaugurari quispiam assereret: alias enim solius Lectoris esset Sacerdotalis Character; & munus quodcumque Ecclesiasticum, quale est Cantoris, Custodis, Præfati Monachorum, &c. Characterem, dum imponitur, secum deferret & produceret. Sed nec Clericalem solam Tonsuram significat in præsentī loco, illa etenim Clericus, non Lector initiatur; & Balsamon sæpius in Basilium relatus, σφραγίδα, τῇ ἐπικειδὶ signationem, Tonsuram supponit: unde superest ut σφραγὶς hac in materia, non nisi crucis efformationem queat significare, qua effecta, Ordinis hujus materiam ab Episcopo apponi, necesse est fateri. Ex adverso vero videntur militare auctoritates illæ, quæ manuum Pontificiarum impositioni, munus idem assignant: quarum insignior est Matthæi effectum, inter Constitutiones Apostolicas a Clemente lib. 8. cap. 22. relatum, διατάσσομαι ἀναγνώσκειν ἀρχιεπισκοπῇ, ἐπὶ ταῖς αὐτῇ τῇ χεῖρα, καὶ ἐπιτελεῖν τὸν ὅτιον λόγον: constituo ut Lectorem promoveas, cui manu imposita, & precibus Deo exhibitis, dicas, &c. & Can. 14. septimæ Synodi quo legimus: ὁρῶμεν ἐκ τῶν χειροδίασις νῦν τὸν τῇ χεῖρα τὸ κληρικὸν λαμβάνοντα τινὰ μὴ παρ' ἐπισκόπου χειροδιστὴν λαμβάνειν, καὶ ἀναγνώσκειν. Videmus nonnullos a pueris Cleri Tonsuram accipientes nondum accepta, Pontificiarum manuum impositione, munus Lectorum obire. Ex quibus patet, manuum impositionem in Lectore, ut germanam Ordinis censei posse materiam. Hanc autem sententiam cum priori coherere veritatis observato rigore, assereret, qui tam crucis signo, quam manuum impositionem, jus partiale in materia Lectoratus apud Græcos constituenda tribueret; at quia solam crucis obſignationem, Canonum Apostolicorum & Ecclesiasticorum peritissimi interpretes Balsamon, Thessalonicensis & alii, ut materiam recipere leguntur, ex ipsorum verbis, & Græcorum traditione, Constitutionis memoratæ, & Canonis adducti, mens super est exponenda. Nihil itaque aliud est Pontificem Lectori Ordinando manum admove, quam ipsum dum ordinatur cruce manu expressa obſignare, vel cærimoniam cuicumque alteri Officiali creando communem, & mere accidentalem adhibere: sic auctoritates quasque adductas & seipsum explicat citatus Balsamon.

C c

mon in Can. 14. septimæ Synodi scribens, non fieri Lectorem, εἰ μὴ λαβὼν σφραγίδα ἐπίσκοπος διὰ χειρὸς ἐπισκοπικῆς, ἢ ἐκ τῆς ὁμοίας Τονσούρας, & signum crucis, per Episcopalem manuum impositionem suscepit: & clarius iterum in 6. Can. Synodi Chalcedonensis, οἱ ἀναγνώσαντες κληρικαὶ εἰσὶν, & χειρὸς ἐπισκοπικῆς ἔχουσιν, ὅσοι τῶν Ἀρχιερέων διὰ τὴν σφραγίδα. Lectores Clerici sunt, & habent Antistitis manuum impositionem, eam scilicet quæ fit per Episcopi manuum oblationem. Observa precor omnem manuum impositionem, ad Tonsuram, (quæ crucis est oblationis) revocari, & per eam exponi: Cærimoniam autem tantum esse hanc manus admotionem, testatur Symeon Thessalonicensis: non etenim, (quod in majoribus Ordinibus cum eo annotabimus,) per eam Spiritus sancti gratia, virtusque confertur ulla, sed sui tantum subjectionem, per eam proficitur Lector; & per eam sub divini domini jus eum mittit Episcopus, unde & lib. de Sac. scribit: διμένον τὴν χεῖρα ἐπὶ τῇ σφραγίδι ἱερέως, τὴν σκισματικὴν διαίαν ἐπιδείκνυσιν τὸ Θεῷ, ὅτι ὁ ἀναγνώστης ὑπὸ τῇ ὕδατι ἔρχεται ἐκ τῆς ὁμοίας, καὶ ἀφ' ἧς ἐκτείνεται ἐπὶ τῇ σφραγίδι. Extendente manum in Tonsuram, vel in locum cruce signatum Pontifice, virtutem Dei protectricem designat: & quia Lector Ordinatus, Sacerdotis iugo subijcitur, & Dei consecratur obsequio.

11. Κύριος ὁ Θεός.) Pure deprecatoria est Lectoris apud Græcos instituendi forma, cum enim sit Ordo, non a divina, sed Ecclesiastica, ut probabilissime quidam Theologi tenent, potestate promanans, liberum omnino fuit Ecclesiæ, ut absolutam, vel imperativam, sic & deprecativam, huiusmodi Ordini conferendo, formam præscribere.

12. Δίδεται τῷ ἀναγνώστῃ βιβλίον.) Lectori per crucis signum & orationem, in suo gradu perfecte constituto, traditur a Pontifice, silentio codex Apostolicus, Epistolæ, nimirum, & Apostolorum acta continens; non quasi libri traditio sit materia ad constituendum Ordinem concurrens, sed quia liber ille sit objectum & materia circa quam meditando, exponendo, & pertractando Lector Ordinatus occupatur, summam dicam, libri Apostolici traditio, non legendi in Ecclesia potestatem recenter confert, sed ut acceptam exerceat, monet & excitat: Lectoremque in actu secundo confirmat, in actu primo nullatenus constituit. Ut secus de Græcis ac de Latinis sentiamus, ratio est, quod hæc traditio sequatur deprecantem Lectoratus formam, materia veropotius præjacet, quam posterius tardiusque apponatur, eademque rursus sine ullis penitus verbis admoveatur.

13. Ολίγον ἀναγνώσκων.) Pauca præsentem Episcopo, e libro Apostolico Lector percurrit, qui deinde adstante totius Ecclesiæ agmine, ἀναγνώσκων, lectoris: ἀναγνώσκων, Proposita, & alia non obscura voce etiam in Liturgia est pronunciaturus. Recentius namque videtur commissum Subdiacono, ut in missa Latina, Apostoli volumen legat, quod prius Lector recitabat: unde nec inter ejus munia recenset Pontificale Romanum, Epistolam publice legendi potestatem, quæ ei solummodo in Ordinationis calce conceditur, & velut officii appendix ad onus jam impositum accedit. Proptereaque Amalarius lib. 2. de div. offic. cap. 11. Miror, ait, quæ de re sumptus usus in Ecclesia nostra (Orientali nimirum morem contrarium semper retinente) ut Subdiaconus frequentissime (rem adhuc non omnino usitatam observa) lectionem legat ad missam, cum hoc non reperitur ex ministerio sibi dato, in consecratione commissum, neque ex litteris Canoniciis, neque ex nomine suo. Subdit tandem. Primævo tempore Diaconus non legebat Evangelium; quia nondum erat scriptum: sed postquam statutum est

a patribus nostris ut Diaconus legeret Evangelium, statuerunt ut & Subdiaconus legeret Epistolam sive Lectionem. Cujus quidem sicut & Ipsi Evangelii legendi munus Lectoris fuisse Cyprianus commonet lib. 4. epist. 5. ad Presbyteros & plebem, his verbis. Quid aliud quam supra pulpitum, id est supra tribunal Ecclesiæ oportebat imponi Clericum, ut loci altioris celsitate subnixus, & plebi universæ pro honoris sui claritate conspicuus, legat præcepta Evangelii Domini, quæ fideliter ac fortiter loquitur. Qua vero ratione Epistolam legendi, ad Subdiaconum in Ecclesia Latina, ut ejus minus vel magis præcipuum onus sit devolutum, docet Franciscus Hallier ubi de materia & forma Ordinationum. 14. Λαμβάνει τὸ βιβλίον.) Consule dicta in liturgiam Chrysostomi numero 94.

15. Εἰ δὲ ἄλλως ἐστὶ.) Officii dignitatem non Ordinis gradum, in utraque Ecclesia cantor obtinet: cumque cantanda pleraque sint e sacris scripturis deprompta, ea de causa, munus illud fuscipere Lector consuevit. Subdit propterea textus noster: λέγει ἀπὸ τῆς ἁλτῆς προκείμενον, dicit aut cantat e Psalterio propositum; verum scilicet Davidicum, Epistolæ legendæ præmissum, de quod vide Onomasticon. Hocque pacto instituitur is qui dicitur κανονικός ἁλτῆς, Canonicus & legitimus Cantor, obtento jure, ex Ambone divinas laudes recitandi, e codice Ecclesiæ διαβίβα vocato, de quo loquitur Synodus Laodicea Can. 15. περὶ τῆς μὴ δύναντος ἢ κανονικῶν ἁλτῶν ἢ ἐπὶ τὸν ἄμβωνα ἀναβαίνειν, καὶ ἀπὸ διαβίβας λαλόντων, ἑτέρως τιναὶ ἁλλαν ἐν ἐκκλησίᾳ, non oportere præter Canonicos & rite institutos Cantores, qui in Ambonem ascendunt, & e membrana canenda recitant, alios quosvis in Ecclesia cantare. Illegitimus autem ex adverso Cantoribus prohibet Synodus septima Can. 14. ne ante manuum impositionem Lectoribus propriam, Ambonem conscendere, & inde divinas laudes persolvere audeant. Ex quo conjicimus ejusdem Synodi tempore, Lectoris potestatem cum canendi facultate, sicut in præsentem contemplamur, fuisse conjunctam; Pontifice nimirum legendi munus ad canendi licentiam extendente. Et iterum. Cantoris promotionem, sicut & Lectoris, apud Græcos Pontifici hucusque reservatam fuisse, cui quidem soli velut propriam eam adscribit S. Clemens lib. 3. Const. Apost. cap. 11. ἐκ ἐπιτρέψεως προεσβυτέρου χειροτονῶν διακόνους, & διακονίαν, ἢ ἀναγνώσαν, ἢ ὑπηρεσίαν, ἢ ὅτι δούε, ἢ πύλοποις, ἀλλὰ μόνον τοῖς ἐπισκόποις. αὕτη γὰρ ἐστὶ τὰς ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἀρμορίας. Non permittimus Presbyteris ordinare Diaconos, Diaconissas, Lectores, aut Olistarios sed solis Episcopis. Hic enim est ordo, & Ecclesiastica consonantia. Instituit tamen Cantorem Sacerdos Latinus, ex concessione Concilii 4. Carthaginensis Can. 10. dicens ei. Vide ut quod ore cantas, corde credas: & quod credis, operibus comprobas: monetque Pontificale Rom. quod si Episcopus Clericum ordinans hæc faciat, bene facit. Lectori tandem ratione dicta canendi licentiam adepro, attribuit rursus Symeon Thessal. alia munia, ut videlicet, εἰς τὸ βῆμα χωρὶν ἀνάπτην ὥστα, καὶ πῦρ προσάγῃ τῷ ἱερῷ, καὶ προσορίσθαι λαμπρὰ φορεῖν τὰ ἅγια, καὶ τὰς προσφορὰς, καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ ξύον φέρῃ αὐτῷ καὶ ἰεροσύνῃ τὰ τῆς τοῦ, καὶ τὰ ἄλλα ὑπηρεσίᾳ, καὶ τοῖς δούε προσέγγῃ τοῖς ἁλτῶσι ὕμνοις, καὶ ἀπὸ τοῦ πύλου τῆς θύρας εἰς τὸ ναὸν. Sanctuarium ingressus accendat lumina, & ignem afferat Sacerdoti (pro thuribulo) sanctisque mysteriis præcat cereum ferens, oblatas etiam, aquam, & vasculum in quo ferveat aqua, deferat, (de quo vide liturgiam Chrysostomi num. 166.) relique ordinet & ornent quæ sunt templi, & cetera administret: divinos item (quod Canonarchæ est, de quo alibi) præcitet Cantoribus Hymnos, & in summa rerum sacrarum sit administer.

2 **Τ**οῦ Ἀρχιερέως καθιζομένου 2 ἐπὶ τῆς 2 ὑ-
3 ραίας πύλης, 3 ἀπὸ τῆ ἀρχαῖας τῆ λει-
4 τουργίας. Προσάγεται τῷ Ἀρχιερεὶ ὁ μέλλων χειρο-
5 τονεῖσθαι ὑποδιακόνος, εἰ μὲν κοσμικὸς ἐστὶ, 4 μὴ
6 φαινόλιον, εἰδὲ 5 μοναχὸς, μὴ μανδύον. Κελεύει ὁ
7 Ἀρχιερεὺς ὑποδύσασθαι τὸν τῷ φαινόλιον, ἢ τὸ
8 μανδύον. 6 καὶ ἐνδύσασθαι σιχάριον, 7 καὶ ζώσα-
9 σθαι, κομιδύλαι 8 χειριβοξέστον, 9 καὶ μανδύλιον.
10 10 εἶτα σφραγίζων τρεῖς τὰ αὐτῶ κεφαλῶν 11. καὶ ἐπι-
11 θείς αὐτῶ τὰ χεῖρα, τὸ δακτύλου λέγοντος. Τῷ Κυρίῳ
12 διηδῶμεν. λέγει ὁ Ἀρχιερεὺς τῷ δούλῳ ταύτῳ.
Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ δὲ τὸ ἐνός καὶ τῶ αὐτῷ ἁγίῳ
13 πνεύματι, διαιρῶν ἐκείνων ἐξελέξω τὰ χαρίσματα
14 τα, ὁ πάγματα δακρύων τῇ ἐκκλησίᾳ σε δωρησάμε-
15 νος, καὶ βαθμὴς λειτουργίας κατασκευάμενος ἐν αὐτῇ
16 πρὸς ὑπηρεσίαν τῆς ἀγίας σε καὶ ἀχράντων μυστερίων
17 ὁ τῇ σὴ ἀρρήτῳ προοιῶσαι ὁρίσας καὶ τὸν τὸν δού-
18 λόν σε ἄξιον εἶναι 12 τῷ ὑπηρετεῖν τῇ ἀγίᾳ σου
19 ἐκκλησίᾳ. αὐτὸς διαποτα ἀκαταργήστον αὐτὸν ἐν πᾶ-
20 σι δακρύων καὶ δὲ αὐτῷ 13 ἀγαπᾶν ἀπορίπειαν
14 οἴκου σε, 14 παριστάει ταῖς θύραις τῆς τοῦ
15 ἀγίου σε, 15 ἀνάπτειν λύχνον σκηνώματος δόξης
σου, καὶ φυτόσον αὐτὸν ἐν τῇ ἀγίᾳ σε ἐκκλησίᾳ,
16 16 ὡς εἰλαίαν κατὰ καρπὸν, 17 καρποφοροῦντα καρ-
πὸν δικαιοσύνης καὶ τέλειον ἀναδείξον δούλον σου,
ἐν καιρῷ τῆς παρουσίας σε, τῆς τῆς ἀπαριστάντων
σοι ἀπολαῦσαι ἀμοιβῆς.
Ὅτι σὺ εἶσιν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δυνάμις, καὶ ἡ
δόξα, τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύμα-
τι σου εἰς αἰῶνα, εἰς αἰῶνας αἰώνων.
Καὶ μὴ τῷ ἐκφώνησιν, δεχόμενος ὁ Ἀρχιερεὺς
τὸ μανδύλιον, ἐκτίθεται τῇ δεξιᾷ ὡς τῷ χειρο-
18 τονεῖσθαι. Ὁμοίως 18 δίδωσιν αὐτῷ καὶ τὸ χειριβοξέ-
19 στον. ὁ δὲ λαβὼν, ἀσπάζεται τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ 19
βάλλει ὕδωρ εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, καὶ εἰπύται.
20 Λέγων καὶ τὸ. 20 Ὅσοι πιστοί, τρεῖς. Καὶ ὅπως λαμ-
βάνων δόλογίαν, ἀπερχόμενος ἵσταται 21 ἐμπροσθεν
τῆς ἀγίας θυρῶν καὶ λέγει, τὸ. Τεσσαγίον. Πανα-
γία τριάς. Πάτερ ἡμῶν, τὸ. Κύριε ἐλέησον. Πι-
στῶ εἰς ἕνα Θεόν. Ἀνίς, ἄφες, συγχώρησον τὰς.
Καὶ εἴτι ἄλλο δέξει αὐτῷ εἰπῆν μυστικῶς. Μετὰ δὲ
τῷ μεγάλῳ εἰσοδῶν, ὅταν θυμιᾷ ὁ δακτύλος τῷ
ἀγίῳ τράπεζαν, πάλιν εἰπύται ὁ Ἀρχιερεὺς εἰς
τὸ λεκανίδιον ὅπου φέρεται ὁ μέλλων χειροτονεῖσθαι.
Εἰσοδύει δὲ καὶ αὐτὸς εἰς τῷ μεγάλῳ εἰσοδῶν, πάν-
των ἐξόπιθον, κρατῶν καὶ τὸ χειριβοξέστον, καὶ τὰ ἐξῆς.
Καὶ μὴ τὸ εἰσοδῶν, εἰσέρχεται ὅλοι εἰς τὸ ἅγιον θυ-
σιασμεῖον, πλὴν αὐτὸς μένει ἔξω ἕως εἰς τὸ συνήθη
τόπον. Οὕτως γίνεται καὶ ὅπως εἰσὶν οἱ χειροτονούμενοι
πολλοί. Τῆς δὲ χῆς ὑπαλλασσομένης πρὸς τὰς πολλὰς.

Pontifex in Speciosa porta sedenti, ante
Missae principium Ordinandus in Sub-
diaconum offertur. Et si secularis quidem
sit, tunica; si vero Monachus, Mandya in-
dutus. Jubeat autem Pontifex tunica, sive
mandya illum exui, & Dalmatica vestiri,
& praecingi: pollubrum etiam cum vase &
mantili deferri. Mox ter caput ejus cruce
signans, manumque imponens, Diacono di-
cente, Dominum precemur, hanc Oratio-
nem Pontifex dicit.

Domine Deus noster, qui per unum
& eundem Spiritum sanctum, singu-
lis eorum quos elegisti gratias distri-
buis; qui diversos ordines Ecclesiae tuae
largitus es, & in ea ministerii gradus
differentes ad sanctis & illibatis myste-
riis tuis famulandum constituisti: qui
praescientia tua ineffabili, hunc quoque
servum tuum, dignum, qui sanctae
Ecclesiae tuae ministret, esse designasti:
iple Domine, inculpatum illum in om-
nibus conserva, & domus tuae deco-
rem diligere, sancti templi tui foribus
adstare, & tabernaculi gloriae tuae lu-
cernam accendere, concede: & ve-
lut olivam fructiferam justitiae fruges re-
ferentem, in Ecclesia tua sancta illum
insere: perfectumque servum tuum, in
adventus tui tempore, eorum qui tibi
placuerint mercede perfruiturum, renun-
cia.

Quia tuum est regnum, & virtus, &
gloria; Patris, & Filii, & sancti Spiritus:
nunc & semper, & in saecula saeculorum.

Et post Exclamationem, Mantile acco-
ptum, sinistro Ordinati humero imponit
Pontifex: unaque pollubrum cum vase il-
li tradit. Ille vero Pontificis manum os-
culatur, & deinde aquam lavandis mani-
bus infundit: Dicens ter. Quotquot ad-
estis fideles. Atque ita benedictione acco-
pta, digressus inde, ante sacras fores stat:
& dicit. Ter, sanctum. Sanctissima
Trinitas. Pater noster. Domine misere-
re. Credo in unum Deum. Parce, di-
mitte, veniam praebe. Et si quid aliud
illi secreto dicendum videatur. Magno ve-
ro Introitu peracto, Diacono circa sanctam
mensam ibus adolescente, iterato lavatur
Pontifex, in pelvi ab Ordinato deportata.
Procedit etiam ipse cum magnus celebratur
Introitus: ultimusque omnium pollubrum
cum vase & reliquis deferens, progreditur.
Et post Introitum omnes quidem ad sacrum
altare ingrediuntur, ipse tamen in loco so-
lito stans, extra manet. Hoc pacto quoque
peragitur officium, si plures Ordinandi sint:
Oratione pro pluribus illis accommodata,
& commutata.

Variae Lectiones in Ordine servati solitum in Ordinatione
Subdiaconi.

a **Τ**ΟΥ ἀρχιεπισκοπῆς.) Diversa sunt in editis, & in M. S. hujus Ordinationis verba: & Re-
gia quidem Cryptoferratenſi Beſſarionis consona sic legunt.

Στάντω, Pontifice ante sanctam mensam, quae est in Diaconico, vel ante magnas templi fores, cum jam tempus Ingressus magnam celebrandi instat, adducitur qui Ordinandus est, propria Lectoris tunica ornatus: Subestque Pontifex tunica illa spolari, & Subdiaconi tunica indui, & cingi; tum vero aquamannilo & mantile afferrī. Deinde caput ejus ter cruce signans, manu ei imponit: sic precatur. Domine Deus noster, &c.

Acceptum deinde mantile Pontifex Ordinati humero imponit: & aquamannilo accipere jubet, & sibi ad lavandum aquam praebere. Quod cum exequutus fuerit Ordinatus, cum lavatur Pontifex, dicit. Quotquot adestis fideles. Atque ita cruce dictum signatus, discedit inter Diaconos locum accipiens.

ΤΟΥ Αρχιεπισκοπῆς ἱσταμένου πρὸ τῆς ἁγίας τραπέζης, ἢ ἐν τῇ διακονικῇ ἢ πρὸ τῶν μεγάλων τῶν ναῶν πυλῶν, ὅτε μελεῖ εἰσοδῶν, προσάγει ὁ χειροτονούμενος μέλλων, φορῶν φαινόλιον· καὶ κελεύει ὁ Αρχιεπίσκοπος ἀποδύσασθαι αὐτὸν τῷ φαινόλιον, καὶ ἐσθῆσθαι σιχάριον, καὶ ζώσασθαι κομιδῶναι ὃ χειρὶ βόξισον καὶ μανδύλιον. εἶτα σφραγίζων τὰς τῶν αὐτοῦ κεφαλῶν, καὶ ἐπιθεῖς τῷ αὐτῷ χεῖρα· εὐχεται ἕτως.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν. Ut supra.

Ἐπειτα τὸ μανδύλιον ὁ Αρχιεπίσκοπος δεξιόχειρς ἐπιτίθει τῇ τῷ χειροτονουμένῳ ὡμῷ, καὶ κελεύει λαβεῖν τὸ χειρὶ βόξισον, καὶ δοῦναι αὐτῷ σίψασθαι. τῷ ὃ ποιῶν ὁ χειροτονούμενος, ἐν τῇ νύπτει τῇ Αρχιερείᾳ λέγει. Ὅσοι πιστοί. Καὶ ἔτω σφραγισμένον, ἀπεισιν εἰς τὰς διακονίας.

Barberinumi autem S. Marci hoc pacto legit.

Ιngresso Diaconicum Pontifici, & coram sancta mensa stanti, offertur ordinandus, & imponit ei manu signans illum, sic precatur.

Domine Deus noster, &c.

Et Amen dicto, is qui ordinatus est Subdiaconus, ter dicit. Quotquot adestis fideles. Et ordinanti Episcopo, quo manus laevae porrigit, utque ita vñificae communionis partem ejus manu accipit.

Addunt vestuta Veneta ἵστον ὅτι πρὸ τῆς λειτουργίας γίνονται πάντα, ὅταν προσάγεται τῷ ἀρχιεπίσκοπῳ. ὁ δὲ ἀρχιεπίσκοπος ἵσταται εἰς τὸ ἐξῆς θρόνον τῷ μέσῳ, ἐν τῷ ὅτι κελεύει τῷ ἱερουργῶντι.

Εισερχομένου τῷ Αρχιεπισκόπῳ ἐν τῇ διακονικῇ, καὶ ἱσταμένου ἐμπροσθεν τῆς ἁγίας τραπέζης, προσφέρεται αὐτῷ ὁ χειροτονούμενος, καὶ ἐπιτιθεῖς ἐπὶ τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ τῷ χεῖρα σφραγίζει, καὶ ἐπὶ χεῖρα εὐχεται ἕτως.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν. Ut supra.

Καὶ μετὰ τὸ, ἀμὲν, λέγει ὁ γινόμενος ὑποδιάκονος τὰς. ὅσοι πιστοί. καὶ δίδωσι νύψασθαι τῇ χειροτονουμένῳ αὐτὸν ἐπισκόπῳ, καὶ ἔτω μεταλαμβάνει παρ' αὐτοῦ τῆς ζωοποιῆς κοινωνίας.

Sciendum ante missam hoc fieri, cum Subdiaconus Pontifici offertur. Pontifex vero stat in exteriore Vestibuli throno, ubi ad sacrificandum vestes assumit.

1. **Ε**πὶ χειροτονίᾳ ὑποδιακόνου.) Subdiaconus prius ὑπαρξάντων ἑκαστὸν ἐκείνου, Ordinem suscepturus, vigesimum jam annum apud Græcos debet attingisse, teste Symeone Thessalonicensi lib. de sacramento: ὅτι αὐτὸ τὸ ὡσεὶ ὅτι, vigesimus annus ordinationis ejus tempus est: vigesimum quintum in Diacono requirunt: οὕτως αὐτὸν εἶναι χροῖον ἔκαστος πείτε, *viginti quinque annorum cum esse jubemus*, inquit Blastarii Nomocanon: de Presbytero vero ait: *προσβύτερος μὲλλον χειροτονῆσαι ὁφείλει ἄνθρωπος χροῖον τετακέναι: Presbyter Ordinandus annis triginta natus esse debet*. Vox χροῖος non hic tempus, sed annum juxta recentiorem loquendi usum indicat.

2. **Επὶ τῆς ὡραίας πύλης.**) Sive ὡραία πύλη, porta speciosa, sit ea quæ in cancellis aditum in la. Altarium præbet, quam βασιλικῶν alibi vocavimus, sic enim Græcos quospiam sensisse non diffiteor, sive etiam sit exterior templi porta, prout quidam male sunt interpretati, inter quos est Junius apud Gretserum: sive vere sit ea media quæ Narthecem a templo dividit, de qua nos supra fol. 20. quæcumque sit inquam, constat Subdiaconum juxta portam aliquam in Ecclesia Orientali suscipere Ordinem. Quamvis autem M. S. Regia dicant eum, *ἐπὶ τῇ ἀγίᾳ πύλῃ τῇ ἐν τῇ διακονίᾳ, e regione sacre illius mensæ, quæ in sacrificia est*, (sacræ inquam, non a sacrificio in ea peragendo, sed a reliquiis in ea aservatis) promoveri, antiqua vero Veneta anno 1570. edita, Pontificem Subdiaconum promoturum εἰς τὸ ἔξω θρόνον τῆς ἐκκλησίας, in throno illo exteriori ipsi in Vestibulo credidit, de quo in liturgia numero 56. sedere afferunt: ubicumque provehatur ad officium Subdiaconus, vicinam semper aliquam templi portam respicit: tum etiam quia jam in sancta ingredi, ut lumina accendat, & vasa sacra disponat, jus & potestatem acquirit; quamvis inter sedentes in Diaconico Diaconos sedere, vel pro dignitate consistere nefas ipsi sit, ex præscripto Laodicæ Synodi Can. 21.

3. **Πρὸ τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ καὶ λατρυίας.**) Ut locum præsentis Ordinationis denotent edita exemplaria, sic & illi diversum tempus quo fiat, assignant: & superius citata, *ἐπὶ τῇ ἀρχιεπισκοπικῇ καὶ λατρυίᾳ, ante missam prædicantem* Pontificem Subdiaconum Ordinare referant: M. S. vero, incepta jam missa, & parvo Ingressu (de quo in liturgia numero 74.) celebrato ad Ordinem promoveri jubent: cujus quidem mutationis paucis ante Constantinopolim captam annis causa extitit Subdiaconorum ambitio, ita referente Athanasio Patellaro C. P. Patriarcha præsumpto, qui cum in Diaconico se Ordinatos fuisse observasset, Diaconicum quoque velut propriam sibi sedem superbe arrogabant: ab intentata nihilominus in Diaconos lite exidentes, ne in posterum simili ambitione moverentur, eorum Ordinatio humiliori in loco, minusque solemini ante liturgiam tempore, a Manuele Charitopolo Patriarcha, jussa est deinceps celebrari. Ex his constat Subdiaconatum, & superiores proinde Ordines absque liturgia Græcos non conferre: Lectorem autem etiam absque illius celebritate instituere: diem vero habendis Ordinationibus præfixum, nullum penitus habere, tum ex antiqua sua consuetudine, tum ex glossa in cap. Cum secundum: & in cap. Quod translationem, de tempore ordinationum, & ex Ostiensis eodem titulo, tum denique ex antiquissimo Leonis testimonio epistola ad Dioscorum culcumque legenti apparebit.

4. **Μετὰ θάουλον.**) θάουλον de quo præsens textus sermonem habet, non est Casula Sacerdotalis, sed Lectoris vestis propria, de qua superiori ordinatione, numero 8. Significat itaque *tunicam e lino, candido, vel certe purpureo colore tinctam*, quam Symeon Thessalonicensis *καμίσιον* sæpius vocat, a qua & *καμίσιον* quidam officiales dicti, quorum

mentio habetur supra. Illa Lector ornatus *προδραματίζεται πάλιν ἔδω ἀνατιθεῖς δι' αὐτῆς κορυβί, scribit citatus Symeon, καὶ θάουλον εὐλογεῖν, ἢ τοὺς καμίσιον, ὅταν ἡ ἱερὴ ἐκκλησία τὸ εἶναι ἀρχαί. Præsentatur iterum, Pontifici, Lector Deo jam consecratus per Tonsuram, & Tunicam benedictam hoc est Album, quæ sacrorum indumentorum prima est, eorumque præcipuum: ad alterius θάουλον, Casulæ nimirum Sacerdotalis, quæ cæterorum indumentorum finis est & ultimo assumenda, differentiam: & inferius laudatus idem auctor: *προσάγειται δὲ τῷ χειροτονίᾳ ὁ ὑποδιακόνος καμβάνων μετὰ τὸ μολαντὶ ἱματίῳ καὶ τῷ λαοκί, ὁ πορφύρεον καμίσιον. Adducitur benedictionem Subdiaconi per Pontificiam manus admotionem* (vide hujus interpretationis rationem præcedenti ordine num. 10.) *suscepturus, cum nigra veste* (interiori videlicet & domestica) *& cum candida, vel tincta Camisia*, quæ est exterior & in Ecclesia ferri solita; Camisia enim interula non *καμίσιον* sed *ὑποκάμισον*, vulgo nuncupatur.*

5. **Εἰς ἡμοναχὸς μετὰ μαδύ.**) Pallio solo tectus Monachus in Subdiaconum Ordinandus, Pontifici se sistit, tum quia Camisiis de quibus numero præcedenti Monachus non utitur, tum quia Monachalis eorum vestis, ut sacrator, illum in sacris obsequentem nusquam dedecet.

6. **Καὶ ἐνδύσασθαι εὐχάριον.**) Symeon Thessalonicensis. *τὸ πορφύρεον μὲν ὁ χειροτονούμενος ἀποδυθεὶς καμίσιον, ὁ παρθένος ἐστὶν, τὸ μολαντὶ ἐπὶ τῷ ὑποκάμισῳ, ὁ λαοκί ὁ εὐχάριον τῷ καθαρῷ τῷ δόξῃ. ὁ εὐχάριον ἀπὸ τῆς εὐφροσύνης, ἐνδύσασθαι. Purpuream quidem exuens Ordinandus Camisiam, quæ passioni subjectionem, & cruentas Christi cicatrices representat, albam tunicam, quæ purissimum Dei amicum, & a passionibus exemptionem menti obijcit, induit. εὐχάριον porro hocce Subdiaconi propria vestis, tunica est; non quidem Diaconica, sed alia strictior & brevior, zona succincta, quæ tunicæ Subdiaconico Latino concessæ correspondet; quam proinde Honorius Solitarius vocat *subtilem & strictam tunicam*, cujus originem & usum asserit Gregorius Papa, ab Ecclesia Romana, (cum prius Subdiaconi spoliati, idest sine sacra veste procederent) in Græciæ partes promanasse. Ejus verba sunt ad Joannem Episcopum Syracusanum. *Subdiaconos ut spoliatos procedere facerem, antiqua Ecclesia consueverat, sed quia placuit cuidam nostro Pontifici, nescio cui, qui eos vestitos procedere præcepit. Nam vestre Ecclesiæ numquid traditionem a Græcis acceperunt? Unde ergo habent ut Subdiaconi in eis, in Tunicis procedant, nisi quia hoc a matre sua Romana Ecclesia perceperunt?**

7. **Καὶ ζώσαντες.**) Rationem cur in sui promotione præcingatur Subdiaconus, suggerit Symeon Thessalonicensis Episcopus. *οἱ μὲν παρ' ἡμῶν οὕτως τὸ εἶναι, οἱ μὲν ἀποδυθεὶς ἔχον δυνάμενον τῷ & ἀγνίας τοῦ σώματος, ἀλλὰ περισφίγγον αὐτῶν ἐν ταπεινώσει περὶ τὴν ἑαυτοῦ ὀφθαλμὸν ὁφθαλμῶν, ὅτι & σφοδρῶς ἐξ ἀγνίας ἐπὶ καὶ διώσται λαμβάνον ἐν γυναικί. Illi quidem eum præcingunt, tamquam qui liberam castimoniam vestem non amplius gereere debeat, sed per moderantiam & puritatem, circa suos humeros eam adstringere teneatur: quandoquidem illi ultra uxorem accipere nefas: si tamen prius duxerit, in consortio poterit retinere.*

8. **Χαριβοξίον.**) Vox una hæc, duas alias in sui compositione admittit, *χάριβον, & ξέρον, sive ξέρον*. Sicut autem a manibus lavandis *malluvium* Latine, ita & ἀπὸ τοῦ χάρματος ἵππων, *χάριβος* Græce dicimus, ξέρον autem Svidæ est μέτρον ἐπὶ τῷ ὕδατι, *liquidi dorum mensura*; ξέρον legit Stephanus in Appendice, & voce a Latina deflecta, *Sextarium* esse asserit: hic vero non nisi *vas aquæ fundendæ* idoneum significat: cui tamen simul adjungitur *malluvium* sive pelvis. Sejungim ideo denotat utrumque Symeon, ubi de Episcopo Subdiaconum instituente scribit:

ταῖς ἡ χειρὶ χειρὶ βον παρὰ χεῖρα, ἢ ἐξ ἑαυ, *manibus mal-*
lurium & aquamanile porrigit: pelvis pariter, &
 vasis, & ejus quidem ex ære conflati meminit di-
 stinctum Chryptoferrat. codex, his verbis, *κα-*
λὴν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος κομιδὴν τῇ χειρὶ αὐτῇ χαρτοφύλακα
ἢ μαζύαν, ἢ μανδύλον. Subet Pontifex ejus manus
 tradit vasa æneum, & pelym, & mantile: μαζύαν
 autem ejusdem est significationis cum dictione μαζο-
 φύλακα, quam Svidas & Stephanus interpretantur,
 ἀγγεῖον πλ, vasa quodpiam.

9. Μανδύλον.) Avocabulo Latino, Mantile, μαν-
 δύλον deducitur. Illudque Latinorum Manipulo,
 prius Mappula vocato, correspondere opinor. Erat
 autem Mappula lineum oblongum brachio sinistro
 suspensum, quo Subdiaconi vasa mundarent, su-
 doremque inter ministrandum emanantem terge-
 rent, quos idcirco Joannes Diaconus in Gregorii
 vita lib. 2. cap. 43. Mappulatos vocat; sicut & Sa-
 cerdotes, Planetatos: De Mappula Guillelmus
 Durandus lib. 3. cap. 6. Habebant quoque sancti pa-
 tres, ait, dum sacra tractabant, & sacramenta con-
 ficebant, Mappulas idest parvas mappas, & manti-
 lia in manibus, & nunc pro operiendis, & nunc pro
 reverenter tractandis sacramentis.

10. Εἷτα σφραγίζων.) De crucis signo Ordinandi
 capiti impresso, revocanda in memoriam quæ scri-
 pta sunt, ubi de Lectoris Ordinatione numero 10.

11. Καὶ ἐπὶ δεξιᾷ αὐτοῦ τῷ χεῖρα.) Ita in Constitutio-
 nibus Apostolicis, quas studiose Græci observant,
 sancitur. τὸν ὑποδιακόνον χειροτονῆτε, ἀπὸ τοῦ ἐπι-
 σκοποῦ ἐπὶ δεξιᾷ τοῦ χεῖρα. Subdiaconum ordinatu-
 rus, Episcopus manus super illum impones. Hæc ta-
 men manus extensio in Subdiacono promovendo,
 non arguit apud Symeonem Thessalo. rituum Græ-
 corum expertissimum Theologum, & Canonistam
 disertissimum, sicut nec apud Græcorum moder-
 norum reliquos, Subdiaconatus vel Lectoratus
 Ordinem, esse verum sacramentum: quem nec
 apud Latinos probatos auctores, hujusmodi no-
 mine dignum esse in comperto est, cujus recentem
 in Ecclesia institutionem testatur Petrus Cantor
 apud Hugonem Menardum Notarum pagina 280.
 dicens. *Prima manus impositio debetur Diaconibus*
ordinandis: de novo enim institutum est, Subdia-
conatum esse sacrum Ordinem: vixit autem ille teste
 Menardo eodem, anno 1197. Cærimonialis itaque
 tantum erit præfens manus Episcopalis in Subdia-
 conum Ordinandum admotio, non vero sacra ve-
 ra, & Ordinis effectiva manus impositio: unde &
 laudatus Symeon peracute scribit. ἀναγνώστει ἐπὶ
 σφραγίς, ὑποδιακόνου χειροδία, διακόνου χειροτονία καὶ
 ἀποβυτίς. Lectoris est crucis & tonsuræ signatio,
 Subdiaconi χειροδία manus admotio, Diaconi &
 Presbyteri χειροτονία & Ordo. Vide auctorem illum
 χειροδία, & χειροτονία, inter se tamen permix-
 tim a pluribus usurpatis, facere diversas? in quo
 vero discrimen consistat, explicat idem ipse, χειρο-
 δίας mentem & sensum aperiens: ὑπὸ τῷ ζυγῷ ἐρ-
 χεται τὸ ἱερωσύνη, & ὑπὸ τῷ σκέπῳ ἐρχεται τὸ Οὐ, &
 ἀφαιρῶται εἰς ὑπερίσιν τῷ Θεῷ. Jugum Sacerdotis subit,
 idest Sacerdotis jugo & imperio se submittit, & sub
 protectione Dei existit, & in ministerium sive obse-
 quium Deo consecratur: Solam ergo nudamque
 χειροδία, communem manuum admotionem, qua-
 lis fit super ægrotos, & res quaslibet benedicen-
 das; non χειροτονία sacrum Ordinem, Subdiacon-
 us adipiscitur; quia in eo Ordinando solemnia il-
 la, divina, & augusta verba, ἡ δὲ χάρις, &c. Sa-
 cramenti & Ordinis sacri effectiva, χειροτονίας ἐνέρ-
 γειαν ἔχοντα, in Diaconi, Presbyteri, & Episcopi
 Ordinatione proferri solita, nusquam pronunciat
 Episcopus, sed solitaria ut dictum est, manus im-
 positione, χειροδία, & simplici precum forma ad-
 hibita, ad Subdiaconi dignitatem evehit. Non ex-
 plodenda certe Symeonis expositio, nam & Tara-
 sius doctissimus Pontifex A. 1. septimæ Synodi,
 χειροδία, ἀπὸ τῆς χειροτονίας distinctam, illamque pro
 Ecclesiastica benedictione, hanc pro sacro Ordine
 videtur intellexisse, ubi fit interrogatio, ποῖς τοῖς
 χειροτονούμενοι. Qualem intelligitis eum cui manus

admota est? Respondet laudatus Tarasius, μὴ τοῦ
 ἐπὶ εὐλογίας ἐνταῦθα τῷ χειροδία, λέγει, ἢ ἐπὶ
 χειροτονίας; Nonne pro benedictione χειροδία, ma-
 nus admotionem, hic usurpat, & non pro consecratio-
 nis manus impositione? Optime: nam & Concilium
 Carthaginense 4. Gregorii Sacramentarium, & ve-
 tus Ordo Romanus Subdiacono manus impositio-
 nem denegant, benedictionem tamen sine manus
 licet attactu quocumque, concedunt.

12. Τὸ ὑπηρετῆν.) Famuli sunt Diaconorum Sub-
 diaconi, sub Diaconis nimirum constituti, & eo-
 rum administri: quos ideo ut ὑπηρετῆς ἢ δὲ ἔχον χεῖ-
 ραν ἐν τῷ διακονικῷ, non oportet locum tenere in Dia-
 conorum confesso, vel in sacris septis, sed aditus por-
 tarum occupare, & in Solea, ut alibi diximus cum
 Thessalonicense, consistere.

13. Ἀγαπᾷν ὑπηρετῆαν τὸ ἀκούσαι.) Qua ratione
 decorem domus Dei curet Subdiaconus explicat La-
 tinum Pontificale. *Pallas altaris & corporalia de-*
bet ablueret: & calicem ac patenam in usum Sacri-
ficii antecederet præparare: diffusius Symeon
 Thessalonicæ Antistes idem exprimit: ἀπτεται ἢ τῇ
 ἱερῇ σκευῇ, & εὐκόσμως αὐτὰ κατὰ τὴν θέσιν, εἰς τὸ τῷ
 ἱερῷ προσεγγίζει τὰ δῶρα, ἢ κυρηκῶσας ἡτοιμασμένα. καὶ
 ἐν τῇ μεγίστῃ ἢ εἰσοδῷ ταῦτα ὑποδιχομένους ὁ διάκονος, τὰ
 περιττωμένα λέγων τῇ ἱερῇ σκευῇ, περιφυλάξει τοῖς ὑ-
 πηρεταῖς δίδωσιν. ἢ γὰρ ἀπτεταὶ δέμικ τῶν αἰσῶν τῷ ὑ-
 ποδιείρων. Tangit vero vasa sacra, & ea decenter dis-
 ponit, ut cum Sacerdotes dona voluerint offerre, para-
 ta inveniant. In ipsa quoque magna donorum intro-
 ductione, vasa quæ supersunt, Diaconus suscipiens,
 custodienda Subdiaconis tradit: neque enim ea tan-
 gere inferioribus ministris concessum est. Disponit
 ergo, & tangit vasa sacra Subdiaconus, auctore
 citato teste, cui perperam idcirco Arcudius Romæ
 diutius quam in Oriente enutritus, fidem detrahit,
 asserens: τῇ ἱερῇ σκευῇ nomine, non intelligi cali-
 cem & patenam, sed reliquum ornatum: alioquin,
 ait, videretur esse contra Concilium Laodicænum
 Can. 21. quod adeo, subdit, non me moveret cum
 oppositum sanciat Concilium Carthaginense quartum:
 nisi etiam esset contra praxim Ecclesiæ Orien-
 talis, quæ non permittit Subdiacono ea tractare.
 Igitur Thessalonicensis per sacra vasa, non calicem
 sacrum & patenam, sed reliquam suppellectilem
 sacram intelligit, ut sunt operimenta, indumenta
 Sacerdotalia, &c. Hæc ille: qui tamen permittet
 Neophyto Rhodino vernacule in sua Synopsi Ro-
 mæ edita loquente, de certiore Ecclesiæ suæ praxi
 edoceri: τῷ ὑποδιακόνῳ ὑπηρετῆσαι εἶναι τὰ ἐν δώμῳ τῇ ἐπι-
 σκοπῳ, ἢ τῇ ἱερῇ. καὶ ἡτοιμαζῆσαι τῷ ἀποδίσει, τὸ ποτή-
 ριον, ἢ τὸ δίσκον, καὶ τὰ ἐπιδοσκα δὲ τῷ ἀποδίσει. καὶ πλύ-
 νη τὰ καλύμματα, καὶ τὰ λέγη τῷ Ἀποστόλῳ. Subdiaconὸς
 munus est ut induat Episcopum & Sacerdotem: ut Pro-
 positionem præparet, calicem, patenam, & reliqua
 pro Offertorio: ut vela lavet, & Apostolum legat.
 Prothesis autem, id est calix, patena, lancea, itel-
 la, sacra vasa sunt, ἱερὰ σκευῇ, & ἐπὶ αὐτῶν δέμικ
 τῶν αἰσῶν, ἀλλοις τῷ ὑποδιείρων. illa tangere Subdiacon-
 um non prohibet Symeon, sed tantum inferiores illo
 ministros. Minus etiam illum ab eorum attactu
 Concilium Laodicænum arcet, nisi forte cum con-
 secrata in eis divina symbola concluderentur: san-
 xitque propterea Subdiacono non licere ἀπτεταὶ δὲ
 ἀποτιμᾶν σκευῇ, tangere Dominica vasa, corpus vi-
 delicet & sanguinem Domini continentia; quæ si
 vacua fuerint, non διαποτικῶς, sed ἱερὰ tantum nun-
 cupantur: & illa sine legis Ecclesiasticæ violatione
 tangere potest. Vide Constitutiones Apost. lib. 8.
 cap. 21.

14. Παρεσθῆναι ταῖς θύραις τοῦ ναοῦ.) De Subdiaconis,
 quibus portarum Ecclesiæ custodiendarum deman-
 data est cura, videtur loqui Dionysius de Eccles.
 Hierar. cap. 3. cum ait: αἱ μὲν τῇ λειτουργίᾳ ἱστάσι ἀπὸς
 τοῦ ἱεροῦ πύλας συγκαταστάμενοι: *Ministorum non-*
nulli stant ad clausas sacri loci fores. Ubi quamvis
 scholion Maximi vocabulum λειτουργῶν, Diaconis
 adaptet, admonet tamen ipse, σημειώσαιμεν οἱ διάκο-
 νοι τότε ταῖς θύραις ἔχον, καὶ δὲ αἱ ὑποδιείρων. Observa
 quod tunc fores Diaconi custodiebant, quas nunc

Subdiaconi tenent. Non omnes tamen a principio fores affervabant Diaconi: nam & Subdiaconis mulierum portas, id est Gynæcei aditus, commissas fuisse clarissime tradit Clemens Romanus Const. Apost. lib. 8. cap. 11. De omnibus tamen foribus Maximo loquenti Theffalonicensis suffragatur lib. de sacram. φυλάσσει μὲν ὁ ὑποδιάκονος, αἱ τὰς πύλας τὰς ἱερῶν ἵνα μή τις ἄνεξιψὺν εἰσέλθῃ τῷ βύματι. Et infra: τὰς κατηχούμενους ἐξωθεῖ καὶ κληρὸν, ὅτε φασὶν ὁ διάκονος. Οἱ κατηχούμενοι ἀπολύει. Et inferius rursum: δὲ καὶ καὶ τὰς διακόνους, ἀπὸ τῶν ἱερῶν πυλῶν, ἐν πύλαις ἱερουργεῖν, ὅτε καὶ ὑπηρετοῦν τῷ Ἀρχιερεὶ προσέρχεται: *Custodis quidem Subdiaconus sacras fores, ne quis indignus in sanctum Tribunal ingrediatur. Item quo tempore Diaconus enunciat, Catechumeni egredimini, expellit eos. Quocirca & ante sacras fores in omni sacrificio, factaque caerimonia cum opus fuerit, administrandum Pontifici præsto est.* Quia vero Diaconorum consortio temere quodam tempore se immiscere, & Orarium ferre Subdiaconi præsumperunt: edixit ideo Can. 21. Laodicænus, ὅδε ὑπὲρ τὰς ἑλκὺς ἡμῶν ἐν τῷ διακονίᾳ: non convenit Subdiaconos locum inter Diaconos obtinere: & 22. ὅδε ὑπὲρ τὰς ἑλκὺς ἡμῶν φέρον. ὅδε τὰς θύρας ἐγκαταλείπειν: Non oportet Subdiaconum stulam ferre, aut portas Ecclesiæ deferre. In quæ verba Zonaras: ἡ καὶ τῶν πύλων ἀποκρίματα, καὶ τῶν οἰκίας αὐτῶν καὶ ὑπηρεσία: τοῖς γὰρ ὑπὲρ τὰς, ἢ τῶν ὑποδιακόνων, ἐκ ἱερῶν πυλῶν ἐξέρχονται. τὸ γὰρ διακόνων ἐστὶ. τὸ ὅ μὴ ἐγκαταλείπειν τὰς θύρας τοιούτων ἐστὶ. τὸ παλαιὸν ποιεῖ τὰς θύρας ὑπὲρ τῶν ἐκκλησιῶν, ἐκβάλλοντας τοὺς κατηχούμενους, καὶ τοὺς ἐν μετανοίᾳ, ὅτε ἰδὲ. διὸ καὶ αὐτοὶ ἐκφώνουσι τὸ, οἱ κατηχούμενοι ἀπολύει. Unicusque sacro Ordini distributus est proprium indumentum, & ministerium. Ministris igitur, id est Subdiaconis, Stulam ferre non permittitur. Diaconorum enim est propria: portas vero non deferre ad eos spectat. Antiquitus enim circa portas Ecclesiæ ministrabant, & ex eis Catechumenos & Penitentes tempore congruo emittebant. Ideo & ipsi nunc exclamant: Catechumeni, discedite. 15. Ἀναστῆναι λυχνί.) Extra cancellos τῶν καθολικῶν, luminum accensum, vel Lectori, per Ecclesiam sparsim, cura luminum incumbit ἀλλὰ ἐν τῇ θύρᾳ τῆς πύλης λυχνίαν, καὶ τῶν ἐκκλησιῶν βύματα, καὶ τὰ φῶτα, οἱ ὑποδιακόνων ὑπηρετοῦσι, sed in sacra mensa lucernam (coram illa, Evangelio, & Eucharistia ἐν ἀρτοφωρίᾳ servata pendentem) trisulcum quoque sacratæ ceremoniæ, & reliqua Tribunalis lumina Subdiaconi concinnant. Ita Theffalonicæ Episcopus. 16. Ὡς ἐλάλει κατὰ καρπὸν.) An non lignum frugiferum secus decursus aquarum plantatum, est Subdiaconus, cum ut scribit auctor sæpius citatus: ἐν ταῖς λυχνίαις & κυρτὸν ὅστις κατέχων ἀποκρίνεται; In processionibus & supplicationibus crucem (salutis fructum producentem) ipse manibus gestans, reliquos antecedit? 17. Καρποφοροῦσα καρπὸν δικαιοσύνης.) Fructum referunt in Ecclesia Subdiaconi, cum oblata quæcumque dona fructusque de manu populi juxta veteris ordinis Romani testimonium suscipiunt; vel cum bona Ecclesiæ, ejus ministris, pauperibusque servata juris uniuscujusque æquitate dispensant, vel adaugeri procurant: de quo legendus S. Gregorius in frequentibus epistolis ad Petrum, Artemium, & Antonium Subdiaconos. καρποφορεῖν iterum cum populi oblationes, & consecrandos panes sacris imponunt altaribus, unde & in ordine Romano, Subdiaconum Regionarium legimus piæ plebis Oblatas suscipere, susceptasque Archidiacono præsentare. Ultima vero καρποφορία δικαιοσύνης, qua tum ipsi, tum quilibet Deo devoti commendantur, est, cum secundum pia Gregorii Theologi monita, ἡμεῖς οὗτοι ἐν αἰσὶ τῶν καρποφορῶν τῷ Θεῷ, ἐν καιρῷ παντὶ καὶ ἰδέμεν τὰς βίαν, καὶ πνεύματος, καὶ τὸ μέτρον τῆς παρρησίας αὐτῶν δυνάμει, καὶ τὸ δόξιν αὐτῶν χάρισμα: ἵνα πάντες μετρίως & ἀρετῆς, πείσας τὰς ἐκείνων μορὰς πληρώσωμεν: Unusquisque quod potest offert, quovis tempore, quovis genere vitæ & fortunæ, pro præsentis facultatis modulo, pro gratia sibi concessa, ut per omnes virtutis modos, omnes celestis regni mansiones impleamus. Exhortatur itaque deinceps: μηδέτις

ἴσω καρπὸς ἔσται, μηδὲ τῇ ἐσθρᾷ λυχνί, καὶ ἀγορᾷ. ἡμεῖς οὗτοι ἐν τῇ παρόντῃ καρποφοροῦμεν, Θεῷ, ἔτι οἰκίαν. Nemò vacuus & infructuosus sit, nec anima ulla sterilis & infæcunda. Unusquisque quod in promptu habet, & proprium, Deo offerat.

18. Δίδου αὐτῷ καὶ τὸ χερσὶ βόξσον.) Officiorum quidem suorum instrumenta tradunt recenter ad Ordinem promotis Græci, non quibus primam & radicalem, ut dicunt, Ordinis potestatem illis conferre censeantur, sed quibus potius ad acceptum munus exercendum excitent. Consulenda hic, quæ de Lectoris institutione dicta sunt num. 11. & 12. 19. Βάλλα ὕδωρ ἐς τὰς χεῖρας αὐτοῦ.) Hoc est apud Græcos Subdiaconi præcipuum munus, aquam nimirum Pontificis vel Sacerdotis manibus lavandis porrigere. Hanc quoque suo Subdiacono demandatam provinciam testatur Pontificale Romanum, eandemque memorat Clemens Romanus Const. Apost. lib. 8. cap. 11. ἡς ὑποδιάκονος δίδωται ἀπὸ τοῦ ἱερέως τοῖς ἱερῶσι σύμβολον καθαρότητος λυχνί Θεῷ ἀντανακινῶν. Unus Subdiaconus ministrat aquam Sacerdotibus ad lavandum manus, in signum puritatis animarum, quæ Deo sunt dicata.

20. Ὅσοι πιστοί.) Duarum istarum vocum geminus potest esse sensus. Primus, ut cum, teste Zonara superius num. 14 adducto, debeat nunc Subdiaconus Catechumenos ab Ecclesia expellere, vocibus his, ὅσοι κατηχούμενοι ἀπολύει, ejusdem quoque intererit, fideles ut remaneant in Ecclesia, commonebre subjuncta brevi hac sententia ad præcedentem consequente, ὅσοι πιστοί, de qua Balsamon in Can. 22. Laodicænum: δίδονται τὰς ὑποδιακόνους τὰς θύρας & ἐκκλησιῶν κατέχων καὶ ἐξέρχων τὰς κατηχούμενους, καὶ τοὺς ἐν μετανοίᾳ. ὅδε γὰρ τὸ ἔσθμερον παρὰ τῷ ὑποδιακόνων λέγεται τὸ Ὅσοι πιστοί, δηλοῦσι, οἱ μὴ πιστοί, ἀλλὰ κατηχούμενοι ὄντες, ἐξέρχονται. οἱ ὅ πιστοί, ἵνα δὲ ὁ ἱερεὺς τῶν ἁγίων μυστηρίων δύσται. Visum est Hypodiaconos Ecclesiarum fores tenere, & Catechumenos introducere & educere, & pariter eos qui sunt in penitentia. Propterea namque etiam hodie ab Hypodiaconis dicitur. Quorquocumque fideles. Qui scilicet non estis fideles sed Catechumeni, egredimini. Fideles autem state, visuri sanctorum mysteriorum sacrificium. Id tamen etiam hodie pronunciat Diaconus in Chrysostomi liturgia fol. 70. Clarius iterum Matthæus Blastares cap. 4. τῷ Τροισχί. τὰς θύρας φερέτω καὶ ἁγίων ἐκκλησιῶν τὰς ὑπὲρ τὰς ἀρχαίας, καὶ μετὰ τὸν βραχὺ τῶν ἀφίστασθαι ὡς ἐσθμερον καὶ ἐξέρχων τὰς κατηχούμενους, τὰς ἐν τῇ μετανοίᾳ, καὶ τοὺς λοιπὰς. ἐν ὅ καὶ τούτῳ τῷ ἐκκλησίας ταγματῶν, τὸ τῷ ὑπηρετῶν οἰκίᾳ, καὶ διακονεῖν λεγόμενον, καὶ ὑποδιακόνων, παρὰ τοσούτον τῷ λαϊκῷ πληρώματος ὑψηλότερον, παρ' ὅσον τῷ βήματι τοῦ πνεύματος. Ecclesiarum foribus adstare ministris hisce convenit, neque ab ipsis etiam breve ad tempus digredi: ut inducere & educere Catechumenos, Penitentes, & quosvis alios possint. Hoc unum Ecclesiasticum munus ministrorum dico, sive famulantium, & Subdiaconorum tanto Laicorum ordine videtur excellentius, quanto aliis qui ad Tribunal ingrediuntur, humiliter. Secundus harum vocum, ὅσοι πιστοί, a Subdiacono prolaturus sensus est, ut illis adstantes invitet, ut sibi probitatis meritumque ad Ordinem suscipiendum requisitorum, coram Episcopo testimonium ferat, vel muneris a se suscepti testes esse velint. Tunc vero Pontifex ejus ministerio manus lavans, errorem vel fallaciam, si quæ irrepserit, in capita serenitum suffragia refundendam prædicat, inquit. Ἰδοὺ κίνδυνος ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τῶν ἐπισυνμαρτυρησάντων σοι. Ut suffragium, ita & periculum insimul de te testimonium perhibentium capita referatur. Sic Angeli suffragio & periculo suo ordinant Amphilochem apud Metaphrastem. Ἰδοὺ καὶ κίνδυνος ἡμῶν παραγομένων: Suffragio & periculo nostro, qui hîc astamus. Hacque eadem mente consecrat Epiphanium Pappus apud eundem. ἀδελφεοί, εἰ μὴ σὺ δὲ ἐπὶ πάντων τοῖς σοι. Sum innocens: tu de his omnibus rationem habes. 21. Εμφοδὺν τῶν ἁγίων θυρῶν. Ubi proprius est, ut jam diximus Subdiaconorum locus, & ut habet aliâ lectio. ἡς τὰς ὑποδιακόνους. Vide dicta fol. 15.

RITUS FACIENDUS IN ORDINATIONE

Diaconi.

Postquam alta voce Pontifex protulerit.
Et erunt misericordiae magni Dei,
& Salvatoris nostri Jesu Christi, cum om-
nibus vobis. Egressi duo Diaconi e san-
cto Tribunali, Diaconum Ordinandum in
Solea stantem, assumunt.

Et in sanctum tribunal inducunt, ter
sanctam mensam circumlustrantes, & can-
nentes. Sancti Martyres egregie decer-
tantes. Mox ordinandus ad Pontificem ac-
cedens: Ter ab eo in capite signatur.

Et cum zona discingi, & mantile ab eo
tollit, Pontifex jubet. Deinde frontem, in
sancta mensa Ordinandus applicat, dex-
trumque genu inflectit, & Archidiacono
exclamante. Attendamus. Pontifex impo-
sitam Ordinandi capiti dexteram habens,
exclamat. Divina gratia, quae semper in-
firma curat, & ea quae desunt, adimplet,
promovet N. piissimum Subdiaconum,
in Diaconum: oremus pro eo, ut veniat
super eum gratia sanctissimi Spiritus. Et
confestim dicitur ter: Domine miserere,
ab eis qui sunt intus, & extra tribunal.
Et Pontifex ter ejus capite signato, &
Diacono dicente. Dominum precemur.

Pontifex impositam tenens dexteram,
precatur hoc pacto.

Domine Deus noster, qui in praesci-
entia tua, super destinatos ab im-
perfectabili tua virtute, ut ministri
fiant, & illibatis mysteriis tuis deserviant,
sancti tui Spiritus copiam effundis:
ipse Domine, & hunc, quem tibi a me
promoveri complacuit in Diaconi mini-
sterium, in omni honestate fidei sacra-
mentum in pura conscientia tenentem,
conserva: gratiam vero Stephano Proto-
martyri tuo in opus ministerii hujus a te
primum vocato concessam largire, &
gradum a bonitate tua sibi praestitum,
secundum beneplacitum tuum, admi-
nistrare praebe: recte namque ministrantes
gradum sibi bonum acquirunt, & perfe-
ctum ostende servum tuum.

Quia tuum est regnum, & virtus, &
gloria: Patris, & Filii, & Spiritus san-
cti, nunc & semper, & in saecula saeculo-
rum. Amen.

Responsa, Amen, submissa voce, quae
tantum ab adstantibus Diaconis audiat,
ad dandum responsum, Diaconica haec pro-
puncientur ab Archidiacono.

In pace Dominum precemur.

Pro superna pace.

Pro pace totius mundi. Pro Archiepi-
scopo nostro N. Sacerdotio, auxilio, per-
severantia, pace, valetudine, salute, &
pro opere manuum ejus: Dominum prece-
mur.

Pro servo Dei N. Diacono nunc pro-
moto, & salute ejus, Dominum prece-
mur.

ΤΑΞΙΣ ΓΙΝΟΜΕΝΗ

ΕΠΙ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ,

ἑκόντος.

Μετά τὸ εἰπεῖν ὁ Ἀρχιερεὺς τὴν ἐκφώνησιν,
τὸ 1 Καὶ ἔσαι τὰ ἐλεῖν ὁ μέγας Θεὸς,
καὶ Σωτὴρ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μὲν πάντων ὑμῶν. 2
Ἐξελθόντες δύο ἑκόντοι ἐκ τοῦ ἁγίου βήματος, λαμ-
βάνουσι ὁ μέλλοντα χειροτονεῖσθαι ἑκόντον, 3 ἐσώτα
ἐν τῇ σολείᾳ.

4 Καὶ εἰσάγουσιν αὐτὸν εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, 5 κυκλῶν-
τες τὴν ἁγίαν τράπεζαν τοῖς. Ὑάλλοντες καὶ τῷ 6
ἁγίῳ μάρτυρι οἱ καλῶς ἀθλήσαντες· εἴτα προσερχό-
μενος τῷ Ἀρχιερεῖ, 7 Σφραγίζεται γ' τὴν κεφαλὴν.
8 Καὶ κελεύει ἀποζώσασθαι τῶτον, καὶ ἀρθῆναι τὸ
μασθύλιον, 9 εἴτα ἐρεῖδει ὁ χειροτονήμενος τὸ μέτω-
πον αὐτοῦ τῇ ἁγίᾳ τραπεζῇ· καὶ 10 κλίνει τὸ γόνυ τὸ
δεξιόν. καὶ τῷ Ἀρχιερεὶ ἐκφωνήσαντος τὸ. Πρέσβυ-
τερ. Ο Ἀρχιερεὺς 11 ἔχων ἐπικειμένῳ τὴν χεῖρα
τῇ κεφαλῇ τῷ χειροτονήμενῳ, 12 ἐκφωνεῖ. 13 Ἡ θεία
χάρις ἡ 14 πάντοτε τὰ ἀδελφὰ θεραπεύουσα, καὶ τὰ
ἐλλείποντα ἀναπληρῶσα, 15 ἀποχειρίζεται, 16 τὸν
δεῖνα 17 ὁ ἀλαβέσασθαι ὑποῤῃσκονον, εἰς 18 ἑκόν-
τον, 19 ὁξάμεθα οὖν ὑπὲρ αὐτοῦ, ἵνα ἔλθῃ ἐπ'
αὐτὸν ἡ χάρις τῷ παναγίῳ πνεύματι. Καὶ ὁ Θεὸς
τὸ, Κύριε ἐλέησον ἐκ γ' παρὰ τῶν ἐν τῷ βήματι, ὁ
παρὰ τῶν ἐκτός· καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς σφραγίζει γ' τὴν αὐ-
τῇ κεφαλῇ, καὶ τῷ ἑκόντῳ εἰπόντος. Τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Ο Ἀρχιερεὺς ἔχων τὴν χεῖρα ἐπικειμένῳ
ῥηται ὅπως.

Κτεμε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τῇ ἀπογνώσει τῇ σῇ πᾶν
τῷ ἁγίῳ σε πνεύματος χορηγίαν καταπέμπων
ἐπὶ τὰς ὀρεσμένους ὑπὸ τῆς ἡς ἀντιχεινίας δυνά-
μειος λειτουργίας γενέσθαι, καὶ ὀξυπρετῆσθαι τοῖς ἀ-
χράντοις σε μυστηρίοις· αὐτοῦ δέσποτα καὶ τῶτον ὃν δι-
δόκησας ἀποχειριδῆναι παρ' ἐμῶ εἰς τὴν τῆς ἑκόν-
τίας λειτουργίαν, ἐν πάσῃ σεμνότητι ὑπακούσας ἔχον-
τα τὸ μυστήριον τῆς πίστεως ἐν καθαρᾷ συνειδήσει· δώ-
ρησαι ὃ αὐτῷ τὴν χάριν, ἡ ἐδωρήσω Στεφάνῳ τῷ
πρωτομάρτυρι σε, ἐν καὶ ἐκάλεισας ὁρῶντος εἰς τὸ ἔργον
τῷ ἑκόντιας σε. καὶ καταξίωσον αὐτὸν καὶ τὸ σοὶ διά-
ρεσον, οἰκονομῆσαι ὁ παρὰ τῇ σῇ ἀγαθότητι δειδω-
ρημένον αὐτῷ βαθμὸν· οἱ ὃν καλῶς ἑκονήσαντες,
βαθμὸν ἑαυτοῖς καλὸν περποιουῦνται, καὶ τέλειον ἀνα-
δείξον δαλόν σε.

Οτι σοῦ εἰσιν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δυνάμις, καὶ ἡ δό-
ξα, ὁ πατὴρ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι· νυνὶ
καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Καὶ μὲν τὸ ἀμήν, λέγει 20 ὁ Ἀρχιερεὺς λιπτή
φωνῇ, 21 ὅσον ἀκούει τὰς συμπαραστέας ἑκόντας, καὶ
ἀποκρίνεσθαι, τὰ ἑκοντικά ταῦτα.

Ἐν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν. Ὑπὲρ τῆς ἀνταδεν
εἰρήνης, καὶ τῆς. Ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τῷ σύμπαντος κόσμῳ.
Ὑπὲρ τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ ἡμῶν, τῷ δέσποτι, ἱεραρχίᾳ,
ἀντιλήψεως, ἑκονίᾳ, εἰρήνῃ, ὑγείᾳ, σωτηρίᾳ αὐ-
τῷ· καὶ τῷ ἔργῳ τῶν χειρῶν αὐτοῦ, τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν. Ὑ-
πὲρ τῷ δούλῳ τῷ Θεῷ, τῷ δέσποτι, τῷ νυνὶ ἀποχειριζομέ-
νου ἑκόντος, καὶ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ, τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Ὅπως

Ὅπως ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς, ἀπὸ τῆς αἰνότητος αὐτοῦ ἡμῶν χαρίσται, πρὸς Κυρίου διηγήσεται.
Υπὲρ τῆς πόλεως ταύτης, πάσης πόλεως καὶ.
Υπὲρ τῆς ῥυθίσεως ἡμῶν ἀπὸ πάσης θλίψεως.
Λητλαβῶ, σωσον καὶ τῶν ῥηθέντων.
Ὁ Ἀρχιερεὺς ἔχων τὴν χεῖρα ἐπικειμένῳ.

ἔχεται ὕψος.

Ο Θεὸς ὁ Πατὴρ ἡμῶν, ὁ τῇ ἀφθάρτῃ σου φωνῇ τοῖς Ἀποστόλοις σου Θεωσίᾳς καὶ τῆς ἀρχιερείας νόμον, καὶ τῇ πρωτομάρτυρα Στέφανον τοῖτον ἀναδείξας, καὶ πρῶτον αὐτὸν κηρύξας τὸ πρὸς ἀρχόντων πληρῶντα ἔργον, καθὼς γέγραπται ἐν τῇ ἀγίῃ Εὐαγγελίῃ σου· ὅς τις θέλει ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔστω ἡμῶν δούλος. σὺ δὲ ποιεῖς τῶν πάντων, καὶ τῇ δούλῳ σου πῶτον, ὃν καταξίωσας καὶ τῇ ἀρχόντῃ ὑπερελθεῖν λειτουργίας, πληρῶσον πάσης πίστεως, καὶ ἀγάπης, καὶ δυνάμεως, καὶ ἀγιασμοῦ, τῇ ἐπιφοίτῃ σου ἀγίῳ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι. καὶ ὅς ἐν τῇ ἐκτίσει τῶν ἡμῶν χειρῶν· ἀλλ' ἐν τῇ ἐπισκοπῇ τῶν πλυσίων σου οἰκτιρῶν, δίδεται χάρις τοῖς ἀξίοις σου· ἵνα καὶ ὕψος, πάσης ἀμαρτίας ἐκτὸς γενόμενος, ἐν τῇ φοβερῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως σου, ἀμειψόμενος σοι παραστή· ὃς καὶ μὴ ὄντος ἀδιάφωτος τῆς σῆς ἐπαγγελίας κομίσεται.

Σὺ ὅν ἐστι ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμψομεν τῇ Πατρὶ, καὶ τῷ Ὁσῷ, καὶ τῷ ἀγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὴν αἰῶνα τῶν αἰώνων.

- 22 Καὶ μὲν το, ἀμὲν, 22 περιτίθῃσι τὸ ὠράριον τῷ
23 χειροτονιᾷ 23 καὶ τῷ ἀρεσκόντῳ ὅμον, λέγων, 24
24 Ἀξίος. Καὶ φάλλεται συνήθως τρίτον, τὸ, Ἀξίος.
παρὰ τῶν τῆς βήματος. Καὶ τρίτον, παρὰ τῆς φάλλων.
Εἶτα, ἐπιδίδωσι αὐτῷ ὁ Ἀρχιερεὺς ἅγιον ῥιπίδιον, λέγων ὁμοίως. Ἀξίος. 25 καὶ ἀπαύζεται αὐτόν.
26 ὁμοίως ἀπαύζονται αὐτὸν πάντες οἱ ἀρχιερεῖς. 26
Ὁ δὲ ῥιπίδιον λαβὼν, ἵσταται ἐκ πλαγίᾳ τῆς ἀγίας τραπέζης, ὁπότε τῷ δεξιῷ μέρει, καὶ ῥιπίζει ἐπάνω τῶν ἁγίων. Καὶ ὁ ἱερεὺς ἀρχιερεὺς, ἵσταται ἐξω τοῦ βήματος
27 27 ἐν τῇ συνήθει τῷ τῷ, ἐν τῇ ἀναγινώσκοντι
28 τὰ εἰρημικά, καὶ λέγει 28 Πάντων τῶν ἁγίων μνημονόσαντες. Ἐτι καὶ ἐν τῇ εἰρήνῃ τῷ Κυρίου διηγήσεται. Καὶ τὰ λοιπὰ. εἰς δὲ τῆς μεταλήψεως κυρίου, πρῶτος τῶν ἁγίων ὁ χειροτονιᾷς, μετὰ τῶν θείων μυστηρίων. καὶ λέγει τὰ ἀρχιερεῖς εἰς τὰ πρὸς αὐτῶν. ἡσυχία, τὸ, 29 Ὁρθοὶ μεταλαβόντες. Ταῦτα δὲ γίνονται, 30 ὅταν γίνῃται λειτουργία τελεία.
30 Ἐπεὶ καὶ ἐν ταῖς προσηλασμέναις γίνεται.

Ἰστέον ὅτι μετὰ τὸ ὁποσθῆναι τὰ προσηλασμένα ἐν τῇ ἀγίᾳ τραπέζῃ, πρὶν εἰπεῖν τὸν διάκονον. Πληρώσωμεν τὴν δέξιν. Προσάγεται ὁ μέλλων χειροτονεῖσθαι, καὶ γίνεται ἡ πᾶσις τῆς χειροτονίας οὕτως ἑφεμῆ.

Ut clemens Deus parum & inculpatum ei ministerium largiatur: Dominum precemur.

Pro urbe hac, omni civitate, & regione.

Ut liberemur ab omni tribulatione.

Succurre, salva &c. Et his didis.

Pontifex impositam tenens manum precatur hoc passio.

Deus Salvator noster, qui incorrupta tua voce, ministerii legem, Apostolis tuis sanxisti, & Protomartyrem Stephanum, ejusmodi renunciasti, primumque teipsum Diaconi opus adimplem prædicasti, sicut in Evangelio sancto tuo scriptum est: Si quis vult in vobis prior fieri, esto minister vester. Ipse Domine, servum tuum hunc, quem Diaconi ministerium subire voluisti, sancti & vivifici tui Spiritus adventu, omni fide & charitate, & virtute, & sanctificatione adimple. Non enim in manuum mearum impositione, sed in abundantium miserationum tuarum visitatione, gratia te dignis exhibetur: ut & hic, omni peccato alienus factus, inculpat tibi astat, & sinceram promissionis tue mercedem reportet.

Tu enim es Deus noster, & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum.

Et dicit, Amen, Stulam Diaconicam buro finistro Ordinati circumponit, dicens.

Dignus. Et pro more canitur ter, ab illis qui sunt in Tribunali, Dignus, Et pariter a Cantoribus, ter. Et deinde tradit illi Pontifex sanctum Flabellum, dicens simili modo, Dignus. Et osculatur illum. Et eodem passo Diaconi cuncti illum osculantur. Ille vero Flabello accepto, & latere sacre mensæ, a dextra parte stat, & super sancta ventilat. Et alter Diaconus, extra Tribunal in loco solito, in quo Pacifica leguntur, stat, & dicit. Omnium sanctorum memoriam agentes, Adhuc & iterum in pace Dominum precamur. Et reliqua. Communionis vero tempore, prior aliis, sanctis mysteriis participat Ordinatus, & Diaconica suo loco pronunciat, videlicet. Recti communicantes. Hæcque ita sunt, quando missa integra celebratur. At quoniam etiam in Presanctificatis fit, sciendum, quod postquam Presanctificata in sacra mensa deposita fuerint, priusquam Diaconus dicat. Compleamus orationem fol. 166. Offeritur Ordinatus, & Ordinationis ritus, ut diximus, peragitur.

In Ordinem fieri solitum in Diaconi Ordinatione Variarum Lectiones.

Sensu licet in pluribus convenient, verbis tamen ubique ferme M. S. Regia, Cryptoferratense

Bessarionis, & Barberinum S. Marci discrepant. Regia itaque & Cryptof. sic legunt.

Sancta sacrificii oblatione perfecta, cum porta adyti fuerint aperta, & exclamaverit Pontifex. Et erunt misericordiae magni Dei. Priusquam dicat Diaconus. Omnium sanctorum memoriam agentes. adducitur qui Ordinandus est Archidiacono, aut quoriam alio Diaconorum ad sacram mensam, versus Pontificis dexteram. Chartophylax autem a sinistris chartam scriptam Pontifici tradit, ipsoque Chartophylax, aut Archidiacono exclamante: Attendamus: omnibus audientibus, Pontifex legit scripta, quae sic se habent. Divina gratia, quae semper infirma curat, & quae defuncti adimplet: promovet N. piissimum Subdiaconum, in Diaconum: oremus igitur pro ipso, ut veniat super eum gratia sanctissimi Spiritus. Mox omnibus tertio dicentibus: Domine miserere: Inclinat qui Ordinatur genu dextrum: & Pontifex in ejus capite tribus factis crucibus, manum ei tenet impositam: & sic precatur.

Domine Deus noster, qui in praescientia tua, &c.

Et humili voce, quanta a circumstantibus Diaconis possit exaudiri, ut ab ipsis responderi possit; Diaconica haec dicit Archidiaconus.

In pace Dominum precemur. Pro pace superna. Pro pace totius mundi &c.

Pro Archiepiscopo nostro N. Sacerdotio, adjutorio, conservatione, pace, & incolumitate ejus, & pro opere manuum ejus: Dominum precemur.

Pro servo Dei N. qui nunc in Diaconum promovetur, & pro salute ipsius: Dominum precemur.

Ut humanissimus Deus immaculatum, & irreprehensibile ipsi ministerium largiatur: Dominum precemur.

Ut liberemur.

Suscipe, salva, miserere. Sanctissimae, immaculae. Hisque dictis, Pontifex eodem modo Ordinandi vertici manum impositam tenens, sic precatur.

Deus Salvator noster, &c.

Et responso, Amen, Stola Diaconicam Ordinato imponit: & osculari eum, sanctum flabellum ei tradit: & a sancta mensa dextris eum statuit, ut ventilet; atque ita qui stat in Ambone Diaconus dicit: Omnium sanctorum memoriam agentes. Sumptionis autem divinarum sacramentorum tempore, primus omnium Diaconorum divini panis particeps fit, Pontificis Ordinantis manu (Diaconus) Ordinatus, & praeter alios pretiosum sanguinem assumit, ab eo qui Pontifici (calicem) distribuit; priorque etiam a sacerdote vel (secundo) Pontifice accipiens, (calicem) participans; si duo sint calices, confestim a Pontifice secundum accipit: & egressus communicaturus plebi illum distribuit. Si vero unus tantum sit, quoadusque Trithialis missae cumque communicaverint expediat, ut calicem a sacerdote vel Pontifice cum tenente accipiat: atque calice sancto Pontifici Ordinanti delato, eum deinde ejus manu accipit. Et egressus advenientibus distribuit. Et hac quidem ita peraguntur cum perfecta missa celebratur.

Metὰ τὴν γὰρ τὴν ἀγίαν ἀναφορὰν, καὶ τὰς δούρας ἀπογυῖναι, καὶ τὸν Ἀρχιερεῖα ἐκφωνῆσαι. τὸ, Καὶ ἔσαι πᾶσι ἐν τῇ μεγάλῃ Θεῷ. πρὶν εἰπεῖν τὸ ἄρχιερον τὸν, Πάντων τῶν ἁγίων μνημονόσαντες: ὁ μέλλων χειροτονεῖσθαι προσάγεται ὑπὸ τοῦ Ἀρχιδιάκονου, ἢ ἑτέρου τινὸς τῶν ἁρχιερέων τῇ ἱερᾷ τραπέζῃ, κατὰ τὸ δεξιὸν τοῦ Ἀρχιερέως μέρους. Ὁ δὲ Χαρτοφύλαξ ἐκ τοῦ αἰεσιτέρου δίδωσι χαρτὴν ἔγγραφον τοῦ Ἀρχιερέως, καὶ ἐκφώνου αὐτῷ τοῦ Χαρτοφύλακος, ἢ τοῦ Ἀρχιδιάκονου τὸ, Πρόχαιρον ἀναγιγνώσκου τὰ γεγραμμένα: ὁ Ἀρχιερεὺς, οὗς ἐπὶ πᾶσι πάντων, ἔχοντα δὲ ὕψος. Ἡ δὲ χάρις ἢ πάντως πᾶσι ἀδελφῇ δι-
ραπύσῃ, καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληρῇ: ἀποχε-
ρίζεται τὸνδε δὲ λαβέσθαι ὑποἰχέονον, εἰς ἄρχιερον. εὐχόμεθα οὖν ὑπὲρ αὐτοῦ, ἵνα ἔλθῃ ἐπ' αὐτὸν ἡ χάρις τοῦ παραγίνεσθαι Πνεύματος. Καὶ πάντων λεγόντων ἐκ τριτῆς τοῦ, Κύριε ἐλέησον, ὁ χειροτονούμενος κλίνει τὸ δεξιὸν γόνυ. καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς ποιῶν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ σταυρὸς τρεῖς ἔχων τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπιχειμένῳ, ἄρχεται ὕψος.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τῇ προσηύσει. Ut supra.

Καὶ λέγει ὁ Ἀρχιδιάκονος λεπτῇ τῇ φωνῇ ὅσον ἀ-
κούειν τὸς συμπρόντας ἁρχιερέας, καὶ δόποινεῖσθαι, τὰ ἁρχιερικά πάντα.

Εν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου διηδῶμεν. Ὑπὲρ τῆ ἀνάθεον εἰρήνης Ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος.

Ὑπὲρ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν, τοῦ δαΐτος, ἱερωσύνης, ἀτιμίας, ἁρμογῆς, εἰρήνης, σωτηρίας αὐτοῦ, καὶ τῆς ἔργων τῶν χειρῶν αὐτοῦ τοῦ Κυρίου διηδῶμεν.

Ὑπὲρ τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ, τοῦ δαΐτος, τῆς ἐλπίδος προχε-
ριζόμενος ἁρχιερός, καὶ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ τοῦ Κυρίου διηδῶμεν.

Ὅπως ὁ φιλόανδραπος Θεὸς δαΐτον, καὶ ἀμώμητον αὐτὸν τὴν ἁρχιερίαν χαρίσθαι. τοῦ Κυρίου διηδῶμεν.

Ὑπὲρ τοῦ ρυθιζόμενου ἡμᾶς. Ἀντιλαβῆ, σώσον, ἐλέησον. Τῆς παραγίας ἀχρ. Καὶ πάντων λεγομένων, ὁ Ἀρχιερεὺς ἔχων ὡσαύτως τῇ τοῦ χειροτονούμενου κορυφῇ τὴν χεῖρα κειμένην, ἄρχεται ὕψος.

Ὁ Θεὸς, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν. Ut supra.

Καὶ μετὰ τὸ, ἀμῶν, περὶ τῆς τοῦ χειροτονουμένου τοῦ ὁράειον καὶ ἀπαζόμενος πᾶσι, δίδωσιν αὐτῷ τὸ ἅγιον ριπίδιον, καὶ ἵστωσιν αὐτὸν ἐκ πλαγίᾳ τῆς ἀγίας τραπέζης, πρὸς τὸ ριπίζειν, καὶ ὕψος αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἁμβωνος ἁρχιερός λέγει τὸ, Πάντων τῶν ἁγίων μνημονόσαντες. Κατὰ δὲ τὸν τῆς μεταλήψεως τῶν Θεῶν μυστηρίων καιρὸν, πρῶτος τῶν ἄλλων ἁρχιερέων ὁ χειροτονούμενος τῷ Θεῷ ἅπτα ριπίχει, παρὰ τοῦ χειροτονήσαντος Ἀρχιερέως, καὶ μεταλαμβάνει τῆς αἵματος ἀπὸ αὐτοῦ, παρὰ τοῦ μεταδιδόντος τοῦ Ἀρχιερέως. καὶ πρῶτος δεχομένης παρ' αὐτοῦ τῆς ἱερέως, ἢ καὶ Ἀρχιερέως, καὶ τὰς μεταλαμβάνων, εἰ μὲν δύο ποτήρια εἰσὶν, αὐτίκα δίδεται παρὰ τοῦ Ἀρχιερέως τὸ δεύτερον, καὶ εὐχὴν δίδωσιν αὐτὸ τοῖς κοινωνή-
σει λαοῖς. εἰ δὲ ἐν ὑπάρχει μόνον, παραμένει μέχρις αὐτοῦ τοῦ πνεύματος μεταλάβει πάντως, παρὰ τοῦ λαβόντος ποτήριον ἱερέως, ἢ καὶ Ἀρχιερέως καὶ ἅπα κομιζόμενα τῆς ποτήριου τοῦ χειροτονήσαντος Ἀρχιερέως, λαμβάνει τὸ παρ' αὐτοῦ. καὶ εὐεργό-
μος μεταδίδωσι τοῖς προσερχομένοις. καὶ ταῦτα μὲν ὅτι

γίνεται λειτουργία τελεία. ἐπεὶ δὲ ἔξῃς τῷ ἁγίου χειροτονίῃ, καὶ ἐν τοῖς ἀπογραφισμένοις ποιῶν ἴσῃον ὅτι μὴ τὸ ἀποτιθῆναι τὰ ἀπογραφισμένα ἐν τῇ θείᾳ τραπέζῃ, ἀλλ' εἰπεῖν τῷ ἁγίῳ Πληρωσώμῃ τὴν δέουσαν ἡμῶν Κύριον προσάγειται ὁ χειροτονεῖν δαι μέλλων, καὶ τὰ ἐξῆς ἅπαντα ἀκολουθῶς, καὶ ἀπαράλλακτως γίνεται.

Quandoquidem autem etiam in Præsanctificatorum officio Diaconi Ordinationem celebrare licet: sciendum, quod depositis in sacra mensa præsanctificatis mysteriis, priusquam dicat Diaconus: Compleamus orationem nostram Domino: adducitur Ordinandus, & quæ sequuntur, ordine, & absque discrimine peraguntur.

Textus hujus rubricæ quadamtenus obscurus, expositionem requirit. Observandum in solemnioribus Græcorum Liturgiis quandoque cum Patriarcha plures alios Pontifices, Sacerdotes, & Diaconos celebrare, sicut Ordinibus collatis, Sacerdotes Latini suo Pontifici concelebrant: quia vero primo celebrantium, sancti panis Eucharistici, secundo vero sacri calicis distributionem viritum facere incumbit, hinc rubrica, Diaconum recenter Ordinatam, præ cunctis aliis ministrantibus Diaconis panis communionem a Pontifice Ordinate, calicis autem partem ab secundo Pontifice, vel a Sacerdote illum distribuentem, assumere præscribit. Et si quidem pro communicantium numero plures consecrantur calices, primo in usum sacris initiatorum cedente; secundus, ordinato Diacono a secundo Pontifice, vel Sacer-

dote, traditur, populo sacris participaturo distribuendus: si unus tantum sit, eundem a dicto Pontifice vel Sacerdote oblatum accipit, quem confestim Ordinanti se Præsuli tradit, ut eum deinde ab ipso receptum, pro communione, populum inter dividat. Et hæc quidem rubrica, ut antiquissima, tempus illud respicit, cum plebs Christiana distinctas & separatas Eucharistiæ species sumebat: nunc autem calicem non distribuit Diaconus, sed eum solummodo foras defert, a Sacerdote deinde cum pane intincto distribuendum. Qualis porro sit ea Præsanctificatorum missa, in qua Pontifici Diaconos Ordinare licet, compertum est ex dictis supra de Præsanctificatis.

Barberinum autem S. Marci Euchologium, idem Diaconi Ordinandi officium aliis verbis compositum exhibet.

Επὶ χειροτονίᾳ ἁγίου.

Μετὰ τὸ γενέσθαι τὴν ἁγίαν ἀναφοράν, καὶ ἀνοιγῆναι τὰς θύρας· ἀπὸ εἰπεῖν τὸν ἁγίον Παντων τῶν ἁγίων μνημονόσαντες· προσάγειται ὁ μέλλων χειροτονεῖν ἁγίος τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ, καὶ μετὰ τὸ εἰπεῖν· Ἡ θεία χάρις· γονυκλιτῇ ὁ χειροτονούμενος, καὶ ποιῶν τρεῖς σαυρὲς ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐπὶ τῷ κεφαλῷ αὐτοῦ, καὶ ἐπιθεὶς αὐτῷ τὴν χεῖρα ἐπὶ δέχεται ὕψος.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν. Ut supra. fol. 208.

Καὶ ποιεῖ εἰς τὴν ἁγίαν δέχουσαν.

Εν εἰρήνῃ τῷ Κυρίου δὴνθώμεν. Ut supra 209.

Καὶ μὴ τὸ γενέσθαι παύτῃ τὴν δέχουσαν ὑπὸ τῷ ἁγίῳ, ἔχων ὁμοίως τὴν χεῖρα ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐπὶ τῷ κεφαλῷ αὐτοῦ χειροτονούμενος, ἐπὶ δέχεται ὕψος.

Ὁ Θεὸς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν. Ut supra.

Καὶ μὴ τὸ, ἀμὲν, ἐπαίρεται τὸ φιλότιμον τῷ χειροτονούμενῳ, καὶ ἐπιτίθουσιν αὐτῷ τὸ ὠράριον· καὶ διδόντες αὐτῷ ἁγίασμα, ἐπιδίδουσιν αὐτῷ τὸ ἅγιον ῥιπίδιον, καὶ ἰσθῆ αὐτῷ ῥιπίζοντα ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ τὰ ἅγια δῶρα. καὶ τότε ὁ ἐν τῇ ἀμβωνῇ ἑστὸς ἁγίος, λέγει. Πάντων τῶν ἁγίων μνημονόσαντες, καὶ τὰ λοιπὰ. Καὶ μὴ τὸ μεταλαβεῖν τὸ ἅγιον σῶματος, καὶ τὸ ἅγιον αἵματος τῷ χειροτονούμενῳ, ἐπιδίδουσιν αὐτῷ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τὸ ἅγιον ποτήριον, ὁ πρεσβύτερος μεταδίδωσι τοῖς ἀποσπαραχμένοις τὸ ἅγιον αἷμα. Ταῦτα μὲν ὅτε πλεία γίνεται λειτουργία. Ἐπεὶ ἔξῃς τῷ ἁγίῳ, καὶ τῷ ἁγίῳ σῶματι τὴν χειροτονίαν, καὶ ἐπὶ πλείας προσκομιδῆς, καὶ ἐπὶ ἀπογραφισμένων γενέσθαι. Ὅτι ἐπὶ ἀπογραφισμένων γίνεται ἡ ποταμὴ χειροτονία, εἰσέρχεται ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, καὶ ἵσταται ἐμπροσθεν τῆς ἁγίας τραπέζης, καὶ παρὲς αὐτοῦ τῷ μέλλοντι χειροτονεῖν ἁγίῳ, ἐκ φωνῆς. Ἡ θεία χάρις, ἐπὶ τὰ λοιπὰ ποιῶν αὐτὸν γονυκλιτῶς καὶ πάντα καὶ τὴν ἀπογραφισμένην τάξιν γίνεται ἐπ' αὐτοῦ, μετὰ τῆς ἀπολύσεως.

Præsanctificata oblacione, cum sanctuarii porta fuerint aperta, priusquam Diaconus dicat: Omnium sanctorum memoriam agentes: presentatur Diaconus Ordinandus Archiepiscopo, qui postquam dixerit: Divina gratia, &c. genuflectit qui Ordinatur: & faciens Archiepiscopus tres cruces super caput ejus, eique manum imponens, hoc pacto precatur.

Domine Deus noster, &c.

Tum unus Diaconorum facit orationem.

In pace Dominum precemur, &c.

Postquam vero a Diacono facta fuerit hæc oratio, tenens Archiepiscopus eodem pacto manum super caput Ordinandi sic precatur.

Deus Salvator noster, &c.

Et responso, Amen, aufertur ab Ordinato Subdiaconalis tunica, illique Stolam (Pontifex) imponit: pacemque osculo imprecatur, sanctum eidem flabellum tradit, & sancta dona in sanctam mentem ventilantem) juxta se sistit. Tum stans in Ambone Diaconus, dicit. Omnium sanctorum memoriam agentes, &c. Atque ubi sancto corpori, & sanguini sacro communicaverit Pontifex Ordinans, sacrum ei calicem tradit; quo manibus apprehenso, accedentibus sanguinem sanctum distribuit. Et hæc quidem, cum integra celebratur missa. At cum ita sit, ut Diaconi & Diaconissæ Ordinatio, in perfecta sacrificii oblacione, & in Præsanctificatorum officio celebretur: cum in Præsanctificatis Ordo hujusmodi confertur; ingreditur coram sancta mensa Pontifex, & adstante Diacono Ordinando, elata voce profertur: Divina gratia, &c. Jubeat eum genuflectere Pontifex: & cuncta, secundum superius relatum ordinem, ad dimissionem usque super eum celebrantur.

3 Κυκλοῦντες ἃ ἔχοντες βιώνον.) Familiaris ab antiquo fuit Græcorum consuetudo, ut Deum adoraturi & deprecaturi, vel sacrum Tribunal thure suffumigaturi, juxta propheticam Davidis vocem psal. 25. *circumdarent altare*; itemque psal. 26. *circuirent & immolarent in tabernaculo ejus hostiam vociferationis*: cuius quidem moris, animi angustia pressus Synesius, studiosum se fore promittit in Catastasi, βαδίζοντες ἅπαντες ἐπὶ τῷ ναὶ τοῦ Θεοῦ, κυκλοῦμεν τὸ θυσιαστήριον. δακρυοβρίξας τὸ τιμωρεῖσθαι ὁ δαφορ, ἐκ ἐπιδραμμάτων ὅτιν διπλὰς ἐκείνων & δρόνον ἐκείνον ἀπαύξειν. *Conferam me primo ad Dei templum, circumibo altare, lachrymis pretiosissimum solum rigabo, nec prius abscedam quam sacras fores thronique illum osculatus fuero*. Cur vero cultum istiusmodi nunc exhibeat Diaconus Ordinandus, conjicere molitur Franciscus Hallier erudito æque ac grandi, de sacris Ordinationibus volumine. Ac licet circularem illum Subdiaconi cum Diaconis

7 Σφραγίζετε τὰς ἐκείας ὁ μακάριος .) Cunctis virtus & signum, omnia quidem peragit Sacramenta , Inquit auctor libri de Baptismo Christi apud Cyprianum, & sine ea, nihil aliud est sanctum neque aliqua consecratio mercetur effectura . Veram Ordini insuper ita peculiaris & propria facta est, ut Lectoratum & διά τοῦτος σφραγίδος eā sola perfici Græcos docuisse superius audiverimus : ceteris autem in Ordinibus ita requisitam tenent Augustinus in appendice de diversis ser. 75. & Chrysostomus hom. 54. in Matth. ut ejus virtute, quasi accidentaria conditione nimirum, compleri, non dubitaverint asserere. Hujus verba sunt. λέγει κύριός τις δι' αὐτοῦ ταύτης καί κατ' ἡμᾶς, καὶ ἀναγνωθῆναι δύνανται περιτίθει καὶ βαπτίζει τὴν μυστικὴν ἐκένωσιν τροπῇ, καὶ χειροτονήσκει, καὶ ὅτι οὗτο ὑπερὸν πολλοῖα, παντάχῃ γὰρ ὁ νόμος καὶ ταπεινότης σύμβολον· Οὕτως παρρησίᾳ ad nos spectantia per signum hoc consummatur, sive regenerari nos oporteat, sive mystico illo cibo nutriti, sive Ordinari, sive quodcumque aliud operari, adeū ubique videtur symbolum. Illias autem Sacerdotes & Levites per hoc idem signum ad sacras Ordines provehebuntur, & universaliter omnia Ecclesiastica sacramenta in hujus virtute perficiuntur . Ritus autem huiusce significationem aperit Dionysius de Eccl. Hierar. cap. 5. ἡ σαυρωδὴς σφραγὶς τὴν ἀπόστασιν ἀπὸ θανάτου ὀρέξων ἀνεργησιάν καὶ τὴν διακυμνήσαν ζωὴν, ἀφορώσαν ἀλλήλους ἐς τὴν ἀνελθεῖν ἰσοϋ θεοτατην ζωὴν, εἵ γε σαυρὲς ἢ θάνατος, μετὰ θαυμαστῆς ἀρεμαρίας.

αἰαλλυδένου· ἡ τοῦ εὐαγγελίου, ἀποστολῆς ἐνσημαίνοντο· ἡ ταυραδὴς δὲ οἰκίας ἀναμαρτυρίας ἀνέκον· Cruciforme signum omnium cupiditatum corporearum significat defectum & inefficaciam, Dei vitam imitatricem, fixo & inflexibili oculo respicientem ad humanam divinissimamque vitam Jesu progressi ad crucem & mortem usque, cum impeccabilitate a Deo procedente, eosque qui similiter vivunt, ut sibi similes suos, consignantis cruci formi propria a peccato exemptionis imagine. Alium insuper sensum addit Leo magnus serm. octavo de diversis: quia nempe *crux est omnium fons benedictionum*, & omnium causa gratiarum: ac propterea Hierarchicos Ordines Ecclesia utraque collatura fuit, ter signum crucis imprimit; clarisque & Leoni adstipulantibus verbis Latina precatur, ut *electos benedicere, sanctificare, & consecrare Dominus dignetur*.

8 *Καὶ αὖ ἀποζώσας*. Insignia videlicet Subdiaconorum deponere: quæ sunt zona, tunica præcincta, mætile, vas ad aquam fundendam, &c. de quibus supra.

9 *Επίδα ὁ χειροτονούμενος τὸ μέτωπον*.) Explicatur ritum hunc Dionysii de Eccles. Hierar. cap. 5. verba, *ἡ ἐπὶ τὸ δεξιὸν ὡς ἀπὸ τοῦ προσώπου, ἔκ τῆς ὑπὸ πτωσῆς, αἰνίσσεται πᾶσι τὰς ἱερατικὰς τελεμῆνας ὑποτιθέμενα καθόλου τῇ τελευτῇ τῆς Θεοῦ δὲ οἰκίας ζων, καὶ ὁ αὐτὸς τοῦ ὁλότητος*. Accessus & applicatio ad altare, & ad illud (fronte genuque) incurvatio, significat Pontificio ministerio inauguratis, eos in universum primo consecratori Deo vitam suam ac integritatem spirituales subjectis. Sensum quoque aliud adjungit ex suo Franciscus Hallier insigni de sacris Ordinationibus opere. Frontem sacris altaribus insigne Ordinandi, Græci nimirum, satis enim est Latinis terram versus procubuisse, ut ab eo auctoritatem, securitatem, audaciam accipere se profiteantur, ut se divina non erubescere significent, nam in fronte verecundia sedes est: qui ergo fronte sacro altari affigitur, non se sacra officia ac ministeria altaris turpi umquam erubescensia deturpatum ostendit.

10 *Καὶ αὖ τὸ γονὶ τὸ δεξιόν*.) Quia *ἴνα τοῖς ποδῶν*, indeterminate scripserat Dionysius sæpe jam relatus, addidit propterea Maximus in Scholiis, *ἀδμονὴ τῶν ποδῶν πόδα ποῖ*. Incertum est utrum pedem dicat. Hinc forsitan, ut hic legitur, determinarunt posteri, *τὸ δεξιὸν dextrum*. Qualiscumque autem pedum sit inclinandus, illius cærimonie rationem profert Dionysius: Cum namque tres sint Hierarchici Ordines, Diaconi nimirum, Sacerdotis, & Episcopi: & hic quidem perficiendi, illuminandi, & purgandi: iste illuminandi, purgandique: ille tandem purgandi solummodo potestatem sit adeptus: cum propter gratiam multiplicem & Diacono ampliore obtinendam, utrumque genu sistant duo primi Diaconi, quorum modicum & restrictum est donum, unius tantum inflexione, Dei & altaris ministerio sunt mancipandi. Breviter igitur & aperte mentem Dionysii explicans scribit Pachymeres in paraphrasi: *ὅτι τοῦτο ὁ διάκονος ὡς ἔχων τὴν καθαρτικὴν μόνην (δωρεάν) δάκρυον τὸ ποδῶν κλίνει*. propterea Diaconus ut sola purgatio facultate donatus, unum etiam tantum pedem inclinat: cui adstipulatus Symeon Thessalon. *ἐν καὶ μόνον*, inquit, *τῆς ἱερᾶς λειτουργίας λαμβάνει χάρισμα, ὡς φησὶ Διονύσιος, τὸ εὐαγγελιστὴν, ἢ προσκαλεῖσθαι, καὶ κατεχέειν προσέγειν γὰρ μόνον, καὶ παραγγέλλειν, ἢ προσφωνεῖν προσελθεῖν· ἢ μὴν ἔτι τελεῖν. διὸ γὰρ γονὶ γὰρ φησὶ, ἔκ τῆς ὑπολογίας, καὶ Κυρίου διευθετῆν, προσέγειται, ἢ ἐν χεράσιν δὲ καὶ, ἐν σοφίᾳ προχέμεν, ἢ τελεῖν δὲ· ὡς διακονῶν τοῖσι τοῖσι καὶ, καὶ ἢ τελεῖν, τὸ ἐν κλίνῃ καὶ μόνον γόνυ· ὅτι καὶ τὸ δεξιὸν διακονίας ὑπερίστης καθίσταται*. Diaconus unam eamque solam sacri ministerii gratiam accipit, ut Dionysius ait: ministrare enim debet, & adhortari, & verba ad Catechumenos facere: adducit siquidem tantum, & commonet, & excitat ad accedendum, non tamen sacra peragit: Benedic, namque ait, non tamen benedicit. Et Dominum precatur, edicit: non tamen ipse orationes publicas recitat: Et, in sapientia attendamus, exclamatur: non tamen consecrat. Ut ministrans igitur, non ut sacramentum perficiens, unum inflectit genu: quia divini obsequii minister constituitur.

11 *Εχὼν ἑτικαμένῃ τὴν χεῖρα*) Quos a primis exortus sui annis, manuum Apostolicarum impositione, instituit Ecclesia Diaconos, probato hujusmodi a successiva Conciliorum ferme omnium serie, a Patribus quoque laudato, & a sacris Historicis sæpe memorato ritu, nunquam omisit eisdem consecrare. Parens enim est & origo totius Ordinationis in Diaconis, Presbyteris, & Episcopis, Pontificiarum manuum impositio: nec minus illa, verbisque sacris eam comitantibus, coalescit: Ordinis sacramentum, quam ex auro & circulari figura annulus, aut homo ex corpore & anima. Neque etenim comes est solum, & adventitia: non integrans tantum & ex decencia requisita, sed intrinseca omnino, necessaria, & essentialis materia: qua adhibita, sicut olim Apostoli, prout in eorum scriptis & Actibus legimus, Diaconos, Presbyteros, & Episcopos crearunt, absque illa pariter nullum, in sublimiores Hierarchiæ Ecclesiasticæ gradus, successiores Episcopi possunt evehere. Veritatem hanc a pluribus alius discussam, non minus rituum Ecclesiæ, quam Theologiæ speculative periti, solidissimis argumentis & testimoniis demonstrant Franciscus Hallier, Isaacius Habert, Petrus Arcudius, Hugo Menardus, & alii plurimi: quorum lucubrationibus vix potest alius labore suo quidquam addere, cum meliora sint ab eis præoccupata, & omnium oculis exposita. Unum nihilominus vel alterum ad conclusionem hanc confirmandam, Euchologii nostri lectio, & vox Græcæ *χειροτομία*, suggerit argumentum. Et Euchologium quavis ex parte in hoc ritu inspicitur, legatur, & evolvetur; nullam aliam indicat Ordinis materiam, præter dictam manuum impositionem. Flabellum namque in sequentibus, manu Episcopi a Diacono accipiendum, Sacramenti hujus materia nullo pacto potest æstimari. Substernitur siquidem sue formæ materia omnis etiam analogice considerata: hæc autem Flabelli traditio non modico tempore formam, sacramentumque proinde ipsum sublequitur: unde cum in universa Ecclesia, unam sacramentorum administrandorum rationem essentialē (materiam nimirum & formam) statuere necesse sit; nec in Græca illius portione, alia quam manus impositio queat assignari: indubit sequitur in Latina, eandem quoque essentialē esse reputandam. Voxque ipsa *χειροτομία*, qua Diaconatus, Presbyteratus, & Episcopatus Ordo insignitur, idem arguit, & concludit: *σφραγὶς* enim ut supra præmissimus, Lectoris est: Subdiaconi, *χειροδισία*: Diaconi, & eo majorum, *χειροτομία manus impositio*, quæ *χειροδισία* licet dictione pariter exprimitur, diverſam tamen esse, Græcorum tum scripta, tum viva verba docuerunt. *χειροδισία* quippe Subdiaconis attributa, cærimonialis est tantum, & ut benedictionis impertiendæ comes, inde & illi nuda simplexque deprecatio adjungitur: *χειροτομία* autem, de qua sermo noster est, forma Sacramenti effectiva, addita est, illiusque tantum verba hæc, *ἡ δὲ αὖ χάρις*, &c. propria sunt redditæ, ut ipsi in formæ ratione proportionata: ex quo non improbanda sequela deducitur, necessariam, esse, & essentialē materiam Ordinis manuum impositionem, sicut prædicta verba penes Græcos essentialia sunt & necessaria. Proptereaque Symeon Thessal. in cujus dicto nuper enarrata stabilitur ratio *χειροδισίας*, *manus admotionem*, in Ordinem Subdiaconi, ὡς *σφραγὶς* δὲ *δωρεάν* τῇ Θεῷ, *protectricem Dei virtutem* significare, dixisse contentus, sicut & ipsum per eam sub Ecclesiæ jugum mitti: nil simile de Diacono docet aut asserit, quin potius, ὁ *διάκονος*, inquit, *ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐπιτίθειται τὴν χεῖρα, ἢ δακτύλου τὸ ἐπισκιάζον τῆς χάριτος, καὶ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ μεταδίδωσιν* Diaconus caput Episcopi dextera supponit, quæ gratia obumbrationem, & traducem a Christo potestatem significat. τὸ *ἐπισκιάζον* τῆς χάριτος, gratia obumbrationem, per adventum S. spiritus in sacramento collati, & *μεταδίδωσιν* ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ, Gratia per Christum sacramentorum auctorem, communicationem & distributionem, uni-

ea hæc manus impositio repræsentat: & proinde, quæ est sacramentorum natura, quod significat, operatur. An non etiam dextera Domini glorificatur in virtute, cum Latino Diacono manum imponit Episcopus, dicens: *Accipe Spiritum sanctum ad robur, ad resistendum diabolo & temptationibus ejus, in nomine Domini?* Verum traditio libri, inquit, respectu Latini, & Flabelli exhibitio, Græci intuitu, materiæ locum obtinebit: non manus impositio. Quinimo manuum impositioni adveniunt illæ traditiones instrumentorum, ut accidens subjecto, ejusque solummodo extensio sunt, & ut ita dicam, nuda obicure traditæ potestatis explicatio. Cum namque manus & dextera voce, non raro occurrat in scriptura, Dei potestas & virtus intellecta, ejus Pontificalis impositio, χειροτονία, nihil aliud præter divinæ virtutis & potestatis donum sive communicationem arguere debet in Præsule, Dei nomine sacros Ordines conferent: ea siquidem mens est D. Thomæ 3. p. qu. 84. art. 4. dicentis: *Impositio manuum in sacramentis Ecclesiæ fit ad significandum aliquem copiosum gratiæ effectum, quo illi quibus manus imponuntur quodammodo per quamdam similitudinem continuantur ministris, in quibus copia gratiæ esse debet. Et ideo manus impositio fit in sacramento Confirmationis, in quo confertur plenitudo Spiritus sancti, & in sacramento Ordinis in quo confertur quædam excellentia potestatis in divinis mysteriis. Unde & 2. ad Tim. 1. dicitur: Resuscites gratiam Dei, quæ est in te per impositionem manuum mearum.* Et S. Bonaventura in 4. dist. 24. art. 2. qu. 1. *In Ordinibus, inquit, sacris, (per sacros, Hierarchicos intelligit) quoniam datur ibi nobilis potestas & excellens, fit manus impositio, non tantum instrumenti traditio, quoniam manus est organum organorum, in quo scilicet principaliter residet potestas Ordinandi: unde sic Ordinabant in ecclesia primitiva.* Hæc ille, conformiter ad D. Thomam, quæ quidem argute confirmantur attento vocabulo, προχειρίζεται; in Græci ritus Ordine, & ejus forma proferendo, de quo rursus inferius num. 15. Dum enim χειροτονῶσι, manum Ordinando imponunt Græci Pontifices: ἡ θεία χάρις, inquit, προχειρίζεται: divina gratia non declarat tantum, designat, creat, aut pro movet (quæ germana sunt hujus vocabuli significata) verum etiam præ manibus habet, & manuum ministerio instituit, &c. Hincque, reor, emicat alterius vocabuli, χειροτονία: nempe, sensus proprius & non refellenda significatio, qua certe non nudam manus extensionem in creandis magistratibus, proindeque solam eorum electionem exprimit, quin potius veram eorundem promotionem, & institutionem, spiritali tradita potestate, & a superiore manum imponente in inferiorem sibi suppositum traducta virtute, cui similis ea fuit, qua jubente Deo, per manuum impositionem impertiit Moyses, Josue filio Nun, numer. 27. Tollē, dixit Deus, Josue filium Nun virum in quo est Spiritus, & pone manum tuam super eum, & dabis eis præcepta cunctis videntibus, & partem gloriæ tuæ, (potestatis nimirum qua pollebat Moyses in populum) ut audiat eum omnis synagoga filiorum Israel. His tandem adde, quod in officio præsentis, collatus Ordo, ἵeron τῶν χειρῶν τῶν ἐπισκόπων, opus manuum Episcopi vocatur, quasi proprius partus, & effectus ejus: ut vero sine manibus nil operatur homo, ita nec sine manuum impositione, opus suum, ministrorumque consecrationem Pontificia dignitas & virtus potest aggredi.

22. Expone.) ἐκφώνησις hæc, (clariori nempe voce a Pontifice prolata verba) ea est, quæ apud Dionysium de Eccles. Hierarchia cap. 5. dicitur ἀνάρρησις, & ἀνάρρησις ἑστὴ: publicatio, & sacra renunciatio, qua nempe tamquam legitima forma Hierarchicus Ordo perficitur, & conferri censetur. Et sane, quamvis auctori voluminis egregii de sacris Ordinationibus, vocabulum ἀνάρρησις, non Ordinis formam, sed potius eam acclamationem, & præco-

nium laudis, quo Pontifice Flabellum Diacono tradente, vel etiam propriis eum vestibus induente, τὸ, ἄξιος, pronunciat, præconium, inquam, hoc, & acclamationem qua dignus hoc munere Diaconus judicatur, potius quam formam, qua Ordinatus declaratur & consecratur, videatur significare; mihi certe ex adverso, S. Maximi & Pachymeris auctoritas in citatum Dionysii locum, vocem ἀνάρρησις, aliud quam germanam Ordinis formam non posse declarare persuadet. Et ille quidem in Scholiis dictæ vocem exponens: ἀνάρρησις, inquit, οἰονοῦναι τὸν ἀνάρρητον, ὁ δὲ ἀνάρρητος ὁ χειροτονῶν Ἀρχιεπίσκοπος. ἐξ ὀνόματος φάσκει· σφραγίζεται, ὁ δὲ αἶνα, ἀπὸ ἀρισβυτέρου ἐκ τῶν ἐπισκόπων, ἐν ὀνόματι πατρὸς, & υἱοῦ, & ἁγίου πνεύματος. ὁμοίως & ἐπὶ ἀρισβυτέρου, & διακόνου. Explicatio, est quasi prædicatio ex nomine: consignans enim eum Pontifex qui ordinat, ex nomine dicit. Consignatur N. ex Presbytero in Episcopum, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Quod similiter etiam fit in Presbyteri, & Diaconi ordinatione. Vide non in extollendo Ordinati præconio, aut in ejus gloria, per vocem ἄξιος, celebranda; sed potius in ejus nomine, cum cruce signatur, proferendo, fieri, ἀνάρρησιν, de qua Dionysius loquitur: quæ licet nominis appellatio a S. Maximo notata, posterioribus temporibus omissa sit (nec enim amplius pronunciat Pontifex: σφραγίζεται ὁ δὲ υἱός. Signatur N. &c. sed crucis signum tacitus ter exprimit) ne forsitan verbis iisdem Ordinationem consecrari sentiret ignarus quispiam: ἀνάρρησις tamen illa, significatum idem semper servat, eodem Maximo teste, in sequentibus scribente: ἡ ἀνάρρησις, ἡ γοῶν ἡ ἐπὶ τῶν χειροτονῶν ἀνακηρύξις. ὁ δὲ ἐπὶ τῶν ἐπισκόπων ὑπὲρ τῶν ἁγίων πατέρων, ἐπισκόπων τῶνδε, ἐπὶ τῶν ἀρισβυτέρων, ὑπὲρ τῶν ἀρισβυτέρων, ἐπὶ διακόνων ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν τῶνδε διακόνων. τὰ δὲ ἀνάρρησιν φησὶν, ὅταν ἐκ αὐτῶν τῶν χειροτονῶν κηρύττῃ τὸ χειροτονούμενον ἢ θεία χάρις προχειρίζεται τὸνδε αἰς τὸνδε. Acclamatio, est renunciatio in Ordinibus, sicut in Ordinatione Episcopi, pro sancto patre Episcopo hoc: in Presbyteri autem, pro hoc Presbytero: in Diaconi vero, pro fratre nostro hoc Diacono. Hic porro recitationem dicit, quando in ipsa Ordinatione, ejus qui Ordinatur nomen prædicat, dicens, Divina gratia promovet N. talem in talem. Non est itaq; ἀνάρρησις nisi nominis ejus, qui Ordinatur expressio, sive cum cruce in præcedentibus signatur, sive cum in sequentibus, ut pro eodem Ordinato roget, populum hortatur Pontifex: εὐχόμεθα ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ, ὁρῶμεν pro eo, ubi antiquitus teste Maximo nomen efferebatur: sive (quod nunc etiam fit in ipsa Ordinatione, nomen Ordinati non tacetur, cum dicitur: ἡ θεία χάρις προχειρίζεται τὸνδε, &c. Divina gratia promovet N. &c. Adstipulatur præfatus supra Pachymeres in Paraphrasi scribens: κλητὸν ἢ καὶ τοῖς τελεσίν ἐστι, τὸ ἐπὶ ἀποδιδόν τῶν θείων θυσιῶν τῶν χειροτονῶν καὶ τῶν ταυροειδῶν σφραγίς, καὶ ἡ ὀνόματος ἀνάρρησις, καὶ ὁ τελειωτικὸς ἀσπασμός. Est vero illud tribus (Diacono, Presbytero & Episcopo) commune: coram sacro nempe altari consecratio, signum cruciforme, nominis appellatio, & osculum consecrationis consummativum: at cum in signo cruciformi, vel in Pontificis ad orationem monito, non amplius Ordinati nomen exprimitur, sed in aliis quæ eluebrantur verbis: reliquum est ut ea sola, ἀνάρρησιν nominis appellationem non contineant solum, sed & Hierarchici Ordinis formam exhibeant: dixit enim adductus jam Maximus, τὰ δὲ ἀνάρρησιν φησὶν ὅταν ἐκ αὐτῶν τῶν χειροτονῶν κηρύττῃ τὸ χειροτονούμενον ἢ θεία χάρις προχειρίζεται τὸνδε αἰς τὸνδε. Hic acclamationem dicit, cum in ipsa actuallī Ordinatione, ut ita loquar, ipsum actu Ordinationis prædicat: divina gratia promovet N. in talem, at non promovet nisi per verba formam in ipso Ordinationis actu includentia: verba igitur acclamationis etiam Ordinationi adjunguntur, & eam continent. Cujus quoque non infirmum est argumentum, quod verba Ordinati consecrativa, manuum impositionem concomitari debeant, sicut forma materiam sibi propriam, ait eulm Ambrosius in cap. 4. primæ ad Timotheum epistolæ: Manus vero impositiones verba sunt mystica, quibus confirmatur ad hoc opus electus accipiens auctoritatem. Et Hieronymus in ejus-

gem epistolæ cap. 5. *Non solum ad imprecationem vocis, sed etiam ad impositionem impletur manus: sed alia verba, præterquam sequentia ἀντιπροστικαί.* Ordinationem manus impositionem non sortiuntur adjectam: longe namq; est Theologus quivis, ut absolutis verbis rejectis, in subsequente deprecatione formam hujus Sacramenti constituat: superest ergo dilucide concludendum, jamjam considerandum ἀντιπροστικαί, tum a Theophane citatam apud Baronium anno Domini 714. num. 4. & a S. Maximo re jam relato antiquitatis suæ testimonium natam, veram, germanam & recipiendam Ordinis formam in se includere, quam a Latina nostra nullo modo dissentire constabit, si tamen sensus, non sonus verborum attendatur, & ad Theologiam potius, quam Grammaticam amissum, discriminis omne judicium referre non aversemur: de quo in sequentibus.

13 Η ΔΙΑ ΧΑΡΙΣ. Gratia, si præsentem textum spectes, triume maxime significationem secum defert. Primo Dei, ipsius gratiæ auctoris, quo sensu dixit Paulus 1. Cor. 15. *Abundantius illis omnibus laboravi: non ego, sed Gratia Dei mecum:* non est autem gratia quæ collaborat, sed Deus ut primum operati: num sanctarum principium, qui homini bene operandi præstat auxilium. Secundo ipsam Dei electionem, qua homo ad altiore gradum provehitur, & vocationem qua in sublimiore statu collocatur, vox Gratia indicat: eiq; sensum hunc tribuit Paulus ad Rom. 4. *Reputatur fides ejus ad justitiam secundum propositum Gratia Dei.* Et iterum 1. ad Tim. 2. *Vocavit nos vocatione sua sancta non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum, & Gratiam &c.* Et tertio tandem Gratia quælibet specialis in sacramenti recepta, & sacramentis a quibus procedit conformis, Gratia quoq; nomen accipit: & hujusmodi est sanctus conjugum convictus, mutua fidei sibi datæ observatio, prolis studiosa educatio, in matrimonio: animæ salus, & ejus recta valetudo in Eucharistia, &c. uno verbo talis est omnis, quæ vocatur Gratia sacramentalis, sive illa per modum inhærentis in sacramentum suscipiente, qualis est potestas spiritualis rocenter Ordinato collata; sive per modum usus: & ut progrediens a sacramenti ministro, consideretur: cujusmodi est conferendi sacros Ordines auctoritas spiritualis, quæ non tantum habitu in Pontifice residet; sed actu operatur, & ut instrumentalis motio sub Deo tamquam præcipuo agente actionem sibi propriam exercet. His tribus Gratia spectatis acceptationibus, dubitanti quisnam sensus sit his vocibus, ἡ ΔΙΑ ΧΑΡΙΣ ἐπισημαίνεται. *Divina gratia promovet, &c. tribuendus.* Respondendum, nomine Gratia, primo Deum ipsum intelligi. Profitetur Id Symeon Thessal. lib. de Sacramentis: ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, inquit, ἐκφωνεῖ, ἡ ΔΙΑ ΧΑΡΙΣ. & τῶν ἁγίων ἐκφώνησις ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Θεοῦ, ἡ τῶν ἁγίων ἐκφώνησις. Pontifex pronunciat Divina gratia. Quibus verbis, (Ordinationem) commune esse Trinitatis donum testatur, & ipsam implorat. Quasi diceret: non ipsam gratiam, præciso quocumq; alio, ad Ordines promovere; sed potius Deum ipsum media sua gratia, & ut Deus velut præcipuus sacramenti hujus auctor dignoscatur, a tribus personis, Patre, Filio, & Spiritu S. indivisum a se invicem opus externum quodcumque producentibus, donum hoc procedere fatendum est, unde & crucis expresso signo sancta Trinitas in sequentibus invocatur, & confestim, ut uberior in Ordinatam Spiritus sancti gratia descendat, sit oratio. Sic namque Græci, ait D. Thomas post Chrysostomum homil. 50. in Matthæum, & Augustinus tractatu 6. in Joannem, non attribuunt actum baptismi ministris (dicentes ego te baptizo, sed baptizatur servus Christi) ad evitandum antiquum errorem eorum, qui virtutem baptismi baptizantibus attribuiebant, dicentes: Ego sum Pauli, ego vero Corinthus: sic vitando pariter erroris periculo, vel majoris humilitatis profitendæ gratia; personam, auctoritatem, actumque proprium in conferendo Ordine silent, ut tota sacramenti virtus Deo gratiarum omnium auctori nulla difficultate tribuatur. Atq; ita par omnino est Latini, vel Græci Pontificis sententia, cum ille, Accipe potestatem offerre sacri-

ficiam Deo, &c. enunciat; vel hic ἡ ΔΙΑ ΧΑΡΙΣ ἐπισημαίνεται ὡς ἀποστέλλον, profert: & pari ratione Latinus, aut Græcus divina eadem Gratia promotus in Presbyterum, accipit potestatem offerendi sacrificium Deo, missasque celebrandi. Intelligitur quoque Gratia ejusdem vocabulo, tum divina electio, tum ipsa Dei ad sublimem Ordinis gradum, dignitatem, & officium vocatio: ita Paraphrastes Pachymeres Dionysii de hoc sacramento loquentis perspicuam aliunde mentem interpretatur: ὁ φιλόθεος ἱερωτάτης μόνον ἐκφαίνει τὴν ΔΙΑ ΧΑΡΙΣ ἐκλογὴν· ὅτι ἡ χάρις, ἀλλ' οὐκ ὁ Θεὸς κινεῖται· αὐτὸν ἐκλογίζετο τὸ τοῦ ἁγίου ἡ ἐκφώνησις, ἡ ἐκφώνησις τῆς ΔΙΑ ΧΑΡΙΣ. Deum amicus consecrator Episcopus, divinam electionem tantummodo declarat, quia non gratia, id est humana favore, sed a Deo motus Ordinandum elegit. Hoc enim est ejus exclamatio, divini nimirum consilii declaratio. Hinc Ecclesiasticos suscepti Ordinis munere indignos, hoc nomine percellit Gregorius Theologus in oratione Apologetica: ὁ τὸ ἁγίου χάριτος ἀνδραγίαν, ἡ δὲ τῆς πίστεως, quod opus eorum gratiæ humanæ fuerit & ab ea processerit, non Gratia spiritualis. Et oratione in laudem sui patris, celebratam in Ordinationibus Gratiam, magistratum sæcularium potestate deteriore apparere, propter sacrorum virorum abiectionem vitam conqueritur: καὶ ἡ κινδυνώου τῆς δημοσίας ἀρχαίς ἐν ταυτοῖς ὑπολαμβάνειν τῆς δημοσίας, ἀλλ' ἡ ΔΙΑ ΧΑΡΙΣ ἐπισημαίνεται. Periclitor nunc publicos magistratus meliore naturo esse ordine dispositos opinari, in quo tamen Divina gratia prædicatur. Sed & clarissime Dei electionem humanis favoribus, in electionibus ministrorum Ecclesiæ quandoque prædominantibus, opponit Chrysostomus orat. 4. de Sacerdotio: ἡ μάλιστα πολλὰ τῶν τῶν χαρισμάτων, ἡ αὐτὸς ὁ Θεὸς γίνεται χάρις, ἀλλ' ἡ ἐκ τῶν ἀνδρῶν καὶ αὐτῶν. Præsertim quando & multis harum Ordinationum non a divina gratia, sed ab humano sunt studio. Intelligenda est tandem ejusdem Gratia dictione, ordinantis Pontificis a Deo potestas accepta, cum enim hic ministerium omne suum taceat Pontifex, & in sequente nihilominus oratione promotum a se Diaconum prædicet his verbis: ὁ ἐν δόξῃ σου προχαιροῦμαι πατὴρ ἐμοί, quem tu (Domine) voluisti ut a me promoveretur, procul dubio si quid in illo sit quo ad Ordinationem concurrere æstimeretur, aliud dici aut assignari nequit, præter potestatem Pontificalem, Gratia divinæ virtute in eo operantem, effectumque suum ex necessitate consequentem: isque etiam mera est Gratia, sacra scilicet & divina virtus a Pontifice in Ordinationis subjecto recepta, per quam Diaconus, Presbyter, aut Episcopus, velut per propriam sibi formam complete & integre perficitur & consecratur: de qua subtiliter & erudite dum differit Gabriel Philadelph. immerito, me iudice, ab Arcudio condemnatur primis cap. 8. lib. 6. verbis. Dixerit enim licet Philadelphienfis Antistes: τὸ ἴδιον τῆς χαριστίας ἐστὶν ἡ ΔΙΑ ΧΑΡΙΣ, ἡ δὲ ἡ ἐκ τῶν ἀνδρῶν καὶ αὐτῶν. Formam Ordinationis est divina Gratia, per Pontificis manuum impositionem super Ordinatam descendens, & eum perfecte constituens, male exinde infert Arcudius. Miror quomodo non dixerit, baptismi formam esse divinam Gratiam, & hac ratione una erit & eadem omnium sacramentorum forma. Nam in omnibus sacramentis divina Gratia in eos descendit, qui ea suscipiunt, &c. Apage importunam & ineptam argutiam Arcudii. Diversa siquidem est in singulis sacramentis, nec eadem est Ordinis aut baptismi, quæ cæterorum Gratia: nec proprie a nobis, aut a Philadelphienfi dicitur Sacramenti forma, sed potius effectus; ut etiam e sit Character, absque Gratia quandoque receptus; qui cum a Pontifice in Ordinatam digredietur, & in ejus anima velut in subjecto accidens inhæreat, quid mirum si Gratia vel effectus ejusmodi dicatur, ΔΙΑ ΧΑΡΙΣ ἡ δὲ τῆς ἐκ τῶν ἀνδρῶν καὶ αὐτῶν, &c. Illa itaque Gratia vel Ordinis effectus in Ordinati receptus anima, & a Pontifice Gratia ejus nimirum potestate derivatus, & a Deo primævo Gratia fonte & auctore per electionis Gratiam dimanans; perfecte & integre promovet

Ordinatum, eique juxta gradum suum manum ultimam imponit; quod aliud nihil est, quam quod docent Theologi, per Ordinis effectum & Characterem, velut per causam formalem, ultimam suam perfectionem Ordinatum sibi comparare.

14. Η πάντοτε τὰ ἀδυνά δεραπύουσα.) Crebro manus hominibus imposuisse Christus legitur, cujus quidem actionis frequentius ab eo exercitæ non nisi geminum finem sibi præstituisse possumus edicere, salutem nimirum ægrotis restituendam, & pueris benedictionem impertiendam. Priorem finem eloquuntur innumera Evangelii loca: posterior manifestus est Luc. 18. & Matth. 19. ubi dicitur: *Tunc oblatis sunt ei parvuli ut manus eis imponeret, & oraret. Et cum imposuisset eis manus, abiit inde.* Operabatur autem per sacrum hujuscemodi contactum divina gratia, & infirmis quidem sanitatem corporis restituebat, imperfectis autem pueris desideratum animæ profectum, & complementum elargiebatur: atque ita ἡ Θεία χάρις ἡ πάντοτε τὰ ἀδυνά δεραπύουσα καὶ ἐλλείποντα ἀναπληρῶσα προηχεῖται. *Divina gratia, quæ semper infirma sanat, & quæ defuncti supplet, promovebat unumquemque, juxta quem patiebatur defectum.* Hac de causa SS. Patres & Apostoli a Christo primitus edocti, tum ut priorum ejus attractuum sacrorum sequerentur exempla, tum ut beneficia per eos quondam præstita commemorarent, & paria quoque se suscipere quotidie demonstrarent, simili manuum impositionis genere, in conferendis Ordinibus, ab ipsis Ecclesiæ incunabulis, consueverunt uti. Nil mirum itaque si ubi potestas Ecclesiastica ministris Christi & Apostolorum Discipulorumque successoribus deleganda est, tum ut infirmitatis suæ remedium, tum ut defectibus propriis supplementum reperiant; aliorum deinceps ægreditudinibus medelam, & imperfectiōibus incrementum allaturi, nec manuum attractum prætermittant, nec divinam gratiam, salutis & benedictionum fontem inexhaustum, celebrare desistant. Hanc licet observationem circa Ordinis formam nullus quod sciam Græcus auctor aperte fecerit; non ignotam tamen, & illibatam penitus reliquit Symeon Thessalonicensis lib. de Sacram. dicens: καὶ ἐπεί γε ἡ πάντοτε τὰ ἀδυνά δεραπύουσα. ταπεινοὶ γὰρ ἡμεῖς, καὶ λίαν ἀδυνατοί, καὶ μέλιστα ὁπὸς τοιαῦτα τοῦ Θεοῦ ἔργα. διὰ τὸ ἡ βαρύνει τῶν ἀδυνάων ἡμῶν παρ' αὐτῆς. αὐτὴ γὰρ παρέχει τὴν δυνάμιν. καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληρῶσα φησιν. ὡς γὰρ ἡμεῖς ἀφ' ἑαυτῶν τι κακὴν ἔμεθα, ἢ ἰσχύομεν. ἀλλ' αὐτὴ ἡ Θεὸς χάρις ἡ πάντα ἰσχύουσα, τε ἡ νύμωσα, ἀπερ' ἡμεῖς ὡς ἔχομεν, ἢ ἡ ἀναπληρῶσα τὸ ἐλλείπει ἐν ἡμῖν. Deinde subiungit: *quæ semper infirma sanat. Quippe nos humiles, valde & infirmi sumus, præsertim ad hujusmodi Dei munera præstanda. Idcirco & curationem ipsa nobis infirmis adhibet, ipsa nimirum probat vires. Et quæ defuncti, inquit, supplet. Non enim nos a nobismet ipsis aliquid comparamus, aut possumus: sed ipsa Dei gratia, quæ omnia potest, omnia præstat, quæ nos minime habemus, quæ item supplet, quæ defuncti in nobis,*

15. Προηχεῖται.) Symeon ἡτοιροβιάζεται, καδισά, σελιστοιῦ. ἀμα τῷ λόγῳ καὶ τῷ χάρισμα δίδοται οὐδὲ γὰρ ζῶντι χεῖρα τῇ παντοδυνάμει καὶ αὐτοτελεῖ δυνάμει. Hoc est designat, creat, constituit, consecrat, seu consecratione perficit. Una cum verbo simul donum datur: neque enim potentia omnipotentis sua natura perfectissima, opus est tempore. Idem, προηχεῖται, declarare, oculis subicere, & sui præsentia certiore reddere significat apud Budæum, hocque eodem sensu scripsit Synesius. ὁρῶν σε ἀπόντα δοκῶ, τὸ ἀναποθεῖν ἀπὸ τῆς διαδόσεως ἔδος προηχεῖται τῆς μνήμης: absentem te cernere mihi videor, instam sive inustam ex affectu speciem memoria nunc representante, & velut oculis exhibente. In Ecclesiæ quippe conspectu, manuum Pontificiarum ministerio, simul ac profertur ἡ Θεία χάρις, ipsa divina Gratia, in Ordine constitutum declarat: non puto quidem verbo, aut Deo solo ad Pontificis præsentiam consecrationem operante, sed & Pontifice quasi ministro manum admovente, & imponente: ut ab eo, seu rivo sacramenti Gratia, & Ordinis potestas, a Deo primævo bonorum omnium fonte, in consecratum derivetur. Agnoscit enim

& ipse Pontifex Instrumentalem suam concurrentem, cum in oratione mox subsecutura inquit, ὃν ἐνδύκασας προηχεῖται ἀπ' ἐμοῦ, & a se Ordinatum profertur eum, qui suæ manui supponitur.

16. Τὸν δῶνα.) Hujus particulæ, nominis videlicet exprimendi intuitu, S. Maximus sacramenti hujus formam vocavit, ἐπιχειρῶν, & ἀνακηρύξιν, πρᾶκτον & renuntiationem; quam Dionysius dixerat ἀνάρρησιν, acclamationem: de qua Symeon. καὶ τὸ ὄνομα λέγει, ἵνα τοῦτο γράφῃ ἀνα, καὶ γράφῃ ὑπαρχῇ, ἀγγέλοις τε καὶ ἀνθρώποις. ἐπὶ καὶ Θεοῦ καδισαται λειτουργός. *Etiā nomen profert (Pontifex) ut illud scribatur in celis: & notus fiat Angelis & hominibus, quandoquidem & Dei constituitur minister.* Ne videlicet de recepto sacramento dubium oriat, nomine suo designatur consecratus: quem ut determinet minister Latinus, his eum verbis excitat: Accipe potestatem, & alibi baptizo te, signo te; &c.

17. Τὸν ἐνλαβέσαστον ὑποδιάκονον.) Non subiectum modo, sed conditionem quoque subiecti digito indicant hæc verba: de quibus Thessalonicensis. τιμὴ καὶ τὸ πρῶτον χάρισμα, καὶ τὸ ἔχοντα ὡς Θεοῦ ὑπηρέτη, ὡς Θεοῦ χάριν ἔχοντα, καὶ ἐν Χριστῷ ἐνεργουῦντα. *Honorat tum antiquum munus, tum eo munere prædium, tamquam Dei minister: denique gratiam possidentem, & in Christo ad agendum efficacem.* Ex præterea successionem Ordinum legitimam commendat, ut non nisi Diaconus Ordinetur, qui Subdiaconi jam sit honore provectus,

18. Εἰς διάκονον.) Idem Thessalonicæ Præsul. διὰκονον ἢ ἐπὶ τὴν καὶ τὸ χάρισμα δίδωσιν ὁ χειροτονῶν καὶ χειροτονοῦμενος. ὁ διάκονος ἔλαβε τὴν λόγῳ τὴν ἱεραρχικὴν εὐδύ. ἡ ἐνέργει ἐστὶ τῇ παραγίῳ καὶ θείῳ πνεύματι. ὅτι καὶ αὐτὸς οὐχ ὅλον ἀνθρώπος, ἀλλ' ὡς ἱεραρχὸς λέγει, καὶ τῆς χάριτος καὶ τὴν χάριν ἐπακαλέσασθαι, ἡ χάρις ἐνέργει. ὅτι ἡ ἐνέργει ὁ Λόγος τὸ Θεοῦ, καὶ πάντοτε ἐνέργει τὸ ἐν, καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα. τότε μὲν δυν εὐδύς, ἀπὸ ὑποδιακόνου, εἰς τὸ διάκονος εἶναι γίγνεται. Porro cum dicit, *Diaconum, & officium consecrans tribuit, & qui consecratur una cum verbo Pontificis ministerium accipit, sanctissimoque ac divino Spiritu, ad operandum potens evadit.* Siquidem & ipse consecrans non ut homo, sed ut Pontifex una cum gratia ea verba profert, & gratiam invoccat, ipsaque gratia operatur. Nam & verbum Dei efficax est, & omnia operatur unus & idem Spiritus. Tum igitur statim e Subdiacono factus est Diaconus.

19. Εὐχόμεθα οὖν ὑπὲρ αὐτοῦ.) Orat Ecclesia terminata consecrationis sententia, ut gratiam Spiritus sancti Diaconus accipiat, non qua character Ordinis imprimatur, is enim sine characterē nequit esse: sed qua virtutem sacramenti recens Ordinatus nanciscatur: & hoc eodem pacto Ecclesia Latina consecratis Diaconis precatur, ut cælesti munere dotata, & divinæ majestatis gratiam possint acquirere, & bene vivendi aliis exemplum præbere. Aliæ eorumdem verborum proferendæ rationes occurrunt apud Arcudium lib. 6. cap. 8.

20. Ο Ἀρχιδιάκονος.) De illo, & ejus functionibus, ubi de officialibus magnæ Ecclesiæ, inferius tractabitur.

21. Ὅσοι ἀκούειν ταῖς συμπρόντος διακόνους.) Ad illos hanc Collectam recitare spectat, tum quia Pontifici pro quo oratur assistunt, tum quia in collegium suum Ordinatum Diaconum sunt admittendi.

22. Περιτίθῃσι τὸ ὠράριον.) De Orario, sic etiam Latinis quondam nuncupato, tum juxta testimonium plurium Conciliorum, tum secundum Rabanum lib. 1. de Inst. Cleri. cap. 14. plura diximus in Chrysostomi liturgiæ num. 9. quibus addendum: illud, sicut & antiquas Diaconi, Sacerdotis, & Episcopi vestes, fuisse candidum, ut pote lineum, ita testante S. Germano, & ejus abbreviatore sub e mentito Basilii, vel etiam ipsius Germani nomine, tum in M. S. R. tum in alio Cryptæ Ferratæ. οἱ διάκονοι εἰς τύπον τῷ ἀγγελοῦ δυνάμει ταῖς λαπτοῖς τῶν ὠραρίων πτάρυζιν ὡς λειτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποσπείλοντα προσήχουσι. *Diaconi Anglicanum virtutum ad instar, tenuibus lineorum Orariolum alis, seu famulantes spiritibus in ministerium missi præcurrunt: ut lineum propterea & Candidum vetus Ordo Romanus stalam candidam vocat in Ordina.*

dinatione Diaconi. Accipe stolam candidam. &c. Utrobique vero Pontifex est, qui stolam Diaconi humero imponit: quem quidem ritum diserte pro more persequitur Franciscus Hallier, de sacris Ordinationibus ubi de impositione sacrarum vestium singulis Ordinandis.

21. Κατὰ τὴν ἀρχαίαν ὁμολογίαν.) Stolam tunicæ superpositam Diaconus Græcus gerit: id si pervicax quisvis negaret, mutis Vaticanæ Bibliothecæ picturis in Oecumenicorum Conciliorum delineatis imaginibus, facillime convinceretur ignorantia: argueretur & a Chrysostomo in hom. de filio prodigo, ἐπὶ τῇ τῷ πνευματικῷ εὐφροσύνῃ οἱ ταῦται γὰρ σάμανοι, καὶ μεμνημένοι τῶν φρικτῶν μυτηρίων, καὶ λατρυγῶν τῆς θείας λατρυγίας καὶ μεμνημένοι τῆς ἀγγέλων πτέρυγας, ταῖς λατρίαις ἐδίδουσι, ἐπὶ τῇ ἀρετῇ ὅμως καμύνας, καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀπορροχόντων. Nostis spirituales delicias qui eas degustastis & recordamini tremendorum mysteriorum & ministeriorum divini sacrificii, imitantium Angelorum alas tenuibus lineis solis, quæ finis suis humeris impositæ sunt, & qui in Ecclesia discurrent: at si sub Dalmatica absconditæ forent nullatenus viderentur nusquam καμύνας dicerentur, ut certe volitantibus aliis quam similes haberentur, non latent enim in avibus alæ: edificeret tandem novum apud Latinos esse, supponendarum tunicis stolarum morem, qui cum initio displiceret Braccarensis primi Concilii Patribus, ut Can. 17. his verbis conciperent, occasio fuit. Placuit, quia aliquanti hujus provincie Ecclesie Diaconi, absconsis infra tunicam utuntur Orariis ita ut nihil differre a Subdiaconis videantur: ut de cætero superposito scapula, sicut decet, utantur Orario. 4. Αἰῶς.) Clerum omnem populumque Episcopis, Presbyteris, & aliquando Diaconis Ordinandis; probitatis vitæ, virtutumque reddidisse testimonium plura antiquorum scriptorum enarrant monumenta. Id Apostolorum nomine sancit Clemens in Const. lib. 2. cap. 4. quo ab Ecclesiæ Præsule, Presbyteros & populum vult interrogari, an præbeant Ordinato testimonium? μαρτυρεῖται ὑπὸ πάντων ἀξίως ἵνα, ab omnibus quod dignus sit testimonium accipit: καὶ συνδιδόναι αὐτῶν ἐκ τρίτου ἀξίως ἵνα: & cum tertio professi fuerint eum dignum esse, consecrationem adipiscitur. Sanctionem Apostolicam in utraque Ecclesia severissime quondam observatam fuisse nullum dubium est, nisi forsitan illi, qui mores Ecclesiasticos penitus ignoraverit. Et in Ecclesia quidem Latina inter præclaras frequentisque acclamationes, quibus populus Hipponensis ab Augustino successorem Eriadum postulavit vicies quinquies, olim Dignus, olim meritis, dixisse legimus apud eundem Augustinum epif. 110. & S. Eutychio in Præsulem C. P. subvehendo, cunctos proclamasse: Dignus est, dignus est: Symeon Metaphrastes refert apud Surium 6. Aprilis Aliis quoque Præbyterali dignitate ordinandis, κατ' ἐμφανήσας, καὶ ἐμφανῶς, ut Danieli Stryltæ Metaphrastes idem, & S. Medardo Fortunatus, referunt idem acclamatum. Rati sunt, qui Diaconis idem contigisse testentur. Δικαίους γὰρ, inquit Balsamon in 36. Canonem Apostolicum, χαροποιῦναι μὲν, ἀποφύγεσθαι δὲ τὸν ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἀπορροχόντα οἱ ἐπίσκοποι, καὶ κατὰ τὸ πάλαιον, καὶ οἱ ἱερεῖς κατὰ τὸν οὐρανόν. καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Σωτῆρος. Diaconos enim, ordinari quidem didicimus: eligi autem non audivimus, sicut eliguntur Episcopi & olim Sacerdotes, ut dicit Canon 13. Synodi Laodicæ. Acclamatio itaque circa Diaconum quæcumque est, non ad ipsi testimonium reddendum, sed ad Episcopis consecrationem actionemque approbandam, argumentum est & indicium: atque ita quem declarat hic Pontifex dignum: κατὰ τὴν βίβλιν, a Clero nempe suscipitur: & κατὰ τὴν βίβλιν, a populi voce approbatur. Ex adverso vero si obtento gradu Ordinis quemquam privari contigerit, indignum ex antiquo pronunciabant Græci, qua ignominia iniquo iudicio, & indigno penitus non Προκοπίου, sed Apocopi ministerio, mulctatus fuit sanctissimus Patriarcha Ignatius, cum ut enarrat Nicetas in ejus vita. μετὰ πολλὴν ἐν τοῖς λόγοις ἀμείαν καὶ ἀνδρίαν, καὶ ὑδρία δακρυομένην ῥόμον, μόνον

δὲ τῇ ἐξουσίᾳ μακρῶς χαίρειν, ἐνδύσει τὸν, Ἰγνάτιον, ἱμάτιον διαρρηγόντα, ἐρύπατον, καὶ τῷ ἱερατικῷ εὐλοῖα περιβαλόντες ἐν τῇ ὀπίθῃ ἀπαμφέζουσιν. καὶ δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐποδίακοι, Προκοπίου τοῦ ὁμοῦ, καὶ λόγον ἀλογος, καὶ βίον βίβλος, ἐν ὁποτέρῃ καὶ πάλιν διὰ τὸ ἐπὶ τῇ κατὰ τὸν βίβλιν. ὁμοῦ ἀναρῶμενος τὸ ὁμοφρόνιον, καὶ τῷ κατὰ τὸν βίβλιν ἐβόα τὸ, Ἀνάξιος. Post longam verborum altercationem, laborem, & cunctationem, sola impotentis freti potentia, præter jus fasque omne, laceris ac sordidis vestibus eum (Ignatium) induunt: sacroque indumento Pontificum circumposito, rursus a tergo illum exuunt. Erat autem Subdiaconus quidam Procopius nomine, ab Ecclesia ejectus, sermone ineptus, vita impure, quem propterea Patriarcha non ita pridem gradu moverat. Hic primus ablato a Patriarcha Pallio, vestisque reliqua sacra, illud solemne pronuntiabat, Indignus: Hanc scelesti Procopii vocem plerosque inter populi perstreptentis laudibus voces, tacite animo percipere testatur Ambrosius de dignit. Sacerdot. cap. 5. Nescii homines & indocti in Ordinationibus eorum clamant: Dignus est, iustus est: & conscientia misera, Indignus es, injustus es, dicit.

25. Καὶ ἀσπάζεται αὐτόν.) Pacem a Pontifice imperitam, ut superius legimus, accipit Lector, λαμβάνει παρὰ τοῦ Ἀρχιερέως εὐλοῖαν; Subdiaconus benedictionem, λαμβάνειν εὐλογίαν ἀπὸ τοῦ Ἀρχιερέως: Diaconus cunctis familiarior & conjunctior factus, osculum ab eodem Pontifice, seu Ordinationis sigillum, & totius sacre cærimonie consummationem, τελεωτικὸν ἱσασμὸν accipit: cujus quidem ἱερεῖν ἐμφανῶς sacram significationem qui contemplari voluerit, adeat Dionysii de Eccl. Hierar. caput 5.

26. Πρὸς τὸν λαόν.) Consecrativam non esse, sicut apud Latinos instrumentorum, ita hic præsentem stabelli traditionem, sed illa Diaconum manus impositione perfecte consecratum ad Ordinis accepti executionem vocari, ex dictis de Lectoris promotione num. 12. & de Subdiaconi initiatione num. 13. occurrit colligendum.

27. Ἐν τῇ συνόδῳ τῷ τόπῳ.) Explicant Regia quis sit ille locus: nimirum ἐπὶ τοῦ ἀμβωνος: pluribus namque Diaconis missæ ministrantibus, quidam in sacro Tribunali, alii in Ambone consistunt, dicenda faciendave ad se spectantia, suo tempore præstaturi.

28. Πάντων τῶν ἁγίων.) Vide Chrysostomi liturgiam fol. 79.

29. Τὸ, ἐξ ὧν μεταλαμβάνεται.) Fol. 84.

30. Ὅταν γίνῃται λειτουργία τελεία.) In Præsanctificationum liturgiis, Diaconum posse ad Ordinem promoveri, hæc verba docent; cum enim longe post sanctorum donorum consecrationem, ea nimirum liturgiæ parte, quæ pariter reperitur in Præsanctificationis, inauguratur, & ministerium ab illo hic exhibitum, in Præsanctificationis iisdem, præstari facile possit, nulla ratio est quæ perfectam liturgiam in eo consecrando requirat. De Sacerdote nihilominus aliud sentiendum & affirmandum est; ut enim ad sacrificium ejus Ordo dirigitur, a sacrificio quoque sanctimoniam mutatur, & ante consecrationem Christi corporis, ipse consecrationem a Pontifice accipit; & confestim Pontifici concelebrare, & ei sanctificantem comitem se debet adjungere, quod in Præsanctificationis, sacrificii ratione & consecratione destitutis, nequaquam potest annotari.

Hæc de Diaconi Ordinatione. Quia vero Diaconissæ apud antiquos frequens est mentio, recentioresque quidam plura illi concessa detrahunt, & alia non concedenda tribuunt; & quia tandem ejus Ordinatio in vetustioribus M. S. Euchologiis post Diaconi initiationem occurrit, quæ hucusque non innotuit, Diaconissæ sacro ritu perficienda promotio, in lucem e squallore vetustatis & tenebrarum situ est proferenda, notisque illustranda. Hoc igitur pacto a Barberino S. Marci, & Cryptoferrateni M. S. prodit.

Postquam sacra peracta oblatione sancti Tribunalis aperta fuerint fores: antequam dicat Diaconus. Omnium sanctorum. Diaconissa ordinanda Pontifici presentatur: qui exclamat. Divina gratia &c. ipsa caput inclinante, super caput ejus Pontifex manum imponit: tribusque crucibus efficit, hoc modo precatur.

Deus sanctus omnipotens, qui per unigeniti Filii tui Dei nostri nativitatem ex Virgine, feminam sanctificasti, & non hominibus solum, sed & mulieribus Spiritus tui gratiam, & adventum largitus es: ipse & nunc Domine, super famulam hanc tuam respice, & in ministerii tui opus illam advoca, & copiosum Spiritus tui sancti donum in eam mitte: eamque juxta beneplacitum tuum ministerium suum jugiter implentem in orthodoxa fide, & inculcata conversatione, conserva. Quia convenit tibi omnis gloria, honor, & adoratio: Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Et responso, Amen: unus Diaconorum precatur hoc pacto.

In pace Dominum precemur.

Pro superna pace & bono statu totius universi: Dominum precemur.

Pro pace totius orbis: Dominum precemur.

Pro Archiepiscopo nostro N. Sacerdotio, opitulatione, perseverantia, pace, sanitate, salute ejus, & pro opere manuum illius: Dominum precemur.

Pro N. Diaconissa, nunc Ordinata, & pro salute ejus: Dominum precemur. Ut clementissimus Deus, immaculatum & inculpatum ei ministerium largiatur: Dominum precemur.

Pro pietissimo, & Deo amabili Imperatore nostro N. &c.

Ut liberemur.

Suscipe, salva.

Et dum a Diacono fit hæc oratio, habens pariter Pontifex manum super Ordinata caput impositam, precatur hoc pacto.

Dominator Domine, qui neque feminas seipsas consecrantes, ut sacro consilio ædibus sanctis tuis, prout decet, ministrant, repellis; sed in ministrorum ordine illas admittis: etiam huic tue famule, seipsam tibi consecrare volenti, & hujus ministerii gratiam adimplere, sancti tui Spiritus gratiam, sicut Phœbæ ad opus ministerii electæ concessisti, largire: præsta quoque illi Deus, inculcate in sanctis tuis Ecclesiis perseverare, convictus sui rationem gerere, & continentiam præsertim studiosam se monstrare, & perfectam ancillam tuam demonstra: ut & ipsa Christi tui Tribunali adstans, dignam rectæ conversationis accipiat mercedem.

Misericordia & miseratione unigeniti filii tui, cum quo, &c.

Et responso, Amen. Diaconicam stolam sub

Μετά τὸ γινέσθαι τὴν ἀγίαν ἀναφορὰν, καὶ ἀνοίγει τὰς θύρας· πρὶν εἰπεῖν τὸν ἄρχιεπίσκοπον. Πάντων τῶν ἁγίων. προσφέρεται 2 ἡ μέλλουσα χειροτονεῖσθαι τῷ Ἀρχιερεὶ καὶ ἐκφωνῶν τὸ, 3 Ἡ θεία χάρις, κληρώσης αὐτῆς τὴν κεφαλὴν, 4 ἐπιτίθῃσι τὴν χεῖρα αὐτῇ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς· καὶ ποιῶν σωρὺς τρεῖς, ἐπιδύχεται ταῦτα.

5 Ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος ὁ παντοδύναμος, ὁ καὶ τῆς ἐκ Παρθένου καὶ σάρκα γεννήσας τῇ μορφογενεῖς σε ἡμεῖς, καὶ οὐκ ἡμῶν ἀγιάσαι τὸ θῆλυ· καὶ ἐκ ἀνδράσι μόνον, ἀλλὰ καὶ ταῖς γυναιξὶ δωρησάμενος τὴν χάριν, καὶ τὴν ἐπιφοίτησιν τῷ ἁγίου Πνεύματος· Ἀυτὸς καὶ νῦν δέδοται, ἐπιδέ ἐπὶ τῇ δούλῳ σου ταύτῃ· καὶ προσκαλέσας αὐτὴν εἰς τὸ ἔργον τῆς διακονίας σου, καὶ κατέπεμψον αὐτῇ τὴν πλουσίαν δωρεὰν τῷ ἁγίῳ σου Πνεύματος· διαφύλαξον αὐτὴν ἐν τῇ ὁρθοδόξῃ σου πίστει ἐν ἀμύμπτῃ πολιτείᾳ καὶ τὸ σοὶ δάρεσον, τὴν ἑαυτῆς λειτουργίαν καὶ παντὸς ἐκκληρῶσαι. Ὅτι ἀρτίπαι σοὶ πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκυνώσεις τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Καὶ μετὰ τὸ, ἀμήν, ποιεῖ εἰς τὴν διακονίαν δὲ χλὴν ὕτως.

Εν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Τπέρ τῆς ἀνωθεν εἰρήνης, καὶ εὐσταθείας τῆς σύμπαντος κόσμου· τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Τπέρ τῆς εἰρήνης τῆς σύμπαντος κόσμου· τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Τπέρ τῷ Αρχιεπισκόπῳ ἡμῶν, τῷ δέϊνος, ἱεροσύνης, ἀντιλήψεως, διαμονῆς, εἰρήνης, ὑγείας, σωτηρίας αὐτῷ, καὶ τῷ ἔργῳ τῶν χειρῶν αὐτῷ· τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Τπέρ τῆς νῦν προχειρονομένης διακονίσης, καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῆς· τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Ὅπως ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς ἀπὸ τῶν καὶ ἀμώμητον αὐτῇ τὴν διακονίαν χαρίσῃται· τοῦ Κυρίου διηδῶμεν.

Τπέρ τῷ εὐσεβεστάτῳ καὶ θεοφιλεστάτῳ βασιλεῖς ἡμῶν.

Τπέρ τῷ ῥυθῆναι ἡμᾶς.

Ἀντιλαβῆ, σῶσον.

Καὶ ἐν τῷ γινέσθαι ταύτῃ τὴν ἐκκλησίαν ὑπὸ τῷ διακόνῳ ἔχον ὁμοίως τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τῆς χειροτονημένης ὁ Επίσκοπος, ἐπιδύχεται ὕτως.

Δέσποτα Κύριε, ὁ μὲν 7 γυναικας ἀναθεμένους ἑαυτῆς, καὶ βελῇ θεία κατὰ τὸ προσῆκε λειτουργεῖν τοῖς ἁγίοις οἰκοῖς σου ὑποβαλλόμενος, ἀλλὰ ταύτας ἐν πάξει λειτουργῶν προσδεχάμενος· δώρησαι τὴν χάριν τῷ ἁγίῳ σου Πνεύματος, καὶ τῇ δούλῃ σου ταύτῃ βελήθει· σὺ ἀναθεῖναι σοὶ ἑαυτὴν, καὶ τὴν τῆς διακονίας ὑποπληρῶσαι χάριν, ὡς ἰδοὺς χάριν τῆς διακονίας σου 8 Φοίβη, ἣν ἐκάλισας εἰς ἔργον τῆς λειτουργίας· παράχρη δὲ αὐτῇ ὁ Θεός, ἀκατακρίτως προσκαρτερεῖν τοῖς ἁγίοις ναοῖς σου, ἐπιμελεῖσθαι τῆς οἰκίας πολιτείας, σωφροσύνης δὲ μαλίστα, 9 καὶ πλείων ὑποδείξον δούλῳ σου· ἵνα καὶ αὐτὴ παρασῶσα τῷ βήματι τῷ Χριστῷ, ἀξίον τῆς ἀγαθῆς πολιτείας ὑποκληψιτο καὶ μισθόν.

Ελέει καὶ φιλανθρωπία τῇ μορφογενεῖς σε Υἱῷ, μετὰ τὴν ἀλογικὴν εἰ· καὶ τὰ ἔξῃς.

Καὶ μετὰ τὸ, ἀμήν, περιτίθῃσι τῷ τραχήλῳ αὐτῆς

- 10 11 10 ὑποκάτωθεν τῷ μαφείῳ 11 τὸ δακονικὸν ὠράριον, φέρων ἑμφοδὸν τὰς δύο Ἀρχάς· καὶ τότε ὁ ἐν τῷ ἁμβωνίᾳ ὡς δακονος λέγει. 12 Πάντων τῶν ἁγίων μνημονεύσαντες· καὶ τὰ λοιπά.
- 13 Μετὰ δὲ τὸ μεταλαβεῖν αὐτῷ τὸ ἅγιον σῶματος καὶ τὸ ἅγιον αἵματος 13 ἐπιδίδωσιν αὐτῇ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τὸ ἅγιον ποτήριον· ὅπερ διχομήνη ἀποτίθεται ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ.

pallio ejus collo circumdat Pontifex, duas illius extremitates ante pectus reducens: Tuncque stans in Ambone Diaconus ait. Omnium sanctorum memoriam agentes, &c.

Postquam vero ipsa sancti corporis & sancti sanguinis facta fuerit particeps, sacrum ei calicem tradit Pontifex: quod susceptum ipsa in sancta mensa deponit.

Ex MM. SS. quoque Diaconissæ Ordinationem refert Matthæus Blastares cap. 11. τὸ Γενεαίον, hoc pacto

Τελείδαι δὲ ἐπὶ τῇ δακονίᾳ πλὴν ὀλίγων, ὅσα ἐπὶ τοῖς δακονοῖς. τῇ δὲ ἱερᾷ τραπέζῃ προσαγομένην μαφείᾳ καλύπτειν χρὴ, τῷ ἄκρῳ τῶν ἑμφοδῶν ἀπηνωμένων· καὶ μὴ τὸ ρηθῆναι. ἡ Θεία χάρις, ἡ τὰ αἰδινὴ θειραπύσσα, ἐδύπερον τῷ ποδῶν εἰς γόνυ κλίσειν, ἀλλὰ μόνῳ τῷ κεφαλῷ· καὶ ἐπιτιθέμεναι ταύτης τὸν Ἀρχιερεῖα τῷ χεῖρα ἐπὶ χεῖρα ἀμέμπτως αὐτῷ τῆς δακονίας ἔργοι ἐπιτελεῖσαι, σωφροσύνην καὶ σεμνὴν πολιτείαν μετρηχομένην, καὶ τοῖς ἁγίοις ὑποταγῆς προσκαρτερεῖν, καὶ μὴ καὶ τοῖς ἀχράντοις μυστηρίοις ὑπερεῖν ἐπιτρέπει, ἢ ῥητὶδίων ἐγχειρίζεσθαι, ὡς ἐπὶ τῷ διακόνῳ. ὅσα τῷ τραχήλῳ ταύτης ὑπὸ τὸ μαφείον ἐπιτιθέμεναι ὁ Ἀρχιερεῖα τὸ δακονικὸν ὠράριον, φέροντα εἰς τὰ ἑμφοδῶν τὰς δύο Ἀρχάς· ἐν δὲ τῷ καιρῷ τῆς μεταλήψεως, μὴ τὰς διακόνους τῶν θείων κοινωνιῶν αὐτῇ μυστηρίων· ὅσα λαμβάνουσιν τὸ ποτήριον ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Ἀρχιερέως μὴδὲ μεταδίδουσι· ἀλλ' αὐτοὺς ἐπιτιθέμεναι πρὸ τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ.

Peragi convenit, paucis exceptis in Diaconissæ Ordinatione, quæ & in Diaconi. Illam etenim ad sanctam mensam adductam, masorio velari decet, pendentibus a parte anteriori ejus extremis. Postquam vero dictum fuerit: Divina gratia quæ infirma curat, nullum ipsa inflectit genu, sed caput solum. Imposita vero illi manu preoatur Pontifex, ut ministerii opus inculpate absolvat, continentiam & honestam conversationem obeat, atque ita sanctis in adibus perseveret; non tamen ipsam illibatis ministeriis ministrare permittit, aut Flabellum adtrechandum more Diaconi, illi committit. Collo deinde ipsius sub masorte stolam Diaconicam imponit Pontifex, & in partem anteriorem ejus extrema reducit. Communionis autem tempore, post Diaconos sanctorum mysteriorum ipsam participem facit: & ex ejus manu illa calicem accipit, nulli tamen distribuit: sed confestim traditum in sancta mensa reponit.

In Orationem Ordinationis Diaconissæ Notæ.

1. **Διακονίσσας.**) Abrogato Diaconissarum officio antiquo, illam moderni Græci sæminam δακονίσσαν, vel corruptius δακονισσαν vocant, quæ Diacono conjugio copulata est, qua ratione sæcularis Sacerdotis uxorem τὴ πατὴρ γυναικα, nuncupant παπαδία; quæ ut ejusmodi δακονίσσα πατὴρ in Ecclesia, sæminas inter obtinet, τὴ γυναικίαν mulierum stationis aditum, ut digniorem locum, & e quo sacri Tribunalis portam respicit, ipsa occupat; supra reliquas, capitis & cervicum velo candido dignoscitur; gemmas & aurum illi ferre nefas, raro in publicum prodire, nisi honesto cum comitatu, rarius e domo prospicere, convivia vel choreas frequentare nusquam solet, modestiam & solitudinem colere, pro more habet: si Sacerdos maritus obierit, viduitatem perpetuam servat, aut si nuptias secundas repetierit, Sacerdotali honore, vestitu, & nomine παπαδία, aut δακονίσσα privata, cæteris mulieribus ludibrio est, & contemptui: eademque Diaconissæ cum illa privilegia, si se dignam præstet, vel probra, si a primo virtutis tramite recesserit, sunt communia. Verum recentium Diaconissarum hæc consideratio est, ad quam præfens Ordinatio non spectat: illis propterea omisiss ad antiquas considerandas sermo & commentaria nostra prospiciant. De illis si antiquos Latinos consulamus, ut Zachariæ Papæ decretum, Concilium Aurelianense primum, Antisiodorense, Epauense: Diaconæ, sicut & Episcopæ, Presbyteræ, & Subdiaconæ reperientur esse, quæ maritis Ordines illos suscipientibus Episcopis, Presbyteris, Diaconis, & Subdiaconis relinqui dicuntur, quibus eorumdem Conciliorum legibus, cælibatus perpetuo colendus præcipitur: Episcopi autem reliquæ; speciatim hoc concedit Can. 48. Concilii in Trullo ut, καὶ ἡ δακονίσσα, ὅπως τὸ τῆς δακονίας ἀναβιβάζειν αὐτῇ.

ἔτιμα. Si digna visa fuerit, etiam ad Diaconatus dignitatem proveberetur. Aliæ tandem fuerunt Diaconissæ, quæ vel perpetua virginitate servata, vel secundis repudiatis nuptiis castitatem dicabant, & ministeriis quibusdam Ecclesiasticis, Episcopi Ordinatione se devotebant; quales utriusque simul generis, Pulcheria Augusta, Olympias, & Nicareta fuerunt: de quibus tamen separatim sumptis loquuntur, tum Constitutiones Apostolicæ apud Clementem lib. 6. cap. 17. δακονίσσα ἡ γυνὴν παρδὶος ἀγνὴ· εἰ δὲ μὴ γὰρ καὶ ἡ χήρα μονόγαμος τις καὶ τιμία. Diaconissa eligatur virgo pudica: si autem non fuerit virgo, sit saltem vidua, quæ uni nupsit, & fidelis atque honorata sit. tum Epiphanius cap. ult. Panarii. ἔσονται ἡ μονόγαμοι ἡ χήραι τῶν ἀποστόλων, ἡ χήραι τῶν ἀποστόλων, ἡ ἀπαρδέντες ὅσαι. Illæ quidem univiræ & continentess esse debent; vel post primas nuptias viduæ, vel perpetuæ virgines. Plures licet cum Matthæo Blastare cap. 11. τὸ Γενεαίον. Diaconissarum & viduarum duplicem ordinem constituerint: illum, qui virgines quadragenarias, & Moniales, sacris ministeriis se devotebant; hunc, qui viduas sexagesimum annum prætergressas, Ecclesiæ facultatibus alendas comprehenderet: de quibus interpretes Pauli consulendi in epist. ad Timoth. Cæterum tempus quo Diaconissa ordinatur commune est ipsi ac Diacono, cum videlicet in Canonis liturgici sine Tribunalis sacræ fores panduntur, & Diaconus exclamat. Πάντων τῶν ἁγίων in Chrysostomi liturgia, fol. 64.

2. *Ἡ δακονίσσα χηροποιεῖται.*) Diaconissas a prima Ecclesiæ origine fuisse ordinatas, comprobant Pauli 1. ad Tim. 5. eas instituentis verba: Vidua eligatur non minus sexaginta annorum, quæ fuerit unius viri uxor, &c. Viduæ vero nomine Diaconissam intelligi verborum series ostendit, quæ de mini-

Ec ij

strorum Ecclesiarum, tum electione ad Ordinationem prævia, tum de consecratione ipsa, manifestum sermonem habet: eandem quoque opinionem non paucis in locis confirmant sanctiones Imperatoriarum locis infra citandis: nec obscure, ut videtur, de illis loquitur Tertullianus in exhortatione ad castitatem ubi ait: *Quantæ igitur, & quæ in Ecclesia Ordinari solent, quæ Deo nubere maluerunt, quæ carnis suæ honorem instituerunt, &c.* Apertissime tandem Ordinatæ illas fuisse, Græca quæque volumina demonstrant, dum χειροτονίας vocabulo, ad Ordinem spectante, de illis mentionem habent. Clemens Const. Apost. lib. 8. cap. 10. cuius titulus est, ἐπίκλησις ἐπὶ χειροτονίας διακονίας, *imploratio in Ordinatione Diaconissæ*, cui præsentis operis similis est omnino, ἐν ᾗ ἐπὶ χειροτονίας διακονίας: Concilium Chalcedonense Can. 15. illam χειροτονείδαι & χειροδοσίαν δέχεσθαι, idemque Concilium in Trullo Can. 14. & 40. testantur. Ejus porro ætas, a variis varie requiritur. A Paulo nuper allato, sexaginta annorum esse præcipitur. Canon Nicænus 74. a Francisco Turriano inter reliquos editus, totidem ætatis annos exigit, cum ait: *Ex iis eligantur quæ non male audiant ex eo usque tempore quo fuerunt adolescentulæ, sintque annos natæ sexaginta, sicut B. Paulus ordinavit, & hujusmodi Diaconissæ, &c.* In hanc quoque sententiam iuit Theodosius Imp. I. 27. sui Codicis de Episc. & Cler. satis tamen deinceps fuit Concilio Chalcedonensi Can. 15. annorum quadraginta tempus, si tamen simul accuratum de illa examen haberetur, διακονον μὴ χειροτονείδαι γυναικας ἀπὸ τῶν τεσσαράκοντα, & ταύτῃ μὴ ἀκριβῆς δοκιμασίας: hujus Canonis mentem sequitur 40. Canon Concilii Trullani, οἱ ἱεροὶ κατόρες τεσσαράκοντα ἐτῶν τῷ διακονίᾳ χειροτονείδαι παραδεδοκασιν, *facti Canonες* (Chalcedonenses nimirum citati) *quadraginta annorum Diaconissam Ordinandam esse statuerunt*: ubi Balsamon in Scholio, ἡ χηρία τοῦ Σωῶτος εἰς ἐπίσημον τούτων ἐστὶν τοῖς πλεῖστον διακονίᾳ ἐρημένους ἐν τῇ τεταρτῇ ἑωδὸν: *usæ est autem Synodus ad eorum confirmationem etiam iis, quæ de Diaconissis in quarta Synodo dicta sunt.* Hinc quadragenario numero addit Justinianus Imp. citatus in Nomocanone Photii tit. 1. de Fide cap. 28. in textu, denarium numerum, alii quinarium detrahunt, & alii quindenarium: cuius quidem varietatis ea est causa ex Zonara in Scholio Can. 15. Chalcedonensis, quod discrimen non modicum attendendum est, inter virginem & viduam ad Diaconissæ munus promotam: & Apostolica quidem verba de viduis; Synodice vero constitutiones de virginibus ad hujusmodi Ordinem evectis sunt intelligendæ: ἡ γυνὴ ἑαυτῇ μὲν χηρὴ τῷ σωτάριος ὄντος ἐν αἰσῶνι τῇρήσασα, & ἀφαιρέσας μίνασας τῆς σωματικῆς ἀνδρώας ἡδονῆς, καὶ τὸ τῷ διακόνῳ χάρισμα δέχεσθαι, ὅπως πρὸς αὐτὴν ἀποκλῖναι εἰς γάμον, καὶ εἰς ἐπιθυμίαν ἐλθεῖν μίξαις, ἥς ὅπως πεπείραται· ἡ δὲ χηρὰ ἐν ᾗ ἀνδρώας καταπολάυσσας, καὶ γυναικείᾳ ἀνδρώας μίξαις ἡδονῆς μαλὸν εἶναι ἀπὸς τὸ πάθος ἐπικλινῆς. Et infra: οἷς οὖν ἀπὸς τὸ πάθος τῷ μίξαις ἐκκατάφορον μάλον τῇ χηρᾷ ἔσαν τῷ παρδίνῳ ἐν χόρῳ πλείονι κατατάσσεται οἷς μίξαις. Αποστόλος διατάξατο. *Nam quæ ad 40. annos in puritate se servaverit, nec ullam ex virili consortio voluptatis partem degustaverit, postea Diaconatus quoque honore, & gratia auctam, animum ad nuptias intendere, aut copulæ cupiditate, cuius antea nullum usum habuit, accendi non ita facile est. At vidua virilis thalami suavitate delinita, virilisque consortii voluptatem experta, ad cupiditatem facillior erit, & proclivior. Viduam igitur quod longe ad libidinem sit pronior virgine, longius quoque provecctam ætate eligi oportere, magnus Apostolus censuit.* Aliam pariter rationem profert 6. Canon Trullanus, ἐν τῷ δὲ ἁγίῳ Ἀποστόλῳ γέγραπται ἐξήκοντα ἐτῶν τῇ ἐκκλησίᾳ καταλέγεσθαι χηρὰν· οἱ δὲ ἱεροὶ κατόρες τεσσαράκοντα ἐτῶν τῷ διακονίᾳ χειροτονείδαι παραδεδοκασιν τῇ ἐκκλησίᾳ χάριτι θεῆς κραταιοτέραι γενόμεναι, & ἐπὶ τὰ ἀφ᾽ ὧν βαίνουσιν εὐρακότες, & τὸ τῷ πρὸς τῷ θεῷ ἐντολῶν τήρησιν πάριον τε καὶ ἀσφαλές. *In divino enim Apostolo scriptum est 60. annorum viduam in Ecclesia eligendam: facti autem Canonες 50. annorum Diaconissam Ordinandam esse statuerunt,*

cum Dei Ecclesiam cælesti gratia, potentiorum ac robustiorum evasisse, & ulterius procedere vidissent, fideliumque ad divinatorum mandatorum observationem, firmitatem ac stabilitatem. Quoad Ordinandas 35. suæ ætatis annis, vel priores juniores ad Monachalem professionem admittendas, Episcopi juxta prudentiæ normam dispensantis judicio relinquendum affert Zonaras in eundem Canonem. At si legantur etiam anno 25. Diaconissarum numero adscriptæ, illud ad probationem potius virtutis, quam ad Ordinis etiam cum dispensatione susceptionem refert idem Zonaras in Concilio Nicæni Can. 19. Cum enim plures essent virgines, quæ castitate jugiter servata Deo se consecrare studerent, ex earum collegio quasdam Episcopi ad Diaconicum munus seponerant, quibus peculiarem quoque habitum (quasi Diaconissis) anno vigesimo quinto concedebant, & hæc quidem, quamvis adhuc forent Laicæ, ex sui ad Diaconatum deputatione, Diaconissarum nomine & honore gaudebant: de quibus proinde Canon Nicænus citatus, qui plerosque moris hujus ignaros torfit, potuit abique facta cuicumque alteri Canoni oppositione dicere: ἐμνήσθμεν τῷ διακονίᾳ τῇ ἐν τῷ χηρᾷ ἐξαρτάσθαι ἐπὶ μὲν δὲ χειροδοσίᾳ τινὰ ἔχουσιν, ὥς ἐξ ἀπατος ἐν τοῖς λαϊκοῖς αὐτὰς ἐξτάττειν. *Diaconissarum autem meminimus, quæ in habitu quidem censentur, quoniam nec ullam habent manus impositionem, ut omnino inter Laicos ipsæ connumerentur.* Cæterum Diaconissarum Ordinationem jamdiu in Occidente interdictam commonstrat Concilium Arausicanum primum, quod etiam in Laicorum classem eas relegat, dicens Can. 26. *Diaconissæ omnimode non Ordinandæ, si quæ jam sunt, benedictioni, quæ populo imponitur, capita submittant.* Hujusmodi vero honorem ambientibus ræminis, ad solum Monastici status gradum, ubi pœnitentiæ benedictio suscipitur amandat Canon 21. Epauensis: *Viduatum consecrationem, inquit, quas Diaconas vocant, ab omni regione nostra penitus abrogamus, solam eis pœnitentiæ benedictionem, si converti ambiunt, imponendæ.* Rationem clarius exprimit Concilium Aurelianense secundum (quæ forsan fuit, ut ad Pœnitentiæ statum ab Epauensi remitterentur) carnis scilicet fragilitatem, & nimirum ad libidinem pronitatem. *Placuit etiam, ut nulli postmodum fœminæ Diaconalis benedictio pro conditionis hujus fragilitate credatur.* In Oriente vero penitus etiam cessasse Diaconissarum ministerium, docuit Balsamon fol. 14. ad ductus: ubi & consequenter abrogationis hujusmodi causam profert, corpoream videlicet earum immunditiem: qua vero ratione adhuc in quibusdam Græciæ locis earum vestigium sit relictum, ibidem edisseruimus.

3. *Hæc hæc.* Perfracta nimis fronte, ut mihi quidem tum Euchologia MS. attentius consideranti, & Matthæi Blastaris scripta diligentius legenti videtur, negat Arcudius, verbis hujusmodi Diaconissarum consecrationem non esse perficiendam: ita profecto, inquit, lib. 6. cap. 10. quod refert Blastares ex quibusdam antiquis seu potius Apocryphis Euchologiis, de stola Diaconæ (de qua post pauca num. 11.) & quod amplius de forma illa eliminanda: Divina gratia, quæ infirma sanat, &c. erroneum esse judico imo hæreticum, per consequens reprobandum atque omnino rejiciendum. Non enim dignosceretur variâ impostio, imo eadem plane existimaretur, quando & eadem forma consecrationis recitatur. Unde potius per Apostolicarum Constitutionum preces (inferius referendas) Diaconissa benedicebatur, & abusus Græcorum erat, si qui solita verborum forma, quæ sacris Ordinibus convenit, eam consecrabant. Hæc Arcudius, zelo potius quam ratione in suos, quos pie exponere debuisset, investus. Apocrypha namque non sunt cuncta quibus Græci utuntur Euchologia, sicut nec Cryptof. quo Bessarion est usus, vel Barberinum S. Marci, quod prius alterius Patris Græci in Concilio Florentino vocem habentis proprium fuit, quæ tamen ἐν χηρᾷ & χειροτονίας & διακονίας continent, & verba, ἡ δὲ χάρις, &c. in ea pronuntiari præscribunt, hæretica sunt aut hæresim sapiunt. Quis enim error aut hæresis est, si quædam sa-

6 *Eis τὸ ἔργον τῶν διακόνων.*) Nusquam Ordo, sed ministerium Ecclesiasticum Diaconissæ convenit. Sicut enim disseminando Dei verbo intenti primitus Apostoli, mensarum ministerium Diaconis deinde commissum, commode nequibant obire: quæ fuit occasio, ut oneris dividendi gratia, eisdem turbæ proponerent: ita & Diaconis variorum pondere ministeriorum pressi, in iis maxime, quæ ad decentem cum sœminis conversationem spectant, onus a se, in institutas ab Ecclesia Diaconissas rejecerunt: quarum propterea ministerium solum proprium est, ipsarumque actiones fuere. Primo ex Const. Apost. lib. 3. cap. 26. ut si sœmina Episcopum vel Diaconum vellet alloqui, hanc ad illos Diaconissas ut honestatis illius esset testis deduceret: *διὸ καὶ διακόνῳ μὴ οὐκ ἔστιν ἰσχυρὸν ἡ γυναῖς τῷ διακόνῳ ἢ τῷ ἐπισκόπῳ· ἀδ. Diaconum ut Episcopum nulla mulier sine Diaconissa accedat.* Secundo, viduarum cura erat illi quodammodo cum Diacono communis, unde & illi obedientiam præstare jubentur in eisdem Constitutionibus lib. 3. cap. 7. *οἱ παῖδες τοῦ κυρίου καὶ τὰς χήρας τοὺς δομῶντας τοῖς ἐπισκόποις, καὶ τοῖς ἐπιστολείς, καὶ τοῖς διακόνους, ἢ τοῖς πρεσβυτέρους, καὶ τοῖς διακόνους, ἢ τοῖς πρεσβυτέρους.* Viduas oportet esse honestas obediētes Episcopis, Presbyteris, Diaconis, adhuc & Diaconissis. Et rursum ejusdem lib. cap. 15. *οἱ ἐπισκοπὸι ἐπιστολὰς καὶ διακόνους πρεσβυτέρους καὶ γυναῖκας ὑποτάκτους τοῖς ἐπισκόποις.* Ordina Episcopo Diaconissam fidelem & sanctam ad ministrandum mulieribus. Tertio, negotiis urgentibus, & Episcopum mulieres adire, aut ab ipsis commode vel decore conveniri non suadente honesto, harum sensa ad Episcopum, & vicissim sensus voluntatemque Episcopi ad illas referebat Diaconissa: ut

Ee iij

penetrare, illis fuisse licitum, & Diaconis viris munia proxima & similia obire: cujus exemplum a nobis superius fol. 11. manifestum est exhibitum: & ut subdit Blaſtares idem, Gorgoniam Gregorii Nazianzeni sororem, ipſo referente, virginis manibus altare apprehendentem & ferventiſſimas ad Deum preces fundentem corporis salutem recepisse didicimus. Alia quæ superſunt Diaconiſſæ munera docebit infra Paulus num. 9. Propter iſta igitur munia in Agapis Eccleſiæ, Diaconiſſæ pars ſeponebatur, ut edicit Conſti. Apo. lib. 2. cap. 28. & ex reliquiis quoq; oblationum portio illi assignatur lib. 8. cap. 31. τὰς περιουσίας ἐν τοῖς μυστικοῖς ὑπαγίαις, καὶ γνώμῳ τῷ ἐπισκόπῳ ἢ τῷ πρεσβυτέρῳ οἱ διάκονοι διανεμίσσονται: & infra, διακονίᾳς μέρος ἐν. *Eulogias in mysticis sacrificiis superfluas, de sententia Episcopi aut Presbyterorum Diaconi distribuunt Clero: Diaconissis partem unam.*

7 Γυναικας ἀναδείκναις ἑαυταῖς.) Certo præfixoq; tantum tempore, mulieres legi Moſaicæ ſubditæ, Deo ſe dedicasse leguntur; tum ut illa brevi perſolvendi voti mora, caſtitatem ſanctius colerent, tum ut obsequium aliquod in templo juxta Sacerdotum imperium præſtarent. Fuerunt ſemper huiusmodi in Evangelica lege tum quæ puritatem a virili conſortio illibatam ſponte, & abſq; voti vinculo præſervarent, tum quæ in ſæculo converſantes virginitatem perpetuam voverent, tum quæ ſe in monaſteriiſſimas Deo conſecrarent, tum quæ matrimonium ſemel expertæ deinceps ex voto nuptias ſecundas repudiarent: ex earum vero qualicumque claſſe prodiret Diaconiſſa, continentiam pollicebatur, atque inſuper miniſteriis ſupra expoſitis vel aliis quibuſcumq; ſe mancipabat. Legatur Ordo Romanus de Diaconiſſæ aliarumq; mulierum conſecratione.

8 Φοιβη.) Phæben Diaconiſſam fuiſſe declarant Pauli verba ad Romanos 16. ſcripta: *Commendo vobis Phæben ſororem noſtram, quæ eſt in miniſterio Eccleſiæ, quæ eſt in Cenchris: διακονοῦν ἐν ἐκκλησίᾳ. Diaconam in Eccleſia: ſic illa intelligit Chryſoſtomus: διακονοῦν ἐν ἐκκλησίᾳ. καὶ τὸ ἄξιωμα προοίδικος διακονοῦν: dignitatem adiecit, miniſtram (Diaconam) vocans Anſelmus. Docet fæminas locus iſte Apoſtolica auctoritate in miniſterio Eccleſiæ conſtitui.*

9 Τολίαν ἀποδείξον δούλω σου.) Alia Diaconiſſæ officia & munera, intimius cum virtute conjuncta, Paulus enumerat 1. ad Tim. 5. ut in operibus bonis teſtimonium habeat, ſi filios educavit, ſi hoſpitio) peregrinos Episcopos, ſibiſque ab Eccleſia commendatos) recepit, ſi ſanctorum pedes lavit, (cum ad eam declinarent) ſi tribulationem patientibus ſubminiſtravit, ſi omne opus bonum ſubſequuta eſt. De quibus ſancti Patres huius loci interpretes in ſuis commentariis diſſuſe ſcripſerunt.

10. Τραχάτωδιν τὴ μαφωρίν.) Maphorium pallium eſt Monialium, quondam teſte Caſſiano etiam a viris uſurpatum: Monasticum autem utriuſque ſexus pallium, vulgo nunc Græcis dicitur μανδύ quod antiquis teſte Athanaſio de Virginitate ἐπαμίον nuncupatur. Suum hunc maſortem imponunt capiti Mo-

niales, eoſque ad pedes uſque dependente totum corpus ambitur.

11. Τὸ διακονικὸν ὄραριον.) Abſurdum dicit Arcudius lib. 6. cap. 10. ex grammatica vocis notatione, Orarium Diaconiſſæ collo circumdare. At ſi nomen gerit Ordinis, cur non inſignia ſaltem ſemel ferat? An abſurdum eſt Arcudio, quod Eccleſia Romana quondam inſtituit, & deinceps obſervavit? Obſervasse autem Diaconiſſæ conſecrandæ morem, ejus Ordo antiquus manifeſtat: & quod Arcudio diſplicet, etiam Orarium manu Episcopi, ejus collo circumdatum clariſſimis, imo & repetitis verbis enarrat: Orientalem autem portionem ritum hunc cuſtodiviſſe dum ſana foret, & in communionem cum Occidentali perſeveraret, neque ipſe Arcudius inſicias ibit: quamvis ab antiquo ejus Ordo vel conſecratio utrobique perierit penitus, & vix jam de nomine cognoscatur. Adde quod non ad altaris miniſterium, uni tantum humero (de cujus ſignificatione alibi diximus) ſed ad ornatum tantum & ad corporeæ integritatis animæque munditiem Ordinatæ commendandam & ad ſpiritualem corporeamq; exercitationem illam provocandam Orarium Diaconicum ejus utroque humero dependens a Pontifice imponitur.

12. Πάντων τῶ ἀγίων.) Quo liturgiæ loco dicantur hæc verba habes fol. 64.

13. Επιδίδωμι αὐτῇ τὸ ἄγιον ποτήριον.) Tacet Arcudius quod Diaconiſſa ſacrum calicem ſibi traditum a Pontifice, contingere audeat, qui ſtolæ Diaconicæ ornatum illi brevi tempore conſeſſum ſugillare non erat veritus. An quia ritum perantiquum eſſe noverat, & ab eo jam tempore introductum in Eccleſiam, quo etiam mulieribus Chriſti corpus in Dominicali ſuſcipere Eccleſiaſtica conſuetudine faſerat? An quia legerat Gorgoniam Gregorii Theologi ſororem, ad ſacrum uſque altare progreſſam preces obtuliſſe, & erectam deinde, capiteq; eidem altari innixam, ferventiores in preces erupiſſe? & quod ad nos tandem attinet, quod ſibi njanus ejus providerat & reſervaverat, ex memoria pretioſi corporis aut ſanguinis Chriſti Domini ſuis lachrymis commiſcuſſe, & proinde ex privilegio poſſe etiam Diaconiſſam calicem ſacrum, in dignitatis ad quam evenitur argumentum, contingere? nec proinde Soteris Papæ ediſti habendam hic eſſe rationem, cum ſanxit, nullam Diaconiſſam monacham, pallam ſacram attrectare, neque incenſum ponere in ſancta Eccleſia, quandoquidem de palla pro ſacrificio ab ipſa peragendo explicanda, vel de oblatione thuris a muliere in ſacrificio faciendâ, cavet ſanctus Pontifex contra Montaniſtas, qui fæminas æque ac viros Ordinis capaces aſſerebant temere, atque etiam altari ſacrificium oblaturas ſacrilege admovere non verebantur. Hæc de Diaconiſſa, & ejus officiis: ad munera vero Diaconorum, maxime extra miniſterium altaris exercita uberius percipiendâ, tum ſeriem illorum, tum etiam reliquorum Eccleſiæ CP. Officiorum, actiones & nomina ex probato Leonis Aſiatii Euchologio, operæ pretium eſt, velut deſideratam, ad Diaconi ordinationem, adjungere appendicem.

HIC EST ORDO SANCTÆ
magne Eccleſiæ, quem ſanctiſſimi Patriarchæ, & ſemper beandi Patres, in Officiis Clericatis ſervandum cenſuerunt.

Chorus dexter ita incipit.

Epiſcopus. Magnus Oeconomus. Magnus Sacellarius. Magnus vaſorum cuſtos, ſive Sacriſta. Magnus Chartophylax. Sacello præpoſitus.
Quinarius ſecundus.

Protonotarius. Caſtrenſis. Referendarius. Logotheta. Memorialium ſcriptor.

Quinarius tertius.

Protecdicus. Sacer ſuggeſtor. A genubus.

Α Τ Τ Η Ε Σ Τ Ι Ν Η Τ Α Ξ Ι Σ
τῆς ἀγίας μεγάλης ἐκκλησίας, ὑπὲρ οἱ ἀγίατοι Πατριάρχαι, ἔ ἀειμακάριοι πατέρες ἐδογμάτισαν 1 εἰς ὁρφήνια 2 κληρικὰ.

Ο χορὸς ὁ δεξιὸς ἀρχεται ὕμνος.

Ο ἐπίσκοπος. Ο μέγας Οἰκονόμος. Ο μέγας Σακελλάριος. Ο μέγας Σκυοφύλαξ. Ο μέγας Χαρτοφύλαξ. Ο Σακελλίς.

Πρωτὸς δούλη.

Ο Πρωτοπρόεδρος. Ο Καθεδρωσίσιος. Ο Περιφρονάριος. Ο Λογοθέτης. Ο Τπομνηματογράφος.

Πεντὸς τέλει.

Ο Πρωτέδικος. Ο Ιερομνήμων. Ο ἐπὶ γονάτων.

Ο Επιμιμήσκων. Ο Διδάσκαλος.

Ο χορός ὁ δῶνυμος ἄρχεται ὑπὸς.

Ο Πρωτοπαπᾶς. Ο Δεσπότης. Ο ἱεραρχος. Ο ἄρχων τῆς ἐκκλησίας. Ο Καπηγῆς. Ο Περιεργαῖος. Οἱ δῶδεκα Εὐδίοι. Οἱ δύο Λαοσυνώπται. Οἱ δύο Περιμαῖνοι. Ο Πρωτοφάλκας. Οἱ δύο Δομίστικοι. Ο Πρόξενος. Ο Διποτάτος. Οἱ Θυρωροί. Ο ἐπὶ τῆς ὑπαξίας. Οἱ Οσιαῖοι. Ο Καταγυριάρης. Ο Καταβυτίτης. Ο Κυβέκας. Ο Περιεργαῖος. Ο Λαοσυνώπτης.

Ἰδε καὶ διερμυνόμενα τὰ ὀφείματα καὶ Κληρικὰ τὰς μεγάλης ἐκκλησίας, ἵνασον καὶ τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν. ἃ δὲ ἐνέργειαν ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐκτὸς τῆς Ἀρχιερείας, ὡς οἱ ἀγιάτοι Πατριάρχαι, καὶ ἀγία καὶ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος διώρισαν.

3 4 3 Ο μέγας οἰκονόμος τῆς ἐκκλησίας, 4 ὁφείλει εἶναι ἱεροδιάκονος. ὅταν δὲ λειτουργῇ ὁ Ἀρχιερεὺς, φορῶν τὸ σιχάριον αὐτῷ καὶ τὸ ὑάριον, ἵσταται ἐν τῇ μετέδῃ τῆς ἀγίας τραπέζης 5 βασιλεύων καὶ ἐν ταῖς χειρὶν αὐτῶν τὸ ἅγιον ριπίδιον· προσφέρει δὲ καὶ 3 μέλλοντα χειροτονηθῆναι κληρικὸν τῇ Ἀρχιερείᾳ. Ἐπὶ δὲ ἐπὶ πᾶν κῆμα τῆς ἐκκλησίας ἐξιστάται εἰσόδους, καὶ ἐξόδους, καὶ 6 λογαριασμούς ἀπὸ πᾶν ἀγαθὸν τῆς Ἐπισκοπῆς· 6 κρατῶν καὶ Χαρτυλάριον ἀναγράφει ταῦτα· καὶ τετρακίς τὸ ἑαυτοῦ 7 ἀναφέρει τῇ Ἀρχιερείᾳ· 8 ἐπισκοπῶν καὶ τὴν τὴν χρηρομένην ἐκκλησίαν, πάντα τὰ ἀγαθὰ αὐτῆς μέχρι τῆς ἐλεύσεως τῆς ἐρχομένου Ἐπισκόπου. 9 ἔστι δὲ καὶ εἰς τὰς κείρας ἐν τῇ δεξιᾷ τῇ Ἀρχιερείᾳ.

10 10 Ο μέγας Σακελλᾶριος ἐπισκοπῶν, καὶ ἱερδῶν τὰ ἀνδρεία μοναστήρια ἐκ πάντων τῶν συντηρουμένων δικαιωμάτων· ἐπαίρει δὲ λογαριασμούς, εἰσόδους, καὶ ἐξόδους· βίβας καὶ ἐ πολιτείας τῶν μοναχῶν ἱερδῶν· καὶ δις τὸ ἑαυτοῦ ἀναφέρει αὐτὰ τῇ Ἀρχιερείᾳ· Ἐπὶ δὲ καὶ εἰς τὰς κρίσεις εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τῶν Οἰκονόμων.

11 11 Ο μέγας Σκαυφύλαξ ἵσταται παρὰ τὰς θύρας τῆς Σκαυφυλακίᾳ, ἵνα εἰς τι σκυῶς ζῆτιον ἐκ τῶν ἀγίων σκυῶν, αὐτὸς ἐκβάλλῃ. κηροὶ καὶ ἀλλὰ ζήματα δίδονται παρ' αὐτοῦ. ἀναφέρει δὲ πᾶν σκυῶς τῆς ἐπισκοπῆς, καὶ δις τὸ ἑαυτοῦ ἀναφέρει τῇ Ἀρχιερείᾳ· καὶ ἔστιν εἰς τὰς κρίσεις.

12 12 Ο μέγας Χαρτοφύλαξ ὅταν λειτουργῇ ὁ Ἀρχιερεὺς, ἵσταται πλησίον τῶν ἀγίων μυστηρίων. λέγει ὁ αὐτὸς Ἀρχιδιάκονος, προσέλθω τῇ βασιλεῖ καὶ Θεῷ. ἔστι δὲ καὶ εἰς τὰς κείρας τῆς εἰστροχόμενης ἐν τῇ ἀγίᾳ ἐκκλησίᾳ, ἐκ ἀποστάσεως Ἀρχιερείας, δίδονται παρ' αὐτοῦ τὰς ἀποφάσεις πάσας. ἔχων δὲ ἐπὶ τῆς ἱερολογίας τῶν μυστηρίων, ἱερολογῶν αὐτὰς, καὶ ἀποτίλλων τῇ ἱερῇ τῇ αὐτῇ τῇ δέοντος ὑπολογῶν αὐτὰς. ἔστι δὲ καὶ ἐν ταῖς χειροποιήσεσιν τῇ Ἀρχιερείᾳ, προσφέρει 3 χειροποιήματα Ἀρχιερείᾳ. ἔχων δὲ αὐτὸς 14 Χαρτυλίαν, ἀναγράφει τὰς τῆς Ἐπισκοπῆς ἀποφάσεις, καὶ αὐτὰς τῇ Ἀρχιερείᾳ ἀναφέρει.

15 15 Ο Σακελλῆς, ὅταν λειτουργῇ ὁ Ἀρχιερεὺς, ἵσταται ἐπὶ αὐτῶν ὅς τῇ ἀγίᾳ βήματι, εἰς ὑπερηλίαν τῇ Ἀρχιερείᾳ. ἔχων δὲ ἐπισκοπῶν τῶν γυναικῶν μοναστηρίων, ἱερδῶν, καὶ ἀναδωρεῖ αὐτὰ καὶ τὴν τῶν ἀγίων καπὸν αὐρίβων. κρατῶν δὲ τὴν φυλακὴν τῆς ἐκκλησίας, ἐπὶ τῶν φυλακῶν ἀποστέλλομένους παρ' αὐτοῦ Ἀρχιερείας κρατῶν αὐτὸς.

A memoria. Doctor.

Chorus sinister hoc pacto exorditur.

Archipresbyter. Secundus Sacerdotum. Visitator. Ecclesiarum praepositus. Catechista. Circator. Duodecim Ecdici. Duo populi Collectores. Duo Primicerii. Primus Cantor. Domestici duo. Proximus. Deputatus. Janitores. Praefectus caerimoniarum. Ostiarii. Verfor. Immerfor. Cubicularius. Circumambulator. Collector populi.

Vide quoque Officia & Clericata magnae Ecclesiae, unumquodque & singula juxta propriam functionem exposita: quae oporteat Clericos in Ecclesia, vel foris ad Pontificem spectantia, agere: de quibus sanctissimi Patriarchae, & sanctae Oecumenicae Synodi sanxerunt.

Magnus possessionum administrator, debet esse Diaconus. Cum autem celebrat Pontifex, ornatus ille sua tunica, & stola, stat ex una parte sanctae mensae, sacrum Flabellum manu sua tenens. Offert quoque Clericum Ordinandum Pontifici. Omnem quoque agrum possessionemque Ecclesiae disquirat, census, expensas, ratiocinia, de omni re quam Episcopatus possidet, & habens sub se Chartularium, cuncta illa recenset: & quater in anno de omnibus ad Pontificem rationem refert: & viduae Episcopo Ecclesiae ipse curam habet, omnia ejus bona usque ad alterius adventum administrat. Adest insuper in judiciis ferendis & a dextris Pontificis sedet.

Magnus Sacellarius invigilat & perscrutatur virorum Monasteria, circa omnia quae ad illa pertinent jura: ratiocinia, census & expensas, penes se retinet. Vitam etiam, & Monachorum vivendi modos inquirat: & bis singulis annis, de his refert ad Pontificem. Sedet insuper in judiciis a dextris Oeconomi.

Magnus Sacrista stat ad Sacristiae fores, ut si vas aliquod ex sacris exquiratur, illud ipse proferat, Cerei quoque & mutatoriae vestes, ab eo distribuuntur. Omne insuper Episcopatus vas, in scriptis redigit: & bis per annum, de illis rationem Episcopo reddit: & sedet in judiciis.

Magnus Chartophylax, cum celebrat Pontifex, juxta sancta dona stat. Archidiaconi quoque provinciam agens, ad regem & Deum accedit, pronunciat. Adest vero etiam litibus, in sancta Ecclesia contingentibus, nomine Pontificis sententiam daturus. Sacra insuper registra matrimoniorum penes se habet, quae postquam in registra recensuerit, ad talis Ecclesiae Presbyterum mittit, ut illis benedicat. Adest adhuc in Episcoporum consecrationibus, consecrandum Pontificem praesentaturus. Habet sub se Chartularium, & Episcoporum sententias recenset, easque ad Archiepiscopum vel Patriarcham refert.

Sacello praepositus, cum celebrat Pontifex, stat & ipse in sancto Tribunali, ad Pontificis obsequium. Ceterum invigilandi curam habet, in mulierum Monasteria, perscrutatur cuncta, considerat, & ordinat de illis juxta sanctorum Canonum rigorem. Demandatum etiam habet Ecclesiae carcerem, & missos in illum a Pontifice, ipse custodit.

Quinarius secundus.

Protonotarius stat in sancto Tribunali ad Pontificis obsequium, & elevationis hostiæ tempore, dat Pontifici ut manus lavet, & cereum bifidum tenet. Scribit & idem ipse, quæ singulis principibus & proceribus mandari vult Pontifex. Jureconsultos pariter visitat bis per annum, & quæcumque pacta, venditiones, testamenta, & servorum manumissiones inquirat: & negotia inde suborta ad Pontificem refert.

Canstrensius Pontifici in mutando eodem ornatu subservit: tenetque in missa thuribulum, & velum Aerem dictum, manu sua dextra: populum etiam aqua respergit in Trinitatis Hymno: thecamque incensi & aromatum gerit: & in judiciis exercendis sedem habet.

Referendarius ad magnates sive scripto sive viva voce, mandata laturus, a Pontifice mittitur. Et inter iudices Ecclesiasticos locum obtinet.

Logotheta Pontificis sigillum servat, & quicquid scripserit Pontifex, ab eo sigillo munitur. Omni quoque Pontificis censuum rationali libro sigillum pariter apponit: & sedet in judiciis.

Memorialium scriba in Pontificum electionibus assidet: & quicquid cum iussuerint fideliter scribit.

Quinarius tertius.

Defensorum princeps cum duodecim affessoribus minoris momenti negotia ad Ecclesiam delata discutit, quæ deinde ad Pontificem refert.

Sacer suggestor Codicem Ecclesiæ a Clericis sigillatum suæ curæ demandarum servat, marisupium vel Breve Pontificis tenet: & si defuit Episcopus, novam dedicat Ecclesiam: & crucis Signo Lectores instituit.

A genubus cum Pontifex sacras vestes assumit, subgenuale ad ejus latus appendit: Discum etiam portat, cum a Pontifice in missa sanctus panis populo distribuitur.

A memoria suscipit commendationes memorialium ad justitiæ tribunal accedentium, & præsentat ea Pontifici, & Clero.

Doctor Evangelium exponit, cum sacra facit Pontifex: & si fieri potest, etiam Psalterium.

Scire etiam convenit quomodo Evangelia recitantur. Palmarum die, Protonotarius illud dicit. Magna feria secunda, dicit Sacer suggestor. Magna feria 3. Saccello præpositus. Magna feria 4. vasorum Custos. Magna feria 5. Canstrensius. Magno sabbato, dicit magnus Oeconomus. Magna Dominica, magnus Charophylax recitat.

Sic autem decrevimus menstruas pensiones trium quinariorum dari. Primus quinarus, duplicem partem accipit. Secundus quinarus, partem & mediam. Tertius quinarus, partem & quartam.

Scire convenit eadem Officia & Clericata, per tria crucis signa conferri: & si quis tria hujusmodi signa acceperit, in Clericorum ordinem cooptatur.

Præter quindecim Officia & Clericata sanctæ Ecclesiæ, instituerunt sanctissimi Patriarchæ minores præfecturas, ad sanctæ Ecclesiæ subsidium.

Πρωτὰς δούπρας.

16 Ο Πρωτοπράριος ἱεράρχης ἐν τῇ ἀγίᾳ βήματι εἰς ὑπηρεσίαν τῆς Ἀρχιερείας, καὶ ἐν τῇ καιρῷ τῆς ὑψώσεως, δίδεται ἡ ψήμιον τῆς Ἀρχιερείας, κρατῶν καὶ τὸ δικήριον. γράφει ὃ, τι ἂν βούλῃται ὁ Ἀρχιερεὺς μνημόματα εἰς πάντα ἄρχοντα. ἀναθισκρεῖ ὃ ἔστι τὸ νομικὸς δις τῷ ἑαυτοῦ, σκευάμαχος ὃ καὶ συμφωνήσεις, πρᾶξεις, ἁγασθῆναι, καὶ ἐλδοθείας: καὶ ἀναφέρει τὰς εἰσπρεχομένας ὑποθέσεις τῆς Ἀρχιερείας.

17 Ο Κανσρέσιος 18 ἀλλασσων τῆς Ἀρχιερείας τῶν αὐτῶν σολλῶν κρατῶν δὲ ἔστι τὸ θυμιατὸν ἐν τῇ λειτουργίᾳ, καὶ τὸ αἶρα ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ χειρὶ. ραστίζων καὶ τὸ ὕδωρ τὸ λαὸν ἐν τῇ τελεστικῇ ὕμνῳ. κρατῶν ὃ τὸ κιβώτιον τῶν ἀρωμάτων καθεζόμενος καὶ εἰς τὰς κρίσεις.

19 Ο Ρεφεριδάριος ἀποσελλόμενος εἰς μεγάλης ἀνθρώπων μνημόματα παρὰ τῆς Ἀρχιερείας ἐγγράφως καὶ ἀγράφως φέρεται. καθεζόμενος καὶ εἰς τὰς κρίσεις.

20 Ο Λογοθέτης ὑποκρατῶν τῶν βύλλων τῆς Ἀρχιερείας, καὶ εἰ τι ἂν γράφῃ ὁ Ἀρχιερεὺς σφραγίζεται παρ' αὐτοῦ ὁμοίως καὶ εἰς πᾶσαν εἰσοδοὺς τῆς ἐπισκοπῆς. εἰ δὲ καὶ εἰς τὰς κρίσεις.

21 Ο Ὑπομνηματογράφος καθεζόμενος εἰς ἴθους ἐπισκόπων, 22 γράφει εἰ τι 23 τὸ ὁρίσῃσιν ἀληθῶς.

Πρωτὰς τρίτη.

24 Ο Πρωτεύδικος κειτὸς μὲν δώδεκα ἐκδίκων μικρὰς ὑποθέσεις τὰς εἰσπρεχομένας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. ἀναφέρει δὲ πάντα τῆς Ἀρχιερείας.

25 Ο Ἱερομνημων κρατῶν ἐν τῇ παραδόσει αὐτοῦ 26 τὸ κώδικα τῆς ἐκκλησίας βυβλωθέντα παρὰ τῆς κληρικῶν, καὶ τῆς Ἀρχιερείας 27 ἐμβαλάντιον. καὶ εἰ μὲν ἔστιν Ἐπίσκοπος, μᾶλλον 28 ἐγκαινίζει ἐκκλησίαν ἢ σφραγίζει δὲ καὶ ἀναγνώσας.

29 Ο ὑπὸ γονάτων ὅταν ἀλλασσῇ τὴν Ἀρχιερείαν φορεῖ αὐτῷ τὸ ὑπογονάτιον. κρατῶν δὲ καὶ τὸ δίσκον ἐν τῇ λειτουργίᾳ δίδομένη παρ' αὐτοῦ τῷ ἀγίῳ ἄρτῳ τῆς λαῶν.

30 Ο Ὑπομνησκων δεχόμενος τὰς ὑπομνήσεις τῶν ὑπομνημάτων τῶν ἐρχομένων ἐν τῇ κρίσει καὶ ἀναφέρει αὐτὰς τῆς Ἀρχιερείας, καὶ τῆς κλήρης.

31 Ο Διδασκαλὸς ἐρμηνεύει τὸ Εὐαγγέλιον, ὅταν λειτουργῇ ὁ Ἀρχιερεὺς: καὶ εἰ δυνατὸν εἰσι, καὶ τὸ ψαλμῶν.

Δεῖ γινώσκειν πῶς λέγονται καὶ τὰ Εὐαγγέλια. Τῶν βασιφοδῶν λέγει ὁ Πρωτοπράριος. τῇ μεγάλῃ δούπρᾳ λέγει ὁ Ἱερομνημων. τῇ μεγάλῃ τρίτῃ ὁ Σακελλίος. τῇ μεγάλῃ τετάρτῃ λέγει ὁ Σκευοφύλαξ. τῇ μεγάλῃ πέμπτῃ λέγει ὁ Κανσρέσιος. τῇ μεγάλῃ σαββάτῳ λέγει ὁ μέγας Οἰκονόμος: τῇ μεγάλῃ Κυριακῇ λέγει ὁ μέγας Χαρτοφύλαξ.

Διαιρέσας ὃ ἔστι καὶ 32 τὰ μνημόματα 33 τῶν αὐτῶν τελῶν πινυάδων. ἡ πρώτη πινυάς, τὰ διπλᾶ αὐτῆς. ἡ δούπρα πινυάς, ἵνα ἡμῖν. ἡ τρίτη πινυάς ἵνα καὶ τέταρτον.

Χρὴ γινώσκειν τὰ ὅμοια Ὀφφίκια καὶ Κληρικᾶτα, δίδονται εἰς τρεῖς σφραγίδας πάντας. καὶ εἰ τις δ' ἂν ἔχοι ἐκ τῶν τελῶν αὐτῶν σφραγίδων, ἀναβιβάζεται εἰς τῶν τῶν τῶν Κληρικῶν.

34 Εξῶθεν μὲν τῶν δικαπῶν Ὀφφίκων καὶ Κληρικῶν τῆς ἀγίας ἐκκλησίας διώκοντες οἱ ἀγίατοι Πατριάρχαι ἄρχοντίαι μικρά, εἰς ὑπηρεσίαν τῆς ἀγίας ἐκκλησίας.

Ο μί-

Ο μέγας Αρχidiaconus, ἢ ὁ δαυτερεύων τῶν ἀκρόων· αὐτὰ εἰσιν Οφφίκια.

Ο μὲν ἀρχidiaconus, ὅταν λειτουργῇ ὁ Ἀρχιερεὺς λέγει τὸ Εὐαγγέλιον· εἰ δ' ἐθέλει εἰπεῖν αὐτὸ, ὅς τς ἀν οὐρίζει.

Ο δὲ δαυτερεύων τῶν ἀκρόων, ὅταν λέγῃ ὁ Ἀρχidiaconus ἐκ τῆς ἐκκλησίας, κρατεῖ αὐτὸς τὸν τόμον αὐτῶν.

Ο ἔτερος χορὸς ὁ εὐώνυμος.

35 35 Ο πρωτοπαπᾶς ἵσταται ἐπάνω τῶν Οφφικίων τῷ εὐώνυμου χορῷ, ὅταν λειτουργῇ ὁ Ἀρχιερεὺς· μεταδί-
36 37 δι αὐτὸς τὴν ἀγίαν μετάληψιν, ὁμοίως καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς τῶν πρωτοπαπᾶ ἔχων δὲ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὰ πρωτεία πάντα.

Ο δαυτερεύων λειτουργεῖ ἢ αὐτὸς μὲν Ἀρχιερεὺς ὅταν λέγῃ ὁ πρωτοπαπᾶς, ἔχει ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὰ πρωτεία πάντα.

36 36 Ο ἑξάρχος ἵσταται πλησίον τῷ δαυτερεύοντος ἐν
37 τῇ ἐκκλησίᾳ. 37 γυρνῶν δὲ καὶ πᾶν σκεῦος, καὶ ἀλ-
λαγὰς τῆς περισχῆς τῆς ἐπισκοπῆς ἀναδισκρεῖ ἢ καὶ
τὰς κείσας τῆς ἀγίας ἐκκλησίας, εἰ ἐκείνησαν δι-
καίως, καὶ γράφει τὰ Ἀντιμίσσια. ἀναγυρνῶν δὲ καὶ
τῶν ἀνδρογυνῶν τὰ καλύμματα.

38 38 Ο ἄρχων τῶν ἐκκλησιῶν, ἵσταται ἐν τῇ ἐκκλη-
σίᾳ πλησίον τῷ ἑξάρχῃ. γράφει δὲ καὶ τὰ στυροπῆ-
για τῶν ἐκκλησιῶν τῶν νέων· κρατεῖ ἢ ἐν τῇ φυλά-
ξει αὐτῶν τὸ μύρον.

Ο κατηχητὴς κατηχίζει πάντας τῶς εἰσερχομένους
ἐκ τῶν ἐπεροδόων εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν· ὡς, ἵνα
τὸ ἅγιον βάπτισμα δέξωνται.

39 39 Ο περοδότης περιπατῶν, καὶ παιδούργος τῶν
θέλοντας βαπτισθῆναι τῇ ὀρθόδοξῃ πίστει.

40 40 Ο βυτινὴς ἵσταται ἐν τῇ ἀγίᾳ κολυμβήθρᾳ, καὶ
ὁ ἱερεὺς λέγει τὰς εὐχὰς. ὁ δὲ Ἀρχιερεὺς στυροπῆ τὸ
ὔδωρ, ὃ βυτινὴς βαπτίζει ἢ μέλλοντα βαπτισθῆναι.

Ο πρωτοψάλτης ἵσταται μέσον τῶν δύο χορῶν, καὶ
ἀρχαῖς, καὶ εὐώνυμος. ἀρχαῖς δὲ καὶ τὴν ἐκκλησίαν τῆς
ψαλμοδίας· μὲν δὲ πᾶντα καὶ ψάλλεται ὅλοι, φορεῖ δὲ
41 καὶ 41 σφικταῖον.

42 42 Οἱ δύο δομῆτικοι ἵσταται ἐν τοῖς δύο χοροῖς μὲν
τῷ πρωτοψάλτῃ, καὶ ψάλλοντες φορεῖσι σφικταῖα ὡς
ὁ πρωτοψάλτης.

43 43 Οἱ δύο Περιμικῆροι ἵσταται μὲν τῶν δομῆτικῶν,
ψάλλοντες καὶ αὐτοί.

44 44 Ο ἀρχιερεὺς οὐρίζει, καὶ σημαίνει ἐν τῇ καιρῷ
τῆς ψαλμοδίας ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ.

45 45 Ο ἐπὶ ἐκκλησίας ἵσταται, καὶ δέχεται τῶν Ἀρχον-
τῶν, καὶ ἵσται αὐτὸς καὶ τὴν τάξιν· μάλιστα δὲ καὶ τὰ
καθίσταται.

46 46 Ο κατηχοιάρχης 47 φιλοκαλῶν τὴν ἐκκλησίαν·
48 ἄπει δὲ καὶ 48 τὰς καθήκοντας. φέρει δὲ ἑλαμπαρόν.

49 49 Οἱ ὁσιώριοι βασίλειον τὴν ράβδον ἢ Ἀρχιερεὺς.

50 50 Οἱ λαμπαδάριοι καθίστανται τὰς λαμπαδάς, ἀ-
παισιν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

51 51 Ο δικαῖος τίσσει τῶς ἱερεῖς ἐν τοῖς ἐρχομένοις
αὐτῶν δικαίωμασι.

52 52 Ο Δεσποτὴς περιπατῇ ἔμπροσθεν τῷ Ἀρχιερεὺς,
καθαρίζει ἢ λαὸν ὑπὸ τῇ σφάτῃ.

Αὕτη ἐστὶν ἡ τάξις τῆς ἀγίας τῆς Θεοῦ ἐκκλη-
σίας, ἥντιν οἱ ἀγίαστοι πατεράρχαι μὲν τῶν ὁσίων
Euchol.

Magnus Archidiaconus, & secundus
Diaconorum sunt Officia.

Archidiaconus quidem, celebrante Pon-
tifice, dicit Evangelium: si dicere nolue-
rit, alius quem ipse iusserit.

Secundus Diaconorum, absente ab Ec-
clesia Archidiacono, in omnibus partes
ejus agit.

Alter Chorus, nempe sinister.

Archipresbyter super sinistri Chori Of-
ficiis, celebrante Pontifice, constituitur:
distribuit ipse Patriarchæ sanctam com-
munionem, & pariter Patriarcha Archi-
presbytero. Et partes primas in Ecclesia,
in omnibus obtinet.

Secundus, celebrat & ipse cum Pon-
tifice: & absente Archipresbytero, primum
in omnibus locum adipiscitur.

Visitator, juxta secundum Presbyte-
rorum in Ecclesia consistit. Vas etiam
omne requirit, & Casulas sive quæcum-
que mutatoria ornamenta ambitus Epif-
copatus. Perscrutatur quoque Ecclesiæ li-
tes, an ex æquo & bono judicate fuerint:
& Antimensia litteris consignat,
& matrimoniorum impedimenta exami-
nat.

Præfectus Ecclesiarum, stat in templo
pone Visitatorem: novarumque Eccle-
siarum crucis defixiones scribit: &
sub custodia sua sacrum unguentum aser-
vat.

Catechista erudit omnes, qui ex alie-
nis sectis ad bene sentientem de fide Ec-
clesiam accedunt, ut sanctum Baptisma
suscipiant.

Circumcursator circumambulat, & or-
thodoxa fide baptizari cupientes instruit.

Immersor in sancta piscina stat, &
Sacerdos dicit orationes; Pontifex au-
tem aquam cruce signat: Immersor vero
baptizandum sacramento perficit.

Primus Cantor inter duos choros dex-
trum & sinistrum stat medius. Exordium
vero psalmodiæ ipse incipit: post hæc ve-
ro Cantores cuncti: desert autem tunicam
brevem & strictam.

Duo domesticæ cum primo cantore in
duobus choris stant, & dum cantant, pri-
mi Cantoris more, deferunt tunicas bre-
ves & corpori adstrictas.

Duo Primicerii stant cum domesticis,
ipsique etiam cantant.

Proximus Imperat, & signum dant
psalmodiæ tempore, in Catholica Eccle-
sia.

Cærimoniarum præfectus præsto est, ut
præcipuos & insignes viros suscipiat, &
juxta suum gradum & meritum colloquet:
maxime vero ut sedeant.

Versor Ecclesiam sordibus expurgat:
lampades accendit, & ignem defert.

Officiarii baculum Pontifici præferunt.

Lampadarii cereos suis locis aptant,
cum in Ecclesia accenduntur.

Decanus Sacerdotes componit, in con-
tributionibus ad eos ex æquo spectanti-
bus.

Deputatus Pontificem præcedens, e via
populum abigit.

Hic est sanctæ Dei Ecclesiæ ordo,
quem sanctissimi Patriarchæ, cum pien-
tissimis Imp. instituerunt: & Of-
ff

ficia, Praefecturaeque, eorumdemque functiones sanxerunt: & maledictionem a se illis appinxerunt in omnem orbis universi Episcopatum (si quis ea transgredere-
tur.)

De Ecclesiasticis Officiis.

Ecclesiae principum & moderatorum; sicut antiqua fert traditio, primus est magnus Oeconomus. Secundus, magno Sacello praepositus. Tertius, magnus vasorum custos. Quartus, Chartophylax. Quintus, parvo Sacello praepositus, a Sacello dictus. Sextus, primus juris vindex: qui quidem Exocataceli dicuntur. Juris autem vindicis, sive Canonistarum principis, apud antiquos primum erat inter praecellentissima, Officium; nunc autem ultimum illorum a Patriarcha Georgio Xiphilino enumeratum est. Post Exocatacelos autem, primus est Protonotarius. Secundus memorialium scriptor. Tertius Logotheta. Quartus, Cantrensus. Quintus, Sacer Suggestor. Sextus, Referendarius. Septimus, a genibus. Octavus, qui est super sacro statu & ordine. Novus, a memoria. Decimus, a secretis. Undecimus, Diaconorum secundus. Deinde tres Ostiarii. Et deinceps tres Ecclesiarum praefecti. Secundus autem Diaconorum per electionem creatur: indiget enim Officium istud viro capaci, qui sine reprehensione ministeria sibi convenientia exequatur.

Ipsius enim est post Ingressum magnum, Regibus & Patriarchae acclamationem faustam facere, in processionibus Evangelium, & Collectas, Postulationesque rectare: & absente Diacono, signum dare his qui in Ambone stant Diaconis: sed & quosdam alios ejus defectus supplet. Propterea itaque dicitur Diaconorum secundus: non quod ordine sit inter Diaconos secundus. Sunt quoque alia Officia Sacerdotibus convenientia. Catechesibus praefectus. Orphanorum procurator. Quatuor judices. Luminum princeps. Legislator. Circumcursator. Lectorum vero Officia sunt, utriusque chori Domestici. Duo populi Collectores, diciturque Domesticus Graece, a vocabulo Latino; praepositus, & praecessor. Praeceptor sive praefectus, Officiorum canendorum videlicet. Primus Cantor. Primicerius Lectorum. Breviculis praepositus. Canonarcharum Primus. Chartularii sive subministri magni Sacelli, & Sacristiae. Vigiles vero, Deputati, & Camisati, non sunt Officia, sed ministeria circa sacrum Tribunal, quae & aliis conveniunt. Vigilibus quippe sacrorum vasorum, & ipsorum velorum, si maxime lapidibus & gemmis ornata fuerint, custodia committitur. Deputati porro cappas ferentes, cum cereis, tum sancto Evangelio, tum sanctis donis praeeunt. Camisati autem circa vivos ignis carbonem providendos, thuribulum, & aquae in missa calefaciendae curam sunt occupati. Archidiaconus vero caeteris omnibus Officiis praecellit in templo, in sacro Tribunali, & in sanctorum mysteriorum sumptione. Sacri vero Suggestoris Officium ex necessitate Diacono convenit: est siqui-

βασίλων βασιλίων ἐρομειπσαν, καὶ διώσαν τὰ ὀφφίκια, καὶ τὰ ἀρχοτικία, καὶ τὴν αὐτῶν ἐνέργειαν 53 καὶ ἀνίστασαν, καὶ ἀρὰν παρ' αὐτῶν εἰς πᾶσαν ἐπισκοπὴν τῆς οἰκουμένης.

Περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὀφφικίων.

Τῶν τῆς ἐκκλησίας ἀρχόντων ὡς ἡ παλαιὰ ἔχει παραδόσεις, πρῶτος ἐστὶν ὁ μέγας Οἰκονόμος. δεύτερος ὁ ἐπὶ τῆς μεγάλης Σακέλλης. τρίτος ὁ μέγας Σκηνοφύλαξ. τέταρτος ὁ Χαρτηφύλαξ. πέμπτος ὁ ἐπὶ μικρῆς σακέλλης, ἡπὶ Σακέλλῃ. ἕκτος ὁ Πρωτεύδικοι. οἱ τινες καὶ ἑξακατάμχοι λέγονται. τὰ δὲ τῶν πρωτεύδικοι ὀφφίκιον ἐν τοῖς προβεβηκόσι ἀπώτερον ἔστω, τοῖς ὑπερέχουσιν ὕστερον συντετακται παρὰ τῆς παλαιάρχης Γεωργίου καὶ Σιφιλίνου. μὲν δὲ τῶν 54 ἑξακατάμχων πρῶτος ἐστὶν ὁ 55 Πρωτονοτάριος. δεύτερος, ὁ Ὑπομνηματογράφος. τρίτος ὁ Λογοθέτης. τέταρτος, ὁ Καντρώσιος. πέμπτος, ὁ ἱερομνήμων. ἕκτος, ὁ Περιερσδάριος. ἑβδομος, ὁ ἐπὶ τῶν γονάτων ὁδοός, 56 ὁ ἐπὶ τῆς ἱερᾶς καταστάσεως. ὅγδοος, ὁ Ὑπομνήσκων. ἔνατος ὁ ἐπὶ τῶν σκερίων. ἐνδέκατος, ὁ δαυπερῶν τῶν ἁγίων. εἴτα οἱ τρεῖς Οἰκονόμοι. καὶ αὐτοὶ οἱ τρεῖς ἀρχόντες τῶν ἐκκλησιῶν. ὁ μὲντοι δαυπερῶν τῶν ἁγίων κατ' ἐκλογὴν γίνεται. δέσται δὲ τὸ ὀφφίκιον τὸ τοῦ ἀνδρός ἱκανὸν ἄξιον τὸ ἐκτελεῖν ἀμέμπτως τὰς ἀρμοσύνας τὰς τῶν ἁγίων.

Αὐτὰ γὰρ ἐστὶν ἡ μὲν τὴν ἐσοδὸν ἀφ' ἑαυτῶν τῆς βασιλείας ἡ Ἀρχιερέων. τὸ ἐν ταῖς λιταῖς αἶρειν τὸ Ἐπαγγέλιον, ἡ τὰς συμαπτάς καὶ αἰτήσεις λέγειν. τὸ γονάτων τῶν ἁγίων διδόναι καιρὸν τοῖς ἐν τῇ ἀμβωνῇ ἁγίοις. ἀλλὰ ἑτέρα τινὰ τὰς ὑπερήματα ἐκπληροῖ. ἡ τὰ τῶν γονάτων λέγεται τῶν ἁγίων δαυπερῶν, ἡ ὅτι δαυπερῶν τῇ τάξει τῶν ἁγίων. εἰσὶ δὲ καὶ ἑτέρα ὀφφίκια τοῖς ἱερωσὶ ἀποσπῶνται. ὁ ἐπὶ τῶν κατηχῶν. 57 ὁ ὀρθροφύλαξ. οἱ πασάρεϊς ἐκδικοί. 58 ὁ ἀρχὸν τῶν φάτων. 59 ὁ κομμοδότης. ὁ περιερσδάριος. Ἀναγνώστην δὲ ὀφφίκια, οἱ δύο δομῆσικοι ἀμφοτέρων τῶν χορῶν καὶ οἱ δύο λαοφυλάται. λέγεται δὲ δομῆσικος Λατινικῆς ὕψους τῆς λέξεως. ὁ ἑξάρχος, καὶ φρονιμούμενος. 60 ὁ ἐπιστάτης, τῶν μελωδῶν δηλοῦσι. ὁ πρωτοφάτης, ὁ Πριμικῆμος τῶν ἀναγνώστων. 61 ὁ ἀρχὸν τῶν κοταίων. 62 ὁ πρωτοκατοναρχός. 63 οἱ χαρτηφύλακες τῆς μεγάλης σακέλλης, καὶ τῆς σκενοφυλακίας. Θεωροὶ δὲ καὶ δεκτοί, 64 καὶ καμίσιοι, ἐκ εἰσὶν ὀφφίκια, ἀλλὰ ἁγιοκίαι περὶ τὸ ἅγιον βῆμα ἀλλοῖς ἀρμοῦσαι. οἱ δὲ Θεωροὶ τὴν πῆρσιν πιστεύονται τῇ ἱερῶν σκεδῶν, καὶ τῇ καλυμμάτων αὐτῶν, εἴτε μάλιστα λείδοις ταῦτα κηρόσμηται, καὶ μαργαρίταις. οἱ δεκτοὶ δὲ μανδουφοροῦντες, ἀποπορεύονται μὲν λαμπάδων τὰς ἀγίας Εὐαγγελίας, καὶ τῇ ἀγίῳ δώσαν. οἱ δὲ καμίσιοι, περὶ τὸ ἁγιομύζιον πυρὸς ἀνδρακας καταβιβάζονται εἰς τὴν θυμιατήριον, καὶ τὴν τῶν ζώντων ἐκπύρωσιν. ὁ δὲ Ἀρχιερέων ἀποτείνεται καὶ τῶν ἑτέρων πάντων ὀφφικίων ἐν τῇ ναῷ, ἐν τῇ ἀγίῳ βῆματι, καὶ ἐν τῇ μεταλήψει τῶν ἀγίων μυστηρίων. τὸ δὲ τῇ ἱερομνήμονος ὀφφίκιον, ὅς ἀνάγκης ἁγίων ἀρμοῦσι. ἐπειδὴ συνυποσπῶς

ἔστι τὸτο τῇ καυσρῆσι, εἰς τὸ περιεῖναι τὴν
ἱερὰν σὺλῶν τῇ Ἀρχιερεὶ μέλλοντι ἱερῶσαι. τῇ
Χαρτοφύλακι ἀνέκει τὰς ὑπογράφας ὑποδέχεται
τῇ μαρτυρίῳ τῇ ἱερῶσαι μελλόντων, ἢ τῇ
ἱερολογίῳ ἐνέργεια, καὶ τὸ σημειῖναι τὰς παρι-
πιπύσας ὑποδείσεις. ἀπόντος δὲ ἐκείνου ὁ Ὑπομνη-
ματογράφος πάντα σημειῖται, δίδεται δὲ τοῖς ἁ-
κόνοις, ὅς Θεὸς Κύριος, λέγειν. ἁκούου δὲ μὴ
παρόντος λέγεται καὶ παρὰ ἀναγνώστου. ὡς καὶ καὶ
τὰ ἀντίφωνα.

dem ille Cantrensi cominister, in cir-
cumponendo sacro vestitu Patriarchæ ce-
lebratur. Cæterum ad Chartophylacem
spectat testium subscriptiones Consecran-
dis faventes in eorum electionibus susci-
pere, sacrorum quoque registorum ei cu-
ra commissa est, sicut & incidentium ne-
gotiorum nota faciendæ. Illo vero absen-
te memorialium Scriba illa annotat. Dia-
conis insuper, Deus Dominus, (de quo
in officio laudum) dicere incumbit : at
in Diaconi defectu, a Lectore, sicut &
ipsa Antiphona, dicitur.

Alius eorundem Officialium Catalogus, & munera recensita ex al-
tero ejusdem Allatii antiquissimo M.S.

Ερμηνεία τῶν ὁφεικίων τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης
ἐκκλησίας, ἃ διηρμηνεύθησαν καὶ τάξιν.

Χορὸς διξίος
Πεντὰς πρῶτη.

- α'. Ο μέγας Οἰκονόμος.
- β'. Ο μέγας Σακελλάριος.
- γ'. Ο μέγας Σκδοφύλαξ.
- δ'. Ο Χαρτοφύλαξ.
- ε'. Ο Σακελλίς.

Πεντὰς δεύτερη.

- α'. Ο Πρωτοπρεσβύτερος.
- β'. Ο Καυσρῆσιος.
- γ'. Ο Περιεργάριος.
- δ'. Ο Λογοθέτης.
- ε'. Ο Ὑπομνηματογράφος.

Πεντὰς τρίτη.

- α'. Ο Πρωτεύς.
- β'. Ο Ἰερομνήμων.
- γ'. Ο Ὑπὸ γονάτων.
- δ'. Ο Ὑπομνηστής.
- ε'. Ο Διδάσκαλος.

Χορὸς ὁ δώδεκτος.

- Ο Πρωτοπρεσβύτερος.
- Ο Δεσφύριος.
- Ο Ἀρχὴν τῶν ἐκκλησιῶν.
- Ο Εὐαρχος.
- Ο Καπὴν.
- Ο Περιεργάριος.
- Ο Βατιστής.
- Οἱ δύο Εὐδικοί.
- Οἱ δύο Δομῆται.
- Οἱ δύο Λαοσυνάπται.
- Οἱ δύο Πειμνικῆτοι.
- Ο Πρωτοψάλτης.
- Ο Πρόξιμος.
- Ο Διποτάτος.
- Οἱ Θιῶτοι.
- Οἱ ἐπὶ τῆς ἐπιτάξεως.
- Ο Καταγυριῆς.
- Ο Δικυός.
- Ο Καβῆλ.

Ο μέγας ἀρχιδιάκονος, καὶ ὁ δεύτερος τῶν ἁγίων
ἐκκλησίας, ἃ τὰς ἀρχιερέων καὶ τῶν ἀρχοντικῶν τῆς ἀγίας
ἐκκλησίας, ἀλλ' ὁφεικίαι εἰσι, καὶ μόναι.

Euchol.

Expositio sanctæ & magnæ Eccle-
siæ Officiorum juxta suum
ordinem explicatorum.

Chorus dexter.

Quinarius primus.

- 1. Magnus Oeconomus.
- 2. Magnus Sacellarius.
- 3. Magnus vasorum custos.
- 4. Chartophylax.
- 5. A Sacello.

Quinarius secundus.

- 1. Protonotarius.
- 2. Cantrensus.
- 3. Referendarius.
- 4. Logotheta.
- 5. Memorialium scriba.

Quinarius tertius.

- 1. Defensorum primus.
- 2. Sacer Suggestor.
- 3. A genubus.
- 4. A memoria.
- 5. Doctor.

Chorus sinister.

Archipresbyter.

Secundus Presbyterorum.

Præses Ecclesiarum.

Visitator.

Catechista.

Circumcursator.

Immerfor.

Duo defensores.

Duo domestici.

Duo populi Collectores.

Duo Primicerii.

Primus Cantor.

Proximus.

Deputatus.

Vigiles.

Cæremoniarum præfectus.

Verfor seu Annunciator.

Decanus.

Cubicularius.

Magnus Archidiaconus, & secundus
Diaconorum cum dignitatibus sanctæ Ec-
clesiæ non recensentur; sunt enim solum-
modo officia.

Ff ij

Ecclesiarum praefectus, inscribit Antimensia, & crucium defixiones notat.

Visitatoris est, lites in Ecclesia dijudicatas, si bene sint iudicatae, examinare.

Catechista est populum erudire, & si qui ex alienis sectis ad recte sentientem fidem accesserint, & baptismum sint suscepturi, illos instituere.

Ambulo circumit, & ad Orthodoxam fidem accedentibus viam sternit, & ducem se praebet.

Duo Consultores sive Assessores, cum primo juris vindice minora negotia dijudicant.

Immersor, post dictas a Sacerdote baptismi preces, puerum assumit; & baptizat illum.

Duo domestici, in duobus choris stant, & cum primo cantore psallunt.

Duo populi Collectores Diaconos congregant, & ne quis eorum desit, admonent: convocant etiam nobiliores, & populum in Ecclesiam.

Primicerii, etiam supra Subdiaconos locum habent: & cum primo Cantore psallunt.

Primus Cantor in gremio Ecclesiae stat, & psalmodiam exorditur, & cum eo Domestici, & Primicerii.

Proximus institutus est, ut jubeat signum fieri in sancta Dei Ecclesia.

Deputatus, ut nobiles vocet ad Patriarcham, & ut populum a via expurget, id est, ut viam a turba mundam teneat.

Vigiles, ut videant & intendant, ut confusione sublata, in ordine stent singuli.

Cerimoniarum moderatores, ut jubent Ecclesiam verri: & lampades lavari.

Annunciator, ut solemnia festa a populo ferianda in memoriam revocet.

Decanus, ut Sacerdotes ad jura sua, & oblationum partem accipiendam advocet.

Cubicularius, ut baculum Pontificis cum procedit, gestet.

Lampadarii jubent, ut cereos in Ecclesia emungant.

Introducitur est, ut ignem in Ecclesiam deferat.

Bajulus, ut imaginem sancti Ecclesiae, in festis solemnioribus & processionibus ferat.

Unguenti distributor, ut sanctum unguentum afferret, & ubi praeceperit Patriarcha, distribuat.

Sciendum quoque Archidiaconum, & secundum Diaconorum non esse dignitates vel magistratus, sed officia tantum: & cum sacra peragit Patriarcha, sanctum Evangelium Archidiaconus pronunciat: si vero noluerit, ipse quemdam alium, qui placuerit, eligit.

Secundus Diaconorum, Archidiacono deficiente, locum & vices ejus supplet.

Illud etiam te monitum velim, Synodicorum lectionem, sicut & quamlibet aliam, a Chartophylace fieri: quo absente, legit quilibet alius primam dignitatem obtinens.

Mensurae distributiones ita disponuntur inter Clericos. Primus quinquarius, duplum accipit. Secundus, partem cum dimidia. Tertius, partem integram, & quartarius. Incipit autem in sinistro choro duplam partem Archipresbyter accipere.

Hic est sanctae Dei Ecclesiae ordo, a san-

Archon τῷ ἐκκλησίῳ, ἵνα γράψῃ τὰ 66 Ἀντιμύσια. καὶ τὰ σαυροπήγια.

Ο Βῆστρος, ἵνα γυροῦν εἰ τις κείσῃ ἐκείθῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἵνα ἐκείθῃ δικάσῃ.

Ο Κατηχητής, ἵνα κατηχίζῃ τὸν λαόν, καὶ πάντας τὰς ἐρχομένας ἐκ τῶν ἐπεροδόων εἰς τὴν ὁρθόδοξον πίσιν, καὶ μέλλουσι βαπτισθῆναι.

Ο Περιοδότης περιπατῶν, καὶ ὁδηγῶν τὰς μέλλοντας εἰσελθεῖν εἰς τὴν ὁρθόδοξον πίσιν.

Οἱ δύο Ἐκδικοί, κενίσκῃσι μὲν τῷ πρωτοδικῷ μικρὰς ὑποθέσεις.

Ο Βετίσις, ὅταν εἴπῃ ὁ ἱερεὺς τὰς ἀρχὰς τῆς βαπτίσεως, λαμβάνει τὸ παιδίον, καὶ βαπτίζει αὐτό.

Οἱ δύο Δομέσικοι, σὺνκοι ἐν τοῖς δύο χοροῖς, καὶ ψάλλουσι μετὰ τῷ πρωτοψάλτῃ.

Οἱ δύο Λαοσυνάπται συνάγουσι τὰς ἑσπέρους, καὶ ἀναγορεύουσιν ἵνα μὴ λείπῃ κανεὶς. συνάγουσι καὶ τὰς ἀρχόντας, καὶ τὸν λαόν εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Οἱ δύο Πριμικέραιοι, σὺνκοι καὶ αὐτοὶ ἐπάνω εἰς τὰς ὑποδοχάνας, καὶ ψάλλουσι μετὰ τῷ πρωτοψάλτῃ.

Ο Πρωτοψάλτης, σὺνκοι μέσον τῆς ἐκκλησίας καὶ ἀρχεται τῆς ψαλμωδίας, καὶ μετὰ τῆς οἱ δομέσικοι, καὶ οἱ πριμικέραιοι.

Ο Πρόξμος, ἵνα ὀρίξῃ τὰ σημαίνουσιν εἰς τὴν ἀγίαν καὶ Θεὸν ἐκκλησίαν.

Ο Δεικνύτης, τὰ καλῇ τὰς ἀρχόντας εἰς τὴν Ἀρχιερέα, καὶ τὰ καθαρίζῃ τὸν λαόν ἀπὸ τῶν ἑσπέρων.

Οἱ Θιέραιοι τὰ θιέρουσι, καὶ τὰ σκοπῶσι, ἵνα καθαρίζωνται, καὶ εἰσὶνκοι ἀπὸ τῶν.

Οἱ ἐπὶ τῆς ἀρχιερείας, τὰ ἀείδουσι ἵνα φιλοκαλοῦν, καὶ τὰ πλυνῶσι τὰς καρδιὰς.

Ο Κατηγορέτης, ἵνα ὑπομνίζῃ τὰς ἐπισήμους ἑορτὰς καὶ τὰς ἡμέρας ἵνα χαλάσῃ.

Ο Δικανός, ἵνα καλῇ τὰς ἱερεῖς εἰς τὰ αὐτῶν δικαιώματα, καὶ προσφερέματα.

Ο Κυβερνήτης, ἵνα βασιλεύῃ τὸ δικανικὸν τῷ Αρχιερείῳ, ὅταν περιπατῇ.

Οἱ Λαμπαδάριοι, ἵνα καθαρίζουσι τὰς λαμπάδας εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Ο Πειραστοχόμος, ἵνα φέρῃ λαμπρὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Ο Βασιλεύς, ἵνα βασιλεύῃ τῆς ἐκκλησίας ἁγίων εἰς λιτὰς καὶ ἑορτὰς ἐπισήμους.

Ο Μυροδότης, ἵνα ὑποκρατῶν τὸ ἅγιον μύρον, καὶ ὅπου ὀρίξῃ ὁ Αρχιερεὺς, τὸ δοῦναι μύρον.

Ἰστέον οὖν ὅτι ὁ Αρχιδιάκονος, καὶ ὁ δεύτερος τῶν ἑσπέρων, πάντα ἐκ εἰσὶν Ἀρχοντίκια, ἀλλὰ ὁφείλια εἰσι μόνον καὶ ὅταν λειτουργῇ ὁ Αρχιερεὺς, λέγει ὁ Αρχιδιάκονος τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον. εἰ δὲ ὕδεν δέλῃ αὐτὸς ὀρίξῃ ἄλλον οἷον δέλῃ.

Ο δεύτερος τῶν ἑσπέρων ὅταν λείπῃ ὁ Αρχιδιάκονος ὅρα ὅτι τὸν αὐτὸν.

Ἰστέον καὶ τὸ ὅτι τὸ συνοδικόν, καὶ ἡ ἀνάγνωσις ἅπαντα, ὁ Chartophylax ἀνακινῶσκει αὐτὰ. εἰ δὲ ὕδεν ἔσῃ Chartophylax, οἷος ἀνακινῶσκει τῶν ἀγίων.

Καὶ διεμελυνόμενα τὰ μέλη αὐτῶν τῶν κληρικῶν. ἡ πρώτη πεντάς, τὰ διπλά. ἡ δεύτερα, ἐννέμισον. ἡ τρίτη πεντάς, ἵνα τέταρτον ἀρχεται οὖν ὁ πρωτοπαπᾶς εἰς τὰ διπλά καὶ εὐαγγέλιον χοροῦ.

Αὕτη ἐστὶν ἡ ἑσπέραις τῆς ἀγίας καὶ Θεὸν ἐκκλησίας,

ὑπὲρ ὁμοθυμαδὸν οἱ ἀγιώτατοι πατεράρχαι, καὶ οἱ κυριώτεροι πατέρες παρὰ τῶν ἁγίων συνόδων ἀνέθενται αὐτῇ τῇ ἐκκλησίᾳ τὸ ποιεῖν ὅτις.

Assimis Patriarchis, & universis Patri-
bus in Conciliis congregatis institutus: &
eum ab Ecclesia, hoc pacto observari
præceperunt.

In Catalogos Officialium magnæ Ecclesiæ supra positos
breves Annotationes.

1. **Θεῖα.**) Ecclesiasticum quodcumque mu-
nus, ἱερέα ab Heraclio Nov. 2. di-
ctum, si generalius loquamur, Officium dici potest:
Θεῖον autem, si sonum species, Latinum vocabu-
lum est: si sensum attendas, administrationem & in-
tegritatem omni fide dignam indicat, τὸ δὲ ὄνομα τῆς
Θεῖας Ρωμαίων ἐστὶ σημαίνει δὲ τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἀξιοπρέπειαν,
ait Zonaras in Can. 33. Concilii Carthaginensis:
atque ideo Officialem Ecclesiæ (quem numero se-
quenti cum Balsamone in cap. 24. Tit. 1. Nomocan.
Photii Clericum esse sentiemus) διοικῆσαι & προ-
τεῖναι ἐκκλησιαστικὸν ἔχοντα, ἀδμινιστράτορα & Eccle-
σιαστικὰ τελεῖν καὶ ἐκτελεῖν vocari legimus: & ex digni-
tate sive administratione, vultus proprii submini-
strationem, Officialem ipsum percipere docet Bal-
samon in supplemento pagina mihi 1119. dicens:
Officia Ecclesiastica abusuque gradus vocantur. Est
enim proprie gradus Sacerdotum, Diaconorum, Sub-
diaconorum, & Lectorum. Officia autem sunt bona-
tes, & vultus subministationes. Quo vero fine in-
stituta sint Officia, quænam sit illorum imponen-
dorum ratio, quænam Diaconis vel Sacerdotibus
conveniant, quænam parva aut magna sint existi-
manda, in sequentibus declarabitur.

2. **Κληρικὰ.**) Κληρικῶν nomine quemlibet tonsura
insignitum, intelligi fatetur Balsamon in 33. Can.
Trullanum: σημαίνει δὲ ὅτι αἱ τὸ δέξασθαι τὴν
σφαίριδα ἐπικουρῶν ἀπὸ χειρὸς ἀρχιερατικῆς, κληρικὸν
ταῦτον ἔχει ὁ κανὼν. Nota autem, quod simul ac acce-
perunt aliqui tonsuræ signum a manu Antiphisii, eos
pro Clericis habet Canon. Nonnumquam vero etiam
Officiales Metropoleon, aut magnæ Ecclesiæ, κατ'
ἐξοχὴν dicuntur Clerici: quo sensu auctor idem in
Scholio cap. 24. Tit. 1. de Fide dixit: καὶ δὲ τὰ κληρι-
κὰ οὐκ ἔστιν ἐκείνῳ, ἢ διακονίᾳ, &c. Si quis vero
Clericus cujuscunque gradus, vel administrator, &c.
administratorem porro vocavimus præcedente nu-
mero, Officialem: Clericus itaque nonnumquam
est Officialis, vel dignitatem in Ecclesia obtinens.
Unde & citatus auctor in Can. Trullanum 33. re-
fert, quosdam non censuisse pro Clericis habendos,
qui tonsuram suscepissent, sed qui in Ecclesiæ
allicujus Officialium numero sive Clero, essent co-
optati. ἔκαστος γὰρ τινὲς λόγων, μὴ εἶναι ἀναγκαῖον,
μὴ δὲ λήγειν κληρικὸν, τὸν ἐν κλήρῳ καὶ μὴ κατεδίντα,
ἀλλὰ μόνον ἔχοντα ἐπικουρίδα. Quæ verba contrario
sensu ab interprete accepta, legitimam hanc ex-
poscunt versionem. Audivi quosdam dicentes, Le-
ctorem non esse neque Clericum dici, qui in Clerum
templi non fuerit adscriptus: sed solam habere ton-
suram. Ac propterea cum dicto κληρικὸν Officia-
lem designet: vocabulum quoque κληρικὸν ab ea
deductum dignitatem Clerico convenientem signifi-
cabit. Id videtur ibidem Balsamon innuere dum
simul κληρικὰ & ὀφείκια conjungit: & in Synodi
Carthaginensis Canonem 34. de variis Officialibus
Diaconis loquens, eos frequenter Clericorum ἢ
κληρικῶν voce appellat, & proinde eorum Officia
non immerito κληρικὰ πᾶσι nomine nominari.

3. **Οἱ μέγας οἰκονόμος.** De illo sanxit a principio Syn-
odus Chalcedonenfis Can. 26. ἰδεὶς τὰς αἰκλίας ἐκκλη-
σιαστικὰς ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν, καὶ οἰκονομῶν ἔχων ἐκ τοῦ ἰδίου
κλήρου, οἰκονομῶν τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ γινώσκων τοῦ ἰδίου
ἐπισκόπου. Placuit omnem Ecclesiam Episcopum ha-
bentem, & proprio Clero Oeconomum habere juxta
proprii Episcopi mentem Ecclesiæ bonæ administrationi.

Enimque totius collegii Clericorum suffragio
eligi decernit Theophili edictum, apud Balsamo-
nem Can. 9. ubi & ipse ait: γινώσκων ἰδὼν κρίσιν πα-
τὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ τὸν οἰκονομῶν τῆς ἐκκλησίας γινώσκων, καὶ
ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν συγκατατίθεται τῇ κρίσει καὶ κλήρῳ. γινώ-
σκων δὲ οἰκονομῶν. ἵνα τὰ ἐκκλησιαστικὰ εἰς δὲον διακονί-
ας προτιθέμενοι. Tulit sententiam, totius Sacerdota-
lis Ordinis iudicia fieri debere Episcopatus Oeconomi-
um, si etiam Episcopus assentiatur Cleri iudicio.
Fieri autem Oeconomum, ut bona Ecclesiæ, prout
debet, illius cura ac sollicitudine dispensentur.

4. **Θεῖα εἶναι ἱεροδίακονος.**) Διακονίας, a Clericis
esse distinctas num. 1. dictum est: Oeconomus ita-
que Clericorum præcipuus, ne a quovis ἁγίου
simplex reputetur Ecclesiæ famulus, inter sacris pro-
motos Diaconos, ἱεροδίακονος recenseri perhibetur.
Et merito. De illo namque Symeon Thessalon.
scribit lib. de Sacram. Stephani locum in Ecclesia
tenere, qui manuum Apostolicarum impositione
Diaconus fuit ab Apostolis ordinatus. Οἰκονομὸς
χειροτονεῖται τῇ κτημάτων, καὶ προσόδων, καὶ ὅς δὲ διὰ τὸ
μὴ εἶναι ἐκ τῶν ποιμένων πρέσβυτερος. δὲ γὰρ τὰς ποιμένων
φροντίζει, καὶ καθ' ἑαυτὸν τὰ κτήνη, καὶ σίτισιν τὰ ἐκ-
κλησιαστικὰ. καὶ μετὰ τὰς εἰρημίας διακονεῖ, καὶ ὅς
λοιπῶν διακόνων, ἐκτελεστέων καὶ τῇ δὲ ἐκκλησίᾳ καὶ
τῷ κυρίῳ. ἀλλ' ἡμεῖς τὰς χεῖρας, καὶ τὰς τρεπίστας
ἐπὶ τὸν οἶκον. Ordinator Oeconomus possessionum, pro-
ventuum, & universarum datarum curam gerens, oportet
enim illum de his, boni publici, & recti rerum
Ecclesiasticarum ordinis gratia, esse sollicitum: huius-
que ministerio: Sacramentis aliorum Diaconorum do-
ctrina & prædicatione summi vacantium, administratio
fert testimonium: sed & necessitatibus, & mensis
fratrum subseruire oportet.

5. **Βασίλειον τὸ ἅγιον Πνεῦμα.**) Flabellum præcipuum
Diaconi insigne, Oeconomo Diaconorum princi-
pi conceditur, cum Patriarcha celebrat tenen-
dum.

6. **Κρατὴν καὶ χαρτολάκων.**) Præcipuorum mini-
strorum Chartularii sunt subministri & famuli, quia
cuncta in scriptis, ἐν γραφαῖς recensent, sic dicti.
Photii Nomocanon. Tit. 10. de administ. Ecclesiæ.
cap. 1. in textu: ἀπογορεύει τοῖς οἰκονομοῖς, καὶ ὀφθαλ-
μοῖς, καὶ διακοναῖς τῶν κρατῶν ἐκκλησίας, ὅτι μὴ
τοῖς πάντων χαρτολακῶν. Prohibet Oeconomis, & Or-
phanotrophis, & reliquis sanctarum domorum admi-
nistratibus, & præterea etiam omnium Chartulariis,
Id est ministris.

7. **Αναφύει τῶν Αρχιερέων.**) Juxta Theophili edictum
numero 3. relatum.

8. **Επισκοπὴν τῶν χειρῶν ἐκκλησιαστικῶν.**) Non quoad
Ordinis, sed quoad sollicitudinis ministerium.

9. **Εἰς δὲ καὶ τὰς κρίσεις.**) Superius namque de
illo dictum est, τὸ ὀφείκει τὸ μέγας οἰκονομὸς εἰς ὑπε-
ραγὰς τῶν Αρχιερέων γινώσκειν: καὶ εἰς κρίσιν, ὅς ἐν βίᾳ προ-
σαγομένων. Officia magna Ecclesiæ propter Pontificis
obsequium sunt adiumenta, & ut quæ in vita ac-
cident, iudicium subeant. Et Symeon Thessal. τοῖς
ἐκκρίτως ὅς δὲ δυνάμει, καὶ εἰς ἐπισκοπὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν, ὅς
καυροῖς μὴ ἔχουσιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς: κατὰ τὴν τιμὴν.
Diaconorum selectos in Episcoporum ordine repo-
nunt (de quo superiore numero) unde & crucis in
capite gerunt, & iudicium munus exercent: lique
sunt καυροῖς, de quibus sæpius in Concilio Flo-
rentino.

Benedictio & promotio Oeconomi ex Euchologio Allatiano.

Ordo servandus in magni Oeconomi promotione.

Ejus presentatio hoc pacto peragitur.

Presentatur devotissimus frater noster N. ut sanctissimi Episcopatus nostri N. magnus Oeconomus fiat.

Et post secundam presentationem factam: veniunt (qui cum deducunt) coram Pontifice: ille autem sic exclamat.

Divina gratia, quæ infirma semper curat, & quæ deficiunt, supplet: promovet piissimum N. in magnum Oeconomum sancti nostri Episcopatus. N. Oremus itaque pro eo, ut veniat super eum gratia sancti Spiritus.

Et totus Clerus dicit: ter: Domine miserere.

Et infestente illo utrumque genu in altaris gradu, tenet illi manum impositam Pontifex, & sic precatur.

Oratio.

Domine Deus noster, qui omnia sapienter dispensas, & qui in carnali tua dispensatione, salutem nostram operatus es: qui prudentem dispensatorem velut pater familias laudavisti: benedic & presentem servum tuum N. in Oeconomum: anima & conforta ipsum: ut fideliter, & prudenter, & placite, res, & pecunias Ecclesiae dispenses: ut hoc pacto operatus & ministerium exequutus, gaudii talenta præclara administrandum particeps habeatur: verecundia autem & damnationis, talentum ignaviter defodientis servi maligni poenam effugiat.

Precibus & intercessionibus super omnes benedictæ domine nostræ Deiparæ, sancti & percelebris Barnabæ Apostoli, & præclari Martyris, & omnium sanctorum.

Quia sanctificatum, & glorificatum est venerandum & magnificum nomen tuum: Patris, & Filii, & Spiritus sancti: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Tunc assumit eum in vertice Pontifex, sic dicens.

Benedictus Deus: ecce factus est frater noster N. maximus Oeconomus Sanctissimi Episcopatus nostri N. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Amen.

His peractis cum applausu totus Clerus ter exclamat. Dignus, Dignus, Dignus.

Tunc discedit, & stat supra Diaconos omnes, Diaconica officia sortitos.

Τάξις ἐπὶ προχειρίσεως μεγάλου Οἰκονόμου.

Γίνεται ἡ προσαγωγή ὕτως.

Προσφέρεται ὁ δὲ λαβέσας ἀδελφὸς ἡμῶν ὁ δέικα, εἰς τὸ γενέσθαι μέγας οἰκονόμος τῆς ἀγιωτάτης ἐπισκοπῆς ἡμῶν, τῆς δέϊνος.

Καὶ μὲν τὴν δευτέραν προσφοράν ἔρχονται ἔμπροσθεν τοῦ Ἀρχιερέως ὁ ἅ. Ἀρχιερεὺς βοᾷ ὕτως.

Ἡ θεία χάρις, ἡ πάντοτε τὰ ἀδυνάτη θεραπεύουσα, καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληρῶσα, προχειρίζεται τῷ δὲ λαβέσας, τὸν δέικα, μέγαν οἰκονόμον τῆς ἀγιωτάτης ἐπισκοπῆς ἡμῶν, τῆς δέϊνος. διζώμεθα οὖν ὑπὲρ αὐτοῦ, ἵνα ἔλθῃ ἐπ' αὐτὸν ἡ χάρις τοῦ ἁγίου πνεύματος.

Καὶ ὁ κληρὸς τὸ, Κύριε ἐλέησον, τρίς.

Καὶ κλίνων ἀμφοτέρω τὰ γόνατα ἐπὶ τῆς κρηπίδος, ὁ Ἀρχιερεὺς ἐπικειμένῳ ἔχων τὴν χεῖρα, λέγειται ὕτως.

Εὐχή.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πάντα σοφῶς οἰκονομῶν, καὶ τῇ καὶ σαρκὶ σου οἰκονομίᾳ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν ἐργασάμενος ὁ τὸν φρόνιμον οἰκονόμον καλῶς οἰκονομήσας, ὡς ὁ οἰκοδομότης ἐπαινεσας. εὐλόγησον καὶ τὴν παρόντα δούλῳ σου, τὸν δέικα, εἰς Οἰκονόμον καὶ ἐνδυναμώσας αὐτόν, καὶ ἐνίσχυσον, πρὸς τὸ πιστῶς, καὶ φρονίμως, καὶ ὑπαρέσας σοι οἰκονομεῖν τὰ τῆς ἐκκλησίας πράγματα τε, καὶ χρήματα. ὅπως ἔπω ποιήσας, καὶ ἔπω διακονήσας, ἀξιώσῃ τῆς χαρᾶς καὶ τὰ πάλαι καλὰ διακονησάντων ἀποφύγῃ καὶ τῆς φθορᾶς ἐνφροσύνης τε, καὶ κατακλίσεως τοῦ τοῦ πάλαι ἀλιγώρως καταχώσαντος δόλιου πονηρῆ.

Εὐχαῖς καὶ προσβείαις τῆς ὑπερόλογημένης διαπονήσεως ἡμῶν Θεοτόκῃ, τοῦ ἁγίου καὶ παύσην Βαρνάβα ἀποστόλου καὶ γενναυομάρτυρος, & πάντων σου τῶν ἁγίων.

Ὅτι ἡγίασαι, καὶ διδόξασαι τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομα σου τῷ πατρὶ, καὶ τῷ ἱε, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι. καὶ καὶ αἰ, & εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Καὶ λαμβάνει αὐτὸν ὁ Ἀρχιερεὺς ἐκ τοῦ κρανίου, λέγων ὕτως.

Εὐλογητὸς Κύριος ἰδὲ γέγονεν ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν, ὁ δέικα, μέγιστος οἰκονόμος τῆς ἀγιωτάτης ἐπισκοπῆς ἡμῶν, τῆς δέϊνος. εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ ἱε, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. ἀμήν.

Καὶ μὲν τὸ ὅλος ὁ κληρὸς μετ' ὀρμητικῆς ἐκφράσεως ἐκ τῆς. Ἀξιος, ἄξιος, ἄξιος.

Καὶ ἀπέρχεται, καὶ ἵσταται ἐπάνω τῶν διακονικῶν ὀφφίκια λαχόντων.

Nil mirum itaque si Oeconomus, reliquis Diaconisprælati, μέγας frequenter audiat: & ad ejus instar, hic μέγας Σακελλαριος, ille μέγας Σιδωφύλαξ, alius, μέγας Χαρτοφύλαξ, &c. vocitetur. cum enim quandoque plures fuerint ejusdem officii nomine honorati, ut ex Novella secunda Heraclii in Jure

Græcoromano discimus Syncellos, ad duos fuisse redactos; Cancellarios, ad duodecim; Defensores, ad decem: Referendarios, ad duodecim: Notarios, ad quadragesima: Scevophylaces, ad decem: certe qui cæteris præstantior erat, Magni appositione, non immerito inter reliquos dignosci potuit, vel

ob officii dignitatem, hoc titulo ornari. Hinc quam infulse Græcorum miseræ Gretserus insultet, tum lib. 1. Comm. in Codinum cap. 2. tum alibi, Lector φιλοσοφῶν, discernes: penes te, de illius commento, iudicium esto.

10 Ο μέγας Σακελλάριος.) Sacellarium etiam apud Latinos reperimus, & Sacellum in Concilio provinciali Moguntino anno reparata salutis millesimo quingentesimo quadragesimo nono celebrato, a Sacello, quod vulgus Capellam vocat, sic dictum: de quo tamen non est in præsentī consideratio; cum potius Sacellarii nostri a Sacco vel Sacculo, quem promarfupio, loculis, crumena, repositorio & reconditorio nummorum usurpant, nomen sit acceptum: unde & Juvenalis Sat. 14. cecinit.

Interea pleno cum iurget Sacculus ore.

Svidas. Σακελλάριος, βαλάντιον, μαρτύριον, ἔξ δ' ἡ Σακελλάριος, Sacculus, crumena est, & martyrium a quo & Sacellarius. Est autem & Saccus, Hebræi sermonis dictio, Latinis quoque cum Græcis communis. Quasenim voces origine Hebræas Latini habent, eadem & Græcas esse Alciatus tradit c. 8. lib. Pater. His accedit Balsamon Medi, de Proteclico Juris Græco. lib. 7. παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις Σάκελλον παρὰ τὸ δίκαιον, ἢ φυλάττειν ἐστὶ. λέγεται δὲ Σακελλάριος, ὁ πῶν μονασιῶν διοικητής. Nam apud Romanos Sacellum ab administratione, & custodia dicitur. Erit itaque Sacellarius Monasteriorum administrator: & est Sacco, vel Sacculis præpositus, quem Thesaurarium dicimus. Hinc Stephanus Persa, quem officii jure Nicephorus Patriarcha ταμίαν πῶν βασιλικῶν χρημάτων, στατίο πρæfectum scribit; a Theophane Σακελλάριος vocatur: sicut a Baronio anno 505. num. 17. Saccellarii nomine Gregorius Magnus. Observa nihilominus non ita Saccellarium CP. virorum Monasteriis in urbe præesse, ut ipse solus adeo numerosos omnium census recipiat, & penes se teneat. Quamque ratione solus unus Sacellarius, omnium penitus possessiones nosse, proventus administrare, & Patriarchæ assistere posset? Protectionem igitur Monasteriorum virilium, in urbe CP. erectorum, & supremam quamdam curam illorum sibi assumebat, maxime si in bonorum possessione pacifica turbarentur, quamvis exinde quod plerumque accidit, circa Monachorum mores sollicitudinem impenderet; ac propterea legitur hic Sacellarius, ἐπισκοπεῖν ἢ ἐρευνᾶν τὰ ἀνδρῶν μοναῖρια ἐκ πατρῶν συνελθόντων δικαιωμάτων ἐπιβλεπεῖν & perscrutari virorum Monasteria, circa omnia quæ ad illa pertinent, δικαιώματα jura; scribitque Symeon Theff. illum ἐπισκοπεῖν τῶν ἱερῶν μὲν sacris Monasteriis tutelands præfieri. Et iterum. τῶν ἱερῶν μὲν ἐπιμελεῖται. καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς ὑπακούοντα, καὶ τὰ τῶν αἱρέσεων ἐξουσίαν: sacrorum Monasteriorum curam habet, & pro viribus Monachos inspicit, & eorum bona juraque ordinate perscrutatur.

11. Ο μέγας Σακελλάριος.) Symeon. ὁ δὲ φυλάσσει τὰ σκήνη, καὶ τῶν ἱερῶν φροντίζει, & τὰ τῶν ὕμνων καὶ τὰ καὶ ὑπακούοντα ἢ τῶν ἱερὰρχων ἐνδυμάτων, ἢ τῶν λατῶν ἄλλων ἱερῶν κτήνη φροντίζει. Ille vero vasa custodit, & sacra curat, cunctaque ad sacros Hymnos, & templum pertinentia ordine disponit: Pontificatumque deservit, & altarium curam assumit.

12. Ο μέγας Χαρτοφύλαξ.) Magnus Patriarchæ Cancellarius, & a Commentariis: de quo Theffalonicensis: ὁ δὲ τὰ τῶν ἱερῶν ἐπισκοπεῖ, & ὑπακούοντα τῶν ἱερῶν τὰ περὶ αὐτῶν. προσαγομένους ἐξουσίαν, & πρὸς τὸ ἱερὰν προάγει, καὶ τὰ τῶν γάμων νομίμως φροντίζει γινώσκων. τὰ τῶν ἐπισκόπων δὲ καὶ τὰ τῶν κρείσσων ἐξουσιῶν δικαιώματα. γνώμην τοῦ ἱεράρχου καὶ τὰ ὑπομνήματα φυλάσσει. καὶ γὰρ ὁ δὲ δέξαι ἐστὶ τὸ Ἀρχιεπίσκοπος. Ille Sacerdotum præficitur regimini, cunctosque sede propria locat, mores eorum perscrutatur, ordinum candidatos examinat, & ut consecrentur ipse præsentat: nuptiarum ut legitime celebrentur curam habet, rationes Episcopatus, & Jus sententiarum in Judicis proferendum suggerit: ipse Pontificis sententiam in tabulas relatum, & memorialia eidem oblata sub custodia asseruat: uno verbo totus est, ut se Pontificis dexteram, & administrum præstet. Qua ratione Euseb.

candidatos ordinum examinet, & admittat, describit Michael Anchialus Juris Græcorum lib. 3. ἡ παραχωρῆ ἱερὰν, οὗς οὐκ αὐτὸς ἐξέτασεν. περὶ ὧν, οὗτοι μαρτύρων (ὡς ἔδωκε αὐτῷ) παρασάντων ἐπυθότο, καὶ ἡ χρόνον δὲν τῶν ὁρίσμων, πεπληροφόρηται. οὗτοι δοκιμασίαν περὶ τοῦ βίου τῶν τοιαύτων πεποιήται, καὶ τὸ πῶς τοῖς ἀξίως ἔδωκε τὴν ἐπαγγέλιαν ἐκ τῆς ἐντολῆς μαρτυρίας τῶν κατὰ πνεῦμα τούτου ὁδησάντων παρίδμεν. Nullatenus admittit conjectat quos ipse non examinavit: de quibus nec testes, ut ipsi mos est, adstantes interrogavit, nec an præfinitos annos nati sint, certior esse factus nec eorum vitam approbavit: nec fides sibi facta est ex scripto eorum testimonio, qui illos secundum spiritum pepererunt; hoc est Patrum spiritualium maxime, qui confessionibus excipiendis sunt præpositi. Ejusdem curæ committitur χαρτοφυλάκιον Secretum proprium, cujus nomine, domus Episcopi a Can. 9. Trullano ἐπισκοπῆον vocata, intelligitur a Balsamone: ἐπὶ δὲ τὸ μεγαλὸν τὴν πατριαρχικὴν θρόνον διαφέρει μὲν Σέκρετα ἔχει ὁ αὐτὸς, καὶ ἰδικαίως ὁ ἀφωρδισαν τῷ Σέκρετῳ τὴν χαρτοφυλάκιον τὰ ἐπισκοπικὰ δίκαια καὶ ὁ κατὰ χαρτοφυλάξ ἐνεργεῖ δίκαιον τὴν κατὰ κατὰ ἀγνώστου πατριαρχικῆς πάντα τὰ τῶν ἀνηκουσάτων ἐπισκόπων. ἀφορίζεται γὰρ, διορθῶται ψυχικὰ σφάλματα, δικαίους καὶ ἱερῆς ἐπιτροπῆς χαροποιεῖται. τὰ τῶν ἱεροπαιδῶν πινάκια ἐκτίθεται, καὶ ἄλλα τοιαῦτα τινὰ καλῶς ἐπισκοπῆον κληθῆσθαι τὸ χαρτοφυλάκιον. Quoniam vero Patriarchalis throni magnificentia habet quidem sub se diversa secreta: Chartophylacti autem secreto seorsum deputata sunt jura Episcopalia. Chartophylax pro tempore, sanctissimi Patriarchæ jura ad eum ut Episcopum spectantia exercet. Etenim excommunicat, animæ delicta corrigit, Diaconos in Sacerdotes concedit ordinari, consecrationum indices proferit: & quædam hujusmodi alia. Chartophylacium recte Episcopatus dicitur.

13. Προσίδωσι.) Ubi plures Pontifici concelebrant, cunctos his verbis ad Ecclesiasticam communionem invitat Chartophylax, hac de causa Archidiaconus hic vocatus, & πλῆσιον τῶν ἁγίων μυστηρίων ἴσαδαι consuetus.

14. Χαρτῦλλον.) Qui & Χαρτυλάριος, supra numero 6.

15 Ο Σακελλάριος.) Affinis est ὁ Σακελλάριος, qui & Σακελλάριος, re & nomine, Σακελλάριος. Committitur enim illi muliebrium Monasteriorum, sicut & alii virorum cura & protectio: & perinde sicut utriusque officium, ita & quasi commune nomen est: quamvis aliud onus huic Sacellæ impositum testetur Symeon Theffal. μετὰ τῶν δὲ ἁγίων οἶκον καὶ τὴν πόλιν διαρῶν, καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς ἐπιμελεῖται ὑπακούοντος, & μάλιστα ἐν τῷ δυσκέρει τῷ ἐν τῷ βήματι. μήποτε καὶ παρὰ τὸ δῶν εἰν γινώσκων, & τὰ ἱερὰ ἀμεινέται. Post hunc (Chartophylacem) Sacella sacra loca quæ sunt in urbe CP. perscrutatur, & recti ordinis in illis semper tenendi, curam habet, maxime circa altare & Tribunal sacrum: ne ultra decorem aliquid accidat, vel res sacrae negligenter tractentur. Is idem carcerem Episcopalem sibi commissum servat. Nominis ratio munus hujusmodi ab eo exposcit. Balsamon Medide Proteclico Juris Græco. li. 7. ταυτὸν ἐστὶν εἶπὼν φέρεται, Σακελλάριος, καὶ ὁ Σακελλάριος. παρὰ γὰρ Ῥωμαίοις Σακελλάριος παρὰ τὸ δίκαιον, καὶ τὴν κακίαν δὲ φυλάττειν πατριαρχικῆς Σακελλάριος, ἐν τῷ δὲ ἐκ ἀλλοθεν μετανοήσας, ὅστις δὲ καὶ τὸ σάκελλον λέγεται γὰρ Σακελλάριος, ὁ ὅς μονασιῶν διοικητής, & ὁ Σακελλάριος ὑποκριτικῶς ὁ καὶ καθολικῶν (mendose pro γυναικῶν) ἐκκλησιῶν φροντιστής. Idem est custodis, Sacellarii, & Sacelli præfedi. Nam nomen apud Romanos Sacellum ab administratione, & custodia dicitur. Atque etiam hinc Sacella Patriarchalis, qua malefici custodiuntur, non aliunde appellata est: sicut & Sacculum. Sacellarius quidem dicitur Monasteriorum (virilium) administrator: & Præfectus Sacelli diminutive Ecclesiarum (familiæ) Cuvator.

16 Ο πρωτοπράξιος.) Hujus Officialis vice Codinus & Symeon Theffalonicensis τὸν Πρωτοπράξιον locant: cujus alia non est ratio quam Patriarcharum placitum, qui Officia creaverunt nova, vel antiqua suppresserunt, vel denique prout necessitas.

G

ris) insignitos in capitibus gerunt, & Judicum personam exercent. Primus namque illorum magnæ Ecclesiæ bona dispensat, & Clericis pauperibusque ad sacerrimi Stephani exemplum subministrat: alius sacrorum Monasteriorum curam habet impositam, alter vasorum, & ordinis Ecclesiastici observandi munus suscepit; hic quæ ad Sacerdotes attinent componit, judicia exercet, & in Archidiaconatu exemplaria refert: ille domorum sacrarum, id est Monasteriorum onus in se suscipit, eorum nempe, quæ in urbe Regia conspiciuntur, in iis quæ ordine recto sint componenda atque illa præsertim quæ ad sanctum Tribunal spectant: alius tandem conversorum ad fidem Vindex est & Defensor, bonaque illis concessa administrat; & ut semel dicam, magnis tantum & excellentioribus Ecclesiæ præfectoribus, hic Diaconorum ordo adjudicatur. Ex his Thessalonicensis verbis conicies facile, quos Dionysius inter Diaconos ἐκκλήσιον selectos & præcipuos vocet, eos nimirum qui ἀρχidiaκονα præfecturas memoratas gerunt, καὶ τοὺς μεγάλους ἐκκλήσιονται. illi, inquam, quos juxta relatum Thessal. iiς ἐπισκόπων τάξιν τιθέσκειν, in Episcoporum ordinem evexerunt: utpote qui ad Codini mentem, ἐκ τῆς ἀρχῆς καὶ ἱερῆς Συνόδου μετὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, sedent in sacra synodo cum Pontificibus. Dubitabit tamen aliquis, qua ratione, septem Diaconos cum instituerit Papa Fabianus, septemque Ecclesiæ CP. admittat, & totidem præcipuos & ἐκκλήσιον, non uno loco recenscat cum aliis Symeon Thessalonicensis; in iis tamen sigillatim enumerandis, sex tantum ob oculos ponantur, Œconomus nimirum, Sacellarius, Scævophylax, Cartophylax, Sacellæ præpositus, & Protonotarius sive Proœdicus? Respondendum. Archidiaconum, primum supra sex alios locum obtinere, & septenarium complere; numquam tamen illis annumerari. Quia cum ille Pontificis Diaconus, κατ' ἐξουσίαν, vocetur, & Pontifice celebrante legat Evangelium, illumque pro libito absque Clericorum aliorum consilio Pontifex eligat, ne auctoritate extra Ecclesiam supra reliquos poleret, nulla dignitate vel præfectura illum eundem gaudere voluerunt, atque ita in album eorum qui ἀρχidiaκονα & ἀρχοντίονα μεγάλα ὄφφικια, dignitates, præfecturas, & nobiliora magnaque officia teneant, recensere detrectaverunt. Hacque de causa, juxta superius scripta, in textu, τὸ Ἀρχidiaκονικὸν ὄφφικιον, inquit Joannes Citrius loco memorato, responso 9. καὶ εἰν ἀρχοντίον, εἰδὲ ἐκ φιλοτιμίας ἀρχιεπισκοπῆς, ὡς καὶ τὰ ἀρχοντίονα, περιφορὰς δὲ πολλῶν ἡλίων συμπέρασμα. διὸ καὶ ὡς χρόνος καὶ ἰδὲ ἰσχύς συμπέρασμα, ὁ Ἀρχidiaκονος ἔχον & ὑπεροχὴν ἐπὶ πάντων τῶν διακόνων ὅτι ἀρχιεπισκοπικὸν ὁραιοῦσι ταῖς ἐκκλησίαις, αὐτὸς μὴ ἐν τῇ τῇ ναῷ, καὶ ἐν τῷ ἐκτὸς βήματι, καὶ ἐν τῇ μεταλλίᾳ & χρυσεῖαν μυστηρίων. Archidiaconi, cum Officium, præfecturam nobilitatemve non obtineat, nec ex liberalitate Pontifici, ad inslar præfecturarum emicat: sed est tantum circumvolutionis multorum solum terminus, (Officiales alios Ecclesiam obambientes, velut Planetas minus notos, Archidiaconum vero quotidiano cursu, influxuum benigntate, lumine & honore fulgentem considerat.) Ideoque ut temporis & proprii laboris donum, Archidiaconus habet inter omnes Diaconos prerogativam, sive Officiis quibusvis nobilibus ornati sint, sive non; tam in templo, & sancto altari, quam in divinorum sacramentorum perceptione. Quia cum introitum magnum peragunt Diaconi & Sacerdotes, ipse ultimo loco, ut nobiliore, juxta Sacerdotes procedit, primas etiam inter celebrandum supra reliquos sortitur, & Diaconorum quoque primus communicat: unde & temporis præfessum tenet, & præ cæteris ministerii pondus, quod est proprii laboris donum, sustinet; extra Ecclesiam vero præ illis nullum honoris gradum habet, ac propterea superius fol. 227. Officium solum non dignitatem possidere dicitur: & si dignitate ex scriptis fol. 224. præfulgere cernitur, ea est quæ μικρόν ἀρχοντίον minoris scilicet momenti reputatur. Quæres quid sit ἀρχοντίον ὄφφικιον? Respondeo illud in Ecclesia esse, cujus simile in Imperatoris aula erat institutum,

quale est Cancellarii, Thesaurarii, supremi Judicis, &c. hinc illa adepti, ἀρχοντες, & ἀρχοντικὰ ἐξώματα sive ὀφίμια κρατύν, dicuntur: Archidiaconi autem Officio, cum nihil simile exhibeat sæculi potestas, nec sit ejus dignitas ab aula in Ecclesiam derivata, hac de causa, ἀρχοντίων, aut quod alii di-

cunt βασιλικὸν, non est illius Officium: & ubi ἀρχοντικὰ enumerantur, altum est de eo silentium: Principus igitur ministrorum Ecclesiæ agnoscitur, non Magistratus tamen dignitate vel nobilitate fulget, ex quibus, quæ de illo divinat Gretserus lib. 1. Comm. cap. 15. vana esse dignoscuntur.

Sequitur illi instituendo benedictio, ex Euchologio Allatiano MS.

Τάξις γινομένη εἰς τὸ γινέσθαι
Ἀρχιδιάκονον.

Προσφέρεται ὕμνος. Προσφέρεται ὁ ἀλαβείσματος ἀδελφὸς ἡμῶν, ὁ δ' πρὸ γινέσθαι Ἀρχιδιάκονος τῆς ἀγιοπάτης Εκκλησίας, ὁ δ' καὶ μὴ δόξῃαν ἀπόσφρασιν ἔρχονται ἐμφορὶν τῷ Αρχιερέως. Ὁ Ἀρχιερεὺς λέγει ὕμνος. Ἡ θεία χάρις ἡ πάντοτε τὰ ἀδινῇ θεραπεύουσα, ὃ τὰ ἐλπίοντα ἀναπληρῶσα προχειρίζεται τὸ ἀλαβείσματος, δῶνα, εἰς Ἀρχιδιάκονον τῆς ἀγιοπάτης παύτης Εκκλησίας. Εὐζώμεθα οὖν ὑπὲρ αὐτοῦ, ἵνα ἔλθῃ ἐπ' αὐτὸν ἡ χάρις τῆς πατρὸς Πνεύματος.

Καὶ ὁ κλῆρος τὸ, Κύριε ἐλέησον τέλει.

Καὶ κλίνων ἀμφοτέρω τὰ γόνατα ἐπὶ τῆς κρηπίδος, καὶ ὁ Αρχιερεὺς ἐπιθεὶς αὐτῷ τῷ χεῖρα, ὡχταται μεγαλοφώνως.

Διάσπασα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ὅς Ἀρχιδιάκονον τῷ γόνει ἡμῶν τῇ ἀφάτῃ σου ἀπομνησθεὶς δωρησάμενος, τῷ αὐτῷ ἐνδυσάμενος καὶ ἡγαγῆται καὶ ἡγαγῆται ἐν τοῖς ὑποβεβηκόσιν ὑπαρχοῖς τῷ θείῳ σου μυστηρίῳ. Αὐτὸς ἐνδύσων τὴν χάριν πάντῳ τῆς Αρχιδιακονίας τὴν παρόντα δούλῳ σου τὸ ἀδελφὸν ἡμῶν, καὶ κατακλίσῃ αὐτὸν τῇ σεμνότητί σου, ἐν ἀρχῇ ἱσταδαι τῷ Ἀρχιδιάκονῳ τῷ λαῷ σου, καὶ ὑποδεγματοκαλὸν αὐτὸν γινέσθαι τοῖς μετ' ἐπειτα. ποιήσων καὶ ἐν γήρῳ πόνον φθάσαι, δοξάζων σου τὸ μεγαλοφώνως ὄνομα τῷ πατρὶ, καὶ τῷ ᾧ, καὶ τὰ ἑξῆς.

Καὶ φορέσει αὐτὸν τὰ ὑπομαντὰ, καὶ λέγει, Εὐλογητὸς Κύριος, ἰδοὺ γίγνεται ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν, ὁ δ' Ἀρχιδιάκονος τῆς ἀγιοπάτης Εκκλησίας τὸ, ὁ δ' εἰς τὸ ὄνομα τῷ πατρὶ, καὶ τῷ ᾧ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι.

Καὶ δίδει αὐτῷ τῷ ἐν Χειρὶ ἀγάπῳ, καὶ ἱσταται εἰς τὸ δεξιὸν μέρος τῷ Αρχιερέως.

Solusne Archidiaconus, dum instituitur, benedictionem obtinet? interrogas. Respondeo. Oeconomi superius jam productam, quorundam aliorum ex M. S. inferius. Qui orationes ad manus in hujusmodi Officialibus creandis, non habent Episcopi, hac formula instituunt ἡ μετρώτης ἡμῶν ἀποχειρίζεται τὸν ἀλαβείσματος δίακονον, τὸν δὲ ἵνα, χαρτοφύλακα, ὃ σακελάριον τῷ δυνάμει Εκκλησίας, εἰς τὸ ὄνομα τῷ πατρὶ, καὶ τῷ ᾧ, καὶ τὰ ἑξῆς: ac propterea scripsit Thesalonicæ Episcopus: πάντες, ἀλλοὶ ἄλλω λειτουργίαν λαμβάνοντες, καὶ ἀπὸ τοῦ, ὃ εἰς ἐτυχὴν ἐνεργῶσιν, ἀλλὰ χάριν λαμβάνοντες πνεύματος, ἵνα τῷ εὐλογίῳ παρὰ τὸν ἱερέα, καὶ τὸ ἁγίον, καὶ τῷ εὐδοσίῳ, ὃ τῷ ἱερεὶ ἀπὸ τοῦ ἐνεργῶν δὲ τὸ χάριτος ἰχθῶσιν. Συνεπὶ, ἄλλος ἄλλω factum ministerium adepti, non temere officium onercent, sed spiritus gratiam accipiunt, ut Pontificis benedictione, sanctitatem, influxum, & virtutem ad operandum per gratiam obtineant.

27 Ο Καρπώσιος.) Cæcorum more, dum ignotæ sibi hujus vocis sensum palpando Gretserus investigat, quod quærit repudiat, quodque inutile est frequentius attrectat, & tandem amplectitur. Omisissis itaque ineptis ad propositum ejus conjec-

Euchol.

Ordo in institutione Archidiaconi
observandus.

Sic offertur illi. Devotissimus frater noster N. offertur, ut sanctissimæ Ecclesiæ N. Archidiaconus fiat. Et postquam secundo fuerit presentatus, ad Pontificis conspectum veniunt: & Pontifex sic pronunciat. Divina gratia, quæ infirma semper sanat, & ea quæ desunt adimplet, promovet devotissimum N. in Archidiaconum sanctissimæ hujus Ecclesiæ: precemur itaque pro eo, ut veniat super eum gratia sancti Spiritus.

Et Clerus dicit ter: Domine miserere. Et inflectente illo utrumque genu in altaris gradu, tenet Pontifex impositam illi manum, & clara voce precatur.

Dominator Domine Deus noster. qui inenarranda providentia tua Archidiaconatum ordinem generi nostro concessisti, ut qui illo forent ornati ordinarent, & præciperent inferioribus ministris divinorum tuorum mysteriorum: ipse Domine, presentem servum tuum, gratia hac Archidiaconatus induere: honestate tua illum adorna, ut in vertice Diaconorum populi tui stet, & inferioribus sibi præclarum exemplum fiat: fac & profundam eum attingere senectutem, ut magnificum nomen tuum celebret, Patris, & Filii, &c.

Tum Brachialibus illum ornat, & ait. Benedictus Deus: ecce factus est frater noster N. Archidiaconus sanctissimæ Ecclesiæ N. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.

Mox pacem illi in Christo impertitur, & a dextris Pontificis consistit.

Auris, verosimilius dicendum: a voce Latina *Castrum*, alias *Castrensis*, & *Castrensius*, deduci Græcam καρπώσιος. Sunt autem *Castrenses* sive *Castrensiæ*, ex Lexico Juris opera Joannis Calvinii (non illius Hæresiarchæ, sed alterius Jurisperiti Germani Kahl diſſi) collecto; ministeriani aulici vel ministri palatii vel (ut D. Wesenbec. in Oeconomica Juris ostendit) pars regis familiaris, servitiis & ministeriis principis interioribus, in aula & castris devota, ut prægustatores pincernæ, & mensæ cubitoque principis inservientes. Unde cum alii hucusque numerati, vel deinceps recensendi Diaconi, non in Ecclesia solummodo, verum etiam in exterioribus circa Pontificem ministeriis occupentur, ut Oeconomi in dispensando vel administrando ejus æratio, Chartophylax, in archivis & registris aservandis, &c. *Castrensis* hic, sive *καρπώσιος*, Patriarchæ minister erit, cujus Officium Ecclesiæ ambitu circumscribitur, sive dum Patriarchæ Vestiarium agit, sive dum populum aqua benedicta quandoque irrorat, sive tandem, dum in sacro adyto thuribulum, & *arculam*, καρπώσιον, qua thus & aromata incendenda, gerit, & administrat. At si amplius

G g ij

certiusque (his nihilominus dictis affine) nuncupationis huiusmodi testimonium requiras, observa, arculam illam thuris memoratam, *κάνιστρον* prioribus Græcis appellatam fuisse, eo quod ad instar Castrorum efformaretur, sicut apud Latinos capsa thurea, (utpote ad navis figuram conflata) *Navicula* solet nuncupari: ac propterea *Καντρίσιος*, sive *Καντρίσιος*, aut *Καντρίσιος* (tot enim modis scribitur) *ἢ τὸ Κάνιστρον*, ut ait Codinus, ad *Castrum*, aromatum arculam subministrandam deputatus, ab illa, nec non etiam a secreto vestiarii ministerio Pontifici exhibito, merebitur nomen. Cui vero præcedens conjectura non arriserit, suggeram; vocem *κάνιστρον* sive *κάνιστρον*, *canistrum*, & *lancem* significare, quorum cum sacrorum ministris usus esset familiaris, *κάνιστρον* propterea antiquis, sicut & Nicephoro Eccl. Hist. lib. 10. cap. 4. dicebantur: nos cum imitentur Diaconi, potiori religionis titulo, *κάντρίσιος* sive *κάντρίσιος*, ille nimirum, qui ex eorum grege canistro in Pontificiis vestibus deportandis, vel lance, in pane benedicto recondendo utitur, quam illi *κάνιστρον* poterit appellari.

18. *Ἀλάκων τῷ Ἀρχιεπίσκοπῳ*. Sequens Ordo legit, *κρατῶν τὰ ἄνωματα τῷ Ἀρχιεπίσκοπῳ*, quæ sunt ejus in Ecclesia vestes.

19. *Ὁ Περιεργάριος*. Patriarchæ nuncius sive missus: qui, ut Calvinus nuper citatus exponit, *specialiter designatus erat ad majoris Ecclesiæ negotia principi referenda*. *Περιεργάριος*, inquit Svidas, *ἄξιωμα Ρωμῆϊκόν ἐστιν, ἢ ὡς ἀναφορῆς*. *Referendarius Græcorum dignitas est, ejus nempe qui placita, dicta, mandata, responsa, ad magnates refert, quem quondam ἀποκρισιῶν a Responsis, Apocrisiarium, legatum ve dictum innumeris in locis reperire est. Eundem in Curia CP. Palatinum dictum, refert Nicetas in Alexio Manuelis filio. τῷ Πατριάρχῳ ἐκκλησιαστικῶς ἐν τῷ δέσποιναν τῷ ἑαυτῷ ὑπὲρ τῶν, οἱ ἐκ τῶν ἀποκρισίων ἐν τῷ ἀρχιεπίσκοπῳ, καὶ διαπορευόμενοι τῷ βασιλεὺς τὰ βελήματα, καὶ τὰς ἀποκρισεις ἐκ τῶν ἀνδρῶν μεταφέρειν, Πατριάρχῳ νόμασαν. Patriarcha ministro ad Imperatorem misso, qui quod palatium ingredi, & Imperatorem adire, & nuncios ultro citroque perferre solet, Palatinus dictus est.*

20. *Ὁ Λογοθέτης*. Quem quidam Cancellarium, alii *Ærarii* præfectum, vel ex vocis notatione, vel ex Officii imitatione, putant: is in Ecclesia est, qui Commentariensem agit, & in diurnalem rationalemve librum Patriarchii negotia quæque refert: atque ita Codinus male a Gretsero intellectus, est interpretandus: *ὁ Λογοθέτης ἐστὶν τὸ λογογραφεῖν, καὶ ἡ τὰς δημοτικὰς, καὶ ἀρχοντικὰς ὑποδείξεις λογογραφεῖν. Logotheta, a commentariis est, ut minutim singula redigat in scripta, & tum publica, sive cum populo, tum cum magnatibus peracta negotia conscribat: λογοθετίαν namque & λογογραφεῖν, sensus ejusdem sunt, historiam videlicet, & orationes forenses in scripta redigere, unde & de Basilio Gregorius, λογογραφῶ τῷ τῷ ἀνδρὶ πολιτείας, ita Budæus: & Svidas, ὁ λογογράφος ἐστὶν ὁ τὰς δίκας, ἢ τὰς δικαστικὰς γράφων, qui judicialia, forensiaque, in commentaria recenset. At si Logotheram attendis prout Pontificis, ut hic dicitur, sigillum asservat, a Secretis erit, & Secretarii munus obibit: de Imperii namque Logotheta, Codinus idem tractans cap. 5. *Ὁ μέγας Λογοθέτης*, inquit, *ἔχει τὰ τε παρὰ τῷ βασιλεὺς ἀποκρισόμενα ἀποκρίματα, καὶ χρυσόβουλα ἀπὸς τοῦ βασιλέως, καὶ τοῦ πατριάρχου, καὶ τὸ τοῦ μὲν ἰδίου τῷ μεγάλῳ Λογοθέτῳ ὑπὲρ τῶν. Magnus Logotheta disponit ab Imperatore missa mandata, & quæcumque alia aurea sigillo, ad Reges, Sultanos, & Toparchas firmata sunt. Et hoc proprium est magni Logothetæ ministerium. De Logotheta Palatii alibi, Deo favente, differemus.**

21. *Ὁ ὑπομνηματογράφος*. Gretserus non omnino vere, nec falso penitus, Commentariensem vertit, quem nuper Logotheram esse censui. Cum enim ex Budæo discrimen multum sit inter *ὑπόμνημα*, & *συντάγμα*, quod hoc non ex tempore, & sine cura scribatur, ut *ὑπόμνημα*, sed dictionem habeat compositioni congruam, & capitum divisionem recte atque ordine digestam; ejusdem scriptor est ὁ Λογο-

γράφος, alterius ὁ ὑπομνηματογράφος: ac propterea in secundo Allatiano exemplari Logothetæ, & aliis secundi quinarum Officialibus, tamquam famulus assignatur. Dignius tamen aliquid de illo scribit Joannes Citri Episcopus in Responsis. *νοσητῶν* nimirum, τῷ Χαρτοφύλακῳ, ὁ ἀποκρισόμενος, ἐστὶν ἑαυτῷ τῷ ὑπομνηματογράφῳ ἀντάται ἡ ἐκδίκαις καὶ ἀνάγνωσις τῶν Χαρτοφύλακικῶν σικρῶν ὑπομνηματισμῶν. Egrotante vero Chartophylace, aut absente, promulgatio & lectio registorum secreti Chartophylacici Memorialium scribæ permittitur.

22. *Γράφει ἡ τι σὺ δέσποιναν ἀλλοῦς*. Optime. Nam & Joannes Calvinus Kahl dictus, scribit in Juris lexico. *Memoriales adjutores, inquit Prat. erant, qui leges & rescripta excipiebant, & implenda curabant*. Hos ideo in Codicibus Juris, τῶν ἐν τοῖς ὑπομνημασιν, τῶν δὲ ὑπομνημασιν πάντων, τῶν δὲ ἀποκρισόμενων φύλακας, in rescriptis excipiebendis occupatos omnium memorialium scriptores, mandatorum custodes, refert nuncupari.

23. *Τὸν*. Corrupta per aphæresin vulgaris dictio, vice αὐτῶν.

24. *Ὁ πρωτεύδικος*. *Vindex* est, & ut germane loquar *Defensor*, qui Græcis ἐκδικος dicitur: sic namque interpretandum Balsamon tradidit in Synodi Carth. Can. 78. *ἡ δὲ οὖν ἐκδικαίαν καὶ τῷ ὑπομνηματογράφῳ ἐκδικαίαν. Defensorum institutio, quo & Græce ἐκδικαίαν vocantur, &c.* Alius autem est pauperum, orphanorum, viduarum: civitatis alius, & regni: & tandem Ecclesiæ *Defensor* alius. Pauperum Defensorem memorat novella Justiniani 15. & Balsamon citatus. Sed neque de Vindicibus civitatum, aut regiorum agendum nobis est: ad Jurisperitos enim & regnorum moderatores pertinet eorum consideratio. Jam si de Ecclesiarum Defensore sermo habeatur, indubium est huiusmodi Officium cum nascente Ecclesia exortum: Defensores enim viduarum primos Diaconos vocat Zonaras in Cap. 3. Chalcedonensem, & huiusmodi munus obivisse Sebastianum generosissimum ducem & Martyrem, sicut & Sabloun Diaconum, in Epiphaniæ vita legimus. Illud restituisse Synodum 5. Carthagenensem Anastasii Papæ tempore, ut nempe missa legatione ad Imper. pro Defensoribus obtinendis, exoraret adversus eos, qui affligebant Ecclesias Catholicorum, quod & impetrarunt, Ecclesiasticarum historiarum declarant monumenta. Sed & Chalcedonensis Synodus laudata de Defensore loquitur, ubi de pupillorum & viduarum protectione agit: quinque ab eisdem servos ad Ecclesiam contingentes vindicari vult in eundem locum Zonaras, δι' οὗ, inquit, οἱ ἐκδικαίαν γίνονται, propter quos Defensores sunt instituit. Adhibeturque Zonaræ citatus Balsamon, qui tamen munus huiusmodi Defensorum primo reservat. Cunctis absque discrimine illo tribuit Blastares, quibus immunitatis & opus Ecclesiasticæ indigentium quorumcumque curam & protectionem assignat cap. 33. τῷ Ε. τῶν ἐκδικαίων ἐκδικαίων, ἐστὶν ἀπὸ τῶν, οἱ τῷ ἐκκλησίᾳ προσαναγορεύονται ἐκδικαίαν, ἢ οἱ τῷ ἐκκλησίᾳ προσαναγορεύονται ἐκδικαίαν, καὶ ζητοῦντες ἐκδικαίαν, δι' οὗ, καὶ οἱ ἐκδικαίαν γίνονται. Opus Ecclesiasticæ indigentium sunt illi, qui potentiorum vexationes vitantur, aut in dolentium aliquod lapsi, aut injuria in servitutem traditi, (de quibus fuisse Alexii Comneni Nov. 11. Juris Græcorum lib. 2. ad Ecclesiam confugientes, & subsidium implorantes: quorum gratia Defensores instituti sunt. Ex quibus gravis Gretseri circa iudicium hallucinatio a Lectore corrigenda deprehenditur, lib. 1. Comm. cap. 5. qui per πρόσφωρον intelligit solum illos, qui ex captivitate ad Christianos, spe libertatis, non immunitatis absolute reperiendæ causa confugiunt. De Protecrico alia plura Balsamon meditato de ipso, & Chartophyl. Juris Græcorum lib. 7.

25. *Ὁ προμνημον*. Erat hoc olim Protecrico nobilius officium: at quia lucri paucissimi spem referebat, ab eo subeundo deterrebat unusquisque: atque ideo in inferiori Protecrico munere consistere, quam ad superius Hieromnemonis officium conleendere malebat. Atque inde factum est, ut faci-

Illos se sinerent a Patriarchis Clerici promoveri, in superiorem ordinem Protocedus sit delatus, & ipsi Hieromnemnon postpositus: cujus gratia legendus Balsamon in Can. 34. Synodi Carthaginensis. Hujus autem sacri Suggestoris munus est, juxta Codicum cap. 1. τὸ βλέπειν τὰς ἐν αὐτῷ ἐπιταγὰς τῆς Ἀρχιερείας dicendas, nimirum ubicumque fuerit opus, orationes præparare, κρατῆν τὸν ἐνδρονισμὸν consecrationis Ecclesiæ Breve, patentes nimirum litteras Ecclesiæ consecratæ testimonium ferentes, & simul cum reliquis sub altari recondendas, (ἐνδρονισμὸς enim reliquiarum est Inthronizatio, & in proprio loco depositio) cum consecratur ipsa, tenere: & denique Ordinationis tabulas a Chartophylace exhibitas, & a Pontifice legendas, ejus oculis obicere, κρατῆν τὸ κοινοῦ καὶ χειροτονίας. Suggestorem porro sacrum, solo Diaconatus Ordine promotum esse debere, admonet Joannes Citrius Responso nono libri Juris Oriental. 5. Ejus siquidem, sicut & reliquorum Græcorum opinio est, a nullo, gradus vel Ordinis sui limites transcendentes, nec a Sacerdote Diaconi, nec a Diacono Sacerdotis munus, præter decorum & rectum ordinem, exequendum: τὸ τῷ ἱερομνημονοῦ ὁφείκειν διακόνῳ εἶ ἀνάγκης προσέχει, ἐπεὶ δὲ συνυπαρχὴ ἐστὶν ἐν τῇ κατεργασίᾳ ἐν τῷ περιθιθεῖσι τῷ ἱερῷ σολῶ τῇ Ἀρχιερείᾳ μέλλοντι ἱεροπρατεῖν. ἐν δὲ ἱερῷ ἐστὶν ὁ ἱερομνημὸν καὶ ὁ νόμος, ὡς ὕψος αὐτῶν, ἱερομνημονεῖ. ἐν δὲ γὰρ ἐξόν αὐτῶν ἐν ταῖς ὑπερσυστασίαις τῶν ἀρχιερατικῶν σολισμῶν διακόνῳ τὰς ἐν τῇ. Sacri Suggestoris officium ad Diaconum necessario pertinet. Nam hic simul cum Chrysenio servit ad induendum sacris vestibus Pontificem, cum celebraturus est. Quod si Sacerdos sit, nudo ut ita dicam nomine, officio suo fungitur. Neque enim licet illi, in Pontificis ornatus exhibendi ministerio, Diaconi ordinem servare: ut nimirum rite & inconfuse munia sua obeat. De quo videndus Balsamon in Can. 34. Carthaginensem post medium.

26 Τὸν καὶ δίκαιον ἐκκλησίας.) Κοστικὸν nimirum, id est librum Missalem in liturgia: vel in Ordinibus conferendis Euchologium: quæ ne pereant aut immutentur, a Clericis proprio cujusque sigillo connotantur.

27 Εμβολάντιον.) Breve Patriarchicum columnis altaris, ut suo loco dicitur de Ecclesiæ consecratione, vel tumulo Reliquiarum sacrarum immittendum, ὑπὸ τῷ ἐμβέλει, dicitur ἐμβολάντιον.

28 Ἐγκαινίζω ἐκκλησίαν. Ex Cleri commissione, & Patriarcharum privilegio.

29 Οὐπόνοιστον.) Consulenda Chrysostomi liturgia, num. 15.

30 Οὐπαμνησκων. Pauca de ejus officio hic scripta, plures Gresseri errores Lectorem emendare monebunt.

31 Ο δὲ δάσκαλος.) Is idem est, qui & a Pachymere in Michaelis vita ῥήτωρ ἐκκλησίας, vel qui hodie ut probe mihi notus, ῥημῶν ὁμιλητὴς ἰστορητὴς, soliteris subscibit. Hujus titulus & jura recenset Balsamon in Can. Trullanum 19. ὁ δὲ δάσκαλος ἐστὶν ὁ μέγας ἐκκλησίας διὰ τὴν πατριάρχην δὲ δάσκαλος. Magnæ Ecclesiæ Doctores Patriarchæ jure docent. Mox stipendio, quo juxta Imperat. Alexii Comneni Novellam donarentur, enumerato, subdit Principis ejusdem verba, sedem, honorem, & ad superiores dignitates aditum illis tributum: ὅς ἐστιν αὐτῷ τοῖς διδασκαλῶν, δὲ ἐστὶν ἡ ἀρχιερεὶς ἐπισκοπῶν αὐτῶν ἐν ταῖς οἰκίαις ἐκκλησίας ἀπαμνημονεύειν τὴν τὸ ἱεὺς μὲν τοῖς ἀρχιερεῶσι ἱερὰ καὶ τῇ ἀγνότητι τῇ πατριάρχῃ παρεστῆκε, ὡς ἐκπροσωποῦνται αὐτῷ. ἀντιμετρεῖ γὰρ τὴν πατριάρχην ἐν τῇ Ἀρχιερείᾳ ὅπου μοιρίσκει αὐτῷ τὴν ἐκκλησίαν. ὡς αὐτῷ ἐστὶν τὸν αὐτὸν αὐτῶν ἀντιστοιχεῖ. ἔτι δὲ αὐτῷ ἐστὶν ὁ λόγος, ὅτι πρὸς τὴν ἀπαμνημονεύειν ἐστὶν ὁ δὲ δάσκαλος διὰ τὴν πατριάρχην. ὡς γὰρ ταῦτο, καὶ τὴν πατριάρχην ἐστὶν ὁ δὲ δάσκαλος, αὐτῷ αὐτοῖς δύνανται διδασκῶν. In Ecclesiis, propter quas a prioribus discesserunt, sacri verbi Doctores, hic honor rursus tribuitur, ut nullo passim constituto in dignitatibus interduello (Ecclesiasticæ namque Officium dignitatis nomen, non potuit obtinere) Patriarchæ, ut ejus personæ τὰς ἐκκλησίας ἀπαμνημονεύει. Locum enim Patriarchæ tenen-

tem, magno semper honore cultum auditum: cui nullus contradicere poterit. Et iterum. Qui autem & verbo & opere digni sunt, ad doctrinæ ministerium inducantur: & per docendi munera, ad dignitates provehantur. Ideo namque mortuo Patriarcha, ne ipsi docere possunt. Non unius autem modo, qui Evangelium explicaret, Doctores, sed & alterius; Epistolarum Pauli nimirum expositoris meminit Nicetas in Manuele Comneno libro primo, ὁ Μετὰ, inquit, τὸν ῥητορικὸν θρόνον κοσμῶν, ὁ τὸν ἑσπερὶ γαλικὸν ἀναβαίνειν ὀκρίβαντα. καὶ ὁ Βασίλειος Νικηφόρος τὰς τῷ Παύλῳ ἀναστύσαντες ἐκκλησίας ἐπιστολάς, καὶ διαλελυμένων τῇ τῆς καλὴς ἡμετέρας φωνῆς, ὅσαι τῶν Ἀποστολικῶν ῥήσεων τῇ ἀσφαλίᾳ ὑπομείνωσιν. Michael oratorum sedem exortans, Evangelicum pulpitum conscendit. & Nicephorus Basilaces Pauli Epistolæ publice explicans, eloquentiæ lumine Apostolica διὰ ὀψιμύτης respersa illustrat. Hicque idem est, si bene conjiciam, quem loco laudato πρῶτος προσκαρίων appellat Pachymeres, ubi plures erant eidem Apostolo enodando intenti.

32. Τὰ μνηστῆρα.) Supplet τὰ μνηστῆρα: ad quorum initium, τὰ ψαλτικὰ, τὰ δὲ ἀρία τὰ ἐμψυχικά, τὸ κανονικὸν intelligens: videlicet, pro cantu mercedem, diurnas distributiones, boni adventus omen, la bien venue, & annuus quodcumque pro convivendine, vel lege donandum: de quo Balsamon in Nomoc. Photii Tit. 1. de Fide cap. 24.

33. Τὰς τριῶν πενταδων.) In novem Quinarios, Officiales cunctos Codinus distribuit: a. ὅς ἐστιν hic, cui de Diaconis in dextro Choro cum Pontifice sedentibus erat sermo, in tres tantum. Officiorum vero inter se similitudo & affinitas causa fuit, ut in quinariorum classes dividerentur. Primus namque quinariorum præcipuarum sive magnarum dignitatum plures complectitur, secundus illos qui tæpe sunt a scribendo: tertius reliquos inter se omnino dispares comprehendit, &c.

34. Ἐξ ὧν τῶν διακόνων ὁφείκειν.) Ταπεινὰ, μέγιστα quæcumque magnæ Ecclesiæ generali divisione; primo in ὁφείκειν, & διακόνων, de quibus numero primo, distribuuntur. ὁφείκειν deinde alia sunt, ἀρχοντικά, μεγάλα, & alia ἀρχοντικά, μικρά: Magistratus majores, & Magistratus minores: ἀρχοντικά, μεγάλα, Diaconorum in tribus quinariorum Chori dextri contentorum sunt propria; at ἀρχοντικά, μικρά, Archidiaconi, & secundi Diaconorum primi Chori sicut & Lectorum alterius, dicuntur esse: ἀρχοντικά, μεγάλα rursus si ad Diaconos spectent; dicantur apud Balsamonem in Can. 51. Epif. Basilii ad Amphilochem, διακονικά, ἀξιώματα Diaconorum dignitates, sive etiam κληρικά: ad Sacerdotes enim ut numero 25. legimus, non spectat esse Clericos. eorum namque interest incruentam hostiam efferre, non vero Pontifici famulari: ἀρχοντικά, μικρά autem prout pertinent ad Archidiaconum, & ejus vices gerentem secundum Diaconum, nullatenus sunt ἀξιώματα, seu ἀξιώματα, sed Officia nuda, nec μυστὰ τῶν ἀρχοντικῶν τὰ ὄντα cum præfecturis (magnis videlicet) nunquam ordinantur: ἀλλ' ὁφείκειν αἱ, καὶ μόναι, sed Officia sunt nuda & solitaria in dextro Choro, sicut & διακονικά, sinistri in quo præterea Sacerdotum Officia sunt; ὅ ἐστιν τῶν κατηχῶν, ὁ ὁρμωτὴς, οἱ ἐκδῶν, ἀρχὸν τῶν φωνῶν, ὁ ὁμοδοῦς, ὁ περιόδοις. Lectorum vero alia, de quorum singulis in sequentibus.

35. Ο πρωτοπρεσβύτερος.) Qui & πρωτοπρεσβύτερος, & antiqui Chorepiscopi, si non nominis, saltem potestatis successor: nam & in insulis Venerorum Lectores instituit, & de rebus Ecclesiasticis dijudicat. Ubi plures Sacerdotes concelebrant, primas ipse tenet, & ἐκφωνήσεις exclamationes profert: & tandem, ut loquitur Codinus cap. 1. πρῶτος ἐστὶν τῷ βήματος, φέρων τὰ δωδεκάτην τῇ Ἀρχιερείᾳ, prior est omnibus in sacro Tribunali, secundas a Pontifice obtinens: unde & in vicis, Episcopo absente, reliquis Sacerdotibus semper præeminet, & in eos jus exercet. Qua porro ratione promoveatur in Ecclesia Græca, docet ejus Ordinatio ex Allatiano Euchologio M. S. de prompta.

*Ordo officii quo Archiepiscopus con-
stituitur.*

Τάξις ἀκολουθίας εἰς τὸ ποιῆσαι
πρωτοπρεσβύτερον.

*De more a Sacerdotibus praesentatur, hoc
facto. Praesentatur piissimus frater no-
ster Sacerdos, ut fiat Protopresbyter
civitatis N. & post secundam presenta-
tionem ad Pontificis conspectum veniant. Pontifex autem omnibus audientibus ex-
clamat.*

Divina gratia, quae infirma semper cu-
rat, & ea quae defunct, adimplet, promo-
vet piissimum N. Sacerdotem, in Proto-
presbyterum sanctae Dei Ecclesiae: ore-
mus itaque pro eo, ut veniat super eum
gratia Sancti Spiritus. Et dicunt tertio,
Domine miserere.

*Futurus vero Protopresbyter, utrumque ge-
nu, coram Pontifice, in altaris gradu fle-
bit. Pontifex autem impositam ejus verti-
ci manum tenens, sic precatur.*

Domnator Domine Jesu Christe, Deus
noster, qui generi nostro Sacerdotium con-
tulisti: qui hujus doni & honoris gratia
nos exornasti: qui nos idoneos ut sancte
gubernemus, alioque inferiores myste-
rii tui ministros constituisti: ipse quo-
que fratrem nostrum N. tua gratia cir-
cumda, & honestate exorna, ut in
Presbyterorum populi tui vertice consti-
tuatur, & in bonum exemplum fiat
illis, qui cum illo versantur: atque in
senectute bonam vitam ei consummare
concede, omniumque nostrum, ut cle-
mens miserere. Quia tu es sapientiae da-
tor, & te omnis creatura laudat, in sae-
cula saeculorum.

Et apprehensio ejus capite, subdit.

Benedictus Dominus, ecce factus est
frater noster N. Protopresbyter civita-
tis N. in nomine Patris, & Filii, & Spi-
ritus Sancti.

*Et dicit Clerus ter. Dignus, dignus,
dignus.*

36. Ο Ἐπαρχος.) Is est in CP. historiis Ἐπαρχος quem
Joannes Citrius definit τῶν βασιλικῶν ταξιάρχων ἐν
τῇ δυνάμει αὐτοῦ, Imperatoriarum copiarum in Occi-
dente ducem supremum: Concilii Sardicenis Can. 6.
Metropolitam, Episcopis superiorem designat, ac
provinciae Praefulem, Χρὴ inquit, ἐπίσκοπον ὑπομι-
νήσκειν διὰ γραμμάτων τῷ Ἐπαρχῇ τῆς ἐπαρχίας, λέγον-
τες τὸ ἐπίσκοπον ἢ μητροπόλιν: Oportet Episcopum (in-
feriorem videlicet & subditum) moneri per litteras
Exarchi provinciae Episcopi, inquam, Metropolita-
ni. Concilii quarti Canone 8. vox eadem Diaeceas
Praefectum indicat, Ἐπαρχον τῆς διακείας, quem nos
Primates dicimus: de quo plurima Joannes Morin-
us, Sirmondus, & alii non minus fuisse quam do-
ce: & quod spectat ultimum Ecclesiae Graecae sta-
tum, sermonem de illo faciendum omnem paucis
perfringit Blaftares cap. 9. litterae Δ. διακείας λέγου-
σαι ἢ ἐπαρχίας πολλὰς περιέχουσαι· καὶ τῶν Ἐπαρχῶν ἀπονό-
μιον τὸ νῦν ἔχειν, καὶ ἐνεργῆ· αἱ γὰρ καὶ λέγονται τινες ἢ
μητροπολίτων Ἐπαρχοί, ἀλλὰ τὰς ἐν τοῖς διοικήσεσιν ἐπί-
σκοπος μητροπολίτας, καὶ ἔχουσιν ὅλως ὑποκειμένους αὐτοῖς.
Diaecesis vocatur quae plures sub se complectitur pro-
vincias. Exarchorum autem privilegium, quoad
praesens tempus attinet, inolevit. Quamvis enim Me-
tropolitani in Diaecesebus sibi subditos nullatenus
obtinere. Verum de antiquis & antiquatis hisce
Graecorum Exarchis, nec quo ad sonum quidem
audit vel loquitur Ecclesiae Orientalis ordo. Ἐπαρχος

Προσφίρεται συνήθως ὑπὸ τῶν ἱερέων ἔπω. Προσ-
φίρεται ὁ ἀλαβείσας ἀδελφὸς ἡμῶν ἱερεὺς, εἰς τὸ
γενέσθαι πρωτοπρεσβύτερος τῆς, ὁ, πόλεως. Καὶ
μὲν τὴν δεξιέρην προσφίρειν ἔρχονται ἐνώπιον τοῦ
Ἀρχιερέως. ὃς Ἀρχιερεὺς ἐκφωνεῖ εἰς ἐπήκοον πάντων.

Ἡ θεία χάρις, ἡ πάντοτε τὰ ἀδελφὰ Θεραπεύου-
σα, καὶ τὰ ἐλπίστοντα ἀπαπληρῶσα, ἀροχειρίζεται
τῷ ἀλαβείσας, ὁ, ἱερεὺς εἰς πρωτοπρεσβύτερον τῆς
ἀγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας. ἐξώμεθα ὅσω ὑπὲρ αὐ-
τοῦ ἵνα ἔλθῃ ἐπ' αὐτὸν ἡ χάρις τοῦ ἁγίου πνεύμα-
τος, καὶ οἱ κληρικοὶ τὸ, Κύριε ἐλέησον· τρεῖς.

Ὁ ὃ μέλλων γενέσθαι πρωτοπρεσβύτερος κλίνει τὰ δύο
γόνατα ἐπὶ τῆς κρηπίδος ἐμπροσθεν τοῦ Ἀρχιερέως.
Ὁ ὃ Ἀρχιερεὺς ἐπικειμένῳ ἔχων τὴν χεῖρα ἐπὶ
τῇ κορυφῇ αὐτοῦ, εὐχεται ἔπος.

Δέσποτα Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ὃ
ἱεροσωτὴν χαρισάμενος τῇ γενεῇ ἡμῶν, καὶ τῇ παύ-
της δωρεᾶς καὶ τιμῆς τῇ χάριτι ἡμᾶς ἐνδυσάμενος καὶ
αὐτὸς ἱκανὸς αὐτὸς ἐνλαβεὶς κατισάμενος, τῷ ἱερατι-
κῶς ἡγετάττειν, καὶ ἡγεμονεῖν τῆς ὑποβεβηκότας λει-
τουργίας τοῦ μυστηρίου σου καὶ αὐτὸς ἐνδύσων τῷ ἀδελφῷ
ἡμῶν, ὁ, καὶ τῇ σεμνότητι κατακόσμησον αὐτὸν, ὃς ἐν
ἀρχῇ ἵσταται τῷ πρεσβυτέρῳ τῷ λαῷ σου καὶ κα-
λὸν ἐπαύρισμα τοῖς μετ' αὐτοῦ γενέσθαι καταξίω-
σον. Ἐ μετ' ἐνλαβείας καὶ αἰδῆς, ἐν γίρει καλῶ
τελέσαι τῷ βίον ἐνδόκησον, καὶ πάντας ἡμᾶς ὡς ἀ-
γαθὸς Θεὸς ἐλέησον. ὅτι σὺ εἶ ὁ δοτὴρ σοφίας, Ἐ
στὶ ὑμνεῖ πάντα ἡ κτίσις, εἰς τὸς αἰῶνας τῷ αἰῶνι.

Καὶ κρατῶν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ λέγει.

Εὐλογητὸς Κύριος ἰδὲ γίγνεται ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν,
ὁ δεῖνα, πρωτοπρεσβύτερος, ὁ δεῖνος, πόλεως, εἰς πόλιν
μα τῷ πατρὶ, ὃς τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι.

Καὶ λέγει ὁ κληρὸς τρεῖς. Ἀξιος, ἄξιος, ἄξιος.

itaque patriarcha nunc est, quem nomine suo in
varias provincias Patriarcha delegat visurum, an in
unaquaque privata Ecclesia Canonum observetur
disciplina, utrum in Monasteriis vitae religiosae de-
cus splendeat, an potestatis sibi traditae limites non
excedant Ecclesiarum & Cœnobiorum praefecti,
an correctionis censuram Clericorum vita relaxata
mereatur, an juxta æquo & bono singulis reddant
Pontifices, an denique cunctorum mores & sensus
ad decretorum dogmatumque divinatorum normam
componantur? Uno verbo Visitatore agit; & tan-
dem Patriarchae debita a singulis exacta colligit, &
de cunctis a se gestis, sive etiam Patriarchae jure pe-
cuniis collectis, ad ipsum refert. Id non proprio
fidei testimonio probatum velim, plures licet ejus-
modi Exarchos Ecclesias circum cursantes viderim,
quibuscum non modica mihi intercessit amicitiae
necessitudo: certius confirmat Germani Patriar-
chae secundum diploma sive sigillum bulla sigillo mu-
nita: qua de quolibet Exarcho ita loquitur, τῷ τῷ
πatriarchικῶν Ἐπαρχῶν ὑποκείμεναι, ἢ τὰ συνήδη κανονικῶς
ἀπὸς αὐτὸν ἀποτίσιν· ὁ δ' αὐτὸς Ἐπαρχος καὶ τῶν ἐξ ἱερα-
δαί μέλλοντας ὅτι τῷ καὶ μέρει βαδμῶν εἰς τὸ αὐτὸ προ-
βιβάζει, μετὰ τῶν νομομισμένων μαρτυρῶν τῷ τῷ βίῳ, ἢ
τῷ ἡλικίᾳ αὐτῶν, καὶ πάσης ἐτέρας κανονικῆς παρατηρή-
σεως· ἐπὶ γὰρ μὴ καὶ τῶν γαμικῶν συναλλαγμάτων ἐπιστάσεις
προσροπῇ καὶ ἀποτροπῇ· καὶ οἱ τῶν λογισμῶν ἀνάδοχοι
πνευματικοὶ πατέρες, οἱ ἐν τοῖς patriarchικῶν δικαίῳ
προκαθήμενοι παρ' αὐτοῦ καὶ δακμαθῆσονται, καὶ τὸ ἐνδοξί-

μον καὶ ἄλλων. Patriarchalium jurium Exarcho sub-
jiciuntur, & ei Canonice definitas contributiones per-
solvent. Exarchus autem Ordinibus provehendo
per gradus singulos promovebit, cum legitimis tam
vitæ, quam ipsorum ætatis testimoniis, & alia cun-
ctis Canonica circumspeditione. Nuptialibus quoque
contradictibus prærit permittendis, aut vetandis. Et
Patres spirituales ratiocinatorum animæ exceptores
ab eo probabuntur, & licentiam (audiendi confes-
siones) accipient, in Patriarchalibus Juribus ipsi assi-
dentes. Hæc est Exarcho ad locum aliquem a Pa-
triarcha misso concedi solita potestas: ficta vero est,
quam nulla auctoritate fultam, non mediocris lit-
teraturæ quidam Scriptores appingunt, ut eum in
Archimandritam, & Monachorum Provincialem
instituant. Abnuunt certe Græci Monachi Provin-
ciali ejusmodi in Gallia confecto se submittere: Exar-
chum tamen admittunt ad se a Patriarcha transmis-
sum, nonnumquam etiam sæcularem Clericum,
Provincialem nusquam. Observandum itaque dis-
criminis omnis tollendi gratia, Exarchum Visitato-
ris potestate donatum, unde placet sive e Monaste-
riis, sive e Clero CP. evocari, eique pro libito
amplam vel restrictam tradi auctoritatem, in om-
nes Ecclesias nonnumquam; in Catholicas aliquan-
do, vel etiam in Monasticas; quandoque vero in
has solum, vel illas; & nonnumquam solius alicu-
jus dubii definiendi, vel in certas tantum personas,
jus accipere. Enatus huic error, ut qui ad Mona-
chos aliquando delegatus est Exarchus cum ampla
visitandi potestate, Provincialis vel Archimandrita
putaretur; cui refutando sufficit Germani Patriar-
chæ datum Exarcho sigillum causarum matrimonia-
lium (a quibus cognoscendis longe sunt veri Pro-
vinciales) notitiam assignantis, satis sunt etiam
quæcumque ut Clerico potius quam Monacho ei-
dem tribuit Juris Græcorum liber tertius. Hinc
indidem secunda alterius auctoris hallucinatio ἄρ-
χωντος ἡ σιβασιμίου ἐκκλησιῶν, venerandarum Eccle-
siarum defensorem, cum eo, de quo loquimur, Exar-
cho confundens, deprehenditur, eo quod non ob
officii, sed ob dictionis potestatem audiat quando-
que ἑξάρχος. Verum nominis, ut dixi, non magistra-
tus ejusdem hæc est potestas. Utriusque vero disci-
men ex eo solum convicitur, quod hic & ille, ut
Officiales distincti hoc eodem loco exscribantur.
Lege sequentem numerum 38.

37 Γυρίων ἢ πᾶν σάκος.) Rationem de vasis, &
sacris totius Episcopatus ornamentis, de judiciis,
de matrimonii conditionibus legitimis exquirere,
non Archimandrita, sed potius est Visitatoris a
Pontifice missi, qualem Exarchion intelligendum
numero superiore diximus. Quid γράφει τὰ ἀντιμει-
νω, explicabit Ecclesiæ consecrandæ officium sub
finem.

38 Ὁ Ἀρχων ἡ ἐκκλησιῶν.) Non unum hunc Offi-
cialem, verum tres enumerat cum Citrio secundus
Catalogus fol. 373. positus. Minoris Sacellæ propo-
sito in regendis Monialium ædibus socium illum ad-
jungit Codinus cap. 1. Crucis defixionem, ἡ εὐπο-
ργίων, & Antimensiorum curam imponit tertius
Catalogus fol. 377. Hæc autem ad Ecclesias perti-
nent: unde & ejus sollicitudini mandari hæc possunt.
Porro non ita pridem, Balsamonis nempe, sæculo of-
ficium fuit substitutum. Præbet argumentum conje-
cturæ laudatus Balsamon Medita. de Proteclico Ju-
ris Græcorum. lib. 7. ubi Sacellario cunctorum Mo-
nasteriorum curam traditam memorat; Sacelli vero
præfecto Catholicarum Ecclesiarum præfecturam
tradit. Catholicas autem Ecclesias intellige paro-
chiales viris & foeminis pervias: Monachales enim
non nisi sexus ejusdem sunt apertæ. Verba Bal-
samonis sunt: ἡ καὶ πόλις, καὶ ἡ παρατικῶν μοναστηρίων
τῶ μέγιστον ἔχει ὁ μέγιστος Σακελλάριος. καὶ ἡ καθε-
λικὴν ἐκκλησίαν, ἡ δὲ καὶ ἡ ἐμμενέουσαν τῶ διοίκη-
σιν. Sacellarius urbana,) πόλις enim κατ' ἐξοχὴν ipsa
Constantinopolis est) & suburbana, Pera trans-
portum (locus Pera dictus e regione CP. trans por-
tum, & adhuc trans oppidum Galatense situs est
ac ideo πέρα vocatur) Monasteria curat. Commu-

nium autem Ecclesiarum quæ Catholicæ vocantur,
sicut & emphyteusium penes Sacelli Præfectum est
administratio. Quid ergo tunc ageret Ἀρχων ἡ ἐκ-
κλησιῶν, nisi pro ut indicat Codinus, huic suberviret?
Nunc autem potestatem amplissimam obtinet: so-
lis enim virorum Monasteriis Sacellario relictis, fœ-
mineis vero a Sacello assignatis: huic, seu Sacerdo-
ti, sæculares reliquæ protegendæ, & in suis juribus
tutandæ commendantur. Recole dicta numero 15.
Huic tamen ἀρχωντι superiorem ætatis deferet ho-
norem, qui cum Thessalonicensi numeris 10. & 15.
Sacellarium, & a Sacello Monasteriis universis ser-
vato tamen officiorum ordine voluit fuisse præfe-
ctos, cæteris autem Ecclesiis ἀρχοντα, etiam ab
antiquo præpositum asseret.

39 Ὁ περιόδωτος.) Salmasius apparatu in libro de
Primatu, cujuscumque morbi curatorem medicum
hoc nomine dictum quondam, nullum tamen produ-
cit teste, affirmat: & in eodem sensu Curatores ani-
marum, Chorepiscoporum successores, Curatos a no-
bis vulgo nuncupatos, quo corporum Curatores Me-
dicos, περιόδωτος a Synodo Laodicæna intelligit.
Scio apud Svidam περιόδικὰ νοσηματα legi: caveat ta-
men Salmasius ne circulatores fucos & theriacam
in compitis multo verborum apparatu divenden-
tes, pro veris corporum Curatoribus ingerat: & si
pertinacia laborer, a Zonara & Blastare inferius ad-
ducendis περιόδωτον. illo ipsius sensu indigeat. Non
felicius Salmasio Gregetus, Comment. in Codin-
um cap. 11. inquit, an περιόδωτος sit forsitan ille,
quem Typicum S. Sabæ nominat ἑξαρχὸν ἐκκί-
νητορα, cujuserat in vigiliis circuire, & somnolen-
tos excitare. Non ita: nisi forsitan ipse dormiat, &
illi sit opus excitatore. Circumcuriatorem namque
alio sine mandato institui Concilium Laodicænum
Can. 57. ut nempe defectu Episcopi, quem in villis
& pagis præfici non decet, ipse loca illa circumobi-
ret, & cunctos ad rectæ vitæ, sanæque doctrinæ nor-
mam efformaret. Ita Canonem prædictum expo-
nit Blastares, & Zonaras. γίνεσθαι δὲ περιόδωτον ἐν
κώμας καὶ χώρας διακελεύεται περί οδουταὶ δὲ λέγονται,
ὅθεν τὸ περιερχέσθαι καὶ καταρτίζειν τοὺς πιστοὺς· καὶ ἔχοντες
κατοικίαν οἰκίαν. Circumcuriatores in agris & pagis
designari placet. Circumcuriatores vero ex eo dicti
sunt, quod nullibi propriam sedem habentes, huc il-
luc fidelibus in officio continendis vagantur. Clarius
iterum in locum eundem. Περιόδωτος δὲ αἰσὶν οἱ σήμε-
ρον ἀποβαλλόμενοι παρὰ τῆς Ἐπισκοπῆς ἑξάρχος· ὅτοι γὰρ
περιόδωτοι, καὶ ἐπιτηρώσι τὰ λυγρὰ σφαλματα, καὶ κα-
ταρτίζουσιν τοὺς πιστοὺς. Sunt autem Circumcuriatores, qui
hodie ab Episcopis promoveantur Exarchi. Hi enim
circumcurant, & delicta animarum observant, &
fideles in ordine componunt. Creatis autem in Ec-
clesia, ad Imperialis consuetudinis instar Exarchis,
Circumcuriatoribus id solum fuit reliquum, ut cir-
cumambulantes, Christianæ fidei candidatos primis
sacra doctrinæ rudimentis imbuerent: & terram
mareque circumirent Phariseorum more, ut unum
Profelytum facerent: in quo περιόδωτος, a Catechi-
sta discrimen nanciscitur, quod hic commorantes in
urbibus quosvis, ad fidem accedentes instruat: ille
vero huc & illuc discurret per vicos & villas, ut ad
baptismum ab Ecclesia alienos vel rusticos invitet,
& edoctos ad sacramentum suscipiendum pertra-
hat.

40 Ὁ βυτίσις.) βυτίσις neotericis Græcis est im-
mergo, a quo βυτίσις immerfor deducitur. Tres nam-
que ad baptismum peragendum concurrunt: Pa-
triarcha, Sacerdos, & Immerfor. Ille autem sancti-
ficat, & benedicit aquam, τὸ ὕδωρ εὐαρώμεν; alius
recitat orationes, Catechumenorum confessionem
excipit ex Balsamone in Can. 78. Trullanum, &
Catechismum perficit; Immerfor tandem Sacerdos
est, & ex officio baptizatum aqua tingit. Sic etiam
usque hodie Romæ Sacerdos est, qui Catechismum
præmittit, & alius est, Episcopus nimirum, qui
aquam consecrat, & illa baptizatum adultum ini-
tial.

41 Σοιχτήριον.) Rectius legeretur σοιχταῖριον &
correctius iterum σοιχτήριον. σοιχτήριον autem teste

phylax, Sacellæ propositus, & primus Defensor (sive juxta antiquum ordinem Protonotarius) Exocata-celos apud auctores plerisque Codinum, Balsamonem, Joannem Citrium, & alios, dictos reperies: quæ certe appellatio ut rara est, ita & obscuritatem conjunctam habet, & negotium facessit. Gretserus Comment. in Codinum lib. 1. cap. 2. an audeat circa vocem hanc exponere conjecturam suam dubitat; depromitque tandem, & quamvis nullo, ut rebatur, illius tamen vocis periculo promptus: & unica litterula mutata *ἑκατακοίτης*, qui tamen foris dormiant, qui foris cubent, non in Patriarchio, legendum existimat: ut quid autem sit a Gretsero litterulæ mutatio, nisi ut vocem mutet, & ejus sensum perdat? Scio equidem Clericos palatii CP. ad intentatam usque Leoni Armenio necem, extra palatium noctu resedisse. Opem etiam Gretseri feram conjecturæ, si dixerim, Ecclesiæ magnæ Clericos esse e Patriarchio *ἑκατακοίτης*, soli namque *ὑπὸ τῶν σύγκλητοι*, quasi ejusdem *καλῆς habitationis* cōnfortes, cunctis foras relegatis Patriarchæ cohabitantes: at non ideo soli sex primi Diaconi sunt *ἑκατακοίται*, quin potius inter eos aliosve Clericos, nulla est eis in hoc discrepantia, siquidem cuncti sunt *κατακοίται*, & foris dormiunt. Addo propterea hac de causa juxta ipsum Gretseri sensum, aliam probatam vocis hujusdem lectionem potius retinendam: ut *ἑκατακλίται*, non *ἑκατακοίται* scribatur. Verosimilius tamen assereret, qui reliquos Clericos *κατακοίται*, in inferiore depressoque loco sive in Ecclesia sive in iudicio sententiam ferentes sedere diceret: sex autem memoratos, ut illis honoratiores, supra illos, & sublimius positos, *ἑκατακοίται*, in alio ordine, supra *κατακοίται depresso & humiles*, positos censeret. Certius tamen & adhuc vero propinquius dicendum, *ἑκατακλίται* hos sex *ἀρχοντας* Ecclesiæ CP. vocatos qui Ecclesias in montium verticibus sitas gubernantes, ad obsequium deinceps Patriarchæ adlecti nomen hoc prius obtentum, sibi retinuerunt. Clarum planissime id fiet ei qui sciverit, Constantinopolim novam Romam, sicut & veterem, septem montes Ecclesiasque plures quoddam in vallibus, alias in summis montium, & alias tandem in montium deflexu sitas, suo ambitu complecti: has omnes vero sic antiqui divisérant, ut quæ culminibus montium inferiores essent, *κατακοίται* dicerent, (unde etiam hodie corrupta sua lingua *montis iter defluxum* *κατακοίται* vocant Græci) quæ autem cacumen ipsum occuparent, illæ *ἑκατακλίται*; quasi *ὑψώματα*) *κοίται* enim & *ὑψώματα* opponuntur) *extra cavitates & locos depresso elevatæ*, & reliquas alias circumspicientes nuncuparentur: Hinc & idem nomen dictarum Ecclesiarum rectoribus inditum, quorum quidam *κατακοίται*, alii *ἑκατακλίται*, nuncupati, qui cum Sacerdotes essent, & sub se haberent proprium Clerum & proprias Ecclesias, ut Codinus cap. 10. testatur, & Patriarchæ sive magnæ Ecclesiæ forent Officiales, magni & solemnibus festis in sua Ecclesia occupati Patriarchæ nequibant assistere: quo factum est, ut quidam ex Patriarchis in locum eorum Diaconos substituerit, qui deinceps adhuc *ἑκατακοίται* nomen ambierint & retinuerint, atque inde Casulam ferendi *χωρὶς ἐπιστολῆς ἀπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου* sola, cum solo *ὡραίῳ* *διακονικῇ* sola, jus usque hodie haberent: & exinde iterum plures sunt quam septem Diaconi in Ecclesia CP. septem videlicet ad instar septem aliorum ab Apostolis institutorum, & septem *ἑκατακλίται* superadditi ex Sacerdotibus derivati, qui tamen prioribus præpositi non sunt: & adjuncto, pro Patriarcharum beneplacito quintodecimo tres quinariorum Diaconorum superius assignatos constituunt. Vide superius dicta numero 16.

55. Ο Πρωτοπρόεδρος.) Consulatur numerus idem 16.
56. Ο ἱεὶς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν.) Quem institutum dicit Codinus, *εἰς τὸ ποιῆν ἐνταξίαν ἐν τοῖς τῷ βύματι, ut debitum ordinem intra sacra septa servari procuraret*: exterius enim reverentiam & modestiam cunctis indicabat, *ὁ ἐνταξίαις ἐκκλησιῶν ἑαυτοῦ compositionis ordinis & modestiæ magister*.
57. Ο Ορφανοτρόπος.) Orphanotum est vindex, tutor, nutritus & collegii eorum præpositus *βρεφονόμος* pueris a matribus impudicis expositis, *πτωχοτρόφος* pauperibus quibusvis, *ἐκδόχους* peregrinis adventantibus ex Ecclesiæ pecuniis, beneficium idem præstat. Vide Justinianæam Novellam tertiam & Cujacium in Paratit. Titulo 3.
58. Ο Ἀρχὸν τῶν φωτῶν.) Codinus, *ἔχει τὴν ἐνοχλήν τῶν φωτῶν, curam habet eorum qui nuper illuminati, hoc est baptizati sunt*, per octo nempe dies a baptis-mate.
59. Ο Νομοδότης.) Correctius ut mihi quidem videtur, Citrius legit *ὁ Νυμμοδότης*, *numismatum & elemosinarum distributor, elemosinarius*.
60. Ο Ἐπιστῆς τῶν μελοδῶν.) Libros chorales aperit, & quæ cantanda sunt indicat.
61. Ο Ἀρχὸν τῶν κατὰ κλίαν.) Breviculum genus Cantici est fol. 140. explicatum: præfectus illorum est, qui ea decantandi munus commissum habet: sicut Choristæ vel Acolythi, apud Latinos Versus & horarum Responsoria.
62. Ο Πρωτοκατοναρχος.) De Canonarcha dictum est fol. 23.
63. Οὗ Καρτέλαριος.) De illis supra numero 6. & 16.
64. Οὗ Καμίσαιο.) Vide Onomasticon.
65. Δίδοται, Θεὸς Κύριος, λέγειν.) Require in officio Laudum fol. 46. numero 17. ubi, quandoque dicatur hoc Troparion.
76. Ἀντιμύστα, καὶ σαυροπύγια.) Ubi exponantur hæc, edocet Onomasticon.
69. Κυβέκλις.) Ἀποτὴν κυβέκλινος dicitur. Κυβέκλιον autem est *ἀρτοφόριον tabernaculum Eucharistico sacro panī asservando dicatum*: vel turris campanaria, ad ejus normam efficta: atque ita juxta eruditissimi Canacii Agiomauritæ Græcarum linguarum in collegio sapientie Romani professoris, Κυβέκλις hic, *clavis Tabernaculi custos* est, vel *quæ ad horas Missarum celebrandæ turri campanaria dat signum*. At cum Diaconos quosdam in Synodo 7. Κυβέκλινος fuisse legamus, & aliunde Κυβέκλιον sive Κυβέκλιον *cubiculum* significare certum sit, ex Metaphraste in Epiphaniī vita: tutius dicendum videtur Κυβέκλις & Κυβέκλινος *cubicularium*, non indignum Diacono Officium, nunc vero cunctorum ultimum, indicare: nisi quis dicere malit ex Giacconio, in vita Cælestini Κυβέκλινος, *Cubicularium*, non Pontificis, sed Ecclesiæ ministrum fuisse. Addidit enim Cælestinus, ut idem auctor narrat, supra sepulchra Apostolorum ex Clero Romano custodes, qui dicuntur *Cubicularii*, quos modo dicimus *Capellanos*. Cubiculum quippe erat apud antiquos, quod apud nos Capella: atque ita etiam in Ecclesia Græca, *κυβέκλις* aut ejus imitationem institutus, sacrum custos reliquiarum potuit olim censeri. Conjecturam auctoritate sua confirmat illusterrimus Præsul Trapezuntius, qui etiam hodie *κυβέκλις*, sacrum, reliquiis asservandis locum deputatum, *κυβέκλις* autem custodem illius esse asserit. Quicumque fuerit, nulla in iudiciis auctoritate pollere censetur ab iis, qui vilem & humilem *κυβέκλινος* ordinem existimant, quibus Balsamon dissentit in Can. 7. Trullanum scribens: *ἐπὶ τῶν τινῶν, μηδὲ δυνάστων εἶναι τὸ εἶχον τὸ ἐκκλησιαστικὸν κυβέκλινος, ὅτοι τὸ ἐπισκόπου· ἀλλὰ κατὰ τὸν· οἱ μὲν ἡ αὐτοῦ δόξα. Dixerunt quidam nullius esse auctoritatis ordinem Cubicularii Ecclesiastici, sive Pontificii, sed humilem & abjectum; quod equidem mihi non arridet.*

RITUS IN ORDINA- TIONE PRESBYTERI servandus.

ΤΑΞΙΣ ΓΙΝΟΜΕΝΗ ΕΠΙ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ, Πρεσβυτέρω.

Post completum Cherubicum hymnum, stat in Solea Ordinandus Presbyter, & egressi duo Diaconi, hinc inde eum assumunt, & usque ad sacras fores deducunt, ibique eum dimittunt: & excipiunt eum duo Presbyteri primus, & secundus, & ter simul sanctam mensam circumeunt, cantantes. Sancti Martyres præclare præliati. Sciendum vero, quod quando decantant illud, Sancti Martyres, coram sancta mensa in throno Pontifex sedet, & in gyrum illam obambulant; cum ante Pontificem transferint, inclinationem faciunt, & ejus genu Ordinandus exosculetur, ea parte qua ei Pallium superponitur. Exurgente deinde Pontifice ad eum Ordinandus accedit, & ter ab eo in capite cruce signatur: & frontem sacra mensa sufficiens, utrumque genu incurvat: Et Diacono exclamante. Attendamus. Confestim Pontifex dextram manum ejus capiti impostam tenens, exclamat. Divina gratia quæ semper infirma curat, & ea quæ defuncti adimplet, promovet N. devotissimum Diaconum in Presbyterum: oremus pro eo, ut veniat super eum sanctissimi Spiritus gratia. Et qui sunt in Tribunali, ter, Domine miserere, dicunt: & similiter Cantores. Iterum itaque consignans eum Pontifex, & manum impostam tenens, dicente Diacono. Dominum precemur.

Orationem istam secreto recitat.

Deus principio & fine carens, omni creatura antiquior, qui Presbyteri appellatione, dignos in gradu isto veritatis tuæ verbum sanctificare habitos decorasti: ipse omnium Domine, istum quem tibi a me promoveri complacuit, in conversatione inculpata, & fide indeficiente, ingentem etiam hanc gratiam sancti tui Spiritus recipere complaceat, & perfectum servum tuum in omnibus tibi placentem, concesso sibi, a præsciente tua virtute, magno hoc Sacerdotali honore digne conversaturum renuncia. Quia tua est potentia, & tuum est regnum, & virtus, & gloria; Patris, & Filii, & sancti Spiritus: nunc & semper, & in sæcula sæculorum.

Et post Exclamationem submissa voce, quæ tantum ab astantibus ut respondeant audiat, Diaconica hæc primus Sacerdotum dicit.

In pace Dominum precemur.
Pro superna pace.

Pro Archiepiscopo nostro N. Sacerdotio, auxilio, perseverantia, pace, valetudine, salute, & opere manuum ejus: Dominum precemur.

ΜΕτὰ τὸ πληρωθῆναι τὸν Χερυβικὸν ὕμνον, 1
2 ἵσταται ἐν τῇ Σολέᾳ ὁ μέλλων χειρο- 2
τονεῖσθαι πρεσβύτερος. καὶ ἐξερχόμενοι 3
3 οἱ δύο δῆκονοι λαμβάνουσιν αὐτὸν ἐξ ἑκατέρου μέρους, καὶ φέρου-
σιν αὐτὸν, ἄλλοι τῶν ἁγίων θυρῶν, ἐκεῖ δὲ ὑπο-
λύνουσιν αὐτὸν οἱ δῆκονοι. καὶ λαμβάνουσιν αὐτὸν δύο
πρεσβύτεροι, 4 ὁ πρῶτος καὶ ὁ δεύτερος, 5 καὶ 5 κυ-
κλῶσι τοὺς τρεῖς τὴν ἁγίαν τράπεζαν. ψάλλοντες καὶ τὸ, 6
6 Ἄγιοι μάρτυρες οἱ καλῶς ἀθλήσαντες. Ἰστέον ὅτι 6
ὅταν ψάλλωσι τὸ, Ἄγιοι μάρτυρες, κάθηται 7
7 ἐμπροσθεν τῆς ἁγίας τραπέζης ὁ Ἀρχιερεὺς, 7
8 εἰς θρόνον, καὶ ἐκεῖ ὅπου κυκλῶσι γύροθεν, ὅταν ἔρχων-
ται ἐμπροσθεν τοῦ Ἀρχιερέως, ποιῶσι μετάνοιαν, καὶ 8
ὁ χειροτονούμενος 8 ἀσπάζεται τὸ γένυ τοῦ Ἀρχιερέ-
ως, ἐπάνω τῆ ἀμοφορίας. Εἴτα ἀνίσταται ὁ Ἀρχιε- 9
ρεὺς, προσέρχεται αὐτῷ ὁ χειροτονούμενος, καὶ 9
9 σφραγίζεται τρίτον τὴν κεφαλὴν παρ' αὐτοῦ. Καὶ ἐρείσας 10
10 τὸ μέτωπον τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ. 10 κλίνει καὶ ἀμφωτὰ
γόνατα. Καὶ ἐκφωνοῦντος τοῦ δῆκονου. Πρόχωμην, εὐ-
δοὺς ἐκφωνεῖ ὁ Ἀρχιερεὺς ἔχων καὶ τὴν δεξιὰν χεῖρα
ἐπικειμένην αὐτῷ τῇ κεφαλῇ. Ἡ δεῖα χάρις, ἡ πάν-
τοτε τὰ ἀδυνάτα θεραπεύουσα καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀνα-
πληρῶσα, προχειρίζεται τῷ δέσπῃ, τῷ εὐλαβέσασθαι
δῆκονον, 11 εἰς πρεσβύτερον· εὐχόμεθα οὖν ὑπὲρ 11
11 αὐτοῦ, ἵνα ἔλθῃ ἐπ' αὐτὸν ἡ χάρις τῆ παραγίνεσθαι Πνεύ-
ματος. Καὶ λέγουσι τὸ, Κύριε ἐλέησον γ. οἱ ἐντὸς
τῆ βήματος, ὁμοίως καὶ οἱ ψάλλται. Πάλιν οὖν σφρα-
γίσας αὐτὸν γ. καὶ τὴν χεῖρα ἔχων ἐπικειμένην, τοῦ
δῆκονου εἰπόντος. Τῷ Κυρίῳ δειθώμεν.

Λέγει ὁ Ἀρχιερεὺς τὴν εὐχὴν ταύτην
μουσικῶς.

Ο Θεὸς ὁ ἀναρχος καὶ ἀτελεύτητος, 12 ὁ πάσης 12
κτίσεως πρεσβυτάτος ὑπάρχων, ὁ τῇ προ-
σηγορίᾳ τῶν πρεσβυτέρων τιμήσας τὴν ἐν τῷ βαθμῷ
τῆς ἀξιοθέτησας 13 ἱερωγίαν τὸν λόγον τῆς σῆς ἀ- 13
ληθείας· αὐτὸς δέσποτα τῶν πάντων, καὶ τῶν ὄντων εὐ-
δόκησας, προχειριθῆναι παρ' ἐμῶν, ἐν ἀμέμπτῳ
πολιτείᾳ, καὶ ἀκλινεῖ τῇ πίστει, εὐδόκησον ὑποδέξα-
σθαι τὴν μεγάλῃ ταύτῃ χάριτι τῇ ἁγίᾳ σου Πνεύμα-
τος· καὶ τέλειον ἀνάδειξον δοῦλόν σου, ὃν πᾶσιν
εὐαρεστωῦν σοι, καὶ ἀξίως πολιτευόμενον τῆς δωρη-
θείσης αὐτῷ ὑπὸ τῆς σῆς προγνωστικῆς δυνάμεως,
μεγάλῃς ταύτης ἱερατικῆς τιμῆς. Ὅτι σὸν τὸ κράτος,
καὶ σὴ ἐστὶ ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δυνάμις, καὶ ἡ δόξα, τῷ
πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ,
καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Καὶ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν, λέγει 14 ὁ Πρωτοππάς 14
λεπτῇ φωνῇ ὅσον ἀκούειν τὰς συμπαρόντας καὶ ὑπο-
κλινέσθαι τὰ δῆκονικὰ ταῦτα.

Εν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δειθώμεν.

ὑπὲρ τῆς ἀνθρώπων εἰρήνης. τῷ.

ὑπὲρ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἡμῶν, τῷ δέσπῃ ἱερω-
σύνης, ἀντιλήψεως, δακρυμῆς, εἰρήνης, ὑγείας, σω-
τηρίας αὐτοῦ, καὶ τῷ ἔργῳ τῶν χειρῶν αὐτοῦ Κυρίῳ
δειθώμεν.

Ὁπως ὁ φιλάθρωνος Θεὸς ἡμῶν, ἀσπίλον καὶ ἀμώμουν αὐτῇ τῇ ἱερωσυνῇ χαρίσεται, τῷ Κυρίῳ διηθώμεν.

Τπὲρ τῆ δέλης τῆ Θεῶ, ἡ δέσποτος, ἡ κυρίως προχειροποιούμενη πρεσβυτέρῳ, καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῆς, τῷ Κυρίῳ διηθώμεν.

Τπὲρ τῆς πόλεως ταύτης.

Τπὲρ τῆς ῥυθύναι ἡμᾶς.

Λητλαβῆ, σωσον.

Τῆς πασαγίας ἀχράντης.

Ὁ δὲ Αρχιερεὺς ἔχων τὴν χεῖρα ἐπιχειμεῖν, ἀχίται ἕως.

Ο Θεὸς ὁ μέγας ἐν δυνάμει, καὶ ἀνέξιχνιάτος ἐν συνήθει, ὁ θαυμαστὸς ἐν βελείῃς, ὑπὲρ πᾶς ἡμῶν ἡ ἀνθρώπων; Αὐτὸς Κύριε καὶ πῶτον, ὃν δόξασας ἡ τῆ πρεσβυτέρῳ ὑπεισεληθῆν βαθμῶν, πλήρωσον τῆς τῆς ἀγίας σε Πνεύματος δωρεᾶς ἵνα γένηται ἄξιος παριστάμενος ἀμέμπτως τῇ δυσιασθησίᾳ σου, κηρύσσων τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας σου, ἱερουργεῖν τὸν λόγον τῆς ἀληθείας σου, προσφέρειν σοι δῶρα καὶ θυσίας πνευματικὰς, ἀνακαινίζειν ἡ λαὸν σου ἡ τῆς τῆς λαβῆς παλιγγενεσίας. ἕως καὶ αὐτὸς ὑπᾶν πᾶσας ἐν τῆς δευτέρῳ ἐπιδημίας τῆς μεγάλου. Θεῷ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ μοτογονοῦς σου ἰσοῦ, δέξεται ἡ μισθὸν τῆς ἀγαθῆς οἰκονομίας τῆς οἰκείῃς πράγματος ἐν τῇ πλήθει τῆς ἀγαθότητος σου.

Ὅτι διλόγηται καὶ δεδοξασται τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομά σου.

15 16 Καὶ μὲν τὸ, ἀμὲν, 15 ἀνίστησιν αὐτὸν, 16 καὶ φέρει τὸ ὀπίθεν τῆς ὥρας αὐτῆς, ἐπὶ τὸ ἑμπαρθεῖν τῆς δεξιᾶς μέρας λέγων. Ἀξιός.

17 17 Εἶτα ἐσθύνων αὐτὸν τὸ φιλῶνιον ἐκφωνεῖ καὶ αὐ-

18 θις τὸ, 18 Ἀξιός, Καὶ ἑτάλλουσιν αὐτὸ οἱ τῆς βήμα-

19 τος, καὶ οἱ ἑτάλλεται. 19 καὶ ἕως ἀσπάζεται ἡ Ἀρ-

20 χιερεία, καὶ τῆς πρεσβυτέρους, καὶ ἀπὸ τῶν ἱερέων 20 ἵστα-

21 ται μὲν ἡ πρεσβυτέρων 21 ἀναγιγνώσκων τὸ κοινάκιον.

Καὶ ὁ ἱερεὺς ἵσταται εἰς ἡ συνήθει τόπον, λέγων, τὸ, Πληρώσωμεν τὴν δέσπον ἡμῶν τῇ Κυρίῳ.

22 22 Ὅτε ἡ πληρωθῶσι τὰ ἅγια, καὶ μέλλει εἰπεῖν, ὥστε γινώσκει τῶς μεταλαμβάνουσιν.

Προσερχόμενος ὁ χειροτονηθεὶς, ἐπιδίδωσιν αὐτῷ ὁ Αρχιερεὺς τὸν ἅγιον ἄρτον, λέγων ἕως. Λάβε πῶν παρακαταθήκην ταύτην, καὶ φύλαξον αὐτὴν, ὥς τῆς παραστάς τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, ὃς παρ' αὐτῆς μέλλει ἀπαιτεῖσθαι αὐτῷ.

Ὁ ἡ λαβὼν, ἀσπάζεται τὴν χεῖρα ἡ Αρχιερείως καὶ μεθίσταται ἐν ᾧ πρότερον ἵστατο τόπον τὰς μετὰ χεῖρας Θεὸς ἵπᾶν τῆς ἀγίας τραπέζης καθ' ἑαυτὸν ἡ λέγων, τὸ, Κύριε ἐλέησον.

Καὶ, ἐλέησον με ὁ Θεός.

Ὅτε ἡ μέλλει εἰπεῖν. Τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις. τότε ὁ χειροτονηθεὶς, δόσιν δίδωσι ἡ ἅγιον ἄρτον. καὶ παρὰ τῷ Αρχιερείῳ 23 μεταλαμβάνει ὡς πρὸς τῷ ἄλλῳ. 23 καὶ 24 λέγει καὶ τὴν ὀπίθεν ἀμβωνος ἀχίται.

23
24

Ut clemens Deus noster purum & inculpatum ei Sacerdotium largiatur : Dominum precemur.

Pro servo Dei N. nunc in Sacerdotem promotus, & pro salute ejus : Dominum precemur.

Pro civitate hac.

Ut liberemur.

Succurre, salva.

Sanctissimæ, illibatæ.

Pontifex vero manum impositam tenens precatur hoc raso.

Deus in virtute magnus, intellectu investigabilis, & mirabilis in consiliis super filios hominum : ipse Domine, etiam & istum quem tibi Presbyteri gradum subire complacuit, dono sancti tui Spiritus adimple, ut inculpatæ sancto tuo altari assistere dignus fiat, regni tui Evangelium annunciare, veritatis tuæ verbum sanctificare, dona, & hostias spirituales tibi offerre, populumque tuum per lavacrum regenerationis innovare : ut & ipse in secundo magni Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi Filii tui unigeniti adventu occurrens, rectæ administrationis proprii nimirum sibi ordinis, in multitudine bonitatis tuæ, mercedem accipiat.

Quia benedictum, & glorificatum est venerandum, & magnificum nomen tuum.

Et dicit, Amen, erigit illum, & posteriorem Stola partem, ad anteriorem dextrum latus reducit, dicens. Dignus.

Deinde induens illum casula rursum exclamat : Dignus.

Et cantant illud idem, qui sunt in Tribunali, & Cantores. Atque ita Pontifex osculatur, & Presbyteros : & digressus stat cum Presbyteris, legens suum Missale.

Et Diaconus in solito loco stat, dicens : Orationem nostram Domino complectamur.

Cum vero sancta fuerint absoluta, & dicturus est : Ita ut sumentibus fiant.

Accedit Ordinatus, & Pontifex sanctum panem ei tradit, dicens : Accipe depositum istud, & custodi illud, usque ad adventum Domini nostri Jesu Christi, cum a te repetetur.

Accipiens ille manum Pontificis osculatur, & ad eum, quo prius stabat, locum digreditur : manibusque super sancta mensa positis, tacitus dicit : Domine miserere.

Et, Miserere mei Deus.

Cum vero dicturus est : Sancta sanctis. Tunc Ordinatus panem sanctum refecit : & prior ceteris manu Pontificis communicat : & Orationem retro Ambonem dicendam, ipse pronuntiat.

Regia simul cum Cryptæ Ferratæ M. S. præfens Officium
hoc pacto legunt.

Ordo fieri solitus in Ordinatione
Presbyteri.

Postquam fuerint deportata, & in men-
sa sacra deposita, sacra dona, comple-
to mystico hymno, adducitur Ordinandus a
Presbyterorum primo, aut aliquo alio, &
mensæ sacre applicatur. Et Chartophylace
tabellam scriptam dante, eoque, vel Archi-
diacono exclamante, Attendamus, Pon-
tiffex in omnium auditu legit scripta, quæ
sic habent.

Divina gratia, &c.

Et omnibus, Domine miserere, usque
tertio dicentibus: utrumque genu inclinatur
Ordinandus, in altaris gradu: Pontifex
autem tribus crucibus factis, tenet ei ma-
num impostam, & precatur.

Deus sine principio, &c.

Et Archipresbyter humili voce, & quan-
ta ab astantibus Sacerdotibus, ut re-
spondeant exaudiat, Diaconica hæc in-
cipit.

In pace, &c.

His dictis, manum pariter impostam in
Ordinati vertice tenens Pontifex, sic pre-
catur.

Qui magnus es in virtute, &c.

Et responso, Amen: partem Orarii po-
steriorem in anteriorem pectoris Ordinati,
reducit: deinde Casula cum induit, illum-
que osculatur, & cum Sacerdotibus stare
permittit: atque ita Diaconus dicit: Com-
pleamus orationem nostram.

Cum vero e donis sanctis sublatum fue-
rit velum: & populus dixerit, Dignum
& justum est. Accipiens Pontifex e disco
sacrorum panum particulam, in manus
Ordinati eam tradit: & ille solam Pon-
tificis manum osculatur: & inclinatur eum
super mensam sacram. Ille vero panem a
se manu apprehenso, frontem inclinatur,
atque ita inclinatus manet. Cum autem
dixerit Pontifex, Sancta Sanctis: tunc
panem ei reddit Ordinatus, & ab eo prius
aliis Sacerdotibus pretiosi corporis & san-
guinis Christi particeps factus, communio-
nem aliis distribuit: orationemque retro
Ambonem recitat: & per septem dies con-
tinuos quotidie celebrat.

Τάξις γινομένη ἐπὶ Χειροτονίᾳ
Πρεσβυτέρου.

Μετὰ τὸ εἰσνεχθῆναι, καὶ ὑποτεθῆναι τὰ θεία
δῶρα ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ πληρωθῆναι τε
τὸ μουσικὸν ὕμνον προσάγεται ὁ χειροτονεῖσθαι μέλ-
λων, ὑπὸ τῶν πρώτων τῶν πρεσβυτέρων, ἢ ἄλλων, τῇ
ἱερᾷ τραπέζῃ, καὶ τῷ καρποφύλακος διδόντος τῷ Ἀρ-
χιερεὶ χαρτίον ἐγγραφόν, καὶ ἐκφωνουῦτος αὐτῷ,
ἢ τῷ Ἀρχιδιάκονῳ, τὸ, ἀπόχωμῶ· ἀναγινώσκει τὰ
γεγραμμένα ὁ Ἀρχιερεὺς εἰς ἐπήκοον πάντων ἔχον-
τα ἕτως.

Ἡ θεία χάρις. Ut supra.

Καὶ πάντων λεγόντων ἐκ τρίτης τὸ, Κύριε ἐλέη-
σον. ὁ χειροτονεῖσθαι ἀμφοτέρω κλίνει τὰ γόνατα,
ἐπὶ τῆς κρηπίδος. ὁ δὲ Ἀρχιερεὺς ποιῶν σταυρὸς τρεῖς,
καὶ ἔχων ἐπικειμένῳ τῷ χεῖρα· ὡχεῖται ἕτως.

Ὁ Θεὸς ὁ ἀναρχος. Ut supra.

Καὶ ἄρχεται ὁ πρῶτος τῶν πρεσβυτέρων λεπτῇ
φωνῇ ὅσον ἀκῆειν τὰς συμπαρόντας πρεσβυτέρους, καὶ
ὑποκρίνεσθαι, τὰ δῆλονικὰ ταῦτα.

Εν εἰρήνῃ. Ut supra.

Καὶ τῶν λεγομένων, ὁ Ἀρχιερεὺς ἔχων ὁμοίως
τῷ χεῖρα ἐπικειμένῳ τῇ τῷ χειροτονεῖσθαι κορυφῇ
ὡχεῖται ἕτως.

Ὁ μέγας ἐν δυνάμει. Ut supra.

Καὶ μετὰ τὸ, ἀμὲν, φέρει τὸ ὀπίσθον τῆς ὁραεῖας
αὐτοῦ ἐπὶ τὰ ἐμπροσθεν. εἶτα τὸ φιλότιον αὐτοῦ ἐν-
δύων, καὶ δίδως αὐτῷ ἀγάπην, ἐπιτρέπει εἶναι
μετὰ τῶν πρεσβυτέρων. καὶ ἕτως ὁ Διάκονος λέγει.
Πληρώσωμεν τὸν δῆκον ἡμῶν.

Ὅτε δὲ ἄρδῃ τὸ καταπέτασμα ἐκ τῆς ἁγίας θύ-
ρων καὶ εἴπῃ ὁ λαὸς τὸ, Ἀξίον καὶ δίκαιον. λαμ-
βάνων ὁ Ἀρχιερεὺς ἐκ τῆς δίσκου μερίδα τῶν θείων
ἄρτων, δίδωσιν εἰς τὰς χεῖρας τῶν χειροτονεῖσθαι
καὶ ἀσπάζεται μόνῳ τῷ τῷ Ἀρχιερεὺς χεῖρα· καὶ
κλίνει τὸν ἐπάνω τῆς ἁγίας τραπέζης. ὁ δὲ με-
τωπον ἐπιτίθει τῷ παρ' αὐτοῦ κατεχόμενῳ ἄρτῳ,
καὶ μένει κεκλιμένος ἕτως. ὅτε δὲ εἴπῃ ὁ Ἀρχιερεὺς.
Τὰ ἅγια τοῖς ἀγίοις. τότε ὁ χειροτονηθεὶς δίδωσιν
αὐτῷ τὸν ἄρτον, καὶ παρ' αὐτοῦ μεταλαμβάνων τῆ τι-
μῆς σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τῶν ἄλλων
πρεσβυτέρων, μεταδίδωσιν αὐτοῖς τοῖς λοιποῖς. ποιεῖ
καὶ ὁ ὀπίσθιαν ἀμβωνὸν ὡχῶ· καὶ λειτουργεῖ καθ' ἑκά-
στῳ ἡμέρας ἐπτά.

Euchologium Barberinum S. Marci sic habet.

In Ordinatione Presbyteri.

Postquam sacra dona introducuntur fue-
rint, & in sacra mensa deposita, mys-
ticusque etiam hymnus persolus, de mo-
re tabella Pontifici traditur: illoque cun-
ctis audientibus legente, presentatur illi
Ordinandus, qui cum genua flexerit, tres

Επὶ Χειροτονίᾳ Πρεσβυτέρου.

Μετὰ τὸ εἰσνεχθῆναι τὰ ἅγια δῶρα, καὶ ἀ-
ποτεθῆναι ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ, καὶ πλη-
ρωθῆναι τὸ μουσικὸν ὕμνον, ἐπιδίδοται τῷ Ἀρχι-
πισκόπῳ ὁ πρὸς συνήθειαν χάρις· καὶ ἀναγινώσκο-
μενος αὐτῷ εἰς ἐπήκοον πάντων προσάγεται ὁ μέλ-

λων χειροτονεῖσθαι, καὶ τότε γόνυ κάμπτοντος, ποιῶν
τρὶς σταυροὺς ἐπὶ τῷ κεφαλῷ αὐτοῦ, καὶ ἔχων ἐπι-
κειμένῳ τῷ χεῖρα, ἐπιδύχεται ταῦτα.

Ο Θεὸς ὁ ἀναρχος.

Καὶ ποιεῖ εἰς τὴν περισβυτέρων εὐχλὴν ὡς ἑξῆς. Εν εὐχλῇ. Ut supra.

Καὶ ἐν τῇ γίνεσθαι τὴν εὐχὴν ταύτῃ παρὰ τῷ
περισβυτέρου, ἔχων ὁμοίως τὴν χεῖρα ὁ Ἀρχιεπί-
σκοπος ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τῷ χειροτονεμένῳ, ἐπεύχε-
ται ὡς.

Ο Θεὸς, ὁ μέγας. Ut supra.

Καὶ μὲν τὸ, ἀμὴν, φέρει τὸ ὀπίθεν τῷ ὡραρίου
αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ἱμνωδοῦ, καὶ ἐνδύει αὐτὸν τὸ φελώνιον
αὐτοῦ, καὶ δίδωσιν αὐτῷ ἀγάπῳ, καὶ ἱεῖα αὐτὸν μὲν
τῷ λοιπῶν περισβυτέρων. καὶ τότε λέγει ὁ Διάκονος.

Πληρώσωμεν τὴν δέησιν ἡμῶν τῇ Κυρίῳ.

Καὶ ὅτε ἐπαρθῇ τὸ καταπέτασμα τῷ ἁγίῳ δώ-
ρῳ καὶ εἰπῇ ὁ λαὸς τὸ, Ἀξιον καὶ δίκαιον· τότε ὁ
Ἀρχιεπίσκοπος ἐπιδίδωσι τῷ χειροτονεμένῳ Πρε-
σβυτέρῳ ἕνα ἄρτον ἐκ τῷ δίσκῳ εἰς τὰς χεῖρας καὶ
κλίνει αὐτὸν ἐπὶ τῆς ἁγίας τραπέζης κρατοῦντα τὸ
ἐπιδοθέντα αὐτῷ ἄρτον ἐν ταῖς χερσὶ, καὶ ἐπιτιθέν-
τα τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπάνω αὐτοῦ, καὶ μένοντα ὡς,
μέχρι τῷ ῥηθῆναι. Τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις.

Καὶ τότε ἀποδίδωσι τὸ ἄρτον ὁ χειροτονηθεὶς τῷ
Ἀρχιεπισκόπῳ καὶ κοινωνεῖ πρῶτος τῷ ἁλῶν Πρε-
σβυτέρων μεταλαμβανόντων, καὶ τῷ ἁγίῳ αἵματος,
παρ' αὐτοῦ τῷ χειροτονήσαντος.

cruces facit Pontifex super caput ejus : & impositam illi manum tenens, precatur hoc pacto.

Deus sine principio, &c.

Et unus Sacerdotum Diaconi precem sic peragit. In pace Dominum, &c.

Et dum fit a Sacerdote haec oratio, eodem modo manum super Ordinati caput tenens Pontifex, ita precatur.

Deus magnus, &c.

Et responso, Amen, partem superiorem Stole illius ante pectus reducit : & Casula illum induit, ei que pacem osculo dato imprecatur : & tandem illum cum reliquis Presbyteris collocat : & tunc dicit Diaconus.

Compleamus orationem nostram Domino.

Et cum a sanctis donis velum ablatum fuerit : & dixerit populus. Dignum & justum est. Tunc Pontifex panem unum e disco acceptum Ordinato Presbytero in manus tradit : illumque, datum sibi panem in manibus tenentem, in altare inclinat. Ille vero dato pani caput imponit : & hoc pacto manet, usquedum dicatur : Sancta sanctis.

Et eo tempore Archiepiscopo panem reddit Ordinatus, & prae aliis Sacerdotibus communicantibus ipse primus communicat, & sanctum sanguinem ab ipso Ordinate suscipit.

In Ritum Ordinationis Presbyteri Notæ.

1. Μετὰ τὸ πληρωθῆναι τὸν Χερσικὸν ὕμνον.) Is idem est Hymnus qui & mysticus dicitur, & locum Offertorii tenet in liturgia, de quo fol. 114. Diaconus autem in Sacerdotem consecrandus, in prævia liturgiæ parte ministrasse debet, & Diaconi partes egisse, prout indicat Symeon Thessalonicensis lib. de Sacra. Ιερουργῶντος τῷ Ιερέϊ, συλλειτουργῶν ἔαυτὸς (ὁ χειροτονούμενος) τὰ τῷ Αρχιεπισκόπῳ τελεῖ, καὶ τὸ Ευαγγέλιον λέγει, εὐλογίαν διχομένῳ, καὶ τὸν ἄρτον ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἐν τῇ μεγάλῃ φέρει ἱερόδω, ὡς τὰ τῷ διακονίᾳ ἀποδίδει. Celebrante Pontifice ministrat Ordinandus, & Officium Archidiaconi exequitur, Evangelium accepta prius benedictione legit, sacrumque panem in majori Introitu in capite deferri, velut si ministerium Diaconi deponat.

2. Ισταται ἐν τῇ Σολῇ.) In Solea extra adytum sacrum stat Diaconus in Presbyterum Ordinandus, vel ex animi devotione, vel etiam quia Solea non male commodus est ejus officio locus, in quo sanguinem Christi dispensat : vel saltem Sacerdoti ad mysteria sacra populum admittenti, subministrat.

3. Δύο διακονοὶ λαμβάνουσιν αὐτόν.) Eodem ritu Presbyter promovendus quondam deducebatur in Ecclesia Romana juxta veterem ejus Ordinem, in quo legimus. Patate electo qui Presbyter Ordinandus est, Diaconi more, cum Oratio, presentantibus eum atque deducuntibus duobus Diaconis usque ad Presbyteros, duo Presbyteri ducunt usque ad sedem Pontificis.

4. Ο πρῶτος καὶ ὁ δεύτερος.) Qui alias dicuntur πρωτοπρεσβύτερος & δευτεροπρεσβύτερος τῷ ἱερείῳ : de quibus in præcedentibus abunde.

5. Κυκλάσιν τὰ ἁγία τραπέζαν.) Cujus rationem reddit Symeon Thessal. τῷ Αρχιεπισκόπῳ, καὶ λοιπῶν ἁλῶν προσηγμένων κυκλῆται, καὶ χορεύει ποιῶν τῷ δέον τραπέζαν, σὺν αὐτοῖς χορεύει ἁγίων, καὶ

ἱερίων· καὶ τοῖς αὐτῷ τελεῖ, τῷ Τριάδι δοξολογῶν, τῷ ἁγίῳ μάρτυρα ἐγκαλῶν, ἀγωνισάμενος καὶ αὐτὸς ἐν Χριστῷ. Archidiacono, & reliquis aliis præcedentibus circuit, & choream agit circa sacram mensam, componitque ipse Angelorum & Sacerdotum choream ; terque hanc ducit, & laudem Trinitati reddit & Martyres invocat, ad quorum exemplum ipse jam certamen sustinuit.

6. Ἄγιοι μάρτυρες.) Vide reliqua hujus Troparii in Onomastico.

7. Εἰς θρόνον.) Addunt vetusti codices Veneti, μικρὸν in humili nimirum sede, & sacræ mensæ dorso innixa.

8. Ἀπαίξεται τὸ γόνυ τὸ δεξιόν.) Pontificis pallium, utpote Latino multo latius, & longius, in genuum loco Sacerdos ordinandus osculatur, quo & dignitatem Pontificis humiliatus veneretur, & potestatem omnem quam ambit, ab eo tamquam a paterno traduce profluere profiteatur.

9. Σφραγίζεται τὸ τρίτον τῷ κεφαλῷ.) Crucis signo in Sacerdotali maxime Ordinatione facto clarum reddunt testimonium Chrysostomus & Augustinus. Ille quidem de hujus signi adorat. διὸ σφραγὶς κέκληται· ὅτι πάσαι τῇ Θεῷ τὰς παρακατάξεις, ὅσαι ἐν λαβῶν τῷ κατὰ τὴν τινὶ σημάτῳ βασιλικῇ, καὶ δακτυλῷ σφραγίζομεν ἐν προστάσει δὴ μὴ τινὶ παρακατάξωμεν, καὶ ἐπὶ τὸ τῷ ἱεροσυνῇ ἀγαγόμεν ἁγίασμα, μὲν τὸ μύρια ἐπεύχεται & καλεῖται τῷ Πνεύματος τῷ χεῖρι ἐλθῶσαν ταύτῃ σφραγίζομεν ὥστε ἀναποκλίνοντες ἐν ἀσφαλῇ ταμνίῳ τῷ δέον δαριάν. Ideo signaculum (crux) appellata est, eo quod divina deposita omnia quæ accepimus, ea quasi signo quodam ac annulo regio obfirmamus. Si quem populo præficiamus, vel ad Sacerdotis altum provehimus dignitatem, post innumeras preces, & invocationem gratiæ sancti Spiritus adventuræ, hac obfirmamus, quasi certo ætatio donum recludentes. Augustinus vero in Appendice

H h iij

de diversis ferm. 75. *Omnia Ecclesiastica*, inquit, *Sacramenta in crucis virtute perficiuntur: sed per hoc maxime signum, Sacerdotes & Levitæ, ad sacros Ordines provehuntur.*

10 Κλίνει ἄμφω τὰ γόνατα.) Utrique genu a Sacerdote flectendo attestatur Dionysius de Eccl. Hierarc. cap. 5. Ο ἱερεὺς ἄμφω τῶ ποδὶ κλίνει ἐπὶ ἀροῦν τὸ θυσιαστήριον, ἐπὶ κεφαλῇ ἔχει τὴν ἱεραρχικὴν δέξιν, Sacerdos flexo ante altare genu utroque, adnotam capiti Pontificis manum habet. Cujus mysterium in promptu est apud Symeonem Thessal. ὁ δὲ τῷ δουλείᾳ καὶ προσκυνῶν πρὸς τὰ μέγιστα, propter subjectionem & ad majora accessum. Ita vero necessarium vel congruum Sacerdoti Ordinando duxerunt antiqui Patres genuflexionem, ut etiam festivis diebus quibus in genua procumbere nefas est, Sacerdotium suscepturos voluerint cum hac corporis demissione consecrari. Hinc non sine futuri Sacerdotii omine animadverterunt spiritualis instructionis Gregorii Nazianzeni patristestes, illum genuflexum Catecheses & fidei rudimenta percepisse.

11 Εἰς Πρεσβύτερον.) Duplicem potestatem qua pollet Sacerdos duabus manuum impositionibus, & distinctis verborum formulis Ordinatio Pontifex Latinus impertit. Accipe, enim ait primo, potestatem offerre sacrificium Deo &c. Et secundo: Accipe Spiritum sanctum, quorum remisit peccata, &c. Græcus una manus impositione unoq; verbo (cætera enim sunt ei, cum Diacono & Episcopo Ordinandis communia) εἰς πρεσβύτερον, utranque, in corpus verum & in corpus mysticum auctoritatem confert. Atque idem est dicere, ait Arcudius lib. 6. cap. 8. Creatur venerabilis N. Presbyter ac consecratur, ad obeundas omnes functiones, quæ ad Presbyterum spectant: non tantum scilicet ad sacrificium offerendum, verum etiam si opus fuerit, ad reconciliandos poenitentes, cæteraque sacramenta administranda. Difficultas autem vel obscuritas, si quæ in verbis adjunctis se offerat; ex dictis, ubi de Diaconi Ordinatione, cuncta dissolvitur. Quamvis non taceam Catumfirum quemdam patria Italum, ritu forsan Hermaphroditum, animo, ubi emergit occasio, Arcudio insensissimum, imo etiam & Catholicæ veritatis in nonnullis adversarium, formam Ordinis Catholicam a Græcis usitatam, & a sancta Romana Ecclesia approbatam, ex eo maxime quod Sacerdotes Græcos bene de fide sentientes in suam communionem admittit, respuere, novaque alia tamquam fabulosa & fictitia Minerva e suo cerebro nata, & adversus Theologorum omnium agmen sacrum instructa, novaque pariter materia, e Chao rudi, indigestaque mole suorum somniorum educta, augustum Ordinis Sacramentum componere, pluribus Prolegomeni unci circa Ordinem argumentis, molitum fuisse. Verum quia forma quam assignat a Græcis exploditur, & materia quam profert, licet a Latinorum propria non longe abhorreat (hanc enim contactum altaris, sacrorumque vasorum in eo repositum esse fingit, & affirmat) a Theologis tamen Latinis non admittitur: ejus vero libri non tantum editi, sed & edendi condemnati sunt: non est cur contra hostem in terram jam actum, viribus fractum, imo & penitus subactum, telum torqueamus: maxime cum sibi consulens, caput in manus potentiorum principum deponit, & corpus alibi se ponere vereatur: & S. R. E. sensus eum satis superque condempnet, in Catechismo vulgari Græco sacre Congregationis de propaganda fide jussu, & expensis Romæ excuso, in quo de Ordinis materia & forma pauca quidem, sed Græcorum Patrum sententiæ consona determinat: ὅ ὅλη αὐτὴ τῆ μυστηρίου εἶναι τὸ βάσιμον ὅς χειρὶν τῶ Αρχιερέως εἰς τὴν κεφαλὴν ἐκτείνων ὅτι χειροτονεῖται. τὸ εἶδος ἔχει τὰ λόγια ὅπου δίδουσι δύναμιν αὐτῷ τῆ μυστηρίου εἶναι ἡ θεία χάρις. καὶ τὰ εἶδη. Materia hujus Sacramenti est impositio manuum Pontificis super caput eorum qui ordinantur: forma, id est, verba quæ Sacramento virtutem conferunt, sunt hæc. Divina gratia, &c.

12 Πάσις κτίσις πρεσβυτάτος.) Deus, cujus esse

principium & finem ignorat, omnemque creaturam æternitate, sapientia, & dignitate superat, quos ætate seniores, cælesti sensu, potestateque in Ecclesia locupletat; hos πρεσβυτέρων ἀρσηγορίῃ (ipse πρεσβυτάτος) præ cunctis aliis suis ministris, voluit esse insignitos.

13 Ἱερουργεῖν τὸν λόγον τῆς ἀληθείας.) Allusio ad dictum Pauli Rom. 15. quo se ἱερουργεῖντα Ευαγγέλιον profitetur: quia sacris operans Evangelium prædicabat, & Evangelii verbo audientium animas quasi victimas Deo consecrabat, & sacris virtutum ritibus initiabat.

14 Ο Πρωτοπαῦς.) Πάπας vel Πάππας paroxitona Papam supremum Pontificem corrupto Græcorum loquendi genere significat. Παπᾶς vero circumflexa in ultima, Sacerdotem quidem, sed eum qui in sæculo degit: ἱερομόναχος autem, Monachum Sacerdotali dignitate clarum indicat. Hinc πρωτοπαῦς nobis Archipresbyter vocatus, primas inter Sacerdotes obtinens, & propterea jus aliquod in eos exercens.

15 Ἀνίστην αὐτόν.) Tenuerat diu Sacerdos dum ordinaretur frontem altari innixam & applicitam: ἐκὶ γὰρ τὸ χειρομαζῶν θησαυρός: ibi enim, ait Smeon, gratiarum refidet thesaurus: nunc plene ordinatum Pontifex erigit; ἀνίστην αὐτόν, denūc αὐτῷ τῷ ἀπὸ ταπεινότητος εἰς τὰ ὑψηλότερα, & θεότερα ἀνάβασιν: Erigit, inquam illum, & ejus ascensum ad celsiora & diviniora manifestat.

16 Φέρει τὸ ὄπιθεν τῷ ὤματι.) Unicuique Ordinum, ut alibi cum Zonara docuimus, ut officium ita vestis propria est: & ut Thessalonicensis opus de templo scribit: ἕκαστος αὐτῶν ἀναλόγως τῇ τάξει περιτίθεται τὰ ἄμφω. Quisque suo Ordini convenienter propriis vestibus amicitur, Diaconus itaque libera & volante stola ornatus, vagum & liberum Angelorum obsequium repræsentat, cui libertati quasi renunciatus, Evangelii jugo, circumdata collo hinc & inde Sacerdotali stola se submittit, & ἐπιτραχήλιον imponit, quod τὰ τελεικῆς χάριτος φανεροί, initiativæ & consummativæ gratiæ argumentum est, ait idem Symeon. Et rursus. Τὸ δὲ ἐπιτραχήλιον τελεικὴν καὶ ἀνώγειν κατεργασμένην τῷ πνεύματος παρῆσιν χεῖρ.

17 Ἐνδύων αὐτόν τὸ φελώνιον.) Explicat Thessalonicæ Præful ordinati Sacerdotis amictum, hoc patet. διὸ καὶ ἐκ δευτέρου ζώννυται, ὡς πρὸς μέγιστον κληθεὶς ἔργον. καὶ φανώλιον περιβάλλεται, ὅτι ἐνδύμα λευκὸν ἐστὶ, δίχα μαυρίων δλον τὸ σῶμα περισέλλον. λευκὸν μὲν διὰ τὴν καθαρότητα, καὶ ἀγιωσύνην, καὶ τῆς θείας δόξης περιβολὴν, ὅτι ὁ Θεὸς ἐστὶν ἀναβαλλόμενος ὡς εἰς ἱμάτιον, ἔκ ἔχον δὲ μαυρίκια, διὰ τὸ ἐκτενέειν τὸν σάκκον, ὃν ὁ ᾤοντο ἐμπαίζοντες ἐνεδύσαστο. περισέλλον δὲ δλον τὸ σῶμα ἄχρι καὶ ἀμφοῖν ποδῶν ἀπὸ κεφαλῆς, ὅτι τῷ ἀνώγειν περὶ ἡμᾶς ὁρόναι, καὶ τὸ σωτηρικὸν τῷ Θεῷ, & τὸ φυλακτικόν. αἱρεται ἡ ἀπὸ τῶν χειρῶν ἐκ πλαγίων τῶν καιρῶν ὅς ἱερῶν ἔργων, οἷον ὡς πτερά γινόμενον, ὅτι τὸ ἀγγελικὸν τὸ ἀξίαι, καὶ ὅτι αἱ χεῖρες δι' αὐτὴν φανερῶνται τὸ πρακτικὸν ἐμφανέσι & ἐνεργῶν τῷ Θεῷ, ἐν οἷς ὁ ἱερεὺς ἐνεργεῖ. Propterea secundo præcingitur, (primo enim cum Subdiaconus fuerat ordinatus, zonam quoque corpori circumdederat) quasi ad majus opus vocetur. Casula vero qua indumentum candidum est, circumamictur: estque sine manicis, & totum corpus ambit. Candidum indumentum est, propter puritatem & sanctimoniam, & divinæ gloriæ amictum, quia Deus amictus est lumine sicut vestimento. Manicis vero caret, utpote designans sacrum quem Dominus, dum illuderetur, indutus est. Totum autem corpus ambit a capite usque ad pedes, propter supernam Dei erga nos providentiam; & quia nos fovet & custodit. Sacramentum porro actionum tempore manibus extollitur, & alatum formam exhibet, propter Angelicam dignitatem, & ex eo quod extantes & visæ ex illo manus, virtutem & efficientiam Dei, in his quæ operatur, Sacerdos declarat.

18 Ἀξιος.) Reponenda hic ob oculos num. 24. in Diaconi ordinatione dicta.

19 Οὕτως ἀπαγγέλλεται τὸν ἱερέα.) Mira sagacitate cum-

ἅς Ecclesiæ suæ cerimonias persequitur Symeon Thessalonicensis. ἅτα φερεῖται, αὐτὸ δὲ ἱερὰν ἀσπασάσαι τράπεζαν, ὡς πλὴν χάριτος, καὶ ὡς ἐν αὐτῇ καθαρὰς· ἅτα, τὴν ἀρχιερατικὴν δεξιάν, ὡς δὲ αὐτῆς χειροτονηθεὶς, ἔστι τὴν παρὰν, διὰ τὴν θείαν ἀγάπην καὶ τὴν εἰρήνην, καὶ ὅτι ὄργανον ἢ παρὰ τὴν εὐχὴν, καὶ ὅτι ὁ ἀγαπῶν καὶ ὁ ἀγαπητός, καὶ ὁ τελῶν καὶ ὁ τελούμενος διὰ τῆτο καὶ οἱ πάντες πρεσβύτεροι χαίροντες ἀσπάζονται τῆτον ὡς ὁμοταγῇ γεγονότα, καὶ τὸ τῆς ἀγάπης, καὶ τῆς εὐσεβείας ἐπιδείκνυνται. Commonetur deinde sacram osculari mensam, tamquam gratia ekundantem, & quia in ea consecratus est: mox etiam Pontificis dextram, quia per eam promotus est, tum vero genam propter divinam charitatem & pacem, & quia est instrumentum precum, eo quod etiam ipse & Pontifex, sicut diligens & dilectus, initians & initiatus: propterea & omnes Presbyteri letantes, cum gaudio hunc deosculantur, quasi ejusdem Ordinis participem, eique dilectionis & unitatis signum omne demonstrant. Osculum porro in universa Ecclesia Sacerdoti recens ordinato quondam datum colligitur, tum ex vetere Ordine Romano scribente: Tunc osculetur singulos dicens. Pax Domini sit semper vobis: tum ex Dionysio de Ecclesia Hierarchia cap. 5. ὁ πρὸς τῇ τελείᾳ ἱερατικῇ τελειώσεως, ἀσπασμοῖς ἱερὰν ὁμῶσιν ἔχει· πάντες γὰρ ὅσοι παρῆσι τῶν ἱερατικῶν ὄντες τάξων, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ὁ τελείας ἱεραρχίας, ἀσπάζονται τὸν τετελειωμένον. Quæ circa finem in sacrorum Ordinum, consecratione adhibetur salutatio, sacram significationem continet. Nam & omnes qui adsunt in sacris constituti, & Pontifex consecrans, consecratum salutant. Cujus ipse subdit rationem, quia cum animi, charactere Ordinis suscepto, similitudinem in sese mutuam contemplantur, nec ab amore, nec ab amoris symbolo quod est osculum continere se possunt ἔτι δὲ ὁ φῶς ἀλλήλους ἱερὸς ἀσπασμὸς ἱεραρχεῖται, τὴν ὁμοειδέων ὡς ἱερὰν, κοινωνίαν ὑποδείκνυν, καὶ τὴν ἐπ' ἀλλήλους ἐρασίην εὐφροσύνην, ὡς ὁλοκληρῶς ἀποσώζουσιν ἱερατικῇ μορφῇ τὸ θεοειδέστατον κάλλος. Hinc consalutatio illa inter homines Ecclesiastici Ordinis consecratur & perficitur, quæ sanctam ejusdem formæ mentium societatem leetitiamque mutuam, quæ amore digna est, indicat: quippe quæ Sacerdotali formæ pulchritudinem divinam conservat.

20 Ἰστέται μετὰ τῶν πρεσβυτέρων. An ideo solum, ut & Ordine Presbyteri a Deo insignitus, loco quoque inter Presbyteros a Pontifice promoveatur? τῇ φρονησὶν πρεσβυτέρῳ τιμῆς βαδμὶ ἀξιοῦν, & ut Cyprianus de Numidico scribit epist. 5. Admonitos & instructos scilicet dignatione divina, ut Numidicus Presbyter adscribatur Presbyterorum Carthaginiensium numero, & nobiscum sedeant in Clero? Non ita: sed ut cum reliquis Sacerdotibus, & ipso Pontifice, sacra peragat. Hujusmodi enim est apud Græcos sicut & apud Latinos consuetudo, ut non tantum recenter ordinati Presbyteri in eadem liturgia Pontifici in sacrificio cooperentur, sed & in diebus solemnioribus plures Pontifices & Sacerdotes Patriarchæ, Episcopo vero plures Sacerdotes, & tandem φρωτοπατῆ alii concelebrent, & unum simul sacrificium & sacramentum aggrediantur perficiendum. Nec mirum: plerisque quippe in locis Constitutionum Apostolorum, & sacrarum historiarum, Pontificum sacrificiis adesse describuntur Sacerdotes. at quo fine, nisi ut ejusdem sacrificii socios se exhibeant? Clarum legimus de hac re apud Ciacconium testimonium in vita Zephirini, qui ut ille scribit, voluit omnes Presbyteros adesse celebranti Episcopo: quod & Evaristo placuit. Adesse quidem dices, sed audientium, non consacrificantium proposito. At nisi sacrificarent, non operam certe Pontifici in altari præberent, sed in sedibus consisterent: sacrificio vero cooperatos veteris Ordinis Romani textus indicat, si quadam animi indifferentia legatur; nec nisi Innocentii tertii ætate antiquitatem fuisse hanc consuetudinem certiores reddimur ex ejus libro quarto de sacrificio Missæ cap. 25. quo, ut Presbyteri Cardinales Pontifici concelebrent, præscribit: & etiamnum hodie Roma

spectante & approbante, plures Græci Sacerdotes, die sancto Athanasio sacro, ad Missam unam celebrandam, cum Hierarcha, sacrorum simul caerimonias solemniter ac Pontificio ritu peragentes conveniunt.

21 Αναγιγνώσκων τὸ κοντάκιον. Vox κοντάκιον, sæpius brevem modulum, de quo in liturgia Chrysostomi num. 171. Hic autem librum Missalem, utpote brevem, & solas Basilii, Chrysostomi, & Germani liturgias complectentem, significat. Hunc merito legit Sacerdos recens Ordinatus, quia Pontifici confestim concelebrat, & ejusdem liturgiæ fit collega. Cæterum, quamvis de porrigendo a Pontifice Missali nulla fiat hic mentio, testatur tamen Arcudius lib. 6. cap. 3. se a Monachis CP. fide dignis accepisse, illum a Patriarcha tradi solitum, μετ' εὐφημίας cum falsa acclamatione, vocis, ἀξιος, qua sæpius in Ordinationis ritu solet Pontifex Ordines suscipienti congratulari.

22 Οτι ὁ τελειωθεὶς τὰ ἅγια. Paucis immutatis ritum hunc, ita Thessalonicensis explicat: τότε ὁ προσκαλεῖται πάλιν ὁ χειροτονηθεὶς, ἔλαβὼν τὸν δεύτερον ἡγιασμένον ἄρτον, τίλειον, ἀκούει· λάβε παρακαταθήκην· καὶ τὰ ἔξῃς· τῆτο φρίκης πάσης μετὸν· δείκνυσιν γὰρ ὡς ὁ νόμος τῷ Θεῷ μυστηρίων γίνεται· καὶ ὡς ἄλλον, ἀλλὰ τὸν Ἰησοῦν τὸ ζῶντα ἄρτον λαμβάνει ἱεραρχεῖν, καὶ τὴν ἱερωσύνην αὐτῷ, καὶ αὐτὸν ὡς παρακαταθήκην πιστεύεται, καὶ ὁ θεὸς· λει σπρὲν ταῦτα, τὴν ἱερωσύνην τε, καὶ τὴν ἱεραρχίαν ἀμύμητα· ὅτι καὶ παρ' αὐτῷ ταῦτα ἀπατηθήσονται τῷ Κυρίῳ. Tunc tursum Ordinatus advocatur, & secundum integrum consecratum panem accipiens a Pontifice, audit ab eo. Accipe depositum, & quæ deinceps Tremenda sane verba. Manifestat enim quomodo dispensator Dei mysteriorum sit Sacerdos, & non alium, sed Jesum, panem vivum consecrandum deinceps assumit, & ejus sacerdotium: ipseque idem Christus, velut depositum ei creditur, unde & hæc, sacerdotium videlicet & sacrificium irreprehensa servare tenetur: horum enim rationem ab eo repetet Dominus. Hæc Symeonis verba luce meridiana clarius particulam ordinato a Pontifice traditam, consecratum esse denotant, & ipse noster textus non obscure idem manifestat: Οτι τελειωθεὶς τὰ ἅγια· cum perfecta & consecrata fuerint sancta: cum nempe ad eum liturgiæ locum ventum est, ut proferatur hæc sententia fol. 62. ὡς γίνεται τοῖς μεταλαμβάνουσιν, ut fiat summentibus. Nondum tamen consecratam olim fuisse traditam arguunt Ms. Barberinum S. Marci, & Cryptoferratense superius inter varias lectiones in lucem edita: referunt enim ante liturgiæ Canonem, tunc enim populus dicit, Dignum & justum est, fol. 60. particulam hujusmodi in ordinati manus a Pontifice committi: testaturque Arcudius lib. 6. cap. 3. in Russia Græcis ritibus additissima provincia, eandem usque hodie in usu perseverare consuetudinem, ut nisi inconsecrata tradatur. Quacumque porro ratione celebretur, hic ritus sui muneris Sacerdotem admonitum semper facit, & ad potestatem Sacerdotalem exercendam provocat. Ita cum arguto Græco Arcudio lib. 6. cap. 3. Græcis omnibus sentiendum est: & a doctrina Falso græci Catumsyriti cavendum, qui hostium Ecclesiæ Romanæ opiniones ubique salvas esse dum cupit, fraudes eorum detegentem Arcudium odio & falsitate sibi patrocinantibus impudenter condemnat: tractatusque 1. Accusatione 61. per fas & nefas Gabrielem Philadelphiam immeritum Antistitem, erroris ab Arcudio circa materiam Ordinis convictum, tutari suscipit.

Et is quidem, sive ut Latinorum animos sibi conciliaret, sive ut suis novus Theologus emerfisse videretur, materiam Ordinis, hanc, de qua tractamus, particulæ traditionem; formam vero, verba simul prolata, λάβε παρακαταθήκην, &c. asserere, mendacii posthæc detegendi timore, non est veritus: cujus deliria quamvis jam abunde patefecerit Arcudius cap. 3. ex Euchologii tamen nostri contextu possunt insuper dissipari penitus. Primo, quia traditio Particulæ fit post cooptatum in Presbyterorum societatem recenter ordinatum, postque eadem, ut initio, a Pontifice osculum imperitum.

Secundo, sit illa nunc, post lectam consecrationis & totius liturgiæ a recenter ordinato seriem, quod quidem qui attentaret, si nondum sacerdotio collato perfectum se censeret? Tertio, χειροτονείσθι ubique appellatur sacerdotium suscipiens, ante traditionem huiusmodi, quasi Ordine jam suscepto sit insignitus. Quarto, verba laudata λάβει παρακαταθήκην, &c. a solo Catumfyrityto formam Ordinis continere perhibentur: Philadelphienensis autem ab eo male vindicatus, nil ipsi patrocinauit, nec in parte hac, a communi Græcorum Theologorum sensu discedit. Quinto, verba hæc λάβει παρακαταθήκην impudenter & meretricia fronte adulterare ausus est Catumfyritytus, dum illis interfuerit. καὶ ποιήσει αὐτὸν σῶμα τῷ Χριστῷ, fac depositum hoc corpus Christi: quæ quidem adjecticia, nec traditione, nec scripto, nec typis Græcis ullis sunt nota. Non omiserim lubens, vanam illam Catumfyrityti formam, potestatem quidem Sacerdotis in Christi corpus verum commemorare, de mystico vero altum in eo silentium: quis autem Sacerdos, qui in utrumque aliquid juris accepit, de utroque verba sibi fieri, dum ordinatur non percipiat? Sonent itaque licet verba hæc, λάβει παρακαταθήκην, idem fere quod hæc Latina, Accipe potestatem offerre, &c. Sonent etiam hæc alia, ποιήσει αὐτὸ τὸ σῶμα τῷ Χριστῷ, ac quæ dixit Christus, Hoc facite in meam commemorationem: cum tamen nullam de Sacerdotis jure in Ecclesiæ membra mentionem faciant, nusquam ut vera Ordinis forma, juxta Catumfyrityti doctrinam sunt habenda. His subtiliter, & pro consueto sibi more, non sine fictione & mendacio respondet falsarius Catumfyritytus, partialem hanc esse sacramenti Ordinis formam, ut quæ solam in Christi corpus Sacerdotis auctoritatem proferat: aliam vero secundam itemque comparte m esse, quæ alio tempore cum Episcopo libuerit aliam in Christi corpus mysticum potestatem concedat. His autem deliria hæc verbis aperire conatur. Ecclesia Orientalis, non eodem tempore & die ordinat suos Presbyteros sicut servat sancta Mater Romana Ecclesia, sed diversis temporibus ad exemplum Domini Christi bis ordinat Sacerdotes suos. Christus enim Apostolos semel ordinavit, ad ordinariam potestatem super caput suum verum, per exhibitionem panis ante mortem: & iterum in secundariam potestatem supra corpus mysticum, cum post resurrectionem insufflavit in eos, &c. dixit, Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. Ita Ecclesia Orientalis primo ordinat suos Sacerdotes per collationem corporis Christi sub speciebus panis: & deinde ad secundariam potestatem super membra Ecclesiæ suis peccatis liganda aut absolvenda. Cujus quidem potestatis tradendæ formam se, DD. Cardinalibus Congregationis de propaganda fide præfæctis, ex testimonio Timothei Cirenensis Cypri Metropolitæ, Romæ exhibuisse affirmat idem Catumfyritytus Accusatione in Arcudium 64. illamque excipit, Græce primo, deinde Latine, hoc pacto. Sedens Episcopus cum solemnitate in Pontificio throno, indutus veste Episcopali, & habens super humeros pallium Episcopale, jubet accedere ordinandum, ad suscipiendam secundariam potestatem absolvendi, & ligandi. Tunc duo Sacerdotes deducunt in medio cum qui ordinatur: & tres reverentias faciunt coram Episcopo, dicente uno ex ipsis in prima inclinatione: Jube Domi-

ne. Ad quod omnes pariter, capita sua Episcopo profunde inclinant. In secunda vero reverentia, dicitur: Benedic Domine. Et in tertia: Ad multos annos Domine. Tunc is qui ordinandus est, inclinat caput: & genu dextrum coram Episcopo. Et Archidiaconus pallii extremitatem modeste attollit, & ordinandi capiti super imponit. Insuper Episcopus ipse imponit ei manum suam, dicens: Mediocritas nostra, ex divina gratia, & dono, ac potestate principalis fontis vivendi spiritus, nobis concessa a Salvatore Christo Domino per sanctos ejus discipulos & Apostolos, ad solvendum & ligandum peccata hominum, dicendo eis: Accipite Spiritum Sanctum, quorum retinueritis peccata retenta sunt: & quæcumque ligaveritis super terram, erunt ligata & in caelis: & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in caelis. Ex ipsis autem etiam ad nos derivato hoc divino dono Spiritus Sancti principii vitæ, nostræ, inquam humilitatis ministerium, superimponit N. spiritualis paternitatis officium. Damus itaque ei potestatem ligandi & solvendi omnia quæcumque ei confitebuntur homines ex puro & contrito corde, sintque condonata & absoluta ex Omnipotente virtute divini & vivifici Spiritus Sancti, in præsentī seculo, & in futuro: in nomine Patris & Filii, & Spiritus Sancti. Amen. Et tunc Chorus respondet: Domine, misereere, Domine sancte, benedic. Et Episcopus dicit: Christus verus Deus noster, precibus intemeratæ suæ Matris, & omnium Sanctorum misereatur, & salvet nos: tamquam bonus & misericors Deus. Amen. Verum, quam narrat Catumfyritytus secundariam ordinationem DD. Cardinalibus legendam obtulisse, ipsi quoque Eminent. Cardinales subodorati sunt suppositam & fallam, & ut vincat veritas, legitimum adulteri Catumfyrityti fœdum: pœnaque exinde fuit auctori, ut nec legitimis nec supposititiis, vel edere vel fingere deinceps attentarent. Pro comperto namque, & luce ipsa clarius extat, non successive, sed semel & una, Sacerdotii potestatem utramque Græcos conferre, cum dicunt: Divina gratia quæ infirma semper curat, & ea quæ defuncti adimpler; promovet N. in Presbyterum: hoc est, ad obeundas Presbyteri functiones cunctas: unde & fundamento vacat apud eos, quo se torquent Scholastici quidam, dubium. An duplex sit Sacerdotii character? An qui potestatem obrinet in corpus Christi verum, simul quoque in mysticum obtineat? Una siquidem ad munus utrumque se extendens facultas confertur, & una est Sacerdotii dignitas, qua vel unico verbo prolato Diaconus augetur, & jus utrumque, in verum & in mysticum Christi corpus, committitur: non immerito propterea annotavit Arcudius lib. 6. cap. 8. Sacerdotibus confessione excepturis concessas litteras (ἐκτακτηρικὰ γράμματα & ἐντάλματα vocant Græci, nos Mandata, eo quod in ipsis a Confessoribus agenda vel observanda quæque præscribuntur) nihil quod ordinationem memoret aut tangat continere: sed tantum potestatis in Ordine susceptæ functionem demandare, amplitudinem exponere, necnon & ejus terminos definire & coarctare: quæ idcirco absentibus æque ac præsentibus conferri solent; semper autem Monachis, licet non cunctis eas Pontifices concedunt. Et quidem, ἐντάλματος unius, Arcudius loco nuper memorato, alterius Juris Græcorum volumen lib. 6. tertii, Ms. Regium numero 363. formam nobis exhibet.

Humilitas nostra tibi in Monachis Sacerdoti Matthæo spiritualis paternitatis ministerium confert. Unde & rationes & acta, variosque pro confessione ad te accedentium casus excipere, & juxta cujusque vires, peccatorumque discrimina ratione habita, pœnitentiam, & omnium salutem teneris administrare. Ligabis enim quæ ligari oportet: & solves quod solvi necesse est, ut

Ἡ ταπεινότης ἡμῶν ἀνατίθῃ σοὶ τῇ εὐλαβείᾳ τῆς
ρομονάχῳ Ματθαίῳ τὸ λειτουργικὸν ἡ πνευματικὴν πα-
τρόπῳτος. ὁ δὲν ὁφείλεις ἀναδέχῃσαι τὰς λογισμὰς, καὶ τὰς
πράξεις, καὶ τὰ ποικίλα πάθη πάντων εἰς ἐξομολόγησιν
προσερχομένων σοι. καὶ οἱ κονομεῖν ἡ μετανοῖαν, καὶ ἡ σω-
μεῖαν αὐτῶν ἀναλόγως καὶ τῷ ἐκαστῷ δυνάμει, καὶ
τὰς τῶν ἀμαρτημάτων διαφορὰς. δῆσεις γὰρ ὁ δὲν αἰετῶναι,
καὶ

ἢ λύσεις, ὃ δὲ λυθῆναι, ὡς συνήγας ἢ ὑπὲρ τῆς
πρὸς Θεὸν δοθείσης ἡμῖν πνευματικῆς ἢ ὑποστο-
λικῆς χάριτος, ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ἀνθρώπων ψυ-
χῶν· δεῖ ὡσεὶ βῶς καὶ μοναχὸς ἀποκρίναι τὴν εἰς τὸ
προσκαλυμμένην σε, μετὰ τῆς ὀφειλομένης κανονι-
κῆς παρατηρήσεως, τῆς τε ἄλλης, καὶ τῆς μέλλοντος
πνευματικῆς ἀναδέχεσθαι τὴν ἀποκρισὶν· τὴν δὲ
πρὸς τῆς ἱερουσιᾶς ἀξίωμα ἀναγομένης ὕψος ἐξετά-
ζειν ὀφείλεις, καὶ τὰ κατ' αὐτὴν διεξιόντων πάντα
ἀκριβῶς, ὡς ἀποστολικὸς ἢ κανονικὸς ἀπαιτεῖ λόγος·
ἵνα μὴ ὁρᾷς ῥαθυμίαν, ἢ συναρπαγὴν τινα λαθρῶς
σεαυτὸν ἀλλοτριᾶς κοινωνίᾳ ἀμαρτίας, καὶ τὴν θεῶν
εἰπεῖν ἀποστολὴν. ἐπὶ τούτῳ καὶ τὸ παρὸν ἐσταλμένον
γράμμα γεγονὸς τὸ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος ἐπιτάχισ-
σιν δι' ἀσφάλειαν ἐν μὲν, καὶ τὰ ἐξῆς.

cooperator & minister datæ nobis a
Deo spiritualis & Apostolicæ gratiæ,
pro humanarum animarum salute. Con-
venit insuper devote juxta Monacho-
rum ritum, de hoc te interpellatu-
ros, (cum debita Canonica obser-
vantia, tum alia quavis, tum ea,
quæ Monachum detondendum comitari
debet) tonsura, Monastico Ordini
adscribere. Promovendos autem ad Sa-
cerdotii dignitatem ita teneris exami-
nare, & quæ ad eos spectant, ut
Apostolica & Canonica ratio exigit,
perscrutari: ne ex negligentia, aut
subreptione aliqua, alienis criminibus,
ut divini Apostoli verbis utamur,
participasse deprehendaris. Hoc sine
mandatum hoc scripto tibi ab humi-
litate nostra traditum est, ob tuam
securitatem, mense, &c.

23 Μεταλαμβάνει πρῶτος.) Non solum honoris gra-
tia prior aliis communicat recens ordinatus, sed &
sacrum sanguinem Sacerdotibus distribuere posse
ex Symeonis testimonio constat: τὸ ἱερωτάτον, in-
quit ποτήριον (ὁ χυροποιῶν) τὸ χυρὸν κατέχων, μετὰ-
δίδωσι τῷ θεῷ ἀμικτοῖς τοῖς προσερχομένοις ἱερωσι καὶ ὁ-
κότοις. μαρτυρῶμενοι δὲ τὸ ἔργον, ὡς τῷ μυστηρίῳ τε-
τέλεσται ἱερεῖς, καὶ τῷ τοῖς ἄλλοις μεταδιδόναι ἐξουσίαν, ἔδω-
κεν αὐτῷ. Sacratissimum calicem ordinatus ma-
nibus tenens, Sacerdotibus Diaconisque accedenti-
bus, sanguinem sanctum distribuit: hac actione te-
statur, se sacramentorum minister consecratum
esse, & illa aliis impertienti potestatem, faculta-
temque adeptum.

24 Δίγιν τὴν ὀπίσθια μύρον ἐν χυρῷ.) Quam reperire est
in Chrysothomi liturgia fol. 85. Hic vero Regia cum
Cryptos addunt, καὶ λειτουργεῖ κατ' ἐκαστὴν ἡμέραν ἐπὶ τῇ
Septem dies continuos Missam celebrat. Quondam
enim interpolatis tantum diebus sacra peragebant
Sacerdotes: recens autem ordinatus, primis septem
consecrationis suæ diebus, quotidie Deum Eucha-
ristiæ sacrificio colit: & ex unico a Pontifice acce-
pto pane, septeni illius sacrificii materiam omnem
depromit: de quo ritu mentionem etiam facit
Thessalonicensis: Εὐλογίαν λαβὼν ἀπὸ τοῦ ἀρχιε-
ρέως κατ' ἡμέραν ἱερουργεῖ, ὡς ἀποτετύπεται, ἵνα ἔσῃ
τὸ ἔργον καὶ ἔπος ἁπλῆ, ἔσθ' ἀδιακότως ἡ τῆς ἱερουσιᾶς ἐν-
ταύτῃ ἐβδόμῃ τῇ ἡμέρᾳ διαμένη, δι' ἣν παρῶσα πᾶσα
οἰκουμένηται ἡμεῖς ἀπὸ τῆς τοῦ ἔργου ἐπιμελῆς ἐνταύτῃ
ἐν τῇ παρόντι, ὡς τὴν ἀλλοτρίαν ἐκείνην ἱερουργίαν, καὶ
ἀμῶς κοινωνίαν τῇ Χρυσῇ καταντήσῃ· ἀλλὰ καὶ ὡς πνευμα-
τικὸν λαβὼν μέγα χάρισμα, καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν τοῦ
Πνεύματος χαρισμάτων, καὶ ἐν ἡμέραις ἰσῶς, ὁφείλω ἀδια-
τάτως ἐνταύτῃ τῇ χάριτι. Et benedictione accepta

ad septimum usque diem abscedit, quotidie ut præfi-
xum est, sacra facturus, & ut actioni ejus sermo
correspondeat, & absque interruptione, sacrorum
hebdomade, quæ præsentis vitæ dispensatio decurritur,
Sacerdotii operatio perseveret: & cum diligen-
ter opus hoc in præsentis fuerit executus, ad indefi-
ciens illud sacrificium, & conjunctissimam Christi
participationem perveniat. Verum & spirituali gra-
tia abundanter suscepta, juxta septenarium Spiritus
gratiarum numerum, quæ gratiæ sunt, non in-
terpolato tempore, & æqualibus diebus tenetur ope-
rari. De septem aliis diebus post unumquodque
sacramentum receptum, devotius peragendis, suis
locis dicitur. Grægis vero solis id non fuit peculiare,
ut aliquot post consecrationem diebus attentius
Deo, & Sacramentorum devotæ perceptioni vacarent:
nam & in Galliarum Ecclesiis Presbyteros
recenti ordinatione consecratos uno a Pontifice
pane accepto, per quadraginta successi vos dies spi-
ritualiter pastos legimus apud Fulbertum Carnu-
tensem, epist. ad Einarqum secunda: vixit is undeci-
mo sæculo, ejusque tempore observata consuetudo
alterius in veteri Romano Ordine præscriptæ, ubi
de Episcopi consecratione, veritati suffragatur.
Quod dum venerit ad communicandum Dominus
Pontifex (consecrans) porrigit ei (consecrato) for-
matam, atque oblationem integram. Sufficiens-
que eam Episcopus, ipse ex ea communicat super
altare: quod vero residuum fuerit, sibi reservat
denique, ad communicandum unoquoque die, us-
que ad quadraginta dies expletos. Vide ordinem
eundem, titulo, qualiter in Ecclesia Romana sacri
Ordines fiunt.

ΤΑΞΙΣ ΓΙΝΟΜΕΝΗ

ΕΠΙ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑΙ

Επισκόπου.

RITUS IN ORDINA-

TIONE EPISCOPI

servandus.

1 **Μ**Ετὰ τὴν τῆς τεσσαγίας συμπλήρωσιν, ἀ-
νέστησιν ὁ Ἀρχιερεὺς εἰς τὴν κρηπίδα τὴν
2 πρὸ τῆς ἀγίας τραπέζης. καὶ προσάγεται τῷ 2
παρὰ τῶν συμπαρόντων τελῶν Ἀρχιερεὶ καὶ ὁ χειροτο-
3 νῆσθαι μέλλον ἐκ τῆς δεξιᾶς μέρας. ὁ δὲ 3 Χαρ-
4 τὸν ἀριστερῶν δίδωσιν αὐτῷ αὐτῷ αὐτῷ χαρτῶν,
5 ἐν ᾧ γέγραπται, εἰ μὴν πατεράρχης ἐστὶν ὁ χει-
ροτονῶν παῖς.

4 **Υ**Πὸ καὶ δοκιμασίᾳ τῶν ἱερωτάτων μητρο-
πολιτῶν, καὶ b Ἀρχιεπισκόπων, c καὶ
Επισκόπων. Εἰ δὲ μητροπολίτης, πάντες. Ἐν τῷ
Εὐαγγ.

Completo Hymno, Ter sancto, conscen-
dis Pontifex crepidinem, quæ est an-
te sanctam mensam, & ab astantibus tribus
Pontificibus a dextro latere, Ordinandus illi
offertur: Chartophylax autem a sinistro char-
tam ei tradit, in qua, si ordinans est Pa-
triarcha, hæc scripta sunt.

Suffragio & consensu sacratissimorum
Metropolitaram, & Archiepiscopo-
rum, & Episcoporum. Si autem est Me-
tropolita. Suffragio & consensu Deo
II

amabilissimorum Episcoporum, & sanctorum Presbyterorum Divina gratia, quæ semper infirma curat, & ea quæ defuncti adimplet, promovet N. Deo amabilem Presbyterum, Episcopum, a Deo servatæ civitatis N. oremus pro eo, ut veniat super eum gratia sanctissimi Spiritus. *Et qui sunt intus, & extra Tribunal, dicunt ter, Domine miserere. Tradita itaque Pontifici ejusmodi charta, & Chartophylace, aut Archidiacono dicente: Attendamus. Pontifex scripta legit, audientibus assistentibus, cunctisque exclamantibus: Domine miserere, ut ex superioribus manifestum est. Explicat autem Evangelium Pontifex, & manum etiam admoventibus aliis Pontificibus, capiti & cervicibus Ordinati imponit, Mox cruce vestes in ejus capiti exprimens, & manum ei impositam tenens, precatur hoc pacto.*

Dominator, Domine Deus noster, qui per celeberrimum Apostolum Paulum, graduum & ordinum seriem, ad subserviendum, & ministrandum venerandis & illibatis mysteriis tuis, in sancto altari tuo, constitutis primo Apostolis, secundo Prophetis, tertio Doctoribus sanxisti: ipse omnium Domine, hunc etiam suffragilis electum, & Evangelicum jugum, dignitatemque Pontificalem subire dignum habuit, per meam peccatoris, & stantium ministrorum & Coepiscoporum nimirum adventu, & virtute, & gratia Sancti tui Spiritus, corrobora; sicut sanctos Apostolos & Prophetas corroboraisti: sicut reges unxisti, sicut Pontifices sanctificasti: & irreprehensum ejus Pontificatum ostende, & omni honestate illum exornans, sanctum illum renuncia: ut quæ populi saluti expediunt postulet, & a te exaudiri dignus fiat.

Quia sanctificatum est nomen tuum, & glorificatum est regnum.

Et dicit Amen, coordinantium eum Episcoporum unus, submissa voce, a vicinis Pontificibus, etque responsuris, solummodo audienda, Diaconica hæc pronuntiat.

In pace Dominum precemur. Pro superna pace, & salute. Pro pace totius mundi. Pro Archiepiscopo nostro N. Sacerdotio, auxilio, perseverantia, pace, valetudine, & salute ejus, & pro opere manuum illius: Dominum precemur. Pro servo Dei N. nunc Episcopo promotus, & salute ejus: Dominum precemur. Ut clemens Deus, purum & incontaminatum illi Pontificatum largiatur: Dominum precemur. Pro urbe hac, omni civitate. Et pro omnibus auxilio & ope divina indigentibus: Dominum precemur. Ut liberemur ab omni: Suscipe, salva, miserere, & conserva. Sanctissimæ illibatæ.

His dictis Pontifex eodem modo impositam ordinati vertici manum tenens, hoc pacto precatur.

ὡς δοκιμασία τῆς Θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων καὶ τῶν ὁσιωτάτων δ' ἐπισβυτέρων. Ἡ θεία χάρις, ἡ πάντοτε τὰ ἀδελφὴν θεραπεύουσα, καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα, προχειρίζεται, τὸν δαίνα, τὸν Θεοφιλέστατον ἐπισβύτερον εὐ Εὐσκόπον, τῆς Θεοσώου πόλεως τῆς δὲ ἀξιώμαθα εἶμι ὑπὲρ αὐτοῦ, ἵνα ἔλθῃ ἐπ' αὐτὸν ἡ χάρις καὶ πνεῦμα Πνδματος. f Καὶ οἱ τῶ βήματος, καὶ οἱ ἐκτὸς τοῦ, Κύριε ἐλέησον γ'. ἐπιδιδόμενον τίτῳ τῶ τοῦτ' ἡ χάρις τῆς Αρχιερεί, καὶ τῆς Χαρτοφύλακος, ἡ τῆς Αρχιερέως λέγοντος, τὸ, Πρόχωρον, ὁ Αρχιερέως ἀναγινώσκει τὰ γεγραμμένα εἰς ἐπίσκοπον τῆς παρὲς ὧν, καὶ πάντων φανοῦντων τὸ, Κύριε ἐλέησον ἵ ὡς προδεδόχῃται εὐ ἀναπτύσσει τὸ Εὐαγγέλιον ὁ Αρχιερέως, καὶ ἐπιτίθῃ τῇ κεφαλῇ καὶ τῇ τραχήλῳ τῆ χειροτονημένη, ὁ σαναφαπτομένη καὶ τῶ ἄλλων Αρχιερέων. εἶτα ποιῶν σαυρὸς τρεῖς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ ἔχων ἐπικειμένῳ αὐτῷ τὴν χεῖρα ὡχεῖται ἔπος.

Δεῖτε Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ νομοθετῆς ἡμῶν καὶ τῶ πανδοφίμου σε ἁποστόλου Παύλου, βαθμῶν καὶ ταγματῶν καὶ εἰς τὸ ἐξυπηρετεῖν εὐ λειτουργεῖν τοῖς σεπτοῖς καὶ ἀχράντοις σε μυστηρίοις εὐ τῆς ἀγίας σε θυσιασθείῳ, πρῶτον ἁποστόλου, δευτέρου προφήτου, τρίτου διδασκάλου. Αὐτὸς Δεῖτε τῆς ἀπάντων, καὶ τῶν τῆς ψηφιδέντα καὶ ἀξιοθέντα ὑπερσελθεῖν, τὸν Εὐαγγελικὸν ζυγὸν καὶ τὴν Αρχιερατικὴν ἀξίαν, καὶ τῆς χειρὸς ἐμῆς τῆς ἀμαρτωλῆς, καὶ τῆς συμπάρωντων λειτουργῶν, εὐ σωματικῶς, τῇ ἐπιφοιτήσει, καὶ διώκει, καὶ χάριτι τῆς ἀγίας σε Πνεύματος ἐνέχουσας, ὡς ἐνέχουσας τῆς ἀγίας ἁποστόλου καὶ προφήτου, ὡς ἐχέουσας τῆς βασιλείας, ὡς ἡγίας τῆς Αρχιερείς. καὶ ἀνεπλήντο αὐτῷ τὴν Αρχιερατικὴν ἁποδείξον, καὶ πάσῃ σεμνότητι κατακοσμῶν, ἅγιον ἀνάδειξον εἰς τὸ ἀξίον γενέσθαι, τῶ αἰτεῖν αὐτὸν τὰ πρὸς σωτηρίαν τῶ λαοῦ, καὶ ὑπακούειν σε αὐτῷ.

Ὅτι ἡγίασαι σε τὸ ὄνομα, δεδόξασαί σε ἡ βασιλεία.

Καὶ μὲν τὸ, ἀμὲν, λέγει τῶ συγχειροτονοῦντων Αρχιερέων εἰς, λεπτῇ φωνῇ ὅσον ἀκούειν τῆς I συνόπτης Αρχιερείς καὶ ἀποκρίνεται, τὰ ἑκακοῦ καὶ ταῦτα.

Εἰ εἰρήνῃ τῶ Κυρίῳ δειθῶμεν. Ὑπὲρ, τῆς ἀνωθεν εἰρήνης, καὶ τῆς σωτηρίας. Ὑπὲρ τῶ Αρχιεπισκόπου ἡμῶν, τῶ δαίνο, ἱερωσύνῃς, ἀντιλήψις, καὶ τῆς εἰρήνης, ὑγείας, καὶ σωτηρίας αὐτοῦ, καὶ τῶ ἔργου τῶ χειρῶν αὐτοῦ, τῶ Κυρίῳ δειθῶμεν. Ὑπὲρ τῶ δαίλου τῶ Θεοῦ, τῶ δαίνο, τῶ ναυὶ προχειζομένῳ Εὐσκόπου καὶ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ, τῶ Κυρίῳ δειθῶμεν. Ὅπως ὁ φιλανθρωπὸς Θεὸς ἁπτοῖν καὶ ἀμώμητον αὐτῷ τῶ ἀρχιερωσυνῶν χαλῶσθαι, τῶ Κυρίῳ δειθῶμεν. n Ὑπὲρ τῆς πόλεως ταύτης, πάσης πόλεως. Καὶ ὑπὲρ πάντων τῶ χρηζόντων τῆς παρα τῶ Θεοῦ βοήθειας καὶ ἀντιλήψις, τῶ Κυρίῳ δειθῶμεν. Ὑπὲρ τῶ ρυθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης. Ἀντιλαβοῦ, σώσον, ἐλέησον, καὶ ἀφύλαξον. Τῆς πασυχίας ἀχράντος.

Καὶ τῶν λεγομένων. Ὁ Αρχιερέως ἔχων ὡσαύτως τῇ τῶ χειροτονημένη κορυφῇ τῶ χεῖρα ἐπικειμένῳ, ὡχεῖται ἔπος.

Κτελεῖ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἔχων τὸ μὴ διυλᾶσθαι τὴν ἀνθρώπου φύσιν τὴν τῆς Θεοότητος ὑπεργαλῆν ἑστίαν, τῇ σῇ οἰκονομίᾳ ὁμοιοπαθεῖς ἡμῖν διδασκαλίας καταστήσας, τὸν σὲν ἐπέχοντα θρόνον, εἰς τὸ ἀναφέρειν σοι θυσίαν καὶ προσφοράν ὑπὲρ παντὸς τοῦ λαοῦ σου. Σὺ Κύριε, καὶ τῶτον δ' ἀναδειχθέντα οἰκονόμον τῆς ἀρχιερατικῆς χάριτος ποίησον γενέσθαι μιμητὴν σου τῷ ἀληθινῷ ποιμένι, τιθέντα τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ὑπὲρ τῶν προβάτων σου ὁδηγόν τυφλῶν, φῶς τῷ ὁσκότει, παιδευτὴν ἀφρόνων, διδάσκαλον νηπίων, φωστῆρα ἐν κόσμῳ· ἵνα καταρτίσας, τὰς ψυχὰς τὰς ἐμπιστευθείσας αὐτῷ ἐπὶ τῆς παρούσης ζωῆς, παραστῇ τῇ βίβρατι σου ἀκαταγκυήτως. καὶ δὲ μέγα μισθὸν λάβῃται, ὃν ὑπόμισσας τοῖς ἀθλήσασιν ὑπὲρ τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου σου. Σὺ γὰρ ἐστὶς τὸ ἐλεῖν καὶ σώζειν ὁ Θεός.

Καὶ μὲν τὸ, ἀμήν, αἶρει τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ τίθῃσιν εἰς τὴν ἁγίαν τράπεζαν. καὶ ἔως 7 ἐπιτίθῃσι τῇ χειροτονιᾷ 8 τὸ ὁμοφόριον, 9 λέγων, Ἀξίος, 9 ὁμοίως καὶ ὁ κληρὸς, τὸ αὐτό.
9 Εἶτα δὲ χειροτονιᾷ ἀσπάζεται ὁ χειροτονήσας, καὶ οἱ λοιποὶ Ἐπίσκοποι. 10 καὶ τῆς συνήθους ὁφειμίας τελευτήσας, 11 ἀνέρχονται εἰς τὸ σῶμα τοῦ καθεζόμενος πρῶτος ὁ χειροτονηθεὶς, 12 ἐκβύβει εἰς τὸ ἄποστολον. καὶ πρῶτος τῶν ἄλλων τὴν τιμὴν σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ μεταλαμβάνει. αὐτοὺς καὶ τῶν χειροτονησάντων, καὶ τοῖς λοιποῖς 1 μεταδίδωσι.

Domine Deus noster, qui humana natura, deitatis tuæ præsentiam nullatenus ferente, tua dispensatione Doctores simili nobiscum ratione passibiles thronum tuum obtinentes, hostiam & oblationem pro cuncto populo tuo sacrificaturos constituisti: tu Domine, etiam hunc Pontificalis gratiæ dispensatorem renunciatum, tui veri Pastoris imitatore, animam pro tuis ovibus ponentem, cæcorum ducem, in tenebris lucem, insipientium præceptorem, infantium doctorem, in mundo luminare effice: ut animas sibi creditas reparans, tribunali tuo inconfuse in præsentī vita astet, & magnam mercedem pro Evangelii tui prædicatione decertaturus, a te præparatam reportet. Tuum enim est misereri, & salvare Deus.

Et dicto, Amen, elevat Evangelii codicem, & sanctæ mensæ imponit. Atque ita ordinato pallium imponit, dicens: Dignus. Similitudine Clerus idem repetit.

Deinde ordinatum Pontifex ordinans exosculatur: sicut & reliqui Episcopi. Et solita acclamatione terminata, in Confessum conscendunt: & prior reliquis ordinatus confidens, lecto Apostolo, pacem precatur: & prior aliis pretioso corpori & sanguini Christi communicat: & ipse idem, Pontifici ordinanti, & reliquis communionem distribuit.

VARIÆ LECTIONES.

a **Χ**ρῆτων.) Regia, & Chryptoferratenfe legunt, χαρτίον.
b Αρχιεπισκόπων. Regia præmittunt, καὶ ὁσιωτάτων.
c Καὶ Ἐπισκόπων. Deest in Regiis, & Cryptof.
d Καὶ Πρεσβυτέρων.) Addunt Regia, καὶ διακόνων.
e Ἐπίσκοπον.) Regia legunt, Μητροπολίτην.
f Καὶ οἱ τῆ βίβρατος,) Horum vice Regia, & Cryptof. legunt. ὁ λαὸς τὸ, Κύριε ἐλίσσον. τρίς.
g Χάρτιν.) Eadem, χαρτίον.
h Φωστῆρων.) Eadem subdunt. ἐκ τρίτου.
i Ως προεδιήλωται, Deest in illis.

Quia vero diversa est valde, Barberini S. Marci, sicut & alia Allatiani M. S. lectio, separatim ideo utraque adjungitur. Et primo quidem Barberini.

l Σωόντας.) Regia, συμπρόντας.
m Τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ.) Deest.
n Πρὶν τὴν πόλει.) Præcedit alia oratio in Regiis. ὑπὲρ τῶν βασιλέων βασιλείων. & ὑπὲρ τῶν συμπολιτῶν ut alibi.
o Ωσαύτως,) Deest.
p λέγων.) Regia, λέγοντος τῷ κληρῷ, τὸ, ἄξιος.
q Ὁμοίως καὶ ὁ κληρὸς, τὸ αὐτό.) Desunt hæc in Regiis, & Cryptof.
r Μεταλαμβάνει.) Regia, μεταλαμβάνων.
f Μεταδίδωσι.) Addunt Regia, & Chryptof. Ἀφ' οὗ ἀκολουθία γίνεται καὶ ἐπὶ πατριάρχῃ, καὶ ἐπὶ μητροπολίτῃ, καὶ ἐπισκόπῳ.

Episcopi Ordinatio.

Μετὰ τὸ τελῆσθαι, ὅτε κατέλθωσιν οἱ ψάλλται ἐκ τοῦ ἁμβωνος, ἵσταται ὁ ἀρχιεπίσκοπος εἰς τὴν κρηπίδα, ἐμφορεῖ τῆς ἁγίας τραπέζης, καὶ ἐπιδίδεται αὐτῷ χάρις, ἐν ᾗ γέγραπται. Ἡ θεία χάρις, καὶ τὰ ἐξῆς.

Καὶ ἀναγινώσκει ἀκηκοῦσιν πάντων, ἔχων δὲ χεῖρα ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ χειροτονιμένου. Καὶ μὲν τὸ ἀναγινῶναι. Τὸ καὶ θεία χάρις. λέγει ὁ λαὸς τὸ, Κύριε ἐλίσσον. τρίς.

Καὶ ἀναπτύσσων ὁ Αρχιεπίσκοπος Εὐαγγέλιον, ἐπιτίθῃσιν αὐτὸ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ δὲ τράχηλον, παρεστώπων καὶ ἄλλων Ἐπισκόπων, καὶ ἐφαπτομένων αὐτῷ τῷ ἁγίῳ Εὐαγγελίῳ, & ποιῶν σαυροὺς τρεῖς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπιτίθει αὐτῷ τὴν χεῖρα, ἐκτίθεται ταῦτα.

Euchoi.

Postquam Hymnus ter sanctus completus fuerit, & descenderint ex Ambone Cantores: stat Archiepiscopus in crepidine, coram sancta mensa, & traditur ei tabella, in qua scriptum est, Divina gratia, &c.

Et omnibus audientibus legit, habens manum super Ordinandi caput. Et cum legerit illud, Divina gratia, &c. Populus dicit, Domine miserere, ter.

Et aperiens Archiepiscopus Evangelium, imponit super ejus caput, & collum, adstantibus & aliis Episcopis, & ipsis sanctum Evangelium tangentibus, facitque cruces tres super caput ejus, & imponit illi manum, (Ordinans) sic precatur.

li ij.

Dominator Domine, &c.

Et responso, Amen, unus adstantium Episcoporum preces Diaconi persolvit; hoc pacto. In pace Dominum precemur, &c.

Et dum fit hæc oratio ab Episcopo, pari modo super caput Ordinati manum impositam tenet Archiepiscopus, & sic precatur.

Domine Deus noster, &c.

Et dicto, Amen, aufert Evangelium Patriarcha, deponitque illud in sancta Mensa, tuncque Pallium Ordinato imponit, & osculatur illud, quod item reliqui Episcopi faciunt: & ad confectum simul cum illis proficitur, & missa integra completur.

Δέσποτα Κύριε. Ut supra.

Καὶ μὴ τὸ, ἀμὲν, ποιεῖ δὲ χλὴν ἔχοντος εἰς τὴν παρεστώσαν ἐπισκόπων, ὕψος. Ἐν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ διηδῶμεθ'. Ut supra.

Καὶ ἐν τῇ γένεσθαι τὴν δὲ χλὴν ταύτην, ὑπὸ τῷ Ἐπισκόπῳ, ἔχον ὁμοίως τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τῷ χειροτονούμενῳ, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ἐπιδέχεται ὕψος.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν. Ut supra.

Καὶ μὴ τὸ, ἀμὲν, ἱθαίρει τὸ Εὐαγγέλιον ὁ Πατριάρχης, καὶ ὑποτίθουσιν αὐτὸ ἐν τῇ ἀγίᾳ τραπέζῃ, καὶ τότε ἐπιτιθεῖς τὸ ὁμοφώνιον τῷ χειροτονούμενῳ, ἀσπάζεται αὐτὸν αὐτὸς, καὶ πάντες οἱ Ἐπίσκοποι, καὶ συναντρεχεται ὁ Ἀρχιεπίσκοπος εἰς τὸ συνῴδον, καὶ τελείται λοιπὸν πᾶσα ἡ λειτουργία.

Ex pluribus aliis Allatiani Euchologii exemplaribus de Ordinationibus selecta.

Ordo in consecratione Episcopi observandus.

Incipit Missa. Et cum egressi fuerint Pontifices ad primum Introitum sancti sacrificii peragendum, progreditur cum illis Electus Episcopus: & Introitu completo, dicit Diaconus. Sapientia recti. Et cum Evangelio solus ad altare tendit. Sacerdotes autem & Clerici, circa Electum stant, versus templi medium, sed paulo inferius. Tres vero Pontifices, sive etiam plures, Pontificium omnem ornatum induiti in sellis suis sedent, ante sacras sancti altaris fores. Pontificum autem primus Ordinationem celebraturus, medius aliorum Pontificum sedet. Et Diaconus cui Evangelium legere incumbit, clara voce dicit. Attendamus. Unus vero Clericorum, præ reliquis litteratissimus, confestim præsentationem primam Electi facit, prædicans & dicens hæc.

Præsentatur Deo amantissimus Electus confirmatus N. ut Ordinetur Episcopus salvatæ a Deo civitatis N. Et præsentatur a Clericis Electus, usque ad aquilæ, in pavimento depictæ, caudam, tenens in manibus sacros Orthodoxæ fidei descriptos libellos. Et dicit ei Ordinaturus illum Pontifex.

Quid huc petitem advenisti? Responso. Et respondet Electus, dicens. Gratia Pontificalis Ordinem, suffragantibus mihi Clericis sanctissimæ Ecclesiæ N.

Et rursus Pontifex respondet dicens: Quid vero credis? Et Electus clara voce dicit Symbolum sanctum hoc pacto. Credo in unum Deum Patrem omnipotentem, &c.

Et continuo Pontifex in crucis modum illi benedicens, ait. Gratia sancti Spiritus tecum sit. Deinde præsentatur Electus a Clericis suis usque ad aquilæ medium, ejus præsentationem prædicante bonoratissimo suo Clerico. ut fuit declaratum. Et stantem in medio aquilæ Electum, compellat Pontifex, & dicit.

Τάξις γινόμενη ἐπὶ χειροτονίᾳ Ἐπισκόπου.

Ἀρχοῦνται τῆς θείας λειτουργίας καὶ ὅταν ἐξέλθωσιν οἱ ἱερεῖς εἰς τὴν πρῶτὴν εἰσοδὸν τῆς θείας λειτουργίας, συνέρχεται μετ' αὐτῶν, & ὁ ὑποψήφιος, καὶ πληρωμένης τῆς εἰσοδῆς, λέγει ὁ ἔχωντος. Σοφία, ὁρθοί. Καὶ εἰσέρχεται μὴ τὸ Εὐαγγέλιον μόνος εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον· οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ κληρικοὶ ἵστανται κύκλῳ τῷ ὑποψήφιῳ, ἀπὸ τῆς μέσης ναῦ. τρεῖς δὲ Ἀρχιερεῖς, ἢ καὶ πλεονες τῶν ἐνδεδυμένοι πᾶσας τὰς ἀρχιερατικὰς στολὰς, καθίζονται ἐν τοῖς σιδηρίοις αὐτῶν, ἀπὸ τῶν ἁγίων θυρῶν τῇ ἀγίᾳ θυσιασθείᾳ. Ὁ δὲ πρῶτος Ἀρχιερεὺς ὁ μέλλων ποιῆσαι τὴν χειροτονίαν, καθίζεται μέσος τῶν ἄλλων Ἀρχιερέων. Καὶ ὁ ἔχωντος τὸ Εὐαγγέλιον λέγει μεγαλοφώνως. Πρόχωμεν. εἰς δὲ τῶν κληρικῶν ὁ λογιώτατος, δίδους ποιεῖται τὴν πρῶτὴν προσαγωγὴν τῷ ὑποψήφιῳ κηρύσσων, καὶ λέγων ταῦτα.

Προσφέρεται ὁ Θεοφιλέστατος ὑποψήφιος στενωμένος, ὁ δὲ ναὶ, τῷ χειροτονηθῶναι Ἐπίσκοπον τῆς Θεοσώτου πόλεως, τῆς δέσποτος. Καὶ προσφέρεται ὑπὸ τῶν κληρικῶν ὁ ὑποψήφιος ἄχει τῆς ἑρᾶς τῷ αἵματι, κρατῶν ἐπὶ χεῖρας αὐτῷ ἐγγράφως τὰς θείας λιβελλοὺς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ μέλλων χειροτονῆσαι αὐτὸν Ἀρχιερεὺς.

Τί προσήλθης ἐνθάδε παρ' ἡμῶν αἰτῶν; ἀπάντησιν, καὶ ἀποκρίνεται ὁ ὑποψήφιος λέγων. Τὴν χειροτονίαν τῆς ἀρχιερατικῆς χάριτος συμφημισαμένων με κληρικῶν τῆς ἀγιωτάτης ἐπισκοπῆς, δέσποτος.

Καὶ ἀποκρίνεται πάλιν ὁ Ἀρχιερεὺς, λέγων. Καὶ τί πιστεύεις; Καὶ ὁ ὑποψήφιος μεγαλοφώνως λέγων τὸ ἅγιον σύμβολον, ὕψος. Πιστεύω εἰς ἓνα Θεόν, πάτερα παντοκράτορα. καὶ τὰ ἑξῆς.

Καὶ δίδους λέγει ὁ Ἀρχιερεὺς δόλογον αὐτὸν σαυροειδῶς. Ἡ χάρις τῷ ἁγίῳ Πνεύματι εἴη μετὰ σου. Εἴτα προσφέρεται ὑπὸ τῶν κληρικῶν αὐτῷ ὁ ὑποψήφιος, ἄχει καὶ μέσος τῷ αἵματι, κηρύσσων τὴν προσαγωγὴν αὐτῷ ὁ ἐντιμώτερος τῶν κληρικῶν, ὡς διεδήλωται. Καὶ πάντες τῷ ὑποψήφιῳ ἐν τῇ μέσῃ τῷ αἵματι, προσφωνεῖ αὐτὸν, καὶ λέγει ὁ Ἀρχιερεὺς.

Δύλωσον ἡμῖν ἵτι πλατύπρον πῶς ὁμολογῶς, καὶ περὶ τῷ ἰδιόπρωτον ἢ τελῶν ὑποστάσεως τῆς ἀκαταλήπτου Θεότητος.

Καὶ ὁ Ὑποψήφιος ἀπεκρίθη καὶ μεγάλη φωνῇ εἰς ἐπὶ πᾶσαν τὴν συνέλευσιν λιβελλὸν ζώον φωνῇ ἕως ἀναγινώσκει.

Πιστεύω εἰς ἓνα Θεόν, ἐν τελείᾳ ἀπροσώποις μεγαλειότητι. Πατέρα φημι, καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα· μετὰ ὁμοῦ λόγῳ καὶ τῆς ἰδιότητος λόγον· ἀμείψονται ἢ καὶ τὴν οὐσίαν. καὶ ὅλη Τελὴς ἡ αὐτὴ. καὶ ὅλη μονὰς ἡ αὐτή. μονὰς καὶ τὴν οὐσίαν, καὶ οὐσίαν, καὶ μορφήν· Τελὴς καὶ τὴν ἰδιότητα καὶ ἐνομασίαν. ὀνομάζεται γὰρ ὁ μὲν Πατήρ, ὁ δὲ Υἱός, τὸ δὲ ἅγιον Πνεῦμα. ὁ Πατήρ ἀγέννητος, καὶ ἀναρχός· ἡ γὰρ εἶναι αὐτῷ τι ἀρσένιον ἢ ἡδὲ ἐκείνος, καὶ πάντως ἢ Θεός· ἀναρχός δὲ, ὅτι μὴ ἐκ τινος ἔχει τὸ εἶναι, ἢ ὅτι αὐτῷ πιστεύω δὲ, ὅτι ὁ Πατήρ αἰτία ἐστὶν υἱῷ, καὶ πνεύματος· τῷ μὲν υἱῷ γεννητῶς, τῷ δὲ ἁγίῳ πνεύματος ἐκπορεύτῳ· μηδὲ μιᾶς ὑποστάσεως, μηδὲ ἀλλοτριώσεως ἐν τῇ οὐσίᾳ διωρυμένης, ἢ μόνον τῆς ἀφωροῦς τῷ ὑποστατικῶν ἰδιωμάτων. ὅτι ὁ μὲν ἡδὲ πατὴρ γεννᾷ τὸν υἱόν, καὶ ἀποβάλλει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· ὁ δὲ υἱὸς γεννᾷται ἐκ μόνου τῷ πατρὶ, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ πατρὸς. Καὶ ὅτι μίαν ἀρχὴν ἀποβύω, καὶ ἐν αὐτῇ ἐπιγινώσκω τὸν πατέρα, υἱὸν καὶ πνεῦμα. λέγω δὲ τὸν υἱὸν ἀρχὴν ὑπέρχοντον καὶ ἀείρον· ὡς ἀρχὴν τῶν κτισμάτων, οἷον ἀποκαταστήσει ὅτι, καὶ ἀποβύω τῶν ἐπιφερόμενων. ἀπαγε· τὸ τῆς Ἀριστεύου δυνάμεως ἐστὶ παραλήρημα. ἐκείνος δὲ ὁ δυνάμις ἐβλασφῆμι κτίσμα τὸν Υἱόν, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Εἰ γὰρ λέγω ἀρχὴν τὸν Υἱόν ἐκ τῷ ἀναρχῷ ὄντι, ἵνα μὴ παραδεχθῶσι δύο ἀρχαί. καὶ τῆς ἀρχῆς δὲ ἐπὶ τῷ Υἱῷ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· πᾶσι καὶ ἁμα καὶ ὁμοῦ, τὸ εἶναι ἔχουσιν ἐκ Πατρὸς, ὅτι Υἱός, καὶ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· ὁ μὲν γεννητῶς, τὰ δὲ ἐκπορεύτῳ, ὡς εἴρηται. καὶ εἰ δὲ ὁ Πατήρ διήρηται τῷ Υἱῷ, εἰ δὲ ὁ Υἱὸς τῷ Πνεύματι, οὕτως τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον Πατρὸς καὶ Υἱοῦ· ἀλλ' ὅπως ἐστὶν ὁ Πατήρ ἐν τῇ Τίφ, καὶ τῇ ἁγίᾳ Πνεύματι· καὶ ὅλος ὁ Υἱός ἐν τῇ Πατρὶ, καὶ τῇ ἁγίᾳ Πνεύματι, καὶ ὅλος τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν τῇ Πατρὶ, καὶ τῇ Τίφ· ἵνα τῶν δὲ διήρηται, καὶ διήρηται ἡμεῖς. ὁμολογῶ δὲ ὅτι ὁ τῷ Θεῷ Λόγος ὁ συλλαβὴς τῇ Πατρὶ, ὁ ὑπέρχοντος, ὁ ἀπερίληπτος, ὁ ἀπεριόριστος κατέσει μέλει τῆς ἡμῶν φύσεως, καὶ ἀνθρώπων παταπεινῶμενοι, καὶ ὅλον τὸν περὶ πτωχότα λαμβάνει ἐκ τῆς ἀγνῶν καὶ παρθενικῶν αἱμάτων τῆς μόνης παναμώμου καὶ καθαρᾶς Παρθένης· ἵνα ὅλη τῇ κόσμῳ τὴν σωτηρίαν καὶ χάριν ἵνα ἰδίᾳ οὐσπλαγχνίας χαρίσται· καὶ γένοιτο ἡ καθυπόστασις τῆς φύσεως ἑνώσις, καὶ ταῖς καὶ μικρὸν ἀποθήκαις τελευτήμεν τῷ βρέφει, εἰ καὶ καὶ φερμὸν, ἢ σύγχυσιν, ἢ ἀνάκρασις ἐνώθισαν τῆς συλλελυθῶν φύσεων· εἰ δὲ ὑποστάτος τῇ ἀνθρώπου, ἐπὶ γενέσθαι τὸν λόγον, καὶ χετικὴν γενέσθαι τὴν ἑνώσιν κατὰ τὸν Θεόν καὶ ἰουδαϊσμοῦ Νεστόρειον· εἰ δὲ ἀποῦν καὶ ἀψυχὸν κατὰ τὸν ἀποῦν ὄντως Ἀπολλινάριον. ἐκείνος γὰρ ἐλκεῖ ἀρχὴν τὴν Θεότητα ἀντὶ τῆς τοῦ. Εἰ γὰρ Θεὸν πλείον αὐτὸν ὁμολογῶ, καὶ πλείον

Manifesta nobis qua ratione confiteris, & de proprietatibus trium personarum incomprehensæ Deitatis sentis?

Et Eleususclara & elata voce omnibus audientibus, secundum libellum vincto sono pronunciat.

Credo in unum Deum, tribus personis distinctum: Patrem dico, & Filium, & sanctum Spiritum. Distinctum dico secundum proprietatis rationem, indivisum vero secundum substantiam. Totam namque Trinitas una est, & tota unitas eadem est. Unitas quidem secundum essentiam, naturam & formam: Trinitas vero secundum proprietates & denominationem. Una siquidem persona vocatur Pater, alia Filius, alia Spiritus sanctus. Pater ingenitus est, & sine principio. Non enim eo aliquid est antiquius. Erat ille, & semper erat Deus. Sine principio autem, quia non ex alio, quam a se, habet esse. Credo amplius quia Pater principium Filii est, & Spiritus: Filii quidem propter generationem, sancti vero Spiritus propter processionem, nulla penitus divisione aut immutatione inter eis præterquam hypostaticarum proprietatum reperta differentia. Quia certe Pater generat Filium, & producit Spiritum sanctum: Filius autem a solo Patre generatur, & Spiritus sanctus a Patre procedit. Atque ita unum principium prædico, & producem unum agnosco: Patrem, Filium & Spiritum. Dico etiam Filium, principium super omne tempus & infinitum; non tantum sicut creaturarum principium, & eorum primogenitum inter eas primatum obtinere. Apage: hoc namque Arianae impletis delirium est. Ille namque abominandi nominis creaturam, Filium esse deblaterabat, sicut & Spiritum sanctum. Ego vero dico Filium principium esse, ex Patre sine principio: ut non admittantur duo principia: cum principio vero originis supra Filium advenire Spiritum Sanctum: quandoquidem simul & una esse habent a Patre, Filius & Spiritus Sanctus; ille secundum generationis, hic secundum processionis, ut dictum est, viam. Neque Pater a Filio divisus est, neque Spiritus Sanctus a Patre & Filio, sed perfecte Pater est in Filio, & Spiritus Sancto; & totus Filius in Patre & Sancto Spiritu; & totus Spiritus Sanctus in Patre & Filio. Uniuntur enim divisum, & unitim divisi sunt. Profecto etiam quia Dei Verbum Patri coæternum, super omne tempus existens, incomprehensum, infinitum, ad nostram usque naturam descendit: & hominem abjectissimum, & totum in peccatum lapsum assumpsit ex puris & virgineis sanguinibus solus immaculatæ & mundissimæ Virginis, ut toti mundo gratiam salutarem, propter propriam sibi clementiam largiretur: & ejus persona facta est naturarum basis & unio, non modicis incrementis infante perfectio, neque secundum perturbationem, aut confusione, vel etiam concurrentium & unitarum naturarum permutationem: neque ex subsistente homine, ut Verbum fieret, & ex habitu, juxta execrandum & judaica sentientem Nestorium, unio evaderet: neque etiam sine intellectu & anima, juxta vere dementem Apollinarium, esse natum. Ille etenim deitatem vice animæ intellectualis in eo esse hallucinabatur: Ego vero Deum perfectum esse assero,

eumdemque etiam perfectum hominem, ut qui simul caro, & Dei Verbum est: ejusque caro animata est rationali & intellectuali anima, qui etiam cunctam deitatis suae naturalem dignitatem servat post unionem factam, nec deitatis aut humanitatis suae quidquam propter summam ad Verbum conjunctionem amittit: qui etiam idem unam personam ex duabus naturis compositam, & duabus operationibus insignem servat, ex quibus, & in quibus, idem erat unus Jesus Christus Deus noster: qui duas habet voluntates naturales, & non ex imputatione. Notum sit quidem passum, ut Deum quidem, sed in carne: Deitatem vero passibilem, aut patientem in carne, nusquam dico. Profeitor insuper illum suscepisse passiones omnes illi non repugnantes, & naturae nostrae proprias absque peccato, famem videlicet, sitim, lassitudinem, lachrymas, & similes, quae etiam in eo habuerunt effectum, non coacte sicut in nobis, sed humana voluntate divinae obsequente. Spontaneus enim esuriit, spontaneus sitivit, spontaneus lassatus est, spontaneus est mortuus. Moritur itaque mortem pro nobis sustinens, deitate impassibili permanente. Ipse enim morti non subiacebat, qui peccatum mundi tollit, sed ut nos omnes voraci lethi manui eriperet proprio suo sanguine, proprio Patri nos reconciliavit, & cum corpore humano mors congressa, deitatis virtute deturbatur, & eliditur: & exinde compeditae ab aeterno justorum animae educuntur: Postquam autem a mortuis surrexit, & per quadraginta dies in terra cum discipulis apparuit, in caelum ascendit, & in dextera Patris sedet. Dextera vero Patris dico, non localem, aut circumscriptam: sed dexteram Patris dico, aeternam & sine principio gloriam, quam habuit ante incarnationem Filius, & post incarnationem etiam possedit. Simul enim adoratur ejus sancta caro cum ejus divinitate venerando cultu: non quod Trinitati facta fuerit additio, (absit) Trinitas namque permansit Trinitas, & post unigeniti unionem, sancta ejus caro indivisim ei adhæsit: sed & cum eo adhuc permanet in aeternum: cum illa quippe veniet judicaturus vivos & mortuos, justos & peccatores. Et justis quidem pro virtutis operibus mercedem retribuet, caelorumque regnum, eo quod pro illo passi fuerint: peccatoribus autem aeternum tormentum reddet, gehennae non terminandum ignem: cujus nos omnes experimentum fugere, & promissis sincerisque bonis perfrui nos concedat Deus, in Christo Jesu Domino nostro. Amen.

Et confestim Pontifex crucis signo ordinandum benedicens, ait: Gratia Sancti Spiritus tecum sit, illuminans, confirmanus, & intellectum tribuens omnibus diebus vitae tuae.

Deinde a suis Clericis presentatur elephas, usque ad aquilae caput: uno ex Clericis, ut jam manifestum fuit, ejus ordinationem predicante. Elephas vero in aquilae capite consistenti, dicit tertius Pontifex:

ἄνθρωπον τὸν αὐτόν· ὅς ἄμα σὰρξ, καὶ ἄμα Θεὸς· λόγος· σὰρξ ἐμφυχὸς λογικῇ τε καὶ νοερᾷ ψυχῇ, σώζοντά τε πάντα τὰ τῆς αὐτῆς Θεότητος φυσικὰ αὐχήματα καὶ μὴ τὴν ἑνωσιν, καὶ μὴ τραπέυντα τὰ τῆς Θεότητος αὐτῆς, ἢ τῆς ἀνθρωπότητος, ὅθεν τὴν πρὸς τὸν λόγον ἀκραιφνεστάτῳ συνάφειαν, φέροντα τὸν αὐτὸν μίαν ὑπόστασιν συνῴζειον, δύο τὰς φύσεις, καὶ ἐνεργείας σώζουσιν, τὰ, ὅτι ὢν, καὶ ἐν οἷς, ὡς ὁ αὐτὸς εἰς Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν· ἔχοντά τε δύο θελήσεις φυσικὰς, καὶ γνωμικὰς. Ἰστέον ὅτι ὡς ἐπαθε μὲν, ὡς Θεὸς λέγω σαρκί· Θεότητα δὲ παθητῶν, ἢ παθοῦσαν σαρκί, ἐδαμῶς. Ἐτι ὁμολογῶ αὐτὸν ἀναλαβεῖν πάντα τὰ ἡμέτερα ἀδελφότητά παθῆναι τὰ συνόντα τὴν φύσιν ἡμῶν δίχα τῆς ἀμαρτίας, οἷον τὴν πείναν, τὴν δίψαν, τὸν κόπον, τὰ δάκρυα, καὶ τὰ τοιαῦτα· ἐνεργουῦντα δὲ ἐν αὐτῷ, ἐκ ὑπαγκασμένης, ὡς περὶ καὶ ἐν ἡμῖν, ἀλλὰ τῆς ἀνθρωπίνης θελήσεως ἀπολυθείσης τῇ θεῇ αὐτῆς θελήσει. Θέλων γὰρ ἐπεινασθῆναι, θέλων ἐδῆψασθαι, θέλων ἐκοπιάσθαι, θέλων ἀπέθαναι. Θνήσκει τοίνυν καὶ ὑπὲρ ἡμῶν ἀπειδεχόμενος θάνατον, ἀπαθὲς μὴ ὄντος τῆς αὐτῆς Θεότητος. Αὐτὸς γὰρ ἐκ ὑπέκειτο θανάτῳ, ἀπὸ ἀμαρτίας αἱρῶν τὸ κόσμον, ἀλλ' ἵνα πάντας ἡμᾶς ἐξάγῃ τῆς παμφάνης χειρὸς τοῦ θανάτου, καὶ τῷ οἰκείῳ αὐτῷ αἵματι προσήξῃ τῷ οἰκείῳ Πατρὶ, καὶ σώματι προσβάλῃ ὁ θάνατος ἀνθρωπίνῳ δυνάμει Θεότητος καταράσσεται· καὶ ἀνάγονται ἀπ' ἐκεῖθεν αἱ ἀπ' αἰῶνος τῷ δικαίῳ πεπεδημέναι ψυχαί· μὴ ὅτι ἀναστῶν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ προσάρακοντα ἡμέρας ἐν τῇ γῇ μὴ τῇ μαθητῶν ἐπιφανόμενος, ἀνελήφθῃ εἰς τὸ ἕραρον, καὶ ἐκείσθῃ ἐν τῇ δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς. Δεξιάν γὰρ καὶ Πατρός λέγω, καὶ τοπικῶν, ἢ περιγραπτῶν· ἀλλὰ λέγω δεξιάν τῆς Θεῆς εἶναι, τὴν ἀναρχόν, καὶ ἀπροαιώνιον δόξαν, ὡς ἔχων ὁ Υἱὸς πρὸ τῆς ἀνθρωπίνης, καὶ μετὰ τὴν ἀνθρωπίνην ταύτην ἔχοντες. Συμπερικυβεῖται γὰρ ἡ ἀγία αὐτῆς σὰρξ τῇ αὐτῇ Θεότητι τιμὴν προσκυνήσει, καὶ ἀποδότην δέξαμένης τὴν ἀγίαν Τετραδόν· Μὴ γένοιτο· Τετράς γὰρ εἰμὲν ἢ Τετράς, καὶ μὴ τὴν ἑνωσιν τῶν Μονογενῶν, ἀχωρίστῃ μινιάσεως τῆς ἀγίας αὐτῆς σαρκὸς, καὶ ἐτι μετ' αὐτῆς μυστήσεως καὶ εἰς τὸ αἰῶνα. μετ' αὐτῆς γὰρ ἐλθούσεται κεῖναι ζῶντας καὶ νεκρῶς, δικαίους τε καὶ ἀμαρτωλούς· καὶ τοῖς μὲν δικαίοις ὑποδώσιν τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς, καὶ τὴν βασιλείαν τῶν ἁγίων, ἀνδ' ὡς ἐσταῦθα ἐκοπίασαν· τοῖς δὲ ἀμαρτωλοῖς αἰώνιον ἀνταμειβόμενος βάσανον, καὶ τὴν τῆς γένεως ἀπελότητον πῦρ· καὶ γένοιτο πάντας ὑμᾶς τὴν πείραν ἐκφυγεῖν, καὶ τῶν ἐπηγγελμένων καὶ ἀκηράτων ἐπιτυχεῖν ἀγαθῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. Ἀμήν.

Καὶ ὁ αὐτὸς λέγει ὁ Ἀρχιερεὺς ἐπιδολογῶν τὸ χειροτονούμενον σαυροειδῶς. Ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἴη μετὰ σοὺ φωτίζουσα, σθερίζουσα, καὶ σωτηρίζουσα σε, πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου.

Εἶτα προσφέρεται ὁ Υποψήφιος ὑπὸ τῶν κληρικῶν αὐτῷ ἄχει καὶ τῆς κεφαλῆς τῆς αὐτῆς, κηρύσσοντος τὴν προσαγωγὴν ἐνὸς τῶν κληρικῶν ὡς ἀποδεδειγμένον, καὶ τὸ Υποψήφιον σάντος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς αὐτῆς· λέγει αὐτῷ ὁ Ἀρχιερεὺς ὁ τεύχος.

Δύλωται ἡμῖν πλατύτερον ἔτι πῶς ὁμολογεῖς, καὶ περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τῷ ἐνυπνοῦντί τῷ, καὶ Λόγου τῷ Θεῷ, καὶ πάσας φύσεις δογματίζεις ἐπὶ τῷ αὐτῷ, καὶ εἰς Χειρὸν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. καὶ ὁ Υποψήφιος εὐθὺς μεγαλοφώνως ἀπαγινώσκει τὴν τρίτην ὁμολογίαν ἔτσι, ζῶν φωνῇ.

Πιστεύω εἰς ἓνα Θεὸν Πατέρα παντοκράτορα ποιῆ-
την οὐρανοῦ καὶ γῆς, ἐρατὴν τε πάντων καὶ ἀορά-
των· ἀναρχὸν μὲν καὶ ἀγέννητον, καὶ ἀνάγειον· ἀρχὴν
τῇ φυσικῇ, καὶ αἰτίαν τῷ καὶ Πνεύματος. Πιστεύω καὶ
εἰς τὸ μοργανῆ αὐτῷ Υἱόν, ἀρτίως καὶ ἀχρόνως ἐξ
αὐτοῦ γεννηθέντα ὁμοούσιον αὐτῷ· δι' ὃ καὶ πάντα ἐγέν-
ετο. Πιστεύω καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ ἐξ αὐ-
τοῦ καὶ Πατρὸς ἐκπορεύον καὶ συνεδξαζόμενον ὡς
συνκείμενον, καὶ συνεδρον, καὶ ὁμοούσιον, ὃ ὁμοδόξον,
καὶ ἐκτίσας δημιουργόν. Πιστεύω ὅτι ἓνα τῆς αὐτῆς ὑ-
περσυνεῖ καὶ ζωαρχικῆς Τετάρδος τὸ μοργανῆ Λόγον κα-
τελθόντα ἐκ τῆς οὐρανοῦ, δι' ἡμᾶς τὰς ἀνθρώπους, καὶ
ἐκ τῆς ἡμῶν σωτηρίας σαρκωθῆναι ἐκ Πνεύματος ἁ-
γίου, καὶ Μαρίας τῆς παρθένου ἐνανθρωπήσαι, τὰτ'
ἔστι τέλειον ἄνθρωπον γενέσθαι, μένοντα Θεόν, καὶ μη-
δὲν μεταβαλόντα τῆς Δέκας ὑσίας ἔχει τὴν πρὸς σάρ-
κα κοινωνίαν, ἢ ἀλλοιωσύναν· ἀλλ' ἀνδρὸς ὅπως
προσεληφόμενος τὸ ἄνθρωπον, ἐν αὐτῷ τὸ πάθος καὶ τὸν
ταυρόν ὑπομείναι, παντὸς πάθος καὶ τὴν Δέκα φύ-
σιν ἐλευθέρον, καὶ ἀναστῆναι τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐκ τῆς
νεκρῶν. καὶ εἰς τὰς οὐρανὸς ἀνελήλυθῆναι, ἐκ δεξιῶν
καθίσαι τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ. Πιστεύω καὶ τὰς περὶ
Θεοῦ καὶ τῆς Δείων παραδόσεις τε, καὶ ἐξηγήσεις τῆς
μίας καθολικῆς καὶ ὑποσολικῆς ἐκκλησίας. ὁμολογῶ
ἐν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. προσδοκῶ ἀνά-
στασιν νεκρῶν, καὶ ζωὴν τῷ μέλλοντος αἰῶνος. ἔτι δὲ
τῷ ἐνανθρωπήσαντος Λόγου μίαν ὑπόστασιν ὁμολο-
γῶ καὶ ἓνα πιστεύω τὸ αὐτὸν, καὶ κηρύττω Χριστόν, ἐν
δυσὶ μετὰ τῷ ἐνανθρωπήσει τὰς θελήσεις, καὶ φύ-
σιν, τὰ ἐν οἷς, ὃ ἐξ ὧν, πέφυκε σωζόμενα. ἀπο-
λέθως καὶ ἐν δύο θελήματι προεβόλω, τῆς ἐκάστης φύ-
σεως τὸ ἴδιον θέλημα καὶ τῶν ἰδίων σαρκώσεως ἐνερ-
γίαν. Προσκυνῶ εἰμι χροτικῶς, ἀλλ' οὐ λατρεύτι-
κῶς, καὶ τῇ Δείων καὶ σεπτῶν εἰκόνα, αὐτὰ τε τῷ
Χριστῷ, καὶ τῆς πανάγης Θεομήτορος, καὶ πάντων τῶν
ἁγίων, ἐπὶ τὰ πρωτότυπα τῶν πρὸς ταῦτα δεξιβά-
ζω τιμῶν. τὰς δ' ἄλλας ἔγω φρονοῦντας ὡς ἀπάτερό-
φρους ἀποβάλλομαι. Ἀναθεματίζω. Ἀρεῖον, καὶ τὰς
συν' αὐτῷ σύμφρονας, καὶ κοινωνοὺς τῆς αὐτῆς μαριώδους
κακοδοξίας· Μακεδόνην, καὶ τὰς περὶ αὐτὸν καλῶς
ὀνομαζέμεντας πνευματομάχας· ὡσαύτως Νεστόριον, καὶ
τὰς λοιπὰς αἰρεσιάρχας, καὶ τὰς πᾶν ἀμόφρονας ἀπο-
βάλλομαι, καὶ ἀναθεματίζω, καὶ τρανῶς ἀνακηρύττω
μεγίστη φωνῇ. Πᾶσι τοῖς αἰρετικοῖς ἀνάθεμα. Ολοῖς
τοῖς αἰρετικοῖς ἀνάθεμα. Τῷ ὃ δέσποιναι ἡμῶν τὴν
Θεοτόκον Μαρίαν, κυέως καὶ ἀληθῶς ὁμολογῶ καὶ κη-
ρύσσω, ὡς πενήσαν σαρκὶ τὸ ἓνα τὸ Τετάρδος, Χριστόν
τὸ Θεὸν ἡμῶν. ἢ τις γένοιτό μοι βοηθὸς σκέπη καὶ ἀν-
τίληψις πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου. Ἀμήν.

Καὶ ταύτης πληρωθείσης, ὁλογοῖ αὐτὸν ὁ Ἀρχιε-
ρεὺς λέγων. Ἡ χάρις τοῦ ἁγίου πνεύματος ἔχει τῆς ἐμῆς
μετεώσεως ἀποβάλλεται σε τὸ θεοφιλέστατον ἱερεῖα καὶ
Υποψήφιον, τὸ δέον ἐπίσκοπον τὸ θεοσώσαν πόλιν,
τῆς δέσποτος. Καὶ εὐθὺς ἀνίσταται ὁ Ἀρχιερεὺς, καὶ πάντες.

Expone nobis adhuc amplius, quid
profiteris de Incarnatione subsistentis
Filii, & Verbi Dei, & quot natu-
ras censes esse in uno & eodem Chri-
sto Deo nostro? Et confessum elebatur ver-
nam professionem sonore legit, & valida
hac voce, sic profert.

Credo in unum Deum, Patrem o-
mnipotentem, factorem cæli & ter-
re, visibilia omnium, & invisibilia:
sine principio quidem, ingentium, & a
causa independentem: principium vero,
& originem Filii & Spiritus. Credo in
unigenitum ejus Filium, sine fluxu & tem-
pore ex eo genitum, eique consubstan-
tialem, per quem omnia facta sunt.
Credo & in Spiritum Sanctum, a Pa-
tre procedentem, & conglorificatum cum
eo, ut cœternum, & ejusdem solii
consortem, & consubstantiali, in
gloria parem, & creaturarum opificem.
Credo & unum super substantialis, &
vivificæ Trinitatis unigenitum Verbum,
e cælis descendisse, & propter nos ho-
mines, & propter nostram salutem in-
carnatum de Spiritu Sancto, & ex Ma-
ria Virgine hominem factum, id est
perfectum hominem apparuisse, Deum
tamen permanisse, & immutatum, vel
alteratum in nihilo circa divinam sub-
stantiam propter consortium ad carnem
fuisse, sed sine mutatione hominem as-
sumpsisse, & omni passione secundum
divinam naturam liberum, in carne
passionem & crucem subiisse, & tertiâ
die a mortuis resurrexisse, in cælos a-
scendisse, & sedisse ad dexteram Dei
Patris. Credo & traditionet & exposi-
tiones unius Catholicæ & Apostolicæ Ec-
clesiæ circa Deum, & res divinas.
Confiteor unum baptisma in remissio-
nem peccatorum. Expecto resurrectio-
nem mortuorum: & vitam venturi sæ-
culi. Insuper & Incarnati Verbi unam
personam confiteor: eundemque credo
& prædico Christum, in duabus post In-
carnationem voluntatibus & naturis, quæ
ex his, & ex quibus constant, retinen-
tem. Consequenter etiam duas volun-
tates, & est uniuscujusque naturæ volun-
tates, propriam sibi operationem habentes,
admitto. Cultor etiam sum ha-
bita, sed non larria, sacramentum & ve-
nerandum Imaginem, ipsius Christi &
purissimæ Deiparæ, & omnium Sancto-
rum, & ad prototypa cultum earum
transfero. Adias autem ab his dissen-
tientes, ut prave opinantes repudio.
Anathematizo Arium, & qui cum eo
ejusdem sunt opinionis, vel etiam ejus-
dem erronei sensus consortes sunt: Ma-
cedonium, & qui cum eo Spiritus ini-
mici recte dicti fuere: Nestorium pari-
ter, & reliquos Hæresiarchas, necnon
& ipsis assentientes reicio, & anathe-
matizo, & clare magna voce detestor.
Omnibus Hæreticis anathema. Sanctis
Hæreticis anathema. Dominam vero
nostram, Deiparam Mariam, sincere &
vere profiteor & prædico, unum Tri-
nitatis Christum, Deum nostrum eni-
xam. Quæ quidem mihi sit adiutrix,
proteatrix, & auxiliatrix, omnibus die-
bus vitæ meæ. Amen.

Et professione hac finita, benedixit illi
Pontifex, dicens: Gratia Sancti Spiritus
per meam mediocritatem promovet te,
Deo amantissimum Sacerdotem, & ele-
ctum. N. in Episcopum a Deo custo-
ditæ civitatis. N. Et confessum exurgit.

Pontifex, & omnes Pontifices cum eo. Unus autem ex ipsis defert ad electum subgenuale, & longos annos Episcopo ordinando prestantur.

Deinde baculum Pontificum tradit illi Pontifex, dicens hoc pacto Accipe baculum ut coram te Christi pascas ovile, & obedientibus quidem tibi subiectis, esto baculus & fulcimentum: inobedientibus autem & pervicacibus ipso baculo utere, ut correctionis virga, quæ illos in officio contineat.

Assumitur deinde a Pontifice ordinandus, & cum eis ad sanctum altare coram sancta mensa adducitur: & continuo genuflectit coram Pontificibus.

Unus vero Pontificum, nimirum primus sanctum Evangelium accipit, & confestim inversum in faciem, ponit super caput ejus, illumque hinc & inde Pontifices tenent. Deinde omnibus audientibus dicit Pontifex.

Suffragiis & approbatione Deo amantissimorum Sacerdotum civitatis N.

Divina gratia, quæ infirma semper curat, & ea quæ defuncti adimplet, promovet te Deo amantissimum Sacerdotem & electum N. Episcopum & præpositum a Deo custodiæ civitatis N. precemur itaque pro eo ut veniat super eum gratia Sancti Spiritus.

Et dicunt Pontifices ter. Domine misere. Pontifices autem Evangelium tenent, & Pontifex, qui consecrat, super caput ordinati tres cruces facit, & ei benedicit: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: nunc & semper, & in sæcula sæculorum.

Et imposta manu super caput ejus, sit precatur. Oratio. Dominator Domine Deus noster, &c.

οἱ Ἀρχιερεῖς μετ' αὐτῶ. Εἰς ἣν αὐτὸ φορεῖ τῇ ὑποφύῳ τὸ ὑπογενάτιον, καὶ πολυχρονεῖται παρὰ πάντων ὁ Ἐπίσκοπος ὁ χειροτονούμενος.

Εἶτα δίδωσιν αὐτῷ ὁ Ἀρχιερεὺς τὴν Ἀρχιερατικὴν ῥάβδον, λέγων ἅπασι πρὸς αὐτὸν. Λάβε ἢ ῥάβδον, ἵνα ποιμαίνῃς τὸ ἐμπιστευθέν σοι ποίμνιον τῆς Χρῆστῃ, καὶ τοῖς μὲν διπαιδεύσῃς, ἐξω αὐτοῖς ὑπὸ σὺ βακτηρία, καὶ ὑποσημαγμός, τοῖς δὲ ἀπειθεῦσιν, καὶ ἀτραπέλοις χρῆσθαι αὐτῇ ῥάβδῳ, ἐπισυπτικῇ, ῥάβδῳ παιδύσεως.

Εἶτα παραλαμβάνεται ὑπὸ τῶν Ἀρχιερέων ὁ χειροτονούμενος, καὶ εἰσάγεται μετ' αὐτῶν εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον ἐμφορεῖται τῆς ἀγίας ἑραπίσης· καὶ δίδως κλίνει τὸ ἑαυτοῦ γόφυρον κατενώπιον τῷ Ἀρχιερεῖ.

Εἰς ἣν τῷ Ἀρχιερεῖ, ἡγοῦν ὁ πρῶτος λαμβάνει τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, καὶ τὸ ἀνανέξας τίθεισιν αὐτὸ ἐξάπιννα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, ἐπὶ προσώπῳ κρατουῦντος αὐτοῦ οἱ ἑποιοὶ Ἀρχιερεῖς ἔνθεν καθεῖδον. εἶτα λέγει ὁ Ἀρχιερεὺς εἰς ἐπίσκοπον πάντων.

ἦν ὡς καὶ δοκιμασία τῷ θεοφιλεστάτῳ ἱερεῖ καὶ κληρικῶν πόλει τῆς δεῖνος.

Ἡ δεῖνα χάρις, ἡ πάντοτε πᾶσι ἀδελφῇ θεραπεύουσα, καὶ τῇ ἐλλείποντι ἀναπληρῶσα, προσηρῆζεται σὺ τῷ θεοφιλεστάτῳ ἱερεῖ καὶ ὑποφύῳ, τὸν δεῖνα, ἐπίσκοπον πόλεως, τῆς δεῖ. καὶ πρόεδρον τῆς θειώσεως πόλεως ὁ. δὲ ὡς μετὰ σου ὑπὲρ αὐτοῦ, ἵνα ἔλθῃ ἐπ' αὐτὸν ἡ χάρις καὶ πνεύματος Ἁγίου.

Καὶ λέγουσιν οἱ ἱερεῖς τὸ, Κύριε ἐλέησον, τέως. Οἱ δὲ Ἀρχιερεῖς κρατουῦντες τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ ὁ χειροτονῶν Ἀρχιερεὺς κάμνει ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τῷ χειροτονούμενῳ σταυρὸς τρεῖς ἐπαύλογων αὐτόν· εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νυνὶ καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῷ αἰῶνι.

Καὶ ἐπιθεῖς τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, εὐχεται ὡς.

Εὐχή.

Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν. Ut supra.

Defuncti hujus officii reliqua in præfato Euchologio: in quo quidem fit alicujus aquilæ mentio: circa quam annota. In solo ubi ordinandus est Episcopus tres fluvios depingi, supra fluvios urbem; quam rursus supra, aquilam radiis solaribus ornatam Græcos effingere: ut electum, per effigies illas deductum de variis mysteriis doceant. Et in fluminibus quidem διδασκαλίαν Episcopo necessariam manifestant; in urbe ἱεροποιεῖν τὴν ἐπισκοπὴν, Episcopatum

delineatum: & tandem in aquilæ radiis gratiæ διὰ τὸ φηγγίον τῶ ἀετοῦ. τὸ θεολογικὸν καὶ κεχαρισμένον, Theologia & gratiæ dotes volunt esse representatas, ait Symeon Thessalonicensis: qui plura de illis, in opere propediem a viro eruditissimo publici juris faciundo. Monitio vero ab Episcopo consecrante ordinato, Evangeliorum librum cervicibus sustentanti fieri solita lib. 6. Juris Græcorum. reperitur.

In ordinem solitum observari in Episcopi consecratione Notæ.

1. Μετὰ τὴν τρισάγιον συμπλήρωσιν. Ter sanctus Hymnus cantatur in Missa paulo post ejus principium, ut videre est fol. 55.

2. Παρὰ τῶν συμπρόστων τριῶν. Tres Pontifices, præter consecrantem præcipuum alii consecrando convenire ritus hic Græcus requirit. Atque ita forsitan Canon Apostolicus intelligitur, ubi dicitur: Ἐπίσκοπος χειροτονεῖται ὑπὸ ἐπισκόπων δύο ἢ τριῶν. Ordinatur Episcopus a duobus vel tribus, duos assistentes, & unum consecrantis officio fungentem adesse vult Clemens in Const. Apost. lib. 8. cap. 4. sed insimul plures alios a quibus preces ad Deum fundantur: αἱ τῶν πρῶτων ἐπισκόπων, οὓς δὲ οὖν ἐτέρους πολλοὺς τῶ θυσιαστηρίου ἑσώ: καὶ τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων σιωπῇ προσευχόμενων, ἢ ἡ διακόνων τὰ δεῖνα Εὐαγγέλια ἐπὶ τῷ χειροτονούμενῳ κεφαλῇ ἀνογόμενα κατεχόντων. λεγόμενα πρὸς Θεόν. Unus primis Episcopis una cum aliis duobus prope altare stans, reliqui Epi-

scopis & Presbyteris silentio orantibus & Diaconis divina Evangelia super ordinati caput aperta tenentibus, dicat ad Deum. Concilium etiam Nicænum primum Can. 4. consensum & approbationem absentium missis suffragiis haberi statuit: ἐξ ὧν αὐτοὶ πρὸς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναρόμενοι, συμπλήρων γινόμενοι καὶ ἀπόντων, καὶ συντιθεμένων διὰ γραμμάτων, τὴν χειροποιήσιν ποιῶσαι. Ex omni ceteris tres in idipsum congregatos, suffragantibus, & per litteras consensum præstantibus iis qui absunt, ordinationem celebrare decet.

3. Χαρτοφυλάξ. De quo fol. 234. & Balsamon descriptione de Chartophylace in Juris Græcorum volumine. Illum præterea si diligentius attendas, eundem esse qui quondam in Ecclesia Romana Bibliothecarius audibat, reperies. At quod ad nostrum spectat institutum, cum nullus in Ecclesiasticum Conventum cooptetur, vel ad Præsulatus, aut Monasterii curam, vel ad Ordinis gradum quemcum-

Pastoralis officii insignis tribuere: agnosco Concilium Oecumenicum octavum, can. 14. τὸ ἐπισκοπικὸν ἱερωσύνης, certos & definitos Pontifices (quos quidam Archiepiscopos nulla auctoritate fulvus suspicatur) ne huiusmodi cultu per fastum & superbiam abutantur admonere, & si velis sexcenta loca, ex industria prætermittenda, cuncta in medium prolata, lubens admitto. Ne tamen exinde colligas precor, commune minoris Pontificis sive Episcopi, hoc fuisse a primis temporibus indumentum, & insignis. Tam profuso namque potestatis & dignitatis Ecclesiasticæ privilegio scriptis suis Romanæ Sedis Antistites reluctantur, solis Archiepiscoporum titulo insignitis, hunc vestitus honorem addentes, quem certe ante salutatum sancti Petri tumulum, & ore proprio preces urgentes oblatas, vel equidem vicarias personarum excusationes receptas, nulli eorum concessum esse voverunt; quemque insuper rationis ejusdem urgente fundamento, ab aliis etiam minoris notæ Episcopis, usurpari, vel tamquam jus proprium possideri, in Oriente tolerare non nisi inviti, potuissent. Quoniam enim traditionis, aut erogati privilegii monumento nixi, ad tam sublime honoris fastigium, minores Episcopi Græciæ conscenderent, ad quod, æqua ratione, Latini non possent evehi? Aut cur Episcopi Græciæ seret honos ille passim communis, qui apud nos non nisi magni momenti causarum pondere attento, Ostiensis Episcopo Summum Pontificem consecranti, Lucensi in Thuscia, Papiensi in Lombardia, Bambergensi in Germania, & Quinqueecclesiensi in Hungaria conceditur? Sed esto; nullus fuerit postremis sæculis Episcopus in Græcia pallio non ornatus, quis tamen exinde jure ab antiquioribus gentis ejusdem Pontificibus possessum affirmet, quod eorum posteris, ambitionis injuria sibi usurparunt? Nec dissimulanda vel repudianda tam facili negotio, recepta a Baronio sub annum Christi 934. boni illius Luitprandi Cremonensis Episcopi auctoritas, quæ Pontificum Romanorum legibus pallii honorem solis Archiepiscopis reservantibus, & ficto in illud Græcorum juri testimonium reddens, simul etiam ipsis audientibus ambitionis crimen exprobrat, in legatione sua secunda ad Nicephorum Phocam Imperatorem verba hæc faciens: *Sed quid commemorem, cum ipsa Constantinopolitana Ecclesia nostra sanctæ Catholicæ atque Apostolicæ Ecclesiæ Romanæ merito sit subiecta. Scimus, imo videmus Constantinopolitanum pallio non uti, nisi sancti Patris nostri permisso. Verum cum impissimus Albericus quem non stillatim cupiditas, sed velut torrens impleverat, Romanam civitatem sibi usurparet, Dominumque Apostolicum quasi servum proprium in conclavi teneret, Romanus (Orientis) Imperator filium suum Theophylactum Eunuchum Patriarcham instituit. Cumque cum Alberici cupiditas non lateret, missis eo muneribus satis magnis, efficit ut ex Papæ nomine Theophylacto Patriarchæ litteræ mitterentur, quarum auctoritate, tum ipse, tum alii successores absque Paparum permisso pallii uterentur: Ex quo turpi commercio vituperandus mos inolevit, ut non solum Patriarchæ, sed etiam totius Græciæ Episcopi, pallii utantur. Quod quam sit absurdum, censere opus non est. Hæc Luitprandus. Cujus relatione motus Baronius addit. Grave tunc Ecclesiæ Romanæ insiditum est vulnus, cogente Alberico Joannem Papam (undecimum) concedere inconcessa Patriarchæ Constantinopolitano, quæ conversa sunt in magnum detrimentum, etiam ipsius Constantinopolitana Ecclesiæ ista indebita accipientis, & abalienantis se magis ea occasione a sinu matris. Quamvis autem indebite sibi pallii honorem assumpserint minores Episcopi: nullatenus illius usui quasi illicito sunt condemnati, attenta maxime post octo sæcula Romanæ Sedis tolerantia, imo & expressa Concilii Lateranensis licentia, quæ cap. 5. Patriarchis Orientis conceditur, Ut postquam a Romano Pontifice receperint, pallium, quod est plenitudinis officii Pontificalis insignis, præstito sibi fidelitatis & obediencie juramento, licenter & ipsi suis suffraganeis illud largiantur. Pallium itaque rarius quondam a Græcis*

Episcopis usurpatum (superiorum namque dignitatum sedes, titulos, honores semper ambierunt, & aucupati sunt, inferiores quique: qua gloriæ libidine stimulante, & pueros officia Lectorum absque tonsura exercentes, Subdiaconos oraria ferre gestientes, Diaconos sacra inysteria præsumentes Sacerdotibus ministrare, & denique Sacerdotes ante Episcopi adventum ministrare aulos, arguunt frequentissime Concilia) pallium, inquam, nimia honoris cupidine ab eis exquisitum, insignis licet & tanta majestate coruscans, cunctis licitum & commune jam redditum est; atque ita a Symeone Thessalonicensi inter consuetas, & debitas Episcopo vestes recensitum, ab omnibus Euchologiis Ms. quibuslibet Episcopis consecrandis imponi præscribitur; quorum vetustas cum septem sæcula vix superet, nec ipsa, nec Isidori, Photii, Conciliorum ve dicta, quibuslibet Episcopis indifferenter illud quondam delalum manifeste probant, sed nec Concilii octavi Oecumenici verba Can. 14. aliud suadere videntur. *ἡσυχαστὴν*, inquit, τὸ ἐπισκοπικὸν ἱερωσύνης ἱεροσύνην: quorum verborum hic est germanus sensus, *Statuimus certos & determinatos Episcopos humeralia, sive pallia ferre, &c.* illos vero definitos, id est, certi gradus Episcopos, quibus pallium permittitur, non minus Metropolitæ & Patriarchas possumus intelligere, quam Ordinis inferioris Pontifices, quibus perpetam honos ille convenire affirmatur.

Verum pallio qualicumque jure Græcis Episcopis concessio, an reliqua quoque Pontificum insignia, Latinos mirum in modum ornantia, qualia sunt annulus, mitra, baculus, sint illis usu familiaria, potest obvis qui vis inquirere? Respondendum: Annuli usum Græcos Episcopos ignorare, nec mitras ambire: Legatos tamen Orientis a Gregorio decimo Latinorum Episcoporum more, tiaræ, mitris, & annulis ornatos fuisse, refert Pachymeres: *ἀσμενὸς ὑποδείκνυται τὸ Πάπα τῆς ἀριστερῆς ὡς ἔτι μάλιστα σφῆς τῆς αἰσῆς, καὶ μίτρας, καὶ δακτυλίου, καὶ ἡ εὐαγγελίου ἐκ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς σφραγίδος*. Addo pallio recepto, crucem Sanctorum reliquiis pretiosam ἐγκόλπων, (ut quæ ἐν κόλπῳ e catella pendeat) dictam, adjuncta gratulatione vocis *ἄξιον*, accipere: at certe præ cunctis ornamentis devoto ad oves Christi rite pascendas sermone præmissa Pastoralis baculo a Pontifice consecrante, prout fragmentum Allatiani Ms. superius manifestat, donari. Baculus hic, non inepte *πατερὶσμός* illis vocatur a *paterna* sollicitudine, vel *δικαιοσύνη* a *justitie* proposito, & a cunctis, tum Pontificibus, tum Monasteriorum præfectis, manibus fertur, illoque utpote breviori, & minus pretiosa materia conspicuo, (raro namque argenteus est, sæpius autem ebore & ebano solum variegatur) per viam gradientes se sustentant: illoque ut potestatis in inferiores exercentis symbolo, ab Imperatoribus quondam donari solitos Patriarchas, & alios præcipuos animarum præfectos scribit Codinus cap. 20. Patriarcham quidem his verbis, *Ἐστὶν δὲ Πατριάρχης ἐν τῇ ἀναβαθμῇ ἀνελθὼν, λαμβάνων τὸ δικαιοσύνην ἀπὸ τῆς τῆ βασιλεῖας χειρὸς. Patriarcha deinde in suggestum conscendens, e manu Imperatoris pedum Pastorale accipit*. Cæteras autem inferiores αἱ δὲ τὰ Ἀρχιεπισκοπῆς, καὶ πρωτοσύγκελλοι, αἱ δὲ καὶ κατωτέρων ἐν τῇ μοναστηρίῳ, καὶ τὸ τὸ σφραγίδος παρὰ τῇ Πατριάρχῃ λαβεῖν ἀπέρχονται, καὶ προσηγορεύονται καὶ δὲ λαμβάνουσι τὸ δικαιοσύνην ἀπὸ τῆς βασιλεῖας χειρὸς. At *Archimandrite* (Abbates Provinciales, seu multorum Monasteriorum patres, lique perpetui) & *Protosynelli*, sed & *venetabilium* Monasteriorum præfecti, postquam a Patriarcha electi & cruce signati sunt, abeunt & ipsi ad palatium & venerantur Imperatorem, & ab ejus manu pedum accipiunt. Verum, *τί δὲ καὶ ἡ ράβδος καὶ κατὰ τὴν ἁρχιεπισκοπῆς; Quid virga quam Pontifex tenet manifestat?* inquit Thessalonicensis lib. de Sacram. Respondet ipse, *Ἡ ράβδος ἡ κατὰ τὴν ἐξουσίαν δὲ καὶ τὸ Πνεῦμα, καὶ τὸ σφραγίδος τὸ καὶ, ἡ τὸ πομπητικὴν, καὶ τὸ ὁδὸν ἡ δὲ δαίμων καὶ τὸ πνεῦμα τῶν ἀγαθῶν, καὶ σφραγὶς ἡς εὐαγγέλιον τὸ μακρὸν· δὲ καὶ λαβεῖν αἱ ἀρχιεπισκοπῆς, καὶ δὲ καὶ τὸν δαίμονα τῶν θυμῶν τῶν, καὶ λαμβάνουσι.*

ostendit Latinorum mores) *velut Papæ personam representantes, ejusque jura protegentes videmus*. Quo etiam honore magnæ Ecclesiæ Chartophylacem aliquando donatum testatur Balsamon in sequentibus. *Αρχιεπίσκοπος ἀλφειοῦσιν ἐναργῶς οἱ λόγοις ἐπὶ τῶν καιρῶν Χαρτοφύλακα μετὰ τοιαύτης τιμῆς χρυσῆς ἀπὸ μεταρμύων χρόνων τινῶν ἐν τισὶ παρθέμοις δοξάζεσθαι πανηγύρεσιν, ἢ μόνον ἐπὶ ἐκκλησίαις γινόμεναις οἷς ἀνδρῶν· ἀλλὰ ἐν προόδῳ ἐς ἀγοραίς· πεπληροφόρηται δὲ καὶ αὐτὸς ἀποκρίσθαι μέχρι τῆς νύκτος, οἷς τὸ τῷ Χαρτοφύλακῳ κισβήτων, χρυσόπρασον τοιαύτον ἐπίβληται καὶ χρόνος ἐκ ἐστὶ γυμνάσιος καὶ πόμπης, ἀλλὰ ἴσως ἐξ ἀποφασίας·* Itaque consentaneum est eos haud dubie verum dicere, qui perhibent etiam cujusque temporis Chartophylacem aurea hujusmodi tiara, certos ante annos, in publicis quibusdam conventibus usum, qui non tantum pro more habentur in Ecclesiis, verum etiam in processionibus, & foris publicis. Atque equidem certo scio, in hunc usque diem repositum esse pileum hujusmodi auro interspersum in Chartophylaciis aurea, neque longum intercedit ac remotum temporis spatium: sed rei memoria recens est. Tandem derelicta a Chartophylaciæ tiaræ rationem ait esse, quia minus honestum erat, coram Patriarcha hujusmodi honore privato, cum sibi alium assumere. *εἰ μή τις λέγει προσημύειαν εἶναι τῷ κεφαλῷ τῷ χαρῶς, ἢ ἀλλὰ μίλου τῷ σώματος·* Nisi quis dicere velit, plus honoris deferendum capiti, quam manui vel alteri membro corporis. Nonnunquam tamen Mitris Orientales Episcopos fuisse usos non possum ire inficias, nam & litteris suis ad me missis καλύπτρας Pontificalis mentionem facit doctissimus Allatius; fuisse item aliis Georgius Corefius Chienfis, ut doctè, ita & benevole scribit, Epiphanem quemdam μέγαν Λογοθέτην, de Basilio juniore, qui ab anno 977. ad annum 1016. CP. rexit imperium, referre; simulatque inter ipsum & Patriarcham de ipso obloquentem oborta, cum hinc inde mutuis se ferirent convitiis & injuriis, tandem Theophilum Patriarcham Alexandrinum pacis conciliandæ mediatorem aduocatum, hoc pacto adversas sibi mutuo partes composuisse, ac jussisse, ut ceræ Patriarchali statuz lingua præscinderetur, regiæ vero manus; & ut deinceps mutuis sese litigantes prosequerentur obsequiis. Quod ita præstitit Imperator, ut Patriarchæ Diadema regium imponeret; & vicissim Imperatorem, in sacrum suorum Officialium, & ἱεροδικαστῶν collegium adscriberet Patriarcha, & eum in Ecclesia privilegiis illorum gaudere permitteret. Sed & Mitræ S. Jacobi fratris Domini, a Hierosolymitano Patriarcha ad annum usque 869. inter sacras actiones nonnumquam assumptæ, testis est in 8. Synodo Oecumenica Theodosius, & ipse Hierosolymorum Antistes Actione prima, ubi tam pretioso munere Ignatium sanctissimum Præfulem donat. *ἐνέλαμψεν δὲ ποδήρη, καὶ τῷ ἱερομύδα σὺν τῇ μίτρᾳ, τῷ ἱεροκρίνῳ σὺν τῇ ἀγίῳ Ιακώβῳ τῷ ἀδελφοῦ τῇ σὴν περὶ ποδήτην, ἢ τιμὴν κεφαλῆς·* Poderem, & Superhumera (Pallium) cum Mitra, & Pontificalem ornatum S. Jacobi fratris Domini dilecto venerandoque tuo capiti misi. Habet exemplar Latinum. Poderem & Superhumera cum Mitra & Pontificalem ornatum S. Jacobi fratris Domini, & primi Archiepiscoporum, qua antecessores mei Patriarchæ circumamicti semper in sancta sanctorum ingrediebantur Sacerdotio fungentes, videntes sanctam memoriam vitæ, & sanctum calcia- re, qua & ego ipse indutus sum eadem gerens, tuo desiderabili & honorando tibi capiti, ex amore, & dilectionis copia transmissi: quatenus sanctifica suavitate, ac tactu sanctorum locorum, ut potè dignus perfruaris. Annoto tandem ut quondam Imperatoribus, ita & in hodiernum usque diem Patriarchæ fuisse prælarum ignem. Hoc præcipuum ejus insignis, hæc dignitatis majestatisque ejus nota, hoc denique sanctitatis ejus argumentum: Hoc asserit Codinus & Symeon Thessalonicensis ubi lib. de Sacris hujus expositionem querit: *τὸ λαμπρὸν ἀπορρημῶν ἐν τῷ ἀρχιεπισκόπῳ διὰ τοῦτο ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ χάριτος·* faciem ipsi præferri, gratiæ splendorem in Pontifice manifestat, &c. Ritus hujusmodi originem

in Spiritum sanctum refert Balsamon Responso de Patriarchæ privilegiis apud Jus Græcorum. lib. 7. *μὴναι βασιλεῖσι, ἐπὶ τοῖς πατριάρχαις ὑπὸ τῷ ἁγίῳ πνεύματι χάριτος, καὶ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ παρὶ τοῦ χάριτος·* Solis Imperatoribus ac Patriarchis per gratiam sancti Spiritus ex antiqua consuetudine concessum est &c. Antiqua certe consuetudo est, cujus observatio a primis Ecclesiæ sæculis non fuit ignota, nam & sanctum Pontificem Fulgentium, cum lucernis & lampadibus ab Afris fuisse exceptum ejus historia narrat. Quin & sacra Chrysostomi Sarcinæ, velut vivo populus CP. honorem hunc exhibuit. ita Theodoretus lib. 5. Hist. Eccl. cap. 26. *ἐπὶ αὐτῷ οἱ πῶς οἱ δούλοι οἱ ὑπὲρ τῇ παλάμῃ ὅτι τὸ πορνείων χρυσάμηνος τῷ βοσπόρῳ, τὸ ἀπὸ τῇ προποντίδι σῶμα, ταῖς λαμπραῖς κατέκρινε.* Tum rursus fidelissimus populus, velut terra navigiis usus, fauces Bospori juxta Propontidem cereis contexit. Eodem cultu viuum jam illum receperat ab exilio primo redeuntem: ut idem auctor est cap. 34. *ἐπὶ αὐτῷ τοῦτο οἱ πιστότατοι ἔγνωσαν ὅτι ἐκάλυψαν τοῖς πορνείοις τὸν προποντίδος τὸ σῶμα·* ἀπαύτως γὰρ ὑπὸ τῷ πνεύματι τῷ ἐκ κηροῦ λαμπρᾶς ἀποκρίνοντες. Quod cum fidelissimus populus cognovisset Propontidos angustias navigii operirentur. Omnes enim occurrerunt cereas faces accendentes. Fax autem Patriarchæ præferri solita, & in Ecclesia coram illo ardens, δισβάρηνον nomen accepit, Officialemque habet illi gerenda præstitutum: de quo inter Officiales Ecclesiæ magnæ suo loco, & tum de illo, tum de Grefseri circa δισβάρηνον nugis, alibi commodius. γαμμάτω πορρο quibus vestem Pontificiam, id est ejus τυχάριον, ornari refert Jus Græcorum. pag. 450. sunt illa Lora, de quibus fol. 97. n. 8. τυχάριον in eodem Juris volumine memorata; erat figura trigona Phrygio opere Casula ori tam ante quam retro appicta, immutatamque Trinitatis naturam & de illa scientiam in Pontifice referebat: nunc effingi in consuetudinem abiit.

9. Τὸν χειροτονήσαντα ἀσπαζέσθαι. Consecrans Pontifex & assistentes Episcopi Consecratum recipiunt ad osculum pacis in Pontificali Romano, dicentes singuli: *Πατὴρ ἡμῶν*. Ex Apostolico vero instituto, si Clementis in Const. Apost. lib. 8. cap. 5. testimonium admittatur, mos ille profuxit, πάντων αὐτῶν φιλοσοφῶντων τῷ ἐν Κυρίῳ φιλήματι. omnes illum excipiunt sancto in Domino osculo: cujus mysterium, ut in more positum habet Symeon Thessal. luculenter exponit: *Εἴτα ἀσπαζέσθαι τὸν τὸν ἱεράρχην ὡς ἐραστὸν αὐτῷ, ὅτι τὸ μέγα τῷ χάριτος, καὶ ὡς ὁμοσταγὴ δι' αὐτῷ, ἢ ἡγιασμένον ἐν Χριστῷ, καὶ ὡς ἀγαπῶν. καὶ αὐτὸς ἢ τὸ ἱερὸν βῆμα ἐν ἀσπαζόμενος, τιμῶν αὐτῷ, ὡς τῷ χάριτος ἐργαστήριον, ἐν ᾧ καὶ τετέλεσται, καὶ τῷ χειροτονίᾳ ἐδύνατο, καὶ τῷ χειροτονήσαντι ἀσπαζέσθαι δεξιῶν, ὡς καὶ αὐτῷ ἡγιασμένῳ, καὶ κεχαρισμένῳ, καὶ τὸ μεταδοτικὸν τῷ χάριτος ἔχοντι, καὶ τυχόντι ἐν ἀγίῳ πνεύματι, ἢ ἐν λογίᾳ χάριτος, καὶ χαρισμάτων δυνάμει παρηκτικῇ, δι' ἧς καὶ ὁ ἅγιος Ἀρχιεπίσκοπος κεχαριστοῦνται, καὶ τετέλεσται· ἐπὶ ἧς καὶ τὸ ἱεράρχην ἀσπαζέσθαι παρὲν, ὡς ὁρατὸν τῷ λόγῳ, ὡς ὑπερτέλει τὸ εὐχῶν, καὶ ὅτι τῷ ἀγαπᾶν καὶ ἐκδοῦν. ἐπὶ γὰρ καὶ αὐτὸς τῷ μεταδοτικῷ τῷ χάριτι, καὶ ἀγαπᾶν ἐπὶ καὶ φιλεῖν ἀλλήλους ἐν Χριστῷ τῷ ἐρασμῷ μόνῳ, ὡς καὶ ἀγαπᾶμενος, καὶ φιλοῦμενος. Osculatur deinde illum Pontifex tamquam sibi dilectum, propter gratiā excellentiam, & velut æqualem sibi & sanctificatum, & in Christo conjunctum. Ipse vero sacramentum osculatur, velut eam colens, tamquam gratiæ officinam, in qua inauguratus est, & Ordinem suscepit. Osculatur etiam qua promans est de cetera ut sanctificatum, gratia redundantem, gratiæ ministrum, quæque intendit altis in Spiritu sancto facultatem obtinet, & benedictiones largitur, & vice Dei charismata cunctis distribuit: qua & ipse Pontifex institutus est & perfectus. Insuper vero & Ordinantis se genam oscula petit, ut verbi instrumentum, & precum adiutricem: signum etiam unitatis & amoris, hoc pacto exhibet. Avidus enim est & ipse gratiā, quam deinceps aliis communicet: amatque idcirco & diligit in Christo solo dilecto, utpote prius amatus & dilectus. Osculo vero consecrantem salutans, ait, ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ ὑμῶν: a quo vicissim audit: καὶ ἐγὼ καὶ ἱστέω: quod & eodem pacto salutantibus se, & osculantibus aliis, respondet.*

10 Τῷ συνήθους ἐνθυμία.) Cum a Clero acclamatur, ὡς πολλοὶ ἔστι, ad multos appos, &c.
11. Ἀνίσταται εἰς τὸ σινδρονον.) In subsellia nempe illa circa testadinem altaris Pontificibus & Sacerdotibus, paris honoris confortibus, confessoris erecta. Medius autem thronus subselliis eminentior recte consecrato amplioris honoris gratia conceditur. Huic parem omnino ritum in Pontificali Romano legimus: Consecrator accipit consecratum per manum dexteram, & primus ex Episcopis per sinistram, & insistentibus eum, ponendo ipsum ad sedendum in faldistorio, de quo surrexit consecrator. Ejus autem institutionem habet Clemens Apost. Constit. lib. 8. cap. 5. ἵδων ἐν θρόνῳ ἰδὼν εἰς τὸν αὐτὸν διαφέροντα τέπον παρὰ τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων. Mane collocetur in throno secundum dignitatem sublimiore a reliquis

Episcopis. Is porro thronus est, qui in Chrysostomi liturgia dicitur ἀνὰ καθέδραν, de quo fol. 12. & 110. cujus ita propria est Episcopo possessio, ut tunc solum cum in eo sederit, Episcopatus apicem conscendisse censeatur: ut quæ sit πρὸς τὴν ἐπισκοπικὴν, & πρὸς τὸ ἱερόν θρόνον καθέδρῳσι. in Episcopali, vel sacro throno collocatio: inquit Jus Græcorum. lib. 6. 12. Εἰρμηνεύει τὸ Ἀπόστολον.) Lectori decursa Epistola, ait ἡρην σοι, Pax tibi: & Ecclesiæ benedicit, juxta ritum jam olim ab Apostolis positum, si Clementi jam citato fides addatur: μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ νόμου, καὶ τῶν προφητῶν, καὶ τῶν ἐπιστολῶν ἡμῶν, καὶ τῶν πρὸς ἡμᾶς, καὶ τῶν Ευαγγελίων ἀποστολῶν ὁ χειροτονουμένη τῶν ἐκκλησιῶν. Post lectionem legis & Prophetarum, atque Epistolatum postatum, & Ἀξιωματικῶν & Ευαγγελiorum, salutes consecratus Ecclesiam.

1 I E T X A I E I Σ Γ Τ Ν Α Ι Κ Α
2 λιχῶ, 2 τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῇ γεννήσεως
τῆ παιδὸς αὐτῆς.

ORATIONES IN MULIEREM
puerperam die nati ejus
pueri primo.

Τῷ Κυρίῳ διηθώμεν.

Δ Εστωτα Κύριε παντοκράτωρ, ὁ ἰσχυρὸς πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν, αὐτὸ καὶ τὸ παρῶσαν τὸ σήμερον τέξασαι δούλῳ σου, τῷδε, ἰασαί, καὶ ἀνάστησον αὐτὴν ἀπὸ τῆ κλίνης, ἧς ἐπέκειται: ὅτι καὶ τὸ τῷ προφήτῳ Δαβὶδ λόγιον, ἐν ἀνομίαις συνελήφθημεν, καὶ διὰ ῥύπου πάντες ἐσμὲν ἐνώπιόν σου. φύλαξον αὐτὴν, καὶ τὸ παρὸν νήπιον ὃ ἔστι. Σκέπασον αὐτὴν ὑπὸ τῆ σκέπης τῶν πτερύγων σου, ἀπὸ τῆ σήμερον, μέχρι τῆ ἐσχάτης αὐτῆς τελειώσεως. Πρωβεῖαις τῇ παναχράντῳ Θεοτόκῳ, καὶ πάντων τῶν ἁγίων. Ὅτι ὠλογητὸς εἰ εἰς πᾶς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Τῷ Κυρίῳ διηθώμεν.

Δ Εστωτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πηχθεὶς ἐκ τῆ παναχράντης διαποίνης ἡμῶν Θεοτόκε, καὶ ἀνπαρθένη Μαρίας: καὶ ὡς νήπιον ἐν φάττῃ ἀνακληθεὶς, καὶ ὡς βρέφος ἀναδειχθεὶς: αὐτὸς καὶ τῷ παρῶσαν δούλῳ σου τῷ σήμερον τέξασαι τὸ παρὸν παιδίον, ἐλέησον, καὶ συγχώρησον, 3 τὰ ἐκείσια, καὶ τὰ ἀκύνσια αὐτῆς πταίσματα, καὶ ἡσυχάζον αὐτὴν, ἀπὸ πάσης τῆ ὀφθάλμου τυραννίδος. καὶ τὸ ἐξ αὐτῆς κυθεῖν νήπιον ἡσυχῆς, ἀπὸ πάσης φαρμακίας, ἀπὸ πάσης χαλεπόπτης, ἀπὸ πάσης ζάλης τῆ ἀντικειμένης, ἀπὸ πιδυμάτων ποτηρῶν, 4 ἢ μεμενῶν τε, καὶ ρυκτελειῶν. ταύτῃ δὲ ἡσυχῆς ὑπὸ τῆ κραταίᾳ χειρὶ σου, καὶ δὸς αὐτῇ ταχυτῆν ἐξασάσσειν, καὶ τῷ ῥύπου κάθαραι, καὶ πᾶσι πόνοις θειράσθαι, καὶ ῥῶσιν καὶ ὑπερωσίᾳ, ψυχῇ τε καὶ σώματι δάμνασαι, καὶ δι' ἀγγέλων φαιδρῶν καὶ φωτεινῶν, ταύτῃ περιεθαλψόν, καὶ περιφύλαξον, ἀπὸ πάσης ἐπιλωπίσεως τῶν ἀοράτων ποτηρῶν. Ναὶ Κύριε. ἀπὸ νόσου καὶ μαλακίας, 5 ἀπὸ ζήλου, καὶ φθόνου, καὶ ὀφθαλμῶν βασκαπίας: καὶ ἐλεήσον αὐτὴν καὶ τὸ βρέφος καὶ τὸ μέγα σε ἔλκος. καὶ καθάρισον αὐτὴν ἀπὸ τῆ σωματικῆς ῥύπου, καὶ τῆ ποικίλων αὐτῇ ἐπερχομένων ἀσπλαγχνικῶν ἐνοχλήσεων καὶ ἑξέξον αὐτὴν διὰ τῆ ταχυτῆς σου ἐλεημοσύνης, ἐν τῇ ταπεινῇ αὐτῆς σώματι εἰς ἐκπαύσεως, καὶ τὸ ἐξ αὐτῆς κυθεῖν νήπιον, ἀξίωσον προσκυνησάμεν ἐπὶ ἰσχυρῶν, ἐν ἡτοίμασας δοξολογεῖσθαι τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον. Ὅτι ἀρέσκει σοι πᾶσα, δόξα, τιμὴ, καὶ προσκυῖνσις τῇ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι νῦν & αἰεὶ, καὶ εἰς πᾶς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Dominum precemur.

D Ominator omnipotens Domine, qui morbum omnem, cunctamque infirmitatem sanas, ipse præsentem etiam ancillam tuam N. hodie fœtum enixam cura, & quo jacet lecto, illam erige: quia juxta David Prophetæ verbum, in iniquitatibus contempti sumus, & per sordes in tuo conspectu adstamus. Serva illam, & præsentem quem edidit puerum. Ex hac die, ad ultimum usque illius obitum, sub umbra tuarum alarum illam protege: intercessionibus immaculatæ Dei genitricis, & Sanctorum omnium. Quia tu benedictus es in sæcula sæculorum.

Dominum precemur.

D Ominator Domine Deus noster, qui Domina nostra, intemerata Dei genitrice, & semper virgine Maria natus, ceu puer in præsepio recubuisse, & velut infans manifestatus es: ipse præsentis ancillæ tuæ, puerum hunc hodie enixæ, miserere, spontanea, & non sponte admiffa ejus delicta, remitte: & ab omni diaboli tyrannide illam conserva. Productum vero ab ea puerum, ab omni veneno, molestia, cunctaque adversarii agitatione, necnon a spiritibus malignis, sive diurnis, sive nocturnis custodi. Ipsam autem sub manu tua potenti protege: citam & promptam profluvii ejectionem illi largire, a sordibus emunda, dolores mitiga, valetudinem, roburque tam corpori, quam animæ tribue: per lætos lucidosque Angelos illam fove, & ab omni spirituum invisibilium insultu tuere illam. Ita Domine, a morbo & languore, a zelo, & invidia, & ab oculorum fascino: ejusque, puerique, secundum bonitatem tuam magnam miserere: a corporis profluvio emunda illam & a variis ingruentibus viscerum torminibus libera: prompta tua miseratione educ illam, ut in imbecillo suo corpore exurgat, editumque ab ea puerum, in terreno tuo templo, quod nomini tuo sancto celebrando præparasti, te adorare concede. Quia convenit tibi omnis gloria, honor, & adoratio: Patri, & Filio, & Sancto Spiritui, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

K k iij

Dominum precemur.

Τῷ Κυρίῳ διηθώμεθ.

Domine Deus noster, qui e cælis descendere, & pro salute nostra peccatorum, e sancta Deipara & semper virgine Maria, nasci voluisti, qui humanæ naturæ debilitatem nosti, secundum miserationum tuarum amplitudinem, ancillæ tuæ huic fœtum hodie enixæ, veniam concede: tu enim dixisti, Crescite, & multiplicamini, & replete terram, & dominemini illius: idcirco nos servi tui rogamus, & clementi tua humanitate freti, ad sanctum regni tui nomen clamamus: respice de cælo, & nosti reorum infirmitatem intueri: & huic ancillæ tuæ, omnique domui in qua puer prodiit, cunctis eam attreçantibus, aliisque hic adstantibus, ut bonus & hominum amator Deus, remissionem largire. Quia tu solus condonandi peccata potestate præcellis: Intercessionibus sanctæ Deiparæ, & omnium Sanctorum tuorum.

Κτενὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἀδοκίμας κατελθεῖν ἐκ τῶν ἑραῶν, καὶ γεννηθῆναι ἐκ τῆς ἀγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν· ὁ γινώσκων τὸ ἀδυνάτεον τὸ ἀνθρώπινης φύσεως, συγχώρησον τῇ δέλῃ σε, πῶς, τῇ περὶ σήμερον καὶ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρῶν σε. Σὺ δὲ εἰπας Κύριε, αὐξάνειδε, καὶ πληθύνειδε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, καὶ κατακυριεύσατε αὐτήν. διὰ τὸ καὶ ἡμεῖς οἱ δέσποτες σε δέμεθα, πατρὸς σου διὰ τὴν ἀντιπαράστασιν σου φιλοφροσύνης φόβῳ βοῶμεθ· πρὸς τὸ τὴν βασιλείαν σου ἅγιον ὄνομα, ἐπιβλέψον ἐξ ἑραῶν, καὶ ἴδε τὴν ἀδυνάτειαν ἡμῶν καὶ καταδικῶν. καὶ τῇ δέλῃ σε πῶς, καὶ παντὶ τῷ οἴκῳ ᾧ ἐγεννήθη τὸ παιδίον, ὃ καὶ τοῖς ἀφαιμένοις αὐτοῦ. καὶ τοῖς ἐσθλάδε δεισσομένοις πᾶσιν, ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλόφρων Θεὸς συγχώρησον. ὅτι μόνος ἔχεις ἐξουσίαν ἀφίεναι ἁμαρτίας. Πρεσβείας τῇ ἀγίᾳ Θεοτόκῃ καὶ πάντων τῶν ἁγίων σε.

Orationes in mulierem purperam primo die nativitatis pueri ejus, Notæ.

ΕΤΧΑΙ ΕΙΣ ΓΥΝΑΙΚΑ ΛΕΧΩ·) In nullo (quam Cœresiano infra numero 5. adducendo) quod viderim Ms. reperiuntur preces pro fœmina primo die partus faciendæ: unde quamvis non illaudandam, recentem tamen vel saltem renovatam, oportet esse hanc, tum apud Græcos tum apud Orientales Latinos, a quibus religiose observatur, consuetudinem, ut mulieri puerperæ benedictura Ecclesia, ejus e domo egressum, & in Dei templum adventum non præstoleretur, sed statim præteritos partus dolores precibus suis lenit & solatur: cum, ut præmissi, simili benedictionis medela, Ecclesiam Latinam inter Græcos peregrinantem, fœminas sui ritus sequaces destitutas, non relinquere observaverim. Et quamvis ultima hac ætate a tali consuetudine, vel ut periculosa, vel ut minus decente, Concilium Mediolanense tertium abhorreat: eam tamen ut in usu pridem habitam proindeque antiquam esse arguit. Rationes autem præcipuæ Ecclesiam ad hujusmodi preces fundendas, moventes, illarum ipsarum verba dilucide proferunt. Una est, ut partus labore depulso, etiam sequentis languoris tædia, Deo juvante, desistant. Secunda, ut fœtus polluta conceptione formatus, sicut & mater in iniquitatibus & peccatis primo reddita pregnans, mundos Dei oculos a se non avertant, ejusque auxilii in peccati sui pœnam minime reddantur exortes: quin potius ejus præcepto, voce *Crescite & multiplicamini* declarato, & succidua hominum reparationi providente, necnon conceptus libidinem excusante, & corporis expiante sordes, pœnarum quoque & dolorum adjuncta tolerantia, commissa noxa, vel contracta peccati labes cuncta compensetur. Deinde cum puer ventris ergastulo educus, tenebrarum sit filius, & dæmonis mancipium, secundum animam, facilius ut videtur, ne miseriæ remedium assequatur, ab inimico potest impeti, & in corpore laedi; mater quoque partus eluvie immunda malevolo strygum livore cum fœtu solet impugnari: si vel tactu venenato, vel infecto & fascinati aspectu (ut plerumque per eas tanquam dæmonum instrumenta contingere historiæ probatissimæ narrant) utriusque detrimentum, perniciem, & interitum moliantur: tanto propterea periculo suis precibus providet Ecclesia, vel saltem animos hujusce mali terrore perstrictos pacare, & in tranquillitatem afferere aggreditur. Severe nimis eam ob rem,

ne dicam improbe, & ignoranter, Italogræcus Catumfyrus errantium Græcorum patrociniū ubique suscipere solitus, non contemnendum hunc livido dente carpit & rodit morem: & Cryptæ Feratæ codicem antiquum, in quo tamen, ut præfatus sum, ritus hic nullatenus reperitur, quasi orationes has complectentem, atque ideo Judaici ritus, ut ipsi videtur, auctorem & fautorem aperte condemnat. Errorem tamen Catumfyrus ipsa precum verba leviter inspecta, proscribunt: non enim ex Levitici ritus zelo & observantia, sed benigno in humanam infirmitatem condescensu puerperæ benedictionem largitur Ecclesia: neque ideo legalem immunditiam contraxisse autumat, aut deprecative absque Sacramenti Pœnitentiæ clavibus absolvendam censet mulierem, ut imponit, cum non sit hic peccatorum sacramentalis confessio, cui proinde par Sacramenti forma respondere debeat: sed simplices & sinceræ pro puerpera offeruntur preces, quibus ipsi proliques salus, & cunctis eam contingentibus sanctitas, mentique a perturbatione aliena impetretur.

2 Τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῆς γεννήσεως·) Antiquiorem Symeonis Thessalonicensis tempore cærimoniam hanc esse demonstrant ejus scripta libro de Sacram. ubi interrogat: διὰ τί ἐν τῇ τῷ βρέφους γεννήσει εὐχὴ παρὰ τῆς ἐκκλησίας γίνεται! Quare in pueri nativitate, a sacerdote fit oratio? Hocque responso solvit ipse quaestio-nem: ἐπειδὴ γὰρ γεγεννημένοι σαρκὶ ὥτως ἐστὶν τῷ ἀναγεννησθῆναι τῷ διὰ τὸ πνεῦμα ὁδηγούμεθα· ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ὡς ἀπὸ τοῦ ὕδατος, καὶ ἡγιασμένη ἐν Χριστῷ, ἐν ταῖς εὐσεβείαις ἐνδύει τῷ ἁμαρτωλῶν ἡμῶν, καὶ ἐκ σαρκὸς γεννησθῆναι ἐκκαθαίρει· καὶ ταχέως τῷ βρέφους παρὰ γυναικὸς εὐσεβείας, ἡ ἱερὴ παραγίνεται, καὶ δοξολογία τῷ Θεῷ εὐχαριστῶν ἐπὶ ἀνθρώπου γεννησθῆναι ἐν τῷ κόσμῳ· καὶ σφραγίσαι εὐλογίᾳ τὸ ταχὺν, καὶ διαμένειν, καὶ δεξιὰς τὸ βάπτισμα καὶ τὸ χρίσμα αἰτῶνται, τῇ μητρὶ τε καὶ πρὸς σωτηρίαν εὐχόμενος, μεταδίδωσιν αὐτῇ τε, καὶ τοῖς αὐτῇ γυναικὶ χαρίτος καὶ ἁγιασμοῦ, ἀδελφὰ τε παρέχει ἐνέργειαν τῆς ἐργασίας αὐτῶν, καὶ κατὰ μὲν δὲν ὅλας ἐκκλησίας, ἡ ῥύτις μετίζχεν, ἡ ἐνδοξία ἐν φθοραῖς τοῦ τοῦ πᾶν φάσμασιν· ἐπειδὴ τῇ τῆς ἁμαρτίας καὶ ἡδονῆς ἐξυπηρέτησαν τόκῳ. Quandoquidem enim carne nati, ad spiritus regenerationem hac via deduci nos convenit: Ecclesia Christi ut immaculata, & in Christo sanctificata, inter Deo devotos peccatricem nostram, & ex carne generationem statim emundare aggreditur: & a

Christi ut immaculata, & in Christo sanctificata, inter Deo devotos peccatricem nostram, & ex carne generationem statim emundare aggreditur: & a matre devota factu edito, advenit Sacerdos, Deoque laudem agit, quia natus est homo in mundo: signoque crucis puerum benedicit, & vitum permanente, & Baptismum Chrismaque recipere, postulat & matri qua ad salutem conducunt, precatur. Tum illi, aliisque cum ea mulieribus gratiae sanctificationis que donum impertit, & licentiam propria sibi opera semper exequi concedit, nusquamque impediri ab illis aggrediendo, aut immundas se putare, aut anxias esse propter invidi inimici dubia sibi in mente praesentata, eo quod peccati & voluptatis partui ministraverunt.

3 Ταῖς αἰσῖαις & ταῖς αἰσῖαις.) Nonnullos offendit, ubi de peccatis sermo est, vox αἰσῖαι: cum ne umbra quidem peccati adsit, si desit voluntatis ad illud perpetrandum affectus. Verum cum & Jacobus Domini frater, Basilus, & Chrysostomus, hoc modo loquendi suis in liturgiis utantur; dubium non est, quin sensum Theologicum admittat. Peccatum enim origine contractum, alienae potius quam nostrae voluntatis culpa est: & quod non plena intellectu advertentia voluntatisque propensione committitur, ut ab ignara mente, & imperfecto consensu profectum, αἰσῖαι, coactum, & non integre spontaneum est. Plura de his Arcudius lib. 1. cap. ult. & Albaspinus lib. 2. observat. cap. 1. & nos inferius.

4 Ημετέροις & τυκτεμένοις. Ex pravi affectus propositio, & perversa quam habent inter se ad tentandos homines concordia, daemones nonnulli, unius potius quam alterius peccati tentationem inducunt. Hinc Almodæus fornicationis, Lucifer superbiae spiritus nuncupari solet. Hi rursus de die, alii de nocte homines gestiunt deludere, unde forsitan negotium perambulans in tenebris, & daemonium meridianum praedicat Scriptura: a quibus proinde puerum recenter natum liberari suis precibus exposcit Ecclesia.

5 Ζήλω καὶ ὁδὸν καὶ ὁδὸν βασιλείας.) De triplici fascinatione Poetica, Physica, & Magica, fuisse tractat Delrio suarum disquisitionum parte 1. cap. 4. Nos cum eo rejecta prima ut ficta, voces Ζήλω καὶ ὁδὸν dicimus secundam indicare, ex invidentia infecto animo, corruptis putridisque humoribus, & venenatis spiritibus, per transpirationem aut aspe-

ctus ejaculationem, ad corpusculum tenerum & alienae impressionis capax delatis, ortam: ὁδὸν καὶ ὁδὸν vero βασιλείαν, aliam Magicam denotare, quae demonis opera ad sagarum aspectum, contactum, aut quasvis alias praestigias, incurritur.

6 Καὶ ταῖς δαίμονις αὐτῆς.) Profluvio sanguinis menstruo, vel partum consequente, mulier apud Graecos subiecta, & exinde immunda, nec Ecclesiam ingreditur, nec sanctum aliquod contingere praesumit: a qua proinde tangenda cum sibi caveant ejus proximi, veniam eorum nomine precatur Sacerdos, si nimirum, quasi contracta immunditia, impuri divino conspectui se indecenter in Ecclesiam intrudant. Num porro expiatione indigeant, inquit, & decernit Petrus Chartophylax Juris Graecorum. lib. 6. ἐὰν γυνὴ γένῃσιν, ἢ ἡτέλῃσιν τινὲς ἐκ τῶν οὐκ ἐκ τῆς πόσεως ὁρίλων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ τῇ μεταλαβῇ; Ἀποκρίσις. Ἀπολυσαμένοι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ τῇ μεταλαβῇ. Si mulier partum ediderit, & quidam in ejus domum ingressi fuerint, quamdiu per censuram a communione debent arceri? Responsio. Si primum abluantur, postero die a Sacramentis non arcebuntur. Alias sicut & ipsae menstruae, & profluvio laborantes prohibentur. Manet interim ἐν ἀφιδρῷ puerpera quævis juxta Dionysium Alexandrinum, cujus hanc vocem interpretatur Mattheus Blastares in Nomocanone σοιχίμ Α. ἐν ἀφιδρῷ, φασὶν, εἶναι τὰς ὑπὸ τῷ ῥύσει καὶ ἡμιλύων ἐνοχλουμένας, καὶ τῷ καχυρῶσαι αὐτὰς τῷ ῥύσει καὶ τῷ ῥύσει. In secessu vero dicit esse, fluxu menstruo jactatas, eo quod ut immunda a ceterorum secessu separantur. Et inferius. ἀλλὰ γὰρ αὐταὶ ταῦτα, τὸ νῦν ἔχουσιν τὴν διακρίσιν, εἰς ὁποῦνταί τὸν ὁδοῦ ὁδοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸ νῦν ἐκβαλλονται. Sed & tales in presenti non solum ab altari, in quod olim fas erat eis accedere, sed & templo eliminantur penitus. Eliminantur itaque propter immunditiam a contactu profluvii illius sanguinei contractam, tum obstetrix partum provocans, tum reliquæ mulieres hujusmodi officio implexæ, & illius sordibus infectæ. Quibus singulis, ne damnum charitatis officium pariat: confestim pia sollicitudine providet Ecclesia remedium, & Sacerdotali per idoneam orationem benedictione puerperæ munditiam dum exoptat; obstetricem, & reliquas adstantes ab infecta sibi impuritate penitus expiat. Hujusmodi vero est alia oratio ex Georgii Corefii Chienfis Medici & Theologi CP. Ms. eruta.

Εὐχὴ εἰς γυναικα λελωμένη ἐν τῇ πρώτῃ
ἡμέρᾳ τῆς γέννησός αὐτῆς.

Δ Εστωτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τῇ ἐνυποστά-
τῃ σου λόγῳ τὰ πάντα ἐκ μὴ ὄντων εἰς τὸ
εἶναι παραγαγὼν, καὶ τῇ θείῃ Πνεύματι πάντας πε-
ποιθώς, ὁ τῇ σὴν καλῶσαι τὰς μαῖας ἐν τῇ Λι-
γύπτῳ τὰ βράβη τῇ Εβραίων ζωογονήσας, καὶ δι-
λογήσας αὐτὰς: ἔγω ποίησον Κύριε ὁ Θεός, καὶ ἡ
παρῶσα λελωμένη, καὶ ἡ μαῖα πάντῳ διλόγησον, ἀ-
γίασον, καθάρισον αὐτὴν ὡς ῥύπον τὸ σῶματός, καὶ ἡ
πῶσαν τῆς ψυχῆς, καὶ ἀξίωσον αὐτὴν διὰ τῆς
τιμῆς προσκυπεῖν, ὡς ἡσόδου τῇ καὶ σου. Οτι σὺ
εἶ ὁ διλογῶν καὶ αγιάζων τὰ πάντα Χεὶρ ὁ Θεός
ἡμῶν, καὶ σοὶ τὸν δόξαν ἀναπέμπομεν, καὶ τῇ
πατρὶ, καὶ τῇ ἀγίῃ πνεύματι: νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ
εἰς τὰς αἰῶνας τῷ αἰῶνι.

Oratio in mulierem puerperam primo
die partus ejus dicenda.

D Ominator Domine Deus noster, qui subsistente tuo Verbo cuncta ex non esse ad esse adduxisti, & hæc divino Spiritu perfecisti, qui tuo jussu obstetrices in Ægypto Hebraeorum pueros incolumes servantes benedictionibus cumulasti: idem quoque præsta, Domine Deus, & præsentem puerperam, & obstetricem illam benedictione tua prosequere, sanctifica, sordes corporis ejus & animæ inquinamenta expurga: & per venerandi Sacerdotis ministerium templi ingressu dignam hanc redde. Quia tu benedixisti & sanctificas omnia, Christe Deus noster, & tibi gloriam referimus, & Patri, & Sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum.

Εὐχὴ ἐπὶ τῇ κατὰ τὴν λοιπὴν.
Τῷ Κυρίῳ διευδωμή.

Κ Τὸν ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πλεὶς τῷ ζῶντι ἐν τῇ
ὁδῷ εἰπὼν Πίτῳ τῇ Αποστόλῃ ἐ Κορυ-
θαίῳ, ὁ ὁ Θεὸς καθάρισται, σὺ μὴ κοῖνῃ καὶ πάν-

Altera pro mulieribus adstantibus
oratio.

Dominum precemur.

D Omine Deus noster, qui de animalibus in linteo contentis Petro Apostolo & Coryphæo dixisti: quæ Deus emundavit, tu ne communia du-

xeris : & cuncta execranda & immunda pro puris haberi sanxisti . Ipse benedic & sanctifica præsentes tuas ancillas partui ancillæ tuæ N. assistentes , & ut inculcate in sanctam tuam Ecclesiam intrent , & sanctis tuis & immaculatis & vivificis mysteriis participent , & tandem cæleste tuum regnum consequantur , dignas illas redde . Nos autem gloriam tibi referimus Patri , & Filio , & Sancto Spiritui , nunc & semper , & in sæcula sæculorum . Amen .

τα πὰ μιὰρὰ καὶ ἀκάθαρτα , καθαρὰ νομοθετήσας . Αυτὸς ἐλόγησον , καὶ ἀγιάσον τὰς δέλας σε πάντας τὰς λαχέσας ἐν τῇ κυήσῃ τῆς δέλης σε , τὸ δέϊνος· καὶ ἀγιάσον αὐτὰς ἀμέμπως εἰσελθεῖν ἐν τῇ ἀγίᾳ σε ἐκκλησίᾳ , καὶ μεταλαβεῖν τῷ θείῳ σου , καὶ ἀχράντων καὶ ζωοποιῶν μυστηρίων καὶ τῇ ἐπαγγελίᾳ σου βασιλείας ἀξιοθῶναι . καὶ δοξάσαι ἀναπέμποντι τῷ πατρὶ , καὶ τῷ υἱῷ , καὶ τῷ ἀγίῳ πνεύματι . νῦν καὶ αἰεὶ , καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων . ἀμήν .

Puerum autem enixa , cum ex cohabitantium æstimatione , & opinionis infirmitate , propter continuum sanguinis profluvium habeatur ut immunda , ad decimumquintum vel vigesimum usque diem

domi otiosa manet , nec quidquam tangit , aut fermentum cibolve præparat , ex quibus alii animi concipiant horrorem : sequenti propterea oratione e Ms. Corefiano exscripta se lustrari providet .

Oratio in mulierem puerperam post viginti vel quindecim dies .

Εὐχὴ εἰς γυναῖκα λεχὼ ἑκοσι , ἢ δεκαπέντε ἡμερῶν .

TEr Sanctus . Sanctissima Trinitas . Pater noster . *Dimissorium dicit .*

Tρισάγιον . Παναγία Τειάς . Πάτερ ἡμῶν . τὸ ὑπολυτίκιον τῆς ἡμέρας .
Τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν .

Domini precemur .

Domine Deus noster , panis verus vitæ nostræ , qui per tuam in carne dispensationem nos expiasti & regenerasti , & nos indignos , ad nomen sanctum tuum accedentes benedicere & sanctificare iussisti . Ipse Domine Deus noster , ancillam tuam N. a præteritis corporis ejus fordibus per viginti (*sin minus per quindecim*) dierum expiationem expurga : benedic illi ; ipsamque , & quem peperit puerum & fermentum manuum ejus , & omnia opera manuum ejus conserva , ut sine molestia & impedimento cunctos juxta sanctam tuam voluntatem in domo sua pascat : & glorificemus & adoremus immensam tuam bonitatem , in Patre , & Filio , & Sancto Spiritu : nunc & semper , & in sæcula sæculorum .

Kτελεῖ ὁ Θεὸς ἡμῶν , ὁ ἀληθινὸς ἄρτος τῆς ζωῆς ἡμῶν , ὁ καθαρὸς καὶ ἀναγεννήσας ἡμᾶς διὰ τὸ ἐνσάρκῳ σε οἰκονομία , καὶ κελύσας ἡμᾶς τὸς ἀναξίτους δέλους σου εὐλογεῖν καὶ ἀγιάζειν τοὺς προσερχομένους τῷ ὀνόματί σου τῷ ἀγίῳ . Αυτὸς Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν , καὶ τὴν δέλῳ σου , τὸ δέϊνα , καθαρὸν ἐκ τῆ ἀπειθῶντος αὐτὴ σωματικῆς μολυσμῆ , διὰ τὸ καθάρσεως τῷ ἑκοσι ἡμερῶν , καὶ ἐλόγησον αὐτὴν , καὶ ὑπερύλασον αὐτὴν , καὶ τὸ βρέφος ὃ ἐτεκε , καὶ τὸ ζῦμλον τῶν χειρῶν αὐτῆς , καὶ πάντα τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῆς ἵνα ἀνεμποδίστως θρέφῃ πάντας τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς καὶ τὸ σὸν ἅγιον δέλημα ἵνα δοξάζωμεν καὶ προσκυνώμεν τὴν σὴν ἀπειρον ἀγαθότητα ἐν τῷ πατρὶ , καὶ τῷ υἱῷ , καὶ τῷ ἀγίῳ πνεύματι . νῦν καὶ αἰεὶ , καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων .

ORATIO AD CRUCE
signandum puerum suscipientem nomen octava die nativitatis suæ .

Sciendum octavo a natiuitate die , puerum ab obstetrice in templum deportari : & præ foribus fissi . Sacerdos autem a benedictione auspicatus , dicit . Ter Sanctus . Sanctissima Trinitas , cum Pater noster . Quia tuum est regnum .

Deinde dimissorium dicit , aut Sancti illius Ecclesie . Tum vero signat ejus frontem , os & pedus . dicitque orationem .

Domini precemur .

Domine Deus noster , te rogamus , te precamur : signetur lumen vultus tui super servum tuum hunc : signetur crux unigeniti Filii tui in corde & ejus mente , ut mundi vanitatem , cunctasque malignas inimici insidias effugiat , & tuis mandatis obsequatur ; da , Domine , numquam non profitemendum tuum nomen super eum manere , cum tempore debito sanctæ tuæ

a i E T X H E I S T O K A T A a 1
σφραγίσαι b παιδίον 2 λαμβάνον ὄνομα b 2
τῇ ὁγδόῃ ἡμέρᾳ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ .

c i Στίχοι ὅτι τῇ ὁγδόῃ ἡμέρᾳ καὶ τῇ γεννήσῃ προσάγεται ἐν τῇ ναῷ τὸ βρέφος , παρὰ τὴν μαίαν . καὶ ἵσταται παρὰ τῆς πυλῶν τῆς ναῦ . Ὁ ἱερεὺς ποιεῖ εὐλογητόν . **c**
Τρισάγιον τὸ , Παναγία Τειάς , Σὺν τῷ πατρὶ ἡμῶν .
Ὅτι τὰ ἐστὶν ἡ βασιλεία . Εἶτα τὸ ὑπολυτίκιον τῆς ἡμέρας , ἡ τῆς ἀγίας 3 τῆς μονῆς . Καὶ 4 σφραγίζει αὐτὴν τὸ μέτωπον , 3 4
τὸ σῶμα , καὶ τὸ στήθος , καὶ λέγει τὸ εὐχλόι .

Τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν .

d Kτελεῖ ὁ Θεὸς ἡμῶν , σὺ δέομεθα καὶ σὺ παρακαλῶμεν . σημειωθῆτω τὸ φῶς τῶν προσώπων σου , ἐπὶ τῷ δελῶν σου τὸνδε καὶ σημειωθῆτω ὁ σταυρὸς τῶν μοιρογενῶν σου ὑπὸ τῇ καρδίᾳ καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ , εἰς τὸ φεύγειν τὸ μεταίωπτον τῶν κόσμων , καὶ πᾶσαν τὴν πονηρίαν ἐπιβουλήν τῶν ἐχθρῶν , ἀκολουθεῖν δὲ τοῖς ἀποστόλοις σου . καὶ δὸς Κύριε ἀνεξάρτητον μένειν τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτόν σιωπῶντων ἐν καιρῷ ἐνδείκῃ τῇ ἀγίᾳ σε ἐκκλησίᾳ , καὶ τῇ ἐκκλῆσει . **d**

πλειόντων δὲ τῶν φεικτῶν μυσηρίων· Χεῖρ σου. ἵνα
καὶ τὰς ἐπιτολάς σου πολιτοδυσάμηνος, ἔσθ' οὐλάξας· καὶ
σφραγίδα ἀδραυσον, τύχοι δὲ μακαριότητος τῆς ἐκ-
λεκτῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. Χάριτι καὶ φιλανθρωπία,
τῷ μονογενεῖ σου Υἱῷ μετ' ἐδύλογητος εἶ, σὺ τῆς
παναγίας. καὶ ἀγαθῶ, καὶ ζωοποιῶ Πνεύματι· νῦν
καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὸς αἰῶνας τῶν αἰώνων αἰνῶ.

εἴτα ἀνὰ χεῖρας λαβὼν τὸ παιδίον ἵσταται ἔμπροσθεν
τῶν πυλῶν τῶν αὐτῶν, ἢ ὁ πῶς ὑπεραγίας Θεοτοκῆς, καὶ
ποιεῖ σαυρὸν τύπον, λέγων. Χαῖρε χειραπομένη Θεο-
τόκε παρθένη, ἐκ σὺ γάρ. Καὶ γίνεται ἀπόλυσις.

Δεῖ γινώσκειν. ὅτι τὸ γυνήδεν βρέφος, ἵαν ἄρα καὶ
ἀδικοῦ μὴ θηλάξῃ, ἀλλὰ πρὸς θάνατον ἀφορᾷ, καὶ καὶ
φωτισμένη, ὡς τινες κακῶς φασί, καὶ ἐκ τῆς ἡμέρας
ἡμέρας, καὶ ὑποβαπτίζειν αὐτό· ἀλλὰ τῷ ὧρῃ ἡ ἡγε-
νήδην, μένον ὑποπλυνθῆναι, καὶ ὑπὸς βαπτισθῆναι,
ἵνα μὴ τελευτήσῃ ἀφώτιστον. αἱ γὰρ πέντε μύσας ἐγκυ-
μαῖναι, εἰ τυχεῖ ἀπὸ τινος πληγῆς τὸ ἔμβρυον ἐκτρώ-
σαι, φόνος δίκην καὶ τὸς νόμους, καὶ τὸς Κανόνας ἐνέχο-
ται. πολλῶν μᾶλλον, τὸ κρέμα δεῖ ἐκφύγειν τῆς γυναι-
κῆς, ἵνα μὴ ἀφώτιστα τελευτῶσι.

aggregabitur Ecclesiae, & tremendis
Christi tui mysteriis perficietur, ut jux-
ta mandata tua versatus, & signacu-
lum hoc intemeratum custodiens, bea-
titudinis electorum in regno tuo com-
pos fiat. Gratia & humanitate unige-
niti Filii tui, cum quo benedictus es,
cum sanctissimo, & bono, & vivifico
tuo Spiritu: nunc, & in secula seculor-
um. Amen.

Tum puerum manibus assumens, prae fo-
ribus templi, aut coram sanctae Deiparae
stat imagine: crucisque signum exprimit,
dicens: Salve gratia plena Deipara vir-
go, ex te namque. Et fit dimissio.

Observandum, quod si natus puer gravi-
ter infirmatus, lac non fugat, & ad inte-
ritum vergat: nulla mora trahenda est,
juxta eos qui in sextam aut octavam diem
baptismum reponendum asserunt; sed ea
qua natus est hora, si modo ablatus est,
continuo baptizandus, ne non illuminatus
decedat. Etenim si quinque mensibus ute-
rum gerentes contingat, accepto vulnere
fatum perdere, homicidii reatum juxta le-
ges & Canones incurrunt; quanto magis
puerorum jam in lucem editorum iacturam
evitare necesse est, ne forte baptismatis lu-
mine non accepto, vita decessant?

In orationem ad obsignandum puerum cum nomen, &c. Variæ lectiones.

a **E**Τχὴ εἰς τὸ κατασφραγίσαι.) Solum Dom. Basili-
lii Falascae MS. praemittit titulo huic: σὺ
Θεὸς ἀκατάληκτος τῆς βαπτίσματος. Baptismi Deo duce Offi-
cium, quia hinc incipit pueri nomen Ecclesiae dari,
cum ipse illud accipit in Ecclesia.

b Παιδίον.) Barberinum num. 88. notatum legit
παιδα.

c Ἰσὶον δίδοι.) Rubrica haec omnis deest in omni-
bus MS. Barberino nimirum S. Marci, alio item

Barberino num. 88. Cryptof. & codice Dom. Basili-
lii Falascae.

d Κεῖται ὁ Θεὸς ἡμῶν.) Habetur haec oratio sola in
omnibus praefatis MS.

e Εἴτα ἀνὰ χεῖρας.) Deest haec rubrica in Crypto-
ferr. itemque in alio Cryptof. Dom. Basilii Falascae,
& in Barberino S. Marci. Barberinum vero
aliud addit.

Εὐχὴ εἰς παιδα λαμβάνον (lege λαμβάνοντα)
χεῖρας ὅτε εἰσέλθῃ εἰς τοὺς βασιλικούς
πυλῶνας .

KΤεμε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἡ πηγὴ τῆς ἀλογίας, ὁ
φωλάσων τὰ νήπια, ὁ φρερῶν αὐτὰ δὲ τῶν ἀ-
κακίαν ἐν τῇ ἀγκαλισαμένῃ αὐτὰ Χεῖρ σου, καὶ νῦν Κύ-
ριε ἐκλόγησον τὸς σὺς παῖδας, τὰ σα πλάσματα, καὶ
σὺ δὲ δυνάμει σου καὶ αὐξήσον, ἐσφρίσον, καὶ ἐλέησον ἐν
τῇ ὀνόματι τῷ Χεῖρ σου. μετ' ἐσσοι δόξα, σὺ τῆς
παναγίας καὶ ἀγαθῆς, καὶ ζωοποιῶ Πνεύματι. νῦν καὶ
αἰεὶ, ἔσθ' εἰς τὸς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Oratio in puerum manibus delatum,
cum primum regias Templi fores
ingreditur.

Domine Deus noster, benedictio-
num fons, qui propter innocen-
tiam pueros custodis, & servas eos
in Christo quondam illos brachiis com-
plexo: nunc, Domine, pueros crea-
turas tuas, opera tua benedic, ad-
auge & instrue illos; & eorum mise-
rere in Christo tuo: cum quo est tibi
gloria cum sanctissimo, & bono, &
vivifico tuo Spiritu: nunc, & semper,
& in secula seculorum.

In Orationem cum obsignatur puer suscipiens nomen octavo post nativitatem die. Notæ.

a **E**Τχὴ εἰς τὸ κατασφραγίσαι παιδίον. Crucis haec
signatio, nominisque impositio, baptizandi
pueri catechismo praetexta est, quae quondam
pars fuit. Verbi namque Dei auditu ad baptismum
dispositos, & crucis signo Ecclesiae primum man-
cipatos fuisse Catechumenos, indicat Concilium
quintum Oecumenicum, ejusmodi signum, primam
omnium signationem vocans, quae nempe primo
fieret ab Ecclesia διαλεγόμενος, inquit de Petro
Episcopo haeretico, γυναικὶ τινὶ μίττω μετόχῳ γυν-
μῆς, αὐτὸς λέγων τῷ ἀγίῳ μυσηρίων, ἀλλ' αὐτὸς αὐτῇ τῆς
ἐγίας σφραγίδος. Alloquitur quendam mulierem non
Euchol.

dum participem, non dico sanctorum mysteriorum,
sed neque ipsius sanctae signationis: hinc alia mulier
Epiphanium in ejus vita παρακαλεῖσιν δπως δόξῃ αὐ-
τῇ τῶν ἐν Χεῖρ σου σφραγίδα, καὶ βαπτίσῃ αὐτῶν: preca-
tur, inquit, Epiphanium, ut det ei quod est in
Christo signaculum, & baptizet eam, &c. Augusti-
nus Catechumenos ipsos hoc pacto compellans,
lib. de Symbolo cap. 1. Accipite vos qui fidem des-
ideratis verbum Dei tamquam competentem cibum,
ex quo Dominus cooperatur incrementum. Nondum
enim per sacrum baptismum renati estis, sed per crucis
signum in usum sanctae matris Ecclesiae, concepti estis

Huic κατασφραγίσματι, crucis signationi adjunctam fuisse δ'χλw orationem, refert idem Augustinus lib. 2. de peccat. meritis & rem. cap. 26. Catechumenos secundum modum suum per signum crucis, & orationem manus impositionis, puto sanctificari. Exemplo confirmat Almoius lib. de gestis Francorum. Cum Dagoberti, inquit, filium S. Amandus Trajectensium Episcopus juxta morem fidelium præsigeret, assistente genitore, pariterque Ariberto Aquitanie rege, finita oratione, & nullo e tanta exercitus multitudine, Amen respondente, aperuit Dominus os pueri, qui non plus a nativitate quam triginta expleverat dies, ac audientibus cunctis respondit, Amen. Statim igitur Sanctus Antistes eum regeneravit. Pueros insuper etiam recens in lucem editos pari modo signatos, subindicat Augustinus lib. 1. Confess. cap. 11. Signabar jam signo crucis, & condebam sale, jam inde ab utero matris meae. Κατασφραγίσματος porro hujuscemodi obsignationis, inquam, non facile evolantis, sed quæ sit quasi sigillo ceræ profundius impresso, sive titulo possessæ rei inscripto, & nota servo iusta, finem, ipse sanctus doctor aperit de Catechizandis rudibus cap. 20. cum Catechumenum prima die instruendum ita alloquitur: Cujus passionis & crucis signo in fronte hodie tamquam in posse signandus es: omnesque Christiani signamur. Illo etenim ut servi cuiusnam domini simus agnoscimur: atque ideo scribit idem tract. 11. in Joannem: Signum crucis habent in fronte Catechumeni, & jam de domo magna sunt: sed fiant ex servis liberi.

2 Λαμβάνον ὄνομα.) Pueri, quod recens orti puerumque extinguantur, non nisi septimo die Græci quædam imponebant nomina, ut scribit Aristoteles lib. 8. de hist. Animal. Τὰ πλεῖστα δὲ παῖδες ἀναρρίπται ἀπὸ τῆς ἐβδόμης, διότι τὰ ὀνόματα τότε τίθενται, ὡς πισδίου ἢ δὲ μάλῶν τῇ σωτηρίᾳ: Plurimi ante septimum diem pueri intereunt: ideo tunc solum nomina imponunt eis qui de salute illorum magis confidunt. Nonum expectabant Athenienses, eundemque maribus designabant Romani, a quo Nundinam Deam vocabant, quem etiam Lustricum & celeberrimum a lustratis & expiatis puerulis censebant: octavum autem scæminis volebant reservatum. A Deo supremo omnium legislatore electus octavus, ut præputio dura sectione deposito, cuncti Hebræorum masculi, humanæ originis labe expiarentur, & nomen acciperent; quo eodem die Christus officii sui & personæ nomen assumens, circumcissionis nota dignatus est κατασφραγισθῆναι, consignari. Hinc Græci primum illud sacrum redemptionis nostræ mysterium pignusque, puerorum in Dei templo præsentatione veneratur, ut ipsos octavo die salutis signo notarent, & inter vivos nomine imposito appellare inciperent, exemplum sumpserunt. Οτι πῇ ἐγδὼν ἡμεῖς ὁ Κύριος τὸ ὄνομα εἰληφέν Ἰησοῦς κληθεῖς, inquit Symeon Thessalonicensis lib. de Sacram. Quia octavo die Dominus nomen accepit, Iesus vocatus. Subdit ille inferius, Τῇ ὁγδὼν ἡμεῖς προσάγεται τὸ βρέφος ὑπὸ τινων τῷ Θεῷ, καὶ ἀπὸ τῶν πλῶν τῷ πατρὶ ἱεραμένων (καὶ γὰρ ὑγιαμένον· ὅπου ἐστὶ τὸ βάπτισμα τῆς σφραγίδος αὐτοῦ ὡς τὸ μέτωπον, ἔσθ' ὁ σῶμα, ἔσθ' ὁ σῶτος ὁ ἱερεὺς· καὶ δίδωσιν ὄνομα αὐτῷ δι' ἡλίου ἱερέως, ἐπεὶ ἀνὴρ τεκνόντων δεικνύσας, μὲν δὲ βαπτίζονται καθάπερ ἐν τῷ γένει· ἐν τῷ Κεῖν τῇ ὁγδὼν ἡμεῖς τιελιμυθεῖς, ἔσθ' ἡ ἐκκλησία. Octavo die a quibusdam puer in templum adducitur, & præ foribus stantem (nondum enim baptismo expiatus est) signat Sacerdos in fronte, ore, & pedore; & per orationem imponit ei quodcumque nomen parentes voluerint, cum quo deinde baptizatur, prout Domino Christo die nativitatis suæ octavo contigit, cum Iesus est nominatus. Nomen autem sic acceptum, con-

festim puer Ecclesiæ dare censetur, ut Catechumenorum numero habeatur aggregatus: nomen enim in Ecclesia dare Catechumenorum erat, ut de seipso manifestat Augustinus in Confess. Ubi venit tempus quo me dare nomen oporteret; relicto vire Mediolanum remeavimus. Qua vero solemnitate nomen acciperent Imperatorum filii, describit Niceas Manuelis Comneni lib. 5. hic enim, Τῷ γενέθλιον ἐὼνομασθῆναι τοῖς παῖδ' ἡμεῶν, ὡς εἶδ' αὖ παρὰ τοῖς βασιλεῦσι Ρωμαίων τοῖς ἐντιμοτέροις καὶ πολιτικῶν μετὰ κλαδῶν θαλιῶν εἰς τὸ ῥῆθ' ἐκάλει· καὶ Ἀναξίον τὸν παῖδα ἀνέμασεν: Pueri natalitia, eumque quo nomen acceperat diem celebriorem reddere gestiens; prout Græcorum Imperatoribus moris erat, cives honoratiores ramos virides manibus gestantes, ad convivium vocavit: & puerum appellavit Alexium.

3 Τῆς μοῖης.) Decipitur Meursius dum vocem μοῖη Monasterium solummodo significare contendit, quæ ut in præsentem liquet, quamlibet ad eam sacram & παροικίαν exprimit in qua Sacramenta pro Græcorum more (in Monasteriis nullatenus administrata) conferuntur.

4 Σφραγίζει αὐτοῦ τὸ μέτωπον.) Non aspernandam, quamvis facilem profert huius ritus Symeon Thessal. expositionem: κατασφραγίζεται τὸ βρέφος τῷ μετώπῳ πρὸς τὸν νοῦν, καὶ τῷ σώματι, ὅτι τὸν λόγον καὶ τὴν πύλιν, καὶ τῇ καρδίᾳ ὅτι τὸ ζωτικὸν δώσωμεν: Signatur puer in fronte propter mentem, & in ore propter loquelam, & respirationem, & in corde propter vivendi facultatem. Et inferius iterum: σφραγισθὲν δὲ, καὶ δι' ἡλίου ἱερέως ὡς προσάχθ' ἐν τῷ Κυρίῳ δεχόμενον, καὶ σηματοῦν τῷ σώματι τὸ μέτωπον, ὡς ἔφω, διὰ τὸ νοητικόν, τὸ σῶμα ὅτι τὸ λογικόν, καὶ τὴν καρδίαν ὅτι τὸ ζωτικόν, ἐν τῇ βίβλῳ τῆς αἰωνίου γραφῆς ὅτι τοῦ ἐπιτιθέμενος αὐτῷ ὀνόματος ἐπαγγέλλεται τῇ μητρὶ. Signatur ergo puer, & orationem sacram suscipit, utpote oblatus Deo, & cruce notatur in fronte, ut dixi, propter intelligendi vim, in ore propter loquendi aptitudinem, & in corde propter vitæ originem, atque ita in eternitatis libro propter impositum nomen descriptus, ad matrem reducitur. Primæ ideo crucis ratione, orat in sequentibus Ecclesia, Σηματοῦν τὸ σῶμα τοῦ προσώπου σου, ἐπὶ τὸν δακτύλῳ σου: secundæ gratia. σηματοῦν τὸ σῶμα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ καὶ τοῖς διαλογισμοῖς αὐτοῦ. tertiæ tandem, ἑκατέρωθεν μὴν τὸ ὄνομα σου τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτόν. Nam & usque adea de cruce non erubescit, ait Augustinus in psalmum 141. ut non in occulto loco habeam crucem Christi, sed in fronte portem. De Catechumenis autem speciatim agit tract. 11. in Joannem, Catechumenus signat se cruce Christi. Portat in fronte, & non erubescit de cruce Domini sui.

5 Φυλάξας τὴν σφραγίδα ἁγίων.) Baptismi character vivificæ crucis signo, animæ impressus, a Gregorio Theologo orat. 40. & a Basilio lib. contra Eunonium 3. σφραγὶς sigillum appellatur. Initiatis etiam illa sanctificatio, quam in puero recens nato signum crucis primum operatur, (dicit enim Augustinus nuper citatus; Non uniusmodi est sanctificatio; nam & Catechumenos secundum quendam modum suum, per signum crucis & orationem manuum impositionis puto sanctificari) σφραγὶς appellatur, & utrumque ἁγίων, illæsum & sanum permanere, Ecclesia suis precibus expostulat.

6 Ἡ δὲ Πτερυγία Θεοτόκου.) Non præ foribus templi solum, sed & coram quacumque Deiparæ virginis imagine puer obsignatur, & ejus protectioni commendatur: sequenti recitato modulo: Χαῖρε καὶ χαλεπὸν μὲν Θεοτόκε παρδίε, λιμὴν καὶ ἀρεσκίαν τοῦ γένους ἡμῶν ἐνδραῖον, ἐκ σοῦ γὰρ ἰσαρυμῆθ' ἡ λυτρωτὶς τοῦ κόσμου· μόνη ὑπάρχεις μύτην καὶ παρδίον· καὶ ἀλογημένη καὶ δεδοξασμένη, ἀνίσθ' ἡ Χρυσὴ τῇ Θεῷ, ἡρώδης δ' ἀρρεστὰς ἐθαύμαζεν τῇ οἰκονομίᾳ.

ΕΥΧΑΙ ΕΙΣ ΓΥΝΑΙΚΑ

λεχὼ , 2 μὲν μ'. ἡμέρας.

Τῇ δὲ, μ'. ἡμέρᾳ, πάλιν προσάγεται τῇ ναῷ ἐ-
 3 πὶ 3 τῇ ἐκκλησιασθῆναι, εἴτ' οὖν, ἀρχὴ λα-
 4 βεῖν, τῷ εἰσάγεσθαι εἰς τὴν ἐκκλησίαν. προσάγεται ἡ
 5 παρὰ τῆς μητρὸς ἡδὴ 4 κακαθαρμένης, 5 ἔλελυ-
 6 μένης ὕδνης, παρόντος καὶ 6 ἡ μέλλοντος ἀναδέχεσθαι
 7 τὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος βάπτισμα. 7 Ὁ δὲ γὰρ ἱερεὺς ποιεῖ 8 δι-
 λογητόν. Τελισάγιον, τὸ Παναγία Τελὴς, σὺ τῇ.
 Πάτερ ἡμῶν, τό. Ὅτι σὺ εἶσις.

Εἶτα τὸ ὑπολυτίκιον, ἡ τῆς ἡμέρας τὸ τυχόν, ἡ
 τῷ λαχόντος ἀγίου. Δόξα, καὶ νῦν. 9 Τῇ πρωτοβείᾳ.
 Κύριε πάντων ἡ ἀγία. Καὶ κλινέσης αὐτῆς ἡ κεφα-
 λῶν, ἅμα τῇ βρέφει. Ποιεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν τῷ σαρφῇ
 σφραγίδα ἐπ' αὐτῇ. Καὶ ἀπτόμενος τῆς κεφαλῆς αὐ-
 τῆς, Λέγει τὴν ὕμνον.

Τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Κύριε ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ πατὴρ ἡ Κυρία ἡ-
 μῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πάσης φύσει λογικῶς τε καὶ
 ἄλογον, διὰ τῆς λόγου σου δημιουργήσας, ὁ πάντα ἐξ ἐκ-
 ὄντων εἰς τὸ εἶναι παραγαγὼν, σὺ δέ μοι δα, καὶ σὺ πα-
 ρακαλῶμεν, ὡς τῇ σφ' διλήματι δέσωσας δὲ λῶν σου,
 τῷ δὲ, καθάρσει ἀπὸ πάσης ἀμαρτίας καὶ ἀπὸ παν-
 τὸς ῥύπου, προσερχομένη τῇ ἀγίᾳ σου ἐκκλησίᾳ, ἵνα
 ἀκατακρίτως ἀξιώσῃ, μεταχθῇ τῇ ἀγίᾳ σου μυστηρίων.
 Ἰστίον ὅτι ἡ ἐκ ὕψους ἐκείνη τὸς ζῶσι τὸ βρέφος, ἀ-
 ναγινώσκειται ἕως ὅδε ἡ ὕμνη. εἶτα ἐκφώνως. Ὅτι ἀ-
 γαστός καὶ φιλάδελφος Θεός. Τὸ δὲ ἐξ αὐτῆς τεχθεὶς
 παιδίον, ὡλόγησον, αὐξήσον, ἀγιάσον, σωτίσιν,
 σωφρονίσιν, καλοφρόνησον. ὅτι Σὺ παρήγαγες αὐτό,
 καὶ ἐδούξας αὐτὸ τὸ φῶς τὸ αἰδμητόν, ἵνα καὶ τῷ κατὰ
 ἐξωδὸν φανὸς ἐν καιρῷ ἡ ἀρετῆς, καὶ συγκαταελ-
 θη τῇ ἀγίᾳ σου ποιήσῃ, διὰ τῷ μοι γενέσθαι ὕμνη,
 μετ' ἐκ ὡλόγητος εἰ, σὺ τῇ παναγίᾳ, καὶ ἀγαθῇ ἔ-
 ζωοποιῇ σου πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰώνας
 τῷ αἰῶνι. ἀμήν.

Εἰρήνη πάσι.

Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῇ Κυρίᾳ κλίνει.

Εὐχὴ εἰς τὴν μητέρα ἡ παιδίον.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ παραγενόμενος ἐπὶ σωτηρίᾳ
 ἡ γένεσ' ἀνθρώπων, παραγενὼν καὶ ἐπὶ τὴν δέ-
 λω σου, τῷ δὲ, καὶ κατὰ ξίωσον αὐτὴν διὰ τῷ ὕμνῳ ἡ
 τιμὴν πρωτοβυρίας καταφυγῇ ἐν τῇ ἀγίᾳ σου καθολι-
 κῇ ἐκκλησίᾳ τῆς εἰσόδου ἡ ναῦ τῷ δόξης σου, καὶ ἀξίωσον
 αὐτὴν μεταλαβεῖν ἡ τιμὴν σώματος καὶ αἵματος ἡ Χρι-
 στοῦ σου. ἀπόπλυνον αὐτὴν τῷ ῥύπον ἡ σώματος, καὶ τῷ
 λογὶ τῷ ψυχῆς, ἐν τῇ συμπληρώσει τῷ πασάροντα ἡμε-
 ρῶν· ὅπως ἀξιώσῃ εἰσελθεῖν ἐν τῇ ἀγίᾳ ναῷ σου,
 δοξάσῃ σὺ ἡμῖν τὸ πανάγιον ὄνομά σου, τῷ πατρὶ,
 ἔστω ὕμνη, καὶ τῷ ἀγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς
 τὰς αἰώνας τῷ αἰῶνι. ἀμήν.

Εὐχὴ ἑτέρα εἰς τὸ παιδίον.

Ὅπερ ὁ ἱερεὺς σφραγίζει,

Εὐχεται. Τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐν πασάροντα ἡμέραις βρέ-
 φος τῇ νομικῇ ναῷ προσαχθεὶς ὑπὸ Μαρίας
 Εὐχεται.

ORATIO IN MULIEREM
puerperam post quadraginta dies.

Quadagesimo vero die templo rursus
 praesentatur puer, ut Ecclesiae aggre-
 geitur id est, ut in Ecclesiam induci prin-
 cipium sumat: a matre vero jam plene
 mundata, lotaque adstante etiam qui su-
 sceptoris munus in Baptismate obiturus est,
 offertur: Sacerdos vero benedictione pre-
 missa, dicit. Ter Sanctus. Sanctissima
 Trinitas, cum Pater noster. Quia tuum
 est.

Deinde Dimissorium, aut quod eo die
 occurrit, aut quod Sancti eundem in diem
 incidentis proprium est. Gloria. Et nunc
 Precibus, Domine, Sanctorum omnium.
 Et matre cum puero caput inclinante: Cru-
 cis super eum signum facit Sacerdos: et ma-
 nu caput ejus tangens: dicit orationem.

Dominum precemur.

Domine Deus omnipotens, Pater
 Domini nostri Jesu Christi, qui
 naturam omnem rationalem & ratio-
 nis expertem verbo tuo condidisti, qui
 cuncta ex non entibus, ad esse adduxisti,
 te rogamus, & te precamur, famulam
 tuam hanc N. quam tuo beneplacito ser-
 vasti, ad tuam Ecclesiam nunc acceden-
 tem, ab omni peccato, & ab omni sor-
 de perurga: ut absque offensa, sancto-
 rum tuorum mysteriorum particeps fieri
 mereatur. Sciendum hucusque tantum ora-
 tionem legi, si non sit in vivis infans.
 Deinde clara voce. Quia bonus & mise-
 ricors Deus. Puero etiam ex ea nato be-
 nedice, fac illum crescere, sanctifica, in-
 strue, prudentem redde, bonis moribus
 imbue: quia tu illum in mundum eduxi-
 sti, & ut tempore praestituto spiritualis
 luminis compos fiat, lucem ei sensibilem
 demonstraisti, utque sancto tuo gregi an-
 numeretur, per unigenitum Filium tuum,
 cum quo benedictus es, cum sanctissi-
 mo & bono, & vivifico tuo Spiritu,
 nunc, & semper, & in saecula saecu-
 lorum. Amen.

Pax omnibus. Capita vestra Domino
incline.

In pueri matrem oratio.

Domine Deus noster, qui adveni-
 sti in salutem generis humani, ad-
 veni & super ancillam hanc tuam N. &
 per venerandi Presbyterii preces, da ad
 Ecclesiam tuam sanctam Catholicam, &
 ingressum templi gloriae tuae illam con-
 fugere concede: & honorandi corporis
 & sanguinis Christi tui participem fieri
 dignare: sordes corporis ejus, & macu-
 las animae ablue in quadraginta dierum
 numero: ut digna, quae in templum
 sanctum tuum ingreditur effecta, san-
 ctissimum nomen tuum nobiscum glori-
 ficet: Patris, & Filii, & Spiritus
 Sancti, nunc, & semper, & in saecula
 saeculorum. Amen.

Alia in puerum oratio, cui Sacerdos crucem
imprimens: rursus benedicitur.

Dominum precemur.

Domine Deus noster, qui in qua-
 draginta dierum termino, ceu
 puer ad legale templum a Maria nu-

Ll ij

pialis amplexus aperte, & sanctissima tua matre adductus, & in iusti Symeonis ulnis deportatus es: ipse omnipotens Domine, huic quoque puero, ut coram te omnium factore presentaretur delato, benedic; in omne bonum & tibi placitum opus, ab eo fugata cuncta potestate adversa, per consignationem figuræ sanctæ crucis, illum crescere jube (tu enim es. infantium custos, Domine) ut sancti baptismatis accepto dono, partis electorum regni tui confors fiat, nobiscum custoditus gratia sanctæ, & consubstantialis, & individue Trinitatis. Tibi namque convenit omnis gloria, gratiarum actio, & adoratio, cum principii experte tuo Patre, & cum sanctissimo & bono, & vivifico tuo Spiritu; nunc, & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Pax omnibus. Capita vestra Domino inclinate.

Ο Deus, & Pater omnipotens, qui per grandiloquum inter Prophetas Esaiam prænuñciasti nobis ex Virgine incarnationem Unigeniti Filii tui & Dei nostri, qui ultimis temporibus tuo beneplacito, & Spiritus Sancti ope, propter mortalium salutem, immensa clementia, ex ipsa infans suscepit fieri; & juxta consuetum sanctæ tuæ legis morem, completis purificationis diebus, ipse verus legislator in templo præsentari sustinuit, & in iusti Symeonis ulnis deferri permisit: cujus mysterii typum, in Propheta præfato per carbonis forcipem, manifestatum agnovimus, cujus normam nos quoque fideles in gratiæ lege asservamus; ipse nunc puerum cultos Domine, puero huic, parentibus, & susceptoribus ejus, benedic; & tempore congruo, per aquam & Spiritus regenerationem, tuo sancto rationalium ovium nomen Christi tui invocantium gregi, illum annumerari dignare: Quia tu in excelsis habitas, & humilia respicis, & tibi gloriam referimus; Patri, & Filio, & Sancto Spiritui: nunc, & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Tum Sacerdos accepto puero, ante fores templi, cum eo crucem efformat, dicens.

Ecclesiam ingreditur servus Dei N. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, nunc, & semper, &c.

In templum deinde inducit, dicens: Introibit in domum tuam; adorabit ad templum sanctum tuum.

Et in medium usque templi intrat, dicens: Ecclesiæ fit confors servus Dei N. &c. Post hæc ait, In medio Ecclesiæ laudabo te.

Tum infert usque ad altaris portas, dicens: In Ecclesia recipitur servus Dei N.

Et ad sanctum usque altare inducit: si fuerit masculus: si vero femina, adusque speciosas portas, dicens: Nunc dimittis.

Quibus expletis, dimittit eum ad altaris portas. Susceptor triplici adoratione præmissa, & elevat eum, & discedit. Sacerdos dimissionem, ut moris est, absolvit.

τῆς ἀπειρογάμης καὶ ἀγίας σε μητρὸς, καὶ ἐν ταῖς ἀγκάλαις τῆς δικαίας Συμεὼν βασιλεύεις, αὐτὸς, Δέσποτα παντοδύναμι, καὶ τὸ προσαχθεῖν τὸν βρέφος, ἐμφανισθῆναι σοὶ τῇ πάντων Ποιτῇ, δόλοῦν καὶ εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν καὶ σοὶ δάρεσον αὐξήσον, ἀποσοβῶν ἀπ' αὐτῶν πᾶσαν ἐναντίαν δυνάμιν, ὅτι τὸ σημειώσῃς τῷ τύπῳ τῆς σταυρῆς σου. Σὺ γὰρ εἶ ὁ φυλάσσων τὰ νήπια. Κύριε· ἵνα καταξιώθῃς τῇ ἀγίᾳ βαπτίσματος, τύχῃ τῇ μερίδος τῆς ἐκλεκτῶν τῆς βασιλείας σου, φυλαττόμενον σου ἡμῖν, τῇ χάρετι τῇ ἀγίας, καὶ ὁμοσίᾳ καὶ ἀδιαίρετῃ Τριάδος. Σοὶ γὰρ ἀντίπει πᾶσα δόξα, δόξα καὶ χάρις, καὶ προσκυνήσεις, σου τῇ ἀνάρχῳ πατρὶ, καὶ τῇ παναγίᾳ καὶ ἀγαθῇ ζωοποιῷ σου πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Εἰρήνη πᾶσι.

Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῇ Κυρίῳ υποκλίνατε.

Ο Θεὸς ὁ Πατὴρ ὁ παντοκράτωρ, ὁ διὰ τῆς μεγάλης λαφονοταῖας τῆς προφητῶν Ησαΐου, προκαταγγέλλας ἡμῖν τὴν ἐκ Παρθένου σάρκασιν τῆς μονογενῆς σου Υἱῆς καὶ Θεῆς ἡμῶν, ὅς ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν δόδοκίμα σὴ, καὶ συνεργεῖα τῆς ἀγίας Πνεύματος, διὰ τῆς ἡμῶν τῆς βροχῆς σωτηρίας, ἀμέτρητον ἀπολαγχνίαν ὅτι αὐτῆς ἐνπιάσαι καταδεδέχμενος, καὶ κατὰ τὸ εὐδοκίμα ἐν νόμῳ ἀγίῳ σου τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἡμερῶν τῆς καθαριότητος, τῇ ἱερῇ προσαχθῆναι ἡμέτερον, ἀληθινῆς νομοθέτης ὑπαρχῶν, καὶ ἐν ἀγκάλαις τῆς δικαίας Συμεὼν βασιλεύειν καταδέχασθαι· ὑπερμυσεύει τὴν προτύπωσιν, ἐν τῇ προλεχθέντι προφητῇ διὰ τῆς λαβίδος τῆς ἀνδρακός, δηλωθεῖσαν ἐπὶ γνώμῃ, καὶ ἡμεῖς οἱ πιστοὶ τῇ μίμῃ σου ἐν χάρετι κατέχομεν. Αὐτὸς καὶ νῦν ὁ φυλάσσων τὰ νήπια Κύριε, δόλοῦν τὸ παιδίον τὸ τοῦ ἁμαρτωλῆ γένους, καὶ ἀναδόχοις αὐτῷ· καὶ καταξιώσον αὐτὸ ἐν καιρῷ εὐθέτω, τῆς δι' ὕδατος καὶ πνεύματος ἀναγεννήσεως συγκαταειρημῆσαι τῇ ἀγίᾳ σου ποιμνίᾳ τῶν λογικῶν προβάτων, τῇ ἐπικεκλημένῃ τῇ ὀνόματι τῆς Χριστῆς σου. Οτι σὺ εἶ ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν, καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορῶν· καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῇ πατρὶ, καὶ τῇ ὑἱῷ, καὶ τῇ ἀγίᾳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν.

Εἰτα λαβὼν ὁ ἱερεὺς τὸ παιδίον, σχηματίζει σταυρὸν μετ' αὐτῷ πρὸ τῶν πυλῶν τῆς ναῦ, λέγων.

Εκκλησιάζεται ὁ δῆλος τῆς Θεᾶς, ὁ δέσποτα, εἰς τὸ ὄνομα τῆς πατρὸς, καὶ τῆς υἱῆς, καὶ τῆς ἀγίας πνεύματος, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ τὰς εἰρήνας.

Εἰτα εἰσάγει αὐτὸ ἐν τῇ ναῷ, λέγων. Εἰσελεύσῃς εἰς τὸ οἶκόν σου, προσκυνήσεις, πρὸς τὸν ἅγιόν σου.

Καὶ εἰσέρχεται ἐν τῇ μέσῃ τῆς ναῦ, λέγων. Εκκλησιάζεται ὁ δῆλος τῆς Θεᾶς. Εἰτα λέγει. Εἰς μέσῃ ἐκκλησίας ὑμνήσατε.

Εἰτα εἰσάγει πρὸ πάντων πυλῶν τῆς θυσιαστηρίου, λέγων. Εκκλησιάζεται ὁ δῆλος τῆς Θεᾶς.

Καὶ εἰσάγει αὐτὸ εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον, εἰ μὲν εἴη ἀρρεν, εἰ δὲ θῆλυ τὸ ἔως τῆς ἀράων πυλῶν, λέγων, τὸ, Νῦν ὀπολύεις,

Καὶ μὲν πάντα. Τίθῃς αὐτὸ παρὰ τὰς θύρας τῆς θυσιαστηρίου. Καὶ ὡς ὁ ἀνάδοχος προσκυνήσας γ.

II. Λαμβάνει αὐτὸ, καὶ ἐξέρχεται.

Καὶ ὁ ἱερεὺς ποιεῖ ὡς ἔθος ἀπόλυσις.

VARIAE LECTIONES.

a **Ε** Τὴν αἰς γυναικα λαχὼ. Cryptoferratenſe Beſſarionis legit, Εὐχὴ αἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν παιδα μετὰ τεσσαρῶντα ἡμέρας. Addit Barberinum S. Marci: τῆς γυναικὸς αὐτῆς Aliud num. 88. Εὐχὴ ἐν τῇ εἰσέρχῳ τοῦ παιδα μετὰ μὲν ἡμέρας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. b Τὴ δὲ μὲν ἡμέρᾳ.) Hæc omnis rubrica deest in Cryptof. Beſſarionis & Falasæ, nec non & in Barberino S. Marci, Barberinum aliud num. 88. habet solummodo αὐτὴν κηρὺς, καὶ τὴν αἰς ἀνάδοχος ἔξω τῆς ἐκκλησίας συνὶ τῇ παιδί. *Susceptor accendit cereos, & ex- tra Ecclesiam cum puero stat.*

c Κύριε ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ.) Hæc oratio in editis solis reperitur.

d Ἰσὺν ὅτι ἐν ἱερῷ.) Desunt hæc in M S.

e Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν) Sima hæc oratio ex toto hoc officio reperitur in M S.

f Εὐχὴ ἑτέρα.) Deest in M S. cum oratione sequente.

g Ὁ Θεὸς ὁ πατήρ.) Deest & hæc in M S.

h Εἴτα λαβὼν.) Deest & omnis hæc rubrica in M S. nostris: illius vice Cryptoferrat. Falasæ sic habet.

Εἴτα λαμβάνει τὸ βρέφος ἐν ταῖς ἀγκάλαις αὐτῆς προσκυνεῖ τὸ βρέφος ἐν τῇ ἀγίᾳ τραπέζῃ. φάλλον ὁ ἱερεὺς ἤχος α. Χαῖρε καὶ χειρὸς αὐτῆς Θεοῦ παρθεῖν. ἐκ σὺ ᾧ ἀντίτελεον ὁ ἥλιος τὴν δικαιοσύνην, Χρὶς ὁ Θεὸς ἡμῶν, φωτίζων τὰς ἐν σκότει. ἀφραίνε καὶ σὺ πρὸς βύτα δίκαια. δεξιὰ μὲν ἐν ἀγκάλαις τῆς ἐλδοθερωτῆς τῆς ψυχῆς ἡμῶν, χαλεζόμῃον ἡμῖν καὶ ἀνάσσειν. Μετὰ ταῦτα, λέγει, Νυνὶ ὑπολύεις, καὶ τὰ ἐξῆς. καὶ δίδει τὸ ἀπόλυτον. Ὁ ἐν ἀγκάλαις τῆς δικαίης Συμεῶν. Ut infra hujus libri calce.

Accipit deinde puerum in ulnis, & coram sancta mensa facit illum adorare, & cantat Sacerdos, tono primo, Ave gratia plena Deipara virgo, ex tenaque ortus est sol justitiæ Christus Deus noster, illuminans in tenebris degentes. Lxtare & tu senior iuste, qui in ulnis suscepisti animarum nostrarum liberatorem, qui & nobis largitur resurrectionem.

Post hæc dicit Nunc dimittis: & quæ sequuntur: & facit dimissionem hoc modo: Qui in ulnis iusti Symeonis deprecatus es, &c.

Barberinum autem numero 88. notatum Rubricam eandem hoc pacto legit.

Καὶ παραλαβὼν ὁ ἱερεὺς πρὸς κηρὺς, καὶ τὸ παιδίον, εἰσέρχεται εἰς τὸ θυσιαστήριον, καὶ κύψας τὸ παιδίον τῇ ἀγίᾳ τραπέζῃ προσκυνῆσαι. λέγει ὁ ἱερεὺς.

Προσκυνήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου, καὶ αὐτῇ μόνῃ λατρεύσεις.

Καὶ κυκλάσας τὸ θυσιαστήριον ὁ ἱερεὺς ἔξω ἐξέρχεται τῷ θυσιαστήριῳ, καὶ τίθῃσι τὸ παιδίον ἐν γῇ καὶ αἶρει αὐτὸ ὁ ἀνάδοχος συνὶ τῇ κηρῶν.

Tum Sacerdos cereos assumens, & puerum, ingreditur ad altare; & inclinans puerum versus sanctam mensam ut adoret, dicit:

Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies.

Postquam vero circumierit altare Sacerdos, egreditur, & puerum in terra deponit, & tollit eum susceptor cum cereis.

Habet adhuc M S. Falasæ in sequentibus, officium aliud circa mulierem post quadraginta dies a partu, cum factu ad Ecclesiam accedentem, cujus titulus est; Εὐχὴ αἰς τεσσαρῶντα ἡμέρας γυναικὸς μετὰ τεσσαρῶντα ἡμέρας. Nullisque appositis rubricis sequitur oratio; Κύριε ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ. Ut supra.

Deinde alia: Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ παραγαγόμενος, prout supra. Et tandem, Εὐχὴ ἑτέρα εἰς παιδίον ὁ Θεός, ὁ πατήρ, ὁ παντοκράτωρ. Ut ibidem. Quæ plurimum editis consonant, illorumque auctoritatem plurimam commendant.

In orationem pro muliere puerpera post quadraginta dies, Notæ.

a **Ε** Τὴν αἰς γυναικα λαχὼ.) Veteris legis umbra dissipata, & clara Evangelii veritate orta, Mosais quidem de purificandis a partu mulieribus præceptum ad Christianas puerperas non pertinet: Ecclesia nihilominus, quæ decorem diligit, & decorum observat, domus Dei ingressu aliquot diebus abstinere præcepit, ut ex Deiparæ virginis purgationis numquam indigæ, purgationis tamen legem adimplentis imitatione, earum obedientia puritatis egressu probaretur. Obedientiam illam ex debito requirunt Græci: Latini nonnisi ex reverentia observantia. Debitum, inquam, obedientiæ exigunt illi a puerperis, quo tum traditione, tum Canone a. Diouysii ad Basilidem illas putant alligari: Περὶ τῆς ἐν αἰσίδῃ, Εἰ προσῆκαν αὐτὰς αὐτῷ διακαμύνας αἰς τὸν οἶκον εἰσελθεῖν τῷ Θεῷ, περιττὸν καὶ πυνδαρῶν τομίζω. οὐδὲ γὰρ αὐτὰς οἶμαι πινᾶς οὐσας ἔχειν λαβὴς τομίζω αὐτῷ δακτύλῳ, ἢ τῇ τραπέζῃ τῇ ἀγίᾳ προσελθόν, ἢ τοῦ σώματος καὶ αἵματος τῷ Χριστῷ προσέψα.

De mulieribus quæ sunt in abscessu, an eas sic affectas oporteat in Dei domum ingredi supervacaneum vel interrogare existimo; neque enim reor, si tamen fideles sint & piæ, sic affectas, ausuras vel ad sanctam mensam accedere, vel corpus & sanguinem Domini attingere. Hunc Canonem quasi Apostolicum observatum volunt Græci: licet ut bene annotat Baronius in annum 266. num. 11. sententiam suam aliis examinandam judicandamque reliquerit Dionysius ipse, his verbis. Ego non ut doctor hæc scripsi, sed ut cum omni simplicitate convenit differere, meam sententiam in communem ederem, quam tu (Basilides) cum examinaveris sapissime, quod tibi justum meliusque apparuerit, vel etiam an sic de his haberi existimes, rescribe. Latini autem ob decentiam solam, mulierem profluvii sordibus inquinatam a sacris liminibus & Sacramentis recipiendis arcant. Quamvis enim Gregor. III. Summus Pontifex Canonibus Pœnitentialibus excerptis ex PP. antiquiorum di-

dis & sententiis, de quibuscumque ad rigorem Græcorum, (a Græcis enim oripundus, ab illis ad ritum Latinum deflexerat) sancitum esse voluerit, *Ut nulla mulier ante mundum sanguinem, Ecclesiam intraret, quia in usu habetur: alias quadraginta pœniteat*, in excerpto cap. 30. to. 6. Bibliothecæ Patrum: Et prius cap. 25. dixerit, *Mulieribus menstruo tempore in Ecclesiam non intrent: quod si præsumpserint, tres hebdomadas pœniteant: nonnulli enim Patres ita definerunt*: Post receptum tamen apud Latinos huiusmodi usum, auctoritate Patrum antiquiorum fulcitur, idem ipse ex Gregorii primi lib. 12. epist. ad interrogatum 10. Augustini rescribentis subinfert hanc mitiorem sententiam: *Non tantum ejusmodi fœminam non debere vetari in Ecclesiam intrare, atque sacris assistere, sed sanctæ communionis mysterium in iisdem diebus percipere, non debet prohiberi. Si autem ex veneratione magna percipere non præsumit, laudanda est, sed si percipiat, non judicanda. Si mulier hora eadem qua genuerit ædura gratias intret Ecclesiam, nullo peccati pondere gravatur. Voluptas enim carnis, non dolor in culpa est. In carnis autem commixtione voluptas est, sed in prolis prolatione gemit: Unde & ipsi primæ omnium matri dicitur: In doloribus paries. Si ergo enixam mulierem intrare Ecclesiam prohibemus, ipsam ei pœnam in culpam deputamus. Hæc Gregorius ex Gregorio. Solent tamen mulieres, ait Honorius Solitarius lib. 1. cap. 146. ex laudanda consuetudine post partum ab Ecclesiæ ingressu abstinere, quia immundos a templo celesti excludi designant. Alioquin si præ infirmitate valerent, eadem die qua parerent intrare eis liceret, ut Deo gratias agerent. Hæc Catumfyrto Italogræco Christianarum mulierum purificationem post partum condemnanti studiosius notanda; ne dum nullas preces supra mulieres puerperas, ut a Mosaico ritu penitus abhorreant recitandas quasi ex tripode definit, ab antiqua utriusque Ecclesiæ consuetudine se condemnent alienum. 2. *Μετὰ μὲν ἡμέρας.*) Hunc dierum numerum Ms. cuncta definiunt, atque illum præscribit Novella sapientis Leonis apud Balsamonem in Can. 2. nuper citatum; *Ορίζομεν περὶ τεκνῶν γυναικῶν, καὶ περὶ τῶν ὅσων τῇ φυσικῇ καὶ αἰσθητικῇ καταλαμβάνονται. ἀννοχλήτω μὲν ἐξ ἀλλοτρίων διαδόσεων νοσηρῶν, τῆς ζωῆς αὐτῶν σωτηρίας, ἀμετόχως εἶναι. τὰς μὲν ἀτελὲς τῇ φύσει, τὰς δὲ ἐμμενσας γυναικας τῶν ἀχράντων μυστηρίων ἀμεταλίτως μέχρι τῆς τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἀποδομίας, Statuimus de mulieribus quæ pepererunt, & de iis quæ naturali purgatione desinentur, si quidem earum vita a nulla alia morbosa affectione perturbatur: ut quæ non sunt initiata, non sint baptismi participes: quæ autem sunt divinis mysteriis baptismi perfectæ, mysteria immaculata altaris non recipiant usque ad quadraginta dierum terminum. Quadragenarius autem ille numerus, illibatam Dei matrem tali temporis spatio suam humilitatem & obedientiam Christianis mulieribus imitandam commendantem observat & sectatur.**

3. *Ἐπὶ τῇ ἐκκλησιαστικῇ.*) Sunt ἐκκλησιαζόμεναι apud Aristophanem, quæ conventum popularem & publicum congregant & agunt, ideoque cum cæteris fidelium sit Ecclesia, qui ejusmodi cætum convocabit ἐκκλησιαζόντων; admissus vero in istiusmodi numerum ἐκκλησιαζόμενος, vel ἐκκλησιασθῶν dicetur. Blastares cap. 17. τῷ Ε. σοιχεῖν ἐπισκοπὸς ἐστὶν. *ἐπισκοπὸς καὶ κληρὸν πασῶν τῶν ἐκκλησιαζομένων λυχῶν.* Episcopus inspector & curator omnium animarum ad Ecclesiæ cætum pertinentium. Theophanes in Constantio de Romanis qui Felici communicare noluerunt, scribit: *Τὸ τὸ κοινὸν οἱ κατὰ τὴν Ρώμην ἐκ λώχοντες, ἀλλ' ἰδίᾳ καὶ αὐτοὶ ἐκκλησιαζόντες.* Hinc communicare detestabantur Romani: separatimque ab eo conventus Ecclesiasticos agebant. Et præterea cum locus ipse sacer, in quem ad sacrificandum, orandum, verbum Dei audiendum Christiana plebs convenit, sit Ecclesia, qui primum in eam ingreditur, ἐκκλησιαζέσθαι, & prout hic explicatur ἐστὶν δὴ ἀρχὴ λαμβάνειν τὴν εἰσάγαγαν αὐτὴν ἐκκλησίαν. Hinc patet quid sit Catechumenos in Ecclesiam inducere vel præsentare, &

quid sibi velit in decretis Deus dedit Papæ: A primo pabulo salis, & ingressus sanctæ Ecclesiæ usque ad confirmationem Spiritus Sancti per Christum deduci.

4. *Κακαδαρμῆνης καὶ λαλῆνης*) Corporum munditiem tantam requirunt Græci in Ecclesiis, ut a partu nondum purgatas mulieres ab illorum ingressu arceant; & menstruis defluentibus inquinatæ, rubore contempto, conscientia urgente, seipsas hodie eliminant, panem pro oblatione pinferre detrectant, sed & sacra quævis tangere, reliquiasque deosculari vereantur: illisque satis est, juxta limina, forisque sub dio, oculis transeuntium expositas stare: *εἰς τὸν τοῦ Θεοῦ εἰσόντες ἢ μεταλαμβάνοντες αὐτοὶ οὐ δύναται. Tempulum ingredi, vel sanctorum ipsas participes non decet*, inquit citatus Balsamon, quod apud Latinos quondam factitatum lege apud Honorium superius memoratum: *menstruæ viris commixtæ foris Ecclesiam stare solent.* sed neque tunc Vestibula sive Nartheces Ecclesiæ infidelibus excommunicatisque pervios, pedibus illarum teri concedit Balsamon: *βλέπομεν σήμερον ἡμεῖς τὰ γυναικῆ, ἢ μάλιστα μοναστήρια, ἀδελφὰς τοιαύτας ἱσαμέναις γυναικας εἰς τοὺς προναύς, παντοίας ἀγίας εἰκόσι κεκαλωτισμέναις, καὶ εἰς δόξα λογίαν Θεοῦ ἀπονειμνέναις. καὶ ἐρωτῶντες ὅπως γίνεται τὸ ἀκούειν μὲν μὴ ἐκκλησιαζέσθαι αὐτὰς, ὅπερ ἐμοὶ τίς οὐ δοκεῖ. οὐ γὰρ εἰσὶ οἱ πρόναοι κοινοί, ὡς τὰ τῶν ἐκκλησιῶν προαύλια. ἀλλὰ μέρος αὐτῶν ἀπονειμνέναι τὰς γυναικας μὴ καλωμέναις ἐκκλησιαζέσθαι. Videmus hodie in Gynæceis, laicis mulierum propriis, aut magis in Monasteriis, tales earum in vestibulis omni imaginum genere exornatis, & ad laudes Dei celebrandas destinatis; (Matutinum siquidem & minores horas & Completorium in interiori Nartheca, speciosis portis occlusis persolveri diximus fol. 19.) tales, id est menstruis sordidas, stare mulieres. Et interrogantibus nobis qua ratione id fiat. Respondent, eas Ecclesiæ sine non contineri. Quod mihi quidem non videtur. Non enim vestibula Ecclesiæ sunt communia & propheana ut atria (atriorum & narthecum differentiam attende) sed partes ipsius sunt, mulieribusque in Ecclesia morari non prohibentur attributæ. Declarat ipse loci sanctitatem, & addit: *Οἱ δὲ πρόναοι, τόπος ἐστὶν δυνάμει μετανοίας, ὃ τῶν ἀκροαμένων λεγόμενος, καὶ ἐν αὐτῷ οὐδὲ ἀνδράσι εἴρεται ἱσαζομένης ἐπιτηδεύουσης μὴ ἐκκλησιαζέσθαι, ἀλλὰ ἐξωθεν αὐτοῦ προσκλινέσθαι. ἔδωκε δὴ τὸ τοιαύτως πρόναος, ὡς οὗτοι αἱ τοιαύται ἀκαθάρτοι γυναικας εἰσελθόντες ἱσαζομένης, μὴ ἀναπληροῦν τὸν ἐκκλησιῶν ἔξω ὄρον. ὥστε καὶ ἱερεῖς μετὰ τῶν ἀγίασματων διέρχονται κατὰ τὸν Χερυβικὸν ὕμνον, καὶ θυμῶν τοῖς ἐν τοῖς ἱσίοις ὄντας τὰς, & ἀγίας, καὶ τελετὰς ἀγίων ἀρχῶν ποιῶν, ὥστε ἀκαθαρτίᾳ ἱσαζομένης ἐν αὐτοῖς ἀκαθάρτους γυναικας. Vestibulum illud locus est pœnitentiæ quæ dicitur Audientium, & in ipso ne ipsi quidem viris stare permittitur, quibus imposita est pœna ne in Ecclesiam ingrediantur, sed extra ipsam flere. Oportebat ergo ejusmodi loca, in quibus ejusmodi mulieres immundæ starent, Ecclesiarum locum directo non complere, id est, ad complementum earum propriæ non pertinere, ut etiam Sacerdotes cum divinis sanctificationibus in Cherubico Hymno (id est cum sacris donis, in magno ingressu) transeunt & sepulchra, & ἀγίας, Sanctorum imagines, ibi forte repertas & depictas suffragant, & sacrarum precum mysteria peragunt, immundæ mulieres in istis sine præjudicio stare possint. Mitius tamen cum imparis mulieribus agendum, & naturæ imbecillitas non spontaneo sese onere levantis, quidquid in adversum obiectent & obrectent Græci, & Latinæ mulieres inter eos scrupulosius timeant, majori compassione toleranda, ex responsio D. Gregorii libro 12. epist. ad Augustinum: *Mulier dum ex consuetudine menstrua patitur prohiberi Ecclesiam intrare non debet: quia ei naturæ superfluitas in culpam non debet imputari, & per hoc quod invita patitur, justum non est ut Ecclesiæ ingressu privetur. Novimus namque quod mulier quæ fluxum sanguinis patiebatur, post tergum Domini veniens, vestimenti ejus fimbriam tetigit, atque ab ea statim infirmitas recessit. Si ergo in fluxu sanguinis posita laudabiliter***

potuit Domini vestimentum tangere, cur quæ menstruum sanguinis patitur, ei non liceat Domini Ecclesiam intrare?

5 Λαλμίνος.) Etiam Gentilibus scæminis post partum balneum parabatur. Terentius in Andria. Nunc primum fac isthæc ut lavet. Plautus in Trucul. Date aquam manibus, &c. De Christianis, Cyprianus, vel alius quivis serm. de Nativitate Domini verba faciens; Totum inquit, negotium plenum gaudio, nullus dolor, nulla naturæ contumelia in puerperio. Nec locus ibi erat lavacris, quæ solent puerperis præparari, quippe nec aliqua naturæ injuria matrem Domini læserat, quoniam sine tormento peperit, quæ in conceptione naturæ caruit voluptate.

6 Παρά τοῦ μίλητος ἀναδέχεται.) Isest Susceptor, Gestans, Offerens, Fideiductor, ab aliis dictus, de quo pluribus Dionysius libro de Ecclesiastica Hierarchia. Et si suspensa sit Dionysii quoad antiquitatem fides; Hyginus Papa anno centesimo quinquagesimo, ex Clacconio in ejus vita, voluit unum saltem Patrinum, anamve Matrinam baptismo interesse: sic enim Ecclesia eos appellat, qui infantes tenent dum baptizantur, & ex sacro eos lavacro suscipiunt.

7 Ο δὲ γὰρ ἱερὸς τοῦ μίλητος ἀναδέχεται.) Ritum hunc fere omnem paucis Symeon Thess. explanat: Τῇ δὲ τισσαρεκοντῇ ἡμέρᾳ πάλιν προσάγεται τὸ βρέφος παρὰ τῆς μητρὸς τῆς κατὰ τὸ πνεῦμα, καὶ τὸ αὐτὸ ὡς δῶρον Θεοῦ προσκινεῖται. ὁ ἱερὸς γὰρ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ δυνάμει καὶ τῷ κατὰ τὸ πνεῦμα, (οὐ γὰρ δέμει ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης) καὶ τῇ μητρὶ σφραγισαίμενα τῷ ἁγίῳ, ἡ ἀγάπη αὐτοῦ ἀρχαῖα καὶ τῇ μὲν μητρὶ ἀπὸ τῆς ἐνδοξῆς καὶ ῥυπαρῆς γενέσεως καὶ καθαροῦ παρακλῆν, πεπληρωκίαν μὲν τὸν τόκον τὸ τισσαρεκοντῇμερον, ἐν ᾧ καὶ τὸ βρέφος ἐν αὐτῇ ἐτελέσθη, καὶ σφραγίσθη ἡ ῥῆξ, καὶ δούς αὐτῇ τὴν ἐν τῇ ἀφ' αἰσῶν, μέγλη τῆς κατὰ τὸ πνεῦμα ἀξίας τοῦ ἡγιασμένου, μηδὲ κοινωνήσαι τοῦ καθαροῦ τὸ παιδίον εἰς χεῖρας αὐτοῦ λαβὼν, καὶ τοῦ Συμεὸν ἐκ τοῦ ἡγαλισμένου βρέφος τὸν Κύριον τὸ δὲ, Ναι ἀπολύει τὸν δούλον σου, ἀναβαλὼν, ἐκ τῆς ἀμαρτίας λυθῆναι τὸ βρέφος ὁ ἱερὸς εὐχόμενος, καὶ φῶς ἰδεῖν τὸν Χριστόν. καὶ ἡ μὲν βρέφος βαπτισμένον ἐστίν. ἡσάγεται τοῦτο καὶ τῷ συμεὼν, καὶ κύλη αὐτὸ πτωχῶν, ἀποστειλὼν καὶ προσκυνῶν, δουλὼν ὡς ἀνάθημα τοῦτο Θεοῦ, καὶ προσκυνῶν τῇ ποιήσαντι. ἡ δὲ μητὴρ βαπτισθεῖσα ἐστὶ τὸ βρέφος, ἀπὸ τοῦ ἡγιασμένου, καὶ τῇ μητρὶ παραδόντες αὐτὸ ἀπολύει. ἡ δὲ μητὴρ αὐτὴν ἡμέρᾳ τῇ κατὰ τὸ πνεῦμα ἡγιασμένη, καὶ τῇ μητρὶ μνηστῆρυν. Quadragesimo die rursus in templum a matre puer adducitur, illumque velut donum offert Deo. Stans namque Sacerdos præ templi foribus (neque enim oratione nondum facta fas est inducere) matremque cum fætu cruce signans, precibusque illos exorians, matri quidem quadragesimum dierum in qua fætus in ipsa perfectus fuit & exilire incepit adimplenti, a voluptuosa & immunda nativitate purgationem largitur,

& in templum permittit ingressum, cum illuc usque neque aditus, neque mundissimi mysterii participatione digna fuerit: puerum autem in manus suscipiens Symeonem puerum Dominum ulnis complectentem repræsentat, & Nunc dimittis servum tuum Domine, decantans; puerum a peccato solvi, & Christum lucem aspicere rogat. Et siquidem puer baptizatus fuerit, ad sanctum usque altare inducit, & in circuitu quasi adorantem, & donum Deo oblatum, factoremque suum summo cultu venerantem deportat: si minus fuerit baptismo lustratus, ad cancellos usque deferit infantem, adorationis cultu demissum, matrique tandem restituit: & dimissionem facit. Exinde Catechumenis annuntiat puer, expurgataque mater templum ingrediendi & mysteriis participandi licentiam accipit. Laudanda porro hæc Christianis omnibus consuetudo, ut mulier partus accubitu exiliens prolem ipsa Deo præsentatura propriis manibus ad Ecclesiam deferat: ut sicut parentes, inquit Augustinus epist. 23. ad Bonifacium, fuerunt auctores fætus ad ejus pænam, per fidem parentum, identidem justificentur: cum videas multos non offerri a parentibus, sed etiam a quibuslibet extraneis, sicut a dominis servuli aliquando offeruntur. Et lib. 6. Hypognos. Novimus etiam parvulos quibus usus liberi arbitrii non est, ut de bonis aut malis eorum judicemus, parentum manibus ad sancti baptismatis gratiam deportari. Et lib. 1. Confess. cap. 11 de sua salute, cum nondum baptizatus esset, matrem sollicitam, ejusque in providenda sibi baptismatis gratia laborem, describit: Conturbata mater carnis meæ, quoniam & sempiternam meam salutem charius parturiebat corde casto in fide tua, jam curaret festinabunda, ut salutaribus sacramentis initiarer, & abluerer, te Domine Jesu consuevis in remissionem peccatorum.

8 Εὐλογιστόν.) Consulendum onomasticon in hoc verbo: & reliqua pariter si obscuriora sint, suis locis.

9 Τῇ προσβίᾳ Κύριε.) Talis est hæc supplicatio: Τῇ προσβίᾳ Κύριε πάντων τῶν ἁγίων, καὶ τῆς Θεοτόκου. τῷ σὺν ἡμῶν δὸς ἡμῖν, καὶ ἐλπίστον ἡμᾶς ὡς ἡμῶν οἰκτιρῶν.

10 Εὐὸς τῶν ἁγίων πυλῶν.) Lego τῶν ἁγίων πυλῶν, sanctæ fores enim sunt, juxta altare: speciosæ remotiores, ut ostensum est f. l. 19.

11 Λαμβάνει αὐτὸ καὶ ἑξοχεῖται.) Depositio infantis in altari, toto baptismi ritu peracta fit apud Latinos, & inde susceptor elevat illum: sicut autem susceptor est apud Dionysium, qui ἀναλαβὼν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἱεραρχίας ἐπὶ τῶν ἁγίων, acceptum eum deducit ad Pontificem: ita & completo Sacramento, Sacerdotes eundem illi in manus reponunt: ἡγουμένους τῇ τῆς ἀποστολῆς ἀναδόχῳ τῷ, καὶ ἡγούμενῳ. sua præsentationis susceptori & ductori illum restitunt.

ORATIO IN MULIEREM cum abortitur.

Præmittit Sacerdos benedictionem. Ter sanctus. Sanctissima Trinitas. Pater noster. Quia tuum est. Dimissorium diei. Tum vero.

Dominum precemur.

Dominator Domine Deus noster, qui ex sancta Deipara & semper virgine Maria natus, ut puer in præsepe recubiss, ipse præsentem ancillam tuam hanc, peccatis implexam, quæ in homicidium sponte aut non sponte incidit, & conceptum a se fœtum abegit, benigne secundum misericordiam tuam magnam respice, spontaneaue & non volita ejus delicta condona, & ab omni diaboli fraude conserva: for-

ΕΥΧΗ ΕΙΣ ΓΥΝΑΙΚΑ, ΟΤΑΝ ὑποβάλλεται.

Ποιεῖ ὁ ἱερὸς εὐλογιστόν. Τρισάγιον. τὸ. Παναγία Τελας. τὸ, Πάτερ ἡμῶν. Οτι σὺ εἶσιν. Τὸ ἀπολυτίκιον τῆς ἡμέρας. Εἶτα.

Τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Δεσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τεχθεὶς ἐκ τῆς ἀγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ ἐσφάτην ὡς βρέφος ἀνελθὼν, αὐτὸς τῇ παρθένῳ δούλωσεν, τῷ δὲ, σήμερον 2 καὶ ἐν ἀμαρτίαις εἰς φόνον πεπαισῶσαι ἐκασίως, ἢ ἀκασίως, καὶ τὸ ἐν αὐτῇ συλληφθῆναι ὑποβαλλομένῳ, ἐλέησον καὶ τὸ μέγα σου ἔλεος καὶ συγχώρησον αὐτῇ τὰ ἐκείνη καὶ τὰ ἀκούσια πταίσματα, καὶ ἡμετέρας ἀπὸ πάσης τοῦ ὑπεβόλου μηχανουργίας: καὶ τὸν ῥυπον καθάρων, τοὺς πόρους

des ejus emunda, leni dolores, bonam valetudinem roburque corpori & animæ, clemens largire: & per Angelum lucidum ab omni dæmonum invisibilibus insultu custodi: Ita Domine, ab omni morbo & languore, & a corporeis sordibus illam expurga, & a variis ingruentibus viscerum torminibus: plurimaque tua misericordia in debili ejus corpore illam educ, & ab eo quo jacet lecto, erige; quia in peccatis nati sumus & in iniquitatibus, & per sordes coram te adstamus, Domine. Ideoque cum tremore clamamus, & dicimus: respice de cælo & vide infirmitatem nostri reorum: & ancillæ huic tuæ, quæ in peccatis est, & in cædem sponte seu non sponte incidit, & conceptum sætum abiecit veniam largire: omniumque illam circumstantium & attreçantium misere, & remissionem præbe. Quia tu solus potestatem habes dimittendi peccata & iniquitates: intercessionibus immaculatæ tuæ matris, & omnium sanctorum.

Quia tibi convenit omnis gloria, honor, & adoratio, Patri, & Filio, & Sancto Spiritui: nunc, & semper, & in sæcula sæculorum.

Et sit dismissio.

Θεράπευσον, τὴν ῥῶσιν καὶ εὐρωσίαν τῆς σώματι σου τῇ ψυχῇ αὐτῆς φιλάνθρωπε δώρησαι, καὶ δι' ἀγγέλου φωτεινῆς, ταύτῃ περιφέρνησον ἀπὸ πάσης ἐπιλεύσεως τῶν ἀοράτων δαιμόνων. Ναὶ Κύριε. ἀπὸ νόσου καὶ μαλακίας, καὶ καθάρσον αὐτὴν ἀπὸ τῆς σωματικῆς ῥύπης καὶ τῆς ποικίλων αὐτῇ ἐπιρρομένων ἐνοχλήσεων σπλαγχνικῶν καὶ ἐξαξὼν αὐτὴν ὅσα τὰ πολλὰς σκλήεροισιν ἐν τῇ πενῶν αὐτῆς σώματι καὶ ἀνάσῃ αὐτὴν ἀπὸ τῆς κλίτης ἧς περιέκειται. ὅτι ἐν ἀμαρτίαις ἐκνήθημεν, καὶ ἐν ἀνομίαις, καὶ ὅσα ῥύπης πάντες ἐσμεν. Ἐνώπιόν σου Κύριε, καὶ μετὰ φόβου βοῶμεν, καὶ λέγομεν. ἐπίβλεψον εἰς Οὐρανὸν καὶ ἰδεὶ τὴν ἀθίειαν ἡμῶν τῶν κατὰ δίκην, καὶ 3 συγχώρησον τῇ δόλῃ σου, ταύτῃ, τῇ ἐν ἀμαρτίαις 4 φονὴν περιπεσέσθαι ἐκείνης, ἢ ἀκυσίως, καὶ τὸ ἐν αὐτῇ συλληφθεὶν ἀποβαλλομένη, καὶ πάντας τὰς εὐερισκομένους, καὶ ἀφαιμένους αὐτῆς καὶ τὸ μέγα σπένδος, ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος Θεὸς ἐλέησον, καὶ συγχώρησον. ὅτι σὺ μόνος ἔχεις ἐξουσίαν ἀφίεναι ἀμαρτίας ἐν ἀνομίαις. φρεσβύταις τὴν πανάγνωσιν μητρὸς, καὶ πάντων τῶν ἁγίων.

Ὅτι ἄρκει σοὶ πάντα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκυνήσεις, τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Καὶ γινέται ἀπόλυσις.

In Orationem pro muliere abortivum pariente, Notæ.

1. **Ε**Τῇ ἐν γυναικὶ ὅταν ἀποβάλλεται.) Expiant orationibus Ecclesiasticis mulieres abortivum parientes Græci; tum immunditiæ corporis tollendæ opinionem, tum mitigandis corporeis doloribus & conscientię scrupulis, quibus timidiore mulierculæ cædis in fœtū perpetratæ seipsas condemnare consueverunt, tum denique quia illas in numerum ἐπιτιμυθέντων relatas, ut ἀκυσίως φόνου non spontaneæ saltem cædis reas, juxta Synodi Ancyranæ Can. 22. & epist. 1. Basilii ad Amphilochoium Can. 8. speciali & privata pro eis oratione fusa, necesse est Ecclesię reconciliari. 2. Τῶν ἐν ἀμαρτίαις ἐν φόνου περιπεσέσθαι.) Δεχομένης τὰ ἐμβρυόκτονα δηλητήρια τῇ τῷ φόνου ἐπιτιμῇ καθυποβάλλειν (καὶ) eas quæ fœtus necantia medicamina accipiunt, homicidæ pœnis subjici oportet, ex Can. 91. Trullano. An tamen innoxie mulieres, casu, vel naturæ imbecillitate, fœtum emortuum abicientes, a pia matre Ecclesia cædis commissæ, condemnandæ sunt? Respondent Græci, etiam cædi involuntariæ, suas esse pœnas constitutas. Merito propterea Euchologicus noster textus, superius scripsit: πέντε μήνας ἐγκυμονήσας ἢ πύχην ἀπὸ τινὸς πληγῆς τὸ ἐμβρυον ἐκτρέψαι, φόνου δίκην ἔχει καὶ κανὼνας ἀνέχεσθαι. Quinque menses prægnantes si contingat accepto vulnere fœtum ejicere, homicidii pœnam (non autem semper reatum) secundum leges, (illæ sunt Constantini Porphyrogeniti, & Emmanuelis Comneni a Balsamone in Can. 91. Trullanum citatæ) & Canones (Synodi Ancyranæ, & Basilii supra memorati) subjici debere. Græcis similem inter suos Pœnitentiales unum edidit Gregorius tertius cap. 17. to. 6. Bibliothecæ Patrum, mulieres omnes, tum fontes, tum innoxias si abortum pariant, plectentem: *Mulier quæ concipit, & occidit filium aut filiam in utero, ante quadraginta dies; unum annum pœniteat: si post quadraginta dies, quasi homicida pœniteat. Sine culpa tres quadraginta dies: illæ quæ suos infantes opprimunt negligenter, ut homicidæ pœniteant: sin aliter in judicio pendat Sacerdotis.*

3. Συγχώρησον τῇ δόλῃ σου τὰ ἐκείνη, &c.) Canino hic dente insequitur, & erodit Catuinsyrus Italogræcus Cryptæ Ferratæ Arcudianum (eo namque ut sinceriori usus est Arcudius) Euchologium, illudque vocibus importunis, utinam Latinis saltem, Judaico ritu mulierculas Christianas implicare, Judaizare, & irreligiosa sacrilegia inducere contendit. Sed o fallacis fidei hominem, qui nec de visu, vel aliorum dictis

librum notum, tam protetve incusare non veretur. Ita me Deus amet, si in duobus Cryptæ Ferratæ, aut aliis duobus Barberinis Ms. accuratissime lectis vel simplex, γὰρ ad hoc officium spectans repperim. Agat itaque silentium Catuinsyrus & abortivos suos fœtus, ingenii scilicet monumenta, prius e sancta Congregata damnata, quam nata, plangat; & pro dicationibus in Arcudium & Euchologium Cryptæ Ferratæ scriptis præscriptis, libris temulenter non adeo impressis quam oppressis, atque ideo suppressis perpetuo taciturus pœnitentiam patienter subeat. Laudando interim more ex antiqua, ut par est credere, traditione deducto, orat Ecclesia Orientis pro abortum parientibus, & precibus suis peccatum negligentiae, venia non indignum, ejusque pœnam non vi Sacramenti forma deprecativa exhiberi, ut deblaterat & imponit Catuinsyrus, sed meriti proprii & supplicationum instantia, Dei clementiam implorat. Quid enim præstaret Ecclesia peccatori, aut divinæ opis egentem extra Sacramentum, quam pias preces. Aut quo Judaico ritu male olet hoc officium qui non prodeat vel oriatur ex Synodo Ancyranæ, Gregorii tertii Summi Pontificis Romani decreto, vel Basilii Canonibus? Nusquam ergo pro pavidis mulierculis, fœtales fœtus parientibus a precibus fundendis abstinere at Ecclesia: cum etiā a culpa magis liberæ, stimulis ob abortū agitari, & dolor earū nullo alio magis opportuno medicamine, quā Ecclesię benedictione levetur.

4. Φόνου περιπεσέσθαι ἐκείνης, ἢ ἀκυσίως.) Sponte & cum lethali crimine fœtum perdunt mulieres, vel invitæ pœnitentis & innoxie: utrobique quasi cædis reas plectit Ecclesia, & Canonum severitate mulctatas, hac præce Deo reconciliat. Et si quidem sponte prolem excusserint, juxta Canones communione seclusæ pœnis subjiciuntur prolississimis brevi, Deo favente, apud Blastarem 28. c. τῇ F. σοιχείᾳ legendis. Sin autem casu fœtus exciderit utero, εἰς ἐπιβλήῃ τῇ ἐντικειμένῃ μητρὶ τὸ γόνυ ἐπιτακώτων, ἢ ἐν συγγνώμῃ τὸ συμβαλὲν αἴτιον, αἴτιον δὲ τῇ ἐπιτιμῇ ἔοικε γὰρ δι' ἑτέρας τινας αἰτίας ἀνόητα πταίσματα τὴν ἐγκατάλειψιν ταυτὴν γινομένην παρὰ τὴν φυλάκοντος καὶ τὰ νήπια. Ex insidiis, inquam, inimici, nulla in re parente utroque delinquentem, quomodo quod contigit veniam mereatur, moderata tamen indiget castigazione. Propter quædam enim alia multa peccata & Domino infantes servare solito tantus anxiliti defecus processisse videtur. Blastar. c. 8. τῇ F. σοιχείᾳ. V. dicta n. 2.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ

Αποστόλων, καὶ τῶν Θεῶν Πατέρων.

Περὶ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος.

Ο μζ. τῶν ἁγίων Αποστόλων κανὼν, φησιν, εἰ τις Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, τὸν κατὰ λήθειαν ἔχοντα βάπτισμα, ἐὰν ἀνωθεὶς βαπτίσῃ, ἢ τῷ μεμολυσμένῳ παρὰ τῆς ἀσθενείας μὴ βαπτίσῃ, καθαιρεῖται, ὡς γελῶν καὶ σαυρὸν, καὶ τῷ Κυρίῳ θάνατον, μὴ ἀφαιρῶν τὴν ἰερείαν τοῦ ἁγίου. Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ ἐν Καρθαγίνῃ Συνοδὸς, β. ἀπατάται.

Ο δὲ μδ. τῶν ἁγίων Αποστόλων, εἰς Πατέρα, καὶ Υἱόν, καὶ ἅγιον Πνεῦμα βαπτίζειν, καὶ τὸ τῷ Κυρίῳ παραγγεῖναι λόγιον. ἀλλὰ μὴ εἰς τρεῖς ἀνάρχους, ἢ τρεῖς παρακλητὺς. εἰς ᾧ ὁ ἀναρχὸς Πατήρ, καὶ τὸ ἀνάτιον, καὶ εἰς ὁ Υἱός, καὶ τὸ ἀνάτιον γέννησιν, καὶ εἰς ὁ Παρακλητός, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, διὰ τὴν ἐκ τοῦ ἁγίου ἐκπόρευσιν. οἱ δὲ μὴ ἔπω ποιῶντες, Ἐπίσκοποι ἢ Πρεσβύτεροι, ἐπιτιμίας ὑφίστανται τὴν καθάρειν.

Ο δὲ γ. τρεῖς βαπτίσματα μιᾶς μυστηρίου ἐπιτελεῖν, τρεῖς δηλαδὴ καταδύσεις ἐν ἑνὶ βαπτίσματι, ἢ ἑκάστη τῶν καταδύσεων, ἐν ὀνόματι ἁγίας ἐπιτίθειν Τριάδος, ἀλλὰ μὴ ἐν βάπτισμα εἰς τῷ θανάτῳ τοῦ Κυρίου διδοῦν. ἥτοι ἅπαξ καταδύειν καὶ βαπτίζομενον, καὶ εἰς τὴν μίαν κατάδυσιν καὶ τῷ Κυρίῳ ἐπισημαίνειν θάνατον, ὡς ἡ παραπληξίας γέμυστα τῶν Εὐνομιανῶν αἵρεσις ὑποτίθεται ἢς ἐὶς β. Συνοδὸς κανὼν μέμνηται. καὶ ᾧ ἐπὶ τὸ Κύριον εἰς τῷ θανάτῳ μεβαπτίσαι, ἀλλὰ πορεύοντες μαθητεύσαι πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. τὸν δὲ μὴ ἔπω δρῶντα Ἐπίσκοπον, ἢ Πρεσβύτερον, τῇ ἀφαιρίσει ζημιῶν τῆς ἰερωσύνης.

Ἀλλὰ ᾧ καὶ ὁ δ. κανὼν τῆς οἰκουμενικῆς. β. Συνοδὸς, ὅπως καὶ διέχεται τὴν ἐξ αἱρέσεων ἐπιστρέφοντας, ἀπειθῶς νομοθετεῖ. εἰς δύο ᾧ μοίρας ἀπαντα διελών, τὴν μὲν μύρω χρίσθαι, τὴν δὲ ἀναβαπτίζεσθαι διωρίσατο. Ἀρειανὸς μὲν οὖν, καὶ Μακεδονιανός, καὶ Σαββατιανός, καὶ Ναβατιανός, τὴν λέγοντας ἑαυτοὺς Καθάρους, καὶ Λεϊτερους, καὶ Τεσσαρεσκαίδεκατίτας, εἶπου Τετραδίτας, καὶ Ἀπολιναριανός, ἐπεὶ περ ἐξίσης ἡμῖν τῷ Θεῷ πελουῦνται βαπτίσματι, καὶ οἶται διὲν τὴν ἀναβαπτίζειν. Ἀλλὰ μζ. τῶν ἁγίων ἀφαιρῶν τὴν ἀναθεματισμὸν, τῷ ἁγίῳ χρίσθαι μύρω χρίσθαι, τότε μύωπον, καὶ τὴν ὁφθαλμούς, καὶ τὴν ῥίνας, τὸ σῶματι, καὶ τὰ ὦτα, καὶ σφραγίζοντας λέγει. Σφραγὶς δωρεᾶς πνεύματος ἁγίου. Εὐνομιανὸς γὰρ μὴ τὴν εἰς κατάδυσιν βαπτίζομενος μίαν, καὶ Μοντανιστὰς τὴν καλυμένην Φύγας, καὶ Σαβελιανὸς τὴν διδασκόντας τὴν Τριπατερίαν, καὶ τὴν παραπλησίαν τούτοις, ὡς ἐδὲν ἀμείνον τῷ ἀβαπτίστῳ ἑλλώων ἀληθείας διαζύσης διακειμένης, τῇ καθολικῇ προσοίοντες Ἐκκλησίᾳ ἱερώς χρίσθαι βαπτίζεσθαι. ἢ ᾧ ὅλως ἐκ βαπτίσματος, ἢ ἐκ βαπτισμάτων, καὶ τὸν Θεὸν τῆς ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐσημάνθησαν. ταῦτα καὶ ὡς ἀφώτιστοι τοῖς Θεοῖς Πατράσι λογίζονται.

Ο δὲ ἐν Λαοδικαίᾳ μὴ καὶ τῷ ἐπιφανίῳ χρίσθαι μύρω τὴν φανταζομένην Θεωρίαν. τὴν δὲ ταῦς δὲ καὶ τῇ ἐπικλήσει τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀγιαζόμενον, Eucbol.

CANONES SANCTORUM

Apostolorum & divinorum Patrum de sancto Baptismate.

Quadragesimus septimus sanctorum Apostolorum Canon ait. Si Episcopus, aut Presbyter, eum qui secundum veritatem Baptismum habuerit, denuo baptizaverit, deponatur; tamquam derisor mortis & crucis Domini, nec Sacerdotes a falsis Sacerdotibus jure discernens. Hæc eadem & Canon 50. Carthaginensis Synodi præscribit.

Quadragesimus vero nonus sanctorum Apostolorum, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti baptizare, juxta Domini verbum, commendat: verum non in tribus sine principio personis, aut in tribus filiis, aut in tribus Paracletis: unus enim principii expers Pater, & unus Filius propter ineffabilem generationem, & unus Paracletus Spiritus Sanctus propter processionem ex ingenito. Qui secus fecerint Episcopi, aut Sacerdotes depositionis pœnam subibunt.

Præcipit autem quinquagesimus, initiationis unius tres intinctiones perficere, tres immersiones videlicet in uno baptismate, & in unaquaque mersionum, unum sanctæ Trinitatis nomen edicere; non tamen unum baptisma in Domini morte conferre, semel nempe tantum baptizatum immergere, & in mersione unica Domini mortem celebrare, prout insana Eunomianorum hæresis supponit, cujus & septimus secundæ Synodi Canon meminit: Non enim dixit Jesus, in morte mea baptizate; sed, Euntes docete omnes gentes baptizantes eas in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Secus vero obervantem Episcopum aut Presbyterum Sacerdotii depositione mulctat Synodus.

Sed & nonus Canon secundæ Synodi Oecumenicæ quomodo ex hæresi conversos recipere oporteat manifeste sancit. In duas namque series cunctis distributis, hos quidem Chrismate ungi, alios vero denuo baptizari præcepit. Arianos quidem, & Macedonianos, & Sabbatianos, & Novatianos, qui seipsos Catharos, & Aristeros, hoc est mundos & sinistros dicunt, & Tessaresdecatitas, sive Tetraditas, & Apollinaristas, siquidem ex æquo nobiscum divino perficiuntur baptismate, rursus baptizandos non censet: verum postquam suæ hæreseos anathematismi libellum scripserint, sacro Chrismate eos jubet ungi, in fronte, in oculis, in naribus, in ore, & auribus: & eos signantes dicere: Signaculum doni Spiritus Sancti. Eunomianos, qui in unam immersionem baptizantur, & Montanistas, qui eundem esse Patrem & Filium opinantur, aliosque his similes, ut Gentilibus non baptizatis, ita veritate judicante, nihilo melius affectos, ad Catholicam accedentes Ecclesiam sancte præcipit baptizari. Aut enim nullatenus baptizati sunt, aut siquidem baptizati fuerint, non secundum orthodoxorum Ecclesiæ decreta consignati fuerunt: hi itaque velut non illuminati a sacris Patribus censentur.

Quadragesimus vero octavus Laodicensis Synodi, illuminatos cælesti unguento perungi decernit. Illud enim precibus, & Spiritus Sancti invocatione consecratum, sanctificat unctos, &

Mm

supercaelestis regni Christi participes constituit, nisi vitæ negligentia, vel opus improbitas ab eo nos alienaverit.

Sextus autem Neocæsariensis Synodi, prægnautes mulieres a baptismo non arceat: non etenim fœtus illuminationis earum sit particeps, antequam boni vel mali nascatur electionem, sed neque qualiter sint affecti, examinari potest. Infantes vero susceptorum curæ demandati, & operibus ipsis illuminati, divinæ illuminationi communicant.

Sextus etiam Timothei Alexandriæ Antistitis, ait: Si mulier catechumena die qua baptizari præstituit, in mulierum morem incidat, in diem sequentem ejus remittatur baptisma.

Primus vero ejusdem ita statuit: Si puer catechumenus, aut etiam vir, sancto peracto sacrificio, absque malitia accedens sacrorum donorum partem acceperit, inscio Sacerdote, eum adhuc esse Catechumenum, confestim baptizetur; a Domino enim ejus vocatio procedit.

At vero quartus sancti Cyrilli, licet separationem, inquit, sustineant Catechumeni quidam censuris subiecti, si in vitæ sint discrimine, baptizentur, ne hac gratia privati ab humanis discedant.

Secundus autem Timothei Alexandrini Catechumenum arreptitium priusquam immundo spiritu liberetur baptizari prohibet: nefas enim est, eum qui pravo ad perversa affectu seipsum maligno dæmoni inhabitationem præbuit, priusquam perfecte a tenebrosi & maligni spiritus potestate exiniatur, Sancti Spiritus lumen suscipere: si vero mors imminet, baptizari præcipit: ut divinæ gratiæ expers & vivis non excedat.

Addit quartus: Si non a dæmone turbetur, sed morbi violentia, mente Catechumenus excesserit, ita ut neque voce privatus, respondere possit: quandoquidem mentis compos fidem se suscipere monstravit, inter Catechumenos annumeratus, absque hæsitatione baptizandus est.

Tandem centesimus undecimus Carthaginensis Synodi, concessa, inquit, nobis per Baptismum gratia, non delictorum remissionem tantum, sed & virtutem ne peccemus amplius confert, nisi sponte, vel ex negligentia, *Peccatis consentiamus. Secus autem sentientes anathemati subjicit.*

τῆς χειρομένης ἀγιάζει. καὶ μετόχως τῆς ἐπουρανίου βασιλείας Χεῖρ καθεύσει, εἰ μὴ τὸ τῷ βίῳ ἡμελημένον, καὶ ἡ τῶν ἔργων φαυλότης ἡμᾶς ταύτης ἀλλοξιώσει.

Ο δὲ ε'. τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ Συνόδου, τῷ γυναικῶν τὰς ἐγκύμονας ἐκ ἀπείργει βυλομένης βαπτίσσασθαι. ὅτι κοινωνεῖ ταύταις τῷ φωτισματὸς καὶ τῷ ἐμβρυονήτῳ πρὸς τῆς φύσεως δεξιὰ μὴν τῷ ἁγιάδου ἀφίρσει καὶ τῷ χείρονος. καὶ οἷον τε περιεργάσασθαι ὅπως ἔχουσιν ὁμοειδέως. τὰ δὲ γε γήνια τῷ ἀναδόχῳ κατατεθειμένα, φροντίδι καὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῖς φωτιζόμενα, τὸ θεῖας κοινωνίας ἐκλάμψουσιν.

Ο δὲ ε'. τῷ Τιμοθέῳ Ἀλεξανδρείας ἡ κατηχημένη γυνὴ, φησιν, εἰ καὶ τῷ ἡμέρῳ ἐν ᾧ βαπτισθῶναι προέβητο, τὰ κατ' ἔθος αὐτῇ συμβαίῃ, εἰς τὴν ἐπίστασιν ὑπερτίθειν τὸ φῶτισμα.

Ο δὲ α'. αὐτῇ, εἰ παιδίον κατηχέμενον, ἢ ἑαυτὴν, τῆς ἱερᾶς τελεμένης θυσίας, προσελθὼν ὑποθήκῃ τῷ θεῶν μεταλήφεται δῶρον, ἀγνοῶντος τῷ ἱερέως εἶναι τὸν κατηχούμενον, αὐτοῦ βαπτίζεσθαι. ὑπὸ τοῦ Κυρίου προσκέκληται.

Ο δὲ δ'. τῷ ἁγίῳ Κυρίῳ, καὶ χειρισμὸν, φησιν, ὑπομένωσιν τινες τῷ κατηχέμενον ἔτι ἐπιτιμηθέντες, καὶ μέλλωσι πελῶν, βαπτίζεσθαι. καὶ μὴ ἀμέτοχοι τῆς χάριτος τῷ ἀνθρώπινῳ λήρῃ μείψαν.

Ο δὲ β'. τῷ Τιμοθέῳ Ἀλεξανδρείας, κατηχέμενον δαιμονῶντα, φησὶν ἡ τῷ ἀκαθάρτῳ δαίμονος καθαρθῆναι, καὶ ὑπὸ τῆς βαπτίσσεσθαι. ἀθέμιτον γὰρ τὸ παραχόντα ἑαυτὸν τῷ πονηρῷ δαίμονι εἰς ἐνοίκησιν τῇ πρὸς τὴν φαντασίαν, καὶ τὸ φῶς τῷ ἁγίῳ πνεύματι ὑποδέχεσθαι μὴ τελείως ἀπαλλαγέντα τῷ σκοτεινῷ ἐπὶ πονηρῷ πνεύματι. εἰ δὲ ἡ τελότης τῷ ἐπιστάτῃ, κελεύει βαπτίζεσθαι, ἵνα μὴ κινῶς ἐξέλθῃ τῷ βίῳ, καὶ ἀμέτοχος τὸ θεῖας χάριτος.

Ο δὲ δ'. εἰ δὲ μὴ ὑπὸ δαίμονος φησιν, ὁ κατηχέμενος ἐνοχλῆται, ἀλλ' ὑπὸ νόσῃ τῇ φρενῶν ἐκκρεῖσθαι, ὡς μὴ δὲ ἀποκρίσθαι αἰὸς τε, ἀφρονέμενος καὶ τῷ φθόγῳ. ἀλλ' ἵπαι ἐδείξον ἐκ προαιρέσεως τῷ πῶς ἀσπάζεσθαι. ἐκεῖνος εἰς τῆς κατηχημένης καταπαγείας, ἀναμφιβόλως βαπτίζεται.

Ο δὲ ρα'. τῆς ἐν Καρθαγίνῃ Συνόδου, ἡ διὰ τῆς βαπτίσματος φησὶ, χορηγουμένη χάρις ἡμῖν, ἡ μόνον τῷ ἁμαρτημάτων ἀφίρσει, ἀλλὰ καὶ δυνάμει ἐνίσχισιν, εἰς τὸ μικρὸν ἁμαρτάνειν ἡμᾶς, εἰ μὴ δὲ ῥαθυμίας ἔχοντες, τὰ τὸ ἁμαρτίας ἡσασάμεθα. τῆς δὲ μὴ ἡ τῷ φρονοῦντος τῷ ἀναθέματι παραπέμπει.

ORATIO AD FACIENDUM Catechumenum.

Baptizandi zonam Sacerdos solvit, & exutum excalceatumque, ad Orientem statuit, discinctum, nudo capite, & absque calceamentis, demissas manus habentem: & in faciem ejus ter insufflat: terque faciem & pedes ejus cruce signat, & manu ejus capiti imposta, dicit:

ΕΥΧΗ ΕΙΣ ΤΟ ΠΟΙΗΣΑΙ, κατηχούμενον.

Λ γει ὁ ἱερεὺς τῷ ζώντῳ, τῷ μέλλοντι 3 φανθῆναι. 4 Καὶ ὑποθύνει, καὶ ὑπολύει αὐτόν. 5 Καὶ ἵσχυσιν αὐτὸν καὶ ἀναπαύει. 6 Μοροχίωνα, Λυσόζωον, Ἀφροδίτην, καὶ ἀνυπόδοτον. 7 Ε- 8 χορτα τὰς χεῖρας κάτω. 7 Καὶ ἐμψάει εἰς τὸ στήθος αὐτοῦ γ'. Καὶ σφραγίζει αὐτὸ τὸ μέτωπον, καὶ τὸ στήθος ἐκ τριῶν. 8 καὶ ἐπιτίθει τῷ χεῖρα ἐπὶ τῷ κεφαλῷ αὐτοῦ, λέγων.

ΕΠὶ τῷ ὀνόματί σου Κύριε ὁ Θεὸς ὁ ἀληθινός, καὶ τῷ
Μορῳγενῶς σου Υἱοῦ, ὃς ἁγίους Πνεύματος, ἐ-
πιτίθειμι καὶ χεῖρά μου ἐπὶ τὸ δέλόν σου, τόνδε, ὃς κατα-
ξιώζεται φυγεῖν ἐπὶ τὸ ἅγιον ὄνομά σου, καὶ ὑπὸ τὸ σκε-
πὴν τῆς πτερύγων σου ἡσυχάζει. Ἀπόστησον ἀπὸ
αὐτοῦ τὴν παλαιὰν ἐκείνου πλάνην καὶ ἐμπλησον αὐτὸν
τῆς εἰς σὲ πίστεως, καὶ ἐλπίδος, καὶ ἀγάπης. ἵνα γνῶ,
ὅτι σὺ μόνος Θεὸς ἀληθινός, ὃς ὁ μορῳγενῶς σου Υἱός, ὁ
Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, καὶ τὸ ἅγιόν σου Πνεῦμα. δὸς
αὐτῷ ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς σου πορεύεσθαι, καὶ τὰ ἀρε-
τὰ σοὶ φυλάττειν. ὅτι ἐὰν ποιῇ αὐτὰ ἀνθρώπος, ζήσει
ἐν αὐτοῖς. ὁ γράφων αὐτὸν ἐν βίβλῳ ζωῆς σου ἔνα-
σον αὐτὸν τῇ ποιμνῇ τῆς κληρονομίας σου. δοξάζητω τὸ
ὄνομά σου τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτῷ, καὶ τῷ ἀγαπῶντι σου Υἱῷ Κυ-
εῖν ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, καὶ τῷ ζωοποιῶντι σου Πνεύματι
Ἐσώσαν οἱ ὀφθαλμοί σου ἀντιζέοντες εἰς αὐτὸν ἐν ἐλπίδι
ἡσυχαστοῦ, καὶ τὰ ἅπαντα, καὶ ἀκούειν τῆς φωνῆς τῆς δεή-
σεως αὐτοῦ. ὑψώσων αὐτὸν ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ χειρῶν αὐ-
τοῦ, καὶ ἐν παντί τῷ γίνεσθαι αὐτῷ ἵνα ἐξομολογησῇται σοὶ
προσκυνῶν καὶ δοξάζων τὸ ὄνομά σου τὸ μέγα καὶ ὑψίστον
καὶ αἰνέσῃ σε ἡσυχαστοῦ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐ-
τοῦ. Σε γὰρ ὑμνεῖ πάντα ἡ διουάνις τοῦ ἔρανος, καὶ
σὺ εἶσιν ἡ δόξα, ὃς Πατὴρ, καὶ Υἱὸς καὶ τὸ ἅγιον
Πνεῦμα, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
ἀμήν.

10 Αφορκισμός, α΄.

Τοῦ Κυρίου δειθαῖμ.

ΕΠΙΤΙΜᾶ σοι Κύριε, ἡ βολή, ὁ παρανομῶν
ἐν κόσμῳ, καὶ κατακλυνώσας ἐν ἀνθρώποις,
ἵνα τὴν σὴν κατὰ τὴν τυραννίδα καὶ τὴν ἀνθρώπου ἐξ-
λήται. ὅς ἐπὶ ξύλῳ τὰς ἀντικειμένης δυνάμεις ἐδράμ-
βδυσεν, ἡλίου σκοτιδέντος, καὶ γῆς σαλδομένης, καὶ
μνημάτων ἀνοιγόμενων, καὶ σωμάτων ἁγίων ἀνιστά-
μενων, ὅς ἐλυσε θάνατον καὶ θάνατον, καὶ κατήργησε τὸ
κράτος ἐχόντα τὸ θάνατον τὸ ἐστὶν ἐπὶ τὸν διάβολον. Ορ-
κίζω σε καὶ τὸ Θεῷ, τὸ δειξάμενος τὸ ξύλον τὸ ζῶν, ὃς πα-
ξάντος τὸ Χερυβὶμ, ὃς τὴν φλογίνην ῥομφαίαν τὴν
ερεφομένην φρερεῖν αὐτό. ἐπιτιμῶντι. κατ' ἐκείνη
γὰρ σὲ ὀρκίζω, ὃς περιπατήσας αἰς ἐπὶ ξηρᾶς ἐ-
πὶ νῶτα θαλάσσης καὶ ἐπιτιμήσας τῇ λαίλαπι τὴν
ἀνέμων, ὃς τὸ βλέμμα ξηραίνει ἀβύσσους, καὶ ἡ ἀπει-
λὴ πίπτει ὄρη. αὐτὸς γὰρ ἐν νῦν ἐπιτάσσας τοῖς ἡμῶν
φοβήθητι, ἐξελθε, καὶ ὑπαναχώρησον ἀπὸ τοῦ πλάσ-
ματος τῆς, καὶ μὴ ὑποστρέψῃς, μηδὲ ὑποκρυβῇς εἰς
αὐτό, μηδὲ συλαστήσῃς τὸν, καὶ ἐνεργήσῃς, μὴ ἐν ρυ-
τὶ, μὴ ἐν ἡμέρᾳ, ἢ ὥρᾳ, ἢ ἐν μισημῇ, ἀλλὰ ἀ-
πελθε εἰς τοὺς ἰδίους τάρταρον, ὡς τῆς ὑπομασμένης
μεγάλης ἡμέρας τὸ κρίσιμος. φοβήθητι ὁ Θεός, ὃς κα-
θήμενος ἐπὶ τὸ Χερυβὶμ, καὶ ἐπιβλέποντα ἀβύσσους,
ὁ τρέμουν Ἀγγελοὶ, Ἀρχάγγελοι, Θρόνοι, Κυεῖοπι-
τες, Ἀρχαὶ, Ἐξουσίαι, Δυνάμεις, τὰ πολυόμματα
Χερυβὶμ, ὃς τὰ ἐξπύργα Σεραφίμ. ὁ τρέμει ὁ
ὕψους καὶ ἡ γῆ, θαλάσσα, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς.
ἐξελθε καὶ ἀναχώρησον ἀπὸ τοῦ σφραγιδέντος νολέατος
στρατιῶν Χερυβὶμ τῶ Θεοῦ ἡμῶν. κατ' ἐκείνη γὰρ
σὲ ὀρκίζω, ὃς περιπατωῦν ἐπὶ πτερύγων ἀνέ-
μων, τὸ ποσειῶν τὸς ἀγγέλους αὐτοῦ πῦρ φλέγον.
Euchol.

IN nomine tuo Deus veritatis, & uni-
geniti Filii tui, & Sancti Spiritus,
super servum tuum N. ad sanctum nomen
tuum confugientem, & sub umbra ala-
rum tuarum conservandam, manum
meam impono. Veterem illum erro-
rem ab eo remove, & fide, spe, &
charitate, quæ est in te, eum reple: ut
cognoscat quia tu solus Deus verus, &
unigenitus Filius tuus Dominus noster
Jesús Christus, & Sanctus Spiritus: ut
in mandatis tuis ambulet, & quæ tibi
sunt placita custodiat, illi concede;
quia si ea fecerit homo, vivet in illis.
In libro vitæ tuæ scribe illum: heredi-
tatis tuæ ovili illum aggrega. Glorifice-
tur nomen tuum sanctum in illo, &
dilecti Filii Domini nostri Jesu Christi,
& vivifici tui Spiritus. Intenti sint o-
culi tui ad illum semper, & aures
tuæ, ut preces ejus in misericordia
exaudias. In operibus manuum suarum,
& in omni genere suo illum exilata:
ut adorans & glorificans nomen tuum ma-
gnum & excelsum te confiteatur,
& te jugiter omnibus diebus vitæ suæ
laudibus extollat. Te laudat enim
omnis virtus cælorum, & tua est glo-
ria: Patris, & Filii, & Spiritus Sancti,
nunc & semper, & in sæcula sæculo-
rum. Amen.

Exorcismus primus.

Dominum precemur.

INcrepat te, diable, qui advenit in
mundum, & habitavit in hominibus,
ut homines sublata tua tyrannide libe-
raret qui sole obscurato, & terra com-
mota, monumentis apertis, & sancto-
rum corporibus resurgentibus, in ligno
de potestatibus adversariis triumphavit,
qui morte mortem destruxit, &
mortis imperium habentem, id est,
te diabolus devicit: Exorcizo te
per Deum qui vitæ lignum ostendit,
& Cherubim, gladiumque flammeum
& versatilem ad ejus custodiam de-
putavit. Corripere. Exorcizo te quo-
que per eum qui super maris terga
quasi super arkam ambulavit, & veni-
ti procellam increpavit, a cujus aspe-
ctu exsiccantur abyssi, & a cujus com-
minationibus montes tabescunt. Ipse
etenim tibi nunc per nos imperat, exti-
mesce, exi, & ab hac creatura discede
neque ultra revertaris, aut abscondaris
in ea, vel illi occurras, aut quidquam
nocte aut die, aut hora matutina, aut
meridie circa illam efficias, sed in pro-
prium tartarum ad præparatum usque
diem judicii diffuge. Time Deum su-
per Cherubim sedentem, & abyssos re-
spicientem, quem tremunt Angeli, Ar-
changeli, Throni, Dominiones, Po-
testates, Principatus, Virtutes, Cheru-
bim multis oculis, & Seraphim senis
alis inclita: quem tremunt cælum, terra,
mare, & omnia quæ in eis sunt. Exi &
discede a recens electo & conscripto
Christi Dei nostri milite: per eum
namque te exorcizo qui ambulat super
pennas ventorum, & qui Angelos suos
M m ij

facit flammam ignis. Exi, & discede a creatura hac cum omni potestate & Angelis tuis. Quia glorificatum est nomen Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Exorcismus secundus.

Dominum precemur.

Deus sanctus, timendus, & gloriosus, in omnibus operibus & virtute sua incomprehensibilis & investigabilis, ille qui tibi diabole damnationis æternæ tormentum prædefiniuit, per nos inutiles servos suos tibi, & omni tibi assistenti virtuti imperat, ut a recens signato in nomine Domini nostri Jesu Christi, veri Dei discedas. Adjuro ergo te nequam, & immunde, & foetide, & abominande, & aliene spiritus, per virtutem Jesu Christi potestatem omnem in cælo & in terra obtinentis, & dicentis surdo & mutuo demoni: exi ab homine, & ne ultra in eum ingrediaris. Discede, & vanam fortitudinem tuam, neque in porcos prævaletcentem agnosce. Recordare ejus qui ad petitionem tuam ut in porcorum gregem ingredereris permisit. Extimesce Deum, jussu cujus super aquas terra firmata est, qui cælum creavit, qui montes statera posuit, & valles jugo; qui arenam statuit mari terminum, & semitam tutam in aqua vehementi, qui tangit montes & fumigant, & lumine sicut vestimento induitur, qui extendit cælum sicut pelleni, & tegit aquis superiora ejus; qui fundavit terram super stabilitatem suam, non inclinabitur in sæculum sæculi, qui maris aquam advocat, & eam super universæ terræ faciem effundit: exi, & ab eo qui ad sanctum baptismum præparatur discede. Adjuro te per salutarem passionem Domini nostri Jesu Christi, & pretiosum ejus corpus & sanguinem, & per tremendum ejus adventum; veniet enim & non tardabit, universam terram, & te, & conjuratam tecum potestatem judicans, ignis gehenna damnabit & in tenebras exteriores ubi vermis non dormit, neque ignis extinguatur, tradet. Quia Christi Dei nostri est potestas, cum Patre, & Sancto Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Exorcismus tertius.

Dominum precemur.

Domine Sabaoth, Deus Israel, qui omnem infirmitatem & omnem languorem sanas, respice super servum tuum: perquire, scrutare, & ab eo cuncta diaboli machinamenta abige. Increpa spiritus immundos, & ejice illos: & opera manuum tuarum expurga, & potenti tua virtute usus, sub pedibus tuis celeriter Satanam contere. Victoriæ adversus diabolum, & immundos spiritus ei confer, ut misericordia a te accepta, immortalibus & cælestibus mysteriis dignus habeatur; & gloriam tibi rependat, Patri, & Filio, & Sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Dominum precemur.

Dominator Domine, qui hominem ad imaginem & similitudinem creasti, eique vitam æternam consequendi facultatem dedisti, deinde peccato lapsum non contempsisti, sed

ἐξέλθε, & ἀναχώρησον ἀπὸ τοῦ πλάσματος τούτου σὺ πάση τῇ δυνάμει καὶ τοῖς ἀγγέλοις σου. Ὅτι δεδοξάσθαι τὸ ὄνομα, & Πατρός, καὶ & Υἱοῦ, καὶ & ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας & αἰῶνων. ἀμήν.

Αφορισμός β.

Τῷ Κυρίῳ δεικνύμεν.

Θεὸς ὁ ἅγιος, ὁ φοβερός καὶ ἐνδόξος, ὁ ἐπὶ πάσῃ τοῖς ἔργοις καὶ τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ ἀκατάληπτος καὶ ἀνέξι-
χρίστος ὑπάρχων, αὐτὸς ὁ προορίσας σοὶ διάβολε τῆς αἰωνίου κολάσεως & τιμωρίαν, δι' ἡμῶν & ἀχρείων αὐτῶν δούλων, κελεύει σοὶ καὶ πάση τῇ συνειργῶσι δυνάμει, ἀποσπῆσαι ἀπὸ τῆς νειᾶς σφραγιζέντος ἐπ' ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, & ἀληθινῆς Θεοῦ ἡμῶν. Ὁρ-
κίζω δὲ σε παμπόνηρον, καὶ ἀκάθαρτον, καὶ μιᾶρον, καὶ ἐβδελυγμένον, καὶ ἀλάστορα πνεύμα, καὶ τὴν δυνάμειος Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς πάσας ἐξουσίας ἔχοντος ἐν ἔρασι καὶ ἐπὶ γῆς, & εἰπόντος τῶν κωφῶν καὶ ἀλάλα δάεμονι, ἐξέλ-
θε ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου καὶ μηκέτι εἰσελθῆς εἰς αὐτόν, ἀναχώ-
ρησον, γνώρισον & σὺν ματαίᾳ δυνάμει, & μηδὲ χοί-
ρων ἐξουσίας ἔχουσα. ὑπομνήσθητι & ἐπιτάξας σοὶ καὶ τὸ σὺν αἰτίσιν εἰς τὸ ἀγγέλλω τὸ χοίρων ἀπειλῆν φο-
βήσθητι & Θεὸν ὃν τὸ προσάγματι ἡ γῆ καὶ ὕδατος ἐσθ-
ρικται, & κτίσαστα & ἔρανον, καὶ σῆσαστα τὰ ὄρη σαθ-
μῶν, καὶ τὰς νῆπας ζυγῶν, καὶ θέντα ἄμμον. θαλάσσης ὄρειον, καὶ ἐν ὕδατι σφοδρῶν τρεῖς ἀσφαλῆ. & ἀπτόμε-
νον τῶν ὀρίων καὶ καπνίζονται, & ἀναβαλλόμενον φῶς ὡς ἱμάτιον, & ἐκτείναντα & ἔρανον ὡσεὶ δέρεον, & στεγάζοντα ἐν ὕδασι τὰ ὑπερῶα αὐτῶν, & θεμελιουῦντα & γλῶ-
ἐπὶ τὴν ἀσφάλειαν αὐτῆς, ἐκλιθίσεται εἰς & αἰῶνα τῶν αἰώνων, & προσκαλήμενον τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐκ-
χέοντα αὐτὸ ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. ἐξέλθε, & ἀνα-
χώρησον ὅσοι & πρὸς τὸ ἅγιον φῶτισμα ὑπερτίζομεν. ὁρκίζω σε καὶ τῶν σωτηριῶν πάσης τῆς Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς τιμῆς αὐτοῦ σώματος καὶ αἱματος, καὶ κα-
τὰ τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ τῆς φοβεράς. ἥξει γὰρ καὶ ἡ χρονία, κείνων πάσας τῶν γλῶν, καὶ σὲ καὶ τὴν συνειργῶσι δύ-
ναμιν κολάσει εἰς & χέειν τὰ πυρὸς, παραδὸς εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, ὅπου ὁ σκώληξ ὁ ἀκοίμητος, καὶ τὰ πῦρ ἐσβέννυται. Ὅτι τὸ κράτος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, σὺν τῷ πατρὶ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Αφορισμός γ.

Τοῦ Κυρίου δεικνύμεν.

Κτενε Σαβαώθ, ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, ὁ ἰσχυρὸς πᾶ-
σαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν, ἐπὶ βλεφάρῳ ἐπὶ
& δούλων σου ἐκλήπσον, ἐξερῶνσον, καὶ ἀπέλασον ἀπὸ
αὐτῶν πάντα τὰ ἐνεργήματα τῆς ὑβόλης, ἐπιτίμῃσον τοῖς
ἀκαθάρτοις πνεύμασι, καὶ δίδωσον αὐτοῖς καὶ καθάρσον
τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου, καὶ τῇ ὁρῇ σου χρησάμενος ἐνερ-
γείᾳ, σὺν τῷ πατρὶ & σατανᾷ ὑπὸ τῶν πόδας αὐτῶν ἐπιτά-
χει, καὶ δὸς αὐτῶν ἑκάς κατ' αὐτῶν, καὶ τὴν ἀκαθάρτην αὐ-
τῶν πνεύματων ὅπως & παρὰ σὺ ἐλὶς τυγχάνων,
καταξιώσῃ τῶν ἀθανάτων καὶ ἐπουρανίων σου μυστη-
ρίων. καὶ δόξαν σοὶ ἀναπέμψῃ τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ,
καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, & εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων. Τῷ Κυρίῳ δεικνύμεν.

Ων δέσποτα Κύριε, ὁ ποιήσας & ἄνθρωπον
κατ' εἰκόνα σὺν καὶ ὁμοίωσιν, καὶ δὸς αὐτῶν ἐ-
ξουσίαν ζωῆς αἰωνίου. εἴτα ἐκπύοντα ἅλα τῆς ἀ-
μαρτίας μὴ παρεδῶν, ἀλλ' οἰκονομήσας διὰ τὸ ἐναν-

Θραπνήσας τῇ Χειρὶ σου τὴν σαρκίαν τὴν κόσμῳ, αὐτὸς καὶ τὸ πλάσμα σου τὸ το λυβασάμενος ἐκ τῆ δουλείας τῆ ἐχθρῆ, προσδίδαι εἰς τὴ βασιλείαν σου τὴν ἐπαράνιον. Ὁμοίως αὐτὴ τὴν ὀφθαλμὸν τῆς ὁμορφίας, εἰς τὴν αὐγὰς σου αὐτῆς τῆ φωτισμοῦ τῆ Εὐαγγελίου σου. Σύζυξον τῇ ζωῇ αὐτῆς ἀγγελοῦ φωτιστῆ, ῥυόμενος αὐτὸν ἀπὸ πάσης ἐπιβουλῆς τῆ ἀντικειμένης, ἀπὸ συκοφαντίας πορνῆς, ἀπὸ δαιμονίου μεταμβεμένης, ἀπὸ φασμασμάτων πορνῆς.

Καὶ ἐμφυσᾷ αὐτὴν ὁ ἱερεὺς τὸ εἶδος, τὸ μέτωπον, καὶ τὸ στήθος, λέγων.

Ἐξέλασον ἀπ' αὐτῆς, πᾶν πορνῆ καὶ ἀνέστατον πνεῦμα, κερυμμένον καὶ ἐμφωλῶν αὐτὴν τῇ καρδίᾳ. Καὶ λέγει τὸ πρὸς ἐκ γ'.

Πνεῦμα πλάνης, πνεῦμα πορνείας, πνεῦμα εἰδωλολατρίας, ἐπάσης πλεονεξίας, πνεῦμα ψεύδους, καὶ πάσης ἀκαθαρσίας τῆς ἐνεργουμένης καὶ τῆ διδασκαλίας τῆ ἁβύθου καὶ ποιήσον αὐτὸν ἀρέβαν λογικὸν τῆς ἀγίας ποιμένης τῇ Χειρὶ σου, μέλος τίμιον τῆ ἐκκλησίας σου, ὃν καὶ κληρονόμον τῆ βασιλείας σου. ἵνα κατὰ τὰς ἐντολὰς σου πολιτευσάμενος, καὶ φυλάξας τὴν σφραγίδα ἁθραυσον, καὶ ὁμοίως τῇ χιτῶνι ἀμύλωτον, τύχη τὴν μακαριότητα τῆς ἀγίας σου βασιλείας σου. Ἐκφώνως.

Χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς, καὶ φιλανθρωπείᾳ τῇ μοιγεῖν σε οὐκ. μετ' ὁ δόλοῦς εἰ, σὺν τῇ παραγίῳ, καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζωοποιῶν σε πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῆς αἰώνων. ἀμήν.

12. Καὶ ἀποδομένῃ, Καὶ ὑπαλομένῃ τῷ βαπτίζομένῳ.
13 14. 13. ἀποστρέφει αὐτὸν ὁ ἱερεὺς ἐπὶ δυσμᾶς. 14. Ἀνω τὰς χεῖρας ἔχοντα, καὶ λέγει γ'. 15. Αποτάσῃ τῇ σατανᾷ. 16. Καὶ 16. πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτῆς. Καὶ πᾶσι τοῖς ἀγγέλαις αὐτῆς. Καὶ πάσῃ τῇ λατρείᾳ αὐτῆς. Καὶ πάσῃ τῇ πομπῇ αὐτῆς. 17. Καὶ λέγεται ἐκ τριῶν. Καὶ ἀποκρίνεται πρὸς ἕκαστον ὁ κατηχούμενος, ἢ ὁ ἀνάδοχος αὐτῆς, εἰ ἐστὶν ὁ βαπτίζομενος βαρβαρὸς, ἢ πωιδίον, ὁ λέγει. Αποτάσσομαι. Καὶ ὅτε εἴπῃ γ'. ἔρωτᾷ πάλιν ὁ ἱερεὺς τὴν βαπτίζομενον. Απειτᾶτω τῇ σατανᾷ; Καὶ ἀποκρίνεται ὁ κατηχούμενος, ἢ ὁ ἀνάδοχος. Απειτᾶσθαι. Καὶ ὅτε εἴπῃ γ'. λέγει ὁ ἱερεὺς. 18. Καὶ ἐμφύσησον, καὶ ἐμπυσσον αὐτῇ. Καὶ τὸ ποιεῖν αὐτὸν ὁ ἱερεὺς κατὰ ἀνατολᾶς, 19. κάτω τὰς χεῖρας ἔχοντα, καὶ λέγει αὐτῇ ὁ ἱερεὺς, γ'. Σιωπᾶσθι τῇ Χειρὶ. Καὶ ὅτε κρίνεται ὁ κατηχούμενος, ἢ ὁ ἀνάδοχος λέγων. Σιωπᾶσσομαι, ἐκ τριῶν. Εἴτα πάλιν λέγει αὐτῇ ὁ ἱερεὺς. Σιωπᾶτω τῇ Χειρὶ. Καὶ ἀποκρίνεται. Σιωπᾶσθαι. 20. Καὶ πάλιν λέγει. 20. Καὶ πιστεύεις αὐτῇ, καὶ λέγει. Πιστεύω αὐτῇ ὡς Βασιλεῖ, καὶ Θεῷ. Καὶ λέγει τὸ, Πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν. Καὶ ὅτε πληρώσῃ τὸ ἅγιον σύμβολον λέγει πάλιν πρὸς αὐτὸν ἐκ τριῶν, τὸ. Σιωπᾶτω τῇ Χειρὶ καὶ τὰ ἔπρα, Αποκρινόμενῃ κατ' ἕκαστον τῇ κατηχούμενῃ, ἢ τῇ ἀναδόχῃ ὡς εἴρηται. Ἐρωτᾷ τὸν τριῶν, ὁ ἐκ τριῶν εἰπόντος τὸ ἅγιον σύμβολον, ἔρωτᾷ αὐτὸν ἐκ τριῶν. Σιωπᾶτω τῇ Χειρὶ, καὶ ἀποκρίνεται. Σιωπᾶσθαι. Καὶ λέγει ὁ ἱερεὺς 21. Καὶ προσκυνοῦσιν αὐτῇ. Καὶ προσκυνοῦν λέγων. Προσκυνῶ Πατέρα Υἱόν, καὶ ἅγιον Πνεῦμα. Τριάδα ὁμοούσιον καὶ ἀχώριστον. Εἴτα λέγει ὁ ἱερεὺς.

per Christi tui incarnationem salutem ejus dispensasti : ipse & creaturam hanc tuam ab inimici servitute ereptam, in caeleste tuum regnum suscipe. Mentis ejus oculos ut in illis Evangelii tui splendor illucescat, aperi. Angelum lucidum ab omnibus adversarii insidiis, ab occurso malo, a daemonio meridiano, a cogitationibus malignis eum liberantem, ejus vitae confocia.

Et insuffluat Sacerdos in os, in frontem, & in pectus pueri, dicens,

Malignum omnem & immundum spiritum absconditum, & sedem quassidum in eius corde sibi reservantem, ab eo expelle. Hocque ter repetit.

Spiritum erroris, spiritum nequitiae, spiritum idololatriae, & omnis avaritiae, spiritum mendacii & omnis immunditiae, instinctu diaboli inspiratae. Fac sanctae Christi tui caulae rationalem ovem, Ecclesiae tuae membrum, filium & haeredem regni tui : ut secundum praecepta tua conversatus, sigillo intemerato semper custodito, & veste pura servata, beatitudinem sanctorum in tuo regno consequatur.

Exclamando.

Gratia, & miserationibus, & humanitate unigeniti Filii tui : cum quo benedictus es cum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu : nunc, & semper, & in saecula saeculorum. Amen.

Et exutum, discalceatumque baptizandum convertit Sacerdos ad Occidentem, manus in altum protendentem, & ait ter : Abrenuncias Satanæ, & omnibus operibus ejus ? Et omnibus Angelis ejus ? Et omni pompæ ejus ? Et omni cultui ejus ? Hocque ter dicitur. Et ad interrogata singula, Catechumenus aut susceptor ejus, si fuerit ille barbarus aut puer, respondet. Abrenuncio. Et cum ter hoc dixerit : interrogat rursus Sacerdos baptizandum. Abrenunciasti Satanæ ? Et respondet Catechumenus, aut susceptor : Abrenunciaui. Et cum hoc ter dixerit, ait Sacerdos : Insuffla igitur, & expue in illum. Et hoc illo faciente, vertit illum Sacerdos ad Orientem, demissas habentem manus : & dicit ei Sacerdos usque tertio : Conjungeris Christo ? Et respondet Catechumenus vel susceptor, dicens etiam ter : Conjungor. Deinde rursus dicit ei Sacerdos : Conjunctus es Christo ? Et respondet, Sum conjunctus. Et iterum ait : Et credis in eum ? & dicit : Credo in illum, ut Deum & Regem meum : & dicit, Credo in unum Deum, &c. Et cum sacrum Symbolum absoluerit : ter rursus ei dicit, Conjunctus es Christo ? & cetera. Respondente ad interrogata singula Catechumeno, aut susceptore, ut dictum est. Interrogato vero usque tertio, & tertio etiam sacrum Symbolum recitante, tertio tandem interrogat. Christo conjunctus es ? & respondet, Conjunctus sum. & dicit Sacerdos, Adora ergo illum. & adorat dicens : Veneror Patrem, & Filium & Sanctum Spiritum : consubstantialem & individuum Trinitatem. Deinde dicit Sacerdos.

Benedictus Deus, qui omnes homines vult salvari, & ad agnitionem veritatis venire: nunc, & semper, & in secula seculorum. Amen.

Tum dicit hanc orationem.
Dorpinum precemur.

Dominator Domine Deus postor, servum tuum hunc ad N. sanctam illuminationem tuam advoca, & ingentem illam gratiam sancti tui baptismatis illi confer: exue illum vetustate, & in vitam æternam illum innova. Sancta tua virtute illum reple, atque illum Christo tuo conjunge: ut non amplius carnis filius, sed tui regni filius appareat. Placito & gratia unigeniti Filii tui, cum quo benedixisti es, cum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc, & semper, & in secula seculorum. Amen.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ πάντας ἀνθρώπους θέλων σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εἶτα λέγει τὴν δὲ χὴλὸν ταύτῃ.

Τὴν Κυρίαν δευδωμῆν.

Δεσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν προσκάλεισά με δὲ λόγῳ, τόνδε, πρὸς τὸ ἅγιόν σου φάτισμα, καὶ καταξίωσον αὐτόν, πῶς μεγάλης ταύτης χάριτος. Ἐξουσίαν βαπτίσματος. Ἀποδόσον αὐτῷ τὴν παλαιότητα, καὶ ἀνακαίνισον αὐτόν, εἰς τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. καὶ πληρώσον αὐτόν τῇ ἀγίᾳ Πνεύματος δυνάμει εἰς ἔνωσιν τῆς Χριστεύσεως, ἵνα μηκέτι τέκνον σώματος ᾖ, ἀλλὰ τέκνον πνεύματος βασιλείας. Εὐδοκίᾳ καὶ χάριτι τῇ μονογενεῇ σου Τίς μεθ' ἡμῶν εὐλογητὸς εἶ, σὺν τῇ παναγίᾳ, καὶ ἀγαθῇ, καὶ ζωοποιῇ σου Πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν.

VARIAE LECTIONES.

In Orationem ad faciendum Catechumenum.

- Α** Τὴν ὁ ἱερεὺς τὴν ζωὴν.) Cryptof. Falasce. legit: ἀποδοῦν αὐτόν ἱσσοὶ κατὰ ἀνατολὰς, καὶ ἐμφυσῶν αὐτόν τρεῖς, σφραγίζῃ τὸ μέτωπον, καὶ τὸ σῶμα καὶ τιθεὶς ἐπ' αὐτόν τὴν χεῖρα, λέγει τὴν ἐν χὴλὸν ταύτῃ. Exuens (Sacerdos) illum, (puerum) ad Orientem statuit. Et insufflans in eum ter signat frontem & os ejus: Et imponens ei manum, dicit orationem istam. Cryptof. Bessarionis: ἀποδοῦν αὐτόν, καὶ ἀπολύει, καὶ ἱσσοὶ κατὰ ἀνατολὰς, καὶ ἐμφυσῶν αὐτῷ τρεῖς, σφραγίζῃ τὸ μέτωπον αὐτοῦ, καὶ τὸ σῶμα ἐν χὴλὸν, καὶ λέγει. Exuit, & discalceat illum, & ad Orientem statuit, & insufflans in eum ter, frontem ejus signat, os quoque, & pedes; & dicit. Ita & Barberinum S. Marci. Aliud n. 28. notatum: σφραγίζῃ ὁ ἱερεὺς τὸ μέτωπον, καὶ τὸ σῶμα, καὶ τὸ σῶμα, καὶ λέγει. Signat Sacerdos frontem, & os, & pedes, & dicit.
- β** Αφορκισμὸς πρῶτος.) Barberinum sub num. 38. habet ἀφορκισμὸς δῦτερος: & consequenter vice secundi, tertium: vice tertii, quartum notat: eo quod primam orationem absque titulo positam, exorcismi loco habuit.
- γ** Οὐδὲν δέωσα.) M S. cuncta citata titulum huic orationi præfixerunt. Εὐχὴ εἰς τὴν ποιῆσαι κατηχούμενον πρὸς ὅραν βαπτίζομενον. Oratio ad faciendum Catechumenum illa eadem hora baptizandum.
- δ** Καὶ ἐμφυσῶν αὐτῷ.) Cryptof. Bessarionis, & Barberinum S. Marci, addunt τρεῖς.
- ε** Καὶ ἀποδοῦναι.) Præmittunt eadem duo M S. καὶ μετὰ τὸ, ἀμήν.
- ς** Τὴν βαπτίζομενον.) Addit Cryptof. Bessarionis. εἰς μέγας ἱσσοί.
- ζ** Αποσφίγει.) Cryptof. Bessarionis σφίγει.
- η** Αποτάσσει τῇ σατανῇ.) Cryptoferr. Falasce. ὁ πρὸς τὸ ἅγιον βάπτισμα ἐν τρεπίζομενος ἀποτάσσεται τῇ σατανῇ. Præparatus ad Baptismum renunciat Satanæ.
- ι** Ὁ ἀνάδοχος αὐτοῦ.) Idem Falasce codex. καὶ ἀποκρίνεται οἱ ἀνάδοχοι. ἀποτάσσεται. Et respondent Susceptores. Abrenunciat. Plures ponit paternos, eo quod sit codex Græcorum inter Latinos degentium:

- apud quos unius baptizandi, plures fuerunt alii quando patrini.
- κ** Καὶ λέγει.) Cryptof. Bessarionis. ἐκ τρεῖς.
- λ** Καὶ ὅτι εἶπα.) Cryptof. Bessarionis legit: καὶ μετὰ τὸτο πάλιν ὁ ἱερεὺς: cui addit Barberinum S. Marci, τρεῖς ἱερεῖς λέγων.
- μ** Αἰτιάζω τῷ σατανῇ.) Interrogationem hanc Cryptof. Falasce ponit in tertia persona ἀπειταῖατο: sermo enim sit ad susceptores pro infante. Barberinum vero in plurali ad Catechumenos semper habitum demonstrat. ἀπειταῖαδε τῷ σατανῇ καὶ; ἀποκρίνεται ἀπειταῖαμεθα. καὶ λέγει ὁ ἱερεὺς. ἐμφυσῶν αὐτόν, καὶ σφίγει αὐτὸς ἐπὶ ἀνατολὰς. Abrenunciastis Satanæ? Et respondet unus, Abrenunciavimus. Et dicit Sacerdos. Insufflate illum. Et convertit eos ad Orientem.
- ν** Καὶ ἐμπυσσά.) Deest in Cryptoferr. Bessarionis.
- ο** Ποιῶσαντος.) Idem ποιῶντος.
- π** Στρέφει αὐτόν ὁ ἱερεὺς.) Idem, ἱερεὺς αὐτόν πάλιν.
- q** Καὶ λέγει αὐτῷ.) Horum omnium vice, usque ad καὶ ὅτι πληρώσω: idem Cryptof. & Barberinum S. Marci legunt καὶ λέγει τρεῖς καὶ σωματεύομαι τῷ Χριστῷ, καὶ, Πιστῶν εἰς ὃνα Θεὸν παντοκράτορα, ἀποκρίνεται κατ' ἑκάστην τὴν κατηχούμενον, ἢ τὴν ἀναδόχον εἰρηταί. Et dicit ter. Et conjungor Christo: Et credo in unum Deum omnipotentem, &c. Respondente nimirum ad unumquemque Catechumenon, vel susceptorem, prout dictum est.
- ς** Καὶ ὅτι πληρώσω, &c.) Idem Cryptoferr. καὶ ὅτι πληρώσω τὸ τρίτον: ἱερεῖς ὁ ἱερεὺς τὸ βαπτίζομενον πάλιν τρεῖς. σωματεύω; καὶ ἀποκρίνεται. σωματεύομαι. Et cum ter hoc compleverit, baptizandum rursus tertio, Sacerdos interrogat. Adjunctus es? Et respondet, Adjunctus sum.
- ς** Καὶ προσκυνῶν.) Codex idem. καὶ ὅτι εἶπα τρεῖς. λέγει ὁ ἱερεὺς. προσκυνῶν αὐτῷ, καὶ ὡς εἰπὺ χεῖρας λέγων. Δέωσα, καὶ τὰ ἑξῆς. Et cum ter dixerit: dicit Sacerdos. Adora illum. Atque ita subjungit orationem dicens, Dominator, &c.

Catechismus prout antiquo more ad Baptizandos feria sexta in Parasceve habebatur, ex Barberino MS. Sancti Marci.

Απόταξις ἡ σωτήρις γινομένη ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῇ ἀγίᾳ παρασκευῇ τῷ Πάσχα, συναγομένων πάντων τῶν κατηχημένων ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ.

Ερχεται ὁ Ἀρχιεπίσκοπος περὶ ὧραν ἑκτῶν, ἡ ἀναβαίνει ἐν τῇ ἀμβωνῇ· καὶ μὴ τὸ εἰπεῖν ἢ Ἀρχιδιάκονοι. Πρόχωμεν. λέγει αὐτοῖς· Εἰρήνῃ πάνσι. Καὶ λέγει ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τοῖς κατηχημένοις· Σπῆτε μὴ φόβῳ, ἡ σφραγίσαντες ὑποδύσαντες, ἔσωλύσαντες. Καὶ πῶς γινομένη, ἀπάρχεται τῆς κατηχήσεως λέγων ἔπει· Τὸ τοῦ πέντας τῆς ἡμετέρας κατηχήσεως ἐπίση· τῆς ὑποδύσεως ὑμῶν καιρὸς. σήμερον μέλλετε τῇ Χειρὶ τῆς πίστεως ἐκτίθειν γραμμάτιον· χάριτος, καὶ μελάνη καὶ κάλαμος γίνεται ἡμῶν ἡ σωτηρία, ἡ ἡ γλῶσσα, ἡ τὸ χῆμα. βλέπετε ὅπως πῶς τὴν ὁμολογίαν χειρογραφῆτε. μὴ ἀσοχήσῃτε, ἵνα μὴ μεθοδεύθῃτε, οἱ μέλλοιτες ὑποδύσκειν διατίθεται, ἡ γράψῃ τῶν παρχόντων αὐτοῖς ἄλλον κληρονόμον· ἡ ὑμεῖς μέλλετε αὐτοὺς ἐν τῇ ψυχῇ ὑποδύσκειν τῇ ἀμαρτίᾳ. νυνὶ ἡ ἐκτίθειν ἔποιετὶ ἡ ἐκτίθειν τῇ ἀπόταξιν, ἡ γράψῃ τῇ κληρονομίᾳ τῇ ἀμαρτίας τῇ ἡβόλῃ, καὶ ἀφίπτε αὐτῇ τὰς ἀμαρτίας, ὡς πατρὶαν κληρονομίαν. Εἰ τις ὅμως ὑμῶν ἔχει τι τῇ ἡβόλῃ ἐν τῇ ψυχῇ, προσγραφάτω αὐτῇ ὁ ὑποδύων, ἐκ ἑτὶ ὅς ἐκκωδίζει τῇ ὑπαρχόντων· ἡ ὑμῶν μηδεὶς ἐχέτω τῇ ἡβόλῃ ἐν τῇ ψυχῇ, ἡ ἔτο ἑστῶτες αὐτῇ πίνετε τὰς χεῖρας, ὡς παραγγεῖλται, ἐρδυνώμενοι μή τι τῇ ἡβόλῃ ἀρπύσσεται παρ' ὑμῖν. μηδεὶς ἐχέτω κατὰ χεῖρας, μηδεὶς ὀργλῶ φυλαττέτω, μηδεὶς μὴ δόλῳ σκεῖτω, μηδεὶς μὴ ὑποκρίσιν ἀκρίτω· προσείφατε τῇ ἡβόλῃ πᾶσαν ῥυπαρίαν, ἡ περιπατῶμα καλίας, ὡς αἰχμάλωτοι σκεῖτε· τῶν ὅς ὑμᾶς ὁ Χεῖρὸς ἀγοράζει. ἡ κατὰ ὑμῶν ὡς βλέπων καὶ μισῶν ἢ διάβολον, ἡ πῶς αὐτῇ ἐμφυσῇ. εἰσελθετε εἰς τὰς σωτηρίας ὑμῶν, ἐρδυνώσατε τὰς καρδίας ὑμῶν, βλέπετε τι ἡ κατὰ ὑμῶν. ἡ τι τῇ ἐκκωδίζει ἐν ὑμῖν μὴ τῇ ἐκκωδίζει ὑποκρίσιν. μηδεὶς ἑστῶ ἐκκωδίζει τῇ ὑποκρίσιν αὐτοῦ, μηδεὶς περὶ τὸ μυστήριον ἀμφιβαλλέτω. Ὁ λόγος τῇ Θεοῦ ἐρδυνώ τὰς καρδίας ὑμῶν, τομώτερος ὢν παρά πᾶσαν μάχαιραν δίσκομον. νυνὶ ἑστῶτες ἐπὶ τὰς δυσμὰς ὁ διάβολος, ἔρδυνώ τὴν ὀδόντας, συναγῶν τὰς κόμας, κροτῶν τὰς χεῖρας, δάκνῶν τὰ χεῖλη, μεμῶνως, ἐρδυνώ τὴν ἑαυτοῦ ἐρημίαν, ἀπῆλθεν ἐπὶ τῇ ὑμῶν ἐλδοθρία. διὰ τὸ ὅς Χεῖρὸς ἑστῶν ὑμᾶς κατεστῆκε αὐτῇ, ἵνα ὑποκαταλάβῃ αὐτῇ ἡ ἐμφυσῇ αὐτῇ τῇ κατ' αὐτοῦ ἀναλάβῃ πολέμον· ἐπὶ τὰς δυσμὰς ἑστῶν ὁ διάβολος, ὅπου ἡ ἀρχὴ τῇ σκότους· ὑποκαταλάβῃ αὐτῇ, καὶ ἐμφυσῇ αὐτῇ. ἡ πῶς ἐρδυνώ ἐπὶ ἀνατολὰς ἡ συντάσσῃ τῇ Χειρὶ. Μὴ τις ὅμως καταφρονῇ· μὴ φόβῳ σκεῖτε. πάντα φοβεῖται τὰ παρόντα, ἔσονται. πᾶσαι αἱ δυνάμεις τῇ ὑμῶν ἐκκωδίζει παρῇ. πάντες ἄγγελοι καὶ Ἀρχάγγελοι ἀράτω τὰς ὑμῶν.

Renunciatio & cooptatio a Patriarcha facta sancta Parasceve ante Pascha, congregatis Catechumenis in sanctissima Ecclesia.

Aduent Patriarcha circa sextam horam, & Ambonem conscendit: & dicto ab Archidiacono. Attendamus: dicit ipsis: Pax omnibus: Patriarcha vero dicit Catechumenis. State in Dei timore, & cruce signemini: nudate vos, & solvite calceamenta. Hoc ita peracto, Catechismus hoc pacto incipit. Instat instructionis vestrae terminus, & redemptionis vestrae tempus: hodie fidei vestrae chirographum Christo exposituri estis: papyrus atramentum & calamus, conscientia vestra, lingua, habitus erit. Videte itaque qua ratione professionem hanc estis subsignaturi. Ne aberratis, ne forte decipiamini. Testamentum componunt morituri, & alium possessionum suarum heredem relinquunt. Et vos quoque crastina nocte morituri estis peccato: nunc vero renunciatio vestra testamentum est: & peccati heredem diabolum scribitis, & peccata ipsi relinquitis, ut paternam hereditatem. Si quis igitur diaboli aliquid in anima retinet, moriturus illud ei renunciet, non enim possessionum ultra dominus est. Vestrum itaque, quod diaboli est, nullus aliquid in anima retineat, propterea namque vos stantes manus, ut praecipiam, extenditis, perscrutantes, ne quid diaboli in vobis abscondatur. Nullus inimicitiam habeat, nullus iram conservet, nullus cum dolo astet, nullus cum fictione audiat, omnes sordes & malitiae reliquias in diaboli facie projicite, & captivorum more state: tales namque vos Christus redimit. Unusquisque vestrum quasi cernens oculis & execrans diabolum, sic eum conspuat. Iofas conscientias vestras penetrare, & corda vestra perscrutemini, quid unusquisque vestrum fecerit, respicite. Si quid in vobis adversarii est, statim a vobis abjicite. Nullus hic simulationis studiosus astet, de Sacramento nullus ambigat. Verbum Dei omni gladio ancipiti acutius corda penitus investigat: in Occidente diabolus stat frendens dentibus, comas vellens, complodens manus, labia mordens, furens ejulat, solitudinemque deplorat, & in libertate vestra despondet animo: coram se propterea Christus vos sistit, ut ipsi renunciantes, & ipsum conspuentes bellum ipsi perpetuum indicatis: in Occidente stat diabolus ubi tenebrarum principium est. Renunciate ipsi, & insufflate in eum. Tum vero convertamini ad Orientem, & Christo conjugamini: nullus contemnat: state cum tremore. Cuncta quae in praesenti sunt, tremenda sunt & horrenda. Cunctae virtutes caelorum hic adsunt: omnes Angeli & Archangeli, verba vestra in-

visibilibus scribunt : inclinant e cælis Cherubim & Seraphim , vestra pacta pollicitaque suscepturi , & Domino illa præsentaturi . Videte itaque quomodo diabolo renunciatis , & rerum omnium opifici adhæretis . *Postmodum vero dicit illis* . Convertamini in Occidentem , protensis in altum manibus : quod dico ego , & vos pariter dicite : Renuncio Satanæ , & omnibus operibus ejus , & omni cultui , ejus , & omnibus Angelis ejus , & omni pompæ ejus : *Hæc autem ter dicit : illisque cuncti respondent . Deinde interrogat illos* : Renunciastis Satanæ ? *Dicunt ei* : Renunciavimus . *Dicit eis* : Insufflate in eum . *Mox dicit eis* : Convertamini in Orientem demissas habentes manus : state cum tremore : quod ego dico , & vos dicite : Et conjungor Christo . Et , Credo in unum Deum , Patrem omnipotentem , factorem cæli & terræ : visibilibus omnium , & invisibilibus : & reliqua , usque ad finem . *Hoc omnibus respondentibus , ter dicit . Et interrogat eos* : Christo conjuncti estis ? *Et dicunt* : Conjuncti sumus . *Hæc ter interrogat . Et post hæc dicit eis* . Adorate illum . *Et omnibus illis adorantibus : facit orationem , dicens* . Benedictus Deus , qui vult omnes homines salvari , & ad agnitionem veritatis venire : nunc & semper , & in sæcula sæculorum . *Et iterum dicit illis* : Ecce renunciastis diabolo , & Christo conjuncti estis . Completæ sunt tabulæ , & Christus in cælis illas tenet . Respicite pacta . Tabulas vobis has custodite , in die namque judicii publice sunt proferendæ . Ne circa summam totam aberreris , de qua scænus etiam exigitur . Videte ne erubescatis in Christi timendo & horrendo tribunali , ubi cunctæ cælorum virtutes moventur , & omnis hominum natura judicanda adstat , Angelorum myriades , Archangelorum exercitus , supernarum virtutum ordines ibi adfunt : cum fluvius igneus , vermis perpetuus , & tenebræ exteriores instant : tunc tabulæ tuæ legendæ sunt . Si misericors fueris & humanus , tunc patronos habebis quos misericordia tua sublevaveris : si vero inhumanus , & parcus , immisericors , & contumeliosus , & in eos qui nunquam offenderunt , calumniator : tunc aderit tibi diabolus , accusaturus te , & dicturus : Domine , verbo quidem hic renunciavit , opere vero servus meus factus est . Hinc Angeli suspirabunt , & super te iusti cuncti lachrymabuntur : finis autem gravis est , & quod dicitur . Si quisquam in periculum præsentis tempore inciderit , protectores invenit , aut amicos interpellat , aut a consanguineis adjuvatur , aut pecuniis liberatur . Ibi vero nihil tale fit . Non pater auxiliatur , mater pietate non movetur , non concurrunt fratres , neque præsto sunt amici : sed nudus est omnis homo , solus , & destitutus : ab operibus propriis aut adjutus aut condemnatus abit . Frater non redimit , redimet homo ? Attendite itaque & securitati vestræ provide : diabolo renunciastis , ad finem usque ipsum oderitis . Christo adjuncti estis : ad extremum usque spiritum gloriam illi reddite : post hanc sanctæ fidei professionem ad Dominum pergit . Ne fluctetis in fide . Misere-

τας φωνὰς ὑπογράφουσι , τὰ Χερυβὶμ καὶ Σεραφὶμ νῦν ἐκ τῶ ἑρανῶν παρακύπτουσιν , ἵνα δέξωνται ὑμῶν τὰς σωθήκας , καὶ προσκομίσωσι τῷ δεσπότη . βλέπετε ἕω παῶς καὶ τῷ ἐχθρῷ ὑποτάσασθε , καὶ τῷ δημιουργῷ σωτάσασθε . καὶ μετὰ τὸτο λέγει αὐτοῖς . σφάφην ἐπὶ τὰς δυσμὰς , ἅνω τὰς χεῖρας ἔχοντες ὁ λέγω , τὸτο καὶ ὑμεῖς λέγετε . Αποτάσσομαι τῷ σατανᾷ , καὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ , καὶ πάσῃ τῇ λαβείᾳ αὐτοῦ , καὶ πᾶσι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ , καὶ πάσῃ τῇ πομπῇ αὐτοῦ . Καὶ τὸτο λέγει τρεῖς , πάντων ὑποκρινομένων . Εἶτα ἐρωτᾷ αὐτούς . Απειτάξασθε τῷ σατανᾷ ; λέγουσιν αὐτοῖς . Απειτάξαμεθα . λέγει αὐτοῖς . Εμφυσήσατε αὐτῷ . Εἶτα πάλιν λέγει αὐτοῖς . Σφάφην ἐπὶ τὰς ἀνατολάς κάτω τὰς χεῖρας ὑμῶν ἔχοντες . μετὰ φόβου σήκετε . ὁ λέγω τὸτο , καὶ ὑμεῖς λέγετε . καὶ σωτάσσομαι τῷ Χριστῷ . καὶ πιστεύω εἰς ἕνα Θεὸν παντοκράτορα ποιητὴν τῶ ἑρανῶ καὶ τῆς γῆς ὁρατῷ τε , καὶ ἀοράτῳ . καὶ τὰ ἐξῆς μέχρι τῆς συμπληρώσεως . Τὸτο εἰς λέγει πάντων ὑποκρινομένων . καὶ ἐρωτᾷ αὐτούς . συνετάξασθε τῷ Χριστῷ ; καὶ λέγουσιν . Συνετάξαμεθα . Τὸτο τρεῖς ἐπρωτᾷ . Ἐ μετὰ τὸτο λέγει αὐτοῖς . Προσκυνήσατε αὐτῷ . Καὶ πάντων προσκυνουμένων , ποιεῖ ὡχλὺν λέγων . Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς , ὁ θέλων πάντα ἀνθρώπους σωθῆναι , καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν . νῦν ἔσται , καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶ αἰῶνος . Καὶ λέγει αὐτοῖς πάλιν . Ἰδὲ ἀπειτάξασθε τῷ διαβόλῳ , καὶ συνετάξασθε τῷ Χριστῷ . τὸ γραμματίον ἐπληρώθη . ὁ δεσπότης αὐτοῦ ἐν ἑρανοῖς κατέχει . βλέπετε τὰς σωθήκας . φυλάξατε τὸτο ὑμῖν , ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως προσφέρεται γραμματίον . μὴ ἀσοχήσητε περὶ τὸ κεφάλαιον , περὶ ἧς καὶ τὰς τῶν εἰσπραχθήσεσθε . βλέπετε μὴ αἰχμηθῆτε ἐπὶ τῷ φοβερῷ καὶ φεικτῷ Βήματι ἐκείνῳ . ἡνίκα παῖσαι τῶ ἑρανῶν αἱ δυνάμεις σαλεύονται , καὶ πᾶσα τῶ ἀνθρώπων ἡ φύσις κεινομένη παρέστηκεν , ἀγγέλων μυριάδες , Αρχαγγέλων στρατόπεδα , τῶ ἅνω δυνάμεων τὰ τάγματα , ὅτε ὁ ποταμὸς τῆς πυρὸς , καὶ ὁ σκόληξ ὁ ἀκοίμητος , καὶ τὸ σκότος τὸ ὀχρύτερον . τότε σοὺ ἀναγνωθῆναι ἔχει τὸ χειρόγραφον . εἰ ἢ ἐλεήμων ὁ φιλεάνθρωπος , δίδως σωτηρίαν ἔχεις τὴν ἐλεηθéntας . εἰ ἢ ἀπάνθρωπος , καὶ ἀμειψόδοτος , ἀνελείας , καὶ λοιδορός , συκοφαντῶν τὴν σὲ μὴ ἡδικοκίτας . τότε παρέρχεται σοὶ ὁ ἄβυσσος κατηγορῶν , καὶ λέγων . Δέσποτα ἕτος λόγῳ μὲν ἀπειτάξατο , ἔργῳ δὲ ὑπὲρ τῆς ἐμῆς . καὶ λοιπὸν συγγάξω μὲν ἀγγελοι , δακρύουσι ἐπὶ σὲ πάντες οἱ δίκαιοι . Τὸ δὲ τέλος βαρὺ καὶ τὸ λεγόμενον . Εἰ ἢ τις ἐν τῷ παρόντι βίῳ ἐμπέσῃ εἰς κίνδυνον , ἢ προσάψας δεισκει , ἢ φίλος παρακαλεῖ , ἢ παρὰ συγγενῶν βοηθεῖται , ἢ διὰ χρημάτων ἐλπίσεται . ἐκεῖ δὲ πῶτον ἔδεν . ὁ πατὴρ βοηθῶν , ὁ μήτηρ σωλαγχνηζομένη , ὁ ἀδελφοὶ περιέχοντες , ὁ φίλοι συμπάλλοντες . ἀλλὰ πᾶς ἄνθρωπος γυμνός , καὶ μόνος , καὶ ἀπειστός , ὑπὸ ἰδίῳ ἔργῳ , ἢ βοηθούμενος , ἢ κατακρινόμενος . ἀδελφὸς ὃς ὁ λυθῆται , λυτράσεται ἄνθρωπος ; βλέπετε ὅτω ἀσφαλίσατε ἑαυτούς . ἀπειτάξασθε τῷ ἄβυσσῳ ; μέχρι πῶς αὐτὸν μνησάσθε . σωτάξασθε τῷ Χριστῷ ; μέχρι ἐσχάτης ἀναπνοῆς αὐτὸν δεξιολογήσασθε . μετὰ ταύτης ὁρθοδόξου τῆς ὁμολογίας πρὸς τὸν δεσπότην Θεὸν ὑποδημήσατε . μὴ ναυαγῆσατε περὶ τῷ πύρῳ . ἐλεήσατε πένητα , μὴ ὑπερίδῃτε ἀδίκον

ἀδικήματα, μὴ ἀρπάσσετε τὰ ἀλλότρια, μὴ συκοφαντήσιντες ἀνδράς, ἀκολώματα μὴ παραδίδετε. ὑπερμαχήτε τὸ ἱερόν ἡμῶν, τὴν αὐτῶν ζωὴν ἐν παντὶ καιρῷ ἀσφαλιζόμενοι.

Οὐδὲν ὑπεριλάμνω τῷ μὴ εἰπεῖν ὑμῖν τὰ συμφέροντα· ὑμεῖς λοιπόν, οἴδατε τὸ, πῶς φυλάσσεται. ἐγὼ δὲ προεῖπον ὑμῖν τὰ συμφέροντα, μὴ ποτε ἐπιλειψάρομαι λαβὴ ψυχῶν ἐκ τοῦ λαοῦ. Ἐμπρὶς δὲ ὑμῶν ὁ ἔχθρος ἡ ῥήματα, ἡ ἐνθύμημα, ἡ ἐννοια, ἡ κίνημα, ἡ πράξις· ἀλλ' ὑμεῖς, ὡς αὐτὸς ἀσφαλίσασθε, ἵνα ἡ εὐαγγελία μὴ ἐχθρὸς λέγῃ περὶ ὑμῶν φαῦλον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς φοβερᾶς κρίσεως παρὰ ἡμῶν τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ ἀκαταχυνῶν, ἡ ἀκύνωμυ παρ' αὐτῷ τῷ δικτῆρι ἐκείνῳ ἡ μακαρία φωνῇ. Δεῦτε οἱ ἀλογημένοι τῷ πατρὶ μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ἡμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· αὐτῷ πρέπει πάντα δόξα, τιμὴ, ἡ προσκυνήσεις τῷ πατρὶ, ἡ τῷ υἱῷ, ἡ τῷ ἁγίῳ πνεύματι.

Καὶ μετὰ τὸ, ἀμὲν, λέγει αὐτοῖς. Ἀνὰ τὰς χεῖρας ὑμῶν. Ὑπὲρ τῆς οἰκουμένης, τῆς κατεσάσεως, δεισθείας, ἡ τῆς πάντων ἀναπαύσεως ἐπισημῶν· τὸ, Κύριε ἐλέησον. Ὑπὲρ τῶν ὀυβιστάτων ἡμῶν βασιλείων, παντὸς τοῦ παλατίου, ἡ τοῦ στρατοῦ αὐτῶν, ἡ τῆς φιλοχειρίας λαῶν, ἐπισημῶν. Κύριε ἐλέησον. Ὑπὲρ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ψυχῶν ἡμῶν, ἐπισημῶν. Κύριε ἐλέησον. Ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν σατανῶν ἐν ταίχῃ ὑπὸ τῆς πόδας ἡμῶν, ἡ ὑπὲρ τῆς ἀναιμάκτου φυλαχθῆναι τῶν πόλιν ἡμῶν, ἐπισημῶν. Κύριε ἐλέησον. Καὶ σφραγίζει τὸν λαόν κατὰ τὸ ἔθος ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ἡ προεὶ τῷ δόχῳ αὐτῶν.

Οἱ ἐλεῆμων ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις, καὶ σοὶ ἡ δόξα.

Καὶ μετὰ τὸ ἀμὲν, λέγει. Εὐλόγαδε, ἡ ἐπιδύσαδε. ἡ κατέρχεται ἐν τῷ ἁγίῳ θυσιαστηρίῳ· καὶ ποιεῖ δόχῳ εἰς τὸ πρὸς τὸ ἅγιον βάπτισμα ὁρμητίζομεν καὶ τὸ ἔθος ποιῶντος δόχῳ τῷ Διακόνῳ ἐπιδύχεται ὁ ἱερεὺς τῷ δόχῳ αὐτῶν μὴ λέγων τῷ συνήθῃ ἐκφώνησιν ἐν τῷ τέλει τῆς δόξης.

Δεῖξαι Κύριε ὁ Θεὸς προσκάλισαι τοὺς δούλους σου πρὸς τὸ ἅγιον ση φῶτισμα, ἡ καταξίωσον αὐτοὺς τῆς μεγάλης ταύτης χάριτος. Ἀπόδυσον αὐτῷ τῷ παλατίῳ, ἡ ἀναγέννησον αὐτοὺς εἰς τὴν ζωὴν τῶν αἰώνων· ἡ πληρώσον αὐτοὺς τῆς ἁγίας πνεύματος σου δωράμους εἰς αἰῶνα τῷ Χριστῷ σου. ἵνα μηκέτι τέκνα σφάματος ᾖσιν, ἀλλὰ τέκνα τῆς σῆς βασιλείας.

Καὶ πληρῶν τῷ ὕμνῳ τῶν φωτιζομένων, ὁ Διάκονος ἀπὸ τῆς κλίνης πρὸς κεφαλὰς λέγει. Οσοὶ πρὸς τὸ φῶτισμα. προσέλθετε τῇ χειροθεσίᾳ, ἡ εὐλογεῖθε. Καὶ πάντας χειροθετῶν ὁ ἱερεὺς ἀνδράς τε, ἡ γυναῖκας. εἰσέρχεται πάλιν ἐγγὺς τῷ ἁγίῳ τραπέζῃ, ἡ ἐκφωνεῖ. Οἱ σὺ εἰ ὁ φῶτισμός ἡμῶν ἡ σοὶ ἡ δόξα.

Εἶτα λέγει ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνη πάνσι. ἡ τῷ Διακόνῳ λέγοντος. Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνει. Επιδύχεται ὁ ἱερεὺς. Ὁ Θεὸς ὁ Πατὴρ ἡμῶν, ὁ πάντας θέλων σωθῆναι, ἡ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν, λάμψον φῶς γνώσεως ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, ἡ τῷ πρὸς τὸ ἅγιον φῶτισμα ὡς ἐπιζομένων· ἡ ἀξίωσον αὐτοὺς τῆς ἀθανάτου σου δωρεᾶς, ἡ ἔνωσον αὐτοὺς τῇ ἁγίᾳ σου καθολικῇ ἐκκλησίᾳ. σὸν δὲ εἰς τὸ ἐλθεῖν, ἡ σώζειν ἡμᾶς. ἡ σοὶ ἡ δόξα ἀναπέμπομεν.

Εὐχολ.

mini pauperis, ne afflictos contemnatis, ne aliena rapiatis, ne innocentes calumniis opprimatis, ne vanos sermones excipiat: Sacerdotes nostros propugnate, vitam vestram omni tempore custodire.

Non refugi, quin vobis quæ sunt utilia annunciarer: qua ratione sint observanda tenetis: utilia namque proposui, ne forte superveniens vindicta animam e populo rapiat. Observat namque verba vestra, cogitationem, sensum, motum, actionem inimicus: sed & vos securitati vestræ hoc pacto providete: ut nihil mali adversum vos proferente inimico in tremenda judicii die, Christi tribunali cum fiducia adstemus; & desideratam illam & beatam vocem audiamus: Venite benedicti Patris mei, hæreditate accipite præparatum vobis regnum a constitutione mundi. Ipse convenit omnis gloria, honor, & adoratio: Patri, & Filio, & Sancto Spiritui.

Et responso Amen, dicit eis: Sursum habete manus. Pro universo orbe, ordine, bono statu, & omnium quiete dicamus. Domine miserere.

Pro piissimis nostris Imperatoribus, omni palatio, & exercitu eorum, & Christo amabili populo: dicamus, Domine miserere. Pro animarum nostrarum redemptione, dicamus, Domine miserere. Ut cito conteratur Satanas sub pedibus nostris, & ut incolumis civitas nostra conservetur, dicamus, Domine miserere. Tum populum de mare cruce signat Patriarcha, & orationem hanc facit;

Qua misericors & benignus Deus existis, & tibi gloriam rependimus.

Et responso Amen, dicit: Induite, & calceate vos. Et ad altare progreditur: & orationem pro dispositis ad baptismum habet, Diacono faciente ut moris est supplicationem. Tum Sacerdos orationem hanc recitat, nec in ejus finem exclamationem ullam pronunciat.

Dominator Domine Deus, servos tuos ad sanctam tuam illuminationem advoca, & gratia ista magna, dignos illos ostende: in vitam æternam exuta vetustate illos regenera; & Sancti tui Spiritus virtute, ad Christi tui laudem illos reple: ut corporis filii numquam existant, sed regni tui filii.

Et baptizandorum oratione completa, Diaconus vice capita suo jussu inclinandi (id est loco hujus, Capita Domino inclinate) dicit: Quotquot ad baptismum eitis dispositi, ad manuum impositionem accedite, & benedictionem accipite: Et manibus singulis, viris & mulieribus imponens Sacerdos, rursus ad sanctam mensam regreditur, & exclamat: Quia tu es illuminatio nostra &c.

Deinde Sacerdos dicit: Pax omnibus. Et Diacono dicente, Capita vestra Domino inclinate. Sacerdos precatur: Deus Pater noster, qui omnes vis salvare, & ad agnitionem veritatis venire: cognitionis tuæ lumen in nostris & eorum qui ad baptismum sunt dispositi, cordibus infunde, & immortalis tui doni dignos illos redde: & Ecclesiæ tuæ sanctæ Catholice illos aggrega. Tuum enim est misereri, & salvare nos, & tibi gloriam rependimus.

N n

Ordo & Catechismus Profelyto ex Hebræis ad Christianam fidem
recipiendo faciendus . E Regiis, num. 43. Allatiano,
& Cryptoferratenſi Ms. excerptus.

Ordo servandus circa eos qui ex Hebræis
ad Christianam fidem accedant : vel , qua
ratione recipere conveniat eos qui ex He-
bræis ad Christianorum, &c.

Profiteri illum oportet , & verbis omnem
Hebræorum gentem subsannare : & exinde
declarare , qui ex toto corde , & fide syn-
cera cum Christianis versari voluit . Tum
manifeste in Ecclesia omni Judaica super-
stitioni renunciare , Sacerdote videlicet di-
cente , & ipso ad verbum repetente , aus-
serte ejus susceptore , si puer ipse fuerit .
Renunciatio vero est ejusmodi : Renuncio
omni Hebræorum consuetudini , & riti-
bus , & legalibus , & azymis , & agni
immolationi , & tubis , & tabernaculo-
rum festo , & reliquis omnibus Hebræo-
rum festis , & hostiis , & orationibus ,
& asperſionibus , & purificationibus , &
sanctificationibus , & propitiationibus , &
jejuniis , & neomeniis , & Sabbatis ,
& superstitionibus , & cantibus , & can-
ticis , & observationibus , & Synagogis ,
& cibis , & potibus Judæorum : uno
verbo omni penitus Judaicæ rei , & le-
gali , & consuetudini , & ritui renuncio :
& super omnia , illi qui in Christi figu-
ra & habitu ab omnibus Judæis expecta-
tur , Antichristo renuncio , & vero Chri-
sto & Deo conjungor . Et credo in
Patrem , & Filium , & Sanctum Spi-
ritum : sanctam , & consubstantialiam , &
individuum Trinitatem : in carne pa-
riter dispensationem , & ad homines
Dei Verbi , unius sanctæ Trinitatis per-
sonæ descensum : & quod homo vere
sit factus profiteor . Annuo quoque ip-
sum sua Deitate non excidisse , & san-
ctam virginem Mariam certo & vere se-
cundum carnem eam peperisse , & Dei-
param esse credo , & prædico . Et ve-
nerandam Christi crucem , & sacras Ima-
gines credo , suscipio , veneror , & am-
plector : & hoc pacto ex tota anima ,
& corde , & fide vera , ad Christianam
fidem accedo . Sin autem doloſo & fi-
cto animo , & non ex fide integra &
perfecta Christum sincere amante , sed
nunc quidem me Christianum esse stimu-
lo , deinceps vero negare voluero , & ad
Judaicam redire superstitionem , aut cum
Judæis convivans repertus fuero , aut
festum agens , aut furtim conversans ,
& Christianam religionem condemnans ,
& non potius ipsos manifeste coarguens ,
& vanam eorum fidem detestans : nunc
quidem Cain tremor , & Giezi lepra
super me veniant , præter politicarum
legum pœnas quibus me subjiendum ag-
nosco : & in futuro sæculo anathema
ſim & anima mea cum Satana & dæmo-
niis collocetur .

Dicit & orationem hanc pro Hebræo .

Domine Jesu Christe , Fili Dei vi-
vi , Agne & Pastor , sæculorum
Rex , qui ad ovile ovem errantem re-
ducis , qui peccatorem ex erroris via
convertis , ipse servum tuum hunc ex
adversarii tenebris ad lumen æternum

Τάξις γινόμενη ἐπὶ τοῖς τῷ Εβραίων τῇ τῇ Χριστιανῶν πίσει προσερχομένοις Barberinum legit. Πῶς δὲ
διχῶσαι ἢ ἐξ Εβραίων τῇ τῇ Χριστιανῶν , καὶ τῇ ἐξῆς .

Εξαγορεύειν αὐτὸν χρὴ , καὶ δευαμβύειν πᾶν ἔθ-
νος Εβραϊκόν· καὶ τῷ δυνάμει πᾶς ἐξ ὅλης καρ-
δίας , καὶ πίσεως εὐληκενῶς Χριστιανῶς συμβῶναι (Re-
gia Χριστιανῶσαι) ἡδέλῃσιν καὶ ἀποτάσσεται μὴ φαν-
ρῶς ἐπὶ ἐκκλησίᾳ πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ θρησκείᾳ , καὶ ἱερείᾳ
διηλαθὴ λέγοντος , καὶ αὐτῷ ἀποκρυμμένῳ καὶ εἰς χορὴν ἢ τῷ ἀ-
ναδόχῳ αὐτοῦ , εἴπερ ὑπάρχει παιδίον . ἡ δὲ ἀπόταξις ἐστὶ
τοιαύτη . Αποτάσσομαι πᾶσι τοῖς Εβραϊκοῖς ἔθουσιν , καὶ
τοῖς ἐπιτηδεύμασιν καὶ τοῖς νομίμοις , καὶ τοῖς ἀζύμοις , καὶ τῇ
θυσίᾳ καὶ ἀμνῷ , καὶ τῇ σάλπιγγι , καὶ ταῖς σκηνωπηγίαις , καὶ
τῇ λοιπαῖς ἀπάσαις ἑορταῖς τῇ Εβραίων , καὶ τῇ θυσίαις , καὶ
τῇ προσδουχαῖς , καὶ τοῖς ῥαντισμοῖς καὶ καθαρμοῖς , καὶ τοῖς
ἀγιασμοῖς , καὶ τοῖς ἱλασμοῖς , καὶ τῇ νηστείᾳ , ἐταῖς νο-
μίμωις , καὶ τοῖς σάββασι , ἐταῖς γοιτείαις , καὶ ταῖς
ἐμφαδαῖς , καὶ τοῖς περιέσμοις , καὶ τοῖς φυλακα-
εἰοῖς , καὶ ταῖς συναγωγαῖς , καὶ τοῖς βρώμασι ,
καὶ τοῖς πομασὶ τῇ Ἰουδαίων· καὶ ἀπλῶς ἀποτάσσομαι παν-
τὶ Ἰουδαίῳ πράγματι , καὶ νομίμῳ , καὶ ἔθει , καὶ ἐπιτηδεύ-
ματι . καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἀποτάσσομαι τῷ ἐν ἡμέρᾳ τῷ Χρι-
στῷ προσδοκώμενῳ ἀπὸ πάντων τῇ Ἰουδαίων Ἀντιχρίστῳ ,
καὶ συντάσσομαι τῇ ἀληθινῇ Χριστῷ Ὁ Θεῷ . καὶ πιστεύω εἰς
Πατέρα , Υἱὸν , καὶ ἅγιον Πνεῦμα , τὴν ἀγίαν , καὶ ὁμο-
ύσιον καὶ ἀχώριστον Τριάδα . καὶ τὴν ἑνσαρκον οἰκονομίαν ,
ἐπὶ ἀνθρώπῳ ἐπιδημίαν αὐτῷ τῷ Θεῷ Λόγῳ , καὶ τῷ
ἀγίᾳ Τριάδος ἑνὸς , ὁμολογῶν κατ' ἀληθείαν αὐτὸν
ἀνθρώπον γενέσθαι . πεύδομαι μὴ ἐξάντην τῆς οἰκείας
Θεότητος , καὶ τῇ κατὰ τὴν πλῆσιν ἀγίαν παρδί-
ον Μαρίαν κυρίως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκον εἶναι πιστεύω
καὶ λέγω . καὶ τὸν σὺβάσμιον τῷ Χριστῷ σταυρὸν , καὶ τὰς
ἱεράς εἰκόνας πιστεύω , καὶ διχομαῖ καὶ προσκυνῶ
καὶ ἀσπάζομαι· καὶ ὅπως ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδί-
ας , καὶ πίσεως ἀληθῶς προσερχομαι τῇ πίσει τῇ
Χριστιανῶν . εἰ δὲ μετ' ὑποκρίσεως καὶ δόλου , καὶ
ἐκ ἐκ πίσεως ὁλοφύχῃ τῷ Χριστῷ ἐκ καρδίας ἀ-
γαπήσῃ· ἀλλ' ἄρτι μὴν ἡμεματίζω εἶναι Χρиси-
ανὸς , ὕστερον δὲ διήλθω ἀρνήσασθαι , καὶ πρὸς τῇ
Ἰουδαίᾳ ὑποστρέψαι πάλιν θρησκείαν , ἢ ὀφρῶ
συνιδίαν τοῖς Ἰουδαίοις ἢ συνορτάζων , ἢ συνο-
μιλῶν λάθρα , καὶ τὸν Χριστιανισμόν ὑπεβάλλων·
καὶ ἡχὶ μᾶλλον φανερώς ἐλέγχω πάντας , καὶ ἀδελφῶν
τῶν ματαίαν πίσιν αὐτῶν . καὶ μὴν ἔλθωσιν
ἐπ' ἐμὸν ὁ τρόμος τῷ Καῖν , καὶ ἡ λείρα τῷ Γηζὶ ,
πρὸς τὸ , καὶ ταῖς ποίμαις τῇ πολιτικῇ· καὶ δὲ
τὸν μέλλοντα αἰῶνα εἴλω ἀνάδημα , καὶ κατὰδημα ,
καὶ ἡ ψυχὴ καχθείη μὴ τῷ σατανᾷ , καὶ τῶν δαι-
μόνων .

Εἰς Εβραίων λέγει ἐ τὴν εὐχὴν .

Κτεῖν Ἰησοῦ Χριστὶ Υἱὸν τῷ Θεῷ ζῶντος , ἀμὲν ,
καὶ ποιμὴν , βασιλεὺς αἰώνων , ὁ ἐπισυνάξας τὸ
πεπλανημένον πρόβατον εἰς τὸ ποίμνῳ , ὁ ἐπιστρέφων ἀ-
μαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ . αὐτὸς ἐπιστρέφον καὶ
τὸ δούλον σου πῶτον ἀπὸ τῆ σκότης καὶ ἀντικειμένη πρὸς

converte, ex errore diaboli ad divinam cognitionem unigeniti Filii tui revoca: in fide & dilectione ipsum confirma, & in Ecclesia tua partem & sortem illi largire. Tu enim es Deus noster, extra te alium non novimus, nomen tuum invocamus, ut jugiter & in omnibus sis benedictus Deus noster, nunc & semper, & in sæcula sæculorum.

τὸ φῶς τὸ αἰώνιον. ἀνακάλεσαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς πλάνης τῆ διαβόλου εἰς τὴν θωγωνσίαν τῆ μοναχικῆς σε οὐκ. ἐδραίωσον αὐτὴν τὴν καρδίαν ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ, μελὶδα καὶ κληρὸν αὐτῆς χάρισμα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ σου. Σὺ δὲ εἰ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐκτός σου ἄλλοι ἐκ οὐδαμῶς, τὸ ὄνομα σου ὀνομάζομεν· ἵνα πάντοτε καὶ διὰ πάντων εἴης εὐλογημένος ὁ Θεὸς ἡμῶν· νυν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Deest in Regiis, Cryptof. Bessarionis, oratio hæc: ad supremum vero ordinem subjungunt hæc pauca in Allasiano non extantia.

Hæc Profelyta in Ecclesia dicente, Christianum eum facimus, id est, censemus ut Christianum nondum baptizatum, quales sunt Christianorum filii Baptismum adhuc suscepturi. Secunda vero die Catechumenis illum annumeramus, dicentes super eum orationem, super pueris Catechumenis dicendam: & sequente alia die, exorcismorum orationibus utimur, atque ita ordine cuncta in Baptismo præscripta exequimur.

Ταῦτα τῆ προσερχομένη λέγοντος ἐπ' ἐκκλησίας, παιδοῦμεν αὐτὸν Χρειαζομένον, εἴτ' οὕτως ἡγάμεθα ὡς Χρειαζομένον ἀβάπτιστον, οἷα τυχόντες τὰ τῶν Χρειαζομένων παιδία τὰ μέλλοντα βαπτίζεσθαι. τῇ δὲ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ τοῖς κατηχημένοις συναρξομεθα, λέγοντες ἐπ' αὐτῶν τὴν δόχλῳ, ἡ ἐπὶ τῶν κατηχημένων παιδῶν φάμεν· καὶ τῇ ἐξῆς ἡμέρᾳ ταῖς τῶν ἐξορκισμῶν δόχαῖς, καὶ ἔπειτα ἀκολουθῶν ἐπιτελούμεν πάντα τὰ ἐπὶ τῇ βαπτίσματι νομομισμένα.

Ad faciendum ex Ethnico Catechumenum ex Cryptoferatensi Bessarionis Manuscriptis.

Oratio ad faciendum ex Ethnico Catechumenum.

Ante fores Templi jubet eum genuflectere cruce ter signat, & dicit.

Benedictus es Domine Deus, Pater Domini nostri Jesu Christi, qui ex omnibus gentibus eligis tibi abundantem populum, bonorum operum zelatorem: ut presentem servum tuum ad sanctam Ecclesiam tuam accedentem benedic: revela oculos ejus ad mirabilia tuorum contemplationem, aperi aures ejus ad divinorum verborum tuorum obedientiam, Catechumenis populi tui illum junge; ut in tempore opportuno regenerationis indumenti incorruptibilis lavacro dignus fiat.

Deinde rursus cruce illum signat, & nomen ejus inter Catechumenes scribit.

TU Domine sanctum tuum Verbum salutem in mundum misisti ut divinæ tuæ cognitionis luce cuncta adimpleret. Tu animam servi tui a maligno eripuisti, tu illam illumina, & in sanctificationem Christi tui adduc: & nulli maligno spiritui locum in illo habere permitte. Tu enim generis nostri es liberator, & tibi gloriam & gratiarum actionem offerimus: Patri, & Filio, &c.

Εὐχὴ εἰς τὸ ποιῆσαι Ἐθνικὸν κατὰ χύμους.

Ποιεῖ αὐτὸν κλῆσαι τὸ γένος ἀπὸ τῶν πυλῶν, σφραγίζει τέλει, καὶ λέγει.

Εὐλογητὸς εἰ Κύριε ὁ Θεός, καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ἐκ πάντων τῶν ἔθνων ἐκλεγόμενος ἑαυτῶν λαὸν περιούσιον, ζηλωτῶν καλῶν ἔργων. Σὺ τὴν παρόντα καὶ προσελθόντα τῇ ἀγίᾳ σου ἐκκλησίᾳ δέλεις δι' ὁλόγησον· ὁποσάκις ὡς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς πρὸς τὴν τῶν θαυμασίων σου καταπόνησιν. ἡμενοῖξον αὐτὴν τὰ ὅσα εἰς ὑπακοὴν τῆς θείας λογίᾳς σου, σωῖα φον αὐτὸν τοῖς κατηχημένοις τοῦ λαοῦ σου. ἵνα ἐν καιρῷ δέδωκεν καταξιώθῃ τῇ λατρῇ τῆς παλιγγενεσίας τῆ ἐνδύματος τῆς ἀφθαρσίας.

Εἴτα σφραγίσας αὐτὸν πάλιν τέλει ἐγγράφει αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῖς Κατηχημένοις.

Σὺ δέωστα τὴν σωτηρίαν ἐξέπεμψας τῇ κόσμῳ τῶν ἁγίων σου λόγον· ἵνα πληρώσῃ πάντα τῆς θωγωνσίας σου. Σὺ ἐξέλειψες τὴν ψυχὴν τὴν δούλου σου ἐκ τῆ ποικιλίας· σὺ καὶ φωτίσας αὐτήν, καὶ ὁδήγησας εἰς ἀγιασμόν τῆ Χρυσῆς σου· μὴ συγχωρήσῃς Πνεύματι τινι ποικιλῶν χάρας ἐν αὐτῇ ἔχειν. Σὺ δὲ εἰ μόνος λυτρωτὴς τῆ γενεῆς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὸ δόξαν καὶ Ευχαριστίαν προσάγωμεν· τῇ Πατρὶ καὶ τῇ Υἱῷ, καὶ τῇ Ἁγίῳ Πνεύματι.

1. **Ε**ΤΧΗ' ης τὸ ποιῆσαι κατηχούμενον.) Non numero, sed collectione, una est ad faciendum Catechumenum oratio: atque insuper scribit hic Theſſalonicenſis Præſul libro de ſacramentis, οὐχ ἀπαξ μόνον καὶ λέγειν τὰς ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἀφορμῶν, καὶ τὰς ἐτέρας δι' ἡμέρας. ἀλλὰ πολλάκις. ἐν μὲν γὰρ τῷ διχολογίῳ ἐπὶ τῇ δ' αὖτις γράφεται λέγεσθαι. ὅτι ἡ συνήθεια τῶ ἀρχαίως καὶ ἐκείνῳ μὲν ἐν ἑπτά ἡμέραις ὑπὸ τῆς κατηχῶν ἱερῶν τοῖς βαπτίζομένοις ταύτας λέγεσθαι. Non ſemel tantum, ſed pluries dicenda ſunt, tum antiq̃ue exorcismiſmorum, tum aliæ orationes: in Eucologio ſiquidem ſepties aut decies recitari præſcribuntur. Talis enim erat antiqua conſuetudo, ut a Sacerdotibus Catechiſtis ſuper baptizandis recitarentur. Invaluit tamen ritus modernus ut unica ſolum viſe percurrantur.

2. **Λύει τὴν ζώνην ὁ Ιερὺς.**) Puerulos recens natos non poſſe commode veſtiri, exui, calceari aut excalceari probe intelligimus; quo poſſunt nihilominus modo, & ritu ſicut adultos baptizant Græci: ætate tamen grandiuſculos ad Eccleſiam baptizandos adducunt, atque ita cærimonias cunctas facilius circa illos obſervatas videre licet: & ego, ſcribit de ſeipſo Arcudius libro primo capite decimo tertio, quando luſtratus fui ejuſmodi ætatis eram, ut plane meminerim.

3. **Φωτισθῶ.**) Ex quo Divus Paulus, baptiſmo ſufcepto, Chriſtianos φωτιζόντας illuminatos vocavit ad Hebræos ſexto, nil crebrius apud Patres Græcos reperias quam voces φῶς, φωτισμός, & φωτισμός baptiſmo declarando uſurpatas: ut qui juxta Dionyſium de Eccleſiaſtica Hierarchia capite tertio, τὸ φῶς φωτὸς μεταδίδωσι, καὶ παῶν ἐστὶν ἀρχὴ τῶ δυνάμει φωταγωγίῳ, ἐκ τῶ τελειώμεν ὁ ἀληθὺς ἐπιφωτισμένος. Primi luminis homines participes faciunt, principiumque eſt omnium divinarum illuminationum, & efficitur vero illuminationis nomine celebrandus. Qualem vero conſeruat animæ λαμπρότητα, ſuſe Gregorius Theologus explanat orat. de illo habita.

4. **Αποδύει καὶ ὑπολύει.**) De hoc ritu iſdem pene verbis tractatum inſtituens Chryſoſtomus initio ſermonis ad illuminandos, ejus cauſam ſe indicare velle profitebatur: ἐβλόμην φῶτος εἶναι, inquit, τινὸς εἶναι μετὰ τὴν παρ' ἡμῶν διδασκαλίαν, ὑπερῶν τινος ἡμεῖς καὶ ἀποδύσαντες, γυμνὸς καὶ ἀνυποδύτης, μετὰ τὴν χριſτιανικὴν μάχην, καὶ τὰς ἐξορκιζάντων ὁ πατὴρ ἡμῶν παρατίμωσι φωνάς. Vellem hoc quidem primum meo declarare ſermone, cur majores noſtri, poſt noſtram inſtitutionem, vos denudantes & excalceantes, nudo corpore & pedibus, cum ſolo iuſuſo ad exorcizantium amandant voces? Quam autem ibi non proferit Chryſoſtomus rationem, hanc Auguſtinus de Symbolo ad Catechumenos libro ſecundo capite primo depromit: Quid eſt, inquit, dilectiſſimi, quod in vobis celebratum eſt? Quid eſt quod hac poſte circa vos actum eſt, quod præſeritis noſtibus actum non eſt? Ut ex locis ſecretis ſinguli producantur in conſpectu totius Eccleſie, ibique cervicē humiliata, quæ male fuerat antea exaltata, in humilitate pedum, cilicio ſubſtrato, in vobis celebraretur examen, atque ex vobis extirparetur diabolus ſuperbus, dum ſuper vos invocatus eſt humilis altiſſimus Chriſtus. Plura inferius Symeon Theſſ. Vide Cyrillum Catecheſi Myſtag. ſecunda.

5. **Ἰσταν αὐτὸν κατ' ἀνατολῆς.**) Catechumenos exorcizans ſubjiciendos, ſive dæmoni renunciandos, recto corpore, ad robur animi profitendum ſemper ſtetiſſe, non obſcure innuit Gregorius Nazianzenus, in oratione funebri ſui patris, cum eum præter morem ingenua procumbentem in Catecheſi, futuri ſui Sacerdotii clariffimum ſignum exhibuiſſe narrat: de quo noſ alibi. Orientem vero primo reſpicere Catechumenus admonetur: non enim Paradifi tantum terreni, unde exulat, ſed & cæleſtis habitationis a Chriſto, cui nomen eſt Vir Oriens, aditum baptiſmi ope, ſibi pandendum ex-

petit, & expectat. Hac de cauſa Elias Cretenſis in oratione Gregorii 19. Qui divinam, ait, nativitatē & ſpiritualem regenerationem conſecuturi ſunt, recto corpore ſtantes, nunc ad Orientem ſe convertentes, atque adverſario quidem & ejus operibus renunciantes, Chriſto, Chriſtianaque vitæ ſe adjungunt.

6. **Εχόντα τὰς χεῖρας κάτω.**) In ſervitutis ſignum qua illuc uſque a dæmone oppreſſus eſt Catechumenus, ante Exorcifmos demiffas manus tenet: quod indicat quoque quinta Synodus Conſtantinopolitana actione quinta: οὐχ ἡγούμεθα τινα δὲ λατρεύοντες τὸν Θεὸν καὶ δυνάμει μωσαγαγίας, ὅσος ἄγων ἐπικρατῇ τὰς φοβημένους τὸν Κύριον, καὶ ὅν μάλιστα προσιέναι καιρὸν τῷ Θεῷ βαπτίſματι οἱ προκαταχέοντες τῇ πλάτῃ. καὶ ἐπιδείνουν αὐτοὺς αὐτῶν φῶς ἐλευθέρων ἐπιλάμψαντας τοιαύτας ſυχαίας, καὶ δυνάμει ἐλευθέρωνται παρχαλίῃ. Ἰστανται τὸ χῆμα τῶ ἀγῶνος ἀποπληρουμένοι, κατὰ νόον, καὶ τὰς χεῖρας συμπλέκοντες, καὶ βέβαιον δικαίως, καὶ ἀντιμετρίως τῇ φθορῇ τῶ δὲ βόλου περιεργίᾳ ἀπαξ λύτρωνται ἀληθῶς τῷ σωτηρίου φωτισμοῦ ἀπειδιχόμενοι. Non putavimus latere aliquem qui jam divino Baptiſmatis ritu dignus ſit habitus, quantus animi agon detinet Dominum timentes, eo tempore, quo qui erroribus antea ſubjecti erant, ad divinum baptiſma debent accedere. Et quoniam divinum lumen veritate ſuper hujusmodi animabus ſplendet, & a difficili valde ſervitutis liberantur: ſtant ſignatam certaminis explicantes, deorſum innuentes, & manus compledentes, & opportune tremantes, ex adverſo jam oppoſiti invidioſæ diaboli aſtutiae, ſemel veram libertatem ſalutaris baptiſmatis præſolantes.

7. **Εμφυσᾷ εἰς τὸ πρόσωπον.**) Exſufflationem, poſt Clementem & Dionyſium in memorat etiam Gregorius in ſuo ſacramentorum lib. ſcribens: Ad Catechumenum ex pagano faciendum, Gentilem hominem cum ſuſceperis, primo Catechizes eum divinis ſermonibus. &c. Poſt hæc facies Catechumenum, & exſuffles in faciem ejus. Ter autem ſicut etiam hic, ſit ejuſmodi exſufflatio in Ordine Romano. Tunc exſuffles in faciem tribus vicibus, dicens. Exi immunde ſpiritus, & da locum ſpiritu ſancto Paracleta. Cujus rationem poſt Auguſtinum de nuptiis & concup. lib. 2. cap. 18. ſuggerit Hugo a S. Viſtore lib. 1. de Sacram. cap. 18. Inſufflatur. inquit, non creatura Dei in ipſo ſed diabolus in cuius regno propter peccatum natus eſt, exſufflatur ab ipſo; id eſt, per ſpiritum ſanctum cuius ſignum eſt ſtatus exterior, amovetur diabolus, dum per ea quæ timet agi, poteſtas ejus minoretur, non omnino tollitur. Hunc autem, ſicut & reliquos hucuſque memoratos ritus apte & dilucide enumerat, & exponit Symeon Theſſalonicenſis: Ἰστανται οὖν τῷ ἀναδόχῳ ὁ βαπτίζομενος δεικνύς ὅτι ἐκκυῖος παρὰ τὸν τὸν ἐγγυόμενον ἔχει. Καὶ τὸ ἱερὺς διλογίſαντος. (δι' ἡμεῖς γὰρ καὶ τῆς ἀρχῆς, καὶ πάντοτε τῷ Θεῷ ἐπὶ τῇ ἀποκαλώτοις ſωτηρίᾳ) διδύς γυμνὸν ὄντι, καὶ ἀποκαλύπτῳ, καὶ περιβολαῖν μόνου ἐμφυſῶ τῷ κατὰ χεῖρας γαυροειδῶς ὁ Ιερὺς. καὶ δὲ μὲν τῷ ἐμφυſήματος τῷ ἐν τῷ Ἀδάμ φῶς τῷ ἐκείνῳ ἐμπνέσιν ἀναζωπυροῖ, ἐπὶ καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ φησὶ πρὸς τὸν ζῶντος. καὶ ὁ Ιερὺς δὲ Χειρὸν τὸν Θεὸν τυπῶ (ὅθεν ἔκαλον μὲν τῷ κοινωνίαν Χειρὸν βαπτίζῃν καὶ ἐμπνέειν.) τῷ τῷ δὲ ἐμφυſῶ δὲ τῷ Τριῳδα, ἃτι κοινὴ τῷ Τριῳδος ἐστὶν ἡ χεῖρας ἐν ἑνὶ γένει. γαυροειδῶς δὲ δὲ τὸν ſαρκινὸν τῶν ἡμῶν ἐπαδόντα ſαρκὶ τῷ Τριῳδος εἶνα Χειρὸν. καὶ ἐν τῷ μετώπῳ, δὲ τὸ νοητικόν. ἔν τῷ κόματι, δὲ τὸ λογικόν. καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ, δὲ τὸ ζωτικόν. Et infra: ἀπολύει τὴν ζώνην ὁ Ιερὺς καὶ ἀποδύει τὸν κατηχούμενον κατ' ἀνατολῆς ὁρῶντα. ὅτι προσιρχόμενος τῷ Θεῷ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν βλέπει, ἔκλυμινος ἐστὶ τῇ ἀπίſτῃ, ἔκ γυμνὸς πάσης κακίας καὶ περιβλήματος ἀμαρτίας ἀλάτρεος. καὶ τῷ δυνάμει ὑποδεικνύς τῷ Θεῷ ἵστανται γυμνός. ἐπὶ δὲ δὲ τὸ γυμνὸν γενομένη τῇ ἀμαρτίᾳ τὸν ἀνθρώπον. Et infra: ἐμφυſῶ δὲ ὁ Ιερὺς δευτέρῳ καὶ τρίτῳ, ὅπως ἐστὶ βεβαιώτερον ἔργον δὲ ἀναζωπυῖς τε καὶ ἀνακαιρίως ἐκ τοῦτου δηλούμενον. Stas cum Suſceptore baptizandus, manifeſtans ſe

spontanum accessisse, & fidei iussorem se habere. Et benedicente Sacerdote (gratias enim a principio agere convenit, pro perditæ ovis salute) nudum confestim, & detectum, solo amictu coopertum Catechumenum exufflat ter in crucis modum Sacerdos. Et per exufflationem quidem, primam Dei in Adamum inspirationem sopitam exsuscitat: quoniam & insufflavit in faciem ejus spiraculum vitæ, inquit, Et Sacerdos quidem, Christum Deum representat (unde & laudandum est post Christi communionem, baptizare, & statu velut Christo ex corde aspirante inspirare) tertio vero inspirat propter Trinitatem cuius opus commune est gratia, & operatio: cruciformiter vero, propter Incarnatum, pro nobis passum in carne unum e Trinitate Christum. Et in fronte certe, propter mentem; in ore, propter rationis loquelam: & in corde tandem, propter vitæ fontem in eo residentem. Solvit autem zonam Catechumeni Sacerdos, & denudat ad Orientem respicientem, eo quod ad Deum accedens verum lumen cernit, & ab infidelitate solutus est, & omni nequitia nudus & a peccati tegumento alienus: servitutem autem Deo pollicetur, & ideo nudus stat, & quia etiam propter peccatum nudus homo factus est. Secundo denique & tertio Sacerdos insufflat, ut exsuscitationis & reparationis ex hoc demonstrata opus sit certius & firmitus. Paucioribus iterum cuncta hæc Augustinus enarrat lib. 4. de Symbolo ad Catech. capit. Omnia Sacramenta quæ acta sunt & aguntur in vobis per ministerium servorum Dei exorcismis, orationibus, canticis spiritualibus, insufflationibus, cilicio, inclinatione cervicis, humilitatis pedum, præter ipse animi assensu appetendus: hæc omnia, ut dixi, acta sunt quæ vos reficiunt in utero ut renatos ex baptismo, bilares vos exhibeat Christo.

8. Επιστάτω τῷ χρίστῳ. Symeon, ἐπιστάτω, ὁ ἱερὸς αὐτῷ τῷ χρίστῳ ὑποκαταστήσας, καὶ ἐν τῷ πνεύματι ἀναπαύσας. Imponit ei manus Sacerdos ut sanctificatam, & spiritu illum reformatum. Et infra. καὶ αὐτὸν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ὅτι ἔχον αὐτὸν ὑποκαταστήσας, καὶ ἐν τῷ πνεύματι ἀναπαύσας. Post hæc benedixit Deum Pontifex, (sequente oratione) quia iustum est cum benedicere, in perditæ hominis inventione, & humana salute: deinde manus impositione gratiæ communicationem, & hominis reparationem vult esse significatam. Tria porro valde diversa, crucis nempe signatio, tum manus impositio, & oratio, in uno hic conjunguntur, quæ & Augustinus una sententia complexus est de peccatorum meritis & remissione lib. 2. cap. 26. dicens: Non uniusmodi est sanctificatio: nam & Catechumenos secundum quendam modum suum per signum, & orationem manus impositionis puto sanctificari. Una etiam ponuntur in Baptismali ritu Severi Alexandrini: Imponit eis manus Sacerdos, & in omni invocatione facit crucem super vultum eorum.

9. Γράζον αὐτὸν ἐν βίβλῳ τοῦ ζώου. Nomina sub Ecclesiæ signis militaturi dabant Catechumeni, ut baptismi charactere, in vitæ libro nomina sua fore referenda sperarent.

10. Απορριμμός ποῦτος. Exorcismorum usum exemplo suo Christus hominum Servator videtur docuisse & instituisse; cum ab improborum spirituum insultu liberavit eum, cuius infirmitas erat, ut ad statutas luas conversionis mente & sensibus excederet; ita Chrysologus serm. 52. & Isidorus lib. 2. de Offic. div. cap. 10. Exorcismus, inquit, sermo increpationis est, contra immundum spiritum in Energumenis sive Catechumenis factus, per quem ab illis diaboli nequissima virtus, & inveterata malitia, vel violenta incurfus fugatur: quod significavit illi lucas quem increpavit Dominus Jesus, & exiit ab eo demonium. Ut itaque divino ex instituto processerunt; ita & divinis verbis constatos esse voluerunt exorcismos. primi Ecclesiæ Patres: & de illis, propterea scripsit in Procat. Cyrillus Hierosolymitanus, οἱ δὲ θεοὶ καὶ ἐκ θαλάσσης γινώσκοντες ἀπορριμμοὶ εἰσὶν, & ex divinis scripturis collecti exorcismi.

11. Οὗ δὲ διαποτα. Præcedenter quidem sed conjunctim ad hanc orationem, Euchologia quædam Veneta antiqua præmittunt hæc verba: ἡ τῶν παρ' ὁ κατηχούμενος, καὶ ὑπολογισαίτο τῷ ἱερῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ λοιπὰ. Quæ quidem verba præsentem Ecclesiæ Græcæ usum indicant, juxta quæ Baptisteria non amplius in Vestibulo, sed in ipsa Ecclesia cernuntur esse constituta.

12. Καὶ ἀποδομένῳ ἔνδοξον. Vicecomes lib. 2. de Baptismo cap. 18. Catechumenos exorcismis pronuntiatis dæmoni renunciaturus, nudos penitus stetit contendit. Nam qui dæmonis castra, inquit, se deferere profitebantur, omnes vestes exuebant, ut cum sese nudos athletarum more cernerent, ac tam humiliter gererent, ad pugnam sese agnoscerent vocari, & dæmonis cui nuncium remittebant superbiam in seipsis retundendam promitterent. Nicetæ Choniata, & Zabulonis Æthiopis, quibus potest auctoritatibus mentis confirmat: sed & adducit Dionysium de Ecclesiæ Hierarch. Catechumenum, γυμνὸν ταμίαν, καὶ ἀνυπόδητον stare referentem, quibus addit, quæ placent, conjecturas. Verum Ruperti Lincolnienensis auctoritas, & utriusque Ecclesiæ, Latinæ simul & Græcæ modernus laudatusque usus, in eam nos inclinat sententiam, ut non omnino nudos, sed retenta interula, vestes dumtaxat exteriores, ex quarum cultu superbit homo, a se rejecisse in exorcismis opinemur: nam & Christiana modestia id exigit tum in adultis, tum maxime in mulieribus, ut quamvis veterem hominem se expoliasse, & Christi humilitatem non erubescere profiteri velint, verecundiam tamen cum vestibus a se non abjecisse manifestent: unde & ut decore procederent mulieres, socias & adiutrices in baptismi officio Diaconissas habuisse, ostensum est supra fol. 221.

13. Αποσπέρει αὐτὸν ἐπὶ δυσμαί. Catechumenos Christi agnitionibus adlegendos, Orientem primo, velut Imperatoris signa & agnovisse & salutasse superius contemplati sumus: nunc quasi cum hoste manus commissuri, faciem ad Occasum seu ejus stationem vertunt: ὅτι αὐτὸς ἐπὶ δυσμαί ἀποσπέρει, καὶ τὰς χεῖρας ἀποδώσας. Sedit vero deinde illos Sacerdos, ad Occidentem respicientes, manus ad modum detrudentis agitanter, ait Dionysius memoratus: & in theoria: γυμνὸς ἔνδοξος ἱσθῆς ἀπὸς δυσμαί ἀποσπέρει, Spoliatus & pedibus nudos versus occasum respicientes collocat. De utroque in hanc vel illam partem obtutu, dixit jam supra Elias Cretensis: Qui divinam nativitatem & spiritualem regenerationem consecuturi sunt recto corpore stantes, ac nunc ad Occidentem nunc ad Orientem se convertentes, atque adversario quidem & ejus operibus renunciantes, ad Christum, & Christianam vitam se adjungunt. Aspectus autem & versionis ad Occidentem, Cyrillus Hierosolymitanus causam assignat Catech. 2. βούλομαι καὶ τινὲς εἶναι ἐκ τῶν ἀπὸς δυσμαί ἐκείνῳ ἀναγκαῖον γὰρ εἶναι δαίμονα φερόμενον σκοπῆσαι τύπος αἱ δυσμαί ἐκείναι δι' ὅσους τυγχάνουσιν ἐν σκοτίῃ ἔχει καὶ τὸ κράτος. αὐτὸς χεῖρας συμβολικῶς ἀπὸς δυσμαί ἀποσπέρει, ἀποσπέρει τῷ σκοτεινῷ ἐκείνῳ καὶ ζοφῶν ἀρχόντι. Qua de causa porro versus Occasum steteritis, opera pretium esse puto explicare, cum solis Occasus apparet: tum tenebrarum sit locus: diabolus autem cum sit tenebra, robur in illis suum habet: idcirco symbolicè Occasum spectantes caliginoso illi tenebrarum principi renunciant. Idem scribit Hieronymus in cap. 6. Amos. In mæstis, inquit, primo renunciavimus ei qui in Occidente est, nobisque moritur cum peccatis: & sic cum Oriente pactum inimus, cum sole justitiæ, & ei nos servituros esse promittimus.

14. Αὐτὰς χεῖρας ἔχοντες. Contendit Arcudius l. 1. cap. ult. non ἔχοντες sed ἐκτινάσσοντες, vel ἀνατινάσσοντες, legendum, quæ tamen conjectura ductus, ignoro; cum idem utriusque dictionis in hoc loco sit sensus, (quem Cyrillus Hierosol. his verbis περιέμειν τῇ χειρὶ, τῷ νου ἐκτενῆς in adversum edocet) imo retinendum τὸ ἔχοντες, docent una voce cuncta MS. cum edicis collata. Satiùs itaque est sententiæ mysterium cum

Cabasila oratione de vita Christi secunda attendente: *χειράς τας ἐκτείνει, ὥς παρόντα καὶ ἐπικείμενα τὸν πονηρὸν ἀποδείξει, καὶ ὡς μακροῦ ἔβδελυτοῦ καταπτύει, ὥς τὰς ἐχθίδας καὶ ὁλοθρὸς παντὸς αἰτίας ἀρνεῖται σιωδᾶς, καὶ τῷ φίλῳ τῷ πικρῷ παντάτασι φέλλει, καὶ τὴν ἐχθρὰν ἐπαυῖ.* Catechumenus extendit manus, ac veluti presentem & opprimentem Satanam a se detrudit, & tamquam impurum atque execrandum consputat, inimicissimam item ac infida fœdera totius interitus causam rejicit atque repellit, acerbam illam amicitiam omnino dissolvit, & inimicitiam laudat.

15 *Αποτάσσει τὸν σατανᾶ.* Abrenunciationis in baptismo faciendæ ritum antiquissimum, & secreta traditione ad nos usque derivatum docet Basilus de Spiritu Sancto ad Amphilochoium: τὸ δὲ τρεῖς βαπτίζοντες τὸν ἀνδρῶν τὸν δὲ; ἄλλα δὲ ὅσα περὶ τὰ βαπτίσματα ἀποτάσσει τὸν σατανᾶ καὶ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἐν γράφῃ; καὶ ἐκ τῆς ἀδυσωσίτου ταύτης, καὶ ἀπορήτου διδασκαλίας; Ter immergi hominem unde traditum est? Reliqua item quæ sunt in Baptismo velut renunciate Satanae, ex qua Scriptura habemus? Nonne ex privata & arcana traditione, hoc est, Apostolica traditione? Quam quidem nonnulli in illo Aetuum 2. Salvamini a generatione ista praecepta, (quo Petrus ad Baptismum Judæos hortatur) cum Lorino in illum locum, fundatam asserunt. Legatur Clemens in Constit. Apost. lib. 3. cap. 18. Dionysius de Eccles. Hierar. cap. 1. & 7. Tertullianus lib. de Corona militis, cap. 3. Chrysostomus hom. 21. ad populum Antiochenum. Ambrosius in epist. ad Coloss. 2. & Augustinus de nuptiis & concup. lib. 1. cap. 20.

16 *Καὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ.* Abrenunciationis baptismalis componendæ formam ex lib. 7. Constitut. Apost. cap. 42. videntur antiqui exemplar deprompsisse: in eis siquidem legimus: ἀποτάσσομαι τῷ σατανᾶ, καὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ταῖς πομπαῖς αὐτοῦ, καὶ ταῖς λαβδαῖς αὐτοῦ, καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, καὶ ταῖς ἐνέρεσι αὐτοῦ, καὶ πᾶσι τοῖς ὕπ' αὐτόν. Abrenuncio Satanae & operibus ejus, cultui ejus, angelis ejus, machinamentis ejus, & omnibus quæ sub ipso sunt. Crediderim nihilominus priscos Antistites, vel pro suarum Ecclesiarum usu, vel pro pietatis fervore, interrogata hujusmodi nonnumquam mutasse vel adauxisse: Cyrillus Hierosolymit. secundum omisit Catech. mysta. apud Ambrosium vero cap. 2. lib. de iis qui mysteriis initiantur alia reperimus. Repete quid interrogatus sis? Recognosce quid responderis? Renunciasti diabolo & operibus ejus: & lib. 1. Hexameron cap. 4. Dereliquit, ac deserit qui abluitur, intelligibilem illum Pharaonem, principem istius mundi, dicens: Abrenuncio tibi, diabole, & angelis tuis, & operibus tuis, & imperiis tuis. Hieronymus ad cap. 5. Matthæi scribit: Renuncio tibi, & pompæ tuæ, & vitis tuis, & mundo tuo, qui in maligno posuitur est. Salvianus libro sexto de providentia, addit, Spectaculis & operibus ejus. Colligit cuncta Beatus Ephraim de Abrenunciatione in Baptismo facta: Modicis, inquit, verbis cuncta quæ nominantur mala, quæque odit Deus, valere jubemus & abrenunciamus, cujusmodi sunt non unum dumtaxat, non duo, non decem, sed quodcumque appellatur malum: puta, Abrenuncio Satanae, & cunctis operibus ejus.

17 *Καὶ λέγεται ἐκ τρεῖς.* Symeon Thessalonicae, ἀποτάσσεται τρεῖς διὰ τὸ ἀσφαλὲς τὸ ἀποταγῆς τῷ πονηρῷ, καὶ εἰς δόξαν τῷ ἐν Τριᾷ μόνῳ Θεῷ ἡμῶν Ἐκταβαλόντος τὸ πονηρὸν. Renunciat usque tertio; propter renunciationis maligni firmitatem, nec non ad unius Dei nobis gloriam, qui malignum deiecit.

18 *Εμφύσησον καὶ ἐμπύσσει αὐτὸν.* Grandiusculos nonnumquam pueros, cum soleant Græci baptizandos offerre, nil mirum si exsufflatione & conspuratione, quæ ratione utentibus, contemptus, diffidii, & horroris sunt signa, dæmonem jubeant detestari. De exsufflatione nonnihil jam attigimus, num. 4. & iterum de illa redibit sermo. Con-

spirationem vero repudii perfecte dati, & contemptus consummati judicium esse docet Anselmus in cap. 3. Matth. his verbis: *Mos erat enim in lege, ut si aliquis superbus repudiaret uxorem, alius qui eam jure propinquitatis ducere vellet, discalcearet eum qui repudiaverat illam in media porta, & ipsa spueret illi in faciem, & vocaretur ille in æternum opprobrium.*

19 *Κάτω τὰς χεῖρας ἔχοντα.* Corrigendus hic Arcadius, lib. 1. capite ultimo, Euchologium falso incutans, asserensque falso non κάτω τὰς χεῖρας ἔχοντα, sed ἀνω τὰς χεῖρας ἀνατίναντα legendum: alio namque gestu Catechumenus diabolo renunciat, & alio rursus se Christo subjicit: protensis & actis athletarum more in aerem manibus dæmonem a se repellere videtur, ex adverso partes Christi amplexus, manus demittit, & complicatas coram se tenet, ut omnimodam profiteatur servitutem; prout jam dilucide numero 6. & 14. explanatum est. Atque ita male intellectus ab Arcudio Dionysius adversus ipsum militat, si attente respiciatur: ait enim μεταγὰρ (ὁ ἱερεὺς) ὁρῶν, καὶ ὁρῶν οὐρανὸν ἀναβλέψαντα, καὶ τὰς χεῖρας καλῶς συντάξας τῷ Χριστῷ. Ad Orientem (Catechumenum) transfert (Sacerdos) & celum respicere, & manus componere jubet pacta cum Christo initurum. At qui cum alio pactum servitutis init, & homagium, ut ita loquar, præstat, longe est ut sublati manibus quasi minas intentet, quin potius, demissas, compositas & complicatas semper ostentat, ut in ejus manibus & gestibus nil quod subjectionem non polliceatur, possit observari.

20 *Καὶ πρὸς τὸν Θεόν.* Prima cum Deo societas fide inquit: fœdus itaque cum Deo deinceps habiturus Catechumenus, de fide inquitur. Credere siquidem prius oportet, ait Basilus lib. 3. contra Eunomium, & deinde Baptismate consignari: nec nisi de fide prius edoctas gentes Baptismatis unda tingunt Apostoli, qui eas primum docendi, mox baptizandi præceptum a Christo Domino acceperunt. Addit Thessalonicensis ter interrogari, & ter symbolum a Catechumeno recitari τρεῖς λέγει τὸ, πιστεύω βιβλαίων τῶν ὁμολογῶν, ἅμα δὲ καὶ εἰς τὴν αὐτὴν τὴν Θεοῦ φύσιν. Ter dicit Credo, & confessionem confirmat, simul etiam & honorem Deitatis in personis trinitæ tollit.

21 *Καὶ προσκυνῶσιν αὐτῷ.* Flexis genibus hæc fit adoratio, ut ex Basilio citatus Arcudius annotat: τὸ ἀνακλίνειν πυρὸς τοῦ δῶρον γενέσθαι τὸ βάπτισμα, ὅτι οὗτοι φθίγγοντες δυνάμει τῶν σωτηρίων ῥιμίσεων, τὰ χαλεὰ ἔχοντες ἀκούσας καὶ ἀρῶν ἐπιβεβήσαν, αὐτῇ τῇ καθαρῇ ἐνοικίοντες τὸ νόστον. οὐ χεῖρας ἀραιεῖς οὐρανὸν, ἐκ ἐπὶ πόδας διακλίνειν, καὶ κλίνειν γόνα εἰς τὴν προσκύνῃσιν, οὐ διδάχθῃν χησίσαι, οὐχ ὁμολογῆσαι ἀσφαλῆς, οὐχ ἐκ σιωδῆσαι Θεῷ, ἐκ ἀποτάξαι τῷ ἐχθρῷ. Quid expeccas ut febris beneficio tibi Baptisma contingat, quando neque poteris loqui salutaria verba, fortassis autem neque concedetur, ut pure audire possis, in ipso capite habitante morbo? Non manum ad celum tollere, neque in pedes erigi, non genuflectere ad adorationem, non commode doceri, non certo confiteri, non pacisci cum Deo, non renunciare inimico. Hæc Basilus cærimonias omnes Catechismi perstringens: Cabasilas vero tres ultimas jam decursas orat. 1. de vita in Christo explicans: καὶ ἐπεὶ οὗτοι τόσος, inquit, ἐπὶ τῷ ἡμῶν βίῳ. καὶ ὁρῶν τῷ ἰω εὐχαρίστης, ζητῇ τὸν ἥλιον, καὶ λυθεῖς τὸ τυρῆννον χυρῶν, τὴν βασιλείαν προσκυνῇ. καὶ τὸν δὲ καταγνῆς τὴν γῆσιν ἐπιγνώσκαι δειπνῶν, καὶ ὡχεται ὑποταγῆσθαι αὐτῷ, καὶ δουλεύειν ὅλην ψυχῇ. καὶ ὁ γὰρ ταύτων ὁ Θεὸς εἰς αὐτὸν πιστεύει, καὶ ὁ περὶ αὐτοῦ προσκύνει γινώσκων. Tenebris fuga derelictis, ad lucem convertitur, & ad Orientem conversus, solem requirit: a manibus Tyranni solutus, regem adorat: spretoque illegitimo germanum dominum agnoscit, eique subijci optat, & præ omnibus tamquam in Deum, in eum credere: & de eo, quæ decent sentire, profutur.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ. ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ.

1 Εισέρχεται ὁ ἱερεὺς, καὶ ἀλλάσων τὴν ἱερατικὴν στολὴν λευκὴν, καὶ ἐπιμασίαια, καὶ ἀπομένων πάντων τῶν κηρῶν, λαβὼν θυμιατὸν, ἀπέρχεται ἐν τῇ χολυμβήθρᾳ, καὶ θυμιατὸν κύκλῳ καὶ ὑποδύς τῇ θυμιατῶν, προσκυνοῦν. εἶτα λέγει ὁ Διάκονος.

Εὐλόγησον Δέσποτα. Ο δὲ ἱερεὺς ἐκφώνως.

2 **Ε**Υλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νυν καὶ ἀεὶ, ὡς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Ο Διάκονος.

3 **Ε**ν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Ἐπὶ πρὸς ἀνάδην εἰρήνης.

Ἐπὶ πρὸς εἰρήνῃς τοῦ σύμπαντος.

Ἐπὶ τῷ ἁγίῳ οἴκῳ τῆς.

Ἐπὶ τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ.

Ἐπὶ τῷ ἁγιαδελφῷ τῷ ὕδαρ τῷ, τῇ διωάμει καὶ ἐργείᾳ καὶ ἐπιφοιτήσει τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Ἐπὶ τῷ καταπιμφοδελφῷ αὐτῷ τῷ χάρει τῷ ὑπολυβείσας, τῷ ὡλογίῳ τῷ Ἰορδάνῃ, τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Ἐπὶ τῷ καταφοιτῶναι τοῖς ὕδασι τοῖς, τὴν καθαρτικὴν πρὸς ὑπερσίῃς Τριάδος ἐργείᾳ, τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Ἐπὶ τῷ φωτιδελφῷ ἡμᾶς φωτισμὸν γνώσεως καὶ δόσεως ἡμῶν πρὸς ἐπιφοιτήσει τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Ἐπὶ τῷ ἀναδειχθῆναι αὐτὸν ἀποτρόπαιον πάσης ἐπιβουλῆς ὁρατῆς καὶ ἀοράτου ἰχθῶν, τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Ἐπὶ τῷ ἄξιον γινώσκειν τῆς ἀφθάρτου βασιλείας τὸν ἐν αὐτῇ βαπτίζομενον, τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Ἐπὶ τῷ νυνὶ προσερχομένῳ τῷ ἁγίῳ φωτισματι, καὶ πρὸς σωτηρίᾳ αὐτοῦ, τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Ἐπὶ τῷ ἀναδειχθῆναι αὐτὸν ἵον φωτός, καὶ κληροδόμον τῷ αἰωνίῳ ἀγαθῷ, τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Ἐπὶ τῷ γινώσκειν αὐτὸν σύμφυτον καὶ κοινωνὸν τῷ Θεῷ καὶ τῷ ἀναστάσι Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Ἐπὶ τῷ διαφυλαχθῆναι αὐτὸν τὴν στολὴν τῷ βαπτίσματος, καὶ τῷ ἀρραβῶνι τῷ πνεύματος, ἀπὸ τῶν ἐν αὐτῷ καὶ ἀμώμητον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ φοβερᾷ Χριστοῦ τῷ Θεῷ ἡμῶν. τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Ἐπὶ τῷ γινώσκειν αὐτὸν τὸ ὕδαρ τῷ, λυτρὸν παλινγενείας, εἰς ἁρσιν ἁμαρτιῶν, καὶ ἔνδυμα ἀφθαρσίας, τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Ἐπὶ τῷ εἰσακῆσαι Κύριον τῷ Θεῷ φωτὶ πρὸς δέσφας ἡμῶν, τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Ἐπὶ τῷ ρυθιῶναι αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς, ἀπὸ πάσης θλίψεως, ὀργῆς, καὶ ἀνάγκης, τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Ἀγτιλαβῆ, σῶσον, ἐλίσσον.

Τῆς παναγίας ἀχράντης,

OFFICIUM SANCTI Baptismatis.

Ingreditur Sacerdos, & albo sacerdotali ornatus assumpto, & brachialibus, cereisque accensis omnibus, thuribulo etiam accepto, ad piscinam proficiscitur, & ibi in circuitu ejus adolet: redditoque thuribulo, adorat. Tum vero Sacerdos dicit.

Benedic Domine. Et Sacerdos alia voce, ait:

Benedictum regnum Patris, & Filii, & Sancti Spiritus: nunc & semper, & in saecula saeculorum. Amen.

Diaconus.

In pace Dominum precemur.

Pro superna pace.

Pro pace totius.

Pro sancta hac domo.

Pro Archiepiscopo.

Ut sanctificetur aqua hac virtute, & operatione, & adventu Spiritus Sancti: Dominum precemur.

Ut in eam redemptionis gratia, & Jordanis benedictio mittatur: Dominum precemur.

Ut virtus purgativa supersubstantialis Trinitatis his aquis infideat: Dominum precemur.

Ut lumine cognitionis & pietatis per Spiritus Sancti adventum per eam illuminemur: Dominum precemur.

Ut fiat depulsio omnium insidiarum inimicorum, tam visibilium quam invisibilium: Dominum precemur.

Ut baptizandus in ea regno immortalis dignus fiat: Dominum precemur.

Pro eo qui nunc ad sanctam illuminationem accedit, & pro salute ejus Dominum precemur.

Ut filius lucis, & haeres aeternorum bonorum fiat: Dominum precemur.

Ut complantetur, & particeps mortis & resurrectionis Christi Dei nostri fiat: Dominum precemur.

Ut baptismi stola, & Spiritus arrhatura & immaculata in tremendo Christi Dei nostri die, illi conservetur: Dominum precemur.

Ut regenerationis lavacrum fiat ei aqua hac, in peccatorum remissionem, & incorruptionis indumentum: Dominum precemur.

Ut Dominus Deus vocem & orationem nostram exaudiat: Dominum precemur.

Ut ipse & nos ab omni tribulatione, ira, & angustia liberemur: Dominum precemur.

Suscipe, salva, miserere.

Sanctissime, illibate.

Diacoно hac dicente, Sacerdos tacitus apud semetipsum orationem hanc dicit:

Clemens & misericors Deus, qui corda scrutaris, & renes, secretaque hominum solus nosti: nihil enim coram te absconditum est, sed omnia nuda & aperta sunt oculis tuis: qui ea quæ in me sunt probe nosti, ne projicias me, neque faciem tuam avertas a me: sed omitte peccata mea in hac hora, qui hominum peccata dissimulas propter pœnitentiam. Ablue sordes corporis mei, & maculas animæ meæ; totumque & integrum me tua virtute invisibili sanctifica: ne libertatem aliis prædicans, eamque dicta ineffabilis tuæ humanitatis fide aliis largitus, ipse ut servus peccati reprobus efficiar. Ne Domine, solus bonus & misericors, ne avertar confusus, quin potius mitte ad me virtutem ex alto, & ad præsentis magni mysterii ministerium me corroborare: & in regenerando per meam miseriā Christum efforma, & eum super fundamentum Apostolorum & Prophetarum superædifica: & ne evellas, sed potius in tua sancta Catholica & Apostolica Ecclesia, ceu veritatis germen eum compianta, nec inde eradicari permittas: ut eo in pietate proficiente, glorificetur sanctissimum nomen tuum: Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: nunc & semper, & in sæcula sæculorum, Amen.

Sciendum in supraposita oratione non fieri exclamationem, sed Sacerdotem tacitum apud se, Amen, dicere.

Deinde clara voce orationem hanc præfert.

Magnus es, Domine, & miranda sunt opera tua, nec ullus fermo ad mirabilium tuorum laudem sufficiat. *Dicatur ter.* Tu enim voluntate tua, ex non existentibus ad esse cuncta adduxisti: tua potestate cuncta contines, & tua providentia mundum moderaris. Tu e quatuor elementis creatura compacta, quatuor temporibus anni circulum coronasti. Te intellectuales cunctæ potestates contremiscunt, te laudat sol, te luna celebrat, tibi adsunt astra, tibi lux obtemperat, coram te tremunt abyssi, tibi obsequuntur fontes. Tu cælum sicut pellem extendisti, tu firmasti terram super aquas, tu arena mare circumvallasti, tu ad respirationem aerem expandisti. Angelicæ virtutes tibi ministrant, te adorant Archangelorum chori, multis oculis inclyta Cherubim, & sex alii volitantia Seraphim te circumstantia, inaccessæ tuæ gloriæ metu occultantur. Tu namque Deus incomprehensus, sine causa, & ineffabilis in terram descendisti forma servi accepta, in similitudinem hominum factus. Non enim poteras, Domine, propter viscera misericordiæ tuæ videre hominum genus tyrannidi diaboli subiectum, propterea venisti, & salvasti nos. Gratiam fatemur, misericordiam prædicamus, non occultamus beneficium. Naturæ progeniem liberasti, tuo partu virginem uterum

Καὶ τοῦ ἁγίου λόγοντος ταῦτα, ὁ ἱερεὺς λέγει καθ' ἑαυτὸν τὴν ὁχλὴν ταύτην μουσικῶς.

Ο Εὐσπλαγχνος καὶ ἐλεήμων Θεὸς, ὁ ἐταῖον καρδίας καὶ νεφρῶν, καὶ τὰ κρύφια τῶν ἀνθρώπων ἐπιστάμενος μόνος, ὃ γὰρ ἐστὶ φῶς ἀφανὲς ἐνώπιόν σου, ἀλλὰ πάντα γυμνά, καὶ τετραχλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς σου. ὁ γινώσκων τὰ κατ' ἐμὲ, μὴ βδέλυξῃ με, μηδὲ τὸ πρόσωπόν σου ἀποστρέψῃς ἀπ' ἐμὲ, ἀλλὰ πάρεδὲ με τὰ παραπτώματα ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ, ὁ παροῶν ἀνθρώπων ἀμαρτήματα εἰς μετάνοιαν, καὶ ἀπόπλυνόν με τῷ ῥύπον τῆς σῶματος, καὶ τῆς ψυχῆς. καὶ ὅλον με ἀγίασον, ὁλοτελήτῃ δυνάμει σου σὴν ἀοράτῃ καὶ πνευματικῇ δεξιᾷ. ἵνα μὴ ἐλθὼν εἰς αἵματιν ἁλλοῖς ἐπαγγελλόμενος, καὶ ταύτῃ παρέχων πίσει τῇ εἰρημίνῃ τῆς σῆς ἀφάντι φιλανθρωπίας, αὐτὸς ὡς δέλος ἀμαρτίας ἀδόκιμος γένωμαι. μὴ δέσποτα, ὁ μόνος ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος, μὴ ἀποσραφεῖν πεταπεινωμένος. ἀλλ' ἐξαπόσειλόν μοι δυνάμιν ἐξ ὕψους καὶ ἐνίσχυσόν με πρὸς τὴν ἁγιοσύνην, καὶ ποικεμένον σε μουσικῶς, τῷ μεγάλῃ καὶ ἱερατικῇ καὶ μορφωσόν σου τῷ Χριστῷ ἐν τῇ μέλλοντι ἀναγεννᾶσθαι διὰ τῆς ἐμῆς ἐλευθέρτητος, καὶ οἰκοδόμησον αὐτὸν ἐν τῇ δεξιᾷ τῆς Ἀποστόλων ἐφορητῶν σου, ἐν καθεύδει, ἀλλὰ φύτωσον αὐτὸν φυτόμα ἀληθείας, ἐν τῇ ἀγίᾳ σου καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ. καὶ μὴ ἐκτίλῃς, ὅπως προκόπτωντος αὐτοῦ ἐν ἀσεβείᾳ, δοξάζεται καὶ δι' αὐτὸ τὸ πανάγιον ὄνομά σου τὸ παῖός, ἐν τῷ ὕμῳ. καὶ τῷ ἀγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Δεῖ εἶδέναι, ὅτι ἐκ ἐκφρασεῖ. ἀλλὰ τὸ ἀμήν, καθ' ἑαυτὸν λέγει.

Εἰτα λέγει τὴν ὁχλὴν ταύτην μεγαλοφωνῶς.

Σ Μεγας εἰ Κύριε καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου, καὶ ἐδὲς λόγος ἐξαρκέσει πρὸς ὅμοιον τῶν θαυμασίων σου. Τρίς. Σὺ γὰρ βαλήσῃς ἐξ ἐκ ὄντων εἰς τὸ εἶναι παραγαγὼν τὰ σύμπαντα, τῷ σῶ κράτει σιμείχεις τὴν κτίσιν, καὶ τῇ σῇ προνοίᾳ διοικεῖς τὸ κόσμον. Σὺ ἐκ πτωχῶν σοιχείων τὴν κτίσιν σιμωρμόσας, τέξασαι καιροῖς τὸ κύκλον τῆς ἐν αὐτῇ ἐσφάνωσας. Σὺ τρέμεις αἱ νοσταὶ πᾶσαι δυνάμεις, σὲ ὕμνει ἡλιος, σὲ δοξάζει σελήνη, ὃ σοὶ ἐντυγχάνει τὰ ἄσπρα, σοὶ ὑπακούει τὸ φῶς, σὲ φοβέσιν ἄβυσσοι, σοὶ δαδύσιν αἱ πηγαί. Σὺ ἐξέτεινας τὸν ἕραν ὡσεὶ δέσιν, σὺ ἐξέτεινας τὴν γλῶσσαν ἐπὶ τῶν ὑδάτων, σὺ περιετείχισας τὴν θάλασσαν ψάμμῳ, σὺ πρὸς ἀναπνοάς τῆς αἰέρας ἐξέτεινας. Ἀγγελικαὶ δυνάμεις σοὶ λειτουργοῦσιν, οἱ τῆς ἀρχαγγέλων χοροὶ σὲ προσκυνοῦσι τὰ πολυόμματα Χερυβὶμ, καὶ τὰ ἐξαπτερυγα Σεραφὶμ κύκλῳ ἐσώτα καὶ περιπτάμενα, φόβῳ τῆς ἀπροσίτου σου δόξης καταλύπνται. Σὺ γὰρ Θεὸς ὢν ἀπείρητος, ἀναρχός τε, καὶ ἀκέραιος, ἡλθες ἐπὶ τὴν γῆν, μορφῶν δέλου λαβὼν, ἐν ὁμοιωματι ἀνθρώπου γενόμενος. καὶ ὡς ἔφερες, Δέσποτα, διαπλάγχνα ἐλέος σου, θείασαδαι, ὑπὸ τῆς διαβόλου τυραννέμενον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἡλθες καὶ ἔσωσας ἡμᾶς. ὁμολογῶμεν τὴν χάριν, κηρύττομεν τὸν ἔλεον, καὶ κρύπτομεν τὴν δεινότητα, τὰς τῆς φύσεως ἡμῶν γονάς ἡλθὼν ἐσώσας, παρθενικῶν ἡγίαςας μήτραν

μήσαν τῇ τῶν σου. πᾶσα ἡ κτίσις ὑμνήσῃ σε ἐπιφανέστα. Σὺ γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐπὶ τῇ γῆς ὤφθης, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναντήσας. Σὺ δὲ τὰ Ιορδάνεια ῥῆθρα ἡγίαςας, ἑραπόθεν καταπέμφας τὸ ἅγιόν σου Πνεῦμα, καὶ τὰς κεφαλὰς τῶν ἐκείσε ἐμφωλευμένων συνήτεψας δρακόντων. Αὐτὸς οὖν, φιλεῖδρωπε Βασιλεῦ, πάρεσο καὶ νῦν διὰ τῇ ἐπιφοιτήσεως τοῦ ἁγίου σου πνεύματος. 7 καὶ ἡγιασόν τὸ ὕδωρ τῆτο. Τεῖς. Καὶ δὲς αὐτῷ χάριν τῆς ἀπολυτρώσεως, τῶν ἀλογίων τῶ Ιορδάνει. Ποίησον αὐτὸ ἀφθαρσίας πηγὴν, ἁγιασμὸν δῶρον, ἀμαρτημάτων λυτήριον, ῥοσημάτων ἀλιξιπύρον, δαίμοσιν ὀλέθριον, ταῖς ἐναντίαις δυνάμεσιν ἀφροσιστοῖς, ἀγγελικῆς ἰχύος πεπληρωμένον. φυγίτωσαν ἀπ' αὐτῶν οἱ ἐπιβλαύοντες τῇ πλάσματί σου. Ὅτι τὸ ὄνομά σου Κύριε ἐπικαλισάμην, τὸ θαυμαστὸν καὶ ἐνδοξόν καὶ φοβερόν τοῖς ὑπερανθρώτοις.

8 b 9 8 Καὶ b σφραγίζεῖ ἐμφοσῶν 9 τὸ ὕδωρ, τείτον. καὶ ἐπὶ δέχεται λέγων.

10 ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΣΑΝ ὑπὸ τῶν σημείωσιν τῆ τύπῃ τῆ σαυροῦ σου, πᾶσαι αἱ ἐναντίαι δυνάμεις, γ'. Τροχωρησάτωσαν ἡμῖν 10 πάντα τὰ ἐναντία καὶ ἀφανῆ εἰδωλα, καὶ μὴ ὑποκρυβήτω τῇ ὕδατι τῶν δαιμόνων σκοτεινόν· μηδὲ συγκαταβήτω τῇ βαπτίζομένῳ, δέομεθα σου, πνῆμα ποιηρὸν, σκότῳσιν λογισμῶν καὶ παραχλὺν ὁμοιοῦς ἐπάγον. ἀλλὰ σὺ Δέσποτα τῶν ἀπάντων, ἀνάδειξον τῆτο ὕδωρ ἀπολυτρώσεως, ὕδωρ ἁγιασμῶ, καθαρῶν σαρκὸς καὶ πνεύματος, ἀντιστὶν δαιμόνων, ἀφροσιστῶν παραπτωμάτων, φωτισμὸν ψυχῶν, λύτρωσιν ἀλλογενείας, ἀναγνισμὸν πνεύματος, ὁμοιοῦς χάρισμα, ἱνδύμα ἀφθαρσίας, πηγὴν ζωῆς. Σὺ γὰρ ἐπάς Κύριε, λούσασθαι καὶ καθαροὺς γίνεσθαι· ἀφίλετο τὰς ποικιλίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ἡμῶν. Σὺ ἐχάρισον ἡμῖν τὸ ἀνωθεν ἀναγίννησιν, δι' ὕδατος καὶ πνεύματος. Ἐπιφάνηθι, Κύριε, τῶν, καὶ δὲς μεταποιηθῆναι τὸ ἐν αὐτῷ βαπτίζομενον, εἰς τὸ ἀποδέδειναι μὲν τὸ παλαιὸν ἀνθρώπον, τὸ φθειρόμενον καὶ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης. ἐνδύσασθαι δὲ τὸν νεόν τὸν ἀνακαινισμένον, κατ' εἰκόνα τῆ κτίσαντος αὐτόν. Ἦνα γινώσκῃς σύμφυτος τῇ ὁμοιομάτῃ τῇ θανάτῳ αὐτοῦ διὰ τὸ βαπτίσματος, κοινωνῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως γίνεσθαι· καὶ φυλάξας τῶν δωρεῶν τοῦ ἁγίου σου πνεύματος, καὶ αὐξήσας τῶν παρακαταθήκῃ τῆς χάριτος, δέξεται τὸ βραβεῖον τῆς ἀνω κλήσεως, καὶ συγκαταμεθ' ἡμῶν τοῖς προπονοῦσι, τοῖς ἀποκηρυγμένοις ἐν ἑραπῇ ἐν σοὶ τῷ Θεῷ καὶ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, ἅμα τῷ ἀνάρχῳ σου Πατρὶ, ἰδοὺ ξα, κράτος, σὺ τῇ παραγίῳ, καὶ ἀγαθῇ, ἐ ζωοποιῶν σου Πνεύματα. νῦν καὶ αἰεὶ, ἐ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εἰρήνῃ πᾶσι. Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῇ Κυρίῳ κλίνειτε. C II Καὶ ἐμφοσῶ εἰς τὸ τῷ ἐλαίῳ ἀγγεῖον, γ'. Καὶ σφραγίζεῖ τείτον τῆτο, ἥτοι τὸ ἐλαῖον βαπτίζομενον ὑπὸ τῷ ὀφθαλμῷ, καὶ ἐπὶ τῶν αὐτῶν.

Τῷ Κυρίῳ δεινῶμεν. Ὁ δὲ ἱερεὺς λέγει τῶν ὡχλῶν.

ΔΕΑΡΟΤΑ Κύριε ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ὁ ποῖς ἐν τῇ κιβωτῇ τῇ Νῶε περὶ τῶν ἀπολείας κάρφος ἐλαίας ἔχουσιν ἐπὶ τῷ σώματος καταλαγῆς σύμβολον, σωτηρίας τε τῆς ἀπὸ τοῦ κατακλυσμῶ, ἐ τῆς χάριτος μυστήριον, δι' ἐκείνων προτυπώσας. καὶ τῆς ἐλαίας τὸν καρπὸν εἰς τῶν πλήρωσιν τοῦ ἁγίου σου μυστηρίων χορηγήσας· ὁ δὲ αὐτῷ καὶ τῶν ἐν νόμῳ πνεύματος Eucbol.

sanctificans : unde & omnis creatura te cum apparuisti collaudavit. Tu enim Deus noster, in terra visus es, & cum hominibus conversatus es. Tu & Jordanea fluentia sanctificasti, Sancto Spiritu cælitus demisso, & reconditorum ibi draconum nidos dissipasti. Ipse igitur, benigne rex, adesto per Sancti Spiritus tui adventum, & aquam istam benedic. *Dicatur ter*, Et da ei redemptionis gratiam Jordanis benedictionem : fac illam incorruptionis fontem, sanctitatis munus, peccatorum solutionem, ægritudinum medelam, dæmonibus perniciosam, adversariis potestatibus inaccessible, Angelica virtute exundantem : & ab ea effugiant, qui creaturæ tuæ insidiantur. Quia nomen tuum, admirabile & gloriosum, adversariisque formidandum invocavi, Domine.

Et insufflans in aquam cruce illam signat : & orationem adjicit, dicens :

C O NTERANTUR sub signo figuræ crucis tuæ, adversariæ cunctæ potestates. *Dicatur ter*, Discedant a nobis aerea cuncta & invisibilia idola, spectraque, & tenebrosus dæmon in aqua ista non abscondatur : neque cum baptizando precamur, spiritus nequam cogitationum caliginem & mentis turbationem inducens, descendat : sed tu, omnium Domine, aquam redemptionis renuncia illam, sanctificationis aquam, carnis & spiritus expiationem, vinculorum relaxationem, delictorum remissionem, animarum illuminationem, regenerationis lavacrum, spiritus renovationem, adoptionis gratiam, incorruptionis indumentum, vitæ fontem. Tu enim dixisti, Domine, lavamini, & mundi estote, auferite iniquitatem ab animabus vestris. Tu nobis supernam & iteratam desuper, nativitatem per aquam & spiritum contulisti. Appare, Domine, etiam in hac, & baptizandum in ea transmuta, ut veterem hominem qui ob seductionis concupiscentias corruptus erat, deponat, & novum qui secundum imaginem creatis eum, renovatur, induat : ut similitudini mortis ejus per baptismum complantatus, resurrectionis particeps fiat : & dono Spiritus Sancti tui custodito, & gratiæ deposito multiplicato, bravium supernæ vocationis accipiat, & primogenitis descriptis in cælis annumeretur : In te Deo & Domino nostro Jesu Christo, cui cum principii experte tuo Patre, & cum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu, sit gloria & potestas : nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Pax omnibus. *Diaconus* : Capita vestra Domino inclinate.

Et ter Sacerdos in vas olei insufflat : illudque tertio cruce signat, id est oleum a Diacono tenendum, & eodem dicente :

Domini precemur.

Sacerdos sequentem orationem dicit.

D OMINATOR Domine Deus patrum nostrorum, qui in arca Noe salvatis, columbam olivæ raturam, reconciliationis symbolum ore ferentem, misisti, & per eos tam salutis a diluvio, quam gratiæ mysterium præsignasti : & deinceps olivæ fructum in sanctorum Sacramentorum tuorum complementum subministrasti : qui per eum & legi subditos Spiritu O o

με, καὶ προσκυνητῷ σε Πνεύματος, καὶ τῇ μεταλήψει
 ἁγίου σώματος, καὶ τῇ τιμίᾳ αἵματος τοῦ Χριστοῦ σου.
 φύλαξον αὐτὸν ἐν τῇ σφάγιασματι, βεβαίωσον ἐν τῇ
 ὁρθοδόξῳ πίστει, ῥῦσαι ἀπὸ τῆς πορνείας καὶ πάντων τῶν
 ἐπιποδιδμάτων αὐτῆς, καὶ τῇ σωτηρίᾳ σε φόβῳ, ἐν ἀγ-
 νείᾳ καὶ δικαιοσυνῇ, τὴν ψυχὴν αὐτῆς διαπύρρῃσον. ἵνα
 ἐν παντὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ δαριεῶν σοι, υἱὸς καὶ κληρονό-
 μος τῆς ἐκτεταταῖς σε γίνῃται βασιλείας.

Εκθώνως.

Οτι σὺ εἰ ὁ Θεὸς ἡμῶν, Θεὸς Ἰησοῦ καὶ σάβζεις, καὶ σοὶ πλὴν δόξαν ἀναπέμπομεν· τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· νυνὶ καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς πάντας αἰῶνας ἁμῶν αἰώνων. ἀμήν.

Καὶ μὴ ἔρχω, 28 χρεῖται τὸν βαπτισθῆναι τῷ
 29 ἁγίῳ μύρῳ 29 Ποιῶν σαυροῦ τύπον, ἐπὶ τῷ μητώ-
 30 πῳ. Καὶ ἰσοόφθαλμῶν. Καὶ ἡ μυκτῆραν. Καὶ ἡ
 c f 31 σόματος. Καὶ ἡ δύο ὠτων. Καὶ τῷ στήθῃ, 30 καὶ ἡ
 32 χειρῶν, c καὶ ἡ ποδῶν, λέγων. f 31 Σφραγίς δωρε-
 33 μὴ ἡ ἀναδοχῇ καὶ τῷ βρέφῃ, χῆμα κύκλῳ. Καὶ ἡ ἄλλο-
 34 35 ἑνὸς πνεύματος ἁγίου. ἀμὲν. Εἶπε 32 ποιεῖ ὁ Ἰερεὺς
 33 34 35 μὴ ἡ ἀναδοχῇ καὶ τῷ βρέφῃ, χῆμα κύκλῳ. Καὶ ἡ ἄλλο-
 34 35 ἑνὸς πνεύματος ἁγίου. ἀμὲν. Εἶπε 32 ποιεῖ ὁ Ἰερεὺς
 33 34 35 μὴ ἡ ἀναδοχῇ καὶ τῷ βρέφῃ, χῆμα κύκλῳ. Καὶ ἡ ἄλλο-
 34 35 ἑνὸς πνεύματος ἁγίου. ἀμὲν. Εἶπε 32 ποιεῖ ὁ Ἰερεὺς

Ο Απόστολος.

Πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῆς Παύλου,
τὸ ἀνάγνωσμα.

Α Δεῖλοι. ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθημι, εἰς τὸ θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημι. συνημεροῦμεν αὐτῷ διὰ τῆς βαπτίσματος εἰς τὸ θάνατον, ἵνα ὡς αὐτὸς ἠνέστη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ Πατρὸς, ἕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καὶνότητι ζωῆς περιπατήσωμεν. εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῇ ἀναστάσεως ἐσόμεθα. τὸ γνωσκόντες, ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνελκυώθη, ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τῷ μηκέτι δουλεύειν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ. ὁ γὰρ ἀποθανὼν, δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. εἰ δὲ ἀπεθάνομεν σὺν Χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ συζήσωμεν αὐτῷ. εἰδότες, ὅτι Χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν, ἔτι ἐπιβιώνει, θάνατος αὐτοῦ ἔτι κυριεύει ὁ γὰρ ἀπέθανε τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀπέθανεν ἐφ' ἑαυτῇ. ὁ δὲ ζῇ, ζῇ τῷ Θεῷ ἕνω καὶ ὑμεῖς, λογίζεσθε ἑαυτοὺς, νεκροὺς μὲν εἶναι τῇ ἁμαρτίᾳ, ζῶντας δὲ τῷ Θεῷ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Εὐαγγέλιον καὶ Ματθαῖον.

ΤΩι καιρῷ ἐκείνῳ . οἱ Ἰσραὴλ μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν , εἰς τὸ ὄρος ἃ ἐπαξματο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς . καὶ ἰδόντες αὐτὸν , προσκυῖναν αὐτῷ , οἱ δὲ εἰδίσασαυ . καὶ ἀποσπελθὼν ὁ Ἰησοῦς , ἐλάλησεν αὐτοῖς , λέγων . Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς . πορεύθέντες , μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη , βαπτίζοντες αὐτοὺς , εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς , καὶ τοῦ Υἱοῦ , καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος , διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐντειλάμην ἡμῖν . καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μετ' ὑμῶν εἰμὶ πάσας τὰς ἡμέρας , ἕως τοῦ συντελείας τοῦ αἰῶνος , ἀμήν .

Εἶπα ἐκπαγής, 36 καὶ ἀπόλυσις.

Eucbol.

ſc̃i & omnipotentis & adorandi tui Spiritus,
 & ſancti corporis & pretioſi ſanguinis
 Chriſti tui communionem, ei largire.
 In ſanctitate tua cuſtodi illum, in vera
 fide confirma, a maligno, & omnibus
 ejus aſtutiis, illum erue: & ſalutari tuo
 timore in puritate & juſticia animam illius
 cuſtodi: ut in omni verbo & opere tibi
 placitus filius & hæres evadat regni cæ-
 leſtis.

Exclamando.

Quia tu es Deus noster, Deus miserendi & salvandi, & tibi gloriam rependimus: Patri, & Filio, & Sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

*Et oratione hac terminata baptizatum
sancto unguento ungit. Crucis signum fa-
ciens in fronte, & in oculis, & in nari-
bus, & in utraque aure, & in pedibus,
dicens,*

Signaculum doni Spiritus Sancti . Amen .

*Deinde cum Susceptore & puero in circuli
modum procedis Sacerdos . Nos vero can-
imus : Quotquot in Christo baptizati
estis , Christum indovistis , Alleluja ;*

Terque dicitur. Et deinceps. Propositum.
Dominus illuminatio mea:
Verficulus. Dominus defensor vitæ
meæ.

Apostolus .

Ad Romanos Epistola Pauli lectio.

Fratres : Quicumque baptizati sumus in Christo : in morte ipsius baptizati sumus . Consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem : ut quomodo Christus surrexit a mortuis per gloriam Patris , ita & nos in novitate vitæ ambulemus . Si enim complantati facti sumus similitudini mortis ejus : simul & resurrectionis erimus . Hoc scientes quia vetus homo noster simul crucifixus est : ut destruaturs corpus peccati , ut ultra non serviamus peccato . Si autem mortui sumus cum Christo , credimus , quia simul etiam vivemus cum Christo , scientes quod Christus resurgens ex mortuis jam non moritur , mors illi ultra non dominabitur . Quod enim mortuus est peccato , mortuus est semel ; quod autem vivit , vivit Deo . Ita & vos existimate vos mortuos esse quidem peccato : viventes autem Deo , in Christo Jesu Domino nostro .

Evangelium secundum Mattheum.

IN illo tempore . Undecim discipuli
abierunt in Galilæam, in montem ubi
constituerat illis Jesus . Et videntes ado-
raverunt : quidam autem dubitaverunt .
Et accedens Jesus locutus est eis dicens .
Data est mihi omnis potestas in cælo &
in terra . Eantes ergo docete omnes gen-
tes, baptizantes eos, in nomine Patris,
& Filii, & Spiritus Sancti : docentes
eos servare omnia quæcumque mandavi
vobis . Et ecce ego vobiscum sum omni-
bus diebus, usque ad consummationem
 sæculi . Amen .

Deinde fit protensa precatio, & dimissio.

Q. o ij

VARIAE LECTIONES.

A Κολυδία τὴ ἀγία βαπτίσματα.) Titulus hic & rubrica sequens deest in Cryptof. Falasce : vice quorum legitur solummodo. καὶ μετὰ τοῦτο θυμιᾷ ὁ ἱερεὺς τὴν κολυμβήθραν λέγων. Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεινῶμεν, καὶ τὰ ἕξ. *His peractis* (id est lectis orationibus ad faciendum Catechumenum, quibus Officium hoc adjungitur) *Suffumigat Sacerdos lavacrum deinceps. In pace Dominum precemur, &c.*
b Καὶ σφραγίζῃ ἐκφυσῶν.) Codex idem : εἴπα ἐμφυσᾷ εἰς τὸ ὕδωρ τρεῖς, σφραγίζων μὲν τῷ δακτυλίῳ τὸ ὕδωρ βαδύ. *Insufflat deinde ter in aquam : signatque illam digitis profunde.*
c Καὶ ἐμφυσᾷ ἐν τῷ τοῦ ἐλαίου.) Codex idem, καὶ ποιῇ ὁ ἱερεὺς τὴν τοῦ ἐλαίου δ'χλὺν, καὶ ἐμφυσᾷ ἐν τῇ τρυβλίῳ, καὶ σφραγίζων λέγει τὴν δ'χλὺν. *Et facit Sacerdos olei orationem, & in eas olei insufflat, eoque signato dicit orationem.*
d Ὁ δὲ ἱερεὺς λαμβάνει ἐκ τοῦ ἐλαίου.) Idem : τῷ δακτύλῳ αὐτοῦ ποιῶν σταυροῦς.
e Καὶ σφραγίζῃ αὐτοῦ τὰ στήθος.) Post hæc legit idem Codex : καὶ τότε λαμβάνει ὁ ἱερεὺς τὸν παῖδα ὁρθῶν. βαπτίζῃ αὐτὸν ἐν τῷ ὕδατι ὡς χριστὸς καὶ χεῖρ τῷ ἱερείῳ ἐν τῷ ὕδατι λέγων. Ὁ δὲ αἰὶν ἐγὼ σε βαπτίζω εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς. Καὶ ἀνάγει τὸν τόνον, καὶ λέγει. Καὶ τοῦ Τριῶ. Καὶ ἀνάγει τὸν τόνον, ἔ λέγει. Καὶ τοῦ ἀγίου πνεύματος, νυνὲ ἀμή, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῷ αἰῶνι. Καὶ δέχονται αὐτοὶ οἱ

ἀνάδοχοι. καὶ δέχονται τὴν κολυμβήθραν, καὶ λέγει. Λέβητος ὡς λαμβάνει καὶ ἀμύμον, ὡς προσκαμίσσῃ δ'ίχα ῥύτι ἀπὸ τοῦ βήματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐξέσζυτο αἰώνιον. Ἀμήν. Καὶ ἱάλασι. Μακάριοι οἱ ἀφένθησαν αἱ ἀνομίαι ταῦτο. Ἰάλαται ἐκ τριῶ. Τοῦ Κυρίου δεινῶμεν. ὁ ἱερεὺς τὴν δ'χλὺν. Εὐλογητός εἰ Κύριε. Tunc puerum testans acceptum immergit Sacerdos in aquam, quousque manus ejus aqua operiatur, & illa abscondatur, dicens. N. Ego te baptizo in nomine Patris. Et educit illum dicens. Et Filii. Et educit illum & dicit. Et Spiritus sancti : nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Tum Susceptores illum suscipiunt : & imponit cucullam Sacerdos, & dicit. Accipe lucidum & immaculatum ornatum, quem perferas abque sordibus coram tribunali Domini nostri Jesu Christi : & habebis vitam æternam. Amen. Et psallunt : Beati quorum remissæ sunt iniquitates : Hoc ter psallitur. Dominum precemur. Sacerdos dicit Orationem. Benedictus es Domine, &c.

e Καὶ τῷ τριῶν.) Deest.

f Σφραγίς δωρεᾶς πνεύματος ἀγίου.) Addit : νυνὲ καὶ ἀμή, ἔ εἰς τοὺς αἰῶνας τῷ αἰῶνι. ὁ παῖς. Ἀμήν. Καὶ ὁ ἱερεὺς. Ὅσοις Χριστὸν ἐβαπτίσθητε Χριστὸν ἐνδύσασθε. Reliquum hujus Officii terminatur more Latinorum Adjunctis hic orationibus e Latino manuali in Græcum idioma translatis.

Hoc idem Baptismatis Officium in Cryptoferrat. Bessarionis diversâ ratione legitur compositum.

Orationes Baptismatis, quas præcedentibus dictis (omnibus Catechismis) dicit Patriarcha, maxime Sabbato Sancto, Vespere.

Postquam Introitus Lucernæ, & prima sessio fuerint terminata, secundo Lectore incipiente, Illuminare, descendit e throno Patriarcha, & per Sacrificium in magni Baptisterii Vestiarium ingreditur : tum mutat vestes, & candido amictur ornatu, & candida sandalia sumit, & ad piscinam progreditur. In circuitu suffumigat, & iburibulo reddito, cerco signat aquam, & interim fit ab Archidiacono Collecta oratio.

In pace Dominum precemur.

Pro superna pace, &c.

Pro Archiepiscopo nostro, Sacerdotio, ore, conservatione, & opere manuum ejus : Dominum precemur.

Ut regerentur, &c.

Ut mittatur, &c.

Pro iis qui nunc ad sanctum Baptisma accedunt, & pro eorum salute.

Ut fiat illis hæc aqua.

Ut liberentur, &c.

Sanctissime.

His dictis Sacerdos subjungit tacite orationem hanc intra seipsum : Misericors & clemens, &c.

Tacite quoque & intra seipsum exclamationem, & Amen, dicit. Absolvente vero Archidiacono illud : Sanctissime immaculata, &c. incipit elata voce, Magnus es Domine, &c.

Et insufflat in aquam : terque digito supra signat : & rursus dicit : Conterantur sub signo, &c.

Εὐχαὶ τῷ ἀγίῳ βαπτίσματος, ὡς λέγει ὁ πατεράρχης προσηγαμένων τῷ εἰρημένῳ, μάλιστα ἔ τῷ ἀγίῳ σαββάτῳ ἑσπέρας.

Μετὰ τὸ γενέσθαι τὴν εἴσοδον τῷ λυχνικῷ, καὶ τῷ πρῶτῳ καθεδρῶν ἀρχαμένῳ τῷ δευτέρῳ ἀναγνώστῳ τῷ. Φωτίζῃ. κατερχόμενος ὁ πατεράρχης ἀπὸ τῷ σωθρόνῳ εἰσέρχεται δὲ τῷ σκιδροφυλακίῳ ἐν τῷ ὕδατι τῷ μεγάλῳ βαπτιστηρίῳ, καὶ ἀλάστων βάλλει λαδὸν κλὺν σολῶν, καὶ ὑποδήματος λαδὰ, καὶ ἀπερχόμεθα ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ. θυμιᾷ κύκλῳ, καὶ ἀποδίδῃς τῷ θυμιατῶν, σφραγίζῃ δὲ χύμῳ μὲν κηρίῳ, τρεῖς. γενομένης ὑπὸ Ἀρχιερέως σωαπτῆς.

Ἐν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ δεινῶμεν.

ὑπὲρ τῆς ἀνωθεν εἰρήνης.

ὑπὲρ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς ἡμῶν, ἱεροσωμῆς, ἀντιλήψεως, δημοτικῆς, ἔ τῷ ἔργῳ τῷ χειρῶν αὐτῶν, τῷ Κυρίῳ δεινῶμεν.

ὑπὲρ τῆς ἀναγεννηθῆναι.

ὑπὲρ τῆς καταπεμφθῆναι.

ὑπὲρ τῆς νυνὲ προσερχομένης τῷ ἀγίῳ βαπτίσματι, καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν.

ὑπὲρ τῆς γενέσθαι αὐτοῖς τὸ ὕδωρ.

ὑπὲρ τῆς ῥυθλῶν αὐτοῖς.

τῆς παναγίας. Ut in edito.

Καὶ τῶν λεγομένων, λέγει ὁ ἱερεὺς κατ' ἑαυτὸν τῷ δ'χλὺν ταύτῃ ἀπὸς ἑαυτὸν. Ὁ δὲ σωλαγχος καὶ ἐλεήμων. Ut supra.

Κατ' ἑαυτὸν δὲ τῷ ἐκφώνησιν, καὶ τὸ, Ἀμήν. Εἴπα πληρουῖς τῷ Ἀρχιερέως. τῆς παναγίας ἀρχαίνῃ. ἀπερχεται ἐν ἐκφωνήσει. Μέγας εἰ Κύριε. Ut supra.

Καὶ ἐμφυσᾷ εἰς τὸ ὕδωρ τρεῖς, καὶ σφραγίζῃ τῷ δακτύλῳ τρεῖς καὶ λέγει πάλιν. Σωτηριβήσωσαν ὑπὸ τῷ σημείῳ. Ut supra.

Ο λαός. Αμὲν. Ο ἱερεὺς. Εἰρήνη πᾶσι. Τῷ Διακόνῳ λέγοιτο. Τὰς κεφαλὰς. Ο ἱερεὺς κλίνει τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν ἀγνῶτον ἑλκύν βασιζόμενος ὑπὸ τῷ ἁγίῳ, καὶ ἁρπύσσας αὐτῇ τρεῖς, καὶ σφραγίζει αὐτὴν τρεῖς, καὶ λέγει. Δέσποτα Κύριε. Ut supra.

Καὶ ἀντισημῶς ἐκφωνεῖ. Εἰς δόξαν σὴν, καὶ τὰ ἑξῆς.

Ο λαός. Αμὲν. Τοῦ Διακόνου λέγοιτο.

Πρόχωμῳ λαμβάνει ὁ ἱερεὺς τὸ τρυβλίον τῷ ἁγίῳ ἑλκύν καὶ ποιεῖ εἰς αὐτὴν τὸ ὕδωρ σαυρὺς τρεῖς ψάλλον σὺν τοῖς ψάλταις ἢ τῷ ὄχλῳ τὸ, Ἀλληλούια τρεῖς. Εἶτα ἀποδίδως τὸ τρυβλίον ἐκφωνεῖ.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ φωτίζων, καὶ τὰ ἑξῆς.

Καὶ προσφέρεται ὁ βαπτίζομενος ἐνὶ πρεσβυτέρῳ καὶ λαμβάνει ἐκ τοῦ ἁγίου ἑλκύν, καὶ τὰ ἑξῆς.

Καὶ τότε χρίται ὑπὸ τοῦ Διακόνου ἐκ τῷ αὐτῷ ἁγίῳ ἑλκύν ὅλον τὸ σῶμα. Ἐν τῷ ἀλείφειν αὐτὸν ὁ πατεράρχης βάλλει τὸ λέντιον, καὶ τὰ μαυρίκια. Ἐ μετὰ τὸ βαπτίζει λέγων. Βαπτίζεται ὁ δεῖνα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ἐκαστὸν προσθήσει ἀνάγων αὐτὸν, καὶ κατὰ γων. καὶ μετὰ τὸ βαπτίζεσθαι πάντας, νίπεται, καὶ ἐκβάλλει τὸ λέντιον, καὶ τὰ μαυρίκια, καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς λέγοιτο. Πρόχωμῳ. Ἀρχονται οἱ ψάλται τὸ, Μακάριοι ὧν ἀφένθησαν αἱ ἀνομίαι· ἢ ὁ ἱερεὺς σὺν τῷ λαῷ τρεῖς καὶ ἕως. Εὐλογητὸς εἰ Κύριε. Ut supra.

Καὶ μετὰ τὴν εὐχὴν ταύτην ἀποδύεται τὴν σολὴν καὶ βαπτίσματος, καὶ βάλλει τὰ δὲ λειτουργίας. Ἐ ὑπάγει εἰς τὸ Ἁγιὸν Πέδον καὶ τὴν ψάλλει λέγοντος. Ὅσοι εἰς Χρῆστον ἐβαπτίσθητε. χρίει τὸν ἁγίον μύρον τὴν βαπτισθέντας, ποιῶν σαυρὸν τύπον ἐπὶ τοῦ μετώπου, τοῦ ὀφθαλμῶν, τοῦ μυχέρων, τοῦ σώματος, καὶ τοῦ δύο ὠτῶν, λέγων. Σφραγίς δωρεᾶς πνεύματος ἁγίου. Καὶ μετὰ τὸ συμψάλλων τοῖς ὀρφανοῖς τὸ, Μακάριοι ὧν ἀφένθησαν, εἰσέρχεται μετὰ τοῦ νεοφωτίστου εἰς εἴσοδον, καὶ τελεῖ ἀκολουθίαν τὴν δεῖν λειτουργίας.

Ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς ἑορταῖς, ὅτε ἐν τῷ μικρῷ φωτισμῷ γίνονται τὰ φωτίσματα, κατερχόμενος ὁ Πατεράρχης ποιεῖ πάντα καὶ τὸ προγραφέντα τύπον, καὶ μετὰ τὸ σφραγίσαι ἐν τῷ ὀποδυτῇ τὴν νεοφωτίστην τῷ δεῖν μύρον, καθίσταται ἐκδοχόμενος τὸ Βασιλεῖα οἱ δὲ ὀρφανοὶ, καὶ ὁ ψάλλει ψάλλοντες τὸ. Μακάριοι ὧν ἀφένθησαν, εἰσάγῃσι τὴν νεοφωτίστην ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

Populus. Amen. Sacerdos. Pax omnibus. Diacono dicente, Capita vestra: Sacerdos caput in vas olei a Diacono deportatum inclinans, ter in illud insufflat, terque signat, & dicit, Dominator Domine, &c.

Et orator exclamat, Ad gloriam tuam, &c.

Et populus respondet Amen.

Et Diacono dicente, Attendamus. Ollum olei sancti Sacerdos assumit: & facit ex eo in aqua cruces tres: & cum Cantoribus, vel populo canit ter, Alleluia. Reddito deinde vase, exclamat:

Benedictus Deus qui illuminat, &c.

Et offertur baptizandus uni Sacerdoti, & accipit de oleo sancto, &c.

Et tunc ungitur ex eodem oleo a Diacono per totum corpus. Dum vero ungitur illi, circumcingitur linteo Patriarcha, & supermanicalia induit: & deinde baptizat, dicens: Baptizatur N. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: in unaquaque enunciatione (unius personae) educens eum, & immittens in aquam.

Et dum omnes baptizati fuerint, lavatur ille, & lintheum supermanicaliaque deponit: & Archidiacono dicente:

Attendamus. Incipiunt Cantores, Beati quorum remissae sunt iniquitates, &c. aut certe Sacerdos cum populo illud idem dicit ter: & sic dicitur, Benedictus es Domine, &c.

Et oratione hac finita ornatu Baptismatis exiit Patriarcha, & assumit eum qui missis inservit. Tum vadit ad sanctum Petrum: & Cantore dicente. Quotquot in Christo baptizati estis. Unguento sancto baptizatos ungit, (faciens signum crucis in fronte, oculis, naribus, ore, & duabus auribus, dicens: Signaculum domini Spiritus Sancti.

His dictis cum orphanis concinit, Beati quorum remissae sunt, & ingreditur, cum recenter Illuminatis ad Introitum, id est processione, & deinceps divinam perficit Missam.

In reliquis vero festis cum baptismata in parvo Baptisterio celebrantur, adveniens Patriarcha, cuncta juxta praescriptum ritum peragit: & postquam in Vestiaro recenter Illuminatos sancto Unguento consignaverit, sedet Imperatorem praesolaturus. Cantor autem cum Orphanis (pueris Cantoribus) psallente, Beati quorum remissae sunt, recenter Illuminatos in Ecclesiam inducit.

Officium idem in Barberino Sancti Marci hoc pacto se habet.

Διακονικὰ τὸ ἁγίον Σάββα τὰ εἰς τὸ βάπτισμα.

Ἐν εἰρήνῃ καὶ Κυρίῳ δευδῶμῳ.

Υπὲρ τῆς αἰωνοῦς εἰρήνης καὶ σωτηρίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν· τῷ Κυρίῳ δευδῶμῳ.

Υπὲρ τοῦ ἁγίου οἴκου τούτου.

Υπὲρ τοῦ ἁγιαδελφίου. Ut supra.

Υπὲρ τοῦ κατεπέμψαι ἐπ' αὐτὰ τὸν Κύριον τὴν χάριν καὶ ὑπολυτρώσεως. Ut supra.

Υπὲρ τῆς εὐλογηθῆναι τὰ ὕδατα ταῦτα τῇ ἐπιφοιτήσει τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Υπὲρ τῆς καταφοιτήσεως.

Υπὲρ τῆς εὐλογηθῆναι αὐτὰ ὡς τὰ Ἰορδάνεια ῥέεθρα τοῦ Κυρίου δευδῶμῳ.

Euchol

Diaconica Sancti Sabbæ pro Baptismo.

In pace Dominum precemur.

Pro superna pace, & salute animarum nostrarum: Dominum precemur.

Pro sancta hac domo.

Ut sanctificentur, &c.

Ut in illas redemptionis gratiam demittat Dominus, &c.

Ut adventu Sancti Spiritus aquae istae benedicantur.

Ut adveniat in illas, &c.

Ut benedicantur illae, in Jordanza fluente: Dominum precemur.

O. o. iij

Ut inimici animarum interfectoris virtus omnis in eis extinguatur : Dominum precemur .

Ut haurientibus & fumentibus ex illis in animarum & corporum purgationem fiant : Dominum precemur .

Ut baptizati in ipsis, velut cæli luminaria absque forde & macula, manifestentur : Dominum precemur .

Ut liberemur, &c.

Υπὲρ τῶ πάντων ἐν αὐτοῖς ἡ ψυχοκτόνος πολεμίας καὶ διωγμὸν σβηδύναι· τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Υπὲρ τῶ γενέσθαι αὐτὰ πρὸς καθαρὰς μορφὰς, καὶ σωμάτων πάνσι τοῖς ἀρρομένοις, καὶ μεταλαμβάνουσιν ἐξ αὐτῶν, ἡ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Υπὲρ τῶ ἀναδειχθῆναι τὰς ἐν αὐτῇ βαπτιζομένους ὡς τὰς φωστῆρας τῷ ὕδατι μὴ ἔχοντας σκῆλον ἢ ρυτίδα ἡ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Υπὲρ τῶ ρυδύναι ἡμᾶς.

Oratio a Sacerdote baptizaturus facienda, Diacono faciente orationem : adprecatur Sacerdos intra seipsum dicens :

Misericors & clemens, &c.

Scire convenit, hæc clara voce ad finem usque a Sacerdote non dici : sed & Amen tacite pronunciat . Postquam vero Diaconus Diaconica hæc compleverit : Sacerdos exclamat dicens : Magnus es Domine, &c.

Et ter in aquam insufflat, & digito terram signat, & dicit : Conterantur sub virtute, &c.

Et responsio, Amen, dicit Sacerdos : Pax omnibus . Diaconus, Capita vestra, &c.

Sacerdos caput in vas olei a Diacono deportato inclinans, ter illud insufflat, & dicit, Dominator Domine, &c.

Et responsio, Amen, Diaconus dicit, Attendamus . Et accipit Sacerdos sancti olei vas, & ex ipso facit in aqua tres cruces, & canit Alleluja usque tertio cum populo : & post hæc vas olei deponit . Deinde exclamat, Benedictus Deus, &c.

Et offertur illi baptizandus . Et accipit Sacerdos oleum sanctum .

Et tunc a Diacono per totum corpus ungitur . Et demum baptizatur a Sacerdote dicente :

Baptizatur N. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

Postquam vero baptizatus fuerit, dicit Cantor : Beati quorum remissæ sunt . Tum vero Diacono faciente orationem : precatur Sacerdos hoc pacto . Benedictus es Domine, &c.

Et oratione hac peracta, dicit : Quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis.

Et unguento sacro baptizatos ungit Sacerdos, facitque signum crucis in fronte, oculis, paribus, ore, & duabus auribus, dicens :

Signaculum doni Spiritus Sancti . Disceditque dicens : Beati quorum remissæ sunt . Mox cum recenter Illuminatis procedit in Introitu, & celebratur divina Missa.

Εὐχή, ἣν ποιεῖ ὁ Ἱερεὺς μέλλων βαπτίζειν· ποιούμενος ἡ Διακόνου εὐχὴ· ἐπύχεται ὁ Ἱερεὺς καθ' αὐτὸν λέγων,

Ὁ ὡσαύταχνος καὶ ἐλεήμων . Ut supra.

Δεῖ εἰδέναι, ὅτι ὁ λέγει πάντα ἐπὶ τέλος ὁ Ἱερεὺς ἐκφώνως· ἀλλὰ τὸ, ἀμήν, καθ' αὐτὸν λέγει· μετὰ δὲ τὸ πληρῶσαι τὰ ἑκκονικά ἡ Διακόνου, ὁ Ἱερεὺς ἐκφωνεῖ λέγων· Μέγας εἰ Κύριε . Ut supra . excepto quod in hoc exemplari particula τρίς nullibi reperitur .

Καὶ ἐμφυσᾷ εἰς τὸ ὕδωρ τρίς, καὶ σφραγίζει τὰς δακτύλους τρίς, καὶ λέγει· Συωτριβήτωσαν . Ut supra . excepto quod post verba ἀπογεγραμμένοις ἐν τῇ Οὐρανῷ subditur hic· ἐν Χερσὶ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, μετ' ὧσιν ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος σὺν τῇ παταγίᾳ, καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζωοποιῷ, καὶ τῇ εἰρήνῃ.

Καὶ μετὰ τὸ, ἀμήν, λέγει ὁ Ἱερεὺς· Εἰρήνη πάνσι· Ὁ Διάκονος· Τὰς κεφαλὰς.

Ὁ Ἱερεὺς κλίνει τὴν κεφαλὴν εἰς τὸ ἀγγεῖον ἡ εἰλαίᾳ, βαπτίζοντος ὑπὸ τῷ Διακόνου, καὶ ἐμφυσᾷ αὐτῷ τρίς, καὶ σφραγίζει αὐτὸ τρίς, καὶ λέγει· Δέσποτα Κύριε . Ut supra .

Καὶ μετὰ τὸ, ἀμήν, ὁ Διάκονος λέγει· Πρόχωμεν . Καὶ λαμβάνει ὁ Ἱερεὺς τὸ τρυβλίον τῆς ἁγίας εἰλαίᾳ, καὶ ποιεῖ ἐξ αὐτῆς εἰς τὸ ὕδωρ σαυρὸς τρεῖς· καὶ ψάλλον τὸ, Ἀβηλοῦτα, σὺν τῇ ὀχλῷ τρεῖς, μετὰ πάντα ἀποτίθεται τὸ τρυβλίον· Εἶτα ἐκφωνεῖ· Εὐλογητὸς ὁ Θεός· Ut supra .

Καὶ προσφέρεται ὁ βαπτίζομενος, καὶ λαμβάνει ὁ Ἱερεὺς ἐκ τῆς ἁγίας εἰλαίᾳ, καὶ τῇ εἰρήνῃ . Ut in edito .

Καὶ τότε ὑπὸ τῷ Διακόνου χρίται ὅλον τὸ σῶμα· καὶ μετὰ τὸ βαπτίζεται ἀπὸ τῶ Ἱερέως λέγοντος· Βαπτίζεται ὁ δέσποτα εἰς τὸ ὄνομα ἡ Πατρὸς, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ ἡ ἁγίᾳ Πνεύματος· Καὶ μετὰ τὸ βαπτισθῆναι λέγει ὁ ψάλτης· Μακάριοι ὧν ἀφείδης, καὶ μετὰ τοῦτο ποιῶντος τῷ Διακόνου εὐχὴν, ἐπύχεται ὁ Ἱερεὺς ἡ εὐχὴν ταύτην· Εὐλογητὸς εἰ Κύριε . Ut supra .

Καὶ μετὰ ἡ εὐχὴν ταύτην λέγει, Ὅσοι εἰς Χερσὸν ἐβαπτίσθητε, Χερσὶν ἐνδύσασθε .

Καὶ χρίει ὁ Ἱερεὺς τὰς βαπτισθέντας τὸ ἅγιον μύρον· ποιῶν σαυρὸς τύπον ἐπὶ ἡ μετώπῳ, καὶ τῷ ὀφθαλμῶν, καὶ τῷ μακτέρῳ, καὶ τῷ σώματι, καὶ τῷ δύο ὤμων, λέγων· Σφραγίς δωρεᾶς Πνεύματος ἁγίου· Καὶ κατέρχεται λέγων· Μακάριοι ὧν ἀφείδης· Καὶ εἰσέρχεται ὁ Ἱερεὺς μετὰ τῶν νεοφωτίστων εἰς τὴν εἰσοδὸν· καὶ γίνεται ἡ δεῖα λειτουργία .

Εἶτα μὴ τὸ, ἀμὲν, ἀρχεται ὁ Διάκονος τὰ ἄχρηστα ταῦτα. καὶ ὁ ἱερεὺς ἐν μυστηρίῳ τῷ ἐκλὺν πάντων. καὶ ὅτε πληρώσῃ τῷ ἐκλὺν ὁ ἱερεὺς, τοῦ Διακόνου λυσιπρόστος ἀρχεται.

Εν εἰρήνῃ ἤ Κυρίῳ δειθῶμεν.

ὑπὲρ τῆς εἰρήνης ἡσύχατος.

ὑπὲρ τοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ Ἀρχιεπισκόπου τοῦ δούλου.

ὑπὲρ τοῦ καταφοιτῆσαι

ὑπὲρ τῶν πάσας ἐν αὐτοῖς καταδυῖναι πρὸς ἀνομίαν ἡ μετῴντων ἡ σωτηρίᾳ λιθῶν. ἤ Κυρίῳ δειθῶμεν.

ὑπὲρ τῆς κρυφῶς ἀναδειχθῆναι πρὸς αὐτοῖς βαπτισμοῦ. ἤ Κυρίῳ δειθῶμεν.

ὑπὲρ τῆς θείας αὐτῶν καὶ τῶν ἀντιπάλων δύσασθαι δύναμιν τοῦ ἐλαίου τῆς χάριτος. ἤ Κυρίῳ δειθῶμεν.

ὑπὲρ τῆς σπένθη γαστρίᾳ αὐτῶν ἡγιασμένα πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ Θεοῦ τοῦ μήρου. ἤ Κυρίου δειθῶμεν.

ὑπὲρ τῆς ἀσφαλῆ καὶ βεβαίαν αὐτοὺς καταχεῖν ἡ ἀποσταλτικῆς πίστεως ἐπιγνώσει. ἤ Κυρίῳ δειθῶμεν.

ὑπὲρ τῆς καταπληρωθῆναι αὐτοὺς τῆς ὑποδοχῆς τῆς χαρίσματος. ἤ Κυρίῳ δειθῶμεν.

ὑπὲρ τῆς ἀκατακρίτως μεταλαμβάνειν τῆς ἀγίας μυστηρίου τοῦ Κυρίου, δειθῶμεν.

ὑπὲρ τῆς κληρονομίας ἀναδειχθῆναι ἡ πῶς δικαίως βίωσιν ἐπιτηγελμένων, τοῦ Κυρίου, δειθῶμεν.

ὑπὲρ τοῦ ρυθμῶν αὐτοὺς σὺν ἡμῖν ὑπὸ πάσης θλίψεως, ὀργῆς καὶ ἀνάγκης.

Ὁ ἱερεὺς ἡ ἐκλὺν καθὼς εἴρηται ἐν μυστηρίῳ τοῦ ἁγίου λέγοντος, τὰ εἰρημνία διακονικά. Ὁ ὑποπλάγχιος καὶ ἐλεήμων. Ut supra.

Εὐα ἀδὲ μυστικῶς, ἡ λοιπὸν ἀρχεται λαμβανῆναι τῆς φωνῆς. Μέγας εἰ Κύριε. Ut supra.

Καὶ ἐμφυσᾷ εἰς τὸ ὕδωρ τρίς, καὶ σφραγίζει τὴν δακτύλῳ τρίς καὶ πάλιν λέγει. Σωτηριβήτωσαν ὑπὸ τοῦ. Ut supra.

Ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνη πᾶσιν. Ὁ Διάκονος. Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν. Εἶτα κλίνει ὁ ἱερεὺς εἰς τὸ ἀγγεῖον τῆς ἐλαίας βαπτίζοντα ὑπὸ τοῦ ἁγίου, ἐμφυσᾷ αὐτῇ τρίς ἡ σφραγίζει αὐτὸ τρίς καὶ λέγει. Δέσποτα Κύριε. Ut supra.

Καὶ λαμβάνει ὁ ἱερεὺς τὸ τρυβλίον τῆς ἀγίας ἐλαίας, καὶ ποιεῖ ἐξ αὐτοῦ εἰς τὸ ὕδωρ σαυροὺς τρεῖς ἁλῶν τὸ, Ἀλληλούια, σὺν τῇ λαῶν τρίς καὶ μὴ τῷ ἀποτίθεται τὸ τρυβλίον, καὶ ἐκφωνεῖ τρίς. Εὐλογητός. Ut supra.

Καὶ προσφέρεται ὁ βαπτίζοντας ἐν τῇ πρὸς βυθίων. καὶ λαμβάνει ἐκ τῆς ἐλαίας τῆς ἀγίας, ἡ ποιεῖ σαυρὸν τύπον ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ, καὶ τοῦ στήθους, καὶ τῆς μεταφρέων τῆς βαπτίζοντος λέγων. Χεῖται, ὁ δεῖνα, ἐλαίον ἀγαλλιάσας, εἰς τὸ ὄνομα τῆς πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος.

Καὶ τότε χεῖται ἀπὸ τῆς Διακονίας ὅλον τὸ σῶμα αὐτοῦ. λοιπὸν μὴ ταῦτα βαπτίζεται ἀπὸ τῆς Ἀρχιερέως λέγοντος. βαπτίζεται ὁ δεῖνα, εἰς τὸ ὄνομα. Καὶ μὴ τὸ βαπτισθῆναι πάντας ἁλῶν. τρεῖς τὸν Μακάριοι ὡς ἀφῆθησαν. καὶ λέγει εἰς ἡμῶν, καὶ δοξάζει. Ὁ διάκονος. Τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν. Ὁ ἱερεὺς ἡ ἐκλὺν. Εὐλογητός εἰ Κύριε. Ut supra.

Καὶ μὴ τὸ, ἀμὲν, ἐξέρχεται ὁ πατριάρχης, ἡ ὁ

Deinde, Amen, (Superioris officii) dicit, incipit Diaconus hac Diaconica: & Sacerdos hanc orationem silentio dicit: & cum compleverit orationem Sacerdos, Diacono Litaniam agente, incipit:

In pace Dominum precemur.

Pro pace totius.

Pro Patre & Archiepiscopo nostro N.

Ut inhabitet, &c. ut supra.

Ut huius salutaris lavacri participum, iniquitates cunctae in aquis istis submergantur: Dominum precemur.

Ut baptizandi in illis lucis filii renuncientur: Dominum precemur.

Ut unctionis oleo, divina in eis adversus hostes virtus admisceatur: Dominum precemur.

Ut ad divinitus traditi unguenti susceptionem, fiant baptizandi vasa sanctificata: Dominum precemur.

Ut Apostolicae fidei indubitata & firmam cognitionem retineant: Dominum precemur.

Ut gratia adoptionis ditentur: Dominum precemur.

Ut incondemnatē sanctis mysteriis participant: Dominum precemur.

Ut haeredes renuncientur bonorum iuste viventibus promissorum: Dominum precemur.

Ut cum nobis liberentur ab omni afflictione, ira, & angustia.

Sacerdos dicit orationem secreto, prout praefatum est, Diacono Diaconica memorata recitante, Clemens & misericors.

Hucusque silentio dicenda: incipiunt deinceps quae voce clara preferenda sunt: Magnus es Domine, &c.

Et insufflat ter in aquam, eamque ter digito signat: & rursus dicit, Conterantur sub signo, &c.

Sacerdos, Pax omnibus. Diaconus, Capita vestra Domino. Inclinat deinde Sacerdos in vas olei a Diacono deportatum, & iter in illud insufflat: terque signat illud, & dicit, Dominator Domine, &c.

Et accipit Sacerdos sancti olei vasculum, & ex eo tres cruces in aqua perficit cum populo ter Alleluja occinens. Post hac olulam deponit, & ter exclamat. Benedixus, &c.

Et offertur baptizandus. uni Presbyterorum: & accipit ex oleo sancto, & crucis signum in ejus fronte, & pectore, & scapulis facit dicens: Ungitur N. oleo laetitiae: in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

Et tunc ungitur a Diacono totum ejus corpus, postmodum baptizatur a Pontifice dicente: Baptizatur N. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: mox vero baptizatis omnibus tertio cantat: Beati quorum remissae sunt iniquitates: & dicit Versum, & Deo laudes persolvit. Diaconus, Dominum precemur. Sacerdos orationem, Benedixus es Domine, &c.

Et responsio Amen, digreditur Patriarcha.

Ut inimici animarum interfectoris virtus omnis in eis extinguatur : Dominum precemur.

Ut haurientibus & sumentibus ex illis in animarum & corporum purgationem fiant : Dominum precemur.

Ut baptizati in ipsis, velut cæli luminaria absque forde & macula, manifestentur : Dominum precemur.

Ut liberemur, &c.

Υπὲρ τῶ πάντων ἐν αὐτοῖς ἡ ψυχοκτονὴ πολεμῆται ἡ δυνάμιν σβειδῦναι· τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Υπὲρ τῶ γενέσθαι αὐτὰ πρὸς καθαρῶς μὴ φοβῶν, ἡ σωμάτων πασι τοῖς ἀρρομένοις, ἡ μεταλαμβάνουσιν ἐξ αὐτῶν, ἡ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Υπὲρ τῶ ἀναδειχθῆναι τὰς ἐν αὐτῇ βαπτίζομενας ὡς τὰς φωστῆρας τῷ ἑρανοῦ μὴ ἔχοντας σπῖλον ἢ ῥυτίδα ἡ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Υπὲρ τῶ ῥυθῆναι ἡμᾶς.

Oratio a Sacerdote baptizaturus facienda, Diacono faciente orationem : adprecatur Sacerdos intra seipsum dicens :

Misericors & clemens, &c.

Scire conventit, hæc clara voce ad finem usque a Sacerdote non dici : sed & Amen tacite pronunciat. Postquam vero Diaconus Diaconica hæc compleverit : Sacerdos exclamat dicens : Magnus es Domine, &c.

Et ter in aquam insufflat, & digito terram signat, & dicit : Conterantur sub virtute, &c.

Et responsio, Amen, dicit Sacerdos : Pax omnibus. Diaconus, Capita vestra, &c.

Sacerdos caput in vas olei a Diacono deportato inclinans, ter illud insufflat, & terque illud signat, & dicit, Dominator Domine, &c.

Et responsio, Amen, Diaconus dicit, Attendamus. Et accipit Sacerdos sancti olei vas, & ex ipso facit in aqua tres cruces, & canit Alleluja usque tertio cum populo : & post hæc vas olei deponit. Deinde exclamat, Benedictus Deus, &c.

Et offertur illi baptizandus. Et accipit Sacerdos oleum sanctum.

Et tunc a Diacono per totum corpus ungitur. Et demum baptizatur a Sacerdote dicente :

Baptizatur N. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

Postquam vero baptizatus fuerit, dicit Cantor : Beati quorum remissæ sunt. Tum vero Diacono faciente orationem : precaturo Sacerdos hoc pacto. Benedictus es Domine, &c.

Et oratione hac peracta, dicit :

Quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis.

Et unguento sacro baptizatos ungit Sacerdos, facitque signum crucis in fronte, oculis, naribus, ore, & duabus auribus, dicens :

Signaculum doni Spiritus Sancti.

Disceditque dicens : Beati quorum remissæ sunt. Mox cum receniter Illuminatis procedit in Introitu, & celebratur divina Missa.

Εὐχὴ, ἧ ποιεῖ ὁ Ἱερεὺς μέλλων βαπτίζειν· ποιῶντος ἡ Διακόνου εὐχὴ· ἐπύχεται ὁ Ἱερεὺς καθ' αὐτὸν λέγων,

Ὁ ὑψίστος καὶ ἐλεῖμων. Ut supra.

Δεῖ εἰδέναι, ὅτι ὁ λέγει πάντα ἐπὶ τέλος ὁ Ἱερεὺς ἐκφώνως· ἀλλὰ τὸ, ἀμὲν, καθ' αὐτὸν λέγει. μετὰ δὲ τὸ πληρῶσαι τὰ ἐξουσιαστικά ἡ Διακόνου, ὁ Ἱερεὺς ἐκφώνως λέγων. Μέγας εἰ Κύριε. Ut supra. excepto quod in hoc exemplari particula τρίς nullibi reperitur.

Καὶ ἐμφυσᾷ εἰς τὸ ὕδωρ τρίς, ἡ σφραγίζει τῇ δακτύλῳ τρίς, ἡ λέγει. Σιωτρίβήτωσαν. Ut supra. excepto quod post verba ὑπογεγραμμένοις ἐν τῇ Οὐρανῷ subditur hic. ἐν Χειρῶν Ἰησοῦ τῇ Κυρίῳ ἡμῶν, μετ' ἑσοῖ ἡ δόξα, ἡ τὸ κράτος σὺν τῇ παραγίῳ, καὶ ἀγαθῷ, ἡ ζωοποιῷ, ἡ πατρί εἰς.

Καὶ μετὰ τὸ, ἀμὲν, λέγει ὁ Ἱερεὺς. Εἰρήνη πάνσι. Ὁ Διάκονος. Τὰς κεφαλὰς.

Ὁ Ἱερεὺς κλίνει τὴν κεφαλὴν εἰς τὸ ἀγγεῖον ἡ εἰλαίῳ, βασιζόμενος ὑπὸ τῷ Διακόνῳ, ἡ ἐμφυσᾷ αὐτῇ τρίς, ἡ σφραγίζει αὐτὸν τρίς, ἡ λέγει. Δέσποτα Κύριε. Ut supra.

Καὶ μετὰ τὸ, ἀμὲν, ὁ Διάκονος λέγει. Πρόχωμεν. Καὶ λαμβάνει ὁ Ἱερεὺς τὸ τρυβλίον τῷ ἁγίῳ εἰλαίῳ, ἡ ποιεῖ ἐξ αὐτοῦ εἰς τὸ ὕδωρ σαυρὺς τρεῖς, ἡ ἱάλλων τὸ, Ἀλληλουῖα, σὺν τῇ ὀχλῷ ἑῖς, μετὰ πάντα ἀποτίθεται τὸ τρυβλίον. Εἶτα ἐκφωνεῖ. Εὐλογητός ὁ Θεός. Ut supra.

Καὶ προσφέρεται ὁ βαπτίζομενος, ἡ λαμβάνει ὁ Ἱερεὺς ἐκ τῷ ἁγίῳ εἰλαίῳ, ἡ πατρί εἰς. Ut in edito.

Καὶ τότε ὑπὸ τῷ Διακόνῳ χρίεται ὅλον τὸ σῶμα. ἡ μετὰ τὸ βαπτίζεται ἀπὸ τῷ Ἱερεὺς λέγοντος. Βαπτίζεται ὁ δέσποτα εἰς τὸ ὄνομα ἡ Πατρὸς, ἡ τῷ Υἱοῦ, καὶ ἡ τῷ ἁγίῳ Πνεύματος. Καὶ μετὰ τὸ βαπτισθῆναι λέγει ὁ ἱάλλων. Μακάριοι ὧν ἀφίθησαν, ἡ μετὰ τοῦτο ποιῶντος τῷ Διακόνῳ εὐχὴ, ἐπύχεται ὁ Ἱερεὺς ἡ εὐχὴ ταύτῃ. Εὐλογητός εἰ Κύριε. Ut supra.

Καὶ μετὰ ἡ εὐχὴ ταύτῃ λέγει, Ὅσοι εἰς Χερσὸν ἐβαπτίσθητε, Χερσὸν ἐνεδύσαθι.

Καὶ χρίει ὁ Ἱερεὺς τὰς βαπτισθέντας τὸ ἅγιον μύρον· ποιῶν σαυρὺς τύπον ἐπὶ ἡ μετώπου, ἡ τῷ ὀφθαλμῶν, ἡ τῷ μεστήρῳ, ἡ τῷ σώματι, ἡ τῷ ὅλῳ ὡπῶν, λέγων. Σφραγίς δωρεᾶς Πνεύματος ἁγίου. Καὶ κατέρχεται λέγων. Μακάριοι ὧν ἀφίθησαν. Καὶ εἰσέρχεται ὁ Ἱερεὺς μετὰ τῶν νεοφωτίστων εἰς τὴν εἴσοδον· ἡ γίνεται ἡ θεία λειτουργία.

Εἶτα μὴ τὸ, ἀμὲν, ἀρχεται ὁ Διάκονος τὰ ἑκακοῖνα ταῦτα. καὶ ὁ ἱερεὺς ἐν μυστηρίῳ τῷ ὡχλῷ ταύτων. καὶ ὅτε πληρώσῃ τῷ ὡχλῷ ὁ ἱερεὺς, τοῦ Διακόνου λιτανεύοντος ἀρχεται.

Εν εἰρήνῃ καὶ Κυρίῳ διηθῶμεν.

Υπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ σύμπαντος.

Υπὲρ τοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ Ἀρχιεπισκόπου τοῦ δέουτος.

Υπὲρ τοῦ καταφρονήσαντος

Υπὲρ τῶν πάντων ἐν αὐτοῖς καταδυῖναι πρὸς ἀνομίαν καὶ μεθελόντων καὶ σωτηρίαν λαβεῖν. καὶ Κυρίῳ διηθῶμεν.

Υπὲρ τῶν πρὸς φῶς ἀναδειχθῶναι πρὸς ἐν αὐτοῖς βαπτιστέων. καὶ Κυρίῳ διηθῶμεν.

Υπὲρ τῶν θείων αὐτῶν καὶ τῶν ἀντιπάλων δύσασθαι δύναμιν τῆς ἐλαφροῦ καὶ χρίσεως. καὶ Κυρίῳ διηθῶμεν.

Υπὲρ τῶν σκηνῶν γενομένων αὐτῶν ἡγιασμένα πρὸς ὑπακοήν καὶ θεοδότου μέρους. καὶ Κυρίου διηθῶμεν.

Υπὲρ τῆς ἀσφαλῆ καὶ βεβαίαν αὐτοὺς καταχεῖν καὶ ἀποσταλῆς πίστεως ἐπιγνώσιν. καὶ Κυρίῳ διηθῶμεν.

Υπὲρ τῶν καταπληρωθῶναι αὐτοὺς τῆς ὑποθέσεως τῆς χάρισματος. καὶ Κυρίῳ διηθῶμεν.

Υπὲρ τῶν ἀκατακρίτως μεταλαμβάνειν τῆς ἀγίας μυστηρίων τοῦ Κυρίου, διηθῶμεν.

Υπὲρ τῶν κληρονομῶν ἀναδειχθῶναι καὶ πρὸς δικαιοσύνην βιώσιν ἐπιτηγελμένων, τοῦ Κυρίου, διηθῶμεν.

Υπὲρ τοῦ ρυθιῶν αὐτοὺς σὺν ἡμῖν ὑπὸ πάσης θλίψεως, ὀργῆς καὶ ἀνάγκης.

Ὁ ἱερεὺς καὶ ὡχλῷ καθὼς εἴρηται ἐν μυστηρίῳ τοῦ ἑκακοῦ λέγοντος, τὰ εἰρημένα διακονικά. Ὁ ὑπολαγχρὸς καὶ ἐλεήμων. Ut supra.

Εὐχὴ μυστικῶς, καὶ λοιπὸν ἀρχεται λαμβανῶν τὴν φωνήν. Μίγας εἰ Κύριε. Ut supra.

Καὶ ἐμφυσᾷ εἰς τὸ ὕδωρ τρεῖς, καὶ σφραγίζει τὴν δεξιὴν τρεῖς καὶ πάλιν λέγει. Σωτηρεβέντωσαν ὑποδὸν. Ut supra.

Ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνη πάνσιν. Ὁ Διάκονος. Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν. Εἶτα κλίνει ὁ ἱερεὺς εἰς τὸ ἀγγεῖον τῆς ἐλαίας βαπτίζοντα ὑπὸ τοῦ ἑκακοῦ, καὶ ἐμφυσᾷ αὐτὴν τρεῖς καὶ σφραγίζει αὐτὴν τρεῖς καὶ λέγει. Δέσποτα Κύριε. Ut supra.

Καὶ λαμβάνει ὁ ἱερεὺς τὸ τρυβλίον τῆς ἀγίας ἐλαίας, καὶ ποιεῖ ἐξ αὐτοῦ εἰς τὸ ὕδωρ σαυροὺς τρεῖς ἁλῶν τὸ, Ἀλληλούια, σὺν τῇ λαῶν τρεῖς καὶ μὴ τὸ τοιοῦτον εἶναι τὸ τρυβλίον, καὶ ἐκφωνεῖ τρεῖς. Εὐλογητός. Ut supra.

Καὶ προσφέρεται ὁ βαπτιστέος ἐν τῇ πρὸς τοῦ ἑκακοῦ. καὶ λαμβάνει ἐκ τῆς ἐλαίας τῆς ἀγίας, καὶ ποιεῖ σαυρὸν τύπον ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ, καὶ τοῦ στήθους, καὶ τῆς μεταφρέων τῶν βαπτιστέων λέγων. Χεῖται, ὁ δέουτος, ἐλαίου ἀγαλλιάσεως, εἰς τὸ ὄνομα τῶν πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος.

Καὶ τότε χρίται ἀπὸ τοῦ Διακόνου ὅλον τὸ σῶμα αὐτοῦ. λοιπὸν μὴ ταῦτα βαπτίζεται ἀπὸ τοῦ Ἀρχιερέως λέγοντος. βαπτίζεται, ὁ δέουτος, εἰς τὸ ὄνομα. Καὶ μὴ τὸ βαπτισθῶναι πάντας ἁλῶν. τρεῖς Μακάριοι ὡς ἀφῆθησαν. καὶ λέγει εἰς χρίσιν, καὶ δοξάζει. Ὁ Διάκονος. Τῷ Κυρίῳ διηθῶμεν. Ὁ ἱερεὺς καὶ ὡχλῷ. Εὐλογητός εἰ Κύριε. Ut supra.

Καὶ μὴ τὸ, ἀμὲν, ἐξέρχεται ὁ πατριάρχης, ἢ ὁ

Deinde, Amen, (Superioris officii) Idem, incipit Diaconus hac Diaconica: & Sacerdos hanc orationem silentio dicit: & cum compleverit orationem Sacerdos, Diacono Litaniam agente, incipit:

In pace Dominum precemur.

Pro pace totius.

Pro Patre & Archiepiscopo nostro N.

Ut inhabitet, &c. ut supra.

Ut hujus salutaris lavacri participum, iniquitates cunctae in aquis istis submergantur: Dominum precemur.

Ut baptizandi in illis lucis filii renuncientur: Dominum precemur.

Ut unctionis oleo, divina in eis adversus hostes virtus admisceatur: Dominum precemur.

Ut ad divinitus traditi unguenti susceptionem, fiant baptizandi vasa sanctificationis: Dominum precemur.

Ut Apostolicæ fidei indubitata & firmam cognitionem retineant: Dominum precemur.

Ut gratia adoptionis dentur: Dominum precemur.

Ut incondemnatæ sanctis mysteriis participent: Dominum precemur.

Ut hæredes renuncientur bonorum juste viventibus promissorum: Dominum precemur.

Ut cum nobis liberentur ab omni afflictione, ira, & angustia.

Sacerdos dicit orationem secreto, prout præfatum est, Diacono Diaconica memorata recitante, Clemens & misericors.

Hucusque silentio dicenda: incipiunt deinceps quæ voce clara proferenda sunt: Magnus es Domine, &c.

Et insufflat ter in aquam, eamque ter digito signat: & rursum dicit, Conterantur sub signo, &c.

Sacerdos, Pax omnibus. Diaconus, Capita vestra Domino. Inclinat deinde Sacerdos in vas olei a Diacono deportatum, & iter in illud insufflat: terque signat illud, & dicit, Dominator Domine, &c.

Et accipit Sacerdos sancti olei vasculum, & ex eo tres cruces in aqua efformat cum populo ter Alleluja occinens. Post hac olulam deponit, & ter exclamat Benedixtus, &c.

Et offertur baptizandus uni Presbyterorum: & accipit ex oleo sancto, & crucis signum in ejus fronte, & pectore, & scapulis facit dicens: Ungitur N. oleo lætitiæ: in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

Et tunc ungitur a Diacono totum ejus corpus, postmodum baptizatur a Pontifice dicente: Baptizatur N. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: mox vero baptizatis omnibus tertio cantat: Beati quorum remissæ sunt iniquitates: & dicit Versum, & Deo laudes persolvit. Diaconus, Dominum precemur. Sacerdos orationem, Benedixtus es Domine, &c.

Et responso Amen, digreditur Patriar-

cha, vel Pontifex ad Vestiarium, & Cantore dicente: Quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis: Baptizatos unguento sacro Sacerdos ungit: faciens crucis signum primo in fronte, dicens, Signaculum doni Spiritus Sancti. In oculis dicens, Unctio Spiritus Sancti. In naribus dicens: Unctio pignoris Spiritus Sancti. In auribus dicens: Unctio participationis vitæ æternæ: In manuum vola interiore dicens: Unctio sancti Christi Dei, & signaculum insidiis liberum. In corde tandem, Complementum doni Spiritus Sancti, thorax fidei & veritatis. Et dicit, Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & de reliquo celebratur Missa.

Επίσκοπος ὁ τῷ ὑποδυτῇ, ἢ τῷ ψάλτῃ λέγοντος. Ὅσοι εἰς Χεῖρον ἐβαπτίσθητε, Χεῖρον ἐρεδύσαδε. χεῖρ ὁ ἱερεὺς τῇ ἀγίῳ μύρῳ τὴν βαπτισθέντας, ποιῶν τὸν τῷ σταυρῷ τύπον· πρῶτον ἐπὶ τῷ μετώπῳ λέγων. Σφραγὶς δωρεᾶς Πνεύματος ἁγίου· ἢ ἐπὶ τῇ ὀφθαλμοῦ λέγων χρίσμα δωρεᾶς Πνεύματος ἁγίου· ἢ ἐπὶ τῇ σφρῆσει λέγων· χρίσμα ἀρραβῶνος Πνεύματος ἁγίου· ἐπὶ τῇ ἀκοᾷ λέγων· χρίσμα μετοχῆς ζωῆς αἰωνίου, εἰς τὰς χεῖρας ἰσῶθω· χρίσμα ἁγίου Χριστοῦ τῷ Θεῷ, ἢ σφραγὶς ἀνεπιβέβητος ἐπὶ τῇ καρδίᾳ· πλήρωμα δωρεᾶς Πνεύματος ἁγίου, ἢ θάρρος πίστεως, ἢ ἀληθείας. Καὶ λέγει. Μακάριοι ὁ ἀρεθίσαν, ἢ λοιπὸν ἡ λειτουργία.

Baptismatis Sabbato sancto celebrati horam, Cryptof. codex: μετα πλὴν εἰσοδὸν τοῦ λυχνικοῦ, post lustrarii ingressum peractum, esse dicit; quam Cyrillus Hierosolymitanus, βαπτίσματος ἑσπέραν, baptisimi vesperam, vocat Catechesi prima Mystagog. ἀποδύοντο αὐτοὶ τοῦ μεγάλου βαπτιστηρίου, juxta Baptisterium ipsum assignatur: quod idcirco Cyrillus citatus, προαίλιον βαπτιστηρίου οἶκον, & circa finem,

ἔκωτερον οἶκον, ad Arcem Baptisterii eodem: exteriorem templi partem esse scribit. Vide templorum tabulam primam & secundam. Baptisterium autem ipsum, εἰσώτερος οἶκος, domus interior ab eodem Catechesi secunda dictum, in Vestibulo statuitur: & in tabula quidem secunda primum occurrit; in prima, intimius est, unde & εἰσώτερη est.

IN BAPTISMATIS OFFICIUM NOTÆ.

E (ἰσχύεται ὁ ἱερὸς.) Vestis candida, cerei ardentes, thus incensum, in Baptismate adhibita, nullam expositionem requirunt, quis enim nesciat candorem esse lætitiæ symbolum, & Ecclesiam perditam ovem in Baptismo recuperantem, ut mox cum Symeone asseremus; gaudium etiam visibili signo exprimere velle? An non etiam cerei ardentes decent Sacramentum, quod cum sit animæ per fidem vivam lux, φῶς frequenter appellatur, & piscinæ locus φωτιστηρίου sextæ Synodi Actione quinta; ideoque & luminibus accensis expositulat honorari. Thus porro adhibetur ut expiationi accommodum; quodque in Orientali Ecclesia, tum lustrationis tum sanctificationis adminiculum esse manifestavit Symeon Thessalonicensis alibi relatus, & nos iterum ostendemus ubi de lustrandis vasis sermo inferius occurret.

1. Εὐλογημένη ἡ βασιλεία. Symeon, ἀλογεῖ τὸν Θεὸν ὁ Ἀρχιερεὺς, ὅτι ἄξιον αὐτὸν ἀλογεῖν ἐπὶ τῇ τοῦ ἀπολλώτου εὐθείᾳ, καὶ τῇ ἀνθρωπίνῃ σωτηρίᾳ. *Benedict Deum Pontifex, quia dignum est eum in perditæ (ovis) inventionem, & humana salute benedicere.*

3. Εὐερίων. Cunctis hisce postulationibus populus, Κύριε ἐλέησον, responderet. Nec mirum, inquit Symeon citatus, τοῦ λαοῦ τὸ, Κύριε ἐλέησον, ἐκβοῶντος, ὅντως γὰρ ἐκείνους τὸ τοῦ Θεοῦ μέγα ἐπιβραβεύεται ἔλεος ὑποδεσμεῖν τοῦ ὁρίν ἐχθρῶν ἑαυτοῦ. *Populus, Domine miserere, exclamat: adoptato siquidem inimico & scelerato homine magna conceditur misericordia.*

4. Ὁ ἱερὸς λέγει καὶ ἑαυτὸν. Silentio Sacerdos precatur: non tantum quia sit in more positum a Græcis, ut dum Diaconus elata voce sua Diaconica, siue Collectas profert, interim Sacerdos orat secreto: sed quia hæc est abjectionis suæ a Sacerdote facta coram Deo confessio, in quo terminatio quidem est aliqua, sed quæ ἐὺφωνήσας non meretur nomen, utpote nullatenus efferenda, sed tacite sicut & tota oratio proferenda: hocque est quod in sequentibus annotatur, δὲ εἰδέναι ὅτι οὐκ ἐκφώνη, ἀλλὰ τὸ, ἀμὲν καὶ ἑαυτὸν λέγει. cum vero ad Dei laudes accedit, μεγαλοφώνως Μὴ γὰρ Κύριε, &c. exclamat.

5. Μὴ γὰρ Κύριε. De hac oratione, ejus auctore, & variis lectionibus, consulenda quæ in Officio a quo in Theophaniis benedicendæ, commodius scribentur.

6. Σοὶ ἐντυγχάνω τὰ ἄγρια. Hoc est, præsto sunt ad imperia divina exequenda. Cum enim hujus orationis auctor, creaturarum omnium erga universi

principem Deum, timorem summum, subjectionem, & reverentiam commemoraret; de astris subdidit illa Deo adesse, mandata ejus impletura: nam & Baruch cecinit cap. 3. οἱ δὲ ἄστρες ἐλαμψαν ἐν ταῖς φελακαῖς αὐτοῦ, ἢ ὑπεράνθησαν. ἐκάλεισεν αὐτοὺς, ἢ ἔπειν, πέρισπον. *Stella autem dederunt lumen in custodiis suis, & latatae sunt: vocatae sunt sunt, & dixerunt, adsumus: a militibus in statione vigilibus ducta metaphora. Creaturis tali pacto Deo submissis, ut ex ipsis, & per ipsas, & quod super ipsas est, quidquid lubet operetur, orat Ecclesia ut jussu divino, aqua fiat baptizando fons incorruptionis, sanctificationis munus, ἀφθαρσίας πηγή, ἀγιασμοῦ δῶρον, &c.*

7. Ἀγίασον τὸ ὕδωρ τοῦτο. Hanc esse lustralium aquarum consecrationem præsentia verba indicant. Desinente namque baptizandi, in Paschæ Pentecostesque festis, more, desit & aquam illis diebus in Orient consecrandi consuetudo: ea vero quæ in Theophaniis benedicuntur, aliis usibus aservantur. Quotiescumque igitur Baptismum administrent Græci, aquam renovant; moxque quasi usu sordidam in Ecclesia, vel ἐν θαλάσσιδιῳ, vel γροῦντηρίῳ, loco sub altari excavato, seu piscina, effundunt: nusquam vero (ut falso quidam imponunt) pedibus calcant, quam antiquis Ecclesiæ benedictionibus sanctificationem agnoscunt.

8. Σφραγίζε. Non abque causa cuncta Ms. connotant, hanc crucis signationem qua benedicuntur aqua digito fieri: tactu namque manus tali pacto perficitur, ut crux prima in superficie: secunda, profundius: tertia profundissime fiat: quasi manus cruce armata dæmonem in omnibus aquæ substantiæ partibus infestaretur, ut demum ex ea penitus expellat. Videatur Durandus lib. 1. cap. 19.

9. Εὐφυσῶν εἰς τὸ ὕδωρ. Hujus in aquam insufflationis continuatum in hodiernum usque diem usum, utraque observat Ecclesia: sed nec omisit illum Severus Alexandrinus: quem ritum dum refert, ejus quoque rationem profert Theodoricus Abbas in vita S. Hildegardis apud Suriun, inquit, *Sabbato sancto cum fons Baptismatis consecraretur per flatum Sacerdotis, quem in fontem mittit cum verbis, quæ Spiritus Sanctus rationabilitati hominum, & doctores infundit: quoniam in prima creatione spiritus Domini ferebatur super aquas, mulier illa præsens orat, &c.*

10. Πάντα τὰ ἐν αἵματι, καὶ ἀφανῆ εἶδωλα. Insufflantis in aquam Sacerdotis, & præsentium verborum hoc videtur,

Ordo & Catechismus Profelyto ex Hebraeis ad Christianam fidem
recipiendo faciendus . E Regiis, num. 43. Allatiano.
& Cryptoferratenfi Ms. excerptus.

*Ordo servandus circa eos qui ex Hebraeis ad Christianam fidem accedant : vel , qua-
tatione recipere conveniat eos qui ex He-
braeis ad Christianorum , &c.*

Profiteri illum oportet , & verbis omnem
Hebraeorum gentem subannare : & exinde
declatate , qui ex toto corde , & fide syn-
cera cum Christianis versari voluit . Tum
manifeste in Ecclesia omni Judaica super-
stitioni renunciare , Sacerdote videlicet di-
cente , & ipso ad verbum repetente , aus-
serte ejus susceptore , si puer ipse fuerit .
Renunciatio vero est ejusmodi : Renuncio
omni Hebraeorum consuetudini , & riti-
bus , & legalibus , & azymis , & agni
immolationi , & tubis , & tabernaculo-
rum festo , & reliquis omnibus Hebraeo-
rum festis , & hostiis , & orationibus ,
& asperfusionibus , & purificationibus , &
sanctificationibus , & propitiationibus , &
jejuniis , & neomeniis , & Sabbatis ,
& superstitionibus , & cantibus , & can-
ticis , & observationibus , & Synagogis ,
& cibis , & potibus Judaeorum : uno
verbo omni penitus Judaicae rei , & le-
gali , & consuetudini , & ritui renuncio :
& super omnia , illi qui in Christi figu-
ra & habitu ab omnibus Judaeis expecta-
tur , Antichristo renuncio , & vero Chri-
sto & Deo conjungor . Et credo in
Patrem , & Filium , & Sanctum Spi-
ritum : sanctam , & consubstantialem , &
individuum Trinitatem : in carne pa-
riter dispensationem , & ad homines
Dei Verbi , unius sanctae Trinitatis per-
sonae descensum : & quod homo vere
sit factus profiteor . Annuo quoque ip-
sum sua Deitate non excidisse , & san-
ctam virginem Mariam certo & vere se-
cundum carnem eam peperisse , & Dei-
param esse credo , & praedico . Et ve-
nerandam Christi crucem , & sacras Ima-
gines credo , suscipio , veneror , & am-
plector : & hoc pacto ex tota anima ,
& corde , & fide vera , ad Christianam
fidem accedo . Sin autem dolo & fi-
cto animo , & non ex fide integra &
perfecta Christum sincere amante , sed
nunc quidem me Christianum esse simu-
lo , deinceps vero negare voluero , & ad
Judaicam redire superstitionem , aut cum
Judaeis convivans repertus fuero , aut
festum agens , aut furtim conversans ,
& Christianam religionem condemnans ,
& non potius ipsos manifeste coarguens ,
& vanam eorum fidem detestans : nunc
quidem Cain tremor , & Giezi lepra
super me veniant , praeter politicarum
legum poenas quibus me subjiendum ag-
nosco : & in futuro saecula anathema
sim & anima mea cum Satana & demoniis
collocetur .

Dicit & orationem hanc pro Hebraeo .

Domine Jesu Christe , Fili Dei vi-
vi , Agne & Pastor , saeculorum
Rex , qui ad ovile ovem errantem re-
ducis , qui peccatorem ex erroris via
convertis , ipse servum tuum hunc ex
adversarii tenebris ad lumen aeternum

Τάξεις γινόμενῃ ἐπὶ τοῖς ἡβραίων τῇ τ' Χριστιαν-
ῶν πίσει προσερχομένοις Barberinum legit. Πῶς δὲ
διχῶσαι ἢ ὅς Εβραίων τῇ τ' Χριστιανῶν , καὶ τῇ ἐξῆς .

Εξαγορεύειν αὐτὸν χρὴ , καὶ θριαμβῶν πᾶν ἔθ-
νος Εβραίων· καὶ τῷ θ' δεικνύειν πῶς ὅλης καρ-
δίας , καὶ πίσεως εὐληκεῖν Χριστιανούς συμβῶναι (Re-
gia Χριστιανῶσαι) ἡδέλῃσιν καὶ ἀποτάσσεται μὴ φαν-
ρῶς ἐπ' ἐκκλησίας πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ θρησκείᾳ , καὶ ἱερείᾳ
δηλαδὴ λέγοντος , καὶ αὐτῷ ἀποκεκομμένῳ καὶ εἰς χὸν ἢ τῷ ἀ-
ναδόχῳ αὐτοῦ , εἴπερ ὑπάρχει παιδίον· ἢ δὲ ἀπὸ τῶν ἐξ ἑ-
ποιαύτη . Αποτάσσομαι πᾶσι τοῖς Εβραίοις ἔθνεσι , καὶ
τοῖς ἐπιτηδεύμασι καὶ τοῖς νομίμοις , καὶ τοῖς ἀζύμοις , καὶ τῇ
θυσίᾳ τῷ ἁμνῷ , καὶ τῇ σάλπιγγι , καὶ ταῖς σκίωσιν καὶ ἡμέραις , καὶ
τῇ λοιπαῖς ἀπάσαις ἑορταῖς τῇ Εβραίων , καὶ τῇ θυσίαις , καὶ
τῇ προσδύχαις , καὶ τοῖς ῥαντισμοῖς καὶ καθαρμοῖς , καὶ τοῖς
ἁγιασμοῖς , καὶ τοῖς ἱλασμοῖς , καὶ τῇ νηστείᾳ , & ταῖς νο-
μίμωις , καὶ τοῖς σάββασιν , & ταῖς γουτείαις , καὶ ταῖς
ἐπεφθῆς , καὶ τοῖς πελάσμασι , καὶ τοῖς φυλακα-
είοις , καὶ ταῖς σωμαγωγαῖς , καὶ τοῖς βρώμασι ,
καὶ τοῖς πόμασι τῇ Ἰουδαίων· καὶ ἀπλῶς ἀποτάσσομαι πᾶσι
τῇ Ἰουδαίᾳ πράγματι , καὶ νομίμῳ , καὶ ἔθνεσι , καὶ ἐπιτηδεύ-
ματι . καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἀποτάσσομαι τῷ ἐν ἡμέρᾳ τῷ Χρι-
στῷ προσδοκώμενῳ ἀπὸ πάντων τῇ Ἰουδαίᾳ Ἀντιχρίστῳ ,
καὶ συντάσσομαι τῇ ἀληθινῇ Χριστῷ & Θεῷ . καὶ πιστεύω εἰς
Πατέρα , Υἱόν , καὶ ἅγιον Πνεῦμα , τὴν ἀγίαν , καὶ ὁμο-
ύσιον καὶ ἀχώριστον Τριάδα . καὶ τὴν ἑσάρκον οἰκονομίαν ,
& πρὸς ἀνθρώπου ἐπιδημίαν αὐτῷ τῷ Θεῷ Λόγῳ , καὶ τῷ
ἀγίῳ Τριάδος ἐνός , ὁμολογῶν κατ' ἀληθειαν αὐτὸν
ἀνθρώπον γενέσθαι . πεῖθομαι μὴ ἐκστῆναι τῆς οἰκίας
Θεώπτοτος , καὶ τῇ σάρκα τῷ τῷ περὶ ἡμᾶς ἀγίῳ παρθέ-
τον Μαρίαν κυρίως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκον εἶναι πιστεύω
καὶ λέγω . καὶ τὸν σὺν ἡμῶν τῷ Χριστῷ τσαυρόν , καὶ τὰς
ἱεράς εἰκόνας πιστεύω , καὶ διχομαίω καὶ προσκυνοῦ
καὶ ἀπαύξομαι· καὶ ὅπως ὅλης ψυχῆς καὶ καρδί-
ας , καὶ πίσεως ἀληθῶς προσέρχομαι τῇ πίσει τῇ
Χριστιανῶν . εἰ δὲ μὴδ' ὑποκρίσω καὶ δόλου , καὶ
καὶ ἐκ πίσεως ὁλοφύχῃ τῷ Χριστῷ ἐκ καρδίας ἀ-
γαπήσεως· ἀλλ' ἄρτι μὴν ἡμεματίζω εἶναι Χρι-
στιανός , ὅτερον δὲ θελήσω ἀρτισταδαί , καὶ πρὸς τῇ
Ἰουδαίᾳ ὑποστρέψαι πάλιν θρησκείαν , ἢ ἀπὸ τοῦ
συνειδῶν τοῖς Ἰουδαίοις ἢ συνιωρτάζων , ἢ συνο-
μιλῶν λάθρα , καὶ τὸν Χριστιανισμόν ὑπεβάλλων·
καὶ ἔτι μᾶλλον φανερώς ἐλέγχω πάντας , καὶ ἀδικῶ
τὴν ματαίαν πίσιν αὐτῶν . νυνὶ μὲν ἔλθωσιν
ἐπ' ἐμὸν τρόπον τῷ Καῖν , καὶ ἡ λίσσα τῷ Γαζῷ ,
πρὸς τὸ , καὶ ταῖς ποίμαις τῇ πολιτικῇ· καὶ δὲ
τὸν μέλλοντα αἰῶνα εἴλω ἀνάθεμα , καὶ κατάθεμα ,
καὶ ἡ ψυχὴ παχθεῖν μὴ τῷ σατανᾷ , καὶ τῷ δαι-
μόνι .

Εἰς Εβραίων λέγει & τὴν ἐκλήν .

Κτενεῖς Ἰησοῦ Χριστοῦ τῇ τ' Θεοῦ ζῶντος , ἀμνὸς ,
καὶ ποιμὴν , βασιλεὺς αἰώνων , ὁ ἐπισυνάξας τὸ
πεπλανημένον πρόβατον εἰς τὸ ποιμνίον , ὁ ἐπιστρέφων ἀ-
μαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ . αὐτὸς ἐπιστρέφον καὶ
τὸ δούλον σου πᾶν ἀπὸ τῆ σκοτίας τῇ ἀντικειμένη πρὸς

converte , ex errore diaboli ad divinam cognitionem unigeniti Filii tui revoca : in fide & dilectione ipsum confirma , & in Ecclesia tua partem & sortem illi largire . Tu enim es Deus noster , extra te alium non novimus , nomen tuum invocamus , ut jugiter & in omnibus sis benedictus Deus noster , nunc & semper , & in sæcula sæculorum .

τὸ φῶς τὸ αἰώνιον . ἀνακάλεσαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς πλάνης & διαβόλου εἰς τὴν θωγωνσίαν & μονογενῆς σου υἱῶ . ἰδραίωσον αὐτὴν τὴν καρδίαν ἐν πίσει καὶ ἀγάπῃ , μὲν εἰς τὴν κληρὸν αὐτῆς χάρισαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ σου . Σὺ δὲ εἰς ὁ Θεὸς ἡμῶν , ἐκτός σου ἄλλον οὐκ οἶδαμεν , τὸ ὄνομα σου ὀνομάζομεν . ἵνα πάντοτε καὶ διὰ πάντων εἴης εὐλογημένος ὁ Θεὸς ἡμῶν . νῦν καὶ αἰεὶ , καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῆς αἰώνων .

Deest in Regiis, Cryptof. Bessarionis, oratio hæc: ad supremum vero ordinem subjungunt hæc pauca in Allatiano non extantia.

Hæc Profelyta in Ecclesia dicente, Christianum eum facimus, id est, censemus ut Christianum nondum baptizatum, quales sunt Christianorum filii Baptismum adhuc suscepturi. Secunda vero die Catechumenis illum annumeramus, dicentes super eum orationem, super pueris Catechumenis dicendam: & sequente alia die, exorcismorum orationibus utimur, atque ita ordine cuncta in Baptismo præscripta exequimur.

Ταῦτα & προσερχομένη λέγοντος ἐπ' ἐκκλησίας , ποιῶμεν αὐτὸν Χρυσιανόν , εἴτ' οὕτως ἡγάμεθα ὡς Χρυσιανὸν ἀβάπτιστον , οἷα τυχόντες τῆς Χρυσιανῶν παιδία τὰ μέλλοντα βαπτίζεσθαι . τῇ δὲ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ τοῖς κατηχεμένοις συλλαβεσόμεθα , λέγοντες ἐπ' αὐτῶν τὴν δόχλῳ , ὡς ἐπὶ τῶν κατηχεμένων παίδων φαιμέν . καὶ τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ ταῖς τῶν ἐξορκισμῶν δόχλῳ , καὶ ὕστερ ἀκολουθῶς ἐπιτελέμεν πάντα τὰ ἐπὶ τῇ βαπτίσματι νομισμένα .

Ad faciendum ex Ethnico Catechumenum ex Cryptoferatenfi Bessarionis Manuscriptis .

Oratio ad faciendum ex Ethnico Catechumenum.

Εὐχή εἰς τὸ ποιῆσαι Ἐθνικὸν κατηχεμένον .

Ante fores Templi jubet eum genuflectere cruce ter signat, & dicit.

Ποιεῖ αὐτὸν κλῖναι τὸ γόνυ ἀπὸ τῆς πυλῶν , σφραγίζει τρίτον , καὶ λέγει .

Benedictus es Domine Deus, Pater Domini nostri Jesu Christi, qui ex omnibus gentibus eligis tibi abundantem populum , bonorum operum zelatorem : ut præsentem servum tuum ad sanctam Ecclesiam tuam accedentem benedic : revela oculos ejus ad mirabilia tuorum contemplationem , aperi aures ejus ad divinorum verborum tuorum obedientiam , Catechumenis populi tui illum junge ; ut in tempore opportuno regenerationis indumenti incorruptibilis lavacro dignus fiat .

Deinde rursus cruce illum signat, & nomen ejus inter Catechumenos scribit.

TU Domine sanctum tuum Verbum salutem in mundum misisti ut divinæ tuæ cognitionis luce cuncta adimpleret . Tu animam servi tui a maligno eripuisti , tu illam illumina , & in sanctificationem Christi tui adduc : & nulli maligno spiritui locum in illo habere permitte . Tu enim generis nostri es liberator , & tibi gloriam & gratiarum actionem offerimus : Patri , & Filio , &c.

Ετλογητὸς εἶ Κύριε ὁ Θεός , καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ , ὁ ἐκ πάντων τῶν ἔθνων ἐκλεγόμενος αὐτῆς λαὸν πεποιθὸς , ζηλωτὴν καλῶν ἔργων . Σὺ τὸν παρόντα καὶ προσελθόντα τῇ ἀγίᾳ σου ἐκκλησίᾳ δελόν σου δόλῳ ἡγοῦ . ὑποκάλυψον τὴν ὀφθαλμοῦς αὐτῶν πρὸς τὴν τῆς θαυμασίας σου κατανοήσιν . ἔκδοτε αὐτῶν τὰ ὦτα εἰς ὑπακοὴν τῆς θείας λογίας σου , συνάψον αὐτοὺς τοῖς κατηχεμένοις τοῦ λαοῦ σου . ἵνα ἐν καιρῷ δέξιντο κατὰ ξίωθ' & λυτρῶ τῆς παλιγγενεσίας & ἐνδύματος τῆς ἀφθαρσίας .

Εἴτα σφραγίσας αὐτὸν πάλιν τρίτον ἐγγράφει αὐτῷ τὸ ὄνομα τοῖς Κατηχεμένοις .

Στ δέσποτα τὴν σωτηρίαν ἐξέπεμψας τῆς χάριτος & ἀγίου σου λόγον . ἵνα πληρώσῃ πάντα τῆς θωγωνσίας σου . Σὺ ἐξέηλθαι τὴν ψυχὴν τὴν δόλου σου ἐκ τῆς πορνείας . σὺ καὶ φωτίσας αὐτὴν , καὶ ὁδήγησας εἰς ἀγιασμόν & Χριστὸν σου . μὴ συγχωρήσῃς Πνεύματι τινὶ πορνῆν χάρις ἐν αὐτῇ ἔχειν . Σὺ δὲ εἰ μόνος λυτρωτὴς & γένεας ἡμῶν , καὶ σοὶ & δόξῃ καὶ Ευχαριστίᾳ προσάγωμεν . τῇ Πατρὶ καὶ τῇ Τίμῃ , καὶ τῇ Ἀγίῳ Πνεύματι .

In Orationem ad faciendum Catechumenum, Notæ.

1. **Ε**ΤΥΧΗ τις τὸ ποιῆσαι κατηχούμενον.) Non numero, sed collectione, una est ad faciendum Catechumenum oratio: atque insuper scribit hic Theſſalonicenſis Præſul libro de ſacramentis, οὐχ ἀπαξ μόνον καὶ λέγειν τὰς ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἀφορκισμῶν, καὶ τὰς ἐτέρας δι' ἡμέρας. ἀλλὰ πολλάκις. ἐν μὲν γὰρ τῇ διχολογίᾳ ἐπτάκις ἢ δεκάκις γράφεται λέγεσθαι. ὅτι ἡ σωτηρία τῶ ἀρχαίως καὶ ἐκείνῳ μὲν ἐν ἑπτὰ ἡμέραις ὑπὸ τῆ κατηχουμένης τοῖς βαπτίζομένοις ταύτας λέγεσθαι. Non ſemel tantum, ſed pluries dicenda ſunt, tum anti- que exorcismorum, tum aliæ orationes: in Eucologio ſiquidem ſepſies aut decies recitari præſcribuntur. Talis enim erat antiqua conſuetudo, ut a Sacerdotibus Catechiſtis ſuper baptizandis recitarentur. Invaluit tamen ritus modernus ut unica ſolum viſe percurrantur.

2. **Λύε τὴν ζώνην ὁ Ιερὺς.**) Puerulos recens natos non poſſe commode veſtiri, exui, calceari aut excalceari probe intelligimus; quo poſſunt nihilominus modo, & ritu ſicut adultos baptizant Græci: ætate tamen grandiuſculos ad Eccleſiam baptizandos adducunt, atque ita cærimonias cunctas facilius circa illos obſervatas videre licet: *Et ego*, ſcribit de ſeipſo Arcudius libro primo capite decimo tertio, *quando luſtratus fui ejuſmodi ætatis eram, ut plane meminerim.*

3. **Φωτίζω.**) Ex quo Divus Paulus, baptiſmo ſuſcepto, Chriſtianos φωτίζειν illuminatos vocavit ad Hebræos ſexto, nil crebrius apud Patres Græcos reperias quam voces φῶς, φωτισμός, & φωτισμα baptiſmo declarando uſurpatas: ut qui juxta Dionyſium de Eccleſiaſtica Hierarchia capite tertio, τὸ φῶς φῶτος μεταδίδωσι, καὶ παῶν ἐστὶν ἀρχὴ τῆς ζωῆς φωταγωγίῳ, ἐκ τῆς τελειότητος τῆς ἀληθείας ἐκπορεύεται. Primi luminis homines participes faciunt, principiumque eſt omnium divinarum illuſtrationum, & efficitur vero illuſtrationis nomine celebrandus. Qualem vero conſeruat animæ λευκότη- τα, ſuſe Gregorius Theologus explanat orat. de illo habita.

4. **Αποδυε καὶ ὑπολύε.**) De hoc ritu iſdem pene verbis tractatum inſtituens Chryſoſtomus initio ſermonis ad illuminandos, ejus cauſam ſe indicare velle profitebatur: ἐβλόμην πρῶτον εἰπεῖν, inquit, τινὸς εἶναι μετὰ τῷ πατρὶ ἡμῶν διδασκαλίαν, ὑπελάβαι- νει ἡμεῖς καὶ ἀποδύσαντες, γυμνῶν καὶ ἀνυποδύτας, μετὰ τῆς χριſτιανικῆς μάχης, πρὸς τοὺς ἑξορκίζοντες αἱ πατρίδες ἡμῶν παρατίμωσι φωναί. Vellem hoc quidem primum meo declarare ſermone, cur majores noſtri, poſt noſtram inſtitutionem, vos denudantes & excalceantes, nudo corpore & pedibus, cum ſolo induſto ad exorcizandum amandant voces? Quam autem ibi non pro- fert Chryſoſtomus rationem, hanc Auguſtinus de Symbolo ad Catechumenos libro ſecundo capite primo depromit: *Quid eſt*, inquit, *dilectiſſimi, quod in vobis celebratum eſt? Quid eſt quod hac nocte circa vos actum eſt, quod præſteritis noctibus addum non eſt? Ut ex locis ſecretis ſinguli produce- xerimini in conſpectu totius Eccleſiæ, ibique cervice humiliata, quæ male fuerat antea exaltata, in humilitate pedum, cilicio ſubſtrato, in vobis celebraretur examen, atque ex vobis extirparetur dia- bolus ſuperbus, dum ſuper vos invocatus eſt humilis altiſſimus Chriſtus.* Plura inferius Symeon Theſſ. Vide Cyrillum Catecheſi Myſtag. ſecunda.

5. **Ισθιν αὐτὸν κατ' ἀνατολῆς.**) Catechumenos exor- ciſmīs ſubjiciendos, ſive dæmoni renunciatuſque, recto corpore, ad robur animi proſtrictuſque ſem- per ſteſſiſſe, non obſcure innuit Gregorius Nazian- zenus, in oratione funebri ſui patris, cum eum præter morem in genua procumbentem in Cate- cheſi, futuri ſui Sacerdotii clariffimum ſignum ex- hibuiſſe narrat: de quo nos alibi. Orientem vero primo reſpicere Catechumenus admonetur: non enim Paradīſi tantum terreni, unde exulat, ſed & cæleſtis habitationis a Chriſto, cui nomen eſt Vir Oriens, aditum baptiſmi ope, ſibi pandendum ex-

petit, & expectat. Hac de cauſa Elias Cretenſis in oratione Gregorii 19. *Qui divinam*, ait, *nati- vitatem & ſpiritualem regenerationem conſecuturi ſunt, recto corpore ſtantes, nunc ad Orientem ſe convertentes, atque adverſario quidem & ejus opo- ribus renunciantes, Chriſto, Chriſtianaque vitæ ſe adjungunt.*

6. **Εχόντα τὰς χεῖρας κάτω.**) In ſervitutis ſignum qua illuc uſque a dæmone oppreſſus eſt Catechumenus, ante Exorcīſmos demiffas manus tenet: quod indi- cat quoque quinta Synodus Conſtantinopolitana ac- tione quinta: οὐχ ἡγούμεθα τινὰ ὀφθαλμοδύναν τῶ δέσποτι τῆς ζωῆς καὶ ζωῆς, ὅσοις ἀγῶν ἐπικρατῇ τῆς φο- βημένης τῆς Κηλίας, καὶ ὅν μάλιστα προσηύδα καὶ τὸν δέον βαπτίſματι οἱ προκαταχέοντες τῇ πλάνῃ. καὶ ἐπειδὴν οὐκ ἀλλοθί φῶς ἐλευθερίαν ἐπιλαμβάνει τὰς τοιαύτας ψυ- χὰς, καὶ δυνάμεις ἐλευθερῶνται παγχαλῆτε. Ἰστανται τὸ χῆμα τῆς ἀγῶνις ἀποπληρουῦντες, καὶ τὸν νότον, καὶ τὰς χεῖρας συμπλέκοντες, καὶ βέροντες δικαίους, καὶ ἀντιμεδι- σάμενοι τῇ φρονήσει τῆς ὁρθότητος περιεργίᾳ ἀπαξ λύτρωνται ἀληθείᾳ τῆς σωτηρίας φωτίζματος ἀπειδεχόμενοι. Non ru- tavimus latere aliquem qui jam divino Baptiſmatis ritu dignus ſit habitus, quantus animi agon detinet Dominum timentes, eo tempore, quo qui erroribus antea ſubjēcti erant, ad divinum baptiſma debent accedere. Et quoniam divinum lumen cum veritate ſuper hujusmodi animabus ſplendet, & a difficulti valde ſervitutis liberantur: ſtans ſignetur certaminis explicantes, deorſum innuentes, & manus comple- dentes, & opportune tremantes, ex adverſo jam op- poſiti invidioſæ diaboli aſtutiae, ſemel veram liber- tatem ſalutaris baptiſmatis præſolantes.

7. **Εμφυσᾷ εἰς τὸ πρόσωπον.**) Exſufflationem, poſt Clementem & Dionyſium inemorat etiam Gre- gorius in ſuo ſacramentorum lib. ſcribens: *Ad Ca- techmenum ex pagano faciendum, Gentilem ho- minem cum ſuſceperis, primo Catechizes eum divi- nis ſermonibus. &c. Poſt hæc facies Catechumenum, & exſuffles in faciem ejus.* Ter autem ſicut etiam hic, ſit ejuſmodi exſufflatio in Ordine Romano. *Tunc exſuffles in faciem tribus vicibus, dicens. Exi immunde ſpiritus, & da locum ſpiritus Sancto Paracleta.* Cujus rationem poſt Auguſtinum de nuptiis & concup. lib. 2. cap. 18. ſuggerit Hugo a S. Victore lib. 1. de Sacram. cap. 18. *Inſufflatur.* Inquit, *non creatura Dei in ipſo ſed diabolus in cu- jus regno propter peccatum natus eſt, exſufflatur ab ipſo; id eſt, per ſpiritum Sanctum cujus ſignum eſt ſtatus exterior, amovetur diabolus, dum per ea quæ timet agi, poteſtas ejus minoratur, non omnino tollitur.* Hunc autem, ſicut & reliquos huculque memoratos ritus apte & dilucide enumerat, & exponit Symeon Theſſalonicenſis: *Ἰστανται οὖν τῷ ἀναδόχῳ ὁ βαπτίζομενος δεκνύς ὅτι ἐκκυῖος παρῆλθε, καὶ τὸν ἐγγυόμενον ἔχει. Καὶ τῷ ἱερῷ διλογίſαντος. (Δίχα- ρεισὶν γὰρ καὶ ἐξ ἀρχῆς, καὶ πάντοτε τῷ Θεῷ ἐπὶ τῇ απο- κλωστός ſωτηρίᾳ.) Διδύς γυνὴν ὄντι, καὶ ἀπειρακαλύπτῳ, καὶ περιβολαίᾳ μόνου ἐμφυſᾷ τῷ κατηχουμένῳ ſαυροειδῶς ὁ ἱερὺς. καὶ ὅτε μὲν τῷ ἐμφυſήματος τῷ ἐν τῷ Ἀδάμ φῶ- τὶς ἐκείνῳ ἐμπνέσῃ ἀναζωπυροῖ, ἐπὶ καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ῥησὶ πνέου ζωῆς. καὶ ὁ ἱερὺς δὲ Χει- ρὸν τὸν Θεὸν τυπᾷ (ὁ Θεὸς ἐκ καλῶν καὶ τῷ κοινωνίᾳ Χει- ρὶ βαπτίζειν καὶ ἐμπνέειν.) τῷ τῷ δὲ ἐμφυſᾷ ὅτε τῷ Τριῳδα εἰς κοινὴν τῷ Τριῳδοῦ ἐστὶν ἡ χάρις ἐν ἐνέργειᾳ ſαυ- ροειδῶς δὲ ὅτε τὸν ſαρκωθέντα ὑπὲρ ἡμῶν ἐπαδάνα ſαρκὶ τῷ Τριῳδοῦ εἶνα Χριστόν. καὶ ἐν τῷ μετῴτῳ, ὅτε τὸν νοητι- κόν. ἔν τῷ ſώματι, ὅτε τὸ λογικόν. καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ, δὴ τὸ ζωτικόν. Et infra: ἀπολύε τὴν ζώνην ὁ ἱερὺς καὶ ἀποδυε τὸν κατηχούμενον κατ' ἀνατολῆς ὁρῶντα. ὅτι προσηρχόμενος τῷ Θεῷ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν βλέπει, ἐκ λε- λυμένοις ἐστὶ τῇ ἀπίſτι, ἐκ γυμνός πάσης κακίας καὶ πε- ριβολήματος ἀμαρτίας ἀλάτρευτος. καὶ τῷ δυνάμει ὑποδεικ- νύς τῷ Θεῷ Ἰστανται γυνάς. ἐπὶ δὲ διὰ τὸ γυνὸν γεγονί- ναι τῇ εὐμαρτίᾳ τὸν ἀνθρώπον. Et infra: ἐμφυſᾷ δὲ ὁ ἱερὺς δεύτερον καὶ τρίτον, ὅπερ ἐστὶ βεβαιώτερον ἔργον τῷ ἀναζωοῦσθαι τὴν καὶ ἀνακαινίσθαις ἐκ τοῦτου δηλούμενον. Stat cum ſuſceptore baptizandus, manifeſtans ſe*

spontaneum accessisse, & fidei iussorem se habere. Et benedicente Sacerdote (gratias enim a principio agere convenit, pro perditæ ovis salute) nudum confestim, & detectum, solo amictu coopertum Catechumenum exsufflat ter in crucis modum Sacerdos. Et per exsufflationem quidem, primam Dei in Adamum inspirationem sopitam exsuscitat: quoniam & insufflavit in faciem ejus spiraculum vitæ, inquit, Et Sacerdos quidem, Christum Deum repræsentat (unde & laudandum est post Christi communionem, baptizare, & statu velut Christo ex corde aspirante inspirare) tertio vero inspirat propter Trinitatem cujus opus commune est gratia, & operatio: cruciformiter vero, propter Incarnatum, pro nobis passum in carne unum & Trinitate Christum. Et in fronte certe, propter mentem; in ore, propter rationis loquelam: & in corde tandem, propter vitæ fontem in eo residentem. Solutis autem zonam Catechumeni Sacerdos, & denudat ad Orientem respicientem, eo quod ad Deum accedens veram lumen cernit, & ab infidelitate solutus est, & omni nequitia nudus & a peccatis regumens alienus: servitutem autem Deo pollicetur, & ideo nudus stat, & quia etiam propter peccatum nudus homo factus est. Secundo denique & tertio Sacerdos insufflat, ut exsufflationis & reparationis ex hoc demonstratæ opus sit certius & firmius. Paucioribus iterum cuncta hæc Augustinus enarrat lib. 4. de Symbolo ad Cathed. capit. Omnia Sacramenta quæ ab eis sunt & aguntur in vobis per ministerium servorum Dei exorcismis, orationibus, canticis spiritualibus, insufflationibus, cilicio, inclinatione cervicium, humilitate pedum, pariter ipse animi omni severitate appetendus: hæc omnia, ut dixi, effectus sunt quæ vos reficiunt in utero ut renates ex baptismo, bilates vos exhibeat Christo.

8. *Ἐπιτίθει τὴν χεῖρα.* Symeon, ἐπιτίθει τὸν ἱερὸν αὐτὸν τὴν χεῖρα ὑποκατάτω ἡσσαν, καὶ ἐν τῇ πνεύματι ἀναπαύσασθαι. Imponit ei manus Sacerdos ut sanctificatam, & Spiritu illum reformatam. Et infra. *μὲν αὐτὸν διλογεῖ τὸ θεῖον Ἀρχιεπίσκοπος*, ὅτι αὐτὸν εὐλογεῖ ἐπὶ τῇ τῷ ἀποκαλύπτει εὐρίτη ἐν τῇ ἀδρανείᾳ σωτηρίᾳ. ἡσσαν χεῖρὸς ἐκιδέσκει δυοὶ ὅς τε τὴν μετὰ διδομένην χεῖρα, καὶ τὴν ἀνάπαυσιν. Post hæc benedicit Deum Pontifex, (sequente oratione) quia justum est eum benedicere, in perditæ hominis inventione, & humana salute: deinde manus impositione gratiæ communicationem, & hominis reparationem vult esse significatam. Tria porro valde diversa, crucis nempe signatio, tum manus impositio, & oratio, in uno hic conjunguntur, quæ & Augustinus una sententia complexus est de peccatorum meritis & remissione lib. 2. cap. 26. dicens: Non uniusmodi est sanctificatio: nam & Catechumenos secundum quendam modum suum per signum, & orationem manus impositionis puto sanctificari. Una etiam ponuntur in Baptismali ritu Severi Alexandrini: Imponit eis manus Sacerdos, & in omni invocatione facit crucem super vultum eorum.

9. *Γράζον αὐτὸν ἐν βίβλῳ τῆς ζωῆς.* Nomina sub Ecclesiæ significationi dabant Catechumeni, ut baptismi caractere, in vitæ libro nomina sua fore referenda sperarent.

10. *Ἀφορισμὸς αὐτοῦ.* Exorcismorum usum exemplo suo Christus hominum Servator videtur docuisse & instituisse; cum ab improborum spirituum insultu liberavit eum, cujus infirmitas erat, ut ad statutas lunæ conversiones mente & sensibus excederet; ita Chrysologus serm. 52. & Isidorus lib. 2. de Offic. div. cap. 10. Exorcismus, inquit, sermo incarnationis est, contra immundum spiritum in Energumenis sive Catechumenis factus, per quem ab illis diaboli nequissima virtus, & inveterata malitia, vel violenta incurio fugatur: quod significabit illi lunaticus quem increpavit Dominus Jesus, & exiit ab eo demonium. Ut itaque divino ex instituto processerunt; ita & divinis verbis confatos esse voluerunt exorcismos primi Ecclesiæ Patres: & de illis propterea scripsit in Procatech. Cyrillus Hierosolymitanus, εἰς δὲ θία καὶ ἐκ θαλάσσης γρηγοῦν συναλεχθέντες: divini sunt, & ex divinis scripturis collecti exorcismi.

11. *Ὁ ὦν διαποτα*) Præcedenter quidem sed conjunctim ad hanc orationem, Euchologia quædam Veneta antiqua præmittunt hæc verba: *ἡ τα ἡσφάρεται ἐν τῇ ναφὶ κατηχέμενος, καὶ εὐλογήσαντος τῷ ἱερῷ λόγῳ τὸ Τερισάγιον καὶ τὰ λοιπὰ.* Quæ quidem verba præsentem Ecclesiæ Græcæ usum indicant, juxta quam Baptisteria non amplius in Vestibulo, sed in ipsa Ecclesia cernuntur esse constituta.

12. *Καὶ ἀποδομένῳ ἔνθουλον μὲν.* Vicecomes lib. 2. de Baptismo cap. 18. Catechumenos exorcismis pronuntiatis dæmoni renunciaturus, nudos penitus stetitisse contendit. Nam qui dæmonis castra, inquit, se deferere profitebantur, omnes vestes exuebant, ut cum sese nudos athletarum more cernerent, ac tam humiliter gererent, ad pugnam sese agnoscerent vocari, & dæmonis cui nuncium remittebant superbiam in seipsis retundendam promitterent. Niceræ Choniata, & Zabulonis Æthiopis, quibus potest auctoritatibus mente confirmat: sed & adducit Dionysium de Ecclesiæ Hierarch. Catechumenum, γυμνὸν τελείως, καὶ ἀνυπόδητον stare referentem, quibus addit, quæ placent, coniecturas. Verum Ruperti Lincolnienis auctoritas, & urriusque Ecclesiæ, Latinæ simul & Græcæ modernus laudatusque usus, in eam nos inclinat sententiam, ut non omnino nudos, sed retenta interula, vestes dumtaxat exteriores, ex quarum cultu superbit homo, a se rejecisse in exorcismis opinemur: nam & Christiana modestia id exigit tum in adultis, tum maxime in mulieribus, ut quamvis veterem hominem se expoliasse, & Christi humilitatem non erubescere profiteri velint, verecundiam tamen cum vestibus a se non abjecisse manifestent: unde & ut decore procederent mulieres, socias & adjutrices in baptismi officio Diaconissas habuisse, ostensum est supra fol. 221.

13. *Ἀποστρέψας αὐτὸν ἐπὶ δυσμαῖς.* Catechumenos Christi agminibus adlegendos, Orientem primo, velut Imperatoris signa & agnovisse & salutasse superius contemplati sumus: nunc quasi cum hoste manus commissuri, faciem ad Occasum seu ejus stationem vertunt: *ἡ τα σήσεις ἐπὶ δυσμαῖς ἀποστρέψας, καὶ τὰς χεῖρας ἀποδοῦντας.* Sistit vero deinde illos Sacerdos, ad Occidentem respicientes, manus ad modum detrudentis agitantem, ait Dionysius memoratus: & in theoria: γυμνὸς καὶ ἀνυπόδητος ἵστας ἀπὸς δυσμαῖς ἀφρώρτας, Spoliatus & pedibus nudos versus occasum respicientes collocat. De utroque in hanc vel illam partem obtutu, dixit jam supra Elias Cretensis: *Qui divinam nativitatem & spirituales regenerationem consecuturi sunt recto corpore stantes, ac nunc ad Occidentem nunc ad Orientem se convertentes, atque adversario quidem & ejus operibus renunciantes, ad Christum, & Christianam vitam se adjungunt.* Aspectus autem & versionis ad Occidentem, Cyrillus Hierosolymitanus causam assignat Catech. 1. *βουλομαι καὶ τίνος ἐνέκεν ἱσθῶ ἀπὸς δυσμαῖς ἡπὶ ἀνγκαλὸν γὰρ ἐπὶ δὲ τῷ φηρομένῳ σκότεις τύπος αἱ δυσμαῖς ἐκείναι δὲ σκότος τυγχάνει ἐν σκότει ἡ χεῖρ καὶ τὸ πρῶτον. τὴν χεῖρα συμβολικῶς ἀπὸς δυσμαῖς ἀποστρέψας, ἀποστρέψας τῷ σκοτεινῷ ἐκείνῳ καὶ ζοφῶν ἀρχόντι.* Quæ de causa porro versus Occasum stetit, opera pretium esse puto explicare, cum solis Occasus apparentium tenebrarum sit locus: diabolus autem cum sit tenebra, robur in illis suum habet: idcirco symbolicè Occasum spectantes caliginoso illi tenebrarum principi renunciant. Idem scribit Hieronymus in cap. 6. Amos. *In miferis*, inquit, primo renunciavimus ei qui in Occidente est, nobisque moritur cum peccatis: & sic cum Oriente pactum iniimus, cum sole justitiæ, & ei nos servituros esse promittimus.

14. *Ἀντάς χεῖρας ἔχοντα.* Contendit Arcudius l. 1. cap. ult. non ἔχοντα sed ἐκτίναντα, vel ἀνατίναντα, legendum, quæ tamen conjectura ductus, ignoro; cum idem utriusque dictionis in hoc loco sit sensus, (quem Cyrillus Hierosol. his verbis *τιτάνειν τῇ χεῖρ, μᾶνυ ἐκτενσα* in adversum edocet) imo retinendum τὸ ἔχοντα, docent una voce cuncta MS. cum editis collata. Satiùs itaque est sententiæ mysterium cum

Cabasila oratione de vita Christi secunda attendere: *χειράς τας ἐκτείνῃ, ὥς παρόντα καὶ ἐπικείμενα τῶν πονηρῶν ἀποδείξαι, καὶ ὡς μικροῦ ἢ βδελυροῦ καταπτύει, καὶ τὰς ἐχθίδους καὶ ὀλεθρὰ παντὸς αἰτίας ἀρνήται ἀνδρῶν, καὶ τῶν φίλων τῶν πικρῶν παντάπασιν ὀφθαλμοῖς, καὶ τῇ ἐχθρᾷ ἐπαυῇ. Catechumenus extendit manus, ac veluti presentem & opprimentem Satanam a se detrudis, & tamquam impurum atque execrandum conspuat, inimicissima item ac infida fœdera totius interitus causam rejicit atque repellit, acerbam illam amicitiam omnino dissolvit, & inimicitiam laudat.*

15 *Ἀποτάσσει τῷ σατανᾷ.*) Abrenunciationis in baptismo faciendæ ritum antiquissimum, & secreta traditione ad nos usque derivatum docet Basilus de Spiritu Sancto ad Amphilochoium: τὸ δὲ τῆς βαπτίσεως τὸν ἀνδρῶν πόθεν; ἀλλὰ δι' ὅσα περὶ τὰς βαπτίσματα ἀποτάσσει τῷ σατανᾷ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτῆς, καὶ τοῖς ἐν γραφαῖς; καὶ ἐκ τῆς ἀδμοσιδίου τῆς αὐτῆς, καὶ ἀπορήτου διδασκαλίας; Ter immergi hominem unde traditum est? Reliqua item quæ sunt in Baptismo velut renuntiare Satana, ex qua Scriptura habemus? Nonne ex privata & arcana traditione, hæc est, Apostolica traditione? Quam quidem nonnulli in illo Actuum 2. *Salvaminis a generatione ista præφα,* (quo Petrus ad Baptismum Judæos hortatur) cum Lorino in illum locum, fundatam afferunt. Legatur Clemens in Constit. Apost. lib. 3. cap. 18. Dionysius de Eccles. Hierar. cap. 1. & 7. Tertullianus lib. de Corona militis, cap. 3. Chrysostomus hom. 21. ad populum Antiochenum. Ambrosius in epist. ad Coloss. 2. & Augustinus de nuptiis & concup. lib. 1. cap. 20.

16 *Καὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ.*) Abrenunciationis baptismalis componendæ formam ex lib. 7. Constitut. Apost. cap. 42. videntur antiqui exemplar deprompsisse: in eis siquidem legimus: ἀποτάσσομαι τῷ σατανᾷ, καὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ταῖς πομπαῖς αὐτοῦ, καὶ ταῖς λαβείαις αὐτοῦ, καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, καὶ ταῖς ἐνέσεις αὐτοῦ, καὶ πᾶσι τοῖς ὕπ' αὐτόν. Abrenuncio Satana & operibus ejus, cultui ejus, angelis ejus, machinamentis ejus, & omnibus quæ sub ipso sunt: Crediderim nihilominus priscos Antistites, vel pro suarum Ecclesiarum usu, vel pro pietatis fervore, interrogata hujusmodi nonnumquam mutasse vel adauxisse: Cyrillus Hierosolymit. secundum omisit Catech. 1. mysta. apud Ambrosium vero cap. 2. lib. de iis qui mysteriis initiantur alia reperimus. Repete quid interrogatus sis? Recognosce quid responderis? Renunciasti diabolo & operibus ejus: & lib. 1. Hexameron cap. 4. Dereliquit, ac deserit qui abluitur, intelligibilem illum Pharaonem, principem istius mundi, dicens: Abrenuncio tibi, diabole, & angelis tuis, & operibus tuis, & imperiis tuis. Hieronymus ad cap. 5. Matthæi scribit: Renuncio tibi, & pompæ tuæ, & vitis tuis, & mundo tuo, qui in maligno posuit est. Salvianus libro sexto de providentia, addit, Speculaculis & operibus ejus. Colligit cuncta Beatus Ephraim de Abrenunciatione in Baptismo facta: Modicis, inquit, verbis cuncta quæ nominantur mala, quæque odit Deus, valere jubemus & abrenunciamus, cujusmodi sunt non unum dumtaxat, non duo, non decem, sed quodcumque appellatur malum: puta, Abrenuncio Satana, & cunctis operibus ejus.

17 *Καὶ λέγεται ἐκ τῆς.*) Symeon Theffalonice, ἀποτάσσει τῇ δυνάμει τοῦ ἀσφαλῆς & ἀποταγῆς τῇ ποιηρᾷ, καὶ εἰς δόξαν τῇ ἐν Τριᾷ μόνῃ Θεῷ ἡμῶν Ἐκταβαλόντος τὸ πονηρὸν. Renunciat usque tertio; propter renunciationis maligni firmitatem, nec non ad unius Dei nostri gloriam, qui malignum dejecit.

18 *Εμφύσησον καὶ ἐμπύσον αὐτῷ.*) Grandiusculos nonnumquam pueros, cum soleant Græci baptizandos offerre, nil mirum si exufflatione & conspuatione, quæ ratione utentibus, contemptus, diffidii, & horroris sunt signa, dæmonem jubeant detestari. De exufflatione nonnihil jam attigimus, num. 4. & iterum de illa redibit sermo. Con-

spuationem vero repudii perfecte dati, & contemptus consummati judicium esse docet Anselmus in cap. 3. Matth. his verbis: *Mos erat enim in lege, ut si aliquis superbus repudiaret uxorem, alius qui eam jure propinquitatis ducere vellet, discalcearet eum qui repudiaverat illam in media porta, & ipsa spueret illi in faciem, & vocaretur ille in æternum opprobrium.*

19 *Κατὰ τὰς χεῖρας ἵχοντα.*) Corrigenus hic Arcudius, lib. 1. capite ultimo, Euchologium falso incutans, afferensque falso non κατὰ τὰς χεῖρας ἵχοντα, sed ἀνὰ τὰς χεῖρας ἀνατίναντα legendum: alio namque gestu Catechumenus diabolo renunciat, & alio rursus se Christo subicit: protensis & actis athletarum more in aerem manibus dæmonem a se repellere videtur, ex adverso partes Christi amplexus, manus demittit, & complicatas coram se tenet, ut omnimodam profiteatur servitutem; prout jam dilucide numero 6. & 14. explanatum est. Atque ita male intellectus ab Arcudio Dionysius adversus ipsum militat, si attente respiciatur: ait enim μεταγὰρ (ὁ ἱερεὺς) ἀπὸς τοῦ, καὶ ἀπὸς οὐρανὸν ἀναβλέψαντα, καὶ τὰς χεῖρας καλῶς συντάξας τῷ Χριστῷ. Ad Orientem (Catechumenus) transfert (Sacerdos) & cælum respicere, & manus componere jubet paratæ cum Christo initurum. At qui cum alio pactum servitutis init, & homagium, ut ita loquar, præstat, longe est ut sublati manibus quasi minas intentet, quin potius, demissas, compositas & complicatas semper ostentat, ut in ejus manibus & gestibus nil quod subjectionem non polliceatur, possit observari.

20 *Καὶ πινέτω αὐτῷ.*) Prima cum Deo societas fide inicitur: fœdus itaque cum Deo deinceps habiturus Catechumenus, de fide inquitur. Credere siquidem prius oportet, ait Basilus lib. 3. contra Eunomium, & deinde Baptismate consignari: nec nisi de fide prius edoctas gentes Baptismatis unda tingunt Apostoli, qui eas primum docendi, mox baptizandi præceptum a Christo Domino acceperunt. Addit Theffalonicensis ter interrogari, & ter symbolum a Catechumeno recitari τῆς λέξης τὸ, πινέτω βιβλαῖον τῶν ὁμολογῶν, ἀλλὰ δὲ καὶ εἰς τιμὴν & τιμωρίαν Θεοῦ τοῦ. Ter dicit Credo, & confessionem confirmat, simul etiam & honorem Deitatis in personis tribuere solet.

21 *Καὶ προσκυνῶσιν αὐτῷ.*) Flexis genibus hæc fit adoratio, ut ex Basilio citatus Arcudius annotat: τί ἀναμένεις πυρετὲ σου δῶρον γενέσθαι τὸ βύπτισμα, ὅτε οὐτε φθίγγῃς δυνήσῃ τὰ σωτήρια ῥήματα; τὰ χαρὰ δὲ εἴ τι ἀκούσαι καθαρῶς ἐπὶ τῇ ἀκρότητι, αὐτῇ τῇ καθαρῇ ἐνομοίῃς & νόσῃ. οὐ χεῖρας ἀραιεῖς οὐρανὸν, ἐκ ἐπὶ πόδας διακλῖναι, καὶ κλῖναι γόνυ εἰς τὴν προσκύνῃσιν, οὐ διδάσκει χροῖμας, οὐχ ὁμολογῆσαι ἀσφαλῆς, οὐχὶ σωθῆναι Θεῷ, οὐχ ἀποτάσθαι τῷ ἐχθρῷ. Quid expectas ut febris beneficio tibi Baptisma contingat, quando neque poteris loqui salutaria verba, fortassis autem neque concedetur, ut pure audire possis, in ipso capite habitante morbo? Non manum ad cælum tollere, neque in pedes erigi, non genuflectere ad adorationem, non commode doceri, non certo confiteri, non pacisci cum Deo, non renuntiare inimico. Hæc Basilus cærimonias omnes Catechismi perstringens: Cabasilas vero tres ultimas jam jam decursas orat. 1. de vita in Christo explicans: καὶ ἐπὶ φύγι τοὺς σκοτούς, inquit, ἐπὶ τῷ ἡμῶν ῥέχμῃ. καὶ ἀπὸς τῶν ἐν γραφαῖς, ζητῇ τὸ ἵλιον, καὶ λυθεῖς τῇ τυραννὶ χειρῶν, τῇ βασιλείᾳ προσκυνεῖ. καὶ τὸν καταγνῆς τὸ γνῆσον ἐπιγνώσκῃ δειπνῶν, καὶ ὡχεται ὑποταγῆσθαι αὐτῷ, καὶ δαλείσιν ὀληψυχῇ. καὶ ὅτι γὰρ ταύτων ὡς Θεῶν εἰς αὐτὸν πινύειν, καὶ εἰς τὴν αὐτῶν ἀρετῶν γινώσκῃ. Tenebris fuga derelictis, ad lucem recurrit, & ad Orientem conversus, solem requirit: a manibus Tyranni solutus, regem adorat: spretoque illegitimo germanum dominum agnoscit, eique subijci optat, & præ omnibus tamquam in Deum, in eum credere: & de eo, quæ decens sentire, proficitur.

2 ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ. βαπτίσματος.

1 Εισέρχεται ὁ ἱερεὺς, καὶ ἀλλάσων τὴν ἱερατικὴν στολὴν λευκὴν, καὶ ἐπιμασίου, καὶ ἀπομένων πάντων τῆς κηρῶν, λαβὼν θυμιατὸν, ἀπέρχεται ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ, καὶ θυμιατὸν κύκλῳ καὶ ὑποδύς τῇ θυμιατῶν, προσκυνοῦντα λέγει ὁ Διάκονος.

Εὐλόγησον Δίασπα. Ο δὲ ἱερεὺς ἐκφώνως.

2 **Ε**ὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νυνὶ καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Ο Διάκονος.

3 **Ε**ν εἰρήνῃ τῇ Κυρίᾳ διηδῶμεθ.

Τπὲρ πᾶσι ἀναδὲν εἰρήνης.

Τπὲρ πᾶσι εἰρήνης τῇ σύμπαντος.

Τπὲρ τῇ ἁγίᾳ οἴκῳ τῆς.

Τπὲρ τῇ Ἀρχιεπισκόπῳ.

Τπὲρ τῇ ἁγιαδιῶναι τὸ ὕδωρ τῆς διωάμει καὶ ἐργασίᾳ καὶ ἐπιφοιτήσῃ τῇ ἁγίᾳ Πνεύματος. τῇ Κυρίᾳ διηδῶμεθ.

Τπὲρ τῇ καταπεμφθῆναι αὐτῇ τῇ χάριτι καὶ ὑπολυτρώσεως, καὶ ὑπολύτρωσιν τῇ ἱερδάνῃ, τῇ Κυρίᾳ διηδῶμεθ.

Τπὲρ τῇ καταφοιτῆσαι τοῖς ὕδασι τῆς, τὴν καθαρτικὴν πᾶσι ὑπερσίου Τριάδος ἐργασίαν, τῇ Κυρίᾳ διηδῶμεθ.

Τπὲρ τῇ φωτιδιῶναι ἡμᾶς φωτισμὸν γνώσεως καὶ δυνάμεως καὶ πᾶσι ἐπιφοιτήσεως τῇ ἁγίᾳ Πνεύματος. τῇ Κυρίᾳ διηδῶμεθ.

Τπὲρ τῇ ἀναδειχθῆναι αὐτὸ ἀποτρόπαιον πάσης ἐπιβουλῆς ὁρατῆς καὶ ἀόρατῆς ἐχθρῶν, τῇ Κυρίᾳ διηδῶμεθ.

Τπὲρ τοῦ ἁγίου γινώσκειν τῆς ἀφάρτου βασιλείας τὸν ἐν αὐτῇ βαπτίζομεθ, τῇ Κυρίᾳ διηδῶμεθ.

Τπὲρ τῇ νυνὶ προσερχομένῃ τῇ ἁγίᾳ φωτὶσμάτι, καὶ πᾶσι σωτηρίας αὐτῇ, τῇ Κυρίᾳ διηδῶμεθ.

Τπὲρ τῇ ἀναδειχθῆναι αὐτὸν ἵπνον φωτός, καὶ κληρονομοῦν τῇ αἰωνίᾳ ἀγαθῇ, τῇ Κυρίᾳ διηδῶμεθ.

Τπὲρ τῇ γινώσκειν αὐτὸν σύμφυτον καὶ κοινωνὸν τῇ θανάτῳ καὶ ἀναστάσεως Χριστοῦ τῇ Θεῷ ἡμῶν, τῇ Κυρίᾳ διηδῶμεθ.

Τπὲρ τῇ διαφυλαχθῆναι αὐτῇ τὴν στολὴν τῇ βαπτίσματος, καὶ τῇ ἀρραβῶν τῇ πνεύματος, ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ φοβερᾷ Χριστοῦ τῇ Θεῷ ἡμῶν. τῇ Κυρίᾳ διηδῶμεθ.

Τπὲρ τῇ γινώσκειν αὐτὸν τὸ ὕδωρ τῆς, λυτρὸν παλινγενσίας, εἰς ἀφίσην ἀμαρτιῶν, καὶ ἵνδυμα ἀφάρσεως, τῇ Κυρίᾳ διηδῶμεθ.

Τπὲρ τῇ εἰσακοῦσαι Κύριον τῇ Θεῷ φωτὶς πᾶσι δυνάμει ἡμῶν, τῇ Κυρίᾳ διηδῶμεθ.

Τπὲρ τῇ ῥυθιῶναι αὐτὸν πᾶσι ἡμᾶς, ἀπὸ πάσης θλίψεως, ὀργῆς, καὶ ἀνάγκης, τῇ Κυρίᾳ διηδῶμεθ.

Ἀπτιλαβῆ, σωσον, ἐλίσσον.

Τῆς πασυχίας ἀχράντη,

OFFICIUM SANCTI Baptismatis.

Ingitur Sacerdos, et albo Sacerdotali ornatus assumpto, et brachialibus, cereisque accensis omnibus, thuribulo etiam accepto, ad piscinam proficiscitur, et ibi in circuitu ejus adoleat: redditoque thuribulo, adorat. Tum vero Sacerdos dicit.

Benedic Domine. Et Sacerdos alta voce, ait:

Benedictum regnum Patris, & Filii, & Sancti Spiritus: nunc & semper, & in saecula saeculorum. Amen.

Diaconus.

In pace Dominum precemur.

Pro superna pace.

Pro pace totius.

Pro sancta hac domo.

Pro Archiepiscopo.

Ut sanctificetur aqua hac virtute, & operatione, & adventu Spiritus Sancti: Dominum precemur.

Ut in eam redemptionis gratia, & Jordanis benedictio mittatur: Dominum precemur.

Ut virtus purgativa supersubstantialis Trinitatis his aquis infideat: Dominum precemur.

Ut lumine cognitionis & pietatis per Spiritus Sancti adventum per eam illuminemur: Dominum precemur.

Ut fiat depulsio omnium insidiarum inimicorum, tam visibilium quam invisibilium: Dominum precemur.

Ut baptizandus in ea regno immortalis dignus fiat: Dominum precemur.

Pro eo qui nunc ad sanctam illuminationem accedit, & pro salute ejus Dominum precemur.

Ut filius lucis, & haeres aeternorum bonorum fiat: Dominum precemur.

Ut complantetur, & particeps mortis & resurrectionis Christi Dei nostri fiat: Dominum precemur.

Ut baptismi stola, & Spiritus arrhata & immaculata in tremendo Christi Dei nostri die, illi conservetur: Dominum precemur.

Ut regenerationis lavacrum fiat ei aqua hac, in peccatorum remissionem, & incorruptionis indumentum: Dominum precemur.

Ut Dominus Deus vocem & orationem nostram exaudiat: Dominum precemur.

Ut ipse & nos ab omni tribulatione, ira, & angustia liberemur: Dominum precemur.

Suscipe, salva, miserere.

Sanctissime, illibate.

Diacono hæc dicente, Sacerdos tacitus apud semetipsum orationem hanc dicit:

Clemens & misericors Deus, qui corda scrutaris, & renes, secretaque hominum solus nosti: nihil enim coram te absconditum est, sed omnia nuda & aperta sunt oculis tuis: qui ea quæ in me sunt probe nosti, ne projicias me, neque faciem tuam avertas a me: sed omitte peccata mea in hac hora, qui hominum peccata dissimulas propter pœnitentiam. Ablue sordes corporis mei, & maculas animæ meæ; totumque & integrum me tua virtute invisibili sanctifica: ne libertatem aliis prædicans, eamque dicta ineffabilis tuæ humanitatis fide aliis largitus, ipse ut servus peccati reprobus efficiar. Ne Domine, solus bonus & misericors, ne avertar confusus, quin potius mitte ad me virtutem ex alto, & ad præsentis magni mysterii ministerium me corroborare: & in regenerando per meam miseriam Christum efforma, & eum super fundamentum Apostolorum & Prophetarum superædifica: & ne evellas, sed potius in tua sancta Catholica & Apostolica Ecclesia, seu veritatis germen eum complanta, nec inde eradicari permittas: ut eo in pietate proficiente, glorificetur sanctissimum nomen tuum: Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Sciendum in supraposita oratione non fieri exclamationem, sed Sacerdotem tacitum apud se, Amen, dicere.

Deinde clara voce orationem hanc præfert.

Magnus es, Domine, & miranda sunt opera tua, nec ullus sermo ad mirabiliū tuorum laudem sufficiat. *Dicatur ter.* Tu enim voluntate tua, ex non existentibus ad esse cuncta adduxisti: tua potestate cuncta contines, & tua providentia mundum moderaris. Tu e quatuor elementis creatura compacta, quatuor temporibus anni circulum coronasti. Te intellectuales cupitæ potestates contremiscunt, te laudat sol, te luna celebrat, tibi adsunt astra, tibi lux obtemperat, coram te tremunt abyssi, tibi obsequuntur fontes. Tu cælum sicut pellem extendisti, tu firmasti terram super aquas, tu arenam circumvallasti, tu ad respirationem aerem expandisti. Angelicæ virtutes tibi ministrant, te adorant Archangelorum chori, multis oculis inclita Cherubim, & sex alis volantes Seraphim te circumstantia, incessanter tuæ gloriæ metu occultantur. Tu namque Deus incomprehensus, sine causa, & ineffabilis in terram descendisti formam servi accepta, in similitudinem hominum factus. Non enim poteris, Domine, propter viscera misericordiæ tuæ videre hominum genus tyrannidi diaboli subiectum, propterea venisti, & salvasti nos. Gratiam fatemur, misericordiam prædicamus, non occultamus beneficium. Naturæ progeniem liberasti, tuo partu virginum uterum

Καὶ τοῦ ἁγίου λέγοντος ταῦτα, ὁ ἱερεὺς λέγει καθ' ἑαυτὸν τὴν δὲ χλὴν ταύτην μυστικῶς.

Ο Εὐσπλαγχνος καὶ ἐλεήμων Θεὸς, ὁ ἐπ' ἅνθρωπον δίας καὶ νεφρὸς, καὶ τὰ κρύφια τῶν ἀνθρώπων ἐπιστάμενος, ὁ γὰρ ἐστὶν πρᾶγμα ἀφανὲς ἐνώπιόν σου, ἀλλὰ πάντα γυμνά, καὶ τετραχλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς σου. ὁ γινώσκων τὰ κατ' ἐμὲ, μὴ βδελύξῃ με, μηδὲ τὸ πρόσωπόν σου ἀποσρέψῃς ἀπ' ἐμὲ, ἀλλὰ πάριθέ με τὰ παραπτώματα ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ, ὁ παρορῶν ἀνθρώπων ἀμαρτήματα εἰς μετάνοιαν, καὶ ἀποπλυνὼν με τὸ ῥύπον τοῦ σώματος, καὶ τὸ πᾶν τῆς ψυχῆς. καὶ ὅλον με ἀγιάσον, ὁλοτελήτη δυνάμει σου σὴν ἀοράτῃ καὶ πνευματικῇ δεξιᾷ. ἵνα μὴ ἐλθὼν εἰς αἵματιν ἁλλοῖς ἐπαγγελλόμενος, καὶ ταύτῃ παρέχων πίστει τῇ εἰρημίνῃ τῆς σῆς ἀφάτης φιλελευθροπίας, αὐτὸς ὡς δὲ ἁλὸς ἀμαρτίας ἀδόκιμος γένωμαι. μὴ Δέσποτα, ὁ μόνος ἀγαθὸς καὶ φιλελευθροπὸς, μὴ ἀποσραφείην πταπεινωμένος. ἀλλ' ὡς ἀποστείλον μοι δυνάμειν ὡς ὅτις καὶ ἐνὶ χυτὸν με πρὸς τὴν δόξαν σου, καὶ ἀποκειμένου σου μυστηρίῳ, τὸ μέγα καὶ ἐκπαραίν. καὶ μορφωσόν σου τὸ Χρυσὸν ἐν τῇ μέλλοντι ἀναγεννᾶσθαι διὰ τῆς ἐμῆς ἐλευθέρου, καὶ οἱ κοδόμησον αὐτὸν ἐν τῇ Σεμνότητι καὶ Αποστόλων ἐφορητῶν σου, ἐμὴ καδ' ἑλθῇς, ἀλλὰ φύτωσον αὐτὸν φύτλημα ἀληθείας, ἐν τῇ ἀγίᾳ σου καθολικῇ καὶ Αποστολικῇ ἐκκλησίᾳ. καὶ μὴ ἐκτίλῃς, ὅπως ἀποκόπτης αὐτὸ ἐν ἀσεβείᾳ, δοξάζεται καὶ δι' αὐτὸ τὸ πανάγιον ὄνομά σου τὸ πατὴρ, ἐν τῷ ᾧ. καὶ τῷ ἀγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὴν αἰῶνα τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Δεῖ εἶδέναι, ὅτι ἐκ ἐκφωνεῖ. ἀλλὰ τὸ ἀμὲν, καθ' ἑαυτὸν λέγει.

Εἶτα λέγει τὴν δὲ χλὴν ταύτην μεγαλοφώνως.

Σ Μεγας εἰ Κύριε καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου, καὶ ὁδοὶ λόγος ὁ ἀρκέσει πρὸς ὕμνον τὸ θαυμασίῳ σου. Τρίς. Σὺ ᾧ βεβλήσῃς ἐκ ὄντων εἰς τὸ εἶναι παραγαγὼν τὰ σύμπαντα, τὸ σὺ κράτει σιμῆχεις τὴν κτίσιν, καὶ τῇ σῇ προνοίᾳ διοικεῖς τὸν κόσμον. Σὺ ἐκ πτωχῶν σοιχείων τὴν κτίσιν σιμαρμόσας, τέτλας καιροῖς τὸ κύκλον τῆς αὐτῆς ἐσφένωσας. Σὺ τρέμουνται νοεραὶ πᾶσαι δυνάμεις, σὲ ὕμνεῖ ἡλιος, σὲ δοξάζει σελήνη, σὲ σοὶ ἐστυγάνει τὰ ἄστρα, σοὶ ὑπακούει τὸ φῶς, σὲ φοβέσιν ἄβυσσοι, σοὶ δαδύσιν αἱ πηγαί. Σὺ ἐξέτεινας τὸ ἔρανον ὡσεὶ δέσπον, σὺ ἐστέρωσας τὴν γλῶσσί τῶν ὕδατων, σὺ περιετείχισας τὴν θάλασσαν φάσμα, σὺ πρὸς ἀναπνοῆς τὸ αἶρα ἐξέχισας. Ἀγγελικαὶ δυνάμεις σοὶ λειτουργοῦσιν, οἱ τὸ Ἀρχαγγέλων χοροὶ σὲ προσκυνοῦσι τὰ πολυόμματα Χερυβίμ, καὶ τὰ ἐξαπτέρυγα Σεραφίμ κύκλῳ ἐσῶπα καὶ περιπατῶμεν, φόβῳ τῆς ἀπροσίτου σου δόξης κατακαλύπτεται. Σὺ ᾧ Θεὸς ὢν ἀπερίγραπτος, ἀναρχὸς τε, καὶ ἀνέκφρατος, ἡλθεις ἐπὶ τὴν γῆν, μορφῶν δόλον λαβὼν, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπου γενόμενος. καὶ ᾧ ἐφ' ἑσπερας, Δέσποτα, διὰ πλάγχα ἐλέας σου, θείασαθαι, ὑπὸ τῆς διαβολῆς τυραννέμενον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἡλθεις καὶ ἐσώσας ἡμᾶς. ὁμολογῶμεν τὴν χάριν, κηρύττομεν τὸν ἔλεον, καὶ κρύπτομεν τὴν δόξαν σου, τὰς τῆς φύσεως ἡμῶν γονὰς ἡλθὼν ἐσώσας, παρθερικῶς ἡγίασας μητέρα

μήτ' αὐτῶν τῶν πόλεω σου. πᾶσα ἡ κτίσις ὑμνήσῃ σε ἐπιφανέστα. Σὺ γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐπὶ τῇ γῆς ὠφθης, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνηνέσθης. Σὺ ἐπὶ τῇ Ἰορδάνειᾳ ῥοῖδρα ἡγίασας, ἐραπόθεν καταπέμψας τὸ ἅγιόν σου Πνεῦμα, καὶ τὰς κεφαλὰς τῶν ἐκεῖσε ἐμφωλευμένων συνήτεψας δρακόντων. Αὐτὸς οὖν, φιλανθρώπε Βασιλεῦ, πάρεσο καὶ νῦν διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως τῆς ἀγίας σου πνέματος. 7 καὶ ἡγιάσον τὸ ὕδωρ τοῦτο. Τεῖς. Καὶ δὲ αὐτῶν τῶν χάριον τῆς ἀπολυτρώσεως, τὴν ἀλόγιον τῇ Ἰορδάνειᾳ. Ποίησον αὐτὸ ἀφθαρσίας πηγὴν, ἁγιασμὸν δώρον, ἁμαρτημάτων λυτήριον, νοσημάτων ἀλκιμήριον, δαίμοσιν ὀλέθριον, ταῖς ἐναντίαις δυνάμεσιν ἀφρόσιτον, ἀγγελικῆς ἰχθύος πεπληρωμένον. φυγέτωσαν ἀπ' αὐτῶν οἱ ἐπιβληνόντες τῇ πλάσματί σου. Ὅτι τὸ ὄνομά σου Κύριε ἐπικαλεσάμεν, τὸ θαυμαστὸν καὶ ἐνδοξὸν καὶ φοβερὸν τοῖς ὑπερτατοῖς.

8 b 9 8 Καὶ b σφραγίζει ἐμφυσῶν 9 τὸ ὕδωρ, τρίτον. καὶ ἐπιδέχεται λέγων.

10 ΣΥΝΤΕΜΒΗΤΩΣΑΝ ὑπὸ τῷ σημείωσιν τῆς τύπης τῆς σαυροῦ σου, πᾶσαι αἱ ἐναντίαι δυνάμεις, γ. Τποχωρησάτωσαν ἡμῖν 10 πάντα τὰ ἐσθάρεια καὶ ἀφωτῇ εἶδωλα, καὶ μὴ ὑποκρυβήτω τῇ ὕδατι τῶν δαιμόνων σκοτεινόν· μηδὲ συγκαταβήτω τῇ βαπτίζομένῳ, διόμειθαι σου, πνέμα πορνῶν, σκότῳ λογισμῶν καὶ παραχλὺ ἡμετέρας ἐπάγον. ἀλλὰ σὺ Δέσποτα τῶν ἀπάντων, ἀνάδειξον τοῦτο ὕδωρ ἀπολυτρώσεως, ὕδωρ ἁγιασμῶν, καθάρσιμον σαρκὸς καὶ πνέματος, ἄνισιν δισμῶν, ἀφροσιν παραπτωμάτων, φωτισμὸν ψυχῶν, λύτρωσι παλιγγενεσίας, ἀνακατασκευῆς πνέματος, ὑποστάσεως χάρισμα, ἰνδύμα ἀφθαρσίας, πηγὴν ζωῆς. Σὺ γὰρ εἶπας Κύριε, λούσαδε καὶ καθαρά γίνεσθε· ἀφέλτε τὰς πορνείας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ἡμῶν. Σὺ ἐχάρισα ἡμῖν τὴν ἀνάστασιν ἀναγέννησιν, δι' ὕδατος καὶ πνέματος. Ἐπιφάνηθι, Κύριε, τῶν, καὶ δὲς μετοποιήσῃαι τὴν ἐν αὐτῇ βαπτίζομεν, εἰς τὸ ἀποδέσθαι μὲν τὴν παλαιὴν ἀνθρώπου, τὴν φθειρόμεν καὶ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης. ἐνδύσασθαι δὲ τὴν νέον τὸν ἀνακαινισμόν, κατ' εἰκόνα τῆς κτίσαντος αὐτόν. ἵνα γινώσκῃς σύμφυτος τῇ ὁμοιωμάτι τῆς θανάτου αὐτῶν διὰ τῆς βαπτίσματος, κοινῶς καὶ τῆς ἀναστάσεως γίνῃται· καὶ φυλάξας τὴν δωρεάν τῆς ἀγίας σου πνέματος, καὶ αὐξήσας τὴν παρακαταθήκην τῆς χάριτος, δέξῃται τὸ βραβεῖον τῆς ἀνω κλήσεως, καὶ συγκαταβῇ τῇ τοῖς προτοπόποις, τοῖς ἀποτηραμένοις ἐν ἐρανῇ ἐν σοὶ τῇ Θεῷ καὶ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, ἅμα τῇ ἀνάρχῳ σου Πατρὶ, ἡδὲ ξα, κράτος, σὺ τῇ παναγίᾳ, καὶ ἀγαθῇ, ἐ ζωοποιῶν σου Πνεύματι. νῦν καὶ αἶ, ἐ εἰς τὴν αἰῶνα τῇ αἰώνων. ἀμήν.

Εἰρήνῃ πᾶσι. Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῇ Κυρίῳ κλίνειτε. C II Καὶ ἐμφυσᾷ εἰς τὸ πνέμα ἁγίου, γ. Καὶ σφραγίζει τρίτον τὸ τοῦτο, ἵτοι τὸ ἔλαιον βαπτίζομεν ὑπὸ τῷ ὀνόματι, καὶ εἰπόντος τῶ αὐτῷ.

Τῷ Κυρίῳ δεινῶν. Ο δὲ ἐφ' ὧν λέγει τὴν ἐκλήν.

ΔΕΩΣΤΑ Κύριε ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ὁ τοῖς ἐν τῇ κιβωτῇ τῇ Νῶε περιεστράν ὀπτοείλας κάρφος ἐλαίας ἐχούσαν ἐπὶ τῇ σώματος καταλλαγῆς σύμβολον, σωτηρίας τε τῆς ἀπὸ τῆς κατακλυσμῶν, ἐ τῆς χάριτος μυστήριον, δι' ἐκείνων προτυπώσας. καὶ τῆς ἐλαίας τὸν καρπὸν εἰς τὴν πληρωσὶν τῶν ἀγίων σου μυστηρίων χορηγήσας· ὁ δὲ αὐτῶν καὶ τῶν ἐν τῷ πνέματι

Eucbol.

sanctificans : unde & omnis creatura te cum apparuisti collaudavit. Tu enim Deus noster, in terra visus es, & cum hominibus conversatus es. Tu & Jordanæa fluentia sanctificasti, Sancto Spiritu cælitus demisso, & reconditorum ibi draconum nidos dissipasti. Ipse igitur, benigne rex, adesto per Sancti Spiritus tui adventum, & aquam istam benedic. *Dicatur ter*, Et da ei redemptionis gratiam Jordanis benedictionem : fac illam incorruptionis fontem, sanctitatis munus, peccatorum solutionem, ægritudinum medelam, demonibus perniciosam, adversariis potestatibus inaccessam, Angelica virtute exundantem : & ab ea effugiant, qui creaturæ tuæ insidiantur. Quia nomen tuum, admirabile & gloriosum, adversariisque formidandum invocavi, Domine.

Et insufflans in aquam cruce illam signat : & orationem adjicit, dicens :

COUNTERANTUR sub signo figuræ crucis tuæ, adversariæ cunctæ potestates. *Dicatur ter*, Discedant a nobis aerea cuncta & invisibilia idola, spectraque, & tenebrosus dæmon in aqua ista non abscondatur : neque cum baptizando precamur, spiritus nequam cogitationum caliginem & mentis turbationem inducens, descendat : sed tu, omnium Domine, aquam redemptionis renuncia illam, sanctificationis aquam, carnis & spiritus expiationem, vinculorum relaxationem, delictorum remissionem, animarum illuminationem, regenerationis lavacrum, spiritus renovationem, adoptionis gratiam, incorruptionis indumentum, vitæ fontem. Tu enim dixisti, Domine, lavamini, & mundi estote, auferte iniquitatem ab animabus vestris. Tu nobis supernam & iteratam desuper, nativitatem per aquam & spiritum contulisti. Appare, Domine, etiam in hac, & baptizandum in ea transmuta, ut veterem hominem qui ob seductionis concupiscentias corruptus erat, deponat, & novum qui secundum imaginem creantis eum, renovatur, induat : ut similitudini mortis ejus per baptismum complantatus, resurrectionis particeps fiat : & dono Spiritus Sancti tui custodito, & gratiæ deposito multiplicato, braviū supernæ vocationis accipiat, & primogenitis descriptis in cælis annumeretur : In te Deo & Domino nostro Jesu Christo, cui cum principii experte tuo Patre, & cum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu, sit gloria & potestas : nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Pax omnibus. *Diaconus* : Capita vestra Domibo inclinate.

Et ter Sacerdos in vas olei insufflat : illudque tertio cruce signat, id est oleum a Diacono tenendum, & eodem dicente :

Dominum precemur.

Sacerdos sequentem orationem dicit.

DOMINATOR Domine Deus patrum nostrorum, qui in arca Noe salvatis, columbam olivæ raturum, reconciliationis symbolum ore ferentem, misisti, & per eos tam salutis a diluvio, quam gratiæ mysterium præsignasti : & deinceps olivæ fructum in sanctorum Sacramentorum tuorum complementum subministrasti : qui per eum & legi subditos Spiritu

O o

με, καὶ προσκυνητοῦ σου Πνεύματος, καὶ τῆς μετάνηψις
ἀγίας σώματος, καὶ τῆς τιμῆς αἵματος τῆς Χειρὸς σου.
φύλαξον αὐτὸν ἐν τῇ σφάγιασμα, βεβαίωσον ἐν τῇ
ὁρδοδόξῃ πίσει, ῥύσαι ἀπὸ τῆς πονηροῦ καὶ πάντων τῶν
ἐπιποδμάτων αὐτοῦ, καὶ τῇ σωτηρίᾳ σε φόβῳ, ἐν ἀγ-
νείᾳ καὶ δικαιοσυλῇ, τὴν ψυχὴν αὐτοῦ διατήρησον. ἵνα
ἐν παντὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ δαρεσῶν σοι, υἱὸς καὶ κληρονό-
μος τῆς ἐπαγγελίας σε γένηται βασιλείας.

Εκφώνως.

Οτι σὺ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, Θεὸς τῆς ἐλπίδος καὶ σωζεις,
καὶ σοι τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν. τῇ Πατρὶ, καὶ τῇ
Τιμῇ, καὶ τῇ ἀγίᾳ Πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς
αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

28 Καὶ μὴ τῆς ἐλπίδος, 28 χρίει τὸν βαπτισθέντα τῇ
29 ἀγίᾳ μύρῳ 29 Ποιῶν σαυροῦ τύπον, ἐπὶ τῇ μετω-
30 πῃ. Καὶ τῇ ὀφθαλμῶν. Καὶ τῇ मुखίων. Καὶ τῇ
c f 31 σώματος. Καὶ τῇ δύο ὠτων. Καὶ τῇ στήθους, 30 καὶ τῇ
32 χειρῶν, c καὶ τῇ ποδῶν, λέγων. f 31 Σφραγίς δωρε-
ας πνεύματος ἀγίου. ἀμήν. Εἶτα 32 ποιεῖ ὁ Ἱερεὺς
33 μὴ τῆς ἀναδόχου καὶ τῇ βρέφους, ἡνίκα κύκλῳ. Καὶ ἑλ-
λομεν. 33 Ὅσοι εἰς Χειρὸν ἐβαπτίσθητε, Χειρὸν
34 35 ἐνεδύσαθε, Ἀλληλῆϊα, ἐκ γ'. Εἶπε τὸ, ἀποκείμε-
νον. 34 Κύριος φωτισμός μου. εἰς χάριτος. 35 Κύριος
ὑπὸ ἀσπίδος, τῆς ζωῆς μου.

Ὁ Απόστολος.

Πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῆς Παύλου,
τὸ ἀνάγνωσμα.

Α Δελφοί. ὅσοι εἰς Χειρὸν ἐβαπτίσθητε, εἰς τῆς
θανάτου αὐτοῦ ἐβαπτίσθητε. συνεπέφημεν ἔν
αὐτῷ διὰ τῆς βαπτίσματος εἰς τῆς θανάτου, ἵνα ὡς
ἡγέρθη Χειρὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τῆς Πατρὸς, ὡ-
τω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν. εἰ ὅτι
σύμφυτοι γεγονάμεν τῇ ὁμοιώματι τῆς θανάτου αὐτοῦ,
ἀλλὰ καὶ τῇ ἀναστάσεως ἐσόμεθα. τὸ το γινώσκοντες, ὅ-
τι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη, ἵνα κα-
ταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τῇ μηκέτι δουλεύειν
ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ. ὅτι ἀποθανόν, δεικνύεται ἀπὸ
τῆς ἁμαρτίας. εἰ δὲ ἀπεθάνατομεν σὺν Χειρὶ, πιστεύο-
μεν ὅτι καὶ συζήσωμεν αὐτῷ. εἰδότες, ὅτι Χειρὸς ἐγερ-
θεὶς ἐκ νεκρῶν, ἔκ ἐτι λυτὸς ἔστι, θάνατος αὐτοῦ
ἐκέτι κυριεύει ὁ ὅτι ἀπέθανε τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀπέθα-
νεν ἐφ' ἅπασι. ὁ δὲ ζῇ, ζῇ τῇ Θεῷ. ἵτω καὶ ὑμεῖς, λο-
γίζεσθε αὐτὸς, νεκροὺς μὲν εἶναι τῇ ἁμαρτίᾳ, ζῶν-
τας δὲ τῇ Θεῷ, ἐν Χειρὶ Ἰησοῦ τῇ Κυρίᾳ ἡμῶν.

Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον.

Τ Ωι καιρὸς ἐκείνῳ. οἱ ἑνδεκά μαθηταὶ ἐπορεύ-
θησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, εἰς τὸ ὄρος ὃ ἐπέ-
τατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. καὶ ἰδόντες αὐτὸν, προσκυνη-
σαν αὐτῷ, οἱ δὲ ἐδίδασκαν. καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς,
ἐλάλησεν αὐτοῖς, λέγων. Εἰδοὺ μοι πάντα ἑξουσία
ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. πορεύθέντες, μαθητεύσατε πάν-
τα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς, εἰς τὸ ὄνομα τῆς Πα-
τρὸς, καὶ τῆς Υἱοῦ, καὶ τῆς ἀγίας Πνεύματος, διδάσκον-
τες αὐτοὺς πρὸς πάντα ὅσα ἐνετειλάμεν ἡμῖν. καὶ
ἰδοὺ ἐγὼ μετ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας, ὡς
τῆς σιωπῆς τῆς αἰῶνος, ἀμήν.

Εἶτα ἐκτενὲς, 36 καὶ ἀπόλυσις.

Eucbol.

Qui & omnipotentis & adorandi tui Spi-
ritus, & sancti corporis & pretiosi sangui-
nis Christi tui communionem, ei largire.
In sanctitate tua custodi illum, in vera
fide confirma, a maligno, & omnibus
ejus astutiis, illum erue: & salutari tuo
timore in puritate & justitia animam illius
custodi: ut in omni verbo & opere tibi
placitus filius & hæres evadat regni cæ-
lestis.

Exclamando.

Quia tu es Deus noster, Deus mise-
rendi & salvandi, & tibi gloriam repen-
dimus: Patri, & Filio, & Sancto Spi-
ritui: nunc & semper, & in sæcula sæ-
culorum. Amen.

Et oratione hac terminata baptizatum
sancto unguento ungit. Crucis signum fa-
ciens in fronte, & in oculis, & in navi-
bus, & in utraque aure, & in pedibus,
dicens,

Signaculum doni Spiritus Sancti. Amen.

Deinde cum Susceptore & puero in circuli
modum procedis Sacerdos. Nos vero ca-
nimus: Quotquot in Christo baptizati
estis, Christum induistis, Alleluja;

Terque dicitur. Et deinceps. Propositum.

Dominus illuminatio mea:

Versiculus. Dominus defensor vitæ
meæ.

Apostolus.

Ad Romanos Epistola Pauli lectio.

F Ratres: Quicumque baptizati sumus
in Christo: in morte ipsius baptizati
sumus. Consepulti enim sumus cum illo
per baptismum in mortem: ut quomodo
Christus surrexit a mortuis per gloriam
Patris, ita & nos in novitate vitæ am-
bulemus. Si enim complantati facti su-
mus similitudini mortis ejus: simul & re-
surrectionis erimus. Hoc scientes quia
vetus homo noster simul crucifixus est:
ut destruat corpus peccati, ut ultra non
serviamus peccato. Si autem mortui su-
mus cum Christo, credimus, quia simul
etiam vivemus cum Christo, scientes
quod Christus resurgens ex mortuis jam
non moritur, mors illi ultra non domi-
nabitur. Quod enim mortuus est pecca-
to, mortuus est semel: quod autem vi-
vit, vivit Deo. Ita & vos existimate
vos mortuos esse quidem peccato: viven-
tes autem Deo, in Christo Jesu Domino
nostro.

Evangelium secundum Matthæum.

IN illo tempore. Undecim discipuli
abierunt in Galilæam, in montem ubi
constituerat illis Jesus. Et videntes ado-
raverunt: quidam autem dubitaverunt.
Et accedens Jesus locutus est eis dicens.
Data est mihi omnis potestas in cælo &
in terra. Eantes ergo docete omnes gen-
tes, baptizantes eos, in nomine Patris,
& Filii, & Spiritus Sancti: docentes
eos servare omnia quæcumque mandavi
vobis. Et ecce ego vobiscum sum omni-
bus diebus, usque ad consummationem
sæculi. Amen.

Deinde fit protensa precatio, & dimissio.

O o ij

VARIAE LECTIONES.

A Κολυβία τῷ ἁγίῳ βαπτίσματος.) Titulus hic & rubrica sequens deest in Cryptof. Falascae : vice quorum legimus solummodo. καὶ μετὰ τοῦτο θυμιᾷ ὁ ἱερεὺς τὴν κολυμβήθραν λέγων. Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου διηδῶμεν, καὶ τὰ ἔξω. His peractis (id est lectis orationibus ad faciendum Catechumenum, quibus Officium hoc adjungitur) Suffumigat Sacerdos lavacrum deinceps. In pace Dominum precemur, &c.

b Καὶ σφραγίζει ἐκφυσῶν.) Codex idem : εἰτα ἐμφυσᾷ εἰς τὸ ὕδωρ τρεῖς, σφραγίζων μὲν τῷ δακτυλίῳ τὸ ὕδωρ βαδύ. Insufflat deinde ter in aquam : signatque illam digitis profunde.

c Καὶ ἐμφυσᾷ εἰς τὸ τοῦ ἑλαίου.) Codex idem, καὶ ποιῇ ὁ ἱερεὺς τὴν τοῦ ἑλαίου δὲ χύλιν, καὶ ἐμφυσᾷ ἐν τῇ τρυβλίῳ, καὶ σφραγίζων λέγει τὴν δὲ χύλιν. Et facit Sacerdos olei orationem, & in eas olei insufflat, eoque signato dicit orationem.

d Ὁ δὲ ἱερεὺς λαμβάνει ἐκ τοῦ ἑλαίου.) Idem : τῷ δακτυλίῳ αὐτῷ ποιῶν σταυροῦς.

e Καὶ σφραγίζει αὐτοῦ τὸ σῆδος.) Post hæc legit idem Codex : καὶ τότε λαμβάνει ὁ ἱερεὺς τὸν παῖδα ὁρῶν. βαπτίζει αὐτὸν ἐν τῷ ὕδατι εἰς χάριτος καὶ χρίστος ἱερεὺς ἐν τῷ ὕδατι λέγων. Ὁ δὲ εἶνα ἐγὼ σὲ βαπτίζω εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς. Καὶ ἀνάγει τὸν τόνον, καὶ λέγει. Καὶ τοῦ τῆς. Καὶ ἀνάγει τὸν τόνον, καὶ λέγει. Καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῷ αἰῶνι. Καὶ δέχονται αὐτοὶ οἱ

ἀνέδοχοι. καὶ δέχονται τὴν κολυμβήθραν, καὶ λέγει. Λάβετε χάριν λαμβάνετε καὶ ἀμύματα, ὡς προσκαμίσσῃς δίχα ῥύτις ἀπὸ τοῦ βήματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐξ ἑξῆς ὡς αἰῶνι. Ἀμὴν. Καὶ ἑλπίσιν. Μακάριοι οἱ ἀφένθησαν αἱ ἀνομίαι τοῦτο λέγεται ἐκ τρεῖς. Τοῦ Κυρίου διηδῶμεν. ὁ ἱερεὺς τὴν δὲ χύλιν. Εὐλογητὸς εἰ Κύριε. Tunc puerum reddens acceptum immergit Sacerdos in aquam, quousque manus ejus aqua operiatur, & illa abscondatur, dicens. N. Ego te baptizo in nomine Patris. Et educit illum dicens. Et Filii. Et educit illum & dicit. Ecce Spiritus sancti : nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Tum Susceptores illum suscipiunt : & imponit cucullam Sacerdos, & dicit. Accipe lucidum & immaculatum ornatum, quem perferas abque sordibus coram tribunalis Domini nostri Jesu Christi : & habebis vitam æternam. Amen. Et psallunt : Beati quorum remissa sunt iniquitates : Hoc ter psallitur. Dominum precemur. Sacerdos dicit Orationem. Benedictus es Domine, &c.

e Καὶ τῷ πατρὶ.) Deest.

f Σφραγίς δωρεᾶς πνεύματος ἁγίου.) Addit : νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῷ αἰῶνι. ὁ λαός. Ἀμὴν. Καὶ ὁ ἱερεὺς. Ὅσοις Χριστὸν ἐβαπτίσθη Χριστὸν ἐνεδύσασθε. Reliquum hujus Officii terminatur more Latinorum Adjunctis hic orationibus e Latino manuali in Græcum idioma translatis.

Hoc idem Baptismatis Officium in Cryptoferrat. Bessarionis diversaratione legitur compositum.

Orationes Baptismatis, quas præcedentibus dictis (omnibus Catechismis) dicit Patriarcha, maxime Sabbato Sancto, Vespere.

Postquam Introitus Lucernarum, & prima sessio fuerint terminata, secundo Lectione incipiente, Illuminare, descendit e throno Patriarcha, & per Sacrificium in magni Baptisterii Vestibulum ingreditur : tum mutat vestes, & candido amicitur ornatu, & candida sandalia sumit, & ad piscinam progreditur. In circuitu suffumigat, & thuribulo reddito, cerco signat aquam, & interim fit ab Archidiacono Collecta oratio.

In pace Dominum precemur.

Pro superna pace, &c.

Pro Archiepiscopo nostro, Sacerdotio, ope, conservatione, & opere manuum ejus : Dominum precemur.

Ut regenerentur, &c.

Ut mittatur, &c.

Pro iis qui nunc ad sanctum Baptisma accedunt, & pro eorum salute.

Ut fiat illis hæc aqua.

Ut liberentur, &c.

Sanctissime.

His dictis Sacerdos subjungit tacite orationem hanc intra seipsum : Misericors & clemens, &c.

Tacite quoque & intra seipsum exclamationem, & Amen, dicit. Absolvente veto Archidiacono illud : Sanctissime immaculatæ, &c. incipit elata voce, Magnus es Domine, &c.

Et insufflat in aquam : terque digito supra signat : & rursus dicit : Conterantur sub signo, &c.

Εὐχαὶ τῷ ἁγίῳ βαπτίσματος ὡς λέγει ὁ πατριάρχης προσηγαμένων τῷ εἰρημένῳ, μάλιστα ἐπὶ τῷ ἁγίῳ σαββάτῳ ἑσπέρως.

Mετὰ τὸ γενέσθαι τὴν εἰσοδὸν τῇ λυχνικῇ, καὶ τῷ πρῶτῳ καθεδρῶν ἀρχαίῳ τῷ δούτῳ ἀναγνώστῳ τῇ. Φωτίζει. κατερχόμενος ὁ πατριάρχης ἀπὸ τῆς σιναγῆς εἰσέρχεται εἰς τὴν σιναγῆν ἐν τῇ ὁδοῦ τῆς μεγάλης Βαπτιστικῆς, καὶ ἀλλότῳ βάλαντι λελυκὼς πολλῶν, καὶ ὑποδήματα λευκά, καὶ ἀπερχόμεθα ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ. θυμιᾷ κύκλῳ, καὶ ἀποδίδας τῷ θυμιατῶν, σφραγίζει δὲ κύκλῳ μὲν κηρίῳ, τρεῖς. γνησιότητος ὑπὸ Ἀρχιεπισκόπου σιναγῆς.

Ἐν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

ὑπὲρ τῆς ἀνωθεν εἰρήνης.

ὑπὲρ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἡμῶν, ἱεροσωμῆς, ἀντιλήψως, ὁμοιοῦς, καὶ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν, τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

ὑπὲρ τῆς ἀναγεννηθῆναι.

ὑπὲρ τῆς καταπεμφθῆναι.

ὑπὲρ τῆς νυνὶ προσερχομένης τῷ ἁγίῳ βαπτίσματι, καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν.

Ἐπὲρ τῆς γενέσθαι αὐτοῖς τὸ ὕδωρ.

ὑπὲρ τῆς ῥυθλῆναι αὐτοὺς.

τῆς παναγίας. Ut in edito.

Καὶ τῶν λεγομένων, λέγει ὁ ἱερεὺς καθ' ἑαυτὸν καὶ ἄλλῳ πάλιν πρὸς ἑαυτὸν. Ὁ δὲ σωλαγχρὸς καὶ ἐλεήμων. Ut supra.

Καθ' ἑαυτὸν δὲ καὶ ἐκφωνῇ, καὶ τὸ, Ἀμὴν. Εἰτα πληρωὺς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. τῆς παναγίας ἀρχάντης. ἀπέρχεται ἐκ ἐκφωνήσεως. Μίγας εἰ Κύριε. Ut supra.

Καὶ ἐμφυσᾷ εἰς τὸ ὕδωρ τρεῖς, καὶ σφραγίζει τῷ δακτυλῷ τρεῖς καὶ λέγει πάλιν. Σωτηρίαν ὑμῶν ἐκ τῆς σήμεως. Ut supra.

Ο λαός. Αμὲν. Ο ἱερός. Εἰρήνη πᾶσι. Τῷ Διακόνῳ λέγοντος. Τὰς κεφαλὰς. Ο ἱερός κλίνει τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν ἀγγεῖον ἢ εἰς τὴν βασιζόμενον ὑπὸ τῷ ἁγίῳ, καὶ ἁρπύσσῃ αὐτῇ τρεῖς, καὶ σφραγίζει αὐτὴν τρεῖς, καὶ λέγει. Διάσωπα Κύριε. Ut supra.

Καὶ ἀντιστάμενος ἐκφωνεῖ. Εἰς δόξαν σὴν, καὶ τὰ ἑξῆς.

Ο λαός. Αμὲν. Τοῦ Διακόνου λέγοντος.

Πρόχωμῳ λαμβάνει ὁ ἱερός τὸ τρυβλίον τῷ ἁγίῳ εὐλαίῳ καὶ ποιεῖ εἴς αὐτὴν εἰς τὸ ὕδωρ σαυρὺς τρεῖς ψάλλον σὺν τοῖς ψάλλταις ἢ τῷ ὄχλῳ τὸ, Ἀλληλούια τρεῖς. Εἴτα ἀποδίδει τὸ τρυβλίον ἐκφωνεῖ.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ φωτίζων, καὶ τὰ ἑξῆς.

Καὶ προσφέρεται ὁ βαπτίζόμενος ἐν περισβυτέρῳ καὶ λαμβάνει ἐκ τοῦ ἁγίου εὐλαίου, καὶ τὰ ἑξῆς.

Καὶ τότε χεῖται ὑπὸ τοῦ Διακόνου ἐκ τῶν αὐτῶν ἁγίων εὐλαίων ὅλον τὸ σῶμα. Ἐν τῇ ἀλείφειν τὰς ὀπαρτάρχης βάλλει τὸ λέντιον, καὶ τὰ μαυρίκια. Ἐμετὰ τὸ βαπτίζει λέγων. Βαπτίζεται ὁ δεῖνα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ἐκάστη προσθήσει ἀνάγων αὐτόν, καὶ κατὰ γων. καὶ μετὰ τὸ βαπτίζεσθαι πάντες, πίπτει, καὶ ἐκβάλλει τὸ λέντιον, καὶ τὰ μαυρίκια, καὶ ὁ Ἀρχιδιάκονος λέγοντος. Πρόχωμῳ. Ἀρχονται οἱ ψάλλται τὸ, Μακάριοι ὧν ἀφείδυσαν αἱ ἀνομίαι· ἢ ὁ ἱερεὺς σὺν τῷ λαῷ τρεῖς καὶ ἕως. Εὐλογητὸς εἰ Κύριε. Ut supra.

Καὶ μετὰ τὴν εὐχὴν ταύτην ἀποδύεται τὴν σολὴν καὶ βαπτίσματος, καὶ βάλλει τὰς λειτουργίας. Ἐν ὑπάγει εἰς τὸ Ἁγίον Πέδον καὶ τὴν ψάλλται λέγοντος. Οσοὶ εἰς Χριστὸν ἑβαπτίσθητε, χεῖται τῷ ἁγίῳ μύρῳ τῆς βαπτισμένης, ποιεῖν σαυρὺς τύπον ἐπὶ τοῦ μετώπου, τοῦ ὀφθαλμῶν, τοῦ μυκτῶν, τοῦ σώματος, καὶ τοῦ δύο ὠτῶν, λέγων. Σφραγίς δωρεᾶς πνεύματος ἁγίου. Καὶ μετὰ τὸ συμψάλλον τοῖς ὁρφανοῖς τὸ, Μακάριοι ὧν ἀφείδυσαν, εἰσέρχεται μετὰ τοῦ νοσητῆρος εἰς εἴσοδον, καὶ περὶ ἀπολύθως τὴν δεῖν λειτουργίαν.

Ἐν δὲ ταῖς λειτουργίαις ἐορταῖς, ὅτε ἐν τῇ μικρῇ φωτισθείη γίνεται τὰ φωτισματα, κατερχόμενος ὁ Πατριάρχης ποιεῖ πάντα καὶ τὴν προγραφέντα τύπον, καὶ μετὰ τὸ σφραγίσαι ἐν τῇ ἀποδυτῇ τῆς νοσητῆρος τῷ δεῖν μύρῳ, καθίσταται ἐκδεχόμενος τὸν βασιλέα. οἱ δὲ ὁρφανοὶ, καὶ ὁ ψάλλται ψάλλοντες τὸ. Μακάριοι ὧν ἀφείδυσαν, εἰσάγουσι τῆς νοσητῆρος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

Populus. Amen. Sacerdos. Pax omnibus. Diacono dicente, Capita vestra: Sacerdos caput in vas olei a Diacono deportatum inclinans, ter in illud insufflat, terque signat, & dicit, Dominator Domine, &c.

Et oratus exclamat, Ad gloriam tuam, &c.

Et populus respondet Amen.

Et Diacono dicente, Attendamus. Ollulam olei sancti Sacerdos assumit: & facit ex eo in aqua cruces tres: & cum Cantoribus, vel populo canit ter, Alleluja. Reddito deinde vase, exclamat:

Benedictus Deus qui illuminat, &c.

Et offertur baptizandus uni Sacerdoti, & accipit de oleo sancto, &c.

Et tunc ungitur ex eodem oleo a Diacono per totum corpus. Dum vero ungitur illi, circumcingitur linteo Patriarcha, & supermanicalia induit: & deinde baptizat, dicens: Baptizatur N. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: in unaquaque enunciatione (unius personae) educens eum, & immittens in aquam.

Et dum omnes baptizati fuerint, lavatur ille, & linteum supermanicaliaque deponit: & Archidiacono dicente:

Attendamus. Incipiunt Cantores, Beati quorum remissae sunt iniquitates, &c. aut certe Sacerdos cum populo illud idem dicit ter: & sic dicitur, Benedictus es Domine, &c.

Et oratione hac finita ornatu Baptismatis exiit Patriarcha, & assumit eum qui missis inseruit. Tum vadit ad sanctum Petrum: & Cantore dicente. Quotquot in Christo baptizati estis. Unguento sancto baptizatos ungit, faciens signum crucis in fronte, oculis, naribus, ore, & duabus auribus, dicens: Signaculum domini Spiritus Sancti.

His dictis cum orphanis concinit, Beati quorum remissae sunt, & ingreditur, cum recenter Illuminatis ad Introitum, id est processione, & deinceps divinam perficit Missam.

In reliquis vero festis cum baptizata in parvo Baptisterio celebrantur, adveniens Patriarcha, cuncta juxta praescriptum ritum peragit: & postquam in Vestuario recenter Illuminatos sancto Unguento consignaverit, sedet Imperatorem praefolaturus. Cantor autem cum Orphanis (pueris Cantoribus) psallente, Beati quorum remissae sunt, recenter Illuminatos in Ecclesiam inducit.

Officium idem in Barberino Sancti Marci hoc pacto se habet.

Διακονικὰ τὸ ἁγίον Σάββα τὰ εἰς τὸ βάπτισμα.

Ἐν εἰρήνῃ καὶ Κυρίῳ δεινῶμῳ.

Υπὲρ τῆς ἀνωθεν εἰρήνης καὶ σωτηρίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν· τῷ Κυρίῳ δεινῶμῳ.

Υπὲρ τοῦ ἁγίου οἴκου τούτου.

Υπὲρ τοῦ ἁγιαδελφῶν. Ut supra.

Υπὲρ τοῦ καταπέμψαι ἐπ' αὐτὰ τὸν Κύριον τὴν χάριν τῆς ὑπολυτρώσεως. Ut supra.

Υπὲρ τῆς εὐλογηθῆναι τὰ ὕδατα ταῦτα τῇ ἐπιφοίτησιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Υπὲρ τῆς καταφοίτησιν.

Υπὲρ τῆς εὐλογηθῆναι αὐτὰ ὡς τὰ Ἰορδάνεια ῥεῖθρα τοῦ Κυρίου δεινῶμῳ.

Euchol

Diaconica Sancti Sabbæ pro Baptismo.

In pace Dominum precemur.

Pro superna pace, & salute animarum nostrarum: Dominum precemur.

Pro sancta hac domo.

Ut sanctificentur, &c.

Ut in illas redemptionis gratiam demittat Dominus, &c.

Ut adventu Sancti Spiritus aquae istae benedicantur.

Ut adveniat in illas, &c.

Ut benedicantur illae, in Jordanæa fluentes: Dominum precemur.

O. o. iij

Ut inimici animarum interfectoris virtus omnis in eis extinguatur : Dominum precemur.

Ut haurientibus & sumentibus ex illis in animarum & corporum purgationem fiant : Dominum precemur.

Ut baptizati in ipsis, velut cæli luminaria absque sorde & macula, manifestentur : Dominum precemur.

Ut liberemur, &c.

Υπὲρ τῶ πάντων ἐν αὐτοῖς ἡ ψυχολόγος πολέμιος ἡ δυνάμιν σβεδύσαι· τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Υπὲρ τῶ γενέσθαι αὐτὰ πρὸς καθαρῶς μὴ φοχῶν, καὶ σωμάτων πᾶσι τοῖς ἀρρομένοις, καὶ μεταλαμβάνουσιν ἐξ αὐτῶν, ἡ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Υπὲρ τῶ ἀναδειχθῶναι τὴν ἐν αὐτῇ βαπτίζομένην ὡς τὴν φωστῆραν τῷ ἡρώδῃ μὴ ἔχοντες ἀπὸ τὸν ἡ γνῶναι ἡ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Υπὲρ τῶ ρυθύναι ἡμᾶς.

Oratio a Sacerdote baptizaturus facienda, Diacono faciente orationem : adprecatur Sacerdos intra seipsum dicens :

Misericors & clemens, &c.

Scire convenit, hæc clara voce ad finem usque a Sacerdote non dici : sed & Amen tacite pronunciat. Postquam vero Diaconus Diaconica hæc compleverit : Sacerdos exclamat dicens : Magnus es Domine, &c.

Et ter in aquam insufflat, & digito terram signat, & dicit : Conterantur sub virtute, &c.

Et responsō, Amen, dicit Sacerdos : Pax omnibus. Diaconus, Capita vestra, &c.

Sacerdos caput in vas olei a Diacono deportato inclinans, ter illud insufflat, acque illud signat, & dicit, Dominator Domine, &c.

Et responsō, Amen, Diaconus dicit, Attendamus. Et accipit Sacerdos sancti olei vas, & ex ipso facit in aqua tres cruces, & canit Alleluja usque tertio cum populo : & post hæc vas olei deponit. Deinde exclamat, Benedictus Deus, &c.

Et offertur illi baptizandus. Et accipit Sacerdos oleum sanctum.

Et tunc a Diacono per totum corpus ungitur. Et demum baptizatur a Sacerdote dicente :

Baptizatur N. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

Postquam vero baptizatus fuerit, dicit Cantor : Beati quorum remissæ sunt. Tum vero Diacono faciente orationem : precatur Sacerdos hoc pacto. Benedictus es Domine, &c.

Et oratione hac peracta, dicit :

Quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis.

Et unguento sacro baptizatos ungit Sacerdos, facitque signum crucis in fronte, oculis, paribus, ore, & duabus auribus, dicens :

Signaculum doni Spiritus Sancti.

Discipuli que dicens : Beati quorum remissæ sunt. Mox cum recenser Illuminatis procedit in Introitu, & celebratur divina Missa.

Εὐχὴ, ἣν ποιεῖ ὁ Ἱερεὺς μέλλων βαπτίζειν· ποιούμετος ἡ Διακόνου εὐχὴ· ἐπύχεται ὁ Ἱερεὺς κατ' αὐτὸν λέγων,

Ὁ ὑψίστος καὶ ἐλεῖμων. Ut supra.

Δεῖ εἰδέναι, ὅτι ὁ λέγει πάντα ἐπὶ τέλος ὁ Ἱερεὺς ἐκφώνως· ἀλλὰ τὸ, ἀμὲν, κατ' αὐτὸν λέγει. μετὰ δὲ τὸ πληρῶσαι τὰ ἑκκονικὰ ἡ Διακόνου, ὁ Ἱερεὺς ἐκφωνεῖ λέγων. Μέγας εἰ Κύριε. Ut supra. excepto quod in hoc exemplari particula τρις nullibi reperitur.

Καὶ ἐμφυσᾷ εἰς τὸ ὕδωρ τρις, καὶ σφραγίζει τῇ δακτύλῳ τρις, καὶ λέγει. Συωτριβήσωσαν. Ut supra. excepto quod post verba ἀπογεγραμμένοις ἐν τῇ Οὐρανῷ subditur hic. ἐν Χερσὶ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, μετ' ὧν σοὶ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος σὺν τῇ παναγίῳ, καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζωοποιῷ, καὶ τῇ ἐξῆς.

Καὶ μετὰ τὸ, ἀμὲν, λέγει ὁ Ἱερεὺς. Εἰρήνη πᾶσι. Ὁ Διάκονος. Τὰς κεφαλὰς.

Ὁ Ἱερεὺς κλίνει τὸ κεφάλιν ἐπὶ τὸ ἀγγεῖον ἡ εἰλαίῳ, βαπτίζομενον ὑπὸ τῷ Διακόνῳ, καὶ ἐμφυσᾷ αὐτῷ τρις, καὶ σφραγίζει αὐτὸν τρις, καὶ λέγει. Διάσωτε Κύριε. Ut supra.

Καὶ μετὰ τὸ, ἀμὲν, ὁ Διάκονος λέγει. Πρόχωμεν. Καὶ λαμβάνει ὁ Ἱερεὺς τὸ τρυβλίον τῷ ἁγίῳ εἰλαίῳ, καὶ ποιεῖ ἐξ αὐτοῦ εἰς τὸ ὕδωρ τρεῖς· καὶ ψάλλον τὸ, Ἀλληλουῖα, σὺν τῇ ὀχλῷ ἑῖς, μετὰ πάντα ἀποτίθεται τὸ τρυβλίον. Εἶτα ἐκφωνεῖ. Εὐλογητὸς ὁ Θεός. Ut supra.

Καὶ προσφέρεται ὁ βαπτίζομενος, καὶ λαμβάνει ὁ Ἱερεὺς ἐκ τῷ ἁγίῳ εἰλαίῳ, καὶ τῇ ἐξῆς. Ut in edito.

Καὶ τότε ὑπὸ τῷ Διακόνῳ χρίεται ὅλον τὸ σῶμα. καὶ μετὰ τὸ βαπτίζεται ἀπὸ τῷ Ἱερεὺς λέγοντος. Βαπτίζεται ὁ δεῖνα εἰς τὸ ὄνομα ἡ Πατρὸς, καὶ τῷ Υἱοῦ, καὶ ἡ ἁγίῳ Πνεύματος. Καὶ μετὰ τὸ βαπτισθῆναι λέγει ὁ ψάλλης. Μακάριοι ὧν ἀφίθνησαν, καὶ μετὰ τοῦτο ποιῶντος τῷ Διακόνῳ εὐχὴν, ἐπύχεται ὁ Ἱερεὺς ἡ εὐχὴν ταύτην. Εὐλογητὸς εἰ Κύριε. Ut supra.

Καὶ μετὰ ἡ εὐχὴν ταύτην λέγει, Ὅσοι εἰς Χερσὸν ἐβαπτίσθητε, Χερσὶν ἐνεδύσαθε.

Καὶ χρίει ὁ Ἱερεὺς τὴν βαπτισθέντα τὸ ἅγιον μύρον· ποίωσιν σαυρὸν τύπον ἐπὶ ἡ μετώπου, καὶ τῷ ὀφθαλμῶν, καὶ τῷ μαστήρῳ, καὶ τῷ σώματι, καὶ τῷ ὀνόματι ὧν, λέγων. Σφραγίς δωρεᾶς Πνεύματος ἁγίου. Καὶ πατέρχεται λέγων. Μακάριοι ὧν ἀφίθνησαν. Καὶ εἰσέρχεται ὁ Ἱερεὺς μετὰ τῶν νεοφωτιστῶν εἰς τὴν εἰσοδὸν· καὶ γίνετα ἡ θεία λειτουργία.

Εἶτα μὴ τὸ, ἀμὲν, ἀρχεται ὁ Διάκονος τὰ ἑκακοῖνα πάντα. καὶ ὁ ἱερεὺς ἐν μυστηρίῳ τῷ ἐκλήν τούτων. καὶ ὅτε πληρώσῃ τῷ ἐκλήν ὁ ἱερεὺς, τοῦ Διακόνου λακωνίζοντος ἀρχεται.

Εν εἰρήνῃ ἤ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Υπὲρ ἡ εἰρήνης ἡ σύμπαντος.

Υπὲρ ἡ πατρός ἡμῶν, καὶ Ἀρχιεπισκόπου τοῦ δεῖνος.

Υπὲρ ἡ καταφρονῆσαι

Υπὲρ ἡ πάσας ἐν αὐτοῖς καταδυῖναι πὰς ἀνομίας ἡ μεθεξῆς ἡ σωτηρίας ληθῆ. ἡ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Υπὲρ ἡ πέντε φῶς ἀναδειχθῶναι πὰς ἐν αὐτοῖς βαπτισμένους. ἡ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Υπὲρ ἡ θείαν αὐτὴν καὶ τῶν ἀντιπάλων δύσασθαι δύναμιν τῆς ἐλαίας τῆς χάριτος. ἡ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Υπὲρ ἡ σπέννη γινώσθαι αὐτὴν ἡγιασμένα πρὸς ὑποδοχὴν τῆς Θεοδότου μύρου. ἡ Κυρίου δειθῶμεν.

Υπὲρ ἡ ἀσφαλῆ καὶ βεβαίαν αὐτοὺς καταχεῖν ἡ ἀποσταλτικῆς πίστεως ἐπίγνωσιν. ἡ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Υπὲρ ἡ καταπληρωθῶναι αὐτοὺς τῆς υἱοθεσίας τῆς χαρίσματος. ἡ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Υπὲρ ἡ ἀκατακρίτως μεταλαμβάνειν ἡ ἀγίῳ μυστηρίῳ τοῦ Κυρίου, δειθῶμεν.

Υπὲρ τῆς κληρονομίας ἀναδειχθῶναι ἡ πῶς δικαίως βίωσιν ἐπηγγελμένων, τοῦ Κυρίου, δειθῶμεν.

Υπὲρ τοῦ ρωθῶναι αὐτοὺς σὺν ἡμῖν ὑπὸ πάσης θλίψεως, ὀργῆς καὶ ἀνάγκης.

Ὁ ἱερεὺς ἡ ἐκλήν, καθὼς εἴρηται, ἐν μυστηρίῳ τοῦ ἑκακοῖνα λέγοντος, τὰ εἰρημένα διακονικά. Ὁ ὑπολαγχρὸς καὶ ἐλεήμων. Ut supra.

Εὐς ὡς μυστικῶς, ἡ λοιπὸν ἀρχεται λαμβάνει τῆς φωνῆς. Μέγας εἰ Κύριε. Ut supra.

Καὶ ἐμφυσᾷ εἰς τὸ ὕδωρ τρίς, καὶ σφραγίζει τῆς δακτύλῳ τρίς, καὶ πάλιν λέγει. Σωτηρεβήτωσαν ὑποὶ ἡ. Ut supra.

Ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνη πᾶσιν. Ὁ Διάκονος. Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν. Εἶτα κλίνει ὁ ἱερεὺς εἰς τὸ ἀγγεῖον τῆς ἐλαίας βασιζόμενος ὑπὸ ἡ ἑκακοῖνα, ἐμφυσᾷ αὐτῇ τρίς ἡ σφραγίζει αὐτὸ τρίς, καὶ λέγει. Δέσποτα Κύριε. Ut supra.

Καὶ λαμβάνει ὁ ἱερεὺς τὸ τρυβλίον τῆς ἀγίας ἐλαίας, καὶ ποιεῖ ἐξ αὐτοῦ εἰς τὸ ὕδωρ σαυροὺς τρεῖς ἡ ἄλλων τὸ, Ἀλληλούια, σὺν τῇ λαῶ τρίς, καὶ μὴ τὸ ἀποτίθεται τὸ τρυβλίον, καὶ ἐκφωνεῖ τρίς. Εὐλογητός. Ut supra.

Καὶ προσφέρεται ὁ βαπτίζομενος ἐν τῇ πρὸς βυθῶν. καὶ λαμβάνει ἐκ τῆς ἐλαίας τῆς ἀγίας, ἡ ποιεῖ σαυρὸν τύπον ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ, καὶ τοῦ στήθους, καὶ ἡ μεταφρέων τῆς βαπτισμένους λέγων. Χεῖται, ὁ δεῖνα, ἐλαίον ἀγαλλιάσεως, εἰς τὸ ὄνομα τῆς πατρός, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἀγίου πνεύματος.

Καὶ τότε χρίεται ἀπὸ τῆς Διακονίας ὅλον τὸ σῶμα αὐτοῦ. λοιπὸν μὴ πάντα βαπτίζεται ἀπὸ τῆς Ἀρχιερείας λέγοντος. βαπτίζεται, ὁ δεῖνα, εἰς τὸ ὄνομα. Καὶ μὴ τὸ βαπτισθῶναι πάντας ἡ ἄλλαι. τρεῖς τὸν Μακάριοι ὡς ἀφένθησαν. καὶ λέγει εἰς ἡσ, καὶ δοξάζει. Ὁ διάκονος. Τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν. Ὁ ἱερεὺς ἡ ἐκλήν. Εὐλογητός εἰ Κύριε. Ut supra.

Καὶ μὴ τὸ, ἀμὲν, ἐξέρχεται ὁ πατεράρχης, ἡ ὁ

Deinde, Amen, (Superioris officii) (di-
do, incipit Diaconus hac Diaconica : &
Sacerdos hac orationem silentio dicit : &
cum compleveris orationem Sacerdos, Dia-
cono Litaniarum agente, incipit :

In pace Dominum precemur.

Pro pace totius.

Pro Patre & Archiepiscopo nostro N.

Ut inhabitet, &c. ut supra.

Ut hujus salutaris lavacri participum, iniquitates cunctæ in aquis istis submergantur : Dominum precemur.

Ut baptizandi in illis lucis filii renuncientur : Dominum precemur.

Ut unctionis oleo, divina in eis adversus hostes virtus admisceatur : Dominum precemur.

Ut ad divinitus traditi unguenti susceptionem, fiant baptizandi vasa sanctificata : Dominum precemur.

Ut Apostolicæ fidei indubitata & firmam cognitionem retineant : Dominum precemur.

Ut gratia adoptionis ditentur : Dominum precemur.

Ut incondemnatæ sanctis mysteriis participant : Dominum precemur.

Ut hæredes renuncientur bonorum justè viventibus promissorum : Dominum precemur.

Ut cum nobis liberentur ab omni afflictione, ira, & angustia.

Sacerdos dicit orationem secreto, prout prefatum est, Diacono Diaconica memorata recitante, Clemens & misericors.

Hucusque silentio dicenda : incipiunt deinceps quæ voce clara proferenda sunt : Magnus es Domine, &c.

Et insufflat ter in aquam, eamque ter digito signat : & rursus dicit, Consecratur sub signo, &c.

Sacerdos, Pax omnibus. Diaconus, Capita vestra Domino. Inclinat deinde Sacerdos in vas olei a Diacono deportatum, & iter in illud insufflat : terque signat illud, & dicit, Dominator Domine, &c.

Et accipit Sacerdos sancti olei vasculum, & ex eo tres cruces in aqua perficit cum populo ter Alleluja occinens. Post hæc olulam deponit, & ter exclamat. Benedictus, &c.

Et offertur baptizandus uni Presbyterorum : & accipit ex oleo sancto, & crucis signum in ejus fronte, & pectore, & scapulis facit dicens : Ungitur N. oleo lætitiæ : in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

Et tunc ungitur a Diacono totum ejus corpus, postmodum baptizatur a Pontifice dicente : Baptizatur N. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti : mox vero baptizatis omnibus tertio cantat : Beati quorum remissæ sunt iniquitates : & dicit Versum, & Deo laudes persolvit. Diaconus, Dominum precemur. Sacerdos orationem, Benedictus es Domine, &c.

Et responso Amen, digreditur Patriar-

cha, vel Pontifex ad Vestiarium, & Cantore dicente: Quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis: Baptizatos unguento sacro Sacerdos ungit: faciens crucis signum primo in fronte, dicens, Signaculum doni Spiritus Sancti. In oculis dicens, Unctio Spiritus Sancti. In naribus dicens: Unctio pignoris Spiritus Sancti. In auribus dicens: Unctio participationis vite æternæ: In manuum vola interiore dicens: Unctio sancti Christi Dei, & signaculum insidiis liberum. In corde tandem, Complementum doni Spiritus Sancti, thorax fidei & veritatis. Et dicit, Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & de reliquo celebratur Missa.

Επίσκοπος δὲ τῆς ὑποδύτης, ἢ τῆς ψάλτης λέγοντος. Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσαθε. χεῖρὶ ὁ ἱερεὺς τῆς ἀγίας μύρω τὴς βαπτισμένης, ποιῶν τὸν τῷ σταυρῷ τύπον. πρῶτον ἐπὶ τῷ μετώπῳ λέγων. Σφραγὶς δωρεᾶς Πνεύματος ἁγίου. ἢ ἐπὶ τῷ ὀφθαλμῷ λέγων χρίσμα δωρεᾶς Πνεύματος ἁγίου. ἢ ἐπὶ τῷ στόματι λέγων. χεῖμα ἀρραβώνος Πνεύματος ἁγίου. ἐπὶ τῷ ἀκροῦ λέγων. χρίσμα μετοχῆς ζωῆς αἰωνίου, εἰς τὰς χεῖρας ἑσώθεν. χρίσμα ἁγίου Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, ἢ σφραγὶς ἀνεπιβέβητος ἐπὶ τῇ καρδίᾳ. πλήρωμα δωρεᾶς Πνεύματος ἁγίου, & θάρρος πίστεως, ἢ ἀληθείας. Καὶ λέγει. Μακάριοι ὅν ἀρέθισαν, ἢ λοιπὸν ἡ λειτουργία.

Baptismatis Sabbato sancto celebrari horam, Cryptof. codex: μετα πλὴν εἰσοδὸν τοῦ λυχνικοῦ, post lucernarii ingressum peractum, esse dicit; quam Cyrillus Hierosolymitanus, βαπτίσματος ἑσπέραν, baptisimi vesperam, vocat Catechesi prima Mystagog. ἀπόδοτον αὐτὸν τοῦ μεγάλου βαπτιστηρίου. juxta Baptisterium ipsum assignatur: quod idcirco Cyrillus citatus, προαίλιον βαπτιστηρίου οἶκον, & circa finem,

ἑξώτερον οἶκον, ad Arcam Baptisterii eodem: exteriorem templi partem esse scribit. Vide templorum tabulam primam & secundam. Baptisterium autem ipsum, εἰσώτερος οἶκος, domus interior ab eodem Catechesi secunda dictum, in Vestibulo statuitur: & in tabula quidem secunda primum occurrit; in prima, intimius est, unde & εἰσώτερον est.

IN BAPTISMATIS OFFICIUM NOTÆ.

ΕΙΣΡΧΕΤΑΙ ὁ ἱερεὺς. Vestis candida, cerei ardentes, thus incensum, in Baptismate adhibita, nullam expositionem requirunt, quis enim nesciat candorem esse lætitiæ symbolum, & Ecclesiam perditam ovem in Baptismo recuperantem, ut mox cum Symeone asseremus, gaudium etiam visibili signo exprimere velle? An non etiam cerei ardentes decent Sacramentum, quod cum sit animæ per fidem vivam lux, quæ frequenter appellatur, & piscinæ locus φωτιστηρίου sextæ Synodi Actione quinta, ideoque & luminibus accensis exoptulat honorari. Thus porro adhibetur ut expiationi accommodum, quodque in Orientali Ecclesia, tum lustrationis tum sanctificationis adminiculum esse manifestavit Symeon Thessalonicensis alibi relatus, & nos iterum ostendemus ubi de lustrandis vasis sermo inferius occurret.

1 Εὐλογημένη ἡ βασιλεία. Symeon, ἀποκρίσας τῷ Θεῷ ὁ Ἀρχιερεὺς, ὅτι ἄξιον αὐτὸν εὐλογεῖν ἐπὶ τῇ τοῦ ἀπολοῦτος ὤρει, καὶ τῇ ἀνδραγικῇ σωτηρίᾳ. *Benedicit Deum Pontifex, quia dignum est eum in perditione (ovis) in-ventione, & humana salute benedicere.*

3 Εὐερίων. Cunctis hisce postulationibus populus, Κύριε ἐλέησον, respondet. Nec mirum, inquit Symeon citatus, τοῦ λαοῦ τὸ, Κύριε ἐλέησον, ἐκβοῶντος, ὅτι οὗτος γὰρ ἐκείναι τὸ τοῦ Θεοῦ μέγα ἐπιβραβεύεται ἔλεος ἰοδατευμένη τοῦ ὁρίν ἐχθρῶν ἐναγούς. *Populus, Domine miserere, exclamat: adoptato siquidem inimico & scelerato homine magna conceditur misericordia.*

4 Ὁ ἱερεὺς λέγει κατ' ἐαυτὸν. Silentio Sacerdos precatur: non tantum quia sit in more positum a Græcis, ut dum Diaconus elata voce sua Diaconica, siue Collectas profert, interim Sacerdos orat secreto: sed quia hæc est abjectionis suæ a Sacerdote facta coram Deo confessio, in quo terminatio quidem est aliqua, sed quæ ὑποφωτισίας non meretur nomen, utpote nullatenus efferenda, sed tacite sicut & tota oratio proferenda: hocque est quod in sequentibus annotatur, δὲ εἰδέναι ὅτι οὐκ ἐκφώνη, ἀλλὰ τὸ, ἀμὲν κατ' ἐαυτὸν λέγει. cum vero ad Dei laudes accedit, μεγαλοφώνως Μίχαεὶ Κύριε, &c. exclamat.

5 Μίχαεὶ Κύριε. De hac oratione, ejus auctore, & variis lectionibus, consulenda quæ in Officio a-quæ in Theophaniis benedicendæ, commodius scribentur.

6 Σοὶ ἐντυχάνει τὰ ἄσπρα. Hoc est, præsto sunt ad imperia divina exequenda. Cum enim hujus orationis auctor, creaturarum omnium erga universi

principem Deum, timorem summum, subjectionem, & reverentiam commemoraret; de astris subdidit illa Deo adesse, mandata ejus impletura: nam & Baruch cecinit cap. 3. οἱ δὲ ἀστὲρ ἐλάμψαν ἐν ταῖς φελακαῖς αὐτοῦ, ἢ ὑπερανέστησαν ἐκείσιν αὐτοῖς, ἢ ἔτιν, πᾶσι μὲν. *Stellæ autem dederunt lumen in custodiis suis, & latata sunt: vocata sunt sunt, & dixerunt, adsumus: a militibus in statione vigilibus ducta metaphora.* Creaturis tali pacto Deo submissis, ut ex ipsis, & per ipsas, & quod super ipsas est, quidquid lubet operetur, orat Ecclesia ut jussu divino, aqua fiat baptizando fons incorruptionis, sanctificationis munus, ἀφθαρσίαι πηγὴ, ἀγιασμοῦ δῶρον, &c. 7 Ἀγίασον τὸ ὕδωρ τοῦτο. Hanc esse lustralium aquarum consecrationem præsentia verba indicant. Desinente namque baptizandi, in Paschæ Pentecostæque festis, more, desit & aquam illis diebus in Orient consecrandi consuetudo: ea vero quæ in Theophaniis benedicuntur, aliis usibus asservantur. Quotiescumque igitur Baptismum administrant Græci, aquam renovant; moxque quasi usu sordidam in Ecclesia, vel ἐν θαλασσίδι, vel ἐν χονδρτηρίῳ, loco sub altari excavato, seu piscina, effundunt: nusquam vero (ut falso quidam imponunt) pedibus calcant, quam antiquis Ecclesiæ benedictionibus sanctificationem agnoscunt.

8 Σφραγίζε. Non abque causa cuncta Ms. connotant hanc crucis signationem qua benedicuntur aqua digito fieri: tactu namque manus tali pacto perficitur, ut crux prima in superficie: secunda, profundius: tertia profundissime fiat: quasi manus cruce armata dæmonem in omnibus aquæ substantiæ partibus infestaretur, ut demum ex ea penitus expellat. Videatur Durandus lib. 1. cap. 19.

9 Εμφυσῶν εἰς τὸ ὕδωρ. Hujus in aquam infusionis continuatum in hodiernum usque diem usum, utraque observat Ecclesia: sed nec omisit illum Severus Alexandrinus: quem ritum dum refert, ejus quoque rationem profert Theodoricus Abbas in vita S. Hildegardis apud Surium, inquit, *Sabbato sancto cum fons Baptismatis consecraretur per flatum Sacerdotis, quem in fontem mittit cum verbis, quæ Spiritus Sanctus rationabilis hominum, & doctores infundit: quoniam in prima creatione spiritus Domini ferebatur super aquas, mulier illa præfens orat, &c.*

10 Πάντα τὰ ἐν αἵματι, καὶ ἀφ' αὐτοῦ ἑδωλὰ. Insufflantis in aquam Sacerdotis, & præsentium verborum hoc videtur,

lutem mutuari videatur; sacramenti vero celebrationem etiam suscipientis nomine expresso publicant, ne de illo dubium possit ullum superesse. Et hoc modo legimus infra. Βαπτίζεται ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ, ὁ δὲ ἡν. ἐνδύεται ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ, ὁ δὲ ἡν. κείρεται ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ, ὁ δὲ ἡν. μεταλαμβάνει ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ, ὁ δὲ ἡν.

27 Εἰς μὲν εὐδοκίαν.) Huic unctioni reliquisve sequentibus nulla verba adjuncta referunt MS. Codices, unde & e neotericorum inventione processisse sunt existimanda.

18 Καὶ ὅτε χειρὶ ὅλον τὸ σῶμα.) Ordo Romanus uterque, pectus solummodo cum scapulis ungi praecipit. Græcos tamen a sui ritus primordio partes corporis diversas, frontem, pectus, scapulas, aures, nares, manus, & pedes & totum denique corpus unxisse, ex Dionysio & Cyxillo Hierosolymitano discimus. Ille quidem cap. 2. de Eccl. Hierarch. scribit, ὁ ἱερέρχης τὴν χεῖρα διὰ τοῦ σφραγίσαι τοὺς ἀπαρχίμους, τὸ λοιπὸν τοῖς ἱερῶναι τὸ ἄνθρωπον χειρὶ παρὰ τοὺς ἀπαρχίμους. Pontifex ter per signum crucis aggre-ditur unctionem: de cætera vero. Sacerdotibus hominem toto corpore perungendum tradit. Sacerdotum vero nomine Diaconos etiam intelligi censet Maximus in Scholiis, ut qui cum Sacerdotibus Pontifici sint subiecti, & ubique obsequuntur. Hic autem, id est Cyrillus Catech. 2. Mystag. ἡτα ἀποδύνας, inquit, ἀλαίρη κίβδητε ἱερῶναι, ἀπ. ἀκρὸν τελεχῶν καρπὸς, ὡς τὸ κατὰ τοὺς. Deinde vero jam exuit exorcizata oleo, a summis capillis ad infimos usque pedes perungit. No tamen minus modestam & verecundam quis unctionem existimet per utrumque latus, ab humeris ad pedes usque manu oleo tineta, & exinde producta religiose casteque fieri intelligenda est. Nudato tamen omni ex parte corpore perficitur: id enim testatur cum Cyrillo Dionysius: καὶ τελείως ἀπαρμόσθαι αὐτὸν τὸν λειτουργῶν κομίζεσθαι μὲν οἱ ἱερεῖς τὸ τῆς χρίσεως ἔργον ἱλαρι. Omnimode exuentibus cum ministris deferunt Sacerdotes sanctum unctionis oleum, Hinc Connobis Presbyteri apud Joannem Moschum, a mulieribus inungendis fuga, & animi trepidatio non modica, cum speciosissimæ puellæ e Perside advenienti, sanctum hoc officium foret præstiturus. Hinc ex adverso a Constantino Imperatore apud Metaphrastem in Sylvestri vita confusio contempta, cum lætus ultimam exuit tunnicam, & probrum carnis subiecit oculis, & unctus fuit, & piscinam ingressus est. De obsequio, (ut sceminarum pudori hac in parte consuleretur) a Diaconissis præstito diximus fol. 189.

29 Ορδὸν αὐτὸν κατέχω.) Rectos stetit qui Baptizarentur, illius Hebræi demonstrat exemplum, quem ad Baptismum (non recte) suscipiendum aliorum manibus erectum Joannes Moschus prati spiritualis cap. 176. enarrat.

20 Βαπτίζεται ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ.) Propter dictionis βαπτίζεται affinitatem, ad aliam vocem Latinam, Baptizetur, commenti sunt quidam Græcos in Baptismate deprecatoria vel Imperativa forma uti; quo vel leviter perspecto, cessant quaestiones ex præsentium verborum incertitia ortæ. Verum enim vero passivus hic Græcorum modus loquendi sensum exhibens absolutum, atque adeo Baptismi effectum significans & produciens, in Præcursoris phrasi passiva (ego debeo a te Baptizari) fundatus, præstat Latinæ, (ego te Baptizo) activæ formæ, Christi verbis (Baptizantes eos) conformiori, non est tanti momenti discutere, ut hæc illi præferatur. Satis sit utrumque a Concilio Florentino probari: Græcam vero minus quidem Latina, ministri personam manifestare, verum suscipientem de Sacramenti accepta gratia magis certum reddere; & ubi conferentis personam non palam memorat, merita quoque illius non attendit, solumque Deum gratiæ auctorem agnoscit. Intellectam tamen ipsi Græci volunt, sicut & aperte Latini proferunt: nam & candide fateretur Symeon Thessalonicensis, τὸ βαπτίζεται τὸ ἐκποιεῖν σημαίνει, καὶ παρ' ἐμοῦ τὸ Ἀρχιερεῖς ἢ ἱερεῖς, καὶ τὸ ἔργον ἢ δὴ ποιῶντος, καὶ τὸ ἐν Τελείᾳ μόνῳ Θεῷ. Illud Baptίζεται spontaneam actionem significat, & per me,

Pontificem, vel Sacerdotem, opus ipsum a se exequi-entem, & unitatem Dei in Trinitate exprimentem.

21 Ο δὲ ἡν.) Baptizandi nomen Pontifici mysterium celebranti suggeri, atque ab ipso in Baptismo proferri, docet Dionysius sæpe memoratus, ὁ δὲ ἱερέρχης ἀναδεν εἰς ὕδατος, ἀναβουσκάντων πάλιν ἐπὶ τοῦ ἱερέρχης καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ὄνομα τοῦ πνεύματος ἢ ἱερῶν, καὶ εἰς μὲν αὐτὸν ὁ ἱερέρχης βαπτίζει. Pontifex autem in loco superiore stans, cum rursus Sacerdotes ad aquas sub Pontificis manu (cum jam Baptizant) initiat nomen pronunciat, ter quidem illum Pontifex demergit.

22 Τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.) Mirantur non immerito ipsi Græci, quod nec a se legitur, nec ullo pacto vellent esse impressum in Euchologiis editis, quorumdam incertitia & devotione cæca, post unamquamque sanctissimæ Trinitatis personam ἀπόρρητον ἀρρηκτικόν, statim τὸ, Ἀμὲν, fuisse scriptum, hoc pacto: εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, ἀμὲν. καὶ τοῦ Υἱοῦ, ἀμὲν. καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀμὲν. quæ certe particulæ interjectio, a nullo eorum, novatore licet & Ecclesiæ Latinæ adversario, memoratur nam & Thessalonicensis modum & verba Baptismi referens, nullius talis meminit: λαβόμενος δὲ αὐτοῦ τὸ κεφάλαιον ἐν τῷ ὕδατι καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀναβουσκάντων πάλιν ἐπὶ τοῦ ἱερέρχης καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ὄνομα τοῦ πνεύματος ἢ ἱερῶν, καὶ εἰς μὲν αὐτὸν ὁ ἱερέρχης βαπτίζει. Pontifex autem in loco superiore stans, cum rursus Sacerdotes ad aquas sub Pontificis manu (cum jam Baptizant) initiat nomen pronunciat, ter quidem illum Pontifex demergit. Mirantur non immerito ipsi Græci, quod nec a se legitur, nec ullo pacto vellent esse impressum in Euchologiis editis, quorumdam incertitia & devotione cæca, post unamquamque sanctissimæ Trinitatis personam ἀπόρρητον ἀρρηκτικόν, statim τὸ, Ἀμὲν, fuisse scriptum, hoc pacto: εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, ἀμὲν. καὶ τοῦ Υἱοῦ, ἀμὲν. καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀμὲν. quæ certe particulæ interjectio, a nullo eorum, novatore licet & Ecclesiæ Latinæ adversario, memoratur nam & Thessalonicensis modum & verba Baptismi referens, nullius talis meminit: λαβόμενος δὲ αὐτοῦ τὸ κεφάλαιον ἐν τῷ ὕδατι καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀναβουσκάντων πάλιν ἐπὶ τοῦ ἱερέρχης καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ὄνομα τοῦ πνεύματος ἢ ἱερῶν, καὶ εἰς μὲν αὐτὸν ὁ ἱερέρχης βαπτίζει. Pontifex autem in loco superiore stans, cum rursus Sacerdotes ad aquas sub Pontificis manu (cum jam Baptizant) initiat nomen pronunciat, ter quidem illum Pontifex demergit.

23 Νῦν καὶ αὐτὸς, καὶ εἰς τοὺς ἀγῶνας.) Virtutis indeficien-

eis Baptismum esse presentia verba declarant : nisi dixeris ministri votum esse, quo gratiam in Baptismo acceptam in perpetuum suscipienti adfuturam, vel ominatur, vel deprecatur.

24 *Ανάγων αὐτὸν ἐκ τῆς ὕδατος.*) Antiquus immersionis hic connotatur; quamvis infusione nunc sapius utantur Græci. Quoad enim licuit observare, puerum sedentem ἐν κορυμβήδρῃ, vase vel pelvi ad cubitum profundo (sic Baptisterium hodie vocant a piscina, in qua cæcus lavit, & venit videns) ter superfusa, non modicæ quantitatibus aqua calida (frigida namque pueri tenelli corpus nimio dolore perstringeret) purificant. Vel certe ne aquæ copia obruatur, & forte nimiam eporet, primum posuit, & sinistra in ventre sustentatum, Sacerdos capite & tote corpore salutaribus aquis abluit & lustrat. Infusiones hujusmodi non dubitat Neophytus Rhodinus immersiones vocare. *ῥῆς βολαῖς χυοῦεν τὸ νεκρὸν ἐπ' αὐτὸν ἢ ἐκ τῶν ὁπῶν βαπτίζεται. διὰ τὴν σημάδωσιν τῶν ἁγίων Τεμεδαμῶν, ὅτι οὕτως τὸ ὄνομα βαπτίζομεθα, καὶ ἀπομὲν διὰ τὴν σημάδωσιν μὲν ταῖς ῥῆς καταδύσαι, ὅτι θάνατον, ταῖς, ὅτι ἀνάστασιν, ὅτι Χριστόν.* Ter aquam super eum qui baptizatur infundimus ut sanctam Trinitatem in cujus nomine baptizatur, declaremus: & ut insuper tribus illis immersionibus mortem, sepulchrum, resurrectionemque Christi proficiamus. Calidam porro etiam alia ratione in Baptismo Græci admovent, ut ex Canone Synodi provincialis sub Germano Amathuntis Archiepiscopo, de quo nos in præfatione ad Lectorem, celebratæ, colligo: quo statuitur. *ἡ χρὴ ἐπὶ ψυχρῷ ὕδατι βαπτίζαν, ἀλλ' ἐπὶ ζέοντι. δηλοῦντος τοῦ ζέοντος τὸ ζῶν ὅτι χαρίσματος βαπτίσματος. ἢ ἡ ἀνάστασις, γινέσθαι καὶ ἐπὶ ψυχρῷ.* In aqua frigida baptizare non oportet, sed in calida: manifestante nimirum calida gratiæ Baptismatis fervorem: si vero necessitas urgeat, fiat & in frigida. Recolendum quod de servida liturgiæ dictum est suo loco, numero 167.

25 *Νίπτεται ὁ ἱερεὺς.*) Non pollutionis contractæ, & hac de causa eluendæ; sed munditiæ gratia Sacerdos lavatur: hocque eodem fine & Supermanicalibus brachia stringentem, & linteo se præcingentem Pontificem ostendit superius MS. Codex Cryptoferr. non ut superstitione motus, prout de more calumniatur Catumfyrus, sed ut expedite & munde totum hoc officium peragat, neve vestes candidæ, aqua subsistente maculentur.

26 *Μακάριοι ὡς ἀφίθησαν.*) Populus Baptismalis per aquam lustralem gratiæ testis, initiato cumulatissimam delictorum omnium indulgentiam gratulatur Psalmo 31. decantato: de quo Cyrillus Hierosolymitanus Catech. 1. *τῆς ἀποθητικῆς φωνῆς ἀκούσας, λέσασθε, καθαροὶ γίνεσθε. ἵνα ἀγγελικὸς ὁμιλῶν ὑποβόησιν χορὸς, μακάριοι ὡς ἀφίθησαν αἱ ἀνομίαι.* Prophetiam vocem audite: Lavamini, mundi estote: ut Angelicus vobis Chorus acclamare possit: *Beati quorum remissa sunt iniquitates.* Et Hieronymus lib. 3. adversus Pelagianos. *De Baptismatis fonte surgen tes, ait, & regenerati in Deum Salvatorem impleto illo, quod de se scriptum est, Beati quorum remissa sunt iniquitates.*

27 *Εὐδύεται ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ χιτῶνα.*) Nil magis auditum vel tritum antiquitatis Ecclesiasticæ rudimenta edocis, quam e sacro fonte emergentes Neophytos candida veste donari. Illum Latini observant, linteo *Christi* vocato infantis capiti imposito: Græci pariter retinent, capite & corpore *Cuculla* & tunica circumvoluto: sed nonnisi adultis integrum vestium apparatus utraque Ecclesia largitur: de quo Cyrillus Catech. 4. *ἀποδυάμενοι τὰ παλαιὰ ἱμάτια, καὶ ἐνδυσάμενοι τὰ πνευματικά λευκά, καὶ λευχομένην διαπαντός ὡς παντὸς ἰσχυροῦ λόγου, ὅτι σὶ δὲ λευκά ἱμάτια περιβεβλησθε αἱ, ἀλλὰ τὰ ὄντως λευκά, καὶ λαμπρά, καὶ πνευματικὰ ἀναγκαζόντες περιβεβλησθε. Veteribus exutis vestibus, & iis quæ sunt secundum spiritum albæ indutis: omnino jam albis ornari decet. Non hoc omnino dicimus, quasi albate semper habere sit necesse: sed quod his quæ vere alba, splendida, & spiritualia sunt, vestiri te oporteat.* Et Ambrosius lib. de iis qui initiantur. *Euchol.*

Accepisti post hæc vestimenta candida, ut esset indicium, quod exueris in te ucrum peccatorum: indueris innocentie casta velamina. Ab acceptis autem in Paschate novis & albis vestibus a Neophytis, Dominicam illam λαμπρὴν, corrupte λαμπρῶν, Græci vocant: sequentem vero ab immutatis aliis, κυρτωδὴν & διακριντικήν, innotationis Dominicam dicunt. Cæterum de hoc indumentorum genere disserens Symeon Thessal. ὁ Ἀρχιερεὺς, inquit, ἐνδυσάμενοι τὴν βαπτίζομένην χιτῶνα, ὅς ἐυλογεῖται παρ' αὐτοῦ τὰ ὅτι ἐν χαρίσσει καὶ τῷ Θεῷ ἀναφέρει ἀνυμνῶν αὐτόν. ὑπὲρ δὲ σωτηρίας καὶ ἀναγεννηθέντος τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ πνεύματος. ἔτα ἔ τοῦ χρίσματος ἀξιοδυνάμει ἐκδυσώπει, ὅτι δὲ δωρεῖς δὲ αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀγίων πνεύματος τοῦ Θεοῦ Πνεύματος ἀγίου γὰρ ἀναδένωται, καὶ ἐσφραγισμένος Χριστῷ, καὶ ἐπιγενοσὶ τοῖς ἀγγέλοις τοῦ Θεοῦ μύρρον ἔ τοῖς ἐχθροῖς οὐχ ἀλώσιμος. αἱ μόνον γρηγορῶν εἰρηκαὶ τῆς κοινωνίας δὲ τῷ μυστηρίῳ ἐπιστοχῶν ἐξασπάζεται ἔ μὴ τέκνον ἐστὶ σώματος εἶναι, ἀλλὰ τέκνον τῆς τοῦ Θεοῦ βασιλείας. Induto baptizato tunicam a Pontifice benedictam, ipse gratiarum actiones Deo refert, laudans eum (in sequenti oratione) pro regenerati in aqua & Spiritu salute. Deinde sacro (brismate, & dono per ipsum, & sanctitate divini Spiritus dignum illum habere precatur, sanctus enim renunciat, & Christo signatus. & sancto Unguento ab Angelis notus, & inimicis inexpugnatus si tamen vigilans fuerit: & participatione mysteriorum frui illum, & ut non amplius corporis, sed spiritus fiat filius, postulat. Et infra de his vestimentis clariorem & uberiolem adhuc texens sermonem interrogat, *διὰ τί ἐνδύεαι τοῦ κεκλιμένου, καὶ τοῦ ἀναβύλου;* Ad quid assumitur Cuculla & tunica indumentum? Respondet ipse: *κεκαυμένοι ἐν τῇ κεφαλῇ λαβόν, ὁ δὲ καὶ περικεφαλῶν καλύπτεται, καὶ τὸ μὲν διὰ τὴν ἀκακίαν καὶ τὸ νηπιώδες ἐστὶ, καὶ καθαρόν. τὸ ἡ ἐν σκεπῶ τῶν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ φυλακῶν τῶν αἰσθητηρίων. αἱ πλεῖσαι γὰρ αἰδέσθαι καὶ δίδρωται ἐν τῇ κεφαλῇ. ἔτα καὶ χιτῶνα λευκὸν ἐπ' αὐτὸν φορέσαι, ὅτι καὶ ἀναβόλιον λέγεται, εἰς τὸν τοῦ Θεοῦ φωτός καὶ τῆς ἀγγελικῆς καθαρότητος οὐρός γὰρ φωτός ὁ βαπτίζεις, καὶ ὅλος ἀσπίδος τε ἔ καθαρός. Cucullo, qui & galea vocatur, caput illius tegitur, propter innocentiam partem, & infantilem adhuc ætatem (infantium enim Cucullus est regimen) & propter puritatem: partem ad divinam protectionem, & sensuum, plurimi namque in capite sedem habent, custodiam demonstrandam. Deinde tunica candida, Anobis dicta induitur, in divini luminis & Angelicæ puritatis figuram. Filius enim lucis, & totus purus & immaculatus evadit baptizatus.*

28 *Χεῖρα τὸν βαπτίζοντα τῷ ἀγίῳ μύρρῳ.*) Quocumque nato ad hæc usque tempora inter Ecclesiam Orientalem & Occidentalem dissidio, una semper fuit de Sacramentis in utraque fides, unus in eis enumerandis jugiter exiit consensus. Hoc telum in Sacramentorum fideique perduelles ævi nostri Hæreticos vibratum, si non retundere peritus, infirmare saltem quosdam Catholicos doctores voluisse demiror, dum a Græcis Confirmationis Sacramentum pene subripiunt, & eisdem non illud quidem negare, sed vel illo nunc semetipsos orbasse, vel illud ad Ecclesiæ mentem non recte administrare profiteantur. Etenim si nudam & aridam, ut ita me loqui permittant, manuum impositionem capitis obumbrativam sacramenti hujus veram & germanam contendunt esse materiam, cum nullam hujusmodi in Euchologiis antiquis, aut recentibus MS. aut editis, reperire detur, Græcos ex consequenti Confirmationis signum non habere, nec etiam ab antiquo penes se habuisse, affirmant necessum erit. At vero tam amplam & spatiosam, tam eruditam, & Apostolicarum Ecclesiasticarum ve sanctionum tenacem Christiani orbis portionem, adeo exquisitum sacramentum respuisse, neglexisse vel ignorasse, pauci, me quidem iudice, dicere attentabunt: ac propterea cum sacramentum hoc & suscipere & tradere se jactent Græci, necnisi Unionem, quam a nobis impræsentiarum elucidandam proponimus, illud idem perfici arbitrentur: Unionem hanc quoque germanam apud eos esse Confirmationem, post Baptismum consignatio-

nam, Spiritus Sancti sigillum, e septem Sacramentis secundum, paucis ut Græcorum rituum vindex evinco. Primo, ex Ecclesie Romanæ sensu, quæ numero Christianorum consignatorum adlegit eps, qui semel suscepto Baptismo in Ecclesia Orientali, Chrismate hoc fuerint inuncti. Secundo, ex totius ejusdem portionis Orientalis fide, quæ dum septem admittit Sacramenta, secundum in hac unctione constituit: quodque nobis Confirmatio, ipsi non alia quam *χειρίσματος*, ἡ ἀγία μύρη, voce exprimitur: nil in ore frequentius Theologis ejus Orthodoxis, & ab Ecclesia Romana alienis, Symeoni Thessalonicensi totis septem libris de septem Sacramentis, & supra de templo sub initio, Matthæo Blastari in Nomocanone, Jeremiæ Patriarchæ in sua Catholica responsione, Gabrieli Philadelphie Antistiti, Catumfyrto in Elenchis Amathus Arcudium, Arcudio ipsi, Germano Adversus Episcopo, Neophyto Rhodino in Synopsi doctrinæ Christianæ, Cariophyllo plerisque locis, & iis omnibus quibus umquam propositum fuit suam de Sacramentorum numero & ratione, fidem vel doctrinam explicare. Tertio, cum præsentis sicut prioribus sæculis Baptismum & Confirmationem Neophytis indivisim administrant Græci, priusquam eos ad percipiendam conjunctim Eucharistiam advocent, quis in alio quam proposito ritu unctionis Confirmationem statuatur, qua consignatio doni Spiritus Sancti memoratur, & Spiritus ipse adjuncta superius oratione advocatur? Et siquidem fuerit Sacerdos baptizans, confestim ad ungendum signandumque eodem loco properat; si vero Pontifex, Constantinopoli quidem e Baptisterio Sanctæ Sophiæ digressus, ad vicinam sancti Petri ædem, alibi vero, ἡ ἐκ τῶν ἀποστόλων, ad Vestiarium, Catechumenis exuendis & Neophytis induendis destinatum, ut in MS. superius allatis intueri licet, juxta Baptisterium in lavacro salutis regeneratos unctione perfecturus se confert; sicut Romæ completo Constantinianis in fontibus Baptismo, ad proximam & adhærentem sanctæ Mariæ in Fontibus, ideo vocatam Ædiculam sacram manus impositorum, & uncturus quoque Latinus Pontifex proficiscitur. Quarto, ne Patribus Latinis manus impositionem unctioni frequenter adjungentibus, ac ideo novæ opinionis utramque velut inadæquatam & partialem materiam, ex qua una totalis exurgat, statuentibus ducibus factis: ne, inquam, illis, aut eorum testimoniis innitar, certius est ad Græcos Ecclesie suæ Judices, priorumque rituum assertores, provocare: quibus recitandis, ne prolixior fiam, consulendus post Origenem hom. 8. in Leviticum, donum gratiæ Spiritus, & Spiritus ipsius complementum per unctionem dari afferentem, consulendus, inquam, Cyrillus Hierosolymitanus in Cateche sibus, quarum tertia περὶ χειρίσματος, Sacramenti veram rationem, sanctificandique vim dictæ assignat unctioni, ubi inter cætera scribit, τὸ μὲν θάνατον μύρη τὸ σῶμα χρίσται, τὸ δὲ ἀγίον ἔ ζωοποιῶν Πνεύματι, ἡ ψυχὴ ἀγιαζέται. eo pus quidem isto visibili unguento perungitur, anima vero sancto vivi coque Spiritu sanctificatur. Quid autem sanctificandi vim consequitur præter Sacramentum, & instrumentum sanctificationis? Aut quo alio quam Confirmationis Sacramento anima Spiritu Sancto proprie sanctificari & repleti dicitur? Aut denique cur Baptismo Catechesi prima & secunda exposito, & Eucharistiæ quarta deinde & quinta bene pertractatæ, in tertia περὶ χειρίσματος sermonem interfervisset, nisi quia medium utriusque Sacramentum & utrique annexum, dum reciperetur, censuisset? Consulendus etiam Nazianzenus, qui non minus animam Spiritu consignari, quam corpus unguento deliniri, σημειοῦσαι ψυχῇ ἔ σῶμα, τὸ χρίσματος καὶ τὸ Πνεύματος, affirmat orat. 40. in sanctum Baptisma. Audiendus quoque Eusebius lib. 6. cap. 35. qui absque unguenti consignatione, velut absque Sacramento Spiritum Sanctum recipere Novatum non potuisse historiis consignat, τῷ τῷ δὲ μὴ τυχεῖν, τῷ δὲ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι ἵνυχαι, Legendus in vita Basilii Amphilochius, Basilioni ubi Baptismo lustratum ante communionem ab eo receptam, sancto Chrismate ad Confirmationis donum a Maximino perunctum enarrat. Idem clarissimis verbis exprimit Theodoretus in Comment. 1. cap. Canticum de Baptizatis, inquit, ὁ ὁρατὸν τὴν βασιλικὴν δέχονται τὸ πνευματικὸν μύρη τὸ χρίσμα, ὡς ἐν τῷ τῷ μύρῳ. τῷ ἀόρατῳ τῷ πνευματικῷ Πνεύματι χρίσται ἡ ψυχὴ. Signum & notam regiam accipiunt spiritualis unguentis unctionem, unguento nimirum isto, invisibilem Spiritus Sancti gratiam quasi sub quadam imagine percipientes. At cur, inquit, χερσὶν ἐνδίδου, manuum impositionem vocat Thessal. lib. de Templo si nusquam illius apud Græcos apparet usus. Respondeo Scripturæ loquendi modum fuisse imitatum, nec se a vocibus a Patribus Græcis usurpatis reddidisse alienum, imo potius Theologorum nostrorum mentem & verba, ubi manuum impositionem cum unctione confundunt, sequutum. Ait enim, τῇ ἐνδίδου καὶ χερσὶν καὶ ἐμπνέου τῷ τῷ μύρῳ χρίσται ἐν τῷ τῷ ἁγίῳ καὶ ἀφράτῳ χρίσται ἡμῖν παρὶς τῷ ἱωάννῃ καὶ Ἰωάννῃ τῷ Πνεύματι δωρεῖται. Per manuum impositionem & inspirationem unguenti gratiam inserit: & nos sua bonitate unguens suaveolentem & vivificam Spiritus gratiam elargitur. Verum, cur semper in Oriente æque facile fuerit Sacerdotibus baptizatos consignare Chrismate, ac consignandos Episcopis baptizare, quæstio est alio dubio solvenda, utrum solus Episcopus Sacramenti Confirmationis sit minister? Satis sit nobis difficultatem abruptum, & nodum præscindere vel idu levi. Cum puerorum & adultorum confusa plebs, non amplius solemnibus Paschatis, Pentecostes, & Theophaniorum festis sacro Baptismatis fonte lustraretur ab Episcopis, cum individua comes ex antiquo instituto Chrismatis consignatio, seu perfectio & manus ejus ultima haberetur: ne forsitan pueri morte immatura præcepti, sancti illius mysterii fierent exortes, ita consentientibus primo totius Orientis Episcopis, Sacerdotes, confirmandi officium vel arrogarunt, vel sibi concessum ad hunc usque diem retinuerunt. Hanc sententiam ut se difficili instantia eriperet Gabriel Philadelphie Antistes, vir alioqui pravaram traditionum tenax propugnator eligit: ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία ἡ μόνον τοῖς Ἀρχιερεῦσι, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν καὶ τοῖς ἱεροῦσιν συγκατανοῦσα χερσὶν ἀποκριματίζου, μετὰ τῷ τῷ ἀγίῳ βαπτίσματος τελειῖται. καὶ τὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ συγκατανοῦσα βαπτιστικῶν ἀποκριματίζου καὶ τοιαύτης χειρὸς ὑπερμυστικῆς ἐκείνης, καὶ ἁγίας, ὅσα φιλεῖ γίνεσθαι ἐκ ἀνθρώπων γινώσκου. Ecclesia Orientalis non tantum Pontificibus, sed etiam per ipsos Presbyteris, post sacram Baptismatis caerimoniam benigne annuit, atque concedit circa ullam culpam, unctionem Chrismatis. Idque propterea ne quis Baptizatorum ejusmodi gratia privetur, si eum contingat, ut sunt humana res, repentina atque immatura morte ex hac vita migrare. Rationem porro nollem mihi meliorem in hoc dubio proferri, præter eam quam Græci Latinis de hac difficultate inquirentibus proposuerunt. Interrogaverant enim Latini: διατί ἡ χρίσται οἱ Ἀρχιερεῖς τῷ μύρῳ, ἀλλὰ οἱ ἱεροῖς, καὶ γὰρ καὶ τοῖς Ἀρχιερεῦσι δίδεται τὸ τοῦ. Quare Pontifices non inungunt Chrismate, sed Sacerdotes, cum hoc Pontificibus sit datum? His apte convenienterque a Græcis fuisse satisfactum ex ipsius Concilii verbis discimus, quale vero fuerit datum ab eis responsum, ut a Synodico notariis omissum, ignoramus: ταῦτα ἡ Λατίνων προνομία ἀντὶ τῶν Μιτυληνῶν καροικῶν τοῦ καὶ νομίζουσι ταῦτα πάντα εἶναι. Hæc a Latinis objecta Mitylenensis Præsul, ex Canonibus & legibus omnia solvit. Exinde tamen non obscure percipimus cur caerimonialem unctionem Chrismatis a Latinis Sacerdotibus in Baptismate fieri solitam Græci non admiserint, quia videlicet vicaria est illa Pontificalis in fronte unctionis, quæ ex Episcopi defectu Baptismum, ut præcis temporibus, semper comitari nequit: at cum Græcis Sacerdotibus defectum Episcoporum supplere, data Confirmatione, sit licitum, nulla certe alia, baptizandorum verticem ungendi requirit ratio: & præterea cum ipsi oleo Catechumenorum & caput & corpus totum Ba-

chius, Basilioni ubi Baptismo lustratum ante communionem ab eo receptam, sancto Chrismate ad Confirmationis donum a Maximino perunctum enarrat. Idem clarissimis verbis exprimit Theodoretus in Comment. 1. cap. Canticum de Baptizatis, inquit, ὁ ὁρατὸν τὴν βασιλικὴν δέχονται τὸ πνευματικὸν μύρη τὸ χρίσμα, ὡς ἐν τῷ τῷ μύρῳ. τῷ ἀόρατῳ τῷ πνευματικῷ Πνεύματι χρίσται ἡ ψυχὴ. Signum & notam regiam accipiunt spiritualis unguentis unctionem, unguento nimirum isto, invisibilem Spiritus Sancti gratiam quasi sub quadam imagine percipientes. At cur, inquit, χερσὶν ἐνδίδου, manuum impositionem vocat Thessal. lib. de Templo si nusquam illius apud Græcos apparet usus. Respondeo Scripturæ loquendi modum fuisse imitatum, nec se a vocibus a Patribus Græcis usurpatis reddidisse alienum, imo potius Theologorum nostrorum mentem & verba, ubi manuum impositionem cum unctione confundunt, sequutum. Ait enim, τῇ ἐνδίδου καὶ χερσὶν καὶ ἐμπνέου τῷ τῷ μύρῳ χρίσται ἐν τῷ τῷ ἁγίῳ καὶ ἀφράτῳ χρίσται ἡμῖν παρὶς τῷ ἱωάννῃ καὶ Ἰωάννῃ τῷ Πνεύματι δωρεῖται. Per manuum impositionem & inspirationem unguenti gratiam inserit: & nos sua bonitate unguens suaveolentem & vivificam Spiritus gratiam elargitur. Verum, cur semper in Oriente æque facile fuerit Sacerdotibus baptizatos consignare Chrismate, ac consignandos Episcopis baptizare, quæstio est alio dubio solvenda, utrum solus Episcopus Sacramenti Confirmationis sit minister? Satis sit nobis difficultatem abruptum, & nodum præscindere vel idu levi. Cum puerorum & adultorum confusa plebs, non amplius solemnibus Paschatis, Pentecostes, & Theophaniorum festis sacro Baptismatis fonte lustraretur ab Episcopis, cum individua comes ex antiquo instituto Chrismatis consignatio, seu perfectio & manus ejus ultima haberetur: ne forsitan pueri morte immatura præcepti, sancti illius mysterii fierent exortes, ita consentientibus primo totius Orientis Episcopis, Sacerdotes, confirmandi officium vel arrogarunt, vel sibi concessum ad hunc usque diem retinuerunt. Hanc sententiam ut se difficili instantia eriperet Gabriel Philadelphie Antistes, vir alioqui pravaram traditionum tenax propugnator eligit: ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία ἡ μόνον τοῖς Ἀρχιερεῦσι, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν καὶ τοῖς ἱεροῦσιν συγκατανοῦσα χερσὶν ἀποκριματίζου, μετὰ τῷ τῷ ἀγίῳ βαπτίσματος τελειῖται. καὶ τὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ συγκατανοῦσα βαπτιστικῶν ἀποκριματίζου καὶ τοιαύτης χειρὸς ὑπερμυστικῆς ἐκείνης, καὶ ἁγίας, ὅσα φιλεῖ γίνεσθαι ἐκ ἀνθρώπων γινώσκου. Ecclesia Orientalis non tantum Pontificibus, sed etiam per ipsos Presbyteris, post sacram Baptismatis caerimoniam benigne annuit, atque concedit circa ullam culpam, unctionem Chrismatis. Idque propterea ne quis Baptizatorum ejusmodi gratia privetur, si eum contingat, ut sunt humana res, repentina atque immatura morte ex hac vita migrare. Rationem porro nollem mihi meliorem in hoc dubio proferri, præter eam quam Græci Latinis de hac difficultate inquirentibus proposuerunt. Interrogaverant enim Latini: διατί ἡ χρίσται οἱ Ἀρχιερεῖς τῷ μύρῳ, ἀλλὰ οἱ ἱεροῖς, καὶ γὰρ καὶ τοῖς Ἀρχιερεῦσι δίδεται τὸ τοῦ. Quare Pontifices non inungunt Chrismate, sed Sacerdotes, cum hoc Pontificibus sit datum? His apte convenienterque a Græcis fuisse satisfactum ex ipsius Concilii verbis discimus, quale vero fuerit datum ab eis responsum, ut a Synodico notariis omissum, ignoramus: ταῦτα ἡ Λατίνων προνομία ἀντὶ τῶν Μιτυληνῶν καροικῶν τοῦ καὶ νομίζουσι ταῦτα πάντα εἶναι. Hæc a Latinis objecta Mitylenensis Præsul, ex Canonibus & legibus omnia solvit. Exinde tamen non obscure percipimus cur caerimonialem unctionem Chrismatis a Latinis Sacerdotibus in Baptismate fieri solitam Græci non admiserint, quia videlicet vicaria est illa Pontificalis in fronte unctionis, quæ ex Episcopi defectu Baptismum, ut præcis temporibus, semper comitari nequit: at cum Græcis Sacerdotibus defectum Episcoporum supplere, data Confirmatione, sit licitum, nulla certe alia, baptizandorum verticem ungendi requirit ratio: & præterea cum ipsi oleo Catechumenorum & caput & corpus totum Ba-

pretiandorū illiniant, superflua illis quæcumque alia unctio visæ est, cum & Chrismate semel, & oleo semel, corpus idem perunxisse sit satis.

29 Πωὶν τωρὶ τῶν ἐπὶ τῷ μυστηρίῳ.) Ita fere ad verbum Synodus secunda CP. Canone 7. & Cyrillus Hierosolymitanus.

30 Καὶ τὰ χερσὶν ἔτι τοῦ ποδῶν.) Pedom & manuum ungendarum mentionem nullam faciunt Concilium secundum, MS. Cryptoferratenſe Beſſarionis, & Barberinum S. Marci, vel etiam aliud suo numero 88. (quamvis μεταφρίων dorsi meminerit) sed nec Cyrillus Hierosolymitanus unus ex memorati Concilii Patribus, dum Catech. 3. Mystag. cunctarum per corpus unctionum numerum & sensum exponit: καὶ αὐτὸν ἔχει ἐπὶ τὸ μέτωπον, ἵνα ἀπαλλαγῇ τῶν αἰσχυρῶν. ὁ δὲ αὐτὸς παραβύτιος ἀνδραποῦ ταχυπέδητος, ἔτι ἵνα ἀνακαταμύσῃ ἀποσώπτην δόξαν κατόπτερον ἐπὶ τὰ ὦτα, ἵνα προσλάβῃ τὰ ἀκουστικά & δέον μυστηρίων ὦτα, πρὸς ὧν ἡσάσαι ἐλαγὶ καὶ ἀποσώπτην καὶ κύβητος ὡς τὸν τῷ ἀκύνῃ καὶ ἡσάσαι ἐν Ευαγγελίοις. ὁ ἔχων ὦτα ἀκούει, ἀκούστω. ὅπως τὸ δέον ἀντικαταβαρύνει μὴν λέγοντες. Χρῆσθ' ἱκανῶς ἵσμεν τῷ Θεῷ ἐν τοῖς σφωμενοῖς. καὶ ταῦτα ἐπὶ τὰ ὦτα, ἵνα ἰδυσάμενοι & δώροκα τῇ δικαιοσύνῃ, αὐτὴ πρὸς τὰς μεθοδίας & διαβολῶν. ὡς πρὸς ὁ Χρῆσθ' ἡμῶν τὸ βάπτισμα, καὶ τῷ & ἁγίῳ πνεύματι ἐπιφοίτησιν, ἔχοντων κατηγόρησας τὸ ἀντικαταβαρύνει. Ac primum quidem frons illinitur, ut cum a vobis abstergat pudorem, quem primum homo transgressor perpetuo circumferebat: simul quo efficiat, ut vultu non velato Dei gloriam possitis intueri. Deinde vero aures unguuntur, ut ad audiendum divina mysteria aures accipiat, de quibus dicebat Isaias. Et addidit mihi Dominus aures ad audiendum. Et Dominus in Evangelio. Qui habet aures audiendi, audiat. Postea nates, ut divinum recipientes unguentum dicatis: Christi gratias odor sumus, in his qui salvantur. Tum verò pedes inungitur, ut induit thoracem iustitiæ, fortiter adversus insultus diaboli consistatis, ut Dominus Christus post Baptismum, & Spiritus sancti adventum, egressus in prælium, devicit adversarium.

31 Σφραγὶς δωρεῆς Πνεύματος ἁγίου.) Cum extra Baptismum, ut ex ipsorum verbis docuimus, Confirmationis sacramento Græci nullum consignent, nec alia parte vel loco Baptismalis ritus, quam præsententi quæ & Chrismatis manifesta elucet unctio, illud conferri, queat legitime dici: nusquam inficiandum est, relata verba veram germanamque Confirmationis formam continere. Periculosa proinde mihi semper visa est illorum suspicio, qui ne Græcos concedant, ob S. Methodii, Concilii Oecumenici secundi Can. 7. & Trullani Can. 95. testinionia, sacramentum hoc, quoad faciem externam paret, iterare, eo quod Chrismatis unctio, & verborum istorum σφραγὶς δωρεῆς πνεύματος ἁγίου. Hæreticos recipi & reconciliari præscriberent: maluerunt de virtute verborum illorum tamquam Confirmationi conferendæ alienorum & penitus inutilem dubitare, atque insuper Græcam Ecclesiam tanto Sacramento decernere vel fuisse jam ab antiquo orbatam asserere, quam ab apparente incommodo, cujus evitandi gratiam a Deo expectamus, se se extricare, vel solerter eripere. Discriminis tamen memorati discussionem in tempus aliud dilata operæ pretium est unam vel alteram conclusionem tanquam certam & indubitam ponere. Primam quidem, Græcos hucusque septenarium Sacramentorum numerum, in quo & Chrisma sive Confirmationem posuerunt, fuisse confessos, ex Germani numero 28. citati auctoritate, & actis suis Synodalibus in Euchologio MS. Allatiano repertis: δὲ φυνάκων ἐστὶ ἐπὶ τῷ νώτῳ καὶ τῷ χερσὶν ἐκκλησίαις. ὁ δὲ κύβητος γὰρ καὶ τῶν πορταίων. ἡ χερσὶν αὐτῶν τὰς ἀρτὰς. τὸ ἅγιον βάπτισμα καὶ τὸ τῷμα, καὶ ἁγία καὶ τῶν ἁγίων. τὸ χρίσμα τῷ μύρῳ βιβασὶ τῶν πόντων. ὁ δὲ κύβητος ἐν σωματικῇ & χερσὶν. ἡ ἐξουλολογία ἀνάστασις ἐν τῷ αἵματι, καὶ δίδω τῶν ἀμαρτιῶν ἀπολύτρωσιν. τὸ ἅγιον εἶκον ἀποδίδω τὴν βασιλείαν τῷ ἰσχυρῶν. Septem sunt Sacramenta Christi Ecclesie. Nuptie in Domino fornicationem prohibent. Ordo virtutes, id

est potestas spiritualis ad angelos. Sanctum Baptisma corpus emundat, & animam sanctificat. Unguenti Chrisma fidem confirmat. Divina communio Christi nobis incorporat. Confessio calorum est ascensus, & peccatorum liberationem confert. Sanctum oleum calorum regnum largitur. Alia conclusio priorem consequens est hæc Græcos necesse est asserere, verum & perfectum Confirmationis sacramentum Chrismatis unctio, velut materia proxima, & verborum σφραγὶς δωρεῆς καὶ τῶν ἁγίων, forma constans, penes se semper habuisse. Ita Concilium CP. secundum & Trullanum superius citata, quæ si veram Confirmationis formam non protulerint (nulla jam in Oriente superest Confirmatio, nullum illius fundamentum, nulla de illo fides, privabuntur apud eos quotquot sunt Orthodoxi sancti Spiritus, ut fidem profiteantur, dono: imo nec illo communis umquam fuisse sanctos Patres necesse est asserere, cum schisma quo moderni laborant abolitæ sacramenti alicujus formæ, aut violatæ contemptive reos numquam fecerit, superius dixerimus. Perstreptit tamen ad hæc Italogræci cujusdam. Catumfyruti, nec Itali forsitan vel Latini, sed nec Græci temeraria omnino, & numquam severa satis digna, censura garrulitas; & Prologo unico circa Confirmationis sacramentum cap. 24. & seq. verba σφραγὶς δωρεῆς Πνεύματος ἁγίου, tamquam minus apta statuendæ sacramenti hujus formæ reprobat. atque omnino repudianda pronunciat, utpote, inquit, quæ sine tantum communis & imperfectæ sacramenti in communi sumpti descriptio, & oratio truncata sine verbo, quæ ex parte solius prædicati possunt consistere: ita ut Baptismus, Ordo, Matrimonium, &c. sint etiam Spiritus sancti signacula. Verum esto: dicatur improprie, si tamen ita fieri potest, & in ampla significatione quodlibet Sacramentum doni sancti Spiritus signaculum, eo quod obfignet & imprimat in anima quam in se continet, & ex se producit gratiam; & arcana plurimā quasi sub sigillo conclusa solis fidelibus aperienda, revelandaque conservet: ampla tamen nimis est hujusmodi significatio, hacque ratione nil ita proprium est uni, quod ex abusu non possit alteri concedi. quæ σφραγὶς, signum est Confirmatio: illa namque voce cum vulgo crucis signum exprimamus, ipsa quoque speciatim in utraque Ecclesia crucis signo conferri solita est. Describit idcirco Dionysius cap. 2. de Eccl. Hierarchia Pontificem post Baptismum, τῷ θυρωρῷ τῶν μύρων τὸν ἀνδρὰ σφραγισάμενον, divinitus operante (Unguento virum cruce signantem. Carnem signari dicit Tertullianus de resurrex. cap. 8. ut & anima muniat: memorat Prudentius in Psychom. inscripta oleo frontis signacula: hincque Pontificum, Conciliorum, Patrum vox una Confirmationem, signum sive signaculum, aut consignationem nuncupans: sunt illi Damasus, Innocentius, Leo, Gregorius, Synodus Hispalensis secunda, & Florentina, Tertullianus de Præscript. Cyrillus Catech. 3. Prudentius citatus σφραγὶς est quoque ipsa Chrismatis unctio, nota videlicet percellens oculum, & animam invisibili figura signans, quam Spiritus sanctus adventu suo ut propriam inarit, auxiliorum unctio corroborat, & sui præsentia exhilarat. Intelligitur denique σφραγὶς hæc, ut ipsius Pontificis σφραγισμοῖς, per unctioem & crucem obsignatio, signum, inquam, in praxi, quod personæ recipientis, nec non & ungentis cogitatio comitatur, ut Spiritus sanctus jus numquam revocandum in animam sui characteris nota sibi conciliet, ipsamque vicissim donorum ejus copia dotatam & cumulatam valida protectione conservet. A Græcis itaque σφραγὶς δωρεῆς Πνεύματος ἁγίου dicitur Confirmatio, crucis nimirum signatio, unctio cruce expressa hominemque signans, ipsa Pontificis in praxi per unctioem crucis obsignatio, Spiritus sancti dona conferens hominum δωρεῆς χάριτος τοῦ Πνεύματος ἁγίου, inquit Symeon, ut fidem intrepide profiteatur: atque ita Græcorum hæc forma. Hoc est signum crucis, crucis unctio, per unctioem & crucem obsignatio, doni Spiritus sancti obtinendi

gratia, & ut prolixius latiusque explicat se, in diversis membris ungendis, in sacramenti extensione, forma eadem superius fol. 218. legenda, σφραγίς δωρεάς Πνεύματος ἁγίου, χρίσμα δωρεάς Πνεύματος ἁγίου, χρίσμα ἀρραβῶνος Πνεύματος ἁγίου, χρίσμα μετοχῆς ζωῆς αἰωνίου. χρίσμα ἁγίου Χριστοῦ τῷ Θεῷ, καὶ σφραγίς ἀντιπροβούλευτος. Hæc, inquam, Confirmationis forma auctu pronunciata, & simul in praxi exercita eundem omnino sensum, & effectum habere dignoscitur ac Latina, *Signo te signo crucis, & confirmo te Chrismate salutis: in nomine Patris*, &c. nec minus de una quam de altera potest intelligi illud, 2. Cor. cap. 1. *Qui confirmat nos in Christo, & unxit nos Deus, qui & signavit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus nostris*. At nimium concisa sunt verba, obijcit Catumsyritus, & truncata dumtaxat oratio, imperfectaque sententia, ex parte tantum prædicati se tenens. Imperfecte certe Græcas orationes se percepisse demonstrat auctor Italogræcus, & verbis potius quam sensu, Dei, Ecclesiæ, hominum orationes examinat: vere minus capit ejus intellectus in oratione præfata, qui plura verba in ea desiderat. Est tamen imperfecta oratio, ob particulam substantivæ (est) latitantis defectum: imperfecta igitur erit illi hæc alia Christi sententia, τὸ τοῦ ποτήριου ἡ καὶ τῆς διαθήκης ἐν τῷ αἵματι μου. Hic calix novum testamentum in meo sanguine: imperfecta erit & Ecclesiæ loquutio, quæ & fidem hominis excitans, & præsentis Christi in Eucharistiæ sacramento testimonium præbens, duas tantum has vuculas σῶμα Χριστοῦ, sacra dona jam jam suscepturo, solebat proferre: imperfecte truncatæ, concisæ, secundum amplam illam Catumsyriti sententiam construetur illa Græcorum Sacerdotum se mutuo amplexantium, & pacem donantium vox, devotionem & dilectionem pariter spirans, ὁ Χριστός ἐν μέσῳ ἡμῶν, quam integre & perfecte se intelligere profitentur alii, eodem charitatis quo compellati sunt Spiritu, respondentibus paucis, & ut Catumsyritus imperfecte loquitur, imperfecta oratione, καὶ εἰς τὸ εἶσα. At si parcius obtusæ potius menti, quam auri, sonent hæc verba: audiat & percipiat integrum hunc, & completum sensum illa referre: σφραγίς δωρεάς Πνεύματος ἁγίου. Hæc unctio sigillum est, quo Spiritus S. donum in te signatur & imprimitur; vel ut exponit Arcud. lib. 2. c. 6. Hoc signo denotantur munera Spiritus S. imo & ipsemet Spiritus S. vel tandem ut Neoph. Rhod. in Synopsi explicat: Hoc est sigillum gratiæ Spiritus S. quam in Baptismate (dono) accepisti. Hanc tandem quantumcumque imperfectam a se vocatam & habitam, sciat Catumsyritus fuisse in secundo Oecum. & Trullano conciliis approbatam, & a PP. sanctis ejus integritatis assertoribus, laudatam: a Cyrillo quidem Hierosolymitano Catech. 18. scribente, ἡ σφραγίς ὑμῖν ἐδόθη ἐκ τῆς κοινωνίας τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Signaculum vobis datum est, ex communicatione (id est dono) Spiritus sancti: & a Beato Asterio Amasæ Episcopo apud Photium relato διδοται τῷ ἀσώτῳ μετα τὴν εὐχολίαν, καὶ δακτύλιος σύμβολον τῆς νοητῆς σφραγίδος τῆς ἁγίας Πνεύματος: ὡς γὰρ ἐν τῇ διὰ τοῦ Πνεύματος παλιγγενεσίᾳ, καὶ εὐχολίᾳ καὶ σφραγίδι δωρεάς Πνεύματος ἁγίου, εἶπω ἐν τῇ διὰ τῆς μετανοίας ἀναγεννήσει. Datur prodigo post solam, & annulus, nempe symbolum intelligibilis signaculi Spiritus. Ut enim in regeneratione per Baptismum & sola, & signaculum doni Spiritus sancti: ita etiam in regeneratione per penitentiam. Ne tamen ineptiæ nugisve parcat, Confirmationis aliam effectam formam his verbis conceptam obtrudit Catumsyritus, χρίσται ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ ἰλαῖον, ἀγαλλιάσεις εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, & τὸ εἶη. Apage mendacem & ac calumniatorem! apage inpudentiam, imposturas, mendacia ignoti & conficti a Catumsyrito Euchologii! Quasi vero non sint illa verba quæ pronunciat Sacerdos oleo Catechumenorum Baptizandum perungens. Verum quia frontem perdidit nova mendacia nugæque reperit infirmus novæ Confirmationis auctor, ejusque formam, quam in ritibus Baptismatis Severi Alexandrini legimus, propriam esse asserit: *Chrismate sancto, suavitate odoris Christi Det, sigillo veræ fidei, complemento pi-*

gnoris Spiritus sancti, ob signatur N. in nomine Patris, Amen: & Filii, Amen: & Spiritus sancti, ad vitam sæculi sæculorum: Amen. Ignoravit tamen hucusque Severum istum, & ritum Baptismi ejus inventamque ab eo Confirmationis formam Orientalis Ecclesia quem sive Dom. Severum sive S. Severum vocet. Catumsyritus, parum interest: ut non desinat cruciari ubi est, licet honoretur ubi non est. Fuit namque ementitus ille S. Severus Eutychianæ hæreseos labe infectus, ejusque errores & apocrypha copiosa, demonstrant annotata in margine circa ejus opus tom. 6. Bibliothecæ PP. insertum, nec potuit parcere tituli illius operis auctor, quin caute legendum præmoneret, forsân præstolatus, ut alia in editione quidam alius penitus suppressendum curaret.

32. Εἰτα ποιεῖ ὁ ἱερεὺς μετὰ τῷ ἀναδόχῳ.) Choro egit castissimos devictos, & in mari submerso Pharaone, populus Israeliticus: & sepulto pariter in aquis salutis homine vetere, repressaque hostis humanæ libertatis ferocia, divinam choream cum Sacerdote, Susceptor & puer lustratus ducunt. Hoc est lætitiæ spiritualis eorum argumentum. Oleum enim exultationis est unguentum istud, quod explicat Cyrillus Catech. 3. myst. διὰ τὸ αἶτιον αὐτὸ εἶναι τὸ πνευματικὴν ἀγαλλίασιν, quia gaudii spiritualis causa est & origo: & quia fructus Spiritus sancti est gaudium, dato Spiritu sancto per hoc unguentum, gaudium ut ex radice fructus enascitur, inquit Basilii in Psal. 44. & quia filius lucis factus est ὁ νοσφώτιστος, subdit propterea & totum ritum concludit Symeon Thessalonicensis: εἶπω ταλαίῃς ἱστανται καὶ ἐμὲ ἐν ὑλικῇ ἐστὶ λαμπρὰ ὑφαντοῦτος αὐτῷ ἐν ἑνδεῖν τὸ δόξαν τοῦ θεοῦ αὐτῷ φωτός: ἐμὲ γὰρ βρέφους, λαμπρὰ ὑφαντοῦτος τῷ ἀναδόχῳ χάριν αὐτοῦ. Initiatus hoc patet stat, & si quidem sit adultus, in divini luminis gloriam & manifestationem cereum gestat: sin vero puer sit, Susceptor tenet ejus vice cereum. Et infra: λαμβάνει χαίρων ὁ ἱερεὺς τὴν βαπτισμένην ἐκ τῆς χαρὸς τοῦ ἀναδόχου σωπετομένη, καὶ χορεύει ποιῶσαι, ὡς τοῖς ἀγγέλοις συγχορεύων, καὶ σωηδόμενος, τοῖς τῷ κολυμβήθρῳ κυκλοῦ ἐπὶ τῇ πνευματικῇ μητρὶ χαίρων, καὶ ἐπὶ τῇ γαλαννῇ Πνεύματι εἶψ, ἐξ αὐτῆς. Accipit Sacerdos gaudens Baptizatum & manu Susceptoris, cum mox consequentis, & choream agens, quasi simul cum Angelis tripudians, & festum diem agens, ter piscinam circum, de spiritualis matricis ubertate, deque ex ea, & Spiritu sancto, puero genito delectatus. Videtur porro totum ritum hic deferiptum, jam ab antiquo Ecclesiæ Orientalis suscepisse: nihil enim frequentius apud Chrysostomum, quam chorearum, in lætitiæ spiritualis signum, mentio. Ait etiam Nazianzenus orat. de Bapt. ἡ χάρις ἡ αὐτὴ καὶ τῇ σῴσιν μετὰ τὸ βάπτισμα πρὸς τὴν μεγάλην βύμας, & ἐκείθεν δόξης ἐστὶ ποσὶ ἀράγμα ἡ ψαλμοῦ ἡ μετ' ἡς δεχθήσῃ & ἐκείθεν ὑμνῶν ἀπομύον ἀλαμπάδες ἀπερ ἀνὰ λείας, τῆς ἐκεί φωταγωγίας μνηστῆρον, μετ' ἡς ἀπαντήσομεν τῷ Κυρίῳ φαιδρὰς καὶ παρθένοι ψυχὰς, φαιδρὰς ταῖς λαμπραῖς & πύσιν. Statio qua post Baptismum ante magnum altaris tribunal constitueris, ventura gloriæ est præludium, Psalmodia cum qua suscipies laudis ventura est ante ambulo. Cereus quod accendat, ventura est Illuminationis mysterium, cum quia obviam sponso ibimus, & splendida virginales animæ splendidis cereis fidei.

33. Οσοὶ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε.) Symeon rursus: ὁ βαπτιστὴς εἰς τὸ ὄκον πορεύεται ἀποπτόμενος μετὰ φωτῶν, εἰς υἱὸς φωτὸς ἡδὴ, καὶ τὸ, Οσοὶ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε οἱ ἀποπτόμενοι μετὰ φωτῶν. Domum proficiscitur Baptizatus deducens eum quasi lucis filium, luminibus, atque illud, Quotquot in Christo Baptizati estis, scitis itineris modulantibus, Balsamon quoque in 19. Can. Sardicensem Porphyrium mimum ab Hæretico loco baptizatum refert: καὶ εἶναι ἀγγέλου μετὰ λαμπρόν δῶν ἀποπορευομένους ἐμπροθεν αὐτοῦ, καὶ τὸ, Οσοὶ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, βοῶντας. Vidisse Angelos coram se cum luminibus incedentes: & Quicumque in Christum baptizati estis, clamantes.

34. Κύριος φωτισμοῦς μου.) In Baptismo.

35. Κύριος ὑπεραριστής.) Confirmationis virtute, cum Baptizatus in Athletam Christi inungitur.

36. Καὶ ἀπόλυσαι.) Dimissione facta & Baptismi

officio completo, quid sit de oleo & aqua baptismi nuperrime consecratis? Respondet Theſſalonicenſis: ὁ ἱερὺς τοῖς λαοῖς τὴν εὐαγγελίαν κηρύττει, ὡς ἔτυχεν, καὶ δὲν προσέποιεν γὰρ τοῦτο ὁ Θεὸς μῆν, ἀλλὰ τὴν ἐκκλησίαν ἐν τῇ λυχνίᾳ ἀνακατέτω. ὁ δὲ δυνάστης ἐν ἀγγέλῳ κατεμένει ἰδίῳ, καὶ ἡ γὰρ ἐκκλησία ἐν τῷ ὕδατι ὡς ὁ Χριστὸς ἐν τῷ Πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἐπιδέχεται, καὶ ὁ ἁγὼς πνεῦμα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὁ Χριστὸς. Οὕτως.

jucunditatis (id est Catechumenorum) reliquit, pro libero nusquam utatur Sacerdos; (oleum enim illud prænuntium sancti Unguenti signum est) verum in proprio sacroque vase retinens illas asseruit, & in altaris lampade consumat: Baptismatis autem aquam, in qua peccatum absorptum est, super quam Christus resedit, Spiritus sanctus advenit, & in qua reformatus est homo, custodiat, & in sacro loco effundatur.

Cum prolixum sit satis & otium requirat plurimum Baptismi solemniter administrati officium, non immerito requirit aliquis, quo pacto premence necessitate vel morbo, Sacramentum istud Græci

conferant? Eximit præſens dubium Georgii Coreſii Chienſis ad me MS. miſſum, in quo contracta baptismi solemnitas legitur hujusmodi.

Εὐχὴ εἰς ἀποδείκνυσθαι τὸν πᾶν ἔχοντα τὸ προσήμιον πᾶν πᾶν σῶμα τῶν ἁγίων βαπτισμάτων, & ἀλλοτρίων. λέγει δὲ ὁ ἱερὺς. Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς. μετέπειτα. Τελειῶν Παναγία Τελὸς. Πάτερ ἡμῶν. Οὕτως ἐστίν, τοῦ Κυρίου διηδῶμ.

Κύριε ὁ Θεός, ὁ παντοκράτωρ, ὁ πάσης κτίσεως ὁρατῆς τε, καὶ ἀοράτης πλάστης, ὁ ποιήσας τὸ ὕδωρ καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, ὁ συνάγων τὰ ὕδατα εἰς σιναγωγὴν μίαν, ὁ κλείσας τὸν ἄβυσσον καὶ σφραγισάμενος αὐτὴν τῇ φοβερῇ καὶ ἐνδόξῃ ὀνομασίᾳ σου, ὁ μετατρέψας τὰ ὕδατα τὰ ἐπιφανῶς ὡς ὕδατων. σὺ ἐστρέψας τὸ γλῶσσι τῶν ὕδατων, σὺ ἐκραταίωσας ἐν τῇ δυνάμει σου τὴν θάλασσαν, σὺ συνήρῃς τὰς κεφαλὰς τῶν δράκοντων ἐπὶ τῶν ὑδάτων, σὺ φοβερός εἶ, καὶ τίς ἀντιστήσεται σοί; ἐπίδε Κύριε ἐπὶ τῇ κτίσει σου ταύτῃ, καὶ ἐπὶ τῷ ὕδατι τῷ τῷ εὐδὸς αὐτῷ χάρις τῆς ἀπολυτρώσεως, τὴν ἐλπίδα τῆς ἰσχύος, ποίησον αὐτὸν ἀφθαρσίας πηρὴν, ἀγαθῶν δῶρον, ἀμαρτημάτων λύτρεον, νοσημάτων ἀλεξίπτερον, δαίμονων ὀλίθειον, ταῖς ἐκασταῖς δυνάμεισιν ἀπόροισιν, ἀγγελικῆς ἰσχύος πᾶν πληρωμένος. φυγέτωσαν ἀπ' αὐτοῦ οἱ ἐπιβυλῶντες ἐν πλάσματι σου ὅτι τὸ ὄνομα σου Κύριε ἐπὶ καταστάμενον τὸ θαυμαστόν, καὶ ἐνδοξόν, & φοβερόν τοῖς ὑπεναντίοις.

Καὶ ὁ Θεὸς βάλλει ἔλαιον εἰς τὸ ὕδωρ. Εἶτα βαπτίζει λέγων. Βαπτίζεται ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ, ἐπὶ ἐξῆς.

Καὶ ὁ Θεὸς σολίζει αὐτόν καὶ ἀλείφει τὸ μύρον, λέγων. Σφραγίς δωρεῆς, καὶ τὰ ἐξῆς.

Καὶ μετέπειτα γυροῖ αὐτόν κατὰ τὴν τάξιν, ἡμέλων. τὸ ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε.

Καὶ γίνεται ἀπόλυσις.

In puerum morti proximum oratio, sanctorum Baptismatum proœmium omne benedictionemque comprehendens. Dicit autem Sacerdos. Benedicimus regnum Patris, &c. Deinde, Ter sanctus. Sanctissima Trinitas. Pater noster. Quia tuum est. Dominum precemur.

Domine Deus omnipotens, omnis creaturæ visibilis & invisibilis opifex, qui cælum & terram, mare & omnia quæ in eis sunt, fecisti, qui in unam molem aquam coarctas, qui claudis abyssum, & tremendo gloriosoque tuo nomine illam signas, qui aquas super cælos suspendis: tu super aquas terram stabilivisti, tu mare in virtute tua confirmasti, tu confregisti capita draconum in aquis, tu terribilis es, & quis resistet tibi? Respice, Domine, super creaturam tuam hanc, & super aquam istam, & redemptionis gratiam illi largire; da illi Jordanis benedictionem, fac illam incorruptionis fontem, sanctificationis donum, infirmitatum medelam, dæmonibus perniciosam, potestatibus adversis inaccessam, Angelica virtute exundantem. Effugiant ab ea qui creaturæ tuæ insidiantur; quia nomen tuum mirabile, & gloriosum, & adversariis tremendum invocavi.

Et confestim oleum in aquam mittit: deinde puerum baptizat dicens: Baptizatur servus Dei, &c.

Et continuo induit illum: & sacro ungit Chrismate, dicens: Signaculum doni, &c.

Et post hæc juxta ordinem positum fol. 145. in gyrum illum agit, cantans: Quotquot in Christo baptizati estis, ut supra.

Et sic dimittit.

ABLUTIO POST SANCTUM BAPTISMA.

1 **Κ** αὶ μεθ' ἡμέρας ζ'. πάλιν φέρουσιν αὐτὸν
2 ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, εἰς τὸ ἀπολυσθαι. 2 Καὶ
3 λέγει αὐτῷ ὁ ἱερὺς 3 τὰ σάβανον, καὶ τὴν ζώνην.
Λέγων τὰς εὐχὰς ταύτας.

τοῦ Κυρίου διηδῶμ.

Ο ὁ ἁγὼς πνεῦμα ἀμαρτιῶν διὰ τὸ ἁγίου βαπτίσματος τῶν δούλων σου δωρεῶν, καὶ ζωνὴν ἀναγεννήσεως αὐτῷ χαρισάμενος αὐτὸς Δέσποτα Κύριε φωτισμὸν τῷ προσώπῳ σου, ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐκκαθαρίσας ἀπὸ παντὸς ὁδοῦ κακοῦ, καὶ θυμὸν τῆς πίστεως αὐτοῦ ἀνεπιβλήτων ἐχθροῖς ἀετήρησον. τὸ πᾶν

Et post dies septem iterum puerum deferunt in Ecclesiam, ut abluatur: lintheisque cum solvit Sacerdos, & zonam adstringit, Orationes subsequentes dicens.

Dominum precemur.

Deus, qui servo tuo per sanctum baptismum peccatorum redemptionem, & regenerationis vitam largitus es: ipse Dominator Domine, vultus tui illuminationem in ejus corde semper splendere concede: clypeum fidei ejus ab inimicorum insidiis immunem conserva, incorruptionis indu-

merum ab eo assumptum mundum & impollutum, & spirituale gratie signaculum intactum & intemeratum in eo propitius ipsi nobisque factus, secundum multitudinem miserationum suarum, custodi.

Quia benedictum est & glorificatum venerandum & magnificum nomen tuum: Patris, & Filii, & Sancti Spiritus: nunc & semper, & in secula seculorum. Amen.

Dominum precemur.

Dominator Domine Deus noster, qui per baptismi piscinam, splendore caelesti baptizatos illustras qui recens illuminato sermo tuo per aquam & spiritum peccatorum siue sponte siue involuntarie commissorum remissionem tribuisti: potentia tua manu illi imposta, bonitatis tuae virtute illum protege: glorie arrham inamissam in illo custodi, & in vitam eternam beneplacitumque tuum, illum deducere digneris.

Quia tu es sanctificatio nostra, & tibi gloriam rependimus, Patri, & Filio, & Sancto Spiritui, nunc & semper & in secula seculorum. Amen.

Pax omnibus. Capita vestra Domino inclinate.

Hic qui Christum, & Deum nostrum induit, tibi nobiscum caput suum iniecit, quem velut athletam invictum adversus frustra in illum & nos irruentes hostes conserva: cunctisque corona incorruptibili ornatos, ad finem usque victores esse præbe.

Quia tuum est misereri & salvare, & tibi gloriam rependimus: cum principii experite tuo Patre, & sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in secula seculorum. Amen.

Mox pueri cingulum solvit.

Et amiculum ejus ex remissatibus ad se invicem junctis, acceptum.

Aqua munda rigat, unaque puerum aspergit, dicens.

Iustificatus es, Illuminatus es, & relictus.

Et accepta sponsa nova, aqua, frontem ejus caput patitur & pedes, detergit, & reliqua, dicens.

Baptizatus es, illuminatus es, unguento Confirmationis unctus es, sanctificatus, & ablatus es: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti: nunc & semper, & in secula seculorum. Amen.

ἀφθαρσίας ἔνδυμα ὅπερ ἐβάλετο, ἀφ' ὧν ὕπατοι ἐσὶ αὐτοῦ, καὶ ἀμύλητοι χαρὺλας. ἄθραυσαν ἐν αὐτῇ τῇ Πνευματικῇ σφραγίδα τῇ χάριτι τοῦ ἁγίου, ἡλως αὐτῇ καὶ ἡμῖν γενόμενος, καὶ τὰ πληθὺς τῶν οἰκτιρμῶν σου.

Ὅτι ἡνθόγηται καὶ δεδοξασται τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοφρεπὲς ὄνομα σου, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, ἔς τας αἰώνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Τοῦ Κυρίου διηθώμεθα.

Δεωσται Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ διὰ τῆς κοίτης βήδρας τῷ ὑπάρειν ἔλλαμψεν τοῖς βαπτισμένοις παρέχων. ὁ ἀναχρυσῶν τὸ ἔλκειν σου τὸ νοθεύειν, δι' ὕδατος καὶ Πνεύματος, καὶ τῷ τῷ ἐκείνῳ εἰς αἰώνιον ἀμαρτιῶν ἄφρονι αὐτῷ δαρυσάμενος. ἐπὶ αὐτῇ τῷ χεῖρ σου τῷ κραταίῳ, καὶ φύλαξαι αὐτὸν ἐν τῇ δυνάμει τῆς σῆς ἀκατάκτου, ἄσυχον τὸ ἀρραβὰν χαρὺλας, καὶ ἀξίωσον αὐτὸν εἰς τὴν ζωὴν τῷ αἰώνῳ, καὶ τῷ σὺν διαρέσει.

Ὅτι σὺ εἶ ὁ ἁγιασμὸς ἡμῶν καὶ σὺ τῷ δόξῃ ἀνατίμωμεν, τῷ Πατρί, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, ἔς τας αἰώνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εἰρήνη πάνσι. Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνατε.

Ὁ ἐκδυσάμενος σε τὸ χεῖρ εἰς Θεὸν ἡμῶν σὺν ἐπέκλει σου ἡμῖν τῷ αὐτῷ κεφαλῷ, ὃν χαρὺλας ἀήττητον ἀγωνιστὴν διαμείναι, καὶ τῷ μάτῳ ἐχθρῶν φερόμενον κατ' αὐτὴν καὶ ἡμῶν. τῷ τῷ σὺν ἀφάρτῳ μέλει πᾶσι νικητὴς ἀνάδειξαι.

Ὅτι σὺ εἶ τὸ ἐλπίν καὶ σωζῆν, καὶ σὺ τὴν δόξαν ἀνατίμωμεν, σὺν τῷ ἀναρχῷ σου Πατρί, ἔς τὴν παναγίαν καὶ ἀγαθὴν, καὶ ζωοποιῶν σὺ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τας αἰώνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Καὶ λύει τὸ ζωνάριον τῷ παιδίῳ.

Καὶ τὰ σάββατον, καὶ ἐνώσας τὰς ἄκρας αὐτῷ. Ἐρχεται 4 μοῖραι ὕδατος καθαρῆς αὐτῆς, ἔς τὰς ῥαβδὰς τοῦ παιδίου, λέγων.

Εδικοῦδης. Εφωτίδης, καὶ τὰ λοιπὰ.

Καὶ λαβὼν σπόγγον καινόν. Μετὰ ὕδατος, ἀποπογγίζει τὰ πρόσωπον αὐτῷ. Σὺν τῇ κεφαλῇ, καὶ τὸ εὐδον, καὶ τὰ λοιπὰ, λέγων.

5 Εβαπτίσθης, ἐφωτίσθης, ἐμυρώσθης, ἐνθάδης, ἐπελουήσθης. Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τας αἰώνας τῶν αἰώνων.

VARIÆ LECTIONES.

ΚΑΙ ΜΟΙ ΘΜΕΡΑ.) Nullum hic titulum præfigunt edita nostra, officium hoc cum superiore conjungentia: habetur tamen in quibusdam editis antiquis, & in MS. In Cryptoferrateni quidem Falasce. ἐν ᾧ καὶ τὸ ἀποδοῦναι νοσησίαν. Ὁ λύτρωσιν. Ut supra. Oratio ad abluendum puerum. Qui redemptionem &c. & in hac sola oratione terminatur totum officium. In Cryptoferr. Bessarionis. Εὐχὴ εἰς τὸ ἀποδοῦναι φωτισθῆναι τῇ οὐδὲν ἡμέρῃ. Ὁ λύτρωσιν. Ut supra. Εὐχὴ εἰς τὸ ἀποδοῦναι νοσησίαν. Ὁ λύτρωσιν. Ut supra.

Καὶ τοῦ διακόνου λέγοντος. Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν. Εὐχεται ὁ ἱερεὺς. Οἱ ἐκδυσάμενοι σε τὸν Χριστόν. Oratio ad abluendum Illuminatum ὁ ἱερεὺς λέγει. Qui redemptionem &c. Alia oratio ad abluendum τέσσαρις ὑμνήσας. Dominator Domine Deus noster, qui per &c. Et Diacono dicente. Capita vestra. Precatur sacerdos. Qui Christum induistis. Præter hæc nihil additur. Babberinum & Marci nihil aliud legit nisi. Εὐχεται τὸ ἀποδοῦναι. Ὁ λύτρωσιν. Ut supra. Oratio ad abluendum. Qui redemptionem, &c. Secundum Babberinum.

Εὐχὴ εἰς τὸ ἀποκαταλῶσαι παῖδον.

Oratio ad excucullandum puerum.

Ο λύτῳσιν ἁμαρτιῶν. Ut supra.

Qui redemptionem peccatorum, &c.

Εὐχὴ εἰς τὸ ἀπολούσαι παῖδα.

Oratio ad ablucendum puerum.

ΚΥεὶς ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ καθαρίσας ἡμᾶς τῆς δούλης σου ἐν τῇ ἀγίᾳ σου κολυμβήθρῃ, καὶ ἀγιώσας τῆς ἀγίᾳ σου Πνεύματι, καὶ ἀζιώσας ἡμᾶς πρόβατα λογικὰ τῆς τιμίας σου ποιμνῆς γενέσθαι· καὶ πῶς αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἐν σοὶ καὶ ἐκ ἐκλείψουσιν· παράχρη τῶς δούλῳ σου τῶς νοσητέσι, τῶς τῆς ψυχῆς καὶ τῆς σώματος καθάρσιν, καὶ τῆς λουτρῆς τῆς ρύπαντος τῆς σαρκὸς ἀποθήσθαι, καθάραν δὲ πῶς πίσις σου διαπρῆσαι, ὅπως κίανίς σου πολιτοδόσῃς εἰς τὰς ἀφθάρας καταστήσῃς λαμῶνας. Χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ μοιογῶντος.

Domine Deus noster, qui nos servos tuos in sancta tua piscina mundatos, & sancto tuo Spiritu sanctificatos, venerandi tui ovilis rationales oves fieri dignatus es, tu nunc idem ipse es, & anni tui non deficient: servis tuis recenter illuminatis animæ corporisque munditiam præbe, & sordes quidem corporis in lavacro depone, puram autem fidem servare concede: ut juxta beneplacitum tuum versari ad deliciarum loca incorrupta perveniant. Gratia & humanitate vni geniti.

DE PUERI POST BAPTISMUM ABLUTIONE.

ΚΑὐτὸς ἡμέρας ἑπτὰ·) Octavo post Baptismum die candidas vestes deposituri ad Ecclesiam conveniebant Neophyti: id præter antiquam traditionem, & Patrum auctoritatem, quotidianus Græcorum usus comonstrat. Hinc Dominica in *Albis* apud Latinos, quando vestes albæ exuuntur, appellatio. Græcis autem Dominica hæc, *ῥία* vel *καυὴ κρεμνὴ*, vel *κρεμνὴ τῆς δικαιοσύνης*, *a vestium renovatione*, quæ alio nomine *κρεμνὴ τοῦ Θεοῦ*, & *Αγία*, dicitur. Quia vero Baptismatis & Confirmationis unctioes sacras non penitus abstergi consuetum est a Græcis: hinc vestes albas in Baptismo acceptas adulti, vel pueri sua Sabana pannosve Baptismi, vel capitis Cucullum Chriftalem per septem dies nullatenus deponunt, sed nec ulla ratione toto illo tempore lavantur, ὅτι τὸ χρίσμα τὸ ἅγιον μὴ ἀποστραφῆναι τὸν παῖδα, propter sanctum Chriftisma nullatenus puerum lavari convenit, scribit Theofalonicensis; quamvis puerorum munditiæ solutis a parte inferiori Sabanis, & interiori panno detracto alioque solenter addito consulant: hinc octavo die τοῦ ἀποκαταλῶσαι, *Cucullum auferendi*, & τοῦ ἀπολούσαι τὸν παῖδα, *a reliquiis Chriftismatis puerum ablucendi*, & abstergendi ritus, de quo Theofalonicensis, καὶ δὲ καὶ τὴν ἐβδόμην, ὃ δηλοῖ τῆς ἐπταδικῆς τοῦ τῆς ζωῆς τῆς παραίωσιν· ὁ βαπτισθὴς ἀποπλύνεται ἐν ἰδμεζόντι τόπῳ, ὡς ἀντὶ τοῦ ἁγίου ἐκείνου τῆς τοῦ ὕδατος φημι, τοῦ βαπτίσματος, ὃ τοῦ μύρου ἐκκρίσιν καταποδῇ. Post septimum vero diem, qui vita hujus septenæ cursum significat, in separato loco Baptizatus abluitur: ne forte Sanctorum, aqua dico Baptismi, vel Unguenti aliquid excidens deperdatur. Quod & circa Chriftismate confirmatos diligenter quondam nos observasse testes sunt Ordo Romanus de ordine S. Paschæ, Albinus Flaccus de divin. Offic. cap. de Sabbato in *Albis*, Amalarius Fortunatus lib. 1. de Eccles. offic. Hugo a sancto Victore lib. 2. de Sacram. hoc pacto scribens. *Solent quidam quæere quanto tempore soleant unctionem Chriftismatis observare in capite, ut scilicet capita non lavent, qui accipiunt manus impositionem, absque tempore Baptisterii. Quibus responderi potest, conveniens esse ut tanto tempore adventus Spiritus Sancti apud unumquemque qui eum accipit, celebretur; quanto tempore generaliter ab Ecclesia celebratur adventus Spiritus Sancti super Apostolos, hoc est septem diebus. Et merito: quia septem sunt dona Spiritus Sancti: & in* Euchol.

septem comitibus, ad hospitem suum Spiritus Sanctus venit, & dignum est ut habeat unusquisque diem suum. Unctio itaque septem diebus retinebatur in fronte, & totidem diebus frons vitta linea ligari solebat: ut intelligerent Confirmati conservandam esse Spiritus Sancti gratiam, juxta sanctum Pontificis manum imponentis monitum: unctio quam accepistis maneat in vobis. Ac propterea septeno illo dierum spatio, rebus divinis solummodo & Ecclesiæ officiis vacabant, quem morem Epiphanium observasse innuit Metaphrastes in ejus vita: ἡμῶν τὰς ἐπτά ἡμέρας ἐν Ἐπισκοπῇ scribit: & iterum, ἐποίησιν Ἐπιφάνιος τὰς ἐπτά ἡμέρας μετ' αὐτῶν· καὶ μετὰ τὸ ἀλῆξαι αὐτοὺς τὰς νοσητέων ἰσθῆτας. Mansit Epiphanius cum baptizatis septem dies. Depositis autem candidis vestibus, &c. a balneis idcirco, epulis lautioribus, spectaculis, & re uxoria, abstinebant: vigilias item prolixiores eodem tempore ducebant, ut mysteria fidei sibi revelata susciperent contemplanda, nec non divinæ legis præcepta cordi profundius infingerent: de quibus accurate Vicecomes lib. 5. de Baptif. cap. 50. & 51.

2 Δύο αὐτῶν ὁ ἱερεὺς·) Ab Ecclesiasticis ministris dumtaxat, vestibus albis quondam Neophyti exuebantur. Hinc loquendi mos ille, quo dicuntur, *Alba ab eis tolli*. Eodemque modo scripsit ad Carolum magnum Albinus Flaccus. *Cum alba tolluntur vestimenta a Baptizatis*. Et Jacobus Diaconus Pelagiam refert, proprio suo ministerio, ministris Ecclesiæ inficiis, albas vestes præter morem deposuisse.

3 Τὸ σάβανον·) Linteum quodcumque tergendæ præsertim corpori aptum, *σάβανον* est: ejus usus propterea frequens erat in balneis. Zacharias dialogorum Gregorii interpres: *Ἐκρχομῆν δὲ αὐτοὶ ἀπὸ τοῦ θαλάμου, τὰ σάβανα αὐτῶν ἐπιδόου: ille e balneis egresso Sabana exhibuit*. Sabana etiam Latini dicunt in eodem sensu. Aldelmus de laudibus Virginis apud Mœursium. *In Sabanis & sindonibus bajulabantur egroti*. Verum quidem est, recentiora *λαζαρίσματα*, mortuorum fascias & involucre, etiam *σάβανα* fuisse a Græcis vocitata: usqueque obtinuit, ut e Baptismo tenuioribus *σανίοις* γὰρ δαυοῖς albi rubrique coloris in crucem actis, & idcirco *καυρογάδα* vocatis, & per octo dies affixis respergant: de quibus Victor de persecutione Vandalica lib. 3. *Illa quibus suscipiens eum de fonte, dudum texerat, Sabana bajulabat*. Si vero

Qq

Baptizatus sit adultus *χρῆμα* tunicam albam gestat, ait Thessalonicensis, *ἵτοι τὸ ἀνυβόλιον, ὃ δὲ καὶ ἱμῶντιον· id est Baptismi amictum, qui & Illuminationum dicitur.*

4 *Βρίχου μετὰ ὕδατος.*) Albas vestes a Neophytis depositas lustrali etiam aqua abluiebant Latini: unde Amalarius lib. de Eccles. offic. cap. 38. *sepiimum diem lavationis Albarum* scripsit: & in Ordine Romano specialis est ad eas deponendas Oratio.

5 *Εβαπτίδης, ἰφωτίδης, & τὰ ἑξῆς.*) Hæc verba ex priori ad Cori. excerpta, tria sacramenta exprimunt uno temporis spatio Neophytis collata: corporis quidem immersionem, & animæ per fidem illuminationem vocabula *εβαπτίδης* & *ἰφωτίδης*, Chriftismatis unctionem vox *ἱμῶντιον* indicat, τὸ ἡγιασθῆναι vero κατ' *ἐκκλησίαν* refertur ad Eucharistiam, *ἀγίασμα* & τὰ *ἄγια* vocatam, & statim post Baptismum etiam pueris exhibitam. Tertullianus de resurrect. carnis cap. 8. *Cara*, ait, *abluitur: ut anima emaculetur. Caro ungitur: ut anima consecratur. Caro signatur: ut anima muniatur. Cara manus impositione adumbratur: ut & anima Spiritu illuminetur. Cara corpore & sanguine Chrifti vescitur: ut & anima de Deo saginetur. Non possunt ergo separari in mercede, quas opera coniungit.* Verum quia Latini cum Græcis commorantes non sine scandalo pueros recens natos salutaribus Eucharistiæ mysteriis, pro sua in tam augustum Sacramentum reverentia, & effusionis vel vomitus

tus timore, vident refectos: Hugonis Victorini verba sunt eis ex charitatis spiritu insinuanda. *Unitatis Ecclesiæ Baptizatus aggregatur, hoc est corporis Chrifti membrum efficitur. Unde si ejus valetudinis est, sacramenta unitatis, id est corpus & sanguinem Chrifti accipere debet: & pueris recens natis, in specie sanguinis, idem sacramentum est exhibendum: quia tales naturaliter sugere possunt. Augustinus ad Bonifacium, contra hæresim Palagianam. In Ecclesiâ Salvatoris per alios pueri credunt, sicut ex aliis, quæ in Baptismo dimittuntur peccata, contraxerunt. Nec illud cogiteris, eos vitam habere posse, qui sunt exortes corporis & sanguinis Chrifti: dicente ipso Domino: nisi manducaveritis carnem, &c. Ergo (si sine periculo fieri potest) juxta primatiam Ecclesiæ institutionem Sacramentum Eucharistiæ in specie sanguinis est tradendum pueris. Quod & faciunt Græci, nam Cochleari, quod λαβίδα dicunt, sacro sanguine intrinso, guttulam e calice eductam, pueri lingua exsugendam apponunt: & si quidem extra liturgiam aliquem initiant, ægrotis sacramenta reservata depromunt; siq. liturgia celebratur, ex ipsis speciebus consecratis: prout Pachymeres & Maximus in cap. 2. Dionysii de Eccles. Hierarch. scribunt: *Νῦν δὲ ἀκριβέστερον γίνεσθαι ἐν τῇ ᾧ δέον μὴ πλεονεξίᾳ λατρεύειν, ἐν ᾧ & τὸς νεοφωτισμένοις μεταλαμβάνειν.* Nunc accuratius observatur in divinatorum mysteriorum celebratione, in qua recens Illuminatos communicare oportet.*

ORATIO IN PRIMA CAPILLORUM TONSIONE.

Dominus Deus noster, qui hominem tua imagine ornatum, ex anima rationali & corpore decoro, ut corpus animæ rationali deserviret, composuisti: & capite quidem in parte magis elata posito plures sensuum nullo sibi invicem impedimento præstito, in illo collocasti; capitis autem fastigio suis capillis recto, ne aeris intemperie vel mutatione læderetur, cuncta ejus membra, ut deinde per cuncta gratias referret, utilissime ad invicem coordinasti: ipse Domine, qui per Apostolum tuum Paulum tuæ vas electionis, omnia in laudem tuam fieri præcepisti; præsentī famulo tuo. N. capitis sui detondere, & ejus velut primitias offerre incipienti, una cum ejus susceptore benedic: & jugiter in lege tua meditari & quæ tibi placita sunt perficere concede.

Quia misericors, & hominum amator Deus existis, & tibi gloriam rependimus: Patri, & Filio, & Sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Pax omnibus. Capita vestra Domino inclinate.

Domine Deus noster, qui credentes in te, tua bonitate, per piscinæ complementum sanctificas; præsentī puero benedic: & super caput ejus benedictio tua descendat: & sicut David regi per Samuellem prophetam benedixisti, ita & per peccatricem manum meam pueri hujus N. Spiritu Sancto tuo in eum adventans, capiti benedictionem impertiaris: ut proficiens in ætate, senectutis canitiem attingens, gloriam tibi rependat, & videat bona Hierusalem omnibus diebus vitæ suæ.

Quia convenit tibi omnis gloria, honor, & adoratio: Patri, & Filio, & Sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

I. E T X H ΕΙΣ ΤΡΙΧΟΚΟΤΡΙΑΝ.

Δεσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τῇ εἰκόνι σου τιμήσας ἡμᾶς ἀνθρώπων, ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ σώματος ἐσπερίως κατασκεύασας αὐτὸν, ὡς αἰ τὸ σῶμα ἐξυπηρέτη τῇ λογικῇ ψυχῇ· κεφαλῇ μὲν ἐπὶ τῇ ὑψηλοτάτῃ θείᾳ, καὶ ἐν αὐτῇ τὰς πλείους τῶν αἰσθησίων καθειδύσας, μὴ παρεμποδίσας ἀλλήλαις, ταῖς ὁδοῖς δὲ κεφαλῇ ὁροφώσας, πρὸς τὸ μὴ βλάπτεσθαι ταῖς μεταβολαῖς τῶν αἰρῶν, καὶ πάντα τὰ μέλη αὐτοῦ χρησίμως ἐμψυεύσας, ἵνα διὰ πάντων εὐχαριστῇ σοὶ τῇ Δεσποτικῇ. Αὐτὰς δέσποτα, ὁ διὰ τὰ σκῆψας τῆς ἐκλογῆς σου παύλου τῇ ὑπερόλῃ ἐντελέμῳ ἡμῶν, πάντα εἰς δόξαν σου ποιεῖν· ἡ προσελθόντα δὲλον σου τὸν δὲ, ἀπαρχὴν ποιεῖσθαι κεῖρα δὲ καὶ κόμην τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, ἐλόγησον ἅμα τῇ αὐτῇ ἀναδόχῳ· καὶ δὲ αὐτοῖς πάντα μελετᾶν ἐν τῇ νόμῳ σου, καὶ τὰς ἐνέργειάς σου πράττειν.

Οτι ἐλέημων καὶ φιλόανθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις, καὶ σοὶ ἡ δόξα ἀναπέμπομεν, τῇ Πατρὶ, καὶ τῇ Τίμῃ, καὶ τῇ ἀγίῳ Πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εἰρήνη πάσι. Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῇ Κυρίῳ κλίνατε.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐκ τῆς πληρώματος τῆς καλυμβῆθρας διὰ τῆς σῆς ἀγαθότητος ἀγιάσας τὰς εἰς σὲ πισυνόντας, ἐλόγησον τὰ παρὸν νήπιον, καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ ἡ ἐλόγια σου καταβῆτω· καὶ ὡς ἐλόγησας διὰ τὰς προφῆτας Σαμὴλ Δαβὶδ τὴν βασιλείαν, ἐλόγησον καὶ τῇ κεφαλῇ τὴν δέλυσιν, τὴν δὲ διὰ χειρὸς ἐμῆς τῆς ἀμαρτωλῆς, ἐπιφοιτῶν αὐτῇ τῇ Πνεύματι σου τῇ ἀγίῳ, ὅπως ἀποκόπτῃ καὶ ἡλικίαν καὶ πολὺν γένος, δόξα σοὶ ἀναπέμψῃ, καὶ ἰδὼν τὰ ἀγαθὰ Ἱερουσαλὴμ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτῆς.

Ι Οτι ὀρέγῃ σοὶ πάντα, δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύνησις, τῇ Πατρὶ, καὶ τῇ Τίμῃ, καὶ τῇ ἀγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

2 Καὶ κυρῶει αὐτὸν σαυροειδῶς λέγων.
 Κεῖρεται ὁ δούλος τῷ Θεῷ, ὁ δεῖνα, εἰς τὸ ὄνομα
 τῷ πατρὶ, ἔ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι,
 νῦν καὶ αἰεὶ, ἔ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.
 Εἴπα μνημονεύει τῷ ἀναδόχῳ.
 Ελέησον ἡμᾶς ὁ Θεός.
 Ἐτι δόξασα ὑπὲρ ἐλπίος ζωῆς.
 Ὅτι ἐλεήμων καὶ φιλόανθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις, καὶ
 σοὶ τῷ δέξῃ ἀναπέμπομεν τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ,
 καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς
 αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.
 Καὶ γίνεται, ὡς ἔδος, ὑπόλυσ'.

*Et in quatuor partibus in crucis modum
 eam detondet, dicens:*

Tondetur servus Dei N. in nomine Pa-
 tris, & Filii, & Spiritus Sancti: nunc
 & semper, & in sæcula sæculorum. A-
 men.

Et memoriam Susceptoris agit Sacerdos.

Miserere nostri Deus.

Adhuc rogamus pro misericordia, vita.

Quia misericors & hominum amator
 Deus existis, & tibi gloriam rependimus:
 Patri, & Filio, & Sancto Spiritui: nunc
 & semper, & in sæcula sæculorum. A-
 men.

Et fit, ut moris est, dimissio.

Variz lectiones in Officium detonsionis pueri.

*Varietas in Ms. reperta, unumquodque sigillatim ponendum requirit. Codex itaque
 Cryptoferratenfis Falasca hoc pacto scribit.*

Eis τὸ κυρῶσαι παιδίον.

Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν ὁ ἐκ τῷ πληρώματος. Ut
 supra.

Καὶ κείρει αὐτὸν τὴν κόμην τετραμερῶς εἰς τὸ ὄνομα
 τῶν ἁγίων Τριᾶδος καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι.

Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν, ὁ τῷ εἰκόνι. Ut supra.

Cryptoferratenfis Bessarionis ita legit-

Εὐχὴ εἰς τὸ κυρῶσαι παῖδα.

Δέσποτα Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν Ut supra.

Ὁ Διάκονος. Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν. Ὁ ἱερεὺς ἐπὶ-
 χιται, Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν ὁ ἐκ τῷ πληρώματος,
 καὶ τῷ εἰκόνι.

Barberinum S. Marci ita habet.

Εὐχὴ εἰς τὸ κυρῶσαι παιδίον.

Σὲ ἱκετεύομεν Κύριε ὁ Θεός τῶν σωτηρίας ἡμῶν,
 ὁ ἐκ τῷ πληρώματος. Ut supra.

Εὐχὴ μετὰ τὸ κυρῶσαι παιδίον δευτέρα.

Ἅγια Τριάς ὁ Θεός ἡμῶν, ἐλόγησον τὸ παιδίον
 τὸ ἐκ τῆς πάσης ἀλογίας Πνευματικῆς, καὶ χάρισται τοῖς δού-
 λῳ σου τοῖς ἰδοῖς σου ἐν δυνάμει ἀβλαβῇ, καὶ ἀνεπηρέαστο-
 φυλαττάμενον. ὡς τῆς σῆς διασφαλγῆς εἰς αὐξήσιν
 καὶ εἰς συνέσει καὶ εἰς πᾶν ἔργον εὐδοκίμων. Προσβέει
 τῆς ἁγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ πάντων
 τῶν ἁγίων. Ὅτι ὑπακούει ἔ δειδοῦναι, καὶ τῷ εἰκόνι.
 Barberinum secundum sub num. 88.

Εὐχὴ εἰς τὸ τελοῦναι.

Δέσποτα Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν. Ut supra.

Καὶ μετὰ τὸ κυρῶσαι λέγει ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνη πα-
 σὶ. Ὁ Διάκονος. Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν. Ὁ ἱερεὺς καὶ
 εὐχίω. Σὲ ἱκετεύομεν Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν, ὁ ἐκ τῷ
 πληρώματος, καὶ τῷ εἰκόνι. Ut supra.

Oratio ad tondendum puerum.

Domine Deus noster, qui ex plenitu-
 dine.

*Et in quatuor partibus comam ejus ton-
 det, in nomine Sanctæ Trinitatis.*

*Hoc pacto deinde, Sacerdos orationem
 dicit:*

Domine Deus noster, qui in tua ima-
 gine.

Oratio ad tondendum puerum.

Dominator Domine Deus noster, &c.

Diaconus. Capita vestra.

*Sacerdos precatur: Domine Deus noster,
 qui ex plenitudine, &c.*

Oratio ad tondendum puerum.

Te rogamus, Domine Deus salutis no-
 stræ, qui ex plenitudine, &c.

Detonso puero, oratio secunda.

Sancta Trinitas Deus noster, benedic
 puerum istum omni benedictione spiritua-
 li, & propriis servis tuis rectam, incor-
 ruptam, & temptationibus liberam mentem
 & tua pietate conservatam, in augmen-
 tum & intellectum, & in omne bonum
 opus deductam, præbe. Intercessionibus
 sanctæ Deiparæ, & semper virginis Ma-
 riæ, & omnium Sanctorum. Quia bene-
 dictum, &c.

Oratio in capillorum detonsionem.

Dominator Deus noster.

*Et post detonsionem Sacerdos dicit. Pax
 omnibus. Diaconus. Capita vestra. Sacer-
 dos orationem. Te rogamus Domine Deus
 noster, qui ex plenitudine, &c.*

In Comæ detonsionem. Notæ.

1 **Ε**ΤΧΗ αὖτε τελοῦναι.) Græcos suos, in dubiis
 merito propugnandos vel excusandos, mi-
 rum quod abusus infirmus et Arcudius lib. 6. cap. 8.
 asserens, eos injurie tonsuram iterare, & præter
 eam, quæ octavarum die Baptismi, aut tardius fieri so-
 let, puero in Clerum cooperto aliam conferre Par-
 cat nihilominus viri Græci, non querentis modo,
 sed obtinentis quoque sapientiam memoria, si ejus
 circa res Græcas, quas omnes juvenis nimium &
 Inexpertus e patriâ egressus habere nequirit, la-
 plum aliis erigat, affirmans: Duplicem etiam hodie
 Eucbol.

apud Græcos, sicut quondam apud Latinos, capil-
 lorum fieri præcisionem: Clericalem unam & præ-
 cipuam, ante Ecclesiasticos Ordines suscipiendos
 Ecclesiastica lege præmittendam: minorem aliam,
 quæ & detonsum supra sæcularium ordinem non
 evehit. Monachalem enim nunc neque de nomine
 spectatam volumus. Hanc itaq; secundam, tum ra-
 tio, tum usus a priore, distinctam comprobant. Græ-
 cos olim verticibus infantium, rasis, cincinnos reli-
 quisse (non lanuginem rasisse ut male vertit inter-
 pres) & dæmonibus dedicasse, testis est Athanasius,
 Q9 ij

quæst. 28. dictorum & interpretatio. Parab. Evangelii. εὐδοκῶν οἱ ἱεροὶ, καὶ ἀποκρίνεται τὰς κα-
ρπὰς, καὶ τὸν μαλακὸν ἐάν. καὶ τοῦτοι μετὰ χρόνον ἀντιδρῶ-
ναι τοῖς δούλοις. Solent Græci puerorum vertices abra-
dere, & cincinnos relinquere: illosque sequenti tem-
pore consecrare demonibus. Cultum tamen a ma-
joribus suis dæmoni exhibitum, nunc in verum Deum
transferentes, & a Nazaræis legitime præstitum
æmulati (Paulo namque licuit illum exercere Act.
21.) seu potius in novum eumque perfectiorem com-
mutantes, puerorum comas præscindunt: non ut
eas utcumque consecrent, sed potius ut iis præcis-
is vel oblati, videantur ipsos pueros Dei obsequio in
perpetuum mancipare: servitutis enim, etiam ho-
die apud Christianos & Barbaros signum est capil-
lorum abrasio: hanc Gallis coma proluxa gauden-
tibus, victores imposuerunt Romani: eandem hanc
subierunt alii, mitius Romani Pontificis jugum sub-
bituri, de quibus Ciacconius in vita Adriani primi.
Desiderius summi prælii vitare discrimen volens, se
Papæ muris inclussit: & Spoletinorum & Recitinorum
aliquot, baud multum spei in re Longobarda ponen-
tes sese Pontifici tradiderunt: quippe ex singulis ci-
vitatibus singuli Romam perrexerunt, & in Basilica
Petri coacti se ad pedes præsentis Pontificis prostra-
verunt, atque in ejus verba, perpetuam Romanæ Ec-
clesiæ fidem obsequiumque jurarunt, deposito capillo &
barba, quod apud eam gentem deditiois vere maxi-
mum signum erat. Hæc porro, pueri Deo dicandi
gratia, capillorum detonsio, ut agnoscat a Cleri-
cali omnino diversa Balsamonis in Can. 14. Synodi.
7. verba sunt examinanda, quibus hanc ab Episcopo,
illam a Sacerdote fieri, hanc legendi psallendique
potestatem facere & Clericum constituere, illam
quod ad Ordinem Ecclesiasticum spectet, nil peni-
tus conferre testatur: ἐπεὶ ἐν φαίνῃ ἄλλο πατέρι ὁρῶ-
μεν τινὰς ὑπὸ δυνάμει μαλανιμοῦσαντας, καὶ τῷ Θεῷ ἀφιερω-
θέντας πολυῶντας μετὰ τὸ ἐκκλητικῶς εἶναι ἄμβωνος ἀ-
παγινώσκον τὰς θείας γραφὰς ἀκατονόμας. Διεσφίζομεν μὴ
γίνεσθαι ὡς παρὰ τὸν ἀτάξιν, μηδὲ ἄλλως ἀπαγινώσκον
ἐπ' ἄμβωνος τὰς θείας γραφὰς τινὰ, εἰ μὴ λαβὴ σφραγίδα
ἐπικυρίδος ὅτι χροδισίαι ὅτις καπικῶν. Quoniam igitur,
inquiunt SS. Patres, nonnullos a pueris videmus
nigris vestibus indutos tamquam Deo consecratos (pro-
pter Tonsuram utique in Baptismo acceptam) au-
dentes cum ad ætatem venerint, præter Canonum de-
corum scripturas divinas & suggestu legere: statuimus
ne hoc fiat, ut quod sit confusionis occasio: nec quis scri-
pturas divinas aliter in suggestu legat, nisi Tonsuræ
signo per Episcopalem manuum impositionem suscepto.
Cujus rationem subdit: πᾶσις αὐτῶν γὰρ ἀειδύλως, ὡς
λὼνικα τὸς δέξεται χροδισίαν ἐπικυρίδος παρὰ Ἀρχιερέ-
ως: ἀντίκα κληρικός ἐστὶ. Est enim manifestum quod
quando quis Tonsuram per manuum impositionem ab
Episcopo suscepit: hic continuo Clericus est. Ac pro-
pterea in Ordine Rom. & in lib. Sacram. D. Grego-
rii diversas orationes, tum ad puerorum capillaturam
incidendam, tum ad Clericum instituendum
legimus: ex quorum solis verbis, diversum illa-
rum finem, modum, & rationem, nullo negotio

quilibet potest conficere.

2. Καὶ κεφάλαιον αὐτὸν σαυροειδὲς.) Querit Theffaloni-
censis. ὅτι τὴν κεφαλὴν ἐν τοῖς βαπτισμοῖς τελεῖται; Qua-
re Baptizatorum fit detonsio? Subjungit ipse respon-
sum: μετὰ δὲ τὸ χρίσθαι, τὸ πᾶν ἄγιον φημι μύρον, καί ῥα
τὰς τῆς κεφαλῆς αὐτῆς σαυροειδὲς τρεῖς. ἅμα μὲν διὰ
τὸ κεφάλαιον ἔχειν τὸ Χρίσθαι, καὶ ἀποκαλύπτει ὁφείλει ἀπο-
σάφεισθαι, ὡς καὶ ὁ Παῦλος διδάσκει. ἅμα δὲ καὶ ὡς σφρα-
γίδα τινὰ ποιῶν τὸ κεφάλαιον, ἐπεὶ σαυροειδὲς τὸν κεφαλὴν
καὶ πᾶν τὸ περιεχόμενον ἐν τοῖς ἀπορρίπτῃ. διὸ καὶ οἱ μοναχοὶ
ἀποκρίνονται, καὶ πᾶς πρὸς τὰ περιττὰ, ἔμνη τοῦτον ὡς
χρῆσιν, παρατίθεται ὁφείλει. ἐπεὶ δὲ καὶ ὡς ἀπαρχὴ ἔδου-
σία τῶ ἀνθρώπινου σώματος ἐπὶ τῷ βαπτισμῷ αὐτῆς τρεῖς.
Χρῆσθαι φέρονται. τῷ γὰρ ὅλον σώματος ὡς ἀναδυμῆσιν ἐ-
σιν. διὸ καὶ ὁ ἱερεὺς ταῦτα λαβὼν, ὡς εἰς τυχὴν ῥί-
ται. ἀλλ' ἐν τῷ ἱερῷ τίθεται. Post Christina, sanctifi-
cimum dico Unguentum, capitis ejus crines crucifor-
miter tondet, tum quidem quia caput Christi deservit,
& ut Paulus docet, quia detectus orare tenetur, tum etiam
quia Tonsura velut signo notaque quadam impres-
sa, (cruciformiter enim tondet) cogitationes superfluas
debet resecare: propterea quippe tondentur ex integro
Monachi, & residuum quodcumque & minus necessa-
rium fidelis omnis abjicit. Adde insuper, velut pri-
mitias & sacrificium humani corporis a Baptismo cri-
nes offerri Christo, sunt namque totius corporis velut
suffumigatio, unde & Pontifex, non eos utcumque sub-
blatos projicit, sed in loco sacro deponit. De iis tamen
alias disponendum scribit Matthæus Blastares: ut
nempe Susceptori tradantur, qui nec illos temere
contemnit, sed cera victos, Christi quoque Domini sa-
cræ imagini affixos (prout de more fieri comperi)
in rei Deo oppignoratæ symbolum relinquit: ὁ ἱε-
ρεὺς παρατίθεται τὰς τρεῖς αὐτῶν τὰς ἀναδοχὰς,
καὶ αὐτὸς ἀποκαλύπτει τὸν ἱερεὺς ἀπολύει. In manibus su-
sceptoris crines detonsos, Sacerdos tradit, & ipse re-
verentia Sacerdoti facta, discedit. Hinc anno revo-
luto, sicut & natalitiorum, ita & comæ sibi
detonsæ diem festum κερόσῳα vocatum quilibet ag-
git: de quo sicut & aliis quibusdam festis scribit Ni-
cetas in Gregorii Theologi orationem de sancto Ba-
ptismo: Hesternò die festum luminum celebravimus,
conveniebat enim ob salutem nostram gaudio offerri:
itaque æquius erat quam quod mortales carnis amore
correpti facere solent, qui & γὰρ ἡμέτερα celebrant, id est
diem quo in lucem editi sunt: & γὰρ ἡμέτερα, id est diem
quo matrimonium contraxerunt: & ὀνομασθῆναι, quan-
do eis nomen impositum est: & κερόσῳα, quando de-
cursa atque exacta adolescentia, in juvenum ordinem
adscripsi sunt: & κατοικεῖν, vel habitationis ἐνστασία,
quando primum terram quamdam aut domum inco-
luerunt. Cæterum ut pueri primum cum celebra-
te & Ecclesiæ benedictione comam, pari quoque
cultu adolescentiam præterveῖται barbam, primo de-
ponebant, quod ne sine felici omine, & Dei invo-
catione perficeretur, orationes hujusmodi consuetu-
dini accommodas habebant antiqui: quarum sequi-
tur una ex Barberina S. Marci Euchologio deprom-
pta.

In Barbæ detonsionem Oratio.

Domine Deus virtutum, Pater Domi-
ni nostri Jesu Christi, qui tua di-
spensatione ad sanctum Sacerdotii opus,
nos abjectos & peccatores elegisti, ut po-
pulus fidelis perseverans, per nos nomen
sanctum tuum colat: te rogamus, & pre-
camur, Domine Deus noster omnipotens,
opera manuum nostrarum benedic,
in instar benedictionis in caput Aaron, &
in barbam ejus descendit; & velut ros
Hermon qui descendit in montem Sion,
ita super servi tui N. caput, & super bar-
bam ejus benedictio tua descendat. Quia
tibi convenit omnis gloria, honor, &c.

Εὐχὴ εἰς παγωνακείαν.

Κτεὶ ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων, ὁ πατὴρ τῷ Κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ τῇ σῇ οἰκονομίᾳ ἡμᾶς τὰς
παπεινὺς καὶ ἁμαρτωλὺς ἐν τῇ ὑπεραγίᾳ τῆς ἱερᾶς
ἐνέργειᾳ ἐπιλεξάμενος: ἵνα δι' ἡμῶν ὁ λαὸς ὁ πι-
στὸς ἐς τὸς λατρῶν τὸ ὄνομα τὸ σόν. Σὺ δόξα, καὶ
σὲ ἱκετώμεθα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ παντοκράτωρ, δι-
λόγησον τὰ ἔργα τῶν χειρῶν ἡμῶν, καὶ ὡς ἀλογίαν
κατερχομένῳ ἐπὶ τῷ κεφαλῷ Λαῶν, καὶ ἐπὶ τὸν
πᾶν ἄνθρωπον, καὶ ὡς δρόσος Ἀερμῶν ἡ καταβαί-
νῃσα ἐπὶ τὰ ὄρη Σιών, ὥστε καταλθεῖν ἐπὶ τῷ
κεφαλῷ τῷ δούλου σου. Οὐκ ἀρίστη σοὶ πᾶσα δό-
ξα, τιμὴ, & πᾶς ἐξῆς.

Ex Cryptof. MS. Bessarionis.

Εὐχὴ ἐπὶ πώγωνος καρᾶ, ἢ κεφαλῆς.

Κτελεῖ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ὢν ἐκ ἄντων εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα παραγωγὸν τῆς σῆς μεγαλειότητος ἐμφανῆ γνωρίσματα καὶ τῷ ἄνθρωπον ἑ μόνον τῇ σῇ εἰκόνι τῇ ἰορτῇ τε καὶ λογικῇ ἀναφέρονται κατακοσμήσας, ἀλλὰ καὶ δελεῖν αὐτὸν ποικίλοις κατωραΐσας, αὐτὸς καὶ τῷ δούλῳ σου τίνδε, εἰς ἐνσυνένοιαν τῷ αὐτῷ προσόψῃως ὑποκειρόμενον τῷ ἑαυτῷ πώγωνι ἢ τῷ κόμῳ πᾶσι τοῖς παρὰ σὺ θεοῖς χαρίσμασι κατακόσμησον, καὶ καταλθέτω ἐπὶ τῷ κεφαλῷ αὐτοῦ, καὶ τῷ πώγωνι ἢ ἐυλογία σου, ὡς κατέβη ἐπὶ τῷ κεφαλῷ Ααρῶν, καὶ πώγωνι ἐπὶ ᾧ τῇ σῇ δόξῃ τῷ εἰκότος πάντα ἡμᾶς εἰς δόξαν σου ποιεῖν, καὶ τῷ πώγωνι αὐτοῦ, ἢ τῆς κόμης ἀπόκαρσις ἐναρχεται ποιεῖσθαι ὁ δούλος σου. Ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δόξα.

Oratio in barba vel capitis abrafionem.

Domine Deus noster, qui ex nihilo cunctas creaturas magnitudinis tuæ argumenta, ad esse adducis, & hominem non solum tua intellectuali & rationali imagine præcellentem exornasti, sed & variis ipsum crinibus decorum reddidisti: ipse quoque servum tuum N. ad vultus sui venustatem, barbam vel comam detonsum, divinis omnibus gratiis exorna: & super barbam & caput ejus benedictio tua descendat, sicut in caput & barbam Aaron defluxit: ad tuam enim gloriam, qui nos omnia facere præcepisti, barbæ vel comæ detonsioni principium dat servus tuus. Quia convenit tibi omnis gloria.

In Orationem pro barbæ detonsione, Observatio.

Εἰς πώγωνο καρᾶ.) Græcorum juvenibus, mysticibus servatis, mentum eradere consuetum est, & ab anno trigésimo barbam omnem enutrire: de qua scripsit Nicetas Manuelis Comneni lib. 5. Andronic. Comneni lib. 1. 2. & 7. Unde & Theodorum Marchionem Andronici senioris filium, quasi patris moris desertorem inculcat Gregoras, qui erasa penitus barba non absimilis Latinis ea tunc ratione se radentibus videretur: χήματι καὶ γένειον καρᾶ Δαφνίου τοῦ ἀκραιφνέ, & alibi ridet, κακαρμύνοντι τὴν φρονίαν πώγωνι, ut quæ non nisi a reis in Judicio damnatis apud suos deponi soleret, prout edicunt Orientis leges & frequentius refert Blaftares in Synagmate. τυπτόμενος καὶ κεράσμενος ἐξορίζεσθαι. Verberatus & rufus in exilium ejicitur. Idque jam olim fiesi solitum annotat Theophanes in Zenone, cujus

tempore Euthymius Patriarcha Anastasio imperium postmodum adepto post everfam ob ejus insolentes actus sedem, ἀπέλθον ὡς εἰ μὴ παύσαιτο ἀποκείραι τὸν κεφαλῷ αὐτοῦ, ἢ τοῖς ὄχλοις αὐτὸν δευαμβύσαι, ni desisteret, minatus est capitis ejus crines omnes detonsurum, & sædo triumpho per urbem deducendum, turbis commissurum. Superfluos vero & incomptos tam capitis quam menti crines decutere, ut viris decus & venustatem confert, ita detonsionem sua benedictione cumulare neutra quondam Ecclesia detrectabat. Vide Gregorii Sacramentarium. Ut autem capillos deponit, & caput aperit, vir, ita suos crines servat, necit, & velat mulier: nec sine Ecclesiæ prece redimiculum & mitram accipit religato imponit. Adest itaque ex Cryptopher. Bessarionis, & Barberino S. Marci.

ΕΤΧΗ ΕΠΙ ΤΟ ΑΝΑΔΗ-
σασθαι κεφαλῷ γυναῖκα.

Ο Θεὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐν προφήταις λαλήσας, καὶ προκινῶν τὸν φασισμὸν τῷ γνωρίσας σου ἐστῆναι ἐπ' ἐσχάτων τῷ γυναικὶ πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, ὁ μὴ θέλων τινα τῷ ὑπὸ σὺ πεπλάσμενον ἄνθρωπον ἀμοιρεῖν τῆς σῆς σωτηρίας: ὁ νόμος ἐκδέμενος ἀσκήτως τῆς ἐκλογῆς Παύλου & Αποστόλου σου τοῖς ἐν πίστει πολιτευομένοις ἀνδράσι & γυναιξί, ἵνα οἱ μὲν ἀκαλύπτῃ τῇ κεφαλῇ προσφέρων αἰνῶσιν, καὶ δοξολογίαν τῇ ἀγίῃ ὀνόματί σου, αἱ δὲ τῇ κεφαλῇ μετ' αἰδῆς καὶ σωφροσύνης κοσμήσιν ἑαυτάς ὡς ἔργοις ἀγαθοῖς καὶ ὕμνοις προσάγωσι τῇ δόξῃ σου. Αὐτὸς ἐυλόγησον καὶ τῷ δούλῳ σου τίνδε καὶ κόσμησον τῷ αὐτοῦ κεφαλῷ κόσμον τῇ σοὶ εὐαρίσῃ, ὅπως καὶ τὰς ἐντολάς σου πορεύομένη, καὶ τὰ μέλη πρὸς σωφροτισμὸν παιδαγωγῶσα, τύχη τῷ αἰωνίῳ ἀγαθῷ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῇ Κυρίῳ ἡμῶν.

ORATIO AD VELANDUM
& exornandum mulieris caput.

Deus Deus noster qui omnibus gentibus per prophetas tuos loquutus cognitionis tuæ lumen in finibus terræ appariturum prænucciasti, qui nullum a te productum hominem salutis exortem fieri desideras: qui per vas electionis Paulum Apostolum tuum, viris pariter & mulieribus in fide conversantibus leges posuisti; ut illi quidem aperto capite laudem & gloriam nomini tuo offerant; istæ vero cum pudore & modestia, in bonis operibus se exornantes, gloriæ tuæ Hymnos concinant: ipse benedic & ancillam tuam N. & mundo tibi placito caput ejus exorna, ut in præceptis tuis ambulans, & membra sua ad modestiæ regulam componens, æterna bona consequatur in Christo Jesu Domino nostro.

ORDO SERVARI SOLITUS IN SPONSALIBUS CELE-

brandis, videlicet in nuptiarum subarrhatione.

Post divinam Missam, stante in sacrario Sacerdote, conjugio copulandi prae sacris foribus consistunt.

Vir quidem a dextris: mulier autem a sinistris. Sunt vero repositi in dextra sanctae mensae parte, duo ipsorum annuli: aureus, & argenteus. Ex his argenteus dextrorsum respicit: Aureus sinistrorsum, juxta se invicem.

Tum Sacerdos, recens nuptiorum tertio capita signat. Tradiditque illis cereos accensos: & in templum illos inducit. Et cruciformiter ihesus adolet: & dicitur a Diacono: Benedic domine.

Inclamatque Sacerdos: Benedictus Deus noster: jugiter, nunc, & semper, & in saecula saeculorum.

Chorus. Amen.

Diaconus. In pace Dominum precemur.

Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Pro superna pace, & salute illorum: Dominum precemur.

Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Pro pace orbis universi, prospero statu sanctarum Dei Ecclesiarum, & omnium unione: Dominum precemur.

Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Pro sancta hac domo, & cum fide, devotione & timore Dei ingredientibus in eam: Dominum precemur.

Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Pro Archiepiscopo nostro N. venerando Presbytero, ordine Diaconorum in Christo, omni Clero, & populo: Dominum precemur.

Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Pro servo Dei N. & ancilla Dei N. sibi nunc invicem desponsatis, & salute eorum: Dominum precemur.

Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Ut eis concedantur liberi, in generis successionem, & cuncta ad salutem postulata: Dominum precemur.

Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Ut eis demandetur perfectus amor, pax & auxilium: Dominum precemur.

Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Ut in concordia & firma fide conserventur: Dominum precemur.

Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Ut in concordia & firma fide benedicantur: Dominum precemur.

Chorus. Domine miserere.

2 Α Κ Ο Λ Ο Υ Θ Ι Α

Γ Ι Ν Ο Μ Ε Ν Η Ι Ε Π Ι

μνήστροις ἡγουσιν τῷ ἀρραβῶντος.

Μετὰ τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ, ὁ τῷ ἱερέως ἐστῶτος ἐν τῇ ἱερατείᾳ, παρέstantαι οἱ μάλιστα ζεύγεται ἀπὸ τῶν ἁγίων θυρῶν.

Ὁ μὲν ἀνὴρ ἐκ δεξιῶν. ὁ δὲ γυνὴ ἐξ ἐναντίων. Ἀπόκεινται δὲ ἐν τῇ δεξιᾷ μέρει τῆς ἁγίας βαπτίσης, 3 δακτύλιοι αὐτῶν δύο, 4 χρυσῆς ὁ ἀργυρῆς. ὁ δὲ 5 μὲν ἀργυρῆς ὑποδέχεται πρὸς τὰ δεξιὰ. ὁ δὲ χρυσῆς, πρὸς τὰ ἀριστερά σιωπῆτος ἀλλήλων.

ὁ δὲ ἱερεὺς σφραγίζει τὰς κεφαλὰς τῶν αὐτῶν νεοτύμων ἐκ γ'. 7 καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, κηρὲς ἀπτομένους καὶ εἰσάξας αὐτοὺς ἐνδοῦ τῷ ναῷ 8 θυμικῶς, καὶ λέγεται παρὰ τοῦ Διακόνου. Εὐλόγησον δέσποτα.

Καὶ ὁ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, πάντοτε νυν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ὁ χρ. ἀμήν.

Ὁ Διάκονος. Ἐν εἰρήνῃ. Κύριε δειθῶμεν.

Ὁ Χορὸς. Κύριε ἐλέησον.

Ὁ Διάκονος. Ὑπὲρ τῆς ἀνωθεν εἰρήνης, καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν, τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Ὁ Χορὸς. Κύριε ἐλέησον.

Ὁ Διάκονος. Ἐπὶ τῆς εἰρήνης, καὶ σύμπαντος κόσμου, δόξα θείας τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν, καὶ τῇ πάντων ἐνώσει, τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Ὁ Χορὸς. Κύριε ἐλέησον.

Ὁ Διάκονος. Ὑπὲρ τῆς ἁγίας οἴκου πέρας, καὶ τῆς πίστεως, ἀλαβείας, καὶ φόβου Θεοῦ εἰσιόντων ἐν αὐτῇ, τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Ὁ Χορὸς. Κύριε ἐλέησον.

Ὁ Διάκονος. Ὑπὲρ τοῦ Αρχιεπισκόπου ἡμῶν, (καὶ δέσποτος) καὶ τιμῆς ὁριζουμένης, τῆς ἐν Χριστῷ ἡγεμονίας, πάντος τοῦ κλήρου, καὶ τοῦ λαοῦ, τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Ὁ Χορὸς. Κύριε ἐλέησον.

Ὁ Διάκονος. Ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, τῶν δὲ καὶ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, τῶν δὲ τῶν μνησθῶντων ἀλλήλοις, καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν, τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Ὁ Χορὸς. Κύριε ἐλέησον.

Ὁ Διάκονος. Ὑπὲρ τοῦ παραχρῆσθαι αὐτοῖς πάντα εἰς ἡμετέραν γένεσιν, καὶ πάντα καὶ πρὸς σωτηρίαν αἰμάτων, τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Ὁ Χορὸς. Κύριε ἐλέησον.

Ὁ Διάκονος. Ὑπὲρ τῆς καταπεμφθῆναι αὐτοῖς ἀγάπῃς τελείας, εἰρημικῆς, καὶ βοήθειας, τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Ὁ Χορὸς. Κύριε ἐλέησον.

Ὁ Διάκονος. Ὑπὲρ τοῦ φυλαχθῆναι αὐτοὺς ἐν ὁμοφύᾳ καὶ βεβαίᾳ πίστει, τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Ὁ Χορὸς. Κύριε ἐλέησον.

Ὁ Διάκονος. Ὑπὲρ τῆς ἀπογεθῆναι αὐτοὺς ἐν ὁμοφύᾳ καὶ βεβαίᾳ πίστει, τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Ὁ Χορὸς. Κύριε ἐλέησον.

Ο Διάκονος. Ὑπὲρ τῆ ἁφύλαχθῶσαι αὐτὸς ἐν ἀ-
μίμπτῳ βίῳ καὶ πολιτείᾳ, τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Ο Χορός. Κύριε ἐλέησον.

Ο Διάκονος. Ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, χαρί-
σται αὐτοῖς τίμιον καὶ γάμον, ἐν τῷ ποίτῳ ἀμείαν-
τον, τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Ο Χορός. Κύριε ἐλέησον.

Ο Διάκονος. Ὑπὲρ τῆ ρυθλῶσαι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης
θλίψεως, ὀργῆς, καὶ ἀνάγκης, τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Ο Χορός. Κύριε ἐλέησον.

Ο Διάκονος. Τῆς παραγίας ἀρχάνου, ὑπερδου-
λοῦμένης, ἐδόξεν διαποίησαι ἡμῶν Θεοτόκον, καὶ ἀειπαρ-
θένην Μαρίας, μετὰ πάντων τῶν ἁγίων μνημονό-
σαντες, ἑαυτὸς καὶ ἀλλήλους, καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν
Χεῖρ τῷ Θεῷ παραδόμεθα.

Ο Χορός. Σοὶ Κύριε. Ο ἱερὸς.

Ὅτι ἀρέσκει σοὶ πᾶσα, δόξα, τιμὴ, καὶ προσκυνήσεις,
τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ
ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

9 Εἶτα λέγει τῷ δούλῳ μεγαλοφώνως.

10 **Ο** Θεὸς ὁ αἰώνιος, ὁ τὰ διηρημένα συμμαγαλῶν
εἰς ἐνότητα, ἰο καὶ συνδύσμον ἡμετέρας τιθεὶς
ἀρρήκτον, ὁ διλογήσας Ἰσαὰκ ἐν Ρεβέκκᾳ, καὶ κλη-
ρονόμους τῆς αὐτοῦ ἐπαγγελίας ἀναδείξας, αὐτὸς διλό-
γησον καὶ τὴν δούλῃ σου τῇ τῇ, ὁδηγῶν αὐτὴν ἐν παντί
ἐργῇ ἀγαθῇ.

Ὅτι ἐλεήμων καὶ φιλόφρων Θεὸς ὑπάρχεις, καὶ
σοὶ καὶ δόξα ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ,
καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰ-
ώνας τῶν αἰώνων. Ο Χορός. ἀμήν.

Ο ἱερὸς. Εἰρήνη πᾶσι.

Ο Διάκονος. Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ Κυρίῳ κλι-
νέτε.

Ο ἱερὸς.

Κτεῖς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐν τῇ ἐξ ἑαυτοῦ προμνησά-
μενος Ἐκκλησίαν παρθέτον ἁγίαν, ἐλόγησον
τὰ μέτρα τῶν ταῦτα, καὶ ἔννοιον, καὶ ἁφύλαξον τὴν δούλῃ
σου τῇ ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμοιοῖα.

Σοὶ ὅν ἀρέσκει πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκυνήσεις
τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ
ἀεὶ, ἐν τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ο χορός. ἀμήν.

8 Εἶτα λαβὼν ὁ ἱερὸς τὴν δακτυλίαν.

Επιδίδωσι αὐτῷ τῷ ἀνδρὶ, καὶ χρυσῶν. Εἶ-
τα καὶ ἀργυρῶν τῇ γυναικί. Καὶ λέγει τῷ ἀνδρὶ.
Ἀρραβανίζεταί ὁ δούλος τῷ Θεῷ, ὁ δεῖνα, τῷ δού-
λῳ τῷ Θεῷ, τῷ δέ, εἰς τὸ ὄνομα τῷ Πατρὶ, καὶ
τῷ Υἱῷ, ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, ἡ νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς
αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Εἶτα καὶ τῇ γυναικί λέγει. Ἀρραβανίζεταί ὁ δού-
λος τῷ Θεῷ, ὁ δεῖνα, καὶ δούλος τῷ Θεῷ τῷ δέ, εἰς τὸ
ὄνομα τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι.
ἡ νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Καὶ ὁ τῶν εἰς ἑκαστον. τῶν. Ποιεῖσαν μὲν
τὰ τὰ δακτυλίδια, ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ ἐπιτί-
θουσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς δεξιῶν αὐτῶν δακτύλοις. k εἶ-
τα ἀλλάσσει II τὰ δακτυλίδια τῇ νουόμενῃ II ὁ
σύμπλοκος.

Ο δὲ ἱερὸς λέγει τῷ Εὐχλῷ. Τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Κεῖς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τῷ παιδί τῷ πατριάρχῃ
Ἀβραάμ συμπορεύσεις ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ.

Diaconus. Ut in inculpato convictu & conversatione conserventur: Dominum precemur.

Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Ut honoratas eis nuptias in- violatumque thalamum, Dominus Deus largiatur: Dominum precemur.

Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Ut ab omni tribulatione, ira, & angustia liberemur: Dominum precemur.

Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Sanctissimæ, intemeratæ, super omnes benedictæ gloriolæ Dominæ nostræ Deiparæ, & semper virginis Mariæ, cum omnibus sanctis memoriam agentes, nos ipsos, & invicem, & omnem vitam nostram, Christo Deo commende- mus.

Chorus. Tibi, Domine.

Sacerdos. Quia tibi convenit omnis glo- ria, honor, & adoratio, Patri, & Filio, & Sancto Spiritui: nunc, & semper, & in sæcula sæculorum.

Chorus. Amen.

Deinde elata voce dicit Orationem.

Deus æternæ, qui divisa a se invicem in unitatem cogis, & insolubilem eis compositionis nexum imponis, qui Isaac & Rebeckæ benedixisti, hæredesque illos promissionis tuæ declarasti: benedic etiam ipse his servis tuis, in omni opere bono deducens illos.

Quia misericors & hominum amator existis, & tibi gloriam referimus; Patri, & Filio, & Sancto Spiritui: nunc, & semper, & in sæcula sæculorum.

Chorus. Amen.

Sacerdos. Pax omnibus.

Diaconus. Capita vestra Domino incli- nate.

Sacerdos.

Domine Deus noster, qui ex gentibus Ecclesiam virginem castam tibi desponsasti: benedic & sponsalibus istis, & conjunge, & conserva servos tuos istos in pace & concordia.

Tibi enim convenit omnis gloria, hon- or, & adoratio, Patri, & Filio, & San- cto Spiritui: nunc, & semper, & in sæ- cula sæculorum.

Chorus. Amen.

Acceptis deinde annulis Sacerdos, donat primum, viro aureum: tum argenteum, mulieri. Et dicit viro: Subarrhatur ser- vus Dei N. propter ancillam Dei N. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: nunc, & semper, & in sæcula sæ- culorum. Amen.

Deinde dicit mulieri. Subarrhatur ancil- la Dei N. propter servum Dei N. in no- mine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: nunc, & semper.

Cumque per ad unumquemque hoc dixe- rit, crucem super eorum capita facit annu- lis, & utrumque dextris eorum digitis im- mittit. Deinde recens nuptiorum annulos com- mutat assistens. Paranympheus.

Sacerdos vero dicit Orationem.

Dominum precemur.

Dominæ Deus noster, qui cum puero Patriarchæ Abraham ut

domino suo Isaac uxorem duceret misso simul in Mesopotamiam profectus es, & adaquationis signo Rebeccam subarrharc illi præmonstrasti: benedic ipse servorum tuorum N. & N. sponsalibus, oppignoratuntum in eis verbum confirma; & stabili eos in unitate, quæ secundum te sit: tu enim ab initio masculum & fœminam creasti, & a te viro mulier coaptatur in auxilium & successionem generis humani. Ipse igitur, Domine, qui misisti veritatem tuam super hæreditatem & promissionem tuam, super servos tuos patres nostros electos tuos, in unamquamque generationem & generationem: Respice super servum tuum hunc, & super ancillam tuam hanc, & sponsalia eorum in fide & concordia, in veritate & dilectione confirma. Tu enim, Domine, arham sic dari, & illa pactum omne firmari subindicasti. Annulo Joseph potestas data est in Ægypto, annulo Daniel in Babylonis regione honoratus est, veritas circa Thamar annulo comperta est; & annulo Patris noster cœlestis erga filium suum misericors est effectus: date, namque dixit, annulum in dexteram ejus, & vitulum saginatum mactate, convivati collætetur. Ipsa dextera tua, Domine, Moysen in rubro mari deduxit, per verum enim tuum verbum cœli firmati sunt, & terra fundata est: & potenti tuo verbo, & brachio tuo excelsio benedicetur servorum tuorum dextera. Ipse igitur, Domine, benedictione cœlesti hanc annuli immissionem nunc benedic: & Angelus Domini præcedat eos omnibus diebus eorum.

Quia tu benedixisti & sanctificas omnia, & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio, & Sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Deinde dicitur protensa Oratio, & fit dimissio.

εὐδομήνι νυμφεύσασθαι τῇ Κυρίῳ αὐτῇ Ἰσαὰκ γυναῖκα, καὶ διὰ μιστείας ὑδρεύσεως ἀρραβωνίσασθαι τὴν Ρεβέκκαν ἀποκαλύψας, αὐτὸς ἐλόγησον τὴν Ἀρραβῶνα τῷ δέλῳ σου, τὸ δὲ, & πῶς δὲ. καὶ σήμερον τὸν παρ' αὐτῆς λαληθέντα λόγον. βεβαίωσον αὐτὴς τὴν παρὰ σὲ ἀγία ἐνόητι. Σὺ ὅν ἀπ' ἀρχῆς ἐδημιούργησας ἄρσεν καὶ θῆλυ, καὶ παρὰ σὲ ἀρμόζεται ἀνδρὶ γυνὴ εἰς βοήθειαν καὶ ἁρμοχίῳ τῷ γένει τῇ ἀνδρώπῳ. Αὐτὸς οὖν Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ὀξαποστάλας τὴν ἀλήθειαν ἐπὶ τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν ἐπαγγελίαν σου ἐπὶ τοῖς δέλῳ σου, τὸς πατέρας ἡμῶν εἰς καθ' ἐκάστῳ γενεῇ καὶ γενεῇ τὸς ἐκλεκτοὺς σου, ἐπίβλεψον ἐπὶ τὸν δέλῳ σου, τὸνδε, καὶ τὴν δέλῳ σου, τὴνδε, & σήμερον τὴν Ἀρραβῶνα αὐτῶν, ἐκ πίστεως καὶ ὁμοιοῦ καὶ ἀληθείας καὶ ἀγάπης. Σὺ ὅν Κύριε ὑπέδειξας διδόναι τὴν Ἀρραβῶνα, καὶ ἐνρίξιναι ἐν παντί. διὰ δακτυλίδι ἐδόθη ἡ ἑξουσία τῇ Ἰωσήφ ἐν Αἰγύπτῳ. διὰ δακτυλίδι ἐδόξαθη Δαυὶδ ἐν χώρᾳ Βαβυλῶνος, ὅτε δακτυλίδι ἐφανερώθη ἡ ἀλήθεια τῷ Θάμαρ, διὰ δακτυλίδι ὁ Πατὴρ ἡμῶν ὁ ὑψίστος, οἰκτιρῶν γενόμεν ἐπὶ τὴν Χίον αὐτῆς. Δότε γὰρ φησι δακτυλίδιον ἐπὶ τὴν δεξιὰν αὐτῆς, καὶ θύσαντες τὴν μόχον τὴν σιδήρεον, φάγοντες εὐφραδῶμεν. αὐτὴ ἡ δεξιὰ σου Κύριε, τὴν Μαῦσῳ ἱερατοποιήσας ἐν ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ. Διὰ ὅν τὴν λόγον σου τὴν ἀληθινὴν, οἱ ὑψίστοι ἐστεινῶσαν, καὶ ἡ γυνὴ ἐδεμελιώθη, καὶ ἡ δεξιὰ τῷ δέλῳ σου ἐλόγησθαι, τῇ λόγῳ σου τῇ κρατείᾳ, καὶ τῇ βραχίονί σου τῇ ὑψηλῇ. Αὐτὸς οὖν καὶ νῦν δέσποτα, ἐλόγησον τὸ δακτυλοδείσαν τὸ ἐν ἀγαθίᾳ ὑψίστον, καὶ ἄγγελος Κυρίου προπορεύσας ἐμπροσθεν, ἀντὶ πάντων πᾶσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτῶν.

Ὅτι σὺ εἰ ὁ ἐλόγων καὶ ἀγαθῶν τὰ σύμπαντα, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῇ Πατρί, καὶ τῇ Χίῳ, καὶ τῇ ἀγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εἶτα ἐκτενὴς, καὶ ἀπόλυσις.

VARIÆ LECTIONES.

In nullo quod viderim Euchologio MS. reperitur præsens Officium: solum Cryptof. Bessarionis & Barberinum S. Marci exhibet illud.

- a **Α** Κολλιδία.) Cryptof. Codex legit παῖς.
 b Τὴ Ἰερὴς. Cryptoferr. τὴ Ἀρχιερέως: eo quod Patriarchicum est Euchologium.
 c Εξ ἐναντίων.) Idem ἐξ ἀρροῦ.
 d Καὶ ἀρροῦ.) Ubicumque legitur ἀρροῦ, legit idem σιδηροῦ.
 e Ὁ δὲ Ἰερὴς σφραγίζει.) Legit idem: καὶ σφραγίσας ἐκ τριῶν τῶν κεφαλῶν τῶν νυμφίων ὁ Ἀρχιερεὺς, λέγοντος τοῦ Διακόνου. Εν εἰρήνῃ. τὴ Κυρίῳ.
 f Τὴν εἰρήνῃ τῇ σύμπαντι.) Deest postulatio hæc in dicto codice; & sequentium ordo inversus est, Τὴν τῇ Ἀρχιεπισκόπῳ ἡμῶν, ἱεροσυνῇ, ἀντιλήϊον, ἁγιοσύνην: & τὴν τῇ χερσὶν αὐτοῦ, τοῦ Κυρίου δυνά-

- μιν. Τὴν τῇ ἀγίῳ οἴκῳ τέττε. Τὴν τῇ δέλῳ, καὶ τῇ δέλῳ.) Legit idem: καὶ μετὰ τὸ, ἀμήν, ἀποδίδωσι τῇ ἀνδρὶ τὸν χερσὶν δακτύλῳ, τὸν σιδηροῦ δὲ τῇ γυναικί.
 h Νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τοὺς.) Desunt hæc in dicto codice.
 i Νῦν καὶ αἰ.) Et hæc pariter desunt.
 k Εἶτα ἀλλόθεν. Legit idem codex: ἀντιδιδόναι τῇ τῇ ἀλλοθεν, καὶ ἐν τῇ κρατείᾳ ὁ Ἰερὴς συμπλέκει τὰς δεξιὰς ἀλλήλων, καὶ κρατῆσαι ἐξέρχονται. Ἰρμυτάντ ἀδ σε ἰννις ἀννυλός, & dum illos tenet, dexteras illorum innectit sacerdos; dumque sic illos ducit, egre diuntur.

9 *Εἴτα λέγει τὴν δὶχλὺν.*) Antiqua est Soteris Papæ institutio ex Ciacconio in ejus vita: *nec legitima uxor habeatur, nisi cui Sacerdos prius benedixerit:* sed nec sponsalia nisi adjunctis Sacerdotum precibus & benedictionibus celebrari sanxit Alexii Comneni Novella in Juris Orientalis libro secundo consulenda.

10 *Συνδισμον δαδίσαν τῶν δὲ ἑρῶν.*) Condemnant Græcos verba hæc repudium & conjugii dissidium levi ex causa permittentes, & dimissos conjuges aliis nuptui facilius tradentes: de qua illegitima consuetudine, a Patribus Latinis Concilii Florentini interrogati & reprehensi, nullam quæ satisfaceret rationem reddere potuerunt: de quo plurima apud Arcudium toto fere lib. 7.

11 *Εἴτα ἀλάσιν τὰ δακτυλίδια.*) Viro ut digniori aureum, fœminæ argenteum annulum jam traditum a Sacerdote, Paranympus amoris & concordie conciliator commutat; & sponsæ aureum, sponso argenteum donas, ut hic muliebri infirmitati virilem animum accommodet, illa vero se in omnium mariti bonorum consortium venire intelligat: vel ut hac annulorum computatione suorum corporum possessioni renuncient, & se non propriæ, sed alienæ potestatis esse agnoscant. Thessalonicensis autem annulo ferreo sponsam ubique donatam cum M. S. Cryptos. afferens, paulum diverse ritum eundem explicat. *δίδωσι τῇ γυναικὶ τὸν σιδῆρεν δακτυλῖον, ὡς παρὰ τῶ ἀνδρὸς, ὁ ἱερεὺς. τῇ δὲ ἀνδρὶ χρυσῶν, ὡς παρὰ τῆς γυναικὸς. καὶ ἐκ τούτων αὐταὶ ἀνταλλάσσει τῶν τεμάδια διατιμῶν.* Fœminæ, quasi ex patre viri aureum annulum Sacerdos tradit, &

quasi ex parte fœminæ, aureum viro, & Trinitatem veneraturus ter illas commutat.

12 *Ὁ σωτήριος.*) Nuptiarum fœderisque nuptialis mediator, Pronubus vel Paranympus Latinis; hodie σωτήριος, & corrupte καμπάρης, Græcis dicitur. Illius officium vel morem declarat sub Evaristi Papæ nomine Episc. 1. *Σπονσά, α. Παρανυμφίς, ut consuetudo docet, custodita, & consociata a proximis congruo tempore petita legitime datur, & solemniter accipiat.* Paranympus seu Paranympus institutionem Soteri adscribit Ciacconius in ejus vita. *Instituit Soter ne legitima uxor haberetur, nisi cui Sacerdos prius benedixisset: & quam parientes solemniter, more Christiano marito collocaissent, quamque etiam de more Paranympus custodissent.* Unius Paranympus mentionem habet Concilium Carthaginense quartum, qui castitatis & pudicitie conjugis utriusque, testis, & quasi custos, (propter quod infra coronas, pudoris signa & præmia sustentabit) *puros adhuc illos, & commercii carnalis expertes inter se jungit, vel potius conjunctioni in Ecclesia factæ assistit: & Dei personam primi omnium conjugii, Paranympus & Pronubi in Ecclesia representant.* Deum enim seu Paranympum primam mulierem ad Adamum adduxisse Scripturæ sacræ commemorant: quod & insinuat a Balsamone in Photii Nomocanonem tit. 13. de Sponsalibus: *ὡς περ Θεοῦ μέσον τῶ σωπατομένων ἀποσκαρμένω, καὶ τῶ τοιαύτῳ συμπαρομῶν, διὰ τῆς τῶ δὶχλὺν ἱεροτελεσίας κρετύποντος.* Quasi Deus medius adducatur, & conjunctionem illam per gratiarum consecrationem confirmet.

OFFICIUM CORONATIONIS NUPTIARUM.

Si quidem voluerint eodem tempore *sponsio coronari, ingrediuntur in templum Sponsi, cum cereis accensis.*

Præcedente Sacerdote cum thuribula, & canente Psalmum modo sequenti.

Populus autem in unoquoque versu, dicit.

Gloria tibi Deus noster, gloria tibi.

Beati omnes qui timent Dominum.

Gloria tibi Deus noster, gloria tibi.

Qui ambulant in viis ejus.

Gloria tibi, Deus noster.

Labores manuum tuarum manducabis.

Gloria tibi, Deus noster.

Beatus es, & bene tibi erit.

Gloria tibi, Deus noster.

Uxor tua sicut vitis abundans in lateribus domus tuæ.

Gloria tibi Deus noster, gloria tibi.

Fillii tui sicut novellæ olivarum: in circuitu mensæ tuæ.

Ecce sic benedicetur homo: qui timet Dominum.

Gloria tibi, Deus noster, gloria tibi.

Benedicat tibi Dominus ex Sion: & videas bona Hierusalem omnibus diebus vitæ tuæ.

Gloria tibi, Deus noster, gloria tibi.

Et videas filios filiorum tuorum: pax super Israel.

Gloria tibi, Deus noster.

Deinde Diaconus Colleham.

In pace Dominum precemur.

Chorus. Domine miserere.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΩΜΑΤΟΣ.

Εἰ μὲν βέλονται 2 ἐν τῇ αὐτῇ τετρασθῶναι, α
εἰσέρχονται ἐν τῇ ναῷ, μὲν κηρῶν ἀπτομένων.
b Προπορεύομεν τῷ ἱερεῶς, μὲν θυμιατῶν, καὶ ψάλλοντες, τὸν ψαλμὸν ἕως.

Ὁ δὲ λαὸς ἐν ἐκάστῳ εἰρήνῃ. λέγει, τό.

Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι.

Μακάριοι πάντες οἱ φοβέμενοι τὸν Κύριον.

Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Οἱ πορεύομενοι ἐν ταῖς ἐσθῶν αὐτῶν.

Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Τὰς πόνας τῶν καρπῶν σε φάγισαι.

Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Μακάριος εἰ καὶ καλῶς σοι ἔσται.

Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Ἡ γυνὴ σε ὡς ἄμπελος ἀθύνουσα ἐν ταῖς κλίταις τῆς οἰκίας σε.

Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι.

Οἱ υἱοὶ σε ὡς κέφυτα ἐλαιῶν, κύκλῳ τῆς τραπέζης σε.

Ἰδὲ ἕως ἀλογηθήσεται ἄνθρωπος ὁ φοβέμενος τὸν Κύριον.

Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι.

Εὐλογίησαι σε Κύριος ἐκ Σιών, καὶ ἰδοὺ τὰ ἀγαθὰ Ἱερουσαλήμ, πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου.

Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι.

Καὶ ἰδοὺ τῶν πάντων τῶν τῶν σε, εἰρήνη ἐπὶ τὴν Ἰσραὴλ. Δόξα σοι ὁ Θεός.

c Εἴτα ὁ Διάκονος τῶν σωματικῶν.

Εν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον.

δ **Ο Διάκονος.** d Ὑπὲρ τῆς ἀναθῆναι εἰρήνης, ἐ τ' σωτηρίας αὐτῶν, ᾤ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Ο χορός. Κύριε ἐλέησον.

Ο Διάκονος. Ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, ᾤ σύμπαντος κόσμου, εὐσεβείας τῶ ἀγίου ᾤ Θεοῦ ἐκκλησιῶν, καὶ τ' τῶ πάντων ἐνόςων, τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Ο χορός. Κύριε ἐλέησον.

Ο Διάκονος. Ὑπὲρ τῆς ἀγίας οἴκου τούτου, ἐ τῶ μεταπίστεως, ἐλαβείας, ἐ φόβου Θεοῦ εἰσιόντων ἐν αὐτῇ, ᾤ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Ο χορός. Κύριε ἐλέησον.

Ο Διάκονος. Ὑπὲρ τῆς Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν, ᾤδε, ᾤ τιμῆς πρεσβυτερίου, τῆς ἐν Χριστῷ ἀρχιεπισκοπίας, πατρὸς ᾤ κλήρου ἐ τ' λαοῦ, τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Ο χορός. Κύριε ἐλέησον.

Ο Διάκονος. Ὑπὲρ τῆς δόξης ᾤ Θεοῦ, ᾤδε, καὶ τῆς νῦν συναπτομένων ἀλλήλοις εἰς γάμον κοινότητος, καὶ τ' σωτηρίας αὐτῶν, τοῦ Κυρίου δειθῶμεν.

Ο χορός. Κύριε ἐλέησον.

Ο Διάκονος. Ὑπὲρ τῆς ἐυλογηθῆναι τῆ γάμου τούτου, ὡς ᾤ ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Ο χορός. Κύριε ἐλέησον.

Ο Διάκονος. Ὑπὲρ τῆς παραχρῆδυν αὐτοῖς σωφροσύνης, καὶ καρπὸν κοιλίας, πρὸς τὸ συμφέρον, ᾤ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Ο χορός. Κύριε ἐλέησον.

Ο Διάκονος. Ὑπὲρ τῆς ἐυφρανθῆναι αὐτοὺς ἐν ὁράσει υἱῶν ἐ θυγατέρων, ᾤ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Ο χορός. Κύριε ἐλέησον.

ε **Ο Διάκονος.** e Ὑπὲρ τῆς δωρηθῆναι αὐτοῖς ὑπεκρίας ὑπολαύσειν καὶ ἀκατάγνωστον ἀφ' ἀγαθῶν, τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Ο χορός. Κύριε ἐλέησον.

Ο Διάκονος. Ὑπὲρ τῆς δωρηθῆναι αὐτοῖς τε καὶ ἡμῖν πάντα τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα, ᾤ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Ο χορός. Κύριε ἐλέησον.

Ο Διάκονος. Ὑπὲρ τῆς ρυθιθῆναι αὐτοὺς τε καὶ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως, ὀργῆς, καὶ ἀνάγκης, ᾤ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Ο χορός. Κύριε ἐλέησον.

Ο Διάκονος. Ἀντιλαβῆ, σῶσον, ἐλέησον, καὶ ἀφ' φύλαξον ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ σῇ χάριτι,

Ο χορός. Κύριε ἐλέησον.

Ο Διάκονος. Τῆς παναγίας ἀχράντης, ὑπερόλογημένης, ἐνδόξου διαποίτης ἡμῶν Θεοτόκου, καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, μετὰ πάντων τῶ ἀγίων, μνημονεύσαντες, αὐτοὺς, καὶ ἀλλήλους, καὶ πᾶσαι τ' ζωῶν ἡμῶν Χρυσῶν τῇ Θεῷ παραδώμεθα.

Ο χορός. Σοὶ Κύριε.

Εκφώνως ὁ Ἱερεὺς.

Ὅτι ἀρτίπει σοι πᾶσα, δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύνησις, τῇ Πατρὶ, καὶ τῇ Τίμῃ, ἐ τῇ ἀγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τ' αἰῶνων. **Ο χορός.** ἀμήν.

Ο Διάκονος. Τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Καὶ ὁ Ἱερεὺς μεγαλοφώνως τὴν ὠχλῶν.

ε **Θεὸς ὁ ἀχραντος,** καὶ πάσης κτίσεως δημιουργός, ὁ ἐ πλεῖραν ᾤ προπάτορος Ἀδὰμ διὰ τὴν σὺν φιλοφρονείᾳ εἰς γυναῖκα μεταμορφώσας, καὶ ἐυλογήσας αὐτὴν καὶ εἰπὼν, ἀυξάνεθι καὶ πληθύνεθι. καὶ κατακυριεύσατε τ' γῆς. καὶ ἀμφοτέρως αὐτοὺς ἐν μέλος ἀγαδείξας διὰ τ' συζυγίας. ἔκκεν ᾤ τότε καταλεί-

Εὐχολ.

Diaconus. Pro superna pace & eorum salute, Dominum precemur..

Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Pro pace universi orbis, prosperitate sanctarum Dei Ecclesiarum, & omnium unione, Dominum precemur.

Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Pro sancta hac domo, & cum fide, devotione, & timore Dei in eam ingredientibus, Dominum precemur.

Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Pro Archiepiscopo nostro N. venerando Presbyterio, Diaconorum gradu in Christo, omni Clero & populo, Dominum precemur.

Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Pro servis Dei N. & N. nunc invicem conjunctis in conjugii communione, & pro salute eorum, Dominum precemur.

Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Ut benedicantur hæ nuptiæ, sicut in Cana Galilææ, Dominum precemur.

Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Ut eis continentia, & fructus ventris in bonum concedatur, Dominum precemur.

Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Ut in visu filiorum & filiarum collætentur, Dominum precemur.

Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Ut fecunditatis fruitio, & inculpatus illis convictus præbeatur, Dominum precemur.

Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Ut ipsis nobisque cuncta ad salutem postulata concedantur, Dominum precemur.

Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Ut ipsi & nos ab omni tribulatione, ira & angustia liberemur, Dominum precemur.

Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Suscipe, salva, miserere, & conserva nos Deus tua gratia.

Chorus. Domine miserere.

Diaconus. Sanctissimæ, intemeratæ, super omnes benedictæ, gloriosæ Domine nostræ Deiparæ, & semper virginis Mariæ, cum omnibus Sanctis memoriæ agentes, nos ipsos, aliosque invicem, & omnem vitam nostram, Christo Deo commendemus.

Chorus. Tibi Domine.

Elata voce Sacerdos:

Quia convenit tibi gloria, honor, & adoratio: Patri, & Filio, & Sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. **Chorus.** Amen.

Diaconus. Dominum precemur.

Et Sacerdos elata voce Orationem subjungit.

DEus illibate, & omnis creaturæ opifex, qui per humanitatem tuam primi parentis Adæ costam in mulierem transformasti, & benedicens eis dixisti; Crescite, & multiplicamini, & dominamini terræ: & ipsos ambos per conjugium unum corpus esse voluisti; propterea namque derelin-

R r ij

quet homo patrem suum & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una: Et, quos Deus conjunxit, homo non separet: qui Abraham famulo tuo, vulva Saræ aperta benedixisti, & multitudinis gentium patrem illum effecisti: qui Isaac Rebeccæ tribuisti, & ejus fœtui benedixisti: qui Jacob Racheli conjunxisti, & ex iis duodecim Patriarchas eduxisti qui Joseph copulasti Aseneth, & filiorum procreationis fructum Ephraim & Manasse eis largitus es: qui Zachariam & Elizabeth suscepisti, & Præcursoris partum eis contulisti: qui e radice Jesse secundum carnem perpetuam Virginem germinare fecisti, & ea incarnatus in salutem generis hominum natus es: qui per inexplicatum donum tuum, & humanitatem plurimam, in Cana Galilææ advenisti, & nuptiis ibidem celebratis benedixisti, ut quia tuæ voluntatis est legitimum conjugium, & ex eo filiorum procreatio, demonstrares: ipse sanctissime Domine, suscipe nostras famulorum tuorum preces, ut hic sicut & ibi, invisibili tua protectione advenias. Benedic nuptiis istis, & famulis tuis N. & N. vitam pacificam, dierum prolixitatem, continentiam, dilectionem ad invicem in vinculo pacis, diuturnum semen, in filiis gratiam, immarcescibilem gloriæ coronam, præbe. Filios filiorum eis videre concede: thorum eorum insidiis liberum custodi: & da eis de rore cæli desuper, & de pinguedine terræ. Domos eorum imple frumento, vino, & oleo, & omni bono; ut & opus habentibus subministrent: & largire adstantibus cuncta quæ salutem conducunt, postulata.

Quia Deus misericordiæ, miserationum, & humanitatis existis: & tibi gloriam referimus, cum principii experite tuo Patre, & sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum.

Chorus. Amen.

Diaconus. Dominum precemur.

Et Sacerdos orationem subjungit.

Benedictus es Domine Deus noster, mysticarum & illibatarum nuptiarum mystes, & corporearum legislator, incorruptionis custos, & eorum quæ ad vitam conducunt, prudens administrator: ipse & nunc Domine, qui in principio hominem formasti, & ut regem creaturarum illum constituisti, quique dixisti: non esse bonum, solum hominem super terram existere, Faciamus ei adiutorium secundum ipsum: & accipiens unam ex costis ejus, mulierem formasti; quam videns Adam, dixit: Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea, ipsa vocabitur Virago; quia de viro sumpta est ipsa. Hujus causa derelinquet homo patrem suum & matrem, & adhærebit uxori suæ: &, erunt duo in carne una: Et, quos Deus conjunxit, homo non separet. Ipse & nunc Dominator Domine Deus noster, emitte super cælestem gratiam tuam super hos tuos N. & N. & da puellæ huic, in omnibus viro subiaci, & servum tuum hunc caput esse uxoris, ut secundum beneplacitum tuum vivant. Benedic eis, Domine Deus noster, sicut bene-

φείανθρωπος πατέρα αὐτῶν καὶ μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται τῇ ἰδίᾳ γυναικί, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. καὶ ὅς ὁ Θεὸς συνέζωξεν, ἄνθρωπος μὴ χωρίζεται. ὁ δὲ θεράποντάς σε Ἀβραάμ δι' ὀλογίσας, καὶ θῆνοίσας καὶ μητέρα Σάρρας, καὶ πατέρα πλῆθους ἰδῶν ποιήσας, ὁ δὲ Ἰσαάκ τῇ Ρεβέκκᾳ χειρὸς αὐτοῦ, καὶ τὸν κόπον αὐτῆς ἐλόγησας, ὁ δὲ Ἰακώβ τῇ Ραχὴλ συνάψας, καὶ ἔξ αὐτῆς τὸς δώδεκα πατεράρχας ἀγαδείσας, ὁ δὲ Ἰωσήφ καὶ τὴν Ἀσινὴθ συνέζωξας, καρπὸν παρδοποιίας αὐτοῖς δὲ Εφραίμ καὶ τὸν Μανασσὴν χειρὸς αὐτοῦ, ὁ τὸν Ζαχαρίαν καὶ τὴν Ἐλισάβετ προσδεξάμενος, καὶ Πρόδρομον τὸν κόπον αὐτοῖς ἀγαδείσας. οἱ ἐκ τῆς ρίζης Ἰσραὴλ τὸ κατὰ σάρκα βλαστήσας τὸν Λεὶπάρδορον, καὶ ἔξ αὐτῆς σαρκωθεὶς καὶ τεχθεὶς, εἰς σωτηρίαν τῷ γένει τῷ ἀνθρώπων. ὁ διὰ τὴν ἁφρασίαν σου δωρεάν καὶ πολλὴν ἀγαθότητα παραχρὸς ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἐκεῖσε γάμον ἐλόγησας, ἵνα φανερώσῃς ὅτι σὸν θεὸς ἐκτίσας τὸν κόσμον συνέζωξας καὶ ἔξ αὐτῆς παρδοποιία. αὐτοῖς δὲ ἰσοποταπῶς, προσδεξάμενος δέσιν ἡμῶν τῷ ἱκετῶν σου, ὡς ἐκεῖσε καὶ ὁ παῦδα παραχρὸς ἐκτίσας τὴν ἀοράτην σου ἐπιστάτην ἐλόγησον τὸν γάμον τόν καὶ παράχρησας τοῖς δούλοις σου τούτοις, τῷ δέσιν, ὅτι τῷ δέσιν, ζῶντι εἰρηνικῶς, μακροήμερος, σωφροσύνη, τὸν εἰς ἀλλήλους ἀγάπῃ, ἐν τῷ συνδίσμῳ τῇ εἰρήνῃ, ἀνέμα μακρόβιον, τὸν ἐπὶ τέκνοις χάριν, τὸ ἀμαρτανόν τὸ δόξης σέβας. ἀξίωσον αὐτοὺς εἶδεν τέκνα τέκνων. τὸν καὶ τὸν αὐτῶν ἀνεπιβέβητον ἀνέμασον. καὶ δὲ αὐτοῖς ἀπὸ τῶν δρόμων τῶν ἑρῶν ἀνέμασον, καὶ ἀπὸ τῆς πίστεως τῆς γῆς. ἐμπλησον τὸς οἴκους αὐτῶν σίτου, οἴνου, καὶ ἐλαίου, καὶ πάσης ἀγαθότητος, ἵνα μεταδιδῶσι καὶ τοῖς χρεῖαις ἑαυτοῦ, δωρεάν ἅμα καὶ τοῖς συμπαρεσσι πάντα τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα.

Ὅτι Θεὸς εἰλῆς, οἰκτιρῶν, καὶ φιλελευθέρων ὑπάρχων, καὶ σοὶ τὸν δόξαν ἀναπέμπομεν, σὺ τῷ ἀνάρχῳ σου Πατρί, καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζῶντι Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, ὅς εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ὁ χορός. ἀμήν.

Ὁ Διάκονος. Τῷ Κυρίῳ δὴνθῶμεν.

Καὶ ὁ ἱερεὺς τὸν δόχλιν.

Ετλογητὸς εἰ Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τῷ μυστικῷ καὶ ἀχράντῳ γάμῳ ἱερουργὸς, καὶ τῷ σωματικῷ Νομοθέτης, ὁ τῆς ἀφθαρσίας φύλαξ, τῷ βίωτικῷ ἀγαθὸς οἰκονόμος. αὐτὸς καὶ νῦν δέσποτα ὁ ἐν ἀρχῇ πλάσας τὸν ἄνθρωπον, καὶ θεὸς ἐκτίσας τὸν κόσμον εἰς βασιλείαν τῆς κτίσεως, καὶ εἰπὼν, ἐκάλον εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον ἐπὶ τῇ γῆς, ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθόν κατ' αὐτόν. καὶ λαβὼν μίαν τὴν πλῆρῶν αὐτῆς, ἐπλασας γυναικίαν, ὡς ἰδὼν Ἀδὰμ εἶπε. τὸτο νῦν ὅσων ἐκ τῶν ὅσων με, ὅς σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς με, αὕτη κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τῆς ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη αὕτη. ἐνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος πατέρα αὐτοῦ καὶ μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται τῇ ἰδίᾳ γυναικί, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. καὶ ὅς ὁ Θεὸς συνέζωξεν, ἄνθρωπος μὴ χωρίζεται. αὐτὸς καὶ νῦν δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, κατὰ πεμφορὴν χάριν σου τὴν ἐπαράμιον, ἐπὶ τῶν δούλων σου τούτων, καὶ δέσιν, καὶ δέσιν, ὅς δὲ τῇ παιδίσκῃ ταύτῃ ἐν πάσῃ ὑποταγῇ τῷ ἀνδρὶ, καὶ τῷ δέσιν σου τῷ, εἶναι εἰς κεφαλὴν τῆς γυναικὸς ὅπως βιώσῃ καὶ τὸ θεῖον σου ἐλόγησον αὐτοὺς Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὡς ἐλόγησας

τῇ Ἀβραάμ καὶ τῇ Σάρρᾳ . εὐλόγησον αὐτοὺς Κύ-
 ρε ὁ Θεὸς ἡμῶν , ὡς εὐλόγησας τὸν Ἰσαὰκ , καὶ τὴν Ῥε-
 βέκκαν . εὐλόγησον αὐτοὺς Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν , ὡς εὐλό-
 γησας τὸν Ἰακώβ καὶ πάντας τοὺς πατεράρχας . εὐλόγησον
 αὐτοὺς Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν , ὡς εὐλόγησας τὸν Ἰωσήφ καὶ τὴν
 Ασπασιν . εὐλόγησον αὐτοὺς Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν , ὡς
 εὐλόγησας Μωσέα , καὶ Σιπφορᾶν . εὐλόγησον αὐτοὺς
 Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὡς εὐλόγησας Ἰωακείμ & Ἄν-
 ναν . εὐλόγησον αὐτοὺς Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν , ὡς εὐλό-
 γησας Ζαχαρίαν & τὴν Ἐλισάβετ . Διαφύλαξον αὐ-
 τοὺς Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν , ὡς διαφύλαξας τὸν Νῶε ἐν τῇ κι-
 βωτῇ . Διαφύλαξον αὐτοὺς Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν , ὡς διε-
 φύλαξας τὸν Ἰωάννην ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρὸς . διαφύλαξον αὐ-
 τοὺς Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν , ὡς διαφύλαξας τοὺς ἁγίους τρεῖς
 παῖδας ἐκ τοῦ πυρὸς καταπίμψας αὐτοὺς ὁρῶντες ἐν ἑραν-
 θισμῷ . Καὶ ἔλθοι ἐπ' αὐτοὺς ἡ χαρὰ ἐκείνη ἣν ἔχεν ἡ μακα-
 ρία Ἐλὲν ὅτι εὗρε τὸν τίμιον σεβρόν . μνημόνευσον αὐτῶν
 Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν , ὡς ἐμνημόνευσας τὸν Ἐνῶχ & τὸν Σήμ,
 καὶ τὸν Ἡλὶαν . μνημόνευσον αὐτῶν Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὡς
 ἐμνημόνευσας τὸν ἁγίον σου πατριάρχαν Μαρτὺρην , κα-
 ταπίμψας αὐτῇ ἐν ἑρανθισμῷ τὸν σεβρόν . μνημόνευσον ὁ
 Θεὸς καὶ τὸν ἀναθροφῆσαν αὐτοὺς γοιῶν . ὅτι καὶ γοιῶ-
 νων σφριζέσθαι μετὰ σεβρόν . μνημόνευσον Κύριε ὁ Θε-
 ὸς ἡμῶν , τὸν δέλτον σου & τὸν παρανύμφων , τὸν συνελθόν-
 τιν ἐν τῇ χαρᾷ πάντων . μνημόνευσον Κύριε ὁ Θεὸς ἡ-
 μῶν τὸν δέλτον σου , τὸν δὲ , καὶ τὸν δέλτον σου , τὸν δὲ , καὶ εὐ-
 λόγησον αὐτοὺς . δὲ αὐτοὺς καρπὸν κοιλίας , καὶ δι-
 πλῆξιν , ὁμόνοιαν ψυχῶν καὶ σωμάτων , ὥστε αὐτοὺς
 ὡς τὰς κείρας τῶν λιβάνων , ὡς ἀμπλῶν ἐκκληματῶσαν .
 δώρησαι αὐτοῖς σπέρμα εὐαγγελίου , ἵνα πάντες αὐτάρκει-
 αν ἔχοντες περισσέωσιν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν ,
 καὶ σοὶ εὐάρεστον , καὶ ἰδῶσιν υἱὸς τῆς οὐρανῆς ὡς ἐσφου-
 ταίλων κύκλῳ τῆς τραπέζης αὐτῶν . Ἐὐερεσίησαν-
 τες ἐνώπιόν σου , λάμψωσιν ὡς φωστῆρες ἐν ἑρανθῷ ,
 ἐν σοὶ τῇ Κύριε ἡμῶν , μετὰ τῆς δόξης , κράτος , τιμῆς ,
 καὶ προσκυνώσεως , τῇ ἀρχῇ σου Πατρί , καὶ τῷ ζωοποι-
 ῷ , σου Πνεύματι , νῦν καὶ αἰεὶ , καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰ-
 ῶνων .

Ὁ χορὸς ἀμὲν .

Ὁ Διάκονος . Τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν .

Καὶ πάλιν ὁ ἱερεὺς τῷ ἐκκλησίᾳ ἐκφώνως .

Ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος ὁ πλάσας , ἐκ χορὸς τῶν ἀνθρώπων , καὶ
 ἐκ τῆς πλῆθους αὐτῶν ἀποικοδομήσας γυναικας , Ἐ-
 σφύλαξας αὐτὰς ἐν τῇ κοιλίᾳ σου , διὰ τὸ ὅτι ἀρίστη τῇ
 σὲ μεγαλειότητι , μὴ μόνοι εἶναι τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῇ γῆς ,
 αὐτοὺς καὶ νῦν Δέσποτα ὁρᾷς ἀποσείλοντι τὴν χεῖρά σου ἐξ ἁ-
 γίου κατοικητηρίου σου , καὶ ἄρμωσον τὸν δέλτον σου , τὸν δὲ ,
 καὶ τὴν δέλτον σου τῷ δέλτον σου , ὅτι ὁ παρὰ σε ἀρμόζεται ἀνδρὶ
 γυνή . σφύλαξον αὐτοὺς ἐν ὁμοφροσύνῃ ἡ σφάγιον αὐ-
 τοὺς εἰς σάρκα μίαν , χάρισται αὐτοῖς καρπὸν κοιλίας ,
 εὐπαιρίας ἀπόλαυσιν .

Ὅτι σὺ τὸ κράτος , καὶ σὺ ἡ βασιλεία , καὶ ἡ δύ-
 νამις . καὶ ἡ δόξα , τῷ Πατρί , καὶ τῷ Υἱῷ , καὶ τῷ ἁγίῳ
 πνεύματι , νῦν καὶ αἰεὶ , καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων .

Καὶ μετὰ τὸ ἀμὲν , ἡ λαβὼν ὁ ἱερεὺς τὰ σέφανα . σέφει
 πρῶτον τὸν θυμὸν , λέγων .

Ὁ στίφηται ὁ δέλτος τῆς Θεοῦ , ὁ δεῖνα τῷ δέλτον
 τῆς Θεοῦ , τῇδε , εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς , καὶ τῆς
 Θεοῦ , καὶ τῆς ἁγίου Πνεύματος .

dixisti Abraham & Saræ . Benedic eis ,
 Domine Deus noster , sicut benedixisti
 Isaac & Rebeccæ . Benedic eis , Domi-
 ne Deus noster , sicut benedixisti Jacob
 & omnibus Patriarchis . Benedic eis ,
 Domine Deus noster , sicut benedixisti
 Joseph & Aseneth . Benedic eis , Domi-
 ne Deus noster , sicut benedixisti Moyfi
 & Sephoræ . Benedic eis , Domine De-
 us noster , sicut benedixisti Joachim &
 Annæ . Benedic eis , Domine Deus no-
 ster , sicut benedixisti Zachariæ & Eli-
 zabeth . Conserva eos Domine Deus no-
 ster , sicut Noe in arca conservasti . Con-
 serva eos , Domine Deus noster , sicut
 Jonam in ventre ceti conservasti . Con-
 serva eos Domine Deus noster , sicut
 tres sanctos pueros in flamma , misso ad
 eos cælesti rore , conservasti . Superve-
 niat illis gaudium illud quo affecta est
 beata Helena cum pretiosam crucem ad-
 invenit . Recordare eorum , Domine De-
 us noster , sicut Enoch , Sem , & Eliæ
 recordatus es . Recordare eorum , Domi-
 ne Deus noster , sicut quadraginta san-
 ctorum Martyrum cælitus eis coronis de-
 missis , recordatus es . Recordare , Domi-
 ne , & educantium eos parentum , quia
 parentum benedictiones stabiliunt domum .
 Recordare , Domine Deus noster servo-
 rum tuorum Paranympforum ad gaudium
 hoc convenientium . Recordare , Domi-
 ne Deus noster , servi tui N . & ancillæ
 tuæ N . & benedic illis . Largire illis
 fructum ventris , pulchram prolem , ani-
 morum & corporum concordiam ; exalta
 illos , velut Libani cedros , velut vi-
 tem palmitibus luxuriantem . Concede il-
 lis spicarum semen , ut sufficientia locu-
 pletati , in omne bonum opus & tibi pla-
 citum abundant : & videant filios filiorum
 sicut novellas olivarum in circuitu mensæ
 suæ , & beneplacentes coram te , sicut lu-
 minaria in cælo effulgeant in te Domino
 nostro , cum quo gloria , potestas , honor
 & adoratio , principio experti tuo Patri ,
 & vivifico tuo Spiritui , nunc & semper ,
 & in sæcula sæculorum .

Chorus . Amen .

Diaconus . Dominum precemur .

Et rursus Sacerdos Orationem elata vo-
 ce profert .

Deus sancte , qui e pulvere hominem
 formasti , & ex ejus costa mulierem
 edificasti , & ex ejus costa mulierem
 edificasti , copulans eam illi ut adiutorium
 simile ipsi , quia sic magnitudini tuæ pla-
 cuit , non esse hominem solum super ter-
 ram : ipse nunc , Domine , mitte manum
 tuam de sancto habitaculo tuo , & conso-
 cia servum tuum N . & ancillam tuam N .
 quia a te viro coaptatur mulier . Copula
 illos unanimi consensu : corona illos in
 carnem unam ; tribue illis fructum ven-
 tris , prolis fructum .

Quia tua est potentia , & tuum est re-
 gnum , virtus , & gloria : Patris , & Filii ,
 & Spiritus Sancti : nunc & semper , & in
 sæcula sæculorum .

Et post responsum Amen , Sacerdos acci-
 pit coronas , primo coronat sponsam , dicens .
 Coronatur servus Dei N propter ancillam
 Dei N . in nomine Patris , & Filii , &
 Spiritus Sancti .

R r iij

Deinde coronat sponsam dicens:

Coronatur ancilla Dei N. propter servitium Dei N. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

Tum benedicit eis ter, tribus nempe vicibus dicens:

Domine Deus noster, gloria & honore corona illos.

Deinde Propositum Apostoli. Tonus obliquus quartus.

Posuisti super caput ipsorum, coronas de lapidibus pretiosis.

Versiculus. Vitam petierunt a te, & dedisti eis.

Apostolus ad Ephesios. Epistola Pauli Lectio. Capite quinto.

Fratres: Gratias agite semper pro omnibus, in nomine Domini nostri Jesu Christi, Deo & Patri. Subiecti invicem, in timore Christi, &c.

F I N I S.

Verumtamen & vos singuli unusquisque uxorem suam sicut seipsum diligit: uxor autem ut timeat virum sum. Alleluja.

Tonus obliquus primus: Tu, Domine, custodias nos, & conserves.

Evangelium secundum Joannem. Capite secundo.

In illo tempore. Nuptiae factae sunt in Cana Galilaeae: & erat mater Jesu ibi. Vocatus est autem & Jesus, & discipuli ejus ad nuptias.

Et quae sequuntur usque ad.

Hoc fecit initium signorum Jesus in Cana Galilaeae, & manifestavit gloriam suam, & crediderunt in eum discipuli ejus.

Diaconus. Dicamus omnes ex tota anima.

Omnipotens Domine Deus patrum nostrorum.

Miserere nostri Deus secundum magnam misericordiam tuam.

Adhuc rogamus pro misericordia, vita, pace, sanitate, salute, visitatione.

Et quorum vult agit memoriam.

Deinde Sacerdos elata voce.

Quia misericors & benignus Deus existis, & tibi gloriam referimus, Patri, Filio, & Sancto Spiritui: nunc, & semper, & in saecula saeculorum. Amen.

Deinde Diaconus.

Dominum precemur.

Et Sacerdos Orationem.

Domine Deus noster, qui in tua salutari dispensatione, tua praesentia, in Cana Galilaeae honorandas nuptias declarare dignatus es: ipse & nunc famulos tuos N. & N. quos ad invicem conjungi tibi complacuit, in pace & concordia conserva; honorandas eorum nuptias ostende: incoquinatos eorum thalamos custodi; immaculatam eorum conversationem permanere jube, & in corde puro tua mandata operantes, profundam senectutem eos attingere concede. Tu enim es Deus noster, Deus misericordiae & salutis & tibi gloriam referimus, cum principii experte tuo patre: & cum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in saecula saeculorum. *Chorus.* Amen.

Diaconus.

Suscipe, salva, miserere.

Diem omnem perfectum, sanctum.

Εἶτα εἶπει καὶ ὁ κύριος λέγων.

Στέφεται ἡ δούλη τοῦ Θεοῦ, ἡ δέσπονα, τὸν δούλον τοῦ Θεοῦ, ὁ δέσπονα, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, ὁ πατήρ, καὶ ὁ ἀγίος Πνεύματος.

Εἶτα ἀλογεῖ αὐτὸς γ'. λέγων ἐκ γ'.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξα καὶ τιμὴ σεφάνωσον αὐτὸς.

Εἶτα τὸ ἀποκείμενον τοῦ Ἀποστόλου.

ἦχος πλ. δ'.

Εἰσὶν ἐπὶ τὸ κεφαλὴν αὐτῶν, σεφάνης ἐκ λίθων τιμίων. ζῶν ἡγήσαντό σε, καὶ ἔδωκας αὐτοῖς.

Ὁ Ἀπόστολος.

Πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολὴς Παύλου τὸ ἀνάγνωσμα.

Αδελφοί. ὁ χαριστεῖτε πάντοτε ὑπὲρ πάντων ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ τὰ ἐξ ἡς.

Τ Ε Λ Ο Σ.

Ἡμεῖς καὶ ὑμεῖς οἱ καθ' ἓνα, ἕκαστος τὸν ἑαυτοῦ ζυγαῖκα, ὡς ἀγαπάτω ὡς ἑαυτόν. ἡ δὲ ζυγὴ, ἵνα φοβῆται ὁ ἄνδρα. Ἀμην. ἦχος πλ. α'. Σὺ Κύριε φυλάξαις ἡμᾶς καὶ διατηρήσεις.

Εὐαγγέλιον ἐκ τοῦ ἱωάννου.

Τὸ καιρὸν ἐκείνῳ, γάμος ἐγένετο ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ. ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦς ὁ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον.

Καὶ τὰ ἐξ ἡς ὡς τὸ.

Ταῦτ' ἡμεῖς τὸν ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ Ἰησοῦς, ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, ὅπως ἐφανερώσει τὸν δόξαν αὐτοῦ καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

Ὁ Διάκονος. Εἰπωμὴν πάντες ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς.

Κύριε παντοκράτορ ὁ Θεὸς ὁ πατέρων ἡμῶν.

Ελέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς καὶ τὸ μέγα ἔλεός σε.

Επιδόμοις ὑπὲρ ἐλέως ζωῆς, εἰρήνης, υγείας, σωτηρίας, ἐπισκέψεως.

Καὶ μνημονεύει ὡς θέλει.

Εἶτα ὁ ἱερεὺς ἐκφώνησιν.

Ὅτι ἐλέημων καὶ φιλόανθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις, καὶ σοὶ ὁ δόξαν ἀναπέμπομεν, τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εἶτα ὁ Διάκονος.

Τῷ Κυρίῳ δὴξωμεν.

Καὶ ὁ ἱερεὺς τὸν δόχλιν.

Κτενεὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐν τῇ σωτηρίᾳ σε οἰκονομία κατεξείσας ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, τίμιον ἀναδείξαι τὸν γάμον δὲ τῆς σῆς παρυσίας, αὐτὸς καὶ νῦν τὰς δόξας σε, τὸν δέσπονα, καὶ τὸν δέσπονα, ὡς δόξασας συναφθῆναι ἀλλήλοις, ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμοφροσύνῃ διαφυλάξον. τίμιον αὐτοῖς τὸν γάμον ἀναδείξον, ἀμείαντον αὐτῶν τὸ κοῖτ' ἡμεῖς ἀποδοῦμεν. καὶ κατεξείσας αὐτὸς, ἐν γῆρ' ἵνα καταστήσῃ, ἐν καθαρότῃ τῇ καρδίᾳ, ἐργαζομένης τὰς ἐπιτολάς σε. Σὺ γὰρ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, Θεὸς ὁ ἐλπίειν καὶ σώζειν, ὁ σοὶ ὁ δόξαν ἀναπέμπομεν τοῦ ἀνάρχου σε Πατρὸς, καὶ τοῦ πατρὸς, καὶ ἀγαθῶν, καὶ ζωοποιῶν Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ὁ χορὸς. ἀμήν.

Ὁ Διάκονος.

1 Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον.

Τὸν ἡμέραν πᾶσαν τελείαν, ἀγίαν.

Ἀγγελοῦ εἰρήνης πιστοῦ, ὁδηγοῦ.
Συγγνώμην καὶ ἄφεσιν τῆς ἁμαρτιῶν.
Τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς.
Τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς.
Τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως.

Εκφώνως ὁ Ἱερεὺς.

- m m Καὶ καταξίωσον ἡμᾶς διὰ τὴν μὲν παρρησίαν ἀ-
κατακλείπτου πολέμου ἐπικαλεῖσθαι σε, τὸν ἐπαράνιον
Θεὸν Πατέρα, καὶ λέγειν.
n n Καὶ ὁ λαὸς, τὸ, Πάτερ ἡμῶν ἐν ταῖς ἡρανοῖς.

Εκφώνως ὁ Ἱερεὺς.

Οτι σὺ εἶσιν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δυνάμις, καὶ ἡ δόξα,
τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. νῦν
καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ὁ χορὸς. ἀμήν.
Ὁ Ἱερεὺς. Εἰρήνη πᾶσι.
Ὁ Διάκονος. Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ Κυρίῳ κλί-
νατε.

- 7 Εἶτα προσφέρεται. 7 Τὸ κοινὸν ποτήριον, ἐδ-
λογεῖ αὐτὸ, ὁ Ἱερεὺς.

Καὶ λέγει τὴν δὲ χλὴν ταύτην.

Ὁ Διάκονος.

Τῷ Κυρίῳ δευδωμῶ.

Ὁ Θεὸς ὁ πάντα ποιῶν τῇ ἰσχύϊ σου, καὶ σι-
μῶν τὴν οἰκουμένην, καὶ κοσμήσας τὸν κόσμον
πάντων τῶν πεποιημένων ὑπὸ σοῦ. καὶ τὸ ποτήριον τὸ
κοινὸν πᾶσι, παρεχόμενος τοῖς σωμαθεῖσι ἀπὸς γά-
μου κοινωνίας, εὐλόγησον εὐλογίᾳ Πνευματικῇ.

Εκφώνως.

Οτι εὐλόγηται σου τὸ ὄνομα, καὶ δεδοξασαί σου ἡ
βασιλεία, ὦ Πατὴρ, καὶ ὦ Υἱὸς, καὶ ὦ ἅγιον Πνεύμα-
τος, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Εἶτα λαβὼν ὁ Ἱερεὺς ἐπὶ χεῖρας τὸ κοινὸν ποτή-
ριον. Ὁ Μισθιδάσκει αὐτοῖς, ἐκ γ'.

Πρῶτον τῷ ἀνδρὶ, καὶ αὐτῷ τῇ γυναικί.

- 8 9 Καὶ εὐθέως δ λαβὼν αὐτὴς ὁ Ἱερεὺς, τοῦ 9 συν-
80 τέχνου κρατοῦντος ὁπίσθεν τῆς εὐφάνης, 10 Σφίρει
ὡς ἐν ῥήματι κύκλῳ.

Καὶ ψάλλει ὁ Ἱερεὺς, ἡ ὁ λαὸς τὰ παρόντα
ὑποψάμα εἰς ἡχοῦ πλ. α'.

Ἡ Σαῖα χόρει, ἡ παρθένος ἔχου ἐν γαστρὶ, καὶ
ἔτεκε υἱὸν ὃν Ἐμμανὴλ Θεὸς τε καὶ ἄνθρωπος.
ἀνατολὴ ὄνομα αὐτοῦ. ὃν μεγαλυνόντες τὴν παρθένον
μακαρίζομεν.

Επερὰ ἡχος βαρύς.

Ἀγριοὶ Μάρτυρες, οἱ καλῶς ἀθλήσαντες, ἐσφρα-
γισθέντες, περισβύσαντες ἀπὸς Κύριον, ἐλευθέρωται τὰς
ψυχὰς ἡμῶν.

Δόξα σοι Χεῖρὶς ὁ Θεός, Ἀποστόλων καύχημα, Μαρ-
τύρων ἀγαλλίαμα. εἰς τὸ κήρυγμα, Τριάς ἡ ὁμοούσιος.

Εἶτα ἐπαίρει τὰς εὐφάνης καὶ ἐπάρας τὸν στέφανον
τῷ συμφίῳ λέγει.

- 11 11 Μεγαλιώθητι συμφίῳ ὡς ὁ Ἀβραάμ, καὶ ἐκλογίῃσθαι
ὡς ὁ Ἰσαὰκ ἐκ πληθύνθητι ὡς ὁ Ἰακώβ, πορεύμενος ἐν
εἰρήνῃ, καὶ ἐργαζόμενος ἐν δικαιοσύνῃ τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ἐν τῇ σύμφῳ λέγει.

Καὶ σὺ σύμφῳ μεγαλιώθητι ὡς ἡ Σάρρα. καὶ εὐφρά-
νητι ὡς ἡ Ραβέκκα, καὶ πληθύνθητι ὡς ἡ Ραχὴλ, εὐ-
φραινομένη τῷ ἰδίῳ ἀνδρὶ φυλάττωσα τὰς ὁρμὰς τῷ νόμῳ,
ὅτι ὥτως εὐδόκησεν ὁ Θεός.

Angelum pacis, fidelem, ductorem.
Veniam & remissionem peccatorum.
Bona & utilia animabus.
Residuum tempus vitæ:
Unitatem fidei.

Sacerdos alta voce.

Et concede nos, Domine, cum fiducia
incondemmate audere, & invocare te su-
percælestem Patrem, & dicere.

Et populus dicit. Pater noster qui es in
cælis.

Elata voce Sacerdos.

Quia tuum est regnum & potestas, &
gloria: Patris, & Filii, & Spiritus San-
cti: nunc & semper, & in sæcula sæcu-
lorum. Chorus. Amen.

Sacerdos. Pax omnibus.

Diaconus. Capita vestra Domino incli-
nate.

Deinde in medium profertur. Commune
poculum: & benedicit illud Sacerdos.

Et dicit Orationem hanc.

Diaconus.

Dominum precemur.

Deus qui cuncta tua virtute condidi-
sti, qui orbem terræ firmasti, &
omnium a te productorum adornasti coro-
nam: poculum etiam hoc, in nuptiarum
copulam conjunctis præbens, benedic spi-
rituali benedictione.

Elata voce.

Quia benedictum est nomen tuum, &
glorificatum est regnum tuum, Patris &
Filii, & sancti Spiritus: nunc & semper,
& in sæcula sæculorum.

Tunc accepto Sacerdos in manibus com-
muni poculo: Distribuit ipsis usque ter-
tio.

Viro primum, & deinde uxori.

Et confestim deducens eos Sacerdos, Pro-
nubo retro sustinente coronas.

Vertitur in circuli sive choreæ formam.

Et cantat Sacerdos, aut populus
præsentibus Modulor. Tono
obliquo primo.

Ge chorum Elsaia. Virgo gessit ute-
rum, & peperit filium Emmanuel,
Deum & hominem, Oriens nomen ejus,
quem magnificantes, ipsam etiam Virgi-
nem beatam dicimus.

Alii Tonus gravis.

Sancti Martyres præclare præliati, &
coronati, interpellate Dominum, ut a-
nimarum nostrarum misereatur.

Gloria tibi Christe Deus, Apostolorum
gloria, Martyrum læticia, quorum præ-
conium fuit Trinitas consubstantialis.

Tum coronas tollit, & sponsæ coronam
auferens, ait.

Magnificare sponse sicut Abraham, &
sicut Isaac benedicaris, multipliceris sicut
Jacob, progressus in pace, & faciens in
justitia præcepta Dei.

Et cum sponsæ coronam detrahit.

Et tu sponsa magnificare sicut Sara, &
lætare sicut Rebecca, velut Rachel mul-
tiplicare, proprio viro condelectata, legis
terminos observans: ita enim Deo compla-
cuit

Deinde dicit Diaconus.

Dominum precemur.

Et Sacerdos subdit Orationem.

DEUS Deus noster qui in Cana Galilææ advenisti, & nuptiis ibi celebratis benedixisti, his servis tuis in nuptiarum communionem tua providentia conjunctis, benedic. Ipsorum ingressibus & egressibus benedic; vita eorum in bonis multiplicata: coronas eorum in regno tuo illibatas, & immaculatas assume, & insidiis liberās eas conserva, in sæcula sæculorum.

Chorus. Amen.

Sacerdos. Pax omnibus.

Diaconus. Capita vestra Domino inclinate.

Et precatur Sacerdos.

PATER, & Filius, & Spiritus sanctus, sanctissima, & consubstantialis, & vitæ fons Trinitas, cujus una est divinitas & regnum, benedicat vos; & dierum proficitatem, fecunditatem, augmentum vitæ & fidei vobis exhibeat; omnibusque in terra bonis vos impleat, & promissorum bonorum fruitione dignos vos reddat: intercessionibus sanctæ Dei genitricis, & omnium sanctorum. Amen.

Ingreditur deinde Sacerdos, & ipsis hæc precatur astantes, & postquam osculis se mutuo exceperint, fit a Sacerdote perfecta dimissio.

CHRIStus verus Deus noster, qui per adventum in Cana Galilææ honorandas declaravit nuptias: intercessionibus intemeratæ suæ matris, Sanctorum gloriosorum, & toto orbe celebrium Apostolorum, Sanctorum divinitus coronatorum regum, & Apostolis æqualium Constantini & Helenes, sancti præclari Martyris Procopii, & omnium Sanctorum miseretur & salvet nos. Et reliqua.

Εἶτα λέγει ὁ Διάκονος.

Τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Καὶ ὁ ἱερεὺς τῷ εὐχλῷ.

Θεὸς ἡμῶν, ὁ παραχρὸν μὲν ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἐκείσε γάμον εὐλογήσας, εὐλόγησον, καὶ τὰς δούλῃς σου τέτῃς, τὰς τῇ σῇ προνοίᾳ πρὸς γάμον κοινωνίαν συναφθέντας. εὐλόγησον αὐτῶν εἰσόδους καὶ ἐξόδους· πλήθυνον ἐν ἀγαθοῖς τῷ ζῳῷ αὐτῶν· ἀνάλαβε τὰς σφαῖρας αὐτῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ σου ἀσπίδους καὶ ἀμώμους καὶ ἀνεπιβλαβέτους ὁπλητῶν, εἰς τὰς αἰῶνας τῷ αἰῶνι.

Ο χορὸς. ἀμὲν.

Ο ἱερεὺς. Εἰρλῶ' ἡ πᾶσι.

Ο Διάκονος. Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνειτε.

Καὶ εὐχεται ὁ ἱερεὺς.

Πατὴρ ὁ Ὑἱὸς καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἡ παναγία καὶ ὁμοουσιος καὶ ζωαρχικὴ Τριάς, ἡ μία Θεότης καὶ βασιλεία, εὐλογῆσαι ὑμᾶς, καὶ παράχοι ὑμῖν, μακροζωίαν, εὐτυχίαν, προκοπὴν βίης καὶ πίστεως, ἐμπλήσαι ὑμᾶς πάντων τῶν ἐπὶ γῆς ἀγαθῶν, ἀξιῶσαι ὑμᾶς καὶ τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν τῆς ὑποταύσεως, πρεσβείαις τῆς ἀγίας Θεοτόκου, καὶ πάντων τῶν ἁγίων, ἀμὲν.

Εἶτα εἰσέρχεται, καὶ εὐχονται αὐτοῖς, καὶ ἀσπασάμενοι ἀλλήλους γίνεται παρὰ τῷ ἱερείῳ τελεία ἀπόλυσις.

Διὰ τῆς ἐν Κανᾷ ἐπιδημίας τίμιον ἀναδείξας τὸν γάμον, Χεῖρς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν, ταῖς πρεσβείαις τῆς παναχράντου αὐτῆς μητρὸς, τῶν ἁγίων ἐσδόξων καὶ πανευφημῶν Ἀποστόλων, τῶν ἁγίων 12 Θεοστόλων βασιλέων καὶ ἰσαποστόλων, Κωνσταντίνου Ἐλένης, τῶν ἁγίων μεγαλομάρτυρος Προκοπίου, καὶ πάντων τῶν ἁγίων, ἐλεῆσαι καὶ σῶσαι ἡμᾶς.

VARIÆ LECTIONES.

a Εἰσέρχονται ἐν τῷ ναῷ.) Cryptoferr. Bessario-nis legit, διὰ τῆς μεγάλης ναῦ, per magni templi medium. Ad magnæ liquidem Ecclesiæ usum compositum est.

b Προπορεύμενοι τῷ ἱερείῳ.) Codex idem habet ἡγούμενοι μετὰ τῷ θυμιάματος, λέγοντες ψαλμὸν ρζ'. Præcedente, cum suffitu: dicentes Psalmum 127.

c Εἶτα ὁ Διάκονος τὴν σωματὴν.) Præmittit his Codex idem. Ἐλθόντες πρὸ τῆς θυμιασθείας, ἀπολύουσιν ἀλλήλων τὰς χεῖρας. Ἐίστανται πρὸ τῶν ἁγίων θυρῶν. ἀποκαίτω δὲ ἐν τῇ θείᾳ τραπέζῃ ποτήριον ἔχον προσηλισμένα, & σφαῖρα δὴ ὅ, καὶ ποτήριον ὑέλι πληρὸς οἴνου, καὶ τὸ διακόνος λέγοντος. ἐν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ, & τὰ ἐξ ἑ. Cumque ad altare pervenerint, manus sibi mutuo dimittunt: & præ sacris foribus stant. In sancta vero mensa poculum Præsanctificata continens, repositum est, & due coronæ, nec non & aliud vitreum poculum vino plenum: & Diacono dicente. In pace Dominum, &c. d. Τερτῆς ἀνῶθεν ἱερῆς.) Hæc postulatio cum tribus sequentibus deest in dicto codice.

e Τερτῆς δ' ὁρμῶναι.) Deest cum duabus sequentibus.

f Ο Θεὸς ὁ ἀχραντος.) Deest.

g Εὐλογητὸς εἰ Κύριε.) Deest.

h Στεφανῶσον αὐτὴν.) Legit idem codex στεφανῶσον αὐτὴν ἐν ἀγάπῃ, ἵνασον αὐτὴν εἰς σάρκα μίαν, χεῖρας αὐτοῖς καρπὸν κοιλίας αὐτῆς, ἐν τεκνίᾳ ἀπόλουσιν, καὶ ἀκατάγνωτον διαγωγῇ.

i Λαβὼν ὁ ἱερεὺς τὰ σφαῖρα.) Legit idem Codex. σί-

φαι ἀμφοτέροις λέγων ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ. Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξῃ καὶ τιμῇ ἐσφάνασαι αὐτόν. ἐπὶ δὲ τῇ γυναικί. Κεὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξῃ καὶ τιμῇ ἐσφάνασαι αὐτήν. καὶ συμπλέξαι ἀλλήλων τὰς δεξιὰς, λέγει. Εἰρήνη πᾶσι, ὁ Διάκονος. Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνειτε. Ο ἱερεὺς τὴν δίχην. Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐν τῇ σωτηρίᾳ. Coronat utrumque dicens, in viro quidem. Domine Deus noster, gloria & honore coronasti eum. In muliere vero. Domine Deus noster, gloria & honore coronasti eam. Et dexteras eorum mutuo jungens, dicit: Pax omnibus. Diaconus. Capita vestra Domino inclinate. Sacerdos orationem. Domine Deus noster, qui salutari. Atque ita Pauli & Evangelii lectio defuit in eodem codice.

l Ἀντιλαβὴ, σῶσον.) Deest hæc postulatio. m. Καὶ καταξίωσον.) Communio tradenda præscribitur his verbis: καὶ κρατῶν τὸ ποτήριον λέγον. Τὰ προσηλισμένα ἅγια τοῖς ἁγίοις. καὶ κοινωνῇ αὐτοῖς. Apprehensio calice dicit. Præsanctificata sancta sanctis. Et communionem eis impertit.

n Καὶ ὁ λαὸς τὸ Πάτερ ἡμῶν.) Defunt. o. Μεταδίδωμι αὐτοῖς. Legit idem codex. ἔτα δίδωσι τῷ ἀνδρὶ πίνειν αὐτοῖς κατέχων τὸ ποτήριον. καὶ ἀποδίδωσι τὸ ποτήριον τινι, ἢ ὡς ἐνιοι κλᾶ. καὶ ἔτσι εἰσέρχονται. Tum vero tenens poculum, viro dat potum. Et deinde mulieri. Atque ita faciunt usque tertio: mox poculum alicui reddit, vel juxta nonnullorum morem frangit illum. Hocque peracto egrediuntur.

Conti-

Continent Officium idem duo Barberina MS. verum diversimode tum
a se invicem , tum a superiori & editis : & ideo seorsum ponen-
da sunt , Hoc itaque pacto Barberinum S. Marci scribit .

Εὐχή εἰς γάμους.

Ποιῶ ὁ Διάκονος κήρυξ λόγων . Εὐ-αγγέλιον τῇ Κυ-
ρίῳ . Τπὲρ πῆς ἀνωθεν . Τπὲρ τῷ ὡλεθρῷ καὶ τὸν γά-
μον πάντων , ὡς εἶ ἐν Κατὰ Γαλλυαίαις . Τπὲρ πῆς συζυ-
γίας καὶ ἀγαποῦ τῇ ἀδελφότητι ἡμῶν · τῇ δούλῳ , καὶ
πῆς δούλης , καὶ πῆς σωτηρίας αὐτῶν · τῇ Κυρίῳ . Τπὲρ τῇ
ἐκλογῇ καὶ τῇ στίβαντα πάντα ἐν τῇ δυνάμει , τῇ ἐπιφοι-
τήσει , ἐν τῇ ἐργασίᾳ τῇ ἀγίῳ Πνεύματι , τῇ Κυρίῳ . Τῆς
παραγωγίας .

Καὶ μὲν τὸ πληρῶσαι αὐτὸν ἱσθάνεται ὁ Ἰερὺς λέγων.

· Ο Θεὸς ὁ ἅγιος, ὁ πλάσας τὸν . Ut supra.

Εἶπε σὺν αἰσχροπύρῳ, καὶ κραπίσας αὐτῷ τὰς δε-
ξιὰς χεῖρας, παραδίδωσιν ὁσθάλαις, καὶ λέγει ὁ Ιε-
ροῦς. Εἰρήνη πᾶσι. καὶ τῷ Διακόνῳ λέγοντος. Τὰς κε-
φαλὰς ἐπιδέχεται ὁ Ιεροῦς.

Kúgos ó Θιός ημῶν ó ἐν τῇ σαρματιδῶς . Ut su-
perius. Sequitur deinde quasi separatim.

Εὐχὴ τῇ κοινῇ πατρὶς.

Θ Θεός ὁ τὰ πάντα ποιῶν.

Oratio in Nuptiis.

Habet Diaconus orationem dicens. In pace Dominum. Pro superna. Ut hæ nuptiæ benedicantur, sicut aliæ in Cana Galilææ. Pro conjugio & concordia fratrum nostrorum N. & N. & eorum salute, Dominum. Ut benedicantur coronæ istæ virtutis, adventu, & operatione sancti Spiritus, Dominum. Sanctissimæ, &c.

His completis orat Sacerdos dicens :

Deus sanctus, qui formasti, &c.

*Utrumque deinde coronat, & apprehen-
sis dextris eorum manibus, junctis ad invi-
cem, & dicit Sacerdos. Pax omnibus. Et
Diacono dicente. Capita vestra. Precatur
Sacerdos.*

Domine Deus noster, qui in salutari
no, &c.

Oratio communis populi.

Deus qui cuncta fecisti.

Barberinum secundum sub numero 88. ita habet.

Ακολουθία 7 γάμοι.

Δίδει τὰς ἀρχὰς ὁ Ἰησοῦς, καὶ θυμῷ λέγει·

Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς. Ut supra.

Εν ειρήνῃ τῷ Κυρίῳ . Ὑπὲρ πῆς ἀνωθι κρήνης .
 Ὑπὲρ πῆς κρήνης τῆς συμπατρὸς . Ὑπὲρ τῆς ἁγίας οἰκῆς .
 Ὑπὲρ τοῦ πατρὸς καὶ ἐπισκόπου . Ὑπὲρ τοῦ ρηθιῦμαι .
 Ἀπτιλαβῆ , σῶσαν . Τῆς παραγίας . Ὅτι ἄγνος εἰ ὁ
 Θεὸς ἡμῶν , καὶ ἐν ἁγίοις ἀναπάν . καὶ σοὶ τῷ δόξας .

Προκλήμων. ἦχος γ'. Κύριος φετίγμός μου. σίχος.
Κύριος ὑπρασπιστής.

Ο Απόστολος πρὸς Εφισίους.

Ἀδελφοί. καθὼς ὁ Χριστὸς κεφαλὴ. πέλος. Παρ-
 ρίτον ἀγνῶ παραστήσαι τῷ Χριστῷ.

Αλλήλ' ἄ. εἶχος. Ἡ γυνή σε ὡς ἄμπιλος.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς καὶ Ἰωάννου.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ . Γάμος ἐγένετο . πῶς . οἱ μα-
 θηταὶ αὐτοῦ . Σοφία . Εἰπωμὴ πάντες ἐξ ὅλης τῆς
 ψυχῆς . Κύριε παντοκράτωρ . Ὑπὲρ τοῦ ἁγίου οἴκου τέ-
 τε . Ὑπὲρ τοῦ εὐλογηθῆναι . Ὑπὲρ τοῦ νυνὶ συναπτομέ-
 νων ἀλλήλοις ἐν γάμῳ κοινωνία . Ὑπὲρ τῆς συζυγίας ,
 ὁμοιοῦς , καὶ σωτηρίας αὐτῶν . Ὑπὲρ τοῦ εὐφρανθῆναι
 αὐτοὺς ἐν ὁράσει τῶν αὐτῶν , καὶ θυγατέρων . Ὑπὲρ
 τοῦ δωρῆθαι αὐτοῖς πάντα τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήμα-
 τα . Ὑπὲρ τοῦ ρυθῆναι ἡμᾶς . Ελέησον ἡμᾶς ὁ Θεός .

Εὐχή.

Ο Θεὸς ὁ αἰώνιος ὁ πλάσας τὸν ἄνθρωπον. Ut
supra.

Ἔπειτα ἰπαίρει ὁ ἱερὸς πρὸς ἀρχάς, καὶ εἶπει
Euchol.

Officium Nuptiarum.

Exorditur Sacerdos, & suffumigat, di-
gens.

Benedictum regnum Patris, &c.

In pace Dominum. Pro superna pace. Pro pace totius. Pro sancta domo. Pro pace & Episcopo. Ut liberemur. Suscipe, salva. Sanguine. Quia sanctus es Deus noster, & in sanctis requiescis, & tibi gloriam.

*Propositum . Tonus tertius . Dominus illuminatio mea . Versus . Dominus de-
fensor .*

Apostolus ad Epheſios.

**Fratres . Sicut Christus caput . *Finis.*
Virginem castam exhibere Christo . Al-
leluia . *Verficulus* . Uxor tua sicut vitis .**

Evangelium ex Joanne.

In illo tempore . Nuptiæ factæ sunt . *Finis* , & discipuli ejus . Sapientia dicamus omnes ex tota anima , Domine omnipotens . Pro sancta hac domo . Pro nuptiarum fœdere nunc conjunctis . Pro conjugio , concordia , & salute illorum . Ut in filiorum , & filiarum suarum visione lætentur . Ut donentur illis cuncta ad salutem postulata . Ut liberemur . Misere nostri Deus .

Oratio.

Deus æterne , qui fecisti hominem ,
 &c.

Primitias deinde, id est coronas sumit
Ss

Sacerdos, & coronat eos dicens: Coronatur servus Dei N. incorruptionis corona: in nomine Patris, &c. Eodem pacto coronatur & femina. Et tunc dextram sponsæ manum, sponsi dextræ conjungit.

Diaconus. Sapientia.

Cantor tono gravi. Gloria & honore coronasti eos.

Versiculus. Posuisti in capite eorum.

Diaconus. Dominum preceñitur.

Sacerdos orationem.

Corona illos tua gratia, conjunge illos in temperantia & honestate: benedic illos in senectute bona, & inconcussa fide: longitudinem dierum illis concede, comoda cuncta illis largire, timorem & cogitationem tui: fructum ventris illis tribue, in filiorum filiarumque visione illos exililara: da illis in te gloriantes, Apostolicam vocem iterare: Honorabile connubium & thorus immaculatus. Ipse, Domine Deus noster, exaudi nos, qui in Cana Galilææ advenisti, & nuptiis ibi celebratis, patris tua præsentia miraculis, & aqua in vinum mutata, benedixisti. Dominator omnium, servi tui N. & ancillæ tuæ N. connubio benedic, sicut Abraham & Saræ benedixisti: benedic illis sicut Isaac & Rebecæ: benedic illis sicut Jacob & Rachel. Corona illos sicut Joseph & Aseneth: sicut Moyse & Sephoram. Sint oculi tui super illos intenti, & aures tuæ ut audiant vocem deprecationis eorum. Compleatur in illis quod dictum est per Prophetam. Uxor tua sicut vitis abundans in lateribus domus tuæ. Filii tui sicut novellæ olivarum: in circuitu mensæ tuæ. Ecce sic benedicetur homo: qui timet Dominum. Quia tua est potentia, &c.

Oratio poculi.

Deus qui cuncta fecisti, &c.

Et distribuit illis, primum viro; deinde femina. Psalmus. Tonus gravis.

Gloria tibi Deus noster, gloria tibi.

Versiculus. Beati omnes qui timent Dominum.

Sacerdos orationem.

Domine Deus noster, qui in salutari, &c.

αὐτὸς λέγων. Στίβεται ὁ δῦλος τῷ Θεῷ ὁ δαῖνα, σέβαν ἀφ' ἀρσίας εἰς τὸ ὄνομα Ἰ Πατρὸς. Ομοίως καὶ ἡ γυνὴ στίβεται. παραδίδει δὲ ἡ χεῖρα ἡ δεξιὰ τῆς σύμφης πρὸς ἡ χεῖρα ἡ δεξιὰν ἡ σύμφης.

Ο Διάκονος. Σοφία.

Ο ψάλτης. ἦχος, βαρὺς. Δόξα καὶ τιμὴ ἐσετά-
νωσας αὐτὸς.

Στίχος. ἔθηκες ἐπὶ ἡ κεφαλῇ αὐτῶν.

Ο Διάκονος. Τῷ Κυρίῳ δὴ δαῖμα.

Ο Ιεροὺς τῷ δ' ἡλῷ.

Στιβαίνωσον αὐτὸς τῇ σῇ χάριτι, σύζυγον αὐτὸς ἐν σωφροσύνῃ καὶ σεμνότητι, δολόγησον αὐτὸς ἐν γή-
ρει πόνι, καὶ πίσει ἀσφαλῆ. δώρησαι αὐτοῖς μα-
κρότητα ἡμερῶν, δώρησαι αὐτοῖς πάντα τὰ ἐπιδήξια,
καὶ εἰς σὲ φόβον, καὶ εἰς σὲ μελέτην. δὸς αὐτοῖς καρ-
πὸν κοιλίας αὐτῶν. εὐφρανὸν αὐτὸς ἐν ὁράσει υἱῶν αὐ-
τῶν, καὶ θυγατέρων. δὸς αὐτοῖς ἐν σοὶ καυχώμενης
εἰπεῖν ἡ ἀποστολικῶ φωνῇ. τίμιος ὁ γάμος, καὶ ἡ
κοίτη ἀμύαντος. Αὐτὸς Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐπάκουσον
ἡμῶν, ὁ παραγενόμενος ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, καὶ
ἡ ἐκεῖσε γάμος ἐλόγησας διὰ τῆς παρρησίας θαυ-
μασμένης ἐν αὐτῷ τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον μεταβαλόν.
Δέσποτα ἡ ἀπάντων ἐλόγησον ἡ σύζυγος τῆ δούλου
σε τῆς, καὶ ἡ δούλης σε τῆς σε, καθὼς ἐλόγησας ἡ
Αβραὰμ καὶ ἡ Σάρρα. ἐλόγησον αὐτὸς ὡς ἡ Ἰσαὰκ
καὶ ἡ Ρεβέκκα. ἐλόγησον αὐτὸς ὡς ἡ Ἰακώβ καὶ τῷ
Ραχὴλ. στίβανωσον αὐτὸς ὡς ἡ Ἰωσήφ καὶ ἡ Ασινὴθ,
ὡς ἡ Μωσὴ καὶ ἡ Σεπφώρα. ἐσωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ σε
ἐν αὐτοῖς, ἐπὶ ὧς σε τῇ ἀκρίει τῆς φωνῆς τῇ διή-
σειας αὐτῶν γενεθῆτω ἐν αὐτοῖς τὸ ρηθὲν διὰ τῆ προ-
φήτε λέγοντος, ἡ γυνὴ σε ὡς ἄμπελος ἐδωκῆσα ἐν
κλίψει τῇ οἰκίας σε. οἱ Υἱοὶ σε ὡς νεόφυτοι ἐλαιῶν
κύκλῳ τῇ τραπέζης σε. ἰδοὺ ἔτις ἐλόγησεται ἄν-
θρωπος ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον. Οτι σὸν τὸ κράτος.

Εὐχὴ ἡ ποτεία.

Ο Θεὸς ὁ πάντα ποιήσας. Ut supra.

Καὶ μεταδίδωσι πρῶτον τῇ ἀνδρὶ. ἔπειτα τῇ γυ-
ναϊκὶ. ὁ ψαλμὸς. ἦχος βαρὺς,

Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡμῶν δόξα σοι.

Στίχος. Μακάριοι πάντες οἱ φοβούμενοι ἡ Κύριον.

Ο Ιεροὺς τῷ δ' ἡλῷ.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐν τῇ σωτηρίᾳ. Ut
supra.

vir fiat princeps ac dominus uxoris, & totius familiae, recte coronatur.

4 Τὸν παρανύμφων.) Plures Paranympnos in Ecclesiam deducere sponsam, ex Evaristi & Soteris Pontificum, & Carthagenensis Concilii verbis officio superiore num. 12. observavimus. Illi, teste veritatis voce, sunt amici sponsi, ejus audita loquela lætantes, & alacritatis ejus participes solemniores reddunt nuptias: σὺν τῷ κόνει πρᾶξιτο loco vocitati, a spe prolis, e conjugio quod promovent, concepta.

5 Ἀρμύζεται ἀνδρὶ γυνή.) Propter animorum corporumque viri & sceminae concordiam, conjugium moderna lingua ἀνδρὶ γυνὴ appellat Græci: in quo mulier viro subdita ὑπαὶ δέχεται, alio vocabulo, illud idem denotat.

6 Στίβεται ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ, &c.) Matrimonio rato, & a conjugibus legitime contracto, hisce verbis, Sacerdotis ore prelati, testimonium reddit Ecclesia: ac idcirco sensus illorum solenter est attendendus. Non enim hujusmodi est, ut prima facie potest videri: Coronat servus Dei N. ancillam Dei N. in nomine, &c. Qui namque coronaret, coronis ipse subiectus? sed potius: Coronatur servus Dei N. propter ancillam Dei N. id est coronas nuptiales subit, in signum fœderis conjugalis cum ancilla Dei N. contracti: vel certe, Coronatur servus Dei N. in ancillam Dei N. pariter coronatam, uxorem legitimo matrimonio, his coronis designato, accipiendam. Coronandos namque se mutuo sponsi exhibentes, matrimonium contrahere profitentur: atque hic ex consensu & affectu in alterum se coronari permittit. A lia tamen in coronatione sponsorum a Sacerdote verba prolata, consulat in Ms. Cryptof. & Barber. inter varias Lectiones.

7 Τὸ κοινὸν ποτήριον.) Circa ritum poculi vino pleni sponsis matrimonio contracto, a Sacerdote exhibiti, plura scripserunt Arcudius, sed quæ mentem Ecclesiæ nullatenus attingunt: unde & ejus sensum finemque primum se ignorare professus lib. 7. cap. 32. vice Sacramenti Eucharistiæ, si illa omitteretur, a sponsis sumi, hæsitabundus conjicit: vel certe communionem accepta ablutioni deservire posse, ex suo, asserit: Aberrat tamen longissime a veri scopo Arcudius, etiam ipse erroris sui conscius, qui Græcis post communionem ablutione numquam opus esse noverit, ut qui sacrati panis species sancto Christi sanguine tinctas delibent, vel si extra Missam communionem expetant, communi vino delibutas sumant. Sed nec ablutio simplex in altari tanto apparatu, & peculiari oratione benedicenda est: & certe si communionis vice, aut ori abluendo deserviret, ipsa benedictionis verba alterutrum commemorarent; nec aliud quidpiam ab illis alienum proponerent, & explicarent. Et licet, quod certum est, devotionis antiqui Græci studiosiores, contracto sive extra sive inter Missarum solemnina conjugio, sacram simul communionem susciperent: Liturgici namque sacrificii meminit officium præcedens, & absque sacrificio communionis Præsanctificatorum mentionem indubiam agit in hoc officio Cryptof. Ms. inter varias lectiones littera c. relatum: quod & clarissime Symeon Thessalonicensis affirmat his verbis: ὅτι ἀποκηρυχθέντων ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ποτηρίου, & ἐκφώνη. τὰ ἀποκηρυχθέντα ἀγία τοῖς ἀγίοις, & πάντων ἐκβοώντων. Εἰς ἄγιος, εἰς Κύριος, & τὰ ἐξ ἡς. ὅτι ὁ τοῦ ὁ ἀγιασμοῦ μόνος, & ὁ σωαποτομένην δόξαν ἐρῶν & ἔνους. κοινῶν τὴν νεοίμους, ἀγείναντες ἔχουσι. & διὰ τοῦτους ἐτοιμὸς ἔχεν, ἵνα & ἀξίως σέβανθῶσι, & καλῶς σιζῶχθῶσι. Medio sacro calice Præsanctificata (in calice extantia) Sacerdos tangit, & exclamat: Præsanctificata sancta sanctis. Et omnibus exclamantibus: Unus sanctus, unus Dominus, &c. fol. 81. quia ille solus est sanctificatio, & nuptiorum servorum suorum pax & fœderis nexu, recens sponsatos ad invicem sacra communione reficit, si tamen sint capaces; ideoque dispositos illos tenere debent, ut coronentur digne, & honeste jungantur. Nusquam tamen, ut constat, vel communionis vice, vel ablutionis faciendæ gratia dispositum

est poculum hoc commune, de quo in præsentī sit sermo, sed indivisi convictus societati, & communi bonorum omnium usui & possessioni ex æquo habendæ & repræsentandæ deservit. Subjungit propterea Symeon citatus: ἡ τὰ & ἀπὸ τοῦ κοινῆ διδοσι ποτήριον, & τὸ. Ποτήριον συνήκει ἐκ κοινῆ, & λαμβάνεται. τὸ τοῦ δὲ ὅτι τὰ παντὶ δῶρα, & εἰς σημεῖον τῆς ἀφροσύνης ἀπὸ τῆς ἐνώσεως, & ἀπὸ τῆς ἐρήνης & ὁμοιοῦς. οὖν ἐν γάμοις & ὁμοίοις οὐ τὰ δῶρα διδοται δῶρα, ἀλλὰ τὸ κοινὸν ποτήριον μόνος εἰς μετὰ ἀγιασμόν, & κοινῶν ἀγαθῶν & ἔνους ἐν ὁλοκλήρῳ Θεοῦ. Ex communi deinde propinat illis poculo: & decantatur illud, Calicem salutaris accipiam, tam propter sanctissimam, tum etiam in lætitiæ signum propter sponsorum conjunctionem, pacem & concordiam: quod quidem etiam bigamis & hujusmodi (id est tertias nuptias iterantibus) distribuitur. Non enim divina illis dona, sed commune solum poculum ab Ecclesia, in privatam sanctificationem, & convivium felicem, & cum benedictione Dei copulam distribuitur. Communis autem poculi delibatio a sponsis facta, non est Græcorum ita peculiaris ritus, quin apud nos quoque fuisse observatum plures meminerint: & Polydorus Virgilius ejusdem moris apud Anglos adhuc vigentis, testem se reddit lib. 1. de invent. rerum cap. 4. Sed & Scyphus vitreus, post ternam delibationem fractus, tum corporum, tum animorum nubentium allis quibuscumque consortium interdictum indicat: hocque eodem ritu Hebræi hausto vino in nuptiis cyathum confestim terræ illidunt, & comminuunt: ut nubentium vel spectantium animos, ad fragilitatem & brevitatem humani cujusque gaudii ad instar vitri effraeti cito citius præterituri, contemplandam invitent. Græcos tamen aliqua religione ductos, vitrum illud comminuere censo, cum enim se ἀγία ἐλάφι, id est floribus, ramis, oleo benedicto, &c. ex attactu sacrarum imaginum sanctificatis perunxerint, reliquias, ne prophane tractentur, in ignem projiciunt: ita & Scyphum quamvis communem, ex eo quod nuptiarum benedictioni inservit, confringendum potius, quam in prophanos usus revocandum, existimant.

8 Λαβὼν αὐτὸς ὁ ἱερεὺς.) Modum quo sponsos Sacerdos accipit Thessalonicensis Præsul aperit, & ἱερεὺς συμπλέκει τὰς δεξιὰς ὁ πρῶτος, impletis ad invicem sponsorum dextris Sacerdos: atque ita manibus implexos ipse manu accipit. Optime. Ita enim intelligitur de quibusdam juvenibus sponsis a se dilectis scribens Nazianzenus ad Anisimum, epist. 57. & ὁ πρῶτος τὰς δεξιὰς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, & ἀμφοτέρω τῇ τῷ Θεῷ. Et juvenum dextris impleo, & utraque manus Dei conjugo: dum videlicet manum vicariam, ipse dextris ebrum circumponit Sacerdos.

9 Τὸ σωτήριον κρατούμενον ὁπιδεν τοὺς σέβαντες.) Finem & mysterium aperit Thessalonicensis, βασιλεὺς σέβαντες ὁ σωφροσύνης, & ὁμοιοῦς ἀνάδοχος, ὁπιδεν ἐσθλῆ, & διδασκαλὸς τῆς ὁμοφροσύνης & ἀγαθῆς συζυγίας γενόμενος. Suspendat coronas temperantique concordiaque susceptor, retro stans, & consensus uxantibus connubique laudandi moderator & præceptor factus. Sponder enim pro nuptorum continentia, & mutuis sese affectibus prosequi instruit: sicut in Baptismo fidem susceptor edocet, & pro suscepti constantia se coram Ecclesia sponsorem exhibet.

10 Στίβεται ὁ ἐν χρίματι κύκλῳ.) Modesto compositoque gressu in circulum actō, ex alacris animi affectu, præeunte graviter Sacerdote, Choream ducunt, aut simulant, sponsi: & quasi Choraula, illo sacris præposito, præcinente, mentem a corpore terrenisque motibus elevantes, conjunctionem Verbi divini cum humanitate assumpta, suo conjugio repræsentatam contemplantur, audito hoc Hymno. Ησαΐα χόρεος, ἡ παρθένος ἔχεν ἱγυατοῖ, &c. quod inexpressitum Symeon sæpe auditus non reliquit: Nam & ideo forsitan Martyrum Troparion ἀγία μάρτυρες decantari censet, quia Christi humanitati com deitate conjunctæ suo sanguine Martyres testimonium exhibuerunt, & tribulationem carnis hujusmodi nuptos habituros Ecclesia vaticinatur, sed & addit

auctorille : ὅτι οὐ σαρκὶ καὶ μόνον, ἀλλ' ἐκ ψυχῆς μόνον
 χρίσιν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τῆς ὁδοῦ τῆς πίστεως, καὶ τῆς ἀρε-
 βίας τοῦ φιλίου ἔργου. Ἰταὶ ἀληθὴς ἡ σύζυγος, καὶ ἡ γαμ-
 ἀμύαντος, ἡ κοινὸν ὡς ἐν Χριστῷ καὶ τῷ ἁγίῳ, ἑαυτῶν
 ἐκ τῆς σαρκὸς καταβρονησάντων ἀχρὶ καὶ μαρτυρίας. Quia
 non carne tantummodo, sed potius anima sola opor-
 tet eos copulari, per fidem rectam, et pietatis opera
 devota; ut et verum conjugium, et nuptiae eorum im-
 maculatae appareant, et sanctorum in Christo fiant
 praeicipes, seipsos carnemque despicientes usque ad
 martyrii tolerantiam.

11 Μεγαλυνθῆτι νυμφὶς ὡς Ἀβραάμ.) Quia con-
 jugium a Deo institutum, et in sui bonum cedere no-
 vit Ecclesia, Epithalamicis idcirco versibus illi oc-
 cinit; sed nec Epithalamia castissima decantare ab-
 horruerunt SS. PP. Paulinus in nuptiis Juliani filii
 Memoris, et Fortunatus in nuptiis Sigiberti et
 Brunichildis.

12 Θεοτίτων καὶ Αποστόλων.) Non minus fidei suis
 studiis promovendae, et sacris edictis confirmandae,
 quam regendo Romanorum imperio, Constanti-

num et Helenam matrem Θεοτίτων, ideo et ἱποσα-
 εῖται ab Ecclesia vocatos, elegit Deus. Sic regi
 Recaredo Concilium Toletanum tertium acclama-
 vit, *Ioseph mereatur veraciter Apostolicum nomen, qui
 Apostolicum implevit officium*. Constantinum au-
 tem et Helenam ut privatos sibi a caelo datos pro-
 tectores, hic vero ut conjugio insignes, Graeci in-
 vocant, simulque Procopium martyrem, quod et
 gaudiis duodecim matronas nuptialibus ornamentis
 avocatas, ad nuptiales caelestis gaudii thalamos,
 per martyrii semitam, ita Metaphraste scribente,
 exhortatus fuerit properare. Vel cum mutato in
 melius antiquo illo ad superstitionem propenden-
 te studio, res quascumque sacras, et verba, omen
 arrepturi, soleant annotare Graeci: cum in oratio-
 ne superiori, *προστώ βίη καὶ πίστις* sponsis depre-
 cari Ecclesiam audierint, nunc nominis allusione,
 ejusque memoria moti, Procopii meritis et preci-
 bus, illam donandam rogant, obtinendamque con-
 fidunt.

a 1 a 1 ΕΥΧΗ ΚΑΙ ΑΥΣΙΝ ΣΤΕ-
 φάνων τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ.

O R A T I O C U M S O L-
 untur corone octava die.

b b **Κ**εῖς ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ ᾧ ἐν αὐτῷ τῷ σέφει ἐν-
 λογήσας, καὶ τὰς παρόντας στεφάνους ἐπιτίθε-
 δαι παραδόντες, τοῖς νόμοις γάμοις συνωπτομένοις ἀλ-
 λήλοις, 2 καὶ μισθόν ὡς ἂν ἀποδόναι αὐτοῖς τῷ τῷ σω-
 φροσύνῃς, ὅτι ἀγνοοῦντες τῷ ὑπὸ σοῦ νομοθετηθέν-
 τι γάμον συνώφθησαν· αὐτοὶ καὶ ἐν τῇ λύσει τῶν πα-
 ρόντων στεφάνων τὰς συνωπθίστας ἀλλήλους ἐλόγησαν,
 καὶ τὴν συνώφθειαν αὐτῶν, ἀδιάσπαστον ἔχτην· ἵνα
 εὐχαρισῶσι ἡρώπατος τῇ παναγίῳ ὀνοματί σου, τοῦ
 Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νυνὶ καὶ
 αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

c c Εἰρήνη πᾶσι. Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῇ Κρείττῃ κλί-
 νατι.

3 3 Σύμφωνα καταπύσαντες οἱ δούλοι σου Κύριε, καὶ τῷ
 ἀκολουθίᾳ ἐκτελέσαντες, τὰ ἐν Κανᾷ γάμου τῇ Γαλι-
 λαίᾳ, καὶ συστάλας πρὸς αὐτὸν σύμβολα, δο-
 ξάν σοι ἀναπέμπετον τῇ Πατρί, καὶ τῇ Τίμῃ, καὶ τῇ
 ἁγίῳ Πνεύματι· νυνὶ καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν
 αἰώνων. ἀμήν.

Καὶ γίνεται ἀπόλυσις.

Domine Deus noster, qui anni coronae
 benedixisti; et has coronas, con-
 nubii lege ad invicem junctis imponi tradi-
 disti, velut continentiae mercedem eis red-
 dens, quia puri ad nuptias a te sanctitas
 convolarunt: ipse, et in praesentium co-
 ronarum depositione, copulatis ad se in-
 vicem benedic, conjunctionem eorum in-
 divisam conserva, ut in omnibus sanctissimo
 nomini tuo grates exhibeant, Patri, et
 Filii, et Sancti Spiritus: nunc et sem-
 per, et in saecula saeculorum. Amen.

Pax omnibus. Capita vestra Domino
 inclinate.

Pacta firmantes nos servi tui Domine,
 et nuptiarum in Cana Galilaeae officium
 absolventes, et recipientes ejus symbola,
 gloriam tibi referimus: Patri, et Filio,
 et Sancto Spiritui: nunc et semper, et
 in saecula saeculorum. Amen.

Et fit dimissio.

VARIÆ LECTIONES.

In Orationem pro solvendis Coronis octavo die.

a **E**Τχη ἐπὶ λύσιν.) Barberinum secundum legit, *Εὐχή εἰς τὸ ἐπάραι τὰ σέφανα. Oratio pro tollendis a recens nuptiis coronis.*
 b Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν.) Aliam orationem scribit codex idem.

Benedictus es Domine Deus noster, qui sancta tua benedictione nos benedicis, quique ut in thalamos fervorum tuorum N. & N. ingrederemur, dignos fecisti: confirma illos, ut sanctum nomen tuum timeant omnibus diebus vitæ suæ, quia te Domine virtutum concupierunt, & te rogamus ut nobiscum convenias, & nuptias istas benedicas, sicut alias quondam in Cana Galilææ benedixisti. Pacem & gratiam tuam illis concede, Paranympis etiam, & omnibus cum eis convenientibus, & in divinam hanc institutionem conspirantibus cunctis, quæ ad salutem conducunt postulata largire. Quia convenit tibi omnis gloria, &c.

EΤλογητός εἰ Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ εὐλογήσας ἡμᾶς εὐλογία σε τῇ ἀγίᾳ, καὶ καταξιώσας ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὸν νυμφῶνα τῶν δούλων σου, ὁ, καὶ, ὁ. σήμερον αὐτὰς τῷ φοβεῖσθαι τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον πάσας τὰς ἡμέρας τῆ ζωῆς αὐτῶν· ὅτι σε ἐπόθησαν Κύριε τῷ διωάμενων, καὶ σε ἐπικαλέμεθα σωθεῖν μετ' ἡμῶν, καὶ εὐλογῆσαι τὸν γάμον τῶτον καθὼς εὐλόγησας τὸν γάμον τὸν ἐν Κανά τῆς Γαλιλαίας. τῷ εἰρήνῳ καὶ τῷ χάριτι σε παράσχῃς αὐτοῖς, ἅμα τοῖς παρανύμφοις, καὶ πᾶσι τοῖς σωθεῖσιν αὐτοῖς, καὶ σωθῶσιν ἐν ταύτῃ τῇ θεῇ νομοθεσίᾳ, πᾶσι χαρίζομενος τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα. Ὅτι πρέπει σοι πάντα δόξα, καὶ τὰ ἐξ ἡς.

c Εἰρήνη πᾶσι.) Desunt sequentia in Cryptof. Bessarionis, & Barberino secundo.

In Orationem pro solvendis Sponsorum Coronis octavo die dicendam, Notæ.

EΠὶ λύσιν σέφανων τῇ ὀγδοῇ ἡμέρᾳ.) Nuptiarum celebritatem in octavum usque diem antiquos Gentiles protraxisse scribit Novarinus opere de aquis nuptialibus: ab illis hunc morem in Ecclesiam traductum, suspicaretur, qui ritus institutionem firmiori sanctiorique fundamento fulcire nesciret. Observandum itaque cujuslibet Sacramenti, vel insignis beneficii acceptionem, per septem alios dies Græcos hac etiam ætate, memoriæ commendare. Hoc ritu Neophyti servatis per octo dies candidis vestibus, octavo die solemniter eas in Ecclesia deponunt: Eucharistiæ in Paschate perceptæ, in celebritatis prorogationem, septem alii adscribuntur dies: ad fidem revertsos Pœnitentiæ multis exolutis, per septem dies in Ecclesia perseverare, ut suo loco dicitur, Methodius præcipit: Sacerdotem recens Ordinatam per septem dies sacris faciundis attendere, nuper legimus & annotavimus; preces etiam extremæ Unctionis septem diebus proginas aliquando fuisse & Monachos solemnī professione Deo devotos continuis per septem dies noctu diuque orationibus & vigiliis vacasse, jam observandum occurret. Non minorem itaque præ sacramentis aliis, cum matrimonium devotionem exquirat, & castus Tobias productis per septem dies precibus, conjugis sospitatem, conjugii prosperitatem, a Deo fuerit mercatus: æquale tempore spatium conjugibus ut Deo

quoque vacent assignavit Ecclesia: interim, Coronis castimoniz testibus, conservatis animis a celestibus se penitus avocatos non fuisse profitentur, & deinceps familiæ cura distrahendi, cum precibus & Ecclesiæ benedictione illas deponere sibi licere, exoptant.

2 Μισθὸν ἀπονέμων αὐταῖς τῆς σωφροσύνης.) Qualiter Coronæ castitatis sint præmium dictum est num. 1. superioris officii.

3 Σύμφωνά καταστήσαντες.) Qui nuptui filiam locat, cum proco de dote convenit & stipulatur; qui quia Spondet, Sponsalibus nomen imponit: in quibus etiam Sponsi ut voce, ita concordibus animis conspirant, σύμφωνά καταστήσαντες. Contractu autem quolibet obfirmato, vel integre observato, quia pignora, fideique symbola stipulantes penes se recipiunt: Coronis propterea Sponsionis inter nuptos actæ, & consummatæ, & deinceps fide sincera conservandæ, pignora ipsi Sponsi mutuo sibi reddunt, dum illas e capite sibi solvi permittunt; tuncque quod hic dicitur, συνέλθουσιν κατὰ γάμον σύμβολα. Ad litteram vero, si pœna Sponso a nuptiis resilienti ex mutuo consensu imposita, pignus ab utraque parte fuerit depositum; firmato coronis acceptis connubio, earum ademptione omni quoque προσήμῳ jactura solvuntur stipulantes: de quo legenda Alexii Novella Juris Græcor. lib. 2.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ Ι ΠΕΡΙ
ΔΙΓΑΜΩΝ.CAPITULA DE
BIGAMIS.Κεφάλαιον 2 Νικηφόρου Πατριάρχου
Κωνσταντινουπόλεως 3 τῷ
Ομολογητῇ.Caput Nicephori Confessoris
Patriarchæ Constan-
tinopolitani.

Ο Δίγαμος, 4 ἔσφραγίζεται, ἀλλὰ καὶ ἐπιτιμά-
ται μεταλαβεῖν τῶν ἀχράντων μυστηρίων ἐν δύο·
ὁ δὲ τρίγαμος ἔ.

Bigamus non coronatur: sed & præte-
rea prohibetur illibatis mysteriis ex-
communicare, annis duobus. Trigamus
vero quinque.

Ἐκ τῶν ὑποκρίσεων τῷ μακαρίῳ 5 Νικήτῃ μητρο-
πολίτῃ Ηρακλείας ἐξ ὧν ἡρώτιδι παρὰ τῷ Κωνσταν-
τίνῳ Ἐπισκόπῳ.

Ex responsis Beati Niceta Metropolitæ
Heracleensis ad interrogata
Constantini Episcopi.

Ἡ μὲν ἀκρίβεια τῶν διγάμων ἐκ εἰσῶς σφραγισ-
ται· ἡ δὲ πῶς μεγάλης Ἐκκλησίας συνήθεια, τὰ τοιαῦ-
τα ἔ παραπρεῖται· ἀλλὰ ἐ τοῖς διγάμοις τῶν συμ-
φικῶν σφράγισται ἐπιτίθησι· 6 καὶ ἡ εὐδὲς· ἐδέποτε πα-
ρὰ τῷτο ἐκκλησίᾳ· πλὴν εἴα ἡ δὲ πρὸν χρόνον τῷ
θείῳ εἰργασίᾳ κοινωνίας· ἀλλὰ ἐ τὸν ἱερολογησά-
ται τῶν ἀριστῶν, σιωδεπτεῖν αὐτοῖς ἡ νεό-
μισται· καὶ τῷ 7. Κανόνα τῶν ἐν Νεοκαισαρείᾳ Συνο-
δου.

Exacta legum observatio Bigamos co-
ronare non est assueti. Minus vero
hæc custodit magnæ Ecclesiæ consuetudo:
verum & Bigamis sponsalitates imponit co-
ronas: nec ullus propterea conquestus est
unquam. Uno tamen vel altero anno sa-
cra communione excluduntur: sed neque
fas est Presbyterum benedictionem eis
impartientem, simul convivari: juxta se-
ptimum Canonem Neocæsariensis Synodi.

IN CAPITULA DE BIGAMIS. NOTÆ.

1 Κεφάλαιον περὶ διγάμων.) Secundas Nuptias
Ecclesia Græca nusquam peccati conde-
mnat, incontinentiæ tamen labem eis aperte expro-
brat sequenti officio pluribus in locis, imo censuris
corripit: absque sacrorum namque participatione
vult illas celebrari, ut ex Symeone Thessalonicensi
præcedentis officii nota 7. didicimus nec nisi post
indultum orationibus & jejuniis longum tempo-
ris spatium Bigamis veniam, & jus ad sacramenta
accedendi restituit Concilii Laodicæni. Canon pri-
mus. Neocæsariensis autem Canon 7. edicit am-
plius: ἀριστῶν ἐς γάμον τοῦ διγάμου μὴ ἐκείνῳ·
ἐπὶ μετανοίᾳ αὐτοῦ τοῦ διγάμου, τίς ἐστὶν ὁ ἀριστῶ-
ν, ὁ ὅστις ἐκείνῳ συγκατατίθεται τοῖς γάμοις. Ne
Presbyter in Bigami nuptiis convivator, quando-
quidem penitentiam Bigamo promerito & exproscen-
te, quis est Presbyter, qui commensatione talibus nu-
ptiis condescendat, & indulget?

2 Νικηφόρος.) Quis fuerit hic Nicephorus Syna-
xarion 2. Junii enarrat. Νικηφόρος ὁ θῆος Ἀρχιεπίσκοπος
πῶς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐγέννημα καὶ ἀνίκημα, ἐπὶ
τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου καὶ Δουλαβίου καὶ Θεοδορίου καὶ Εὐ-
δοκίας· ὁ δὲ Θεόδωρος ἀνὴρ ὑπογραφεὶς τῶν βασιλικῶν ἐνταλ-
μάτων, ὡς προσκυνητὴς τῶν θείων εἰκόνων ἐξβλήθη, ἐτρυ-
φεν καὶ ἐκωλύθη ἐν τῇ Μύλασσιν, ἔτα ἡ Νίκαια, ἔνθα ἐ-
σταλάττω· ὁ δὲ σάββατος καὶ Νικηφόρος ὑπογραφεὶς καὶ αὐτὸς
ἀνὴρ, καταλιπὼν ἐξίαν, πλὴν τῶν, καὶ δόξαν, Προποντίδα τῆς
πόλεως κατέλαβεν, ἔνθα τῷ Θεῷ, καὶ αὐτῷ ἀρσίχων, ἐκ-
τίσαστο μεγάλῳ ἀρετῇ, καὶ μὲν τῷ ταλάττω. Ταρσίον
τοῦ μακαρίου Πατριάρχου ἀρσίχων πατριάρχης τῆς
Κωνσταντινουπόλεως, ὑπὸ Νικηφόρου βασιλείας, τοῦ πατρὸς
Σαλαμίνος, καὶ διήρκεσε μέχρι βασιλείας Λιόντος καὶ ἱερο-
μάχου, ὅς ἡ ἐξουσία, καὶ αἱ τῶν φυλακῶν ἐμβληθεὶς ἀρ-
κίως ἐκείνη· χρόνον ἐβδωμένοντα ὑπάρχων, καὶ ὡς
μὲν ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ ἐκατέλειπε χρόνον δεκατρεῖς
ταῖς τῇ ἐξουσίᾳ. Nicephorus divinus præsul, fuit Con-
stantinopolis & factus & alumnus: regnante impio
Constantino (Coprouta) & Theodoro, & Eudocia
natus. Theodorus vero regiorum edictorum scriba,
ut divinatim imaginum cultor cæsus fuit, & My-
lassam ejectus in exilium, deinde Nicæam deporta-
tus, ibi vitam finivit. Hujus vero filius Nicephorus,

& ipse cum scriba esset, abjecta dignitate, opibus,
& honoribus abdicatis, in Propontidem urbis seces-
sit: ubi Deo sibi vacans, virtutem præcellentem
comparavit, & post obitum Tarasii Beati Patriar-
chæ, promotus est in Constantinopolis Patriarcham,
a Nicephoro Imperatore Stauracii patre (circa an-
num 806.) ubi & vixit usque ad Leonis Icono-
machi regnum; a quo in exilium pulsus, & in car-
cerem conjectus, ad Dominum migravit, annis se-
ptuaginta natus, quorum novem in Præfatu, tre-
decim vero in exilio peregit. Plura de illo Theo-
phanes, & ex Theophane Baronius. Scripsit que-
dam Tom. 4. Bibliot. PP. Latine reddita, ejus Ca-
nones Juris Græcoromani lib. 3. extant.

3 Τῷ ὁμολογητῇ.) Qui Latine Confessor, præter
mortem, ærumnas & tormenta pro virtute patitur,
Græcis ὁμολογητῆς dicitur. Qui autem nunc Con-
fessor in Latinorum officiis habetur, si Monachus
sit, ὁσως; si communem in civitate vitam duxerit,
δίκαιος, nuncupatur. Hunc autem Nicephorum in-
ter Confessores præcipuos celebrant Græci, &
cum eo Maximum, Theodorum Studitem, & a
Studite laudatum Platonem.

4 Ο διγάμος αὐ σφραγισσεται.) In duos divisus legi-
tur hic Canon Juris Græcoromani lib. 3. ὁ διγάμος
αὐ σφραγισσεται, ἀλλ' ἐξ ἐπιτίμιον τῷ μὴ μεταλαβεῖν τῶν
ἀχράντων μυστηρίων, ἐν δύο. Mox alius sequitur, ὁ τρί-
γαμος ἐπιτιμάτω ἐν πέντε, καὶ αὐτῷ διεχθήτω. Ex qui-
bus patet secundas & tertias nuptias a Græcis re-
prehensas, Ecclesiæ poenis subijci. Quartas autem
omnino reprobant, ut noxias & veritas, irritante
nimirum earum contractus Sancta sede Aposto-
lica: de quibus legendus Arcudius lib. 7. cap. 27.
28. & 29.

5 Νικήτα.) Hujus ut Juris Pontificii peritissimi
responsiones extant Juris Orientalis lib. 3. quarum
prima hic exscripta, titulum hunc præfixum habet:
τῷ καὶ δώτερον σωματικῶν ἱερομένων, καὶ δὲ λαβεῖν τὸν
τῷ διγάμῳ διχῶς παρὰ τῷ καὶ χαίρειν Ἀρχιεπίσκοπον. Si opor-
teat eos qui ad secundum conjugium transeunt, su-
scipere a Pontifice qui in illa regione est, Bigami be-
nedictionem? Ita certe: nam & inuptorum & se-

cundo nuptiarum verum quidem est officium, sed non ex integro: unde quamvis Bigamorum incontinentiam hoc excusare nitatur, & pro eis deprecatur; pro eorum tamen conjugio exorat, & Deum illis, nihil præter jus naturale & divinum attentandibus, adesse exorat: unde & quædam adiecta, alia vero omissa, alia huc translata ex priori officio non sine fundamento cornuantur.

6. Καὶ οὕτως ἀνδὲρ πρὸς τὸν ἱερὰν (ἐκκλησίαν) ὁ ὁριζῶν. Qui-
bus eadem lectio addit: ὅτι οὐδὲ τις φοβηθήσεται τὸ
ἐπίκλημα, τοὺς τοιαύτους ἐμφανώσας. πλὴν οὐδέ τις ἐν
ἡ δεινότερον ἐνιστάται καὶ ἀποκρίνεται τῆς ἡδὲ ἐκκλησίας με-
ταλλῆς. καὶ οὐδὲ τὸν ἐκλογιστὰν χρεὶ συνεισδῆναι
ταῖς τοιαύταις.

OFFICIUM ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ IN BIGAMOS.

De more Sacerdos benedicit.
Ter sanctus. Dimissorium diei.
Deinde Collecta.

In pace Dominum precemur.
Pro superna pace.
Pro sancta hoc domo.
Pro servis Dei N. & N. Dei prote-
ctione, & eorum convictu, Dominum
precemur.
Ut converterentur & vivant in concor-
dia, Dominum precemur.
Suscipe, serva, miserere, & conserva
nos.
Sanctissimæ, illibatæ, super omnes
benedictæ, gloriosæ.
Quia tibi convenit omnis gloria, ho-
nor, & adoratio.

Deinde.

Dominum precemur.

Deus æterne, qui divisa a se invi-
com in unitatem congregas, & in-
solubilem eis compositionis nexum immi-
tis, qui Isaac & Rebecca benedixisti,
hæredesque illos tuæ benedictionis tenun-
ciasti: benedic etiam & ipse servis tuis
N. & N. in omni opere bono deducens il-
los.

Quia misericors & benignus Deus exi-
stis.

Pax omnibus.

Capita vestra Domino inclinate.

Domine Deus noster, qui ex genti-
bus Ecclesiam virginem castam tibi
desponsasti; benedic sponsalibus istis: con-
junge & conserva famulos tuos in pace
& concordia. Te decet enim omnis glo-
ria, honor, & adoratio: Patri, & Filio,
& Sancto Spiritui: nunc & semper, &
& in sæcula sæculorum. Amen.

Tum Sacerdos acceptis annulis, primo tra-
dit aureum viro, mulieri vero argen-
teum, & dicit viro.

Subarrhatur servus Dei N. propter an-
cillam Dei N. in nomine Patris, &
Filii, & Sancti Spiritus.

Similiter & mulieri.

Subarrhatur ancilla Dei N. propter
servum Dei N. in nomine Patris,
& Filii, & Sancti Spiritus: nunc &
semper.

Et annulo crucem exprimit super eorum
capitibus.

Et dextris eorum digitis eos immittit.
Deinde annulos commutat prout debet.

ΕΙΣ ΔΙΓΑΜΟΥΣ.

Eτλογεῖ καὶ τὸ ἱερόν.
Τὸ τεσσαγίον, Απολυτίκιον τῆς ἡμέρας.

Εἶτα συναπτή.

Εν εἰρήνῃ τῇ Κυρίῃ δεηθῶμεν.

Υπὲρ τῆς ἀγάπης εἰρήνης.

Υπὲρ τῆς ἀγίας οἰκίας.

Υπὲρ τῶν δούλων τῆς Θεοῦ, τῆς δεινῆς, & τῆς δεινῆς, &
τῆς ἐν Θεῷ σκέπης καὶ συμβιώσεως αὐτῶν, τῇ Κυ-
ρίῃ δεηθῶμεν.

Υπὲρ τῆς συζήσεως αὐτῶν καλῶς ἐν ὁμοσίᾳ, τῇ Κυ-
ρίῃ δεηθῶμεν.

Ληψάμεθα, σώσον, ἐλέησον, καὶ ὑποφύλαξον ἡμᾶς.
Τῆς παναγίας, ἀχράντης, ὑπερόλογημένης, εὐδόξου.

Οτι ἐνέπαισαι πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκυνήσεις.

Εἶτα

τῇ Κυρίῃ δεηθῶμεν.

O Θεὸς ὁ αἰώνιος, ὁ τὰ δημιουργήματα συναγαγὼν
εἰς ἐνότητα, καὶ συνδέσμον ἡμετέρας τιθείς
αὐτοῖς ἀρρήκτον, ὁ ἐλόγησας Ἰσαὰκ καὶ Ρεβέκκαν,
καὶ κληρονομήσας αὐτὰς τῆς σῆς ἐπαγγελίας ἀναδείξας,
αὐτοὺς ἐλόγησον καὶ τὰς δούλας σου ταύτας, τὸν δεινὰ, καὶ
τὸν δεινὰ, ὁ δεινὰ αὐτὰς ἐν πατρὶ ἔργῳ ἀγαθῷ.

Οτι ἐλεήμων καὶ φιλόφρων Θεὸς ὑπάρχεις.

Εἰρήνη πᾶσι.

Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῇ Κυρίῃ κλίνειτε.

Kτεμεῖς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὸν εἶναι προμη-
θεύσαντες ἐκκλησίαν παρθέτον ἀγνήν, ἐλό-
γησον τὰ μέληρα ταύτας, ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμοσίᾳ. Σοὶ ᾧ πρέπει
πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκυνήσεις τῇ Πατρὶ, καὶ τῇ
Τιᾷ, ἐν τῇ ἀγίῳ Πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς
αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εἶτα λαβὼν ὁ ἱερεὺς τὰς δακτυλίδας, ἐπιδίδωσι

πρῶτον τῇ ἀνδρὶ τῇ χρυσοῦν. τῇ δὲ γυναικὶ

τῇ ἀργυροῦν, καὶ λέγει τῇ ἀνδρὶ.

Aρραβωνίζεται ὁ δῶλος τῇ Θεῷ, ὁ δεινὰ, τὸν
δῶλον τῇ Θεῷ, τὸν δεινὰ. Εἰς τὸ ὄνομα τῇ Πα-
τρὶ, καὶ τῇ Τιᾷ, καὶ τῇ ἀγίῳ Πνεύματι.

Ομοίως καὶ τῇ γυναικὶ.

Aρραβωνίζεται ἡ δούλη τῇ Θεῷ, ἡ δεινὰ, τὸν δῶ-
λον τῇ Θεῷ, τὸν δεινὰ, εἰς τὸ ὄνομα τῇ Πα-
τρὶ, καὶ τῇ Τιᾷ, καὶ τῇ ἀγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ
αἰεὶ.

Καὶ ποιεῖ συναρτῶν τῇ δακτυλίδι, ἐπὶ τὰς κε-
φαλὰς αὐτῶν.

Καὶ ἐπιτίθει αὐτὰς ἐπὶ τοὺς δεξιὸς δακτύλους.

Εἶτα ἀλλάσσει ὁ συντάκτορ τὰ δακτυλίδας.

Ο δὲ

Ο δὲ ἱερῶς λέγει :
Τοῦ Κυρίου διηθώμεθ.

Sacerdos vero dicit :

Dominum precemur .

Δεσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν , ὁ πάντων φειδόμενος , καὶ πάντων προνομήμων , ὁ τὰ κρυπτὰ γινώσκων τῶν ἀνθρώπων , ὁ πάντων τῶν γινώσκειν ἔχων , ἰλασθῆναι ταῖς ἀμαρτίαις ἡμῶν , καὶ τὰς ἀνομίας συγχώρησον τῶν σῶν οἰκετῶν , καλῶν αὐτοὺς εἰς μετανοίαν , παρέχων αὐτοῖς συγγνώμην παραπτωμάτων , ἀμαρτιῶν ἰλασμὸν , συγχώρησιν ἀνομιῶν , ἐκκρίνων τὴν καὶ ἀκασίαν ὁ εἰδὼς τὸ ἀδυνάτεον τὸ ἀνθρώπινης φύσεως , ὁ πλάσας καὶ δημιουργὸς , ὁ Παὰβ τῇ πόρῃ συγχωρήσας , καὶ τὴν τελῶν καὶ μετανοίαν προσδεξάμενος , μὴ μνηστῆς ἀμαρτιῶν ἡμῶν , ἀγνοίας ἐκ νεότητος . ἰάν ᾧ ἀνομίας παρατηρήσῃς Κύριε , Κύριε , τίς ὑποστήσεται σοί ; ἢ ποία σὰρξ δικαιωθήσεται ἐνώπιόν σου ; σὺ ᾧ μόνος ὑπάρχεις δίκαιος , ἀναμάρτητος , ἅγιος , πολυέλεος , πολυσαλγχιος , καὶ μετανοῶν ἐπὶ κακίας ἀνθρώπων . Σὺ Δέσποτα οἰκιστὴς ἀμέλειας τῶν δούλων σου , τὸν δέσνα , καὶ τῶν δέσνα , ἔωσον τῇ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπῃ , δάμνασαι αὐτοῖς τὴν τελῶν τῶν ἐπιστροφῶν , τὴν πόρῃ τὰ δάκρυα , καὶ λησὶ καὶ ἐξομολόγησιν ἵνα διὰ μετανοίας ἐξ ὅλης καρδίας αὐτῶν , ἐν ὁμοιοῖα καὶ εἰρήνῃ τὰς ἐντολάς σου ἐργαζόμενοι , καταξιώσῃ καὶ τῆς ἐπαγγελίας σου βασιλείας . Οτι σὺ εἶ ὁ οἰκονόμος πάντων , καὶ σοὶ καὶ δόξαν ἀναπέμπομεν , τῇ Πατρὶ , καὶ τῇ Υἱῷ , καὶ τῇ ἀγίῳ Πνεύματι . νῦν καὶ αἰεὶ , καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων . ἀμήν .

Εἰρήνη πᾶσι .

Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῇ Κυρίῳ κλίνειτε .

Κτελεῖ Ἰησοῦ Χριστοῦ Λόγε καὶ Θεοῦ . οὐ φθαίρεις ἐπὶ τῇ τιμῇ ἐξ ὧσποιοῦ σαυρῆ , καὶ τὸ κατ' ἡμᾶς ἔχον ῥήμας χειρογράφον , καὶ τῆς δυναστείας καὶ διαβόλου σαυρῆ ἡμᾶς , ἰλασθῆναι ταῖς ἀνομίαις τῶν δούλων σου . ὅτι καὶ καύσωνα καὶ τὸ βάρος τῆς ἡμέρας , καὶ τῆς σαρκὸς καὶ πείρασιν μὴ ἰχνοῦντες βασάζειν , εἰς γὰρ με δευτέραν κοινωνίαν συνέρχονται κατὰ τὴν ἐντομολογίαν διὰ τὴν σκέψιν τῆς ἐκλογῆς σου Παύλου καὶ Ἀποστόλου , εἰπὼν δι' ἡμᾶς τὰς ταπεινούς , τὸ κρεῖσσον ἐν Κυρίῳ γαμεῖν , ἢ πυρῶσαι . Αὐτὸς ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος , ἐλέησον , καὶ συγχώρησον , ἰλασθῆναι , ἅρας τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν , ὅτι σὺ εἶ ὁ πᾶς νόμος ἡμῶν ἐπὶ τῇ ὁμῶν ἀγάπῃ . καὶ εἰς γὰρ εἰς ἀναμάρτητος , καὶ ἂν μία ἡμέρα ὁ βίος αὐτῶν εἴη , ἢ χωρὶς ῥύπης , εἰ μὴ σὺ μόνος ὁ σάρκα φορέσας ἀναμάρτητος , ἐπὶ τῶν αἰώνων ἡμῶν δαμνῶν ἀπάθειαν . Οτι σὺ εἶ ὁ Θεὸς καὶ ἡ μετανοοῦντων , καὶ σοὶ τῶν δόξαν ἀναπέμπομεν . τῇ Πατρὶ , καὶ τῇ Υἱῷ , καὶ τῇ ἀγίῳ Πνεύματι , νῦν καὶ αἰεὶ , καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων . ἀμήν .

Τοῦ Κυρίου διηθώμεθ .

Ο Θεὸς ὁ ἅγιος , ὁ πλάσας ἐκ χοῦ τοῦ ἀνθρώπου , καὶ ἐκ τῆς πλῆθους αὐτῶν ἀνοικοδομήσας γυναῖκα , καὶ συζύγας αὐτῇ βοηθόν κατ' αὐτὴν διὰ τὸ ὅπως ἀρέσκει τῇ σὺ μεγαλειότητι μὴ μόνον εἶναι ὁ ἀνθρώπος ἐπὶ τῇ γῆς . αὐτὸς καὶ νῦν Δέσποτα ἐξαπέστειλον τὸ χεῖρά σου ἐξ ἁγίου κατοικητήριου σου , καὶ ἄρμωσον τὸ δούλον σου , τὸνδε ἐπὶ τῶν δούλων σου , τῶνδε , ὅτι παρὰ σὺ ἀρμόζεται ἀνδρὶ γυνή . συζύγου αὐτοῦ ἐν ὁμοφροσύνῃ . στεφάνωσον αὐτὸς εἰς σάρκα μίαν , χάρισμα αὐτοῖς καρπὸν κοιλίας , ἐν πενήνῃ ἀπόλαυσιν .

Euchol.

Domine Deus noster , qui omnibus parcis , & omnibus provides ; qui secreta cognoscis hominum , & omnium notitiam habes : propitiare peccatis nostris , & servorum tuorum iniquitates remitte , vocans eos ad poenitentiam , praebens eis veniam delictorum , peccatorum reconciliationem , culparum voluntariam & non spontaneam condonationem : qui humanam infirmitatem nosti , creator & opifex : qui Raab meretrici pepercisti , & Publicanum suscepisti : ne memineris peccatorum nostrorum , ignorantiae juventutis : Si enim iniquitates observaveris Domine , Domine quis te sustinebit ? aut quae caro coram te justificabitur ? Tu enim solus existis justus , sine peccato , sanctus , multae misericordiae , & benignus ; & poenitentiam agens super malitia hominum . Tu , Domine , qui conciliasti famulos tuos N. & N. mutua dilectione conjunge illos . Largire illis Publicani conversionem , meretricis lachrymas , latronis confessionem : ut per poenitentiam , ex toto corde suo , in concordia & pace tua mandata exequentes supercaelestis regni dignos se exhibeant . Quia tu omnium moderator es , & tibi gloriam referimus : Patri , & Filio , & Sancto Spiritui : nunc & semper , & in saecula saeculorum . Amen .

Pax omnibus .

Capita vestra Domino inclinate .

Domine Jesu Christe , Verbum Dei , qui in pretiosa & vivifica cruce elevatus , quod adversum nos erat chirographum discerpisti , & a potestate diaboli nos eripuisti , propitiare famulorum tuorum iniquitatibus , qui æstum pondusque diei , carnisve ardorem ferre non valentes , ad secundum conjugii usum communionemque confugiunt , sicut per vas electionis tuæ Apostolum Paulum sanxisti propter nos imbecillos inquires ; Melius est in Domino nubere , quam uri : ipse ut bonus & humanus , misere & indulge , propitiare , remitte , condona debita nostra , quia in humeris tuis languores nostros tulisti : nullus enim sine peccato est , (etiam si vita illius sit unius diei super terram) aut sine foribus , nisi tu , qui sine peccati labe , carne assumpta , æternam nobis impassibilitatem concessisti . Tu enim es Deus , Deus poenitentium , & tibi gloriam referimus ; Patri , & Filio , & Sancto Spiritui : nunc & semper , & in saecula saeculorum . Amen .

Dominum precemur .

Deus sancte , qui e pulvere hominem formasti , & ex ejus costa mulierem edificasti , copulans eam ut adjutorium ipsi simile , quia sic celsitudini tuæ placuit , non esse hominem solum super terram : ipse nunc , Domine emitte manum tuam de sancto habitaculo tuo , & concilia servum tuum N. ancillæ tuæ N. quoniam a te viro mulier coaptatur . Conjunge illos unanimi consensu , corona illos in carnem unam , largire illis fructum ventris , secundæ prolis fructum .

T c

Quia tua est potentia, & tuum est regnum, & virtus, & gloria: Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Et acceptis coronis, sponsam coronat, dicens:

Coronatur servus Dei N. propter ancillam Dei N. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

Pari modo sponsam coronat, dicens:

Coronatur ancilla Dei N. propter servum Dei N. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

Deinde benedicit illis usque tertio, dicens:

Domine Deus noster, gloria & honore corona illos.

Tum superscriptum Apostolum & Evangelium recitat: & hæc deinceps.

Dicamus omnes ex tota anima.

Omnipotens Domine Deus patrum nostrorum.

Miserere nostri Deus secundum magnam misericordiam tuam.

Adhuc rogamus pro misericordia, vita, pace, sanitate, salute, visitatione.

Et quorum vult memoriam agit.

Quia misericors & benignus Deus exis-
tis, & tibi gloriam referimus: Patri, & Filio, & Sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Post hæc Orationem.

Dominum precemur.

Domine Deus noster, qui in salutari tua dispensatione, tuâ præsencia, in Cana Galilææ honorandas nuptias renunciare dignatus es: ipse & nunc famulos tuos N. & N. quos ad invicem conjungi tibi complacuit, in pace & unanimi consensu conserva: incoquinatum eorum thorum custodi: in immaculata conversatione permanere jube: & in corde puro tua mandata exequentes profundam senectutem eos pertingere concede.

Tu enim es Deus noster, Deus miserandi & salvandi, & tibi gloriam referimus, cum principii experte tuo Patre, & cum sanctissimo & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Diaconus, aut Sacerdos.

Suscipe, salva, miserere.

Diem omnem sanctum perfectum.

Veniam & remissionem peccatorum.

Bona & utilia animabus.

Reliquum tempus vitæ.

Christianæ fines.

Unitatem fidei.

Sacerdos exclamando.

Et dignare nos, Domine, cum fiducia.

Chorus. Pater noster qui es in cælis.

Sacerdos. Quia tuum est regnum.

Pax omnibus.

Capita vestra Domino inclinate.

Deinde profertur Commune poculum.

Et benedicit illud Sacerdos, & dicit Orationem hæc.

Οτι σὺ εἶς ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δόξα, ἡ Πατὴρ, καὶ ἡ Υἱὸς, καὶ ἡ ἁγίου Πνεύματος. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Καὶ λαβὼν τὰς εἴφαντα, εἶπει ὁ ὑμνήδων, λέγων. Στίφεται ὁ δούλος ὁ Θεὸς, ὁ δεινὰ, τὸν δούλον τὸν Θεοῦ, ὁ δεινὰ, εἰς τὸ ὄνομα ὁ Πατὴρ, καὶ τὸ Υἱὸς, καὶ τὸ ἅγιον Πνεύματος.

Ὁμοίως εἶπει ὁ ὑμνήδων λέγων.

Στίφεται ἡ δούλη τὸν Θεὸν, ἡ δεινὰ, τὸν δούλον τὸν Θεοῦ, ὁ δεινὰ, εἰς τὸ ὄνομα τὸ Πατὴρ, καὶ τὸ Υἱὸς, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Εἶτα εὐλογεῖ αὐτὰς, λέγων ἐκ γ'.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν δόξῃ, καὶ τιμῇ, εἰς πάντοτε αὐτοῦ.

Εἶτα τὸν προγραφέντα Ἀπόστολον καὶ τὸ Εὐαγγέλιον, εἶπειτα ταῦτα.

Εἰπὼν πάντες ὅτι ὅλης τῆς ψυχῆς.

Κύριε πανταρχῶν ὁ Θεὸς πάντων πατέρων ἡμῶν.

Ελέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου.

Εἰς δόξα σου ὑπὲρ ἐλέως, ζωῆς, κληρονομίας ὑγιείας, σωτηρίας, ἐπισκέψεως.

Καὶ μνημονεύει τὸν Θεόν.

Οτι ἐλεήμων καὶ φιλόανθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις, καὶ σὺ τὸν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῇ Πατρὶ, καὶ τῇ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εἶτα τὸν ὕμνον.

Τῷ Κυρίῳ διευδῶμεν.

Κτελεῖ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐν τῇ σωτηρίᾳ σου οἰκονομία κατεξέτισας ἐν Κανᾷ ἡ Γαλιλαίας τίμιον ἀναδείξαι ὁ γάμον διὰ τῆς παρθενίας, αὐτὸς καὶ νῦν πρὸς δούλους σου, τὸν δεινὰ, καὶ ὁ δεινὰ, οὗς ἠνδίκησας συλλαβῶναι ἀλλήλοις, ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμοίᾳ διαφύλαξον, τίμιον αὐτοῖς τὸν γάμον ἀναδείξον, ἀμείνωσιν αὐτῶν τὸν πότμον ἀπαρτήσον, ἀκηλίδων αὐτῶν τὸν συμβίωσιν διαμῖναι ἐν δόξῃ σου. Ὁ καταξίωσον αὐτοὺς ἐν γάμῳ πίθῃ καταστήσαι, ἐν καρδίᾳ τῇ καρδίᾳ, ἐργαζομένης τὰς ἐντολάς σου.

Σὺ γὰρ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, Θεὸς ἡλικίᾳ καὶ σῶζον, ὁ σοὶ τὸν δόξαν ἀναπέμπομεν, νῦν καὶ ἀναρχῶς σε Πατρί, ὁ τῇ παναγίᾳ καὶ ἀγαθῇ καὶ ζωοποιῇ σε Πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Ὁ διάκονος. ἡ ὁ ἱερεὺς.

Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον.

Τὸν ἡμέραν πᾶσαν τελειῶν ἁγίαν.

Συγγνώμην καὶ ἀφέντην ἁμαρτιῶν.

Τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα τὰς ψυχῆς.

Τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς.

Χειριστὰ τὰ τέλη τῆς.

Τὸν ἐνότητα τῆς πίστεως.

Ὁ ἱερεὺς ἐκφώνως.

Καὶ καταξίωσον ἡμᾶς δέσποτα μὴ παρρησίας.

Ὁ χορ. τὸ, Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς ἔργοις.

Ὁ ἱερεὺς. Οτι σὺ εἶς ἡ βασιλεία.

Εἰρήνῃ πᾶσι.

Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῇ Κυρίῳ κλίνειτε.

Εἶτα προσφέρειται.

Τὸ κοινὸν ποτήριον, καὶ εὐλογεῖ αὐτό.

Ὁ ἱερεὺς, ὁ λέγει τὸν Εὐχὴν τὸν πότμον.

Τοῦ Κυρίου δειψῶμεν.

Ο Θεὸς ὁ πάντα ποιήσας τῇ ἰσχύϊ σου, καὶ περιώσας ἡ οἰκὸς ἐμὴν, καὶ κοσμήσας τὸν σῆμα σου πάντων τῶν πεποινημένων ὑπὸ σοῦ, καὶ τὸ ποτήριον τὸ κοινὸν τῆτο παρρηχόμενος τοῖς συναφθεῖσι πρὸς γάμον κοινωνίας, ἐλόγησον ἐλογίᾳ Πνευματικῇ.

Οτι ὑμολογῆται σοὶ τὸ ὄνομα, καὶ διδόξασαί σοι ἡ βασιλεία, ἡ Πατὴρ, καὶ τὸ Υἱὸν, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, πῶς καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν.

Εἰτα λαβὼν ὁ ἱερεὺς.

Επὶ χεῖρας τὸ κοινὸν ποτήριον.

Μεταδίδωσιν αὐτοῖς, ἐκ γ'.

Πρῶτον τῷ ἀνδρὶ, καὶ αὐτῷ τῇ γυναικί.

Καὶ λαβὼν αὐτοὺς ὁ ἱερεὺς.

Στρέφει ὡς ἐν χιμῇ κύνου.

Καὶ ψάλλει. Ἠσαΐα χόρδι.

Καὶ ἔπρα τροπάριον ἡχος βαρύς.

Ἄγιοι Μάρτυρες. Δόξα σοι Χριστέ.

Εἰτα ἐπαίρει τὰς στεφάνους ὁ ἱερεὺς καὶ ἐπάρας τὸν σῆμα σου ἡμῶν λέγει.

Μεγαλιώθῃ ἡμῶν ὡς ὁ Ἀβραάμ, καὶ ἐλογήθῃ ὡς ὁ Ἰσαάκ, καὶ πληθύνῃ ὡς ὁ Ἰακώβ, πορρομήμος ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐργαζόμενος ἐν δικαιοσύνῃ τὰς ἐπολάς τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ἐπάρας τὸν σῆμα σου τῆς ἡμέρας λέγει.

Καὶ σὺ ἡμέρη. μεγαλιώθῃ ὡς ἡ Σάρρα, καὶ ὑφραίνῃ ὡς ἡ Ρεβέκκα καὶ πληθύνῃ ὡς ἡ Ραχήλ. ὑφραυνομένη τῷ ἰδίῳ ἀνδρὶ, φυλάττουσα τὰς ὁρας τοῦ νόμου, ὅτι ἔτως εὐδόκησεν ὁ Θεός.

Εἰτα λέγει τῷ ὑψίῳ.

Τοῦ Κυρίου δειψῶμεν.

Ο Θεὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ παραγοόμενος ἐν Κανά τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἡ ἐκείσε γάμον ἐλόγησας, ἐλόγησον καὶ τὰς δούλῃς σου τῆς, τὰς τῇ σὴ προνοίᾳ πρὸς γάμου κοινωνίας συναφθεῖντας. ἐλόγησον αὐτὰς εἰσόδους, καὶ ἐξόδους. πληθύνων ἐν ἀγαθοῖς τῷ ζῶντι αὐτῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ σου, ἀσπίλους καὶ ἀμώμους καὶ ἀνεπιβλήτους διατηρῶν. εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Εἰρήνη πᾶσι.

Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνειτε.

Καὶ ὑψεται ὁ ἱερεὺς.

Ο Πατὴρ, ὁ υἱός, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἡ Παναγία καὶ ὁμοούσιος καὶ ὁμοῦσις Τριάς, ἡ μία Θεότης καὶ βασιλεία, ἐλόγησοι ὑμᾶς. καὶ παράχοι ἡμῖν μακροζωίας, εὐτελείας, προκοπῆς βίης, ἐπίστεως, καὶ ἐμπλήσοι, ὑμᾶς πάντων τῶν ἐπὶ γῆς ἀγαθῶν. πρὸς βίαις τῆς παναχράντου Θεοτόκου, καὶ πάντων τῶν ἁγίων. ἀμήν.

Εἰτα εἰσέρχονται ἐκ δόχου αὐτοῖς, καὶ ἀπασά-

μῆλοι ἀλλήλους γίνεται παρὰ τοῦ ἱερέως
πλεῖστα ἀπόλυσις.

Ο Διὰ τὴν Κανά ἐπιδημίας, τίμιον ἀναδείξας τὸν γάμον, Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν, ταῖς πρὸς βίαις τῆς παναχράντου αὐτῆς Μητρός, τῆς ἁγίας ἐνδόξης καὶ πανδμήμονος Ἀποστόλων, τῶν ἁγίων Δωδεκάτων βασιλείων Κωνσταντίνου καὶ Ελένης, τῶν ἁγίων μεγαλομάρτυρος Προκοπίου, καὶ πάντων τῶν ἁγίων ἐλεῖσαι καὶ σώσαι ἡμᾶς.

Eucbol.

Dominum precemur.

Deus, qui cuncta tua virtute fecisti, qui orbem terræ firmasti, & omnium a te productorum adornasti coronam: poculum etiam hoc in nuptiarum copulam conjunctis præbens, benedic spirituali benedictione.

Quia benedictum est nomen tuum, & glorificatum est regnum tuum: Patris, & Filii, & Sancti Spiritus: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

His peractis assumens Sacerdos.

In manibus commune poculum.

Distribuit eis tertio.

Primum viro, & deinde mulieri.

Et eos deducens Sacerdos in choream formam progrediendo vertitur.

Et cantat. Esaias choros age.

Et reliquos modulos. Ut supra.

Tonus gravis. Sancti Martyres.

Gloria tibi Christe.

Deinde tollit coronas Sacerdos: & elevans sponsi coronam dicit.

Magnificare sponse, sicut Abraham, & sicut Isaac benedicaris, & multipliceris sicut Jacob progrediens in pace, & exequens in justitia Dei mandata.

Et auferens sponsæ coronam dicit.

Et tu sponsa magnificare sicut Sara, velut Rebecca latere, & multiplicare sicut Rachel, proprio viro collata, custodiens legis terminos; quia sic Deo placitum est.

Deinde dicit Orationem.

Dominum precemur.

Domine Deus noster, qui in Cana Galilææ advenisti, & nuptiis ibi celebratis bendixisti, his servis in connubii communionem tua providentia copulatis, benedic: ipsorum ingressibus & egressibus benedic: vitam eorum in regno tuo in bonis multiplica; conservans eorum coronas, illibatas, immaculatas & infidiis liberas. In sæcula sæculorum. Amen.

Pax omnibus.

Capita vestra Domino inclinate.

Et precatur Sacerdos.

Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, sanctissima, consubstantialis, & vitæ fons, Trinitas, cujus una est divinitas & regnum, benedicat vos: & dierum prolixitatem, fecunditatem, augmentum vitæ & fidei vobis exhibeat: omnibusque in terra bonis vos impleat: Intercessionibus illibatæ Dei genitricis & omnium sanctorum. Amen.

Tum reliqui ingrediuntur, & bene precantur illis: & cum se invicem osculis exeperint, sic a Sacerdote perfecta dimissio.

Christus verus Deus noster, qui per adventum in Cana Galilææ, honorandas ostendit nuptias: intercessionibus illibatæ suæ matris, sanctorum glorioforum & toto orbe celeberrimorum Apostolorum, sanctorum regum divinitus coronatorum Constantini & Helenes, sancti præclari martyris Procopii, & omnium sanctorum misereatur, & salvet nos.

T t ij

OFFICIUM SANCTI

Olei decantatum a septem Sacerdotibus congregatis in Ecclesia, aut in domo.

A Benedictione primo Sacerdotum auspicato, incipimus. Ter sanctus.

Sanctissima Trinitas. Pater noster.

Quia tuum est.

Domine miserere, *duodecies*.

Venite adoremus, *ter*.

Domine exaudi orationem meam.

Deinde parva Collecta dicitur.

Alleluja, *Tonus obliquus secundus.*

Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me.

Versiculus. Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum. *Deinde, Moduli.*

Miserere nostri Domine.

Gloria. Domine, miserere nostri.

Et nunc. Misericordiae portam.

Psalmus quinquagesimus.

Et Canon cujus Acrostichis est.

Oratio Olei. Psalmus Arsenit.

Canticum primum. Tonus quartus.

Maris rubrum pelagus.

Oleo misericordiae, Domine, qui exhilaras semper animas simul & corpora mortalium, & fideles oleo custodis, ipse quoque nunc miseratione moveare, propter eos qui per oleum ad te recurrunt.

Tua misericordia, Domine, tota plena est terra: hinc praeclaro tuo oleo, qui ungimur hodie, misericordiam captum omnem superantem, fideliter exposcimus nobis concedi.

Unctionem tuam sacram, o benigne, qui Apostolis tuis, super infirmis famulis perfici praecipisti: illorum ope, cunctorum per signum tuum miserere.

Deipara.

O sola pura, quae pacis pelago ditata es, jugibus tuis apud Deum precibus, a morbis & calamitatibus, famulum tuum eripe, ut incessanter te magnificet.

Canticum tertium. In te laetatur.

Qui solus mirandus es, & erga fideles homines propitius, graviter infirmato, gratiam tuam, Christe, caelitus praebe.

Qui quondam olivae ramum, ad diluvii cessationem divino tuo nutu ostendisti, Domine, salva in misericordia hunc infirmum.

Divina lucis lampade, in misericordia tua, Christe, exhilara, per unctionem & miserationis tuae fiduciam, ad te tunc recurrentem.

Deipara.

Respice clementer, Mater factoris omnium de superis, & tuis intercessionibus amaram infirmitatem languentis hujus solve.

Sessio. Tonus obliquus quartus, Aulæ pastoralis.

Ut divinus fluvius misericordiae existens, & ut abyssus benignitatis multae, misericors, manifesta benignitatis tuae divina fluentia, & omnibus medere: miraculorum fontes ex te abundanter scaturiant, & cunctos emundent. Ad te

a A K O Λ Ο Υ Θ Ι Α

1 ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΕΛΛΙΟΥΤ,

2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

4 ΕΥΛΟΓΟΥΩΣ ΤΩ ΠΡΩΤΩ ΤΩ ΙΕΡΩΝ ΑΡΧΟΜΕΘΑ Τ.

5 ΤΕΙΣΑΓΙΩ. ΠΑΡΑΓΙΑ ΤΕΙΑΣ. ΠΑΤΡΗ ΜΩΝ. ΟΤΙ ΣΟΥ ΕΙΣΙΝ. ΤΟ ΚΥΡΙΟ ΕΛΕΥΣΟΝ, ΙΒ. ΤΩ ΔΩΤΕ ΑΠΟΣΚΥΝΗΣΑΜΕΝ.

ΕΙΠΑ, ΣΥΝΑΠΤΗ ΜΙΚΡΑ.

ΤΟ ΑΛΛΗΛΩΙΑ, 6 ΗΧΟΣ, ΠΛ. Β'.

ΚΥΡΙΟ ΜΗ ΤΩ ΘΥΜΩ ΣΑ ΕΛΕΓΧΗΣ ΜΕ, ΜΗΔΕ ΤΩ ΟΡΓΩ ΣΑ ΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΜΕ.

ΣΤΙΧΟΣ. ΕΛΕΥΣΟΝ ΜΕ ΚΥΡΙΟ ΟΤΙ ΑΔΕΛΦΗΣ ΕΙΜΙ, ΕΙΠΑ. ΤΑ ΞΟΠΕΡΙΑ. ΚΥΡΙΟ ΕΛΕΥΣΟΝ ΗΜΑΣ.

ΔΟΞΑ. ΚΥΡΙΟ ΕΛΕΥΣΟΝ ΗΜΑΣ ΚΑΙ ΝΥΝ.

7 ΤΗΣ ΔΙΑΣΤΑΛΑΧΡΙΑΣ ΤΩ ΠΥΛΩ. Ο Γ'.

8 ΚΑΙ Ο ΚΑΝΩΝ Ε Η 9 ΑΚΡΟΣΙΧΙΣ.

ΕΥΧΗ ΕΛΑΙΩ ΦΑΛΜΟΣ 10 ΑΡΣΕΝΙΩ.

11 ΩΔΗ Α'. ΗΧΟΣ, Δ'.

12 ΘΑΛΑΣΣΗΣ ΤΟ ΕΡΥΘΡΑΙΟΝ ΠΕΛΑΓΟΣ.

ΕΛΑΙΩ ΤΗΣ ΔΙΑΣΤΑΛΑΧΡΙΑΣ ΔΙΑΣΤΟΤΑ, Ο ΙΛΑΡΙΩΩΝ ΑΙΕΙ, ΨΥΧΑΣ ΟΜΩ ΚΑΙ ΣΩΜΑΤΑ ΒΡΟΤΩΝ, ΚΑΙ ΦΡΕΝΩΝ ΕΝ ΕΛΑΙΩ ΠΙΣΤΕΣ, ΑΥΤΟΣ ΚΑΙ ΝΥΝ ΟΙΚΤΕΙΡΗΣΟΝ, ΤΩΣ ΔΙ' ΕΛΑΙΩ ΑΠΟΣΙΟΤΑΣ ΣΟΙ.

ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΩ ΤΩ ΕΛΕΥΣ ΔΙΑΣΤΟΤΑ, ΠΛΗΡΗΣ Η ΣΥΜΠΑΣΑ ΓΗ. ΘΩΝ ΕΛΑΙΩ ΘΕΙΩ ΣΑ ΣΙΠΤΩ, ΟΙ ΧΡΙΣΤΙΜΟΙ ΣΗΜΕΡΟΝ, ΤΩΝ ΥΠΕΡ ΡΟΥΩ ΣΑ ΕΛΙΩΝ, ΠΙΣΤΩΣ ΑΙΤΩΜΕΝ ΣΕ ΔΟΘΕΛΩΑΙ ΗΜΙΝ.

ΧΕΙΣΜΟΝ ΣΑ ΤΩ ΙΕΡΩΝ, ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΕ, Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΙΣ ΤΩΣ ΣΟΙΣ. ΕΠ' ΑΔΕΛΦΟΥΣΙ ΔΕΛΟΙΣ ΣΑ ΠΛΕΙΝ, ΣΥΜΠΑΘΩΣ ΕΣΤΕΙΛΑΜΕΝΟΣ, ΤΑΙΣ ΔΙ' ΑΥΤΩΝ ΕΣΤΕΥΞΑΣΙ, ΠΑΝΤΑΣ ΣΦΡΑΓΙΔΙ ΣΑ ΕΛΕΥΣΟΝ.

13 ΘΙΟΤΟΚΙΟΝ.

Η ΜΟΝΗ ΤΩ ΤΩΣ ΕΙΡΛΩΝ ΠΕΛΑΓΟΣ, ΑΓΝΗ ΠΛΟΥΤΗΣΑ ΤΑΙΣ ΑΦΟΣ ΘΕΩΝ ΑΠΟΣΒΕΙΑΙΣ ΣΑ ΑΙΕΙ, ΡΟΣΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΘΛΙΨΙΩΝ, ΤΩΝ ΣΩΝ ΟΙΚΕΤΩ ΛΥΤΡΩΣΑΙ ΟΠΩΣ ΑΠΑΥΣΩΣ ΜΕΓΑΛΩΗ ΣΕ.

14 ΩΔΗ Γ'. ΕΥΦΡΑΙΝΕΤΑΙ ΕΠΙ ΣΟΙ.

ΣΥ ΜΟΝΟΣ ΩΝ ΘΑΥΜΑΣΟΣ, ΚΑΙ ΕΝ ΑΝΘΡΩΠΟΙΣ ΤΩΣ ΠΙΣΤΟΙΣ ΕΛΕΩΣ, ΤΩ ΑΔΕΛΦΟΥΩΤΙ ΔΕΙΝΩΣ, ΘΩΣ ΧΕΙΣΤΩ ΤΩ ΧΑΛΩ ΣΑ ΑΝΑΘΕΝ.

ΕΛΑΙΩΣ ΚΑΡΦΟΣ ΠΟΤΩ, ΑΦΟΣ ΑΝΟΧΑΣ ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΥ ΘΕΙΩ ΣΑ ΔΕΙΞΑΣ ΡΟΠΗ ΚΥΡΙΟ, ΣΩΣΟΝ ΕΝ ΕΛΕΙ ΤΩΝ ΚΑΜΝΟΤΑ.

ΛΑΜΠΑΔΙ ΘΕΙΩ ΦΩΤΟΣ, ΕΝ ΤΩ ΕΛΕΙ ΣΑ ΧΕΙΣΤΩ ΦΑΙΔΡΩΟΝ, ΤΩΝ ΕΝ ΤΩ ΧΡΙΣΤΩ ΚΑΙ ΝΥΝ, ΠΙΣΤΕΙ ΤΩ ΕΛΕΙ ΣΑ ΑΠΕΥΘΟΤΑ.

ΘΙΟΤΟΚΙΟΝ.

ΕΠΙΒΛΕΨΟΝ ΔΥΜΩΣ, ΜΗΤΕΡ ΤΩ ΠΑΝΤΩΝ ΠΟΙΗΤΩ ΑΝΩΘΕΝ, ΚΑΙ ΤΩ ΠΙΚΡΑΝ ΚΑΚΩΣΙΝ, ΛΥΣΟΝ ΤΩ ΡΟΣΩΟΤΩΣ ΑΠΟΣΒΕΙΑΙΣ ΣΑ.

15 ΚΑΘΙΣ. ΗΧΟΣ ΠΛ. Δ'.

ΑΥΛΩΝ ΠΟΙΜΗΝΩΝ.

ΩΣ ΘΕΙΟΣ ΠΟΤΑΜΟΣ, ΤΩ ΕΛΕΙ ΥΠΑΡΧΩΝ, ΩΣ ΑΒΥΣΣΟΣ ΠΟΛΛΗΣ ΣΥΜΠΑΘΕΙΑΣ ΟΙΚΕΤΙΜΟΝ, ΔΕΙΞΟΝ ΤΩ ΕΛΕΙ ΤΩ ΘΕΙΑ ΡΕΪΘΡΑ, ΚΑΙ ΠΑΝΤΑΣ ΙΑΣΑΙ. ΒΛΥΣΟΝ ΤΩΣ ΤΩ ΘΑΥΜΑΤΩΝ ΠΗΓΑΣ ΑΦΘΟΝΩΣ, Ε ΠΛΥΤΟΝ ΑΠΑΥΣΑΣ. ΣΟΙ

ᾧ ἀνὸς προσερχόμενος θερμῶς, τὴν χάριν ἐξαυτῶντα.

Επεὶ, ἦχος δ'.

Ὁ ὑψωθεὶς ἐν τῇ σταυρῷ ἐκυσίως.

16

Ὁ ἰατρός καὶ βοηθὸς τῶν ἐν πόνοις, ὁ λύτρω-
πὶς τοῦ καὶ σωτὴρ τῶν ἐν νόσοις, αὐτὸς τῶν ὅλων διάσω-
σαι καὶ Κύριε, δώρησαι τὴν ἴασιν, τῇ νοσοῦντι σε
δύλῳ. οἰκτεῖρον, ἐλέησον, τὸν πολλὰ ἐπτακτόντα.
καὶ τῶν σφαλμάτων λύτρωσαι Χεῖρ, ὅπως δοξάζῃ
τὸ θεῖον σε διώκων.

Ὡδὴ δ'. Επαρθέτω σε ἰδοῦσα.

Ἀδιάφορον ὡς μῦρον σωτὴρ ὑπάρχων, τὸ περι-
θεῖν ἐν χάριτι καὶ κόσμῳ καθάρων, οἰκτεῖρον, ἐλέησον
τὴν θείαν πίσει σε, μάλα πᾶς σαρκὸς ἐπαλείφοντα.

Ἰλαρόντι σφραγίδος τῆς ἐλπίδος, κυνὶ τὰς αἰδήσεις,
δέσποτα, σφραγίσας σὺν δύλῳ, ἄβατον, ἀπόρσιον
τὸ εἶσοδον ποίησον, πάσαις ἐκασταῖς διωκόμεναι.

Ὁ προσκαλεῖσθαι κελεύων τὸν ἀδυνατοῦντα, ἱερυ-
γὺς ἐσθίεις σε, καὶ τῶν ἐσθίει, καὶ χεῖρ ἐλπίς σε,
φιλάνθρωπε σώζου. σῶσον σὺ ἐλπίς τὸν κάμνοντα.

Θωτοκίον.

Θωτοκίον ἀνιέρχεται παναγία, σκέπη στήθεα καὶ φύλαξ.
λιμῶν καὶ τείχος, κλίμαξ καὶ ἀποπύργος ἐλέησον, οἰκ-
τεῖρον· ἀπὸς σὲ ᾧ καὶ μόνῳ κατέφυγεν.

Ὡδὴ ε'. Σὺ Κύριε μὲ φῶς.

Υπάρχων ἀγαθὸς, τὸ ἐλπίς ἡ ἀβυσσος, ἐλέησον ἐλεη-
μον, σὺ τῇ θείᾳ ἐλπί, τὸν κάμνοντα ὡς ἀσπληγχο.

Ψυχὰς ἡμῶν Χεῖρ, καὶ τὰ σώματα ἁγιάζων, σφρα-
γίδος σε θείᾳ τύπῃ ἀγιάσας ἀρράδως, χεῖρ σου
πάντας ἴασαι.

Ἀπάτω σε σοφῇ, ὑπεράγαθε Κύριε, διδάμι-
νος τὰς τῶ μύρου διὰ πόνης ἀλείψεις, οἰκτεῖρσον τὸ
δύλον σε. Θωτοκίον.

Παύμνητε ἀγνὴ, ὑπεράγαθε δέσποινα, ἐλέησον τὰς
τῇ θείᾳ χερσὶν ἐλαίῳ, καὶ σῶσον τὸν οἰκτιλῶσα.

Ὡδὴ ς'. Θύσω σοι κτήνη.

Λόγους σε, ὁ δὲ ἐλαίῳ δέξας φιλάνθρωπε, ἐν βα-
σιλευσίᾳ τὴν χεῖρ, καὶ Ἀρχιερεῦσι ταύτῃ πλέσας
σφραγισμῶν σε, καὶ τὸν παχύνοντα σῶσον ὡς ἀσπληγχο.

Μέθξεις, μὴ ἐκ πικρῶν δαιμόνων ἐπάτατο, τὸ
ἐπ' ἀλείψει ἐσθίει, σιτισμειώμενα, σῶτερ, αἰδήσει
ἀλλ' ἐν σκέπῃ, περιτείχισον πῶτον, πῶς δόξης σε.

Ορεξον, χεῖρα τὴν σὴν ὑψὺς φιλάνθρωπε. καὶ σοὺ
τὸ ἐλαίον σῶτερ ἀγιάσας, δίδου τῇ σὴν οἰκίῃ, εἰς ὑ-
γίαν καὶ νοσημάτων πάντων ἐκλύτρωσιν.

Θωτοκίον.

Πίφνω, ἐν τῷ Θεῷ σε οἶκον κατὰ καρπὸν, μὴ-
πρὸς τὴν κτίσιν, ἐλαία, δὲ ἥς πλήρης ὤφθη κόσμος ἐ-
λπίς, ὅθεν σῶζε, προσβέβηκται ἐπαρῇ σου τὸν κάμνοντα.

Κοστάκιον, ἦχος β'.

Τὰ ἅγια ζῆτων.

Ελπίς πηγὴ ὑπάρχων ὑπεράγαθε, τὰς πίσει θερ-
μῇ ἐλαίᾳ τῇ ἀπάτῃ σε, προσπιστόντας ἀσπληγχο,
ἐκ παντοίας λύτρωσαι κακώσεως, καὶ τὰς αὐτῶν νόσους
ἀράμῃος, παραχρὶς τὴν θείαν χάριν ἁγιάζων.

Ὡδὴ ζ'. Εἰ τῇ καμίνῳ ἀβραμιαῖοι.

Σὺ ἐν ἐλπίᾳ ἐκ οἰκτιρμοῦ σου, σῶτερ μόνος Θεός,
πάντων ἰατρῶν πάθη τε τῶν ψυχῶν, καὶ σωμάτων
καὶ σωτηρίσματα, καὶ τὸν ἐν νόσοις πάχοντα, αὐτὸς
θεραπεύων ἴασαι.

namque omni tempore ferventer recurren-
tes, tuam gratiam expetimus.

Alia sessio. Tonus quartus.

In cruce sponte exaltatus.

Medice & auxiliator in doloribus, libe-
rator & Salvator in morbis, ipse Domi-
ne & Dominator, medelam ægrotanti tuo
famulo largire: compatere, misere in
multis te offendentis, & a reatu, Chri-
ste, illum eripe, ut divinam virtutem
tuam glorificet.

Cantic. quartum. Sublatum te videns.

O Salvator, qui velut unguentum incor-
ruptum, effusum in gratia, & expurgans
mundum existis: compatere, misere il-
lius qui divina tua fide carnis cicatrices
perungit.

Jucunditate signi tuæ misericordiæ,
sensus nunc servorum tuorum consignans,
Domine, impervium & inaccessum assul-
tum cunctis potestatibus adversariis red-
de.

Qui Sacerdotes divino numine affla-
tos advocari jubes ut eorum congressu &
unctione misericordiæ tuæ salventur ho-
mines, o benigne; salva tua misERICOR-
dia hunc ægrotum.

Deipara.

Deipara, perpetua virgo sanctissima,
protectrix valida, portus & murus, sca-
la & munimen; misere, compatere:
ad te namque solam recurrit ægrotus.

Cantic. quintum. Tu Domine, lumen
meum.

O bone, qui misericordiæ es abyssus:
misere, misericors, tua divina misera-
tione, ejus qui ægrotat, ceu pius.

Animas nostras, Christe, & corpora,
signi tui sacro typo ineffabiliter sanctifi-
cans; manu tua cunctos sana.

Qui inexplicabili affectu meretricis un-
guenti unctiones, optime Domine, susce-
pisti, misere hujus famuli tui.

Deipara.

Pura, celebranda, super omnes Domi-
na benigna: oleo divino unctorum mise-
rere, & famulum tuum salva.

Cant. 6. Cum clamore tibi sacrificabo.

Qui tuis verbis, o benigne, olei un-
ctionem, in regibus ostendisti, & in
Pontificibus eam perfecisti: signo tuo &
hunc patientem salva, ut humanus.

Virulentorum appulsiis dæmonum ne un-
ctione divina signati sensus attingat, Sal-
vator: verum gloriæ tuæ protectione eum
circumvalla.

Manum tuam ex alto præbe, o beni-
gne, & tuum oleum sanctificans, Sal-
vator, in salutem & languorum o-
mnium depulsionem, illud famulo tuo im-
pertire.

Deipara.

In Dei tui domo, oliva fructifera, o
Mater Dei apparuisti, per quam mise-
ricordia orbis plenus factus est, conserva
ideo precum tuarum ope, hunc ægro-
tum.

Breviculus. Tonus secundus.

Superna requirens.

Misericordiæ fons existens super omnes
bone, ferventi fide oleo tuo ineffabili
procidentes, o pie, omnigena libera in-
firmitate; & eorum morbis sublati, di-
vinam superne gratiam præbe.

Cant. septimum. In fornace Abrahamæ.

Tu qui in misericordia & compassione,
animarum morbos corporumque vulnera
curas, Salvator meus, Deus solus: etiam
huic morbis affecto medelam largitus sa-
lutem præbe.

T t iij

Dum olei unctione cunctorum capita impinguantur, lætitiæ fructum, huic misericordiam tuam exposcenti largire, abundanti pietate salutis tuæ, Christe Domine.

Gladius est adversus dæmones signum tuum, Salvator, Sacerdotum vero congressibus fit etiam ignis, animæ pravæ affectiones absumens: hinc nos qui medellam hanc excepimus, fideliter te laudamus. *Deipara.*

Tu quæ pugillo cuncta continentem divina ratione in utero conclusisti, & ineffabiliter corpus ei dedisti, mater Dei, hunc pro infirmo interpella, precamur.

Cantic. οὐρανῶν. Manibus extensis.

Miserere omnium Salvator, secundum magnam & divinam tuam misericordiam: Huc idcirco convocati sumus, miserationum tuarum cursum mystice repræsentantes, fide servo tuo olei unctionem adhibitori, quem ut ægrotum clementer invise.

Misericordiæ tuæ fluentis Christe, & Sacerdotum tuorum linimentis absterge, Domine, ut humanus, dolores, infirmitatem, & incrementa languorum hujusce, qui in morborum angustiis deficit, ut salvatus gratanter tibi gloriam reddat.

Superni symbolum effluxus & jucunditatis, divinam nempe miserationem describentibus, a nobis, Domine, benignitatem tuam ne semoveas, neque despicias cum fide jugiter clamantem. Benedicite opera Domini Domino.

Deipara.

Præclaram velut coronam, divinum tuum partum, hostium phalanges abigentem, & viribus eos exsuperantem, natura suscepit: propterea gratiarum decore te adornantes, laudes tuas canimus, semper celebranda Domina.

Cant. non. Lapis sine manibus præcisus.

Annue cælitus misericors, cunctis misericordiam tuam manifesta: auxillum tuum nunc, virtutemque tuam ad te accedenti per Sacerdotum divinam unctionem, præbe o benigne.

Videamus, optime Salvator, lætantes factum oleum, præ participibus effluxu divino a te acceptum: iidemque divini lavacri confortibus typice a te exhibitum.

Compatere, miserere Salvator, libera a malis & languoribus, a maligni jaculis famulos tuos, animas, & corpora eripe, ut misericors Dominus, divina gratia medellam præbens.

Deipara.

Laudibus & orationibus servorum tuorum susceptis, Virgo, gravibus infirmitatibus & languoribus, tua prece libera, o illibata, eum qui per nos ad tuam divinam protectionem recurrit.

Vere dignum est. Pretiosorem.

Amandatorum. Visitavit nos.

Benigno respice oculo, bone; ad preces nostras, qui hodie ad templum sanctum tuum, sacro oleo famulos tuos infirmos uncturi, convenimus.

Ad laudes: Versus similes.

Tonus quartus.

Dedisti signum.

Dedisti gratiam tuam per Apostolos tuos, o benigne, & qui facile reconciliaris, ut sancto tuo oleo cunctorum mederentur vulneribus & morbis. Ad oleum propterea tuum nunc fideliter accedentem sanctifica & miserere, ut humanus, omni morbo expurga illum,

Εν τῇ λιπαίνειν ἐλαίῳ χρίσει πάντων τὰς κεφαλὰς, διὸς ἀφροσύνης τούτῳ τῷ χαρμοῦν, τῇ δ' ἐλεον ζήτουῦτί σε, καὶ τῆς ἀπολυτρώσεως, Χεῖρὶ τῇ πλάσῃ ἐλέει σε Κύριε.

Ξίφος ὑπάρχει καὶ δαιμόνων, Σῶτερ, σε ἡσφραγίς, πῦρ δὲ ἀναλίσκος πάθῃ τὰ τῶν ψυχῶν, ἱερέων δ' ἐντεύξῃ σιν ὅθεν πιστῶς ὑμνεῖμέν σε, οἱ δεδωγμένοι τῷ ἴασιν.

Θεοτοκίον.

Σὺ τὸν κρατουῦν ἐν τῇ δρακί τὰ πάντα, μήτηρ Θεοῦ, ἔνδον ἐν κοιλίᾳ ἔχουσα θεωρεῖσθαι, καὶ ἀφράσας σωματώσασα, ὑπὲρ τῆς κάμνοντος ἐξελίσσασαι, τὸν τοῦ δώμιθα.

Ὡδὴ γ'. Χείρας ἐκπτεῖσας.

Ἀπαντας ἐλέησον Σωτὴρ καὶ τὸ μέγα σε καὶ Θεῖον ἔλκος· διὸ στυγνὴ θημὴ ἀπαντες, 17 μουσικῶς ἔχοντες πῆμφοι, τῶν οἰκτιρμῶν σε δ' ὁπλῶν, χρίσμα προσάγοντες, δι' ἐλαίῳ πίσεισθαι δέλω, ὃν καὶ ἐπίσκεψαι.

Ρεῖθροις τῆ ἐλείψ σε Χεῖρὶ, καὶ ἐπαλείμμασι δ' ἱερέων σε, πλυῖον ὡς ὁσπταλῆτος Κύριε, τὰς ὁδύνας καὶ τὴν κάκωσιν, καὶ ἀλγεινῶν ἐπιφορὰς, τῇ ἐν ἀνάγκαις παθῶν λυομένη, ὅπως δοξάζῃ σε σωθεὶς δ' χαρίσῃς.

Σύμβολον δ' ἀνωθεν ῥοπῆς καὶ ἰλαρότητος, ἔλεον Θεῶν ἡμῖν τοῖς ἁγροῦσι Δέσποτα, μὴ μακρυῶς σε τὸ ἔλκος, μηδὲ παρέρῃς δ' πιστῶς αἰεὶ κραυγάζοντα. Φιλοχρεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου δ' Κύριον.

Θεοτοκίον.

Ενδοξὸν ὡς σέφανον ἀγνὴ, ἡ φύσις εἴληψε δ' Θεῶν τόκον σε, ἐχθρῶν ἀπείργοντα φάλαγγας, καὶ νικῶντα καὶ κράτος αὐτοῦ. διὸ χαλεπὸν σε φαιδραῖς, καταστροφύμοι, ἀγλαΐαις, σὲ ἀπυμνοῦμφο πανύμνητε Δέσποινα.

Ὡδὴ δ'. Λίθος ἀχειρότμητος.

Νέυσκον ἐρανόθεν οἰκτιρμὸν δεῖξόν σε τὸ ἔλκος πάνσι, δὸς νῦν τῷ ἀντίληψιν δ' σῶν, καὶ δ' ἰχθῶν σε τῇ προσίοντι σοι, διὰ τῆς Θεῆς χρίσματος, δ' ἱερέων σε φιλάνθρωπε.

Ἰδομφο πανάγαθε Σῶτερ ἀγαλλιάμοι τὸ Θεῖον ἔλαιον ῥοπῇ σε ἐνδύει, ὑπὲρ μετόχως ὅπερ προσείληψας, καὶ τυπικῶς μετέδωκας, λυτρεῖ δ' Θεῆς τοῖς μετέχουσιν.

Οἰκτεῖρον, ἐλέησον Σῶτερ, ῥῦσαι δεινῶν καὶ ἀλγυδόνων, λύτρωσαι βελῶν δ' πονηροῦ, τοὺς σε οἰκτείρας ψυχὰς ἐσώματα, ὡς ἐλεῖμων Κύριος, χάριτι Θεῆς ἐξιώμφο.

Θεοτοκίον.

Τμνοὺς καὶ δεινὰς, Παρθένε, προσδεχομένη δ' σῶν δέλων. ῥῦσαι χαλεπῶν παθημάτων, καὶ ἀλγυδόνων δ' ἰκεσίαις σε, δ' δι' ἡμῶν πανάχρατε, τῇ Θεῆς σκέπῃ σε προσρέχοντα.

18 19
18 Ἀξίον ἐστὶν ὡς, 19 Τῷ τιμωτέρῳ.

20 Ἐξαποσειλάριον. Ἐπισκέψαι ἡμᾶς.

20
Εν ἐλέῳ, ἀγαθε, ἐπίβλεψαι σφῶματι, ἐπὶ δ' δέησιν ἡμῶν, δ' συνελθόντων ἐν τῇ ναῶν σου τῇ ἀγίῳ σήμφο, χρίσαι Θεῆς ἐλαίῳ νοσημάτων τοὺς δέλους σε.

21 Εἰς τὰς αἰνὰς, σιχηρὰ προσάμοια.

ἦχος δ'.

Εδωκας σημείωσιν.

21
Εδωκας τῷ χάριν σε, διὰ τῶν σῶν δ' διάλλατε, Ἀποστόλων φιλάνθρωπε, ἐλαίῳ ἀγίῳ σε, θεραπείαν πάντων, πληγὰς τε καὶ νόσους. διὸ ἐλαίῳ σου πιστῶς, δ' προσίοντα καὶ νῦν ὡς ὁσπταλῆτος ἀγίασον,

ἐλπίσον· παντοίας νόσου καθάρισον, καὶ τρυφῆς πῆς ἀφθάρτου σε καταξιώσων Κύριε.

Βλέπον ἀκατάληπτε, ἐξ ὑπερόθου, ὡς δ' αὖ λαχ-
χνος, ἐν χειρὶ ἀσπράτῃ σε σφραγίσας φιλάνθρωπε,
ταῖς ἡμῶν αἰθήσεσι ἐλπίσιν σε θείῃ, τὸν ἀποτρεχόν-
τα σοι πικρῶς, καὶ ἐξαιτούμεν πταισμάτων ἄφωσιν, καὶ
δύρησαι τὴν ἴασιν, τὴν πῆς ψυχῆς καὶ τῆς σάματος,
ἵνα πόθῳ δόξῃ σε, μεγαλύνων τὸ κράτος σου.

Χρίστει τῷ ἐλπίσιν σε, καὶ ἱερέων φιλάνθρωπε, ἐπα-
φῇ τὰς εἰκέτας σε, ἀγίασον ἀνθρώπον, νοσημάτων
ρύσαι, ψυχῆς τε τῆς ῥύπον, καθαρόν ἐκπλυνόν σω-
πὴρ καὶ πολυπλόκων σκαυδάλων λύσῃ, τὰς πόνας
παραμύθισον, τὰς περιστάσεις ἐκδίωξον, καὶ τὰς θλί-
ψεις ἀφάνισον, ὡς οἰκτίρων καὶ εὐσπλαγχνος.

Δόξα, Ὁ νυν. Θεοτοκίον.

Σὲ τὸ καθαράτατον, τῆ βασιλείας παλάτιον, δυσω-
πῶ πολυμήντε, τὸν νοῦν μου καθάρισον, τῆ ἐσπιδω-
μίνον, πάντας ἀμαρτίας. καὶ καταγύγιον τερπνόν,
πῆς ὑπερβίου Τριάδος ποιήσον. ὅπως τὴν δυναστείαν
σου, καὶ τὸ ἀμείντον ἔλκος, μεγαλύνῃς σὺ ζώμενος,
ὁ ἀχρεὺς οἰκίτης σου.

Τὸ τρισάγιον. Τὸ παναγία Τριάς.

Τὸ Πάτερ ἡμῶν. Ὅτι σὺ εἶσθι.

τροπᾶμεν, ἡχος δ'.

Ταχὺς εἰς ἀντίληψιν, μότος ὑπάρχων Χεῖρ, τα-
χείως, τῆ ἀνθρώπου δειξὼν ἐπισκέψιν τοῖς πάχυνσι δέ-
λοις σου, λύτρωσαι νοσημάτων καὶ πικρῶν ἀληθδόνων,
ἔγειρον τῆ ὁμνείν σε, καὶ δόξῃς ἀπαύτως, ἀρεσ-
θείαις πῆς Θεότητι, μόνε φιλάνθρωπε.

Καὶ σὺ τῆς σωματικῆς οὐ Διάκονος, ἡ ὁ α'. τῆ

ἱερέων.

Εν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ διηθώμεθ.

ὑπὲρ πῆς ἀνθρώπου εἰρήνης.

ὑπὲρ πῆς εἰρήνης τῆ σύμπαντος,

ὑπὲρ τῆς ἐγγύς οἰκουμένης.

ὑπὲρ τῆς ἐυλογηθείας τοῦ ἔλαιον τῆς τοῦ δυναμει καὶ
ἐπιργείας, ἐκ τῆς ἐπιφοιτήσει τῆς ἀγίου Πνεύματος, τῷ Κυ-
ρίῳ διηθώμεθ.

ὑπὲρ τῆς δόξης τῆς Θεοῦ δέσσης, καὶ τῆς ἐν Θεῷ ἐπισκέψι-
ως αὐτῆς, ἐκ ὑπὲρ τῆς ἐλπίσιν ἐπ' αὐτοῖς τὴν χάριν τῆς ἀ-
γίου Πνεύματος, τῷ Κυρίῳ διηθώμεθ.

ὑπὲρ τῆς ῥυθιζώσας αὐτὸν τε καὶ ἡμᾶς.

Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλπίσον.

Τῆς παναγίας, ἀχραντοῦ.

22 Εἴτα λέγει ὁ α'. τῆς ἱερέων 22 τὴν ὡχλὴν τῶν
ἐλπίσιν.

23 23 Ἀπέναντι πῆς καθήλως.

24 Ἰστέον ὅτι ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, 24 ἀπὸ ὕδατος,
οἶνον εἰς τῆς καθήλως τῆς ἐυχέλαιας βάλλωσιν.

Τῷ Κυρίῳ διηθώμεθ.

25 **Κ**ΥΡΕ, ὁ ἐν τῇ ἐλπίσιν καὶ πῆς σῆς σῆς σου
ἰώμενος πᾶς σωματικὰ καὶ ψυχικὰ καὶ τῆς
σωμάτων ἡμῶν, αὐτὸς Δίαπστα 25 ἀγίασον τὸ ἔ-
λαιον τῆς τοῦ, ὡς τε γινώσκαι πῆς χειρομίνους ἐξ αὐ-
τῆς, εἰς θεραπείαν καὶ ἀπαλλαγὴν παντὸς πάθους,
μολυσμοῦ σαρκικῆς καὶ Πνεύματος, ἐκ παντὸς κα-
κῆς. ἵνα καὶ ἐν πᾶσι δόξῃς σε τὸ πανάγιον ὄνο-
μα, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύ-
ματος, νυν καὶ αἰ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῆς αἰῶ-
νος. Ἀμήν.

καὶ incommensurata tua voluntate redde dignum,
Domine.

Respice, incomprehense, de caelo,
ut benignus; manu tua invisibili, &
oleo sancto tuo configna sensus no-
strorum, & ei qui fideliter ad te recurrit,
delictorumque veniam petit, mede-
lam largire corporis & animae: ut vir-
tutem tuam magnificans affectu te lau-
det.

Olei tui unctione, & Sacerdotum
tuorum attactu, sanctifica famulos
tuos, o benigne, a morbis superne li-
bera; animaeque sordes expurga, ablu-
e, Salvator, & a multiplicibus offendicu-
lis erue: dolores mitiga, calamitates
abige, & angustias depelle, ut misera-
tor & pius.

Gloria. Et nunc. Deipara.

Te purissimum regis palatium deprecor,
celebranda, sordidum animum meum pec-
catis omnibus perpurga, & jucundum habi-
taculum superdivinae Trinitatis effice, ut
potentiam tuam & immensam pietatem,
a te salvatus inutilis servus tuus, laudi-
bus extollam.

Ter sanctus. Sanctissima Trinitas.

Pater noster. Quia tuum est.

Modulus. Tonus quartus.

Christe, qui solus ad opem ferendam
velox existis, citam, e superis protectio-
nem servis tuis exhibe: a morbis libera
illos, & ab amaribus languoribus eripe, ut
te laudent, & irrequiete celebrent: pre-
cibus Deiparae, sole benigne.

Et confestim Collectam Diaconus, aut
primus Sacerdotum subjungit.

In pace Dominum precemur.

Pro superna pace.

Pro salute totius.

Pro sancta hac domo.

Ut oleum hoc virtute, & operatione,
& adventu Spiritus Sancti benedicatur;
Dominum precemur.

Pro servo Dei N. & ejus in Deo vi-
sitatione, & ut super eum Spiritus San-
cti gratia adveniat; Dominum prece-
mur.

Ut ipse & nos liberemur.

Suscipe, salva, miserere.

Sanctissimae illibatae.

Mox primus Sacerdotum Olei benedictio-
nem recitat, coram lucerna.

Sciendum in magna Ecclesia, vice aquae,
vini in lucernam oleum benedictum con-
tinentem infundi.

Dominum precemur.

Domine, qui in misericordia &
miserationibus tuis animarum cor-
porumque contritiones curas; ipse, Do-
mine, Oleum hoc sanctifica: ut in
medelam omnis passionis carnalis &
spiritualis inquinamenti, & omnis de-
nique mali depulsionem ex illo unctis
fiat: ut in eo glorificetur sanctissimum
nomen tuum: Patri, & Filii, & Spi-
ritus: Sancti nunc & semper, & in sae-
cula saeculorum. Amen.

*Dum recitatur a Sacerdotibus oratio,
cantantur moduli sequentes.*

Christe, qui solus ad opem ferendam velox existis, citam e superis protectionem, servis tuis exhibe: a morbis libera illos, & ab amaris languoribus erige; ut te laudent, & irregulere celebrent, precibus Deiparæ, sole benigne.

Oculis animæ captus ad te Christe accedo, velut a nativitate cæcus, in penitencia ad te clamans: propitiare, qui solus facile reconciliaris.

Animam meam, Domine, omni peccatorum genere, & indecoris actionibus graviter dissolutam, divina tua ope erige, sicut Paralyticum quondam erexit: ut salvus te invocem, præbe mihi, misericors Christe, medelam.

Ut Domini discipulus suscepisti, o iuste Jacobe Evangelium, ut martyr coronam a nullo describendam consequutus es, ut frater Domini auctoritate polles, ut Pontifex jus intercedendi nactus es: interpella Christum Deum ut animæ nostræ salventur.

Verbum Patris, unigenitus Filius ultimis temporibus ad nos adveniens, Jacobe venerande, primum te dedit Hierosolymorum pastorem & doctorem, & divinorum Sacramentorum æconomum fidelem, hinc omnes, Apostole, te colimus.

Tonus tertius.

In unguentis, sancte, Sacerdos probatus es; Christi namque Evangelium adimplens, beate Nicolae animam pro populo tuo posuisti: innocentes morte eripuisti; sanctusque propterea effectus es, ut magnus Dei gratiæ mystes.

Tonus tertius.

Magnum te invenit in periculis defensorem orbis, gentes adversas in fugam vertentem trophæis inclite Demetri. Ut igitur Lyæi elationem repressisti, & in stadio Nestorem animasti: sic, o sancte Christum interpella, ut magnam nobis misericordiam elargiatur.

Tonus tertius.

Trophæis præclare, sancte, & mediator Panteleemon, misericordem Deum roga, ut peccatorum veniam animabus nostris donet.

Tonus obliquus quartus.

Sancti pretio non conducti, & miraculorum operatores, Cosma & Damiane, animas nostras visitate: ut gratis accepistis, sic & gratis elargiamini.

Tonus secundus.

Magnitudinem tuam quis enarrare sufficiat, o virgo Joannes! miraculis enim scaturis & curationibus abundas, & pro animabus nostris intercedis, ut Theologus & amicus Christi.

Tonus secundus.

Intercessio fervens, munimen inexpugnabile, misericordiæ fons, mundi refugium intente clamamus ad te Deipara Domina, succurre: & a periculis nos eripe, quæ sola protectionem velociter præbes.

Propositum. Tonus primus.

Fiat misericordia tua, Domine, super nos.

Versiculus. Exultate iusti in Domino.

Apostolus.

26 Εὐὸςφ δὲ λέγεται ἡ δὲ χὴ παρὰ τῶν ἱερῶν, φάλλονται τὰ ἑορᾶρια ταῦτα,

26

Ταχὺς εἰς ἀντίληψιν μόνος ὑπάρχων Χεῖς, ταχέως τῶν ἀνῶθεν δεῖξον ἐπίσκεψιν τοῖς πάχυσιν δέλοις σου, λύτρωσαι νοσημάτων, καὶ πικρῶν ἀλγηδόνων ἔγειρον τὸ ὑμνεῖν σε, καὶ δοξάζειν ἀπαύτως, σπασθείας τὸ Θεοτόκον, μόνον φιλεῖν θρωπε.

Τῆς ψυχῆς τὰ ὄμματα πεπηρωμένος, σοὶ Χεῖς πρόστροχος αἰς ὁ τυφλὸς ἐκ γενεῆς, ἐν μετανοίᾳ κραυγάζων σοι, ἰλασθῆναι μόνον ἡμῖν Εὐδιάλλαχτε.

Τῶν ψυχῶν με Κύριε, ἐν ἀμαρτίαις πασιταῖς, καὶ ἀποποιῶν πράξεσι δεινῶς παραλελυμένῳ, ἔγειρον τῇ θεῇ σου ἐπιστάσι, ὥσπερ καὶ τὸν παράλυτον ἡγείρας πάλαι, ἵνα κράζω σε σωσμένον οἰκτιρμον, δὸς μοι Χεῖς τὴν ἰασιν.

Ὡς τὸ Κυρία μαθητὴς ἀνεδέξω δίκαιε τὸ Εὐαγγέλιον, ὡς Μάρτυς ἔχεις τὸ ἀπαμύγραπτον. Τῶν παρρησίαν ὡς Ἀδελφόθεος, τὸ πρεσβεῖν ὡς Ἱεράρχης. ἰκέτοτε Χεῖς τὸ Θεόν, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ὁ τὸ πατρὸς μονογενὴς Θεὸς Λόγος, ἐπιδημήσας πρὸς ἡμᾶς ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, λαμβάνεθαι σπέσι, πρῶτον σε ἀνέδειξε τὸν Ἱεροσολύμων ποιμένα καὶ διδάσκαλον, καὶ πιστὸν οἰκονόμον, τὸν μυσηρίων τῶν Πνευματικῶν. ὅθεν σε πάντες τιμῶμεν Ἀπόστολε.

Ἦχος γ'.

Εν τοῖς μέτροις ἁγίαις, ἱερωγὸς ἀνεδείχθης, τῶ Χεῖς τὸ ὅσι, τὸ Εὐαγγέλιον πληρώσας, ἔθνη καὶ ψυχὰς σου, ὑπὲρ λαῶν σου ἔσωσας τὰς ἀθάνατον ἐκ τῆ θανάτου. διὰ τὸ τοῦ ἡγιάδης ὡς μέγας μύσης Θεοῦ τῆς χάριτος.

Ἦχος γ'.

Μέγας ἔυρατο ἐν τοῖς κινδύνοις, σὲ ὑπέρμαχον, ἡ οἰκμήνη, ἀδελφὸς τὰ ἔθνη ἑορᾶριον, ὡς οὐκ ἀναιδέως καθεύδεις τῶν ἑπαρσιν, καὶ ἐν τῇ θάρρυνάς τὴν Νέσσορα. ἔπος ἁγίαις, Χεῖς τὸ Θεόν ἰκέτοτε, δαρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Ἦχος γ'.

Ἀδελφὸς ἁγίαις καὶ ἱαματικὴ Παντελεῖμον, πρόσβλεψέ τῶν ἐλεήμονι Θεῷ, ἵνα πταισμάτων ἄφισιν, παράχρηταις ψυχῶν ἡμῶν.

Ἦχος πλ δ'.

Ἁγιοὶ ἀνάργυροι Ὁ θαυματουργοί, ἐπισκέψασθε τὰς ἀδυνατείας ἡμῶν δωρεάν. ἔλαβετε δωρεάν δότε ἡμῖν.

Ἦχος β'.

Τὰ μεγαλεῖα σου Παρθένε, τίς διηγήσεται, βρῦεις τῶν θαύματα, καὶ πηγάζεις ἰάματα, καὶ πρεσβεῖς ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ὡς Θεολόγος, καὶ φίλος Χεῖς.

Ἦχος β'.

Πρεσβεία θερμή, καὶ τεῖχος ἀπροσμάχητον, ἐλέως πηγὴ, τὸ κόσμον καταφύγιον. ἐκτενῶς βοᾷμέν σοι, Θεοτόκε δέσποινα πρόφθασον, καὶ ἐκ κινδύνων λύτρωσαι ἡμᾶς, ἡ μόννη ταχέως προσαιτούμενα.

Προκείμενον Ἦχος α'.

Γένοιτο Κύριε τὸ ἔλεός σου ἐφ' ἡμᾶς.

Στίχος. Ἀγαλλιάσθε δίκαιοι ἐν Κυρίῳ.

Ὁ Ἀπόστολος.

Καθολικῆς ἐπιστολῆς Ἰακώβου τὸ
ἀνάγνωσμα.

Αδελφοί, ὑποδείγμα λαβέτε τῆς κακοπαθείας καὶ
τῆ μακροθυμίας, τὰς προφητάς, οἱ ἐλάλησαν
ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματι Κυρίου.

Τέλος.

Εξομολογεῖσθε ἀλλήλοις τὰ παραπτώματα καὶ ἔυχθε ὑ-
πὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῇτε, πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίᾳ
ἐνεργημένη.

Ἀλλήλῃα, ἡχος πλ. δ'.

Ελθόν καὶ κρίσιν ἄσομαί σοι.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆ κατὰ Λυκᾶν.

Τὸ καιρὸν ἐκείνῳ, νομικὸς τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ,
πειράζων αὐτὸν καὶ λέγων· διδάσκαλε, τί ποιή-
σας, ζῶν αἰώνιον κληρονομίαν.

Τέλος.

Ὁ δὲ εἶπεν· ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτῆ. εἰπεν οὖν αὐ-
τῷ ὁ Ἰησοῦς· πορεύου, καὶ σὺ ποιεῖς ὁμοίως.

Εἶτα.

Ελέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα.

Ετι δέομεθα ὑπὲρ ἐλείψ, ζωῆς, εἰρήνης, υἰείας,
σωτηρίας.

ὑπὲρ τῆ συγχωρηθῆναι αὐτῷ πᾶν πλημμέλημα.

Ὅτι ἐλεήμων καὶ φιλάνθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις, καὶ σοὶ
τὸ δόξα.

Καὶ ἡ δόξα.

Τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Αναρχε, ἀδιάδοχε, ἅγιε ἁγίων τῷ μορφοῦ
σε οὖν ὁ ἑξαποστέλλας ἰωάννης πᾶσαν νόσον καὶ
πᾶσαν μαλακίαν τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν,
κατάπεμψον τὸ ἅγιόν σου Πνεῦμα, καὶ ἁγιάσον τὸ ἔλαιον
τοῦτο, καὶ ποίησον αὐτὸ χρομίσιν τῇ σφιδάλῃ τῇδε, εἰς
τελείαν ἀπολύτρωσιν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, εἰς βασιλεί-
ας ὑψάντων κληρονομίαν.

Ἰστέον ὅτι τινὲς μὲν τὴν διχλὺν ταύτην, ἕως ὧδε μό-
νον λέγουσι μετὰ τῆς ἐκφωνήσεως,

σὸν γὰρ εἰς τὸ ἐλεῖν. τινὲς

δὲ ἕως τέλους.

Σὺ γὰρ ὁ Θεὸς ὁ μέγας ὁ θαυμαστός, ὁ φυλάσσων
τὴν διαθήκην σου καὶ τὸ ἔλεός σου τοῖς ἀγαπῶσί
σοι· ὁ δίδως λύτρωσιν ἁμαρτιῶν διὰ τῆς ἁγίας παιδὸς
Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ἀναγεννήσας ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, ὁ
φωτίζων τὰς τυφλὰς, καὶ ἀνορθῶν τὰς κατεργαζομένους,
ὁ ἀγαπῶν τὰς δικαίους, καὶ τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐλεῶν, ὁ
ἀνακαινίσας ἡμᾶς ἐκ σκότους καὶ σκιάς θανάτου, λέγων
τοῖς ἐν δεσμοῖς ὥστε ἐλθεῖν, καὶ τοῖς ἐν τῇ σκότητι ἀνακα-
λύπτει· ἐλαμψε γὰρ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν τὸ φῶς τῆς
γνώσεως τοῦ προσώπου σου, ἀφ' ὧδε ἡμᾶς ἐπὶ τῇ γῆς ὥφ-
θη, ὁ τοῖς ἀνθρώποις συναγεράς, τοῖς δοξαζομένοις
σε ἰδὼν τὴν ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι διὰ λατρῆς πα-
λιγγενσίας τῇ ὑιοθεσίᾳ ἡμῖν χαρισάμενος, καὶ ἀμε-
τόχως ἡμᾶς ἐποίησας ἐκ τῆς καταδυναστείας τῆς διαβό-
λου· ἐπεὶ ἐκ ἐνδόκῃας ἐν αἵματι καθαρῶν ἐγενήθη,
ἀλλ' ἐν ἐλαίῳ ἁγίῳ ἰδὼν τὸν τύπον τῆς σαυρῆς σου,
εἰς τὸ γενέσθαι ἡμᾶς Χριστοῦ ποίμνιον, βασιλευ-
ον ἐν ἡμῖν, ἔθνος ἅγιον καθαρῶν ἡμᾶς ἐν ὕ-
δατι, καὶ ἁγιάσας ἐν τῇ ἁγίᾳ σου Πνεύματι· αὐ-
τὸς διαποτα Κύριε, δὸς χάριν εἰς τὸ ἐξουσιάζειν σε
ταύτῃ, ὡς ἰδὼν Μωσὴ τῇ θειότητί σου, καὶ
Εὐχαρί.

Catholica Epistola Jacobi Leſſio.

Cap. 5.

Fratres. Exemplum accipite laboris &
patientie, Prophetas, qui loquuti
sunt in nomine Domini.

Finis.

Confitemini alterutrum peccata, & o-
rate pro invicem ut curemini, multum
enim valet deprecatio iusti assidua.

Alleluja. Tonus obliquus quartus.

Misericordiam & iudicium cantabo tibi.

Cap. 10. Evang. ex eo quod est secundum
Lucam.

In illo tempore. Quidam Legisperitus
accessit ad Jesum tentans eum, & di-
cens. Magister, quid faciendo vitam æ-
ternam possidebo?

Finis.

At ille dixit, qui fecit misericordiam in
illum. Et ait Jesus. Vade, tu fac simi-
liter.

Deinde dicitur.

Miserere nostri Deus secundum magnam,
ut supra.

Adhuc rogamus pro misericordia, vita,
pace, sanitate, salute.

Ut illi condonetur omne delictum.

Quia misericors, & hominum amator
Deus existis, & tibi gloriam.

Et oratio.

Dominum precemur.

Pincipii successionisque expers, san-
ctæ sanctorum, qui Filium tuum uni-
genitum misisti sanantem omnem morbum
& omnem infirmitatem animarum &
corporum: emitte sanctum tuum Spiri-
tum, oleumque hoc sanctifica: & un-
gendo huic servo tuo illud in perfectam
liberationem peccatorum ejus, & in re-
gni cælorum hæreditatem percipiendam
efficace.

Sciendum, Orationem hanc hucusque so-
lummodo quosdam recitare: & confestim
exclamationem: Tuum enim est mi-
sereri. Alios vero ad finem usque eam
percurrere.

TU enim, Deus magnus es & mira-
bilis, qui testamentum tuum, &
misericordiam tuam diligentibus te
observas, qui remissionem peccatorum
tribuis per sanctum puerum tuum Je-
sum Christum, qui regeneras nos a pec-
cato, cæcos illuminas, & confractos
erigis, qui iustos diligis, & peccato-
rum misereris, qui e tenebris & um-
bra mortis noviter nos eruisti, dicens
in captivitate detentis; exite, & iis qui
in tenebris, revelemini: illuxit enim in
cordibus nostris lumen cognitionis
vultus tui, ex quo in terris visus es, &
propter nos cum hominibus versatus
es, recipientibus te tribuens potesta-
tem filios Dei fieri per lavacrum rege-
nerationis, cum donata nobis adoptio-
ne immunes nos a Diaboli tyrannide
constituisti: quandoquidem non com-
placuit tibi in sanguine nos expiari, sed
in oleo sancto crucis tue figuram con-
cessisti, ut Christi fiamus ovile, regale
Sacerdotium, gens sancta, emundans
nos in aqua, & Spiritu Sancto tuo nos
sanctificans. Ipse, Dominator Domi-
ne, huic tuo ministerio gratiam præ-
be, sicut dedisti Moysi servo tuo, &
V u

Samuel dilecto tuo, & Joanni electo tuo, & omnibus in unaquaque generatione & generatione tibi complacentibus. Præstas modo novi Testamenti tui ministros nos fieri, In oleo hoc, a te pretioso sanguine tuo acquisito: ut mundi cupiditatibus exuti, peccato moriamur, vivamus iustitiam, induci Dominum nostrum Jesum Christum per unctionem sanctificationis in oleum hoc inducendæ. Fiat, Domine, oleum hoc oleum exultationis, oleum sanctificationis, regium indumentum, virtutis thorax, omnis diaboli machinamentis depulsio, sigillum insidiis liberum, cordis gaudium, lætitia sempiterna: ut & in hoc uncti, fiant regenerationis oleo adversariis tremendi, & in sanctorum splendoribus effulgeant non habentes maculam aut rugam, & in æternam requiem admittantur, & tandem supernæ vocationis præmium percipiant. Quia tuum est misereri & salvare nos Christe Deus noster, & tibi gloriam referimus: Patri, & Filio, & Sancto Spiritui, &c.

Et post Orationem accipit Sacerdos sanctum Oleum, & extremam unctionem suscipientem ungit, sequentem Orationem dicens:

Pater sancte, animarum & corporum medice, qui Filium tuum unigenitum Dominum nostrum Jesum Christum omnem morbum curantem, & ex morte nos liberantem misisti: sana quoque servum tuum N. a detinente illum corporis infirmitate, & vivifica illum per Christi tui gratiam: intercessionibus super omnes sanctæ Dominæ nostræ Deiparæ, & semper virginis Mariæ, protectionibus venerandarum supercælestium virtutum incorporearum, virtute pretiosæ & vivificæ crucis, honorandi gloriosi Prophetæ Præcursoris & Baptiste Joannis, sanctorum gloriosorum & toto orbe celeberrimorum Apostolorum, sanctorum gloriosorum & victoriis clarorum Martyrum, & Deiferorum Patrum nostrorum, sanctorum medicorum mercede non conductorum Cosmæ & Damiani, Cyri & Joannis, Pantaleonis & Hermolai, Sampsonis & Diomedis, Photii & Aniceti, sanctorum & iustorum Dei parentum Joachim & Annæ, & omnium sanctorum. Amen.

Quia tu es fons sanitatum, Christe Deus noster, & tibi gloriam referimus: Patri, & Filio, & Sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum.

Hæc Oratio dicitur ab unoquoque Sacerdotum postquam dixerit Evangelium & Orationem, cum videlicet infirmum oleo perungit.

Sciendum vero Apostolum a Diacono legi.

Propositum. Tonus secundus.

Fortitudo & laus mea Dominus.

Versicul. Castigans castigavit me Dominus.

Apostolus.

Ad Romanos Epistola Pauli lectio.

Cap. 15.

Fratres. Debemus nos firmiores infirmitates infirmorum sustinere: & non nobis placere.

Finis.

Propter quod suscipite invicem: sicut & Christus suscepit vos in honorem Dei.

Σαμεὺλ τῷ ἡγαπημένῳ σου, καὶ Ἰωάννῃ τῷ ἐκλεκτῷ σου, καὶ πᾶσι τοῖς κατ' ἐκείνῳ γενεᾷ καὶ γενεᾷ ἀρεσκύνουσίν σοι. ὅπως ποίησον καὶ ἡμᾶς γενέσθαι ἀγαπώμενους τῇ κατὰ θεὸν συνδιαθήκῃ, ἐπὶ τῷ ἔλαιον τούτῳ, ὃ περιποίησας τῇ τιμῇ σου αἵματι. ἵνα ἀποδυσάμενοι τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, ἀποθανώμεν τῇ ἀμαρτίᾳ, καὶ ζήσωμεν τῇ δικαιοσυνῇ, ἐνδυσάμενοι τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, διὰ τὴν χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος τοῦ μέλλοντος ἑλπίου ἐπαγαθῆναι. γένοιτο Κύριε τὸ ἔλαιον τούτο, ἔλαιον ἀγαλλιάσεως, ἔλαιον ἁγιασμοῦ, ἔνδυμα βασιλικόν, θώραξ δυνάμεως, πάσης ὑποβολικῆς ἐνεργείας ἀποσφραγισμῶν, σφραγὶς ἀνεπιβλήτου, ἀγαλλίαμα καρδίας, ἀφροσύνη αἰώνιος. ἵνα καὶ ἐν τῷ τῷ χερσὶν σου, τῷ ἀναγεννήσει ἑλπίου, φοβεροὶ ὡς 27 τοῖς ὑποτακτοῖς, καὶ λάμψωσιν ἐν ταῖς λαμπρότησιν ἁγίων σου, μὴ ἔχοντες ἀπὸ τὸν ἑαυτῶν ῥυτίδα, καὶ εἰσδεχόμενοι εἰς τὰς αἰωνίους σου ἀναπαύσεις, καὶ δέξονται τὸ βραβεῖον τῆς ἀνταποκρίσεως. Σὺ γὰρ ἐστὶς τὸ εἶναι ὁ σῶζων ἡμᾶς Χεῖρ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι.

28 Καὶ μετὰ τὴν ἀχλὺν, λαμβάνει ὁ ἱερεὺς ἐκ τοῦ ἁγίου ἑλαίου, καὶ χρίει τὸν πασχυντὰ τὸ εὐχέλαιον, λέγων τὴν εὐχὴν ταύτην.

29 **Π**ατρ ἁγνε, ἰατρὲ τῶν ψυχῶν καὶ σωμάτων, ὁ πέμψας τὸν μονογενῆ σου υἱὸν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν πᾶσαν νόσον καὶ ὥμῳ καὶ ἐκ θανάτου λυτρωτήν, ἰάσαι καὶ τὸν δούλον σου, τόνδε, ἐκ τῆς περιχύσεως αὐτοῦ σωματικῆς καὶ ψυχικῆς ἀδυναμίας, & ζωοποιήσον αὐτόν, διὰ τὴν χάριν τοῦ Χριστοῦ σου, ἀποσφραγίσας τὴν ὑπεραγίαν δωροδοκίαν ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, ἀποσφραγίσας τῇ τιμῇ τῶν ὑπερανίων δυνάμεων ἀσωμάτων, δυνάμει τῇ τιμῇ καὶ ζωοποιῶ σαυρῇ, τῇ τιμῇ ἐνδόξῃ προφήτου ἀποδόρου & Βαπτιστῆ Ἰωάννου, καὶ ἁγίων ἐνδόξων καὶ πανευφημῶν Ἀποστόλων, καὶ ἁγίων ἐνδόξων καὶ καλλινίκων μαρτύρων, τῶν ὁσίων καὶ θεοφόρων Πατέρων ἡμῶν, καὶ ἁγίων καὶ ἱερατικῶν 30 Ἀναργύρων, Κοσμῶν καὶ Δαμιανῶν, Κύρου 31 καὶ Ἰωάννου 32 Παντελεήμονος καὶ Ἐρμούλου 33 Σαμψῶν 34 καὶ Διομήδους, Φωτίου 35 καὶ Ἀνικητοῦ, καὶ ἁγίων καὶ δικαίων θεοπατόρων 36 Ἰωακείμ & Ἀννης, καὶ πάντων τῶν ἁγίων ἀμὲν.

Οτι σὺ εἶ ἡ πηγὴ τῆς ἰαμάτων Χεῖρ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. νῦν & αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. 37 Αὕτη ἡ εὐχὴ λέγεται παρ' ἐνός ἐκείνου τῶν ἱερέων μετὰ τὸ εἰπεῖν τὸ εὐαγγέλιον, καὶ τὴν εὐχὴν 38 χρίοντων ἅμα τῷ ἑλαίῳ τῆς νοσοῦντος.

Ἰστέον δὲ ὅτι ὁ Ἀπόστολος, παρὰ τῇ Διακόνῃ λέγεται.

b Προκείμενον ἡχος β'.

Ἰσχύς μου καὶ ὑμνησίς μου ὁ Κύριος.

Στίχος. Παιδεύων ἐπαίδευσέ με ὁ Κύριος.

Ο Ἀπόστολος.

Πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῆς Παύλου τὸ ἀνάγνωσμα.

Αδελφοί, ὀφείλομεν ἡμεῖς οἱ δυνατοί, τὰ ἀδυνατήματα τῶν ἀδυνάτων βασάζειν, καὶ μὴ ἑαυτοῖς ἀρίσκειν.

Τέλος.

Διὸ προσλαμβάνετε ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς προσελάβετο c ἡμᾶς εἰς δόξαν Θεοῦ.

Αλληλῦα, ἦχος πλ. α'. Στίχος.

Τὰ ἑλὲν σε Κύριε.

Εὐαγγέλιον β'. ἐκ τῆς κτ' Λευκῆς.

Τὸ κειρὸν ἐκείνου. διήρχετο ὁ Ἰησοῦς τὴν Ἱερουσόλην, καὶ ἰδὼν ἀνὴρ ὀνόματι καλέμμος Ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς ὡς ἀρχιερέως, καὶ ὡς πλούσιος, καὶ ἐζητεῖ ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστίν.

Τέλος.

Ἠλθε γὰρ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι, καὶ σῶσαι τὸ Ἀπολλωλός.

Ελέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς καὶ τὸ μέγα ἑλεός σου.

Εἰς δέομαθα ὑπερίτερος, ζωῆς, εἰρήνης, υἰότητος, σωτηρίας.

Υπὲρ τῆς συγχωρηθῆναι αὐτῷ.

Ὅτι ἐλεήμων.

Ὁ Διάκονος.

Τὸ Κύριον διηδῶμεν.

Ὁ β'. Ἱερὺς τῆς ἀρχιερείας.

Ο Θεὸς ὁ μέγας καὶ ὑψίστος, ὁ ὑπὸ πάσης κτίσεως προσκυνητὸς, ἡ τῆς σοφίας πηγή, καὶ τῆς ἀγαθότητος ὄντως ἀνέκλιτος ἀβυσσος, καὶ τῆς ἀσπληγίας ἀπεριόριστος πέλαγος. Αὐτὸς φιλεῖ τὸν ἀνθρώπον, ὁ τῶν ἀποστόλων καὶ μαρτύρων Θεός, ὁ ὡς ἀνθρώπων ἐνοῶν ἰχθυεὶ καταλαβέσθαι· ἐπὶ βλεψόν, εἰσακκεῖ ἡμῶν τῶν ἀναξίων δούλων σου, καὶ ὅπως ἐπὶ τῇ ὀνόματί σου τῇ μεγάλῃ τὸ ἔλαιον τοῦτο προσάγομεν, κατὰ πέμψον τῆς σῆς δωρεᾶς τὰ ἰάματα, καὶ ἄριστον ἁμαρτιῶν. καὶ ἴασαι αὐτὸς ἐν τῇ πληθείᾳ τῆς ἐλέους σου. Ναὶ Κύριε διδύλλαξτε. ὁ μόνος ἐλεήμων καὶ φιλεῖ τὸν ἀνθρώπον, ὁ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς κακίαις ἡμῶν, ὁ εἰδὼς ὅτι ἔγκειται ἡ διάνοια τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος αὐτῶν, ὁ μὴ θέλων τὸ θάνατον τῶν ἁμαρτωλῶν, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆναι αὐτοὺς, ὁ διὰ τὴν τῶν ἁμαρτωλῶν σωτηρίαν, ἐνανθρωπήσας Θεὸς ὦν, καὶ πλαθεὶς διὰ τὸ πλάσμα σου. Σὺ εἶ ὁ εἰπὼν, ἐκ ἡλθον καλεῖσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετανοίαν. σὺ εἶ ὁ τὸ ἀπόβροτον ζῆναι τὸ ἀπολλωλός. Σὺ ὁ τὴν ἀπολλυμένην δραχμὴν ἐπιμελῶς ζητήσας ἐδούλῳ. σὺ εἶ ὁ εἰπὼν. ὅτι τὸ ἐρχόμενον πρὸς με, ἐμὴ ἐκβάλλω ἔξω. σὺ εἶ ὁ τὸ πόρνεον τοὺς τιμίους σου πόδας δάκρυσι βρέξασαν μὴ βδελυξάμενος. σὺ εἶ ὁ εἰπὼν. ὅσακις ἀνέστης, ἔγειραι ἐ σωθήσῃ. σὺ εἶ ὁ εἰπὼν ὅτι χαρὰ γίνεται ἐν οὐρανῷ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι. Αὐτὸς ἐπὶ δὲ ἀσπληγῆς δάσποτα ἐξ ὑψους ἀγίου σου, συγκριτικῶς ἡμῖν τοῖς ἁμαρτωλοῖς ἐ ἀναξίοις δούλοις σου ἐν χερείᾳ τῆς ἀγίου. Πνεύματος ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ, ἐ κατασκηνώσῃ ἐπὶ τῷ δούλῳ σου, τῷδε, τῷ ἐπεγνωκότι τὰ ἰδία πλημμελήματα, ἐ προσκύνῃ σοι πίστει, καὶ προσδεχάμενος τῇ ἰδίᾳ σου φιλεῖ τὸν ἀνθρώπον, εἰτι ἐπλημμέλησεν ἐν λόγῳ, ἢ ἐργῳ, ἢ κατὰ διάνοιαν, συγχωρήσας ὅσα ἐλαττωμένα αὐτὸν ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας, καὶ αἰετὶ συμπαρῶν αὐτῷ διαφύλαξεν τὸ ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς αὐτοῦ, πορεύμενος ἐν τοῖς δικαιομασίαις σου, πρὸς τὸ μηκέτι ἐπιχαρμα γινώσκει αὐτὸν τῇ διαβολῇ, ἵνα καὶ ἐπ' αὐτῷ δοξασθῇ τὸ πανάγιον ὄνομά σου.

Εκφώνως.

Σὺ γὰρ εἰς τὸ ἐλεῖν καὶ σῶζειν ἡμᾶς Χεῖρ ὁ Θεός, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, σὺ τῇ ἀνάρχῃ σου Πατρὶ, καὶ τῇ Παναγίᾳ καὶ ἀγαθῇ ἐ ζωοποιῶν σου Πνεύματι. νῦν καὶ αἰετὶς καὶ ὡς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Euchol.

Alleluja. *Tonus obliquus primus. Versic.*
Misericordias tuas, Domine.
Evangel. secundum ex Luca. Cap. 19.

IN illo tempore. Perambulabat Jesus Jericho. Et ecce vir nomine Zacchæus, & ipse erat princeps Publicanorum, & ipse dives; & quærebat videre Jesum quis esset.

Finis.

Venit enim Filius hominis quærere, & saluum facere quod perierat.

Miserere nostri Deus, secundum magnam misericordiam tuam.

Adhuc rogamus pro misericordia, vita, pace, sanitate, salute.

Ut condonentur ei.

Quia misericors.

Diaconus.

Dominum precemur.

Secundus Sacerdos subdit Orationem.

DEus magnus & excelsus, qui ab omni creatura adoraris, sapientiæ fons, & veræ bonitatis investigabilis abyssus, & pietatis immensum pelagus: ipse, Domine benigne, æternorum & mirabilium Deus, quem nullus hominum contemplatus comprehendere potest: respice, exaudi nos indignos famulos tuos; & ubi in nomine tuo magno, oleum hoc proferimus, emitte liberalitatis tuæ medicamenta, & peccatorum indulgentiam: & sana cunctos in misericordiæ tuæ multitudine. Ita, Domine, facile reconciliande, solus misericors & humanus, pœnitentiam agens super malitia hominum, & cognoscens quia prona est cogitatio hominis in maligna a juventute sua, qui non vis mortem peccatoris, sed ut convertatur & vivat: qui propter peccatorum salutem, permanens Deus, homo factus es; & propter creaturam tuam creaturarum ordinem ingressus es. Tu es qui dixisti; non veni vocare justos, sed peccatores ad pœnitentiam. Tu es qui ovem perditam, & drachmam diligenter requirens, invenisti. Tu es qui dixisti: eum qui venit ad me, non ejiciam foras. Tu es qui meretricem honorandos pedes tuos lachrymis rigantem, non exhorruisti. Tu es qui dixisti: quoties cecideris, suscitare, & salvaberis. Tu es qui dixisti, quia gaudium est in cælo super uno peccatore pœnitentiam agente. Ipse respice, benigne Domine, obumbrans nobis peccatoribus & indignis servis tuis in gratia Spiritus Sancti, in hac hora, & super famulum tuum N. propria delicta agnoscentem, & ad te fide accedentem, reside: & propria tibi humanitate suscipiens eum, si quid deliquit in verbo, aut opere, aut cogitatione, veniam præbens, dele: & ab omni peccato illum emunda: & jugiter ei assistens conserva illum residuo vitæ suæ tempore in justificationibus tuis procedentem; ne ultra gaudium diabolo præstet, quin potius in illo sanctissimum nomen tuum glorificetur.

Exclamando.

Tuum enim est misereri, & salvare nos, Christe Deus, & tibi gloriam referimus: cum principii experte tuo Patre, & sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

V u ij

Deinde dicit tertius Sacerdos.

Propositum. Tonus tertio.

Dominus illuminatio mea, & Salvator meus. *Versiculus.* Dominus defensor vitæ meæ. *Apostolus.*

Ad Corinth. Epist. Pauli Lectio. Cap. 12.

FRatres. Vos estis corpus Christi: & membra de membro. Et quosdam quidem posuit Deus in Ecclesia, primum Apostolos, secundo Prophetas.

Finis.

Omnia suffert, omnia sustinet. Charitas nunquam excidit.

Alleluja. Tonus secundus.

In te speravi, Domine: non confundar in æternum.

Evangelium ex Matthæo. Cap. 10.

IN illo tempore. Convocatis Jesus duodecim discipulis suis, dedit illis potestatem spirituum immundorum.

Finis.

Gratis accepistis, gratis date.

Diaconus.

Miserere nostri Deus: secundum magnam misericordiam tuam.

Adhuc rogamus pro misericordia, vita, pace, sanitate, salute.

Ut ipsi omne delictum condonetur.

Sacerdos.

Quia misericors, & hominum amator existis.

Diaconus.

Dominum precemur.

Et tertius Sacerdos Orationem.

OMnipotens Domine rex sancte, qui corripis, & morti non tradis, decedentes fulcis, & contractos erigis, qui corporeas hominum infirmitates in utilitatem eorum disponis, te poscimus Deus noster, ut misericordiam tuam super oleum hoc, & ex eo in tuo nomine unctos inducas: ut fiat illis in animæ corporisque salutem, in curam & liberationem omnis doloris, omnis morbi, & infirmitatis; & denique omnis inquinamenti carnis & spiritus. Ita, Domine, medicam tuam virtutem emitte cælitus ut corpus attingat: febre exstingue, dolorem mitiga, & omnem latentem languorem. Fias medicus huius servi tui: erige eum e dolorum lecto, ab infirmitatis strato. Salvum & incolumem illum Ecclesiæ tuæ largire, beneplacentem tibi, & voluntatem tuam exequentem.

Exclamanda.

Tuum enim est misereri, & salvare, Deus noster, & tibi gloriam referimus: Patri, & Filio, & Sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Quartus Sacerdos.

Propositum. Tonus quartus.

In quacumque die invocavero te.

Versiculus. Domine exaudi orationem meam. *Apostolus.*

Εἶτα λέγει ὁ γ'. Ἰερὺς.

Προκείμενον, ἦχος γ'.

Κύριος φωτισμός μου καὶ σωτήρ μου.

Στίχος. Κύριος ὑπερασπιστὴς τῆς ζωῆς μου.

Ο Ἀπόστολος.

Πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς Παύλου τὸ ἀνάγνωσμα.

Αδελφοί, ὑμεῖς ἐστέ σῶμα Χριστοῦ, καὶ μέλη ἐν μέμbris, καὶ ὅς μιν ἔδετο ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὡς αὐτὴν Ἀποστόλος, δεύτερος προφήτης.

Τέλος.

Πάντα σέβει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει. ἡ ἀγάπη ὑπέροτι ἐκπίπτει.

Ἀλληλία, ἦχος β'.

Επὶ σοὶ Κύριε ἠλπίσα καὶ καταχυθεῖν εἰς τὸν αἰῶνα.

Εὐαγγέλιον ἐκ τοῦ καὶ Ματθαίου.

Τὴν καιρὸν ἐκείνῳ προσκαλεσάμενος ὁ Ἰησοῦς τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν καὶ Πνεύματι ἀκαθάρτων.

Τέλος.

Δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε.

Ο Διάκονος.

Ελέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς καὶ τὸ μέγα ἔλεός σου.

Ετι δέομεθα ὑπὲρ εἰρήνης, ζωῆς, εἰρήνης, ὑγείας, σωτηρίας.

Τπὲρ τῆ συγχωρηθῆναι αὐτῷ πᾶσι πλημμέλημα.

Ο Ἰερὺς.

Οτι ἐλέημων καὶ φιλόανθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις.

Ο Διάκονος.

Τῷ Κυρίῳ δὴνῶμεν.

Καὶ ὁ Ἰερὺς γ'. καὶ δὴ λὺ.

Δεσποτα παντοκράτωρ ἅγιε βασιλεῦ, ὁ παιδεύων καὶ μὴ θανατῶν, ὁ ὑποσχεῖσαι τὸς καταπίπτοντας ἐσθλὰ καὶ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν, ὁ τὰς σωματικὰς θλίψεις διορθοῦν καὶ ἀντιμετρεῖν, αἰτούμεθα σε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὅπως ἐπαγάγῃς τὸ ἔλεός σου ἐπὶ τὸ ἔλαιον τῆς ζωῆς, καὶ τὸς χειρομένους ἐξ αὐτοῦ ἐν τῇ ὀνόματί σου, ἵνα γίνῃται αὐταῖς εἰς ἰσὺν ψυχῆς καὶ σώματος, καὶ εἰς καθαρισμόν καὶ ἀπαλλαγὴν παντὸς πάθους, καὶ πάσης κόπης καὶ μαλακίας, καὶ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος. Ναὶ Κύριε, τὴν ἰατρικὴν σου δυνάμιν ἐναντίον ἐξαπόσειλον, ἀφαιρῶν τὸ σῶμα, ἀβύσσον τῆς πυρετοῦ, ἀφαιρῶν τὸ πάθος καὶ πᾶσαν λαθρανῆσαν ἀδύνατον ἀπαδίωξον. γινώσκων ἰατρὸς τῶν δούλων σου τῶνδε, ἐξέγειρον αὐτοὺς ἀπὸ κλίνης ὀδυνηρᾶς καὶ τραυματικῆς κακώσεως, σωὼν καὶ ὁλόκληρον χάρισται αὐτοῖς τῇ ἐκκλησίᾳ σου, διατρέφοντες καὶ ποιοῦντες τὸ θελημα σου.

Εκφώνως.

Σὸν γὰρ εἶμι τὸ ἐλπίειν καὶ σώζειν ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῇ Πατρὶ, καὶ τῇ Τῷ καὶ τῇ ἁγίῳ Πνεύματι. νυνὶ καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὸς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Ο δ'. Ἰερὺς.

Προκείμενον, ἦχος δ'.

Εν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐπικαλέσασθε με.

Στίχος. Κύριε εἰσακούσον τὴν προσευχὴν μου.

Ο Ἀπόστολος.

Πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴ Παύλου
τὸ ἀνάγνωσμα.

Αδελφαί, ὑμεῖς ἐστὶς τὰς Θεοῦ ζωῆς. καθὼς
εἶπεν ὁ Θεός, ὅτι ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς.

Τέλος.

Καθαρίσθητε ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμῶ σαρκὸς καὶ
πνεύματος, ἐπιτιλουῦντες ἀγιοσυνῶν ἐν φόβῳ Θεοῦ.

Ἀλληλούια, ἥχος β'.

Υπομένετε ὑπέμενε τὸν Κύριον.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς Ματθαίου.

Τὸ καιρὸν ἰκέτω, ἔλθων ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν
Πέτρου, εἶδε τὴν πενθερὰν αὐτοῦ βεβλημένην καὶ
πυρίσσαν.

Τέλος.

Καὶ ἐμβαίνει αὐτῇ εἰς πλοῖον ἠκολούθησαν αὐτῇ οἱ μα-
θηταὶ αὐτοῦ.

Ο Διάκονος.

Ελέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς καὶ τὸ μέγα ἔλεός σου.

Ετι δέομεθα ὑπὲρ ἐλέους, ζωῆς, εἰρήνης, υἰείας,
σωτηρίας.

Υπὲρ τῆ συγχωρηθῆναι αὐτῇ πᾶν πλημμέλημα.

Εκφώνως.

Οτι ἐλεήμων καὶ φιλόανθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις.

Ο Διάκονος.

Τοῦ Κυρίου διηδῶμεθα.

Καὶ ὁ ἱερὺς τὴν Εὐχὴν.

Αγαθὴ καὶ φιλόανθρωπε, ὑσπλαγχνὴ καὶ πολυέλε-
ος Κύριε, ὁ πολὺς ἐν ἐλέει ὁ πλούσιος ἐν ἀγα-
θότητι, ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν, καὶ Θεὸς πάσης πα-
ρακλήσεως, ὁ ἐσπεύσας ἡμᾶς διὰ τῶν ἁγίων σου Ἀπο-
στόλων, ἐλαίῳ μὲν προσάχης τὰς ἀδυναμίας τῆ λαοῦ θε-
ραπείᾳ. αὐτὸς καὶ τὰ ἔλαια τῷ το σπύταρον εἰς ἰα-
σιν τοῖς ἐξ αὐτῶν χειρομῆκας, εἰς ἀπαλλαγὴν πάσης νό-
σου καὶ πάσης μαλακίας, εἰς ἀπολύτρωσιν τῶν κακῶν
τῶν ἀπειθεμένων τῷ πατρὶ σου σωτηρίας. Ναὶ δι-
αποδοὺς Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν δέομεθα σε παροδυνάμει τῇ
σώζει πάντας ἡμᾶς, ὁ μόνος ψυχῶν καὶ σωμάτων ἰα-
τρός, ἀγίασον πάντας ἡμᾶς ὁ πᾶσαν νόσον ἰώμενος.
ἰασαί καὶ τὸ δάλον σε τὰδε, ἐξέγειρον αὐτὸν ἀπὸ κλί-
νης οὐδυνῶν, διὰ ἐλέους τῆς σῆς χρηστότητος, ἐπίσ-
ταται αὐτὸν ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς. ὑποδέξον αὐτὸν
πᾶσαν ἀρρώστια καὶ ἀδυναμίαν. ἵνα ἐξαρσῶς τῇ χειρὶ
σε τῇ κραταίᾳ, δαλύῃ σοι μὲν πάσης εὐχαριστίας.
ὅπως καὶ νυν μετὰ χροτὶς τῆς σῆς ἀγάπης φιλοανθρωπίας,
ὑμῶν καὶ δοξάζωμεν σε τὸ ποιούμετα μεγάλα, καὶ θαυ-
μασά, ἰδοξά τε καὶ ἐξαισία.

Εκφώνως.

Σὺ γὰρ ἐστὶς τὸ ἐλεῖν καὶ σώζειν ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἡ-
μῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῇ Πατρὶ,
καὶ τῇ Υἱῷ, καὶ τῇ ἁγίῳ Πνεύματι, νυν καὶ αἰεὶ,
καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Ο ἱ. ἱερὺς.

Προκείμενον. ἥχος πλ. α'.

Σὺ Κύριε φυλάτεις ἡμᾶς. Στίχος.

Σῶσόν με Κύριε ἐκ ἐχθρῶν ὁσίων.

Ο Ἀπόστολος.

Ad Corinthios Epistola Pauli Iste
Cap. 6.

Fratres. Vos estis templum Dei vivi:
sicut dicit Deus. Quoniam inhabita-
bo in illis.

Finis.

Mundemus nos ab omni inquinamento
carnis & spiritus, perficientes sanctifica-
tionem in timore Dei.

Alleluja. Tonus secundus.

Expectans expectavi Dominum.

Evangelium ex Mattheo. Cap. 8.

In illo tempore: Veniens Jesus in do-
mum Petri, vidit socrum ejus jacen-
tem, & febricantem.

Finis.

Et ascendente eo in naviculam, se-
quuti sunt eum discipuli ejus.

Diaconus.

Miserere nostri Deus: secundum ma-
gnam misericordiam tuam.

Adhuc rogamus pro misericordia, vita
pace, sanitate, salute.

Ut illi condonetur omne delictum.

Exclamando.

Quia tu misericors, & amator homi-
num existis.

Diaconus.

Dominum precemur.

Et Sacerdos Orationem.

Bone & humane, pie & valde mise-
ricors Domine, qui abundas mise-
ricordia, & es dives in bonitate, pater
misericordiarum, & Deus totius con-
solationis, qui per sanctos Apostolos
tuos fiduciam dedisti nobis, ut oleo,
cum oratione infirmitates populi cura-
remus: ipse & oleum hoc in medelam
ex eo ungendis effice, in remedium om-
nis languoris & infirmitatis, in libera-
tionem malorum, iis qui a te salutem
expectant. Ita, Dominator Domine
Deus noster, rogamus te, omnipotens,
ut nos omnes salves, solus animarum
corporumque medicus: sanctifica nos
omnes, qui morbum omnem curas, sa-
na & præsentem servum tuum: erige
eum e lecto doloris per misericordiae
tuae benignitatem: visita eum in miseri-
cordia & miserationibus: omnem mor-
bum & infirmitatem ab eo expelle: ut
potenti tua manu erectus, cum omni
gratiarum actione tibi serviat, & nos
tuae ineffabilis humanitatis participes,
laudemus, & glorificemus te facientem
magna & mirabilia, portenta, & laude
digna opera.

Exclamando.

Tuum enim est misereri, & salvare
nos Deus noster; & tibi gloriam refe-
rimus: Patri, & Filio, & Sancto Spi-
ritui: nunc & semper, & in sæcula sæ-
culorum. Amen.

Quintus Sacerdos.

Propositum. Tonus obliquus primus.

Tu, Domine, custodias nos. Versus.
Salvum me fac, Domine, quoniam de-
fecit sanandus. Apostolus.

Vu iij

*Ad Corinthios Epistola Pauli 1^a.
Cap. 1.*

FRatres. Nolumus vos ignorare de tribulatione nostra, quæ facta est nobis in Asia.

Finis.

ut multis personis ejus quæ in nobis est donationis, per multos gratiæ agantur pro nobis.

Alleluja. Tonus obliquus primus.

Misericordias tuas, Domine, in æter. *Evangelium ex Matthæo. Cap. 25.*

Dixit Dominus Parabolam hanc. Simile est regnum cælorum decem virginibus.

Finis.

Vigilate itaque, quia nescitis diem, neque horam, in qua filius hominis venit. *Diatonus.*

Miserere nostri Deus, secundum mag. Adhuc rogamus pro misericordia, vita, pace.

Ut condonetur ei omne delictum.

Exclamanda.

Quia misericors, & hominum amator Deus existis.

Et Sacerdos orationem.

Dominum precemur.

Domine Deus noster, qui corripis & iterum sanas, qui de terra suscitasti inopem, & de stercore elevas pauperem, orphanorum pater, & fluctuantium portus, ægrotorum medicus, qui infirmitates nostras absque labore portas, & morbos nostros assumis, qui in hilaritate miseris, & supergredieris iniquitates, & injustitias a nobis auferis, qui promptus es ad auxilium, & tardus ad iram: qui insufflasti in tuos discipulos, dicens: Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. Qui peccatorum pœnitentiam suscipis, & delicta multa gravique condonandi potestatem habes, & medelam præbes omnibus morbo, longaque infirmitate jactatis. Qui & me abjectum peccatorem, & indignum servum, multis delictis innodatum, & voluptatum affectibus volutatum, in sanctum & sublime Sacerdotii gradum evocasti, ut in interiora velaminis in sancta sanctorum, ubi sancti Angeli respicere cupiunt, ingrederer, ut Evangelium vocem Domini Dei audirem, & facie ad faciem sanctam oblationem intuerer, & divino sacroque ministerio perfruerer: Qui & mihi super cælestia tua mysteria sacrificandi potestatem dedisti, & tibi dona & hostias offerendi pro peccatis nostris, & populi ignorantibus, & legatione fungendi pro rationalibus tuis ovibus, ut abundanti & inerrata tua humanitate earum delicta deleas. Ipse, rex optime, orationem meam exaudi in hac hora sanctaque die, & in omni loco & tempore, & deprecationis meæ voci attende, & servo tuo N. corporis & animæ infirmitate detento medelam tribue, peccatorum delictorumque voluntariorum, & non sponte commissorum venia ei donata, plagas ejus insanabiles, omnemque morbum & omnem languorem cura. Animæ salutem ei tribue, tu qui socrum Petri tetigisti, & reliquit eam febris & surrexit, & mini-

Πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴς Παύλου τὸ ἀνάγνωσμα.

Αδελφοί, ἐθέλωμεν ἡμᾶς ἀγνοεῖν, ὑπὲρ τῆς θλίψεως ἡμῶν τὴν γενομένην ἡμῖν ἐν τῇ Ἀσίᾳ.

Τέλος.

ἵνα ἐκ πολλῶν προσώπων τὸ εἰς ὑμᾶς χάρισμα διὰ πολλῶν εὐχαριστησθῇ ὑπὲρ ἡμῶν.

Ἀλληλουῖα, ἥχος πλ. α΄.

Τὰ ἐλπίεν σε Κύριε εἰς τὸν αἰῶνα.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς κατὰ Ματθαῖον.

Εἰπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην. ὁμοιωθήν ἡ βασιλεία τοῦ ὑψίστου δέκα παρθένοις. αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν.

Τέλος.

Γρηγορεῖτε ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν, ἐδὲ τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

Ο. Διάκονος.

Ελέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου.

Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ ἐλέους ζωῆς εἰρῆνης.

ὑπὲρ τῆς συγχωρηθῆναι αὐτῷ πᾶν πλημμέλημα.

Εκφώνως.

Ὅτι ἐλεήμων καὶ φιλάνθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις.

Καὶ ὁ ἱερὸς τὴν δόχλῳ.

Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

39 **Κ**τενέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ παιδεύων καὶ πάλιν ἐλέημις, ὁ ἐγείρων ἀπὸ γῆς πτωχόν, καὶ ἀπὸ κοπρίας ἀνυψῶν πένητα, ὁ τῷ ὀρφανῷ Πατρί, καὶ πῶν χειμαζομένων λιμνῇ, καὶ πῶν νοσοῦντων ἰατρός, ὁ τὰς ἀδυνείας ἡμῶν ἀπόνως βασάζων, καὶ τὰς νόσους ἡμῶν λαμβάνων, ὁ ἐν ἰλαρότητι ἐλεῶν, ὁ ὑπερβαίνων ἀνομιὰς καὶ ἐξαιρῶν ἀδικίας, ὁ ταχὺς εἰς βοήθειαν, καὶ βραδὺς εἰς ὀργὴν, ὁ ἐμφυσήσας εἰς τὰς εἰσὶν μαθητὰς καὶ εἰπὼν· λαβέτε Πνεῦμα ἅγιον, ἃν τινὼν ἀφήτε τὰς ἀμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς. ὁ δεχόμενος πῶν ἀμαρτωλῶν καὶ μετάνοιαν, καὶ ἐξουσίαν ἔχων συγχωρεῖν ἀμαρτίας πολλὰς καὶ χαλεπὰς, καὶ ἴασιν παρέχων πᾶσι τοῖς ἐν ἀδυνείᾳ καὶ μακρονοσίᾳ διάγασιν. ὁ καὶ ἐμὲ κατεπειρόν, καὶ ἀμαρτωλόν καὶ ἀνάξιον δούλον σου, καὶ ἐν πολλαῖς ἀμαρτίαις συμπεπλεγμένον καὶ πάθειν ἡδονῶν συγκυλινδούμενον καλέσας εἰς τὸν ἅγιον καὶ ὑπερμύγισον βαθμὸν τῆς ἱερωσύνης, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἐσδοτικόν τῆς κατεπεπαισματος, εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ὅπου παρακύβηται οἱ ἅγιοι ἄγγελοι ἐπιθυμοῦσι, ἵνα ἀκούσῃ τὴν ἀγγελικὴν φωνὴν Κυρίου καὶ θεασάσθαι αὐτοῦ εἰς τὸ πρόσωπον τῆς ἀγίας ἀναφορᾶς καὶ ὑπολαύσαι τῆς θείας καὶ ἱερᾶς λειτουργίας, ὁ καταξιώσας με ἱερουργεῖν τὰ ἐπεράντα σεμνότητι, ἵνα προσφέρω σοι δῶρα τε καὶ θυσιάς, ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ἀμαρτημάτων, καὶ τῶν ἁγίων ἀγνοημάτων, καὶ μεσιτεύσαι ὑπὲρ τῶν λογικῶν σου προβάτων, ἵνα διὰ τῆς πολλῆς καὶ ἀφάρτου σου φιλανθρωπίας, τὰ παραπτώματα αὐτῶν ἐξαλείψῃς, αὐτοὺς ὑπεράγαθῃ βασιλεῦ, ἐνώτισαι καὶ προσδόχῳ μου ἐν ταύτῃ τῇ ὥρᾳ καὶ ἀγίᾳ ἡμέρᾳ, καὶ ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ, καὶ πρόχες τῆς φωνῆς τῆς δεήσεώς μου, καὶ τῆς δόλου σου, τῷδε, καὶ ἐν ἀδυνείᾳ, ψυχῆς καὶ σώματος ὄντος, καὶ ἴασιν δώρησαι, παρέχων ἄφεσιν ἀμαρτιῶν αὐτῶν, καὶ συγχώρησιν πλημμελημάτων, ἐκκρίων τε καὶ ἀκκρίων, θεραπεύων αὐτὴν πληγὰς ἀνιάτους, πᾶσαν τε νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν. δώρησαι αὐτῷ ψυχικῶς ἴασιν, ὁ ἀψάμβυτος τῆς πενθερᾶς τῆς Πέτρας, καὶ ἀφῆκεν

αὐτῶν ὁ πυρίτης, καὶ ἡ γένη ἡ δεικνύουσα σοὶ αὐτὸς διαπονεῖ καὶ τῇ δόλῃ σου τῇδε, παραχρῆμα κερταίαν καὶ ἀπαλλαγὴν πάσης φθορᾶς ἀλγυδίας, καὶ μνησθῆτι τῇ πλεσίῳ σου οἰκτιρῶν καὶ τῇ εἰλεῖς σου. μνησθῆτι ὅτι ἐπιμελῶς ἐγκρίνεται ἡ δεικνύουσα τῷ ἀνθρώπῳ ἐπὶ τῷ ποικρᾷ ἐκ νόπτου αὐτῇ, καὶ εὐδὲς εὐρίσκειται ἀναμάρτητος ἐπὶ τῇ γῆς. Σὺ γὰρ μόνος ἐκτός ἀμαρτίας ὑπάρχεις, ὁ ἐλθὼν καὶ σώσας τὸν ἀνθρώπῳ γένος, ἐλευθέρωσας ἡμᾶς ἐκ τῆς δουλείας τῆς ἐχθρῆς. εἰς γὰρ εἰς κρίσιν ἐλθὼν μὴ τῇ δόλῃ σου, εὐδὲς εὐρίσκειται καθαρός ἀπὸ ρύπου· ἀλλὰ πᾶν σῶμα φραγνύεται μὴ ἔχειν τί ἀπολογησάσθαι· ὅτι ὡς ῥάκος ἀποκαθήμενης πᾶσα ἡ δικαιοσύνη ἡμῶν ἐνώπιόν σου. διὰ τὸ ἀμαρτίας νόπτου ἡμῶν μὴ μνησθῆς Κύριε. Σὺ γὰρ ὑπάρχεις ἰλπίς τῇ ἀπελπισμένων, καὶ ἀνάπαυσις τῇ κοπιῶντων καὶ περιφορισμένων ἐν ἀνομίαις, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, σὺ τῇ ἀνάρχῃ σου Πατρί, καὶ τῇ παναγίῃ, καὶ ἀγαθῇ, καὶ ζωοποιῇ σου Πνεύματι· νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Καὶ ὁ 5. Ιερῆς.
Προκείμενον. ἤχος δ'.

Ελέησόν με ὁ Θεὸς καὶ τὸ μέγα.
Στίχος. Καρδίαν καθάραν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός.
Ὁ Απόστολος.
Πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῆς Παύλου τὸ ἀνάγνωσμα.

Α Δελφοί, ὁ καρπὸς τῇ Πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρὰ.

Τέλος.

Ἀλλήλων τὰ βάρη βασάζετε. καὶ ὅπως ἀναπληρώσῃτε τὸν νόμον τῆς Χρῆς.

Ἀλληλία, ἤχος πλ. β'.

Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς καὶ Ματθαίου.

Τ Ωι καιρῷ ἐκείνῳ, εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος. καὶ ἰδοὺ γυνὴ Χαναναία ἀπὸ τῆς ὁρίων ἐκείνων ἐξεληλυθῶσα.

Τέλος.

Καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

Ὁ Διάκονος.

Ελέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου.

Ετι δέομεθα ὑπὲρ εἰλεῖς, ζωῆς, εἰρήνης, ὑγείας, σωτηρίας.

Υπὲρ τῆς συγχωρηθῆναι αὐτῇ πᾶν πλημμέλημα.

Εκφώνως. ὁ Ιερῆς.

Ὅτι ἐλεήμων ἐφιλάνθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις.

Ὁ Διάκονος.

Τῷ Κυρίῳ δεινῶμεν.

Καὶ ὁ Ιερῆς τὴν ψαλμῶν.

40 **Ε**Υχαριστοῦμέν σοι Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος ἐλεητὴς τῆς ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν, ὁ τὰς νόσους ἡμῶν ἀπόνως βασάζων καὶ τῶν μύλων πᾶντες ἰάθημεν, ὁ ποιμὴν ὁ καλός, ὁ εἰς ἀπαζήτησιν ἐλθὼν τῇ πλητθύνειντος προβάτων, ὁ τοῖς ὀλιγοψύχοις διδὼς παραμυθίαν καὶ ζωὴν τοῖς συντελειμένοις. ὁ τῇ πηγῇ τῇ αἰμορροῦσας, δωδικαετὴ ὕσαν ἰασάμενος, ὁ τὴν θυγατέρα τῆς Χαναναίας τοῦ χαλεποῦ δαιμονίου ἐλευθέρωσας, ὁ τὸ δάνειον χαρισάμενος τοῖς δυσὶ χρεωφειλίταις, καὶ τῇ ἀμαρτωλῇ καὶ

stravit tibi. Ipse quoque, Domine, servo tuo medelam præbe, & ab omni lethifero morbo immunitatem. Recordare copiosarum miserationum tuarum, & misericordie tuæ. Recordare quia sedulo pro-na est cogitatio hominis ad maligna, a juventute sua, & nullus invenitur absque peccato super terram. Tu enim solus absque peccato existis, qui venisti ut genus humanum salvum faceres, & a servitute inimici nos liberares: Si enim in judicium intraveris cum servis tuis, nullus absque sordibus mundus invenietur: sed & omne os obstruetur, nec respondere valebit: quia sicut pannus menstruatus omnis justitia nostra coram te est: idcirco, Domine, delicta juventutis nostræ ne memineris. Tu enim desperatorum spes laborantium, & iniquitatibus operatorum requies existis: & tibi gloriam referimus; cum principii experte tuo Patre, & sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Et sextus Sacerdos.

Proposium. Tonus quartus.

Miserere mei Deus, secundum magnam. Versiculus. Cor mundum crea in me Deus.

Apostolus.

Ad Galatas Epistole Pauli

Leitio. Cap. 5.

F Ratres. Fructus Spiritus est charitas, gaudium.

Finis.

Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi.

Alleluja. Tonus obliquus secundus.

Beatus vir qui timet.

Evangelium ex Matthæo. Cap. 15.

IN illo tempore. Secessit Jesus in partes Tyri & Sidonis. Et ecce mulier Chananæa a finibus illis egressa.

Finis.

Et sanata est filia ejus ex illa hora.

Diaconus.

Miserere nostri Deus, secundum magnam misericordiam tuam.

Adhuc rogamus pro misericordia, vita, pace, sanitate, salute.

Ut ei condonetur omne delictum.

[Enclamando Sacerdos.

Quia tu misericors, & hominum amator Deus existis.

Diaconus.

Dominum precemur.

Et Sacerdos Orationem.

GRATIAS tibi agimus, Domine Deus noster, qui bonus es, & homines diligis, medicus animarum & corporum nostrorum, ægritudines nostras absque labore portans, cujus livore sanati sumus: pastor bonus ovem errantem requisitus advenisti, & afflictis consolationem contritisque vitam præstiturus. Qui fontem mulieris profluvio laborantis post annos duodecim sanasti, & filiam Chananææ a molesto dæmonio liberaisti, qui dimisisti duobus debitoribus mutuum, & peccatrici indulgentiam impertii-

sti, qui cum peccatorum venia valetudinem bonam Paralytico restituiti; qui Publicanum verbo tuo iustum reddidisti, & in ultima sua confessione suscepisti latronem, quique peccata mundi tulisti, & cruci cuncta defixisti. Te rogamus, te in bonitate tua obsecramus: condona, remitte, parce Deus iniquitatibus & peccatis servi tui huius, sive voluntaria sint ejus delicta, sive non spontanea, quæ cum advertentia & cum ignorantia, quæ transgressione & inobedientia, quæ in nocte & in die commisit, si Sacerdotis maledictioni, aut patris aut matris fuerit subjectus: si oculum rerum visu saginavit, aut odoratum emollivit, si tactus delectatione diffluit, aut gustu fornicatus est, aut quocumque carnis & spiritus motu a tua voluntate & sanctitate quomodolibet alienatus est: sive peccaverit ipse, sive nos, ut bonus & malorum immemor Deus, & benignus indulge, neque permittas eum vel nos in immundam defluere vitam, neque perditionis vias incurrare. Ita, Dominator Domine, exaudi me peccatorem in hac hora pro servo tuo N. deprecantem. Ne respicias ut malorum immemor Deus delicta ejus cuncta: ab æterna damnatione illum eripe: os ejus tua laude reple, labia ejus in laudem nominis tui aperi, manus ejus ad mandatorum tuorum opera extendi jube, pedes ejus dirige ad Evangelii tui viam, omnia ejus membra mentemque tua gratia communi. Tu enim es Deus noster, qui per sanctos Apostolos tuos nobis præcepisti, dicens: Quæcumque ligaveritis super terram, erunt ligata & in cælis: & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in cælis. Et iterum: quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt. Et sicut Ezechiam exaudivisti in angustia animæ ejus, in hora mortis ejus, & deprecationem ejus non despexisti: sic & me abjectum, & peccatorem, & indignum in hora hac exaudi. Tu enim es, Domine Jesu Christe, qui tua bonitate & humanitate septuagies septies delinquentibus condonari præcepisti: qui super malitia nostra poenitentiam agis, & de errantium conversione lætaris: quia sicut celsitudo tua, ita & misericordia: & tibi gloriam referimus, cum principii experte tuo Patre, & sanctissimo, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum.

Sacerdos septimus Propositum. Ton. 4.
Domine ne in furore tuo arguas me.
Versic. Miserere mei, Domine, quoniam infirmus sum.

Apostolus.

Ad Thessalonicenses Epistola Pauli. Lectio.

FRATRES. Rogo vos corripite inquietos, consolamini pusillanimes.

Finis.

Ut integer spiritus vester, & anima & corpus sine querela in adventu Domini nostri Jesu Christi servetur.

Alleluja. Tonus secundus.
Exaudiat te Dominus in die.

ἄφισιν δὲς, ὁ τὴν ἰατρὴν τῆς παραλυτικῆς δωρησάμενος σωτὴρ τῆς ἀφίσει τῶν ἀμαρτιῶν αὐτῆς, ὁ ἢ πλάσω τῆς λόγῳ δικαιώσας, καὶ τὸν λησὴν ἐν τῇ ἐξαγῇ αὐτῆς ὁμολογίᾳ προσδεξάμενος, ὁ τὰς ἀμαρτίας τῷ κόσμῳ ἀράμενος καὶ τῆς σαυρῆς προσπλάσας. Σὺ δέομεθα καὶ σὲ ἱκετεύομεν ἐν τῇ ἀγαθότητι σου αὐτὸς ἄφες, συγχώρησον ὁ Θεὸς τὰς ἀνομίας καὶ τὰς ἀμαρτίας τῆς δούλου σου, τῆςδε, τὰ πλημμελήματα αὐτῆς τὰ ἐκύσια ἐπὶ ἀκυσία, τὰ ἐν γνώσει, ἐκ ἀγνοίας, τὰ ἐν παραβάσει, καὶ ἐν παρακοῇ τὰ ἐν τυκτῇ, καὶ ἐν ἡμέρᾳ, ἢ ὑπὸ κατάρων ἱερέως, ἢ Πατρὸς, ἢ μητρὸς ἐγένετο, ἢ ὀφθαλμὸν εἰσέτασεν, ἢ ὁσφρησιν ἐξεδήλωεν, ἢ ἀφῇ κατεμαλακίθῃ, ἢ γούσει κατεπόρνευσεν, ἢ ἐν οἰαδῇ ποτε κινήσει σαρκὸς καὶ πνεύματος τῆ σου ἀπηλλοτριώθη θελήματος, καὶ πῶς σῆς ἀγνότητος. εἴτι ἡμαρτε αὐτὸς τε καὶ ἡμεῖς, ὡς ἀγαθὸς καὶ ἀμνηστικός Θεὸς καὶ φιλόανθρωπος, συγχώρησον, μὴ εἶναι αὐτὸν καὶ ἡμᾶς εἰς τὸν ῥυπαρὸν βίον καταπεσεῖν, μηδὲ εἰς τὰς ὀλεθρίους ὁδὸς ἀποτρέχειν. Ναὶ δέσποτα Κύριε ἐπάκουσον μου, τῆς ἀμαρτωλῆς ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ ὑπὲρ τῆς δούλης σου, τῆςδε, πάριδε ὡς ἀμνηστικός Θεὸς τὰ παραπτώματα αὐτῆς ἅπαντα. ἀπάλλαξον αὐτὴν τῆς αἰωνίου κόλασεως. τὸ σῶμα αὐτῆς τῆς σῆς αἰρέσεως πληρώσον, τὰ χεῖλη αὐτοῦ ἀνοίξον πρὸς δοξολογίαν τῆς ὀνομασίας σου, τὰς χεῖρας αὐτῆς ἐκτείνον πρὸς ἐργασίαν τῆς ἐπιτολῆς σου, τὰς πόδας αὐτῆς πρὸς δρόμον τῆς Εὐαγγελίας σου κατεύθυνον, πάντα αὐτῆς μίλη καὶ τὴν ὁρμήν τῇ σῇ κατασφαλιζόμενος χάριτι. Σὺ ᾧ εἰ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ διὰ τῆς ἀγίας σου Ἀποστόλων ἐντελαμνὸς ἡμῖν λέγων. ὅσα ἂν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τοῖς ἑρανοῖς. καὶ ὅσα ἂν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τοῖς ἑρανοῖς. καὶ πάλιν, ἂν τινὲς ἀφῇτε τὰς ἀμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς. ἂν τινὲς κρατῇτε, κρατῶνται. καὶ ὡς ἐπήκουσας Ἐξαιίου ἐν τῇ θλίψει τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς θανάτου αὐτοῦ, καὶ ἐπαρείδεις τὸν δέσπον αὐτοῦ, ἔγω καὶ μετὰ ταπεινοῦ καὶ ἀμαρτωλοῦ ἀναξίτου δούλης σου, ἐπάκουσον ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ. Σὺ ᾧ εἰ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ ἐβδόμηκοντάκις ἐπτα ἀφιέναι τοῖς περιπίπτουσιν ἐν ἀμαρτίαις κελύσας, τῇ σῇ ἀγαθότητι καὶ φιλοανθρωπίᾳ, καὶ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς κακίαις ἡμῶν, καὶ χαίρων ἐπὶ τῇ ἐπιστροφῇ τῆς πεπλανημένων, ὅτι ὡς ἡ μεγαλωσύνη σου, ἔγω καὶ τὸ ἔλεός σου. καὶ σοὶ τὸ δοῦν ἀναπέμπου, σωτὴρ τῆς ἀνάρχου σου Πατρὸς, καὶ τῆς παναγίας, καὶ ἀγαθῆς καὶ ζωοποιῆς σου Πνεύματος, σου καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰώνας τῶν αἰώνων.

Ὁ ὢ. Ἱερεύς. Προκείμενον. ἦχος δ'.

Κύριε μὴ τῆς θυμῶν σου ἐλέγχῃς με μηδὲ.

Στίχος. Ἐλέησον με Κύριε ὅτι ἀδυνήεις ἐγώ.

Θ. Ἀπόστολος.

Πρὸς Θεσσαλονικεῖς ἐπιστολὴς Παύλου.
τὸ ἀνάγνωσμα.

ΑΔελφοί, παρακαλῶ ὑμᾶς, καθέστε τὰς ἀκτάκτους παραμυθεῖτε τὰς ὀλιγοψυχας.

Τέλος.

Καὶ ὁ λόκλῃρον ὑμῶν τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα. ἀμέμπτως ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ περιθείη.

Ἀλληλία, ἦχος β'.

Επακῶσαί σου Κύριος ἐν ἡμέρᾳ.

Εὐαγ-

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς κατὰ Ματθαῖον.

Τὸ καιρὸν ἐκεῖνον, παράγων ὁ Ἰησοῦς, εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον ἐπὶ τῷ πλυνίῳ Ματθαῖον λεγόμενον.

Τέλος.

Πορεύεσθε δὲ μάθετε, τί ἐστίν. ἔλθον θέλω καὶ ὑποτίναξαι. καὶ ὃν ἤλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετανοίαν.

Ελέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς καὶ τὸ μέγα ἔλεός σου.

Εἰς δὲ οὐρανὸν ὑπὲρ ἐλεῖς, ζωῆς, εἰρήνης, υἰότητος, σωτηρίας.

Υπὲρ τῆς συγχωρηθῆναι αὐτῷ πάντῃ πλημμέλειᾳ. Ἐκφώνως..

Οτι ἐλεήμων καὶ φιλάνθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις.

Ο Διάκονος.

Τῷ Κυρίῳ δὴ δώμη.

Καὶ ἐγὼ. Ἰερὸς τῷ δόχμῳ.

Δεῦτε Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἰατρὴ ψυχῶν καὶ σωμάτων, ὁ πᾶν χρόνιον πάθος θεραπεύσας, ὁ ἰώμενος πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν, ὁ μὴ βυλόμηνος τῷ θανάτῳ τῆς ἁμαρτωλῆς ὡς τοῖς ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν. Σὺ δὲ Κύριε ἐν τῇ παλαιᾷ διαθήκῃ εἶδες μετανοίας τοῖς ἁμαρτωλοῖς Δαβὶδ καὶ Νινωδίταις, καὶ τοῖς πρὶν καὶ τοῖς μετὰ τῆς πίστεως. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἐπιδημίᾳ τῆς ἐν σάρκι σου οἰκονομίας ἐκ ἐκείνης δικαίως, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετανοίαν, ὡς τῷ τελωνίῳ, ὡς τῷ πόρνῳ, τῷ ληστῇ, καὶ βλάσφημον διακτῆν τῷ μέγαν Παῦλον, διὰ μετανοίας προσδεξάμενος, Πέτρον τῷ Κορυθαῖον τῷ Ἀπόστολόν σου ἀρνησάμενον στείλεις, καὶ μετανοίας προσδέξῃ καὶ προσελάβῃ, καὶ ἐπηγγείλω αὐτῷ λέγων· σὺ εἰ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μετὰ τῷ Ἐκκλησίᾳ καὶ πύλαι ᾗδεν καὶ κατιχύσων αὐτῆς. καὶ δώσω σοι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῆς οὐρανῶν. Διόπερ καὶ ἡμεῖς ἀγαθὴ καὶ φιλάνθρωπε, καὶ τὰς ἀψύχους σε ἐπαγγελίας θαυματοῦρες, δεόμεθα σε, καὶ ἱκετεύομεν ἐν τῇ ᾧ παύτῃ, ἐπάκουσον τῆς δέσνης ἡμῶν, καὶ πρόσδεξαι αὐτῶν ὡς θυμὸν ἁμαρτωλοῦ σου. καὶ ἐπίσκεψαι τὸ δόλόν σου, τὸν δόλον, καὶ εἴτι ἐπλημμέλησεν ἐν λόγῳ ἡ ἐργασία, καὶ κατὰ διάνοιαν, ἢ ἐν νυκτὶ ἢ ἐν ἡμέρᾳ, ἢ ὑπὸ κατάραν ἱερέως, ἢ τῷ ἰδίῳ ἀναδέματι ὑπέπεσεν, ἢ ὁρκῷ παρεπίκραντι καὶ ὁρκωτότητι, παρακαλυμένῃ, καὶ δεόμεθα σε, ἀντι, ἀφες, συγχώρησον αὐτῷ ὁ Θεὸς παραβλέπων τὰς ἀνομίας αὐτοῦ καὶ τὰς ἁμαρτίας, καὶ τὰ ἐν γνώσει καὶ ἀγνοίᾳ γενομένα παρ' αὐτοῦ. καὶ εἴτι τῷ ἐντολῶν σου παρέβη, ἢ ἐπλημμέλησεν ὡς σὰρκα φορῶν, καὶ τῷ κόσμῳ οἰκῶν, ἢ ἐξ ἐνεργείας τῆς διαβολῆς, αὐτὸς ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος Θεὸς συγχώρησον. ὅτι ἐκ ἐστὶν ἄνθρωπος ὃς ζήσεται καὶ ἐκ ἁμαρτήσῃ. Σὺ δὲ μέγας ὑπάρχεις ἀσμάρτητος· ἡ δικαιοσύνη σου, δικαιοσύνη εἰς τὸ αἶψα, καὶ ὁ λόγος σου ἀλήθεια. καὶ ὃν ἐπλασας τὸν ἄνθρωπον εἰς ἀπώλειαν, ἀλλ' εἰς περισποίησιν τῷ ἐντολῶν σου, καὶ ζωῆς ἀφ' ἧς κληρονομίαν. καὶ σοὶ τῷ δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εἶτα εἰσέρχεται μέσον τῶν ἱερῶν, ὁ ποιεῖν τὸ Εὐχολ.

Evangelium ex Matthæo. Cap. 9.

IN illo tempore. Præteriens Jesus vidit hominem sedentem in telonio Matthæum nomine.

Finis.

Euntes discite quid est : Misericordiam volo, & non sacrificium : non enim veni vocare justos, sed peccatores in poenitentiam.

Miserere nostri Deus : secundum magnam misericordiam tuam.

Adhuc rogamus pro misericordia, vita, pace, sanitate, salute.

Ut ei condonetur omne delictum.

Exclamando.

Quia misericors & hominum amator Deus existis.

Diaconus.

Dominum precemur.

Et tertius Sacerdos Orationem.

DOMINATOR Domine Deus noster, animarum medice, qui temporaneis doloribus mederis, & omnem languorem omnemque infirmitatem in populo sanas : qui vis homines vivere, & in agnitionem veritatis venire : qui non vis mortem peccatoris, sed ut convertatur, & vivat. Tu enim, Domine, in veteri testamento, David, Ninivitis, antiquioribus & posterioribus poenitentiam instituisti : sed & in peregrinatione tuæ dispensationis in carne, non justos, sed peccatores in poenitentiam vocasti, velut Publicanum, meretricem, latronem, & blasphemum persecutorem magnum Paulum per poenitentiam suscepisti ; & Petrum Coryphæum & Apostolum tertio te abnegantem complexatus es & admisisti : insuper ei promissisti dicens. Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam : & portæ inferi non prævalebunt adversus eam : & tibi dabo claves regni cælorum. Propterea & nos benigne & humane veracibus tuis pollicitis confisi, rogamus te, & obsecramus in hora hac, supplicationem nostram exaudi, & velut incensum tibi oblatum eam suscipe ; & visita servum tuum N. & si quid verbo, opere, aut cogitatione, noctu aut interdiu deliquit, in Sacerdotis maledictionem, aut a se prolata execrationem incidit ; juramento se implicuit aut pejeravit ; rogamus te & precamur ; relaxa, dimitte, condona ipsi, Deus, nec respicias ad iniquitates & peccata ejus, quæ scienter vel ignoranter admisit : & si quodpiam mandatorum tuorum transgressus est, aut ut carne indutus, & mundi incola vel ex diaboli suggestionem neglexit : ipse ut bonus & hominum amator Deus, condona. Quia non est homo, qui vivat & non peccet ; tu enim solus innoxius existis : justitia tua justitia æterna, & verbum tuum veritas est : non enim ut pereat hominem formasti, sed ut mandata tua exequatur, & vitam æternam obtineat : & tibi gloriam referimus Patri, & Filio, & Sancto Spiritui : nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Tum vero in medium Sacerdotum in-
Xx

greditur, qui extremam unctionem suscipit, & acceptum sanctum Evangelium penitus super caput ejus sacerdos praeterponit, & manus illi Sacerdotes alii imponunt: ille autem Sacerdos praeses hanc Orationem elata voce pronunciat.

Dominum precemur.

R Ex sancte, benigne & misericors, Jesu Christe, Fili & Verbum Dei viventis, qui non vis mortem peccatoris, sed ut convertatur & vivat: manum meam peccatrici non appono super caput alterius peccatoris ad te revertentis, & per nos peccatorum remissionem deposcentis: sed tu manum tuam fortem & potentem in sancto hoc Evangelio, a ministris meis super caput servi tui hujus imposito, extendo. Et cum eis humanissimam & malorum immemorem tuam benignitatem Deus, Salvator noster, obsecro, qui per Prophetam tuum Nathan poenitentiam agenti David, delictorum veniam concessisti, & Manasse poenitentiam agentis orationem suscepisti: ipse & servum tuum hunc delictorum poenitentia ductum solita tibi humanitate suscipe, nec ad ejus scelera attende. Tu enim es Deus noster, qui septuagies septies in peccata lapsis condonari jussisti. Quia sicut magnitudo tua, sic & misericordia tua: & tibi convenit omnis gloria, honor, & adoratio, nunc & semper, & in saecula saeculorum. Amen.

Et osculatur Evangelium; Et memoriam ejus Sacerdos agit: & confestim cantant, Gloria, proprii cantus.

Fontem medelarum possidentes. Et nunc. Annue precibus. Gloria. Et nunc. Et dimissio.

Et corporis incurvatione se demittit, qui Extremam unctionem suscipit, dicens. Benedicite Patres Sancti & mihi peccatori delicta condonate, etc. Et accepta ab eis benedictione & indulgentia discedit, & gratias Deo agit.

διχίλων. ἡ λαβὼν ὁ ἀποστάντος τῆς ἱερείας, τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον τίθει εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ἡ τιθεῖται ἐπ' αὐτὸ τὰς χεῖρας οἱ ἱερεῖς. ὁ ἀποστάντος, λέγει τὴν εὐχὴν ταύτην μεγαλοφώνως.

Τοῦ Κυρίου διηδωμῆ.

B Ασιλὺ ἄγιε, εὐσπλαγχνε, ἡ πολυέλεε, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ Υἱὲ καὶ Λόγῳ Θεοῦ Ὁσίου Ὁσίου, ἀμὴν ἔχοντες τὸν θάνατον ἡ ἀμαρτωλῶν, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι ἡ ζῆν αὐτόν. ἐτίθει ἐμὴν χεῖρα ἀμαρτωλῶν, ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὁ προσελθόντος σοὶ ἐν ἀμαρτίαις, ἡ αἰτουμένου παρὰ σοῦ δι' ἡμῶν ἄφθιν ἁμαρτιῶν, ἀλλὰ σὺν χεῖρα κραταιὰ καὶ δυνατὴν, τὴν ἐν τῷ ἁγίῳ Εὐαγγελίῳ τίθει. ὁ, οἱ συλλειτουργοὶ μου κατέχουσιν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὁ δόλου σου, ὁ δὲ, ἐκτενέ. ἡ δέομαι σωθῆν αὐτοῖς ἡ ἰκετεύω τὴν συμπαθείαν σου, ἡ ἀμνηστία σου φιλαδελφίας ὁ Θεός, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ὁ διὰ ὁ ἀποφύγετε σε Νάθαι, μετανοήσαντες τῷ Δαβὶδ ἐπὶ τοῖς ἰδίοις ἀμαρτίαις, ἄφθιν ἁμαρτωλῶν, ἡ ὁ Μανασῆ τὴν ἐπὶ μετανοίᾳ προσδύχῃ δέξαι, αὐτὸς καὶ τὸν δούλον σου, τὰνδε, μετανοήσαντες, ἐπὶ τοῖς ἰδίοις αὐτῶν πλημμελήμασι. πρόσδεξαι τῇ σωτηρίᾳ σου φιλαδελφίᾳ, παρόντων αὐτῶν πάντα τὰ περὶ ἁμαρτίας. Σὺ γὰρ εἶ ὁ Θεός ἡμῶν, ὁ καὶ ἐβδόμησαντες ἐπὶ ἀφέναι κληῖδας τοῖς περιπίπτουσιν ἐν ἀμαρτίαις, ὅτι ὡς ἡ μεγαλοσύνη σου, ὡς καὶ τὸ ἔλεός σου. ἡ σοὶ πρέπει πάντα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Καὶ 41 ἀπαγγέλλεται τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον.

Καὶ μενημονεύει αὐτόν. εἶτα ψάλλουσιν, δόξα, ἰδιόμορον. Πηλὴν ἰαμάτων ἔχοντες. Καὶ νῦν. Νῦν σοὶ παρακληθῆσι. Δόξα καὶ νῦν καὶ ἀπόλουςις.

Καὶ βάλλει μετανοίας 42 ὁ ποιήσας τὸ διχίλων, λέγων.

Εὐλογεῖτε πατέρες ἅγιοι, συγχαρήσατέ μοι τῶν ἀμαρτωλῶν, καὶ λαβὼν παρ' αὐτῶν λόγον. 43 συγχαρήσιν, ἀπέρχεται ὡς χαρίζων τῷ Θεῷ.

VARIÆ LECTIONES.

A Κολοδεία τῶ ἁγίου ἔλαιου.) Pluribus diligenter & curiose evolutis M. S. Romanis codicibus vix unum reperire potui, in quo unctionis extremæ scriptum manifeste reperire officium; unde & in doctissimi Allatii paratus ire sententiam, qua censet Orientalem Ecclesiam hoc ultimo Sacramento destitutam; cum plures passim in illis precibus pro ægrotis adhibita olei unctione legerem, indubitanter decrevi, (ne dignissimam Ecclesiæ portionem uno vel sacramento, cum aliis ita pro libito sentientibus, privarem) preces illas olim sacra-

mento de quo loquuntur administrando fuisse accommodatas vel proprias, quæ quia a Christo Domino vel ejus Apostolo Jacobo non fuerunt specialiter determinatæ, potuerunt pro Ecclesiæ jure in alias mutari, atque ita a posteris recentior & verbis diversus hujus sacramenti conferendi ritus, in lucem edi potuit, quorum unum habemus in editis; illum vero multo antiquiorem in vetustissimo Emin. Dom. Card. Barberini M. S. Euchologio, in quo alia ab editis ratione sacramentum hoc dari describitur.

Ordo servandus, cum pro ægrotis septem Sacerdotes advocantibus oleum sanctum vespere faciendum est.

Lavatur vitrea lampas; & capacissima lampas septem libras continens impletur oleo. Et sacerdos unusquisque privatim sibi myxon cum Ellychnio accendendos præparat, & vestes sacras jument, & incipit.

Benedictum regnum Patris, & Filii, & sancti Spiritus.

In pace Dominum precemur. Pro superna. Pro sanitate & salute servi

Τὰς γινόμεναι πῶς δὲ ποιεῖν τὸ ἅγιον ἔλαιον εἰς τοσοῦτας προσκαλουῦτας ἀποστάντες ἐκ τῶν ἱερῶν.

Πλυνέται ἡ κανδήλα. καὶ χεμίζεται ἔλαιον κανδήλα μεγάλη χωρῶσα λίτρας ἑπτὰ, καὶ ἕκαστος κατατίθει τὸ ἴδιον μολυβίδιον μετὰ ἀπτέικα. καὶ ἀλλάσσει οἱ ἑπτὰ ἱερεῖς, καὶ ἀρχεται.

Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Εν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου διηδωμῆ. Ὑπὲρ τῆς αἰωνίου. Ὑπὲρ τῆς υγείας, καὶ σωτηρίας τοῦ δούλου

τῷ Θεῷ. Ὑπὲρ τῶν ῥυθλιῶν ἡμῶν. Ἀντιλαβῆ, σωσον, ἐλίσσον. Τῆς πασυχίας. ὁ ἱερὺς δ' ὠχλῷ.

Κύριε ὁ Θεός, ὁ πρὸς σὸν ἐλπίς. Ut supra.

Καὶ λέγων δ' ὠχλῷ ἄπται τὸ πρὸς τὸ ἴδιον, ποιῶν τύπον σαυροῦ. Εὐφώνως. Ὅτι Θεὸς ἐλπίς, οἱ πειρμῶν, καὶ φιλανθρωπίας.

Καὶ ἀντὶ τῆς, Θεὸς Κύριος. Ἀληθεία. πλ. β. καὶ ἑσπέρου ἐλίσσον ἡμᾶς, Κύριε ἐλίσσον. Καὶ εἰδ' ὅπως ἀπάρχεται τὸ κατὰ, καὶ εἰς τὴν τρίτην φάσιν λέγει τὴν συναπτὴν ἑτέρος ἱερὺς κατὰ τὴν προεγγραφήν. καὶ ἀρχεται τὴν δ' ὠχλῷ, καὶ καθεξῆς οἱ ἑπτὰ ἱερεῖς τὰς ἐπὶ τὰς δ' ἡμέρας.

Εὐχὴ δ' αὐτῶν.

Αἰτῶμεθα σε Κύριε ὅπως σάξῃ τὸ ἔλαιον τὸ ἐπὶ τοῖς χειρομένοις ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου εἰς ἴασιν, καὶ εἰς θεραπείαν ψυχῆς καὶ σώματος, καὶ εἰς καθαρισμὸν, καὶ εἰς ἀπαλλαγὴν παντὸς πόνου, καὶ πάσης νόσου, καὶ μαλακίας, καὶ παντὸς μολυσμῶ, σαρκὸς καὶ πνεύματος. ἵνα καὶ ἐν τῷ δόξαν τὸ πανάγιον ὄνομα σου, τὸ Πατρός, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἰς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Εὐφώνως. Ὅτι ἀγαθὸς καὶ φιλανθρωπος.

Ὁμοίως δ' καὶ εἰς τὴν τρίτην φάσιν, ὁ ἱερὺς δ' ἐκτὴν ὠχλῷ, καὶ ἑπὶ τὸν πρὸς τὸν ἑαυτοῦ, κατὰ τὴν προεγγραφήν.

Εὐχὴ τέτη.

Επὶ βλεψὶν Κύριε ἐπὶ τὸν κατωκνησμένον σου, καὶ ἀγίασον τὸ ἔλαιον τὸ ἐπὶ τοῖς ἐπίσκηφαι δ' ὁλοκλήριον ῥυθμὸς αὐτὸν ἀπὸ πάσης νόσου καὶ μαλακίας ψυχικῆς καὶ σωματικῆς, καὶ γενέσθω Κύριε τὸ ἔλαιον τὸ εἰς θεραπείαν πάσης νόσου. Εὐφώνως. Ὅτι σὺ εἶ ὁ δὸς πᾶσι πάντων ἀγαθῶν, καὶ ἱατρός τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν, καὶ σὺ δ' ὁ δὸς ἀναπνευσμῶν.

Καὶ ἀπλῶς ἑκάστος τῶν ἱερῶν ποιῶν, μετὰ τὸ πρὸς τὸν ποιῆσαι σαυροῦ τρεῖς, καὶ ἄπται αὐτὸν.

Εὐχὴ εἰς τὰς αἰῶνας.

Κύριε παντοκράτωρ ἅγιε βασιλεῦ, ὁ παιδύων. Ut sup. Post verba tamen τὸ δ' ἔλαιον σου, τῷ δ' ἑαυτοῦ, additur hic. Ἰάσαι πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν. Ὅτι σὺ εἶ ὁ ὁλοκλήριον τὰ νοσήματα ἡμῶν. Ἐξήγειρον τὸν δ' ὁλοκλήριον ῥυθμὸς αὐτὸν ἀπὸ κλίνης ὀδυνηρᾶς, καὶ τρομερῆς κακώσεως. σωσον καὶ ὁλοκλήριον χάρισαι αὐτὸν τῇ ἐκκλησίᾳ σου ὡς ἀρ-
σουῶν καὶ ποιῶν τὸ δ' ἔλαιον σου πᾶσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ.

Εὐφώνως. Σὺ γὰρ εἶς τὸ ἐλπίς καὶ σάξῃ ἡμᾶς.

Καὶ ἀπλῶς μετὰ τὸ εἰπεῖν κατωκνησμένους οἱ ἑπτὰ ἱερεῖς ἀπαιτῶνται ἡ πανυχίς, λέγει ἑκάστος δ' ἑαυτοῦ ὠχλῷ.

Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν ὁ μόνος ἀγαθός, καὶ φιλανθρωπος, ὁ μόνος χρηστός, καὶ ἐπιεικής, ὁ μόνος οἰκτ. ῥμων καὶ ἐλπίμων ὁ Θεός ἡμῶν καὶ πατὴρ τῆς Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου σαυρωθέντος, καὶ εἰς τρίτην ἡμέραν ἐξηγερθέντος, καὶ εἰς δ' ὁ δόξαν αὐτοῦ, καὶ τὴν σὺν ἀνελθόντος, ἐλθέτω ἡ χάρις σου ἐπὶ τὸν δ' ὁλοκλήριον σου, καὶ ἐνδυναμῶσαι Κύριε τὸ Εὐαγγέλιον τῆς διδασκαλίας σου, πατὴρ ὡς ἀγαπᾷ, φώτισον αὐτὸν τὰς ἀπλάγχα καὶ τὰ μέλη τῆς σὺν δ' ὁλοκλήριον σου, καὶ καθαρίσον αὐτὸν ἀπὸ πάσης ἀμαρτίας. σωπῆρσον αὐτὸν ἀπὸ παντὸς καὶ ἀμωμον ἀπὸ πάσης πειρασμῶν τῶν ἀντικειμένων, καὶ χάρισαι ἡμῖν Κύριε καὶ τῷ ὠχλῷ χριστοῦ τὰς σου τοῖς, τὰς σου φρονεῖν, τὰς σου ἀναστρέφειν, καὶ σὺν φόβον φοβεῖσθαι, καὶ ποιῆν τὰς ἀν-
ρεῖς αὐτοῦ εἰς τὴν ἡμέραν ἡμῶν ἡμέρας, καὶ ὡς καὶ ἀναπνεῖς.
Euchol.

Dei. Ut liberemur. Suscipe, salva, miserere. Sanctissimæ. Sacerdos dicit Oratio-
nem.

Domine Deus, qui in tua misericordia, &c. Et dum orationem dicit, proprium sibi el-
lychnium accendit, & signum crucis facit. Exclamatque. Quia Deus misericordiae mis-
erationum, & humanitatis, &c.

Et vice, Deus Dominus, dicitur. Alle-
luja. Tono obliquo secundo; & modulus. Miserere nostri Domine miserere. Atque ita
Canonem incipit: & in tertio Cantico alter
Sacerdos collectam recitat, ut præscriptum
est: & incipit orationem, & deinceps septem
Sacerdotes septem orationes recitant.

Oratio secunda.

Precamur te, Domine, ut stillet hoc oleum
super unctos in tuo nomine, in medellam &
curam animæ & corporis, & in mundiciem
& liberationem omnis doloris & omnis ægri-
tudinis, & infirmitatis, & omnium sordium
animæ & corporis: ut & in hoc glorificetur
sanctissimum nomen tuum Patris, & Filii,
& Sancti Spiritus, in sæcula sæculorum.

Exclamando. Quia tu bonus & clemens.

Similiter & in sexto cantico Sacerdos dicit
Orationem: & alter e collecta recitat quinque
versus, ut præscriptum est.

Oratio tertia.

Respice, Domine, de sancto habitaculo
tuo, & oleum hoc sanctifica: & visita ser-
vum tuum in misericordia & miserationibus,
& congruentem ei salutem & integritatem
largire: libera eum ab omni ægitudine &
languore animæ & corporis, & fiat ei. Do-
mine, oleum hoc in omnis ægitudinis me-
delam. Exclamatio. Quia tu es dator o-
mnium bonorum, & medicus animarum &
corporum nostrorum: & tibi gloriam repen-
dimus.

Uno verbo unoquoque Sacerdote ita faciente,
cruces tres ellychnio format, & accendit illud.
Oratio in laudibus.

Domine omnipotens, qui castigas, &c.
omnem ægitudinem & languorem sanā,
quia tu ægitudines nostras curas: erige
servum tuum e doloris lecto, & infirmita-
tis cubili. Serva eum, & integrum. Ecce-
lit tue rektue, ut tibi placeat, & volun-
tatem tuam omnibus diebus vitæ suæ adim-
pleat.

Exclamatio. Quia tuum est misereri, &
salvare nos, & tibi, &c.

Denique postquam singuli Sacerdotes suas
orationes ordine recitaverint, tertia manna
vigiliae, sive nocturnum. Officium, & dicunt
singuli Orationem.

Domine Deus noster, solus bonus & hu-
manus, solus benignus & mansuetus, solus
miserator & misericors: Deus noster, &
Pater Domini nostri Jesu Christi sub Pontio
Pilato crucifixi, & tertia die resurgentis,
& in gloriam suam & tuam ascendentis:
gratia tua super servum tuum veniat, &
doctrinæ tuæ Evangelium corrobora: il-
lumina ejus viscera & membra tua volupta-
te, & ab omni peccato illum expurga: mun-
dum & immaculatum ab omni adversarii mo-
lestia illum conserva, & juxta benignitatem
tuam, Domine, quæ tua sunt cogitare, sa-
pere, & mente volvere concede, tuo timo-
re configi, & tibi placita, ad ultimum
diem nostrum, horam extremam, & postre-
mum halitum exequi largire.

Xx ij.

Exclamando. Quia misericors.

Benedictus es Domine omnipotens, Pater Domini nostri Jesu Christi, quia omnem infirmitatem & languorem curas, fortis & benefactor, qui ab alieno oppressos cunctos liberas: ipse clemens bonorum amator, animarum amice, potentem manum tuam, & brachium tuum excelsum & sanctum extende, & animam corpusque servi tui tange, & a doloris ejus lecto, & ab omni eum infirmitate detinente erige, ut inde exurgens cum omni populo tuo, sanctissimum nomen tuum glorificet. *Exclamando.* Tuum est enim misereri, & salvere nos.

Pater sancte medice animarum & corporum. *Scriptum est inferius, super egrotos.*

In Missa, Antiphona de more dicuntur, Ad Introitum. Misere nostri, Domine, misere nostri. Propositum. Tono quarto. Ego dixi, Domine, misere. Versiculus. Beatus qui intelligit super egenum & pauperem.

Apostolus.

Catholicę Epistolę Jacobi lectio.
Fratres. Exemplum, &c.

Evangelium ex Luca.

In illo tempore. Designavit Jesus, &c.

Atque ita Sacerdos alius dicit protensam Orationem: & aliter Catechumenos eicit, & cuncta ordine sua peraguntur: & finitur Missa.

Atque ita accedit infirmus: & incipit psallere modulum. Misere nostri, Domine, misere. Et expositis superius orationibus quisque suam recitat: & ungat frontem, & aures, & manus infirmi, & humerum, ut prænissum est, extingunt. Post hæc totam domum perungunt, signo crucis inter unguendum expresso, & canunt. Qui habitat in adiutorio altissimi. Et hoc patet Missa finitur.

Εκφώνως. Οτι ἐλεήμων.

Εὐλογητός εἶ, Κύριε παντοκράτωρ, ὁ Πατήρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν, ὁ κραταῖος καὶ εὐεργέτης, ὁ ρυόμηνος πάντας τὰς κατεδωμενευμένους ὑπὸ τῆς ἀλλοτρείας αὐτοῦ, φιλεῖν θραύει, φιλάγαθε, καὶ φιλοψύχε, ἐκτενον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὴν κραταιάν, καὶ τὴν βραχίονά σου ἐπὶ τὸν ὑψηλόν καὶ ἄγιον, καὶ ἄψαι τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα τοῦ σῶματος σου, καὶ ἀνέστησον αὐτὸν ἀπὸ κλίνης ἐδέμενης αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ πάσης νόσου καὶ περὶ μέλους αὐτοῦ ὅπως αὐτὸς ἀνάσας μὴ παύσῃς τὸ λατρεῖν σου δοξάζει τὸ πανάγιον ὄνομα σου. Εκφώνως. Σὺ γὰρ ἐστὶς τὸ ἐλεεῖν καὶ σώζειν ἡμᾶς.

Πάτερ ἅγιε ἰατρὲ τῆς ψυχῆς, καὶ τῆς σαρκὸς. Προεγράφη ὁ πᾶσι. ἐπὶ ἀρρώστους.

Εἰς τὴν λειτουργίαν λέγονται τὰ ἀντίφωνα τὰ ἐξ ἑξῆς. Εἰς τὴν εἰσοδόν. Ἐλέησον ἡμᾶς Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς. Προκείμενον. Ἦχος δ'. Εγὼ εἶπα Κύριε ἐλέησον. Στίχος. Μακάριος ὁ σωτὴρ ἐπὶ πτωχόν καὶ πένυτα.

Ο Αὐτόλογος.

Καθολικῆς ἐπιστολῆς Ἰακώβου τὸ ἀνάγνωσμα.

Ἀδελφοί ὑπόδεσθε. Ut supra.

Εὐαγγέλιον ἐκ τοῦ καὶ Λουκᾶν.

Τῷ κυρίῳ ἐκείνῳ. Ἀντίφωνα ὁ Ἰησοῦς. Ut supra.

Καὶ εἰς τὴν τὴν ἐκτενὴν ἑτέρον Ἰερών. καὶ τὴν κατεχόμενος ἄλλος, καὶ πάντα καποδίνως λέγονται, καὶ πληρῶται ἡ λειτουργία.

Καὶ ὅπως εἰσέρχεται ὁ ἀδυνῶν, καὶ ἀπάρχεται ψάλλον τὸ ἱερόμενον. Ἐλέησον ἡμᾶς Κύριε ἐλέησον. Καὶ διδόναι ἑκάστῳ αὐτῶν ἐν χερσὶ τὰς προγεγραμμένας ἐκείνης τῷ μέτωπον, καὶ τῇ ὠτί καὶ τῇ χεὶρ καὶ τῷ ἀδυνῶντος καὶ στήθους τὸ κατὰ αὐτὸν ἑκάστος, ὡς περ εἴρηται. καὶ μετὰ τὰ αἰεῖν οὖλον τὸ οἶκον ποιουῦντες τύπον σταυροῦ ψάλλουσι. Ο κατὰ τὴν ἐκείνην βοήθειαν τὴν ὑψίστην. Καὶ ὅπως κατατελεῖται ἡ λειτουργία.

Circa præsens officium, observa primo. Oleum in non modica quantitate requiri, ut quod septem ellychniis consumatur, & ex ea infirmi domus sit pluribus in locis a Sacerdotibus perungenda.

Secundo, *μολυβδῶν*, seu *μολυβδίων*, esse lucernarum τῶν τῶν, superem videlicet cum ellychnii alveolo: *ἀπτερον* autem ipsum ellychnium esse, *ὑποστρεφόμενον* quod *ἀπτερον* ardet: quod & corrupte *ταβίν*, sive *ταβίον*, & ab aliis *κοτὶ* & *κοτίον* dicitur.

Tertio, Officium hujusmodi nocturnum esse, & per totam noctem in infirmi domo produci, & fieri *παννυχίδα*: ideoque matutinarum modulum. *Θεὸς Κύριος*, de quo fol. 46. derelinqui præscribitur: & lugubre Alleluja decantari.

Quarto. Tres priores orationes benedicendo oleo accommodas esse.

Quinto, Per laudes hic intelligi eam τὴν ὁρῶν partem, de qua nos fol. 47. in calce.

Sexto, Officium hoc, etiam missam dicendam requirere, in qua infirmis quædam propria dici præscribuntur. Similem ritum habuere quondam Latini utentes ritu ab Hugone Menardo relato in Notis in Gregorii Sacramentarium pagina 355.

Septimo, Finita missa infirmum ungi, sive in Ecclesia, si aliquatenus valeat, sive in domo, si vires illi deficiant.

Ostavo. Orationes a singulis Sacerdotibus super infirmo dicendas, hic deesse.

Superest officium idem prout in his editis extat, cum aliis pariter excusis anno 1570. conferendum.

a Καὶ μετὰ τὴν δ' ἑλπίδα. Hæc & quæ sequuntur, usque ad verba *προκείμενοι Ἦχος β'. Ἰχθυς*, &c. desunt in vetustioribus illis exemplaribus.

b Προκείμενον. Ἦχος β'. Ἰχθυς. Clarius dicta vetusta Veneta observant, propositum hoc, cum Evangelio & oratione sequenti, a secundo Sacerdote dici debere, (primus namque Apostolum, Evangelium, & orationem suam legit) scribunt ideo, &c. εἰς τὴν λέγει ὁ δεύτερος Ἰερών τὸ προκείμενον Ἦχος β'. c Εἰς δὲ τὸν Θεόν. Post verba hæc, subdunt dicta vetusta exemplaria. Εἰρήνη σοι. Σοφία Ἀληθεία. Ἰαλμός τῷ Δαβὶδ. Πρόχουμεν. de quo consulenda liturgica, fol. 111.

d Ἐλέησον ἡμᾶς. Desunt hæc in aliis Venetis. e Καὶ ἀσπάζεται τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον. Interferunt hic dicta Veneta. καὶ χρίεται ἐκ τοῦ ἁγίου εὐλαίου περὶ τὸν ἱερέων λεγόντων τῷ δ' ἑλπίδα. Πάτερ ἅγιε &c.

Καὶ ἐπὶ τὸν σταυρόν. (Legunt *ἐπὶ τὸν σταυρόν*, καὶ ἐπὶ τὸν σταυρόν.) f Βάλε μετὰ τὸν σταυρόν. Desunt hæc in dictis exemplaribus.

IN OFFICIUM SANCTI OLEI. NOTÆ.

1. **T**ὸ Ἁγίον ἔλαιον.) Ab oleo sancto, Extremæ Unctionis materia remota, Sacramentum ipsum, nomen apud Græcos obtinet: *Ὁσίωσις* *ἁγίου*, *ἁγίων ἔλαιον* dicitur, quia precibus & Ecclesiæ benedictione, sanctum effectum est, & homines unctione reddit sanctos. Passim autem rursum *ὡχίλαιον* vocatur, quasi dicas (non olei consecrationem, ut barbaeus Meursius in Glossario) sed *oleum cum oratione*, compositis ad invicem *ὡχί* & *ἔλαιον* vocibus; eo quod oratio huius olei unctionem semper comitetur. *Advocat Presbyteros, & orant super eum ungentes eum Oleo*; dixit Jacobus episcopus Canonicus cap. 5.

2. **Τὸ ἐπὶ ἱερῶν.**) Præsentis officio peragendo, ipsique sacramento conferendo, septem Sacerdotes apud Græcos hodie conveniunt, totidemque quondam apud Latinos, Hugone Menardo in Gregoriani Sacramentarii notis teste, concurrerant. Septenarii vero illius numeri rationem Thessalonicensis suggerit: *καὶ ὁ μὲν Ἀδελφός, οἱ ὅσοι σὺ τὸν θεὸν ἀγαπᾷς. ὁ δὲ συμπέδωκε ἐπὶ τὰς πόδας σου προσκλίνει. οἱ μὲν δὲ διὰ τὰ ἐπὶ τὰς πόδας ἀγαπᾷς ἐν ἱστορίᾳ δὲ τῶν πνεύματων. ὁ δὲ διὰ τῶν ἐπὶ τὰς πόδας τῶν νόμων πάλαι ἱερῶν κλήρον σκεπτικῶντας ἐκ τῶν ἐπὶ τὰς πόδας, προστάγματι θεοῦ, καὶ καταβαρύνται σὺ τὸν χυλὸν, ὡς ἀντὶ τῶν ποικίλων αὐτοὶ πόλων, καὶ τὰ σκληρὰ τείχεα τῆς ἀμαρτίας ὑποκαταστάντες κατέλασαν. ὁ δὲ καὶ τῶν νεκρῶν ὡς τῆς ψυχῆς, καὶ μίμνηται τῶν προφητῶν, ὡς ἐπὶ τῶν ποικίλων ἐκείνων ἐκ Σωφροσύνης, ὑπεκρίναντο ἱερῶν ἐπὶ τὰς πόδας, ὡς τῶν ἐγγύμων καὶ δὲ ὁ Ἐλισαῖος τὸν παῖδα, ἐπὶ τὰς πόδας ἱκανοποιήσας, καὶ ἐπὶ τὰς πόδας ὡς ἄνθρωπος. ὁ καὶ ὡς Ἡλίας ἐπὶ τὰς πόδας ὑπεκρίναντο, τὸν ἱερὸν δὲ ἐκλήρον τοῖς ἀμαρτανόμοις, πάλιν ὑποκαταστάντες. καὶ κατήγαγον ὑστὸν. καὶ ὅτοι ἐπὶ τὰς πόδας ὑπεκρίναντο, μὴ δὲ ἀμαρτίας αὐχμὸν, ἀποκρίναντο δὲ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἱερὸν, τῶν καλῶν λαβόντες τῆς χάριτος, καὶ τὸ ἔλαιον ἐκ τῶν Θεῶν τῶν ἀφ' ὧν, ὡς ὑστὸν κατήγαγον. ὅτοι μὲν δὲ οὗτοι, ὡς ἡμεῖς δοκῶμεν. ἢ ἴσα.* Et Dei quidam frater Jacobus Presbyterorum numerum non exprimit. At vero septem esse vocandos consuetudine traditum est: quod si forte arbitror propter dona septem, quæ apud Isaiam numerantur: vel propter illos septem antiquæ legis Sacerdotes, qui divini jussu circumneunt urbem Hiericho, septies tubis accipiunt, & mœnia diruunt: ut etiam septem Sacerdotes perquisita urbem duraque mœnia aliternum peccati demoliantur: vel etiam tamquam mortua existente anima, ut supra prout istius Sannatides, ad imitationem Prophetæ septies orant Sacerdotes, & eam suscitent, prout sane excitavit puellum Eliseus, septies reverens, septies iterum precans: vel quemadmodum Elhas septies orans, calum quod peccantibus clauserat, iterum aperuit atque deduxit pluviam: sic isti septies deprecati, solvant quidem squallorem peccati, accepta vero gratia clavi, non secus atque Petrus aperiant calum, atque misericordiam remissionis, velut imbrem a Deo deducant. Ite ergo senus est, ut mea fert sententia, septenarii numeri, tres autem Sacerdotes, ubi modica est eorum copia, a sacris peris que ternarii numeri petita ratione, sufficere arbitratur, idem Symeon: qui tamen ab errore gravi nullatenus excusari potest, ubi unum solum, absque aliorum ope vel societate sacramentum hoc non posse conferre, impie asseverat. Ea namque potestas in uno solo convenienti Ecclesiæ ministro, ac plerisque Christianæ pestore residet: quamvis tanti Sacramenti reverentia, & antiquorum Ecclesiæ morum imitatio, plures expetere videatur: imo & olim adfuisse, tum ex D. Gregorii sacramentario; tum ex aliis vetustissimis Ordinibus Hugonis Menardi ope, e squallore tenebrarum erutis edocemur: id olim religiose sanxit Gregorius III. Pontifex Maximus in excerpto ex dictis Sanctorum Patrum cap. 9. *Cum reverentia*, inquit, *deferatur oleum ad infirmos, & eos ungant Sacerdotes cum magno honore, & orationum celebritate, quæ ad hoc sunt ordinatæ*: recentius primum illum nunquam laudatum satis morem, Concilium Mediolanense quartum renovavit, Titulo, *Quæ pertinent ad Extremam Unctionem, &c.*

cei rationi a D. Thoma 1.4. contra gentes cap. 83, relatæ valde conformem. Sacramentum hoc enim, inquit, perfectæ curationis effectum habet, & in eo reperitur copia gratiæ: & ideo competit illi ut multi Sacerdotes intersint, ut & oratio totius Ecclesiæ effectum huius Sacramenti coadjuvet. Unde Jacobus dicit. *Inducat Presbyteros Ecclesiæ, & oratio dei salvabit infirmum*. Si tamen unus solus Presbyter adfit, intelligitur hoc Sacramentum perficere, virtute totius Ecclesiæ, cujus minister existit, & cujus personam gerit.

3. **Ἐν ἐκκλησίᾳ ἢ ἐν οἴκῳ.**) Domi quidem gravi ægritudine decumbentes, hac sacra unctione, & relevari, & communi posse intelligimus. in Ecclesiam vero cum soli firma valetudine utentes se conferant, quia ratione Sacramentum hoc postremum potest illis conferri? Rem gestam a Græcis enarro, quod probandum rejiciendumve in ea apparet, exinde facile dignoscetur. Gravi afflictos ægritudine, deque salute recuperanda desperantes, officio præsentis super eis recitato, unanimi cum Latinis consensu, in domibus Græci ungunt; in quo non modica, ut Christianos deest se laude dignos ostendunt: imo & ægroti plerique a plebe, aliorum manibus & ope ad Ecclesiam se deferri student, tum ut sacrorum præsentia, & animo levamen, & corpori miraculi alicujus experimentum in recuperanda salute obveniat, ibique plurimum nonnumquam dierum spatio, in Catechumenæis jacent, pernoctant, morantur, & sacra tandem unctione sibi remedium exposcunt: quod si Arcudius advertisset, non tam levi causa sanos in Ecclesia, ac ægrotos in domibus, hoc se Sacramento communi solitos asseruisset. Contingit tamen, fateor, aliquando, ut officio peracto, ex altantibus plerique, vel benedictionis spiritualis obtinenda, vel levis alicujus doloris eos afflictantis, leniendi gratia, Unctionis medela se curari exoptent; quod cum præsent Sacerdotes eadem oratione ac super ægrotos recitata, negotium facessunt Theologo dubitanti, an unctio hujusmodi sacramentalis sit habenda, nec ne? Condemnat eam Arcudius lib. 5. cap. 4. ut irreligiosam & sacrilegam, & quæ nulla premente necessitate, subiecto ejus incapaci exhibeatur. Mihi certe non ut se vera, ita & æqua, vel ratione stabilita videtur hæc sententia. Neque etenim, ut ad germanum & suis partibus absolutum Sacramentum accedunt ii, qui hujusmodi unctione benedictionem aut consolationem spirituales expetunt: vel qui levi dolore pressi, aut vulnere percussi, ejusdem unctionis medicamine a Deo se sanandos confidunt: deest siquidem ministris, sacramenti hac ratione conferendi animus, deest & totus ille precum apparatus, quo solo appposito, sacramentum hoc (quod non unctionis tantum, sed & orationum est fœtus) Græci Theologi perfici decet. Illa vero brevis oratio, *πάτερ ἄγιε, ἰᾶσθι*, &c. quam veram germanamque sacramenti huius formam complecti asseremus, amplissimo verborum sensu abundat, & quæ forsitan non nisi præcedentibus aliis precibus ad sacramentum efficiendum restringitur, & quæ proinde a variis unctionis usibus, minime abhorre, & modo huic, modo alteri, pro vario Ecclesiæ ministri propositis, applicari posse videtur. Unctionem præterea extra sacramentum ex oleo infirmorum ab Episcopo consecrato, variis morbis adhibitam fuisse, gesta sanctorum & historiæ Ecclesiasticæ ab ipsomet Arcudio citato memoratæ certissime docent, & Græcos a sacrilegio incurrendo, aliis adjunctis rationum momentis possunt absolvere: maxime si legitimam & probatam tenemus Latinorum illam consuetudinem, qua non ægrotis tantum, sed etiam populi necessitatibus oleum infirmorum olim fuisse benedictum ostendit D. Gregorii sacramentarium, in quo juxta lectionem Codicis Rhemenis, apud Hugonem Menardum notarum pag. 67. scribitur, *Benedictum oleum pro infirmis, sive pro populo, &c.* Quid est enim τὸ, *pro populo, τῶν pro infirmis*, disjunctive oppositum,

nisi *pro usibus populi*, etiam extra sacramenti necessitatem occurrentibus? In eodem quoque Gregoriano Sacramentario, si bene judicem, eadem legitur oratio in unctione caerimoniali infirmi, de qua Marci 6. & in Sacramentaria de qua Jacobi 5. secundum namque citati Menardi editionem fol. 251. occurrit ad ungendum infirmum oratio: *Inungo te de oleo sancto, sicut unxit Samuel David in Regem, & Prophetam: operare creatura Dei, &c.* quæ eadem pag. sequenti comperitur esse vera sacramenti unctionis forma: & nec cum Menardo pag. 331. notatum, erronee repetitam: nec in priori tamquam proprio in loco positam dicas; ex adverso, nec repetitam, nec loco motam asseres: si priori vice ut caerimoniali unctioni, secunda ut Sacramentariae deservientem intellexeris. Et in eo forsan sensu cum Gaufrido de Collone S. Petri Vivi Senonensis Monacho, cujus Chronica inter M. M. SS. Monasterii S. Germani de Pratis asservatur, de Felice Papa affirmaveris, quod *constituit infirmorum ultimam unctionem* (titulo de S. Felice Papa, de ultima unctione) quod nempe caerimonialem a sacramentali sejunxerit, & hanc Jacobi Apostoli promulgatam scriptis, a Felice Pontifice ultimam deinceps vocitatum, judicabis. Plures autem difficultatum spinas ingerit, & difficilius a reprehensione vindicatur ille ritus, quo gravioribus subditi peccatis, licet sint ex omni parte sani; quia tamen ægrotorum delicta sanctam unctionem curare noverunt, illam deinceps pro Canone, id est pœnitentia acceptam, & a Sacerdotibus impositam, in delictorum satisfactionem subeunt; & exinde Sacerdotibus tota precum harum serie se expiandos, & infirmorum unctione velut adversa animæ valetudine affectos, & medendos offerunt. Respuit idcirco ritum istum, & omni animi contentione detestatur Arcudius, quasi subiecto minus apto, fano nimirum homini Sacramentum infirmorum attentarent applicare. Verum cum in homine sano ut incapaci subiecto non possit effectum suum sacramenti unctio producere: illud idem est, quod si non approbandum, saltem violatæ religionis crimine non condemnandum hunc ritum persuadet, cum nec Græcos conferendi sacramenti propositum habere, demonstrare queat Arcudius. Infirmum enim spirituatem præ oculis habentes, precibus quidem his velut pharmacum salubri sanandum suscipiunt, vulnera ejus oleo sancto curare, tum votis & benedictionibus alligare student: non ita tamen ut unctio precibus adjuncta, ex opere operato animæ deleat infirmitates, sed si quid possit ex pœnitentis tantum devotione, aut Sacerdotis deprecantis charitate, id est ex opere operantis illud valet producere. Addo & hac eadem mente unumquemque oleo sancto ab Episcopis benedicto sese in Ecclesia Orientali ungendum offerre feria quinta in Cœna Domini: unctionemque ejusmodi ut peccatorum antidotum, & sanctitatis largitricem, sacræ communioni præviā Episcoporum manu suscipere; sed nec ille pœnitens corpore vegetus, nec illi mysteriorum Dei dispensatores, veri germanique sacramenti suscipiendi vel concedendi mentem animumque dicendi sunt habere; cujus defectu, cur sacramentum irreligioso usu temerare aut violare possint, non video: cum nec apud nos probum sit ullum pœnitentiæ sacramento illatum, si extra confessionis ipsiusque sacramenti cancellos, peccatis venialibus solvendis, pœnitentiæ formam verbis exprimentibus utatur, dicatque Sacerdos ex Prædicatore caerimoniali. *Sitis absoluti*, quod idem est ac, *Ab solvo vos a peccatis & negligentibus vestris*: abest enim ab ejus mente, sacramenti exhibendi intentio, deest & subiectum illi suscipiendo proxime dispositum: & apta sunt congruæque illa; ut venialium remissionem absque sacramento operentur: ex quo a pari præter cujuscumque sacramenti collationem in animo habitam, has preces & hanc unctionem, præmissa sacramentali absolutione, in delictorum satisfactionem poterunt Græci imponere, maxime si antiquam & sinceram traditionem esse compro-

bent. Quamquam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quorumcumque fidelium Matri & magistræ, mori gerendo, sint potius Græci ab hac consuetudine deterrendi, ne aut imprudenter sacramenti conferendi animam assumant, aut erronee (quosdam enim ita sensisse non diffiteor) anticipata gravis morbi occasione, a recta valetudine utentibus sacramentum illud præveniri posse arbitrentur; vel tandem levissimo morbo curando adeo pretiosum hujus sacramenti remedium impendant, & pœnitentiæ usum in Extremæ unctionis susceptionem illegitimam convertant: atque ita ex indiffereta & promiscua sacramentorum & sacramentalium susceptione, sacramenta violent, & superfluo nefandoque cultu Sacramentalia quæque prosequantur. Verum, ut Græcorum præcipitata nimis ac inutilis quandoque unctionis hujus suscipiendæ aviditas cohibenda, vel penitus deponenda judicatur; ita Latinorum quorundam in eodem Sacramento suscipiendo segnitie stimula, & fraudulenta desidii deceptio, qua ad ultimum usque spiritum agendum, viribus omnino morbo invalescente, fractis, non propinquis tantum, sed & salutis spe vitæque ipsa valere jussis, remittitur expetendum, acerbis doctorum pietatisque Christianæ moderatorum reprehensionibus & monitis est castiganda: Atque ita Jacobi verbis obaudientes Græci, nusquam infirma corporis valetudine, ex pœnitentis solius affectu, feria magna quinta, Ecclesiam ungendi convenient, sed in infirmitate positi Sacerdotes cum unctione deprecatorios advocant: Latini vero neuriquam hanc extremam, quod in extremis vitæ conferenda sit, at quod unctionum Baptismi Confirmationis, vel Ordinis postrema occurrat, vocitam mente volentes, nec non eo fine institutam, ut oratio fidei salvet infirmum, & alleviet eum Dominus, (cum videlicet, hinc morbo vitæ periculum inferente, illinc vero plurima adhuc salutis spe relicta, ut his verbis (ne Deum tentet, vel miracula stupendaque signa quotidie deprecetur) Ecclesia, rationis amica, ac corporeæ quoque salutis hominum provida, congrue possit orare: *Cunctos dolores cordis & corporis ab eo expelle, & plenam ei ceteris interiusque sanitatem misericorditer redde, &c.* Et, *hunc famulum a lecto ægritudinis tuæ potentia erigat ad salutem, &c.* pluraque his similia, (quæ minitantem quidem, at non certam mortem morbum imminutum significant) sedulos magis ac sollicitos de sacramenti hujus fructu percipiendo se præstabant: & advertent insuper pœnitentiam plurimam sacramentum hoc profiteri (quæ fuit ratio ut pœnitentibus sanis suscipiendum illud imponerent Græci) lachrymas, cordis dolorem exquirere, ut si in peccatis sit infirmus, dimittantur ei: preces ejus Dei misericordiam provocant, cilicium cineresque ægroto imponendos secum olim ducebat: & ne Græcis castigatione dignis faveam nimis, pœnitentiæ comitem ac appendicem nusquam vocabo, periclitanti tamen ob imperfectionem pœnitentiæ, ac in ejus subsidium & complementum, in extremis vel vitæ periculo, nec non ut prævia communionis dispositio non ita pridem assumebatur; sicut Confirmatio quondam & Baptismum consummabat, & ad Eucharistiæ gratiam consequendam hominem recens in Christo natum præparabat. Verum quis mente sanus pœnitentiam, Deique pulsandam misericordiam, aut Eucharistiam salutis cibum, fideique mysterium ad usque vitæ metam reponat suscipiendum, cum desperata corporis sanitate, emortuisque sensibus, animaque ipsa suis omnibus actibus interdicta, hostes exitum ejus præstolantes eam in perditionis barathrum detrudere confidunt? Eodem itaque temporis spatio ac eodem morbi corporisque statu, quo confessio & communio a nobis expecti debet, unctio, ut indivisa quondam sacramentalitatem in nobis ex simili dispositione gratiam possit producere.

4. Εὐλογεῖτε τὸ πρῶτον τῶν ἀρετῶν ἱερῶν. His verbis εὐλογεῖτε ὁ Θεὸς ἡμῶν. πρῶτον τῶν ἀρετῶν καὶ ἐπὶ τοῖς αἰῶνας ᾠαίνεσθαι.

αὐτοὶ ἐκείνους ποιοῦμενα. ἢ καὶ ὡς ῥέποντα πλὴν φωνῶν ὅς
ῥέδοντων ἀπὸ τοῦ μέλους, καὶ ὅς ῥυθμὸν ὅς ἱρραῶν. εἰ μὴ γὰρ
ἀπὸς ἐκείνου ὅς αὐτὰ λαλοῦντων φθόγγος ἀδιδωμένο, οὐκ
ῥυθμὸν εἶναι τὸ μέλος. ὅδε ἐναρμόνιον, οὐδὲ μέλος ἀν-
λέγοντο ἀλλ' ἀπὸ καὶ ἀνάρμοστον. καὶ ἄρ' ῥυθμὸν φάνηται.
Moduli dicuntur, qui ad Tractuum modum ῥέπον-
ται inflectuntur & canuntur: vel quod cantorum vo-
ces ad sonum & numerum Tractuum modificant: *nisi enim ad eorum normam modulantium vox di-
rigatur, nusquam erit consonus cantus, aut suavis
harmonia, neque melodia vere vocabitur: sed abso-
lus quidam, insoncinnus, & ineptus clamor.* Et ne
taceat in psallentium choro Arcudius: ῥοπαεῖον, in-
quit, ἀπὸς τὸν ἱρρὸν τὴν ῥοπαεῖον καὶ τὴν ἀκὴν ἐκ
οἰωνοῦ παραδωματοῦ καὶ τελεωτικόν. Moduli juxta
Tractus vertuntur, & ad illos inclinant: velut enim
exemplar, & perfectam causam eos respiciunt. In-
ventorem porro ῥοπαεῖον facit Chrysostomum lau-
datus Ligaridius (non enim modernam esse illo-
rum editionem docet Cedrenus, qui jam Zenonis
Imperatoris ætate Anthimum & Timoclem ῥοπα-
εῖον ποιητὰς floruisse testatur) ποτακίων autem Ro-
manum Monachum, dicato ipsi ab Ecclesia Græca
die celebrem; ἔξαποσταλέων vero Constantinum
Leonis Philosophi filium. Sed ut ῥοπαεῖον, & Hym-
norum compositioni animum applicuerunt Impe-
ratores, ita & modula sonoraque voce in Ecclesia
publice cantare in laude quondam posuerunt. Lau-
datus ideo a Cedreno Leo Armenius, deque Theo-
philo alias impio, refert idem auctor, ὡς ἐπιλοτι-
μῆτο καὶ μελωδὸς εἶναι. διὸ καὶ ὕμνοι ποιῶν τινὰς, & εἰ-
ρηρὰ μελίζων, ἔδωκεν ἀποῖν ἐπὶ τοῦ. μεθ' ὧν, καὶ τὸ τῆς το-
σάρτης ἡχῆς, ἐκ τῆς καὶ πλὴν ὁδὸν ὁδὸν. Αὐτοὶ καὶ με-
ταρμολογῶντες ἔρ' ῥυθμὸν ἔτιον, παραχρῶν ἐν τῇ τῇ Θεῷ ἐκ-
κλησίᾳ, εἰς ἐπὶ καὶ ἔδωκεν διωρεῖσθαι. φέρεται δὲ, καὶ τι-
λόγος, ὡς ἐρωτῇ τὸ μέλος βαλόμενος κατὰ τὸν μετὰ τὴν ἐκ-
κλησίαν ἐν φαιδραῖς πωρηγύρεσι. ἐπαρητήσατο, τὸ χειρο-
νομεῖν. δὲ τῷ κληρῷ ὑπὲρ τούτων, χρυσὸν λίβανος ἐκατόν.
καὶ τὸ εἰρηρὸν δὲ κατὰ πλὴν βασιφόρον, τὸ, Ἐξέλθετε ἔδην,
ἔξέλθετε καὶ λαοί, τῆς ἐκείνου φάσκουσιν εἶναι τοκοῖν Λυγῆς.
Ambibat (Theophilus) & musicæ laude excellere.
Hymnosque quosdam & Versus composuit, decanta-
ri postea jussit: de quibus est, Benedicite, quartus
Toni: quod ex Audi filia, octavo Cantico, a se con-
cinnatum in Ecclesia Dei clara voce cani mandavit.
Ferunt etiam illum cantus amore illectum, in solem-
nibus ad magnam Ecclesiam conventibus ac festis,
ne manus quidem ad cantus artificiosam normam
agitare recusasse: Ceterumque ideo centum argenti
libris donasse. Quidam ejus ingenii factum Versum
illum, qui festo Palmarum die cantatur, ferunt: cu-
jus initium: Exite gentes, exite populi. Vox porro
χειρονομεῖν, non est simpliciter elata, depressaque ad
numerum manus modulandi moram, normamque
præscribere: sed Græcis ad pulpita cantaturis mini-
me convenire solitis, est; post κόμματα ῥοπαεῖον a
Canonarcha e libro suggesta, cantus moderatorem
in omnium conspectu, variis manus dextræ moti-
bus & gestibus, erectis nimirum, depressis, exten-
sis, contractis, aut combinatis digitis, diversas can-
tus figuras, & vocum inflexiones characterum mu-
sicorum vice designare: atque ita hunc cantus du-
cem reliqui attente respicientes, velut totius mo-
dulationis regulam sequuntur. Quibus de Theo-
philo, & aliis prioribus tempore concessis, nota-
rum musicarum in læva manu impressa series, &
musices prima rudimenta variis ejusdem manus
juncturis locisque mente concipienda, Joanni de-
cimo nono Pontifici Romano velut illius inven-
tum nequeunt attribui: scripserit de eo licet Ciac-
conius circa annum 1028. Vir artis musicæ erudi-
tissimus fuit, novam vocum flectendarum discipli-
nam, quæ in hunc usque diem observatur, per litteras
syllabasque flexuris digitorum lævæ manus adjun-
gendas edidit: nisi forte intelligamus χειρονομίαν il-
lam (Gallis Gimme dictam) dextræ manus motibus
& flexuris a Græcis jam, a sæculis aliquot usitatam;
Joannem Pontificem in lævam transtulisse, & Latini
addiscendam tradidisse.

13 Θεοτοκίον) Ultimam Odarum sive Canticorum

ῥοπαεῖον, pro suo in virginem Deiparam affectu, ver-
bis ipsius Odæ subiecto quadrantibus compositum,
solent in ejus honorem Græci decantare. Sæpius
autem in officiis Ecclesiasticis contracta hac nota
D. depingitur. Ante penultimum vero modulum τὸ,
δοξα Πατρὶ, & Τίῳ, &c. contracta hac figura ο. no-
tatum conspicitur: & sequens Versiculus, καὶ τῷ καὶ
τῷ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας ὁ αἰὼν. τῷ Θεοτοκίῳ præmit-
titur.

14 Ωδή γ.) Quid est quod Græci post primum
quodlibet Canonum Canticum, omisso secundo,
tertium confestim subjiciunt? Respondet Zonaras.
Παραλιπαρῆται δὲ, ἢ δ' ἀπὸ τῆς ὁδῆς, ὅτι ὕμνος εἰς τὸν
Θεόν. ἀλλὰ ἀπομαρτυρεῖται ἀπὸς Ἰουδαίους & ἀπὸ τῆς
ἐκείνου τὴν ποιεῖν αὐτῶν, & τὴν μελῶν αὐτῶν καταλήγει
κακῶν προαγορεύσει, ὅδε δὲ λέγεται ὡς ἀποκήρυξις τῆς πα-
θησόμενων κακῶν τοῖς Ἰσραηλῆταις, ὅδε τὴν ποιεῖν αὐτῶν,
καὶ κακίαν, καὶ τὴν περιπαθεῖν σφοδρὰ προαγορεύσει, ὅδε ῥοπα-
εῖον ποιεῖν. ἀπὸ δὲ γὰρ καὶ ὁδῆς, & ὕμνος, καὶ προαγορεύει ἐκ
δὲ, ὅτι περιπαθεῖν καὶ ὁδῶν ὁδῶν οὐκ ἔστιν ἐκ σω-
τεριμῆς καρδίας. Omittitur autem Canticum se-
cundum, quia non est Hymnus ad Deum, sed com-
pellatio Judæorum, & comminatio, & nequitia eo-
rum increpatio: matorumque quæ eis supervensura
sunt, prædictio. Dicitur etiam Canticum quia est præ-
nuntiatio gravissimarum cladum, quas ob improbi-
tatem Israhelæ incursumerant: & præmonitio tri-
stissimarum & plane tragicarum calamitatum. A
voce enim ὁδῆς contractione facta sit ὁδῆς: & est
Hymnus & oratio affectuose, & flebiliter, & con-
trito corde instituentia. His Zonaræ verbis, quæ-
stioni tenebras densiores offundentibus, lux est
aliunde deducenda. Cum soleant, novem scriptu-
ræ sacra Cantica ὁδῆς, secundum ordinem & fe-
rias, εἰς τὸ ὅρθρον ἐν laudibus, Græci recitare: primum
quidem Dominica & feria secunda τὸ, Ἀσπασιν τῷ
Κυρίῳ ἐν δόξῃ γὰρ δεδοξάμεθα: secundum, de quo hic
sermo, τὸ, Πρόσεχε ὡραὶ καὶ λαλήσω, feria tertia: ter-
tium, Ἐσπερώδην ἡ καρδίᾳ μου ἐν Κυρίῳ, feria quarta:
quartum, Κύριε εὐσχήκοις τῷ ἁκούῃ σου, feria quinta:
quintum, Ἐκ νυκτὸς ὁρῶν τὸ πνεῦμά μου ἀπὸς σὺ ὁ Θεός,
feria sexta: sabbato vero sextum, Ἐβόησα ἐν δόξῃ
μου ἀπὸς Κυρίου, & septimum. Εὐλογητὸς εἶ ὁ Κύριος τῶν
πάντων ἡμῶν: reliqua duo tandem alio tempore persol-
vunt. Secundum autem illorum, ἀπὸς τῆς ὡραὶ καὶ
λαλήσω, quia correptionibus & minis in perver-
sitas & peruelles Hebræos tonat, omissum idcirco toto
anni decursu, solo quadragesimæ magnæ tempore
lugubri, quo comminationibus, & tristis augurii vo-
cibus peccatores terret Ecclesia, cantandum, resu-
mit: ita Horologii typus. ἰσὶόν ὅτι ἡ δ' ἀπὸ τῆς ὁδῆς
δὲ τῆς εὐλογητῆς, εἰ μὴ ἐν μὲν τῇ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ
κατὰ τὸν τρεῖς. Sciendum quod secundum Canticum
numquam per versus recitatur, nisi quadragesimæ ma-
gnæ tertius feriis. Jam cum Canon quilibet ob no-
venarium scripturæ Canticorum numerum, no-
vem quoque Odis reperiatur constatum, cum se-
cundum, exposito tempore dimittatur, hac quoque
de causa Canonis odam secundam intercideri, sive
omitti necesse est. Non typorum itaque errori, sed
mysterio significando adscribendum, ut lecto Ca-
nonis primo Cantico, tertium confestim subne-
ctatur.

15 Κάδισμα.) Modulus est, inter quem cantan-
dum, cantoribus ad paulisper quiescendum, & a
labore respirandum, sedere licitum est.

16 Ο ἱεὺς καὶ βασιλεύς.) Catholicum Græcorum sen-
sum, circa Extremæ Unctionis sacramentum de-
clarat hic locus. Effectum enim secundario tantum
obtentum, corporis nimirum salutem, hæc verba:
δώρησαι τῷ ἱερεὶ τῷ νοσοῦντι, primum autem &
præcipuum, reliquiarum scilicet peccati oblitera-
tionem, hæc alia: ἐλέησον τὸν πολλὰ ἵπτακότα, καὶ τὸ
σφαλματῶν λυθῶσαι. Theologi Græci quamvis ab Ec-
clesia Latina & orthodoxa alieni Symeonis Thes-
salonicensis, hæc est aperta mens lib. de Sacram. Ti-
tulo Ὅσα ἐν ἐργῇ τὸ ἅγιον ἔλαον, quæ operatur sacrum
oleum, subdit: θεῶν χαρισμάτων μεγίστην τυγχάνει παρα-
κτικόν. ἀπαλλαγὴν ἀρρώστιας, ἀφέσεις ἀμαρτημάτων,
ἀγασμὸν χορηγῶν, καὶ ἐντυχίσεις θείας, καὶ τέλος βασιλείας
ὁδῶν.

ἡ ὁδὸς τῶν ἀρετῶν. Gratiarum maximarum ductorem se præbet, liberationis aegritudinum, remissionis peccatorum, sanctificationis, & roboris divini dispensatorem, & denique regni celorum conciliatorem; & alio in loco, Ἀγίου ἑλαίου παραδίδουαι ἔτι τοῖς ἱερεῖς τριτάτῃ, καὶ Θεοῦ τύποι ἐλέους, καὶ ἀπολύτρωσις καὶ ἁγιασμοῦ τοῖς ἀπὸ ἀμαρτίας ἐκπεσοῦσιν χορηγούμενον διὰ τὸ λυσιτελεῖν ἀμαρτυρίαν παρὰ Χριστῷ, καὶ ἁγίων ἡμετέρων ἱγέρων, καὶ ἁγιασμοῦ ἐμπέλουν. Sacramentum oleum quoque ut sceleris ritus fore sacramentum traditum est, ut quod divinae misericordiae typus sit & figura, redemptionem & sanctificationem a peccato converfis conferens. Propterea peccatorum solutionem præstat, ab infirmitatibus eripit, & sanctificatione replet. Uno verbo sacramentum a Christo Domino institutum agnoscit idem auctor, Titulo Ὁσι καὶ τῷ ἁγίῳ ἑλαίῳ, ἡτοιμασμένον μυστήριον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐν δόξῃ. Quod & sancti olei, id est Extremæ cum oratione Unctionis sacramentum a Salvatore traditum est. Idem τὸ ἑλαίον ἀγιάζοντος τοῖς μετανοοῦσι δίδωται, καὶ τὸς ἀρρώστους ἰατρῶν, καὶ διατηρεῖται ὡς σωματικὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχὰς, καὶ πνεῦμα τῶν μαρτυρῶν ὁ Θεὸς δίδωκεν. Ecce oleum sanctificationis Penitentibus conceditur, & infirmos sanat, & non corpora tantum, sed & animas curat: & de hoc frater Domini testimonium perhibet.

17 Μυστήριον ἁγίου ἑλαίου.) Alludunt hæc verba ad septenarium Sacerdotum numerum, divinarum miserationum effluxum, & adventum adumbrantem: Christus enim misericordiae typum septenario inclusit numero, qui non tantum septies, sed & septuagies septies, Petram proximo iussit delicta condonare.

18 Ἀγίον ἑλαίον.) Reliquum huius Hymni est huiusmodi: Ἀγίον ἑλαίον ὡς ἀλλοθὺς μακαρίζων σε τὸν Θεοτόκον καὶ ἀμαρτωλόν, & πᾶσαν ἡμῶν, καὶ μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.

19 Τὸν τιμιωτέρων.) Hic alius Hymnus sic habet: τὸν τιμιωτέρων Χερυβὶμ, ἔνδοξότερον ἀσχυρότερον καὶ Σεραφὶμ τὸν ἀδικοφθόρον Θεὸν λόγον περικλυτὸν, τὸν ὄντως Θεοτόκον σε μεγαλύνων.

20 Ἐξ αποστάσεων.) Genus Hymni est, pro sollicitudine gratiæ cælestis, & Spiritus Sancti adventum implorans: vel ad Apostolorum Evangelii prædicandam causa missionem celebrandam, a Constantino Leonis Philosophi filio excogitatum: quamvis in præsentia de alterutro eorum nulla fiat mentio.

21. Εν τῷ ἑλαίῳ.) Ad variarum lectionum calcem, fol. 350. observavimus olei sacri officium, ex vigiliis sive nocturnis; Laudibus, & Missa coalescere: atque adeo cum præcedentia Matutinis precibus sint interferenda (lectus enim hucusque Arsenii Canon, ille idem est qui fol. 46: numero 28: memoratur) τὸ δὲ εἰρηρὰ προσέμοια, jam, inquam, præsentibus Versus similes in ea parte τῷ ὁρμῶν Laudum decantandi sunt, quæ dicitur ἁγίῳ, sive Laudes, cum Psalmi 148. 149. & 150: de quibus fol. 46. canuntur. Reliqua vero in Missa recitari intelliguntur.

22 Τὸν ὡς ἑλὼ τὸ ἑλαίον.) Cum Sacerdotalis sit ministerii ægrotos oleo sacro linire, usu consentiente factum est, ut non a Græcis Pontificibus, sed a Sacerdotibus consecratum, & quoties urget necessitas renovatum, & recens benedictum huic sacramento conferendo proferatur. Non diffitendum tamen primigeniæ potestatis huius sacri olei consecrandi signum exhibere Pontifices Græcos, cum feriâ quinta magna solemnibus precum & ritus apparatus, semel illud in anno sanctificant. At cum in caeremoniali assistant Unctione eodem tempore consumatur; (cuncti namque ad sacram synaxim accessuri in peccatorum expiationem sese ungendos offerant: & Pontifex ipse primus omnium œconomi manu suscipit Unctionem, & reliquos deinceps ipse ungit: cui mori stuporem, ut reor, plerisque incusfuro, testimonium ex parte Damascenus perhibet sermone de defunctis: ὡς πρὸς γὰρ μύρον, ἢ ἑτέρον ἄγιον ἑλαίον, ὁ πᾶσι χρίσας δέλωται ποιεῖν τὰ ἁγία, ἀπὸ τοῦ ὁ χρίσας, μεταχρῶν δὲ χρίσας. ἢ δ' οὕτως ἀλλοθὺ καὶ ἁγίων τα. ἔτω καὶ τὸ ὡς πρὸς πλῆθος σωτηρίας ἀγνοῦν ὁ μόνος ἁγίων ὡς πρὸς οἰκισμὸν, ἢ τὸν πᾶσι. Velut enim qui æγροῦσιν ἐπιμαρτυρεῖται, vel alio sacro oleo vult inun-

Euchol.

gere, prior ipse ungendo particeps est Unctionis, & sic postea morbo laborantem inungit: ita qui pro salute proximi adhibito studio aliquid facit; primum sibi, deinde proximo prodest:) cum, inquam, tunc oleum omne consumatur, facultatem illud denuo consecrandi, privato cuicumque parochō, ipsi Pontifices taciti ex antiquo more videntur remittere. Consuetudinem Summorum totius Ecclesiæ Pontificum confirmavit auctoritas Clementis VIII: verbis manifestata in instructione ad Episcopos Latinos directâ, titulo: Circa oleum sanctum infirmorum, quo Romanus & supremus Episcopus edicit: Non sunt cogendi Presbyteri Græci, olea sancta præter Christum, ab Episcopis Latinis Diocesani, accipere: cum ejusmodi olea, ab eis, in ipsa oleorum & sacramentorum exhibitione, ex veteri ritu conficiantur, ac benedicantur, Videndus de his Arcudius lib. 5. cap. 2.

23. Βυλίνοντι τῇ καυδῇ.) Oleum infirmis ungentis in vase separato non asservant Græci nisi forsan in magna Ecclesia, in una ex appensis lampadibus, ea nimirum quæ coram Christi Domini ardet imagine; & hac de causa etiam καυδῇ καὶ ὡς ἑλὼν αὐτὸν: de huiusmodi lampade Symeon Thessalonicensis, καὶ ἑλαίον, inquit, ἐν φωταγωγῷ ἐπιβάλλεται, ἢ ἐν σκεύει, ἢ ἄλλῳ τινί, ἐν ᾧ ἔστι ἀνάπτεται φῶτα κατὰ ἐλεῖν καὶ ἱερῶν, καὶ ἐν τῷ τῷ χερσὶν αὐτῶν τῷ πνεύματι, καὶ ὅτι ὡς λυχνία ἔστι τὸ ἁγίον ἑλαίον γίνεσθαι, καὶ ὡς ὁλοκαύτωσι καὶ θυσίᾳ καθαρὰ Θεῷ ἀναφίεται. Oleum deinde in lucernam immittitur, aut in vas aliud, in quo septem elychnia juxta Sacerdotum numerum, & in figuram gratiarum Spiritus accenduntur, & quia lucerna per sanctum oleum evadit, & velut holocaustum, & sacrificium mundum Deo offertur.

24. Ἀντὶ ὕδατος.) Symeon. ἐν τῷ σκεύει ὡς τὸ ἑλαίον, σκῆνον τινὲς ἐμβάλλουσιν. ὑπερβαίνει γὰρ καὶ ἐν ἡμῖν τὸ μυστήριον τῆς ἐκείνου ἱστορίας, ὅν ἐκ Σαμαρείας ἀναλαβόμενος Ἰησοῦς ἰδοὺς ἰδοὺς αὐτοῖς. Ad oleum in vase vinum addicitur: subindicat enim & in nobis vulnerati illius curationem; quæ in Samaria suscipiens Jesus sanum fecit.

24. Ἀγιάσας τὸ ἑλαίον τῷ το.) Cur ex parte sacri Christum, hic autem Unctionis oleum sit tota materia, quærit Thessalonicensis: ὅτι καὶ ἐν τῷ ἁγίῳ καὶ μεγάλῳ μυστῇ, καὶ ἑλαίον ἐν τῷ ὡς ἑλὼν. Quæ ratione in sancto, & magno Unguento, & in Extrema Unctione adhibetur oleum. Respondet; ὅτι καὶ καὶ ἐν ταῖς τῷ τῷ τοῦ Θεοῦ ἐλέους ἔχῃ τὸ ἑλαίον. ἐκείνῳ γὰρ ἐν τῷ μυστῇ τῷ Σωτηρίῳ ἡμῶν, καὶ τὸ ἀπὸ θανάτου λύτρωσιν, καὶ τοῦ ζώοντος Πνεύματος τῷ σφραγίδι σημαίνει, δι' οὗ τὸ κατακλυσμοῦ τῆς ἀμαρτίας ἐρρύθμην. Quia tam hic, quam ibi, divina misericordiae typum præfert oleum: Illic namque in Unguento salutem nostram, & a morte liberationem, & Sancti Spiritus signaculum, quod peccatorum diluvio sumus erepti, significat.

26. Εν δὲ ὡς λέγει ἡ ἐν χρί.) Superiorem orationem ab omnibus Sacerdotibus dici permittant hæc verba, quamvis superiora: ἔτι λέγει ὁ ὁρμῶν τῷ ὡς ἑλὼν uni soli detulerint; recitandam: verum hic, clare, alii tacite illam legunt: atque ita cuncti ad consecrandum oleum sanctum concurrunt.

27. Φοβερὸν ὡς τοῖς ὑπανατίστοις.) Ex his colligit Gabriel Philadelphienus sacramenti Unctionis effectum esse, ut eo municius homo, cum vita fungitur, ad cæleste regnum apertam viam, & ab occurrentibus aereis immundis spiritibus liberam reperiat: Ἀντὶ ὅτι ἀπὸ τοῦ ὡς χρίσας, ὡς τὰς ἐκείνου μυστῆρας: ἀντὶ ὅτι ἀπὸ τοῦ ἀκαθάρτων πνεύματων ἀρσενεῖται ὡς τὸ μυστήριον. Si forte hinc unctus discesserit, ad illas manfones facile conscendere potest, aereis immundis spiritibus ad eum accedere non valentibus. Cui consentit Ambrosiana sacramenti huius forma: Unge te oleo sanctificato in nomine Patris, &c. ut more militis uncti, preparatus ad certamen, aereas possis superare potestates.

28. Καὶ ἡ ἐν τῷ ὡς ἑλὼν.) Diversissima est hic, antiquorum editorum, & recentiorum lectio. Illa etenim Apostolo & Evangelio ab unoquoque Sacerdotum recitatis: tunc denique ab omnibus simul, vel saltem successive, spatio tam: non temporis eodem fieri

Y y

Unctionem, & pariter orationem *πάτερ ἄγιο ἰησοῦ ἡ χυλῶν*, pronuntiarī enarrant, atque ita circa totius officii calcem, materia formaque sacramenti ab omnibus apposita, ab omnibus quoque confertur sacramentum. Hæc vero, lectis ab unoquoque Sacerdotum Apostolo & Evangelio Unctionem, & deprecatoriam sacramenti formam confestim proferri demonstrant: atque separatim, & facto temporis intervallo, singuli ægrotum ungunt: utrobique autem materiam & formam simul adiungunt, ut unum perfectum sacramentum conferre dicantur.

29 *Πάτερ ἄγιο ἰησοῦ ἡ χυλῶν*.) Veram sacramenti Extremæ Unctionis formam hac in prece contineri, docet Neophytus Rhodinus in sua Synopsi veritacula, iussu sacre Congregationis de propaganda Fide approbata, ejusque impensis Romæ edita: ὅτι ἡ *ἰησοῦ ἡ χυλῶν* ἐστὶν τὸ ἐλεηλασίον ἀποστολικόν, ὃ ἀπὸ τῆς ἱερᾶς οὐκ ἀρνούσης περὶ τῆς πλῆθους τῆς ἐκκλησίας τοῦ εἶδος δὲ εἶναι ἡ *ἰησοῦ ἡ χυλῶν* ὅταν ἀναγινώσκῃται ἀπὸ τοῦ Πάτρως ἁγίου ἰησοῦ ἡ χυλῶν. Materia sacramenti Extremæ Unctionis est oleum olivæ expressum a Pontifice vel a sacerdotibus, qui præsentibus fuerint, juxta Ecclesiæ morem, benedictum: forma vera est oratio illa, quam dicit Sacerdos, cum infirmum ungit, videlicet: *Pater sancte medice animarum*. In eadem est sententia Arcudius lib. 5. cap. 5. quam quidem hæc rationes confirmant. Effectus enim sacramenti præcipuos & a Christo Legislatore potissimum intentos, peccatorum videlicet remissionem, & infirmitatis levamen hæc oratio discrete explicat: precandi etiam more, ut patet, edita est: conjuncta etiam Unctioni, ut materię proximæ, & sacramenti compari est hæc forma: nec tandem alia sunt verba cui formalis hujus sacramenti virtus & efficacia, commo- dius toto in hoc officio tribuatur: sed neque ex traditione alia usurpant Græci: in his itaque forma sacramenti hujus refidebit, vel certe alia congruentior sacramento huic administrando propria supererit proferenda: quam licet effingere molitus fuerit Catumsyritus Italogræcus tractatus 1. Elencho. 23. & aliis locis, & sub tertia persona compositam esse voluerit, *χρίσται ὁ δούλος ὁ Θεοῦ ἰλασμοῦ*, &c. tamen quia hucusque Græcis ignota fuit, nec Summo Pontifici innotuit, nec Ecclesiæ Græcæ fuit communis, merito cum auctore Catumsyrito, & ejus cunctis operibus, jam damnatis, reprobanda est: & quam tacite Petri Sedes admisit, in Græcis Ecclesiis retinenda. Etsi enim, quod solum in ea potest displicere, olei appositi Unctionem, vel ungendi ministerium non exprimat aperte, abunde tamen est in superioribus patefacta: & unctio præsens non nisi verborum eamdem memorantium & experimentium consecutio est & consolatorium. Et opponatur licet in plerisque Ms. hanc orationem repetiri breviorē, nihil officit: ejus siquidem incrementum nihil essentialē secum detulit aut immutavit, sed aliquorum solummodo sanctorum nomina ex posteriorum devotione adjuncta expressit, quæ nec formæ memoratæ integritatem minuant, aut ejus sensum immutaverunt. Quæcumque tamen variatio inter utramque est, alibi commodius exponitur, in ἀκολουθίᾳ τῆς παρακλήσεως ἀδελφῶν χαμαζομένων ὑπὸ πένθους καὶ ἀκαθάρτου.

30 *Αναγγέλλων Κόσμοι καὶ Δημιουργοὶ*.) Sanctos arte medica celebre, infirmorum salutis impetrandæ invocant Ecclesia Orientalis: & præ cæteris Beatos fratres Cosmam & Damianum, Antonomasticos, ἀναγγέλλουσαν mercede non conductos, ubique nuncupatos: eo quod ut de illis prima Novembris canit Ecclesia. Οὐλὴ ἀποδέμασιν ἐν ὑπακοῇ τῶν ἐλπίδων, ἀναγγέλλων ἀσπληντοὶ οἱ ἄγιοι ἐθροισθῶσαν, δωρεάν ἑλπίδων, δωρεάν διδῶσι τοῖς νοσοῦσι καὶ ἰαμάτων. *Χρυσὸν ἢ ἀργύρον ἀπορρίπτει ἡ ἐκκλησία τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἐκ τῆς γῆς τῆς ἀσθενείας μαρτυροῦναι. Totam in celis spem reponentes, besanum furibus impervium sibi recondiderunt: gratis acceperunt, gratis etiam medelam largiuntur: aurum & argentum Evangelii præceptis imbuti, non possederunt, homines & bestias, suorum beneficiorum par- ticipes fecerunt.*

31 *Κύριε καὶ ἰησοῦ*.) De his Synaxarion 31. Januarii: *ἔστι ἄγιοι μάρτυρες Κύριος καὶ ἰησοῦς ὑπάρχοντες ἀλλήληται καὶ θεοὶ ἰσχυροί. ὁ μὲν Κύριος ἐκ τῆς Ἀδελφείας πόλεως, ὁ δὲ ἰησοῦς ἐκ τῆς Ἐδέας διὰ τὴν ἐκκρίσιν αὐτῶν διακρίνῃ τῆς Χριστιανῆς ἀποδοξίᾳ, τῇ πρὸς τὴν Ἀρετήν διὰ τὴν κατὰ τὸν Κύριον καὶ τοὺς μάρτυρας ἐκείνους ἡμεῖς ἐν αὐτῷ κατοικῶντες ἐν τοῖς λαοσυνήτοις γινώσκοντες, καὶ περὶ τὴν ἀντιμετώπιον τοῦ ἐκείνου Κυρίου καὶ ἰησοῦ. καὶ γὰρ ὡς πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις ἰσχυροὶ παρέχοντο οἱ Ἀδελφοὶ ἰησοῦ καὶ ἰησοῦς, ὅσοι διέτριβον ἀπὸ τῶν, σὺν ἡμῶν αὐτῶν: & quibusdam interpositis: & *ἔστι τὰς κεφαλὰς ἀποτμήσαντες. Ἡ sancti Marcyrii Cyprii & Iovani Discolii Impetratores, Cyprii quidem Alexandriae, Iovani vero Edesse hæserunt. Propter ingruentem autem persecutionem contra Christianos ubique dispersi, in maritimam Arabiam locum secretum Cyprii, mystica habitum induit, in ea versabatur. Iovani perro Hierosolymis degens, audito Cyprii amicum verbum languentemque miraculose curantis nomine, Alexandriam venit, atque inde viri forma cum deducante, ad ipsum appulsi, cumque eo moram agit: simulque gladio animadversibiles sunt.**

32 Παντελεήμονος καὶ Ερμούλου.) Latinis pariter ac Græcis celebris est horum memoria 28. Julii: speciatim verò de Panteleemone, quem nos Panteleoneum dicimus, canit Orientis Ecclesia, *Εξ ἰσχυρῶν Θεοῦ χάρις ἰλασμοῦ, ὁ ἰσχυρὸς ἰατροῦσθαι ἀκαθάρτους, χριστιανῶν σκληρίων, λαβὼν καὶ τὸ ἴδιον. A Deo misericordie gratiam accepisti, & infirmorum medicus, statim: utinamque Christiana oratione sortitus es.* Hermolaus autem Sacerdos Panteleone in fide erudit: atque illum divina medendi arte charitatis præceptis imbuit.

33 *Σαμψὼν*.) De Sampsonē Synaxarion Junii 27. *Ἦν σκεπτικὸς ἡμῶν προνοίας καὶ χηρῶν βαλάντιος, καὶ ἰσχυρὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, οὗτος καὶ τὸν βασιλέα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πᾶσι περικύβητα ἐλπίδων, τὸ τίμημα αὐτοῦ λαβὼν καὶ ἐκείνῳ βίαν ἰαματώδη ἡμαρτῶν, ἡμῶν ἐκ τῆς ἐκκλησίας πόρτος, & medendi scientia peritus Justinianum Imperatorem in morbum ingruentem lapsum sanavit: ejus νεκροῦσθαι reliquia salutaris fluentis scaturiunt.*

34 *Διομήδης*.) *ὁὗτος μετὰ τὸν τῶν ἰατρικῶν τέχνης δι- πορῶν παρ' οἷς γινώσκοντες, τῶν μὲν χυλῶν καὶ τῶν ἀποδοξί- ας καὶ τῶν ἐλπίδων. Medendi artem professus, & τῶν ἐκ τῆς ἐκκλησίας περικύβητα, ἀνταρῶν, quidem pietatis cultu, ante τὸν θάνατον ἐκράδατο, Ita de eo Synaxarion 16. Augusti.*

35 *Φωτίου ὁ Ἀνικητός*.) Photius Aniceti nepos, cum eo igne consumptus est Nicomediae sub Diocletiano & Maximiano Imp. utriusque memoria 12. Augusti celebratur.

36 *Ἰωάννης καὶ Ἀννίς*.) Deiparentes ὡς ἴσμεν & παρ- κοσμίῳ σκεπτικῶν, in omnibus periculis & angustiis invocant Græci.

37 *Ἀστὴν ἡ δὲ χυλῶν λέγει παρ' ἰατρῶν*.) Oratio, *Πάτερ ἄγιο ἰησοῦ ἡ χυλῶν*, &c. ab unoquoque Sacerdotum un- ctione simul admota dicenda movet suspitionem de Græcis, eos irreligiose Unctionis extremæ Sa- cramentum tractare, ut qui materia, unctio- nem, & forma in præscripta oratione vere con- tenta, a singulis septem Sacerdotum repetita, ip- sum etiam Sacramentum videantur absque ratione iterare. Et Arcudius quidem qui ubi libet suos, ex pietatis officio, & naturæ debito propugnare, non animi, sed attentionis, ut reor ego, defectu, suppi- ter hic deferit lib. 5. cap. 6. ubi asserit, præsentem Græciæ usum se suspicari abusum: *ut enim illi, inquit, Græcorum ritum obscurant æντι, sic & hanc il- lud in eos irrepisse non mirum est.* Mihi tamen il- lud mirandum magis semper fuit, ut quos concor- des cum Latinis pollicetur exhibere Græcos in Sa- cramentorum sensu, eos levi occasione ad discor- diam provocet; & quasi fidei rupto fœdese, erroris, & sacrilegii non solidis, ut mihi quidem constat, indiciis condemnare non vereatur. Admitta qui- dem in perstringendis mediocri rigore Græcis, Ar- cudio rationes in unica de matrimonio materia non defuisse, utrum tamen hic tam inimicem merean-

tur censuram, & utrum simili apud Latinos existente quondam praxi, extans adhuc hodie Græcorum usus a sacrilegio immunis & alienus queat asseri, paulo morosius est examinandum. Dico itaque a sacrilegio iterati sacramenti Extremæ Unctionis imputato seu imposito, vel abusus omni suspicione, exolvendos videri Græcos; quamvis in ejusdem infirmitatis statu, nec non temporis ejusdem tractu, plures id est septem eorum Sacerdotes, easdem infirmi partes, oleo sacro, repetitaque debita verborum forma, perungant.

Conclusionem hanc validarum rationum agmen ab Arcudio minime propulsatum vel expugnatum, iterum propugnat, quarum prima petitur ex paritate plurium Sacerdotum ad unum consecrationis opus, sive ad unum Eucharistiæ mysterium perficiendum unanimi consensu concurrentium: quorum proinde multitudo aut definitus numerus uni Extremæ Unctionis Sacramento perficiendo ex unanimi consensu admotus nullatenus adversatur, aut sacrilegii inducit suspensionem. Unde etenim ministri plures sacramenti ejusdem officierent unitati, vel integritati noxii forent, si tale sit, quod vel premente necessitate, vel concedente consuetudine, vel denique ex institutionis præcepto, a pluribus perfici aut administrari debeat? Quid unitati mysterii corporis & sanguinis Christi obest, si sublato e vivis, repentino casu Sacerdote post panem consecratum, Sacerdos alter calicem consecraturus adveniat? An iterata judicatur communio, si tradito a Sacerdote Christi corpore, Diaconus sanguinem porrigat, aut si plures hostias successively in eodem Missæ sacrificio consumet Sacerdos? An non (quod hac in re mature ponderandum est) Jacobiore sanxit, aut saltem concessit Christus Dominus sacramentorum auctor & præcipuus Legislator, plures Sacerdotes advocandos, ut *orent pro infirmo, & eum ungat oleo, ut oratio fidei sanet infirmum; & si in peccatis sit, dimittantur*? An plures advocandos esse, inquit, ut unus solus ungat, cum omnes ex æquo Unctionem præstituros, sicut & oraturos advocari, Christi auctoritate fretus Jacobus edicat, eumque insuper in hunc eundem finem videatur exponere Gregorius lib. Ecclesiæ Latinæ ex Sanctorum dictis cap. 9. legem hanc ponens: *Cum reverentia deferatur oleum ad infirmos, & eos ungant Sacerdotes, cum magno honore & orationum celebritate, quæ ad hoc sunt ordinate*? Nonne plures plurium Unctiones tam congruum aptumque possunt ad invicem habere ordinem, ut nonnisi unus totius partes membraque, morali quadam conjunctione inter se coopratæ computentur: ea ratione qua loco citato Jacobus, ut plures Sacerdotes orent pro infirmo præcipiens, confestim subjungit, *& oratio fidei salvabit infirmum*; quasi nihil magis plurium orationem unam esse faciat, quam unanimis eorum pietatis consensus, & una in omnibus salvandi infirmi intentio, quæ plurium Unctiones in unam moralem sacramentalem Unctionem conjungere potest, ut ex omnibus uno mentis nexu inter se compactis sacramentum unum dicatur exurgere?

Respondet Arcudius non magis licitum esse Unctiones infirmi eodem tempore iterare, quam bis Neophytum eundem, repetita Baptismi forma, salutaribus aquis tingere. Admisso Baptismi exemplo, circa Unctionem paritas excluditur. Baptismus siquidem licet immersionibus multiplex, forma tamen & effectu jamdudum Pauli oraculo, unum & indivisum esse, pronunciatum est: & sicut *unus Christus*, ita & *unum Baptisma*. At vero variis & extensis partibus, Unctionibus, verbis, Unctio-Extrema constat: effectus etiam ejus, ut infra exponemus, non ita unus & indivisus est, ut extensionem in eo plurimam non liceat observare.

Instat Arcudius, atque respectu cujuscunque Sacerdotis, unum & indivisum sacramentum esse, nec aliquid posse posteriorem Sacerdotem conferre ait, quod a priore præstitum non fuerit.

Sed nec etiam, quam propugno sententia, plura

Euchol.

simul Unctionis Extremæ admittit sacramenta: quin potius quod ad rem præsentem spectat, ita ex Ecclesiæ suæ instituto, possent inter se tacite mentis proposito, convenire Sacerdotes Græci, ut ex omnibus partialibus Unctionibus unam totalem conflaram esse velint, nec primæ Unctionem suum effectum ante ultimam actionem fortiri. Ex D. Thoma siquidem in supplemento qu. 30. art. 1. ad 3. Quando sunt multe actiones ordinatæ ad unum effectum, ultima est formalis respectu omnium præcedentium, & agit in virtute earum. Unde cum ultima tantum Sacerdotis unius Unctione complementum, suum hoc sacramentum apud Latinos nancisci dicatur, cur apud Græcos ante ultimam ultimam Sacerdotis actionem, completum esse sacramentum affirmabis, maxime si singuli, vel eorum nomine Ecclesia, ultimi tantum actione perfectionem, & ultimam manum sacramento apponendam, esse destinaverit?

Occurrit adversarius quilibet & ait, primum Sacerdotem jam sacramentum perfecisse, nec in ejus esse potestate, ut debita sacramenti prolata forma, effectus ejus usque ad ultimam Sacerdotis Unctionem, vel formam pronunciandam, suspendatur.

Verum edocear simul, amabo, cur pluribus Presbyteris, vel in Occidua, vel in Orientis regione, ad Missam unam simul celebrandam convocatis, primo verba consecrationis effectum suum indubie consequutura pronunciantem, non omittunt alii verba eadem, sacramento perfecto, deinceps pronunciare? An non possunt cuncti tali mentis moderamine temperare intentionem, ut non nisi ad Episcopi præcipui celebrantis, vel ad clausam ultimo pronunciantis loquelam, consecrationem velint esse consummatam: cui nihil ab simile dicatur hic occurrere, ubi pluribus plurium Sacerdotum Unctionibus, quos Christus Jacobi præconio advocari voluit, & ungere, & orationem fundere, unus totalis & integer sacramenti fructus promittitur?

Secunda ratio positæ conclusioni probandæ idonea in pari usu circa Pœnitentiæ sacramentum observando, fundatur. Comperit enim solito sæpius experientia, spiritalem delicti infirmitatem, vel erubescentiæ in satisfactionem sumendæ, vel amplioris gratiæ recuperandæ causa, eidem Spiritus medico sive Patri, curandam offerri: qua certe ratione non inconvenit, ut qui gravi aliqua corporis ægritudine jactatur, ut potentius sibi auxilium adesse sentiat, a pluribus ita jubente vel permittente Apostolo, ungatur, precibusque & Unctionibus repetitis, quo facilius juxta dictum Apostolicum *sympliciter* valeat, medicamentum tum animæ tum corpori profuturum, velut iterato suscipiat?

Non placet Arcudio ejusdem peccati, in confessionibus subinde iteratis, detegendi paritas: nisi enim, inquit, novam faciem induat peccatum, vel novam de illo opinionem concipiat pœnitens, ut quod pro levi habuerat, jam judicet mortale, non statim patrem spiritualem veniam postulaturos adit: atque ita nisi ægritudinis status notanter vicissitudinem sumat, non est levis momenti causa repetenda sacramenti hujus Unctio, in quo a crimine, ait, non sunt immunes Græci, qui etiam si nihil novi ægroto accadat, tot manuum nihilominus ministerio eum inungere non verentur. Verum pœnes Arcudium sit hæc opinio, de peccato, absque mutatione in eo exorta in confessione non aperiendo: cum usu plusquam quotidiano constet, pro libito, devotionis solius excitandæ causa pluries posse peccatum idem Ecclesiæ clavibus subjici: quodque præsens dubium tangit, indubium est ex vetustis hujus sacramenti conferendi Ordinibus ab antiquitatis sedulo perscrutatore Menardo, in suis in Gregorium notis, etiam Latinos eodem quo & Græci ritu, non una tantum vice, aut uno temporis spatio, sed septem diebus continuis septenorum Sacerdotum Unctionem absque status aut ægritudinis mutatione, religiosissime usurpasse: qua vero mente aut fine, per septem dies, aut una die toties, ab-

Y y ij

que sacrilegii metu preces & Unctiones iterassent, nisi ut Apostolus innuit, ægroti *ἐπιπάθω* valerent facilius?

Tertia ratio ex similitudine sacramenti Confirmationis ostendit a pluribus simul conspirantibus Unctionem-Extremam posse perfici. Sicut enim a sacrilegio perpetrando longe positus esse creditur Presbyter Græcus, qui repetita in unaquaque Unctione Confirmationis forma, frontem, oculos, aures, nares, aliasque partes sacro Chrismate illinit, ut unum Confirmationis sacramentum exhibeat: quamvis varii sint & multiplices effectus, per varias illas Unctiones significandi; ut videlicet homo bene operetur per oculos, aures, cogitationem, &c. ita nec desinet in Unctione-Extrema unum solummodo reperiri sacramentum, & conglobatis, ut ita dicam, Unctionibus, ut partibus totum coalescens, & uno intentionis nexu colligatum; quo nihilominus varii gradatim producuntur effectus, quorum ultima perfectio, ultimæ Unctioni censetur adscribi. Et certe si repetita ungentium actio, vel loquela formam exprimens attenditur; plus multo potest obesse in Confirmatione characterem imprimente, & sacrilegii periculum multo apertius secum vehente, quam in Unctione-Extrema, juxta Theologorum mentem hujusmodi virtute & effectu destituta.

Respondet Arcudius Confirmationis exemplum non omnino quadrare, ibi enim singula membra inungit idem baptizans, hic eadem membra a diversis ministris etiam septies inunguntur: quocirca, inquit, sunt plura sacramenta, dum ab omnibus eadem forma repetitur.

Sed esto; singula a variis ministris inungantur membra: nulla tamen sit huic sacramento injuria, vel ex parte formæ, vel ex parte subjecti, si a septem Sacerdotibus in unam mentem conspirantibus, illud ministrari statuerint Christus vel Apostoli. Ex parte quidem formæ: nam deprecatoria est, atque ideo velut potentior & majori virtute prædita videtur, aut saltem supplicationis & precis statui decentius procedere, quo a pluribus eam pronuntiari continget. Ex parte autem subjecti, siue effectus in subjecto producendi, nihil obest: quia cum non sit indivisus, imo magis & minus suscipiat: aptius dicitur Unctionibus multiplicatis, & concurrentibus diversis ministris, secundum diversos perfectionis suæ gradus produci: reliquæ siquidem peccati, torpor animæ, ejusque ad studiosè agendum infirmitas, non uno, sicut peccatum, sacramenti telo confoditur, vel extinguitur. Partibus namque suis, ut ita loquar, gradibusque coalescit, corporeoque languori persimilis est: & sicut partes & incrementa suscipit, ita & decrementi per partes videtur esse capax: quod igitur obest, ejus partem per unius Presbyteri Unctionem tolli, & per alterius similiter Unctionem, alium quemdam gradum auferri; sicut corporei languoris gradus uno medicamine, & alius alio pariter pellitur? Quod quidem ita contingere assero, non ex sacramenti defectu, sed ex nimia subjecti, id est hominis indispositione, qui sicut diversis sacramentis, atque etiam uno & eodem variis in partibus puta oculis, auribus, &c. applicando indiget: ita eodem quoque secundum partem eamdem medicamento spiritali, sæpius habeat opus confortari.

Quartam rationem ex ipsismet Arcudii pag. 396. dictis compono, & propriis, ut dicitur, telis eum aggredior. Ubi discrepant & contraria loquuntur Ecclesiæ, ibi caute procedendum est, & diligenter considerandum, quænam bonæ consuetudines sint recipiendæ: ac insuper ubi Ecclesia Græca convenit cum Latina, ibi errorem abesse omnino fatendum est: atqui res ita se habet, ut Ecclesia Latina in Unctione-Extrema administranda, & plurium Sacerdotum unctionem, & veræ formæ a singulis proferendæ repetitionem injunxerit, constatque id; Primo ex libro Sacramentorum S. Gregorii ab Hugone Menardo edito & illustrato, pag. 353. ubi de infirmorum unctione agitur. *Sic faciant illi per se-*

ptem dies, si necessitas fuerit tam de communione, quam de alio officio, id est Unctione-Extrema, &c. Et infra. *Multi enim Sacerdotum infirmos perungunt, insuper in quinque sensus corporis, &c.* Secundo, codex Tilianus ab eodem Menardo, notarum suarum pag. 340. relatus, clarioribus adhuc verbis ritum eundem exprimit: *Perungant, inquit, singuli Sacerdotes infirmum de oleo sanctificato, cruces faciendo in collo, & gutture, & pectore, &c.* Dum igitur Sacerdos ungit infirmum, dicat hanc orationem morosus inungendo. *Adesto, Domine, &c. Unctio sacri olei ad caput.* Ungo [caput tuum de oleo sanctificato, &c. Mox positis Unctionum omnium formis, addit pag. 342. secundum Menardi correctionem: *Et sic faciant illi septem dies continuas tam de communione, quam de alio officio* (nempe Unctione,) *nisi necessitas contigerit, ut se abstineat.* Tertio, idem præscribit Codex MS. Monasterii sancti Remigii Rhemensis, apud Menardum eundem pag. 351. *Ungetur (infirmus) a Sacerdote vel Sacerdotibus de oleo sanctificato, facientibus cruces singulis, in dextro tempore & sinistro, non in fronte, nec in vertice dicendo: Ungo caput tuum oleo sanctificato, &c. & pag. 355. Et septem dies vel multe plures, si necessitas fuerit, tam de communione, quam de alio officio fiat.*

Negat Matthæus Galenus tum apud Arcudium lib. 5. cap. 7. pag. 398. tum apud Menardum pag. 335. Unctionem plurium Sacerdotum fuisse sacramentalem, id est ad sacramenti integritatem pertinuisse. Redibant, inquit, Sacerdotes per septiduum Ungentes, non quidem Sacramentum toties repetentes: sed statis precibus Unctione (cærimoniali nimirum) curantes laborantia membra. Hæc ille. Verum cum relatorum ordinum verba, de vero Unctionis extremæ officio, cujus etiam veras & approbatas subjungunt formas, intelligenda sint: non tanti momenti est Matthæi Galeni auctoritas, ut nos a germano & patente verborum relatorum sensu percipiendo dimoveant. His propterea citatus Menardus pag. 336. addit. Et quamvis hodie in eodem morbo non repetatur hoc Sacramentum: hæc tamen antiquus valeret usus, id non esset absurdum, quia non cessante morbo, homine adhuc existente in peccatis, ob peccata saltem venialia, quæ nobis quotidie obrepunt, quia septies in die cadit justus, jure posset hoc Sacramentum sæpius in eodem morbo repeti, ipsis causis manentibus ob quas conferri solet. Non minus ergo quondam Latini, quam nunc Græci, plures Sacerdotes infirmo eundem ungendo advocabant, unde nec hi novitatis arreptæ, nec illi desertæ antiquitatis sunt accusandi: quin potius erudiendus Arcudius, ne dum hic ostendit Ecclesiam Græcam a Latina dissentire in moribus: non se fidelem concordie inter utramque in eundem præster conciliatorem.

38 *Ἡρόντας ἀμα τῷ ἑλαιο τὸν νοσοῦντα.* Quas partes Græci ungant, nusquam Euchologium aperit: frontem tamen, mentum, genas, & manus, hac sacra Unctione liniri, iisque tactis, sensus omnes contingi asserit Arcudius, cui adstipulatur Symeon Thessalonicensis. *Ἀλλήν τῷ ἑλαιο σκουροῦσιν αὐτὸ τὸ μέτωπον, καὶ τὰς ἐντὸς λογισμῶν, καὶ ὅτι τὰ αἰσθητήρια, καὶ τὸ πρὸς ὄψαν, καὶ τὰ ἐκ τῶν χειρῶν, ἐκ τῶν δυνάμεων καὶ πρὸς τὴν πομπὴν ἀνακαταίρων αὐτὸν, καὶ τὴν χεῖρα τῷ ἀγίῳ ἑλαίῳ, καὶ ἀγιάζων ἐκτελεῖς.* Unget Sacerdos in crucis modum ægri fontem, ob contentas in ea cogitationes: faciem quoque inungit propter sensuum organa, & postremo manus: a pravis cogitationibus, & operibus eum expians, sanctoque oleo muniens illum, & perfecte sanctificans. De pectore unde exeunt pravæ cogitationes & infandæ cupidines, & de pedibus ad iniquitatem attingendam velocibus, mentionem non egit Thessalonicensis Antistes, illorum tamen Unctionem hoc tempore non omitti, affirmat Arcudius lib. 5. cap. 7.

39 *Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ πατὴρ ὡν.* Vetusissimum Barberinum Euchologium, id est tertium a me visum, orationis hujus auctorem agnoscit Chrysostomum: in ejus siquidem titulo legitur, *ἐν τῷ ἀρχαίῳ τῷ Χριστοῦ.*

40 *Εὐχαιροῦναι σὺ Κύριε.*) Basilii sætuni hanc orationem esse antiqua edita Veneta testantur, ubi titulum præfigunt, *αὐτὸς ὁ ἱερὸς πῶς ὡχλὺ τὸ μέγαλιν Βασιλεὺς.*

41 *Ὁ τοῦτον τὸ Εὐχαιροῦναι.*) Non est is Sacerdos, sed ægrotus Sacerdotes ad Sacramentum istud celebrandum, vel conferendum advocans, qui idcirco dicitur in antiquis editis, *ὁ μέγαν χρίσας, qui ungen- dus est.* Porro quod ille dicitur *ἰσχυροῦται μίση ἑῷ ἱε- ρίῳ*, nihil absurdi continet, ut retur Arcudius: ut enim non desperato penitus, & jam spiritum exha- laturus, sed ei de cuius salute spes superest, ne Deum tentare videantur, Sacramentum hoc conferunt Græci: ita surgentem electo vult D. Gregorius in Sacramentario languidum Unctiones suscipere his verbis. *Et sic flectat genu vel genua, qui est languidus: & stet ad dexteram Sacerdotis.* Vide adstipu- lantia plura MS. apud citatum Menardum pag. 331.

42 *Τὸ εὐχαιροῦναι τὴν ψυχὴν ἐν τῷ κεφαλῷ.*) Ab antiquo Evangelium ægrotis inpositum memorat Alphonsus Tostatus quæst. 34. Præstationis in Mat- thæum: & ejusmodi ritus exemplum, in Elisæo ba- culum ad Sunamitidos filium a mortuis exsuscitandum mittente, contemplatur: Deumque, tum ob- stantium fidem firmandam sive approbandam, vel reverentiam cultumque erga verba sua scripta ex- hibitum, miracula plura nonnumquam in infir- mis sanandis patrasse asseverat. Alia vero ratio ejus- dem instituti ex orationis sequentis contextu (ex quo semper rituum omnium sensus venandus est) legenti constat. Ut Christus videlicet Dei Verbum, in Evangelio miranda ejus opera enarrante, manu sua omnipotenti extensa (Sacerdos enim ejus vice manum cum sociis Evangelio superponit) obse-

rantis infirmi peccata deleat, ventis que conce- dat, quæ impositione manuum tamquam reconcili- ationis signo, solet in Ecclesia figurari. Pœnitent- iæ enim cærimonias, & reconciliativam manuum impositionem habet hoc Sacramentum, ut constat tum ex Græcorum praxi cærimoniale Unctio- nem in pœnitentiam injungentibus, & ex antiquis Latinis ritibus a Menardo in suis in Gregorium notis, citatis. Primo quidem ex Ratoldi Abbatis codice pag. 337. relato. *Tunc Sacerdos faciat cru- cem ex cinere cum aqua super pedes infirmi: & im- ponit cilicium desuper dicens. Si quis infirmatur. agat pœnitentiam etiam ex necessitate, &c.* Secundo ex Tillano pag. 340. *Imponant manus super infir- mum omnes Sacerdotes, jubente, vel tantum permittente Episcopo, quia Canonicus ordo sic docet, & pag. 323. occurrit absolutio cum impositione manuum.* Tertio ex codice S. Remigii Rhemensis in quo ri- tus idem præscribitur, cujus reliquæ sunt, oratio- nes pro remissione peccatorum hodie etiamnum læstæ, confessio generalis, & absolutio quoque ge- neralis a Sacerdote impertita.

43 *Συγχωρήσω.*) Fit a Sacerdotibus dicentibus, *ὁ Θεὸς συγχωρήσῃ σοι, Parcat tibi Deus.* Expetit eam ab auditoribus suis Andreas Cretensis sub nomine *ἐκκλησιαστικῆς ἀφαισίου, deprecatoriæ absolutionis.* Optima siquidem benedictio & oratio pro alio facta, est venia peccatorum a Deo pro illo exorata: & mag- næ erga quemcumque benevolentiæ signum, & erga superiores observantiæ argumentum est in Ecclesia Græca pro eorum peccatis deprecario. Hinc Monachi pro præfecto oraturi. *Τὴν ἀφαισίαν ἑῷ ἀμαρτιῶν τῷ δούλῳ σου τῷδε, &c.* Et, *Τὴν τῷ συ- γκαρδῶνι αὐτοῦ πᾶν πλημμελημα ἢ Κυρίῳ δινδῶμεν,* so- lent pronunciare.

DE SANCTO MORTUORUM OLEO, OBSERVATIO.

Laudato, & ex omni parte numquam satis com- mendato Unctionis Extremæ officio, diversi diversis temporibus Venetiis editi codices, puta an- nis 1544. 1559. & 1570. aliud a præcedenti *Ἐχέλαια* officium, a septem pariter Presbyteris cum Dia- cono in unum coactis perfolvendum, ad cuiuspiam defuncti animam piis precibus, Canticis, Epistolis, Evangeliiis recitatis, alterius vitæ pœnis acerbioribus sublevandam subjungunt. Hujus *Ἐχέλαια* mor- tuorum, ritus idem fere est ac vivorum: nisi quod in defuncti sepulchro papyrus oleo tincta ab uno- quoque Sacerdotum accenditur, qua velut sacrifi- cio, delictis ab omnibus anima promittitur ex- pianda, & quibuscumque pœnis eximenda. Nico- lai cujusdam Athenarum Metropolitæ inventum est opus, Symeone Thessalonicensi initio decimi tertii sæculi inter vivos agente antiquius, quibus- dam quidem Græciæ locis admissum, in aliis vero, jure an injuria, judicet alius, repudiatum. Quan- vis enim laudatæ sint, & in utraque Ecclesia usi- tatæ pro mortuis preces, fera tamen vel nova hæc olei in monumento effusio, papyri sub nomine *ὀλοκαυτώματος* combustio, pollicita ab inferis ani- mæ ereptio, & ereptarum etiam Falconillæ, Tra- jani, Theophili nefandi Iconoclastæ enarratio, apo- cryphum, neotericum, & damnaandum, si pauca hæc maneant incorrecta, nescio quid redolent. Hinc doctissimi quos noverim Græcorum Alla-

tius, Corelius, & Ligaridius, hic quidem nusquam tale officium vidisse, iste recens cūsum, ille ut repro- batum esse habendum, & ab auctore schismatico editum, sunt testati. Ego ut ignotum & a pluribus rejectum Euchologico contextui non interferen- dum censui. Addo nihilominus verbis pauculis re- secatis vel correctis, ubi receptum est, posse reti- neri, proindeque & Thessalonicensis de illo judi- cium admitti, ubi scribit, *Περὶ τῶν τοῦ κοιμηθέντος τολύβου ἢ ἑλαινῶν, ἃ ποιοῦσι τινες. De ritu olei a qui- busdam circa mortuos observato.* *Ἐνταῦθα δὲ τῶν τινῶν ποιῶν ἑλαινὴ ὑπὲρ ἑῷ ἐν Χριστῷ κοιμηθέντων, καὶ ἑῷ Ἀρχιερεὶ τινὲς κολλοῦσι γίνεσθαι, ὡς καὶ παραδοξάμενοι ὡς αὐτοὶ ἐν τῇ γραφῇ, τινὲς δὲ οὐ, ὡς ὑπὲρ ψυχῶν γινόμενοι. ἰγὼ γὰρ ὡς ἐντολὴν περὶ τούτων ζητήσας, αὐτοὶ ὡς ἀγα- θὸν εἰς γίνεσθαι, & τὰς βυλομένους ποιεῖν, οὐ καὶ κολλοῦν- τιν ἐν ἑλαινῶν τούτων, τὸ παραδιδόμενον ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος, καὶ ἑῷ Ἀποστόλῳ εἰς.* Pro mortuis in Christo, quidam hic observant ritum, quem nonnulli Pontificum fe- ri prohibent, ut nusquam ex scripturis traditum, alii non item, ut qui pro animabus fiat. Ego, quan- tum licuit, de his perstrutatus, non illicite fieri & observare volentes, non esse prohibendos comperi: ve- rumtamen oleum istud non est a Salvatore, aut ejus Apostolis traditum. Pauca hæc curiosis quibus of- ficiū istiusmodi in manus fortuito inciderit, suf- ficient.

OFFICIUM

AQUÆ BENEDICTÆ

Minoris. *Premissa a Sacerdote benedictione incipimus.* Domine exaudi orationem meam. Deinde, Deus Dominus, *Tono tertio: Et sequentes modulos, Tono 4.*

AD Deiparam studiose recurramus peccatores & abjecti, & procidamus in poenitentia, ex imo corde clamantes. Succurre domina, causa nostri, pietate mota: festina, præ scelerum copia perimus, ne servos tuos dimittas inanes; te enim solam spem possidemus.

Dicatur bis.

Potentias tuas, Deipara, licet indigni numquam reticebimus: nisi enim protegas pro nobis interpellans, quis nos tantis periculis eriperet? quis liberos hucusque conservasset? A te non discedimus, Domina: tuos namque servos, ex quibuscumque angustiis servas.

Dicimus Psalmum quinquagesimum: inde modulos præsentis psallimus.

Tonus obliquus secundus.

Tractus bis dicitur.

Tu quæ Ave per Angelum suscepisti, & opificem proprium peperisti: Virgo, salva eos qui te laudibus efferunt.

Natum tuum celebramus, Deipara, & clamamus, illibata Domina, tuos famulos eripe.

Regum, Prophetarum, Apostolorum, & Martyrum tu es gloria, & mundi protectio, immaculata.

Cuncta fidelium lingua, tibi acclamat: & beatum dicit, laudibusque prosequitur intermentum tuum partum Maria Dei sponsa.

Largire, Christe, & mihi debitorum remissionem, obsecro, precibus tuæ genitricis, ut misericors.

In te spem omnem meam reposui Deipara, tuis precibus salva, & mihi delictorum indulgentiam dona.

Vivifica me, vitæ datoris & Salvatoris genitrix, salva tuis precibus, o benedicta, spes animarum nostrarum.

Quæ cunctorum opificem in utero concepisti, Virgo immaculata, tuis precibus animas nostras salva.

Quæ per verbum, super omne verbum, peperisti Verbum, celebranda Deipara, ipsum roga, ut animas nostras salvet.

Scelerato mihi præ mortalibus cunctis iudicem, Filiumque tuum tuis precibus propitium redde, Domina.

Debitis onusti Ave tibi exclamamus, pura Deipara, Virgo perpetua, tuis intercessionibus salvari deprecantes.

Æterno incendio, tormentisque jam præparatis eripe me, Dei genitrix, ut te beatam semper prædicem.

Ne despicias servorum tuorum preces rogamus, Domina celebranda, ut ab omni angustia eruamur.

A morbis, languoribus universis, & periculis libera nos ad sacrum asilum tuum confugientes.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

Ι ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΑΓΙΑΣΜΟΥ.

α Εὐλογήσαντος τοῦ ἱερέως ἀρχόμεθα ἦ, Κύριε εἰσακούσον τῆς προσευχῆς µε, εἴπα ἦ, Θεὸς Κύριος, εἰς ἡµοῦ καὶ τὰ παρόντα ἔσπασμα, ἡχος δ'.

β **Τ**ῇ Θεοτόκῃ κτενωῶς νῦν προσδράµωµε ἀµαρτοιοὶ καὶ ταπεινοί, καὶ προσπέσωµε ἐν μετανοίᾳ, κρίζοντες ἐκ βάθους ψυχῆς. Δέσποινα βοήθησον, ἐφ' ἡµῖν σπλαγχνισθεῖσα. σπῦσον ὑπαλλύµεθα, ὑπὸ πλῆθους πταισµάτων. µὴ ὑποστρίψῃς σὺς δούλους καρούς. Σὲ γὰρ καὶ µόνω ἐλπίδα κεικῆµεθα.

Δίς.

γ **Ο**τ σιωπήσωµε αἰεὶ Θεοτόκε, τὰς δυναστείας σου λαλεῖν οἱ ἀνάξιοι. εἰ µὴ γὰρ σὺ προΐσασο σφεσβόυσσα, τίς ἡµᾶς ἐρύσαστο ἐκ τοσούτων κινδύνων; τίς δὲ διεφύλαξον ἕως νῦν ἐλευθέρους; ἐκ ὑποσώµεθα Δέσποινα ἐκ σοῦ. σοὺς γὰρ δέχου σάψεις αἰεὶ ἐκ πατοίων δεινῶν.

δ Τὸν ἦ. εἴπα ἱάµωµε τὰ ἔσπασμα ταῦτα.

ἡχος πλ. β'.

Ο εἰρμός. Δίς.

ε **Η** τὸ χαῖρε δι' ἀγγέλου δεξαμένη, καὶ τεκῶσα τὸν κτίστην τ' ἰδιον, Παρθένη, σῶζε πᾶς σὲ μεγαλυνόντας. Ἀκμυνῶµε τὸν Τίαν σου, Θεοτόκε, καὶ βοῶµε, πανάχαρτε Δέσποινα, παντὸς κινδύνου ῥῦσαι τὸς οἰκέτας σου.

Βασιλέων, Προφητῶν, καὶ Ἀποστόλων, καὶ Μαρτύρων, ὑπάρχεις τὸ καύχημα, καὶ προσασία τῷ κόσµῳ, παντάµωµε.

Γλῶσσα πᾶσα ὀφηµεὶ καὶ μακαρίζει, καὶ δεξάζει τ' ἀχαρτον τόπον σου, τῷ ὁρθοδόξῳ, Μαρίᾳ Θεοτόκῃ.

Δὸς Χερεῖ µε καὶ ἐµοὶ τῷ ἀναξίῳ, ὀφλημάτων τῶν ἁφισιν, τῆς σὲ τεκνοῦσας, πρεσβείας, ὡς ὁσπλαγχνος.

Επὶ σὲ µε τὰς ἐλπίδας ἀνιθέµην, Θεοτόκε, σῶσον ἡ πρεσβείας σου, ἐδύνασαι µοι πταισµάτων τ' ἁφισιν.

Ζώωσόν µε ἡ τεκῶσα ζωοδότῳ καὶ σωτῆρα, σῶσον ἡ πρεσβείας σου, ὁλοκληµένη, ἐλπίς τ' ἡ ψυχῶν ἡµῶν.

Ἡ τὸν Κτίστην τῷ ἀπάντων ἐν γαστρὶ σου συλλαβούσα, Παρθένη πανάµωµε, ταῖς σαῖς πρεσβείαις σῶσον τὰς ψυχὰς ἡµῶν.

Θεοτόκε ἡ τεκῶσα, διὰ λόγον ὑπὲρ λόγον, τ' ὁ λόγον πανύµνητε, αὐτὸν δυσώπει, σῶσαι τὰς ψυχὰς ἡµῶν.

Ἰλιών µοι τ' Κεκλητῶ τε, καὶ Τίον σου, ἐπτακότῃ ὑπὲρ πάντα ἄνθρωπον, ταῖς σαῖς πρεσβείαις, ἀπέργασαι Δέσποινα.

Καταχρίως ἐκβοῶµεν σοι, τὸ χαῖρε Θεοτόκε ἀγνή ἀειπάρθενε, ἐκδυσωπουῶντες, πρεσβείαις σου σῶζεσθαι.

Λύξωσαί µε τ' πυρὸς τ' αἰωνίου, ἐβασάνων, τ' ἀποκειμένων µοι, Θεογενήτορ, ὅπως μακαρίσω σε.

Μὴ παρίδῃς τὰς δεήσεις τῷ σῶν δούλων δυσωπῶµε Δέσποινα, πανύµνητε, ἵνα ῥυθῶµεν πάσης περιστάσεως.

Νοσημάτων, καὶ πατοίων ἀλγηδόνων, καὶ κινδύνων, ἡµᾶς ἐλευθέρωσον, τῇ ἱεράᾳ σου σκέπῃ καταφύγοντας.

Ζῆλον θεῶν τὸν σοὶ Θεοτόκε, δι' ἡμᾶς ᾧ εὐδ' ἡμᾶς γρηγορεῖς ὁ πάντων ἡγίως, ἐκ σὺ καὶ Θεὸς ἡμῶν.

Ὁ γὰρ σὺ Θεοτόκε ἀνιδείχθῃ λατρεῖν ὑπομάρτων ἀμάρτων, καὶ ἐλβεμένων ψυχῶν παραμύθιος.

Παναγία Θεοτόκε, ἡ ταῦσα ἡ Σωτὴρ καὶ σωτὴρ διασῶσαι, καὶ πάσης ἀλλης αἰσχυρῆς καὶ δούλης σου.

Ῥῦσαι πάσης ἐπειλῆς ἐπερχομένης τῆς σὺς δούλης, Παναγία διάποινα, καὶ πάσης βλάβης, ψυχῆς τε καὶ σώματος.

Σῶσον πάντας τοὺς προσβίβεις σε, παρθένη Θεοτόκε, τῆς εἰς σὲ προσέχοντες, καὶ ῥῦσαι πάσης αἰσχυρῆς καὶ ἐλπίως.

Τίς προσέχων τῇ εὐφροσύνῃ Θεοτόκε, ἡ λαμβάνει ταχέως τὴν ἑσπέρα, ψυχῆς ὅμῃ τε καὶ σώματος, ἀχρυσῇ;

Τὸ πάντων δυσωπῆμας οἰκτίρμων τῶν ἀγίων καὶ τῶν ἀλλοτρίων, ἡ ἀντιμὸς μοι διὰ τῆς ταχέως σε.

Φῶσαι, Σωτὴρ ὁ ψυχῶν ὁ καὶ σωτὴρ, ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς ἀδελφῶν ἡμῶν, ὧς ἀφ' αὐτοῖς τὰ ἐγκαταστά.

Χαῖρε κόσμῳ ἡλασθήριον Παρθένη, χαῖρε γάμοι, καὶ ψυχῆς παρρησίας, ὦ Σωτὴρ μάνα, ἡ ῥῦσαι Θεοτόκε.

Ἐάλλομέν σοι τῇ Θεῷ τῇ ἐν Τριάδι, ἡ βουνοῦται σὺ ἡνὶ τῇ τριτάτῃ, ἡ δούσῃ καὶ σωτὴρ τῆς εὐφροσύνης.

Δόξα.

Ὁ παρθένη, ἡ ταῦσα ἡ Σωτὴρ, καὶ διαποτίω τοῦ κόσμου καὶ Κυρία, αὐτὴ δούσῃ σῶσαι καὶ ψυχῆς ἡμῶν.

Καὶ καὶ Θεοτοκίαν.

Χαῖρε ὅρος, χαῖρε βᾶσι, χαῖρε πύλῃ, χαῖρε εὐφροσύνῃ, χαῖρε θείᾳ ἑσπέρᾳ, ἡ πάντων χαῖρε βοῦθρα διάποινα.

Ταῖς πρὸς βίβεις ἑλπίσιν, ὡς μικρὸς σε τ' ἀχρυσῇ, καὶ πάντων ἀγίων σου, τὰ σὰ ἐλπίς τῇ λαῷ σου δούσῃ.

Τῇ πρὸς βίβει τ' ἐνδοξῇ ἀρχηγῇ σου, καὶ ἀρχηγῇ, καὶ τ' αὐτῇ ταῖς σου δούλῃς, Σωτὴρ, καλῶς διαφύλαξον.

Τῇ πρὸς βίβει τ' ἐνδοξῇ βαπτιστῇ σου, πρῶτον, προδρόμῳ Χριστῇ, Σωτὴρ, καὶ δούλῃ σου φύλαξον.

Τῇ πρὸς βίβει τ' ἐνδοξῇ ἀποστόλῃ καὶ μαρτύρῃ σου, πάντων ἀγίων σου, τὰ σὰ ἐλπίς τῇ λαῷ σου δούσῃ.

Τῇ πρὸς βίβει τῶν ἐνδοξῶν ἀναρχῶν Θεοτόκε, τῆς δούλης σου φύλαττε, ὡς προσέχου, ὦ κόσμῳ καὶ στήριγμα.

Δόξα.

Τὸν πατέρα καὶ υἱὸν δοξολογῶμεν, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, λέγοντες. Τριάς Ἁγία σῶσον τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Καὶ καὶ Θεοτοκίαν.

Ἡ ἀρρήτως ἐπ' ἐχάται συλλαβῇ σου, ὦ ταῦσα, τὸν ἡγίως ὁ ἰδιῶν, Παρθένη, σῶσαι τοὺς σὲ μεγαλύνοντας.

Τῆς ὁσπλάχνης τῆς πύλῃς ἀνοῖξαι ἡμῶν ἀνελκυστῇ Θεοτόκε. ἐλπίσιν εἰς σὲ καὶ ἀσχυρῇ σου ῥυσθῇ ἡμῶν εἰς σὲ περιστάσει. Σὺ γὰρ ἡ σωτὴρ τῆς γενῆς τῆς Χριστιανῶν.

Τὸ Κυρίον διηδῶμεν.

Ὅτι ἄγας ἡ ὁ Θεός.

Εἰτα πᾶσι παρόντων τραπέζῃ.

ΝΥΝ ΕΠΙΣΤΕΝΟ ΚΑΙΡΟΣ ὁ πάντας ἀγιάζει, καὶ ὁ δίκαιος ἡμῶν ἀπαμύνα κριτῆς, ἀλλ' ἐπὶ στήθεσιν ψυχῆς πρὸς μαρτυρίαν, ὡς ἡ πόρνη κράζουσα σὺν διαφύλαξιν. Κύριε ἐλπίσιν ἡμῶν.

Νάμασιν ἐπαμβέβησας Χριστῇ, πνεύμῳ τῷ ἁγίῳ, ἐν τῇ παυσίπνῃ, καὶ τῇ Παρθένῃ σήμερον τῇ τῆς ἀλόγίας ρωτισμῷ, φεραδύμῃ τῆς ρωσῆς τῆς ἀσθενείας, ὡς ἀπὸ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς σώματος ἡμῶν.

Inaudita miraculum in te Dei Mater elaxit: propter nos enim similis nobis ex te natus est omnium opifex, & Deus auster.

Templum tuum, Deipara, omnis morbi remedium officina liberalis effectum est, & afflictorum animarum consolatio.

Sanctissima Deipara, Salvatoris Mater, servos tuos periculis & omni angustia eripe.

Ab omni ingruente timore servos tuos exime, sanctissima Domina & ab omni animæ corporisque detrimento.

Salva cunctos ad sanctas tuas intercessionem confugientes, Virgo Deipara, & ab omni necessitate & angustia libera.

Quis ad templum tuum, Deipara, recurrit, & confestim modelam animæ simul & corporis non adipiscitur, illibata?

Ab omnibus sanctis & supernis ordinibus interpellatus, o misericors; reconcilietur propter eam quæ te genuit.

Parce, Salvator, fratrum nostrorum in spe vitæ defunctorum animabus: & destituta eorum dimitte.

Salve mundi propitiatorium, salve divini manarum urna, & luminis lacerna aurea, Dei sponsa.

Tibi Deo in Trinitate psallimus, vocem ter Sanctus emittentes, & salutis compotes fieri obsecramus.

O Virgo, quæ Salvatorem, & Dominatorem mundi & Dominum peperisti, rogamus ut animas nostras salvet.

Et nunc. *Deipara.*

Salve mons, salve rubus, salve porta, salve scala, salve divina mensa, salve Domina, cunctarum auxilium.

Intercessionibus illibata tuæ Matris, & Sanctorum omnium, misericordias tuas populo tuo, misericors, largire.

Precibus gloriosorum Angelorum, Angelorum, & supernorum Ordinum, famulos tuos, Salvator, conserva.

Precibus honorabilibus & gloriosis Apostolorum tui & Præcursoris, καὶ Χριστῇ, famulos tuos serva.

Precibus gloriosorum Apostolorum, Martyrum, & omnium Sanctorum tuorum misericordias tuas populo tuo impertire.

Precibus gloriosorum mercede non conditorum, Deipara, servos tuos custodi, ut omnium processio & firmamentum.

Gloria.

Patrem & Filium glorificamus, & Spiritum Sanctum dicentes. Sancta Trinitas animas nostras salva.

Et nunc. *Deipara.*

Quæ ineffabiliter ultimis temporibus concepisti, peperisti opificem tuum, Virgo, salva te celebrantes.

Misericordie portam aperi nobis, benedicta Deipara, in te sperantes ne aberremus, per te a calamitatibus liberemur, tu enim es salus generis Christianorum.

Dominum precemur.

Tu enim sanctus Deus es.

Deinde Modulos sequentes.

Adest nunc tempus omnes sanctificans, justusque nos Judex expectat: verum convertetæ anima ad poenitentiam, velut fornicatrix cum lachrymis exclamans: Domine misereere mei.

Christe qui fluentis scaturis, etiam curationum fontem in venetando Virginis templo emittis hodie, & benedictionis tue aspersione, ægrotorum infirmitates depeillis; medice animarum & corporum nostrorum.

Perperisti Virgo, nuptiarum expert, & Virgo permanisti, mater incorrupta: Deipara Maria, Christum deprecare, ut animæ nostræ salventur.

Sanctissima Deipara Virgo, manuum nostrarum opera dirige, & delictorum veniam nobis exposce, dum Angelorum hymnum canimus: Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis, miserere nostri.

Et Modulo terminata.

Proposium. Tonus quartus.

Dominus illuminatio mea, & Salvator meus.

Dominus defensor vitæ meæ.

Apostolus.
Ad Hebræos. Epistola Pauli.

Fratres. Qui sanctificat, & qui sanctificantur ex uno omnes. Propter quam causam non confunditur fratres eos vocare.

Finis.

In eo enim in quo passus est ipse, & tentatus: potens est & eis qui tentantur auxiliari.

Alleluja.

Erexit cor meum.

Evangeliū ex eo quod est secundum

Joannem. Cap. 8.

In illo tempore. Ascendit Iesus Hierosolymam. Est autem Hierosolymis Probatica piscina.

Finis.

Sanus fiebat a quacumque detinebatur infirmitate.

Tum Diaconus Pacifica.

In pace Dominum precemur.

Pro superna pace.

Pro pace totius.

Pro sancta hac domo.

Pro Archiepiscopo.

Pro piissimis &c.

Pro civitate hac.

Pro aeris temperie.

Pro navigantibus & iter facientibus.

Ut sanctificetur aqua hæc virtute, & operatione, & adventu Spiritus Sancti: Dominum precemur.

Ut huic aquæ incubet supersubstantialis Trinitatis operatio: Dominum precemur.

Ut fiat aqua hæc animabus corporibusque medela, & omnis adversariæ virtutis depulsio: Dominum precemur.

Ut in eam salutis gratia, Jordanis benedictio demittatur: Dominum precemur.

Pro omnibus qui Dei opæ & auxilio indigent: Dominum precemur.

Ut per consubstantialē Trinitatem cognitionis luce illuminemur: Dominum precemur.

Ut Dominus Deus noster, filios & hæredes regni sui nos efficiat, per hujus aquæ participationem & asperersionem: Dominum precemur.

Ut ab omni angustia liberemur.

Suscipe, salva, miserere, & conserva.

Sanctissimæ illibata super omnes benedi-

ctæ.

Παρθένος ἔτεκες ἀπερόγαμε, καὶ παρθένος ἔμενας μήτηρ ἀνυμφώτε. Θεοτόκε Μαρία Χεῖρον τῷ Θεῷ ἡμῶν ἐκόντος παθῆσαι ἡμᾶς.

Παναγία Θεοτόκε παρθένε, τῶν χειρῶν ἡμῶν τὰ ἔργα κατηύδαυον, καὶ συγχώρησον τὰ πταισμάτων ἡμῶν αἰτησαί, ἐν τῇ βάλλειν ἡμᾶς τῷ ἀγγέλῳ τῶν ὕμνων, ἁγίῳ ὁ Θεός, ἁγίῳ ἰσχυρῶς, ἁγίῳ ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς.

Καὶ μετὰ τὸ τροπάριον.

Προκείμενον ἦχος δ'.

Κύριε φωτισμός μου καὶ σωτήρ μου. Στίχος.

Κύριε υπερασπίσῃς τὴν ζωὴν μου.

Ὁ Απόστολος.

Πρὸς Εβραίους ἐπιστολὴς Παύλου τὸ ἀνάγνωσμα.

Αδελφοί, ὁ ἀγιάζων καὶ οἱ ἀγιαζόμενοι ἐξ ἑνὸς πατρὸς, δι' αὐτῆς αἰτίας ἐκ ἐπαιχυνέται ἀδελφεὺς αὐτῶν καλεῖν.

Τέλος.

Ὁ ὁ πείπονθας αὐτὸς πεираθής, δύναται τοῖς πεираζόμενοις βοηθεῖν.

Ἀλληλουϊάριον.

Εξημεύετο ἡ καρδία μου.

Εὐαγγέλιον ἐκ τοῦ κατ' Ἰωάννην.

Τὸ καιρὸν ἐκεῖνον ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα: ἐστὶ δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολῳμβήθρῳ.

Τέλος.

Τῆς ἐγένετο. ὅ δὲ ποτε κατεῖχτο νοσήματα.

Εἰπὲς Διάκονός τε εἰρηνικά.

Εν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

ὑπὲρ τῆς ἀναδου εἰρήνης.

ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τῷ σύμπαντος.

ὑπὲρ τῆς ἀγίας οἰκουμένης.

ὑπὲρ τῆς ἀρχιεπισκόπου.

ὑπὲρ τῆς ἐπίσκοπος αὐτῆς.

ὑπὲρ τῆς πόλεως ταύτης.

ὑπὲρ εὐκρασίας αἰθρῶν.

ὑπὲρ πλοίωντων ὁδοιπορούντων.

ὑπὲρ τῆς ἀγιαθῶναι τοῦ ὕδατος τῷ τοτῇ διωόμενι, καὶ ἐργείῳ, καὶ ἐπιφοιτήσει τῷ ἀγίῳ Πνεύματι, καὶ Κυρίου διηδῶμεν.

ὑπὲρ τῆς καταφοιτῆσαι τῷ ὕδατι τῷ τῷ καθαρτικῷ τῆς ὑπερσίου Τριάδος ἐνέργειας, καὶ Κυρίου διηδῶμεν.

ὑπὲρ τῆς γυνέσθαι τοῦ ὕδατος τῷ ἱαματικῷ ψυχῶν καὶ σωματῶν, καὶ πάσης ἀντικειμένης δυνάμεως ὑποτροπικῶν, καὶ Κυρίου διηδῶμεν.

ὑπὲρ τῆς κατὰπεμφθῆναι αὐτῇ τῷ χάριτι τῷ ὑπολυξώσεως, τῷ ὀλογίῳ καὶ Ἰορδάνῃ, καὶ Κυρίου διηδῶμεν.

ὑπὲρ πάντων τῶν χρηζόντων τῆς παρὰ τῷ Θεῷ βο-
ηθείας καὶ ἀντιλήψεως, καὶ Κυρίου διηδῶμεν.

ὑπὲρ τῆς φωτιθῆναι ἡμᾶς φωτισμὸν γνώσεως διὰ τῆς ὁμοουσίας Τριάδος. καὶ Κυρίου διηδῶμεν,

ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἀναδείξῃται ἡμᾶς υἱοὺς καὶ κληρονόμους τῆς βασιλείας αὐτοῦ, διὰ τῆς τῷ ὕδατος τῷ τῷ κατὰ τῆς καὶ ῥαντισμοῦ, καὶ Κυρίου διηδῶμεν.

ὑπὲρ τῆς ῥυθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως.

Ἀντιλαβὴ σωσόν, ἐλέησον, καὶ διαφυλ.

Τῆς Παναγίας ἀχάντου ὑπερυλογημένης.

Ὁ ἱερὸς.

Ο ἱερεύς.

Οτι ἀρίστη σοὶ πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύνησις.

Εἰτα λέγει ὁ ἐκκλησιαστής ταύτῃ.

Ταῦ Κυεῖν διηδῶμεν.

ΚΤεν ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ μέγας τῇ βελῇ καὶ θαυμα-
στὸς τοῖς ἔργοις, ὁ πάσης κτίσεως δημιουργός, ὁ
φυλάσσων τὴν διαθήκην σου καὶ τὸ ἔλεός σου τοῖς ἀγα-
πῶσί σου, καὶ πρῶσι τὰ σὰ προσάγματα, ὁ πάντων
τῶν ἐν ἀνάγκαις ἐλθεῖν ἀποδοχόμενος δάκρυα· διὰ τὸ
πᾶσι παραγίγονας ἐν δέλῳ μορφῇ, ἐφάσματος ἡμᾶς ἐκ-
δηματούμενος, ἀλλ' ὑγείαν τῇ σῶματι ἀληθινὴν ὀρέγων,
καὶ λέγων, ἴδε, ὑγιὲς γέγονας, μηκέτι ἀμάρτανε. ἀλλὰ
καὶ ἐκ πηλῆς ζωῆς ὁφθαλμοῦς εἰργάσω, καὶ τίψαθε κε-
λεύσας, τὸ φῶς οἰκῆσαι περισκώσας λόγῳ. ὁ πᾶς τῶν
ἐναντίων, παθῶν ἀσιτάδως παράττων, καὶ τῶν βίῃ τῶν
τῶν ἀλμυρῶν θάλασσαν κατατείλας καὶ τὰ ἀχθιφόρα τῶν
ὑδονῶν κατοδεύσας κύματα. αὐτὸς φιλένδρων βασι-
λεῦς, ὁ δὲς ἡμῖν χιονοφύγγοι φορέσαι σολῶν ἐξ ὑ-
δατός σου καὶ Πνεύματος, καὶ διὰ τῆς ὑδατος τῆς μεταλή-
ψας τὴν ῥαντισμοῦ, τὴν σὴν ὡλογίαν ἡμῖν καταπέμ-
ψον τὸ ῥῶπον τῶν παθῶν ὁποσμήχων. Ναὶ δέομεθα,
ἐπισκεψαί ἡμῶν ἀγαθὴν τὴν ἀδίνειαν καὶ ἴασαι ἡμῶν τὰς
νόσους ψυχῆς καὶ σώματος τῇ ἐλπίδι σου· προσβίαις τῆς
παναχράντου ὑπερβολοῦ ἡμεῖς δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου,
καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας· δυνάμει τῇ τιμῇ καὶ ζωοποιού
σαυροῦ, προστάτεις τῇ τιμῇ ἐπαρῶν δυνάμεων ἀ-
σωμάτων. τῇ τιμῇ ἐσδόξῃ προφήτου προδρόμου καὶ βα-
πτιστῆ Ἰωάννη· τῇ ἀγίῳ ἐσδόξῳ καὶ παντοφύμῳ ὁποσ-
λων· τῇ ἀσίων καὶ 3 Θεοφάνῳ πατέρων ἡμῶν. τῇ ἐν ἀγί-
οις 4 μεγάλῳ ἱεραρχῶν καὶ οἰκουμενικῶν διδασκάλων,
Βασιλείῳ τῇ μεγάλῳ, Γρηγορίῳ τῇ Θεολόγῳ, καὶ Ἰωάν-
νῃ τῇ Χρυσόστομῳ· τῇ ἐν ἀγίοις πατέρων ἡμῶν 5 Ἀδα-
νασίῳ καὶ Κυρίλλῳ, πατριάρχῳ Ἀλεξανδρείας· τῇ ἐν
ἀγίοις Πατρός ἡμῶν Σπυριδωνῶν 6 Τρυμιδοῦτος τῇ
θαυματουργῇ, τῇ ἐν ἀγίοις Πατρός ἡμῶν Νικολάῳ, ἐ-
πισκόπῳ Μύρων τῇ Λυκίας τῇ θαυματουργῇ, τῇ ἀγίῳ
καὶ ἐσδόξῳ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τῇ ῥοπαλοφόρῳ. τῇ
ἀγίου καὶ ἐσδόξῳ μεγαλομάρτυρος, 7 Δημητρίῳ
τῇ μυροβλύτῳ, τῇ ἀγίῳ καὶ καλλιπῶν μάρτυρων, τῇ
ἀγίῳ καὶ δικαίῳ διοπατόρῳ Ἰωακείμ καὶ Ἀννης, τῇ ἀ-
γίῳ ἐσδόξῳ καὶ θαυματουργῶν ἀναργύρων, Κοσμά καὶ
Δαμιανῶν, Κύρου καὶ Ἰωάννη, Παντελεήμονος καὶ Ερμο-
λάου, Σαμφῶν καὶ Διομήδους, 8 Μωκίου καὶ Ἀνικη-
τι, 9 Θαλαλαίου, 10 τῇ καὶ Τρύφωνος, τῇ ἀγίῳ τῇ
δε, καὶ τῇ τῷ μνήμῳ ἐπιτελεῖν καὶ πάντων σου τῇ ἀγί-
ων. καὶ φυλάττει Κύριε τὰς δέλῃς σου τὰς πιστοὺς βασι-
λεῖς ἡμῶν, γ'. χάρισαι αὐτοῖς ψυχῆς καὶ σώματος καὶ
ὑγείας, καὶ τῇ δαλῇ σου ταύτῃ τῇ Χερσίωνῃ πολιτείᾳ
ποιήσον καὶ πάντα ἐπιεικέως. μνήσθητι Κύριε πάσης ἐ-
πισκοπῆς ὁρθοδόξων, τῇ ὁρθοτομῶν τῇ λόγον τῇ σῆς
ἀληθείας, ὁ παντὸς ἱερατικοῦ καὶ μοναχικοῦ τάγματος,
καὶ τῇ στανρίας αὐτῇ. μνήσθητι Κύριε τῇ μισοσύων καὶ ἀ-
γαπῶντων ἡμᾶς, τῇ ἀφρονούντων ἀδελφῶν ἡμῶν τῇ περ-
ισώων * καὶ τῇ δι' ἀλόγως αἰτίας ἀπολειφθέντων, καὶ
τῇ ἐντεταλμένων ἡμῖν τοῖς ἀναξίοις ὑψοῦνται ὑπὲρ αὐτῶν.
μνήσθητι Κύριε πᾶν ἐν αἰχμαλωσίᾳ ἐν δαλῇ σου ἀ-
δελφῶν ἡμῶν· καὶ ἐλέησον αὐτοὺς καὶ τὸ μέγα σου ἔλε-
ος, πάσης ἀνάγκης ῥυόμενος. Οτι σύ εἶ πηγὴ πᾶν
Εὐχολ.

Sacerdos.

Quia convenit tibi omnis gloria, ho-
nor, & adoratio.

Deinde Orationem hanc subdit.

Dominum precemur.

Domine Deus noster, magnus in con-
silio, & mirandus in operibus, om-
nis creaturæ opifex, qui testamentum
tuum & misericordiam diligentibus te, &
præcepta tua observantibus custodis, qui
omnium miseria afflictorum piis respicis
lachrymas. Propterea namque in servi
forma advenisti, nusquam nos apparentis
terrens & deludens, sed salutem corpori
veram exhibens, & dicens: Ecce sanus
factus es, ne amplius peccaveris. Sed &
e luto vivos oculos composuisti, & jubens
lavari, visus lumen in eis residere verbo
tuo disposuisti: qui adversariorum passio-
num saxa conturbas, & falsum hujus vi-
tæ mare compescis, & tumentes volupta-
tum fluctus placas: ipse benigne Rex, qui
nive dealbatam lucidamque vestem ex a-
qua & spiritu nos induere concedis, per
aquæ hujus participationem & asperisionem,
tuam emitte benedictionem cuncta passio-
num sordes eluentem. Ita, precamur, vi-
sita, o bone, infirmitatem nostram, &
morbos nostros tam animæ quam corporis
tua misericordia cura: Intercessionibus om-
nino illibatæ super omnes benedicte Do-
minæ nostræ Deiparæ, & semper Virginis
Mariæ; virtute pretiosæ & vivificæ cru-
cis; protectionibus venerandarum superce-
lestium virtutum incorporearum; veneran-
di gloriosi Prophetæ Præcursoris & Bapti-
stæ Joannis; Sanctorum gloriosorum & to-
to orbe celebrium Apostolorum; beatorum
& Deiferorum patrum nostrorum; sancto-
rum præclarorum Pontificum, & œcume-
nicorum Doctorum, Basilii magni, Gre-
gorii Theologi, & Joannis Chrysostomi;
sanctorum patrum nostrorum Athanasii &
Cyrilli Alexandriæ Patriarcharum; sancti
patris nostri Spyridionis Trymihuntini
miraculorum patratoris; sancti patris
nostri Episcopi Myræ in Lycia miraculo-
rum opificis; sancti gloriosi magni Mar-
tyris Georgii trophæis inclyti; & glorio-
si magni Martyris Demetrii unguento
scaturientis; sanctorum victoriis clarorum
Martyrum; sanctorum & iustorum Dei-
parentum Joachimi & Annæ; sanctorum
gloriosorum, & miraculis insignium mer-
cede non conductorum Cosmæ & Da-
miani, Cyri & Joannis, Pantaleonis &
Hermolai, Samsonis & Diomedis, Mo-
cii & Aniceti, Thalelæi & Tryphonis;
sancti N. cujus memoriam celebramus: &
omnium sanctorum tuorum. Et conserva,
Domine, servos tuos fideles Reges no-
stros: (dicatur ter) animæ corporisque
salutem illis tribue, & servili huic Chri-
stianorum societati clementes in omnibus
redde. Memento, Domine, omnis E-
piscopalis gradus orthodoxorum, & tuæ
veritatis verbum recte administrantium,
& omnis Sacerdotalis & Monastici Ordinis;
& salutis eorum. Memento, Domine,
eorum qui nos odio vel amore
prosequuntur, fratrum nobis ministran-
tium, & residuorum qui propter con-
gruentes causas non recensentur, & eo-
rum qui nobis indignis orare pro se
commendaverunt. Memento fratrum
nostrorum, qui in captivitate vel tri-
bulatione reperiuntur: & secundum mi-
sericordiam tuam magnam illorum mi-
serere, & ab omni angustia libera.

Z.z

Quia tu es fons curationum, Christe Deus noster, & tibi gloriam referimus: cum principii experte tuo Patre, & cum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Pax omnibus. Capita vestra Domino inclinate. Et dicis Orationem secretam.

Inclina, Domine, aurem tuam, & exaudi nos; qui in Jordane baptizari sustinisti, & aquas sanctificasti: & omnibus demissione servilem suam conditionem profitentibus benedic: & nos sanctificatione tua cumulari concede per hujus aquæ susceptionem: & fiat nobis, Domine, in salutem animæ & corporis.

Exclamando.

Tu enim es sanctificatio nostra, & tibi gloriam, & gratiarum actionem, & cultum referimus: cum principii experte tuo Patre, & sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum.

Mon accepta pretiosa cruce benedixit aquas usque tertio.

Immergens & educens ipsam recta.

Et canit presentem Modulum ter.

Tonus secundus.

Tuis donis dignos nos effice, Deipara Virgo, dissimulans peccata nostra, & benedictionem tuam fumentibus remedia afferens, o illibata.

Pretiosam deinde crucem osculatur Sacerdos.

Similiter & omnis populus.

Tum populum omnem aspergit.

Et Ecclesiam aqua benedicta respergit.

Populus vero presentem modulum cantat.

Tonus quartus.

Curationum laticibus gaudentes, o sancti mercede non conducti, cunctis indigentibus adhibetis remedia, seu gratis immensis a perenni fonte Salvatore nostro, cumlati: vobis enim Apostolorum æmulatoribus Dominus ait. Ecce dedi vobis potestatem adversus spiritus immundos, ut eos ejiciatis, & morbum omnem cunctumque languorem curetis. Ideoque mandatis ejus apte obsequentes, gratis accepistis, gratis date, animarum corporumque passionibus medelam afferentes.

Annuæ precibus.

Suscipe domina.

Miserere nostri Deus.

Adhuc rogamus ut servemur.

Exaudi nos Deus.

Sacerdos. Pax omnibus.

Diaconus. Capita nostra Domino inclinamus.

Dominator valde misericors, Domine Jesu Christe, Deus noster.

Et fit dimissio.

ἱαμάτων Χεῖρὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τῷ δόξαν ἀναπέμψαμεν, σὺν τῷ ἀνάρχῳ τε Πατρὶ, καὶ τῷ παρακλῆτῃ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι. νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῷ αἰῶνι. ἀμήν.

Εἰρήνη πᾶσι.

Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνειτε.

Καὶ λέγει τῇ ἐκκλησίᾳ μετὰ τῆς.

Κἀλὶνος Κυρίου τὰς σὺν ἐπακυσσὸν ἡμῶν, ὡς καὶ τῷ δῶν βαπτισθῆναι καταδέξαι ἡμῶν, καὶ ἀγιάσας τὰ ὕδατα. καὶ ἀλόγησον πάντας ἡμᾶς, τὰς διὰ τῆς κλίσσεως ἐκείνης ἀνέχοντες σωμαίνοντας τὸ ἐκείνης ἀνέχοντες, ὡς καὶ ἐκείνη ἡμᾶς ἐμπληθύνει. ἡ ἀγία μου, καὶ τὸ ὕδατος τέταρτον μετὰ τῆς. καὶ γὰρ ἐκείνη ἡμῶν Κύριε, εἰς ὑμῶν ψυχῆς καὶ σώματος.

Εκφώνως.

Σὺ γὰρ εἶ ὁ ἀγίασμός ἡμῶν, καὶ σοὶ τῷ δόξαν, καὶ ἀχαιρία, καὶ προσκυνοῦμεν ἀναπέμψομεν, σὺν τῷ ἀνάρχῳ τε Πατρὶ, καὶ τῷ παρακλῆτῃ καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῷ αἰῶνι. ἀμήν.

Εἶτα λαβαὶ τὰ τίμιον σταυρὸν ἀλόγηται τὰ ὕδατα ἐκ γ'.

Κατάγων καὶ ἀνάγων αὐτὸν ὁρθῶν.

Καὶ φάλλει τὸ παρὸν ἑοπάριον, ἐκ γ'.

Ἦχος β'.

Τῶν σὺν δωρεῶν, ἀξίως ἡμᾶς ποίησον Θεοτόκε παρέχειν. παρρωῶσα τὰ πλημμελήματα ἡμῶν, καὶ παρέχουσα ἰάματα, τοῖς ἐκ πίσει λαμβάνουσιν τῷ ἀλόγητῳ σου ἀχραντῇ.

Εἶτα, ἀπαύξεται ὁ ἱερεὺς τὸ τίμιον σταυρὸν.

Ὡσαύτως καὶ πᾶς ὁ λαός.

Εἰθ' ἔτι ῥαντίζει πάντας τὸν λαόν.

Καὶ τῷ μοιῶν, μὲν τὸ ἀγίασματος.

Ὁ δὲ λαός, φάλλει τὸ παρὸν ἑοπάριον,

Ἦχος δ'.

Πηλὴν ἱαμάτων ἔχοντες, ἅγιοι Ἀνάργυροι, τὰς ἰάσεις παρέχετε πᾶσι τοῖς διομένοισι, ὡς μεγίστων δωρεῶν ἀξιοῦντες, παρὰ τὴν ἀνάντην πηγὴν τῆς ζωῆς ἡμῶν. φησὶ γὰρ πρὸς ὑμᾶς ὁ Κύριος, ὡς ἀμογήλους τῷ Ἀποστόλων. ἰδοὺ δίδωκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν, καὶ τὸν πόντον ἀκαθάρτων, ὥστε αὐτὰ ἐκβάλλειν, καὶ θερὰ πόλιν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μελαλίαν. διὸ τοῖς πρὸς ἄγμασιν αὐτῶν καλῶς πολιτεύσασθε, δωρεῶν παρέχετε, ἰατροῦντες τὰ πάθη, τῷ ψυχῶν καὶ τῷ σώματι ἡμῶν.

Νόσον παρακλήσεις.

Διάποινα πρόσδεξαι.

Ελέησον ἡμᾶς ὁ Θεός.

Εἰς δόμειδα ὑπὲρ τῆς ἁφρολαχθῆναι.

Ἐπακυσσὸν ἡμῶν ὁ Θεός.

Ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνη πᾶσι.

Ὁ Διάκονος. Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνειτε.

Δέσποτα πολυέλεε. Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Καὶ ἀπόλυσις.

VARIÆ LECTIONES.

Reperitur hoc officium in vetustis editis paulo immutatum.

a **Ε** Τλογίσαντοί τε Ιερίαι.) Legunt illa diversimode proœmium. μετὰ τὸ ἀλογητόν. Τί Διώτε. Παναγία Τεμεί. Πάτερ ἡμῶν. Κύριε ἐλέησον ἡμῶν. Διώτε προσκυνησόμενοι γ' τὸν γ'. Ἐλτα ἡμεῖς ἀγαθὰ ἔργα ταῦτα, τὰ κατὰ ἀλφάβητον. Ἰχθὺς πλ. β'. εἰς τὰ Ἡ τὸ χαῖρε δι' ἀγγέλων.
b Τῇ Θεοτόκῃ.) Deest.
c Οὐσιωπήσονται.) Deest.
d Τὸν γ'. ἔτα.) Deest.
e Τῇ εὐσεβείᾳ τ' ἐνδόξῳ.) Legunt eadem. τῇ εὐσεβείᾳ τῇ ἐνδόξῳ Αποστόλων, ἀλλὰ τῇ τε, καὶ ὁσίων ὁμολογούντων ἐκ πάσης βλάβης τοῖς δούλοις σου, Κύριε.
f Ἡ εὐσεβείᾳ ἐπ' ἐχάτων.) Alium modulum hic legunt. Σῶσον κόσμον ἢ Θεὸν σαρκὶ τεκούσα, καὶ ἐκ πάσης

συμπορίας καὶ θλίψεως, σὺ πότνη ῥύσαι ἡμῶν ἀκατασχυντες.
g Ἰατρί τῇ ψυχῇ καὶ τῇ σαρκὶ ἡμῶν.) Addunt: Κύριε δόξα σοι.
h Τῇ πάντων τ' ἡμεῶν.) Ante precem hanc, aliam hic deficientem apponunt. Τῇ τῇ καταπέμψῃ τῇ Θεῷ ἡμῶν τὸ ἅγιον πνεῦμα, καὶ φωτίσαι τὰ ὀφθαλμοὺς τῇ ψυχῇ ἡμῶν. τῇ Κυρίῳ διδάσκειν.
i Ἐπαύσον ἡμῶν.) Legunt. Πάντων ἀρετῶν ἀγαθῶν. Ῥύσαι ἡμῶν ἐκ τῆ ἀνταρκτικῆς ἡμῶν μητρί Θεῷ. Τῇ εὐσεβείᾳ Κυρίῳ πάντων τ' ἀγίων, καὶ τῇ Θεοτόκῃ. Ἐκ πάντων καὶ δούλων τοῦ δούλου σου. Ἐλτα τῷ ἐκτελεσθῇ. Ἐλέησον ἡμῶν ὁ Θεός. Ἐπαύσον ἡμῶν, καὶ ἐλέησον. καὶ τὰ λοιπὰ. Καὶ μετὰ τὴν οὕτως εἰρημὴν καὶ ἀπολύσει.

Nullum MS. integram hujus officii seriem exhibet: sunt tamen in illis orationes nonnullæ, quas ad illud pertinere ex non levi conjectura Notarum numero primo declarabimus.

Ex Ms. Barberino S. Marci.

Εὐχή εἰς τὸ ὕδωρ τῇ ἁγίῳ βαπτισμάτων τῇ ἁγίῳ Θεοφανείῳ λεγομένη ἐν τῇ φιάλῃ τῇ μεσσιανικῇ τῇ ἐκκλησίᾳ.

Ο Θεὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὸ πικρὸν ὕδωρ ἐπὶ Μωϋσείῳ πρὸ λαῶν εἰς γλυκὺ μεταποιήσας, καὶ τὰ βλαβερά ὕδατα τὰ ἐπὶ Ελισαίου ἀλατὶ θεραπεύσας, καὶ τὰ Ιορδάνεια ῥιῖθρα ἁγιάσας τῇ ἀχράντῳ σου ἐπιφανείᾳ. Αὐτὸς καὶ νῦν δέσποτα ἁγιάσον τὸ ὕδωρ τῷτο, καὶ ποιήσον αὐτὸ γενέσθαι πᾶσι τοῖς ἀρρομένοισι, καὶ τοῖς μεταλαμβάνουσιν ἐξ αὐτῆς ἐὼς ἀλόγιαν πηγὴν, ἱατρείαν παθῶν, ἁγιασμὸν οἰκῶν, πάσης ἐπιβουλῆς ὁρατῆς καὶ ἀοράτης ἀλεξήτηριον.

Εκφωνῶνς ὅτι σὸν τὸ κράτος, καὶ σὺ εἶσθαι ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δόξα τῷ πατρὶ, καὶ τῷ.

Καὶ τῇ Διακόνῃ λέγοντος. Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῇ Κυρίῳ κλίνειτε. ἐπ' ὅχεται ὁ Ιερὺς.

Κλῖνον Κύριε τὸ ἔς σε. Ut infra in officio majoris aquæ benedictæ.

Oratio in aquam sanctorum Baptismatum, sanctorum Theophaniorum in fonte medice areæ juxta Ecclesiam dicenda.

Deus Deus noster, qui per Moysen amaram aquam in dulcem convertisti, & per Elifæum noxias aquas sale curasti, tuaque immaculata apparitione Jordanis fluentia sanctificasti; ipse & nunc Domino aquam hanc sanctifica, & omnibus ex ea hausturis & sumpturis, fac illam esse benedictionis fontem, dolorum medelam, domorum sanctificationem, omnium visibilibus & invisibilibus insidiarum depulsionem.

Eucelamando. Quia tua est potentia, & tuum est regnum, & virtus, & gloria, Patris, &c.

Et Diacono dicente. Capita vestra Domino inclinate, orat Sacerdos.

Inclina Domine aurem tuam, &c. Ut infra.

Ex eodem Ms.

Εὐχή τῇ εὐσεβείᾳ λεγομένη ἐν τῇ ἐμβάτῃ ἐκφωνητικῇ.

Κτίσα τῇ ὕδατων δημιουργίᾳ τῇ ἀπάντων, Κύριε ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ ἅπαντα ποιῶν καὶ μετασκευάζων. μεταποιήσον, καὶ μετασκευάσον, καὶ ἁγιάσον τὸ ὕδωρ τῷτο, καὶ εὐρίχυσον αὐτὸ καὶ πάσης ἐπιχειμένης ἐνέργειας. καὶ δὲ πᾶσι τοῖς ἐξ αὐτῆς χρησιμεύουσιν, εἴτε διὰ πόσεως, εἴτε διὰ νίψεως, ἢ ραντίσεως, εἰς ὁρίαν ψυχῆς καὶ σώματος, εἰς ἀπαλλαγὴν πάσης νόσου. Ὅτι ἀγαθὸς καὶ φιλεῖς ὁ Θεὸς ὑπάρχεις. καὶ σοὶ τῷ.

Oratio ministeris in fonte, crateris vel cisterna, clara voce dicenda.

Aquarum opifex, cunctorum conditor, Domine Deus omnipotens, qui omnia condidis & immutas, converte, immuta, & sanctifica aquam istam, & adversus omnem adversam virtutem illam potentem redde, & da omnibus illa sive in potum sive in lotionem, sive aspersiōnem usuris salutem animæ & corporis, & omnis morbi liberationem. Quia bonus & clemens Deus existis: & tibi, &c.

Ex Cryptoferratenſi Beſſarionis.

Oratio natatoria Blachernarum.

Domine Deus noſter, qui propter pluri-
mas tuas erga peccatores miſeratio-
nes cælos inclinasti, & in terram descen-
disti, & e cælis curas eos, qui corde con-
trito clamant ad te, Ipse nunc Domine
aurem tuam inclina, & exaudi preces no-
ſtras indignorum, propria quidem consci-
entia os occudentium: tibi tamen oratio-
nem offerre confidentium. Humanitatem
enim tuam ſcimus, novimus benignitatem.
In terram propterea prostrati, & miſera-
tionum tuarum pelagus intuiti, dominium
proſitemur, quamvis propter delicta a
mandatis tuis fuerimus alienati. Ne a
condemnandis ſervis tuis faciem tuam a-
vertas; in miſericordia reſpice nos. Ecce
etenim quia in cælum oculos intendere
non ſumus digni, in terra e qua nati ſu-
mus defixis oculis proſternimur. Suscipe
preſentia noſtra ſuſpiria: & ſuſpiriis ge-
hennæ intolerandis nos exime. Suscipe
lacrymarum rivos, & quam accendit ope-
rum noſtrorum materies, flammam extin-
gue. Sanctifica aquam hanc, qui per a-
quam nos ſpiritu contritos regeneraſti. Spiritus ſancti tui gratiam in eam mitte:
& ignita inſimict tela quibus ille animas
& corpora ſerit, per eam extingue. Fac
illam modelam infirmantium, & qui mun-
dum per ſanguinem tuum expurgaſti, per
eius aſperſionem ekpia nos. Ita Domine,
ab immaculata matre tua cujus ſanguini-
bus natus, nobiſcum verſatus es, & quam
in reſugium peccatoribus conſuliſti, exora-
tus manus quibus geſtatus es, reverere.
Humaniffima domina, pietatis fons, ad Fi-
lium tuum palmas tuas immaculatas exten-
de: proiectione tua nos circumvalla, ala-
rum tuarum velamento nos circumtege.
Eſto Chriſtianorum omnium mediatrix, &
pro quibus delinquimus, ne patiaris juſtæ
vindictæ ſumere experimentum: ſi nam-
que ad Filium Deumque tuum miſericor-
diæ viſcera converteris, ſuſcipiet ille pro
ſervis condemnandis quæcumque orationis
natiſſimè obſuleris.

Εὐχή τῆς Κολυμβίης τῆς Βλαχερνῶν.

Κτεν ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ διὰ τὰς πολλὰς πρὸς ἀ-
μαρτωλὺς οἰκτιρμὰς σε κλίνας ἑρπῆς, κα-
ταβῆς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐξ ἑραπῶν ἀκῶν ᾧ ἐν σωτηριε-
μίῃ καρδίᾳ βοῶντων πρὸς σέ. Αὐτὸς καὶ νῦν διάσῃ
κλίνον τὰ ἑς σε καὶ ἐπάκουσον τὴν δεήσιν ἡμῶν, ἥδ' ἀ-
ναξίων, ἥδ' ὑπὸ μὲν τῆς οἰκείας σωσιδότητος ἐμφρα-
τομένων σῶμα, πολμῶντων δὲ ὅμως τὴν δέησιν προσ-
φέρειν. οἷδαμεν γὰρ σε τὴν φιλανθρωπίαν, γινώσκο-
μεν τὴν ἀγαθότητα. Διὸ καὶ πρὸς γλῶσσί τοι μὲν ἐαυ-
τῆς, εἰς τὸ πέλαιος πῶν οἰκτιρῶν σε ἀφορῶντες, καὶ
ὁμολογῶμεν τὴν διάσῃ, εἰ καὶ τῶν σῶν ἀλλοτριω-
μεθα προσαγμάτων διὰ τὰς πλημμελείας ἡμῶν. μὴ
ὑποσρέψῃς τὸ πρόσωπόν σε ἀπὸ τῶν δέλων σε
πῶν κατακρίτων, ἐπὶ βλάβον ἐφ' ἡμᾶς ἐν ἑλπί. ἰδὲ
ἥδ' διὰ τὸ μὴ εἶναι ἄξιοι ἀναβλέπειν εἰς τὸ ἑραπὸν, εἰς
τὸ γλῶσσί ἡς ἐγενήθημεν τῆς οὐδαμῶς ἀπεισαντες
κείμεθα. δέξαι τοὺς παρόντας στεναγμοὺς ἡμῶν, καὶ ῥῶ-
σαι ἡμᾶς πᾶσι ἐν τῇ γέννῃ στεναγμοῦ ἀπεράντη. δέξαι
τὰς χρομένας πῶν δακρύων στεγνάδας, καὶ σβέσον τὴν φλό-
γα καὶ ἐξάπτει ἢ ὕλη τῶν ἔργων ἡμῶν. Ἀγίασον τὸ
ὑδὼρ τῶν, ὁ δὲ ὑδάτος ἡμᾶς ἀναπλάσας, πνεύμα-
τι σωτηριεβέτης, καταπεμψὼν αὐτῇ τὴν χάριν τῆς ἀ-
γίας σε Πνεύματος· σβέσον δὲ αὐτὴν τὰ πεπρωμένα
τῆς ἐχθρῆς βέλῃ, δι' ὧν ψυχὰς καὶ σώματα ὁ πολέμιος
ἡμῶν τιτρώσκει· ποιῶσον αὐτὸ ἀδυνατώπων ἰατρίων,
ὕψιαι κήτων φυλακτῆραν, καὶ ἄραρον ἡμᾶς διὰ τὰ ῥαν-
τισμοὺς αὐτῆς, ὁ δὲ κόσμος διὰ τὴν αἱματὸς σε ἀποκα-
θάρας. καὶ διάσῃ παρακαλῶμενος ὑπὸ τῆς ἀχράν-
του μητρὸς σε, ἡς ἐξ αἱμάτων ἡμῶν ὠμίλησας, καὶ
ἐδωκας ἀμαρτωλοῖς εἰς βοήθειαν. δυσωπήθητι χεῖ-
ρας ἐκτεινομένας, ἐν αἷς ἐβασάχθης. διάσῃ φι-
λοκτενῶν, πηγὴν εὐσπλαγχνίας, ἐξάπλωσον πρὸς
τὸν Υἱόν σε τῆς ἀχράντης σε παλάμας, φέρῃσον ἡ-
μᾶς τῇ προσασίᾳ σε, τῇ σκέπῃ τῆς πτερύγων, μὴ ὑ-
πομενῆς πέτρας λαβεῖν ἡμᾶς δικαίας ὀργῆς ἐφ' οἷς ἀ-
μαρτάνομεν, τὰ δυσωπητικά πρὸς τὸν Υἱόν καὶ Θεόν σε
σπλάγχνα κινῶσα πρὸς δέησιν προσδέχεται διὰ σῶν δέ-
λων κατακρίτων.

IN OFFICIUM MINORIS AQUÆ BENEDICTÆ, NOTÆ.

Τοῦ μικροῦ ἁγισμοῦ.) Duplicem hæc verba
arguunt Aquam benedictam, minorem &
majorem. Utraque in Theophaniis perficitur, mi-
norem enim hæc M. S. Barberinum dicit esse, καὶ
ἀγίων βαπτισμάτων τῶν ἀγίων διοφωμένων ταῖς. Item τὸ ἱε-
ροφωτισίας, superius duplicem ponit in Theophaniis
Aquam benedictam, unam in pervigiliis vespere, al-
teram quæ mane sanctificatur, suntque: ἁγισμοὶ τῶν
φωτῶν, καὶ αὐτῶν ἐσπερας καὶ πρωί. Alio tamen tempore
singulis videlicet mensibus, vel quacumque neces-
sitate urgente possit minorem benedici, alio loco
manifestabitur. Duplicem quoque apud Latinos
distinguere Aquam lustralem audent: minorem
quæ data occasione, aut singulis hebdomadibus, in
Ecclesia renovatur: & majorem solemniore precum
& cærimoniarum apparatu, Ecclesiæ dedicandæ,
vel pueris sacro baptismo tingendis statis diebus
consecratam. Hujus institutores Apostolos esse nul-

lus ignorat: illa auctorem agnoscit Alexandrum
Pontificem Trajani temporibus Ecclesiæ præſiden-
tem, epistola ipsi adscripta cap. 5. scribentem. Aquam
sole consperſam benedicimus, ut ea cum aqua asperſa san-
ctificentur: quod & omnibus sacerdotibus faciendum
esse mandamus: quamquam prædicta verba usum, &
morem jam ejus temporibus in Ecclesiam inductū,
potius quam institutionem, denotent: unde & Mat-
thæum, ex Constitutionibus Apost. apud Clemen-
tem, ritum ejus & usum posuisse affirmant. Qua ve-
ro ratione mori, mensibus singulis minorem hæc
Aquam benedicere primum Græci cœperunt, Bal-
samon in Can. 5. Synodi Trullanæ edocet: ut reli-
ctis nimirum superstitiosis ritibus, quibus ut genti-
litas reliquiis, mensis cujusque principio, sese non
verebantur Christiani pollueri; meliorem sanctiore-
que cultu, Aqua sanctificata se possent lustrare.
Εἰδὼς οὖν παρὰ Ἰουδαίους ἰορταζέσθαι τὴν λιτανεὴν καὶ γονυκλι-

ταυτῆς αὐτῇ τῷ μνημείῳ δάεισμα δι'τυχῶς διαλθῶσι· πορὶ οὖν
καὶ ὁ Θεός· ἅπα, ᾗ τῷ ἀρετήτι. ταῖς νημεύσαις ὑμῶν, καὶ τὰ
σάββατα μισοὺς ἢ ψυχῇ μου. ἀλλὰ καὶ ἐμπροσθεν τῇ ἐργασ-
τείῃ αὐτῇ, ᾗ τῇ οἰκίῃ ἀνέστητο πυρκαϊγῆς ἐκ τοῦδ' ἐπ'αὐτῷ
ταύτων, ριζίζοντες ᾗ τῷ σόφῳ τῷ προσυμβαίνονταί τας αὐ-
τοῖς δυσχερῆ κατακυλιόμεναι, καὶ ἐτέροις ἀγαθοῖς ἐνευχαίνειν.
ἀκαλοῦμαι δὲν τέτοις εἴποι καὶ τινας ὀρθοδοξοῦ, ἐν ταῖς ὑμέ-
ραις ἐν αἷς γίγονε ἡ παρούσα συμβολή· ἵνα τοὶ δὲ διατρισεύ-
σαντο πατέρας καταργουμένης ταῦτα. Et infra ταῦτα τοῦ
προφῆτου Δαυὶδ λέγουμένου, καὶ μὴν τοὶ ἡ νημεύσαις ἐορτῇ ἀμνη-
μονεύουσιν χρόνων ἐχθρόλαστον, καὶ ἀντί ταύτης Θεὸς χαίρει,
ἐκασθερίαν ὠχλή πρὸς Θεόν, καὶ ἀγκισμοὶ ἐπ' ἐκκλησίας παρε-
στῇ τις ἡ λαοὺ γίγνοι, καὶ ἐκαστῷ ἀρχιμηνίαν καὶ ὕδατον
ὠλογίας ἢ ἀντιλογίας χρησίμιστα. ἡ δὲ πυρκαϊγὴν δαμινοῦσα
δὲς τελευτῇ, ᾗ αἱ κληδοῖες ἐγένοντο, μέλει τῷ θεομωρίας τῇ
ἀγωγῇ πατερῶν κυρίου Μιχαήλ τῷ γενεστός ὑπάτω τῇ
φιλοσόφῳ. Mos ergo erat apud Judæos festum agere,
& genuflectere : ut mensis spatium feliciter transige-
rent, de quibus Deus quoque dixit, per Prophetam :
Novilunia vestra, & sabbata odit anima mea . Sed
& ante officinas suas & ades rogos incendebant, & su-
per eos saliebant : per id existimantes ea quæ prius il-
lis obiderent, mala comburi : foreque ut in illa bona
inciderent. His ergo conformiter faciebant quidam
Orthodoni eo tempore, quo hæc (Trullana) Synodus
est habita . Unde etiam Patres ea penitus cessare jussē-
runt, & extingui . Hæc statuerente Canone, Noviluni-
um quiddam festum, ante annos omnem memoriam su-
perantes cessavit : ejus loco Dei gratia, ut & ipse pro-
pitius reddatur, preces, ac Aquæ salutales in Ecclesia
a populo fidei fuerat, in univ[er]susque menses prin-
cipio, & Aquæ benedictionis non contradictionis iun-
gitur . Rogorum autem demoniacum mysterium for-
tesque subant usque ad tempus Patriarchæ domini
Michaelis, qui fuit philosophorum princeps : & a qui-
busdam Anchialus dictus, extitit tertius hujus no-
minis Patriarcha , & sub Emmanuele Comneno vi-
xit, deque illo Balsamon idem cōstans in Photii
Nomocanone loquitur, ubi eum summum Philo-
sophorum salutat . Cæterum quo in vase vel loco,
Aquam hanc minorem Græci consecrant, non est
operosum attentis M S. & orationum sequentium
verbis, assignare : si maxime in memoriam revoca-
verimus præmissa quedam de templi partibus, fol.
259. in ejus nimirum atrio vel vestibulo fontes fuisse
perennes φειλάς intrantium manibus & vultibus
lavandis dispositos, quorum ususbus salubres Aquas
in templorum valvis expositas successisse, cuncti de
Aqua benedicta tractantes afferunt : fonte sillos in
Ecclesiis antiquis & præsertim Monasticis adhuc
cernere licet, quorum usus quamvis communis sit,
aut prophantis, ut tamen prosper sit & ab adversa-
rii insultribus alienus, fontes ipsi quotannis in Epi-
phania, vel sæpius Ecclesiæ benedictione conse-
crantur apud Græcos : atque ita recentiori antiquam
consuetudinem admiscit illi : & quo fine benedi-
cant Aquas satis superq; orationum contextu ape-
riunt ; jamque satis declaraverat Matthæus, istius
aquæ benedicendæ apud Clementem præceptum
ponens : ut scilicet δυνάμει ὑγιᾶς νόσον ἀπεκεῖται,
δάμνην θυγάτηρα, πάσης ἐπιβουλῆς διοικτικῆς, συν-
τάς confrende virtutem, morbos abigentem, fugan-
tem demones . & infidas omnes propulsantem a Deo
monifacitor . Fontium tandem illorum nomina sunt,
φειλή machina fontana salientes aquas ejaculans,
ἐμβάτης crater fontanus, cantbarus, labrum, scribit
enim Theophanes de Eunomio in Samosatensi in
Episcopum promotum, quia pravo Arli dogmate fo-
ret infectus : Τότε λαομένω, ᾗ τῷ λαὸν συλλέσσας ἐρη-
ξενόων, ἡ μὴ τῷ Ἱδρω τῷ ἐμβάτης ἐκ τῷ ἡσώλῳ Εὐνό-
μιοι ἐκένουν ᾗ αἰὶν ἐπληρώσαν ἐκ τῷ ἡσώλῳ λούσαντες :
dum lavaretur, & populum ad lavandum invitaret :
nisi prius aqua labri quod fuerat ingressus, effunde-
retur, ut alia repleteretur nullus lavari ferebat . Vox
tandem κολυμβίων occurrit, natatoria, Baptismalem.
κολυμβήθραν imitans (hæcque fuit ante Deiparæ
Blachernenis templum) allusione ad natatorium.
Siloe facta : communis autem ἀγκισματιστὴρ dicitur
si præsertim sola concha fuerit ad Ecclesie fores
exposita quales suo & Latinarum more, Romæ Li-

burni & alibi, in Occidente degentes Græci, usurpare sunt consueti.

2 H τὸ χαῖρε δι' ἀγγέλου .) Alphabeticis modulis πο-
σαρίους τοῖς καὶ ἀλφάβητον ordine litterario dispositis,
ἡμῶς . Tractus hic , ἡ τὸ χαῖρε bis præcinitur . Quo-
quot vero sequuntur hujus officii Hymni vel pre-
ces , Deiparam virginem ubique celebrant , cujus
rationem ex Balsamone supra relato adjungimus :
*Vigesima tertia mensis Junii , vespere cogeantur in
littoribus , & quibusdam ædibus , viri & mulieres ,
& primogenitam puellam instar sponsæ ornabant .*
Postquam ergo convivati essent , & bacchantium more
saltassent , choreas duxissent , & in festis confusas ac-
clamations usurpassent : in vas oris contractioris ma-
rinam aquam injiciebant , & res quasdam ad unum-
quemque eorum pertinentes : & tamquam puella illa
facultatē a dæmone accepisset prædicendi futura ,
ipsi quidem de bono aliquo , vel etiam averfando vel
fugiendo quopiam , exclamando interrogabant . Puel-
la autem e rebus in vas injectis , eam quæ incidisset ,
eductam ostendebat . Quam etiam accipiens stultus
ejus dominus , certior fiebat de prosperis vel adversis
ex cæventuris . Postridie autem cum tympanis & cho-
ris , una cum puella ad littora venientes , & aquam
marinam nulla voce edita hauriente , ædes suas asper-
gebant : & a paulo insipientioribus hæc non solum fie-
bant , sed & per totam noctem rogos e fœno accenden-
tes , supra eos saliebant , & sortiebantur , sive divina-
bant , de felicitate & infelicitate , & de quibusdam
aliis plane dæmoniace . Eorum autem hinc & illinc
aditum , & domunculam in qua fors illa fiebat , una
cum illis sub dio locis , quæ prope erant , aureis vestibus ,
& sericeis textibus exornabant : quinetiam arborum
foliis coronabant , ad honorandum , ut verissimile est ,
& excipiendum Satanam , qui illos sibi familiares fe-
cerat . Hæc Balsamon . Virginem ex adverso Dei ma-
trem , longe præ cæteris , ceu Spiritus sancti sponfam
omni virtutum cultu , cælestique gratia ornatam
Græci contemplati , sua illi in Aqua lustrali hac be-
nedicenda , proferunt voti , ex quo tempore in Blac-
hernensi ejus templo ad maris littus sito ritus
hic primum fuit institutus , & crater fontanus καλού-
βειος , ei vicinus , de quo inter varias lectiones Virgi-
nis ejusdem invocato nomine consecrari cepit : ut
ab ea non tantum felicitis cujusque successus omen
referant , quin potius ut prosperitatis ipsius sortem
amplissimam felicitatemque ipsam , ejus protectione
& auxilio consequantur . Hinc in Tropariis sequen-
tibus acclamations tot lauribus cumulatae : hinc
bonorum successuum præfagia in iis expetita : exinde
etiam ut malum avertat , ferventius ad eam emissæ
preces , & prosper omnium eventuum successus in
ejus cura repositus . & tandem multo certius quam
prophana , benedictionibus Ecclesiasticis Aqua con-
secrata , ubi nos , ædes , agros , cuncta resperferit , &
infesta quæque propulsare , & cæleste præsidium , in
nos & nostra potentius poterit advocare .

3. Τῶν ὁσίων καὶ Διοφόρων Πατέρων.) Hi sunt qui ad Concilia Oecumenica extirpandarum hæreseum & dogmatum fidei exponendorum ergo convenerunt : qui quia indeficiente Spiritus S. ope confirmabantur, vitæque, Deo in illis inhabitante, digna coruscabant, ὁσίων Διοφόρων Πατέρων, deinceps audierunt : statimque, annis diebus, illorum festum sacrumque diem totus Oriens numquam intermittendo cultu celebrat.

4. *Μεγάλων ἱεραρχῶν.*) Vere Magni, terque Magni
fuerunt sancti totius orbis doctores Basilii ὁ θεολόγος,
Gregorius ὁ θεολόγος, & Joannes χρυσῶς ὁ γλωτ-
τιστὴς. De quorum non ad sanctos allos; tantum, sed ad
ipsum invicem præstantia & præcellu, cum quidam
cæco & indiscreto contenderent affectu; hique Gre-
gorium Basilium, & Chrysostomum, propter doctrinæ
soliditatem præcellere, alii Chrysostomum ob suave
fluentis & aurei eloquii gratiam, alii tandem Bas-
ilium propter utriusque in se conjunctas dotes emine-
re assererent, tres illi simul in visum Joanni Euchaita-
rum Episcopo tempore Alexii Comneni apparen-
tes, ut superfluas hujusmodi contentiones compesce-
ret, & ex æquo & iure simul honori promovendo in-
cumberet, suaserunt: ex quo præter privatum cuiusq;

festum, communis eorum *συνάξις* 31. Januarii colitur: & trium simul laudes in Bibliotheca Græcorum Patrum, & in plerorumq; scriptis cōiunctim personant. 5. *Αδασις & Κυβελή*.) Hos duos uno Alexandriæ throno conspicuos doctores, & in oppugnandis hæreticis zelo pares, uno etiam festivo cultu 8. Januarii nominibus eorum simul invocatis, pares honore faciunt Græci.

6. *Στυριδώνος Τριμηδαῦτος & θαυματουργοῦ*.) Explicat hæc Synaxarion 2. Decembris die illius festo. *Επίσκοπος κατέβη Τριμηδαῦτος & Κύβη, ἐπὶ τοσούτοι δὲ ἡ χάρις & ἰαμάτων αὐτῶν ἰδόδη παρὰ Θεοῦ, οἱ ἐπὶ τὸν μίαν αὐτῶν γινόμενα τὰ θαύματα. Episcopus Trimesihuntis Cyprici constitutus est, & tanta ei curationum gratia concessa, ut & cognomen ei miracula fecerint, & θαυματουργός sit appellatus.*

7. *Δημητρίου τοῦ μυροβλήτου*.) Oleum e sanctorum corporibus exsudans miraculose *μυροβλήτων* nomine celebres facit; ex eorum numero sunt Andreas Apostolus, Nicolaus ἀπὸ μύρων, verius quam a Myra, Myrensis: Theodorus Scratelates, & Demetrius hic: e cuius corpore unguenti scaturientis miraculum non tacendum refert Cedrenus in Michaelē Paphlagonio: *Μία δὲ τῶν ἡμερῶν τῆς τάφου τῆς μεγάλης μάρτυρος Δημητρίου προσελθόντες (οἱ Θεσσαλονικεῖς) καὶ πάννηχος ἐπιτάλασαντες δέξιν, & τῷ μύρῳ τῷ ἐκ τῆς θύρας τῆς χειρὸς αἰμένοι, οἱ ἐκ μίης ὁρμῆς ἀναπετάσαντες τὰς πύλας, ἐξέρχοντο καὶ τῶν Βουλγάρων. σιωπῶν δὲ τοῖς Θεσσαλονικεῦσι τὰ τείχη τῆς Μακεδονίας, ἐξελθόντες δὲ & τῷ ἀποστολῆτι κατὰ πλῆθυσιν ἔβαντο πρὸς Βουλγάρους, μὴ δὲ ὅλως πρὸς ἀμυναν, ἢ ἀλλῶς εὐώα βυλγάρων, τῷ μάρτυρος προσημασμένῃ & Ρωμαϊκῇ στρατιᾷ, & τῷ πορείαν προμαλίζοντος. Οὐρπιδανὶ Θεσσαλονικεῖς quadam die a Bulgari obfessi, ad sepulchrum Martyris Demetrii accesserunt, supplicationeque per totam noctem τὰς πύλας, unguento, e sacro ejus sepulchro scaturiente, una impetu apertis portis in Bulgaros immiserunt, habentes secum legionem Magnanimorum, hostemque improvisa impressione perterritum, in fugam coniecerunt: nemine resistere, aut se defendere auso. Ducor [Romanæ] (id est Græcæ) aciei fuit martyr Demetrius iterque complanavit.*

8. *Μακρί*.) In extremæ Unctionis officio, non Mocius, sed Photius Aniceto jungitur. Mocius autem hic in veneratione summa est Constantinopoli, ubi hoc officium fuit primo editum: Byzantii siquidem natus, & ejus Ecclesiæ Sacerdos, deinde ἱερομάρτυς extitit: cui Constantinus de suo nomine dictam Basilicam etruxit Ita Synaxarion 1. Maii.

9. *Θαλαλί*.) Alii *Θαλαλί* scribunt. qui cum fuerit ἐν μελέτῃ & ἰατρικῇ τέχνῃ, in medica arte versatus, inter præcipuos auxiliares a Græcis de corporis salute summe sollicitis, & erga sanctos Thaumaturgos & medicos idcirco devotissimis invocatur.

10. *Τρύφωνος*.) Οἱ πνέματος ἁγίου ἐπλήρη, & ὡς πᾶσαν ἰαμίνος μαλακίαν, καὶ δαίμονας ἐξελκύνων. Spiritu sancto repletus est Tryphon, & omnem infirmitatem sanabat, & demones expellebat. ait Synaxarion 1. Februarii.

* *Τῶν δὲ ἄλλων αἰτίαι ἀπολαφδόντων*. (Qui sunt isti, quorum iustas ob causas nomina memorare publicis in precibus omittit Ecclesia, quos tamen in genere, siue potius tacite nominatos omnino prætermittere nequit? Hos reor esse Pœnitentes quos in Confessione vocant, quibus quidem cum Fidelibus orare, non tamen offerre, nec Sacramenta suscipere licitum erat, quorum ideo nomina non recensebantur. Hoc ut magis elucescat, memoria recolendum, Pœnitentium sicuti alligatorum preces in Ecclesia non fuisse admittas, Audientes pariter absque precibus benedictione a liminibus amandatos fuisse constat: pro Substratis autem orabat Ecclesia, verum cum expulsi forent, eos quoque memoria penitus evelebat: Fidelium certe nomina suppressere, nisi simul injuriam inferre vellet, non poterat libere. Superest igitur ut præfatos Pœnitentes, & aliqua ex parte memoret, nec plene tamen in precibus de nomine sigillatim appellet, quos plenum jus in Sacramenta sibi non vindicare noscat. Nec nova est hujusmodi loquutio, cujus auctorem se prodit magnus Basilus in liturgicis superius pagina 171. versus finem.

11. *Εὐαγγελιστῶν ἀγίασμα* ὅτι & τῷ ὕδατος τύτῃ μεταλλίῳ. Sacra communione ob patrata graviora scelera privatis Aquæ benedictæ modicum epotandum, sanguinis Domini, sicut & corporis vice, panem Eulogicum in liturgia præbet Ecclesia Orientalis, illaque sanctificationem aliquam in anima operari arbitrantur: quibus favet Augustinus de pecc. meri. & remissi. lib. 2. cap. 26. dicens. Non unusmodi est sanctificatio: nam & Catechumenos secundum modum suum per signum crucis, & orationem manuum impositionis. puto sanctificari: & quod accipiunt, quantum non sit corpus Christi, sanctum tamen est, & sanctius cibis quibus alimur: quoniam sacramentum est. Hinc tam panis quam aqua Eulogica, ἀγίασμα, & ἀγίασματα, nuncupata; magnam a Græcis dum sumuntur requirunt reverentiam, & excitant devotionem.

OFFICIUM

MAJORIS AQUÆ BENEDICTÆ in sanctis Theophaniis.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΓΙΑΣΜΟΥ

τῷ ἁγίῳ Θεοφανείῳ.

Postquam dixerit Sacerdos Orationem retro ambonem.

Procedimus omnes ad fontes.

Præeunte Sacerdote cum cereis & incenso.

Nobis autem Modulum præsentem respicientibus.

Tonus obliquus quartus.

Vox Domini super aquas clamat, dicens: Venite, accipite omnes spiritum sapientiæ, spiritum intellectus, spiritum timoris Domini, qui nobis apparuit.

Deinde his præsentem Modulos.

Aquarum hodie sanctificatur natura, & erumpit Jordanes, & laticis cohibet fluentia, Dominum undis suis ablutum contemplatus. Bis.

Ut homo ad flumen accessisti, rex Christe, & servile baptisma recipere contendis, o bone, Præcurforis manibus, propter peccata nostra, benigne. Gloria. Et nunc.

Mετὰ τὸ εἰπεῖν τὸν Ἱερέα τὴν 2 ὀπιδήμω βωνον δὲ χλῷ.

Ἐξέρχομεθα πάντες εἰς τὴν λατρίαν.

Προπορεύομεν τῷ Ἱερέϊ μὲν λαμπάδων καὶ θυμιατῶν.

d Ἡμῶν δὲ ψαλλόντων, τὸ παρὸν ἑορτάζον ἐκ τῆς. Ηχος πλ. δ'.

e Φωνὴ Κυρίου ἐπὶ τῷ ὕδατι βοᾷ λέγῃσα. Διὺ πλάβετε πάντες Πνεῦμα σοφίας, Πνεῦμα σωτηρίας, Πνεῦμα φόβου Θεοῦ, τῷ ἐπιφανέντῳ Χριστῷ.

f Εἶτα τὰ παρόντα ἑορτάζοντες, δὲ.

Σήμερον τῶν ὑδάτων ἀγιάζεται ἡ φύσις, καὶ ῥήγνυται ὁ Ἰορδάνης, καὶ τῶν ἰδίῳι ναμάτων ἐπέχει τὸ ρεῦμα, Διὰ τὸ τῶν ὁρῶν ῥυπτόμενον. Δὲ.

Ὡς ἄνθρωπος ἐν ποταμῷ, ἦλθες Χριστέ βασιλεῦ, καὶ δακλὸν βάπτισμα λαβεῖν σωθῆναι ἀγαθῇ, ὑπὸ τῷ ἀποδρόμῳ χειρῶν, διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, φιλάνθρωπε. Δόξα. Καὶ νῦν.

§ Πρὸς τὴν φωνὴν τῆ θοῆς ἐκ τῆ ἔρημου, ἐπηγά-
σατο τὴν ὁδὸν τῆ Κυρίου, ἡλθες Κύριε μορφὴν δούλου λα-
βὼν, βάπτισμα αἰτῶν, ὁ μὴ γνοὺς ἁμαρτίαν. εἶδο-
σαν οἱ ὕδατα, καὶ ἐφοβήθησαν. σπύτρομος γέγονεν ὁ
Πρόδρομος, καὶ ἐβόησεν λέγων. πῶς φωνήσῃς ὁ λύχ-
νος τῷ φῶς; πῶς χειροθετήσει, ὁ δούλος τῆ Διαπόλεως;
ἀγίασον ἐμὲ, καὶ τὰ ὕδατα σφαιρὰ ὁ αἶρας τῆ κόσμου καὶ
ἁμαρτίαν.

h Ο ὁράτορος. Σοφία. Προχαιμή.

Προφητείας Ησαΐν τὸ ἀνάγνωσμα.

ΤΑδε λέγει Κύριος. ὁφράνθῃ ἡ ἔρημος διψῶσα. ἀ-
γαλλιᾷ δὲ ἡ ἔρημος, καὶ ἀνθείτω ὡς κρίνον.

Τέλος.

Λίαντις καὶ ἀγαλλίαμα, καὶ ὁφροσύνη καταλήφεται αὐ-
τὴς. ἀπὸ ὕδατος ὁδῶν λύπη καὶ στεναγμός.

Προφητείας Ησαΐν τὸ ἀνάγνωσμα.

ΤΑδε λέγει Κύριος. οἱ διψῶντες πορεύσθε ἐφ'
ὕδατος. καὶ οἱ σιτοὶ μὴ ἔχοντες ἀργύριον, βαδίσαν-
τες ἀγοράσατε, καὶ φάγετε, καὶ πίνατε, καὶ ἀδύνατοι ἀργυρίου
καὶ τιμῆς.

Τέλος.

Καί ἐστι Κύριος εἰς ὄνομα, καὶ εἰς ἐμμετρίαν αἰῶνος. καὶ
οὐκ ἐκλείψει.

Προφητείας Ησαΐν τὸ ἀνάγνωσμα.

ΤΑδε λέγει Κύριος. σπλάσσετε ὕδατος μετ' ὁφροσύ-
νης ἐκ τῆς πηγῆς τῆ σωτηρίας καὶ ἰσχύος ἐκ τῆ ἡμέρας
ἐκείνης, ὑμνεῖτε τῷ Κυρίῳ. βαπτὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἀ-
ναγγεῖλατε ἐν τοῖς ἔθνεσι τὴν δόξαν αὐτοῦ. μιμησάμεθα ὅ-
τι ὑψώσῃ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. ὑμνεῖσατε τὸ ὄνομα Κυρίου,
ὅτι ὑψηλὰ ἐποίησεν. ἀναγγεῖλατε ἐν πάσῃ τῇ γῇ.
ἀγαλλιᾶσθε καὶ ὁφραίνεσθε οἱ κατοικοῦντες Σιών, ὅτι
ὑψώσῃ ὁ ἅγιος τῆ Ἰσραὴλ ἐκ μέσων αὐτῆς.

Προχαιμή, ἤχος γ'.

Κύριος φωτισμός μου, καὶ σωτὴρ μου.

Στίχος.

Κύριος ὑπερασπιστὴς τῆ ζωῆς μου.

(Ὁ Απόστολος.)

Πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴ Παύλου
τὸ ἀνάγνωσμα.

ΑΔελφοί. καὶ θέλω μὴ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ὅτι αἱ πα-
τέρες ἡμῶν πάντες, ὑπὸ τῷ νεφέλῳ ἦσαν. καὶ
πάντες ἐκ τῆ θαλάσσης διῆλθον. καὶ πάντες ἐν τῷ Μωϋ-
σῷ ἐβαπτίσθησαν ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ
πάντες τὸ αὐτὸ βρώμα Πνευματικὸν ἔφαγον, καὶ πάν-
τες τὸ αὐτὸ πόμα Πνευματικὸν ἔπιον. ἐπιον δὲ ἐκ Πνευ-
ματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας. καὶ ἡ πέτρα ἦν ὁ
Χριστός.

Ἀλληλουία.

Φωνὴ Κυρίου ἐπὶ τῷ ὕδατι.

Στίχος.

Ὁ Θεὸς τῆς δόξης.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς καὶ Μάρκου.

ΤΩ καιρῷ ἐκείνῳ, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ Ναζαρέτ
εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ ἐβαπτίσθη ὑπὸ Ἰωάννη,
εἰς τὸν Ἰορδάνην. καὶ ἐξ αὐτοῦ ἀναβαίνειν ἀπὸ τοῦ ὕδα-
τος, εἶδε ἡχομένους τοὺς οὐρανοὺς, καὶ τὸ Πνεῦμα ὡσεὶ πε-
ρὶ σφῶν καταβαῖναι ἐκ αὐτοῦ. καὶ φωνὴ γέγονεν ἐκ τῶν οὐ-
ρανῶν, σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ἠνέκα.

Τονος ὁβισμὸς quartus.

Ad vocem in deserto clamantis, para-
te viam Domini, accepta servi forma
advenisti, Domine, baptismum expo-
scens, qui peccatum nescis. Viderunt te
aquæ, & timuerunt. Tremebundus Præ-
cursor factus est: & exclamavit dicens.
Quomodo lucerna lumen accendet? quo-
modo Domino manum imponet servus? sanctifica me, & aquas, Salvator, qui
tollis peccata mundi.

Diachon. Sapientia. Attendamus.

Prophetia Esaiæ Lectio. Cap. 35.

HÆc dicit Dominus. Latere deser-
tum sitiens: exultet solitudo, & flo-
reat quasi lilium.

Finis.

Laus, exultatio, & lætitia apprehendet
illos: & fugiet ab eis dolor, tristitia, &
gemitus.

Prophetia Esaiæ Lectio.

HÆc dicit Dominus. Sitientes, veni-
nite ad aquam: & qui non habetis
argentum, euntes emite, & comedite, &
bibite absque argento & pretio.

Finis.

Et erit Dominus nominatus in signum
æternum, quod non deficiet.

Prophetia Esaiæ Lectio. Cap. 12.

HÆc dicit Dominus. Haurite aquas
in gaudio de fontibus Salvatoris.
Sacerdotes in die illa laudate Dominum:
inclamate nomen ejus, annunciate in gen-
tibus gloriam ejus. Mementote, quia ex-
cellsum est nomen ejus: captate Domino
quoniam magnifice fecit, annunciate in
universa terra. Exultate & lætamini ha-
bitatores Sion: quia exaltatus est sanctus
Israel in medio ejus.

Proposium. Tonus tertius.

Dominus illuminatio mea, & Salvator
meus.

Versiculus.

Dominus defensor vitæ meæ.

Antiphona.

Ad Corinthios Epistola Pauli
Lectio. Cap. 10.

F Rатres. Nolumus vos ignorare quo-
niam patres nostri omnes sub nube
fuerunt, & omnes mare transierunt, &
omnes in Moyse baptizati sunt in nube,
& in mari: & omnes eandem escam spi-
ritalem manducaverunt: & omnes eundem
potum spiritalem biberunt: bibebant au-
tem de spiritali consequente eos petra,
petra autem erat Christus.

Alleluja.

Vox Domini super aquas.

Versiculus.

Deus Dominus.

Evangelio ex Marco. Cap. 1.

IN illo tempore. Venit Jesus a Naza-
reth in Galileam, & baptizatus est a
Joanne, in Jordane. Et statim ascendens
de aqua vidit celos apertos, & Spiritum
tamquam columbam descendentem & ma-
nentem in ipso. Et vox facta de celis:
Tu es Filius meus dilectus, in quo com-
placui.

Diaconus. In pace Dominum precemur.

Pro superna pace.

Pro salute totius.

Pro sancta hac domo.

Pro Archiepiscopo.

Pro sancta hac mansione.

Pro aeris temperie.

Pro navigantibus & iter agentibus.

Ut hæc aquæ sanctificentur virtute, & operatione, & adventu Spiritus Sancti: Dominum precemur.

Ut resideat in his aquis purgatrix super substantialis Trinitatis operatio: Dominum precemur.

Ut illis redemptionis gratia, benedictio Jordanis, virtute, operatione, & adventu Spiritus Sancti concedatur: Dominum precemur.

Ut illuminemus cognitionis & pietatis irradiatione, per adventum Spiritus Sancti: Dominum precemur.

Ut fiat aqua hæc sanctificationis donum, peccatorum solutio, in animæ & corporis salutem, & omnem utilitatem commodam: Dominum precemur.

Ut fiat aqua hæc saliens in vitam æternam: Dominum precemur.

Ut fiat adversus omnes insidias visibillum & invisibillum inimicorum munimen: Dominum precemur.

Pro haurientibus & assumentibus in sanctificationem domorum: Dominum precemur.

Ut fiat in purificationem animarum & corporum omnibus ex ea haurientibus, vel fide ex ea percipientibus: Dominum precemur.

Ut per aquarum harum perceptionem, invisibili Spiritus Sancti manifestatione, digni simus sanctificatione cumulari: Dominum precemur.

Ut exaudiat Dominus Deus vocem precum nostri peccatorum, & misereatur nostri: Dominum precemur.

Ut liberemur ab omni calamitate, ira, & angustia: Dominum precemur.

Suscipe, salva, miserere.

Sanctissimæ, illibatæ.

His diebus, Sacerdos precatur: dicens secreto apud se Orationem hanc.

Domine Jesu Christe, Deus, unigenite Fili, in sinu Patris secubans, Deus verus, fons vitæ & immortalitatis, lumen de lumine, qui venisti in mundum ut eum illuminares: Sancto tuo Spiritu mentem nostram illustra, & suscipe nos gloriam & gratiarum actionem tibi deferentes, pro mirandis & portentosis operibus quæ a sæculo sunt, & salutari tua dispensatione ultimis sæculis disposita; qua debili nostra & misera circumdatus massa, & servitutis conditioni condescendens, Rex omnium, etiam servili manu in Jordane baptizari sustinuisti: ut peccati exors aquarum naturam sanctificans, ad regenerationem per aquam & Spiritum viam nobis sterneret, & in pristinam restitueres libertatem. Cujus divini mysterii memoriam celebrantes, rogamus te, benigne Do-

Ο Διάκονος. Εν εὐρίῳ & Κυρίῳ δειδωμῆν.

Υπὲρ τῆς αἰωνοῦ εὐρίῳ.

Υπὲρ τῆς εὐρίῳ & σύμ.

Υπὲρ τῆς ἀγίας οἴκῳ τῆς.

Υπὲρ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Υπὲρ τῆς ἀγίας μονῆς.

Υπὲρ ἀκρασίας αἵρων, αὐτοῦ.

i Υπὲρ πλεόντων ὁδοιπορουμένων.

x Υπὲρ τῆς ἀγιαδωμῆς καὶ ὕδατα ταῦτα, τῇ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ καὶ ἐπιφοιτήσει & ἀγίῳ Πνεύματι, τῷ Κυρίῳ δειδωμῆν.

Υπὲρ τῆς καταφοιτῆσαι τοῖς ὕδασι τούτοις, τῷ καθαριστικῷ τῆς ὑπερσίου Τριᾶδος ἐνεργείᾳ, & Κυρίῳ δειδωμῆν.

l Υπὲρ τῆς δαρηδωμῆς αὐτοῖς & χάριτι τῆς ὑποταγῆς, τῷ εὐλογίᾳ τῆς Ἱορδάνης, τῇ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ καὶ ἐπιφοιτήσει & ἀγίῳ Πνεύματι, τῷ Κυρίῳ δειδωμῆν.

Υπὲρ τῆς φωτισθῆναι ἡμᾶς φωτισμὸν γνώσεως καὶ εὐσεβείας, διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως & ἀγίῳ Πνεύματι, τῷ Κυρίῳ δειδωμῆν.

Υπὲρ & γρηδωμῆς τὸ ὕδωρ τούτο, ἀγισμῷ δῶρον, ἀμαρτημάτων λούτρῳ, εἰς ἵασις ψυχῆς καὶ σώματος, καὶ πᾶσαν ὠφέλιαν ἐπιτελεῖν, & Κυρίῳ δειδωμῆν.

Υπὲρ & γενέσθαι αὐτὸ ὕδωρ ἀλλόμῳ εἰς ζωὴν αἰώνιον, τῷ Κυρίῳ δειδωμῆν.

Υπὲρ & ἀναδεχθῆναι αὐτὸ, ἀποδοῦναι πάσης ἐπιβλήσεως ὁρατῆς καὶ ἀοράτου ἐχθρῶν, τῷ Κυρίῳ δειδωμῆν.

Υπὲρ τῆς ἀντλούμεν καὶ ἀρρομένων εἰς ἀγισμὸν οἰκῶν, & Κυρίῳ δειδωμῆν.

Υπὲρ & γενέσθαι αὐτὸ ἀπὸς καθαροῦ ψυχῶν καὶ σωμάτων πᾶσι τοῖς ἀρρομένοις πίστιν καὶ μεταλαμβάνουσιν ἐξ αὐτῶν, τῷ Κυρίῳ δειδωμῆν.

Υπὲρ & καταξιδωμῆς ἡμᾶς ἐμπληδωμῆς ἀγισμῷ, καὶ τῷ ὕδατι τῶν μεταλήψεως, τῇ ἀοράτῳ ἐπιφανείᾳ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι, & Κυρίῳ δειδωμῆν.

Υπὲρ τῆς εἰσακῆσαι Κύριον & Θεὸν φωτὸς & δειξέως ἡμῶν τῷ ἀμαρτωλῶν, ἐλεῆσαι ἡμᾶς, & Κυρίῳ δειδωμῆν.

Υπὲρ & ρυδωμῆς ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως ὀργῆς καὶ ἀνάγκης, & Κυρίῳ δειδωμῆν.

3 Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον.

Τῆς παναγίας ἀχράντου.

m Τῶν λεγομένων. ὁ ἱερὸς εὐχεταί, λέγων μουσικῶς, **Κ**τενὶ ἰσὺ Χειρὶ, ὁ Θεὸς, ὁ μονογενὴς Υἱὸς, ὁ αὐτὸς εἰς τὸν κόλπον & Πατὴρ, ὁ ἀληθινὸς Θεός, ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀθανασίας, τὸ φῶς τὸ ἐκ φωτός, ὁ ἐλεῶν εἰς τὸν κόσμον τὸ φωτίσαι αὐτόν. κατανύσσων ἡμῶν & διανοίαν τῇ ἀγίῳ Πνεύματι, καὶ ἀποσδιᾶσαι ἡμᾶς, μεγαλωσυνῶν καὶ εὐχαριστῶν σοι προσάγοιτας, ἐπὶ τοῖς ἀπ' αἰῶνος θαυμαστοῖς σε μεγαλεργήμασι, καὶ τῇ ἐπ' ἐσχάτων αἰώνων σωτηρίᾳ σε οἰκοδομίᾳ, ἐν ᾗ τὸ ἡμῶν αἰδυνεὶ καὶ πτωχὸν περιβαλλόμενος φῶμα, καὶ τοῖς τῇ δουλείᾳ μέτροις συγκατιῶν, ὁ τῶν ἀπάντων βασιλεὺς, ἐτι καὶ θαλινῇ χειρὶ ἐν Ἱορδάνῃ βαπτισθῆναι ὑπέμεινας. ἵνα & τῷ ὕδατι φύσιν ἀγίαςας ὁ ἀναμάρτητος ὁδοποιήσης ἡμῶν τῷ δι' ὕδατος & Πνεύματος ἀναγέννησιν, καὶ πρὸς τῷ αὐτῷ ἡμᾶς ἀποκαταστήσῃς ἐλευθερίαν. ἔτινος θείου μυστηρίου τῷ αἰα-

ἀνάμνησιν ἑορτάζοντες, δέομεθά σου δέσποτα φιλόανθρωπε, ῥάστον καὶ ἡμᾶς τὰς ἀναξίους δούλους σου κατὰ τὴν θείαν σου ἐπαγγελίαν, ὕδαρ καθάρσιον, τὸ σὴν ἀσπλάγχτης τὴν δωρεάν, εἰς τὸ ἐπὶ τῷ ὕδατι τῶν αἰτίων ἡμῶν τὸ ἁμαρτωλὸν ἀποδόξαστον γενέσθαι τῇ σου ἀγαθότητι, καὶ τὴν δόξαν σου δι' αὐτῶν ἡμῶν τε καὶ παντὶ τῷ πνεύματι σου χαριδύναμι λαῶν, εἰς δόξαν τῆς ἀγίας καὶ προσκυνητῆς σου οὐνοῦ.

Οτι ἀρέσκει σοι πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκυνώσεις, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Π Καὶ εἰπὼν κατ' αὐτῶν, τὸ ἀμήν, τὸ Διακόνου ἡδὴ πληρωκότος τὴν συναπτήν.

Ἀπάρχεται ὁ ἱερεὺς μεγαλοφώνως τὴν δὲ χλὴν ταύτην.

Ἰστέον ὅτι ἡ παρῶσα δὲ χλὴν, ἡγου, τὸ.

Τριὰς ὑπερέσις, ἢ ἀναγιγνώσκεται μὲν παρά τισιν. ἐν δὲ τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῇ Ἀγίᾳ οὐρεὶ λέγεται. σὺ ὅτι εἰ βέλαι ταύτην εἰπεῖν μὴ τὴν συναπτήν, καὶ τὸ ἀναθεῖν δὲ χλὴν, λέγει ἐκφώνως.

Ποίημα Σωφροσίου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων.

Τριὰς ὑπερέσις, ὑπεράγαθε, ὑπέρθε, παντοδύναμι, παντοπίσκοπε, ἀόρατε, ἀκατάληπτε, δημιουργε τῶν νοερῶν ὕδατων, καὶ τῶν λογικῶν φύσεων, ἡ ἐμφυτος ἀγαθότης, τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον, τὸ φωτίζον πάντα ἀνθρώπων ἐρχόμενον εἰς τὸ κόσμον. λάμβον καὶ μοι τῆς ἀναξίως δούλου σου, φάτισόν με τῆς ἁγίας ταύτης, ὅπως ἀνυμνήσαι πολμήσω τὴν ἀμείνον διεργασίαν καὶ δυνάμιν. Εὐαρόσδεκτος γενέσθαι ἡ παρ' ἐμοῦ δέσεις διὰ τὸν παρῶντα λαόν, ὅπως τὰ πλημμελήματά μου μὴ κωλύσωσιν ἐνθάδε παραγενέσθαι τὸ ἅγιόν σου Πνεῦμα. Ἀλλὰ συγχώρησόν μοι ἀκατακρίτως βλαῖνοι καὶ λέγει ἐν τῷ, ὑπεράγαθε. Δοξάζομέν σε Δέσποτα φιλόανθρωπε παντοκράτορ, προαιώνιε Βασιλεῦ. Δοξάζομέν σε τὸ Κτίστω, ὁ δημιουργὸν τῶν πάντων. Δοξάζομέν σε τὸ Ἀπάτορα ἐκ Μητρὸς, καὶ ἀμήτορα ἐκ Πατρὸς. Ἐν τῇ προλαβίσθαι ἑορτῇ νῆπιόν σε εἶδομεν, ἐν τῇ παρῶν, τέλειόν σε ὁρώμεν, καὶ ἐκ τέλει τέλειόν σε ἐπιφανίσκεται Θεὸς ἡμῶν. Σήμερον ὅτι ἑορτὴς ἡμῶν ἐπέστη καιρὸς, καὶ χορὸς ἁγίων ἐκκλησιάζει ἡμῖν, καὶ ἄγγελοι μὴ ἀνθρώπων συνορτάζουσι. Σήμερον ὅτι ἡ χάρις τῆς ἀγίας Πνεύματος, ἐν εἶδει περισσεύει τοῖς ὕδατιν ἐπεφύλασσε. Σήμερον ὁ ἀδύτος ἥλιος ἀνέτειλε, ἐν τῷ κόσμῳ τῷ φωτὶ Κυρίου καταυγάζεται. Σήμερον ἡ σελήνη λαμπραῖς ταῖς ἀκτῖσι τῷ κόσμῳ συνεκλαμπρύνεται. Σήμερον οἱ φωτεινοὶ ἀστέρες τῇ φαιδρότητι τῆς λαμπρότητος τῶν οὐρανῶν καλλωπίζουσι. Σήμερον αἱ νεφέλαι ὑπὸν δικαιοσύνης τῇ ἀνθρωπότητι ὑψαυθὺν δροσίζουσι. Σήμερον ὁ ἀκτίος ὑπὸ τῆς ἰδίας πλάσματος βελὴ χειροθετεῖται. Σήμερον ὁ προφήτης καὶ πρόδρομος τῆς Δεσπότης προσέρχεται, ἀλλὰ ῥόμφα παρῶνται, ὁρῶν Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς συγκατάβασις. Σήμερον τὰ τῆς Ἰορδάνης ἱμάτια εἰς ἱμάτια μεταποιεῖται τῇ Κυρίᾳ παρουσίᾳ. Σήμερον ῥείθροις μυσεῖσι πᾶσα ἡ κτίσις ἀρδύεται. Σήμερον τὰ τῶν ἀνθρώπων πταίσματα τοῖς ὕδασι τῆς Ἰορδάνης ἀπαλείφονται. Σήμερον ὁ παράδεισος ἰσχυρῶς τοῖς ἀνθρώποις, καὶ τὸ δικαιοσύνης ἥλιος καταυγάζει ἡμῖν. Σήμερον τὸ πικρὸν ὕδωρ τὸ ἐπὶ Μαυρίᾳ τῆς λαῶν, εἰς γλυκύτητα

Εκβολ.

mine, effunde secundum divinum tuum pollicitum, super nos indignos famulos tuos, aquam expiaticem, benignitatis tuæ manus: ut nostri peccatorum deprecatio super aqua hac, accepta tuæ bonitati fiat; & per eam nobis, omnique tuo fideli populo benedictio concedatur, in tui sancti & adorandi nominis gloriam.

Quia tibi convenit omnis gloria, honor, & adoratio, Patri, & Filio, & Sancto Spiritui, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Disso tacite, Amen, Diacono jam Collectam terminante, voce sonora Sacerdos Orationem hanc incipit.

Sciendum præsentem Orationem, scilicet, Trinitas supersubstantialis, a nonnullis nusquam legi. In Magna vero Ecclesia, & in monte Sancto recitatur. Tu vero si eam dicere cupis, post Collectam & superscriptam Orationem, recita illam clare.

Opus Sophronii Patriarchæ Hierosolymorum.

Trinitas supersubstantialis, vere bona, vere divina, omnipotens, omnia cernens, invisibilis, incomprehensa substantiarum intellectualium naturæ opifex bonitas insita, lumen inaccessum omnem hominem venientem in hunc mundum illuminans; irradiat quoque mihi servo tuo indigno, & mentis meæ oculos illustra, ut immensum beneficium & virtutem celebrare aggrediar; accepta fiat propter astantem populum mea supplicatio, ne huc advenientem Spiritum tuum Sanctum peccata mea præpediant: sed & per-mitte mihi inculcate ad te clamare, & dicere: super omnes bone. Laudamus te, benigne Domine, omnipotens, rex æterne, laudamus te Creatorem, & mundi opificem. Laudamus te, ex matre sine patre: & ex patre sine matre natum. Prævio namque festo infantem te vidimus: in præsentem vero perfectum te cernimus, ex perfecto Deum nostrum perfectum, mundo manifestum. Hodie etenim, festivum tempus adest, & sanctorum chorus nobiscum convenit: & Angeli cum hominibus celebrem diem agunt: nam hodie Spiritus Sancti gratia, in columbæ forma super aquas advenit. Oritur hodie sol occasum nesciens, & Domini luce mundus perfunditur. Hodie luna lucidis radiis mundo effulget. Rutilantes hodie stellæ splendore lucis orbem illustrant. Hodie nubes imbribus justitiæ humanitatem cælitus irrorant. Increatus hodie propriæ creaturæ manui sponte supponitur. Hodie Propheta & Præcursor, ad Dominum accedit: sed & tremore corripitur, cernens Dei erga nos condescensum. Hodie Jordanis fluentia non medicamenta. Domini præsentia convertuntur. Mysticis hodie fluentis omnis irrigatur natura. Hodie mortalium crimina Jordanis unda absterguntur. Hodie Paradisus hominibus aperitur, & Sol justitiæ nobis illucet. Hodie populo Mosai-co, Domini præsentia, amara con-

Αα

vertitur aqua. Hodie veteri luctu liberati, velut novus Israel salutem nasci sumus. Hodie tenebris exempli divina luce splendescimus. Hodie domini apparitione caligo mundi expurgatur. Omnis hodie creatura superne scintillat. Error hodie dissolvitur: & viam salutis Domini adventus operatur. Hodie superna cum inferis diem festum agunt: & infera cum supernis conversantur. Hodie sacer & sonorus fidellum conventus exultat. Hodie Dominus ad Baptismum contendit, ut in altum genus humanum attollat. Inflexus Dominus hodie proprio famulo inclinatur, ut nos servitutis iugo depressos erigat. Hodie cælorum regnum comparavimus, regni enim Domini non erit finis. Terra & mare hodie sibi mundi gaudium diviserunt: & lætitia mundus repletus est. Viderunt te aquæ Deus, viderunt te aquæ, & timuerunt. Jordanis conversus est retrorsum, ignem deitatis intuitus corporaliter descendente, & in se subintrantem. Jordanis conversus est retrorsum, Spiritum Sanctum contemplatus in columbæ forma demissum, & tibi circumvolitantem. Jordanis conversus est retrorsum, edoctus Deum invisibilem, visibilem factum: Creatorem incarnatum, Dominum in servi habitu demonstratum. Jordanis conversus est retrorsum, & montes exultaverunt, Deum in carne cernentes. Vocem etiam dederunt nubes admiratæ eum qui adveniret, lumen de lumine Deum verum de Deo vero. Domini- cam celebritatem hodie in Jordane contemplamur: ipsum vero, transgressionis mortem, erroris stimulum, inferni nexum in Jordane demergentem, & salutis lavacrum mundo elargientem. Unde & ego peccator & indignus servus tuus magna miraculorum tuorum enarrans, timore correptus, in compunctione tibi exclamo.

Et continuo validiori voce effatur.

Magnus es Domine, & miranda sunt opera tua, nec ullus sermo ad mirabilem tuorum laudem sufficiat. *Dicatur ter.*

Tu enim voluntate tua, ex non existentibus ad esse cuncta adduxisti: tua potestate creaturam contineres, & tua providentia mundum moderaris. Tu e quatuor elementis creaturam compingens, quatuor temporibus anni circulum coronasti. Te intellectuales cunctæ potestates contremiscunt, te laudat sol, te luna celebrat, tibi adsunt astra, tibi lux obtemperat, coram te tremunt abyssi, tibi obsequuntur fontes. Tu cælum sicut pellem extendisti, tu firmasti terram super aquas, tu arena mare circumvallasti, tu ad respirationem aerem expandisti. Angelicæ virtutes tibi ministrant, te adorant Archangelorum Chori, multis oculis prædita Cherubim, & sex alis volitantia Seraphim te circumstant, inaccessible tuæ gloriæ metu occultantur. Tu namque Deus incomprehensus, sine causa, & ineffabilis in terram descendisti formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus. Non enim poteras, Domine propter viscera misericordiæ tuæ videre hominum genus, tyranni diabolici subiectum: propterea venisti, & salvasti nos. Gratiam fatemur: misericor-

ματαιποιείται τῇ τῇ Κυρίῳ παρουσίᾳ. Σήμερον τὸ πᾶν λαὸν θρήνη ἀπὸ ἀγαθῶν, καὶ ὡς πρὸς Ἰσραὴλ διεισώδημεν. Σήμερον τὸ σκοπὸς ἐλυξώθημεν, καὶ τῷ φανερῷ τῷ θεογνωσίᾳ καταναζόμεθα. Σήμερον ἡ ἀχλὺς τοῦ κόσμου καταίρεται τῇ ἐπιφανείᾳ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Σήμερον λαμπρὰ δορυγὰ πᾶσα ἡ κτίσις ἀνώγει. Σήμερον ἡ πλάνη κατήρηται, καὶ ὁδὸν ἡμῶν σωτηρίας ἐργάζεται ἡ τοῦ Θεοῦ ἐπέλευσις. Σήμερον τὰ ἀνωτὶς κατω συνκοιτάζει, καὶ τὰ κατωτὶς ἀνω συνομιλεῖ. Σήμερον ἡ ἐρὰ μεγαλόφρωνος τοῦ ὁδοδόξου παύσεται ἀγαλλεσθαι. Σήμερον ὁ Θεὸς ἀπὸ τοῦ πρὸς τὸ βάπτισμα ἐπεύχεται, ἵνα ἀναβιβάσῃ πρὸς ὕψος τὸ ἀνθρώπινον. Σήμερον ὁ ἀκλίνης τῷ ἰδίῳ οἰκτρῷ υποκλίνεται, ἵνα ἡμᾶς ἐκ τῆς δουλείας ἐλευθέρωσιν. Σήμερον βασιλείαν ἐρατὴν ὠνεσάμεθα πρὸς τὸν βασιλείᾳ τοῦ Κυρίου καὶ ἔσται τέλος. Σήμερον γῆ καὶ θάλασσα, τὸν κόσμον χαρὰν ἐμερίσαντο. καὶ ὁ κόσμος διφροσύνης πεπλήρωται. Εἰδοσάν σε ὕδατα τοῦ Θεοῦ, εἰδοσάν σε ὕδατα, καὶ ἐφοβήθησαν. Ὁ Ἰορδάνης ἐσάφη εἰς τὸ ὀπίσω θεασάμενος τὸ πῦρ τῆς θεότητος σωματικῶς κατερχόμενον, καὶ εἰσερχόμενον ἐπ' αὐτόν. Ὁ Ἰορδάνης ἐσάφη εἰς τὸ ὀπίσω θεωρῶν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν εἰδει περιεστῆς κατερχόμενον, καὶ περιπτάμενόν σοι. ὁ Ἰορδάνης ἐσάφη εἰς τὸ ὀπίσω, ὁρῶν τὸ ἀόρατον ὁραθέντα, τὸν Κτίσιν σαρκωθέντα, τὸ Δεσπότην ἐν δούλῳ μορφῇ. Ὁ Ἰορδάνης ἐσάφη εἰς τὸ ὀπίσω, καὶ τὰ ὄρη ἐσκήρπισαν, Θεὸν ἐν σαρκὶ καθορῶντα. καὶ νεφέλαι φανερῶν ἔδωκαν, θαυμάζουσαι τὸ παραγνόμενον φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινόν, ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ. Δεσποτικῶν παύσεται σήμερον ἐν τῇ Ἰορδάνῃ ὁρῶμεν, αὐτὸν δὲ τὸν πρὸς παρακοῆς θάνατον καὶ τὸν πρὸς πλάνης κέντρον, καὶ τὸν τὸν αἰῶνα σωδίσμον ἐν τῇ Ἰορδάνῃ βυθίσαντα, καὶ βάπτισμα σωτηρίας τῷ κόσμῳ δωρησάμενον. Ὁ δὲ καὶ γὰρ ὁ ἁμαρτωλὸς ἐκ ἀνάξιος δούλος σου, τὰ μεγαλεῖα τῷ θαυμάτῳ σου διηγούμενος, συνερχόμενος φόβῳ, ἐν καταπύξει βοᾷ σοι.

ρ

Καὶ ἐν τούτοις γεγονωτέρᾳ ἐκφωνεῖ φωνῇ.

ρ

Μεγας εἰ Κύριε καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου, καὶ ὑδὲν λόγος ἐξαρκέσει πρὸς ὅμιλον τῷ θαυμασίῳ σου, γ'.

Σὺ γὰρ βούλησαι ἐξ ἐκ ὄντων εἰς τὸ εἶναι παραγαγὼν τὰ σύμπαντα, τῇ σῶ κράτει συνήχεις τὴν κτίσιν, καὶ τῇ σὴ προνοίᾳ διοικεῖς τὸν κόσμον. Σὺ ἐκ πτωχῶν σοιχείων τὴν κτίσιν συναρμόσας, τέτρεσι καιροῖς, τὸν κύκλον τοῦ αἵματος ἐσφάρισας. Σὺ τρέμεις αἱ νοεραὶ πᾶσαι δυνάμεις, σὺ ὑμνεῖς ἡλίος, σὺ δοξάζεις σελήνη, σοὶ ἐκτυγχάνει τὰ ἄστρα, σοὶ ὑπακίει τὸ φῶς, σὺ φεῖταις αἱ βυσσοί, σοὶ δαλύουσιν αἱ πηγαί. Σὺ ἐξέτενας τὴν ἑρᾶν ὡς εἰ δέριν, σὺ ἐσφάρισας τὴν γῆν ἐπὶ τῷ ὕδατι, σὺ περιτείχισας τὴν θάλασσαν ψάμμῳ, σὺ πρὸς ἀναπνοῆς τὸν αἶρα ἐξέχεις. Ἀγγελοὶ δυνάμεις σοὶ λειτουργοῦσιν, οἱ τῷ ἀρχαγγέλῳ χοροὶ σε προσκυνοῦσι, τὰ πολυόμματα Χερουβὶμ, καὶ τὰ ἐξαπτέρυγα Σεραφὶμ κύκλῳ ἐσῶτα, καὶ περιπτάμενα φόβῳ τὸ ἀποσίτισιν δόξης κατακαλύπτεται. Σὺ γὰρ Θεὸς ὢν ἀπερίγραπτος, ἀναρχὸς τε, καὶ ἀκήρατος, ἡλθες ἐπὶ τῆς γῆς μορφῇ δούλου λαβὼν, ἐν ὁμοίωματι ἀνθρώπων γενόμενος. Οὐ γὰρ ἔφρις Δείσασθαι διὰ σπλάγχνα ἐλεους σου θεάσασθαι ὑπὸ τῇ διαβολῇ τυραννέμενον τὸ γένος τῷ ἀνθρώπων. ἀλλ' ἡλθες καὶ ἵστας ἡμᾶς. Ὁμολογοῦμεν τὴν χάριν, κηρύττο

μοῦ δ' ἔλπον, ἡ κρύπτουμι τὴν δ' ἐργασίαν. Τὰς δ' φύ-
σιν ἡμῶν γονὰς ἡλθ' ἐλευσας. Παρθενικῶν ἡγίαςας
μῆτραν τῇ τοῦ σου. πᾶσα ἡ κτίσις ὑμῶν σὺ ἐπέφα-
πέντα. Σὺ γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς ὡφθης καὶ τοῖς ἀν-
θρώποις συναντράφης. Σὺ καὶ τῇ Ιορδάνειᾳ ῥεῖθρα ἡ-
γίαςας ἐρατόθην καταπέμψας τὸ ἅγιόν σου Πνεῦμα, καὶ
τὴν κεφαλὰς τῆς ἐκείνου ἐμφανίζοντων συνιτέλλας δρα-
κόντων. Αὐτὸς οὖν φιλόανθρωπε Βασιλεῦ, πάριστο καὶ
νῦν διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος ἡ ἀ-
γίασον τὸ ὕδωρ τῆτο γ'. Καὶ δὲς αὐτῇ τὴν χάριν τῆς
ὑπερυψώσεως, καὶ ἐλογίαν τῇ Ιορδάνει. Πῶς οὖν αὐτὴ,
ἀφ' ἀρσίας πηγῶν ἁγιασμοῦ δῶρον, ἀμφοτέρων λυ-
πείων, τοσημάτων ἀλγιστέων, δαίμοσιν ὀλίθερον, καὶ
ἐραστίαις δυνάμεσιν ἀπόροισιν, ἀγγελικῆς ἰχθὺς ἡ πε-
πληρωμένη. ἵνα πάντες οἱ ἀνθρώποι καὶ μεταλαμβάνου-
σι, ἔχουσιν αὐτὸ πρὸς καθάρσιν ψυχῶν καὶ σωμάτων,
πρὸς ἰατρικὰς παθῶν, πρὸς ἁγιασμὸν οἰκων, πρὸς πᾶ-
σαι ἀφάσεις ἐπιπέδουσιν. Σὺ γὰρ εἰ Θεὸς ἡμῶν ὁ δι' ὕδα-
τος καὶ Πνεύματος ἀνακαίνισας τὴν παλαιὰν Θεσσαλον φύ-
σιν ὑπὸ τ' ἀμαρτίας. Σὺ εἰ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ διὰ θα-
λάσσης ἐλευθερώσας ἐκ τ' δουλείας Φαραὼ διὰ Μωυσέως,
τὴν γῆν τῆς Εβραίων. Σὺ γὰρ εἰ ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ ἑρρηξας
πέτρην ἐν ἱρήμῳ καὶ ἐρρύσαν ὕδατι, καὶ χεῖμαρροι κα-
τεκλύθησαν, καὶ διέφυγον τ' λαὸν σου κορέσας. Σὺ εἰ
ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ δι' ὕδατος καὶ πυρός, διὰ τῆς Ἡλίας ἀπαλ-
λάξας τ' Ἰσραὴλ, ἐκ τῆς πλάνης τ' Βαάλ. Αὐτὸς καὶ νῦν
Διάσωπε, ἁγίασον τὸ ὕδωρ τῆτο, τῷ Πνεύματι σου τῷ
ἁγίῳ, Τεὶς ἰδὸς πᾶσι, τοῖς περ ἀπομένοισι, τοῖς περ
μεταλαμβάνουσιν, τοῖς περ χριστένοισι τὸν ἁγιασμὸν, καὶ
ὑγίαν, τὴν καθάρσιν, τὴν ἐλογίαν. Τεὶς. Καὶ
σῶσον Κύριε τὴν δούλῃ σου τὴν πιστὴν βασιλεῖς ἡμῶν.
Τρίς. Καὶ φύλαξον αὐτὴν, ὑπὸ τὴν σκέπην σου ἐν εἰ-
ρήνῃ, ὑποτάξον αὐτοῖς πάντα ἐχθρὰ καὶ πολέμιον,
χάρισται αὐτοῖς πάντα τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα, καὶ
ζωὴν καὶ αἰώνιον. ἵνα καὶ διὰ σωχείων, καὶ διὰ ἀνθρώπων,
καὶ διὰ ἀγγέλων, καὶ διὰ ὁρώμενων, καὶ διὰ ἀοράτων, δο-
ξάζεται σου τὸ πανάγιον ὄνομα, σου τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ
ἁγίῳ Πνεύματι. νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῷ αἰ-
ῶνι. ἀμήν.

Εἰρήνη πᾶσι.

Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνειτε.

Ο ἱερὺς κλινόμενος ἐπὶ δέχεται.

Κ Αἶνον Κύριε τὸν ἑσὶ καὶ ἐπάκουσον ἡμῶν, ὁ ἐν Ιορ-
δάνῃ βαπτισθῶν καταδέξάμενος, καὶ ἁγίαςας
τὸ ὕδωρ, καὶ ἐλογίησον πάντας ἡμᾶς, τὴν διὰ τὴν κλί-
σεως τῆς αὐτῆς αὐχένος σημαίνοντος τὸν δούλῃ σου πρόχρη-
μα. καὶ καταξίωσον ἡμᾶς ἐμπληθῆναι τῷ ἁγιασμῷ σου,
καὶ τῷ ὕδατος τῆς μεταλήψεως, καὶ γενέσθω ἡμῖν Κύ-
ριε, εἰς ὑγίαν ψυχῆς καὶ σώματος.

Εκφώνως.

Σὺ γὰρ εἰ ὁ ἁγιασμὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν, καὶ δι-
χαλείαν, καὶ προσκυνοῦσιν ἀναπέμπομεν, σου τῷ ἁ-
γίῳ σου Πατρὶ, καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωο-
ποιῷ σου Πνεύματι. νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῷ
αἰῶνι. ἀμήν. ε Καὶ βαπτίζει τὸν τίμιον σου-
ρόν.

Ορθοὶ αὐτὸν κατέγων ἐν τῷ ὕδατι, καὶ ἀνάγων.

Ψάλλον καὶ τὸ παρὸν ᾠδαζον εἰς ἡχὸν α'.

Euchol.

diam pradicamus, beneficium non oc-
cultamus. Naturæ progeniem libera-
sti, tuo partu virgineum sanctificans
uterum: unde & omnis creatura te,
cum apparuisti, collaudavit. Tu enim,
Deus noster, in terra visus es, & cum
hominibus conversatus es. Tu Jor-
danea fluentia sanctificasti, Sancto tuo
Spiritu cælitus demisso, & recondito-
rum ibi draconum nidos dissipasti. Ipse
igitur, benigne Rex, adesto per Sancti
Spiritus tui adventum: & benedic a-
quam hanc (Dicitur ter.) Et quæ ei
redemptionis gratiam, Jordanis bene-
dictionem. Fac illam, incorruptionis
fontem, sanctitatis munus, peccato-
rum solutionem ægritudinum antido-
tum, demonibus perniciosam, adver-
sariis potestatibus inaccessam, Angeli-
ca virtute repletam: ut omnes ex ea
haurientes & percipientes illam ha-
beant in animarum & corporum expia-
tionem, in domorum lustrationem, &
omni utilitati accommodam. Tu enim
es Deus noster, qui veteratam sub pec-
cato naturam, per aquam & Spiritum
renovasti. Tu es Deus noster, qui per
Moysen in mari rubro genus Hebræorum
& Pharaonis servitute liberasti. Tu sis Deus
noster, qui dirupisti petram in solitudine,
& fluxerunt aquæ, ut populum tuum
sitientem exsaturares. Tu es Deus no-
ster, qui per ignem & aquam Israel
errore Baal, Helii ministerio liberasti.
Ipse & nunc, Domine, Sancto tuo Spi-
ritu hanc aquam sanctifica. (Dicitur ter.)
Largire cunctis eam tangentibus, vel ex
ea percipientibus, aut ex ea lustratis,
sanctitatem, salutem, expiationem, be-
nedictionem. (Ter.) Et salva, Domi-
ne, servos tuos Reges fideles. Ter
Et custodi eos sub protectione tua in pa-
ce: subijce illis omnem hostem & ad-
versarium, cuncta saluti congruentia pos-
tulata, & vitam æternam illis largire:
ut per elementa, & per homines, per
Angelos, per visibilia & invisibilia, glo-
rificetur sanctissimum nomen tuum; cum
Patre & Sancto Spiritu: nunc & sem-
per, & in sæcula sæculorum.

Amen.

Pax omnibus.

Capita vestra Domino inclinate.

Sacerdos inclinatus precatur.

I Nclina, Domine, aurem tuam &
exaudi nos, qui in Jordane baptiza-
ri non abnuisti, & aquas sanctificasti:
& omnibus nobis cervicis demissione, ser-
vilem nostram conditionem prostantibus
benedic: & nos sanctificatione tua cumu-
lari concede per hujus aquæ perceptio-
nem; & fiat nobis, Domine, in salu-
tem animæ & corporis.

Exclamando.

Tu enim es sanctificatio nostra, & ti-
bi gloriam, & gratiarum actionem, &
adorationem referimus: cum principi ex-
porte tuo Patre, & sanctissimo & bono,
& vivifico tuo Spiritu: nunc & semper,
& in sæcula sæculorum.

Amen.

Et pretiosam crucem intingit.

Resam eam dimittens in aquam, credens.

Aaa ij

Cantatque præsentem Modulum. Ton. 1.
Baptizato te, Domine, in Jordane,
Trinitatis veneratio manifestata est, ti-
bi enim genitoris vox dilectum Filium
te proclamans, testimonium exhibuit: &
Spiritus in columbæ specie, verbi certitu-
dini contestabatur. Gloria, tibi Christe
Deus, qui apparuisti, & mundum illuminaſti.
*Et lustras Sacerdos templum, & eunſtum
populum aqua.*

*Et in templum regredimur: cantantes
proprii cantus Modulum. Ton. obliquus 2.*

Celebremus fideles, divini beneficii er-
ga nos magnitudinem; delicti enim
nostri causa homo factus, expiatione no-
stra in Jordane perficitur, solus purus &
immaculatus, me & aquas sanctificans,
& draconum capita in aquis conterens.
Hauriamus itaque aquam cum gaudio,
fratres, Spiritus enim gratia fidelibus cun-
ctis haurientibus, a Christo Deo & Sal-
vatore animarum noſtrarum inviſibiliter
distribuitur.

*Deinde dicitur: Sit nomen Domini be-
nedictum. Et reliqua. Et fit dimiſſio.*

Εν Ιορδάνῃ βαπτίζομεν σε, Κύριε, ἡ πῆς Τρι-
δος ἐφανέρωθῃ προσκυήσεις. Τῷ δὲ Γεννήτορι ἡ φω-
ρὴ προσεμαρτύρει σοι, ἀγαπήτορ σε Υἱὸν ὀνομάζουσα,
καὶ τὸ Πνεῦμα ἐν εἰδεί περιστερᾶς ἐβίβαίμ τι λόγῳ τὸ
ἀσφαλές. Ὁ ἐπιφανὴς Χριστὸς ὁ Θεὸς καὶ ὁ κόσμος φω-
τίσας δόξα σοι.

Καὶ βαπτίζει ὁ παὼν, ὃ πάντα ὁ λαὸς, ἐκ τῆ ὕ-
δατος.

Καὶ εἰσέρχομεθα ἐν τῇ ναφῇ.

Ἑτάλλοις ἰδιόμοις. ἤχος πλ. β'.

AΝυμνήσωμεν οἱ πιστοὶ, πῆς περὶ ἡμᾶς τῷ Θεῷ
ἐργασίας τὸ μέγεθος. Ἐν δὲ τῇ ἡμῶν πα-
ραπτώματι, γενόμενος ἄνθρωπος, τῶν ἡμῶν καθαρ-
σιν καθαίρεται ἐν τῇ Ιορδάνῃ, ὁ μόνος καθαρὸς καὶ
ἀκήρατος, ἀγιάζων ἐμὲ καὶ τὰ ὕδατα: καὶ πᾶς κεφα-
λὰς τῶν δρακόντων συντελεῖν ἐπὶ τῷ ὕδατι ἀντλή-
σωμεν ὅσον ὕδαρ μετ' ἀφροσύνης, ἀδελφοί. ἡ δὲ
χάρις τῷ Πνεύματι τοῖς πιστῶς ἀντλήσιν ἀοράτως ἐ-
πιδίδεται παρὰ Χρὶ τῷ Θεῷ καὶ Σωτῆρι τῷ ψυχῶν ἡμῶν.
Εἶτα τό. Εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου. Καὶ τὰ λοιπὰ,
καὶ ὁπόλυσις.

VARIÆ LECTIONES.

a Ακολουθία τῷ μεγάλῳ.) Cryptof. Falasce le-
git. Ακολουθία τῷ ἁγίῳ Θεοφάνει. Officium san-
ctorum Theophaniorum. Allatianum: Αἱ δὲ αἱ ὁ
φώτων αἱ λέγει ὁ Ἀρχιεπίσκοπος. Orationes festi Luminum
a Pontifice recitanda.

b Μετὰ τὰ εἰπεῖν.) Cryptof. Falasce, ἀλλὰ οὐκ ἔστι
ἱερὰς σολῶν λέγει, καὶ ἐσέρχεται μετὰ μακαρίων καὶ θυ-
ματῶν ἁλῶν βοάμενος ἤχος πλ. β'. ἐκ τῆς. Φωνὴ Κυ-
ρίου ἐπὶ τῷ ὕδατι. Ut supra. Induit Sacerdos vestem
candidam, & ingreditur cum candelabris & incenso,
cantans ter Modulum toni obliqui quartum. Vox Do-
mini super aquas. Allatianum: Πρῶτον λέγει τῷ
δὲ χλῶ τῶν τῶν μουσικῶν. Εἰρήνῃ πᾶσι. Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν.
Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ. Ut supra. Primo dicit orationem
hanc secreto: Pax omnibus. Domine Jesu Christe,
&c.

c Ἐν τῇ λυτῇ.) Veneta: ἐν τῇ λυτῇ.

d Φωνὴ Κυρίου.) Cuncta hæc usque ad orationem,
Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, defunt in Allatiano.

e Ἡμῶν δὲ ἁλῶν τῶν.) Veneta: τῶν δὲ ἁλῶν τῶν
βοάμενος. Præsentem modulum ter recitamus.

f Εἶτα τὰ παρὸντα βοάμενος.) Vetus Veneta le-
gunt. μετὰ δὲ τὸ τῶν δὲ ἁλῶν τῶν, λέγουμεν τὰ βοάμενος
ταῦτα ἐκ δὲ τῆς. Eoque ter dicto, bis præsentem mo-
dulos dicimus. Quæ cuncta usque ad φωνὴ τῷ φωνῷ
τῷ βοῶντος, defunt in Cryptof. Falasce.

g Πρὸς τῷ φωνῷ.) Post hunc modulum Cryptof.
Falasce alia subjungit. εἰχος. ἡ δὲ λέγει εἰς τὴν ἰουδαίαν
ὁ Ιορδάνης. Τὸ φρόνιμον, καὶ βαπτιστὴ τῷ φρονίμῳ, καὶ
ἐπὶ πάντας τιμωρὸν τοὺς φρονίμους ἐβόμαζεν ἡ χεὶρ
δεξιὰ, ὅτε ἐδιδάσκατο σε ὁ φρόνιμος τῷ Θεῷ, ὁ καὶ καθαίροντα
κρίσιν ἀμαρτήματα, καὶ ἀγωνίᾳ συζητεῖς ἐβόμα, αὐτοὺς τοὺς
φρονίμους λέγει τῷ κυφῷ σου. Αὐτοὶ ἀγιάσαν με, ὁ
φωτιστὴς οἰκτιρῶν. αὐτοὶ χάριζον, καὶ τὸ φῶς, καὶ ἡ ἀ-
ρῶν τῷ χροσμῷ εἰχος. Τί σοι εἰς δαλῶσα ὅτι ἐφωτισ; καὶ σὺ
Ιορδάνη. Σήμερον ὁ ὕδατι. Ut supra. Ὁ ἄνθρωπος.
Ut supra ibidem. Τὰς λέγει Κύριος φρὸς Ιωάννην φρο-
νίτην δὲ βῆπτισόν με, τὸν σὲ δημιουργήσαντα, τὸν φω-
τίζοντα τῇ χάριτι, καὶ καθαίροντα ἀπαντα. ἀλλὰ θῆκας κο-
ρυφῆς με, μὴ δισάσης, ἀφ' ἑρτί. καὶ γὰρ πληρώσας παρὰ
γέγονα δικαιοσύνη πᾶσαν. Σὺ δὲ μὴ δισάσης ὅλως. καὶ γὰρ
τὸν κεκρυμμένον τοῖς ὕδασι πολέμιον, τὸν ἀρχόντα τῷ σκο-
τεινῷ ἐπαγγέλλαι ὁλίσαι, λυθῶμενος τὸν κόσμον ἐκ τῆς αὐτῆς πα-
γίδων, παρέχων ὡς φιλάνθρωπος ζωὴν τῷ αἰώνιον.

h Ὁ Διάκονος. σοφία.) Cryptof. Falasce Μετὰ ταῦτα
λέγει ὁ Διάκονος σοφία ὁ ἁλῶν τῶν φρονίμων. Φωνὴ Κυρίου
ἐπὶ τῷ ὕδατι. Καὶ ὁ δόξας ἐβόμαζον Κύριος ἐπὶ τῷ ὕδατι
πολῶν. εἰχος ἐνέγκας τῷ Κυρίῳ ὁ Θεὸς. ἐνέγκας τῷ

Κυρίῳ δόξαν καὶ τιμὴν. Post hæc dicit Diaconus. Sapien-
tia. Cantor, Propositum. Vox Domini super aquas:
Dominus gloriæ insonuit, Dominus super aquas
multas. Versiculus. Afferte Domino Filii Dei: af-
ferre Domino gloriam & honorem.

i Τῇ τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ.) Subjungit idem. Τῇ τῷ
ἀσβεστῇ, ὁ διοικῶν τῶν ἡμῶν Ρυθμῶν, παντὶ τῷ πα-
λατίῳ, καὶ τῷ στρατοῦ αὐτοῦ, τῷ Κυρίῳ δεινῶμεν. Τῇ τῷ
συμπολαμῶσι. Τῇ τῷ πόλει τῶν τῶν. Prout fol. 52.
Pro piissimo & a Deo custodito Rege nostro N. o-
mini palatio, & exercitu ejus: Dominum precemur.
Ut simul pugnet. Pro urbe omni. Observa Falasce
Euchologium fuisse Græcorum Regibus (quos
Græci βασιλεῖς vocant, Imperatorem vero Βασιλέα.)
Siciliæ utriusque subditorum.

k Τῇ τῷ ἀγιάσματι.) His verbis Cryptof. Falasce
crucis signum hic faciendum appingit: præsentem
vero Collectam his aliis verbis habet exscriptam.
Τῇ τῷ καταπεφθῶν αὐτοῖς ἐξ ἁγίων ὑψοματῶν τῶν
χάρις, ὁ τῇ δολογίᾳ τῷ Ιορδάνῳ. τῷ Κυρίῳ δεινῶμεν.
Τῇ τῷ ἀναδεδῆναι αὐτὰ ἀποβόσκον καὶ καθαρίον
πᾶσι ἐν τῇ χάριτι, καὶ ἐπιβλητῇ ὁρατῶν καὶ ἀοράτων ἰχθύων.
τῷ Κυρίῳ δεινῶμεν. Τῇ τῷ γενέσθαι αὐτὰ πᾶσι τοῖς χρο-
μένοις ἐξ αὐτῆς πίσι, καὶ μεταλαμβάνουσι εἰς καθάρσιν
μολυσμῶν σαρκὸς καὶ πνέματος τῷ Κυρίῳ δεινῶμεν. Τῇ τῷ
ἐπιφάνει Κυρίου ὁ Θεὸς ἡμῶν τῷ φρονίμῳ αὐτῷ καὶ ἀνα-
καίνισαι, καὶ ἀλογῆσαι, ὁ ἀγιάσαι τὰ ὕδατα ταῦτα. τοῦ
Κυρίου δεινῶμεν. Τῇ τῷ καταφωτισθῶν. Ut supra. Τῇ τῷ
τῷ γενέσθαι αὐτὰ ἀφ' ἀρσίας πηγῆς, ἀγισμῷ δῶρον, ἀμαρ-
τημάτων λυτῆρον, νοσημάτων ἀλεξήτηρον. τοῦ Κυρίου
δεινῶμεν. Τῇ τῷ καταπέμψαι Κυρίου ὁ Θεὸς ἐφ' ἡμᾶς
τὸ ἅγιον αὐτοῦ Πνεῦμα, ὁ ἀποφάναι τὰ ρήματα ταῦτα νοση-
μάτων ἀλεξήτηρον, ὁ πᾶσαι ταῖς ἐναντίας δυνάμεις ἀ-
ποσίταν. τοῦ Κυρίου δεινῶμεν. Τῇ τῷ ἀνακαίνισαι. Κν' ὁ
Θεὸς τὸ φῶς τῷ καρδίᾳ ἡμῶν ὁ φωτίσας ἡμᾶς τοῦ Κυρίου
δεινῶμεν. Τῇ τῷ βασιλείας αὐρατῶν καταξιδῆναι ἡμᾶς
κληρονόμους διὰ τῷ μεταλλήσας τῷ ὕδατι τῶν τῶν. ὁ Κυρίου
δεινῶμεν. Τῇ τῷ γενέσθαι αὐτὸν φυλακτῆρον ὁ ἀγισμῶν
οἰκῶν, καὶ φρὸς πᾶσαν ἀφ' ἑλίκαν ἐπιτήθειον ὁ Κυρίου δεινῶ-
μεν. Ut de sanctis excelsis gratia benedictioque Jor-
danis in eas mittatur: Dominum precemur. Ut de-
pulsio & expurgatio moliminis omnis & insidia-
rum visibilium & invisibilium hostium fiant: Do-
minum precemur. Ut omnibus fidei ex eis uactis,
id est aspersis, & sumpturis fiant in purificationem
sordium corporis & spiritus: Dominum prece-
mur. Ut Dominus & Deus noster vultu suo appa-
reat, & innoveat, & benedicat, & sanctificet aquas

A a a iij

preciosam crucem superior disto superpositam deportat ad altare, & super sanctam mensam reponit. Et Sacerdos sic dicit tono obliquo quarto. Magna crux apparuit in piscina: descendunt peccati filii, & remeant, secunda luce accepta, & Christo velut pretiosa margarita adornati, incorruptionis liberi. Hocque ter dicit: & ex Aquæ benedictæ labro Sacerdos implet vasa: & cantoribus canentibus Modulū tono primo. In Jordane baptizato. Incipit Aqua benedicta populum aspergere. Et sanctis vestibus complicatis degustat ex ea, & populo propinat: Et postquam populus omnis delibaverit, in templum ingredimur.

υ Εἴτα· εἰν τὸ ὄνομα. Præponunt vetusta Veneta. Ἰδιόμειλον· ἡχος πλ. δ'. Σήμερον ἡ κτίσις φωτίζεται, σήμερον τὰ πάντα ἀφαιρῶνται τὰ αἰράνια ἅμα καὶ τὰ ἐπίγεια. ἀγγελοι καὶ ἄνθρωποι συμμίσγυνται· ὅπου γὰρ βασιλεία

παρουσία, καὶ ἡ τάξις παραγίνεται. δρόμουεν τοῖνυν ἐπὶ τῇ Ἰορδάνῳ. ἰδόμεν πάντες· τὸ ἰωάννου τοῦ βαπτίζου τὴν κορυφὴν τὴν ἀχειροποιήτου, καὶ ἀναιμάκτου. διὸ τὸ ἀποστολικὴν φωνὴν ἀκούοντες, συμφωνῶντες βοήσωμεν. ἐκφώνησιν· ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ σωτηρία πάντων ἀνθρώπων, κατανυγνύσασθαι, καὶ παρέχουσα τοῖς πιστοῖς μέγα ἔλεος. Modulū propriū cantus: tono obliquo quarto. Hodie creatura illuminatur, cuncta hodie cælestia simul & terrena collatantur, hominibus Angeli commiscuntur: ubi enim regis est præsentia, illuc aula concurret. Ad Jordanem itaque properemus. Quomodo Joannes verticem non manufactum & innoxium intingat, spectemus: ac Apostolicam vocem continentes, concordī voce modulemur. Salutaris Dei gratia cunctis hominibus illucens, & fidelibus cunctis magnam misericordiam exhibitura nobis apparuit.

Tilianum Menæum MS. in quo etiam mihi præsens ritus occurrit, post prolixum Vesperarum & Missæ simul, hac die si jejunium fuerit, dicendarum Officium, Aquæ benedicendæ ordinem ab hoc in pluribus diversum exhibet.

E Greditur Sacerdos ad Baptisterium cum populo, suffribus, & cereis, coniciens Modulū: Tono quarto obliquo. Vox Domini, &c.

Quo completo, Sacerdote aquam suffragante, dicit Diaconus. Sapientia. Et cantor recitat Prophetias.

Prima baptismi Prophetia.

Propheta Esaiæ lectio.

Hæc dicit Dominus. Lætare, &c.

Lectio secunda.

Propheta Esaiæ lectio.

Hæc dicit Dominus. Sitientes.

Lectio tertia.

Esaiæ Prophetia.

Hæc dicit Dominus. Haurite aquam.

His completis, recitat Collectam Diaconus, & Sacerdos orationes dicit secreta: istæque finitis, omnibus audientibus dicit. Magnus es Domine: & miranda opera tua.

Deinde crucem pretiosam in aquam sanctam immittit, & canit populus. In Jordane te, Domine, baptizato.

Et diluculo accedit ad templum, & si fuerit jejunium, & celebraverit, panem benedictum populo distribuit: & dimittit. Si vero jejunii dies non fuerit, neque celebraverit: dicit orationem, & dimittit.

Eξέρχεται ὁ ἱερεὺς ἐν τῇ βαπτιστήρᾳ μὲν τῷ λαῷ, θυμιατῶν, καὶ κηρῶν, ψάλλοντες ᾠσάμενοι· ἡχος πλ. δ'. Φωνὴ Κυρίου. Ut supra.

Καὶ τότε πληρημένῃ, τῇ ἱερείᾳ θυμιῶντος τὸ ὕδωρ, λέγει ὁ Διάκονος. σοφία. καὶ ὁ ψάλλων λέγει πᾶς προφητείας.

Προφητεία πρώτῃ τῇ βαπτίσματος.

Προφήτῃ Ησαΐου τὸ ἀνάγνωσμα.

Τάδε λέγει Κύριος. ἀφράνθῃτε. Ut supra.

Ανάγνωσμα δεύτερον.

Προφήτῃ Ησαΐᾳ τὸ ἀνάγνωσμα.

Τάδε λέγει Κύριος. οἱ διψῶντες.

Ανάγνωσμα τρίτον.

Προφήτῃ Ησαΐᾳ.

Τάδε λέγει Κύριος. ἀντλήσατε ὕδωρ.

Μετὰ τὸτο, λέγει ὁ Διάκονος τὴν συναπτὴν, καὶ ὁ ἱερεὺς λέγει κατ' ἐαυτὸν τὰς δόχας. καὶ πληρωθεῖσων, λέγει ἐν ἐπιφώνῳ πάντων. Μέγας εἰ Κύριε. καὶ θαυμαστά τὰ ἔργα σου.

Εἴτα βάλλει τὰ τίμιον ξύλον εἰς τὸ ἁγίασμα, καὶ ψάλλει ὁ λαός. Ἐν Ἰορδάνῃ, βαπτίζομεθα σε Κύριε.

Καὶ ἔωθεν εἰσέρχεται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ εἰ μὲν ἔστι νηστεία καὶ λειτουργήσει, δίδει τὴν ἀναφοράν τῷ λαῷ, καὶ ὑπολύει. εἰ δὲ οὐκ ἔστι νηστεία, καὶ εἰς λειτουργήσῃ. λέγει τὴν εὐχὴν & ὑπολύει.

Compendiosius est in Cryptof. Bessarionis.

O Rdo ad aquam sanctorum Theophaniorum in Ecclesia observandus.

Archidiacono Collectam recitante. In pace Dominum precemur, &c.

Oratio. Domine Jesu Christe, &c.

Dico quoque, Amen secreto, cum collectam terminaverit Archidiaconus, vociferando incipit Sacerdos. Magnus es Domine.

Populus. Amen. Sacerdos. Pax omnibus. Diaconus. Capita. Inclina Domine, &c.

TΑΞΙΣ γινομένη εἰς ὕδωρ τῷ ἁγίῳ Θεοφανείῳ· ὡς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

Ποιουῶντος τῇ Αρχιεπισκόπου τὴν συναπτὴν. Εὐερίῃ τῇ Κυρίου Θεοφάνει. Ut supra.

Εὐχὴ. Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ. Ut supra.

Καὶ εἰπὼν κατ' ἐαυτὸν καὶ τὸ, ἀμὲν, πληρωῶντος τῇ Αρχιεπισκόπου, ἀπάρχεται ἐν ἐκφωνήσει. Μέγας εἰ Κύριε.

Ὁ λαός. Ἀμὲν. Ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνη πᾶσι. Ὁ Διάκονος. Τὰς κεφαλὰς. Κλῖνον Κύριε. Ut supra.

Barberinum S. Marci.

Δ Ιακωνικά εἰς τὸν ἀγασμὸν τῆς ἁγίας Θεοφα-
νείας.

Εἴπαμεν πάντες τὸ. Κύριε ἐλέησον.

Ὁ Θεὸς ὁ Πατὴρ ὁ παντοκράτωρ, ὁ πρὶν χρόνους
ἐκτεράμματος, καὶ ἐκ τῆ μηδ' ὄντος εἰς τὸ εἶναι καλέσας.
δόξαι.

Ὁ πὺς ἀρανὺς ἐκτείνας, καὶ τὴν γῆν ἐφ' ὕδατων θε-
μιλίνας. δόξαι.

Ὁ παρέδωκεν φυλάκας ἐν ἑσέμ κατ' ἀντολὰς, ἔπα-
ράφειτον πηγὰς πηγὰς ἐν αὐτῇ. δόξαι.

Ὁ τὸν ποιμέναν τῆς Πατριάρχης Ιακώβ βράβδον καὶ ὕδα-
τι ἐλογίζων, καὶ πλεθύνων, δόξαι.

Ὁ διὰ Ἠλίου τῆς Θεσβίτου, διὰ τῆς τριῶν τῆς ἐκ-
χύσεως τῆς ὕδατος τὸν νεκρὸν ὄντα τῆς μιᾶς Θεότη-
τος ἡμῖν ἀναδείξας, δόξαι.

Ὁ καὶ Ἡσαΐαν τὸν προφῆτην εἰρηκότος ἡμῖν, ἀντλήσαντα
ὕδωρ μετ' ἀφροσύνης ἐκ τῆς πηγῆς τῆς σωτηρίας. δό-
ξαι.

Ὁ τὸν προδρομὸν Ιωάννην ὑποκλίνας τὴν ἀχραντὸν κο-
ρυμβῶν, ἔσ' ἐρείθους Ιορδάνου βαπτισθεὶς, δόξαι.

Ὁ καὶ θάλασσαν εἰσεὶ ἔφυγεν, καὶ ὁ Ιορδάνης ἐστράφη εἰς
πρόπτεον, δόξαι.

Ἰδοὺν σὺ ὕδατα ὁ Θεὸς, ἰδοὺν σὺ ὕδατα καὶ ἐφοβή-
θισαν, δόξαι.

Ἐπὶ τῇ εὐλογηθῶναι ἡμᾶς πάσῃ ἐλογίᾳ πνευμα-
τικῇ, δόξαι.

Ἐπὶ τῇ εὐλογηθῶναι. Ut supra.

Ἐπὶ τῇ εὐλογηθῶναι ὡς τὰ ὕδατα τῆς Ιορδάνου, δό-
ξαι.

Ἐπὶ τῇ καταφοιτῶναι. Ibidem.

Ἐπὶ τῇ γινώσκειν εἰς καθαρισμόν. Ibidem.

Σώσον ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ ἐπιφανείᾳ σου, καὶ ἐπαύσων ἡ-
μῶν, δόξαι.

Ἐπὶ τῇ ῥυθιῶναι. Ibidem.

Εἰπάμεν ἡμᾶς ὁ Θεὸς καὶ τὸ μέγα ἔλεός σου, δόξαι
σε Κύριε.

Εὐχὴ εἰς τὴν εὐλόγησιν τῆς ἁγίας
Θεοφανείας.

Ποιῶντος τῇ ἱερῆς μουσικῆς τὴν ἀρχὴν ταύτην. Κύ-
ριε Ἰησοῦ Χριστέ. Ut supra.

Πρόλογος τῆς ἁγίας Θεοφανείας λεγόμενος ἀπὸ τῆς
Μέγας εἰς Κύριε. Sequitur immediate. Τελεὶς ἀκ-
τισι. Ut supra.

Ἐπεὶ πρόλογος. Εὐλογητὸς εἰς Κύριε ὁ Θεὸς τῆς
Ἰσραὴλ, ὅτι ἐπισκέψατο, καὶ ἐποίησεν λύτρωσιν τῇ
λαῷ αὐτοῦ. Ἰδοὺ γὰρ ὁ εὐφραντικὸς καιρὸς, καὶ οἱ ἄγγελοι
μετ' αὐτῶν ἀνθρώπων ἐορτάζουσιν, καὶ χορὸς ἁγίων πλησι-
άζει ἡμῖν. καὶ τὰ ἑξῆς. Ut supra.

Nisi quod particula τῆς, ubique deest: &
orationi cuius initium est, Μέγας εἰς Κύριε, nul-
præfigitur titulus.

Καὶ λέγει ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνη πᾶσι. Ὁ ἄρχιεπίσκοπος. Τὰς
κεφαλὰς. Ὁ ἱερεὺς. Κλῆτον Κύριε. Ut supra. Καὶ
εὐθὺς ἀντίκεινται ὁ ἱερεὺς τὸν λαὸν λέγων, σὺ τῇ πλη-
θει τὸ ἑσπέραιον. ἡχος δ'. Μικροσύναις ταῖς φρονίμους
παρθένας, καὶ δοξάζει, καὶ λέγει καὶ τὰ ἄλλα.

Dicenda a Diacono ad sanctorum Theo-
phaniorum aquam.

Dicamus omnes, Domine miserere.

Deus Pater omnipotens, qui antequam
essemus, novisti nos, & e nihilo ad es-
se vocasti, rogamus.

Qui cælos extendisti, & terram super
aquas fundasti, rogamus.

Qui paradysum in Edem fundasti, &
fontem quadrifidum in eo iussisti scaturire,
rogamus.

Qui Patriarchæ Jacob ovili baculo
& aqua benedixisti: & illud multiplica-
sti, rogamus.

Qui per Eliam Thesbitem, & trinam
aquarum effusionem, unius Deitatis Tri-
nitatem personarum nobis manifestasti,
rogamus.

Qui per Isaiam Prophetam nobis dixi-
sti, Haurite aquas in gaudio de fontibus
Salvatoris, rogamus.

Qui præcursori Joanni caput immacula-
tum inclinasti, & in fluentis Jordanis ba-
ptizatus es, rogamus.

Quem mare vidit, & fugit: & Jorda-
nis conversus est retrorsum, rogamus.

Viderunt te aquæ Deus, videntur te
aquæ, & timuerunt, rogamus.

Ut omni benedictione spiritali benedi-
camur, rogamus.

Ut benedicamur, &c.

Ut velut aquæ Jordanis benedicantur,
rogamus.

Ut adveniat, &c.

Ut fiat in expiationem, &c.

Salva nos Deus tua manifestatione, &
exaudi nos, rogamus.

Ut liberemur, &c.

Miserere nostri Deus secundum ma-
gnam misericordiam tuam, rogamus te
Domine.

Oratio ad benedictionem sanctorum Theo-
phaniorum.

Faciente sacerdote hac precens secreto.
Domine Jesu Christe, &c.

Proœmium sanctorum Theophaniorum,
dicendum priusquam pronuncietur illud,
(Magnus es Domine.) Trinitas increa-
ta, &c.

Aliud proœmium. Benedictus es Do-
mine Deus Israel: quia visitavit, & se-
cit redemptionem populo suo. Ecce
etenim festivus adest nobis dies, &
Angeli simul cum hominibus lætan-
tur: & sanctorum chorus adstat no-
bis, &c.

Et dicit Sacerdos. Pax omnibus. Dia-
conus. Capita. Sacerdos. Inclina Do-
mine. Et confestim aspergit Sacerdos po-
pulum dicens una cum plebe modulum, to-
no quarto. Imitemur prudentes virgi-
nes. Et laudem Deo dicit: & alia sub-
jungit.

Aliud Barbarinum.

Officium aquae benedictae sanctorum
Theophaniorum.

In maioribus quidem Ecclesiis, Vespere, id est finita sancta missa (tunc celebranda) fit officium. Diaconus non dicit. In pace procedamus: sed pronuntiatur: Sapientia. Tunc incipiunt Cantores modulos. In oratoriis vero perficitur officium hoc pacto. Dicit, Gloria in altissimis, incipit Sacerdos exclamando. Quia sanctus es Deus noster. Et Sacerdos cum incenso & candelabra, ad lavacrum sive fontem atrii, sive mediae aetate egreditur, concinens modulum, Tona quarto. Vox Domini, &c. Deinde versiculos incipiunt Cantores. Hodie aquarum, &c. Versiculus. Viderunt te aquae Deus, viderunt te aquae. Velut homo, &c.

Et incipiunt prophetiae tres. Prima. Isaiae lectio.

Hæc dicit Dominus. Latere.

Prophetia Isaiae lectio.

Hæc dicit Dominus. Sirientes.

Prophetia Isaiae.

Hæc dicit Dominus. Haurite.

Prophetia finitis, recitat Apostoli lectionem ad Corinthios. Fratres. Nolumus vos ignorare. Alleluja. Deinde hoc pacto. Evangelium ex Joanne. In illo tempore. Venit Jesus, &c.

Et incipit Diaconus clara voce. Dicamus omnes ex tota anima. Domine omnipotens.

Pro sancta hac domo.

Pro Patre & Episcopo.

Pro piissimis.

Ut benedicantur, &c.

Ut demonstrarentur esse sicut Jordanis fluentia.

Ut adveniat.

Ut fiant in expiationem.

Christe Deus noster, qui in Bethleem natus es, & in praesepe recubisti, praesentes aquas sanctifica.

Christe Deus noster, qui lumen & sanctitatem emittis: rogamus te praesentes aquas sanctifica.

Christe Deus noster, qui baptizandus ad Jordanem, & iustitiam omnem impleturus venisti: praesentes aquas sanctifica.

Christe Deus noster, qui a Patre testimonium accepisti: rogamus, &c.

Qui praecursori Joanni purissimam cervicem submisisti, & in fluentis Jordanis baptizatus es, rogamus te.

Ut liberemur, &c. Miserere nostri Deus secundum magnam misericordiam tuam. Populus. Domine miserere. Sacerdos capite inclinato, orationem hanc secreto recitat: neque voce elata terminationem orationis profert, sed apud se, Amen, dicit. Domine Jesu Christe, &c.

Et confestim prociptum clara voce adoratur. Trinitas increata.

Ακολουθία τῆ ἀγίαςμου τῶν ἁγίων
Θεοφανείων.

Γίνεται μὲν ἡ ἀκολουθία εἰς τὰς μεγάλας ἐκκλησίας τῆς ἁγίας, ἢ γοῦν τῇ παραμονῇ, μὴ τὸ πλείω θύμῃ ἁγίας λειτουργίας. ὁ Διάκονος ἢ λέγει. ὁ εὐρίων προέλθαι. ἀλλὰ δίδεται. Σοφία ἢ ἀρχοῦνται οἱ ψάλλται τὰ τροπάρια. ὁ δὲ τοῖς δόκτοις γίνεται ἀκολουθία ἕως. μετὰ τὸ, δόξα ἐν ὑψίστοις, ἐκφώνως ὁ ἱερεύς. ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν. καὶ ἐξέρχεται ὁ ἱερεύς. μετὰ θυμιάματος καὶ μαγαλίῃ εἰς τὴν λυτήρα τῆ μεσι-
αύλου ψάλλον τροπάριον. ἢχος πλ. δ'. Φωνὴ Κυρίου. Ut supra. Καὶ εἰδ' ἕως ἀρχοῦνται οἱ ψάλλται ὁ ἱερεύς. Σήμερον τὸ ὕδατον. Ibidem. εἰς. ἰδοὺν σὺ ὕδατα ὁ Θεός, ἰδοὺν σὺ ὕδατα. Ὡς ἀνθρώπος. Ibidem.

Καὶ ἀρχοῦνται προφητεῖαι τρεῖς. ἡ πρώτη.

Ἡσαΐν τὸ ἀνάγνωσμα.

Τὰς λέγει Κύριος. Εὐφρανθήτω.

Προφητείας Ἡσαΐν.

Τὰς λέγει Κύριος. Οἱ διψῶντες.

Προφητείας Ἡσαΐν.

Τὰς λέγει Κύριος. Αὐτλήσατε.

Καὶ μὴ τὰς προφητείας λέγει ὁ Ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους. Ἀδελφοί. Οὐ θέλομεν ὑμᾶς. Ἀλληλῆϊα. Εἰδ' ἕως, τὸ Εὐαγγέλιον ἐκ τῆ καὶ Ἰωάννου. Τῇ καὶ ἰκεῖ-
νη. ἢ λθὼν ὁ Ἰησοῦς. Ut supra.

Καὶ ἀρχοῦνται ὁ Διάκονος, λαμπρῶς τῇ φωνῇ. Εἰπα-
μεν πάντες ὅς ὅλης τῆς ψυχῆς. Κύριε παντοκράτωρ. Ut supra.

Υπὲρ τῆ ἀγίας οἰκίας τῆς.

Υπὲρ τῆ ἀγίου οἰκίας τῆς.

Υπὲρ τῆ Πατρὸς καὶ Ἐπισκόπου.

Υπὲρ τῆ εὐσεβείας τῆς.

Υπὲρ τῆ εὐλογηθῆναι. Ut supra.

Υπὲρ τῆ ἀναδείχθῆναι αὐτὰ ὡς τὰ Ἰορδάνεια ρεῖ-
θρα.

Υπὲρ τῆ καταφορεῖσθαι.

Υπὲρ τῆ γενέσθαι αὐτὰ εἰς καθαρισμόν.

Χεῖς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐν Βηθλεὲμ γεννηθεὶς, καὶ ἐν
φάτῃ ἀνακλιθεὶς τὰ προκείμενα ὕδατα ἁγίασον.

Χεῖς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πηγάζων ἡμῖν φωτισμόν καὶ ἁ-
γίασμόν, δέομεθα σε τὰ προκείμενα ὕδατα ἁγίασον.

Χεῖς ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ ἐν Ἰορδάνῃ βαπτισθῆναι πα-
ραγομένους πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην, τὰ προ-
κείμενα ὕδατα ἁγίασον.

Χεῖς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ὑπὸ Πατρὸς καὶ μαρτυρίαν διέ-
μενος, δέομεθα.

Ὁ τῷ προδρόμῳ Ἰωάννῃ ὑπακλίνας τὴν ἄχαιτον σε
κορυφῇ, καὶ ἐν ρείθροις Ἰορδάνου βαπτισθεὶς, δέο-
μεθα σε, τὰ.

Υπὲρ τῆ ρυσθῆναι ἡμᾶς. Ελέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς κατὰ
τὸ μέγα ἔλεός σε. Ὁ λαὸς τὸ, Κύριε ἐλέησον. Ὁ
ἱερεὺς κλίνας τὴν κεφαλὴν λέγει τὴν ὥχλῳ μουσικῶς,
μὴ λέγων τὴν ὥχλῳ τὴν ἐκφώνησιν. ἀλλὰ ἐν τῷ, ἁ-
μῶν, αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν λέγει. Κύριε Ἰησοῦ Χε-
ῖς. Ut supra.

Καὶ ὡς ἀρχοῦνται τὸν πρόλογον λαμπρῶς τῇ φωνῇ,
Τελεὰς ἀκτισί.

Ο ἱε-

Ο ἱερὸς. Εἰρήνῃ πάντων. Ο Διάκονος. Τὰς κεφαλὰς. Κλῖνον Κύριε. Ut supra,

Εἰθ' ὅπως λέγει ὁ ἱερὸς. Δόξα τῇ παναγίᾳ καὶ ὁμοουσίᾳ, καὶ ἀχώριστῃ Τριάδι πάντοτε. Καὶ βαπτίζει τὰ ἅγια ἐγκόλπια τοῖς σαυροειδῶς εἰς τὸ ὕδωρ, ψάλλον τοῖς ἦχος α'. Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτίζομεν. Ut supra.

Καὶ μὲν τὸ ραστίσαι τὸν λαόν, λέγει ὁ Διάκονος. Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεός· καὶ ἀπέλυσίς.

Sacerdos. Pax omnibus. Diaconus. Capita stera Domino, &c. Inclina Domine, &c.

Tum vero Sacerdos dicit. Gloria sanctissimæ, & consubstantiali, & individue Trinitati perpetuo. Et immergit in aquam sacras reliquiarum thecat ter cantans etiam ter, Tono primo. Baptizato in Jordane, &c.

Post hac eo populum aspergente, dicit Diaconus. Miserere nostri Deus. Et fit dimissio.

IN OFFICIUM MAJORIS AQUÆ BENEDICTÆ in sanctis Theophaniis. Notæ.

A Κολεδιά τῇ μεγάλῃ ἀγιασμῷ. Majoris Aquæ benedictæ solemniori ritu baptismo apud Orientalem Ecclesiam perficiendo destinata, præfens est benedictio: cujus institutio ad eos referenda est, qui piscinam baptismalem quotannis renovari, & precibus sacrisque ritibus sanctificari præceperunt. Pervigilii vero Epiphaniæ vespere semel hanc lustralem aquam, tum secundo, in ipsa festi liturgia, aliam consecrat eadem Ecclesia: prioremque lustrando, bibendo, populum domosque aspergendo absumit: secundam inter missarum sacra dedicatam, ut sanctiorem poenitentibus sanguinis calice privatis propinandam, aut immunda quedam & polluta expiaturam, summa religione aservant Græci. Hujus autem Aquæ in Theophaniis consecrandæ, sicut & baptismatis tunc conferendi ritum videtur Siricius Pontifex in Epistolis reprobasse; condemnavit & Leo magnus episcopus. 4. antiquare etiam molita sunt Concilia plura a Pamelio in caput 19. Tertulliani de Baptismo adducta: quæ tamen minus moverunt Orientales, ut morem diu receptum repudiarent. Illum enim jam Gregorii Theologi tempestate viguisse noverant, ex ejus verbis in oratione εἰς τὰ φῶτα, quæ est 39. καὶ ὁ ἀναγεννησάν, γεννηθῶμεν ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ὁ ἀναπλασάν, ὁ φῶτον Ἀδὰμ ἀποβάλλομεν. Χεῖρὸς φωτίζεται, συνάνασσε, ζῶμεν. Χεῖρὸς βαπτίζεται, συγκτελλῶμεν, ἐκ συναντληθῶμεν. Tempus regenerationis est, enascamur de super. Tempus restorationis, primum Adam deponamus. Christus illuminatur, simul fulgeamus. Christus baptizatur, descendamus cum eo: & una cum eo ascendamus. Ibi autem baptizandos alloquitur, nec non & oratione sequenti, qua morem omnem baptismatis suscipiendi condemnat: σκήπτῃ καὶ ἀποφασίζης ἀποφάσεις ἐν ἀμαρτίαις. μὴν τὰ φῶτα: τὸ πάχα μοι τιμωτέρον. ἢ παντηκοσίων ἐκδίδωμαι. Χεῖρὸς συμφωτισθῆναι βέλτιον. Excusas te; excusationes in peccatis obtendis. Diem luminum expeῖς: Pascha mihi charius est: ad Pentecostem usque præstolabor. Cum Christo mihi melius est illuminari, &c. atque ita baptismum in Epiphaniæ diem, Gregorii ætate, æque ac in Paschate vel Pentecoste remittebant, vel certe suscipiebant. Hac de causa cum ut scribit Theophanes, βασιλεὺς ἦν Εὐφών Γραῖκός ἦλθεν ἐν Κωνσταντινπόλει μὲν τῷ λαῷ αὐτοῦ, καὶ ἦτοσε ἡ βασιλεὺς γενέσθαι Χριστιανόν. ὁ δὲ ἱεροκλῆς βαπτίσας αὐτὸν ἐν τοῖς Θεοφανείοις, ἐδίδετο αὐτὸν ἐκ τῆς βαπτίσματος. ὁ βαπτισάμενος σὺν αὐτῷ οἱ συγκλητικοὶ αὐτοῦ. Perulorum rex Græcis cum subditis sibi populo CP. advenit, ut fieret Christianus ab Imperatore expetitis: Justinianus vero collato eidem in Theophanis baptismo, suscepit eum e fonte: & simul cum eo procures senatoresque sunt baptizati. Proindeque nil mirum si eo die baptismatis aquæ dedicati cœperint, τῷ συμφωτισθῶναι Χεῖρὸς, ut ejus baptismum lustralibus aquis consecratis, devotius exciperent, vel religiosius venerarentur. Quam consuetudinem iterum videtur expressisse Chrysostomus orat. de baptismo Christi, dicens: Αὐτὸν γὰρ εἰς ἡμέραν καὶ τὸ ὕδωρ βαπτίσματος, καὶ τὸ ὕδωρ ἡγιασθῆναι φύσιν, ἥσται τὸ τοῦ, ἡμερομηνίου καὶ τῷ ἱερῷ τῷ τῷ ἀπαρτῶν ἱδρώσασμένοι, οἵκαδε τὰ νάματα ἀποτίθενται. ὁ εἰς ἐνικτόν ὁλόκληρον φυλάττειν. ἅτε δὲ σήμερον ἀγιαθῶντων τῶν ὑδάτων καὶ τὸ σήμερον γίνεται ἐκάργος, οὐ διαφθορῶν. Eusebius.

μὴνς τῆς ὑδάτων ἐκίνων φύσεως τῇ μίκῃ τῇ χρόνῳ. ἀλλ' εἰς ἐνικτόν ὁλόκληρον, καὶ δύο ἔτετα ποταμὸς ἐστὶ, τοῦ σήμερον ἀντηλθόντος ἀκραιῶν καὶ νεαρῶν μόντος. καὶ μετὰ τοσούτον τὸ χρόνον τοῖς ἀπὸ τῆς πηγῆς ἐκιντληθεῖσιν ὕδασιν ἀμικθῶμεν. Hæc enim dies est qua baptizatus est Christus, & aquarum naturam sanctificavit: proptereaque in hac solemnitate sub media nocte omnes cum aquam haustam acceperint, domum latitantes referunt, ac recondunt; & per annum integrum reservant, ut pote quod hodierna die sanctificata sint aquæ. Et quæ miraculum evidens, dum nil temporis longinquitate, aquarum illarum natura corrumpitur: sed integro anno, atque adeo biennio, & triennio, sæpe quæ hodie fuit hausta, incorrupta & recens permanet: ac post tantum temporis, cum illis quæ fuerint de fontibus nuper eductæ, de integritate certat. Non erat certe tanta devotione, in domos deportata in Epiphaniæ nocte aqua, & miraculo probato, in longissimam temporis tractum reservanda non erat, inquam, illa, prophana & communis solummodo, sed quæ sacris precibus in Ecclesia sanctior reddita, regenerationis humanæ usibus fuerat ex Patrum instituto deputata: atque adeo ut hac die baptismus, sic & aquæ perficiebatur consecratio: & de nocte quidem celebratam, inficiari nullus potest, cum apertissima Chrysostomi verba id convincant: ea, vero noctis parte, quæ luci vicinior est, peractam consilio, quod & nocte haustam, & ea die qua sermonem habebat, id est Epiphaniæ in domos portatam afferit sanctus Antistes. Ex quo non obscure colligitur aquæ consecrandæ ritum profunda nocte prius celebratam, successu temporis in pervigilii vespere deinceps peractum; cujus consuetudine Petrus Gnaphæum agnoscunt auctorem Theodorus Lector & Cedrenus in Zenonis vita: ille quidem de eo scribens: Τῷ τῶν ὑδάτων ἐν τοῖς Θεοφανείοις ἐπικλήσιν ἐν τῇ ἐσπέρᾳ προσεταῖον. Aquarum in Theophanis orationem vespere fieri constituit: hic autem mutuatis ab illo vocibus. Πέτρος ὁ γνωφῆς ἀπὸ τῶν ἐπινόων τῷ ἐπὶ τῶν ὑδάτων ἐν τοῖς ἀγίοις Θεοφανείοις ἐπὶ, κλήσιν ἐν ἐσπέρᾳ γίνεσθαι. Petrus Fullo Aquarum in sanctis Christi Theophanis orationem fieri primum excogitavit: non ita certe, ut baptismum hac die conferendum sanxerit, ex adverso namque stat Gregorii Theologi sententia, vel quod hac die aquas benedicendas injunxerit, antiquiorem enim illo morem nullus dubitat, & ex Apostolica traditione ad sua usque tempora traductum ostendit Basilii de Spiritu sancto ad Amphiloichium: Εὐλογῶμεν ὕδωρ τῆς βαπτίσματος, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ ἐπὶ τῇ βαπτίζομεν, ἀπὸ τοῦ ἡγίου ἡγέρων, καὶ ἀπὸ τῶν ἁγίων πνεύματος, καὶ μυστικῆς παραδόσεως; Benedicimus baptismatis aquam, & μηδ' ὁλίου oleum, in super & baptizatum, quibus vero scripturis edocet, nonne a silentio, & secreta traditione? Sed quod Aquarum benedictionem noctu prius celebratam, ipse in præcedentem vespere edicto promulgato, & deinceps in Ecclesia observato revocaverit: cujus licet impit, & de religione Christiana male meriti institutum, in re levioris momenti, potuit sequentis temporibus fidelium commodo studens Ecclesia renovare vel probare, maxime si fuit Imperatoria voluntate confirmatum, (favebat enim Gnaphæo

Bbb

χαρισμάτων τελείαν δωρεάν ἐσφομένειν ἀξίωσιν· προσ-
βείαις δ' ὑπεραγίας διατάξεις ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρ-
δίτου Μαρίας, καὶ πάντων σου ἁγίων. ἀμήν.

4 Εἰτα κυρτύνει αὐτὸν σταυροειδῶς λέγων.

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύ-
ματος, νυνὶ καὶ αἰεὶ. Λέγων ἑκάστην. Τὸ ἀμήν.

5 6 Καὶ ἐσδύει αὐτὸν 5 χιτῶνα. 6 Καὶ καμιλαύχιον
μυδιὸν ἐπιλέγων. Καὶ ἀπόλυσις.

permanere concede. Intercessionibus san-
ctissimæ Domine nostræ & semper Vir-
ginis Mariæ, & omnium sanctorum. A-
men.

Mox tondet eum in crucis formam, dicens.
In nomine Patris, & Filii, & Spiritus
sancti: nunc & semper. Terque repetit,
Amen.

Et induit eum tunica, & pileum nulla pro-
se subjuncta imponit. Et fit dimissio.

VARIÆ LLECTIONES.

In Officium in Novitium Monachali habitu vestitum.

2 **Α** Κολυθία καὶ ἀρχαίον) In secundo Barberino
& Cryptof. Falasce nullatenus hoc offi-
cium extat: videtur in Allatiano, verum cum so-

lis orationibus, & absque rubricis: Cryptof. Bar-
berinum & verusta edita exhibent, ab hoc tamen
valde diversum.

Ἀκολουθία τῆς προσημάτων ἀρχαίου.
Πρὸ τοῦ κυρτύνειν, ἐρωτᾶται πρῶτον ταῦτα. Εὐ-
σία γνώμη προσήλθεις τῇ Χειρῇ; μὴ ἐκ τινος
ἀνάγκης ἢ βίας; Αποτάσῃ τῇ κόσμῳ, ἔτις ἐν κόσ-
μῳ; Παραμένεις τῇ μοναστείῳ καὶ τῇ ἀσκήσει, ἕως δ'
ἐσχάτης σου ἀναπνοῆς; Ὑποτάσῃ τῇ ἐν Χειρῇ ἀδελ-
φότητι; Φυλάσσεις ἑαυτὸν ἐν παρθενίᾳ, καὶ σωφρο-
συνῇ ἕως ἐσχάτης σου ἀναπνοῆς; Βλέπε, ἀδελφε, οἷας
συμθέκας δίδως τῇ Χειρῇ. ἄγγελοι εἰσιν, οἱ ἀπο-
γραφόμενοι τῇ ὁμολογίᾳ σου, ὧς καὶ μέλλεις ἀπαρτῆσθαι
ἐν τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καὶ
συμθεομεν ἐπὶ πάνσι, ἔλεγοντος τοῦ Διακόνου. Κλίναν-
τες τὰ γόνατα καὶ γονυκλιπυῶντος τὸν ἀδελφόν, ἐπὶ δέχεται
ὁ ἱερεὺς.

Εὐχαριστῶμέν σοι Κύριε. Ut supra.

Ο ἱερεὺς. Εἰρήνῃ πάνσι. Ο Διάκονος. Τὰς κεφα-
λάς. Ο ἱερεὺς ὠχεται.

Κύριε, Κύριε, ἡ δυνάμις τῆς σωτηρίας ἡμῶν, ὁ
ὠλογήσας ἡμᾶς πάσῃ ὠλογία πνευματικῇ ἐν τοῖς ἐπι-
ραϊοῖς ἐν Χειρῇ Ἰησοῦ τῇ Κυρίῳ ἡμῶν, ὠλόγησόν τὸν
δούλόν σου, καὶ φυλάξον αὐτὸν ἐν τῇ ὀνοματίᾳ σου, χάρι-
σαι αὐτῷ μὴ εἰς κερὰν εἶχεν, ἀλλ' ἐν ἀληθείᾳ φώγῃ
πάσας κακίας, καὶ πάσαν ἀρετὴν μεταδώκειν μὴ πί-
στως, καὶ ἐλπίδος, ἔλεος ἀγάπης, εἰς τὸ ἐπιλαβεῖσθαι τὴν
αἰώνιον ζωὴν. ἵνα ἀξίως πολιτευσάμενος καὶ τὰς ἐντο-
λάς τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ καταξιώθῃ τῇ κληρῇ τῇ ἁγίᾳ
ἐν τῇ φωτὶ τῆς δόξης σου διὰ τῶν οἰκτιρμῶν.

Novitiis vestibus initialibus induendi
officium.

DE his, priusquam tondatur, solet
interrogari. Spontane ad Christum
accessisti: num vi aut necessitate con-
pulsus? Renuncias mundo, & his quæ
in mundo sunt? Permanebis in Mona-
sterio & in exercitiis vitæ Monasticæ,
usque ad extremum vitæ hactum? Sub-
jicies fraternitati in Christo? Custo-
dies teipsum in virginitate & continen-
tia, usque ad ultimum vitæ? Vide fra-
ter, quæ pacta cum Christo inis. Ad-
sunt Angeli, votum tuum scribentes,
de quo & in secundo Domini no-
stri Jesu Christi adventu exposceris.
Et ipso in omnibus annuente: & Diacono di-
cente. Flectentes genua: ipso etiam fratre
genua flectente precatur Sacerdos:

Gratias tibi agimus Domine, &c.

Sacerdos. Pax omnibus. Diaconus. Ca-
pita vestra. Sacerdos precatur.

Domine, Domine, virtus salutis no-
stræ, qui nos in omni benedictione spiri-
tuali in cælestibus in Christo Jesu Do-
mino nostro benedicis, benedic servum
tuum, & in nomine tuo conserva illum.
Concede illi, ne in vanum currat, sed in
veritate nequitiam omnem fugiat, virtu-
temque sectetur, fide, spe, & charitate,
ut apprehendat vitam æternam: & secun-
dum mandata unigeniti Filii tui, sorte
sanctorum in lumine gloriæ tuæ dignus ha-
beat. Miserationibus, &c.

Vetusta Veneta hoc pacto legunt.

Τάξεις γινόμενῃ εἰς τὸ φορέσαι τινὰ ῥάσιν μόνον, καὶ
καμιλαύχιον.

Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῶν ὁρῶν, εἰσφέρειται τὸ μελλοκυρί-
τιον καὶ ἱστῶσιν αὐτὰν μέσσοι τῶν αἰνῶν. ὁ δὲ ἱερεὺς ποιεῖ τὸ
ὠλογητόν. καὶ οἱ ἀδελφοὶ μὴ τὸ ἀμήν, λέγουν τὸ
τρισάγιον ἁγίου. Παναγία τριάς, Πάτερ ἡμῶν. ὁ
ἱερεὺς. Οἱ σὺ εἰς τὴν βασιλείαν. καὶ οἱ ἀδελφοὶ τὸ, ἀ-
μήν, καὶ ὠδὴ τῶν τριῶν αἰνῶν. ἤχος δ'.

Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ὁ ποιῶν αἰεὶ μεθ' ἡμῶν
καὶ τὴν σὺν ἐπιείκειαν, μὴ ἀποστήσῃς τὸ ἔλεός σου ἀφ' ἡ-
μῶν. ἀλλὰ ταῖς αὐτῶν ἐκσίαις ἐν εἰρήνῃ κυβερνήσῃς
τὴν ζωὴν ἡμῶν.

Εὐχολοί.

Ordo servandus cum quis habitum solum
& pileum induit.

Post dimissionem horatum Tonsura in-
gendum induunt: & cum in templi ve-
dio locant. Sacerdos autem a benedictione
auspicatur: & Amen dicto fratres dicunt,
Ter sanctum secreto. Sanctissima Trinitas.
Pater noster. Quia tuum est regnum. Et
fratres dicunt. Amen: & statim sequentes
modulos. Tona quarto.

Deus Patrum nostrorum, qui semper se-
cundum mansuetudinem tuam nobiscum
agis, ne misericordiam tuam fratribus nostris
avertas, sed ipsorum precibus vitam no-
stram in pace dirige. Gloria.

Bbb ij

Fidei hormam, & mansuetudinis imaginem.

Et nunc. *Deipara.*

Omnium sanctorum interventu.

Domine miserere: *duodecies.*

His diebus qui Tondendus est. ad sacras usque fores progreditur: & tribus inclinationibus ibi factis sanctas imagines osculatur. Tum ad superiorem accedit, ibique reverentia facta in ejus conspectu stat, & caput inclinat. Superior vero forcipe accepto omnibus audientibus dicit.

Frater noster, N. initium sancti & Monastici habitus assumit: in nomine, &c.

Et eo cruciformiter detenso, ait.

Frater noster N. comam capitis tondetur, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti: dicamus pro eo, Domine miserere.

Et confestim fratres dicunt: Domine miserere, usque tertio. Ad habitum autem ita dicit.

Frater noster N. tunica justitiæ induitur, in pignus sacri & Angelici habitus: in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Dicamus pro eo, Domine miserere. *Et fratres dicunt, ter. Domine miserere. Et cruce super eum facta, induit eum.*

Ad galerum dandum, parè modo caput ejus benedicit.

Frater noster N. accipit galerum in suo capite: in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Dicamus pro eo: Domine miserere. *Et fratres dicunt, ter, Domine miserere. Sacerdos autem.*

Dominum precemur.

Domine Deus noster, qui mundana cuncta, cognationem, & amicos relinquentes, ut te sequantur, te quoque dignos esse sanxisti: servum tuum N. juxta divina præcepta cunctis renunciantem suscipe, & in veritate tibi constanter procidentem deducito: sancti tui Spiritus virtute, ne adversarii versutia prævaleat, illum circumvallata: patientiam suggere, ut cunctis diebus vitæ suæ tibi placeat.

Precibus illibatæ dominæ nostræ Deiparæ, & omnium sanctorum qui tibi a sæculo placuerunt. Quia benedictum est & glorificatum nomen. Et reliqua.

Deinde: Vere dignum est. Pretiosorem. Et sit dimissio.

Δόξα.

Κανόνα πίστεως, & εικόνα ἀφρότητος.

Καὶ νῦν.

Θεοτοκίον.

Τῇ πρεσβείᾳ Κυρίου πάντων τῶν ἁγίων.

Τὸ Κύριε ἐλέησον, ιβ'.

Τῶν δὲ λεγομένων, ὁ μελλοκυρίτης ἀπάρχεται ἔμπροσθεν τῶν ἁγίων θυρῶν, καὶ ποιήσας μετανοίας τρεῖς, ἀπαλλάττει τὰς ἁγίας εἰκόνας· εἴτα ἀπέρχεται εἰς τὴν προεστῶτα καὶ ποιῶν καὶ κείσας μετανοίας, ἵσταται ἔμπροσθεν αὐτῆς, κεκλιμένῳ ἔχων τὴν αὐτῆς κεφαλὴν. ὁ δὲ προεστὼς λαβὼν, ψαλίδιον λέγει εἰς ἐπίτηκον πάντων.

Ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν, ὁ δεῖνα, λαμβάνει τὸ πρόχημα τῆς ἁγίας καὶ μοναχικῆς χήματος.

Καὶ κεφάλῳ αὐτὸν σαυροειδῶς λέγει.

Ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν, ὁ δεῖνα, κείρεται τὴν κόμην τῆς κεφαλῆς αὐτῆς, εἰς τὸ ὄνομα τῆς Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. εἰπωμὴ ὑπὲρ αὐτῆς τὸ, Κύριε ἐλέησον.

Καὶ εὐθύς οἱ ἀδελφοὶ λέγουσι τὸ, Κύριε ἐλέησον ἥϊς· εἰς δὲ τὸ ἱμάτιον λέγει ἕτως.

Ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν, ὁ δεῖνα, ἐνδύεται τὸ χιτῶνα τῆς δικαιοσύνης εἰς ἀρραβῶνα τῆς θείας, καὶ ἀγγελικοῦ χήματος· εἰς τὸ ὄνομα τῆς Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· εἰπωμὴ ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ, Κύριε ἐλέησον, καὶ οἱ ἀδελφοὶ τὸ, Κύριε ἐλέησον, ἥϊς· καὶ τυπώσας ἐν αὐτῷ τὸ σαυρόν· ἐνδύει αὐτόν.

Ὁμοίως εἰς τὸ καμηλαύχιον, εὐλογῶν τὴν κεφαλὴν αὐτῆς.

Ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν, ὁ δεῖνα, ἐνδύεται τὸ καμηλαύχιον ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτῆς. εἰς τὸ ὄνομα τῆς Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. εἰπωμὴ ὑπὲρ αὐτῆς τὸ Κύριε ἐλέησον. καὶ οἱ ἀδελφοὶ τὸ, Κύριε ἐλέησον, τρίς· ὁ δὲ ἱερεύς.

Τὸ Κυρίῳ δειθῶμην.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἀξίους σε εἶναι νομοθετήσας τὰς τὰ βιωτικὰ πάντα καταλιπόντας, καὶ συγγένειαν, καὶ φίλους, καὶ ἀκολουθεῖν σοι. ἀποστέλλας τὸν δέοντα τὸν δεῖνα, τὸν ἀποταξάμενον πᾶσι ταῖς καὶ τὰς θείας σε ἐντολάς, καὶ ὁδήγησον αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ προσιπτοντά σοι ἀμειψαίσεως. τείχισον αὐτὸν ἐν τῇ δυνάμει τῆς ἁγίας σου Πνεύματος, εἰς τὸ μὴ δύνασθαι κατ' αὐτὴν πᾶσαν ἐναντίαν μηχανίῳ. ὑπομονῶ αὐτῷ δῶρσαι εἰς τὸ διαρεσεῖν σοι διὰ παντὸς πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτῆς.

Πρεσβείαις τῆς παναχράντης δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, καὶ πάντων τῶν ἁγίων τῶν ἀπ' αἰῶνος διαρεσησάντων σοι. Ὅτι ἡνολόγηται καὶ δεδοξασται. Καὶ τὰ λοιπὰ.

Εἴτα τὸ ἀξιόγιόν ὡς ἀληθῶς. Τὴν τιμιωτέραν. Καὶ ἀπόλυσις.

Est quoque in Barberino S. Marci hoc officium, sed compendio scriptum.

Oratio ad Monachi habitum suscipiendum.

Domine Deus noster, qui dignos &c.

Εὐχὴ ἐπὶ τῷ λαμβάνειν μέλλοντος χήματος μοναχοῦ.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ ἀξίους. Ut supra.

IN OFFICIUM IN NOVITIUM MONACHALI veste primum induendum . Notæ .

1 **Ε**Ι *ἀρχαίον* .) Distinguunt Monachos Græci, non secundum ordines & regulas, sed juxta eandem regulam professorum status, in *ἀρχαίον*, *μικρόσχημος*, & *μεγαλόσχημος*: non inepte. Perfectionis enim status, ad quem pietatis exercitiis contendunt religiosi, tribus progreditur gradibus, incipientium, proficientium, & perfectorum. Et *ἀρχαίον* quidem, Novitii, suo nomine se in incipientium numero constituunt: *μικρόσχημος*, Novitios prætergressi, ut *ἀσκηταί* profectui sive spiritui, omni virtutum exercitamento vacant, & ex iis proficientium agmen conglobatur: *μεγαλόσχημος* vero qui & *ἀγγελικῶ πολιτείας* delibaverunt, ad summum perfectionis apicem, contemplationibus, & severiore vitæ disciplina pertingendum anhelant.

2 *Ρασοφόριτα* .) *ῥάσον*, pannus est vilior, & asperior caprina lana textus, & a Cilicino non alienus, quo Monachi *ρακανδύται* a Niceta in Alexio Comneno vocati, & a Gregora lib. 5. cap. 3. *τείχον ὑποδεδυκότες τεβώνια*, Cilicinam penulam induūt, sibi vestes parant: unde *ῥασοφόροι* & *ῥασοφορίαν* dicuntur: exindeque etiam quælibet Monastica vestis, ex quocumque panno, *ῥάσα* vulgo nuncupatur: quamvis eadem voce, militaris quoque ut vilior, nomen idem sit promerita apud Constantinum in Τακτικῆς, τὰ ἱμάτια τῶν στρατιωτῶν, καὶ τὰ ἄλλα τινὰ ὥσιν καὶ τὸ ῥάσα, ὁρίται εἶναι πλατὺν . *Militum quælibet indumenta, qualiacumque sint, sive ex vili panno, oporteat esse ampla*. Contendit autem pluribus Petrus Faber Saxioranus lib. 3. Semestrium *ῥάσος*, & non *ῥάσον*, sicut & *ῥασοφορίαν*, & non *ῥασοφορίαν*; tum hic tum ubi vis legendum: verum quantumvis *ῥάσον*, ἀπὸ τῆς ῥάκας deductum facile annuamus, diversum tamen propriumque sibi ab eo sensum posteris sæculis accepisse commonstrant Græci neoterici, qui correcto loquendi more usi, utrumque vocabulum *ῥάκος* & *ῥάσον* variis locis & sensibus apponunt.

3 *Εἰ τῇ ἀγγελικῇ συνήθει πολιτείας* .) Angelicæ vitæ, conversationisque titulo, Monasticum institutum, auctores tam Græci quam Latini insigniunt, Athanasius Matth. 15. Δύο γὰρ ὁδοὶ εἰς πολιτείαν ἔστιν· ἡντὺν τῆ βίβ. μὴδὲ μὴν μετρωτέρας καὶ βιωτέας, ἡ γὰρ ἡλίγη· ἡ μία δὲ ἀγγελικὴ, ἡ ἀποστολική, καὶ ἀνυπερβλήτου τῆς καρδίας, ἡτοι καὶ μοναχικὴ πολιτείας . Cum duo sint vitæ genera, mediocre unum & humana vitæ accommodatum, quod est in matrimonio: alterum Angelicum, Apostolicum, & incomparabile, quod est virginitalis atque Monasticæ vitæ, &c. Gregorius Theologus orat. in sanctum Baptisma: Οὗτος ὁ ὀργανισμὸς ἔστιν ἀγγελικῶν τῶν πολιτειῶν . Castitatem ille coelestis, & inter eos qui Angelicam conversationem ducunt, recensitus, &c. Basilii in epist. proœmiiali Asceticorum. Σὺ δὲ ὁ ὁ ἑρμηνεύων πολιτικῶν ἱερῶν, καὶ ὁ ἀγγελικῆς ὁδοῦ ὁ πραγματευτής γενόμενος ἐπιδυμῶν . Tu vero celestium actionum amator, & Angelicæ conversationis sedulus negotiator, &c. Balsamon in epist. Canonicam Basilii ad Amphilochoium: Δίος, αἱ, μὴ πῶς ἀκασίῳ προαιρήσῃ ἀγγελικὸν βίον ὑπελθεῖν, καὶ βίῳ τούτῳ καταδεδέμενος, καὶ ἐμπαιγμὸν τῷ θεῷ καὶ δαχύνεσθαι χεῖρσιν . Reverendum ne qui violenta electione Angelicam vitam suscepit, in ludibrium tremendo

ac sancto habitu non utatur . Bernardus nihilominus Angelicam illam πολιτείαν expertus æque ac contemplatus, non vitam, sed mortem Angelicam vocitavit . Serm. 52. in Cantica: *Moriatur anima mea morte, si potest dici Angelorum, ut presentium memoria excideret rerum inferiorum corporearumque non modo cupiditatibus, sed & similitudinibus se exuat: sitque ei putacum Angelis conversatio, cum quibus est puritatis similitudo*. Inditi nominis causam, Angelorum, Monachorumque par utrinque ratio manifestat. Eandemque paucis comprehendit Nicephori Phocæ Novella in Jure Græcor. ut *Μόνῃ τῇ ψυχῇ ζῶντας ὑποφαινῶσιν αὐτοὺς, ὅτι ἀγγέλων ὁμοίαν παραλαβόντες αὐλίας*. *Sola se anima vivere demonstrent, quasi angelicam a materia defecationem puritatemque attigerint*. Est certe communis illa Angelorum, in eos qui purgant, illuminant, & perficiunt, partitio. Quinam vero studiosius purgandi vim, & actionem ostentant, quam *ἀρχαίον* incipientes, quorum præcipuum studium, animam a terrenis cupiditatibus & imaginibus mundam reddere? Qui æquius illuminandi virtutem obtinent, quam *μικρόσχημοι* proficientes, qui divinæ gratiæ radiis, virtutumque splendore coruscant? Aut qui tandem perfectionis apicem sublimius attingunt, quam *μεγαλόσχημοι* perfecti, quorum interrupta dilectio, exercitii sui impedimenta vel nec scit, vel contemnit: & cuncta quæ pacificam Dei, quantum mortalis vita permittit, fructificationem juvant, sibi cumulare adesse experitur?

4 *Εἶτα κυρδὸν* .) De Monachorum Tonsura in sequenti officio dicitur.

5 *Χιτῶνα* .) Vilis, stricta, brevis est *ῥασοφόρον* ἀρχαίον toga, quale fuit Cynicorum *ῥιβώνιον*, aut pauperum *περιβόλαιον*: illamque potiori jure sibi propriam faciunt, quo eorum philosophandi ratio, & via, sublimior veracior & perfectior esse judicatur.

6 *Καμυλαίχιον* .) *καμυλαίχιον* reperitur apud B. Ephrem in vita B. Abraamii & Mariæ neptis ejus. Svidas legit *καμυλαίχιον*, alii apud Meursium barbare *καμυλαίχιον* pronunciant: Ad Svidam redeo. Dicit hic, vocem esse Latinam: sed mox correctæ sententia Græcam asserit. *Ρωμαίων ἡ λέξις· ῥηθὲν δ' ἀντὶ καὶ ἑλλενιστῶν ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς τὸ καμύμα*. Mallem si Græca dictio est; & germanum admittit Etymon, ἀπὸ καμύμα ἢ ἀνχίτος, Pileum e camelorum pillis confectum, cooperiendis cervicibus destinatum, significare: quamvis pileum quoque honoratiorem demonstrare nullatenus inficiet: Illus enim magister Zenonis tempore *ιαδὺς τῶν πληγῶν ἐφόρει καμυλαίχιον, accepta plaga curatus pileum* (eumque profundiorē) *gerebat*: Et Totilæ Gotthorum regi Narces *καμυλαίχιον ὀφθαλμῶν, pileum gemmis ornatum detraxit*, apud Theophanem. Hic autem galerus, tunica, & cingulum, ἀρχαίον ἀρχαίματα dicuntur in vetustis Venetis codicibus, quasi *habitus Monastici præludia*, quæ Monachum, ut ajunt Græci, ἀτέλειον *imperfectum* relinquunt: & qui *μικρόσχημος* est: τέλειος καλόγερος ab eisdem censetur.

Quia vero viris ac mulieribus communis est fere in omnibus habitus Monasticus ita ; & officium utrorumque ferme unum est ; reperitur itaque in Allatiano , Cryptof. Bessarionis , & Barberino S. Mari pro mulieribus Monastica veste amiciendis oratio . In Allatiano quidem .

Oratio in Monachi habitu induendam .

Εὐχή εἰς ρασοφορέσαν .

In Cryptoferratenſi Bessarionis .

In habitu Monachæ ſumpturam oratio .

Εὐχή ἐπὶ τῆς μελλούσης λαμβάνειν χῆμα μονάζουσας .

In Barberino S. Marci .

Pro Monachæ habitum ſumptura oratio .

Εὐχή ἐπὶ μελλούσῃ λαμβάνειν χῆμα μοναζείας .

Christe Deus noster , qui virginitatem ita dilexisti , ut dispensationis tuæ matrem illam renunciare ; ipse omnium Domine famulam tuam N. mundanas omnes ac temporaneas glorias relinquere , & ad tuum bonitatem converti cupientem suscipe , Spiritus tui sancti adventu dignam illam effice , continentiam illi & omnem honestatem concede , ut in supercælestis sponsi occurſu , bonorum suorum operum oleo impinguita , temperantiæ ac modestiæ splendorem tibi placenter exhibeat . Quia benedictum & glorificatum , &c.

Xριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν , ὁ τὴν παρθενίαν ὑποὺς ἀγάπης , ὡς μητέρα τῆς σῆς οἰκονομίας αὐτῷ ἐπιγράψασαι . Αὐτὸς Δέσποτα τῇ ἀπάντων , τὴν δούλω σου , τὴν δι τὴν βυλὴν θείων τῶν βιωτικῶν ταύτης , & προσκαίρως καταλείψαι δόξας , καὶ εἰς τὴν σὴν ἀπιδεῖν ἀγαθότητα προσδεῖσαι , καὶ τῆς τῷ ἁγίῳ σου Πνεύματος ἐπιφοιτήσεως ἀξίωσον , ἐγκράτειαν αὐτῇ καὶ πᾶσαν σεμνότητα δωρέησθαι , πρὸς τὸ αὐτῷ ὑπαρέσως σοι τὴν τῆς σωφροσύνης φαιδρότητα ἐπιδείξαι , τῇ ἐλαίῳ πᾶν ἑαυτῆς ἔργον ἀνελλιπῶς πιαυομένην , ἐν τῇ προσηγνοῦσιν σὺ τῇ ἐπουρανίῃ νυμφίῳ . Ὅτι ὑψόζῃται καὶ διδοῖται .

OFFICIUM PAR- VI HABITUS, id est Mandix.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ 2 ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ 3 ΣΧΗ- ματος , ἢ τοῦ μανδίου .

Edito minori signa , horisque jam a fratribus incæptis , adducit Ecclesie præfatus Tonsione initiaandum Monachum , qui genuflexiones facit præ sacris foribus . Et ad chorum unumquemque unam .

Deinde Superiori . Mox egressus ad Vestibulum , solita vestimenta deponit . Et cum sacram Missam incæperimus , fiat ille in Regis portis , discinctus , excalceatus , Capite capite .

Cantatis vero Antiphonis post Ingressum .

Dicitur breviculum dei . Ad , Gloria . Ad , Et nunc .

Cantatur Modulus , Tonus primus . Sepulchrum tuum , Salvator .

Sinum paternum expandere mihi accelera ; intemperanter enim victum & vitam omnem consumpsi : verum ad inexhaustas misericordiarum tuarum respiciens divitias , Salvator , inopem ne despicias animam ; tibi enim cum dolore exclamo : Peccavi , Pater , in cælum & coram te .

Hujusmodi ter cantato : Adducitur Frater , ab Ecclesie Præfeto , faciens in tribus

a **M**ετά τὸ κρυθῆναι 4 τὸ μικρὸν , καὶ ἄρξασθαι τῆς ἀδελφῆς τῶν ὡρῶν . Εἰσφέρει 5 ὁ ἐκκλησιάρχης 6 τὸ μέλλοντα ἀποκαρῶναι , καὶ ποιεῖ χορευτικήν . Εὐπροσδοκῶ τῇ ἀγίῳ θυρῶν . Καὶ εἰς τὴν χαρὴν ἀναμίξαι .

6 Εἶπε τῷ ἡγμένῳ . Καὶ τότε ἐξελθὰς ἐν τῇ ἐαυτοῦ , ἀποτίθεται τὰ συνηθῆ ἱμάτια . Καὶ ἀρχίζονται 7 θείας λειτουργίας . 7 Ἰσται ἐπὶ τῇ βασιλικῇ πυλῶν , ἄλωςος , ἀνυπόδετος , καὶ ἀσκεπής .

Ψαλλομένων 8 τῶν ἀντιφωνῶν . Μετὰ τὴν εἰσοδὸν . Λέγεται τὸ κοινάκιον τῆς ἡμέρας . Εἰς τὸ δοῦναι . Εἰς δὲ τὸ , καὶ τῷ .

Ψάλλεται Ὕμνος , ἢ ὁσος ἂν . Τὸν πάρον σου σωτήρ .

b **A**γάλας πατερικῆς , δροῦξάι μοι σωτήρ . ἁσώτως 9 ἐμὲν , κατὼν ἀλάσθαιον . εἰς πλῆτονα δαπάνητον ἀφορῶν τῶν οἰκτιρῶν σου σωτήρ , νῦν πτωχεύσας μὴ ὑπερίδης καρδίας . σοὶ ᾧ Κύριε ἐν κατανύξει κραυγάζω . ἡμαρτον , Πάτερ , εἰς 10 ἔρανον , καὶ ἐνώπιόν σου .

c Τέττοι δὲ ψαλλομένα , γ' 8 Εἰσάγεται παρὰ τῷ ἐκκλησιάρχῃ ὁ ἀδελφός . 9 Ποιῶν καὶ τρεῖς τόπους . 10 Γονυ-

- 11 αλυσίας τρεῖς 11 μέλει τῶ ἀγίῳ θυρῶν . Καὶ ἀνα-
 σάνται κατηχίζει αὐτὸν ὁ ἡγούμενος, ἔπος.
- d 12 Ανοίξον τὴν καρδίαν σου ὦτα, ἀδελφε, καὶ ἀκου-
 σον τῆς φωνῆς τῆ Κυρίου λιγύσης, δώτε πρὸς με πάν-
 τες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι ταῖς ἀμαρτίαις ,
 καὶ γὰρ ἀναπαύσω ἡμᾶς . Ἄρατι τὸ ζυγὸν με ἐφ' ἡμᾶς ,
 καὶ μέθισται ἀπ' ἐμῶν, ὅτι πρῶτός εἰμι καὶ ταπεινός τῇ καρ-
 δίᾳ , καὶ δὴρήσῃ ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν . Νῦν
 οὖν ἢ προσήκουσαν ἀπόκρισιν πρὸς ἐκείνῳ τῷ ἐρωτήσα-
 ντι, μὴ φόβῳ ἑχαρᾶς ἀπόδος τῇ Θεῷ . ἀσφαλῶς οὖν
 γίνωσκε, ὅτι αὐτὸς ὁ Σωτὴρ ὑμῶν μὴ τῆς πανυμνήτου
 αὐτοῦ Μητρὸς, καὶ τῶ ἀγίῳ Ἀγγέλῳ, ἑ πάντων τῶ Ἀ-
 γίῳ αὐτῷ ἐπαύδα πάριςιν, ἐσπιζόμενος τὰ παρά
 σοῦ ἐκπορεύμενα λόγια· ἵνα ὅταν ἔλθῃ κείναι ζῶντας
 καὶ νεκροὺς, ὑποδάσῃ σοι, ἡ καὶ ὁ μέλλεις συνταγῆσαι
 ἑ καθομολογήσῃ, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀν φυλάξῃς ἀ ὁ-
 μολογήσεις· Νῦν οὖν, εἰ ἐν ἀληθείᾳ προσέρχῃ τῇ
 Θεῷ, μὴ προσοχῇς ὑποκρίνου ἡμῖν, πρὸς ἀ μέλλεις
 ἐπιρροπαῖσαι·
- 13 Ερώτησις. 12 Τί προσήλθεις ἀδελφε, προσπίπ-
 των τῇ Ἀγίᾳ Θυσιασθείᾳ, ἑ τῇ Ἀγίᾳ συνοδίᾳ ταύτῃ;
- 13 Ἀπόκρισις. 13 Ποθῶν τὸ βίον τῆς ἀσκήσεως τί-
 με πάτερ.
- Ερώτησις. Ποθῶς ἀξιοθῶναι τῶ ἀγγελικῷ χήμα-
 τος, καὶ καταπαύσῃ ἐν τῇ χορῇ τῶ μοναζόντων;
- Ἀπόκρισις. Ναὶ τὸ Θεῷ συνεργουῶντος, τί με πάτερ.
- c c Ο ἡρώτης.
- 14 14 Οὔτως καλὸν ἔργον καὶ μακάριον ἐξελέξω . ἀλλ'
 εἰ καὶ τὴν τελειώσῃς. τὰ γὰρ καλὰ ἔργα, κόπῳ κτώνται,
 καὶ πόσῳ κατορθουῦνται.
- Ερώτησις. Εὐχρίστα σου τῇ γνώμῃ προσέρχῃ τῇ Κυρίᾳ;
- f Ἀπόκρισις. 1 Ναὶ τῷ Θεῷ συνεργουῶντος, τί με πάτερ.
- 8 Ερώτησις. 8 Μὴ ἐκ τινοῦ ἀνάγκης, ἢ βίας;
- Ἀπόκρισις. Οὐχί, τί με πάτερ.
- Ερώτησις. Παραμένεις τῇ μοναστείᾳ καὶ τῇ ἀσκή-
 σει, ἔως ἐσχάτης σου ἀναπνοῆς;
- Ἀπόκρισις. Ναὶ τῷ Θεῷ συνεργουῶντος, τί με πάτερ.
- 15 Ερώτησις. 15 Φυλάττεις σεαυτὸν ἐν παρρησίᾳ καὶ
 σωφροσύνῃ καὶ ἀλαβείᾳ;
- Ἀπόκρισις. Ναὶ τὸ Θεῷ συνεργουῶντος, τί με πάτερ.
- Ερώτησις. Σώζεις μέλει θανάτου τὸ ὑπακοῦν τῇ
 16 προειπῶτι, καὶ πάσῃ τῇ ἐν Χριστῷ 16 ἀδελφότητι;
- Ἀπόκρισις. Ναὶ τῷ Θεῷ συνεργουῶντος, τί με πάτερ.
- Ερώτησις. ὑπομένεις πᾶσας θλίψεις καὶ στενοχωρίας
 τῆ μονῆς βίῃ, διὰ τὸ βασιλείαν τῆ ἡράων;
- Ἀπόκρισις. Ναὶ τῷ Θεῷ συνεργουῶντος, τί με πάτερ.
- Εἶτα λέγει ὁ ἱερεὺς τῷ κατηχιστῇ.
- h Βλέπε τέκνον, οἷας συνθήκας ἔδωκε τῇ διαπότῃ
 Χριστῷ Ἀγγελοι ὅδ πάρεσιν ἀοράτως ὑπογρα-
 φόμενοι τῷ ὁμολογίᾳ σου ταύτῃ, ὡς μέλλεις ἀπα-
 τεῖσθαι ἐν τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ τῆ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
 στοῦ. Ἡ ὑψηλὴ οὖν σου τῷ τελειοτάτῃ ζῶντι, ἐν τῇ καὶ
 μίμνησται τῇ Κυρίᾳ πολιτεία διαδείκνυται. Διαμαρτυροῦ-
 μένος, ἅπασιν χρὴ ἀσπασαδαί σε, καὶ ὅσον δέον ἐκφυ-
 γεῖν. Ἰδὲ γὰρ προΐδου τέκνον, τὸ προσελθεῖν, καὶ δε-
 λυεῖν τῇ Κυρίᾳ. Εἰ οὖν βύλῃ μοναχὸς γενέσθαι, πρὸ
 πάντων καθάρισον σεαυτὸν ἀπὸ παντὸς μολυσμῆ σαρ-
 κὸς, καὶ πνεύματος, ἐπιτελῶν ἀγιοσωτῆρ ἐν φόβῳ Θε-
 οῦ. Ἐπιστάται ταπεινοφροσύνη, δὲ ἡς ἐκλυροτόμος γένῃ τῇ
 αἰωνίῳ ἀγαθῷ. Ἀπόδου τῆς βιωτικῆς συνουσίας

locis tres genuflexiones: usque ad sacras fo-
 ves. Mox erectum instruit Superior, hoc pacto.

Cordis aures aperi, Frater, & Domini
 vocem audi dicentem. Venite ad me omnes
 qui laboratis & onerati estis peccatis, & ego
 reficiam vos. Tollite jugum meum super
 vos, & discite a me, quia mitis sum, &
 humilis corde: & invenientis requiem ani-
 mabus vestris. Nunc itaque accommodam
 responsionem singulis interrogatis, cum ti-
 more & gaudio redde Deo. Certissime
 enim scire te convenit, ipsum Salvatorem
 nostrum, cum laudanda in omnibus Ma-
 tre sua, & sanctis Angelis, & omnibus
 Sanctis suis hic adesse: & quæ a te pro-
 cedunt verba, attentis auribus percipere:
 ut cum vivos & mortuos judicaturus ve-
 nerit, non juxta quod polliceris aut pro-
 fiteris, sed juxta quod pacta obser-
 vaveris, retribuatur. Nunc igitur si absque
 furo & simulatione ad Deum accedis, at-
 tente nobis responde ad ea quæ rogaberis.

Interrogatio. Ut quid accessisti, Frater,
 procidens sancto altari, & sanctæ huic
 societati?

Responsio. Monasticæ vitæ cupidus, ve-
 nerande Pater.

Interrogatio. Cupis Angelico habitu or-
 nari, & Monachorum cœtui aggregari?

Responsio. Ita, Domino cooperante, ve-
 nerande Pater. Sacerdos.

Vere bonum & beandum opus elegisti,
 si perfeceris tamen: bona namque opera
 comparantur labore, & dolore absolvun-
 tur.

Interrogatio. Spontanea animi sententia
 ad Dominum accedis?

Responsio. Ita, Domino cooperante, ve-
 nerande Pater.

Interrogatio. Num ex necessitate quapiam,
 aut facta tibi vi?

Responsio. Non, venerande Pater.

Interrogatio. Permanebis in Monasterio,
 & exercitiis vitæ religiosæ ad usque ex-
 tremum vitæ spiritum?

Responsio. Ita, Domino cooperante, ve-
 nerande Pater.

Interrogatio. Conservabis teipsum in
 virginitate, temperantia, & devotione?

Responsio. Ita, Domino cooperante, ve-
 nerande Pater.

Interrogatio. Observabis ad mortem usque
 obedientiam Superiōri, & totū in Christo
 Fraternitati?

Responsio. Ita, Domino cooperante, ve-
 nerande Pater.

Interrogatio. Sustinebis omnem afflictio-
 nem, & angustiam vitæ Monachalis, pro-
 pter regnum cælorum?

Responsio. Ita Domino cooperante, ve-
 nerande Pater.

Deinde hanc instructionem subjungit Sa-
 cerdos.

Vide Fili, quæ pacta cum Christo iniis.
 Adsunt enim Angeli promissa tua
 a te repetenda, in secundo adventu Domi-
 ni nostri Jesu Christi invisibiliter descen-
 dentes. Vitam itaque perfectissimam, ad
 cujus instar Domini conversatio exprimi-
 tur, ob oculos pono; contestatus, & quæ
 te amplecti, & quæ averfari necesse est.
 Ecce enim in animo posuisti, Fili, ut huc
 accederes; & Domino deservires. Si igitur
 Monachus fieri constituisti: purga præ
 omnibus temetipsum ab omni carnis &
 spiritus iniquitamento: sanctitatem in Dei
 timore in teipso continmans. Humilita-
 tem compara, per quam æternorum bono-
 rum hæres fies. Mundanæ consuetudinis

arrogantiam depone. Obsequium omnibus exhibe: tacitus esto in omnibus injunctis tibi ministeriis. In oratione perseverans esto, in vigiliis ne pigrescas, in tentationibus ne animo despondeas, animo in jejuniis ne deficias. Certusque sis quia jejunio oratione placare te Deum oportet. Ne vili sis animo in infirmitatibus. Malas cogitationes observa: nusquam enim desistet hostis pristinæ tibi vitæ memoriam subicere; ut te in odium studiosæ vitæ inducat. Oportet igitur te, qui viam ad regnum cælorum deducentem arripis, ea quæ retro sunt non converti. Non enim regno cælorum aptus eris, si quid Deo prætuleris. Ne dilexeris patrem neque tibi conjunctorem aliquem, neque te ipsum etiam, plusquam Deum charum habueris, neque regna mundi, aut quietem quamcumque aut honorem. Ne paupertatem averfatus fueris, vel austeritatem, vel hominum contemptum, vel aliud quod molestum duxeris, ne post Christum currere cohibearis; verum contemptus quæ in spe apud Deum viventium reposita bona; & recogitans eos qui a principio fuerunt Martyres & Sanctos, qui sudoribus & laboribus, sanguine & morte hæc sibi comparaverunt, abstinere in omnibus, & velut Christi generosus miles, mala sustine. Cum dives ille foret in misericordia, propter nos egenus factus est, ut nos ejus regno ditaremur: Oportet igitur & nos ejus imitatores fieri, & propter eum cuncta pati, & in mandatis ejus die ac nocte proficere. Ipse etenim Dominus dixit: Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me: quod est, paratum esse usque ad mortem ad implenda ejus mandata. Etenim & esurire tibi necesse est, & sitire, & nudum esse, injuriis, calumniis, & opprobriis affici, abjici, & aliis circumferri molestiis, quibus vita quæ secundum Deum est insignitur: cumque hæc omnia sustinueris, gaude, inquit, quia merces tua magna est in cælis, in Christo Jesu Domino nostro, cui gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Interrogatio.

Cuncta hujusmodi sic polliceris, in spe virtutis Dei, & in his pollicitis perseveraturum te pacifceris usque ad vitæ terminum, cum gratia Christi.

Responsio.

Ita, Deo cooperante, venerande Pater.

Et statim subdit Orationem Sacerdos.

Miserator & valde misericors Deus, qui illibata investigabilis suæ bonitatis viscera omni desiderio & ferventi charitate ad se accedenti aperit: qui dixit, quia mulier liberorum suorum obliviscetur, & non obliviscar tui, qui desiderium tuum novit, & proposito tuo virtutem adjecit, ad mandata sua adimplenda: suscipiat, amplexetur, protegat te, & fiat tibi murus munitissimus a facie inimici, patientiæ petra, consolationis auctor, perseverantiæ administrator, alacritatis provisor, roboris animi commilito: tecum decumbat, tecum surgat, dulcedine perfundens & exhilarans cor tuum consolatione Sancti sui Spiritus: dignum etiam te reddat partis Sanctorum & Beatorum Patrum nostrorum Antonii, Euthymii, Sabbæ, & aliorum.

τὸ θράσος. Ὑπακούω ἔχει πρὸς πάντας. Ἀγόρευσε ἔσο ἐν ταῖς ἐπιτασσομέναις σοι διακονίαις. Ἐν τῇ διχαρπείᾳ, ἐν ταῖς ἀγρυπνίαις μὴ κατόναι. Ἐν περασμοῖς μὴ ἀθύμει. Ἐν τῇ νηστείᾳ μὴ ἐκλύει. Γίνωσκε δὲ, ὅτι διὰ προσευχῆς καὶ νηστείας δεῖ ἐξελιγῆσαι σε τὸ Θεόν. Ἐν ταῖς ἀδελφείαις μὴ ὀλιγώρει, ἐπιπύρει τὸς πονηρὰς λογισμούς. Οὐ γὰρ μέλλει παύσασθαι ὁ ἐχθρὸς ὑποβάλλων σοι μὴ μὲν τὰ πρότερου βίβει, καὶ μῖσος πρὸς τὴν ἐσάρτην πολιτείαν. Χρηθῶ σε ἀρξάμενον τὸ οὐδοῦ τὴν ἀπαγωγὴν ἐπὶ τὴν βασιλείαν τῶν ἑρανῶν, μὴ στραφῶν εἰς τὰ ὀπίσω. ὁ γὰρ ὁ Θεὸς ἐσθλὴν τὴν βασιλείαν τῶν ἑρανῶν. Μὴ οὖν προτιμήσῃς τὴν Θεοῦ. μὴ ἀγαπήσῃς μήτε πατέρα, μήτε μητέρα, μήτε ἀδελφούς, μήτε τινα τῶν ἰδίων, μήτε σεαυτὸν ἀγαπήσῃς ὑπὲρ τὸ Θεόν. Μὴ τὰς βασιλείας τῶν κόσμων ἢ ἀνάπαυσιν οἶαν δῆποτε καὶ τιμῶν. Μὴ πτωχέαν δόξασθαι, μὴ κακῶν χίαν, μὴ ἐξεδένωσιν ἀνθρώπων, μήτε ἄλλο, ὃ νομίζεις εἶναι δυσχερές· καὶ κωλυθῆς τρέχειν ὀπίσω τῆς Χρυσῆς. Ἀλλ' αἰεὶ ἐσοπτειζόμενος τὰ ἐν ἐλπίσει τῇ καὶ Θεὸν ζώντων ἀγαθὰ, καὶ τοὺς ἀπ' αἰῶνος λογιζόμενος μάρτυρας καὶ ὁσίων, οἱ πολλοὶς ἰδῶσι, καὶ πόνοις καὶ μυρίοις αἵμασι, καὶ θανάτοις ταῦτα ἐκτίσαντο. Νῦν ἐν πᾶσι, κακοπάθησον, ὡς καλὸς στρατιώτης Χρυσῶν, ὃς πλεῖστοις ὧν ἐν ἐλπίσει δι' ἡμᾶς ἐπὶ τῶν χειρῶν γενόμενος κατ' ἡμᾶς, ἵνα ἡμεῖς πληρώσωμεν τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. Καὶ δεῖ οὖν καὶ ἡμᾶς μιμητὰς γενέσθαι αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ πάντα ὑπομένειν, προκόπτοντας ἐν ταῖς αὐτῆς ἐντολαῖς, ἡμέρας καὶ νυκτός. Αὐτὸς γὰρ ὁ Κύριος εἶπεν, εἴ τις θέλει ὀπίσω με ἐλθεῖν, ἀπαρνησάτω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι. ὅπερ ἐστὶ παρεσκευασμένον αἰεὶ εἶναι μέχρι θανάτου πρὸς πᾶσαν ἐκπλήρωσιν τῆς αὐτῆς ἐντολῆς. Καὶ γὰρ πενᾶσαι ἔχεις καὶ διψῆσαι, καὶ γυμνητεῖσαι, ὑβριδῶναι τε, καὶ χλωαδῶναι, ονειδιδῶναι, καὶ διωχθῆναι, καὶ πολλοῖς ἄλλοις περὶ αὐτῶν λυπηροῖς, οἷς ἡ καὶ Θεὸν ζῶν χαρὰ κερτίζεται. Καὶ ὅταν ταῦτα πάντα πάθῃς, χαίρει φησὶν, ὅτι ὁ μισθός σε πολὺς ἐν τοῖς ἑρανοῖς. Ἐν Χρυσῶ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τὰς αἰῶνας ἀμήν.

Ερώτησις.

Ταῦτα πάντα ἔγω καὶ δομολογῶ, ἐπ' ἐλπίδι τὸ διωγμῶς τῶ Θεοῦ, καὶ ἐν ταύταις ταῖς ὑποσχέσεσι διακαρτερεῖν συντάσῃ μέχρι τέλους ζωῆς χάριτι Χρυσῆ;

Απόκρισις.

Ναὶ τῷ Θεῷ συνεργουῦντος, τίμιε πάτερ.

Καὶ εὐθὺς ἐπέυχεται ὁ ἱερεὺς.

Ὁ παροικητῶν Θεὸς καὶ πολυέλεος ὁ πᾶν ἄχραντα σωτὴρ καὶ αὐτὸς ἀνεξιχνίαστῃ ἀγαθότητι ὑπακούων παντὶ τῷ προσερχομένῳ αὐτῷ, πόθῳ ἔσθλῃ ἀγαπῇ. Οἰκῶν ὅτι ἐπιλήσεται γυνὴ τὰ ἔκγονα αὐτοῦ ἢ ἐπιλήσομαι σε. ὁ ἔσθλ' ὅσον πόθον εἰδώς, καὶ τῇ προθέσει σε ἐπιβαλὼν τὴν παρ' αὐτοῦ δύναμιν πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς αὐτῆς ἐντολῆς ἐπιλάβοιτο καὶ ἐπαγκαλίσαιτο καὶ ὑπερασπίζει, καὶ γένοιτό σοι τεῖχος ἐχυρὸν ἀπὸ προσώπου ἐχθρῶν, πέτρα ὑπομονῆς, παρακλήσεως ἀφορμή, εὐπορίας χορηγός, εὐψυχίας παρισμός, ἀνδρείας συναγωγιστής. συγκοιταζόμενος, συνανιστάμενος, γλυκαίνων, καὶ εὐφραίνων σε τὴν καρδίαν τῇ παρακλήσει τῶ ἁγίου αὐτοῦ Πνεύματος, ἀξιώσει καὶ τῆς μερίδος τῶ ἁγίων καὶ ὁσίων πατέρων ἡμῶν Ἀντωνίου, Εὐθυμίου, Σάββα, καὶ τῶν σὺ αὐτοῖς.

Ἐπὶ

Ἐπὶ δὲ γυναικῶν.

Τῆς ἀγίας πρωτομάρτυρος Θεκλῆς, Εὐφραξίας, Ολυμπιάδος, καὶ τῶν σὺν αὐταῖς, μεθ' ὧν καὶ κληρονομήσαις τὴν βασιλείαν τοῦ ἑραῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος, καὶ ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις, σὺν τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εἰτα κλίνει αὐτὴ τὴν κεφαλὴν.

Καὶ τὸ Διάκονος ἐκπύπτει.

Τὸ Κυρίως δὲ δαῖμα.

Τίθῃσιν ὁ Ἱερεὺς ἐπάνω αὐτῇ τὸ χηματολόγιον, καὶ λέγει τὴν Εὐχὴν ταύτην εἰς ἐπήκοον πάντων.

Κ Τελεόθιος ἡμῶν, ὁ ἀξίως εἶναι τομοθετήσας τὰς ταῖς βιωτικὰς πάντας καταλιπόντας, καὶ συγγένειας, καὶ φίλων, καὶ ἀκολουθήσας σοι, προσδέξαι καὶ τὸ δέλόν σου, τόνδε, ὃς ὁποταξάμενος πᾶσι τέτοις, καὶ ταῖς ἀγίας ἐπολάς σου, καὶ ὁδήγησόν αὐτὸν ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου προσπίπτοντά σοι ἀμειψώμενος. τίχισον αὐτὸν ἐν τῇ δυνάμει τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος, εἰς τὸ μὴ δύνασθαι ἐν γυναικὶ καὶ αὐτῇ πᾶσαν ἐναντίαν μηχανῶν, ὑπομονὴν αὐτῇ δαυρήμενος, πρὸς τὸ ὑπερβῆναι σοι ἡσπαστός· προσβύβας πρὸς ὑπεραγίας διαπονήσας ἡμῶν Θεοτόκου, καὶ πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος σοι ὑπερβήσαντων.

Οτι ἡνολόγηται καὶ δεδοξασται, τὸ πάντῃ καὶ μεγαλοφρεπὲς ὄνομα σου. τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Ὁ Ἱερεὺς. Εἰρήνη πᾶσι. Ὁ Διάκονος.

Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνειται.

Κ Τελεόθιος ἡμῶν, ἡ ἐλπίς καὶ καταφυγὴ πάντων τῶν ἐλπίζοντων ἐπὶ σέ, ὁ διαφορῶς ὁδὸς σωτηρίας ἡμῖν ὑποδείξας διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χριστοῦ σου, προσδέξαι τὸ δέλόν σου, τόνδε, τὸν ἀπολιπόντα τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, καὶ αὐτὸν προσενέγκαντά σοι τῷ Διαπύτῃ θυσίαν ζῶσαν ὑάριον, περιέλα ἀπ' αὐτῆς πᾶσαν σαρκικὴν ἐπιθυμίαν, καὶ τὰς ἀλόγους προσλήψεις· ἵνα τῇ ἀφαιρίσει πῶς ἀναιδήτων τριχῶν, σωμαποβάληται καὶ τὰς ἀλόγους ἐπιθυμίας τε, ἐπράξεις. καὶ ἀξιοῦσθαι ἀναλαβεῖν τὸ ζυγόν σου τὸ Χριστόν, καὶ τὸ ἐλαφρόν σου φορτίον, καὶ φέραι τὸν σταυρόν, καὶ ἀκολουθήσας σοι τῷ διαπύτῃ, καὶ ἡσπάρῃσιν αὐτὸν εἰς τὸν ἁγίασμόν, καὶ δωρησάσθαι αὐτῇ ἀπόδοσιν ἀγαθῶν ἐν τῇ πρὸς σὲ ἀγάπῃ σου ἐπολῶν, σωμαδεσθῶν αὐτὸν ἐν καιρῷ ὡς ἐστὶν τῷ χορῷ τῆς ἐκκλησίας σου. χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, μεθ' ἡνολογητὸς εἰ, σὺν τῷ παναγίῳ, καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι· νῦν καὶ αἰ, καὶ.

Εἰτα ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτῇ ὁ Ἱερεὺς εἰς τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον λέγει.

Ι Δὲ Χριστὸς ἀοράτως ἐπαῦθα πάρεσι. βλέπε, ὅτι ἡδεῖς σε ἀναγκάζει εἰλθεῖν ἐπὶ τὸ τοῦ ἡνῆμα· βλέπε ὅτι σὺ εἰς ἀποδείξας δέλεις 17 τὸ ἀρραβῶνα τῆς μεγάλης καὶ ἀγγελικῆς χήματος.

Αποκρισις. 1. Ναί· τί με πάτερ, ἐκ ἀποδείξεως. Καὶ μετ' ὅσον ἐκείνη λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Ἱερεὺς. Δάβει τὸ ψαλμίδιον, 18 καὶ ἐπὶ δὸς μοι αὐτὸ, τρεῖς. 18. 18. Καὶ ἐπιδόντας αὐτῇ τὸ ψαλμίδιον, λέγει πάλιν πρὸς αὐτὸν ὁ Ἱερεὺς.

Εὐεβί.

Si fuerint mulieres.

Sanctæ Protomartyris Theclæ, Euphraxiæ, Olympiadis, & aliarum. Cum quibus & regni cælorum hæreditatem capias: in Christo Jesu Domino nostro; cui gloria, & potestas, & imperium, & virtus, cum Patre, & Sancto Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Deinde illo caput inclinante.

Et Diacono dicente.

Dominum precemur.

Imponit illi Sacerdos totam habitus Monastici congeriem.

Et omnibus audientibus Orationem hanc dicit.

D Omine Deus noster, qui mundana cuncta derelinqentes, & cognationem & amicos, & te sequentes, dignos te fore sanxisti: hunc etiam servum tuum N. cunctis renunciantem secundum sancta mandata tua, suscipe; & in veritate tua illum deduc: & tibi sine fastu procidentem, Sancti tui Spiritus virtute circumvala, ne hostile quodvis machinamentum adversus eum prævaleat; patientiam illi largire, ut in omnibus tibi placeat: Intercessionibus sanctissimæ Dominæ nostræ Deiparæ, & omnium qui a sæculo tibi placuerunt.

Quia benedictum & glorificatum est, venerabile & magnificum nomen tuum: Patris, & Filii, & Spiritus sancti: nunc, & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Sacerdos. Pax omnibus. Diaconus.

Capita vestra Domino inclinate.

D OMINE Deus noster, spes & refugium omnium in te sperantium, qui per Christi incarnationem varias nobis salutis vias ostendisti, servum tuum hunc concupiscentiis mundanis renunciantem, & seipsum tibi Domino hostiam vivam, & beneplacentem, offerentem suscipe: omnem carnis libidinem, & irracionales impetus ab eo rescinde; ut insensatorum capillorum detractio, cogitationes, & actionesque irracionales simul deponat, & jugum tuum suave, & leve onus assumere, & crucem tollere, & te Dominum sequi, dignus censeatur. In tua sanctitate illum custodi: & bonum propositum ad mandata tua observanda illi largire: annuerans eum tempore debito electorum tuorum societati. Gratia & humanitate unigeniti Filii tui, cum quo benedictus es: cum Sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, &c.

Tum extendens manum suam Sacerdos ad sanctum Evangelium, dicit.

E Cce hic Christus invisibiliter adest. Vide, te a nullo cogi ut ad habitum suscipiendum accedas. Vide, propria animi sententia, te arrham magni & Angelici habitus expetere.

Responsio. Ita, venerande Pater, ex animi proposito.

Et cum ita pollicitus fueris, dicit ad eum Sacerdos. Accipe forficem, & trade mihi illam, ser. Ipsoque forficem tradente, dicit iterum ad eum Sacerdos.

Ccc

Ecce ex Christi manū illam assumis, vide in quem ordinem adscriberis, ad quem accedis, & quibus renuncias.

Et accepta forficē e sacro Evangelio, ait.

Benedictus Deus qui vult omnes homines salvari, & in cognitionem veritatis venire, qui est benedictus in secula seculorum. *Et tondet eum sacerdos in modum crucis dicens.*

Frater noster N. tondetur comam capitis sui: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; dicamus pro eo; Domine miserere.

Et cantatur a Fratribus; Domine miserere.

Deinde induit eum tunica, dicens.

Frater noster N. induitur Tunica jucunditatis: in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; dicamus pro eo; Domine miserere.

Frater noster N. præcingitur lumbos suos veritatis virtute, in corporis mortificationem, & spiritus renovationem; in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; dicamus pro eo; Domine miserere.

Frater noster N. operitur Galea, id est pilleo, spe salutis; in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; dicamus pro eo; Domine miserere.

Frater noster N. accipit Palliū, artham magni & Angelici habitus, in incorruptionis & honestatis indumentum: in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; dicamus pro eo; Domine miserere.

Frater noster N. calcæatur sandaliis in præparationem Evangelii pacis; in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; dicamus pro eo; Domine miserere.

Frater noster N. accepit artham magni & Angelici habitus: in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; dicamus pro eo; Domine miserere.

Deinde. Dominum precemur.

Domine Deus noster, introduce servum tuum hunc in spiritualem tuam caulam, & rationali tuo gregi illum annu-mera: a carnali libidine, & vana mundi hujus decipula mentem ejus expurga: & da ei imprætermisse mentē recolere bona diligentibus te, & seipsum in hac vita propter regnum tuum crucifigentibus, reposita. Tu enim es Pastor & Episcopus animarum nostrarum, & tibi gloriam rependimus: Patri, & Filio, & Sancto Spiritui: nunc & semper, & in secula seculorum.

Et siquidem non celebratur Missa, sequentia pacifica dicuntur. Et Episc. cum Evangelio.

Deinsoque Monacho, traditur certus, & Evangelium, & Crux.

In pace Dominum precemur.

Pro superna pace. Pro pace totius mundi, tranquillo statu, &c. Dominum precemur.

Pro Fratre nostro N. pro protectione, & auxilio ejus a Deo; Dominum precemur.

19 Ἰδοὺ ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Χριστοῦ λαμβάνεις αὐτό. βλέπε δὲ τὴν ὁδοῦ σου; τὴν ὁδοῦ σου, ἣν εἶμι ἀποστάσῃ. Καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς τὸ φάρικιον ἔτι καὶ τὸ ἀγίον Εὐαγγέλιον λέγει.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ θέλων πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν, ὃ ἐν ὁλοκλήτῳ εἰς τὴν αἰῶνα ἡμῶν αἰώνων.

20 Εἴτα κελεύει αὐτὸν ὁ ἱερεὺς στυροδεῖσθαι, λέγων

Ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν, ὁ δεῖνα, 21 κείνην τὴν κόμην τὴν κεφαλῆς αὐτοῦ εἰς τὸ ὄνομα, τὸ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· εἰπωμὴν ὑπὲρ αὐτοῦ, τὸ, Κύριε ἐλέησον,

Καὶ φάσκειται ὁ παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ, τὸ, Κύριε ἐλέησον,

ἢ Εἴτα ἐνδύει αὐτὸν τὸ ἱμάτιον λέγων.

Ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν, ὁ δεῖνα, ἐνδύεται 22 χιτῶνα ἀγαλλίας. εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· εἰπωμὴν ὑπὲρ αὐτοῦ, τὸ, Κύριε ἐλέησον.

Ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν, ὁ δεῖνα, 23 περιζώνεται τὸ ὄσφυ αὐτοῦ δυνάμει ἀληθείας, εἰς νίκην σαρκὸς, καὶ ἀνακαίνισιν Πνεύματος, ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος; εἰπωμὴν ὑπὲρ αὐτοῦ, τὸ, Κύριε ἐλέησον.

Ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν, ὁ δεῖνα, 24 καλύπτεται 24 περικεφαλαίᾳ ἐλπίδα σωτηρίας. εἰς τὸ ὄνομα τὸ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· εἰπωμὴν ὑπὲρ αὐτοῦ, τὸ, Κύριε ἐλέησον.

Ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν, ὁ δεῖνα, λαμβάνει 25 τὸ φάρικιον τὸ ἄρραβῶνα τὸ μέγαλον καὶ ἀγγελικὸν χρίματος, εἰς πολλὴν ἀφθαρσίαν καὶ σεμνότητα, ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἰπωμὴν ὑπὲρ αὐτοῦ, τὸ, Κύριε ἐλέησον.

Ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν, ὁ δεῖνα, 26 ἐποδύεται 26 τὰ ὑπόδημα εἰς ἐπιμασίαν τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης, εἰς τὸ ὄνομα τὸ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἰπωμὴν ὑπὲρ αὐτοῦ, τὸ, Κύριε ἐλέησον.

Ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν, ὁ δεῖνα, 27 ἐκβάλλει τὸ ἄρραβῶνα τὸ μέγαλον ἐ ἀγγελικῷ χρίματι, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἰπωμὴν ὑπὲρ αὐτοῦ, τὸ, Κύριε ἐλέησον.

Εἴτα τὸ Κῦριε ἐλέησον.

Κ Τεὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν εὐαγγέλιον δίδωκεν ὅτι ὁδὸς, εἰς τὴν πνευματικὴν σωτηρίαν, ἣν συγκατα-ρίθμυσεν αὐτὸν τῇ λογικῇ ποιήσει. ἡ ἀφάρτος αὐτοῦ τὸ φρόνημα, ἀπὸ τοῦ παλαιῦ καὶ νεοῦ, καὶ τῆς κτίσεως ἀπάτης τῆ βίης, καὶ δὲ αὐτοῦ ἀφελείας, μνημονεύον τῶν ἀποκειμένων ἐν τῇ ζωῇ, τῶν ἀγαπῶν, καὶ ἐκείνων ῥῶσασιν αὐτοὺς τῇ βίῃ, καὶ τῇ βασιλείᾳ. Ὡς γὰρ εἰ ὁ ποιμὴν καὶ ἐπίσκοπος τῆ ψυχῆς ἡμῶν, ἐσὶ καὶ δόξω ἀναπέμπαμ, τῷ Πατρί, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Καὶ τὸ μὲν ἐστὶ λειτουργία. Λύγεται τὰ εἰρηναῖα ταῦτα. Καὶ τὸ δόξα σοὶ πάντοτε.

27 Καὶ δίδεται τῷ ἀποκαρτεῖ, ἀπὸς, καὶ τὸ ἄγιον εὐαγγέλιον καὶ σταυρὸς.

Εν ἑρῳαίᾳ τῷ Κῦριε ἐλέησον.

Ἐπὶ τῇ ἀναστάσει ῥῶσας. Ἐπὶ τῇ ἀνάστασει τῷ ὁμολογῶν καὶ ἐκείνης, τῷ Κυρίῳ δίδωμ.

Ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ ἡμῶν τῷ, καὶ τῷ παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ βοήθειας αὐτοῦ, τῷ Κυρίῳ δίδωμ.

Υπὲρ τῆ ἀμείμπτης, ἀκατακρίτης, καὶ ἀνιμποδίσ-
τως ἡμῶν αὐτὸν τὸ σκοπὸν τῆ μοναχικῆς χήματος.
τῷ Κυρίῳ διηθώμεθα.

Υπὲρ τῆ δίδου αὐτὸν ἐν πάσῃ δισβεΐα, ἐὺλα-
βεΐα, ἐσμιόπτι, τῷ Κυρίῳ διηθώμεθα.

Υπὲρ τῆ ἀποδέδειται αὐτὸν τῆ παλαιὸν ἀνθρώπου, καὶ
ἐνδύσασθαι τὸν κατὰ Θεὸν κτισθέντα, τῷ Κυρίῳ
διηθώμεθα.

Υπὲρ ἀφίσεως καὶ συγχωρήσεως τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, τῷ
Κυρίῳ διηθώμεθα.

Υπὲρ τῆ ῥυθιῶν ἡμᾶς ὑπὸ πάσης θλίψεως ὀργῆς καὶ
ἀνάγκης, τῷ Κυρίῳ διηθώμεθα.

Ἀντιλαβῆ, σωσον, ἐλίσσον, καὶ ἡφύλαξον ἡμᾶς
ὁ Θεὸς τῇ σὺ χάριτι.

Τῆς πασαγίας ἀρχαίας ὑπερδολογημένης ἐσδοξῆς δι-
αποίτης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ αἰ.

Ὅτι ἄγνος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐ σοὶ τῷ.

Προκείμενον.

Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσα-
σθε.

Στίχος.

Κύριος φωτισμός μου καὶ σωτήρ μου.

Κύριος ὑπαρασπίς τῆς ζωῆς μου.

Ὁ Ἀπόστολος.

Πρὸς Εφίσιους ἐπιστολῆς Παύλου

τὸ ἀνάγνωσμα.

Α Διελοῖ ἐνδυναμῶν ἐν Κυρίῳ, καὶ ἐκ τῆς κρά-
τει τῆς ἰχθὺς αὐτῶν.

Τέλος.

Καὶ τῷ περικεφαλαίῳ τῆ σωτηρίας δέξασθε, καὶ τῷ
μάχαιραν τῆ Πνεύματος, ὃ ἐστὶ ῥῆμα Θεοῦ.

Ἀλληλούϊα,

Ὅπως ἂν πτωχὸς ἐκείραξαι.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆ κατὰ Ματθαῖον.

Εἶπεν ὁ Κύριος ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ
ἐμοῦ, καὶ ἐστὶ μου ἄξιος.

Τέλος.

Ὁ ὁ ζυγός μου χρηστός, καὶ τὸ φορτίον μου ἱλαρόν ἐ-
στίν.

Ὁ Διάκονος. Ἐλίσσον ἡμᾶς ὁ Θεὸς καὶ τὸ μέγα ἔ-
λεός σου.

Ἐπεὶ δὲ ὁμῶς ὑπὲρ ἀφίσεως καὶ συγχωρήσεως, πῶν
ἁμαρτιῶν τῶν δούλων τῆ Θεοῦ. τῷδε.

Ὁ ἱερεὺς.

Ὅτι ἐλπίμων καὶ φιλανθρώπος Θεὸς ὑπάρχεις.

28 Καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὸν σταυρὸν λέγων.

Εἶπεν ὁ Κύριος. ἂν τις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν,
ἀπαρνησάτω ἑαυτόν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀ-
κολουθήτω μοι.

29 Καὶ τὸ κηρίον ἀπὸ μύλων, λέγων.

Εἶπεν ὁ Κύριος, ὅπως λαμβάνω τὸ φῶς ὑμῶν ἐμφο-
δοῦν τῷ ἀνθρώπῳ, ὅπως δίδωσιν ὑμῶν τὰ καλά ἔργα,
καὶ δοξάσωσι τὸ Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς ὑρανοῖς.

30 Καὶ γίνεσθαι ὁ ἀσπασμός, ψάλλοντες,
τὸ ἰδιόμελον, ἢχος α'.

Επιγνώμεθα, Ἀδελφοί, τῷ μυστηρίῳ τῷ δυνάμει.
τὸν ὅτι ἐκ τῆς ἁμαρτίας πρὸς τῷ πατερικῷ ἐ-
στὶν ἀναδραμόντα ἄσπαστον. Τὸν ὁ παρὰ γὰρ Πατὴρ
προὔπαντος ἀσπάζεται, καὶ πάλιν τῆς ἰδίας δόξης
χαρίζεται τὰ γνωρίσματα. καὶ μυστικῶς τοῖς ἀνὰ ἐ-
πιτελεῖ εὐφροσύνην. Δείκναι τὸ μέγαν τὸν σιδηρὸν. ἵνα
Euchol.

Ut irreprehense, inculpate & facile, Mo-
nastici Ordinis finem attingat: Dominum
prececur.

Ut in omni pietate, devotione, & hone-
state conversetur: Dominum prececur.

Ut veterem hominem deponat, & novum
qui secundum Deum creatus est, induat: Do-
minum prececur.

Pro venia, & remissione peccatorum ejus:
Dominum prececur.

Ut eruamur ab omni afflictione, ira, &
angustia; Dominum prececur.

Suscipe, salva, miserere, & conserva
nos Deus tua gratia.

Sanctissime, illibate, super omnes be-
nedicte, gloriose dominæ nostræ Deipa-
ræ, & semper Virginis.

Quia sanctus es Deus noster, & tibi.

Proposium.

Quotquot in Christo baptizati estis, Chri-
stum induistis.

Versiculus.

Dominus illuminatio mea, & Salvator
meus.

Dominus defensor vitæ meæ.

Apostolus.

Cap. 6. Ad Ephesios epistola Pauli
lectio.

Fratres, Confortamini in Domino & in
potentia virtutis.

Finis.

Et galeam salutis assumere, & gladium spi-
ritus quod est verbum Dei.

Alleluja.

Iste pauper clamavit.

Cap. 10. Evangelium ex Mattheo.

Dixit Dominus. Qui amat patrem aut
matrem plusquam me, non est me
dignus.

Finis.

Jugum enim meum suave est: & onus
meum leve.

Diaconus, Miserere nostri Deus: secun-
dum magnam misericordiam tuam.

Adhuc rogamus pro venia & remissione
peccatorum servi Dei hujus.

Sacerdos.

Quia misericors & hominum amator Deus
existis.

Et crucem tradis illi dicens.

Dixit Dominus. Si quis vult venire post
me, abneget semetipsum, & tollat crucem
suam, & sequatur me.

Et cereum accensum dicens.

Dixit Dominus. Sic luceat lux vestra co-
ram hominibus: ut videant opera vestra bo-
na, & glorificent Patrem vestrum, qui in
cælis est.

Daturque osculum & amplexus, dum ca-
nimus Modulū propriū cantus. Tonus pri-
mus.

Virtutem mysterii agnoscamus, Fra-
tres: Ex peccato namque ad patriam
domum, filium prodigum reversum, be-
nignissimus pater obviam progressus am-
plexatur, & rursus ei propriæ gloriæ lar-
gitur insignia, & mysticam cum superis
lætitiā agit, & saginatum vitulum ma-
tāt: ut condigne nos habeamus erga
Ccc ij

benignum patrem qui maculavit, & gloriosam victimam, Salvatorem animarum nostrarum.

Et reliqua quæ pertinent ad missam peraguntur. Et fit dimissio.

Sciendum hujusmodi Monachum ab omni opere vacantem, etiam lectione, si litteras poris, debere quinque dierum spatio in Ecclesia perseverare & permanere.

ἡμεῖς ἀξίως πολιτεύσασθε τῷ π. δύσαντι φιλάνθρωπον Πατρί, καὶ τῷ ἐνδόξῳ δύματι, τῷ σωτῆρι τῷ ψυχῶν ἡμῶν. Καὶ τὰ λοιπὰ τῆς λειτουργίας, καὶ γίνεται ἀπό λυσις.

Ἰστέον ὅτι ὁ ποιῶν μοναχὸς ὀφείλει προσκαρτερεῖν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἡμέρας πέντε, χολάζων ἀπὸ παντὸς ἔργου, ἀνδρὶ ἀκαγνώστῳ, εἰ ἐπίσταται.

VARIÆ LECTIONES.

a Μετὰ τὸ κρυδύσαι τὸ μικρόν.) Veneta vetustiora legunt: Ἀφ' ἐσπέραι· ἡσπέραι τὰ ἱμάτια αὐτῆ, καὶ τὰ κολώφια, καὶ τιδέασιν αὐτὰ ὑπὸ κατὰ τὴν αἰτίαν βασιλικῆς, ὑπὸ τὸ θαλασσιδίων. Ἐπὶ τῇ αὐτοῦ ἐν τῇ λειτουργίᾳ μὲν τὴν ἑσπέρην, καὶ τὸ ἀπολυτίκιον, καὶ δόξαζουσιν. Ἄλλ' ὡδὺς ἐν μέσῳ τῶν δύο χορῶν λέγουσι τὰ ἑσπέραια ταῦτα. Οὗ δὲ ἀδελφὸς ἰστέον ἀσκητῆς, καὶ ἀζωστος γυμνοποδῶν, ἔξω τῆ βασιλικῶν πυλῶν μὲν πάσης διαβίαις. *Vespere precedente vestimenta corporis, & capitis tegumenta inferunt, & in piscina sub sancta mensa collocant illa: & postera die in missa, post Introitum & dimissorium, gloriam Deo non reddunt: sed conjunctis choris modulos sequentes concinnunt. Frater autem ille stat capite detecto, discinctus, & nudis pedibus extra Regias, id est majores valvas, cum omni devotione.*

b Ἀγκάλας πατερικάς.) Huic modulo alios tres in recenter excusis non extantes subjungunt vetusti codices.

Ἀντίφωνον πρῶτον.

Ὅτι τὸ πέλαιος πολὺ τῶν παραπτωμάτων μου, Σωτήρ, καὶ δυνάμις βαβυδισμοῦ τῶν πλημελιῶν μου. Δός μοι χάριμα, σώσον με, ὡς τῷ Πέτρῳ ὁ Θεός, καὶ ἐλίσσον με.

Ὅτι ἐννοίαις ποτηραῖς, καὶ ἔργοις καταδεδίκασμαι Σωτήρ, λογισμὸν μοι δώρηται ἐπιστροφῆς ὁ Θεός, ἵνα κραζῶ σοι, σώσον με, δέξομαι ἀγαθὸν, καὶ ἐλίσσον με.

Δόξα. Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Ἀμαρτωλῶν τὰς δεήσεις προσδεχομένη καὶ θλιβομένων στεναγμῶν μὴ παροῶσα, πρὸς βλάτῃ τῶν ἐξ ἀγῶν λαγόνων, σπιδύω ἡμᾶς παναγία Παρθένη.

Antiphonum primum.

Quia in profundum delictorum meorum pelagus demersus sum, velut Petro præbe mihi manum Salvator Deus, & miserere mei.

Quia pravis cogitationibus & operibus condemnatus sum, Salvator, concede mihi conversionis sensum ut ad te clamem: salva me, Benefactor optime, & miserere mei.

Gloria. Et nunc. Deipara.

Tu quæ peccatorum preces suscipis nec contritum despicias suspiria, tuo ex utero natum interpella ut salvet nos, sanctissima Virgo.

c Εἰσάγεται παρὰ τῷ ἐκκλησιάρχῃ.) Vetusti codices legunt: Λαμβάνει αὐτὸν ὁ ἀνάδοχος αὐτοῦ τὸ δεξιὸν χερὸς, καὶ εἰσάγει εἰς τὴν βασιλικὴν πυλῶν. καὶ εἰσὶ ποιήσας μετανοίας ἦν ἐπὶ γῆς, ἵστανται κακικῶς τὴν αὐχένα αὐτοῦ. ἡμεῖς δὲ λαλοῦμεν. Ἀντίφωνον δεύτερον. ἤχος β'.

Ἡμαρτον εἰς σὲ Σωτήρ, αἰς ὁ ἄσπετος υἱός, δέξαι με, πάτερ, μετανοῶντα, καὶ ἐλίσσον με ὁ Θεός.

Κραζῶ σοι Χεῖρε Σωτήρ τῷ τελῶνι τῷ φωνῶν, ἰλαδίητι μοι, ὡς περ ἐκένῳ, καὶ ἐλίσσον με ὁ Θεός.

Δόξα. Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μου, εἰς σε ἀνατίθημι μήτηρ τοῦ Θεοῦ φυλάξον με ὑπὸ τῷ σκέπῃ σου.

Ἀντίφωνον γ'. ἤχος γ'.

Σώσον με Κύριε ὁ Θεός μου, γὰρ πάντων ἡ Σωτηρία, ὁ κλυδων με τῶν παθῶν ἐκταράττει, καὶ τὸ βάρος τῶν ἀνομιῶν μου βυθίζει. Δός μοι χάριμα βοηθείας, καὶ ἀπὸ φθόνου ἀνάγαγέ με κατανύξεως. ὡς μόνος ἀσπασγῆς καὶ φιλήνδρος.

Τὸν διωκαρμένον μου νῦν σωάναγε Κύριε, καὶ τὸ χερσὶν αὐτοῦ καρδίαν καθάρισον, ὡς τῷ Πέτρῳ διδύς μοι μετάνοιαν, ὡς τῷ τελῶνι στεναγμῶν, καὶ ὡς τῇ πόρῃ δάκρυα, ἵνα μεγάλη τῇ φωνῇ κραζῶ σοι. ὁ Θεός σώσον με, ὡς μόνος ἀσπασγῆς, καὶ φιλήνδρος.

Δόξα. Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Εἰς γυναιξὶν ἀγία Θεοτόκε, ἀνύμφευτε. πρὸς βλάτῃ ὅν ἐστις βασιλεία, καὶ Θεὸν ἵνα σώσῃ ἡμᾶς, ὡς φιλήνδρος.

In te, Salvator, velut filius prodigus peccavi, suscipe me pœnitentem, Pater & miserere mei.

Ad te, Christe Salvator, publicani voce clamito, ut illi, ita & mihi esto propitius, & miserere mei Deus.

Gloria. Et nunc. Deipara.

Spem omnem in te reposui, mater Dei: sub tua protectione custodi me.

Antiphonum tertium. Tonus tertius.

Salva me Domine Deus meus, tu enim omnium es salus: passionum exagitat me procella, & iniquitatum pondus me deprimit, auxiliatricem manum mihi porrige, & ad compunctionis lucem me transfer: ut solus benignus, & humanus.

Gloria. Et nunc. Deipara.

Inter mulieres conjugalis amplexus expers, sancta Deipara, interpella quem peperisti Regem & Deum: ut salvet animas nostras.

Τύτῳ δὲ λαλοῦμεν ὁ ἀδελφὸς ἔρχεται ἐν τῷ σωτήρ, ἡτοι ἐν τῷ μέσῳ τῶν καὶ κακῶν ποιήσας μετανοίας ἦν, ἵστανται ὡς ἐφῆμεν. οἱ δὲ ἀδελφοὶ λαλοῦσιν ἀντίφωνον τρίτατον. ἤχος τρίτατος. Ἡδεῖον δάκρυσι καὶ τὰ λ'. Τίς χαμαζομένης. Ζάλη ἀμαρτιμάτων προβάτων. Utin officio sequente. Εὐδὺς ἐρωτᾷ αὐτὸν ὁ ἡγούμενος, ἡ ὁ κρῶν λέγων. τί προσῆλθες;

Assumit eum Susceptor, (id est conductor) dextra manu, & in Regias portas inducit: ibi vero tres prostrationes in terram facit: & exurgens cervicem inclinat: nos vero psallimus Antiphonum secundum, Tono secundo, &c.

His cantatis ad soleam accedit frater, id est ad templi medium: ibidemque tribus reverentiis factis, stat ut prædiximus. Fratres vero psallunt Antiphonum quartum, Tono quarto. Volebam lachrymis, &c. Quis jactatus peccatorum fluctibus. Ovis sum, &c. Confestimque interrogat ipsum superior aut sacerdos, dicens: Quid accessisti, &c.

δ' Ἀνοιξὸν τὰ τὸ καρδίας.) Deest in vetustis Venetis, usque ad τὴν προσῆλθες.

ε' Ὁ κρῶν.) Idem Veneti legunt, νυδισία, ἐκβορ-
tatio.

ζ' Καὶ τῷ Θεῷ συνεργῶντος τίμιος πάτερ.) Expungunt ubique verba τῷ Θεῷ συνεργῶντος, solumque legunt, Ναὶ τίμιος πάτερ.

η' Μὴ ἐκ τινος ἀνάγκης καὶ βίας.) Addunt, προσέρχῃ τῷ Χεῖρ: iidemque subdunt, ἀποτάσῃ τῷ κόσμῳ, ἔσταις ἐν κόσμῳ, καὶ τῷ ἰστολῶ τῷ Κυρίῳ. Ναὶ τίμιος πάτερ.

θ' Τηρηθῆμαι ὡς τελειοτάτῳ ζῶν.) Desunt sequentia ibidem, usque ad orationem: Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν ὁ σῶν ἐν ἡμῖν.

ι' Ἐπὶ τῷ τοῦ σχήμα. Legunt iidem, ἐπὶ τῷ τοῦ ἀγγελικῶν σχήμα.

κ' Τὸν ἀρράβωνα, &c.) Legunt item τὸ ἀγγελικῶν σχήμα. λ' Ναὶ τίμιος πάτερ.) Deest.

μ' Καὶ ἐπιδόντος αὐτοῦ.) Legunt iidem Codices, ὁ ὅς μεθοικεῖται ἀδελφὸς λαβὼν τὸ λαλῶν κρατὶ αὐτοῦ, καὶ ὁ κρῶν λέγει μεγαλοφώνως ἐκ τρίτου. Qui tonandus est frater forcipem accipis, & tenet: Sacerdos autem clara voce ter dicit.

ν' Ἐκ τῷ ἀγίῳ Εὐαγγελίῳ.) Correctius antiqui codices: ἐκ τῷ χερσὶ αὐτοῦ.

ο' Παρὰ τῶν ἀδελφῶν. τὸ, Κύριε ἐλίσσον.) Addunt illi ἐκ τρίτου.

π' Εἰτα ἐνδύει αὐτόν.) Deest ibidem, confestimque subjungitur. ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν λαμβάνει τὴν ἀνάλαβον, εἰς τὸ ὄνομα, &c.

q' Περικεφαλαιῶν.) Legunt illi κεμηλαῦκον τὸ ὄνομα.

κίας, εἰς περικεφαλαιάν ἐπιτίδα σωτηρίας εἰς τὸ ὄνομα, &c. Subduntque quod hic deficit : ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν, δένα, ἐνδύεται τὸ κεφάλιον τῆς ἀκακίας· εἰς τὸ ὄνομα, &c. τὸν ἀρράβωνα·) Legunt προχρημα· f Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν εἰσαγάγε·) Officii præsentis pars residua inverſa penitus & mutata cernitur in dictis vetustis Venetis. Deest enim hæc oratio cujus vice alia supponitur hoc pacto.

Ο ἱερὸς σφραγίσας τὴν κεφαλὴν τῆ νεκρῆς ἀδελφῆς τρεῖς· κρατῶν ταύτην ἐπὶ δάχτυλῳ.

Τὸ Κυρίου δεινῶμεν.

Ἐπὶ ὀνόματι σου Κύριε ὁ Θεὸς τῶ ἀληθινῆς, ἐπιτίθεται τῇ χαρὰ μου ἐπὶ τῇ πνευματικῇ μου ἀδελφῇ, τῇ δένα, τὸν κατὰ ξωδέντα φυγὴν ἐπὶ τὸ ἅγιον ὄνομα σου· καὶ δεινῶμεθα τῇ σῆς ἀγαθότητος ὁφθαλμοὺς ἀπὸ τοῦ πάλαιον τῆ κόσμου τῆς πλάνης, καὶ ἐμπλησθῶν αὐτὸν τῆς σέ πίστεως, ἐλπίδος, καὶ ἀγάπης. Ἐδὲ αὐτῇ χάριν ἵνα ἐν ταῖς ἐντολαῖς σου πολιτεύηται, καὶ τὰ κρίματά σου ποιῇ. ὅτι εἰάν ποιῇ αὐτὰ ἀνδραγαθῶς ζήσεται ἐν αὐτοῖς. Ἐγγράφων αὐτὸν ἐν βίβλῳ ζωῆς, καὶ ἐννοῶν αὐτὸν τῇ ποιμνῇ τῇ ἀκαρνεύσαντων σοι· ἵνα ἐν αὐτῇ δοξάσῃ τὸ πανάγιον ὄνομα σου, καὶ ἴδωμεν οἱ ὀφθαλμοί σου πρὸς αὐτὸν βλέποντες ἐν εἰρήνῃ ὅλη παντός, καὶ τὰ ἑσπέρια σου τῇ ἀκρίαν τῆς φωνῆς τῆς δεινῆς αὐτῆς. Ἀφρανον αὐτὸν ἐν ταῖς ἐργοῖς τῇ χαρῶν αὐτῆς. Ὅτι Χριστὸς ἐστὶν, καὶ δεδωκεν ἡμῖν τὰς ἐπισημασίους ἐν ἀληθείᾳ, καὶ σοὶ ὀφείβεται αὐτὸ· ἵνα τὸν ἱερὰ καὶ τὸν ὁριστῶτα καὶ καθεξῆς τῶν ἀδελφῶν ἐν τοῖς ἐσθιδίοις αὐτῶν.

Καὶ λαβὼν ὁ Διάκονος τὸ ἅγιον Ἐὐαγγέλιον, ἵσταται ἐνώπιον τῶ ἀγίου θυρῶν. Ἐπεσκυνήσας ὁ ἀδελφὸς τρεῖς, ἀπαύξεται αὐτὸ· ἵνα τὸν ἱερὰ καὶ τὸν ὁριστῶτα καὶ καθεξῆς τῶν ἀδελφῶν ἐν τοῖς ἐσθιδίοις αὐτῶν.

Οἱ δὲ ἀδελφοὶ λαλῶντες ἐν τῇ ἀπασιμῇ ἰδιόμῳ· Ἐπὶ γινώμεν ἀδελφοὶ τῇ μυστηρίῳ δεινῶμεν. Ut supra.

Ο Διάκονος· Ἐν ἱερῶν τῷ Κυρίῳ δεινῶμεν. Ut supra.

Καὶ γίνονται ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ· Ἐν ἱεροῦ ὁμοῦ εἰς τὴν ἑσπέραν· Sacerdos ter recens tonsi fratris caput consignans, illudque tenens, precatur.

Dominum precemur.

In nomine tuo Domine Deus veritatis, super spiritali meum fratrem ad nomen sanctum tuum confugientem manum meam impono : & ut sub alarum tuarum tegmine custodiatur bonitatem tuam rogamus. Veterem mundi errorem ab illo avertē, & ea quæ est in te fide, spe, & charitate illum reple : Ut in mandatis tuis vitam agat, & decreta tua obſervet, gratiam concede : quia si fecerit illa homo vivet in ipsis. In libro vitæ describe illum, & tibi placentium ovili annuera ; ut in eo sanctissimum nomen tuum glorificetur ; & sint oculi tui eum semper in misericordia intuentes, & aures tuæ ut vocem deprecationis ejus exaudias, attentæ. In manuum suarum operibus exhilara illum. Quia bonus es, & ab omnibus te in veritate invocantibus collaudatus, & tibi convenit gloria. Patri, & Filio, & sancto Spiritui nunc & semper, &c.

Et Diaconus accepto sancto Evangelio stat ante sacras fores, quod cum frater adoraverit tertio osculatur illud : & deinde Sacerdotem : tum Superiorem, & deum reliquos fratres in suis subselliis.

Fratres autem dum datur osculum canunt versum proprium eantus. Agnoscamus fratres mysterii, &c.

Diaconus. In pace Dominum precemur : Et post dimissio : & ad mensam procedimus.

In Cryptoferrat. Bessarionis extat hujusmodi Officium.

Ἀκολουθία τῷ μοναδικῷ χημάτος.

Μετὰ τὸ τρίτον ἀντίφωνον τῆς λειτουργίας, γινόμενης εἰσὸς σωέρχονται τοῖς ψάλλουσιν οἱ μέλλοντες λαμβάνειν τὸ χημά, ἕως ἐμπροσθεν τῷ θυσιαστηρίῳ. Προκειμένη ἐν τῇ θείᾳ τραπέζῃ τῇ Εὐαγγελίᾳ καὶ τῆς ψαλίδος, καὶ πελεθείσης τῇ ψαλμωδίας, λέγοντος τῷ Διακόνου· Σοφία· ἀπάρχεται ὁ καπηχτής· Ἐκυσία γνώμη προσήλθεις τῷ Χριστῷ ; καὶ τὰ λοιπὰ· καθάπερ εἰς τὸ πρόσχημα. Ut supra. Καὶ ὅτε καθομολογήσῃ, ἀπάρχεται τῆς καπηχσίας. Καὶ σφραγίζει αὐτὸν ἐν τῇ κεφαλῇ. Καὶ τῷ Διακόνου λέγοντος. τῷ Κυρίῳ δεινῶμεν· τῷ δὲ λαμβάνοντος τὸ χημά γονυκλιτουῦτος, εὐχεῖται ἕως.

Ὡς δέσσεται. Prout in officio sequenti.

Εἰρήνῃ πᾶσι. Ο Διάκονος. Τὰς κεφαλὰς.

Ο ἱερὸς ἐπιδάχεται.

Ἀγνε Κύριε, ὁ Θεὸς τῶ δυνάμεων. Ut in officio sequenti.

Εἴτα ἐγείρει αὐτὸν ὁ ἱερὸς, καὶ ἵσται πρὸς τὸ ἅγιον ἀντιμηνίσιν, καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα λέγει. Ἰδὲ ὁ Χριστὸς ἐπαυθὰ παρῆται ἀόρατος· βλέπε ἀδελφε, ὅτι εὐδὲς σε ἀναγκάζει εἰς τὸ πρὸς τὸ ἄρμα εἰσελθεῖν. ὅτι σὺ ἐκ προσδίστης ἦλθες, καὶ ἐκὼν ἡρετίσας τὸ χημά τῷ μοναχῶν. καὶ συνδεμένῳ διὰ τῷ. Ναί, πάλιν λέγει. Λάβε καὶ ἐπίδος μοι τῇ ψαλίδᾳ, καὶ ἐπιδόντος, λαμβάνει αὐτὸν ὁ ἱερὸς, καὶ λέγει. Ἰδὲ ἐκ τῇ χειρὸς τῷ Χριστῷ λαμβάνεις, ἀδελφε, τὸ χημά, βλέπε, τί νιν προσέρχῃ, τί νιν σωπάζῃ, καὶ τί νιν ὀλοπάζῃ, καὶ λέγει. Εὐλογητὸς ὁ Θεός. Ut supra.

Καὶ χεῖρει αὐτὸν σταυροειδῶς, ἔ λέγει.

Κεῖρεται ὁ δούλος τῷ Θεῷ δένα, ἐν ὀνόματι τοῦ, &c. καὶ ἕως ἀπακείρει αὐτὸν ἕως ἐν τῇ νάρθηκι, ψαλόντων τῶν συμπαρασώτων μοναχῶν τῶν, Ἀμην.

Officium Monastici habitus.

Dico tertio Missæ Antiphono, & facta Introitu, conveniunt habitum suscipiendi, simul cum Cantoribus, ante altare : jacet autem in sacra mensa Evangelium cum forcipe : completa vero psalmodia, Diacono dicente : Sapientia. Incipit qui catechizat. Spontanea voluntate ad Christum accessisti : & reliqua sicut & in prævio habitus officio dictum est : Qui cum annuerit, instructionem exorditur.

Et signat eum cruce in capite. Diacono vero dicente. Deum precemur : & habitum assumente, genuflexo, precatur Sacerdos, hoc pacto.

Qui dominator, &c.

Pax omnibus. Diaconus. Capita nostra.

Sacerdos precatur.

Sancte Domine, Deus virtutum. &c.

Erigit deinde ipsum Sacerdos, & e regione Antimensis statuit eum, & extensa manu, ait. Ecce Christus hic invisibiliter adſtat, vide, Frater, quomodo nullus te cogat, ut ad istud accedas, quia tu sponte advenisti, & lubens ac volens statum Monasticum elegisti. Illoque annuente, & dicente : Ita est : rursus dicit. Accipe forcipem, & trade mihi illum : eoque tradente, accipit illum Sacerdos, & ait. Ecce, Frater, e manu Christi habitum accipis ; vide cui adjungeris, & cui renuncias : & infert.

Benedictus Deus, &c.

Et in crucis modum tondet illum, & dicit.

Tondetur servus Dei N. in nomine. &c. Atque absolvit aliter Tonsuram in Nartheco, canentibus Monachis, qui adsumt : Immaculatum. Sacerdos autem ter sanctum.

Et Hymni facit Orationem : additurque Propositum . Dominus illuminatio mea . Apostolus ad Ephesios . Fratres . Confortamini , &c.

Alleluja . Tonus secundus . Hic pauper clamavit . Evangelium ex Luca . Dixit Dominus . Si quis vult venire post me . Et completo sancto Evangelio : ante protensam Orationem advenit deconsus e Narthecae ad templum , cantantque Fratres , modulos de more cantandos . Quibus terminatis , induit eum Sacerdos : primo quidem tunicam , & dicit . Induitur Frater noster N. tunicam , &c.

Et bis respondent Monachi , Domine miserere . Tum vero ait . Frater noster N. induitur cucullum , &c.

Frater noster N. assumit Analabum . Frater noster N. praeingitur . Frater noster N. accipit Pallium magni . Frater noster N. accipit Monasticum habitum in nomine Patris .

Et vero accipiente habitum coram sancta mensa ; tum autem stante , & caput inclinante : orat Sacerdos secreto .

Domine Deus noster , fidelis , &c.

Pax omnibus . Diaconus . Capita vestra . Post haec Sacerdos precatur .

Domine Deus noster , &c.

Diaconus Iprotensam Orationem incipit . Deinde qui habitum assumit ex altari egreditur , & coram sacris foribus stat : & protensa Oratione dicta , osculantur Monachi sanctum Evangelium , & assumentem habitum . Et de cetero ut de more est , completur Missa , deconsus rursus ad altare ingressus : & ibi stante usque ad divinae Missae dimissionem .

Legitur & alio in loco ejusdem Cryptoferratenis Codicis.

Oratio super Mandam suscepturo .

Domine , Deus noster , qui dignos , &c.

Officium , id est Diaconica , & Orationes Angelici virorum habitus .

Post modularum de more Officium , ingreditur Sacerdos , & ad Altaris fores stat : & hunc Modulum canere incipit . Tono quarto .

Aperta est poenitentiae janua .

Et postquam secundo renuncians ad Altare fuerit ingressus : coram sacra mensa in terram prostrernitur , & dicit Diaconus haec Diaconica .

In pace Dominum precemur .

Pro bono statu , concordia , pace , ordine totius mundi , & sanctarum Dei Ecclesiarum , & Monasterio isto , pace & securitate ejus : Dominum precemur .

Pro salute , auxilio , & remissione peccatorum Fratrum nostrorum NN. ad sanctum habitum accedentium . Dominum precemur .

*ὁ δὲ ἱερεὺς ποιεῖ τὴν δὲ χλὴν τῆς τετραγώνου , ἢ ἀποκρί-
μην . Κύριος φωτισμός μου . Ὁ ἀπόστολος πρὸς ἐφε-
σίους . Ἀδελφοί . Ενδυναμῶθε . Ὑπὲρ .*

*Ἀποκρίσις . ἡχος β . Οὗτος ὁ πτωχὸς ἐκείραξε .
Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς κτὶ Λυκαῶν . Εἶπεν ὁ Κύριος . Ὅστις
θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν . Καὶ μὴ τὴν πλήρωσιν τῆς
γῆς Εὐαγγελίῳ ἀπὸ τῆς ἐκτενῆς εἰσέρχεται ὁ κουρά-
θεις ὑπὸ τῆς τάρβητος εἰς τὴν θάλασσαν , ἵνα ἀδελ-
φῶν καὶ τῶν κτὶ σωθήσονται ἑκατόμια . καὶ μὴ τὴν συμπλή-
ρωσιν ἐνδύει αὐτὸν ὁ ἱερεὺς , ὡς τὸν τὸ σιγῆται , καὶ
λέγει . Ενδύεται ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν ὁ δεῖνα , χιτῶνα .
Ὑπὲρ .*

*Καὶ ὑποκρίνονται οἱ μοναχοὶ τὸ , Κύριε ἐλέησον .
εἶτα λέγει . Ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν ὁ δεῖνα , ἐνδύεται τὸ κου-
κούλιον . Ibidem .*

*Ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν ὁ δεῖνα , λαμβάνει τὴν ἀνάλαβον .
Ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν ὁ δεῖνα , περιζώννεται . Ὁ ἀδελφὸς
ἡμῶν ὁ δεῖνα , λαμβάνει τὸ παλλίον τῆς μεγάλης . Ὁ
ἀδελφὸς ἡμῶν ὁ δεῖνα , ὑποδύεται . Ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν
ὁ δεῖνα , ἔλαβε τὸ μοναχικὸν χιτῶνα ἐν τῇ ὀνόματι τῆς
Πατρὸς .*

*Τότε δὲ λαμβάνοντος χιτῶνα ἔμπροσθεν τῆς ἀγίας
τραπέζης σάντος καὶ κλίναντες τὴν κεφαλὴν δὲ χεῖται
ὁ ἱερεὺς μουσικῶς .*

*Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ πιστός . Ὑπὲρ ὁ ἐν ὀφφίῳ
sequenti .*

*Εἰρήνη πᾶσι . Ὁ διάκονος , τὰς κεφαλὰς . Ὁ δὲ
ἱερεὺς εὐχεταί .*

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν . Ὑπὲρ ὁ ἐν ὀφφίῳ sequenti .

*Ἀπάρχεται ὁ διάκονος τὴν ἐκτενῆ . Ὁ δὲ λαβὼν τὸ
χιτῶνα , ἐξέρχεται ὑπὸ τῆς θυριας . Ἐἵσταται
ἀπὸ τῆς ἀγίας θυρῶν . Ἐκτενῆς λεγομένης ἀ-
παύσονται οἱ μοναχοὶ τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον , καὶ τὸν
λαβάντα τὸ χιτῶνα καὶ λοιπὸν καὶ τὸ ἔθος πληρῆται
ἡ δεῖνα λειτουργία , εἰσερχομένη τῇ κουράθειας αὐ-
θις ἐν τῇ θυριας καὶ ἵσταται μέχρι τῆς ἀπο-
λύσεως τῆς δεῖας λειτουργίας .*

Εὐχὴ ἐπὶ τῷ μέλλοντος λαμβάνοντος μαστίχον .

*Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ ἀγιός . Ὑπὲρ . Reperi-
tur & in Barberino .*

*Ἀποκρίσις ἡγουμένου διακονικῆς , καὶ δὲ καὶ τῆς ἀγγελι-
κῆς χιτῶνος τῆς ἀνδρῶν .*

*Μετὰ τὴν καὶ σωθήσονται ἀποκρίσις τῆς τροπαείας
ἐξέρχεται ὁ ἱερεὺς , καὶ ἵσταται εἰς τὰς θύρας τῆς θυρια-
ς , καὶ ἀπάρχεται τὸ τὸ τροπαεῖον , ἡχος δ' .*

Ἡνοικταί ἡ θύρα τῆς μετανοίας .

*Καὶ μὴ τὸ εἰσελθεῖν τὸν ἀποκρίσις ἐν τῇ θυρια-
ς , ῥίπτει αὐτὸν ἔμπροσθεν τῆς ἀγίας τραπέζης
καὶ λοιπὸν λέγει ὁ διάκονος τὰ διακονικὰ ταῦτα .*

Εἰρήνη τῇ Κυρίᾳ δειθῶμεν .

*Τὴν δεῖνα θείας , ὁμοειδίας , εἰρήνης , κατεστάσεως
τῆς σύμπαντος κόσμου , καὶ τῆς ἀγίας τῆς ἐκκλησίας ,
καὶ τῆς μονῆς ταύτης , εἰρήνης καὶ ἀσφαλείας αὐτῆς . τῇ Κυ-
ρίᾳ δειθῶμεν .*

*Τὴν σωτηρίαν ἀντιλήψης καὶ ἀφίσεως τῆς ἁμαρτίας τῆς
ἀδελφῶν ἡμῶν τῶν προσελθόντων τῇ ἀγίᾳ χιτῶνι
τῇ Κυρίᾳ δειθῶμεν .*

Υπὲρ καταδυνάτωσαι τὸ ἄσθενος ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης, καὶ τρέβου δικαιοσύνης· Ὁ Κύριε διηθώμεν.

Υπὲρ τὴν εἰσαγγελίαν, καὶ ὁ πρόσδεκτον γενέσθαι καὶ δέξασθαι ἡμῶν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν καταπεμφθῆναι πλάσια τὰ εἰλη καὶ τὴν οἰκτιρμὴν αὐτῶν, ἐπὶ πάντα ἡμᾶς, καὶ τὴν καταξιοθῆναι βασιλείας τῶν ἁγίων, τὸν Κύριον διηθώμεν.

Ὅπως ὁ φιλάδελφος Θεὸς ἀξιώσῃ αὐτὸν μὴ τὴν ὑποδύσεως τῶν τριχῶν, καὶ ἀφίσεως τῶν ἁμαρτιῶν· τὸν Κύριον διηθώμεν.

Υπὲρ τὴν ῥυθῆναι ἡμᾶς. Τῆς πασαγίας.

Καὶ ὁ ἱερὺς λέγει τὴν δὲ χάριν ταύτην τὴν πρώτην χάριτος.

Κύριε ὁ Θεὸς τῆς ἀληθείας ἐπὶ τὸ ὄνοματί σου ἐπιτίθῃμι τὴν χεῖρά μου. Ut supra inter varias lectiones: littera, r.

Εὐχὴ δευτέρα εἰς γυναῖκας.

Δέσποτα Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ. ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὴν ὑπερηφανίαν ἐκκόπτει, καὶ καταργῶν τὴν ἐνσασιν τὴν ἀβύσσον, ὁ ἐπιχέων τὴν δόξαν τὴν παρηγορητικὴν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τῶν ἁγίων σου, καὶ στεφανῶν αὐτοὺς καὶ ἁμαρταντοὺς καὶ ἀφάρτων σέβασον τὴν ζωὴν, καὶ ὁδηγῶν αὐτοὺς εἰς τὴν εὐτην ὁδόν, δι' ἧς εἰσῆλθον οἱ ἅγιοι πατέρες, καὶ ἀπέλαβον τὴν τύπην τῆς ἀναπαύσεως. Αὐτὸς Δέσποτα παστοδύαμι, χάρισται καὶ παρὰ σὲ δύνάμει καὶ χάριτι τῆς ζωότητος ἐπὶ ταύτῃ τῇ ψυχῇ καὶ τῷ σώματι καὶ προσελθόντος ἐκείνου σου, καὶ δεχόμενος τὸ ζῆλον τὸ μοναχικὴν καταστάσεως. Ὁ δὲ αὐτῇ δέσποτα παρὰ γὰρ ἐξ ὅλης καρδίας ἀποστῆναι ἀπὸ παντὸς κοσμητικῆς καὶ γυναικὸς φρονήματος, ὅπως καὶ τὸ Εὐαγγέλιόν σου πολιτευσάμενος τύχη τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. Σὺ γὰρ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν· καὶ σοὶ τὴν δόξαν.

Εὐχὴ τρίτη ἐκφώνως.

Ὁ καὶ ἐπαράνιον ταύτῃ καταδίδως φρατίαν, καὶ πρὸς ἀφάρτων τῶν ἀφάρτων ἐχθρῶν ὅπλισον ὅπλοις πνευματικῶν καὶ τὸν εἰς αὐτὴν ἐγγραμμὸν ἀδελφόν ἡμῶν καὶ δὲ αὐτῇ ἐν ὑψηλῇ φρονήματι καὶ λοιπὸν διδάξει καὶ βίβη χρόνον, ἀμωμοτὴ καὶ ἀκλήδωτον μετρηχόμενος πολιτείας εἰς ἁμάρτησιν καὶ δόξαν τὴν πολυμήνην σου ὁνόματος χάριτι καὶ φιλαδελφίᾳ.

Καὶ ὁ Κύριος καὶ ἀδελφὸς ἡμῶν καὶ δε, ἐγγράφει τὸ ὄνομα ἐν βιβλῷ ζωῆς, καὶ πάντα ἡμᾶς ἐλεήσει, καὶ ἀξιώσει καὶ ἐπαράνιον αὐτῇ βασιλείας. ὅτι αὐτῇ πρέπει πάντα δόξα.

Εὐχὴ ὡς καὶ μικρὴ χάριτος.

Καὶ πληρωμένης τὴν πρώτην χάριν λέγει πάλιν ὁ Διάκονος.

Εν εἰρήνῃ καὶ Κυρίῳ διηθώμεν.

Υπὲρ τὴν ἀγίαν μόνην καὶ Θεὸν καθολικὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸν ὑπὸ γῆς περάτων, καὶ μέχρι τῶν περάτων αὐτῆς· τὸν Κύριον διηθώμεν.

Υπὲρ ὁσωνδήποτε Πατέρες ἡμῶν τῶνδε, καὶ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν, τὸν Κύριον διηθώμεν.

Υπὲρ σωτηρίας, ἀντιλήψεως, καὶ ἀφίσεως ἁμαρτιῶν καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν, τῶνδε, προσελθόντος τῇ ἀγίᾳ χάριτι, τὸν Κύριον διηθώμεν.

Ὅπως ὁ φιλάδελφος Θεὸς ἡμῶν ἐν τῇ ἀγίᾳ αὐτῇ καὶ λογικῇ πόσει. Ut supra.

Υπὲρ πάντα σωυδὴ καὶ ἐσχατίας πάντων τῶν συνδουλῶν ἡμῶν πατέρων καὶ ἀδελφῶν, καὶ τῶν σωτηρίας αὐτῶν, τὸν Κύριον διηθώμεν.

Ut in vitam pacis, & sempiternam justitiae gratias nostri dirigantur: Dominum.

Ut exaudiatur, & accepta fiat oratio nostra coram Deo: & ut ad nos copiosas misericordias & miserationes transmittat: atque ut regni caelestis digni efficiamur: Dominum precemur.

Ut clemens Deus noster, cum depositione capillorum, veniam quoque delictorum illi largiatur. Dominum.

Ut liberemur. Sanctissimae.

Et Sacerdos dicit Orationem hanc primi habemus.

Domine, Deus veritatis, in tuo nomine impono manum meam, &c.

Oratio secunda in mulieres.

Dominator Domine Jesu Christe, Deus noster, qui superbiam comminuis, & Diaboli importunitatem frangis, qui super servorum tuorum capita humilitatis gloriam infundis, vitaeque corona immarcescibili & incorruptibili eos exornas, & in viam angustam, qua sancti patres ingressi sunt, & quietis loca adepti sunt, eos deducis. Ipse, Domine omnipotens, divinam tuam virtutem, super animam & super corpus coram te adstantis, & Monasticæ vitae jugum suscipientis effunde: & da ei, Optime Domine ab omni mundana & terrestri cogitatione longe abesse: ut secundum Evangelium tuum conversatus vitam æternam consequatur. Tu enim es Deus noster: & tibi gloriam.

Oratio tertia exclamando.

Qui caelestem hanc militiam instituisi, Fratrem nostrum illi modo adscriptum, in tacitorum hostium perniciem armis spiritualibus instrue: & sobrio mentis proposito, da illi residuum vitae tempus immaculato & irreprehensibili convictu clare, ad complacentiam & gloriam celebrandi tui nominis. Gratia & humanitate &c.

Fratris autem nostri hujusce, nomen inscribet Deus in libro vitae, & omnium nostrum miserebitur, & caelestis sui regni dignos efficiet. Quia ipsi convenit gloria.

Hucusque quæ ad patrum habuit pertinet.

Et prima Oratione completa, dicit rursus Diaconus.

In pace Dominum precemur.

Pro sola Dei Catholica Ecclesia, ab extremis terræ, usque ad extremos ejus fines. Dominum precemur.

Pro sanctissimo Patre nostro N. & opere matuum ejus. Dominum precemur.

Pro salute, auxilio, & remissione peccatorum fratris nostri N. ad sacrum habitum accedentis. Dominum precemur.

Ut benignus Deus noster in sancto suo & rationali ovili, &c.

Pro cunctis sancte & studiose committantibus nobis patribus & fratribus, & eorum salute. Dominum.

Pro adstantibus, & precantibus nobiscum in hac hora, & in omni mundo: Dom.

Sanctissimæ.

Sacerdos dicit Orationem hanc secundum.

Sancte, bone, qui in sanctis requiescis, Jesu Christe Fili Dei vivi, qui superbiam frangis, & hostis importunitatem dissipas, & supernæ sapientiæ gloriam infundis, & corona gloriæ exornas, & per viam angustam qua sancti inceserunt, & quietis suæ loca percipiunt, deducis. Ipse, Domine, da præsentem gratiam & virtutem tuæ Deitatis super animam & corpus ad te accedentium fratrum nostrorum, in nomine tuo sancto primitias sancti habitus suscipientium, ut Spiritus Sancti tui gratia illos sanctifices. Quia sanctus es, Deus noster, & in sanctis requiescis: & tibi gloriam.

Et Oratione completa: dicit iterum Diaconus. Adhuc protense Dominum oremus.

Pro superna pace, & Dei humanitate, & salute animarum nostrarum.

Pro fratre nostro N. & salute ejus Dominum precemur.

Ut benignus Deus noster suscipiat, & in sancto & spiritali suo ovili eum constituat: Dominum precemur.

Et dignum existimet Ecclesiarum suarum statione, & Angelorum Choro: Dominum precemur.

Deipara.

Sacerdos Orationem hanc habitus dicit.

Dominator, Domine Deus noster, qui ad imaginem & similitudinem tuam creasti hominem, & æternæ vitæ mandatum ei dedisti, lapsum vero per peccatum non contempsisti, verum per Incarnationem Filii tui, salutem & conversionem ejus disposuisti; te, Salvator noster, secundum misericordiarum tuarum multitudinem rogamus & precamur; in nos & in famulum tuum N. respice, & ad te confugientem suscipe, & Spiritum Sanctum tuum principalem & vivificum, in sanctos Apostolos tuos olim illapsum ad eum trans mitte: tunica justitiæ indue illum, & incorruptionis amictu circumcinge, lumbos illius veritatis virtute circumda, & galea spe salutis illum exorna, a prava libidine, vana fallacia, & omni diabolica arte cogitatum ejus expurga: a pravis & immundis cogitationibus illum exime, & ut mandatorum tuorum illustretur lumine, mentis ejus oculos aperi, & Angelum lucis ejus vitæ adjunge. Mendacium omne, nequitiam omnem, omnem vitæ tentationem, omnem cupiditatem, omnem carnis & spiritus motum a tua divinitate alienantem ab eo remove. In bello adversus hostem corrobora; ut tremendus inimicis, inexpugnatus adversariis, omni voluptate turpique concupiscentia superior, evadat; humilitatem addiscat, continentiam obeat, Psalmis & Hymnis venerandum & magnificum nomen tuum, vestigia magni Prophetæ Eliæ, & sancti Præcursoris & Baptistæ Joan-

Υπὲρ τῶν συμπρόντων ἐσυνδχομένων ἡμῖν ἐν ταύτῃ τῇ ὥρᾳ, καὶ ἐν παντὶ κόσμῳ, ἡ Κυρία δειθῶμεν.

Τῆς παραγίας.

Ο ἱερεὺς λέγει τὴν δὲ χὴλὴν τὴν δευτέραν.

Ἀγε, ἀγαθὲ, ὁ ἐν ἀγίοις ἀναπαύομενος, Ἰησοῦ Χριστὲ Τίς Θεοῦ ἡ ζωὴς, ὁ τὴν ὑπερηφανίαν ἐκκόψας, καὶ καταργήσας τὴν ἐν σαρὶ τῇ ἀντικειμένη, καὶ ἐπιχέων τὴν δόξαν τῆς ἀνω φρονήσεως, καὶ σεφανῶν τῷ σεφανῶ τῇ δόξης, καὶ ὁδηγῶν διὰ τὴν συνὴν ὁδὸν δι' ἧς διήλθον οἱ ἅγιοι, καὶ ἀπέλησαν αὐτῶν πρὸς τὴν ἀναπαύσεως. Αὐτὸς Δέσποτα δώρησαι ἡμῖν παρῶν δυνάμει καὶ χάριτι τῆς Θεότητος ἐπὶ τῇ ψυχῇ καὶ τῷ σώματι τῷ προσελθόντων σοὶ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν τῶν καὶ δεξαμένων τὴν ἀπαρχὴν τῆς Ἀγίας χήματος ἐν τῷ ὀνόματί σου τῷ Ἁγίῳ· ἵνα καὶ αὐτοὶ ἀγιασθῶσι ὁλοτελεῖς ὡς ἡ χάρις σου ἀγίου σου Πνεύματος. Οτι ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ ἐν ἀγίοις ἀναπαύῃ καὶ σοὶ τὴν δόξαν.

Καὶ πληρωμένης τῇ δὲ χὴς, λέγει πάλιν ὁ Διάκονος. Ἐτιέκτενως. τῇ Κυρίᾳ δειθῶμεν.

Υπὲρ τῶν ἀνωθεο εἰρήνης, καὶ τῇ Θεῷ φιλανθρωπίας, καὶ σωτηρίας τῇ ψυχῇ ἡμῶν τῇ Κυρίᾳ δειθῶ.

Υπὲρ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὁ, καὶ τῇ σωτηρίας αὐτῶν τῇ Κυρίᾳ δειθῶμεν,

Ὅπως φιλανθρωπος ὁ Θεὸς ἡμῶν προσδέξεται, καὶ κατατάξῃ αὐτὸν ἐν τῇ ἀγίᾳ αὐτῆς, καὶ λογικῇ ποίμνῃ τῇ Κυρίᾳ δειθῶμεν.

Καὶ καταξιώσῃ αὐτὸν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτῆς εἰσελθεῖν, ὡς μετ' ἀγγέλων χορείας, τῇ Κυρίᾳ δειθῶμεν.

Τῆς παραγίας.

Καὶ ὁ ἱερεὺς τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ χήματος.

Ὁ ὡν Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πλάσας τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα σου καὶ ὁμοίωσιν, καὶ δὲς αὐτῷ πρόσταγμα ζωῆς αἰωνίου. ἐκπεσόντα δὲ αὐτὸν διὰ τῆς ἁμαρτίας ἐκ τῆς ὑπερβουλῆς, ἀλλ' οἰκονομήσας διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τῇ μονογενεῖ σου Τίῃ τῇ αὐτῇ σωτηρίᾳ ἐκ ἐπιστροφῆς. δώμεθα σου καὶ παρακαλῶμεν παραγίᾳ Σωτῆρ ἡμῶν καὶ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρῶν σου, ἐπίβλεψον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τῇ δούλῃ σου τῇδε, καὶ πρόσδεξαι αὐτὴν πρὸς σὲ καταφύγοντα, καὶ κατὰ πέμψον ἐπ' αὐτὸν τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἅγιον, τὸ Κύριον καὶ ζωοποιόν, τὸ κατελθόν ἐπὶ τὴν ἀγίαν σου Ἀποστόλιν καὶ ἐνδύσον αὐτὴν χιτῶνα δικαιοσύνης, καὶ περιβάλετο λινὴν ἀφθαρσίας, καὶ περιζώσον τὸ ὄσφυν αὐτῆς δυνάμει ἀληθείας, καὶ περιεφραδαίαν ἐλπίδα σωτηρίας κατεκόσμησον αὐτὸν. Κάθαρσον τὸ φρόνημα αὐτῆς ἀπὸ μιαιῶν ἐπιθυμιῶν, καὶ κενῆς ἀπάτης, καὶ πάσης ὁμιλίας ὁμιλίας ἐργείας· ρύσαι αὐτὴν ἀπὸ φασμαμάτων πονηρῶν καὶ ἀκαθάρτων. Ἀνοίξον τὴν ὀφθαλμὸν τῆς διανοίας αὐτῆς εἰς τὸ κατανοῆσαι αὐτῇ τὸ φῶς τῆς ἐπιστάσεως σου. σύζευξον τῇ ζωῇ αὐτῆς ἀγγέλων φαιδρίαν. Ἀπέλασον αὐτὴν τῆς ὁμιλίας αὐτῇ πᾶν ψεύδος, πᾶν φαντασμά, πάντα πειρασμὸν βιωτικόν, πᾶσαν πλεονεξίαν, πᾶσαν κίνησιν σαρκὸς καὶ πνεύματος ἀπειροκατακλινῶν τῆς Θεότητος. Ενδυνάμωσον αὐτὸν πρὸς τὴν κατατῆ ἐχθρὸν πόλεμον· ἵνα γένηται φοβερὸς τοῖς ὑπεναντίοις. ἀνάλωτος τοῖς πολεμίοις, πάσης ἡδονῆς καὶ πάσης αἰσχρᾶς ἐπιθυμίας ὑψηλότερος, ὑπακούων παιδευόμενος, ἐγκράτειαν μετρηχόμενος, ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις δοξαζῶν τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομα σου, τοῖς ἱεροῖς συνανακολουθῶν τῷ Προδρόμῳ καὶ Βαπτιστῇ

Ιωάννη. Ἰνκαθάσας τὸ μέτρον τὸ τελειώπτες, ἡ δρόμον
πλίσσῃ, τὴν πίσιν πρίσῃ, ἡ ἐδυσάμνος τὴν τῶν Λα-
γέλων ἀφ' ὧν ἀρσίαν, ἡ σιναριθμυδεῖς τῇ ἀγία σε
ποίμνῃ, τὴν τῆς ἐκ δεξιῶν σου σάσας, ἡ καταξίω-
σθ' ἀκούσαι τῆς μακαρίας ἐκείνης φωνῆς τὴν λεγούσης· Δευ-
π οἱ εὐλογημένοι τῷ Πατρὶ μὲν. κληρονομήσατε τὴν ἡτοι-
μασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· ἡ ἡ-
μᾶς σὺ αὐτῷ κληρονομήσας ἀνάδειξον ὁ Θεὸς ἡμῶν τῇ σὴ
χαρίτι. Οτι σὺ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, Θεὸς τῷ ἔλεειν ἡ σωζεις,
ἔσοι τὸ δόξαν ἀναπύμπομεν.

Καὶ ποιεῖ ὁ Διάκονος ὡχὴν ταύτῃ. Εὐεκέτως· τῷ
Κυρίῳ διδῶμεν.

ὑπὲρ τῶν ἐσιωπῶν πατρὸς ἡμῶν πρεσβυτέρῳ, ἡ ἱερ-
χοῦ τῇ χειρῶν αὐτῷ τῷ Κυρίῳ διδῶμεν.

ὑπὲρ σωτηρίας, ἀντιλήψεως, ἡ ἀφίσεως τῇ ἁμαρ-
τιῶν τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, τῷδε, καταξιώσεως τῇ ἀγίῳ
χρήματι· τῷ Κυρίῳ διδῶμεν.

Τῆς παραγίας.

Καὶ ὁ ἱερεὺς λέγει τὴν ὡχὴν ταύτῃ τὴν μετὰ τῷ
χρήματος.

Κύριε ὁ Θεὸς πῆς σωτηρίας ἡμῶν, ὁ εὐλογήσας ἡμᾶς
ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χρῆ-
στῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, εὐλόγησον τὸ δούλον σου, τὸν
δούλον, ἡ φύλαξον αὐτὸν ἐν τῇ ἰσχύϊ σου· χάρισαι αὐτῷ
μὴ εἰς κενὸν τρέχειν, ἀλλ' ἐν ἀληθείᾳ φυγεῖν πᾶσαν κα-
κίαν, ἡ μεταδιώκειν πᾶσαν ἀρετὴν μετὰ πίστεως, ἐλ-
πίδος, ἡ ἀγάπης, εἰς τὸ ἐπιλαβεῖσθαι τὴν αἰώνιον ζωῆς.
Ἐξέτισον αὐτὸν ἐν δυνάμει τοῦ ἁγίου χήμα, τῷ μὲν
περιβολαίᾳ τῆς δικαιοσύνης ἀντέχεται, τῇ δὲ ἐξῶν τὴν
ἐκκρίσιν τῷ σώματος, ἡ τὴν σωφροσύνην ἐν αὐτῷ πε-
ριφέρειν, τῇ ἡ ἀναλάβῃ τῇ θανάτῳ ἡ τῇ πίσει κατα-
κοιμηθῆναι ἡ πάντα τὰ βέλῃ τῷ ποτηροῦ τῷ πικρῶν
τα σβίσει· ἡ τὴν περικεφαλαίαν τῷ σωτηρίου δόξασθαι,
ἡ τὴν μάχαιραν τῷ πνεύματος ὁ ἐστὶν ἡμῶν Θεοῦ.
Εὐφρανῶς. Χαρίτι ἡ οἰκτιρμαῖς.

nis sequens, extollat: ut perfectionis men-
suram assequutus, cursum consummet,
feruet fidem, & Angelica incorruptione
indutus, ovili sancto tuo connumeratus,
locum a dextris tuis nanciscatur, & bea-
tam illam vocem mereatur audire: Ve-
nite benedicti Patris mei, percipite para-
tum vobis regnum a constitutione mundi.
Nosque pariter ejusdem regni hæredes, o
Deus tua gratia constitue. Quia tu es Deus
noster, Deus miserendi & salvandi: &
tibi gloriam referimus.

Et Diaconus hanc orationem habet. Ad-
huc intente: Dominum precemur.

Pro sanctissimo patre nostro Presbyte-
ro, & opere manuum ejus: Dominum pre-
cemur.

Pro salute, auxilio, & remissione pec-
catorum fratris nostri N. sancto habitu
decorati: Dominum precemur.

Sanctissimæ, &c.

Et Sacerdos Orationem hanc recitat post ha-
bitum susceptum.

Domine Deus salutis nostræ, qui omni
benedictione spirituali in cælestibus in
Christo Jesu Domino nostro nos benedi-
cis: benedic servum tuum N. & in lege
tua custodi illum. Da illi non in vanum
currere, sed omnem nequitiam in veritate
figere, & cum fide, spe, & charitate,
ad vitam æternam consequendam, sectari
virtutem omnem & sancto habitu orna-
tum amictu corporis justitiam profiteri,
zqua corporis mortificationem modestiam
que in seipso circumferre. Analabo vero
velut cruce & fide exornari, ut cuncta
maligni tela ignita valeat extinguere: ga-
leam quoque salutis assumat, & gladium
spiritus, quod est verbum Dei.

Exclamando. Gratia & miserationibus.

IN OFFICIUM PARVI HABITUS, id est Pallii. Notæ.

A Καλῶς.) Officii præsentis prout in editis
jacet discrimen, a præcedenti τῷ ἄρχιεπι,
& a mox sequentibus, τῷ μεγαλόχημῳ, nullus non vi-
det: excerptorum tamen e MS. Cryptæ Ferratæ &
Barberino nuper exaratorum, ab hoc & a sequen-
te edito differentiam & usum non facile est assi-
gnare tum quia in Barberino unicum est, atque
ita tam μικροχήμεῖς quam μεγαλόχημοι, potest deservire;
imo & attente perspectis ejus verbis, utrisque
commune esse comperitur: nam & primæ tres ejus
orationes τῷ πρώτῳ χήματι esse propriæ conspi-
ciuntur, primamque ejus partem μικροχήμεῖς insti-
tuendis esse dicatam, non immerito ex verbis ter-
tiæ orationi subjunctis conjicimus, quæ indicant
ibi finiri μικροχήμεῖς officium; sequentem vero
partem priori adjunctam ad μεγαλόχημων habitum
pertinere: quæ ratio est ut hic non incommode
collocari poterit. Cryptoferratenæ vero cum
duo Monachi instituendi officia exhibeat: primum,
ἐπὶ τῷ μέλλοντι λαμβάνειν μανδύον, alterum, τῷ μοναχῷ
καὶ σχήματι: illud μικροχήμεῖς adaptari, qui μανδύον
illorum habitum esse noverit, nusquam inficias
ibit. Hoc nihilominus τῷ μοναχῷ σχήματι (pro-
prium forsitan τῷ μεγαλόχημῳ) hoc in loco reponen-
dum censuit tum quia ejusdem ritus in eodem Eu-
chologio nonnumquam plura occurrunt officia, &
Euchol.

plures orationes, tum etiam quia cum cærimoniarum
parvi & magni habitus non sint ab similes; unum
& idem officium potest facile utrique accommo-
dari.

2 Τοῦ μικροῦ σχήματος.) Ut tres sunt Monasticæ
vitæ gradus penes Græcos, ita & tria vestium sunt
genera triplici solemnitate precumque ritu in Ec-
clesia suscipienda ἀρχιεπίων novitiorum est ῥῆσος τυ-
νικά, cingulum & pileus: τελειῶν καλόχημων, τελigio-
forum perfectiorum, id est votis perennibus adstri-
ctorum, est μανδύας Pallium: aliorum rursus subli-
miorum est κυκώλιον, Cuculla. Τέλειοι καλόχημοι, μαν-
δύον ferentes in sublimiorem ordinem cui sanctior
habitus debetur nondum aggregati, habitu mi-
nori τῷ μανδύῳ contenti, μικρόχημοι, vel τῷ μικροῦ σχή-
ματος appellantur: supra illos tamen virtutis studio
provehiores, & amplioris perfectionis professio-
ne magis adstricti sunt Cucullo donati, & hi τῷ μα-
γάλῳ καὶ ἀγγελοι σχήματος, sive μεγαλόχημοι vulgo di-
cuntur. Horum exemplum imitantur apud nos S.
Joannis Hierosolymitani milites, inter quos ordi-
ni primo nomen dantes, sunt ἀρχεῖοι, quos sequun-
tur μικρόχημοι professi minori cruce insigniti, o-
mnesque tandem superant, les grandes Croix, majo-
ri cruce propter merita & præfecturas donati, μεγα-
λόχημοι.

Ddd

3 Σχηματισμός.) σχῆμα in universum, Monasticum habitum significat: ita Synaxarion in vita Anastasii Perse Martyris. γράμματα ἐν τῷ μονῇ πατρὶς Σάββα τοῦ ἁγίου τῷ μοναχῷ σχῆμα λαμβάνει. Cum esset in Monasterio S. Sabbe factum Monachorum habitum suscepit. Singulos tamen ordines, religiosorum a se vestibus & institutis discretos prodit eadem dictio, in cuius usu dici solent. Βασιλικὰ τὰ σχῆμα, τοῦ Ἀν-

των τοῦ σχήματος: Βασιλικὸν ὄρδο, Ἀντωνίου ὄρδο ἐκ τῆς ἑσπέρης.

4 Τὸ μυστήριον.) Subintellige signum. De signorum differentiis alibi commodius.

5 Ἐκκλησιαστικός.) Obiit ille in Monasteriis natus Σκηνουλακῆς (scenulacae), ejus institutio prece superioris firmata reperitur in Allatiano Euchologio, hoc pacto.

Ordo solitus observari in Ordinatione, id est Promotione praefecti Ecclesiae, sive Oeconomi Monasterii, aut Cellarii.

Post benedictionem a principio datam, Ter Sanctum Hymnum. Μόδιμον ἁγίου, cuius est Ecclesia. Alterius in Deiparam. Diaconus dicit: Dominum precemur.

Sacerdos autem hoc pacto precatur.

Te rogamus, misericors Domine Deus noster, omnium cognitorem, investigabilem & inenarrandum, respice super servum tuum N. in ministerium Ecclesiarchae gradus a nobis abjectis & indignis famulis tuis promotum. Cum timore Dei in virtute, sine murmure, in patientia, & obedientia illum ministrare concede: tu namque dominis ministros majores fore enuntiasti. Ita Domine, inunctum officium recte illum obire praesta: ut juxta Evangelii tui verbum, prudentium fideliumque servorum mercedem consequatur. Quia sanctificatum & glorificatum est venerandum & magnificum nomen tuum: Patris, & Filii.

Pax omnibus. Dominum precemur. Pontifex ita precatur.

Deus magnus, & mirabilis, aeternus, & ante saecula existens, qui per ineffabilem Filii tui descensum, & sancti tui Spiritus adventum, salutis nobis vias demonstrasti: ipse, & nunc Domine, super nos & super servum tuum N. in honorem & gloriam sancti tui nominis ad opus ministerii tui accedentem, sanctum tuum Spiritum rogamus mittere: corrobora eum, Domine, & conforta ne deficiat: ut in patientia & timoris tui perseverantia plurima Ecclesiae tuae deserviens, & omnibus sanctum nomen tuum timentibus administrans, auxilli subsidique tui partem consequatur, nec ab aeternis tuis bonis excidat: sed & gratiam & misericordiam coram te jugiter per Christi tui meri inveniat. Tuum est enim misereri, & salvare. Deus noster: & tibi gloriam.

Τὰς γὰρ γινόμεναι ἐν τῷ χειροτονίᾳ, εἰς αὐτὴν προχειρίσας Ἐκκλησιαρχῆς, ἢ Οἰκονόμου μονῆς, ἢ Κελλάρη.

Μὲντοι τὸ διδόνον. Τρισάγιον. Ἐπαύριον τῷ ἁγίῳ τῷ ἐν τῷ ναῷ Θεοτοκίον. Ο δὲ διάκων λέγει. τῷ Κυρίῳ δευῶμεν.

Ο δὲ ἱερεὺς ἀρχιεπισκοπικῶς.

Σὲ ἱετακόμενον πολὺ ἀγαπῶν Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ ἀλάδῃς τῷ ἀγαπῶν ἡμῶν καὶ ἀνεκρίνῃς. ἐπεὶ δὲ ἐπὶ τὸν δούλον σου τόνδε, τὸ προχειρίζεσθαι αὐτῷ ἡμῶν ἐξουσίαν καὶ ἀναξίῳ δούλῳ σου εἰς διακονίαν τῆς Ἐκκλησιαρχῆς καὶ πατριάρχου, μετὰ φόβῳ Θεοῦ καὶ πάσῃ ἰσχύϊ, ἀσχεγῶς ἐν ὑπομονῇ, ἐν ὑπακοῇ, κατὰ ξίωσον διακονῇ. Ἐν γὰρ μετὰ τὴν ἀπεργασίαν τῆς διακονικῆς, ἢ διακονικῆς. καὶ ἀποστὰς Κύριε δὲς αὐτῷ καλῶς τὰ ἐπὶ τῷ ἔργῳ σου ὑπομνησάσαι, ἵνα τοῖς μισθοῖς τῶν φρονήσεων καὶ πιστῶν εὐκονομικῶν τύχῃ, καὶ δὲς τῷ Εὐαγγελίῳ σου δόξαν. Οὐκ ἠγίασαι καὶ διδόνον τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομα σου. τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ.

Εἰρήνη πάντι. Τῷ Κυρίῳ δευῶμεν.

Ο Ἀρχιερεὺς εὐχαλεῖ.

Ο Θεὸς ὁ μέγας, καὶ θαυμαστός, ἀειάγιος, ὁ πρὸ αἰώνων ὑπάρχων, ὁ δὲ τὸ ἀρρήτου καὶ δοθέντος τῷ μορφῆς σου Υἱοῦ, ὁ τὸ ἐπιφανιστοῦς τῷ ἁγίῳ σου Πνεύματος ὑποδείξας ἡμῖν τὰς εἰς σωτηρίαν ὁδούς. Αὐτὸς καὶ νῦν δίδόναι σου Κύριε πίμπλον ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὸν δούλον σου τόνδε, τὸν προσελαλῶντα εἰς ἔργον διακονίας, εἰς τιμὴν καὶ δόξαν τῷ ἁγίῳ σου ὀνόματος. ἐν ἡμετέροις αὐτῷ, ἀποστα, ἐν δυνάμει σου ἀνελλιπῇ. ἵνα ἐν ὑπομονῇ καὶ καρτερίᾳ πολλῇ τῷ φόβῳ σου ἐξυπηρετήσῃς αἰνέως τῇ Ἐκκλησίᾳ σου, καὶ οἰκονομῶν πάνσι τοῖς τῷ ἁγίῳ σου ὀνόματι φοβούμενοις, τύχῃ τὴν μερίδος τῆς παρὰ σοῦ βοηθείας, καὶ ἀντιλήψεως, καὶ μὴ ἐκπέσῃ τῷ αἰώνῳ σου ἀγαθῶν. ἀλλ' εὖ καὶ χάριν καὶ ἐλεος ἐκπέποιθας σου διακονῆς καὶ τὴν ἐργασίαν τῷ Χριστῷ σου. σὺν γὰρ εἴς τὸ ἐλεῆν, καὶ σώζειν ὁ Θεὸς ἡμῶν. καὶ σοὶ τὴν δόξαν.

Vetusta vero edita cum MS. & Symeone Thesalonicensi, non Ecclesiarcham Monasterii, sed proprium Susceptorem μοναχοειτῆς, Monachum detondendum, deducere praecipunt. Velut enim Christianae, ita religiosa vitae ducendae Sponsores exigit Ecclesia, scripsit propterea Jus Graecorum. αἱ δὲ οἱ καὶ οὗτοι διορίζονται καὶ τὸ ἀπαρτῆται εἰς Μοναχοὺς καὶ αἱ ἀποκαρσεὶ γίνονται, ἔν τῷ αἰδομένῳ τῶν σωδῶν καὶ ἀποκαρμίνων δέχονται. Divini Canones detondentes Monachorum in Monasteriis citra recusationem fieri praecipunt, & conventiones, id est vota, eorum qui tondentur a Fidejussoribus suscipi. Is autem Fidejussor est, qui Monachum deinceps regere

debet, & ut fidei suae commissi curam semper gerere: hisque qui in Patrum vitis Seniores dicuntur, in officio succedit, & est alius a Monasterii praefecto: de quo a paucis intellectus primae & secundae CP. Synodi Canon secundus loquitur, quem Blastares publici juris brevi faciendus lucidissime exponit τῷ M. σοικῆς cap. 15.

6 Εἴτα τῷ ἡγιασμένῳ.) Votum obedientiae in superioris quem hic agnoscit & colit manibus emissurus novitius, suggerit ut & ipsius superioris institutionem, in editis non extantem, ex MS. excerptam hoc loco reponamus. Ac primo ex Allatiano Euchologio.

Τάξις γινόμενη ἐπὶ προχειρίσει
Ἡγούμενου.

Παραγίνεται ὁ Ἀρχιερεὺς ἐν τῇ μοῇ, ἔπειτα βού-
ληται λειτουργῆσαι, ἀλλάσσει πᾶσαν τὴν ἀρχιερατι-
κὴν στολὴν, καὶ γίνεται ἐνλογητὸς, Τεισάγιον. Ἐσπάρει-
ον τῇ κατὰ τὴν μονὴν ἀγίᾳ. Δόξα. καὶ νῦν. Εἶτα προσ-
φέρεται ὁ ὑποψήφιος ὑπὸ τῆς μονῆς ἱερομονάχων ἱε-
ραδὸν τῷ Ἀρχιερεὶ ἅπῳ. Προσφέρεται ὁ αὐδισιμώτα-
τος ἱερομόναχος, ὁ καὶ ὑποψήφιος στεφανωμένος τῷ λα-
βῆναι τὰς ἀγίας εὐχὰς καὶ ἐκθρονισθῆναι εἰς Ἡγούμενον
καὶ ποιμένα τῆς βασιλείας μονῆς ὅδ' καὶ μετὰ τὴν δούτι-
ραν προσαγαγὼν βοᾷ ὁ Ἀρχιερεὺς. Ἡ θεία χάρις τῇ
ἐγείῳ. Πνεύματος εἴη μετὰ σοῦ πατρίζουσα, σπείζουσα, καὶ
σωσιτίζουσα σε πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. Καὶ λέ-
γει ὁ ἱερεὺς μεγαλοφώνως. Πρόχωμεν. Ὁ δὲ Ἀρχιε-
ρεὺς ἐπικειμένῳ ἔχων τὴν χεῖρα ἐπάχεται αὐ-
τῷ.

Ο Θεὸς ὁ διὰ παντὸς τῇ ἀνθρώπων σωτηρίᾳ πρό-
νοιας ποιούμενος, ὁ καὶ τῇ λογικῇ ταύτῃ προίμ-
ῳ ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἰς ἐν συναγαγών. αὐτὸς Δέσποτα τῇ ἀ-
πάντων τῇ ἀμέτρῳ σε φιλανθρωπία ἀμέμπτοις τῇ δούλῳ
σε ἡγήνησον τὰς σὰς ἐντολὰς ἀδιαλείπτως φυλάττοντα
πρὸς τὸ μὴ δοπολεῖσθαι ἐξ αὐτῆς ἐν φόβῳ, καὶ ὑπὸ
λύκου ἐκσπριθῆναι. καὶ τῇ δούλῳ σε τῶτον, ὃν διδόν-
σας καταστῆναι ἐπ' αὐτῆς ἡγούμενον ἄξιον ἀνάδειξον τῆς
σῆς ἀγαθότητος, καὶ πάσαις ταῖς ἀρεταῖς διακόσμησον
ἡμεῖς τῇ ἰδίῳ ἔργῳ ἀγαθὸν τύποι τοῖς ὑπ' αὐτὸν γινόμε-
νοι, ὥστε αὐτῷ ζῆλωτι αὐτὸ γινέσθαι τῇ ἀμέμπτῳ αὐτῷ
πολιτείᾳ, καὶ σὺ αὐτῷ ἀκατακρίτως εὐχῶναι τῇ φο-
βῶν σε βήματι.

Εκφώνως. Ὅτι σὺ εἶς ἐν βασιλείᾳ, καὶ ἡ δυνάμις,
καὶ ἡ δόξα.

Καὶ διδύς εἰς τῇ ἱερῶν λέγει. Ἐν εἰρήνῃ τῷ Κυ-
ρίου διηθώμεν.

ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τῇ σύμπαντος.

ὑπὲρ τῇ Ἐπισκόπου ἡμῶν ὁ, καὶ τῇ ἔργῳ τῇ χειρῶν
αὐτῇ τῷ Κυρίῳ διηθώμεν.

ὑπὲρ τῇ νυνὶ προχειριζομένου ὁ, εἰς Ἡγούμενον καὶ
ποιμένα τῆς βασιλείας μονῆς ὁ. τῷ Κυρίῳ διηθώμεν.

Ὅπως ὁ φιλέανθρωπος Θεὸς ἡμῶν ἐν εἰρήνῃ, καὶ ὁμο-
νοίᾳ, καὶ κατεστάσει διαφυλάξῃ τὴν αὐτῇ ἀδελφότητά
τῷ Κυρίῳ διηθώμεν.

ὑπὲρ τῇ ἀδελφῶν ἡμῶν πάντων τῷ Κυρίῳ διηθώ-
μεν.

ὑπὲρ τῇ ἀγίας μονῆς ταύτης. τῷ Κυρίῳ διηθώμεν.

ὑπὲρ τῇ ρυθιζομένης.

Ἀντιλαβῆ. Τῆς παναγίας.

Ὅτι σὺ εἶ ὁ ἀγιάζων τὰ σύμπαντα καὶ σοὶ τὴν δό-
ξαν.

Ὁ Ἀρχιερεὺς. Εἰρήνη πᾶσι. τῷ Κυρίῳ διηθώμεν.

Κλίνον Κύριε τὸ ὤς σου, καὶ ἐπάκουσον τῆς δεήσεως ἡ-
μῶν, καὶ ἀνάδειξον τῇ δούλῳ σε τῶτον τῇ καθεγέμενον
ταύτης τῆς βασιλείας μονῆς πιστὸν καὶ φρόνιμον οἰκονό-
μον τῆς ἐμπροσθεν αὐτῇ ὑπὸ τῆς σῆς χειρὸς λο-
γικῆς προίμης, ποιῶντα ἐν πᾶσι τὸ θελημα σου,
καὶ ἄξιον τῆς ἐκπαίδευσός σου βασιλείας γινόμενον.

Εὐχολ.

Ordo solitus observari in superioris
promotione.

*Accedit ad Monasterium Pontifex, & si
quidem celebrare voluerit Pontificium omnem
ornatum assumit, & a benedictione auspica-
tur: dicit Ter sanctum. Modulum sancti cuius
est Monasterium. Gloria. Et nunc. Tum vero
a Monachis Sacerdotibus Monasterii illius co-
ram Pontifice presentatur electus hoc passo.
Reverendissimus Sacerdos Monachus N.
electus, confirmatus ad sanctas preces susci-
piendas presentatur, ut superior & pastor
venerandi N. Monasterii constituatur. Et
post secundam presentationem exclamat Pon-
tifex. Sancti Spiritus divina gratia, sit te-
cum illuminans, confirmans, & intellectum
tibi suggerens omnibus diebus vitæ tuæ: Et
dicit Sacerdos clara voce: Attendamus. Pon-
tifex autem manum impositam tenens, sic pre-
catur.*

Deus qui salutis humanæ jugiter curam
habes, qui & rationale hoc ovile in
anum colligis: ipse omnium Domine servum
tuum inculpatum, mandata tua indeficien-
ter custodientem immensa tua humanitate
protege, ut nulla hic ovis pereat, aut a
lupo corumpatur: servum, inquam, tuum
quem superiorem huic ovili præfici tibi com-
placuit dignum tua bonitate ostende, &
omnibus virtutibus exorna, ut per opera
propria subditis bonum exemplum fiat, &
ipsi inculpatæ conversationis illius æmulato-
res existant, & cum ipso tremendo tuo ju-
dicio incondemnati assistant.

*Exclamando. Quia tuum est regnum, &
tua est virtus, & gloria.*

*Et confestim unus Sacerdotum dicit. In pa-
ce, Dominum precemur.*

Pro superna pace universi.

Pro Episcopo nostro N. & opere manuum
ejus: Dominum Precemur.

Pro nunc promotō N. in Præfectum &
Pastorem venerandi Monasterii N. Domi-
num precemur.

Ut benignus Deus noster, in pace, &
concordia, & bono statu fraternitatem ejus
conserve. Dominum precemur.

Pro fratribus nostris omnibus: Dominum
precemur.

Pro sancto hoc Monasterio. Dominum
precemur.

Ut liberemur.

Suscipe. Sanctissimæ.

Quia tu sanctificas omnia: & tibi glō-
riam.

Pontifex. Pax omnibus. Dominum
precemur.

Inclina, Domine, aurem tuam, & exau-
di deprecationem nostram, & servum tuum
venerandi hujus Monasterii renuncia superio-
rem, fidelem & prudentem & economum ovi-
lis ipsi a tua gratia crediti, in omnibus vo-
luntatem tuam exquentem, & cælesti regno
tuo dignum.

Ddd ij

Exclamando. Gratia, & miserationibus, & humanitate.

Tum vero in sella, in Ecclesia medio locat illum: tollitque ab eo pallium, & novo illum induit: dicitque:

Locatur in solio servus Dei N. & Superior & Pastor venerandi Monasterii N. Et elevante eum cuncti Monachi dicentes, ter. Dignus. Dignus. Dignus. Et Episcopus superiorem osculo excipit: foveat eum Monachi. Pedumque illi exhibet Pontifex, dicens: Accipe baculum hunc, quo fulectus ovile tuum regas: quia rationem ejus in die judicii Deo nostro redditurus es.

Deinde multos annos preccatur Pontifici, & Superiori: & incipit Missa.

Εκφώνως. Χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς, καὶ φιλαδελφείᾳ,

καὶ ἐνθρονιάζει αὐτὸν μέσσω ἐκκλησίας ἐπὶ δίφρῳ, καὶ ἐπαίρων τὸ παλλίον αὐτοῦ, καὶ φορεῖ αὐτῇ ἄλλο καυτὸν. καὶ λέγει.

Εὐθροναίεσθαι ὁ δούλος τῶ Θεοῦ ῥ. Δεραμιόπαρχος ἐκ Ἡγουμενίου καὶ ποιμένας τῆς σιβασιμῆς Μονῆς. ὁ καὶ ἡμεῖς αὐτὸν ὅλοι οἱ μοναχοὶ ἐκ τῆς αὐτῆς λέγοντες. Ἀβελ, ἄβελ, ἄβελ. Καὶ ἀποτίσκει ὁ Ἐπίσκοπος τὸν Ἡγούμενον, καὶ ὅλοι οἱ μοναχοὶ καὶ παραδίδει ὁ Ἀρχιεπίσκοπος αὐτῇ τὴν βακτηρίαν λέγων. Δόξω πάντως τὴν βακτηρίαν ἐφ' ἣν σκεῖσθαι τὸ ποίμνιον σου κυβερνήσης. ὅτε καὶ λόγον μάλ' ἀποδοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἡμετέρῳ Θεῷ ὃν ἡμεῖς κεύσας.

Καὶ προσηχάσεται ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, & ὁ Ἡγούμενος καὶ ἄρχεται ἡ λειτουργία.

Ex Cryptoferratenſi Beſſarionis, & Barberino S. Marci.

Oratio in promotione superioris in (sancto) Patriarchio.

Adducitur promovendus, praesentibus Monachis omnibus eum elagentibus. Et dicens Diacono. Dominum precamur.

Imponit super eo manum Patriarcha, cruceque illum signat, & precatur hoc modo.

Deus qui iugiter, &c.

Et dicto, Amen, dicit. Pax omnibus,

Et Diacono dicens. Capite vestra.

Rursum precatur.

Inclina Domine, &c.

Et dicto, Amen, impositum ab eo tollit Pallium: & aliud circumponit: eumque osculatus, dimittit.

Εὐχὴ ἐπὶ προχειρίσει Ἡγουμενοῦ ἐκ τῆς (Barb. δι- αγεί.) πατριαρχίας.

Προσάγεται ὁ μέλλων προχειρίζεσθαι, παρόντων πάντων τῶ ἱερωταμένῳ αὐτὸν μοναχῶν καὶ λέγοντες τῷ Διακόνῳ τὴν Κυρίου δειψώμην.

Ἐπιτίθεται τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ὁ Πατριάρχης, προσάγει καὶ ἐπὶ χόμῳς εὖως.

Ὁ Θεὸς ὁ εὖ πάντας. Ut supra in Allatiano.

Καὶ μετὰ τὸ, ἀμὲν, λέγει. Εἰρήνη πᾶσι.

Καὶ πρὸς Διακόνου λέγοντες. Τὰς κεφαλὰς.

Ἐπὶ χεῖρα πάλιν.

Κλίρον Κύριε. Ibidem.

Καί μετὰ τὸ, ἀμὲν, ἐπαίρει τὸ ἐπιχειρίδιον αὐτοῦ παλλίον, καὶ περὶ τὸν αὐτοῦ ἵστατον καὶ ἀπαλάμῳ αὐτοῦ ἀπαλύνει.

7 Ἰσται ἐπὶ τῇ βασιλικῇ πυλῶν.) Poenitentiae status est, Monachalis status, hac causa qui illum comitabit, ad Poenitentiae locum, Narthecem, occupandum se confert: hanc est Symeonis Thessalonicensis mens, Monachalem vitam Poenitentiae exercitiis subordinantis lib. de Sacram. ὡς δὲ ῥον προσφέρουσαι, ἀφ' ὧν αὐτοὶ ἀπὸ τῆς κόσμου, & ἀπὸ τῆς πυλῶν ἵσταται, ἐπὶ τῇ εὐαγγελισμῇ τοῖς ἀγγέλοις καὶ ἑνδρώτοις ἀγγελοῖς ῥῆσιν καὶ μετὰ τὸν τὸν παραδίδει καὶ τὴν βακτηρίαν, εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ τὸν δεικνύει ἀρχαίως μυσταγωγίας, μετὰ τὴν αὐτῶν εἰς τὴν ἀγνῶστον, ὃ δὲ ἀποδοῖ τὴν προσλήμματος ἡμῶν εἰς τὰ ἀπομακρυνώμενα, καὶ ἡμῶν ἀπομακρυνώμενα εἰς τὴν ἀπαλάμην ἀφ' ἧς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῇ αὐτοῦ εὐρηκότος διαπύου ληρῶν καὶ ἀνερχομένων. διὰ καὶ γυνὸς τῆς κοσμητικῆς ἐστὶν ἐνδιμνῶν καὶ αὐτοδοτὸς τε καὶ ἀσκατῆς. τὸ μὲν ὅτι καὶ πένης ἐστὶ καὶ πτωχῆς, ὃ ὅτι τῆς ληρῶν τῆς πτωχῆς, καὶ διαπύου βασιλικῆς, & μοναχικῆς, καὶ γυνὸς ἀφ' ἧς καὶ ἡμῶν καὶ ἡμῶν. Ut dicitur ille offertur, subducens seipsum primum mundo, & ante (templi) valvas stat, quandoquidem Angelorum, vel Angelicorum hominum numerum parvum est aggregatus. Sed & Poenitentiam more, ante paradisum & templum subsistit, & ingressum deprecatur. Datoque missae primordio, post primum in sancta Introitum, assumptionis nostrae in superius oblationem manifestantem, ipse quoque oculis deperdit more inventus, humeris ipsum invenientis Domini assumptus, & deportatus offer-

tur: proptereaque mundi vestimentis nudatus, pedibus nudis, & nudocapite abas: cum quia pauper & egenus redditur, tum etiam quia divitiis a latronibus spoliatus, & graviter percussus vulneratusque, nudus est decessurus, & semitortus jacet.

8 Εἰσάγειται.) Post minorem introitum, καὶ τὴν εὐαγγελίαν. Ut textus praefigit, & Thessalonice. exponit, ὃ δὲ ἀποδοῖ τὴν προσλήμματος ἡμῶν καὶ τὰ λοιπὰ. numero superiore adducta.

9 Ποιῶν καὶ τῆς τοῦ.) In ima, media, & superius Ecclesiae parte.

10 Γονυκλισίας τῆς.) Thessalonicensis τοῖς προσπίπτει, διὰ τὴν Τεμενὰ, & τὸ βάβαιον τῆς προσάγωγος. Tot in eorum prosternitur, propter Trinitatem: & propositi oblationisque suae firmitatem. Additque; ante superiorem prosterne, ut celestis Patris locum tenentem: τὴν καθήκον προσπίπτει, & τὴν ἐκ τῆς Πατρὸς. Fratribus quoque pariter praedicat unitatem deprecaturus, & filium majorem ne indignetur rogaturus. τοῖς καὶ εὐαγγελίᾳ προσπίπτει, συγχωρήσων ἑκατὼν, ὡς τὸ προσβύτηρον ὡς καὶ ἀγγέλοις παρακαλῶν.

11 Μὴ καὶ τῆς ἀγίας διπλῆς.) Thessalonicensis iterum: καὶ τῆς ἀγίας τοῖς εὐαγγελίᾳ εἰς τὴν ἀγίαν ἑκκλησίαν: ad sacras fores velut ad caelum accedit. Ad altare namque Monachos consecrari testatur Canon 45. Truffianus.

12 Τὴν ἀγίαν εὐαγγελίαν.) Interrogationis a Monasterii praefecto faciendae, & responsi a religionis

expedito dandi, de munio saculi hujus cupidita-
 tibus remittendo, pauperum antiquaque reli-
 gionum molit Diogenes de Beed. Hierat. cap. 6.
 Ο Ιερώνης τὸν τοῦ αἰῶνος ἡδονῶν ἐπαρταγὴν ἀποποιούμενος,
 αἰσιν ἐκείνην ἀποδοῦναι αὐτῶν ἀπορροῆς ἢ μίαν ζῆλον, ἀν-
 ἀντικ' ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν τῶν ἀνθρώπων ἡδονῶν ζῆλον ἀπαρτίζου-
 μεν, ὥς, ὅπου ἐκείνην ἀπαρτίζουσιν. Σαυδὸς αὐ-
 τοῦ ἡλιουμένου μακάριος, εὐμυρία πᾶσι τῶν ἐννοσῶν,
 ἀν' ἀνθρώπων ἀναισθησία διανοίας, ἡ δὲ ἀδύναμις αἰσθῆ-
 ναι, non solum totius generis, totam et totam imagi-
 nationem, perficillamque et incipit ad totam exponit,
 contrarietatem quod oportet modum omnino superat,
 23. Πῶς οὖν βίος τῶν μοναχῶν. Monachi, Impera-
 toris Diogenis quendam, & posterioris temporibus,
 Dalmatibus, a Liberto in Breviario vocati; a SS.
 Patribus Athanasio, Basilio, Epiphano, aliisque,
 multiplici locutione, exestitatum species et compo-
 sitio genere, & incipit sunt dicti, quales, quasi pugiles
 et exercitantes: unde & exercitandi nomina, βίος
 ἀσπασίας, pugilatus, est, in continuo certamine
 Monachum exercens. Quam totum quidam in bello,
 in merorena alii, in agilitate affusis diu se exerce-
 rant: Monachus etiam exercens, pugil & exerci-
 tator, affusus in corpore asperitatibus domando,
 & animo ad totum divinam contemplationem
 sublevando totum se exerceat. Κληρονομία tamen
 quasi exercitatio totum se, Monachi Graeci se
 tantum vocant, ut videntur consentientes, & divinum
 morem imperatorem solis, id est illis vixisse prove-
 ditis iis qui in solitudine oculis inhibentes, non in
 mortificatione, quam vere corpori pentas emori vi-
 dentur, intelligunt.

α4. Οὐκ ἔστιν ἄλλος.) Imitatur hæc verba Basilii. Quam in epistola proœmiali Asceticozum Euzo-
biū tunc ἐκείνους καὶ τὴν αὐτῶν ἡμεῖς, καὶ τοὶ ἀγγλικαὶ
διδασκαλὸι παρακαλοῦσιν, καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες αὐτοῦ. Hæc αὖ
ἐπισημαίνουσιν γὰρ διὰ τοῦτο αὐτῶν πάλιν πάλιν ἐπὶ αὐτοῖς αὐτοῖς
ἐπισημαίνουσιν οἱ διδάσκαλοι, ἵνα πάντες ἀκούοντες τῶν συλλογισμῶν
αὐτῶν καὶ οὐκ εἰς αὐτὸν ἀρχὴν τοῦ ἀποσταθεῖν, ἀλλὰ οὕτως
ἐκ τούτου κατεστάναι ἀλλοτρίου ἀμαρτοῦ, & ἀγγελικῆς
κατασκευασμένης συνέσεως ἀποκτήσαντες, & σωτηρίαν ἀ-
σκήσεων καὶ ὁδοῦ ἐκείνης (scilicet) ἀποκτήσαντες. Corrobo-
ραται ἡ ὁδὸς ἀπὸ τῆς ἀλλοτρίου ἀμαρτοῦ, & τῆς ἁ-
βύτης αὐτῆς ἀποκαθάρσεως ἀποδοῦναι, & ἡνὲν πρὸς τὴν
ἐκείνην ἀποκαθάρσεως ἀποδοῦναι.

15. *Φαίστες αὐτοῖς ἐν σαρδείο;*) Triumvotorum perfectio & apud hic promittitur *σαρδείας*, *ὡταυὶ*; *τῇ ἀδελφότητι*, & *συντοχῆς*: nominibus: *σαρδείας* namque puritas summa est; *ὡταυὶ τῇ ἀδελφότητι* singulos quoque superiores agnoscit: & *συντοχῆς*, striditibus: difficilisque paupertatis observantiam pollicetur.

16 *Ἀδελφότης*) *Religiosorum ad alios* coetus, & sancta communitas, est *ἀδελφότης*: de qua Palladius cap. nono, & Bartholomæus in vita Nili Cypriæ Ferratæ fundatoris ad Monachos montis Cassini quatuordec profecti scribit: *παρεκλήσαντες αὐτὸν ὅτι ἡγόμενος καὶ οἱ ἀδελφοί, σὺν πάσῃ τῇ ὕψ' αὐτὸν ἀδελφότητι*. *Regastemus eum, Superior & fratres, cum omni fraternitate illi subiecta* ἀδελφότης autem est libera quorumpiam nomine sancti alicujus nonnumquam congregandorum in Ecclesia Deo servendum societas *Confraternitatis*, *Confrairie*, nomine insignita: cujusmodi Orientis Ecclesia plures novit.

17 Τὸν ἀρραβῶνα.) Μικροχήμεν habitus & vivendi
norma, μεγαλοχήμεν ratione, ἀρραβὼν εὐ μεγάλῃ
ἀγγολῇ χήματος vocatur.

18 Kai ewidos moi eurtō, reix.) Forficēs ante præcedentem orationem Evangelio a Superiore impositos, ipse sibi a Monacho vestiēdo dari postulat: easque accēptas, ut ait Thessalonicensis, τὸ ἀνάδω-
ρον confestim tradit, a quo usque tertio altari & Evangelie reponuntur. Exponit amplius auctor idem hæc verba: ewidos moi τὸ ἀνάδωρον. Ἰνα τὸ ἀνάδωρον δώτῃ, ut liberum voluntatis propositum manifestet, reix. εἰς αὐτὸν τῷ Θεῷ, ad Trinitatis gloriam.

19 Ἰδιὸς τῆς χαρὸς.) Thessalonicensis : φοβερὸς λόγος, ἡ φοβερὰ ἐμπειρὴ τοῖς αἰνέσι. Horrendus sermo est, & terrorem audientibus incutiens.

[illegible]

ebritudine, verum singulari & unica ad Dei ex-
celsissimam similitudinem exercetur. Addunt alii lu-
gubrem poenitentiae statum, detonsionem hanc
ostendere (nam & propter crimen in Monasterium
detrusus comam abiciebat, & lugentes quique cal-
vitio tristitiam indicabant,) diximus quoque alibi,
Dei sese obsequio mancipantes servorum more
capita rasisse, & ceu captivitatibus sibi sponte im-
positae pignus capillos in Ecclesia reliquisse. Symbo-
lum tandem confert Thessalonicensis de Monacho
Tonso scribing: δια τ' αὐταίρεσις, inquit, καὶ κατὰ
τὴν τοιχὴν ἀπαρχὴν ἐκ τῆς σώματος προσφέρει τῇ Κυρίῳ·
ὅτι δὲ ἀποσάγεται, ἔσθ' αἰρεταί Χριστῷ· καὶ ὡς τὰ πε-
ρὶ τὰ πάντα, καὶ τὰ τῆς κοίτης ἀποτίθεται. Per depositio-
nem & rasuram capillorum, corporis primitias Do-
mino offert: quia totius praesentatur, & Christo con-
secratur: & cuncta quae in mundo sunt, velut super-
flua abdicat. Μεγαλοσχέμων tamen nonnullos vi-
deas, qui Monachi ornatum, vel capitis levamen
capillorum detonsionem experti, post solemnem
hanc in Ecclesia peractam, nullam de cætero sibi
fieri permittant; sacrisque operandi munere renun-
ciato, neque corpus aut faciem lavare, neque ves-
tes mutare, aut refarcire; neque ungues capillosve
unquam recicare velint. Tanta est illis in corpore
deprimendo & affligendo cura, & studium. ἐκαιοκό-
μους eos vocat Balsamon in Canonem 42. Trulla-
num, vagos horum & dissolutos quosdam perstrin-
gentem non ut κομῶντας, sed velut τὸ ἐπαγγέλμα κα-
δυβεῖζοντες. Barbam autem ne unus inter omnes βα-
δυπώγωνας a Niceta non semel dictos detondere au-
deat. Id utrumque uno loco scribit Epiphanius,
licet ubi de Massalianorum hæresi loquitur, appro-
bata promissa barba; longam in Monacho cæsa-
riem condemnet: ἀλλ' ὅτι οἱ ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ
σαρκὸς ἀποφάνης, καὶ κόμην ἐκτενέμεν, ἀπὸ τῆς κηρύγματος
τῆς Ἀποστόλων ἀνὴρ γάρ φησιν, ὅτι ὁφείλει κομῆν, ὡς καὶ ὁ
Θεὸς ὑπάρχων· καὶ περὶ μὲν τῆς γυναικὸς ἐν ταῖς διατάξεσι
ὁ Θεὸς Ἀποστόλων φάσκει ὁ Θεὸς λόγος καὶ ἡ διδασκαλία, καὶ
ὁ δόγμα, τὸ τ' ἐν τῇ κοίτῃ τρέμειν τρεῖς γυναικας. Et ab Eccle-
siæ Catholice & ab Apostolorum doctrina prorsus
alienum, cilicium palam præ se ferre, ac comam sum-
mittere. Vir enim, inquit Apostolus, comam nutrire
non debet: cum imago Dei sit, & gloria. Atqui quod
ad barbam attinet in Apostolorum Constitutionibus
divino sermone ac dogmate praescribitur, ne ea con-
sumptur; hoc est, ne tonsione ponatur. Cæterum
Tonsus cruciformiter coram altari a superiore Mo-
nachus, in Narthecem ab alio ex integro tonden-
dus ducitur confestimque ad altare regressus, τὰς
τρεῖς καὶ τὴν ὀπίσθιαν πρὸς τὸν Θεόν· διὰ τοῦτο καὶ ἀπαρχὴ
αὐταί, καὶ δώρον εἰς τὸν Θεόν, ὡς καὶ ὁ φερωνεχθεὶς ὁλοῖ, ἔσθ' ὁ
Θεὸς ζῶσα, ἔσθ' ἐν αἰσίοις, inquit Symeon. capillos altari
impositos relinquit: ostenditque illos primitiarum lo-
cum tenere, & Deo fieri oblationem, sicut & ipse to-
tus oblatus est, & vivit & placita hostia effectus.
Exinde vero capilli detracti, comburi solent, sive
virorum, sive virginum sint: quamvis Chii, &
quibusdam aliis locis, prout experientia mihi con-
spertum est, ex Tonsis capillis zonas sibi plectant
Moniales, celebrioribus festis, & communionis
tempore, atque etiam in sepultura post mortem
praecingendas.

21 Κεῖρεται εἰς τὸ ὄνομα.) Sanctæ Trinitatis invo-
cationem Monachi Tonsuræ adjunctam fuisse a
primis sæculis testatur Dionysius cap. 6. de Eccle-
Hierar. τῷ σαυροειδῇ τύπῳ σφραγισμένοι οἱ ἱερεῖς, ἀπο-
κρίναι· τῷ τελευτῇ τῆς θείας μακαριότητος ἐπιβοήθειαν ὑπο-
σάσιν. Cruciformi signo configuratum Sacerdos Ton-
det, triplicem beatitudinis divine personam invo-
cans.

22 Χιτῶνα.) Quadrant in hunc locum Dionysii Mo-
nachum prius indutum aliam tunicam hic assumen-
tem, describentis verba cap. 6. de Eccle. Hierarc.
ἡ τῆς ἀποτίρεως ἐδῆτος ἀποβολή, καὶ τῆς ἱερᾶς λήψης, τῷ
ἀπὸ μέσης ἱερᾶς ἐπὶ τῷ τελειωτέρῳ μεταξὺν ἐμφανί-
Prioris vestis detractio, & aliterius inductio a media
sancta vita translationem ad ordinem perfectiorem
significat. Prius enim Monachali veste donatus, ut
longiorem paulo & ampliorem, ita & sanctiorem as-
sumens, a devoto Novitiorum, ad professorum; ut
dicunt, perfectiorem statum ascendit: utrobique
tamen nigri, seu potius fulci coloris, qualis est la-
næ nondum tinctæ, pro antiquitatis consuetudine
accipiens vestem, paupertatem, luctum, abjectio-
nem, & tandem animum sibi vacaturum, & a tur-
barum negotiorumque vicissitudine alienum osten-
tat, & amplius promittit. Illam siquidem vestem
ἐνδύμα ταπεινόν, ἐδῆτα πινδικῶν, ἡμῶν τὸν τοῦ Χριστοῦ, vo-
cat Thessalonicensis. Paupertatem insuper vult eam
ostendere Basilii, tum in regulis disputatis cap. 22.
& 23. tum ad Gregorium Theologum episcopi: prima
qua vilitatem ejus commendat: ἀλλὰ μὴ καὶ παχυ-
τητος ἔσθ' ἡμῶν ὁ χιτῶν ὀφείλει, ὡς καὶ ἡ δῆσος κοινῶς
ἀπὸ τοῦ θαλάσσιου ἢ ἐνδύμενον. Tunica eo usque crassa
debet esse, ut alia sociata non sit opus, ad calefacten-
dum corpus ea contentum. Luctum vero & humili-
tatem proderet, fidei apertus inimicus & osor Zo-
zimus indicat, ubi in seditione adversus Monachos
Constantinopoli exorta, plures nigra veste, quasi
lugubri & humili utentes interfectos fuisse descri-
bit hist. lib. 5. τῇ μὲν ἐκκλησίᾳ ἐπὶ τῇ ῥύσσει νεκρῶν. τὸς
δ' ἀποδράντας διώξαντες κατεκέντησαν ἅπαντας ὅσοι φα-
νῆς ἐτύχον ἐδῆσι ἐμφοισμένοις συναπολέσαι συνήθε-
λας, ἢ ὅτι πένθος, ἢ ὅτι τὸν ἑσπέρην περιτέτταν ἐν ἡμετέροις
ἐνεδύντας τοῖς τοῖς. Ecclesiam quidem trucidatis im-
pleverunt. Fugientes autem consecuti, telis confixe-
runt cunctos nigris indutos vestibus, quibus com-
mori contigit plures aut propter luctum, aut propter
aliam hujusmodi animi propensionem in talibus ve-
stimentis repositos. Constantiam quoque animi, ni-
grum colorem denotare Pachymeres, Dionysii su-
pra citati Paraphrastes denotat. μοναχὸν τὰς μὲν
χρῆμα πολιτεύεται· τὸ γὰρ δηλοῖ καὶ τὸ ἀμφιπνύμενον μί-
λαν· τὰ μὲν γὰρ ἀλλὰ τὰ χρώματων εἰς ἑσπέρην μεταπύσσονται
ῥαδίως, καὶ πάντα εἰς τὸ μέλαν· τὸ δὲ μέλαν ἐκ τῆς μορ-
φῆς εἰς ἑσπέρην χρώμα πύσσει. Monasticus ordo
solitarie conversatur: hoc enim indicat niger color
quo induitur. Quicumque enim alii colores in alios
facile decidunt, imo & subfuscantur cuncta: num-
quam vero nigrum colorem in alium mutari cerni-
mus. Quamvis autem in luctus perpetui ducendi
signum fusciorum tunicam ita quoque ab Hierony-
mo dictam episcopi. 15. ad Marcellam, vel saccam, in
vita Hilarionis, Monachi elegerint; illam nihilo-
minus χιτῶνα ἀγαλιάσεως, non veretur Ecclesia vo-
care; certa de oraculo, conscindendum hunc lu-
gentium saccum, & lætitia perpetua atquando
circumdandos, qui eum induerint.

23 Περχώννται.) Pellicea est Græcorum Mona-
chorum zona, ut mortificationis vitæ indicium, de
qua Cedrenus in Michaelē Paphlagonē: κείρεται τὴν
τρεῖς καὶ τελεῖται ἡ ἱερὰν τελευτὴν, ἔσθ' ἐνδύεται τὸ ῥά-
κος· ἐν Χριστῷ ταπεινοφροσύνης· καὶ περχώννται τὰ δῶρον
δίδας τὸ τῆς ἐκείνης νεκρώσεως σύμβολον, ὃ ἡδὴ ἔσθ' ἄκων
νεκρῶμενα. Tondetur capillos, & sacro (Monacho-
rum) ritu (Michael) initiatur: & humilitatis in
Christo veste superinduitur. Sacra vero pelle morti-
ficationis simbolo, ipse non sponte mortificationem
assumens, praestititur. Qualiter hac zona Eliam &
Joannem Baptistam studeant Monachi imitari
docet S. Germanus C. P. Patriarcha in mystago-
gia.

24 Περχεφαλαίαν.) Ut galerus a galea Latinis di-
citur, ita & περχεφαλαία dictio, galeam sonans ga-
lerum etiam maxime Monasticum apud Græcos
significat. Est autem pileus capiti intime adhærens
& adstrictus, unde quaque cum auribus illud cir-
cumtegens. Dictio vero illa ideo ad Ecclesiam de-
ducta est, quod Paulus περχεφαλαίαν συντηρεῖν ad Phil-
lipp. 6. & περχεφαλαίαν ἐλπίδα σωτηρίας ad Thessal.
5. celebraverit. Est autem duplex Monachorum πε-
ρχεφαλαία capitis tegmen, interius unum & exterius
alterum: illud κατὰ καμηλαίων, hoc δὲ καμηλαί-
ων dictum: illud novitiis & professis commune,
utpote necessarium, hoc solis professis proprium,
ut privatum eorum insigne, quod etiam in vetustis
Venetis κακέλιον audit. In illis siquidem postquam le-
ctum est. ὁ ἀδελφός ἡμῶν ὁ δῖνος, ἐνδύεται καμηλαί-
ων ἀκακίας εἰς περχεφαλαίαν ἐλπίδα σωτηρίας εἰς, &c.

30 Καὶ γίνεται ὁ ἀσπασμός· Thessalonicensis : & ψ-
δὲς αὐτὸν ἀσπασάμενος ὁ ἱερὺς διὰ τὸ ἦν Χρυσῇ ἀγάπῃ,
καὶ ἔκτισιν, καὶ τὸν ἦ ἑραπύ πατρὸς δηλῶν ἀσπασμοί, ὅτε
τὸ ἀπολαύσει ὑμῶν, καὶ τῷ μεγάλῃ χαρᾷ ἐτασεν·
ἐς τὴν πλυσίον αὐτῶν, ὅτι καὶ πλυσίον Θεοῦ γίνονται· οἱ ἀδελ-
φοὶ δὲ καὶ τὸ πατρὸς πάντες λαμπροφωρῶντες ἐκιδωλόμε-
νοι τὸ φαῖρον ἐκ τῶ Θεοῦ χάρι, ἐκ τῆς ἀγάπης χαρᾷ
ἀπέρχονται ἀσπάζονται ἕκαστος τὸς τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον,
καὶ ἱερεῖα τύπον αἰῶντα τῷ Χρυσῇ, καὶ τὸ αὐτῶ σκυρὸν,
καὶ τὴ λαβόντα τὸ σχῆμα, καὶ ἄδων ευφρανόμενοι· Εὐ-
γνώμας ἀδελφοί, καὶ τὰ λ· Et confestim osculatur illum
Sacerdos, propter charitatem in Christo, & cum illo
amorem, & Patris celestis osculum representat, cum
perditio filii invento maximo cumalatus est gaudio :
stat itaque iuxta illum, quia etiam ille Deo vicinior
est factus· Fratres autem cum Patre cuncti cereos
tenentes letitiam propriam, & Dei gratiam, & An-

gelorum tripudium manifestant. Singulique tandem sanctum Evangelium, & Sacerdotem Christi typum referentem, ejusque crucem, & habitum suscipientem osculanti adveniunt, letantesque canunt. Agnoscamus fratres, &c. Subdit Theofil. tantigaudii argumentum fratris esse recuperationem, & Christum vitulum saginatum in sacramenti specie exhibitum: quo degustato *αὐτὸν τρώγων*, ad corporis cibum sumendum divertunt. Vide Dionysium de hoc osculo sermonem habentem de Eccl. Hjer. cap. 6.

Cunctis hisce lubens addiderim, quod non expressit *εὐχὴ*, nomen, illudque non κοσμητικὸν quale est

Πίτρου, Αλεξίου, Κωνσταντίνου, &c. sed καλοῦ καὶ Κυρίου Θεοφάνους, Βασιλείου, vitam religiosam professis imponi. Ex quo & reliquo hocce officio Nicetas dictum obscurum, imo ignotum omnino quibusdam, planum sit & perspicuum, ubi de Alexio Comneno in Monasterium & Monasticam vitam detruso scribit: *ἐκείνῳ τὸ κατὰ τὸ Χριστὸν ὅτι δὲ τὸ βίον μὴ ἀκροῖσι τὰ ἐπαδόματα ἐν χρίματι· μόνον δ' ἐν χρίματι ὁ ἀκροῖσι γινώσκοντες, μετὰ τὴν ἀδελφότητα. Ἰνυῖτος Χριστὶ λατρίαν ἰνδύει, nec summis auribus decantato attendens officia, sed comatosum & intonso ad cultum easus, Ἀθανασίον nomen accepit.*

Percursio virorum Monastico habitu induendorum officio, quod mulieribus simili veste consecrandis peculiare est, ex Barberino S. Marci M. S. subnotandum occurrit.

Oratio pro Moniali habitu susceptrura.

Εὐχὴ ἐπὶ μελλέσῃ λαμβάνειν χίμα μοναστίας.

Christe Deus noster qui virginitatem, &c.

Oratio Manialis secunda.

Χεῖρ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ὁ τὴν παρθένειαν. Ut supra & Εὐχὴ δευτέρα εἰς μοναστίας.

Bonorum omnium Deus, virginitatis pater, & studiosæ vitæ agricola, ancillam tuam N. in decore quo illam elegisti, conserva: luce sanctitatis tuæ illam indue, modestiæ quoque stola illam exorna: ut eorum quæ Domini sunt, sollicita existat, quomodo Domino suo placeat, & ut corpore & anima, & spiritu sancta fiat: & prudentium virginum choro aggregata pietatis lucernam tenens in cælestem æternæ vitæ thalamum ingredi mereatur. In Christo Jesu Domino nostro: cum quo benedictus es, cum sanctissimo, & bono, & vivifico, &c.

Οτῶν ἀγαθῶν Θεός, καὶ τῆς παρθενίας πατήρ, καὶ τῆς ἐσαρίτου πολιτείας γιωργός, φύλαξοι τὴν δέξιν σου, τὴν δὲ, ἐν τῇ κάλλει ὁ ἐξελέξω· ἐνδύσον αὐτὴν τὸ φῶς τῆς ἀγνωστῆς σου, καὶ τὴν σωφροσύνης· ἵνα μεριμνᾷ πρὸς τὴν Κυρίαν, πῶς ἀρίστη τῇ ἑαυτῇ Δεσπότῃ, καὶ ἵνα ἁγία σώματι καὶ ψυχῇ καὶ πνεύματι, σωμαρίθμουμένη τῷ χορῷ τῶν προτίμων παρθένων, καὶ λαμπάδας ἔχουσα τῆς δισεβείας καταξιώθῃ εἰσελθεῖν εἰς τὸν ἑράριον τῆς αἰωνίου ζωῆς συμφῶνα ἔσθῃ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, μετὰ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, καὶ ἀγαθῶν καὶ ζωοποιῶν.

Oratio tertia Habitus.

Εὐχὴ τρίτη πρὸς χίματος.

Domine Deus noster, qui justos ad sanctimoniam, peccatores ad justitiam, & poenitentes ad misericordiam vocas: ipse, benigne Domine, ancillæ tuæ N. poenitentiam suscipe, & in confessione peccatorum procidentem ut humanus absolve, ab omni corporeo delicto eripe illam, ab omni sordida conscientia absterge, ab omni corporis & spiritus inquinamento expurga, & omni vitæ vanitate exutam in exequutione mandatorum tuorum confirma, & comam capitis detonsam, ad imitationem primæ Martyris Theclæ fidelibus & prudentibus virginibus annuera: ut in animæ corporisque

Κτρίε ὁ Θεός ἡμῶν ὁ καλῶν δικαίους εἰς ἀγασμὸν, καὶ ἀμαρτωλούς εἰς τὸ δικαιῶσαι, καὶ μετανοήσαντας εἰς τὸ οἰκτερῆσαι. Αὐτὸς φιλανθρωπὶ διάσῃς φρόσδεξαι τὴν μετανοήσαντα τῆς δούλης σου τῆς δεξιῇ, καὶ προσωπίσας τοῖς οἰκτιρμοῖς σου ἐν ὁσμολογήσει τῇ ἡμαρτημένων, ὡς ἀγαθὸς συγχώρησον, καὶ λύτρωσαι αὐτὴν ἐκ πάσης σωματικῆς ἀμαρτίας, λαμπρυνόντες πάσης βερρυμμένης σωειδήσεως, καθάρισον αὐτὴν ἀπὸ παντὸς μολυσμῶ σαρκὸς καὶ πνεύματος, καὶ ἐνδυνάμωσον αὐτὴν ἐν τῇ ἐργασίᾳ τῶν σῶν ἐπολῶν, ἀπειδυσαμένην τὴν ματαίστηται τῇ βίᾳ, καὶ ἀποκειραμένην τὴν κόμην τὴν κεφαλῆς καὶ μεμνησιν τὸν πρωτομάρτυρος Θεόκλητος· σωμαρίθμωσον αὐτὴν ταῖς

ταῖς πιναῖς καὶ φρονίμοις παρθένοις. ἵνα ἐν καθαρότη-
τι ψυχῆς καὶ σώματος καρποφορήσῃ καὶ αὐξανόμενη ἐν
ἔργοις ἀγαθοῖς κληρονόμος γένηται τῆς βασιλείας τοῦ
ἐραυῶν. Ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου.

Εὐχὴ τετάρτη τῷ χήματι.

Δεσποτα πατοκράτορ, ὁ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ Θεὸς τῶ ἐλέους, διόμιθα καὶ παρακα-
λῶμεν σε ὑπὲρ τῆς δούλης σου τῆς δεξιᾶς σου σωτηρίας αὐ-
τῶν ἀπὸ πάντος φθόνου καὶ δόλου, καὶ ἀπὸ πάσης ἐπι-
βουλῆς καὶ κακοδέλων ἀνδρῶν, καὶ ἀπὸ πάσης νόσου καὶ
πάσης μαλακίας. Καταξίωσον δὲ καταπέμψαι ἐπὶ
αὐτῇ τὸν φόβον, τὴν σὺν εἰρήνῃ, τὴν ἐκ
τῶν ἐραυῶν διὰ τῶ ἀγγέλου τῆς εἰρήνης. κατεύθυνον
δὲ τὰς ὁδοὺς αὐτῆς, καὶ προτείχισον αὐτὴν καὶ ψυχὴν καὶ
τὸ σῶμα, φωτίσον δὲ διάνοιαν αὐτῆς ἐν τῷ φωτισ-
μῷ τῆς γνώσεως. ἔγγραφον τὰ δικαιώματά σου ἐπὶ
τῇ καρδίᾳ αὐτῆς· τὴν λαμπράδα αὐτῆς ἀσβεστον ἁφύ-
λαξον, συγκαταείδησον αὐτῇ μετὰ τῶν πάντων παρ-
θένων. σώσον καὶ ἐλπίσον αὐτὴν ἕνεκα τοῦ ὀνόματός σου
τοῦ ἐπικλημένου ἐπὶ αὐτῇ καὶ ἡμᾶς. δὸς αὐτῇ χάριν ὑ-
περβαίνειν ἐνώπιόν σου, καὶ ἐνώπιον τοῦ Χριστοῦ εἰς πάσας τὰς ἡμέ-
ρας τῆς ζωῆς διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ μονογενοῦς σου αὐτοῦ, Ἰησοῦ,
μεθ' ἡμῶν.

Εὐχὴ πέμπτη τῷ χήματι.

ΑΓιε, ἅγιε, ὁ ἐν ἀγίοις ἀναπαύομενος, ὁ θεί-
λων πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπί-
γνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν. ὁ ποσοῦτον ἀγαπῶν τὸ γένος τοῦ
ἀνθρώπου, ὡς ἐνοικεῖν ἐν αὐτῇ, καὶ ἐμπεριπατεῖν,
καὶ εἶναι πρὸς τὴν φρονίαν καὶ ἀθανάτου σου δόξης. ὁ εἰ-
πὼν. Ὁς τις θέλει ὀπίσω μελθεῖν ἀπαρνησάσθαι αὐ-
τόν, ἐλάτω τὸν σταυρόν αὐτόν, καὶ ἀκολουθεῖτω μοι. αὐτὸς
Δεσποτα ἐλόγησον ἐν τῇ ἀποταγῇ τῆς δούλης σου τῆς δεξιᾶς.
ἐπίθες ἐπὶ αὐτῇ τὸ ζυγόν σου τὸν σταυρόν, καὶ τὸ φορτίον σου
τὸ ἐλαφρόν. ὁλόκληρον αὐτὴν τὸ πνεῦμα ἐκ τῆς ψυχῆς, καὶ
τὸ σῶμα διαφύλαξον. ἀμφίσσον αὐτὴν τῇ σοφίᾳ τῇ πρώ-
τῃ τῇ πνευματικῇ, καὶ τῇ ἀφθάρτῃ. ἐνδύσον αὐτὴν τῇ
θώρακα τῆς πίστεως καὶ τῇ παροπλίᾳ τοῦ ἁγίου σου Πνεύ-
ματος. περιζώσον αὐτὴν τῇ ἀγνείᾳ, καὶ τῇ ἀγιάσμῳ,
καὶ τῇ σωφροσύνῃ. ἵνα τὰς μεθοδίας τοῦ διαβόλου ῥο-
πασαμένη δυνάμει τῇ σὴν τῇ ἀγῶνι καὶ καλὸν ἀγωνίση-
ται, καὶ δρόμον τελείῃ τὸν σὸν, καὶ πίσι πρὸς τὸν σὸν,
καὶ τὸ δικαιοσύνης ἀποδείξηται σέφανος, ἐν ἀπηγγέλφω
τοῖς ἀγαπῶσι σε καὶ φυλάττειν τὰ ἐν ἀγαλλομαῖς σου. Ὅτι
ἐρίπει.

Εὐχὴ ἕκτη τῷ χήματι.

Δεσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τῷ ὑπερηφανίᾳ.
Ut supra.

puritate proficiens, & augmentum in
bonis operibus percipiens regni cælorum
hæreditatem nanciscatur. In Christo Je-
su Domino.

Oratio quarta Habitus.

Dominator omnipotens, Pater Domi-
ni nostri Jesu Christi, Deus mise-
ricordiæ, deprecamur & rogamus te pro
ancilla tua N. ut ab omni diaboli invidia,
& a malevolorum hominum insidiis, &
ab omni morbo & infirmitate illam præ-
serves, & dignare timorem tuum, &
pacem tuam de cælestibus, per Angelum
pacis, ad eam mittere: vias ejus dirige,
& animam corpusque ejus cognitionis tuæ
splendore illustra, justificationes tuas in
ejus corde inscribe: lampadem ejus inex-
tinguam conserva, & quinque virginum
numero eam associa: conserva eam, & mi-
serere ejus propter nomen tuum super
eam, & nos quoque invocatum: da illi
omnibus diebus vitæ suæ, coram te, &
coram Christo tuo, gratiam invenire:
per miserationes unigeniti Filii tui: cum
quo, &c.

Oratio quinta Habitus.

Sancte, sancte, qui in sanctis requie-
scis, & omnes homines salvari desi-
deras, & in agnitionem veritatis venire:
qui ita genus humanum dilexisti, ut ha-
bitares & ambulares, & tremendæ im-
mortalisquæ tuæ gloriæ templa cum eo
haberes: qui dixisti: Qui vult venire
post me, tollat crucem suam, & sequa-
tur me: ipse Domine ancillam tuam in
mundi abrenunciatione benedic. Jugum
tuum suave; & onus ejus leve illi impo-
ne. Spiritum illius, & animam, & cor-
pus omni ex parte conserva. Prima sto-
la spirituali & incorruptibili indue illam.
Fidei thoracem, & sancti tui Spiritus ar-
maturam omnem circumda illi. Puritate
sanctimonia, & modestia præcinge illam:
ut virtute tua diaboli machinamenta sub-
vertens bonum certamen certet, cursum
tuum consummet, fidem tuam servet, &
justitiæ coronam diligentibus te, & man-
data tua custodientibus præparatam perci-
piat. Quia convenit.

Oratio sexta Habitus.

Dominator Domine noster, qui super-
biam, &c.

Obfervo imprimis circa hoc officium eodem ri-
tu, si preces has excipias, Monastico habitu viros
& mulieres Deo consecrari. Secundo, harum pre-
cum primam virgini soli e sæculo, Monasticum sta-
tum ambiendi propriam esse. Tertio, viris & mulie-
ribus secundam orationem esse communem, unde
& superius inter eas solis viris accommodas repo-
sita, præferebat titulum *ἐν γυναικας*. Quarto, ea-
rumdem orationum tertiam, non nisi mulieribus
pœnitentibus, & e vita flagitiosa ad religionem
confugientibus convenire. Quinto, reliquas om-
nes dici τῷ χήματι, cum tamen earum quædam
ante concessum habitum, & sola ultima post per-
fecte susceptum, legi debeat. His prænotatis, con-
Euchol.

secrandarum virginum ordini nihil peculiare esse
moneo, nisi quod, ad portam *γυναικας* ubi officii
tempore constiterat virgo, relictis calceis, a Su-
sceptrice sive comite, omni capitis integumento
nudata, sparsisque per ora & terga capillis, *με-
τανοίας* ad Episcopum verus altare procedens, ru-
supra, ubi de viris, adducto facit: Susceptrice non-
numquam capillos inter inclinandum turbatos &
vultum offundentes, in humeros dextre revocan-
te, atque illos cum detonsi fuerint sedulo, colligen-
te: vestibusque tandem religiosis ornata: ultimo
Mandias *Pallium* in terram usque defluens, capiti
superimponitur: atque ita consecratæ traditur Evan-
geliorum liber, quem pectori applicatum, acceden-
Ecc.

tes ad eam alia virgines cum cereis accensis oscu-
latæ, ipsamque complexæ, in suam societatem ad-
scribere cœperunt. Illa vero more virorum septem
diebus continuis, jugibus precibus, rerumque cœ-
lestium contemplationi, in Ecclesia, nulla habitus
assumpti parte deposita, attendit. Non differt por-
ro recentior & antiquus ab Athanasio lib. de Virg.
descriptus habitus, excepto cucullo, quem mihi
observare nusquam licuit, ἡ ὑπόστασις, ait ille, ἡ ἱμα-
τίων ἀνὰ μὲν ἡ τὰ πολὺ τιμοῖται. ὁ ἐπὶ τοῦ σώματος οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ
ἐν βιβραμένῳ ἐν βαφῇ, ἀλλὰ αὐτοφύκτῳ, ἰδίῳ χρωστί, ἢ οὐκ ἔχοντι,
καὶ τὸ μακρότερον ἀκρότερον, ὡσαύτως καὶ τῆς αὐτῆς χροῦς, καὶ
χαρὶς δὲ ἡμεῖς περιβαλλόμεθα τῇ βραχίονας, ὥστε τὸ δακ-
τύλου τῆς χειρὸς τὰς τεύχεας τὸ κεφάλαιον περιβαλλόμεναι, καὶ
κεφαλὰς ἑστέον ἐρεσὶ περιστερίγγων τῷ κεφαλῷ, καὶ κυ-
κλίῳ. ἔστι παλαιὸν ἀκρότερον. *Materia tuarum vestium
ne sit pretiosa. Indumentum tuum (id est tunica)
fuscum sit, non tinctum sed nativi coloris aut saltem
subrufum, sive purpurascens, & Pallium sive Man-
dyas humilis careat : ejusdemque coloris fini mani-*

*et laneæ brachia obtegentes, adusque digiti ma-
nuum : capilli circumtonsi, cervicalis vitta, ex lana
fit caput adstringens ; Cuculla, atque Analabus, sive
superhumeralis (de quo infra) lacinias non habeat .
Erat siquidem cuculis mulieribus Monialibus
capitis integumentum : Palladius in Lausiaco cap.
41. ἡ δὲ ὁμοῦ ἑκατέρωθεν τὸ σχῆμα τῷ κεκαρμένῳ,
ἐχούσιν κυκλίῳ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν. αὐτὴ δὲ ῥάκος ἀνὰ δὴσα-
σα τῷ κεφαλῷ καὶ τὰ λ'. *Aliarum virginum erat hu-
jusmodi habitus, ut essent tonsæ, & haberent cucul-
las in capite : ipsa vero panno caput obvoluta, &c.
Nec mirum si cucullus uterentur ; usque hodie nani-
que circa caput, collum aut faciem linteamen al-
bum nullum apponunt : verum nigro panno vel
mandya obvoluta procedunt, qua ratione quoque
viduas Deo consecratas Concilium Toletanum de-
cimum act. 4. jubet amiciri . Pallio purpureo
(id est subrufo & juxta Athanasium ὀρυζίζοντι.
qualis est color ungulum) vel nigri coloris caput
contegant .**

ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΑΙ
Αγγλικῆς χήματος.

MAGNI ET ANGELICI
Habitus.

Αφ' ἱστίρας εἰς φέρονται τὰ ἱμάτια τῷ μέλλον-
τος λαβεῖν, τὸ ἅγιον χῆμα, ἐν τῇ ἀγίῳ
2 θυσιαστηρίῳ, καὶ κατατίθεται 2 ἐν τῇ θαλασσηδίῳ τῇ
3 ἀγίας ἑσπέρης. Καὶ 3 εἰς τὸν ὄρθρον φάλλεται,
ὁ καρὸν, ἡ ἀκροστιχίς. Εὐδόκιμον τέλος εὐδοκίμῳ
μοι Χεῖρὶ παράχῃ.

Ὡδὴ α'. ἦχος β'.

Δωπ. λαοί.

Επὶ τῷ σὺν φιλανθρωπίῳ δραμόντι Χεῖρὶ, τῇ
τῇ ἀγίῳ χήματι νῦν προσερχόμενον, ψυχι-
κῇ ἡδίστῃ, ἐγνωμηνφιλαρέτῃ, σῶτερ, ὑπόδεξαι.
Τπεισελθεῖν, τὸν σὸν χηρὸν μεζυγὸν ἀγαθὴ, καὶ τὸ
φορτίον, δέσποτα, αἶρεν ἀξίωσον τῷ πολλῶν μεπταισ-
μάτων, τὸν φόρον ἀφανίζων, ὡς πολυέλεος.

Διαφυγῇν τῆς ἀμαρτίας τῷ ὀλιθῶν ἀπὸ τῶν νῦν εὐδο-
κισον, τῇ πεπραγμένῳ μοι ἀμνηστῶν πταισμάτων τῆς
ρύπης ἐξαλείφων, δρόσῳ τῆς χάριτος.

Ὁ δὲ ἡμᾶς σάρκα φορέσας, ἐθάνατον ὑπὲρ ἡμῶν ὡς
ἑσπαραγγῆος καταδέξάμενος, σαρκικῶν μολυσμάτων
καθάρισον οἰκτίρμων, τὸν προσεῖπτα σοι.

Θεοτοκίον.

Καταφυγῶν, καὶ προσασίαν, καὶ σκίπῳ σε περι-
φαρῇ πλητῆσαι, οἱ Θεοτόκοι σε παναγία προσου-
πες, τῆς θείας ἐποπτείας καταξιόμεθα.

Ὡδὴ γ'. Στερέωσον ἡμᾶς ἐν.

Ιλάσθῃ Χεῖρὶ τῇ σοὶ προσρέχοντι οἰκίῃ, καὶ τῶν
τῶν πολιτείῶν τῶν ἐσίων καταξίωσον, ἀσεβῶς καὶ
δικαίως πολιτευέσθαι.

Μεταδίδωμι ζωῆς καὶ μεταποιήσιν, τὸ χῆμα τὸ θεῖον
πῶτο παράχῃ, καὶ πταισμάτων καθαρτέρων, τῇ σοὶ
προσερχομένῃ πιστῇ δέλφῳ.

Ὁ μόνος ἀγαθός, ὁ μὴ βυλόμενος ἀνθρώπων τὸν
θάνατον ἐλπίμων, τῇ σὸν δῶλον σοὶ προσπίπτοντα, τῇ
χορῇ τῇ ἀγίῳ συναερίθμῳ.

Νῦν θέλοντα τῷ σὺν ὁδὸν παρδύεσθαι, καὶ βίον ἐ-
λπίσαι τῇ σαυροφόρῳ προσδεξάμενος καθάρισον, τῇ προ-
πύρῳ πταισμάτων με, φιλάνθρωπε.

Θεοτοκίον.

Τῆς Εὐας τῷ ἀρὰν διέλυσας, τεκέσθαι πῶς πᾶσι τῇ
ἐλπίσῃ ἀδαπάνητον πηγάζοντα, τῇ Σωτῆρα τῷ κόσμῳ,
μητρὸς ἀρῶν.

Κάθισμα, ἦχος δ'.

Ταχὺ προκατάλαβε.

α Οἱ θέλοντες ἐρχέσθαι, φησὶν ὀπίσω με, ἀρνήσα-
θε τὰς κοσμικὰς ἀφορμὰς, γονεῖς τοὺς γεννήσαν-
τας, τέκνα π, καὶ γυναικας, ἀδελφούς τε καὶ φί-
λους, χρήματα καὶ οἰκίας, συγγενεῖς τε καὶ δούλους,
ἐδέξαθε ἀξίωμα τῷ Ἀποστόλων με.

Ὡδὴ δ'. Εἰσακήκοα Κύριε.

Επιστρέφοντα δέξαι με, Λόγε Θεῷ, τὸν ἄσπαστον
ὡς πάλαι, καὶ ὡς τῇ πλάνῳ, μόνε φιλάνθρωπε.

Αὐτῷ τῆς ἡμῶν γέγονας σαυρῇ τῇ κόσμον ἀγοράσας.
δύο σοι προσπίπτω, ρῦσαι με, Δέσποτα.

Σημειώθῃτε χάριτι, καὶ φωτισμῷ τῇ σῆς θεογνωσί-
ας, λογικῆς σε ποιήσης δειξέσθαι με πρόβατον.

Euchol.

Vespera precedente sanctum Habitum
susceptor vestimenta ad sanctum Al-
tare asportantur: & in sanctae mensae Gre-
mio sive Mari reponuntur. Et ad Laudes
matutinas cantatur Canon cujus initiales
litterae sunt. Εὐδόκιμον τέλος εὐδοκίμῳ
μοι Χεῖρὶ παράχῃ.

Canticum primum. Tonus secundus.

Venite populi.

Firmo proposito, & studiosa animi
sententia, ad tuam humanitatem,
Christe, currentem, & ad sanctum Habi-
tum nunc accedentem, Salvator suscipe.

Suave tuum jugum subire, & onus tol-
lere concede, benigne Domine, multo-
rum meorum criminum pondus excutens:
ut misericors.

Lubricum peccati amodo vitare, praesta
rore gratiae tuae commissorum a me im-
menforum criminum sordes abstergens.

Qui propter nos carnem induisti, &
pro nobis ut humanus mortem oppetisti,
carnalibus inquinamentis ad se acceden-
tem, misericors, expurga.

Deiparae.

Refugium, protectionem, & asylum
manifestum te possidentes, qui te Dei ge-
nitricem, sanctissima, sentimus: divini in-
tuitus custodia habemur dignum.

Canticum tertium. Confirma nos in.

Reconciliare, Christe, ad te recur-
renti famulo, & hunc ad sancto-
rum normam devote & iuste vitam com-
ponere concede.

Sacrum hunc habitum ad te recurrenti,
fidei servo tuo fac esse in morum muta-
tionem, in vitae conversionem, & delicto-
rum expiationem.

Qui solus bonus, & mortem hominum
non vis, misericors: servum tuum tibi
procidentem sanctorum coetui annumera.

Tua nunc via incedere volentem, &
cruciferam amplecti vitam aggressum, a
prioribus delictis munda me, humane Do-
mine.

Deiparae.

Evae maledictionem dissolvisti, o pura,
quae peperisti benedictionem inconsum-
ptam mundo, velut e perenni fonte emit-
tentem, Salvatorem nostrum, Mater Virgo.

Sessio. Tonus quartus.

Citus praeveni.

Post me venire cupientes, inquit, mun-
di oblectamenta, parentes qui vos genuer-
unt, filios & uxores, fratres & amicos,
divitias & domos, cognatos & servos
abnegate: & Apostolorum meorum digni-
tatem assumite.

Canticum quartum. Domine audi vi.

Ut olim prodigum, ac velut publica-
num, o Verbum Dei humanitate praes-
tans, me suscipe.

Redemptor noster factus es, in cruce
mundi pretium solvens. Ideo tibi procido,
libera me Domine.

Gratia tua, & lumine divinae tuae co-
gnitionis in Baptismo signatum, ovem ra-
tionalis gregis me effice.

Ece ij

Qui Laz arum a mortuis suscitasti , & me peccati stimulo morti traditum , vivifica , Domine .

Deipara .

Benedicta , tota pura Mater Dei , tua me protectione , & in sacro tuo asylo , serva Domina .

Canticum quintum . Luminis auctor .

Tua obedientia , Christe , ut Deus , inobedientiam nostram dissolvisti : & per poenitentiam & fidem , regni ingressum nobis aperuisti .

Qui me supremo cum tui neglectu vitam hucusque transsegisse cernis , adesto mihi , Christe curæ tuæ vigilantia : & iustitiæ thorace indue .

Qui fide & regenerationis lavacro me a primi parentis maledictione abluisti ; gravibus delictis nunc inquinatum , lachrymarum fontibus emunda .

Incurvum & in terram inclinatum , Domine , gravi & mortifero criminum pondere , tua vivifica manu erige .

Deipara .

Æqualis existens Patri secundum causæ expertem formam , æqualis nobis factus es , ex matre concubitus nuptialis experte ; cuius precibus , Deus homo , salva me .

Cant. sextum . In abyssu delictorum .

Ne despicias creaturam tuam , Domine : verum crucis tuæ gratia , & pretioso sanguine , divino tuo latere effuso , salva me .

Ut me , cum prius non essem , creasti , sic & peccatis perditum requirens , salva me , ut Pastor bonus & clemens .

Beatæ spei omnibus te dignis repositæ participem me fac , & eorum vitam me imitari præsta , qui solus humanus es .

Deipara .

Incontaminatis manibus qui me formavit , perditum omnino reformavit iterum : ex tuo utero , Domina , carnem meam integrè assumens , ut benignus .

Breviolum . Paternos sinus .

Canticum septimum . Imaginis aureæ .

Ad te vias meas , & cor meum dirigens , o bone , Sancti Spiritus renovatio ne , & sanctitatis decore inveteratum reforma , adornans me clamantem ad te . Benedictus es , Deus patrum nostrorum .

Manu dextra me apprehensum , ad tibi placitum vitæ genus contendentem , & ad vitæ perfectionem conscendentem me renuncia , clamantem ad te . Benedictus es , Deus patrum nostrorum .

Priorem vitam qui negligenter transégi infelix , ad te Dominum , tuæ humanitati & soli pietati confisus accedo , & procido clamans ad te , Benedictus es , Deus patrum nostrorum .

Crucis velo , & venerandi divinique spiritus auri , ad gloriosæ tuæ voluntatis portum , & ad cælorum consortium deduc , & concede tibi psallere . Benedictus es , Deus patrum nostrorum .

Deipara .

Salvatorem Deum , & mundi Redemptorem , immaculata , peperisti ; quem nunc precare , & virtutum decore & cultu , & religiosæ exercitationis gratiam exornet canentes . Benedicta tu Deum carne enixa .

Ὁ ἐγείρας τὸν Ἀζάρον , καὶ τῶν νεκρῶν κατέλιπες τὸν κεραυνὸν ἀμαρτίας κέντρον , ζώωσον Δάσσοτα .

Θεοτοκίον .

Εὐλογημένη πάνταγε , μήτηρ Θεοῦ τῇ σὴ μεπροσασίᾳ , καὶ τῇ θείᾳ σκέπῃ φέρῃσον , Δάσσοτα .

Ωδή ε΄ . Ὁ πᾶσι φῶς χορηγός .

Ἰτακοῦσα Χριστὸν , τὴν ἡμετέραν ὡς Θεὸς ἔλασας παρὰ τοῦ , καὶ τὴν βασιλείαν τὴν εἰσοδὸν ἡμῖν διὰ μετανοίας καὶ πίστεως ἐδείξας .

Διαπλέσσοντα ἐν ἀμείλῃ τὸ ζῶν βλέπων με , τῇ προσοχῇ τὴν ἐπιμελείαν ἐπίσησον Χριστὲ , τὴν δικαιοσύνης ἐνδύσας με θάρακα .

Ὁ δὲ πίστως , παλιν τοῦ πᾶσι λαβῆναι , πλύναι με προγοιῶν ἀρᾶς , νυνὶ δακρύων ἀπὸ πλῦτον πηγῆς , καταρπάζοντα δεινοῖς παραπτώμασιν .

Κατακαμπτόμενον , καὶ ἐνδύκοντα με πρὸς γλῶσσαν δάσσοτα , τῇ ἐπαχθεῖ καὶ θανατηφόρῳ πταισμάτων φορέτῃ , τῇ σὴ ζωφόρῳ χειρὶ ἐπαυρόθωσον .

Θεοτοκίον .

Ἰσὸς ὑπάρχων Πατρί , μήτε τὴν ἀναρχον μορφὴν γέγονας ἴσος ἡμῖν . ὅς ἀπερογάμην γυνώμενος μητρός , ἡς ταῖς ἐκείνης , Θεὸν ἄδραπτε , σῶσον με .

Ωδή ς΄ . Εὐαγγέλιον πταισμάτων .

Μὴ παρίδῃς τὸ πλάσμα σου Δάσσοτα , ἀλλὰ τῇ σφαιρῇ σου τῇ χάριτι σῶσον με , καὶ τῇ τιμῇ αἵματι , εἰς θείας πλῶρας σου ἐκένωσας .

Ὡς μὴ ὄντα τὸ πρότερον ἐπλασας ἔτις ἀπολλύμενον ταῖς ἀμαρτίαις με ἀναζητήσας σῶσον με , ὡς ποιμὴν ἀγαθὸς τε & ἀσπλαγχνος .

Μακαρίων ἐλπίδων μετρίζων με τῇ ἀποκειμένῃ πᾶσι τοῖς ἀξίοις σου , ὅν τὴν ζῶν μισήσασθαι καταξίωσον , μόνον φιλεῖν ἄδραπτε .

Θεοτοκίον .

Ὁ χερσὶν ἀκράτοις μορφώσας με , πάλιν ἀνομόρφωσεν ἀχρεωθέντα δεινῶς ἐκ πῆρας τοῦ σου Δάσσοτα , προσλαβὼν με τελείως , ὡς ἀσπλαγχνος .

Κοιτάκιον . Αἰχμᾶς πατερίδας .

Ωδή ζ΄ . Εἰκόνας χρυσοῦς .

Ἰδυῖας πρὸς σὲ τὰς ἀδὲς μου ἀγαθὲ , ἐτὶ παρδία με , ἀνακαινώσει θείᾳ Πνεύματος , παλαιωθέντα ἀνάπλασον ἐν ἀγίῳ πνεύματι τῇ χάριτι , καλλωπίσας βοῶντά σοι . εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν πατέρων ἡμῶν .

Χειρὸς δεξιᾶς πῆς ἐμῆς ὡς ἀγαθὸς ἐπιλαβόμενος πρὸς πολιτείαν σου δάσσοτον , ἀδύπορουῦτα ἀναδείξον , καὶ πρὸς τελειότητα βίαν , ἀναβαίνειν , βοῶντά σοι . εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν πατέρων ἡμῶν .

Ραθύμως τὸ πρὶν διεξάγων τὴν ἐμὴν βίον ὁ δέλιαιος , σοὶ τῇ Δεσποτῇ νυνὶ προσέρχομαι σὺ πεποιθὼς ἀγαθόπτι , καὶ τῇ ἀσπλαγχνίᾳ σου μόνῃ , καὶ προσπίπτω κραυγάζων σοι . εὐλογητὸς εἰ ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν .

Ἰσὶς σαυροῦ , καὶ ταῖς αἰσῶν τῇ σὴ πᾶσι καὶ θείᾳ Πνεύματος , πρὸς τὴν λιμένα καθοδήγησον τὸ σὺ ἐνδόξῳ θελήματος , ἐπὶ πρὸς ἑρανῶν κληρουχίαν , καὶ ἀξίωσον ψάλλειν σοι . εὐλογητὸς εἰ ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν .

Θεοτοκίον .

Σωτήρα Θεὸν , καὶ τὸ κόσμον λυτρωτὴν πάνταγε πέτοχας , ὃν νυνὶ δυνάμει τῇ ἐμπρίπτειν τῇ ἀρετῶν καὶ φαιδρότητα , καὶ τὴν ἀσκήσιον χάριτι ἀμφιάσσει τὴν ψάλλοντας . Εὐλογημένη ἡ Θεὸν σαρκὶ κύνισσα .

Ωδή γ'. Κάμπος ποταΐ.

Τρέπαιον ἡμῖν κτὶ τὸ διαβόλου τὸ τὸ σαυροῦ σὺ τίπαι
διδάσκας, ἐν ᾧ καταβάλλουμι τὰ ἐκείνου μηχανήματα,
καὶ ποικίρα φρούραγματα, κρίζοντες· εὐλογεῖτε πάντα τὰ
ἔργα Κυρίου τὸ Κύριον.

Εδωκας ἡμῖν τὸ δυνάσθαι τὸ χάρι, ἀναστῆναι τοῦ
βαπτίσματος, δι' ἐξαγορεύσεως, διὰ βίην καθάρου-
τος, διὰ δακρύων χύσεων, καὶ διὰ μετανοίας γυνισ-
ταίης φιλανθρωπεί.

Πάθη τῆς σαρκός, τῇ γὰρ καδυποτάζεις δι' ἐγκατε-
ας καὶ ἀσκήσεως παράχῃ τοῖς δούλοις σου, ὡς ὅπως βελ-
τιώσεις, δι' ὑποχρῆς τὸ χεῖροτος, καὶ τῆς ἀδιαλείπτου τὸ
ἐπιτολῶν σου πρὸς τῆς.

Αναθῶ ἡμῖν τὸ σὺν ὑποδοσίᾳς τῆς χαρακτῆρος ἀνα-
καίνισον τῷ θεῷ σου Πνεύματος, ἐνεργείᾳ τε καὶ χάρι-
τι, ὡς μόνος ἐνδιαλλακτός, τέχνη φιλανθρωπίας, καὶ
ἀνεκλήτου χρηστότης.

Θωποκίον.

Ρῆζον τὰς σφαιρὰς τῆς τῆς ἀμαρτιῶν, καὶ ἀμαρτίας
τὸ χειρὸς γραφόν, τῇ τῇ θεῷ χάριτι προσκινῶντος ἰαρό-
τητι καὶ εὐλαβείᾳ, Παναγί, πίσει τῇ ὁρμαδότην ἐρ-
ρευσμένον φυλάττωσα.

Ωδή δ'. Ἀναρχοῦ γεννέτορος.

Αΐως τὸ κλήσεις, καὶ τὸ ἀγίον χάριτος πολιτώ-
σαι, Λόγε Θεῷ, παράχῃ μου, τὸ τῆς ἀμαρτί-
ας μου ῥύπον καὶ τῆς βουλῆς τῆς περαπτωμάτων τῇ σὴ
θεῷ χάριτι ἐξαλείψας, Πολυέλεη.

Σωτήρ ὡς καλούμενος, διάσωσόν με δέομαι, καὶ θα-
ρᾶ σοι καρδίᾳ τὸ προσερχόμενον, καὶ τὸ τῆς κακίας
μου βάρος περιελών, ὡς μόνος οἰκτίρων, συμπαθῶς
ἀνάπαυσον ὡς ὑπάρχον παροδυνάμει.

Χεῖρὸς σου χαρίζεται, χρυσός μου ὡς καὶ ὡς ἀσπλαγ-
χος, τοῖς αὐτῷ προσκινῶντος θεῷ χάρισμα, τοῖς προ-
σερχομένοις τῇ θεῷ παροδυνάμει τὸ χάριτος θρόνον δω-
ρεῖν χρηστότης ἀκράτου παραχρῆμος.

Οἷόν σου σωτήρ ὡς τῇ βουλῇ τὸ δυνάμει, ὑπε-
ρέτας ἀξίως ἡμᾶς ἀνὰ δέξον τὸ Εὐαγγέλιόν σου, Λόγε.
καὶ τῆς σφαιρῆς σὺν δυνάμει πληρῶσαι, ἐν χάρι τῇ ἀ-
γίῳ σου, ζωοδότα, καταξίωσον.

Θωποκίον.

Τίόν σου τὸ ὡς ἀσπλαγχνος, Πανάμωμο δυσώπκον, τὸ
πιστῶς προσκινῶντος τῇ θεῷ χάριτι, πρὸς τὸ τὸ ἀσκή-
σεως φάσμα παροδυνάμει πολυδύκτον τέλος, σὴ τῇ
παναχρῆτον ἀντιλήπτορα κικτῆμεθα.

Στιχηρὰ προσόμοια ἔχας ὁ αὐτός.

Ὅτι ἐκ τῆς ξύλου.

Πίσει προσερχόμενος πρὸς σὲ, Δέσποτα, τῆς σφαι-
ρῆς ἐπὶ τριβύς δικαιοσύνης με εἰσάας καθοδήγησον,
ὡς μόνος ὡς ἀσπλαγχνος, καὶ δεινῶς πεπαιγμένος με, καὶ
κατεργασμένος, πληθεῖ τῇ πταισμάτων μου Σωτήρ,
ἀπόρρωσον. σὴ τῇ πεποιθὼς συνεργίᾳ, τὴν ἀγγελί-
κην πολιτείαν ταύτην ἐπιστρέφωμαι φιλανθρωπεί.

Εχὼν τὴν πηλὴν τῇ ἀγαθῶν, τὸ ἀμαρτωλῶν ὁ μὴ
θίλων Χεῖρ τὸ θάνατον, δι' ἀφατοῦ ἔλεος, ἀλλὰ με-
τανοίας, τοῖς πιστῶς χαρισάμενος τοῖς ἐπιγινώσκουσιν τὴν
ὑπὲρ καταλήψιν οἰκονομίαν σου, δέξαι, προσκινῶντος προ-
θύμως χάριτι τῇ θεῷ, καὶ σῶσον τῇ φιλανθρωπείᾳ
σου προσπίπτωμεν.

Τέχος ὑπερβήσομαι ἐν σοὶ τὸ τῆς ἀμαρτίας μου, Σω-
τήρ, καὶ λυτρωθήσομαι· σὺ γὰρ αἰτεπείδωκας τὸ ἐμὸν ὄφλη.

Canticum octavum. Fornax aliquando.

Trophæum nobis adversus diabolum
crucis figuram dedisti, in qua ejus machi-
namenta, & subtiles ejus astus dissipamus,
clamantes. Benedicite omnia opera Do-
mini Domino.

Gratiam nobis elargitus es, ut possimus
renovari baptismo, confessione, vitæ pu-
ritate, lachrymarum effusione, & vera
germanaque poenitentia, o benigne.

Carnis affectus menti subicere per tem-
perantiam, religiosam exercitationem,
morum emendationem, a malis abstin-
entiam, & indeficientem mandatorum tuo-
rum observantiam servis tuis largire.

Adoptionis tuæ formam nobis impres-
sam, virtute & gratia divini tui Spiritus,
& humanitatis incomprehensæque tuæ bo-
nitatis arte, ut propitiati facili in me
renova.

Despate.

Delictorum disrumpe vincula, & ehi-
rographum peccati ejus qui ad divinum
habitum accedit, dele: hilaritate, devo-
tione & fide orthodoxa fultum illum con-
servans immaculata.

Canti. novum. Genitoris principii expertis.

Vocationi, & sancto habitui condi-
gne conversari, Verbum Dei, mi-
hi præbe: peccatorum sordes, & deli-
ctorum affectus divina tua gratia absterge,
misericors.

Salva me, precor, qui Salvator voca-
ris, puro corde ad te tendentem: &
pravitatis pondere a me amoto, miseri-
corditer me quiescere concede, qui solus
omnipotens misereris.

Christus, ut vere benignus & huma-
nus, divina chrisinata ad se reversis elar-
gitur: divinoque gratiæ throno devote
propinquantibus, munus sinceræ bonitatis
distribuit.

Qui tuæ voluntati æquali concursu ten-
dentem habes potestatem, Evangelii tui
ministros nos esse ostende, Verbum: &
quæ tecum inivimus pacta, sanctorum
tuorum precibus, o vitæ largitor, nobis
tribue.

Despate.

Filium tuum benignum, immaculatum,
precare, sacri Habitūs candidatum ad
Religionis desideratum finem devotissime
Pervenire: te namque illibatam auxilia-
tricem habemus.

Versus similes. Tonus idem.

Cum e ligno.

AD te fide recurrentem, Domine,
per semitas justitiæ tuæ me deduc,
qui solus clemens es, & graviter lapsum
confractumque delictorum copia, Salva-
tor, erige: tua namque fretus ope, An-
gelicum vitæ genus adorior, humane.

Qui bonorum possides fontem, nec
peccatorum vis mortem, sed poenitentiam
propter clementiam tuam immensam,
Christe, fidelibus dispensationem captum
omnem superantem agnoscantibus, elar-
gitus es: suscipe spontaneum divini habi-
tus candidatum, & salva tuæ clementiæ
procidentem.

In te peccati murum transgrediar,
Salvator, & liberabor: tu enim debi-
tum meum exolvisti, & pretio me ca-
Ecc iij

ptivum redemisti proferens benignitatis divitias ; & clementiæ abyssum scaturire jubens , omnibus te celebrantibus , humane.

Omnium curam habes , o bona . *Deiparae.*

In Missa peracto Evangelii Ingressu , abjicit sancti habitus candidatus capitis tegimen , & quas habet in pedibus caligas .

Et ter reverentiam corporis demissione exhibens , stat .

Et post Ingressum , dicimus diei dimissorium : & exinde præsentia Antiphona .

Tonus quartus .

Delictorum meorum chirographum lachrymis meis obliterare , & residuum vitæ tempus in placita tibi pœnitentia consumere vellem : verum seducit me inimicus , & animæ bellum infert , Domine , priusquam funditus peream , salva me .

Quis fluctibus agitur ad portum hunc appellens non evadit ? aut quis dolore jactatus , & procidens hoc remedio non curatur ? omnipotens opifex & infirmorum medice , Domine , priusquam funditus , &c.

Rationalis tui gregis , ovis sum : & ad te Pastorem bonum confugio : require me errantem , Deus , & salva me .

Gloria . Et nunc . *Deiparae.*

Ex omnibus periculis . *Antiph. 2.*

In mystico regenerationis fonte adaptionem nactus , in socordia & sceleribus postquam vitam consumpsi , o bone , nunc ad te clamito . Lachrymarum pœnitentiæ fontem mihi præbe , & sordes delictorum meorum ablue , omnipotens : & valde misericors Salvator .

Gloria . Et nunc .

Peccatorum procella me agitat , Salvator , nec tempestatem amplius sustinere valens , tibi soli gubernatori procido . Velut Petro benignitatis manum mihi extendere , & salva me .

Deiparae.

Calamitatibus nostris erue nos , Mater Christi Dei omnium opificis genitrix : ut tibi cuncti canamus . Salve sola protectio animarum nostrarum .

Antiphonum tertium.

Ubi est mundi affectus ? Ubi fluxarum rerum species ? Nonne hæc cernimus , terram & cinerem ? Quid igitur frustra labore consumimur ? Ut quid mundo non renunciamus , & sequimur clamantem ? Qui vult post me incedere , tollat cruceam suam , & vitam æternam possidebit .

Venite , filii , audite me .

Venite omnes qui laboratis & onerati estis , & ego reficiam vos . Tollite jugum meum super vos , & discite a me ; quia mitis sum , & humilis corde ; & invenietis requiem animabus vestris .

Versiculus. Erravi sicut ovis . Ovis sum rationalis tuis gregis .

Quære illud supra.

Venite adoremus , & procidamus , & ploremus coram Domino qui fecit nos .

Domine , Domine , respice de ca-

μα , καὶ τιμῆς με ἠγόρασας αἰχμαλωτὶδεῖντα , τὸν τῆς ἀγαθότητος ἐπιδεικνύμενος πλεῖστον , καὶ τὴν τῶν ἀσπλαγχνίας ἄβυσσον πηγάζουσαν θελήσας πᾶσι τοῖς ὑμῶσί σοι , φιλάνθρωπε . d Πάντων προσατύεις ἀγαθὴ .

Θεοτοκίον .

5 Εἰς τὴν λειτουργίαν τὴν εἰσόδου γενομένης τῆς Εὐαγγελίας : ὁποβάλλει ὁ μέλλων λαμβάνειν τὸ ἅγιον χῆμα , τὸ ἐκ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ κάλυμμα , καὶ τὰ ἐν τοῖς ποσὶ καλλίγρια .

Καὶ ποιήσας μετανοίας γ' ἔσται .

Καὶ μετὰ τὴν εἰσόδον , λέγομεν τὸ ὁπολυτίκιον τῆς μέρας , εἴτα τὰ παρόντα ἀντίφωνα .

Ηχος δ' .

Ἡθελον δάκρυσιν ἐξαλεῖψαι , τῷ ἐμῶν πταισμάτων Κύριε τὸ χειρόγραφον , καὶ τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς μου , διὰ μετανοίας εὐαρεσῆσαι σοι . ἀλλ' ὁ ἐχθρὸς ἀπατᾷ με , καὶ πολεμεῖ τὴν ψυχὴν μου . Κύριε πρίν εἰς τέλος ἀπόλλωμαι , σῶσόν με : εἰ Τίς χειμαζόμενος καὶ προσέχων τῇ λημένι τέτρωε διασώζεται ; ἢ τίς ὀδυρώμενος καὶ προσπίπτων τῇ ἰατρικῇ τέτρωε θεραπεύεται ; δημιουργε τῷ ἀπάντων καὶ ἰατρὲ τῷ νοσημάτων . Κύριε πρίν .

f Πρόβατον εἰμὶ τῆς λογικῆς σε ποιμένης , καὶ πρὸς σὲ καταφεύγω τὸν ποιμένα τὸν καλὸν , ζήτισόν με τὸν πλανηθέντα ὁ Θεός , καὶ ἐλέησόν με .

Δόξα . καὶ νῦν . Θεοτοκίον .

Εκ παστίων κινδύ . Ἀντίφωνον β' .

Εν τῇ πηγῇ τῇ μυσικῇ τῆς ἀναγεννήσεως ὕποδεσίου λαβὼν καὶ ὁπολυτρώσιν , ἐν ἀμείλῃ τὴν ζωὴν , ἐν παραπτώμασι ἐκ δαπανήσας ἀγαθὴ , νῦν κραυγάζω σοι , δακρύων μετανοίας πηγὴν μοι δάρησαι , καὶ ἀπόπλωσον τὸ ῥύπον τῷ ἐμῶν πλημμελημάτων , πασποδῶσά με σωτὴρ καὶ πολυέλεε .

Δόξα . καὶ νῦν .

Ζάλη ἀμαρτημάτων περιέχει με , Σωτὴρ , καὶ μηκέτι φέρον τὸ κλῆδονα , σοὶ προσπίπτω τῇ μόνῃ κυβερνήτῃ . ὡς τῇ Πέτρῳ τὴν χεῖρά μοι ἐκτενον τῆς φιλανθρωπίας σου , καὶ σῶσόν με .

Θεοτοκίον .

Ρῦσαι ἡμᾶς ἐκ τῶν ἀναγκῶν ἡμῶν , μήτηρ Χριστοῦ τῆς Θεῆς , ἡ πεπῶσα τῇ τῶν ὅλων ποιητῇ , ἵνα πάντες κραζώμεν σοι , χαῖρε ἡ μόνῃ προσασία τῇ ψυχῶν ἡμῶν .

Ἀντίφωνον γ' .

g 6 Ποῦ εἰς τὴν ἡμῶν κόσμῳ προσπάθεια , πᾶς εἰς τὴν προσκαίρῳ φαντασία ; ἐκ ἰδὲ ταῦτα βλέπωμεν γλῶ , καὶ σποδόν ; τί ὅσω κοπιῶμεν εἰς μάτην ; τί δὲ ἐκ ἀρνήμεθα κόσμον , καὶ ἀκολουθῶμεν τῇ κράζοντι ; ὁ θελὼν προφθάλῃαι ὀπίσω μου , ἀναλαβέτω τὸ σταυρὸν μου , καὶ ζωὴν κληρονομήσει τὴν αἰώνιον .

Δεῦτε τέκνα ἀκούσατέ με .

h Δεῦτε πάντες οἱ κοπιῶντες , καὶ πεφορτισμένοι , καὶ γὰρ ἀναπαύσω ὑμᾶς . ἀρατε τὸ ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς , καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ , ὅτι πραῖός εἰμι καὶ ταπεινός τῇ καρδίᾳ : καὶ ὀθήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν .

Στίχος . Επλανήθην ὡς πρόβατον .

Πρόβατον εἰμὶ τῆς λογικῆς σε ποιμένης .

Ζήτει αὐτὸ ἐπάνω .

Δεῦτε προσκυνησώμεν καὶ προσπέσωμεν , καὶ κλαύσωμεν ἐναγίον Κυρίου τῆ ποιήσαντος ἡμᾶς .

Κύριε Κύριε ἐπίβλεπον ἐξ ὕψους καὶ ἰδε , καὶ ἐπί-

συνταγῇ τῶν ἀμπελων αὐτῶν, & κατάρτισαι αὐτῶν, ὡς ἐφύτρεται ἡ ἐδέξια σου.

Δόξα. Θεοτοκίον.

Ἡ μόνη ἀγνή & ἀχραντος παρθένος, ἡ τοῦ Ἀγαλάς πατρὸς.

Ἰ. Εἰπα ἑπερωτᾷ αὐτὸν ὁ ἱερεὺς λέγων.

Τί προσήλθες ἀδελφε, προσπίπτων τῇ ἀγίῃ θυσίᾳ, ἀσκήσει, ἢ τῇ ἀγίᾳ συνοδίᾳ αὐτῇ;

Ἀποκρίσις. Ποθὼν τὸν βίον τῆς ἀσκήσεως, τίμιε πάτερ.

Ερώτησις. Ποθὼς ἀξιοθῆναι τῷ ἀγγελικῷ χάματος, ἢ καταπαύσασθαι ἐν τῇ χορῇ τῶν μοναζόντων;

Ἀποκρίσις. Ναί, τίμιε πάτερ.

Ερώτησις. Οἷος καλὸν ἔργον ἢ μακάριον ἐξελέξω, ἀλλ' ἵνα & τελειώσῃς. πᾶ ὅσα καλὰ ἔργα, κόπῳ κτῶνται, Κ. ἢ πότῳ κατορθοῦνται.

Ερώτησις. Εὐσὶν αὐτῇ γνώμῃ προσέρχῃ τῇ Κυρίῳ;

Ἀποκρίσις. Ναί, τίμιε πάτερ.

Ερώτησις. Ἰ. Μὴ ἐκ τινος ἀνάγκης ἢ βίας;

Ἀποκρίσις. Οὐχί, τίμιε πάτερ.

Ερώτησις. Ἀποτάσῃ τῇ κόσμῳ ἢ τοῖς ἐν τῇ κόσμῳ καὶ ἐντολῶν τῷ Κυρίῳ.

Ἀποκρίσις. Ναί τῷ Θεῷ συνεργουῦντες, τίμιε πάτερ.

Ερώτησις. Παραμένεις τῇ μοναστείᾳ ἢ τῇ ἀσκήσει, ἕως ἡμέρας σου ἀγαπῆς;

Ἀποκρίσις. Ναί, τίμιε πάτερ.

Ερώτησις. Σώζεις μέλει θανάτου ἢ ὑπακούῃ τῇ προσηύῃ, ἢ πάσῃ τῇ ἐν Χριστῷ ἀδελφότητι;

Ἀποκρίσις. Ναί τῷ Θεῷ συνεργουῦντες, τίμιε πάτερ.

Ερώτησις. Τπομένεις πᾶσαν ἐλπίδα ἢ εὐνοχολία τῇ μοιρῇ βίᾳ, ἢ τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν;

Ἀποκρίσις. Ναί τῷ Θεῷ συνεργουῦντες, τίμιε πάτερ.

Ερώτησις. Ἰ. Φυλάττετε σιωπὴν ἐν παρθεσίᾳ ἢ ἀφροσύνην ἢ δόξα;

Ἀποκρίσις. Ναί τῷ Θεῷ συνεργουῦντες, τίμιε πάτερ.

Π. Καὶ εὐδὺς ἡ κατήχησις.

Βλέπε, τέκνον, οἷας συνάθροικας διδῶς τῇ διαποτρῇ Χριστοῦ. ἄγγελοι γὰρ παρέσιν ἀοράτως, ἀναγραφόμενοι τῇ ὁμολογίᾳ σου αὐτῶν, ὡς ἡ μέλλεις ἀπατεῖσθαι ἐν τῇ δατείᾳ παρθεσίᾳ τῇ Κυρίᾳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ. ὕψωμα δὲ σοὶ ὁ Θεὸς λαοπατὴρ ζῶν, ἐν ᾧ καὶ μέμνησιν ἡ τῷ Κυρίῳ πολετρία ὁρμαίνονται. ὁ μαρτυρούμενος ἅπας χρὴ ἀσπασαδαί σε, ἢ ἂν περ δέον ἐκφυγῇ. ἢ ὑποταγῇ τοῖνυν ὅδιν ἄλλο ἐστὶν καὶ εἰπόντα, εἰ μὴ σαυρὴν καὶ θανάτου ἐπαγγελία. γένοιτο δὲ σου ἀπὸ τῆ παρθεσίας ἡμέρας σαυρῶν καὶ ἢ νεκρῶν καὶ τῷ κόσμῳ, διὰ τὴν τελειότητα τῆς ὑποταγῆς. ὑποταγῇ γὰρ γονύσῃ, ἀδελφοῖς, γυναικί, τέκνοις, πατράσι, συγγενεῖς, ἑταίροις, φίλοις, συνθεσὶ τοῖς κόσμῳ, θανάτοις, φροτίσι, κακοῖσι, ὑπάρξεσι, τῇ κερῇ καὶ ματαίᾳ ἡδονῇ, καὶ δόξῃ. καὶ ἀπαρῆσθαι ἡ μένος ταῖς προσημέταις, ἀλλ' ἐπὶ τῇ σιωπῇ ψυχῇ, καὶ τῇ φωνῇ τῷ Κυρίῳ. καὶ λέγουσαν ὡς τις θείας ἀπὶ σωμαίλῃ, ἀπαρῆσθαι αὐτῇ, & ἀρᾶται θάνατον αὐτῇ, καὶ ἀπολυθείσθαι. εἰ ἂν ἀληθῶς ἀπολυθεῖν αὐτῇ ἡρετίσῃ, καὶ ἐν ἀληθείᾳ ἐληθῶν αὐτῇ μαθητὴς ἐπιποθεῖς, ἐτοιμάσῃ τὸν παρόντα, μὴ πρὸς ἄλλον, μὴ πρὸς ἀμελεῖσθαι πρὸς ἑσθας, μὴ πρὸς ἄλλο τι. τῇ ἐπὶ γῆς περπατῇ & ἀπολαύσῃ, ἀλλὰ πρὸς ἀγῶνας Πνευματικῶν,

lo, & vide : & visita vineam istam : & perfice eam quam plantavit dextera tua.

Gloria. Despara.

Sola pura & illibata Virgo.

Et. Paterno sinus.

Mox Interrogat eum Sacerdos, dicens.

Ut quid accessisti, Frater, procidens sancto Altari, & sanctæ huic Societati?

Responsio. Monasticæ vitæ desiderio, venerande Pater.

Interrogatio. Cupis Angelico habitu ornari, & Monachorum cœtui aggregari?

Responsio. Quam maxime, venerande Pater.

Interrogatio. Vere bonum & beatum opus elegisti, si perfeceris tamen : bona namque opera comparantur labore, & dolore absolvuntur.

Interrogatio. Spontanea animi sententia ad Dominum accedis?

Responsio. Ita, venerande Pater.

Interrogatio. Num ex necessitate quampiam, aut facta tibi vi?

Responsio. Non, venerande Pater.

Interrogatio. Renuncias mundo, & his quæ in mundo sunt, secundum Domini præceptum?

Responsio. Ita, Deo cooperante, venerande Pater.

Interrogatio. Perseverabis in Monasterio, & exercitiis vitæ religiosæ, ad extremum usque vitæ spiritum?

Responsio. Ita, venerande Pater.

Interrogatio. Observabis ad mortem usque obedientiam Superiori, & toti in Christo Fraternitati?

Responsio. Ita, Deo cooperante, venerande Pater.

Interrogatio. Sustinebis omnem afflictionem & angustiam vitæ religiosæ propter regnum cælorum?

Responsio. Ita, Deo cooperante, venerande Pater.

Interrogatio. Custodies teipsum in virginitate, temperantia, & devotione?

Responsio. Ita, Deo cooperante, venerande Pater.

Et statim subditur instructio.

Vide, fili, quæ pacta cum Domino Christo inis. Adhuc enim Angeli promissa tua, quæ & in secundo adventu Domini nostri Jesu Christi a te sunt repetenda, invisibiliter describentes. Vitam itaque perfectissimam, ad cujus instar Domini conversatio exprimitur, ob oculos pono : contestatus, & quæ te amplecti, & quæ averfari necesse est. Renunciatio igitur nihil aliud est, juxta dictum illud, nisi crucis & mortis professio. Hoc igitur etiam a præsentis die firmiter conficue, ut per renuntiationem perfectam in crucem agaris, & moriaris mundo. Renuncias enim parentibus, fratribus, uxori, filiis, patribus, cognationibus, societatibus, amicis, conviviis mundo, turbis, possessionibus, divitiis, inani voluptati, & vanæ gloriæ. Nec tantum præfata abnegas, verum & tuam ipsam animam, juxta vocem Domini dicentem : Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Si ergo eam sequi elegisti, & si ejus discipulus vere vocari desideras : disponere ab hoc temporis momento non ad requiem, non ad inquam, non ad cibos, non denique ad reliqua quæ jucunda, aut usu suavia sunt super terram, sed ad spiritualia certamina, ad carnis continen-

tiam, ad animæ expurgationem, ad utilem paupertatem, ad commodum lucrum, ad tristitia cuncta & laboriosa luxuriantis in Christo vitæ. Etenim & esurire tibi necesse est, & sitire, & nudum esse, injuriis, calumniis, & opprobriis affici, exprobrari, abjici, & aliis molestiis, quibus vita hæc quæ secundum Deum est insignitur, circumferri. Cumque hæc omnia sustinueris, gaude, inquit, quia merces tua magna est in cælis. Gaudio gaude, & exultatione exulta: quia hodie elegit te, & separavit Dominus Deus a vita mundana, & velut in conspectu suo posuit, in agmine Monastici Ordinis, in exercitu Angeliformi vitæ, in culmine conversationis cælestia imitantis. Ipsi Angelice deservire, ipsi ex integro obsequi, cælestia sapere, superna quærere tibi incumbit. Nostra enim conversatio, ait Apostolus, in cælis est. O novam vocationem! o mysterii donum! Secundum baptismum suscipis hodie, Frater, ex abundantia donorum clementissimi Dei, & a peccatis tuis purgari: filius lucis evadis, & congaudet ipse cum sanctis Angelis suis Christus Deus noster tuæ pœnitentiæ gratia, & vitulum saginatum tibi maculat. Digne igitur tua vocatione ambula, extrica te a vanarum rerum affectu, deorsum te trahentem cupiditatem avertere, omnem tuum amorem ad cælestia transfer, neque omnino ad ea quæ retro sunt convertaris; ne sicut uxor Lot statua salis fias, vel ut canis ad vomitum remeas; ne in te Domini verbum impleatur: Quia nullus mittens manum ad aratrum, & respiciens retro, aptus est ad regnum cælorum. Nec enim modicum imminet tibi periculum, si præfata pollicearis, & deinceps pollicica parvipendas: aut si ad priorem vitam revertaris, aut a Patre separeris, & a societate Fratrum exercitiis religiosi vacantium, aut si etiam in Monasterio perseveres, cum contemptu tamen & negligentia dies tuos transigas: quandoquidem graviores multo quam prius pœnam subibis in tremendo & incorrupto Christi tribunali, quanto gratiam abundantiorē receperis. Et felicius tibi contigisset, juxta sacrum verbum, non vovere, quam vovere, & vota non perolvere. Neque iterum in animum inducas, quasi præcedenti tempore mora quam hic egisti, satis tibi adversus contrarias inimici potestates decertatum sit, quin potius certus sis, te ab hinc majora luctu certamina subiturum. Nusquam autem prævalebit hostis, si te valida fide & dilectione ad ducem tuum Christum, & ad omnem obedientiam & humilitatem rectitudine, circumvallatum inveniat. A te propterea longius abeat omnis inobedientia, contradictio, superbia, dissidium, zelus, invidia, ira, clamor, blasphemia, furtiva comestio, loquendi libertas, privata amicitia, vaniloquium, contentio, murmuratio, susurratio, privata possessio cujuscumque rei, & alia cuncta nequitiae genera, propter quæ ira Dei venit in talia operantes, & per ipsa radices mittere molitur animarum corruptor. Ex adverso potius sanctis decencia comparare fraternum amorem, quietem, mansuetudinem, pietatem, verbi sacri meditationem, lectionem, cordis custodiam a pravis cogitationibus, secundum vires tuas laborem, continentiam, patientiam usque ad mortem: de quibus patri tuo spiritali jam argumenta velut pignora prius exhibuisti, & ultimo o-

πρός ἐγκράτειαν σαρκός, πρὸς κάθαρσιν ψυχῆς, πρὸς πτωχείαν εὐτελή, πρὸς πένθος ἀγαθόν, πρὸς πάντα τὰ λυπηρὰ καὶ ἐπίπονα τὸ χαροποῦ καὶ Θεὸν ζῶντος. καὶ ἵδὲ πεινᾶσαι ἔχεις, καὶ διψᾶσαι, καὶ γυμνητῆσαι, ὑβριδῆναι τε καὶ χλευαδῆναι, ονειδιδῆναι τε καὶ διαχθύναι, καὶ πολλοῖς ἄλλοις πειραθῆναι λυπηροῖς, οἷς ἡ καὶ Θεὸς ζῶν χαρακτηρίζεται, καὶ ὅταν ταῦτα πάντα πάθῃς, χαίρει φησὶν, ὅτι πολὺς ὁ μισθός σου ἐν τοῖς ἔργοις ὑπάρχει. χαρὰ δὲ οὖν χαίρει ὁ ἀγαλλιάσει ἀγαλλῶν ὅτι σήμερον ἐξελέξατό σε καὶ διεχώρισε Κύριος ὁ Θεὸς ἀπὸ τῶν κόσμων ζῶντος, ἐξέτετο ὡς ἐν ποσσὶν αὐτοῦ, ἐν τῇ παραστάσει τῇ μοναδικῇ τῆς ζωῆς, ἐν τῇ στρατείᾳ τῇ ἀγγελοειδῆς ζωῆς, ἐν τῇ ὕψει τῇ ὑπερομιμῆντι πολιτείᾳ, αὐτῷ ἀγγελικῶς λατρεύειν, αὐτῷ ὁλοκλήρως δουλεύειν. τὰ ἄνω φρονεῖν χρὴ, τὰ ἄνω ζητεῖν. Ἰμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα καὶ τὸ Ἀπόστολον ἐν ὑπεροχῇς ὑπάρχει. ὡς τῇ καὶ κλήσεως. ὡς τῇ δωρεᾷ τῇ μυστηρίῳ. Δεῦρον βάπτισμα λαμβάνεις σήμερον ἀδελφε, τῇ περισσίᾳ τῇ φιλανθρωπῶ. Θεὸς δωρεῶν, καὶ τῇ ἀμαρτιῶν σου καθάρῃ, καὶ υἱὸς φωτὸς γίνῃ καὶ αὐτὸς Χεῖρς ὁ Θεὸς ἡμῶν συγχαίρει μὲν τῇ ἀγίᾳ αὐτῷ ἀγγέλων ἐπὶ τῇ σῇ μετανοίᾳ, δύνῃ σοι τὸ μῆχος τὸν σιγῶν. Ἀξίως λοιπὸν τῆς κλήσεως περιπάτησον, ἀπαλλάγηθι τῇ ματαιῶν προσπαθείας. μίσησον τὸ πρὸς τὰ κάτω ἔλκυσαν σε ἐπιθυμία, ὅλον σε αὐτῷ τὸ πόθος μετατίθες πρὸς τὰ ἄνω. μὴ δὲ ὅλως στραφῇς εἰς τὰ ὀπίσω, ἵνα μὴ γένη σῆλη ἀλός, ὡς ἡ γυνὴ τῇ Λὼτ, ἡ ὡς κύνων ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ ἐμετὸν ἐπιστρέφων. μὴ πληρωθῇ ἐπὶ σὲ ὁ λόγος τῇ Κυρίου. Οἱ ἐδείς βαλὼν τῇ χεὶρ αὐτῷ ἐπὶ ἄροτρον, καὶ στραφείς εἰς τὰ ὀπίσω, ὁ Θεὸς ἐστὶν εἰς τὸ βασιλείᾳ τῇ ἡρώων. καὶ ἵδὲ ἐστὶ σοι μικρὸς ὁ κίνδυνος ἐπαγγελλομένην νῦν πάντα τὰ προειρημένα φυλάττειν: ἔπειτα καπολιγωρῆσαι τὴν ἐπαγγελίαν, καὶ ἡ πρὸς τὸ πρότερον βίον ἐπαναδραμεῖν, ἡ τῇ Πατρὶ χαλεπῶναι, καὶ τῇ συσασκεμένῳ ἀδελφῶν, ἡ μένοντα καὶ καταφρονητικῶς ζῆσαι τὰς ἡμέρας σου. ἐπὶ βαρστέρας ἔξεις τὰς διδύμας παρὰ τὸ πρὶν ἐπὶ τῇ φοβεροῦ ἀπαρалоγίσαν βήματος τῇ Χεὶρ, ὅσων πλείονος χεῖρος ὑποτάλεις ἄρτι: καλὸν σοι ἦν ὡς τὸ λόγιον, μὴ ὀξῆσαι. ἡ ὕψαισαι, καὶ μὴ ὑποδοῦναι. μὴ δὲ πάλιν νομίσης, ὡς διὰ τὴν προλαβόντος χρόνου τῆς ἐνταῦθα σου ἡγετῆρος ἰκανῶς ἠγωνίσαν πρὸς τὰς ἀοράτως δυνάμεις τῇ χεὶρ. ἀλλὰ γίνασκε ὅτι μάλλον ἀπὸ τῆς δεῦρο ἐξεδέχονται σε μέζοντες ἀγῶνες τῆς πρὸς αὐτὴν πάλης. ἰσχύει δὲ καὶ σὺ ὑδαμῶς πεφραγμένον σε δύνεισκων, τῇ τε πρὸς τὸ ὁδηγουμένῳ σε κραταιᾷ πίστει καὶ ἀγάπῃ, καὶ τῇ πρὸς πάντας ὑπακοῇ καὶ ταπεινώσει ὀβιότητι. διὰ τὸ τοῦ ἀπὸ σὲ ἀνγκοῖα, ἀντιλογία, ὑπερηφανία, εἰς, ζήλος, φθόνος, θυμὸς, κραυγὴ, βλασφημία, λαθροφραγία, παρρησία, μερικὴ φιλία, περπερία, φιλοκενία, γοργυσμός, φθονισμός, ἐπὶ κτήσεις ἰδὲ ζῆσος οἰκτρὰ πράγματα, καὶ τὰ ἄλλα πάντα τὰ κακίας εἰδὴ διὰ ἄρχεται ἡ ὁργὴ τῇ Θεοῦ ἐπὶ τῇς ταῖς τοιαῦτα πράσσοντας, καὶ ῥαζοῦν ἄρχεται ἐν αὐτοῖς ὁ τῇ ψυχῶν φθορεὺς. Μάλλον γὰρ αὐτῶν, κτῆσαι τὰ πρότερον ἀγίοις, φιλαδελφίαν, ἰσχυρίαν, ἐπὶ κτήσεις, ἀλάβειαν, μελέτην τῇ θείᾳ λογίᾳ, ἀνὰ γνῶσιν, τήρησιν καρδίας ἐκ ῥυπαρῶν λογισμῶν, ἐργασίαν τῇ καὶ δυνάμει, ἐγκράτειαν, ὑπομονὴν μέχρι θανάτου, ἐφ' ᾧ Πατὴρ τὰς σκωθῆκας σου ἰδὼν πρῶτον καὶ τελευτῶν ἐξαγγέλια τῇ τῆς καρδίας σου κρυπτῶν, καὶ ὡς αἱ θεῖαι ὑποδείκται

ἐξ-

ἡγορεύουσιν. ἑβαπτίζοντο γάρ, φησιν, ἐξομολογέ-
μφοι τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν.

Ταῦτα πάντα ὑποκαθολογῆς, ἐπ' ἐλπίδι τῆς
δυνάμεως τοῦ Θεοῦ, ὃς ἐν ταύταις ταῖς ὑποσχέσεσι θε-
καρτερεῖν συντάσῃ μίχελ τέλους ζωῆς, χάριτι Χριστοῦ.

Ἀπόκρισις. Ἰ. Ναὶ τοῦ Θεοῦ συνεργουῦτος, τίμιε
Πάτερ.

Εἴτα λέγει ὁ Ἱερὺς τὴν ἐν χλῷ ταύτῃ.

Ο Πατριάρχων ἐν Θεὸς ὁ πολυέλεος, ὁ πᾶσι
χρηστὰ ἀπλάγχνα τῆς αὐτῆς ἀντιχεινίσας ἀγαθό-
πιτος ὑπαυοῖγων παντὶ τῇ προσερχομένῳ αὐτῷ πόθῳ
καὶ ἀγάπῃ θερμῇ, ὁ εἰπὼν, ὅτι ἐπιλήσεται ῥυμὴ τῆς
ἐγκονα αὐτῆς, ἡ ἐγὼ ἐκ ἐπιλήσομαι σε, ὁ καὶ τὸν
πρόδοξιν εἰδὼς, καὶ τῇ προδίδει σε ἐπιβαλὼν τὴν παρ
αὐτῆς δυνάμειν ἀπὸς ἐκπλήρωσιν τῆς αὐτῆς ἐστολῶν. ἐ-
πιλάβοιτο, καὶ ἐπαγκαλίσαιτο, καὶ ὑπερασπίζῃ, καὶ
γένοιτό σοι τῆχος ὁχυρὸν ἀπὸ προσώπου ἐχθροῦ, πί-
τρα ὑπομονῆς, παρακλήσεως ἀφορμῇ, ὑποτίνας χο-
ρηγός, ἐν ψυχῆς πορισμός, ἀνδρείας συναγωνιστής,
συνκοιταζόμενος, συναρισάμενος, γλυκαίνων καὶ δι-
φραίνων σε τὴν καρδίαν τῇ παρακλήσει τῆς ἀγίας αὐ-
τῆς Πνεύματος, ἀξιών σε καὶ τῆς μετέδωκε τῆς ἀγίας
ὁσίων πατέρων ἡμῶν Ἀντωνίου, Εὐθυμίου, Σάββα,
καὶ τῶν συν αὐτοῖς. μετ' ὧν ὁ κληρονομήσεις τὴν βασι-
λείαν τοῦ ἁγίου, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῇ Κυρίᾳ ἡμῶν.
ὅτι ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος, καὶ ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δυνά-
μις, σὺν τῇ Πατρὶ, καὶ τῇ ἀγίᾳ Πνεύματι.

Εἴτα σφραγίζει ὁ Ἱερὺς τὴν κεφαλὴν τοῦ κατηχε-
μένου γ. καὶ μὴ τὸ κατασφραγίσαι λέγει.

Τοῦ Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν.

7 Καὶ γραφεὶς, καὶ ἀ-
νατολὰς λέγει.

Ο ὦν Δέσποτα παντοκράτωρ, ὕψιστε Βασιλεῦ τῆς
δόξης, ὁ μὴ τὸ ζῶντος καὶ ἐνυπασάτω σε Λόγῳ,
ὁ παρὰ σὲ ἐκπορευόμενος Πνεύματος τὸ ἀληθείας
κυριεύων πάσης κτίσεως ὁρατῆς καὶ ἀοράτου. ὁ Θεὸς
ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ Χερυβίμ, καὶ τῇ τρισαγίᾳ φω-
τὶ ὑπὸ τοῦ Σιραφίμ ἀνυμνούμενος ἀκαταπαύσας, ὁ πα-
ρενήκασιν χίλια χιλιάδες, καὶ μυρία μυριάδες ἀγίων
ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων στραταί, Σὺ εἰς τὸ φῶς, τὸ φωτί-
ζον πάντα ἀνθρώπων ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. διὰ τὴν
ἀγάπην σου πᾶσι τοῖς ἀγίοις Θεοτοκῇ, καὶ ἀειπαρθένῃ Μαρίας, καὶ
πᾶσι τῆς ἐκκλησίας τοῦ πρωτοτόκου ἐν
Ιερουσαλὴμ, ἐπὶ βλεφῶν ἰδέσθαι ὁμῶς ἐπὶ τὴν πατρί-
ν σου δάμνα σε, ὅς σε σὺνέδρετο, καὶ καθωμολόγησεν
ἐν ὧν πολλῶν μαρτύρων, συναφῶν τῇ δακρυδέντῃ
αὐτῇ ἐκ προγόνων χαρίσματι τῆς υἱοθεσίας, καὶ τῆς
βασιλείας σε διὰ τὴν ἀγίου βαπτίσματος τὸ μοναδικὸν
τὸ ἐκ ἀγγελουδῆς ἐπαγγελμα ἀκατάσχετον τετελε-
σμένον ἐπὶ τὴν ἀκρότητον καὶ πνευματικὴν πέρας τὴν
εἰς τὴν πίστιν. ἐν δυνάμει σου αὐτὸν τῇ σφῇ κράτει τὴν
ἐνδύσας, καὶ ἐνδύσας αὐτὸν τὴν παροπλίαν τοῦ ἁ-
γίου σου Πνεύματος, ὅτι ἐκ ἐστὶν αὐτῷ ἡ πάλιν
ἀπὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ ἀπὸς πᾶς ἀρχάς, ἀπὸς
τὰς ἐξουσίας, ἀπὸς τὰς κοσμοκράτορας τοῦ σκό-
τους τοῦ αἰῶνος τοῦτου, ἀπὸς τὰ πνευματικὰ τὴν
πονηρίαν. περιζώσον τὴν ὁσφυν αὐτοῦ δυνά-
μει ἀληθείας, καὶ ἐνδύσον αὐτὸν θάρακα δι-
καιosuνης, καὶ ἀγαλλιάσεως, καὶ ὑπάκουσον τῶν ποδῶν
Εὐδοκίᾳ.

mnium cordis tui secretorum enunciatio-
nem: sicut divina eloquia innunt. **B**a-
ptizantur enim, inquit, confitentes pec-
cata sua.

Cetera hujusmodi sic polliceris in spe
virtutis Dei, & his pollicitis statutum te
pacisceris, usque ad vitæ terminum, cum
gratia Christi?

Responsio. Ita, Deo cooperante, vene-
rande Pater.

Mox dicit Orationem hanc Sacerdos.

Miseror & valde misericors Deus,
qui illibata investigabilis suæ boni-
tatis viscera, omni, desiderio & ferven-
ti charitate ad se accedenti aperit: qui
dixit quia mulier filiorum suorum obli-
visceretur, & non obliviscar tui: ille qui
desiderium tuum novit, & proposito tuo
virtutem adjecit ad mandata sua adim-
plenda: suscipiat, amplectetur, protegat
te, & fiat tibi murus munitissimus a fa-
cie inimici, patientiæ petra, consolatio-
nis minister, perseverantiæ promptua-
rium, alacritatis provisor, roboris animæ
comnilito: tecum decumbat, tecum sur-
gat, dulcedine perfundens & exhilarans
cor tuum consolatione Sancti sui Spiritus:
dignum etiam te reddat partis Sanctorum,
& Beatorum Patrum nostrorum, Antonii,
Ephymii, Sabbæ, & aliorum: cum qui-
bus regni cælorum hæreditatem obtinebis:
in Christo Jesu Domino nostro, cui glo-
ria, & potestas, & imperium, & virtus,
cum Patre, & Sancto Spiritu.

*Deinde sic instructi Sacerdos per caput
signat: & postquam signaverit, dicit.*

Dominum precemur.

*Et ad Orientem versus
precatur.*

Omnipotens Domine, rex excelsæ
gloriæ, qui cum vivente & in te
subsistente Verbo, & veritatis Spiritu a
te procedente, omni creaturæ visibili &
invisibili dominaris: Deus, qui sedes su-
per Cherubim, & ter sancta voce a Se-
raphim incessanter collaudaris: cui assi-
sunt millia millium, & decies centena
millia sanctorum Angelorum, & Archan-
gelorum exercitus. Tu es lux quæ
illuminat omnem hominem venientem in
hunc mundum. Rogatus propterea a san-
cta Dei genitrice & semper virgine Ma-
ria, & ab omni cælesti Ecclesia primo-
genitorum Hierusalem: oculo propitio
respice ad humilitatem servi tui, qui pa-
uus est, & coram pluribus testibus vo-
vit adjungens donatæ sibi a progenitori-
bus gratiæ adoptionis, & regni per san-
ctum Baptismum promissi, Monasticam
& Angeliformem professionem, immo-
tam & perfectam futuram in angulari &
spirituali petra fidei tuæ. Virtutis tuæ
fortitudine corrobora illum, & indue il-
lum Sancti Spiritus tui armaturam: quia
non est illi colluctatio adversus carnem
& sanguinem, sed adversus principes &
potestates, adversus mundi rectores
tenebrarum sæculi hujus, adversus
spiritalia nequitie. Circumcinge lum-
bos ejus virtute veritatis: & indue
eum lorica justitiæ & exultatio-
Fff

niſ, & calcea pedes ejus in præparatione Evangelii pacis. Suggere ut assumat clypeum fidei, in quo poſſit omnia tela nequiſſimi ignea extinguere, & galeam ſalutis ſumere, & gladium ſpiritus, quod eſt verbum tuum, & pro eo deprecatur gemitibus cordis inenarrabilibus. Eleſtis tuis annuera, ut fiat vas eleſtionis, filius & hæres regni tui, filius lucis & diei, ſapientiæ, juſtitiæ, ſanctificationis, redemptionis. Adapta eum quaſi ſonorum inſtrumentum, & jucundum ſpiritus Sancti pſalterium: ut veterem hominem, qui verſpellis ſerpentis errore libidinoſo corrumpitur, inulto ſibi proſectu comparato exutus, novum Adam ſecundum Deum in ſanctitate & juſtitia creatum, induat. Confirma illum, ut ſemper ſtigmata & crucem Jeſu portet in corpore ſuo, per quæ mundus illi crucifixus eſt, & ille mundo. Efforma in eo verum virtutis ſpecimen, & non hominum, aut ſui ipſius propriam complacentiam: in patientia pietatem, in pietate vero amorem fraternum & obedientiam. Da illi gratiam ut vigilans, operans, dormiens, & exurgens, in pſalmis & canticis ſpiritualibus puro te corde contempletur, & adoret te, ſolum viventem, & verum Deum, ad gaudium animæ nulla ratione explicandum.

Quia tuum est regnum, & imperium,
& potestas: & tibi convenit omnis glo-
ria, honor, & adoratio: Patri, & Fi-
lio, & sancto Spiritui: nunc & semper,
& in sæcula sæculorum. Amen.

Alba Oratio.

Domínou přecemur.

S ANCTE DOMINE VIRGUTUM , PATER DO-
mini nostri Jesu Christi, servo tuo a-
te ad spiritualem thalamum advocato be-
nedic: sanctum tuum servum fieri præsta:
edoce illum; infunde illi principalis Spi-
ritus tui gratiam & intelligentiam; in
bello adversus invisibilem hostem illum
corroborâ: insurgentes in eo carnis im-
petus potenti sua virtute deprime. Da
illi ut tibi placeat, ad laudem & gloriam
tuam indeficienter celebrandam, ad tem-
pestivos hymnos, & preces acceptabiles,
ad consilium rectum, ad cordis humilita-
tem, ad opera studiosæ viæ, mansuetu-
dinis, & veritatis. Concede illi ut tibi
placitus sit in suavitate, in dilectione,
in perfectione, in scientia, in fortitudine:
& hymnos gloriamque & preces in odo-
rem suavitatis tibi offerat. Vitam ejus
perficere in sanctitate & justitia, ut per
indivisam & immaculatam tecum uno-
nem cæleste regnum nanciscatur. Gratia
& misericordia unigeniti Filii tui, cum
quo benedictus es: cum sanctissimo, &
bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc &
semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Deinde extendens manum Sacerdos por-
sus sanctum Evangelium, dicit.

Ecce hic Christus invisibiliter adest. Vide, te a nullo cogi, ut ad habitum suscipiendum accedas: vide, propria animi sententia te Angelicum hunc habitum expetere.

αὐτῷ ἐν ἐπιμασίᾳ τῷ Εὐαγγελίῳ ἡ εἰρήνης · σὸς
φίσις αὐτὸν ἀναλαβεῖν ἢ θυρῶν ἡ πίστεως, ἐν αἷ-
ματι τοῦ θανάτου πάντα τὰ βίβη τῷ πονηρῷ τὰ πικυρω-
μένα σβῆσαι, καὶ τῷ περικεφαλᾷ τῷ σωτηρίου
δέξασθαι, καὶ τῷ μάχαιρῳ τῷ Πνεύματος, ὁ ἵε-
ρήμα σου, ἀντιλαμβάνομαι τοῖς ἀλαλήτοις ἡ καρ-
δίας αὐτῶν σπαραγμοῖς. σωμαρίθμησον αὐτοὺς τοῖς ἐκ-
λεκτοῖς σου, ἵνα γίνῃται σωτὴς ἐκλογῆς σου, Τίος
καὶ κληρονομός ἡ βασιλείας σου, Τίος φῶς καὶ ἡμέ-
ρας, σοφίας, δικαιοσύνης, ἁγιασμοῦ, ἀπολυτρώσε-
ως. κατασκευάσον αὐτοὺς, ὅργανοι ἐναρμόνιοι, ψαλ-
τήριον τερπνὸν ἢ ἁγίου Πνεύματος ἀπολυτρώσεως,
κατασκευάσον αὐτοὺς, ὅργανοι ὅπως ἐνταῦθα με-
τὰ προκοπῇ ἀπεκδυσάμενος τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον,
ἢ φθειρόμενος καὶ τῷ φιλήδονον ἀπάτῃ τῷ πολυμόρ-
φῳ ὄφει, ἐκδύσῃται τὸν νέον Ἀδάμ τὸν καὶ Θεὸν κτι-
θέντα ἐν ὁσιότητι, καὶ δικαιοσύνῃ, σφραγίσαν αὐτὰς
πάντοτε τὰ σέγματα, καὶ τὸν σταυρὸν τοῦ Ἰησοῦ βασι-
λεῖν ἐν τῷ σώματι αὐτῶν, δι' ὃν αὐτῇ ὁ κόσμος ἐ-
σταύρωται, καὶ αὐτὸς τῇ κόσμῳ. μόρφωσον ἐν αὐτῇ
ἀρετῇ ἀληθινῇ ἁγνείῃ, καὶ μὴ ἀρίσκειαν ἀνδρώπων,
ἢ ἀπαρίσκειαν. ἐν τῇ ὑπομονήτῃ δισέβειαι, ἐν ᾗ
τῇ δισέβειᾳ φιλαδελφίᾳ καὶ τῷ ὑπακούῃ. χαρίτω-
σον αὐτοὺς, ἀγρυπνοῦντα, ἐργαζομένους, καθυμένοντα,
ἀνιστάμενος, ἐν ψαλμοῖς, καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς ἀγ-
γελικαῖς ἐνοπτεριζομέναι σε ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ, καὶ
προσκυνῶν σε τὸν μόνον ζῶντα καὶ ἀληθινὸν Θεόν, εἰς
χαρὰν αὐτῶν ἀνεκδέχῃ.

Ὅτι σὺ ἔστιν ἡ βασιλεία, καὶ τὸ κράτος, καὶ ἡ ἐξουσία, καὶ σοὶ ἀρέσκει πάντα δοξαί, τιμὴ, καὶ προσκυνήσεις. τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

τ Εὐχή ἑτέρα. Τῷ Κυρίῳ δειδωμένῳ.

Α Γιε Κυεε γρ̃ δωκιμων, ο πατηρ τῃ Κυεία
 ἡμῶν ἰσῷ Χειρῷ, ἀλόγησον ἢ δῆλόν σε
 δε προσκαλίσω εἰς τὸν Πνῶματικόν σου τυμ-
 φῶνα, καὶ καταξίωσον αὐτὸ εἶναι σουδσιον δῆλον, σό-
 φισον αὐτῷ, ἐπὶ χει αὐτῷ ἢ παρὰ ἢ ἡγεμονικῶς Πνῶ-
 ματος χάριτι καὶ σωῖσιν. ἐρίχυσον αὐτὸν εἰς ἢ κατὰ
 ἢ αἰωρῶν ἐχθροῦ πόλεμον. πῶς ἐκ ἢ σαρκὸς ἐπαρα-
 τῶσαι τῇ κραταιᾷ δυνάμει σε κατὰβαλε. δὸς αὐτῷ
 ἀρεταῖν σοι, εἰς αὐτοῦ καὶ δοξολογίαν ἀδιάλειπτου,
 εἰς ἡμῶν ἀκαίρους, εἰς ἀχάς ἀπροσδίκτους, εἰς βε-
 λῶν ὀφθῶν, εἰς καρδίαν ταπεινῶν, εἰς ἀρᾶξιν ζωῆς
 καὶ ἀφρόντητος, καὶ ἀληθείας. καταξίωσον αὐτὸ ἀρε-
 τῶν σοι ὡς ἀφρόντητι, ὡς ἀγάπῃ, ὡς πλειότητι, ὡς
 ἡπιστάμῃ, ὡς ἀνδρείᾳ καὶ ἀποφορεῖν σοι ὕμνος, καὶ δο-
 ξολογίας, καὶ ἀχάς, εἰς ὁσμῶν ἐκδοίας. τελειώσον
 αὐτὸ τῶν ζωῶν ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ ἵνα δι' ἀφῶ-
 ρατος, καὶ ἀκλήδων τῶν εἰς σὲ ἔνωσιν, καταξίω-
 σῇ τῆς ἐκπαρτίου σου βασιλείας χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς,
 καὶ φιλοφροσύνῃ τῶν μοτογιῶν σὺ Γίῳ, μετ' ἢ ἀλό-
 γητός ἐι, σὺ τῷ παραγίῳ, καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζωοποιῷ σε
 Πνῶματι. σὺ καὶ αἰ, καὶ εἰς πῶς αἰῶνας ἢ αἰῶνων. ἀμὲν.
 γ Εἶπα ἐκτείνας τῶν χειρᾶ ο ἱερὺς εἰς τὸ ἄ-
 γιον Εὐαγγέλιον λέγει.

Υ Εἰπε ἰακείρας τῷ χεῖρα ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἄ-
γων Εὐαγγέλιον λέγει .

Ιδοὺ ὁ Χεῖρος ἀοράτως ἐνπαῦθα πάρις. βλέπε, ὅτι ἐδῶς σὺ ἀναγκάζεις ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ γῆμα. βλέπε, ὅτι σὺ ἐκ ἀποθέσεως θέλεις τὸ ἀγγελικὸν γῆμα τὐτο.

Αποκρίσις.

Ναὶ τίμιε πάτερ, ἐκ ἀποδείξεως.

Καὶ μὴ τὸ σωτήριον λαβεῖν. λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ ἱερεὺς.
Λάβε τὸ φαλλίδιον, καὶ ἐπίδος μοι αὐτό. καὶ ἐπι-
δόντος αὐτῆς τὸ φαλλίδιον τῇ ἡγμένῃ. λέγει πρὸς
αὐτὸν πάλιν ὁ ἱερεὺς.

Ἰδὲ ἐκ τῆς χειρὸς τῆς Χειρὸς λαμβάνεις αὐτό. βλέ-
πει τίνι προσέρχῃ, τίνι σωτήριον, καὶ τίνι ἀποτάσῃ.

Καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς τὸ φαλλίδιον ἐκ τῆς
χειρὸς τῆς ἡγμένης, λέγει.

Εὐλογητὸς ὁ Θεός, ὁ θέλων πάντας ἀνθρώπους σω-
θῆναι, καὶ εἰς τὴν αἰῶνα. ἀμήν.

Εἴτα καυχῶνται αὐτὸν σαυροειδῶς, λέγων ἔτι.

Ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν, ὁ δεῖνα, κείρεται τὴν κόμην καὶ
κεφαλῆς αὐτῆς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁ-
γίου Πνεύματος. εἰπὼν ὑπὲρ αὐτοῦ, τὸ, Κύριε ἐλέησον.

Ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν, ὁ δεῖνα, ἐνδύεται χιτῶνα
δικαιοσύνης καὶ ἀγαθίας τῆς μεγάλης καὶ ἀγγελικῆς
χήματος ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁ-
γίου Πνεύματος. εἰπὼν ὑπὲρ αὐτοῦ, τὸ, Κύριε ἐλέησον.

Ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν, ὁ δεῖνα, λαμβάνει τὸ παλί-
ον τῆς μεγάλης καὶ ἀγγελικῆς χήματος εἰς πολλὴν ἀσφα-
λείας, καὶ σεμνότητος. ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ
Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. εἰπὼν ὑπὲρ αὐτοῦ,
τὸ, Κύριε ἐλέησον.

8 Ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν, ὁ δεῖνα, ἐνδύεται δὲ τὸ περικεφάλιον
καὶ ἀκακίας, εἰς περικεφαλαιὴν ἐλπίδος ἐν ὀνόματι τοῦ
Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. εἰπὼ-
ν ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ, Κύριε ἐλέησον.

9 Ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν, ὁ δεῖνα, λαμβάνει 9^{ον} ἀνάλα-
βον ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύ-
ματος. ἀναλαμβάνων τὴν σαυρὸν αὐτῆς ἐπὶ τῶν ὤμων, καὶ
ἀκολουθῶν τῇ Δεσποτῇ Χειρὶ. εἰπὼν ὑπὲρ αὐτοῦ, τὸ,
Κύριε ἐλέησον.

10 Ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν, ὁ δεῖνα, περιζώννεται τὴν ὀσφύ-
αὐτῆς καὶ διασπῶν ἀληθείας, ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς, καὶ
τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. εἰπὼν ὑπὲρ αὐτοῦ,
τὸ, Κύριε ἐλέησον.

11 Ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν, ὁ δεῖνα, υποδύεται τὰ σποδία-
λια εἰς ἐκποιμασίαν τοῦ Εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης.
εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύ-
ματος, εἰπὼν ὑπὲρ αὐτοῦ, τὸ Κύριε ἐλέησον.

12 Ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν ὁ δεῖνα, ἔλαβε τὸν μέγαν καὶ ὡ-
ραῖον ἀγγελικὸν χιῶνα. ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ,
καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἰπὼν ὑπὲρ αὐτοῦ, τὸ,
Κύριε ἐλέησον.

Ἐνδυομένη δὲ αὐτῇ φάλλονται τὰ τροπάρια ταῦτα
ἡχος δ'.

Ἐνδύσασθε χιτῶνα τῆς σωτηρίας, ζώσασθε τὴν ζω-
νὴν τῆς σωφροσύνης. δέξασθε τὸ σημεῖον τῆς σαυρῆς,
τοὺς πόδας τοὺς περὶ ματικὸς ὀπλίσατε τῇ ἐγκρατείας
ταῖς ἀπλοῖς, καὶ εὐρίσκετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν.

13 Ἀγαθιάσεται ἡ ψυχὴ μου ἐπὶ τῇ Κυρίῳ. ἐνέδυ-
σε γὰρ με ἱμάτιον σωτηρίας, καὶ χιτῶνα σωφροσύνης
περιέβαλέ με. ὡς νυμφίον περιέθηκε μοι μίτραν,
καὶ ὡς νυμφίον κατεκόσμησέ με κόσμον.

Αἱ 3 δὲ λέγει ὁ ἱερεὺς, εἰσὶν αὗται.

Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ἀπιστὸς ἐν ταῖς παραγγελίαις σου,
Εὐχολ.

Responsio.

Ita, vener. Pater, ex animi proposito,
Et postquam ita affirmaverit, dicit ad
eum Sacerdos.

Accipe forficem, & trade mihi illam.
Eoque Superiori forficem tradente, dicit
illi rursus Sacerdos.

Ecce e manu Christi illam assumis: vi-
de, ad quem accedas, in quem ordinem
adscriberis, & quibus renuncias.

Et Sacerdos manu Superioris accepta
forfice, dicit:

Benedictus Deus qui vult omnes homi-
nes salvos fieri, & ad agnitionem verita-
tis venire: qui est benedictus in saecula
Amen.

Deinde tonat eum in modum crucis,
dicens hoc passio.

Frater noster N. tonetur comam sui
capitis: in nomine Patris, & Filii, &
Spiritus Sancti. Dicamus pro eo: Domi-
ne miserere.

Frater noster N. induitur tunica justitiae
& exultationis magni & Angelici habi-
tus: in nomine Patris, & Filii, & Spi-
ritus Sancti. Dicamus pro eo: Domine
miserere.

Frater noster N. accipit Pallium Ma-
gni & Angelici habitus, in ornamentum
incorruptionis & honestatis: in nomine
Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Di-
camus pro eo: Domine miserere.

Frater noster N. induitur cucullo sim-
plicitatis, in Galeam sive pileum spei
salutaris: in nomine Patris, & Filii, &
Spiritus Sancti. Dicamus pro eo: Domi-
ne miserere.

Frater noster N. accipit Analabum, in
nomine Patris, & Filii, & Spiritus San-
cti: assumens crucem suam super hume-
ros, & sequens Dominum Christum. Di-
camus pro eo: Domine miserere.

Frater noster N. praecingitur lumbos
suos veritatis virtute: in nomine Patris
& Filii, & Spiritus Sancti. Dicamus pro
eo: Domine miserere.

Frater noster N. calceatur Sandalis in
praeparationem Evangelii pacis: in nomi-
ne Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.
Dicamus pro eo, Domine miserere.

Frater noster N. accepit Magnum &
Angelicum habitum: in nomine Patris,
& Filii, & Spiritus Sancti. Dicamus pro
eo: Domine miserere.

Ex vero jam induto cantantur sequentes.
Moduli. Tonus quartus.

Induite tunicam salutis, praecingite ca-
stitatis cingulum, signum crucis suscipite,
armis continentiae spirituales armate. pe-
des, & invenietis requiem animabus ve-
stris.

Lætabitur anima mea in Domino, in-
duit enim me tunica salutis, & veste ho-
nitæ circumdedit me. Velut sponsus mi-
tram mihi imposuit; & ut sponsam mo-
nibus me ornavit.

Haec vera sunt preces quas recitat Sacerdos.
Dominum precemur.

Domine Deus noster, qui es fidelis
Fff ij

in pollicitis, nusquam dona retractans, & in humanitate ineffabilis, qui sancta vocatione creaturam vocas, & servum tuum ad spiritualem vitam deducis: vitam honestam ei concede, conversatio- nem virtute ornatam, & irreprehensam: ut in sanctitate vitam agens, illibatum servet quem tua virtute induit habitum: Tunica quidem, justitiam sibi circumdet, cingulo corporis mortificationem, & castitatem in seipso circumferens: Cucul- lum vero ceu galeam salutis imponens: Analabo vero ceu cruce & fide ornatus: Palli- q autem amictus tamquam immorta- litatis stola armatus: Sandaliis denique ut per viam pacis & salutis incedat: atque ita adversariis tremendus evadat, hosti- bus inexpugnandus, ab omni voluptate & turpi libidine alienus. Obedientia in- struatur, continentiam obeat, Religionis regulis insistant: ut in Psalmis & Hy- mnis, & Canticis spiritualibus venerandum & magnificum nomen tuum celebret, ve- stigia magni Prophetæ Eliæ, & Sancti Joannis Præcursoris & Baptistæ sequatur: ut perfectionis mensuram & modum attingens, cursum consummet & servet fidem: Angelorum ornetur incorruptione, san- cto tuo ovili annumeretur, sortis dexteræ tuæ compos fiat, & tandem beatam il- lam vocem audiat. Venite benedicti Pa- tris mei, percipite regnum vobis a con- stitutione mundi paratum: cujus & nos hæredes fieri concede Deus, tua boni- tate.

Quia Deus misericordiae, miserationum, & dilectionis existis: & tibi glo- riam rependimus: Patri, & Filio, & Sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæ- cula sæculorum. Amen.

Pax omnibus. *Diaconus*. Capita vestra Domino inclinate.

Domine Deus noster, introduce servum tuum hunc in spiritualem tuam caulam, & rationali tuo gregi illum annu- mera: a carnali libidine, & vana mundi hujus decipula mentem ejus expurga: & da ei im- prætermisse mente recolere bona diligen- tibus te, & seipso in hac vita propter regnum tuum crucifigentibus, reposita. Tu enim es Pastor, & Episcopus anima- rum nostrarum, & tibi gloriam referi- mus: Patri, & Filio, & Sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculo- rum.

Si autem non dicatur Missa, sequentia Pa- cifica pronuntiantur.

Apostolus, & Evangelium.

In pace Dominum precemur.

Pro superna pace, & salute animarum nostrarum. Dominum precemur.

Pro pace totius mundi, prospero statu sanctarum Dei Ecclesiarum, & omnium unionis: Dominum precemur.

Pro sancta hac domo, & iis qui cum fide, devotione, & timore Dei eam in- grediuntur. Dominum precemur.

Pro Archiepiscopo nostro, venerando Presbyterio, Diaconorum ordine in Chri- sto, omni Clero & populo: Dominum precemur.

Ὁ ἀμειψόμενος ἐν τοῖς χαρίσμασί σου, καὶ ἀφαιτός ἐστι τῇ φιλανθρωπίᾳ σου, ὁ καλίσσας τὸ πλάσμα σου κλή- σαι ἁγίᾳ, καὶ ἀγαγὼν τὸν δούλόν σου, εἰς τὴν πνευ- ματικὴν σου ζωὴν, δὸς αὐτῷ βίον ἀδιάλειπτον, πολι- τεύειν ἐν ἀρετῇ, καὶ ἀκατάγνωστον. ἵνα ἐν ἀγίασμῳ πο- λιτοδυσάμενος ἀσπίλοι θρασύτητι, ὅπερ τῇ δυνάμει σου ἐνεδύσατο ἡμᾶς, τῷ μὲν χιτῶνι τῆ δικαιοσύνης ἀμπε- χόμενος, τῇ δὲ ζωῇ τῇ ἐκφράσει τῆ σώματος, καὶ τῇ σωφροσύνῃ ἐν ἑαυτῷ περιφέρων, τὸ δὲ κοκκαλίον τῇ περικεφαλαίᾳ τῆ σωτηρίου θύμῳ, τῇ δὲ ἀναλάβῃ, τῇ ταυρῷ καὶ τῇ πίσει κατακοσμήμενος, τῇ δὲ πε- ριβολαίᾳ πολλῇ ἀφθαρσίας θωρακισόμενος, τοῖς δὲ σαρδαλίοις, ἵνα ἐπιβῇ τῇ ὁδῷ πρὸς ἱερώνης ἐκ τῆς σω- πείας, ὅπως γένηται φοβερός τοῖς ὑπερσυνείοις, ἀ- νάλωτος τοῖς πολέμοις, πάσης ἡδονῆς, καὶ αἰσχρίας ἐπιθυμίας ἀλλότριος. ὑπακούων παιδιδόμενος, ἐγ- κράτειαν μετερχόμενος, τῇ πρὸς ἀσκήσεως εὐχαρί- κατον, ἵνα ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευ- ματικαῖς ἡραίρῃ τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομά σου, τοῖς ἰσχυροῖς κατακολουθῶν τῇ μεγάλῃ προφῆτῃ Ηλίου, καὶ τῷ ἁγίῳ Ιωάννῃ τῷ προδρόμῳ, καὶ βαπτιστῇ. ἵ- να φθάσας τὸ μέτρον τῆς τελειότητος, τῇ δρόμον τε- λείῃ, τὴν πίσιν πρὸς τὴν, καὶ ἐνδύσῃται τὴν τῇ Ἀγ- γέλωι ἀφθαρσίας, ἐν συνεκείδη τῇ ἁγίᾳ σου ποιμνίᾳ, καὶ τύχη τῆς ἐκ δεξιῶν σου παραστάσεως, καὶ ἀκυστῆς μακαρίας φωνῆς. δεῦτε οἱ ἀδελφοί μου τῷ πατρὶ μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ἡμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. ἥς καὶ ἡμᾶς κληρονομήσας ἡμεῖς ἀξίωσον ὁ Θεὸς, τῇ σὴν ἀγαθότητι.

Ὅτι Θεὸς ἐλεῖς, οἰκτιρῶν, καὶ φιλανθρωπίας ὑπάρ- χεις, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πα- τρι, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εἰρήνη πᾶσι. Ὁ Διάκονος. Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνειτε.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν εἰσάγαγε τὸν δούλόν σου, πόντι, εἰς τὴν πνευματικὴν σου αὐλήν, ἐν συνεκείδη σου ἀντιπροστάτην αὐτῷ τῇ λογικῇ σου ποιμνίᾳ. καθαρόν αὐτῷ τὸ φρόνημα ἀπὸ τῆ σαρκικῆς ἐπιθυμίας, καὶ πρὸς κατὰ πάσης τῆ βίᾳ τούτου, καὶ δὸς αὐτῷ ἀδιάλειπτος μνη- μονεύειν τῆ ἀποκαρίων ἀγαθῶν τοῖς ἀγαπῶσί σε, ἐν ταυρώσασιν ἑαυτὸς τῷ βίῳ, διὰ τὴν βασιλείαν σου. Σὺ δὲ εἰ ὁ ποιμὴν καὶ ἐπίσκοπος τῆ ψυχῆς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πα- τρι, ἐν τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Εἰδὲ ὅτι ἐστὶ λειτουργία, λέγονται αὐτὰ παρόντα εἰρηνικά.

Ὁ Απόστολος, καὶ τὸ Εὐαγγέλιον.

Εν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ δεηθῶμεν.

ὑπὲρ τῆ ἀνάσσειν εἰρήνης, ἐκ τῆς σωπείας τῆ ψυχῆς ἡμῶν, τῷ Κυρίῳ δεηθῶμεν.

ὑπὲρ τῆ εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, δεσθεύ- ας τῷ ἁγίῳ τῷ Θεῷ ἐκκλησιῶν, ἐν τῇ πάντων ἐ- κδόσει, τῷ Κυρίῳ δεηθῶμεν.

ὑπὲρ τῆ ἀγίου οἴκου τῆς, καὶ τῆ πίστεως διλαβεί- ας καὶ φόβου Θεοῦ ἐπιστάτης ἐν αὐτῇ, τῷ Κυρίῳ δεηθῶμεν.

ὑπὲρ τῆ ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν, τῆ τιμῆς πρεσ- βυτείας, τῆς ἐν Χριστῷ διακονίας, πάντος τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Α Ἐπὶ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν τούτου, καὶ τῆ παρὰ Θεοῦ ἐκείνου καὶ βασιλείας αὐτοῦ, τῇ Κυρίᾳ διηθώμεν.

Ἐπὶ τῇ ἀνέμπτῳ, ἀκατακρίπτῳ, καὶ ἀνεμποδίστως δεικνύσαι αὐτὸν σπουδὴν τῇ μοναχικῇ χήματος, τῇ Κυρίᾳ διηθώμεν.

Ἐπὶ τῇ φωτισθῆναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν ἐγκρατείᾳ καὶ ἀσκήσει, τῇ Κυρίᾳ διηθώμεν.

Ἐπὶ τῇ ἀπαλλαγῇ αὐτοῦ πάσης κοσμητικῆς ἐπιθυμίας, καὶ τῆ πρὸς τὴν κατὰ σάρκα συγγενεῖς ἀφασίας, τῇ Κυρίᾳ διηθώμεν.

Ἐπὶ ἀφίσει τῶν ἀμαρτιῶν, καὶ συγχωρήσει τῶν πλημμελημάτων αὐτοῦ, καὶ τῇ γενέσθαι αὐτὸν ὑψηλότερον τῶν κόσμου φρονημάτων, τῇ Κυρίᾳ διηθώμεν.

Ἐπὶ τῇ διαγίᾳ αὐτοῦ ἐν πάσῃ δικαιοσύνῃ, καὶ δουλείᾳ, καὶ σεμνότητι, τῇ Κυρίᾳ διηθώμεν.

Ἐπὶ τῇ ἀποδίδοι αὐτὸν τῇ παλαιᾷ ἀνδραπον, καὶ ἐκδύσασθαι τὸν ἵον τῇ κατὰ Θεὸν κτισθέντι, τῇ Κυρίᾳ διηθώμεν.

Ἐπὶ τῇ ρυθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἐλπίδος, ἐργίας, καὶ ἀνάγκης, τῇ Κυρίᾳ διηθώμεν.

Ἀντιλαβῆ, σωσόν, ἐλπίσον, καὶ ἀφούλαξον ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ σὴ χάριτι.

Τῆς παναγίας ἀχράντης ὑπερόλογημένης ἐνδόξης διαποιήσεως ἡμῶν Θεοτόκε καὶ ἀει. Ὁ ἱερός.

Ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν

Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε Χριστὸν ἐκδύσαθε. γ. Προκείμενον.

Κύριος φωτισμός μου ὁ σωτήρ μου. εἶχος.

Κύριος ὑπερασπιστής μου τῆ ζωῆς μου.

Ὁ Ἀπόστολος.

Πρὸς Εφesoῦς ἐπιστολῆς Παύλου τὸ ἀνάγνωσμα.

Α Δεῖτε ἐκδυναμῶν ἐν Κυρίᾳ, καὶ ἐν τῇ κράτει τῆ ἰχθύος αὐτοῦ.

Τέλος.

Καὶ τὸ μάχαιρα τῆ Πνεύματος, ὃ ἐστὶ ῥῆμα Θεοῦ. Ἀλληλούια. Οὗτος ὁ πτωχὸς ἐκείραξε.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆ κατὰ Ματθαῖον.

Εἶπεν ὁ Κύριος. ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑποτίθει ἐμὲ, καὶ ἐστὶ μου ἅγιος.

Τέλος.

Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐπέλυσεν ὁ Ἰησοῦς διατάσσων πρὸς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ, μετέβη ἐκεῖθεν, τῇ διδασκῇ καὶ κηρύσσειν, ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτοῦ.

Ελπίσον ἡμᾶς ὁ Θεὸς καὶ τὸ μέγα ἔλεός σου.

Ετι δόμεθα ὑπὲρ ἀφίσεως καὶ συγχωρήσεως τῶν ἀμαρτιῶν τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ.

Ὁ ἱερός.

Ὅτι ἐλπίμων καὶ φιλόανθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις.

Εἴπα δίδωσι αὐτῷ τὸν σαυρόν, λέγων.

Εἶπε ὁ Κύριος. ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν, ἀπαρνησάτω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν σαυρόν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθεῖτω μοι.

Καὶ τὸ Κεῖνον ἀπώμενον, καὶ λέγει.

Εἶπε ὁ Κύριος, οὕτως λαμβάντω τὸ φῶς ἡμῶν ἱεροποιῶν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλά ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν, τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Καὶ αὐτὸς ἀπαύξεται ὁ ὑποκαρπὸς τὸν σαυρόν. αἱ δὲ ἀδελφοὶ ψάλλουσιν τὸ ἰδιόμελον, ἦχος α'.

Pro Fratre nostro N. protectione, & auxilio ejus a Deo: Dominum precemur.

Ut inculpate, incondemnate, & facile, Monastici Ordinis debitum exolvat: Dominum precemur.

Ut anima ejus in continentia & exercitiis religiosis illuminetur: Dominum precemur.

Ut ab omni mundano affectu, & ad afines secundum carnem propensione liberetur: Dominum precemur.

Pro remissione peccatorum, & venia delictorum ejus, & ut omni mundi cogitatione superior fiat: Dominum precemur.

Ut in omni pietate, & devotione, & honestate conversetur: Dominum precemur.

Ut veterem hominem deponat, & eum qui secundum Deum creatus est induat: Dominum precemur.

Ut liberemur ab omni afflictione, ira, & angustia: Dominum precemur.

Suscipe, salva, misere, & custodi nos Deus tua gratia.

Sanctissimæ, illibatæ, super omnes benedictæ Dominæ nostræ Desparæ, & semper. Sacerdos.

Quia sanctus es Deus noster, & tibi gloriam.

Quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis.

Propositum.

Dominus illuminatio mea, & Salvator meus.

Versiculus.

Dominus defensor vitæ meæ.

Ad Ephesios. Epistola Pauli lectio.

Cap. 6.

F Rares. Confortamini in Domino, & in potentia virtutis ejus.

Finis.

Et gladium Spiritus quod est Verbum Dei.

Alleluja. Iste pauper clamavit.

Evangelium ex eo quod est secundum

Matthæum. Cap. 10.

Dixit Dominus qui amat patrem aut matrem plusquam me, non est me dignus.

Finis.

Et factum est cum consummasset Jesus præcipiens duodecim discipulis suis: transivit inde ut doceret, & prædicaret in civitatibus eorum.

Miserere nostri Deus secundum magnam misericordiam tuam.

Adhuc rogamus pro remissione, & venia peccatorum servi Dei.

Sacerdos.

Quia misericors, & benignus Deus existis.

Et tradit illi crucem, dicens.

Dixit Dominus. Qui vult me sequi, abneget semetipsum: & tollat crucem suam, & sequatur me.

Et cereum accensum: Et ait.

Dicit Dominus. Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona & glorificent Patrem vestrum qui in celis est.

Et confestim osculatur Monachus deconsus crucem. Fratres. vero. Modulū proprii cantus psallunt. Tonus primus.

Eff. III.

Virtutem mysteriorum agnoscamus, Fratres, ex peccato namque ad paternam domum, filium prodigum reversum, benignissimum Pater obviam progressus amplectatur, & rursus ei propriæ gloriæ largitur insignia, & mysticam cum superis læticiam agit, & saginatum vitulum maculat: ut condigne nos habeamus erga benignum Patrem qui maculavit, & gloriosam victimam, Salvatorem animarum nostrarum.

Et continuo fit per osculum salutatio.

Et dimissio.

Επιγνώμην, ἀδελφοί, τῆ μυστηρίῃ τῇ δυνάμει· ἢ ὅ ἐκ τῆς ἀμαρτίας πρὸς τὴν πατρικὴν εἰσὶν, ἀνδραμόντα ἄσπτον υἱόν, ὁ πασιγάδος πατὴρ προῦπαντίσας ἀσπάζεται, καὶ πάλιν τῆς ἰδίας δόξης χαρίζεται τὰ γνωρίσματα, καὶ μουσικὴν τοῖς ἄνω ἐπιτελεῖ ἐκφροσυνῶν, θύων τὸν μόχον τὸν σιτάντον· ἵνα ἡμεῖς ἀξίως πολιτευσώμεθα τῷ τε, θύσαντι φιλανθρώπων πατρί, καὶ τῷ ἐνδόξῳ θύματι, τῷ Σωτῆρι τῷ ψυχῶν ἡμῶν.

IO δ Καὶ εὐθὺς γίνεται ἀσπασμός, καὶ ἀπόλυσις.

VARIÆ LECTIONES.

a **Ο** Ἰδόντες.) Aliud κάθισμα, alia scribunt edita: Τὸν προσελθόντα σοι πιστῶς, πρόσδεξαι ὡς ἀγαθὸν καὶ σωτήρα· καὶ καταξίωσον αὐτὸν τῆς ἀφ' οὗ ζωῆς, ὡς πολυέλεος καὶ φιλενθρώπος· νικῆσαι τὸν ἔχθρὸν τῆς βουδίας σου, πατήσαι τὴν κεφαλὴν τοῦ δράκοντος, ὃς συνεσέλην Δείποτα, ὡς γέγραπται, ἡς τὴν αἰώνιον βασιλείαν σου, μεθ' ἧς οἱ πάντες σε προσκυνῶμεν ὡς Θεόν, ὃς δόξαζόμεν.

Ad te fideliter accedentem, suscipe pie Salvator, ut ope tua devincat hostem, draconisque caput pedibusterat, & ingrediatur, Domine, in æternum regnum tuum, cum eo te cuncti adoramus, & ut Deum collaudamus.

b **Ο** ἰσχυρὸς.) Alia edita ὁ ἀναστήσας, & versus hic priori præponendus, ut Acrostichidos ordo servetur.

c Πάντων προστάτης.) Querendus in Hymnorum indice hic modulus: cuius vice in vetustis editis, hic alius legitur: Μέχρι τινὸς Δείποινα ἀγνὴ, πρὸς τὴν ἀγαθὴν σε κεκραξέωμαι, ὁ ταλαίπωρος, καὶ οὐκ εἰσακούσμεν, τῆς κατὰ δυνάμει βοῆς, οὐ παύσεις δὲ σιωπῶμεν ἐκδίκησιν κόρη, ἀπὸ τῆς μισσητῶν μας, καὶ τυραννικῶν κακῶς; οἶμοι ἐξαπόλλυμαι ἐὰν μὴ τῇ κρείσσῃ με πρόσχῃς, καὶ χαρὸς μερρύσῃς τῆς μισσητῶν με.

Quousque tandem, pura domina, ad te bonam miser vociferabor, nec doloribus afflictam vocem exaudies? non velocem vindictam, de his qui me oderunt, & tyrannice laceffunt, sumes? Heu me, perii! ni iudicio meo attendas, & ex hostium manibus me eripias.

d Τῆς ἐξόδου γανομένης.) Alia Veneta scribunt: Ἀρχομένην τῇ τυπικῶν, ἴσεται ὁ μέλλων λαμβάνειν τὸ σχῆμα, ἔνδον τῆς βασιλικῆς φορῶν τὰ σωτήρια καθήμενῃ αὐτοῦ ἱμάτια; ἄζωτος, καὶ ἀσκεπής, μέχρι τῆς ἐξόδου· ἅτα λόγοντα οἱ μακαρισμοὶ τῆς ἡμέρας, καὶ οἱ παρόντες.

Οὗτε ἐν τῷ πάθει ὁ ληθὴς σωθεαυροῦτό σοι, τότε ἐν τῷ πνεύματι ἐπίγνωσε Θεὸν ἐν σαρκὶ ὁδὸν ἀναβῶ σοι ἐν πίστει, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου, μενῆντί μου Κύριε.

Ὅσοι τὰ ἐν τῷ κόσμῳ κατελίπτε, ἵνα μὴ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἀποτύχητε· πάντες μεγαλοφώνως τῷ Κυρίῳ ἀκροασθῶμεν· δόξα σοι Σωτὴρ ἡμῶν.

Ὁ δέλων πάντας εἰς ἐπίγνωσιν ἔλθειν τοῦ φωτισμοῦ σου Σωτὴρ, τῷ ὅπλῳ τοῦ σαυροῦ σου διαφύλαξον Χεῖρ· ὁ Θεός, εὐσύν σοι ἐν πίστει προσελθόντα, παρασῴζει καταξίωσον ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.

Ὁ πάσας τῆς σαρκὸς τὰς ἡδονὰς ἀποσπασάμενος, ἵνα τὸν πολυτίμου μαργαρίτου ὠνίσω Χεῖρ, ταῖς ἀρεταῖς τοῦτο ἐπαμφορίζων πρὸς τὴν εἰσοδὸν καὶ ἀπόλαυσιν τοῦ νυμφῶτος τοῦ μουσικοῦ.

Δόξα.

Τείνον τὴν πλατείαν καὶ εὐρύχωρον· ἐφέμενος, πύλιν σὺν τῇ καὶ τεθλιμμένῳ ἐμπεπόμενος· ταύτῃ γὰρ ἀκλινῶς ὁδοπορήσας καταστήσεις, ὡς περ γέγραπται, ἡς τῆς μακαρίας ζωῆς.

Καὶ νῦν.

Θεοτοκίον.

Χαῖρε τῆς παρθενίας τὸ ὑπέρλαμπρον καλῶπισμα, χαῖρε ἡ λαμπρὰ καὶ ἀκατάσβεστος, χαῖρε ἡ προσρεχόντων σοι ἡ σκέπη, χαῖρε ἀνπαράδωτος, μήτηρ τῆς ζωῆς.

Interim dum typica incipiunt, stat qui habitum suscepturnus est in porta regia diurnis solitque sibi vestimentis opertus, distinctus, capiteque nudo, usque ad ingressum missæ: tum diei recitantur beatitudines, & sequentes Moduli.

Cum passionis tempore tecum latro crucifixus

penderet, tunc Deum carne vestitum te agnovit: unde cum fide ad te clamito, memento mei Domine, cum veneris in regnum tuum.

Quotquot res mundi dereliquistis, ne futuris ex-cidatis bonis: omnes elata voce ad Dominum ex-clamemus: gloria tibi, Salvator noster.

Qui cunctos ad luminis agnitionem accedere cupis, Salvator, crucis tue armis me muni Christe, Deus, salva fide ad te recurrentem, & fac in regni tui aula consistere.

Carnis voluptatibus cunctis repudiatis, pretiosam gemmam emisti Christe, & ad ingressum fruitionemque mystici tui thalami virtutibus eam adornasti.

Gloria.

Via lata patentique derelicta, angustam doloribusque obsitam viam capesse: hac enim recta progressus, beatam, ut scriptum est, attinges vitam.

Et nunc.

Deipara.

Salve virginittatis illustre decus, salve lampas inextincta, salve recurrentium ad te protegitelo, salve virgo perpetua, vitæ mater.

e Τίς χεμαζόμενος.) Ante Versum hunc, legitur hic alius in vetustis codicibus: ἄσπας μετὰ πορνῶν με ὁ βίος, καὶ τελωνῶν ἀσχαρῶς· μέν ἐκδεδάπνηται, ἀρὰ δυνήσομαι καὶ ἐν γῆρι μετανοῆσαι, πρὸ τῆς ἐξόδου μου; δειρῶν τὰ ἐπτασμένων, καὶ χορηγῶ τῷ εἰλεῖ Κύριε, πρὶν εἰς τῆς ἀπόλλυμαι· σῶσόν με.

Omnis vita mea cum meretricibus & publicanis consumpta est: num ante discessum senex penitentiam agere potero? delinquentium corrector, & misericordiæ largitor Domine, priusquam in finem disperdar, salva me.

f Πρόβατον εἰμί.) Deest.

g Πᾶς εἰν.) Ante Versum hunc etiam duo alij interponuntur in vetustis cod. ἀντιλαβὸν με καὶ τὰ λάγνισα· καὶ ζῆσον με· καὶ μὴ κατακλίνῃς με, ἀπὸ τῆς προσδοκίας μου, βοηθήσων μοι, Κύριε, καὶ σῶσόν με ὡς φιλενθρώπος.

Δόξα. Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Ἐξ ἀχραντῶν λαρόντων σε, Θεοτόκε πανήμηντε, σαρκοκτῆς ὁ Λόγος τοῦ Πατρὸς ἦλθε πρὸς ἡμᾶς, καὶ τὴν πάλας ἀμαρτίαν συγκαταβάσει κατέκρινεν, ἡμῶν δωρησάμενος υἱοδρομίας ἀρχὴν, ὃν ἐκτενῶς ἱκέτευς σωθῆναι ἡμᾶς, μὴν ἀνύμφευτε καὶ ἀπειρόγαμο.

Suscipe me secundum eloquium tuum, & vivifica me: & ne confundas me ab expectatione mea, adjuva me Domine, & salva me, ut humanus.

Gloria.

Et nunc.

Deipara.

Ex illibatis tuis visceribus, celebranda Deipara, Dei Verbum incarnatum ad nos descendit, & vetus peccatum, adoptionis jure nobis impertito, clementer condempnovit: hunc interpella, ut salvet nos, sola conjugii nuptialisque amplexus expers.

h Δεῦτε πάντες.) Addunt vetusti codices. Ἐρχεται χειροκρατούμενος ὁ ἀδελφὸς μέγας τοῦ ἀμβωνος, καὶ κηρύσσει ποιήσας μετανοίας τρεῖς ἰσάται. καὶ λαλλῶμεν, ποῦ εἰσιν. Δεῦτε πρὸς με πάντες, καὶ τὰ λ. Τοῦτε δὲ λεγόμενοι· προσπίπτει ὁ ἀδελφὸς ἐμπροσθεν τῷ ἁγίῳ θυρῶν, μέγας συμπληρωσὶς τοῦ ἀντιφώνου, καὶ ἡμεῖς λαλλομεν τὸ ἱερατικόν. Κύριε, Κύριε ἐπίβλεπον. Ut supra.

Accedit frater ad antiphonam usque manu a scriptore deductus, ibique tribus factis inclinationibus confistit: & cantamus. Ubi est, &c. ut supra. Venite ad me omnes, &c. Dum hoc dicitur, ante sacras fores frater procidit, usque ad antiphonam finem: nos vero cantamus Modulum. Domine, Domine, respice, &c.

i. *Εἴτα περὶ αὐτὸν ὁ ἱερεὺς.*) Addunt iterum, πρὸς αὐτὸν ἡ λαὸς τῆ θοῆς.

κ. *Πόνῃ κατὰ δαυταί.*) Addunt: καὶ γὰρ πνεῦμα ἔχουσιν, καὶ διψῶσιν, καὶ γυμνὰ ὦσται, ὑβριζοῦνται, καὶ σιδηροῦσιν, καὶ πάντα τὰ διὰ βίαν παθόν· καὶ εἰς ὑπομνήσεις θάρσει ἀδελφεῖ, ὅτι ἐπὶ ῥήγῳ θάνατος. ἀλλ' αὖτις αὐτῶν παύσιν.

Et enim esurire, sitire, nudus esse, injuriis, probris affici, & omnia molesta pati coegeris: at si patienter tuleris, confide frater; quia brevi mors aderit, sed æterna subsequetur requies.

l. *Μὴ ἐκ τινος αἰνέως καὶ βίας.*) Legunt illi: ἐκ τῆς βουλῆς καὶ γνώμης ἀποστήσῃ τῷ Κυρίῳ, καὶ ὑποτασσάτω, καὶ ἰδοὺ δαίμων. Ναὶ Θεὸς εὐδοκῶντος.

Spontaneo consilio propositoque, & libere ad Deum accedis? Ita Deo volente.

m. *Φυλάττει σωμάτων.*) Hujus interrogationis responsum est ibidem τῷ, δι' ὧν σου τίμιος πᾶτερ. Ita, precum tuarum merito.

n. *Καὶ εὐδὸς ἡ κατήχησις.*) Legunt iidem codices: ἔτι εὐδὸς ἀρχεται ὁ ἱερεὺς τῇ μεγάλῃ κατηχήσῃ· εἰς ἐπὶ τοὺς πάντων. Et confestim instructionem cunctis audientibus sacerdos adiungit.

o. *Τελειοποιεῖται ζωὴ.*) Vetus codices, διαγωγὴν.

p. *Οὐδὲν ἄλλο ἐστίν.*) Iidem κατέστηκεν.

q. *Νεκρῶσαι τὴν κόσμῳ.*) Addunt, καὶ τοῖς ἐν κόσμῳ ὅσῳ τῷ βασιλείῳ ὅσῳ αὐτῶν.

r. *Ναὶ τοῦ Θεοῦ σωτηριῶντος.*) Legunt. Ναὶ δι' ὧν σου, τίμιος πᾶτερ.

s. *Τὴ κατηχήσῃ.*) Legunt. τῇ ἀδελφῷ. Mox subdunt, ὁ δὲ ἀδελφὸς προσπίπτει μέχρι συμπληρώσεως τῆς ἐκκλησίας ταύτης, καὶ γραφεὶς ὁ ἱερεὺς κατ' ἀνατολὰς ὡχεῖται εἰς ἐπὶ τοὺς πάντων.

Frater autem in terram procidit usque ad stationem hujus finem: & sacerdos ad orientem conversus, omnibus audientibus, precatur.

t. *Εὐχὴ ἱερέα.*) Legunt vetusti codices: καὶ εὐδὸς εἰσπύσει τὸ λαλῶν ἐπὶ τῷ ἁγίῳ Ευαγγελίῳ, καὶ λέγει. Εὐχὴν πᾶσι. Τὰς καρπὰς, καὶ τὴν ἐκκλησίαν.

Et confestim apponit forficem Evangeliorum libro, & ait. Pax omnibus. Capita &c. Orationem dicite secretè.

u. *Εἴτα ἐκείναις τῷ χερσὶ.*) Legunt iidem: ἔτα ἀντὶ αὐτῶν, καὶ κρατήσας τῆς δεξιᾶς χερὸς ἐσφίρει ἐμπροσθεν τῷ ἁγίῳ θυρῶν καὶ ποιῶσαι μετάνοιαν ἀνθρώπων προσκυνοῦν τὸ ἅγιον Ευαγγέλιον· καὶ ἐκτείνει· τῷ χερσὶ αὐτῷ ὁ ἱερεὺς λέγει πρὸς τὴν λαμβανόντα τὸ σχῆμα, ἐκ τρίτου.

Erigit deinde illum, & manu dextra tenens, ad sacras usque fores deductus: qui ibi reverentia exhibita, erectus sanctum Evangelium adorat, & extendens manum sacerdos versus suscipiens bibeat, tertio dicit.

x. *Διψῶμεν ἀδελφεῖς.*) Addunt vetusti codices: εἰς τὴν καρδίαν σώματος, καὶ ἀνακαίνισιν πνεύματος.

y. *Τὸ μὴ μόνον καὶ ἀγγλικόν.*) Iidem, τὸ μοναδικόν. In quibus alius ordo in vestibus tradendis observatur. Primo enim datur Tunica. Deinde Cucullus, mox Sudarium his verbis: ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν, ὁ δὲ ἁγίος, λαμβάνει τὸ σκεῦος, (ἵγχιον illud nominat S. Germanus in mystagogia) τῷ ἁγίῳ καὶ ἀγγλικῷ σχήματι, εἰς τὸ ὄμμα, &c. tum vero Scapulare, sive Anallabus: post hæc zona, tum Pallium & tandem calceamenta.

z. *Αγαλλιάσται ἡ ψυχὴ μου.*) Ante modulum hunc vetusti codices habent: πάλιν τὸ τροπάριον. Αὐτὴ ἡ ψῆφος τῷ Κυρίῳ δίκαιος εἰσαυλῶνται ἐν αὐτῇ. εἰς τὴν ἀγαλλιάσται δίκαιος ἐν Κυρίῳ· τοῖς εὐδὲς πρὸς τὸν πᾶν τὸ τροπάριον. Εἰσέλθοντες ἐν ὧν αὐτῶν ἐν ἐκλογῇ, εἰς τὰς αἰσλὰς αὐτῶν ἐν ἡμῶν· πάλιν τὸ τροπάριον.

Δόξα. Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Εχούσας σε Θεοτόκε ἐλπίδα, καὶ προστασίαν, ἐχθρῶν ἀπὸ βλαστῶν σπέρματος, ὅτι σὺ ἐπὶ τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Αγαλλιάσται ἡ ψυχὴ μου. εἰς τὸν.

Δούτι, ἀγαλλιάσται σὺ Κυρίῳ· ἀγαλλιάσται τῷ Θεῷ τῷ σωτῆρι ἡμῶν. πάλιν τὸ τροπάριον. Αγαλλιάσται εἰς τὸν.

Αὐτὴ ἡ ψῆφος τῷ Κυρίῳ δίκαιος εἰσαυλῶνται ἐν αὐτῇ. εἰς τὴν ἀγαλλιάσται δίκαιος ἐν Κυρίῳ· τοῖς εὐδὲς πρὸς τὸν πᾶν τὸ τροπάριον. Αγαλλιάσται εἰς τὸν.

Αγαλλιάσται ἐν ὧν τῷ Θεῷ, περὶ τῆς αὐτῆς ἐν ὕψους· πάλιν τὸ τροπάριον.

Δόξα. Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Μεγάλαν χάρισμά σου ἁγία παρθένη μόνῃ μύτηρ Θεοῦ ἡμεῶν, ὅτι ἐκείνη σαρκὶ τὸν ἱεὺς Τριῆτος Χριστὸν τὸν ζωοδότῃ τὸ σωτῆρα ἡ ψυχῶν ἡμῶν.

Καὶ εὐδὸς ἀντίφωνον α' ἄχος δ'.

Ητοιμασθε ἡ ψῆφος τῆς μετανοίας, δραπετῶν προδύμῳ, Χριστὸς ἡμεῖς κἀκεῖ, λαβόμεν παντοκράτη τῶν κατὰ σάρκα ἀρετῶν, πρὸς τὴν ἐναντίαν διαμύσει, καὶ ὡρμησόμεν ἀναπαύσει τῶν ψυχῶν ἡμῶν. εἰς τὸν.

Εἰσέλθοντες τὸ ἀξίωμα μου ἐν ὧν σου Κυρίῳ, καὶ τὸ λαλῶν σου ῥύσαι με.

Βαδύσας χιτῶνα τῆς σωτηρίας. Ut supra. εἰς τὸν.

Δούτις σου εἰμι ἐγώ· σωῆτίς μου, καὶ γνῶσμαι σὺ μαρτύρησά μου.

Ὁ ζυγὸς μου χαλκός, καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστι· ἀρατὶ ἐπ' ὧν καὶ βαδίσαι εὐδὲς ὁδὸν, καὶ ὡρμησται ἀναπαύσει, καὶ πάλιν.

Δόξα. Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Ἡ λαοκρατία ἡ ἀσβεστὴ, ὁ δὲ ἄνθρωπος τῆς δικαιοσύνης, ἡ πύλη τῆς σωτηρίας παιδεία Διαιτήρια, σὺ πάντες γινώσκοντες.

Αντίφωνον β' ἄχος γ'.

Εὐαγγελικῆς φωνῆς αὐδαίως πρόσχημα πεπληρωμένη, κατακαλύπτει πᾶσαν συγγένειαν· καὶ τὸ σαυρόν ἐπ' ὧν αἰρέμενοι, ἀδελφικῶς δεσφῶν ἀνδρείας πορεύοντες, εἰς ναὸν τῷ Θεῷ λόγῳ τὸ ἅγιον γὰρ σχῆμα ὁ Χριστὸς σήμερον κατὰ κοσμῶν, ὁ παρῆχεν τῷ κόσμῳ. τὸ εἰς τὸν.

Ἰδοὺ δὴ τὸ καλόν, ἢ τὸ τερπνόν ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφῶν ἐπὶ τὸ αὐτό.

Εγγὺς Κυρίῳ τοῖς ἀπομένουσιν αὐτόν, ψυχὴ ζητοῦσα εὐρίσκει αὐτόν, ἀγαθὸν ἀνδρὶ ὅταν ζυγὸν ἐκ νόστιμοι αὐτοῦ φέρει ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ μόνος τῷ Κυρίῳ δουλεύει.

Δόξα. Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Αγνώστῳ, σιμνῇ, ἐγκώμιον ἡ σὰ τῷ ἁγίῳ τῶν ταγμένων, Ἀπεστόλων ὑμῶν ἀποφθῶν περὶ τῆς Διαιτήριας ἀφροδῆς ἐν ὧν τὰς δυνάμεις.

Αντίφωνον γ' ἄχος α'.

Ακολουθήσωμεν ἀδελφοὶ τῷ ἀγαθῷ Διαιτῇ, φύγωμεν τὰς κοσμητὰς ἐπιθυμίας· γινώμεθα καθάροι τῷ ποιῶσαι ἡμᾶς, τιμῶμεν τὴν ἐκκλησίαν, ἀδελφῶν τῷ κλησίν, μαδύμεθα τῷ ζωῇ· τι ποιεῖμεν ἡμᾶς ταπεινῶς ὑψώσιν γινώσκοντες, τί τῶν ὁρμημάτων ἐναπομένοντες; διὸ ἱκανοὶ ἡμῶν αὐτοὺς καρποφορήτω τῷ Θεῷ καὶ τὸ δοδὲν αὐτῷ χάρισμα· ἵνα πᾶσι τοῖς μέτροις τῆς ἀρετῆς πάσης τὰς ἐκκλησίας μὴ μὴ πληρώσωμεν. εἰς τὸν.

Εξάποσταλτον τῷ χερσὶ σου ἐξ ὕψους ἁγίῳ σου, ἐξελθὺς μου· καὶ ῥύσαι με ἐξ ὕψους πολλῶν.

Ὁ βασιλεὺς τῶν ἁγίων τὰς χεῖρας ὑψώσας ἡμᾶς προσκαλεῖται εἰς τὴν αὐτῆς πόλιν, ὅτι τοῖς κρούουσιν αὐτῶν τὴν φωνήν, αὐτοὶ τοῖς ζητοῦσιν εὐρίσκειται, Θεὸς ὢν. διὸ ἀφροδῆς ἀφροδῆς. αἰεὶ γάμος γίνεσθαι, οὐδ' ὁ ὑμῶν ἀχρηστοποιῶν, οὐδ' ἡ σολὴ αὐραστοφάντος ὅντας αἰεὶ καλὰ αὐτοῖς ἐστίν. ἀφροδῆς, καὶ λαβόμεν ἀφροδῆς, καὶ τὸ μὴ γινώσκοντες τῷ ψυχῶν ἡμῶν.

Δόξα. Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Χείρας παρῆμῳ ἁγία Θεοτόκε, τὸ σωτῆρ καμῶν ἀπάσης τῆς οἰκουμένης, ἡ λαμπρὰ ἡ ἀσβεστὴ, τὸ χαρὸν τοῦ ἀχρηστῆ· ὁ ἀκατάλητος ναός. χαῖρε ἐξ ἡς αἰεὶ ἐκτείνου, ὁ αἰεὶ τῷ ἀμαρτῶν τῷ κόσμῳ.

Εἴτα λίγαν ἱερῶς τῷ ὡχρῶν ταύτῃ εἰς ἐπὶ τοὺς πάντων.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ πᾶς, ἔτα λ.

Repetitur Modulus. Hæc porta Domini: Justi intrabunt in eam. Versiculus. Exultate justi in Domino: rectos decet. Rursus modulus. Introite in conspectu ejus, in confessione, atria ejus in hymnis. Rursus modulus Gloria. Et nunc. Deipræ.

Te ceu fiduciam & protectionem habentes, hostium insidias non reveremur; quia protegis animas nostras. Exultet anima mea. Versiculus.

Venite exultemus Domino: Jubilemus Deo Salvatori nostro. Rursus modulus. Exultet anima. Versiculus.

Hæc dies quam fecit Dominus, exultemus & lætemur. *Rursus modulus.* Exultet. *Versculus.*

Exultent in conspectu Dei: delectentur in lætitia. *Rursus modulus.* Gloria. Et nunc.

Deipara.

Immensis gratiis pura virgo sola Dei mater decorata es, quia unum Trinitatis Christum, vitæ datorem, & animarum nostrarum salutem carne peperisti.

Et confestim dicitur Antiphonum primum, Tono quarto.

Pœnitentiæ aperta est janua, curramus alacriter: Christus advocavit; spiritalem armaturam sumamus, instruamur virtutibus, adversas acies vertamus, & requiem animabus nostris inveniemus.

Versculus.

Intret oratio mea in conspectu tuo Domine: secundum eloquium tuum eripe me.

Salutis vestem induistis, &c. *Versculus.*

Servus tuus ego sum: da mihi intellectum, & discam mandata tua.

Jugum meum suave est, & onus meum leve: tollite illud humeris, & recta properate: & invenietis requiem, &c. Gloria. Et nunc. *Deipara.*

Lampas inextincta, justitiæ throne, salutis porta, sanctissima domina, te cuncti celebramus.

Antiphonum secundum. Tonus tertius.

Con sanguineis cunctis derelictis, & cruce humeris sublata, Evangelicæ vocis mandatum studiose implevistis: bellica lege ad Verbi Dei templum animose procedite: Sanctum enim habitum mundo traditum hodie Christus adornat.

Versculus.

Ecce quid bonum vel quid jucundum, nisi habitate fratres in unum.

Prope est Dominus expectantibus illum, anima studiosa adinveniet illum: bonum est viro, cum jugum ab adolescentia sua hoc proposito tulerit, solitarie Domino serviet. Gloria. Et nunc.

Deipara.

Primas inter sanctos quæ tenes, cælestium ordinum gloria, Apostolorum carmen, Prophetarum vox, Domina, suscipe nostras preces.

Antiphonum tertium. Tonus primus.

Sequamur, fratres, bonum Dominum: mundi cupiditates fugiamus, simus mundi propter conditorem nostrum, imaginem honore persequamur, vocationem revereamur, vitam addiscamus. Quid ita abjecti, cum nobiles simus, permanemus, quid his visibilibus immoramur? Quilibet idcirco Deo se juxta gratiam acceptam offerat, ut omnibus modis positas ibi mansiones impleamus.

Versculus.

Emitte manum tuam de excelso sancto tuo: eripe me, & libera me de aquis multis.

Cælorum rex protensis manibus nos ad supernam civitatem advocat, thalamum ille pulsantibus aperit, Deus cum sit, a quærentibus invenitur: hilari pede idcirco progrediamur. Celebres aguntur nuptiæ, quarum thalamus non est manu factus,

quarum vestes cælico more sunt textæ, & vera fulgent venustate; progrediamur, & veniam copiosamque misericordiam animabus nostris expetamus. Gloria. Et nunc. *Deipara.*

Salve Sancta Deipara, totius orbis venerandum monile, lampas inextincta, immensi mensura, templum incomprehensum. Salve ex qua Agnus processit, qui tollit peccatum mundi.

Deinde omnibus audientibus Sacerdos hanc orationem dicit. Domine Deus noster fidelis, &c.

α Τὰ πάντα ἐρίτω.) Legunt iidem vetusti codices: ἰούδης λέγει τὰ ὑποσταγμένα διακονικά. *Confestim sequentia Diaconica recitat.*

β Τὴν ἀφίστα.) Post hanc precem aliam subdunt iidem codices. Τὴν ἑ γινώσκαι αὐτὸν ὑψιλότερον ὅτι τὸ κάσμι φροντίζων τὴν Κυρίαν διηδῶμεν.

γ Προκείμενος Κύριος φωτισμός μου.) Hæc & quæ sequuntur, usque ad *Επιγνώμην ἀδελφοί*, in vetustis codic. non extant: sunt enim ex præcedenti officio sumenda. Eorum tamen vice sequens rubrica legitur: ἔστα λαβὼν ὁ ἱερεὺς τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, ἵσταται ἔξω τῆ δυσιαστῆρις, καὶ προσκυνεῖ ὁ λαβὼν τὸ σχῆμα, καὶ ἀπαίεται αὐτό, ἔστα τὸν ἱερέα, καὶ τὸν ἡγούμενον, καὶ καθεύδῃς τῆς ἀδελφῆς, ἐν τοῖς εἰσιδίοις αὐτῶν, καὶ μετὰ τὸ ἀπαίσασαι πάντας τῆς ἀδελφῆς, ἐσέρχεται εἰς τὴν βασιλικὴν πυλῶν, καὶ ἵσταται μέχρι τῆς ἀπολύσεως τῆς δεῖας λιτανείας, κρατῶν καὶ τὴν κηρὸν αὐτοῦ ἀπτόμενον. οἱ δὲ ἀδελφοί ἐν τῇ ἀσπασμῇ ἱάλλουσιν, εὐχιστὸν ἰδὲ ἰόμενον ἡχοῦ αὐτοῦ. *Επιγνώμην.*

Accepto deinde sancto Evangelio, stat Sacerdos extra altare, & adoratur illud, qui habitum suscipit, & osculatur, deinde Sacerdotem, Superiorem, & ordine fratres in subsellis stantes. Et postquam fratres fuerit osculatus, Regias altaris ingreditur portas, & usque ad missæ finem intus stat, cereum accensum tenens. Dum vero datur osculum, cantant versum proprii cantus, Tono primo. Agnoscamus, &c.

δ Καὶ ἀπόλυσις.) Addunt vetusti cod. Δόξα τὸ κοινὸν τῷ ἁγίῳ τῇς ἡμέρας. Καὶ τῷ θεοτοκίῳ. καὶ εὐδὸς ὁ τελεσθέντος ὕμνος. μετὰ δὲ τῷ ἀπολύσει τῆς λιτανείας, ἔλθοντες οἱ ἀδελφοί πάντες κηρὲς, ἀπέρχονται ἐν τῇ τράπεζῃ ἱάλλοντες τὸ πᾶρον τροπάριον.

Κύριε, Κύριε, ἐπὶ βλαβὸν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἰδε, ἐπισκέψαι τὸν ἀμπελον τῆς τράπεζας, & κατάρτισον αὐτὸν, ὅτι ἐφύττωσεν ὁ θεὸς σου. Δόξα. Καὶ τῷ. Θεοτοκίῳ.

Η λαμπρά ἡ ἀσβεστός. Ut supra.

Ο τοιαῦτοι οὖν μοναχοὶ προσκαταρτῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἡμέρας ἐπὶ τὰ χολάζων ἀπὸ παντὸς ἔργου, ἀνὴν ἀναγνώσας, καὶ ἐπιστάς. Gloria. *Breviculum sanctico die celebrati.* Et nunc. *Deipara.* Et confestim, Ter sanctus Hymnus dicitur. Facta vero missæ dimissione, fratres accensis cereis, præsentem Modululum cantantes ad mensam procedunt.

Domine, Domine, respice de cælo, & vide, visita vineam istam, & perfice illam, quam plantavit dextera tua. Gloria. Et nunc. *Deipara.*

Lampas inextincta, &c.

Hujusmodi itaque Monachus ab omni opere vacans, etiam a lectione, si calleat, septem diebus in Ecclesia perseverat.

IN MAGNI ET ANGELICI HABITUS Officium. Notæ.

1. Α Κελεύει τὸ μέγα καὶ ἀγγελικὸν.) Communis vitæ in cænobiis sectatores, μικροῦργοι sunt: perfectioris autem vivendi normæ, pluribusque virtutum & austeritatum exercitiis addicti, quasi novæ professionis onere assumpto, habitus etiam a cæteris discrimen sibi eligunt, & μεγαλόχημοι, sive μέγα καὶ ἀγγελικὸν σχῆματοι, esse dicuntur. Verum quidem est ἀρχαῖον Novitium, ἀγγελικὴν πολιτείαν salutare, ἀγγελικὴν βίον aggredi, ἀγγελικὴν διαγωγὴν delibare; & commune quoddamque religionis in cænobiis institutum, Angelis æqualem in obsequio divino famulandi rationem imitari: Confiteor enim, scribit de Monastico statu in suo testamento Theodorus Studita, *Monasticum*

statum sublimem esse, & excelsum & Angelicum, &c. Et infra: Angelicum promissum vestrum receptum custodite: in cælo ambulantes mundum odio habentes, &c. De Abbate Or. quoque Palladius cap. 9. refert: eum habitu Angelico præditum, mille fratrum Monasteria habuisse: ita ut Angelus et apparens vere dixerit: eris in gentem magnam & magnus fidei tuæ credetur populus. Joannes Moschus etiam senem quemdam inveni loquentem cap. 194. inducit. An nescis Domine frater, quia habitum Angelicum feras? Rufinus Latinus lib. 1. cap. 11. Multorum, inquit, erat Monasteriorum Pater, qui habitu ipso honoris videbatur Angelici. Et lib. 11. de bono cap. 4. quemdam alium Angelici ordinis

ordinis virum nominat. Et Pachomius plurimum communem vitam in Monasteriis agentium Pater, ex quo Angelo edocente Cœnobitarum conscripsit regulam, cuncti Angelici sunt vocati διότι ἡ ζωὴν ἰδὼν δι' ἐκτασίας ἀγγελικῆς τὸ σχῆμα τῶν μοναχῶν. eo quod Angelica visione Monachalem habitum cernere dignus fuisset. Qui tamen exacta aliquot annis in cœnobii vita, imperturbatam rerum cœlestium contemplationem, strictiora jejunia, frequentes præceteris orationes, solitudinem, silentium, vigiliis, labores, victum, cuncta denique asperiora, abdicatis vitæ cœnobiticæ licitis auxiliis, reliquo vitæ cursu tolerare student; illi separato ac quasi sanctiori habitu assumpto, ut jam e mundo sublatis homines, & vere Angelicam vitam adorti μεγαλόχμοι, sive τῇ ἀγγελικῇ σχήματι nomine insigniuntur. Hujus instituti Angelici primæ fundamenta misisse videntur illi Monachi, qui postquam diutissime in cœnobiiis omnium se virtutum apparatus excoluissent, ad eremos solitudinesque transmeabant, & relicta cœnobitica, perfectiorem aliam cum Anachoretis vitam agebant: de quibus legendus Hieronymus, epist. 12. & Cassianus Collat. 18. & 19. & plerisque aliis locis. Hos quidem ceu perfectioris modi vivendi cupidos approbat Theodorus Studites laudatus, extra tres gradus, ait (ἐρχομένων nimirum μικροσχημῶν & μεγαλοσχημῶν) qui in divina scala offensi sunt, vitam hanc ducere legitime non licet: ipsa tamen nomina μικροσχημῶν & μεγαλοσχημῶν, sicut & habitus in eis discrimen, penitus repudiat, & e Monasterii testamenti sui lege cupit esse eliminata. Non dabis parvum habitum quem vocant, postea veluti magnum: unus est enim habitus, sicut & baptisma, quemadmodum in more fuit sanctorum Patrum. Hæc ille apud Baronium an. 826. num. 57. Evicit tamen repugnante Theodoro, exiguo ante ipsum tempore introductum μεγαλοσχημῶν genus, & exinde etiam solemniter in Ecclesia voto perpetuo suscipitur: vestesque religioſæ præcipuæ, quales erant olim Cucullus, & Scapulare, illi statui jam factæ sunt propriæ: imo & ipsi in tantam aliorum Monachorum venerunt admirationem, ut concessa ipsis ἀγγελικῇ σχήματι appellatione, reliqui τίτλοι licet καλόγαροι perfecti religioſi, non nisi sublimioris illius status μικροσχημοῦ tantum, quasi cādidi deinceps voluerint nuncupari.

2. *Εν τῇ θαλασσιδῇ.*) Θαλασσιδῶν spatium altari suppositum, notum est ex dictis de templo fol. 12. In illo a vespere μεγαλοσχημῶν vestes reponuntur, ut e loco sacro consecrationem accipere, & quasi a Deo in altaris throno residente recipi, censeantur. Cum solæ vero sacris deputatæ vestes, in altari sedem recipiant, & ex altari assumantur: illæ aliæ, quæ sacratis proxime accedunt, Deoque sacros homines dedicant, vivaſque Dei hostias ornaturæ sunt, e subjacente altaris spatio non immerito sunt evendæ: dicente Dionysio, οἱ ἐν αὐτοῖς μοναχοὶ ὀφείλουσι ἰνδοκίδαι ἔσθαι ἱερὰν μονάδα σκευάσθαι, ἔσθαι τὴν ἱερατικὴν ὡς δεξιὸν ἀπομορφῶσαι ζωὴν, ὡς τὸ συγγενὲς αὐτοῖς ἔχουσιν ἐν πολλοῖς, καὶ μάλιστα αὐτῇ παρὰ τὰς λοιπὰς τῶν τελευμένων πλεονέχουσιν. Unitatis cultores Monachi in uno maxime conjungi debent, & cum sacra monade colligi, atque ad sacerdotum vitam, quantum licet formari: quod in plerisque affinitatem cum illa habeant, & eorum vitæ præ reliquis initiatis proximitatem consequantur.

3. *Εἰς τὸ ὄρθρον.*) Duabus præcipuis partibus constat hoc officium: una in matutinis, altera in missa persolvendis: prima hic incipit, secunda in his verbis: εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς εἰσόδου γινομένης.

4. *Επὶ τὴν σὴν φιλανθρωπίαν.*) Spontaneæ Pœnitentiæ perpetuum statum Monachos elegisse quamvis quidam merito negent cum D. Thoma 2. 2. qu. 187. art. 1. ad 4. plurima tamen pœnitentiæ studia & actiones quondam in Ecclesia vigentes in solis fere Monasteriis nunc reperiri, non falso quispiam existimaverit. Quod Græcos autem spectat ex hoc toto & præcedente officio clarissime liquet; ex Pœnitentiæ laboribus Monasticam vitam eos meriti, hic vero pœnitentiam ubiq; prædicari, suaderi, re-

Euchol.

quiri, & plenis omnium in choro cantantium vocibus ejus exercitia celebrari. Hinc ubi Simeon Thessalonicensis de Pœnitentiæ Sacramento tractat Monasticæ vitæ duritiem & asperitatem contemplantus, illam pœnitentiæ subijcere, ut membrum toti, licentia rhetorica usus, non veretur. δὲ καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα τῇ μετανοίᾳ περιλαμβάνεται. Quod Monasticum institutum, inquit, sub Pœnitentia comprehendatur. ἐν ταύτῃ ἡ τῇ μετανοίᾳ καὶ τὸ ἱερῶτατον περιλαμβάνεται σχῆμα τῶν μοναχῶν, ὃ δὲ ἔστι ἀγγελικόν ἐστι καλεῖται, ὡς τὴν ἐκείνων μιμούμενοι καὶ ἐπαγγελλόμενοι ἀγωνίαν, ἀκτῆσιαν, ὕμνους, προσευχάς, ὑπακοήν τε καὶ καθαρότητα. καὶ τῇ μετανοίᾳ δὲ ἐνδυμαζομένηται, ὡς ἐνδυμα πατριάρχων, ὡς πατριάρχων τε, καὶ ὑποταγῶν, καὶ ὡς πᾶσι φιλοκαλῶν ἀνδραγαθῶν ἀπεργηγμένοι, ὡς πάντων κοσμητικῶν ἐννοιῶν τε, καὶ λόγων, ἔσθαι ἐκ ἀνεπίμικτον μότον, ἀλλὰ καὶ ὁρῶν κατὰ τὴν φύσιν τῶν κοσμητικῶν ἀπορροαῶν χαρῶν. ὑπερκοσμία γὰρ ζωὴ ἐστὶ τὴν τοῦ σύμβολου καὶ τῶν ὁρατῶν διδάσκαλος τῶν ὁρατῶν, καὶ πάντων τῶν ἐν ἀνδραγαθίᾳ τὸ ἀποσκοπεῖν, καὶ φιλοσοφίαν τὴν ἀνω τὴν τοῦ μελέτη καὶ φιλοσοφίᾳ, καὶ δυνάμει καὶ τέλος μνημονεύει τῶν ὁδῶν. διὸ καὶ μέλαν ἐστὶ ἐπειδὴ δυνάμει καὶ πένθος μεμνηται, καὶ οὐ ζῆν ἐν τῇ βίᾳ. ἰτίρας δὲ ζωὴς ἐπιθυμεῖ τῆς ἀφθάρτου, καὶ ὁρῶν ἐκείνου τρέχει ἐπὶ γίγται. In hac certe Pœnitentia sacratissimus Monachorum comprehenditur habitus, qui & Angelicus est, & nuncupatur, ceu qui puritatem, rerum temporalium abjectionem, hymnos, orationes, obedientiam, & munditiam illorum imitatur & profitetur. Pœnitentiæ vero etiam vocatur habitus, ceu lugubris existens, ceu humilis & contemptus, & ab humana cuncta renastate alienus, mundanisque omnibus curis & verbis, & actionibus non impermixtus modo, sed & ad rerum mundanarum remotionem & fugam tendens. Supramundana namque vitæ argumentum est, & rerum visibilium jam interiturarum, & omnium quæ apud homines, sicut vanitatem edocet, & supernam Philosophiam meditatur & exercet; mortem quoque finemque omnium quæ apud hominem sunt, in memoriam revocat. Et capropter niger est, ut qui mortis & ludus memoriam habet, & in hoc sæculo non vivit, sed aliam incorruptam desiderio sequitur, & ad eam cursu indefesso contendit. At cum Pœnitentiæ sint exortes Angeli, inquit auditor idem in sequentibus, cur habitus hic Angelicam vitam designare sit dicendus? Respondet ipse, & in Angelis repertam fuisse pravitatem, sed non pœnitentiæ emendationem quam pollicetur homo, quamque dum exercet Angelico more, omni se affectu doloreque humano superiorem ostendit, ἀφραδάς γὰρ μοναχοὶ καί τω: & deinde ut Angeli Deum laudant perpetuo, nec in minimo mandata prætereunt, ita & Monachus ab ejus laudibus non cessat, & cura irrequieta voluntatem ejus fatagit adimplere. A pœnitentiæ tamen magis notis & manifestis exercitiis Symeon idem Monachos in pœnitentium classent revocat, unde quoque Monachos pœnitentium more in Narthece maturinum & minores horas persolvere fol. 20. ex ipso retulimus, & fol. 9. Monachorum habitationem μετανοίαν pœnitentiam vocari, quo loquendi more uti non abhorruit Justinianus C. de adult. μοναχέων μεγαλοσχημῶν κατὰ νόμον, κατὰ γὰρ τὰς μεταμελημένας γυναιξὶν ἐπὶ τῇ ἀποτήρῃ βίᾳ ἐσόμενον. διὸ δὲ ἔστι μετανοίαν τὴν τῶν γυναικῶν τὸ διαγινώσκον ὁμοίμην τῇ ἐργῇ ἐπαρμόζον. Magnificum Monasterium extruxit, Pœnitentibus de pristina vita sœminis diversorium futurum: quare sœminatam Pœnitentiam ab operum similitudine locum illum nuncupavit: & tandem Monachorum salutatio omnis, mutuaque benevolentis responsio, non nisi μετανοίαν, Pœnitentiam sonant, quam pro se mutuo orantes non desinunt deprecari: & pro Superiore ipso ὑπὲρ αἰσίων καὶ ἀμαρτιῶν τῶν δούλων σου, καὶ τῶν ἀλλοτρίων, nullo indignante, imo & de hujusmodi voto gratias referente, solent Deum exorare.

5. *Εἰς τὴν λειτουργίαν.*) Hæc est altera hujus officii pars, in missa qua μεγαλόχμοι perficitur decantanda. Ubi vero collocetur ille, nostra edita non explicant: cum tamen ἰδῶν τῆς βασιλικῆς. Intra regiam,

G38

418 IN MAGNI ET ANGELICI HABITUS OFFICIUM.

id est, Ecclesie majorem portam vetusta conno-
tant super varias lectiones littera, d.
6 *ἄντι τῆς τῆς*.) Juxta moduli hujus sensum rece-
dit a pristino loco, Monachus induendus, & in
Ecclesie medio, juxta ambonem factis tribus reve-
rentiis, versus altare progreditur, & ad superioris
pedes procidens, audit decantari illud. *ὁ δὲ πρὸς τὸν
ἐκκλῆσιαν ἡ ἀποστολήν, ἔτα λ.*) Vide varias le-
ctiones littera, f.
7 *Ἐστρέψας ἡ ἀποστολή.*) Connotatur facienda hæc
oratio apud Dionysium de Eccl. Hierarch. cap. 6.
ὁ μὲν ἱερεὺς ἔστηκεν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ δις μὲν τὴν
ἐκκλῆσιαν ἐπὶ τὴν ἐκκλῆσιαν ἱερολογεῖν. ὁ δὲ τελευτῶν ὁπίσω τῆς ἐκ-
κλῆσιαν ἔστηκεν. Sacerdos quidem juxta sacrum
altare (ad orientem utique) stat, Monachicam invoca-
tionem recitans: initiatus vero pone Sacerdotem con-
fistit. Eum tamen tunc procidere in terram recentior
ordo jubet. Consule varias lectiones littera, t.
8 *Τὸ καὶ ἄλλων.*) De cunctis Monachi vesti-
mentis, si duo hic posita excipias, abunde Super-
iore officio actum est. Cucullus autem sive Cu-
cullio, scribit Cassiani Scoliaſtes, genus est vesti-
menti, caput & humeros ambiens: Caputium illud
hodie vocant. De illo Cassianus lib. 1. de habitu
Mon. cap. 4. Sunt præterea, inquit, quedam in
ipsis, Ægyptiorum habitus, non tantum ad curam
corporis, quantum ad morum formulam congruen-
tia: quo simplicitatis & innocentie observantia
etiam in ipsa vestitus qualitate teneatur. Cucullis
namque perparvis, usque ad cervicis humerorum-
que demissis confinia, quibus tantum caput conte-
gant, indefinenter diebus utuntur ac noctibus: scilicet
ut innocentiam & simplicitatem parvulorum,
jugiter tustodire etiam imitatione ipsius velamenti
commoneantur. Qui reversi ad infantiam Christi,
cunctis horis cum affectu & virtute decantant.
Domine non est exaltatum cor meum. Consentit
ipse textus Cucillum vestem ἀκακίας appellans. Et
Nilus Asceta in MS. R. ἔλεγον οἱ γέροντες ὅτι τὸ κα-
κῶν σῆμα ἐστὶ τῆς ἀκακίας. Et Anonymus in co-
dem M. S. τὸ κακῶν σῆμα ἐστὶ τῆς χυρῆτος τῆς
σωτηρίας ἡμῶν Θεοῦ σκαπαροῦσιν αὐτὸ τὸ ἡγιασμένον, ἔ-
περιδαλῶσιν τὴν ἐν Χρυστῷ ὑπακοήν, διὰ τὴν ῥητὴν,
ἔτι τὴν ἐκκλῆσιαν ἐπὶ τὴν ἐκκλῆσιαν. Cucullus Symbolum est
gratie Salvatoris nostri Dei, præcipuam ducemque
nostram partem, caput videlicet operientis, & in-
fantiam nostram in Christo foventis, & ab eo qui
percutere & vulnerare molitur, nos defendentis.
Cæterum non parvum discrimen est inter μεγα-
λοσχίμων Cucillum, & μικροσχίμων ἀπὸ καμυλαυκίον
a nonnullis quoque κακῶν dictum: hoc enim
veli ferme retinet formam in cervicem rejecti, dua-
busque laciniis humeros hinc inde ornantis: ejus-
que figuram pictam habes fol. 97. Cucullus au-
tem caput & humeros ex omni parte ambit, capu-
tiumque illi est, acuminatim productum, atque
insuper in fronte, in pectore, in utroque humero
& a tergo, quinque ex fimo laneo crucibus com-
positis & assutis decoratur.

9 *τὸν ἀνάλαβον.*) Quia super assumitur humeris,
ἡ τὴν ἀνάλαβον, dicitur ἀνάλαβον: quamvis
ἀνάλαβον scripserit Germanus in mystag. Torquet
autem plerique vox ἀνάλαβον: mihi duobus ve-
stimentorum generibus ad unum tamen revocan-
dis videtur applicanda, Scapulari nimirum, & ho-
dierno Græcorum Paramandyæ. Nam & Scapulare,
quo etiam per Palestinam Syriam, & Mesopota-
miam, & Armeniam Monachi magni Antonii se-
quentes institutum & quo nonnulli μεγαλόχημοι
Græci in solitudinibus utuntur ἀνάλαβον est: de quo
manifeste Dorotheus Doct. 1. loquitur. Analabus in
crucis modum super humeros ponitur. Super humeros
autem nostros crucis signum deferimus ex eo quod
dicitur. Tolle crucem tuam. Et infra. Habemus
Analabum, id est Scapulare humeris pendens.
Paramandyas porro vulgo παραμάνδυ panniculus
est unius palmi, quadratus, quem immixtis in fu-
niculos longiores ejus angulis assutos, brachiis &
humeris astringunt: illi vero crux aliaque passio-
nis Dominice insignia, vel certe crux major qua-
tuor crucibus a lateribus stipata, adjunctis his
characteribus. IC. XC. NK. ἡ τὴν Χρυστῷ Νικῶν
appicta est, necnon illum secreto sub tunica gestare
sunt assueti, pendente ex anteriori parte cruce li-
gnea, a sinu quem tangit, ἐγκάμπιον vocata. De
Analabo hac ratione depicto & concepto loquitur
Anonymus numero superiore citatus ὁ ἀνάλαβον
ὁ σαυροειδὲς τοῖς ὁμοῖς αὐτῶν περιπλεκόμενος σύμβολον.
ἐστὶ τῆς ἐν Χρυστῷ πίστεως ἀνάλαβον τῆς ἀρετῆς, καὶ
περιελαΐσης αἱ τὰ κακῶν τὴν ἡγασίαν ἀντιπρόσωπον
αὐτοῖς παρέχουσα. Succinctorium in crucis modum
humeris Monachorum implexum fidei in Christum
Symbolum est, quæ mansuetos colligit, & impedi-
menta cohibet, modumque operandi inoffensum eis
præbet. Clarins de illo Simeon Thess. ὁ ἀνάλαβον ἐκ
δαρμάτων ζῶν διὰ τὴν ἐν κόσμῳ ἐκκλῆσιαν ἀπὸ τῶν
ἐμποδόντων σαυροειδὲς, καὶ ὁπιδὲν σημεῖα κακῶν
σαυρῶν, μάλλον δὲ αὐτὸν ἐκτυποῖ σαυροῖ. Succinctorium
ex animalis pelle propter mundanarum rerum mor-
tificationem cruciformiter ante & retro, crucis signum
exhibet, uno & eadem ipsam exprimit. Quibus ver-
bis aliter ἀνάλαβον antiquum, a moderno depin-
git: nam & ex corio formatum & ante retroque
ex eo quod in crucem actum esse ait: cui suffra-
gari videtur Cassianus lib. 1. cap. 6. scribens. Sca-
pulare (quod ibidem verbo multitudinis resticulas
eo plexas subtegmine, Succinctoria, Redimicu-
la, & Rebraethiaoria vocat) descendens per sum-
mum cervicis, & e lateribus colli divisum, utra-
rumque alarum finis ambit, atque hinc inde succin-
git, ut constringens latitudinem vestimenti ad cor-
pus contrahat, atque conjungat: & ita conscriptis
brachiis ad omne opus, expeditique Monachi red-
dantur.

10. *Καὶ εὐδὲς γίνεται ὁ ἀσπασμός.*) Salutationis &
osculi hujus ritum habes ample descriptum in
variis lectionibus littera y.

ΑΠΟΚΟΤΚΟΤΛΙΣΑΙ.

Πολυέλε Κύριε, ὁ δωρησάμενος τῇ δούλῳ σου
τῇ ἀναλήψιας τῇ ἀγγελικῇ χιτῶνι, τὸ
κεφάλιον εἰς περικεφαλαιάν ἐλπίδος σωτηρίας ἀναφαι-
ρίτον ἐκ τῆς αὐτῆς κεφαλῆς, τῷ τοιαύτῳ χάριτι σου
ἐξάρτησον, σωζέων καὶ σωθάλπων τὸ τῆς ἐξουσίας
αὐτῆς ἡγεμονικὸν ἐξ ἐναντίων προσβολῶν ἀπαρσάλο-
τον, ὅπως τῷ πᾶσι ποιηροτάτῃ ὁφείας τῇ πρεΐν αὐτῆς
πέραν συγχωρεΐντος, καταπατῶν κάραν, ἀρὸς σὲ
τῷ φοβεραῖ ἐμόνη κεφαλῇ τῇ ἀπάντων, πᾶσι νο-
τῆς αὐτῆς ὁφθαλμῶν αἶρη. σὺ εἶ ὁ φωτισμὸς καὶ ἁγιασ-
μὸς τῇ ψυχῶν ἡμῶν· καὶ σοὶ τῷ δόξαν ἀναπέμπο-
μεν, τῇ Πατρὶ, καὶ τῇ Τίτῃ, καὶ ἁγίῳ Πνεύματι· νῦν
καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῇ αἰῶνων· ἀμήν.

Εἰρήνῃ πᾶσι. Τὰς κεφαλὰς.
Τὸν τῇ πυρεῖν κεφαλῇ τῷ ἰδίῳ κεφαλῇ σοὶ τῇ
ἀοράτῃ καὶ μόνῃ σοφῇ Θεῷ ὑποκλίναντα Δέωστα, εὐ-
λόγησον, καθ' ἁγίασον, ὑπερφανέσον ἐκ πάσης ἐπι-
βλαβῆς ἐπιπρεΐας ὁρατῆς τε καὶ ἀοράτης.

Εκφώνησις.

Οτι συνέστιν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ ἐξουσία, καὶ ἡ δυνάμις,
καὶ σοὶ ἀρέσκει πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκυῖνσις
τῇ Πατρὶ, καὶ τῇ Τίτῃ, καὶ τῇ ἁγίῳ Πνεύματι· νῦν
καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῇ αἰῶνων· ἀμήν.

ΟΡΑΤΙΟ ΑΔ

Cucullum exuendum.

Domine valde misericors, qui per
Angelici habitus susceptionem, servo
tuo, non auferendum ex ejus capite, Cu-
cullum in galeam salutis dedisti: hanc ei
gratiam conserva, cooperiens & fovens
mentis ejus sublimem portionem, ab ad-
versis insultibus inconcussam: ut serpen-
tis nequissimi calcaneum observare facul-
tatem obtinentis caput conterens, ad te
timendum & solum caput omnium, oculo
intellectuales erigat. Quia tu es illu-
minatio, & sanctificatio animarum nostra-
rum, & tibi gloriam referimus: Patri,
& Filio & sancto Spiritui: nunc & sem-
per, & in saecula saeculorum. Amen.

Pax omnibus. Capita vestra.

In igneo capite apparenti, tibi invi-
bili & soli sapienti Deo, proprium ca-
put submittentem, Domine benedic, sancti-
fica, & ab omni nocivo insultu visibili
& invisibili defende.

Exclamatio.

Quia tuum est regnum, & potestas, &
imperium: & tibi convenit omnis gloria,
honor, & adoratio: Patri, & Filio, &
sancto Spiritui: nunc & semper, & in
saecula saeculorum. Amen.

VARIÆLECTIONES.

Ε Τῇ τῷ ἀποκυκλίσει.) Alia edita legunt: τῇ
δὲ ἐβδόμῃ ἡμέρῃ μετὰ τῷ εἰσοδῷ ἐπὶ τὸ ἀποκυ-
κλίσει, ἀσπάζεται ὁ ἀδελφὸς ἐν τῇ τῇ ἀγίῳ θυρῶν, ἐπὶ λέγει
ὁ Διάκονος. Τῷ Κυρίῳ δεινῶν. Οἱ ἀδελφοί· Κύριε ἐ-
λίσσω. Καὶ ὁ ἱερεὺς τῷ εὐχέται. *Septimo die post Ingres-
sum & Dimissorium intra sacras fores frater indu-
citur: Et dicit Diaconus. Dominum precemur.*

Πολυέλε Κύριε.) Addunt alia edita, καὶ ἀκ-
ρατῇ.

Εἰς περικεφαλαιάν.) Addunt item, συμβολικῶς.

Εἰρήνῃ πᾶσι.) Addunt, καὶ τῷ ἐνυχῶ μυστικῶς.

Τὴν ἰδίαν κεφαλὴν.) Legunt illa, τὴν ὑλαίαν.

Οτι συνέστιν.) Aliam hic ἐκφώνησιν ponunt. ὅτι

συνέστιν σοὶ πᾶσα δόξα. Adduntque, καὶ ἀποκυκλίσαι αὐ-
τὸν μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ τὴν ἐκ τῆς ἀποκρίσεως ἐπὶ πα-
ροῦσαν δέξαι ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν λέγων οὕτως.

Επὶ δέωστα ὑπὲρ εἰναι, εἰρήνῃ, ὑγιείας, σωτηρίας, καὶ
ἀφάρσεως τῶν ἁμαρτιῶν τῇ δούλῳ Θεοῦ τοῦδε, καὶ ὑπὲρ τῇ
γαϊδάρι αὐτῶν ὑποκλίναντα τῇ κόσμῳ φροντίζων.

Εκφώνησις. Οτι ἐλίσσω, καὶ οὐκ ἀνδραποῖ Θεὸς ὑπάρ-
χει· ἐπὶ σοὶ τὴν δόξαν. *Et post Evangelium & oratio-
nem protensam detrahitis cucullum: addit autem & pro
frater praesentem precem hoc patet. Adhuc rogamus
pro misericordia, pace, sanitate, salute, & re-
missione peccatorum servi Dei N. & ut mundi
curis sublimior fiat.*

Exclamatio. Quia misericors & humanus Deus
existis, & tibi gloriam.

Cryptoferratenſe Beſſarionis MS. alias habet orationes.

Εὐχὴ εἰς τὸ κατεργάζειν τὸ κεφάλιον
τῇ ἐβδόμῃ ἡμέρᾳ.

Δέωστα Κύριε εἰς τέλος εἰς τὴν ζυγόν σου τὸν τῇ
ἐλαφρὸν ἐξάρτησον τῇ δούλῳ σου, καὶ συναριθ-
μήσον αὐτὸν μὲν τῇ εὐαρισθηκότῃ σοι, ἐνδύσον αὐτὸν
ἀγιασμῷ σου, σωφροσύνῃ περιζώσον τῷ ὁσφίῳ
αὐτῷ, πάσης αὐτὸν ἐγκρατείας ἀνάδειξον ἀγωνιστῶν,
ἐν αὐτῇ τε καὶ ἡμῖν τῷ τῇ Πνευματικῶν σου χάρισ-
μάτων πληρώσον δωρεάν, εἰς δόξαν τῇ πολυμνήτῃ σου
κράτῃ. ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ θέλων πάντας
ἀνθρώπους σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλ-
θεῖν· καὶ σοὶ τὴν δόξαν.

**Ο ἱερεὺς. Εἰρήνῃ πᾶσι. Ο ἱερεὺς. Τὰς κε-
φαλὰς. Ο ἱερεὺς ἐπὶ χεῖρας.**

Eucbol.

**Ad auferendum Cucullum ostendo
die, Oratio.**

Dominator Domine, ad finem usque
sub jugo tuo levi servum tuum con-
serva, & iis qui tibi placuerunt eum an-
numera, sanctimoniam veste indue illum,
castitate lumbos ejus praecinge, omnis
temperantiae pugilem illum renuncia, in
ipso & in nobis spiritualium tuarum gra-
tiarum donum perfice, ad celebratissimi
tui nominis gloriam. Quia tu es Deus
noster, qui vis homines salvos fieri, &
ad agnitionem veritatis venire: & tibi,
&c.

**Sacerdos: Pax omnibus. Diaconus. Ca-
pita. Sacerdos precatur.**

Ggg ij

Sancte & humane Domine factis totis ovili, & prudentum Virginum choro servum tuum confocia, & cum illustri iustitia & hilari vultu, tibi animarum sponsio Christo Deo nostro accipere concede: & celeste deinde regnum consequi. Quia tu es Deus misericordie.

Oratio dimissoria.

Domine Deus noster, qui errante ore inventa, eoque humeris imposita, amicas virtutes Angelicas ad convivium advocasti: ipse Angelico convictu servum tuum N. exorna: da illi huic vocationi condigne te insequi, Monasticam amplecti, & mandatorum tuorum jugum, quod est humilitas, mansuetudo, dilectio, legis complementum, subire. Ita misericors Domine firmam fidem, patientiam, longanimitatem, bonitatem, & auxilium tuum illi impende. Intercessionibus sanctae immaculatæ matris eus, & omnium sanctorum. Amen.

Αγαπή καὶ φιλαδελφίᾳ Κύριε ἀγαπίοις ποιήσα. ὁ δὲ λόγος σου τῇ ἱερᾷ σου ποιήσῃ, καὶ τῇ τῆς φρονίμου παρδύων χορῇ. καὶ καταξίωσον αὐτὸν καὶ πατρός σου λαμπρότος ἀντιπαράστατος προσώπων σοὶ τῷ τῆς ἡλίου καὶ καὶ τῆς οὐρανόθεν Χερσὶ τῷ Θεῷ ἡμῶν, καὶ τῷ πᾶσι ἐπαρῶν σου βροχίας ἐπιτελεῖν. Ὅτι Θεὸς εἰμὶ.

Εὐχὴ ἀπολυτική.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὸ πεπλανημένοι ἀνθρώπων, καὶ ἐπὶ τῆς ὥρας ἀναλαβάν, καὶ τῆς ἀπορίτης δυνάμεις συγκαταστήσας πρὸς ἀνθρώπων αὐτὸς ὁ τὸν δόλον σου τῶνδε, κατακόσμησον ἀγγελικῇ πολιτείᾳ. δὲ αὐτῶν παρὰ τὴν ἀλήθειαν ταύτης ἐπακολούθησά σοι, ἀγαπήσῃς ὁ καὶ ἡμῶν βίαν, καὶ ὁ ζυγὸν τῆς ἐπιτολῆς σου βασάν, ὅπως εἴη πεπαιστωμένη, ἀφ᾽ ἧς, ἀγάπη, τὸ τῷ τῆς πληρώμα. Ναὶ Κύριε πολυδύσασα γὰρ, χάρις αὐτῷ πᾶσι βεβαίαν, ὑπομονὴν, μακροθυμίαν, χρηστότητα, καὶ ὁ εὖ βοηθεῖν. Πρωτοβούτῃς τῆς ἀγίας ἐκράτης μετὰ σου, καὶ πάντων τῶν ἁγίων. Ἀμήν.

Barberinum S. Marci hoc pacto legit.

Ad excusillationem ostendit factum. Dicit Diaconus versum. Dominum precemur. & dimissionis orationem recitat Sacerdos.

Dominator Domine, Deus Patrum nostrorum, qui in exercitatione religiosa viventium, & certatim abstinentium ad bonitatis tuæ beneplacitum cursum consummas, qui angustiam & tribulationibus viam oblitam eligentes ad vitam æternam perducis, quibus & paradisi voluptatem, & celestis regni fructum præparasti: ipse & nunc servum tuum N. Angelicum hunc & Monasticum habitum assumentem ad finem usque in puritate & sanctitate, & in mandatorum tuorum semita deduc, in omnem iustitiæ viam gressus ejus dirige, sanctimonie ornatu, fidei thorace, galea salutis, indue illum: continentia & fortitudine lumbos ejus circumcinge. In bello adversus hostem corrobora, & passionum victorem illum renuntia: ut juxta Christi tui Evangelium conversatus partem & hæreditatem cum omnibus sanctis tuis a sæculo tibi placeat inveniat.

Exclam. Gratia &c.

Et oratione finita, convertitur ad illum, & quæ docent illum edocet: & tandem dicit.

Pro fratre nostro, & ejus in Christo salute, dicamus omnes. Domine misereere. Hæcque ter dicto, Cuiuslibet e capite demittis, dicens. In nomine Patris, &c.

ΤΗ ὁδὸν αἰετᾶ εἰς τὸν οὐρανὸν λέγει ὁ Διάκονος εἰς τὸν Κύριον δευδῶμεν. καὶ ποιεῖ ὁ ἱερεὺς τὸ εὐχλὴ τῆς ἀπολύσεως.

Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς τῆς πατρίδος ἡμῶν, ὁ τῆς ἐκαστοῦ βιωσάντων, καὶ ἀγωνιστικῶς ἐγκρατίζουσάντων εἰς διαρέσιν τῆς ἀγαθότητος τῆς δρόμον πλίσσας, ὁ τῶν σελῶν καὶ πεπλανημένων ὁδὸν ἐκαστοῦ ἐλπομένης εἰς τῶν αἰώνων ἀγάπην, τῆς παραδείσου τῶν τρυφῶν, καὶ τῆς ἐπαρῶν σου βασιλείας τῶν ἀπολαύσων ἐτοιμάσας. αὐτὸς καὶ νῦν ὁ δόλον σου τῶνδε, καὶ ἀγγελικῆς πᾶσι τῆς καὶ ἀναλαβόντα χῆμα μέχρι τέλους ἐν ἀγνότητι καὶ ἀγνοίᾳ τῶνδε τῆς τριβῆς τῆς ἐπιτολῆς σου. καὶ τῶν αὐτῶν τῶνδε τῶνδε εἰς πᾶσαν ὁδὸν δικαιοσύνης ἐνδύσων. αὐτῶν ἀγασμοῦ σολῶν, φάρμακα πίστεως, περιεπαλαίαν σωτηρίαν, σωφροσύνην καὶ ἀνδρίαν τὴν ὁσφύ αὐτῶν περισφίξων. διωκόμενοι αὐτῶν εἰς τὸ καὶ τῶν ἐχθρῶν πόλεμος, ἐνικτὴν παθῶν ἀνάδειξον. ὅπως κατὰ τὸ εὐαγγέλιον τῆς Χερσὶ σου πολιτευσάμενος εὐρη μέρος καὶ κληρὸν μετὰ πάντων τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος σοὶ ἐπαρῶνται. Εὐφρ. χάριτι καὶ.

Καὶ μετὰ τὸ εὐχαῖαι εὐφραίνεται πρὸς αὐτὸν καὶ κατὰ αὐτὸν τὰ δέοντα, καὶ λέγει.

Τίς τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, καὶ τῶν Χερσὶ σωτηρίας αὐτῶν ἔπωμεν πάντες τὸ, Κύριε ἐλπίσον. καὶ ὅτε εἴπῃ τρίς. χαλὰ τὸ κακούλιον λέγων. εἰς τὸ ὄραμα τῆς Πατρός, καὶ τῆς.

IN ORATIONEM AD EXGUCULLANDUM MAGNI habitus Monachum . Notæ .

Επὶ τῇ τῇ ἀνακάλυψιν.) Ut septem dies a baptismo accepto manet in unctionis sue panis ; & septem dierum spatium coronas recentes sponſi ſervant, quæ cuncta octavo die deponunt : ut inſuper ut in Ecclesia recens consecrata iuge sacrificium per octo dies celebrant, ita & consecratus Deo Monachus, ipsi soli per septem dies in Ecclesia vacat, & tandem septimo (vel octavo si aliam numerandi rationem assumas) multiplici vestium suppellectili ornatus, quo deinceps ad corporeum laborem & quotidiana manuum opera sit expeditior, præmissa per orationem sollemnem Ecclesie licentia, Cucullo maxime, & superfluo vestium dictarum cultu exuitur. Intra sacras autem fores peragitur hic ritus, nam & sacra loca penetrandi per octo consecrationis sue dies ius accipit Monachus de novo professus, etiam si Laicus sit solummodo : siue quia ut rem Deo dicatam voluerint antiqui Patres Monachum ad altare offerri, siue ut quidam ex apocryphis hallucinantur (inter quos Andreas Cretensis orat. in Deiparae nativitatē numeratur) liceat ei B. Virginem imitari, quæ Præsentationis suæ primo tempore adſequē sanctæ

sanctorum templi, a Sacerdote adducta est : atque adeo liceat quoque Monacho, & in sancta ingredi & in eis commorari, ut soli Deo attentus iuxta typum superius scriptum ἀποκαλύπτει ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ beneficium acceptum, modumque quo se illo exsolvat perpendens, καὶ ἄλλοις ἀπὸ τῶν τῶν ἰσχυρῶς, hoc solum, quod agit, agere videatur.

2. Αποκαλύπτει.) Dicitur ἀπὸ, maxime modernæ Græcorum lingua verbi cui affigitur sensum mutat, & contrarium tribuit. Sic καὶ ἡμεῖς facio, & ἀποκαλύπτω defūdo ; κατὰ τὴν ὑπερβολὴν ; & ἀπὸ τῆς φύσεως ἡμεῖς Monachum desertorem : ἀνθὶς floreō, & ἀποκαλύπτω defloreo : & in præſenti ἀποκαλύπτω Cucullo superinduo, & ἀποκαλύπτω collemectus, significant. Non sit autem ἀποκαλύπτω absque oratione vel etiam nova superioris in conspectu totius fraternæ turbe exhortatione, ut ex Barberino M. S. edocet. Adde & quotidiana per octavam illam celebrata sacra privatam Monachi consecrationis memoriā agere, ejusque statui ἀποκαλύπτω propria, Epistolas & Evangelia assumere : illud mihi ex Barberino eodem addiscere licet : in quo tepetio scriptum.

Τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ὅτε τὸ ἄλμα δίδου μεσιόδιον . ἦχος βαρύς . Ἰδὲ ἐν ἡμεῖς φεραδὸν . Εὐαγγέλιον ὁ Θὺς . Ο ὑποφύλος . Καθολικὸς β' . Ἐπιστολὴ Πέτρου τὸ ἀνάγνωσμα . Σίμων Πέτρος . Ἔως τῆς διώξεως καὶ παρουσίας . εἰς τὸ Ἀθῆναια . Μακάριον ὁ ἀφίδου . Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον . Εὐχολογίαι . Ἔως τῆς φορτίου ἐλαφρόν ἐστι .

Prima die post datum habitum Meditandum . Tona gravis . Ecce elongavi fugiens . Attribus percipe Deus . ἀπὸ τῆς φύσεως Secunda Epistola Petri iussio . Simon Petrus usque ad . Virtutem & adventum . Versus . Alleluja . Beati quorum remissa sunt . Evangelium secundum Mattheum . Confiteor usque ad . & onus meum leve .

Atque ita pro diebus octo continuis sua quæque Proposita, Epistolæ, Alleluja, Versus, & Evangelia sunt exscripta.

ΕΚ ΤΩΝ ΑΠΟΚΡΙΣΕΩΝ   EX RESPONSIONIBUS ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑ- τριάρχου ἡ Κυρίου Θεοδώρου . Reverend. Patriarcha Do- mini Theodori .

Ερώσεις . Ἀπὸ ἀρχαίας ἐγκληστικῆς συνήθειας, ἀπὸ τῆς λαϊκῆς ὁδοῦ εἰς τὰς κατὰ χώραν ἐκκλησίας ἡμῶν . 2. Ἐν τῇ οὐμ μαρτυρῇ εἰς τὴν τὴν ἀποκαλύπτω .

Questio . Ex antiqua loci consuetudine, Orthodoxorum defunctorum corpora in Ecclesiis, quas in hac regione habentius, sepelluntur . Scire ergo exposco, si absque decoris vel juris præjudicio fiat .

Αποκρίσεις . Διαφορὰ μεγάλη ἐστὶν ἐκκλησιῶν καθολικῶν καὶ ἐκκλησιῶν, ἀποκρίσεις, & ἐνθροονισμῶν, χεῖρα τῆς μύρας αἰνῆς, ἡ ἀποκρίσεις αἰνῶν λαϊκῶν μαρτυρῶν, ἐν τῇ μὴ ὡς ἀγίαδων, ἡ ἐκκλησιῶν τῶν ἐπιχρυσῶν . διὰ τὴν ἐκκρίσεις

Responsio . Discrimen magnum existat inter Ecclesias, Romanis, solemniter apertione, institutione, unctioneque sacri olei, & reliquarum sanctorum Martyrum depositione consecratas, & alias hoc pacto non dedicatas, &
Ggg ij

quæ solummodo Oratoriornm locum obtineant. In illis enim, in quibus nempe reliquiarum Martyrum thesaurus repositus est, & sacri unguenti meditullitus susceperit unctionem: hominum cadaver qualecumque non sepeliatur: Juxta 2. Cap. 1. libri Basilicarum, dicens. Nullus in Ecclesia cadaver sepeliat. Et præterea, secundum civilem antiquam legem scriptam dicentem. Nefas est aliquem in Ecclesia sepelire: si videlicet ibidem Martyris corpus jacet. In aliis vero non ita consecratis sacris ædibus quæ & Oratoria nuncupantur, absque periculo cadavera humabuntur.

μὲν ἐν αἷς δηλοῦσι μαρτυρικὰ λείψανα πεποιημένοι, καὶ ἅγιον μύρου ἐμισθόβαλε χρίσμα, ἀνδράπινον λείψανον οἷον δηποτοῦν ἐπαθήσεται, κατὰ τὸ β. κεφάλαιον, τ. α'. τίτληται βιβλίον τῶ βασιλικῶν, τὸ λέγον. μηδεὶς ἐν ἐκκλησίᾳ θάπτειτω νεκρὸν. κατὰ τὸ ἐξωθεν αὐτῶ κείμενον νόμον παλαιὸν τὸ λέγονται. ἐκ ἔξωθεν θάπτειν τινὰ ἐν ἐκκλησίᾳ, ἐὰν δηλονότι μάρτυρος ἐκείσε σῶμα ἀποκείται. Εἰς τὴν μὲν ἔσω καθιερωθέντας ἁγίους οἰκας δὲ κτελεῖς καταπομασμένους, ἀκινδυνῶς ἐνταφιαδύσεται λείψανα.

IN CAPUT EX RESPONSIONIBUS SANCTISSIMI Patriarchæ Theodori. Notæ.

⊕ Εὐδὲν.) Theodorus cognomento Balsamon Patriarchali Antiochiæ throno, a Latinis urbem illam sua virtute adeptis expulsus, in plures sanctas Synodos commentaria Constantinopoli profugus scripsit, & præterea in Canonica quorundam Patrum sancta similes illustrationes, tum meditata quæpiam lib. 7. Juris Græcorum extantia, Responsa item nonnulla ad Marci Patriarchæ Alexandrini interrogata ejusdem voluminis lib. 5. responsis aliorum doctorum admixta, quorum præsens de non sepeliendis in Ecclesia consecrata mortuis ordine trigessimum octavum est. De auctore illo Chronographi plures meminerunt, tum Bellarminus de Scriptoribus Ecclesiasticis, inter cunctos sincere & fide Baronius anno Christi 1191. num. 49. & 62. & Nicetas Choniates lib. 2. de gestis Isaaci Angeli.

2. Ζωτῶν μὲν.) Mortuos in Ecclesiis condere primis Romanis Christianis licitum non fuisse consuetudo illa manifestat, quæ nullum in urbe sepeliri permittebat. Nequaquam tamen Gentilium more defunctorum corpora cremabant, sed unguentis delibuta, pollinctaque ad Areas, Tumbas, Cryptas arenarias, Cœmeteria denique humanda deferebant: de quo videndus Tertullianus ad Scapulam cap. 3. & auctor actorum S. Cypriani. In agris quoque cum fidei Abraham, vel etiam in prædiis & hortis cum Filio Dei Christo deponi non abhorruerunt. Translatis autem in urbes & in Ecclesias facilius & decentioris cultus gratia Martyrum reliquiis, sepulturæ locum juxta illas sibi deligere fideles quique cœperunt, ut animarum salutem providerent ex sanctorum suffragiis, quibus morientes corporum exuvias ex pietate commendarent. Hinc apud Augustinum de cura pro mortuis agenda, fidelis mater fidelis filii corpus desiderat in Martyris Basilicam poni, siquidem credidit ejus animam meritis Martyris adjuvari: & Marcellina, Romæ, cum virginibus sacris cursu vitæ expleto, neglecto paterno sepulchro, Mediolanum corpus transferri jussit, apud sanctos Satyrum & Ambrosium fratres, ambos æque juxta sanctos Martyres Gervasium & Probasium tumulatos. An vero in ipso Basilicæ ambitu, ut loco viciniore sepulturæ daretur locus, res est incerta Optato Milevitano Commentatori in Basilicis aut adjunctis locis Cœmeteria statuendi: mihi tamen indubium est, in Oriente jam a primis fidei in libertatem affertæ temporibus nullatenus sepulchri in urbium Ecclesiis obsequium Imperatorem magnum Constantinum satis amplo honore exceptum affirmat Chrysostomus hom. 66. ad populum Antiochenum, & lib. quod Christus sit Deus, ejus regio corpore, pro foribus Piscatoris, ad Janitoris instar, excubias agere permisso, suffus autem clariusque hom. 6. in 2. ad Cor. illud idem exponit: καὶ τὸ τοῦ ἐκ ἐν τῇ Ρώμῃ ἔδοι τι ἀγνοῦμεν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει γὰρ καὶ ἐν ταῦτα Κωνσταντῖνον τὸ μέγαν μεγάλη τιμὴ τιμῶν ἰσχυροῦν οὐκ αἶς, ἢ τοῖς ἀποστόλοις κατὰ δοκτοῦ τὸ αἰετὶς καὶ ὁ πρὸς οἱ τοῦλοι τοῖς βασιλεῦσι ἐν τοῖς βα-

σιλεῖς, τὸτο ἐν τῇ σήματι οἱ βασιλεῖς τοῖς ἀλυσί. Atque id non Romæ solum fieri quispiam viderit, sed etiam in urbe Constantinopolitana: nam & hic quoque Constantinum magnum filium ingenti honore se affecturum existimavit, si eum in Piscatoris vestibulo conderet: quadque Imperatoribus sunt in aulis Janitores, hoc in sepulchro Piscatoribus sunt Imperatores. Plures ejus successores in locis quidem editis, non tamen in ipsis templis conditos fuisse narrat Nicephorus Callistus lib. 14. cap. 58. Θεοδοῖος δὲ ἐξ αὐτῆς ἐν τῇ πατρὶ καὶ ἐν τῇ δόξῃ, καὶ τὸ δεινὸν ὑπερῶν τῇ Ἀποστόλων συνῆ ἐν τῇ Ρώμῃ, καὶ δηλαδὴ ὑπερῶν τῇ ἰσχυρίᾳ καὶ ὁ πατὴρ Ἀρκαδῖος, καὶ ἡ μήτηρ Εὐδοκία, καὶ ὁ πάππος Θεοδοῖος κατετέθησαν. ἐν δὲ τῇ κατασκευῇ, ἡλιασὶς τε καὶ ὁ λαὸς οὐκ ἐκινῶν. Theodosius autem posset in paterno monumento Romani lapidis repositus est in dextra Regia editiore sanctorum Apostolorum templi: in quo eodem lapide, pater Arcadius & mater Eudokia, ne non ejus Theodosius fuit sunt. In sinistra autem quæ ex aduerso est Regia sacri ejus templi Julianus & Jovinianus jacens. Quibus in Nicephori verbis interpretum cum ejus interprete, porticum nequaquam interpretandum, sed potius, locum editum, Mausoleum regium, Regiam denique potius dicendum duxi, locum videlicet condendis regiis corporibus accommodum: quo, nec desertoris fidei & impij Juliani cadaveri (quamvis ejus nomen subtiliter e versione Latina interpret eliserit) vel Constantinij sanguinis aut Imperatoris majestatis reverentia, sepulturæ consortium sit denegatum, quia nimirum templi ambitu non intercipiebatur, sed vel ad ipsius templi latus, vel in porticum fastigio, ὑπερῶν illud, in altum sublime eminebat: nec tetros & execrandos Juliani cineres dixetimus umquam templi sinu receptos, cum de Theodosii senioris ætate, & obitus ejus tempore, quo memoratum sepulchrum erectum est, disertis verbis scribat Sozomenus lib. 8. cap. 1. τὰ δεδομένα τοῖς ἀπὸ βασιλεῦσι ὑπὲρ τῶν ἐκκλησιῶν ἀρχαιότερον βέβαιον ἐφύλαττο. Quæ a præcedentibus Imperatoribus ad Ecclesiarum incrementum decreta fuerant, propensius rata conservabant: ex iis autem unum erat, quo Gratianus, Valentinianus, & Theodosius Imp. caverant, ut nemo Apostolorum, vel Martyrum sedem humanis corporibus (humandis nimirum) putaret esse concessam: unde inviolati juris fuisse, ut extra templorum septa mortui sepelirentur, credendum est; licet ex Chrysostomi verbis extra urbis regie muros, in una forsitan omnibus sepeliendis communi Ecclesia, cœmeterium idcirco dicta, locum sepulturæ fuisse deputatum, ex eodem conjicere possimus, hom. 31. quinti tomi, ἐξωθεν δὲ τῶ τοῦ σωζομένου. τίνος δὲ ἐν τῇ μαρτυρίᾳ τῆς, καὶ ἐν τῇ ἐν τῇ καὶ γὰρ τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι ἐκ ἐκείνης πλευρᾶς ἡ πόλις ἵκται τοῖς λαοῖς καὶ ἁγίῳ τοῖς ἱερεῖς: τίνος οὖν ἐν ταῦτα καὶ οὐκ ἐν ἄλλῃ μαρτυρίᾳ συνάγεται ἡμᾶς ἐκείλους οἱ πατέρες; ἐν ταῦτα τὴν νεκρῶν κίττα πληθὺς. Extra urbem propterea congregantur. At cujus gratia in hoc Martyrio seu Ecclesia Martyri dicata, non in alia? Etenim divino munere quocumque latere urbs nostra sanctorum reliquiis

circumdatur. Cujus gratia igitur hic, non in alia Martyris Ecclesia, nos convenire voluerunt majores nostri. Quia decessorum multitudo sita est. Hæc ille. Verum tum ipse, tum Augustinus supra relatus: tum Ambrosius serm. 77. dicens. Martyres in corpore nos videntur custodire, & de corpore recedentes excipiunt. Sic ne peccatorum nos labes absumat: ibi ne inferni horror invadat. Nam ideo hoc a maioribus provisum est, ut sanctorum ossibus nostra corpora sociemus: ut dum illos tartarus metuit, nos poena non tangat: dum illos Christus illuminat, nos tenebrarum caligo diffugiat. Cum sanctis ergo Martyribus quiescentes, evadimus inferi tenebras eorum propriis meritis, atque consocii sanctitate. Hæc inquam cuncta, aliave his similia, nihil amplius obtinere, quam cœmeteria fidelium fuisse Martyrum conjuncta, Martyrumque nomini dicata; quæ dum mortuorum corpora exciperent quasi Martyribus ipsis propinquitatis jure, illa consignare viderentur. Hoc argumento invehitur in Donatistas Optatus Milevitanus lib. 6. quod Basilicas invaserit; ut sibi solis cœmeteria (illis utique conjuncta) vendicarent rejectis Catholicorum corporibus. Necdubium est, quia adhuc vigente antiquitatis pristino rigore, nullus sepulture in Ecclesia daretur locus Gregorii magni temporibus, cum Cœmeteria a Monasteriis sejuncta memoret Joannes Diaconus in ejus vita lib. 1. cap. 20. & lib. 2. cap. item 20. districte quoscumque viros sacros sepultura juxta Ecclesiam sperare commodum, prohibuerit. Licet inficias ire nequeam legibus sanctis, & frequentius etiam renovatis, de sepultura cadaverum in Ecclesia non permittenda, consuetudinem in adversum prævaluisse: vel ipsis Episcopis, vel populis eorum devotionem imitari gestientibus, vel justa alia ratione, positam legem infringentibus: de sancto namque Fulgentio narrat discipulus in ejus vita quod, primus plane in Basilica posuerunt, ubi nullum, neque Sacerdotem, neque Laicum, sepeliri consuetudo sinebat antiqua: sed magna vis dilectionis removebat impedimentum consuetudinis; ambientibus universis civibus, & cum summa devotione querentibus, ut ubi vir sanctus & Deo amabilis fuerat consecratus, ibi orationibus singulorum semper etiam localiter videretur adjungitur. Ex de S. Epiphonio Metaphrastes refert, cum

Arcadii Imperatoris jussu renitentibus ob Ecclesiarum reverentiam & consuetudinem nonnullis, in illa sepultum: quod qui supra leges humanas vixisset, communi & a lege definito loco deponi nequaquam deberet. Consuetudini tamen in leges jus sibi præscribenti, decreta Pontificum obistere compulsa sunt 1. part. 13. q. 1. Prohibendum est, ajunt, secundum majorum instituta, ut in Ecclesia nullatenus (mortui) sepeliuntur, sed in atrio, aut in porticu, aut in exedris Ecclesiarum: relaxatioque jam decreti hujus vigore Concilium Braccarense anno 613. congregatum denuo legem tulit: ut corpora defunctorum nullo modo in Basilica sanctorum sepeliuntur, sed si necesse foret, de foris circa murum Basilicæ, usque adeo non abhorreret (id est in exedris, aut ut loquitur Gregorius juxta Ecclesiam, unde commodum Presbyteri Romani sperabant.) Nam si firmissimum privilegium usque nunc retinent civitates, ut nullo modo intra ambitum cujuslibet defuncti corpus haurietur: quanto magis hoc venerabilium Martyrum Basilica debet privilegium obtinere? Anno tandem 813. cum Concilium Moguntinum primum legem eandem renovare studeret cap. 52. Episcopis, Abbatibus, dignis Presbyteris, & fidelibus, id est vitæ probitate insignibus, ut in Ecclesia mortui conderentur, concessit. Exinde vitæ sanctimoniam commendandis licentiam eandem Concilium Triburiense anno 893. confirmat. Mox cuncti potentia, divitiis, & opibus clari, & tandem vilissima plebs ambitione ducta, etiam post mortem sacros virtuti sanctimoniarumque debitos honores exegerunt: ipsique Græci, cur reclamantibus antiquitatis decretis, mortuis in Ecclesia locum nunc concedant, interrogati, Latinorum instar se antiquitatis desertores in hac parte sunt professi. Quos tamen omnes ultimo sæculo tres insignes S. R. E. Cardinales (quorum unus est nulli nisi indocto ignotus Thomas de Vio Cajetanus) sub nudo aere, & aperto cælo sepulti Romæ, extra fores Ecclesiæ S. Mariæ super Minervam pedibus & luti sordibus suppositi, humilitatem Christianam, & Ecclesiasticam observantiam edocent; templo, claustris; exedris recusatis, electoque remotiore ab his & abjectiore loco, quo pretiosas, & venerandas exuvias deponerent. Vide additiones Giacomii in elogio Thomæ de Vio Cardinalis.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ OFFICIUM

ΤΟΥ ΕΞΟΔΙΑΣΤΙΚΟΥ.

ΤΕΛΕΤΗΣΑΝΤΟΣ ΤΙΝΟΣ Τῷ ΟΡΘΟΔΟΞῳ, ὁ δὲ πρὸς Καλεῖται παρὰ τῷ συγγενῶν αὐτοῦ ὁ Ιερεύς. Καὶ ἀπελθὼν εἰς τὸ οἶκον ἐν ᾧ τὸ λείψανον κεῖται, καὶ βαλὼν ἐπιτραχήλιον, καὶ ἐπὶ τῷ θυμῷ θυμῶμα, εὐλογεῖ σιωπῶν, καὶ εὐλογεῖ τὸν Θεόν, καὶ ἀρχονταὶ οἱ συμπάροντες, τὸ ἅγιον ὁ Θεός, παναγία Τριάς. Πάτερ ἡμῶν. Ὅτι σὺ εἶσιν ἡ βασιλεία. καὶ τὰ ῥοπαῖα ταῦτα, ἡχος δ'.

Μετὰ πιδμάτων δικαίων πεπλαιμένον καὶ ψυχῶν. καὶ δέλεσθαι, Σῶτερ, ἀνάπαυσον, φυλάττων αὐτὸν εἰς τὴν μακαρίαν ζωὴν τὴν παρὰ σοὶ, φιλένδρωπε.

Εἰς τὴν ἀνάπαυσιν αὐτοῦ Κύριε, ὅπου πάντες οἱ ἅγιοι σὺ ἀναπαύονται, ἀνάπαυσον καὶ τὴν ψυχὴν τὴν δέλεσθαι, ὅτι μόνος ὑπάρχεις φιλένδρωπος.

Δόξα.

Σὺ εἶ ὁ Θεός ὁ καταβάς εἰς ἄδην, ἐπὶ τὴν οὐδυνίαν ἰλυσας τῷ πεπιδμένῳ, αὐτὸς εἶ καὶ ψυχῶν τὴν δέλεσθαι σου ἀνάπαυσον.

Καὶ νῦν.

Οἰοποιόν.

Ἡ μόνη ἀγνή καὶ ἀχραντος Παρθένος ἡ Θεὸς ἀπορώς κηρύσασα, πρὸς βλάστησιν τὴν ψυχὴν αὐτῆς.

Exequiarum.

Fidelium quoriam vita functo, confestim ab ejus consanguineis Sacerdos advocatur. Et profectus ille in domum, in qua cadaver jacet, & stolum assumens suffitu in thribulum misso, pro more benedicti, id est, Benedixit Deus etc. pronunciat. Et stantes incipiunt. Sanctus Deus. Sanctissima Trinitas. Pater noster. Quia tuum est regnum. Et hoc modulos. Tono quarto.

Cum spiritibus justis consummatis, animæ servi tui Salvator, da requiem, & in vitam æternam, quæ a te est, custodi illam, benigne.

In quietis loco, quo sancti tui cuncti resident animam servi tui compone, Domine: quia tu solus es clemens.

Gloria.

Tu Deus es qui in infernam descendisti, & compeditorum ærumnas solvisti. Ipse & animæ servi tui da requiem.

Et nunc. Deipnæ.

Quæ sola pura & illibata virginem Deam absque semine peperisti: intercede ut ejus anima salvetur.

Sacerdos.

Miserere nostri Deus, secundum magnam misericordiam tuam: precamur te, exaudi nos, & miserere.

Adhuc rogamus pro anima servi tui N. defuncti, & ut ei delictum omne spontaneum & non spontaneum condonetur. Ut Dominus Deus animam ejus colloquet ubi iusti quiete perfruuntur. Clementiam Dei, caelorum regnum, & delictorum ejus remissionem, a Christo rege immortalis & Deo nostro deprecemur.

Domínium precemur.

Deus spirituum & omnis carnis, qui morte conculcata, diabolum expugnasti, & vitam mundo largitus es: ipse Domine animae servi tui N. defuncti in loco lucido, in loco ameno, in loco refrigerii, unde dolor, ærumna, & suspirium omne exulat, da requiem: delictum omne sive verbo, sive opere, sive cogitatione ab eo commissum, ceu clemens Deus condona: non enim est homo qui vivat & non peccet: tu solus peccati exor existis, justitia tua justitia æterna, & verba tua veritas. Quia tu es resurrectio, & vita, & requies defuncti servi tui N. Christe Deus noster, & tibi gloriam referimus; cum principii experte tuo Patre, & cum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Gloria. Et nunc. Et dimissio.

Et si quidem cuncta ad exequias requisita jam sint disposita: continuo benedictionem subjungit Sacerdos. Et incipimus canere, Sanctus Deus, cum omni tremore & compunctione. Et cadaver effidentes ad Ecclesiam proficiscimur. Præcedentibus Sacerdotibus cum cereis, & Diacono cum turibulo. Cum vero ad Ecclesiam pervenerint, cadaver quidem in Vestibulo deponitur. Et accipiunt Psalmum, Qui habitat in adjutorio Altissimi. Eoque terminato voce magis contenta.

Benedictus es Domine: doce me justificationes tuas. Beati immaculati in via, &c. Alleluja.

Et cantatur prima statio Psalmi, Beati immaculati. Tono obliquo 2. In fine vero uniuscujusque Versiculi dicimus, Alleluja.

Beati immaculati in via: qui ambulant in lege Domini. Alleluja.

Beati qui scrutantur testimonia ejus: in toto corde exquirunt eum. Et quæ sequuntur usque ad.

Bonum mihi lex oris tui: super millia auri & argenti.

Gloria. Et nunc.

Diaconus.

Adhuc & iterum, in pace Dominum precemur.

Adhuc rogamus pro anima servi Dei N. & ut ei delictum omne spontaneum & non spontaneum condonetur. Ut Dominus Deus animam ejus colloquet ubi iusti quiete perfruuntur. Clementiam Dei, caelorum regnum, & delictorum remissionem, a Christo rege immortalis & Deo nostro exprecamus.

Sacerdos.

Quia tu es resurrectio, vita, & requies.

Et post hæc secundam aggredimur stationem. Tono obliquo primo.

Ο Ιερεύς.

Ελέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου, δέομα δὲ σὺ ἐπακούσον καὶ ἐλέησον.

Ἐτι δέομα δὲ ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τῆ κεκοιμένη δούλῃ τῆ Θεοῦ, τῷδε, ἢ ὑπὲρ τῆ συγχωρηθῆναι αὐτῇ πᾶν πλημμέλημα ἐκείσιν τε καὶ ἀκείσιν. Ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς τάξῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔνθα οἱ δίκαιοι ἀναπαύονται. Τὰ ἐλέη τῆ Θεοῦ τὴν βασιλείαν τῶν ἁγίων, καὶ ἄφεισιν τῇ αὐτῇ ἀμαρτιῶν παρὰ Χειρὶ τῆς ἀθανάτου βασιλεῖ καὶ Θεῷ ἡμῶν αἰτησώμεθα.

Τοῦ Κυρίου δεηθώμεθα.

Θεὸς τῶν Πνευμάτων, καὶ πάσης σαρκὸς, ὁ τῆ θανάτου καταπατήσας, καὶ τὸν ἄβυσσον καταργήσας, καὶ ζῶν τῷ κόσμῳ σου δωρησάμενος, αὐτὸς Κύριε ἀνάπαυσον τὴν ψυχὴν τῆ κεκοιμημένη δούλῃ σου, τῷδε, ἐν τόπῳ χλοερῷ ἐν τόπῳ ἀναψύξεως, ἔνθα ἀπέρα ὁδῶν, λύπη, καὶ στεναγμός. πᾶν αἵμαρτημα τὸ παρ' αὐτοῦ παραχρῆν, ἐν λόγῳ, ἢ ἔργῳ, ἢ ᾄδει, ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος Θεὸς συγχώρησον, ὅτι οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ὃς ζήσεται καὶ οὐκ ἀμαρτήσῃ. Σὺ δὲ μόνος ἐκτός ἀμαρτίας, ἡ δικαιοσύνη σου δικαιοσύνη εἰς τὴν αἰῶνα, καὶ ὁ λόγος σου ἀλήθεια. ὅτι σὺ εἶ ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀνάπαυσις τῶν κεκοιμημένων δούλῃ σου, τῷδε, Χειρὶ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Ἐ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, σὺν τῷ ἀνάρχῳ σου Πατρὶ, καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι. νυνὶ καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Δόξα. καὶ νυνὶ. καὶ ἀπόλυσις.

Καὶ εἰ μὲν ἐτοιμά εἰσιν ἅπαντα τὰ τῆ ἑξοδίου. Εὐλογεῖ αὐτοὺς ὁ ἱερεὺς. Ἐ ἀρχόμεθα ψάλλειν τὸ ἅγιος ὁ Θεός, μὴ φόβῃς πάσης καταλύξεως. Καὶ ἄρα πρὸς τὸ λείψανον ἀπερχόμεθα εἰς τὴν ναὸν Προπορεύομένων τῶν ἱερέων 4 μὴ λαμπάδων ἢ τῶν ἁγίων μὴ θυμιατῶν. Ὅταν δὲ ἔλθωσιν ἐν τῇ ναῷ, τὸ μὲν λείψανον ὑποτίθεται 5 ἐν τῇ νάρθη. καὶ ἀρχονται, ὁ καποικῶν ἐν βοηθείᾳ τῆ ὑψίστης. Ἐ μὴ τῶν, γιγνώσκοντων φωνή.

Εὐλογητὸς εἶ Κύριε δίδασόν με τὰ δικαιώματά σου. ἁμαρτοὶ ἐν ὁδῷ. ἀλληλεῖα.

Καὶ ψάλλεται ἡ πρώτη σάσις τῶν ἁμῶν εἰς ἡχοὺ πλ. β. 6 Ἐν δὲ τῇ τέλει ἐκαστα εἰχοῦ, λέγομεν, ἀλληλεῖα.

Μακάριοι οἱ ἁμαρτοὶ ἐν ὁδῷ, οἱ πορεύομενοι ἐν νόμῳ Κυρίου. Ἀλληλεῖα, Μακάριοι, οἱ ἐξερωννύοντες τὰ μαρτύρια αὐτῶν, ἐν ᾗ καρδίᾳ ἐκζητήσουσιν αὐτοὺς. καὶ τὰ ἐξῆς, ἕως τῆς.

Ἀγαθὸς μοι ὁ νόμος τῆ σωματός σου ὑπὲρ χιλιάδας χρυσίου, καὶ ἀργυρίου. Δόξα καὶ νυνὶ.

Ο Διάκονος.

Ἐτι ἔτι ἐν εἰρήνῃ τῶ Κυρίου δεηθώμεθα.

Ἐτι δέομα δὲ ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆ ψυχῆς τῆ κεκοιμένη δούλῃ τῆ Θεοῦ, τῷδε, καὶ ὑπὲρ τῆ συγχωρηθῆναι αὐτῇ πᾶν πλημμέλημα, ἐκείσιν τε καὶ ἀκείσιν. Ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς τάξῃ τὴν ψυχὴν αὐτῆς, ἔνθα οἱ δίκαιοι ἀναπαύονται. Τὰ ἐλέη τῆ Θεοῦ, καὶ βασιλείαν τῶν ἁγίων, καὶ ἄφεισιν τῇ αὐτῇ ἀμαρτιῶν, παρὰ Χειρὶ τῆς ἀθανάτου βασιλεῖ καὶ Θεῷ ἡμῶν αἰτησώμεθα. Ο ἱερεὺς. Ὅτι σὺ εἶ ἡ ἀνάστασις, ἡ ζωὴ, ἢ ἀνάπαυσις. Καὶ μετὰ τῶν, ἀρχόμεθα τῆς δευτέρας σάσεως εἰς ἡχοὺ. πλ. α.

Εν

Εν ἑκάστῳ δὲ τέλει τῆς σίχης, λέγομεν. Ελέησον τὸν δούλόν σου.

7 7 Τὰς ἐντολάς σου. ἐλέησον ἢ δούλόν σου.

Στάσις β'.

Αἱ χεῖρες σου ἐποίησάν με καὶ ἐπλάσαν με, συνέτισόν με, καὶ μαθήσομαι τὰς ἐντολάς σου. καὶ τὰ ἐξ ἧς ἕως τῆς.

Τὸ σῶμα μου λύοιζα καὶ εἴλκυσα Πνεῦμα, ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἐπεπόθουν.

Δόξα. καὶ νῦν. Ὁ Διάκονος;

Εἰ καὶ ἐτιμῶν εἰρήνῃ τῇ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Εἰ δόξαμεθα ὑπὲρ ἀναπαύσεως. Καὶ τὰ λοιπὰ. Ὁ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ. Ὅτι σὺ εἶ ἡ ἀνάστασις. Καὶ ἔτι ἀρχόμεθα τῆς τρίτης στάσεως.

Εἰς ἥχον δ'.

8 8 Τὸ ὄνομά σου, ἀλληλεῖα. Στάσις γ'.

Επὶ βλεφάρων ἐπ' ἐμὴ καὶ ἐλέησον με, κατὰ τὸ κρίμα τῶν ἀγαπῶντων τὸ ὄνομά σου.

Ζήσεται ἡ ψυχή μου, καὶ αἰνέσει σε. καὶ τὰ κρίματά σου βοηθήσει μοι.

Επλανήθην ὡς πρόβατον ἀπολωλὸς, ζήτησον ἢ δούλόν σου, ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἐκ ἐπελαθόμην. Καὶ εὐθύς.

9 9 Εὐλογητὸς εἶ Κύριε, διδάξόν με τὰ δικαιώματά σου.

Τῶν ἁγίων ὁ χορὸς ἔνυρε πηγῇ τῆς ζωῆς, καὶ θύραν παραδείσου. Ἐρῶ καὶ γὰρ τὴν ὁδόν, διὰ τῆς μετανοίας, τὸ ἀπολωλὸς πρόβατον ἐγὼ εἰμι, ἀνακάλεσόν με σωτήρ, καὶ σῶσόν με.

Εὐλογητὸς εἶ Κύριε.

Ὁ παλάμη ἐκ μὴ ὄντων πλάσας με, καὶ εἰκόνισα θεῖα τιμήσας παραβάσει ἐμπολῆς δὲ πάλιν με ἐπιστρέψας εἰς γλῶσσοίς ἐλήφθην. εἰς τὸ καθ' ὁμοίωσιν ἐπανάγαγε, τὸ ἀρχαῖον κάλλος ἀναμορφώσασθαι.

Εὐλογητὸς εἶ Κύριε.

Εἰκὼν εἰμι τῆς ἀρρήτου δόξης σου, εἰ καὶ σίγματα φέρω πταισμάτων, οἰκτείρησον τὸ σὸν πλάσμα Δέσποτα, καὶ καθάρισον σὴν ὡς πλάσμιόν σου, καὶ τὴν ποθεινὴν πατρίδα παράχου μοι· παραδείσου πάλιν ποιῶν πολίτην με.

Εὐλογητὸς εἶ Κύριε.

Οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ κηρύξαντες, καὶ σφαγιαθέντες, ὡς περ ἄγγελοι, καὶ ὡς ζῶντες τὴν ἀλήθειαν ἄγγελοι. καὶ αἱ δυνάμεις μεταπεθέμεναι, τῶν ἐκτενῶς Μαρτύρων αἰτήσαντες, ὁρμημάτων λύσιν ἡμῖν δωρήσασθαι.

Εὐλογητὸς εἶ Κύριε.

Ἀνάπαυσον ὁ Θεὸς ἢ δούλόν σου, καὶ κατετάξον αὐτὸν ἐν παραδείσῳ ὅπου χοροὶ τῶν ἁγίων Κυρίου, καὶ οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς φωστῆρες τὸν κοιμημένον δούλόν σου ἀνάπαυσον, παρορῶν αὐτῷ πάντα τὰ ἐγκλήματα.

Δόξα.

Τὸ τελαμπὲς τῆς μιᾶς Θεότητος ὡς ἐβῶς ὑμνήσω· μὴ βοῶντες. ἅγιος εἶ ὁ Πατὴρ ὁ ἀναρχός, ἰοὺ ὁ συἀναρχός, καὶ Θεὸς ὁ Πνεῦμα. φώτισον ἡμᾶς πίστει σοὶ λατρεύοντες, καὶ τῷ αἰώνιῳ πυρὸς ἐξάρπασον.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Χαῖρε σεμνὴ ἡ Θεὸν σαρκὶ πεκύσας εἰς πάντων σωτήριαν. τὸ γὰρ γένος τῶν ἀνθρώπων ὥρατο ἢ σωτηρίαν, διὰ σε ὑπομιμνῶ παραδείσου, Θεοτόκε ἀγνή, εὐλογημένη.

Δόξα σοι ὁ Θεός· ἐκ γ'.

Euchol.

In fine uniuscujusque Versiculi dicimus. Miserere servi tui. E. C. in fine primi Versiculi cujus hic est finis, mandata tua. Miserere servi tui.

Statio secunda.

Manus tuæ fecerunt me, & plasmaverunt me: da mihi intellectum & discam mandata tua. Et quæ sequuntur usque ad

Os meum aperui & attraxi spiritum: quia mandata tua desiderabam.

Gloria. Et nunc. Diaconus.

Adhuc & iterum in pace Dominum precemur. Ut supra.

Adhuc rogamus pro requie. &c.

Sacerdos exclamat. Quia tu es resurrectio. Ut supra.

Et sic incipimus tertiam stationem. Tono quarto. Nomen tuum. Alleluja.

Statio tertia.

Aspice in me & miserere mei: secundum judicium diligentium nomen tuum. Et quæ sequuntur usque ad

Vivet anima mea & laudabit te: & judicia tua adjuvabunt me.

Erravi sicut ovis quæ perit: quære servum tuum, quia mandata tua non sum oblitus.

Et confestim subditur. Benedictus es

Domine: doce me justificationes tuas.

Vitæ fontem, & paradisi portam sanctorum cætus invenit: utinam & ego per pœnitentiam viam invenirem. Illa ovis perdita ego sum, revoca me, Salvator, & salva me.

Benedictus es Domine.

Qui e nihilo me formasti, & divina imagine ornasti: mandati vero transgressionem in terram e qua sumptus me convertisti: ad priorem imaginem me revoca, ut antiquus in me reformetur decore.

Benedictus es Domine.

Inenarratæ gloriæ tuæ imago sum ego, licet offensarum vulnera ostentem, compatere creaturæ tuæ Domine, & clementia tua illam expurga: desideratam mihi patriam præbe, & iterum paradisi me civem constitue.

Benedictus es Domine.

Agni Dei præcones, & velut oves matati sancti, qui ad perennem & æternam vitam translati estis, huic assidue Martyres exposcite, simulque nobis, debitorum remissionem donati.

Benedictus es Domine.

Da requiem Deus servo tuo, & in paradiso eum colloca, ubi sanctorum chori & justii velut luminaria fulgebunt, defuncto servo tuo Domine da requiem, nec ad ejus delicta attendas.

Gloria.

Trifulgidum Deitatis unius lumen devote, celebremus clamantes: Sanctus es Pater ingenite, Fili coæternæ causæ expers, & sancte Spiritus: illumina nos fide tibi servientes, & ab æterno igne nos eripe.

Et nunc. Deipara.

Salve veneranda quæ pro salute omnium Deum carne peperisti: per te namque vitam invenit hominum genus: per te paradisum recuperemus, Deipara, pura, benedicta.

Gloria tibi Deus. Tertio dicitur.

Hhh

Deinde Diaconus. Adhuc & iterum in pace Deum precemur.

Adhuc rogamus pro requie, &c.

Et post exclamationem sequentes Modulos canimus. Tonus obliquus primus.

Cum iustis Domine servo tuo da requiem, & hunc prout scriptum est in tabernaculis tuis colloca, nec ut clemens ad ejus delicta spontanea, vel non spontanea, vel cuncta scien-ter aut ignoranter admitta respicias, benigne. Gloria. Vel cuncta scien-ter aut ignoranter. Et nunc. *Deipara.*

Qui e virgine mundo exortus es Christe Deus, filios lucis per ipsam demon- strans, miserere nostri.

Deinde dicitur Psalmus quinquagesimus.

Et Canon cujus Acrostichis est: Εκτον προσωδῶ τοῖς ἀπειλοῦσιν μέλος. *Theophanis opus.*

Canticum primum. Tonus obliquus secundus.

Velut in continente pedibus.

In thalamis caelestibus jugiter te generosi Martyres obsecrant Christe: quem e terra sustulisti fidelem, æternis bonis perfrui concede.

Reliquis mundi creaturis formatis, animal mixtum, celsitudinis simul & abjectionis medium me effinxisti: servi tui idcirco animæ Salvator, da requiem.

Paradisi civem, & agricolam constitutum me prius, mox vero transgressum mandata tua in exilium abegisti: servi tui idcirco animæ, Salvator da requiem.

In Deiparam.

Qui prius Evam & Adam costam primam omnium matrem efformavit: in il- libato tuo utero carne circumdatur, per quam mortis, o pura, dissolvit potesta- tem.

Canticum tertium.

Non est homo sanctus ut tu.

Legitime decertarunt tui Martyres, vi- tas largitor, & victoriæ corona ornati, suppliciter fidei hinc translato redemptio- nem æternam suis precibus promerentur.

Multis prius signis & portentis erudi- tum, ultimis tandem sæculis te ipsum exi- nians ut misericors, errantem me qua- sivist, invenisti, & salvasti.

Ab instabili fluxarum rerum corruptio- ne, ad te bone commigrantem, in æter- nis tabernaculis lætante fide & gratia justificatum habitare concede.

In Deiparam.

Non est præter te innocens quisquam, immaculata Dei genitrix: sola namque Deum verum, & æternum mortis impe- rium dissolventem in utero concepisti.

Diaconus.

Adhuc & iterum. Et reliqua.

Et post exclamationem Sessio.

Tonus obliquus secundus.

Cuncta vere sunt vanitas: vita vero um- bra est, insomnium: frustra etiam unu- quisque terrigena turbatur, ut asserit scri- ptura: cum mundum lucrati fuerimus, tunc simus incolæ sepulchrorum in quibus reges & pauperes simul reconduuntur: hinc propterea servo tuo translato, Christe Deus, ut misericors da requiem.

Gloria. Et nunc. *In Deiparam.*

Sanctissima Deipara, vitæ meæ tem- pore ne me derelinquas, prociatrix ho- minum ne me deceptum deferas: quin potius suscipe me, & miserere mei.

Εἶτα ὁ Διάκονος.

Ετι καὶ ἐτι ἐν εἰρήνῃ τῷ Κυρίου δεησώμεν.

Ετι δέομεθα ὑπὲρ ἀναπαύσεως.

Καὶ τὰ λοιπὰ, καὶ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν. Ἰάλλομεν τὰ παρόντα ἔσπερα, ἡχος, πλ. α'.

Ἀνάπαυσον Σωτὴρ ἡμῶν μετὰ δικαίων τὸ δέλόν σου, καὶ τὸτον κατακλιώσων ἐν ταῖς αὐλαῖς σου καθὼς γέγραπται, παρορῶν ὡς ἀγαθὸς τὰ πλημ- μελήματα αὐτοῦ τὰ ἐκούσια καὶ τὰ ἀκύνια, καὶ πάντα τὰ ἐν ἀγνοίᾳ καὶ γνώσει, φιλόανθρωπε.

Δόξα. Καὶ πάντα ἐν ἀγνοίᾳ.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Ὁ ἐκ παρθένου ἀνατείλας τῷ κόσμῳ Χριστὲ ὁ Θεός. ὕψος φωτὸς δι' αὐτῆς ἀναδείξας, ἐλέησον ἡμᾶς.

Εἶτα ὁ γ'.

11 Καὶ ὁ κανὼν, ὃ ἡ ἀκροστιχίς. Εκτον 12 προσω- δῶ τοῖς ἀπειλοῦσιν μέλος 13 Θεοφάνης.

11 12
13

Ὡδὴ α'. ἡχος πλ. β'.

Ὡς ἐν ὑπεύρῳ πεζύσας.

Εν ὑρανίοις θαλάμοις δύνεικώς οἱ γενναῖοι Μάρτυ- ρες δυσωποῦσί σε Χριστέ. δι' ἐκ γῆς μετέστησας πιστὸν, αἰωνίων ἀγαθῶν τυχεῖν ἀξίωσον.

Κατακοσμήσας τὰ πάντα, ζῶν μικτὸν, μέσον μετ' ἀνθρώπων, ταπεινότητος ὁμοῦ, καὶ μετίδως ἐ- πλασας, διὸ τὴν τὸ δέλόν σου ψυχῇ Σωτὴρ, ἀ- νάπαυσον.

Τοῦ παραδείσου πολίτῃ, καὶ γεωργὸν κατ' ἀρχάς μετέταξας. παραβάτῃ δὲ τὴν σὴν ἐντολὴν ἐξοεί- φας, διὸ καὶ τὸ δέλόν σου ψυχῇ Σωτὴρ ἀνάπαυσον.

Θεοτοκίον.

Ὁ ἐκ πλοῦτος ἁπλάσας, Εὖαν τὸ πρῶν τὸ ἡμῶν προ- μνητορὰ ἐξ ἀχράντου σε γαστρός σάρκα περιεβάλλεται, δι' ἧς τὸ θάνατον τὸ ἰχὺν, ἀγνή, διέλυσιν.

Ὡδὴ γ'.

Οὐκ ἐστὶν ἅγιος ὡς σὺ.

Νομίμως ἠθλήσαν οἱ σοὶ Μάρτυρες ζωοδότα, καὶ σε- φάνῃ τῆς νίκης κοσμηθέντες, ἐκτενῶς τῇ μετὰ πάντε πιστῶς, αἰωνίᾳ λύτρωσιν βραβεύουσιν.

Παιδεύσας πρότερον πολλοῖς τέρασιν καὶ σημείοις ἐμὲ τὸ πλανηθέντα, ἐπ' ἐσχάτων σεαυτὸν κενώσας, ὡς Συμ- παθὴς, καὶ ζήσας εὖρες, καὶ δίδωσας.

Ῥεόντων ἀσάτον φθορὰν, τὸ πρὸς σέθεν βάντα, ἐν σκη- ναῖς, αἰωνίους κατοικεῖν χαρμενικῶς, ἀξίωσον ἀγαθὸς δικαιοῦσας πιστοὺς καὶ χάριτι.

Θεοτοκίον.

Οὐκ ἐστὶν ἁμέμπος ὡς σὺ, πάναγνε Θεομήτορ, μό- νη δὲ ἐξ αἰῶνος τὸ Θεὸν τὸ ἀληθὲν συνέλαβες ἐν γαστρὶ, τὸ θάνατον λύσαστα τὴν δύναμιν.

Ὁ Διάκονος.

Ετι καὶ ἐτι. Καὶ τὰ λοιπὰ.

Καὶ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν καὶ δισμα.

ἡχος. πλ. β'.

Ἀληθῶς ματαιότης τὰ σύμπαντα. ὁ δὲ βίος σκιά καὶ ἐνύπνιον, καὶ ὁ μᾶλλον παρὰ τὴν πᾶσιν γηγενῆς, ὡς εἶ- πον καὶ γραφὴ. ὅτι τὸν κόσμον κερδήσωμεν, τότε καὶ τὰ φαν- οεικίσωμεν, ὅπως ὁμοῦ βασιλεῖς καὶ πτωχοί. Διὸ Χριστὲ ὁ Θεός, τὸ μετὰ πάντα δέλόν σου ἀνάπαυσον, ὡς φιλά- ρωπος.

Δόξα, καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Παναγία Θεοτόκε, τὸ χρόνον τὸ ζωῆς με. μὴ ἐγκατα- λίπῃς με, ἀνδραπίνη προσέσθῃ, μὴ καταπισύσης με ἀλλ' αὐτὴ ἀντιλαβοῦ, καὶ ἐλέησον με.

Ωδή, δ'. Χριστός με δυνάμεις.

Σοφίας μεζονος δεικνύνων γνώρισμα, καὶ τῆς πείρῃ τὰ δῶρα πολυπλοῦς, δέσποτα, χρηστότης, τὰς τῶν μαρτύρων χορείας τοῖς ἀγγέλοις συνελθούσας.

Αχράντη δόξης σου τυχεῖν ἀξίωσον, καὶ πρὸς σὲ μετασάτα, ἔνθα Χριστὶ τῶν εὐφραινομένων ἐστὶν ἡ κατοικία, καὶ φωνὴ καδαρᾶς ἀγαλλιόσεως.

Υμνουῦντά προσδέξαι, τὸ θεῖον κράτος σου, ὃν ἐκ γῆς προσελάβη, τέκνον φωτὸς τῶν ἐργαζομένων, τῆς ἀμαρτίας καὶ ἀρχῶν ἐκκαθαίρων πολυέλεε.

Θωτοκίον.

Δοχεῖον ἀχράντον, ναὸν πανάμωμον, κιβωτὸν παναγίαν, παρθενικὸν τόπον ἀγιασματος, σὲ καλλοῦν τὸ Ιακώβ, ὁ δεσπότης ἐξελέξατο.

Ωδή, ε'. Τῷ θεῷ φέγγει σε, ἀγαθέ.

Ὡς ἐλοχάρπωσης ἱερὰ, καὶ ὡς ἀπαρχὴ τῆς ἀνθρώπων πίστεως οἱ μάρτυρες φύσεως. τῇ δεδοξασμένῃ προσερχθέντες θεῷ, ἡμῖν τὴν σωτηρίαν αἰεὶ βραβεύουσιν.

Τῆς ἐρανοῦ διαγωγῆς, τῆς διαμονῆς τῷ χαρισμάτων, ἀξίωσον Κύριε, τὸν προκοιμηθέντα πιστὸν οἰκίῳ σου, παρέχων τῷ πταισμάτων τὴν ὑπολύτωσησιν,

Ὁ μόνος φύσει ζωπαῖος, τὸ τῆς ἀγαθότητος ὄντως ἀνέξιχρίας πέλαγος. καὶ πλεωθέντα τῆς βασιλείας καὶ σὺς ἀξίωσον, οἰκτίρμον μόνι ἀθάνατε. Θωτοκίον.

Ἰχὺς καὶ ὕμνησις, ὃ ἐκ σὺ θεοποιεῖ τὴν κόσμῳ γέννηθῆς, καὶ σωτηρία ἐγένετο τοῖς ὑποκλυμένοις, ἐκ τῷ καὶ ἁδὺ πυλῶν ρυόμηνος τῆς πίστεως μακαρίζοντες.

Ωδή, ς'. Τοῦ βίου τὴν θάλασσαν.

Σταυρῷ προσκλυνόμενοις, καὶ μαρτύρων τὰς χοροὺς πρὸς σιαυτὸν συνήγαγες μιμουμένους τὸ πάθος σου ἀγαθέ, διό σου διόμεθα καὶ πρὸς σὲ μετασάτα νῦν ἀνάπαυσον.

Αφράστῃ δόξῃ σου ὅταν ἔλθῃς φεβερῶς κρῖναι καὶ κόσμον ἅπαντα ἐν νεφέλαις, ἀδόκησον λυτρωτὰ φαιδρῶς ὑπακοῦσά σοι, ὃν ἐκ γῆς προσελάβη πηρὸν δῶλόν σου.

Πηγὴ ζωῆς πέφυκας, ἐν ἀνδρείᾳ θεῷ πεπιδμημένος δέσποτα, ὁ ἐξάγων καὶ δῶλόν σου καὶ πρὸς σὲ πιστῶς ἐκδημήσασα, ἐν εὐφῇ παραδείσῳ κατασκλῶσον.

Εἰς γλῶσσις ἀπεσπράφημῳ παραβάτης τῷ θεῷ τὴν ἐποπλῶν τὴν ἐνδοξάν. Διὰ σὺ δὲ παρθένη πρὸς ἑρανὸν ἐκ γῆς ἀνυψώθημῳ, τὴν φθορὰν τῆς θανάτου ἐκτινάξαντες.

Ὁ Διάκονος. Ἐτι καὶ ἔτι.

Καὶ τὰ ἔτερα, καὶ μὴ ἐκφώνησιν.

Κοντάκιον. Ὑψος πλ. δ'.

Μετὰ τῶν ἁγίων ἀνάπαυσον, Χριστὶ, τὴν ψυχὴν καὶ δάλου σε, ἔνθα ἐκ ἐστὶ πόρος, καὶ λύπη, οὐ συναχμός, ἀλλὰ ζὼν ἀτελεύτητος.

14 Ο οἶκος.

Αὐτὸς μόνος ὑπάρχεις ἀθάνατος, ὁ ποιήσας καὶ πλάσας καὶ ἄνθρωπον. Οἱ βροτοὶ οὖν ἐκ γῆς διεπλάθημῳ, καὶ εἰς γλῶσσις αὐτὴν πορευσόμεθα, καθὼς ἐκέλευσας ὁ πλάσας με, καὶ εἰπὼν μοι ὅτι γῆ εἰ, καὶ εἰς γῆν ἀπείλυσθ, ὅπου πάντες βροτοὶ πορευσόμεθα, ἐπιτάφιον θρῦλόν ποιῶντες φθίν, τὸ ἀβύσσῳ. Καὶ πάλιν. τὸ. Μετὰ τῶν ἁγίων ἀνάπαυσον Χριστὶ.

Euchol.

Canticum quartum. Christus virtus mea.

Ut sapientiae majoris, & abundantioris liberalitatis in depromendis tuis donis signum exhiberes, Domine, Martyrum choros Angelis tuis aggregasti.

Illibatam gloriam tuam consequi, ad te ex hac vita discedentem, o Christe, largire, ubi latantium habitatio est, & patris vox exultationis.

Divinum imperium tuum celebrantem, quem e terra assumpsisti, Christe suscipe: & peccati expurgata caligine, o misericors, filium lucis cum effice.

In Desparam.

Vas illibatum, templum intemeratum, arcam sanctissimam, virgineum sanctitatis loculum, te pulchritudinem Jacob, Dominus elegit.

Canticum quintum. Divino tuo lumine, o bone.

Velut holocaustum sacratum, & humanae naturae primitiae, glorioso Deo Martyres oblatis, salutem nobis suis precibus expostulant.

Caelstis diverforii, & gratiarum mansionis fidelem famulum tuum defunctum compotem fac, Domine, praebita ei delictorum indulgentia.

Qui solus natura auctor vitae existis, & vere bonitatis pelagus imperscrutabile, vita consummatum tui regni participem redde, misericors, solus immortalis.

In Desparam.

Virtus & laus mundi ex te natus, domina, pereuntibus salus factus est, ex inferni portis liberans eos, qui te beatam celebrant.

Canticum sextum. Vitae pelagus.

Crucifixos, Martyrum choros tuam passionem imitatos, ad te convocasti, o bone. Rogamus te propterea, ut ad te transmigranti requiem largiaris.

Inaudita cum gloria mundum universon in nubibus judicare cum veneris, Redemptor, splendide tibi occurrere, quem e terra sustulisti servum tuum concede.

Fons vitae in potestate divina factus, victos Domine eduxisti: servum tuum cum fide ad te commigrantem in paradisi voluptate colloca.

In Desparam.

In terram transgressi Dei mandatum, reversi sumus: per te vero mortis excussa corruptione, o virgo, e terra in caelum sublati sumus.

Diaconus. Adhuc & iterum.

Et reliqua. Et post exclamationem.

Breviculus. Tonus obliquus quartus.

Cum sanctis, Christe, animae servi tuae da requiem, ubi dolor, gemitus, & suspirium deficit, & vita in perpetuum duratura praesens est.

Aedes.

Solus immortalitate gaudes, factor & plasmator hominum: mortales igitur nos, e terra conditi sumus, & in terram revertemur; prout iussisti formans me, & dicens. Quia terra es, & in terram revertaris, in quam mortales omnes migrabimus fanebre lucum, pagentes Canticum. Alleluja.

Et repetitur. Cum sanctis. Christe da requiem.

Hhh ij

Canticum septimum. Residam fornacem.

Primæva transgressione, tuo sanguine Martyres redempti, proprio deinde conspersi, eadem tuam luculenter adumbrant. Benedictus es Deus patrum nostrorum.

Ferocientem mortem enecasti, Verbum vitæ principium: in tua nunc fide defunctum Christe, suscipe te laudantem & dicentem. Benedictus es Deus patrum nostrorum.

Qui divino flatu me hominem animasti, divinum principium, hunc vita functum regno tuo redde dignum, ut tibi, Salvator, decantet: Benedictus es Deus patrum nostrorum.

In Deiparam.

Omni creatura superior facta es, immaculata, concepto Deo, qui portas inferi contrivit, & ejus vestes confregit: hinc te fideles celebramus, o pura, ut Dei genitricem.

Canticum octavum. E flamma sanctis.

Fortiter in certaminibus præliati, victoriz corona exornati estis, Martyres Christi victores, & clamatis: extollimus te Christe per sæcula.

Vita sancte decedentem, & ad te Dominum transmigrantem, mansuete suscipe tribuens requiem ei, qui te superexaltat in cuncta sæcula.

Complaceat tibi nunc Salvator, in mansuetorum terra demorari hunc vita functum, fide & gratia justificans eum, qui te extollit per omnia sæcula.

In Deiparam.

Omnes te, o beatissima, prædicamus beatam, quæ Verbum vere beatum, pro nobis carnem factum genuisti, quod superexaltamus in omnia sæcula.

Canticum nonum. Deum hominibus videre impossibile est.

Martyrum turmas corroboravit spes, & in tuam dilectionem fervide sustulit, futuram, & vere inconcussam eis representans requiem, cujus defunctum hunc fidelem, o bone, participem redde.

Fulgido tuo divinoque splendore perfrui hunc in fide defunctum, Christe, tibi complaceat, in Abraham sinibus quietem ei, ut solus misericors, largitus, & æternæ beatitudinis illi consortium tribue.

Qui solus natura benignus, clemens, misericordiæ amator, & clementiæ abyssus existis: quem ex hoc nequitie loco & umbra mortis Salvator transfulisti, ubi tuum effulget lumen, constitue.

In Deiparam.

Tabernaculum sanctum, & arcam, & legis gratiæ tabulam, o puta te agnovimus: per te namque justificatis, sanguine incarnati in tuo utero Dei, remissio peccatorum data est, immaculata.

Diaconus.

Adhuc & iterum in pace, & quæ sequuntur.

Post Exclamationem. Incipimus Modulos proprii cantus. Joannis Monachi.

Tonus primus.

Quenam vitæ voluptas perstat doloris expers, quæ gloria permansit in terra diu duratura? Umbra, cuncta hæc sunt infirmiora, cuncta somnii fallaciora. Si

Ωδή, ζ'. Δροσοβόλον μὲν ἢ κάμινον.

Αντρωδίντες τῷ σὺ αἵματι οἱ Μάρτυρες ἢ ἀφ' ὧν παραβάσις, βαπτίζοντες δὲ τῷ ἰδίῳ αἵματι τὴν σὺ σαφῶς ἐκκοιζῶσι σφαγῇ, ἀλογητὰς εἰς ὁ Θεὸς ὁ τῶ πατέρων ἡμῶν.

Θρασυμόμους ἢ θάνατον ἐνέκρωσας, Λόγαζαρχικώτα, ἢ ἐν πίσει δι' κομμηδέντα πρὸς δέξαι τῇ σὺ, ὑμνοῦνται ἢ λέγονται, Χεῖρ, ἀλογητὰς εἰς ὁ Θεὸς ὁ τῶ πατέρων ἡμῶν.

Ο ψυχώσας με ἢ ἀνδρωπον φυσήματι θείῳ, θεαρχικώτα, ἢ μετασέντα βασιλείας, Δέσποτα, τῆς σὺς ἀξίωσον φάλλειν σοι Σωτήρ. ἀλογητὰς εἰς ὁ Θεὸς ὁ τῶ πατέρων ἡμῶν.

Θωποκίον.

Υπερτέρα πάσης κτίσεως, παπάμωμε, γέγονας συλλαβῆσα Θεὸν ἢ σωτρίσαντα τῷ θανάτῳ πύλας, ἢ μοχλὺς συωθλάσαστα. ὅθεν σὲ ἀγνὴ, ὑμνολογῶμεν οἱ πιστοί, ὡς Θεομήτορα.

Ωδή, η'. Εὐφρογὸς τοῖς ὁσίοις.

Σταθερῶς τοὺς ἀγῶνας ἐπιδειξάμενοι, τῇ τῆς εὐκείας σφάνῃ κατακοσμήθητι, Μάρτυρος Χεῖρ ἀδ' ἀλόφοροι κραυγάζοντες, σὲ ὑπερφυῶν, Χεῖρ, εἰς τῆς αἰῶνας.

Ιερῶς ἢ βίον ὀπαλιπόντα πιστὸν, ἔσθ' ὅς σὲ ἢ διαπότην μεταχωρήσαντα, δέξαι προσπηῶς, ἀναπαύω ὡς ἀσπλαγχος, σὲ ὑπερυφουῶντα εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.

Νυνὲν γὰρ τῷ φράϊν πάντων αὐλίζεσθαι ἢ ἀποκεκομμημένον Σωτήρ δι' δόκυσον πίσει τῇ εἰς σὲ δικαιοσύνης ἢ χάριτι, σὲ ὑπερυφουῶντα εἰς πάντας τῆς αἰῶνας.

Θωποκίον.

Μακαρίζομεν πάντες σὲ Παμμακάριστε, ἢ ἢ λόγον ἢ ὅπως ὄντα μακάριον σάρκα δι' ἡμᾶς γεγοτότα γενήσασα. ὅν ὑπερυφουῶντα εἰς πάντας τῆς αἰῶνας.

Ωδή, θ'. Θεὸν ἀνδράποισι ἰδεῖν ἀδύνατον,

Ελπίς μαρτύρων χορὴς ἐσθ' ὡς, ἢ ἀπὸς τὴν σὺν ἀγάπῃ ἔσθ' ὡς ἐπέρωσας, ἢ μελλόντων τέτοις ἀποπύσασα τὴν μὴ σαλδομένῃ ὅπως ἀνάπαυσιν, ἢ ἢ μετασέντα ἀγαθὴ πιστὸν ἀξίωσον.

Λαμπρὰς ἢ θείας τυχεῖν ἐλάμψας τῆς σὺς Χεῖρ, ἢ πίσει μετασέντα δι' δόκυσον. ἢ ἐν κόλποις Ἀβραὰμ ἀνάπαυσιν, μόνος ὡς ἐλεήμων, τέτλη δαυρέμενος, ἔ τῆς αἰωνίου ἀξίῳ μακαριότητος.

Ὁ ὡν τῇ φύσει, χρηστὸς ἢ ὡσπλαγχος, ἢ θείῳ τῆς ἐλπίς, ἀσπλαγχίᾳς ἢ ἀβυσσος ὅν ἐκτόπῃ τῆς κακώσεως, ἢ σκιάς τῷ θανάτῳ Σωτήρ μετέσσης, ἐνθα καταλάμπει σὺ τὸ φῶς τῶν κατὰ τὰς.

Θωποκίον.

Σκλιυὴν ἀγίαν ἀγνὴ γινώσκουμεν, καὶ κιβωτὸν, ἢ πλάκα σὲ τῷ νόμῳ τῆς χάριτος, διὰ σὺν ὃν ἀριστὶς διδάσκειται τοῖς διδουμένοις διὰ τῷ αἵματος τῷ σωματιζόντος ἐκ τῆς σὺς γαστρὸς πανάμωμε.

Ο Διάκονος.

Ετι καὶ ἐν εἰρήνῃ, ἢ τὰ ἐξῆς.

Μετὰ δὲ τὴν ἐκφώνησιν. Ἀρχόμεθα τῷ ἰδιόμειλῳ. 15 Ἰωάννη μοναχοῦ.

ἦχος, α'.

Ποία τῷ βίου τρυφῇ διαμένει λύπης ἀμέτοχος; ποία δόξα ἔσθ' ἐπὶ γῆς ἀμαρτίαις; πάντα σὺς ἀδενέστερα, πάντα ὀνείρων ἀπαυλότερα. μὴ

ρόπή, καὶ ταῦτα πάντα θάνατος διαδέχεται. ἀλλ' ἐν τῇ
φωτὶ, Χριστὶ, καὶ προσώπῳ σου, καὶ τῇ γλυκασμῇ τῆς σῆς
ἀραιώσεως, ὅτι ἐξελίξω ἀνάπαυσιν, ὡς φιλεῖνδρος.

ἤχος, β'.

Οἱ μοι, ὅσον ἀγῶνα ἔχει ἡ ψυχὴ χαλεζομένη ἐν τῷ
σώματι. οἱ μοι, πόσα δακρύει, καὶ ὅχι ὑπάρ-
χει ὁ ἐλπίς ἀντὶ τῶν πρὸς τοὺς ἀγγέλους τῶν ὁμμάτων
πύσης, ἀπραγμὴ καὶ δικαιοσύνης. πρὸς τῆς ἀνθρώπου τῆς
χειρὸς ἐκτείνουσα, ἐκείνη ἔβουδουμένη. διὸ ἀγαπᾷ-
τοὶ μου ἀδελφοί, ἐννοήσαντες ἡμῶν τὸ βραχὺ τῆς ζωῆς,
τῇ μετασάντι τῷ ἀνέπαυσιν παρὰ Χριστοῦ αἰψώμε-
θα, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος.

ἤχος, γ'.

Πάντα ματαίωται καὶ ἀνθρώπινα, ὅσα οὐχ ὑπάρχει
μετὰ θάνατον. οὐ παραμένει ὁ πλοῦτος, οὐ σωφροσύνη
ἡ δόξα. ἐπιλαμβάνει ὁ θάνατος ταῦτα πάντα ἐκρηά-
νισαι. διὸ Χριστὶ τῇ ἀθανάτῃ βοήσωμεν καὶ μετασά-
ντα ἐξ ἡμῶν ἀνάπαυσιν, ἵνα πάντων ἐστὶν εὐφραν-
ομένη ἡ ζωὴ.

ἤχος, δ'.

Ποῦ εἶπεν ἡ Ἐκκλησία προπαύσασθαι; ποῦ εἶπεν ἡ τῇ
προσκαιρῶν φαντασίᾳ; ποῦ εἶπεν ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἀργυ-
ρὸς; ποῦ εἶπεν τῇ οἰκίᾳ ἡ πλημύρα καὶ ὁ θόρυβος;
πάντα κόνις, πάντα πύρ, πάντα σκῆμα. ἀλλὰ εὐ-
πεθήσωμεν τῇ ἀθανάτῃ Βασιλεῖ, Κύριε τῇ αἰωνί-
ῳ σου ἀγαθῷ ἀξίωσον καὶ μετασάντα ἐξ ἡμῶν, ἀ-
ναπαύειν αὐτὸν ἐν τῇ ἀγέρῃ μακαριότητι.

ἤχος πλ. α'.

Εμνήθην τῷ Προφῆτῃ βαῶντος. ἐγὼ εἰμι γῆ καὶ σπῆ-
ρας. ἐπέλιν κατέσπονσα ἐν τοῖς μνήμασι, καὶ εἶδον τὰ
ὅσα τὰ γυμνὰ μνήματα καὶ εἶπον. ἄρα τίς ἐστι βασιλεὺς,
ἡ στρατιώτης, ἡ πλεῖστος, ἡ πένυς, ἡ δίκαιος, ἡ ἀ-
μαρτανλός; ἀλλὰ ἀνάπαυσιν Κύριε, μὴ δικάων τὸ δα-
λαί σου.

ἤχος, πλ. β'.

Ἀρχὴ μοι καὶ ὑπόστασις τὸ πλασουργόν σου γέγονε πρό-
σαγμα. βυλιδεῖς ὅτι ἐξ ἀοράτου π, καὶ ὁρατῆς με-
τὰ συνμπλήσεως φύσεως, γῆθη μοι τὸ σῶμα διέπλα-
σας. δίδωκας δέ μοι ψυχὴν τῇ θεῷ σου καὶ ζωοποιῶν ἐμ-
πνύσει. διὸ Χριστὶ τὸ δῶλό σου, ἐν χώρᾳ ζώων, ἐν
σκηναῖς δικαίων ἀνάπαυσιν.

ἤχος βαρύς.

Κατ' εἰκόνα σὺν καὶ ὁμοίωσιν πλασουργήσας κατ'
ἀρχὰς καὶ ἀνθρώπων, ἐν παραδείσῳ τίθεισας κατέρ-
χεν σου τὴν κτισμάτων. φθόνῳ δὲ διαβόλου ἀπα-
πθύνεις, τῆς βρώσεως μετέχει, τῶν ἐσπολῶν συμπα-
ραβάτης γενοῦν. διὸ πάλιν εἰς γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθη,
κατεδίχεσας ἐπιστρέφει, Κύριε, καὶ αἰτεῖται καὶ ἀνα-
παυσιν.

ἤχος, πλ. β'.

Θρήνην καὶ ὀδυρόμαι, ὅταν ἐννοήσω τὸ θάνατον, καὶ
ἴδω ἐν τοῖς τάφοις καμίνους κατ' εἰκόνα Θεοῦ πλα-
θεῖσαι ἡμῖν ἀραιώματα ἀμορφῶν, ἀδαζαν, μὴ ἔχον-
τας εἶδος. ὡς τοῦ θαύματος, τί τὸ περὶ ἡμᾶς τὸ
πρὸ γένεσε μυστήριον; πῶς παρεδόθημεν τῇ φθορᾷ,
καὶ συνωχώθημεν τῇ θανάτῃ; ὅπως Θεοῦ προ-
εἶχον, ὡς γέγραπται, τοῦ παρέχοντος τῇ μετα-
σάντι τῷ ἀνάπαυσιν.

vel unum momentum suae: cuncta letum
colliget. Verum in lumine vultus tui, &
in pulchritudine tuae suavitatis, Christe,
ei quem elegisti, da requiem, ut beni-
gnus.

Tonus secundus.

Heu me! qualem luctam anima e cor-
pore separata sustinet? heu me! quantum
plorat, nec est qui misereatur ejus. Ad An-
gelos si convertat oculos, irrita deprecatur:
si ad homines tendat manus, opem
qui feret, non invenit. Idcirco, dilecti
Fratres, brevitatem vitae contemplati, re-
quiem defuncto huic, & magnam anima-
bus nostris misericordiam a Christo depre-
cemur.

Tonus tertius.

Vanitas sunt humana cuncta, quae post
mortem non amplius extabunt. Divitiae
nusquam supersunt; nec nos comitatur glo-
ria. Repente namque superveniens mors;
haec cuncta dissipat. Christo propterea im-
mortali clamemus. Ei qui a nobis migra-
vit da requiem, ubi latantium omnium
est habitatio.

Tonus quartus.

Ubi mundi est affectus? ubi rerum ina-
nium species? ubi aurum & argentum, ubi
turba & tumultus famulorum? omnia pul-
vis, omnia cinis, omnia sunt umbræ. Ve-
rum accedite & immortalī regi clamemus.
Domine æternis tuis bonis dona eum qui a
nobis migravit, in indeficienti beatitudine
data illi requie.

Tonus obliquus primus.

Recordatus sum Prophetæ clamantis.
Ego sum terra & pulvis: Et iterum mo-
numenta contemplatus sum: ossaque car-
nibus denudata circumspexi. Et dixi. Quid
utique rex est, vel miles, vel dives, aut
pauper, justus aut peccator? verum simul
cum justis da requiem, Domine, servo
tuo.

Tonus obliquus secundus.

Esse principium mihi dedit efficax tuum
præceptum. Volens enim ex invisibili &
visibili me natura animal compingere, e
terra mihi corpus efformasti: animam ve-
ro divino & vivifico tuo afflatu dedisti.
Idcirco, Christe, in viventium regione,
in tabernaculis justorum, servo tuo da re-
quiem.

Tonus gravis.

Ad imaginem & similitudinem tuam
conditum a principio hominem, in parad-
iso statuisti, creaturis reliquis dominaturum.
Invidia vero diaboli deceptus, mandatorum
tuorum transgressor factus, cibum vetitum
degustavit. Hac de causa rursus in terram
unde sumptus erat eum reverti, & requiem
petere, sanxisti.

Tonus obliquus secundus.

Lachrymor & doleo cum mortem con-
templor, & in monumentis jacentem, ad
Dei similitudinem conditam venustatem,
informem, ingloriam, & absque specie
conspicio. O rem mirandam! Ut quid hæc
circa nos gesta sunt? quomodo corruptioni
traditi, & mortis sumus copulati? Vere
Dei jussu, prout scriptum est, qui etiam
migranti a sæculo requiem præbet.

Hhh iij.

In regno tuo memento nostri Domine.

Beati pauperes spiritu.

Beati qui lugent.

Beati mites.

Beati qui famem patiuntur.

Beati misericordes.

Tonus obliquus secundus.

Sancti pueri.

Paradisi civem, e cruce tibi clamantem: Memento mei etiam ante poenitentiam, latronem praedestinasti. Indignum etiam me tali beneficio dona.

Beati mundo corde.

Mortis & vitae dominator, in aulis sanctorum ei quem e caducis assumpsisti, da requiem, & memento mei cum veneris in regnum tuum.

Beati pacifici.

Qui animabus corporibusque imperas, in cuius manu spiritus noster est, afflictorum consolatio: da requiem in regione iustorum servo tuo e vivis a te sublato.

Beati qui persecutionem.

In vivorum regione te Christus collocet, & paradisi portas aperiat: regni te civem renunciet, & remissionem donet vitae tuae excessuum Christo dilecte.

Beati estis cum.

Exeamus & monumenta circumlustremus. nuda ibi tantum sunt ossa; ibi homo vermium esca est, & merus faetor. Agnoscamus quid divitiae sint, quid pulchritudo, quid robor, quid venustas est.

Gaudete.

Audiamus quid omnipotens exclamet. Vae requirentibus ut diem tremendum Domini videant. Tenebris ille totus suffusus est & ignis cuncta deinceps probabit.

Gloria.

Principii experti, & generationi, & processui gloria: Patrem generantem Filium adoro, genitum Filium glorifico, cum Patre & Filio simul effulgentem Spiritum laudo.

Et nunc. In *Deiparam*.

Quomodo ex uberibus lac tibi scaturit Virgo? quomodo cunctae creaturae nutrimentum enutris? ut vidit qui e petra venas aquarum sitienti populo eduxit. Sicut scriptum est.

Beata via qua procedis: quia tibi quietis locus praeparatus est.

Versiculus. Ad te Domine clamabo.

Apostolus.

Ad Thessalonicenses Pauli Epistola 1^a 2^a.

Cap. 4.

Fratres: Nolumus vos ignorare de dormientibus.

Finis.

Et sic semper cum Domino erimus.

Alleluja.

Beatus quem elegisti, & assumpsisti Domine.

Evangelium ex Joanne.

Dixit Dominus, ad venientes ad se Judaeos. Qui verbum meum audit, & credit ei qui misit me.

Finis.

Quia non quero voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me, Patris.

Diaconus. Misere nostri Deus secundum magnam misericordiam tuam.

Εν τῇ βασιλείᾳ σου. μνήσθητι ἡμῶν Κύριε.

16 Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῇ πνεύματι.

Μακάριοι οἱ πενθοῦντες.

Μακάριοι οἱ πρᾶεις.

Μακάριοι οἱ πεινῶντες.

Μακάριοι οἱ ἐλεημένους. Ἡχος πλ. β'.

Οἱ ὅσιοι παῖδες.

Λησὶν τῷ παραδείσῳ Χριστὲ πολίτῳ, ἐπὶ σταυρῷ σοὶ βοήσαστα τὸ, μνήσθητι μὲ, προαπειργάσω. αὐτῷ πῶς μετανοίας ἀξίωσον καὶ μὴ ἀνάξιον.

Μακάριοι οἱ καθαροί.

Ο ὁ ζωῆς κυριεύων, καὶ τῷ θανάτῳ, ἐν ταῖς αὐταῖς ἀγίων ἀνάπαυσον ὃν προσελάβη ἐκ τῷ προσκαίρων, καὶ μνήσθητι μὲ ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.

Μακάριοι οἱ εἰρηνωποιοί.

Ο τῷ ψυχῶν διασώζων καὶ τῷ σωμάτων, οὗ ἐν τῇ χειρὶ ἡ προῆμῶν, τῷ θλιβομένῳ παραμυθία. ἀνάπαυσον ἐν χώρᾳ δικαίων ὃν μετέστησας δούλον σου.

Μακάριοι οἱ διδωγ.

Χριστὸς σε ἀναπαύσει ἐν χώρᾳ ζώντων, καὶ πύλας παραδείσου ἀνοίξει σοι, καὶ βασιλείας δείξει πολίτῳ, & ἄφισιν σοὶ δαῖτῶν ἡμαρτίας ἐσβίβῃ, φιλόχριστε.

Μακάριοι ἐσὶ.

Ἐξέλθωμεν καὶ ἰδωμεν ἐν τοῖς τάφοις, ὅτι γυνὰ ὁ σῖα ὁ ἀνθρώπος, σκληρῶν βρῶμα, καὶ δυσωδία, καὶ γινώσκω τὸς ὁ πλεῖστος, τὸ κάλλος, ἡ ἰσχύς, ἡ δὲ πρόπειτα.

Χαίριτε.

Ἀκούσωμεν τι κράζει ὁ πατοκράτωρ. οὐαὶ οἱ ἐκζητοῦντες θάσασθαι τὴν φοβερὰν ἡμέραν Κυρίου. αὐτῇ γὰρ ἐστὶ σκοτός. περὶ ᾧ δοκιμάσει τὰ σύμπαντα. Δόξα.

Ἀνάρχῳ καὶ γεννήσει τε, καὶ προόδῳ. Πατέρα προσκυνοῦμεν καὶ γινώσκοντα, ὅτι ὁ δόξα ἔσται καὶ γεννηθῆναι, ὅτι μὴ τὸ συμβεβηκέναι. Πατὴρ τε καὶ Υἱὸς, Πνεῦμα ἅγιον.

Καὶ νῦν, Θεοτοκίον,

Πῶς ἐμαζῶν σε γάλα βρύεις Παρθένη; πῶς ἔβρεξες καὶ τροφία πῶς κτίσεις; ὡς εἶδεν ὁ πηγὰς ἐκ πέτρας, πῶς φλέβας τῷ ὕδατι, διψῶντι τῷ λαῷ, καθὼς γέγραπται.

Μακαρία ἡ ὁδὸς ἡ πορεύῃ σήμερον. ὅτι ἡτοιμάθη σοι τόπος ἀναπαύσεως.

Σίχος. Πρὸς σε Κύριε κεκράξομαι.

Ο Απόστολος.

Πρὸς Θεσσαλονικεῖς ἐπιστολῆς Παύλου τὸ ἀνάγνωσμα.

Αδελφοί, οὐ θέλωμεν ὑμᾶς ἀγνοεῖν περὶ τῷ κοιμημένων.

Τέλος.

Καὶ ἔγω πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα.

Ἀλληλεῖα.

Μακάριος ὃν ἐξελέξω, καὶ προσελάβη Κύριε.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῷ κατὰ Ιωάννην.

Εἰπεν ὁ Κύριος, πρὸς τοὺς ἐληλυθότας πρὸς αὐτὸν Ἰουδαίους, ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὁ ὅς λόγον μου ἀκούων, καὶ πιστεύων τῷ πέμψαντί με.

Τέλος.

Οτι ἐζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τὸ πέμψαντός με Πατρός.

17 Ο Διάκονος. Ελέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου.

Ετι δὲ οὐκ ἀναπαύσας τὴν ψυχὴν τῆς δούλης τῆς
Θεοῦ. Καὶ τὰ λοιπὰ συνήθως.

Καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς λέγει ὁ πρῶτος τῶν
Ιερῶν, ἡ ὁ Αρχιερεὺς τυχὼν, τὴν δὲ χλὴν.

Ὁ Θεὸς τῶν Πνευμάτων ἐ πάσης σαρκός. Μεγαλο-
φώνως. Πλησίον τῶν λεψάνη ἀπελθὼν, ὡσαύτως καὶ
οἱ συμπαρόντες Ιερεῖς ἅπαντες.

Ἰστὶν δὲ ὅτι λεγομένης ἐκείνης αἰτίσεως παρὰ τὴν Δια-
κόνου· ἐν ᾧ λέγεται ἡ αἰτία παρ' αὐτῆς, λέγει τὴν
ἀναθῶν ἐν χλὴν ἐκείνης τῶν Ιερῶν καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς μυσι-
κῶς, πλησίον τῶν λεψάνη. Καὶ ἐκφώνεϊ.

Ὅτι σὺ εἶ ἡ ἀνάστασις. Νυνὶ δὲ παρὰ τὴν πρῶτην τῶν Ιε-
ρίων, ἡ δὲ τῶν Αρχιερέων λέγεται μεγαλοφώνως, ὡς ἀ-
ναθῶν ἐρήται. μετὰ δὲ τῶν ἐκφώνησιν, ἡ δὲ γίνεται ἡ ἀ-
σπασμός.

Καὶ ψάλλομεν τὰ παρόντα σιχηρὰ πρα-
τόμοια, ἡχος β'.

Ὅτε ἐκ τῆς ξύλου σε νεκρὸν.

Εὐτε τελευταῖον ἀσπασμὸν δώμεν, ἀδελφοί, τῆς
θανόντι, δι' ἡμεῖς οὐκ ἐξέλ-
λειπεται τῆς συγγενείας αὐτῆς, καὶ πρὸς τὰς οὐκ ἐπείγε-
ται, ἐκ ἐκείνης φροτίζων τὰ τὰ ματαιότητος, καὶ πολυμόχ-
θου σαρκός. πᾶν νυνὶ συγγενεῖς τῆς φίλοι; ἄρτι χω-
ρίζομεθα· ὅνπερ ἀναπαύσαι Κύριος ἐξώμεθα.

Ποῖος χωρισμός, ὦ ἀδελφοί, ποῖος κοπιτός, ποῖος
θρήνος, ἐν τῇ παρούσῃ ῥοπῇ; δεῦτε οὖν ἀσπασάμε-
τον πρὸ μικροῦ μεθ' ἡμῶν. παραδίδοται τὰς κα-
λύπτεται λίθῳ, σκοτεῖ κατεπιτίθεται, νεκρὸς συνθά-
πτεται. πάντες συγγενεῖς τῆς φίλοι ἄρτι χωρίζο-
μεθα· ὅνπερ ἀναπαύσαι Κύριος ἐξώμεθα.

Ἄρτι ἡ τῆς βίης πομπὴ λύεται παρήγουις πᾶσα,
τῆς ματαιότητος, πνῦμα δὲ ἐξέλπιεν ὅσα σκηνώμα-
τος, ὁ πηλὸς μεμελάνεται, τὸ σκεῦος ἐρράγη· ἀφω-
ρον, ἀναιδήτων, νεκρὸν, ἀκίνητον, ὅνπερ παραπέμποντες
τὰς. Κύριον ἐξώμεθα δοῦναι εἰς αἰῶνας τούτῳ
τὴν ἀνάπαυσιν.

Οἶα ἡ ζωὴ ἡμῶν ἐστίν; ἀνδρός καὶ αἰμῆς τῆς καὶ δρόσος
ἐν θλίψει ἀλγῶν. δεῦτε οὖν κατὰ δώμεν ἐπὶ τῶν τὰς
ῥοπῶν. πᾶν τὰ καλὸς τῆς σώματος, καὶ πᾶν ἡ νεότης, πᾶν
ἐπὶ τὰ ὅμματα, καὶ ἡ μορφή τῆς σαρκός; πάντα ἐξη-
ράνθη ὡς χόρτος, πάντα ἠφανίσθησαν. δεῦτε τῆς
Χειρὸς προσώσωμεν ἐν δάκρυσι.

Μέγας ὁ κλαυθμός, καὶ ὁ θρήνος, μέγας στεναγμός
καὶ ἀνάγκη, ὁ χωρισμός τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος καὶ τῆς
προσκαιρῆς ζωῆς, ἡ σκία ἡ ἀνύπαρκτος, ὁ ὕπνος τῆς πλά-
της, ὁ ἀκαίροφάνταστος μόχθος τῆς βίης τῆς γῆς; πόρρω
ἐκφωξώμεθα κόσμῳ ἅπῃ τὸ ἀμάρτημα, ἵνα τὰ ἐν ἡμῶν
κληρονομήσωμεν.

Βλέποντες προκείμενον νεκρὸν, λόγον ἀναλάβωμεν
πάντες τῆς τελευταίας ῥοπῆς. ἔτος δὲ παράγεται, ὡ-
σπερ καπνὸς ἀπὸ γῆς, ὡσεὶ ἀνδρὸς ἐξελθόντος, ὡς
χόρτος ἐν μέσῳ, ῥάκει σπαραγνύμενος, γῇ καλυπτόμε-
νος, ὅνπερ ἀφανῆτε λιπόντες, τῆς Χειρὸς ἐξώμεθα,
δοῦναι εἰς αἰῶνας τούτῳ τὴν ἀνάπαυσιν.

Δεῦτε οἱ ἀπόγονοι Ἀδάμ, ἰδὼμεν εἰς γλῶσσι βιβλημί-
ον κατ' εἰκόνα ἡμῶν, ὅλῳ δὲ ἀπρέπειαν ὑποβαλλό-
μενον, λελυμένον ἐν μνήματι, σαρκὶ ἡ σκαλίσαν, σκότει
δαπανώμενον, γῇ καλυπτόμενον. ὅνπερ, ἀφα-
νῆ λελιπότες, τῆς Χειρὸς ἐξώμεθα, δοῦναι εἰς αἰ-
ῶνας τούτῳ τῇ ἀνάπαυσιν.

Adhuc rogamus pro requie animæ servi
Dei. Et reliqua de more.

His terminatis primus Sacerdotum, aut
Pontifex, quem contigerit adesse, dicit o-
rationem.

Deus spirituum & omnis carnis.

Elata voce. Ad cadaver propius accedens.

Sicut & assistentes Sacerdotes cuncti.

Sciendum quod dum a Diacono Postulatio-
nes singulæ recitantur, orationem supra po-
sitam singuli Sacerdotes suo quisque ordine
secreto juxta cadaver legunt:

Et tandem exclamant.

Quia tu es resurrectio. Nunc autem a
primis Sacerdotum, cum a Pontifice clare
pronunciantur, ut præmissum est: post ex-
clamationem vera sit salutatio.

Et præsentem Versus

Adsimilares canimus.

Cum te e ligno mortuum.

Venite, extremum vale, Deo gratias
agentes, defuncto dicamus. Hic qui-
dem jam a sua cognatione defecit, & ad
sepulchrum tendit, nec amplius vanitatis
aut tumultuosæ carnis curam agit. Ubi
nunc affines & amici? Nunc ab invicem
separamur. Illi Dominus requiem confe-
rat, precemur.

Qualis divisio, Fratres, qualis planctus,
qualis luctus, hoc momento instat? Ade-
ste igitur, & nuper nobiscum versatum
complectamini. Monumento traditur, la-
pide tegitur, tenebras inhabitat, mortuis
consepelitur: Affines cuncti, & amici
hac hora separamur. Illi Dominus re-
quiem conferat, precemur.

Omnis nunc vitæ vanitatisque malignus
solvitur conventus: tugurio suo spiritus de-
ficit, obscuratum est lucum, vas confra-
ctum est, sine voce, sine sensu, mortuum,
immortuum superest. Illud ad sepulchrum
deducentes Dominum rogemus: ut illi per
sæcula det requiem.

Qualis vita nostra est? Flosculus, va-
por, matutinus ros, vere. Adeste igitur &
sepulchra circumlustremus. Ubi corporis
venustas? Ubi juvenus? Ubi illa lumina?
Ubi carnis species? Cuncta velut fœnum
apparuerunt, dissipata sunt cuncta. Veni-
te & Christo cum lachrymis procidamus.

Quam ingens luctus, quam ingens plan-
ctus, ejulatus, & angustia, animæ separa-
tio est? Apparet tunc infernus & perditio,
inanis vita, umbra non consistens, erro-
ris somnus, terrenæ vitæ sola vanitatis
imaginatione labor existens. Procul ideo
peccatum omne vitemus, ut cælestia pos-
sideamus.

Jacentem coram oculis mortuum hunc
contemplati, ultimi momenti rationem
suscipiamus: ille etenim velut tenuis va-
por, e terra educitur: floris instar deflu-
xit: velut fœnum præcisus est; pannis
jam involvitur & ligatur, & terra regi-
tur quem non ultra compariturum deser-
turi, Christum deprecemur, ut ei per sæ-
cula det requiem.

Adeste filii Adam, circumspiciamus in
terra jacentem in imagine. Quod similem
nobis hominem, omni venustate defictum,
vermium tabo in monumento dissolven-
dum, tenebris consumptum, terra reatum:
quem non amplius compariturum relicturi
Christum deprecemur, ut ei per sæcula
det requiem.

Cum a tremendis Angelis e corpore multa vi rapienda est anima, omnium obliviscitur affinium & notorum, & sola in mente habet, quæ instant, tribunalia: finem namque habent ærumnosæ carnis vanitates. Tunc iudicem deprecantes, postulemus cuncti: ut omnia quæ commisit homo, condonet Dominus.

Adeste, Fratres, & in sepulchris cinerem & pulverem quo compacti sumus, contempleremur. Quo nunc proficiscimur? Aut quo conditi sumus? Quis est pauper aut dives, quis dominus, quis vero liber? Nonne omnes pulvis sumus? Vultus forma corrupta est, juventutis flos morte emarcuit.

Quæcumque jucunda vel honore insignia sunt in vita; vanitas & corruptio sunt. Deficimus omnes, & moriemur: reges & principes, iudices & optimates, divites & inopes: cuncta denique mortalium evanescet conditio. Qui quondam enim inter viros numerabantur, in sepulchris jacent, quibus requiem a Domino precemur.

Omnia nunc corporis membra inutilia & evanida; tanta prius agendi facultate conspicua cernuntur. Inefficacia sunt cuncta emortua, sensu privata, occubuerunt oculi, pedes vincti sunt, quiescunt manus, inanis est auditus, lingua silentio detenta est: cuncta denique sepulchro occlusa sunt. Vere humana cuncta sunt vanitas.

Salva sperantes in te, Mater Solis occasum nescientis, Dei genitrix, optimum tuum natum precibus tuis interpella, precamur, ut ei qui hinc migravit, det requiem, ubi iustorum animæ quiescunt: divinorum bonorum in aulis, iustorum hæredem illum constitue, in memoria æterna, o immaculata.

Gloria. *Tonus obliquus secundus.*

Iacentem, tacitum, & spiritu orbatum, contemplati me Fratres & amici, affines & noti, super me plangite: hesternam namque die vobiscum confabulabar, & repente mihi tremenda mortis supervenit hora. Adeste itaque, desiderati, & ultimo amplexu, ultimum etiam vale dicite: nec enim vobiscum deinceps versabor, aut de reliquo vobiscum sermonem habebō. Ad iudicem tendo personarum acceptatione nusquam movendum. Seruus enim & dominus, rex & miles, dives & pauper, æquali iudicii conditione coram eo astant: & ex propriis operibus singuli quique aut gloria aut vituperio compensabuntur. Verum exposco vos omnes, & confessor, ut intermisse pro me sum Deum interpellatis ne juxta delicta in gehennæ loco me condemnet, quin potius in vitæ lumine constituat.

Et nunc. *In Deiparam: Tonus idem.*

Genitricis tuæ, Præcursoris, Apostolorum, Prophetarum, Pontificum, Beatorum, Iustorum, & omnium sanctorum precibus, servo tuo defuncto Christe, da requiem. Ter sanctus. Sanctissima Trinitas. Pater noster. Quia tuum est. Cum spiritibus iustis, & cætera. *Et Postulatio a Diacono. Et Oratio a Sacerdote dicitur. Et post Exclamationem.*

Gloria. Et nunc. *Et fit dimissio.*

Christus verus Deus noster qui a mortuis surrexit, intercessionibus illiba-

Οτι ἐκ τῆ σώματος ψυχὴ μέλλει μετὰ βίας ἀρπάζεσθαι ὑπὸ ἀγγέλων φρικτῶν, πάντων ἐπιλάθεται τῆ συγγενῶν καὶ γνωστῶν, καὶ φροντίζει τὰ μέλλοντα κριτήρια σώζειν, τὰ τῆς ματαιότητος, καὶ πολυμότητος σαρκὸς. τότε τὸν κριτὴν δυσωπουῦντες πάντες ἐπιδώμεθα, ἵνα συγχωρήσῃ Κύριος ἃ ἔπραξεν.

Δόξαι ἐν τῇ τάφῳ ἀδελφοί, βλεψάμεθα τὴν τέφραν καὶ κόριν ἐξ ἧς ἐπλάσθημεν. πᾶν νῦν πορδύμεθα, τί δ' ἐγγερόναμεν; ποῖος πένης, ἢ πλεσίσιος, ἢ ποῖος δεσπότης, ποῖος δὲ ἐλεύθερος, καὶ ὑπὲρ πάντες ἀποδός; κάλλος τῆ προσώπου ἐσάπη, καὶ τὸ τῆς νεότητος ἅπαν ἄνδρος κατεμάραντο ὁ θάνατος.

Οὐκ ἀματαιότης καὶ φθορά, πάντα τὰ τῆ βίης ἡδέα καὶ τὰ περὶ δόξα. πάντες γὰρ ἐκλείπομεν, πάντες θνήσκουμεθα. βασιλεῖς τε καὶ ἄρχοντες, κραταὶ καὶ δυναταί, πλεσίσιος καὶ πένητες, καὶ πᾶσα φύσις βροτῶν. νῦν γὰρ, οἱ ποτὲ ἐν τῇ βίῃ τάφοις καταβέβλυνται, ἕως περ ἀναπαύσασθαι, Κύριον δώμεθα.

Πάντα τὰ τῆ σώματος νῦν ὄργανα ἀργὰ θεωροῦνται, τὰ πρὸ μικρῆς κινήσεως. πάντα ἀνενέργητα, νεκρά, ἀναιδῆ. ὀφθαλμοὶ γὰρ κατέδυσαν, ἐδέθησαν πόδες, χεῖρες ἡσυχάζουσιν, καὶ ἀκοὴ συνὲς αὐτοῖς. γλῶσσαι τῇ σιγῇ συνεκλείδην, τάφῳ παραδίδοται. ὅπως ματαιότης πάντα τὰ ἀνθρώπινα.

Σῶζε τὴν ἐλπίζοντα εἰς σὲ, μήτηρ τῆ ἀδύτης ἡλίας θωγνήτριά. αἰτησάμεθα πρεσβείαις σου τὴν ὑπεράγαθον, ἀναπαύσασθαι, δέόμεθα, τὴν νῦν μετὰ πάντας, ἔνθα ἀναπαύονται αἱ τῶν δικαίων ψυχαί. θείων ἀγαθῶν κληρονόμον δειξόν ἐν αὐλαῖς τῶν δικαίων, εἰς μετμήσουσιν πανάμωμε, αἰώνιον.

Δόξα. ὕψος πλ. β'.

19 Οὐ πάντες με ἄφρονον καὶ ἄπνοιον προκείμενον, κλαύσατε πάντες ἐπ' ἐμοὶ ἀδελφοί, καὶ φίλοι, συγγενεῖς καὶ γνωστοί. τῷ γὰρ χθὲς ἡμέρας μεθ' ὑμῶν ἐλάλουν, καὶ ἄφρον ἐπὶ ἡλθέ μοι ἡ φοβερά ὥρα τῆ θανάτου. Ἀλλὰ δεῦτε πάντες οἱ προκείμενοί με, καὶ ἀσπασάδε με τὴν πλοῦταῖον ἀσπασμόν. ἐκ ἐτι γὰρ μεθ' ὑμῶν πορδύσομαι, ἢ συλλαλήσω τῷ λοιπῷ. εἰς κριτὴ γὰρ ἀπέρχομαι, ἔνθα προσωποληψία ἐκ ἐστίν. δέλος γὰρ ἐδεσπότης ὁμῶς παρίσταται, βασιλεὺς καὶ στρατιώτης, πλεσίσιος ἐπένης ἐν ἀξιώματι ἴσῳ. ἕκαστος γὰρ ἐκ τῶν ἰδίων ἔργων, ἢ δοξασθήσεται, ἢ αἰχμωθήσεται. ἀλλ' αἰτῶ πάντας καὶ δυσωπῶ ἀδιαλείπτως ὑπὲρ ἐμῆ προσδέσασθαι Χειρὶ τῇ Θεῷ. ἵνα μὴ καταπεγῶν τῇ κατὰ ἀμαρτίας με εἰς τὸ ὅπον τῆς βασάνης. ἀλλ' ἵνα με κατατάξῃ ὅπου τὸ φῶς τῆς ζωῆς.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον ὁ αὐτός.

Πρεσβείαις τῆς τεκέσης σε, Χειρὶ, καὶ τῇ Προδρόμῳ σου, Αποστόλων, Προφητῶν, Ἱεραρχῶν, Οσίων καὶ Δικαίων, καὶ πάντων τῶν ἁγίων τὴν κοιμηθέντα δέλον σου ἀνάπαυσον. Τεισαγίον. Παναγία Τειάς. Πάτερ ἡμῶν. Οτι σὺ εἶς. Μετὰ ἡνδράπων δικαίων, καὶ τὰ ἕτερα. ἡ αἰτησις παρὰ τῆ Διακονῆς. Καὶ ἡ εὐχὴ τῆ Ἱερίας.

Μετὰ δὲ τῷ ἐκφώνησιν.

Δόξα. καὶ νῦν. καὶ ἀπόλυσις.

Ο Ἀναστάς ἐκ νεκρῶν, Χειρὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν, ταῖς πρεσβείαις τῆς παναχράντου αὐτῆς μητρὸς

μηδὲς, ἢ ἀγίων ἐσθλῶν καὶ πανδρόμων Ἀποστόλων, καὶ ὁσίων καὶ διοφόρων Πατέρων ἡμῶν, καὶ πάντων τῶν ἁγίων, καὶ τῷ ψυχῷ τῷ ὅλῳ ἡμῶν μετασάπτος δόλοσ ἀντὶ ἐν σκλήμῃ δικαίων τάξει, ἐν κόλποις Ἀβραάμ ἀναπαύσαι, Ἐμὲ Δικαίων συναρθεύσαι, καὶ ἡμᾶς ἐλπίσαι ὡς πατρὸς καὶ φιλάνθρωπος. ἀμήν.

Αἰωνία σου ἡ μνήμη, ἀξιομακάρετε καὶ αἰμόνητε ἀδελφεῖ ἡμῶν. γ. Καὶ ὅπως ἀραντες τὸ λείψανον ἀπερχόμεθα εἰς τὸ τάφον. φάλλοντες τὸ, Ἁγιος ὁ Θεός. Πατριάρχας. Πάτερ ἡμῶν. Καὶ τὰ λοιπὰ, Καὶ τίθεται τὸ λείψανον ἐν τῇ μνήματι. 20 Ο ὃ ἱερὸς ἄρας χοῦν μετα τῆ πτύου, σαυροειδῶς ἐπιρρίπτει ἐπάνω τῷ λείψανῳ λέγων. Τοῦ Κυρίου ἡ γῆ, καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, ἡ οἰκουμενὴ καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ. Καὶ μετα τῆ τοῦ 21 ἐπιρρίπτει ἐπὶ τῷ λείψανῳ κανδήλῳ, ἡ τῷ τῷ φραν τῷ θυμιατηρίῳ. Καὶ ὑποκαλύπτωσιν ὡς σωήντες τὸ τάφον, ἐπιτιγομένων τῷ τροπαεῖον, ἡ ἡσσαν. Μετὰ Πνευματικῶν δικαίων, 22 καὶ τὰ ἑτέρα πάντα, καὶ ἀπόλυσις.

23 Δόξα τῷ Θεῷ τῷ ὅπως οἰκονομήσαντι.

24 Ἰστέον δὲ, ὅτι ὁ τοῦτος τύπος γίνεται, καὶ εἰς κοιμηθεῖσας γυναῖκας, καὶ τινες ἐγκατέσπειραν τῷ τύπῳ ἀκολουθίαν ἰδίως γυναικῶν καὶ παιδῶν. καὶ πιδάυμακα, πῶς ἐπιλάθοιο τῷ τυπῶσαι καὶ ἀνύχων, ἰδίως ἀκολουθίαν, ἡ βασιλείαν. Αὐτὸν οὖν ἡ ἀκολουθία ὡς ἀνθρώπων εἴρηται, φάλλεται καὶ εἰς γυναῖκας καὶ παιδας τῷ ὁρθοδόξῳ, ἐκκαταπομῆνι μόνον τῷ ὀνόματος τῷ ἀρσενικῷ, εἰς θηλυκόν, καὶ ἔχι ἔπρον.

Τέλος τῷ ὁδοδιατικῷ τῷ κοσμικῷ.

allibatae suae matris, sanctorum gloriosorum & toto orbe celebrium Apostolorum, beatorum & deiferorum patrum nostrorum, & omnium sanctorum: servi sui vita functi animam in justorum tabernaculis collocet, in Abraham finibus reclinet; justis annumeret; nobisque misereatur ut bonus & clemens. Amen.

Æterna tibi sit memoria, semper beande & jugi animo recolende Frater noster. Et dicitur ter. Et hoc passio cadaver effuentes ad tumulum unus psallentes. Sanctus Deus. Sanctissima Trinitas. Pater noster, &c. Et cadaver in monumento deponitur. Sacerdos vero, terram bacillo tollens superinijcit cadaveri, dicens. Domini est terra & plenitudo ejus: orbis terrarum & qui habitant in eo. His peractis cadaveri superinfundunt lampadis oleum, aut e thuribulo cinerem. Atque ita, ut mortis est, sepulchrum opertunt dum dicuntur Moduli. Cum spiritibus justis. Et reliqui omnes. Et dimissis.

Gloria Deo cui ita complacuit.

Sciendum & Rubricam eandem in defunctorum mulierum funeribus observari, licet mulierum & puerorum officium privatim Rubricis quidam inseruerint: notatusque sum, quare ratione Eunuchorum aut Regum separatim officium non ediderint. Hoc ergo præsens, ut superius jacet, pro fidelium pueris & mulieribus solo nomine masculino in fœmineum, & nihil ultra, commutato, decantatur.

Finis Exequiarum secularium.

V A R I Æ L E C T I O N E S

IN OFFICIUM EXEQUIARUM.

Hymnos & Cantica non solent MS. exhibere, sed preces solummodò tum a Sacerdote, tum a Diacono dicendas: ea propter cum non nisi Psalmis & Hymnis constet Officium præsens, perbrevesque complectatur orationes, nil mirum, si modicas quoque ejus orationes in MS. reperire liceat: in Cryptof. itaque Bessarionis sequentes extant, & paucae aliæ inter notas, ut proprio loco inferendæ.

Εὐχὴ εἰς κοιμηθέντα.

Ὁ ὢν καὶ ὡρῶν, καὶ ἡμῶν εἰς τὴν αἰῶνα Κύριε, οὐκ ὡς πάσης κτίσεως τοῦτ' ὁδοζῶμενος. ὁ ὡδοκίνας παρὰ τὸ ἀνδραπείνης ἐντελείας ἐν χάρι καὶ θυμιάματα προσφέρεισαι σὺ τῷ παραγίῳ ὀνόματι. μνήμητι ὁ Θεὸς ἡμῶν τῷ ἀναπαυσάμενι ἀδελφῷ ἡμῶν, καὶ λύτρωσαι αὐτὸν τῆς δυσώδους ἀμαρτίας ἐν ὁδῷ τῷ ἁγιοθέω, καὶ ἐλπίς, καὶ φιλάνθρωπίας ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως καταξίωσον. Σὺ γάρ εἰς τὸ κράτος καὶ ἡ.

Αὐχὴ ἐπὶ τελευτήσαντος κοσμικοῦ.

Ὁ Θεὸς τῷ πνευματικῷ. Ut supra.

Τοῦ διακόνου λέγοντος. Τὰς κεφαλὰς.

Επύχεται ὁ ἱερὸς.

Κύριε Κύριε ἡ τῷ θλιβομένων. ut infra num 23.

Εὐχὴ ἑτέρα ἐπὶ τελευτῇ κοινομένη.

Eucbol.

Oratio in mortuum.

Qui es, & præ omnibus existis, & in sæcula perseveras Domine, qui ab omni creatura intellectuali glorificaris, quique ab humana vilitate preces & incensum sanctissimo nomini tuo præsentari voluisti: memento Deus noster defuncti fratris nostri, & eum graveolenti peccato bonitatis tuæ, & misericordiæ, & humanitatis fragrantia in judicii die liberare dignare. Tua est enim potentia &c.

Oratio pro mortuo seculari.

Deus spirituum &c.

Diacono dicente. Capita vestra &c.

Precatur Sacerdos.

Domine Domine afflictorum &c.

Oratio altera in dormientis obitu.

lii.

Atque procedunt, & ad te cognoscuntur te spiritus revertuntur Domine : propterea rogatus, spiritui demortui servi tui N. in iustorum confortio deorsum : & in secundo tremendoque tuo adventu fac illum exurgere : Verum non in condemnationem, sed in justificationem resuscita : non enim coram te justificabitur omnis vivens. Exclam. Quia tu es requies, &c.

Ἐπεὶ σὺ, ὡς πρὸς σὲ τὰ πνεύματα τὰ ἡγιασμένα σὲ ἀπέστειλ. διὸ διακρινόμενα σὲ ἀνέπαυστοι ὁππότε ματὶ κοιμημένοι ἐβλήθη, τὸ δ', ἐν τῷ φάσματι τῷ χαίρει δικάζουσιν, ὡς ἀνάσπονται τῇ δικαιοσύνῃ σου ἡ φιλανθρωπία, μὴ οἷς κείσιν ἐξουσιάζουσιν, ἀλλ' ἐκδικήσωσιν. οὐ γὰρ δικαιοδοῖται ἐνώπιόν σου πᾶς ζῶν. Εὐχόμενοι σὺ εἰς ἀνάπαυσιν τῷ δόλῳ.

In Barberino S. Marci reperiuntur istae aliae.

Oratio pro mortuo.

DEus noster, Deus salutis, opifex, Salvator, iudex vivorum & mortuorum qui deducis ad inferi portas & deducis, qui ex nihilo ad esse vocas, qui e terra formasti hominem & propter peccatum in terram convertis, & propter humanitatem tuam ad vitam revocas : da requiem Domine animabus servorum tuorum, in perpetua misericordia, in luminis venustate, in quietis loco, in sinu Abraham, Isaac & Jacob, cum sanctis omnibus qui a saeculo tibi placuerunt : in Christo Jesu Domino nostro.

Alia oratio pro defuncto.

O Bone & humane Deus, servo tuo in iustorum mansionibus requiem præbe, nostros etiam fines Christianos sine peccato in omni verbo & opere bone custodi.

Εὐχὴ ἐπὶ τελευτήσαντος.

Θεὸς ἡμῶν, ὁ Θεὸς πᾶν σῶζων, ὁ δημιουργὸς καὶ σωτὴρ, ὁ κερτὴς τῶν ζώντων καὶ τῶν νεκρῶν, ὁ κατὰ γὰρ πύλας ἡ ἀνάστασις. ὁ ἐκ μὴ ὄντων εἰς τὴν εἶναι παράγων, ὁ ἐκ γῆς πλάσας τὸν ἄνθρωπον, καὶ εἰς γλῶσσι ἀμαρτίας ἀποστέλλας, διὰ δὲ τὴν φιλανθρωπίαν ἀνακαλούμενος εἰς τὴν ζωὴν, ἀνάπαυσαι τὴν ψυχὰς τῆς δούλου σου Δέσποτα ἐν εἰρήνῃ ἡσυχίας καὶ ὁρῶντες ἐν τόπῳ ἀναπαύσεως, εἰς ἐλπίδας Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακώβ, μετὰ πάντων τῶν ἁγίων τῶν ἀπ' αἰῶνος σαιῶναρχῶν αἰώνων ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Εὐχὴ ἄλλη ἐπὶ τελευτήσαντος.

Αγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος Θεὸς, ἀνάπαυσαι τὸν δούλον σου ὡς μοῦνος δικαίου, καὶ ἡμῶν τὰ τέλη Χριστιανὰ καὶ ἀμαρτάντα διακρίνον ἐν παντὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ἀγαθῷ.

IN OFFICIUM EXEQUIARUM NOTÆ.

1 Αὐτοὶ δὲ τὰ ἑορδαῖα.) Carpen e scena discedentibus, cani solitum ἑορδαῖον est, eaque voce cujuslibet rei finem, viæ terminum ἑορδαῖον, vocant. Eaque de causa viæ terminum attingentibus per soluta officium ἑορδαῖον dicitur, forsans ad instar ἑορδαῖον Hebræorum libertatem recuperatam post discessum ex Ægypto memorantis, de quo Deut. 16. Levit. 23. & numer. 29.

2 Καὶ ἐπὶ τὸν θυμὸν θυμῶνα.) Thuris in funeribus usum per antiquum esse declarat S. Ephræm testamentum. Oro vos quoque, ait, dilectissimi, ne cum aromatibus me sepeliatis, mox infra, date vaporantem fumi odoris in domo Domini : me orationibus vestris comitamini, & aromata Deo offerre. Prior tempore Tertullianus, thuris & aromatum copiam in funeribus Christianorum consumi solitam, scribit in Apologetico adversus gentes cap. 42. *Thuraplane non immittis? Si Arabie quæritur, sciant Sabæi, plures & charioris fuerit merces Christianis sepeliendis profigari, quam illis fumigandis.* Hinc illa nuper in thure vaporando MS. Cryptosefr. oratio inter varias lectiones; & Nili Junioris Tusculi defuncti discipulus Bartholomæus funus ejus describens, πᾶσαι τὴν οἰκίαν ἐκέντη, inquit, ἐν ἑλμῶνι, ὅμοιος ἐνταφίους διαλάσαν. ὡρεῖα δὲ γαρύφαλλον ὁσπασάντες τὴν κλίνην ἐκέντησαν, καὶ θυμῶνα μύρων καὶ ἑλμῶνι ὡς ἐνταφίους τὸ λείψανον. Totam noctem illam in psalmis & funereis Hymnis cantandis peregrinatus : πάντες οὖν σὺν ἐρεῖς, & ἰνέουσι, & cantibus, lectulo sublato corpus ἐκέντησαν.

3 Εὐ τὸ φάσμα, ἐν τῷ φάσματι, ἐν τῷ φάσματι.) Purgatorii vocem, ut & Græcorum quidam respuunt, rem ipsam alii non admittunt : adversus eorum nuperum errorem, nuperi quoque Græci decertant, Caryophyllus præsertim & Arcudius

opere de Purgatorio speciatim edito. Omisssa vero armorum hujusmodi, quæ alii tractant copia, telum fortius in obstinatum prave sentientium mentem contorquendum non censeo, præter id quod ipsi suis verbis, orationibus, & votis deprecantur. In liturgia siquidem quotidie non minus mortuorum quam viventium memoriam agunt, pro quibus, nominibus etiam eorum e Diptychis τῶν κοιμημένων recitatis, μυσταῖς offerunt. Sabbati officium plura νεκρῶν ἑορδαῖα complectitur. Annis insuper singulis ante magnam quadragesimam, vigilia Pentecostes, & primo mensis Ὀκτωβρις Sabbato, legunt, Αὐτοὶ δὲ τὰ ἑορδαῖα τὰ ἀπ' αἰῶνος πάντων κοιμημένων ὁρδοῦν Χριστιανῶν, Officium sanctorum a saeculo dormientium Christianorum. Uniuscujusque præterea recens defuncti memoria studiose recollitur, precibus & sacrificiis Deo oblati tertio, nono, & quadragesimo die : τοῖς τετρίωσι ἀποτελεῖται τὰ τετρία, τὰ ἑννέα, καὶ τὰ τεσσαράκοντα, τὰ τετρία, inquit Nicephorus, quia tunc cadaver, ἀναστὰς τὴν ἑξήντην φάσματι : immutatur, faciet discrimine quo dignoscitur bonum, de paradiso ἵσταται, quia nono die corpus omnino tabescit, solo corde a putredine intacta : διαρρέει τὸ σῶμα τῆς καρδίας ἀσζόμενος. τεσσαράκοντα tandem, quia quadragesimo die etiam cor cum reliquis corporis partibus diluitur : τῇ τεσσαράκοντῃ καὶ εἰς τὴν καρδίαν συσπλάσσεται τὸ πᾶν. Rationes tamen istas experientia refellit, & Neophytus Rhodius in sua Synopsi verba culat, ex Clemente Apost. Const. lib. 8. cap. 48. alias rationi magis consonas depromit. τὰ τετρία, inquit, ad tertium diem dilatam Christi resurrectionem ostendunt : τὰ ἑννέα, novem Angelorum choris mortuorum aggregari deprecantur : τὰ τεσσαράκοντα, luctum Israeliticæ populi in Moysi morte ad quadragesimum usque diem productum, suis pro anima sui defuncti pre-

cibus feliciter adumbrant: quæ *ἐν τῇ αἰωνίῳ ἀντιφασίᾳ* die *ταύτης* obitus, sive *ταύτης* consummationis & beati transitus, sequuntur. At quod præ cæteris convincit argumentum illud est, quod tum hic, tum sexcentis aliis locis orant Græci, ut animæ mortui detur requies: *ἀνάπαυσον*, ajunt, *τῷ ψυχῇ* & *δύλῳ* σου: ut e tenebris erutam, *ἐν τῷ πνεύματι*; ab æstu, *ἐν τῷ πνεύματι*; ab intolerandis ardoribus, *ἐν τῷ πνεύματι*. *ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ*, *κύριε*, & *ἐσχατὸς* Deus eam constituat.

4 *Μὴ λαμπρῶν*.) Inter pristinos Christianorum mores, etiam hic mortuos sepeliendi totius Cleri præcedente cœtu, fuit Gentilitatis tempore usitatus, solebat namque Marcellus Pontifex Martyrum corpora cum Presbyteris & Diaconis, cumque Hymnis & Canticis sepelire, ut narrat in Pontificum Romanorum vitis Clauconius. Accensas quoque facies adhibuisse, nec pompæ exterius emicantis solemnitatem recusasse, Cypriani acta commonstrant. Ita B. Cyprianus passus est, ajunt illa, ejusque corpus propter Gentilium curiositatem, in proximo positum est cum cæcis & Scholaribus, in arce Macrobii Candidi Procuratoris, cum voto & triumpho magno. Ritum eundem circa Paulam servatum testatur Hieronymus. Quæ translata est, ait, Episcoporum manibus, & cervicem feretro subjicientibus, cum alii Pontifices lampades, cereasque præferrent, alii choros psallentium ducerent, &c. Gregorius in funere Pulcheriæ: *ὁμοίως ἡμεῖς τῷ σώματι ἐκείνῳ τὸ ἐκ τῆς πυρὸς φῶς πολὺν καὶ ἀφθονόν, καὶ τὰ πλάγια ἐκείνου, τῇ σωτηρίᾳ ἐκ τῆς καρπὸς λαμπρῶν παρατίθενται. Non mihi illo tempore lumen ignis visum est, quantum multum & copiosum, ex transverso utrinque continuis cæcis lampadibus prætendebatur.*

5 *Ἀποτίθεται ἐν τῷ τάφῳ*.) Vestibula Ecclesiarum excipiendis mortuorum corporibus, ex parte fuisse destinata, superius est declaratum. Cumque sanctum missæ sacrificium expiandis vivorum & defunctorum peccatis sit institutum, hac mente Sacerdos Græcus, solemnī procedendi ritu & comitatu, dona sacra e Prothæseos mensa, ad altare delaturus ad Narthecem usque, quasi mortui sacrificii partem pollicitur descendit, & Narthecem aliquando templi suffumigans, non minus mortuos quam viventes sanctificare, & in precum consortium admittit, proficitur. Hinc Narthecem intra templi ambitum claudi: *ὡς καὶ ἱερὸς μετὰ τῶν δυνάμεων ἀγίων δάριχται κατὰ τὴν ἁγίαν ὑμῶν, & δυνάμει τῇ ἐν τῷ πνεύματι τῷ σώματι καὶ ἀγίῳ, καὶ τοιαύταις ἀγίων ὑμῶν ποιῶν. Ita ut & Sacerdotes cum sanctis sanctificationibus, id est sacris donis, circa Chetubicum Hymnum in eo pertransseant, & postea forsan in eo tumulas, & sanctorum imagines ibidem depositas suffumigant, & sacrarum precum ritus perfectant, atque adeo nulla nefanda vel vetita actione violari, nec ut prophana loca reputari, docet Balsamon in Can. a. epistolæ Dionysii Alexandrini ad Basilidem.*

6 *Εὐδοκῶ τὴν τέλῃ ἐκείνῃ εἶχον λέγειν. Ἀλλήλουῖα*.) Nulla vox frequentior in Græcorum exequiis quam; *Alleluja*: qua Latinos etiam in funeribus usus edocemur a S. Hieronymo de morte Fabiolæ, *transfusa volens tanti præsentia lucis, totius urbis populum ad exequias congregabat. Sonabant Psalmi, & aurata tecta templorum in sublimi quatiebat, Alleluja*. Est etiam apud Hugonem Menardum in noctis in Gregorii Sacram. officium, cujus hæc sunt primordia, *In primis cantatur Psalmus*. In exitu Israel de Ægypto cum antiphona, vel *Alleluja*. In signum vero lætitiæ, tum Scholiastes citatus, tum Ligarius Chius scribunt frequens *Alleluja* decantari; quasi defuncto, hujus vitæ miseris perfuncto, & jam beatitudinis æternæ compoti gratulari gestiant viventes: vel, ut alii exponunt, quasi perturbatos quosvis de morte suorum consolari cœnt Ecclesia, & ad laudandum secretum æquumque divina providentiæ ordinem excitare. Nec displicet expositio hæc: sæpius etenim afflictas animas, & repentino casu perculsas, si quando sensus affe-

Euchol.

ctusque suos cum voluntatis divinæ decretis exequare nitantur, funeralem aliam hanc vocem, *δόξα σοι ὁ Θεός*: ut in Ecclesia τὸ, *Alleluja*, in tristitia lenimentum devotius pronunciare observavi.

7 *Τὰς ἐντολάς σου ἐλήσων τὸν δούλόν σου*.) Indicant hæc, post ultima verba sequentis versus, quæ sunt, *ταῖς ἐντολάς σου*, addendum, *ἐλήσων τὸν δούλόν σου*. & pariter in fine cujuslibet versus hujusce *εἰσεως*.

8 *Τὸ δόγμα σου. Ἀλλήλουῖα*.) Idem de his faciendum judicium: subjungendum videlicet *Ἀλλήλουῖα*, in cujuslibet versus hujusce *εἰσεως* fine, sicut & ultimis primæ verbis, quæ sunt *τὸ δόγμα σου*.

9 *Εὐλογεῖς & Κύριε*.) Ab horum verborum repetitione frequenti, moduli sequentes dicuntur, *ἐλογεῖται* quæ insulse, ut plerumque solet, ex affinitate syllabarum non sensus, *ποιῶν ἐλογεῖται*, seu *benedictionem impertiri*, Meursius interpretatur.

10 *Ὁ σωτήρ σου Κύριε*.) An Filius Dei sicut Pater innascibilis, qui tamen a Patre ut ex suæ originis principio procedit? Non ita, inquit Gregorius Theologus orat. 39. in sancta lumina, *Κύριε ὁ ἀναρχός*, *ἐκ τῆς Πατρὸς γάρ ἐστι δὲ τῷ ὑπὸ χρόνῳ λαμβάνον ἀρχὴν, καὶ ἀναρχός. ταῦτάς γὰρ χρόνον. ὃ καὶ ὑπὸ χρόνον. Filius non est sine principio, siquidem ex Patre est: quod si temporis principium accipis, principii etiam est ex-pens. Hoc sensu tum in hoc libro frequentius, tum apud SS. PP. Athanasium, Cyrillum Alexandrinum, Isidorum Pelusiotam, Damascenum, & alios; Verbum divinum *ἀναρχόν* reperies vocatum.*

11 *Ἡ ἀκρόστιχη*.) Acrostichin hanc attentius perlegenti, pluribus superfluis litteris ejus ordo turbatus apparet: Verum illarum modularum additiorum & interjectorum sunt primordiales, non versus ullius ad Canonem pertinentis.

12 *Ἐκτὸν προσκυλῶ καὶ τὰ λ'*.) Plures Canones composuit Theophanes, quibus versus Iambicos præposuit. Primo qui est in Anthologio *ἐν τῇ ἀκροστικῇ τῇ δὲ ὁμοίᾳ ἱσοκύβητος ἀντιπῶς παρακλιταὶ* præmittit istum.

Θεοφάνης ὁ πρῶτος ἀγγέλου ὕμνος.

Præmius hymnus Theophanis est Angelorum.

Sexto vero huic qui de mortuis est, alium hunc affixit *Ἐκτὸν προσκυλῶ καὶ τὰ λ'*.

13 *Θεοφάνης*.) Theophanes hujus Canonis auctor, Theodori, frater est: amboque *γραπτοί* appellati, non quia Græcorum essent Episcopi, ut quidam indocte nimis & rustice, sed quia jambis in eorum frontibus ferro candenti inuictis, sic inscriptos, *γραπτοί* impius Theophilus, ob defensum sacrarum imaginum cultum in exilium egerit. Hi speciatim cum Joanne Damasceno, Cosma Majumensi Episcopo ejus præceptore, & Josepho, sacris Hymnis componendis vacantes, *ὑμνογράφοι* sive *μελοδοχοί* dici meruerunt.

14 *Ὁ δὲ*.) Vocem speciatim ignotam amplo sensu pro more interpretatur Meursius, & *ὁ δὲ* *lectio-nem in Ecclesia usurpatam* vertit: at quænam sit illa lectio, divinandum relinquit lectoribus. Nodum resolvit Ligarius, & *ὁ δὲ*, ubi Canticis Ecclesiasticis præfigitur, *edictum, compagem, laudum fabricam μεταφραστικῶς* dici scribit; sic poemata quædam vocant Itali *stanze*, id est proprie domus, propter Stropharum sibi adherentium ordinem, quasi varæ unius habitationis contignationes.

15 *Ἰωάννου μεταχρῶν*.) Est Damascenus nomine solonotus inter præcipuos, non Theologos modo, sed & Hymnographos recensitus.

16 *Μετὰ τὸν*.) Mortuorum officio & *μεταχρῶν* de quibus nos alibi, admiscetur recitatio: quia pietatis operibus æternæ vitæ merces conceditur.

17 *Ὁ Διάκονος*.) Diaconi manus est juxta Dionysium ad preces pro defuncti requie faciendas sæpius exhortari. *Ἐκ τῶν πρῶτων ὁ πρῶτος ἀποστόλος πάλαι αἰτῶν τὴν ἐν Χριστῷ ταύτην* ita de Ecclesia Hier. cap. 7. *Ministrorum primus cunctos hortatur, ut beatam perfectionem, quæ in Christo est, pro defunctis expetulant.*

18 *Ἐνταῦθα ὁ ἄνθρωπος*.) Mortuos jam jam cremandos aut sepeliendos Gentiles salutabant.

lii 4

Quia testis generatur, qui vita sanctus est, certamen oblii: Barropter & prius unctus est, & nunc oleo inungitur, in Christi ipsius qui Unctus est, signum, in decedentium obsequationem, & in mortuorum corporum pro Christo praeliatorum confortatorumque devotione sanctificationem. Ad hoc, & in honorem ipsorum, quia secundum Christum vixerunt, cuius sanctificationis oleum signum est: ac propterea depositis velis in sepulchro facerrimis sanctorum Martyrum reliquiis sanctum quoque Christum huius olei vice superinfunditur: perfectis enim perfectum adjicere convenit. Nos itaque id agimus & mortuis in Christo fratribus oleum superinfundimus: non illud tamen

utentibus præberi solitum, de quo frater Domini loquitur, sed aliud ex templi, & maxime altaris lampade. Hæc potuit esse responsio, cum Catholica sit & ab omni superstitione aliena, quam Doctores Mytilenensis Episcopus nationis Græcæ nomine fecit Latinis inquirentibus, ὅτι τι χρίσιν. Δαίω τοῖς νεκροῖς ἀπὸ τοῦ εὐταφιάσου αὐτοῦ; Quare martiros oleo Græci inungunt priusquam eos tradant sepultura? Simul autem adjunctam fuisse a Sacerdote orationem super ipso sepulchro dicendam, & Cryptoferratenfi Bessarionis, & Barberino S. Marci colligo: a priori quidem hanc primam.

Εὐχὴ ἐν τῇ τάφῳ τοῦ καὶ βάλη μῦρον, ἢ ἔλαιον ταυροειδὲς τρίτον ἐπὶ αὐτῷ τῷ λειψάνῳ.

Mνησθε Κορὸν ὁ Θεὸς πατρὶς τῆ ἐν πίσει καὶ ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου κοιμηθέντος ἀδελφοῦ ἡμῶν, & δαίος, καὶ ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος ὑπερβαίνων ἀμαρτίας, καὶ ἐξ ἀλείφον ἀδικίας, ἄνεις, ἄφεις, συγχωρησον πάντας τοὺς καὶ ἀκούσιον αὐτῷ πλημμέλημα, ὅσα ἐστὶν αὐτῷ ἐν τῇ ἀγίᾳ σὺ δευτέρᾳ παρουσίᾳ, εἰς μετοχὴν τῆς αἰωνίου σωματικῆς, καὶ αἰώνιον εἰς σὺ ἐπίστασθαι & ἀληθῆ Θεὸν καὶ φιλάνθρωπον. ὅτι σὺ εἶ ἡ ἀνάστασις τῷ ὅλῳ σου Χριστὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τῷ.

Oratio in sepulchro habenda, cum Christo, vel oleum in modum crucis tertio super cadaverem est injiciendum.

Memento Domine Deus noster, in fide, & æternæ vitæ spe domum nostram N. & ut bona & humana peccata superans, & iniquitates delens remitte, relaxa, condona spontaneum vel involuntarium ejus omne delictum, exsuasitans illum in secundo suo adventu, ut bonorum pro quibus in te verum & clementer Deum credidit, consortium percipiat. Quia tu es resurrectio servus tu Domine & tibi, &c.

In posteriori S. Marci M. S. hanc aliam reperimus.

Εὐχὴ ἐν τῇ τάφῳ καθολικῇ.

Δεδοὶκεν ὁ Θεὸς τῷ πνεύματι καὶ πάσης σαρκὶ, ὁ δὲ διδὼς κατατολῶν δόξης ἀντὶ πνεύματος ἀκνιδίας, καὶ τῇ ἀπορήτῳ σου σοφίᾳ τῶν αἰώνων σου ματι καὶ πάλιν ἀγαθῶν, καὶ μὲν χροὺ τῆς χολῆς, καὶ δὲ πνεύματός σου κατὰ τὴν ἐξουσίαν σου ἀφελόμενος. αὐτὸς δὲ ἀποτὰ Χριστὶ πρόσδεξαι & συγχωρῶν & δέξασθαι, καὶ κατὰ τὴν ἐξουσίαν σου ἀναπαύσθαι εἰς τὸν πόνον ἀναφόδους. ἐκεῖ, ὅθεν ἀπέδρα ὁδυνη, καὶ λύπη, καὶ στεναγμός. ὅτι καὶ ἐστὶν τοῖς δούλοις σου ὁ θάνατος ὡς ἀληθῶς, ἀλλὰ καὶ συγχωρῶν μετὰ τὴν ἐξουσίαν σου εἰς τὸν λόγον, καὶ ἔργον, καὶ ὅθεν ὑμῖν ἡμεῖς, παρὰ τὸ ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος.

Oratio sepulchralis Catholica.

Domine Deus spirituum & omnis carnis, qui pro spiritu meroris gloriæ stolam rependis, & secreta tua sapientiæ animam corpori conjungis, & iterum resolis, pulvere quidem pulveri restituito; spiritum autem quem dedisti ad te revocato; ipse dominator Christe, servi tui N. animam suscipe, & ut in loco lucido, in pforum regione, in loco refrigerii, unde dolor luctus & suspiria exulant, quiescat, eam colloca: quia vere servis tuis non mors, sed animæ solum emigratio est instita: & si quid in verbo, opere, aut cogitatione peccavit, tu ceu bonus & clemens ne respicias.

22 Καὶ τὰ ἴσα ἀπάρτα.) Quæ nimirum initio hujus officii posita sunt: καὶ πνεύματι σου Δακτύλῳ. ad-
23 Δόξα σοὶ ὁ Θεὸς ὡς τὰς οἰκοκυμῶνται.) Quamvis providentiæ decretum hominem in adversis consoletur; & earum propter afflictos parentes & amicos ju-

beat Ecclesia in has voces erumpere, post sibi conjuncti mortui sepulturam: suis tamen privatis precibus etiam cordis eorum dolorem lenire molitur. Illarum una habetur superpositæ numero 21. orationi adjuncta in Barberino S. Marci.

Θεὸς ὁ πνεύματος, ἀντιλήπτορος καὶ παρακαλεῖν ἡμῶν τοῖς δούλοις σου, κατὰ λαφόν. ὁ ἀχλὺς τῆς ἀδελφείας αὐτῶν, τῷ νοσηρῷ σου φαντὶ, ἡμῶς δὲ τὴν δούλῳ ἀδελφῶν εἰς τὸν πᾶν λειψάνῳ τιμῇ παρακαλεῖται, καὶ ἀδελφῶν γενομένων ἀνομιῶν ἡμῶν ὅτι σὺ εἶ ὁ ἀφίπας καὶ πνεύματι σου ἡμῶν καὶ σοὶ δόξα.

Deus lugentium, auxiliator & consolator servis tuis fias, mæstitiæ illorum caliginem spirituali tuo lumine illustra, nos vero servos tuos ad cadaveris curam accedentes conserva, & propitius esto iniquitatibus nostris. Quia tu delictorum nostrorum es remissio & tibi gloriam &c.

Alia est iterum tum in eodem M.S. Barberino tum in
Cryptof. Bessarionis.

Domine Domine, afflictorum consolatio, & reliqua : qua habentur infra, in officio funeris Sacerdotis.

Exclamatio.

Tu enim es resurrectio servi tui & tibi gloriam.

Κτεν Κύριε, ἡ τῷ θλιβομένῳ παραμυθία, καὶ παροικία.

Εκφώνως.

Σὺ γὰρ εἰ ἡ ἀνάστασις τῷ σὺ δούλῳ καὶ σοὶ τῷ δόξαν.

34. Ἰσὶον δὲ δτ. ὁ ταυτοῖς.) Inscitiae, ne dicam petulantiae argumentum affixit hoc loco postrematum editionum Euchologii procurator, & praesentis rubricae auctor ineruditus, dum ritum a suis majoribus praecleara tum scientia, tum sanctitate eminentibus probatum, imo & a tota Ecclesia seculi cuilibet hominum generi attemperari cupienti valde commendatum, varias nempe & distinctas in virorum, mulierum, & infantium funeribus

recitari consuetas preces in prioribus editionibus & MS. reperiendas, ipse vel in jocum vertere, vel inique condemnare praesumpsit, ignorans supine vel malitiose dissimulans Ecclesiam posse, exigente ratione, precum diversitatem instituire, ubi non tantum sexus, sed & aetas, conditio, mores, actiones, varietatem huiusmodi possulant.

OFFICIUM
FUNERIS MONACHORUM.

Monachorum quoriam ad Dominum migrante, cum corpus ejus lavari, sed nec nudum omnino conspici conveniat: praefectus ad hoc Monachus spongia repenti aqua delibuta illud detergit: spongiaque crucis signum exprimit in demortui fronte, in pectore, in manibus, in pedibus, in genibus tantum. Nitido deinde indumento induto, vetere abjecto, nuditate tamen ejus nunquam ita revelata ut conspiciatur, illum tegit. Quo peracto, si magni habitus fuerit, illum cucullo circumdat, & galeam sive pileum capiti impositum ad barbam usque, ne cadaveris appareat facies, demittit. Tum vero ordine Analabum ei circumponit, & Pallium; loroque succingit, novisque Sandaliis: Mandyam deinde expandunt, & cadaverem e flore elevato, a capite ad pedes usque explicant. Huicque funeris officio praefectus Monachus, extremas Mandya partes cultello ex utroque latere secans, & cuncta bifariam dividens, & Mandya extrema perforans: & sinistri lateris partem, & dexteri etiam lorum ad invicem committens, & mutuo circumplectens, tres cruce componit, ad caput unam, ad pedes alteram, & aliam versus genua: residua utriusque lori parte, pedes ejus circumligat.

His peractis, Hebdomadarius advocatur, qui assumpta stola, & suffum thuribulo injecto: de more benedictionem praemittit. Nos vero incipimus. Ter Sanctus. Sanctissima Trinitas. Pater noster. Quia tuum est. Et consuetos Modulos, videlicet. Cum spiritibus justis. Et reliquos: ad normam quae in sacularium exequiis praescripta fuit. Poesulatio nempe a Diacono.

Oratio a Sacerdote dicitur. Et sic dimittit.

Tum vero Fratres cadaverem efferen-

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ
ΤΟΥ ΕΞΟΔΙΑΣΤΙΚΟΥ.
τῷ μοναχῷ.

Επειδὴ τις τῶν μοναχῶν πρὸς Κύριον ἐκδημήσῃ· ἵνα αὐτῷ δεῖ λυεῖσθαι τὸ σῶμα αὐτοῦ, ἀλλ' ὡς ὅραται οὐδὲν γινώσκον, αὐτὸς εἰς τὴν πεταχμίαν μοναχὸς, ἀποσπογγίζει τὰ λείψανα μετὰ χλωρῆς ὕδατος. Ἐπεὶ γὰρ ποίων πρῶτον μετὰ τὴν σπόγγον σαυροῦ ἐν τῇ μετωπῇ τῷ τελευτήσαντος, ὥστε τὴν σκῆθιν, καὶ ταῖς χερσὶν, ὥστε τοὺς ποσὶν, καὶ τοὺς γόνασι, καὶ πλῆθος ἑξῆς ὅτι, φέρει καθαρὸν ἱμάτιον, καὶ ἐνδύει αὐτοῦ· πρῶτον ἐκβληθέντος τὸ παλαιόν, μηδ' αὖτις τὸν γυμνῶσιν αὐτὸν διασάμηνος. Μετὰ δὲ τὸ ἐνδύσασθαι, περιβάλλει αὐτὸν τὸ Κοκοῦλιν, εἰς μαγαλόχημόν ἐστι, περιδείξῃ τὴν περιεφραλαίαν ἀνωθεν τῆς κεφαλῆς, καὶ κατεβιβάσας αὐτὸν μέχρι τῶν πόγων, ὥστε μὴ ὁρᾶσθαι τὰ ἀπόσσωπον τὰ λείψανα. Εἴτα περιτίθει αὐτῷ τὴν ἀνάλαβον εἰς τὴν ταξίν αὐτοῦ, καὶ τὸ παλλίον, καὶ περιέκλεισται αὐτὸν, καὶ ὑποδύει αὐτὸν σαנדάλια κατὰ. Εἴτα ἀπλῆται ὁ μαγδύας αὐτοῦ πλαγίας, καὶ ἀνακαίει αὐτοῦ τὰ λείψανα ἐκ τῆς μεσότητος, ἀπλῶσιν αὐτὸν ὑποκάτω τῶν λειψάνων, ἀπὸ πρῶτον εἰς κεφαλῆς. Ἐπειτα ὁ ἐπὶ τῇ κηδεῖν πεταχμίου μοναχὸς, μετὰ μαχαίρας δύοτέμων τὰ ἄκρα τῶν μαγδύων τὰ ἐν τοῖς δυσὶ πλαγίοις. Εἴτα διχῇ τὸ πᾶν διελῶν καὶ ἔξῃ ἔσας τὴν μαγδύαν καὶ τὰ πλαγία ἄκρα, καὶ τὰ τῶν ὠνῶν μὴ μέρος, ὥστε τὸ πᾶν διχῇ λαμβάνει εἰς ἀλλήλα διαβιβάζων, καὶ σιωδῶν ἀμοιβαδὸν, δύοτελει σαυρὸς τρεῖς εἰς πρὸς τὴν κεφαλὴν, καὶ εἰς πρὸς τὰ σκῆθιν, καὶ ἕτερον πρὸς τοὺς γόνασι, ὥστε τὸν περιλειφθέντα μέρει τῶν δύο λαμβάνειν δις μὲν τοὺς πόδας αὐτοῦ.

Καὶ μετὰ ταῦτα, προσκαλεῖται ὁ ἱερμῆσιος, καὶ βαλὼν ἐπιτραχήλιον, καὶ θυμιάματα ἐπὶ τὸν θυμιατὸν, δόλογῃ σιωπῆς. καὶ ἀρχόμεθα τὸ Τρισάγιον, Παναγία Τεὰς. Πάτερ ἡμῶν. Ὅτι σὺ εἶσι. Καὶ τὰ σιωπῆθαι ἑποπεία, ἡ γὰρ τὸ, Μετὰ πνευμάτων δικαίων. Καὶ τὰ λοιπὰ ὁμοίως καθὼς προηράφηται ἐν τῇ ἐξοδήσει καὶ τῇ κοσμηκῶν. ἡ γὰρ αἰτήσεις παρὰ τὸν Δακόνον.

Ἡ δὲ χηὶ παρὰ τὸν ἱερέως, καὶ δύοτελις.

Καὶ μετὰ τὸν ἄραντις, οἱ ἀδελφοὶ τὸ λείψανον

Similis.

Nullus peccati expers, inter homines natus est, nisi tu solus immortalis: propterea servum tuum, Deus misericors, cum Choris Angelorum tuorum in lumine colloca; iniquitates ejus tua clementia supera, & resurrectionem largire.

Similis.

Visibilia hæc cuncta superant, Salvator, tua pollicita, quæ oculus non vidit, & auris non audivit, & in cor hominis non ascenderunt, Domine, quorum jucunda communionem ad te mundo decedentem perfui complacere tibi, & ei vitam æternam præbe.

Gloria. Et nunc. *Similis. In Deiparam.*

Deprecare Christum tuum natum, Mater Virgo, ut servo tuo te devote Deiparam profitemi, & Verbo vero confitenti delictorum veniam largiatur; & splendore gaudiisque sanctorum in regno suo illum perfui jubeat.

Antiph. secundum. Tonus secundus.

Cordis mei oculos in celum ad te, Salvator, tendo: illustratione tua salva me.

Miserere nostri, Christe, qui singulis horis in pluribus offendimus: & ante finem penitentiae modum concede.

Gloria.

Et nunc.

Sancto Spiritui regnare, sanctificare, movere creaturam omnem competit: Deus enim est Patri & Verbo consubstantialis.

Versus similes. Tonus secundus.

Cum e ligno mortuum.

Mortis robur, corruptionemque, vivifica tua morte destruxisti, Domine: vitam vero æternam in cunctos effudisti, & mortuorum resurrectionem mortalibus largitus es: unde rogamus te, Salvator, da requiem fidei qui ad te migravit, & suavissima vultus tui specie, illum perfui concede, o benigne.

Similis.

Ut mortales divini tui regni participes efficeret, mortem spontaneam amplexus crucem sustinisti: clementiam tuam idcirco rogamus: compotem fac regni tui fidelem qui ad te migravit, & suavissima vultus tui specie, illum perfui concede, o benigne.

Similis.

Tremore horrendo & expavescendo concussi, justam tuam sententiam expectant, a sæculo mortui tribunali tuo astantes, & æquum ibi judicium excipiunt. Parce tunc Domine, fidei servo tuo qui ad te migravit: & deliciis tuis æternis, & beatitudine illum perfui concede.

Gloria. Et nunc. *In Deiparam. Similis.*

Protoparentis Evæ debitum, o pura, exegisti concipiens Deum, immortalitatem & resurrectionem fidelibus largientem, & æterna gloria te collaudantes coronantem: quem deprecari ne desistas, ut hunc in splendoris sui lumine collocet.

Antiphonum tertium. Tonus tertius.

Captivitatem Sion e Babylone exemisti: e tormentis etiam ad vitam me eripe, o Verbum.

In austro seminantes divinas lachrymas: spicas gaudii perennis vitæ metent.

Ομοιον.

Οὐδὲς ἀναμάρτητος, οὐδὲς τῷ ἀνθρώπῳ γέγονεν, εἰ μὴ σὺ μόνε ἀθάνατε. διὰ δὲ δούλον σου, ὡς Θεὸς οἰκτίρων, ἐν φωτὶ κατέταξον, σὺν ταῖς χοροσασίαις ἀγγέλων σου, τῇ ἐσπλάγγνῃ σου ὑπερβαίνων ἀνομήματα, καὶ παρέχων αὐτῇ τὴν ἀνάστασιν.

Ομοιον.

Ὑπὲρ τὰ ὁράματα τὰ σα, Σῶτερ ἐπαγγέλλματα, ἃ ὁφθαλμὸς οὐ τεθέαται, καὶ οὐκ ἔκ ηἰκνυσε, καὶ ἐπὶ καρδίᾳ οὐκ ἀνέβη διὰ σπῆναι. ὡς δὲ προσώπῳ αὐτοῦ μετέξωσεν τυχεῖν ὑδὸ κησον τὸν πρὸς σὲ μεταχωρήσαντα, καὶ παράχυσω τὴν αἰώνιον.

Δόξα. καὶ νῦν ὁμοιον. Θεοτοκίον.

Χειρὸν ἐκδυσώπῃσον τῷ σὸν πόρον Μητροπαρθένη, καὶ τῷ παισμάτων συγχώρησιν δοῦναι τῷ δούλῳ σου, τῷ σὲ Θεοτόκον ὡσεὶ βῶς κηρύξῃ, καὶ λόγῳ αἰνῶντος δογματίσῃ, καὶ τῇ λαμπρότητι τῇ ἀγίῳ καὶ φαιδρότητι ἀξιώσῃ ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτῇ.

Ἀντίφωνον β'. ἦχος β'.

Εν τῇ ἑρανῷ ὁ παῖς ἡμῶν, ἐκπέμψῃς μὴ τῆς καρδίας, πρὸς σὲ Σῶτερ. σῶσον με σὴ ἐπιλαμψαι.

Ελέησον ἡμᾶς τὴς πταιοῦντάς σοι πολλὰ κατ' ἐκείνῳ ἄρῃ, ὦ Χεῖρ μου, ἔσθ' ἀπὸ τέλους ἔσθ' ἀπὸ τῆς μετανοίας σοι.

Δόξα. καὶ νῦν.

Ἁγίῳ Πνεύματι τὸ βασιλεύειν πέλει, τὸ ἀγιάζειν, τὸ κινεῖν καὶ κτίσιν. Θεὸς γάρ ἐστιν, ὁμοούσιος Πατρί, καὶ Λόγῳ.

Στιχηρὰ προσόμοικ. ἦχος, β'. Οὗ ἐκ τῆς ξύλων νεκρῶν.

Ράμῳ τῷ θανάτῳ, καὶ φθορᾷ σου τῇ ζωῇ θανάτῳ καθεῖλες διάσῃ, πᾶσι δὲ ἐπήγαγας ζωὴν αἰώνιον, καὶ νεκρῶν ἐξανάστασιν θνητοῖς ἐδωρήσω. ὁ θῶν σου δέομαι, Σῶτερ, ἀνάπαυσον πίσει τῷ πρὸς σὲ μεταστάντα, καὶ τῷ γλυκυτάτῳ σου κάλλει τῷ καταξίωσον, φιλάει δροπῇ.

Ομοιον.

Ἰνα τὴς ἀνθρώπων κοινωνίας, θείας βασιλείας ἐργάσῃ, σαυρὸν ὑπέμεινας, θάνατον ἐκείσιν καταδέξαι. διὰ τὸ δέομαί σου τῆς σῆς ἐσπλάγγνῃς μέτοχον ἀνέδειξον, τῆς βασιλείας σου, πίσει τὸν πρὸς σὲ μεταστάντα, καὶ τῷ γλυκυτάτῳ σου κάλλει τῷ καταξίωσον φιλάει δροπῇ.

Ομοιον.

Τρόμῳ τῇ φρικτῇ καὶ φοβερῇ βήματι τῇ σῇ παρεστῇ, οἱ ἀπ' αἰῶνος νεκροὶ, ψῆφον ἀναμένοντες τὴν σὴν δικαιοκρασίαν. τότε φέισαι δέσποτα Σῶτερ, τῷ δούλῳ σου πίσει τῷ πρὸς σὲ μεταστάντα, καὶ τῷ αἰδίου τρυφῆς σου, καὶ μακαριότητος ἀξίωσον.

Δόξα. καὶ νῦν. Θεοτοκίον. ὁμοιον.

Εὐας τῆς προμήτορος ἀγνῆς, σὺ τὴν ὀφειλὴν συλλαβοῦσα Θεὸν ἀπήνησας, καὶ τὴν ἀφθαρσίαν καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῖς πιστοῖς χαρίζου, ἐπὶ τῷ ἀθανάτῳ δόξῃ, στεφανοῦντα τὴν σὴν μεγαλύνουσαν, ὃν νῦν δυσωπῆσα μὴ παύσῃ, τῷ τῷ φωτὶ κατέταξαι τῆς αὐτῆς λαμπρότητος, Θεομήν.

Ἀντίφωνον γ'. ἦχος γ'.

Εὐὰς αἰχμαλωσίαν Σιών, σὺ ἐξέλευς ἐκ Βαβυλῶνος καὶ μετὰ τὴν παῖδων, πρὸς ζωὴν ἔλκυσον, Λόγε.

Εν τῇ ἰότητι οἱ σπείροντες δάκρυον ἐν θείῳ. θηροὶ ἐν χάριτι αἰεζώεις.

Δόξα.

Gloria. Et nunc. In Desparam.

Divinorum præconum dicta sequuti, Desparam te credimus: Deum enim incomprehensibile incarnatum, delictis captivos nos liberantem, genuisti. Te nunc propterea rogamus, defunctum famulum tuum, ut propitiis tibi fulgoribus illustres, illibata.

Antiphonum 5. Tonus obliquus primus.

Dum affligor, Davidis more tibi decanto: libera, Salvator, animam meam a lingua dolosa.

Beata semper vita manet solitarios divi-
no amore in alta sublatos.

Gloria.

Sancto Spiritu cuncta visibilia simul cum non visis conservantur. Vere etenim quod unum est in Trinitate supremum dominium habet.

Versus similes. Tonus obliquus 2.

Vere Religiosorum gaudes.

Splendore vultus tui, Christe, defunctum ut misericors illustra, in loco amæno illum constitue, ad puras tuas & divinæ quietis finem, in desideratis Abraham primi parentis finibus, ubi lumen tuum manifeste cernitur, & suavitatis fontes effluunt, ubi circa tuam bonitatem chororum agunt, lætantes iustum cœtus, cum quibus sedem habere famulum tuum magna ex misericordia concede.

Similis.

Voce valde sonora tuam potentiam celebrantem, defunctum hunc, translacum a rebus vanis, ad te omnium Dominum clementissimum, concede tuæ pulchritudinis venustate effulgere, & suavi jucundoque tuo consortio perfrui, & purius deliciarum laetare, ubi circa thronum tuum choros ducunt Angeli, & Sanctorum cœtus lætenter circumcunt, cum quibus servo tuo requiem, & magnam misericordiam præbe.

Similis.

Ubi Prophetarum chorus, Apostolorum & Martyrum omniumque a sæculo salutari tuo sanguine & passione, qua captivum hominem redemisti, iustificationum elucet ordinis: ibi fidei mortuo requiem præbe, ut misericors remittens delicta, solus enim in terra sine peccato conversatus es, solus sanctus, & solus inter mortuos liber. Propterea servo tuo requiem, & magnam misericordiam confer.

Gloria. Et nunc. In Desparam. Similis.

Peccati lege nos in servitutem missos libera, Domine, Legislatorem Regemque Christum, cujus beneficio & gratia iusti redimimur, sola mater & Virgo in utero concipiens: illum deprecare, ut te Dei genitricem laudantium animas, in vitæ libro describat; & ope tua salvati, desideratam Filii tui redemptionem consequamur: adorantes illum qui magnam mundo largitur misericordiam.

Antiphonum sextum. Tonus obliquus 2.

In cælum oculos meos ad te Verbum attollo: miserere mei, ut tibi vivam.

Miserere nostri abjectorum velut accommoda tibi vasa nos reparaus, o Verbum.

Δόξα. καὶ νῦν. Θεοπρόσιτοι.

Ῥήσεται ἐπὶ οὐρανῷ ἡ δειγνύουσα παρὰ μᾶλλον, Θεοτόκος φρονιμύνη, Θεὸν δὲ γεννητὴν σὺν σωματικῇ ἀπειροσύνῃ, & λυτρωσάμενον ἡμᾶς τὰς αἰχμαλώτας τοῖς παραπτώμασι. διὸ νῦν δυσωπύμην σε, & μετασάψαντα οἱ κτίων σὺ τὰς οἰκείας ἐλάμψεις καταγάσας, παρὰ χρατὶ.

Ἦχος πλ. α'.

ε Εὐ τῇ θλίβειν με, Δαυιδικῶς ἄδω σοι Σατὴρ με & ψυχὴν ἐκ γλώσσης δολίης.

Τοῖς ἐρμηνεύουσιν ζωὴ μακαρία ἐστὶν. Θεοῦ ἔρατι πτωμένους.

Δόξα.

Ἁγίῳ Πνεύματι περικραεῖται πάντα τὰ ὁρατὰ τὰ σὺν τοῖς ἀόρατοις. αὐτοκρατὶς γὰρ ὢν, & Τριάδος ἑν ἐστὶν ἀΐψως.

Στιχηρά ὁμοία. Ἦχος πλ. β'.

Χαίροις ἀσκητικῶν ἀληθείας.

Ἀἰγλή & σὺ προσώπῳ Χρυσῇ, & μετασάψαντα, ὡς οἱ πτερύματι κατεύγασον, σκλυνώσας αἰς τόπον χλόης, ἐπὶ ὑδάτων τῆς σῆς ἀκραιφνούς & θείας ἀναπαύσεως, ὅν τοις ὀρεκτοῖς κόλποις Ἀβραάμ & προπάτορος, ἔνθα τὸ φῶς συκαθαρῶς ἐκπαινεῖται, ὅς ἀποχέονται αἱ πηγαὶ τῆς χρηστότητος, ἔνθα περιχορεύεται τριπλῶς ἀγαλλόμεναι αἱ τῶν δικαίων χοροὶ περὶ τὴν σὺν ἀγαθότητι, μεθ' ὧν κατατάσσεται οἱ κτίων σὺ, παρὰ χρατὶ τὸ μέγα ἔλεος.

Ὁμοίαν.

Ψάλλειν παναρμονίῳ φωνῇ δοξολογαῖν τὸ σὸν κράτος ἐν δόκῃ σου, οἱ κτίρματι, & μετασάψαντα ἐκ τῆς προσκαίρουσας σὲ & Δεσποτικῶν πάντων & φιλάνθρωπων. ῥιθὺς ὠραιότητι τῇ σὺ κάλλος ἐλάμπειν, καὶ τὴν γλυκείαν καὶ τρυφὴν μετῴσας σὺ, ἀπολαύειν τε, καὶ τρυφῆν καθαρῶτερον, ἔνθα περὶ τῆς θρόνου σὺ χορεύουσιν ἄγγελοι, καὶ τῆς ἀγίων οἱ δῆμοι χαρμονικῶς περιέπυσσι μεθ' ὧν τῆς σὺ δόξα ταῖς ἀνάπαισιν παρὰ χρατὶ, καὶ μέγα ἔλεος.

Ὁπῶς τῇ ἀποφητῇ ὁ χορὸς, τῇ δόξῃ σου καὶ μαρτύρων τὰ τῶν μαρτύρων, καὶ πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος δικαιωθέντων τῇ σὺ σὺν τῇ παύσει καὶ τῇ αἵματι, δι' ἣν ἐξηγόρασας & αἰχμαλῶτες ἀνθρώπων, ἐν τῇ πίστει κοιμηθέντα ἀνάπαυσον, ὡς φιλάνθρωπος, συγχωρῶν ἑπὶ πταίσματα. μένος γὰρ ἀναμάρτητος ὢν γῆν πεπολίτῃσαι, ἄγχιος μένος, καὶ μένος ἐν πεινῶσιν ἐλπίδος. διὸ τῇ σὺ δόξα τῇ ἀνάπαισιν παρὰ χρατὶ, καὶ μέγα ἔλεος.

Δόξα. καὶ νῦν. Θεοπρόσιτοι. Ὁμοίαν.

Νόμῳ τῆς ἀμαρτίας ἡμᾶς δεδωλόμενος ἡλὼθ' ἔρασας Δέσποιναν, ἐν μήτρᾳ & τομοδότην καὶ βασιλείαν Χρυσῶν συλλαβῶσα, μόνη μητροπαρθένη, δι' ἣν δικαιοσύνη δαριᾶται καὶ χάρις, ὅν νῦν δυσώπει τὰς ψυχὰς τῶν ὑμνουμένων σε Θεομήτορα, κατατάξαι ἐν βιβλῷ ζωῆς, ὅπως τῇ μεσιτείᾳ σου σωθῇντας παρὰ μᾶλλον, & τῇ ὑπὸ σε εὐκταίας ἀπολυτρώσεως τύχῳ, αὐτὸν προσκυνητῶν, & παρέχοντα τῇ κόσμῳ τὸ μέγα ἔλεος.

Ἀντίφωνον σ'. Ἦχος πλ. β'.

φ Εὐ τῇ ὑπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου αἶρω σὺν σὲ Λόγε, οἱ κτίρματι με, ἵνα ζῶ σοι.

Ελπίστον ἡμᾶς πρὸς ἐξουθενημένους, καταρτίζων ὡς χηρὰ σκλύνει σε, λόγε.

Δόξα. Καὶ νῦν.

Αγίῳ Πνεύματι πασσωτικῇ αἰτία. εἴ τιτι τῶ κατ' αἰτίαν πιδύσει, τὰ χειρὶ ἐξαίρει τῶ τ' γῆς, πτεροῖ, αὐ-
ξει, πᾶντι αἶνῳ.

Στιχηρὰ προσόμοια ἦχος πλ. β'.

Οὐλὼ ὑποδέμφοι.

Ἐχὼν ἀκατάληπτον τὴν εἰς ἡμᾶς δὲ ἀσπληγίαν καὶ
πηνύλιν ἀκένωτον θεϊκῆς χρηστότητος πολυέλεα, καὶ πρὸς
σὲ, Δέσποτα, μεταβεβηκότα, ἐν γῇ ζώντων κατασκύω-
σον εἰς τὰ σκηνώματα, τὰ ἀγαπῶν καὶ ποθέμενα, κα-
τὰ χάριν δωρέμενος τὴν δίκην ὡς ἠμετέρας. σὺ γὰρ
ὑπὲρ πάντων ἐξέχεις τὸ αἷμά σου Χριστέ, καὶ ζωφόρον
τιμῇματι κόσμον ἡλυθέρωνσας.

Ομοίον.

Νέκρωσιν ὑπέμενας ζωοποιὸν ἐκυσίως, καὶ ζωὴν
πῆγασας, καὶ τροφὴν αἰδίου πνεύματος διδουκας, ἐν ᾗ
καταπαζον τὸν κοιμημένον ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως,
τὰ τῶν πταίσματα, πάντα συγχωρῶν ἀγαθότητι, ὡς
μόνος ἀναμάρτητος, μόνος ἀγαθός, καὶ φιλάνθρωπος.
ἵνα διὰ πάντων ὑμῶνται σὺ τὸ ὄνομα Χριστέ, καὶ σε-
σωσμένοι δοξάζωμεν, τὴν φιλανθρωπίαν σου.

Ομοίον.

Ζώντων κυριεύοντα, διαρχικῇ ἐξουσίᾳ, καὶ νεκρῶν
διαπόζοντα σὲ Χριστέ, γινώσκοντες, ἰκετεύοντες καὶ
σὸν δούλον σου, τὸν πρὸς σὲ τὸν μόνον διωγέτην ἐκδη-
μῆσαντα, αὐτὸν ἀναπαύσον σὺ τῆς ἐκλεκτοῦς σου φι-
λανθρωπίᾳ, ἐν τόπῳ ἀναψύξεως, ἐν ταῖς τῶ ἀγίου λαμ-
πρότητι. θελητὴς ἐλέους ὑπάρχεις γὰρ, καὶ σώσεις ὡς
Θεός, ὡς καὶ εἰκόνα σου πλάσας, μένεις πολυέλεα.

Δόξα. Καὶ νῦν. Θεωπικίον.

Ὁφθης ἐν δαίτημα θεωπρεπὲς Πασαγία. Θεὸς γὰρ
ἐχάρησας, καὶ Θεὸς ἐγέννησας, ἀπειρόγαμν, ἐν δυσὶν
ὑστάσις, ἐν μιᾷ τῇ ὑποστάσει δὲ, αὐτὸν δυσώπησον,
τὸν μετ' ἐνὶ τῇ πρωτοτοκίᾳ, τὸν σὲ παρθέτῳ ἄμωμον,
καὶ μετὰ τὸν πόνον φυλάξαντα, ψυχὴν ἀναπαύσαι τῇ
σει κοιμηθέντος ἐν φωτὶ, ἐν ἀκράτῳ φαιδρότητι, καὶ
μακαριότητι.

Αγίῳ Πνεύματι ἦχος. βαρύς.

8 Τὴν αἰχμαλωσίαν Σιών ἐν, πλάνης ἀπιστίδας,
καὶ μετὰ Σωτὴρ ζωῶν, ἐξάρων δολοπαθείας.

Εἰ τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ σπείροντος ἀλὶ φεικείας μετὰ δακρύ-
ων ἔπος χαρᾶς δρέψεται δράγματα αἰχμαλωτοφίας.

Δόξα. Καὶ νῦν.

Αγίῳ Πνεύματι πηνύλιν θεῶν θεσπεσιμμάτων.
ἐξ ἐσσοφίας, σωμάτων, φόβος. αὐτῇ αὐτοῖς δόξα,
τιμὴ, καὶ κράτος.

Στιχηρὰ προσόμοια. ἦχος βαρύς.

Καταφρονήσαντες πάντας.

Νεκρωμένος ὡράθης ἐπὶ σταυρῷ, μόνος ἀθάνατος,
καὶ ἐν τῷ αἵματι θνήσκεις ἐπὶ θνήσκεις, νεκρώσεις καὶ θανάτου καὶ
θανάτου πρὸς ἀνθρώπου λυθόμενος. ἀλλ' ὡς πύλας
ἀσπληγίαν ὑπάρχων ἀκένωτον, ἐπὶ πηνύλιν ἀγαθότη-
τος, τὴν ψυχὴν τῆς σου δίδου καὶ ὡς ἡμῶν μετασά-
ντος, ἀναπαύσον.

Ομοίον.

Τῷ ἀκράτῳ συκάλλει, καὶ γλυκασμῷ τῆς σῆς ὡ-
ραιότητος, ἀκτίστῃ ἀλάμπειαν τὸν πρὸς σὲ μετασά-
ντα, ἀγαθὴ, καταξίωσον. ἐν ἀλλῷ φωτοχυσίᾳ ἐφω-
ταρμένης σε, σὺ ἀγγέλοις χορεύοντα, περὶ σὲ τὸν
δεσπότην, καὶ βασιλέα τῆς δόξης, καὶ Κύριον.

Euchol.

Gloria. Et nunc.

Spiritus Sancti est omnium salvatrix vir-
tus. Si cuiuspiam itaque prout exigit men-
tem expiraverit, confestim a terrenis ra-
pit, extollit, auget, in superis locat.

Versus similes. Tonus obliquus 2.

Omnem deponens.

Qui incomprehensa versus nos clementia,
& bonitatis divinæ fonte inexhausto gaudes
cum qui ad te, Domine, transit, terræ
viventium incolam renuncia, possessionem
jugiter manentem in dilectis desideratisque
tabernaculis ei largitus. Tu enim pro om-
nium salute sanguinem effudisti, Christe,
& vivifico hoc pretio mundum redemisti.

Similis.

Mortem vivificam sponte sustinisti, &
vitam profudisti, æternasque delicias fide-
libus tribuisti, in eis spe resurrectionis vi-
ta functum; delictis ejus tua clementia
remissis, colloca; ut solus sine peccato,
solus bonus, & clemens: ut in omnibus
tuum nomen celebretur Christe, & tuam
clementiam salutem consequuti laudemus.

Similis.

Vivorum dominum, mortuisque suprema
& divina tua potestate imperantem profi-
tentes, te Christe obsecramus, fidei ser-
vo tuo ad te solum benefactorem migran-
ti, cum electis tuis requiem præbe, beni-
gne, in loco refrigerii, in splendoribus san-
ctorum. Tu enim misericordiae amator es,
& ut Deus ad imaginem tuam creatos salvas,
solus misericors.

Gloria. Et nunc. In Desperatam.

Diverforium Deo dignum extitisti, san-
ctissima: Deum etenim concepisti, & Deum
in duabus naturis unaque hypostasi genuisti,
nuptiarum expers. Roga illum unigenitum
& primogenitum, te Virginem intemeratam
etiam post partum custodientem, ut demor-
tui fidelis animæ in lumine, in sincera læti-
tia, in beatitudine, de requiem.

Antiphonum septimum. Tonus gravis.

Captivitatem Sion ab errore reduxisti:
etiam me, Salvator, omni servilli affectu
liberatum vivifica.

Seminans in austro jejunii lachrymarum
angustias, perpetuæ veræque satietatis cum
gaudio manipulos decerpit.

Gloria. Et nunc.

A Spiritu Sancto celestis thesauri fons
effluit, a quo sapientia, intellectus, & ti-
mor exundat: illi laus, gloria, honor, &
potestas.

Versus similes. Tonus gravis.

Omnia despicientes.

Mortuus in cruce visus es, solus immor-
talis, hominesque mortis debito, corru-
ptione, & ipsa morte exolvens, in sepul-
chro ut mortalis es repositus. Verum ut
pelagus clementiæ inexhaustum, & boni-
tatis fons, animæ servi tui, vita functi re-
quiem confer.

Similis.

Sincera tua specie, & tuæ pulchritudinis
venustate radiisque illustrari animam ejus
qui ad te transit, concede: ut in imma-
teriali irradiatione luminis a te emissi,
circa te Dominorum, & gloriæ Regem
& Dominum, choros ducat.

Kkk ij.

Similis.

Ut inconsumpta beneficiorum penus, & indeficiente divitiarum bonitatis thesauro gaudens, ut Deus clemens, ad te migrantem in electorum regione, in deliciarum loco, in glorie tue domo, in Paradisi voluptate, in virginum thalamis colloca.

Gloria. Et nunc. *In Despectum.*

Legis complementum, Redemptorem in carne factum peperisti; non enim justificatio iis qui sub lege erant, data est: at nunc Christus crucifixus gratiam nobis impertivit. Ut omni ergo libertate gaudens, ceu Mater Filium tuum deprecare, ut devote vita functi animæ requiem præstet, celebranda.

Antiphonum 8. Tonus obliquus 4.

A juventute mea hostis me expugnat, voluptatumque ardore inflamat: ego vero in te confusus, Domine, in fugam illum vertam.

Fiant sicut fœnum arefcens priusquam evellantur illi qui Sion oderunt: Christus enim tormentorum excidio cervicibus illorum concidet.

Gloria. Et nunc.

Spiritus Sancti est omnibus vitam largiri: lumen est ex lumine, Deus magnus, cum Patre & Verbo illum celebramus.

Versus similes. Tonus obliquus 4.

O mirandum portentum!

Regio more rubris coloribus, sanguine cruentatis & rubricatis digitis tuis meæ libertati subscripsisti, Domine, & nunc te fide precamur, primogenitis tuis æterna & justorum tuorum lætitiā assequi, concede illum qui morte ad clementissimum migravit.

Similis.

Teipso mactato, Pontificis partes ut homo egisti, hominemque corruptione exemptum, in victimam Patri obtulisti. Ut benignus itaque mortuum hunc in vivorum regione colloca, ubi voluptatis profluunt torrentes, ubi æternitatis fontes scaturiunt.

Similis.

Profunda inenarratæ sapientiæ tuæ dispositione vitæ terminos præfigis, mortem prævides, & in vitam aliam hominem transfers. Super aquas itaque quietis, in Sanctorum tuorum luminum splendore, ubi vox exultationis & laudis resonat, quem assumpsisti colloca.

Gloria. Et nunc. *In Despectum. Similis.*

Ut quæ causæ expertem, Deum & Dei Verbum concepisti, potestate materna sedulo precare; ut servum tuum collocet ubi perennis est lætantium & laudantium cœtus, ubi perpetui splendores, & festum agentium dulcis sonus, o Dei genitrix.

Diaconus.

Adhuc & iterum. *Et reliqua pro more. Et post exclamatio. Breviculum. Tonus obliquus 1.*
Cum sanctis animæ servi tui, Christe, da requiem.

Ædes.

Solus immortalitate gaudes factor & plasmator hominum; mortales nos e terra conditi sumus, & in terram revertemur, prout iussisti formans me, & dicens: Quia terra es, & in terram reverteris, in quam mortales

Ομοιον.

Ὡς ἀδαπάνητον ἔχων τῷ δαυρῶν τὴν μεγαλαπρίπειαν, ὡς θυσιαροὶ ἀελλοιπὴ πλυσίας χρηστότης, τὸν πρὸς σὲ μεταστάντα, ὡς Θεὸς κατακυλῶν σὲ τῇ χάριτι τῷ ἐκλεπτῶν σου, ἐν τῷ πρὸς ἀνίστασιν, ἐν τῷ οἰκῇ τῆς δόξης σου, ἐν τῷ παρὰ τοῦ σου, ἐν τῇ τῷ παρὰ τοῦ σου, ὡς δὲ σπλαγχνός.

Δόξα. Καὶ νῦν. Θεοτοκίαν.

Νόμου τὸ πλῆρωμα τίτεις, τὸ λυτῶν τὸ σῶμα γὰρ τὸ μόνον. ἡ γὰρ ἐγὼ πρὸς τὸν ἐν νόμῳ δικαίωσιν. ἀλλ' ἡμᾶς ὁ Χριστὸς νῦν θανατωθεὶς ἐδικαίωσεν. ὡς ἐν ἔχουσα παρρησίαν, ὡς μὴ πρὸς ἐκείνῃ τὸ ὡς ἐν σπλαγχνῶν, τὴν ψυχὴν ἀναπαύσαι τὴν ἐν σπλάγχνοισι, παρὸν μνησιν.

Ἀντίφωνον ἡ. ἤχος πλ. δ'.

Ἡ ἐκ τῶν πρὸς μετὰ τὸν Χριστὸν μετὰ τὴν ταῖς ἡδοναῖς φλέρει με, ἐγὼ δὲ πεποιθὼς ἐν σοὶ Κύριε, ἔσπῃμαι τῷ σου.

Οἱ μισοῦντες Σιών γενεθλίωσαν δὲ πρὸς ἐξοπαθῆναι ὡς χόρτος, συγκόψει γὰρ Χριστὸς αὐχένια αὐτῶν τῷ βασάνῳ.

Δόξα. Καὶ νῦν.

Ἀγίῳ Πνεύματι τὸ ζῆν τὰ πάντα, φῶς ἐκ φωτός, Θεὸς μέγας, σὺν Πατρὶ ὑμνῶμεν αὐτὸ, καὶ τῇ Δόξῃ.

Στιχηρὰ προσόμοια. ἤχος πλ. δ'.

Ὡς τὸ παραδόξον θαύματος.

8 Βασιλικῶς μοι ὑπέγραψας, ἐλδοθίριον βασιλῆς ἐρυθραῖς τοὺς δακτύλους σου, αἱματώσας δίσποτα, καὶ φαινίξας σὺν αἵματι, καὶ νῦν ἐν πίστει καταδικαζόμενος, τοῖς προποτόμοις σου συναρτίθμισον, καὶ τῷ δικαίῳ σου τῆς χάριτος ἀξίωσον ἐπιτυχῶν, τὸ μεταφορῶν πάντα πρὸς σὲ τὸ δὲ σπλαγχνῶν.

Ομοιον.

Ἰσαρχήσας ὡς ἄνθρωπος, σπαραγμοὺς σταυρῶν, προσφορὰν προσενέσχας τῷ Πατρὶ, τὸ ἄνθρωπον πρὸς φθορᾶς ἐξαιρούμενος. τὸ μεταστάντα ὅσω, ὡς φιλέανθρωπος, ἐν τῇ τῶν ζώντων χάριτι κατατάξον. ἐνθα οἱ χεῖμαρρὲς τῷ τῷ προχέονται. ἐνθα πηγαὶ τῷ αἰδιότητος ἀναβλύσαντες.

Ομοιον.

Βάθει σοφίας ἀρρήτου σου, ὁραθῆναι τὸ ζῶν. καὶ προβλέπεις τὸ θάνατον, καὶ πρὸς βίον ἕτερον μετακίσεις τὸ ἄνθρωπον, ὃν προσελάβε πόνην κατατάξον ἐπὶ ὕδατων τῆς ἀναπαύσεως ἐν τῇ λαμπρότητι τῷ ἀγίῳ φαίτων σου, ἐνθα φωνὴ τῆς ἀγαλλιάσεως καὶ τῷ αἰνέσεως.

Δόξα. Καὶ νῦν. Θεοτοκίαν. Ομοιον.

Ὡς συλλαβὴς σου τὸ ἀναρχὸν Λόγον Θεὸν καὶ Θεὸν μητρικῇ παρρησίᾳ συνεκτενῶς ἐκείνῃ κατατάξαι τὸ δὲ λόγον σου, ἐνθα χορεία ἡ ἀκατάλυτος, διφραϊνομένων ἐν εὐφροσύνῃ σου, ἐνθα λαμπρόντες αἱ διακονίαι σου, καὶ ὁ γλυκύς ἤχος ἰσοπέζοντος, διωγενήσια.

Ο Διάκονος.

Ἐν τῷ ἔτι. Καὶ καὶ λοιπὰ, ὡς σεσημειωμένον. καὶ μὴ τὸ ἐκφώνησιν τὸ κοινάκον. ἤχος πλ. α'.

Μετὰ τῷ ἀγίῳ ἀνάπαυσον Χριστὸν τὸ ψυχῶν τὸ δὲ λωσιν. Ο. οἶκος.

Αὐτὸς μόνος ὑπάρχεις ἀθάνατος, ὁ ποιήσας καὶ πλάσας τὸν ἄνθρωπον. οἱ βροτοὶ ἐν ἐκ γῆς διεπλάσθημεν, καὶ εἰς γλῶσσαν αὐτὴν πορευόμεθα, καθὼς ἐκείλυσας ὁ πλάσας με, καὶ εἰπὼν μοι, ὅτι γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ.

ὅπου πάντες βροτοὶ πορεύομεθα ἐκ πατρὸς ἐν βρώτῳ ποτῶν
τις ὁδῶν, τὸ ἀλλήλων.

Μετὰ τῆς ἀγίας. Καὶ εὐχὴ οἱ μακαριστοὶ
ἦχος, β. Ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.

Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῇ Πνεύματι.

Μακάριοι οἱ πενθουῦντες. Μακάριοι οἱ
πρηεῖς. Μακάριοι οἱ πεινῶντες.

Μακάριοι οἱ ἐλεῶμενοι.

Μνήσθητι ἐσπλαγχνεῖσθαι ἡμῶν, καθὼς ἐμνημόνευ-
σας τὴν λησῆν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν ὑψάνων.

Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ.

Πάντες οἱ φοβούμενοι τὸ Θεόν, ἐκεῖ ὑψωθήσονται,
ἐν αὐτῇ, ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν ὑψάνων.

Μακάριοι οἱ ἐνλωποιοί.

Ἀσκήσει δαλδύσαι σοι, Χρῆστε, καὶ ὁρθοδόξῃ
ἐπὶ τῆς γῆς δόξασον Σωτὴρ ἐν τοῖς ὑψάνοις.

Μακάριοι οἱ διδωγμένοι ἔσται.

Ἐν πίστει καὶ ἐλπίδι θεωρηπῶς, ἐν ἀγάπῃ, ζή-
σωμεν ἐπὶ γῆς, δόξασον Σωτὴρ ἐν τοῖς ὑψάνοις.

Μακάριοι ἐστὶ ὅταν οἰκιδίωσιν.

Ἀνάπαυσον τὸ δούλον σου ὁ Θεός, μετὰ τῆς ἀγίας, ὡς
ἀγαθός, ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν ὑψάνων.

Χαίριτε καὶ ἀγαλλιάσθαι.

Τὸν κόσμον λιπόνη καὶ ἐν σήμερι πολιοῖα ζήσασθαι
δυσχερῶς, δόξασον, Σωτὴρ, ἐν τοῖς ὑψάνοις.

Δόξα.

Μίαν Θεαρχίαν οἱ ἐκτελεῖς ἐχόντες πίστις ἐν τρι-
σὶ προσώποις δόξαζομεν ἀδελφῶς.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Πάντες μακαρίζομεν σε ἀγνή, ἀπόρως ᾗ ἔτι καὶ ἐν
σαρκὶ Θεὸν βασιλείᾳ τῶν ὑψάνων.

Προκαίμενοι.

Μακαρία ἡ ὁδὸς ἡν πορεύῃ σήμερον, ἀδελφε, ὅτι
ὑπομάδῃ σοι τόπος ἀναπαύσεως.

Στίχος.

Ἐπίστρεψον ψυχὴ μου εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, ὅτι Κύ-
ριος.

Ζήτει τὸ Ἀπόστολον καὶ τὸ Εὐαγγέλιον, ἐν τῇ τῇ κο-
μικῇ ἐξοδιαστικῇ. μὴ δὲ τὸ Ἀπόστολον καὶ τὸ Εὐαγγέ-
λιον, λέγει ὁ Διά.

Ἐλπίστον ἡμᾶς ὁ Θεός. Καὶ τὰ λοιπὰ σωθήσεται.
Καὶ ἡ δὲ μεγαλοφάνεια παρὰ τῇ ἱερῷ, ἡ γου.
Ὁ Θεὸς τῷ Πνεύματι. Καὶ μετὰ τὴν ἐκφάνησιν. γί-
νεται ὁ ἀσπασμός καὶ τὴν τάξιν, καὶ φαίνεται τὰ πα-
ρόντα προσόμοια, ἦχος, β. ἀπὸς.

Ὅτε ἐκ τῷ ξύλου σὲ νεκρόν.

Δεῦτε τελευτῶν ἀσπασμόν δώμῳ, ἀδελφοί, τῇ
θανάτῳ, ὡς χαριστωῦντες Θεῷ. ἕτος ᾗ ἐξέλπιτε τὸ ἀ-
δελφότητος, καὶ ἀπὸς τῶν ἐπείγεται. καὶ ἐτι φροντίζων
τὰ πᾶς ματαιότητος, καὶ πολυμόχθου σαρκός. πῦ νῦν
συγγνωστὴς τε καὶ φίλοι; ἀρτι χαρίζομεθα. ὑπερ ἀνά-
παύσαι Κύριος, εὐχάμεθα.

Πάντα τὰ τῷ σώματος νυνὶ ὄργανα ἀργὰ θεωρεῖ-
ται, τὰ πρό μικροῦ κινεῖται. πάντα ἀνεργήτα, νεκρά,
ἀναιδήτα. ὁφθαλμοὶ ᾗ κατέδυται, εἰδὶ θύσαν πόδες,
χεῖρες ἡσυχάζουσι, καὶ ἀκοὴ σὺ αὐτοῖς. γλῶσσα τῇ
σιγῇ σιωπῇ κλεισθῇ, τὰ φῶς παραδίδονται. ὅπως μα-
ταιώτως πάντα τὰ ἀνθρώπινα.

Ποῖος χωρισμός ὦ ἀδελφοί, ποῖος κοπιότης, ποῖος
θρήνος, ἐν τῇ παρέστῃ ῥήτῃ; δὲ τε οὕτω ἀσπασθῇ τὴν

omnes migrabimus, funebrem lectum plan-
gentes. Alleluja.

Cum sanctis. Et continuo beatitudines.
Tonus secundus. In regno tuo.

Beati pauperes spiritu.

Beati qui lugent. Beati mites.

Beati qui esuriunt.

Beati misericordes.

Memento etiam nostri, benigne, sicut
latronis meministi in caelorum regno.

Beati mundo corde.

Qui timent Dominum, ibi latabuntur in
ipso, in regno caelorum.

Beati pacifici.

Exercitiis Monasticis, & recta fidei sen-
tentia tibi deservientem, beatum fac, Chri-
ste, in caelis.

Beati qui persecutionem patiuntur pro-
pter.

In fide, spe, & dilectione eum qui ut Deum
deceat, vixit in terra, beatum fac, Salva-
tor, in caelis.

Beati cum vos exprobraverint.

Præbe requiem servo tuo, cum Sanctis,
ut Deus bonus, in regno caelorum.

Gaudete & exultate.

Mundum deferentem, & in honesta con-
versatione devote vitam agentem, beatum
fac, Salvator in caelis.

Gloria.

Fidem tenentes rectam Religiosi, unum
divinum principium in tribus personis devo-
te recolamus.

Et nunc.

In Desperam.

Beatam te dicimus cuncti, o Virgo, absque
virili enim consortio Deum Regem caelo-
rum in carne peperisti.

Proposium.

Beata via qua progredieris hodie, Frater,
quia tibi locus quietis est paratus.

Versiculus.

Convertere anima in requiem tuam: quia
Dominus.

Requiem Apostolum & Evangelium in sa-
cularium exequiis. Finito Apostolo & Evan-
gelio, dicit Diaconus.

Miserere nostri Deus. Et reliqua; ut
prioris est. Et Oratio fovera voce a sacerdote
recitatur, videlicet: Deus spirituum. Et
post exclamationem datur osculum iuxta
morem, & sequentes fratres cantantur
Tono secundo ad normam.

Cum e ligno te mortuum.

Adeste extremum vale, Deo gratias a-
gentes, defuncto dicamus. Hic quidem
Fratrum suo contubernio jam defecit, &
ad sepulchrum tendit: nec amplius vani-
tatis aut tumultuosæ carnis curam agit.
Ubi nunc affines & amici? Ab invicem
separamur. Illi Dominus requiem conse-
crat, precemur.

Omnia nunc corporis membra inutilia
& evanida conspiciuntur, tanta prius a-
gendi facultate conspicua. Inefficacia sunt
cuncta, emortua, sensu privata. Oc-
cubuerunt oculi, pedes vincti sunt, quie-
scunt manus, inanis est auditus, lingua
silentio tenetur, cuncta denique sepul-
chro clausa sunt. Vere humana cuncta
sunt vanitas.

Qualis divisio, Fratres, qualis plan-
tus, qualis luctus, hunc momento in-

Kkk iij

stat? Adeste igitur, & nuper versatum vobiscum amplexemini. Monumento traditur, lapide tegitur, tenebras inhabitat, mortuis confepelitur. Affines cuncti & amici hac hora separamur. Illi Dominus requiem conferat, precemur.

Qualis vita nostra est? Flosculus, vapor, matutinus ros. Adeste igitur, & sepulchra sedulo circumlustremus. Ubi corporis venustas? Ubi juvenus? Ubi illa lumina? Ubi carnis species? Cuncta velut fœnum exaruerunt, evanuerunt omnia. Venite, & Christo cum lachrymis procidamus.

Omnis nunc vitæ vanitatisque malignus solvitur conventus: tugurio suo spiritus deficit, obscuratum est lutum, vas confractum est, sine voce, sine sensu, mortuum, immortum superest. Illud ad sepulchrum deducentes, Dominum rogemus: ut illi per sæcula det requiem.

Gloria. Et nunc. *In Deiparam.*

Salva sperantes in te, Mater Solis occasum nescientis, Dei genitrix, optimum natum precibus tuis interpella, precamur, ut ei qui hinc migravit, det requiem, ubi iustorum animæ quiescunt: divinorum in aulis bonorum, iustorum hæredem illum constitue, in memoria æterna, o immaculata.

Tonus obliquus quartus.

Procellosum vitæ mare transfretatus portui tuo appulit, qui hinc migravit fidelis: verum in quietis serenitate, & voluptate pessenni, cum sanctis deductæ animæ servi tui, Christe, requiem confer.

Proprii cantus. Tonus quartus.

Divini David decantata vox hodie completur, dicens. Homo, sicut fœnum dies ejus: sicut flos agri sic efflorescet. Quem enim nuper vivum & loquentem cernebant, ecce præ oculis jacet mortuus & immortus; sine flatu discessit, eoque migravit, ubi operum retribuitur merces, ubi Sanctorum omnium læticia, cum quibus illi vita functo, Deus requiem præbe, ut misericors & clemens.

Tonus obliquus quartus.

Omnipotens Domine, animæ servi tui requiem confer in iustorum tabernaculis, ubi bene de te meritis lumen tuum effulget, solus misericors.

Tonus obliquus quartus.

A cognatione mea defeci, vitam decessi, & ad te confugi, Domine, salva me.

Deiparæ precibus vitæ nostræ pacem confer: dum tibi clamamus; Gloria tibi, vitæ largitor.

Et absoluto salutationis officio, Modulos sequentes dicimus.

Cum spiritibus iustis perfectis. In requie tua. Tu es Deus qui in infernum descendisti. Sola pura & illibata Virgo.

Diaconus. Misere nostri Deus, secundum magnam misericordiam tuam. Adhuc rogamus pro requie animæ. Ut ei condonetur. Ut Dominus Deus noster. Misericordias Dei, cælorum regnum. Dominum precemur.

Sacerdos. Deus spirituum, & omnis carnis.

Exclamando. Quia tu es resurrectio.

πρό μικροῦ μετ' ἡμῶν. παραδίδεται τάφῳ καλῷ πτίται λίθῳ, σκότει κατοικίζεται, νεκροῖς συνδράπνται, πάντες συγγενεῖς τε καὶ φίλοι, ἄρτι χειρίζομεθα, ὅνπερ, ἀναπαύσαι Κύριος, ἐξώμεθα.

Οἶα ἡ ζωὴ ἡμῶν ἐστίν; ἄνθος, καὶ ἀτμίς τε καὶ δρόσος ἐωδιὴν ἀληθῶς. δευτεροῦν κατ' ἰδίαν ἐπὶ τοὺς τάφους τρανῶς, ποῦ τὸ κάλλος τῆς σαρκός; ἔπερ ἡ νόθης; περ εἰσι τὰ ὄμματα, καὶ ἡ μορφή τῆς σαρκός; πάντα ἐξηράνθη ὡς χόρτος· πάντα ἠφανίσθησαν. δευτε τῇ Χειρὶ προσπίσωμεν ἐν δάκρυσι.

Ἄρτι ἡ τε βίη πονηρὰ, λύεται πανήγυρις πᾶσα τῆς ματαιότητος. Πνεῦμα γὰρ ἐξέλιπεν ἀπὸ σκλῆρώματος, ὁ πηλὸς με μελάνωται, τὸ σκεῦος ἱρράγη. ἄφωτος, ἀναιδής, νεκρὸν, ἀκίνητον, ὅπερ παραπέμποντες τὰ φη Κύριον ἐξώμεθα δοῦναι εἰς αἰῶνας τῷ τῷ ἀνάπαυσιν.

Δόξα καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Σῶζε τίς ἐλπίζοντας εἰς σέ, μήτηρ τοῦ ἀδύτου ἡλίου Θεογενήτρια, αἰτησαι πρὸς βέβαιον τὸν ὑπεράγαθον, ἀναπαύσαι, δέομεθα, τὸν νῦν μετασάντα, ἐντα ἀναπαύονται αἱ τῇ δικαίᾳ ψυχαί, θείων ἀγαθῶν κληρονομοῦν, δεῖξον ἐν αὐλαῖς τῆς δικαίας, ἐκ μνημόσυνον, πασάμωμι, αἰώνιον.

Ἦχος. πλ. δ'.

Τὴν ἀειτάραχον θαλάσσαν τοῦ βίου διαδραμῶν, τῇ σὺ λιμὴν προσέδραμι, τῇ πίσει ὁ μετασᾶς. ἀλλ' ἐν τῇ σὺ γαλήνῃ καὶ ἀειζῶν τρυφῇ, μετὰ τῶν ἀγίων καθοδηγῶν αὐτόν, ἀναπαύσαι Χεὶρὶ τῷ ψυχῷ τοῦ δέλου σῶ.

Ἰδιόμелω Ἦχος, δ'.

Ἡ αἰοίδιμος φωνὴ τῆς θείας Δαβὶδ σήμερον πληροῦται, ἄνθρωπος, λέγεται, ὡς ἐκ χόρτος αἱ ἡμέραι αὐτοῦ. ὡς αὐτὸς τοῦ ἀγρίου, ὥπως ἐξασθήσει. ὅν γὰρ ἀπὸ μικρῶ ἐβλέπομεν ζῶντα καὶ λαλοῦντα, ἰδοὺ πρόκειται νεκρὸς ἀκίνητος, ἄπνους· ἐξηλάθη καὶ ἀπῆλθεν ἐκ τῶν ἐνδεῶν ἐκεί· ὅπερ ὁ μὲν τῇ ἐργῶν ὑπάρχει, ἐκεῖ ὅπου ἡ χαρὰ πάντων τῶν ἀγίων. μετ' αὐτὸν ἀνάπαυσον τὸν κοιμημένον ὁ Θεός, ὡς ἐλεῖμεν ἐφελάνθρωπος.

Ἦχος. πλ. δ'.

Παντοκράτωρ Κύριε, τὴν ψυχὴν τῆς δέλου σου ἀνάπαυσον ἐν σκηνῇ τῶν δικαίων ὅπου τὸ φῶς σε καταλάμπει πᾶσι τῆς ἀξίως, μόνε πολυέλεε.

Ἦχος, πλ. δ'.

Εξέλιπεν ἀπὸ τῆς συγγενείας μου, κατέλιπον τὸ λοιπὸν τῆς ζωῆς μου, ἐπὶ σὲ κατήφυγα, Κύριε, σῶσόν με.

Εἰρήνωσόν μοι πρὸς βέβαιον τὸ Θεοτόκον τὴν ζαλὴν ἡμῶν τοῦ βωόντων σοὶ ζωοδότα, δόξα σοι.

Καὶ μετὰ τὸ γινώσκει τὸν ἀσπασμὸν λέγομεν τὰ ῥοπάκια ταῦτα.

Μετὰ Πνευματικῶν δικαίων τιτλειωμένων. Εἰς τὴν κατάπαυσίν σου. Σὺ εἶ ὁ Θεός ὁ καταβάς εἰς γῆν. Ἡ μόνη ἀγνή ἐκ ἀχρωτος παρθένος.

Ο Διά. Ελέησον ἡμᾶς ὁ Θεός καὶ τὸ μέγα ἔλεός σου. Εἰς δέομεθα ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς. Ὡς τῇ συγχαρηθῶν αὐτῇ. Ὅπως Κύριος ὁ Θεός ἡμῶν. Τὰ ἐλεῖ τῷ Θεῷ, τὴν βασιλείαν τῆς ἐρατῆς. Τῷ Κυρίῳ δὴ δῶμεν.

Ο ἱερεύς. Ὁ Θεός τοῦ Πνεύματος καὶ πάσης σαρκός.

Εκφώνως. Ὅτι σὺ εἶ ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ.

Καὶ γίνεται ἀπόλυσις. Εἶτα ἀραγίς ὁ κλίνων μὲν τὴν λείψανον, ἀπὸρχόμεθα εἰς τὸ κοιμητήριον, ψάλλοντες τὴν δόμειλα, ἡσυχῇ προαγράφεται ἐν τῇ ἐξοδίᾳ σικῇ τῶν κοσμιῶν, ἡσυχῇ. Παῖα τὴν βίβλιν. καὶ τὰ ἑτέρα πάντα. Αποτίθεται δὲ τὸ λείψανον εἰς τὸ ἀπὸ λείψανον εἰς τὸ κοιμητήριον, τρίς. Καὶ γίνεται αἵτησις καὶ ἡ ὠχὴ. Φθάσας δὲ ὁ πάτερ, ἀποτίθεται μὲν τὸ λείψανον ἐν τῇ μνήματι. καὶ ὁ δὲ ἱερεὺς τοῦ λαοῦ λαβαὶν μετὰ τὴν πύλιν ἐκίρρει τῇ λείψανον εὐροειδῶς λέγων. Τὸ Κυρίου ἡ γῆ. καὶ ἐκίρρει καὶ ἀπὸ δόλου λέγων τὸ παρὸν ἔσπαρρον.

Τῷ τύπῳ τῆς εὐροῦς συγκατατίθεται, ὁ θάνατος περιεργάζεται, καὶ ὁ ἄδης ἐκκλύεται, καὶ οἱ πάλαι θανόντες, ἀναστάντες, ὑμνοῖ σοι προσέφωρον. διὸ βοᾷμέν σοι Χεῖρ ἐὼς ὁ Θεός, ὁ μεταστάντα ἐξ ἡμῶν ἀνάπαυσον, ἵνα πάντων ἐστὶν ὑποτακόμενοι ἡ κατοικία ἐν σοί, δοξάζωμεν σου τὴν Θεότητα.

Καὶ ἔτι καλύπτουσιν εἰς σκῆπτρον τὸ τάφον, λέγοντες τῇ ἔσπαρρον τῶν πατέρων.

9 Γὺ χάρις αὐτοῦ πόδεσσι καὶ ἀπὸ τοῦ πλεονέκτητος χειρὸς Θεοῦ τὸ πρότερον, πάλιν δὲ ὡς πρόσθεν. πρὸς σὲ, πᾶν πικρῶν. τὸ δὲ κατεῖχον ὁ Κτίστης προσελάβετο, σὺ δὲ ἀπόδεξαι τὸ σῶμα σὺ ἄξιον.

Καθὼς εἶπας Κύριε τῇ Μάρθᾳ, ἐγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις, ἔργον ἢ λόγον ἐπλήρωσας. ἐξ ἁδου καλίσας ὁ Λάζαρον, οὕτω καὶ ὁ δόλος καὶ ἐν τῇ ἁδῇ ἔχειται, φιλανδρῶν.

Πνευματικοὶ μὲν ἀδελφοί, καὶ συλλογισαμένοι, μὴ μὴ ἐπιλάθωμεν, ὅταν προσεύχησθε πρὸς Κύριον, ἀλλ' ὁρῶντες μὴ ὁ πάτερ, μὴ μνησθῆμεν ἡ ἀγάπης, καὶ ἐκτενώσασθε Χεῖρας, ἵνα καταπαύσῃ τὸ Πνεῦμα μου μετὰ τῷ δικαίῳ.

Ὁ Διάκονος. Ελέησον ἡμᾶς ὁ Θεός, καὶ τὰ λοιπὰ κατεῖχες.

Ὁ ἱερεὺς. Ὁ Θεός ὁ πνευματικῶν καὶ πάσης σαρκός. Μὴ τὰ δὲ τὴν ἐκφάνειν, δοξάζω, καὶ νῦν, καὶ ἀπόλυσις.

Ποιῶμεν δὲ καὶ μετανοίας ἱβ'. ὑπὲρ τῶν κοιμηθέντων ἀδελφῶν ἡμῶν. Ὅσοι ὑπάρχοντες ἐν τῇ μνήματι, λέγοντες. Ἀνάπαυσον Κύριε τὴν ψυχὴν τοῦ δούλου σου. Καὶ ἔτι ὑπάρχοντες 10 ἐν τοῖς κελίοις ἡμῶν.

Et fit dimissio. Mox lectum simul cum cadavere efferentes ad cœmeterium progredimur, Modulos proprii cantus in sæcularium funere notatos psallentes, videlicet: Quænam est vitæ voluptas: Et reliquos omnes. Usquedum vero ad cœmeterium pervenerimus, ter cadaver deponitur: Et fit Postulatio & Oratio. Sepulchrum cum attigerimus, in eo cadaver demittitur. Sacerdos vero batillo terram acceptam in crucis modum corpori supermittit, dicens. Domini est terra. Et oleum lampadis superinfundit, Modulum hunc recitans. Crucis tuæ signo benigne, perempta est mors, infernus in prædam actus est, & ab antiquo mortui resurgentes laudes tibi obtulerunt. Tibi propterea clamamus, Christe Deus, ei qui a nobis migravit, da requiem ubi lætantium habitatio est, ut in te tuam celebret Deitatem.

Atque ita tegunt, ut promore est, sepulchrum, dicentes hos modulos.

A te primo Dei manu conditum, & in te matrem omnium, o terra, jam revertentem ore aperto, suscipe: quod enim ad imaginem suam erat, Creator penes se recepit: tu vero corpus te dignum complectere.

Quod Marthæ dixisti, Domine, Ego sum resurrectio, complevisti opere dum ex inferno Lazarum revocaisti: Ita & servum tuum ab inferis eripe, humane.

Fratres spirituales, & commilitones mei, ne mei in precibus vestris obliviscamini: quin potius viso sepulchro, dilectionis meæ mementote; & ut spiritum in justorum ordines recenseat, Christum rogate.

Diaconus. Miserere nobis Deus. Et reliqua suo ordine.

Sacerdos. Deus spirituum & omnis carnis. Terminata exclamatione. Gloria. Et nunc. Et dimissio.

Humili vero corporis incurvatione demissimus nos propter Fratrem nostrum defunctum quotquot monumenta afflatus, dicentes. Da requiem Domine animæ servi tui. Atque ita ad cellas secedimus.

V A R I Æ L E C T I O N E S .

a Ὁ ἐπὶ τὸ καὶ εἰς τὴν τετραγώνου μοναχός.) Diversa est in vetustioribus Venetis residua hujus rubricæ lectio.

Καὶ ῥάπτουσιν αὐτὸν μετὰ ῥάμματος ῥασίον. εἶτα φέροντες σαραδίον, δισμῶσιν αὐτὸν ἀπ' ἀνωθεν ὁ κεφαλῆς εἰς τὸ ποδῶν, καὶ καταστυφῶσιν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ εἰς τὸ στήθος, καὶ τῶν ποδῶν μετὰ σαραδίον, καὶ τὸ λοιπὸν δισμῶσιν ἐπὶ τῶν πόδας αὐτοῦ. εἶτα κρύπτουσιν τὸ σιδηροῦν, καὶ στυφῶσιν πάντες οἱ ἀδελφοί, ποιεῖ ὁ ἐφημέριος ἐὺλογητοῖς, λέγοντες. τὸ, Τετάρτῳ. τὸ, Παναγία τριάς. τὸ, Πάτερ ἡμῶν. εἶτα τὸ ἔσπαρρον. Μὴ τὰ δὲ τὴν Πρωτόκων δικαίαν τῷ πεπλεγμένῳ. Δόξα. Εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου Κύριε, ὅπν πάντες οἱ ἅγιοί σου ἀναπαύονται. Καὶ νῦν. Ἡ μόνη ἀγνή καὶ ἄχραν-

Et consuevit eam laneo subtegmine grossiori. Producto deinde funiculo laneo a vertice ad pedes usque colligant: ita tamen ut crucem formet, super caput, super pedes, & super pedes eodem fune laneo, cujus tota residua parte pedes vinciunt. Ferreo deinde signo tacto, congregatis fratribus cunctis Benedictionem exorditur Hebdomadarius, dicuntque. Ter sanctum. Sanctissima Trinitas. Pater noster. Deinde modulum. Cum spiritibus justis perfectis. Gloria. In requie tua Domine, qua sancti omnes requiescunt. Et nunc. Sola pura & immaculata virgo. Et dicuntur usque ad finem. Tum dicit Sacer-

448. Misere nostri Deus secundum magnam misericordiam tuam.

Adhuc rogamus pro quiete animæ servi Dei N. beata memoria jugiter recolendi.

Ut illi delictum omne condonetur.

Ut Deus noster animam ejus colloquet. Misericordia Dei Cælorum regnum. Sequitur oratio. Dominum precemur.

Deus spirituum, &c.

Qui mortem conculcasti, &c.

Et elata voce hæc dicit usque ad finem. Exclam.

Quia tu es resurrectio.

Hoc pacto cadaver effertur, & in lecto sua fetetro ponitur, cantantibus cunctis, clara suaviterque resonante voce: Sancte Deus. Et. Memento Domine, ut clemens, animæ servi tui ubi, &c. Cadaver autem bis in terram deponunt, priusquam ad cæmeterium, aut Ecclesiæ vestibulum quo sepeliri debet, perveniant: & dicit Sacerdos. Misere nostri Deus, &c. Juxta ordinem superius positum, & orationem. Deus omnis carnis & spirituum: &c.

Cum vero cadaver in Ecclesiæ vestibulum aut cæmeterium fuerit deponatum: fratres voce dei distribuuntur. Accendantur vero juncta corporis cerei quatuor: ac super eo Dominus nostri Jesu Christi ponitur imago & confestim mortuum suffumigat Diaconus in modum crucis dicens. Benedic Domine: Et Sacerdos. Benedic Deus noster: & incipiunt. Ter sanctum Venite adoremus. Tertia: & psalmus quinquagesimus. Deinde canimus. Immaculatum. Psalmum 118. in unoquoque versu dicentes. Benedic tus es Domine: doce me justificationes tuas: Deinde vero illud, Manus tuæ fecerunt me, & plasmaverunt me: Deus meus, salva. Cum autem ventum fuerit ad In æternum non obliviscar: dicimus illud usque tertio. Et Sacerdos. Adhuc & iterum: & reliqua: cum exclamatione. Quia tu es resurrectio. Mox alterius chori cantor dicit. In justorum tabernaculis, in sanctorum mansionibus, quam assumpsisti animam colloca Domine. Et deinceps unicuique Versus additur. Tuus sum ego, saluum me fac. Erravi sicut ovis quem perit. Hoc quidem dicitur: & deinde rursum. Benedic tus es Domine.

πας παρδίνος. λέγονται ἰως τέλος. Εἶτα λέγει ὁ ἱερεὺς. Ἐλθέτω ἡμᾶς ὁ Θεὸς καὶ τὸ μέγα ἔλεος σου.

Ἐπὶ δὲ οὐρανῶν ὑπὲρ τῆς ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἐκ μακαρίας τῆς μητρὸς γενομένου αἰμνήσεως δούλου τοῦ Θεοῦ, ὁ δεῖνος.

Υπὲρ τῆς συγχωρηθῆναι αὐτῇ πᾶν πλημμέλημα ὅπως ὁ Θεὸς ἡμῶν πατρὶ τὴν ψυχὴν αὐτῆς. Τα ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Τὴν βασιλείαν τοῦ ὑψίστου. καὶ ἡ εὐχή. Τοῦ Κυρίου ἀνδραγαθίᾳ.

Θεὸς τοῦ Πνεύματος. Ut supra.

Ὁ δὲ θάνατος καταπατήσας, καὶ πάλ.

καλέγει ταῦτα ἰως τέλος, ἐκφώνως.

Ὅτι οὐ εἶ ἡ ἀνάστασις. Ut supra.

Εἰδὲ ἔπος αἰρεται τὸ λείψανον, & τίθεται ἐν κλίτῃ, φάλλοντων τὸ, Ἀγιος ὁ Θεὸς μεγαλοφάνως, ρεπὶ μέλους καὶ τοῦ Μνήσθῃ Κυρίου ὡς ἀγαθὸς τὴν ψυχὴν τοῦ δούλου σου. Τίθεται δὲ τὸ λείψανον ἐν τῇ γῇ δις, ἥως ἀνὰ πλάσσειν ἐν τῇ κοιμηθείᾳ ἢ ἐν τῇ νάρθηκῃ ἐν ᾧ μέλλει πεθῆναι τὸ λείψανον. καὶ λέγει ὁ ἱερεὺς. Ἐλθέτω ἡμᾶς ὁ Θεός, καὶ πάλαιπα, καὶ τὴν πατρὶν ὡς ἀνδραγαθίᾳ, καὶ τὴν εὐχὴν. Ὁ Θεὸς πάσης σαρκὸς καὶ τῶν πνεύματων.

Μετὰ δὲ ἀποκομιθῆναι τὸ λείψανον ἐν τῇ νάρθηκῃ ἢ ἐν τῇ κοιμηθείᾳ διδοται κυρία τοῖς ἀδελφοῖς. ἅπτεσθαι δὲ καὶ ἐπὶ λείψανον κυρία τέσσαρα. ἐπ' αὐτῷ δὲ αὐτῷ τίθεται καὶ ἑκὼν τὸ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. καὶ εὐθὺς θυμῷ ὁ Διάκονος ἐπ' αὐτῷ τὴν τεθνεῶτος ἀδελφῆς ἡμῶν ταυροειδῶς, λέγων. Εὐλόγησον Δίαπστα. καὶ ὁ ἱερεὺς. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν. καὶ ἄρχονται τὴν Τρισαγίον, δὲ πρὸς προσκυνησάμεν τρεῖς καὶ τὴν πεσπικόν. εἶτα φάλλοντες τὸ ἄμωρον. λέγοντες ἐν ἐκάστῃ εἰχῶ. Εὐλογητὸς εἰ Κύριε διδάξον μετὰ δαικώματα σου. εἶτα τὸ. Αἱ χεῖρές σου ποιήσαν με καὶ ἐπλασαν με, Θεμε, σῶσον, ἐὰν ἔλθωμεν. εἰς τὴν αἰῶνα οὐ μὴ ἐπιλῶν δομαί. λέγοντες αὐτὸ ἐκ τριτῆς καὶ ὁ ἱερεὺς. Ἐπὶ καὶ ἐπὶ καὶ τὰ λοιπὰ μετὰ τῆς ἐκφώνσεως. Ὅτι οὐ εἶ ἡ ἀνάστασις. Εἶτα ὁ φάλλης τῷ ἑτέρου χοροῦ λέγει. Εἰ σκλῆμαίς δεκαίων ἐν μοναῖς ἀγίων, τάξοι παροικτήριον. ψυχῶν ἡμῶν προσελάβη. καὶ καθεξῆς ἐκάστῃ εἰχῶ. Σὸς εἰμι ἐγώ, σῶσον με. καὶ τὰ λοιπὰ. μέχρι τέλος, ἡγοῦ. Ἐπὶ καὶ τὴν εὐχὴν ἀπόβατον ἀπολαλός. τὴν δὲ λέγεται. εἶτα πάλιν. Εὐλογητὸς εἰ Κύριε.

b Εν τῇ ὑμῶν τὰ ὅμματα.) Veteres codices præfigunt hunc titulum. οἱ ἀναβαδμοὶ τῆ δ' ἀπὸ τοῦ ἤχου. β. Graduales secundi Toni. Tonus secundus. c Τὴν αἰχμαλωσίαν. Ibidem. οἱ ἀναβαδμοὶ τοῦ τρίτου ἤχου. ἤχος γ'. d Ἐκ νύκτος τοῦ μου.) Titulus ibidem est. οἱ ἀναβαδμοὶ τῆ τετάρτης ἤχου. ἤχος τέταρτος. e Ἐκ τῇ θλίβεσθαι με.) Ibidem. οἱ ἀναβαδμοὶ. ἤχος πλ. α'.

f Εν τῇ οὐρανῷ τῆς.) Ibidem. ἀναβαδμοὶ. ἤχος πλ. β'. g Τὴν αἰχμαλωσίαν Σιών.) Ibidem. οἱ ἀναβαδμοὶ. ἤχος βαρύς. h Ἐκ νύκτος τοῦ μου.) Titulus ibidem est. οἱ ἀναβαδμοὶ. ἤχος πλ. δ'. i Πάντες μακαρίζομεν σε.) Legunt veteres codices.

Versus Tonus obliquus quattus. Immenſa tibi.

Immortalis, misericors, Dominator vivorum, & mortuorum, quem nunc e terra susculisti, in Monachorum sanctorum libro, ut clemens & solus humanus, describe: vana enim gloria & voluntate & delectatione in terra derelictis ad te accessit clamans. Dominator Christe, ne confundas in quo adventu servum tuum.

Στιχηρὰ ἤχος πλ. δ'. Διέπρητά σοι. Θάνατε, οἰκτίρμον, καὶ τὴν νεκρῶν καὶ τῶν ζώντων, ὁ Κύριος βυλῆσαι. Δεῖα ὅτι καὶ γῆς τῶν μετέσσης, γράφοι μοναζῶν ἐν βίβλῃ, ὡς ἱσσω λαγχνας καὶ μόνος φιλάνθρωπος. δόξαν ᾧ ματαιόφρονα, καὶ τρυφῶν καὶ ἀπόλαυσιν ἐπὶ γῆς καταλείψας προσῆλθε κραυγάζων. Δίαπστα Χεῖρ, μὴ κατακλύγῃς ἐν τῇ σὴ παρουσίᾳ. τὴν δὲ δούλον σου.

Ὁμοιον.

Ομοιον .

Επ' ὧν σὺ ζυγόν σου ὡς ἀράμην Σῶτερ, ἢ δὲ λόν σου ζυγὸν πταισμάτων ἐλευθέρωσον ἑσπλάγχνη, ἢ θείῃ χρυσοῖς ἑσπλάττει, ὅσῳς τε, ἐκ σκοτῆς λύτρωσαι, θείῃ σιν καὶ ἐπαύθῃ, ἡδονῇ τε, καὶ ἀνίσιν ὡς μισήσαντα. ἔνθ' ἀνάπαυσον κράζοντα. Δέσποτα Χεῖρ, μὴ καταχινῶς ἐν τῇ σὴ παρουσίᾳ ἢ δὲ λόν σου.

Ομοιον .

Ἰδοὺ καιρὸς οἰκτιρῶν τὸ δακρύων μνηστῆραι τῷ δὲ λῶν σου, καιρὸς τῷ βλεῖναι πρὸς καμψίαν γονάτων τε. λελυται φωνή, καὶ γλῶσσα ἡσυχασεν ἀπαύτως ἢ ἄλλῃ σα, μνηστῆρι τῷ οὐφίσει, καὶ ἡσυχῶν ἀκοιμητῶν, καὶ πυγμῶν τῷ σήθους ἐπάκουσον κράζοντα. Δέσποτα Χεῖρ, μὴ καταχινῶς ἐν τῇ σὴ παρουσίᾳ τὸν δὲ λόν σου.

Ομοιον .

Νεκρώσεις προσπαθείας, καὶ γαστρός ἐγκρατείας ἐπίσκηψαι, ξενώσεις κόσμῳ, καὶ γυμνότητι σώματος, ὅμμα σκυθρωπὸν, χεῖράν τε ὑψώματα, μὴ λάθῃ φιλάνθρωποι. πρόχης δὲ τῷ οἰκίτου σου πρὸς τὴν μοχθῆς, καὶ ἀκυσον συναγμῶν τῷ ἐπίσει ἀπαύτως βοῶντος σοι. Δέσποτα Χεῖρ, μὴ καταχινῶς ἐν τῇ σὴ παρουσίᾳ ἢ δὲ λόν σου.

Δόξα,

Ομοιον .

Ρημάτων τῶν ἐν λόγῳ μὴ μνηστῆς ἐσφαλμένῳ πατάγαθι, σαρκὸς κινήσεις μὴ εἰσάξης ἐν κρείσει σου, τύπας λογισμῶν, ἐνοίας ἀφλήματα, ὡς ἑσπλάγχνης σύγγνωμι. ὕμνων σου ὀλιδήματα, καὶ αὐτῆς παραστάσεις συγχωρῶν, τὰς ἐκλάσεις ἐπάκουσον κράζοντος. Δέσποτα Χεῖρ, μὴ καταχινῶς ἐν τῇ σὴ παρουσίᾳ ἢ δὲ λόν σου.

Καὶ νῦν.

Θωτοκίον .

Ομοιον .

Φιλάνθρωπε, οἰκτιρῶν, ἐλεῆμον, καὶ μόνε μακρόθυμε, Χεῖρ κερτά μου ἐπαράνι, ἢ ἐλλοις ἰδοὺ σοὶ πάντες προσπίπτωμι, πίσει σοὶ κράζωμι ὡς ἄνθρωπος ὑπεράγαθος, σὴς μητρὸς ταῖς δύνεισι, σὺ τὴν πάντας οἰκτιρῶν διάσωσον κράζοντας. Δέσποτα Χεῖρ μὴ καταχινῶς ἐν τῇ σὴ παρουσίᾳ ἢ δὲ λόν σου. k Καὶ ὁ ἱερὺς χορὸν λαβῶν.) Vetusti codices iidem .

k Καὶ ὁ ἱερὺς χορὸν λαβῶν.) Vetusti codices iidem .

Εἶτα θάπτῃσι τὰ λείψανον. καὶ λαβὼν ἔλαιον ὁ ἱερὺς μετὰ κανόνας ἐπιχέει ἄνωθεν τὸ λείψανον ποιῶν τύπας σταυροῦ τρεῖς λέγων καὶ τὸ, Ἀλλήλῃα τρεῖς. καὶ τοῦ Κυρίου ἡ γῆ, καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, ἀπαξ. καὶ ἔπειτα λέγει ὁ Διάκονος. Ελέησον ἡμᾶς ὁ Θεός, καὶ τὰ λοιπὰ καθεξῆς. ὁ ἱερὺς. O Θεὸς τῶν πνευμάτων.

Similis .

Servum tuum humeris jugum tuum quondam ferentem delictorum jugo libera, Misericors, moribus etiam devotis assuetum, propriamque voluntatem, delectationem, voluptatem, dissolutionemque semper fugientem e tenebris libera, & da requiem clamanti: Domine Christe ne confundas in tuo adventu servum tuum.

Similis .

Ecce nunc lachrymarum tempus, tempus, inquam, recordandi servi tui, & genuum ejus flexiones respiciendi. Vox soluta est, quievit lingua irrequiete cantans, recordare per noctes insomnis, & tussionum pectoris ejus, exaudique clamantem: Domine Christe ne confundas in tuo adventu servum tuum.

Similis .

Propensionum naturæ mortificationes, ventris moderantiam, a mundo alienationem, corporis nuditatem, oculum demissum & tristem, manuum elevationem, respice, Misericors, & ne prætereas: famuli tui doloribus attende, & audi suspiria in fide clamantis ad te: Domine Christe, ne confundas in tuo adventu servum tuum.

Gloria .

Similis .

Verborum temere in colloquutionibus lapsorum ne recorderis, Optime, carnis motus in judicium tuum ne induxeris: cogitationum species, mentisque debikum ut Clemens, condona: lapsibus inter canendum irrepentibus, vel si minus Ecclesiam frequentavit, parce: genuflexiones exaudi clamantis: Domine Christe, ne confundas in tuo adventu servum tuum.

Et nunc. Deipnæ. Similis .

Humane, miserator, misericors, qui solus longanimis es, Christe judex meus supercælestis, en tibi omnes procidimus canentes, & fide clamamus; qui vero optimus es, matris tuæ precibus, tu cunctos serva clamantes: Domine Christe, ne confundas in tuo adventu servum tuum.

Deinde sepelitur cadaver; Et Sacerdos assumpso in lampade oleo infundit super cadaver tria crucis signa formans, Et ter dicens. Alleluja. Et. Domini est terra & plenitudo ejus: mel: atque ita dicit Diaconus. Miserere nostri Deus. Et reliqua suo ordine. Sacerdos. Deus spiritum.

Nallum extat in M S. officium pro Monachis: sola est in Barberino S. Marci pro illis oratio hujusmodi.

Εὐχὴ εἰς κοιμηθέντας μοναχούς.

Oratio pro defunctis Monachis.

Δέσποτα Κύριε, ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς, ὅπως ἀπόσιτος, ὁ ὑποκτείνων καὶ ζωοποιῶν, ἀκατάγων εἰς ἄδην καὶ ἀνάγων. σὺ τῇ σὴ σοφίᾳ πλάσας ἐκ γῆς ἢ ἀνθρώπων, καὶ πάλιν αὐτοὺς εἰς γλῶσσαν ὑποτρέψας. Εὐχολ.

Dominator Domine, qui solus habes immortalitatem, lumen vere inaccessum, qui occidis & vivificas, qui deducis ad inferos & reducis. Tu sapientia tua formatum hominem e terra, in terram rursus convertis: Ell

exoratus itaque a nobis animam servi tui suscipe, & ei in sinu Abraham, Isaac, & Jacob, da requiem, justitiæ coronam, & in electorum gloria saluatorum partem illi redde: ut pro quibus in presenti mundo propter nomen tuum laboravit, abundantem mercedem in sanctorum tuorum mansionibus percipiat. Gratia & miseratione unigeniti filii tui, &c.

φεις. ἰκετεύομενος πρότερον τὸν ψυχῶν τῶ δαλου σου, καὶ ἀνάπαυσεν αὐτὸν εἰς κόλπους Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακώβ, καὶ δὸς αὐτῷ τὸν στέφανον τῆς δικαιοσύνης, τὸν μερίδα πῶν σαρκωμένων εἰς τὸ δόξαν πῶν ἐκλεκτῶν σου. ἵνα ὑπὲρ ὧν ἐκοιτίσεν ἐν τῇ κόσμῳ τούτῳ διὰ τὸ ὄνομά σου, λάβῃ πλουσίαν τὴν ἀναπόδοσιν, ἐν ταῖς μοναῖς τῶν ἁγίων σου. Χάριτι καὶ φιλευδωμονίᾳ τῷ μονογενεῖ σου Τίτῳ.

IN OFFICIUM EXEQUIARUM MONACHORUM Notæ.

ΟΤ δὲ λέγει, Non ex integro, ita ut nudetur, sed leviter aqua respergitur & abstergitur mortuus Monachus: ut commendatus a tot sæculis Ecclesiæ mos observetur. Cum religione namque Christiana orta est mortuos lavandi, vestiendi, componendi, & solemniter effunderi consuetudo (Tabitham siquidem ex primis discipulis vita perfundam lotamque, posuerunt, vestibus utique opertam in cœnaculo) invaluitque deinceps, & per totam Ecclesiam noscitur esse pervagata. De Græcis habet Eusebius sermonem, ubi laicam Alexandrinam describit lib. 7. cap. 17. τὰ σώματα τῶν ἁγίων ὑπὸ τῶν χειρῶν καὶ κόλποις ὑποκαταβαίνοντες, καθαίρουσιν τὴν ὀφθαλμῶν, καὶ τὰ σώματα συγκλινόντες, ἀποφοροῦσιν ἢ διατιθέντες ἀρσενικῶν λαβοῖς τε καὶ περιβολῶν κατακοιμῶντες καὶ τὰ ἔξω. Sanctorum corpora manibus erectis supinisque exciperunt, gremio reposerunt, occluserunt oculos, obtulerunt ora, humeros cadaveribus supposuerunt, decubitus occurrerunt, amplexi sunt, osculati sunt, accurate laverunt, feralibusque involucribus etiam ornauerunt, &c. Apud Latinos quoque; viguisse si non exempla quotidiana demonstrant, nullum antiquorum testimonium huic veritati confirmandæ sufficiat.

2. Εἰ μὲν ἱερὸν, εἰ δὲ ἐκκλησίαν. Mortuus Sacerdotum corporibus propinquior ad altare conceditur accessus, quam cuiusdam Laicorum fratrum plebe: indicat id Dionysius de Ecclesiæ Hierarc. cap. 7. Εἰ μὲν ἱερατικῆς ἐγγύτητι τῆς εὐχαιρίας, ἐπὶ τῷ ὁρῶν τῷ θεῷ δυσιασεύει κατακλινῶν αὐτὸν, ἀπέρχεται δὲ πρὸς θεὸν εὐχῆς, καὶ εὐχαριστίας εἰς τοὺς εὐαγγελιστοὺς, καὶ τῷ ἱερῷ λαῷ κατέτιτακτο παρὰ τὸ ἱερὸν ἱερατικὸν κατακλινῶν, πρὸ τῆς ἱερατικῆς ἱστορίας. Deposito ante sacrum altare mortuo, si tamen sacro Sacerdotum charactere fuerit insignitus, statim Deum exorat Pontifex, etque gratias agit: si autem sanctis Monachis, sanctæ plebi annumeratus erat, cum ad venerationem dignum sacrarium collocat, ad Sacerdotum introitum. At ne quis existimet, ad altaris radices Sacerdotum corpora, Laicorum vero Monachorum, vel sæcularium, in medio chori, dum officium sepulture peragitur, collocari: observandum ex Pachymere, τὸ ἐπὶ τῷ ὁρῶν τῷ θεῷ δυσιασεύει intelligi de loco e regione altaris, quem πύλος Eucharistii dicit esse τὸ μέσον τῆς ναοῦ, templi medullium: per τὸ μὲν ἱερατικὸν vero, vocibus augustis oblique Dionysius utens, ipsam Ecclesiam, imo ipsum ναὸν καὶ vestibulum intelligit, ait Pachymeres εἰ δὲ μοναχός, εἰ δὲ πύλος ἐκ τῷ ἱερῷ λαῷ παρὰ τὸ ναὸν κατακλινῶν. Si vero Monachus est aut fidelis quispiam e sancta plebe, in vestibulo eum reclinat: τὸ δὲ πρὸ τῆς ἱερατικῆς εὐχαιρίας, δηλοῖ ὅτι ἐπὶ τῷ ὁρῶν τῷ θεῷ δυσιασεύει. Illud vero ante Sacerdotum ingressum, manifestat emortui corpus debere ad psallentium pedes jacere.

3. Ο κανδήλα πύλος.) Κανδήλα non est candelæ, ut vocum affinitate delusus Meursius interpretatur: neque vās cuius est usus in liturgia. Quoddam enim sit illud vās, Theologus Batavus edisserat? sed lampas est vitrea in qua adjecto oleo lumen fovetur: unde &c. intelligimus illud Epiphaniæ contra Meletianos κατέχει κανδήλαν lampadem confringere. Exinde quoque est κανδήλα πύλος, non a candelis, ut paris erroris coloris Gretserus ait, sed a lampadibus accendendis, qui sacro διαβάσει, non sacre scripturæ, sed priorum sermonum & homiliarum lectore, σὺ ἐκκλησίας Ecclesiæ præfecto subicitur: idemque quia κρύει τὰ σημεῖα signa pulsai, recte λαοσυμμάχης audit, & populi in Ecclesiam congregandi curam gerit.

4. Κρούει τὰς βαρίας ἐπὶ τὸ σιδῆραιον.) Tardius a Græcis admissio campanarum usus, lignis oblongis, vel metallicis laminis istis, populum quondam ad Ecclesiam convocabant: illisque etiamnum hodie quantum patitur Turcarum tyrannis, utuntur. Λαοσυμμάχους itaque, vel campanis, (in locis nimirum desertis, & a Turcarum animas sono deterri arbitrantium auditu semotis) vel signis ligneis (ea vocant σήμαντρα perticæ e ligno oblongas, & quadras, quæ variis locis malleolo percussæ varios edunt sonos) & tandem σιδῆραις & χαλκοῖς, id est, laminis ferreis vel æreis, mollior recurvis, & e catenis ad portam vestibuli hinc inde, ubi nos campanarias turres ædificamus, suspensis; atque in illis ἐπὶ τὸν σιδῆραιον, vel ut alii correctius legunt ἐπὶ τὸν σιδῆραιον κρούει ὁ κανδήλα πύλος.

5. Τὰς βαρίας.) Interpolati longo spatio soni, & tædio lugubrique mora in signis percussis, sunt κεκρυμμένοι βαρίας. Signorum autem sicut & sonorum in crepitaculis sive ligneis sive metallicis editorum, hæc tria genera statuit Balsamon meditato de illis composito, quod est ultimum lib. 7. Juris Græcor. τὸ μικρὸν, τὸ μέγα, καὶ τὸ σιδῆραιον, πρῶτον, τὸ μέγα & ferream, τὸ μικρὸν, sic διὰ σπασμῶν μικρῶν, καὶ οἷον ταπεινότητος καὶ σκοτεινῆς. Per signum exiguum & quasi humiliter & obscurius, antiquæque prophetias designat, & futurorum simulachra, quorum plurium evolvuntur in laudibus maculæ, quibus illud audiri solet, τὸ μέγα, ut resonans & late per aerem delatum, Evangelii sonus est, inquit ille, terram omnem peragrans: χάρων δὲ τὸ σιδῆραιον Εὐαγγελίων ἀνακηρύξας, καὶ λαοὺς πανταχῶς βιβλίων ἱερῶν ἀναγνώσας, καὶ τῆς δόξης καὶ λαοῦ τῶν ἀποστόλων, τὸ μέγα σημαντήριον εἴρηται. Propter divinatorum Evangeliorum prædicationem, & sacra reliquorum ad conventus publicos pertinentium librorum lectionem, & propter universum simpliciter sanctæ urbis civis (id est S. Sabæ Hierosolymitani) ordinem, magnum signum inventum est. Quod autem sit ὁ χαλκὸς σημαντήριον æreo crepitacula futurum nobis iudicium & tubam mortuos e monumentis ad majorem conventum evocaturam præfigurat. Campanarum porro receperant usum Græci, ex quo, ab Urbo Patriaciaco Venetorum Duce missas anno 895. Michael Imperator in pretio habuerat, & in turri ad S. Sophiam extructa collocarat; qui locus nunc Turcis est sacerrimus postquam dejectione turris illius fastigio, prophanus sacerorum suorum mystes, celebrata ibidem suo more Dei potentia in urbis Regiæ expugnatione & direptione Mahumeticis ricibus locum illum, & sanctam majorem Ecclesiam fecit consecratam. Cæterum pluribus in locis, solis ligneis crepitaculis ex alto vel ad Ecclesiæ portam pulsus, populum hodie ad sacra Græci convocat, quorum usus ex eo demonstratur antiquissimus, quod de illo Concilium septimum A.D. 4. mentionem fecerit, his verbis. φέρει γὰρ καὶ τὰ ἐν Καισαρίᾳ γινόμενα ὑπὸ τῶν ἁγίων τὸ δυνάτον ἐκφορῶντες πλουσίαν αὐτὰς ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλει, τῇ ἀγίᾳ λυχνίᾳ γνωστὸν γέγονε πᾶσι τῇ πόλει, καὶ ὑποσώσης μεγάλῃς πληθύνει, πάντες ἀναστάντες τὰ ἐν ἱερῇ εὐχῇ σημεῖα πάντες σωτηριοὶ θύσαντες πάντες, ἐν τῇ παροῦσῃ καὶ τῇ μελλούσῃ ἐκκλησίᾳ τῆς πίστεως. Hæc vero ea quæ Casarea Palestinae contigerunt (in S. Anastasii Monachi apud Persas Martyrio coronati reliquiarum deportatione) præut statuerit, enarramus: Vicinis jam sacris reliquiis rei fama per civitatem increbuit: unde & lætitia perfusi omnes & gaudia

excelsi, sacra ligna tangentes, in venerando templo
Deiparæ Novæ nuncupato congregati sunt.

6 Στιχολογείται ἡ πρώτη σάσις.) Ut in funeribus
Psalmi decantentur, Christiana traditio est, scri-
bente Hieronymo in vita S. Pauli. Prolato foras
corpore, Hymnos quoque & Psalmos, de Christiana
traditione decantant Antonius, &c. eosque Diony-
sius vocavit λαμικῶν λογίων ψδὰς cantus Psalmo-
rum veteris compositos.

7 Αρχόμεθα ἡ ἀντιφωνῶν.) Antiphona hic dicta, vo-
cantur in aliis codicibus ἀναβαδμοί, ut ex Gradua-
lium verbis compositæ.

8 Βασιλικὴς ὑπὸ γράμματος.) Alludit ad morem quo
Imperatores litteras, mandata, placitaque sua
ἐν ῥοδῶν γράμμασι tubis chataceteribus parabant &
obsignabant: de quo, si Deus jubeat, alibi plura
observabimus.

9 Γῆ χαρούσα.) Cadaveris in terram resolutio
communione Ecclesiasticæ Græcis post mortem
signum existit: hanc jubet Ecclesia de spiritus salu-
te confisa vel quasi certior facta. Consulatur ad hu-
jus dicti plenioris notitiam oratio solvendo ab
excommunicatione defuncto perlegenda.

10 Ἐν τοῖς κελίοις.) Latina vox est, Cella, a ce-
lando, sive abscondendo deducta, quam Monachi
speluncis, antris & latibulis assueti, sibi propriam
fecerunt: de quibus Sozomenus lib. 6. cap. 31.
τόποι ὀνόματι κελία, ἐν ταῖς δὲ σораδῶν ἐστὶ μοναχικά

οἰκήματα πολλά, καὶ ὁ ἕκαστος τούτων ἔλαχε ἀποστοχίας.
Locus, (in Ægypto) cui Cellia nomen. In eo sunt
Cellæ Monachorum permultæ sparsim posite, qua de
causa hoc nomen habuit. Et Palladius in Lausiaca
cap. 69. τὰ κελία ἐκ διαστήματος ἔχουσι, ὥς καὶ μὴ δια-
γνωρίζονται πόρρωθεν ὑφ' ἑτέρου, μηδὲ ὁρᾶσθαι ταχέως,
μηδὲ φωνῇ ἀπακούειν. Habent Cellas magno inter se
intervallo disjunctas, ut nullus possit procul digno-
sci ab altero, neque cito videri, nec vox audiri
possit: etiam vocavit Palladius idem cap. 18. καὶ
τὸ τελίσαι τὴν κελίαν, ἐν αὐτῇ οἰκῆσαι. Postquam ab-
solvit Cellam & in ea habitavit. Et infra. καὶ ἀνοίξας
τὴν θύραν τῆς κελίας & portam Cellæ ἀπενεῖκε, &c.
Sive κελίον autem sive κέλλαν dicas: non potuit
ita Monachorum propria fieri, quin Patriarchæ &
Imperatores Orientis intimam Palatii sedem quam
incolebant, κελίον, Monachorum devotionem
imitati, vocaverint. Nil mirum idcirco si priva-
tas cujuscumque Monachi in Cœnobiis domun-
culas ordine continuo per gyrum inter se conti-
guas κελία hodierna die nuncupant condita in
illarum medio amplissima area; in cujus iterum
spatio medio, ad instar insulæ, nulli ædificio con-
junctæ, erecta est Ecclesia; negatoque propterea
mulieribus in Monasteria virorum ingressu, nec
in hujusmodi Ecclesias pedem licet umquam in-
ferre.

Α Κ Ο Λ Ο Υ Θ Ι Α

ΝΕΚΡΩΣΙΜΟΣ ΕΙΣ ΙΕΡΕΑ

πλοῦσι πάντα.

OFFICIUM FU-

NEREUM IN SACER-

dotem vita functum.

2 **Ε**ΠΕΙΔΑΝΤΙΣ ἡ ἱερέων ἐκδημῆσι πρὸς Κύριον
ἀπέρχονται 2 ἑοῖς ἱερεῖς, καὶ καταβιβάζουσιν
αὐτὸν τῆς κλίνης, καὶ τιθέντες ἐπὶ τῇ γῆς ἐν-
μαθίον. καὶ ἐπεὶ ὁ δὲ λείπει γυμνῶν πα-
ρὰ ἡ ἱερέων 3 ἀποσπογγίζουσιν αὐτὸν 4 μετὰ ἐλαίου
καθαροῦ. εἶτα ἐνδύουσιν αὐτὸν 5 τὰ εἶδη ἱμάτια.
6 εἶτα τὴν ἱερατικὴν στολὴν ἀπασαν, καὶ 7 σκεπά-
ζουσιν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ μετὰ τῷ αἵματι. καὶ τιθέ-
ουσιν τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον ἐπάνω αὐτοῦ. εἶτα ἀπέρχον-
ται οἱ ἱερεῖς, ἐνδεδυμένοι τὰς ἱερατικὰς στολὰς. ὁ δὲ
προεστὼς, ποιεῖ ὡλογητόν. Τὸ Τερισάγιον. Παναγία
Τελέα. Πάτερ ἡμῶν. Ὅτι σὺ εἶ. Μετὰ πνεύμα-
τος δικαίων πεπαιγμένων. Στίχος. Τῷ Κυρίῳ ἡ γῆ
καὶ. εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου Κύριε. δόξα. Σὺ εἶ ὁ
Θεὸς ἡμῶν καὶ νῦν. Ἡ μόνη ἀγνή καὶ ἀχραστός. εἶτα ὁ Διά-
κονος μνημονεύει. καὶ ὁ ἱερεὺς τὴν εὐχὴν. Ὁ Θεὸς ἡ
πνευμάτων καὶ. Ὅτι σὺ εἶ ἡ ἀνάστασις καὶ ἐνδύει αἰρω-
σιν οἱ ἱερεῖς τὸ λείψανον, καὶ φέρουσιν αὐτὸ ἐν τῇ νάρθη-
κι τῷ ναῷ, καὶ τιθέντες τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον ἐπάνω αὐ-
τοῦ, ὡς προείρηκα, καὶ τὰ 8 μακάρια σταυροειδῶς μετὰ
λαμπάδων, καὶ ἀρχεται ὁ ψάλλτης τῷ Λώμῳ. εἶτα
μνημονεύει ὁ Διάκονος. καὶ ἡ εὐχή, καὶ ἡ ἐκφώνησις.

Εἶτα 9 τὰ Εὐλογητάρια.

ἡχος. πλ. α'.

Τῶν ἁγίων ὁ χορός. Ὁ παλάμην μὴ ὄπην. Εἰ-
κὼν εἰμὶ τῆς. Οἱ δ' ἀμνὸν τῷ Θεῷ. Οἱ τὴν ὁδὸν ἄ-
σιν. Ἀνάπαυσον ὁ Θεὸς τὸν δούλόν σου. δόξα. Τὸ
τελαμπερὲς τῆς μιᾶς. Καὶ νῦν. Θεοτοκίον. Χαῖρε σε-
μὴ ἡ Θεὸν σαρκὶ τεκῆσα. Ἐπεὶ καὶ ἐν εἰρήνῃ. Ἐπεὶ
δόμειδα ὑπὲρ μακαρίας. Καὶ ὑπὲρ τῆ συγχωρηθῆναι
αὐτῇ. Ὅπως Κύριος ὁ Θεός. Τὰ εἶπεν τῷ Θεῷ.
Ὅτι σὺ εἶ ἀνάστασις. Εἶτα τὸ ἑσπέραιον. Ἀνάπα-
υσον Σωτὴρ ἡμῶν.

Eusbel.

ΑLiquo e Sacerdotum numero ad Dominum
migrante, tres alii Sacerdotes conve-
niunt, eum e lecto deposituri, & super ter-
ram in stercora demissuri. Cum vero corpus nu-
dum a Sacerdotibus lavari nefas sit, oleo puro
illud abstergunt, & mox consuetis illud ami-
ciunt vestibus: tum vero Sacerdotali ornatu
superinduunt, operta tamen ejus facie calicis
velo, & sacro ei Evangelio superimpositio.
His peractis Sacerdotes illi, sacris vestibus
assumptis progrediuntur, & Praefectus a bene-
dictione officium auspicatur. Ter Sanctus.
Sanctissima Trinitas. Pater noster. Quia
tuum est. Cum spiritibus justis perfectis.

Versiculus. Domini est terra &. In re-
quiem tuam Domine. Gloria. Tu es
Deus noster. Et nunc. Sola pura & illi-
bata. Tum Diaconus defuncti memoriam a-
git: & subdit Sacerdos orationem. Deus
spirituum &. Quia tu es resurrectio. Et
confestim extollunt cadaver Sacerdotes, &
ad templi vestibulum efferunt, & sacrum,
prout praemissum est, Evangelium ei super-
imponunt, & circum circa in modum cru-
cis candelabra. Tum Cantor Psalmum, Beati
immaculati, incipit: & memoriam agit Dia-
conus, subditurque oratio, & in ejus sine ex-
clamatio.

Deinde Benedictiones.

Tonus obliquus primus.

Sanctorum chorus. Qui manu e non exi-
stentibus. Imago sum. Agnus Dei. Angu-
stam viam. Da requiem Domine servo tuo.
Gloria. Trifulgidum unius. Et nunc. In
Deiparam. Salve veneranda quæ Deum
carne genuisti. Adhuc & iterum in pace.
Adhuc rogamus pro beatitudine. Et ut
ei condonetur. Ut Dominus Deus. Mi-
sericordias Dei. Quia tu es resurrectio.

LII ij

Deinde Modulus . Da requiem Salvator noster . Gloria . Et nunc . E virgine ortus . Deinde graduales . Toni obliqui secundi . In cælum oculos meos . Tum propositum . Tonus obliquus secundus . Beata via qua progreditur . Versiculus . Convertite anima mea in requiem . Apostolus . Fratres nolumus vos ignorare . i . Thess . c . 4 .

Quere Feria quinta secunde hebdomadis . Evangelium secundum Joannem .

Mox Diaconus . Dominum precemur . Et Sacerdos Orationem .

Dominator Domine Deus noster , solus immortalitate præstans , lucem habitans inaccessam , qui mortificas & vivificas , deducis ad inferos & reducis : tu sapientia tua hominem formatum repetito animæ debito in terram convertis . Te rogamus ideo suscipe servi tui animam , & in sinibus Abraham , Isaac & Jacob , justitiæ corona , salvandorum parte ei donata , ad electorum tuorum gloriam , & requiem cum transfer : ut laborum propter nomen tuum toleratorum uberem in sanctorum tuorum mansionibus mercedem accipiat . Gratia & miserationibus .

Seffio . Tonus secundus .

A cognitione mea hodie dividor , & ad te solum peccati expertem confugio : in tabernaculi iustorum cum electis tuis requiem præbe .

Tum vero dicimus vigesimum secundum Psalmum .

Dominus regit me & nihil mihi deerit . Alleluja , Alleluja , Bis . Et reliqua Psalmi , adjuncto uniuscujusque versus finis , Alleluja .

Post hæc dicitur præsens Modulus . Tono secundo .

Quandoquidem cuncti ad idem tendimus diversorium , & communem lapidem subibimus , nec aliud paulo post nisi pulvis erimus , a Christo requiem defuncto huic exposcamus : hujusmodi etenim vita nostra est , Fratres , ut hic in terra velut ludus cernatur ; ut e nihilo enascamur , mox nati e vivis tollamur . Somnium itaque minime consistens , flatus irrevocabilis , avis transeuntis volatus , navis quæ nullo vestigio mare pererrat , fumus . Aeterno Regi propterea clamemus : Domine interminatæ tuæ beatitudinis illum confortem redde .

Propositum Apostoli .

Beatus quem elegisti .

Ad Romanos Epistola . Cap . 5 .

Fratres . Sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit , & per peccatum mors , &c .

Finis .

Ita & gratia regnet per justitiam , per Jesum Christum Dominum nostrum .

Evangelium ex Joanne : Cap . 5 .

Dixit Dominus venientibus ad se Judæis . Pater meus usque modo operatur . Require illud Feria quarta secunde hebdomadis .

Deinde Diaconus dicit .

Dominum precemur .

Gratias tibi , Domine Deus noster , agimus , quia tui solius immortalis vita , gloria incomprehensa , humanitas inaudita , & regnum est interminatum , & apud te personarum acceptio non habet locum : omnibus enim

Δόξα . καὶ τιμὴ .

Ο ἐκ Παρθένου ἀνατείλας . Εἶπα τὸς ἀναβαθμῶς & πλ . β' . ἦχος . Εν τῇ ὑμῶν πύξιν τὸς ὀφθαλμοῦς μου . Εἶπα προκείμενον . ἦχος . πλ . β' . Μακαρία ἡ ὁδὸς τῷ πορεύεται . Στίχος . Επίστρεψον ψυχὴ μου εἰς τὴν . Ο Ἀπόστολος . Ἀδελφοί ὁ θεὸς ὁμοῦ ὑμᾶς ἀγαποῖν .

Ζήτει τῇ ε' . τῆς β' . ἑβδομάδος .

Τὸ Εὐαγγέλιον καὶ Ἰωάννου .

Εἶπα ὁ Διάκονος . Τοῦ Κυρίου διηδῶμην .

Καὶ ὁ Ἱερὺς & εὐχλῷ .

Δεῶντα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν , ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν , φῶς οἰκῶν ἀπόροισιν , ὁ ἀποκτείνων καὶ ζωοποιῶν , ὁ κατὰ γὰρ εἰς ἄδου καὶ ἀνάγων . Σὺ τῇ σοφίᾳ ἐπλασας τὸ ἄνθρωπον , καὶ πάλιν εἰς γλῶσσαν αὐτοῦ ὑποσέφεις , τὸ τῆς ψυχῆς χρέος ἀπαιτῶν . σὲ ἱκετεύομεν , ἀποσδέξαι τὴν ψυχὴν τὴν δέλωσεν , καὶ ἀνάπαυσον αὐτὸν εἰς τὴν κόλπον Ἀβραάμ , καὶ Ἰσαὰκ , καὶ Ἰακώβ , καὶ δὲ αὐτῷ τὸ σῖτον τῆς δικαιοσύνης σου , καὶ μερίδα τῆς σωζομένων εἰς τὴν δόξαν τῆς ἐκλεκτῆς σου . ἵνα ὑπὲρ ὧν ἱκοπίασεν ἐν τῇ κόσμῳ τῷ τῷ διὰ τὸ ὄνομά σου , λαβὴν πλεσίαν τὴν ἀνταπόδοσιν ἐν ταῖς μοναῖς τῆς ἀγίων σου . Χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς .

Κάθισμα . ἦχος . β' .

Σήμερον χωρίζομαι ἀπὸ τῆς συγγενείας μου , καὶ πρὸς σὲ καταφεύγω τὸ μόνον ἀναμάρτητον ἐν σκηναῖς τῆς δικαίῳς καὶ τῆς ἐκλεκτῶν σου ἀνάπαυσον .

Εἶπα λέγομεν τὸν καὶ . ψαλμὸν .

Κύριος ποιμαίνει με , καὶ ἐδίδου με ὑπερήσει . ἀλληλῆϊα . ἱκ β' . καὶ τὰ λοιπὰ τῶ ψαλμοῦ κατ' ἕκαστον εἶχον τὸ ἀλληλῆϊα .

Εἶπα τὸ παρὲν ἑσπέραιον , εἰς ἦχον β' .

Επειδὴ πάντες πρὸς τὴν αὐτὴν κατεπειγόμεθα μόνῳ , καὶ τὸ αὐτὸ ὑποδυσόμεθα λίθον , καὶ αὐτοὶ κόνις μετ' ὀλίγον ἐσόμεθα , τῇ μετὰ ἀντι τὴν ἀνάπαυσιν παρὰ Χερσὶ αἰτησώμεθα . Τοιοῦτος γὰρ ἡμῶν ὁ βίος ἀδελφοί , τῷ ἐπὶ γῆς παύσιον ἐκ ὄντας γενέσθαι , καὶ γινόμενες ἀπεριθλῶναι . ὁρᾷς ἡμῶν ἐκ τῆς ἰσάμηνον , φύσημά τι μὴ κρατούμενον , πῶς ἡμῶν παρέρχοντο , καὶ ἐπὶ θαλάσσης ἵχους ἐκέχουσιν . Διὸ βοήσωμεν τῇ ἀθανάτῳ βασιλεῖ . Κύριε τὸ ἀτελεύτητον σε μακαριότητος κατὰξίωσον αὐτόν .

Προκείμενον τῷ Ἀποστόλῳ .

Μακάριος ὁ ἐλπίς .

Πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς .

Αδελφοί . ὡς περὶ δι' ἐνὸς ἀνθρώπου ἡ ἀμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθε . καὶ διὰ τῆς ἀμαρτίας ὁ θάνατος .

Τέλος .

Οὕτως ὡς ἡ χάρις βασιλεύσει διὰ δικαιοσύνης εἰς ζωὴν αἰώνιον , διὰ Ἰησοῦ Χερσὶ τῷ Κυρίου ἡμῶν .

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς καὶ Ἰωάννου .

Εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τοὺς ἐληλυθότας πρὸς αὐτὸν Ἰουδαίους . ὁ πατήρ μου ἐργάζεται .

Ζήτει τῇ δ' . τῆς β' . ἑβδομάδος .

Εἶπα ὁ Διάκονος . Τοῦ Κυρίου διηδῶμην .

Ετῆς ἐμὴν σοὶ Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν , ὅτι σὺ μόνον τὸ ζῆν ἀθάνατον , καὶ ἡ δόξα ἀκατάληπτος , καὶ ἡ φιλανθρωπία ἀφαιτος , καὶ ἡ βασιλεία ἀδιάδοχος , καὶ ἐκ ἐστὶ προσωποληψία παρὰ σοὶ . πάντες γὰρ ἀνθρώποι .

ποις τὸ κοινὸν τῆ βίαι τῆς ζωῆς, τῆ ὁρῆς τῆ βίαι πληρωθέντος. διὸ ἰκετεύομεν σε Κύριε, τῆ δούλοισι καὶ συλλειτουργοῖς ἡμῶν γινώμενοι, τῆ δόξης, τῆ ἐλπίδι ἀναστάντος ζωῆς αἰωνίου κοιμηθέντες, ἐν κόλποις Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ ἀναπαύσονται καὶ ἡσυχίαν ἐπὶ τῆς γῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ λειτουργοῖν αὐτὸν κατίστας, ὥστε καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ σου θυσιασθεῖν ἀνάδειξον Κύριε. ἐπὶ ἀνθρώπων πνευματικῇ ἀξίᾳ κατακοσμήσας, ἐπὶ ἀγγέλων τῆς δόξης ἀκατάρακτον προσδύξαι. αὐτὸς ἐπὶ τῆς γῆς τὴν ζωὴν αὐτῶν ἐδόξασας, αὐτὸς καὶ τὴν ἐξοδὸν τῶν βίαι αὐτῶν ἐν τῇ εἰσόδῳ τῆς ἀγίας σου δικαίων τὸ πνεῦμα αὐτῶν μετὰ πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνός σοι δωρησάντων συνκρίνῃ σου. Ὅτι σὺ εἶ ἡ ἀνάστασις ἡ ζωὴ.

Ἀντίφωνοι α'. Τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. Ἀλληλούια. ἐκ β'. καὶ τὰ λοιπὰ τῷ ψαλμοῦ. δόξα. Ἀλληλούια.

Καὶ νῦν. Ἀλληλούια.

Τροπαιεύον. ἤχος β'.

ΕΝ πίστει, καὶ ἀγάπῃ, καὶ ἐλπίδι, καὶ πραότητι, καὶ ἀγνείᾳ, καὶ ἐν τῇ ἱερατικῇ ἀξιώματι ὡσεὶ βῶς δέσπορας ἐσθίοντες. διὸ σὺ ὁ προαιώνιος Θεός, ὃ καὶ ἐδούλωσας, αὐτὸς κατατάξαι τὸ πνεῦμά σου, ὃς πᾶν φαντασθῇ τερπνῇ, ἵνα οἱ δίκαιοι ἀναπαύονται. ἐν τῷ τῷ καὶ παρὰ Χριστῷ τῇ κρείσσῃ τῷ ἀφῇ καὶ τὸ μέγα ἔλεος.

Κάθισμα. ἤχος πλ. α'.

Γινώσκεις ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὅτι ἐν ἀμαρτίαις ἐγενόμθα. διὸ σε ἰκετεύομεν, πᾶν μίσησάντα ἐξ ἡμῶν ἀναπαύσαι, παρορῶν ὡς ἀγαθὸς τὰ πλημμελήματά, ὡς ἀνθρώπος θνητὸς ἐν βίᾳ ἱσχυρῇ, ἀρισβείαις τῆς Θεοτόκου μόνη φιλάδραστε.

Προκείμενον.

Μακάριος ὁ ἐξελέξω.

Στίχος. Καὶ τὸ μνημόσυνον.

Πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς.

Αδελφοί, γνωρίζω ἡμῖν τὸ Εὐαγγέλιον ὁ ὁδηγὸς ἡμῶν ὁ καὶ παρὰ Χριστῷ τῇ κρείσσῃ τῷ ἀφῇ καὶ τὸ μέγα ἔλεος.

Τέλος.

Εἴτε δυνάτω, εἴτε ἐκείνοι. ὥστε κηρύσσομεν καὶ ὥστε ἐπιστῶντες.

Ἀλληλούια. Μακάριος ὁ ἐξελέξω.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς καὶ Ἰωάννου.

Εἶπε ὁ Κύριος πρὸς τὰς πεπιστωκότας πρὸς αὐτὸν Ἰουδαίους. ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς.

Ζήτην τῇ δ'. πρὸς γ'. ἐβδομάδος.

Εἶτα ὁ Διάκονος.

Τοῦ Κυρίου διηκώμενος.

Καὶ ὁ ἱερεὺς τῷ ὡχλῷ.

10

Κτενὴ δυνάμις, ἡ τῶν θλιβομένων παραμυθία, καὶ τῆς περὶ τοὺς παρὰ κλησὶς καὶ πένθους τῶν ἐν ὀλιγοψυχίᾳ ἀντίληψις ὑπάρχων, τῆς τῆς πίστεως καὶ κοιμηθέντος συνελθόντος τῇ σὺ ὡς λαγὺ καὶ παραμυθίας, πᾶν ἄλλος ἐγκρίμενος ἐν καρδίᾳ αὐτῶν θρασυπρόσως, καὶ τῆ δούλοισι, τῆ δόξης, ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως ζωῆς αἰωνίου κοιμηθέντες ἐν κόλποις Ἀβραάμ ἀναπαύονται.

Ἀντίφωνοι γ'. Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου Κύριε τῶν θλιβομένων. Ἀλληλούια. δὲς.

Καὶ παρὰ τῆς τοῦ λοιποῦ τῷ ψαλμῷ.

hominibus communes terminos exacta vita constituit: Rogamus te propterea, ut scilicet tuo comministro nostro in spe resurrectionis aeternae vitae defuncto, in sinibus Abraham, Isaac, & Jacob, requiem praebes: & sicut in terra Ecclesiae tuae Sacerdotem illum praestitueras, sic & super homines spirituali dignitate ornatum in altari tuo caelesti commonstra, & cum Angelis gloriae, indemnatum suscipe. Tu vitam ejus in terris summo honore conddecorasti, tu & in exitu ejus, in sanctorum & iustorum tuorum introitu, spiritum ejus cum omnibus qui a saeculo tibi placuerunt annueneras. Quia tu es resurrectio & vita.

Antiphonum primum. Domini est terra, & plenitudo ejus. Alleluja. Secundo dicitur: tum reliqua Psalmi.

Gloria. Alleluja.

Et nunc. Alleluja.

Modulus. tonus secundus.

IN fide, & dilectione, & spe, & mansuetudine, & simplicitate, & Sacerdotali dignitate devote eluxisti, aeterna memoria conddecorande Frater, Deus propterea qui est ante saecula, & cui obsequutus es, spiritum tuum in lucido & jucundo loco, ubi sancti requiescunt, collocabit, & in judicii remissionem & amplam misericordiam a Christo consequeris.

Sessio. Tonus obliquus primus.

Nosti, Deus noster, quia in peccatis nati sumus: rogamus ideo ut defuncto des requiem, & ut bonus ejus peccata quae ut mortalis homo commisit, minime respicias: intercessionibus Deiparae, qui solus clemens es.

Propositum.

Beatus quem elegisti.

Versiculus. Et memoria ejus.

Ad Corinthios Epistolae Pauli lectio.

Cap. 15.

FRATRES: Notum vobis facio Evangelium quod praedicavi vobis, quod & accepistis.

Finis.

Sive enim ego, sive illi: sic praedicamus, & sic credidistis.

Alleluja. Beatus quem elegisti.

Evangelium ex Joanne. Cap. 6.

Dixit Dominus credentibus in se Judaeis. Ego sum panis vitae.

Quere Feria quarta tertia hebdomadis.

Deinde Diaconus.

Deinde precemur.

Et Sacerdos Orationem subjungit.

DOmne virtutum, afflictorum solatium, lugentium levamen, & omnium animodepressorum auxiliator, his qui luctu ob mortuum praesentem affliguntur consolationem praebe, insitum cordis dolorem mitiga, & servum tuum N. in spe resurrectionis vitae aeternae in sinibus Abraham requiem adipisci concede.

Antiphonum secundum.

Quam dilecta tabernacula tua, Domine virtutum! Alleluja. Bis dicitur.

Et deinceps Psalmi reliqua.

Lil iij

Deinde Modulus. Tonus obliquus 2.

Fratres mei dilecti, ne mei obliviscamini cum Deum laudatis: sed amoris & affectus mei mementote, societatis præteritæ recordemini, & rogate Deum, ut mihi cum iustis requiem concedat.

Modulus. Tonus obliquus secundus.

Reptentinus mihi supervenit interitus, & a familiaribus hodie me divisit: sed tu qui me migrare iussisti, Christe, in refrigerii locis, mihi requiem concede. Miserere nostri, Domine, miserere.

Misericordiz portam.

Propositum. Anima ejus in bonis.

Versiculus. Ad te clamabo.

Ad Romanos Epistolę Pauli lectio.

Cap. 6.

Fratres. Christus resurgens ex mortuis. Alleluja. Beatus vir.

Evangelium ex Joanne. Cap. 6.

Dixit Dominus venientibus ad se Judæis. Hæc est voluntas Patris qui misit me.

Quere Feria quarta tertie hebdomadis.

Deinde Beatitudines Tono 2. hoc pacto.

In regno tuo memento. Beati pauperes spiritu. Beati mites. Beati qui lugent.

Beati qui esuriunt. Beati misericordes.

Adam quidem vitæ fructu degustato, e Paradiso exulavit: latro vero in cruce pendens, & te professus Deum, Paradisi factus est incola: nos ideo tua passione salvati, latronem imitati in fide clamamus: Memento etiam nostri, cum veneris in regnum tuum.

Beati mundo corde.

Pulvere e terra assumpto, corpus mihi Creator consilio divino efformavit, & statu vitæ feraci, sanctoque mandato, mihi animam inspiravit: unde & peccati corruptioni turpiter subactum, summa misericordia evocasti, Benigne; sed & ei quem e vivis sustulisti, cum sanctis tuis da requiem.

Beati pacifici.

Timendum omnino tremendumque spectaculum, anima a corpore separata, exhibetur: illa quidem lugubriter discedit, corpus vero terræ traditum, occultatur. Unde & nos finis exitu cognito, Patrem cum lachrymis præveniamus, clamantes.

Memento etiam nostri, cum veneris in regnum tuum.

Beati qui persecutionem.

Quid me tantopere lugetis homines? Quid frustra turbamini? Cunctis edicit, qui nos a sæculo evocat: mors omnibus requies, & somnus facta est. Unde & job vocem audiamus, dicentis: Mors homini requies est. Sed & ei quem assumpsisti, cum sanctis tuis da requiem.

Beati cum vos exprobraverint.

Commutationem in melius disflucide edocens sapientissimus Paulus præpunciavit, quod mortui resurgent incorrupti, nos quoque divino jussu immutabimur: unde & horrende tuba illa insonabit, & a sæculo dormientes exci-

Et ita tropæion, ἦχος πλ. β'.

Ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, μὴ με ἐπιλαθῆτε ὅταν ὑμῖν τι ῥέξω. ἀλλὰ μνησθῆτε με ἢ πόθου καὶ τῆς ἀγάπης, μνησθῆτε καὶ τῆς ἀδελφότητος, καὶ ἐκτεύσατε ἢ Θεόν, ἵνα με ἀναπαύσῃ μετὰ τῶν δικαίων ὁ Κύριος.

Τροπάριον. ἦχος πλ. β'.

Λίφιδιος ἐπέση ἐπ' ἐμὲ ὁ θάνατος, καὶ ἐχάρισέ με τῶν ἰδίων μου σήμερον. ἀλλὰ μεταστήσας με Χριστὸς ἐν πόποις ἀναψύξῃς ἀνάπαυσον. Ελέησον ἡμᾶς Κύριε ἐλέησον.

Τῆς ἀσπλαγχνίας, τῷ πύλλω.

Προκείμενον. Ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν. Στίχος. Πρὸς σὶ Κύριε κεκράξομαι.

Πρὸς Ρωμαίους. Ἀδελφοί, Χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν. ἀλληλῆϊα. Μακάριος ἀνὴρ.

Εὐαγγέλιον ἐκ τοῦ καὶ Ἰωάννου.

Εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τὴν ἐκκλησίαν πρὸς αὐτὸν Ἰουδαίους. τὸ ἐστὶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με πατρός.

Ζήτησεν τὴν ἐκ τῆς γ'. ἐβδομάδος.

Εἰς τὴν ἑξῆς οἱ μακαρισμοὶ εἰς ἦχον β'. ἕως.

Εν τῇ βασιλείᾳ σου μνησθῆτε. Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τοῦ.

Μακάριοι οἱ πραεῖς.

Μακάριοι οἱ

πενθοῦντες.

Μακάριοι οἱ πεινῶντες.

Μακάριοι οἱ

ἐλεήμονες.

Πάλαι μὲν ὁ Ἀδὰμ γούσαμνος τῆς ἕξου τοῦ βρώσεως, ἢ παραδείσου ἐξωρίσθη. ὁ δὲ ληστὴς ἐν τῇ σταυρῷ κρεμάμενος, Θεὸν σε ὁμολογῶν ἐν παραδείσῳ εἰσῆλθῃ. καὶ ἡμεῖς οἱ σωθέντες, τῇ πάθει σου Δέσποτα ἢ ληστῶ ἐκμιμήμενοι, ἐν πίστει ἐκβοῶμεν, μνησθῆτε καὶ ἡμῶν, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.

Μακάριοι οἱ καθαροί.

Χοῦν λαβὼν ἀπὸ γῆς ὁ πλάσας με, τὸ ἐμὸν σῶμα διέπλασε βεβήματι τοῦ θείου. τῷ δὲ ψυχῷ ζωηφόρῳ φουσηματι ἐμπνέσας ἐνέδωκε προσάγματι τοῦ ἁγίου. ὅθεν τῇ φθορᾷ τῆς ἀμαρτίας κακῶς υπαχθῆναι με ἀνικαλίστῃ φιλάνθρωπῃ, δι' ἧσαν ἑυσπλαγχνίαν. ἀλλὰ ἀνάπαυσον ὁ Θεὸς ὃν προσελάβου μετὰ τῇ ἁγίῳ σου.

Μακάριοι οἱ ἐιρηνωποιοί.

Ὅταν ψυχὴ ἐν σῶμα χωρίζεται, φρικτὸν τὸ μυσηριον καὶ φοβερόν τοῖς πᾶσι. ἡ μὲν ψυχὴ θρηνῶδῶς πορεύεται, τὸ σῶμα καλύπτεται τῇ γῇ παραδοθῆναι. ὅθεν καὶ ἡμεῖς ἐπιγινόντες τὴν τέλῃς τῇ ἐξόδῳ τοῦ πατρὸς ἀποφθασίμῃ ἐν δάκρυσι βοῶντες. μνησθῆτε καὶ ἡμῶν ὅταν ἔλ.

Μακάριοι οἱ διδωγμένοι.

Τί με θρηνεῖτε δεινῶς ὡς ἄνθρωποι; τί μάτην θορυβεῖσθε; ὁ μεταστὰς ἅπασιν ἀποφθιγγεται. ὁ θάνατος γέγονεν ἀνάπαυσις τοῖς πᾶσι. ὅθεν τῆς φωνῆς τοῦ Ἰωβ ἀκρόσωμεν λέγοντος, θάνατος ἀνδρὶ ἀνάπαυσις ὑπάρχει. ἀλλὰ ἀνάπαυσον ὁ Θεὸς ὃν προσελάβου μετὰ τῇ ἁγίῳ σου.

Μακάριοι ἐς τὸ ὅταν ἐνειδίσωσιν.

Ὁ πάνσοφος Παῦλος ἀποηγέρουσε σαφῶς ἢ μεταστᾶσιν τῆς πάντας διδάσκων, ὅτι νεκροὶ ἀφθαρτοὶ ἐγείρονται. ἡμεῖς ἀλλαγησόμεθα κελύσματι τοῦ θείου. ὅθεν φοβερῶς καὶ ἡ σάλπιγξ ἐκείνη ἠχήσῃ, τὴν ἀπ'

αἰῶνος καὶ δόξης ἐξ ὕπνου ἀναστήσει. Ἀλλὰ ἀνά-
παυσεν ὁ Θεὸς ὃν προσελάβε μετὰ τῆς ἀγίας σου.

Χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε.

Ὁ μπάσας, καὶ ἐν πάσῃ κείμηνος νεκρός. δι' ἁλ-
λατος τοῖς πᾶσι ἀνακράζει, δὲ πρὸς με γηγενεῖς.
Διάσαυτε κάλλος τῷ σώματι μεμειλαμένον. ὅθεν
ἐξ αὐτῶ ἐπιγινώσκεις ἀδελφοὶ ἡ ἐξοδὸν τῷ Σατῆρι ἐφ' ὅ-
πως δάσκαλός ἐν δάκρυσι βοῶντες, ἀνάπαυσεν αὐτὸν ὁ
Θεὸς ὃν προσελάβε μετὰ τῆς ἀγίας σου.

Δόξα καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Υπερφανὲς ἐν γάστρῃ σου Δέσποινα, ἀσπόρως στυ-
λαβες Θεὸν τὸν προαιώνιον, ἐν σαρκὶ σὺ τῶτον ἀπεκύη-
σας, Θεὸν καὶ ἄνθρωπον, ἀτρέπτως, ἀσυγχύτως,
ὅθεν καὶ ἡμεῖς Θεοτόκον αἰεὶ σε γινώσκοντες, τῇ περὶ χεῖ-
ρὶν σου Θεῷ ἐν πίστει βοῶμεν, μνήσθητι καὶ ἡμῶν.

Προκείμενον. Μακάριος ὃς ἐξε. ψ. 145. Η ψυχὴ αὐ-
τῶ ἐν. Πρὸς Κορινθίους, Ἀδελφοὶ ὁ φρονῶν τὴν ἡμέ-
ραν. Ἀλληλούια. Μακάριος ὃς ἐξε.

Εκ τῆς καὶ Ἰωάννου.

Εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τὰς ἐκκλησίας πρὸς αὐτὴν Ἰου-
δαίαν ἐγὼ εἰμὶ ὁ ἀπὸς τῆς ζωῆς.

Ζήτησε τῇ δ'. ἐβδομάδος.

Εἶτα τὸν γ'. ἐ. ὁ κατὰ. Ωδὴ, α'. ἡχος, πλ. β'.

Κύματι θαλάσσης.

Σοὶ τῇ ἐνέργειᾳ καὶ πάντων διαπότη Χειρὶ προσι-
πτοῦ μετὰ δακρυῶν θερμῶν, τὴν ἐπιτάφιον ταύτην
ἐν κλαυθμῷ ἀναβοῶντες ὠδῶν, ἡ πίστις οἰκίτην σε ἀ-
νάπαυσεν, ὡς ὑπαλαγχνος.

Τῆς ἐκ δεξιῶν σου ἀξίωσον, Λόγε, ἀγίας εὐσεβείας
μετὰ τῆς σὺν ἐκκλησίᾳ τὸν ἐλπίδι θανάτου ἀναστάσεως,
φιλάδελφον. ἐκτενῶς δέομεθα μετὰ φωνῆς αἰνέσεως.

Εν τῇ ἐρανίᾳ σιπτῇ βασιλείᾳ σὸν ἐκλεκτὸν δέλον
φαιδρῶς ἀγαλλιᾶσαι ἡ ἀπὸ γῆς μετασάτα κατὰ ξίω-
τον φιλάδελφον, παρορῶν ὡς ὑπαλαγχμος τὰ τῆς ψυ-
χῆς ἐγκλήματα.

Οἱμοι, ὡσεὶ χορτὸς ἡ δόξα τῷ βίῳ, ὅμῃ ἐξέ-
θῃσι, καὶ ἐξηράνθη ἐν τοῖς, ποῦ ἐν τῇ πάσῃ ἀξία; πῶ
μορφή ἡ κάλλος ἐκεί; διό φέσαι Κύριε, τῷ δούλῳ σου.
ὡς ὑπαλαγχμος.

Θεοτοκίον.

Καταχρίως πάντες, ὑμνοῦμέν σε πόθῳ, παρθέ-
νε ἄχαρτε, Μαρία μήτηρ Θεῷ, ὅτι ἀκοίμητοι ἔχεις
τῆς προσβίβας σου τὸ δῶμα αἰεὶ. ἐκ πταισμάτων ῥύσαι
νῦν, καὶ κρίσεις θανάτου ἡμῶν.

Ωδὴ γ'. Οὐκ ἐστὶν ἄγιος.

Οὐκ ἐστὶν ἄνθρωπος ἐν γῇ ὃς ἐχ' ἡμάρτιαν, Λόγε. διὰ
δύσιν δέξαι δὲ ἡμῶν τῶν ταπεινῶν, καὶ ἀνέξαι, καὶ Σω-
τὴρ, τῷ σὺ δέλου, πάντα τὰ ἐγκλήματα.

Καὶ τίς φιλάδελφος ὡς σὺ, Κύριε ἐλεῆμων, συγ-
χωρῶν ἁμαρτίας, καὶ τοῖς ζῶσι καὶ νεκροῖς κατ' ἐξουσίαν
πολλῶν, διὰ ταύτης, σῶζε, ἐ. τὸν δούλόν σου.

Τῆς ἀνὰ κλήσεως Σωτῆρ, τὸν πιστῶς μετασάτα δει-
ξόν συγχληρονόμον, προσδεχόμενος αὐτὴν τὴν τελευ-
ταίαν ἐκλήν τῶν δακρυῶν, μόνι ἀναμάρτη.

Θεοτοκίον.

Ὡς πῶς Δέσποινα ἡμῶν, παραγία παρθένη, δι-
σωπύσα μὴ παύσῃ, ὃν ἐκύνσας Θεὸν, ἡ μετασάτα
πιστῶς βασιλείας ἄξιον χαίρειν σοι.

Τροπάειον. ἡχος. πλ. β'.

Ἀληθῶς μετακόπῃς τὰ σύμπαντα, ὁ δὲ βίος σου

tabit a somno. Illi propterea quem as-
sumpsisti cum sanctis tuis, Deus, da re-
quiem.

Gaudete, & exultate.

Mortuus quicumque jacens in sepulchro
rigidus, patenter omnibus intonat. Adeste
terrigenæ, obfuscata respicite corporis
speciem. Unde & hinc egressu ex hac vita
cognito, Salvatorem cum lachrymis præ-
veniamus, clamantes: illi quem assum-
psisti, cum sanctis tuis, Deus, da requiem.

Gloria. Et nunc. In Desparam.

Supra omnem naturæ modum in utero
absque semine æternum Deum concepisti,
& in te Deum verum & hominem absque
ulla utriusque naturæ commutatione aut
confusione genuisti, hinc te Deiparam ju-
giter agnoscentes, Deo ex te nato cum fide
clamamus. Memento nostri.

Propositum. Beatus quem elegisti.

Versiculus. Anima ejus in bonis.

Ad Corinthios. Fratres. Qui diem sapit,
&c. Alleluja. Beatus quem elegisti.

Ex Joanne.

Dixit Dominus venientibus ad se Ju-
dæis. Ego sum panis vitæ.

Require Feria quarta hebdomadis.

Deinde dicimus Psalmum quinquagesimum.
Sequitur Canon. Canticum primum.

Tonus obliquus secundus.

Maris fluctu.

Tibi benefico omnium Domino, Chri-
ste cum lachrymis ferventer procidimus,
funerem hoc cum ejulatu pangentes car-
men: fidei famulo, ut misericors, da
requiem.

Sanctæ stationis, quæ a dextris tuis est,
cum electis tuis, o Verbum, cum voce lau-
dis intense precamur, fac consortem illum
qui cum spe resurrectionis obiit.

In cælesti & augusto regno eum qui e
terris migravit, fidelem famulum tuum
lucide lætari, concede, o clemens: nec
ut humanus ad animæ ejus delicta respi-
cias.

Heu me! quasi sæcnum, vitæ gloria,
effloruit simul & confestim exaruit. Que-
nam superest in sepulchro dignitas? Ubi
forma, ubi pulchritudo? Parce ideo servo
tuo, Domine, ut benignus.

In Desparam.

Ex debiti officio & affectu cuncti te,
Virgo illibata, Maria Dei mater, cele-
bramus: vigili etenim intercessionis tuæ
lustrare nos observas. A delictis nunc &
mortalis judicio nos libera.

Canticum tertium. Non est sanctus.

Non est homo super terram qui non pec-
caverit, o Verbum: preces ideo per nos
humiles suscipe: & delicta cuncta dimitte,
condona servo tuo, Salvator.

Et quis benignus sicut tu, misericors
Domine, qui plurima tua potestate vivis
& mortuis peccata relaxas, illa eadem
famulum tuum salva.

Fidelem qui obiit supernæ vocationis
coheredem renuncia, Salvator, ultimo
ejus voto cum lachrymis, a te, qui solus
absque peccato es, suscepto.

In Desparam.

Sanctissima Virgo, vera Domina no-
stra, precari ne intermittas quem genu-
isti, ut regni sui dignum exhibeat fidelum,
qui e vivis excessit.

Modulus. Tonus obliquus secundus.

Vere vanitas sunt cuncta, vita vero

umbra est, & insomnium: frustra etiam omnis terrigena conturbatur, ut asserit Scriptura: cumque mundum lucrati fuimus omnem, sepulchra confestim incoleamus, ubi promiscue reges & pauperes jacent. Servo tuo propterea in vivorum regione, in iustorum tabernaculis, Christe Domine, da requiem.

Cantic. 4. Divinam Domine in cruce.

Quia intolerandum iudicium tremendæ comminationis illius diei mortuos manet: propterea resurrectionem cum fide intende, a Christo exposcamus.

Ut qui poenitentiae lampadem præ morte succendit, supplicem hunc nuptiarum cælestium consortem, Christe Domine, misericors Salvator, redde.

Cum omnia secreta revelaveris, & offensas nostras corripueris; ei quem assumpsisti, parce, ejus confessionis recordatus.

In Deiparam.

Ne obliviscaris cum planctu intense clamantium, sancta Deipara, ut cunctis requiem exposcas, & fidelem famulum tuum in melius transferas.

Canticum 5. Divina tua apparitione.

In electorum choris, & in Paradisi voluptate, quem fide a nobis transulisti, misericors, colloca: tu enim mortalibus reis poenitentiam divinitus inspiratam concessisti, ut Dominus: hunc idcirco regni tui participem redde.

Potestate tibi propria, ut Deus & Dominus creaturæ tuæ misereris, non enim humanæ legi subditus es, solus misericors, Domine: dimitte idcirco, condona demortui fidelis peccata, & cum regni tui participem redde.

Nullus ibi effugiet tremendum iudicii tui tribunal; reges, optimates, cuncti simul cum pauperibus astabunt: & vox iudicis tremenda reos populos in gehennæ iudicium agat, e qua Christe servum tuum eripe.

In Deiparam.

Ex te, Virgo, supra naturam, in natura nostra, redemptor natus est: hunc intense deprecare, o inviolata, ut a damnatione, gravibusque & horrendis inferni tormentis liberemur: & eum qui a nobis modo decessit, salva.

Canticum sextum. Abyssus, &c.

Mors, sepulchrum, & iudicium opera cuncta palam facturum nos manet: ex eo servum quem hinc migrare iussisti, o benigne, libera.

Aperi defuncto, te rogamus, Christe Salvator, misericordiae portam, ut in gloria lætitiæ potestatis tuæ particeps factus, delectetur.

Absolve delictis miseratione tua servum tuum, quem e vivis cum fide nunc transulisti: quia nullus operibus humanis iustus evadere potest, benigne.

In Deiparam.

Mortis interitus, & maledictionis expiatio ex te nobis misericors Deus carne natus est, Dei genitrix: & cunctos vitam functos, ut bonus & clemens salvat.

Diaconus.

Adhuc & iterum. Adhuc rogamus pro beatitudine. Et ut ei condonetur.

Ut Dominus Deus. Misericordias Domini precemur. *Oratio.* Deus spirituum. Cum sanctis da requiem Christe.

ὁ ἐν ὕπνῳ, καὶ ὁ ἐν ματίῳ ταραττεται πᾶς γηγενής, αἷς εἴπῃ ἡ γραφή, ὅτι τὸν κόσμον κερδήσωμεν, τότε τῇ τάφῳ οἱ κήσωμεν, ὅπου ὁμῶς βασιλεῖς καὶ πτωχοί. διὸ Χεῖρὶ τὸν δούλον σου ἐν χάριτι ζώντων, ἐν σκηνῇ δικαίᾳ ἀνάπαυσον.

Ωδή. Τὴν ἐν σαρφῇ σου θείαν.

Οτι ἡ κρίσις ἀνυπόστατος τῆς φρενὸς ἀπειλῆς ἐκείνης τῆς ἡμέρας τοὺς μετασάπτας μένει, ὅθεν ἐκτενῶς τὴν ἀνάστασιν πίσει Χριστῷ αἰτήσωμεν.

Ὡς μετανοήσῃ σοὶ ἀνάψατα τὴν λαμπάδα, Χριστέ, φαιδρῶς πρὸ τοῦ θανάτου, τὸν ἐκτίλῃ Δέσποτα ὑσπλαγχνὴ Σωτὴρ, τῷ κυμφῶτος σου τῶν φαιδρῶς ἀξίωσον.

Οτι γυμνοῖς πάντα τὰ κρύφια, καὶ ἐλέγχεις Χριστέ, ἡμῶν τὰς ἀμαρτίας. ὃν προσελάβῃ Κύριε, φέσαι ἀχαδί, τῆς αὐτῆς μνησθῆναι ἐξαγορεύσεις.

Θεοτοκίον.

Μὴ ἐπιλάβῃ τῶν βοάων σοὶ, ἐν κλαυθμῷ ἐκτενῶς, ἀγία Θεοτόκε, τοῖς πᾶσι τὴν ἀνάπαυσιν εὐρεῖν ἀγαθὴν, τὴν πιστὸν σου οἰκτίλῃ πρὸς τὴν μετάνοιαν.

Ωδή. ε. Θεοφανείας σου.

Εν τῇ χορῇ τῶν ἐκλεκτῶν, καὶ ἐν τρυφῇ, οἰκτίρμον, παραδέξῃ, ὃν ἐν πίστει, ἐξ ἡμῶν μετίσθησας οἴκησον. σὺ ᾧ ἔδωκας πᾶσι Σωτὴρ ἡμῶν, τῆς ἀμαρτανισαί βροτοῖς μετάνοιαν ἐνθεὸν ὡς διαπότης, καὶ τῶν ἐν βασιλείᾳ σου ἀξίωσον.

Κατ' ἐξουσίαν ὡς Θεὸς δεσποτικῶς ἐλεῖς τὸ σὸν πλάσμα ἐν τῇ νόμῳ ἀνθρωπίνῳ Κύριε, ὑπετάγης μόνῃ φιλάνθρωπε, διὸ ἀνέξ, ἄφες Σωτὴρ, τῷ μετασάπτοι πίσει τὰς ἀμαρτίας. καὶ τῶν ἐν βασιλείᾳ σου ἀξίωσον.

Οὐδεὶς ἐκφύζειται ἐκ τὸ φοβερὸν τῆς κρείσσεως σου βῆμα, βασιλεῖς, δυναταὶ ἀπαντες σὺν τοῖς δούλοις ἅμα παύσανται, καὶ φωνῆς κελεύει φοβεράς, τὰς ἀμαρτανίσαντας λαὸς εἰς κρίσιν γέννης καλεῖ. ἐξῆς Χεῖρ, ρῦσαι τὸν δούλον σου.

Θεοτοκίον.

Εκ σὺ τεχθεὶς ὁ λυβωτὴς ὑπερφωῶς καὶ φύσει ἀνθρώπον, ὃν παρθένη, ἐκτενῶς ἐκτίλῃ τὴν ῥυτίδα πάντας ἀνύμφουτε, κολάσεις, καὶ δεινῶν, καὶ φέβερων τῷ ἁδου κολαστηρίῳ καὶ σώσον τὸν ἐξ ἡμῶν πῶς μετάνοιαν πίσει.

Ωδή. ζ. Αβυσσος.

Θάνατος καὶ τάφος, καὶ κρίσις ἡμᾶς ἀναμένει σκλητέοντα τὰ ἔργα πάντα, ἐξ ἧς δὲ δούλον σου ρῦσαι, φιλάνθρωπε, ὃν μετίσθησας.

Ἀνοιξὼν Σωτὴρ μου, τῷ μετασάπτοι δέμοιό σου, τὴν ἐλπίδα σου Χεῖρ τὴν θύραν, ἵνα χορεύῃ ἐν δόξῃ μετῶν ὁφροσύνης τῇ κράτει σου.

Δύξωσον πταισμάτων τῇ σφιλῇ Σωτὴρ, σὸν δούλον, ὃν μετίσθησας νυνὶ ἐν πίστει ὅτι ἐδείς δικαιοῦται ἔργῳ ἀνθρωπίνῳ, φιλάνθρωπε.

Θεοτοκίον.

Νέκρωσις θανάτου, ἐκατάρας ἀναιρέσεις ὁ κτίσις σὰρκα ἐτίχθη Θεογενήτορ. καὶ πάντας τὰς θανάτους σώζει, ὡς ἀγαθὸς ἐκ φιλάνθρωπος.

Διακονος.

Ετι καὶ ἔτι. Ετι δέμοιό σου ὑπὲρ μακαρίας. Καὶ ὑπὲρ τῆς συγχω. Ὅπως Κύριε ὁ Θεός. Τὰ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. τῷ Κυρίῳ δειδῶμεν Εὐχή. Ὁ Θεὸς τῶν πινδμάτων. Μιστῶν ἀγίων ἀνάπαυσον Χριστέ.

Αὐτός

Αὐτὸς μόνος ὑπάρχεις ἀθάνατος, ὁ ποιήσας καὶ πλάσας τὸν ἄνθρωπον· οἱ βροτοὶ οὖν ἐκ γῆς διεπλάσθημεν, καὶ εἰς γῆν καὶ αὐτὴν πορεύσόμεθα, καθὼς ἐκείλῳ ὁ πλάσας με, καὶ εἰπὼν μοι ὅτι γῆ ἐστὶν εἰς γῆν ἀπὸ λείψανος, ὅπου πάντες βροτοὶ πορεύσόμεθα, ἐπιπείθων θρῆνον ποιοῦντες αὐτῷ τῷ.

Ἀλληλούϊα.

Ναυαχῶς δυσωπῶ ἐπακούετε. μὴ μόνον ᾄδωμεν καὶ φθιγγόμεν δι' ἡμᾶς, ᾄδωμεν καὶ θρῆνον ἐποιήσα, ἵσως ἔχειν τινα ἀπὸς ἀφέλειαν. ἀλλ' ὅτε ταῦτα μελωδίσσῃτε, μνημονεύσατέ μου τὸ ποτὶ γνωρίζω. πολλαὶ καὶ ᾄδαι σὺν σὺν ἡμεῖς, ἐν οἷον θεῶν σὺντάλλομεν.

Ἀλληλούϊα.

Ἀναστάντες οὖν πάντες σὺν ἡμῖν, καὶ καθίσαντες λόγον ἀκούσατε. φοβερὸν ἀδελφοί, τὸ κριτήριον, ὅπου μέλλομεν πάντες παρῆσθαι. καὶ ἐν ἐκείνῳ ὁ δὲ ἐλάττωτος, καὶ ἐν ἐκείνῳ ἐστὶν μικρὸς ἔτι μέγας. ἀλλὰ πάντες γυμνοὶ παρῆσθαι, διὰ τὸ καλὸν τὸ βοᾶν σὺν ἡμῖν τοῦ ψαλμοῦ.

Ἀλληλούϊα.

Συγκαίόμεθα πάντες τοῖς δάκρυσιν, ὅταν ἴδωμεν λείψανον κείμενον, καὶ ἐγγίζοντες πάντες ἀσπάζεσθαι, ἵσως δὲ καὶ τοιαῦτα προσφθιγγέσθαι. ἰδοὺ ἀφῆκας τὸς φιλοῦντάς σε, καὶ λαλεῖς τῷ λοιπῷ μετ' ἡμῶν, ὡς φίλος; ὅτι καὶ λαλεῖς ὡς ἐλάλεις ἡμῖν; ἀλλ' οὕτως σιγῆς τῷ λαλεῖν μετ' ἡμῶν;

Ἀλληλούϊα.

Τί πικρὰ τῷ θνησκόντων τὰ ῥήματα, ἅπασιν φθιγγόμεν ὅταν πορεύωμεν. ἀδελφοί ἀδελφοί ἐξορίζομαι, φίλος πάντας ἀπὸ καὶ πορεύομαι. ποῦ οὖν ἐπάγω οὐκ ἐπίσταμαι; ἢ πῶς μέλλω εἶναι ἐκεῖ οὐ γινώσκω, εἰ μὴ μόνον θεὸς ὁ καλέσας με· ἀλλὰ μνησθε ποιεῖτε μετ' αὐτοῦ.

Ἀλληλούϊα.

Ἀρα ποῦ αἱ ψυχαὶ τῶν ὑπάγουσιν; ἄρα πῶς τῶν ἐκεῖ σὺν ἡμῖν; ἐπιθυμῶμεν μαθεῖν τὸ μυστήριον, ἀλλ' οὐδεὶς ἱκανὸς διηγεσάσθαι. ἄρα κακεῖνοι μνημονεύουσι τῶν ἰδίων αὐτῶν ὡς ἡμεῖς ἐκεῖ; ἢ ἐκεῖνοι λοιποὶ ἐπιλάθοντο τῶν θρῆνων αὐτῶν, καὶ ποιοῦντων φθῶν.

Ἀλληλούϊα.

Συνωδύσατε φίλοι τοῖς θνήσκουσιν, ἐκαστὸς ἀπὸς τὸ μῆμα προστάσατε, καὶ ἐκεῖ ταχῶς ἀνίστασθε, καὶ τὰς πέδας ὑμῶν ὑπερπίσατε. πᾶσα ἡ νύκτις ἐκεῖ διαρρεῖ, πᾶσα ἡλικία ἐκεῖ ἐμαρτυρεῖ, ἐκεῖ κόποι καὶ τέφρα καὶ σκῆληκες. ἐκεῖ πᾶσα σιγὴ, καὶ οὐδεὶς ὁ λαλῶν.

Ἀλληλούϊα.

Ἰδοὺ τῶν θνησκόντων τὸν κείμενον. ἀλλ' ἡμῖν τοῦ λοιποῦ μὴ προσκείμενον. ἰδοὺ δὴ καὶ ἡ γλῶσσα ἡσύχασεν, ἰδοὺ δὴ καὶ τὰ χεῖρα ἐπαύσαντο. ἱρῶδες φίλοι, τέκνα· σῶζετε ἀδελφοί· σῶζετε γνωρίζω. ἐγὼ δὲ τῷ ὁδῷ μου πορεύομαι, ἀλλὰ μνησθε ποιεῖτε με μετ' αὐτοῦ.

Ἀλληλούϊα.

Οὐδεὶς δὲ τῶν ἐκεῖθεν ἀνίστην, ἵνα εἴπῃ ἡμῖν πῶς ἔρχονται οἱ ποτὶ ἀδελφοί, καὶ τὰ ἔχοντα, τὰ ἐκεῖ προλαβέντες ἀπὸς Κύριον. διὸ πολλὰ καὶ ἀνέλεγον. ἄρα ἐστὶν ἐκεῖ ἰδεῖν ἀλλήλους; ἄρα ἐστὶν ἐκεῖ ἐν τῇ ἁμα εἰπεῖν τὸν ψαλμόν.

Εὐχολ.

Solus immortalis existis, conditor & plasmator hominis: nos mortales terra formati in eandem terram revertimur, prout iussisti, Conditor meus, qui dixisti; Terra es & in terram reverteris: in hanc mortales resolvemur, funereum planctum persolventes, canticum.

Alleluja.

Attente, precor, audite: vobis enim solis hæc eloquor: propter vos enim lucum egi, ut ex ea commodum aliquid decernerem. Verum cum hæc modulati fueritis, mei quondam noti vestri memoriam agite, frequentius namque simul convenimus, & in Dei domo cantantes una personuimus.

Alleluja.

Voce mea exciti, cuncti convenite: verba mea percipite. Fratres, tremendum est tribunal, cui nos astare necesse erit: nullus ibi servus, liber nullus, aut abjectus, aut magnus: nudi omnes ibi astabimus. Æquum est propterea indeficienter nos intonare Psalmum.

Alleluja.

Lachrymis cuncti consumimur, si quando jacens cadaver conspiciamus: ultimum vale dicturi, & forsan his forsan his illud allocuturi propiores simus. En amore te prosequentes deferis, nec ultra nobis colloqueris, amice? Cur non ut prius confabularis, cur ita files, nec nobiscum profers?

Alleluja.

Quam amara sunt verba, quæ discessuri & ultimo expirantes eloquuntur? Fratres, a fratribus exulo, cunctos amicos deferō, & discedo. Quo vadam, nescio, aut qualiter mecum agetur, ignoro: solus Deus, qui me evocat, id novit. Verum mei memoriam celebrate, cum canticis.

Alleluja.

Quo utique nunc animæ tendunt, quomodo jam ibi degant, uti secretum scire vellem, nec ullus enarrare valet. An mortui suorum reminiscuntur, sicut nos ipsorum, aut de reliquo nostri obliti sunt plangentium, & persolventium canticum.

Alleluja.

Abite morientibus comites, & festine ad sepulchra properate: contendite pedibus, ibique attente contemplantini. Diffinit ibi juvenus: omnis ibi ætatis præstantia exaruit: ibi pulvis, cinis, vermes, ibi jube silentium, nec ullus est qui personet.

Alleluja.

Ecce nunc præ oculis videmus jacentem, nostris oculis nusquam nobis obiciendum: ecce lingua ejus quievit, ecce & labia immota sunt. Valete amici, filii valete fratres, valete noti, viam meam progredior, verum memoriam mei celebrate cum cantico.

Alleluja.

Nullus exinde surrexit, ut nobis edisserat, qua ratione versentur fratres ac nepotes, qui nos ad Dominum præcesserunt. Sæpius idcirco vocem hanc frequentamus. Ibine invicem conspiciemus, ibine fratres videbimus? Ibine est qui nobiscum intonet Psalmum?

Mmm

Alleluja.

Viam æternam velut rei deducti vultu demisso perficimus. Ubi tunc species, ubi divitiæ, ubi vitæ hujus gloria? nihil tunc eorum proficiet, nisi frequentatus Psalmus.

Alleluja.

Quid intempestive turbaris, o homo? Una adhuc hora manet & cuncta hæc evolvant. Non enim est in inferis penitentia, nulla ibi relaxatio: ibi vigilans vermis, tenebrosa terra, & chaos caliginosum, in quo judicandus sum ego: neque etenim sæpius studi recitare.

Alleluja.

Nihil ita facile memoria excidit, sicut mortalis a mortali vita divisus. Licet enim modice meminerimus confestim nihil ominis mortis obliviscimur, nec velut mortuum reputamus. Parentes etiam liberos in oblivionem mittunt, quos cum pietate educaverunt, & ad sepulchrum præmiserunt cum lachrymis, & cum cantico.

Alleluja.

In memoriam vobis revoco, fratres mei, & filii, & amici mei, ne mei, per Deum, cum oratis obliviscamini: rogo, supplico, deprecor, in monumentum hæc tenete, & me nocte dieque plangite, ut Job amicis, ita vobis edico: sedete rursus ut dicatis.

Alleluja.

Relictis omnibus descendimus, & non tibi restatque judici sistimur: Venustas enim velut herba anacrisit: nos vero mortales senescimus. Nudus omnino natus es, o miser: nudusque ibi adlabis. Ne tibi plura promittas: semper autem cum ejulatu suscipe.

Alleluja.

Si infertus hominis fueris, o homo, ibi quoque tui miserebitur: si orphano compassus fueris, ille angustia te liberabit: si quem nudum operueris, ibi ille te proteget, & Psalmus.

Alleluja.

Difficilis via est qua procedo, nec sic unquam progressus sum: regio illa mihi penitus ignota, nec ibi me illas agnovit. Tremendum est eos qui incedunt, tremendum est & vocantem, vitæ mortisque dominantem, nosque illuc, cum libet, evocantem videre.

Alleluja.

Regione aliqua in aliam migraturi ducibus indigemus, quid agemus in loco quem petimus, in regione vbi nullus nobis notus est: multis tunc ducibus tibi necesse est, precibus multis quæ tibi comites adfines, ut miseram animam salves, donec Christum attingas, dicasque.

Alleluja.

Passionibus corporeis subditi, nullam ibi requiem obtinent: timendi enim accusatores occurrunt, ibi etiam libri aperuntur. Ubi tunc respicies homo, aut quis tibi suppetias feret, nisi vivens adhuc boni aliquid pauperibus feceris, decantans.

Αλληλούια.

Υπάγομεν ὁδὸν τὴν αἰώνιον, περιτάμφοι ὡσπερ καπιδίκτοι, κάτω νεύοντες ὅλοι τὰ πρόσωπα. πῦ τότε κάλλος, πῦ τὰ χεῖματα, πῦ ἡ δόξα τότε ἢ τῷ βίῳ ποτὶ; ὑδὲν τοῦτων ἐκεῖ βοηθήσεται ἡμῖν, εἰ μὴ λήγει συγχρῶς ὁ ψαλμὸς.

Αλληλούια.

Τί παράτη αἰαίρας, ὡ ἄνθρωπε; μία ὥρα, ὡ πάρος παρέρχεται. εἰ γὰρ ὅστις εἰς ἄδην μετέλθοι· ὑδ' ἔστι ἐκεῖ λοιπὸν αἰῶνις. ἐκεῖ ὁ σκελετὸς ὁ ἀκοίμητος, ἐκεῖ γῆ σκοτεινὴ καὶ ζοφὰ ὕλη, ὅπου μέλλω ἐγὼ κατακείμεσθαι. εἰ γὰρ ἔσπευσα ὅλος τῷ λήγει συγχρῶς ὁ ψαλμὸς.

Αλληλούια.

Οὐδὲν ὅπως εἰσὶν εὐλαδάρηται ὡς βροτὶ ἐν βροτῷ χαρίζομεν. καὶ γὰρ χρόνον μικρὸν μνημονεύομεν, ἀλλ' ὑδὲν τῷ θανάτῳ λανθάνομεν, ὡς μὴ θανέτω τῶτος ἡ χροστὴς. καὶ γὰρ τὰς γὰρ τέκνων πάντας ληθαργεῖσιν, ἀ ἐκ σπλάγχχνων γενήσασθαις ἰδρῆσαι, καὶ παραστήμεσθαι δάκρυα μετ' ὡδῆς.

Αλληλούια.

Υπομνησθήσεται ἡμᾶς, ἀπὸς ὁ Κύριος, ἀδελφοί μου, καὶ τέκνα, καὶ φίλοι μου, μὴ μελεπιδάτω, ὅταν προσυχωθῇ. δυσωπῶ, ἱκανῶς, ἐδύομαι, μάθετε πάντα αἰς μαμιάσασθαι, καὶ θρῆνίσασθαι μνηστὸς καὶ ἡμέρας, ὡς ἰαβὼ ἀπὸς τὴν φίλως ἐρῶ ἀπὸς ἡμᾶς, καθίσταται παλιεῖται.

Αλληλούια.

Τὰ ὅσα πάντα ἀφέντες ὑπάγομεν, καὶ γυμνοὶ ἐπὶ τῇ συγχοῇ παρεσάμεθα. τὸ ὅσα κάλλος ὡς χλοὴ μαραιίνεται, ἀλλὰ μένει πλασάμεθα ἄνθρωποι. γυμνὸς ἐπὶ χθονὸς, ἀπολαύματα, γυμνὸς μέλλεις ἐκεῖ παραστήσαι πάντας. μὴ φωνάζω βροτὶ ἐν τῷ βίῳ ποτὶ, ἀλλὰ μένει πάντοτε ὑπὲρ ἡμᾶς ὁ ψαλμὸς.

Αλληλούια.

Αντιλέσας ἄνθρωπε ἄνθρωπον, αὐτὸς μέλλεις ἐκεῖ ἐλθεῖν σὶ. καὶ τὴν ὁρμησὶ μνηστικῶν, αὐτὸς ῥύσεται σὶ ἐκ τῆς ἀνάγκης. ἐὰν ἐν τῷ βίῳ γυμνὸς ἐφύπασας, αὐτὸς μέλλεις καὶ σκαπᾶσαι σὶ, καὶ ὁ ψαλμὸς.

Αλληλούια.

Περπατῶ ὁδὸς ἢ ἀπέρχομαι, ἢ ὑδὲ ποτε ὅπως ἐβάδισα καὶ ἡ χάρις ἐκείνη ἀγνώριστος, ὅπου ὑδεῖς ὑδὲ μὲν καὶ γνωρίζει με. φελοτὸν ἰδιδᾶν τὴν ἀπέρχοντες, φελοτὸν καλίσσαντά με, τὴν ζωὴν καὶ θανάτῳ διαπολλόντα, καὶ καλοῦμαι ἡμᾶς ὅταν θείῃ ἐκεῖ.

Αλληλούια.

Οἱ ἐκ χάρας τινὸς ἐκβαδίζοντες, ὁδηγαυῶν τινῶν προσδεδέμεθα, τὶ ποιήσωμεν ὅπου ὑπάγομεν, εἰς ὃ χάρις ὅπου καὶ γνωρίζομεν; πολλὰν σοὶ τότε ἀνηγῶν χάρις. πολλὰν σοὶ τῷ κίχων τῷ σκελετῶν ἡμῶν σκαπᾶσαι ψαλμὸν τῷ παλαμπῶν, εἰς φθάσαι Χρῆστῳ, εἰπὼν ἀπὸς αὐτὸν.

Αλληλούια.

Υλικάν τ' παθῶν οἱ ἀποκείμενοι ἐκεῖ ἀντιστῶν ὅλος ἐκ ἡμῶν, ἐκεῖ μὲν φελοτὸν οἱ καπῆγοροι, ἐκεῖ δὲ καὶ αἱ βίβλοι ἀνοίγονται. πῦ περιεβλήμεν ποτὶ ἄνθρωπον; ἢ τίς μέλλει ἐκεῖ βοηθῆσαι σοὶ τότε; εἰ μὴ ζῶν ἀγαθὸν τί ἐποίησας, καὶ καλὸν πῶς ποιήσῃς ἐποίησας, φθῶν;

Alleluia.

Η νότις ἔ κάλλος τῷ σώματι τῇ κυρτῇ τῷ θανάτῳ
μαραίνεται, καὶ ἡ γλῶσσα δεινῶς τὸ τε φλέγεται, καὶ
ὁ λάρυγξ ψυχὴς ἀναφλέγεται, ὁφθαλμοὶ κάλλος τότε
σβέννυται, κάλλος τὸ τῷ προσώπῳ ἀλλοιοῦται ὅλον,
κάλλος τὸ τῷ τραχήλῳ συστρίβεται, καὶ λοιπὸν ἡ
χαρὶς τῷ λόγῳ συχρῶς.

Alleluia.

Ἡσυχασατε δὲ ἡσυχάσατε, τῇ κειμένῃ λοιπὸν
ἡρεμήσατε, καὶ τὸ μέγα μυστήριον βλέψατε. φοβερὰ
ἦν ἡ ὥρα, σιωπήσατε, ἵνα μετ' εἰρήνης ἡ ψυχὴ ἀ-
πέλθῃ. εἰς ἀγῶνα γὰρ μέγα συνεξέταται, καὶ ἐν φό-
βῳ πολλῇ δυσωπῇ τὸ Θεόν.

Alleluia.

Εγὼ μὲν εἶδον νήπιον θνήσκοντα, καὶ ζῶντα ἐν μέλῳ
ἐπαλάνισα. ἐπαράχθη δὲ ὁ λαὸς καὶ ἔτριψε, καὶ ὡς ἡλθον ἡ
ὥρα ἐβόησαν. πᾶτερ βοήθει μοι, μήτηρ σώσόν με. καὶ
δεῖς ἱκανὸς τότε βουθέσθαι αὐτῇ, εἰ μὴ μόνον ὁρῶντες μα-
ραίνονται, καὶ ἐν τάφῳ θρηνουῦνται αὐτῇ.

Alleluia.

Δρα πόσοι ἐχθαίρων ἡρώδησαν, ἐξ αὐτῶν τῷ πα-
τρὶ ἐν τῇ μερίδι, καὶ ἐξ ἡρώδου ζῶντι αἰώνος,
ἔ ἐποίησαν θρῆνον ἀδάπανον, καὶ τῷ πυρῶτος ἐκ ἀ-
νίστησαν; ἀλλ' ὅμῳ ὁ γάμος, ὅμῳ ὁ τάφος ὅμῳ ζῶ-
ντος, ὅμῳ καὶ ἐξελθόντος. ὅμῳ γέλας, ὅμῳ καὶ θρῆνος,
ὅμῳ καὶ ὁ ψαλμός.

Alleluia.

Συγκατάμεθα μόνον ἀκούοντες, ὅτι ἐστὶν ἐκεῖ φῶς ἐκ
αἰώνος, ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς ἡμῶν, καὶ ἐκεῖ ἡ τρυφὴ ἡ αἰώνιος,
ἐκεῖ ὑπάρχει ἡ παράδεισος, ὅ, πᾶσα ψυχὴ τῷ δικαίῳ
χαίρει, σιωπεῖ ἰδὼσα πάντες ἐν Χριστῷ καὶ ἡμῖν,
ἵνα ἔτω βοήσωμεν πάντες Θεῷ.

Alleluia.

Παναγία παρθένα, ἀκύμφοι, ἡ τοκοῦσα παρθεῖς τὸ
ἀπόστολον, δυσωπῶ ἐκτενῶς καὶ δέχομαι, δυσωπῶσα
μὴ παύσῃ τὸ Κύριον ὑπὲρ τῆ κοιμηθέντος δούλου σου ἁ-
χραυτῇ, ὅπως ἔρη ἐκεῖ ἀφισιν πταίσματα ἐν ἡμέρᾳ
τῆς κείσεως, παναγία παρθένα ἡ δὲ ἡμεῖς ἀφισι-
ν, δυσωπῶν τὸ Υἱόν σου ἐκείσε.

Alleluia.

Ἢτῃ πάλιν τὰ κοιτάξιοι.
Μετὰ τῷ ἁγίῳ ἀνάπαυσον.
Ὡδὴ ζ'. Αἰφρατον θαῦμα.

Πυρὸς γήινος καὶ τῆς φελεῖας ἀποφάσεως, ὡς αἰ-
νίμων λυτρωσαί Χριστῇ, ὅν πίσει τὰ καὶ προσελάβη
δούλον σου, καὶ μελωδεῖν σοι παράχρησθαι αἰετῇ, λυ-
τρωτὰ ὁ Θεός, ὑπολογιστὸς εἰ.

Εἰς γλῶσσαν φράσιν, καὶ παραδόντων ἀπόλαυσιν, τὸν
κοιμηθέντα δούλον σου πικρῶς ἐν τῷ σκλήρῳ δόξῃ
θαυμαστῇ, ὁ Θεὸς καταξιώσας παράχρησθαι μελωδεῖν
σοι, λυτρωτὰ ὁ Θεός.

Πολλὴ ἡ κείσεως, ἀνάχρησθαι ἀδελφῶν γένους ἐς
ἀδελφοί. ἐκεῖ δὲ ψυχὰς σάματι μὴ φλέγεται, καὶ ἐν
ὁδίῳ δακρύουσι βοῶσαι, λυτρωτὰ ὁ Θεός.

Θωπικόν.

Τὴν ἀδικάτως Θεῷ μετὰ ἡμεῖς σὲ, Θεοπό-
τε ἁχραυτῇ ἀγνῇ, καὶ ζωῆς καὶ ἀφ' ἑρμῆς πρὸς βίαν
σου. ἔ μετὰ πάντας, πικρῶν βασάνων ρύσαι. λυτρωτὰ
ὁ Θεός.

Εὐχολ.

Alleluia.

Juventus, corporisque venustas hora mor-
tis marcescit: ardet tunc graviter lingua,
& exsiccatae fauces consumuntur, hebetat-
ur oculorum acies, totaque faciei species
immutatur, conteritur colli proceritas, &
de reliquo taces recitare.

Alleluia.

Quiescite utique, quiescite, requiem ja-
centi praebete, & magnum hoc mysterium
considerate: tremenda enim illa hora est;
sileto, ut cum pace anima discedat, ad ma-
gnum enim certamen deducitur, & plurimo
metu Deum deprecatur.

Alleluia.

Infantem equidem vidi e vivis migran-
tem; & vitam meam miseriam duxi: turba-
batur enim ille, & totus expavescebat: cum-
que adventit hora, exclamans, pater, in-
quit, succurre; salva me, mater: nec ul-
lus fuit qui tunc opem praestaret, tabescebant
astantes, & ad sepulchrum deducentes plan-
gebant.

Alleluia.

Quotnam de repente sublati sunt ex ipsis
thalamis, & conjugio aeterno in monimen-
to copulati fuere, luctuque numquam sopien-
do nuptialibus choris non exurrexerunt?
Verum ubi nuptiae, ibi & sepulchrum, co-
pula simul divortiumque reperta fuerunt, ri-
tus & luctus simul adfuerunt, cum Psalmo.

Alleluia.

Ex solummodo auditu, quod ibi lux sit
aeterna, quod vitae fons, & inconsumpta
voluptas adsit, exardescimus: ibi certe pa-
radisus est, quo singulae justorum animae læ-
tantur. Conveniamus in Christo cuncti, ut
hoc pacto jugiter Deo exclamemus.

Alleluia.

Sanctissima Virgo inviolata, quae lucem
inaccessam edidisti: rogo, supplico, de-
precor: ne Deum pro defuncto servo tuo in-
terpellare desistas, illibata, ut delictorum
remissionem in judicii die nanciscatur, puris-
sima: hac libertate namque frueris, ut filium
tuum jugiter depreceris.

Alleluia.

Sursum Brevisium. Cum sanctis re-
quiem praebe.

Canticum septimum. Inenarratum
mirandum.

Ignis gehenna, & a tremenda sententia,
ut misericors, quem nunc e vivis sustulisti
fidelem servum tuum libera, Christe: & fa-
mulo tuo modulari concede, Benedictus es
redemptor Deus.

In mansuetorum terra, & paradisi gau-
dio, defunctum fidelem tuum, in loco ta-
bernaculi gloriae mirabilis, o Deus, moda-
lari tibi concede: Benedictus es redemptor
Deus.

Magnum judicium, inaudita etiam est ge-
henne angustia, Fratres, ibi enim animae
una cum corporibus comburuntur, excla-
mantes: Benedictus es redemptor Deus.

In Desperatam.

Indubie te Dei matrem celebrantes Des-
para illibata, & cunctos vivos tuis precti-
bus fove, defunctorumque tormentis amari-
cripe: Benedictus es redemptor Deus.

Mmm. ij

• Obafẹ́fẹ́ tẹ́mọ́nì 2021 •

Quis aduentus tui tremendas sustinebit
minas, cælum siquidem tunc velut liber
complicabitur, decident astra, & crea-
tura omnis commovebitur, lumen ipsum
tunc insmutabitur. Parce ergo huic vita
functo.

Canticum novum. Ne me desceas, mater.
Ne lamententini fideles mortui, quia
pro vobis mortem & sepulchrum carne
subiit Christus, & immortalitatis filios,
cunctos effecit; ad se clamantes: Ne in-
teres in iudicium eum servo tuo.

In non deficiente tua gloria & Paradisi voluptate, eum qui a nobis migravit colloca, o bone, ut qui recto fidei sensu & penitentia ad te recurrit, quoque electum afflorem regni tui efficias.

Te, ut supra naturæ ordinem vite mœ-
rem effectam, Doipara Virgo, devote
fideles celebramus: per te namque prius
morti subiecti postmodum immortalitate
donati, vitam adinvenimus: unde & tibi
laudes perfoloimus. Adhuc & iterum.
Adhuc rogamus.

Jam nunc quievi, & otium plerumque
habui, qui a corruptione emigrans,
in vitam translatus sum. Domine, gloria
tibi. Et *papulus idem dicit*.

Nunc elegi Dei Matrem Virginem,
quia natus est ex ea Christus omnium Re-
demptor: Domine, gloria tibi.

Desperata propter vitam.

Ad Deum tuum vivifies mysterio af-
fumpas divinis Sacerdos emigravit, ve-
lut passerulum, animum eius suscipe,
& in aula tua, in Angelorum coetu co-
loca; & ei quem jussu tuo e terris ex-

ՀԱՅԹՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒՄԻՆ՝

Ω ἡμὶ δικαίων πῶς χάρις, ἥς ἀπολαύουσιν ὅταν
 ἔκω, ὁ καλὸς; ἐκεῖ γὰρ ὁ θυμὸς ἐσπράττει καὶ
 ὁ παράδεισος, ὅ καὶ ἡ βασιλεία τοῦ
 καὶ τοῦ οὐρανοῦ δειξόν, μὴ ἡμῶν
 ὅλων, Χριστὶ εἰς τὰς αἰῶνας.

Τίς ὑποσέσεται Χεῖρ, ἡ παρωσίας σου ἡ φε-
κώδη ἀπειλῶ, ἡκεῖ ὁ ὕμνος εἰλίσσεται ὡς περ βι-
βλίον φερεῖται, ὃ πίπτουσι καὶ ἄσπρα, καὶ φόβος κλο-
ρεῖται πάντα πύργους, καὶ τὸ φῶς ἀσκοῦται τότε. φε-
ρεται λέγει, καὶ ἵδου μετὰς αὐτοῦ.

Οι ἰσχυρότατοι υἱὸν ὑπερφανὲς ἀγῆ, ἕως ἔσται
ὁ κελτὴς καὶ ζώντων καὶ νεκρῶν, καὶ κείνῳ πάντων ὁ
γῆν, καὶ πᾶσι τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ δοῦναι. καὶ ἐμάλιστα
τὸς πᾶσι προσκαλοῦντας ἐν τῷ τοῦ ἐκείνου καὶ ἐν ἡ-
δοῦναι, εἰς πάντα τὸς αἰῶνας.

Ως δὲ θ. καὶ ἐπὶ τὸν ἄλλον, μέγιστον.

Μὴ υποδύσῃς πάντας, οἱ ἐν κρίσει θνήσκεις, ὅτι
Χεῖρος ὑπὲρ ὑμῶν ὑπέμεινε σαρκί, ὡς ταύρον ἑταίρῳ
ἀθανασίας υἱὸς ἀπεργάσατα πάντας βωῶντας πρὸς
αὐτήν. μὴ εἰσέλθῃς εἰς κρίσιν μετὰ τῷ δαύλει σου.

ὁμοῦ καὶ ἐν τῇ ἀποστολῇ τοῦ κυρίου καὶ ἐν Χρ-
 ῆστῃ πάντες ὡς ἐν ἑνὶ σώματι καὶ ἐν κυρίῳ πολ-
 λὰ ὁμοῦσα ἀδελφοί, καὶ ὅτε ἐν ᾧ ποιεῖται ἡ ἐ-
 νότης καὶ ἡ ὁμοῦς ἐν τῷ κυρίῳ πάντες καὶ ἐν ἑνὶ

Εν τῇ ἀγῇ σου δόξῃ, ἡ τροφὴ παραδοῖσα, ἡ δὲ
 ὑμῶν μεταστροφή τοῦ πάθος ἀγαθῆ, ὡς ὁρθοδόξα ἐ-
 γινώσκῃ σοὶ προσδραμεῖται ἐν πίσει, ἡ πόσις
 ἀντὶ ἐκλεκτῶν παραστάτω τῆς βασιλείας σου.

Σὺ τῆς ζωῆς ὡς μίτρη, θοοτόκε παρθεῖν, ἐν-
 ἑνὸς καὶ ἀνέκτιστος ὑμενοῦμεν οἱ πιστοί. Ἐὰν σὺ ᾗ ἡμεῖς
 οἱ πενηκόντες τὸ σπιν, ἀθάνατοι διέντες ἐν ῥήματι ζῶντι.
 καὶ ἰδοὺ σοὶ ᾗ ὕμνον ἀποπληράμεθα. Ἐτι καὶ ἔτι. Ἐτι
 δέομεθα. Τὰ ἔλθῃ τῷ Θεῷ. Ὁ Θεὸς ἡδὺ πινδύμων.
 καὶ τὸ εὐχαριστεῖν αὐτόν.

Νυν ἀνεπαυμένω, καὶ ἔρω ἀποστα πολλῶν, ὅτι
μετὰ πνεύματος, καὶ μετὰ ὧν πρὸς ζωὴν. Κύριε
ἐσθ' αὖτοι. καὶ ἡ λαὸς τὰ αὐτά.

Λιθράπος, ὡς καὶ χορτὸς αἰ' ἡμέρας αὐτῷ.

Στίχος. Οτι πνεῦμα δηλῶται.

Στίχος. Καὶ ἡ ἀλήθεια τοῦ Κυρίου μένει.

Και καθ' ἑαυτον σιχον τὸ ἔξαποσελάσσει. Εἰ-
τα οὕτω. ἂ καὶ.

Νυν̄ ἐλὶξάμην, ἥ ὁμομήτορα κόρην, ὅτι ἐπέχθη
ἐξ αὐτῆς Χρῆσος ὁ πάντων λογιστής. Κύριε ὁδῶσαι.
καὶ δὸς τοῖς αἰνέοι. Εἴπα σιγῇ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΠΛ.Β.

Η ἀπελευθερωμένη δε ψύχη βίον.

Θυποκνηθεὶς ἐν τῇ μεταστάσει, τῇ ζωοποιῇ σου
καὶ μετῴκηται, πρὸς τὴ μεταβίβασιν ὁ Θεὸς λατρυ-
γὸς σου. ἤξει ἐν ταῖς χερσὶ σου ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ὡς
εὐκλείον, τᾶρον αὐτὸν ἐν ταῖς αὐλαῖς σου, ἥδη ἀγ-

γέλαν χορεύεις, & ἀνέπαυσον ὃν προσελάβη τῇ προ-
σέξει σου Κύριε, ἃς τὸ μέγα σου ἔλεος.

Ζῆτοι τὸ μυστήριον τῆ θανάτου. ἐπιστρέφεται ἡ
πάντων ἐν ἀνέμῳ, ἡ φύσις λυμαινέται, θίγα πρὸς βύ-
ρας ἔρη, ἡγουμένους, γραμματεῖς, διδασκάλους, τὰς
καταστάσεις προσημαίνεις φθίνει, ἐπισκόπους, ποιμένες.
ἀλλὰ πρὸς αὐτὴν μὴ θαυμάζω. τῇ προσέξει σου Κύ-
ριε ὃν προσελάβη ἀνέπαυσον.

Ἐποπληκμένους ἐν ἀνέμῳ καὶ πεπονημένους ὁ
Ιερὸς σου ὁ θύτης καὶ ἀνέπαυτος ἡδὲ θείων μυστη-
ρίων, θίγα προσέξει σου μέγα ἡδὲ τῷ βίῳ θορύ-
βῳ, ὅπως ὡς ἱερὰ δώματα προσεληλυθὸς σῶθαι,
καὶ ἀνέπαυσον μὴ διακρίνει ὃν προσελάβη τῇ προσέξει
σου, ἃς τὸ μέγα σου ἔλεος.

Δόξα. Καὶ νῦν. Οἰοτοκίον.

Θεὸν ἐκ τοῦ σαρκωθέντος Ἰησοῦ, Οἰοτοκίον παρ-
θένη, αὐτὸν ἐκτελεσθέντα τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Ὡς
ἔστι. Δόξα ὡς ὑψίστοις Θεῷ. καὶ ᾧ τὸ. Καταξίωσον
Κύριε. λέγοντας τὴν παράκλησιν.

Ἀντιγράφη διάκριτα τῇ Δαμασκηνῶν. ἡχος α'.

Πάντα τὰ βίῳ ζῶντι ἀρρίστη λύπη ἀμείνων,
ποῦ δόξα ἔστιν ἐπὶ τῇ ἀντιθέσει; πάντα σκιάς
πιδόσεις, πάντα ἀπὸ τῆς ἀντιθέσεως. μία ῥοπή,
καὶ πάντα πάντα θάνατος ἀντιθέσεται. ἀλλὰ ὅτι τῇ
φαντῇ ἀρρίστη τῇ προσώπῳ σου, καὶ τῇ γλυκύτῳ ὅ
τῳ ἀντιθέσει, ἡ δὲ ἀντιθέσις ἀντιθέσεται, ὡς φι-
λαδελφικός.

Κύριε πνευμαίνου με.

Ἐργὸν ἑαυτὴν μεθεσθῆναι, ὅτι σὺ εἶ ἡ πηλὴν ἀ-
ντιθέσις, λόγος, λόγος, ἀντιθέσις τῆς ἀντιθέσεως
ἐπὶ τῇ ἀντιθέσει, ὡς ἀντιθέσις ἀντιθέσεται, ὡς ἀντιθέσις
ἀντιθέσεται, ὡς ἀντιθέσις ἀντιθέσεται, ὡς ἀντιθέσις
ἀντιθέσεται. ἀλλὰ εἰς τὸ σῶσαι σου τὸ πλεονέ-
κτημα, καὶ ὡς εἰς τὸ κρῖναι παραγωγόμενος, ὅτι ἐξ-
αὐτῆς ἀντιθέσεται ὡς φιλαδελφικός.

Οἰοτοκίον. Οἰοτοκίον.

Πάντα ἀντιθέσις ἀντιθέσεται ἀντιθέσεται, ἀντιθέσις
ἀντιθέσεται ἀντιθέσεται, ὡς ἀντιθέσις ἀντιθέσεται, ὡς
ἀντιθέσις ἀντιθέσεται, ὡς ἀντιθέσις ἀντιθέσεται, ὡς
ἀντιθέσις ἀντιθέσεται. ἀλλὰ εἰς τὸ σῶσαι σου τὸ πλεονέ-
κτημα, καὶ ὡς εἰς τὸ κρῖναι παραγωγόμενος, ὅτι ἐξ-
αὐτῆς ἀντιθέσεται ὡς φιλαδελφικός.

Ἐπιγράφη ἡχος, β'. πρὸς Κύριον ἐν τῇ θλίψει.

Οἱμοι, τίς ἀντιθέσις ἔχει ἡ ψυχὴ χαλεπὴ ἐκ
τῆ σωματικῆς; οἱμοι, τίς ἀντιθέσις ἀντιθέσεται, καὶ οὐχ
ὑπάρχει ὁ ἴδιος ἀντιθέσις. πρὸς τὴν ἀντιθέσιν τῆ ἀντιθέσεως
ἀντιθέσεται, ἀντιθέσεται ἀντιθέσεται, πρὸς τὴν
ἀντιθέσιν τῆς ἀντιθέσεως ἀντιθέσεται, καὶ ἔχει τὸν βου-
λομένον. ἀλλὰ ἀντιθέσις ἀντιθέσεται, ἀντιθέσεται ἀντιθέσεται
μὴ τὸ βραχὺ τῆς ζωῆς, τῇ ἀντιθέσει τῆς ἀντιθέσεως
παρὰ Χριστοῦ ἀντιθέσεται, καὶ τῇ ἀντιθέσει τῆς ἀντιθέσεως
μὴ τὸ μέγα ἔλεος.

Κύριε πνευμαίνου με.

Αὐτὴ ἡ ἀντιθέσις ἀντιθέσεται ἀντιθέσεται, ὡς ἀντιθέσις
ἀντιθέσεται ἀντιθέσεται, ὡς ἀντιθέσις ἀντιθέσεται, ὡς
ἀντιθέσις ἀντιθέσεται, ὡς ἀντιθέσις ἀντιθέσεται, ὡς
ἀντιθέσις ἀντιθέσεται. ἀλλὰ εἰς τὸ σῶσαι σου τὸ πλεονέ-
κτημα, καὶ ὡς εἰς τὸ κρῖναι παραγωγόμενος, ὅτι ἐξ-
αὐτῆς ἀντιθέσεται ὡς φιλαδελφικός.

exultasti, In magna misericordia tua re-
quiem præbe.

Mirandum omnino est mortis myste-
rium, omnibus enim intempestive super-
venit, naturam corrumpit, seniores vi-
e medio tollit, præfectos, literatos,
doctores vanæ sapientes, Episcopos et-
iam, pastoresque profligat. Verum cum
lachrymis exclamamus; ei quem jussu
tuo extulisti, Domine, requiem confer.

In pietate conversatus, Sacerdos tuus
& divinorum mysteriorum administer, vi-
tæ turbis jussu tuo excessit: hunc ut Sa-
cerdotem susceptum salva, & e terris vo-
luntate tua assumpto, propter misericor-
diam tuam plurimam cum jussis requiem
præbe. Gloria. Et hunc. In Desperam.

Deum ex te incarnatum novimus Dei-
para Virgo, hunc deprecari ut animas
nostras salvet. Deinde sic. Gloria in ex-
cellis Deo. Et postquam recitatum fuerit,
Dignare Domine, &c. Sequentes Versus
Damasceni proprii cantus dicunt. To. 1.

Quenam vitæ voluptas perstat doloris
expers? quanam gloria in cætris perman-
sit immota? Umbra infirmiora sunt cun-
cta, & insomnis vaniora: Post elapsam
temporis momentum cunctis succeder mors.
Verum in lumine vultus tui, & in pul-
chritudinis tuæ suavitate, ei quem elegisti,
Christe, da requiem, ut benignus.

Dominus regit me.

Te cunctorum resurrectionem esse, op-
ere demonstras, Salvator, verbo. Ver-
bum, exsuscitasti Lazarum, & vinctes in-
ferni contracti sunt, ejus vero portæ de-
jectæ sunt, & tunc mors velut levis so-
mnus apparuit. Atque ideo qui creaturam
salvaturus, non autem condemnaturus ad-
venisti, ei quem elegisti, requiem confer,
ut benignus.

In Desperam. Similis.

Studiosa omnium opitulatione, & o-
mnium ad te recurrentium asylius, & pro-
tectio, angustiarum auxiliatrix, &
prompta captivis redemptio. Nulla es a
Deo, Dei Mater; te namque Christus
adversus barbatos propugnaculum, & pro-
pugnatricem posuit, murum indomitum,
& robur infirmorum non exsuperandum,
& denique pacis altissimam nostrarum con-
ciliatricem.

Versus Tob. 1. Ad Dom. cum tribul.

Heu me! qualem agonem sustinet ani-
ma e corpore divisa: heu me! qualiter
luget, nec est qui ejus misereatur: Ad
Angelos convertere oculos, & frustra ex-
orant: ad homines manus tendit, nec au-
xilium reperit. Propterea, dilecti
Fratres, vitæ brevitate contempla ei
qui decessit, requiem a Christo precamur,
& copiosam animabus nostris misericor-
diam.

Domine libera animam.

Adeste, & miraculum mentem
inveniemus extupescens, contemplantur:
jacet mortuus, qui heri nobiscum versa-
batur. Adeste, & quomodo tot curis
distincti: post modicum deficiamus,
contemplantur: qui unguentis delibe-
ti, fætoris sunt illi qui jucundis odoribus
delectantur: qui auro exornati, ab-
jecti jacens & inmorti. Propterea, dilecti

Mmm. iij.

Fratres, vitæ brevitatem contemplati, ei qui decessit requiem a Christo precemur.

Vale munde vane, amici cuncti, noti, cognati, & filii valete: via nusquam a me peragrata incedo. Verum adeste, qui mei amoris memores estis, jungite vos comites, & sepulchro meum hoc luxum commendate: humilemque animam meam judicaturum Christum, lachrymis rogate, ut me inextincto igni eripiat.

In Deiparam.

Porta semper occlusa, & mystice obli- gnata, benedicta Virgo Deipara, preces nostras suscipe, & nato Deoque tuo eas offer, ut salvet animas nostras.

Versus proprii cantus. Tonus tertius.

En, dilecti mei Fratres, in omnium medio silens & mutus jaceo: defecit os, quievit lingua, præpedita sunt labia, vin- ctæ sunt manus, & pedes rigore connexi sunt: vultus species immutata est, oculi extincti sunt, nec lugentes advertunt, plangentium ejulatum auris non percipit, incensi odorem nusquam olfaciunt nares: affectus autem sincerus nusquam extingui aut interire potest. Adhortor idcirco no- tos omnes, & amicos meos: agite mei memoriam in judicii die, ut in horrendo illo tribunali misericordiam consequar.

Vana sunt humana cuncta, quæ post interitum nullatenus extant, non perma- nent divitiæ, nec se comitem præbet ho- nor: irruens enim de repente mors cuncta hæc delet. Christo immortalī propterea clamemus: ei qui a nobis decessit, re- quiem confer, ubi lætantium omnium ha- bitatio est.

Levavi oculos meos.

Quid frustra turbantur homines? breve & asperum est quod decurrimus iter. Vi- ta, ventus est, vapor & cinis: post mo- dicum intervallum pulvis erimus, & velut flores emarcescemus. Christo immortalī propterea clamemus: ei qui a nobis de- cessit, requiem confer, ubi lætantium o- manium habitatio est. *In Deiparam.*

In hujus vitæ pelago jactati portum sa- lutis te habemus Deipara Virgo. Inter- pella ideo incarnatum ex te absque semine, & ineffabiliter hominem factum Deum, ut animæ nostræ salventur.

Versus. Tonus quartus.

Ubi est mundi affectus? ubi rerum in- eptum species? ubi aurum & argentum? ubi famulorum copia, & turba? omnia pulvis, cinis, umbra sunt omnia. Verum venite, & æterno Regi clamemus: Do- mine, æternorum tuorum bonorum con- sortem fac eum qui a nobis discessit, re- quiem ei præstans in beatitudine numquam interitura.

Lætatus sum in his.

Rapax & corruptor interitus supervenit, & e medio me sustulit: irruit, & quasi numquam fuissem, effecit: ingruit, & cum terra sim, quasi numquam fuerim, jaceo. Vere somnium, vere spectrum su- mus mortales. Verum adeste, & æterno Regi clamemus: Domine, æternorum tuorum bonorum consortem fac eum qui a nobis discessit, requiem ei præstans in beatitudine numquam interitura.

τοὶ μὲ ἀδελφοί, ἐνοήσαντες ἡμῶν τὸ βραχὺ τῆς ζω- ῆς, τῇ μεταστάσει ἢ ἀνάπαυσιν παρὰ Χριστοῦ αἰτησά- μεθα.

Σώζε μάταια βίη, σώζεθε πάντες φίλοι, συγγε- νεῖς τε καὶ τέκνα, εἰς ὁδὸν ᾗ ὑπάγω ὡς καὶ ποτε δώ- δασα. Ἀλλὰ δότε μενέδοντες με τῆς πρὸς ἐμὲ ἀγά- πης, σωμακαλεῖσθε, καὶ τάφῳ παραδότε τὸν πλὴν μου τῶτον, καὶ τὸν ἔχοντα κελῶναι τῷ ταπεινῷ μου ψυ- χῷ, σὺν δάκρυσι Χριστὸν ἐκτεύσατε, ὅπως με πυ- ρὸς ἐξέλῃται τῷ ἀσβέσει.

Θεοτοκίον.

Ἀδιόδοτε πύλιν μουσικῶς ἐσφραγισμένη, ὡλογημέ- νη Θεοτόκε παρθένη, δέξαι τὰς δέησεις ἡμῶν, καὶ προ- σάγαγε τῇ σῇ Υἱῷ καὶ Θεῷ, ἵνα σώσῃ ἡμεῖς τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Στιχηρὰ ἰδιόμελα. ἦχος γ.

Ἰδὲ κεῖμαι ἀγαπητοὶ μου ἀδελφοί, ἐν μέσῳ πάν- των σιγῆρος καὶ ἀφανος, τὸ σῶμα ἤρνησεν, ἡ γλῶσσα πέπαυται, ἐπὶ τῇ χειρὶ κεκώλυται, αἱ χεῖρες σιωπῶνται, καὶ οἱ πόδες συμπλέκονται, ἡ μορφή ἡλκοῖται, οἱ ὀφθαλμοὶ ἐσβέβησαν, καὶ ἐκατανοῶσι τῆς θλίψεως, ἡ ἀκοὴ παραδέχεται τὴν λυπημένην τὸν ἀπολυγμὸν ἡ ρίς ἐκ ὀσφραίνεται τῷ θυμιάματος τῷ ὡδίαν, ἡ δὲ ἀ- ληθινὴ ἀγάπη καὶ ποτε περῆσαι. διὸ ἐκτεύω πάντας τὰς γνωστοὺς καὶ προσφιλεῖς μου μετὰ ποιῶν με ἐν ἡ- μέρῃ κρίσεως, ἵνα ὡρῶ ἔλεος ἐπὶ τῷ βήματι κινήσει τῷ φοβερῷ.

Πάντα μεταστέλλω τὰ ἀνθρώπινα, ὅσα ἐχ' ὑπάρχει μὴ θάνατον. καὶ παραμένει ὁ πλῆθος, καὶ σιωποῦναι ἡ δόξα. ἐπελθὼν γὰρ ὁ θάνατος πάντα πάντα ἐξηπάτησεν. διὸ Χριστῷ τῇ ἀθανάτῃ βοήσωμεν, τὸν μεταστάντα ἐξ ἡμῶν ἀναπαυσον, ἵνα πάντων ἐσὶν ὡφραινομένων ἡ κατοικία.

Ἦρα τῆς ὀφθαλ.

Ἀνδραποῖ, τί μάτῳ παρατόμεθα; ὁ δρόμος τα- χύς καὶ τραχύς ἐστιν, ἐν τρίχομῳ. καπνὸς ὑπάρχει ὁ βίος, αἱμῖς καὶ τέφρῃ καὶ κοῖτις μετ' ὀλίγων ἐσόμεθα, καὶ ὡς ἄνθος μαραινόμεθα. διὸ Χριστῷ τῇ ἀθανάτῃ βοήσωμεν, τὸν μεταστάντα ἐξ ἡμῶν ἀναπαυσον, ἵνα πάντων ἐσὶν ὡφραινομένων ἡ κατοικία.

Θεοτοκίον.

Λιμένα σὺ σωτρίαν ἔχομεν Θεοτόκε παρθένη, εἰ ἐν τῇ πελάγει τῇ βίῃ χερμαζόμενοι. διὸ πρὸς βόλῃ τῇ ἐκ σοῦ ἀσπόμενος σαρκωδέντι Θεῷ, καὶ ἀφραγῶς ἐκαστρα- πήσασσι, σῶθι μὲν τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Στιχηρὸν. ἦχος δ.

Πᾶς ἐστὶν ἡ τῷ κόσμῳ προστάθεια; πᾶς ἐστὶν ἡ τῇ προ- σκαίρῳ φαντασία; πᾶς ἐστὶν ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἀργυρὸς; πᾶς ἐστὶν ἡ οἰκίῃ ἡ πλημμύρα, καὶ ὁ θόρυβος; πάντες κό- νις, πάντα τέφρα, πάντα σκία. ἀλλὰ δὴ βοήσωμεν τῇ ἀθανάτῃ βασιλεῖ. Κύριε τῷ αἰωνίῳ σὺ ἀγαθὸν ἀξίωσον τὸν μεταστάντα ἐξ ἡμῶν ἀναπαύων αὐτὸν ἐν τῇ ἀγνῇ μακαρίῳτι.

Εὐφρανθῶν ἐπὶ.

Ἐπὶ ἤλθεν ὁ θάνατος ὡς ἄρπαξ, ἐπὶ ἤλθεν ὁ φόβος καὶ κατέλειπε με. ἐπὶ ἤλθεν καὶ ἐκόντα με ἰδεῖν. ἐπὶ ἤλθεν καὶ γῆ δι' αὐτὸν, ὡς ἐκ ὡς κατέκειμαι. ὅπως ὅσα, ὅ- πως φάσμα ἐσμέν οἱ βροτοί. ἀλλὰ δὴ βοήσωμεν τῇ ἀθανάτῃ βασιλεῖ. Κύριε τῷ αἰωνίῳ σὺ ἀγαθὸν ἀξίωσον τὸν μεταστάντα ἐξ ἡμῶν ἀναπαύων αὐτὸν ἐν τῇ ἀγνῇ ζωῇ.

Θωτοκίον.

Ἡ μόνη ἀνὴρ ἡ ἀχρηστὸς παρθένος, ἡ Θεὸν ἀσπόμενος
κρίσασα, πρόσβλεπ' ἀναδύναι πρὸς ψυχὰς ἡμῶν.

Στιχηρὸν ἦχος. πλ. α.

Εμὴν δὲ πρὸς προφήτου βοῶντος, ἐγὼ εἰμὶ γῆ καὶ
σποδός. καὶ πάλιν κατανοήσα ἐν τοῖς μυστήσιν, καὶ εἶδον
τὰς αἰνὰς τὰς γυμνωμένας, καὶ εἶπον. Ἄρα τίς ἐστὶ βασι-
λεὺς, ἡ στρατιώτης, ἡ πλούσιος, ἡ πένυς, ἡ δίκαιος,
ἡ ἀμαρτωλὸς; ἀλλὰ ἀνάπαυσον Κύριε μὴ δικάσῃς τὸν
δούλον σου.

Εὐσεβὲς ἦσαν οἱ πόδες.

Σὺ εἶπας ὁ πτωχὸς εἰς σὲ Χριστέ, θάνατον καὶ ὄψι-
ται. ἀλλ' ὡς ἐγὼ ἐκ φωτός, καὶ φωτὶ, ὡς ἐκ ἀρχῆς,
ὡς λαμβάνω καὶ ἔχω ἐκ τῆς δόξης σου, ἀληθινὸς ὑπάρχων,
Θεὸς γὰρ ἐκλήλυθα σώσαι τὴν ἐν ἀληθείᾳ ὁδοδοξίαν με-
σίβοιτας, ἵνα Κυρίῳ Θεῷ, διπλοῦν ταῖς φύσεσι,
σαρκοῦ καὶ θεοῦ, ἐν ᾧ καὶ αἱ εἰς τὸ δούλον σου, ὡς
φιλεῖς δραπετες.

Δόξα. καὶ νῦν. Θωτοκίον.

Σὺ δὲ σωπώμην ὡς Θεοῦ μητέρα ὑπολογημένη, πρόσ-
βλεπ' ἀναδύναι ἡμᾶς.

Στιχηρὰ. ἦχος πλ. β.

Ἀρχὴ καὶ ὑπόστασις τὸ πλάσσειν σου γέγονε πρό-
τυπον. βυλῆς γὰρ ἐξ ἀεράτου καὶ ὁρατοῦ καὶ
ζώοντος καὶ ζῆλον σου, γὰρ καὶ τὸ σῶμα διέπλα-
σας, ἀδελφὰς δὲ καὶ ψυχὰς τῶν θεῶν σου καὶ ζώοντος ἐκ-
πύσσει. Διὸ Χριστέ τὸ δούλον σου, ἐν χάριτι ζῶντων, ἐν
σκληραῖς δικαίων ἀνάπαυσον.

Ὁμοίον.

Εὐτίμας αἰὶόν σου τὸ πᾶν χειρὶν σου λόγι. ἀδελφὸν
ἡμῶν, ζωγραφίσας γὰρ ἐν ὕλῃ μορφῇ τῆς σαρκὸς
καὶ τοῦ αἵματος, ἡ καὶ κατέστασας, θρόνον
ἐπὶ τῆς γῆς, κατέρχου κτισμάτων τῶν αὐτῶν σου. Διὸ
θεοῦ τὸ δούλον σου ἐν χάριτι ζῶντων, ἐν σκληραῖς δικαί-
ων ἀνάπαυσον.

Δόξα. καὶ νῦν. Θωτοκίον.

Θεὸς ἀν. σὺ σάρκα.

Στιχηρὰ. ἦχος βερύς.

Καὶ εἰκόνα καὶ εὐλόγισμα, πλάσσειν σου καὶ
ἀρχὴς καὶ ὑπόστασις ἐκ παραδείσου ἐδραίας, κατέρχου
κτισμάτων. ὁ δὲ διαβόλου ἀπαγωγὴς, καὶ
βρώσιος μετέχει, τῶν ἐπολῶν σου παραβάτης γεγο-
νός. Διὸ πάλιν εἰς γῆν ἐξ ἡσυχίας ἐκλήλυθα, κατεδίκασας ἐ-
κείνους Κύριε, καὶ αἰτεῖσαι τὴν ἀνάπαυσιν.

Ὁς ἀγαπᾷ τὸ πᾶν.

Αἰεὶ πᾶσαν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν μαρτυροῦν ἐξ ἡ ἀδελφῆ
ἐγὼ εἰμὶ ἡμῶν. καὶ γὰρ ὁ θάνατος γέννησιν πρὸς βρώσι-
ας μακαρίων, γὰρ ὅτι πλάσσειν σου ἐκ γῆς, καὶ
ἐκ τῆς γῆς γέννησιν πρὸς μακαρίων, καὶ ὁ θάνατος ἡμῶν τὸ πᾶν.
Διὸ μετὰ τῆς κληρονομίας καὶ τῆς ἐκκλησίας σου τῶν με-
ταστάτων αἰώνων ἀναδύναι ἡμᾶς.

Δόξα. καὶ νῦν. Θωτοκίον.

Σὺ Θεοτοκίε τῆς ἀρχῆς ἀρχὴ καὶ ἐκκλησία πᾶσι καὶ
ἐκκλησία. Διὸ μετὰ τῆς ἐκκλησίας, πρόσβλεπ' ἀναδύναι
πρὸς ψυχὰς ἡμῶν. καὶ γὰρ ὁ θάνατος γέννησιν πρὸς μακαρίων,
καὶ ὁ θάνατος ἡμῶν τὸ πᾶν. Διὸ μετὰ τῆς κληρονομίας καὶ
τῆς ἐκκλησίας σου τῶν μεταστάτων αἰώνων ἀναδύναι ἡμᾶς.

Στιχηρὸν. ἦχος πλ. δ.

Θεὸς ἀν. σὺ σάρκα. καὶ ὁ θάνατος ἡμῶν τὸ πᾶν.

In Deiparam.

Sola pura & illibata Virgo, quæ Deum
absque semine peperisti : intercede , ut
animæ nostræ salventur .

Versus . Tonus obliquus primus .

Memini Prophetæ dicentis : Ego sum
terra & cinis . Indeque lustratis monumen-
tis ossa denudata circumspexi , & dixi .
Quisnam hic Rex , aut miles , aut dives ,
aut pauper , aut justus , aut peccator ? Ve-
rum cum justis , Domine , servo tuo re-
quiem præbe . Stantes erant pe .

Credentem in te , mortem dixisti non
visurum , Christe , verum ut ex lumine ,
in lumine , lumen ego sum , ita & in me
splendescetis in gloria mea . Verus enim
Deus ego sum , qui me vera & recta fide
colentes unum Dominum Deum in carnis
& divinitatis geminis naturis salvare ve-
ni . In hac servo tuo parce , ut benignus .

Gloria . Et nunc . In Deiparam .

Te rogamus Dei matrem benedictam :
intercede ut salvemur .

Versus . Tonus obliquus secundus .

Principium & origo ex efficaci tuo ius-
su mihi collata est . Ex invisibili namque
& visibili natura animal constans , volens
me compingere , corpus quidem e terra ,
divino vero & vivifico flatu mihi ani-
mam es largitus . Servo tuo propterea in
vivorum regione in tabernaculis justorum ,
Christe , da requiem .

Similis.

Manuum tuarum opificium imagine tua
decorasti , o verbum : intellectualis enim
substantiæ cujus me participem fecisti ,
similitudinem effingens , in terris illam
creaturis dominaturam constituisti . Prop-
terea Salvator , in vivorum regione , in
tabernaculis justorum servo tuo da re-
quiem .

Gloria . Et nunc . In Deiparam .
Deum ex te incarnatum , &c .

Versus . Tonus secundus .

Ad imaginem & similitudinem tuam ho-
minem formatum in principio ut creaturis
dominaretur , in paradiso constituisti : in-
vidia vero seductus diaboli , cibo vetito
de gustato , mandatorum tuorum transgres-
sor est effectus . Rursum idcirco eum in
terram reverti , & requiem exposcere Do-
mine sancisti .

Quam dilecta tabernacula tua .

Ab Adam naturæ nostræ successive
mors tradita : dolorem omnem solvit :
de gustato namque cibo prohibito , morta-
les evasimus . Agnoscamus ergo formatos
nos e terra , in pulverem & cinerem ite-
rum transmutandos . Cum luctus itaque
voce creatorem deprecemur , ut defuncto
veniam & misericordiam concedat .

Gloria . Et nunc . In Deiparam .

Te murum inexpugnabilem & spem
omnem fideles oos , Deipara , posside-
mus : ne intermixtas itaque , domina . pro-
dormientibus in fide famolis tuis deprecari
in iudicio quo filius tuus iudex sessurus
est , ut eis indulgentiam largiator : natu-
ram enim nostram peccatis omnibus sub-
ditam & amplexam novisti ; ut te bea-
tam dicamus .

Versus . Tonus obliquus quartus .

Plango lamentorque si quando mor-

tem contemplot & ad imaginem summi Dei conditam illam venustatem, deformem, ingloriam, speciei exortem monumentis intuitus fuero! O rem mirandam! quomodo nobis mysterium hoc contigit? quomodo corruptioni traditi? quomodo morti copulati fuimus? Vere iussu Dei defuncto requiem præbentis, prout scriptum est.

Virtutum.

Fluxi mortalesque nascimur incorruptam imaginem fortiti, & divino flatu anima immortalis in natura mixta dotati: Cur vero mandatum Dei transgressi sumus? o rem inauditam! quomodo vitæ cibo rejecto, cibum amarum mortis conciliatorem degustavimus? quomodo divinæ vitæ exortes seducti fuimus? de cætero itaque clamemus: cum quem hinc extulisti, in aulis cælestibus colloca...

In Deiparam.

Protectio tua, Deipara virgo, medica spiritualisque officina est, ad quam confugientes, animæ morbis liberamur.

Versus. Tonus obliquus secundus.

Intoleranda, intemperanter viventibus videtur mors: ibi dentium stridor, luctus a consolatione alienus, densa caligo, tenebræ exteriores, vigilans vermis, infufluosæ lachrymæ, & iudicium absque misericordia. Ante finem propterea clamemus, dicentes: Domine Christe, electo tuo, cum electis tuis requiem confer.

Similis.

Insonuit tuba, ut mortui vitæ cælestis capidi e fomno exurgant. In te creatorem & dominum speraverunt: ne servos tuos condemnes: immortalis enim cum fores; propter nos mortalis factus es. Ante finem propterea clamemus, dicentes: Domine Christe electo tuo, cum electis tuis requiem confer.

Similis.

Ecce elementa, cælum & terra immutantur, & creatura omnis incorruptionem induit: corruptio ipsa dissolvitur, & tenebræ in adventu tuo evanescunt. Cum gloria etenim, teste scriptura, iterum venturus es: ut, juxta quod gessit, unicuique retribuas: Domine Christe, electo tuo cum electis tuis requiem confer.

In Deiparam.

E Virgine ortum virginis præmio dona me, o Verbum: Chori Virginum lampadibus accensis ex affectu gloriam tuam canunt, & rursus conveniunt. Velut enim in cælestibus in thalamis choreas ducunt prudentes: nos quoque latenter conveniamus. Trinitas principii expers, electo tuo cum iustis requiem confer.

Gloria. Tonus obliquus secundus.

Adeste cuncti & inusitatum horrendumque spectaculum omnibus notum, formam hanc nobis obiectam circumspecte, neque ultra vanis rebus attendite. Anima in mundum aliud æternum transferenda, a corpore hodie dividitur. Via a se hucusque non trita, ad Iudicem minime personarum acceptorem tendit, coram quo Angelorum ordines astant. Horrendum tribunal illud est cui nudos, hos quidem verecundia perfusos, alios coronatos, nos astare necesse est. Æterno regi propterea clamemus: cum veneris secreta

tuas tāφοις κειμένω τῷ κατ' εἰκόνα Θεοῦ πλασθῆσαν ἡμῖν ὡραιότατα ἀμορφον, ἀδοξον, μὴ ἔχουσαν εἶδος. ὡ τῷ θαύματος; τί τὸ περὶ ἡμᾶς τῶτο γέγονε μυστήριον; πῶς παρεδόθημεν τῇ φθορᾷ; πῶς συνελθὲν ἡμεῖς τῇ θανάτῃ; ὅπως Θεὸς ἀποσάξει, ὡς γέγραπται, τὴν παρέχοντος τῇ μεταστάσει τῷ ἀνάπαυσιν.

Τῶν δυνάμεων.

Ρᾶντοί πως γέγοναμεν ἀφ' ὅθεν εἰκόνα φορέσαντες, ἢ ἐμφυτήματι Θεῷ λαβόντες τὴν ἀθάνατον ψυχὴν, μικτοὶ γεγονότες, ὡς γέγραπται; πῶς δὲ παρέβημεν Θεὸν τὰς ἀποσάξεις; ὡ τῷ θαύματος πῶς τῆς ζωῆς τῷ βρώσῃ ἀφῆντες, βρώσῃ ἐφαγομένη τῷ ἀφῆντον θανάτῃ ἢ πικρᾷ; πῶς ἡκατέστημεν στερηθέντες Θεῶς ζωῆς; λοιπὸν ἐκβοήσωμεν, ὅτι μετέστησας ἐν ταῖς αὐλαῖς κατασχευώσασθαι.

Θεοτοκίον.

Ἡ σκέπη σου, Θεοτόκε παρθένε, ἰατρὴν ὑπάρχει πνέματικόν. ἐν αὐτῇ γὰρ καταφύγοντες, ψυχικῶν νοσημάτων λυτῶμεθα.

Στιχηρὰ, ἦχος πλ. β.

Ἀμέτρητος ὑπάρχει τοῖς ἀσώτως βιῶσιν ὁ θάνατος, βρυγμὸς ἐδόξων, ἢ κλαυθμὸς ἀπαράκλητος, γόσφος ἀφῆγης, ἢ σκότος ἐξώτερον, ἢ σκώληξ ἀκοίμωτος, δάκρυα ἀνείργητα, ἢ κείσας ἀσυμπάδυντες. ὅς τῷ πρὸ τέλους βοήσωμεν, λέγοντες. Δάσποντα Χεῖρ, ὅτι ἐξελέξω μετ' ἡμῶν ἐκλεκτῶν σου ἀνάπαυσον.

Ομοιον.

Εφώνησεν ἡ σάλπιγξ, ὡς ὕπνε νεκροὶ ἐξανέστηται ζῶντες ποδοῦντες τῷ οὐράνιον δέξασθαι, ἢ λπίσας εἰς σὲ ὁ Κτίστω καὶ Κύριον. μὴ κείνης τὸν δούλον σου. Θνητὸς γὰρ ὁ ἀθάνατος δι' ἡμᾶς ἐχρημάτισας. Διὰ τοῦτο πρὸ τέλους βοήσωμεν, λέγοντες. Δάσποντα Χεῖρ, ὅτι ἐξελέξω μετ' ἡμῶν ἐκλεκτῶν σου ἀνάπαυσον.

Ομοιον.

Ἰδὲ καὶ τὰ στοιχεῖα, ὑραὶνός καὶ ἡ γῆ ἀλλοτρήσονται, καὶ πάντα κτίσας ἀφ' ὅθεν ἡμεῖς ἐσμεν, λήνεται φθορὰ, ὅς σκότος ἡφάνισαι ἐν τῇ παρουσίᾳ σου. μέλλεις γὰρ πάλιν ἐρχεσθαι μετ' ὁδοῦ, ὡς γέγραπται, ἀποδοῦναι ἑκάστῳ κατὰ τὸν ὅσον ἐσκέλετο. Δάσποντα Χεῖρ, ὅτι ἐξελέξω μετ' ἡμῶν ἐκλεκτῶν σου ἀνάπαυσον.

Θεοτοκίον. Ομοιον.

Φανερὸν ἐκ τῆς Παρθένου, παρθένης, μελόγα ἀξίωσον, χοροὶ παρθένων, τὰς λαμπάδας ἀνάψαντες τῷ λαῷ σου εἰς σὲ, ποδοῦντες ὁ δόξας σου, καὶ αὐτοὶ συνεπύρρονται. ὡς περὶ γὰρ εἰς ὑμῶν τομφοῦνα χορδαῖς, ταῖς φρονίμοις παρθένοις παιδρῶς συνεκείλθωμεν. ἀπαρχὴ τελεῖς, ὅτι ἐξελέξω μετ' ἡμῶν δικαίων ἀνάπαυσον.

Δόξα. ἦχος πλ. β.

Διὸ καὶ θεάσασθαι πάντες ξένοι καὶ φρενὸν διάμα τοῖς πᾶσι γνωρίζομενον, τῷ εἰκόνα ὁ τῷ ὡραμῆν, καὶ μνηστὶ φρονεῖται τὰ ἀποσκαίρα. σήμερον ψυχὴ χωρίζεται τῷ σώματος πρὸς αἰώνιον κόσμον μετέστασιν. εἰς ὁδὸν γὰρ ὑπάγει, καὶ ἐπὶ ποτὶ δυνάμει καὶ εἰς κελὶ ἀποσπασθῆναι, ὅπου παρῆσανται ἀγγέλων τάγματα. φοβερὸν γὰρ ἀδελφοί μετὰ τὸ κελὶ μὴ εἶναι, ἐπεὶ πάντες γυμνοὶ παραστησάμεθα. οἱ μὲν ἀχλωμένοι, οἱ δὲ σεφανέμενοι. διὸ βοήσωμεν τῇ ἀθανάτῃ βασιλεῖ. ὅταν μέλλης ἐπὶ τὴν τὰ κρυπτὰ ἄνθρωπων,

παν, φῆσαι τῇ δούλῃ σου, ἢ προσελάβη, Κύ-
ριε Φιλάνθρωπε.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Πρωβείαις τῆς πενήτης. εἶπα. Ἀγαθὸν τὸ ἐξομολο-
γεῖσθαι. τὸς ἑστέγον. Ἀναπαυσον Σωτήρ. Εἰς τὴν
καταπαυσίν σου. Μήτηρ ἀγία ἡ τῆ ἀφράσου. Ελέησον
ἡμᾶς. Καὶ τὰ λοιπὰ. ἡ νύχ. Ο Θεὸς τῶν πνευμά-
των.

Ο ἀσπασμός. ἡ ἀρχόμεθα τῇ τελευταίῳ ἡχος. β.
Δεῦτε τελευταίον. ἡ τὰ λοιπὰ, ὡς προεγράφησαν ἐν τῇ
ἀκολουθίᾳ τῇ μωαχῶν. εἰς ὅπως.

Δόξα. ἡχος. πλ. β.

Ὁρώμεν με ἀφῶντες ἡ ἀπὸ τοῦ προκείμενου, κλαύσα-
τε πάντες ἐπ' ἐμοὶ ἀδελφοὶ ἡ φίλοι, συγγενεῖς ἡ γινώ-
στοι. ἡ ἡδὲ χθὲς ἡμέραν μετ' ὑμῶν ἐλάλουν, ἡ ἀφῶν
ἐπὶ ἡλθέ μοι, ἡ φοβερὰ ὦρα τῆ θανάτου. ἀλλὰ δεῦτε πάν-
τες οἱ πατέρες μοι, ἡ ἀσπασαδί μοι τὴν τελευταίαν ἀ-
σπασμόν. ἡ καὶ μετ' ὑμῶν πορεύσομαι, ἡ συλλα-
λήσω τὰ λοιπὰ. εἰς κελὶν ἡ ἀπέρχομαι ἐνθάδε προσω-
πολήψια ἐκ ἐσθ' ὁ δὲλος γὰρ ἡ διαπόνησόν με παρίστανται,
βασιλεὺς ἡ στρατιώτης, πλῆσιος ἡ πένης ἐκ ἀξιώματι
ἔστω. ἡ παρὸς γὰρ ἐκ τῶν ιδίων ἔργων, ἡ δοξαδιήσεται,
ἡ αἰχμηθήσεται. ἀλλ' αἰτᾷ πάντας ἡ δυσωπῇ,
ἀδιαλείπτως ὑπὲρ ἐμοῦ προσευξάσθαι. Χεῖρ ὡ τῷ
Θεῷ. ἵνα μὴ καταπαγῶ καὶ τὰς ἀμαρτίας μου εἰς τὸ πῶ-
ποι τῆς βασάνου, ἀλλ' ἵνα με κατατάξῃ ὅπου τὸ φῶς ἐ-
στίν.

Ἀπερχόμενοι δὲ εἰς τὸ πύρον, φάλλασιν οἱ ἱερεῖς ἱ
τὸς εἰρμῶν τῷ μεγάλῳ κανόνος. τὰ ἑσάγιον. Εἰς τὴν
ἀναπαύσιν σου Κύριε. ἡ μόνῃ ἀγνῇ ἡ ἀχαρτος, Ελέη-
σον ἡμᾶς. ἡ τὰ λοιπὰ, ὡς σαυήτης. Ο Θεὸς τῶν πιδ-
μάτων. ἡ κηδύσεται τὰ λείψανον. ἡ γίνεται τελεία ἡ ἀ-
πόλυσις.

hominum perscrutari: parce ei, quem as-
sumpsisti, sermo tuo, humane Domine.

Et nunc.

In Desperam.

Intercessionibus genitricis tuæ. Deinde.
Bonum est confiteri. Ter. sanctus. Da
requiem, Salvator. In requie tua. Inef-
fabilis Mater sancta. Miserere nostri. Et
reliqua cum Oratione. Deus spirituum.

Non datur osculum. Et ultimus Versus
cantare incipimus. Tono secundo.
Venite ultimum vale. Et reliqua prout in
Monachorum officio prescripta sunt.

Deinde sic. Gloria. Tonus obliquus 2.

Jacentem, tacitum, & spiritum orbatum
contemplati me, fratres & amici, affines
& noti, super me plangite: heu! eterna si-
quidem die vobiscum confabulabar, &
repente mihi tremenda mortis supervenit
hora. Adeste, desiderati, & ultimo am-
plexu ultimum etiam vale dicite: nec
enim vobiscum deinceps versabor, aut de
reliquo vobiscum colloquia miscebo. Ad
Judicem tendo personarum acceptione nul-
quam movendum. Servus enim & Domi-
nus, Rex & miles, dives & pauper, &
quali iudicii conditione coram eo astant:
& ex propriis operibus singuli quique,
aut gloria aut confusione compehensuntur.
Verum expolco vos omnes, & confestor,
ut intermisce pro me Christum Deum de-
precemini, ne juxta delicta in gehennæ
loco me condemnabit: quin potius in vitæ
lamine constituat.

Precedentes autem ad monumentum Sa-
cerdotis, Invadit magni Canonis decan-
tant. Ter sanctus. In requie tua. Sola
pura & illibata. Miserere nostri. Et
reliqua prout de more est. Deus spirituum.
Et curatur corpus. Et fit perfecta & ulti-
ma dimissio.

VARIÆ LLECTIONES.

Α Κολλυθία νεκρώσιμος. } Vetus codices editi legunt ταχὺς γινόμενη ἐπὶ τελευτήσαντα ἱερεῖα.

Nil proprium hujuscemodi exhibent edita, vel M. S. solum est Cry-
prof. Bessarionis in quo sequens oratio reperitur.

Εὐχὴ ἐπὶ τελευτήσαντος ἱερέως.

Εὐχαριστοῦμέν σοι Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν. - Ut
supra.

Εἰρήνῃ πᾶσι. Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλί-
νωμεν. εἶπα ἡ δὲ νύχ.

Κτελεῖ Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐν τῇ σοφίᾳ σε πλά-
σας ἐκ γῆς τὸν ἄνθρωπον, ἡ πάλιν εἰς γῆν ὁπο-
σρέφειν νομοθετήσας διὰ τῶν ἀμαρτιῶν. ὁ καταγῶν οἱς
ἀδύς ἡ ἀνάγων. ὁ δόκτειναι ἡ πάλιν ζωοποιῶν. ἀπο-
δεξάμεν τὴν ψυχὴν τῷ δέλου σε, τῷ δέιπνῳ, ἡ ἀναπαυ-
σον αὐτὸν ἐν κόλποις Ἀβραάμ, ἡ ἀνθ' ὧν ἐκοπίασε,
ἡ ἀκολουθήσας σοὶ ὡς ἐν τέλει, ἀμείψαι αὐτὸν τοῖς
πλευσίοις σε οἰκτιρμοῖς. ἡ εἰ τι, ὡς ἄνθρωπος ἡ-
μαρτε, σοὶ γὰρ μόνῳ τὸ ἀναμάρτητον πρόσκειναι, συγ-
χωρήσας ὡς ἀγαθός, ἡ ἀναπαύσιν ἐν ταῖς μακαρίαις τῶν
ἀγίων σε δώρησαι. Εὐφρανέ. Χάρετι ἡ οἰκτιρμοῖς
ἡ φιλανθρωπίᾳ τῷ μορῶν.

Euchol.

Oratio pro mortuo Sacerdote.

Gratias agimus tibi Domine Deus no-
ster, &c.

Pax omnibus. Capita nostra Domino
inclinemus. Sequitur oratio.

Domine Domine Deus noster, qui in
sapientia tua hominem de terra for-
matum in terram rursus reverti propter
peccatum statuisti: qui deducis ad infe-
ros, & reducis: qui occidis, & vivere
facis: suscipe animam servi tui N. & in
sinibus Abraham, requiem illi præbe, pro
quibus laboravit: & quia te ut iussisti se-
quutus est, abundantia tua misericordia
mercedem illi repende: & si in aliquo
velut homo offendit (tibi enim soli a
culpa exemptum esse convenit) ut cle-
mens condona: & in sanctorum mansio-
nibus quietis illi locum largire. Excla-
mando. Gratia & miserationibus & cle-
mentia &c.

Nnn

Adde & e Barberino M. S. orationem aliam pro defuncto
Episcopo legendam.

Oratio sepulchralis pro Episcopis.

Εὐχή ἐπιτάφιας εἰς Ἐπισκόπους.

Domine Jesu Christe, Agne Dei qui tollis peccatum mundi, & affictos in omni luctu sublevas: esto tuarum ovium consolator. Beatus est vere quem tu elegisti & assumpsisti, Pastor noster: pro pastoralis labore pietatis mercedem illi repende. In celestem thalamum tuum, illum lampadem manu gestantem extolle: Angelicam libertatem illi tribue, ut inaccessio tuo throno inconfusus assistat. Nos vero, prout decet & magnitudini tuæ placitum est, tutare. Quia tu es vita; & spes nostra, & tibi gloriam rependimus: Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum.

Κτεῖε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ αἰμὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἶρων τῆς ἁμαρτίας τοῦ κόσμου, ὁ παρακαλῶν τοὺς ὀλιγοψύχους ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει· αὐτὸς γὰρ παραμυθία πᾶσι προβάτων σου. Μακάριος ὡς ἀληθῶς ὃν ἐξελέξω, καὶ προσελάβου ποιμένα ἡμῶν. Απόδος αὐτῇ ἀντὶ τῆς ποιμνικῆς κόπου μισθὸν εὐσεβείας. Ἐξάγαγε αὐτὸν λαμπροφύρον εἰς τὸ οὐράσιόν σου νυμφῶνα· παράχρησεν αὐτῇ ἀγγελικῇ παρρησίᾳ· ἵνα ἀνταίχμητος παραστῇ τῇ ἀπροσίτῃ σου θρόνῳ. καὶ ἡμῶν δὲ περισπούσται Κύριε καὶ τὸ πρῶτον καὶ ἀρίστον τῇ σὲ μεγαλειότητι. Ὅτι σὺ εἶ ἡ ζωὴ, καὶ ἡ ἐλπίς ἡμῶν· καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

IN OFFICIUM FUNEREUM IN SACERDOTE MORTUUM. Notæ.

A Καλεῖται πρῶτος εἰς ἱερεῖα. Nonnulla scribit Symeon Thessal. non huic modo, sed & aliis exequiarum officiis percipiendis idonea. Περὶ καδῶν ῥαυρῶν, ἐπὶ δὲ ἐμπαύσιν καὶ λαϊκῶν. De cura pro mortuis Pontificibus, sed & Monachis adhuc, & Laicis habenda. Τὸν δὲ γὰρ Ἀρχιερεῖα μὲν ὄντα, καὶ ἱερεῖα χερσὶν ἱερῶν οἰκονομῶν ἢ ἐκκλησιῶν, ὡς ἱερὸν ὄντων ὄντα· καὶ καδῶν ἱματῶν τῶν ἐδὲ ῥαυρῶν τοῦτον ἐνδιδόσκουσιν. ἑσπεριότερον μὲν ἐκτός τοῦ σώματος ἀποκρίπτονται ὕδατι μόνον διὰ ἀπογγυσαυροῦδος, εἰς τύπον τῆς ἱερῆς βαπτισματικῆς· κατὰ τὴν τὸ μέγεθος τῆς ὀφθαλμοῦς, τὰ χεῖρά τε, καὶ τὸ σῆδος, ἔστι τὰ γόνατα καὶ τὰς χεῖρας. ὅτα δὲ περιέχουσιντες ἀνῶθεν τὰ ἀρχιερατικὰ καὶ ἱερατικὰ περιβάλλουσιν ἀμφία, καὶ ὑποδύματα καὶ ἐμβάλλουσιν ἐν τῷ πόδεσσι· εἰς τὰς χεῖρας δὲ τὸ ἱερὸν διδόντας Εὐαγγέλιον, ὃ δι' ἑσπεριότερον ἀναγιγνώσκεται ἐπ' αὐτῶν, ὡς εὐαγγελικῶς ζήσαντα· ἅμα δὲ ἐλαιοῦ καὶ ἁγισμοῦ αὐτῶν ἐκ τῶν δέων λογίων· ἐπὶ ταῦτα δὲ ἀπασαν ἀκολουθίαν λακτίον ἐπὶ τοῖς ἱερωμένοις, ἐπὶ δὲ μονάζουσιν τὸ ψαλτήριον, ὃ καὶ φυλάσσεται παρὰ τοῖς ποταῖς, ἐπὶ καὶ ἑσπερὶ νῦν λέγεται. ἔστω δὲ εὐχὴ ὡς ἔδοξεν ἀρχιερεὶ σὺ τῷ Τριῳτάῳ. καὶ τὸ θυμίσματα τῷ Θεῷ προσεγγόμενοι ἐν ἱλασμῶν ἐστὶν ὑπὲρ τῆς μέντης, καὶ δέγματος εὐσεβείας αὐτῶν καὶ ὁδοδότης πίστεως, καὶ ζωῆς εὐδοκίας ἑσπερὶ καὶ καδῶν. ὅτα αἰρούσι καὶ μετὰ λαμπάδων κομίζουσιν τὸ δῶρον ἐκείνη καὶ ἀκατάπτωτον ἐκποσώσιντες φῶς· εἰ δὲ γὰρ μοναχὸς ὁ τελευτήσας ἐστὶ, μετὰ τὸ ἀποσπογγίσαι καυροῦδος, τὰ τῶν ῥαυρῶν ἐνδιδόσκουσιν, καὶ τὸ μανδύαν ἀνῶθεν ἐπιβάπτουσιν, ὡς καὶ ὡς τὰ φῶς ἐστὶν αὐτῶν· καὶ καδῶν ἀνῶθεν ποσώσιντες διὰ τῆς Χειρὸς τοῦ ἱερέως, καὶ ἐκείνη αὐτῶν ὡς ἡγάπησαν ἐπ' αὐτῶν τὴν δόξαν. ὁ μοῖος καὶ ἐν λαϊκῷ γίνεται· καδῶν γὰρ ἐνδύσιντες ἀπὸ τῆς συνήθους· ὅτα δὲ τῶν ἱερῶν τιθέσιν ἐπιπλοὺν σχηματίζοντες πῶς τε καὶ ἱερεῖς, ἔστι τὸ σκέπην τῷ Θεῷ ἐστὶν καὶ αἰκῶν ἐπ' αὐτῶν διὰ τῶν εἰς Χειρὸν πίπτον τιθέντες, ἔστι τὸν τῶν παρὲς τῶν ψυχῶν· ἐν τῇ ἐπαγγελίᾳ δὲ ἱερωμένους ἔστι λαϊκοὺς, ὁ Τριῳτάς μετὰ μέλους ἔδεται ὅμοιος, ὅτι καὶ τῆς Τριῳτάδος οἱ τελευτῶντες δέλοι, καὶ ταῦτα ἐκείνην, καὶ ἐν αὐτῇ τελευτῶνται, καὶ ἐν αὐτῇ πορεύονται, καὶ σὺ ἀγγέλους τελευτῶνται τοῖς τῇ Τριῳτάδος ὅμοιος ἀπαύτως ἔδουσι· τίθενται δὲ ἐν τῇ ναῷ. Ἀρχιερεῖς μὲν ὁρῶντες ἁγίων θυρῶν, ὅτα ἐγγυτέρω αὐτῶν· ὅς οἱ ἱερεῖς Διονύσιος καὶ τῆς ἱερείας ἐν τῷ θυσιάζοντες φησὶ τίθενται, ἔνθα καὶ τὰ τῆς ὑπερσίας αὐτῶν· τὰς λαϊκῶν δὲ καὶ μέσον τῶν ναῶν ὅπου καὶ τῶν τῶν φερόμενοι ἔχουσιν· ἐπὶ τῇ οὐτῶν νῦν γίνεται πάντας γὰρ τιθέντες μεσάμεντα τῇ ναῷ. Pontificem quidem sive Sa-

cerdotem, ut sacram ex integro existentem, Sacerdotum manibus pertractari, & propriis ordinis sui vestimentis indui præcipit Ecclesia. Et primo quidem sponsa aqua sola impleta, in sacri baptismatis memoriam, in fronte, & in oculis, & in labiis, & in pectore, & in genubus, & in manibus cruciformiter abluunt. Mox Pontificis sive Sacerdotis vestimentis circumdant, & novos calceos immittunt in pedes. Lectum deinde super illum sacrum Evangelium manibus ejus tradunt; Evangelice siquidem vixit ille, & a divinis verbis, tum sanctimoniam, tum Dei benevolentiam comparavit. At hæc pro sacerdotis viris integrum officium decurrendum est, pro Monachis quoque totum psalterium quod a plerisque observatur, & usque hodie faciliatur, recitandum. His peractis precibus dant initium, & Hymnos sanctos. Thus autem incensum jacentis nomine oblaturum Deo, in anima ejus cum ipso reconciliationem, & in devota rectaque ejus fidei, & suaveolentis puræque vitæ argumentum cedit. Exinde divinum illud & interminandum lumen representantes, cum cereis corpus effertunt. Si vero vita sanctus fuerit Monachus, postquam in crucis modum abstersevit aqua, Monachalibus eum circumdant vestibus, & Mandyam desuper, qui ei sepulchrum efficitur, consunt: & propter Christum cui ipse fuerat crucifixus, plures efformant cruces, & ejus quem dilexit imaginem superimponunt. Idem pariter in Laicis observatur. Ex consuetis siquidem & nitidioribus illum ornant vestimentis, & in divinæ protectionis signum, & quia sacer est effectus, sacrum quoque super eum velum extenditur: propterque fidem in eum prius habitam, & quia ipsi animam reddidit, ipsius illi sacra imago imponitur. Sive autem sacros viros sive Laicos effertant, Ter sanctus Hymnus suavi voce modulatur; sive quia Trinitatis fuerint servi, vita sancti, sive quia illam prædicaverint, & in illa fuerint consummati, & cum illa proficiuntur, sive quia cum Angelis Ter sanctum Hymnum illum irrequiete continentibus, sint aggregandi. Deponuntur autem in templo, Pontifices quidem ad sacras fores; proxime, quos sicut & Sacerdotes ad altare ubi ministeria exercent locari Dionysius describit: Laici ad templi medium, ubi stationis ordinem obtinent, locus conceditur. Nusquam autem id observatur, te-

nam omnes ex aquo in medio templi deponuntur. Hæc Symeon.

2. Τρεῖς ἱερεῖς καταβιβάζουσιν αὐτόν.) Nil mirum si Sacerdoti demortuo alii Sacerdotes vulgo iusta parentent: neque enim ipsi sanctimonia vitæ & ætate graves Episcopi, pietatis hoc officium mortuis persolvere sunt averfati. Macrinæ quidem Araxius & frater ejus Gregorius Nyssenus, cum duobus de Clero selectioribus, ipso Gregorio ita scribente. ὑποβὰς τῶν κλίνων ἐγὼ κήκεον Ἀραξίον ἐπὶ τὸ ἴτερον μέρος προσκαλεσάμενος. ἄλλων τε δύο ἦν τῶν κλινῶν τετιμημένων τὸ ὀπίθιον μέρος ὑπολαβόντων. καὶ ταύ. Ego, ait ille, feretrum subiens Araxium Episcopum adlocui, ut alteram partem sustineret: posteriores vero feretri partes subierunt de Clero duo alii insignes viri &c. Paulæ vero viduæ ii de quibus Hieronymus ait. Translata Episcoporum manibus, & cervicem feretro subjicientibus, cum alii Pontifices cereos lampadesque præferrent, alii præallentium choros ducerent, in medio Ecclesiæ speluncæ Salvatoris esset posita. Hoc idem in vitæ prius in vita societatis, & in eodem statu unitatis argumentum ostentant illi ordines, qui Sacerdotes a Sacerdotibus, Laicos a Laicis aliis, pares denique a suis similibus funerea obsequia recipere suis institutis præscribunt: eoque fideliores in persolvendis his justis & necessariis officiis se Græci præbent, ut etiam pestifera lue sublatis sacris viris ad tumulum efferendis Sacerdotes alii si non sponte oblatis, saltem datis fortibus educti, nullatenus se possint subtrahere aut excusare.

3. Αποσπογγίζουσιν αὐτὸν μετὰ ἐλαίου.) Eam se Sacerdotum & Monachorum cadaveribus reverentiam ex suis Synodalibus decretis debere existimant Græci, ut etiam ad lotionem numquam illa denudent, similique erga parentes motus pietate Gregorius Nyssenus, ut ipse in Macrinæ vita de se testatur, illorum ossa nuda coram se ullo modo detegi, nusquam permissit.

4. Μετὰ ἐλαίου καθάρου.) Mortuorum corpora aqua emundata, nec non aromatibus & unguentis delibuta sepulta fuisse a Christianis ex Tertulliani Apolog. contra gentes, ex Amphilocho in Basilii vita, ex S. Ephrem hunc cultum sibi post mortem exhiberi sollicite prohibentis testamento, & ex Baronio anno 310. colligere licet: at ne sacrum hujusmodi ritum abjecisse videantur Græci, Sacerdotis cujuscumque corpus desuper linteo tectum, spongia oleo puro imbuta leviter respergunt, & ad alia iusta persolvenda procedunt. Chrismate autem sacro unctionem hujusmodi peractam fuisse, non ex antiqua modo traditione tenent, sed & Euchologium Cryptof. eidem consuetudini attestatur, ubi oleum vel Chrisma tumulo injiciendum scripsit superius fol. 437. sed & circa duodecimum sæculum apud Alexandrinam Ecclesiam adhuc viguisse manifestat Balsamon his verbis: ἀρχαῖον ἔθος ἐστὶν τῶν Ἀλεξανδρινῶν ἐκράτῃσι χαίρειν τοὺς τελευτῶντας ἱερεῖς καὶ Ἀρχιερεῖς διὰ ἀγίου μύρου χρίσθαι, καὶ ἐνταφιάζεσθαι. Visus hic in Alexandrinorum regione ab antiquo invaluit, ut Sacerdotum & Pontificum mortuorum corpora sacro Chrismate ungerent, & tumulo recondere: eos vero quia μεγάλης κολασίως ἀξιοί, non levi pœna dignos pronunciat, ne suum ipse ritum damnaret, morem hujusmodi damnandum Græcos alios jam ab antiquo reliquisse testatur.

5. Εὐδύουσιν αὐτὸν τὰ ἐξ ἱδῆς.) Consuetis Clericis indumentis Sacerdotes, sicut & Monachos vita sanctos propriis involvi, tum recentia, tum antiqua exempla declarant. Studiose vero hæc sibi ad sepulturam præparavisse veteres, Gregorii Nysseni de se ipso testimonium manifestat, qui vestientem sorori Macrinæ, (distracti in pauperes vestibus & facultatibus propriis) paratam suæ sepulturæ vestem protulit. Lampadiam enim Diaconissam virginum choro præfectam, & sorori post mortem

curandæ, intentam, ubi interrogat, εἴ τι ἱμοὶ ἐφ' ἧ τῶν τῶν ὑποκαταμένον προσάγει μοι; Quid si ad funus ornandum ex iis quæ mihi parata sunt aliquid proferam? Mox subdit: ἐπεὶ δὲ τὸ τοιοῦτον εἶδον, καὶ εἶδη πρὸς αὐτὴν ταῖς ὁδοῖς ἱερὸν ἐκείνο σῶμα. ἐγὼ μὲν τῶν εἰρητῶν ἑβ' ἡμῶν τινὶ προσάγειν ἐκλυσεσάμην. Cum igitur ita visum esset, & cum illud corpus tegi vestibus oporteret, ego quidem imperavi cuidam ex meis ut vestem afferret.

6. Εἶτα τῶν ἱσραηλίων πολλῶν ἀπασαν.) Sacerdotes & Pontifices non nisi cum vestibus sacris quondam sepultos fuisse, ipsa eorum monumenta si aperiantur, clare certoque testantur. Et Baronius quidem anno 310. de sancto Marco Alexandriæ Episcopo scribit, illum vestibus Sacerdotalibus albi coloris, colobio, & homophorio tectum, perinde ac viventem in S. Marci Christi discipuli sede collocatum, odoribus incensis fumantibus, & delibutum unguentis sepulturæ mandatum. Cutbertum quoque sanctum Pontificem, vestimento Sacerdotali indutum, mox fuisse sepultum, enarrat Beda apud Amalarium lib. 4. de off. cap. 42. De S. Martino Presbytero idem refert Gregorius Turonensis. Hanc porro consuetudinem a Sylvestro injuriæ rebus sacris illatæ nomine damnatam, ob consuetum saltem usum tolerandam acriter propugnat Suarez tom. 3. disp. 81. sect. 8. dicens. Certum esse si de usu sit sermo, solere Sacerdotes & Pontifices vestibus benedictis indutos sepeliri, eamque consuetudinem licitam esse, & religioni & pietati satis consentaneam: nam actus sepeliendi sacrum actus pietatis est, & circa personam sacram potest esse actus religionis: ergo in hoc nihil est indecens minusve expediens. A sæcularium tamen corporibus remonent sacri Canones quasque res sacras, maxime altaris Pallas: Decretum de Consecr. dist. 1. cap. Nemo. Antisiodorensis Concilii cap. 12. & Arvernensis cap. 3. Prohibet quoque Canon 83. Trullanus ipsis post mortem Eucharistiam communicari: quamvis Balsamon Pontificibus exhiberi scribat in eundem Can. τὸ μὲν τῇ χειρὶ δαδαι τοῖς Ἀρχιερεῦσι καὶ τελευτῶν τὸν ἅγιον ἄρτον καὶ ὕτως ἐνταφιάζεσθαι. νομίζω γίνεσθαι ἐκ ἀποστολῆς τῆς δαμορίας, καὶ ἵνα δι' αὐτὴν ἐφοδιάζονται πρὸς οὐρανὸν ὁ ἦ μαγὰς καὶ ἀποστολικὸς καταξίωσις ἐπαγγελικῆς. Quod sanctus panis post mortem Antistitibus tradatur, & sic sepeliatur existimo fieri, ad avertendos demones, ut & per ipsum tamquam viaticum deducatur ad cælum, quæ magna & Apostolica professione dignus est habitus.

7. Σκεπάζεται τὸ πρόσωπον αὐτοῦ.) Defuncti Sacerdotis ex reverentia studiosissime faciem tegunt Orientales, & velo majori altaris, Aere dicto, obducunt. Quod factitatum olim a Latinis prohibet Concilium Arvernense anno 541. celebratum cap. 3. De operorio Dominici corporis seu palla altaris numquam Sacerdotis corpus dum ad tumulum evehitur, obtegatur: quia sacro velamine usibus suis reddito, dum honorantur corpora, altaria polluantur. Polluti tamen altaris suspensionem a se remonent Græci, Aerem dictum, eodem quo mortuum sepulchro recondentes.

8. Τὰ μαννάκια σπυροῦσιν.) Candelabra quatuor; ad pedes unum, ad caput alterum, & duo hinc inde ad latera, crucem afficiunt.

9. Τὰ εὐλογητέα.) Hæc & cuncta quorum initialia solum verba hic citantur, in superioribus officiis sunt requirenda.

10. Κύριε ἦ δυνάμει.) Quis sit hujus orationis sensus & scopus nota 23. primi exequiarum officii exponitur.

11. Τὸς εἰρηαῖς ἡ μεγάλη κανόνας.) Magnus Canon, longior est Hymnus a B. Andrea Cretensi compositus, prima quadragesimæ hebdomadæ, juxta Triodi ritum decantandus: cui Tractus præmissi quia lugubres & cordis compunctionem cientes, legi præcipiuntur.

OFFICIUM : ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

FUNEREUM PRO VIRIS
saecularibus.ΝΕΚΡΩΣΙΜΟΣ ΕΙΣ
κοσμικὰς ἀνδρας.Qui habitat in adjutorio altissimi.
Alleluja. Canon.*Canticum primum. Tonus obliquus quartus.*
Humidum fulcans.**C**hriste, qui vivorum vita, & mortuorum resurrectio es vere, fidelem defunctum in spe, aeternae vitae confortem redde.

Divinae paradisi voluptatis, & beatæ Angelorum societatis participem fac, o clemens, quem nunc assumpsisti famulum tuum fidelem.

Qui divina tua natura solus immortalitatem obtines, & mortalium infirmitatem novisti, servum tuum defunctum immortalitate futura dona.

In Deiparam.

Quæ sola incorruptionis fontem & resurrectionem vitamque carne peperisti: jugiter pro cunctis exora, ut defuncto detur requies.

Canticum tertium. Cælestis tabernaculi.

Cælestis tuæ gloriæ; irradiantisque splendoris, & aeternæ beatitudinis participem fac, o misericors, defunctum devotum famulum tuum, te precamur.

Peccatis clam a me perpetratis, gravibusque quibus deliqui defectibus, ne attendas precor: per nos servos tuos, tuus ad te clamat famulus, misericors Domine.

Finem vitae nactum, sub terra jacentem, interminatæ tuæ gloriæ compotem redde, Dominator Domine, quem a nobis assumpsisti, recta semper fide obsequium, Salvator.

In Deiparam.

Sanctissima Virgo, Dei habitaculum, quæ inferni antra divino tuo partu depopulata es, huic a nobis profecto sempiternam remissionem largire.

*Deinde memoria mortui agitur.**Sequitur Modulus.*

Vere vana sunt omnia.

Canticum quartum. Audivi Domine.

Peccata juventutis, optime Salvator, & ignorantias meas ne memineris, clamat servus tuus in sepulchro jacens supinus.

De humanæ conditionis infirmitate, Verbum apprime eruditum: servi tui peccatis non attendens, tuis sanctis eum aggrega.

Paradisi civem, & futuri tui splendoris participem fidelem tuum famulum effice, te precamur Domine.

In Deiparam.

Optima Domina, optimum Dominum ex te natum deprecare, ut indemnatum in judicio famulum tuum renunciaret.

Canticum quintum. Ut quid me repulisti.

Vita negligenter transacta deceffi, & nunc eloquio privatus in sepulchro supinus jaceo, & quæ me sufficeret, ultimi

Ο κατοικῶν ἐν βοηθείᾳ τῆ. τὸ, ἀλληλούια.
καπῶν.

Ωδὴ α'. ἤχος πλ. δ'.

Υγρὰν διοδύσας.

Τὸν ζώντων ὑπάρχων Χεῖρὶ ζῶν, ἐτῷ τεθνήσκων ἢ ἀνάστασις ἀληθῶς, τὸν πίσει θανάτῳ ἐπ' ἐλπίδι, τ' αἰωνίᾳ ζωῇ καταξίωσον.

Τῆς ἐν παραδείσῳ θείας τρυφῆς, καὶ τ' μακαρίας τῆς ἀγγέλων ἡγωγῆς ἀνάδειξον μέτοχον οἱ κτίρμον, ὃν προσελάβη πιστὸν νῦν οἱ κτίλῃ σε.

Ο φύσει ὑπάρχων τῇ θεῇ ἀθάνατος μόνος, τῇ θνητῶν δὲ τὸ ἀδυνάτεον γινώσκων, τ' δούλῳ σε θανάτῳ ἀδυνασίας μελλήσεως ἀξίωσον.

Θωτοκίον.

Ἡ μόνη κυήσασα ἐν σαρκὶ πηγὴν ἀφθαρσίας, καὶ ἀνάστασιν, καὶ ζωὴν, ἀπαύτως δυσώπει ὑπὲρ πάντων, τῷ μετασάντι δοθῆναι ἀνάπαυσιν.

Ωδὴ γ'. Οὐρανίας ἀψίδος.

Οὐρανοῦ σε δόξης καὶ φωταυγῆς λάμψεως, καὶ αἰωνιζέσεως οἱ κτίρμον, μακαριότητος, μέτοχον ποίησον τὸν ἐξ ἡμῶν μετασάντα εὐσεβῶς οἱ κτίλῃ σε, ἐκδυσωπῆμί σε.

Τὰς ἐμὰς ἀμαρτίας ὡς ἐν κρυφῇ ἔπραξα, καὶ τὰς χαλεπὰς ἀδυνατίαις ὡς ἐπλημμέλῃσα, πάρεδω δόξῃ σου, ὃς κραυγάζει οἱ κτίτης, δι' ἡμῶν τῷ δούλῳ σε, εὐσπλαγχνε Κύριε.

Τέλος χρόνου τῷ βίῳ καὶ ὑπὸ γλῶ κείμῳ πῶς ἀτελευτήσῃ σε δόξης κοινωνὸν ποίησον, δέσποτα Κύριε, ὃν ἐξ ἡμῶν προσελάβου, ὁρθοδόξῳ πίσει σε, Σῶτερ, λατρεύσαντα.

Θωτοκίον.

Παναγία παρθένε, τὸ ἦ Θεοῦ σκλῆρμα, ἡ τὸς κενῶνας ἡ δούτῃ θεῷ τόκῳ σε ἀναμοχλεύσασα, τῷ ἐξ ἡμῶν μετασάντι τῷ διαιωνίζεσθαι ἀφῇσιν δώρησαι.

Εἴτα μνημονόει. Ἐξοπάριον.

Ἀληθῶς ματαιότης τὰ σύμπαστα.

Ωδὴ δ'. Εἰσακήκοα Κύριε.

Ἀμαρτίας ἰσότητος, Σῶτερ, καὶ ἀγνοίας με ὑπεράγαθε, μὴ μνηθῆς κρᾶζει ὁ δούλος σε μετασας καὶ τὰ φθι κατὰ κείμῳ.

Ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως, Λόγε, ἐπιστάμῳ τῷ ἀδυνατῇ, τῷ σε δούλῳ τὰ ἐγκλήματα παρειδὼν ἀγίοις τῶν σωτήρων.

Παραδείσῳ ἀνάδειξον, Κύριε, πολίτῳ καὶ τῆς μελλέσεως σε, κοινωνὸν θείας λαμπρότητος, τ' πιστῷ σου δούλῳ δυσωπῆμί σε.

Θωτοκίον.

Υπεράγαθε δέσποινα, Λόγε ὑπεράγαθον ὃν ἐκύησας, ἐκδυσώπει, τ' οἱ κτίλῃ σε ἐν τῇ κρείσει δειξάμενος ἀκατάκλειτον.

Ωδὴ ε'. Ἰνα τί με ἀπόσω.

Ἀμελεία σὺ ζήσας τέθνηκα, καὶ ἄφωτος τὰ φθι κατὰ κείμῳ, καὶ νῦν ἀναμένω τῷ ἐσχάτῳ ἐγείραί με σάλπιγγι.

γα, ὁ Θεὸς κρυναίει. Ἀλλὰ Χεῖρὸν αἰτῶν φέλοι,
διζιοῖς ἀεὶ μῆσαι ἀποβάτοις με.

Ἀποστόλων, ἀγίων δῆμας, ἀδολοφώρῃς Θεὸς κα-
πέλογος, δυσωπῆσαι Σῶτερ, ἀναπαύσαι πιστὸν ὃν μετέ-
στησας Ἀβραὰμ ἐν κόλποις, ἐνθα τὸ φῶς τῆς ἀποστάτης
καταλάμπει Χεῖρ πολυίλης.

Ὁ σωτήρ τῆς ψυχῆς τῆς καταπαύσας σε τῇ αἰ-
δου Κύριε, Ἀβραὰμ ἐν κόλποις ἀναπαύσας τὸν ἀξί-
ωτον πῖστον σου δούλον, τὸν ἐπ' ἐλπίδι μεταστάντα αἰω-
νίᾳ ζωῇ τῇ ἀποστάτης σου.

Θεοτοκίον.

Παναγία παρθένε, ἡ ὑπεράγιον Λόγον κηρύσσουσα,
ἐν σκηνῇ δικαίων μεσιτείαις ἀγίων σου αἰτῆσαι ἱπα-
ταπαύσας τὸ ἀπὸ γῆς νῦν μεταστάντα, προσάστια τῇ
πιστῶν χρηματίζουσα.

Ωδὴ δ'.

Ἰλαδίη μοι Σωτήρ.

Τῆς ἐπαυδῆς ζωῆς τῇ βίᾳ μεταχωρήσαντα, πῶς ἀ-
παύσας Χεῖρ, ἀξίωσον λήξεως πιστὸν ὃν μετέστησας,
ἐκείναις πάντων τῶν ἀγίων ἀδολοφώρῃς σου.

Εν ἀμελείᾳ πολλῇ τῇ βίᾳ μου κατέλαλῶσα, καὶ
μεταστάντα πρὸς τὸν προσμῖνον χειρῶν, ἐν ᾧ ἀκατάκει-
τον ἡσυχαστὸν με Ἰησοῦ, βοᾷ δὲ δούλος σου.

Εν συμπαθείᾳ πολλῇ δακρύσαντά με φιλόχρηστοι,
καὶ τῇ ὅλῃ Θεὸν θερμῶς ἐξαιτήσαντάς, τῇ διαναπαύ-
σαι με τῇ ἀγίᾳ, ὁ Θεὸς βοᾷ οἰκίτης σου.

Θεοτοκίον.

Καὶ ζώντων ἐτῶν νεκρῶν προσάστια ἀγνὴ ὑπάρχα-
σα, δυσωπῆσον τὸ ἐκ σε πεχθέντα Θεὸν ἡμῶν πῶς μετέ-
στας μέτοχον πῶς τῇ σωζομένων ἀποργάσαντα τὸν δούλον
σου.

Κοντάκιον. ἦχος πλ. δ'.

Μετὰ τῇ ἀγίᾳ ἀνάπαυσον. ὁ οἶκος.

Αὐτὸς μόνος ὑπάρχεις ἀθάνατος, καὶ πῶς λοιπός.

Ωδὴ ζ'. Οἱ ἐκ τῆς Ἰουδαίας.

Ὁ ἐκ γῆς διαπλάσας τῇ βροτῶν τλῶν ἐσίαν, πῶς ἀ-
ραίᾳ σου χαρᾷ καὶ ἀφροσύνης κρυναίει τὸν πῖστον με-
ταστάντα ἀνάπαυσον. ὁ τῶν πατέρων ἡμῶν Θεὸς εὐλογη-
τὸς εἶ.

Ὁ ἀμέτρητος ἔχων δισπλαγχνίας οἰκτίρμων πέλα-
γος Κύριε, τὸ δούλον σου μὴ κέρῃς. ἀλλ' οἰκτερον καὶ δό-
ξης μελοφωδῶντα ἀξίωσον. ὁ τῶν πατέρων ἡμῶν Θεὸς εὐ-
λογητὸς εἶ.

Πλημμελήσας ἐν γνώσει καὶ ἀγνοίᾳ τῇ βίᾳ πέρας ἐδέ-
ξατο ὁ δούλος σου οἰκτίρμων, διὸ ἀτελευτήτως ζωῇς
τῶν ἀξίωσον. ὁ τῶν πατέρων ἡμῶν Θεὸς εὐλογητὸς
εἶ.

Θεοτοκίον.

Ἡ τὸν ἀσπλαχτον Λόγον ἀπορρήτῳ λοχείᾳ κυο-
φορήσασα, ἔφυγες τῇ παραδείσῃ καὶ δόξης αἰώνιᾳ
μεταστάντα ἀνάπαυσον, ταῖς μητρικαῖς σου λιταῖς τὸν
πιστὸν σου οἰκίτην.

Ωδὴ η'.

Νικηταὶ τυράννου.

Ἡ ζωὴ τῶν ζώντων ὁ Θεὸς, καὶ θάνατος νεκρῶν,
Σῶτερ, ζωῆς αἰδίου, καὶ φωτὸς τῇ δούλῳ σου μέτοχον
δείξον, ἡ ἀπὸ δαλῶν λύπη, στεναγμός, καὶ δάκρυα, τῇ
καταπαύσαι, εἰς πάντας τὰς αἰώνας.

Ἀδελφοί, καὶ φίλοι, συγγενεῖς, καὶ γινώσκοντες, ἐκδυσω-
πεῖτε τὸν Θεὸν τῇ ὅλῃ παραδείσῃ δείξαι με πρὸς τὸν

matam tubam expecto : ita defunctus exclam-
mat . Verrum Christum rogare amici ; ut
me ovibus a dextris annumeret .

Apostolorum , Sanctorum , Martyrum
coronis inclitorum , te sacer coetus exor-
rat , Salvator , ut in Abraham sinu quem
evocasti mortuum colloques : ubi lumen
vultus tui splendet , valde misericors
Christe .

Qui compassionis affectu inferni portas
contrivisti , Domine , fidelem servum tuum
cum aeternae vitae spe tua voluntate vita
functum , in Abraham sinibus requiescere
concede .

In Deiparam .

Sanctissima virgo , sanctissimi Verbi
genitrix , in tabernaculis justorum sancto-
rum interventu , eum qui e terris migra-
vit requiescere exoptula : tu quae fidelium
protectrix habes .

Canticum sextum .

Propitius esto mihi Salvator .

E saeculi vita doloribus agitata migran-
tem , quem advocasti fidelem , precibus
omnium sanctorum certaminibus inclito-
rum Martyrum , doloribus exemptam for-
tem consequi , Christe , largire .

In multa negligentia vitam consumpsi ,
& nunc ex ea migrans tremendum praesto-
lor tribunal : in eo incondemnatum me
Jesu serva , exclamat servus tuus .

Multo compassionis affectu desilete me ,
Christi amantes , & ut cum Sanctis nan-
ciscar requiem , Deum omnium ferven-
ter interpellate : ita mortuus exclamat fa-
mulus tuus .

In Deiparam .

Vivorum & mortuorum protectio es , o
pura , Deum nostrum ex te natum pro-
pterea exora , ut salvandorum partis con-
sortem servum tuum efficiat .

Breviculus . Tonus obliquus quartus .

Cum Sanctis requiem praesta . Aedes .

Solus ipse immortalis existis . Et re-
liqua .

Canticum septimum . Qui e Judaea .

Qui e terra mortalium condidisti sub-
stantiam , in caelesti tuo gaudio & laetitia
fidei tuo vita functo requiem praebe , dum
clamat . Benedictus es Deus patrum no-
strorum .

Qui immensa humanitatis & misericor-
diarum copia gaudes , Domine , servum
tuum ne damnes , quin potius miserere ;
& gloria tua dignum effice clamantem :
Benedictus es Deus patrum nostrorum .

Ex scientia vel ignorantia peccans ser-
vus tuus vitae finem attingit , o misericors ,
aeternam illi idcirco vitam largire . Bene-
dictus es Deus patrum nostrorum .

In Deiparam .

Quae secreto & incognito partu clemen-
tem Deum edidisti , maternis tuis precibus
fidei famulo tuo in Paradisi voluptate , &
gloria aeterna requiem impetra .

Canticum 8 .

Tyranni victores .

Vivorum vita , qui mortuus & mortem
interimens , Salvator , visus es : aeternae
idcirco vitae , luminisque confortem ser-
vum tuum effice : unde abest tristitia ,
susprium , lachrymae , illum per cuncta
saecula colloca .

Fratres & amici , affines & noti , Deum
omnium exorate , ut me laetum Paradisi
N n n iij

civem renunciet, Sanctorumque ceteribus me nunc annumeret: clamat invisibiliter qui e vita excessit.

Extincta sunt oculorum lumina, manus, pariterque pedes quiescere, auditus & eloquens quondam lingua jam siluit, & actibus suis orbata cuncta jacent in monumento: Adeste, & mortalem materiam plangite.

Misericordiae amator, dilige quem assumpsisti servum tuum, & ne damnatum a te remittas, justam tuam legem si forte neglectui habuit: novisti enim misericors mortalium infirmitatem inconfuse a te, ex Virgine assumptam.

In Deiparam.

Lucidissima porta, ut nosti, a Deo penetrata, famulo tuo caelestes portas recludi efflagita, ut te in requie celebret, sola generis hominum protectio.

Canticum nonum.

Omnis auditus contremuit.

Mortuus est creaturae legibus, sepulchrum lugubre incolit, ultimam Angeli tubam expectans, qui a nobis migravit, Verbum Dei, propterea rogamus, ut dextra tua statione eum, Christe, velis honoratum.

Domine, solus Rex, celesti regno dona, quem e vivis fidelem famulum tuum evocasti, te rogamus: incondemnatum eum tunc præserva, cum singuli mortales tibi Judici suo judicandi adstabunt.

Corpus quidem terra sepelitur, anima vero incognitis sedibus locatur, futuram mortuorum expectans resurrectionem; in ea, benigne Salvator, servum tuum gloria decoratum, Sanctis aggrega, & in sinibus Abraham requiescere largire.

In Deiparam.

Illibata & pura Domina, Filium tuum, Judicem & Deum nostrum, pro defuncto servo tuo ferventer exora, ut in terra viventium, ubi numquam lux occumbit, cum electis omnibus mansionem ei sempiternam præstet, perpetua Virgo.

Versus similes. Tonus obliquus 2.

Desperata.

A fratribus meis exclusus, & ab amicis divisus, ex monumenti foetore, spiritu inclamo. Ne delicta mea perscruteris in judicii hora, ne lachrymas meas despicias, Angelorum gaudium: sed ei quem jussu tuo assumpsisti, Domine, propter magnam misericordiam tuam, requiem largire.

Peccatorum luto infixus, & rectorum habituum decore nudatus, ego vermium esca, spiritu inclamo. Ne me miserum a facie tua projicias: ne me a sinistris colloques, Conditor meus: sed ei, quem jussu tuo mundo eduxisti, Domine, propter magnam misericordiam tuam, requiem largire.

Genere & patria derelictis, infueta solus procedo semita, & sepulchro velut finis fetidis condor: heu, nullus illa in hora fert opem: sed ei, quem jussu tuo migrare fecisti, Domine propter misericordiam tuam, requiem largire.

Adeste & contemplemini omnes.

Require cetera in officio Sacerdotum.

Venite salutem ultimam. Qualis planctus, Fratres, qualis luctus, in praesenti vita. Adeste nunc &c.

! Maligna modo &c.

πολίτῳ, καὶ ἀγίοις δῆμοις τοῦ συναρξήμῃσαί με, κράζει ἀοράτως ὁ μετασᾶς τῆ βίου.

Ομματα ἐσβέδῃ, χεῖρες ἐφυσύχασαν ὁμοῦ καὶ πόδες, ἀκοὴ καὶ γλῶσσα, πάλαι ῥητορεύουσα ἐπαυκαύθη, καὶ ἐν τάφῳ πάντα κεῖται ἀνενέργητα. δεῦτε τὴν βροτείαν θρῆνησατε υἱάων.

Θελητὰ ἐλέγς, θέλησον τὸν δῦλόν σου ὃν προσελάβες, καὶ μὴ ὑποπέμψῃς σου καταμελήσαντος νόμου δικαίως. οἶδας γὰρ οἰκτίρμον, τὴν βροτῶν ἀδίνειον ταύτην ἐκ παρθένου φορέσας ἀσυγχύτως.

Θεοτοκίον.

Ἡ φωτεινότητι πύλῃ καὶ διώδῳσι Θεός, ὡς οἶδας, πύλας ὑρανίως ἀνοίγῃ καὶ αἰτησάτω τῷ σὺ οἰκίτῃ, ὥπως σὲ δοξάζῃ, ἐπαναπαυόμενος. μόνος προσασία τῇ γένεσι τῷ ἀνθρώπων.

Ὡδὴ δ'. Εφελξε πᾶσα ἀκοή.

Τέθνηκε φύσως θείοις, καὶ τὸν τάφον κατοικεῖ καὶ ἐπώδυνον, ἀπεκδεχόμενος τὴν δι' ἀγγέλου ἐχάτῳ σάλπιγγα ὁ μετασᾶς, Λόγε Θεοῦ διὸ δυσωπούμεν σε, τῆς δεξιᾶς αὐτὸν καταξίωσον Χειρὶ θείας χάσεως.

Κύριε μόνε βασιλεῦ, βασιλείας ὑρανοῦ ἀξίωσον ὃν καὶ μετέσθης πιστὸν σου δῦλον παρακαλοῦμέν σε, καὶ ἀκατάκειτον αὐτὸν τότε διατήρησον, ὡς ἵκα ἀπας βροτὸς παραστῇ σοὶ τῷ Κεῖτῃ μέλλων κεινέσθαι.

Τέθνηται σῶμα μὲν ἐν γῇ, ἡ ψυχὴ δὲ ἐν ἀδύλοις πορεύεται προσαναμένεσα τὴν ἐσομένῳ νεκρῶν ἀνάστασιν, ἐν ἡφιλάνθρωπε Σωτῇ, λαμπρῶς καὶ δόλῳ σου, ἀγίοις συντάξον, καὶ ἐν κόλποις Ἀβραάμ ἡανάπαισον.

Θεοτοκίον.

Ἀχραντε, Δέσποινα ἀγνή, τὸν υἱόν σου καὶ Κεῖτῳ καὶ Θεόν ἡμῶν ὑπὲρ τῆ δόλου σου τῆ μετεσάντος θέρμῳς ἐκέλευσον, ἐν χώρᾳ ζώντων ἵενθα φῶς ὑπάρχει τὸ ἄδυτον, κατασπύλωσαι αὐτὸν μὲν πάντων ἐκλεκτῶν ἀειπάρεστι.

Στιχηρὰ προσόμοια. ἦχος πλ. β'.

Ἡ ἀπεγνωσμένη.

Ἀπηγορευμένος τοῖς ἀδελφοῖς με, καὶ κεχωρισμένος τῷ προσφιλῶν με, κραυγάζω, τῷ πνεύματι ἐκ τάφου δυσωδίας. μή με τὰ πταίσματα ἐπάσης ἐν τῇ κρείσσει ὥρα. μή με τὰ δάκρυα παίδης, ἡ χαρὰ τῷ ἀγγέλου. ἀλλ' ἀνάπαισον ὃν προσελάβη τῇ προσάξει σου Κύριε, διὰ τὸ μέγα σου ἔλεος.

Βεβορβορωμένος ταῖς ἀμαρτίαις, καὶ γεγυμνωμένος καπορθωμάτων, κραυγάζω τῷ πνεύματι, ἡ βορὰ τῷ σκωλήκῳ. μή με τὸν πάλαιον ὑπορρίψῃς ἀπὸ τῆ σου προσώπῃ. μή με ἐξ ὀνύμων σήσης ὁ χερσί σου με πλάσας. ἀλλ' ἀνάπαισον ὃν προσελάβη τῇ προσάξει σου Κύριε, διὰ τὸ μέγα σου ἔλεος.

Γένος καὶ πατρίδα καὶ καταλείψας, μόνος ἐπορεύθην πρὸς ξένῳ τείβον, ἐπέφθην ἐγκέχλωμαι, ὡς δυσωδὴς σαπρία. οἱ μοι, ὑδεῖς ὁ βοηθῶν μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ. ἀλλ' ἀνάπαισον ὃν προσελάβη τῇ προσάξει σου Κύριε, διὰ τὸ μέγα σου ἔλεος.

Δεῦτε καὶ διασαθεῖτε πάντες.

Ζῆτει εἰς τὸ τῷ ἱερῶν.

Δεῦτε τελευτᾶτον ἀπασμόν. Ποῖος χωρισμός ὁ ἀδελφοί; ποῖος κοπιτὸς, ποῖος θρῆνός, ἐν τῇ παρέσῃ ζωῇ

Ἀρτι ἡ τῆ βίῃ πονηρά.

Ζήτει εἰς τὸ τῶν μοναχῶν.

Μέγας ἀκλαυθμός καὶ ὀδυρμός, μέγας συναγμός καὶ ἀγάπη.

Βλέποντες προκείμενον νεκρόν.

Δεῦτε οἱ ἀπόγονοι Ἀδάμ,

Ὅτε ἐκ τοῦ σώματος ψυχὴ, μέλλει μετὰ βίας.

Δεῦτε ἐν τῇ τάφῳ ἀδελφοί.

Ὅπως ματαίωτης καὶ φθορᾶ, πάντα τὰ τῷ βίῳ ἡδία.

Πάντα τὰ τῷ σώματος νυνὶ ὄργανα.

Σῶζε, τοὺς ἐλπίζοντας εἰς σέ.

Δόξα. καὶ νῦν. Ἦχος. πλ. β'.

Ὁρῶντες με ἀφοροῖ καὶ ἀπνοῖ. Προεγράφη εἰς τὸ τῶν ἱερέων, καὶ μετὰ τὸ ἀσπασμόν. Τεσσαχίον, καὶ χεῖνται ὁ κοιμηθεὶς παρὰ τῷ ἱερείῳ λέγοντος. Ὁ πιστεύων εἰς πατέρα, υἱόν, καὶ ἅγιον Πνεῦμα. Ἐτατίσθηται ἐν τῇ μνήματι. καὶ λαβὼν ἑλαίον ποιεῖ σταυρούς, γ' ἐπάνω αὐτοῦ ψάλλον τὸ, ἀλληλουϊά. Ἐπὶ τοὺς εἰρημούς τῷ μεγάλῳ κατήκοντος. Ὁ Θεὸς τῶν πνευμάτων. εἴτα μικρὰ ἐκτενῶν. Ἐλάνθον ἡμᾶς ὁ Θεός. Μετὰ τὴν ἐκφώνησιν. Ὁ ἀκαστὰς ἐκ νεκρῶν. Καὶ γίνεται τελεα ἀπόλυσις.

Requie in Monachorum officio.

Quam ingens luctus, quam ingens planctus, ejulatus & angustia, fol. 431.

Jacentem coram oculis mortuum. Ibidem.

Adeste filii Adam. Ibid.

Cum ab horrendis Angelis. Ibid.

Adeste fratres, & in sepulchris. Ibid.

Quaecumque jucunda, vel honore fol. 432.

Omnia nunc corporis membra. Ib.

Salva sperantes in te. Ibid.

Gloria. Et nunc. Tonus obliquus sextus.

Jacentem, tacitum & spiritu orbatum contemplati. Prouit in officio pro Sacerdotibus praescriptum est. Et dato osculo. Ter sanctus. Et ungitur defunctus a sacerdote dicente. Credo in Patrem, & Filium, & sanctum Spiritum. Tum monumento clauditur. Et accepto oleo ter in modum crucis superfundit dicens: Alleluja, & Tractus magni Canonis Deus spirituum. Additur prothesis precatio minor. Miserere nostri Deus. Et post exclamationem. Qui a mortuis surrexit. Et sit perfecta dimissio.

IN OFFICIUM FUN REUM VIRORUM SACULARIUM

Notae.

1 **Α** Κολαδία νεκρώσιμος εἰς κοσμικοὺς ἀνδρας.) Librorum Ecclesiae Graecae Venetiis edendorum praepositus, exprolo antiquo discrimine in officiis funeris pro viris, mulieribus, & pueris defunctis reperto, unum omnibus commune supra positum sola generis, id est sexus & aetatis, mutatione observata persolvendum censuerat, in annotatione ad calcem ejusdem officii adjecta: nunc memoriae lapsus passus, officium antiquum viris proprium, in vetustis editis legendum, praecedentibus appositum, muliebri omisit ex integro, quod vero puerorum est, totius Euchologici operis calci, Poenitentia forsitan ductus, adjecit. Nos ne ista antiquitatis & relictæ pietatis monumenta pereant, praecedenti pro viris, aliud pro mulieribus ex vetustis codicibus huc transferendum, & quod puerorum est tandem, ex operis calce in locum proprium reponendum censuimus. Quamvis quod ad funereum muliebri officium spectat, non valde antiquum opiner: cum illud omnino taceant M. S. cuncta, nec in eis ulla pro mortuis mulieribus oratio specialis occurrat.

rorum est, totius Euchologici operis calci, Poenitentia forsitan ductus, adjecit. Nos ne ista antiquitatis & relictæ pietatis monumenta pereant, praecedenti pro viris, aliud pro mulieribus ex vetustis codicibus huc transferendum, & quod puerorum est tandem, ex operis calce in locum proprium reponendum censuimus. Quamvis quod ad funereum muliebri officium spectat, non valde antiquum opiner: cum illud omnino taceant M. S. cuncta, nec in eis ulla pro mortuis mulieribus oratio specialis occurrat.

ΚΑΝΩΝ ΑΝΑΠΑΤΣΙΜΟΣ ΕΙΣ

κοιμηθείσας γυναικας.

Ωδὴ α'. Ἦχος πλ. β'.

Ὡς ἐν ἡπείρῳ.

ΗΝ ἔξ ἡμῶν προστάβη, ὡς ἀγαθός, ἐν σκηναῖς δικαίων σε, σιωπῶν ἡμῶν, Σωτήρ, παρορῶν τὰ πταίσματα αὐτῆς, ὅσα ἡμάρτε Σωτήρ ἐν βίῳ πέλωσα.

Ὡς φοβερὰ τὸ θανάτου ἡ ἀπειλή, καὶ φοβερὰ ἡ κόλασις ἡ ἐκείνη, ἀδελφοί. διὸ νῦν αἰτήσωμεν Κεῖρον, τὴν θανάτου ἡλυσμόν ὑμῶν καὶ ἔλεος.

Τῆς ἀμαρτίας τὴν λύσιν, τοῖς δὲ πεισθεῖς ἡμῶν τὸ θάνατον πρὸς ἀνάστασιν ζωῆς ὡς σοφῶς ἐπήγαγας. διὸ νῦν μετήσθης ἐκ γῆς Σωτήρ ἐλάνθον.

Ἰδοὺ τὰ κάλλη τῷ βίῳ, καὶ τὰ φαιδρά ὡς σκιά παράγῃσι, καὶ μαραίνεται ταχύ. ἐν τῇ τάφῳ ἰδμεν, ἐν ᾧ τὰ ὅσα ἡμῶν γυναικῶν, καὶ πᾶσα σὰρξ ὡσεὶ χυρῆ.

CANON FUNEREUS PRO MULIERIBUS DEFUNCTIS.

Cantatum primum. Tonus obliquus secundus.

Quasi in terra.

Quam a nobis assumpsisti in tabernaculis iustorum aggrega, Salvator bone, nec ejus delicta ab ea in vita commissa respicias.

Quam tremendum est mortis periculum, quam metuenda, quæ ibi est damnatio, Fratres: propterea nunc Christum rogemus, ut defuncta ista pacem reperiat & misericordiam.

O Jesu, quam sapienter peccati pretium mortem fidelibus in vitæ resurrectionem proferre fecisti? ejus propterea quam e terra sustulisti, miserere, Salvator.

Et qualia sunt hujus vitæ pulcherrima & venustissima: cuncta illa velut umbra prætereunt, & cito marcescunt. Contemplerur diligentius sepulchra in quibus ossa omnia nudata sunt, & caro omnis velut pulvis exaruit.

In Deiparam.

Secrete & mystice imaginem tuam delineavit Moyses, illibata Deipara, dum te quondam vivam diceret columnam, & arcam auream in qua sancta quæque reponerentur.

Canticum tertium. In te Christe.

Mortalibus quondam ut peccare, ita & emori contigit, o Verbum: tu vero peccati expers ut clemens & immortalis, a tremendo iudicio ancillam tuam libera, Salvator.

O quam horrendum est defunctam hanc in manus Dei viventis incidere! Parce itaque, Domine, ancillæ tuæ ab intoleranda damnatione, & gloriæ tuæ participem eam effice.

Acerbus est certe tumuli lapis, sicut & quæ sub eo latent inferni tormenti, quandoquidem omnia corruptione & horrore plena sunt. Adeff itaque & quid deinceps evademus, contemplemur.

In Deiparam.

Scala quam in spiritu Jacob vidit, te prænuntiabat, o Virgo, in ea namque Angelorum descendentiæ susque remeantium progressio divinæ fili tui perivitæ ministerium fidele pollicebatur.

Modulus. Tonus obliquus quartus.

In Abraham sinu, in electorum regione ancillam tuam vita jam functam commorari concede, Christe Deus, in te sperans exclamo. Benedictus es, qui iussisti, ut quæ e terra forent orta, in terram reverterentur.

Canticum quartum. Christus virtus mea.

In electorum libro ancillæ tuæ animam, ut benignus, Christe, describe: condonatis omnibus vitæ delictis, ut pius, & absque peccato.

In superna gloria & numquam enarranda voluptate, ubi sacer est festum ægentium chorus, translata ex hac vita te, Jesu, semper laudare, ut misericors concede.

Affinium disgregatio est monumentum a iucundis & amicis separatio est, & ab omnibus alienatio: en abjecta anima, ubi hic pater aut frater est?

In Deiparam.

Verbi divini illapsum in te, Virgo illibata, in spiritu vellere mystice repræsentat Gedeon, conceptu tuo roris stillicidio, adumbrato.

Canticum quintum.

Divino fulgore o bone.

In vivorum regione, & in tabernaculis iustorum vita functam, ut bonus collocas: & ne confundas eam, o clemens, cum mundum tuum iudicaveris.

Non ultra transgressionis sententia hostiliter nobis infensus infernus iustorum animas coercet: omnes namque Christo configurati fideles, mortem in divinam vitam commutant.

Tremendum est, o Deus, tribunal tuum, intolerandum est iudicium illud, & examen inevitandum: ancillæ tuæ animam tunc, o Verbum, libera, nec ab ea penas pro vita sua exigas.

In Deiparam.

Ut venustam sponsæ Verbi, & divini Spiritus ornata sponsam te purissimam, David inducit: figuræque & signa fœtus tui Gentibus cunctis profert.

Θυσιαίον.

Ἐρωτησάτωσαν ἐδὲ λαὸς ὁ Μωϋσῆς, Θεοῦ καὶ χάριτι, τὴν εἰκόνα σε σιπῶς, ὡς περ εἰλήνῃ ἐμψυχόν ποτε, καὶ χυσιῶν τε κιβωτὸν, ἐν ᾧ τὰ ἅγια.

Ὡδὴ γ'. Ἐν σοὶ Χεῖς.

Βροτοῖς ἐπὶ λῶθεν ἀπ' ἀρχῆς τὸ ἀναπαύειν λόγῳ, ὡς καὶ τὸ θνήσκειν πᾶσι βροτοῖς: Σὺ δὲ ὁ ἀναμάρτητος, ὡς ἀγαθὸς ὑπάρχων καὶ ἀθάνατος, ῥύσαι τῆς κρείσσεως Σῶτερ, τὴν δούλῳ σε.

Ὅπως ὑπάρχει φοβερὸν, τὸ ἐμπροσθὶν εἰς χεῖρας ζῶντος Θεοῦ τὴν τεθνήσσαν. διὸ φοῖσαι τῆς δούλης σε, ἐκ τῆς ἀσέβειας, Κύριε, κολάσεως, καὶ δόξης μέτοχον τῆς σῆς ἀναστάσεως.

Ἡμερὲς ἀλίδος τῆς πατρὸς, ἐπὶ τὰ ὄντος τῷ ᾄδον, πολλὰν δακρύων χέμερ σαφῶς, ὅτι τὰ πάντα γέγονε φθορᾶς καὶ φρενὸς ἐκείνης, ὡς φίλοι. διὸ τε κατ' ἐμψυχήν τι φησὶν ὁ Θεός.

Θυσιαίον.

Ἦν αὖτε καὶ μακάριος ποτὶ ὁ Ιακώβ, παρθένη, σὲ προῖδον ἐδὲ λαὸν ἐνέμεναι, ἐν ᾧ ἀγγέλοι καὶ γέγονε κατὰ ἰόντων ἡ ἀνάστασις ἐλδομένη, καὶ δόξαν γέννησιν ἀποδομένη σου τῷ πνεύματι.

Τροπαίον: ἦχος πλ. δ'.

Ἐν κόλποις Αβραάμ, καὶ χώρα ἧδ' ἐκλεκτῶν κατὰ ξίωσον Χεῖς ὁ Θεός, τὴν μεταστάσαν δούλῳ σε κατὰ σκηνώσας, ὡς ὑπαλαγχῆρος, προσδεχόμενος κραυγάζω σοι. δεδοξασμένος εἶ, ὁ ἀποστάξας τὴν ἐκ γῆς πορεύεσθαι.

Ὡδὴ δ'. Χεῖρός μου δυνάμις.

Ἐν βίβλῳ ἔγγραφον σὺν ἐκλεκτῶν Χεῖς, καὶ φησὶ τῆς σῆς δούλης ὡς ἀγαθός, τὰ ἐν βίῳ πταίσματα συγχωρῶν νυν, ὡς ἀγαθός, καὶ ὑπάρχων ἀναμάρτητος.

Τῆς ἀναδόξης σε, καὶ τῆς ἀρρήτου εὐφῆς, ἐνθα ἐορταζόντων θεῖος χορός σὲ δοξολογῇ Χεῖς, τὴν μεταστάσαν ἀπὸ γῆς ὡς οἱ τίρμων σὺ ἀνάπαυτον.

Ὁ τάφος γίνετα διασπορά συγγενῶν, χειρισμός τε φιλίας, καὶ ἧδ' ἐρπυνῶν πάντων ἀλλοτερίωσις. ἰδοὺ ψυχὴν μεταπεινὴν πρὸ πατρὸς, καὶ ἀδελφός ἐστι;

Θυσιαίον.

Μυεῖται πνεύματι, παρθένη ἀχραστὴ, Γεδεὼν, ἐν τῷ πόκῳ τῷ ἐπὶ σοὶ καθέσθον τῷ λόγῳ, ἔσχατος. καὶ μακρόδωρον ἐμφανῶς εἰκονίζων σε τὴν συλλαβὴν.

Ὡδὴ ε'.

Τῷ Θεῷ φέγγει σε ἀγαθὴ.

Ἐν χώρᾳ ζώντων ὡς ἀγαθός, καὶ ἐν ταῖς σκηναῖς ἧδ' ἐκλεκτῶν τὴν μεταστάσαν ἀξίωσον, καὶ μὴ καταχυνῆς αὐτὴν, φιλάνθρωπε, ἐν ᾧ ὅταν μὴ λῆς κείνη καὶ ὁ κόσμος σε,

Οὐκ ἐτι ἄδης ὁ δυσμῆς εἶργε τῆς ψυχᾶς ἧδ' ἐκλεκτῶν τῆς παραβάσεως κείματι νυν Χεῖς ὧδ' πάντες πιστῶς συμμορφωθέντες, αὐτοὶ ἅ θάνατον ὡς θείαν ζωὴν ἀμείβουσι.

Φεικτός ὁ θρόνος σου ὁ Θεός. ἀσεκτός ἡ κρείσις ἡ ἐκείνη καὶ ἡ ἐξέτασις ἀφυκτός: τότε ῥύσαι Λόγε Θεὸς τὴν δούλῳ σε τὴν βίῳ τῆς δυνάμεως μὴ λογιζόμενος.

Θυσιαίον.

Εἰσάγειν ὁμολογεῖ ὁ Δαβὶδ, ὡς ὠραιωθεῖσαι, κάλλει μὲν τῷ θείῳ πνεύματι, πάναγνε, τῷ συμφοίᾳ λόγου προσηγορευθεῖσαι, τὰ σύμβολα τῶν τόκων διδοῦς τοῖς ἐθνεσίν.

Ὡδὴ ζ'.

Ωδή γ'.
Τοῦ βίου τὴν θάλασσαν.
Αἰτῶ μὲν σε Κύριε ἐκτενῶς ὑπὲρ πίστες γυναικας σὺ
ἐκτίδεις, τῇ δαρισταδίᾳ λύσει ὡς περ εἰς σὶ ἐν βί-
βι δέμαρτε, δεξιᾷς κληρυχίας τ' ἀξιώσαι αὐτῶν.

Τοῦ βίου τὸ εἶγμα, καὶ τὸ ἀχθος τ' πολλῶν α-
μαρτημάτων Κύριε τῇ ἐλπίσει σου κούφισον, ἀγαθὲ, εἰς
σὶ γὰρ ἐλπίζουσα ἡ θανάτου ἐν πίστει σὶ κηκοίμηναι.
Προκύψας ὁ θάνατος, ὡς περ ἀνδρὸς τὴν ζωὴν ἐσθι-
νόν ἐξήραυν, ὁ λίθος ἐκάλυψεν ὁ πικρὸς ἡμῖν τὰ πα-
δάμνη, ὅπως μάταια πάντα τὰ τῷ βίῳ τερπνὰ.

Θωποκίον.
Νερόν σου εἰσάγειν Ἡσαίας ἐμφανῶς, ἐν τῇ Χρ-
στῷ ἐκάλυπτο, τὸ ἀπρόσιτον σέλας σωματικῶς, Παρ-
θένη παρήμενη, ὁ φασίξει τὸ σκότος τ' ἀγνοίας μου.

Κοιτικίον. Ηχος. πλ. δ'.
Ο τῆς ζωῆς τῶν ἀπάντων, ὁ τῷ θανάτου ἐξουσία-
ζων. μεταστέλλων δὲ πάντας σὺ προσάγματι, ὅταν θί-
λῃς. ἐλπίσον Κύριε, καὶ ἡ ψὺ προσελάβη ἐλπίσας ὡς φε-
λάνθρωπος.

Ο οἶκος. Αὐτὸς μόνος ὑπάρχεις. Ζήτει εἰς τὸ
πῶν ἱερῶν.

Ωδή δ'. Δροσοβόλον μὲν.
Εἰς ἀνθρώποις μὲν καὶ ἐστὶν ὅς ἐχ' ἡμαρτία, πόρος δὲ
μικρὴ τῇ παντός, διὰ τὸ τοῦ σοῦ ἐκτενῶς δέμαρτε,
πίστι τῇ δούλῃ σου, ὡς ὁ Θεὸς ὅσα ἐν βίβι τῇ φε-
ρῇ, Σῶτερ, σοὶ ἡμαρτία.

Τὸ ἀνήμερον βροτοὶ τὸ πῆς νεκρώσεως, προβλέπον-
τες αὐτῷ ἀπαιτί, ἐκτίσσωμεν τῇ Χρστῷ δόξῃ καὶ ἰ-
λασμῶν, ἡ ψὺ πίσει μετέσσει ἐν γῆς, ὅτι αὐτὸς ὡς
παρ' αὐτῇ, ἀλλ' ἐξουσία κρατεῖ.

Ἡ ἐκάλυπτας, πῆς θείας σὺ καὶ μόνος ἡ γυναικας
θλῶσαι σαρκὸς καὶ τῇ αἵματος κοινῶν, ἐλπίσον Σῶτερ,
ὡς πίσει φυλάξασαι αὐτῶν, εἰ καὶ πῆς ἔργοις πολλὰ
σοὶ ἡμαρτία.

Θωποκίον.
Τὸ παράδοξον τῷ τόκῳ σὺ πιστὸς καὶ ἀγαθός, ἄχραντος Θεο-
τόκε ἀγνή, ὁ δὲ σπείσας ἱλαρῶς, τῇ λείδῃ μουτικῶς ἀμ-
ψίας ἀνέχεσθαι σὺ δὲ, πιστότατος ὡς μαρτυρῶν, τῷ
σαρκωθέντος ἐκ σὺ.

Ωδή ε'.
Εκ φλογὸς πῆς ὁσίους.
Μὴ παρέρχης τῆς αἰτουῦντας, ὡς ἀναμάρτητος, ὑ-
πὲρ τ' μεταστάσης πρὸς σὶ τ' ὡς πλάγχθος ὡς Θεός
ὁ μόνος πολυέλεος ταύτῃ κατατάξῃς ἐν χαίρει τ' δικαί-
ων.

Ἡμέρα ἐκείνη μετ' ἡ κλαυθμοῦ ἐστὶ, καὶ ἡ ὥρα πι-
κρίας καὶ φρίκης γέμυσσα. πάντες γὰρ γυμνοὶ ἐκείνῃ τότε
παρίσταται ἡ ψὺ καὶ ἡ ῥύσαι τ' δάλλῃ σὺ οἰκτίρμων.

Αναπαύσεως κόλπον Σῶτερ τὴν δούλῃ σου, ὁ τρυφῆς
παραδίδου ταύτῃ ἀξίωσον. σὶ γὰρ ἐπὶ γῆς πιστῶς
αὐτῇ ἐλάτρουσι. σὺ τ' ἐπὶ τῇ σπείσας πῆς ἀγάθῃ τ' συγγνω-
μῇ.

Θωποκίον.
Ὁ ἐν γραμμασι νόμος τ' κιβωτὸν σὺνέλιπες, ὁ τ' χάριτος λό-
γος τ' ὁσιότητων ὕμνῳ, ὁ θὲν ὁ Χρστὸς σαρκωθεὶς ἐπὶ δέ-
μῃ σου, ὅς ὑπερβύμην εἰς πάντας τῆς αἰῶνας.

Ωδή. Σὶ μεγαλυνώμεν.
Σὺ ὡς ἐπίστασαι πῆς φύσεως τὸ ἀτοπον, τὴν συγ-
γνώμην ὡς πλάγχθος Σῶτερ, τῇ σὺ πίστῃ οἰκτίδι τῶν
Ευχοί.

Immo. Canticum sextum.
Vitæ mare.

Intense te Domine, pro fidei & vera
tua supplice precamur; ut ei commissarum
in vita offensarum veniam dones, & dex-
træ justorum fortis eam consortem renun-
tices.

Vitæ vulnera & omnium delictorum o-
nus tua humanitate, o bone, subleves, in
te namque confisa vita hæc sancta, ob-
dormivit in pace.

Interitus de repente ingruens velut ma-
tutinum florem, vitam exsiccat & ama-
rus sepulchri lapis charissima nostra conte-
git: vana sunt vere cuncta, quæ nobis ju-
cunda in hac vita videntur.

In Deiparam.
Nubem te, Virgo, Esaias manifeste vo-
cavit, in qua Christus lux inaccessa cor-
poraliter insedit, & inscitæ meæ tene-
bras illustravit.

Breviculus. Tonus obliquus quartus.
Qui vitæ omnium mortisque potestatem
habet, tuoque jussu cum placuerit, cun-
ctos hinc educis, Domine, illi quam e
mundo sustulisti, ut clemens, requiem
præbe.

Ædes. Ipse solus existis. Require in
officio Sacerdotum.

Canticum septimum. Roriferum quidem.
Non est homo qui non delinquat, so-
lus mundi Conditor, intense propterea te
rogamus, fidei ancillæ tuæ, quæ in mor-
tali vita peccavit, o Deus condona.

Rigida mortis sententia prævisa, cun-
cti post mortem e terra translatae ut ve-
niam donet Christum deprecemur: quia
nulla ei lex imposita est, sed sua suprema
mitur potestate.

Ejus quam vocasti, ut divinæ tuæ car-
nis & sanguinis particeps fieret misere-
re, Salvator, fides namque hanc servavit, li-
cet operibus in multis in vita sua deli-
querit.

In Deiparam.
Conceptus & partus tui, divinus Jacob
fidem confirmaturus, lapide immutato my-
stice columnam erexit, ut fidelissimus te-
stis incarnati ex te Verbi illibata Deipa-
ra, factus.

Canticum octavum.
E flamma sanctis.

Ne supplicantes pro anima ad te Deum
clementem translata, licet a peccato im-
munis, nos despicias; ut tu, velut Deus
& solus misericors, eam in regione justor-
um constituas.

Dies illa dies plandus est, acerbioris
& horroris hora plena, omnes enim ibi
nudi astant, ab ea parce, & vindica an-
cillam tuam, misericors.

Quietis sinu & Paradisi voluptate, an-
cillam tuam hanc, Salvator, dignam red-
de, te namque in vita fideliter coluit: in
delictorum veniam concede.

In Deiparam.
Scriptis lex exarata arcam suam, o
Veneranda celebrat; te vero Deiparam
gratæ sermo laudat, inde Christus incar-
natus processit, quem superexaltamus in
saccula.

Canticum novum. Te celebramus.
Tu qui naturæ nostræ infirmitatem
nostri, Salvator benigne, delictorum
Θοο

veniam famulæ tuæ præbe : & thalami voluptatibusque tuis illi portas pande.

Quale examen judiciumque, Fratres, quantus tremor, & horror nos manet? tabescent tunc elementa, omnisque creatura contremiscet: Adeste jam & Christo procidamus, ut quam e sæculo evocavit, salvet.

Insuperandus ignis, tenebræ exteriores, vermisque peccatoribus in die inevitabilis angustiae preparatur: in ea famulæ tuæ, quæ tunc decessit, ventiam dona.

In Desperatam.

Te Esaias inter Prophetas mirandus agnovit, signatam portam in qua Patris Verbum Spiritu descriptum est, ejus vero tantum adimplens, te fide ut Dei matrem colo, magnifico, & celebro.

Dicatur Collecta minor, & Ammandatorium.

Quiete jam perfruo & libertatem multam sortita sum, a corruptione namque decessi, & in vitam translata sum. Gloria tibi Domine.

Ad Laudes, Versus. Tonus obliquus 2.

Desperata.

Mortis conciliatrix mulier mortis corruptione foetida, veneranda resurrectione tua vitæ jam reddita, e sepulchro exclamat: ne me prodigam ut prius, ex Edem ejicias: ne mihi, ut in transgressionis hora Paradisi portam ocludas: sed ei quam mandato tuo e terra assumpsisti, propter magnam misericordiam tuam, Domine, requiem præbe.

Vultus specie decora, auribusque vestibus prius compta, tunc in locum in sepulchro dissolvor. Adesto, patres; & veneratam eximiam contemmini: adesto matres, quomodo emarcessit caro, respicite; id cum lachrymis exclamate: Ei quam mandato tuo e terra exulisti, propter magnam misericordiam tuam, Domine, da requiem.

Similis.

Impuberes puellæ, virgines, & unigenitæ recenter nuptæ, morte ingruente ad sepulchrum deducuntur: conditas ob culpam astrictis nostri generis contumit infertus, eunctas ob proteritatis delictum lethum exstinguit.

Verum ei quam mandato tuo e terra sustulisti, Domine propter magnam misericordiam tuam da requiem.

Gloria. Et nunc. *In Desperatam.* Deum ex te incarnatum novimus. *Ex reliquis Versus.* Venite ultimum vale dicamus. *Et solium afflictum, ordo, & dimissio peragitur, ut prescriptum est supra.*

C A N O N F U N E R E U S P R O P U E R I S

vita functis.

Cantiones primæ. Tonus obliquus quartus. Marc peragrans.

Domine, quero da sequiem.

Verbum Dei, egenum carne factum, cui absque mutatione infans fieri complacuit: in sinu Abrahæ precatur, quem assumpsisti puerum colloca.

Puer in terris visus es, qui aucte sæcula exstis: & pueris, ut bonus tuum regnum es, pollicitus, illis præsentem puerum annuera.

ἀμαρτημάτων παράχρησιν πύλας τῆς νυμφῶνος, καὶ τῆς εὐφροσύνης αὐτῇ διανοίξον.

Ὡς ποίᾳ ἐπισημῶς καὶ κρείσσει ἀναμένει ἡμᾶς; ποῖος φόβος καὶ φόρος, ἀδελφοί, ἐν ᾧ στοιχεῖα τήνεται, ὅς τις ἡμεῖς ἢ κτίσις; νυνὶ δὲ οὕτω προσπέσωμεν Χριστῷ τῷ σωστικῷ καὶ μετῴψωμεν.

Πῦρ μὲν τὸ ἀσκήτων, καὶ σκότος τὸ ἐξώτερον, καὶ σκῆλη ἐν ἑσπέρῃ ζῆται ἡμῖν ἀμαρτολόγος ἀκούματος ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀπαραίτητης ἀνάγκης, τότε φείσται καὶ δούλωσιν μετῴψωμεν.

Θεοκλίον.

Σὲ προφήτευσεν ἰσοφροσύνη καὶ πύλιν σαφῶς ὁ Ησαΐας ὅς ἐστις ἀποφάντας θαυμαστός, ἐξ ἧς λόγος ἰσχυρῶς Πατρὸς ἀποφάντας. καὶ τίς τις ὡς Θεοῦ μητέρα σὺ θαυμάσια, καὶ μεγαλύνω, καὶ τιμώ, καὶ τὴν φιλίαν ταπεινῶ.

Ἐξαιρέτη καὶ τὸ ἅγιον καὶ ἁγίον.

Καὶ ἀποφάντας ἀκού, καὶ αὐτοὶ ἀκούσιν ποικίλῃ. ὅτι καὶ τὸ ἅγιον καὶ ἁγίον. καὶ καὶ τὸ ἅγιον καὶ ἁγίον, Κύριε δόξα σοι.

Εἰς τοὺς αἰῶνες εἰς πάντα. ἦχος πλ. β.

Η ἀπεγνωμένη.

Ζωοποιήσας ἡ ἐφ' ἑαυτὴν τῇ σπερτῇ ἐγέρσει σε ζωοδοτῆς βδοσὶ σοὶ ἐκ μήματος ἡ πρόχουτος θανάτου, μὴ με αὐτὴν ἀσπασον ἐκ βλάβος ἐξ Ἑδῆμ, ὡς τὸ πρῶτον, μὴ μοι τὴν θύραν ἀποκλείσῃς, ὡς ἐν τῇ παραβάσει. ἀλλ' ἀνάπαυσον καὶ προσελάβη τῇ προσάξει σε Κύριε, διὰ τὸ μέγα σου ἔλεος.

Ἡ ἐπ' αὐτὴν ἐκ δὲ μορφῆς, καὶ κεκοσμημένη τῷ χρυσῷ σκεύει, ἰδοὺ διαλέλυται ὡς πηλὸς ἐν τῷ πύρρ. δεῦτε κατ' ἰδέτε πατέρες, τὸ κάλλος πῶς ἐσβέθη. δεῦτε ἐμβλέψατε μητέρες, ἡ σὰρξ πῶς ἐμαράνθη, καὶ βοήσατε μετὰ δακρύων. τῇ προσάξει σε Κύριε, καὶ προσελάβη ἀνάπαυσον.

Ομοίον.

Θυγατέρες ἀνέβοι, καὶ παρθένοι ἐν νυμφαμῆαις, μακαρίζετε τῇ πύρρ. προπέμπονται, θανάτου, ἐπ' αὐτὸν, πᾶσις λυμῆνεται ὁ ἄδης, διὰ τῆς ἀρχῆς, πᾶσις ὁ θάνατος μαρκαίνει, διὰ τὴν πρωτοπλάσιν. ἀλλ' ἀνάπαυσον καὶ προσελάβη, τῇ προσάξει σε Κύριε, διὰ τὸ μέγα σου ἔλεος.

Δόξα. Καὶ νῦν. Θεοκλίον. Θεὸν ἴσμεν σαρκωθέντα ἐκ πατρὸς. καὶ περὶ πάντας εἰς πάντα. τὸ, δεῦτε πλῆθος αἰσασμόν. καὶ ἡ σωτηρία ἀκούσας. καὶ τὸ πᾶν, καὶ ἀπολύσει. ὡς προεγράφηται ἀπαύτως.

C A N O N F U N E R E U S P R O P U E R I S

vita functis.

Cantiones primæ. Tonus obliquus quartus. Marc peragrans.

Domine, quero da sequiem.

Verbum Dei, egenum carne factum, cui absque mutatione infans fieri complacuit: in sinu Abrahæ precatur, quem assumpsisti puerum colloca.

Puer in terris visus es, qui aucte sæcula exstis: & pueris, ut bonus tuum regnum es, pollicitus, illis præsentem puerum annuera.

K A N O N A N A - Π Α Τ Σ Ι Μ Ο Σ Ε Ι Σ Ν Η Π Ι Α

τελευτήσαντα.

Ἦχος πλ. δ'.

Τὴν γὰρ διαδοῦσας.

Κύριε ἀνάπαυσον τὴν νύκτιν.

Οσαρκε πτωχὸς καὶ Λόγος Θεῶν, ὁ βρέφας καὶ ὁ ἄνθρωπος διδόνων ἀγάπης καὶ τρυφῆς. Ἀβραάμ ἐν κόλπῳ αὐτοῦ, ὁ προσελάβου κατὰ ἔξοχον νύκτιν.

Παῖδιος ἀγάπης ὁ πρὸ πάντων αἰώνων ὑπάρχων, καὶ παιδίῳ ὡς ἀγαθός, τὴν σὴν ἐπιχρησάτω βασιλείᾳ. ἢς τὸ παρὸν ἀείδωμεν νύκτιν.

Δόξα .

Πρὸ τῆς ἰδέων τῆς ἐπὶ γῆς ἐν πείρᾳ γενέσθαι πο-
σελάβη Χρυσὴ Σωτῆρ, τὸ ἀμύμητον βρέφος, αἰωνίων
καταξίων ἀγαθῶν, ὡς φιλάνθρωπος,

Θεοτοκίον .

Σοφίαν καὶ λόγον τῆς πατρὸς ἀφράσως πεῦσα, τῆς
χῆς μου τὸ χαλεπὸν θανάπτουσαν τραῦμα, καὶ καρδίαν τῆς
ἀλγυδιᾶ καταπαύσασον .

Ὡδὴ γ' . Οὐρανίας ἀψίδος .

Ὁ ἀποτελείος λόγος, βρέφος ὀφθαλμοῦ τέλειον, βρέφος
ἀτελὲς ἡλικίᾳ πρὸς σὲ μετέσπας . ὅπερ ἀνάπτουσαν μὲν
δικαίων ἀπάντων διαρεσάντων σοι, μὲν φιλάνθρω-
πε .

Τῶν τῶ κόσμῳ ἰδέων ἀναρπᾶσαι ἀνάγκησον, τῆς ὁ-
περκοσμίῳ οἱ κτίρμων ἀγαθῶν μέτοχον δεῖξον δέοντα
τὰ ἀδιάφθορον βρέφος . ὅπερ μετατέθνηκας θείᾳ πο-
σάξει σου,

Οὐρανίων θαλάμων, καὶ φωταυγὲς λήξεως, καὶ ἱερω-
τάτης χορείας ἀγίων Κύριε, μέτοχον ποίησον τὸ καθα-
ρώτατον βρέφος, ὅπερ ὡς ἡνδοκίνας Σωτῆρ μετέσπας .

Θεοτοκίον .

Ἀπορήσας ἐκ πάντων, ἐπὶ τίνι σὺν, ἄχρηστε δέσπο-
τα, καὶ μόνῳ προσφύγων σκέπη, βοήθει μοι . πολὺν
σωτήρα δὲ τῆς ἀμαρτίας τῆς πλῆθος, ἀρετῆς πτωχεύει δὲ,
ὅλος πεπληρωμένος .

Καί μνημονεύει ὡς ἑίδος . Τροπᾶριον . Ἀληθῶς μα-
ταιότης τὰ σύμπαντα .

Ὡδὴ δ' . Εἰσακήκοα Κύριε .

Μὴ τὰ νήπια κλαίωμι . ἐαυτὸς δὲ μάλλον ἀπώδυνά-
μιθα, ἀμαρτάνοντες ἐκάστοτε . ὡς τὸ γέννησις λυτρω-
θεὶς ἡμῶν .

Τῶν ἐπιγείων ἐσέρησας, δέσποτα, τὸ νήπιον ὑπαλα-
ύων ὑμῶν ἀγαθῶν αὐτὸ, ὡς δικαιοκράτης, κατα-
ξίωσον .

Παραδείσῳ πολίτῳ σὲ δέκνυσιν μακάριον ὅπως νή-
πιον, ὅ ἐκ γῆς σὲ προσλαβόμενος, καὶ ἀγίων κατατάτ-
τει σὲ .

Θεοτοκίον .

Θεοτόκον σὲ πύναγι, οἱ πεφωτισμένοι πάντες γινώ-
σκωμεν . τῆς ἡλίου ἐκύψας τῆς δικαιοσύνης Λεπτομένη .

Ὡδὴ ε' . Ἰατί με ἀπώσα .

Τῆς δικαίας σκελίσαι πρὸ τῆς ἐκβλαστῆσαι τελείας θ-
θείας, ἀπαλὴν ὡς χλόην, ὁ μετέσπας Κύριε νήπι-
ον ἀλλὰ τὸτο λόγῳ, εἰσαγαγὼν εἰς θείαν ὁρὴν ἀγαθῶν
αἰωνίων ἐμψύχων .

Ἀπαλὸν ὡς περ κλάδον, ξίφος ἐπελθὼν τῆς θανάτου σ-
ἐτην, μὴ λαβόντα πείραν κοσμητῶν ἡδονῶν, ὡς μακά-
ριε . ἀλλ' ἰδὲ Χρυσὸς σοι τῆς ὑμῶν πύλας ἀνέγει, καὶ
ἐκλεκτοῖς ἀειδμῶν σε, ὡς ἀσπασχρὸς .

Ἐπ' ἐμὲ μὴ θρῆνῆτε, θρῆνῶν δὲ ὑδὲν ἐπιτίδωσα
ἀξίον . ἐαυτὸς δὲ μάλλον ἀμαρτάνοντας ἐνθύνετε πάν-
τοτε, συγχρῆς καὶ φίλος, τὸ τῆς θνήσκος κραυγῆς βρέφος
ὅπως πείραν μὴ ῥῆτε κόλασεως .

Θεοτοκίον .

Ἐμαυτὸν ἀπὸ λπίζω, ὅταν πρὸς τὸ πλῆθος ἀπὸ δα-
τῶν μα . ὅταν ὅς τοι σὺν σὺν τοῦ πλῆθους τῆς
Κυρίου, Θεομήτορ, λάβω καὶ πᾶσα φύχω καὶ ἐλπίδι . προ-
σασίαν γὰρ μόνῳ σὲ ἐκπύμιθα .

Ὡδὴ ε' . Τίνι δέσιν ἐκ .

Ὡς νήπιον ἐπὶ φάτης ἐτέθης, καὶ ἀγκάλαις ἐπεδύ-
θης πρεσβύτη, ὁ βρεφουργῶν ἐν κοιλίᾳ τῆς βρέφῃ, καὶ
Εὐχολ .

Gloria .

Priusquam delectabilium terræ experi-
mentum sumeret, innocentem puerum
Christe Salvator, æternis cumulaturus bo-
nis, ut benignus assumpisti .

In Deiparam .

Sapientiam Verbumque Patris quæ pe-
peristi, animæ meæ grave vulnus sana, &
cordis mei dolorem tempera .

Canticum tertium . Cælestis fornicis .

Ante omnia perfectum Verbum, perfe-
ctus puer visus es, imperfectum ætate ad
te translatus puerum cum iustis omnibus
tibi placitis colloca, solus humanus .

E mundo puerum raptum nulla ejus de-
libata voluptate, ita incorruptum divino
tuo nutu ad te misericors, translatus su-
pra mundanorum bonorum participem ef-
ficere precamur .

Purissimum puerum, quem hinc migra-
re, Salvator, tibi complacuit: cælestium
thalamorum, & lucidæ sortis sacerrimæ
Sanctorum choreæ consortem redde .

In Deiparam .

Mente in omnibus perplexus ad tuam
solamque illibata Domina, protectionem
confugio: abundantiam namque peccatorum
aggregata copia, virtutum egestate undi-
que sum oppletus .

Memoriam agis Sacerdos, ut de more est .

Modulus . Vere vana sunt omnia .

Canticum quartum . Audi Domine .

Ne pueros lugeamus, nosmetipsos po-
tius quotidie delinquentes desicemus: ut a
gehenna liberemur .

Terrenis, Domine, puerum ablactasti
bonis, cælestibus nunc, ut iustus Iudex,
eum felicem redde .

Paradisi civem & vere beatum, qui te
e terra puer, assumpsit, renunciat, &
Sanctorum cœtui te aggregat .

In Deiparam .

Deiparam te, Purissima, nos omnes
profitemur: solem enim iustitiæ peperisti,
perpetua Virgo .

Canticum 5 . Ut quid me repulisti .

Priusquam pullularet perfecte, velut te-
peram adhuc herbam puerum iusto tuo
iudicio a te hinc translatus demersuisti,
Domine: illum propterea bonis æternis
complantatum in montem sanctum colli-
ge .

Ingruens mortis gladius te, mundi hu-
jus voluptatum inexpertum, velut tene-
rum ramusculum abscidit, beatule: en ta-
men ut referatis cælorum portis electorum
numero Christus, ut benignus, te adjun-
git .

Super me nusquam plangatis, nihil nam-
que planctu dignum egi: quin potius vos
ipsos peccatores, affines & amici, indefi-
nenter deserte; ne damnationem experia-
mini; ita vita functus puer eloquitur .

In Deiparam .

Animo despondeo, si quandoque pravo-
rum operum meorum multitudinem recen-
team: mente vero ad te, Dei mater,
Dominum meum quæ peperisti, sublata,
spe sublevo: te namque solam proteccio-
nem nostram sumus sortiti .

Canticum sextum . Orationem .

Ceu puer in præsepe repositus, ulnis-
que senioris traditus es, qui in matris
uteris infantes efformas, & priusquam
perfectum suscipiant incrementum, in
Ouo ij

meliozem vitam eos transfers : propterea cum gratiarum actione te celebramus.

Apoſtolis, o Verbum, vociferaberis: ſinite puerulos ad me venire, hoc enim ſenſu natis regnum meum præparatur. Puerum itaque defunctum luce tua dignum eſſe concede.

Bonis terrenis puerum tuum orbem feciſti, ut eum cæleſtium poſſeſſorem, ceu divina tua mandata numquam prætergreſſum renuncies, inmenſam iudiciorum tuorum, o Bone, profunditatem laudamus.

In Deiparam.

Ut refugii murum, conſummatam animarum ſalutem, & bonorum cornucopiam te, Virgo, naſciſumus: in afflictionibus de lumine tuo ſemper lætamur: nunc quoque, o Domina, a doloribus & periculis nos eripe. Ipſe ſolus exiſtis.

Sequentes etiam Œdes recitant.

Nihil matre ad compaſſionem facilius, nihil magis patre affligitur: eorum namque viſcera conturbantur, ſi quando pueros ad ſepulchrum præmittunt. Quo doloris aculeo tranſfiguntur eorum corda, maxime ſi pueri jam verba perfectæ effari incæperint, & balbutientis recordentur eorum loquelæ cum cantico, Alleluja?

Sæpius etiam e monumentorum adverſo ubera pulſantes ejulant. Fili mi, puer dulciſſime, quid loquatur mater non attendis? en uterus qui te portavit, quare non ut prius loqueris, ſed deſiſtis nobiſcum voce perſolvere, Alleluja.

Deus, o Deus, qui me vocaſti, eſto hunc domus meæ ſolamen, ingens namque illam planctus occupavit: cumque me unigenitum haberent, in me omnium oculi convertebantur. Sed tu Virginis utero natus, matris meæ viſcera ſolare, æſſumque cordis patris refrigera: per quem nunc auditur, Alleluja.

Brevicul. Cūm Sanctis requiem præbe.

Canticum 7. Hebræorum pueri.

In ſalvandorum libro, ut humanus & miſericors, puerum tuum deſcribe, ut potentia gloriæ tuæ lætatus concinat: Bene dictus es Deus patrum noſtrorum.

Vultus tui ſplendore, fidelem puerum tuum, o Verbum, illuſtra: & immatura ætate raptum, concinere tibi concede. Domine: Benediſtus es Deus patrum noſtrorum.

Luctus cauſa, amore te proſequentibus, diſceſſus tuus exitit: quamvis gaudio & lætitia perfruaris; hæres enim, o puer, æternæ vitæ factus es.

In Deiparam.

Reſpice afflictionem peccatorum meorum copia in me ingruentem, & priuſquam vitæ fungar, ſolamen hoc mihi præbe, ut maternis tuis precibus mihi fiat Deus propitiuſ.

Canticum octavum. Septuplicem.

In Abraham ſinu, in quietis tabernaculis, ubi feſtum perpetuum agentium eſt gaudiū, in amœnitatis locis, ubi vitæ fluentia emanant, collocet te Chriſtus infans factus propter nos indefinenter ipſi clamantes: Sacerdotes celebratē; populi ſupereſtaltatē.

Doloris & lachrymarum jūgiter renovandorum cauſa nobis diſceſſus tuus vere factus eſt: nondum enim huius vitæ jucundis quibuſque deguſtatis, terram, parentumque tuorum ſinus reliquiſti: verum ut infantem, & ab omni pec-

coro te φθάσαι τελείας εἰς αὐξήσιν, μεταγεις τὸ πρὸς ζῶν. ὁ χαῖρετός σου σὺ δοξάζομεν.

Εβόας τοῖς Αποστόλοις· ἀφῆτε τὰ παιδία πρὸς με ἔρχεσθαι, Λόγε· ἡ γὰρ ἐμὴ βασιλεία τοῖς ὅτις γεννημένοις ὑπάρχει τὸ φρόνημα. τὸ νήπιον οὖν πρὸς σὲ μεταγὰς, τὸ φῶτός σου ἀξίωσον.

Εστέρησας ἀγαθῶν ἐπιγέγων τὸ σὸν βρέφος, ἵνα τῷ ὑπὲρ πάντων σου ἀγαθῶν τὸ το μίτοχον δείξῃς μὴ παραβάτης τὸ θεῶν σου πράγμα. δοξάζομεν σου ἀγαθὸν τῷ κελύκει τὸ βάθος τοῦ ἀπειρον.

Θεοτάκιον.

Ὡς τεῖχος καταφυγῆς κεκλήμεθα, καὶ ψυχῶν σὺ πάτερ τῆ σωτηρίας, καὶ πλατισμὸν ἐν ταῖς θλίψεσι κόρη, καὶ τῷ φωτὶ σου ἀεὶ ἀγαλλόμεθα, ὡς δέσποινά, καὶ καὶ ἡμᾶς ἐκ παθῶν καὶ κινδύνων διάσωσον. Αὐτὸς μόνος ὑπάρ.

Καὶ τὸς παρόντας οἶκας.

Κυδὲν ἐστὶ μὲνός συμπαθίστρον, ὡδὲν ἐστὶ παθὸς ἀθλιώτερον. τὰ γὰρ σπλάγχνα αὐτῷ συμπαράττονται, ὅταν νήπιον ἐνθάδε προπύμπασε. μέγα τὰ κένθρον ὑπὲρ τῆ χασιν αἱ καρδίαι αὐτῷ διὰ τὰ παιδία, μέλιστα ἐὰν ὡσιν δὺλῶν. ἐσθυμὲν οὖν λόγῳ αὐτῷ μετ' αὐτῆς, ἀλληλῶν.

Πολλάκις γὰρ τῷ μῆτρατος ἐμπροσθεν τὸς μαζὰς συγκρατοῦσι, καὶ λέγασιν· ὅυιέ μου καὶ τέκνον γλυκύτατον, καὶ ἀκούεις μὲνός σου τί φθέγγεται; ἰδοὺ καὶ ἡ γαστήρ ἡ βασιλεύσατά σου, διὰ τί ἐλάλεις, ὡς ἐλάλεις ἡμεῖς· ἀλλὰ ὑποσιγᾶς τῷ λαλεῖν μετ' ἡμῶν, ἀλληλῶν.

Ὁ Θεός, Ὁ Θεός, ὁ καλίστας με, παρὰ τὴν θείαν γέννησιν τῷ οἴκῳ μου· πίνδον γὰρ μέγα σὺ ἐμὴ αὐτοῖς εἰς ἐμὴ γὰρ ὑπερίστων ἅπαντες, μονογενὴ μου ὑποῖχοις. ἀλλ' αὐτὸς ὁ πᾶσις ἐκ μήτρας παρθένης, τῆς μὲνός μου τὰ σπλάγχνα ἀνὰ φύσιν, καὶ ἐπὶ τὸν καρδίας παθὸς δὲ αὐτοῦ, ἀλληλῶν.

Κοιτάκιον. Μετὰ τῷ ἁγίῳ ἀνδ.

Ὡδὴ ζ. Παῖδες ἱβραίων.

Γράψον ἐν βίβλῳ σωζομένῳ, ὡς φιλάδελφός ἐκ τέρμων, τὸ σὸν βρέφος. ἵνα χαῖρον βοᾷ τῷ κράτει τῆς δόξης. ἀλληλῶν.

Αἰγλή τῷ σὺ, Λόγε, προσώπῳ καταλάμπρυνον τὸ βρέφος τὸ σὸν, πῖσει μεταγὰς αὐτὸ πρὸς σὲ ἄωρον ἡλικίαν, καὶ μελεωδῶν σὸν Κύριον Ὁ Θεός διλογητὸς εἶ. Ὁ θλίψας αἰτίους ἐδείχθη τοῖς παθῶν σὲ τῷ ὁ χαῖρετός σου, ἀλλὰ σὺ ἀληθῶς χαρὰς καὶ εὐφροσύνης, καὶ ἡροομεῖς γὰρ, νήπιον, τῷ ζῶν. εἰς τὸς αἰῶνας.

Θεοτάκιον.

Ἰδοὺ τῷ θεῷ φιν με, παρθένης, ὡς ἐπὶ τὴν γέννησιν τῷ καλῶν με, ἐπὶ τὸν ἀπὸ τῆς ἀνὰ φύσιν μοι δίδου, τοῖς μετὰ τῆς θείας εἰς τὸν αἰῶνα μοι τὰ θεῶν.

Ὡδὴ η. Επὶ τὴν λαοῦ.

Τοῦ Αβραάμ ἐν κόλποις σου ἐκ σκλαυῶν ἀπαύστως, ἐνθάδε ἡ χαρὰ ἰδοὺ τὸν πᾶντοτε, ἐν τῷ πᾶντι ἀνίστας, ὅθι τὸ ὕδωρ ἐστὶ τὸ ζῶν, τὰξαι σε Χεῖρός ὁ δὲ ἡμᾶς νηπιάσας, βοσκτάς αὐτῶν ἀπαύστως. Ἰπρὶς ἀνὸν μνηστῆ, λαοὶ ὁπὲρ ἐμὴ.

Λύπης ἡμῶν παλαιότης καὶ θαρρύνη ἀειμνησὸς σὺ ὁ χαῖρετός, ὡς ἀληθῶς γεννῆται. πρὸ τῷ γὰρ σὺ γὰρ σασθῶν τῷ ἐκ τῆς βίβης τῶν τερπνῶν, ἐλπίς τῷ γλῶ, καὶ γεννητῶν τοὺς κόλπους. ἀλλ' οὖν τῷ

Αβραάμ στυποδύξας κόλπος, ὡς ἰσχυροὶ καὶ πάσης ἀ-
μείψαντο κηλίδος.

Τὸ μεθυσθὲν τὸ νήπιον μεταστάντα, ὁ κοίμῳ, κρέ-
ζει ἀοράτως· οὐ γὰρ πέλα κλαύσιμον, νηπίους γὰρ ἀει-
σαι ἢ τῷ δικαίῳ πάντων χαρὰ ἄξια δακρύων μὴ ποιή-
σαν ἔργα. Χειρὶ γὰρ μελαδύσῃ, ἱερῆς ἀνταρ-
τι.

Θεοτοκίον.

Εἰς τὸ ἐμὴν βοήθειαν, Θεοτόκε, ἀνάστηθι, πρόχρη-
τῇ δέσσει τῇ ἐμῇ καὶ ῥύσαι με δεινῆς κακωλείας, τῆς
χαλεπῆς ἐπείσεως, σκότους καὶ πυρός, καὶ τῆ βρυχμῆς τῆ
οδόντων, δαιμόνων ἐπιρρίας ἀπὸ πάσης ἀνάγκης, ἐλ-
πίς ἀπὸ λησίων, ζωὴ ἀπὸ γινώσκων.

Ωδὴ, 2. Εἰς τὴν ἐπὶ τῷ.

Χεῖρὶ ὀνηκίαςας δὴ χαρῆς, καὶ σαυρῶ, ὁμιλήσας
δελήματι, ἐμπερικῶν πόνοι τῆς τεκούσης σε κατί-
δωρ, τὴν ἀδυμίαν κέφισον, καὶ τὴν ἀχθιδόνα τὴν χαλε-
πὴν νηπία τῆ θανάτου πεισῶς τῷ γεννητῶν. ἵνα δο-
ξάζωμεν τὸ κράτος σου.

Εἰς τὴν ἐλπίδα σου, παμβασιλεῦ, καὶ λαβὼν τὸ μακά-
ριον νήπιον, ὡς κατὰ δόξαν, δέσποτα, εὐφροσύνη, ἀφ' ἧς κα-
λὰς ἐπὶ τῆς ἐσθλῆς. τὴν ἐκ παλαιῶν πολυδὴν τὸ
Πνεῦμα καὶ δικαίων τῶν Πνεύματι συνάψας, κατατρυ-
φῇ τῆς βασιλείας σου.

Μηδὲν πεποιμένος Λόγα Θεοῦ, τῶν νηπίους παρέχες
τὴν οἰκονομίαν τῆς ἐσθλῆς. αὐτῷ γὰρ ἡ δόξα σου ἀγαθὴ, οἷς
ἀγαθῶς τὸ πλάσμα σου νήπιον φοιτῶντα καὶ πρὸς σὲ.
τὸ ἄλλος τῷ γένει. αὐτὸς ἐπικουφίζων, ὡς πεποιμένος
μακρὸν ἐφίλανε θάνατος.

Θεοτοκίον.

Τὸ ὄμμα τῆς καρδίας διαπαντός ἀποτίζω πρὸς σὲ
τὴν μητρικὴν ἔχουσαν ἀριστείαν πρὸς τὸν ἱερόν. σὲ γὰρ
ὁμοῦσι παραγόν, ἵασαι τὰ πάθη μου τῆς ψυχῆς πρὸς
δρόμον μετὰ τῆς ἐλπίδος με κόρη, καὶ τῷ φῶτι σου κατα-
λάμπρυνον.

Συναπτή μικρὰ, ἐπὶ τῷ ἀποσελάσῳ. Νῦν ἀν-
ταρπύσας με τὴν ἑσθλήν.

Εἰς τὴν ἐλπίδα σου, ἡχος πλαγίμβ.

Ὡς παρὰ τὸν Θεόν.

Ὡς τὸν Θεόν, τὴν ἐλπίδα σου, καὶ τὴν βίαν τῆς
παιδείας σου μετὰ τῆς ἐσθλῆς. ὅτι βράχος ἀπὸ τοῦ ἐμπερικῶν
ἀγαθῶν σου ἀπὸ τῆς ἐσθλῆς τῆς ἐλπίδος σου, καὶ πρὸς
τὴν ἐλπίδα σου πάντων κατέφυγες ὡς τέκνον, τὴν ἐλπίδα σου
βλέπων σου τὸν μετὰ τῆς ἐσθλῆς σου μετὰ τῆς ἐλπίδος σου, τὸ πρὶν
ἀπὸ τῆς ἐσθλῆς σου.

Ὡς τὴν ἐλπίδα σου, τὴν ἐλπίδα σου, καὶ τὴν βίαν τῆς
παιδείας σου μετὰ τῆς ἐσθλῆς. ὅτι βράχος ἀπὸ τοῦ ἐμπερικῶν
ἀγαθῶν σου ἀπὸ τῆς ἐσθλῆς τῆς ἐλπίδος σου, καὶ πρὸς
τὴν ἐλπίδα σου πάντων κατέφυγες ὡς τέκνον, τὴν ἐλπίδα σου
βλέπων σου τὸν μετὰ τῆς ἐσθλῆς σου μετὰ τῆς ἐλπίδος σου, τὸ πρὶν
ἀπὸ τῆς ἐσθλῆς σου.

Θάνατος νηπίους ἀποτίζω. τῷ γὰρ τὸ βίαν καὶ ἀν-
τιδότην ἐσθλῆς, καὶ πρὸς τὴν ἐλπίδα σου, καὶ χαρὰ
ἐπὶ τῆς ἐσθλῆς. τὴν ἐλπίδα σου τῶν κόλπος ἀγαθῶν σου, καὶ
τὴν ἐλπίδα σου ἀπὸ τῆς ἐσθλῆς σου, τὴν ἐλπίδα σου ἀπὸ τῆς ἐσθλῆς σου, καὶ
πρὸς τὴν ἐλπίδα σου ὅτι φῶς τῆς ἐλπίδος σου ἀπὸ τῆς ἐσθλῆς σου
ἀπὸ τῆς ἐσθλῆς σου.

Ὡς παρὰ τὸν Θεόν.

Ἄλλος πρὸς τὴν ἐλπίδα σου, τὴν ἐλπίδα σου, καὶ τὴν βίαν τῆς
παιδείας σου μετὰ τῆς ἐσθλῆς. ὅτι βράχος ἀπὸ τοῦ ἐμπερικῶν
ἀγαθῶν σου ἀπὸ τῆς ἐσθλῆς τῆς ἐλπίδος σου, καὶ πρὸς
τὴν ἐλπίδα σου πάντων κατέφυγες ὡς τέκνον, τὴν ἐλπίδα σου
βλέπων σου τὸν μετὰ τῆς ἐσθλῆς σου μετὰ τῆς ἐλπίδος σου, τὸ πρὶν
ἀπὸ τῆς ἐσθλῆς σου.

catt macula immunem Abraham te sinus
suscepit.

Quid me mortuum lugetis? (caccite puer
jacens exclamat) non enim loctus sum
materies & causa: Pueris siquidem lachry-
mis facinora nulla perpetrantibus, iusto-
rum omnium gaudium designatur, ubi
Christo concinunt, Sacerdotes celebrate,
populi collaudate.

In Desperam.

Exurge in auxilium meum, o Deipara,
attende deprecationi meae, & a timenda
condemnatione, ab examine periculoso,
a tenebris & igne, a dentium stridore,
dæmonum molestiis, & omni calamitate
eripe me, desperatorum spes, projectorum
vita.

Canticum novum. Super hoc obstupuit.

Christe, qui absque tui mutatione, in-
fans factus es, & crucem sponte passus
maternos genitricis tuæ dolores attenta
mente perspexisti, fidelium pueri hujus
mortui parentum tristitiam animique do-
lorem delini: ut potestatem tuam cele-
bremus.

Mandasti ex alto, omnium Rex, &
beatum puerum velut mundum passer-
culum ad cælestes nidulos multiplicibus la-
queis ereptum transfulisti, hujus etiam
spiritum iustorum spiritibus adjunctum, re-
gno tuo perfrui concede.

Nihil promeritis infantibus cælos inco-
lere concedis, Verbum Dei, sic enim ti-
bi complacuit, o Bone; dolorem itaque
tempera parentum, quibus facturam tuam,
puerum nempe ad te profectum annuncie-
ras, ut perfecte misericors, & humanus.

In Desperam.

Cordis oculum, ad te maternam aucto-
ritatem erga Filium fortitam, dirigo: te
namque cuncti celebrant, Purissima, ani-
mæ vulnera compone, ad pœnitentiæ ere-
pisculum excita me, Virgo, & tuo lumi-
ne illustra.

Collecta minor dicitur, & Amandatorium.

Nunc quævi & inventi.

Ad Laudes, Versus. Tonus obliquus 4.

O rem mirandam!

Quis non lugeat, fili mi, lugubrem
tuum ex hac vita discessum, quo infans
adhuc immaturus e maternis amplexibus
avicula velocior evolasti, & ad omnium
conditorem confugisti? O Fili, quis non
lugeat, si rosa jucundioris vultus tui spe-
ciem, nunc vero facile marcescentem con-
spiciat?

Quis non suspiret, Fili mi, & cum eja-
latu corporis tui decorem morumque tuo-
rum venustatem non defleat? velut enim
navis nullo sui relicto vestigio, ita velo-
citer ex oculis nostris elapsus es. Adeste
nunc mihi, amici, affines, & vicini,
puerum ad tumultum deducentes, dicto va-
le, osculemur.

Mors pueris relaxatio est: vitæ siquid-
em hujus malorum expertes visi sunt, &
vivendi terminum attigerunt: cælesti gau-
dio in Abraham sinibus exultant, sacril-
que puerorum Sanctorum choris collatan-
tor, sincerisque tripudiis festum agunt,
quia a corruptione peccatis gaudente, li-
beri & puri evaserunt.

Gloria. Tonus obliquus secundus.

Antiqua ligni delibatio in Edem, vul-
nus Adam facta est, cum eructato ve-
neno, serpens mortem genus omne ho-

minum devoratur am induxit : adveniens tamen Dominus d racone profligato requiem nobis est elargitus : ad eum itaque clamemus. Parce, Salvator, & eis quos e mundo evocasti, requiem concede.

Et nunc. *In Deiparam.*

Deipara virgo, afflictorum solamen, infirmorum salus, bellis oppressorum securitas, fluctuantium tranquillitas, sola fidei proteclio, civitatem populumque serva.

Reliqua officia persolvuntur : & sit dimissio.

ἡ ἀνδραπον. ἀλλ' ἐλθὼν ὁ διαπότης καθεῖλε ἡ δράχοντα, ἡ ἀνάπαυσιν ἡμῖν ἐδωρήσατο. πρὸς αὐτὸν οὖν βοήσωμεν. φέισαι, σωτήρ, ἡ ἕς προσελάβη μὲν ἡ ἀγίαν ἀνάπαυσιν.

Καὶ νῦν. *Θεοτοκίον.*

Μεταβολὴ τῆς θλασμένης, ἀπαλλαγὴ τῆς ἀδυναμίας ὑπάρχουσα, Θεοτόκε παρθένη, σῶζε πόλιν ἡ λαὸν, τῆς πολεμικῶν ἡ ἐπιδόλων, τῆς χειμαζομένης ἡ γαλήνης, ἡ μόνη προσοστία τῶν πιστῶν.

Τὰ λοιπὰ τῆς ἀπολυθίας, ἡ ἀπολύσεις.

VARIAE LECTIOES.

In Canonem funereum pro puero mortuo.

K *Ἀνὸν ἀναπαύσιμος.*) Canonem quidem hunc in ullo MS. non legi : occurrat licet in Cryptoferratenfi Bessarionis oratio illi adjungenda.

Oratio pro infante mortuo.

Domine qui in saeculo hoc pueros custodis, illisque in futuro propter mentis simplicitatem & inculpatum statum Abraham sinus repleas, & in splendidi locis quae justorum spiritus incolunt illis facis inhabitare : animam quoque servi tui N. in pace suscipe : Ipse namque dixisti, tallum esse caelorum regnum.

Exclamando. Quia tui solus est regnum, & virtus, & gloria, &c.

Εὐχὴ ἐπὶ τελευτήσαντος νηπίου.

Ο Φυλάσσαν τὰ νήπια Κύριε ἐν τῇ παρόντι βίῳ, ἐν τῇ δὲ μέλλοντι δια τὸ τῆς γυναικὸς ἀπλουῦ ἡ ἀνδραπον τῆς Αβραμιαίου κόλπου ἀποπληρῶν, ἡ ποτε δέσιν τοῖς κατασχευῶν, ἐν οἷς ἀυλίζεται τῶν δικαίων τὰ πνύματα. πρὸς δεξιάς ἐν εἰρήνῃ ἡ τῇ δόλῳ σε, τῇ δέσιν, τῇ ψυχῇ. αὐτὸς γὰρ εἶπας πῶν τοιούτων εἶναι τῷ βασιλείῳ τῶν ὑρανῶν.

Εκφώνως. Οτι σὲ μόνον εἰς τὴν βασιλείαν, καὶ ἡ δύναμις, ἡ ἡδὺκα.

ORDO SOLITUS OBSERVARI, SI CONTIGERIT aliquod execrandum qualecumque iHud sit, in aquae puteum incidere.

O Portet primum e puteo, stulas quadraginta exauriri. Iisque foras effusis ; Accendit Sacerdos cereos. Et accepto thuribulo, per egrum putri suffumigat : deinde Ter sanctorum Theophaniorum aquam cruciformiter, in puteum immittit. Atque ita stans, & ad Orientem versus, precatur hoc ratho.

Dominum precemur.

Domine Deus virtutum, qui cuncta valde bona condidisti, qui in nomine tuo feditatem & immunditiam omnem exhergas, & immutata cuncta sanctificas : ipse nunc Domine, in praesenti hora per signum crucis tuae adsis, & puteum excontracta ab eo immunditia, ob abominandum quippiam vel insectum in eum incidens, nostrae mentis imperfectioni & cogitationum infirmitati acquiescens purifica, nec nos quae valde bona sunt minime capientes condemnes, quin potius ab omni carnis & spiritus colluvie emunda, & aquam sancto tuo Spiritu sanctifica. Quia tu es sanctificatio nostra, & tibi gloriam referimus ; Patri, & Filio, & sancto Spiritui : nunc & semper, & in saecula saeculorum. Amen.

ΓΑΤΑΞΙΣ ΓΙΝΟΜΕΝΗ ΕΙ ΣΤΜΒΗΤΙ
μιαρὸν οἶον δὴ ποτε ἐμπιστῆν εἰς φρέαρ ὕδατος.

b **X** Πρὶν πρῶτον ἐξαντλήσαι ἐκ τῆς φρέατος, κάδους τεσσαράκοντα, ἡ λαβὼν ἐκχέει ἐξω. εἶτα ἄλλας ὁ ἱερεὺς κηρύσσει. Καὶ λαβὼν θυμιατὸν θυμιατὸν κύβητος τῆς φρέατος. εἶτα βάλλει ὕδωρ πῶν ἁγίων διοφανείων, σαυροειδῶς, ἐκ τῆς. Καὶ ὑπὸ σταθεῖς κατ' ἀνατολάς. Εὐχεται λέγων.

Τῷ Κυρίῳ δεηθῶμεν.

Κύριε ὁ Θεὸς πῶν δυνάμεων, ὁ πάντα κατὰ λίαν ποιήσας, ὁ καθαρῶς ἐν ὁσμοῦν σε πάντα μολυσμῶν, ὁ ἀκαθαρσίας ἡ μωρολογίας ἀγιάζων πᾶντα αὐτὸς ἡ νῦν διάσωσι ἐπίφανον ἐπὶ τῆς παρούσης ὥρας, δια τὸ τοῦτου τῆς σταυροῦ σε, καὶ καθαρῶς τῆς φρέατος τῆς ἀρεθείας ἐν αὐτῇ ἀκαθαρσίας, ἡ ἐκ τῆς ἐμπειπτικότητος ἐν αὐτῇ μυσταροῦ, ἡ ποδάλου, στυγναταβαίνων τῇ ἀτελεῖ τῆς διανοίας ἡμῶν, ἡ τῇ ἀδυναμίας πῶν λογισμῶν, καὶ μὴ κατακλείνῃς ἡμᾶς τὰ κατὰ λίαν μὴ χροονῶντες. ἀλλὰ καθάρισαι ἡμᾶς ἀπὸ παντὸς μολυσμῶ σαρκὸς ἡ πνύματος. καὶ ἁγιάσων τὸ ὕδωρ τῆς Πνύματι σε τῇ Ἀγίῃ. Οὗ σὺ εἰς ἁγιασμὸς ἡμῶν, ἡ σοὶ τῷ δόξας ἀναπόμηνον, τῇ Πατρί, ἡ τῇ Υἱῷ, καὶ τῇ ἁγίῃ πνύματι. νῦν ἡ αἰ, ἡ εἰς τῆς αἰῶνας πῶν αἰῶνων. ἀμήν.

Barberinum autem secundum ita legit.

Oratio in puteum contaminatum & pollutum, nec non in ejus aquam.

O Portet primum ex aqua putei fuculas quadraginta hauriri: max aqua Theophaniorum injecta, circa putei gyrum suffumigat sacerdos: & Diaconus sequentem collectionem pronuntiat.

In pace Dominum precemur.
Pro superna pace.
Ut virtute, operatione, & adventu sancti Spiritus aqua ista sanctificentur: Dominum precemur.

Ut Dominus Deus noster ad nos benedictionem Jordanis mittat, & aquas istas sanctificet: Dominum.

Ut fons incorruptionis, & sanctitatis donum evadant: Dominum.

Pro haurientibus & assumentibus in animarum & corporum sanctificationem: Dominum. Ut nos liberemur. Suscipe.

Sanctissime. sacerdos dicit orationem.

Deus Deus noster, qui amaram aquam in suavitatem transmutasti, & noxiis aliis aquis Elisæ tempore remedium dedisti, & immaculata tua apparitione Jordanis fluenta sanctificasti: ipse quoque nunc aquam istam ope & adventu sancti Spiritus sanctifica. Spiritus tuus sanctus super nos adveniat, & habet in aquis istis sicut primum habitavit: adventantium quoque sordes cura, & in cælesti tuum regnum infer. Quia tu es benedictus Deus noster: & tibi gloriam.

Εὐχὴ εἰς ὁρίαν μιανθίν, ἢ εἰς ὕδωρ.

X Ῥὴ πρῶτον ἀντλήσαι ἐκ τῆ ὕδατος τῆ ὁρίαντος καὶ εἰς οὗτω βάλλει ὕδωρ ἐκ τῶν ἁγίων θεωφανίων. ἢ μὲν πῶτο θυμῷ πρὶν τῆ ὁρίαντος, ἢ ποιῶντος τοῦ Διακόνου τὴν συνάπτην ταύτην.

Εν εἰρήνῃ τῇ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Ἐπὶ τῆς ἀναιδεν εἰρήνης.

Ἐπὶ τῇ ἁγιαθύνῃ τῶν ὕδατων ταῦτα τῇ δυνάμει καὶ τῇ καταφοίτῃ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. τῇ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Ἐπὶ τῇ καταπέμψῃ Κυρίου πρὸς τοὺς ἡμῶν τὴν εὐλογίαν τῆς ἰσχύος, ἢ ἁγιάσαι ταῦτα τὰ ὕδατα τῇ Κυρίῳ.

Ἐπὶ τῇ ἀναδείχθῃ ἀπὸ πηγῆς ἀφ' ἁρσείας, ἢ ἀρχισμοῦ δῶρον τῇ Κυρίῳ.

Ἐπὶ τῇ ἀπολογίᾳ τῶν ἁμαρτιῶν εἰς ἁγιασμόν τῶν ἡμῶν καὶ σωμάτων, τῇ Κυρίῳ. Ἐπὶ τῇ ῥύθῃ τῶν ἡμῶν. Ἀντιλαβῶν.

Τῆς παραγίας. Ὁ Κριὸς τῶν ὡχλῶν.

Ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὸ πικρὸν ὕδωρ εἰς γλυκύτητα μεταποιήσας, ἢ τὰ βλαβερά ὕδατα ἐπὶ Ἐλισαίῳ θεωφανίως, καὶ τῇ ἰσχύϊ τοῦ ἁγίου Πνεύματος τῇ ἀχράτῃ ἀντιφάνειᾳ. αὐτὸς καὶ τὸ ὕδωρ πῶτο ἁγίασον τῇ ἐργείᾳ καὶ ἐπιφοίτῃ τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος, καὶ ἐλθὼν τὸ Πνεῦμα σου τὸ ἅγιον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ κατασκευάσαι ἐς τὸ ὕδωρ πῶτον, ὡς περ κατασκευάσαι τὸ πρῶτον, καὶ τὴν σῶλυν τῶν προσερχομένων ἵασαι, καὶ εἰσάγειν αὐτοὺς εἰς τὴν οὐρανίαν σου βασιλείαν. ὅτι ὡλογῆτος ὑπάρχεις ὁ Θεὸς ἡμῶν. καὶ εὐὶ τῶν δόξων.

IN ORDINEM FIERI SOLITUM SI QUID IMMUNDUM &c. Notæ.

T Αἱς χοιρῶν ἐς τοὺς βῆ.) Longe semper abfuerunt Græci (quamvis superstitiosi cultus notam, in Arcadianum Euchologium deblatrans, illis intrare conetur Catumfritus) ut cum Hebræis credant puteos, vasa, cibos, ex animalis immundi illapsu, vel attractu, immunda pollutaque reddi; atque ita ad fistilla confringenda, & alia quæcumque defricanda, aqua eluenda, igne purganda, juxta Levitici præscriptum cap. xi. & xj. ex vana & superflua legis observantia se teneri existiment. Licet namque aliqua cum veteri Hebræorum ritu, communiter nobis reliquerint Apostoli, qui Testamenti veteris ita decreta distinguunt, ait Leo magnus serm. x. de jejunio septimi mensis, ut quædam ex eis sicut erant condita Evangelicæ eruditioni profutura decernerent, & quæ dudum fuerant consuetudinis Judaicæ fierent observantia Christianæ: non ex Mosaicæ tamen legis observandæ necessitate, sed ex Evangelicæ tolerantia ad infirmitatem humanam condescensu puteum, obillapsum mortuumve in illo animal, orationibus & aqua lustrati Ecclesia permittit expiandum; non quia legaliter pollutum, sed cum a quibusdam velut nefandis, nihil tamen quandoque noxium aut periculosum secum deferentibus cogitatio sensusque hominis abhorreat, illi sua industria bene-

ditionisque cura medendam indicavit Ecclesia. ἐπεὶ γὰρ πολλὰ τὰ φεγμένα, inquit Chrysostomus Catechesi ad illuminandos, ἃ φέρονται ἐκ τῆς ἀκαθαρ-
τα, ἀπὸ δὲ τῆς ἀδελφείας τῶν σωματικῶν ἀκαθαρσιῶν γίνονται. καὶ ἀπὸ τῆς παιδείας, τὰ φερόμενα ἐκ τῶν λογισμῶν. καὶ οὕτως, φέρονται μὲν ἐκ τῆς φεβρίας, φεβρία δὲ εἶναι τοὺς πα-
θῆναι, ὅτι τὴν φέρονται ἀδελφείαν. ὡς καὶ ἐπὶ ταύταις, εἰς τὸν νεκρὸν ἀφ' ἑαυτῶν σωματικῶν, φέρονται δὲ ἐκ τῆς ἀκαθαρ-
τος, ὅταν δὲ ἀδελφοὶ ἐπιλάβονται σωματικῶν, ἀκαθαρτων ποιεῖ τὸν ἀδελφόν. Nam multæ res sunt, quæ natu-
ra quidem non sunt immundæ, sed imbecillitate con-
scientiæ efficiuntur immundæ. Ut namque in pueris contingit, ut personæ ceteraque lætissima genera, natura quidem metum non incutiant, ipsi tamen formidabiles conspiciuntur esse, idque imbecillitate naturæ contuentium: ad eum modum in his, puta si mortuum corpus contingatur; id suapte conditione immundum non est, verum si pusillanimitas occurrat conscientiæ, jam reddit immundum eum qui consti-
git. Proptereaque sanctificari creaturam Dei per verbum Dei & Orationem scripsit Paulus. 2. ad Tim. cap. 4. id est ut Chrysostomus explicat, puri-
ficari per signi crucis virtutem, & Ecclesiæ invocationem. Atque ideo quamvis nihil pollutum & immundum in his, quæ Deus creavit valde bonæ, fateantur Græci, tamen cum, velut & plerique alii, suspi-

semper regunt; expurgationibus, puta aquæ ex-
haustu, vaporum ablutione, & demum expiationi-
bus & Orationibus subvenit Ecclesia: & ipse Sa-
cerdos, qui ea benedixit, & aquis lustralibus incen-
sove thure expiavit, prior nauseæ reliquis tollen-
dæ, ex eis aliquid delibat: & de cætero Ecclesiæ
benedictione cupita sana, & a periculo aliena cen-
senda exemplo suo fore confirmat.

M E N H E I Σ T M B H, T I

gerit aliquid execrandum aut im-
mundum in vini, olei, aut mel-
lis, aut alterius cujuscunque
vas, nuper incidisse.

Impurum illud quod incidit confestim tolli oportet, & foras projici. Et in aliud vas, Vinum aut oleum mitti : Evacuatum datum vas intus & foris ablui : Sacerdotem vero thuribulo accepto ablutum vas intus perfumigare : Et ter crucis efformato signo, sanctorum Theophanorum aquam in illud mittere necessarium est : Tum vero vinum, vel oleum. Et iterum tibus adolentem, ita deprecari.

Dominum precemur.

Domine sancte Deus noster, qui benigno tuo adventu omnem inimici immunditiei sustulisti, qui cibos hominis os subintrantes, communes aut coinquinatos non existimari, sed omnia mundis esse munda sanxisti, qui per Apostolum, tuæ vas electionis, cuncta a te condita bona esse docuisti, nihilque quod divino tuo verbo, vel præsentia sanctificationis forer, pollutum esse censendum: ipse gratia tua vino huic (vel oleo) per aquæ sanctæ infusionem benedic: omnemque impuritatem, vel ejus suspensionem, & opinionem propter reptile, quod diaboli nequitia in illud incidit ortam; a servorum tuorum mente reptile: ut omnibus ex eo ungendis in lætitiâ fiat, cunctisque ex eo percepturis in sanctitate & conscientia pura ad illibata mysteria tua concedas accedere.

Quia tu benedicis & sanctificas omnia :
& tibi gloriam referimus, cum principi
experte tuo Patre, & cum sanctissimo,
& bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc &
semper, & in sæcula sæculorum. *Deinde*
primus ex eo degustat Sacerdos, tum fami-
lia domini degustandum tradit. Si vero
quod incidit immundum diutius in vase aut
olei vase commodatum corrupti contigerit :
foras hæc effundi convenit : nec quemquam
ex oleo aut vino delibare.

a **X** *Prae scriptis d'nae Imper.*) Consensit his Cryptoferratenſe Balasæ codex, levi Syntaxeos immu-
tatione excepta.

X Ρη τὸ ἔμπροσθεν ἀκαθάρτος ἀπαίρειται παρὰ
 χρῆμα, καὶ ῥίπτεται ἔξω, καὶ ἔπειτα ἀγγεῖον πλυθε-
 σθαι ἰσχυθῶς καὶ ἔξωθεν. καὶ μετὰ τὺτο βάλλει ὕδωρ τῷ
 γίον θυρανεῖων ὡς τῇ ἀγγείῳ ποιεῖν σαυροῦς ἑοῖς.
 καὶ τότε μετὰ λαγχύει οἷος ἡ ἱλασθῶν ἐκ τῆ μιανθόντος
 Euseb.

Quod Porcet immundum animal quod in-
cidit confestim auferri, & extra
proijci: & aliud vas interius, exterius-
que lavari: quibus peractis immittis (Sacerdos), sanctorum Theophanorum aquam,
faciens in vase cruces tres: & c. vase
polluto in aliud lotum, vinum vel
Ppo

*deum transfunditur : ὡς ἡ ζωὴ ἀποβύθισται ἐν τοῖς
cereis accensis in candelabris : ὡς ἡ ζωὴ ἀποβύθισται
orationem.*

Domine Deus noster qui tua secundum
carnem, &c.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ ἐν τῇ κτ' σαρκί. Ut infra
in secundo ab hinc officio.

b Καὶ θυμιάσαντα.) Ante verba hæc Cryptoferraten-
tense Falasce scribite. τίθιναι θυμιάματα δύο οὐν κη-
ρίοις ἀποτομέναις. Cryptoferratense Bessarionis legit
χρὴ βαλεῖν τὸν οἶνον ἢ τὸ ἄλμα ἀκτὴ μισθία τοῦ αἵματος
ἔσται κηρὸς δύο καὶ θυμιάσαι, καὶ οὕτως ἐπιψύσσεται τῇ
ἐκκλῆσει.
c. Ἀγία Κυρία.) Orationum ordo mutatus est in
Cryptoferratenfi : primo namque scribite hanc : ὁ
Θεὸς ὁ μέγας Κύριος Ἰησοῦ Χριστοῦ. ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ ἐν
τῇ σαρκί inferius legendam.

d. Ἐἴτα ἀποβύθισται.) Addit Cryptoferratense cita-
tum. ἔστι γὰρ ἐκ τοῦ ὕδατος τῆς ἁγίας Θεοφανείας τῆς αὐτοῦ
δαὶς τοῖς ἐκ μεταβληθῆναι εἶδος. ὁ κηρὸς γὰρ ἀλλοι τὸ τοῖς αἵμα-
τος, καὶ λαμβάνει πρῶτος καὶ ἀποβύθισται ἐξ αὐτοῦ ὁ μυσ-
σθῆναι πάντων εὐεσχομένων. Cryptofer. aliud, καὶ ἐπι-
χρῆσθαι αὐτῷ ἐκ τοῦ ὕδατος τῆς ἁγίας Θεοφανείας καὶ τῆς αὐ-
τοῦ αἵματος ἀποβύθισται πρῶτος τῷ ἱεροῦ καὶ οὕτως.
e. Μυσθία τοῦ τῶν ἀποβύθισται.) Cryptoferratense.
Μυσθία τοῦ τῶν ἀποβύθισται, αὐτῶν ἀποβύθισται.

ORATIO SUPER vase coinquinato.

*Illud lavari necesse est : & in mundamcu-
lis aqua sancta in illud idem immissa,
hanc orationem recitari.*

Dominum precemur.

Domine Deus noster, qui solus sanctus
Vas hoc sanctificante tuo adventu sanctum
reddere, & ut incoquinatum sit in servorum
tuorum ministerio, illud expurga : & ut in
Ecclesiis tuis sanctis in sanctitate preces ju-
giter offeramus, largire : ut a te usquequa-
que custodit, gloriam & cultum tibi refera-
mus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui :
nunc & semper, & in sæcula sæculorum.

ΕΥΧΗ ΕΠΙ ΣΚΕΤΟΥΣ ΜΙΑΝΘΕΝΤΟΣ.

X Πρὶν αὐτὸ πλυθῆναι. καὶ βαλθῆναι ἀγιάσματι
καπορειδῶς b λέγει καὶ ἡ εὐχὴ ταύτη.

Τῷ Κυρίῳ διηδῶμην.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ μόνος ἄγιος, ἀγίασον τὸ
σκεῦός τοῦτο τῇ ἀγιαστικῇ σου ἐπιφοίτησει, καὶ καθαρά-
σον αὐτὸ, καὶ ἐπὶ εἰς ὑπερησίαν τῇ δούλῳ σου ἀ-
μίαντον. καὶ δός ἡμῖν πάντοτε ἐν ἀγιαστικῇ προσεύ-
χῃ ταῖς ἀγίαις σου ἐκκλησίαις. ὅπως ὅποῦ πάν-
τοτε φυλαττόμενοι, δόξαι καὶ προσκυνῶσιν σοὶ ἀνα-
πνεύματι, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ
Πνεύματι, τὴν καὶ αἰετὴν εἰς τὰς αἰῶνας τῇ αἰῶνι.

VARIÆ LECTIONES.

X Πρὶν αὐτὸ ἀποπλυνθῆναι.) Cryptoferratense
Bessarionis legit : καὶ ἐν ἐκκλῆσει σκεῦος καὶ κηρὸς.

b Λέγει.) Idem γίνεσθαι.

IN ORATIONEM SUPER VASE POLLUTO, Notæ.

E Τῇ ἐκκλῆσει σκεῦος.) Vasa prophana, vel quo-
quo modo polluta, sacro ritu expiandi non
fuit ab Ecclesia Latina alienum opus: in libro nam-
que Sacramentorum Grimoldi occurrit: *Oratione su-
per vase in loco antiquo reperto: dum quis ea suis usi-
bus aptare desiderat.*

Omnipotens æternæ Deus inferre te officiis po-
tens, & hæc vascula arte fabricata Gentilium, su-
blimitatis tuæ potentia ita emundare digneris, ut
omni immunditia depulsa sint tuis fidelibus tempore
pacis atque tranquillitatis utenda. Per. &c.

ORATIO SUPER frumento, farina, aut alia qua- vis specie, coinquinata. Dominum precemur.

Domine Deus noster, qui tua in carne
dispensatione, quod intrat in homi-
nem non eum pollutum reddere, sed omnia
mundis esse munda præcepisti, qui per
Apostolum tuum Paulum, vas electio-
nis cuncta a te condita bona credenda
esse, & verbo & adventu tuo sanctifica-
ta docuisti: ipse & nunc Domine men-
tis nostræ infirmitati compatiens, tuæ gra-
tis & humanitate, per hujus aquæ no-
mine tuo consecratæ benedictionem
& asperfusionem immunditie ab im-
puro animali in illud nequitia dia-

ΕΥΧΗ ΕΠΙ ΣΙΤΟΥ ΜΙΑΝΘΕΝΤΟΣ, Η ΑΛΕΤΡΟΥ.

ἢ εἶδος τινός.

Τῷ Κυρίῳ διηδῶμην.

K Τεῖς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐν τῇ κτ' σαρκί σου οἰκο-
νομίᾳ διασειλάμενος μὴ τὰ εἰς πορνεία κοι-
νοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἀλλὰ πάντα καθαρά ἐν ταῖς κα-
θαροῖς, ὁ διὰ τῆς σκέυος τῆς ἐκλογῆς Παύλου καὶ σὺ
ἀποστόλου διδάξας ἡμᾶς πάντα τὰ ὑπὸ σὺ κτιδόμενα
καλὰ εἶναι πιστεύειν διὰ τοῦ λόγου τῆς πρὸς σὺ ἐ-
κτελέσεως ἀγιαζόμενα. Αὐτὸς ὁ καὶ τῶν ἀποστόλων συμ-
παθῶν ταῖς ἀποστείαις ἡμῶν ἐνλόγησον τὴν σίτον
καὶ τὸν τῇ σπ' χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ διὰ τῆς τοῦ
ὕδατος ταύτου τοῦ ἐπὶ τῇ σπ' οἰοματι ἀγιαδί-
τος ἐνλογίας καὶ ἐπιρρητισίας, καὶ πάντα μελου-

ORATIO IN FUNDAMENTO DOMUS PONENDO.

483.

μόν ἢ διασπῶν ἐκ τῆ ἐν αὐτῇ ἐμπροσθέν ἀκαθάρτου
καὶ μεθοδεύων τῷ ἁβύθῳ ἀπέλασαν ἐκ τῆς ἁγιοῦς τῆ
φύλας σου. καὶ δὲ αὐτοῖς ἐλπίδι τῇ εἰς σέ, καὶ πλη-
ροφείᾳ τῆς σῶν οἰκτιρῶν, τῆς τῶν μεταχρῆν μετα-
ληψίας ἐν ὠχαρείᾳ τῷ ἁγίῳ σου ὀνόματι, ἀκατα-
κρίτως ἡσυχάζωμαι. Ὅτι σὺ εἶ ὁ ὑψόφων καὶ ἁγιά-
ζων τὰ σύμπαντα, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀνατίμπομεν,
σὺν τῇ ἀνάρχῃ σου Πατρὶ, καὶ τῇ παραγίῳ, καὶ ἁ-
γαθῇ, καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, Ἐ εἰς
τὰς αἰῶνας τῆς αἰῶνων. ἀμήν.

holi, incidente relicta, frumentum hoc ex-
purga, ejusque ut polluti suspensionem a ser-
vorum tuorum mente tolle : & eos fiducia
in te, & miserationum tuarum copia, hu-
jus participes effectos, in tui sancti nomi-
nis gratiarum actione perseverantes incul-
patos conservari concede . Quia tu bene-
dicis & sanctificas omnia, & tibi gloriam
referimus cum principii experte tuo Patre,
& cum sanctissimo, & bono, & vivifico
tuo Spiritu : nunc & semper, & in sæcula
sæculorum . Amen .

VARIAE LECTIONES.

E ΠΙ σίτη μιανδέντος .) Barberinum MS. nu-
mero 88. notatum, valde diversam Ora-

tionem hanc posuit, *Ἐπὶ παντὸς ἔδου μιανδέντος .
Super omni vase polluto .*

K Τεὶς ὁ μέγας ἀγαθὸς καὶ φιλόφρων, ὁ μέγας
ἅγιος καὶ ἐν ἁγίοις ἀναπαύων, ὁ τῇ Κορυφαίᾳ
τῆς Ἀποστόλων σου Πέτρῳ ἔχῃ τῆς φανείσης αὐτῇ ὀπτα-
σίας μὴδὲν κοινὸν ἢ ἀκαθάρτον ἡγεῖσθαι τῆς ὑπὸ σοῦ
δημιουργηθείσης εἰς ἀποθέσειν καὶ ἀπολαύσειν τῆς ἀν-
θρώπων, Ἐ ἔχῃ τῷ σκῆματι τῆς ἐκλογῆς Παύλου πάν-
τα καθαρὰ τοῖς καθαρῶς νομοθετοῦσιν . Αὐτὸς καὶ
νῦν, Δέσποτα πανάγιε, τῇ ἐπιλήσει τῷ φοβερῷ καὶ ἀ-
χράτῳ ὀνόματι σου, καὶ τῇ τύπῃ τῆς τιμῆς σταυροῦ σου,
εὐλόγησον καὶ καθάρισον τὸ εἶδος τῆς ἀπὸ παντὸς ἐρ-
πετῆς ἰοβόλου, καὶ παντὸς ποτηρίου δαιμονίου, ἀπὸ παν-
τὸς θηρίου ἐπὶ γῆς, ἀπὸ πάσης μαλίας καὶ μεταδώ-
ματος, ἀπὸ πάσης νόσου καὶ μαλακίας, ἀπὸ πάσης
ραδιουργίας καὶ παγίδος τῆς ἀντικειμένης ἁβύθῳ ἡμᾶς
ἀπὸ τῆς ἀναξίας, Ἐ πάντας ἐκ τῆς τῆς εἰδὸς μεταλαμ-
βάνοντες φύλαξον, Δέσποτα παντοδύναμε, ἀπὸ πα-
σης κακίας Ἐ ἀμαρτίας συντήρησον ἀσπίδως καὶ ἀμώ-
μους, ἀπὸ πάσης περιουσίας τῆς ἀντικειμένης μετὰ τῆς
ἐσχάτης ἡμῶν ἡμέρας, καὶ ὥρας, καὶ ἀναπνοῆς . Ὅτι
ἡρεπεί σοι πάντα δόξα, τιμὴ, καὶ τὰ ἔξῃς .

D Omine, qui solus bonus & humanus
existis, qui solus sanctus & in san-
ctis requiescis, qui Petro Apostolorum tuo-
rum Coryphæo per visum ei manifestatum
nihil quod in cibum aut usum hominum
creatum est, ut commune duceret, & per
vas electionis Paulum omnia munda mun-
dis esse sanxisti : ipse quoque nunc, opti-
me Domine, tremendi & immaculati tui
nominis invocatione, & pretiosæ tuæ cru-
cis signo, ab omni reptili venenoso, ab
omni dæmone maligno, ab omni super ter-
ram fero animali, ab omni phantasie
prava opinione & vanitate, ab omni mor-
bo & infirmitate, ab omni astutia & insi-
diis adversarii diaboli speciem istam purga
& benedic : nos autem indignos cunctos-
que ex hac specie degustantes ab omni
malo & peccato præserva, omnipotens
Domine : & incontaminatos immaculatos-
que ad supremos usque dies, horam &
halitus nostros ab omni hostis superstitione
custodi . Quia convenit tibi omnis gloria,
honor, &c.

IN ORATIONEM SUPER FRUMENTUM AUT FARINAM, &c.

Notæ.

E ΠΙ σίτη μιανδέντος .) Species hujusmodi ab
immundis animalibus conspurcatis, precibus
& aqua lustrali expurgabat antiquitus Ecclesia
Latina, ut excerptum Gregorii 3. cap. 40. testatur .
Si in farina, aut aliquo siccò cibo, aut in melle, aut
in oleo, aut in lacte coagulato, mus aut muscicilla mor-
tua inveniantur, quod circa corpora est, projiciatur;

reliqua aqua conspersa, sana sumantur mente . Alias
autem, qui comederit vel biberit sordidatum a cane
vel a mure, quinquaginta psalmos cantet : Sæcu-
laris tres dies peniteat . Qui postea noverit quod
tale potum biberit, psalterium cantet : sæcularis
tres dies peniteat .

2. ΕΤΧΗ ΕΠΙ ΘΕΜΕΛΙΟΥ ΟΙΚΟΥ.

O Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ ποιήσας τὸ ἔργον ἐν
αἰνέσει, καὶ θεμελιώσας τὸ γῆν ἐπὶ τῇ ἀσ-
φάλει αὐτῇ, ὁ κτίσας καὶ δημιουργὸς τῆς ἀπαντων,
ἐπιδέ ἐπὶ τῷ δόλῳ σου, πᾶσι, καὶ ἐλόμενον ἐν τῇ κρᾶ-
τει τῇ ἁγίᾳ σου, ἐγείρει οἰκοδομὰς κατοικίας, Ἐ τῇ κτίσ-
ματι αὐτὸν ἀνεγείρει δρυσοὺς αὐτὸν ἐπὶ τῇ σελήνῃ τῇ
καὶ θεμελιώσων καὶ τῷ σὺν θεῷ ἐν Εὐαγγελίῳ σου, ὡς
καὶ ἀνέμος, καὶ ὕδωρ, καὶ ἔπρον τι καταβλάψαι τὸ ἔργον
ἀδούκῃ σου αὐτὸν εἰς τέλος ἀχθῆναι, καὶ τὰς ἐν αὐτῇ μέλ-
λοντας κατοικεῖν ἐκ πάσης ἐπιβουλῆς τοῦ ἀντικειμένου
Euchol.

ORATIO IN FUN- damento domus ponendo.

D Omine Deus omnipotens, qui sapien-
tia tua cælos condidisti, & terram
super stabilitatem suam fundasti, tu crea-
tor, & cunctorum opifex ad servan-
dam potestatis tuæ ope domum habita-
tioni commodam extruere, & eam æ-
dificio superstructo in altum erigere, sta-
mentem respice, super firmam petram
illam stabili, & juxta divinam Evan-
gelii tui vocem, quam non ventus, non a-
qua, non aliud quid deiciat, eam loca : ad
finem eam perducere tibi conplaceat, & ab
omnibus adversarii insidiis, habitaturos in

Ppp ij

ea libera. Quia tua est potentia, & tuum est regnum, & virtus, & gloria: Patris, & Filii, & Spiritus sancti: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

ἐλδοθήσαντες. Ὅτι σου τὸ κράτος, καὶ τὴ δύς ἐστὶν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δυνάμις, καὶ ἡ δόξα. τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ ὡς τῶν αἰώνων τῶν αἰώνων. ἀμήν.

VARIÆ LECTIONES.

^a **E** Πι δὲ οὐκ οἶκος.) Barberinum S. Marci
huic orationi præmittit titulum ὡς ἐπὶ

οἰκοδομῶντος οἶκου. Oratio super domum edificau-
ti.

ORATIO CUM

aliquis domum novam ad ha-
bitandum ingressurus est.

a. ΕΥΧΗ ΟΤΑΝ

ΜΕΛΛΕΙ ΕΙΣΕΛΘΕΙΝ ΕΙΣ
οἶκον ἑαυτοῦ.

Deus & Salvator noster, qui Zacchæi domum, ut ei & toti ejus domui fieres salus, ingredi dignatus es: ipse nunc, habitationem hic sibi diligentes, & per nos indignos, preces & supplicationes tibi offerentes, ab omni noxa conserva incolumes: benedic eis, & habitationi eorum, vitamque eorum ab omnibus penitus insidiis liberam custodi. Quia tibi convenit omnis gloria, honor, & adoratio, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Ο Θεὸς ὁ Σωτὴρ ὑμῶν, ὁ καταξιώσας ὑπὸ τῷ σκεπῶν τῷ Ζακχαῖῳ εἰσελθεῖν, καὶ σωτηρίαν αὐτῷ, καὶ παντὶ τῇ οἰκῇ αὐτοῦ γινόμενος, αὐτὰς καὶ νῦν τὰς ἐπαύδα οἰκεῖ βυλιδίτας, καὶ δι' ἡμῶν τῷ ἀναξίῳ τὰς δόσεις σοι, καὶ ἰκετίαις προσάγοντας, ἀπὸ πάσης βλάβης πρὸς αὐτῶν, ἀλλογῶν αὐτῶν καὶ τῷ ἐπαύδα κατοικίῳ, καὶ ἀντιβλάστοι αὐτῶν τῷ ζῶντι ἡμετέρῳ. Ὅτι ἄρτι σοι πάντα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκυνήσεις, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

VARIÆ LECTIONES.

^a **E** Τῇ ὁδοῦ μετὰ, &c.) Barberinum S. Marci
scribit εὐλογία οἴκου. Cryptof. Bessarionis ἐ-

πὶ εὐλογίᾳ οἴκου. Habet & aliam Orationem
Barberinam S. Marci.

In domum.

Domorum sanctificator, & animarum redemptor, benedic, sanctifica, domum istam omni bono reple, nec non habitantes in ea benedic, & conserva, viamque salutis & pacis illis largire: ab omni insultu molestiaque diaboli protege illos, & nos cum eis in regno tuo salvos fieri dignare. Quia clemens existis Deus noster, & unigenitus Filius tuus, & Spiritus sanctus in saecula.

Εἰς οἶκον.

Οἶκον ἀγίασον, καὶ ψυχὰν λυτρώσαι, ἀλόγησον, ἀγίασον, πλήρωσον παντὸς ἀγαθοῦ πᾶν τὸ οἶκον, καὶ τὰς ἐνοικοῦντας ἐν αὐτῷ ἀλάγησον, καὶ ἡμετέρας, καὶ δώρησαι αὐταῖς ὁδὸν σωτηρίας καὶ εὐφροσύνης. σκέψασθαι αὐτὰς ἀπὸ πάσης ἐπιρροίας καὶ ἐπιρροίας τὰ ἀντιχειμένα, ἡμεῖς σὺν αὐτοῖς σῶσαι καταξιώσον εἰς τὴν βασιλείαν σου. Ὅτι φιλάδελφος ὑπάραξας ὁ Θεὸς ὑμῶν, καὶ ὁ μορογνῆς σου Τίος, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα εἰς τοὺς αἰῶνας.

IN ORATIONEM CUM QUIS DOMUM NOVAM
ingressurus est. Nota.

^a **Ο** Τῷ μετὰ, &c.) Prophano cultu & ex-
crando Neronianam domum olim dedica-
tam legimus apud Suetonium: Sancti vero ri-
tu populi sui habitacula voluit Deus esse conse-
crata, ubi Deuteron. 20. cernitur scriptum. Quis
est homo qui edificavit domum, & non dedicavit
eam? Ita quisque celestem sibi gratiam vendicare
putabat, & felix Moyse votum ad se allucere, quo
dicitur: Benedixisti tu in civitate. Laudatissimo
itaque cultu Ecclesia utraque domos novas benedi-
cit, & dedicat: & sicut in Græcis, ita & in Latini
ritualibus cernuntur, benedictiones domorum nova-
rum, & benedictiones locorum. Commendatque

ideo Concilium Mediolanense s. sub S. Carolo Bor-
romæo habitum. Veterem illum edibus atque edi-
ficiis benedicendi morem, ritumque ex sancta Ec-
clesia instituto introduci, ac decreto Provinciali
quod in Concilio quarto confectum est, ut
Patriarchi & reliqui Archiepiscopi Curas suas ad quos
religiosa illius benedictionis munus pertinet, pie
sanctæque observent: & Laici quorum edificiis do-
miciliisve benedictum est, spiritibusque tunc com-
menda capiant: hæc in illis benedicendi ratio sit: &
quæ sequuntur ad benedictionis seriem perficien-
dam sancta.

ΤΑΞΙΣ ΓΙΝΟ-

ΜΕΝΗ ΕΠΙ ΘΕΜΕΛΙΩ,

ἐκκλησίας.

ORDO SOLITUS

OBSERVARI IN FUNDA-

mento Ecclesiæ ponendo.

Τὸν θεμελίον ὑπερεκτίθεντος τῷ μέλλοντος ἀνι-
 γορεύσασθαι τὰς. 2 Παραγίνεται ἐκείσε ὁ Ἀρχι-
 ρεὺς. 3 Καὶ βαλὼν ἐπιτραχήλιον, καὶ τὸ ὠμοφρέον
 αὐτοῦ. Λέγει. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε, νῦν
 καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Τὸ, Παράγια
 Τελεῖς τὸ, Πάτερ ἡμῶν. Ὅτι σὺ εἶσι. Καὶ ὁ μὲν Ἀρ-
 χιερεὺς, 4 θυμῶν πρὸς θεμελίον κύκλῳ. Οἱ δὲ ψάλ-
 ται λέγουσι τὸ ἀπολυτίκιον τῷ ἁγίῳ εἰς τὸ ὄνομα ὁ τοῦ
 μέλλει ἀνιγγομένου. Καὶ ἔπειτα ἑορταζόμενα οἱ βύβλονται
 ὁ ποιεῖς. εἶπα, εἰς ἐν τῇ πόλει, ἐν ᾧ τὸ ἅγιον
 πνεῦμα μέλλει συσπασθῆναι. Λέγει τὴν ὥχλῳ.

Τῷ Κυρίῳ δὲ δαδῶμεν.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ ἐραθεὶς καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέ-
 τρᾳ οἰκοδομηθῆναι σοὶ ἐκκλησίαν, αὐτὸς τὰς εἰς τὴν
 σὴν σοὶ προσκομιζόμενας ἐπιδοῦ, καὶ τὴν πρὸς τὴν σὴν δό-
 ξολογίαν ἀποκοδομημένην καὶ κτισθῆναι οἴκῳ, ἐν πλη-
 θεί τῶν σὴν ἐκπαιδευμένων ἀγαθῶν ἀνταρταίῳ, καὶ τοὺς
 ὑπεργαυῶτας ἐκείνους ἀβλαβεῖς διαφυλάττων, τὰ
 θεμέλια αὐτῶν ἐκράνῃ καὶ ἀσάλευτα διατηρήσων, καὶ
 πλεον ἀνάδειξον οἰκίσαν, ὡς αὐτὸς ἐν αὐτοῖς, πανδο-
 φίμος ὡδαὶς καὶ δοξολογίαις ἀνυμνῶν σὺ τὸν ἀληθι-
 νὸν Θεὸν ἡμῶν. Ὅτι πρέπει σοὶ πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ
 προσκύνησις. τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύ-
 ματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Καὶ καὶ τὴν ὥχλῳ.

Ποιῶν ἀπόλυτον. 5 εἶπα λαβὼν ἑνα τῶν λίθων. καὶ
 χαράξας δι' αὐτὴν σταυρὸν. Αὐτὸς, ταῖς ἰδίαις χερσὶ
 τίθει αὐτὸν ἐν τῇ θεμελίῳ, λέγων. Θεμελίω-
 σεν αὐτὸν ὁ ὕψιστος ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ αὐτοῦ, καὶ ὁ σαλῶ-
 νιστὴς, βοηθῆσαι αὐτῇ ὁ Θεὸς τὸ πρὸς παρὲς 6 Καὶ
 ὅπως οἱ τεχίται πρὸς οἰκοδομῆς ἀρχοῦται.

Fundamenti dispositis, extruendū templū:
 Illuc proficiscitur Pontifex: Et Stola
 Pallioque impositis, dicit. Benedictus Deus
 noster: ubique, nunc, & semper, & in
 secula seculorum. Sanctissima Trinitas.
 Pater noster. Quia tuum est. Et Pontifex
 effossa fundamenta in gyrum perfumigat.
 Cantores vero dimissorium sancti cuius no-
 mine extruendū est templum, vel alios quos
 Praefectus voluerit, Modulos occinunt. De-
 inde Pontifex stans in loco, quo altare fig-
 endū est. Dicit orationem.

Dominum precemur.

Domine Deus noster, qui etiam in hac
 petra aedificari tibi templum voluisti: ipse
 tua ex tuis donis offerentes, respice, &
 pro reparata vel extructa ad laudes tuas
 domo, in supercaelestium bonorum tuorum
 copia mercedem retribue: opifices ejus in-
 columes conservatos corrobora, fundamen-
 ta ejus inconculsa & inconcussa custodi,
 & usque ad perfectionem donum tuum de-
 duc, ut in ea celebribus canticis, & glo-
 rificationibus, te verum Deum nostrum
 collaudemus. Quia convenit tibi omnis glo-
 ria, honor & adoratio, Patri, & Filio, &
 sancto Spiritui: nunc & semper, & in se-
 cula seculorum. Amen.

Oratione terminata, facit dimissionem.

Tum lapidem accipit, illoque crucem ef-
 formans: Propriis cum manibus in funda-
 mento locat, dicens: Fundavit eam altissi-
 mus: Deus in medio ejus non commove-
 bitur: adjuvabit eam Deus mane diluculo.
 Atque ita opus aggrediuntur artifices.

VARIAE LECTIONES.

ΤΑΞΙΣ γινόμενη ἐπὶ θεμελίῳ) Barberinum S.
 Marci legit, ἐπὶ θεμελίῳ σιδεμένῳ. Mox ad-
 juncta Oratione, ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ ἐραθεὶς, nihil aliud
 continet, quod ad praesens Officium spectet. Cry-

ptoferratenſe Beſſarionis pariter poſt titulum. ὡχλῳ
 ἐπὶ θεμελίῳ ἐκκλησίας, καὶ ἐπὶ σταυρῶν. eandem ſolutam
 Orationem ſubjungit. Allatianum vero integrum
 officium habet ab editis diverſum.

Εὐχὴ λεγόμενη ἐπὶ θεμελίῳ ἐκκλησίας ὅπερ
 καὶ σταυροπήγιόν τινες ἀνόμασαν.

Ερχεται ὁ Ἀρχιερεὺς ἐν τῇ πόλει ἐν ᾧ μέλλει κτί-
 ζεσθαι ὁ ἅγιος ναὸς, καὶ φορέσει φελαῶνιον, καὶ πολλὰ
 καὶ ἐπιτραχήλιον. Ἀρχεται ἐὼλογητόν. Τελεσάμενος. καὶ
 τὸ ἀπολυτίκιον τῷ ἁγίῳ ἐν ᾧ κτίζεται ὁ ναὸς. εἶπα λέγων.
 Εὐχὴν πᾶσι. Τῷ Κυρίῳ δὲ δαδῶμεν.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐραθεὶς, Ut supra.

Εἶτα λαμβάνει ὁ ἱερεὺς τρεῖς λίθους ῥίπτει ἐν τῇ
 θεμελίῳ. ὡς ὄνομα Πατρὸς, καὶ Υἱοῦ, καὶ ἁγίου Πνεύμα-
 τος. Ὁ δὲ μαίεσθαι ἀρχεται κτίζων. εἶτα πάλιν ὁ Ἀρ-
 χιερεὺς λέγων τὴν ὥχλῳ ταύτῃ.

Ὁ Θεὸς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ὁ καταξίωσας ὑπὸ τὴν σκην-
 ῶν Ζακχαίῳ εἰσελθεῖν, καὶ σωτηρία αὐτοῦ τε καὶ παν-
 τὸς τῇ οἴκῳ αὐτοῦ γινόμενος καὶ τὴν σὴν ἄρχων καὶ

Oratio in fundamento Ecclesiae ponendo di-
 cenda, quam & quidam crucis desig-
 nationem vocaberunt.

Accedit Pontifex ad locum ubi extruendum
 est templum, & Casulam, frequentius vero
 Stola induit. Ab benedictione auspicatur. Ter
 sanctus dicitur: & dimissorium sancti cuius
 nomini templum erigitur. Deinde dicit. Pax
 omnibus. Dominum precemur.

Domine Deus noster, qui ex amore &c.

Tum vero tres lapides acceptos mittit in
 fundamentum Sacerdos dicens, in nomine
 Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Mox
 architectus opus aggreditur: tum quoque hanc
 orationem Pontifex recitat.

Deus & Salvator noster, qui juxta
 tuum immaculatum & immortale Ver-
 bum ab Evangelistis in orbe universo
 vere praedicatum, in Zachari ta-

Ppp iii

bernaculum : ut ipsi totique ejus domui salvi fieres , ingredi dignatus es : ipse quoque nunc ædem hanc a nobis humilibus & peccatoribus preces offerentibus consecratam tua benedictione comple : abundanti tuo dono , devotam & a noxa immunem illam redde : ut & in ea glorificetur sanctissimum nomen tuum : Patris : & quæ deinceps.

Et fit ab Archiepiscopo , vel a quopiam Clericorum dimissio . Accipio deinde Pontifex igneam crucem , & in ejus medio crucem altam filo exarat : alius autem Clericorum perfecte illam exsculpsit . Propria vero manu Pontifex illam crucem assumpsit : & in ædificandi templi medio illam collocat . Et fit dimissio : discuntque . Singulis vero quibusque diebus incipit templum ædificari quousque absolvatur .

ἀθάνατον φανέν τῷ ὑπὸ τῆς Εὐαγγελιστῶν τῇ οἰκῇ· μένη ἀληθῶς κηρυχθεῖσαν· αὐτὸς κ' ὡς παρόντα ἀγιαζόμενον οἶκον παρ' ἡμῶν τῷ ταπεινῷ κ' ἀμαρτωλῶν, τὰς δεισέας προσαχόντων εὐλόγησον· εὐλαβῇ κ' αἰσιν αὐτὸν ποιήσον, ὅς τῷ σῶν ἀφθόνων δωρεῇ, ὅπως κ' ἐν αὐτῷ δοξάζεται τὸ πανάγιον ὄνομα τοῦ Πατρὸς, κ' τὰ ἐξ ἡς.

Καὶ γίνεται παρὰ τῶν πρώτων ἱερῶς ἀπόλυσις, ἡ κ' ἑὸς τῷ κληρικῶν· εἴτε λαμβάνει ὁ Ἀρχιερεὺς σταυρὸν ξύλινον, ἐγχαράττων μέσον σταυρὸν· κ' εἰς τῷ κληρικῶν ἐπογράφει αὐτόν· κ' λαμβάνει αὐτὸν Ἀρχιερεὺς, οἰκειοχείρως πηγνύσι δὲ αὐτὸν μέσον τῆς κτιζομένης ναῦ· κ' γίνεται ἀπόλυσις· κ' ἀπέρχονται· ὁ δὲ ναὸς ἀρχεται κτιζεσθαι κατ' ἐκάστην ἑως τέλους.

In Cryptoferr. Basilionis habetur.

Altera oratio in Ecclesie fundamento.

Domine Deus noster qui sanctum tuum sanguinem in Ecclesie tue fundamentum substravisti : nunc quoque homini nostra prece supplicamus , ut ædificandi in hoc loco templi sancti tui Spiritus gratiam subicias , atque illud concinnes & perficias , & gloriæ tuæ habitaculum esse manifestes : ut in psalmis & canticis tuam in eo magnitudinem celebrantes , a te qui cælum & terram repleas , bonorum abundantiam sibi repensam percipiant . Remunera quoque illos qui ex tuis tibi ad ædificandum illud , reliquumve in illo ædificio gloriæ tuæ cultum augendum offerunt : eos autem qui in eo ministrant , cum bonorum animæ corporique conducendum complemento , in præsentis sæculo sine noxa custodi , & in futuro tua fruitione dignos effice : Ut gloriæ sanctissimum nomen tuum : Patris &c.

Εὐχὴ ἑτέρα ἐπὶ θεμελίῳ ἐκκλησίας.
Κτενὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὸ σὸν ἅγιον αἷμα ὑποβαλλόμενος θεμελίον τῇ ἀγίᾳ σε Ἐκκλησίᾳ, δέομεθα σε κ' ὡς τῆς καταπεινωμένης ἡμῶν δεισέως ὑποβάλλειν τῷ χάριτι τῆς ἀγίας σε Πνεύματος τῆς θεμελίου τῆς μέλλουσας ἀνοικοδομεῖσθαι σοὶ ἐν πύθῃ τῆς πόλεως, κ' ἀπαρτίσαι κ' τελειῶσαι, ἵνα ἀκίνητα τῷ δεικνῶ τῆς δόξης σε. ὅπως οἱ ἐν αὐτῇ ψαλμοὶς κ' ᾠδαῖς πλὴν αὐτῷ δοξολογῶντες μεγαλωσώμεθα, ἀκτιλαμβάνωσι δ' παρὰ σὲ χορηγίας, τῇ ἀγαθῇ, τῇ δ' ὑπακοῇ & τῇ γλῶσσει πληρωῖν. ἀμειψαίμεθα δὲ ἐπὶ τῇ σῇ ἐκ τῆς σῆς σοὶ προσκαρτεροῦντες· ἵνα πᾶσι τῇ κοίτῃ αὐτῇ ἐν τῇ λοιπῇ λαβῇ τῆς δόξης σου, κ' τοὺς ἐν αὐτῇ ὑπηρετοῦντας τῇ ἐκπληρώσει τῆς κ' ψυχῇ κ' σῶμα συμπεριόκτων αὐτῇ, κ' ἐν τῇ παρόντι ἀβλαβεῖς ᾤκηται, κ' ἐν τῇ μέλλουσι τῆς σῆς καταξίωσιν ἀπολαύσας· ἵνα δοξάζεται σε τὸ πανάγιον ὄνομα τῆς Πατρὸς.

IN ORDINEM SERVARI SOLITUM , CUM FUNDAMENTUM Ecclesie ponitur , Notæ.

E Πλάσμα τῆς οὐρανοῦ· ὅπως ἡμεῖς ἀντιγράψωμεν τὸν ἄνω Πόντιφκα Ἐκκλησίαν fundandi ritus : ex iis quæ tum Esdras cap. 3. lib. 3. tum Georgius Synellus, tum Baronius refert anno 401. dignoscitur . Post descriptam namque , cruce in sublime elata , psalmisque decantatis , a templo Irenos ad Marnii (templi idolorum destructi) locum , sacram populi processionem : & hortatu Episcopi a Rufino architecto spatium Ecclesie gypso designatum : cum precatus esset sanctissimus Episcopus , & genua flexisset , iussit populum fodere . Statim autem omnes uno animo , & eadem alacritate fodiebant , clamantes . Christus viciis tuis sanctus tuus congregato Christo amante populo , multisque precibus & psalmodiis dictis in loco , ipse primus se succingens , capitis portare lapides , & jactare fundamenta : deinde pili quoque Clerici , & omnes Laici latantes , & magna voce psallentes , &c. Baronius idem anno 245. num. 3. prius retulerat , qua ratione sanctus Pontifex Fabianus sub Gordiano Romæ fundabat Ecclesias : quas pariter longe lateque ad ejus instar Episcopi per orbem erigebant .

2. Παράκλησις ἐκ τῆς Ἀρχιερεως .) Non solum Ecclesiam Episcopi licentia & auctoritate ædificandam : sed neque inchoandam edicant antiquæ leges

tum civiles tum Ecclesiasticæ . Illæ quidem pluribus in locis , sed maxime Authent. Coll. 9. tit. 6. Si quis voluerit fabricare venerabile Oratorium aut Monasterium , præcipimus non aliter inchoandam fabricam , nisi locorum Sanctissimus Episcopus orationem ibi fecerit , & venerabilis fuerit crucem . Hæc autem in 3. de Conf. dist. 1. Nemo Ecclesiam ædificet , antequam Episcopus civitatis veniat : & ibidem crucem figat , publice atrium designet , &c. Et Balsamon Nomocanonis tit. 3. cap. 14. δὲ δέοντα ἐκτελεῖν τὴν ἐκκλησίαν κτίσαι , ἐπισκοπῶν , τὸ ἀρχεῖμα πᾶσι φανερωῦντα . Δημοσίᾳ ἱερίᾳ προσεῖναι , κ' σὺν εὐχῇ πηγνύειν σταυρὸν , & τότε τὸ ἔργον ἀρχεῖν . Oportet Oratorium vel Ecclesiam consuefieri , (& infra) Episcopum rem amantibus manifestantem , illum publice accedere , & cum oratione crucem figere , & tunc opus ἀρχεῖν .

3. Βαλὼν ἐπιστραχίλιον κ' ὀμφορέον .) Circaritus hujusce in utraque Ecclesia consensum legendum Pontificale Romanum .

4. Θυμὴ τῶν θεμελίων .) Hanc thetis in fundamentis fumigationem Symeon Thesalonicensis Hb. de Sacram. exponit . πᾶσι θεμελίῳις κ' τὰ ἀρχεῖματα ταυροπιδῶς εὐλογεῖ , πάντα τῷ θυμῷ μακρὶ ἀγιαζόν . τῷ χάριτι γὰρ τυποῖ τὸ Πνεῦμα τοῦ θεοῦ , κ' ὁ σταυρὸς

diens locum hunc & p̄deth istam & animas
omnium in ea commorantium : Intercessio-
nibus super omnes gloriose dominæ nostræ
Deiparæ, & semper Virginis Mariæ . Quia
benedictum est, & glorificatum regnum Pa-
tris, & Filii, & Spiritus sancti : nunc &
semper, & in sæcula sæculorum . Amen .

ὡς πατὴρ ἐπὶ τῇ, φυλάττω καὶ τὸν πόπον, καὶ τὸν
οἶκον τῶτον, καὶ τὰς ἐνοικίους ψυχὰς τῆς ἐπαύδα
κατοικουμένων . προσβέβαις πρὸς ὑπερδόξου διαποιήσεως
ἡμῶν Θεοτόκω, καὶ ἀσπαρθέτῃ Μαρίας . Ὅτι καλο-
γῆται καὶ δοξάζεται σε ἡ βασιλεία, τῷ Πατρὶ ἐν
τῷ Τῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ ἀεὶ,
πρὸς αἰῶνας τῶν αἰώνων . Ἀμήν .

VARIÆ LLECTIONES.

2 Περὶ σταυροποιήσεως . Solum Alatii M. S. est, in quo præfens officium reperitur, ab editis o-
mnino diversum .

Officium crucis defixionis .

*Crucem ligneam præparant : & in alia-
ris media tessidine locant illam . Pontifi-
sex autem hanc crucis defixionis recitat ora-
tionem .*

Pax omnibus .

Dominum precemur .

Adoramus te Domine Jesu Christe, qui
crucis virtute mundum illuminans, ejus-
dem quoque crucis opere errantes in eo
reduxisti, & a serpentis servitute qua pri-
mo conditum hominem boni adversarius
& Dei hostis subegit, nos redemisti : sponte
tua propterea humana carne induta, ex
virgine natus, & crucem passus, gentes
pariter cunctas in sanctam Ecclesiam tuam
revocasti . Qui per crucem inferni portas
aperuisti, & hostem morte damnasti, qui
crucis virtute omnes per regenerationis
lavacrum renovasti . Eapropter crucem
hanc nomine tuo defixam benedic, & san-
ctifica, sicut tremenda tuæ passionis tem-
pore, prout asserit Propheta : Quia be-
neditum est lignum, per quod salus mun-
do advenit, & hominum generi auxilium
est datum : omnes quoque ad crucis tuæ
signum velut fructus concurrentes perfici-
ens & consummans, homicidarum da-
monum insultus averte : & viduarum pu-
pillorumque auxiliatorem fieri tibi com-
placeat . Deus & Pater, lumen cui non
succedit aliud in sancta tua Ecclesia, &
in secundo tuo adventu incolumes illos
conserva .

Virtute pretiosæ crucis . Quia tibi Deo
nostro convenit gloria, cum principii ex-
perte tuo Patre, & sanctissimo, & bono,
& vivifico tuo Spiritu : nunc & semper :
& in sæcula .

*Deinde figuram hujusmodi in ligna cru-
ce sculpsit : mox scribit .*

Crucis defixio Sanctissi-
mi Spiritus gratia facta ab
humili Amathuntis & Ne-
mesi Græcorum civitatis
Episcopo, & in honoran-
do templo N. loci N. ap-
posita, regnante piissimo
Domino N. Palæologo,
mense N. annorum com-
putationis, & Indictionis
talis .

Ακολουθία τῷ σταυροποιήσῃ .

Ποιῶσι σταυρὸν ξύλινον καὶ βαλῶσιν αὐτὸν ἐν τῇ
μέσῃ τῆς πόρχης . ὁ δὲ Ἀρχιερεὺς λέγει τὸν αἰχλὺν
τῷ σταυροποιῇ περὶ τῷ .

Εὐλόη, πάτερ .

Τῷ Κυρίῳ διδῶμεν .

Προσκυνῶμεν σε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ τῷ σταυρῷ τῇ
δυνάμει τὸν κόσμον καταρωτίσας, καὶ πᾶς ἐν αὐτῇ
πεπληρωμένος ᾧ τῆς δυνάμεως τῷ σταυρῷ σε ἐ-
πιστρέψας, καὶ ἐξαγοράσας ἡμᾶς τὴν δουλείαν τῆς ὀ-
φείας, ἥς καταδύλωσε τὸν Ἀρχιπλάστον ὁ μακάριος
καὶ μισόθιος ἐχθρὸς ᾧ τῷ τῷ τῇ σῶν θανάτῳ
σάρκα φορίσας, ἐκ τῆς Παρθένου πεχθεῖς, καὶ σταυρῷ
ὑπομένεις, καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἀνακαλίσσας εἰς τὸ
ἅγιον σε ἐκκλησίαν . ὁ ᾧ σταυρῷ πᾶς πύλας τῷ
ᾧ ἀνοίξας, καὶ τὸν ἐχθρὸν θανατώσας, ὁ ᾧ τῷ
λαῷ παλιγγενεσίας πάντας ἡμᾶς ἀνακαλίσσας τῇ
δυνάμει τῷ σταυρῷ σε . διὸ καὶ τῶν εἰς τὸ ὄνομα
σε πεχθέντων, σταυροὶν δολογῶσιν, ἀγίασαι, ὡς ἐ-
πὶ τῷ φοβερῷ σε πάθους . καὶ ὡς εἶπεν ὁ προφήτης,
ὅτι ἡγίασαι ξύλον δι' ᾧ γέγονε σωτηρία τῷ κόσμῳ,
καὶ βοήθεια τῷ γένει τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ πάντας πρὸς
προσέχοντας τῇ τύπῃ τῷ σταυρῷ σε ὡς καρποὺς
πλεωρυνήσας, φοροκτόνων δαυμόνων ἐφόδους ἀποστρε-
φόντων, χερῶν καὶ ὀφθαλμῶν βοήθους γενέσθαι ἐδόκησαν .
ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ, καὶ θεὸς ἀδιάδοχος, ὁλοκλήρως
εἰς τὸν αἰῶνα σε ἐκκλησίαν, καὶ εἰς τὸν δούτερον
σε παρῆσαι ἀνάδειξον αὐτῆς .

Δυνάμει τῷ τιμῇ σε σταυρῷ . Ὅτι σοὶ τῇ
ἡμῶν πρέπει δόξα, σὺ τῇ ἀνάρχῳ σε πατερί καὶ
τῇ παναγίῳ, καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζωοποιῷ σε πνεύματι
νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς πρὸς αἰῶνας .

Εἰπε γράφει ἕτως ἐπὶ τὸν ξύλινον σταυρὸν .

Σταυραπύγιον γενόμενον τῇ χα-
ριτι τῷ παναγίῳ πνεύματι, πα-
ρὰ τῷ πατριῷ ἐπισκόπῳ Ἀμα-
θουπόλεως καὶ Ρωμαίων πόλεως Νε-
μειῶν, καὶ ἐπιπλάττειν ἐν τῷ πασιπύγῳ
ναῶν, τῇ δέσπῃ, τῷ δέσπῳ χειρὶ,
ἐπὶ τῆς βασιλείας τῷ δέσπῳ
Κυρίῳ, τῷ δέσπῳ Παλαιολόγῳ, ἐν
μὲν τῇ δέσπῃ, τῇ ἐχρησθείας, ἐν
Ἰνδικτιῶντος τῆς .

non scriptam Ecclesiasticam consuetudinem, quæ pro Canonibus servata est, tanto tempore quanti memoria haberi non potest, & in hodiernum usque diem viget. Scias autem (subjungit idem Ballamon in supplemento, mihi fol. 1120. posito) quod post presentis Canonis interpretationem, cum aliquos Antistes convenissent qui egre ferebant, sibi misse fuisse a Patriarchis σαυροπηγίαν, tamquam id præter Canones factum esset, in suis diocesisbus animadverti hæc jure & Canonice fieri, & Episcopos frustra queri. A divinis enim Canonibus nec Metropolitano nec Archiepiscopo, nec Episcopo, data est regio (in qua superiorem non agnoscat) sed quinque Patriarchis distributæ sunt regiones orbis terrarum, & ideo a cunctis qui sunt in ipsi nomina referuntur. Cum autem ipsi eos Antistes qui eorum curam gerunt judicent & Canonicè corrigant: jure etiam dabunt jus figendi cruces in eorum civitatibus & Parochiis. Hæc Ballamon. Ut vero indubie pateat σαυροπηγία nomine locum Jurisdictioni Patriarchali per crucis fixationem reservatum designari, observandus est solum titulus illius decreti lib. 2. Juris Orient. legendi. Σιγίλιον τῆ παραλαυρίου καὶ οἰκουμηνικοῦ Πατριάρχου κατὰ τοὺς τοὺς Παραλαυρίους καὶ πατερμαρχικῶν μονῶν. τίτι ἀν διαφέρειν ὀφείλουσι. Sigillum sanctissimi & Occumenici Patriarchæ Domini Germani de Paralauriis (id est adjacentibus majorum Monasteriorum nomine Lauræ vocatorum) Patriarchalium Monasteriorum ad quem pertinere debeant? Responsio est. ἡ ἀναγραφὴ τῆ πατριαρχικῆς ὀνόματος ἐν ταῖς αἰνοῖς, καὶ κρατεῖ, καὶ ἐκφορεῖται βραχέστερον, ἐν οἷς ἡ ἀναγραφὴ σαυροπηγίαν πατριαρχικῶν ἐγγύθεν, καὶ μοναστηριακάσιν, καὶ ἐκκλησίαις καθολικαῖς, καὶ ἐκκλησιαστικαῖς οἰκίαις, καὶ τοῖς τοῖτοις μηδὲν εἶναι μεδικτόν τῳ καὶ χώραν Αρχιερεί, ἢ τε ἐπὶ ἐπισκοπείαν, ἢ τε ἐπὶ ὑψηλὴν σφαλερὴν, ἢ τε ἐπὶ ψυχικῶν σφαλμάτων ἀνάγκησιν. ἢ δ' ἄλλο, ἢ δ' ὅτι οὐ μόνον καὶ τῆ κανονικῶν ἐπιστολῶν ἀπαγγελίας. οὐ γάρ ἐπὶ ἐπιστάται ἐν ταῖς λαχοῖντες, πατερμαρχικῶν, καὶ ἵστονται καὶ ὀνομαδιήσκονται καὶ τῇ πατρὶ πατερμαρχικῶν δικαιοῦν ἐξέρχων ὑποκαθίστανται καὶ τὰ συνήθη κανονικά ἀπὸς αὐτὸν ἀποπίπτουσιν. ὁ δ' αὐτός, καὶ τοῦ ἐξελθεῖν ἐκ τῶν μέλωντα. καὶ τῆ καὶ μέρος βαθμῶν, καὶ τοῦτ' αὐτὸ περιβιάσας καὶ τῆ νομομισμένων μαρτυρῶν τῆ τιβί καὶ τῆ ηλικίας αὐτῶν, καὶ πάσης τῆ ἱεράς κανονικῆς παρατηρήσεως. ἐπὶ γε μάλιστ' καὶ τῆ γραμμικῶν σωληγματίων ἐπισημάνσει ἀριβοτή καὶ ἀριβοτή, καὶ οἱ τῆ λογισμῶν τε ἀναδόχοι πνευματικοὶ πατέρες, ἐν τοῖς πατερμαρχικαῖς δικαιοῖς προσκαθήμενοι περὶ αὐτοῦ, καὶ δοκιμαζήσονται καὶ τὸ ἐνδοξίμον λήψονται. Patriarchalis nominis appellatio in illis solum obtineat & manifeste inclametur, in quibus edificii sacri extructio per Patriarchales crucum fixationes, seu Monasteria sint, seu Ecclesie perfectæ (vox καθολικός perfectum moderna lingua, antiqua universale denotat, & ἐκκλησία καθολική est Párochia ad quam viri & mulieres conveniunt, cum ad Monasteria & Ecclesias Monachorum soli viri, & ad Minalium solæ mulieres aditus habeant : quæ ideo nec universales, nec perfectæ habendæ sunt) seu Oratoria : & in hujusmodi nihil sit commune regionis Antistiti, seu ad factorum celebrationem, seu ad superioris per signum crucis institutionem, seu ad delictorum anime disquisitionem, neque ad aliud quidquam, etiam ad Canonicorum censuum executionem. Etenim & il, qui Ordines sacros suscipient Patriarchales erunt & nominabuntur, & Patriarchalium Jurtum exactioni, id est Visitationi subjicientur ; eique Canonica Jura persolvent. Ipse autem Visitatore quis qui in posterum sacris initiabitur per gradus singulos ad id promovebit, cum legitimis tum vitæ quam ætatis ipsorum testimoniis, & omni alia canonice præscripta observantia. Nuptialibus præterea contractibus permittendis, aut vetandis præerit, & ratiociniorum auditores, spirituales patres, in Patriarchicis

Qqq

Juribus affidentes ab eo promovebuntur, & facultatem accipient. ἔνθα δὲ μὴ κατεβλήθη πατριάρχικον σταυροπήγιον, ὃ καὶ χάριτι Ἀρχιεπισκοπῆς ἐξουσίαται, καὶ προέσκειν ἢ τῷ μοναστηρίῳ, καὶ παρακαλέειν, καὶ οἶκος ἐκκλησίας. καὶ αὐτὰ ἔχει ἢ ἀναφορὰ, ἢ σφραγίς, ἢ ἐξέταση, ἢ ἀπόδοσις τῶν κανονικῶν αἱ χιροτονίαι, αἱ ἐνδόσεις, καὶ ἡ κλήσις τῶν συναλλαγμάτων, καὶ ἡτις ἄλλοι προνόμιον ἐπισημαίνουσιν. Ubi autem Patriarchæ crucis fixio præstituta non fuerit, regionis Antistes illius potestatem habebit Monasterii sive ejus suburbanum sit, sive Patralaurium, sive domus Oratoria, & ad illum erit recursum, illius erit crucis signatio, ad constituendos videlicet Monasteriorum præfectos, inquisitio Juridici census, ordinationes, facultates, & prohibitiones contrarium: & si quod sit aliud Episcopale privilegium. His perspectis clare liquet Gretserum Turcogræciæ auctorem immerito reprehendere, qui in Scholio epist. 18. lib. 4. inquirens quid σταυροπήγιον; scite his verbis respondet. Πατριάρχου μοναστηρίου καὶ κείνον ἐν ἄλλῃ ἐπαρχίᾳ. ὡς ἐν Ναυπλίου. Ἀθήναις, ἢ ἄλλῃ. Monasterium (sive Ecclesia) Patriarchæ subiectum (immediate) verumtamen in alia provincia, Nauplii puta, Athenis aut alibi. Differunt enim inter se Ecclesia ἑνορία καὶ σταυροπήγιον, quia illa est ἡ μετ' ὁποῖον καθεύδουσιν διονεῖς: hæc vero, ἡ πατριάρχικη. Hincque Callistus Rhodi Metropoli in Turcogræcia eadem ad Patriarcham scribit: ὅτι ὑπάρχει σταυροπήγιον ἐν, & σὺς παναγώτης. Dum tamen verum nequit fateri Gretserus, cuncta hæc falsa asserit, & se nescire unde hæc Crusius acceperit. Respondeo Gretsero, hæc eadem me in Oriente didicisse. Quin & ipse Gretserus, ipso veritatis testimonio convictus scribit. Illud negandum non videtur Patriarcham, per σταυροπήγιον in aliquo templo constitutionem, juris aliquid (jus integrum dixisset) comparare solitum: ita ut pensionis nomine exigere aliquid ab illo possit (quin potius per Exarchum sive Visitatorem censum omnem superiori debitum ibidem Patriarcha colligit) at hæc contra Gretserum sufficiant. Cæterum quanto gravius a vero Meursius aberraverit, in explicanda hac voce, ipsis ejusdem verbis constat: dum ait σταυροπήγιον, est Diæcesis universa Episcopi, in qua ille crucis figenda jus habebat. Quam inconsiderate Meursius, σταυροπήγιον in crucem egisti, illudque ignaræ expositionis fidei sensu confixisti? Quin potius nullum ibi in figenda cruce Episcopi jus enarratur, nisi ut sententiæ Patriarchalis executoris

Patriarchæ debita exigentis, ut Ecloga LL. Leonis & Constantini titul. 3. ab ipso Meursio citata demonstrat: τῷ Κωνσταντινουπόλεως ἀποδρῶν ἐξίσιν καὶ ἐν ταῖς τῶν ἄλλων θρόνων ἐνορίαις, ἐν οἷς ἐκ ἐστὶν καθιέρωσις καὶ, σταυροπήγια δίδονται. Constantinopolis Præfatus licet etiam in aliorum Thronorum (Patriarchalium) districtu, in quibus non est præconsecratio, crucis fixationes largiri. De his plura Juris Græcoromani paginis 232. 233. & 283.

2 Σταυροπήγιον γίνετα ἕως.) Crux Patriarchæ auctoritate in Ecclesiâ defixa, seu potius dictio σταυροπήγιον, plura ad eam pertinentia denominat. Ipsa enim crux figenda, solemnitas qua figitur, Ecclesia deinde in qua crux fixa est, synecdochicæ velut totum a parte magis conspicua, & tandem privilegium ex cruce donata ortum, σταυροπήγιον est. Hic autem solum ritum talis crucis figendæ denotat.

3 Σταυροπήγιον πατριάρχικόν.) De cruce Patriarchali auctoritate defixa, ita Matthæus Blastares scribit titulo: ὅτι μόνον τῷ πατριάρχῃ δίδεται Κωνσταντινουπόλεως σταυροπήγια παντὶ τόμῳ. Soli Patriarchæ Constantinopolitano concessum esse, quocumque σταυροpegia mittere: μόνον τῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως ἐκ συναγωγῆς ἐφέταται μακρὰς, σταυροπήγια τι δίδονται, καὶ τῷ ἀναφορῶν, & μετὰ τὸ ὄνομα τοῦ αὐτοῦ ἔχον, & μόνον ἐφ' οἷς κέκτηται ἰδίῳι χειρὶ, ὅπου ἡτοῦ καίμενος, καὶ τοῖς ἀκινήτοις κτήμασι τὸ υποκαμίνον τέτρη μοναστηρίῳ. ἂν καὶ ἐν ταῖς τῶν μετ' ὁποῖον αὐτὸν ἐνορίαις, ἔνθα ἐν παρὰ τοῦ τὸν καὶ ἀναγέρνεται δηλαδὴ προσκλήθειν. Soli Constantinopoleos Patriarchæ antiqua consuetudine permittitur σταυροpegia concedere, relationemque & memoriam sui nominis in eo facere, non tantum in iis locis, quæ ubicumque posita, peculiariter possidet, & in Monasteriorum immobilibus bonis; sed & in Metropoleos districtibus; ubi vis a novè temoli fundatore togetur. Et cap. 9. τῷ Παντοκράτῃ. τῷ Κωνσταντινουπόλεως ἀποδρῶν ἐξίσιν, inquit, καὶ ἐν ταῖς τῶν ἄλλων θρόνων ἐνορίαις ἐν αἷς ἐκ ἐστὶν ἀποκαθιέρωσις καὶ, σταυροπήγια δίδονται. Constantinopolis Præfatus in aliorum Thronorum districtibus, in quibus nulla præconsecratio crucium defixiones licet concedere: quo tamen supremo jure reliquis Patriarchis easdem concedendi facultas non aufertur, cum etiam Germanus Amathuntis Antistes cujus potestas Patriarchalem auctoritatem Latinorum regum ætate aliquatenus in Cypro referebat, σταυροπήγια concedendorum formam, ut supra vidimus, edere non fuerit veritus.

ORDO SERVARI SOLITUS, SI MOTA fuerit sacra Mensa.

SI quando debet mota sacra mensa, iterum stabiliri: Ab idoneis ad hoc opus, ante Missam disponitur Ceromastice cum marmore trito, in olla nova, eo quod mota sacra mensa Ceromastice vetustate dissoluta sit: nec in ea possit iterum firmari. Sublata vero sacra mensa, & deposita siquidem Inthronizationis litteræ factæ, tectæ sint in Altaris columnis, ita remanent: si vero corruptæ sint, renovantur. Accipiunt autem ad hoc præstituti chartas ex pergameno, & complicant, geminantque: (prou in Inthronizatione dedicationis peragitur) non ex æquo ad invicem, sed interiorem partem breviorē, exteriorem vero paulo magis extensam aptant, ita ut unamquamque columnam uno digito superet: Illas autem funiculis, ter inferius, & ter superius ductis, constringunt; & tandem duobus extremis vinculi ad invicem relatis, ita connedunt, ut in anteriori parte crux ex eis efformetur, in medio vinculorum extremorum. Tali autem pacto, & tam stri-

ΤΑΞΙΣ ΓΙΝΟ- ΜΕΝΗ ΕΠΙ ΣΑΛΕΤΘΕΙΣΗΣ.

ἀγίας Τραπέζης.

2 1 Ο Τὰν μέλλῃ σαλῶθῃσα ἀγία τράπεζα καθιδρυθῶναι. Πρὸ τῆς λειτουργίας διτίθεται παρὰ τῶν ἐπιτηδείων ἐχόντων εἰς τὸτο. Κηρομάσιχον μετὰ τετεμμένῳ μαρμάρῳ, ἐν χύτρῃ καὶ διὰ τὸ εἶναι τὴν παλαιὰν κηρομάσιχον τῆς σαλῶθῃσης ἀγίας τραπέζης ξηράν. Καὶ μὴ διωᾶσαι πάλιν αὐτὴν ἐν αὐτῇ καταχεθῶναι. Καὶ τῆς ἀγίας τραπέζης αἰρονομένης, ἐκαταδεμένης, εἰ μόνον φυλλάττονται 2 πὰ τῷ ἐνθρονισμῷ χαρτία 3 ἐν τοῖς κίονσι σῶα καὶ ὑγῇ, μένῳσιν ἕως. εἰ δὲ διαφάρῃσιν ἐσφαλλάττονται. Λαμβάνουσι δὲ οἱ εἰς ταῦτα τεταγμένοι, χαρτία 4 ἀπὸ b πιπταίῳ. Καὶ διπλῶσιν αὐτὰ εἰς δύο, καθὰ καὶ ἐν τῇ ἐνθρονισμῷ, καὶ ἐπίσης, ἀλλὰ τὸ μὲν ἐσῶθεν μέρος ὀλίγον, τὸ δὲ ἔξωθεν πλεον, ὥστε ὑπερέχειν ἐκάστῳ κίονος ἓνα δάκτυλον. Καὶ δευτέρῳ αὐτὰ μετὰ σφικώματος, ἄνω, ἔξωθεν, καὶ κάτω, τρίτον. Καὶ ἕως c ἀντιφύροντες μιγνύουσι πὰ δύο ἀπὸ τῶν σφικώματος. Καὶ συνδέουσιν, ὥστε. Εμφορῶν

ὑποτελεῖσθαι σαυρόν. d. Ερ μέσθ τῷ δύν. Εἴτα ἐκ-
 πασφαλίζονται, ὡς ἂν ἵνα μὴ ὁ κηρομάστιχος ἐκρυῖ
 κάτω διάτινος ὄψας. Καὶ ὕψος τῆς λειτουργίας ἀρχο-
 μένης. Καὶ τὸ εἰσόδον μὲν τῷ Ἀρχιερεὶς γινομένης. Κο-
 μίζεται ἡ κηρομάστιχος ζύστα. Καὶ ἐπιχεῖται τῷ
 κίονι, ὡς ἔπληρωθῇ τὸ χεῖλόςιν. Μικρὸν
 δὲ αὐτῆς ψυχασθείσης, ἐπιλαμβάνονται τῆς ἀγίας
 ἑσπέρης, τε. c. Ἀρχιερεὺς, καὶ οἱ συμπάροντες αὐ-
 τοῦ ἱεροῦ. καὶ ἑτέροις τινεσὶ τῷ κλήρῳ, ὥστε εἶναι μεγάλην.
 καὶ τὴν αὐτὴν ἐπὶ τὸν κίονα. f. Ὑάλλοντες, τὸ.
 Ὑάλλοντες σὺν ὁ Θεὸς μὲν ὁ βασιλεὺς μὲν.

Εἴτα, δοξάζουσι, ἐν τῇ ξύστει τὸν κηρομά-
 στιχον. Καὶ ἀπογγίζουσι τὸν τράπεζαν, g. Ὑά-
 λοντες, τὸ. Κύριος ποιμαίνει με. Καὶ μὲν τὸν
 πλήρωσιν τοῦτο. Δοξάζουσι. Καὶ λέγει ὁ Ἀρχι-
 ερεὺς.

Εὐλογητός ὁ Θεὸς ἡμῶν, πάντοτε, νυν καὶ αἰεὶ,
 εἰς τὰς αἰῶνας τῷ αἰῶνι.

Καὶ πιέζουσι ταῖς χερσὶ τὸν ἑσπέρην, ὥστε συναρ-
 μοδῶναι ταύτῃ καλῶς. εἴτα λαβὼν ὁ Ἀρχιερεὺς τὸν θυ-
 μιάτ, θυμιάτ κύκλῳ αὐτῷ.

Καὶ ὕψος ἐμφοδοῦ αὐτῇ ἱσταμένη.

Λέγεται παρὰ τῷ Διακόνῳ ἡ συναπτὴ.

Εν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ διηθώμεν.

Ἐπὶ τῷ ἀνῶντι εἰρήνης.

Ἐπὶ τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ ἡμῶν, τῷ δὲ. ε. τῷ ἱερῷ τῷ
 χερσὶν αὐτῷ, εἰ τῷ συμπάροντων ἱερῶν, τῷ Κυ-
 εῖν διηθώμεν.

Ἐπὶ τῷ ἁγιαθῶναι τῷ οἴκῳ τῷτον, καὶ τὸν ἐν αὐ-
 τοῦ θείου ἑσπέρην καὶ διδρυθῶναι τῇ ἐπιφοίτῃ, καὶ
 δυνάμει, καὶ ἐνεργείᾳ τῷ ἁγίῳ Πνεύματος, τῷ Κυ-
 εῖν διηθώμεν.

Ἐπὶ τῷ πόλει καὶ ταύτης, πάσης πόλεως, χώρας, καὶ
 τῷ πίσει.

Ἐπὶ τῷ ῥυθῶναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως.

Ἀντιλαβῶ, σωσον, ἐλέησον, καὶ ἑσφύλαξον.

Τῆς παραγίας ἀρχάνου.

Εν ὅσῳ δὲ λέγει ὁ Διάκονος τὸν συναπτῶν, λέγει
 ὁ Ἀρχιερεὺς ἡ τὸν ὡχλῶ μυσηῶς.

Τῷ Κυρίῳ διηθώμεν.

Εὐχαριστοῦμέν σοι Κύριε ὁ Θεὸς τῷ δυνάμειν,
 τῷ τὸν σὺν χάριτι ἐκχέαντι ἐπὶ τὰς ἀγίας σου
 Ἀποστόλους εἰς τὰς ὁσίας ἡμῶν πατέρας, ὅτι ἐξέλασας
 διὰ τὸν πολλὴν σφιλανθρωπίαν, καὶ μέχρις ἡμῶν
 τῷ ἁμαρτωλῶν καὶ ἀχρείων δέλων σου ταύτῃ ἐκτεῖναι.
 καὶ δώμεθα σου Δέσποτα πολυίλει, πλήρωσον δόξης καὶ
 ἁγιασμῷ καὶ χάριτος τὸ ἁγιασμένον τῷτο, εἰς τὸ μετα-
 ποιῆσαι τὰς ἐν αὐτῇ προσφερομένας σοι ἀναμάρτους
 θυσίας τῷ ἀρχάντι σώματος, καὶ τῷ τιμίῳ αἵματος τῷ
 μογογενῶς σου Τίῳ, καὶ Κυρίῳ εἰς Θεῷ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν
 Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς σωτῆραν παντὸς τῷ λαῷ σου, καὶ τῆς
 ἡμῶν ἀναξιοτήτης.

Σὺ γὰρ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τῷ δόξαν ἀναπέμ-
 νομεν, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Τίῳ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύ-
 ματι, νυν καὶ αἰεὶ. i. Καὶ μὲν τὸ ἀμῶν.

Ἀρχοῦνται οἱ Ὑάλλονται τῷ Τεσσαγίῳ. Καὶ k. τελεῖ-
 ται ἡ ἀκολουθία τῆς λειτουργίας, ὡς συνήθως.

He componunt & communiant cum columnis
 chartas, ut nulla rima possit inferius Cero-
 mastice defluere. Tum Missa incipit, &
 magno Introitu a Pontifice celebratio: Cero-
 mastice fervens proferitur, & columnis in-
 funditur donec labrum repleat. Ipsa vero
 paululum frigefacta, sacram mensam ap-
 prebendunt Pontifex & assistentes ei Sa-
 cerdotes, & e Clero aliqui: siquidem
 grandis illa fuerit: & columnis eam im-
 ponunt, cantantes. Exaltabo te, Deus
 meus rex.

Tum gloriam Deo reddunt, cum Cero-
 mastice eradunt, & cum mensam ab-
 sbergunt, psallunt: Dominus pascit me.
 Et hoc terminato, gloriam iterum reddunt:
 & Pontifex inquit.

Benedictus Deus noster, ubique, nunc
 & semper, & in saecula saeculorum.

Et manibus mensam calcant, donec fir-
 miter coarctetur: deinde accepto thuribulo,
 Pontifex circa illam thus adolet.

Et tandem eo coram illa stante.

Dicitur a Diacono Collecta.

In pace Dominum precemur.

Pro superna pace.

Pro Archiepiscopo nostro N. & pro
 manuum ejus opere, & pro Sacerdotibus
 ei assistentibus: Dominum precemur.

Ut sanctificetur domus haec, ejusque di-
 vina mensa rite stabiliatur, adventu, vir-
 tute, & operatione Spiritus Sancti: Do-
 minum precemur.

Pro civitate hac, omni alia civitate,
 regione, & fidelibus.

Ut ab omni angustia liberemur.

Suscipe, salva, miserere, & custo-
 di.

Sanctissimæ, immaculatæ, &c.

Recitata a Diacono Collecta, dicit interim
 Pontifex secreto Oracionem.

Dominum precemur.

G Ratias tibi agimus, Domine Deus
 virtutum, qui super Apostolos tuos
 sanctos, & beatos Patres nostros gratia
 tua primum effusa, usque ad nos peccato-
 res & inutiles servos tuos magna tua be-
 nignitate illam extendere dignatus es: ro-
 gamus ideo valde misericors Domine,
 gloria, sanctitate, & gratia altare hoc
 reple: ut oblatæ in illo incruentæ hostiæ
 illibati Corporis, & pretiosi Sanguinis
 unigeniti Filii tui, & Salvatoris nostri
 Jesu Christi, in populi tui nostræque in-
 dignitatis salutem transmutentur.

Tu enim es Deus noster, & tibi glo-
 riam referimus Patri, & Filio, & Spi-
 ritui Sancto, nunc & semper, &c.

Et responso, Amen.

Incipiunt Cantores, Ter Sanctus. Et
 pro more, Missæ officium terminatur.

- α Ο Των μελλόντων σαλυνθῆναι ἀγία τράπεζα.) Allatium M. S. legit δταν μέλαν ἢ τοῦ Θεοῦ τράπεζα.
 β Πιττακίς.) Cryptoferr. Bessarionis, & Allatium habent σερακίς.
 γ Αντιφύροντι.) Cryptof. αντίφύροντις.
 δ Εν μίῳ τῷ δύο.) Addit hic Allatium : ἐν μίῳ τῷ δύο σαυρήν τε ἀκρα φθιτοῦ τεσερμμάτη μαρμαρυγῶδες τε χαρτῖα κατασφαλίζοντες, ὡς δι δέ. c Αρχιερεῖς.) Ubi cumque in editis vox ἀρχιερεῖς hic ponitur : Allatium scribit, Επισκοπος.

- ς Ψάλλοντες τὸ, ὡς λέγου.) Allatium, Ψάλλοντες τὰ μὲν. ἡ λαλῶν. Τ. λέγου,
 ζ Ψάλλοντες τὸ ἡ Κύριος.) Allatium idem. Ψάλλοντες τὸν κβ. Κύριος.
 η τῷ εὐχλῷ μουσικῶς.) Allatium. ὅσα λέγει τῷ εὐχλῷ αἱ ἐπὶ καὶ. εὐχλῷ.
 ι Καὶ μετὰ τὸ, ἀμὲν. Allatium, καὶ τοῦ λαοῦ ἀμὲν λέγοντες.
 κ Τελείηται ἡ λειτουργία.) Cryptoferr. καὶ τελειῶται λειτουργία ἡ ακολουθία πάσης τῆς λειτουργίας. Et sequitur in eodem.

Altus ordo, cum sacra mensa mos est, observandus.

Ἀλλ' ἡ τάξις γινομένη ἐπὶ σαλυνθείσης ἀγίας τραπέζης.

Αnte sancta mensa exordium, sive lapicida sive aurifaber mittitur, columnas quibus sancta mensa incumbit abstersus, easque propriis sibi locis repositus. Post hac dimotas juncturas implet ceromastice, sive illam quovis instrumento, sive manu ad instar cere, sive alia quavis arte, prout libet & valet, emolliat. Tum chartas ligneas, id est parvas et circumscriptas, et ad ceromastices custodiam (ne effluat) novo ligamine connectit. His preteritis cum Sacerdotibus & Diaconis Pontifex ingreditur, & coram sancta mensa sistit. Et dicente Archidiacono. Benedic Domino. Exclamat ille. Benedicium regnum Patris, & Filii. Et respondit, Amen, dicit Archidiaconus collectam hoc pacto.

In pace Dominum. Pro superna pace.

Pro pace universi.

Pro sancta hac domo.

Pro Archiepiscopo nostro N. & opere manuum ejus, ferventius vero pro eo, & adstantibus ipsi Sacerdotibus, Dominum precemur.

Ut domus hæc sanctificetur, &c.

Pro piissimis &c.

Ut cum eis pugnet &c.

Ut liberemur. Sanctissimæ &c. Collecta hoc pacto ab Archidiacono dicta: recitat sacerdos orationem sequentem.

Gratias tibi agimus Domine &c.

Et Archidiacono dicente, In pace procedite. Reliqui vero respondentibus, In nomine Domini. Pontifex hac ratione benedictionem subjungit.

Christe verus Deus noster &c.

Finis tandem officii, ingreditur Pontifex Sacristiam, & quiescit: instante vero sacrorum mysterium tempore, unus sacerdos, & pariter Diaconorum unus, capiunt tempus: & decantatis antiphonis, celebrat Ingressum Pontifex, & completa missa pergitur.

Πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς θείας λειτουργίας, ὁποσὶνεται εἴτε λιθοδόξος, εἴτε χρυσοδόξος, καὶ τὴν σαλυνθῆναι κύριον οἷς βασιλεύεται ἡ ἀγία τράπεζα ἀποσπογγίζου, εἰς τὴν ἰδίαν τῆς τράπεζας. Ἐν μὲν τούτῳ γινώσκουσι τὰς ἐρμολίας τὰς σαλυνθείσας κυρομασίχην, εἴτε μετ' ἐργαλείων, εἴτε μαλακῶσαι αὐτὴν ὡς κηρὸν, εἴτε ἄλλως, ὡς ἂν ἐγγυρῇ. ὅπου περιτίθουσι ξυλοχάρτια, καὶ δισμοὶ αὐτὰ μὲν σφικώματος καὶ τῶν ἀπὸ παραφύλαξιν τῶν κυρομασίχης. καὶ τῶν γινομένων εἰσέρχεται ὁ Αρχιερεὺς, ἅμα τοῖς πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις καὶ ἵσταται ἐμπροσθεν τῆς ἀγίας τραπέζης. καὶ λέγοντος ὁ Αρχιερεὺς τὸ. δι-λόγησον Δέσποτα ἐκφανῶ. Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τῆς Πατρὸς, τῆς Τριῦ. Καὶ μὲν τὸ, ἀμὲν. λέγει ὁ Αρχιερεὺς καὶ συναπτῶν ποιούσης.

Εν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ. Ὑπὲρ τῆς αἰαδῶν.

Ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τῆς σύμπαντος.

Ὑπὲρ τῆς ἀγίας αἰκῆς τῆς.

Ὑπὲρ τῆς Αρχιεπισκόπου ἡμῶν τῆς, καὶ τῆς ἔργου τῶν χειρῶν αὐτῆς, ἐκτίσιν ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ τῆς συμπαρόντων αὐτῇ ἱερῶν. τῷ Κυρίῳ διευθύνῃ.

Ὑπὲρ τῆς ἀγιαδῶν καὶ οἰκῆς. Ut supra.

Ὑπὲρ τῶν εὐσεβεστάτων. Ut alibi.

Ὑπὲρ τῆς συμπληρώσεως. ὑπὲρ τῆς ῥυθύναι. τῆς παραγίας. ἅπῃ τῇ συναπτῇ παρὰ τῆς Αρχιεπισκόπου γινομένης ποιῶ ὁ Αρχιερεὺς τῆς εὐχλῷ ταύτης.

Εὐχαριστῶμέν σοι Κύριε. Ut supra.

Καὶ τῷ Αρχιεπισκόπῳ λέγοντος, τὸ, ἐν εἰρήνῃ προ-ἰλθῆτε, τῶν τοιῶν ἀποκρινομένων τὸ, ἐπ' ὀνόματι Κυρίου. ἐπ' ἔχεται ὁ Αρχιερεὺς ἕως.

Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν. Ut alibi.

Καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἀκολουθίας εἰσέρχεται ὁ Αρχιερεὺς εἰς τὸ διακονικόν, καὶ ἀναπαύεται. καὶ ὅτε ὁ καιρὸς ἔλθῃ τῆς θείας μουσουργίας, εἰς τῶν πρεσβυτέρων, καὶ εἰς τῶν διακόνων λαμβάνουσι καιρὸν. Ἐπαλλομένων τῶν ἀντιφώνων, εἰσοδῶν ὁ Αρχιερεὺς, καὶ γίνεται τελειὰ λειτουργία.

IN ORDINEM SERVARI SOLITUM QUANDO SANCTA mensa mota est. Notæ.

1. Σ *Αλυσίται η δγία βράσσα*.) Movendo altari, & denuo consecrationis opem habituro, suscipit ejus a sua structura inferiori sive stipite quaterque facta divisio: ex ipso siquidem utriusque ad invicem nexu & conjunctione, Altaris integritas exurgit: cujus sola mensa superior Consecrationem non suscipit (quodnam enim alias inter Altare postatile fixumve discrimen) sed tota illius, cum sibi conjuncta stipite, moles & structura coalescens: cujus partibus a se disjunctis, sicut apud Latinos consecratio excidit, ita & apud Græcos aliqua reparatione & restauratione solent, (non enim dedicationem integram hic agnoscunt, sed eam illius partem quæ locando Altari satis est: de qua consulendum dedicationis officium) indiget. Hæc est in utriusque Ecclesiæ convenientia: diversitas observanda. Græci quippe Altare motum si stabiliatur, non consecrant: Latini vero ceu perditam consecrationis sanctitudinem, & quasi infectam ejus solemnitate, donum illud deducunt; nullo divisionis solius, aut integræ destructionis & ruinæ delectu habito: cum tamen Græci solo nexu & glutinis inter partes attento, Altare non *καταρτίζουσι*, *καθιστάουσι*, aut *ἀποκαταστατοῦσι*: sed tantum *καθιδουλεύουσι*, in suo loco reponi, partiali & proprio consecrationis ritu, pronunciant: & sicut Latini, Altari moto, non totam Ecclesiam consecrandam sentiunt, quamvis Hygini Pontificis decretum de Consec. diff. 1. fauciat, ut *si motum fuerit Altare denuo consecretur Ecclesia*: eo quod Ecclesiæ nomine solum Altare plerumque intelligendum occurrat, ut juris Pontificii Doctores docent: ita illi consecrationem perditam abunde se reparare, partiali tantum consecratione, Altari nimirum Episcopi manibus suo loco restituto, existimant.

2. *Τὸ ἐν θρόνῳ κάθισμα*.) Vocem hanc Codini cap. 1. num. 13. obviam sibi factam, potestatem Enthronismi, & deinde Comment. lib. 1. cap. 7. num. 2. Jus collocandi Patriarcham in Throno, Græcos, a vero ejus sensu aberrans, interpretatur. Cum enim in ritibus quibusdam, *ὁ ἐπιθρονισμὸς*, sacer suggestor, pone Patriarcham, *κατὰ τὸ ἐνθρονισμὸν*, *ἐπιθρονισμὸν* tenet, quis aequi judicii asserat, eum Jus collocandi Patriarcham in Throno tenere, Patriarcha jam diu dignitatis locum possidente, in quem, non ab Hieronymone, sed ab Heracleo Antiochie (ob subiectionem olim Heracleensi Throno Byzantium) ab antiquo subvehatur? Dicendum potius, quod cum Altare sit *βῆμα*, *τὸ θρόνος Θεοῦ*. *Tribunal & Thronus Dei*, & ut Myllagogus Germanus scribit, *θρόνος ἐν ᾧ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καθίσταται, ὁ Θεὸς ἐν τῷ θρόνῳ καθίσταται*, in quo Imperator amplexus Christi sedet: & iterum, *θρόνος*, *Θεὸς ἐν ᾧ ὁ ἐκτελεστικός* *Θεὸς ὁ ἐπὶ τῷ Χερυβίμ ἐποχούμενος ἀνταίσιοντο, Thronus Dei, in quo celsissimus Deus Cherubimis sedens requiescit*: cumque præterea solent eo dedicato sanctæ Martyrum reliquiæ ibidem reponi, *ἐνθρονίζεσθαι*: & Pontifex ipse retro altare sedens *Παντὶς θρόνον* *ἐκθρονίζεσθαι* dicatur: Ecclesiæ hæc de causa, vel Altaris dedicatio *ἐνθρονισμὸς*, seu *μαγὶς δεικνύμενος* *ἐνθρονισμὸς* nuncupatur: suadente id Balsamone in Can. 7. Synodi 7. *ὅτι καθάρσις γίνεται μετὰ τὸ ἀπαρτισμὸν τῆς ναοῦ, ὅτι τελοῦνται τὰ ἐκείνη, τὰ ἀποτίξιμα, καὶ ὁ ἐνθρονισμὸς, καὶ ὁ ἅπας τῶν ἀπαρτισμῶν, τὸ δγία μὲν χρομίνε, καὶ καὶ λάρνα μαρτυρικὰ ὑποδοχόμενα. Consecratio fit post templi consummationem, quando sunt Encenia, & Apertiones, & Inthronizatio, & universa ejus perfectio, templi videlicet sacro Chrismate innundati, & Martyrum reliquiæ*

susipientis. Unde si teneat Hieronymone *ἐνθρονισμὸν*, non potestatem inthronizandi, sed *litteras testimoniales, Breve Patriarchicum, instrumenta dedicationis*, pone Patriarcham tenere censendus est.

3. *Εν τοῖς κύβοις*.) Altare, in quo Dominice Cosmæ mysterium quotidie renovatur, & in quo Christus cælestis animarum immortalium cibus sumendus apponitur, *δγία βράσσα* est, sancti convivii mensa, illudque ideo ad instar mensæ suis sultæ columnis, erigunt Græci: in quo licet Martyrum reliquiæ recondantur, non tamen unquam in ea sunt copie, ut capsa vel quadrato sepulchro Romano indigeant (ab antiquo namque thecis ab Altari separatis & ornatis affabre, asservari solitas fuerunt, prout de Euphemie ossibus scriptum reliquit Evagrius lib. 2. Hist. cap. 3. *ἀποκατατεταμένη ἐν τινὶ σαρφί ἔξ ἀργυροῦ ἐν μακρῇ σαρφί κατημάχη*: vel *ἰσχυρὸς Μαρτυρὶς ἐν capsula ingentio ex argento confecta condita sunt*, & pariter Cedrenus S. Martyris Demetrii cineres fuisse Thessalonice in tuto *ἐν κύβῳ ἐν τοῦτο*, repositos testatur: & Maximus Cytherensis in vitis SS. *ἐν τοῖς κύβοις* item quæ *κύβου* vocat, quæque ideo satis apte *monumenta* interpretatur Meursius) Græci itaque in columnis illis sacras condunt reliquias, (prout & Romæ in subterraneis capellis S. Cæcilie, concha, columnæ assidens, Altaris superpositi reliquias asservat) vel certe in effuso ipsius sanctæ mensæ lapide, & sepulchro eas includunt: ubique fere tamen apertum est, & liberum sacræ mensæ spatium suppositum, ut idcirco facile percipiatur, qui Alexandrinæ sedis Antistes Alexander apud Socratem lib. 1. cap. 25. pro Ecclesia ab aliis molestiis vindicanda *ἐν τῷ θυσιαστήριον εἰσελθόν, ὑπὸ τῷ ἱερῷ βράσσῳ αὐτὸν ἐπὶ τὸν κόμην ἐκτίνας, ἔχεται δακρυῖν*: ad Altare progressus, & sub *ἁγία mensa* in factum prostratus, cum *lachrymæ* *ἔσπευ*: & quo rursus patto Synesius asserat ultimus Catastasis verbis. *προσφύσσει τῷ κύβῳ τῷ ἱερῷ, αὐτὸς δὲ σὺν αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ἀνέχουσι βράσσον*. *Sacris columnis mensam asylum nulla adverso conamine temerandam e terra sustollentibus complexu adherendo*, Revocanda sunt insuper in memoriam, quæ de lavacro sub altari constructo *δαλαοιδίου* nomine, & vestimentis *τῷ μεγαλοκύνῳ* exinde accipiendis, scripta sunt fol. 12. & 418. Consulaneur etiam dicenda in dedicationis officio.

4. *Από πτεράων* *πιστάκιον* *παργύριον* est, cortex Ægyptiacæ arboris scripturæ capax, quem supra inter varias lectiones *εὐλοχάρτιον chartam e ligno*, ad differentiationem *χαρτὶν χαρτὶν καπνὸν χαρτὶν*, nuncupari legimus: vel etiam *πιστάκιον pergamenum*, chartam pecoream significat, cujus vocis originem referens Moschopolus, scribit. *πιστάκιον δαρκὰς* *ὅτι λατὰ πτερυγίατα & δερματίν (σημαίνει) ἀπ' ὧν ἡμῶν τὰ πτεράκια λέγονται*. *Pistacia Denique dicuntur mīnuta ἁπλά & pellibus segmenta*: unde nos *Pistacia nominamus*. Pelles autem aliæ scriptis exarandis non sunt idoneæ, quam membranæ Pergamenæ. Hinc Synecdochicæ conceptione, pro re contenta assumptæ, *instrumentum omne, breve Regium vel Apostolicum, & Pontificium diploma, πιστάκιον* a materia, in qua legitur, vocari potest: quod pariter de vocibus *πιστάκιον, χαρτὶς & χαρτίον* itemque de vocabulo *διφδέρμα*, quod vere *πιστάκιον* est, intelligi oportet.

5. *Κυρόμας, χοῖ*.) Cera, mastyci, trito marmori, reliquiarumque particulis admixta, pretiosum tenaxque Altaris & columnarum gluten, est *κυρόμας, χοῖ*.

ORATIO TARASII

Patriarchæ, in apertione seu reconciliatione Ecclesiæ ab Hæreticis prophanatæ. Dominum precemur.

Dominator Domine Deus noster, te super peccatis nostris propitium & clementem rogamus, exaudi servorum tuorum preces: & si quæ ex Hæretico ausu vel attractu inflicta est sancto altari tuo labe, ut bonus & humanus eam dele.

Ut coram sancta gloria tua inculpate astantes, in illo sacrificare, & incruentatas hostias veri nostri cultus, æterna bona diligentibus te præparata consequuturi, offerre mereamur.

Quia tu es sanctificatio nostra, & tibi gloriam rependimus: Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

I E T X H E Π I A N O I

Ξει ἐκκλησίας 2 ἀπὸ αἰρετικῶν βιβηλωθείσης,
3 Ταρασίῃ πατριάρχῃ. Τοῦ Κυρίου διη-
δῶμῃ.

Δεσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, σὲ δυσωπῶμεν καὶ ἴλωμεν καὶ δὲ μὲν ἐπὶ ταῖς ἀμαρτίαις ἡμῶν, εἰσάκυσσον τῆς δεισιπείας τῆς δόξης σου, καὶ εἴ τις ἐξ αἰρετικῆς ἐγχειρίσεως προσετρίβη λώβησις τῆς ἀγίας σου θυσιαστηρίου, περιέλε ἀντὶ τῆς, ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλόπρωτος.

Ὅπως ἀκατακρίτως παριστάμενοι κατωάντιον τῆς χάριτος δόξης σου λειτουργεῖν ἐν αὐτῇ καὶ προσφέρειν σοὶ τὰς ἀναιμάκτους θυσίας τῆς ἀληθείας ἡμῶν λατρείας καταξιώσῃ, καὶ τυχεῖν τῆς ἀκωνίστης ἀγαθῶν, ὡς ὑποίμασας τοῖς ἀγαπῶσί σε Κύριε.

Ὅτι σὺ εἶ ὁ ἁγιασμὸς ἡμῶν, ἐ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν. τῇ Πατρὶ, καὶ τῇ Τίμῃ, καὶ τῇ Ἀγίῳ Πνεύματι. νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῆς αἰῶνος, ἀμήν.

VARIÆ LECTIONES.

EΤχὴ ἐπὶ ἀποίξῃ ἐκκλησίας.) Ritus hunc integrum clarius designat Allatii Euchologium.

Oratio in solutione, id est reconciliatione templi ab Hæreticis polluti.

Oratio extra vestibulum Ecclesiæ dicenda.

Domine Deus noster, te propitium & clementem super peccatis nostris, Ecclesiamque per sanctos Apostolos mundam & immaculatam, non habentem maculam aut rugam jampridem constituentem (ut ejus sanctitatis cuncti eam intrantes fierent participes, & acceptabiles forent hostiæ nostræ, & erectis in ea templis preces haberentur) precamur. Nunc itaque exaudi me peccatorem & indignum servum tuum, & inultam ipsi sanctoque ejus altari hæreticis ausibus violationem expurga: gratia unigeniti Filii tui & Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi, qua cunctis a fordibus ereptum est humanum genus, illiusque in nos effusione sanctificatum est: qua per regenerationis lavacrum & Sancti Spiritus adventum, adoptionem nacti sumus. Exclam. Tu enim es sanctificatio nostra, & tibi gloriam.

Adjungit & hanc orationem, super, & coram sancta mensa.

Dominator Domine Deus noster, te propitium rogamus &c.

Ἀπολυθὶς ἐπὶ λύσεως τοῦ ἐπὶ αἰρετικῶν μωαν-
θίτος.

Εὐχὴ λεγομένη ἔξω πυλῶνος τῆς ἐκκλη-
σίας.

Κτελεῖ ὁ Θεὸς ἡμῶν, δυσωπῶμεν σε καὶ ἴλωμεν καὶ δὲ μὲν ἐπὶ ταῖς ἀμαρτίαις ἡμῶν, καὶ ἐκκλησίαν διὰ τῆς ἀγίας σου Ἀποστόλων παραστήσαντα καθάραν καὶ ἁμῶν, μὴ ἔχουσαι σπῆλον ἢ ρυτίδα, πρὸς τὸ πάντας τὰς μετρηομένας μεταλαμβάνειν τῆς ταύτης ἁγιασμοῦ, καὶ ἀποσπείναι τὰς θυσίας ἡμῶν, καὶ τὰς δεισιπείας γινέσθαι ἐν τοῖς καθιδρυμένοις ἐν αὐτῇ τοῖς. καὶ νῦν εἰσάκυσσον με καὶ ἀμαρτωλὸν καὶ ἀχρεῖον δέλω σε, καὶ τὴν ἐξ αἰρετικῆς ἐγχειρίσεως ἐπιτρίβεισαν αὐτῇ, καὶ τῇ ἀγίῃ αὐτῆς θυσιαστηρίῳ μώμῃσιν περιέλε τῇ χάριτι τῆς μαρογνωσίας σου, καὶ Θεῷ καὶ Σωτῆρι ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ· δι' ἧς πάντος ῥύπου ἐλυβρώθη τὸ ἀνθρώπινον γένος, καὶ καθηγιασθῇ τῇ αὐτῇ πρὸς ἡμᾶς κινώσῃ· δι' ἧς ἐξ ὑποστάσεως ἡξιώμεθα, διὰ τῆς τοῦ λυτρῶ παλινγενεσίας, καὶ τῆς ἐπιφοιτήσεως τῆς ἀγίου Πνεύματος. Εὐφών. Σὺ γὰρ εἶ ὁ ἁγιασμὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν.

Λέγει καὶ τὴν εὐχὴν ταύτην, ἐπάνω, καὶ ἔμπροσθεν τῆς ἀγίας τραπέζης.

Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, δυσωπῶμεν σε καὶ ἴλωμεν &c. Ut supra.

IN ORATIONEM CUM APERITUR ECCLESIA AB Hæreticis violata. Notæ.

Ε Πὶ ἀνοίξει ἐκκλησίαν.) Tempia in quibus sacra facere licet, *aperiri*, in quibus autem nefas est, *claudis*, dicuntur. Hinc Gregorius lib. 3. dialo. cap. 30. *Atiamerum*, inquit, *Ecclesia*, in regione urbis illa, quæ *Suburra* dicitur, cum clausa usque ad biennium permanisset, &c. & Nicephorus lib. 7 cap. 39. refert Joviniani edicto Ecclesias Dei rursum apertas; Græcorum autem, id est idololatrarum templum clausa: αὐτὸν οὐκ ἐκκλησίαν τὸ θεῶν ἀνοίγοιτο. τὰ δὲ ἱερὰ τῶν ἑλλήνων αὐτῶς ἐκλείοντο.

2 Ἀπὸ αἱρετικῶν βιβληωδίστου.) Hæreticorum quacumque injuria & insolentia, sacra templa non prophanari seu violari, Juris Ecclesiastici decretum abunde testatur, quod propter solam eorum sepulturam illa reconcilianda esse sancit cap. Providenti de Consecr. altaris vel Ecclesiæ in 3. Ut dubiam idcirco violationem ex Hæretico contactu, & nefanda quacumque actione & insolentia, ratus Tarasius Patriarcha sanctissimus orat. αὐτὸς ἐξ αἱρετικῶν

ἐγχαρίσας. προστεθεὶς λαβῆσαι. Tollendo nihilominus horrore in mente relicto ex pravis Hæreticorum ausis, preces non recusat Ecclesia adhibere: sicque de Consec. dif. 1. cap. 23. legimus: *Agapitum Papam*, qui sexto sæculo floruit, *Altaris sedisque velamina sacrilegis Antihæreticis infecta fabulis*, suis catholicis precibus *delevisse*: id est expurgasse.

3 Ταρσίω.) Sanctus vir Tarasius laceram conspurcatam, & violatam constantiorum sibi Hæreticorum sacrilegiis Ecclesiam conspiciat, illam precibus a se compositis probatisque expiationibus reparandam, lustrandam, reconciliandamque statuit. Is autem in locum Pauli Patriarchæ, seipsum præsulatu abdicantis, Constantinopoli successit, temporibus Constantini & Irenes floruit: postque multos labores exantlato, pluraque egregie scripta, anno 806. obiit. Festum diem ejus agit Ecclesia Græca 25. Februarii.

Ε Τ Χ Η Ε Π Ι Α Ν Ο Ι Ζ Ε Ι
Ν Α Ο Υ , Β Ε Β Η Λ Ω Θ Ε Ν Τ Ο Σ
ὕπὸ ἱερέων, ἀλλὰ δὲ αἱρε-
τικῶν.

Κ Τριτό Θωὸς ἡμῶν, ὁ τὸν ναὸν τῶν ἀναδείξας εἰς κατοικητήριον σὸν διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως τῆ ζωοποιῦ σου Πνεύματος ἐν τῇ τιμῇ χειρίσματος τῆ ἀγιάσας Προφήτας καὶ Ἀποστόλους. Εἶπα διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν βιβληωδίστου συγχωρήσας αὐτοῖς, καὶ τὸ παράμωμον σου χρανθῆναι δυσιαστῆριον, παρὰ τῆ ἀδείας ἱερῶν, οἷς τὸ πολυμήντην καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομα τῆς σῆς ἐγινώσκεται δόξης. Αὐτὸς πάλιν ἰλὲφ προσδοχόμῳ ἡμᾶς ὁμῶς μετὰ πίστεως προσερχομένους αἰλικεινοῦς, καὶ τὰς ἡμετέρας ὁμολογούμενης ἀμαρτίας ἐν γνώσει καὶ μετανοίᾳ, δυσίας τὰς καθάραις καὶ αἰμαμάκῳ ἀναφέρειν ἐν τῇ σοι θείῳ λογῇ, ἀπόσμηξον αὐτὸν τῆς ἐπιτελείσεως κηλίδος, καὶ τῆς ὑπερπείρας ὁμπλεον ἀντίδοξον καθαρότητος, ὡς μόνος ὢν αὐτοκαθαρότης καὶ ὑσιώδης ἀγιοσύνη, μόνος τε δυνάμει ἀγιάζειν, πᾶς ἐπιστρέφοντας καρδίαν ἐπὶ σὲ, ἐκαθαρίζειν ὁλοτελῶς ἡμᾶς, ἀπὸ συνειδήσεως πονηρᾶς, ἐπαντὸς ἐνδοιασμοῦ καὶ ἀμφιβολίας. Οἱ σὺ εἶ ὁ ἀγιασμός ἡμῶν, καὶ σοὶ τῇ δόξαν ἀναπέμπομεν. τῇ Πατρὶ, καὶ τῇ Υἱῷ.

Λέγεται δὲ ἡ τοιαύτη εὐχή, καὶ ἐπὶ ἀνοίξει τοῦ ὑπὸ αἱρετικῶν καθυβριζόντος, ἐσαλλάττοντος μικρὸν τῷ Ἀρχιερέως, ἀπὸ τῶν δυσιαστῆριον. Καὶ λέγοντος ὑπὸ.

Παρὰ τῶν ἐκταραζάντων καὶ χισάντων τῷ Ἐκκλησίᾳ ἐν ἀδείᾳ καὶ ὑβρεὶ τῶν ἀχράντων Εὐαγγελίων, καὶ τῶν ὑποσολικῶν καὶ πατερικῶν, καὶ κατονικῶν παραδόσεων. Επισυναπτὴ ἀνωθεν ἐξ ἡς ἀπὸ τῶν, αὐτὸς πάλιν ἰλὲφ προσδοχόμῳ ὁμῶς.

ORATIO IN APERIENDO sive reconciliando templo a Gentibus, sed & ab Hæreticis prophanato.

Domine Deus noster, qui per adventum vivifici tui Spiritus, & pretiosam unctionem Prophetas & Apostolos sanctificantem, templum hoc, in habitaculum tuum elegisti, deinde propter peccata nostra illud prophanari, & immaculatum altare tuum ab impiis Gentibus quibus celebrandum & magnificentiam gloriæ tuæ nomen non est agnatum, pollui permisti: ipse rursus benigno vultu suscipiens nos sincera fide ad te accedentes, & cum agnitione & poenitentia peccata nostra confitentes, & puras incruentisque hostias in eo offerre cupientes, a relicta ei labe absterge illud & expurga, priorique illud puritate repletum ostende, ut qui solus ipsa sanctitas & substantialis puritas existis, ipse quoque solus corde ad te conversos sanctificare, & a conscientia prava, omnique dubio & hæsitacione nos eximere vales. Quia tu es sanctificatio nostra, & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio.

Dicitur autem hæc oratio etiam in reconciliatione templi ab Hæreticis prophanati: & a Pontifice paululum verba immutantur: & a diacono (ab Altare) dicitur hoc patet.

A conturbantibus & dividantibus Ecclesiam, per abrogationem & contumeliam intemeratorem Evangeliorum, & Apostolicarum, & Paternarum, & Canonicarum traditionum. Adjungit consequenter ut supra, ab his verbis. Ipse rursus benigno vultu &c.

VARIÆ LLECTIONES.

2 Ἀλλὰ δὲ καὶ αἱρετικῶν.) Addit Allatianus codex καθυβριζόντος. Et ad hujus officii calcem subne-

Altera oratio dicenda a Pontifice super sancta mensa in qua celebrantur Hæretici.

Pax omnibus. Dominum precemur.

Domine Deus noster, qui nos vivifici Spiritus virtute & operatione in ministerio isto statuisti: complaceat tibi Domine novi tui testamenti sanctorumque tuorum mysteriorum ministros fieri: ad sanctum tuum altare sanctamque tuam mensam accedentes secundum misericordiam tuam multitudinem nos suscipe: Ut rationabilem hunc cultum super hac sancta tua mensa pro peccatis nostris & populi ignorantibus offerre digni simus: & ad nos sanctissimi tui Spiritus gratiam vicissim mitte. *Exclam.* Quia benedictum est nomen Patris, & Filii &c.

Ἐπεὶ διὰ τὴν λεγομένην ὑπὸ Ἀρχιερέως ἐπάσθην τῆς ἁγίας τραπέζης ἐν ᾗ ἐλειτέρη-
σαν αἵρετικοί.

Εἰρήνῃ πάνσι. Τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Κτελεῖ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τῷ ζωοποιῷ Πνεύματι δωδόμενος ἐν ἐργασίᾳ θείῃς ἡμᾶς ἐν τῇ διακονίᾳ ταύτῃ, διδόνον δὲ Κύριε τῷ γενέσθαι ἡμᾶς διακόνους τῆς καινῆς σε διαθήκης, καὶ λειτουργῆς τῆς ἁγίας σε μυστηρίων· προσδέξαι ἡμᾶς προσεγγίζοντας πρὸς τὴν ἁγίαν σου θυσιασθεῖαν, καὶ ἐπὶ τῇ ἁγίᾳ σε τραπέζῃ καὶ τῷ πληθὺς τῶν ἐλπίσων· ἵνα γνωρίμεθα ἅξιοι προσφέρειν σοὶ τὴν λογικὴν ταύτην λατρείαν ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἁγίᾳ σε τραπέζῃ ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ἁμαρτημάτων, καὶ τῶν τῷ λαῷ ἁγνομάτων· καὶ ἀντικατάπεμψον ἡμῖν τὴν χάριν τῆς πασχαλίας σου Πνεύματος. *Εκφω.* Ὅτι ἀλόγηται τὸ ὄνομα τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ.

ORATIO DICENDA in Introitu Missæ, ante solitam, in reconciliatione Ecclesiæ, in qua hominem violenter mori contigerit.

Dominator Domine Deus noster, qui per plurimam & ineffabilem bonitatem tuam, templum hoc sanctissimi & vivifici tui Spiritus virtute sanctificatum, inaccessæ & incircumscriptæ gloriæ tuæ tabernaculum vocari voluisti, & nunc propter peccatorum nostrorum colluviem contaminari casu mortis violentæ homini ad imaginem tuam formato, diaboli ab initio homicidæ nequitia illatæ, permisisti. Ipse rursus propter multam & immensam misericordiam tuam susceptis nostris peccatorum & inutilium fervorum tuorum sincera fide precibus oblati, domum hanc, ejusque altare, per sancti tui Spiritus adventum emunda, & priorem in eo renova gratiam, ad nomen tuum inoffense celebrandum, ad incruentæ hostiæ oblationem acceptabilem, ad bonitatis tuæ laudem & gloriam. Ita Dominator omnium, qui solus natura purus es, & sanctissimus, & verbo cuncta sanctificas, nos quoque te corde requirentes, ab omni carnis & spiritus pollutione, propter cogitationum perplexitatem, & conscientiam quæstionibus suspensam, expurga. Quia tu es sanctificatio nostra, & tibi gloriam referimus: Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum.

Hæc eadem oratio dicitur in reconciliatione templi in quo irrationale animal secundum legem antiquam immundum, & a sacrificiis alienum, aut mortuum aut enixum est. Immutante paululum verba Pontificis. Ab hinc. Mortis violentæ homini &c. Diaboli ab initio homicidæ &c. Et dicente in cæde quidem irrationalis, hoc patet. Diabolica nequitia, irrationalis animalis juxta antiquam sanctam tuam legem a sacrificiis repulsi & immundi morte illud pollui permisisti. Tum vero subinferente. Ipse rursus propter multam. Et reliqua. Cum vero animal parturierit, ait. Diabo-

a i E T X H Λ Ε Γ Ο Μ Ε Ν Η Ε Ν a i
Τ Η Ι Ε Ι Σ Ο Δ Ω Ι Π Ρ Ο Τ Η Σ
σωθήδης, ἐπὶ ἀνοίξει ναοῦ 2 ἐν ᾧ συνέβη θανεῖν ἄνθρωπον βιαίως.

Δεῶντα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ διὰ τὴν πολλὴν σε καὶ ἄφατον ἀγαθότητα καταξιώσας ὀνομαθῆναι τὴν ναὸν τόνδε, τῆς σῆς ἀφροσύτης καὶ ἀπειργασίας σκηνώμα δόξης, διὰ τῆς τῆς πασχαλίας καὶ ζωοποιῶν σου Πνεύματος ἐργασίας ἀγιασθέντα, νῦν δὲ διὰ τὴν ἡμετέρων ἁμαρτημάτων πληθύνει παραχωρήσας μολυνθῆναι τὸν, ἀπὸ συμπτώματος βιαιῆς θανάτου γεγονέντος εἰς ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα πλασθέντα σὺν, ἐξ ἐπιηρείας τῆς ἀπ' ἀρχῆς ἀνδροκτονίας διαβολῆς. Αὐτὸς πάλιν διὰ τὸ πολὺ καὶ ἀμέτρητον ἔλεός σου, καὶ ἡμῶν, τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ ἀχρείων δούλων σου αὐτῶν προσδεχόμενος, καὶ ἐλεηκέρως προσεγγόμενος σοὶ πίστεως, καθάρισον τὸ οἶκον τόντον, καὶ τὸ ἐν αὐτῷ θυσιασθεῖον διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως τῆς ἁγίας σου Πνεύματος, καὶ τὴν ἀπορίαν αὐτῶν χάριν ἐγκαίρισον εἰς δοξολογίαν ἀσάσκοπον, εἰς ἀσφοδραν εὐφροσύνην τῆς ἀναιμάκτου θυσίας, εἰς δόξαν & ἐπαινον τῆς σῆς ἀγαθότητος. Ναὶ Δεῶντα τῶν ἀπάντων, ὁ μόνος φύσει καθαρὸς καὶ πανάγιος, ὁ ἀγιάζων πάντα τῇ λέγει σου, καὶ ἡμᾶς τῶν ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ζητοῦντάς σε, καθάρισον ἀπὸ παντὸς μολυσμῶν σαρκὸς καὶ πνεύματος διὰ λογισμῶν ἀμφιβολῶν καὶ σιμειδῶν ἐξ ἐπιβουλῆς. Ὅτι σὺ εἶ ὁ ἁγίασμός ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῇ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῇ ἁγίᾳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, ἐῖς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Λέγεται δὲ καὶ ταύτην Εὐχὴν, ἐπὶ ἀνοίξει ναοῦ, ἐν ᾧ ζῶν ἄλογον καὶ τὸ μόνον τὸ πάλαι ἀκάθαρτον καὶ ἄθῡτον, 3 ἢ ἔθανον, ἢ ἐγέννησεν. ἐναλλάσσοντος μικρὸν τῷ Ἀρχιερέως. Ἀπὸ τῆς, Ἀπὸ συμπτώματος βιαιῆς θανάτου. Ἀπ' ἀρχῆς ἀνδροκτονίας διαβολῆς. Καὶ λέγοντος. ἐπὶ μὲν τῷ ἁφρονήσαντος ἀλόγητον. Παραχωρήσας μολυνθῆναι τὸν ἐξ ἐπιηρείας διαβολικῆς ἀλόγου θανάτου ζῶν, καὶ τὸν πάλαι σὸν ἅγιον νόμον ἄθῡτον, ἐκ ἀκαθάρτου. Εἶτα ἐπιφέροντος τό. Αὐτὸς πάλιν διὰ τὸ πολὺ. καὶ τὰ ἐξῆς ἐπὶ δὲ τῷ γενήσαντος ζῶν ἔτω. Παραχωρήσας μολυνθῆναι τὸν ἐξ ἐπι-

ἐπιφάνειας διαβολικῆς ἀλόγου γένεσιν ζώοντι παλαι
σὸν ἅγιον νόμον ἀδύνατον καὶ ἀκαθάρτον· οὕτως ἐπισυνάπ-
τοντες, τὸ.

Αὐτὸς πάλιν, καὶ τὰ ἐξ ἧς ἑως τέλους τῆς ὕλης.

lica nequitia; irrationalis animalis: juxta
antiquam sanctam tuam legem a sacrifi-
ciis repulsi, & immundi partu, illud
pollui permifisti. Tandem vero subjungit.
Ipse rursus.

Et reliqua usque ad Orationis finem.

V A R I Æ L E C T I O N E S.

E Τὴν λεγομένην ἐν τῇ ἑσόδῳ Allatianum M.S.
legit: Εὐχὴ λεγομένη ἐπὶ ἀνοξίᾳ ναῦ, ἢ σωσίβη
ἀνδρῶν βλαβῆς ἀποδάνειν, ἢ γοῶν ἐξαίφνης· ἢ ζῶον τι
ἀκαθάρτον, ἢ ἀδύνατον καὶ παλαιὸν νόμον ἐφόρη-
σιν, ἢ ἐγαννῆδη, ἢ ἀντιζῶον λογικόν· καὶ τὰ ἀλόγον·
Oratio dicenda in apertione templi, quo violenter hoc

est repente hominem mori contigit, vel irrationale
animal immundum & ex antiqua lege a sacrificiis
rejezum, interiit, aut genitum est quodcumque
animal fuerit; sive ratione præditum, aut illa pri-
vatum.

I N

O R A T I O N E M D I C E N D A M

I N I N G R E S S U, &c.

N O T Æ.

E Τὴν λεγομένην ἐν τῇ ἑσόδῳ. De Ecclesia vio-
lata certiores facti Latini nullas solemnes
in ea faciunt orationes: Primordiales tamen litur-
giæ preces, (in Ingressu enim sive majori Offerto-
rio reconciliationem præstant) Græci non veren-
tur præmittere: hoc enim est Ecclesiam reconci-
liari in ingressu peculiari, ante solemnem illum,
de quo in Chrysostomi liturgia, faciendo.

Ἐν δὲ σωσίβη θανάτῳ. Jus Pontificium de Consec-
dis. i. cap. 20. violenta hominis morte, (qua etiam
subitam intelligunt Græci) & dampnato seminis
profluvio Ecclesiam pollui decernit. Hæc tamen
Oratio, quæ tum prædictam, tum alias insuper
Violationis Ecclesiæ causas memorat, nullam de
impuritate ob effusum semen contrahta, mentio-
nem egit: quo nihilominus argumento eam inter
violandæ Ecclesiæ rationes nequaquam recensend-
am, non est asserendum. Qui enim mulieres men-
struis sordidas ab Ecclesiæ lumine repellunt, & eas
cum viris in locis adjunctis, puta Vestibulis, Ca-
techumenæis, &c. habitare prohibent, juxta Can-
93. Trullanum; prohibitum quoque concubicum,
aut libidinosam quamcumque seminis egestionem,
tamquam a non violata per illam Ecclesia, nequa-
quam poterunt excusare. Cur vero causam hanc
referre Patres antiqui omiserint, suggerit Bal-
lamon in locum laudatum: καλῶς δὲ ἐκ ἐμνήθησαν ὅτι

ἐκκλησιῶν τὸ γὰρ καταμένειν μετὰ γυναικὸς ἐν ἐκκλησίᾳ
ἀσεβέστατον ἐστὶ· καὶ ἡ δὲ ἐκ ἐμνήθησαν ὅτι τοῖς πατέρεσι
τολημῶν ὅλοι παρὰ τινὸς τοῦτον ἀσεβήμα. Reffe Ec-
clesias memoria non tenuerunt Patres: cum mulierib-
us enim in Ecclesia habitare impiissimum est, & ideo
neque illis in mentem venit, tam grande scelus ab
aliquo umquam perpetrari.

3 H' ἴδαντες ἡ ἐγαννῆσαν. Recentioris Ecclesiæ Orien-
talis Jus est, ut Ecclesia in qua (secundum legem
antiquam) immundum animal moritur aut ena-
scitur, polluta censeatur. Ex qua namque origine
procedat, ut ædes sacra violata reputetur, necne,
cum sit Ecclesiasticæ potestatis sententiam ferre;
merito potuerunt Præsules Græci, ex animalis
immundi morte, quo indecens & vitandus ille ca-
sus, hominum providentia avertatur & ex ejus
ortu, propter immunditiam, quam cujuslibet ani-
malis partus secum vehit, immundam & sacrificiis
non ultra idoneam declarare: violationem nihilo-
minus hujusmodi, ex mundi animalis vel nati vel
morientis casu, nusquam contingere, vel contra-
hi voluerunt: quia quod in sancta adduci, mactari,
& ipsi Deo licuit aliquando offerri; hujus for-
tuitum ortum, vel interitum improvisum, præ-
teriti sui status memor Ecclesia potuit tolera-
re.

T A Ξ Ι Σ Γ Ι Ν Ο.

MENH TH, ΜΕΓΑΛΗ, ΠΕΜΠΤΗ.

I ἐν τῇ ἐκπλύσει τῆς ἁγίας ἑα-
πίνης.

O R D O F I E R I S O L I -

T U S M A G N A F E R I A

quinta in ablutione sanctæ
mensæ.

M Επὶ τὸ φάλλειν 2 τὴν ἑσπέρην. Κατέρχε-
ται 3 ὁ ἀρχιεπίσκοπος Πατριάρχης 4 ἐν τῇ μυστα-
γωγίᾳ, ἢ γοῶν τῇ ἀρχιεπισκόπῳ. Καὶ ἐξέρχεται εἰς τὸ ἅ-
γιον θυσιαστήριον, ἐκ τῆς μέρας 7 δεξιῶν, καὶ γί-
νεται ἐκπλύσις τῆς ἁγίας ἑαπίνης, οὕτως. Ἰσαμίνα τῶ
Πατριάρχῃ ἐμπαροῦν τῆς ἁγίας ἑαπίνης, ἐξέρ-
χεται.

C Antistes tertia & sexta Odæ. San-
ctissimus Patriarcha in Metatorium,
id est Sacrificiam, vel juxta Diaconorum
sedem descendit. Et e dextra parie, ad
altare procedit & ablutio sanctæ mensæ
perficitur, hoc pacto. Stante coram san-
ctâ mensâ Patriarcha, Chariophylax egro-
gat.

ad hunc finem cum Communionem, & sacro Sacerdote, & presbiteribus eius. Metropolitani & Archiepiscopi vocantur. Qui ad altare Casulis ornati ingreditur. Et salutato Patriarcha, sicut in sacramento circumstant, & cum illis, Presbyteri & Diaconi. Incenso vero primum sanctam mensam suffumigat Patriarcha, & eam fignat. Deinde tacitus dicit Orationem denudandi altaris, in hunc modum.

Domine Deus noster, qui vivifica tua morte mortem interemisti, & nos a peccati passionibus exemisti: ipse nunc salutaris tui sepulchri figuram nos circumstantes, & cordis affectum debito ministerio consecrantes, secundum multitudinem miserationum tuarum suscipe, & mystica tuæ cœnæ convivas assumere, & cœlestis regni, bonorumque omnium beatitudinis & gloriæ immortalis participes nos efficere dignare. Quoniam a te est fons vitæ, & tibi gloriam referimus, cum principii experte tuo. Pater: & cum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum.

Et dicit, Amen. Sanctam mensam denudat, manum et prebentibus Metropolitanis Archiepiscopis, Presbyteris, & Diaconis: Et cum devotione Psalmum quinquagesimum remitte clementibus, videlicet: Miserere mei Deus. Deinde Psalmum vigesimum quintum recitant. Iudica me Domine, quoniam ego in innocentia mea ingressus sum. Tum Psalmum octogesium tertium. Quam dilecta tabernacula tua, Domine. Quibus expletis: Proferet sacchara, spongas & discas, Testacea vulgo dictos sive castoreos. Et abstergitur sancta mensa. Max promit Charitularius Ursolus, Caldarium communiter vocatum, & ait. Benedic Domine. Et aquam feruentem sanctæ mensæ infundit. Distribuitur autem a Patriarcha Metropolitanis, & Archiepiscopis & Presbyteris mappule lineæ, quibus sanctam mensam perfriant. Tandemque spongas impertitur illis. Et aquam rosaceam infundit. Illi autem spongis eam detergunt. Tum vero velamen, ad cœnam dictum, altari apponunt. Et alia decemque operimenta, Patriarcha hanc Orationem faciente.

O clemens & misericors Deus, qui ineffabili tua bonitate, ad sancti & illibati altaris tui ministerium inutilitatem nostram assumpisti: Ipse quoque nunc in multitudine miserationum tuarum in nos respice, & nostrum inutile obsequium a nobis circa sanctam tuam mensam cum timore & tremore assistantibus præstitum, tibi acceptum fieri concede, & per sanctam in ea illibatam ablationem ab omni carnis & spiritus impuritate nos emunda, a sordidis peccatis sensus omnes nostros perurga, & tremendo divinoque sacrificio vivifici sanguinis & corporis tui, (immortalitatis nobis comparandæ gratia in sepulchro depositi, & cum gloria de terra resurgentis, & sanctissimum sepulchrum tuum, tamquam inexhaustum vitæ & incorruptionis fontem nobis efficiens) sine labe & macula, nos assistere largire, in eo namque morte devicta, &

hæc 50 χαρπορεύε. ἀναπύου τοις ἁγίοις, καὶ ἱερομένοι. 6 Προδεδωκέναι τοῖς τῷ πατριάρχῳ, καὶ καλῶσι τοὺς μητροπολίτας, καὶ ἀρχιεπισκόπους. Καὶ εἰσέρχονται εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον, καὶ φερωμένοι. Καὶ προσκυνοῦντες τῷ Πατριάρχῳ, ἱστῶνται κύκλῳ τῆς ἀγίας τραπέζης. Σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ διάκονοι. Οὐμὶς δὲ πρῶτον ὁ Πατριάρχης τὴν ἀγίαν τραπέζαν, καὶ σφραγίζει. Εἰς τὸ ἔκρω λῆγει καὶ ἑαυτὸν τὴν εὐχὴν ταύτην τῆς ἀπαμφιάσεως.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τῷ ζωοποιῷ σε θανάτῳ τὴν θάνατον νεκρώσας, καὶ ἡμᾶς τὴν παρὰ τὴν ἀμαρτίαν ἀναστήσας: αὐτὸς καὶ νῦν κυκλοῦντας ἡμᾶς τῷ σωτηρίῳ τῷ τύπῳ, & ἡμᾶς τῆς οφειλομένης ἱεράς ὑπηρεσίας τὸ πόθον ἀποσιμῶντας, προσδεχάμενοι τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου, καὶ τῷ μουσικῷ δείπνῳ κοινῶς λαβεῖν καταξίωσον, καὶ μετόχους τῆς ἐπουρανίου βασιλείας ἀξιώσον, καὶ τῆς τῷ ἀγαθῷ ὑπολαύσεως, καὶ τῆς ἀθανάτου δόξης. Οτι παρά σοι ἐστὶν ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς, καὶ σοὶ εὐχόμεθα ἀναπνεύματα σου τῷ ἀνάρχῳ σε Πατρὶ, καὶ τῷ πνεύματι, καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζωοποιῷ σε Πνεύματι, νῦν, & αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Καὶ μετὰ τὸ, ἀμὲν. Απαμφιάζει τὴν ἀγίαν τραπέζαν. Συλλαμβανόμενοι αὐτὴν καὶ τῷ Μητροπολίτῳ, καὶ ἀρχιεπισκόπῳ, πρεσβυτέρῳ τε, καὶ διακόνῳ. Φαλλοῦται ὁ συντριβὴν ἀνεπὶ τὸν. ἤτοι τὸ, ἐλπίστῳ μετὰ τοῦ. Εἶτα λέγουσι τὸν κί φαλλμόν. Κεῖνόν μιν Κύριε, ὅτι γὰρ ἐν ἀκακίᾳ μετέπορεύθην. Εἶτα φαλλμόν πῃ. Ὡς ἀγαπᾷ τὰ σκηνώματα σου Κύριε. Ὡς δὴ φαλλμῶν λεγομένων. Κομίζει ὁ σκιδροφύλαξ 7 μέσας τε καὶ διακάλα τὰ κοινῶς λεγόμενα τῆσα, ὁ λέγεται λεκάρι, καὶ ὑποσπογγίζονται ἡ ἀγία τραπέζα. Βρεῖται φέρε ὁ χαρτολάριος 8 ὀρκιῶσιον, τὰ κοινῶς λεγόμενα, θερμάριον, καὶ λέγει. Εὐλόγησον διάσποντα, καὶ ἐπιχέει τὸ τοῦ ἁγίου τραπέζης. Επιδίδονται δὲ παρὰ τῷ Πατριάρχῳ, τοῖς Μητροπολίταις, καὶ ἀρχιεπισκόποις, καὶ πρεσβυτέραις. 9 Εγχέεται τινὰ, καὶ μὴ τῷ τρεῖβουσι τὴν ἀγίαν τραπέζαν. εἶπε ἡμεῖς τὴν ἀπόγγυς. Επὶ χέει τὴν ἀγίαν τραπέζην ὑπόδαγμα. Καὶ μετὰ τὴν ἀπόγγυν ἐκμάσσειν αὐτὸν. εἶπε τί θεται 10 τὸ μετὰ σάρκα. Καὶ μετὰ τὸ 11 ἐσδυταῖς ἐσδύουσι, ποιοῦντος τῷ Πατριάρχῳ τὴν εὐχὴν ταύτην.

Ὁ ἐλπίστῳ καὶ οἰκτιρμῶν Θεός, ὁ δὲ ἄρατος ἀγαθότης πρὸς λειτουργίαν τὴν παναγίαν καὶ ἀχράντη σε θυσιαστήριον, τὴν ἡμῶν ἀχρειότητα προσλαβόμενος. αὐτὸς καὶ νῦν ἐπίβλεψον ἐφ' ἡμᾶς, ἐν τῇ πλήθει τῶν οἰκτιρμῶν σου, & καταξίωσον δεκτὴν γενέσθαι τὴν ἡμετέραν ἡμῶν τῇ ἀχρείᾳ, ἡμεῖς ἐπὶ τῇ ἀγίᾳ σε τραπέζῃ ἐπελευθέρῳ σήμερον μετὰ φόβῳ καὶ τρόμῳ παρῶντες αὐτῇ ἀχράντη πλῶσις, ἀπὸ παντὸς μολυσμῆ σαρκὸς καὶ πνεύματος, ἀνακαθαίρων ἡμῶν πάσας τὰς αἰδεήσεις τὴν ῥυπαρότητα ἀμαρτίας, & παρῶν ἡμᾶς ἀμώμους καὶ ἁγίους τῷ φελλῷ καὶ θείᾳ ἐκρυγίᾳ τῷ ζωοποιῷ αἵματι καὶ τῷ σώματι σου τὸ ὑπὲρ τῆς ἡμῶν ἀφθαρσίας ἐν πάσῃ κατὰ πένθος, καὶ μετὰ δόξης ἀναστάσεως τῇ ταύτῃ ἡμέρᾳ, καὶ πηγῇ ἀνέναντον ζωῆς καὶ ἀφθαρσίας τῇ παναγίᾳ πατρὶ ἡμῶν δόξα τελεσάντος. ἐν αὐτῇ καὶ τῷ θωπεύον κατὰ πένθος, καὶ τὴν κέντην αὐτῶν τὴν ἀμαρτίαν ἐξάραται

ἀπο τοῦ ὁσίου Διονυσίου ὁμολογίας καὶ δυνάμεως συν-
ταξοποιήθημεν, καὶ συναρτίημι σοι, δοξάζοντες
σε τὴν ἀπαρχὴν τῆς ἡμῶν ἀναστάσεως, τοῦ ὅτι ἡμῶν
ταυραδύνει καὶ παρῶν ἐκ ἀναστάσεως. Σὺ γὰρ εἶ ὁ Θεὸς
ἡμῶν καὶ ἡ ἀνάστασις, καὶ ἡ σωτηρία, καὶ σοὶ ἡ
δόξα ἀνατίμωμεν, σὺ τῷ ἀρχαίῳ σου Πατρὶ,
καὶ τῷ πνεύματι, καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζωοποιῷ σου
Πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὴν αἰῶνα τῶν
αἰώνων. Εἰσὶν θυμῷ ἀνὰ τὴν ἁγίαν ἑσπέραν,
13 Καὶ σφραγίζω 12 μὲν πλυνίων. Καὶ ὑπομειδί-
σεται καὶ 13 ἁγνίσει τοὺς ἀπόγγυς τῆς λαοῦ. Ε-
ξελθὼν δὲ πάλιν ἐκ τῆς δεξιᾶς μητρὸς, κατέρχεται
14 15 14 διὰ τῆς δεξιᾶς ἐμβόλου εἰς τὴν ἀνάστηκα. 15 Καὶ
τῷ βασιλικῷ πυλῶνι κυλισμένων ὑστῶν, ἵσταται ἐμ-
προσθεν τῶν μεγάλων πυλῶν, Τετραπόδιον, με-
τὰ ἰσοδότης. Ἀνωθεν δὲ τοῦ τετραπόδιου τὸ ἁ-
γιον Εὐαγγέλιον. Εἰσὶν δὲ καὶ εἰσὶν μανυάλια.
Εἰσὶν θυμῷ καὶ σφραγίζω ὁ Πατριάρχης μετὰ πη-
νίων. Αὐτὰ δὲ πλυνία πίνονται εἰς τὴν ῥη-
δίαν μανυάλια, καὶ μετὰ τὸ λέγει ὁ Ἀρ-
χιδιάκονος. Εὐλόγησον διάσποντα, καὶ ὁ Πα-
τριάρχης. Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς, καὶ
τῆς Τριᾶδος, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· νῦν καὶ αἰεὶ,
καὶ εἰς τὴν αἰῶνα τῶν αἰώνων. Καὶ ἀρχεται τὸ
ἀσπέν, καὶ τῆς ἀκολουθίας τοῦ Νικητοῦ.

peccato ejus stimulo deleto, divina tua
potestate & virtute, convivificati sumus &
confurreximus, te resurrectionis nostre
primitias, pro nobis crucifixum, mor-
tuum, & resurgentem glorificantes. Tu
es enim Deus noster, & resurrectio, &
salus, & tibi gloriam rependimus: cum
principii experie tuo Patre, & cum san-
ctissimo, & bono, & vivifico tuo Spi-
ritu: nunc & semper, & in sæcula sæcu-
lorum.

Postmodum sanctam mensam per circuitum
thurificas Pontifex, & cereis pinnatis fi-
gurat. Atque ita inde se transfert, & spon-
gias in populum distribuit. Rursumque
dextra parte egressus, Ambulacro sive for-
nice Ecclesiæ dextro in vestibulum se trans-
fert: Et portis Regiis clausis, e regione
portæ majoris mensa tapete, seu mappa
aperta statuitur: Et supra mensam, San-
ctum Evangelium locatur: Atque hinc &
inde candelabra. Deinde thus adolet, &
cereis crucis signum exprimit Patriarcha.
Hujusmodi vero cerei sive pinne candelabris
insuntur. Tum vero Archidiaconus
dicit. Benedic Domine. Subjungit
Patriarcha. Benedicam regnum Patris,
& Filii, & Spiritus sancti: nunc &
semper, & in sæcula sæculorum. Amen.
Mox incipimus Vespera, & Lavitodii of-
ficium.

VARIÆ LECTIONES.

2. Τὸ ἄξιον.) Præter Cryptoferratense
Bessationis M.S. nullum aliud a me visum,
premiens Officium exhibet: titulus autem in eo hu-
jusmodi est: Τῶν ἁγίων καὶ μεγάλων πόντων. Εὐχὴν γινώσκοντες

ἡς τὴν ἀνάστηκα τῆς ἁγίας ἑσπέρης. Hunc absque me-
dio sequitur Oratio. Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ τῷ ζωοποιῷ
σου. Mox: εὐχὴ μετὰ τῶν ἐκπλυσίων. Οἱ λαοὶ μου καὶ
οἱ κτήνη σου, &c. Ut supra.

IN ORDINEM MAGNA FERIA QUINTA OBSERVARI solitum in lotione sanctæ mensæ. Notæ.

1. ΕΝ τῇ ἐκπλυσίᾳ τῆς ἁγίας ἑσπέρης.) Cœnobiorum
religiosæ societatis, & sacri quilibet Eccle-
siarum conventus, altaria lavandi consuetudinem
antiquissimam credit Ecclesia, & Christi Domini
si non verbo, exemplo saltem institutam, qui dum
letho proximus viventium templorum, id est disci-
pulorum pedes abluunt, recipiunt pedes abluendi,
simulque altaria templaque inanima lustrandi, for-
mam exhibuit. Hæc fuit mens S. Eligii Novio-
mensis Episcopi homil. 8. de Cœna Domini, ante
mille & centum circiter annos, annuam altarium
emundationem ad discipulorum lotionem a Chri-
sto susceptam revocantes: Et propter humilitatis,
inquit, formam commendandam, eo die pedes eorum
lavati: & hinc est quod eodem die altaria, templique
parietes, & vasa purificantur. Ubi observo voces
(hinc est, &c.) exemplar deductum a forma primi-
genia, tamquam rivum a fonte, referre: quibus
consonat Isidorus ejusdem fere tempestatibus scri-
ptor, lib. 1. de Offic. Eccl. cap. 28. qui post lauda-
tam Christi in Apostolorum pedibus lavandis hu-
militatem, subdit. Hinc est, ait, quod eodem die al-
taria, templique parietes, & pavimenta lavantur,
vasaque purificantur, quæ sunt Domino consecrata.
quasi prima lotio, alterius esset origo; propterea-
que una alteri, conjuncta est in Ecclesia: unde &
Græci παραδίδωσι τὴν ἁγίαν τραπεζὴν ἐκπλύνουσι, in
calce Officii, confestim hujus præcipiunt initium
dari ἀκολουθίας τῶν πόντων, id est, Officii lotionis pe-
δων.

2. Τριτάτω.) Tertium & sextum Canticum Ca-
nonis in Marulinis cantati, hicque tertiam inter
& sextam horam repetendum in Ecclesia, τριτάτω
est.

3. Οἱ ἁγιοτάτοι Πατριάρχη.) Cœscit cum tempore,
Euchol.

si non personarum, saltem nominum dignitas &
amplitudo: unde & Metropolitæ prius ἱερωτάτοις
vocare contentos, ταπεινότητι postmodum Græci
nuncupant; & Patriarcham ἀγιοτάτοι olim di-
ctum, nunc ταπεινότητι, vocare non sunt veriti. Sic
nominibus Ἀνγούσι, σαβασί, σαβασοκράτορι, ἁγιο-
ταπεινότητι, contemptis; Alexius Comnenus, ait Zo-
naras in ejus vita, prodigiosam appellationem τα-
πεινότητι, culmen omne honoris transcendente
advenit.

4. Εἰς τὴν μεσσηρίαν.) Alia edita μεσσηρίαν legunt,
quod apertius Cedrenus μεσσηρίαν, vel ut alii volunt,
μεσσηρίαν, scripsit; & Florentius a Costa, μεσση-
ρίαν, apud quem, sicut & Menzium hæc vox, Pa-
latii Patriarchalis aulam recipiendis peregrinis ἀπὸ
ἐκπλυνῶν Ἀρχιερίων, vel salutantibus admittendis de-
stinatam significat, sicut in Synodi 6. A.D. 11. μεσση-
ρίαν, sive ut alia lectio habet μεσσηρίαν, hospitium vel
domum monasterio annexam: eandem vero ut
διακονίαν synonymam & διακονίαν, sensu ubique
usurpandam, censent alii; quasi μεσσηρίαν, a voce
Latina Mutatorium, apud Græcos derivatum fue-
rit. Litteris percelebri, & ex affectu mihi notissimo
Leoni Allatio Græco, lectio μεσσηρίαν retinenda
judicatur, quasi Mensatorium sit; locus nimirum
ad Australe latus altaris, in quo Mensa panem &
cibos alios Cantoribus & Ecclesiæ ministerio non-
numquam nimis laborioso pertæxis exhibet. Allatii
menti plurimum faver Codinus in Orig. CP. de S.
Sophiæ ædificio a Justiniano Imp. extructo scri-
bens: ἐκτισε καὶ τὰ πλεονίστα τῷ Μεσσηρίῳ (sic enim
legit ille) ἵνα ἐκείσε παρμύνην μὲν τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ
& πλοῦτος: ὁ δὲ. Coudit & quæcumque Μεσσηρίῳ προ-
κίμα, ut ibi sæpe cum aulicis suis maneret, & ci-
lium sum: tot, eoque loci, vitandæ turbæ oppri-
Rrr ij

mentis gratia, aditum ad sacrum Tribunal facilem hic reperit Patriarcha. Mihi certe verba Euthologii attentius examinanti, nec tamen Allatii sententiam respuenti dicta vox sonat hic idem quod *διακονικόν*, *Sacristiam*, aut conjunctum omnino locum: nam & dextrum altaris locum tenet, & ab eo ad sacrum Tribunal, sicut e Diaconico, non longa & impedita est via. Ibidem illud assignat Cedrenus in vita Leonis, Basilii Macedonis filii: quicum a Nicolao Patriarcha ob quartam uxorem ductam (tales enim nuptias ut incontinentiæ prolem, & illegitimas repudiant Græci, de quibus Arcudius lib. 7. de Sacram.) communionem fidelium ejectus esset: *διὰ ταύτῃ τῇ αἰτίᾳ ὁ πατριάρχης εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐσείριχθαι ἐκέλευε· ὅθεν διὰ τῆς διέξεως μέρους διήρχετο εἰς τὸ μινατώριον* Ob hoc factum, Patriarcha illi introitu templi interdicente, per dextram templi partem (alam intellige) in Misatorium ire cogeatur. Ibidem etiam orationi vacabat, & sacris mysteriis utcumque intererat: *τῷ βασιλεῖ δὲ δημοσίαν ἀπόδοσιν ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ποιοῦσάντων, καὶ ἐν μινατωρίῳ ἡσυχάζοντος, ἐν ᾧ ἡσυχῆτο τότε ὁ ἱμπεράτωρ* Imperator publico comitatu stipatus in magnum templum ingressus, in Misatorium, ubi precabatur, se contulit.

5 *Ὁ χαρτοφύλαξ ἄμα τῷ ὑπομνήματογράφῳ, ἔ τῷ ἱερομνημονίῳ.* Hi tres præ aliis, Scriniarum videlicet præfectus a Commentariis, sive Commentariensis, & a Memoria, sive Suggestor sacer, Metropolitæ & Archiepiscopus, ordine quemque suo advocant, & præcedentibus Notariis (quorum etiam in Ordine Romano munus est cereos ferre) lumen e cereis gestantibus, sigillatim unumquemque deducunt, & juxta Patriarcham a dextra levaeque collocant. Prioribus namque duobus ex officio (Chartophylaci nimirum quia ejus est, *ἐν ταῖς χαρτοποισίαις τῶν Ἀρχιερέων προσφέρειν τὸν χαρτοποιούμενον, ἢ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ* in Episcopatum ordinationibus Ordinandum quemque Patriarchæ præsentare: ideoque ut archiviorum Patriarchalium custos, uniuscujusque tempus & ordinem memoria tenet: Commentariensis vero qui *καθεξῆς μισὸς εἰς εἰς ἡμῖν ἐπισκόπων, ὑβὶ suffragia habent* Episcopi, inquit M. S. Allatium, locum etiam tenet, & *χαρτοφύλακος ὑπηρετικὸς εἰς* Subminister ejus est, ait Balsamon Meditat. de Chartophylace lib. 7. Juris Græcorum non nihil in locis assignandis Scriniarum præfectum juvare potest) antiquitatem, dignitatem, & ordinem Pontifici cuique debitum indicare, incumbit. Hieromnenon porro illis comes additur, ut qui in eorum medio vicinus Patriarchæ, preces cunctas recitandas suggerere teneatur: est enim, *αἱ τὸ βλῆσαν τὰς εὐχὰς ὁπιδὺν τῷ Ἀρχιερεῖ, ut retro Pontificem preces recitandas prævideat*.

6 *Προδοιοῦντων αὐτοῖς τῷ νοταρίῳ.* Reciproco jure, sicut prius a Græcis Romani, ita plures voces, a Latinis mutuati sunt Græci. Et licet in scribendo compendiis utens, ut brevibus paucisque figuris magnam verborum & sententiarum copiam comprehendat, atque Græcis *σημειογράφος*, ac Latinis *Notarius* diceretur: placuit tamen servata vocis apud utrosque similitudine, ut linguarum ignaro dubium tolleretur, sensum etiam apud utrosque ejusdem vocis esse. E Lectorum vero collegio solebant Episcopi Notarios & Scribas deligere, vel pueris litteras & Notas edocendis magistris præficere: unde & cum Lectorum gradu, gestandorum etiam in Ecclesia cereorum onus suscipiunt: (duos enim cereos quos tenent duo Notarii in lib. Sacra. D. Gregorii in Sabbati sancti officio legimus) atque insuper cum Scriniarum præfecto, Commentariensi, & Hieromnemoni, in scribendo subserviant, notasque & ordinem Pontificum non ignotum habeant, nil mirum si eis advocandis & deducendis, cereos deferentes, viam sternere, & præire describantur.

7 *Μόσσαι.* Spongiarum usum alibi manifestavimus in Liturgicis: eū præsertim videtur indicasse Chrysostomus hom. 3. in Epif. ad Ephes. *ὡς περ ἀπογγίζῃ περὶ πλυνθῆναι τὴν ἐκκλησίαν, ἵνα ἐν καθαρότῃ ἐκκλησίᾳ πύ-*

τα ἀποδοῇ, ἵνα μηδεὶς ἡ σπιλος μηδεὶς ῥυτίς. Tamquam Spongia lavemus Ecclesiam ut in munda Ecclesia cuncta proponantur: ut nulla sit macula, nulla ruga. Spongas autem & Discos ex officio profert ὁ σκωφύλαξ, utpote σκωφῶν & καμυλίων, vasorum & suppellectilis cunctæ custos.

8 *Ὁ χαρτυλάριος.* Chartularium idem Romæ gessisse officium, ac Constantinopoli Chartophylax, conjicio ex Joanne Diacono in vita D. Gregorii lib. 2. cap. 55. ubi Castorium Diaconum & Chartularium dicit, qui fuit Chartophylax: & deinde altam & sublimem officii dignitatem arguit apud Joannem eundem lib. 1. cap. 45. vox eadem Chartularius, in sæcularium statu, *Μαυρεντίου* enim *Chartularium magnificum & Dominum* vocat, qualis est Græcorum Chartophylax sive in Palatio Regio, sive in Patriarchali; cum tamen Chartularius illi tantum subserviat, & laborem cum eo dividat: ut testatur Balsamon Medit. nuper memorato: *πόσους ἔχει ὁ χαρτοφύλαξ χαρτυλαρίους κόπυ συμμεμεσῆς ἐκ εἰς λαγὺν καιρός.* Quos habeat Scriniarum præfectus Chartularios laboris consortes, non est tempus dicere. Quia vero in Ecclesia Græca sunt ex illo Deputatorum numero, qui ignem in altari provident, & τὸ ζῖον *Calidam* in liturgia præparant; hic propterea *φίρει ὀρκιῶλον*, a Latino *Urceolo*, vel melius Græce *δερμάριον*, *καὶ ἐπιχία* τὸ τῇ ἁγίᾳ *βαπτίσμῃ*.

9 *Εὐχέριον.* Germanus in Mystagogia: *ἀπομαζῶν τὰς χεῖρας λέντιον* dicit esse *εὐχέριον*. *Μαππὺλῶν* *πίμινον* tergendis manibus aptam, *καὶ ἀντίτυπον* εἰς τὴν ἀπομαζάντων τὰς χεῖρας, *καὶ τὸ ἄδυον* ὅμι ἐκφανὸν *σαντος* *τύπον* refert (Pilati) *manus abstergentis, & dicentis* *que: Innocens ego sum*.

10 *Τὸ κατὰ σάρκα.* Indusium primum sive Interula ad carnem induta, *κατὰ σάρκα* est, & metaphorice *prima mappa*, altaris *τοβάλεα*. Meursium propterea corriges in voce *ἐνδυτή*: *ἐνδυτήσιον* primo sanctæ mensæ substerni afferentem, ante *κατὰ σάρκα*: hoc enim præ cunctis Antimensis interius esse dignoscitur. Et si velis cunctam indumentorum Græci altaris suppellectilem ordine contemplari, verba mentemque Thessalonicensis Antistitis, consules in Liturgica expositione superius fol. 181. & 182.

11 *Ενδυτὰς.* Typicum Sabæ τῷ ἐνδυτῷ in facmineo legit sicut & alia vetustiora edita: utrobique tamen *βαπτισθόρον*, Mantile sive mappam altaris majorem sonat.

21 *Μιστὰ πηνίων.* Ita ignotus est, hoc in loco, vocis hujus sensus, ut in eo proferendo etiam ipsi Græci, vel alii doctiores viri, facile hallucinati sint. Error quorundam qui *fusum vel pannum* interpretati sunt, ex se patet: quid enim cum fuso, sacris commune? aut quid sibi altaris obsignatio cum pannis mystice portenderet? & quamvis non minus Græci quam Itali quibusdam in locis pannos quosdam longiores, & in suprema parte crispatos, e candelabris suspensos, ornatus gratia in Ecclesia gestent, de quibus posset non nihil intelligi, quod infra subditur *αὐτὰ τὰ πηνία πηγνύσκει εἰς τὰ μαυράκια, signatur in candelabris πηνία*: quia tamen nova esset & inusitata benedictio hic insinuata si pannis a Pontifice perficiatur *σφραγίζῃ κατὰ πηνίων* signat altare cum Penitis, nulla penitus ratione memoranda est. Vero rectoque multo similis, omni litterarum genere excultus Leo Allatius, relictis Svidæ & Stephano significationibus aliis, asserit *πηνία* hic indicare *duos cereos*, quorum unum *διήκειον* aliud *τεμνέριον* a Græcis nuncupatur, quibus inter sacros ritus Pontifex sæpius utitur, illisque accensis frequentius populo benedicit, *σφραγίζῃ*: sacramque ideo mensam jam lotam & abstersam Patriarcha obsignat, *κατὰ πηνίων* cum cereis Pontificalibus, & recte inferius *πηνία* hæc, *πηγνύσκει εἰς τὰ μαυράκια* intelliguntur. Biceps autem & triceps cerei *πηνία*, quasi *Pinnata* vocantur, quasi *Pinnarum* more gerant ramos acutos: vel cum *πηνίων* antiquis *ἀδρακτον* *fusum* sonet, eorum singuli quique rami speciem quamdam fusi exhibeant. Figuram eorum habes fol. 100. Ceterum

illis obliquo Pontifex: cujus mentem & institutio-
nem 185. reperies.

13 Διανίμα τὸς πόγγυς.) Velut ἄγιον ἔλαιον sive
ἔλαιον, de quo supra fol. 27. Spongiarum mensam sa-
crarum abstergentes in benedictionem populo divi-
dit Patriarcha, ut quæ ex attractu ad altare, fan-
ctitatem virtutemque divinam contraxisse credan-
tur.

14 Κατέρχεται εἰς τὴν πόρτην.) Ut inibi nulla mora
interposita, κατὰ τὸν ῥυθμὸν *Lotionis prædictæ*, officium ag-
grediatur.

15 Διὰ τὴν δεξιὰν ἐμβόλῃ.) Pluribus dictionis hujus
sensibus reliquis nihil aliud sonare putanda est,
præter porticum sive rectum ambulacrum, quo ma-
gna Ecclesia, nulli adhærens ædificio ambitur, &
ad tutandos ab imbre, luto, & aliis injuriis illuc se
recipientes, commodum ambulaturis spatium præ-

bet, atque ad muros exterioris Ecclesiæ, tessellato
opere variisque coloribus sacræ totius historię de-
votum simul & jucundum exhibet spectaculum. Il-
lo, ceu via commodiori, plebe nimirum totum hoc
die templum opplente & se supra modum compri-
mente, ab altari jam abluto, & parte templi supe-
riore, ad inferiorem Narthecem videlicet, quo
Lavipedii ritus instat peragendus, digreditur Pa-
triarcha. Hujusce δεξιὰν ἐμβόλῃ, mentionem facit
Synodus septima: aliorum Codicum in Originibus
C P. ἐσκέπασαν ἐπάνω τῆς αὐλῆς ἀμφοτέρων τῶν μερῶν
τῆς ἐμβόλης. *Christorum sive ambulacrorum ex utraque
parte erectorum fornices operuerunt.* Erant præter-
ea variis per urbem locis & foris extructi Emboli,
de quibus Nicetas & Cedrenus occasione data me-
minerunt.

Π Ε Ρ Ι

Τ Η Σ Α Γ Ι Α Σ

ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΗΣ ΤΑ ΑΜΦΙΑ
διεφάρησαν.

D E

S A C R A M E N S A

CUJUS PALLÆ COM-
putruerunt.

Περὶ δὲ τῆς ἀγίας τραπέζης, ἥς τὰ ἄμφια διε-
φάρησαν παλαιωθέντα, Απέρχεται ὁ Αρχιερεὺς,
καὶ ἐσθύεται πᾶσαν τὴν σολὴν αὐτῆς, συνώνων αὐτῆς
καὶ τῶν κλήρων πρεσβυτέρων, καὶ διακόνων. Καὶ πρῶ-
τον θυμῶν σαυροειδῶς. Ἐπὶ περὶ σπυρίων συνερ-
γούτων αὐτῆς καὶ τῶν ὑπηρετῶν τὰ ἐπιχειρήματα τῇ ἀ-
γίᾳ ἑαπείκει, εἴτε παλαιὰ ἄμφια, εἴτε κοινὰ, καὶ
βάλλωσι πάντα ἐν ἀγνέοις καινοῖς. Καὶ λοιπὸν γί-
νεται, ἡ ἐκπλυσίς καὶ ἡ ἀμφιάσις, καὶ τὸν τύπον τὸν
γινόμενον καὶ τὴν μεγάλῃν πέμπτην ἐν τῇ μεγάλῃ
ἐκκλησίᾳ παρὰ τῷ Πατριάρχῃ, ἡ τις καὶ ἀνωτέρω
ἐγγραφὴ, λεγομένη καὶ τῶν δώδεκα καὶ τῶν ψαλμῶν
ὡς ἐκεῖ διέλιπται. Γίνεται δὲ λειτουργία κατ'
αὐτὴν τὴν ἡμέραν παρὰ τῷ Αρχιερεὺς.

Circa sacram mensam cujus palla præ-
vetustate computruerunt ita agendum
est. Advenit Pontifex, & omnem sacram
induitur ornatum, assistentibus illi e Cle-
ro, Presbyteris & Diaconis: Et primo in
modum crucis, thus adolet. Deinde co-
cervat in unum coadjuvantibus eum mini-
stris, cuncta in sacra mensa reposita, sive
Pallas, sive etiam pulverem: Et in va-
sa nova, illa conjiciunt. Et de reliquo,
ablutio, & vestium, seu pallarum impo-
sitis, celebratur, juxta ritum in magna
Ecclesia, a Patriarcha, magna Feria
quinta observandum: qui & superius scri-
ptus est. Dicitur etiam Orationibus & Psal-
mis quæ ibi annotantur, a Pontifice vero
eodem die Missa ibidem celebratur.

Α Κ Ο Λ Ο Υ Θ Ι Α

Β Τ Ο Τ Α Γ Ι Ο Τ
μύρου.

S A N C T I

U N G U E N T I
Officium.

1 2 Τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ. 2 Ἀντὶ τῶν χειρῶν,
3 λέγομεν. 3 Τοῦ δείπνου σου τῷ μυστικῷ,
Ερχομένων τῶν ἀγίων μυστηρίων ἀπὸ τῆς προθέσεως
ἐμὴ τὴν μέσῃν τράπεζαν. 4 Βασιλεὺς τῶν Πρωτο-
5 6 ερίων, 5 τὸ μύρον μὲν τῷ ἀλαβάστῳ 6 κεκαλυμ-
μένον μετὰ τῷ δισκοκαλύμματι ἐμφορῶν τῶν ἀγί-
ων μυστηρίων. Καὶ ὁ φερόμενος ὑπὸ τῷ Διακόνῳ
ἐνθὺν καὶ κείδων. Βασιλεὺς τῶν 7 ῥιπίδια ζύγας ζ.
8 προσηγμένῳ καὶ δομῆσι καὶ τῶν Διακόνων μετὰ λαμ-
πάδων. Καὶ ὅτε ἔλθωσιν ἐμφορῶν τῶν ἀγίων θυ-
ρῶν, τὰ μὲν δύο ῥιπίδια, εἰσέρχεται καὶ τὰ σήνηδες. Τὰ 3.

Sancta & magna Feria quinta. Hy-
mni Cherubici vice dicimus: Cœux
tuar mysticæ. Cum videlicet a Propo-
sitionis mensa ad medium altare mysteria
sacra deportantur. Defert autem Archi-
presbyter, (sacra mysteria præcedens)
Unguentum in Alabaastro, calicis velo te-
ctum: Subsequentibus retro hinc & inde
Diaconis, Flabellorum paria septem defe-
rentibus, præcedentibus autem Domestico,
& Diaconis aliis, cum cereis accen-
sis; & ad sacras fores cunctis adventan-
tibus: Duo quidem Flabella præ more re-
Rrr iij

cepta, intus sacrum Tribunal penetrant: Alia vero, a sacris foribus usque ad Altare, stant hinc & inde combinata. Archipresbyter autem Unguentum deferens, Patriarcham praestolatur, ad sacras fores. Et accurrens Patriarcha, recipit ab eo Alabastrum, & in sacra mensa sinistre latere, infra secundum calicem daponit: Atque ita de reliquo sancta ingrediuntur suo ordine. Mox Diaconus in Ambone stans, exclamat. Orationem nostram compleamus. Postquam vero Patriarcha dixerit: Et concede nobis uno ore. Et erunt misericordiae magni Dei. Diaconus quidem in Ambone stat tacitus. Patriarcha vero consensu sacra mensa ereptidine, sanctum Unguentum detegit; & ter illud signat; subjiciens secreto Orationem hujusmodi.

Domine misericordiarum, & Pater luminum, a quo munus omne bonum & donum omne perfectum provenit, praebe etiam nobis indignis gratiam, in ministerium magni hujus & vivifici mysterii, quam Moyse fidei tuo famulo, & Samueli servo tuo, & sanctis tuis Apostolis elargitus es, & in Unguentum hoc sanctissimum Spiritum tuum emitte. Fac illud regale Unguentum, spirituale Unguentum, vitae praesidium, animarum & corporum sanctificativum, oleum exultationis, quod in lege quidem praecessit, effulsit autem in novo Testamento: quo Reges, Pontifices, Prophetas, & omnes ab eis deinceps & subsequentibus Episcopis & Presbyteris per iteratam nativitatis lavacrum, utque hodie regeneratos unxerunt. Ita, Domine Deus omnipotens, fac illud adventu Sancti & adorandi tui Spiritus esse incorruptionis indumentum, signaculum perfectivum, lavaçso tuo insignitis divinitatem tuam, & unigeniti Filii tui, & Sancti Spiritus appellationem imprimens, ut per sanctam hanc oblationem germani, familiares, cives, servi, & ancillae, anima corporeque sanctificati, ab omni nequitia alieni, omni peccato exempti, illibatae gloriae tuae, seu vestimenti amictu coram te a sanctis Angelis & Archangelis, & ab omni caelesti virtute agnoscantur, malignis autem & impuris demonibus formidandi appareant: ut sint acquisitus & peculiaris populus, Regale Sacerdotium, gens sancta, & illibato hoc mysterio signati, Christum in cordibus suis, in habitaculum tuum, Dei & Patris, in Spiritu Sancto serant. Quia sanctus es, Deus noster, & in Sanctis requiescis: & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio, & Sancto Spiritui: nunc & semper, & in saecula saeculorum. Amen.

Deinde Pontifex ait, Pax omnibus.

Diaconus.

Capita vestra Domino inclinate.

Subiungit Orationem Patriarcha.

Tibi omnium Deo & regi, cordis cervicem gratias agentes inclinavimus, eo quod nos dignos divinum istorum mysteriorum fieri ministros voluisti: misericordiam tuam idcirco praedicamus: quam abunde super nos effudisti, & ut sanctificationem

ἄλλα ζῶντα ἵσταται ἕως τῆς ἀγίας τραπέζης ἀπὸ τῶν ἁγίων θυρῶν 9 ἐνθεν καθεῖσθαι. Ο δὲ Πρωτοεργὸς κρατῶν τὸ μύρον ἐκδίδεται τὸν Πατριάρχῳ. Πρὸ τῶν ἁγίων θυρῶν, μετὰ 7 μύρων. Καὶ ἐρχόμενος ὁ Πατριάρχης λαμβάνει 8 αὐτὸ τὸ ἀλάβαστρον, καὶ τίθῃσιν εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος τῆς ἀγίας τραπέζης, 10 κατωθεν 11 τὸ δάκτυλον ποτηρίου. Καὶ ὕψος εἰσέρχονται 12 καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ἅγια. Ἐξ ὕψος ὁ ἐν τῇ ἀμβωνί Διάκονος λέγει. 13 Πληρώσωμεν τὴν δέξιν ἡμῶν τῇ Κυρίῳ. Μετὰ δὲ τὸ εἶπαι τὴν Ἀρχιερεῖα. Καὶ δὸς ἡμῖν ἐν ἐνὶ σῶματι. 14 Καὶ ἵσαι τὰ ἐλὲν τῷ μεγάλῳ Θεῷ. 15 Ο μὲν ἐν τῇ ἀμβωνί Διάκονος, ἵσταται σιγῶν, Ο δὲ Πατριάρχης, ἀνέρχεται ἐν τῇ πρὸς ἀγίας θάψιν ζῆς κρηπίδι, 16 καὶ ἀποσκηπάζει τὸ ἅγιον μύρον. 17 καὶ σφραγίζει αὐτὸ γ' ἐπιλέγων μουσικῶς τὴν ἐκκλησίαν ταύτην.

Κύριε τῷ ἐλπίους, καὶ πατὴρ τῶν φώτων, παρ' ἑκαστὰ δόσις ἀγαθὴ, καὶ πᾶν δῶρημα τίλειον δίδεται: παράχου ἡμῖν τοῖς ἀναξίοις χάριν εἰς τὴν διακονίαν 7 μεγάλῃ τῆς καὶ ζωοποιῶν μουσικῆς, ὡς ἱδούκας Μαῦσαι τῇ πρὸς σὺν θεράποντι, καὶ τῇ δούλῳ σου Σαμὴλ, καὶ τοῖς ἁγίοις σου Ἀποστόλοις, καὶ κατὰ τιμὴν τὸ πανάγιον σου Πνεῦμα ἐπὶ τῷ τῷ μύρον. ποίησον αὐτὸ χρίσμα βασιλικόν, χρίσμα πνευματικόν, ζωῆς φυλακτικόν, ἀγιαστικόν ψυχῶν καὶ σωμάτων, ἔλαιον ἀγαλλιάσεως, τὸ προσδύσαν μὲν ἐν πέμψῃ, ἐκλάμψαν δὲ ἐν καρτῇ 18 καὶ τῇ δόξῃ. Ὁ δὲ 18 ὁ ἐχρῆσται ἱερεὺς τε καὶ Ἀρχιερεὺς, 19 Προφῆτας, καὶ πάντας τοὺς διὰ λυτρῆς παλιγγενεσίας ἐν αὐτῷ καὶ τῷ καθεστῆς Ἐπισκόπου καὶ πρεσβυτέρων ἀναγκασθέντας ἕως τῆς σήμερας. Ναὶ διαποτα Θεὸς παντοκράτωρ, ἀναδύσαν αὐτὸ τῇ ἐπιφοιτήσῃ 7 ἀγίῳ καὶ προσκυνοῦντι σου Πνεύματος ἱνδύμα ἀφθαρσίας, καὶ σφραγίδος 20 πλειοποιοῦν, ἐν τῇ πρὸς τὰς 21 θείων σου λουτρῶν δεχομένους 7 21 θείων σου ἐνομομασίαι, καὶ τῷ μοναχῶν σου Υἱῷ, καὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι, εἰς τὰ εἶναι αὐτοὺς ἐνώπιον σου 22 γυνώσκεις οἰκείας, καὶ παλίντες, δούλους σου καὶ παιδίσκας, ἁγιασμένους ψυχῇ καὶ σώματι, ἀπελλογμένους πάσης κακίας, καὶ πάσης ἀμαρτίας λευτρωμένους, τῇ περιβολῇ 7 ἐνδύματος τῆς ἀχράντης σου δόξης ἐπιγινώσκειν διὰ τῆς ἀγίας ταύτης σημειώσεως ὑπὸ τῶν ἁγίων Ἀγγέλων καὶ Ἀρχαγγέλων, καὶ ὑπὸ πάσης ἐπαρρησίας δυνάμεως, καὶ φοβερῆς πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς πονηροῖς καὶ ἀκαθάρτοις δαίμοσιν, ἵνα ὡς ἰλαρὸς περιώσιος, βασιλεὺς ἐνράττωμα, ἱδὸς ἀγίας, ἐσφραγισμένους διὰ τῆς ἀχράντης σου μουσικῆς τῆς, καὶ τὸν Χριστόν σου ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, εἰς κατοικητήριον σὺ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι. Οτι ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ ἐν ἀγίοις ἐπαναπαύῃ, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, ἐν τῷ Ἀγίῳ Πνεύματι νυν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν.

Εἶτα ὁ Ἀρχιερεὺς. Εἰρήνη πᾶσι.

Ὁ Διάκονος.

Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνει.

Επὶ δίδεται ὁ Πατριάρχης.

Τοὶ τῷ Θεῷ τῷ ὅλῳ καὶ βασιλεὶ τῶν αὐχένων τῆς καρδίας ἐνχαριστοῦντες ἐκλίναντες, ἀνθ' ὧν ἀξίως δυνάμεν ἡμᾶς Διακόνους γενέσθαι τῶν θείων σου τέτων κατηξίωσας μουσικῶν, καὶ τῷ ἔλεον κηρύττωμεν δι' ἑσὺ ἡμᾶς πλεονεξίας ἐξέχοντας, δίδεσθαι τῷ ἁγιασμόν παρὰ σοῦ, ὡς μὴ

ρον ἐπὶ κεφαλῇς ἱκετεύμεν. Διότι μύρον ἐκπαυθέν ὁ-
τομα τῆς μονογενεῖς σε Τίῳ Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, ἐν ᾧ
σύμπας ὁ κόσμος ἐκδηλᾷται ὅσος ἀρετὸς, καὶ ὅσος ἀο-
ρατός. Σὺ ὃν προσκυνοῦσιν ὑπάρχεις καὶ δεδοξασμένος,
καὶ σοὶ ᾧ δόξα καὶ προσκυνοῦσιν ἀναπέμπομεν, τῷ Πα-
τρὶ, καὶ τῷ Τίῳ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. καὶ καὶ σοὶ, καὶ
ἐκ τῆς αἰῶνος τῷ αἰῶνι.

Εἶτα, 23 σφραγίσας, καλοῦται αὐτό. Καὶ τότε
προσφραγίσας ὁ ἐν τῷ ἀμβωνί Διάκονος, λέγει. Πάντων
τῶν ἁγίων μεμνησώμεθα. Τα δὲ ῥιπίδια ἵσταται μέ-
24 χει τῷ Πληρωθέντι. 24 Οἱ δὲ μέλλουσιν ἐξέρχεται
τὰ ἅγια, ἵσταται τῷ προσφραγίσαντι ἱεροδύν τῷ ἁγίῳ
Δυρῶν, λαμβάνει ὁ Πτελεάρχης τὸ μύρον, εἰπάγει,
25 Ἐ δίδωσιν αὐτὸ τῷ προσφραγίσαντι, Καὶ ἔκτοτε 25 ἀ-
νακινῶσι καὶ τὰ ῥιπίδια, Καὶ αἰροῦνται καὶ
οἱ Διάκονοι καὶ ἀπέρχονται καθὼς ἡλθον μετὰ τῶν ῥι-
26 πιδίων. Καὶ ἐμβάλλεται παρὰ τῷ προσφραγίσαντι τὸ ἐν τῷ
ἀλαβάστῳ μύρον, εἰς τὸ ἁγίον, ἔνθα ἐν 26 τὸ ἱερ-
όσιον.

recipiat, & operetur, sicut Unguentum
capiti supereffusum, precamur: quia
Unguentum effusum est nomen unigeni-
to Filio tuo Christo Deo nostro, in quo
mundus omnis visibilis & invisibilis bo-
no repletur odore. Tu enim adorandus
ubique es & glorificatus, & tibi gloriam
& cultum referimus: Patri, & Filio, &
sancto Spiritui: nunc & semper, & in
saecula saeculorum.

Illud denique cruce signatum operi: Et
conversus, qui in Ambone stat Diaconus,
ait. Omnium sanctorum memoriam reco-
lentes. Stans autem Flabella donec dicatur:
Repletur. Cum vero sancta proferri de-
beant, stante coram sacris foribus Archipre-
bytero, assumit Patriarcha Unguentum,
delatumque Archipresbytero tradit. Et tunc
movenitur Flabella. Et in altum tolluntur.
Proceduntque Diaconi eo quo venerunt cum
Flabellis ordine. Atque ita consentium Ala-
bastro Unguentum, in vas ubi Nardus as-
servatur, ab Archipresbytero reponitur.

VARIÆLECTIONES.

a **A** Κορυθα τῷ ἁγίῳ μύρῳ.) Diversum est omnino in editis, & in M. S. hoc officium, atque ideo
majoris lucis afferendae gratia, separatim exemplar unumquodque proferendum est. Barbe-
rianum hoc pacto legit.

Εὐχὴ ἡγοῦμαι ποιήσεις μύρον γινόμενον τῇ ἁγίᾳ
πέμπτῃ τῆς μεγάλης ἑβδομάδος ὑπὸ
μὲν Επισκόπου.

Γινόμενης ἀκολουθίας πάσης τῆς ἱερᾶς λειτουργίας, καὶ
εἰσερχομένων τῶν ἁγίων δώρων ἐν τῇ θείᾳ τραπέζῃ,
ἀγνίσαι σὺ αὐτοῖς ἱεροδύν ὑπὸ προσφραγίσαντι καὶ τὸ μύ-
ρον, καὶ ἀποτίθεται καὶ αὐτὸ, ἐν τῇ θείᾳ τραπέζῃ πλη-
σίου τῷ πρώτῳ δίσκῳ ἐξ ὠνύμων, καὶ ποιεῖ πάσαν
τίλιν ἀγίαν ἀναφορὰν ὁ Αρχιερεὺς, ὡς καὶ ἐκφωῶσαι. καὶ
ἔσαι τὰ ἐλθὲν τῷ μεγάλῳ Θεῷ καὶ Πατρὶ. Μετὰ δὲ
τὸ, ἀμὲν, ὅτε πᾶν πυλῶν ἡ ἀνοιχθὴς γίνεται, ὅτε ὁ
Διάκονος ἀρχεται ὁ ἀνελθὼν ἐν τῷ ἀμβωνί ποιῆσαι ἡ
μίσθον ὡχλῶν. ἀλλὰ σιωπῆς ὕψος ἀνίσταται ὁ Αρχι-
ερεὺς, καὶ τὸ ἀρχιδιάκονοι. ἐν τῇ θείᾳ ἱερατείᾳ λέγον-
τος, Πρόσχωμεν. ἀπέρχεται εἰς τὴν κρηπίδα τῷ θείῳ
δυοστασμένῳ, καὶ σφραγίζει τὸ μύρον τρίς, καὶ πάλιν κα-
πέρχεται, κληόμενος ἀρχεται τὸ δὲ καὶ ὕψος.

Κύετ τὸ ἐλθὲν. Ut supra.

Εἶτα ἀνίσταται. ἐκφωῶ. ὅτι ἄγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡ-
μῶν. Ut supra.

Καὶ μετὰ τὸ, ἀμὲν, λέγει. Εἰρήμην πᾶσι.

Καὶ ὁ Αρχιδιάκονος λέγοντας. πρὸς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ
Κυρίῳ κλίνει. ἐπὶ δέχεται ὁ Ιερὺς, καὶ λέγει.

Σοὶ τῷ Θεῷ πᾶν ὅλον. Ut supra.

Καὶ μετὰ τὸ, ἀμὲν, γίνεται πᾶν πυλῶν ἡ ἀ-
νοιχθὴς. καὶ ὁ Διάκονος τῆς μίσθης ἀρχόμενος κλίνε-
ται πάλιν ὁ Ιερὺς, καὶ ὑπάγει προσαναπληρῶν
τὸ ἱπόμειν τῆς θείας προσκομιδῆς.

Oratio, id est Unguenti confectio sancta fe-
ria quinta majoris hebdomadae a solo E-
piscopo obsequenda.

Tota sacra missa ordine suo celebrata,
& sanctis donis ad sacram mensam
deportatis, cum eis quoque p'vite Unguen-
tum a Sacerdote affertur: a quo in sacra
mensa juxta primum discum (alibi cali-
cem) a sinistris deponitur: tum sanctam
oblationem Pontifex absolvit, quoadusque
exclamat. Et erunt misericordiae magni
Dei, & Patris nostri (fol. 63. 64.) Responso
vero, Amen, neque portae aperiantur,
neque Diaconus in Ambone stans mediam
orationem adortur (fol. 64.) Sed silen-
tio facto, exurgit Pontifex: & Archi-
diacono in sancto sacratio dicente, At-
tendamus. Altaris crepidinem conscendit,
terque Unguentum signat, vultumque di-
gressus, & inclinatus, orationem orditur
hoc pacto.

Domine misericordiae &c.

Mox erectus exclamat. Quia tu sanctus
es Deus noster &c.

Dissoque, Amen, ait: Pax omnibus.

Et Archidiacono dicente. Capita vestra
Domino inclinate. Adjungit orationem Sa-
cerdos: & dicit.

Tibi omnia Deo &c.

Responso, Amen, fit portarum sacratum
referatio: Diacono vero mediam orationem
incipiente, inclinatur rursus Sacerdos, &
residua sacra oblationis prosequitur.

Cryptoferratenſe M. S. Beſſarionis ſic habet.

Oratio in confeſſione Unguenti magna feria quinta componendi.

I Nducis ad ſacram menſam ſanctis donis, Unguenti quoque alabaſtrum ab Archipreſbytero offertur, & juxta diſcum in parte ſiniſtra collocatur. Et poſt exclamationem. Et erunt miſericordiæ; nondum facta portarum reſeratione, ſed & Diacono, qui ſtat in Ambone ſilentium tenente, Archidiacono vero in ſacrario dicente. Attendamus. Crepidinem altaris Pontifex conſcendit: mox Unguento ſer conſignato diſcedit, & inclinatus incipit.

Domine miſericordiæ, & Pater, &c. Tibi omnium Domino, &c.

Tum vero ſignum dat Diacono in Ambone ſtanti dicendi: & portis reſeratis adimplet Pontifex ſanctæ oblationis reſiduum.

Εὐχὴ ἐπὶ ποιῆσει μύρου γινομένου τῇ μεγάλῃ Πέμπτῃ.

ΕΙσαγομένων τῶν ἁγίων δώρων ἐν τῇ θείᾳ τραπέζῃ εἰσάγεται ὑπὸ τοῦ πρωτοπρεσβυτέρου τὸ ἀλάβαστρον τῷ μύρῳ, καὶ τίθεται πλησίον τοῦ δίσκου ἐν τῷ ἐκωνύμῳ μέρει· καὶ μὴ τὸ ἐκφωνῆσαι τὸ, καὶ εἶσαι τὰ ἐλεῖν. μὴ γινομένης τῆς αὐτῆς τῶν πυλῶν ἀνοίξεως, ἀλλὰ ἐν τῷ ἁμβωνί διακόνου σιγῶντος, τῷ ἀρχidiaconu ἐν τῷ ἱερατικῷ λόγοντος, Πρόχαιμν. ἀπέρχεται ὁ Αρχιεπίσκοπος εἰς τὴν κρηπίδα, καὶ σφραγίζας τρίτον τὸ μύρον, κατέρχεται: ἔκλινόμενος ἀρχεται.

Κύριε ἑλέως καὶ πατήρ. Ut ſupra.

Σοὶ τῷ Θεῷ πῶν ὅλων. Ut ſupra.

Καὶ τότε δίδωσι καιρὸν τῷ ἐν τῷ ἁμβωνί εἰπεῖν· καὶ γίνεται τῶν πυλῶν ἀνοίξις, καὶ προσαναπληροῖ ὁ Ἀρχιερεὺς τὰ ἐπόμυρα τῆς θείας προσκομιδῆς.

M. S. ipſum quo Patriarcha modernus utitur, cujus fragmentum a Georgio Coreſio Chienſi accepi, ita legit.

I N magna feria quinta miſſa, cum ſanctorum donorum peragendus eſt ingreſſus, ſacri Unguenti vas Preſbyterorum primus accipit, & Dominicum ſanguinem præcedit, & circumquaque procedunt Diaconi cum Flabellis: capita Flabellorum hujusmodi tali pacto ad invicem compoſita tenentes ut teſti formam adimpleant: atque ita in Tribunal inducitur, & cum ſacris donis in ſacra menſa, a Patriarcha deponitur. Cum itaque Diaconus dixerit. Attendamus: & exclamaverit Patriarcha: Sancta ſanctis, Moſchus, Baſſami oleum, & Ambar aqua roſacea proba in quodam vaſe ad hoc diſpoſita bene diluta Patriarchæ traduntur; illaque accepta infundit in vas, movetque & conſueſto Cochleari commiſcet ad invicem. Deinde duas orationes recitat: & poſt orationes exclamat. Tu enim adorandus es, & tibi gloriam referimus. Et diſſo, Amen, ſanctum Unguentum ſignat, ſublatoque vaſe diſcedit, & ſanctum Unguentum in eo contentum, in alia diſpoſita vaſa infundit, atque ita perficiuntur & conſecrantur cuncta præter ipſum Nardi vas.

Τῇ μεγάλῃ πέμπτῃ εἰς τὴν λειτουργίαν ὁποῦται μέλλει γενέσθαι ἡ εἰσοδος τοῦ θείου δώρων, λαμβάνει τὸ θείου μύρου κρατῆρα ὁ πρῶτος τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἀπόκειται καὶ τὸ διαποτικὸν αἵματος, καὶ κύκλωθεν τούτου οἱ διάκονοι μετὰ ῥιπιδίων, ἔχοντες τὰς κεφαλὰς τῶν ῥιπιδίων ἡρμοσμένας πρὸς ἀλλήλους, ὡς εἶδος εἰς τὴν ἀποπληρωμὴν. καὶ ὥτως εἰσάγεται ἐν τῷ βήματι, καὶ κατατίθεται ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου ἐπὶ τῇ θείᾳ τράπεζῃ μετὰ τῶν θείων δώρων. ὅταν οὖν εἴπῃ ὁ διάκονος, πρόχαιμν, ἔκφωνῇ ὁ Πατριάρχης τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις. ἐπιδίδοται τῷ Πατριάρχῃ ὁ μόχος, τὸ βαλσαμέλαιον, τὸ ἄμπαρ, ἄλλοιωμένα καλῶς μετὰ ῥοδοσάγματος καλῶς, αὐτὰς ἐπ' ἀγγεῖα τινὸς πρὸς τὴν τεταγμένην, ἔλαβων ἐκχείει αὐτὰ εἰς τὸ κρατῆρα, καὶ ἀνακινεῖ πεῦπα, καὶ παράσσει μετὰ τῆς συνήθους λαβίδος. εἶτα λέγει εὐχαὶς δύο, καὶ μετὰ τὰς εὐχὰς, ἐκφωνεῖ. Σὺ δὲ, προσκυνητὸς ὑπάρχεις, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν· καὶ μετὰ τὸ, ἀμὲν, σφραγίζει τρίτον τὸ ἅγιον μύρον, εἶτα αἶρει τὸ κρατῆρα, καὶ ἀπέρχεται, καὶ ἐκχείει τὸ ἐν αὐτῷ ἅγιον μύρον εἰς τὰ ἐπιτήδεια τῆς ὑποδοχῆς ἀγγεία, καὶ ὥς τελειοῦται καὶ ἀγιάζεται πάντα πλὴν τοῦ ἀγγείου τοῦ τάρδου.

Allatianum M. S. ritum eundem deſcribit, hoc pacto.

M Agna feria quinta, cum miſſa incipienda eſt, officii ſui Clericalis Pontifex veſtimenta mutat, & conveniunt cuncti, ubi reſpoſitum eſtopus (Unguenti.) Et Pontifex dicit orationes: a vaſorum autem cuſtode ad ſanctam oblationem teſtum deſertur: & ſupra ſanctam menſam in dextra parte deponitur. Sacerdos vero precatur hoc pacto. Pax omnibus: Dominum precemur.

Τῇ μεγάλῃ πέμπτῃ, ὅτε μέλλει λειτουργία ἀρχεῖσθαι, ἀλλάσσει ὁ ἀρχιερεὺς τὰ τῷ κλῆρῳ, καὶ ἔρχονται ἐνθα καὶ τὸ ἔργον κεῖται· καὶ λέγει τὰς εὐχὰς. βασιάζεται δὲ παρὰ τῶν σκευοφύλακος ſκιπασμένον παρὰ ἁγίας ἀναφορὰς· τίθεται αὐτῷ ἐκ δεξιῶν τῆς ἀγίας τράπεζης. ὁ δὲ ἱερεὺς ἐπ' αὐτῇ εὐχῇ. Εἰρήνῃ πᾶσι. τῷ Κυρίῳ διηθώμεν. Εὐχὴ.

Ο τῆς ἡμετέρας φύσεως Κύριος καὶ λυτῶν, ὁ αὐ-
ρων καὶ καθαίρων τὸ κόσμον τῆς ἀμαρτίας, ὁ ὑψάνιος καὶ
λογικός ἀμὸς τοῦ Θεοῦ, Δέσποτα Χεῖρ ὁ Θεὸς ἡμῶν,
ὁ ἐν τῇ ἱερῇ ὑπερώῳ τυπικὸν πάσχα μετὰ τῷ μαθητῇ
σε τελείας, καὶ κατὰπαύσας. τὸ δὲ ἀληθὲς καὶ σωσό-
ψυχον πάσχα μυσαρωμένης ἐκυσίας, καὶ πρὸς τὴν
Θεοκτόνον ἐπιδρομὴν εἰς θυσίαν σιαυτὸν τοῦ Θεοῦ καὶ Πα-
τρὸς προσενέγκας, καὶ τῆς ἰδίας σαρκὸς καὶ κοσμορρύτου
αἵματος πρὸς τὴν μαθητῆς ἀποδόσας, καὶ τὸ το δίνοντως
μέλει τῆς σῆς ἐπελάσεως ποιεῖν ἐπιτελής, ὁ τὴν ἐν
τῇ κιβωτῇ Νῶε περιστράν ὀξυποσείλας, κάρφος ἐλαίας
φύσας ἐπὶ τῷ σώματι κατὰ λαλῶν καὶ σύμβολον σω-
τηρίας τῆς ἀπὸ τῆ κατακλυσμῶ, καὶ τὸ τῆ χάριτος μυ-
στήριον δι' ἐκείνων φρωτοτυπώσας, ὁ καὶ τῆς ἐλαίας τὸν
καρπὸν εἰς ἀποπλήρωσιν τῶν ἁγίων μυστικῶν χορηγῆ-
σας, ὁ δι' αὐτῆς ἐν τῷ ἱερῷ Πνεύματι ἁγίου πληρώ-
σας, καὶ τῆς ἐν χάριτι τελείων. αὐτὸς ἐβλόγησον καὶ τῶ
το μύρον, ἁγίασον αὐτὸ τῇ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ, καὶ
ἐπιφοιτήσει τὸ ἅγιον Πνεῦμα. ὥστε γινώσκει αὐτὸ χρί-
σμα ἀφθαρσίας, ὅπλον δικαιοσύνης, ἀνακαινισμόν
ψυχῆς καὶ σώματος, πάσης διαβολικῆς ἐνεργείας ἀποτρό-
παιον, εἰς ἀπαλλαγὴν κακῶν πάντων τοῖς χρομένοις ἐξ
αὐτῆς εἰς δόξαν σὴν, καὶ τῇ μορφοῦν σὲ Υἱοῦ, καὶ τῇ ἁ-
γίῳ Πνεύματι τοῦ καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῷ αἰῶνι.

Καὶ πάλιν λέγει. Εἰρήνῃ πάνσι. Τοῦ Κυρίου δεη-
θῶμεν.

Ο Θεὸς ὁ μέγας καὶ ὑψίστος, ὁ ὅπο πάσης τῆς κτί-
σεως προσκυνητὸς, ἡ τῆς σοφίας πηγή καὶ
τῆς ἀγαθότητος ἄβυσσος, τὸ τῆς ἀσπληγχείας
ἀπειρίοριον πέλαγος. Αὐτὸς φιλόανθρωπος Δέσποτα,
ὁ τῷ αἰώνιῳ καὶ θαυμασίῳ Θεῷ, ἐν ὑδρὶ ἐνοῶν
ἰχθυὶ κατὰ λαβείναι ἐπίβλεψον, καὶ εἰσάκουσον ἡμῶν
τῷ δούλῳ σου, σὲ ἰκετόμεν καὶ σὲ παρακαλῶμεν καὶ δεό-
μεθα, κατὰ τιμὴν τὸ ἅγιον σου Πνεῦμα καὶ ἁγίασον τὸ
μύρον τῷτο, καὶ ποίησον αὐτὸ μύρον ἀγαλλιόσεως πνεύ-
ματος ἁγίου, μύρον ἑναγερήσεως, χρίσμα ἀγασμεῖ,
ἕνδυμα βασιλικόν, θάρακα δυνάμεως, πάσης δια-
βολικῆς ἐνεργείας ἀποτροπῶν, σφραγίδα ἀνεπιβέβλη-
τον, ἀγαλλίαμα καρδίας, ἀφροσύνην αἰώνιον. ἵνα
ἐκ τούτου χρομένοι ἐκλάμποντες ὡς οἱ φωστῆρες τοῦ ἔρ-
γῳ τῇ φαιδρότητι μὴ ἔχοντες σπῆλον ἢ ρυτίδα καταδix-
θῶσιν εἰς τὰς αἰῶνας ἀναπαύσεις, ἐδξωνται τὸ βρα-
βεῖον τῆς ἀνα κλήσεως. χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλαν-
θρωπία τῷ μορφοῦν σὲ Υἱοῦ, μεθ' οὗ εὐλογητὸς εἶ,
σὺ τῇ παναγίᾳ. Καὶ μετὰ τὸ, ἀμὲν, ἑξαστάζεται πα-
ρὰ τὸ σκιδροφύλακος, ἐτίθεται ἐν τῇ ἀγίᾳ τραπέζῃ· εἴ-
τα ἄρχεται ἡ λειτουργία· μέλει ὅτε εἰπὴν πρὸς ψάλλας
τὸ ἀπολυτίκιον καὶ τὸ κοντάκιον. καὶ μετὰ τῷτο εἰς τῷ ἁρ-
χόντων ἄρχεται τῆς εὐφημίας (ἐσεφωώθης ἔργον, ἡδὴ
ἐτελειώθης.) καὶ μετὰ τῷ ἁφνημίαν, κειμένη τῷ μύ-
ρῳ ἐν τῇ ἀγίᾳ τραπέζῃ· λέγει ὁ Διάκονος. τῷ Κυρίου
δεηθῶμεν. καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς. ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν.
Καὶ φάλλεται, ὁ τεσσαγίος ὕμνος. ὁ Ἀπόστολος. καὶ
τὸ Εὐαγγέλιον. ὅτε δὲ μέλυσιν εἰσοδῶσιν, ἐφάλλειν
τῷ χροσμενικὸν ὕμνον. βασιάζει καὶ ὁ σκιδροφύλαξ τὸ ἁ-
γιον μύρον· καὶ εἰσοδῶσιν μετὰ τῷ ἁγίῳ δώρων.

b Τοῦ ἁγίου μύρου.) Alia edita inserunt. καὶ μεγάλη.

c Ἐν τῇ ἱερῇ ἀντιφάσει τοῦ.) Alia edita legunt. ἐν τῇ ἱερῇ ἀντιφάσει τοῦ ἁγίου καὶ ἀρχιερεως, Προφῆται, καὶ Βασιλεῖς· δι-
ὅ καὶ αὐτοὶ εἰσάκουσαι τοὺς ἁγίους σου Ἀποστόλους, καὶ πάντας τοὺς διὰ λόγου θεοῦ.

d Τῶν αἰώνων, ἀμὲν.) Alia edita. ὁ λαός, ἀμὲν.

Euchol.

Oratio.

Humanæ nostræ naturæ redemptor &
Domine, qui tollis & purgas mundi pecca-
ta, Agnus Dei cælestis & rationalis Do-
minator Christe Deus noster, qui typico
Paschate in sacro cœnaculo cum discipulis
celebrato & extincto, vero autem &
animabus salutari Pascha sacro ritu insti-
tuto, ex impetu quo Deus immolandus
erat, in hostiam Deo & Patri te ipsum
obtulisti, propriaque carne prælibata, &
mundum liberaturo sanguine discipulis
propinato, ad adventum usque tuum Sa-
cramentum hoc celebrari præcepisti, qui
columbam olivæ raturum in reconcilia-
tionem & salutis Symbolum in ore seren-
tem in arca emisisti, ut per illam gratiæ
mysterium præsignificares, qui olivæ fru-
ctum in sanctorum mysteriorum consum-
mationem suppeditasti, qui per illum Spi-
ritu sancto antiquos in lege repletti, &
eos qui sub gratia sunt, perficis: ipse
Unguentum istud benedic, & virtute,
& operatione, & adventu sancti Spiritus
sanctifica: ut omnibus ex eo unguendis in-
corruptionis unctio, justitiæ armatura,
spiritus & animæ renovatio, omnis dia-
bolici conatus expiatio, & malorum li-
beratio fiat, in laudem tuam, & unigeni-
ti Filii tui, & sancti Spiritus: nunc &
semper, & in sæcula sæculorum. Et rur-
sum dicit. Pax omnibus.

Dominum precemur.

Deus magnus & excelsus, qui ab omni
creatura adoraris, sapientiæ fons, &
bonitatis abyssus, immensum elementis
pelagus: ipse benigne Domine sæculo-
rum & mirabilium Deus, quem nullus
contemplans potest comprehendere: re-
spice & exaudi nos servos tuos, te roga-
mus, supplicamus, & precamur: Sanctum
Spiritu tuum mitte, & Unguentum hoc
sanctifica: fac illud Unguentum exulta-
tionis Spiritus sancti, regenerationis Un-
guentum, sanctitatis unctio, regium
indumentum fortitudinis thoracem, omnis
diabolici insultus propulsiorem, signacu-
lum insidiis liberum, cordis alacritatem,
lætitiam sempiternam: ut ex eo candi sicut
luminaria cæli splendore præfulgen-
tes, non habentes rugam aut maculam,
in æterna requie suscipiantur, & super-
nam accipiant vocationem. Gratia &
misericordibus, & humanitate unigeniti
Filii tui, cum quo benedictus es, cum
sanctissimo. Et responsio, Amen, a vaso-
rum custode deferitur, & in sancta mensa
deponitur: & missa incipit, quousque di-
missorium & Breviculus a cantantibus dica-
tur. Post hæc Clericorum præcipuum u-
nus acclamationem incipit (coronatum es
opus, jam perfectum es) & post acclama-
tionem, manente in sancta mensa Unguen-
to, dicit Diaconus. Dominum precemur.
Et Pontifex. Quia sanctus es Deus no-
ster. Et cantatur Ter sanctus hymnus. A-
postolus & Evangelium. Cum vero petra-
stunt Ingressum & Cherubicum hymnum
cantaturi, portat vasorum custos sanctum
Unguentum, & cum sanctis donis proce-
dit.

Sss

IN OFFICIUM SANCTI UNGUENTI.

Notæ.

1 **Τ**ῆς ἀγίας καὶ μεγάλης τιμῆς.) Sancta & magna feria quinta, qua, ut *multiplicibus mysteriis honorata* juxta auctorem de unctione Chrismatis divinæ sanctitatis abundantius in Ecclesia homines sunt participes, sanctum etiam, & præ cunctis magnum Unguentum communi utriusque Orientalis & Occidentalis partis consensu consecratur. Quem quidem usum quamvis nullo nisi dubio Fabiani testimonio fultus, Apostolicum vocet Suarez in q. 72. 3. p. D. Tho. vim nimiam facere Concilii primi Toletani Can. 20. verbis non est negandus: dum *Chrisma omni tempore Episcopo fieri concessum* hac feria quinta, solummodo consecrandum, ex illis verbis non minus, quam ex Concil. Meldensi cap. 46. colligere se posse confidit.

2 **Ἀντί Χερυβικός.**) Χερυβικὸ ὕμνος in Offertorio majori canitur, ut videre est in liturgia Chrysostomi fol. 98. unde patet inter missarum solemnias in utraque Ecclesia confici sacrum Chrisma. Sanctiores quippe & augustiores Ecclesiæ ritus, divini illius sacrificii sanctitate perficiuntur, & eam in se traducere gaudent; ut innuit Augustinus a Pamelio citatus in Liturgicis. Sanctum autem Chrisma lecto Evangelio, & Offertorii tempore ad consecrationem obtinendam delatum, videtur innuisse Dionys. li. 4 de Eccles. Hierar. videlicet cum ἀρονησάμενον τῆς τοῦ ἱεραρχικῆς ἐπὶ πᾶν τὸ ἱερὸν εὐωσμοῦ περιμαγωγῆς, καὶ τῆς ψαλμικῆς ἱερολογίας, καὶ τῆς ἱερωτάτων λογίων ἀναγιγνώσκων. *Præcedente Pontificio circa totum templum odoribus redolente processu & circuitu* (quasi diceret in εἰσόδῳ, qua & templum circumire, & thus adolere soliti sunt Græci) & *Psalmorum sacra recitatione* (quæ sub Ecclesiæ primordiis communiores erant preces) & *divinorum verborum lectione*, (dum nempe legitur Evangelium) ἔτα τὸ μύρον ἱεραρχικῶς λαβὼν, &c. tunc *Unguentum Pontifex suscipit*, &c. Et quamvis Allatianum Euchologium Chrismalem de qua loquimur Consecrationem prima facie videatur ante missam describere, advertendum nihilominus ritum quemcumque ibi dispositum ad consecrationem ipsam nullatenus pertinere, sed tantum ut ipsi præambulam, ad ampliorem sanctificationem suo tempore obtinendam præmitti, quod & ex caerimoniarum & Orationum diversitate manifestatur abunde, & ex ultimis ibidem exaratis verbis, καὶ εἰσοδεύει μετὰ τοῦ ἁγίου δώρου, conjicio deferendum Chrisma in Introitu cum sanctis donis, ut nimirum juxta cunctorum Euchologiorum ordinem confestim peracto Offertorio consecratur. De pari procedendi more, diverso licet missæ tempore Pontificale Romanum loquitur, ubi de Chrismatis consecratione.

3 **Τὸ δέπνυον τοῦ μουσικοῦ.**) Hymnus hic, in aliis liturgiis Postcommunionis locum obtinens, urgente mysterii repræsentandi celebritate, hac (die sub liturgiæ principio canitur: cujus instituti auctorem Justinum Imperatorem refert Cedrenus in ejus vita, ἐπὶ τῇ ἐντυπῶνι ψαλμοῦ τῆς μεγάλης τιμῆς, & δέπνυον τοῦ μουσικοῦ. Sub ea feria quinta magna cantu cæpit Hymnus: τὸ δέπνυον οὐτὸς τοῦ cuius verba mysterio tali die peracto congruentissima sint.

Ερχομένων τῶν ἁγίων μυστικῶν.) Ordine descripto in liturgicis fol. 99. & 113. quo fit secundum Dionysii verba, ἱεραρχικῶς ἐπὶ πᾶν τὸ ἱερὸν εὐωσμος περιμαγωγῆς, *Pontificia circa totum templum incensis refertia processio.*

4 **Βασίζοντας τὸ πρωτοπρεσβύτερος.**) Archypresbyter Unguenti sacri vasculum in Ingressu magno ante Diaconum panem sanctum deferentem, portat: tum amplioris illi honoris deferendi gratia (Protopapas enim ille inter omnes Ingressum celebrantes præminet) tum etiam quia Unguenti illius usus hodie ad Græcos Sacerdotes, annuentibus Episco-

pis, transit. Hæc, & cuncta hucusque præmissa tersius multo, profundiusque videtur explicasse Symeon Thessalonicensis: τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ τιμῇ, εἰσάγεται τὸ τοῦ μύρον ἐν κρατῇ ἐπὶ ἰδίῳ ὅπερ καλεῖται ἀλάβαστρον εἰς τυπὸν τῷ ἐν χυθῆτος τῇ κεφαλῇ τῷ Ἰησοῦ παρὰ τῆς πόρνης μύρου, ἢ τῆς ἀδελφῆς τοῦ Λαζάρου Μαρίας. καὶ διὰ καλύμματος ἱερῷ σκεπαδὲν, ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ τίθεται. τῆς προσκομιδῆς γινώσκων, καὶ τῆς θείας λειτουργίας ἑξαρχαμίας, τῆς μεγάλης εἰσόδου τελεμίας. πρῶτον μὲν δὲ ἐπὶ τῆς εὐταξίας ἀποπορεύεται. ἔτα δὲ ἀναγνώσκων λαμπροὶ τῶν θείων τῶ πνεύματος ἐκτυπωῦντες ἐκλαμπρύνονται. ἔτα δὲ πρῶτος ὁ ἱερεὺς κατέχων τὸ ἀλάβαστρον τῷ μύρῳ ταῖς χερσίν, αὐτῷ φανερῶν τῷ χάρει τῷ πνεύματος. ὅθεν τὸ τοῦ γὰρ ὁ πρῶτος τὸ τοῦ κατέχων τὸ τοῦ τελεώτερος ὢν. Sancta & magna feria quinta, inducitur Unguentum hoc in crastino sibi proprio cui nomen Alabastrum, ad instar effusi illius super caput Jesu, a matre fratre vel a sorore Lazari Maria, unguenti; & sacro velamine opertum in Sacrificia deponitur. Primo vero Offertorio peracto, & divina missa principium prætervecta, finito etiam magno Ingressu: prior quidem caerimoniarum Præfatus progreditur, deinde Lectores ferentes cereos, & divinum splendorem figurantes, tum vero Sacerdotum supremis, manibus alabastrum tenens, & Spiritus gratiam processu manifestans, sequitur; propterea siquidem primus omnium, ut ceteris perfectione præcedens, illud tenet.

5 **Τὸ μύρον μετὰ τῷ ἀλαβάστρῳ.**) Vasculum Unguenti, Alabastrum vocari testantur cuncta exemplaria superius in variis lectionibus adducta. κρατὴρ τamen illud nuncupat Allatianus codex, cui lucem affert Thessalonicensis nuper citatus, ubi & cur Alabastrum dictum sit, rationem edicit: εἰσάγεται σὺν τῷ μύρῳ ἐν κρατῇ ἐπὶ ἰδίῳ, ὅπερ καλεῖται ἀλάβαστρον, εἰς τυπὸν τῷ ἐν χυθῆτος τῇ κεφαλῇ τῷ Ἰησοῦ παρὰ τῆς πόρνης; Alabastrinam quoque fuisse ampullam Chrismatis, de qua a nefariis hominibus confecta, conqueritur Optatus Milevitanus lib. 2. contra Parmen. conjicere licet ex his ejusdem verbis. *Eucharistiam jusserunt canibus infundi: & ampullam Chrismatis per fenestram, ut eam frangerent, projecerunt*: sicut & ex Ivonis scriptis epist. 3. memorantis, *vasculum Chrismale cujus forma artificibus nostris ignota erat*: non quia terrea, aut vitrea: sed quia forsan ex vetusto alabastro, ut minus vulgari, erat composita.

6 **Κεκαλυμμένον.**) Nullatenus vana est sacrum Unguentum tegendi & aperiendi consuetudo. Ampulla enim Chrismatis, ut scribit Amalarius Fortunatus lib. 2. de Eccl. Off. cap. 21. *quodammodo corpus Domini ex Maria virgine assumptum significat, quod antequam transiret ad altare crucis aliquo tempore coopertum erat: quando ita fugit in Ægyptum regem Herodem, quasi non esset Rex regum, &c. In istis omnibus coopertus latebat, &c.* Alium notato sequenti profert rationem Symeon Thessalonicensis.

7 **Ριτίδια ζυγός ἑπτά.**) Flabella quidem sacrum Unguentum velantia. Dionysius enarrat de Eccles. Hierar. cap. 4. sed paria eorum sex tantum enumerat: ἔτα τὸ μύρον ὁ ἱεραρχικὸς λαβὼν ἐπιτίθει τῷ θείῳ δυοδιασπασίῳ περικαλυμμένον ὑπὸ δυοκαίδεκα πτέρυξιν ἱερῶν. Unguentum deinde acceptum sacro altari Pontifex imponit duodecim sacris alis obvelatum. Totidem recenset Thessalonicensis, quæ hoc pacto, Dionysium sequutus, explicat. ἑμπροσθεν δὲ καὶ ἐκ πλαγίᾳ τῷ μύρῳ, καὶ ὁπισθεν Διάκονοι εἰς, δώδεκα κατέχοντες πτέρυγας, ὡς ὁ μέγας Διονύσιος φησι, ταῦτ' ἐστὶ ριτίδια. δηλοῦσι δὲ ταῦτα τὰς θείας ἀγγελικὰς δυνάμεις, καὶ τὸ νοεῖν αὐτῶν, καὶ ἀσώματον εἶναι καὶ τὰ Σαραφίμ ἐν πτερύξιν, ἔτα Χερυβίμ τοῖς προφηταῖς ἀράσθην. καὶ αἰσθητὴν συντίθεται τῷ χάρει δαχόμην, καὶ ἡμῖς ὀφειλομένην τῷ τῷ πρᾶττιν. Ante Unguentum vero, & a lateribus ejus, & retro Diaconi sex, duodecim alas, ut magnus in-

Euché!

9 Προφύτας.) Post dictionem hanc addunt MS.
 antiqua edita, *et suorum*, quod verbum in jarie
 suis Ezechologiis Graeci moderni abstraxerunt. Me-
 minisse siquidem debent suos Imperatores sacro
 nunc Unguento quondam consecratos: nunc vero

etiam Francorum reges, non minus a Chrismate quam a religione CHRISTIANISSIMI, sacro celsique dato liquore oleagino Chrismatis vices & effectum in Clodovæi baptismo olim adepti, usque in hodiernum diem inicianur: de quo Francorum annales, & Surius in S. Remigii vita.

20. Τελευτῶν σφραγίδα. Sic Eusebius lib. 3. cap. 17. vocat Confirmationem τῶν βαπτισμένων, σφραγίδα Κυρίου, perfectam custodiam, & Domini sigillum. Vasa enim perfecta, sigillo notant artifices; & res domini custodiendæ, domini signantur annulo. Proptereaque Ambrosius lib. 3. de Sacra. cap. 3. Sequitur, inquit, spirituale signaculum, quia post fontem sequitur ut perfectio fiat: quando ad invocationem Sacerdotis, Spiritus sanctus infunditur, quod Cyprianus episcopus ad Iubajanum, signaculo Domino consummari, scripsit.

21. Τὴν δὲ ὀνομασίαν. Ut a Chrismate, Christi; juxta Damascenum li. 4. de fide cap. 10. Sic Vnde Dominus, apud Cyprianum episcopus ult. lib. 1. Christiani denique, jam ab Evangelicæ religionis incunabulis, & χριστιανὸς λέγεται, dicimur. Imo & ante Chrismatis signationem, nullum Christiani nomen nos mereri asserit Cyrilli catech. 3. τοῦ ἁγίου Χριστοῦ καταξιδόντες, καλεῖσθαι χριστιανοί. ἐπαλιδύοντες τῇ ἀναγεννήσει, καὶ τὸ ὄνομα. πρὸ γὰρ τοῦ καταξιδόναι ἡμᾶς ταύτης τῆς χάριτος, οὐκ ἔστι ἀξιῶν. ἀλλ' ὁδύοντες προβαίνετε εἰς τὸ ἵνα Χριστιανοί. Sancti Chrismatis dono accepto, merito appellantur Christiani: veram efficientes appellatio nem in ipsa regeneratione: ante enim quam hæc gratia vobis donata foret, non erat propriè digni nominis, sed pergentes eo usque progressi estis, ut efficieremini Christiani.

22. Οἰκίαι καὶ πόλεις, δούλοισι. ἰδύμα & σφραγίς supra, σημείωσις infra dicitur Confirmatio: ut σημείωσις insigne est, γνωστὸς οἰκίαι, domesticos dignoscendos reddit: ut ἰδύμα, ejusdem civitatis πολῖταις, incolas distinguit: ut σφραγίς nota, δούλοις καὶ παιδίσκας, Dominus domini subditos, manifestat. Sic servos litteratos & notis inuistis insignes, dixit Plinius lib. 18. cap. 3. & Romanos gentem togatam, a subjēctis

populis discrevit Virgilius lib. 6. Æneid. nulla gens, tribus, aut familia est, quæ a signo sibi proprio nobilitatis decus & gloriam non aucupetur: Torquati a torque hosti detracto, equites Romani ab Annulo; Franci a florum principe, Lilio; &c.

23. Σφραγίσεις καλῶνται. Detecum huc usque Unguentum consecrationem cruce suscepit: τὴν γὰρ τοῦ λαοῦ τὸ μύρον ἔδωκεν, & οὐδὲ κακομενέον ἔστιν. ἀλλ' αὐτὸ καθαῖται, & ἀμείψεται τὴν τελευτὴν ὑποδείξας. Consecrationem Unguentum jam accipit, inquit Thessalonicensis, neque tunc operum illud esse oportet: sed clare & aperte, & sine medio initiari.

24. Οἱ μὲν αὖτε ἐξέρχονται τὰ ἄγια. Communionis populo impertiendæ gratia.

25. Ἀποκινῶσι τὰ ῥιπίδια. Non lationis & locali, sed agitationis trepidationisque motu, emicare Flabella sunt intelligenda; dum modo dextris, modo sinistris alis, Unguento sacro incumbere velle videntur: cujus motionis rationem exprimit Dionysius de Eccl. Hier. cap. 4. ubi humanam Jesu naturam velut εὐώδης καίαι, tenuissimam fragrantem contemplatur; & circumstantia Seraphim τὴν ἐκτονισμὸν καλοῦνται ἐκ τοῦ ἁγίου καὶ ἐκκινῶντος. ζῶν διατύπη καὶ ὑπερέχοντος, nomen assequuta ex ignescencia & effervescencia circa divinam & perpetuo pulsū agitatam vitam animo: proptereaque ἀνακατακτάς, ἡ χυαὶ δωδέκα μί: ἐκφραστον, καὶ δραστικῶν ἀγαθῶν δαδόντων ἐκκαλυμνίας, ἐκκλινάσθαι ῥιπίδια, & quæ Unguentum istud ad sui diffusionem, & efficacissimorum odorum communicationem provocent.

26. Τὸ νάρδιον. Nardus aut Nardium, ut infra referemus e. MS. Patriarchico, ἀγγλὸν ἐστὶν ὅπερ οὐχ ἀγγλίζεσθαι ἀλλὰ τηρεῖται ὡς ἱερὸν καὶ χρεῖαν. Vas quod non consecratur, (id est quod prophanum semper manet) sed mēdico ὑπὸ ἀσφραγίσθαι: id est quo solent uti medici: & in hoc Nardio Vasculum aliud sacri Chrismatis utpote sanctum; reconditur: quamvis non inficias ierim, ipsam Unguenti materiem nondum consecratam νάρδα in sequentibus vocari, consecratam autem μύρον.

MATERIA VERO SACRI UNGUENTI

est hujusmodi.

IN matulas olei duodecim, & vini mensuras, quot necessariae sunt ut cum oleo decoquantur: ita tamen ut semper oleo subfideat vinum, ne oleum exuratur. Immitte, Hyperici, (five costi) libras duas: ligni balsami, libras tres: alba spina, (five juncti aromatici,) libras duas: piperis, libras quinque: myrrhæ, libras quatuor: styraci, libram unam: piperis longi, libras duas: cassiæ lignæ, (five ligni acaciæ,) libras tres: foliorum Indicorum, libras tres: fructus balsami, libras duas: hyperici, libras quinque: granorum visci, libras tres: saltuncæ, libram unam: cassiæ nigra, libras duas: caryophyllorum, libras tres: seminis toris marini, libras duas: cinnamomi, libras sex: asari, libras duas: maceris, libram unam: terebinthi, libras sex: potiti, libras sex: glandium unguentariarum, libras duas: majoranæ, libram unam: iadani, libras quinque: thuris, libras quinque: stachyos, libram unam: zingiberi, libras quatuor: zedoariæ, libras duas: folia peregrina & ea quidem, calamit aromatici, libras duas: inula, libras duas: aristolochiæ, libram unam: iridis, libram unam: bdellii libram unam: agallochi, libras duas: opobalsami, quantum ubertas concesserit: in quo & moschi tertia pars unci misceri debet. Et hæc quidem de Unguento nostro.

Pistitum in uno Unguentum quod Moy-

ΑΓΙΟΤ ΜΥΡΟΤ ΕΧΕΙ

ἔστω.

2. Εἰς ματλαῖα ἐλαίου δώδεκα, καὶ 3 αἰνῶσα μέτρα ἵκανά ἐστιν ἐπὶ τὸ βράζειναι μετὰ τῷ ἐλαίῳ, ὥστε εἶναι ὑποκάτω τῷ ἐλαίῳ τῶν οἶνον πάντοτε, καὶ μὴ ἐκκαίεσθαι τὸ ἐλαιον. 4 κόρυ λίτρας β'. 5 ξυλοβαλσάμου λίτρας γ'. 6 ἐχινάδης λίτρας β'. 7 πεπέρως λίτρας ε'. 8 σμύρνης λίτρας δ'. 9 σίρακος λίτρας α'. 10 πεπέρως μακρῆς λίτρας β'. 11 ξυλοκασίας λίτρας γ'. 12 φύλλα ἰνδικῆς λίτρας γ'. 13 καρποβαλσάμου λίτρας β'. 14 κυπέρως λίτρας ε'. 15 μυτζοκόκα λίτρας γ'. 16 κελτικῆς λίτρας α'. 17 κασσίας μελαίνης λίτρας β'. 18 καρποφύλλων λίτρας γ'. 19 κάχρειων λίτρας β'. 20 κινναμώμου λίτρας ε'. 21 ἀσάρου λίτρας β'. 22 μάκαρος λίτρας α'. 23 πριβωδης λίτρας ε'. 24 πετίτου λίτρας ε'. 25 μυροβαλάνου λίτρας β'. 26 σαμψύχου λίτρας α'. 27 λαδάνης λίτρας ε'. 28 λιβάνης λίτρας ε'. 29 εἰς ἅλας λίτρας α'. 30 ζιβέρως λίτρας δ'. 31 ξυπομπᾶ λίτρας β'. 32 βοκάνης ξυπομπᾶς ταύτης ἀκέρου λίτρας β'. 33 ἐλκείου λίτρας β'. 34 αἰσολοχίας λίτρας β'. 35 ἱρῶς λίτρας α'. 36 βόχου λίτρας α'. 37 ξυλαλόνος λίτρας α'. 38 βαλσαμολαίου ὅσον δίδωσιν ἡ διπορία ἐν ἡμέρᾳ 39 μόχου. 40 εἰς ἅλας β'. Καὶ πάντα περὶ τοῦ ἡμετέρου μύρου.

Τὸ ὅτι πισκὸν μύρον, ὅπερ ὁ Μωϋσῆς πρῶτος παρὰ

IN OFFICIUM SANCTI UNGUENTI, Notæ. 1509

Θαυμάσιος ἐστὶν ὁ ποιητὴς τῆς τῆς Ἀρχαίων χειρὶς καὶ τῆς ἱερείας· περὶ οὐ μόνον τῆς Δαβὶδ λέγει· ὡς μύρον ἐπι κεφαλῆς τὸ καταβαίνειν ἐπὶ πώγωνα, τὸν πώγωνα τῆς Ἀαρὼν· ὁ περὶ τὸ σκεῦος θειόμενον ἐξ εἰδῶν πασάντων, σμύρνης, ἁνθους κινναμώμου, δαύδης ἱριως, καλάμου δαύδης, καὶ ἐλαίου. πιστικὸν δὲ εἴρηται ἡ μουσικὴ· ὅτι ἐπὶ τῷ αὐτῷ ἀνδρὶ πῦρ ἐπιστήμονας σοφῶς ἐκτελεῖ ἔργα· ἵνα αὐτὸς καὶ μόνος ὁ Μαυσῆς μουσικῶς τὸ ἱερατικὸν ἀμύνῃ. τὸ δὲ ἀλάβασρον, ἀγγεῖον οὐδέποτε εἰς αὐτὸ λαβῆς πιπτοῖ· καὶ σκεῦος. 41 ὁ δὲ θυμὸς ἐκ τῆς λέξεως.

fecit a Deo iussus, propter Pontificum & Sacerdotumunctionem composuit; de quo David, ut reor, ait: sicut Unguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron; quod e quatuor speciebus conflatum erat: myrrba, flore cinnamomi, bene olente tride, & bene olente calami, & olei. Fidele dicitur, & Mysticum: eo quod illi componendo, expertos artifices præficeret; nec sine mysterio Moyses solus illud instituit. Alabastrum vero, vas vitreum est; sine ansa ulla fixum: quod & Ampulla, vel Buncalium, nuncupatur.

VARIÆ LLECTIONES.

1. **H** Δι' ὅλην τὴν μὴν ἔχει οὗτος) Species cunctas Sanctum Unguentum componentes
M. S. cuncta diversimode ab editis exemplaribus

recentent, simulque varium illud decoquendi morem enunciant; sigillatim ideo eorum unumquodque inspicendum.

Barberinum itaque brevius ceteris, componendum & decoquendum Christma edocet, hoc pacto.

1 **Ε**ἰς τὰς δέκα λίβρας τῷ ἐλαίῳ, 1 κυπρίνῳ, 2
2 3 ἑξάμια. 2 ἑλν, λίτρας μίαν. 3 ῥάσδον, λί-
4 4 τρας μίαν. 4 ἀσπασθαδῶ λίτρας μίαν. χρὴ δὲ ταῦτα
5 5 κτεταῖσαι λεπτά, ὡς ἐπὶ ψήφῳ μέτρου; 6 ἀποβρέ-
6 6 χεν εἰς ὕδωρ οὐκ ἡμέρας δύο, εἰς κακάβιον γανωτὸν καὶ
7 7 μπετὶ τῷτο εἰσέρχεται τὸ ἐλαίον, εἰς τὸ αὐτὸ ἀπο-
8 8 βρέχεται, καὶ 5 ἡμέρας δι' ὅλης τῆς ἡμέρας.
9 9 **Η** ψῆσις διωτέρα 6 ἀμῶμων, λίτρας μίαν. 7 ἑλδο-
10 10 καρσφύλλον ὀγγίαν ὀκτώ. 8 μυροβάλατον, ὀγγίαν ἐξ
11 11 9 κάσσιαν, ὀγγίαν ἐξ. 10 κάσιαν, ὀγγίαν ἐξ.
12 12 **Π**1 περιμύδιον. ὀγγίαν δύο. 12 σμύρναν, ὀγγίαν
μίαν· βάλαμον καλὸν, ὀγγίαν δύο. ταῦτα ὁμοί-
ως τοῖς ἀνω ἀποβρέχει, καὶ ἡ ψῆσις ἐξ ὧν τῆς περιμύ-
δης, καὶ τῆς σμύρνης, καὶ τῷ βάλαμῳ. ταῦτα δὲ
προσβαίνονται.

AD decem olet libras, adde Cypreos li-
bram unam, Iridis libram unam, vasdi
mediam libram; asphalti libram unam. O-
portet hæc in minuta concidi ad tessalarum
modum, & in vase terreo sandaraca obducto
simul per duos dies immergi: post hæc ad-
hiberi oleum, et simul infundi, & per dies
integrum decoqui.

Cum secundo decoquitur, adbibet. Amomi
libram unam; ligni Caryophyllorum uncias
octo; Myrobalani uncias sex; caryami uncias
sex; Cassie uncias sex; Terebinti uncias du-
as; Myrrhe unciam unam, balsami probati
uncias duas; hæc simul infunde, et decoque;
præter Terebintum Myrrham et Balsamum:
hæc enim prius coqui oportet.

Ortographia hic, verborumque ingenua proprietates omissa est: & ne correctio transcripti fidelitatem violaret, barbaras potius quam emendatas dictiones, edere maluimus: quod & præstamus in sequenti transumpto, ex Euchologio Constantinopolitano, compositionis Chrisimalis & decoctionis ejusdem totam seriem accuratius describente. Si quæ vero ibi occurrunt ignotæ voces, in sequentibus notis illustrantur.

Περὶ τῆς τῆς μεγάλης μύρου κατασκευῆς ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Εν τῇ τῆς μεγάλης παρακοῆς συναγωγῇ τῇ
Εὐδῇ, καὶ ἀπὸ τῆς διωτέρας τῆς ἐβδωμάδος τῆς βαί-
ων κοπᾷ γίνεται καὶ κοσμιγίζεται. τῇ δὲ σαββάτῳ τῇ Λα-
ζάρῳ καὶ τῇ Κυριακῇ τῶν βαίων ὁποκομίζεται εἰς τὴν πεταγ-
μένον τόπον, ἐν ᾧ μέλει ἡ ψῆσις αἰτὸ μύρον, καὶ τὸ
μὲν ἐλαίον εἰσάγεται εἰς τὸ κακάβιον καὶ σαθμίζεται,
ὅπως εἰς τὸ ἀπὸ τῶν οἶνων εἰσάγεται εἰς τὸ ἑτερον κακά-
βιον, ὅσον δέκα μέτρα· ἐμβάλλονται δὲ καὶ ἀπὸ τῶν
βοτανῶν ταῦτα. μυρσινῆς φύλλα, δάφνης, δειδρο-
λίβαν, σαμψύχη, κόσσι, βαλσάμ, καὶ βράζει μετ'
αὐτῶν. καὶ ὅταν γίνηται ἰκανὴ ἡ βράσις αὐτῶν, ἐμ-
βάλλεται ὁ οἶνος καὶ σακευίζεται, καὶ ἐμβάλλεται
εἰς τὸ μέγα κακάβιον ὅπου λέγεται εἶναι τὸ ἐ-
λαίον.

De magni Unguenti compositione in magna Ecclesia Constantinopolitana.

Componentium quæque species infra qua-
tragesimam magnam conservantur, & a
feria secunda Hebdomadis Palmæarum incipiunt
tandi & cribrari. Lazari vero Sabbato (cum
Lazari legitur Evangelium) ad præstitutum
in quo Unguentum decoquendum est locum,
Dominica Palmæarum deportatur. Et oleum
quidem in vas infunditur, ut quantum sit ejus
pondus exploretur. Vini autem in alto cacabo
quasi mensura decem deferuntur: immittuntur
vero & ex plantis sequentes. Myrris folia,
lauri, roris marini, majoranæ, costæ, bal-
sami, & cum illis decoquantur. Cum vero
sufficiens fuerit per fervorem decoctio, immisti-
tur vinum, & colantur hæc: & in majori ca-
cabo, ubi dictum est esse oleum injectuntur.

SSS iij

*Magna pœre feris fœunda manu, & mi-
nistris sub cacabe præparantur sarmœna igni
expiciendo sacra: & Laudibus completis,
cum Clavis & populo advenit Patriar-
cha.*

*Auspiciatur ille a benedictione, & dicitur
usque tertio: Sanctus Deus: & Sanctissima
Trinitas: una cum, Pater noster & dicit
modulus proprius, & Breveculum: & sic
dimisso.*

His cantatiq̃, cacabum in crucis modum suffumigat Rattlercha : mox cereo accenso arrepto sarmentis cacabo subiectis apponit ignem: atque ita tum ipse, tum populus omnis egreditur. Ministri vero ad hoc praefecti pyram quantum oleo coquendo sufficiat, excendunt. Excoquunt autem & alius cum vino & plantis cacabur: & tunc vinum modice, id est stillatim & fluxim in magnum cacabum adjicitur. Ita vero debet attente circumspici oleum, nequando decocto & evanescente reliquo humida, ipsum in cacabi fundo subsideat. Quinque siquidem digitis disto liquori oleum semper supernatare necesse est. Excoquendum est vero feria secunda, tertia & quarta.

Quarta porro coquantur hæ species. Thu-
ris, iadani, mastitis, possis, gumme : ac
figrax in alto minari cacabo cum oleo præ-
paratur, & singuli mixta coquantur. & colan-
tur: eorumque liques majori cacaba infun-
ditur. Deinde in eundem majorem cacabum
ceteræ species inferuntur, & studiose com-
miscentur : & sicut simul usque ad tres &
amphius horæ. Incipiunt tandem ministri
ad hoc deputati, & Unguentum o cacabo
educant, colantque illud, transfunduntque,
& ordinata ad suscipiendum illud vasa im-
plent: deferuntque ad Patriarchæ domum;
& in aliud vas non consecratum, sed ad
medicinalium usum servatum, Nardumque
vocatim effundunt. Implent quoque vas ip-
so Unguentum deportandum est: atque ita
feria quarta magna elabitur.

Τὴ δὲ μεγάλη δύναμις τοῦ πνεύματος ἐπιστάμενος παρὰ
τῶν ὑποταγῶν, κατέδωκε τὴ κακαβίαν φρυγῶνα, πρὸς ἁ-
πάς τὴν σαρδηνίαν· καὶ πληρωθέντος τοῦ ὄρνθρου
εἰσέρχεται ἐκεῖ ὁ Πρωτεύων, ποτὶ αὐτὸν κλημένον ἐκ
τοῦ λαοῦ.

Καὶ γίνονται λόγοι αὐτοῦ, καὶ λέγουσι. Ἰ-
 γιος ὁ Θεὸς σὺ εἶ, πᾶσι τὰς γενεαῖς. Πάτερ
 ἡμῶν, καὶ τὸ ἔσχατον τῆς ἡμέρας, καὶ τὸ πρῶτον,
 καὶ ἀπόλλυς.

Τούτους δὲ φαιλομένους θυμῷ ὁ Πατριάρχης πα-
ροιδῶς τὸ κακάβιον, εἴτα λαμβάνει λαμπάδα ἡμέτερον,
καὶ ἀνάπτει τὰ ὑποκάτωθεν τῷ κακάβιῳ φρύγανα, καὶ
αὐτὸς μὲν καὶ ὁ λαὸς ἀπαῖ εὐχόμενοι. οἱ δὲ εἰς τὸ το-
παιζόμενοι ἀνάπτουσιν πυρὰν ὅση ἐστὶν ἀρκετὴ πρὸς ἐκ-
κέντησιν τῶν ἐλαίων. βράζει δὲ καὶ τὸ ἕτερον κακάβιον μετὰ τῶν οἶ-
νων, καὶ τότε ὁ οἶνος ἐκτάσσεται ὀλίγος, ὀλί-
γος, εἰς τὸ μέγα κακάβιον. οφείλει δὲ συνεχῶς βλί-
πιδαι τὸ ἔλαιον, μὴ ποτε κενωθέντος τῷ εἰσαγομένῳ ὑγρῷ,
κατέλθῃ εἰς τὸ πάτος τῷ κακάβιῳ τὸ ἔλαιον. οφείλει καὶ
τὸ ἔλαιον αἰεὶ κινεῖσθαι ἐπάνω πάντε δακτύλῳ τῶν οἰ-
του. οφείλει δὲ ἐκκέντηται θυπὴν, τρίτη, καὶ πέτερ-
τη.

Τῇ δ' πέμπτῃ παίδων ταῦτα, τὸ δίδωκεν 13 τὸ λά-
βειν, τὸ μασίχιον, καὶ 14 παύει, καὶ 15 εἰρά-
ζειται εἰς ἑτέροι κακαβίον μῦρον μασίχαιν, καὶ πο-
ρρωμαίνονται βραζομένη, καὶ σαρκελλίζονται. καὶ εἰσ-
γίνεται πύργον ὅπως τ' μαγάλιν κακαβίον. εἴτα εἰσάγα-
ται καὶ τὰ ἑτέρα ἡδυνήτορες τ' μαγάλιν κακαβίον, καὶ καλῶς
συνταράσσονται. καὶ γίνεται μίχαι τεταυ αἰῶν, ἢ ἑξή-
πλιν. Εἴτα ἀρχοῦται αἱ πρὸς πῦν πετοχμίον, καὶ ἐκ-
φύρσει τὸ μύρον ἀπὸ τ' κακαβίον, καὶ σαρκελλίζονται αὐ-
τό, καὶ εἰσφύρσει, καὶ πληρῶσι τὰ τεταυμάτα ἀγγεῖα εἰς
τὸ ὑποδοχίον. ἀναβιβάζονται δὲ καὶ εἰς Πλατ' ιαρχικὸν κελ-
λίον, εἰσβιβάζουσιν αἱ ἑτέροι καλῶς, ὥστε καὶ ἀνα-
ξίται, ἀλλὰ κερύεται εἰς ἀπειλὴν χάριν, ὥστε ἀνα-
μάζεται Νάρδον. Εἴτα ἐμπληρῶσι καὶ τ' κακαβίον ὅτι
μείλει εἰσέρχεται τὸ μύρον, καὶ ὅτω παρέρχεται ἡ με-
γάλη τετρας.

Post hæc conjunctum sequitur, consecrationis Unguenti Officium. a nobis supra positum fol. 346. Ex tandem subditur.

Species vero Fingertium componentes sunt
 istae. *Caryophylla*, junctae aromaticae,
Cinnamomum cynamomi, flos, *piper*, *pi-*
piper longum, *Indicum solum*, *macer*, *Zin-*
ziber, *herba Lactaria*, *stachys*, *crocus*, *ro-*
ris marini majus & minus *semen*, *piper*
album, *asurum*, *atque lignum*, *muscardi*, *ny-*
cer, *maslin*, *thus*, *ladanum*, *potius*, *styr-*
rax, *masibis*, *ambra*, *Balsamum oleum*,
myrris, *laurus*, *majorana*, *res martius*,
costus, & *Balsamum*.

Τ	Αἰσίν τε μέντοι εἰς ταῦτα . 16	καρφόφυ-	16
λα ,	17	χακάνθη ,	17 18
18	κινητάμων ,	αἶθος	19
20	πικρὸν ,	μικροπίπει ,	20
21	21	22	22 23
23	23	24	24 25
25	25	26	26 27
27	27	28	28 29 30
30	30	31	31

Sequitur nunc ex Allatiano Euchologio M. S.

Τάξις γινόμενη εἰς τὸ ποιῆσαι καὶ κατασκευάσαι τὸ ἅγιον μῦρον.

Ordo servandus ad faciendum & præparandum sanctum Unguentum.

Ταῦτα εἰσι τὰ δάρεια ἡ κατασκευῆς.

Hæc sunt concurrentia in portionem materiae totius compositionis.

32 Οἶνος εὐώδης κατὰ τὸ πρῶτον ἔμφημα ἐμβάλλεται, καὶ ὕδωρ καὶ τὰ ποσὸν τῶ ἐλαίου. καὶ μὲν
33 34 τὸ ἐμβάλλεται τὸ ἐλαίον. καὶ ἔτι δὲ ὑπαναφθῆναι
35 τὴν κάμινον Μερσυνόφυλλον, 32 δινδρολίβαρον, δαφνύφυλλον, 33 λάδανον, 34 σπάλαθρον, ἐλένιον, ἱερὸν, 35 ἀριστολόχην, κασίαν, βάλαμον, ξυλοβάλαμον, καρδοσάχυν, χοῖνυ ἀνθοῦ, καὶ ξύλον, ἀρτίφυλλασαχους, βόχον, ξηρὰ καρυόφυλλον, καὶ τερέβινθον, ὅς λέγεται καρδῶ.

Vinum redolens, & aqua pro olei quantitate in prima decoctione præmittitur: simulque oleum commiscetur. Atque ita caminum succendi oportet. Adhibe myrti folia, rorem marinum, laurifolia, ladanum, aspalathum, elenium trin, aristolochiam, cassiam, balsamum, balsami lignum, nardi stachyn, junci atomatici florem, ejus lignum, folia stachyos recentia, caryophylla sicca, terebintum nardum vocatum.

Καὶ μετὰ τὸ ἐμφηθῆναι ταῦτα κατ' ὅσον καιρὸν ὁ μαῖσώρ ἐπιχειρεῖ πρὸς τὸ ποσὸν καὶ ποιὸν τῶ ἐμβάλλομένων εἰδῶν· σβεννύει τὴν κάμινον. καὶ τῷ ἔργου χλιαθέντος, καὶ ἐκφορθέντος ἀπὸ τῆ κακάβης· πάλιν ἐκ δευτέρου ἐμβάλλεται οἶνος εὐώδης σὺν χλιαρῷ ὕδατι ἅμα καὶ τὸ ποσὸν ἐλαίου, σὺν τοῖς ἀνωτέρω εἰρημμένοις ἀρτύμασιν, ἔχον καὶ εἶδη ἑτέρα κοπανισμένα εἰς λεπτότητα, πρὸς τὸ ποσὸν τῶ ἔργου. πέπευον, 36 κυννάμωμον, ξυλοκυννάμωμον, 36 καρδάμωμον, ἱερὸν καλτικὴν, μακροπέπεριν, κάχριν, μιτξόκοκκον, ξηροτζίτζιβη, ἄσαρ, σμύρναν, κύπερον, καρδόφυλλον, κάρυον ἀρωματικὸν· καὶ ἐν τῷ τέλει τῷ ἐμφήματος, 37 σίρακα, 37 γοφίτην καὶ λανθάνον. καὶ μετὰ ὥραν μίαν μόχον ἀκρατον, καὶ ξυλαλόλυν.

Et dum hæc fuerint excocta, prout præfectus operis juxta quantitatem & qualitatem admixtarum specierum judicaverit expedire: tum ignis extinguitur. Opere vero tepescit, & excocto educto: rursum & secundo redolens vinum cum aqua tepida, simulque cum superius memoratis condimentis præcoctum oleum immittitur: cui adjunguntur & species aliæ, in minuta segmenta pro operis quantitate succisæ. Piper, cynnamomum, cynnamomi lignum, cardamomum, gladiolum, piper longum, cabcreeon, viscum, zinziber sicum, asarum, cyperim caryophylla, nucem muscatam & in decoctionis sine styracem, potitem & ladanum: & post alteram horam moschum putum, & aloes lignum apponunt.

Δεῖ δὲ τὸν ἐπισταυὸν αἰετὶ ἐγρηγορεῖν, καὶ μὴ ἐπινοσάζειν, ἀλλ' ἐπαγρυπνεῖν· καὶ κατὰ ἁδοχὰς ἐτέρους ὑπηρέτας νηφαλίους ἐγκαθίστην, διαταράσσοντας τὸ ἔργον, καὶ ἀτενῶς ἐπὶ τῷ ἁπλοῦς βράσει ἐπιβλέποντας, ἵνα μὴ τῷ ἐν τῇ κακάβῃ σημείῳ ἀδεῖα γυροσχημένου ὑπερναβράσῃ τὸ ἔργον, καὶ πάντας σὺν τῷ ἐπιστάτῃ κατακαύσῃ, καὶ ὑπερχυθεῖν· ἀλλὰ τὴν τῆς καμίνου ὑπηρέτας δεῖ παραγγεῖλαι τὴν κάμινον ὑπερφλογίζομένην δροσίζειν μὲν ὕδατος ψυχρῆς, καὶ τὸ ἔργον ὑπερναβῆναι διὰ χλιαρῆς ὕδατος ταπεινοῦ.

Operis vero præfectum oportet vigilem esse, nec dormire, sed apertis oculis attendere: aliosque ministros sedulos & sobrios opus incipientium commoventes, superæque ebullitioni juxta oculos advertentes præponere: ut signo in cacabo bullitibus cooperto neo amplius extante, totum supra modum efferveat opus, cunctosque cum præfecto consumat, & effundatur. Ignis itaque ministros moneri oportet, ut fornacem nimis accensam frigida compescant & extinguant, & si quando opus ipsum superaverit factum in cacabo signum, aqua tepida adjecta retundatur.

Καὶ ἡ δευτέρα ἡ ἐμφήσις εἰς τὴν τῷ μαῖσώρῳ κεῖται ἐπὶ χειρὶν, ἀπλῶς εἰπεῖν, πρὸς τὸ ποσὸν τῶ ἐλαίου, καὶ τῶ ἐμβάλλομένων εἰδῶν.

Secunda decoctio penes artificis judicium stabit, uno verbo, pro quantitate olei, concurrentiumque & admixtarum specierum numero.

Ἡ δὲ ἐμφήσις τελετὴ ἀρχεται ἐν τῷ συμπληρῶσαι τὴν τῶν νηστῶν ἑβδομάδα. κατὰ ἣν τὴν παρασκευάσει κατ' ὡρὴν εὐώδους ἡ τῶν τιμίων ἁρσῶν γινέσθαι· ζῆται μετὰ τὴν λειτουργίαν ἐσπέρης τελεμένης.

Decoctionis autem carmonia incipit in fine quartæ jejuniorum hebdomadis, feria nempe sexta qua solet venerandorum exaltatio celebrari: quare post missæ finem nona hora jam absoluta. In Menzo videlicet.

Quædam hic deesse videntur.

Εἴτα ὁ Ἀρχιερεὺς τρεῖς παπύρους λαβὼν, καὶ τῶν ἐν ὕδατι ἐμβάψας. Εἴτα τῇ τρισαγίου τῶν τιμίων ξαυρὸν ἀπομαζάμνος, ἐτὸ μὲν ἁγίασμα συσπρέπεται ὡς τὴν αὐρεὴν, ὡσαύτως καὶ οἱ παπυροί, ἐξ ὁπολύσεως γινόμενης πάντες ἐν τῇ ἰδίᾳ ἀναπαύσει ἀπέρχονται.

Pontifex deinde papyrus tres sumit, eosque aqua benedicta intingit: mox ter sancto hymno decantata prætoriam crucem in aquam immergit. & eductam obsecrat: & aqua quidem benedicta in crastinum reservatur, simul & papyri, & dimissione facta cuncti ad proprias sedes secedunt.

Καὶ κατ' ἐσπέραν ἡδὴ σαββάτου κατ' ὡρὴν ὁ λυχνικός ὕμνος τελεῖται, ὁ πῶς ἐκκλησίας ἐκείνης σκωδοφύλαξ μὲν τῷ ὑπ' αὐτῆς κρατυλαεῖν καὶ οἱ χαρτυλαεῖοι μετὰ

Sabbati autem Vespera, cum lucernarius terminatur hymnus, Ecclesie illius vasorum custos cum subiectis sibi Chartu artibus, & Chartularii cum subditis pariter sibi Vt

gilibus ad coctorium proficiuntur. Et stant casulis ornati. Et benedictione præmissa a Sacerdote cui juxta consuetudinem hebdomada illa oblationem pericere incumbit, incipiunt hymnum ter sanctus, ut compleatur opus: Aqua vero sancta a magno vasorum custode in cacabum immittitur, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.

Præfati vero parrici a magno vasorum custode tribus cervis appositis succenduntur, & ab artificii præfecto immittuntur in pyram, ad inflammandam totam lignorum struem: & vasorum quidem custos digreditur, ministrosque suos Chartularios ibi dimittit, aliosque hujusmodi operis & artificii componendi & absolvendi expertentiam natos. Et ignis quidem ardet ab illa hora, usque ad primam noctis vigiliam, id est usque ad quartam horam. Mox extinguitur ministris cunctis ad somnum diversis. In laudibus autem profunda nocte celebrandis surgunt omnes divinos hymnos persolaturi: & opus illud tota die Dominica curatur, adjuncta prima noctis vigilia: tum ad matutinum usque crepusculum quieti se compunt fornace imitrum penitus extincto.

Circa secundam vero diei horam, Nardum tepidum existentem adventunt operis curatores transfusuri, & in scapham missuri. Et cacabo loto, vinum aliud rursus infunditur, & aqua tepida adjicitur. priore videlicet ejecta, & in invio loco cum omni exusta materia, ejecta. A nona autem hora feriæ secundæ incipit decoctio fieri cum speciebus in alia secunda decoctione superius descriptis. Absolvitur autem cum Deo hujusmodi opus circa mediam noctem illucescentis feriæ tertiæ, & usque ad horam diei tertiæ intactum & inexhaustum opus totum manet. Post prandium autem magnus vasorum Custos & Chartularii & qui sub eis sunt Vigiles, cum ministris, gloriam Deo rependant hoc pacto.

Pax omnibus.

Dominaum precemur.

Gratias tibi agimus Domine Deus omnipotens, æterne, & Domine Jesu Christe, unigenite, splendor Patris, & Spiritus a Patre procedens, & in Filio manens, qui omnia consummas & sanctificas, in tribus personis unitas, natura indivisa: quia opus istud ad finem nos deducere fecisti, ad sanctificationem & gloriam fidelium Christianorum. Intercessionibus super omnes gloriosæ Deiparæ, immaterialium ministrorum tuorum, sanctorum & valde celebrium Apostolorum, & omnium sanctorum tuorum, qui a sacculo tibi placuerunt. Populus. Amen.

Et responso, Amen, Unguenti sancti artifex præcipuus in auditu omnium suavit & sonora voce intonat. Coronatum es opus, jam absolutum es. Et populo idem reboante: dicit rursus artifex. Precibus super omnes sanctæ Deiparæ. Populus. Coronatum es opus, jam absolutum es. Et acclamatione dimissioneque facta, cuncti ad propria divertunt.

Feria tandem quarta nardum & cacabo educunt, & in vasa sandaraca Juniperi bene uncta infundunt: & usque ad magnam feriam quintam custoditur.

Ἡ δὲ ὑπ' αὐτῶν θεωρῶν, ἀπέρχονται ἐν τῇ ἐμφύσει· καὶ μὴ τῶ φιλονεικίᾳ ἵστανται. Ἐπὶ εὐλογίᾳ δεδομένῳ παρὰ τῶ ἐξ ἐθερῆς ἰσχύος, ἔχοπος τῶν προσκομιδῶν ἐκπληροῦν, ἀρχονται τὰ τρισαχίᾳ. καὶ ἐν τῇ ἐκπληρώσει, τὸ μὲν ἀγίασμα παρὰ τῶ μεγάλῳ σκιδροφύλακῳ ἐμβάλλεται ἐν τῷ κακάβῳ εἰς τὸ ὄνομα τῶ Πατρὸς, καὶ τῶ Υἱοῦ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι.

Οἱ δὲ προμνημονοῦντες πάλιν ὑπὸ τῶ μεγάλου σκιδροφύλακος ὑπαναφθίντες ὑπὸ τῶ τειῶν κηρῶν ὑπανάπτονται· οἱ τινες καὶ ἐν τῇ καμίνῳ ἐμβάλλονται, παρὰ τῶ μαίεωρος ποιούτου ἔργῳ, εἰς ὑπάνανψιν τῆς ἐκείσε ὕψους ἐκ τῶ λωυθῆλῃς· καὶ οἱ μὲν σκιδροφύλαξ ὑποχωρεῖ· ἀφίησι δὲ τὰς χαρτυλαρίας, καὶ τὰς πῦρας ἔχοντας ἐνεκεν τῶ ποιούτου ἔργου κατακαύουσιν, καὶ τελειώσας· Ἐπὶ ἐκείνης τῆς ὥρας ἀπτεῖ μέχρι τῆς φωτῆς φυλακῆς τῆς νυκτός, ἥτοι τετάρτης ὥρας. Ἐν τῷ σβέννυται, ὡς καὶ δὲ λελύθη ἀπάντων εἰς ὑπὸν τροπομένων. Καὶ ἐν ὁρῶν βαθεῖ ἐγείρονται πάντες θεῖας ὑμνωδίας ἐπιτελοῦντες, Ἐπὶ ἔργῳ ἐπιμελημένου μέχρι καὶ ὅλης ἡμέρας Κυριακῆς, σὺν τῇ πρώτῃ φυλακῇ τῆς νυκτός. ὕπα ἀναπαυσάμενοι μέχρι πρωΐας ὡς τῆς καμίνῳ πάσης σβεδίσσης.

Περὶ δὲ δευτέρῃ ὥρῃ τῆς ἡμέρας ἔρχονται οἱ τῶ ἔργου ἐπιμεληταὶ ἐκφορεῖν τὸν νάρδον χλιαρὸν ὄντα, καὶ ἐμβάλλειν αὐτὸν ἐν τῇ σκάφῃ. Ἐπὶ κακάβῳ ἀποπλυθέντος, πάλιν ἐκ δευτέρῃ, οἷος ἔπερος ἐμβάλλεται, σὺν ὕδατι χλιαρῷ ὡς τῶ προτέρου κενωθέντος· Ἐπὶ ἀβάτρωτότῳ ἀποχυθέντος μετὰ τῆς κεκαυμένης ἐκείνης ὕλης. καὶ τῆς ἐμφύσεως ἀρχομένης, ἀπὸ ὥρας ἐνάτης τῆς δευτέρας, μετὰ καὶ εἰδὼν τῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐμφύσει προγραφέντων· τελειοποιεῖται δὲ τὸ ποῖστο σὺν Θεῷ μέχρι καὶ μεσοπυκνίᾳ τῆς τρίτης ἐπιφανεύσεως, καὶ μετὰ τὸ ἔργον μέχρι καὶ ὥρας τρίτης ἀνιξάντητος. Ἐπὶ τὸ ἄριστον, ὅτε μέγας σκιδροφύλαξ, καὶ οἱ χαρτυλαριοὶ, καὶ οἱ ὑπ' αὐτῶν θεωροὶ μετὰ ὑπὸν τῶ δόξῃ ἀναπέμπεται Θεῷ τοιάνδε

Εἰρήνη πᾶσι. Τοῦ Κυρίου διηδωμένῳ.

Εὐχαριστοῦμέν σοι Δέσποτα Θεὲ παντοκράτωρ αἰώνι, καὶ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, μοιογενὲς, ἀπαύγασμα πατρὸς, καὶ Πνεῦμα ἅγιον ἐκ πατρὸς ἐκπορευόμενον, καὶ ἐν Τίῳ διαμένον, τὸ πᾶν πάντα τελειοποιῶν καὶ ἁγιάζον, τρισυπόσατε μονὰς, φύσις ἀδιαίρετε, ὅτι κατηξίωσας ἡμᾶς τελειῶσαι τὸ ἔργον τῶτο, εἰς ἀγίασμόν καὶ καύχημα τῶν ὁρθοδόξων χριστιανῶν. πρεσβείαις τῆς ὑπερεδόξου Θεοτόκου, τῶν ἁγίων σου λειτουργῶν, τῶν ἁγίων καὶ πανευφρόνων Ἀποστόλων, Ἐ πάντων σου ἁγίων, τῶν ἀπ' αἰῶνος σοι εὐαρετησάντων. ὁ λαὸς, ἀμήν.

Καὶ μετὰ τὸ, ἀμήν, ἀρχεται ὁ μαίεωρ τῶ ἁγίου μύρου, ἐμμελεῖ καὶ ὁμοζύῳ φωνῇ εἰς ἐπὶ ἡκὸν πάντων, διατρανοῦν τὸ, ἐσεφανώθης ἔργον, ἥδη τελειώθης. καὶ τῶ λαοῦ ἀντ' αὐτοῦ τὸ αὐτό· πάλιν ὁ μαίεωρ λέγει· διὰ πρεσβειῶν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου. Ἐ ὁ λαός· ἐσεφανώθης ἔργον, ἥδη τελειώθης. καὶ τῆς εὐφρομίας γενομένης, καὶ γενομένης ἀπολύσεως, πάντες ἐπὶ τὰ οἰκία ἀπαίρουσιν.

Καὶ κατὰ τὴν τετραδα ἐκφέρουσι τὸν νάρδον ἐκ τῶ κακάβου, καὶ ἐμβάλλουσιν αὐτὸν ἐν ἁγυαίᾳ εὐχείῃ· καὶ παραφυλάσσεται μέχρι τῆς μεγάλης πέμπτης.

DE

DE MATERIA SACRI CHRISMATIS.

H Δίδωται τὸ μύρον ἔχει ὕμνος.) Latinorum opinioni, quæ Balsamum esse de necessitate materiae remotæ Sacramenti Confirmationis affirmat, mirum in modum favent Græci: at dum in Chrismate illo sancto componendo, tot alias species odoriferas admiscunt, non minor in eis, ut reor, perquirendis sollicitudo est adhibenda, quam legentibus earum vocabula iisque recte percipiendis labor est exquisitus subeundus. Præter balsamum itaque & oleum, quæ sola Patres antiqui Latini, Chrismati componendo requirunt, plures alias bene olentes species adjungunt Græci, de quibus nedum dicam Latini, sed nec etiam eorum majores verba diserte fecerunt. Exinde tamen non moveor, ut plurium aromatum mixtionem in Chrismate conflando, recentiorum modernum inventum esse teneam, aut odoratarum specierum numerosam copiam jam a prioribus sæculis in Confirmationis materia præparanda, Græcos accumulasse diffitear. Præterquam quod enim de sacri Unguenti compositione, nihil scriptis mandatum, cuncta traditioni secretæ commissa, Basiliius affirmat de sancto Spiritu cap. 27. Ipsamet vox μύρον, quam ἀπὸ τῶ ἐλαίου diversam statuit Cyrillus Catech. 3. plurium sibi ad invicem admixtorum congeriem sonat: illique πικρὸν & probato de quo Moscaica institutio Exodi 30. ex copioso rerum beneolentium numero confiato, succedit: eademque est Justinus adversus Tryphonem mihi pagina 313. doctrina, qui χρίσμα simplicem unctiōnem ex oleo vel stacte fieri, μύρον vero nonnisi ἐκ τῶ χρίσματος συνδέσσει, ex plurium aromatum simplicium compositione coalescere subindicat: eamque propterea Dionysius de Eccl. Hierar. cap. 4. συναγωγῇ τινὰ ἐκ τῶν ὁσίων, ἐν αὐτῇ πλεονεχίαν ἔχοντων ποσότητος εὐόσμων, rerum beneolentium coactervationem in unum collectam, qualitates fragrantis in se ubertim & abunde complexam, appellat: quæ verba equidem de una solummodo aut altera specie suave olente accipienda esse, nullus æqui iudicii lector, prima fronte, asserere poterit: alias namque τὰς μεταχρόνους ἐνωδιασμένους καὶ τὰ ἀναλογίαν τῶ πικρὸν & ἰσχυρομένους αὐτοῖς εὐώδους μεδέξιν, ejus participes odorem ex se bonum efflate, ex proportionem fragrantis in se communione, non affirmaret: nec iterum Christum ipsum μύρον mysticum, seu πνεῦμα ὡς τὰ εἶναι εὐώδων ἀντιλήψαντες ὁλοβον, fontem copiosum e quo suavitates divinarum odorum, varietatem scilicet gratiarum efflant, huic akeri Unguento compararet, juxta cujus effectum sit μέδοξιν εὐώδων δυνάμεων, redolentium largitionum ampla, numerosa, copiosa participatio. Nusquam tamen inficias iero, ex jam nominatis aromatibus quædam, vel prout supra eorum inventio vel usus commendata reddebat, aut repertu facilia erant, de novo fuisse a moderni temporis Orientalibus assumpta: nam & Moschum antiquitas ignotum habuit, & vocum quarundam hic positarum barbaries, novitatem ipso suo sono arguit: unde ortum putat Arcudius lib. 2. cap. 5. ut cum species illæ aromaticæ in exiguus & remotis civitatibus minus essent in promptu, & difficile magnoque pretio comparandæ: Constantinopoli vero ut urbium regina, & obviæ passim, & copiosæ reperirentur, quod pridem cœperant illi Orientales temporibus Fabiani Pontificis (si tamen Fabiani manu exarata fuerit illa epistola) balsami penuriam causati, ut a Chrismate consecrando abstinere, successores eorum simili penitus causa inducti sensim primum, & tandem ex integro consecrationem eandem omitterent: atque deinceps e regia urbe, & a Patriarcha promptius illud subministrante, ita propria suadente inopia, vel consecrandi negligentia emendicaverint. Quod quidem modernum esse a Patriarcha Jus assumptum, aut vi dolove usurpatum, nullatenus afferendum est, cum longe ante deplorandam

Eusebius.

Photii divisionem, id Juris sibi Patriarcha reservaverit: & ipsa Photii ejusdem historia referat, Bulgaros prius ab ejus Sacerdotibus Chrismate sacrilego unctos, denuo vel potius rite primum a Nicolai primi summi Pontificis legatis confirmatos fuisse, eo quod Pontificalis Juris & potestatis exors, nec Chrisma consecrandi, nec illud ad alienas provincias mittendi privilegium usquam fuisset assecutus. Cæterum quamvis tantum aromatum numerum agglomerent in Chrismate Græci, a sacra Catholica Ecclesiæ sententia, oleum balsamo admixtum veram illius conficiendi materiam asserentis, ne latum quidem unguem recedere arbitror: cætera namque ad veram materiam accedere, & illi accidere, non vero proprie & germane constituere censent: quacumque propterea in prædictis aromatibus facta mutatione nusquam oleum vel balsamum omitterent, quæ in quantitate majori, & ὅσον δίδωσιν ἡ ὑπορία consueti sunt apponere; quod argumento est ex necessitate illa desiderari, alia vero ex decentia, & significandi aptitudine adhiberi posse, vel etiam penitus omitti.

2. Τὸ ἐλαίον ματλαία.) Olearium vas vel potius mensura, est ματλαίον: quod Matulam interpretatur Meursius, Catonis auctoritatem sequutus, qui 10. de rusticis, inter vasa ad Oliverum necessaria, Matulam quoque recenset.

3. Οἷον μέτρα.) Major vini mensura est μέτρον duodecim nostratibus pintis replenda.

4. Κόρυ.) Putarem cum Georgio Corefio, in medica facultate laureato, & hodierno Ecclesiæ magnæ doctore legendum κόρυ; cujus & MS. cuncta superius aliata meminerunt: mirumque foret si κόρυς, cassus, quicumque sit, Arabicus aut peregrinus, tam suavem odorem exhalans in componendo Chrismate locum non reperiisset, quem Dioscorides laudat lib. 1. cap. 15. Si vero lectio κόρυ retineatur, nihil in ea periculi est, nam quamvis κόρυ in Dioscoride non legatur, memorat tamen ille χέριον & κόρυ vocem quæ sicut genera diversa, ita & terminationes varias admittit. De Cori scribit esse, δάμνην ὡσμον, δελμύ, εἰδὴ, fruticem ori gratum, acrem & Odoratam, congenerem præterea hyperico, Gallice mille-pertuis vocato, cujus flos est luteus; ἵνδος μέλιτον ita lib. 3. cap. 153. & 156. juxta translationem Gallicam: in Latina siquidem vel etiam originalitextu Græco, capitum series & numerus omnino diversus est. Plinius de illo lib. 2. cap. 26. Est aliud hypericon, ait, quod alii Corin appellant: odoratum, palmo altius, leviter suave, aculeatum.

5. Ξυλοβάλσαμον.) Sarmenta, surculos, fragmenta ligni balsami intellige; de quo Dioscorides lib. 1. cap. 18. τὸ δὲ ξύλον ὃ καλεῖται ξυλοβάλσαμον, δόκιμόν ἐστι τὸ ὀρώσφατον, ἔστι λεπτὸν καρπὸν, καὶ πυρρὸν, εὐώδες, βραχύ, πρὸς ὀρωβάλαμον. Lignum vero quod xylobalsamum vocant, probatur recens, sarmento tenui, rufum, odoratum, quadamtenus ad balsami liquorem accedens, & illum referens.

6. Ἐχινάδην.) Echinum tam terrestrem quam marinum inter animalia, non plantas, recenset Dioscorides. Matthæus tamen Sylvaticus lexico Physico Venetis anno 1498. impresso fol. 77. plantam esse scribit lentiscum videlicet: & secundum librum antiquum de simpli. medicina dicitur spina alba, & puto sic dict, ait, eo quod capitellum habet simile echino marino. Hæc ille non aliena a Dioscoridis sensu, qui echinum plantam, ut dixi, non agnoscit: εἰκωνδαν tamen λευκῇ memorat ὅτι κισσὸς ἐστὶν ἀκακίδος ἐχίνου θαλασσίφιδου καὶ τὰ αὐτὴν πορφύρα: cujus in cacumine caput est spinosum echini maris æmulum & flores purpurei. Flores autem illi licet ἐχινάδης nomen obtinerent; nil tamen componendo Unguento profuturi essent: ἐχίνος, namque, sive ἀκακίδα λευκῇ, planta sylvestris est, contempta, nulloque nisi gravi odore celebris, atque

Tit

38 Βαλσαμολαίν. Alias *orobalsamum*, succus nomen
nec ex incisa balani arboris diacillans.

quantupedibus : de Moxen capro
1. Buxor.) *Ampullam*, proprie reddere possumus :
vas nempe rotundum, bullæ fontis in aquis ena-
tæ simile ; & sine manibus *ἄνευ χειρὸς* : latini
etiam Chismaticum vas, *Ampullam* vocant : hinc
sacra Remensis *Ampulla*, Chismatici locum in Glo-
dovæ regis baptisterio adepta . Optatus etiam
Milevitanus lib. 3. adversus Parmeniam . *Ampullam*
quoque Chismatici, inquit , per fenestram us frang-
gerent ; jacerent . Et cum casum adjuvaret abje-
cto , non defuit manus Angulica quæ *Ampullam*
salutari subvectione deduxit : projecta casum sentio
re non potuit , Deo muniente , illa inter saxa con-
sedit . Alabastrum quoque dicitur propter vas a
Magdalena effusum super caput Jesu ; hoc nam-
que alias *ἀγγειον* , *ύγιον* est : de quo Synaxarion

scitia 3. majoris hebdomadae. προσίδουσι τὸ ὀσμικὸν
ὄντι τὸ ἀγγεῖον συνίσταται ὑπὸ τῆς ἀποψῆς ἡ γυναι, διὰπερ-
καί πορον· ὃ ἑλκίστατον ὀνομαζέι. ἐστὶ δὲ τοῦτο τὸ ἀγγεῖον
ὕδατος, αἷς ἔσθι οἱ ἱεροὶ Ἐπισκοποὶ ἔχουσιν καὶ βῆτα κατασκευάζουσι
ταῦτα· ὃ δὲ βῆτα ἐστὶν ὁ αὐτοῦ ἀποψῆς. ἐστὶ δὲ τὸ μύρον ἑ-
κατό στωιχίδες ἔχοντες ἐξ ἑδῶν μόνων καὶ ἀλλὰ καὶ ἄλλων μέλι-
τος δ' ἐκ τούτων σμύρνης ἀνθός, καυκαμύρον βῆτατος, ἱ-
ρῶν, καυκαμύρον ἱερομαστοῦ, καὶ ἱλαία, Addit & Mar-
cas miltidene vias confregisse, pro festinatione, quod
oris nimirum angustis foret. Alabastrum vero illud
appellat, & est vitrea materia, ut facit Epipha-
nius dicit, & absque ansa ulla formatum, quod &
Baucaium, sic dicitur, (Gallien. bocal.) Unguentum
porro istud compositum erat ex speciebus aliis pluri-
mīs: ex myrrha maxime flore, cinnamomo bene
olente, tride, calamo aromatico, & oleo. Ex quibus
aliam, a superioribus praemissis, rationem colligis
cur Græci specierum odoratarum tantam copiam,
Unguento Chrismatico conficiendo, in unum con-
gerant: ut nimirum unguenti Nardi Pistici pretio-
si, quo Christum unxit Magdalena, compositio-
nem imitentur: illud enim Chrismatis nostri ty-
pum obtinuisse, non est solus Matthæus Blastarius,
immerito propterea ab Arcudio reprehensus, qui
asserat: sed & communis sanctorum doctorum sen-
su, videtur moderna Orientis Ecclesia profite-
ri.

M. S. negotium facessere possunt.

4. Ασπανάδα.) Pro qua legendum ἀσπάλαδος, qui spinosa planta est pigmentariis ex Dalecambio lib. 18. cap. 48. utilissima : de qua , & ejus odore latius Dioscorides differit lib. 1. cap. 19. his verbis : ἀσπάλαδος, οἱ δὲ ἰερουσαλιμιτῶν, θάμνος ἐν ἑλαιώδῃ, κινεῖται πάλαι κακωμένους, γυνήματος ἐν Γερρ ᾧ Νασούρ, ἔστιν εἴς Ρόδον . ὅ χρωτῆτες οἱ μυροτοιοὶ τὰς τιμίαν τιλίαν . Aspalathus alitis, erythreopterum frutescens lignosus, spinis crebris aculeatus . Nascitur in Isro, Niv syro, Syria, & Rhodo : eoque unguentarii ad spissandam unguenta utuntur ; & probatur qui maxime odoratus est.

12 Σμύρναν .) Numero 8.

23 Γαλααίς.) Terminus hic ut jacet cunctis au-
ctoribus ignotus est. At si modernæ Græcorum
linguæ formationem spectemus, quæ ab accusati-
vis perfectorum nominum, alla in nominativo
formare solet per litteræ sigma-adjectionem, ut α-
πατήρ, derivat πατήρ Pater: α Σωτήρ pariter Σω-
τήρ Salvator &c. ab accusativo vocis γάλαξ, α

30 Marixu.) Lentisci refina in sola Chio insula

reperta, suave fragrans est, & in pretio habetur. De qua Dalecampius lib. 1. cap. 19.

31 Αμπαρ.) Bituminis genus odoratissimum & pretiosissimum in quibusdam Indiæ fontibus epatum colligitur. Vide Matthiolum in cap. 20. lib. 1. Dioscoridis.

32 Λάδανον.) Corrupte pro λάδανον de quo supra num. 27.

33 Δειδρολίβανον.) Ros marinus est, de quo Dioscorides lib. 1. cap. 87.

34 Αεισελογχίαν.) Corrupte pro αριστολογίαν, de qua supra.

35 Σπάλανον.) Vox in capite truncata vice ἀμάλανον: de qua supra in hac appendice numero 4.

36 Καρδάμμον.) De eo scribit Dioscorides lib. 1. cap. 5. quod μίγνται εἰς τὰς ὁδὸς μύρον ἐν ταῖς καὶ ἑτέροις ἀντιδόταις: ad Unguentorum spissamenta, & alias antidotos additur.

37 Γορίτυς.) Vox penitus ignota: nisi forsan corrupte scripta sit vice πρίτυ de quo superius abunde.

Α Τ Α Ξ Ι Σ Γ Ι Ν Ο ΜΕΝΗ ΕΠΙ ΚΑΘΙΕΡΩΣΕΙ

Λειτουργίας.

2 Τὸ εἰρηρῶς ἐπαθῆναι τῇ ἑαυτοῦ ἀντιμύσει, καὶ ταῦτοις ἐκ τῆς 3. αἰ. τῆς 3. τοῦ ἀρχιερέως ὁ Ἀρχιερεὺς ἐπιχέει, λεγομένου ψαλμοῦ, Ραυταῖς με ὑδάτων καὶ καθαρῶν ὕδατων. πλουῶν με καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκανθήσομαι. Τοῦτο δὲ τρεῖς εἰπὼν, ἐπισπασάμενος καὶ τὰ ἐξ ἑαυτοῦ ψαλμοῦ. 4. Καὶ δοξάζων λέγει. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, πάντοτε νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τὴν αἰῶνα τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εἶτα λαμβάνων 5 τὸ ἀγγεῖον τὸ μέγαλον μύρου, καὶ 6 Διακόνου εἰπόντος. Πρόχρημα. Ποιῖ δὲ ἐν τῷ αὐτοῦ σφραγίσῃς: μύρον ἔχει, καὶ ἐκατέρωθεν δύο, λεγομένου ψαλμοῦ. 6. Ἰδὲ δὴ τί καλόν, ἃ τί πρῶτον. Εὐς τέλος. Καὶ δοξάζοντες λέγει ὁ Ἀρχιερεὺς. Δόξα σοι ἅγία Τριὰς ὁ Θεὸς ἡμῶν εἰς τὴν αἰῶνα. Εἶτα δίδεται τῇ ἀρχιερεὶ θυμιατήριον, καὶ θυμιατὸν λέγει. Κεῖνόν με Κύριε, ἐν τῷ ἁγίῳ πνεύματι μου ἐπαρῶμαι. Καὶ τὸ Διακόνου εἰπόντος. Τοῦ Κυρίου συνδύαμι, Εὐχεται ὁ Ἀρχιερεὺς ἕως.

Κύριε τὸ ἔργον καὶ τὴν γῆν, ὃ τὸν ἅγιον σου ἐκκλησίαν ἀρρώτησεν σοφίᾳ θυμολογίας, καὶ ἀντίτυπον τὸ ἀγγελικὸν ἐν ἑαυτῷ λειτουργίας τῆς ἱερωσύνης τῶν ξένων ἐπὶ τῆς γῆς συνησάμενος; σὺ Δέσποτα μεγαλόδωρε, πρόσδεξαι καὶ τοῦ δομένου ἡμῶν, καὶ ὡς ἀξίως ὄντας περὶ πλεονέκτησιν αἰτέων, ἀλλ' ἵνα τὸ ὑπερβάλλον δείχῃς τῆς σῆς ἀγαθότητος: καὶ ἐπαύσω τὸ αἰθρῶν πονηρὸν γένος πλεονέκτητος ἐργατῶν, κεφάλαιον δὲ ἐδωρήσω τῷ σῶν ἐργασίῳ τῶν ἐσχατῶν τῷ μωσαϊστικῷ σου παρυσίῳ, ὃς ἐπὶ γῆς ὁφθαλμὸς, καὶ λαμβάνει τοῖς ἐσχατοῖς φῶς σωτηρίας, ἀλλοεργεῖται ἐν τῷ ἁγίῳ πνεύματι, καὶ γίγνεται τὸ πνεῦμα πατρὸς ἱλαστικόν, κοινωνὸς ἡμῶν τῆς ἰδίας ἀναστάσεως, ποιησάμενος καὶ ἀναληφθεὶς εἰς ἑρμῆς, ἐκείνου τὴν ἐαυτοῦ μαθητῆς καὶ Ἀποστόλου καθὼς ἐπηγγέλατο δυνάμει ἐξ ὕψους, ἡ τίς ἐστι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ προσκυνητὸν, καὶ παντοδύναμον, τὸ ἐκ σοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἐκπορεύμενον, δι' ἃ γινώσκον δυνάμει ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ, βάπτισμα παρέδωκεν ὑποδοχῆς, ἐκκλησίαν ἀνίστασαν, ἰδρύσαν θυμιατήρια. ἱερωσύνης ἱδρυτο κατόνας καὶ πόλεις, ὧν ἡμεῖς οἱ ἀμαρτωλοὶ κατέχοντες τὰν παράδοσιν, προσκείμενοι σοὶ τῷ αἰώνῳ Θεῷ, καὶ δόξῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἀφ' ἧς ὑμῶν δόξῃς, καὶ τὸ παρὸν θυμιατήριον, ἅγιον ἅγιον

ORDO FIERI SOLITUS IN ANTIMEN-

sium consecratione.

Postquam Sacerdotes Antimenha sacra mentis impulerint. Pontifex illis e vino condito quod autum sufficit, infundit: dum dicitur Psalmus. Asperges me hyssopo & mundabor: lavabis me, & super nivem dealbabor. Hoc autem ter repetito, subiungit & Psalmi reliqua. Et gloriam red ens Deo, ait: Benedictus Deus noster, ubique, nunc, & semper: & in secula seculorum. Amen.

Deinde magni Unguenti vase accepto, & Diacono dicente: Attendamus. Ille tres cruces efformat: medium quidem unum, & utrinque duos: interim dicitur Psalmus. Ecce quam bonum, & quam jucundum: usque ad finem. Et dum gloriam Deo reddunt, dicit Pontifex. Gloria tibi sancta Trinitas, Deus noster in secula. Mox Pontifici thuribulum traditur: & ibus adolens, ait. Judica me, Domine, quoniam ego in innocentia mea ingressus sum. Et Diacono dicente. Dominum precemur: subiungit Orationem Pontifex hoc modo.

Domine cæli & terræ, qui sanctam Ecclesiam tuam ineffabili sapientia fundasti, & Angelici in cælis ministerii Ordinem Sacerdotalem exemplar esse in terris disposuisti: suscipe nos nunc supplicantes, non quasi digni simus, pro talibus deprecari, sed ut bonitatis tuæ in nobis demonstraretur excessus: neque enim variis cessas humanum genus afficere beneficiis, summam etiam beneficiorum tuorum Unigeniti tui in carne præsentiam contulisti: qui in visus, & salutis lumen in tenebris confidentibus effulgens, seipsum pro nobis hostiam obtulit, & nobis propriæ resurrectionis sociis redditus, ipse communis universi orbis factus est reconciliatio: atque inde in cælos assumptus, Discipulos suos & Apostolos, prout pollicitus fuerat, induit ex alto virtute, quæ est Spiritus Sanctus, adorandus & omnipotens, qui a te Patre procedit: quo, illi verbo & opere potentes effecti, Baptismum contulerunt adoptionis, Ecclesias statuerunt, erexerunt altaria, Sacerdotii decreta legesque sanxerunt: a quibus nos traditione accepta, tibi æterno Deo precidimus, & te benignè rogamus, ut hoc ad laudes tuas celebrandas templum æreolus tua gloria

Tet iij

repleas, & præsens altare Sanctum Sanctorum efficias: ut ipsi astantes tamquam tremendo regni tui throno gloriam inculpate rependamus, & in sponte vel non sponte offensarum commissarum remissionem, in rectæ conversationis dispositionem, & in omnis justitiæ complementum incruentæ tuæ bonitati hostias offeramus. Quia benedictum est sanctissimum nomen tuum, Patris, & Filii, & Sancti Spiritus: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Pontifex. Pax omnibus. *Diaconus.*

Capita vestra Domino inclinate.

Et Pontifex dicit Orationem.

Gratias tibi, Domine Deus noster, quod plurima tua clementia, quam super sanctos Apostolos tuos, & beatos Patres nostros gratiam effundere dignatus es, eam quoque ad nos usque peccatores & inutiles servos tuos extendisti: propterea te, Domine valde misericors, rogamus, altare hoc gloria, sanctitate & gratia reple, ut oblatæ tibi in eo incruentæ hostiæ, in corpus illibatum, & sanguinem pretiosum magni Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi Unigeniti Filii tui, ad omnis tui populi & nostræ indignitatis salutem convertantur. Tu enim es Deus noster, & tibi gloriam referimus: Patri, & Filio, & Sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum.

Prelatis deinde reliquiis & corymbis immixtis. Unguento sacro superfundit illas Pontifex, & in posteriori parte Antimensii in disposito loculo isdem positis, & rella inclusis, sequentem Orationem recitat.

Dominum precemur.

DOMINE Deus noster, qui etiam decertantibus pro te Martyribus gloriam hanc contulisti, ut in sanctis ædibus tuis per universam terram dispergerentur eorum reliquiæ, ut sanationum fructibus scaturirent: ipse, Domine, bonorum omnium administrator, intercessionibus Sanctorum quorum depositionem reliquiarum in venerando hoc altari fieri voluisti, in eodem incruentam hostiam inculpate nos offerre concede, & omnia salutis congrua postulata largire, mercede etiam in hoc pro sancto nomine tuo decertantibus repens, ut nostræ salutis gratia per eos nova miranda opereris. Quia tuum est regnum, & virtus, & gloria: Patris, & Filii, & sancti Spiritus: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

ἀνάδειξον. ὥς ἡμᾶς παριστῶντας αὐτῇ, ὡς τῇ θεῇ κτῆ πῶς βασιλείας σου θρόνον ἀκατακρίτως ἀναπέμπομεν, καὶ τὴν ἀναιμάκτον θυσίαν τῇ σου προσφέρειν ἀγαθότητι. εἰς ἐκκεσίαν καὶ ἀκεσίαν ἁμαρτιῶν συγχώρησιν, εἰς κυβένησιν βίης, εἰς ἀγαθῆς πολιτείας κατόρθωσιν, εἰς πλήρωσιν πάσης δικαιοσύνης. Οἱ κληρονομοῦντες σου τὸ πανάγιον ὄνομα τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νυνὶ καὶ αἰ, καὶ εἰς τὸς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Ο ἱερῶς. Εἰρήνη πᾶσιν. Ο Διάκονος.

Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῇ Κυρίῳ κλίνειτε.

Καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς λέγει τὴν δόχλιν.

Εὐχαριστοῦμεν σοὶ Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὅτι ἡμεῖς χάριν ἐπὶ τὴν ἀγίαν σου Ἀποστόλιν, καὶ ἐπὶ τὴν ὁσίαν καὶ ἡμῶν πατέρα, ἡξίωσας διὰ πολλῶν σου φιλοφροσύνων, καὶ μετὰ ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ ἀχρείων δέλων συνεκτεῖναι. διὰ δόξιν σου Δέσποτα πολυέλεος, πλήρωτον δόξης καὶ ἁγιασμῷ καὶ χάριτος, τὸ θυσιασθῆναι τὸ τοιοῦτον, ὅς μεταποιεῖται πᾶς ἐν αὐτῇ προσφερομένη σοὶ ἀναιμάκτως θυσία εἰς τὸ ἄχραντον σῶμα, καὶ τὸ τίμιον αἷμα τῷ μεγάλῳ Θεῷ καὶ Σωτῆρι ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ τῷ μονογενῆ σου Υἱῷ, πρὸς σωτηρίαν πάντων τῶν λαῶν σου, καὶ τῆς ἡμῶν ἀναξιοπίας. Σὺ γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐσοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν τῇ Πατρί, καὶ τῇ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι νυνὶ καὶ αἰ, καὶ εἰς τὸς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Εἶτα 7 προσεγομένην τῇ λεξιφάνει καὶ 8 ἐμβαλλομένην τῇ κρομασίῃ. Επιχίει τούτοις ὁ Ἀρχιερεὺς μύρον. Ἐν δὲ μύρῳ αὐτὰ ὀπίθων τῷ αντιμυσίῳ, ἐν τῇ ἐπομαθεύσῃ δύκῃ, καὶ ἀσφαλισάμενος καλῶς, ἔχεται τὴν δόχλιν ταύτην.

Τῷ Κυρίῳ δυνάμει.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐν ταύτῃ τὴν δόξαν τῆς ὑπὲρ σου ἀθλήσασιν ἀγίοις μάρτυσι θωρησάμενος, τὸ ἀπείριδαι ἐν πάσῃ τῇ γῇ τὰ λείψανα αὐτῶν ἐν τοῖς ἀγίοις οἰκίαις σου, ἐκ καρπῶν ἱαμάτων βλαστάνειν. αὐτὸς Δέσποτα, ὁ πάντων τῶν ἀγαθῶν χορηγός ὑπάρχων, πρεσβείαις τῶν ἁγίων ἀνδρόδωκας τὴν ἀπόδοσιν τῇ λεξιφάνει ἐν τῷ τῇ σιγῇ θυσιασθῆναι σου γενέσθαι, ἡξίωσον ἡμᾶς ἀκατακρίτως τὴν ἀναιμάκτον σου προσωγχεῖν ἐν αὐτῇ θυσίᾳ, καὶ θωρησθαι ἡμῖν πάντα τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα, ἀντάμειψον παρέχων καὶ ἐν τῷ τοῖς ἀθλήσασιν ὑπὲρ τοῦ ἁγίου ὀνόματος σου, τὸ θαυματουργεῖν δι' αὐτῶν πρὸς ἡμετέρας σωτηρίας. Οἱ σὺ εἰς ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δυνάμις, ἐν δόξῃ, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι νυνὶ καὶ αἰ, καὶ εἰς τὸς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

VARIAE LECTIOES.

TΑῖς γινόμεναι ἐπὶ καθάρσει ἀντιμυσίων.) Nul-lum est tale officium in M.S. antiquis dedicationis Ecclesiæ ritum continentibus: eo quod non sine consecratione Antimensiorum nova soleat Ecclesia consecrari, & in illius officio aliud istorum comprehendi cernatur: Allatianum so-

lum, M.S. Euchologium Antimensiorum & Ecclesiæ καθάρσει distinctas complectitur. Eam porro quæ est Antimensiorum, ita ab editis diversam habet, ut potius exscribere denovo quam cum editis ipsis conferte valeamus.

Et confestim sancta missa celebratur.

Ordo servandus circa Antimensia.

Dicit Pontifex. Benedictum regnum Patris, & Filii, & sancti Spiritus: nunc & semper, & in sæcula.

Καὶ ἐν τούτῳ φάλλεται ἡ θεία λειτουργία.

Τὰς γινόμεναι περὶ Ἀντιμυσίων.

ΔΕΥΕΙ ὁ Ἀρχιερεὺς. Εὐλογοῦμεν ἡ βασιλεία τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι νυνὶ καὶ αἰ, καὶ εἰς τὸς αἰῶνας.

Et incipit Diaconus dicens .

In pace Dominam precemur .

Pro superna .

Pro pace totius .

Pro sancta hac domo .

Pro Episcopo .

Pro pientissimis .

Ut cum eis præstetur .

Pro civitate .

Pro temperie .

Pro navigantibus .

Ut liberemur .

Sanctissimæ &c .

Et pontifex dicit . Pax omnibus .

Et Sacerdos . Dominum precemur .

Mox dicit Pontifex hanc orationem .

Oratio .

Qui naturæ cunctæ dominaris , cun-
ctæ creaturæ conditor , qui cuncta
jugiter in bonum & salutem hominum o-
peraris & præstas : qui fundasti terram
super stabilitatem suam , & facis mirabi-
lia : Tu , Domine , in omni civitate &
urbæ Ecclesias tuas statuisti , & altaria in
eis crexisti , & rationales incruentæque
hostias pro generis humani salute nomini
tuo præsentari voluisti : Ipse , quoque nunc ,
Domine , Spiritum Sanctum tuum mitte ,
& altaria hæc sanctifica ad spem fidei ,
& salutem omnis ad tuam majestatem ac-
cedentis , ad animæ renovationem , & ad
corporis gratiam obtinendam : *Exclam .*
Quia benedictum & glorificatum est no-
men tuum , Patris , & Filii , & Sancti
Spiritus : nunc & semper .

Pax omnibus .

Dominum precemur .

Omnipotens Domine , magnus , fortis ,
& potens , qui sedes super Cherubim ,
& a Seraphim glorificaris , quem indefe-
fesse in quiete multa & ordine celebrant
Angeli , Archangeli , & omnes supramun-
danæ virtutes : rogamus , Deus omnipo-
tens , nostram peccatorum orationem su-
scipe , & nostras humilium preces ; & in-
dignorum fervorū tuorum supplicationes
veniant coram te , & in altare istud si-
delis tuam Unguento (quo Sacerdo-
tes , Prophetas , Reges Apostolos , &
omnem animam fidelē unxisti) illitum ,
lumen tuum & veritatem tuam mitte : San-
ctifica illud qui Moyses tempore altare in
monte Sina sanctificasti , virtute tua grā-
tum & placitum illud redde , sancti & vi-
visci Spiritus Christi tui gratiam in illud
transfer , & tandem nobis misericordiam ,
sortem , partemque cum Sanctis tuis o-
mnibus largire . Gratia Christi , cum quo
benedictus es : cum sanctissimo , & bono ,
& vivifico tuo Spiritu : nunc & semper ,
& in sæcula sæculorum . Amen .

*Deinde in crucis modum Pontifex illud an-
git : & dicit Alabastra .*

Versus . Quam dilecta tabernacula tua ,
Domine virtutum !

Tum dicit Pontifex . Pax omnibus .

Sacerdos . Dominum precemur .

Καὶ ἄρχεται ὁ Διακόνος λέγων .

Εν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ διηδῶμεθ .

ὑπὲρ τῆς αἰῶθου .

ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τῆς σύμπαντος .

ὑπὲρ τῆς ἀγίας οἴκου .

ὑπὲρ τῆς ἐπισκόπου .

ὑπὲρ τῆς ὁσιβειάων .

ὑπὲρ τῆς συμπολιτείας .

ὑπὲρ τῆς πόλεως .

ὑπὲρ ἐκκλῆσιας .

ὑπὲρ πλειόντων .

ὑπὲρ τῆς ῥυθμῆς .

τῆς παραγίας .

Καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς λέγει . Εἰρήνῃ πᾶσι .

Καὶ ὁ Ἱερεὺς . Τοῦ Κυρίου διηδῶμεθ .

Καὶ λέγει ὁ Ἀρχιερεὺς τῷ ὡχλῷ πάντῳ .

Ἡ εὐχή .

Ο Πάσης φύσεως Δεσπότης , καὶ κτίσεως ἀπάσης
δημιουργός , ὁ πάντα ποίῳν πάντοτε & πραγ-
ματευόμενος ἐν ἐργασίᾳ καὶ σωτηρίᾳ τῶν ἀν-
θρώπων : ὁ θεμελιώσας τὴν γλῶσσην ἐπὶ τῷ ἀτράκτοι-
σιν αὐτῆς , καὶ ποίῳν θαυμάσια . σὺ Δέσποτα καὶ πᾶσαν
πόλιν καὶ χώραν ἰδρύσας τὰς ἐκκλησίας σου , πῆξας ἐν
αὐταῖς θυσιαστήρια , & προσφορὰς λογικὰς καὶ ἀναιμάκ-
τας προσφέρεις τῷ ὀνόματί σου ἐκτελούσας εἰς σωτηρί-
αν τῶν γενῶν τῶν ἀνθρώπων . αὐτός καὶ νυνὶ Δέσποτα ἐ-
ξαποστείλον τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἅγιον , καὶ ἀγιάσον τὰ
θυσιαστήρια ταῦτα , εἰς ἐλπίδα πίστεως καὶ σωτηρίας
παντὶ προσκύνοντι τῇ σῇ μεγαλοτητί , εἰς ἀνανέωσιν
ψυχῆς , καὶ σώματος ἐν ἀρεσῇ σου . Ἐκφών . Ὅτι ὑπολογη-
μένοι καὶ δεδοξασμένοι ὑπάρχει τὸ πνεῦμα σου : ὀνομά-
σῃ , καὶ Πατρός , καὶ Υἱοῦ , καὶ ἁγίου Πνεύματος . νυνὶ
καὶ αἰεὶ .

Εἰρήνῃ πᾶσι .

Τοῦ Κυρίου διηδῶμεθ .

Κύριε παντοκράτορ , ὁ μέγας καὶ ἰσχυρὸς καὶ δυνατός ,
ὁ καθεήμενος ἐπὶ τῆς Χερυβίμ , καὶ δεδοξασμένος ὑπὸ τῆς
Σεραφίμ , ὁ ἀδιαλείπτως ὑμνοῦσιν ἄγγελοι , ἀρχάγ-
γλοι , & πᾶσαι ὑπερκόσμιαι δυνάμεις , ἐν ἡσυχίᾳ
πολλῇ καὶ ὑπατάξια . δόξομαί σου Θεὲ παντοκράτορ , παν-
τοδύναμι , δέξαι ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν δέησιν : καὶ εἰσελ-
θεὶς ἐν ὡσπύον σου ἡ προσδοχὴ ἡμῶν τῶν τοπεινῶν , καὶ
παράκλησις ἡμῶν ἀναξίων δέλων σου , καὶ ἐξαποστείλον
τὸ φῶς σου καὶ τὴν ἀληθείαν σου ἐπὶ τὸ ἅγιον θυσιαστή-
ριον σου τούτο , τὸ χειρόμυρον τῆς μύρω τῆς πίστεως σου , ἐν ᾧ ἐ-
χεισας ἱερεῖς καὶ προφῆτας , βασιλεῖς καὶ ἀποστόλους καὶ πᾶ-
σαν ψυχὴν πιστὴν , καὶ ἀγιάσον αὐτὸ , ὁ ἀγιάσας θυσια-
στήριον ἐν ὅρει Σινᾷ ἐπὶ Μαυσέως καὶ Ααρὼν , καὶ χα-
ρίτωσον αὐτὸ τῇ σῇ δυνάμει , καὶ κατὰ πνεῦμα αὐτοῦ τῆς
χάρου καὶ ἀγάπης τοῦ Πνεύματος καὶ Χριστοῦ σου , καὶ
χάρισται ἡμῖν ἑλεος καὶ μέρος καὶ κληρονομία πάντων τῶν ἁ-
γίων σου . Χάριτι καὶ Χριστῷ σου μετὰ τὴν εὐλογητὸς εἰ σωὴ
τῆς παραγίας , καὶ ἀγαθῆς , καὶ ὑποταγῆς σου Πνεύματι .
νυνὶ καὶ αἰεὶ , καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων . ἀμήν .

Εἰτα χεῖρ αὐτοῦ ὁ Ἀρχιερεὺς τῆς μύρω σφαιροειδῆς , καὶ
λέγει . Ἀλληλῦα .

Ἐτίχος . Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου Κύριε τῶν
θευμάτων .

Εἰτα λέγει ὁ Ἀρχιερεὺς . Εἰρήνῃ πᾶσι .

Ὁ Ἱερεὺς . Τοῦ Κυρίου διηδῶμεθ .

Oratio.

DOMINE Deus virtutum, gratias tibi in omnibus reddimus, quia gratiam quam super sanctos tuos Apostolos, & omnes Patres nostros effudisti, non coercuisti, neque prohibuisti a nobis, sed ad finem ut benignus & misericors eam effudisti, & gratiam istam & excellentiam quam a te petimus, nobis largitus es: adimple nos & accumula in nobis gratiam tuam, rogamus: & initiato huic altari cum conscientia bona & pura, immaculatos nos aditare concede, ut in eo rationalem & incruentam hostiam, ad sanctæ tuæ Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ ædificationem, & populi tui augmentum profectumque offeramus. *Exclam.*

Quia benedictum est nomen tuum, glorificatum est regnum tuum, Patris, & Filii, & Sancti Spiritus: nunc & semper: & in sæcula sæculorum. Amen.

Et Antiochensis manu signat, dicens.

Ecce sanctificatum, & consummatum est, & factum est altare, Sancta Sanctorum: in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: nunc & semper.

Et dicit Sacerdos Psalm. 92. Dominus regnavit. *Deinde protensam Orationem.* Adhuc & intense, in pace Dom. precemur.

Pro salute & peccatorum remissione, & auxilio Episcopi nostri N. Dominum precemur.

Pro peccatorum remissione, & omnium delictorum nostrorum venia. Dominum precemur.

Ut liberemur ab omni.

Sanctissimæ. *Et dicit Psalmum 107.*

Confitemini Domino. *Et Episcopus Orationem hanc dicit.*

Oratio.

Domine cæli & terræ, qui Ecclesiam tuam, &c.

Pax omnibus. Capita nostra.

Dominator Domine Deus noster, qui per Apostolos tuos nos illuminasti, & ad sanctum istum & salutare diem dispensationis sanctorum altarium tuorum nos deduxisti, sanctifica illa cuncta, ut ad illa accedentibus altare consummatum, omnis morbi cura, vitæ arrha, futuri sæculi hæreditas, juxta sancta tua pollicita fiant, & nos indignos concede fieri ministros idoneos & prædestinatos in ministerium & sanctum hoc sacrificium, in reconciliationem & salutem populi tui. *Exclam.* Quia tu es Deus pacis & salutis, & convenit tibi gloria: Patri, & Filio, & Spiritui Sancto.

Et confestim dicitur Propositum. Deus Dominus & illuxit nobis: constituite diem solemnem in condensis usque. *Versus.* Tunc offerent super altare tuum vitulos.

Apostolus.

Fratres habemus altare, ex quo comedere potestatem, usque ad, talibus enim hostiis promeretur Deus. Alleluja.

Tunc acceptabilis sacrificium justitiæ.

Evangelium. Ex eo quod est secundum Matthæum, sancti Evangelii lectio.

Η ὕχη.

Κτενέ ο Θεός τῶ δυνάμειν. ὡ χαρισμέν σοι εἶ πάντες, ὅτι ὡ ἐξέχεας χάριν ἐπὶ τὰς ἀγίους σου Αποστόλους, καὶ πάντας τὰς πατέρας ἡμῶν, ἐκ ἀνίστασας, καὶ ἐκάλυσας ἀφ' ἡμῶν; ἀλλ' ὡς χρηστὸς καὶ ἐλεήμων ἐξέχεας αὐτῶν μέχρι τέλους, καὶ παρέχῃς ἡμῖν ἀναξίοις ταύτῃ τῶν χάριν καὶ μεγαλοσύνην ὡν αὐτῶν μεθεῖα. πληρώσον ἡμᾶς ἀμαρτίας ἐκαθάρως παρῖσταται τῇ τελειωθέντι τῇ θυσιασθῆναι, καὶ μὴ συνειδησῶς καθάρως καὶ ἀγαθῆς, ἐν αὐτῇ σοι προσφέρῃν τῶ λογικῶν καὶ ἀνάμακτον θυσίαν, εἰς οἰκοδομὴν τῆς ἀγίας σου καθολικῆς ἐκκλησίας, καὶ αὐξήσει καὶ ἀποκοπήν τῇ λαῷ σου.

Εκφων.

Ὅτι ὡλογοῦνται σοι τὸ ὄνομα, διδόνσας σοι ἡ βασιλεία, τῇ Πατρὶ, καὶ τῇ Τίῳ, καὶ τῇ ἀγίῃ Πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶ αἰῶνων. ἀμήν.

Καὶ σφραγίζει τὰ Ἀντιμύσια τῇ χειρὶ λέγων. Ἰδὲ ἡγίασαι, καὶ τετελείωται, καὶ γένοιθι θυσιασθῆναι, ἁγία ἀγίων. ἐν ὀνόματι τῇ Πατρὶ, καὶ τῇ Τίῳ, καὶ τῇ ἀγίῃ Πνεύματος. νῦν καὶ αἰεὶ.

Καὶ λέγει ὁ ἱερὺς ψαλμὸν υἱβ. Ὁ Κυρίος ἐβασίλευσεν. Εἶτα ἐκπνῇ. Ἐτι καὶ ἔτι ἐκτῶς ἐν εἰρήνῃ τῇ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Τπέρ σωτηρίας, καὶ ἀφίσεως, καὶ ἀντιλήψως τῇ ἐπισκόπῃ ἡμῶν τῇ δέσπῃ. Τῇ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Τπέρ ἀφίσεως ἀμαρτιῶν, καὶ συγχωρήσεως πάντων τῶ πλημμελημάτων ἡμῶν. Τῇ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Τπέρ τῇ ρυθλῶναι ἡμᾶς πάσης.

Τῇς πασαγίας. Καὶ λέγει ψαλμὸν ριζ.

Ἐξομολογεῖται τῇ Κυρίῳ καὶ ὁ ἐπίσκοπος λέγει τῇ δὲ χλῶ ταύτῃ.

Εὐχή.

Κτενέ τῇ ἐρανὲ καὶ τῇς γῆς, ὁ ὅς ἐκκλησίαν σου. Ut supra.

Εἰρήνῃ πάνσι. Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν.

Διάσωτα Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ὅς τῇ Αποστόλων σου φωταγωγῆσας ἡμᾶς, καὶ ὁδηγήσας εἰς τὴν ἀγίαν ταύτην καὶ σωτήριον ἡμέραν τῇς οἰκονομίας τῇς ἀγίων σου θυσιασθῆναι, πάντα ἁγιάσον, εἰς τὸ γενέσθαι τοῖς προσιῦσι τῷ τῷ πλειωθῆν θυσιασθῆναι, λυπῆναι πάντος ἀρραβῶνα ζωῆς, κληρονομίαν τῇ μέλλοντος αἰῶνος καὶ τῇς ἐπαγγελίας σου τῇς ἀγίας, καὶ ἰκανῶσαι ἡμᾶς τῇς ἀναξίως τῇς προαίρεσμένων, εἰς ἁγιοσύνην, καὶ ἀγίασιν ἱερουργίαν, καὶ ἰλασμόν, καὶ σωτηρίαν τῇ λαῷ σου. *Εκφων.* Ὅτι Θεὸς εἰρήνης καὶ σωτηρίας ὑπάρχεις. καὶ ἀρῖπῃ σοι ἡ δόξα. τῇ Πατρί, ἐ τῇ Τίῳ, καὶ τῇ Πνεύματι ἀγίῳ.

Καὶ εὐθὺς ἀποκρίμενοι. Θεὸς Κύριος καὶ ἐπίσταται ἡμῖν. συστήσας ἐορτὴν ἐν τοῖς πυλάτοις τῆς εἰρήνης. Τότε τῇ ἐνοσίχμη ἐπὶ τὸ θυσιασθῆναι σου μέλους.

Ο Αποστόλος.

Ἀδελφοί. Ἐχομεν θυσιαστήριον ἐξ ἐξουσίας. ὡς τῇ, ποιαύταις τῇ θυσίαις διαρρητίζεται ὁ Θεός. Ἀλληλουία.

Τότε ὡδοκῆσαι θυσίαν δικαιοσύνης.

Εὐαγγέλιον. Ἐκ τῇ κατὰ Ματθαῖον τῇ ἀγίῳ Εὐαγγελίῳ ἀνάγνωσμα.

Εἶπυ

Εἶπεν ὁ Κύριος. Πᾶς ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ
εἰκὴ. ἵως τ. τότε ἔλθων ἀφ' ὧν φέρει τὸ δῶρόν σου.
Εκτενὴ καὶ ἀπόλυσιν.

Dixit Dominus. Omnis qui irascitur
fratri suo frustra. *Vsq̄ue ad*, Tunc veniens
offer munus tuum.
Protensa oratio, & dimissio.

IN ORDINEM OBSERVARI SOLITUM IN ANTIMEN- siorum Consecratione. Notæ.

Ε Πι καθιερωσὶν Ἀντιμηνσίων.) Altaria Episcopi
benedictione Consecrata cuicumque sacris
operanti necessaria esse, unanimi Orientalis Eccle-
siae, & Occidentalis consensu, statutum est. Non
dedicatis autem Oratoriis quamplurimis cum abun-
det Orientis plaga, nec lapideis Altaribus huc-
illuc deportandis se facilem reddiderit; quibusdam
pannis, Altarium ritu & vice consecratis uti, jam
a multis sæculis decrevit; quorum Consecratio-
nem præsens Officium exhibet: & ἀντιμηνσία sive
ἀντιμηνσία dictione Græci pariter & Latini idio-
matis participec, nuncupat: de qua voce quæstio
est juris Græco-Romani lib. 5. in responsionibus
Joannis Citri Episcopi. Τί ἀντιμηνσία σημαίνει ἐλ-
λινικῶς, καὶ πῶς δὲ γράφεται, δι' ἣτα, ἢ δι' ἰώτα; Quid
Græce significet ἀντιμηνσία, & quomodo scribendum
sit, per ita, an per jota? Respondet. Η φρονηθεῖα
αὐτὴ παράγεται ἀπὸ τ. Μηνς, τοῦ καδ' ἑλλωας μὲν, τὸ
κατωὶ δηλοῦντος, καὶ δὲ τὴν ἰταλὴν γλῶσσαν, τὸ περ-
ματωμένον τοῖς ὀλοποιῶντες ἔδωκεν. καὶ τοῦτο γὰρ τὰ ἐν ταῖς
πρατίξαις ἐφαπλούμενα ὀνόματα Μηνσάλια τίγονται. οἷα
πρὸς κόσμον τῆς πρατίξης, καὶ τῶν Μηνσῶν τιθέμενα: κατὰ
κοινολογίαν δὲ Ἀντιμηνσία λέγονται, ὡς περ ἐν τοῖς ἱματισ-
μοῖς τὰ ἀντίπαλα, καὶ ὅσα ἐκ τῆς κατὰ ἀνάκλασιν ἐρ-
χίας, τὴν ποιητικὴν ἐν τοῖς τοιοῦτοις προσυνοχίαι ἐκλήφθη
ἐν ἐκλήναις δὲ ταῖς ἀγίαις πρατίξαις ταῦτα τίθενται, ὡς
καθιερωσὶν οὐχ ἡγίασιν ἐκ τῶν Ἀντιμηνσίων γὰρ αὐτὴ τὴ
ἡμῖν καθιερωθεῖσα πρατίξαις, καὶ ἱερουργεῖν προσφορὰ λαμ-
βάνει τὸν ἀγίασμον. ἢ γὰρ τοὶ ἀγίασμοι, ἀφ' αὐτῆς ἀγιά-
ζουσι τὰ δῶρα: οὐ γὰρ οἰκοῦν ἐπὶ τῷ ἀγίῳ. Appellatio ipsa
deducitur a Mense, quod secundum Græcos significat
Construunt, & secundum Italiam linguam præparatum
a coquis edulium. Hac enim ratione, & in mensis ex-
plicatione mappæ, Mensalia dicuntur. ad ornatum pu-
ta mensæ, & Menseorum, id est ferculorum posita.
Vulgari autem sermone dicuntur Antimensia, ut in
vestimentis Antiphrasa (prave interpretes vertit fim-
brias ante pannos cum potius pannos subductos
vestibus vox significet, sicut ἀντιδωρον est cuticula
sub cute crassiori, quam Svidas dixit τὸ δῆμαστος
δῆμα) & quæcumque propter effectus reflexionem,
sunt appellationem sortita. Hæc autem in sanctis po-
nuntur mensis, quas Consecratio non sanctificavit.
Nam ex Antimensis ipsa nobis Consecrata mensa,
& sacrificata oblatio, sanctificationem sumunt. Quæ
enim sanctificata est, ex seipsa sanctificat dona: cum
per se non sint sancta: ὡς γοῦν, pergit ille, ἀδαδίστα-
τοι εἰσι οἱ ἱερεῖς. τὸ ἑλπίον τοῦτο ἀναπληροῖ ἡ ἡγιαστικὴ
τ. Ἀντιμηνσίου δύναμις. ὅθεν οὐδὲν ἔστιν ἐν ἀκαθάρτοις
καὶ χαλκοῖς Ἀντιμηνσίαις ἱερουργίαν γενέσθαι. ποτὲ πῶς γὰρ τὸ
δυσιαστικὸν ἀγιάσει τὸ δῶρον, μὴ μετ' ἔχον ἀγιοτήτος; καὶ
τῷ πολυμῶσαντι τοῦτο ἱερεῖ, προστιμὸν εἶναι, ἢ καθιερωσὶν.
Si igitur haud dedicatum est templum, quod ei deest,
sanctificatoria Antimensis vis implet: ideoque templo
non dum Consecrato, sacris operari sine Antimensio,
numquam concessum est. Quomam enim modo altare
sanctificabit donum, si sanctificationis non fueris
particeps? Et Sacerdoti qui hoc usus fuerit, pæna
erit depositio. Utrum autem per ita, an per jo-
ta, Ἀντιμηνσίω sit scribendum, explicat idem Ci-
trensis: sed insulset nimis. Correclius propterea
Balsamon infra citandus, Ita in Antimensio scri-
bendo est usus, voce μῆσιον a mensa, non a mense
deducta, quasi Ἀντιμηνσίω sit mensa sanctæ mensæ
vicaria. Quærit porro laudatus Balsamon in 7.
Can. Synodi 7. utrum in Oratoriis in quibus ut
inconsecratis solum Antimensiorum est usus, li-
ceat Episcopo sicut & Sacerdoti, sacra facere? Sci-
tu dignam profert ille responsionem: τὰ γινόμενα
κατὰ τῶν Ἀρχιερέων Ἀντιμηνσίων. καδ' ἐν καίρῳ ἢ καθιερω-
Euchol.

σι τὰ ἀγία καὶ γινεται, διαδόματα εἰς ὠκνηρίαν οἶκον, ἀφ' ἧς
καὶ ἐντὶ καθιερωσὶν, ἢ τοὶ ἰγκανισμοῦ, καὶ ἀνοξίαν,
καὶ ἐνδρονισμῷ. διὰ γὰρ τῆς τ. Ἀντιμηνσίου ἐκλήθησαν,
ἢ τοὶ ἀντιμηνσίου, ἀντίτυπα τῶν ἄλλων τοιούτων μινσῶν,
τῶν καταρτίζοντων τῷ ἀγίῳ δειπνοτικῶν πρατίξαις. οἱ
μῆντοι Ἀρχιερεῖς οὐ ποιοῦσιν ἱεροτελεσίας εἰς ἐκκλησίαν ἀν-
δρονισμοῦ καὶ διότι τὸ τῆς ἱεροτελεσίας ἀξίωμα ὑποβιβάζε-
ται τοῦ δρόνου μὴ ὄντος αὐτῆς, εἰς δὲ Ἀποστολικὸς ἐπίσκοπος
καθιδρύεται, μὴ δὲ τῶν ἄλλων τῶν σωσασάντων τ. τ. καὶ κα-
θιερωσὶν, καὶ ἐννοεῖται. Perfecta a Pontificibus Anti-
mensia eo tempore quo Dedicatio templi peragitur,
per Oratorias domos distributa loco Dedicacionis
sufficiunt, id est encensitis, apertione, & reliquiarum
intbronizatione (Voces has alibi habes explicatas:
Vide Onomasticon.) Propterea enim Antimensia vo-
cantur, vicaria nimirum & formam referentia mul-
torum ferculorum quæ sacram dominicam mensam
perficiunt. Pontifices autem sacra non celebrant in
Oratoriis, templis non dedicatis: quia nimis demit-
titur Præfulatus dignitas, ubi non adest thronus, in
quo Apostolicus Episcopus constituitur: & defunt alia,
quæ templi Consecrationem decoremque componunt.
Legatur hic dedicationis Officium suo ordine in-
fra ponendum.

2. Τῶν ἱερῶν ἐπιδίδων τῇ πρατίξῃ.) A Sacerdoti-
bus præparantur Antimensia ipsis solis deservitura
ut jam jam docuit Balsamon. Dedicato autem tem-
plo, & non alias, consecrantur Antimensia. οὐκ ἔχον
γὰρ χαλκὸν ὅλως καδ' ἑτέρον τρόπον ἀνω καθιερωσὶν κα-
ταδοτὸ γινόμενα Ἀντιμηνσίων. Nullo enim pacto receptum
est, ut Antimensia aliter fiant, quam in novi templi
dedicatione. Ita Joannes Citri memoratus: Belæ
vero Antistes in eodem juris Græco-Romani vo-
lumine. Ἀντιμηνσίων ἱεροτελεσίαν ἐπὶ τῷ ἱερεὶ δὲ αὐτῷ
ἐνεργῶν τ. ἰγκανισμὸν καὶ ἐκ τοῦ παντὸς τοῦ ὑποκαθιδόντος,
καὶ περιελίσσαντος τὴν πρατίξαις βραχίονα τεμνομένην, καὶ
γραφομένην τοῖς ἱερεῶσι διδόντα. Antimensia sive novi-
mus, quando Episcopi opera, perfecta fuerit templi
Dedicatio: & e suffragato panno sacramque mensam
involvendo in frustra dissecho, & depleta Sacerdoti-
bus distribuuntur.

3. Οἰνένδον.) Ubi deinde convivium pinguium,
convivium vindemiæ, pinguium meduliatorum,
vindemiæ defæcatæ habendum est: ibi primum ὡ-
νένδον, non vinum e labruscis expressum, prout in
medicorum schola intelligitur οἰνένδονος ὄνος, neque
flos vini, ut litteræ vim respicientibus quibusdam
placuit, sed Ecclesiæ οἰνένδον, seu potius, ut Symeon
Thessalonicensis exponit, ὄνος οἰνένδον conditum aro-
matibus vinum effunditur.

4. Καὶ δόξα σου.) Dicens, δόξα σοὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, δό-
ξα σοι. vel ἐνλογητός ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ αὐτὸς, & εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ita exponit Dedicationis offi-
cium.

5. Τὸ ἀγγεῖον τ. μεγάλην μύρον.) Sine quo juxta Con-
ciliorum Canones non consecratur Altare, quod
ταῖς τ. ἱερῶν μύρον πατερῶν ἐπιχρῶσιν. Sanctissimi
Unguenti sacra effusione, sanctum reddi testatur
Dionysius de Eccl. Hierat. cap. 14.

6. Ἰδοὺ δὲ τί καλόν.) Plura simul consecrantur An-
timensia, & Unguentum primum in substrata
diffusum, a se, in illa sanctificationem communicat:
velut unguentum in capite, quod descendit &c. Ec-
hæc est ratio decantati hujus Psalmi: nisi malis
aliam, ex his secundæ Orationis verbis proponere.
ἢ ἔξῃσας χάριν ἐπὶ τοῖς ἀγίοις σου Ἀποστόλοις, καὶ ἐπὶ τοῖς
οἰαῖς ἡμῶν πατέρας. ὡς ἵστας δὲ πολλὴν σου φιλανθρω-
πίαν, & μέγιστον ἡμῶν ἀμάρτωλῶν καὶ ἀσεβῶν σου δούλων
ἐκτίνας.

7. Προσγομίνων τῶν λευκῶν.) Ex quo sub altari Dei
Vuu

audire sunt voces ecclesiarum pro Dei nomine, sumptis Ecclesia morem, suis sub altaribus, & in Basilicis, Martyrum corpora sepelire. ἔχον γὰρ καὶ τὴν ἀγγελον καὶ ἀγγελον δωροδοκίαν δὲ καὶ κερταῖν. Ita firmiter secundum Ecclesiam sanctam, tam scripto, quam non scripto iure ad nos usque delapsa, tenendum: ait Canon septimus Synodi 7. ut propterea mereatur deponi, qui sanctam hanc consuetudinem prætergressus fuerit ὁ δὲ ἀνὴρ ἐγγὺν λαλῶν καὶ διερῶν καὶ δαυρίδω, οὗ παραβαίνων τὰς ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις, atque insuper altaria in quibus nullæ erant Martyrum reliquæ, Concilium Carthaginense 5. sub Anastasio Imperatore, everti iussit. Sacrum hunc morem Paulinus episcopus. 11. ad Paulinum scriptis illustrat, qui equidem non fuit tantum, ut sub altari, verum etiam in secretiori pavimento sacra quæcumque pignora reponerentur: qualia Romæ in S. Helenæ Oratorio Basilicæ S. Crucis, gressibus mulierum, hæc de causa, nisi semel in anno Dedicationis die numquam conculcando, adorantur: in muris etiam aliquando inclusas fuisse, Massiliense S. Victoris templum, beatorum exuviis non tam abundans quam redundans, manifestat. Tectæ tandem, columnas, & Trullam Ecclesiæ Constantinopolitanæ coagmentata, ut ita dicam, sanctorum reliquiis scribit Codinus in Orig. Constant. his vulgaribus suæ linguæ verbis. ἤρχατο τὰ κτίσθη τὴν Τρούλλαν, ἣ ἐίδοντο δωδεκά. βύσσαλα, ἣ ἐυδοκίαν ποιοῦν οἱ ἱερεῖς ἐν ἑκτῇ, καὶ πάλιν δωδεκά καὶ πάλιν ἐν ἑκτῇ ποιοῦν δὲ τεχνίται καὶ δωδεκά βύσσαλα, ὅθεν, καὶ οἱ τὰς ὁπεί, ἐβαλλον τέρμα καὶ ἀγία λαλῶν δαίμονα, οὗ δὲ ἐπληρώθη ἡ βύσσα.

Trullam (Justinianus) ædificare cepit, & collocabant artifices duodecim lateres, & mox Sacerdotes, orationem habebant: & rursus duodecim lateres, & iterum pariter orationem habebant. Postis autem duodecim lateribus foveolum excavabant artifices, & in foveolis venerandas & sanctas diversas reliquias reponabant, quousque tota perfecta esset Trulla. Et infra: ἐν δὲ ἑκάστῳ κλίματι ἑνὶ καὶ ἑκατομῶν, ἀγίων λαλῶν σάβηκα ἐνδρασιμίζον. Singula columnæ tam superi quam inferi ordinis, sacras reliquias Dedicationis ritu inclusas tenent: & sanctorum propterea, quorum pignora servabant, nomine celebres & venerandæ a cunctis habebantur.

8. Εὐβελήμενον τῇ κυρομασίᾳ) Ne facile in pulverem abeant, & deperdantur leviora reliquiarum fragmenta, ceromastice admiscunt, moxque sacro perfundunt Chrismate: cuius ratio tum ex textu officii, tum ex dicendis in Dedicationis ritu constare potest. Minus autem sufficit Antimensiis consecrandis, reliquiarum in eis inclusio, ritusque a nobis hucusque perlectus: nisi per septem dies super iis missa celebretur. Ultimam hanc conditionem requirit Mattheus Blastares Nomocanonis primo Elemento. περὶ Ἀντιμηνίου τὰ Ἀντιμηνία τῆς ἀγίας καὶ μετέχουσι δυνάμει, ἢ ἀντοῖ, ἢ τῆς καθάρσεως τῶν νεύσι ἀνεγερμένων καὶ ἀκολυθία, καὶ ἡ ἵσταμαρσι ἐν τῇ ἐκτῇ δυσιαστέῳ καὶ μένοις ἱερουργία χαρίζεται. Antimensia sanctificationis virtutem participant, eamque illis templorum nuper Consecratorum Officium, & septem dialis in altari Sacrificium elargitur, &c.

ORATIO PRO OFFERENTIBUS PRIMITIAS fructuum Autumnalium.

Dominator Domine Deus noster, qui unumquemque juxta voluntatis propositum tua ex tuis offerre iussisti, & singulos bonorum æternorum mercede compensas, qui viduæ juxta facultatem ejus oblationem habuisti gratam, delata etiam a servo tuo N suscipe, & in æternis thesauris ea recondi dignare, abundanti mundi hujus fructione illi, reliquisque ad eum spectantibus retributa.

Quia benedictum est nomen, & glorificatum est regnum, Patris, & Filii, & Spiritus sancti: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

ΕΥΧΗ ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΕΡΟΝΤΩΝ ΑΠΑΡΧΑΣ

ὁπάρας.

Κενοτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν τὰ σὰ ἐκ τῆς σῶν προσφέρειν σοι καὶ τὸ πρόδισιν ἐκαστῇ κελύσας, καὶ τῆς αἰωνίου σου ἀγαθῶν τοῖς ἀνταμείβειν χαρίζομενος, ὁ τῆς χάριτος τῆς καὶ δυνάμει προσφεραν ὑπαρίσως δεξάμενος, προσδεξαι καὶ τὰ καὶ προσκομιδέν τε παρὰ τῷ δέλῳ σου, τῷ δέινος, & τοῖς αἰωνίοις σου θησαυροῖς ἐναποδέδαι ταῦτα κατεξίωσον, δωρήμενος αὐτῇ καὶ τῇ ἐγκοσμίῳ σου ἀγαθῶν ἀφθονον τῷ ἀπολαύσει σου πᾶσι τοῖς διαφέρουσιν αὐτῇ. Οἱ ὑπολογηταὶ σου τὸ ὄνομα καὶ διδόξασαι σου ἡ βασιλεία, καὶ τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. καὶ αἰ, καὶ εἰς τὴν αἰῶνα τῆς αἰῶνος. ἀμήν.

VARIÆ LECTIONES.

Εὐχὴ ἐπὶ τῶν προσφερόντων ἀπαρχαί. Non differentiant ab editorum lectione, Cryptofer-

Oratio pro offerentibus fructum novum.

Gratias tibi agimus Domine Deus, & fructuum quos ad maturitatem verbo tuo deducas varie enatos, in lætitiā & cibum hominibus & omni animali in orbe universo, percipiendos nobis dedisti, primitias offerimus: laudamus te Deus in omnibus quibus nos affecisti bonis, & omnem creaturam fructibus variis donasti, per Filium tuum Jesum Christum Dominum nostrum, per quem est tibi gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Hi porro fructus benedicuntur: uvæ, ficus, mala granata, olivæ, pomæ, mala Persica, prunæ.

Quia vero non fructus novos tantum, sed etiam quoscumque alios, vel solvendi voti gratia, vel in gratiarum actionem Deo illorum largitori convenit offerre: aliam idcirco adjungit M. S. idem orationem, & est:

ratense Bessarionis, & S. Marci MS. addit tamen hoc, etiam aliam Orationem.

Εὐχὴ ἐπὶ προσφερόντων καρπὸν νέον.

Εὐχαριστοῦμέν σοι Κύριε ὁ Θεός, καὶ προσφέρομεν ἀπαρχὰν καρπῶν, οὓς ἐδωκας ἡμῖν εἰς μετὰ ληψιν, τελεσφορήσας διὰ τῷ λόγῳ σου, καὶ κελύσας καρπὺς παντοδαπὺς εἰς ὑπορωσύνῳ καὶ ἔσθλῳ τοῖς ἀνθρώποις, καὶ παντὶ ζῳῇ ἐν πάσῃ γῇ ὑποσώμειν σοι ὁ Θεὸς ἐν πᾶσιν οἷς ἐργήσας ἡμᾶς, καὶ πᾶσαν κτίσιν παντοίοις καρποῖς διὰ τῷ παιδός σου Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. δι' οὗ, καὶ σοὶ ἡ δέξα εἰς τὴν αἰῶνα τῆς αἰῶνος. ἀμήν.

Εὐλογουῦνται δὲ καρποὶ τοιοῦτοι: σαυλαί, σύκα, ῥῶα, ἔλαια, μήλα, ροδάκινα, πορτοκῆ, δαμασκανά.

Εὐχὴ ἐπὶ τῷ καρποφορούμενῳ.

Πηγὴ τῶν ἀγαθῶν, Δίαποτα βασιλεῦ, καὶ ὑργεῖα τῶν ποιημάτων πρόσδεξαι καὶ τῷ σὺν ἀγαθότητι τῷ καρποφορίαν τῷ, ὁ, καὶ τῷ, ὁ, εἰς ὁσμὴν εὐωδίας, καὶ ἐμπλησον τὰ ταμίαι αὐτῶν παντὸς ἀγαθοῦ, καὶ ῥῦσαι αὐτὸς ἀπὸ παντὸς πειρασμοῦ, μὴ πάντων τῶν αὐτοῖς προσηκόντων, καὶ φωτίσον αὐτὸς ἐν τῇ γνώσει σου ἵνα διαρεψάντες σοὶ καταξιώσῃσι τῷ αἰωνίῳ καὶ ἀφάρτων σε ἀγαθῶν. ὅτι ὑπολόγηται τὸ ὄνομα σου τῷ Πατρί.

Oratio pro iis, qui fructum seu rem quamvis offerunt.

Fons bonorum, Domine rex, & opem tuorum benefactor, N. & N. oblationes juxta bonitatem tuam suscipe: penum eorum omni bono adimple, & ab omni tentatione eos & cunctos ipsis conjunctos eripe & in tua cognitione eos illumina: ut tibi placentes æterna & incorruptibilia bona consequantur. Quia benedictum est nomen tuum Patris, &c.

Non desunt tamen etiam inter Græcos Monachi, qui orationem hanc pro villis Ecclesiæ, vel Monasterio fruges debitas solventibus, recitari asserant, vel pro iis qui munere quocumque Ecclesiam ditare conantur.

IN ORATIONEM PRO IIS QUI FRUGUM PRIMITIAS offerunt. Notæ.

Επὶ τῷ προσφέροντι ἀπαρχάς. Idem sunt illi ac καρποφοροῦντες, pro quibus Ecclesia orat ἐν εὐχαρίσταις, (de quibus index Onomasticus V. καρποφοροῦντες) inquit Matthæus Blastares, τοῦ καὶ πρὸς καρποφορίας τῶν δυνάμεων καὶ τῶν ἀντικρίων. Frugum autem & animalium primitias, & decimas Sacerdotibus decerni, atque ita Deo præsentari Apostolicæ Constitutiones apud Clementem lib 2. cap. 25. & 7. cap. 30. jubent. Ni factum ita fuerit, furti transgressores condemnat Concilium Hispalense Can. 11. ἐπὶ τῷ θυσιῇ tamen, in morem hostiæ, vel super ea, quasi accessorium ejus vel appendicem, quidquam offerri religiose & severe tertius Canon Apostolicus vetat: πλὴν τῶν χερσῶν τῶν εὐχαρίστων τῶν καρπῶν διότι πλὴν ἔχουσιν θυσίας ταῦτα προσφέρειν, ἀλλ' οἱ ἀπαρχὰς ἐκ τῶν καρπῶν: πρὸς τὴν novam fruges vel bestios, suo tempore: νεκρῶν τῶν θυσιῶν non ut Sacrificia isthæc offerret, sed ut primitias tempestivorum preciumque fructuum: ait Zonaras: & ut addit Balsamon. ἵνα λαμβάνοντες αὐτὰ ὑπὸ τῶν χειρῶν τῶν ἱερῶν μαρτυρίας εὐχαρίστησαν τῷ Θεῷ ἀναπέμπομεν τῷ οἰκονομῶντι τὰ ἀπὸ τῶν καρπῶν καὶ δεσποσύνῃ ἡμῶν. διὰ γὰρ τὸ τοῦτο οἱ οἰκὸν καὶ εὐχαρίστας τῷ Πατρὶ ἡμῶν προσφέρουσιν ἐν τῷ θυσιῇ θυσιῶν τῶν δυνάμεων τῶν βλαχάρων μετα τῶν ἱεροτελεσιῶν, καὶ τῷ ἱερῶν τῶν κοίτης τῶν ὑπερῶν: Θεοτόκου. Ut ea ex manibus Sacerdotis cum benedictionibus accipientes, Deo gratias agamus, quæ ea nobis suppeditat, quæ ad victum nostrum & sustentationem sufficiunt. Et ideo, ut est verisimile, Patriarchæ quoque nos offerunt in sancto altari sacra adde Blachetnatum, περὶ αὐτῶν, in festo dormitionis Sanctissimæ Deiparæ. De quocumque autem fructu quartus Canon sancit. ἡ δὲ πᾶσα ὁπώρα ἡ ἐξ ὧν ἀποσπᾶσθαι ἀπαρχὴν τῶν ἐπισκόπων ἔστι τοῖς προσβυτίοις: ἀλλὰ μὴ πρὸς τὸ θυσιάζειν. Aliorum decimæ, primitiæve fructuum omnium, in domum mittan-

tur Episcopo, ac Presbyteris: & non super altare. Priorem legem, cultu religioso etiamnum hodie Græci observant: sexto enim Augusti fides & βότον ἀρτιομένην προσέχειν ὑμῶν, in altaribus maxime Monasteriorum benedicunt, & liturgicis sacris ad finem perductis, in vestibulo Ecclesiæ fructus benedictos, modico vini haustu addito, distribuunt: posteriorem autem infringunt ubi fructus alios in variis nuper lectionibus indicatos, in Ecclesia, benedictione sacrant: & in usum offerentium, modico ex iis delibato, restitunt. Græcum porro benedicendorum primo maturefcentium fructuum ritum, recens ac antiquus simul Latinus approbat: de novo enim ut taceam, verus est Oratio in D. Gregorii Sacramentario his concepta verbis. Domine, qui celum & terram, & omnia creasti, te supplēces quesumus ut hunc fructum novum benedicere & sanctificare digneris, & multiplicare abundanter offerentibus tibi: ut repleas eorum cellaria, cum fortitudine frumenti & vini: ut letantes in eis referant tibi Deo omnipotenti laudes & gratias. Morem porro primævum fructus hoc pacto benedicendi Baronius anno 283. numero 15. Eutychiano Pontifici ascribit, ut quas a malo principio productas asserabant Manichæi, Ecclesia sua benedictione bonas esse confirmaret. Verum non nisi Paulus Apostolus hujus instituti auctor habendus; qui nihil esse rejiciendum quod cum gratiarum actione percipitur, scripsit 1. ad Tim. cap. 4. sanctificatur enim per Verbum Dei & Orationem, id est ut Chrysostom. ait, purificatur per signi crucis virtutem & Ecclesiæ invocationem: unde Julianus non minus veritatis, quam fidei desertor, arguitur, scribens primitias frugum offerendi opus sibi Christianos a Paganis transsumpsisse.

a i E T X H E Π I O R A T I O S U P E R aream.

Κτελεῖ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἡπηγὴ τῶν ἀγαθῶν, ὁ καλῶσας τῇ γῇ ἐξενεγκεῖν καρπὸν διὰ τῷ σὺν διαπλαγχνίαν καὶ ἀγαθότητι, ἐλόγησον καὶ πληθύνων καὶ τῷ ἄλωνα ταύτῃ, & τῷ καρποφορίαν τῷ δέδωκεν σε ἐμπλησον τὰ ταμίαι αὐτῶν παντὸς ἀγαθοῦ καρπῶ, σίτου, αἰνῶ, καὶ ἐλαίου καὶ φύλαξον αὐτὸς ἀπὸ παντὸς πειρασμοῦ μὴ πάντων τῶν προσόντων αὐτοῖς καὶ φωτίσον αὐτὸς ἐν ἐπιγνώσει σου ἵνα εὐαρεστοί σοι γινώμενοι καταξιώσῃσι τῷ αἰωνίῳ σε ἀγαθῶν. ὅτι ὑπολόγηται σε τὸ ὄνομα, τῷ Πατρί, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι σου καὶ αἰεὶ, & εἰς τὸς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Euchol,

Domine Deus noster, fons bonorum, qui per clementiam & bonitatem tuam suos fructus producere terram jussisti, benedic & multiplica aream istam & ubertatem servorum tuorum, cellas eorum reple omni bono fructu, vino, & oleo: & ab omni molestia, illos & quoscumque ad eos spectantes, custodi: in agnitione tua illos illumina, ut tibi benepiacentes æternis bonis digni inveniantur. Quia benedictum est nomen tuum, Patris, & Filii, & Spiritus sancti: nunc & semper & in sæcula sæculorum. Amen.

Vuu ij.

ΕΤΧΗ ΕΠΙ ΤΩΝ ΔΕΛΩΝ. Titulum hunc nulla præfert Oratio in M S. a me visis; sequentem proferunt Cry-
ptoferr. & Barberinum.

Oratio in Messe.

Domine Deus noster, qui propter plurimam tuam clementiam ad præsens tempus nos deduxisti, & anni circulo benedixisti, quem & fructuum abundantia coronasti, qui propter magnam tuam bonitatem terram nobis fructum in cibum iussisti proferre: tu Domine adorande, primorum geniminum pacificam delibationem, & messis deportationem cum salute & concordia perfici concede, & omnium bonorum nobis copiam præbe. Tu enim es bonorum dator, & tibi gloriam referimus: Patri, & Filio, & sancto Spiritui.

Εὐχὴ ἐπὶ θέραις.

Κτενὸς Θεὸς ἡμῶν, ὁ διὰ πολλῶν σε διαπλαγ-
χρίαν ἀγαθῶν ἡμᾶς εἰς τὸν καιρὸν τῶτον, καὶ δι-
λογήσας τὸ κύκλον τῆς ἐξουσίας, καὶ σεφανώσας αὐτὸν
τῇ καρποφορίᾳ, ὁ κελεύσας τὴν γῆν τὴν μεγάλην σε
ἀνεξικακίαν ἐξεργασθῆναι ἡμῖν καρπὸν εἰς διατροφήν. Σὺ
Κύριε προσκυνῶντι παράχρησι τοῖς δούλοις σου τῶν μετα-
ληψίαν τῶν σφωτῶν γεννημάτων εἰρηνικῶν, καὶ τῶν
πασαχομιδῶν τῆς θέραις μετὰ ὑγείας καὶ ὁμοιοῦς γε-
νέσθαι, καὶ πᾶσαν εὐδυνίαν παντοίων ἀγαθῶν δώρη-
σαι ἡμῖν. Σὺ ᾧ εἰ ὁ χορηγὸς τῶν ἀγαθῶν, ὁ σοὶ
τῶν δόξαν ἀναπέμπομεν τῇ Πατρί, καὶ τῇ Τίῳ, καὶ
τῇ ἀγίῳ Πνεύματι.

Hanc eandem Orationem habet Allatianum MS. sed ab ea modice variantem, in titulo namque scribit: *Εὐχὴ ἐπὶ θέραις κοινῶν, καὶ καλαμῶν.* Messis autem communis, frumenti est; voce vero καλαμῶν granum quodcumque in culmis nascens, quale est avena, hordeum, & ejusmodi messoria falce decerpenda, intelligerem: καλαμῶν enim, arundinetum, etiam zuccharinum nullus interpretabitur, qui arundineti frumentique communem non esse messem, nec ideo communem utriusque Oratio-

nem, putarit. In ipso porro Orationis textu, ubi hic legimus, *διὰ τῶν μεγάλων σε ἀνεξικακίαν*: Allatianum scribit, *διὰ τῶν μεγάλων σε φιλοδρασίαν καὶ ἀγαθότητα*. Et tandem ubi hic habemus *μετέληψαν τῶν πρώτων γεννημάτων*: habet illud, *μετέληψαν τῶν πρώτων τοῦ καλαμῶν τούτου*, quæ verba sensum καλαμῶν nuper prolatum confirmant: quasi culmos granatum e terra natos, quam eorum messem, παρακομιδῶν τῶν θέραις, prius Ecclesia consideraret.

IN ORATIONEM SUPER AREA. Notæ.

ΕΤΧΗ ΕΠὶ ΔΕΛΩΝ.) Mentem Ecclesiæ in Area benedicenda uberim exprimunt tum Græcæ, tum paræ Latine Orationis verba, quæ in antiquo Grimoldi Sacramentario legitur. *Multiplica Domine super nos misericordiam tuam, & preces no-*

stras propitius exaudire dignare: & sicut exaudivisti faculum tuum regem David, qui te in Area hostias offerendo placavit, ita veniat quæsumus super hanc Aream sperata benedictionis ubertas, ut repleti frugibus tuis, de tua semper misericordia gloriemur.

ORATIO COLYBORUM sive leguminum decoctorum.

Domine qui cuncta verbo tuo ad perfectionem adducis, & in usum cibosque nostros, varios fructus terram producere jubes: qui solis leguminibus enutritos tres pueros & Danielelem, moliter in Babylone educatis formosiores ostendisti: ipse optime rex, etiam femina hæc cum variis adjunctis fructibus benedic, & omnes ex eis degustantes, sanctifica. Quia in gloriam tuam, & in laudem sancti N. oblata sunt hæc a servis tuis, & in memoriam fidelium defunctorum: præbe etiam præparantibus hæc, & commemorationem agentibus cuncta ad salutem postulata, & æternorum bonorum tuorum fruitionem. Intercessionibus intemperatæ dominæ nostræ Deiparæ & semper Virginis Mariæ, sancti N. cujus memoriam celebramus, & omnium sanctorum tuorum. Quia tu benedixisti & sanctificasti omnia Deus noster, & tibi gloriam referimus, principio, experti Patri, cum unigenito Filio tuo, & sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum, Amen.

ΕΥΧΗ ΤΩΝ

κολύβων.

Οπάντα περισφορήσας τῇ λόγῳ σε Κύριε, καὶ κε-
λεύσας τῇ γῇ παντοδαπὰς ἐκφέρειν καρπὰς εἰς
ἀπόλαυσιν καὶ τροφὴν ἡμετέραν ὁ τοῖς ἀνθρώποις
τρεῖς παῖδας καὶ Δανιὴλ, τῶν ἐν Βαβυλῶνι ἀβροχάι-
ων λαμπροτέρως ἀναδείξας. αὐτοὺς πανάγαθε βσι-
λῶ, καὶ τὰ σπέρματα ταῦτα, ἐ σὺν τοῖς ἀσφόροις
καρποῖς ἐυλόγησον, καὶ πῶς ἐξ αὐτῶν μεταλαμβάνον-
τας ἀγιάσον. Ὅτι εἰς δόξαν σὺν, καὶ εἰς τιμὴν τῇ
ἀγίᾳ, τῷδε, ταῦτα προτίθησαν παρὰ τῶν σῶν δού-
λων, ἵ καὶ εἰς μνημόσυον τῶν ἐν εὐσεβείᾳ τῇ πίσει
πλειωθέντων. παράχρησι δὲ ἀγαθῇ πῶς τε ἐν τρεπίστα-
σι ταῦτα καὶ τὸ μνημῶν ἐπιτελεῖσι πάντα τὰ πρὸς σω-
τηρίαν αἰτήματα, καὶ τῶν αἰώνων σε ἀγαθῶν τὴν
ἀπόλαυσιν ὅς προσβείας τῆς παναχράντου Δεσπο-
νῆς ἡμῶν Θεοτόκου ὁ ἀειπαρθένου Μαρίας, τῇ ἀγίᾳ,
τῷδε, καὶ ἐ τῶν μνημῶν ἐπιτελεῖται, καὶ πάντων
σε τῶν ἀγίων. Ὅτι σὺ εἰ ὁ ἐυλογῶν. ὁ ἀγιάζων
τὰ σύμπαντα ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τῶν δόξαν ἀ-
ναπέμπομεν τῇ ἀνάρχῳ Πατρί, σὺν τῇ μονογενεῇ
σε Τίῳ, καὶ τῇ παναγίᾳ, καὶ ἀγαθῇ, καὶ ζωοποιῇ
σε Πνεύματι. νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς πᾶς αἰῶνας τῶν αἰ-
ώνων, ἀμήν.

V A R I Æ L E C T I O N E S.

α Ε Τχη τ' κολύβων.) Scribit Cryptoferratenſis codex MS. ευχή επί κολύβων μνήμης ἀγίου, nec temere. Cum enim Colyba, tum in ſanctorum feſtis tum in defunctorum commemorationibus in Eccleſia offerantur: habet dictus codex diverſas pro illis, variis diebus offerendis Oraſiones; quas in unam ſolam contrahunt edita hæc exemplaria, quæ & in ſancti alicujus honorem ſimplè & in mortuorum ſubſidium, illa quandoque præſentari & benedicti comſonſtrant. Barberinum vero MS. titulum habet, ευχή εἰς κλίμα ἀγίου, κλίμα autem (cum alias κόκκον aut κόκκινον correſtius ſcriberetur) apud corruptæ linguæ Græcos ſabā eſt, aut granum quodcumque, ac propterea in ejuſdem MS. calce, oratio alia eſt vetuſtate oblitterata, cui in fronte titulus præfixus eſt: ευχή τ' κολύβων, ἡ γοῦν τῶν κυ-

κιδίων, Colybotum, id eſt granorum Oratio. Colyba enim κυκιδίων, granorum collectio eſt; in ſancti vel defuncti memoriam oblata.

b Εὐφών.) Cryptoferratenſe MS. εὐφών.

c Εἰς ἀπόλυσιν καὶ ῥοφίῳ.) Cryptof. εἰς τροφὴν ὑμετέρων ἐν φροσύμῳ.

d Τοῖς τρεῖς παῖδας.) Cryptof. τοῖς ἐν Βαβυλῶνι παῖδας λαμπροτάτοις ἀποθήκῃς καὶ ἀβροδιῶν.

e Σὺ τοῖς διαφόροις καρποῖς.) Deſunt hæc in Cryptofer.

f Καὶ εἰς μεμνόμενον, &c.) Deſunt etiam hæc, ob rationem nuper aſſignatam, ſicut & alia hæc, καὶ μετὰ μὲν ἐπιτελοῦσι.

g Πρὸς βίαιας καὶ παταχράντας.) Harum vice ſubdit Cryptof. codex: ὅπως καὶ αὐτοὶ σὺν ἡμῖν δοξάσωσι τὴν πανάγιον σου δόξαν. Εὐφών. Ὅτι αὐτὸς ὁ δουλῶν, &c.

Huic autem orationi plura addit M. S. Allatianum, hoc pacto.

Εὐλογητός εἶ Δέσποτα Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Θεὸς τ' πατέρας ἡμῶν, ἡ πηγὴ τ' ζωῆς καὶ τῆς ἀφθαρσίας, ὁ μόνος ἐχθρῶν ἀθανάσιος, ὅς οἱ καὶ ἀπορίτοι, ἡ ἀβυσσος καὶ χαλάρμασσαν, ἡ παντοκράτης δυνάμις, ἡ αὐτὴ ἀγαθότης, ὁ πάντα τελειοφύρας τῶν δεινῶν καὶ παντοκρατορικῶν λόγων σου Κύριε, ὁ καλεῖσαι τὴν γῆν παντοδαπὴς ἐκφύειν καρπὸς, εἰς τὴν ἀπόλυσιν καὶ ῥοφίῳ ἡμᾶς. ὁ τοῖς ἀνέμῳ σου ἐν Βαβυλῶνι πανσπερτὴς καὶ αἰδίδιμος σου παῖδας, καὶ τὸν προφητικώτατον Δανιὴλ λαμπροτέρως καὶ ἀβροδιῶν ἐνεπρόφητας. Αὐτὸς πανάγαθος βασιλεὺς, ὁ τὰ σπέρματα ταῦτα σὺν τοῖς διαφόροις καρποῖς τ' γῆς σου εὐλόγησον, καὶ τὴν εὐχὴν αὐτῶν μεταλαμβάνοντας ἀγιάσον. ὅτι εἰς τὴν δόξαν τῆς Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰς τὴν μνήμην τῆς ἀγίας σου, ταῦτα πάντα προσέθεναι, καὶ εἰς μεμνόμενον καὶ ἐν εὐλαβίᾳ καὶ πόθῳ τελειοθῶντων. Παράχρη δὲ ἀγαθὸς Κύριε ἡμῖν τε, καὶ τοῖς εὐφρονέσας ταῦτα, πάντα τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα, καὶ τ' αἰωνίαν ἀγαθὴν ἀπόλυσιν. Σοὶ γὰρ τῶν μόνων ἀγαθῶν, ὁ φιλεῖς ἀνθρώπων, καὶ ἀληθινῶν Θεῶν ἡμῶν, ἡμῖς οἱ ἀμαρτωλοὶ καὶ ἀνάξιτοι δούλοι σου, οἱ ἐμπλησθέντες τ' ἀμετρήτων καὶ ἀνεκδιήγητων σου δωρεῶν τὴν εὐχαριστίαν προσάγοντες, ἱκετεύομεν ὁλοκαρῶς τὴν σου ἀγαθότητα, ἐπιδοὺς Κύριε ἐπὶ τὸ δούλον σου τὸ, τὸν τὴν ἱερὰν ταύτην δυσσίαν, διὰ τὸ ὄνομα σου τὸ ἅγιον συγκροτήσαντα, καὶ εὐχόμενα ἡμῖς ἐπὶ προσδέξαι ταῦτα ὡς τὰ δῶρα τῆς Ἀβελ, ὡς τὴν φιλοξενίαν τοῦ Ἀβραάμ, ὡς τὴν δυσίαν τῆς Μελχισεδεκ καὶ ὡς τὴν δικαιοσύνην τῆς Νῶε, καὶ ὡς τὴν ἀγίαν σου πατεράρχων Ἀβραάμ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακώβ. Ὁ αὐτὸς αὐτοῦ ταύτην ἀγίον, ὁ ἐν τῷ νῦν σου δυνάστης. καὶ δὸς Κύριε τῶν καὶ τοῦ ἀπαλοτέρω πλάθων πολυβόλων, ἀπαλαγῆν τ' παντοίας αἰσθητῆς καὶ νοητῆς τ' ἀντικείμενης ἐπιβουλῆς, ἐμπλησον αὐτὸν ἀπὸ πίστεως, ἀντιπαραστήσεις, καὶ ἀπὸ πάντων ἀγαθῶν. ὁ δὲ ἐν αὐτῷ κατοικοῦντα δούλον σου τὸ, σὺν πατρὶ γῆν καὶ μέρῳ, ἀβλαβῶς φυλάττει ἀφ' ἀμαρτιῶν, αὐτῶν βράβευσον ἀρνήσει, καὶ μακροθυμῶν αὐτῶν χαρίζαι. εὐλόγησον αὐτοῦ ἡσόδους καὶ ἐξόδους, ἐμπλησον ἀπὸ τ' ὁρόν σου τοῦ αἰωνίου αὐτῶν, ὁ ἀπὸ τῆς ποιότητος τῆς γῆς κατὰ δυνάμιν, ὁ ἐν τοῖς πελάγεσιν καὶ τ' ἐπὶ τῆς ταύτης πρωταίνου, τοῖς καλεῖται φιλοχρήνους, καὶ τέσσα ἡμῶν πρωτοπρεῖς, ἱερεῖς, ἱερομάρτυρες, καὶ εὐλαβιστάς διακόνους, ὁ τὸν λοιπὸν πάντα λαὸν τ' συγκαθίστηντα ἐν ταύτῃ τῇ εὐχαρίᾳ δόξαν σου, καὶ εἰς τιμὴν τ' ἀγίαν σου, ἐκ πνεύματος ἱερῆς αἰσθητῆς τα, καὶ τῶν τῶν κρατῶν σου χαρὸς διευφύλαττε, καὶ ἡμῖς πάντα ἐλέησον. Πρὸς βίαιας τῆς ἀπορίας καὶ ὑπερφανείας, ὑπὲρ τοῦ τε καὶ λόγου ἀποτεξάσης σε, ἀχράντη, ἀσίγη, ἀμέμμη, ὑπερυλογημένης, ἀγνῆς δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀσπαρθένου Μαρίας. Δυνάμις τ' τιμῆς καὶ ζωοποιῶς, &c.

Benedictus es Dominator Domine Jesu Christe, Deus patrum nostrorum, vitæ & incorruptionis origo, qui solus habes immortalitatem, lumen ha-

bitans inaccessum; abyssus gratiarum, omnia operans potentia, tui ipsius bonitas, qui omnipotentis tuo verbo cuncta ad perfectum adducis, & omnis generis fructus in usum & cibum nostrum terram proferre jussisti: qui honoratos & celebres pueros Davielemque sublimi prophetia donatum laute viventibus venustiores, seminibus reddidisti: ipse Rex optime semina hæc cum variis terræ tuæ frugibus benedic, & cunctos ex illis aliquid delibantes sanctifica. Quia in gloriam Domini & Dei nostri Jesu Christi, & in memoriam sancti N. & in commemorationem eorum qui cum pietate relicto sui desiderio defuncti sunt, cuncta obtulerunt. Nobis itaque & iis qui ista præparaverunt postulata cuncta salutis conducentia, & bonorum æternorum fruitionem obone concede. Tibi enim soli bono, & humano, & vero Deo nostro, peccatores nos & indigni servi tui immensis & inenarrabilibus tuis bonis cumulati gratias agimus, & bonitatem tuam ex integro corde rogamus: respice super servum tuum N. sacram hanc hostiam propter nomen tuum concervantem, & nos convivio exipientem. Suscipe illa velut Abel dona, Abraham hospitalitatem, Melchisedech hostiam, Noe justitiam, & sanctorum tuorum Patriarcharum Abraham Isaac & Jacob: & jube perferri in sanctum & supercæleste & intellectuale altare. Concede Domine huic domui malorum omnis generis exemptionem, & ab omnibus sensibilibus & intellectuallibus adversariis insidiis securitatem: frumento, vino, oleo, & omnibus bonis illam reple: servum vero tuum N. in ea habitantem cum omni familia & affinitate illæsum præserva: pacem illi confer, & annorum diuturnitatem. Ingressus exitusque ejus benedic: de rore cæli desuper, & de terræ pinguedine deorsum illum cumqula, in mensæ hujus reliquiis dominatum manifesta (superiorum enim est cibi reliquias benedicere) Christiani amantes invitatos filiosque nostros Archipresbyteros, Sacerdotes, Monachos quoque Sacerdotes, & piissimi nos Diaconos reliquosque ad gloriam tuam & sanctorum tuorum honorem in hoc convivio confidentem populum ab omni molestia sensus vel spiritus potenti tua manu conserva. Intercessionibus ejus quæ te sine semine, supra naturam, super intellectum cogitationemque genuit, immaculatæ, illibatæ, intactæ, super omnes benedictæ, purissimæ dominæ nostræ Deiparæ, & semper Virginis Mariæ: virtute pretiosæ & vivificæ crucis, &c.

At cum Cryptoferrat. M. S. pro Colybis in mortui alicujus die annuo offerendis & benedicendis, separatam orationem ponat: operæ pretium eam hic adjungere.

Oratio super defunctorum Colybis.

Domine Deus noster, omnium te invocantium, & sanctissimum nomen tuum agnoscentium spes, semina in memoriam defuncti servi tui N. in templo sancto tuo oblata benedic: & eum propter quem illa sunt oblata in sinibus Abraham, & in latantium regione, remissione, & delictorum venia illi concessa habitare concede. Fiat Domine, qui humanam infirmitatem & ejus lubricam ad malum facilitatem nosti, ne infes in judicium cum eo qui in fide & spe ad te migravit: da nobis quoque in sanctitate mandata tua adimplere, & eis qui post hujus defuncti obitum iusta persolvunt, mercedem condigne repende. *Exclam.* Quia tu es defunctorum requies, & tibi gloriam.

Εὐχή ἐπὶ κολύβοις κοιμηθέντων.

Κτελεῖ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐλπὶς πάντων ἐπικαλυμένων σε, καὶ ἐπεγνωκότων σε τὸ πανάγιον ὄνομα, τὰ εἰς μνήμην τῆ ἀναπαυσάμενου δούλευσα, δ, ἐν τῇ ἀγίῳ ναῷ σου προτεθέντα σπέρματα εὐλόγησον, καὶ τὸν δι' ὃν ταῦτα προήχθης ἐν κόλποις Ἀβραάμ, καὶ ἐν χώρᾳ Συφώνων κατασκήνωσον, ἀνεστὶν αὐτῇ, καὶ τῇ ἐπτασμένῳ συγχώρησιν παρέχομενος. Ναὶ Δέσποτα, ὁ τῷ ἀνθρωπίνῳ ἀδίκειν εἰδώς, καὶ τὸ ταύτης εὐόλιδον, μὴ ἐσέλθῃς εἰς χεῖρῶν μῦτ' ἐν πίσει εἰς σέ, ἔ ἐλπίδι μεταφοιτήσας. ὁδὸς καὶ ἡμῖν ἐκτελεῖν ἐν ἀγιοσύνῃ τὰς ἐντολάς σου, καὶ τὴν κλὴν αὐτῶν κοιμησὶν ἐκπελούτας ἀξίως τῆς προαιρέσεως ἀμειβόμενος.

Ἐκφω. Ὅτι σὺ εἶ τῇ κοιμημένῳ ἀνάπαυσις καὶ οὐαὶ τῷ δόξαι.

Solent etiam Græci non Colyba tantum, sed & carnes, & panem, & vinum, ab Ecclesia benedicta, pauperibus sancti alicujus redeunte die sacro clargiri: quorum hæc est Oratio.

Oratio in sancti memoria, per carnium, vini, panis, & Colyborum largitionem.

Christe Deus noster, qui Abraham hostiam benedixisti, & Eliæ holocausta suscepisti, qui tuis beneficiis vicem animi nostri proposito rependis, imo & ampliorē quam bona quæcumque opera nostra mereantur retribuis mercedem: ista in sanctorum tuorum honorem & in pauperes distribuenda, tibi que oblata benedic: hæc inquam offerentium genimina, velut Abel hostiam multiplicā: ovilia & armenta illorum semper facta, bovesque illorum pingues in tua bonitate redde: illisque animæ salutem eo quod populi tui pauperum recordati sunt in iusto tuo iudicio retribue: ut cuncti quod sibi satis est assecuti in omne bonum & tibi placitum opus abundant, glorificantes sanctissimum nomen tuum Patris &c.

Εὐχή ἐπὶ μνήμῃ τῶ ἀγίου διὰ δόσεως κρεῶν, οἴνου, ἄρτου, & κολύβων.

Οεὐλόγησας τὴν θυσίαν τῆ Ἀβραάμ, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ προσδεχόμενος τῆ Ἡλιῦ τὰς ὀλοκαρπώσεις, ὁ τῇ προδίσει ἡμῶν ἀντιμετρῶν τὰς εὐεργεσίας σου, μᾶλλον δὲ πλείους τὰς ἀμοιβὰς τῶν ἐντελῶν ἡμῶν ἀγαθοεργῶν παρέχομενος εὐλόγησον ταῦτα τὰ εἰς τιμὴν τῆ ἀγίας σου προσαχθέντα, καὶ εἰς πέντην διανομὴν προσκείμενα, ταῦτα ὡς τὴν τῷ Ἀβελ θυσίαν πλήθυνον, τὰ γυνήματα τῇ προσεγεγάντων καὶ τὰ ποίμνια αὐτῶν καὶ βεκόλια πολύτοκα, καὶ τοὺς βόας παχείς ἐν τῇ σὴ ἀγαθότητι ποίησον. καὶ αὐτοῖς σωτηρίαν ψυχῆς ἀνδ' ὅν μέμνηται τῇ πτωχῶν τῷ λαῷ σου ἐν τῇ δικαιοκρίσει σου δάμνασαι. ἵνα πάντες ἀπαρκεῖται ἔχοντες εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, καὶ σοὶ ἀέρισον περιεσώσωσι, δεξάζοντες τὸ πανάγιον ὄνομά σου, τῷ Πατρί.

IN COLYBORUM ORATIONEM. Notæ.

2 **Ε** Τχὴ καλύβων.) Excoquunt quandoque leviter frumentum Græci, lancibusque acervatim impositum, frugibus variis, pis, puta, tufis avellanis, cortice nudatis amygdalis, nucibus minutim sectis, Corinthiacæ uvæ, & malogranatorum granis in distinctas petroselini foliis velut radiis areolas & figuras, ordinatis respergunt: acervumque huiusmodi præfata arte elaboratum καλύβα vocant: quæ quidem, vel ip sancti alicujus honorem, vel in defunctorum animarum memoriam, aut cum instante magnæ quadragesimæ initio communes suas, pro mortuorum animabus preces renovant, propinquorum sepulchris imposita, in Sacerdotis & ministrorum usus postmodum cessura solent offerre. Religiosum hunc morem commendat Athanasii apud Balsamonem in Can. 4. Apost. auctoritas. *ὅτι τὰ ἐν ταῖς μεύμασι τῶν ἁγίων καὶ κατοικημάτων προσφερόμενα καὶ κοινοκία λεγόμενα, διὰ πολλῶν ὁπαρῶν κοσμούμενα, τῷ δυσιαστῆρι προσφέρονται, μαρτυροῦντες αὐτοῖς τὴν κοινομένην λόγῳ τῷ μεγάλῳ Ἀθανασίῳ.* Quomodo autem quæ in memoris sanctorum & mortuorum offeruntur, & κοινοκία (sic dona amicis oblata, quamvis pretiosa, humilitatis gratia, quasi communia quædam, nuncupant: etsi forsitan κακοκία a κακίστῳ, in quo deferuntur dicenda forent) appellantur, omni genere fructuum ornata ad altare offerantur, discas ex oratione magni Athanasii, de his qui dormierunt. Interim, dum a nobis hæc Athanasii oratio desideratur, consuetudinis καλύβων, ortum refert Nestarius, Synaxarii Græci auctor, & eo recentior Nicephorus Callistus lib. 10. cap. 12. Cum nimirum impetrante Juliano fidei desertore, nulli panes, nulla edulia, nulli fructus in foro vœnales per Orientem exponerent, qui non prius vel sacrificiorum vectorum sanguine, vel cultu prophano lustrarentur, ut a Christianis supersticiosi cultus ignaris coempti deinceps comederentur: Theodorus Martyr Tyro dictus, per visum Euzoiam Euchaitarum Episcopum admonuit: ut populum a cibis nefandis sibi comparandis arceret, utque ejus necessitati famique provideretur, frumentum & legumina in cibum, panis aliorumque eduliorum vice, excoqui juberet. Frumentum vero illud coctum, quo deinceps vitam sustentabant Christiani, ἐν Εὐχαΐταις Κόλυβα ὠνομασμένον, apud Euchaitas Colyba vocare consueverunt. Et tandem id quo viventium necessitati Theodoro monitore, quadragesimæ tempore, primum est consultum, non illaudanda pietate, religiosius in defunctorum memoriam & subsidium cessit. τὸ τοῦ δὲ ἐκείνου Θεοδώρου καὶ τοῦ μεγάλου τῆς νηστείας ἡμετέρας. ὃ δὲ καὶ ἐξ ἐκείνου ἀκκλησίᾳ τῷ μεγάλῳ ἀνακηρύσσεται καὶ παραγγέλλεται εἰς δούρο καὶ τῷ πανηγυρίζοντι. Hæc quidem jussit Theodorus juxta magnam jejunii quadragesimalis diem, quod ex eo tempore ad hanc usque diem, ejus facti memoriam reficiens, & conventum agens Ecclesia jugiter observavit. Hæc Nicephorus. Synaxarion vero de Theodoro Martyre 17. Feb. scribit. *τελεῖται ἡ αὐτοῦ σιωπὴ ἐν τῇ σαββάτῳ τῆς πρώτης τῶν νηστεῶν ἐβδομάδος, ὅτε καὶ τὸ δαῖμα γέγονε παρ' αὐτοῦ καλύβων, ῥυσσάμενους ὁρδοδόξῳ λαῶν ἐκ τῆς μαμασμένης βρώσεως καὶ ὠλοδύτων. Ejus memoria recollitur Sabbato primæ jejuniorum hebdomadæ quando ab eo Colyborum misticulum est editum, & fidelem populum a contaminato Idolotheutorum cibo liberavit. Quod porro dicunt Græci superinspersa Colybis ἡδύσματα sanctorum vel mortuorum virtutes repræsentare, levius est momenti, ita ut quod ad ornatum vel oris gustum apponitur, religiosius ipsi ad virtutes re-*

ferendas sine auctoritate transferant. Satiùs multo est laudatam Christianorum antiquorum contemplari consuetudinem, juxta quam panes, dapes, vinum, defunctorum sepulchris apposita commemorat Augustinus contra Faustum: non ut Manes eorum, ita Manichæis falso insimulantibus, placerentur; sed ut pauperes vel Ecclesiæ ministri, illis recreati, ad preces pro mortuis fundendas moverentur: eandemque usque hodie tanto cultu a Græcis observatam videmus, ut Colybis in pauperes & Ecclesiæ quoscumque ministros dispergendis, lautioribusque iisdem, convivis præparatis Ecclesia ipsa, benedictionum & orationum suarum suffragia non deneget, ut quæ charitatis exercendæ gratia, in sanctorum honorem, & animarum levandarum finem instaurata sunt, non nisi religiose in Ecclesia offerri, ut legere est apud Busbequium epist. 1. & depasci oporteat. Percurre, Ledior, amabo, secundam & quartam ex orationibus benedictionum varietati interjectis, & præter sanctorum cultum mortuis opem præstitam in reficiendis pauperibus & sacris viris curam adhibitam; etiam verba hæc, ut Deus ἐν περιστάσει τῆς τραπέζης αὐτῶν dignetur deprecantia, animadverte. In Monasteriis siquidem qui Refectorio instaurando præest ἡ ἀρχὴ; non prius quæ supersunt, cibo sumpto, fragmenta panis colligere audeat; quam benedictione a superiore obtinenda prius dicat, *ἐὐλόγησον Δέσποτα ταπεινώματα ἡμῶν καλῶς καὶ καλῶς.* Benedic Domine fratri panis reliquias: Responsumque postmodum audiat. *δὲ ἐν ἡμῶν ἡμῶν καὶ τῶν ἁγίων καὶ τῶν ἁγίων Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐλπίσον ἡμᾶς:* pari itaque modestia & sobrietate refectorem conditi postulat oratio, ut Deus ipse, epulo sincerus, & mensæ censor ἐν περιστάσει τῆς τραπέζης αὐτῶν non aversetur. Et si velis adjiciam, quod in austeris & parca mensa frequenter facit Græci Monachi; ut non nisi benedictione a superiore obtenta calicem labris contingant, & superiori se ad primum poculum ebibendum disponenti, confestim assurgant cuncti; & sibi ipsis bene precantur hac voce *δὲ ἐν ἡμῶν τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐλπίσον ἡμᾶς.* si vero Præfulem cum eis cibum sumere contigerit, dicant *δὲ ἐν ἡμῶν καὶ τῶν ἁγίων καὶ τῶν ἁγίων Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐλπίσον ἡμᾶς.* & καὶ Δεσπότη καὶ Ἀρχιερεῖα ἡμῶν Κύριε φύλαττε εἰς πολλὰ ἔτη: id pariter sæculo obstrictos facitare, constat, eosdem mores, verba eadem usurpare, ut juxta orationis sententiam, videatur Deus cibum, potum, & utriusque reliquias moderari ἐν περιστάσει ἡμῶν καλῶς καὶ καλῶς. Nil mirum itaque si cum tanta reverentia & religione, amicam præsentem aliquo Ecclesiæ ministro comportionem ineant, aut Monachi communes cibos sumant: etiam convivia a divitibus viris in sanctorum gloriam aut piam defunctorum recordationem instaurata, pari animi compositione corporisque modestia peragant. Sed nec humillioris fortunæ viri a simili erga mortuos debito se immunes constituunt: panem enim in fragmenta longiora concisum, vinoque tinctum transeunti cuilibet & degustare non detrectanti offerunt, ut eo sumpto repensam Orationis vicem mortuis parentibus suis accipiant, desiderata hac voce audita: *ὁ Θεὸς μακαρίσῃ τοῖς* hoc est *αὐτοῖς beatos illos Deus faciat.* Panemque ita oblatum *τύχεονται* appellant quasi *placentiam animarum nominis* oraturis, pro eis, oblatam. De Colybis & defunctorum in Græca Ecclesia habenda memoria, plura Matthæus Blastares propediem lucem aspecturus in Nomocanone verbo *τις ἡμετέρας*.

ORATIO SUPER

Pœnitentiam agentibus, & seip-
sos juramento astringentibus.

Dominator Domine Deus noster, Unigenite Fili, & Verbum Patris, qui cuncta peccatorum nostrorum vincula tua passione dirupisti, & in facies Apostolorum tuorum insufflasti, dicens: Accipite Spiritum sanctum: quorum dimiseritis peccata, dimittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt. Tu Domine per sanctos Apostolos tuos Sacerdotibus pro tempore in Ecclesia tua sancta repertis dimittendi peccata, & ligandi atque solvendi omne vinculum iniquitatis, facultatem concessisti. Rogamus itaque nunc pro fratre nostro N. coram te astante, solutis ejus vinculis tuam misericordiam impende, & si quid ex inscitia, aut ex inadvertentia protulit, aut præ animi fragilitate commisit, tu qui humanam nostri infirmitatem, ut humanus & bonus Dominus, omnia sponte, vel voluntate obliuente, ab eo delicta perpetrata remitte. Quia tu compeditorum miseris, & confractos erigis, desperatorum fiducia, jacentium requies, existis, & servum tuum hunc a peccatorum vinculo libera. Quia glorificatum est sanctissimum nomen tuum: Patris, & Filii, & Spiritus sancti: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

ΕΥΧΗ ΕΠΙ ΤΩΝ

ΕΝ ΕΠΙΤΙΜΙΟΙΣ ΟΝΤΩΝ

ἢ ἐαυτοὺς ὀρκῷ δεσμοῦντων.

Δεσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Πατρὸς, ὁ πάντα δεσμὸν ἁμαρτίας ἡμῶν καὶ σὺ πάθει διάρρηξας, καὶ ἐμφυσήσας εἰς τὰ πρόσωπα τῶν σῶν Αποστόλων, καὶ εἰπὼν. λάβετε Πνεῦμα ἅγιον, ἂν τινὼν ἀφῇτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς, ἂν τινὼν κρατῇτε, κεκρατέωται. Σὺ Δεσποτα διὰ τῶν ἁγίων σου Αποστόλων ἐχαρίσω τοὺς καὶ καιροὶ ἐρρηγῶσιν ἐν τῇ ἀγίᾳ σου Εκκλησίᾳ ἐπὶ γῆς ἀφίενται τὰς ἁμαρτίας, καὶ δεσμεῖν ἐλύειν πάντα σὺν δεσμὸν ἀδικίας. δώμεθα δὴ καὶ νῦν ὑπὲρ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν, τοῦ δέσποτος, τοῦ παρεσκευάσμενο σου, ἐπιχορήγησον αὐτῷ τὸ σὸν ἔλεος, διάρρηξας αὐτῷ τὸν δεσμὸν τῶν ἁμαρτιῶν, εἴτε ἐν ἀγνοσίᾳ ἢ ὀλιγοψυχίᾳ ἐλάλησεν, ἢ ὑπὸ μικροψυχίας ἐπαρξεν, εἰδὼς τὴν ἀνθρωπίνην ἀδένειαν, ὡς φιλόφρων καὶ ἀγαθὸς Δεσπότης, πάντα τὰ ἐκείσια καὶ τὰ ἁκύνσια ἁμαρτήματα συγχώρησον αὐτῷ. Ὅτι σὺ εἶ ὁ ἐλεῶν τὰς πεπαισμημένους, ὁ ἀνορθῶν τὰς κατερραγμένους, ἢ ἐλπίς τῶν ἀπελπισμένων, ἢ ἀνάπαυσις τῶν πεπαισμημένων, καὶ τὸ δέχου σου τὸν ἐλπίδιό σου ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τῶν ἁμαρτιῶν. Ὅτι δεδοξασαί σου τὸ πανάγιον ὄνομα, τὸ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

IN ORATIONEM PRO IIS QUI JURAMENTI VINCULO
obstricti pœnis aliquibus seiplos subjecerunt. Notæ.

ΕΥΧΗ ἐπὶ τῶν ἐν ἐπιτιμίοις ὄντων.) Censura, pœna, seu pœnitentia, quam secundum Canonum seriem subire tenentur ii quorum crimen Ecclesiasticis illis regulis condemnatur: ἐπιτίμιον & ἐπιτίμια, voce propria, & antiqua nuncupata est: pœnam illam sive peccati satisfactionem, moderni Græci κανόνα, utpote juxta Canonum seriem impositam, vocant. Cum vero bene agendi lex, sit humana ratio, illa eadem ductus quilibet, non vivendi tantum modum, sed etiam delicti transgressionisque multam sibi metipsum imponere & infligere sponte potest. Hinc ille, si taxillis luserit, centum pauperibus erogare promittit: iste, si prostituta limen adierit, longinquam peregrinationem suscepi-
pturum se, vel denique nisi pacem cum inimico composuerit, tridui jejunium vovet, & ad hæc præstanda, etiam jusjurandum vel votum quo se obstrictum sentiat, addit. Eleemosyna illa, ut probe conjicis, peregrinatio, jejunium pœnæ sunt promissi vel juramenti violati, si minus servari contigerit, & ἐπιτίμια eorum transgressionem multantia qualia quoque sunt ea quibus ut vinculo iniquitatis, semet vinciunt illi, qui irati, si unquam inimico beneficium præstiterint, dæmonis se potestati permittunt, si filio culpam agnoscenti perpercerint, diris se devovent. Tales itaque ἐν ἐπιτιμίοις εἰσι, spontanei pœnis se subjecerunt, quas etiam juramento vel voto addito subituros se potuerunt prius profiteri: ἐαυτοὺς ὀρκῷ ἐδεσμεύσαν. Cum igitur erronea plurimorum conscientia jusjurando contra jus prolato se astrictam sentiat & asserat, vel si legitimum adimplere nequiverit, continuis remorsuum stimulis eam agitari necesse sit: ne jusjurandum hujusmodi vinculum sit iniquitatis, aut intolerandum onus imbecillis animis imponat: illius quidem rigorem dispensatione relaxare, hujus vero evanidam, imaginariam, nullam vim esse declarare solet Ecclesia, atque insuper animi cuicumque dubio tollendo vel agitationi sedandæ, Orationem hanc quasi scrupuli cujuscumque medelam ultimam apponere: atque ita non rogat præsens Oratio, pro iis qui pœnitentia publica, delictis pu-

blice commissis satisfaciunt, ut quidam minus recte sentiunt; quæ namque est pœnitentiæ publicæ cum juramento vel voto affinitas, aut cur una sola Oratione (cum plurimis aliunde abundet Ecclesia Græca) utriusque vinculum solveretur? Rectius itaque, & vero multo similis dicemus præsentem Orationem pœnam quidem tollere, sed eam tantum ad quam se sponte ex ignorantia vel animi imbecillitate obstrinxit, utriusque pondus & vim nullatenus expertus, quæ proinde vel Ecclesiæ auctoritate, vel saltem ejus precibus, ut error omnis auferatur, relaxari debeat. Confirmat sensum hunc ipsius Orationis contextus, quo συνδεσμὸν ἀδικίας, vinculum iniquitatis, δεσμὸν τῶν ἁμαρτιῶν, peccati nodum, tollere se proficitur Ecclesia, cum videlicet, qui jurantis ἀγνοσίᾳ ἢ ὀλιγοψυχίᾳ colligatus est, & quem ὑπὸ μικροψυχίας a se tollere non potuit pœnitens, aut saltem præ animi imbecillitate, id est ex conscientia erronea infregit. His tamen attentis, breviorum multo & forsitan verbis magis accommodum sensum huic titulo afferri posse non diffiteor, si Matthæi Blastaris verba in Nomocanone σοιχείω εἰ. περὶ ἐπιτοκίας acute inspiciantur. jusjurandi inconsiderate prolato, inquit ille, ἢ ἀδελτοῖς καλῶσαι μὲν οὐχ ὑπόκειται· μετρίαν δὲ ἀπὸς τοῦ ἐπισκόπου τῶν ἐπιτίμια δέχεται, infra τοῦ nulli pœna subijcienda est (ex jure scripto) moderatam tamen ab Episcopo recipiet pœnam. Pœnam ergo suscipiet juramenti vel fracti reus: eaque solvetur, si Episcopus aut Sacerdos pro eo faciat Orationem quæ est ἐπὶ τῶν ἐν ἐπιτιμίοις ὄντων καὶ ἐαυτοὺς ὀρκῷ δεσμοῦντων. Quoniam quidem ritu peragatur Gregoras lib. 4. perjuri Michaelis Palæologi pœnitentiam referens, describit: τῷ Ἰωσὴφ πατριάρχῃ τὰς λογισμὰς ἐξηγόρευεν ὁ βασιλεὺς Μιχαήλ· διὸ καὶ πρῶτως τὴν ἱερὰν ἐκτελεσασθαι μυστηρίαν εὐντα τοῖς ἀποστολικοῖς Αρχιερεῦσι προσελθόντι πρὸς τὴν πρῶτην ἐπὶ τῶν προδύρων τῶν βήματος, διάρρηξαι ἐπὶ δυσὶν ἁμαρτήμασιν ἐγκαλῶν αὐτῷ, τῷ τε τῷ ἐπιτοκίας φημί, ἔτι τῷ τῷ υἱοῦ τοῦ βασιλέως τυφλώσει· καὶ ἐπὶ ταύτοις αὐτῷ συγχώρησιν πρῶτος μὲν αὐτὸν ὁ πατριάρχης ἐπιστὰς αὐτῷ καμίνῳ συγχώρησιν ἐγγράφον τινα δειξέμεν λόγον καὶ μὴ αὐτὸν

αὐτὸν ἰσχυροὺς τῶν ἀρχιερέων καὶ πᾶσι ἐκείνῳ προσήκουσαν
τάξιν διαδεχόμενοι ἀνεγνώσαν ἅπαντες ἰσχυρῶς ἐπ' αὐτῷ ἡ
ἀληθείαν τὸ συγχωρήσαι λόγον· καὶ ὅτε ἀπὸ χαρᾶν ὁ
βασιλεὺς ὅμω τῇ τοιαύτῃ συγχωρήσει, ἔθιεν αὐτοῖς ἐυ-
μενὴ καὶ ἰλασκ αὐτοὺς κατεσλῶσι οἱ ἱερεῖς. *Joseph Patri-*
archa animi secreta vaticinia revelare solitus erat
Michael Imperator. Illi bac de causa primum Patriar-
cha instituto sacrificium cum Pontificibus aliis cele-
branti, pronus ad sacri Tribunalis limina, duo sua
peccata, perjurium dico, & filii Imperatoris excec-
ationem, aperta claraque voce confessus, procidit:
fibique ventem donari petit. Primus igitur Patriar-
cha illi in terra prostrato condonationis ex scripto le-

git orationem : ac post eum Pontifices reliqui suis quisque ordine , successive eandem indulgentiarum orationem recitarunt . Ita laetus discedit Imperator , tam ob indulgentiam obtentam , quam quod Deum etiam sibi placatum & reconciliatum existimabat . Alias *causorum* vel *causorum* habitus perjuris nimirum qui crucem inter jurandum prolatam & tactam , vel signi loco in scriptis contractibus exaratam , vel duobus indicibus in transversum actis efformatam & osculo in juramenti praestiti testimonium exceptam , conculcasset ac contempsisset , & communi totius populi odio maledictisq; jugiter fuisset impetitus . Vide Jus Graecoromanum p. 224.

ΕΥΧΗ ΛΕΓΟΜΕΝΗ ΟΡΑΤΙΟ ΔΙCΕΝΔΑ
ΠΡΟ ΤΟΥΤΗΝΩΣΑΙ ΑΝΤΕSΟΜΝΟΜ, ΕΤ
καὶ εἰς ἐνυπνιαζόμενον. in illuſionem paſſum.

αἱ **Π** Ολυμπιεῖς Κύεσι, ἀκίρατε, ἀμόλυπτε,
μόνη ἀναμάρτητε, κάθαρον τὸν δοῦλον σου,
ἄσπιλον ἀνάδειξον διὰ τῆς χάριτος τοῦ Χειριστοῦ σου ἀπο-
παινῶς μόλυσμῳ σαρκὸς καὶ πνεύματος· καὶ ἁγιάσον με
τῇ ἐπιφοίτῳ τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος· ἵνα ἀναστήσῃς
ἐκ τῆς ὁμίχλης τῶν ἀκαθάρτων φαντασιῶν τοῦ διαβόλου
καὶ παντὸς πειρασμοῦ, 2 καταξιώθῃς ἐν καιρῷ
ἀξίῳ προσελθεῖν καὶ ὑπογράψασθαι τὸ ῥηκτῆρ σου
καὶ φοβερῶν μυσηρίων. Ὅτι σύ εἶ ὁ εὐλογῶν καὶ
ἁγιάζων τὰ σύμπαντα Χειρὶς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὃ σοὶ
ἐν τῷ δοξαῖ ἀναπέμπομεν, σὺν τῇ Πατρὶ καὶ τῇ
ἁγίῳ Πνεύματι, νυνὶ καὶ ἀεὶ, ὃ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν
αἰώνων. ἀμήν.

Domine qui solus es laudandus , purus , impollutus , & absque peccato : expurga servum tuum ab omni carnis & spiritus pollutione , & incol inquinatum per Christi tui gratiam renuncia , & Spiritus tui sancti adventu me sanctifica : ut post caliginem immundarum cogitationum diaboli & omnis tentationis , serenitate mentis recuperata , tempore debito accedere & timenda tremendaque tua mysteria deitare valeam . Quia tu benedixisti & sanctificasti omnia Christus Deus noster , & tibi gloriam referimus cum Patre , & sancto Spiritu nunc & semper , & in secula seculorum . Amen .

VARIÆ LECTIÖNES

2 **E** Τῇ λεγομένῃ ἐν τῷ ὑπνῶσαι, καὶ ἐν τῷ πνιγεῖσθαι.) Cryptoferratenfis Basilii Falasceæ codex, sicut & Barberinum S. Marci legunt so-

**Ἰὺνmodo, ὅτε ἰνυπνιάζεται αἰδελφός: Cum frater in
somnia passus est pollutionem.**

IN ORATIONEM ANTE SOMNUM, ET IN EUM
qui turpi obiecto in fomnis delus est. Notæ

E *Is iustitiam querens.*) Hæc Oratio paululum
aucta, proluxiorque facta, auctorem agno-
scit Basilium infra titulo citato *ἐστὶν ἱππία ἰουστινιανῶν*.
Dixio vero hæc *ἰουστινιανῶν* non quemcumque in
somnis delusum, sed eum maxime Ecclesia Græca
intelligit qui visæ interdiu mulieris phantasmate
inter dormiendi obiecto, & Libidinem provo-
cante, voluptuosa veneri humoris ejectione in-
quinatur, qui & *ὕπερθετος* ab Aristophanis Scho-
liaste in Nubibus dicitur. Hæc illuvie & sordibus,
cum propria sententiam ferente conscientia, se
sacris percipiendis indignum putet, & immundus
a plerisque habeatur; delictum coram Sacerdote
confessus, hæc præcep. fusa & animæ salutem &
corporis mundiciem recuperat.

Eucbat.

α : Καταξινύσας ἐν καρδίᾳ αὐτῶν.) Tanti faciunt cor-
poris immunditiam Græci, ut infons penitus & a
culpa liber seminis profluvio inquinatus, a sacris
attingendis apud eos arceatur. Huic qualicumque
opinionī, hæc Oratio dū medelam confert: ar-
guit ex parte alia ἐσθροφῶν. Zonas (ita namque ἴ-
lum Balsamon cognominat) illos, qui Judæis fo-
percilio elati, in innoxios infirmitatem hujusmodi
passos tam acerbam ferunt sententiam, ut eos a Sa-
cramentorum confortio longe existiment amoven-
dos: Εἰ αὐτομάτως ἡ σαρκοπείρα ἐπὶ τῇ λυδίᾳ, ἢ ἡ τῆς γού-
κρου, ἢ ἡ τῆς ἐπικρίας σατανικῆς ἐπιβλήσκειται, καὶ τὰς θείας
πατέρας, ὁ δυσμῶναι τοῖς δόκταις ἐνδραχύνοντες, ὁ μι-
μνησόμεθα αὐτῶν ἀνυπακοῆς πειρὰ τοῦτα ἐκλύειν, ὁ μὲν γὰρ
σὰρξ ὁ μνησεται τῇ ἀκρίσει ὁ παρὲς τοῖς πάντων γὰρ κτίσμε-

Xxx

ORATIO IN LUCTAM FORNICATIONIS. 531

οἶκε τῷ ἁγίῳ σου καὶ τῇ δόξῃ σου. πῶς ἐστὶ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου κατὰ τὸ ἔλεός σου, ὅτι ἠγάπησας ἡμῶν, Κύριε ἡμῶν, Κύριε δίκασον τὰς ἀδικουμένας μὴ ἰσοῦς ἀνθρώπου ὑπῶν, καὶ ὡς ἀνὴρ μὴ δυνάμειος σώ-
ζει· ὅτι ἐλεήμων καὶ φιλόανθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· νῦν καὶ ἀεὶ, εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

tua de cælo, & de gloria tua. Ubi est numerus humanitatis tuæ secundum misericordiam tuam, quia sustinuisti nos? Domine noster, Judica Domine injuste mecum agentes, & ne fias sicut homo somno sopitus, & sicut vir qui non valet eripere. Quia misericors & humanus Deus existis, & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

21 ΕΥΧΗ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΞ ΕΠΙΤΙΜΙΩΝ ΛΥΟΜΕΝΩΝ.

Εὐχαλαγγε Κύριε, ἀγαθὲ καὶ φιλόανθρωπε, ὁ ἔχων πᾶς σὺς οἰκτιρμὰς ἐξαποστείλας τὴν μοιχογενῆ σου Τύχην εἰς τὸν κόσμον, ἵνα διαρρήξῃ τὸ κατ' ἡμῶν χειρόγραφον τῆς πλημμελειῶν, καὶ λύσῃ τὰ δεσμὰ τῶν ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας πεπεδημένων, καὶ κηρύξῃ αἰχμαλώτοις ἄφρον· Σὺ δέωσται καὶ τὸ δούλον σου, καὶ δεῖνα, τῇ σῇ ἀγαθότητι ἐλεῶν ἡμῶν τὸ ἐπικειμένον αὐτῷ δεσμοῦ, καὶ δώρησαι αὐτῷ ἀναμαρτήτως ἐν παντί καιρῷ καὶ τόπῳ προσεῖναι τῇ σῇ μεγαλειότητι μετὰ παρρησίας καὶ καθαρῆ συνειδήσεως αἰτεῖν τὸ παρά σου πλεονέκτημα. ὅτι ἐλεήμων καὶ φιλόανθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας, τῶν αἰώνων. ἀμήν.

ORATIO CUM Quis imposita pœnitentia liberatur.

Benigne Domine, bone, & humane, qui propter miserationes tuas in mundum unigenitum Filium tuum misisti, ut quod erat adversum nos chirographum peccati deleteret, & constrictorum peccatis vincula dirumperet, & captivis libertatem prædicaret: tu Domine etiam servum tuum N. impositi ei vinculi nexu tua bonitate libera, & ut sine peccato omni tempore ad majestatem tuam accedat, & cum fiducia, & pura conscientia, abundantem a te misericordiam exposcat, concede. Quia misericors & hominum amator Deus existis, & tibi gloriam re-
pendimus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

VARIÆ LECTIONES.

21 Εὐχὴ ἐπὶ τῇ ἐξ ἐπιτιμίων λυομένων.) Alias orationes censuris post exactam pœnitentiam solvendis commodas, Allatianum exhibet: de

quarum inter se discrimine aut convenientia judicium in Notis proferetur.

Ἀκολουθία λογομένη, ὥρα· ὡς καὶ ἂν Ἀρχιερεὺς λύσῃ ἱερεῖα ἀφοριζέμενα.

Officium dictum hora: cum Sacerdotem censuris subiectum Pontifex absolvit.

Ποιεῖ ἀφ' ἑαυτοῦ ἱσχυρὸν συνήθως· ἔτι δὲ καὶ τὸν ὄρθρον· εἴτα πληροὶ ὁ Ἀρχιερεὺς μετὰ τῆς ψαλμῆρος, καὶ τῶν θείων λειτουργιῶν· καὶ μετὰ τὸ πληρῶσαι ταῦτά. ἔτι ὡς ἐνδεδυμένος τῶν ἀρχιερατικῶν στολῶν, φάλλει τὸν κανόνα τῷ Δεσπότῳ Χρυσῷ· καὶ πληρωθὲν τὸν κανόνα λέγει, Ἐπὶ τῇ ἐνώπιον Εὐαγγέλιον, καὶ τῶν πληρωμένων λέγει τὸ δὲ χῶν ταύτην ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν μέλλοντος λαμβάνειν συγχώρη-
σιν,

Εἰρήνη πᾶσι. Τοῦ Κυρίου διηθώμεθα.

Ὁ Θεός, ὁ φοβερός, ὁ φιλόανθρωπος, ὁ δυνατός καὶ ὁσπλαγγχτός, ὁ διὰ τῶν σὺς οἰκτιρμῶν ἐξαποστείλας, τὴν μοιχογενῆ σου. Ut supra.

Post verba hæc tamen ἐλεῶν ἡμῶν τὸ ἐπικειμένον αὐτῷ δεσμοῦ. Addit codex Allatianus. καὶ διάσπασον τραγυαλίας βιαιῶν συμπλοκῶν· ὁ πάντα ποιῶν καὶ μετασκέδαζων τῇ βελήσει, δυνάμει, καὶ τῇ ἰσχύϊ σου· αὐτὸς πανάγαθε διάλυσον καὶ τὸ δούλον σου τὸν δεῖ ἱερεῖα, καὶ ἀκυροῦς ποίησον πάντα λόγον δεσμοῦ καὶ ἀναθεματισμοῦ, πᾶσαν κατάραν καὶ ἀφορισμόν, ὅσα ἐπὶ ἐχθρὸν αὐτῷ· καὶ ἐλεῶν ἡμῶν εἰς ζωὴν αἰώνιον. Σὺ ᾧ εἶπας Κύριε τῷ Πρωτοκαρυαίῳ τῷ Ἀποστόλῳ Πέτρῳ, ὅτι σοὶ δίδωμι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῆς οὐρανῶν, Euchar.

Vesperæ præcedentes preces Vespertinas consueto more peragit: insuper & matutinas. Pontifex deinde Psalterio dicto missam celebrat. Qua completa, Pontificali stola adhuc ornatus, Canonem in Christi Domini honorem editum cantat: eoque terminat undecim Evangelia matutina (de quibus infra) recitat: Iisque finitis, super veniam suscipitur caput, sequentem orationem dicat.

Pax omnibus. Dominum precemur.

Deus tremendus & humanus, potens & benignus, qui propter miserationes tuas unigenitum tuum misisti, &c.

& violentorum vinculorum nexus, quicumque virtute tua, prout vis operaris & immutas: ipse clementissime servum tuum N. Sacerdotem absolvet: omnemque vinculi & anathematis vim, maledictionem omnem, & excommunicationem ipsi inflatam, irritam & inanem. redde: atque illum in vitam æternam libera. Tu enim Domine, Apostolorum Protocoryphæo Petro dixisti: claves tibi cælorum committo, & quæcumque ligaveris super ter-
Xxx ij

ram erunt ligata & In cælo. Tibi itaque optime Domine Rex servum tuum N. Sacerdotem omni vinculo & anathemate per meam indignitatem solvi complacere, & omnem excommunicationem adversus eum latam, irritam fac. Intercessionibus perpetuæ Virginis & Deiparæ Mariæ, quæ te sine semine, super naturam & rationem genuit, sanctorum & celebrium Apostolorum tuorum, & omnium sanctorum: ut coram tremendo tuo altari, & coram throno gloriæ tuæ, tibi sancte, & pure, & grate hostias incruentas offerat, illum adstare concede. Quia tu es misericors & clemens Deus noster, & tibi gloriam referimus, Domino nostro Jesu Christo, cum principii experte tuo Patre, & sancto & bono & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper.

Atque ita super Sacerdotis absoluti caput fit factorum mysteriorum missæ dimissio: pernitentiamque idoneam quam perficere possit, Pontifex ei iungit. Et discedit, ab ipso quoque Deo absolutus.

Officium ad excommunicationem Sacerdotalem solvendam, cum a Sacerdote contumeliæ causa secularis fuerit illa innodatus.

Officium superscriptum, absque matutinis tamen Evangelii ex integro exequitur. Matutinis vero finitis missam incipit Sacerdos: qua finita, priusquam dimissionem faciat, sacris adhuc ornatus, super irretiti caput orationem huiusmodi recitat.

Pax omnibus. Dominum precemur.
Clemens Domine benigne &c.

relaxa vinculum, & jugum illi impositum, & ut bonus & clemens remissionem integram illi concede: & ne regres eum a sancta tua Catholica & Apostolica Ecclesia, puro rationalium tuarum ovium gregi illum confocia: & rursus regni tui hæredem illum constitue. Quia tu dixisti: Nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur & vivat. Vitam a peccato immunem illum agere, & illibati tui corporis, & dispensationis pretiosi tui sanguinis participem esse concede. Intercessionibus super omnes immaculatæ dominæ nostræ Deiparæ, & semper Virginis Mariæ, venerandi Præcursoris & Baptiste Joannis, sanctorum & in orbe universo celebrium Apostolorum, & omnium sanctorum. Exorare Domine: integra venia illum dona, ab omni vinculo solve, maledictionem omnem & excommunicationem irritam declara, & ad tuam majestatem cum fiducia & conscientia pura illum accedere, & copiosam misericordiam a te postulare permitte. Quia tu clemens & misericors es Christe Deus noster, & tibi convenit gloria in sæcula. Amen.

Atque ita missæ dimissionem super caput ejus perficit & eum dimittit.

ὅσα αὐτὸν λύσῃς ἐπὶ τῆ γῆς, ἔσται δεσμευμένος καὶ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Αὐτὸς οὖν Κύριε παράγαθ' βασιλεῦ εὐδόκησον λυθῆναι καὶ τὸν δεῦλόν σε τὸν δαῖνα, ἱερὰ διὰ τῆς ἐμῆς ἀναξιοτήτος, παντὸς δεισμῦ καὶ ἀναδιματισμῦ, πᾶσαν κατάραι καὶ ἀφορισμὸν ἀκυροῦ ποίησον κατ' αὐτῷ. ὅτι τῆς περισβείας τῆς ἀειπαρθένου Ἐθιοπικῆς Μαρίας, τῆς ἀπαύρας καὶ ὑπερφανῆς ὑπὲρ λόγον πεκούσης σε, τῆς ἁγίαν καὶ πανδμήμων Ἀποστόλων σου, καὶ πάντων σου τῶν ἁγίων. ἀξίωσον πάλιν παρασθῆναι ἐνώπιόν τῃ φρικτῇ βήματός σε, καὶ ἐμφοδοῦ τῇ θρόνῳ τῆς δόξης σε, ᾧ προσφέρειν σοι ὅσιος καὶ καθαρῶς καὶ ὑποσπένδων τὰς ἀναιμάκτους θυσίας. Ὅτι σὺ εἶ ὁ ἐλεήμων καὶ φιλεάνθρωπος Θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν τῇ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, σὺν τῇ ἀνάρχῃ σε Πατρί, καὶ σὺν τῇ ἁγίῃ, καὶ ἀγαθῇ, καὶ ζωοποιῇ σε Πνεύματι. τῷ καὶ αἰεὶ καὶ.

Καὶ ἔτω γίνεται ἀπόλυσις τῆς ἱερᾶς μυσταγωγίας ἐπάνω τῆς κεφαλῆς τοῦ λυθέντος ἱερέως. καὶ ἐπιτιμᾷ αὐτὸς τὸ ἀρκιτὸν, καθὼς δυνάμεις αὐτοῦ. Καὶ ἀπέρχεται δεσμευμένος, καὶ ἀπὸ Θεοῦ.

Ἀκολουθία εἰς λύσιν ἀφορισμῶ ἱερέως ἐπὶ κοσμικὸν τινα δεσμευθέντα παρ' αὐτοῦ τῇ ἱερῶς ἱνικᾷ ὕβρει.

Ποιεῖ τὴν ἀπογεγραμμένῃ ἀκολουθίαν ἀνελθὼν πῶς χωρὶς τῆς ἱερωσύνης Εὐαγγελίων. Πληρωθέντος δὲ τῷ ὅρῳ ἀρχεται ὁ ἱερεὺς τῆς λειτουργίας, καὶ μὴ τὸ τέλος, πρὶν τῷ ποιῆσαι ἀπόλυσιν, ἐτι φορεμένος ὡς λέγει ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τῇ δεδομένῃ τοιαύτως ἐκλή.

Εἰρήνῃ πάνσι. Τῷ Κυρίῳ δεηθῶμεν.

Εὐσπλαγχνὲ Κύριε ἀγαθὲ &c. Ut supra.

At post verba ἡ ἐπικειμένη αὐτοῦ δεσμῷ subdit, καὶ ἀφορισμῶ καὶ αὐτὸς αὐτοῦ τὸν ἐπιδέσσει δεσμὸν καὶ ζυγόν, καὶ δώρησαι αὐτῇ τελείαν συγχώρησιν, ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλεάνθρωπος. καὶ μὴ χωρήσης αὐτὸν τῆς ἀγίας σε καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας συνάφῃ αὐτὸν τῇ καθαρᾷ σε ποίμνῃ τῇ λογικῇ ἀναβάτῳ καὶ ἀξίωσον αὐτὸν πάλιν τῆς βασιλείας σε γενέσθαι κληρόνομον. ὅτι σὺ εἶπας, εὐ δέλω ὅτι θάνατον τῷ ἁμαρτωλῷ, ὡς τὸ ἐπιστρέφει καὶ ζῇ αὐτόν. Δώρησαι αὐτῷ ἀναμαρτήτως πορεύσθαι, καὶ ἀξίωσον αὐτὸν μεταλαβεῖν τὰ ἀχράντα σώματός σε, καὶ τῇ τιμίᾳ αἱματός σε τῆς οἰκονομίας σε. Διὰ περισβείων τῆς ὑπεράγτης δεσποίνης ἡμῶν Ἐθιοπικῆς καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τῇ τιμίᾳ ἀποδόμῃ καὶ βαπτιστῇ Ἰωάννῃ, τῇ ἁγίῃ καὶ πανδμήμων Ἀποστόλων, Ἐπάνω σε τῇ ἁγίῃ. παρακληθῆτι Κύριε, καὶ συγχώρησον αὐτῇ τελείαν συγχώρησιν, καὶ παντὸς δεισμῶ λύσον, πᾶσαν κατάραι καὶ ἀφορισμὸν ἀκυροῦ πάντα ποίησον, καὶ δώρησαι αὐτῇ μὴ παρήσσιας καὶ καθαρᾷ σινειδότος προσίναται τῇ σὴ μεγαλειότητι, καὶ αἰτεῖσθαι παρά σου τὰ πλῆσιά σε ἐλεῖ. Ὅτι φιλεάνθρωπος καὶ οἰκτιρῶν ὑπάρχεις Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ ἀρέσκει ὁ δόξα εἰς τὰς αἰώνας. ἀμήν.

Καὶ ἔτω τελειῇ ἡ ἀπόλυσις τῆς λειτουργίας ἐπάνω τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ, καὶ ἀπολύει αὐτόν.

Εὐχὴ ἑτέρα εἰς τὸ ἀπαλῦσαι καὶ οὖνα εἰς ἀφορ-
δίντα.

Εἰρήνῃ πᾶσι. Τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Κ Τετὸ Θεὸς ἡμῶν, ὁ παραγαγόμενος ἐπὶ τὰς ἀ-
γίας σου μαθητὰς καὶ Ἀποστόλους, τῷ θυρῶν κα-
κλεισμένων, καὶ τῷ εἰρηνεύῃ σου διὰ αὐτοῖς, λέγων. Ἄν-
τινων ἀφῆτε τὰς ἀφ' ἑαυτῶν γενομένας ἁμαρτίας ἀφίενται
αὐτοῖς· ἄντινων κρατῆτε κακράτλουται. αὐτοὺς καὶ ἡμῶν
Δέσποτα πολυώσπαστα, παρακληθῆτι ἐπὶ τῷ δὲ-
λόν σου τὸν δῆνα, καὶ λύσον τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν 3 καὶ
τῷ κοιλάδα καὶ τὸν σπῆλον τῆς ψυχῆς αὐτῶν καθάρσον.
Ἐπειδὴ ὅδε ἐν πλημμελείαις περιπεσὼν πρὸς σὲ κατέ-
φυγε τὸ μόνον ὠδίαλακτον· καὶ ὡς ἔλυσας τὰς φρο-
νημαρτηκότητας πόρνας καὶ πλάνας, καὶ ὡς ἔδωκας αὐτοῖς τε-
λείαν συγχώρησιν· ἔτω λύσον ὁ τὸν δῆλόν σου, τὸν
δῆνα, ἐκ τῆς ἐγκειμένης δεσμῶ τῷ ἀφορισμῷ. Ὅτι σὺ εἶ
ὁ θέλων πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνω-
σιν ἀληθείας ἐλθεῖν· ὅτι ἐλεήμων καὶ φιλάνθρωπος
Θεὸς ὑπάρχεις, ὁ σοὶ τὸ δόξαν ἀναπμπομεν εἰς τὰς
αἰῶνας. ἀμήν.

Oratio altera ad relaxandam pœnam ex-
communicato infligam.

Pax-omnibus.

Dominum precemur.

Domine Deus noster, qui ad sanctos
discipulos tuos & Apostolos januis
clausis ingressus es, & pace illis data,
dixisti. Quorum remiseritis peccata ab
ipsis perpetrata, remittuntur eis: & quo-
rum retinueritis, retenta sunt. Ipse &
nunc clementissime Domine, exorare
pro famulo tuo N. & peccata ejus dissol-
ve, & maculas sordesque animæ ejus
expurga. In peccatum siquidem lapsus ad
te solum facile placabilem recurrit: Ut
quondam itaque meretrices & publicanos
integra remissione illis data absolvesti,
ita & ex inflicto excommunicationis vin-
culo servum tuum. N. absolve. Quia tu
omnes homines salvari desideras, & in
agnitionem veritatis venire. Quia miseri-
cors & clemens Deus existis: & tibi glo-
riam referimus in sæcula. Amen.

IN ORATIONEM QUÆ FIT SUPER EOS QUI CENSURIS infectis & pœnitentiis impositis liberantur. Notæ.

Ε Τῇ ἐπὶ τῷ εἰς ἐπιτίμιον.) Cum ἐπιτίμιον, si
de illis ample satis & communiter fiat ser-
mo, duo sint prima genera; unum quidem, quo non
tantum Sacramentorum & precum confortio cun-
cto quis privaretur, & ab Ecclesia velut membrum
putridum exularet, sed etiam pœnitentium cœtu
ejectus, percussus anathemate, diris devoveretur,
& ut in excommunicatione majori nunc dicta, sa-
tanæ traderetur: aliud vero quod in pœnitentium
numerus reos, aggregabat, sed vel eos primo cri-
mina diu in Ecclesiæ vestibulo, ἐν τέρῳ in ferulæ
& mulτῆ loco, plangere sineret, vel Dei Verbum
audire permetteret, vel certe dejiceret precibus &
manuum impositioni subternendos, aut tandem
inter fideles eis daret orationis locum, non tamen
offerendi vel Sacramenta suscipiendi potestatem
faceret: quæri merito potest, quibus ex hisce pœ-
nis tollendis hæc oratio proficua sit? Respondeo,
quod cum absque ullo discrimine ἐπιτίμιον in nu-
mero multitudinis connotet ejus titulus, etiam om-
ni penitus pœnæ abrogandæ illam apud antiquos
suffecisse. At cum pœnitentiæ publice ineundæ
mos inoleverit, & e quatuor ejus gradibus nume-
ratis, quartus tantum superstes sit apud Græcos,
quo etiamnum hodie ab Eucharistiæ sumptione
peccatores quosdam arcent; ut ejus sumendæ juri
illos restituant, illam eandem orationem robur
omne suum hucusque conservasse, eamque adhuc
vim habere, ut ea lecta excommunicatus Ecclesiæ
reconciliari possit dicendum est: quamvis huic
proposito accommodatiores videantur quæ inter
varias lectiones se offerunt, quarum prima absol-
vendo ab Episcopo Sacerdoti, aliæ vero duæ cui-
cumque alii a Sacerdote relaxando idoneæ conspi-
ciuntur: licet qui ex Episcoporum indulgentia, vel
precibus Martyrum, vel tempore ad præscriptum
terminum devolutus ab onere pœnitentiæ sibi im-
positæ liberabatur; non nisi Episcopi jussu, præ-
sentia, precibus & manus admotione solemniter &
publice Ecclesiæ restituerentur juxta Canonem

Concilii Carthaginensis apud Balsamonem septi-
mum: τὸ καταλλάττειν δημοσίᾳ λειτουργίᾳ, ἐπισκόπων
ἐκεί. In publica missa pœnitentes reconciliare, Episco-
porum est: & juxta Leonem Papam epist. 91. his
verbis scribentem. Mediator Dei & hominum be-
mo Jesus Christus, hanc præpositis Ecclesiæ tradidit
potestatem, ut & consentientibus actionem pœnitentiæ
darent; & eosdem salubri satisfactione purgatos ad
communione Sacramentorum per januam recon-
ciliationis admitterent. Reconciliationem autem il-
lam publicam fuisse in publice pœnitentibus decla-
rat Hieronymus dialogo adversus Luciferianos
paulo post initium. Sacerdos quippe (Episcopum
intelligit) pro Laico offert oblationem, suam im-
ponit manum subiecto, redditum sancti Spiritus invo-
cat: atque ita eum qui fuerat traditus satanæ in inte-
ritum carnis ut spiritus salvus fieret, indicta in po-
pulum oratione altario reconciliat: nec prius unum
membrum restituit sanitati, quam omnia simul mem-
bra confecerint. De quibus alii plura: Nos etiam
recentiores Græcorum usus exponere meditati,
quod jam notavimus, e quatuor pœnitentium gra-
dibus, postremum qui Consistentium est, severissi-
me observari animadvertimus, paucaque effuxe-
runt sæcula ex quo Arsenius Michaellem Palæolo-
gum si non diris devovit, nec nomen ejus e Di-
ptychis oblitteravit, a Sacramentis tamen perci-
piendis repulit: ὁ δὲ μεταξὺ τῶν ἐπιτίμιων ἐνδεχόν ἐφ'
ἵκαναι ταῖς ἡμέραις ὑποπεπτακότῃ διήμεν γρηγορεῖ σὺν
ματρί, καὶ λίσσιν τῆς ἐπιτίσεως ἀνέμειν. At ille mul-
tam moderate ferens, compluribus diebus in supplici
gestu & habitu perseveravit, & censuram enodan-
dam præsolatus est. Huic quoque pœnitentiæ rig-
orem subiisse Leonem cognomine Sapiemem jus
Græcoromanum refert pagina 104. Hanc eandem
sacram disciplinam hucusque observatam plura lo-
ca Juris Græcoromani testantur paginis 183. 184.
224. 342. 306. 396. Blastares cap. 9. τῷ Δ. σιχίῃ:
& cap. 6. 7. & 8. τῷ Φ. σιχίῃ.

ORATIO SUPER
PROCLIVE JURANTES.

DEus & Pater Domini nostri Jesu, qui hominum naturæ debilitatem & infirmitatem nosti, & mentis nostræ cogitationes dilucide penetras, primas animi apprehensiones ex impetu vel naturæ inclinatione natas malorum immemor ipse negligere non dedigneris; & juramenti impræmeditata prolacione præoccupatis parce, tu enim abscondita cordium nostrorum nosti; rogamus itaque, ut ipsis & nobis propter ineffabilem bonitatem tuam veniam præbeas. Quia benedictum est nomen tuum: Patris, & Filii, & Spiritus sancti: nunc & semper, & in sæcula sæculorum, Amen.

α ΕΥΧΗ ΕΠΙ ΤΩΝ
ΠΡΟΠΕΤΩΣ ΟΜΝΟΝΤΩΝ.

Ο Θεός & πατήρ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ, ὁ τῆς ἡμῶν ἀνθρώπων φύσεως τὸ δάλωτος, καὶ ἀδυνάτος ἐπι-
ξάμβρος, καὶ τὰς τῆς ἐννοίας ἡμῶν ἁγιολογισμῶς σαφῶς ἐπιγινώσκων τὰς ἐκ προπετείας ἡμῶν γινομένας ἐνδυ-
μήσεις, ἀμνησίκακος ὢν, παριδεῖν καταξίωσον. καὶ τοῖς προσλήψεις ὅρκου συχεθεῖσι, συγχώρησον. Σὺ δὲ ἐπίστασαι τὰ κρύφια τῶν καρδιῶν ἡμῶν. Διόμειθ' αὖτε οὖν συγγνώμῃ αὐτοῖς τε καὶ ἡμῖν, διὰ τὴν σὺν ἁρρή-
των ἀγαθότητι παράχῃ. Ὅτι ἐυλόγηται σὺ τὸ ὄνομα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

VARIÆ LECTIONES.

α Εὐχὴ ἐπὶ τῷ προπετῶς ὁμνούντων.) Pro uno sin-
gulari fit hæc Oratio in Barberino S. Marci
codice, ἐπὶ τῷ προπετῶς ὁμνούντων: tam in ipso. vero

quam in Cryptoferratenſi Beſſarionis & Allatia-
no, ab Orationis textu expuncta sunt illa ver-
ba, καὶ πατήρ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ.

ORATIO SUPER
EXECRANDOS ET
vetitos cibos comedentes.

Dominator Domine Deus noster: qui in excelsis habitas & humilia respicis, qui in sanctis requiescis, laus Israel: inclina aurem tuam, & nos deprecantes exaudi: & famulo tuo huic invito vetitum & execrandum cibum comedenti, carnes, aut hujusmodi immundum, cujus degustatio in sancta tua lege prohibita est, delibanti veniam præbe: condona ex his non sponte sumentis, & tremendorum mysteriorum pretiosi corporis & sanguinis tui participem & indemnatum eum esse concede: ut in posterum immunda omni comestione & actione liber, divinis tuis mysteriis delectatus, sancta & mystica tua mensa, & immortalibus mysteriis delectatus, & nobiscum in sancta tua Ecclesia custoditus, excelsum nomen tuum omnibus diebus vitæ suæ laudet & glorificet. Quia tuum est regnum, & virtus, & gloria, Patris, & Filii, & sancti Spiritus: nunc & semper & in sæcula sæculorum. Amen.

α ΕΥΧΗ ΕΠΙ ΤΩΝ
ΜΙΑΡΟΦΑΓΗΣΑΝΤΩΝ.

Δεσποτα Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν, ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατο-
κῶν, καὶ τὰ πεινῶν ἐφορῶν, ὁ ἐν ἀγίοις ἀναπαυ-
όμενος, ὁ ἐπαινος τῷ Ἰσραὴλ· κλῖνον τὸ ὤς σου, καὶ ἐ-
πάκουσον ἡμῶν δεόμενων σου, & παράχῃ συγγνώ-
μῃ τῷ πρῶτῳ οἰκίτῃ, τῷ δὲ, μιαιφάγῃ, καὶ γδύ-
σαμένῳ κρεῖν, ἢ τοῖαν δὲ βρωμάτων μὴ κατα-
ρῶν, 2 ὡν τὴν βρωσὶν ἀπηγορεύσας ἐν νόμῳ ἀ-
γίῳ σου· τέτων δὲ ἀβελήνας μεταχόντι συγχώρη-
σον, καὶ καταξίωσον αὐτὸν ἀκατακρίτως μεταλαβεῖν
τῆς φεικτῆς μυστηρίων τῆς τιμῆς σώματος τε καὶ αἵμα-
τος τῷ Χριστῷ σου. Ὅπως ῥυθίῃ τῷ λοιπῷ πάσης ἀκαθάρ-
του μεταλήψιας καὶ ἀμείβιας, ὡς ἐν τρυφῇ τοῖς θεοῖς σου
μυστηρίοις, καὶ ἀπολαύων τῆς ἀγίας σου καὶ μουσικῆς τραπέ-
ζης, καὶ τῆς ἀθανάτων μυστηρίων, καὶ ἁγιοκρατορίας
σὺν ἡμῖν ἐν τῇ ἀγίᾳ σου ἐκκλησίᾳ, αἰῶν καὶ δόξα σου
τὸ ὄνομά σου τὸ ὕψιστον πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτῆς.
Ὅτι σὺ εἶς ἐστιν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ δόξα· τῷ
Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ,
καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

VARIÆ LECTIONES.

α Εὐχὴ ἐπὶ τῷ μιαιφάγῃ.) Barberinum S. Mar-
ci, Cryptoferratenſe Beſſarionis, & aliud

Barberinum numero 88. aliam nullis in editis
extantem præmittunt orationem.

Εὐχὴ ἐπὶ τῶν ἐν βρώμασι σκάνδα-
λίστων.

Oratio pro illis qui in cibis scandalum
passi sunt, & offenduntur.

Κτενὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τῶν καρφάων τῶν ἀποστόλων
Πέτρου δι' ἐπαγγελίας καὶ χάριτος τοιοῦτος μὴδὲν
κατὰ τὴν ἀκαθάρτην ἡγεῖσθαι τῶν ὑπὸ σὺ διμυρνηθέν-
των εἰς ἀποτροπὴν τῶν ἀνθρώπων· καὶ ὅτι τὸ σκάνδαλον
ἐκλογῆς Παύλου πάντα καθαρὰ τοῖς καθαροῖς κηρύσσας
αὐτοὺς καὶ τὴν ἐλπίδα σου τῆς τῶν βαρβαρικῶν ἀκαθάρτων
περιπλοκῆς, καὶ κατὰ πρόθεσιν ἀκαθάρτων ὡς ἐ-
νέμουν γὰρ σαμῆνις, σκανδαλισθέντας δὲ, τὰς κηλί-
δας τῶν σκωδίστων αὐτῶν ἀπόσπασεν, καὶ τὰ σὰ προ-
σάγματα βιβλίσαντες ἐν αὐτοῖς, τὰς αὐτὰς ἀμείλικτον
τῶν ἁγίων Πατρίων κατασκεύασαν εἰς ἀποδοχὴν τῶν
ἀγαθῶν σου μυσηρίων· ὅτι ὑψόζονται καὶ διδοῦν-
ται τὸ πᾶντιμος, καὶ μεγαλοπρεπὲς δόγμα
σου.

Domine Deus noster, qui Coryphæo
Apostolorum Petro, per visionem
& vocem, nihil eorum quæ a te creata
sunt in hominum cibum, commune aut
immundum ducere sanxisti: & per vas
electionis Paulum, omnia munda mundis
esse prædicasti; ipse servis tuis barbari-
ca vi circumventis & compulsis, & non
ex proposito, prout rentur, immunda
deglutantibus, & scandalum inde passis
cunctas conscientiarum maculas absterge: &
deinceps in illis velut in impositum san-
cti tui Spiritus templo ad immaculatiorum
uiciorum mysteriorum susceptionem præpa-
ratis, mandata tua confirma. Quia be-
nedictum & glorificatum est honoran-
dum, & magnificentissimum nomen tuum.

IN ORATIONEM PRO IIS QUI PROHIBITA
& immunda comederunt. NOË.

Eπὶ τῶν τιμωρομένων.) Creaturam quam-
cumque humanis deputatam usibus & con-
suetudini, post animæ liberationem a Rege divina vo-
ce sublatam, nullus communem & immundam, ho-
mo censeat: quamvis Spiritui sancto & Apostolis
sub Ecclesiæ primordiis placuerit, alienigenis ad
Christi fidem convertitis, quædam Mosæica legi
præcepta conformia tradere vel consilire, ut nec,
cuiuspiam, ab eis Judæi abhorrent, nec ipsi Ju-
dæis magis conjuncti longius ab idolorum cultu
detrahantur; ex quibus illud fuit præceptum, ut
ab immolatis, sanguine, & suffocato abstinere:
quod quidem unanimi consensu Orientis pari-
ter atque Occidentis inviolatum conservavit Ec-
clesiæ; de Latinis siquidem scribebat Tertullianus
Apologet. adversus gentes cap. 8. Equibet error ex-
cessus, qui ne animalium quidem sanguinem in pabu-
lis habemus: qui propterea quoque suffocatis & san-
guine abstinemus, ne quo sanguine maculemur, vel
luta viscera sepulta. Quæque latet testamentum qua-
runt Christianorum boscus etiam cruce dissentis
admonet: certissimi scilicet illicitum esse penes il-
los, quod exortetur a carnalibus. Revertens Con-
gilio Aurelianus secundo anno 336. habi-
tum jubet ab Ecclesiæ coribus arceri, qui bestiarum
morsibus extincti, vel quoties morbo aut casu suf-
focati, nascuntur. Deinde deinde exactis annis
Gregorius tertius inter Canones penitentiales
cap. 30. resposuit, ut qui morticina comederit in solius
30. dies peniteat: scilicet, 40. & qui comederit vel
bestiarum suffocatum a carne vel a melle 50. psalmos
canticis: secundum dies peniteat. Qui autem no-
verit quod talem presumibet, psalterium canticis
scilicet tres dies peniteat. Formatiensis etiam
Synodus anno 800. annos celebrata cap. 64. & 65,
cumque suffocati carnem abstinendum præci-
pit. Nec ita diu est ut annotat Pamelius in locum
Tertulliani relatum, quod Christiani vescuntur
suffocato, & morticina carne. Nam Beda presby-
ter, & Rabanus in Penitentiario, sed & quosquos
de hac re supra quadringentos annos scripserunt,
(ut videre licet tum in Halitgari Penitentiali Me-
nandi potis in Gregorium adiuncto, tum in Cano-
nibus Penitentialibus Augustini Tarracō.) car-
tum penitentiarum tempus præscribunt huius Apo-
stolica sanctionis transgressori. Orientalium au-
tem sedulam & religiosam legis huius cultum re-
ferre, omnino superfluum est: neque enim pisces
nisi sanguine illorum diligenter abluto contingere
audent: & ad hanc, ajunt, provocantur observan-
tiam Canonis Apostolico 43. Gangrensis Concilii

secundo, & Leonis Philoſophi Imperatoris edito:
qui additis etiam publicationis bonorum, verbe-
rum, & exilii poenis in eos qui vanum exponant,
aut emere audent quæ a Deo vetantur, etiam
ipse prohibuit: hæc propterea Origenes lib. 4. con-
tra Celsum, *Demonum cibos*, ut illis quondam of-
ferri solitos vocat: quamvis non hac causa ab illis
abstinere, se Georci astrictos censeant, sed ut quod
terre est, terræ reddant, & sanguinem animalis
terra natum, vice repensæ mercedis, terræ refun-
dant. Ab hac tamen consuetudine religiosius ob-
servanda jam olim quosdam Latinos deservisse
ostendit Augustinus lib. 32. contra Faustum cap. 13.
Et si hoc tunc, ait, Apostoli præceperant ut anima-
lium sanguine abstinere Christiani, ne præfocati
carnibus vescerentur: elegisse mihi videntur præse-
ntem rem facilem, & nequaquam observantibus one-
rosam, in qua cum Israelitis etiam Gentes proprias
angularem illum lapidem duos parietes in se conden-
tam, aliquid communiter observarent: simul & ad-
monerentur in ipsa arce. Noë quando Deus hoc ius-
sit, Ecclesiam omnium Gentium fuisse præfiguram:
cujus facti prophetia jam Gentibus ad fidem acce-
dentibus incipiebat impleri. Tum sancto vero illo
tempore quando illi, unus ex circumcissione, alter ex
præputio venientes, quamvis in angulari lapide con-
cordarent, tamen suis quibusdam proprietatibus di-
stinguuntur. At ubi Ecclesia Gentium talis
effusa est ut in ea nullus Israelitarum carnalis appareat,
qui jam Christianus observat, ut turdos vel vulvul-
vares aviculas non attingat, nisi quarum sanguis ef-
fusus est: aut leporem non edat, si manu a ceruice
percussus, nullo cuncto vulnere accisus est? & qui
forte pauci adhuc contingere ista formidant, a cele-
stibus iridentur. Timoreni prætorum legalem cunctum,
ante oculos annos Nicolaum primum sustu-
lisse docet ejus epist. ad consulta Bulgarorum cap.
43. quamvis Genebrardi Chronologia ad annum
1114. sanguine & suffocato vulgo abstinuisse
Occidentales enarret. Historici namque, inquit,
scribunt tempore Callisti Pontificis, Pomerani cum ad
fidem conversis injunctum ne quid immundum com-
ederent, non morticinum, non suffocatum, non sangui-
nem animalium, &c.

2. Quæ βρώμα ἐπὶ τῶν ὁσίων ἐν νόμῳ.) Non Mosai-
ca sed Ecclesiastica legis studio, ab immundis de-
glutandis sibi cavent Orientales, quibus etiam
olim Canon septimus Ancyranus ne propriis lic-
tisque cibis in Gentilium festis vescerentur, præce-
perat, τὸ ἐν σωματισμῶν ἐν ἁγίῳ ἱδρυμένῳ, ἐν τῷ
ἀποκαθάρσει τοῖς ἁγίοις τῶν βρώματων ἐπιτηδεύειν.

φαγόντων, ἰδοὺ, διατίαν ὑποπιστόντας δεχθῶμεν. De iis qui in festo ethnico, in loco Gentilibus deputato, convivati sunt; & proprios cibos attulerunt & comedaverunt: visum est, ut cum biennio substrati poenitentiam egerint, esse recipiendos. Proindeque a Iudæo ritu observando, dum Ecclesiæ observant traditiones, longe alienos se præstant: quicquid in adversum garriat, & falso imputet Catumfyrinus, qui ut Euchologii Cryptoferratenus, quo primum

usus est Bessarion, & ultimo Arcudius, fidem minuat, Iudæa, cum illud infami verbo vocare non veretur: atque in universam Græcorum gentem et Judaizantem, ipse Italo-Græcus, quasi sententiae tribunali lata, deblaterat. De præcepto tamen abstinentiæ a suffocatis & sanguine plurima litteris Pontificiis adversa scripsit Altfiodorensis lib. 4. titulo 8.

ORATIO IN TUR- PES COGITATIONES.

Dominator Domine Deus meus, in cujus manibus sortes meæ, suscipe me secundum misericordiam tuam: & me, in iniquitatibus meis perire, vel carnis adversus spiritum concupiscentias voluntatem sequi, ne permittas. Creatura tua sum ego: opus manuum tuarum ne despicias. Ne avertaris a me, miserrere; neque ad nihilum redigas me: ne abjicias me quia infirmus sum, & ad te confugi protectorem meum Deum. Sana animam meam quia peccavi tibi. Salvum me fac propter misericordiam tuam: quia in te projectus sum a juventute mea. Erubescant qui me actibus inhonestis, cogitationibus indecoris, noxiis imaginibus a te separare moliantur. Sordes omnes & malitiæ excessum a me amove: quia tu solus sanctus, tu solus fortis, solus immortalis; solus virtute incomprehensa præditus: & per te adversum diabolum & ejus exercitum virtus & robur conceditur. Quia convenit tibi omnis gloria, virtus, & adoratio, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

ΕΥΧΗ ΕΠΙ ΑΙΣΧΡΩΝ ΛΟΓΙΣΜΩΝ.

Δεῦτε Κύριε ὁ Θεός μου, ἐν ἡμεῖς οἱ κληροί μου, ἀντιλαβὴ κατὰ τὸ ἐλεός σου, καὶ μὴ ἐλπίσῃς με συμαπολέδῃταις ἀνομίαις μου, μηδὲ τῇ θηλίματι ἐπακολουθῆσαι τῇ ἐπιθυμῶσιν σαρκὸς κατὰ τὸ πνέματος. πλάσμα σὸν εἰμι, μὴ παρίδῃς ἔργον χειρῶν σου· μὴ ἀποσραφῇς, οἴκτειρον, καὶ μὴ ἐξεδειρώσῃς, μηδὲ ὑπερίδῃς με Κύριε, ὅτι ἀδυνάτης εἰμι· ὅτι πρὸς σὲ κατέφυγον ὃ σκεπασίω με Θεόν. ἴασαι τὴν ψυχὴν μου, ὅτι ἡμαρτὸν σοι. σῶσόν με ἵνα κεν τὸ ἐλεός σου· ὅτι ἐπὶ σὲ ἐπερίβην ἐκ νεότητός μου· αἰχμηθῆναι οἱ ζητοῦντές με ἐξῶσαι ἀπὸ σοῦ, διὰ πρᾶξιν ἀσέμων, διὰ λογισμῶν ἀρεπῶν, δι' ἐπιθυμῶσιν ἀσυμφόρων. ἀπέλασον ἀπ' ἐμοῦ πᾶσαν ῥυπαρίαν, κακίας περίεσσημα. ὅτι σὺ εἶ ὁ μόνος ἅγιος, ὁ μόνος ἰσχυρός, ὁ μόνος ἀθάνατος, κατὰ πάντα ἔχων τὴν δυναστείαν ἀνεκασον· καὶ διὰ σοῦ δίδεται πᾶσιν ἡ κατὰ τὸ θεῶν καὶ τῆς αὐτῆς κρατίας ἰχὺς. Ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκυνήσεις, τῇ Πατρὶ, καὶ τῇ Τίφ, καὶ τῇ ἁγίῳ Πνεύματι· νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

ORATIO SUPER POENITENTES.

Deus Salvator noster, qui per Nathan prophetam Davidi de propriis peccatis poenitentiam agenti concessisti indulgentiam, & iterum Manasse orationem in poenitentia exaudivisti: ipse & servum tuum N: de iis quæ perpetravit peccatis poenitentiam agentem solita tibi humanitate suscipe; ne respicias ad ea quæ egit, tu qui injustitias dimittis, & præteritis iniquitates. Tu enim dixisti Domine, Nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur & vivat, & ut septuagies septies remitterentur peccata: quoniam sicut incomprehensa est magnitudo gloriae, ita & misericordia: si enim iniquitates observaveris, quis sustinebit? Quia tu es poenitentium Deus, & tibi gloriam referimus: Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Alia Oratio.

Domine Jesu Christe, fili Dei vivi, pastor & agnus qui tollis peccatum mundi, qui duobus debitoribus mutuo datum dimisisti, & peccatrici delictorum ejus indulgentiam largitus es: ipse Domine, relaxa, remitte, condona peccata, iniquitates, delicta sponte & non libere, scienter vel ignoranter, ex transgressionem vel inobedientia, a servis

ΕΥΧΗ ΕΠΙ ΑΙΣΧΡΩΝ ΤΑΝ ΟΥΤΩΝ.

Ο Θεός ὁ σωτὴρ ἡμῶν, ὁ διὰ τὴν ἀφορήτως σου Νά-
θαν μετανοήσαντι τῷ Δαβὶδ ἐπὶ τοῖς ἰδίοις πλημμελήμασιν ἄφισιν δωρησάμενος, καὶ τῇ Μανασῇ τὴν ἐπὶ μετάνοιαν πρόσευχὴν δεξάμενος, αὐτὸς καὶ τὸ δέλον σου· τὸν δέον α, μετανοοῦντα ἐφ' οἷς ἔπραξε πλημμελήμασι πρόσδεξαι τῇ συνήθει σου φιλεῶντι, παρορῶν πάντα τὰ αὐτῷ πεπραγμένα· ὁ ἀφίς ἀδικίας καὶ ὑπερβαίνων ἀνομίας. σὺ δὲ εἰπας Κύριε, ἐξέλθῃς δέλον τὸ θάνατον τῶν ἀμαρτωλῶν, ὡς τὸ ἐπιστῆναι, καὶ ζῆναι αὐτόν. καὶ ὡς ἐβδόμηκοι τὰς ἐπὶ τὰ ἀφί-
ται τὰ ἀμαρτήματα· ἐπεὶ ὡς ἡ μεγαλωσύνη σου ἀνείκατος, καὶ τὸ ἐλεός σου ἀμέτρητον. Εἰς δὲ ἀνομίας παραπ-
ρήσῃς, τίς ὑποστήσεται; Ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεός τῶν μετανοοῦντων, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῇ Πατρὶ, καὶ τῇ Τίφ, καὶ τῇ ἁγίῳ Πνεύματι· νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Ἐπεὶ αὖτε.

Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Τίς τῶ Θεῷ τοῦ ζῶντος, ποι-
μὴν καὶ ἀμνὸς αἶρων τὴν ἀμαρτίαν τῶ κόσμου, ὁ τὸ δάκρυον χαλίσταμος τοῖς δυσὶ χροτοφιλταῖς, καὶ τῇ ἀμαρτωλῶν δούς ἀφισιν ἀμαρτιῶν· αὐτὸς Δέσποτα, ἄφιος, συγχώρησον τὰς ἀμαρτίας, τὰς ἀνομίας, τὰ πλημμελήματα, τὰ ἐκασία καὶ ἀκασία, τὰ ἐν γνώσει, τὰ ἐν ἀγνοίᾳ, τὰ ἐν παραβάσει καὶ παρὰ κατὰ

παρὰ τῆς δέλων σε τούτων· καὶ εἰτι ὡς ἄνθρωποι σάρκα φοροῦντες, καὶ τὸ κόσμον οἰκοῦντες, ἐκ τῆς ὁμοθυμαδὸν ἐπλανήθησαν, εἴτε ἐν λόγῳ, εἴτε ἐν ἔργῳ, εἴτε ἐν γνώσει, εἴτε ἐν ἀγνοίᾳ, εἴτε λόγον. Ἱερέως κατεπάτησαν, ἢ ὑπὸ κατάραν ἱερέως ἐγένοντο, εἴτε τῆς ἰδίας ἀναθέματι ὑπέπεσαν, ἢ ὅρκῳ ὑπήχθησαν, αὐτοὺς ὡς ἀγαθὸς ὁ ἀμνησικακὸς δεσποτὴς τῆς δέλων σε λόγῳ λυθῆναι εὐδόκησον, συγχωρῶν αὐτοῖς καὶ τὸ ἱερόν ἀνάθεμα καὶ τὸ ὅρκον καὶ τὸ μέγα σε ἔλεος. Ναὶ δέσποτα φιλάνθρωπε Κύριε, ἐπάκουσον ἡμῶν δεομένων τῆς σῆς ἀγαθότητος ὑπὲρ τῆς δέλων σε τούτων, καὶ παρέλθε ὡς πολυέλεος τὰ πταίσματα αὐτῶν ἅπαντα. ἀπάλλαξον αὐτοὺς τῆς αἰωνίου κολάσεως. Σὺ γὰρ εἶπας Δέσποτα, ὅσα ἂν ᾄδῃς ἐπὶ τῇ γῆς, ἔσαι δεδεμένα ἐν τῇ ἔρανῳ, καὶ ὅσα ἂν λύσῃς ἐπὶ τῇ γῆς, ἔσαι λελυμένα ἐν τῇ ἔρανῳ. Οἱ σὺ εἶ μόνος ἀναμάρτητος, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν. τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῷ αἰῶνι αἰμῶν.

tuis istis commissa: & si ut homines carnis infirmitate circumdati & mundi incolæ a diabolo, sive in verbo, sive in opere, sive ex scientia, aut ignorantia decepti sunt, aut Sacerdotis verbum spreverunt, aut ejusdem maledictioni subiecti sunt, aut in propriam suam execrationem inciderunt, vel jussurando se adstrinxerunt: ipse ut bonus & malorum immemor Dominus verbo absolvi consentias, relaxato eorum anathemate vel jussurando, secundum magnam misericordiam tuam. Ita fiat benigne Domine, exaudi nos, clementiam tuam pro famulis tuis deprecantes; & ut misericors valde cunctis eorum peccatis ne attendas. Ab æterna damnatione illos libera. Tu enim dixisti: Domine, Quæcumque ligaveritis super terram, erunt ligata & in cælis: & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in cælis. Quia tu solus es absque peccato, & tibi gloriam referimus: Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

VARIÆ LECTIONES.

a **Ε**πὶ μετανοήτων.) Allatianum M. S. legit, ἐπὶ ἐξομολογουμένων,
b **Ο** Θεὸς καὶ σωτήρ. Addunt Cryptoferr. Bessarion.

nis & Barberinum S. Marci sequentem Orationem.

Επὶ ἐξομολογουμένων.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τῷ Πέτρῳ, καὶ τῇ πόρῃ Ἰσδακρύων, ἄφισιν ἀμαρτιῶν δωρησάμενος, καὶ τῷ τελῶνι τὰ ἱερά ἐπιγρόντα πταίσματα δικαιώσας, πρόσδεξαι τὴν ἐξομολόγησιν τῆς δέλων σε θ, καὶ εἰτι ἐπλημμέλησεν ἑκάστος ἢ ἑκάστη ἀμάρτημα, ἐν λόγῳ, ἢ ἔργῳ, ἢ καὶ ἁρτίαν, ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος Θεὸς συγχώρησον. Σὺ γὰρ μόνος ἐξουσίαν ἔχων ἀφιέναι ἀμαρτίας. Ὅσοι τὸ δόξαν ἀναπέμπομεν, σὺ τῷ ἀρχαίῳ σε Πατρὶ, ὁ τῷ ἀγαθῷ, καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῷ αἰῶνι αἰμῶν.

Super confessor.

Domine Deus noster, qui Petro, & meretrici per lachrymas peccatorum remissionem largitus es, & publicanum propria fatentem scelera justum reddidisti: confessionem servi tui N. suscipe: & si in aliquo facinore spontaneo vel involuntario, verbo, opere, vel cogitatione deliquit, ut bonus & misericors Deus remitte. Quia tu condonandi peccata potestate polles: & tibi gloriam referimus, cum principii experte tuo Patre, & cum bono & vivifico Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Addit Allatianum.

Εὐχὴ ἑτέρα.

Altera Oratio.

Ο Θεὸς ὁ δὴ ἡμᾶς ἐνανθρωπήσας, καὶ παντὸς τοῦ κόσμου τὰς ἀμαρτίας βασιλεύων, αὐτοὺς τῇ παραγάδῳ αὐτοῦ χρηστότητι καὶ ταῦτα πάντα ἀναδέχεται (in vetusto edito Ghuanae bibliothecæ legitur παραδέχαιτο) ὅσα ἐνώπιον αὐτῆς τῇ ἐμνή-ξῃσι ἀναξιοῦται, ἀδελφε, συγχωρῶν σοι πάντα, ὅσα ἐν τῇ νῦν αἰῶνι, καὶ ἐν τῇ μέλλοντι, καὶ ἀκατάκρητον ἐμπροσθεν τῆς βήματος αὐτῆς παρασάδῳ καπαξίωσιν, ὁ δέλων πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι, καὶ ἡμῶν ἀπάντων τὴν σωτηρίαν· ὁ ὢν ἀλόγητος εἰς τοὺς αἰῶνας τῷ αἰῶνι αἰμῶν.

Deus qui propter nos homo effectus est, & totius mundi peccata tollit, ipse suavissima sua benignitate, cuncta hæc excipiet (seu suscipiat) quæ coram indignitate mea enarraſti, frater, condonans tibi omnia, & in præſenti sæculo, pariter ac in futuro: & indemnatum coram tribunali suo te aſtare concedet, qui vult omnes homines ſalvari, & omnium ſalutem moderatur: qui eſt benedictus in ſæcula ſæculorum.

Subjungunt vetusti codices Thuanii.

Oratio condonatoria super confessor.
Dominum precemur.

DEus, qui per Nathan, Prophetam David propria peccata confessor, & Petro negationem lugentem, meretricem quoque ad immaculatos pedes tuos lachrymans, & publicano, & prodigo pepercisti: qui dixisti: Confitemini alterutrum: & si confiteamur peccata nostra, miseris est & iustus ut omnia nobis dimittat, & ab omni peccato nōs mundet. Ipse Salvator noster & Dominus Iesus Christus remittat tibi omnia, quæ hunc coram tua clementia confessus es, & eorum memoriam non tenes, in presenti & in futuro: & indemnatum coram te aditare te subeat, qui est benedictus in secula. Amen.

Altera oratio Chrysostomi.
Dominum precemur.

Dominator Domine Jesu Christe, Deus noster, qui per Prophetam Nathan Deiparenti Davidi peccata quæ perpetraverat, pepercisti, & ipsi dixisti: Dominus quoque abstulit peccatum tuum; eo quod dixisset: Peccavi Domino: qui Petro negationem amare flenti, & confesso condonasti, ejusque lachrymas acceptas habuisti: qui & meretricem fervide lugentem, pedesque tuos immaculatos rigantem, & capillis ejus tergentem suscepisti, ei que dixisti: mulier remittuntur tibi peccata tua: qui & Manassæ in Babylone poenitentem, & in æreo animali tibi poenitentem rursum in regem in Sion constituiti: qui & prodigum cum meretricibus omnem suam substantiam dilapidantem, & in ore porcorum deinceps aliquis pastum, ad te reversum benigne amplexus es, & inactato vitulo saginato, anhuoque in manum ejus immisso excolatus es; qui publicani poenitentiam & humilitatem præ superbo Phariseo laudasti justificatumque declarasti: qui & in cruce latronis poenitentiam suscepisti, qui dixisti: Confitemini alterutrum peccata vestra: sicut vocasti, ita fidelis & iustus existis ut dimittas nobis omnia, & ab omni inquinamento carnis & spiritus nos emundes. Tu optime & valde misericors Domine, cuncta quæ filius meus spiritua- lis N. confitetur corde, coram te, tenui- teri mea confessus est, in presenti & in futuro seculo condona: & indemnatum coram te aditare concede: qui es benedictus in secula. Amen.

Εὐχή συγχωρητική ἐπὶ ἑξομολογημένων.
Τοῦ Κυρίου δεινῶν.

Θεός, ὁ συγχωρήσας διὰ Νάθαν τῷ ἀπορήτῃ Δαβὶδ τὰ ὁμολογησάντι ἀμαρτήματα, καὶ Πέτρῳ τῷ ἀρησίν ὑπερόν κλαύσαντι, καὶ πόρῃ δακρυσάσῃ ἐπὶ τοῖς ἀχράντοις αὐτοῦ πόδας, καὶ τελώνῃ, καὶ ἀσώτῳ· καὶ ὁ εἰπών· ἑξομολογεῖσθε ἀλλήλους· καὶ ἐὰν ἑξομολογῶμεν τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, πιστὸς ἐστὶ καὶ δίκαιος, ἵνα ἀφῇσιν ἡμῖν πάντα, καὶ καταλείψῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάντων ἀμαρτιῶν. αὐτὸς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, καὶ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς συγχωρῆσαι, πάντα ὅσα νῦν ὁμολογῶντες τῇ ἐμῇ ἐλαχιστότητι ὁμολογήσω, καὶ ὡς ἐκ πελάθου· ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, καὶ ἀκατάκλειτον σε ἔμπροσθεν τοῦ παρασταθῆναι κατηρώσῃ. ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

Εὐχή ἑτέρα Ἐ. Χρυσοστόμου.

Τοῦ Κυρίου δεινῶν.

Δεῦτε Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Θεός ἡμῶν, ὁ συγχωρήσας διὰ Νάθαν τῷ ἀπορήτῃ Δαβὶδ τὰ πλημμελήματα αὐτοῦ ὅτινα εἰργάσθη, καὶ εἰπών αὐτῷ· καὶ ὁ Κύριος ἀφείλετο τὸ ἁμάρτημά σε, διὰ τὸ εἰπεῖν· ἡμάρτηκα τῷ Κυρίῳ· ὁ δὲ Πέτρος τῷ ἀρησίν κλαύσαντι πικρῶς, καὶ ἑξομολογούμενῳ συμπαθήσας, καὶ ἀποδείξάμενος τὰ αὐτοῦ δάκρυα, ὁ καὶ τῷ πόρῃ δακρυσάσῃ δεινῶς, καὶ κατεβρέχας τὰς ἀχράντους τοὺς πόδας, καὶ ταῖς θρόνῳ αὐτοῦ ἐμάχρασας ἀποστέλλοντας, καὶ εἰπών αὐτῇ· γίνεαι ἀφείωνται σοὶ αἱ ἁμαρτίαι. ὁ τοῦ Μανασσῆ μετανοήσαντα ἐν Βαβυλῶνι, καὶ ἐν χαλκῷ ζωδίῳ ἑξομολογούμενον σοι, ὁ ἐν τῇ Σιών πάλιν βασιλεὺς κατέστησας, ὁ δὲ ἀσώτῳ καταδάπανήσαντι πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ὥσιν αὐτοῦ πόρῃ, καὶ δίκῃ φορέῃ χρίσαν ὑπαύμιον, ὑπεσφροῦντα καλῶς ὑπιδέξω, θύσας τὴν μόχλον σου σιγῶν, & ἀκαταφύλακτον αὐτοῦ δακτυλίδιον τῇ χειρὶ ἐπιβέβηκον. ὁ τὰ τελῶν τῷ μετρίοιαν καὶ τῷ ταπεινῶσιν, ὑπὲρ τῷ μεγαλύνῃ Φαρισαίου ἀπαδείξάμενος, καὶ δικαιοσύνης ῥήματι· ὁ καὶ τῷ ληστῇ μετρίοιαν ἐπὶ τῷ σαββῶν διξάμενος, ὁ εἰπών· ἑξομολογεῖσθε ἀλλήλους τὰ παραπτώματα ὑμῶν ἀμοτέρωθεν. καὶ ὡς ἐκάλεσας, πιστὸς ὑπάρχεις καὶ δίκαιος, ἵνα ἀφῇσιν ἡμῖν πάντα, καὶ καταλείψῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάντων ὁμολογησάντων τὴν ἀνομίαν σου. ὁ Κύριε πάντας καὶ πολλοὺς συγχωρῆσαι πάντα ὅσα ὁμολογῶντες τῇ ἐμῇ ἐλαχιστότητι ἑξομολογήσεται μετάνοια πνευματικῆς καὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ σώματος, καὶ ὡς ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, καὶ ἀκατάκλειτον σε ἔμπροσθεν τοῦ παρασταθῆναι κατηρώσῃ. ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

IN ORATIONES SUPER POENITENTES.

Notæ.

EΤΥΝ ΙΤΙ ΠΟΙΝΗΤΑΙΩΝ .) Non improbatum Sacramenti cuiusque conferendi usum Ecclesiam Orientalem hucusque tenuisse agnovit Ecclesia Romana . In Concilio siquidem Florentino , in quo leviorum rituum momenta rationesque a Græcis exposcuntur , nullum de Sacramentis nisi de conjugum non succidenda societate , cum eis examen constituere proposuit , quasi Sacramenti cuiuscumque ab eis administrati normam , formam , sententiamque , approbatam censeret ac ratam : unde licet Armenios , de illorum partibus , materia videlicet & forma , & aliis ad singula quæque spectantibus , voluerit ample esse instructos , Græcos tamen de huiusmodi nihil monitos prius abire permiserat : ut quæ circa illa nihil ab iis desiderandum aut castigandum iudicasset . Theologo nihilominus cuivis duas hæc Orationes ΙΤΙ ΠΟΙΝΗΤΑΙΩΝ , Sacramento Poenitentiae conferendo , a Græcis legi solitas diligentius attendenti , dubium confestim se objicit , an aliquid circa Sacramentum hocce valeant aut efficiant , cum nulla in eis verborum series prima fronte deprehendatur , quæ veram absolutionis formam in se includere , possit existimari . Atque equidem , si ex Ecclesiastica historia , ritualibus antiquis , traditione , aut aliis non excipiendis testimoniis conicere licet , antiquam in Ecclesia Latina , Poenitentiae Sacramenti sive absolutionis formam deprecativis verbis compositam fuisse ; eamque indicativam & judicativam , ut ita loquar , qua nunc utimur , *absolvo te a peccatis tuis* , quatuor circiter sæculorum ætatem forsitan non superare , nec ullatenus in Sacramentariis reperiri , aut ab antiquioribus Scriptoribus referri , proindeque recentius , æquo tamen rationum pondere motam Ecclesiam , illam ut communem & ab omnibus recipendam induxisse ; plures jam sunt qui liberrime afferunt , tenaciter propugnant , clare docent , & feliciter scribunt . Et certe forma huius Sacramenti etsi deprecativa , non excludit , imo continet actionem ministri , sicque ad indicativam potest reduci : quemadmodum & indicativa Dei misericordiam poenitenti necessariam exposcunt implicite . Qui ergo dicit : *ἀντις, ἀντις, συγχωρησον: dimitte, relaxa, condona*, subintelligit , *per me: item πόντολον σου τῷ λόγῳ λυθῶναι ἰουδουσον, complaceat tibi hunc servum tuum verbo* (supple meo) *solvi* : ita ut in prædictis orationibus iudiciaria quoque potestas , exerceri ab Sacerdote super poenitente orante satis significatur : maxime Christi verbis in eadem secunda oratione citatis . *ὁ γὰρ ἄπας διώποτα ὅσα ἐν λύσει ἰπὶ τῆς ἡγίας . Tu enim dixisti, Domine, quæcumque solveris super terram, &c.* quibus agnoscitur potestatem solvendi peccata fuisse Sacerdotibus a Deo concessam , & quam ipsi orationibus , absolutione , & poenitentis impositis exercent . Cæterum ut prædicta sese habeant , ipsos etiam Græcos in absolvendis poenitentibus uti forma aliqua absoluta & indicativa ex ipsi Christi verbis , *quæcumque solveris*, &c. velut proprio & paterno semine enata compertum habeo . Sum etenim ego ipse expertus quosdam , videlicet Sacerdotes Latinos timenda potius & scrupulis mota conscientia , quam sincero & tuto scientiæ lumine ductos , poenitentes ad se ex Ecclesia Græca pro Exomologesi more Christiano accedentes in magnas conjecisse angustias , dum peccata Græcis Sacerdotibus patefacta quasi his solis orationibus , de quibus supra , minus remissa , iterum pro venia impetranda sibi detegi , & clavibus subdi præciperent ; unde gravia jam parata erant nasci scandala , quasi nullum foret apud Græcos poenitentiae Sacramentum , & incondonata remanerent peccata : nisi aliorum , qui de Græcorum ritibus , & traditionibus optime erant instructi monitis & industria , sopita penitus fuissent & extincta : cum pu-

Euchol.

blice assertum est Græcos in universum absolutionis formam Latinæ consentientem , nec respicere , nec omittere : sicut ergo Latini quarto ab hinc sæculo in antiquioribus ritualibus indicativam Sacramenti poenitentiae formam , his verbis , *absolvo te a peccatis tuis* , conceptam nequeunt ostendere , quæ tamen successiva traditionis ferie ab antiquis PP. accepisse profitentur : parem eadem ratione , scriptis nullibi commendatam , per manus tamen a pristinis sæculis ad hæc usque tempora deductam : *πνευματικοὶ Confessores* , ejusdem Sacramenti formam habere potuerunt , qua , nimirum occasione a Poenitentis verbis accepta , communiter uti consueverunt . Forma autem est huiusmodi , *ἰχὼ σε συγχωρημαίνω: Habeo te condonatum* : Poenitens siquidem omnis cum peccatis enumeratis , & cordis contritione manifestata , veniam a Deo , & a spirituali patre rogare soleat , his vulgaribus suæ linguæ verbis : *παράκαλοι νὲ μὴ συγχωρήσεις, precor ut veniam mihi eroges* , si petitioni annuat , & peccatorem indulgentia dignum putet , ad mentem rogantis laudatum illud , *ἰχὼ σε συγχωρημαίνω, Habeo te venia donatum* , aut vernacule , *δεῖσαι συγχωρημαίνω, sis condonatus* , respondet *πνευματικός* . Quæ verba Latinorum æquipollere formæ , & eadem virtute pollere , fuse demonstrat Arcudius lib. 4. cap. 3. præter cuius expositionem , hoc solum superest addendum : illud , *habeo te venia donatum* , aut *condonatum* , esse idem penitus ac , *facio, reddo te venia donatum* , aut *condonatum* , quod absolute est venia donare & condonare : mutua est enim activorum & passivorum consequentia & correlatio , nec nisi venia donans , alium venia donatum constituere potest : condonare autem peccatum , est illud absolvere ut D. Thomas asserit Opusculo 22. condonatum igitur aliquem habere aut facere vere est illum a peccatis absolvere . vel quod idem redit condonatum aliquem habere , est idem quod mente illum condonatum tenere , cum non nisi ejus qui loquitur ministerio contingat esse condonatum , in Orationibus namque aliis jam jam referendis potestatem dimittendi peccata , a Deo se accepisse profiteptur Græci . consequitur ejus sermone & loquela , quæ est hæc *ἰχὼ σε συγχωρημαίνω* , Poenitentem vere constitui condonatum ; ut juxta sensum suum , sermo hic operetur : atque ita etiam apud Græcos comprobetur Sacramenti formam efficere quod significat : quæ si imperative , *δεῖσαι συγχωρημαίνω, sis condonatus* , proferatur , virtutis ejus nihil excidit . Nam & absoluta loquutio omnis , in imperativa fundari potest , sicut in hac , *Accipe potestatem offerendi Sacrificium Deo* , &c. alia huiusmodi fundatur : *Do tibi potestatem offerendi Deo sacrificium* , &c. & iterum in hac : *baptizetur servus Christi* , &c. a D. Thoma aliorum relationi fidem adhibenti , Græcis imputata , alia , *ego baptizo servum Christi* , &c. Atque ita cum verba : *sis condonatus a me* , interiori condonandi actionem importent eundem quoque sensum inferent ; idemque erit , ac *ego tibi condono* . Gaudent autem Græci passivis potius quam activis loquutionibus Sacramentorum vim exponere : ne minister eorum auctoritatis quidquam circa illa sibi irroget cumque in illis verbis , *ἰχὼ σε* excellentiæ nonnihil sonet , illis Episcopus veretur uti , & quo dignitate superior est , humiliter de se in conferendo Sacramento sentit : & ait , *ἡ ταπεινότης μου ἰχὼ σε συγχωρημαίνω. Humilitas mea habet te condonatum* : Archiepiscopo aut Patriarchæ , sufficit dicere , *ἡ μεγαλοπρεπὴς μου ἰχὼ σε συγχωρημαίνω. Mediocritas mea habet te condonatum* . Selectos autem & non obvios quosvis licet confessionibus excipiendis exponant Græci , fieri tamen posset ut litterarum defectu ut plurimum in hoc Sacramento conferendo aberraret minister , & usu vel casu potius quam doctrinæ lumine excultus , veram ad-

Yyy ij

ministrandi Sacramenti illius regulam observaret. Hinc illa vox Arcudii post longam de toleratis Grecis in hujus Sacramenti dispensatione disceptationem. *Et Deus Opt. Max. dives in misericordia: & miserationes ejus super omnia opera ejus.* Ne tamen ignorantia & rusticitati Græcorum Sacerdo-

tum dilectos sibi Orientales Ecclesia Romana de omnibus sollicita salutem moderandam relinquat suam Pœnitentiæ Sacramenti formam typis consignatam, a quibusdam jam receptam ad eos transmittere, & distribuere curavit.

Oratio in hominem peccata confessum, quæ quidem a patre spiritali recitanda est.
Dominum precemur.

Domine Deus salutis servorum tuorum, misericors & longanimis, qui super peccatis & malitiis nostris pœnitentiam agis: qui per Ezechielem Prophetam dixisti: Quia non voluntate volo mortem peccatoris quantum ut convertatur, & vivat ipse. Ipse humane & humane tolerator Domine Dominator, exorate nunc quoque super servum tuum N. & modum pœnitentiæ, peccatorumque veniam illi concede; condonans illi per me indignum famulum tuum omne delictum spontaneum pariter ac involuntarium. Tu enim dixisti Domine divinis & sanctis Discipulis tuis & Apostolis: Accipite spiritum sanctum quorum remiseritis peccata remittuntur eis: quorum retinueritis, retenta sunt. Et, quæcumque ligaveritis & solveritis super terram, erunt ligata & soluta in cælis. Ipse igitur Domine, remitte servo tuo N. per me indignum & abjectum propria quæ commisit delicta, & reconciliare, & sanctæ Ecclesiæ tuæ illum aggrega, &c. Cum quo convenit tibi gloria, potestas, magnificentia: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Altera Oratio compendiosa.

Dominum precemur.

Dominus noster Jesus Christus, & Deus qui hoc mandatum ligandi atque solvendi peccata hominum divinis & sacris suis Discipulis & Apostolis tradidit: ipse de excelsis prætereat omnia peccata & omnes iniquitates tuas. Ego vero indignus ejus servus, ab ipsis idem faciendi occasiones & causas nactus: Absolvo te ab omni excommunicatione in quantum possum, & valeo, & tu indiges. Insuper ego absolvo te ab omnibus peccatis tuis quæcumque coram Deo, & mea indignitate confessus es. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Amen.

Alia Confessionis Oratio.

Deus justus, qui propter nos carnem assumpsit, & universi orbis peccatum tollit: ipse suavissima sua benignitate volens, expectans, & dispensans omnibus salutem, hæc quoque, Frater, delicta tua delet, quæcumque meæ indignitati revelasti. Ego vero condono tibi omnia peccata tua. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Amen.

His orationibus utuntur Calabri, Apuli & Siculi Græci; Venetis namque subjecti, mentem & sensum Constantinopolitani Patriarchæ studiosius sequuntur: acceptaverunt quoque illas Orientales nonnulli, & ut in usum actas memini quondam mihi ab ipsis ostensas, transcriptas vero & quasi laudatas & receptas a quibusdam cum plerisque suis ritus orationibus recenter ad me misit, multa mihi necessitudine conjunctus Georgius Corelius Ecclesiæ CP. Theologus.

At cum plerique crassam Orientalium Sacerdotum inscitiam mirati, an simplex rudisque plebs sub Exomologesi peccata denudet, & utrum speciei numerique diversitatem agnoscat, a me exquisierint: paucis monendum arbitror, Græcos, raros

Εὐχὴ εἰς ἄνθρωπον ἐξομολογούμενον, ἥτις λέγεται παρὰ τῷ πνευματικῷ πατρὶ.

Τὸ Κύριον δευδμή.

Κτερό Θεὸς τῆς σωτηρίας & δόξης σου, ὁ ἐλεήμων & μακρόθυμος, ὁ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς ἁμαρτίαις τε καὶ ἡμετέροις κακίαις, ὁ εἰπὼν διὰ Ἰεζεκιὴλ τὴν προφητίαν ὅτι ὁ θελήσει θέλω & θάνατον τῷ ἁμαρτωλῷ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν· αὐτὸς φιλάνθρωπος, καὶ ἀντιζητῶν Κύριε δέσποτα, παρακλήσῃ καὶ τῷ ἐπὶ τῷ δόλῳ σου, ὁ καὶ παράχῃ αὐτῷ φόβον πειρασίας, συγγνώμην ἁμαρτιῶν· συγχωρῶν αὐτῷ δι' ἐμὲ τὴν ἀναξίαν δόξαν σου πᾶν πλημμέλημα ἐκείνου καὶ ἀκαρίστον. σὺ ὦ εἰπας δέσποτα πῶς θεοὶς σε καὶ ἱεροῖς μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις, λάβετε Πνεῦμα ἅγιον ἅν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας ἀφίενται αὐτοῖς· ἅν τινες κρατῇτε πεκράτωται· καὶ ὅσα ἂν δῆσιν καὶ λύσιν ἐπὶ τῇ γῆς εἶναι δεδεμένα καὶ δεσμεύματα ἐν τοῖς ἡρανοῖς· αὐτὸς οὖν δέσποτα, συγχώρησον καὶ τῷ δόλῳ σου ὁ, ἐπὶ πῶς ἰδίας οἷς ἐπραξέ πλημμέλημασι δι' ἐμὲ τὴν ἀναξίαν καὶ ὑπελπίαν, καὶ ἡμετέραν, εἰσάγων αὐτόν τῇ ἀγίᾳ σου Ἐκκλησίᾳ· μετ' ἧς σοὶ δόξα πρέπει, κράτος, μεγαλοπρέπεια· καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Ἐτέρα εὐχὴ σωωπτική.

Τὸ Κύριον δευδμή.

Ο Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, καὶ Θεὸς ὁ τῷ ἐκτολῶν ταῦτά σου διδωκὴς τοῖς θεοῖς καὶ ἱεροῖς αὐτῶν μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις τὴν δεσμεύειν καὶ λύειν τὰς ἐν ἁνθρώπων ἁμαρτίας· αὐτὸς ἐξ ὕψους παρίδδοι σοὶ πᾶσας τὰς ἁμαρτίας, & τὰ πλημμέληματά σου. Εγὼ δὲ ὁ ἀνάξιός σου δόλος ἐξ ἐκείνων λαβὼν τὰς ἀφορμὰς τὸ αὐτὸ ποιεῖν· ἀπολύω σε ἀπὸ παντὸς ἀφορισμοῦ κατ' ὅσον δυνάμαι, καὶ δίδω, καὶ σὺ χρεῖαν ἔχεις. Ἐπὶ ἀπολύω σε ἀπὸ πᾶσων τῶν ἁμαρτιῶν σου ὅσας ἐξομολογήσω ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἐμῆς ἀναξιοτήτος· εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ἀμήν.

Ἐτέρα τῆς ἐξομολογήσεως.

Ο Θεὸς ὁ δίκαιος, ὁ δὲ ἡμᾶς σάρκα φορέσας, καὶ παντὸς τῆ ἐσθμῇ τῷ ἁμαρτωλῷ βαστάσας, αὐτὸς ὁ τῇ παραγὰδι αὐτοῦ χρηστότητι θέλων, καὶ μένων, καὶ ἔμω πᾶσι τῷ σωτηρίαν, καὶ ταῦτα ἀδελφε, ἀφαιρῶ σου πᾶν πλημμέλημα, ὅσα τῇ ἐμῇ ἐξομολογίᾳ ἀναξιοτήτι· ἐγὼ δὲ συγχωρῶ σοὶ πᾶσας τὰς ἁμαρτίας σου· εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ἀμήν.

πνευματικῶν Patres spirituales e Monasteriis maxime selectos (Lalcos enim Sacerdotes, quamvis erronee, non ita confidenter conveniunt prout subindicat Balsamonis Responsum 19.) ad hoc onus admittit, litterisque ἱσταλτικαῖς institutis exponere. Illi sedentes, pœnitentes pariter sedentes (pro antiquo Latinorum more, apud Alcuinum de div. off. ubi de capite jejunii) pro Exomologesi audiunt: si leves & venia dignas pœnitentis culpas deprehenderint, nullam adhibent absolutionem, sed de pio devotoque quodam opere exercendo monitum, amice remittunt: si lethifera, quæ δαμάσκημα dicunt crimina detegunt, illa in Nomocanone juxta se posito examinant, censurarumque districtiori, prout legunt, cuncta subiiciunt, & tandem pœnitenti be-

ne precantur, his atque aliis Orationibus, aut in remedium præteriti delicti, vel in cautelam futuri compofitis: de quibus alia nonnulla foris Græcor. pagina 339. reperies. Peccata tandem cuncta καὶ ὅσα, id est, ad Canonum rigorem examinata pœnis in eis perlectis castigant & emendant, proptereaque *Pœnitentiam* ἀποστολήν ut Canonibus præscriptam solent ipsi καὶ ὅσα vocitare. Ea autem est ἐκ τῆς ἐξουσίας ἀφ' ὅσων ποσῶν οἱ εἰς ῥύσιν & καὶ πῶς & ἀπὸ ἀσθενείας, γυναικῶν seu μετένοιας ἑσται ἀβίςque numero, his verbis adjunctis κῆρυξ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐξ ὁμοῦ ἀλλοθι ὅτι τὸ ζῆλον, διὰ τῆς δουλείας, ἐλπίσιν μετὰ τὸν ἀμαρτωλόν. τὸ παραπομπὴν ἔργου, missa per 40. dies celebranda, divitibus ἐν χορῶν velut extreme & spiritualiter infirmis, ex ignorantie abusu, preces psalteria litteris edoctis, indicuntur. Publica vero pœnitentia nulli licet amplius imponatur / relaxato nimirum apud eos antiquo Canonum rigore a Nestarii & deinceps Joah-

nis jejunatoris mitissimi in delinquentes animi tempore, & levioribus pœnis compensato) aliquos tamen Confessione expletos a sacra Communione, per annum vel plures, quandoque arcent. Hi non ita plene reconciliati privationem Eucharistiæ panis Eulogici, Communionis vices agentis vere tunc αὐτὸν sumptione solantur: & sanguinis Domini sumendi loco, aquam in Theophaniis benedictam, Diacono eam μεταλαμβάνειν porrigente, Communionis diebus Paschatis, scilicet, Apostolorum Petri & Pauli, Assumptionis, & Christi natalitiorum, summa cum religione hauriunt, & tandem Oratione ἐν τῇ ἐπιτηδεύσει λυγρῶν super eis recitata, ex integro Ecclesiæ reconciliantur. Horum fere omnium formæ & exemplar, ne quid a quovis curiosæ propensionis desideretur ex antiquissimo Euchologio Barberino, a duobus jam citatis diverso nonnullis rescissis depromptum, subjicimus.

Ἀκολουθία τῆς ὁμολογούμενης.

Λέγει ὁ Ἱερὺς. Εὐλογητός ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε, νῦν, & αἰεὶ, & εἰς τὰς αἰῶνας.

Ἐν εἰρήνῃ τῇ Κυρίῳ δεινῶμεν.

ὑπὲρ τῆς ἀνωθεν εἰρήνης.

ὑπὲρ τῆς ἀφίστασης τῆς ἀμαρτιῶν, συγχωρήσεως τῶν πλημμελειῶν τῶν δέλων τῶν Θεῶν, & ὑπὲρ τῆς συγχωρηθῆναι αὐτῶν πᾶν πλημμέλημα ἐκείσιν τῇ ἀκρίσει τῇ Κυρίῳ δεινῶμεν.

Ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς δωρήσεται αὐτῶν ἀφίστασιν ἀμαρτιῶν, & καιρὸν μετανοίας τῇ Κυρίῳ.

ὑπὲρ τῆς ἐκδιδῆναι αὐτοὺς τῇ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως, ὀργῆς, κινδύνου & ἀνάγκης τῇ Κυρίῳ δεινῶμεν.

Τῆς πανουργίας ἀχράντου, ὑπερβολογημένης.

Ὅτι σοὶ ἀπείπει πᾶσα δόξα.

Εἰτα λέγει ὁ Ἱερὺς τὴν παρῶσαν ἐκλή.

τῇ Κυρίῳ δεινῶμεν.

Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ἀμὲν & ποιμὴν. Ut supra.

Καὶ ψάλλει τὸ τεσσαγίον. Τὸ, δῶτε προσκυνησώμεν. Καὶ τὸν ἑ. ψαλμόν. & τὰ παρόντα τροπάρια ἡχος πλ. β. Κύριε ἐλπίσον ἡμᾶς. Καὶ νῦν. Τῆς εὐσπλαγχνίας τῇ πύλλω. Τὸ Κύριε ἐλπίσον μί. Αὐτὸς δὲ καὶ μῦθος λέγει. Ἡμαρτον Κύριε, συγχώρησόν μοι, ἐκ τέρψης. Καὶ ἀνιστάμενος λέγει. Ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῇ ἀμαρτωλῇ.

τῇ Κυρίῳ δεινῶμεν.

Ὁ Θεὸς, ὁ σωτὴρ ἡμῶν, ὁ διὰ τῶν προφητῶν σου Νάθαν. Ut supra.

Εἰτα λέγει ὁ ὁμολογούμενος ἄνω τὰς χεῖρας ἔχων. Πάτερ Κύριε τῷ οὐρανοῦ & τῆς γῆς, ὅτι σὺ γινώσκεις πάντα τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας μου. Ἀδελφε, δὲ ὁ ἡλθεις πρὸς Θεόν, & πρὸς ἐμέ, μὴ αἰχμαδῆς, & ἡ ἐμοὶ ἀναγγέλεις ἀλλὰ τῇ Θεῷ ὡς ᾔσασαι.

Πῶς ἐφθάρη ἡ παρθενία σου; διὰ πορνείας, ἢ διαμαλακίας, ἢ διὰ νομίμου γνώμης;

Μὴ εἰς αὐροπάτησας ποτὶ διὰ πορνείαν, ἢ δι' ἄλλον ἔξον;

Συνιγένης γυναικὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἢ ἐφθάρης εἰς κίλωβατίαν ἢ παιδομιξίαν;

Tum pluribus circa varia peccata deinceps adjunctis interrogationibus, subditur.

Καὶ ἱερὰ αὐτὸν ὁ ἐπιτιμῶν εἰς τὰ ἄλλα. & μὴ τὸ ἐρωτῆσαι καὶ λεπτὸν πιάσει τὸν πῖνακα, & ἐρωτῶν σὺ ὅποιον ἀμαρτημὰ ἐστὶ & κατὰ βάλε αὐτὸ ἐμφοδῶ τῆς βίβλου πάντης, ὅποιον ἀμαρτημὰ ἐστὶ ὅσα λέγει ταῦτα.

Officium eorum qui peccata confitentur.

Dicit Sacerdos. Benedictus Deus noster, perpetuo: nunc & semper, & in sæcula.

In pace Dominum precemur.

Pro superna pace.

Pro remissione peccatorum, condonatione delictorum servi Dei N. & ut ei omne delictum spontaneum seu etiam involuntarium condonetur.

Dominum precemur.

Ut Dominus Deus ei peccatorum veniam, & pœnitentiæ tempus largiatur: Dominum.

Ut ipse, & nos pariter ab omni tribulatione, flagello, periculo, & angustia liberemur: Dominum precemur.

Sanctissimæ, immaculatæ, super omnes benedictæ.

Quia tibi convenit omnis gloria.

Deinde presentem orationem dicit Sacerdos. Dominum precemur.

Domine Jesu Christe, agne, & pastor, &c.

Et cantat. Ter sanctus. Venite adoremus. Et quinquagesimum Psalmum: & modulos sequentes: Tonus secundus. Miserere nostri Domine, miserere. Gloria. Domine miserere nostri. Et nunc. Misericordiæ portam. Domine miserere: quadrages. Ipse vero in terram prostratus dicit ter. Peccavi Domine: parce mihi. Et exurgens ait. Deus propitius esto mihi peccatori.

Dominum precemur.

Deus Salvator noster, qui per Prophetam, &c.

Tum vero penitens sublati in calum manibus dicit. Domine Pater cæli & terræ quia tu omnia cordis mei secreta nosti: Mox eum suavi voce in terrogat. Frater: ut quid ad Deum & ad me accessisti: ne verearis: non enim mihi, sed Deo, coram quo stas, peccata tua enuncias.

Quomodo corrupta est integritas tua, fornicatione, mollitie, vel legitimo nuptiarum proposito?

An propter fornicationem, vel alium quemvis modum, juramentum cruce interposita firmatum irritasti?

Mulier in Ecclesia commixtus? aut animalis, vel maris copula inquinatus?

Circa alia quoque Pœnitentiarius interrogat. Et postquam minutim interrogaveris de singulis, assume indicem: & quale sit peccatum inquire, & cum hoc libro confer, ut quale sit peccatum dignoscas: & ista deinde subjunge.

Fili mi spiritualis, abjectus sum & humilis peccator : ejus propterea qui apud me confitetur, non valeo remittere super terram peccata ; sed Deus est, qui illa condonat. Propter illam autem divinitus prolatam, post Christi resurrectionem auditam, & Apostolis dicentem vocem. Quorum dimiseritis, & quæ sequuntur : propter illam, inquam, & nos confisi, dicimus. Quæcumque tenuissimæ meæ humilitati enarraffi, & quæcumque minus ex ignorantia vel oblivione, quaecumque sit, exprimere non valuiſti : condonet tibi Deus, in præſenti ſæculo, & in futuro.

Adjunge & istam Orationem.

Deus, qui Davidi propria peccata confitenti per Nathan pepercit, qui Petrum negationem lugentem, & meretricem ad pedes flentem, & publicanum & prodigum suscepit : ipse Deus, per me peccatorem in præſenti & in futuro ſæculo tibi parcat : & indemnatum te in tremendo suo tribunali sistere faciat. De revelatis autem in confessione hac tuis criminibus nulla sit tibi sollicitudo. Vade in pace.

Oratio in eum qui peccata confessus est.

Domine Deus noster, qui Petro & meretrici &c.

Circa has Orationes animadverto desiderandum esse ut omnes illis uterentur Confessores : penultima namque earum indubitata tenet Sacramenti Pœnitentiæ formam his verbis contentam, *ὁ Θεὸς συγχωρήσῃ σοι δι' ἐμοῦ. Per me tibi condonet Deus*, quamvis enim deprecative prima fronte appareat, absoluta nihilominus his dictionibus *δι' ἐμοῦ per me* redditur, auctoritatemque a Deo acceptam quam prius minister memorabat, reo pœnitenti applicat, & indulgentiæ divini instrumentum, & causam subordinatam se prædicat : in editis tamen

Τέκνον μου πνευματικόν, ἐγὼ ὁ ταπεινὸς καὶ ἁμαρτωλὸς, ὁ τῇ ἐμῇ ταπεινότητι ἐξομολογούμενος ἐκ ἰσχυρῶς ἀφαιρῶ ἀμαρτήματα ἐπὶ τῆς γῆς, εἰμὶ ὁ Θεός. διὰ δὲ τῆς Θεόλεκτου φωνῆς ἐκείνῳ, ἡ μὲν αὐτῆς ἀνάστασις γινόμενῳ, ἡ ἀπὸς τῶν Ἀποστόλων λέγουσαν· ἀντιῶν ἀφῆτε καὶ τὰ ἐξ ἡς. εἰς ἐκείνῳ ἑμεῖς θαρροῦντες λέγομεν. ὅσα ἐξῆς τῆς ἐμῆς ἐλαχίστης ταπεινότητι, ὅσα ἐκ ἰσχυρῶς εἰπεῖν, ἢ κατ' ἀγνοίαν, ἢ κατ' ἡλθῆσαν οἶον, δὴ ποτε, ὁ Θεὸς συγχωρήσῃ σοι, ἐν τῇ σου αἰῶνι, ἔν τῃ μέλλοντι.

Συῶσον καὶ ταύτῳ τὴν εὐχὴν.

Ὁ Θεὸς ὁ συγχωρήσας Δαβὶδ διὰ Νάθαν τὴν ἀποφάντα τὰ ἱσχυρῶς ἐξομολογήσαντι κακὰ, καὶ Πέτρου τὴν ἀρνήσιν ἐλαύσματος πικρῶς, καὶ πόρῳ δακρύσαςαν ἐπὶ τῆς αὐτῆς πόδας, καὶ τελώνῳ, καὶ ἄσῳτον αὐτὸς ὁ Θεὸς συγχωρήσῃ σοι δι' ἐμῆς τῆς ἁμαρτωλῆς, καὶ ἐν τῇ σου αἰῶνι, καὶ ἐν τῇ μέλλοντι· καὶ ἀκατάχετον σε παραστήσῃ ἐν τῇ φοβερῇ αὐτῆς βήματι· περὶ δὲ τῆς ἐξαγορᾶς δέσπονῳ ἐγκλημάτων μηδὲ μίαν φροντίδα ἔχῃς· πορεύεαι εἰρηνῶς.

Εὐχὴ εἰς ἐξομολογούμενον.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ τῇ Πέτρῳ καὶ τῇ πόρῳ Ut supra.

vel M. S. quibusque aliis desideratur.

Ad calcem tandem hujus elucubrationis animadverte : Pontifices quosvis maxime Episcopo superiores, diplomata quædam, a pœnis & Canonibus non plene adimpletis Pœnitentes eximentia, maxime circa discessum ex hac vita extra Sacramenti susceptionem, ut fiant παντὶ τρόπῳ συγχωρημένοι, concedere : & hæc συγχωροχάρται, *chartæ condonatiæ*, indulgentiarum vicem, apud Græcos obtinent : earumque forma in Allatiano Euthologio extat.

Oratio condonatoria in omnem necessitatis eventum.

Germanus Dei misericordia, Amathuntis Episcopus civitatis Nemefi & Cureorum præfectus.

Humilitas nostra per gratiam, & donum, & potestatem sanctissimi & vivifici Spiritus a Salvatore nostro Jesu Christo divinis & sacris suis Discipulis, ad liganda & solvenda hominum peccata concessam, dicente ipsis : Accipite Spiritum sanctum quorum dimiseritis peccata, dimittuntur eis : quorum retinueritis, retenta sunt : & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in cælo, & quæcumque ligaveritis super terram, erunt ligata & in cælo : Ab ipsis vero ad nos usque successive sancta illa gratia dilapsa tenet condonatum filiam suam in spiritu N. in omnibus quibus ut homo peccavit, & in Deum verbo, opere, cogitatione, & omnibus suis sensibus deliquit. Si vero maledicto, vel Pontificis excommunicationi, aut patris aut matris subjecta est, aut certe propria execratione implexa est, aut jussurandum est transgressa, vel quibusvis aliis peccatis ut homo circumventa est, illaque patribus spiritualibus est confessa, & ab eis pœnitentiam accepit : ab illorum omnium reatu & vinculo liberam habemus, & condonatum, omnipotenti virtute divini & adorandi Spiritus. Quæcumque vero ex oblivione aut pudore tacita prætermisit, remittat Deus, qui est benedictus in sæcula. Amen.

Εὐχὴ συγχωρητικὴ εἰς πάσας ἀφάλειαν.

Γερμανὸς ἐλὶφ Θεῷ, ἐπίσκοπος Ἀμαθουήτων, ἀποστόλος πόλιος Νεμέσι καὶ Κυρίων.

Hταπεινότης ἡμῶν ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ καὶ δωρεῆς, καὶ ἐξουσίας τῆς παναγίας καὶ ζωαρχικῆς Πνεύματος, τῆς δοθείσης παρὰ τῷ Σωτῆρι ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ τοῖς θεοῖς αὐτῶν καὶ ἱεροῖς μαθηταῖς, εἰς τὸ δισμεῖν καὶ λύειν τὰς τῶν ἀνθρώπων ἁμαρτίας, εἰρηνότος, λάβετε Πνεῦμα ἅγιον· ἀντιῶν ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίσταται αὐτοῖς· ἀντιῶν κρατῆτε, κικράτῃται. καὶ ὅσα ἀν' λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῇ ἑρανῶ· καὶ ὅσα ἀν' δῆσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα καὶ ἐν τῇ ἑρανῶ. Ἐξ ἐκείνων δὲ καὶ εἰς ἡμᾶς ἀλληλοδοξῶς δεβάσης τῆς θείας χάριτος, ἔχει συγχωρημένῳ τῷ καὶ πνεύμα θυγατέρα αὐτῆς, ὁ, εἰς ὅσα καὶ αὐτὴ ὡς ἄνθρωπος ἡμαρτε, καὶ εἰς Θεὸν ἐπλημέλησε, λόγῳ, ἔργῳ, ὁμοίᾳ, καὶ πάσαις ταῖς αὐτῆς αἰδέσεσι. καὶ εἰ ὑπὸ κατάραι ἢ ἀφορισμῶν Ἀρχιερέως ἐγένετο, ἢ πατρὸς ἢ μητρὸς αὐτῆς, ἢ τῇ ἰδίᾳ αὐτῆς ἀφορισμῶ περιέπεσε, ἢ ὁρκῶ παρίβῃ, ἢ ἄλλοις τισιν ἁμαρτήμασιν ὡς ἄνθρωπος ἔσται, καὶ αὐτὴ περιπαρῇ, καὶ πνευματικοῖς πατράσιν ἐξομολογήσεται, καὶ τὸν παρ' αὐτοῖς καθόνα ὑπιδέξεται. ἐκ τῶν πάντων τῆς ἐνοχῆς καὶ δεσμεύσεως ἐλευθέραν ἑχομένη αὐτῇ, καὶ συγχωρημένῳ τῇ παντοδυνάμῳ ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει τοῦ θεοῦ καὶ προσκυνητῷ Πνεύματος. ὅσα δὲ ἔχῃ λήθῃ ἢ αἰδῶ ἀνεξομολόγηται ἔσται, καὶ ταῦτα συγχωρήσεται αὐτῇ ὁ Θεός· ὁ ὡν ὑλογητὸς εἰς τὰς αἰῶνας. ἀμήν.

In Regiis alia hæc reperitur.

Αφίστημι.

Indulgentia.

Ο Τῶν οἰκτιρῶν πατὴρ, καὶ τῷ ἐλέει Θεός, ὁ μὴ
θλίψει δούλον τὸν θάνατον τῆς ἀμαρτανῆς, ἀλλ'
τὸ ἐπιστρέφαι ἐξ ὧν αὐτὸν ὁ πάντα πρὸς σωτηρίαν αἰ-
νώματα παρεχόμενος αὐτός, καὶ τὴν ἐκ πίστεως αἰτησίν,
τίκτον, ἀμύμων προσκαίματος καὶ παραβλήτας τὰς
ἀνθρώπων καὶ ἀδελφείας παραπτώματα, συγχωρήσῃ δι'
ἡμῶν πάντων ἀμαρτήματα ἐκ πρώτης ἡλικίας, καὶ μέχρι τῆς
δυσπόρου καὶ ἀσάφους πειρασμένης ἐργῆς καὶ λόγου καὶ
ἡγενοῖς, καὶ γνώσει καὶ ἀγνοίᾳ ὡς δηλοῦντι καὶ τῷ ἐ-
ξαγορεύσαντι ποῦντας πνευματικαῖς, καὶ τῷ αἰ-
ποχῶν, ὡς δυνάμεις διαπορεύσας. ἔσο ὅλῳ πεποι-
θὼς ὡς ἐκ ἐπιπόδων γίνονται σοὶ τὰ πρῶτα ἡμαρτη-
ματα παρὰ σοῦ· ἀλλὰ τὸ τῷ σωζομένων μετέδωκε κατα-
ξίωσιν διὰ φίλων ἀνθρώπων Θεῶ. Πρὸς βίαν τὸ Θεοτό-
κῃ. ἀμήν.

Miserationum Pater, & misericordiae
Deus, qui non vult mortem pec-
catoris, quin potius ut convertatur, &
vivat; qui omnia pro salute postulata
concedit; ipse quoque tuam ex fide pe-
titionem suscipiat, Fili, & despectis in-
firmitatis humanae delictis omnia tibi per
nos a prima ætate ad præsentem usque
statum, in opere, verbo, & cogitatio-
ne, scienter, aut ignoranter peccata per-
petrata condonet: quæ videlicet Patribus
spiritualibus denunciasti & confessus es,
& ab illis pro viribus abstinere studuisti.
Confide itaque quia nullo tibi impedi-
mento erunt priora delicta: quia potius
beatorum consortio efficiens dignus per
Dei misericordiam. Intercessionibus Dei-
paræ. Amen.

Legitur & hæc alia, quæ mulier prioris vitæ
penitens exomologesi facta, & ἀποκαταστατικῷ habitu
incepto, id est emissâ professione penalis vitæ
habilitatem in monasterio voveret, ex quo non

ex Patrum solum doctrina, sed & Pontificia li-
beralitate, plenam delictorum indulgentiam con-
sequitur.

Αφίστημι.

Indulgentia.

Ο Υἱατέρ μοναχί· εἰς ὅλης ψυχῆς ἀποσπλ-
θῆς καὶ θείῃ καὶ ἀγγελικῇ μεγάλῃ χάριτι τῆς
μοναδικῆς πολιτείας ἀρνησαμένη κόσμον, καὶ καθαρῶς
ἐξομολογησαμένη, καὶ δεκαβύβια τὰς ἀμαρτίας σου.
δέξαι τὸ παρὸν ἀφίστημι. εἰ μὴ τελευτήσης ἐφ' ὅδιον σω-
τηρίας καὶ τὸ χάριτος τῷ Θεῷ. εἰ δὲ καὶ ἐν τῇ ζή-
σῃ σου καὶ ἐγγύσῃ μετανοίας· ἵνα μὴ τρα-
φῇς, εἰς τὰ ὀπίσω ὡς κυὼν ἐπὶ τὸν ἴδιον ἑμε-
την· ἀλλ' ἐπιεικῶς ἐπὶ τὰ ἑμπεδωθῇ, καὶ προ-
κόψῃ· εἰς ἀριτεροῦς οἰκειούσαν Θεῷ, καὶ ἀποξέ-
ιδύσαν ἀπόλαυσιν τῷ αἰωνίῳ ἀγαθῷ· ἀρισ-
βείας τῆς Θεοτόκου, καὶ πατρὸς τῷ ἁγίῳ.
ἀμήν.

Filia Monialis. Si ex tota anima di-
vino & Angelico magno habitui Mo-
nasticæ vitæ, nuncio mundo remisso, te
adjungis: & pure confessa propria tua
peccata in te ipsam insultando enuncias:
præsentem Indulgentiam suscipe. Et si
interieris quidem viaticum salutis ex Chri-
sti gratia tibi aderit: si autem convale-
ris penitentia tibi pignus erit, ut non
retro revertaris velut canis ad proprium
vomitorium: sed extendaris ad ea quæ an-
te te sunt, & in virtute Deo accepta
bonorum æternorum fructum tibi pro-
curatura proficias. Precibus Deiparæ, &
omnium sanctorum. Amen.

Doctissimo stylo superior oratio exarata est, &
Angelici habitus mulieres æque ac viros confor-
tes fieri demonstrat. In ea vero dictio θρηνησάντων
non antiquo, sed moderno sensu, quo non triumphum
agere, sed insultare, vel audacter, & quasi
perfricta fronte aliquid in publico consessu potum
facere significat, sumenda est. Vox autem ἐφ' ὅδιον
plene & recte intelligitur, si pro penitentia rela-
xatione usurpetur, quam Viaticum Albaspinæus

in suis observationibus ex Conciliorum verbis &
contextu, vocat. Cæterum hujusmodi peniten-
tiæ relaxatio sive Viaticum interituris concessum,
cum Indulgentia tantum conditionata foret: nil
mirum si superstites a rigore prioris penitentia
non eximeret, quin potius ad priorem luctum
remittebat, unde &, ut hic subditur, reparata sa-
lute, ἐγγύσῃ μετανοίας solum fuisse deprehende-
batur.

ΕΥΧΗ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ ΣΥΓΧΩΡΗΤΙΚΗ.

Ο Κύριε Θεέ, Χριστέ, ὁ Θεός ἡμῶν, ὁ πᾶς Δεί-
ας ἐντολὰς τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς ἐ ἀπο-
στόλοις δὲς εἰς τὸ δισμεῖν τε καὶ λῦναι τοῖς πεπρωτοῖσι τὰς
ἀμαρτήματά, & ἐξ ἐκείνων αὐθιγῆς ἡμεῖς λαβόντες τὰς
ἀφορμὰς τὸ αὐτὸ ποιεῖν, & συγχωρήσαι σοι, τέκ-
νον πνευματικόν, εἴτι ἀν' ἐσχάτας ἐν τῇ κατὰ αἰ-
ῶνι ἐκείνῃ ἢ ἀκούσιον. ἵνα καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς
αἰῶνας τῷ αἰώνῳ. ἀμήν.

ORATIO REMISSIVA POST MORTEM.

Dominus Jesus Christus Deus noster,
qui divina sua mandata sanctis Apo-
stolis & discipulis ut lapsorum peccata li-
garent & solverent dedit, a quibus &
vos deinceps idem præstandi occasionem
sive auctoritatem accipimus; ipse tibi
fili spiritualis, si in aliquo, sponte vel
invita voluntate in hoc sæculo deliquisti,
parcat: nunc & semper & in sæcula sæ-
culorum.
Amen.

544 IN ORATIONEM QUA POST MORTEM &c. NOTÆ:
VARIÆ LECTIONES.

• **E**Τὴ μετὰ θάνατον.) Aliud hujusmodi post mortem ἀφίσμιον fragmentum Euchologicum Bibliothecæ Regiæ suggerit.
Indulgentiam. *Αφίσμιον.*

DEus sanctus, misericordiæ fons, & bonitatis abyssus, qui solus dimittendi peccata potestatem habet, talemque Deum decentem gratiam, propter nimum in homines amorem sanctis suis Discipulis & Apostolis largitus est, atque ita ad nos usque quamvis indignos, illorum tamen successores tantum donum transmisit, tibi meæ humilitatis filio in spiritu, cuncta in hac vita, verbo opere mente & cogitatione commissa condonet; & quæcumque rationum tuarum susceptoribus, id est spiritualibus Patribus enunciaſti, quæve ex oblivione, aut forſan ſilentio a te prætermiſſa ſunt, ut pote pudore & confuſione, ex cordis contritione, pluribus iſſque ſanctius diſpoſitis peccatoribus enata, & propterea propter ineffabilem Dei miſericordiam futuris hujus beneficii confortibus, prout de ejus humanitate confiſimus, qui pœnitentiam & lachrymas Ezechiae, ejusque ad ſe in lecto converſionem, & in corde contrito confeſſionem ſuſcepit: & te ſupernæ cum electis ſortis & ſtationis dignum efficiat: precibus immaculatæ Deiparæ, & omnium ſanctorum. Amen.

Θεὸς ὁ ἅγιος, ἡ τῷ ἐλέους πηγὴ, καὶ τῆς ἀγαθότητος ἀβυσσος, ὁ μόνος ἔχων ἐξουσίαν ἀφίεναι ἁμαρτίας, ἐ τῷ ποιαύτῳ θεωρεπῇ χάρις, διὰ πολλῶν ἁπὸς ἀνθρώπων ἀγάπῃ χαρισάμενος τοῖς ἁγίοις αὐτῷ μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις, καὶ δεξιβάσας ἑαυτὸς εἰς ἡμᾶς τοὺς εἰ καὶ ἀναξίους, ἀλλ' οὖν δεδόχως ἐκείνων τῷ τηλικαύτῳ δωρεᾷ· συγχωρήσῃ σοι καὶ Πνεῦμα Ἅγιον τῆς ἐμῆς ταπεινότητος, πάντα τὰ ἐν τῇ βίῳ τοῦτῳ πεπλημελημένα σοι καὶ λόγον ἢ ἔργον, νοῦν τε καὶ διάνοιαν, ὅσα τε τοῖς ἀναδόχοις τῆς λογισμῶν σου πνευματικοῖς παῖσι ἐξαγορεύσασθαι ἐφθασας, καὶ ὅσα κατὰ λήθην, ἢ τυχόν, καὶ ἀνεξαγορεύτα μεμνήκασι, ὡς καὶ τῆς αἰδοῦς ἐ τῆς αἰχμῆς ἀπὸ σωτηρίας καρδίας πολλοῖς ἐγγιγμένῃς, τοῖς τῶν ἁμαρτανόντων ἐγνώμοσι, καὶ μετεχομένοις παρὰ Θεοῦ ἔχοντες ἅπαντα αὐτῷ ἀγαθότῳ καὶ τῆς ποιότητος καὶ τοῦ ἔργου, ὡς τεθαυρήκαμεν εἰς τὴν φιλανθρωπίαν αὐτοῦ, τὴν δεξαμένην καὶ ἐξεκίου τῷ πρὸς τὴν τέλει τῆς βίης μετάνοιαν καὶ τὰ δάκρυα, καὶ ἐπὶ κλίτης πρὸς αὐτὸν ἐπιστροφῇ, καὶ ἐξομολόγησιν, ἐν σωτηρίᾳ μέρει φοχῇ, καὶ ἀξιώσαι σε τῆς μὲν τῆς ἐκλεκτῆς αὐτῷ μερίδος καὶ χάριτος. διχαῖς τῆς πανάγνου Θεοτόκου, καὶ πάντως τῶν ἁγίων. ἀμήν.

IN ORATIONEM QUA POST MORTEM DATUR
absolutio. Notæ.

• **M**Ετὰ θάνατον ἀγγελοῦ.) Qui prava de Græcis opinione imbuti, errores illis dubia quavis occasione oblata, imputare non verentur: hujus Orationis lecto titulo, facile sibi in mentem inducent; ut sicut olim Eucharistia vel Baptismus quibusdam (reclamante tamen Synodi Carthaginensis Can. 8.) conferebatur: ita & nunc, hac Oratione, ut quæ συγχωρητικὴ est, & peccati relaxationem sonat, peccatorum veniam Sacramentaliter concedi. Ex adverso alii nullam hic Sacramenti formam deprehendentes, prava quacumque suspitione rejecta, putabunt simplicem esse defuncti memoriam, qua velut qualibet alia Ecclesiæ prece, pœnæ relaxatio possit impetrari. Cum tamen precibus longe prolixioribus, mortuis auxilium levamenque soleant Græci præstare, aliunde vero juxta Balsamonis mentem in Can. 20. Synodi Carthaginensis citatæ, sciant, τὸς νεκροὺς ἢ ἀγιασμάτων μετακλίσεις ἐκ αἰσίου, quacumque Sacramentorum participatione frui non posse mortuos: religiosæ illorum consuetudinis, qua ipsis absolutionis gratiam non denegent, superius investiganda & assignanda est ratio. Revocato itaque in mentem antiquo pœnitentiarum obeundarum more, si quis nondum earum onere a se abjecto e vivis excederet, cum minus exsoluti earum pretii reus haberetur, nondum inquam pace accepta, vita functus, preces ejus nomine in Diptychis relato, nequaquam merebatur, nec ejus memoriam posita pro eo oblata dignabatur Ecclesia celebrare. Ac propterea, si tandem velit illa precum & oblatarum consortio mortuum gaudere, orationem hanc antiquitatis vestigium, perlegit, ut quem poterant viventem aversari cæteri fideles, mortuum pietatis sinu complectantur, & precum suffragiis pœna in alio sæculo subeunda moliantur subievare. Atque ita quod quidam ignoranter ar-

guit, non temere nec sacrilege providit Alexander Imper. Leonis Sapientis frater δουλεύει τῷ πατρί αὐτοῦ μετὰ τὸν θάνατον κοινῇ ψυχῇ τῷ αἰσίου. Patri suo etiam post mortem communi decreto remissionem concedi: pœnæ enim & censuræ, non delicti fuit illa, Vide Jus Græcorum. Pagina 104.
• Συγχωρήσῃ σοι.) Arcudium, quasi nullam Sacramenti Pœnitentiæ formam absolutam & enunciativam in Græcorum Euchologiis agnoscentem, ut falsitatis reum adducturus Cartumtyricus, veritatis an Arcudianæ doctrinæ, nescio dicam, hostis infensissimus, textum præsentem inverecundia profligata corrumpere non erubescit: & recta illos absolvendi forma non carere demonstraturus tract. 1. Accusatione lib. perverse hic legit, συγχωρή σοι τίναν πνευματικόν, ἀπέστειλ σοι Dominus, fili spiritualis: nam disjunctim, ait, proferri debet συγχωρή σοι ut sit forma enunciativa. Verum non advertit ille se Scyllam vitare cupientem, in Charybdim incidere: corrupta enim littera, mortuis Sacramentum Pœnitentiæ conferri hac forma enunciativa necesse est. Unde scientia simul & conscientia motus dictum revocat & pag. 133. & 134. subdit. Advertendum quod Sacramentum Pœnitentiæ non potest conferri mortuis, & ideo error est typographi quod debeat hæc enunciativa forma exhiberi mortuis, falsa est enim, seu falsa esse potest talis enunciativa &c. Quod vel evenit vitio typographi, vel ex ignorantia aliquorum Græcorum, vel forte ex aliquorum odio contra Latinos, post schisma animorum, qui temere libros corruperunt &c. Imo vero Catumsyrite, & malitia, qua odio tanto doctrinam Arcudianam infestas, ut etiam Græcorum tuorum, si modo culpam Arcudio vel errorem impingere possis, libros sacros, omni pudore abjecto, corrumpere non vercaris.

ΕΤΧΑΙ

2 1 ΕΥΧΑΙΣΤΥΓΧΩ
 2 ΡΗΤΙΚΑΙ, 2 ΕΙΣΠΑΞΑΝ
 3 3 Αποκρινόμενοι παρὰ Αρχιερέως, ἢ ὑπ' ἀ-
 γάγης, παρὰ Πνεύματι Κυρίου Πατρός, εἰς πα-
 ροικονομασίαν.

Ιστὶον δὲ ὅτι καὶ παρῶσαι τυχὲι ἀναγινώσκονται ὡ-
 ς. ἐν αὐτῇ τῇ προσκομιτῇ ἀναγινώσκονται πάντες
 μὲν κατωτέρως πάντες δὲ μέλλοντες ἱεραγεῖν ἱερεῖς.
 ἐν δὲ τῇ μεγάλῃ εὐχῇ, ἐξελθόντων ἢ ἱερῶν ἔξω
 ἢ ἐκ γόμφου μετὰ ἢ ἀγίων, ἢ ἱεραμένων ὁ Αρχι-
 ερεὺς κλίνας τὸ γόφον ἐκφωνεῖ πάντας μεγαλοφώνως
 μετὰ κατωτέρως ἢ διακρύβων μετὰ δὲ τὸ τελειῶσαι
 αὐτοὺς, αὐτοῖς ἀμύβως δέχεται καὶ ἄγια.

Τὴν Κυρίαν δευτέρω.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐν σὴ ἀρρήτῳ σοφίᾳ διμυ-
 κρήσας ἢ ἀνθρώπων ἐν τῷ χρόνῳ, καὶ πᾶσι ἀναμορ-
 φώσας πρὸς αὐτὸς ἢ καὶ ἄλλος, καὶ ἐξωραίσας ὡς τίμωι καὶ
 ὑπάκουον κτῆμα οἷς δοξολογίαν καὶ δόξαν πρὸς σὴν δό-
 ξαν καὶ βασιλείαν, διὰ τὸ κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν
 ἔσθαι παραστασιεῖς. ὅθεν ἡμεῖς καὶ περὶ πάντων τῶν σὴ
 ἀποστόλων καὶ μετὰ πάντων τῶν εἰκότων, καὶ μετὰ πάντων
 ἡμῶν καὶ διὰ τὸ, ἵνα μὴ τὸ κακὸν ἀθάνατον γίνη-
 ται, φιλοφρονέως κελύσας ἢ κρᾶσιν ἢ μίξιν πάντων
 καὶ ἢ ἀρρήτων σου πάντων δεσμών, ὡς Θεὸς ὁ πατὴρ ἡ-
 μῶν καὶ θεὸς βυλῆματι δοτὴρ γενέσθαι, καὶ ἡμεῖς
 τῷ δὲ ψυχῇ ἐκείνῳ χωρεῖν ἵνα καὶ τὸ εἶναι ἀποσιλά-
 βητο μέχρι τῆς κοίτης ἀναστάσεως, καὶ τὸ σῶμα εἰς πᾶ-
 ραν ὥστε ἀναστῆναι. διὰ τὸ τὸν ὁμοειδέα σου ἢ
 ἀνάρχου Πατρός, καὶ πᾶσι μοιχοῦς σου τῶν καὶ τῶν πανα-
 γίων, ἢ ὁμοουσίαν, καὶ ζωοποιὸν Πνεύματος, ἵνα μὴ
 παρὸν τὸ σὸν πλάσμα καταποθῶναι τῇ ἀπωλείᾳ,
 4 ἀλλὰ τὸ σῶμα ἡμεῶν ἐκείνῳ εἰς πᾶν ὥστε ἀναστῆναι,
 τῷ δὲ ψυχῇ καταπαρῶναι ἐν τῇ χορῇ τῇ δικαί-
 ῳ. καὶ Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, νεκρᾶτω σου τὸ ἀμάρταν
 ἡμῶν, καὶ ἢ φιλοφρονέας ἢ ἀνείκελος. καὶ εἴτε ὑ-
 πό καταρῶν πατρός ἢ μητρός, ἢ τῇ ἰδίᾳ ἀναθήμα-
 τι ὑπέπιπεν, ὁ δὲ λόγος σου ὅτι, ἢ τινὰ ἢ ἱεραμένων
 παρεπίκραν, καὶ παρ' αὐτῶν δεσμὸν ἄλυσον ἐδέξατο,
 ἢ ὑπὸ Αρχιερέως βαρυτάτῃ ἀφορισμῷ περιέπισεν, καὶ
 ἀμύβως καὶ ῥαθυμίᾳ χρησαμένης ἐν τυχῇ συγχωρήσε-
 ως. συγχώρησον αὐτῇ δὲ ἡμῶν τῇ ἀμαρταν, καὶ ἀ-
 ναξίαν δὴ σου. καὶ τὸ μὲν σῶμα αὐτῶν ἐκείνῳ ἀνα-
 στῆναι ἡμεῶν, τῷ δὲ ψυχῇ αὐτῶν ἐν σκηνῇ ἀ-
 γίων κατατάξον. Ναὶ. Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ τῇ κο-
 ρυφαίᾳ Πέτρῳ πάντων τῶν ἐκκοσίων δὴς, ὥστε ἢ
 ἀμαρτανῶν δίδοναι τῶν ἁφισιν, καὶ εἰπῶν. ὁ-
 σα ἂν δίστη, καὶ λύση, ἵνα ὡς δεδομένα καὶ λε-
 λυμένα, καὶ δὲ αὐτῶν τῶν ἐκκοσίων πάντων καὶ ἡμῶν
 τοῖς ἀμαρτανῶν χαρισμένης, λύσον ἢ κοιμηθέν-
 τας. δὴλόν σου, ἢ δῶμα, 5 τῇ ψυχῇ καὶ σωματικῇ
 ἀμαρτανῶν, καὶ ἵνα συγχωρημένης, καὶ ἐν τῇ
 αὐτῇ αἰῶνι καὶ ἐν τῇ μέλλοντι. ἀποβείας πρὸς σὴν
 παραχρᾶν καὶ ἀεταρδῆναι μητρός, καὶ πάντων σου
 τῇ ἀγίων. ἀμήν.

Eucbol.

ORATIONES MOR-
 TUO INDULGENTIAM
 omnis interdicti & excommu-
 nicationis largientes a Pontifi-
 ce, vel eo absente a Patre spiri-
 tuali, id est a Confessore, reci-
 tanda.

Sciendum praesentes Orationes in offer-
 torio hoc pacto solere legi. Cum devo-
 tione & cordis compunctione legunt eas o-
 mnes concelebraturi Sacerdotes. In magno ve-
 ro Introitu praecedentibus extra cancellos
 cum sacrorum donorum apparatu Sacerdoti-
 bus, & (circa monumentum vel corpus)
 constitutis: Pontifex genibus flexis, &
 clara voce, cum lachrymis & cordis dolore,
 eas proferit. Illis autem terminatis exur-
 gens praesacris foribus sacra dona susci-
 pit.

Domini precemur.

Domine Deus noster, qui ineffabili
 sapientia tua e pulvere condidisti
 hominem & venustate formaeque pulchri-
 tudine illi collata, ut conspicuam & cae-
 lestem creaturam, imaginem similitudi-
 nemque tuam praeseferentem, ad glori-
 ae tuae amplitudinem, & regni tui deco-
 rem exornasti: iussione vero mandati
 tui praetergressum, imaginis forma immu-
 tata & non servata damnasti, ne malum
 ejus perpetuum fieret, compositionem id-
 eo sive mixtionem corporis ejus, & mi-
 randum animae corporisque nexum, tu
 patrum nostrorum Deus, caelesti nutu,
 humane disrupti dissolvique mandasti:
 animamque unde primum accepit esse ad
 communem usque resurrectionem illuc di-
 scedere, corpus autem in ea quibus com-
 pingebatur, resolvi: Propterea rogamus
 te Patrem omnis principii expertem, &
 te unigenitum Dei Filium; & te sanctis-
 simum, consubstantialium, & vivificantem
 Spiritum ne creaturam tuam perditione
 consumi permittas: sed corpus in ea ex
 quibus compositum fuerat dissolvi, ani-
 mam vero in justorum caetu sedem repo-
 nire jubeas. Ita Domine Deus noster,
 evincat immensa tua misericordia, & in-
 comparanda tua humanitas: & sive fa-
 mulus hic tuus patris aut matris maledi-
 ctionem, vel propriam etiam execrationem
 incurrit, aut sacrorum virorum aliquem
 irritaverit, unde vincula indissoluto im-
 plexus obit, aut tandem in Pontificis
 gravissimam excommunicationem incidit,
 & inuria negligentiaque usus, nondum
 veniam consequutus esse dignoscitur: tu,
 per me peccatorem & indignum servum
 tuum, illi concedas indulgentiam: & cor-
 pus quidem ejus, in ea ex quibus est com-
 positum, resolve, animam autem in san-
 ctorum tabernaculis colloca. Ita Domine,
 qui Coryphæo Petro potestatem hanc con-
 tulisti, ut peccatorum remissionem largi-
 retur, praecipiens, ut ligata vel soluta ab
 illo, ligata vel soluta jugiter permanerent,
 quique eandem quoque peccatoribus nobis
 facultatem dispertisti: defunctum servum
 tuum N. omni animae corporisque pecca-
 to absolve, & sit in praesenti & in futuro
 saeculo absolutus & condonatus. Inter-
 cessionibus illibatis: & perpetuae virginis
 matris tuae, & omnium sanctorum. Amen.

Zzz

*Alia similis oratio.**Dominum precemur.*

Misericors Domine Jesu Christe, Deus noster, qui Discipulorum & Apostolorum principi Petro, in ædificanda tua Ecclesia claves regni cælorum tribuisti, & potestatem omnimodam tua gratia ei conferri voluisti, ut ligata essent in cælo quæcumque ipse ligasset in terris, & pariter in cælo soluta essent, quæ prius ipse solvisset. Quique potestatis illi collatae, nos humiles & indignos ineffabili tua humanitate successores fieri dignatus es, ita ut quæ in populo tuo contingunt, & nos quoque ligemus, & solvamus. Ipse Rex optime, per me abjectum & inutilem servum tuum, famulo tuo N. si quid in præsentī vita ut homo commisit, indulge: & quæcumque verbo, opere, aut cogitatione perpetravit, soluto etiam imposito quibuscumque modis vinculo, quo se ex subreptione aut alia quavis causa implicuit; siue etiam Pontificis aut alterius cuiusvis auctoritate, ex invidia & opere maligni spiritus, in hanc miseriam lapsus est, absolve. Et ut solus bonus & misericors valde, animam quidem ejus cum sanctis, qui a famulo tibi placuerunt, collocari: corpus autem naturæ a te productæ restitui concede. Quia benedictus & gloriosus existis in sæcula. Amen.

*Εὐχή ἑτέρα ὁμοία.**Τῷ Κυρίῳ δευθῶμεν.*

Δεσποτα πολυέλεε Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ ὢς ἡμῶν, ὁ τῆς Κορυφαίας τῶν σῶν μαθητῶν, καὶ Ἀποστόλων Πέτρου τῷ σὺν οἰκοδομήσας Ἐκκλησίαν, καὶ τὰς κλεῖς αὐτῆς δὲς τῆς ἡμετέρας βασιλείας, καὶ τῇ σὴ χάριτι πᾶσαν αὐτῇ δοθῆναι θελήσας ἐξουσίαν, ὥστε δεδωμένα εἶναι ἐν τῇ ἡμετέρῃ, ὅσα παρ' αὐτῆς δέδωται καὶ λελυμένα ὡσαύτως ἐν τῇ ἡμετέρῃ, ὅσα παρ' αὐτῆς ἐν γῇ λείωνται. διαδόχης ἡμᾶς τῆς ἐπιτελείας καὶ ἀναξίως, τῇ ἀφάτῃ σου φιλανθρωπίας, τῆς αὐτῆς δωδεκάτης ἐξουσίας καταξιώσας γινώσκειν, ὥστε καὶ ἡμᾶς ἕτα δισμῶν καὶ λύειν τὰ ἐν τῇ λαῷ σου συμβαίοντα. Αὐτὸς πανάγαθε βασιλεῦ, δι' ἡμᾶς τῆς ταπεινότητος, ἐν ἀρχαίᾳ δέλῃ σου συγχώρησον τῇ δέλῃ σου τῆς δέουσι, εἴτε ἐν τῇ παρόντι βίῃ ὡς ἄνθρωπος ἐπλημμέλῃς, καὶ ἀφ' αὐτῆς ὅσα ἐν λόγῳ, ἢ ἔργῳ, ἢ καὶ ἑτέρῳ ἡμαρτεν, λύσας αὐτῶν καὶ τῇ ἐπιεικείᾳ σου μὴ οἶον δὲ ποτε ἔσῃ δισμῶν, ὅν αὐτὸς κατ' ἐαυτὸν, ἐκ συναρπαγῆς, ἢ ἄλλης τινὸς αἰτίας ἰδούσιν, εἴτε ἀπὸ Ἀρχιερέως, ἢ παρὰ ἄλλου τινὸς, φθόνῳ καὶ στυγερῇ τῇ πομπῇ τοιαύτου ὑπέστη ὀλέθρῳ, ἀδίκῃ σου ὡς μόνος ἀγαθὸς ἐκ πολυέλεος, τῷ μὲν ψυχῇ αὐτοῦ μὴ τῇ αἰῶνι παχθῆναι τῇ ἀπ' αἰῶνος σοὶ δωρεῇ σωσάντων. τὰ δὲ σώματα τῇ παρὰ σου διμεργῇ δέσει φύσει δοθῆναι. Ὅτι δόλοισι καὶ δολοφρονίᾳ ὑπάρχεις, εἰς τὴν αἰῶνα ἀμὴν.

VARIÆ LECTIONES.

EΙΣΤΗΝΩΝ.) Modernam esse, non quidem mortuos absolvendi sed officii huius editionem colligo, quod de eo ne verbum quidem ha-

beant vetusta Euchologia præter M. S. Allatium, in quo extat.

Ordo ad solvendum eum qui censuris a Pontifice irretitus interit.

Scribit sequentia Pontifex in charta, traditque legenda super mortuo: aut ipse, per seipsum, hoc pacto pronunciat.

Contigit quidem humilitatem nostram excommunicationem ferre in devotissimum N. propter indecens facinus quoddam, qualia plura humanæ naturæ enascuntur. Quandoquidem vero (iis quos novit modis, Dominus qui cuncta antequam fiant, agnoscat) commune debitum exsolvit ille procellam excommunicationis secum devolvens: præsentī diplomate in sancto Spiritu a tali excommunicatione illum liberamus, ut & in futuro solutus existat cum Christianis omnibus Domini visionem percepturus, & cum benedicta Patris parte, benedictam & beatam Christi vocem auditurus.

Hoc autem agimus Domini voce confissi, dicente: Quodcumque ligaveritis, erit ligatum: & quodcumque solveritis, erit solutum.

Oratio ad excommunicationem mortui solvendam.

Qui potestatem dedit Sanctis suis Discipulis & Apostolis solvendi & ligandi, Christus Deus, jubens, ut quodcumque ligasset super terram, foret ligatum & in cælo, & quæcumque solvissent, similiter & soluta forent. Ipse per mihi datam a dono vivifico

Τάξις εἰς λύσιν πεπλομηκότος ἐν δισμοῖς Ἀρχιερέως.

Γράφει πάντῃ τῷ Ἀρχιερεὺς εἰς χαρτίον, καὶ ἐπιδίδωσιν τινὶ τὸ ἀναγνῶναι ἐπάνω τῷ πεπλομηκότῳ, ἢ αὐτὸς δι' ἐαυτοῦ πάντῃ λέγει.

ΕΦΘΑΣΕ ΜΕΝ ἡ ταπεινότης ἡμῶν ἀφορισμὸν ἐν γὰρ ἐπὶ τῇ ὀλβιότητι ὅ, ὅς τὸ συμβᾶν ἐπ' αὐτῇ ἀτόπημα, οἷα τὰ τῷ δαίμονος πατηρήματα τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἐναποτίκτονται· ἐπεὶ δὲ οἷς τρόποις οἶδεν ὁ πᾶντα καὶ ὅρῳ γενέσθαι αὐτῇ ἐπιστάμενος Κύριος, τὸ κοινὸν ὄφελος ἀπρητίσαστο, ὁ τοιοῦτος ἐν ἐαυτῇ τῇ ἀφορισμῷ τυφῶν ἐπιφέρειν, ὅς τῇ παρόντος χαρτίᾳ λύσῃ αὐτῇ τῷ τοιοῦτο ἀφορισμῷ ἐν τῇ ἁγίᾳ Πεντάματι, καὶ ἔσται λελυμένος ἐν τῇ μέλλουσι σου ἅπασιν Χριστιανῶν τῷ Κυρίῳ ἐποφόμενος, καὶ μὴ τῷ δολοφρονίᾳ μερίδος τῷ Πατρὶ τῷ ἐν λόγῳ ἡμῶν καὶ μακαρίαν φανὴν ἀκωστήμενος.

Τῷ δὲ φράττω τῇ τῷ Κυρίῳ θάρρουντες φωνῇ τῇ, ὅτι εἰς δέσιν λίσσασαν εἶναι δεδωμένον, καὶ εἰς λύσιν τε, εἶναι λελυμένον.

Εὐχή εἰς λύσιν ἀφορισμοῦ πεπλομηκότος.

Ὁ ἐξουσίαν δὲς τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ Ἀποστόλοις καὶ μαθηταῖς Χριστὸς ὁ Θεὸς δισμῶν τὴν καὶ λύσιν καὶ ἐν τῇ ἡμετέρῃ, εἰς δέσιν ἐπὶ τῇ γῇ εἶναι δεδωμένον καὶ ἐν τῇ ἡμετέρῃ, ὅσα αὐτῷ λύσασαν ὡσαύτως λελυμένα ὡς. αὐτὸς ὅς τῇ δωδεκάτης μοι ὑπὸ τῆς ζωαρχικῆς δωρεᾶς τοιαύτης

ἐξουσίας τῷ διτμῶν δηλονότι καὶ λύειν, συγχωρήσαι σοι
τῷ πᾶσι τὰς καμίας τῷ δέινι τῷ ἐπικειμένῳ σοι ἀρ-
ρισμῶν πρὸς ἐμὴν ἐκκλησίαν, ὅς τινος τῶν λύσειν καὶ ἐξουσίας
λαβεῖν ἐστὶ ζῶν· ἀλλ' ὁ νεκρὸν καὶ ζῶντων ἐξουσιάζων Θε-
ὸς συγχωρήσῃ σοι τὸ τῷ ἀρρισμῶν παρὰ πρὸς ἐμὴν ταπει-
νότητος ἐκκλησίαν, καὶ πρὸς τῷ σωζομένων ἀξιώσει μετέδωκε
ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος· ὃ τινι τῶν δόξαν
ἀναπλήρωμα τῷ Πατρὶ, ὅ τῷ Τίμῳ, καὶ τῷ Ἀγίῳ
Πνεύματι.

ralem potestatem, ligandi videlicet & solvendi: tibi N. in sepulchro jacenti ab excommunicatione a mea tenuitate imposita, cujus solutionem vivens non impetrasti, te liberet: sed & mortuorum vivorumque Dominator excommunicationis a mea humilitate inflatæ reatum tibi remittat, & beatorum partis te consortem reddat, ut bonus & humanus: cui gloriam referimus; Patri, & Filio, & sancto Spiritui.

Fragmentum Codicis Regii aliam exhibet post mortem
a censuris absolutionem.

Λύσεις ἀφορισμῶν.

Τεκνον, ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος ὁ ποιητὴς τῶ παντός, ὁ
μόνος γινώσκων τὸ ῥόπον τῆς ζωῆς ἐκάστῳ ἀνθρώ-
πῳ, ἰλαῶς σοι γένοιτο, ἀπὸ τῶ πικροῦ θανάτου, ὃν ὑπέ-
στης ὅτι χειρῶν βαρβάρων ἀναιρεθεὶς: καὶ ἀπὸ ταπει-
νῶ φρονήματος ἀπαγορεύσας, ἀδιόρθωτος ἔμεινας ἀπὸ τῆ
σφάλματος ὑπὲρ ἐσφαλῆς, δι' ὅπερ καὶ ἀφορίσθης.
ἀλλὰ κακίαν συγχωρήσῃ σοι ὅτι ἀπλάγχθαι ἐλέως
Θεοῦ, ἐφ' οἷς καὶ θάρρησας ἡ ταπεινότης ἡμῶν ὑπολέ-
λυκίσε ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀπὸ τῶν ἀφύκτων διτ-
μῶν τῷ ἀρρισμῶν, καὶ συντάξῃ σε μετὰ πιστῶν
ὡς καὶ ἔδει ἐν ἡμέρᾳ Θεοῦ, καὶ ἀνταποδοσέως τῇ
ἐκάστῳ βιβιωμένων προσκομῆσαι σοι ἐστῶθαι γενή-
σται, πρὸς τὸ τυχεῖν τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας·
προσβείας τῆς Θεοτόκου, καὶ πάντων τῶν ἁγίων.
ἀμήν.

Excommunicationis solutio.

Fili, Deus sanctus & universi opifex, qui uniuscujusque hominis vitæ modum agnoscit, propitius tibi fiat, amaræ mortis vice, quam manibus barbaricis occisus tolerasti: & quamvis juvenili impetu abductus, nondum emendatus perseveraveris in errore, propter quem excommunicationis censura innodatus es: sed & remittatur tibi propter misericordiam Dei viscera, quibus & confusa humilitas nostra liberatum te esse voluit in sancto Spiritu inevitabilibus excommunicationis vinculis, & cum fidelibus te deinceps annumeravit: ita ut istinc, in Dei & retributionis pro quibuslibet in vita actis faciendæ nullum tibi impedimentum oriat, quin salutis in Christo consortis fias. Intercessionibus Deiparæ, & omnium sanctorum. Amen.

IN ORATIONES, QUIBUS MORTUIS DATUR
absolutio omnis interdicti & excommunicationis, Notæ.

1 *Εἰς τὴν συγχωρητικὰν.* Excommunicatis, & cuiuscumque maledicti gladio ab Ecclesia re-
scissis vita decedentibus posse deinde reconcilia-
tionem & communionem indulgeri, Juris Ponti-
ficis sententia est Cap. A nobis, de sentent. excom-
mun. Qui morte præventus, absolutionis non potue-
rit beneficium obtinere, quamvis absolutus apud
Deum fuisse credatur: nondum tamen habendus est
apud Ecclesiam absolutus. Potest tamen & debet ei
Ecclesiæ beneficio subveniri: ut si de ipsius vivens
penitentia per evidentia signa constiterit, defuncto
etiam absolutionis beneficium impendatur. Confir-
mat id, exemplum Gregorii magni ab ipsomet
dial. lib. 4. cap. 55. litteris conscripto, qui Justum
Monachum proprietatis vitio damnatum, atque a
reliquorum confortio sancti viri præcepto ejectum,
missis pro eo celebratis, & absolutione impen-
sa, fidelium communioni restituit: ejusdemque actio al-
tera id comprobatur, cum non mediocriter tristatur,
ait Joannes Diaconus vitæ ejus lib. 1. quod ante-
quam Fruasius quidam Monachus exiret de hac
vita, non solverat eum ab excommunicationis Epistoli-
mo: scribens propterea Orationem in Pictacio, dedit
Diacono quidam supra fratrem, legendam. Erat au-
tem Orationis solvens ab excommunicatione defun-
ctum. Illud idem S. Benedicti dial. lib. 2. cap. 33.
declarat, qui Moniales duas propter morum pec-
cantiā & linguæ procacitatem, ab Ecclesia Sacri-
ficii tempore egredi vifas, quod cum inter vivos
degerent, excommunicationis gladio percussæ fue-
rant: oblatione pro eis facta, in communionem
Euchol.

recipi voluit. De communionem & precum societate
nulli post mortem ab Ecclesia deneganda, plu-
ra Alaspianus: sed præcipue lib. 1. Observat.
cap. 11.

2 *Εἰς τὴν ἀπὸ τῆς ἀφορισμῶν.* Pro variis com-
munionis in Ecclesia gradibus, diversa quoque fue-
runt opposita excommunicationis genera: quibus-
dam Eucharistia sola negata, aliis etiam precum
consortium, quibusdam ne alios pravo convictu
inicerent, etiam conversatione humana interdi-
ctum, ut diris devoti, & satanæ potestati traditi,
temporanæ afflictionis sensu, jacturam spiritus
perpendere impellerentur: hi sunt quos, ἀπὸ μα-
ledictio; & ἀνάθημα, Ecclesiæ summa indignatio,
prosequitur: cæteros quos resipiscencia jam emen-
dat, levior poena ἀφορισμῶν insequitur.

3 *Ἀναγιγνωσκόμενοι παρὰ τῶν ἀρχιερέων.* Quo tempore
Pœnitentes Ecclesiæ reconciliant, excommunicato
etiam absolvendo, ἐν ἰσίδῳ cum sacris donis (quod
alias numquam contingit, ut prius expositum est
fol. 113. & sequentibus) extra cancellas procedit
Pontifex: & genuflexus, mortuum suis precibus
in gratiam Dei & Ecclesiæ revocat.

4 *Ἀλλὰ τὸ σῶμα διελυθίται.* Corporis humani in-
elementa, unde constat, resolutio, sicut peccati
pœna est, ita mitigatæ versis peccatoribus, aver-
sionis divinæ signum elucet, & beneficium est multum
precibus nonnumquam obtinendum. Velut enim
mortem sequuta corporis integritas, in iustis pec-
cati poena exemptionem & immunitatem, sic &
in flagitiosis, & ab Ecclesiæ communi convictis

segregatis, summam in eos Dei indignationem arguit. Græci itaque si quæ post mortem in terram non soluta corpora reperiant, hæc vel sanctorum reliquias, vel perditorum hominum & excommunicatorum horrenda cadavera opinantur. Reliquias quidem sacras, si suavem exhalant odorem, aliqua decoris luce præfulgeant, nec quidquam horroris præmonstrent: abominanda segregatorum cadavera, si ut ipsi ajunt, τυμπανικά, *ad tympani morem turgentia*, nigra, deformia appareant. Nec judiciis falluntur. Longa enim apud eos compertum est experientia, excommunicati cujuslibet corpus post mortem non putrescere: pluresque reperi de auditu & visu testes, cadavera hujusmodi incorrupta, in terram suam, absolutione accepta, sub omnium oculis mox ut ligore a Pon-

tifice percussa fuerant, redacta fuisse, affirmantes. Id nec Latini Græcorum abusus, errores, & apocrypha alioqui subfannare soliti, ubi inter eos habitant, falsitatis arguunt: imo ut toleratæ in eis Ecclesiasticæ potestatis argumentum suscipiunt. Illud etiam excommunicationis a Pontifice latæ verba comminantur, eamque pœnam virtute a Deo mutuata, se infligere liquido declarant: ut quamdiu nimirum maledictionis vinculo quispiam itretitur, tamdiu corpus ejus ἐκκλησιαστικῷ δεσμῷ δουλεύει, indissolutum perseveret. Hujusmodi sententiæ ex autographo penes Illustriss. & Reverendiss. D. Episcopum Vabrensem reperiendo, mihi-que perhumane exhibito, desumptum exemplar subijcio.

Κύριλλος ἐλὶς Θεοῦ Πάπας καὶ Πατριάρχης τῆς μητροπόλεως Ἀλεξανδρείας
καὶ ἐπιτηρητὴς τῶν οἰκουµενικοῦ θρόνου.

*Cyrillus Dei gratia, Papa & Patriarcha metropolis Alexandriae,
& universalis throni custos.*

Sacerrime Nauplii & Argo Metropolitæ, veniende in sancto Spiritu dilectæ frater, & comminister. Gratia tibi & pax a Deo. Præsentibus litteris declaramus, ut quicumque sunt ii Christiani, qui commovent, & consulant ἀπὸ τῶν ὁσίων, filii Christophori defuncti, ut irritet conventa & pacti scripta, quæ cum mariti sui fratribus Constante & Damasceno firmavit, & ut quæ ab eis accepit inficietur: sive viri sint, sive mulieres a Deo omnipotente sint excommunicati, maledicti, & incondonati, & post mortem inconsumpti, & indissoluti, in præsentis sæculo & in futuro, & Tympani more turgidi, quousque a diabolis scandalis desistant, & pacti scripta suum robur & stabilitatem habere permittant, & ipsa suis conventionibus firmet fidem, nec immutet aut irritet scripta, & accepta sub pœna indissolventis & æternæ excommunicationis, & ab Ecclesia segregationis. Quotquot vero in hoc negotio testes reperiuntur, nisi absque personarum acceptione testimonium perhibeant, ubicumque ad judicium evocabuntur, excommunicati sint, & incondonati. Gratia vero Dei tibi sit.

Nec deest exemplum affectus maledicti hujusmodi, in Ecclesia Latina firmans fidem. Corpus enim Petri de Luna pseudopapæ, Benedicti 13. quondam vocati, Peninsulæ quidem vita functi, Egluceam tamen Arragoniæ oppidum postea translatus, & intra arcem loco prophano repositi, usque hodie incorruptum omnino perseverat, ita narrante Ciaconio in ejus vita, eo quod a Concilio Constantiensi Excommunicationis fulmine ictus, ut Ecclesiæ & Pontifici legitime electo rebellis, nullum cum utroque reconciliationis in morte dare voluerit argumentum. Refert etiam Petrus Massejus histo. Indicæ lib. 5. Anno 1509. sub Albuquerchio Indiæ prorege militem navalis turbæ socium exspirasse, qui in mare projectus ingentem terrorem omnibus attulit: noctu quippe infra

Iερῶτατι μητροπολίτῃ Ναυπλίου καὶ Ἀργεῖς, καὶ ὑπέρτιμῃ ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῇ ἀδελφῇ & συλλειτουργῇ, χάρις ἐν σοὶ καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ. Διὰ τὴν παρόντος γράμματος διοφανόμεθα, ἵνα ὡς ἐκεῖνοι οἱ Χριστιανοί, οἱ παρακινουῦντες καὶ συμβουλοῦντες τὴν γυναῖκα τῆς ἀποθανόντος Σταματίου & Χεισοφόρου, ἀδεύησαι τὰ συμφωνικά καὶ ὀρίσασμῶν γράμματα, ἀπερ' ἐποίησε καὶ τῶν ἀνδραδέλφων αὐτῆς Κωνσταντῇ καὶ Δαμασκηνῇ & ἀρνηθῆναι τὰ ὅσα ἔλαβεν παρ' αὐτῶν, ἄνδρες ὄντες καὶ γυναῖκες ἀφωρισμένοι εἰσὶν ἀπὸ Θεοῦ πατοκράτορος & κατράμενοι καὶ ἀσυγχώρητοι, καὶ κατὰ τὸν νόμον αἰῶνι καὶ ἐν τῇ μέλλουσῃ, καὶ τυμπανικοί. ὡς & παύσονται τὰ σκανδάλων καὶ ἐάσωσι τὰ τῶν ὀρίσασμῶν γράμματα ἔχειν τὸ κύρος, καὶ ἀμειψέσονται ὁφειλόμενοι παρ' αὐτῆς τῆς & Σταματίου καὶ Χεισοφύου, καὶ ἐμμενέον ἐν τῇ ὀρίσασμῷ αὐτῆς, & μὴ σαλεύσαι, καὶ ἀδεύησαι τὰ γεγραμμένα καὶ ληφθέντα ἐν βάρει αὐτῶν & αἰωνίῃ ἀφορισμῷ, καὶ ὁρίσας τῆς ἐκκλησίας Χεισοῦ. Οσοὶ δὲ ἐνρίσκονται μάρτυρες ἐν τῇ αὐτῇ ὑποδείξει, ἐὰν μὴ μαρτυρήσωσιν ἀφιλοπορώπως τῇ ἀλήθειᾳ, ὅτι αὐτοὶ προσκλήθωσιν, ἀφωρισμένοι ἔσονται καὶ ἀσυγχώρητοι. καὶ δὲ & Θεοῦ χάρις ἐν σοὶ.

sentinam pulsus frequentes exaudiri cœpit, quem ad strepitum cum arrepta scala vigiles descendissent, implexum carinæ sub ipso gubernaculo defuncti militis corpus offendunt. Re ad navarchum delata dubium non fuit, quin cadaver translatum in litus humo contegerent: quo facto, postridie super ipsum sepulchrum rursus inhumatus apparuit. Ea re attoniti cuncti: at Franciscus quidam Monachus sagaci conjectura suspicatus est, hominem aliquo interdicti vel anathematis vinculo constrictum e vita excessisse, atque ita in terram egressus sanctissimi viri Benedicti Abbatis exemplo, e Pontificia formula conceptis verbis, animum demortui rite expiavit, unde reddita pace mortuo, eo mysterio vaga ossa tandem in suo tumulo quiescere. Inter familiaria autem hujusmodi

plura exempla, quibus abundant Græci, celeberrimum est illud quod Mehemet secundi, qui regiam Constantini urbem & imperium expugnavit, tempore contigit. Is cum externarum gentium mores & religionem agnoscendi præter Turcarum morem, esset cupidissimus, de non consumptis Græcorum excommunicatorum cadaveribus, accepta notitia, nuntiavit Patriarchæ, ut quæreret hominem communionem Ecclesiæ exterminatum, ante longum tempus vita defunctum, in quo narrati miraculi probaret veritatem. Patriarcha tyranni imperio, & rei difficultate perterritus, a senioribus Clericis monitus est, corpus viduæ cuiusdam a Sacerdote relictæ, forma quidem suo tempore conspicuæ, propter manifestam autem vitæ libidinem a Gennadio præcessore, e sacro priorum grege eliminatæ incorruptum adhuc jacere, ut quæ paternorum monitorum impatiens, Patriarcham ipsum nefandi secum habitū commercii crimine infamasse non fuisset veritas. Re a tyranno accepta, tetro cadaveri in morem Tympani inflato in Ecclesiam Pammacaristæ virginis elato, & in arca sigillis regis munita incluso; Patriarcha benedictionem impertitur, litterasque absolutionis illius quas ipse manu sua conscripserat, recitat. Rem dictū miram, compages corporis tunc invicem separari in medio arcæ ita manifeste, ut æstantes audirent strepitum, ossaque omnia carne in cinerem soluta denudari cœperunt, & referata a ministris regis arca, sola, disjuncta, pulvereæ

massæ intermixta, ab omnibus fuerunt visa. Quo nuncio a Mehemet principe accepto, Satrapam nomine suo dictum, Ameruthæ filium, qui eum de miraculo monuerat, laudato palam fidei nostræ cultu, chariorem deinceps habuit, quo suggerente didicerat, ὅτι ἰκάνον ὅπου ἀφοσιώσιν δίκαιος αἱ ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς τῆς Ρωμαιοῦ, ἡ γὰρ δὲν τὰς λύμα, αὐτὸν λαβὼσι συγχώρησιν. εἰς τὴν παράσσει καὶ χίλιοι χρόνοι, quem Antistes & Sacerdotes Græci sacro Ecclesiæ cœtu prohibuerint, humo non dissolvitur; nisi veniam a Deo impetrarit, licet mille anni præterierint. Hæc cum pluribus aliis fidem relatis astruentibus historia Constantinopolitana in volumine Turcogreciæ.

5 Τυχὴ καὶ σωματικῷ ἀμαρτήματος.) Balsamon in Can. 2. Concilii Nicæni, ψυχὴν ἀμαρτήμα, peccatum animæ censet, quod ei perniciem affert & interitum ἐπὶ τὸν ψυχῇ βλάβη, quod probaretur quidem, si nullum inter illud, & corporeum apponeretur discrimen; at cum unum adversum alteri refertur, acceptior est sententia a Balsamone rejecta, quæ per corporis peccatum vult illud intelligi, quod facultate corporea exercetur, & ἐκ σωματικῆς ἐπίστασις δὲ ἀμαρτὴν τὴν ἀρχὴν, & a corporis ἐναστικῇ concupiscentiā; animæ vero vocat, τὸ ἐκ ψυχῆς παθὼν τικτόμενον, οἷον ἐξ οὐσίας, ἐξ ἀνηκούας καὶ ἐτέρων τοιούτων τικτόμενοι, quod ex animi perturbationibus, ut ex superbia, & inobedientia, & aliis ejusmodi ortum habet.

ΕΥΧΗ ΕΠΙ ΟΡΑΤΙΟ ΠΡΟ ΠΑΣΑΝ ΑΡΡΩΣΤΙΑΝ. QUACUMQUE infirmate.

Δ Εσποτα παντοκράτωρ, ἰατρὲ ψυχῶν καὶ σωμάτων, ὁ ταπεινῶν καὶ ἀνυψῶν, ὁ παιδῶν καὶ πάλιν ἰσχυρὸς, τὸν ἀδελφόν ἡμῶν τὸ δέσποτα, τὸ ἀδυνάτωτα ἐπίσκειται ἐν τῷ ὅλῳ σου ἐκτείνον τὸ βραχίονά σου τὴν πληρῆς ἰατρικῆς καὶ θεραπείας, καὶ ἰάσαι αὐτὸν ἐξ ἀνιστῶν ἀπὸ κλίνης ἐκ ἀρρώστιας, ἡ ἐπιτίμησον τῷ Πνεύματι τὸ ἀδυνάτωτα, ἀπόσπασον αὐτὸν ἀπὸ πάσαν πληγὴν, πάσαν ἀλγυδὴν, πάσαν μάστιγα, πάντα πυρετὸν ἢ ῥίγος καὶ εἰ ἐστὶν ἐν αὐτῷ πλημὲλῆμα, ἢ ἀνόμῆμα, ἀνις, ἀφες, συγχώρησον τῷ τῷ σὺν φιλανθρωπίαν. Ναὶ Κύριε φέσαι τὸ πλάσματός σου, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, μετὰ τὸν λόγον τὸν εἰς σου τῷ παναγίῳ, καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι. ἡμῶν καὶ αὐτῶν, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Omnipotens Domine, animarum corporumque medice, qui humillas & exaltas, qui castigas & iterum sanas, fratrem nostrum N. infirmum in misericordia tua sana: brachium tuum medela remediisque plenum extende, & eum e lecto & infirmitate erectum cura. Increpa spiritum infirmitatis: amove ab eo plagam omnem, dolorem omnem, omne flagellum, omnem febrem aut rigorem. Et si in eo aliquod delictum aut iniquitas est: relaxa, remitte, condona propter tuam benignitatem. Ita Domine, parce creaturæ tuæ, in Christo Jesu Domino nostro, cum quo benedictus es, cum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

VARIÆLECTIONES.

Ε Τυχὴ ἐπὶ πάσαν ἀρρώσιν.) Cryptoferratense & Allatianum M. S. ἐπὶ τῶν ἁγίων ἀρρώστιας

legunt, privatam tamen orationem ἐπὶ τυρίττοντα, Allatianum & Regium M.S. suggerit.

Κ Τρεῖς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὰ χρόνια δέσποτα πάλιν λόγῳ μόνῳ θεραπείας, ὁ τῷ πένθετον Πέτρῳ περὶ τῆς ἰασάμενης αὐτοῦ καὶ τοῦ Δέσποτα ἰάσαι τὸν δούλον σου ἀπὸ τῆς συνήσεως αὐτῆς μάστιγος. ὁ παιδῶν συμπαθὴς, καὶ ἰσχυρὸς ἀγαθῶν, ὁ πάσαν νόσον καὶ μαλακίαν ἀφαιρεῖσθαι δυνάμενος καὶ ἀνάστησον αὐτὸν.

Domine Deus noster, qui temporales & graves morbos solo verbo curas, qui Petri socrum sanasti: ipse & nunc Domine a detinente eum, flagello servum tuum cura, qui ex compassione castigas, & benigne mederis, quique infirmitatem & ægitudinem omnem abigere potes: a doloris lecto

Zzz Hj

& malorum strato, misericordie tue remedio ipsi collato, erige: & perfectam medelam & salutem ei confer. Quia tu es medicus corporum & animarum nostrarum: & tibi gloriam referimus.

ἀπὸ κλίτης ὁδυνηρᾶς, καὶ ἀπὸ τραυματικῆς κακώσεως, ἐπιθεῖς ἐπ' αὐτὸν τὸ φάρμακόν σου ἐλπίς σου· παράχρησται· τελευτήσῃ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. Ὅτι σὺ εἶ ὁ ἰατρός τῶν σωμάτων, καὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν· καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν.

Aliam quoque ex suo Euchologio M. S. misit Georgius Corefius Chienfis Ecclesiæ CP. Theologus.

Oratio in Infirmitate.
Dominum precomur.

Dominator Domine Sabaoth Deus noster, Pater Domini nostri Jesu Christi, qui sedes super Cherubim, & a Seraphim celebraris, qui in excelsis habitas, & humilia respicis, qui oriri facis solem super bonos & malos, & super justos & injustos imbrem mittis, qui inenarrata virtute creaturam omnem & omnem spiritum contineres & gubernas, qui castigas & rursus sanas: suscipe me ad tuam bonitatem accedentem, & ne me peccatorem respuas, sed exaudi vocem deprecationis meæ: & mitte auxilium de sancto habitaculo tuo operis manuum tuarum misertus. Qui omnium preces exaudis, sana servum tuum a detinente illum infirmitate. Tuum est enim misereri & salvare, Christe Deus noster: & tibi gloriam, &c.

Εὐχὴ εἰς ἀδινουῦτα.
Τοῦ Κυρίου διηθώμεν.

Δεῖξαι Κύριε σαβαώθ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ἐπὶ τῷ Χερουβίμ καθήμενος, καὶ ἐπὶ τῷ Σεραφίμ ἀνυμνούμενος, ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν καὶ τὰ ταπεινά ἐφορῶν, ὁ ἀνατέλλων τὸν ἥλιον ἐπὶ ποιητὴς καὶ ἀγαθός, καὶ βρέχων ἐπὶ δικαίους & ἀδίκους, ὁ ἀκρατὴς, καὶ ἀκρατεῶν ἀρρήτων διδάσκει καὶ σοφία πᾶσαι πτωχῶν, ὁ παιδεύων καὶ πάλιν ἰατρός. Δείξαι με προσερχόμενον τῇ σὴ ἀγαθότητι, καὶ μὴ βδελύξῃς με ὡς ἁμαρτωλόν, ἀλλ' ἐπακούσῃς μου τῆς φωνῆς τῆς δεήσεώς μου. καὶ ἐξαπόσειλον βοήθειαν ἐξ ἁγίου κατωκινήσει σε πηλαγχιδαίς ἐπὶ τῇ πλάσματι τῷ χειρῶν σου, ὁ πάντων τὰς προσδύχας ἐπακούων, καὶ ἰάσαι ὃ δέλον σου ὁ ἐκ τῆς συννεφέως αὐτὸ ἀδινεῖς. Σὺ γὰρ εἶς τὸ ἐλπίει καὶ σώζειν, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν· καὶ σοὶ ὡς δόξαν, καὶ τὰ ἐξ ἡς.

IN ORATIONEM IN OMNEM MORBUM, Notæ.

Επιτίμῃσι τῶν πνεύματι ἀδινῶν. Hippocrates, Avicenna, Pomponatius, Levinus, Lemnius, & alii demonum virtute & improbitate, agnitiones immitti negant. Adversam sententiam probat D. Thomas 1. p. q. 115. art. 5. & Martius Del Rio disq. magic. lib. 3. part.

1. qu. 4. sect. 5. in qua subtiliter totam hanc difficultatem enodat: cui solvendæ unicum salutis humanæ moderatoris sufficit testimonium, mulierem in terram incurvatam a mortis auctore per octodecim annos fuisse alligatam asserentis.

ORATIO IN PUTEI EFFOSSIONE.

Domine Deus noster omnipotens, qui sola tua voluntate cuncta condidisti & transmutas, quique in inaquosis, ineffabili & incomprehensa tua sapientia fluentia invenis, qui e sicca petra aquarum torrentes sitienti populo tuo satianda effluere jubes. Ipse & nunc omnium Domine, indignorum fervorum tuorum preces exaudi, & hoc in loco limpidam potuique aptam aquam nobis largire: abundantem quidem ad usum, innoxiam verò ad potum: ut & in hoc collaudemus sanctissimum nomen tuum; Patris, & Filii, & sancti Spiritus: nunc & semper, & in secula seculorum.

α ι ΕΥΧΗ ΕΠΙ ΟΡΥΞΕΙ α ι
ΦΡΕΑΤΟΣ.

Κτενὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ παντοκράτωρ, καὶ παντοδύναμος, ὁ ποιῶν πάντα καὶ μετασχηδάζων μόνη τῇ βούλει σου· ὁ ἐν ἀπόροις πόρον ἐκρίσκων ἀρρήτων καὶ ἀκαταλήπτῃ σοφίᾳ, ὁ ἐξ ἀνέκτου πύθας ὑδάτων παραχρῶν ρυλῶναι χειμάρρους, ὁ δι-ψῶντα καὶ τὸν ἐμπλήσας λαόν. αὐτὸς καὶ νῦν, Δείξαι σου τὰς ἐπαγγελίας, ἐπακούσον ἡμῶν τῆς δεήσεως τῇ ἀναξίτων δέλων σου, καὶ χάρισαι ἡμῖν ὕδωρ ἐκ τῆς πέτρης σου, δειδὼς πρὸς πότιμον· ὡς αὐτοὶ μὲν εἰς χρεῖαν, ἀβλαβεῖς δὲ πρὸς ἀπόλαυσιν· ὡς ἂν καὶ τὴν δόξαν σου τὸ πανάγιον ὄνομά σου, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. καὶ ἡ ἀεὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

VARIÆ LECTIONES.

Εὐχὴ ἐπὶ ὀρυξί. προσέταται. Addis Cyprianus Fagratæ codex, καὶ ἡμεῖς ὕδατος.

IN ORATIONEM PRO PUTEI EFFOSSIONE.

Notæ.

Ε ΠΙ ΟΡΥΞΑ ΘΡΙΑΚΤΟΣ.) Orationis hujus ritus, verba gestaue B. Clementis Martyris imitatur. In Cherfouesum enim ad marmora secunda relegatus, cum a sex milliaribus, aquam a Christianis ejusdem pœnæ sociis deportari audisset, misertus laboris eorum, & fide plenus: *Prece-mur*, ait, *Dominum ut fidei suæ confessoribus*

fontem aquæ aperiat: & qui percussit petram in terra deserta Sina, & abunde fluxerunt aquæ, ipse copiosum nobis præstet fluentum in necessitatibus angustia. Mox loco effosso, limpidissima scaturivit aqua, & fluminis impetus Dei servorum animas corporaque lætificavit.

Α Ε Τ Χ Η Ε Ι Σ Φ Τ Τ Ε Υ Μ Α , Ο Ρ Α Τ Ι Ο Ι Ν Π Λ Α Ν Τ Α Ν Δ Α V I N Ε Α .

Κ Τει Ιησὺ Χριστέ, ὁς ἡ ἀμπέλος ὑπάρχων ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πατήρ σε ὁ γεωργός, σὺ καὶ τὰς Ἀποστόλους ἐκάλεσας κλήματα, σὺ καὶ ὁ Ἰσραὴλ ἐξέβαλεις ἐδρῇ, καὶ κατεφύτωσας αὐτὸν· ἔγω καὶ νῦν Δάσσοτα, ἐπιφοίτησον ἐπὶ τῷ ἀμπελῶν ταύτῳ, ὃ ἐμφύτωσον· βάθυσον τὸ ἔλκος σου ἐπ' αὐτῷ. δὲς αὐτῇ φύλλα καὶ τῷ σῶν βούθειαν, περιχαράκωσον τὰς εἰσόδους καὶ ἐξόδους αὐτῆς τῇ προνοίᾳ σου. λύθῃσαι αὐτῷ καὶ πᾶσαν περιολὴν αὐτῆς ἀπὸ πάσης χαλᾶζης, ἀπὸ χιόνος, καὶ κρυστάλλου φερομένης βιαιῶς, ἀπὸ φρικτῶν κρυμῶν, καὶ πνευμάτων καύσιων, ἀπὸ καταγίδος, καὶ δαιμόνων, ἀπὸ πάσης ἀπαξιαπλῶς ἐπιπείν ἐφόδου ὁρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν. ἐπίδε καὶ ἐπίσκεψαι τῷ ἀμπελῶν ταύτῳ, ὃν ἐφύτωσεν ἡ δεξιὰ σου· ἵνα ἀποδῇ ἐν καιρῷ τὰς καρπὰς αὐτῆς εἰς ὤραν, καὶ καταξιώθῃ μὲν ἔσθῃ καὶ ἰσοσχομίσαι σοι ἐξ αὐτῆς, εἰς τὸ μεταποιήσθαι εἰς αἷμα τῷ Χριστῷ σου· ὃ ἀρίστη πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκυνώσεις, σὺν τῷ ἀνάρχῳ σου Πατρὶ, καὶ τῷ παναγίῳ, καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Domine Jesu Christe, qui vitis vera es, Pater vero tuus agricola est: tu & Apostolos tuos vocasti palmites: tu quoque Gentibus ejectis gratia tua Israel plantasti: ita & nunc Domine in vineam hanc adveni, & eam planta: profunda-que in ea radices agat misericordia tua: opem tuam illi in custodem designa, providentia tua ingressus & egressus ejus circumvalla; ipsam & omnem ejus ambitum a grandine, nive, & gelu violenter impacto, frigoribus horrendis, æstus spiritu, procellis, dæmonibus, & ut semel dicam visibilibus & invisibilibus inimicorum appulsu liberam redde. Respice, & visita vineam istam tua dextera plantatam, ut in tempore & maturitate fructus proferat, & ex ea racemos in Christi tui sanguinem convertendos decerpere, tibi-que offerre possimus. Tibi enim convenit omnis gloria, honor, & adoratio, cum principii experte tuo Patre, & cum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

VARIÆ LLECTIONES.

Ε ΤΧΘ ΦΥΤΕΥΜΑ ΑΜΠΕΛΩΝΟΣ.) Legit Cryptæ Ferratæ M. S. ἡς τὸ φυτεῖσαι ἀμπελῶνα. Hisque verbis incipit Oratio. Σὺ ἢ ὁ ἀμπελὸς Χριστὶ ἢ ἀληθινή &c.

IN ORATIONEM AD PLANTANDAM VINEAM

Notæ.

Π Ροσχομίσαι σοι εἴς αὐτὴν.) Duplici ratione, qui vineam plantat, fructum ex ea Deo se promittit oblaturum: uvas nimirum præcoces, ut bonorum omnium auctorem agnoscat, de quo jam actum est, ubi περὶ προσφορέων καρπὸν ὁπάραι fuit consideratio: & vinum deinde in sacrificium, ut supremum Dei dominum profiteatur. Verba itaque hæc, quæ oblationem e vino solitam offerri connotant simul etiam subinducant, Orationem hanc jam eo tempore editam fuisse, quo ex pane & vino a fidelibus oblati, hostiæ deinde consecrandæ separarentur. Et quamvis doctissimus Albaspinæus quinta Obser. lib. 1. existimet ex oblationibus nullam partem ad Eucharistiam conficiendam sepositam fuisse: in eum tamen militat Baronii dicta anno 57. num. 145. quibus adde, tum ordinis Romani testimonium, tum quam sæpissime missales nostras Orationes secretas, ut hostiæ plebis Christianæ, tamquam Sacrificium (proprium dico & germanum) Deo sint acceptæ rogare instantius, & ut munera dicata, a populo nem-

pe delata, sancta, imo unigeniti Filii ejus corpus & sanguis fiant &c. quam mentem equidem matronam illam Romanam non habuisse constat, de qua scribit Joannes Diaconus in Gregorii vita, quod cum sancti Pontificis manu communionem sumeret, his sibi verbis ab eo dictis. *Corpus Domini nostri Jesu Christi conservet animam tuam, læsciva subristit. Ille dexteram ab ejus ore convertens partem illam Dominici corporis super altare deposuit. Expletis vero missarum solemnibus coram populo inquisivit, quamobrem corpus Dominicum sumptura videre præsumpserit: quia panem, inquit, quem propriis manibus fecisse cognoveram tu corpus Dominicum perhibebas. Illa autem, ut præmittit vitæ Gregorianæ scriptor, celebranti solitas Oblationes obulerat. Superest itaque ut & oblationes illæ consecratæ deinceps fuerint, in Eulogias & pauperum necessitates plurima eorum parte seposita, potiusque pro more recepto, azymas, si non cunctas, saltem sacrificio destinatas, præparari.*

ORATIO PRO VINDEMIA.

α Ε Τ Χ Η Ε Π Ι Τ Ρ Τ Γ Η Σ
Α Μ Π Ε Λ Ο Τ.

Deus & Salvator noster, cui unigenitum Filium tuum Dominum nostrum Jesum Christum, vitem vocare, & ejus fructum æternitatis, & gratiæ sancti Spiritus instrumentum fieri complacuit; ipse nunc Domine etiam hunc vitis fructum benedic, & omnibus ex eo fumentibus sanctitatem & animæ profectum dona & eum qui nos vocavit veræ tuæ vitis participem esse concede, vitam & a malis liberam æternis & indireptis bonis ornatum redde. Gratia & humanitate unigeniti Filii tui, cum quo benedictus es: cum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Ο Θεός ὁ σωτὴρ ἡμῶν, ὁ εὐδοκήσας ἄμπελον κληθῆναι & μορογενῆ σε, Υἱὸν & Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τὸν καρπὸν αὐτῆς ἀθανασίας ἀφ' ἑνὸς ἀναδείξας, καὶ τῆς τῆ Πνύματος σε χάριτος. αὐτὸς καὶ καὶ Δέσποτα, καὶ τῶν τῆς ἀμπέλου & καρπὸν δι' αὐτοῦ, καὶ δὲ πᾶσι τοῖς μεταλαμβάνουσιν ἐξ αὐτῆς, τὴν ἀγιασμόν καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ἀποκοπὴν. & ὅς σε καλεῖται ἡμᾶς τῆς ἀληθινῆς σε ἀμπέλου μέτοχον ποίησον ὁ Θεός πατὴρ καὶ ἀντιπρόσωπον τῶν ζωῶν αὐτῆς διαφύλαξον ταῖς αἰσίοις σε καὶ ἀναφαιρέτως δωρεαῖς κατακοσμήσῃς. χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τῆς μορογενῆς σε Υἱοῦ, μετ' ἐὺλογητός εἶ, σου τῆς παναγίας, καὶ ἀγαθῆς, καὶ ζωοποιῆς σε Πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

VARIÆ LECTIONES.

Ε Πι τρύγης ἀμπέλου.) Barberinum M. S. legit *Ἐχὴ ἐπὶ τρυγῶντων*. at non immerito Cryptoferratenſe M. S. habet hic. *Ἐχὴ ἐν ἀρχῇ τρυγῆς κοινῆς*. Animadverto namque inter legendum varia Euchologia vindemiam posse dici communem, quam agunt omnes, dum propriæ vineæ racemos colligunt: privatam vero aliam assignari posse, quam animi relaxandi gratiā Imperator in propriis prædiis habebat: ante vindemiam autem cum vvas præcoces & primo maturas decerpere & delibare

soleant homines, hujusmodi præcocioris racemi decerpitionem & degustationem observo Imperatori propriam, & ei quasi reservatam: cæterum sive in vineæ delibatione privata, sive communis, atque etiam in plebeja aut Regia vindemia, Ecclesiam suas interposuisse, imo præmisse benedictiones & preces ex subjunctis officiis constat. Post hoc itaque vindemiæ communis occurrit Imperatoris officium, e Cryptoferratenſi & Barberino M. S. desumptum.

Oratio a Patriarcha fieri solita, cum de morte decima quinta Augusti, vindemiam adoritur Imperator in Blachernis. Diacono dicente, Dominum precemur. Et reliquam collectam: precatur.

Deus & Salvator noster, cui unigenitum Filium tuum, & Dominum nostrum Jesum Christum, vitem vocari, & per ipsum immortalitatis fructum nobis donari complacuit: ipse quoque benedic istum vitis fructum, & nos istius factos participes inculcate gratias agere, & te datorem & auctorem omnium bonorum ad nos cibandos, laudare concede: & servos tuos, fideles Impp. nostros veræ vitis effice consortes; vitam illorum ab insidiis tutam conserva, æternis & inamissibilibus tuis bonis, pace in omnibus donata, illos exorna. Intercessionibus sanctæ Deiparæ, & omnium sanctorum, qui a sæculo tibi placuerunt. Benignitate & humanitate unigeniti Filii tui: cum quo. *Et quæ sequuntur.*

Sacerdos. Pax omnibus. Diaconus. Capita vestra Domino inclinate.

Domine virtutum, gloriæ Rex, terrenum regnum sub te moderantes in omni pietate & pace conserva, deduc illos ad tuæ voluntatis portum, bonorum celestium illis fruitionem largire, nosque nomen tuum invocantes, in delibatione producti a te vitis fructus velut mundanorum etiam recon-

Ἐχὴ γενομένη ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου, ὅτε πρὸς σουθεῖαν ἐπιτελεῖται τρυγὶς ὁ βασιλεὺς τῇ 15. Αὐγούστου ἐν Βλαχέρναις.

Τοῦ διακόνου λέγοντος, τῷ Κυρίῳ διηθώμεν, καὶ συναπτῶν· εὐχεται.

Ο Θεός, ὁ σωτὴρ ἡμῶν, ὁ εὐδοκήσας ἄμπελον κληθῆναι & μορογενῆ σε Υἱὸν καὶ Θεόν, & Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ δι' αὐτὴν καρπὸν ἀθανασίας ἡμῖν χαρισάμενος. αὐτὸς καὶ τῶν τῆς ἀμπέλου εὐλόγησον, καὶ ἡμᾶς τὰς μεταλαμβάνοντας ἀξίωσον ἀκαταγνώστως εὐχαριστῆναι, καὶ δὲ ἀξίωσον καὶ χορηγὸν πάντων τῶν πρὸς ὁρθοφῆν ἡμῶν ἀγαθῶν σε καὶ τὰς δούλῃς σε τὰς πιστὰς βασιλεῖς ἡμῶν, τὴν ἀληθινῆς ἀμπέλου μετόχως ποίησον, ἀντιπρόσωπον αὐτῶν τῶν ζωῶν διαφύλαξον, ταῖς αἰσίοις σε ἀναφαιρέτως δωρεαῖς αὐτὰς κατακοσμήσον, εἰρήνην δὲ πάντοτε αὐτοῖς χαρίζομενος. πρὸς βεβαίαν τὴν ἀγίαν Θεοτόκον, καὶ πάντων τῶν ἁγίων τῶν ἀπ' αἰῶνος σοὶ δορυνοσάντων. ἀγαθὸπῃ καὶ φιλανθρωπίᾳ τῆς μορογενῆς σου Υἱοῦ, μετ' ἐὺ, καὶ τῶν ἁγίων.

Ο ἱερεύς. Εἰρήνη πᾶσι. Ο Διάκονος. Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνειτε.

Κύριε τῶν δυνάμεων, ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης, τῆς τῶν ἐπίγειων βασιλείων ὑπὸ σε πιστωθείας ἐν πίστει εὐσεβείᾳ καὶ εἰρήνῃ διατήρησον, ὁδηγῶν αὐτοὺς ἐπὶ λιμένα θελήματός σου, δώροισι αὐτοῖς τῶν ἐκκλησιῶν ἀγαθῶν τῶν ἀπόλαυσιν, καὶ ἡμᾶς τὰς ἐπικαλούμενους τὸ ἅγιον ὄνομά σου ἐν μεταλήψει τῆς ὑπὸ σε πληροφρονηθείας τῆς ἀμπέλου καρπῶν μετ' ἐὺ

τῶ ἐγκοσμίῳ καὶ τῶ ἀπορήτων σε ἀγαθῶν καταξί-
ωσον. Σὺ γὰρ εἶ ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης, καὶ Σαυὴρ τῶ
ψυχῶν ἡμῶν· καὶ σοὶ τὴν δόξαν.

ditorum bonorum tuorum participes effice.
Tū enim es Rex gloriæ, & Salvator ani-
marum nostrarum : & tibi gloriam &c.

Ex eodem Cryptæ Ferratæ M. S. sequitur. Εὐχὴ εἰς μετάληψιν 1 σαφυλῆς,
Edita vero quædam addunt. 2 Τῇ ἑκτῇ τῆ Αὐγούστου.

Τοῦ Κυρίου διηθαύμη.

Εὐλόγησον Κύριε τὸν καρπὸν τῶτον τῆς ἀμπέλου τῆς
ἰσίου, ὃν διὰ τὴν αἶρος εὐκрасίας, καὶ τῶν σαφόνων
τῆς βροχῆς, καὶ τῆς τῶν καιρῶν γαλήνης εἰς ταύτην τὴν
ὡσεμωπῆτιν γάσιν ἐλθεῖν εὐδόκησας· ἵνα ἡ ἐν ἡ-
μῖν πτῖς ἐξ αὐτῆς γονιμότητος τῆς ἀμπέλου μεταλαμ-
βάωμεν εἰς ὑποτροφίαν, καὶ προσεγγασίῃ δῶρον εἰς ἐ-
ξίλασμον ἀμαρτιῶν, ὃς τὸ ἱερὸν σώματος τῆς Χρυσῆς σου,
μεθ' ἡμῶν λόγους εἶ, σαυ τῆ Παταγίῃ, καὶ ἀγαθῶν,
καὶ ζωοποιῶν σε Πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰ-
ῶνας τῶν αἰώνων.

Oratio in uvæ delibatione, sexta Augusti.
Dominum precemur.

Fructum hunc vitis novum aeris tem-
perie, pluviz stillis, & temporum
tranquillitate ad maturitatem tuo placito
deductum, benedic Domine : ut nobis ex
hoc vitis genimine degustantibus sit in læ-
titiā, & illud in donum offerentibus in
peccatorum propitiationem, per sanctum
corpus Christi tui, cum quo benedictus
es, cum sanctissimo, & bono, & vivifico
tuo Spiritu : nunc & semper, & in sæcula
sæculorum.

IN ORATIONEM IN DELIBATIONE UVÆ DIE
sexta Augusti. Notæ.

1. Εἰς σαφυλῆς μετάληψιν.) Botros recentes cum
spicis non sacrificii instituto, sed grati ani-
mi affectu, pro receptis frugibus vitæ humanæ
sustentandæ necessariis; & indicio quod vinum bo-
tris expressum, panisque e spicis educendus in sa-
crificiis materiam destinata sint, Canon 3. Aposto-
licus in Ecclesia permittit offerri. Hæc est Cano-
nis Trullani 28. sententia; describitque ἰδὼς τὰς
ἐρεῖς εὐλογοῦσαι τοὺς αἰτούσι ταύτην (σαφυλῆς) μεταδι-
δόναι αὐτοῖς τὴν τῶν δαδῶν ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν, δι' ἣν τὰ
σώματα ἡμῶν καὶ τὸν δαδὸν αὐτῶν ἐκτρέφεται: ser-
vum Sacerdotes, uvam benedicere, & in eos qui
petunt, dividere : ad fructuum datoris gratiarum
actionem, per quos corpora nostra divina dispositione
augemur & enutrimur.

2. Τῇ ἑκτῇ τῆ Αὐγούστου.) Ubi præcoces sunt fru-
ctus, sexta Augusti adjectis etiam σύκοις πρωτοφαι-
σι scibus primo visis, ritus hic peragitur: in fri-

gidiori vero regione, qualis est Constantinopoli-
ta, 15. ejusdem mensis Patriarchæ inter celebra-
ndum fructus hi benedicendi offeruntur. Balsamon
in Can. 3. Apost. citatum διὰ γὰρ τοῦτο αἱ οἶκα καὶ σα-
φυλαὶ πατρὸς ἐμῆς προσφέρουσιν ἐν τῇ δυσσεύει τῇ τοῦ
καὶ τῶν Βλαχερνῶν μετὰ τὴν ἱεροτελεσίαν καὶ τὴν ἱερῶν
τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Ideo Patriarchæ quoque
uvas offerunt, in altari sacræ ædis Blachernarum
peractō sacro, circa festum dormitionis sanctissimæ
Deiparæ. Habet porro Ecclesia Latina benedictio-
nem uvæ in lib. Sacramentorum D. Gregorii etiam
sexta Augusti faciendam his verbis. Benedic Do-
mine, & hos fructus novos, uvæ, quos tu Domine
tore celi, & inundantia pluviarum, & temporum
serenitate, atque tranquillitate, ad maturitatem
perducere dignatus es, & dedisti eos ad usus no-
stros, cum gratiarum actione pertipi, in nomine
Domini nostri Jesu Christi.

ΕΥΧΗ ΕΠΙ ΕΤΛΟΓΗΣΙΝ
ΟΙΝΟΥ.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἀγαθὴ καὶ φιλόανθρωπε, ἔκ-
τει πρὸς οἶνον τῶτον, καὶ ἐπὶ τῆς μεταλαμβάνον-
τος ἐξ αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησον αὐτὸς αὐτὸς εὐλόγησας πρὸς
αὐτὸν Ἰακώβ, καὶ τὴν καλυμμένην τὴν Σαλαμ, καὶ
τὸ ποτήριον τῶν ἁγίων σε Λαοσύλας, ὃ παραγ-
τόμορος ἐν Κανῇ τῆς Γαλιλαίας, & εὐλόγησας τὰς ἐξ-
ουσίας, καὶ τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον μεταβαλὼν, καὶ τὴν
δόξαν σου φανερώσας τοῖς ἁγίοις σε μαθηταῖς καὶ Λα-
ποσύλας· αὐτὸς ἐν αὐτῇ ἐκπέσειας Κύριε τὸ ἁγίον
σε Πνεῦμα ἐπὶ τὸ οἶνον τῶτον, καὶ εὐλόγησον αὐτὸν
ἐπὶ τὸν ὀνόματι σου τῆς ἀγίας. Ὅτι σὺ εἶ ὁ ἐκλογὴν καὶ ἀ-
γαθὴν καὶ πληθύνων τὰ σύμπαντα Χρυσὸς ὁ Θεὸς ἡ-
μῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν τῇ Πατρί, καὶ
τῇ Τίμῃ, καὶ τῇ Ἀγίῃ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς
τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Euchol.

O R A T I O P R O
VINO BENEDICENDO.

Domine Deus noster, benigne & cle-
mens, respice vinum istud, & om-
nes ex eo delibantes, & benedic illud,
sicut puteum Jacob, & piscinam Siloe,
& poculum sanctorum Apostolorum tuo-
rum benedixisti. Qui in Cana Galilee
advenisti, & sex hydriis benedixisti, &
aqua in vinum conversa, sanctis tuis Di-
scipulis & Apostolis gloriam tuam mani-
festasti: Ipse quoque nunc Domine Spi-
ritum sanctum tuum super vinum hoc mit-
te, & in nomine sancto tuo illud bene-
dic. Quia tu benedixisti & sanctificas, &
multiplicas omnia Christe Deus noster,
& tibi gloriam referimus, cum Patre, &
Spiritu sancto: nunc & semper, & in sæ-
cula sæculorum. Amen.

Ams

IN ORATIONEM PRO BENEDICTIONE VINI
Notæ.

• **E** *Ἡ ἐκτέλεσις οὖν.*) Vinu uvis expresso hac recitata Oratione benedicit Orientalis Ec-

**clera : proxima vero epotando alias habet superius
positas -**

ORDO SERVARI
SOLITUS CIRCA AGRUM,
vineam, aut hortum si ab infe-
ctis aut aliis animalium specie-
bus, eum devastari contingat.

Missam celebrari decet. Et lampadem sancti Tryphonis, aut sancti Eustathii, aut vero sancti Iuliani Africani, aut certe utriusque accendi. Et sacro missæ completo, oleo e lampadibus illis sumpto. Et pariter aqua sanctorum Theophaniorum, aspersi convenit a Sacerdote in crucis formam, agrum, vineam, aut hortum: Et orationes has recitari.

Dominum precemur.

Domine Deus noster, qui initio productionis omnium, cælum & terram condidisti, & cælum quidem grandibus luminaribus ut terram illustrarent, & tu solus creaturæ opifex & Dominus agnoscereris, adornasti; terram autem virore, herbis, variisque seminum generibus decorasti, & deinde benedictione illi data, etiam ad odorem spargendum innumeris eam complisti floribus. Ipse quoque nunc Domine, respice de sancto habitaculo tuo prædium hoc, & benedic illud. Ab omni fascino & incantatione, ab omni malo, nefando magiæ opere aut malignorum hominum arte vasa & execranda, illud custodi: & ut benedictionis fructus suo tempore proferat, largire. Omne ferum animal, reptile, vel insectum, flagellum omne, labemque noxie ingruentem ab illo abige. Quia sanctificatum & gloriosum est, venerandum & magnificum nomen tuum: Patris & Filii, & sancti Spiritus: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

*Sanctis Martynis Tryphonis oratio super
hortos, vineas, aut agros
dicenda.*

Cum in Campisde vico moraretur, & asseres curarem, & pascere, ingruit a Deo omnipotente flagellum, non in illam solummodo regionem, sed & in alias circum nationes; flagellum, inquam, quo foliis & fructibus exstilis, arboribus, & de repente extinctis, vites, campi, & hortus devastarentur cuncti. Cum itaque minimus ego Tryphon tabidos hos pasci fructus, hocque eodem pacto consumptis homines viderem, ob perniciem in terra fructus, agros, vites, hortos, olera, & omnis generis arbores huiusmodi lue depastas, circumquaque grassantem, misericordie motus Dominum meum precatus sum ut insecta omnia que nocummentum & perniciem hortis, agris, vineis, arboribus, oleiferisque afferrent, & maxime ea que vicum locum adjacentem infestarent.

ΙΤΑΞΙΣ ΓΙΝΟΜΕΝΗ ΕΙΣ

Χωράριον, ἢ εἰς ἀμπέλαια, ἢ εἰς κῆπον, οἱ συμ-
βῆ βλάπτεσθαι ὑπὸ ἱερπυρί, ἢ ἄλλαις εἰδῶν.

Χρὴ χίηθαι λειτουργίαν. 2 Καὶ ἅπτοιν καθή-
λων τῷ ἁγίῳ Τρόφῳ, Ἡ Ἔ ἁγίῳ Εὐσταθίῳ,
ἢ τῷ ἁγίῳ Ἰωαννῷ τῷ Λίβω, ἢ τῷ ἀμφοτέρων. Καὶ
μετὰ τούτῳ θύειν λειτουργίαν 3 λαβὼν ἑλαιοὺς τῶν κα-
θῶλων. 4 Καὶ ὕδωρ τῶν ἁγίων διαφωταίων. Καὶ ἐ-
πιρροαίειν σαρκοφάγῳ ὁ ἱερὺς τὸ χερσίων, ἢ τὸ ἀμ-
πύλιον, ἢ τὸν αὐτὸν. Λέγει πᾶς εὐχὰς παύσης.

Τῶν Κυρίων Συντάκταις.

Κ Τετι ὁ Θς ἡμῶν, ὁ ἐν ἀρχῇ τῆς δημιουργίας
σε ποιήσας τὸν ἕρατον καὶ τὴν γλῶ, καὶ τὸ μίον
ἕρατον κατακοσμήσας διὰ τῶν μεγάλων φασέρων,
ὥς φαίνεται ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ θαυμάζεσθαι δι' αὐ-
τῶν σε τὸν μόνον δημιουργὸν καὶ διαπότην τῆς κτί-
σεως, τὴν δὲ γλῶ κατακοσμήσας χλόη καὶ χόρτον
καὶ ποικιλίαν σπερμάτων σπορέμων καὶ γένος καὶ πα-
σιν ἄνδρα μορφαίαν εἰς κόσμια καὶ ὑπολογίσας
αὐτῷ. αὐτὸς καὶ νῦν Δείκνῃς, ἐπιβλέψας ἐξ
αἰνῆς κατοικητικῆς σε ἐπὶ τὸ κτῆμα τούτο, καὶ δι-
δάσκοντα αὐτὰ, φύλαξον ἀπὸ πάσης φαρμακίας,
καὶ ἐπαιδίας, καὶ παντὸς κακῆ, πειρασθείας το-
πονηρᾶς, καὶ πανουργίας ἀνθρώπων πονηρῶν. καὶ
ὅς αὐτῷ προσφέρει καρπὸν κατὰ καιροὺς πεπληρω-
μένης τῆς ὑπολογίας σε. καὶ πάντες ἀνέροι, καὶ ἑρπε-
τῶν, καὶ πᾶσαν ὄρνιν, καὶ ὅσον ἐπιρρομένην βλα-
βερῶς ἀκαθάρτα ἐξ αὐτῆς. ὅτι ἡγίαςαι ἐδεδοξα-
σθαι τὰ πάντη καὶ μεγαλοσπερίως ἀπομά σε, τὸ
Παῖός, καὶ τὸ Τίς, καὶ τὸ αἰνὸν Πνεύματος.
καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τῆς αἰῶνας τῆς αἰῶνος.
ἀμήν.

5 Εὐχὴ τῷ ἁγίῳ μάρτυρι Τρύφωνι, λεγομένῳ εἰς
ἀκνὴς καὶ ἀμπελῶνας καὶ εἰς
χωράφια.

Ο Ντος με ἐν Καρπιδάδῃ κώμῃ, ἐν τῇς χλῖδας ἐ-
 πιμειδόμεναι με καὶ βόσκοντας, ὅρῃ κατῆλθον
 ἀπὸ Θεοῦ παντοκράτορος, καὶ εἰς τὴν τὰς ἐνταύ-
 ρων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς κίχας περιχόους, ἐπὶ
 σὶν ὅρῃ πρὸς πᾶσαν ἀμπελὸν χωρὰν τε καὶ κή-
 πον, ἀδρῶς τῆς φύλλων καὶ τῶν καρπῶν βελτε-
 ρίστων, μαραινόμενων καὶ ἀφανισμένων. Ὁρῶ οὖν
 ἐν τῇ ἐλαχίστῃ Τρύφῃ, ὅτι περὶ τῶν τῶν καρ-
 πῶν, καὶ διὰ τοῦτο τὴν κίχαν διαπορεύσας τῶν
 ἀνδρῶν τῇ παντὶ ἀφανισμῷ τῶν καρπῶν τὴν
 γῆς, τῶν τε χωραφίων, ἀμπελῶν, κήπων, καὶ
 λαχάνων, καὶ παντῶν δένδρων τῶν πᾶν ἀλὲθρῶν
 παραδιδόμενων, διαπορευθεὶς ἐν τῇ τῇ πρὸς τὴν
 εὐκ καὶ Θεῷ με, τὴν γὰρ ἀφανισμῶν πάντα τὰ θεῶν
 πρὸς ἀδικίαν καὶ ὁδοὺς ὑπερχοῦσιν τὴν κίχην, καὶ χω-
 ραφίων, ἀμπελῶν, καὶ παντῶν δένδρων τε καὶ λαχάνων,
 καὶ μέλιστα τὴν καὶ κώμῃ ἐκείνῃ οἰκούντων τῆς παρα-

καμένης λίμνης, καὶ πρὸς ὑπόκλησιν καὶ προσκλησίᾳ μου παραγενομένην· καὶ δὴ εἰς προσδύλῳ κλιναντὶς μου τὸ γόνυ, καὶ τὰς χεῖρας πρὸς τὸ Θεὸν ἐκτετασάντῃς.

Ὁ εἰσακούων τὸ εἰς αὐτὸν πεποιθότων Θεός, αὐτὰς ὁξάποσῃλον ἐξ ἐποίμου κατοικητηρίου αὐτῶν ἄγγελος, καὶ παταξέτω πᾶν φύλον ἐπὶ πᾶν γένος κακῶν ἡμερῶν πᾶν ἀδικουμένων τῶν ἀμπελων τῶν χώρων καὶ τὸν κήπον τὸ δούλου τοῦ Θεοῦ, καὶ δέστος, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῶν πᾶν τῶν ὀνόματι σαφῶς ἐπιστάμενος, ἐνδὲν ὁρῶ. κάμπη, σκαλῆξ, σκαλῆκοκάμπη, σκαλῆδαρος, βροῦχος, ἀκρίς, ἐπίμαλος, καλιγάρης μακρόπους, μύρμηξ, φθεῖρα, ρυγίτης, ψυλλίτης, καυστοκόπος, ἐρυσίβη, κοχλοὶ, ψαλίτης καὶ εἴτι ἄλλο προσφυσσὺν ἐμαυτῶν τὸ καρπὸν τῆς σαφύλης καὶ τὸ λοιπὸν εἰδῶν καὶ λαχάων. καὶ μὴ δὲ ἄλλα ἐαυτὸς ἐγὼ ὁρῶ ταῦτα ἐδύσμου, τὸ μὴ κτεῖν τὴν τόπῃς τὸ ἐμὲ προκαλυμμένων ἐπιβαίνοντες, καὶ διατεῖναι, ἀλλ' ἐπὶ ἀβάτων τόπων ἐπίταξαι ἀπείλθαι. Ὁ δὲ ὅρκος τοιοῦτός ἐστιν·

Ὁρκίζω ὑμᾶς καὶ τὸ ἅγιον πολυμήρων Χερουβὶμ, καὶ τὸ ἐξαπτερόν Σεραφὶμ καὶ ἵπταμένων κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ κραζόντων, τὸ ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος σαβωῶθ, εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρὸς. ἀμὲν. ὁρκίζω ὑμᾶς καὶ τὸ ἅγιον ἀγγέλων καὶ πάσης δυνάμεως, καὶ τὸ μυρίαν μυριάδων, καὶ χιλίων χιλιάδων πᾶν φύλον πολλῶν ἱσαμένων κατενώπιον τῆς δόξης Κυρίου, μὴ ἀδικήσῃτε τῶν ἀμπελων, μὴτε τῶν χώρων, μὴτε τὸν κήπον, τὸ δένδρον τε καὶ λαχάων τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ, καὶ δέστος, ἀλλὰ ἀπείλθαι εἰς τὰ ἄγρια ὄρη, εἰς τὰ ἄκαρπα ξύλα, εἰς ἀέχριστο ὑμῖν ὁ Θεὸς τῶν καθημερινῶν τροφῶν. ὁρκίζω ὑμᾶς κατὰ τὴν τιμὴν σώματος καὶ αἵματος Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν, δι' ἃ καὶ ἡ σωτηρία ἐδόθη ἡμῖν καὶ ὑπολύτρωσις, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μὴ μὲν ὁρῶ μὴ ἀδικήσῃτε μὴτε τῶν χώρων, μὴτε τῶν ἀμπελων, μὴτε τὸν κήπον, μὴτε πᾶν δένδρον κάρπιμόν τε καὶ ἄκαρπον, καὶ φύλλον λαχάων ἀδικήσῃτε ἐκ τῆς περιουσίας καὶ τόπῃς τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ, καὶ δέστος, εἰ δὲ παρακῆσῃτε με, καὶ παραβῆτε τὸν ὅρκον ὁρῶ ὑμᾶς, ἐκ ἔχῃτε πρὸς ἐμὲ τὸ ταπεινὸν καὶ ἐλάχιον Τρύφωνα, ἀλλὰ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακώβ, καὶ ἐρχόμενον κτεῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· διὸ καθὼς προῖπον ὑμῖν, ὑπάγετε εἰς τὰ ἄγρια ὄρη, εἰς τὰ ἄκαρπα ξύλα, εἰ δὲ μὴ ἀκούσῃτε με, ἰκετεύειν μέλλω τὸν φιλάδελφον Θεόν, καὶ ἀποστείλῃ τὸν ἄγγελόν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν, καὶ σιδήρῳ ἐμβολίβῳ δώσει ὑμᾶς καὶ ὑποκτενεῖ, ἀντὶ ὧν τὰς ὁρῶ καὶ τῶν προσδύλῳ ἐμῶν τὸ ταπεινὸν ἡδυστάτη Τρύφωνα· ἀλλὰ καὶ οἱ σπῆδοι πεμπόμῃ δὲ ἐμῇ προσδύλῳ καταφάγῃ ὑμᾶς. ἐπεὶ ὁρκίζω ὑμᾶς κατὰ τὴν μεγάλην ὀνομασίαν τῶν ἐπὶ τῆς πέτρας ἐπιγραφέντος καὶ μὴ βασιλεύοντος, ἀλλὰ διαφραγίσῃς ὡς ἐκ κηρὸς ἀπὸ προσώπου πυρὸς· ἐξέλθαιτε καὶ ἡμεῖς εἰς ἃς προῖπον ὑμῖν τόπῃς ἀβάτων καὶ ἀνύδρων καὶ ἀκέρπῃς· ἐξέλθαιτε ἀπὸ τῶν τόπῃς καὶ περιουσίας τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ καὶ ἐμῶν προκαλυμμένων εἰς βοήθειαν αὐτοῦ, καὶ ἀντίληψιν, ἐ σωτηρίας· ἵνα καὶ ἐν τούτοις δοξαθῇ τὸ πανάγιον ὄνομα, τὸ Πατὴρ, καὶ τὸ Υἱὸς, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. καὶ αἱ προσδύλαι καὶ αἱ αἰτήσεις τὸ ταπεινὸν Τρύφωνα ἐκπληρωθῶσιν· ὅτι τῷ Θεῷ πρέπει δόξα καὶ κράτος εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμὲν.

Eucbol.

ex quo cuncti ad me supplicandum invocandumque convenerant, cuncta de medio tollerentur. Genibus itaque flexis et manibus ad Deum expansis, oravi.

Deus qui sperantes in te exaudis: Ipse de preparato habitaculo tuo Angelum mitte, qui speciem generumque omnium animalium vineis, agris, hortis servi tui N. detrimentum afferentium percutiat. Insectorum autem illorum nomina probe mihi nota sunt, quae et ordine referam. Eruca, vermis, scolocampe, scantharus, bruchus, locusta, villesus, calligaris, longipes, formica, pediculus, rigites, pulex, cimex, erusibe, coeblea, forcicula: et si quod est aliud quod morfu suo afflet, et visiet, olerum seu quatumcumque aliarum specierum fructum exsiccat et perdat. Adjurando insuper abstinxi cuncta, ne loca invocantium amplius calcarent aut in eis morarentur: sed ad inaccessa et deserta secederent. Adjuratio vero hujusmodi est.

Adjuro vos per Cherubim multis oculis, et per Seraphim sex alis conspicua, in circuitu throni volitantia, et clamantia: Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus, Deus Sabaoth, in gloria Dei Patris, Amen. Adjuro vos per sanctos Angelos, et omnem potestatem, per myriadam myriades, et per mille millia in conspectu gloriae Domini cum tremore astantia: ne viti, agro, horto arborum vel olerum servi Dei N. noceatis, sed in desertos montes, in arbores infrugiferas, quas Deus in quotidianum pastum vobis dedit, abscedite. Adjuro vos per venerandum corpus et sanguinem Christi veri Dei et Salvatoris nostri, per quem salus et redemptio facta est, et in nomine cuius morituri sumus: ne campo, viti, horto, arbori frugiferae aut infrugiferae, vel etiam foliis olerum in ambitu et loco servi Dei N. injuriam inferatis. Si vero non obaudieritis, sed quo vos adjuravi exorcismum transgressa fueritis; in me humilem et abjectum Tryphonem nufquam, quin potius in Deum Abraham, et Isaac, et Jacob vivos et mortuos iudicaturum insurgetis. Propterea in desertos montes ut sum praefatus, et in arbores infrugiferas convolate. Si minus obaudieritis, benignissimum rogaturus sum Deum, ut Angelum insectis praepositum mittat, qui ferro et plumbo vos liget, et quia humilis Tryphonis adjurationem et preces feceritis irritas, penitus deleat. Sed et aves oratione mea immixtae vos delebunt. Adjuro vos adhuc per nomen magnum petrae inscriptum, nec ab ea, quin disrumperetur velut a facie ignis cera diffuit, sublatum. A nostris igitur ad ea quae assignavi loca invia, inaquosa, et infrugifera secedite: a loco, inquam, et ambitu servorum Dei, in auxilium, opem et salutem suam me invocantium, discedite: ut in iis sanctissimum Patris, et Filii, et Spiritus sancti nomen laudetur, et humilis Tryphonis adimpleantur preces: quia Deo convenit gloria et virtus, in saecula saeculorum. Amen.

Aaaa ij

Pax omnibus.

Capita vestra Domino inclinare.

Dominator Domine Deus noster, qui in humana tua dispensatione Bethleem & Gethsemani, & prius domum Jacob, unde & benedictus Israel nomen accepit, & domum David pariter benedixisti: tu ipse agrum hunc benedic, & studiis abundare concede. Intercessionibus illibatae domine nostrae & semper Virginis Mariae, virtute pretiosae & vivificae crucis, venerandi gloriosi Prophetarum Praecursoris & Baptistae Joannis, & sanctorum gloriosorum & toto orbe celeberrimorum Apostolorum, sanctorum Martyrum victoris inclytorum, sanctorum gloriosorum & magnorum Martyrum Tryphonis, Eustathii, & Julittae, & sancti N. & omnium sanctorum. Quia tu benedixisti & sanctificasti omnia, & tibi gloriam referimus, cum principii experte tuo Patre, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in saecula saeculorum. Amen.

Εὐχὴν πάντες.

Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῇ Κυρίᾳ κλίνειτε.

Δεσποτα Κύρια ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐν τῇ ἐσχατῇ καὶ ἀκατομήτῃ ἀλογίστῃ τῷ Βηθλεὲμ καὶ Γεθσημανί, καὶ πάλιν ὁ ἵκεν Ἰακώβ, ὃς καὶ ἀλογίστης Ἰσραὴλ μετανοήσας, ὁ καὶ ὁ ἄγιος Δαβὶδ ἀλογίστως, αὐτὸς ἀλόγησεν καὶ τὰ ἅμα τέτο, καὶ παῖσιν αὐτοῦ ἐπ' ἀλογίαις καρποφορεῖν. ὁρῶντες πρὸς παναχρεῖα διαποικίως ὑμῶν Θεοτόκε καὶ ἀκατομήτη Μαριὰν, ἀνέμῳ τῷ τιμίῳ καὶ ζωοποιῷ σου, τῷ τιμίῳ ἐσδοξίᾳ προφῆτα προφῆτα καὶ βαπτιστῇ Ἰωάννῃ, τῷ ἁγίῳ ἐσδοξίᾳ ἐπαφροδίτῃ Ἀποστόλῳ, τῷ ἁγίῳ καὶ καλλίνικῳ μαρτύρῳ, τῷ ἁγίῳ ἐσδοξίᾳ μεγάλῳ μαρτύρῳ, Τρύφωνι Εὐσταθίῳ καὶ Ἰουλίτῃ τῷ ἁγίῳ πάντες, καὶ πάντες ἐν τῷ ἁγίῳ. ὅτι σὺ εἶ ὁ εὐλογεῖς καὶ ἁγιάζεις πάντας, καὶ σὺ αὐτὸν δόξας ἀκατομήτῳ, σὺν τῷ ἁγίῳ σου Πατρὶ, ἐν τῇ ζωοποιᾷ σου Πνεύματι, καὶ τῷ αἰῶνι, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῷ αἰῶνι. ἀμήν.

IN ORDINEM OBSERVARI SOLITUM CUM contigerit agrum &c. Nota.

1 Τῆς ἀξιωματικῆς.) Communi utriusque Ecclesiae usu receptum est, ut reptilia & insecta agris, vineis, hortis, perneciem inferentia, precibus eliminentur, & exorcismis exterminentur: Dei namque vindicta, aut demonis invidia cum haec animalia soleant immitti; si divino nutu infestent homines, supplici prece ad Deum directā, flagello ingruenti occurrendum; si a demone mota frugibus ruinam minentur, tunc Ecclesiae potestas auctorem mali demonem, non precibus, sed exorcismorum imperio compellit, ut irrationalibus his creaturis dispersis, ab intendendo hominibus nocumento desistat. Et talis est, ait D. Thomas 2. 2. q. 90. art. 3. modus adjurandi in Ecclesia exorcismis, per quos demonum potestas excluditur ab irrationalibus creaturis.

2 Ἀπὸ τῆς κατὰ δὴλον.) κατὰ δὴλον ponit verus lectio in numero multitudinis, pro numero nempe sanctorum imaginum, coram quibus ardent. κατὰ δὴλον autem sive κατὰ δὴλον, nequaquam cum Meursio barbare *camdelem*, interpreteris, sed lampadem pensilem oleo enutritam, ita Svidae dictam, quod κατὰ δὴλον, *clare lucet*. Trium autem sanctorum nomen, eorum cultis imaginibus hic invocatur: Tryphonis quidem, quod insecta suis exorcismis infectari docuerit: Eustathii, qui feris vorandus est obiectus; Juliani tandem non Lybis, sed Cilicis ex Anazarbum urbe, qui sacco cum serpentibus & venenatis aliis animalibus inclusus, in mare praecipitatus obijt.

3 Ἀπὸ τῆς ἐκ τῆς κατὰ δὴλον.) Non Martyrum reliquiae tantummodo, loculi, imagines, sed & quae in eorum impenduntur honorem, eandem nonnunquam edendi miracula facultatem sunt divinitus affecuta, ut puta oleum quo accenso, eorum sepulchra vel imagines ex antiquo more excoluntur. Cujus rei experimentum sibi contigisse Theodoretus historiae religiosae cap. 21. narrat: dum a demone magicis ad se artibus & praestigiis misso, impetratus, nullatenus laedi potuit; eo quod *μαρτύρων χορὸν φερούμενα Martyrum chorum latebra spirantem* haberet. Quis autem foret ille Martyrum chorus quem praestigiarum auctor malignus, ferox executor intelligeret: ipse Theodoretus

exponit: *οὕτως τοῖς αἰσὶ χορὸν μὲν μαρτύρων εἶχε, τὸ δὲ εἶναι τῶν μαρτύρων λαμδίων, ὃ παρὰ πολλῶν μαρτύρων συνηγεμένῳ ἔχον τὴν εὐλογίαν, κατὰ τὴν ἐμὴν ἡγουμένην τοῦ ἱεροῦ. Intellecti ergo Martyrum chorus ab eo dicitur lectum olei Martyrum, qui collectam a multis Martyribus benedictionem continens, ad lectum suspensus erat.*

4 Καὶ ἡδὲ τῶν ἁγίων δαυμάτιον.) Exorcismis pariter, olei, & aquae lustralis refectione, demonena a Malbodiensis Monasterii praedictis S. Ursinarum abegisse, memorat Surius Aprilis 18.

5 Εὐχὴ τῶν ἁγίων μαρτύρων Τρύφωνος.) Exorcismus est non Oratio: eaque non Tryphonis Martyris, sed forsitan ignoti nominis, & notissimae rusticitatis viri, supposititius, adulter, & reprobatus omnino socius. Quamvis enim admissus sit in Ecclesiam noxiorum animalium exorcismis fugandorum sacer ritus: draconem namque ne homines infestaret, Apostoli Simon & Judas apud D. Thomam quæst. citata, adjurantur. Petrum praeterea, Joannem, Andream, & Thomam exorcismorum, de quibus est sermo, auctores agnoscit Martinus del Rio lib. 3. part. 2. qu. 4. sect. 8. nec ab eis unquam sancti viri abhorruerunt: quin & B. Guillelmus Lausanensis Episcopus, anguillas omnes e suae potestatis limitibus, noxa ab eis recepta exorcismis fugavit. Idem S. Pruminus insulam S. Marci prope Constantiam vermium omnia corrodentium lue liberavit. Sicut tamen vana omnis & superstitiosa observatio, quae insecta accusationibus, litibus intentatis, judiciariisque actibus condemnantur, & in exilium aguntur vitanda, sic & incertae auctoritatis & apocryphus, hic exorcismus, auctori suo remittendus est: cum nec Tryphonis vitae, aut historiarum Ecclesiasticarum auctores, eum ullatenus commendarent: & magnum illud Dei nomen petrae insculptum, cujus characteribus exaratis, ipsa contracta est & contrita, fabulam redolet. Proptereaque exorcismum hunc Orationibus praecipuo cultu excipiendis, temere a simplici ingenii auctore insertum puto: ut enim pridie, ita & nunc hodie, Graecia mendax in historiis plerumque fallit.

ORATIO SUPER
SEMENTEM.

Σπέρω.

[illegible]

Domine Deus noster , ex Mibata & divite manu tua acceptam , & oculis tuis objectam seminum congeriem attulimus Domine , quam tibi commendatam esse rogamus . Non enim hæc inanimatis terræ sinibus includere confisi sumus , nisi prius perpenſo majestatis tue præcepto , quo terram producere germi-
na , & seminanti semen , & panem in cibum reddere jussiſti . Et nunc precamur te , Deus noster , exaudi nos supplices , & theſaurum tuum amplum & bonum & cæleſtem nobis aperi , & effuſa tua benedi-
ctione , promiſſa tua a mendacio aliena eſſe confirmanſibus , cuncta frugibus terræ noxia , pœnamque omnem juſte delictis noſtris inſiſtām cohibe , & copioſas miſericordias tuas in populum tuum mitte . Gratia & humanitate unigeniti filii tui , cum quo benedictus es , cum ſanctiſſimo , & bono , & vivifica tuo Spi-
ritu : nunc & ſemper , & in ſæcula ſæculorum . Amen .

VARIÆ LECTIONES.

• **E**πὶ τῶν Cryptæ Ferratæ M. S. legit, *ἐν ἀρχῇ αὐτοῦ*: Barberinum, *ἐν ἀρχῇ αὐτοῦ*, & aliam subnectit Orationem.

Ομι Δίς ποτε, Κύριε πανταράνθρω, καὶ πατὴρ
 τῷ Κυρίῳ καὶ Θεῷ καὶ Σωτῆρι ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ,
 ὁ ζῶντις καὶ δημιουργὸς τῶν πάντων, ὁ ποιῶντας τῶν
 γῆν, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ὅς ἐστις, ὅς ἐστις ἀρχὴς ἐν-
 πνῶν· ὁ ἐκταγόμενος καὶ γὰρ τῶν βοτάνων χόρτον, καὶ
 σπέρμα καὶ γένος καὶ ὁμοίωσις· καὶ μίχρη τῷ νοῦ διδόνς ἔσ-
 φῶν πᾶσιν σαρκί, ὁ ἐπιχορηγῶν σπέρμα τῷ σπείρον-
 τι, καὶ ἄρτον εἰς βρώσιν· ἐπάκουσον τῆς δεήσεως ἡμῶν ὁ
 Θεὸς, καὶ ὁ ἐκ ἀπόσειλον τῶν ὀλογίσαντων ἐπὶ τὰς ἀκτίσ-
 ματι. ἐν δὲ κησοὶ πολλοὺς πλάσιον αὐτὸν ἀπορεῖν γενέσθαι ὡς
 τῷ δυνάμει τῷ Χριστῷ· πλὴν θυνοὶ τὰς γοσημάτων τῆς γῆς
 ἵνα ὁ πᾶσι πλοῦσι ἐξέλθῃσι αὐτοὶ εὖ λαοί, καὶ πᾶσαν αὐ-
 τήν κησον ἵχοντες ποιεῖται ὡς αὐτὸν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν.
 Φιλαδελφεῖ καὶ οἱ κτηνῶν τῷ Υἱοῦ σου· μετ' οὗτοι
 εὖ εἶδε, καὶ καὶ, καὶ προσκυνήσεις, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰ-
 ῶνων.

Dominator, Domine omnipotens, & Pater Domini, & Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi, conditor & opifex omnium, qui terram & hominem ex ea coudidisti, & a principio dixisti: Educatur terra herbarum sœni, & semen juxta genus & similitudinem, & usque modo cibum omni carni præstas, & iemen seminanti administras, & in nutrimentum panem. Exaudi deprecationem nostram Deus, & in creaturas tuas benedictionem tuam mitte, in Christi virtute multiplicem fructum produci tibi placeat: ut in omnibus servi tui dicant omnesque copiam nacti in omne bonum opus abundemus. Humanitatis & miserationibus Filii tui: cum quo tibi gloria, honor, & adoratio: in sæcula sæculorum.

2 ΕΤΧΗ ΕΙΣ ΤΟ
 διλογίσαι Δίκτυα.

Κ Τεμ ὁ Θεὸς ἡμῶν , ὁ ἐκ πάντε ἄρτων καὶ δύο
 ἰχθύων πεσπαχιχελίως κορίσας , ἔκ τῃ
 πελαγευμάτων πλῆθος συμαχθίσαι παρασυνάσας ·
 αὐτὸς Διαιποτα παποδιώματι , ἔκ τῇ τραχείμῃ δικτυα
 ἀλόγησον διὰ φριβραῶν τῆς ὑπερἀλλογημένης ἐσδόξης
 Διαιποίτης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας , τῇ
 ἀγίῃ ἐσδόξῃ ἔκ παυδρήμου Αποστόλου καὶ φρωτο-
 κορυφαίου τῷ Αποστόλῳ Πέτρῳ , καὶ τὰς ὅας

ORATIO AD BENEDICENDA RETIA.

Domine Deus noster, qui quinque panibus & duobus piscibus hominum quinque millia satiaſti, & e fragmentis reſiduis copiam non modicam colligi juſſiſti. Ipſe Domine omnipotens, precibus ſuper omnes benediſtæ glorioſæ dominæ noſtræ Deiparæ, & ſemper Virginis Mariæ, ſancti glorioſi & percelebris Apoſtoli, Apoſtolorum protocoryphæi Petri, retia coram te poſita benedic: & e piſci-

Aaaa iij

bus per illa captis fumentes, in pace, & animæ corporisque salute conserva Quia tu es bonorum omnium largitor, & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

αὐτὴν μεταλαμβάνοντες, ἰχθύων, ἢ ἐν ἑρμύρῃ, ἢ ὑγίαι ψυχῆς καὶ σώματος ἑξοφύλακον, ὅτι σὺ εἶ ὁ δοτὴρ πάντων τῶν αγαθῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπύμπομεν, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

VARIÆ LECTIONES.

a. **E** Is τοῦ εὐλογησαμένου δίκτυα.) In eandem mentem aliam habet Orationem Allatianum M. S.

Oratio in stagnum.

C Lemens, facile donans, misericors Domine, in stagnum istud, domos adjacentes, & servos tuos N N. hic reperi, præsensque stagnum ingressibus & egressibus suis frequentantes respice; & ab omnibus hostis fallaciis, a pravorum hominum insidiis, ab invidia, æmulatione, & oculorum fascinis libera: & benedictionem tuam in præsens stagnum mitte, & pisces velut astra cæli, & velut arenam quæ est in litore maris multiplica, ut in piscium istorum copia servi tui exhilarantur, & sicut in Petri reliquorumque Apostolorum retia tuam benedictionem misisti, in retia & in pisces lacus istius illam mitte. Ita fiat Domine, exaudi nos humiles & peccatores te deprecantes, & domos servorum tuorum, & lacum istum benedic. Precibus super omnes benedictæ dominæ nostræ Deiparæ & semper Virginis Mariæ, sacrorum supercælestium & incorporeorum Angelorum, venerandi gloriosi Præcursoris & Baptistæ Joannis, Sanctorum & percelebrium Apostolorum, sancti Nicolai Myrensis in Lycia miraculorum operatoris; & omnium sanctorum. Quia tu es vitæ & curationum origo, & bonorum dator, & tibi gloriam.

Εὐχὴ εἰς λίμνην.

E Ἐσπλαγχνε, ὁσυνπάειντε, πολυέλεε Κύριε, ἐπίδε τὴν παρῶσαν λίμνην, καὶ ἐπὶ τὰς οἰκίας τὰς ἐνθάδε κεκλιμένες, καὶ ἐπὶ τὰς δέλους σου, ὅ, τὰς ὀρησκομένους, καὶ εἰσιόντας καὶ ἐξιόντας εἰς τὴν παρῶσαν λίμνην. καὶ ῥύσαι αὐτοὺς ἐκ πάσης πλάνης τῆς ἐχθρῆς, καὶ ἐπιβλαῶν, καὶ ἐσθρῶν κακοῦθῶν ἀνθρώπων, καὶ ἀπὸ φόβου, καὶ ζήλου, καὶ κακῶν ὀφθαλμῶν. καὶ κατὰ πέμψον τῆς δόξης σου ἐπὶ τῇ παρῶσιν λίμνῃ, καὶ πέμψον πλῆθος εἰς τὰς ἰχθύας ὡς τὰ ἄστρα τῆς οὐρανῆς, καὶ ὡς τὴν ἄμμον παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης. ὅπως ὁφραῖνθῶσιν οἱ δούλοι σου ἐπὶ τῷ πλῆθους τῆς ἰχθύων τῶν σου. καὶ ὡς ἐσειλας τὴν δόξαν σου. ἐπὶ τῷ δίκτυα. Πέψου Αποσόλου, καὶ ἐπὶ τὰ δίκτυα τῶν λοιπῶν ἁγίων Αποσόλων, πέμψον καὶ τὴν δόξαν σου ἐπὶ τὰς ἰχθύας τῆς παρῶσης λίμνης, καὶ ἐπὶ τὰ δίκτυα αὐτῶν. Ναὶ Κύριε, ἐπάκουσον ἡμῶν τῶν πενήτων καὶ ἁμαρτωλῶν τῶν διομένων σου, καὶ ἀλόγησον τὴν οἶκον τῶν δέλων σου, καὶ τὴν παρῶσαν λίμνην. Πρὸς βέβαιον ὑπὲρ ἀλογημένης διαποίτης ἡμῶν Θεοῦ σου καὶ ἀειπαρδίτου Μαρίας, τῆς θείων ἐκπρωσίων ἀσωμάτου, τῆς τιμῆς ἐνδόξου προδρόμου, καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, τῶν ἁγίων καὶ πωδύφημων Αποσόλων, τῶν ἐν ἁγίοις πατρὶς ἡμῶν Νικολάου Μύρων τῆς Λυκίας καὶ Θαυματουργῶν, καὶ πάντων τῶν ἁγίων. Ὅτι σὺ εἶ ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς, τῶν ἱαμάτων, ὁ δοτὴρ τῶν αγαθῶν. καὶ σοὶ τὴν δόξαν.

Altera Oratio.

Ἐτέρα εὐχή.

D Omine Deus noster, qui sanctos tuos Discipulos & Apostolos ut in dexteram navigii retia mitterent, & magnam piscium copiam invenirent, iussisti: & dictum, factum, piscesque innumeri sunt comprehensi: sic retia & lacum istum benedic, & benedictionem tuam, ut sicut astra cæli, & arena in litore maris fiant, mitte. In nomine Patris, & Filii, & sancti Spiritus: nunc & semper & in sæcula sæculorum.

K Τεμε Ἰησοῦ Χριστοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ὁ οὐρανὸς τὰς ἀγγέλους σου μαθητὰς καὶ Αποστόλους, ἵνα ῥίψωσι τὰ δίκτυα εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τῆς πλάτης καὶ ἐκλήρωσιν πολὺ. καὶ ὁ λόγος ἔργον ἐκείνους ἐγένετο, ὅτι ἐκλήρωσαν ἰχθύας πολλοί. ὥπως ἀλόγησον τὰ δίκτυα, καὶ τὴν λίμνην ταύτην. ὅτι πέμψον τὴν δόξαν σου εἰς αὐτὰ, ὥσπερ τὰ ἄστρα τῆς οὐρανῆς, καὶ ὥσπερ τὴν ἄμμον ἐπὶ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης. ἐπὶ ὀνόματι τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

ΕΥΧΗ ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑΣΚΕΤΑΣΑΙ

πλοῖον.

Κτενέ ο Θεός τῶν πατέρων ἡμῶν, ὁ ὀνομαζόμενος
Ναὺς τῆς Θεοκρατίας, τὴν κατασκευάσαι κιβωτὸν
πρὸς σωτηρίαν τοῦ κόσμου, ὅτι πολλὰν ξύλων εὐδοκί-
ας αὐτῷ ἐν ξύλοις χειρὶσαι καὶ συναρμολύσαι· αὐ-
τὸς Διέσωται τὸν ἀπάρτην, ὁ εὐδοκίηςας δὲ τῶν ἀβύ-
χων ξύλων κυβερνᾶσαι καὶ κραταῖα σου χειρὶ τὸ γένος
τῶν ἀνθρώπων ἀσφαλεῖν· αὐτὸς ἔτι καὶ Διέσωται καὶ τὸ
πλοῖον τοῦτο ἀσφαλεῖν. δὲς αὐτῷ ἀγγέλους ἀγαθούς,
εὐφροσύνης, πρὸς μίλλοντας πλείον ἐν αὐτῷ ἀσφαλεῖν.
δὲς αὐτῷ εἰς τὰ ἴδια ἀπέρχεται ὑγιαίνοντας, περισ-
βείας πρὸς παραχρᾶτος Διασωταίης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀ-
σπαρτῆρος Μαρίας, δυνάμει καὶ τιμῇ καὶ ζωοποι-
αυροῦ, τῷ τιμῇ ἐκκρατῶν ποταμὸν δυνάμειν ἀ-
σφαλείας, τὴν αἰῶνι ἐκδοξὴν ἀσφαλείας ἀποδόμου καὶ
Βαπτιστῆ Ἰωάννη, τῷ ἀγίῳ ἐκδοξῇ καὶ πασιφύμων
Αποστόλων, καὶ ἀγίῳ πνεύματι, ἔτι πάντων σου τῶν ἀγίων.

Οὗτοι σὺ εὖ οὐ κυβερνᾷς καὶ ἀγιάζεις τὰ σύμπαντα,
Χεῖρὶς οὐ Θεός ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν, καὶ εὐχαριστί-
αν, καὶ προσκύνησιν ἀκατέκλιτον· σὺ τῷ ἀνάρχῳ
σου Πατρὶ, καὶ τῷ Παναγίῳ, καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζωοποι-
ῷ σου Πνεύματι· ἡμεῖς καὶ αἱ, ἔτι εἰς τὸς αἰῶνας τῶν αἰ-
ώνων. ἀμήν.

ΕΥΧΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΕΠΤΑ ΠΑΙΔΩΝ ΕΙΣ ἀδελφῶν, καὶ μὴ ὑποκύνει.

Ο Θεός ὁ μέγας καὶ αἰνέτος, ἀσπλάγχνος, καὶ ἀ-
νεκδιήκτος ὁ πλάσας τὸν ἄνθρωπον τῇ χειρὶ
σου χρυῶ λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ τῇ εἰκόνι τῇ σὺ τι-
μῆσαι αὐτὸν. Ἰσὺ Χεῖρὶ, τὸ ἐκτελεσθῆναι ὄνομα,
σὺ τῷ ἀνάρχῳ σου Πατρὶ, καὶ τῷ Παναγίῳ, καὶ ἀ-
γαθῷ, καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι ἐπιφανέσθαι ἐπὶ
τῷ δούλῳ σου, τῷδε, καὶ ἐκτελεσθῆναι τὴν εὐχὴν σου
κατὰ, δις ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν πατέρα σου Διασωταίης καὶ
μαρτυρίας καὶ ἀσπαρτῆρος Μαρίας, τῷ ἀγίῳ ἐκ-
δοξῇ δυνάμειν ἀσφαλείας, καὶ τῷ τιμῇ ἐκδοξῇ ἀσ-
φαλείας ἀποδόμου καὶ Βαπτιστῆ Ἰωάννη, τῷ ἀγίῳ ἐκ-
δοξῇ καὶ πασιφύμων Ἀποστόλων, τῷ ἐκ ἀγίοις πα-
τέρων ἡμῶν καὶ οἰκουμενικῇ διδασκαλίᾳ Βασιλείῃ καὶ
μεγάλῃ, Γρηγορίῳ καὶ Θεολόγῳ, καὶ Ἰωάννῃ καὶ Χρυσ-
όστομῳ, Ἀθανασίῳ καὶ Κυρίλλῳ, Νικολάῳ τῷ ἐν Μύροις,
Εὐφροσύνης καὶ Θεοφάνους, καὶ πάντων τῶν ἀγίων ἐκ-
δοξῇ. τὸ ἀγίῳ Ἀποστόλῳ ἀποστολῶν καὶ Ἀρχι-
διακόνῳ Στεφάνῳ, τῷ ἀγίῳ ἐκδοξῇ μεγαλομαρ-
τύρων Περσίου καὶ Σεβαστιανῆ, Δημητρίῳ καὶ μυρο-
βλύτῳ, 2 Θεόδωρῳ καὶ Σεραπλάτῳ, καὶ πάντων τῶν
ἀγίων μαρτύρων, τῷ ἀγίῳ καὶ Θεοφάνῳ πατέρων
ἡμῶν Ἀπτολῷ, 3 Εὐδύμῳ 4 Σάββᾳ τῇ ὑγιαίνοντι
καὶ, 5 Θεοδοσίῳ κοινοβιάρχῳ, Οнуφρίῳ, 6 Ἀρσε-
νίῳ, 7 Ἀθανασίῳ καὶ τῷ Ἀδῷ, καὶ πάντων τῶν ὁ-
σίων, τῷ ἀγίῳ καὶ ἱερατικῷ ἀναρχῳ, Κων-
στάτῳ καὶ Δαμιανῷ, Κύρου καὶ Ἰωάννου, Παντελε-
μόνῳ καὶ Εὐφροσύνης, Σαμῶν καὶ Διομήδῳ, Θα-
λάλῳ καὶ Τρυφῶνῳ, καὶ τῷ λοιπῷ καὶ ἀγίῳ πνεύματι,

ORATIO IN NAVI COMPIN- genda.

Domine Deus Patrum nostrorum,
qui famulo tuo Noe pro mundi sa-
lute ut arcam fabricaret praecepisti, & e
pluribus lignis velut lignum unum eam
voluisti compingi: ipse Domine omnium,
cui per inanimata ligna potenti tua ma-
nus genus hominum salvandum gubernari
complacuit, hoc quoque navigium conser-
va: Angelum bonum & pacificum trans-
fretantes in eo custoditurum concede: &
ut ad propria salvi & incolumes redeant,
largire: precibus illibatae dominæ nostræ
Deiparae, & semper virginis Mariæ,
virtute pretiosæ & vivificæ crucis, vene-
randarum caelestium intellectualium pote-
statum incorporearum, sancti gloriosi Pro-
phetæ Praecursoris & Baptistæ Joannis,
sanctorum gloriosorum & percelebrum
Apostolorum, sancti N. & omnium san-
ctorum.

Quia tu gubernas & sanctificas omnia
Christe Deus noster, & tibi gloriam &
gratiarum actionem, & adorationem re-
ferimus, cum principii experte tuo Patre,
& sanctissimo, & bono, & vivifico tuo
Spiritu: nunc & semper, & in saecula
saeculorum. Amen.

ORATIO SAN- CTORUM SEPTEM puerorum in ægrotum & infomnem.

Deus magnus & laudabilis, incom-
prehensus & ineffabilis, qui pulve-
re e terra accepto hominem manu tua
formatum imagine tua exornasti: Jesu
Christe, desideratum nomen, cum prin-
cipii experte tuo Patre, & sanctissimo,
& bono, & vivifico tuo Spiritu, mani-
festare super servum tuum N. & in ani-
ma & corpore eum visita, rogatus a glo-
riosa domina nostra Deipara, & semper
virgine Maria, a sanctis caelestibus vir-
tutibus incorporeis, a venerando glorioso
Propheta Praecursore & Baptista Joanne,
a sanctis gloriosis & percelebribus Apo-
stolis, a sanctis Patribus nostris & uni-
versis mundi doctoribus Basilio magno,
Gregorio Theologo, & Joanne Chryso-
stomo: Athanasio & Cyrillo, Nicolao
Myrae Episcopo, Spyridione miraculo-
rum patratore, & omnibus sanctis Pon-
tificibus: a sancto Apostolo protomarty-
re & Archidiacono Stephano, sanctis
gloriosis & principibus Martyribus Geo-
rgio trophæis incluto, Demetrio unguen-
tis scaturiente, Theodoro exercituum du-
ce, & omnibus sanctis Martyribus: a
beatis & deiseris patribus nostris Anto-
nio, Euthymio, Sabba sanctificato,
Theodosio cenobiarcha, Onuphrio, Ar-
senio, Athanasio Athenis, & omnibus
beatis Monachis, a sanctis medicis mer-
cede non conductis Cosma & Damiano,
Cyro & Joanne, Pantaleone & Hermo-
lao, Sampione & Diomede, Thalaeo
& Tryphone & reliquis: a sancto N. &

πάντων σου τῶν ἀγίων. καὶ ὁδὸς αὐτῶν ὑπὸν ἀνέστω, ὅ-
πιοι σωματικὴν ὑγείαν καὶ σωτηρίαν, καὶ ζωὴν, καὶ σω-
σιν ψυχῆς καὶ σώματος. καὶ ὡς ἐπισκέψω ποτὶ Ἀβι-
μέλεχ τὸν θράποντά σου ἐν τῷ ναῷ τῷ Ἀγρίππα, καὶ
ἐβόκας αὐτῶν ὑπὸν παραμυθίας, ἥ μὴ ἰδεῖν τὴν
πτῶσιν Ἱερουσαλὴμ, καὶ τὸν κοιμήσας ὑπὸν θρεπ-
τικόν· καὶ πάλιν τὸν ἀναστήσας ἐν μιᾷ καιρῷ ῥαπῇ,
εἰς δόξαν τῆς σῆς ἀγαθότητος· ἀλλὰ καὶ τὰς ἀγίας σου
ὁδοδύνας ἐπὶ τὰ παῖδας ἐμολογητὰς καὶ μαρτυρας τῆς σῆς
ἐπιφανείας ἀναδείξας, ἐν ταῖς ἡμέραις Δεκίου τοῦ βα-
σιλέως καὶ 9 ἀποστάτου, καὶ τῆς κοιμήσας ἐν τῷ σπη-
λαίῳ ἐν τῇ τερακόστῃ ἐβδομήκοντα δύο ὡσεὶ βρεφὶ θάλ-
ποντα ἐν τῇ νηδίῃ τῆς αὐτῶν μητρός, καὶ μὴ ὅλως ὑ-
πομέναντα φθορὰν, εἰς ἔπαινον, καὶ δόξαν τῆς φιλάν-
θρωπίας σου, καὶ εἰς ἐνδεξιν καὶ βεβαίωσιν ἡμῶν τῆς πα-
λιγγενσίας καὶ ἀναστάσεως πάντων. αὐτὸς οὐνοφίλων
θραππεβασίλειον πάρεσο καὶ νῦν διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως
τῆς ἀγίας σου Πνεύματος, καὶ ἐπίσκεψαι τὸν δούλόν σου,
τόνδε, καὶ δώρησαι αὐτῶν ὑγείαν ῥῶσιν καὶ εὐφροσύνην
διὰ τῆς σῆς ἀγαθότητος. ὅτι παρὰ σοῦ ἐστὶ πᾶσα δό-
σις ἀγαθῆ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον. σὺ γὰρ εἶ ὁ ἰα-
τρός τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δό-
ξαν καὶ δόξαρίαν, καὶ προσκυῶσιν ἀναπέμπομεν,
σὺν τῷ ἀνάρχῳ σου Πατρὶ, καὶ τῷ Παναγίῳ, καὶ ἀ-
γαθῷ, καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ
εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

omnibus aliis sanctis: & somnum recrea-
tionis, somnum corporeum sanitatis, sa-
lutis, & vite, animæ corporisque vale-
tudinem ei tribue. Et sicut quondam A-
bimelech servum tuum in templo Agrip-
pæ protexisti, & consolationis somnum in
eum immisisti; quo etiam consopitus nutrie-
batur, ne interim ruinam civitatis Hieru-
salem cerneret: eumque rursus temporis
momento ad humanitatis tuæ gloriam ex-
citasti: sed & sanctos septem gloriosos
pueros, confessores & incarnationis tuæ
testes in diebus Decii Imperatoris & A-
postatæ renunciasti; eisdemque annis tre-
centis septuaginta duobus in spelunca con-
sopitos, velut fœtus in matris utero ser-
vatos nullamque læsionem passos, in hu-
manitatis tuæ laudem & gloriam & in
regenerationis cunctorumque resurrectionis
argumentum & confirmationem custodi-
tos esse voluisti. Ipse pariter benigne
Rex, adesto nunc per sancti Spiritus tui
adventum, & servum tuum N. visita: &
salutem, robur, firmamque valetudinem
bonitate tua illi largire. Quia a te est
omne datum optimum, & omne donum
perfectum: tu enim es medicus anima-
rum & corporum nostrorum, & tibi
gloriam, & gratiarum actionem, & cul-
tum referimus: cum principii experte tuo
Patre, & cum sanctissimo, & bono, &
vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, &
in sæcula sæculorum. Amen.

IN ORATIONEM SEPTEM PUERORUM, in infirmum insomnem. Notæ.

E Τῇ τῶν ἀγίων ἐπὶ τὰ παῖδας.) Ut variis morbis
infirmis medici præparant remedia: sic variis
infirmis & angustis sanandis aut sedandis,
non uno Oratorum genere contenta est Ecclesia.
Hinc cum prolixioris & salubris somni munus
acceperint septem fratres, Dormientes nuncupati,
eorum idcirco habita memoria, ægrotis futura
vigilia confectis, somni quietem, & e somno me-
delam, hæc postulat Oratio. An autem sit vera
necne, septem Dormientium historia, in suis in
Martyrologium notis die 27. Julii merito Baro-
nius ambigit: in quo quia eorum recensentur no-
mina, & de illis probant auctores Latini Græci-
que fidem faciunt (adde quod & Ecclesia Rom-
ana reliquas eorum in S. Marci Basilicâ colit) in-
clinat ipse propterea in eam partem, quæ veram
quidem esse, at non indubiam talei historiam,
asserit.

1 Θεόδωρος τῷ στρατηλάτῃ.) Sanctos de nomine hæc
in Oratione recensitos, corporibus adversa valetu-
dine jactatis reparandis, Græcorum Ecclesia, ob
frequentia ab eis edita miracula interpellat. De
pluribus aliæ notæ notitiam suggerunt: præsen-
tibus, innominatos hucusque cognoscendos exhi-
bemus. Et Theodorus quidem hic ab alio diversus
est: hic enim στρατηλάτης magister equitum: alius autem
τύρων, Tyro, audit. Sub Licinio δὲ στρατηλάτης: mili-
ta vit, a quo propter idola spreta, capitali senten-
tâ multatus est. Obiitum ejus 8. Februarii: trans-
lationem 8. Junii colunt Græci: qua die in sancto-
rum vitis Maximus Cytherensis scribit: τὸ μακά-
ριον τὸ σῶμα ἀναβλέσκει βῆθρα ἐκείνων εἰς εὐνὴν ὅ-
πῃ μὴ πῖσιν ὑπαγαίνουσιν εἰς αὐτὸν. Scaturit sacrum
ejus corpus curationum flumens in eos qui cum fide ad
illud accedunt.

3 Εὐδοκίμῃ.) Hunc 12. Januarii celebrant Græci:
& ut de eo scribunt, χαλεπὴν ἰσχυμάτων πόλιν ἀ-
πέλαξε.

4 Σάββα τῷ ὑγιονομῇ.) Hic, Euthimii fuit disci-
pulus, at cur sanctificatus vocetur decantat Eccle-
sia Græca, quinta Decembris: ἐκ γὰρ τοῦ θνήσκειν αὐ-
τὸν ἀλλοδαῖς ἐκείνῃ τῇ Σάββῃ ἐπὶ γῆς ὡς ἀγγέλους ἐβίωσαν·
τῷ γὰρ σῶμα ἐνέκρωσας, Εὐδοκίμῃ δὲ βίον ζῆλως. Ex
utero vere sanctificatus, sanctissime Sabba, velut
Angelus in carne vixisti: carnem mortificasti. Eu-
thymii vitam amulatus. Melius tamen, sanctifica-
tum alia verba declarant, ὡς ἀπὸ βρεφὸς τῷ θυῷ δι-
σκία ἀμωμος προσενέχθη δι' ἀρετῆς. Quia a pueritia
virtutis exercitiis velut hostia immaculata Deo est
oblatæ.

5 Θεόδωρος τῷ κοινοβιάρχῳ.) Hic, sub Symeone Sty-
lita eruditus, ὅτι πολλὰν γνήσιον θρησκείαν περικύβη-
τον, quod multarum futurus esset omnium pastor, prænu-
ticius est, hinc πολλὰν μακρὴν καδουγητὴν γενομένην, plu-
rium discipulorum dux factus, κοινοβιάρχης est ap-
pellatus, ait Synaxarion Januarii undecima.

6 Ἀρσένι.) Diversus est hic, ab Arsenio & Arca-
dii Honorij; Imp. præceptore: & ut δαυματῆρος
memoria ejus 13. Decembris recolitur.

7 Ἀθανασίῳ.) Hic Trapezunte natus sub Phoca Im-
peratore magna sanctitatis laude floruit: Cyminam
Ἀθῆναι montem asperrimum primo coluit, quo reli-
cto in Athon se contulit, ubi Imperatoris precibus
perpetuam sedem fixit: illi comites adjuncti plures
Μοναχοί, a morum sanctitate, montem illum syl-
vis horridum, & feris tantum pervium, ἀγὼν ἀρε-
τῆς, dixerunt: & usque hodie Ἀθανασίῳ αντὶον, &
Ecclesia ejus nomini dicata in prærupto saxi vertice
nivibus undique obfuso visitat. Synaxarion: ὅτι
ὁ ἀγὼν ἐστὶν ἐν βίῃ πειρῶν, δαίμονα πάντα παρὰ δόξαν ἐκ-
ταπῆκε, καὶ πρὸς Κύριον ἐκδημῶντας, αἰνῶνι τοῖς αἰτοῦσι
ταῦτα παρήχα, καὶ μαρτυρεῖ τὸ σπῆλαιον ἵδρυ τὸ τίμιον αὐ-
τοῦ καὶ ἀγὼν κατὰ κατωτέρω λαίμαρον. Superstes adhuc in vita
miracula plurima edidit, & ad Dominum profectus
jugiter illa petentibus exhibet: testaturque de illis
spelunca, in qua venerandum & sanctum ejus cor-
pus jacet.

8 Ως ἐπισκέψω ποτὶ Ἀβιμέλεχ.) Apocrypha sequen-
tibus

OFFICIUM AD ADOPTIONEM OBEUNDAM. 561

tus hujus Orationis (quæ recens est, nec in M.S. exemplar habet) auctor, sanctorum fama celeberrimum habita memoria, ignoti cujusdam Abimelech e fabulosis libris nomen producit, ut somni

longioris miraculose contingentis historiam fidemque astruat.

9 Καὶ ἀποστῆναι.) Dicitur delenda : Decium enim persecutorem, nō fidei desertorem referūt historię.

ΕΤΧΗ ΕΠΙ ΑΛΑΤΟ Σ.

Ο Θεός ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ὁ παραγετόμενος ἐν Ἱερειᾷ ἐπὶ Ἐλισαίῳ ἔφη προφήτῃ, ἔτι βλαβερά ὕδατα ἄλατι θεραπεύσας, αὐτὸς ἀλόγησον τὸ ἄλας τῆτο, καὶ μεταβάλλει αὐτὸ, εἰς θυσίαν ἀγαλλιάσεως. σὺ ᾧ εἰς Θεός ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, ἔτι εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

ORATIO SUPER SALE.

Deus salvator noster, qui Elifæo prophetæ in Hiericho adfuisti, & noxias aquas sale curasti : ipse sali isti benedic; & in exultationis hostiam transmuta. Tu enim es Deus noster, & tibi gloriam referimus : Patri, & Filio, & sancto Spiritui, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

IN ORATIONEM SUPER SALE NOTA.

Eis dicitur ἀγαλλιάσαι.) Cum nullum sacrificium sale non conditum offerri posset : orat nunc Ecclesia, ut ejus post benedictionem hanc perceptio fiat in anima jure lætitiæ & gratiarum actionis hostia. Aptius tamen cum P. Francisco Combes non præsentis minus subobscuri, quam plerorumque reconditorum sensuum circa eos quos in lucem edit, & quibus lucem confert auctores interprete sagacissimo, reor dicendum : Ecclesiam Græcam panem usitatum in missæ sacrificio consuetam offerre, prius fermento tingere, & sale

respergere : quam consuetudinem ex Isaacio Armenorum Catholico disputatione secunda adversus Armenos eisdem propediem publici juris facienda animadvertit. Sal igitur velut condimentum pani admixtum, transit cum ipso pane in exultationis hostiam, cum Christiano more panis altaribus apponitur, ut ex eo sacrificium a Christo institutum celebretur : & id quod agit, ita peragi suis precibus Ecclesia postulat. De quibus fufius citatus auctor sermonem instituit.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΕΙΣ ΤΙΘΕΣΙΑΝ.

Ἰσταται ὁ μέλλων, ἀναγκασθῆναι τῷ, ἢ θυγάτρ, ἰσώδου τῷ πυλῶν ἔφη ἁγίου θυσιάζειν. Καὶ ὁ ἀνάδοχος, ἰσώδου. b Ἀμφότεροι κηρὲς κατέχοντες ἀπομένους. Ο δὲ ἱερεὺς, φορῶν τὴν ἱερατικὴν στολὴν. Ποιεῖ ἀλόγητον. Τὸ Τελσάγιον. Παναγία τριάς, τὸ, Πάτερ ἡμῶν. Οτι σὺ, τὸ Ἀπολυτίκιον τῆς ἡμέρας. Τὸ κοινάκιον τῷ Ἁγίῳ τῷ μόνῳ. Εἰς ὅπως ὁ ἱερεὺς ἐν χλῷ,

Τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Κτελεῖ Θεός ἡμῶν, ὁ ὅς ἐστι ἡγάπη μὲν σὺ παιδός, Κυρίῳ δὲ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ τέκνῳ καλίστας ἡμᾶς Θεοῦ ὑποδοσίᾳ καὶ χάριτι τῷ παντοδυνάμει καὶ ἁγίῳ σπ Πνεύματι, ὁ εἰπών. ἐγὼ εἶσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν. αὐτὸς φιλεῖ ἡμᾶς βασιλεὺς, ἐπὶ βλεψόν ἐξ ἁγίου σου κατοικητήριον, ἐπὶ τὴν δόξαν σου πάντως, καὶ ὅς ἐστι φύσις κατὰ σάρκα δις ἐκ γένος ἀλλήλων ἐγέννησε, πάντως αὐτὸς εἰς πατέρα καὶ υἱόν ἐνωσον τῷ ἁγίῳ σπ Πνεύματι. σπείξον αὐτὴν τῇ ἀγάπῃ σου, σύνδεσον αὐτὴν τῇ εὐλογίᾳ σου. εὐλόγησον αὐτὴν ἐν τῇ δόξῃ σου, ἐδραiewson αὐτὴν ἐν τῇ πίσει σου. φυλάξων ἡμᾶς πάντως, καὶ μὴ ἀδειτῶν τὰ ἐκ πορνομυῖα ὅς τῷ χελεῖν αὐτῷ. καὶ γινώμωσι τῆς αὐτῷ ὑποχρέσεως, ἵνα ἀφ᾽ ἑαυτῶν μὴ χελεῖ τέλος τῇ ζωῇ αὐτῶν ἔχουσιν ὡς ἐπὶ σοὶ ὁμολόγησαν, καὶ ἀφ᾽ αὐτοῦ ἡμᾶς φυλάττωσιν, ἐν σοὶ ζῶντες τῇ μόνῳ ζωῇ καὶ ἀληθινῷ Θεῷ ὡς ἡμῶν καὶ ἀξίωσον αὐτὴν κληρονομίαν τῆς βασιλείας σου. ὅτι πρέπει σοὶ πάντα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκυνήσεις, τῷ Πατρὶ, Euchar.

OFFICIUM AD ADOPTIONEM obeundam.

Stat adoptandus filius, aut filia, intra sancti altaris fores : Et susceptor foris : Ambo cereos accensos tenentes. Sacerdos vero Sacerdotali ornatu assumpto, Benedictionem præmittit. Ter sanctus. Sanctissima Trinitas. Pater noster. Quia tuum est. Dimissorium dicit. Tum Breviculus sancti cujus est Ecclesia. Deinde Sacerdos Orationem sic habet.

Dominum precemur.

Domine Deus noster, qui per dilectum filium tuum Dominum nostrum Jesum Christum adoptione & gratia omnipotentis & sancti tui Spiritus filios nos vocas dicens : Ego ero illi in patrem, & ipse erit mihi in filium. Ipse benigne rex, respice de sancto habitaculo tuo super servos tuos istos, & quos natura alienos a se invicem produxit secundum carnem : hos tu in patrem & filium Spiritu sancto tuo conjunge. Confirma illos tua dilectione, conlocia tua benedictione : in gloria tua benedic illis. Consolida illos in fide tua, ut rata sint quæ de labiis eorum processerunt pacta. Adsis mediator mutue eorum sollicitationis : ut stabile & inconvulsum adusque vitæ illorum finem servant quod inierunt sædus, viventes in te solo vivo & vero Deo nostro, & regni tui hæredes illos effice. Quia tibi convenit omnis gloria, honor, & adoratio, Pa- Bbbb

tri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc
& semper, & in sæcula sæculorum.
Amen.
Pax omnibus. Capita vestra Domino
inclinate.

Domine, Domine, omnis creaturæ
opifex, qui cognationem naturalem
in primo Adam secundum carnem con-
nexuisti: in Christo autem Jesu dilecto
Filio tuo & Deo nostro, nos quoque af-
fines tua gratia renunciasti: tibi omnium
conficior etiam priusquam fiant servi tui
illi tuas submitunt cervices, tuam expo-
scentes benedictionem, & se in patrem
& filium invicem asciscunt. A se itaque
separata consequuntur, & debitum sibi re-
ciprocè honorem, iuxta eam quæ in te
est adoptionem decenter inter se conver-
santes exhibeant: ut sicut in omnibus ita
& in hoc glorificetur nomen Patris, &
Filii, & Spiritus sancti: nunc & sem-
per, & in sæcula sæculorum. Amen.

Tum vero filium ex altari pater assumit.
Filius autem ad patris pedes procidit: Cal-
catque ejus collum pater, dicens: Hodie
filius meus evadis: ego hodie genui te.
Et e terra illum erigunt. Et mutuo se oscu-
lo excipiunt. Interim sacerdos dimissionem
absoluit. Benedicique illis; & de officiis
illis eas monitos facit.

Ὁ πατήρ καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα· νῦν καὶ ἀπὸς
αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εἰρήνη πᾶσι. Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ Κυρίῳ κλί-
νατε.

Δεσποτα, Δεσποτα, ὁ πῶς κτίσας πάσης δη-
μιουργίας, ὅς ἐστις πάντων ἀρχὴ κατὰ σάρκα
φυσικῶς δεσποτίας συγγενὴς: ἐν δὲ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ ἁ-
γίῳ πνεύματι τῷ ἁγίῳ καὶ Θεῷ ἡμῶν, χάριτι ἐμῆς συγ-
γενεῖς καὶ ἀνελκόμενος τῇ μάτρει εἰσὶν καὶ πάντες ἐπὶ
γυνήτων, οἱ δὲ καὶ πᾶσι τὰς κεφαλὰς ὑποκλίνου-
ντες πατέρα, καὶ υἱὸν ἀδελφὴν ἐπιγαράφοντες. καὶ χάρι-
τις ἐλπίσιντες καὶ τῶν αὐτῶν ὁφειλόμενης κατανύξεως,
καὶ ἐν αὐτῇ υἱοθετίας, ἐπαρέας πατρικῶν ἡμεῶν, ἵνα ὡς
ἐν πᾶσι, καὶ ἐν ταύτῃ δοξάζηται σὺ πᾶν ὄνομα τῷ Πατρὶ,
καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· νῦν καὶ ἀπὸς
αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν.

Καὶ λαμβάνει ὁ πατὴρ ὁ υἱὸν 2 ἐκ τῆς Θεουσιαιεύς.
Ὁ δὲ υἱὸς 3 πίπτει εἰς τοὺς πόδας τοῦ πατρὸς. Καὶ
4 πατεῖ αὐτὸν ὁ πατὴρ εἰς τὸ πρᾶγμα, λέγων. Σήμε-
ρον υἱὸς μου ἐστὶς σὺ, ἵνα σήμερον γυνήκαί σε. Καὶ
αὐτὰ αὐτὸν. εἰτα ἀσπάζονται ἀλλήλους. Ὁ δὲ ἱε-
ρεὺς ποιεῖ ἀπόλυσιν. Καὶ εὐλογεῖ αὐτοὺς, καὶ δίδω-
σκει αὐτοῖς.

V A R I Æ L E C T I O N E S.

Aκολουθία εἰς υἱοθεσίαν.) Cryptoferratenſe Ba-
ſilii Falasce MS. legi, εἰς τὸ εὐλογεῖσθαι τιμω-
ροῦν.

Αμφότεροι κηρύττει κατὰ χορὰς.) Horum vice M. S.
idem scribit: ὁ ἱερεὺς δίδω αὐτοῖς κηρύττει ἀποστολὰς, &
δυμῖν αὐτοὺς καὶ τὸν λόγον. καὶ λέγει ὁ Διακόνος τῷ συνα-
πτικῷ προγραφείσαν εἰς ἀδελφοποιαν. Tradit illis Sa-
cerdos cereos accensos, & suffumigat illos, & popu-
lum: & recitat Diaconus Collectam supra scriptam
in adoptione fratris: quæ a nobis suo loco reponen-
tur. Vide Ακολουθία εἰς ἀδελφοποιαν.

Δεσποτα, Δεσποτα,) Deest hæc Oratio in dicto
MS. & ejus loco hæc alia habetur.

Κτεν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ διὰ πλάγχθη
ἐλεος κατελθὼν ἐπὶ σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ
πολλῶν χρηστότητα ταπεινώσας ἑαυτὸν, & υποδύσας ὁδὸν
σωτηρίας, καὶ διὰ τὴν ἀγάπην τῷ σώματι ἐκτίνας τὰς ἀ-
χαιῆτας σὺ χάρις ἐπὶ τὸ παιδίον ἐν βρέφοις ἀγαθὸν
υπό σε· αὐτὸς Δεσποτα φιλάνθρωπε ἰδὲς ἐπὶ τὸν δού-
λόν σε τὸν σὰ προσάγματα βεβαιωμένα καὶ τῆς δικαίας
σε φωνῆς ἐτακόντα τῷ τῷ εκατοντάρχῳ Νικοδήμῳ λέ-
γοντος· εἰάν τι μὴ γεννηθῇ ἀνωθεν, καὶ μὴ ἐσέλυσται εἰς
τῷ βασιλείᾳ τοῦ θανάτου· αὐτὸς ἐν τῷ εὐλογητῶν ἀνα-
γεννῶν τῷ πνεύματι σὺ τὸν δούλον σε, ὁ. Ὅτι σὺ εἶσιν ὁ
βασιλεὺς, καὶ ὁ δαυαμὶς καὶ ὁ δοξὰς τοῦ Πατρὸς.

Εἰτα ἀγιάζει αὐτὰς λέγων αὐτοῖς. Ἀπελθετε παῖδις
ἐν εὐφρονίᾳ· ὁ Κύριός μετ' ὑμῶν. & ἀπολύει.

Domine Jesu Christe Deus noster, qui per
viscera misericordie tue in salutem homi-
num descendisti, & propter multam bonitatem te
abieisti atque ita salutis nobis viam demonstra-
sti, & tandem super puerum ab infante sanctifica-
tum impaullatim manus tuas extendisti: ipse Do-
mine benigne respice servum tuum hunc manda-
ta tua opere firmantem, & justæ voci tue obau-
diētem, quæ Centurioni Nicodemo dixisti: Ni-
si quis regeneratus fuerit desinet, non intreibit
in regnum celorum: ipse etiam nunc benedic-
& Spiritu tuo regenera servum tuum N. Quia
tuum est regnum, & potestas, & gloria: Sa-
tis.

Deinde aqua benedicta in eos aspersa, dicit: Pac-
em discēdite in pace. Dominus vobiscum sit. Et
dimittit illos.

Nil mirum si præter Græcorum morem refe-
rat hic codex Sacerdotem ἀγιάζοντα, aqua benedi-
cta respergentem: est enim ejusmodi ut Græcis
sub dominio Latinorum habitantibus usui sit, quib-
us aquam benedictam minorem singulis mensi-
bus renovare, & in foribus Ecclesie exponere,
etiam juxta ritum suum minus in Oriente obser-
vatum, ab Episcopis Latinis, quibus subditis
sunt, præcipitur.

Habet & antiquum M. S. Barberinum numero 88. notatum, Officium idem sed diversa penitus ratione compositum.

Συντάξεις εἰς τεκνοποιήσιν.

Χρὴ γινώσκειν ὅτι μετὰ τὴν ἀναγνώσιν τὸ μεγαλῦον :
εἰσέρχεται ὁ μέλλων τεκνοποιεῖν, καὶ βάλλει
μετάνοιαν, καὶ λέγει ὁ Ιε-
ρεὺς τὴν εὐχλὴν.

Ο Θεὸς ὁ αἰώνιος, ἐλπίς ἡμῶν, καταφυγή, καὶ σωτηρία, ἔσκέπη, ὁ πάντας θείων ποι-
εῖν τὸ ἀγαθόν· αὐτὸς Δέσποτα ἐπίσκεψαι τὸν δούλόν σου,
ὁ, τὸν ἐπιεικλήμενον τὸ ὄνομα τῆ Χρυσῆς, καὶ προσελ-
θόντα ἐν τῇ ἀγίᾳ συναγωγῇ, εἰς μίμησιν τῆς ἀγίας
τῆς ἀπ' αἰῶνος σοι εὐαρεστησάντων· καὶ νῦν αἰτῶμέν σε
φιλάνθρωπε Κύριε, εκπλήρωσον τὸ αἷμα αὐτοῦ ὁ ὑ-
περίστατο, καὶ δὸς αὐτῷ τεκνογονῆσαι ἐν καθαρᾷ καρ-
δίᾳ, ἀσπίδα τῇ σώματι, καὶ πεπλησμένον πνεύμα-
τι· ἵνα καὶ ἐν ταύτῃ δοξάσῃ τὸ ὄνομα τῆ Πατρὸς.

Καὶ μὲν τὴν εὐχλὴν, ἐκτείνει τὰς χεῖρας εἰς τὰ
διάστυλα τῆς ἐκκλησίας, ἔβαλλει μετάνοιαν τῇ ἱε-
ρεὶ ὁ μέλλων τεκνοποιεῖν· καὶ ὁ ἱερεὺς προσάγει αὐτὸν
ἐν τῇ ἀγίᾳ ἑραπείᾳ, ἔπροσκυνεῖ· καὶ εἰδὼς ὅτι κυ-
κλοῖ ἢ ἡδὴ ταχθέντα πατέρα τρεῖς· καὶ βάλλει αὐτῷ
μετάνοιαν· καὶ ἀσπάζεται τοὺς ποσὶν αὐτοῦ· καὶ λέγει ὁ
ἱερεὺς τὴν εὐχλὴν παύτῳ.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἄξιος τῆ ἡγαπημένης. Ut
upra.

Εὐχὴ ἑτέρα εἰς τεκνοποιήσιν.

Κ Τεμε Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ σωματάρχος
ὑὸς τῆ ἀνάρχου Πατρὸς, ὁ εὐλογημένος Τριῶν τῶ
εὐλογημένου Πατρὸς, τῶ ἀληθινῷ Θεῷ ἡμῶν, ὁ ἐκ
τῶ ὕδατος κατελθὼν, καὶ σαρκωθεὶς ἐκ τῆς ἀγίας Θε-
οτόκου καὶ ἀεπαρθένου Μαρίας ἐν τῇ σκλῇ τῇ Ἰωσήφ,
καὶ γενόμενος ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, καὶ ὑποτασσόμενος ὡς τέ-
κνον γενέσθην, ἕως τὸ πλήρωμα τῆς ἡλικίας τῆς σαρ-
κὸς καὶ τῆ ἰσχύος πληρώσας· ὁ καὶ ἡ Ἰωσήφ πατέρα ὀνο-
μάζεσθαι καταδικασμένος, ἔως ὅτι αὐτὸς ἀδελφὸς
καλέσας, καὶ τὸ χεῖρὸς τὸ παιδάριον κρατῶν· ἰνα μὴ
ἐκείνη εἰπὼν τοῖς αὐτοῦ μαθηταῖς· ἵνα μὴ γραφῇ καὶ
γέννηθεὶς τὸ παιδάριον πῶτο, καὶ διωκθεὶς εἰσελθεῖν εἰς
τὴν βασιλείαν τοῦ οὐρανοῦ. καὶ τίς εἰπὼν πρὸς σέ· ὅτι
ὁ πατήρ σου καὶ ἡ μήτηρ σου ἐξωσέζηται. καὶ τὰς χεῖρας
πρὸς τὰς σὺς μαθητὰς ἐκτείνας εἰπὼν· ὕψι· με πα-
τέρες καὶ μητέρες, ἀδελφοί, ἀδελφαί, καὶ τέκνα· οἱ
ποιῶντες τὸ θέλημα τῆ Πατρὸς με τῶ ἐν οὐρανοῖς· καὶ
ὅταν ἐν τῇ σαυρῇ τὰς χεῖρας ἥλωνσας, καὶ ἥλεις προ-
σηλώθης, ἄξιος τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, καὶ τῆς μετῴσης
σου, καὶ τῆς μαθητῶν σου παρεκκότης, εἶπας· γινώμι,
ἰδοὺ ὁ υἱός σου· εἶπα λέγεις τῇ μαθητῇ· ἰδοὺ ἡ μήτηρ
σου· αὐτὸς Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, εὐλόγησον τὸ δούλόν σου
ὁ, καὶ ὁ, ὁ τεκνοποιῶν τὴν τῶ σφ' ὀνόματι, καὶ ἐν τῇ
σφ' ἀγαθῇ· χάρισαι αὐτοῖς τὴν γνῶσιν τῆς ἀγίας σου Πνεύ-
ματος, ὁδήγησον αὐτοὺς ἐν τῇ διωάμει σου· ἵνα γίνων-
ται πνευματικοὶ πατὴρ καὶ τέκνον, ὑπὲρ τὰς σαρκί-
κας, καὶ ἀσκανδάλιστοι μένωσι πάσας τὰς ἡμέρας τῆς
ζωῆς αὐτῶν. Οὕτως ἀρεπεί σοι.

Ordo ad adoptionem ineundam.

Sciendum, post lectum, Magnificat,
adoptantem ingredi, & reverentiam
facere: Sacerdos autem dicit
orationem.

Deus æternæ, spes nostra, refugium,
salus, & protectio, qui cunctos vis
bene facere; ipse Domine servum tuum
N. Christi tui nomen invocantem, & ad
imitationem sanctorum tibi a sæculo
complacentium accedentem visita: ideo-
que nunc precamur te clemens Domine,
quam suscepit voluntatem ejus imple,
illique sincero corde, corpore puro, ani-
mo donis tuis cumulo filium adoptare
tribue: ut & in hoc glorificet nomen Pa-
tris, &c.

Oratione finita, manus ad Templi medias
columnas protendit, & reverentiam Sacer-
dori exhibet adoptatus. Sacerdos vero ad
sanctam mensam illum inducit, & adorat:
atque designatum jam sibi patrem ter cir-
cuit: pedesque illius osculatur: dicitque Sa-
cerdos orationem istam.

Domine Deus noster, qui per dilectum,
&c.

Altera Oratio ad adoptionem
ineundam.

Domine Jesu Christe Deus noster, filius
principii ex pater a Patre sine principio,
Filius benedictus Patris benedicti veri Dei
nostri, qui e cælo descendisti, & in domo
Joseph ex sancta Deipara & semper vir-
gine Maria incarnatus es, ipseque legem
impleturus usque ad ætatis carnis tuæ
complementum subditus es factus, qui
dignatus es quoque Joseph vocare patrem,
& filios ejus fratres, quique Ignatio pue-
rulo manu apprehenso discipulis tuis dixi-
sti: nisi conversi fueritis & efficiamini
sicut parvulus iste, non potestis in re-
gnum cælorum ingredi. Et quodam tibi
dicente: Quia pater tuus & mater tua
foris te querunt: manibus tuis ad Disci-
pulos extensis, dixisti: Hi sunt patres,
& matres, fratres, & sorores, & filii:
qui faciunt voluntatem Patris mei qui in
cælis est. Cum vero manus in cruce ex-
pandisti clavisque confixus esses propter
salutem nostram: matri discipuloque tuo
adstanti dixisti: Mulier, ecce filius tuus:
deinde dixisti Discipulo: Ecce mater tua.
Ipse Christe Deus noster, servo tuo N.
& N. in tuo nomine & in templo tuo
adoptanti benedic: Sancti tui Spiritus
cognitionem illis largire, deduc illos in
sancto tuo timore, & in tua virtute illos
exhilara: ut super carnales, fiant spiri-
tuales pater & filius, & absque rixa &
odio cunctis diebus vitæ suæ perseverent.
Quia convenit tibi.

2. *Ex τῇ συστάσει.*) Propterea inter Patrem adoptantem, & filium stant sacra altaris septa (su-

4. Πατὴρ αὐτὸν ὁ πατὴρ -) In Juris & subiectionis
argumentum.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ
ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΩΑΝΝΟΥ
Αρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου,
λόγος παραινετικός τῇ πέμπτῃ τῇ ἀγίᾳ καὶ
μεγάλῃ. 2. Εὐλόγητον πάντοτε.

Α Γαλιθαί μὲ ἀδελφοί καὶ περικύβητοι, οἱ σπουδαιοτάτοι ἐν τῇ ἀγίᾳ καὶ Θεῷ ἐκκλησίᾳ, πρὸς τὸ λατρεῦσαι Θεῷ (ἵνατι ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ, καὶ τῇ ἀγίᾳ ἀρχαίᾳ καὶ ἀπαράτῳ ῥοσφῇ μετῃ τῷ Χριστῷ μὴ φόβῳ μεταχθῶν· ἀλλὰ ἀπὸ τῆς πεποιθῆς ἐλπίδος ἀναξίᾳ. ὃ δὲ ἔγωγε εἰμὶ ὁ λαλῶν καὶ ὁ διδάσκων ὑμᾶς, ἀλλ' ἡ χάρις τῷ παραγίνῃ καὶ ζωοποιῷ Ἰησοῦ Χριστῷ. ὃ δὲ ἀπ' ἐμαυτοῦ λαλῶ, ἀλλ' ὡς ἐδιδάχθην παρὰ τῆς θείας καὶ ἀνθρώπων θεοσύνης ἐν τῇ θείᾳ Ἀποστόλῃ, ὃς ἐκείνους φησὶ, ἔγωγε ὁ πεποιθὲς καὶ πάντων ἐλαχιστότερος τῆς ἀξίας ἡμῶν καὶ γνωσκῶ τὰ ἐπιτηδεύματα ἁγίων, καὶ διὰ τούτου τῷ Θεῷ φόβῳ βαλλομένης, παραγγέλλω ἐν ἐκείνῳ ὑμῶν ἀνδράσι τε καὶ γυναιξὶ μικροῖς τε καὶ μεγάλαις· μηδεὶς ἐξ ἡμῶν ἐνοχος ἁμαρτίας ὑπάρχων, ὑπὸ τῆς ἰδίας κατηγορητέως συνελθόντων, πρὶν μετανοῆσαι καὶ ἐξομολογήσασθαι, τολμήσαι καταρτίσθαι ὡς προσεληθῆναι, ἔσθλασαι τῷ Θεῷ τὸ πῦρ. ὃ δὲ Θεὸς ἡμῶν πῦρ κατακαλίσκειν ἐστίν. καὶ τὸς μὲν ἐκ πίστεως καὶ φόβῳ προσερχομένους ὡς Θεῷ καὶ βασιλεῖ καὶ πατρὶ πάντων ἡμῶν φλογίζει καὶ κατακαίει τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, τὸς δὲ ψυχὰς φωτίζει καὶ ἁγιαζει· τὸς δὲ ἀπίστους καὶ μὴ ἀσκητικῆς προσερχομένους φλογίζει καὶ κατακαίει τὰς ψυχὰς αὐτῶν καὶ τὰ σώματα. Διὰ τούτου ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀδυνάτοι καὶ ἄρρωστοι κοιμῶνται· τῶν ἑσθῶν, ἀποθνήσκουσι πολλοὶ ἀνεξαγόρευτοι, καὶ ἀμετανοήτοι. Ἐ λοιπὸν ἀδελφοί μου, παρεπαλῶ ἡμᾶς καὶ λέγω μηδεὶς ἐμάνῃ, ἢ ἐπίορκος, ἢ ψεύστης, ἢ καταλάλας, ἢ πόρνος, ἢ μοιχός, ἢ ἀρσενικοῦς, ἢ ἄρπαξ, ἢ μέθυσορ, ἢ λοιδορός, ἢ μίσος ἔχων καὶ ἄδελφον, ἢ φόνον πεποιτηκώς, ἢ μαγός, ἢ γόης, ἢ φαρμακός, ἢ ἱπποκρίτης, ἢ μάστις, ἢ ληστής, ἢ ζυμωτικός, 4 ἀνεξαγόρευτος, ἔσθλατοι

μος προσέλθῃ τῇ φωνῇ τῆς Χειρὸς μυσηλῶν, ἡ ἀ-
φάθεια, ἡ προσευχίσις. φανερὰ δὲ τὸ ἐμπροσθεν εἰς
χειρὸς Θεοῦ ζῶντος. πρῶτον γὰρ ἔστι ὁ λόγος τῷ
Θεῷ ὑπὲρ μάχαρσιν ὁσίων διηκνύμενος μέχρ' ἀρρο-
γιῶν, καὶ μελῶν, καὶ ὁσίων, καὶ ἐνογιῶν, καὶ καρδιῶν.
Βλέπετε οὖν ἀδελφοί μου, μηδὲς ἀμεταμέλητος, ἡ ἀ-
νέτοιμος, ἡ ἀνάξιος, προσελθὼν μεταλάβῃ τῆς φωνῆς
καὶ ἀρχάντων αὐτῶν μυσηλῶν. αὐτὸς γὰρ φησιν, ἐγὼ εἰμὶ,
καὶ οὐκ ἐστὶ Θεὸς πλὴν ἐμοῦ. ἐγὼ ἀποστενῶ, καὶ ζῶ ποιῶ-
σα. Ἐὰν ἐστὶν ὃς ἐξέλκεται ὑμᾶς ἐκ τῆς χειρὸς μου. αὐ-
τὸς γὰρ ἐστὶν ὁ βασιλὺς τῶν αἰώνων. αὐτῷ ἁπλῶς πᾶσα
δόξα, τιμὴ, καὶ προσκυνήσεις, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ,
καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν
αἰώνων. ἀμήν.

tremenda Christi mysteria accedere, vel
illa contrahere stentore. Horrendum est
omni in manus Dei vivencia incidere.
Acutior est etiam siccio Dei omni gladio
anicipi, usque ad compagum & mem-
brorum, & ossium, & sensuum, & cor-
dium pervadens intima. Attendite igitur
Fratres, ne ullus impudentem impera-
tum, aut indignum tremendis & illibatis
Christi mysteriis participaturum se inge-
rat. Dicit enim ipse: ego sum, & non
est prater me, Deus. Ego occidam, &
ego vivere faciam: & non est qui vos de
manu mea possit erui. Ipse enim sæcu-
lorum rex est. Ipsi convenit omnis glo-
ria, honor, & adoratio: Patri, & Fi-
lio, & sancto Spiritui: nunc & semper,
& in sæcula sæculorum. Amen.

TOT EN AGIOIS PATROS
HMΩN IOANNOT, ARXIE-
πισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τῷ Χρυσόμῳ, λό-
γος παραινετικός τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ Κυριακῇ τῇ
Πάσχᾳ. Εὐλόγησον πάτερ.

Εἰς τὴν ἐκείνην καὶ φιλόθεον, ἀπολαύειν ταύτης τῆς
καλῆς καὶ φαιδρᾶς πανηγύριος. εἰς τὴν δούλῳ αὐ-
γνώμων, εἰσελθὼν χαίρειν εἰς τὴν χάριν τῆς Κυρίας αὐ-
τῆς. εἰς τὴν ἑκαμὲν ἡσυχίαν, ἀπολαύειν νῦν τὸ δυνάμιον.
εἰς τὴν ἀπὸ τῆς φωνῆς ὥρας ἐργάσασθαι, διχάδι σήμε-
ρον τὸ δίκαιον ἐφλημα. εἰς τὴν μετὰ τὴν τριτὴν ἡμέραν
ἐν χαλῆσιν ἐρηπασάτω. εἰς τὴν μετὰ τὴν ἑκτὴν ἡμέραν
μηδὲν ἀμφισβηλεῖν. καὶ οὐδὲν ζημιῶται. εἰς τὴν ὕψι-
ρησιν εἰς τὴν ἐνάτην, προσελθὼν μηδὲν ἐνδοιάζων.
εἰς τὴν μόνῃ ἡμέρᾳ τῇ ἐνδεκάτῃ, μὴ φοβηθῇ τὴν βρα-
δυτητα. φιλοτιμος γὰρ ὁ ὅτι διαπότῃς δέχεται τὸ ἔσχατον,
καθὰ πρὸς τὴν πρῶτον. ἀναπαύει τὸν τῆς ἐνδεκάτης,
ὡς τὸν ἐργασάμενον ἀπὸ τῆς πρώτης. καὶ τὸν ὕστερον ἡ-
λίου, καὶ τὸν πρῶτον θύρα πάλιν. καὶ εἰς τὴν δίδωσι, καὶ
τὴν χαρίζεται, καὶ τὴν ἐργα δέχεται καὶ τὴν γνῶ-
μὴν ἀπαλλάττει, καὶ τὴν πρᾶξιν τιμᾷ, καὶ τὴν πρόθεσιν
ἐπαυῖ. Οὐκοῦν εἰσελθὼν πάντες εἰς τὴν χάριν τῆς Κυ-
ρίνης ἡμῶν, καὶ ἁπλοῦς καὶ δούτερον τὸν μὴδὲν ἀπολαύ-
ει. πλουτοὶ καὶ πένητες μὴ ἀλλήλων χωρῶσθαι. ἐπα-
ρατῆς καὶ ῥάθυμοι τὴν ἡμέραν τιμῶσιν. καὶ ὡς αὐτοὶ
ὑπὲρ πάντων σήμερον. ἡ τράπεζα γίμει τρυφῶσιν
πάντες. ὁμοῦ ποτῶν, μηδὲς ἐξέλθῃ πτωχῶν,
πάντες ἀπολαύσιν τῷ πλούτῳ τῆς χρηστότητος. μη-
δὲς θρῆνῆται πτωχῶν. ἐφάνη δὲ ἡ κοινὴ βασιλεία.
Μηδὲς οὐδὲν πτωχῶν, συγγράμῃ δὲ ἐκ τῆς
ταύτης ἀντίθεσι. μηδὲς φοβήσθαι θάνατον, ἡλῆθ' ἐ-
ραστὴ γὰρ ἡμᾶς ὁ τῷ Σωτῆρος θάνατος. ἔσθινον αὐτὸν
ὑπὲρ αὐτῆς κατεχέμενος. ἐκλύει τὸν ἄδην, ὁ κατελ-
θὼν εἰς τὸν ἄδην. ἐπικράτησεν αὐτὸν, καὶ ὁσὸν τῆς
σαρκὸς αὐτοῦ καὶ τὸ πρὸ λαβὼν Ἡσαΐας ἐβόησεν. Ὁ ἄδης
φησιν, ἐπικράτησεν σωματικῶς σοι κατὰ. Ἐπικράτησεν,
καὶ γὰρ κατηργήθη. ἐπικράτησεν, καὶ γὰρ ἐνέπαυθη.
ἐπικράτησεν, καὶ γὰρ ἐνέκρωθη. ἐπικράτησεν, καὶ γὰρ καθρέ-
θη. ἐπικράτησεν, καὶ γὰρ ἐδυσμῆθη. Ἐλαβε σῶμα, καὶ
Θεῷ περιετυχῆν. ἔλαβε γλῶσσαν, καὶ σωήτησεν αἰνῶν.
ἔλαβεν ὅπλον ἐβλίπε, καὶ πίπτων οὐδὲν οὐκ ἐ-
βλίπε. Πῶς σε θάνατος τὸ κέντρον; πῶς σε ἄ-
δης τὸ ἵκος; Ἀνίστη Χριστός, καὶ πίπτωσιν δαί-
μονες. ἀνίστη Χριστός, καὶ χαίρουσιν ἄγγελοι.

SANCTI PATRIS
NOSTRI JOANNIS
Chrysostomi Archiepisc. Con-
stantinopolis exhortatio, san-
cta & magna dominica Pas-
chæ. Benedic Pater.

Quisquis devotus & amans Dei est
juvando splendidoque hoc conveni-
fuit; si quis servus est bene affectus,
ingredietur in gaudium Domini sui: qui-
quis in jejuniis laboravit, mercedis dena-
rum recipiat: quisquis a prima die ho-
ra operatus est, justum hodie debitum
referat: quisquis post tertiam advenit,
eum gratiarum actione festum diem a-
gat: quisquis etiam post sextam accessit,
nihil dubitet, non enim nocet, etiam si
ad nonam usque tardavit, accedat ita-
que nec ultra animo hæreat: nec moram
quoque reformidet, qui undecimam so-
lum attigit. Magnanimus enim Dominus
noster est, & ultimum sicut primum ac-
ceptat: & sicut prima, ita & undecima ad-
venienti satisfacit: primum fovet, ulti-
mi miseretur: huic largitur, & alteri quo-
que liberalis est: animum respicit etiam
dum opera suscipit: & dum altus laudat,
etiam propositum mentis compensat. In-
grediamini itaque omnes in gaudium Do-
mini vestri, primi & ultimi mercedem
accipite: & pauperes, cheros invicem a-
gite, diligentes & tardi diem hanc col-
lite: jejuni & non jejuni gaudete hodie.
Mensa parata est & cibis abundat, con-
vivium agite: grandis est vitulus & mul-
tus, nullus fame laborans discedat: con-
vivio fidei cuncti fruamini, & in bonita-
tis thesauro luxuriemini. Nullus de pau-
peritate queratur: commune regnum pro-
positum est. Nullus peccata lugeat: de
sepulchro illuxit remissio. Nullus mortem
expavescat: liberavit enim nos Salvato-
ris mors: extinxit eam ab ea detentus,
& in infernum descendens, infernum de-
prædatus est. Carne Salvatoris degustata,
amaritudinem mors experta est. Prænun-
ciavit hæc Esaias dicens: amaritudine re-
pletus est infernus in occurso tuo. Ama-
ritudine certe repletus est, quia profliga-
tus: amaritudine repletus est, quia illusus:
amaritudine repletus est, quia interiit: a-
maritudine repletus est, quia potestate exci-
dit: amaritudine repletus est, quia vincula
captivus sublit. Accepit corpus, & in Dei
potestatem incidit: accepit terram, & cæ-
lo occurrit: accepit quod videbat, & quo

non videbat incidit. Ubi est mors stimulus tuus? Ubi est inferne victoria tua? Surrexit Christus, & exciderunt daemones: surrexit Christus, & lætantur Angeli: surrexit Christus, & vita reparata est: surrexit Christus, & nemo superest in monumentis mortuus: Christus enim a mortuis resurgens, primitiæ mortuorum factus est. Ipse gloria & potestas in sæcula sæculorum. Amen.

ἀνέστη Χριστός, καὶ ζῶν πολιτεύεται. ἀνέστη Χριστός, καὶ νεκρὸς εἰδὲς ἐπὶ μνήματος. Χριστὸς ᾧ ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῆς κοιμημένων ἐγένετο. αὐτῇ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος· εἰς τὰς αἰῶνας τῆς αἰῶνων ἀμήν.

IN S. JOAN. CHRYSOST. EXHORTATIONEM MAGNA feria quinta &c. Notæ.

2 **T**OT in agiois patros huius Joannis.) Alterius a Chrysostomo hunc esse sermonem, etiam Græci de hoc consulti, opinantur: repens namque & abjectus stylus, ejusque ordo incompositus, alienum a Chrysostomo opus indicat: nisi Chrysostomo esse dicas quod ejus sententias & scripta passim, quomodolibet imitatur.

3 *Εὐλόγησον πάτερ.*) Præmittit has voces, qui publice sermonis vel homiliæ lectionem decurrendam agreditur: hinc mos sanctorum operibus illas præfigendi profuxit, easque Latinis: *Jube Domine benedicere*, correspondere nullus non videt.

3 *Μανιχαῖος.*) Dictio, *Μανιχαῖος*, opus hoc Chrysostomo multo recentius arguit: quamvis enim ante ejus tempora Manichæorum hæresis fuisset orta, non tamen eorum nomina publice in Ecclesia damnanda, nisi posteriorum Imp. temporibus occurrunt.

4 *Ἀνεκγόρευτος καὶ ἀνέτοιμος.*) Confessionem Sacramentalem *ἐξαγόρευσις* & corrupte magis *ἐρηοεῖαν*, moderni Græci vocant, quam antiquiores *ἐξομολόγησις* vocare consueverant: unde & vox *ἀνεκγόρευτος* ut recentior, ita recens hoc opus esse, confir-

mat. His autem verbis enata quorundam animis suspicio de Græcis, quasi Confessionem omnino respuant, resellitur: gaudent enim tam Ecclesiæ ministri quam Laici alii, coram Latino Sacerdote delictorum pondere se exonerare: licet quævis alia Sacramenta Sacerdotum suorum ministerio recipere in usu habeant. Alias vero Confessionem prædicant etiam schismatis fautores, inter quos Symeon Thessalonicensis lib. de Pœnit. ἀναγκαῖα παντὶ ἡ ἐξομολόγησις, ait ὅτι καὶ ἁμαρτάνουσιν πάντες. *Necessaria est omni homini Confessio: nam & omnes delinquitur*: & ne ullus propriæ confessionis justitiæ, ab ea abstineat, subjicit inferius, ὅτι, καὶ ἡ εὐκαταία ζῶντα δὲ μὴ ὑποταγῆς ζῶ, καὶ ὑπὸ πατρὸς καὶ υἱοῦ ζῶντα, καὶ μὴ ἐκ τῆς δαριῆς. *Quod & deinde viventem oporteat cum subjectione agere, Patris spiritualis examini & censuræ se permittere & in se non fidere*: quem titulum amplissime deinde exponit, ratumque habet vetus Græca traditio, qua peccatum *ἀκατονίσον* id est *ad Canonum rigorem non examinatum & damnatum ἀσυγχώρητον incondonatum* manere existimatur.

ORATIO AD BENEDICENDAS CARNIUM ESCAS sancto & magno die Paschæ.

Præmittit Sacerdos benedictionem, dicitur ter. Christus surrexit. Dominum precemur.

R Espice Domine Jesu Christe hæc carniū edulia: & velut agnum a fidei Abraham tibi oblatum, vel Abel holocaustum, vel etiam vitulum saginatum ob filium errantem, deinde reducem occidi jussisti; ut sicut ille tua gratia perfrui dignus fuit, ita his in nutrimentum nostrum a te sanctificatis & benedictis perfruamur. Tu enim es verus cibus, & omnium bonorum largitor: & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

ΑΙ ΕΤΧΗ ΕΙΣ ΤΟ ΕΥΛΟΓΗΣΑΙ ΕΔΕΣΜΑΤΑ

κρεῶν τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης κυριακῆς τῆς Πάσχα.

Ποιεῖ ὁ Ἱερεὺς δι' ὀλογητὸν, π. 2. Χριστὸς ἀνέστη· γ. Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Επίσκεψαι Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, εἰς τὰ ἐδέσματα ἡμῶν, καὶ ἀγιάσον αὐτὰ, ὡς ἡγίασας τὸ ἄμνιον, ὃν σοὶ προσήγαγεν ὁ πιστὸς Ἀβραάμ, καὶ τὸν ἄρτον, ὃν περ Ἀβελ σοὶ προσέφερε εἰς ὀλοκαύτωσιν· ὁμοίως καὶ τὸ μόσχον τὸ σιτόν, ὃν θύσαι ἐκέλευσας τῷ Ἰὼβ σου τῷ πεπλησμημένῳ καὶ πάλιν ἐπαυλθόντι πρὸς σέ, ἵνα καθώς αὐτὸς ἠξιώθη τῆς σῆς χάριτος ἀπολαῦσαι. ὕψω καὶ τῇ ἀγιασθέντων ὑπὸ σῆς δι' ὀλογηθέντων ἀπολαύσωμεν εἰς ἔοφλὴν πάντων ἡμῶν· σὺ γὰρ εἰ ἀληθινὴ ἔσοῦ, καὶ ὁδοὶ τῆς ἀγαθῶν καὶ σοὶ τῶν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ, & τῷ Ἰῷ, καὶ τῇ ἀγίῳ Πνεύματι· νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῆς αἰῶνων ἀμήν.

V A R I Æ L E C T I O N E S .

E Δίσματα παλαιά.) Cryptographice Basilii Falsæ M. S. legitur: *οὐκ ἐν ἡμέρῃ αὐτοῦ καὶ μόνον, καὶ κατὰ τὸ πᾶν.* & pariter in ipso Orationis textu

post verba, *ἐν ἡμέρῃ καὶ μόνον*, additur *καὶ κατὰ τὸ πᾶν*: & post hanc Orationem, subiungitur alia commodius in notis a nobis referenda.

IN ORATIONEM QUA BENEDICUNTUR EDULIA carnium sancta & magna dominica Paschæ.

Notæ.

E I. τὰ ἀνθρώπων ἰσχυρὰ καὶ Χρῆστος ἄγνι divini pro expiandis mundi delictis in Paschate crudeliter occisus, pia memoria recolentes Græci, ex agni carnibus Ecclesiæ benedictione sanctificatis, cibum in die Paschatis sacro sumendum, in spiritualis lætitiæ argumentum præparant. Nec alienam ab hoc ritu approbando se sancta Romana Ecclesiā declarat: ut enim, quod Romæ experimento probavi, verbis Ciaconii in vita Eutychiani fruges, fabas, & uvas supra altaria contra Manichæorum esorem benedici quondam sancientis, explicem. Hodie etiam in Paschate ova, carnes hœdina & agnina, offa, panes, liba, & similia altaribus a sacerdote benedicenda inferuntur. Immerito propterea consuetudinem hanc, jam ab antiquo admissam, severioris censure nota suppressendam exoptat Valafridus Strabo de rebus Ecclesiæ cap. 78. Quendam simplicium error, inquit, de Judaicæ superstitionum seminario natus, & ad nostra usque tempora, quædam versutis extendens vestigia, jam ex magna parte sapientum studio compunctus est. Et si ubi perniciosam hujus pestis germen reviviscere fuerit comprobatum, mucrone spiritali penitus est amputandum: illum dico errorem, quæ quidam carnes agni in Paschæ, juxta, vel sub altari agni ponentes, benedictione propria consecrabant: & in ipsa resurrectionis die ante ceteros corporales cibos, de agni carnibus percipiebant: cujus benedictionis series adhuc a multis habetur. Verum, pace Strabonis afferendum, non de Judaicæ, sed de Christianæ religionis cultu ortum, ut ipsa Romana Ordo sua benedictione antiquæ hunc usum sanctum & approbatum voluerit, hoc pacto. Post celebra-

tionem Dominicæ sanctæ Paschæ solemnissimam, post etiam transactos jejuniorum dies, jam animabus spiritualibus dapibus refectis, de mensa tuæ majestatis, offerimus famuli tui, pro fragilitate corporis tui aliquantulum repandendi, hunc usum nostro concessam creaturam Agni: ponentes de eum ore proprio nobis signantibus benedicat, & omnibus ex eo sumentibus ministrata munuscula, grata effici præstes, atque his cum gratiarum actione perceptis, te Deum qui es cibus vite & æternæ nostræ magis & inhiante desideremus, & indefesse fruamur. Observatumque in aliis passim locis hunc morem commendat missa vetus e M. S. Rattoldi Abbatis Corbejensis ab Hugone Merardo edita in suis notis Gregoriani Sacramenti. Ubi infra Canonem antequam dicatur per omnia &c. Legitur, *Benedictio carnis. Deus unigenitus carnis qui Noë &c.* Eademque in Ordine Romano occurrit, simulque duas alias Prædicatorum Collectarum juxta ritus Ecclesiarum antiquissimarum Apostolico nutu editum, exhibet. Ac de carnibus Armenio more non coquendis in altari, earumque partem Sacerdoti non offerenda Canon 99. Synodi in Trullo legendus.

2. *Χερσὶν ἀγνι.*) Alactis & nunquam non repetenda in Ecclesiâ Græcâ, (Alleluia namque festalibus diebus & in defunctorum Officiis, frequentius personat) Dominicæ resurrectionis tempore. Hymnus hic est. *Χερσὶν ἀγνι ἐκ νεκρῶν δανάτην δάνατον παύσας, τοῖς ἐν τοῖς μνημασι ζώωι χερσίστατοι.* Hanc vero Orationem vel similem non exhibent antiquæ M. S. præter Barborinum S. Marci, in quo non carnibus, sed potius eas offerentibus benedicendis, adaptatur hæc.

Εὐχὴ ἐπὶ τῷ προσφύρῳ ἀγνι.

Oratio pro Agnum offerentibus.

K Υεὺ ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντων ἡμῶν, ὁ ἀγαθὸς ἑαυτοῦ τῷ Ἀβραάμ τὴν ὀλοκαύρωσιν ἀπὸ Ἰσαὰκ γινώσκων. αὐτὸς δέσποτα προσδίδαι καὶ τῇ προσφύρῃ ἄγνι, καὶ τῇ προσφύρῃ τοῖς ἀνθρώποις ἀνταμεῖται δαρήμασι. Χάριτι τῷ μορογενεὶς σου Κύριε. μετὰ αὐτὸν εὐλογητὸς εἰς τὴν αἰῶνα τῶν αἰώνων.

D Omne Deus Patrum nostrorum, qui Abrahamæ holocaustum pro Isaac filio ejus suscepisti: ipse Domine etiam agni hujus oblationem suscipe, & offerentes æternis tuis remunera donis. Gratia unigeniti Filii tui: cum quo benedictus es in sæcula sæculorum.

ORATIO AD CASEUM ET OVA BENEDICENDA.

ΙΕΤΧΗΕΙΣΤΟΕΥΛΟΓΗΣΑΙ ΤΥΡΟΝ.
Εὐχ.

Dominator Domine Dens noster creator & opifex omnium, lac istud coagularum & cum eo pariter ova benedic, & nos in tua benignitate conserva: ut ex iis degustantes, tuis copiose nobis exhibitis donis, & inexplicata tua bonitate repleamur. Quia tua est potestas, & virtus, & gloria, Patris, & Filii, & sancti Spiritus: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Δ Εσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ κτίστης καὶ δημιουργὸς, τῷ ἀπάντων, εὐλόγησον τὸ γάλα τὸ πεπηγὸς, συὺ αὐτῷ δὲ καὶ τὰ ὄα· καὶ ἡμᾶς συντηρήσον ἐν τῇ χρηστότητί σου· ὅπως οἱ μεταλαμβάνοντες αὐτῶν τῷ σῶν ἀφθοροπαρόχῳ δωρεῶν ἐμπληθώμεν, καὶ πρὸς ἀνεκλαλήτην σε ἀγαθότητα. ὅτι σὸν τὸ κράτος, καὶ σὲ εἰσιν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δυνάμις, καὶ ἡ δόξα, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· νυνὶ καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῷ αἰῶνι. ἀμήν.

IN ORATIONE AD BENEDICENDUM caseum & ova. Notæ.

EΙΣ Τὸ εὐλογῆσαι τυρόν καὶ ὄα·) Monachorum præcipue ritus hic est, ut missæ solemnibus Paschatis die peractis, Panes, Caseum, & Ova in Ecclesia benedicant, & consistentibus in Narthecæ, ante lautiorum cibum, degustanda cum benedictione hac apponant: Paschaliq; hoc cibo percepto, *πρόχαζον* se dicant, quo etiam vocabulo, quamcumque carniū, ovorum & lacticiuorum, post jejunium vel diætā, delibationem nuncupant. Ab ovis porro cum caseo benedicendis non abstinuit quondam Ecclesia Romana: quin & ova & caseum, præmissa benedictione summus Pontifex, & cæteri Romani ita testantē Ordine antiquo, Sabbati sancti Vespere, quo solemnitas Paschalis aut præveniebatur, aut incipiebat, delibabant:

quem morem nihilominus in Armenis utraque Ecclesia hodierna die condemnat, quod Sabbato sancto Christum resurrexisse affirmant. Est autem etiam in Prædicatorum Collectario, ex antiquioribus ritualibus libris collecto, pro caseo & ovis simul benedicendis Oratio: atque insuper aliæ duæ pro solis ovis, ante quemlibet cibum degustandis recitantur. Quia vero de uno ciborum genere uno speciatim die benedicendo jam habita est consideratio, de quovis alio vel pro necessitate quotidiana, vel in lautioribus epulis vel regis conviviis benedictione sanctificando, ex Euchologio Barberino S. Marci, vel Cryptoferratenſi Beſſarionis, breves sunt Orationes proferendæ.

Oratio ante prandium in convivio domi habendo.

Εὐχὴ ἀπὸ ἀρίστου ἐν τῇ κατ' οἶκον εὐχαρίᾳ.

Cunctæ lætitiæ & gaudii dispensator Deus, qui panem vires augmentem, & vinum cor exhilarans nobis dedisti: concede a tua bonitate præparatum cibi usum, non in carnis rebellionem, aut animæ dissolutionem, aut salutarium mandatorum tuorum oblivionem, sed in gratiarum actionis finem, in gloriæ argumentum, in laudem & gloriam celebrandæ tuæ celsitudinis fieri: ut præsentibus usi etiam æterna voluptate perfruemur. Quia tu solus es Patrum nostrorum gubernator providus, & tibi gloriam referimus.

Θεὸς ὁ πάσης ἀφροσύνης καὶ χαρᾶς χορηγὸς, χαρισάμενος ἡμῖν ἀρτοποιεῖσθαι, καὶ οἶνον εὐφραίνεισθαι· δὸς ἡμῖν γινώσκειν τὴν ἐτοιμαδίαν σου βρώσιν παρὰ τῆς σῆς ἀγαθότητος, μὴ εἰς σαρκὸς ἐπανάστασιν, ἢ ψυχῆς διάλυσιν, ἢ λήθην τῶν σωτηριῶν σου ἐπιλαθῆναι. ἀλλ' εἰς ἀφορμὴν εὐχαριστίας, εἰς ὑπόθεσιν δοξολογίας, εἰς ἔπαιον καὶ δόξαν τῆς πολυουμνότητος σου μεγαλειότητος· ἵνα τῷ παρόντων μεταλαμβάνοντες καὶ τῆς αἰωνίου βουφῆς ἀξιώσῃμεν. Ὅτι σὺ μόνος εἰ χορηγὸς τῆ πατρὸς ἡμῶν· καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν.

Mirare, Lector, in superiori prece sobrium & Dei memorem jucundiorum epularum apparatus: accipe nunc, non ex hominis, sed & Dei manu ferculum ad se missum, & gratiam honore plurimo

sociatam, Patriarchæ, (si quando ad regiam mensam vocaretur) beneficium agnoscentis, & gratus erga Deum plenam, & votis pro rege & ejus salute conspicuam Orationem.

Oratio ad benedicendum ferculum ex benivolentia missum in mensa.

Tibi vero Deo nostro bonorum omnium largitori, & vitæ nostræ provido moderatori, tuis bonis gloriam & gratiarum actionem referimus: & rogamus, Rex omnipotens, servos tuos Impp. nostros & nos ab omni ad versario insultu custodi, benedicens quod residuum est cibi nostri, ad gloriam tuam & unigeniti Filii tui, & sanctissimi Spiritus: nunc & semper &c.

Εὐχὴ εἰς εὐλόγησιν τῆς κατισκίης τῆς πατρίδος.
Σ Οἱ τῷ ἀληθινῷ Θεῷ ἡμῶν τῷ δοτῇ πάντων τῶν ἀγαθῶν, καὶ χορηγῷ τῆς ζωῆς ἡμῶν· ἐμπλεεδύντες τῇ πλεσίῳ σου αγαθῶν δόξαν καὶ εὐχαριστίας ἀναπέμπομεν· καὶ δεόμεθα σε βασιλεῦ παντοδυνάμει, φύλαττε τὰς δούλῃς σου τὰς βασιλεῖς ἡμῶν, καὶ ἡμᾶς, ἀπὸ πάσης προσβολῆς ἐναντίας, εὐλογῶν τὴν πείρασιν αὐτῶν βρώσεως ἡμῶν πρὸς δόξαν σὴν, καὶ τῇ μοιρογενεῇ σου Υἱῷ, καὶ τοῦ παναγίου Πνεύματος· νυνὶ καὶ αἰεὶ.

Communis cibi benedictio.

Εὐχή πρὸ αείψου.

ΚΥεὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ὑπεράνω καὶ ζωοποιὸς ἄρτος, ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, καὶ ζῶν τῷ κόσμῳ χαρισάμενος, καὶ ἀληθινὴ τροφὴ τῷ πνεύματι, ὁ καὶ τῷ παρόντι καὶ τῷ μέλλοντι ἡμῶν κυβερνῶν, καὶ τῇ μελλούσῃ ἡμῶν τῷ ἀπολαύσει ἀπαγγελίαμενος· αὐτὸς καὶ νῦν διλογίσσον τῷ βρώσει ἡμῶν, καὶ τῇ πόσει, καὶ ἀκατακρίτως αὐτῷ μεταχρεῖν ἡμᾶς καταξίωσον, δοξάζοντάς σε καὶ ἀχαριστοῦντάς· σοὶ τῇ χορηγῷ πάντων τῶν ἀγαθῶν δωρημάτων. Ὅτι νυλόγηται καὶ δεδοξασται τὸ πάντιμον.

Εὐχή μετὰ τὸ ἀναστῆναι ἐκ τοῦ αείψου.

ΣΟὶ τῇ ἀληθείᾳ καὶ φιλευδωμονίᾳ Θεῷ ἡμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ ἀνάξιοι δούλοι σου, ἐμπλησθέντες τῇ πλεονείᾳ σου ἀγαθῶν ἀχαριστίας προσάγομεν, καὶ δόμειδά σου δέσποτα, σὺ τοῖς ἐπιγίνομαις σου ἀγαθοῖς, καὶ τῇ ὑπερανίᾳ σου δωρῶν μητρὸς σου, καὶ πάντων τῶν ἁγίων σου ὅτι πρέπει σοὶ πάντα δοῦναι καὶ τὰ ἐξ.

Εὐχή μετὰ τὸ ξέρισον.

Ο Θεὸς ὁ ἐρέων ἡμᾶς ἐκ τῆ νεότητος ἡμῶν, ὁ διδύς τροφὴν πάσῃ σαρκί, ὁ δοτὴρ τῶν ἀγαθῶν καὶ χορηγὸς τῆ ζωῆς ἡμῶν, ποίησον τῷ μεταλήπῃ ἀφροσύνην, τῷ περὶ τὴν εἰς νύκτα εὐλογίαν, καὶ τῇ ὑποδεξιμένῃ ἡμᾶς ἁπλῶς τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον εὐλογίας· ἐμπλησον αὐτὴν τὰ ταμίαια τῶν ἀγαθῶν σου, καὶ τὰς ψυχὰς ἐν ἁγιασμῷ ἡμετέρῳ· ἵνα δοξάζῃται τὸ παράγιον ὄνομά σου, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι.

Oratio ante prandium.

Domine Deus noster, supercælestis & vivifice panis, qui de cælo descendisti, & das vitam mundo, qui verus es universi cibus, qui secundum præsentem vitam nos moderaris, & futuræ nobis fruitionem promittis: ipse quoque nunc cibum & potum nostrum benedic & absq; e noxa nos illa delibare concede, glorificantes & gratias agentes tibi bonorum omnium munerum largitori. Quia benedictum & glorificatum est venerandum &c.

Oratio postquam e mensa surrexeris.

Tibi vero & clementi Deo nos peccatores & indigni servi tui copiosis bonis tuis repleti gratiam referimus, & te precamur Domine, cum terrenis tuis bonis cælestium quoque donorum consortes fieri designa. Intercessionibus illibæ tuæ matris, & omnium sanctorum: quia tibi convenit omnis gloria: &c.

Oratio post prandium.

Deus qui nos pascis a juventute, qui das escam omni carni, bonorum largitor, & providus vitæ nostræ moderator, statue refectionem nostram in hilaritatem incondemnandam, residuum cibi in benedictionem verti, eis autem qui nos excipiunt, propter sanctum nomen tuum benedic: eorum horrea bonis tuis reple, animasque tandem in sanctitate conferva: ut glorificetur sanctissimum nomen tuum: Patris, & Filii, & sancti Spiritus.

ΕΥΧΗ ΕΠΙ

ΟΙΚΙΑΣ ΠΕΡΙΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗΣ

ὑπὸ κακῶν πνευμάτων.

ΚΥεὶ ὁ Θεὸς τῆ σωτηρίας ἡμῶν, ὁ ὕψος τῆ Οὐρῆς ζῶντος, ὁ ποῖς Χερουβὶμ ἐποχήμενος, ὁ ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς, καὶ ἐξουσίας, καὶ δυναμείας, καὶ κυριότητος. σὺ εἰ μέγας, καὶ φοβερός ἐπὶ πάντας τὰς πύλεις κύκλῳ σου. Σὺ εἰ ὁ σπῆσας τῇ ἡρατὶ ὡσεὶ κάμαρον. σὺ εἰ ὁ ποιεῖς τῇ γῇ ἐν τῇ ἰσχύϊ σου, καὶ ἀνορθώσας τῇ οἰκουμένῃ ἐν τῇ σοφίᾳ σου. σὺ ὁ σείων τῇ ὑπὲρ ἡρατὶ ἐκδεμιλίαν, οἱ ὅτι σὺ οἱ αὐτοὶ ἀσάλατοι. ὁ λέγων τῇ ἡλίῳ καὶ ἐκ ἀνατέλλει καὶ ἔσθρων κατασφραγίζει ἀπὸ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐκβαίνει αὐτὴν. σὺ ὁ θυμὸς τῆς ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, καὶ πέτραι διτρίβησαν ἀπὸ σοῦ. πύλας χαλκᾶς συνέτελλας, καὶ μαχλαῖς σιδηρεῖς συνέδρασας, καὶ ἰχθυόεντας, καὶ τὰ σκεῆλη αὐτοῦ διδάσκας τὸν τύραννον τῇ σαυρῇ σου κατὰ βελίαν. καὶ τὸν δράκοντα τῇ ἀγκύρῃ σου ἐκείρας ἐκείρας, καὶ διαμύσας αὐτὸς ζῶντος παρρησίας συνέδρασας. αὐτὸς δὲ Κύριε καὶ ἀγαθὸς εἰς σὲ τῷ ἐλπίδα τῇ ἐμῇ, τὸ ὄχυρόν τῆς ζωῆς σὲ ἐλπίδα, ἀπόσπασον, φυγάδεύσον, καὶ ἀπὸ ἐν ἐκείνῃ.

ORATIO SUPER

DOMUM A MALIGNIS

spiritibus infestatam.

Domine Deus salutis nostræ, Fili Dei vivi, qui vehēris super Cherubim, & omnem principatum, & potestatem, & virtutem, & dominationem exsuperas: tu es magnus & timendus super omnes qui in circuitu tuo sunt, tu velut fornicem cælum expandisti, tu fecisti terram in virtute tua, & orbem in sapientia dirigis: tu a fundamentis illam concutis; immota vero permanent ejus columnæ. Qui soli imperas, & non oritur; & stellas quasi sub clavē includis: minitaris mari & illud exsiccas, a cujus furore principatus & potestates tabescunt, & petreæ conteruntur. Portas æreas dirupisti, & vestes ferreos confregisti; alligasti fortē, & vasa ejus diripiēda exsoluisti, tyrannum cruce tua dejecisti, & humanitatis hamo draconem extraxisti, & vinculis compeditum in tartari tenebras detulisti. Ipse igitur Domine munimen omnium in te spem suam ponentium, validus murus ad te fugientium: averte, effuga, abige diabolicam omnem operationem, o-

Cccc

omnem Satanæ insultum, omnes adversariæ & ingruentis virtutis insidias a recto isto, & omnibus sub eo contentis, signumque tremendi dæmonibus trophæi crucis tuæ deferentibus, & bonum nomen tuum invocantibus. Ita Domine, qui legionem dæmonum expulisti, & surdo muroque dæmoni & immundo Spiritui irremeabili exitu ab homine detento discedere præcepisti, qui omnem invisibilem hostium nostrorum aciem profligasti, fideles autem instruxisti: Ecce do vobis potestatem calcandi super serpentes & scorpiones, & super omnem inimici virtutem. Ipse Domine, omni læsione & infestatione superata, cunctos hanc domum incolentes custodi: erue illos a timore nocturno, a sagitta volante per diem, a negotio in tenebris perambulante, ab incurfu, & dæmonio meridiano: ut tui servi & tuæ ancillæ, infantes quoque tuo auxilio freti, & Angelico exercitu circumvallati ore uno cuncti in concordia fideliter cantemus. Dominus mihi adjutor, non timebo quid faciat mihi homo. Et rursum: non timebo mala, quoniam tu mecum es. Quia tu es Deus fortitudo mea, fortis & potens, princeps pacis, pater futuri sæculi, & regnum tuum, regnum æternum: & tui solius est regnum & virtus, & gloria, Patris, & Filii, & sancti Spiritus: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

λασον πάσαν ὁρβολικὴν ἐνέργειαν, καὶ πάσαν σατανικὴν ἐφοδον, πάσαν ἐπιβελὴν ἐναντίας καὶ ἐπικειμένης δυνάμει ἀπὸ τῆς στήνης ταύτης, καὶ τῶν περιχομένων ὑπ' αὐτῶν, τῶν τῶν σημειῶσιν τῆ φοβεροῦ κατὰ δαιμόνων ἑοπαίου τῆ σταυροῦ σε φορουῶντων, & ἐπικειλημένων τὸ ὄνομά σου τὸ ἀγαπητόν. καὶ Κύριε, ὁ ὅτι λεγόμενα τῶν δαιμόνων ἀποδιώξας, καὶ τῆ κατὰ καὶ ἀλάλη δαίμονι, καὶ ἀκαθάρτη Πνεύματι τῶν τοῦ κυρατημένῃ ὑπ' αὐτῶν ἀνθρώπων ἐξοδον, ἀνεπίστροφον ἐπιτάξας, ὁ πάσαν τῶν φάλαγγα τῶν αἰσάτων ἐχθρῶν ἡμῶν ὁλοοδρεύσας, τοῖς δὲ πιστοῖς καὶ ἐπιγινώκοσι σιφίσας ἰδὲ δίδωμι ὑμῖν τῶν ἐξουσίαν ὅτι πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πάσαν ὃ δυνάμει τῆ ἐχθρῆ. αὐτοὺς Δέσποτα πάσης βλάβης καὶ ἐπηρείας ἀνωτέρως πάντας τῶς ἐν τῇ οἰκῇ ταύτῃ διαφύλαξον, ῥυόμηνος ἀπὸ φόβου τυκτηίνῃ, ἀπὸ βέλους πετομένης ἡμέρας, ἀπὸ ἀφάγματος ἐν σκότει ὁλοοδόμενῃ, ἀπὸ συμπτώματος καὶ δαιμονίου μισημενῇ, ἵνα τῆς σῆς οἱ σοὶ δεῖλαι, καὶ αἰσαὶ δελίδες, καὶ τὰ ῥήπια, ἀπολαύοντες βοηθείας, & ἀγγελικῶν στρατοπέδων φρουρῶν, ὡς εἰς ἀπατες ἐν ὁμοιοῖα πῖσως ψάλλωσι. Κύριε, ἐμοὶ βοηθός, καὶ ἐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος, καὶ πάλιν, ἐ φοβηθήσομαι κακὰ, ὅτι σὺ μετ' ἐμὲ εἶ. ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεός, κραταίωμα μου, ἰσχυρός ἐξουσίας, ἀρχὴν εἰρήνης, Πατὴρ τῆ μέλλοντος αἰῶνος, καὶ ἡ βασιλεία σου, βασιλεία αἰῶνος, καὶ σὺ μόνῃ εἶς ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δυνάμεις, καὶ ἡ δόξα, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι: νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. ἀμήν.

IN ORATIONEM SUPER DOMUM A MALIGNIS spiritibus infestatam. Notæ.

* **E**Τῇ οἰκίᾳ) Antiquus est, & communis Ecclesiæ utriusque usus, ut domus a spiritibus malignis infestata, sanctiori Oratione purgaretur: illumque suis monitis & præceptis. Concilium Mediolanense 4. sub S. Carolo anno 1573. habitum renovat, & commendat. Antiquus ille be-

nedictionis edium, quæ vel receniter edificata sunt, vel ab immundis spiritibus aliave ratione vexantur, ritus ubi in usu esse desit, Episcopi cura restituantur. In illa porro benedictione parochus ritum, preces, psalmos, orationes, in libro Sacerdotali rituali præscriptas adhibeat.

OFFICIUM IN FORNACEM.

Benedicite aquam Sacerdos: Ea vero sanctificata dicite Orationes.

Dominum precemur.

DEus æterne, qui septemplici fornace, & ignis Babylonici flamma in rorem commutata, injectos in eam Nabuchodonosor rege tres sanctos pueros Ananiam, Azariam, & Misaelem salvos eduxisti, Ipse magna tuæ misericordie fornacem hanc, & opera manuum fervorum tuorum benedic, ad optatum successum deduc illa, & secundum multitudinem miserationum tuarum dirige. Intercessionibus super omnes sanctæ Domine nostræ Deiparæ, & semper virginis Mariæ, virtute pretiosæ & vivificæ crucis, protectione magnorum cælestis acti ducum Michaelis & Gabrielis, & omnium virtutum incorporearum, venerandi gloriosi Prophetæ Præcursoris & Baptiste Joannis, san-

Α Κ Ο Λ Ο Υ Θ Ι Α Ι ΕΙΣ ΚΑΜΙΝΟΝ.

Ποιεῖ ὁ Ἱερεὺς ἀγίασμόν. Μετὰ δὲ ὁ ἀγίασμός, λέγει τὰς εὐχὰς.

Τῷ Κυρίῳ δειδωμένῃ.

Θεὸς ὁ αἰώνιος, ὁ τῶν ἐνταπλάσιον κάμινοι ἐ τῶν φλόγα τῶν ἐν Βαβυλῶνι εἰς ὄρσον μεταβαλὼν, καὶ τῶς ἐν αὐτῇ βληθέντας ὑπὸ τῆ βασιλείας Ναβουχοδονόσορ ἀγίας τρεῖς παῖδας Ἀνασίαν, Ἀζαρίαν, καὶ Μισαὴλ σώσας ὁλοοδύσας. αὐτοὺς ἐλόγησον καὶ ὁ κάμινοι πάντῃ ὁ τὸ μέγα σε ἔλεος, καὶ ἐλόγησον τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου δέλων σε, καὶ δόδωσον αὐτὰ ἐν τῇ ἀγαθοεργίᾳ σου, κατεύθυνον αὐτὰ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρῶν σου. ἀποβόαις τῆς ὑπεραγίας Διαποίτης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, δυνάμει τῆ τιμῆς καὶ ζωοποιῶν σταυροῦ, ἀποσάσις τῶν παμμιγίστων πατάρχων Μιχαὴλ, καὶ Γαβριὴλ, & πασῶν τῶν ἐπαγγελίων δυνάμει ἀσωμάτων, πῦ τιμίου ἐνδόξου ἀποφύτου προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου,

τῶν ἁγίων ἐνδόξων καὶ πανδρήμων Ἀποστόλων, τῶν ἁγίων
2 ἱερομάρτυρος Κυπριανοῦ, τῶν ἐν ἁγίοις πατρὶς ἡ-
μῶν Νικηλαῶν Ἀρχιεπισκόπων Μύρων τῆς Λυκίας τοῦ
θαυματουργοῦ, καὶ πάντων τῶν ἁγίων.

Οτι σὺ εἶ ὁ ἀλογῶν καὶ ἁγιάζων τὰ σύμπαντα, Χει-
ρὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ
Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι· νῦν καὶ
ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰώνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εὐχὴ ἐτέρα.

Δεῦτε Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐν ὑψηλοῖς κα-
τασκευῶν, καὶ ταπεινῶν ἐφορῶν, ὁ ἀλόγησας τὸ
οἶκον Λαβὰν ἐπὶ τῆς εἰσόδου τῆς Ιακώβ, καὶ τὸ
οἶκον Πουτifar ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ τῆς Ιωσήφ, ὁ ἀλόγησας
τὸ οἶκον Ἀμινάδαβ ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ τῆς κιβωτοῦ, ὁ δὲ
πῶς ἐναυθροπῆσας τὸν Χεὶρ σὺ σωτηρία γενάρησας
τῶν Ζαχαρίων. αὐτὸς ἀλόγησον τὴν καμίνον ταύτην,
καὶ τὰς ἐνργουῦντας αὐτῇ πρὸς φόβον ὑπερήκου, καὶ ἀ-
βλαβεῖς αὐτῇ ἀπὸ τῶν ἀντικειμένων ἀφύλακτον, καὶ
τὴν σὴν δόξαν ἐξ ὑψους κατοικημένην σὺ καταπέμ-
ψον αὐτοῖς, ὅς ἀλόγησον καὶ πληθύνον τὰ ἔργα τῶν χει-
ρῶν αὐτῶν, ἵνα πάντοτε δοχαίσεις δόξα αὐτῷ τῷ πα-
τρί, καὶ υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι· νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰώνας τῶν αἰώνων.

Εἰτα λέγει τὰς αἰτήσεις. Ελέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς καὶ τὸ
μέγα ἔλεός σου. Ἐτι δέομεθα ὑπὲρ εἰρῆς, ζωῆς, εἰρή-
νης, υἰείας, σωτηρίας, ἐπισκέψεως, συγχωρήσε-
ως τῶν ἁμαρτιῶν τῶν δούλων σου, τῶν δε, καὶ ὑπὲρ τῆς ἀ-
λογηθῆναι καὶ πληθυνθῆναι τὰ ἔργα τῶν χειρῶν τῶν
κοπιῶντων ἐν τῇ καμίνῳ, τῇδε, δέομεθα σου Κύριε
ἐπάκουσον καὶ ἐλέησον. Ἐπάκουσον ἡμῶν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν,
ἡ ἐλπίς πάντων τῶν περάτων τῆς γῆς, καὶ τῶν ἐν θαλάσ-
σῳ μακρὰν, καὶ ἴλιως γὰρ ἐπὶ ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν, καὶ
ἐλέησον ἡμᾶς. ἐλέημων ᾧ καὶ φιλάνθρωπος Θεὸς ὑπάρ-
χεις, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ, καὶ
τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι· νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς
τὰς αἰώνας τῶν αἰώνων.

Καὶ ῥαντίζει τὴν καμίνον. Καὶ τὰς ὄντας ἐκεῖ, Εἰ-
τα ποιεῖ ἀπόλυσιν.

orum, glorioforum & percelebrium Apo-
stolorum, sancti Martyris & Pontificis Cy-
priani, sancti patris nostri Nicolai Myræ
in Lycia Archiepiscopi miraculorum opera-
toris, & omnium sanctorum.

Quia tu benedixisti & sanctificas omnia
Christe Deus noster, & tibi gloriam referi-
mus, cum Patre, & Spiritu sancto, nunc
& semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Alia Oratio.

Dominator Domine Deus noster, qui
in excelsis habitas & omnia respi-
cis, quidomum Laban in ingressu Jacob,
domum Putiphar in ingressu Joseph, do-
mum Aminadab in arce pariter ingressu,
benedixisti, & per Christi tui incarnationem
Zacchæi domui salus factus es: ipse
fornacem hanc benedic, & cunctos eam suc-
cidentes sancto tuo timore ab adversariis
illatos custodi; & benedictionem de excelsis
habitu tuo ad illos mitte, opera manuum
eorum benedic & multiplica: ut cum gratia
actione sanctissimi nomen tuum cele-
bremus: Patris, & Filii, & sancti Spi-
ritus; nunc & semper, & in sæcula sæculo-
rum. Amen.

Deinde recitat Postulationes. Misere-
re nostri Deus secundum magnam miseri-
cordiam tuam. Adhuc rogamus pro miseri-
cordia, vita, pace, sanitate, salute, prote-
ctione, venia peccatorum horum servorum
tuorum, & ut benedicantur & ut multipli-
centur opera manuum, in fornace hac labo-
rantium: Precamur te Domine exaudi &
misere. Exaudi nos Salvator noster, spes
omnium finium terræ & in mari longe, &
propitius esto peccatis nostris, & misere-
re nostri. Misericors enim & clemens Deus
existis; & tibi gloriam referimus, Patri,
& Filio & sancto Spiritui: nunc & semper,
& in sæcula sæculorum. Amen.

Et aspergit fornacem aqua benedicta, &
pariter astantes. Et facit dimissionem.

IN ORATIONEM, IN CAMINUM. Notæ.

1 **E**is καμίνον.) Superstitionis quondam Græ-
cos Paulus arguebat, nec injurie; meti-
culosi enim sunt plerumque, & a quocumque
omine sinistro, vel fascinationis umbra, cum
maxime vineam plantant, uvas calcant, focum
accendunt, &c. sibi cavent. Boni tamen & æ-
qui lege sibi consulere videntur, si felici suc-
cessui in dubiis & pavidis rebus impetrando,
adversus pravorum timorem auspiciis Eccle-
siæ Orationes obtendant; hacque de causa An-
gelorum opem hic implorant studiosius, & illius
Cypriani, qui prius magicis artibus deditus,

memorandum deinde pro Christo martyrium per-
pessus est.

2 **ἱερομάρτυρος Κυπριανῶ.**) Confessores, δὲ καὶ
Monachos sanctos, ὁσίνε: Monachos simul &
Martyres, ὁσὶν ἀποστόλων, Pontifices ἱεροῦρχαι: Pon-
tifices qui Martyres fuere, ἱερομάρτυρας; Græci
vocant. Eorum porro error est in historia (cui
fidem astruit Gregorii Theologi oratio, 18. in
Cyprianum Martyrem,) ut Nicomediensem cum
CARTHAGINENSIS confunderent, quique moribus &
studiis fuere diversi, unum & eundem fuisse,
hucusque credant.

ORATIO CUM PROFICISCITUR PUER

sacras litteras primo
edocendus.

DEus Deus noster, qui tua nos homi-
nes imagine decoratos etiam libero
dotali arbitrio, qui medio festivitatis
die in templum mirantibus turbis ingres-
sus & docens; unde hic, dixerunt, lit-
teras scit, cum non didicerit? David ap-
petit: Venite, inquit, filii audite me,
timorem Domini docebo vos: qui Salo-
monem etiam pariter erudivisti, Deus
omnium, Verbum, summe rex, ani-
mam, cor, os, & mentem servi tui N.
aperi, ut intelligat, suscipiat, & exequa-
tur voluntatem tuam, & eam omnibus
diebus vitæ suæ a te custodiam, & in
mandatis tuis proficiam, ab omni dia-
boli infestatione libera. Intercessionibus
illibatis tuæ matris, & omnium sancto-
rum tuorum. Quia tu es armatum cor-
porumque nostrorum Episcopus, Christe
Deus, & tibi gloriam referimus: cum
Patre, & Spiritu sancto, nunc & sem-
per, & in sæcula sæculorum. Amen.

ΕΥΧΗ ΟΤΑΝ

ΑΠΕΡΧΕΤΑΙ ΠΑΙΔΙΟΝ

μαρτάνειν τὰ ἱερὰ γράμματα.

Τῷ Κυρίῳ δοξαῖα.

Ο Θεὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τῇ σὴ εὐκρίνῃ τιμῇ ἡμῶν
τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἀντιπροσώπων περὶ βαλὼν δε-
λήματι, ὁ ἐν τῇ ἱερᾷ ἐκκλησίᾳ μισσησὶς ἐστὶν καὶ δι-
δάσκων τὸ λαόν, θαυμαζόντων τῶν λαῶν καὶ λεγόντων,
πῶθεν ἔσται οὗτοι γράμματα μὴ μαθησιαῖς; Δαβὶδ δὲ,
δόντι τέκνα φωτίσασθαι, λέγει, ἀκούσατό μου, φόβον
Κυρίου διδάξω ὑμᾶς. ὁ δὲ Σολομὼν τα σοφίαν διδάξας,
ὅτι τῶν ὁλῶν, Δογε παντάναξ, ἀνοιξὺν τὴν ψυχὴν
καὶ πλὴν καρδίαν ἀπὸ σφραγίδος τῆς δόξης σου, ὅ-
δε, εἰς τὸ συνιέναι καὶ διδάσκειν καὶ ποιεῖν τὸ θελή-
μα σου καὶ λατρεύειν αὐτὸν ἀπὸ πάσης ἐπιθυμίας τῆς
βόλῃς τῆς ἀρετῆς πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ,
καὶ ἀποκρίνωται ὅτι πάσας τὰς ἀπολαύσεις σου ἔχει αὐτός.
προσβύτας δὲ παραχαλῶν σε πατέρι, καὶ πάντων σε
πῶς ἀγαπᾷ. ὅτι σὺ εἶ ὁ ἐπίσκοπος τῆς ψυχῆς καὶ
τῶν σωματικῶν ἡμῶν. Κεῖς ὁ Θεός, καὶ σὺ τὸ πᾶν
δοξᾷ ἀναπέμπομεν, σὺ καὶ τῇ Πατρί, καὶ τῇ ἁ-
γίᾳ Πνεύματι. νῦν καὶ εἰς, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας
τῶν αἰώνων. ἀμήν.

VARIÆ LECTIONES.

Εὐχὴ δὲ καὶ ἀπὸ τῆς παλαιᾶς. Cryptoferratenſis Basilii Falasce codex, aliam hic habet Oratio-
nem.

Oratio ad sacras quasvis litteras
adſciendas.

Domine Jesu Christe Deus noster,
qui viginti quatuor seniorum corda
inhabitasti & illuminasti; aperi aures,
& animam illumina servi tui N. qui E-
noch & Eliæ & Job corda inhabitasti &
illuminasti: ipse nunc Domine servi tui
N. cor illumina. Domine Jesu Christe
Deus noster, qui docuisti & illuminasti
protomartyrem Stephanum: ipse nunc
Domine illumina animam servi tui N.
Domine Jesu Christe, qui Evangelista-
rum Matthæi, Marci, Lucæ, & Joan-
nis corda replesti: ipse Domine animam
servi tui N. illumina. Domine Jesu Chri-
ste, qui corda Apostolorum inhabitasti,
ipse quoque nunc mentem & cor servi
tui N. illumina. Sancte Matthia, sancte
Agapete, sancte Philete, succurrite ser-
vo Dei N. nunc & semper, & in sæcula
sæculorum.

Εὐχὴ εἰς τὸ μαθεῖν παντὶ τὰ ἱερὰ
γράμματα.

Κεῖς Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐνοικήσας
καὶ φωτίσας τὰς καρδίας τῶν εἰσοσὶ πεισμένων
προσβυτῶν. ἀνοιξὺν τὰ ὦτα, καὶ φωτίσον τὴν ψυ-
χὴν τὴν δόλῃ σου, ὁ. Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ ἐνοικήσας
καὶ φωτίσας τὰς καρδίας Εὐαγγε-
λίστων καὶ ἡλίου καὶ ἡλίου, αὐτὸς
ὅταν Κύριε φωτίσον τὴν καρδίαν τὴν δόλῃ σου, ὁ.
Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐνοικήσας
καὶ φωτίσας τὰς πρωτομάρτυρας Στεφάνου, αὐτὸς καὶ
νῦν Κύριε φωτίσον τὴν ψυχὴν τὴν δόλῃ σου, ὁ.
Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ ἐνοικήσας εἰς τὰς καρδίας
τῶν Εὐαγγελιστῶν Ματθαίου, Μάρκου, Λουκᾶ, καὶ Ιω-
άννου, αὐτὸς Κύριε φωτίσον τὴν ψυχὴν τὴν δόλῃ σου, ὁ.
Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ ἐνοικήσας τὰς καρ-
δίας τῶν ἀποστόλων, αὐτὸς καὶ νῦν Κύριε φωτίσον
τὴν νοῦν καὶ πλὴν καρδίαν τὴν δόλῃ σου, ὁ. Ἅγιε
Ματθαῖα, Ἅγιε Ἀγαπῆ, Ἅγιε Φίλιππε, βοηθή-
σατε τὴν δόλῃ τῇ Θεῷ, ὁ. νῦν καὶ εἰς, καὶ εἰς τὰς
αἰῶνας τῶν αἰώνων.

veritatis, ubique præsens & omnia replens, bonorum thesaurus, vitæ administator, adfuit, & habita in nobis, ab omni macula nos expurga, & animas nostras salva.

Et nunc. *Deipara.*

Misericordiæ portam aperi nobis benedicta Deipara, ne in te sperantes aberremus, per te a circumstantibus angustiis liberemur: tu enim generis Christianorum es salus.

Hoc deinde modo Sacerdos dicit Orationes super caput pueri.

Dominum precemur.

Domine Jesu Christe Deus noster, qui per gratiam sancti Spiritus in igneis linguis descendens, sine fisione in duodecim Apostolorum cordibus inhabitasti, & referato eorum ore, aliis linguis loqui cœperunt: ipse Domine Jesu Christe Deus noster, eundem sanctum tuum Spiritum super præsentem puerum N. mitte, & in cordis ejus auribus sacras litteras ab illibata manu tua Moysi legislatori in tabulis insculptas iniere: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Alia Oratio.

Domine Jesu Christe Deus noster, qui inhabitasti & illuminasti corda viginti quatuor seniorum & sanctorum Discipulorum tuorum & Apostolorum, & sanctorum Apostolorum & Evangelistarum Joannis, Matthæi, Marci, & Lucæ: Tu qui excitasti, & illuminasti sanctum Protomartyrem Stephanum: ipse nunc cor fervi tui N. illustra. Precibus super omnes benedictæ Dominæ nostræ Deiparæ, & semper virginis Mariæ: virtute pretiosæ & vivificæ crucis, venerandi gloriosi Prophetæ Præcursoris & Baptistæ Joannis, sanctorum gloriosorum & toto orbe celebrium Apostolorum, sancti Apostoli Matthiæ, sanctorum Martyrum Agapeti, Procopii, Philætæ, & omnium sanctorum. Quia tu es lumen animarum & corporum nostrorum, & tibi gloriam referimus cum principii experite Patre, & cum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Stemus recte: stemus cum timore Dei. Amen.

Deinde dicitur Collecta: & fit dimissio.

ἀληθείας, ὁ πανταχῶ παρὼν, καὶ πᾶσι πάντα πληρῶν, ὁ θησαυρὸς πάντων ἀγαθῶν, καὶ ζωῆς χορηγός, ἔλθε ἐφ' σκλήρωσον ἐν ἡμῖν, καὶ καθάραισον ἡμᾶς ἀπὸ πάσης κηλίδος, καὶ σῶσον ἀγαθὴ τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Τῆς εὐσπλαγχνίας τῷ πύλλῳ, ἀνοιξόν ἡμῖν ἀλογημένη Θεοτόκε, ἐλπίζοντες εἰς σὲ μὴ ἀσοχήσωμεθι. ῥυθείημεθ' διὰ σὲ τῶν περιστάσεων. σὺ γὰρ εἰ σωτηρία τῶν γένεων Χριστιανῶν.

Εἰ δ' ἔτι λέγει ὁ ἱερὺς τὰς εὐχὰς εἰς τὸν κεφαλῶν τῶν παιδῶν.

Τοῦ κυρίου δευτέρου.

Κτερε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐνοικήσας εἰς τὰς καρδίας τῶν δώδεκα Ἀποστόλων ἀνυποκρίτως διὰ τῆς χάριτος παναγίας Πνεύματος τοῦ κατελθόντος ἐν εἰδεί πυρίνων γλωσσῶν, καὶ τῶν πᾶν χερίων ἀνοίξας, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἐτέραις γλώσσαις, αὐτὸς Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐξαπόσειλον αὐτὸ τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἅγιον ἐπὶ τὸ παρὸν παιδίον, τὸ δεῖν, καὶ ἐμφύτευσον εἰς τὰ ὦτα τὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ τὰ ἱερὰ γράμματα, ὧν ἡ χεὶρ σου ἡ ἀχραντος ἐν πλαξὶ δαχτύλου τῷ νομοθέτῃ Μωσῇ. νῦν καὶ αἰεὶ, ἕως τῶν αἰώνων τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εὐχὴ ἐτέρα.

Κτερε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐνοικήσας καὶ φωτίσας τὰς καρδίας τῶν εἰκοσι τεσσάρων ἀποστόλων, καὶ τῶν ἁγίων συμαθητῶν καὶ Ἀποστόλων, καὶ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καὶ ἀγγέλων σου, Ἰωάννη, Ματθαίῳ, Μάρκῳ, καὶ Λυκά, ὁ ὑπομήσας καὶ φωτίσας τὸ ἅγιον πρωτομάρτυρα Στέφανον, αὐτὸς καὶ νῦν Κύριε φωτίσον τὴν καρδίαν τοῦ δεῖν σου, τὸ δεῖν σου, ἀποβείας τῆς ὑπερευλογημένης διαποίτης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένης Μαρίας, δυνάμει τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ, τῆς τιμίας ἐνδόξης ἀποφύτου ἀποδόμης καὶ Βαπτισμοῦ Ἰωάννη, τῶν ἁγίων ἐνδόξων καὶ πανδρόμων Ἀποστόλων, τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Ματθαίου, τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀγαπίου, Προκοπίου, Φιλίππου, καὶ πάντων τῶν ἁγίων. ὅτι σὺ εἶ ὁ φωτισμὸς τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν, καὶ σοὶ τὸν δόξαν ἀναπέμπομεν, σὺν τῇ ἀνάρχῃ σου Πατρὶ, καὶ τῇ παναγίᾳ, καὶ ἀγαθῇ, καὶ ζωοποιῇ σου Πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Στῶμεν καλῶς. σῶμεν μετ' ἐλπίδος. ἀμήν.

Εἰτα σιωπηλῇ. καὶ ἀπόλυσις.

IN OFFICIUM, IN PUEROS PRAVOS MORES & hebes ingenium sortitos. Notæ.

Εἰς κακοσκόπῳ.) Recentioris est compositionis hoc Officium, nec in antiquioribus MS. reperitur: sicut nec vox κακοσκόπος, apud primarios Græcæ linguæ auctores: licet sit nomen officii in Ecclesiâ Græca non ita moderni, ejusque est τὸ κακὸ σκοπεῖν, totum templi ambitum pedibus & oculis lustrare, & mala quæ in eo aguntur vocis & nutus censura corrigere, petulantiores reprimere, atque eos etiam si emendari nolint, ex aliorum cœtu segregare. Is idem est qui suaviori vocabulo εὐταξίας dicitur, cujus est in ordinem cunctos con-

tinere, & eorumque ordinatè observandarum curam suscipere. Hos petulantiae correctores minus in pretio habitos suo tempore, & aliquando etiam subsannationibus exceptos dum munus suum exercerent, conquiritur Palamas, oratione de Ecclesiastica devotione: τὸ βασιλεὺς τῶν βασιλέων Θεὸς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις κύριον ὡρῶμεν, καὶ αὐτῶν δὲ τῶν κακοσκόπων καταγελῶμεν. οἱ σὺν ἐπὶ τούτοις τέτταται, δὲ τὰς αἰχρῶς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ γινόμενα ἐπισκοπεῖσι. Regem regum Deum in Ecclesiis despiciamus, & ipsos etiam malorum censors, ad hoc in Ecclesiâ præfatos ut

gesta pervideant, & corrigant, deidemus.
Hinc puer vitia, petulantiam, & pravorum aliorum mores observans & imitatus, nec in bonis litteris ex ingenii perversitate vel hebetudine proficiens, κακόσκοπος a parentibus objurgatus, hac Oratione emendandus & ad bonam frugem revocandus, in Ecclesiam adducitur.

Οἰκουμένης καὶ φωτίσας.) Eadem est fere verbis hac Oratio cum recensita inter varias lectiones superiori titulo. In ea vero docilitatem & mentis acumen puero κακοκόπῃ precamur, protomartyris

interventu, cujus sapientiæ, & spiritui, doctrinæ Moisaicæ peritiores nequaquam poterant resistere: vel nomine Matthiæ, (ἀπὸ τοῦ μαθῆν, improprie tamen, deducto) qui inter totius orbis doctores docendi laurea & privilegio, ab ipso Deo donatus est: vel denique Agapeti, Procopii, & Philætæ sanctorum juvenum, litteris sacris apprime imbutorum suffragiis, qui solis nominibus suis morum suavitatem, profectum, & dilectionem invocantibus bene ominantur, & ut ἀγάπῃ, προκοπῇ, καὶ φιλείᾳ auctores, aliis pueris futuri sunt propitii.

Α Κ Ο Λ Ο Τ Θ Ι Α ΕΙΣ ΠΑΡΑΚΛΗΣΙΝ ΑΣΘΕΝΩΝ

χειμαζομένων ὑπὸ Πνευμάτων ἀκαθάρτων καὶ ἐπιηραζόντων.

Εὐλογῶ ὁ Ἰερεὺς, καὶ μετὰ τὸ τρισάγιον, τὸ, Κύριε εἰσάκουσον τὴν προσευχήν μου, τὸ, Κύριος ποιμαίνει με, καὶ ἔδωκεν μοι ὑπερῆσιν. Κύριος φωτισμός μου, καὶ ὑπερασπιστής τῆς ζωῆς μου. τὸ, Ἀναστήτω ὁ Θεὸς ἐξ ἐσχατορπιδήτων σου οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ, καὶ εἴπα. Μὴ καταπιστεύσῃς μοι. Δέξαι με τὴν δέησιν. Μετὰ ταῦτα ὁ Ἰερεὺς. Εἰλεῖ καὶ οἰκτιρμοὶ καὶ φιλελευθροπία. εἴπα, καὶ παρόντα καὶ ὄντα.

Κανὼν παρακλητικὸς, εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον, εἰς τὰς ἀσωμάτους, εἰς Ἀποστόλους, καὶ εἰς πάντας τὰς Ἀγίας.

Ὡς α'. ἦχος β'.

Δύτε λαοί, ἀσωμῶν.

Ὁ ποιητὴς καὶ λυτρωτὴς μου καὶ Κύριος, ἡ τῶν πιστῶν βοήθεια, τὰ χυμοὺς ῥῦσαι με τῷ παρόντος κινδύνῳ. ὁ δὲ λόγος σου βοήθει μοι, ὡς φιλελευθροπία.

Ὁ τὴν ἡμῶν μόνος γινώσκων ἀδυναμία, ἐκ τῆς πάσης θλίψεως, καὶ τῆς συνέχοντος ὀλεθρίου προστάσεως ἐξάρπασον, καὶ σώσον, σῶτερ, τὸν δούλον σου.

Δόξα.

Ἀγγελικαί, τάξεις αὐτῶν δυνάμεων, σὺν Ἀποστόλοις, Μάρτυσι, καὶ δικηγόροις καὶ ὅλοις Διεσπασμένοις κινδύνῳ βαρυτάτῃ ῥῦσαι τὸν δούλον αὐτῶν.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Ἡ τῶν πιστῶν καταφυγή, ἀειπάρθενε, ἡ κραταία βοήθεια. ἡμῶν τὸν δούλον σου, τὴν πάσης ἀνάγκης τὸν δούλον σου προσβίβας λύτρωσαι, Δέσποινα.

Ὡς γ'. Στερίνωσον ἡμᾶς.

Ὡς πάλαι Ἰακώβ τὸν θεράποντα ἐρῶσα τῆς τῆς Ἡσαΐα βασιλείας ἔτα ῥῦσαι τὸν οἰκίτην σου, τῆς πάσης ἀνάγκης, ὡς φιλελευθροπία.

Φιλελευθροπία σωτήρ ἐπικαλεῖμαι σε ἐν θλίψει ὑπάρχων καὶ ἀδυναμία. μὴ παρίδῃς με τὸν δούλον σου, ἀλλὰ σῶσον, καὶ ῥῦσαι με, ὡς Διεσπασμένος.

Δόξα.

Ὁ μόνος ἀγαθός, ὁ μόνος Διεσπασμένος, ὁ μόνος οἰκτιρῶν, καὶ ἐλεῶν, τῇ προσβίβας τῇ ἀγίᾳ σου, τὸν δούλον οἰκτιρᾶς ἐλεῶν σῶσον.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Ὁ ἐτεκας ἀγνή, Θεὸν ἐκτέλει, σὺν πᾶσιν ἀγγέλοις καὶ Ἀποστόλοις, σὺν Προφήταις τε, καὶ Μάρτυσι, καὶ κινδύνῳ τὸν δούλον σου λυτρώσασθαι.

Εἰς τὸν ἡμῶν εἰρήμην.

Στερίνωσον ἡμᾶς ἐν σοὶ Κύριε.

Εἰς τὸν ὑπὸ μνημονεύει τὸν ἀδελφόν. Εἴπα.

Πρωβύα θυρῆν, καὶ τὸν ἡμῶν ἀποσπασμένον,

OFFICIUM SUPPLICATIONIS PRO INFIRMIS A SPIRITIBUS IMMUNDIS & obsidentibus, jactatis.

Benedicit Sacerdos, & post ter sanctum dicit. Domine exaudi orationem meam. Dominus pascit me, & nihil mihi deerit. Dominus illuminatio mea & salus mea. Exurgat Deus, & dissipentur inimici ejus. Psalmum etiam quinquagesimum. Ne tradas me. Suscipe orationem meam. *His dictis Sacerdos subdit.* Misericordia & miserationibus & humanitate, &c.

Deinde præsentem Canonem.

Canon supplex ad Dominum nostrum Jesum Christum, ad sanctissimam Deiparam, ad incorporeos, id est Angelos, ad Apostolos, & ad omnes sanctos.

Canticum primum. Tonus secundus.

Venite populi, eantemus.

Conditor, liberator, & Domine, fidelium subsidium, ad liberandum me præsentis periculo festina: clamat ad te servus tuus, qui solus es humanus.

Qui solus infirmitatem nostram habes notam, præsentis miseria, & ab hoste perniciem inferente, accelera Salvator, servum tuum eripere, & saluum facere.

Gloria.

Angelici ordines virtutum a materia secretarum, cum Apostolis & Martyribus, omnium Dominum deprecemini, ut periculo gravissimo servum suum liberet.

Et nunc. *In Deiparam.*

Fidelium refugium, Deipara, robustum subsidium, nostris qui servi tui sumus precibus, præsentis calamitate servum tuum exime, o domina.

Canticum tertium. Confirma nos.

Ut quondam Jacob famulum tuum Esau invidia liberaisti, ita servum tuum præsentis calamitate, ut benignus, erue.

Benigne Salvator invoco te, afflictione & animi abiectione pressus: ne me servum tuum despicias: verum accelera, & ut misericors libera me.

Gloria.

Qui solus bonus, solus clemens, solus misericors es, intercessione sanctorum tuorum, servum tuum misericordia motus, libertati restitue.

Et nunc. *In Deiparam.*

Cum Angelis omnibus & Apostolis, cum Prophetis & Martyribus, quem peperisti Deum, o pura, deprecare, ut a periculis servum tuum liberet.

Deinde dicitur hoc passio Tradus.

Confirma nos in te Domine.

Tum vero infirmi memoriam agit. Et deinceps dicatur.

Sollicita, tutaque intercessio, mu-

tus inexpugnabilis, misericordiae fons, mundi refugium, intente tibi clamamus, Deipara domina, accelera, & a periculis nos exime: quæ sola celeriter protegere nosti.

Canticum quartum. Advenisti.

Periculorum procella graviter jactatum, & jam jam malorum profundo imminendum, deduc ad tranquillum portum, Domine.

Multiplicati sunt qui servum tuum persequuntur Domine, & velut gladium accipiem, linguam acuerunt: respice itaque benigne, & ex iniqua morte servum tuum eripe.

Gloria.

Archangeli, Potestates, Virtutes, & Angeli, Apostoli, Martyres, Beati, Prophetæ & Iusti, cuncti nunc interpellate pro eo qui misere affligatur.

Et nunc. In Deiparam.

Paratum hominibus refugium, timentes tentationum fluctus sedit, & ad tuam protectionem servum tuum confugientem cura, celebranda domina.

Cant. quintum. Luminis administer.

Qui Ezechie quondam vota adimplesti Domine, meam quoque orationem adimple, & ut solus bonus, servum tuum ab omni infirmitate libera.

Angeli manu, & divina virtute, qui quondam e carcere coryphæum discipulum erulisti: graviter etiam periclitantem tuum servum libera.

Gloria.

Angelicæ acies, Apostolorum, Prophetarum, Martyrumque, & Monachorum coetus, pro graviter laborante simul legatione fungamini.

Et nunc. In Deiparam.

Christi Dei mater, difficili gravique periculo imminente, servum tuum eripere festina: ut corde & ore te celebret.

Cant. sextum. In delictorum abyſſo.

Qui ventre ceti quondam Prophetam tuum liberaſti, Domine famulum quoque tuum, ut te fide & affectu laudet, libera.

Ut Daniele leonibus eripuisti Christe, ab hominibus malignis tunc pariter famulum tuum eripe, Domine, & a labe lectoque serva.

Gloria.

Sanctorum Angelorum, Prophetarum, & Martyrum, sapientumque Discipulorum tuorum precibus, Salvator, in periculis positum servum tuum salva.

Et nunc. In Deiparam.

Ne graviter jactatum, & anxium servum tuum despicias, Virgo, verum prout soles ad protectionem tuam confugientem libera, o pura. *Subjicit etiam Tractum Sacerdos: Et memoriam ipsius agit. Deinde Deipara Modulum recitat.*

Intento ad Deiparam confugiamus animo, peccatores & abiectionis, & in poenitentia proclamantes illi ex corde clamantes: Succurre, Domina, nostri miserata: accelera, a peccatorum enim multitudinem perimus: ne avertas servos tuos a te, namque solam spem residuam habemus.

Canticum septimum. Imaginis aureæ.

Ut quondam tres pueros ex ignis fornace eripuisti: e calamitate & rebellium tentatorum instante periculo li-

beras, pueri, tu cosum καταφύγιον, εκπνώς βοῶμέν σοι, Θεοτόκε δέσποινα, ἀπόφασσον ἡμῶν κινδύνον λύσασαι ἡμᾶς, ἡ μόνη ταχέως προστάλῃσα.

Ωδή, δ'. Εὐλόγησας.

Τῇ λαίλαπι τῇ κινδύνῳ δεινῶς ῥιπίζόμενον τὸν δούλον, δέσποτα, καὶ τῇ πελάγει τῇ θλίψει σου κλυδωνιζόμενον, πρὸς γαλιωτάτων ὅρμον καθοδήγησον.

Οἱ θλίβοντες, τὸν δούλον Χρυσὲ ἐπληθύνθησας, καὶ γλῶσσαν ἠρόνησας κατὰ πρὸς δίεσμον μάχαιρας. Ἰδε οὖν φιλάνθρωπε, καὶ ἐξ ἀδίκης θανάτου τὸν δούλον λύσασαι.

Δόξα.

Ἀρχάγγελοι, ἐξουσίαι, δυνάμεις, καὶ ἄγγελοι, Ἀποσόλοι, Μάρτυρες, Οἱοί, Προφήται, καὶ δίκαιοι πάντες δυσωπήσατε ὑπὲρ τοῦ σου παναθλίως κινδυνεύοντος.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Πανύμνητε τῷ ἀνδράπων ἐπιμνησθεῖσθε, τὰ ἄγρια κύματα τῇ πειρασμῶν καταπράυνον, καὶ τὸν ἐν τῇ σκίπῳ καταφύγοντα ἴασαι δούλον σου, Δέσποινα.

Ωδή, ε'. Ο τῷ φανὸς χορηγός.

Ὁ Εὐκλείης ποτὶ ἀποπληρώσας τὰς δίχας Κύριε, καὶ τὴν ἐμὴν πλήρωσον ἐν τάχει, ὁ πότος ἀγαθός, καὶ σωσον τὸν δούλον σου ἐκ πάσης κακώσεως.

Ὁ δὲ ἄγγελε χειρὸς τῇ κορυφαίῳ μαθητῶν Κύριε, ἐκ φυλακῆς θείᾳ δυνασείᾳ ποτὶ ἐξαγαγών, ῥῦσαι τὸν δούλον δεινῶς κινδυνεύοντα.

Δόξα.

Ἀγγελικαὶ στραταὶ, τῇ Ἀποστόλων, Προφητῶν, δυνάμει πανδελῶν Μαρτύρων, Οἰῶν, ὑπὲρ τοῦ ἐν δυνάμει ὑπάρχοντος ἡμᾶς πρὸς βίαν ποιήσατε.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Μήτηρ Χρυσὲ τῷ Θεῷ, τάχιστα ῥῦσαι τὸν πρὸς δούλον σου τῷ χαλεπῷ καὶ δεινῷ κινδύνῳ τῷ νῦν ἐπιιδόντος. ἵνα σε δοξάζῃ καρδίᾳ καὶ σώματι.

Ωδή, ε'. Ἐν ἀβύσσῳ πταισμάτων.

Ὁ κητώδης γαστρός λυψώσαμνος πάλαι τὸν ἀποφύγοντα δέσποτα Κύριε, τὸν σὸν οἰκέτῳ λύτρωσαι ἵνα πιστεῖς ἐπὶ τῷ δοξάζῃ.

Δαυὶδ ὡς ἐρρύσῃ λείποντα Χρυσὲ, ῥῦσαι πρὸς τὸν ἀνδράπων νῦν καὶ ἐμὴν τὸν οἰκέτῳ δέσποτα, καὶ φθαρτὸν καὶ θανάτῳ ἀνάγαγε.

Δόξα.

Κινδυνεύοντα σωσον τὸν δούλον σου, Σῶτερ, τῇ ἁγίῳ ἀγγέλων δεισι, τῇ ἀποφύγῃ, μαρτύρῳ τε, ἐσοφῶν μαθητῶν σου δεισι.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Μὴ παρίδῃς δεινῶς χειμαζόμενον καὶ ἐξαπορέμενον, κόρη, τὸν δούλον σου, ἀλλὰ σπυγδαῶς λυψώσαι προσφυγόντα τῇ σκίπῳ σου ἀχραντῇ. Καὶ τὸν εἰρμόν. Εἰδὲ ὑπομαρτυροῦναι τὸν ἀδυνάτον. Εἰτα λέγει τὸ, Θεοτοκίον.

Τῇ Θεοτόκῃ εκπνώς νῦν προσδράμωμεν ἁμαρτωλοὶ καὶ ταπεινοὶ, καὶ ἀποσπασώμεν ἐν μετανοίᾳ κραζόντες ἐκ βάθους ψυχῆς. Δέσποινα βοήθησον ἡμᾶς ἀπὸ πάσης πταίσματος. ἀπώσων, ἀπολύμεθα ὑπὸ πλῆθους πταισμάτων· μὴ ἀποσπρίψῃς δούλους σου· σὶ γὰρ καὶ μόνῳ ἐλπίδα κηκήμεθα.

Ωδή, ζ'. Εἰκότος χροστῆς.

Ὡς πάλαι τοὺς ῥεῖς ἐκ καμίνου τοῦ πυρὸς παύδας ἐρρύσῃ. ῥῦσαι οἰκτίρμων, τὸν οἰκέτῳ σου, ὡς ἀγαθὸς δυσωποῦμέν σοι τῆς ἐπερχομένης θανάτου,

νης, καὶ τῆς φλογώσεως, Δέσποτα, ἡμῶν ἀνυποψίων
πειρασμῶν, ὅπως δοξάζῃ σε.

Ο μόνος εἰδὼς τὴν ἀδίνειαν Χεῖρὶ τῷ ἀνθρώπῳ
ἐν τῷ, ὁ ὑποδείξας ἐν ταῖς θλίψεσι τὰς παρακλήσεις
φιλάνθρωπε, ῥῦσαι τὴν παρόντος κινδύνῳ καὶ τῷ οἰκέ-
τῳ σου ψάλλοντα, εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῷ πατέρῳ
ἡμῶν.

Δόξα.

Ἀγγέλων πληθὺς, Ἀποστόλων, προφητῶν, μαρ-
τύρων θείων, καὶ προπατόρων θεῶς σύλλογος, τὸν
ἀγαθὸν δυσωπίσατε, νυνὶ τὸν κοπιτὸν μετατρέψαι εἰς
χαρὰν τὴν κραυγάζοντος· εὐλογητὸς εἰ ὁ Θεὸς ὁ τῶν πα-
τέρων ἡμῶν.

Καὶ νυνὶ. Θεοτοκίον.

Ἡ μένι ἐλπίς, καὶ βοήθεια πιστῶν θεογενήτων,
σπῦσον, βοήθει τῇ ἐκίτη σου χειμαζομένῃ ταῖς θλί-
ψεσι πανταχόθεν, καὶ ἡπορημένῃ, καὶ ἐν ὁδῷ ὑ-
πάρχοντι, καὶ καταφεύγοντι εἰς σὲ ἐν πιποιδήσει ψυ-
χῆς.

Ωδὴ, ζ'. Τὸν ἐν καμίνῳ τὴν πυρὸς.

Παῦλε καὶ Σύλα τὰς εὐχὰς ὡς εἰδὼς, καὶ δεσμῶν
τὰς ἐρρύσας· καὶ ἡμῶν ἐλείημον, τὸν ἀναξίῳ νυνὶ
βοῶντων τὰς φωνὰς ἐπάκουσον. ῥῦσαι τὸν δούλον φθορᾶς
καὶ θανάτου.

Μὴ δόποσέ-φης ἀπ' ἐμοῦ τὴν οἰκίτου σου Χεῖρὶ τὸ ἀπό-
σωπόν σε, ὅτι θλίβομαι ταχὺ ἐπάκουσόν με Σωτήρ,
καὶ ῥῦσαι τὴν παρόντος κλύδωνος· δι' ἡμῶν βοᾶ σοι ὁ
δούλος σου, οἰκτίρμων.

Δόξα.

Ταῖς ἐκσίαις ὁ Θεός, τῷ αὐτῶν λειτουργῶν, καὶ Ἀ-
ποστόλων, καὶ μαρτύρων χορείας, καὶ ἱερῶν προφητῶν,
Οσίων, δικαίων ἀπάντων τε, ῥῦσαι τὸν σὸν δούλον τὴν
χαλεπὴν κινδύνῳ.

Καὶ νυνὶ. Θεοτοκίον.

Καταφυγὴ χεισιῶν, βοήθει τῷ ἐν δεινοῖς χειμαζο-
μένῳ, παραγία Παρθένη, μὴ ὑπερίδης τῷ σὸν οἰ-
κίτῳ κινδύνῳ ποταμῶν, καὶ τῇ κραταιᾷ σου προσ-
φυγόντα νυνὶ σκίπῃ.

Ωδὴ δ'. Τὸν ἐκ Θεοῦ, Θεὸν λόγον.

Τὰ λυπηρὰ τῷ σὸν δούλῳ, τῷ παρόντος κινδύνῳ τῷ
ζάλλῳ τῷ πολλῷ καὶ χαλεπῇ μεταποίησον δέσποτα,
καὶ μετατρέψον τὴν τὸν πένθος εἰς χαρὰν δίδουκῃ, ἵνα
πίσει καὶ πύθῃ ἀπαύσας μεγαλύνῃ σε.

Σὺ τῷ πολλῷ εὐσπλαγχνίᾳ μὴ νικήσῃ οἰκτίρ-
μων, τὸν πληθὺς τῶν αἰμάτων μου κακῶν. ἀλλὰ σωθήσῃ
ἐλπίσει δι' ἡμῶν σοι κραυγάζει ὁ δούλος σου. σῶσον ὁ
ῥῦσαι με Χεῖρὶ ἀπὸ βλάβης πτωχίας ὁ μόνος πολυέ-
λιος.

Δόξα.

Φῶσαι με Κύριε, φῶσαι ὅταν μέλλῃς με κτείνειν,
καὶ μὴ καταδικάσῃς με εἰς πῦρ. μὴ τῷ θυμῷ σου ἐ-
λίσξῃς με, δυσωπεί σε παρθένης ἡ σὲ κυφορήσασα Χεῖ-
ρὶ, τῷ Ἀγγέλῳ τῷ πλήθει, καὶ τῷ μαρτύρῳ σύλλογος.

Καὶ νυνὶ. Θεοτοκίον.

Υπεραγία Παρθένη, μετὰ τῶν ἁσωμάτων λειτουργῶν,
καὶ ἁγίων ἀγγέλων, Ἀποστόλων, Προφητῶν, μαρτύρων,
καὶ ὁσίων ἀπάντων, τῷ μόνον ὑπεράγαθον Θεὸν ἐκδύσω-
πίσατε ῥυθλῶναι κακώσεως τῷ δούλῳ σου. Εἰς τὸ ὑπὸς.

2 Ἀξιόνητος ὡς ἀληθῶς. 3 Πᾶσαι τῷ ἀγγέλῳ αἰ στρα-
τιαί. 4 Δέσποτα καὶ μήτηρ τῷ λοφῶν. Εἰτα μνημονύει-
τον ἀδυνῇ. Εἰς τὸ ὑπὸς 5 λαμβάνει θρυαλλίδα. Καὶ
συναλείφει τὸ ἀδυνῇ καὶ λίγει τὸ εὐχλῆ.

Euchol.

bera precamur servum tuum, o bone
Domine.

Christe, qui solus infirmitatem nostri,
o clemens, qui consolationes tuas in affli-
ctione referas: periculo jam imminente
servum tuum eripe canentem. Benedictus
es Deus Patrum nostrorum.

Gloria.

Angelorum cœtus, Prophetarum, di-
vinorum Martyrum, & Patriarcharum
facti conventus; clementem Deum exo-
rate, ut planctum commutet in gaudium,
clamantis. Benedictus es Deus Patrum no-
strorum.

Et nunc. In Desperam.

Sola spes, & fidelium auxilium, Dei
genitrix; festina, supplici tuo calamitati-
bus undique jactato & anxio, doloribus
detento, & fidenti animo ad te confu-
genti succurre.

Canticum septimum. In ignis fornace.

Ut Pauli & Sylæ preces excepisti, &
eos vinculis liberos eduxisti: nostri quo-
que indignorum ad te clamantium voces
exaudi: a labe & interitu servum tuum
eripe.

Ne avertas faciem tuam a me famulo
tuo Christe, quoniam tribulor, veloci-
ter exaudi me, Salvator, & ab ingruen-
te procella exime: per nos ad te servus
tuus clamat, o misericors.

Gloria.

Ministorum tuorum materię exortium,
Apostolorum, & Martyrum Chori, Pro-
phetarum factorum, Monachorum & ju-
storum omnium precibus, o Deus, gravi
periculo servum tuum libera.

Et nunc. In Desperam.

Refugium Christianorum, graviter ja-
ctatorum auxiliatrix, sanctissima Virgo,
ne servum tuum periculis immersum, &
ad tuam potentem protectionem recurren-
tem despicias.

Cant. nonum. Verbum de Deo Deum.

Deplorandum servi tui in tanto pericu-
lo positi statum, procellam hanc gravem
& multam, ejusque luctum in perpetuam
lætitiam transmuta, Domine, ut fide &
affectu te jugiter laudet.

Immensus malorum meorum numerus,
ne multam clementiam tuam superet, o
misericors: sed propter solitam tibi huma-
nitatem per nos clamat servus tuus, salva
& eripe me Christe, ab omni damno,
ut solus valde misericors.

Gloria.

Parce mihi Domine, parce, cum me
judicaveris: & ne me igne damnes, ne
in furore tuo arguas me, Virgo quæ te
peperit, Christe, Angelorum cœtus, &
Martyrum conventus, te deprecatur.

Et nunc. In Desperam.

Sanctissima Virgo, cum ministris incor-
poreis sanctis Angelis, Apostolis, Prophe-
tis, Martyribus, & Monachis omnibus
solum optimum Deum exora, ut hac in-
firmitate servus tuus liberetur.

Deinde sic dicit. Universæ Angelorum
acies. Domina & redemptoris mater:
Tum vero infirmi memoriam agis. Et elly-
chnio accepto, perungis infirmum. Et dicit
Orationem.

Dddd

Pater sancte, animarum corporumque medice, qui unigenitum Filium tuum Dominum nostrum Jesum Christum, omnem infirmitatem curaturum, & e morte nos erepturum, misisti: Servum tuum N. a detinente illum animæ corporisque morbo, per Christi tui gratiam sana, vitæ salutem juxta beneplacitum tuum illi restitue, ut debitas tibi grates in bonorum operum exercitio tibi rependat. Intercessionibus super omnes benedictæ, gloriosæ dominæ nostræ Deiparæ & semper Virginis Mariæ, & omnium sanctorum tuorum. Quia tu medelæ omnis fons es & origo, & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Πάτερ ἁγία ἰσχύϊ τοῦ ψυχῶν, καὶ τοῦ σώματός ἡμῶν, ὁ πέμψας τὸν μονογενῆ σου Υἱὸν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, πᾶσαν νόσον καὶ ἰσχυρὸν καὶ ἐκ θανάτου λυτρώμενον, ἰσχύϊ καὶ δυνάμει σου, καὶ δέσπῃ, ἐκ τῆς περιεχούσης αὐτὸν ψυχικῆς καὶ σωματικῆς ἀδυναμίας, διὰ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ σου καὶ ζωοποιήσας αὐτόν· καὶ τὸ σοὶ ἀπορεῖον, ὅπως τὸν ὀφειλομένῳ σοὶ εὐχαριστήσαν καὶ προσκυνήσαν ἐν ἀγαθοῦργίαις ἀποπληροῖ, περισβείας τὴν κακὴν ἀπολογισμένην ἐνδόξῃ διαποίνῃς ἡμῶν Θεοτόκε καὶ ἀειπαρθένε Μαρίας, καὶ πάντων σου τῶν ἁγίων. ὅτι σὺ ἡ πηγὴ τοῦ ἰάματος, καὶ σοὶ τὸν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὸς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

IN OFFICIUM SUPPLICATIONIS FACIENDÆ PRO INFIRMIS a spiritibus immundis & infestantibus jactatis. Notæ.

1. **A** Κολυδία ἐν περιχλυσί.) Oppressos arte magica ægrotos, & obstinata dæmonis malitia, languore continuo tabescentes, hoc officium spectat. Pro hujusmodi quoque liberandis, Ecclesia Latina prolixioribus indulget precibus, easque libri, Mallei maleficarum, & Flagelli dæmonum titulum proferentes continent. De hoc autem ægritudinum genere tabefactis, plurima Martinus del Rio in disquisitionibus magicis.

2. **Αἰών ἐστὶν ὡς ἀληθῆς.**) Modulum hunc integrum habes fol. 62.

3. **Πᾶσαι τὴν ἀγγέλιον.**) Reperitur, ἐν ἐκλογῇ τῆς κοινῆς παρακλήσεως.

4. **Δέσποινι καὶ μητρί.**) Ibidem.

5. **Λαμβάνει θύρα μὴ δα.**) Non unam esse olei unctionem infirmis adhibitam, fidei doctrina sacris verbis consignata, ab antiquis traditionibus acceptæ, & quotidianus usus Ecclesiæ manifestant. Prima earum notissima & celeberrima est, & ad vitæ metam delatis, oleo fit ab Episcopo consecrato, & ut Sacramentum ex virtute operis effectum omnem consequatur, confertur: & *Unctio extrema* dicitur. Aliam eodem oleo factam legimus, sed non ut Sacramenti rationem obtineret, ministri, verborum, atque intentionis defectu: & hoc pacto solitam fuisse Virginem Genovesam variis mederi languoribus, enarrat Surius in ejus vita. Tertia est, quæ oleo crucis tantum signo sanctificato perficitur, cujus sicut & præcedentis institutio, ad Christum referenda, qui dum ut Discipulis cunctos languores curarent, virtutem contulit, hanc etiam unctionem, ut pie credendum, consuluit: *ungebant enim*, (utique Christi magisterio edocti) *oleo infirmos, & sanabant omnes*: hujusmodi tamen unctionis effectus non est ipsi indivisim conjunctus, sed vel ab eam conferentis merito, vel a suscipientis fide pendet ut plurimum, & hac de causa Sacramenti nomen nusquam meretur. Quamvis enim

Sacerdos etiam apud Græcos eam perficiat, commune tamen est oleum quo utitur, nec propria sibi Oratione sanctificatum: & licet rursus eandem formam ac in Sacramento proferre videatur, Orationem nimirum mox sequenturam, Πάτερ ἁγία &c. quam veram. unctionis extreme formam alibi admittimus, variat tamen hæc si attente legatur, & proferentis mentem ad solam corporis sanitatem recuperandam restringit, his verbis: καὶ ζωοποιήσας αὐτόν κατὰ τὸ σοὶ εὐάρεστον ὅπως &c. & quæ infidelibus ac fidelibus præstari potest, ut videre est apud Tertullianum, qui de illa scribit ad Scapulam cap. 4. Ipse etiam Severus Pater Antonini Christianorum memor fuit: nam & *Proculum Christianum Evodeæ procuratorem*, qui cum per oleum aliquando curaverat, requisivit: & in palatio suo habuit usque ad mortem ejus: & præterea a non sacris viris fuit olim frequenter, ab Anachoretis Amun, Symeone Stylica, Aphraate, Benjamin, Hierione, & aliis in viris Patrum relatis: quamvis pia humilitate Nilus Junior eam semper a Sacerdote fieri voluisse, ejus vitæ auctor memoret καλῶς τῆς ἱερατικῆς τῆς ταῖς ἐνδεδυμένον, καλεῖται αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἐν τῷ εὐκτηρίῳ, καὶ ἐπὶ τῷ αὐτῷ τῷ ἱεροσώτῃ, ἀλλ' οὐ τὰ αὐτὸν ἐλάττω τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἀπολύσαι & inferius τῇ τῷ βῆτα παλαιοῦ ὑπὸ δαιμόνων τεταραγμένους ὁ δαιμόνιοις ἐδραπέυσεν μοναχὸς τε καὶ λαϊκός· ἐλάττω δὲ ἱερέων ἀλφῶν. Nihilis vocatum Sacerdotis ordine insignitum quæritur jubet oratoriam adire, & ægrotο bene precari, eumque lampadis oleo perungere. Hocque pacto plurimos a dæmone turbatos mirandus ille vir, Monachos & Laicos oleo ipsis inuncto curavit. Quarta tandem fit oleo miraculose e corpore vel tumulo alicujus sancti μωροβλήτου unguento scaturientis, exsudante, & variis infirmitatibus ad vim miraculi experiendam applicato: de quo alibi fustus: videnda etiam quæ infra in Officio τῆς κοινῆς παρακλήσεως occurrent observanda.

ORATIONES SIVE EXORCISMI MAGNI Basilii in obsessos dæmonibus, & quamlibet infirmitatem.

Deus deorum, & Dominator dominantium, igneorum exercituum conditor, & virtutum immaterialium opifex, cælestium & terrestrium artifex, quem nullus hominum vidit, sed neque videre potest,

ΕΥΧΑΙΗ ΤΟΙ ΕΞΟΡΚΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ Βασιλείου πρὸς τὸς πάχοντας ὑπὸ δαιμόνων, καὶ ἐκείνῳ ἀδινείαν.

Θεὸς τῶν Θεῶν, καὶ Κύριος τῶν κυρίων, ὁ τῶν πνεύματων τῶν ἁγίων δημιουργὸς καὶ τῶν ἀνέλκων δυνάμεων τεχνουργός, ὁ τῶν ὑπεράνω καὶ ἐπὶ γῆς τεχνίτης, ὁ εἶδεν ὁδοὺς ἀνθρώπων καὶ εἶδεν δυνάμεις, ὁ φοβέται

ται καὶ ἔμελλε πάντα ἡ κτίσις, ὃς ἡ βασιλιάσαντα ποτε ἀρχιστράτηγον καὶ τὴν τότε λειτουργίαν παρακοῇ ἀδελφίσαντα ῥήξας ἐπὶ τὴν γλῶσσαν, καὶ τὰς συνωπιοσάσας αὐτὴν ἀγγέλους δαίμονας γινομένους εἰς σκόπῳ βυθοῦ ταρταρώσας, δὸς τὸ ἀφορισμὸν τούτον ἐπὶ τῷ φεγκτῷ ὀνόματι σου τελέμενοι φόβῳ γενέσθαι αὐτῶν προσηγμένῳ τῆς πονηρίας, Ἐπάσαις ταῖς φάλαγγιν αὐτῶν ταῖς συνεκπεσούσαις αὐτῶν ἐκ τῆς ἀνω φωτοφορίας, καὶ ἔβλεπον αὐτὸν εἰς φυγὴν καὶ ἐπὶ πᾶσιν, αὐτῶν καὶ τοῖς δαίμοσιν αὐτῶν ἀναχωρεῖσαι παντελῶς, ἵνα μὴ τι βλαβερόν καὶ τὴν ἐσφραγισμένην εἰκόνα ἐργάσθαι· ἀλλὰ λαβέτωσαν ἰσχυρὸν ἔπος οἱ ἐσφραγισμένοι κραταιότητος τοῦ πατρὸς ἐπάνω ὄφρων, καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν διῶαμιν τῶν ἐχθρῶν. Σὺ δὲ ὑμνῆται, Ἐ μεγαλυνῆται, καὶ παρὰ πάσης πνοῆς ἐν φόβῳ δοξάζεται τὸ παράγιον ὄνομα, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εὐχήν ἑτέρα τῇ αὐτῇ. Τοῦ Κυρίου διηθώμεν.

b **Ε**ξορκίζω σε τὸν ἀρχέκακον τῆς βλασφημίας, καὶ τὸν ἀρχηγὸν τῆς ἀνταρσίας, καὶ αὐτὸν τὸν πονηρίας. Εξορκίζω σε τὸν ἐκείθεντα ἐκ τῆς ἀνω φωτοφορίας, καὶ σκότῳ βυθοῦ κατενεχθέντα διὰ τὴν ἐπάρσιν. Εξορκίζω σε καὶ πᾶσαν τὴν ἐκπεσούσαν διῶαμιν τῆς σῆς ἀκόλουθον προαιρέσεως. Ορκίζω σε πνεῦμα ἀκάθαρτον, καὶ τὸ Θεοῦ σαβαώθ, καὶ πάσης στρατιάς ἀγγέλων Θεῶν, Ἀδωναὶ, Ελωὶ, Θεοῦ παντοκράτορος, ἐξελθε καὶ ἐπαναχωρήσον ἀπὸ τοῦ δέλου τοῦ Θεοῦ, τῷδε. Εξορκίζω σε καὶ τὸ Θεοῦ τὰ πάντα λόγῳ κτίσαντος, καὶ τὸ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸ μορογενῆς Υἱοῦ αὐτοῦ, τὸ ἀπὸ τῶν αἰώνων ἀρρήτως καὶ ἀπαθῶς ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντος, τὸ ἄόρατον καὶ ὁρατὸν κτίσιν δημιουργήσαντος, τὸ κατ' εἰκόνα ἰδὲν τὸν ὡς ἄνθρωπον πλασουργήσαντος, τὸ νόμῳ ὑπερῷον φυσικῶς ταῦτα παιδαγωγῆσαντος, καὶ ἀγγέλων ἐπιστάσι ἀφύλαξάντος, τὸ ὕδατι τὴν ἀμαρτίαν κατακλύσαντος ἀνωθεν, καὶ τὰς ὑπ' ἐρανὸν ἀβύσσους ἀνασπομάσαντος, καὶ γίγαντας ἀσεβήσαντας καταφείραντος, καὶ πύργον τῶν βεβήλων κατασείσαντος, καὶ γλῶσσοδόντων, καὶ Γομόρρων πυρὶ θείῳ τεφρώσαντος, ὃν μάρτυς καπνὸς ἀκούμιμος ἐξατμίζεται, τὸ ῥάβδῳ πέλαγος ῥήξαντος, καὶ λαὸν ἀβρόχοις ποσὶ περάσαντος, καὶ τύραννον Φαραὼ καὶ στρατὸν θεομάχον εἰς αἰῶνα τοῖς κύμασι καταλύσαντος τῆς ἀσεβείας πόλεμον, τὸ ἐπ' ἐχθρῶν ἐκ Παρθένου ἀγνῆς σαρκωθέντος ἀνεκλαλήτως καὶ σώας τὰς σφραγίδας τῆς ἀγνείας ἀφύλαξάντος, τὸ πλυῶναι βαπτίσματι τὸν παλαιὸν ἡμῶν ῥύπον διδόνήσαντος, ὃν ἡμεῖς διὰ τῆς παραβάσεως ἐπισπασάμεθα. Εξορκίζω σε καὶ τὸν βαπτισθέντα ἐν Ἰορδάνῃ, καὶ τύπον ἡμῖν ἀφθαρσίας ἐν ὕδατι καὶ χάριν παρεχόμενον, ὃν ἀγγελοι, καὶ πᾶσαι αἱ διῶαμεις τῶν ἐρανῶν κατεπλάγησαν τὸν σαρκωθέντα Θεὸν βλέπναι μετεμύσαντα, ὅτι ὁ ἀναρχος πατὴρ τὴν ἀναρχὸν γέννησιν τῷ Υἱῷ ἀπεκάλυψε, καὶ τὸ ἁγίου Πνεύματος ἡ κατὰ βάσιν τῆς ἑαδὸς τὴν ἔνωσιν ἐμαρτύρησεν. Ορκίζω σε κατ' ἐκεῖνα τὸ ἄνεμον ἐπιτιμῆσαντος, καὶ κλύδωνα θαλάσσης φραύσαντος, τὸν εἶφος δαίμόνων ἐκδιώξαντος, καὶ κόρας ὁμμάτων ἀπὸ μήτρας λειπούσας πηλῶ τυφλοῖς ἀναβλέψαι ἐσαρμόσαντος, καὶ τὴν ἀρχαίαν τοῦ γένους ἡμῶν διάπλασιν ἀνακαιρίσαντος, καὶ ἀλάλοις

Euchol.

quem timet & tremet universa creatura, qui superbientem quondam ducem perduellemque ejus exercitum in terram dejecisti, & omnes angelos ejusdem defectionis reos dæmones factos in abyssi tenebras detrustisti: exorcismum hunc tremendo tuo nomine absolvendum nequitiae præfecto & omnibus cohortibus ejus superno lumine lapsis terrori fieri concede, in fugam illum verte, ipsique & dæmonibus ejus omnino discedere præcipe; ne quid noxium signatæ a te imagini moliat: sed animum fortem hi virtute congnati, calcandi serpentes, scorpiones, & omnem inimici potestatem assumant: Laudatur enim & magnificatur, & ab omni Spiritu in timore celebratur, sanctissimum nomen tuum: Patris, & Filii, & Spiritus sancti: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Alia ejusdem Oratio.

Dominum precemur.

Ε Exorcizo te blasphemiae auctorem, rebellionis antesignanum, nequitiae vexilliferum. Exorcizo te, qui e superbo lucis confortio ejectus es, & in abyssi tenebras propter elationem detrusus. Exorcizo pariter & omnem virtutem tecum lapsum tui propositi sequacem. Exorcizo te, Spiritus immunde, per Deum Sabaoth, & omnium Angelorum, Dei, Adonai, Eloï, Dei omnipotentis exercitum: exi, & a servo Dei hoc discede. Exorcizo te per Deum cuncta verbo creantem, & per Dominum nostrum Jesum Christum unigenicum ejus Filium ante sæcula ab eo ineffabiliter & absque mutatione genitum, visibilis & invisibilis creaturæ conditorem, qui hominem ad imaginem suam formavit, qui naturæ lege primum eum instruens, & angelorum tutela custodiens, cæli referatis cataractis, ejus demum peccata diluvio disperdidit: & impiis deinde gigantibus profligatis, prophanorumque turre concussa, Sodomorum & Gomorrhæorum terram igne, sulphure, & cinere, (cujus testis est evaporans perennis fumus) consepelivit: Qui virga mari percussit, & siccis pedibus transfreto populo, tyrannum Pharaonem, & adversum Deo exercitum impietatis arma moventem, in æternum fluctibus obruit. Qui posteris temporibus e Virgine pura, salvo pudoris ejus sigillo ineffabiliter incarnatus, vetustas sordes nostras transgressionis delicto contractas in se abludere sustinuit. Exorcizo te per eum qui in Jordane baptizatus est, & per gratiam incorruptionis exemplar in aquis nobis exhibuit. Cujus ratione Angeli & omnes celorum virtutes viso Deo incarnato obstupuerunt, cum principii exors Pater, generationem Filii causæ expertem revelavit, & Spiritus sancti descensus. Trinitatis unioni testimonium perhibuit. Exorcizo te per eum qui venti procellam increpavit, qui maris tempestatem sedavit, dæmonum catervas fugavit, pupillas oculorum a natiuitate lucis expertes luto cæcis ut respicerent coaptavit, & veterem generis nostri massam reformavit, mutis loquelam restituit, le-

Dddd ij

præ plagas absterfit, mortuos a monumentis excitavit, & ad sepulturam usque cum hominibus est conversatus, & resurrectione deprædatus est infernum, & omnem hominem morti insuperabilem reddidit. Exorciso te per Deum omnipotentem homines cælitus inspirata voce afflantem, Apostolis opitulantem, & orbem universum pietate replentem. Extimeſce, fuge, evola, discede, dæmon impure, sceſte, terrene abyſſo reclusæ, ſeducor, informis, propter impudentiam viſibilis, propter ſimulationem inviſibilis, ubicumque reperiariſ, aut latites: ſive ipſe ſis beelzebub, aut commovens, aut draconiformis, aut ferina facie, vel ut vapor, vel ut avis, vel noctilocus, vel ſurdus, vel privatus loquela, vel de repente terrens, vel diſcerpens, vel ponens inſidias, vel ſomnum gravem inducens, vel morbum, vel debilitatem, vel riſu agitatus, vel dulces lachrymas excitans, vel laſcivus, vel ſætidus, vel libidinoſus, vel voluptuoſus, vel gaudens venenis, vel amore inſaniens, vel aſtrorum inſpector, vel reclusus, vel impudens, vel contentioſus, vel inconfians, vel cum luna mutabilis, vel omni tempeſtate circumactus, vel imaturinus, vel meridianus, vel nocturnus, aut intempeſtivus, aut antelucanus, ſi ſponte occurreris, aut ab aliquo miſſus fueris, ſi de repente ingrueris, in mari, in flumine, ſub terra, in puteo, in loco præcipiti, in fovea, in lacu, in loco calamis conſito, in ſylva, in loco a terra remoto, vel immundo, in ſaltu, in quercetis, in arbore, in ave, in fulgure, e balnei teſto, e piſcina, ex idolorum fano, aut unde novimus vel ignoramus: ſive ſis notus aut ignotus, aut e quocumque incircumſpecto loco: dividere, & elongare, imaginem Dei manu efformatam erubeſce: ſimilitudinem incarnati Dei extimeſce, ne in ſervo Dei hoc abſcondaris, ne virga ferrea, ignis fornax, tartarus, & dentium ſtridor, inobedientiæ tuæ pœna te maneat. Time, obmuteſce, fuge, ne ſubterfugias, ne abſcondaris alia immundorum ſpiritus verſutia: ſed abi in terram inaquoſam deſertam & incultam, quam homo non habitat, Deus autem ſolus circumſpicit, qui omnes invidentes & inſidiantes ſuæ imaginis, tenebrarum vinculis alligatos, & te in malis omnibus expertum malorumque inventorem diabolum in longam diem & noctem perpetuam conſtrictum tenebit. Quia Dei timor magnus, & magna eſt gloria Patris, & Filii, & ſancti Spiritus: nunc & ſemper, & in ſæcula ſæculorum. Amen.

Alia ejuſdem Oratio.

Deus cælorum, Deus luminum, Deus Angelorum tuæ poteſtati ſubditorum, Deus Archangelorum tuæ fortitudini ſubjacentium, Deus glorioſarum dominationum, Deus ſanctorum, Pater, Domini noſtri Jeſu Chriſti, qui animas morte captivas vinculis ſolvisti, qui per unigenitum Filium tuum primum hominem tenebris conſixum illuminasti, qui doloribus noſtris ſolutis onus omne diſſipaſti, qui omnem inimici noſtrum a nobis elongaſti: Fili & Verbum Dei, qui morte tua, nos immortales; & gloria quoque tua effeciſti beatos, & ex hominibus Deos evadere conceſtiſti, qui ſoluto omni peccatorum noſtrorum per crucem tuam vinculo, &

τὸ λαλεῖν ἀνορθώσαντος, τὰ εἴγματα λήπρας ὑπομήξαντος, καὶ νεκροὺς ἐκ τῆς τῶν ἀναſτήσαντος, τὴν μέχρη παφῆς τοῖς ἀνθρώποις ὁμιλήσαντος, καὶ τὸ ἄδω ἐγέρσει ſκυλεύσαντος, καὶ πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα ἀνάλωτον τῷ θανάτῳ καταſκιδάσαντος. Οὐκίζω σε καὶ τὸ Θεῷ τῷ παντοκράτορι, τῷ τῇ Θεοπνεύματι φωτὶ τῶν ἀνθρώπων ἐμπνεύσαντος, καὶ τοῖς Αποστόλοις ſυμπράξαντος, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκὸν ἐν ἐκείνῃ πληρώσαντος. Φοβήθητι, φύγε, δραπετεύσον, ἀναχώρησον, δαιμόνιον ἀκάθαρτον, καὶ ἀναγῆς, καταχθόνιον, βύθιον, ἀπαπλόν, ἄμορφον, διατὸν δι' ἀναιδέων, ἀθέατον διὰ τὸ ὑπέκλειν, ὅπως αὖτε τυγχάνῃς, ἢ ἀπέρχῃ, ἢ αὐτὸς εἴ ὁ Βελζεβὺλ, ἢ καταſείων, ἢ δρακοντοειδής. ἢ θηριοπρόσωπος, ἢ ὡς αἰτμὶς, ἢ ὡς πετεινόν, ἢ ευκτόλαλον, ἢ κωφόν, ἢ ἄλλωλον, ἢ ἐκφοβαῖον ἐξ ἐπιδρομῆς, ἢ ſπαράσσον, ἢ ἐπιβυλῶν, ἢ ἐν ὑπὲρ βαρεῖ, ἢ ἐν τόσῳ, ἢ ἐν μαλακίᾳ, ἢ ἐν γέλωτι ῥέμβον, ἢ δάκρυα φιλήδονα ἐμποιοῖ, ἢ λάρχοι, ἢ δυσώδεις, ἢ ἐπιθυμιτικόν, ἢ ἰδονικόν, ἢ φαρμακόφιλον, ἢ ἐρωτομανῆς, ἢ ἀστρομαγικόν, ἢ ἐνοικηματικόν, ἢ ἀναιδὲς, ἢ φιλόνηκον, ἢ ἀκατάστατον, ἢ τῇ ſελλήνῃ ſυναλλοιμήμον, ἢ χροῖν τινὶ ſυντρεπόμενον, ἢ ὀρθεῖον, ἢ μεσημβριόν, ἢ μεσονυχτικόν, ἢ ἀσείας τινός, ἢ αὐγῆς, ἢ αὐτομάτως ſυνωλύτης, ἢ ἐπέμφτης ὑπὸ τινος, ἢ προſεπέλαſας ἄφω, ἢ ἐν θαλάσσῃ, ἢ ἐν ποταμῷ, ἢ ὑπὸ γῆς, ἢ φρέατος, ἢ κρημνοῦ, ἢ ἐκ λάκκου, ἢ λίμνης, ἢ καλαμῶτος, ἢ ὕλης, ἢ ὑπογῆς, ἢ ἀκαθάρτου, ἢ ἄλλου, ἢ δρυμῶτος, ἢ δένδρου, ἢ ὀρέου, ἢ βροντῆς, ἢ ἐκ σίγης λουξῆς, ἢ ἐκ κολυμβήθρα ὑδάτων, ἢ ἐκ μνήματος εἰδωλικῆς, ἢ ὅθεν ἴσμεν, καὶ ἐκ ἴσμεν, γνωστὸν, ἢ ἀγνωστον, καὶ ἐξ ἀπεριſκίπτου τόπου, μελιδῶν καὶ ἀπαλλάγητι, αἰχμῶν καὶ τὴν εἰκόνα τῇ χειρὶ Θεῷ πλατύνῃ καὶ μορφωθεῖσαν. Φοβήθητι τῷ ſαρκωθέντος Θεοῦ τὸ ὁμοίωμα, καὶ μὴ ἐγκρυβῇς εἰς τὸ ἔδω τῷ Θεῷ, τὸνδε, ἀλλὰ ῥάβδος ſιδηρὰ καὶ καμινὸς πυρὸς, ἢ τάρταρος, ἢ ὀδόντων βρυγμός, ἀμμουᾶ πᾶς παρακοῆς σε περιμένει. Φοβήθητι, φημῶν καὶ φύγε, μὴ ἀποſτρέφῃς, μὴ ὑποκρυβῇς μετ' ἐτέρας πορνείας πνευμάτων ἀκαθάρτων. ἀλλὰ ἀπελθεῖς ἐν γλῶσσοις ἀνδρῶν, ἢ ῥημον, ἀγέωργητον, ὡς ἀνθρώπος ἐκ οἰκῆς, Θεὸς μόνος ἐπιſκοπεῖ ὁ δισμύων πάντας τὰς βαſκαίνοντας καὶ ἐπιβυλῶντας τῇ αὐτῇ εἰκόνι, καὶ ſειραῖς ζῶντος πατρὸς εἰς μακρὰν νύκτα καὶ ἡμέραν σὲ πάντων τῶν κακῶν πεπειραμένον, καὶ ἐφ' ὅσον διέβη. ὅτι μέγας ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, καὶ μεγάλη ἡ δόξα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Εὐχὴ ἐτέρα τῷ αὐτῷ.

Ο Θεὸς τῶν ἐραυνῶν, ὁ Θεὸς τῶν φωτῶν, ὁ Θεὸς τῶν ἀγγέλων τῶν ὑπὸ τὴν σκῆνῃ ἰχθῶν, ὁ Θεὸς τῶν Ἀρχαγγέλων τῶν ὑπὸ τὸν κράτος, ὁ Θεὸς τῶν ἐνδόξων κυριοτήτων, ὁ Θεὸς τῶν ἁγίων, ὁ πατὴρ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, ὁ παὶς δεσποεύσας τῷ θανάτῳ ψυχῆς λύσας, ὁ τῷ προσηλωθέντι ἀνθρώπῳ τὴν σκῆνῃ δὲ τῷ μοιχογενῆς καὶ Υἱὸς φωτίσας, ὁ λύσας τὰς ὀδυμῆς ἡμῶν, καὶ πᾶν βάρος ὑποſκιδάσας, ὁ πᾶσαν τὴν προσβολὴν τῇ ἐχθρῇ ἀφ' ἡμῶν χαλεπῶς, Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ ἀπαθανάτισας ἡμᾶς τῷ θανάτῳ, καὶ δόξαςας ἡμᾶς τῇ δόξῃ σου, ὁ ἐξ ἀνθρώπων χωρεῖν εἰς Θεὸν ἐγέρσει τῇ σὴν χαρισάμενος, ὁ πάντα δι-

μόν τῷ ἁμαρτιῶν ἡμῶν διὰ τῆς σαυρῆς σε βασάσας, ἐπὶ
 συντριμμα ἡμῶν ἀναλαβὼν, καὶ ἰασάμενος Κύριε, ἐό-
 δοποιήσας ἡμῖν ὁδὸν εἰς ἑβρανὴς, καὶ φθορὰν εἰς ἀφθαρ-
 σίαν μετασκέδασας· εἰς ἀκυστόν μιν πόθον καὶ φόβον κε-
 κραγῶτος πρὸς σέ, καὶ τὰ ὅρη τῆς φόβου τήκονται σὺ τῆς
 σεραϊάματι πρὸς ὑπ' ἑβρῶν, καὶ τῇ δυνάμει, ἀλλοιοί σοι-
 χείων ψυχὰς φερίπτουσι πρῆσαι τὰς εἰαυτῶν ὁρας, δι' οὗ τὸ
 πῦρ τὸ πρὸς ἐκδικήσεως καὶ ὑπερβήσεται ὁρας τοὺς παχθέ-
 ντας αὐτῆς, ἀλλ' ἀναμείνει σέθεν τὸ σὺν βελῶν. δι' οὗ πᾶσα
 ἡ κτίσις ἀδύνηει σπάζουσα συναγμοῖς ἀλαλήτοις εἰς και-
 ρὸς μίαν ἐπιπαχθεῖσα, ἐν πᾶσα φύσις ἐναντὶ ἀπὸ φύ-
 λου, καὶ τῆς ἐχθρῆς στρατιᾶς δαδύμασαι, καὶ διάβολος πέπται,
 καὶ ὅφιν πασάπται, ἐδράκων ἀνήρηται· δι' οὗ τὰ ἔθνη
 ὁμολογήσαντά σε ἐφωτίθης, καὶ ἐκραταιώθης ἐν
 σοὶ Κύριε. δι' οὗ ζῶν πεφανέρωται, ἐλπίς ἰδρύται, ἡ
 πίστις κεράτῃται, τὸ Εὐαγγέλιον κηρύσσεται· δι' οὗ
 ἀνθρώπος ἐκ γῆς ἀναπέπλασαι πισύσας ἐν σοὶ· τίς
 γὰρ ἐστὶν ὁ σὺ Θεὸς παντοκράτωρ; διὸ δέομεθα σε
 Θεὲ πατέρων, καὶ Κύριε τὸ ἐλέος προαιώνι, καὶ ὑπε-
 ρίστι, τὸν ἀπὸς σὲ ἐληλυθότα ἐπὶ τῆς ἀγίᾳ ὀνοματί-
 σε, καὶ τῆς ἡγαπημένης σου παιδὸς Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς ἀ-
 γίης καὶ παντοδυνάμει καὶ ζωοποιῶ σου Πνεύματος ἀπο-
 δέξαι· ὁποσὸν βούληται ἀπὸ τῆς ψυχῆς αὐτῆς πᾶσαν μαλα-
 κίαν, πᾶσαν ἀπιστίαν, πᾶν πνεῦμα ἀκαθάρτων, σα-
 ρατικὸν, καταχθόνιον, πύρρον, δυσωδιακόν, ἐπι-
 θυμητικόν, φιλόχρυσον, φιλόαργυρον, τυφωτικόν, πορνι-
 κόν, πᾶν διαρκῶν ἀκαθάρτων, σκοτεινόν, ἀμωρον, ἀ-
 παιδίον. καὶ ὁ Θεὸς, ἀπέλασον ἀπὸ τῆς δόξης σου, τὸ δέοντος,
 πᾶσαν ἐνέργειαν τῆς διαβόλου, πᾶσαν μαγίαν, πᾶσαν
 φαρμακίαν, εἰδωλολατρείαν, ἀσρομαγείαν, ἀσρολο-
 γίαν, κληρομαγείαν, ὀρσοσκοπίαν, ἡδοναίαν, ἐ-
 ρωταίαν, φιλαργυρίαν, μεθύναν, πορνείαν, μοιχείαν,
 ἀσελγείαν, ἀπειθείαν, ὀργὴν, φιλονεικίαν, ἀκατα-
 σίας, ἐπᾶσαν ὑπόνοιαν πορνείαν. καὶ Κύριε ὁ Θεὸς
 ἡμῶν, ἐμφύσησον ἐν αὐτῇ τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἐνδυνάμουν.
 ὅπως φρενὴς ὑπ' αὐτῆς ποιήσῃ καρπὸν πίστεως, ἀ-
 γαπῆς, σοφίας, ἀγνείας, ἐγκαταλείας, ἀγάπης, χη-
 ρότατος, ἐλπίδος, ἀφρόντου. μακροθυμίας, ὑπο-
 μνήτης, σωφροσύνης, σωμείας. ὅτι σὸς ἐπικέκληται
 δόλος ἐπὶ τῆς σάρκατι Ἰησοῦ Χριστοῦ, πισύων εἰς τὴν ὁ-
 μοίαν τῆς ἀδύνατου μαρτυρουμένην Ἀγγέλων, Ἀρχαγ-
 γέλων, ἐκδόξαν Κυριοπῶν, καὶ πάσης ἑβρανίης στρατι-
 ας. σὺ τὴν φύλαξον τὰς καρδίας ἡμῶν, ὅτι δυνα-
 τὸς εἰ Κύριε, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπουμι, τῇ Πα-
 τρί, καὶ τῇ Τίμῃ, ἐπὶ ἀγίᾳ Πνεύματι. νῦν καὶ ἀεὶ,
 καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῆς αἰῶνας. ἀμήν.

Εὐχὴ πρὸς Χριστόν, εἰς τὰ αὐτὰ.

Τὸ Κυρίον δευτέρως.

Ὁ Θεὸς ὁ αἰώνιος, ὁ λυτρωσάμενος τὸ γένος τῶν
 ἀνθρώπων ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς διαβόλου,
 ῥῦσαι τὸν δόλον σου τόνδε, ἀπὸ πάσης ἐνεργείας πνευμά-
 τως ἀκαθάρτων, ἐπίταξον τοῖς πορνείοις καὶ ἀκα-
 θάρτοις πνεύμασι τι, καὶ δαίμοσιν, ὅπως λυθῶν
 τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος τῆς δόξης σου τῆς δόξης, καὶ μὴ ἐμμένειν
 μηδὲ ἐγκαταλείπειν αὐτῆς. φυγαδευθῆναι ἐν τῇ ὁδοῦ
 ματί σου τῇ ἀγίᾳ, καὶ τῇ μονογενεῖ σου Τίμῃ, ἐπὶ τῇ
 ὁδοῦ σου Πνεύματος, ἀπὸ τῆς πλάσματος τῆς χειρὸς σου.
 ἵνα καθαρῶν ἀπὸ πάσης ἐπιπείρας διαβολικῆς, ὁσί-
 ως, καὶ δικαίως, καὶ δυνάμει ζήσῃ ἀξιομένως τῇ ἀρχαίᾳ

contritione nostra assumpta & curata,
 viaque nobis in cælum strata, corruptio-
 nem in immortalitatem convertisti: exau-
 di me affectu & timore clamantem ad te,
 cujus timore montes cum ejus quæ sub
 cælo est firmamento, tabescunt, cujus
 virtute mutæ elementorum formæ termi-
 nis suis sistentes tremunt, per quem vin-
 dictæ ignis limites sibi præstitutos non
 excedit, sed stat voluntatis tuæ nutum
 præstolatus, per quem creatura omnis
 parturit suspiriis inauditis emissis ad tem-
 pus ulque præfinitum iussa consistere, quem
 contraria omnis natura fugit, quo inimi-
 ci acies domatur, dæmon excidit, ser-
 pens conculcatur, draco de medio tolli-
 tur: per quem gentes nomen tuum profi-
 tentes illustratæ sunt, & in te Domine,
 devictæ sunt: per quem vita apparuit,
 spes firmata est, roborata est fides,
 prædicatum est Evangelium: per quem
 homo in te credens reformatus est. Quis
 enim sicut tu Deus omnipotens? Propte-
 rea rogamus te Deus Patrum nostrorum,
 Deus misericordiarum æterne, & super
 omnem substantiam, accedentem ad te
 in sancto tuo nomine & dilecti Filii tui
 Jesu Christi, & sancti, & omnipotentis,
 & vivifici tui Spiritus suscipe: ab anima
 ejus infirmitatem omnem, infidelitatem
 omnem, omnem spiritum immundum,
 discerpentem, subterraneum, igneum,
 fœtentem, libidinosum, auri vel argen-
 ti cupidum, superbum, fornicarium,
 omnem dæmonem immundum, tene-
 brosum, informem, impudentem ex-
 pelle. Ita Deus noster, amove a servo
 N. omnem diaboli operationem, om-
 nem magiam, & veneni effectum, ido-
 latriam, divinationem, astrologiam
 judiciariam, necromantiam, aruspicum
 & ariolandi artem, voluptuosam pas-
 sionem, libidinem, avaritiam, ebrie-
 tatem, fornicationem, adulterium,
 impuritatem, invecundiam, iram,
 contentionem, inconstantiam, & suspi-
 cionem omnem malignam. Ita Deus no-
 ster, Spiritum tuum pacificum inspira
 in illum, ut ab eo custoditus fru-
 ctus producat fidei, virtutis, sapien-
 tiæ, puritatis, continentiae, dilectio-
 nis, bonitatis, spei, mansuetudinis,
 longanimitatis, patientiæ, modestiæ,
 intellectus; quia servus tuus in nomi-
 ne Jesu Christi vocatus est, & suffra-
 gantibus Angelis, Archangelis, glorio-
 sis dominationibus, & omni cælesti
 exercitu fidem in te habet. Cum illa
 etiam corda nostra custodi. Quia po-
 tens es Domine, & tibi gloriam refe-
 rimus, Patri, & Filio, & sancto Spiri-
 tui: nunc & semper, & in sæcula sæ-
 culorum. Amen.

Chrysostomi Oratio, in eundem finem.
 Dominum precemur.

Deus æterne, qui genus hominum
 e diaboli captivitate liberaisti, ab
 omni spiritu immundo operatione
 servum tuum eripe: malignis &
 immundis spiritibus & dæmonibus, ut
 ab anima & corpore servi tui N. sece-
 dant, neque in eo abscondantur, im-
 pera. In nomine sancto tuo, & unige-
 niti Filii tui, & vivifici tui Spiritus, ab
 opere manuum tuarum effugentur: ut
 ab omni diabolica infestatione liber,
 sancte, & iuste, & pie vivat, dignus ha-
 bitus illibatis mysteriis unigeniti Filii
 Dddd iij

tui & Dei nostri . Cum quo benedictus es & laudatus cum sanctissimo , & bono , & vivifico tuo Spiritu : nunc & semper , & in sæcula sæculorum . Amen .

Alia ejusdem Oratio .
Dominum precemur .

Qui omnes spiritus immundos increpas , & verbi virtute legionem expulisti , manifestare nunc per unigenitum Filium tuum super creaturam ad imaginem tuam effictam , illamque a dæmone oppressam libera : ut misericordia a te accepta sancto tuo ovili expurgata aggregetur , & sancti Spiritus , & divinorum illibatorumque sacramentorum templum vivum fiat . Gratia , & miserationibus , & humanitate unigeniti Filii tui : cum quo benedictus es , cum sanctissimo & bono , & vivifico tuo Spiritu : nunc & semper , & in sæcula sæculorum . Amen .

Alia ejusdem Oratio .
Dominum precemur .

Invocamus te Domine Deus omnipotens , excelsus , mali cuncti expers , pacifice rex , invocamus te conditor cæli & terræ , ex te namque oritur α & ω , principium & finis , qui dedisti hominibus ut ipsis quadrupedia & ratione carentia animalia , quia sic jussisti , Domine , obedi- rent : manum tuam fortem , & brachium tuum excelsum & sanctum extende , & hanc creaturam tuam visu tuo respice : Da illi Angelum pacificum , Angelum fortem , corporis & animæ custodem , qui increpet & abigat ab ea omne malignum & impurum dæmonium . Quia tu solus excelsus & omnipotens , es benedictus in sæcula sæculorum . Amen .

Alia ejusdem Oratio .
Dominum precemur .

Divinam , sanctam , magnam , tremendam , & non tolerandam nominis Dei appellationem & invocationem aggredimur & perficimus , tui expellendi & increpandi gratia , apostata ; tui disperdendi ergo diabole . Deus sanctus , principii expers , timendus , natura invisibilis , potestate inexcogitatus , Deitate incomprehensus , rex gloriæ , & omnipotens Dominus , ipse te increpet diabole ; qui e nihilo ad esse cuncta verbo congrue composuit , qui super pennas ventorum ambulat . Increpat te diabole , qui maris aquam advocat & eam super universæ terræ faciem effundit , Dominus virtutum nomen illi . Increpat te Dominus diabole , is , cui innumeri cælestes ordines ignei in circuitu ministrant , qui ab Angelicarum turbarum copia , & ab Archangelis cum tremore celebratur , colitur , & adoratur . Increpat te Dominus , diabole , qui & a virtutibus circa se adstantibus honoratur , & a tremendis oculorum copia illustribus Cherubim , & sex alarum remigio dotatis Seraphim , duabus quidem facies suas propter incomprehensum & imperferatum Deitatis splendorem velantibus , & duabus alis pedes suos ne ineffabili gloria & inexcogitata majestate consumantur operientibus , & duabus alis volantibus : Sanctus , Sanctus , Sanctus , Dominus Sabaoth : plenum est cælum &

μυστηρίων & μονογενῆς σε Υἱοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν , μετ' ἐω-
λογητὸς εἰ καὶ δεδοξασμένος , σὺ τῇ Παναγίᾳ , καὶ ἀ-
γαθῷ , ἐ ζωοποιῷ σε Πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ , καὶ εἰς
τοὺς αἰῶνας τῷ αἰῶνι . ἀμήν .

Εὐχὴ ἑτέρα τῶ αὐτῷ .
Τῷ Κυρίῳ δεινῶμην .

Ο Πᾶσιν ἀκαθάρτοις πνεύμασιν ἐπιτιμήσας ,
καὶ δυνάμει ῥήματος ἐκδιώξας τὸ λεγεῶνα ,
ἐπιφάνηθι καὶ νῦν διὰ τῆς μονογενῆς σε Υἱοῦ , ἐπὶ τὸ
πλάσμα ὃ κατ' εἰκόνα σε ἐποίησας , καὶ ἐξελθὺν αὐτὸ
καταδυναστεύμενον ὑπὸ τῷ ἀντικειμένῳ· ἵνα ἐλεηθῇ
καὶ καθαρῶς ἐσταγῇ τῇ ἀγίᾳ σε ποιίᾳ , καὶ φυλαχ-
θῇ κατὰ ἐμφύχον τῷ ἀγίῳ Πνεύματι , καὶ τῷ θείῳ
καὶ ἀχράντῳ ἀγιασμάτῳ· χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φι-
λανθρωπίᾳ τῆς μονογενῆς σε Υἱοῦ , μετ' ἐωλογητὸς εἰς
σὺν τῇ Παναγίᾳ , καὶ ἀγαθῷ , καὶ ζωοποιῷ σε Πνεύ-
ματι· νῦν καὶ αἰεὶ , καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῷ αἰῶνι . ἀμήν .

Εὐχὴ ἑτέρα τῷ αὐτῷ .
Τοῦ Κυρίου δεινῶμην .

ΕΠικαλέμεθα σε δέσποτα Θεὲ πάτερ , ὁ-
ψις , ἀπείραστος , εἰρηνικὲ Βασιλεῦ , ἐπι-
καλέμεθα σε τὸ ποιήσαντα τὸ ἔραρον καὶ τὸν γλῶσσο . ἐκ σε
ᾧ ἀνέφυκον , καὶ τὸ αἶμα καὶ τὸ ὄψον καὶ τὸ τέλος , δὲς
τοῖς ἀνθρώποις ὑπακούειν τετράποδα , καὶ ἄλογα ζῶα·
ὅτι σὺ ὑπέταξας αὐτὰ Κυρίῳ . ἐκτείνον τὸν χεῖρά σου
κραταίαν , καὶ τὸ βραχίονά σου τὸ ὑψηλόν , καὶ τὸν ἅγιον ,
ἐπισκοπῶν ἐπισκόπῃσον τὸ πλάσμα σε τῷτο , κατὰ πε-
ρὶ αὐτοῦ ἄγγελον εἰρηνικόν , ἄγγελον κραταῖον , ψυχῆς
καὶ σώματος φύλακα , ὃς ἐπιτιμήσει ἐ ἀπειλάσει ἀπ' αὐτοῦ
πᾶν πονηρὸν καὶ ἀκάθαρτον δαιμόνιον . ὅτι σὺ Κύριος μό-
νος ὁψις πάτερ κρατὶς δόλογος , εἰς τοὺς αἰῶνας τῷ
αἰῶνι . ἀμήν .

Εὐχὴ ἑτέρα τῷ αὐτῷ .
Τῷ Κυρίῳ δεινῶμην .

ΤΗν θείαν τε καὶ ἀγίαν καὶ μεγάλην , καὶ φεικτὴν
καὶ ἄσπεκτον ὀνομασίαν , καὶ ἐπὶ κλησιν ποιῶμεν
πρὸς τὸ σὺν ἐξέλαισιν ἀποστάται , ὡσαύτως καὶ ἐπιτιμήσιν
εἰς τὸν σὺν ἐξολόθρευσιν ἄβυσσος . ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος , ὁ
ἀναρχος , ὁ φοβερός , ὁ ἀόρατος τῇ ἐστίᾳ , ὁ ἀνείκαστος
τῇ δυνάμει , καὶ ἀκατάληπτος τῇ θεότητι , ὁ βασιλεὺς τῆ
δόξης , καὶ παντοκράτωρ δεσπότης , ἐπιτιμήσει σοι διά-
βολε , ὃ ἐκ τῆς μητρὸς εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα δι' ὁρατὸς λό-
γῳ συνησάμενος , ὁ περιπατῶν ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων .
ἐπιτιμᾷ σοι διάβολε , ὁ προσκαλέμενος τὸ ὕδωρ τῆς θα-
λάσσης καὶ ἐκχέων αὐτὸ ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς ,
Κύριος τῶ δυνάμει ὀνομα αὐτοῦ . ἐπιτιμᾷ σοι Κύριος
διάβολε , ὃ ὑπὸ τῶ ἀναρρητῶν ἐρασίαν ταγμάτων
πυρίων φόβῳ λειτουργήμενος , καὶ ὑμνήμενος , καὶ ὑπὸ
πλήθους χορῶν ἀγγελικῶν καὶ ἀρχαγγελικῶν ἑόμοιο
σκυμνόμενος , καὶ δοξαζόμενος . ἐπιτιμᾷ σοι Κύριος διά-
βολε , ὁ τιμώμενος ὑπὸ τῶ κύκλωθεν παρῆστων , δι-
νάμειν , καὶ φεικωδῶν ἐξαπτερόγων , καὶ πολυο-
μάτων Χερυβίμ καὶ Σεραφίμ , τῶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν
ταῖς δυσὶ πτέρυξι σκεπτόμενοι καὶ τὸν ἀδωρότητος αὐτοῦ καὶ
ἀνέξιχρίας θεότητος , καὶ ταῖς δυσὶ πτέρυξι τὰς αὐτῶν
πόδας καλυπτόμενοι , εἰς τὸ μὴ κατακαυθῆναι ἐκ τῆς ἀρ-
ρήτης δόξης , καὶ ἀκατανόητε μεγαλειότητος αὐτοῦ , καὶ ταῖς
δυσὶ πτέρυξι πετιόμενοι , καὶ τὸν οὐρανὸν πληρῶ-
ν ἐκ τῆς βοῆς αὐτῶν· τὸ , Ἁγίος , Ἁγίος , Ἁγίος Κύριος

σαβαώθ, πλήρης ὁ ὕψους καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ. **Επιτιμᾶ σοι Κύριος διάβολε**, ὁ ἐκ τῆς κάλπης τοῦ Πατρὸς κατεβάς ἐξ ὕψους Θεὸς Λόγος, καὶ διὰ τῆς ἐκ παρ-
 Δίης ἀγίας προσκυνητῆς, ἀφράστου καὶ ἀχραντοῦ σαρκί-
 σιως ἀνικαλήτως φανείς ἐν τῷ κόσμῳ τῷ σώσαι αὐτὸν,
 καὶ τῇ ἀνθρωπίνῃ αὐτοῦ δυνάμει ἵκασαι ὑψοῦσθαι, καὶ
 ἀπόλυτον πῦρτι δείξας. **Επιτιμᾶ σοι Κύριος διάβολε**,
 ὁ εἰπὼν τῇ θαλάσσῃ· σιώπα, περίμωσον, καὶ τῇ κε-
 λύσματι εὐθείως ἐκάπεσον. **Επιτιμᾶ σοι Κύριος διά-
 βολε**, ὁ τῷ ἀχράτῳ πτελέει πηλοῖ ποιήσας, καὶ τὸ ἐλ-
 λειπον μέλος τῷ ἐκ γενετῆς τυφλῷ διαπλάσας, ἐπὶ τῷ φῶς
 χαρισάμενος. **Επιτιμᾶ σοι Κύριος διάβολε**, ὁ τῷ θυ-
 γατέρᾳ τῇ ἀρχισυναγῶγῃ λόγῳ ζωοποιήσας, καὶ τῆς
 χήρας τοῦ υἱοῦ ἐκ σώματος τῆς θανάτου ἀφαρπάσας, ἐπὶ
 τῇ ἰδίᾳ μητρὶ ὁλοκληρῶν, καὶ υἱὸν αὐτοῦ χαρισάμενος.
Επιτιμᾶ σοι Κύριος διάβολε, ὁ τῷ Λαζάρῳ ἐκ νεκρῶν
 τετραήμερον ἀσπὸν ὡς μὴ θανέντα, καὶ ἀσπὸν εἰς ἐκ-
 πληξίν τῷ πολλῶν παραστήσας. **Επιτιμᾶ σοι Κύριος**
διάβολε, ὁ διὰ τῆς ῥαπίσματος τῶν κατάραν καταρ-
 γήσας, καὶ διὰ τῆς λογχῆς τῆς ἀχράτου πλώρης αὐτῆς
 τῆς παράδεισον φυλάττεισαν φλογίνῳ ῥομφαίᾳ ἀνασεί-
 λας. **Επιτιμᾶ σοι Κύριος διάβολε**, ὁ διὰ τῆς ἐμπύσ-
 ματος τῆς τιμῆς αὐτοῦ χαρακτῆρος πᾶν δάκρυον ἐκ παν-
 τὸς προσώπων ἐκμάζας. **Επιτιμᾶ σοι Κύριος διάβολε**,
 ὁ πῆξας τῆς σαυρὸς εἰς σείλιγμα ἐν καὶ σωτηρίᾳ κόσμου,
 εἰς πᾶσιν δὲ αἰσὶν καὶ πάντων τῶν ὑπὸ σὲ ἀγγέλων.
Επιτιμᾶ σοι Κύριος διάβολε, ὁ δὲ φωνῶν ἐν τῷ σαυ-
 ρῷ αὐτῷ, καὶ τὸ καταπέτασμα τῆς ναὸς ἐχίδνῃ, καὶ αἰπέ-
 ραι διερρήγησαν, καὶ τὰ μνημεῖα λυγὰ ῥήσαν, καὶ
 οἱ ἀπ' αἰῶνος θανόντες ἀνέστησαν. **Επιτιμᾶ σοι Κύριος**
διάβολε, ὁ θανάτῳ θάνατον θανατώσας, καὶ ζῶν
 τῇ ἐγέρσει αὐτοῦ τοῖς ἀνθρώποις χαρισάμενος. **Επιτι-**
μῆσαι σοι Κύριος διάβολε, ὁ καταβάς εἰς τὸ ἄδύ, καὶ
 ἐπὶ τὰ μνημεῖα αὐτῶν ἐκτινάζας, καὶ πάντας τὰς ἐν αὐτοῖς
 κατεχομένας δεσμίους ἐλυθέρωσας, καὶ πρὸς ἑαυτὴν
 ἀνακαλέσας, ὅν οἱ πυλωροὶ ἰδόντες ἐφείξαν, καὶ
 ἀγωνίᾳ τῆς ἁδὲς κρυβέντες ἐξέλιπον. **Επιτιμῆσαι σοι**
Κύριος διάβολε, ὁ ἐκ νεκρῶν ἀνάσας Χειρὸς ὁ Θεὸς ἡ-
 μῶν καὶ πᾶσι τῶν ἀνάσσειν αὐτῷ χαρισάμενος. **Επιτι-**
μῆσαι σοι Κύριος διάβολε, ὁ εἰς ὕψους ἐν δόξῃ ἀνα-
 ληφθεὶς πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ ἐκ δεξιῶν τῆς μεγα-
 λωσύνης ἐπὶ θρόνῳ δόξης καθήμενος. **Επιτιμῆσαι σοι**
Κύριος διάβολε, ὁ πάλιν ἐρχόμενος μετὰ δόξης ἐπὶ τῶν
 νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ τῶν ἁγίων ἀγγέλων αὐτοῦ, κεῖναι
 ζῶντας καὶ νεκροὺς. **Επιτιμῆσαι σοι Κύριος διάβολε**, ὁ τὸ
 πῦρ τὸ ἀσβεστον, καὶ σπῶλινκα τῆς ἀκοίμην, καὶ σκότος
 τὸ ἐξώτερον ἐτοιμάσας σοι εἰς αἰῶνος κόλασιν. **Επιτι-**
μῆσαι σοι Κύριος διάβολε, ὁ πάντα φέρων καὶ ῥέ-
 μεν ἀπὸ προσώπου δυνάμεως αὐτοῦ, ὅτι ἄσπετος ἡ ὁρ-
 γή τῆς ἐπὶ σὶ ἀπειλῆς αὐτοῦ. **Αὐτὸς ἐπιτιμᾶ σοι Κύριος**
διάβολε, διὰ τῆς φοβερῆς αὐτοῦ ὀνόματος. φοβέσθαι,
 φόμαζον, φοβήθητι, ἀναχώρησον, ἐξολοθρευθήνητι,
 φυγαδευθήνητι ὁ πῶς ὕψους αὐτοῦ, καὶ σὺ σοι πάν-
 τα τὰ πονηρὰ πνεύματα, πᾶν πνεῦμα πονηρὸν,
 πνεῦμα ἀσιλγείας, πνεῦμα πονηρίας, πνεῦμα τυκ-
 τερνόν, καὶ ἡμερνόν, μισημηνόν, τε, καὶ ἰσχυρόν,
 πνεῦμα μεσονυκτικόν, πνεῦμα φανταστικόν, πνεῦμα
 σωματικόν, εἴτε χερσαῖον, εἴτε ἐνυδρὸν, εἴτε ἐν
 αἰσίοις, εἴτε ἐν καλύμτοις, εἴτε ἐν φάραγγιν, εἴτε
 ἐν δίοδοις καὶ ῥιόδοις, ἐν λίμναις, καὶ ἐν ποτα-

terra gloria ejus. Increpat te Dominus diabole, qui e sinu paterno, e caelo Deus Verbum descendens, & per vene-
 randam, inexplicatam, & illibatam ex sancta Virgine incarnationem, ut mun-
 dum ineffabiliter salvaret, & te supre-
 ma sua virtute de caelo dejectum, perdi-
 tumque omnibus demonstraret, apparuit. Increpat te Dominus diabole, qui mari dixit: tace, obmutesce: & ejus jussu, confestim quievit. Increpat te Dominus diabole, qui illibato luto e sputo confecto, deficiens a nativitate membrum caeco restituit, lumenque videre donavit. Increpat te Dominus diabole, qui verbo suo Archisynagogi filiam vivam fecit, & viduae filium mortis faucibus ereptum, propriae matri incolumem salvumque restituit. Increpat te Dominus diabole, qui quadriduanum e mortuis Lazarum incorruptum, velut non mortuum, & intabidum ad om-
 nium stuporem excitavit. Increpat te Dominus diabole, qui per susceptam a se alapam, maledictionem nostram irritam fecit; & per illibati lateris sui vulnus flammicum gladium paradisi aditum obferantem extinxit. Increpat te Dominus diabole, qui per divinam vultus sui formam sputis foedatam, lachrymam omnem ab omnium vultu absternit. Increpat te Dominus diabole, qui crucem in unicum munimen & mundi salutem, in ruinam vero tuam & omnium tibi subditorum angelorum defixit. Increpat te Dominus diabole, quo in cruce vocem efferente, velum templi scissum est, petrae confractae, monumenta quoque aperta sunt, & mor-
 tui a saeculo exutrexerunt. Increpat te Dominus diabole, qui morte mor-
 tem necavit, & resurrectione sua vitam hominibus largitus est. Increpet te Dominus diabole, qui concus-
 sis monumentis, in infernum descen-
 dens, omnes in eo captivos ad se tra-
 ctos revocavit, quo viso, janitores inferni turbati sunt, & in imas tenebras detrusi, praeter trepidatione stationem suam dereliquerunt. Increpet te diabole, a morte resurgens Christus cunctis resurrectionis privilegium lar-
 gitus. Increpet te Dominus diabo-
 le, qui ad Patrem cum gloria in caelos ascendit, & in dextera majestatis in throno gloriae sedet. Increpet te Dominus diabole, rursus cum gloria in nubibus caeli, cum sanctis Angelis suis vivos & mor-
 tuos judicaturus. Increpet te Do-
 minus diabole, qui inextinguibilem ignem, & insopitum vermem, & tenebras exteriores, in aeternam damnationem tibi praeparavit. Increpet te Dominus diabole, a cu-
 jus virtutis facte cuncta tremant & expavescunt, quia intolerandus est ad-
 versum te comminationum ejus furor. Ipse Dominus te increpat diabole, per tremendum nomen suum: freme, treme, expavescere, discede, disperdere, effugare, qui e caelo decidisti, tecum-
 que maligni cuncti spiritus: spiritus impunitatis, spiritus nequitiae, spiri-
 tus nocturnus, diurnus, meridianus, & vespertinus, spiritus mediae noctis, spi-
 ritus spectri, spiritus occurrentis qui-
 cumque sive terrenus, sive aquatilis, sive in saltibus, sive in calamis, sive

in convallibus, sive in bivlis & triviis, in lacubus, in fluviis, in domibus, in balneis solitus discurre, ut hominem lædat, & mentem ejus perturbet. Uno verbo ab opificio creatoris Christi Dei nostri discedite, a servo Dei nostri N. separemini, a mente, ab anima, a corde, a renibus, a sensibus, ab omnibus membris, ut salvus sit & incolumis, & liber; propriumque Dominum & conditorem omnium Deum, qui errantes ad se revocat & colligit, eisque salutis signum per regenerationem & renovationem sancti baptismatis impertitur, agnoscat: & illibatis, cælestibus, & tremendis ejus mysteriis dignus fiat, veroque ejus ovili in refrigerii loco, super aquas quietis enutritus, & crucis virga secure peculis more deductus uniat, in remissione peccatorum, & vitam æternam. Quia convenit ei omnis gloria, honor, & adoratio, & magnificentia, cum principii experte ejus Patre, & sanctissimo, & bono, & vivifico ejus Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζωοποιῷ αὐτῷ Πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῷ αἰῶνι. ἀμήν.

μοῖς, ἐν οἴκοις, ἐν αὐλαῖς, καὶ ἐν βαλανεῖοις παρα-
 ἔχον καὶ βλάπτον, καὶ ἀλλοιοῦν τὸ νοῦν τῶ ἀνθρώπου.
 συντόμως ἀναχωρήσατε ἀπὸ τοῦ πλάσματος τοῦ δημιουργοῦ
 Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ ἀπαλλάχθῃτε ἀπὸ τοῦ δό-
 λου τοῦ Θεοῦ, τὰ δὲ, ἀπὸ τοῦ σώματος, ἀπὸ τῆς ψυχῆς, ἀπὸ τῆς
 καρδίας, ἀπὸ τῶν νεφρῶν, ἀπὸ τῶν αἰσθησέων, ἀπὸ
 πάντων τῶν μελῶν, πρὸς τὸ εἶναι αὐτὸν ὕγιον καὶ ὁλόκλη-
 ρον, καὶ ἐλεύθερον, ἐπιγιγνώσκοντα τὸ ἴδιον Διαπότην,
 καὶ δημιουργὸν τῶν ἀπάντων Θεόν, τὸν ἐπισυνάγοντα
 πρὸς πεπλανημένους, καὶ δίδοντα αὐτοῖς σφραγίδα σω-
 τείας διὰ τῆς γεννήσεως καὶ ἀνακαινίσεως τοῦ Θεοῦ βαπ-
 τίσματος, εἰς τὸ καταξιώθῃν αὐτὸν τῶν ἀρχάντων,
 καὶ ἐπερανίων, καὶ φερειῶν αὐτῷ μυσηρίων, καὶ ἐν-
 θύσαι τῇ αὐτῇ ποίμνῃ τῇ ἀληθινῇ εἰς τόπον χλόης κα-
 τασκηνουῦντα, καὶ ἐπὶ ὕδατος ἀναπαύσεως ἐκβρομέ-
 ιον, καὶ ὑπὸ βακχείας τοῦ σαυροῦ ποιμαντικῶς καὶ ἀσφα-
 λῶς ὀδηγούμενον, εἰς ἀριστὰ ἁμαρτιῶν, καὶ εἰς ζωὴν αἰ-
 ῶνιον. Ὅτι, αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προ-
 σκυῦσις, καὶ μεγαλοφάνεια, σὺν τῷ ἀναρχῷ αὐ-
 τῷ Πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας

VARIÆ LECTIONES.

E T hanc huiusmodi.) Cunctos Exorcismos sequentes non exhibent ex æquo M. S. cuncta: sed varia, varios. Barberinum sub numero 88. post titulum hunc. Αφορισμοὶ τῶν ὁσίων πατέρων ἡμῶν Βασιλίου ἐπὶ χημαζομένων ἢ ἀχλαζομένων ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων, sequentem Orationem, & deinde exorcismum, ἐξορκίζω σε τὸν ἀρχέκακον, absque titulo subdit: & correcte; nam adjuratio est, ut constat, & non Oratio.
 b. Εξορκίζω σε.) Exorcismus hic, quem edita & Barberinum unum tribuit Basilio ut auctori, in alio ejusdem Bibliothecæ Barberinæ MS. dicitur esse Gregorii Thaumaturgi: varietatemque cum hoc contextu habet, sed nullius momenti, non enim nisi in casibus aut numeris, vel dictionum positione inter exemplar utrumque varietas intercedit.

Oratio pro illis qui a demonibus obsidentur.

Qui diabolum tyrannidem usurpantem, demonumque cum eo exercitum Christi tui apparitione profligasti: adveni super creaturam tuam ad imaginem tuam formatam ab adversariis spiritibus oppressam: & quemadmodum legionem spirituum, surdumque & mutum alium spiritum increpavisti; ita creaturam tuam expurga, & animam tibi confitentem ne bestiis tradas: sed ejus nostrique miserere, ad laudem & gloriam sanctæ tuæ Ecclesiæ, per unigenitum Filium tuum, cum quo & per quem tibi est gloria Patri, & Filio, & sancto Spiritui, &c.

c. Ο Θεός τῶν ὁράων.) Deest hæc in quinque M. S. exemplaribus.

d. Ο Θεός ὁ αἰώνιος.) Reperitur in duobus Barberinis codicibus & Cryptoferratenſi sub hoc titulo, Εὐχὴ ἐπὶ χημαζομένων ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων.

e. Ο πᾶσιν ἀκαθάρτοις.) Habet & hanc idem Cryptoferratenſe MS.

f. Ἐπικαλέμεθα σε.) Deest in omnibus exemplaribus hæc Oratio.

g. Τὴν δόξαν τοῦ ἁγίου.) Legitur cum ea quæ incipit, ὁ Θεός ὁ αἰώνιος, in uno e Barberinis codicibus: in quo sicut & in editis Chrysostomo his verbis attribuitur. Αφορισμοὶ τῶν ἁγίων Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐπὶ πνευματιζομένων ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων. Et tandem in Barberino S. Marci hæc alia legitur Oratio.

Εὐχὴ ἐπὶ παχόντων ὑπὸ δαιμόνων.

Ο Τὸν τυραννήσαντα διάβολον, καὶ τὴν σὺν αὐτῷ στρατιάν τῶν δαιμόνων καταλύσας τῇ ἐπιφανείᾳ τοῦ Χριστοῦ. ἐπὶ φανὸν ἐπὶ τὸ πλάσμα σου τὸτο, ὃ καὶ τὴν εἰκόνα σου ἐποίησας τὸ καταδυναστεύομενον ὑπὸ τῶν ἀντικειμένων πνδμάτων, ὃν τρόπον ἐπέτιμης τῶν λογίων τῶν πνδμάτων, καὶ τῶν κωφῶν, καὶ ἀλάλων πνδμάτων: καὶ καθάρισον τὸ πλάσμα σου, καὶ μὴ παραδῶς πρὸς θνητοὺς ψυχῶν ἐξομολογούμενόν σοι. ἀλλ' ἐλέησον αὐτὴν καὶ ἡμᾶς, εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον τῆς ἁγίας σε ἐκκλησίας διὰ τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, δι' οὗ, καὶ μεθ' οὗ ἡ δόξα τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. καὶ πάντῃ.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

ΕΙΣ ΨΥΧΟΡΡΑΓΟΥΝΤΑ.

OFFICIUM

AGENTIS ANIMAM.

Ποιῶ ἱερῶς εὐλογητόν. Τὸ Τρισάγιον, τὸ Παναγία Τεῖας, Πατρὶ μῶν. Ὅτι σου. Τὸ Κύριο ἐλέησον, ιβ'. Δεῦτε προσκυνησάμεν, γ'. Καὶ τὴς παρόντας ψαλμῶς, τὸ, Ὁ Θεὸς εἰς ἡ βοήθειάν μου, τὸ, Κύριο εἰσακούστω τῆς προσυχῆς μου. τὸν ε'. Καὶ ὁ κανὼν. Εἰς ἡχον πλ. β'.

Ωδὴ α'. Ως ἐν ὑπείρῳ πεζύσας ὁ Ἰσραὴλ.

Δεῦτε συνάχθητε πάντες οἱ εὐσεβεῖς ἐν τῇ βίῃ ἡσυχασταί, καὶ θρηνήσατε ψυχῇ ξυνωδήσαντες δόξης τῷ Θεῷ, καὶ δαλώσασαν αἰχροῖς δαίμοσι πάσῃ σιωπῇ.

Τὰ νῦν ὁ χρόνος μου ἅπας ὁ τῆς ζωῆς ὡς καπνὸς παρέδραμε, καὶ παρέστησαν λοιπὸν ἄγγελοι πεμφθέντες ἐκ Θεοῦ, τὴν ἀδλίαν μου ψυχῇ ζητουῦντες ἀσυμπαθῶς.

Δόξα.

Ἰδὲ ἐφίστηκαν ὄχλος τῶν ποτηρῶν πιδμάτων κατέχοντες τῶν ἐμῶν ἁμαρτιῶν ἐγγράφας, καὶ κράζουσι σφοδρῶς, ἐκζητουῦντες ἀναιδῶς τὴν ταπεινὴν μου ψυχῇ.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Λοιπὸν πρὸς τίνα βοήσω; τίς μου κλαυθμὸν ἐξ ὀδυνης διέξειται ἐκ καρδίας στεναγμὸν; εἰ μὴ σὺ πανάχραστε ἀγνή, ἡ ἐλπίς Χριστιανῶν, καὶ πάντων ἁμαρτωλῶν.

Ωδὴ γ'. Οὐκ ἔστι ἄγνος ὡς σὺ.

Καλοὶ μου φίλοι καὶ γνωστοί, ἵνα τί ἐθρηνώτε; ἵνα τί ἐπεσθῆτε τὸν ποτὶ ἀγαπητόν, καὶ φίλον ἐκ ἀδελφόν; νῦν ἡ ξένον, ἐκ Θεοῦ, καὶ πάντων ὑμῶν.

Αγαπητοὶ μου ἀδελφοί, τὰς ἐμάς καθ' ὁρῶντες πράξεις ἐλεγχόμενας ἐν τῇ σάθμῃ τῷ ζυγῷ, Χειρὸν τῷ πάντων Θεῷ δυσωπεῖτε ἵλασι γινέσθαι μοι.

Δόξα.

Μνησθέντες μου ἀγαπητοί, τῆς πρὸς ὑμᾶς φιλίας τὸν Χειρὸν δυσωπεῖτε, ἐπιβλέψαι ἐπ' ἐμὲ τὸν δυσυχὴ τῆς ζωῆς στερηθέντα καὶ βασανιζόμενον.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Κλῖνον τὸ ὤς σου ἐπ' ἐμοί, ὦ Θεῷ μου ἡ μήτηρ, ἐκ τῆς ὑψους τῆς δόξης, τῆς πολλῆς σου ἀγαθῆς, εἰσακούσων στεναγμῶν τελευταίων, καὶ χεῖρά μοι ὀρέξον.

Ωδὴ δ'. Χειρὸς μου δύναμις.

Οἱ μοι τὸν ἄσπτον, οἱ μοι τὸν ἄδλιον. ὅτι χεῖρας ἐκτείνω πρὸς τὰς ἐμάς φίλους τε, καὶ δάκρυα ἐξ ὀφθαλμῶν μου προχέω, ἀλλ' ἡδεῖς ὁ ἐλεων ἐμέ.

Αγῶν ἐπίστη μοι ψυχῆς παρόλεθρος, καὶ τὰ ὄμματα ῥέπω πρὸς τὸν Θεῷ φωτεινὸς ἀγγέλους, ἐκβοῶ, μικρὸν εἰσαπατή με ζῆν. ἀλλ' ἡδεῖς, ὁ εἰσακούων μου.

Δόξα.

Εμὲ πεσθῆσατε, ἐμὲ θρηνήσατε, τῷ ἀγγέλω οἱ δῆμοι καὶ τῷ βροτῶν πάντων, οἱ φιλόχριστοι. ἀσυμπαθῶς γάρ μου ἡ ψυχὴ, ἐκ τῷ σώματος χωρίζεται.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Δάσποινα, Δάσποινα, ἄρτι ἐλέησον ψυχῇ σου τοῦ ἐμῆς, καὶ πρὸς τὸν σὺν σκέπῃ μόνῳ βλέπουσαν. ἐμὴ παρίδης ἀγαθῇ, ἐκδοθῆναι με τοῖς δαίμοσι.

Ωδὴ ε'. Τῷ Θεῷ φέγγει σου ἀγαθέ.

Φῶς νοτὸν λάμψον ἐπ' ἐμοί. ἴδω σε Χειρὶ Εὐχολ.

Praemittit Sacerdos benedictionem. Ter Sanctus. Sanctissima Trinitas. Pater noster. Quia tuum est. Domine miserere. Duodecim vicibus. Venite procidamus, ter. Et Psalmos sequentes. Deus in adiutorium meum. Domine exaudi orationem meam. Psalmum quinquagesimum. Et canonem tono obliquo secundo.

Canticum primum.

Quasi in continenti ambulans Israel.

A Deflete, convenite quotquot vitam pie peregistis, animam Dei gloria alienatam, & omni studio scelestis daemonibus obsequutam, plangite.

Hoc momento tempus omne vitae, velut fumus evanuit; & Angeli a Deo missi, miseram animam meam absque compassionis affectu quaesituri convenerunt.

Gloria.

En adsunt malignorum spirituum turmae peccatorum meorum syngropham ostentantes, & vocibus horrifonis, cum audacia, abjectam animam meam sibi tradi requirunt.

Et nunc. *In Desperam.*

De reliquo, ad quem vociferabor? quis doloris mei planctum, & suspiria cordis excipiet, nisi tu illibata virgo, Christianorum & peccatorum omnium fiducia?

Canticum tertium.

Non est sanctus ut tu.

Optimi mei amici, & familiares, ut quid non lugetis? ut quid non plangitis dilectum quondam amicum & fratrem, nunc autem a Deo & omnibus vobis alienum.

Dilecti mihi Fratres, artus omnes meos in lance staterae Christi nunc appendi cogitate, & omnium Deum, ut mihi sit propitius, exorate.

Gloria.

Amici, mei erga vos affectus recordati, Christum exorate, ut me miserum vita orbatum, & tormentis subditum respiciat.

Et nunc. *In Desperam.*

Inclina aurem tuam mihi optima Dei mater, e supremæ gloriæ tuæ culmine, ultimos gemitus percipe; & opitulatricem mihi manum præbe.

Canticum quartum. Christus mea virtus.

Heu me prodigum, heu me miserum, lachrymis ex oculis deductis, ad amicos manus tendo, nec est qui misereatur.

Perniciosum mihi animæ certamen impendit: & ad lucidos Dei Angelos conversis oculis, exclamo: finite me modicum adhuc vivere, nec ulus est qui exaudiat.

Gloria.

Deflete me, Angelorum turmae, plangite me mortales Christo dilecti: acerbè namque e corpore anima mea discedit.

Et nunc. *In Desperam.*

Domina, domina, anxie nunc animæ, & ad tuam protectionem confugientis miserere: nec permittas o bona, daemonibus me tradi.

Canticum quintum.

Divino tuo splendore o bone.

Lux animæ illuce mihi; videam te Christe, modico licet temporis spatio:

Eccc

non enim ultra te sum confecturus : nubes namque dæmonum de repente in me irrui , & nefandorum operum meorum caligo me contexit .

Dilecti quondam , nunc erga me miserum & infaustum immites , valete : unico namque verbo si pro me Dominum meum compelleretis , utique me tenebris eriperetis .

Gloria .

Magne Dei princeps , dux divine Michael , vale : non enim sanctum nomen tuum ultra implorabo , ut mihi succurras , jam labia mea silent , & lingua morte est irretita .

Et nunc . In Deiparam .

Tu quoque illibata virgo Christi & Dei mei mater , vale : non enim ultra propter delicta mea imaginem tuam sum miser confecturus : lumen meum extinctum est , & mortis tenebræ undique me involverunt .

Canticum sextum . Vitæ mare .

Attentam mihi aurem præbete Fratres , & lugubrium querelarum vel vocem amicam percipite , ne oscitanter audiat , & mercedem a Deo recipietis .

Ecce nunc cum dolore ab infelici meo corpore separatur anima : ne itaque corpus meum in terra sepeliatis : indignum est enim : sed foras raptum , canibus projicite .

Gloria .

Quid enim proderit mihi si corpus a vobis cum psalmis ad monumentum deducatur , anima vero tremendis addicatur suppliciis ? Insepultum igitur dimittite , ut canes etiam cor meum rodant .

Et nunc . In Deiparam .

Iter forsan conficientes viatores conspectis raptatis offibus , compuncti ex anima clamabant . Succurre , domina , animæ corpus hoc quondam inhabitanti .

Canticum septimum . Roriferam fornacem .

En ut facto impetu de repente animam miseram corpore avulsam extraxerunt , & ad timendum tremendumque iudicem deducunt : mei igitur recordati , o amici , conversationis pristinae memoriam agite .

Miseremini mei sanctissimi Dei omnipotentis Angeli , & exactionibus periculosis omnibus liberate , neque enim quod malarum actionum stateræ opponatur , mihi suppetit .

Gloria .

Si revertamini sanctissimi Angeli , Christi throno obsequium exhibituri , genuflexo , cum fletibus , pro me exclamate : miserere operis tui conditor omnium , & ne me repellas a te .

Et nunc . In Deiparam .

Dominam & intactam Dei matrem venerati , exorate : ut inclinet vestris precibus , & ad misericordiam illum flectat : ut mater enim & nutrix exaudietur .

Canticum octavum . E flamma sanctis .

Ejulate nunc omnes terræ fines , & super me misero collachrymemini ; e superis enim lata est sententia , ut manibus & pedibus ligatis in inferum detrudat .

Postquam omnibus excidi , ad te miseræ vitæ meæ custodem Angelum suspirans amare clamo : respice æternorum meorum vinculorum afflictionem , & ne pro me intercedere desistas .

καὶ πρὸς βραχὺν· καὶ ἐτι γὰρ σε διασῶμαι· τίς γὰρ δὲ δαιμόνων, ἀφ' οὗ ἐπ' ἡλθέ μοι, καὶ σκότος τῆς αἰχρῶν με ἔργων καλύπτει με.

Σώζειτε πάντες ἀγαπῆται, ἀσπλαγχνοὶ πάντες ἐπ' ἐμέ, τὸν δυστυχὴ καὶ πανάθλιον· πάντες γὰρ εἰ μίαν φωνὴν ἐφθέγγασθε πρὸς τὸν ἐμὸν διαπύοντα, σκεπτοὺς ἐρρυσάσθε.

Δόξα.

Σῶζε ὁ μέγας ἀρχων Θεὸς Μιχαὴλ ὁ Θεὸς Ἀρχηγός· καὶ ἐτι γὰρ σε τὸ ἅγιον ὄνομα καλέσω τὰ βουθῆσάί μοι· σιγῶσι γὰρ με χεῖλη, καὶ γλῶσσα δίδεται.

Καὶ νῦν· Θεοτοκίον.

Σῶζε καὶ σὺ ἀχραστὲ ἀγνή μήτηρ τοῦ Χριστοῦ με καὶ Θεοῦ· οὐκ ἐτι γὰρ τὴν εἰκόνα σε εἶμι ἐμῶν πταισμάτων βλέψω ὁ ἄθλιος· ἐσβέσθη γὰρ τὸ φῶς με, οὐδὲ μὲ ἐκάλυψε.

Ὡδὴ ε'. Τοῦ βίου τὴν θάλασσαν.

Κλίνατε τὸ οὖς ὑμῶν, ἀδελφοὶ με, πρὸς ἐμέ, καὶ προσκυνῶντες ἀκούσατε ἐλευθῶν ῥημάτων μακρὰν φθογῶν, καὶ μὴ παρακούσητε, καὶ μισθὸν ἐκ Κυρίου πάντες λήψετε.

Ἰδοὺ νῦν χωρίζεται μετ' ὀδύνης ἡ ψυχὴ ἐκ τοῦ σώματος, μὴ οὖν τὸ σῶμά με θάψῃ ἐπὶ γῆς· οὐκ ἐστὶ γὰρ ἅγιον, ἀλλὰ σύραντες ἔξω καὶ ρίψατε.

Δόξα.

Τί γὰρ μοι τὸ ὄφελος, τὴν ψυχὴν ἐν φοβεροῖς κόλασιν οὖν σῶσθαι, τὸ δὲ σῶμα με φάλλωσθαι, ὑφ' ὑμῶν; εἰσατε ἄπαρον, ὅπως φάγωσι κύνης καὶ παρδίαν με.

Καὶ νῦν· Θεοτοκίον.

Ἰσως διερχόμενοι, ξένοι βλέποντες ὅσα ὑπὸ κυμάτων στροβίλῳ καταπυγνέτες κράξουσιν ἐκ ψυχῆς· βοήθησον Δέσποινε τῇ ψυχῇ τῇ ἁθλίᾳ τούτῳ σώματι.

Ὡδὴ ζ'. Δροσοβόλον μετ' ἡμῶν.

Ἰδοὺ σείραντες ἀπέσπασαν τοῦ σώματος δεινὰς ἀφ' ἡμῶν ἁθλίαν ψυχὴν, καὶ ἀπάγουσι πρὸς κερτὴν φρενῶν καὶ φοβερὴν· μενοειδέντες με οὖν ἀγαπῆται, τῆς πρὸς ὑμᾶς ὁμιλίας, μείαν ποιῆσθε μου.

Ἐλευσάτε με ἀγγελοὶ πανάγιοι Θεοῦ καὶ πατρὸς, καὶ λυβώσασθε τελωρίων πάντων ποιητῶν· οὐκ ἔχω γὰρ ἔργον ἀγαθὸν ἀντιστάμιζεν τὸν ζυγὸν τῆς φάουλαν ἀράων.

Δόξα.

Αν ἐπαλήθῃτε πανάγιοι με ἀγγελοὶ, παρασῴζαι βήματι Χριστοῦ, γόνυ κλίναντες ἐν κλαυθμοῖς βοηθεῖτε αὐτῷ· ἐλεῆσον πάντων ποιητῶν, ἔργων χειρῶν σε ἀγαθὴ, καὶ μὴ ἀπόσῃ ἐκ σοῦ.

Καὶ νῦν· Θεοτοκίον.

Προσκυνήσαντες τὴν Δέσποινα καὶ ἀχραστὸν μήτερα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν δυσωπήσατε, ὅπως κλῆθ' ἡμῶν, καὶ ἀμείψῃς ἑλπίαν αὐτὸν· μήτηρ γὰρ, καὶ οὐσα φοβὸς εἰσακουσθήσεται.

Ὡδὴ η'. Ἐκ φλογὸς τοῖς ὁσίοις.

Νῦν σπάζετε πάντα τῆς γῆς τὰ πέρατα ἐπ' ἐμὸν τῷ ἁθλίῳ, καὶ σωδακρύσατε· ἤλθι γὰρ δεινὴ ἐκ τῆς ἀνω ἀπόφασις, χεῖρας μου διδύμω καὶ πόδας, ὥστε θλῆναι.

Ἀσχησας ἐκ πάντων, πρὸς σὲ τὸν φύλακα τῆς ἁθλίας ζωῆς με σπάζων κράξω πικρῶς· ἰδοὺ μου δισμῶν αἰωνίαν τὴν κάκωσιν, καὶ μὴ ἀποκαμῆς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς βῶνον.

Δόξα.

Ἐπειδὴ ἐγνώμην δαίμονον ἰκδοτος, καὶ εἰς ἔδου πυθ-
μὲν αἰβίφ καταγυσι, οἶδα ὅτι νῦν πάντες με ἐπελά-
θορτο. σὺ δὲ μνησθὲντί μου, ὦ ἄγγελε Κυρίου.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Τοῦ Χριστοῦ με ἡ μήτηρ πῶς ἐπελάθου μου; πῶς ἐκ
ἐκαμψας σπλάγγνα τῷ ἐκκνώσαντος αἵμα ἐκ πλευρᾶς,
ἵνα σώσῃς ἐπλάσσει; οἱ μοι πῶς ἐκλείδῃ τὰ σπλάγγ-
να τῷ Χριστῷ με.

Ὡδὴ δ'. Θῶν ἀνθρώποις ἰδεῖν ἀδυνάτον.

Θεοῦ ἐκ ἐνὶ ἐγὼ μνησθήσομαι. ἐκ ἐνὶ ᾧ ἐσ' ἄδῃ μνη-
μονεύειν τὸν Κύριον. ἀλλ' ἐσ' σιότοι δεινῶς καλοπνέμε-
νος καὶ θημαι περιμένω τὴν ἐξανάστασιν. πάντων τῶν
βροτῶν ἀνακρίσεις, εἰς πῦρ βληθήσομαι.

Θεὸς ἐκ ἐνὶ ἐμῷ μνησθήσεται. ἐδὲ πληθὺς Ἀγγέλων,
Ἀρχαγγέλων ὁμήγυρις, προφητῶν Ἀποστόλων ὁ σὺλλο-
γος, πλήθῃ τε τῶν μαρτύρων πάντων δικαίων τε. μό-
νος οὐκ ἀντλήσω τὰ κακά ἅπερ συνείλεξα.

Δόξα.

Θρήνησάτε με νῦν καὶ πνέετε ἔδου πυθμῶν, καὶ
ἄβυσσος, καὶ σκόληξ, καὶ τάρταρος. αἱ κολάσεις οὐκ
πᾶσαι σιναῶνται. μοι δὲ Χριστιανῶν ἡ χθὼν ἡμῶν πα-
ραδοθεὶς τῷ τιμωρῆσαι πικρῶς.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Θεοῦ ὁ μήτ' ῥ βλέψον εἰς ἄβυσσον. ἴδε ψυχῶν βα-
σάναις ἐκδοθεῖσιν κολάζεσθαι, καὶ τὰ γόνατα κλίσασα,
δάκρυσον, ἵνα ἐπικαμψαίης αὐταῖς παρακλήσεις, ὅ
τὸ αἷμα δις ὑπὲρ ἐμῶν, ἀνακαλίσσαι με.

Gloria.

Quandoquidem jam dæmonibus sum tra-
ditus, & in inferni profundum me vi deduc-
unt, ut ab omnibus deferar novi. Tu ve-
ro Angele Dei memento mei.

Et nunc. In Desperam.

Quomodo mei oblita es Christi mei mater,
quomodo viscera ejus qui sanguinem e latere
profudit non inflexisti, ut quos condidit sal-
varet? heu me, quomodo Christi mei mis-
ericordiae viscera sunt obferata?

Canticum novum. Deum hominibus
videre nefas.

Non ultra Dei recordabor: in inferno nam-
que nulla Dei est memoria: verum tenebris
graviter obrutus jaceo, & resurrectionem præ-
stolor: ubi coram mortalibus cunctis in ignem
detrudar.

Non ultra etiam mei Deus recordabitur,
neque Angelorum cætus, aut Archangelorum
conventus, Prophetarum, Apostolorum,
Martyrum, Justorum omnium turmæ: solus
itaque quæ mala collegi, exhauriam.

Gloria.

Lugete nunc & plangite, inferni profun-
dum, abyssus, vermis, tartare, tormenta
cuncta, ejulate: solus enim e Christianis ad
vos delatus sum, & traditus ut acerbissime
plectar.

Et nunc. In Desperam.

Mater Dei, in abyssum respice, vide ani-
mam tormentis subeundis traditam, curvatis
genibus collachrymare, ut qui sanguinem de-
dit ut me recuperaret, tuis precibus inflecta-
tur.

ΕΥΧΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΙΣ ΤΥΧΗΝ

Κριτομένην.

Δεῦστα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ παντακράτωρ,
ὁ πάντας ἀνθρώπους θέλων σωθῆναι, καὶ εἰς
ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν, ὁ μὴ βουλομένης τὸν
θάνατον τῷ ἁμαρτωλῷ, ὡς τῇ ἐπιστροφῇ καὶ ἡμεῖς
δ, δόξα καὶ παρακαλῶμεν σε, τὴν ψυχὴν τὴν δέ-
λυσον. τῷδε, πατρὸς δισμῷ λύσασθαι, πάσης καταρας
ἐλευθέρωσον. ὅτι σὺ εἰ ὁλύων τὴν πεπονημένην καὶ ἀγο-
ρᾶν τὴν κατεργασμένην, ὁ ἡλπίς τῶν ἀπελπισμένων.
κέλευσον οὐκ ἀλῶναι Δίασπον ἐν ἐρήνῃ τὴν ψυχὴν
τὴν δέλυσον, καὶ καταπαύσαι εἰς τὰς αἰῶνας σου σκη-
νὰς μετ' πάντων τῶν ἁγίων σου, διὰ τὴν μονογενῆ σου Τί-
μειδ' ὡς ἐὼλογητὸς εἶ, σὺ τῇ παναγίᾳ, καὶ ζωοποιῶ
σου Πνύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων.

Εὐχὴ ἑτέρα εἰς ψυχὴν ῥαγισμένην.

Κτενὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τῇ ἀρρήτῃ σου σοφίᾳ
δημιουργήσας τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐκ τῶν χορῶν τῶν
ἀναμορφώσας, εἰς εἶδος καὶ κάλλος ἐξωραίσας ὡς
τίμιον καὶ ὑψίστον κτῆμα εἰς δόξολογίαν καὶ ἐνδοξασ-
μὸν σου δόξης καὶ βασιλείας, διὰ τὸ κατ' εἰκόνα καὶ
καθ' ὁμοίωσιν πῶτον παραγαγῆναι, ἐπὶ δὲ τῇ ἐστο-
λῇ παρέβη τὸ σὺ προσάγματός, μεταλαβὼν τὸ σι-
κότος, καὶ ἐφυλάξας, ὁ δὲ τῷτο ἵνα μὴ τὸ κακὸν ἀ-
θάνατον γίνεσθαι φιλανθρώπως κελύσας τὴν διά-
λυσιν πάντῃ καὶ τὸν ἀρρήκτον πῶτον δισμὸν, ὡς
Θεὸς τῶν πατέρων, τῇ σὲ θείᾳ βουλήματι ἀ-
ποτίμνιδαι. καὶ τὸ μὴ σῶμα εἰς τὰ ἐξ ὧν
συνετέθη ἀναλύεσθαι, τὴν δὲ ψυχὴν ἐκείδον
Εὐχολ.

I N A N I M A M

Judicandam, Oratio.

Dominator Domine Deus noster omni-
potens, qui homines omnes vis salvari,
& ad veritatis agnitionem venire; qui non
vis mortem peccatoris, sed ut convertatur
& vivat: precamur te & obsecramus animam
servi tui carnis vinculo solve, & ab omni
maledicto libera: quia tu compeditos solvis
& confractos erigis, spes omnium desperato-
rum. Jube ergo Domine, in pace animam
servi tui dimitti, & in æternis tabernaculis,
cum omnibus sanctis tuis requiescere: Per
unigenitum Filium tuum, cum quo benedi-
ctus es: cum sanctissimo, & bono, & vi-
visco tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæ-
cula sæculorum Amen.

Alia Oratio in efflantem animam.

Domine Deus noster, qui inexplicata tua
sapientia, e pulvere condidisti homi-
nem, & specie formæque pulchritudine illi
collata, ut conspicuam præ omnibus & cæle-
stem creaturam, imaginem similitudinem-
que tuam præ se ferentem, ad gloriæ tuæ ce-
lebritatem, & regni tui decorem, exornasti:
mandati vero tui legem prætergressum, ima-
gine cujus particeps factus fuerat, non servata,
vere multasti, & ne malum ejus perpetuum
fieret, compositi fieri dissolutionem, &
strictum animæ corporisque nexum per-
humane dirumpi mandasti: & corpus
quidem in ea ex quibus conflatum erat
resolvi, animam vero unde primum
accepit esse, ad communem usque re-

Eccc ij

surrectionem reservari : propterea rogamus te principii expertem & immortalem Patrem, unigenitum Filium, & sanctissimum Spiritum, ut in pace dissolutionem corporis N. perficias, & si in aliquo scienter aut ignoranter bonitatem tuam offendit, si Sacerdotis interdicto vel maledictioni subditus, aut proprios parentes irritavit, aut iuramentum est transgressus, aut demonum phantasiis, aut prestigiis indecentibus se maligni demonis invidia submisit, ineffabili tua pietate motus condona. Ita Dominator Domine exaudi me peccatorem & indignum servum tuum in hac hora, & servum tuum N. intolerando hoc dolore, & acerbo eum detinente morbo solutum, ubi iustorum spiritus requiescunt, residere concede. Quia tu es requies animarum & corporum nostrorum : & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui : nunc & semper, & in secula seculorum. Amen.

Χωρεῖν ἔνθα καὶ τὸ εἶναι προσελάβαιτο μέχρι τῆ κοίτης ἀναστάσεως. ὅθεν τὸ δόμινα σε τὴν ἀνάστασιν καὶ ἀθανάτου Πατρὸς, καὶ τὴν μονογενεὺς Υἱοῦ, καὶ τὸ πατρὸς Πνεύματος. ἵνα ὁ ἀπὸ τοῦ σώματος διάλυσιν, ὅθεν δέσποτα, ἐν ἀναπαύσει ποιήσης, καὶ εἰ τι ἐν γυνώσκει, ἢ ἐν ἀγνοίᾳ προσέπρησε τὴν σὴν ἀγαθότητα, ἢ ὑπὸ κατάρσιν γέγονεν ἱερέως, ἢ τὴν ἰδίαν χορείαν παρὰ τὴν ἐκκλησίαν, ἢ ὅρκον παρέβη, ἢ φαντασίαις δαιμόνων καὶ γοητείαις αἰσχυαῖς περιέπαισε, φθόνῳ τὸν πονηρὸν δαίμονος, συγχώρησον ὑπὸ τῆς σῆς ἀφάτης δυσωπόμενος ἀγαθότητος. καὶ δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς, ἐπάκουσον ἡμῶν τὴν ἀμαρτωλὴν καὶ ἀναξίαν δέξαι σε τῇ ὥρᾳ ταύτῃ. καὶ λύσον τὴν δέσιν σου, ὅθεν δέσποτα, τὸ ἀφορήτου ταύτης ὀδυμῆς, καὶ τὴν σιωπῆς αὐτῶν πικρὰς ἀδυνατίας, καὶ ἀνάπαυσον αὐτὸν, ἔνθα τῷ δικαίῳ τὰ πνεύματα. Ὅτι σου εἰ ἡ ἀνάπαυσις τῷ ψυχῶν καὶ τῷ σώματι ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπωμεν. τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

VARIÆ LECTIONES.

a **E**Ις ψυχῶν κενομένων.) Ita Barberinum unum, sed aliud, cum Allatiano legit εἰς ψυχῶν κενομένων.

b Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς, ὁ παντοκράτωρ.) Addunt Cytoferatense & Allatianum, πατὴρ τῶν Κυρίων ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

c Ομη βολόμενος &c.) Defunt hæc in ultimo nominatis M. S.

d Ἡ ἐλπίς τῆς ἀπολλισμένης.) Addunt citata M. S. καὶ τὴν τὴν παρὰ σου ἐλπίδα. Canon autem huius Orationi præmissus nullibi in M. S. reperitur : sicut nec Oratio Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν ὁ τῆς ἀρχῆς σου. &c.

IN OFFICIUM PRO AGONIZANTE

Notæ.

a **A**Κολυθία εἰς ψυχῶν κενομένων.) Placeret ex parte Catumfyrity Italogræci de præsentis Agonizantium Officio sententia, qua iure qualicumque in illud invehi audeat, quod animam in extremis laborantem, cum deberet in divinæ misericordiæ spem erigere, iudicii potius ultimi timore incusso, & quasi damnationis non evitandæ expectatione, in profundam desperationis abyssum deturbare & demergere videatur : placeret, inquam, hæc sententia, nisi cum animo ubique invidia vel indignatione perturbato in Arcudium fertur, severam etiam nimis censuram in libros quibus usus est Arcudius injurie exereret, quasi corruptos, judaïcis traditionibus plenos flammis devovendos arbitrareretur, maxime ubi pagina 187. sui unici prolegomeni, atro certe & virulento calamo præsentis officio titulum hunc præfigit. *Hereticæ ritus Agonizantium, diffidentium de infinita misericordia Dei, seque traditos esse diabolo, ac condemnatos confidentium, & ideo in Ecclesia sepeliendos esse prohibentium, ex Arcudiano Euchologio, a Græcis Jesuitis approbato.* Deinde post inspersa passim turbari, vel si ausim dicere, phrenetici animi deliria, quasi triumphans de iis, quos præter fas arguere jam est veritus, concludit. *Ecce Arcudiani Euchologii ritualis Cryptæ Ferratæ, a Græcis Jesuitis approbati, & a Bellarmino celebrati, ac Romæ & in Italia recepti, ecce dolos, ecce venena heretica: ec-*

ce hereticas blasphemias, ritusque execrandos &c. Verum cum Romæ, & in Italia, ipso Catumfyrity fatente receptum sit & laudatum Cryptoferratense Euchologium : mirandum cur cum Græcis suis, sive Societatis Jesu sint, sive ab ea alienis, illud non velit approbatum : cum nihil hæreticale aut execrandum, ut falsò supponit, vel imponit nimis in suos amarus & virulentus Catumfyrity, contineat. Officium enim illud nullatenus in Cryptæ Ferratæ Euchologio visitur, ut supra notatum est : sed una sola Oratio εἰς ψυχῶν κενομένων : & licet plus congruo (per me licet) terrefaciat animam e corpore mox excessuram ; nusquam tamen ejus verba percipit qui in extremis laborat, & cujus sensus omnes sua functione sunt destituti : unde circumstantes potius eo audito, in delictorum dolorem & correctionem, quam qui agit animam in salutis desperationem adducuntur : excitat, inquam, astantium devotionem, compassionem, lachrymas ex eorum cordibus & oculis exprimit, & B. Virginis tutissimi periclitantium asyli opem invocat, quæ velit nolit Catumfyrity, ab hæreticali sensu longe sunt aliena : proptereaque sancta mater Ecclesia cujus iudicium, veritatis sententia est, Arcudii libris & Euchologio Cryptæ Ferratæ probatis, iniquam Catumfyrity censuram iusta sua censura compescuit, & libros ejus nomine in lucem editos, nisi resipuerit auctor, condemnavit.

ΕΤΧΗ ΕΙΣ ΤΟ
ΕΥΛΟΓΗΣΑΙ ΠΟΙΜΝΗΝ.

ORATIO AD CAU-
LAM BENEDICENDAM.

Δεσπότα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐξουσίαν ἔχων πάσης κτίσεως, σὺ δέομεθα, καὶ σὶ παρακαλῶμεν, ὡς ὑλόγησας καὶ ἐπλήθυνας τὰ ποίμνια τῷ πατριάρχῃ Ιακώβ, ὡλόγησον ἐν τῷ ποίμνῳ τῷ κτήνῳ τῷ πῶν, καὶ δούλωσον, καὶ πληθύνῃς καὶ ἐδυναμώσωσιν αὐτῶν, καὶ ποιήσωσιν αὐτῶν εἰς χιλιάδας, καὶ ῥῦσαι αὐτῶν ἐκ τῆς καταδυναστείας τοῦ θανάτου, καὶ τῆς ἀλλοφυλίας, καὶ πάσης ἐπιβουλῆς ἐχθρῶν, καὶ αὐρας θανατικῆς, καὶ λοιμικῆς νόσου. περὶ ἧς ἔγραψεν αὐτῶν ὁ ἅγιος Ἀγγέλων σου. πᾶσαν ἀδύναμιν, πάντα φθόρον, καὶ πειρασμὸν φαρμακείας καὶ γουτοῦ ἐξ ἐνεργείας ἐπερχομένης τοῦ θανάτου ἀποδίδωκαν ἐξ αὐτῆς. Ὅτι σὺ εἰς τὴν βασιλείαν, καὶ δούλωσας, καὶ ἡ δόξα, καὶ Πατὴρ, καὶ Υἱός, καὶ ἅγιος Πνεύματος· νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὸς αἰῶνας, καὶ αἰῶνων.

Καὶ ἀπόλυσιν.

Dominator Domine Deus noster, potestatem omnis creaturæ habens, rogamus te & supplicamus, ut sicut ovilia Patriarchæ Jacob multiplicasti & benedixisti, ita pecudum servi tui N. ovile benedicas; multiplica & consortia illud, & fac in millia crescere, illudque e diaboli & alienigenarum infestatione, & omnibus hostium insidiis, aura mortifera & pestilenti morbo libera. Angelis tuis sanctis circumvalla, morbum omnem, invidiam omnem, fascinationis præstigiisque vexationes arte diaboli illud adorientes exclude. Quia tuum est regnum, & potestas, & gloria, Patris, & Filii, & sancti Spiritus: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Et sic dimisso.

VARIÆ LECTIONES.

Εκ τῆς εὐλογίας τοῦ ποίμνους Barberinum S. Marci M. S. aliam ἐπὶ ποίμνῃς Orationem habet.

Κτελε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ ἀληθινὸς ἀμὸς ὁ αἶψον τῶν ἀμαρτιῶν τοῦ κόσμου, ὁ μὴ παραβλέπων ἡμᾶς σοὶ δέομεθα, καὶ παρακαλῶμεν σὶ ὁ εὐδοκήσας ἐπὶ τῷ δούλῳ σου Ιακώβ, καὶ πληθύνῃς αὐτῶν τὰ ποίμνια, καὶ λυτρώσας αὐτοὺς ἐκ χειρὸς τοῦ θανάτου, καὶ τοῦ θανάτου αὐτοὺς ὡλόγησον τῶν ποίμνῳ αὐτῶν, καὶ πληθύνῃς αὐτῶν εἰς χιλιάδας καὶ μυριάδας. ῥῦσαι δὲ αὐτῶν καὶ ἡμᾶς ἐκ τῆς καταδυναστείας τοῦ θανάτου, καὶ ἐπιβουλῆς ἐχθρῶν, ἀπὸ πάσης ἐνυπνίου, καὶ αὐρας θανατικῆς, καὶ ἀπὸ παντὸς ἐπιποδιδύμενου τοῦ θανάτου ἵνα ἀναπέμποντες σοὶ ἐξ αὐτῆς τὰς συνήθεις ἡμῶν ὑπακοῆς, δοξάζωμεν καὶ δι' αὐτῆς τὸ πανάγιον ὄνομα σου Πατὴρ, καὶ Υἱός, καὶ ἅγιος.

Domine Deus noster Agnus verus, qui tollis mundi peccatum, qui animas te implorantes non despicias, tibi procidimus, te rogamus & postulamus, ut qui jacob servi tui greges numero augere, eumque de manu Esau & Laban eripere voluisti, ipse gregem hunc tua benedictione cumules, & in millia millium multiplices: eum vero nosque de alienigenarum insultibus, & ex inimicorum insidiis, ab omni rubigine, & pestilenti afflatu, & ab omnibus diaboli nequitis eripe: ut ex eo tibi consuetas gratiarum actiones referentes, per eum quoque sanctissimum nomen tuum celebremus Patris, & Filii, &c.

ΕΤΧΗ ΕΙΣ ΤΟ
ΔΟΤΝΑΙ ΤΑ ΒΑΙΑ

τῇ βασιλείᾳ.

ORATIO AD PAL-
MAS IPSO PALMARUM
die distribuendas.

Κτελε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ καθήμενος ἐπὶ Χερυβίμ, ὁ ἐξουσίαν ἔχων πάσης κτίσεως, σὺ δέομεθα, καὶ παρακαλῶμεν, ὡς ὑλόγησας καὶ ἐπλήθυνας τὰ ποίμνια τῷ πατριάρχῃ Ιακώβ, ὡλόγησον ἐν τῷ ποίμνῳ τῷ κτήνῳ τῷ πῶν, καὶ δούλωσον, καὶ πληθύνῃς καὶ ἐδυναμώσωσιν αὐτῶν, καὶ ποιήσωσιν αὐτῶν εἰς χιλιάδας, καὶ ῥῦσαι αὐτῶν ἐκ τῆς καταδυναστείας τοῦ θανάτου, καὶ τῆς ἀλλοφυλίας, καὶ πάσης ἐπιβουλῆς ἐχθρῶν, καὶ αὐρας θανατικῆς, καὶ λοιμικῆς νόσου. περὶ ἧς ἔγραψεν αὐτῶν ὁ ἅγιος Ἀγγέλων σου. πᾶσαν ἀδύναμιν, πάντα φθόρον, καὶ πειρασμὸν φαρμακείας καὶ γουτοῦ ἐξ ἐνεργείας ἐπερχομένης τοῦ θανάτου ἀποδίδωκαν ἐξ αὐτῆς. Ὅτι σὺ εἰς τὴν βασιλείαν, καὶ δούλωσας, καὶ ἡ δόξα, καὶ Πατὴρ, καὶ Υἱός, καὶ ἅγιος Πνεύματος· νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὸς αἰῶνας, καὶ αἰῶνων.

Domine Deus noster, qui sedes super Cherubim, qui potentia tua excitata, unigenitum Filium tuum Dominum nostrum Jesum Christum, ut per crucem, sepulturam, & resurrectionem suam salvaret mundum, misisti: quo ad spontaneam passionem in Jerusalem adveniente, populus qui sedebat in tenebris & umbra mortis, ramis arborum & palmarum acceptis velut victoriz prænunciis resurrectionem ejus prædicavit: Ipse Domine nos etiam ad eorum exemplum in pervigilio festivitatis arborum ramos manibus ferentes, & ad turbarum puerorumve instar Osanna proferentes præserva: ut in hymnis, canticis & carminibus spiritualibus vivificæ resurrectionis fiamus consortes: in Christo Jesu Domino nostro: cum quo

Eccc iij

benedictus es, cum sanctissimo, & bono,
& vivifico tuo Spiritu: nunc & semper.

Oratio in Palmas secunda.

*Diacono dicente. Capita vestra Domino inclin-
clinate. Sacerdos precatur.*

Domine Deus noster, qui iusti & servi
tui Noe tempore per arcam Ecclesie
tue figuram præsignasti, & per colum-
bam olive ramusculum ferentem sanctis-
simi Spiritus adventum denunciasti: hunc
quidem modum Hebræorum pueri adimple-
runt, & cum ramis olivarum & palma-
rum obviam tibi processerunt dicentes:
Osanna in excelsis. Istam nos quoque vo-
cem proferimus: Osanna benedictus qui
venit cum Patre, & sancto Spiritu: nunc
& semper, &c.

Κυρίῳ ἡμῶν, μετ' ἑ δόλοῦντος εἰσω τῆς παναγίας καὶ
ἀγαθῆς καὶ ζωοποιῆς σου Πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ.

Εὐχὴ εἰς τὰ βαΐα β.

Τῷ Διακόνῳ λέγοντος. Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν
τῷ Κυρίῳ κλίνει· ὁ ἱερεὺς ἐπιδέχεται.

Κτενὸς ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ διὰ τῆς κιβω-
τῆς καὶ τύπου τῆς ἐκκλησίας ὑποδείξας ἐπὶ τῇ
δικαίᾳ καὶ θεράποντός σου Νῶε, καὶ τῷ τῇ παναγίᾳ
Πνεύματι παρυσίαν διὰ τῆς περιστῆς καταμικνύ-
σας τὸ κάρφος τῆς ἐλαίας φέρουσας. τῶν ἑσπερίων Ε-
βραίων παῖδες ἐπλήρωσαν καὶ μὴ κλάδων, ἐλαίων,
καὶ βαίων ὑπλήρωσαν λέγοντες, ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψί-
στοις. πάντῳ σοι τῷ φωνῇ καὶ ἡμεῖς κράζομεν. ὡ-
σαννὰ εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος σὺν Πατρὶ, καὶ ἀγίῳ
Πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ.

VARIÆ LECTIONES.

Ei τὸ δοῦναι τὰ βαΐα. Quædam edita primam
hanc Orationem continent, alia non item,
secundam nulla: utramque Barberinum M. S.
Cryptoferratenſe, Coreſianum, & D. Baſilii Fa-
laſcæ exhibent. Circa titulum autem adverto

M. S. ſcribere εἰς τὸ δοῦναι τὰ βαΐα, quamvis εἰς τὸ
ἐκλογῆσαι τὰ βαΐα legant edita: in quo nulla ver-
borum eſt diſcrepantia: ſiquidem diviſis in popu-
lum ramis, hac lecta Oratione, eorum quoque be-
nedictio completur.

IN ORATIONEM QUA PALMÆ DISTRIBUTUNTUR

Dominica ipſa Palmarum. Notæ.

TA βαΐα.) Vocabulo βαΐων, lucem a Latina
lingua mutuam daturus Balsamon tene-
bris ignorantie undique ſe ſe circumfundit & im-
plicat, in ea epiftola cui titulum præfixit, *de in-
cenſo quod die Catecheſis Patriarcha ſolet populo
clargiri*: Ubi ait. βαΐων eſſe, ἀνδραπνίως γινώσκοντες
τὸ εἶδος, εἰς τὸ δοῦναι βαΐα. Humanæ ſententiæ, ex hoc
in illud mutationem: Clarius dixiſſet, βαΐων quaſi
βαΐων dicti. Verum Etymo Græco ſpecto Latinum
inquirens, ſubjungit. ἐν τῷ δὲ τῷ παιδο-
τεΐας βαΐων κατανομάζομεν, ὡς τὰ νηπιαῖα τῶν παι-
διων φρονήματα μετατρέφουσιν ἀπὸ ἀρρένων. Hinc ſi
ut puerorum magiſtros appellemus Bajulos, veluti
qui puerorum animos infantes, ad virilitatem tra-
ducunt. Audet vero ulterius progredi Latinum
penitus Etymon conſtitutus. Cum Judæi, inquit,
Romanorum ſubditi vidiffent Hieroſolymis trium-
phalem comitantibus turbis ramos deferentibus,
Chriſti Jeſu ingreſſum; Βαβαὶ dixerunt, καὶ Μωſαϊ-
κῶν παραγγελίων, βαΐων ἀποδοχῆς γέγονε Βαβα. præ-
cepta Moſaica abierunt, βαΐων tranſmigratione in ex-
pectato contigit. Fumos tamen & fictiones aliiſ
Balsamon vœnum exponat: βαΐα enim ſignificatio
eſt: κλάδος ἐκ δένδρου κοπτήματος ramus arbori, Pal-
mæ præſertim præſiſus: turbæ namque Chriſto
Hieroſolymam ingredientī præibant manibus fe-
rentes βαΐα καὶ δένδρων quæ alii Evangeliftæ κλάδους
ἀπὸ δένδρων vocant. Sed & 1. Mace. 13. dicitur Sy-
meon in urbem eandem ingreſſus μετὰ ὑψίστου καὶ
βαΐων cum laudibus & Palmarum ramis: & Baſίλ.,
apud Latinos ramos eoſdem exprimunt: hinc Hiero-
nymus lib. 52. contra Jovinianum cap. 9. cubile

illi de foliis palmarum quas Bajas vocant, conſex-
tuerat. & in cap. 8. Ezech. in illud & applicant
ramum ad nares ſuas. Hæc dubie, inquit, quæ
palmarum, quas Græco ſermone τὰ βαΐα vocante: ut
per hoc idola adorare ſignificet. De alia vero ſigni-
ficatione vocis βαΐων, qua ῥῆγας & φιλανθρωπία πε-
ſiones, & dona ab Imperatore feſti Palmarum per-
vigilio diſtribui ſolita, exprimit: pluribus Baſa-
mon loco citato.

2. Οἷος ἐν ὕλοις.) Inter Matutinas laudes decan-
tandas Palmarum geſtatio eorumque celebritas
perſicitur a Græcis, cum Ingreſſum miſſæ imitati, a
Lampadario facem accenſam geſtante & præcun-
te cantatur ἰδιόμελον devotum opus ab Imperiſſimo
Principe Theophilo, ut Cedrenus reſert, edi-
tum. ἐκείδοντες εἰδὼν, ἐκείδοντες καὶ λαοί, διδάσκαλοι καὶ βα-
σιλεῖς καὶ ἄνθρωποι, εἰς τὸν γὰρ Χριστὸν τὸ εὐαγγέλιον
ἔρχεται. Egreſſimini gentes, egredimini quoque po-
puli, reſpiciſſe cælorum regem, loco enim Chriſti E-
vangelium præcedit. Tum ad cantum hunc adim-
plendum ſequitur Diaconus, & Evangelium Chri-
ſti figuram geſtat, cui præinde reverentiam omnes
exhibent: procedit deinde Pontifex & tandem ſacer-
dotes ſacras imagines manibus tenentes & ἐπὶ
populo quidam ultimum agmen claudunt, eorumque
preceſſione finita, Matutinarum precum reſiduum
perſolvitur, in quo βαΐα nullatenus dimittuntur.
Hic eſt apud Græcos ſolemnitatis Palmarum ritus,
cujus & apud Latinos institutionis originem
Diaconus in Gregorium magnum reſert in ejus
vita.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΚΑΙ ΙΕΡΟΥ ΕΠΙΤΗΡΟΣ.

OFFICIUM DI- VINI ET SACRI Lavipedii.

Μετά τὸ ἐπιδαμβανόν δι' ἑλίου. Εξέρχεται ὁ ἱε-
ρὺς καθὼς ἐστὶν ἡ λαμπρότης· μὲν λαμπρότων
καὶ θυμιατῶν, ἔξω 2 ᾠδὴν μεγάλων πυλῶν πρὸς τὴν
καὶ τὴν ἐπιτήρησιν 3 παρὰ τὴν ἑκκλη-
σιαρχίαν. Ταχέως δὲ 4 ἀδελφῶν ἱερέων. Ἐν τῇ μελόντων
ἐκκλησίᾳ παρὰ τὴν ἀποστολὴν. Ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εἶναι,
ὅτε τὸν Πυλῶν, ὅτε τὸν Οἰκονομῶν. Συμμετέχοντες
πάντες τῇ ἱερῇ, ὡς ἡμεῖς τὴν καὶ μὲν τὴν
συμπλήρωσιν, λέγοντες ἐκ 6 τῶν καὶ τῆς μεγά-
λης πέμπτης, τῶν. ἱ.

Ἦχος, πλ. β.

Τῷ συνδεδεμένῳ τῆς ἀγάπης, συνδεδεμένοι οἱ Ἀ-
πόστολοι, τῇ διαπόσει τῇ ὅλων ἑαυτὰς Χριστῷ ἀ-
ναδέμενοι, ὡς αἱ πόδες ἑαυτῶν, διαγγελλόν-
τες πᾶσι εἰρήνην.

Ἡ τὸ ἀγέτω κρατῶσα καὶ ὑπερῶν ἐν κινήσει ὕδωρ,
ἡ ἀβύσσος χαλινῶσα, ἡ θαλάσσης ἀνακαταλύ-
σας σοφία, ὕδωρ νιπτῆι βάλλει, πόδες ἀποπλύνει
δὲ δύλων διαπόσει.

Μαθηταῖς ὑποδεικνύει ταπεινότητος ὁ διδασκάλος
τύποι, ὁ ἐφύλαξεν δὲ τὸ πόδες περιβάλλον, ζώνεται
λέγεται, καὶ κάμπτεται γόνυ, δύλων ἐκπλύνει πόδες, ὡς
ἐν τῇ χειρὶ πνοὴ πάντων τῶν ζώντων.

Εἴτα ἄλλοι τὰ ἰδιόμοια τῷ ἐπιτήρῳ.

Ἦχος, α.

Ὁλοκλήρως ἡμῶν, καὶ ἡ ψυχὴ τὰς πόδες τῶν μα-
θητῶν, Χριστὸς ὁ Θεός. Ἀποπλύνει ἡμῶν τῆς ψυχῆς τὴν
μολυσμὸν, καὶ περιέχων ἡμᾶς συνδεδεμένῳ πνευματικῷ,
τὸ ποιεῖν τὰς ἐντολὰς τῆς ἀγαθότητος.

Ἦχος, β.

Μεγάλῃς ἐυεργεσίας ἀπολαύειν μέλλοντες πιστοί,
εὐλαβῶς τῇ τιμῇ νιπτῆι προσδράμωμεν· ὡς σαρκοῦ
ῥυτίων ἀποπλύνοντες, τὰς ψυχὰς δὲ μουσικῶς ἀγιά-
ζοντες. Χειρὸς γὰρ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ὁ φορεῖν ἐπὶ τῇ γλῶ-
σσῃ ποιῶν αὐτῶν ἔμεν, κλίνει ἑαυτὸν καὶ ἰχνῶν ἄπτε-
ται χοιρῶν, πᾶσις ἐναντίας δυνάμειος ἐσφαλῇ δα-
ρμόνως τῶν ἐπίβασιν. αὐτῷ εὐχαρίστως βοήσωμεν, ὁ
ἀεὶ τῶν ὑψώσεως ὁδὸν ὑποδείξας ἡμῖν τὴν ταπεινότητα,
σῶσον ἡμᾶς ἀγαθῇ, ὡς φιλεῖν ἄνθρωπος.

Ἦχος, γ.

Ὁ Πέτρος ὑπολαβεὶ τὸ νίψασθαι πόδας ἐκ τῆς ἀρχῆς
τῶν χειρῶν, ὡς ἐν ἐπιδραμῇ τῇ Ἀδὰμ. ἡκουσὶ δὲ,
εἰ μὴ νίψωσι, ὡς ἔχεις μέρος μετ' ἐμῶν. Ἐν τῇ ποτῇ
συνεχόμενος ἑβόα σοι Κύριε, μὴ πορῶντες πόδες με-
νίσθης, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας, καὶ τὸ κεφάλαιον. ὡς μεγίστων
διδόντες δωρεῶν. κοινῶς παιεται τῆς χάριτος τὰς ἑαυ-
τῶν μαθητῶν, καὶ μέρος ἔχει μετ' αὐτῶν ἐκκλησιάζεται, τὴν
ἀρετὴν δόξαν. ὡς καὶ ἐν τῇ μουσικῇ ποτῇ ἔφησε, καὶ
τὸν αὐτὸ πίνει μετ' αὐτῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν ἁγίων, ὡς
καὶ ἡμεῖς ἀξίωσον, ὡς ἐλπίων καὶ φιλεῖν ἄνθρωπος.

Ἦχος, πλ. δ.

Σήμερον ὁ ἀποστόλος τῇ ἐστίᾳ, ἔργον δὲ λαὸν ἀν-
λαβε, κίνητον διζώσαντο, ὁ περιβάλλων τὸν ἄνθρωπον
ἐν ἡρώδῃ. ὕδαρ ἑβάζεν εἰς νιπτῆρα, ὁ τῶν θαλάσ-
σας τὴν ἱερὴν ἑαυτῶν, ὡς κάμψας τὰ γόνατα, ἥρ-
ξατο νίπτειν τὰς πόδες τῶν μαθητῶν, καὶ ἐκμάσσειν

Post recitatam Orationem retro Ambonem,
prout indurus est, Sacerdos egreditur ma-
gnis Ecclesie portis, cum cereis & incenso;
Pelvi Lavipedii jam ab Ecclesia præfecto
disposita. Ordine vero confidentibus duodecim
Fratribus a præposito lavandis: inter quos ne-
cesse est Ostiarium, & Oeconomum reperiri:
Simul omnes cum Sacerdote egredimur, Psal-
tum quinquagesimum canentes. Eoque com-
pleto quintum Canticum e magnæ feriæ Cano-
ne recitamus.

Tonus obliquus primus.

Vinculo charitatis connexi Apostoli, Do-
mino omnium Christo seiplos consecrantes,
speciosos protendebant pedes, ut cunctis
pacem prædicarent.

Fluxam & sublimem in æthere aquam
continens Dei sapientia, quæ & abyssos
frænat, & maria cohibet: ipsa aquam in
pelvim mittit, & Dominus servorum pedes
lavat.

Humilitatis exemplum Discipulis Domi-
nus subindicat, & qui cælum nubibus cingit,
præcingitur linteo, & in genua procumbit,
ut servorum pedes lavet, in cujus manu spi-
ritus viventium omnium est repositus.

Deinde Lavipedii Versus proprii cantus psal-
lunt.

Tonus primus.

Qui linteo præcinctus Discipulorum pe-
des lavisti Christe Deus, animæ nostræ for-
des ablue, & spiritali nexu nos cinge, ut
tuæ bonitatis exequamur mandata.

Tonus secundus.

Grandi beneficio perfruituri Fideles de-
vote ad Lavipedium accedamus, non car-
nis sordium abluendarum, sed animæ san-
ctificandæ gratia. Christus enim qui re-
spicit tetram & facit eam tremere, seip-
sum inclinans pulvereos attrectat pedes, &
in adversam cunctam potestatem securum
dat aditum: cum gratiarum actione illi
clamemus. O qui per humilitatem facilem
nobis exaltationis demonstras viam, salva
nos benigne, ut humanus.

Tonus secundus.

Verebatur Petrus lavari pedes illibatis
illis manibus quibus formatus fuerat Adam.
Ut vero audiret, nisi laveris te, non ha-
bebis partem mecum, multo timore cor-
reptus tibi succlamabat: Domine non tan-
tum pedes mihi laveris, sed & manus &
caput. O magna Domini beneficia! Di-
scipulos privilegii participes efficit; & par-
tem secum inauditam gloriam habituros
promittit, prout in tradendo mystico po-
culo, novum se illud cum ipsis bibiturum
in cælorum regno, declaravit. Hujus e-
tatis ut misericors & humanus effice nos
participes.

Tonus obliquus quartus.

Inaccessus natura Deus hodie servi
munus assumpsit. Linteo præcinctus est,
qui nubibus cælum obducit. Qui mare
rubrum divisit, aquam in pelvim misit,
& genibus curvatis pedes discipulo-
rum lavare, & quo præcinctus erat

lintheo detergere cœpit, & lotis eorum pedibus dixit: Vos mundi estis, sed non omnes, subindicavit enim quis eum esset traditurus.

Deinde collecta a Sacerdote aut Diacono dicitur.

In pace Dominum precemur.

Pro superna pace.

Pro pace universi.

Pro sancta domo hac.

Pro Archiepiscopo.

Pro sancto hoc monasterio.

Pro aeris temperie, ubertate.

Pro navigantibus, itinerantibus.

Ut pelvis hæc benedicatur & sanctificetur virtute, & operatione, & adventu sancti Spiritus: Dominum precemur.

Ut in ablutionem fordium peccatorum nostrorum fiat: Dominum precemur.

Ut liberemur ab omni calamitate.

Suscipe, salva, miserere, & conserva.

Sanctissimæ illibatæ super omnes benedictæ.

Quia tu es animarum nostrarum expiatio: & tibi gloriam referimus cum principii experte tuo Patre, & cum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. *Dico, Amen. Clara voce Sacerdos orat.*

Dominum precemur.

Domine & Deus super omnes bone, qui in Deitate inaccessible, servi forma assumpta ministrantis etiam habitum induisti, & in salutaris humilitatis argumentum, discipulorum pedes illibatis manibus tuis lotos, lintheo deterfisti: respice etiam nunc super nos indignos famulos tuos condescensus hujusmodi sublimitatem imitantes: & carnis colluviem, animæque sordes per aquæ hujus attactum abluere concede: Sanctissimi tui Spiritus præsentiam nobis largire: animas & corpora ab observante calcaneum doloso serpente secura & incolumia redde; ut puri effecti, serpentibus, scorpionibus & omni potestate inimici conculcati, tibi placite serviamus. Quia convenit tibi omnis gloria, honor, & adoratio: Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Pax omnibus. Capita vestra Domino inclinate.

Subjungit Orationem Sacerdos.

Dominum precemur.

Domine Deus noster, qui humilitatis modo nobis demonstrato in propria & excellentissima tui abiectione, novissimum, voluntatis proposito, primum fore renuntiasti: in famulatu nobis invicem præstando officiosos nos redde, divina humilitate attolle nos, lachrymis jugiter lotos in munditie, purgativæ gratiæ tuæ lumine absterfos conserva, ut sincere ubique tibi procidentes, misericordiam & indulgentiam in tremendo tuo tribunali consequamur. *Exclamando.*

Quia misericors & hominum amator Deus existis.

Et post exclamationem. Dicente Sacer-

πῶς λουτῆς, ὡς δὲ διζωσμένος. ὅτε δὲ ὠνείψῃ τὰς πόδας τῆς μαθητῆς, εἶπεν αὐτοῖς. ὑμεῖς καθαροὶ ἐστέ, ἀλλ' ἐχὶ πάντες, σημαίνων τὸ παραδιδούμεν αὐτὸν.

Εἶτα συναπὴ παρὰ τῶ Ιερῶς, ἢ τῶ Διακόνου.

Εν εἰρήνῃ τῶ Κυρίου διηδῶμεν.

Υπὲρ τῆς αἰωνίου εἰρήνης.

b *Υπὲρ τῆς εἰρήνης τῶ σύμπαντος.*

Υπὲρ τῶ ἀγίου οἴκου τῆς.

Υπὲρ τῶ Αρχιεπισκόπου.

Υπὲρ τῆς ἀγίας μοῦνης.

Υπὲρ ἀκραιφνείας αἵρων ἀφορείας.

Υπὲρ πλεόντων ὁδοιπορούντων.

Υπὲρ τῶ ἀλογηθῆναι, καὶ ἀγιαθῆναι τῆς νικητρῆς τῶν, τῇ δυνάμει, καὶ ἐνεργείᾳ, καὶ ἐπιφοιτήσει τοῦ ἀγίου Πνεύματος, τῶ Κυρίου διηδῶμεν.

Υπὲρ τῶ γενέσθαι αὐτὸν εἰς ἐκπλυσιν τῶ ῥύπου τῶ πταισμάτων ἡμῶν, τῶ Κυρίου διηδῶμεν.

Υπὲρ τῶ ῥυθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως.

Ἀντιλαβῆ, σῶσον, ἐλέησον, καὶ ἁρμόδιον.

Τῆς παναγίας ἀρχάντης, ὑπεράλογημένης.

Ὅτι σὺ εἶ ἡ καθαρίστρις τῆς ψυχῆς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, σὺν τῇ ἀνάρχῃ σου Πατρὶ, καὶ τῇ παναγίᾳ καὶ ἀγαθῇ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ, ὧς εἰς τὰς αἰῶνας τῶ αἰῶνος.

Καὶ μετὰ τὸ ἀμὲν. Εὐχεται ὁ Ιερὺς μεγαλοφώνως.

Τῶ Κυρίου διηδῶμεν.

Κύριε καὶ θεὸς ὑπεράγαθε, ὁ ἀπορίτος τῇ θούπῃ, ὁ ἐν τῇ τῇ δέλῃ μορφῇ ὑπηρετῶν χῆμα ἀναλαβὼν, καὶ εἰς ὑποτύπωσιν ταπεινώσεως σωτηρίᾳ τῶς τῆς μαθητῆς σου πόδας ἀρχάντοις χερσὶν ἀπορίφας, καὶ λεπτῶς ἐκμάζας· ἐπιδὲ καὶ νῦν ἐφ' ἡμᾶς τὰς ἀναξίους δέλους σου, τῶς ποιότητος σου συγκαταβάσεως μιμουμένους τὸ ὑπερένδοξον. καὶ ἀξίωσον τῶς τῆς σαρκὸς μολυσμοὺς ἀπορίφασθαι ἡμᾶς, καὶ τὸ τῆς ψυχῆς ῥυπαρὸς ἅπασι τῶς ὕδατος τῆς προσφύσεως. χάρις σου ἡμῖν τὴν τῶ παναγίᾳ σου Πνεύματι ἀόρατον ἐπιφοιτήσιν. ἀσφάλῃς ἡμῖν τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα ἀπὸ τῶ προυνῶτος πτέρων ὀφθαλμοῦ δολιχοῦ. ἵνα καθαροὶ γινώμενοι λαβύσωμεν ὑποσχετικῶς σοι, ἐπάνω ὀφθαλμῶν καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δυνάμιν τῶ ἐχθροῦ ἁββαίνοντες. Ὅτι ἀρέσκει σοι πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκυῖσεις τῇ Πατρὶ, καὶ τῇ Τίᾳ, καὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶ αἰῶνος. ἀμὲν.

Εἰρήνη πᾶσι. Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῇ Κυρίᾳ κλίετε.

Ὁ Ιερὺς ἐπύχεται.

Τῶ Κυρίου διηδῶμεν.

*Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ὑποδείξας ἡμῖν μέτρα ταπεινώσεως ἐν τῇ οικίᾳ καὶ πτωσίᾳ σου συγκαταβάσει καὶ τῇ ἐσχατῇ τῇ ἀπορίσει, ἀπῶτον ἀναγορεύσας. χάρις σου ἡμᾶς ἐν τῇ πρὸς ἀλλήλους ἁρμοσίᾳ, ὕψωσον ἡμᾶς θείᾳ ταπεινώσει, ἁγνίσαι ἀρρύπτως νικητῆρας αἰεὶ δάκρυσι, καθαιρομένους τῇ φωτισμῇ τῆς καθαρτικῆς σου χάριτος· ἵνα ἐλκερῶς σοι πάντοτε προσκίπτοντες, ὑμῶν ἴλως καὶ οἰκτιρμῶν, ἐν τῇ φοβερῇ σου βήματι. *Εὐχῶ.**

Ὅτι ἐλεῖμων καὶ φιλανθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις.

Καὶ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν. Λίγιστος τῶ Ιερῶς. Καὶ

ὑπὲρ

ὑπὲρ τῆ καταξιώδυναι ἡμᾶς. Κάθλυνται. 7 οἱ μέλ-
 λοντες νιφθῶναι ἐν τοῖς προτοιμαθεῖσι σαβάμοις. 8 Καὶ
 ἡ ἱερὴ ἀρχομένη λέγειν τὸ α'. Εὐαγγέλιον ἡ νικητοῦ.
 Ἰσάται οὐ ποιεῖς 9 ποιῶν ὡς περιέχει τὸ Εὐαγγέλιον.
 Οἱ δὲ λέγει, Τί θησι τὰ ἱμάτια. 10 Ἀποτίθῃσι,
 ἔαυτος ἡ μανδύαν. Οἱ δὲ τὸ. Λαβὼν λυτίον δι-
 ζώσατο. 11 Λαβὼν τὸ σάββατον, ζώνουσιν ἑαυτὸν.
 Οἱ δὲ. Εἶπα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νικητῆρα. Βάλλει
 ἡ αὐτὸς ὕδωρ χλιαρόν. ἡ αὐτὸς λογομένη ἡ ἡρξάτο νί-
 πτειν τὰς πόδας τῶν μαθητῶν. Ἀρχεται ἡ αὐτὸς νί-
 πτειν 12 ἀπὸ τῆ πυλῶν, μέχρι 13 τῆ οἰκονόμου, ἡ
 ἡ ἐκκλησιάρχῃ. ἡ ἐκμάσσειν ἑνὸς ἐκάστου τῶν νικη-
 τῶν τὰς πόδας ἡ ἀπαζῶσαι αὐτῶν. Οἱ δὲ ἔλθῃ εἰς
 τὸ οἰκονόμον. Τότε ἀναγινώσκει ὁ ἱερὴς τὸ λοιπὸν ἡ
 Εὐαγγέλιον. Ἐρχεται οὖν πρὸς Σίμωνα Πέτρον. ἡ λέ-
 γει αὐτῷ ἐκείνος. Καὶ κατ' ἐξῆς πληροῖ τὸ τοῦτον Εὐ-
 αγγέλιον. Καὶ ὑπὲρ τῆ καταξιώδυναι, Καὶ ἀρχεται
 ἡ Εὐαγγέλιον.

Εκ τῆ καὶ ἰωάννου ἀγίου Εὐαγ-
 γελίου.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, εἰδὼς ὁ ἰησοῦς ὅτι πάντα δίδω-
 κεν αὐτῷ ὁ Πατὴρ εἰς τὰς χεῖρας, ἡ ὅτι ἀπὸ Θεοῦ
 ἐξῆλθε, ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ὑπάγει, ἐγείρεται ἐκ τῆ δει-
 πνῆ. Καὶ τίθῃσι τὰ ἱμάτια αὐτῶν, ἡ λαβὼν λυτίον,
 διζώσκει ἑαυτὸν. Εἶπα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νικητῆρα,
 ἡ ἡρξάτο νίπτειν τὰς πόδας τῶν μαθητῶν, ἡ ἐκμάσσειν
 τὰς λυτίων, ἡ ὡς διζώσκει. Ἐρχεται οὖν πρὸς Σί-
 μωνα Πέτρον, ἡ λέγει αὐτῷ ἐκείνος. Κύριε, σὺ μὴ
 νίπτεις τὰς πόδας. Ἀπεκρίθη ὁ ἰησοῦς, ἡ εἰπὼν αὐτῷ.
 Οὐκ ἔγωγε ποίῳ. σὺ ἐκ οἶδας ἄρτι, γνώσῃ ἡ μετὰ ταῦ-
 πα. Λέγει αὐτῷ Πέτρος. Οὐ μὴ νίψῃς τὰς πόδας μου
 εἰς αἰῶνα. Ἀπεκρίθη ὁ ἰησοῦς. Ἐὰν μὴ νίψῃς, ἡ
 ἐκ ἔχῃς μέρος μετ' ἐμοῦ. Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος.
 Κύριε, μὴ τὰς πόδας μου μόνον, ἀλλὰ ἡ τὰς χεῖρας,
 ἡ τὴν κεφαλὴν. Λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς. Οὐ λειψόμενος,
 ἡ χρειαῖς ἔχει, ἡ τὰς πόδας νίψασθαι, ἀλλὰ ἡ ἐστὶ καθα-
 ρὸς ὅλος, ἡ ὑμεῖς καθαροὶ ἐστέ, ἀλλὰ ἡ ἐχὶ πάντες.
 Ἦδει γὰρ ὅτι παραδιδότα αὐτὸν, διὰ τὸτο εἶπεν, ἡ ἐχὶ
 πάντες καθαροὶ ἐστέ.

Καὶ μετὰ τὴν πλήρωσιν τῆ Εὐαγγελίου ὑποζώνου-
 ται ὁ ἡγουμένος τὴν σίνδονα. Καὶ περιβάλλεται ἡ
 μανδύαν. Καὶ σταθῆναι εἰς τὸν τόπον αὐτῷ ἐκφανεῖ ὁ
 ἱερὴς. Καὶ ὑπὲρ τῆ καταξιώδυναι ἡμᾶς ἡ ἀκροάσε-
 ως τῆ ἀγίου Εὐαγγελίου. Καὶ λέγει τὸ δεύτερον
 Εὐαγγέλιον.

Εκ τῆ καὶ ἰωάννου ἀγίου Εὐαγ-
 γελίου.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ὅτε ἔτι ἦν ὁ ἰησοῦς τὰς πόδας
 τῶν μαθητῶν, ἡ ἔλαβε τὰ ἱμάτια αὐτῶν,
 ἀναπύων. πάλιν εἶπεν αὐτοῖς, χιτώνητε τί πέ-
 ποῖκα ὑμῖν, ὑμεῖς φωνεῖτε μετ' ἐμοῦ ὁ διδάσκαλος ἡ
 ὁ Κύριος, ἡ καλῶς λέγετε. εἰμὶ γάρ. εἰ δὲ ἔγωγε
 ἡ ὑμεῖς ὡς πόδας ὁ Κύριος ἡ ὁ διδάσκαλος, ἡ
 ὑμεῖς οφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τὰς πόδας, ὑπόδει-
 γμα γὰρ δίδωκα ὑμῖν, ἡ κατὰ ἔγωγε ἐποίησα
 ὑμῖν, ἡ ὑμεῖς ποιῆτε. Ἀμὲν ἀμὲν λέγω ὑμῖν
 οὐκ ἐστὶ δοῦλος μείζων τοῦ Κυρίου αὐτοῦ. οὐδὲ
 Ἀπόστολος μείζων τοῦ πέμψαντος αὐτὸν, ἡ
 πάντα οἴδατε, μακάριδι ἐστὶ ἐὰν ποιῇτε αὐ-
 τὰ.

Euchol.

dote. Et ut digni fiamus. Indispositis sca-
 mnis qui lavandi sunt, sedens. Et Sacerdote
 primum lavipedit Evangelium cantare inci-
 piente. Stat superior, & prout narrat vel
 continet Evangelium exequitur. Cum ita-
 que dicit. Ponit vestimenta sua. Deponit
 & ipse Mandam. Cum vero profert: Linteo
 accepto praeinxit se. Ipse quoque Sabbano
 longiori linteamine se succingit. Cum autem
 ait. Mittit aquam in pelvim. Mittit &
 ipse aquam tepidam. Et rursus dicit. Cae-
 pit lavare pedes Discipulorum. Ipse quoque
 lavare adortur, facto initio ab Ostiario, ad
 Oeconomum usque & Ecclesiae praefectum
 qui est duodecimus. Et uniuscujusque post-
 quam lotus est, pedes abstergit, & oscula-
 tur. Cum vero ad Oeconomum pervenit:
 tunc Evangelii reliquum Sacerdos percun-
 rit. Venit ergo ad Simonem Petrum, &
 dicit ei, ille. Et deinceps Evangelium ab-
 solvit. Et ut digni fiamus. Et incipit E-
 vangelium.

Ex eo quod est secundum Joannem sancti
 Evangelii lectio.

IN illo tempore. Sciens Jesus quia o-
 mnia dedit ei Pater in manus: & quia
 a Deo exivit, & ad Deum vadit, surgit
 a cena, & ponit vestimenta sua. Et cum
 accepisset linteam praeinxit se. Deinde
 misit aquam in pelvim: Et coepit lavare
 pedes Discipulorum: Et extergere linteo
 quo erat praeinctus. Venit ergo ad Si-
 monem Petrum. Et dicit ei Petrus: Do-
 mine, tu mihi lavas pedes? Respondit
 Jesus, & dixit ei. Quod ego facio tu ne-
 scis modo, scies autem postea. Dicit ei
 Petrus. Non lavabis mihi pedes in aeter-
 num. Respondit ei Jesus. Si non laver-
 te, non habebis partem mecum. Dicit ei
 Simon Petrus. Domine, non tantum pedes
 meos, sed & manus & caput. Dicit ei
 Jesus. Qui lotus est non indiget, nisi ut
 pedes lavet: sed est mundus totus. Et vos
 mundi estis, sed non omnes. Sciebat e-
 nim quis esset qui traderet eum: propte-
 rea dixit. Non estis mundi omnes.

Et post completum Evangelium dissoluit
 Praepositus Syndonem: Et Mandam resu-
 mit. Et in loco suo stante: exclamat Sa-
 cerdos. Et ut digni fiamus Sanctum audire E-
 vangelium. Et secundum Evangelium legit.

Ex eo quod est secundum Joannem sancti
 Evangelii lectio.

IN illo tempore. Postquam lavit Jesus
 pedes Discipulorum, accepit vestimenta
 sua, & cum recubisset iterum, dixit eis.
 Scitis quid fecerim vobis? Vos vocatis
 me Magister & Domine, & bene dicitis:
 sum etenim. Si ergo ego lavi pedes
 vestros Dominus & Magister, & vos de-
 betis alter alterius lavare pedes. Exem-
 plum enim dedi vobis, ut quemadmodum
 ego feci vobis, ita & vos facitis. Amen
 amen dico vobis non est servus major do-
 mino suo, neque Apostolus major est eo,
 qui misit illum. Si haec scitis, beati erit-
 is si feceritis ea.

Ffff

Disce Evangelio . Sacerdos hunc Oratio- nem recitat .

Dominum precemur .

Domine Deus noster , qui juxta mi-
sericordiam tuam magnam , forma-
servi accepta te ipsum exinanisti , qui
salutaris & vivifica & voluntaria tua
passionis tempore cum sanctis tuis Disci-
pulis & Apostolis conare dignatus , lin-
teo postmodum praecinctus , humilitatis &
charitatis daturus ipsis exemplum sanctos
illorum pedes lavisti , dicens eis : prout
feci vobis , ita & invicem facite . Ipse
nunc Domine in medio servorum tuorum
licet indignorum exemplum tamen tuum
insequentium adlis , & animarum nostra-
rum maculam rugamque omnem dele : ut
adhærente a delictis pulvere loti , & de-
lectionis linteo exterfi , omnibus diebus
vitæ nostræ tibi placeamus , & gratiam
coram te inveniamus . *Exclamando .* Quia
tu benedicis & sanctificas omnia Christe
Deus noster , & tibi gloriam , &c. *Et e
lavacra cuncti affantes , manus & facies
unguntur .*

*Deinde in templum ingredimur psallentes
Modulos .*

Tonus obliquus secundus

Loti pedes , & mysterii sacri participa-
tione mundati e colle Sion , ad olivarum
jugum excelsum ministri tui conveniunt
Christe , te clementem laudaturi .

Videte , dixisti , ne turbemini amici ,
appropinquavit hora , qua me comprehendere
& iniquorum manibus occidi oporteat :
dispersimini omnes , me relicto : verum
colligam vos iterum , ut me perbenignum
praedicetis .

*Deinde dividitur buccella panis . Et fit di-
missio . Et ad mensam procedimus , canen-
tes . Exaltabo te Deus meus .*

*Nec aliud obsonium praeter vinum dega-
stamus . Completumque vtro in cellis per-
solvimus .*

*Μετὰ δὲ τὸ Εὐαγγέλιον . Ὁ ἱερεὺς λέγει πρὸς τὸν
Εὐχόμενον .*

Τοῦ Κρείου διηρώμεν .

Κρεῖος ὁ Θεὸς ἡμῶν , ὁ καὶ τὸ πάλαι ἐλάσας σε καὶ σώ-
σαντα , καὶ μορφωθὲν ἐκτελέσαντα , ὁ καὶ τὸν πα-
τέρα σου καὶ τὸν υἱόν σου ζῶσαντων σε καὶ ἐκείνου πάσης ,
συνδεδεμένην σου κατὰ ζῶσαντος τοῦ ἀγίου σου μαθηνῆς καὶ
ἀποστόλου , καὶ μετὰ τὴν λανθάνουσαν σου καὶ ἀποστολῆς
ἐκείνου τὴν ποταμὸν ἡμῶν ἀνὰ τὴν ἀποστολὴν σου , ὑποδείγμα-
τος εὐποροσύνης , καὶ ἀποστολῆς πρὸς ἀλλήλους διδασκα-
λίας , καὶ εἰπὼν . καὶ ὡς ἐποίησα ὑμῖν , ἔτω καὶ ὑμεῖς
ποιεῖτε ἑς ἀλλήλους . αὐτοὶ καὶ καὶ , Δέσποτα , ἐν μέσῳ
ἐπὶ σὺν ἀναξίῳν δέλων , καὶ τῷ σὺν ὑποδείγματι ἐξ
πολυθυσίας σου καὶ ἀποστολῆς πάντων σου τῶν
ἐκείνου καὶ τῷ ἰσχυρῶν ἡμῶν . ἵνα δόντες ἑαυτοὺς ὡς καὶ
ἐκείνου ἡμῶν ἐπὶ τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ , καὶ τῷ
ἐκείνου ἀγάπης ἐκτελέσαντες , διανομήν σου δέσποτα
πάσης τῆς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν , καὶ ὡς καὶ χάρις ἀπὸ
πρός σου . *Εὐχόμενος .* Ὅτι σὺ ἐὼς ἀποδοῦναι καὶ ἀγαθῶν τῶν
σύμπαντα Χεῖρὶς ὁ Θεὸς ἡμῶν , ὁ σοὶ τὸν δόξαν . 14
καὶ χεῖρὶς πάντες ὁ χεῖρας , καὶ τὸ ἀποδοῦναι ἐν τῷ
ἡμέματος .

Εἴτα Εὐαγγέλιον εἰς τὸν πατέρα , καὶ τὸν υἱόν , καὶ τὸν ἁγίον .

Ἦχος πλ. β.

*Καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν , καὶ τὸν ἁγίον . Ὅτι σὺ ἐὼς ἀποδοῦναι καὶ ἀγαθῶν τῶν
σύμπαντα Χεῖρὶς ὁ Θεὸς ἡμῶν , ὁ σοὶ τὸν δόξαν . 14
καὶ χεῖρὶς πάντες ὁ χεῖρας , καὶ τὸ ἀποδοῦναι ἐν τῷ
ἡμέματος .*

*Ὁρᾷ τὸν πατέρα , καὶ τὸν υἱόν , καὶ τὸν ἁγίον . Ὅτι σὺ ἐὼς ἀποδοῦναι καὶ ἀγαθῶν τῶν
σύμπαντα Χεῖρὶς ὁ Θεὸς ἡμῶν , ὁ σοὶ τὸν δόξαν . 14
καὶ χεῖρὶς πάντες ὁ χεῖρας , καὶ τὸ ἀποδοῦναι ἐν τῷ
ἡμέματος .*

*Εἴτα εἰδοῦσα τὸ πρὸς τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν . καὶ τὸν ἁγίον . Ὅτι σὺ ἐὼς ἀποδοῦναι καὶ ἀγαθῶν τῶν
σύμπαντα Χεῖρὶς ὁ Θεὸς ἡμῶν , ὁ σοὶ τὸν δόξαν . 14
καὶ χεῖρὶς πάντες ὁ χεῖρας , καὶ τὸ ἀποδοῦναι ἐν τῷ
ἡμέματος .*

VARIÆ LECTIONES.

A Καὶ δὲ τοῦ θεοῦ ἐλάσας σε καὶ σώσαντα .) Titulum
hunc totumque illi subnexum Officium fit
solis editis repertum est : deest enim ut plurimum .

*Orationes sacre Lavipedit in Monasteriis
dicende .*

*Disce a Diacono collecta : Sacerdos subjun-
git orationem .*

Deus qui super omnes bonus , & De-
tate inaccessus , &c .

Altera Oratio .

Domine Deus noster , qui nobis mani-
festasti , &c .

*Et Lavipedita peracto , & Diacono rursum
dicente : Dominum precemur . Sacerdos di-
cit orationem .*

Domine Deus noster qui secundum mi-
sericordiam tuam

MS. Cryptoferratenfe Bessarionis solas eius O-
rationes exhibet hoc ordine .

Εὐχαὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ πατρὶ .

*Γινόμενης συναγωγῆς ὑπὸ τῷ διακόνῳ ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τῷ
καί .*

*Ὅτι ὑπεράγαθὸς , καὶ ἀπόστολος τῷ Θεῷ . Ὅτι
supra .*

Ἐτέρη εὐχή .

*Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ ὑποδείκας ἡμῖν . Ὅτι
supra .*

*Καὶ μετὰ τὸν πνεύμα . (cujus tamen ordinem mi-
nime describit) πάλιν τῷ Διακόνῳ λέγοντος . τῷ
καί καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ πατρὶ .*

*Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ κατὰ πολὺ ἁγίος . Ὅτι
supra*

Barberinum autem S. Marci nil quod ad hoc Officium spectet, præter Diaconica, complectitur: prævias tamen ad hunc ritum. Orationes duas præmittit.

Εὐχαρίστας τὸν ἀντιπρόσωπον εἰσαγόμενος

Δεδοται Κύριε-Ιησὺ Χριστέ, ὁ πατὴρ τοῦ οἰκτιροῦ-
μεν καὶ Θεὸς πάντες παρακλησάτης, ὁ μόνος ἅγιος,
ὁ δὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ τῆς ἡμῶν κόσμου σωτηρίας,
ἐξυγοράσας ἡμᾶς ἐκ τῆς τοῦ κόσμου κατήρας, καὶ
ἐλευθερώσας ἐκ τῆς δουλείας τοῦ ἀπομίμν, καὶ προσκαλι-
σθήλους πάντας πρὸς μετανοίαν, ὁ ἐκ τῆς καρπῆς τῆς οἰ-
κτιρομένης τῆς ἀποδόσεως, ἀνακληθεὶς ἐκ τῆς διήκοντος
τοῦ ἀγίου σου Αποστόλου, καὶ τῆς λυτῆς πιασάμε-
νος, καὶ ἐκ πάντων τοῦ. ὅπως φανερὸν με. ὁ Κύριος,
καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ καλῶς λέγετε. εἰμὶ ἦν· εἰ γὰρ ὁ
Κύριος, καὶ ὁ διδάσκαλος ἐστὶν καὶ ἡμῶν τὸ πάθος. ὑπό-
δεγμα δίδωκε ὑμῖν, ἵνα καθὼς ἐμὶ θεωρεῖτε ποιου-
ντά, καὶ ὑμεῖς ὁμοίως ποιῆτε ἀλλήλοις. Διότι
οὕτως καὶ ἡμῖς οἱ ταπεινοὶ ἐστέ ἀμαρτωλοὶ καὶ ἀνάξιοι δού-
λοι, καὶ ὅτι τὸ πᾶν τὸ ἐστὶν ἐσώμεθα διὰ τῆς
πράξης ἡμερᾶς ποιῶν τὰ θελήματα σου, εἰς τιμὴν, ἐ-
κπαινοῦ, καὶ δόξης τῆς μεγαλειότης σου τοῦ Θεοῦ. μετὰ ἐκλογῆς
τοῦ. σου.

Εὐχὴ εἰς τὸ ἀγαθόν· ὁδὸς τῆς σωτηρίας.

Δ Εσώτα Κυβερνήτη Χριστῇ, ὁ μόνος ἔστι πατέρα γι-
νῶσκων, καὶ ἀπαγγέλλων τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ ἃ με-
γαλοῦσά περαι τῷ Πατρὶ, καὶ σώζοντάς τε, θρασυῶν
τὰ ἥθη· τοῦτο ἡμεῖς· ὁ δὲ πάλιν σε καὶ ἀρᾶσαι φι-
λάδραφται χαλεπὰ φρονεῖ καὶ γίνεαι ἥδη ἀνδραγαθὸν τὰ
πνευματικά· καὶ ἐπυράνιόν σε καλὰ, ὃ ἀγιάζων τὰ ὑπὸ
σου κεκαλυμμένα· καὶ τὴν εὐὴν χάριν ἐπίλαμψον
ἐπὶ τὸ ὕδωρ τῆς, ὅπως γίνετο ἡμεῖς εἰς μνημόσυνοι ἃ
ἀγία συνιπτήρος, ἢ παρὶδωκας τοῖς ἀγίοις σε μαθη-
ταῖς καὶ υποπόλοις τίφας αὐτῶν τὴς πόδας καθάρισον
Κύβητι πάντων ἡμῶν ἃ ἴσα καὶ τὸν ἔξω ἀνδραγαθόν, ἀπὸ
πνεύματος μολυσμῶ καὶ πάσης ἀκαθαρσίας, καὶ κατάρ-
τισαι ἡμῶν ἀσπίδας, ἀμείμνους καὶ ἀγίους, ὡσπιοὺν τῆς
ἀγίας σου δόξης· καὶ δὲς ἡμῖν μετρίδα καὶ κληροῖν ἔχειν εἰς
τὴν εὐὴν ἐπυράνιον βασιλείαν. Οτι σὺ εἶο δὲ λόγων καὶ
ἀγιάζων τὰ σύμπαντα. Ἐ σοὶ τὴν δόξαν.

Δεωτα Κύριε ὁ παντοκράτωρ, ὁ πατὴρ τῶ Κε-
 ραμεῖς καὶ Σατῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ μόνος οἰκ-
 τήριον, καὶ μόνος διωκτικὸς, ὁ διὰ τὴν πολλὴν σου καὶ
 ἀφαισὶν φιλανθρωπίαν χαρισάμενος ἡμῖν καὶ ἐν τῇ ᾧ ῥα
 ταύτῃ μνημονεῦσαι τῷ ἐργασίῳ σου, ὡς ἐπαύσας
 ἡμεῖς, καὶ ἐδωρίσας τοῖς ἀμαρτωλοῖς δόλοισι σου, ἐπι-
 τίλεις τὸ μνημόσυνον τῷ ἁγίῳ πνεύματι τῷ μοινογι-
 νῶν σου Ἰησοῦ, Κυρίῳ δὲ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἱκετεύο-
 μεν καὶ παρακαλῶμεν σε, πάντας ἡμᾶς ἐκλόγησον,
 πάντας ἁγιάσον, πάντας σωσάγαγε καὶ πάντας σῶσον.
 Χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

Oratio in eum qui ad Lavipedium vadit.

Dominator Domine Jesu Chrifte, Pater misericordiarum, Deus totius consolationis, solus Sanctus, qui teipsum dedisti pretium pro mundi salute, & nos e mundi maledicto redemisti, & ex iniquitatum vinculis liberaſti, & cunctos ad poenitentiam advocas: qui in dispensationis & proditiōis tempore in cœna cum sanctis Apostolis recumbens, & linteo præcinctus, ipsis dixisti: Vos vocatis me Magister & Domine: & bene dicitis: sum. etenim. Si ego Dominus: & Magister lavi pedes vestros, exemplum dedi vobis, ut sicut me videtis facientem, & vos pariter invicem faciatis. Rogamus itaque & nos, humiles & peccatores, & indigni servi tui, ut in hac hora, & in sancta salutarique passionis die voluntates tuas adimpleamus ad laudem & gloriam & honorem unigeniti Filii tui, cum quo, & c.

*Oratio ad benedicendam Lavipedi
aquam.*

Dominator Domine Jesu Chryste, qui solus Patrem agnoscis, ejusque magnitudinem eo dignis revelas, creaturæ mediator, animarum nostrarum curator: qui propter multam & ineffabilem tuam clementiam spiritualia & cælestia bona generi hominum tribuisti, quique a te illustrata sanctificas: tu, gratia tua super aqua ista illuces, ut in sancti Lapidarii tui quo Discipulorum & Apostolorum tuorum pedes lavisti monumentum fiat: ab omni inquinamento spiritus & omni impuritate internum externumque hominem expurga: & nos puros & immaculatos coram sancta tua gloria compone: & in tuo cælesti regno partem fortemque consequi largire: Quia tu benedixisti & sanctificasti omnia: & tibi gloriam, &c.

Dominator Domine omnipotens, Pater Domini & Salvatoris nostri Jesu Christi, qui solus misericors & solus potens es, qui plurima & ineffabili tua pietate beneficiorum nobis peccatoribus a te exhibitorum memoriam agere, & sancti Lavipedi unigeniti Filii tui Domini nostri Jesu Christi monumentum celebrare præbuiſti: rogamus & precamur te, omnibus nobis benedic, omnes sanctifica, omnes aggrega, & omnes ſerva. Gratia & humanitate.

b Τίτρ τῆς ἡρώδης τῷ συμπαντος.) Sequentium vice MS. Barberinum ita legit. Τίτρ τῆς ἀγίας τῷ δευ κα-
θαλκῆς ἢ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, ἢ ἀπὸ τῶ παραττων ἐκ
τῶ παραττων αὐτῶς. τοῦ Κυρίου δευδ. Τίτρ τῶ συμπαν-
τος σωσωμεν ἡμῶν ταύτην τὴν θραν, καὶ ἐν παντὶ
καμῶ. τοῦ Κυρίου δευδ. Τίτρ τῶ πεσσανθῶς καὶ ἐν-
θροσδεκτον γινέσθαι τῶ δέσιν ἡμῶν ἐνέπτον τοῦ δευδ.

IN OFFICIUM DIVINI ET SACRI LAVIPEDII

Nota.

A Κολυδία τὸ δῶν ἔῃ ἱερὸν νιπτήριον.) Divinum vere pedum lotionis officium, quod Dei filius peregit, & suis fidelibus in perpetuum observandum tradidit, sacrum etiam est, de quo ἱεροῦ νιπτήριον, a Pontificibus enim Deo sacris hominibus, nec non in locis sacris exercetur; & ad fraternae charitatis augmentum, ad humilitatis exemplum, ad remissionis peccatorum & expurgationis eorumdem argumentum, a Christo Domino, ut praevidit ad sui corporis consecrationem, jamdudum consecratum esse, Christiana sententia profiteretur. Superflua proinde est & vana ritus hujus institutoris inquisitio, nec Gregorius magnus, ita referente Diacono in hujus vita, vel quovis alius sequens Pontifex illius auctor haberi potest, cum peregrinorum Bethlehemi confluentium pedes lavisse Hieronymum in ejus epistolis legamus, & Laurentius Confessoribus in carcere positis officium idem charitatis & humilitatis praestiterit, & baptismi suscepturis communionisque confortibus Lavipedium multo ante Gregorii tempora ab Ambrosio de Sacr. & Augustino jam referendo receptum fuisse, edoceamur. Potuit tamen, fateor, instituto jam & commendato huius ritui seriae quinquaginta in Coena Domini tempus assignare, ut quod Christus ea die edidit abjectionis opus, tota ubique Ecclesia imitaretur: prius enim illius celebrandi diem omnino incertum fuisse ex Augustini dictis epistola 119. cap. 18. colligere licet. De lavandis vero pedibus, inquit, cum Dominus hoc propter formam humilitatis propter quam docendam venerat, commendaverit, sicut ipse consequenter exposuit, quaesitum est, quoniam tempore potissimum res tanta etiam facta doceretur, & in illud tempus occurrere quo ipsa commendatio religiosius inhaerere: sed ne ad ipsum Sacramentum Baptismi videretur pertinere, multi hoc in consuetudinem recipere noluerunt, nonnulli etiam de consuetudine auferre non dubitarent: aliqui autem ut hoc sacratiore tempore commendarent, & a Baptismi Sacramento distinguerent, vel diem tertium octavam quia ternarius numerus in multis Sacramentis maxime excelsit, vel etiam ipsum octavam, ut hoc facerent, elegerunt. Unde nec Leonis 9. qui medio saeculo undecimo floruit mirandum facinus, qui quod libertati Ecclesiae permittitur, alio die exequi voluerit, & Cassini in festo Apostolorum post divina Pontificis apparatu celebrata, pedes Monachorum duodecim laverit, ut deinde cum eis in Triclinio recumbens cibum acciperet.

2. Ἐξ ὧν ὁ μεγάλων πυλῶν.) In limine, in quo ob indecentiam nudatis in Ecclesia pedibus evitandum.

3. Εκκλησιαρχία.) Ecclesiam regit ἐκκλησιαρχία, & ut Sacrista varis functionibus in ea obeundis praestit longoque discrimine, ἀπὸ τοῦ ἀρχοντος ὅς ἐκκλησιάρχης, abest: cum hic plurimum, & si in magna Ecclesia id est Constantinopolitana degit, omnium: alius unius tantum curam suscipit.

4. Τὸν ἀδελφότητος.) Ad instar duodecim Apostolorum, quorum idcirco nomina lavandorum unusquisque, a populo creditur assumere.

5. Τὸν πυλῶνα καὶ τὸ οἰκονόμον.) Chorum Aposto-

licum fratres lavandi representantes primum locum πυλῶνα, Judae traditoris personam sustinenti, assignant: ultimum οἰκονόμον, B. Petri vires ea die agentis.

6. Τὸ κανόν.) Canon ille Triodum est ab Andrea Cretenensi editum, ejus ode quinquaginta cantanda praescribitur.

7. Οἱ μάλιστα προσέδωκε.) In cathedralibus Ecclesiis casulis stolisque ornati, sedent lavandi.

8. Τὸ ἱερὸν ἀρχιεπίσκοπον.) Non Diaconus, sed Sacerdos hoc Evangelium legimus, Ambonem conscendit, quia Joannis Evangelistae personam sustinet, & obtinet nomen.

9. Πῶς δὲ πρὸς τὸν ἑαυτοῦ.) Dramati similibus est hujus Evangelii lectio: Ex Evangelii namque verbis, personis sermones ad invicem conferentibus, & actiones gestaque, prout in Evangelio enarrantur, sermonibus imitantes, actio tota perficitur.

10. Ἀποτίθεται ὁ μαρτύριον.) Pontifex vel Superior Passio amictus est: alii casulis, ut praefatum est, ornati sedent.

11. Σιδήσαν.) Fasta: lineum oblongius mapae simile.

12. Ἀπὸ τοῦ πυλῶνα.) Ab eo nimirum quod Judam representat, qui ad ejus duritiam exprimendam, paulo irreverenter, μὴ ἀνδρίζεαι, ut ipse loquuntur, pedem lavandum proferre solet.

13. Μὲντοι τὸ οἰκονόμον.) Is Petri loco sedet. Et ideo pedes jamjam loturo Pontifex verba huius legis debet Evangelista, (praecedentia enim dum alius lavat & abstergit, morose prolata frequentius repetit) ἐρχεται οὐδ' ἄρτι τὸν Σίμωνα Πέτρον, quibus letis tacet. Tum loquendi ordinem suscipit. Oeconomus, & Pontifex, αὐτὸς καὶ μετὰ τὸν ἑαυτοῦ πῶς legi Evangelista ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτῷ. Subjungit Pontifex. ὁ γὰρ ποῖον, οὐ οὐκ ὁδὸς ἐστὶν ἡ ἀποκρίσις. Oeconomus manu, lachrymis, vultu, corpore toto reluctans. αὐτὸς μὲν ἔλεγε τοὺς πόδας μου καὶ ὁ αἰὼν. Evangelista, ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς. Pontifex severiori vultu. εἰς μὲν ἔλεγε, &c. tandem haec verba prolaturus, ἡμεῖς καὶ ἀποκρίσις, αὐτὸς οὐκ ἀποκρίσις. oculis ad Janitorem conversis, eo manu indicato, in ejus persona, Judae proditorem sugillat: quod quia spectantium risum moveret, & Janitori illi, nomen Judae impositum, quandoque relinquit: propterea nisi sortibus inter multos datis personam Judae nullus suscipit. In sede vero sua, chariorem sibi Clericum huius actioni sustinendae Patriarcha exponit, & leviter a populo derisum, confestim ad altiorem gradum, officiique novam dignitatem evehit.

14. Χέρονται πάντες.) Sudariis in aqua Lavipedii tinctis, manus & vultum abstergit populus: eamque aquam ut μὴ γὰρ ἀνακρίσειν in pretio habet.

15. Τὸ κατακλαινόν.) Panis inter Monachos distribuendus.

16. Οἶνον μόνον.) Addunt alia edicia καὶ ἰλαίον, confesso oleo, sed non piscibus. Lavipedium quoque in aula regia celebrabat Imperator, cujus descriptionem habet Codinus hic consulendus, de Officiis curiae Constantinopolitanae cap. 12.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΠΕΝ- τηκοστής.

Τῇ Κυριακῇ τῆς ἀγίας Πεντηκοστῆς ἐσπείρας σωμαίνε-
ται χιτῆρον, καὶ ποιεῖ ἐναρξιν. καὶ ἡ λέξις τοῦ ἀποστο-
λικοῦ ψαλμοῦ. Εἰς δὲ τὸ Κύριε ἐκπαράξα, b 2 ἰσά-
μην εἰς τὴν 5. καὶ φάλλον μὲν εἰς τὴν 1 ἰδιόμελα. καὶ
χορὸν δ.

Παράδοξα σήμερον εἶδον τὰ ἔθνη πάντα ἐν πόλει
Δαβὶδ, ὅτε τὸ πνεῦμα κατέβη ἐν πυ-
ρίναις γλώσσαις, καθὼς ὁ θειότορος Λυκάς ἀπεφθέ-
ξατο. ἤσκει γὰρ συνυμνῶν τῶν μαθητῶν τὴν Χρυσὴν
ἐκείνην ἦχος, καθάπερ φερόμενης βιαίας πνοῆς, καὶ ἐπλη-
ρωσὶν αἰσάν, ἥ ἦσαν καθήκοντες. καὶ πάντες ἤρξαντο
φθάνγειν ἐξ ἑαυτῶν ῥήμασι, ἔργοις, δόγμασι, ἔργοις δι-
δάγμασι, τῆς ἀγίας Τριάδος.

Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὡς μὲν αἰεὶ καὶ ἔστι καὶ ἔσται, καὶ
παρῆλθεν, ὡς παυσόμενον, ἀλλ' αἰεὶ Πατεὶ, καὶ
ἡμῶν συμπαραγόμενον, καὶ συναρμυζόμενον, ζῶν καὶ ζω-
οποιῶν, φῶς ἐκ φωτός φθοῶν, ἀνταγαθόν, καὶ πη-
γὴν ἀγαθότητος, δι' ἣν Πατὴρ γνωρίζεται, καὶ Υἱὸς δο-
ξάζεται, καὶ παρὰ πάντων γινώσκειται. μία διύλαμις,
μία σωτήρις, μία προσκυνοῦσα τῆς ἀγίας Τριάδος.

Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, φῶς καὶ ζῶν, καὶ ζῶσα πνεῦμα
καρὰ, πνεῦμα σοφίας, πνεῦμα συνέσεως, ἀγαθόν,
ἀμείβει, ἰσχυρὸν, ἡγούμενον, καθάριον τὰ πταίσματα,
Θεὸς καὶ Θεοποιῶν, πῦρ ἐκ πυρός φθοῶν, λαλοῦν,
ἐκφραζόμεν, διαιροῦν τὰ χαρίσματα, δι' ἣν ἀποφύεται
ἁπαρτίς, καὶ Θεὸς Ἀπόστολοι μετὰ Μαρτύρων ἐσφρα-
σάν. ἔστιν ἄκτισμα, ἔστιν ἀείμα. πῦρ διαυγάζον,
εἰς τομὰς χαρισμάτων.

Δόξα. Καὶ νῦν ἡχος πλ. β.

Βασιλεῦ ἡράνι, παράκλητε, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀλη-
θείας, ὁ πανταχῶ παρὼν, καὶ τὰ πάντα πληρῶν, ὁ
θεσαυρὸς τῶν ἀγαθῶν, καὶ ζωῆς χορηγός, ἐλθέ καὶ σκη-
νωσον ἐν ἡμῖν, καὶ καθάρισον ἡμᾶς, ἀπὸ πάσης κη-
λίδος, καὶ σωσον ἀγαθῇ τῆς ψυχῆς ἡμῶν. Εἰσοδος τοῦ
φῶς ἰλαρόν. Προκείμενον ἡχος βαρύς. Τίς Θεὸς μέγας
ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν, σὺ εἶ ὁ Θεὸς ὁ ποιῶν θαυμάσια. Στί-
χος. Εὐαγγελιστὰς ἐν τοῖς λαοῖς τὴν δυνάμιν σου. Στί-
χος. Εὐμνήστω τῶν ἔργων Κυρίου. Στίχος. Καὶ εἶπα
ἐν τῇ ἡμέρᾳ. Εἶπα λέγει ὁ Διάκονος. Εἰς ἔτι κλῆ-
σεις τὰ γόνατα, τὴν Κυρίαν διευθύνει. 3 Καὶ ἡμῶν
κλινόμενοι τὸ γόνυ ἐπὶ γῆς, καὶ ἀσκήσωμεν ὄντων, Ἀναγι-
νώσκει 4 ὁ ἱερεὺς τὰς ψυχὰς ἐπὶ τὴν βήματος μεγαλοφω-
νίας, εἰς ἐπήκουον πάντων.

Αχραστε, ἀμίαντε, ἀναρχε, ἀόρατε, ἀκατά-
ληπτε, ἀνιχνεύσας, ἀναβροῦντε, ἀνυπερβλη-
τε, ἀμέτρητε, ἀνιχνεύετε Κύριε, ὁ μόνος ἔχων ἀθά-
τασίαν, φῶς αἰώνιον ἀφρόσπον, ὁ ποιήσας τὴν ἡμετέραν
τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν ψυχὴν ὁ δὲ ἡμᾶς τὴν ἀνθρώπων καὶ τὴν
ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντος ἐκ τῆς ἡράνι, καὶ σαρκω-
θέντος ἐκ Πνεύματος ἀγίου, καὶ Μαρίας τῆς ἀειπαρθένου καὶ ἐκ-
δόξου Θεοτόκου. Ος ἀπὸ τῆς μὲν λόγους διδάσκων, ἡμετέραν

OFFICIUM SANGTÆ PENTE- costes.

*Dominica sanctæ Pentecostes, sub vespere
tam celerius signum datur, & datur Offi-
cio initium, Proemiacumque Psalmum dici-
mus. Ad Psalmum autem, Domine clama-
vi. Versus voce corrente statimur, id est
recitamus, & mox, Versus proprii cantus
dicimus.*

Tonus quartus.

Miranda plane in civitate David vi-
derunt hodie gentes, in igneis lin-
guis sancto Spiritu descendentes, sicut di-
vinus interpres Lucas enarravit: Ait
enim. Congregatis Christi discipulis factus
est sonus tamquam lati vehementis spiri-
tus, & implevit domum in qua confide-
bant, & peregrinis verbis, novis senten-
tiis, doctrinis novis de sancta Trinitate
eloqui cœperunt.

Spiritus sanctus semper fuit, & est, &
erit semper, neque principium neque fi-
nem fortietur: sed cum Patre & Filio, or-
dinis ejusdem & numeri consors erit, vi-
ta est, & vivificat, lumen est de lumine
procedens, a seipso bonus, & bonitatis
fons: per quem Pater manifestatur, &
Filius glorificatur, & ab omnibus agno-
scitur. Una virtus, ordo unus, cultus u-
nus sanctæ Trinitatis.

Spiritus sanctus lumen & vita, vivus
fons intellectualis, spiritus sapientiæ, spi-
ritus intelligentiæ bonus, rectus, intelle-
ctualis, præcellens, delicta expurgans,
Deus & Deificans, ignis ex igne emicans,
loquens, operans, gratias dividens, per
quem Prophetæ omnes, & Dei Apostoli
cum Martyribus sunt coronati. Rem in-
auditam, rem invisam. In distributiones
gratiarum ignis divisus est.

Gloria. Et nunc.

Tonus obliquus secundus.

Rex cælestis, paraclete, spiritus veri-
tatis, qui ubique ades & omnia comples,
bonorum thesaurus, & auctor vitæ, veni
& habita in nobis, expurga nos ab omni
labe, & salva, o bone, animas nostras.

Introitus. Jucundum lumen. Propositum.
Tonus gravis. Quis Deus magnus sicut
Deus noster, tu es Deus qui facis mirabi-
lia. Versiculus. Notam fecisti in populis
virtutem tuam. Versiculus. Memor fuit o-
perum Domini. Versiculus. Et dixi nunc
cœpi. Deinde dicit Diaconus. Adhuc &
iterum genua flectentes, Dominum prece-
mur. Et nobis in genua super terram pro-
cumbentibus, & detectis capitibus. Legit
Sacerdos orationes e tribunali elata voce,
omnibus audientibus.

Illibate, purissime, principii expers,
invisibilis, incomprehensibilis, in-
extinguibilis, immutabilis, insuperabilis, im-
mensa, patiens Domine, solus habens immor-
talitatem, lucem habitans inaccessibleem,
qui cælum & terram, mare & omnia in
eis condita fecisti, qui etiam donis exhi-
bitis postulata prævenis: te rogamus, &
te precamur benigne Domine, Pater Do-
mini & Dei & Salvatoris nostri, Jesu
Christi, qui propter nos homines &
propter nostram salutem de cælis de-
scendit, & de Spiritu sancto, ex Maria
semper virgine & gloriosa Deipara in-
carnatus est; qui quæ verbis quidem
primum edocuit, postmodumque etiam

Fini. Iij

passionem salutarem subiturus opere demonstravit, & nobis abjectis peccatoribus & indignis servis tuis, in cervicis & genuum inflexione, pro propriis peccatis & populi ignorantibus preces offerendi exemplum exhibuit. Ipse valde misericors & benigne, exaudi nos in die qua invocaverimus te, speciatim in hac Pentecostes die, in qua postquam Dominus noster Jesus Christus in caelos est assumptus, & in dextera Dei & Patris confedit, super sanctos Discipulos & Apostolos suos sanctum Spiritum misit, qui & super singulos eorum sedit, & repleti omnes inexhausta ejus gratia, aliis linguis magna tua loquuti sunt, & futura praedixerunt. Nunc itaque deprecantes nos exaudi, & nostri humilium & damnationis sententia dignorum miserere, & captivitate animarum nostrarum conversa, innata tibi motus miseratione pro nobis interpellante, suscipe nos tibi procidentes & clamantes. Peccavimus, in te projecti sumus, ex utero de ventre matris nostrae tu es Deus noster: verum quia defecerunt in vanitate dies nostri, ope tua destituti sumus; & omni defensione remansimus privati. At nunc miserationibus tuis confisi, clamamus. Delictorum juventutis nostrae & ignorantiarum ne memineris: & ab occultis nostris munda nos: ne projicias nos in tempore senectutis, cum defecerit virtus nostra, ne derelinquas nos, priusquam in terram revertamur ad te convertamur; & in humanitate & gratia attende nobis. Iniquitates nostras miserationibus tuis commensura: miserationum tuarum abyssum delictorum nostrorum cumulo oppone. Respice de excelso sancto tuo super residuum populum tuum, & uberem a te misericordiam expectantem. Visita nos in bonitate tua, libera nos a diaboli oppressione: & vita nostra sanctis tuis legibus communita, Angelo tuo fidei custodi populum tuum commenda. Cantos in regnum tuum congrega, & in te sperantibus veniam praebere, ipsis nobisque peccata dimitte: expurga nos Spiritus sancti tui virtute, & machinamenta hostis adversum nos instructa dissolve.

Subjungit & hanc Orationem.

Benedictus es, Domine omnipotens, qui diem solari lumine illustras, & noctem ignis splendore exhilaras, qui peracto diei cursu, ad nostras exordia nos accedere concessisti, nostram & universi populi orationem exaudi, & spontaneis atque etiam involuntariis condonaris offensis, vespertinas supplicationes nostras suscipe, & misericordiae miserationumque tuarum in hereditatem tuam, copiam transmittite. Angelis tuis sanctis communi nos, armis iustitiae tuae protege, & veritate tua nos conserva: & ab omni urgente inoperto, omnibusque adversarii insidiis nos erue. Instantem autem vesperam cum nocte subsequente perfectam, sanctam, pacificam, peccato, & scandalo immunem, a spectris securam, & omnes vitae nostrae dies esse, concede. Interventu sanctae Deiparae, & omnium sanctorum, qui a saeculo tibi placuerunt.

Diapoeus. Suscipe, salva, miserere, erige, & conserva nos Deus tua gratia. Sanctissimae, illibatae, super omnes benedictae, gloriosae Dominae nostrae.

δε καὶ ἔργοις ὑποδεικνύς ἡμῖν τὸ σωτήριον ὑφίστατο πάθος, παρέχων ἡμῖν ὑπογραμμὸν τοῖς ταπεινοῖς καὶ ἀμαρτωλοῖς καὶ ἀναξίοις δούλοις σου δεικνύς προσφέρειν ἐν αὐχένος καὶ γονάτων κλίσειν ὑπὲρ τῆς ἰδίων ἀμαρτημάτων, καὶ τῆς τῶ λαῷ ἀγνοημάτων. αὐτὸς πολυέλεος καὶ φιλάνθρωπος, ἐπάκουσον ἡμῶν ἐν ἡ ἡμέρᾳ ἐπικαλεσάμεθά σε. Ἐξαιρέτως δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ τῆς Πεντηκοστῆς, ἐν ἡ μετὰ τὸ ἀναληφθῆναι τὸ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν εἰς τὰς ὑψαυτάς, Ἐκαθεδρῶναι ἐν δεξιᾷ σου τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς, κατέπεμψε τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐπὶ τὰς ἀγίας αὐτῶν μαθητὰς καὶ Ἀποστόλους, ὃ καὶ ἐκάλεισεν ἐφ' ἑκάστην αὐτῶν, καὶ ἐπλήθυνσαν ἅπαντες τῆς ἀκένωτης χάριτος αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησαν ἐτέροις γλώσσαις τὰ μεγαλεῖά σου, Ἐπορεύθησαν. Νυνὲν δεομένων ἐπάκουσον ἡμῶν τῶν ταπεινῶν καὶ κατακείμενων, καὶ ἐπιστρέφον τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς ψυχῶν ἡμῶν, τὴν οἰκείαν συμπάθειαν ἔχων ὑπὲρ ἡμῶν προσβέυσαν, διζῶν ἡμᾶς προσιπτοντάς σοι καὶ βοῶντας, τὸ, ἡμάρτομεν, ἐπὶ σὲ ἐπερίφημεν ἐκ μήτρας, ἀπὸ γαστρὸς μητρὸς ἡμῶν Θεὸς ἡμῶν σὺ εἶ, ἀλλ' ὅτι ἐξέλιπον ἐν ματαιότητι αἱ ἡμέραι ἡμῶν, γεγυμνώθη αὐτὸς τῆς βοήθειας, ἐς ἐρήμειά ἀπὸ πάσης δόξης, ἀλλὰ θάρσυντες τοῖς οἰκτιρμοῖς σου, κράζομεν. ἁμαρτίας νεότητος ἡμῶν, καὶ ἀγνοίας καὶ μνηστῆς, καὶ ἐκ τῆς κρυφίας ἡμῶν καθάρσιον ἡμᾶς. μὴ δοτορίῃς ἡμᾶς εἰς καιρὸν γήραος, ἐν τῷ ἐκλείπειν τὸ ἔργον ἡμῶν, μὴ ἐγκαταλίπῃς ἡμᾶς. πρὶν ἡμᾶς εἰς τὴν γλῶσσαν ἀποστέλλαι, ἀξίωσον πρὸς σὲ ἐπιστρέψαι καὶ πρόχες ἡμῖν ἐν ἐυφροσύνῃ καὶ χάριτι. Επιμέλεισον τὰς αἰσυχὰς ἡμῶν τοῖς οἰκτιρμοῖς σου. ἀντίθεος τὸ ἄβυσσον τῶν οἰκτιμῶν σου τὸ πληθεῖ τῶν πλημμελημάτων ἡμῶν. ἐπίβλεψον ἐξ ὕψους ἀγία σου Κύριε, ἐπὶ τὸν λαόν σου τὸν περιεσῶτα καὶ ἀπεκδεχόμενον τὸ παρά σου πλάσιον ἔλεος. ἐπίσκεψαι ἡμᾶς ἐν τῇ χρηστότητί σου, ῥύσαι ἡμᾶς ἐκ τῆς καταδυναστείας τοῦ θανάτου. ἀσφάλισαι τὴν ζωὴν ἡμῶν τοῖς ἀγίοις καὶ ἱεροῖς νόμοις σου, ἀγγέλω πιστῶ φύλακι παρακατάδε τὸν λαόν σου, πάντας συνάγαγε εἰς τὴν βασιλείαν σου, δὸς συγγνώμην τοῖς ἐλπίζουσιν ἐπὶ σὲ. ἄφες αὐτοῖς ὡς ἡμῖν τὰ ἁμαρτήματα. καθάρσον ἡμᾶς τῇ ἐνεργείᾳ τῆς ἀγίας σου Πνεύματος, διάλυσον τὰς κατὰ ἡμῶν μηχανὰς τῆς ἐχθρῆς.

Επισυνάπτει καὶ ταύτῃ τὴν δόχλιν.

Εὐλογητὸς εἶ δέσποτα παντοκράτωρ, ὁ φωτίζας τὴν ἡμέραν τῆς φωτὶ τῆς ἡλιακῆς, Ἐ τὴν νύκτα φαεινῶναι ταῖς αὐγαῖς τῆς πυρὸς, ὁ τὸ μήκος τῆς ἡμέρας διελθεῖν ἡμᾶς καταξιώσας, καὶ προσεγγίσει ταῖς ἀρχαῖς τῆς νυκτὸς, ἐπάκουσον τῆς δεήσεως ἡμῶν, καὶ παντὸς τῶ λαῷ σου καὶ πᾶσιν ἡμῖν συγχωρήσας τὰ ἐκείσια καὶ τὰ ἀνέκείσια ἁμαρτήματα, ἀφ' ὧν δεῖται τὰς ἐσπερινὰς ἡμῶν ἰκεσίας, καὶ κατέπεμψον τὸ πλῆθος τῶ ἐλέους σου καὶ τῶν οἰκτιμῶν σου ἐπὶ τὴν κληρονομίαν σου. τείχισον ἡμᾶς ἀγίοις ἀγγέλοις σου. ὅπλισον ἡμᾶς ὅπλοις δικαιοσύνης σου. περιχαράκωσον ἡμᾶς τῇ ἀληθείᾳ σου. φράρῃσον ἡμᾶς τῇ δυναμεί σου. ῥύσαι ἡμᾶς πάσης περιστάσεως, πάσης ἐπιβλήτης τῆς ἀντικειμένης, παράχε δὲ ἡμῖν καὶ τὴν παρῆσαν ἐσπέραν σου τῇ ἐπερχομένῃ νυκτὶ, τελείαν, ἀγίαν, εἰρηνικὴν, ἀναμάρτητον, ἀσκανάλυσον, ἀφάντισον, καὶ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν. προσβέβαις τῆς ἀγίας Θεοτόκου, καὶ πάντων τῶν ἁγίων τῶ ἀπ' αἰῶνος σοι δοξασιζάντων. Ὁ Διὰ. Ἀντιλαβε, σῶσον, ἐλέησον, ἀνάστησον, καὶ θάψον ἡμᾶς ὁ Θεὸς, τῇ σὴν χάριτι. Τῆς πα-

Deum quandoque manus nostras expandere novimus. Dimitte nobis delicta, & precibus genuumque flexionibus nostris a te susceptis, manum opitulatricem nobis præbe. Omnium, ceu suave incensum coram optimo regno tuo assumptum, acceptam habe orationem.

Subjungit & præsentem Orationem.

Domine, Domine, qui ab omni sagitta volante per diem nos eripuisti, libera etiam nos ab omni negotio in tenebris perambulante. Manuumstrarum elevationes, velut Sacrificium vespertinum suscipe: & nocturnum spatium a malis exemptos inculcate pertransire concede. Ab omni terrore & formidine a diabolo excitata libera nos, & animabus nostris contritionem & mentibus sollicitudinem examinis in timendo & æquo iudicio futuri, largire. Confige timore tuo carnes nostras, & membra nostra quæ sunt super terram mortifica; ut & in somni quiete iudiciorum tuorum speculatione illustremur: & omni indecenti a nobis cogitatione, & noxia cupidine abacta, fide confirmatos, & in mandatis tuis proficientes in orationis tempore excita.

Diaconus.

Suscipe, salva, miserere, excita & conserva.

Sanctissimæ, illibatæ.

Sacerdos exclamando.

Beneplacito & gratia unigeniti Filii tui, cum quo benedictus es, cum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Deinde dicitur. Dignare &c.

Postmodum dicit Diaconus.

Adhuc & iterum flectentes genua, Domini precemur.

Et Sacerdos Orationem.

Fons vive & illuminans, perenniter scaturiens, virtus creatrix Patri coæterna, Christe Deus, qui dispensationem omnem propter mortalium salutem complevisti, qui indissolutis mortis vinculis, & inferni claustris effractis, attritisque malignorum spirituum copiis, innocentem te Patri victimam, corpus autem immaculatum, ab omni peccato intactum, equæ impervium, vitam nobis tremendo huiusmodi & inexplicato sacrificio mercatus, in hostiam obtulisti; qui in infernum descendens, vestibus æternis contritis, & vi reduce in tenebris sedentibus patefacta, auctorem perditionis inferum draconem esca divinitus adinventam expiscatus, caliginis nexibus vincum in tartaro & igne inextincto, & tenebris exterioribus, infinita tua potestate conclusisti: celebranda Patris Sapientia, afflictorum opitulatrix, quæ in tenebris & in umbra mortis sedentibus illuxisti: tu Domine perennis gloriæ, excelsi Patris dilecte Fili, lumen æternum de lumine æterno, iustitiæ sol exaudi nos deprecantes: & servorum tuorum pro nobis jam vita sanctorum Patrum & fratrum nostrorum & reliquorum carnis affinitate

ἀλλοτρίῃ, ἐδὲ διαπύλαιεν πρὸς ἕτερον Θεὸν τὰς αὐτῆς, Δόσποτα, χεῖρας. ἄφες ἡμῖν τὰ παραπτώματα, καὶ προσδεχόμενος ἡμῶν τὰς γορυπετεῖς δειήσεις, ἔκτεινον πᾶσιν ἡμῖν χεῖρα βοηθείας, προσδεῖξαι τῷ ἐν χλῷ πάντων ὡς θυμίαμα δικτῶν, ἀναλαμβάνοντες ἐνώπιον τῆς σῆς ὑπεραγάθου βασιλείας.

Επισυνάπτει καὶ ταύτῃ.

Κτεμε, Κύριε, ὁ ρυσάμενος ἡμᾶς ἀπὸ παντὸς βέλους πιτομένης ἡμέρας, ρῦσαι ἡμᾶς ἐκ ἀπὸ παντὸς σπράγματος ἐν σκοτεινῇ ἀπορρομένη. προσδεῖξαι δυσίαν ἐσπερινῶν, τὰς τῆς χειρῶν ἡμῶν ἐπάρσεις. καταξίωσον δὲ ἡμᾶς, καὶ τὸ συνκτενωμένον σῶμα ἀμείψτως διελθεῖν ἀπειράστους κακῶν, ἐλύτρωσαι ἡμᾶς ὑπὸ πάσης παραχῆς καὶ δειλίας τῆς ἐκ τῆς διαβόλου ἡμῖν προσγινόμενης, χάρισαι ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν καταύξειν, καὶ τοῖς λογισμοῖς ἡμῶν μέριμναι, τῆς ἐν τῇ φοβερᾷ καὶ δεικαίᾳ σου κρίσει ἐξετασέως. καθήλωσον ἐκ τῆς φόβου σου τὰς σάρκας ἡμῶν, καὶ ἐκπύρσιν τὰ μέλη ἡμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. ἵνα καὶ ἐν τῇ καθ' ὑπνον ἡσυχίᾳ, ἐμφαιδρυνώμεθα τῇ θεωρίᾳ τῶν κριμάτων σου. ἀπόστησον δὲ ἀφ' ἡμῶν πᾶσαι φαντασίαι ἀπρεπῆς, καὶ ἐπιθυμίαι βλαβερᾶς. διανέστησον δὲ ἡμᾶς ἐκ τῆς καυρῆς τῆς προσδεχῆς ἐκτριγμένους ἐν τῇ πίστει, καὶ ἀποκόπτοντας ἐκ τοῖς παραγγέλμασί σου.

Ο Διάκονος.

Ἀντιλαβῆ, σῶσον, ἐλέησον, ἀνάστησον, καὶ ἐκφύλαξον.

Τῆς παναγίας ἀχράντης.

Εκφωνῶς ὁ ἱερεύς.

Εὐδοκίᾳ καὶ χάριτι τῆς μονογενῆς σου Υἱοῦ, μετ' οὗ ἐὺλογητός εἶ, σὺ τῇ παναγίᾳ, καὶ ἀγαθῇ, καὶ ζωοποιῇ σου Πνεύματι. νῦν καὶ ἀνέ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῆς αἰῶνος ἀμήν.

Εἶτα τὸ, καταξίωσον.

Μὴτὰ δὲ τὸ λέγει ὁ Διάκονος.

Ἐπὶ καὶ ἐπὶ κλίναντες τὰ γόνατα, τῷ Κυρίῳ διηδωμένοι.

Καὶ ὁ ἱερεὺς τῷ ἐν χλῷ.

Ηλιθάς βρύουσα ζωτικὴ καὶ φωτιστικὴ πηγὴ, ἡ σωαίτιος τῷ πατρὶ διμουργικὴ δύναμις, ἡ πᾶσαι τῷ οἰκονομίᾳ διὰ τῷ τῆς βροτῆς σωτηρίᾳ ὑπερέκτα πλῆρως πληρώσας, Χεῖρ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ὁ θανάτου δεσμὸς αλύτῳ καὶ κλειδρα ἁδὲ διαρρήξας, ποτηρῶν δὲ πνεύματος πλῆθὴ καταπαύσας, ὁ ἀποσταλάων ταυτὸν ἀμωμόν ὑπὲρ ἡμῶν ἱερεῖον, τὸ σῶμα δις τὸ ἄχραντον εἰς δυσίαν, τὸ πάσης ἀμαρτίας ἀφανιστὴ καὶ ἄβατον, καὶ διὰ τῆς φιλότητος ταυτῆς καὶ ἀνεκδινητῆς ἱερουργίας ζῶντος ἡμῶν αἰώνιον χάριτος ἀμῶντος, ὁ εἰς ἁδὲ καταβάς, καὶ μοχλοῦς αἰώνιος σωτηρίας, καὶ τοῖς ἐν σκοτεινῇ κτημένοις ἁπλοῶς ἀναδείξας, καὶ ἐν ἀρχέκακον καὶ βυθίων δράκοντα Θεοσόφῳ διλεαματι ἀγκιστρῶσας, καὶ σειραῖς ζῶντος δεσμῶσας ἐν πατρίᾳ καὶ πνεύματι ἀσβέσῳ ἐκ σκοτῆς ἐξωτὴρ διὰ τῆς ἀπειροδυνάμου σου κατασφαιλισμῶντος ἰσχύος, ἡ μεγαλάνυμος σοφία τῷ πατρὶ, ὁ τοῖς ἐπειραζομένοις μέγας ἐπὶ κούρος φανείς, καὶ φωτίζας τὰς ἐν σκοτεινῇ καὶ σπινθιδάτου καθήμενους. σὺ δόξης αἰνῶντος Κύριε, καὶ Πατὴρ Υἱὸς καὶ Ἅγιος Πνεῦμα, αἰδίοις φῶς ἐκ αἰδίου φῶτος, ἡλιε δικαιοσύνης, ἐπαύξων ἡμῶν δεομένων σου, καὶ ἀνάπαυσον τὰς ψυχὰς τῶν δούλων σου, τῶν ἀπορρομένων

μένων πατέρων ἡ ἀδελφῶν ἡμῶν, ὃ ἴδ' λοιπῶν συγ-
γνωῖν κατὰ σάρκα, ἡ πάντων ἴδ' οἰκείων τῆς πίστε-
ως, περιῶν ἡ τῶ μνήμῳ ποιοῦμεθα νῦν. ὅτι ἐν
σοὶ πάντων τὸ κράτος, ἡ ἐν τῇ χειρὶ σου κατέχεις τὰ
πέρατα. Δέσποτα πατοκράτορ Θεὲ ἡ Κύριε τῶ ἐ-
λθῆς, γένεθ θνητῶν, ἡ ἀθανάτου, ἡ πάσης φύσεως
ἀνθρωπίνης δημιουργεῖ, σωτισαμένης τε ἡ πάλιν λυ-
ομένης, ζωῆς τε ἡ τελευτῆς, τῆς ἐνταῦθα διαγω-
γῆς, ἡ τῆς ἐκεῖθεν μεταστάσεως, ὁ χρόνους μετρῶν
τοῖς ζῶσι, ἡ καιρὸς θανάτου ἰσῶν, κατέγων εἰς
ἄδην ἡ ἀνάγων, δισμύων ἐν ἀδυστασίᾳ, ἡ ὑπολύων
ἐν δυναστείᾳ, ὁ τὰ παρόντα χρησίμως οἰκονομῶν ἡ τὰ
μέλλοντα λυσitelῶς διοικῶν, ὁ τὸς θανάτου κέντρον
πληγίντας ἀναστάσεις ἐλπίσι ζωογονῶν. αὐτὸς οὖν
Δέσποτα ἴδ' ἀπάντων, ὁ Θεὸς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ἡ ἐλ-
πίς πάντων ἴδ' περάτων τῆς γῆς ἡ ἴδ' ἐν θαλάσῃ
μακρᾷ, ὁ ἡ ἐν ταύτῃ τῇ ἐσχάτῃ μεγάλῃ ἡ σωτη-
ρίᾳ ἡμέρᾳ τῇ πωτητικῆς, τὸ μυσηλιον τῆς ἀγίας, ἡ ὁμο-
σίου, ἡ συναϊδίου, ἡ ἀδιαίρετου, ἡ ἀσυγχύτου Τεταδὸς ὑ-
ποδείξας ἡμῖν, ἡ τῶ ἐπιφοίτησιν ἡ παρεσίαν τῆ
ἀγίας ἡ ζωοποιού Πνεύματος ἐν ἑδῇ περιών γλωσ-
σῶν ἐπὶ τοὺς ἀγίους σε Ἀποστόλους ἐκχέας ἡ Εὐαγ-
γελιστὰς αὐτῶν θείμῳ τῆς ὑπερβουλῆς ἡμῶν πίστεως,
ἡ ὁμολογητὰς ἡ κήρυκας τῆς ἀληθείας ἀναδείξας Θεο-
λογίας. ὁ ἡ ἐν αὐτῇ τῇ παντελείᾳ ἐορτῇ ἡ σωτηριώ-
δει ἰλασμός μὲν ἡ ἐκείνῃς ὑπὲρ τῆ κατεχομένων ἐν ἄδην
καταξιώσας δέχιδαι, μεγάλας τὲ παρέχων ἡμῖν ἐλ-
πίδας ἀνίσιν τοῖς κατεχομένοις ἴδ' κατεχόντων αὐτῶν
ἀνταρῶν, ἡ παραψυχῶν παρά σου καταπέμπεσαι,
ἐπακούσον ἡμῶν ἴδ' παπαινῶν ἡ οἰκτρῶν διομένων σε,
ἡ ἀπάυσον τὰς ψυχὰς ἴδ' δύναν σε ἴδ' ἀποκει-
μμένων ἐν τόφῳ φωτεινῷ, ἐν τόφῳ χλοερῷ, ἐν τό-
φῳ ἀναψύξεως, ἐνθα ἀπέδρα πᾶσα ὀδυνη, λύπη ἡ
συναγμός ἡ κατατάξον τὰ πνεύματα αὐτῶν ἐν σκηναῖς
δικαίων, ἡ εἰρήνης, ἡ ἀνέσεως. ὅτι ἐχ οἱ νεκροὶ
αἰνίσανσί σε Κύριε, ἡ οἱ ἐν ἄδην ἐξομολόγησιν
παρρησιάζονται προσφέρειν σοὶ ἀλλ' ἡμεῖς οἱ ζῶν-
τες διλογουῦμεν σε, ἡ ἡ ἐκτενέομεν, ἡ τὰς ἰλα-
σμούς δέχας ἡ θυσίας προσάγομεν σοὶ ὑπὲρ τῶν
ψυχῶν ἡμῶν.

Ἐπισυνάπτει ὁ αὐτὸς.

Θεὸς ὁ μέγας ἡ αἰώνιος, ὁ ἅγιος ἡ φιλόανθρω-
πος, ὁ καταξιώσας ἡμᾶς ἐν ταύτῃ τῇ ὥρᾳ εἶναι
ἐνώπιον τῆ ἀπορίτου σου δόξης εἰς ὕμνον ἡ αἶνον τῇ θαν-
μασίᾳ σου, ἡ ἐλπίδι ἡμῖν τοῖς ἀναξίοις δέλοις σου, ἡ
παράχῃ χάριτι τῇ μὲν σωτηριμμένης καρδίας ἀμετω-
εῖως προσεγγεῖν σοὶ τῶν τεταγμένων δόξολογίᾳ ὁ
τῶν ἀχαριστίᾳ τῇ μεγάλῃ σου δωρεῶν, ὡν ἐποίησας
ἡ ποιεῖς πάντοτε εἰς ἡμᾶς. μνήθητι Κύριε τῇ ἀδυστα-
σίᾳ ἡμῶν, ἡ μὴ συνα πολέσης ἡμᾶς τῇ ἀνομίᾳ ἡμῶν.
ἀλλὰ ποιῇς μέγα ἔλεος μὲν τῇ παπαινῶσιν ἡμῶν, ἡ
τὸ τῇ ἀμαρτίας σκῆτος ἐξουχόντες, ἐν ἡμέρᾳ δικαιοσύ-
νης περιπατήσωμεν ἡ ἐνδυσάμενοι τὰ ὅπλα τῇ φωνῆς,
ἀντιβληνῶν διατελέσωμεν ἀπὸ πάσης ἐπιβουλῆς τῇ
πονηροῦ, ἡ μὲν παρρησιάζονται δόξασωμεν ἐπὶ πᾶσι σε τῇ
μόνον ἀληθινῇ ἡ φιλόανθρωπον Θεῷ. σὸν γὰρ ὡς ἀλη-
θῆς, ἡ μέγα ὄντως μυσηλιον, Δέσποτα τῇ ἀπάντων ἡ
ποιητῇ, ἡ πρὸς καὶ λύσις τῇ σῶν κτισμάτων, ἡ
ἡ μετὰ ταῦτα συνάφεια ἡ ἀνάπαυσις. Εἰς αἰῶνας
σοὶ χάρις ἐπὶ πᾶσιν ὁμολογῶμεν ἐπὶ ταῖς εἰσόδοις
Euchol.

nobis junctorum, & omnium fidei dome-
sticorum, quorum etiam memoriam agi-
mus, animabus requiem præbe: quia in
te omnium virtus est, & manu tua fines
terræ contines. Omnipotens Dominator,
Deus & Domine misericordiæ, mortalis
& immortalis generis, & omnis humanæ
naturæ, consistentis æque ac corruptæ,
vitæ & interitus, habitationis hujus pariter
ac transmigrationis opifex, qui tem-
pora vivis metiris & morti momenta præ-
figis, deducis ad inferos & reducis, allig-
as in infirmitate & in bona valetudine
dissolvis, præsentia utiliter dispensas &
futura congrue moderaris, & tandem
mortis stimulo confixos resurrectionis spe
animas: Ipse omnium Domine, Deus &
Salvator noster, spes omnium finium ter-
ræ, & iis qui in mari longe sunt positi,
qui in hac ultima & magna, & salutife-
ra Pentecostes die, sanctæ, & confub-
stantialis, & coæternæ, & individuae,
& inconfusæ Trinitatis nobis mysterium
revelasti; & adventu præsentiaque sancti
& vivifici Spiritus in ignearum linguarum
forma super sanctos Apostolos tuos effusa,
devotæ fidei nostræ Evangelistas illos &
confessores veræque & divinæ sapientiæ
præcones renunciasti, qui in hoc absolu-
to undequaque & salutifero festo suffragia
supplicationesque pro detentis in inferis
suscipere dignatus es, magna nobis spe
subjecta, detentis hujusmodi detinentium
eos tormentorum relaxationem & sola-
men a te fore rependendum, exaudi nos
abjectos & miseros te deprecantes, &
animabus servorum tuorum vita ante nos
functorum, & in loco lucido, in loco
virenti, in loco refrigerii, unde dolor
omnis, gemitus & suspiria exulant, re-
quiem præbe. In tabernaculis justorum
pacis & quietis spiritus eorum colloca:
quia non mortui laudabunt te Domine,
neque qui sunt in inferno, confessionem
tibi offerre libere confident: sed nos
qui vivimus, benedicimus tibi, roga-
mus, & pro animabus nostris propitiatio-
nis & satisfactionis preces & hostias tibi
præsentamus.

Subjungit & aliam sequentem.

Deus magne, & æterne, sancte &
benigne, qui nos in hac hora cor-
ram inaccessa gloria tua ad mirabilia tua
laudanda & celebranda coram te consiste-
re fecisti, propitius esto nobis indignis
servis tuis, & ut corde contrito, & at-
tente ter sanctam glorificationem & gra-
tiarum actionem pro magnis donis tuis
reddamus, concede. Memento Domine
infirmitatis nostræ, & ne in iniquitati-
bus nostris disperdas nos: sed fac ma-
gnam misericordiam cum humilitate no-
stra, ut peccati tenebras diffugientes in
die justitiæ ambulemus, & armis lucis
induti, ab omni maligni molestia securi
degamus, & te solum verum & clemen-
tem Deum in omnibus cum fiducia cele-
bremus. Vere etenim & sincere magnum
est hoc mysterium, Dominator & condi-
tor omnium, temporanea videlicet crea-
turarum tuarum dissolutio, & subsequuta
earum in terram collectio & requies.
Perpetuas tibi propterea preces referi-
mus pro ingressu nostro in mundum hunc,
& pro exitu pariter, quo, veraci pro-
missio, resurrectionis & defecatae vi-
tæ, qua utinam in secundo adventu
Gggg

fruanur, spem nobis mercaris. Tu namque resurrectionis es auctor, & auctorem in vita incorruptus clemensque iudex, & retributionis moderator & Dominus, qui similis nobis carnis & sanguinis factus consors, summo condescensu, & sponte irreprehensarum passionum nostrarum a te sumpto experimento, viscera quoque miserationum tibi conciliasti: unde & ipse tentatus, in quo passus es, nobis aliquando tentandis, ultro spontaneus adiutor advenisti, & nos ad statum passionis exortem evexisti. Suscipe itaque Domine preces & supplicationes nostras, & uniuscujusque nostrum patribus & matribus, fratribus, sororibus, & liberis, & cullibet alii generis ejusdem & affinitatis participi, omnibusque animabus in spe resurrectionis æternæ corpore exutis, requiem præbe: omnium spiritus & corpora in libro vitæ, in sinu Abrahæ, Isaac, & Jacob, in vivorum regione, in cælorum regno, in voluptatis paradiso, per Angelos lucidos in sanctas tuas mansiones eos inducens, colloca. Confuscita quoque corpora nostra in die quam, juxta sancta & veracia pollicita tua prædefinivisti. Non etenim nobis servis tuis corpore excedentibus, & ad te profectis mors ulla est, sed a tristibus ad meliora & hilariora emigratio, requies, & gaudium. Et si in aliquo deliquimus, propitius esto nobis & ipsis: quia nullus a sorde mundus coram te est, etiam si unius diei ejus vita fuerit, nisi tu solus absque peccato Dominus noster Jesus Christus, per quem omnes remissionem peccatorum & misericordiam consequi speramus: nobis propterea ipsisque ut bonus & hominum amator Deus, parce, relaxa, condona delicta cuncta spontanea & involuntaria, quæ scienter & ignoranter, quæ manifeste & in occulto, in opere & cogitatione, in verbo & in omnibus conversationibus & animi moribus commisimus: & morte nos præcedentibus libertatem & relaxationem dona, nobis autem superstitibus benedic, bono & pacifico vitæ termino nobis, & omni tuæ plebi concesso, & misericordiæ humanitatisque visceribus in tremendo timendoque tuo adventu refectis, in quo regni tui nos dignos esse præsta.

Subjungit & hæc Orationem.

DEus magnus & excelsus solus habens immortalitatem, qui lucem habitas inaccessible, quique creatura cuncta a te in sapientia condita, lucem inter & tenebras divisionis terminos posuisti, sole in potestatem diei constituto; luna vero & stellis in potestatem noctis: qui nos peccatores hac hora in confessione faciem tuam prævenire, & vespertinas tibi referre laudes voluisti: ipse benigne dirige orationem nostram sicut incensum in conspectu tuo; & in odorem suavitatis ea suscepta, noctem insequentem pacificam tribue. Lucis arma indue nos, & a timore nocturno & omni negotio in

ἡμῶν ταῖς εἰς τὸ κόσμον ᾤοντον, καὶ ταῖς ἐξ ὁδοῖς, αἵ τὰς ἐλπίδας ἡμῶν τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς ἀκηράτης ζωῆς διὰ τῆς σῆς ἀφ' ὁδοῦ ἐπαγγελίας προσηλῶνται, ἥς ἀπολαύσαι μὲν ἐν τῇ δευτέρᾳ μελλούσῃ παρουσίᾳ σου. σὺ δὲ εἰ καὶ τὴν ἀναστάσεως ἡμῶν ἀρχηγός, καὶ τὴν βεβαιωμένην ἀδικαστος ἐφιλάνθρωπος κρείττης, ἐπὶ μιᾷ ἀποδοσίᾳ ἀποδοῖς καὶ Κύριος, ὁ καὶ κοιωνήσας ἡμῖν πυρὸς πλῆσιως σαρκὸς καὶ αἵματος διὰ συγκатаβάσειν ἄκραν καὶ τῶν ἡμετέρων ἀδιαβλήτων παθῶν ἐν τῇ ἐκυσίᾳ εἰς πείραν καταστῆσαι προσλαβόμενος ἀπλάγχνα οἰκτιρῶν, καὶ ἐν ᾧ πέπονθας πειραθεὶς αὐτὸς τοῖς πειρασμοῖς ἡμῖν γενόμενος αὐτοπαγγέλτος βοηθός. διὸ καὶ συνήγαγες ἡμᾶς εἰς τὴν ἀπαθειαν. δέξαι οὖν Δέσποτα Δέησεις ἐκείνας ἡμετέρας, καὶ ἀνάπαυσον πάντας τὰς πατέρας ἐκείνας καὶ μητέρας, καὶ ἀδελφούς, καὶ ἀδελφάς, καὶ τέκνα. καὶ εἰ τι ἄλλον ὁμογενῆ, καὶ ὁμόφυλον, καὶ πάσας τὰς προσηλῶντα μὲν ψυχὰς ἐπὶ ἐλπίδι ἀναστάσεως αἰώνιου καὶ κατὰ τὰ πνεύματα αὐτῶν καὶ τὰ σώματα ἐν βίβλῳ ζωῆς, ἐν κόλποις Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακώβ, ἐν χώρᾳ ζώντων εἰς βασιλείαν ὑραίων, ἐν παραδείσῳ τρυφῆς διὰ τῶν φωτεινῶν ἀγγέλων σου εἰσάγων ἅπαντας εἰς τὰς ἀγίας σου μονάς. συνέγειρον καὶ τὰ σώματα ἡμῶν ἐν ἡμέρᾳ ὁλοκλήρου καὶ τὰς ἀγίας σου καὶ ἀφ' ὁδοῦ ἐπαγγελίας ἐκείνας οὖν Κύριε τοῖς δούλοις σου θάνατος ἐκδημιούπων ἡμῶν ἀπὸ τοῦ σώματος, καὶ ὁρὸς σὲ τὸ Θεὸν ἐκδημιούπων, ἀλλὰ μετὰ σεαυτοῖς λυπηροτέρων ἐπὶ τὰ χρηστότερα ἐδυμνέσας καὶ ἀνάπαυσις καὶ χαρὰ. εἶδε καὶ τὴν ἡμέραν ὁλοκλήρου εἰς σὲ, ἵλαος γενεῖ ἡμῖν τε καὶ αὐτοῖς. διότι ἐδὲς καθαρὸς ἀπὸ ῥύπου ἐσώπιόν σου, εἰδὲ ἂν μία ἡμέρα ἡ ζωὴ αὐτῶν εἴη, εἰ μὴ μόνος σὺ, ὁ ἐπὶ γῆς φανείς. ἀναμάρτητος, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, δι' ὃ πάντες ἐλπίζουσι ἐλπίς τυχεῖν, καὶ ἀφίσιως ἀμαρτιῶν διὰ τὰ τοῦ ἡμῖν τε καὶ αὐτοῖς, ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος Θεός, ἄντες, ἅπας, συγχρόησον τὰ παραπτώματα ἡμῶν, τὰ ἐκείνα, καὶ τὰ ἐκείνη, τὰ ἐν γνώσει καὶ ἀγνοίᾳ, τὰ ἐκ προθέσεως, τὰ ἐκ ἀφροσύνης, τὰ ἐν φρονήσει, τὰ ἐν ἀστροφείᾳ καὶ τῆς κτηνήμασι. καὶ τοῖς μὲν προλαβόντων ἐλπίσιν ἐκείνην ἀποδοῖς δώρησαι ἡμᾶς δὲ τὰς περιόντας εὐλόγησον, τέλος ἀγαθὸν καὶ εἰρηνικὸν παρεχόμενος ἡμῖν τε, καὶ παντὶ τῷ λαῷ σου, καὶ ἐλέως ἀπλάγχνα καὶ φιλάνθρωπίας διανοίγων ἡμῖν ἐν τῇ φεικτῇ καὶ φοβερῇ σου παρουσίᾳ, καὶ τῆς βασιλείας σου ἀξίους ἡμᾶς ποιήσον.

Επισυνάπτει καὶ πάντῳ τῷ ἔχθῳ.

Θεὸς ὁ μέγας καὶ ὑψίστος, ὁ μέγας ἔχων ἀθανάσιον, φῶς οὐκ ἔχον ἀπόσπαστον, ὁ πᾶσαν τὴν κτίσιν ἐν σοφίᾳ δημιουργήσας, ὁ διακρίσας ἀναμέσον τῶν φωτῶν καὶ ἀναμέσον τῶν σκότους. καὶ τὸν ἥλιον θέμις εἰς ἐξουσίαν τῆς ἡμέρας, σελήνην δὲ καὶ ἀστέρας εἰς ἐξουσίαν τῆς νυκτός, ὁ καταξιώσας ἡμᾶς τὰς ἀμαρτιὰς, ἐπὶ τῇ παρύσῃ ἡμέρᾳ προφθάσει τὸ πρόσθεν σου ἐν ἐξομολογήσει, καὶ τῷ ἱσχυρῶν σου λαβείας ἀποτάγειν αὐτὸς φιλάνθρωπε Κύριε, κατεσθῆναι τῷ προδελῶ ἡμῶν ὡς θυμίαμα ἐνώπιόν σου, καὶ πρόσδεξαι αὐτῷ εἰς ὁσμὴν δαωδίας. παρὰ τοῦ δὲ ἡμῖν τῷ παρῶντος ἡμῶν, καὶ τῇ ἐκείνῃ ῥύται, εἰρηνικῶς. ἐνδύσον ἡμᾶς ὅπλα φωτός,

πειροῦ, ἔκ ἀπὸ παντὸς πρᾶγματος ἐς σκότει δαπορδ-
μαίνε· καὶ δώρησαι ἡμῖν τὸ ὕπνον ἐν εἰς ἀνάπαυσιν τῇ ἀ-
δυναμίᾳ ἡμῶν ἐδωρήσω πάσης ὑπεβολικῆς φαντασίας ἀ-
πυλλογίμων. καὶ Διάσωτα πᾶν ἀπάντων, τὸ ἀγαθὸν
χορηγῇ, ἵνα καὶ ἐν τῇ κοίτῃ ἡμῶν κατατυγόμενοι, μνη-
μοσύμενοι καὶ ἐν νυκτὶ τῇ παραγίῳ ὀνόματός σου, καὶ τῇ
μελέτῃ τῶν ἐστολῶν καταυγαζόμενοι, ἐν ἀγαλλιάσει
ψυχῆς ἡμεῖς πρὸς δοξολογίαν τῆς ἀγαθότητος,
δυνάμεως καὶ ἐκείνης τῇ σὺν ὑπερλαγχρείᾳ προσάγοντες, ὑ-
πὲρ τῆς ἰδίας ἀμαρτιῶν, ἐκ παντὸς τοῦ λαοῦ σου. ὃν ταῖς
προσβείαις τῆς ἀγίας Θεοτόκου ἐν ἐλπίδι ἐπίσκη-
ψαι.

Ο Διάκον. Ἀντιλαβῆ, σῶσον, ἐλέησον. Τῆς πα-
ραγίας ἀχράντης. Σὺ γὰρ εἶ ἡ ἀνάπαυσις τῶν ψυχῶν καὶ
σωμάτων ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῇ
Πατρὶ, καὶ τῇ Τίῃ, ἔ. Ο Διάκον. Πληρώσωμεν τὴν
ἐσπερίῳ. Ἀντιλαβῆ, σῶσον, ἐλέησον. Τὴν ἐσπε-
ρίαν πᾶσαν. Ἀγγελον εἰρήνης πιστόν. Συγγνώμην καὶ
ἄφεσιν. Τὰ καλὰ καὶ συμφέρον. Τὸν ὑπόλοιπον χρόνον.
Χριστιανὰ τὰ τέλη τῆς παραγίας ἀχράντου. Ὅτι ἀ-
γαθὸς ἔστι φιλάδελφος. Ο ἱερεύς. Εἰρήνη πᾶσι. Ο
Διάκονος. Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῇ Κυρίῳ κλίνειτε.

Καὶ ὁ ἱερεὺς ὑψαίνεται τὴν ὑψίστην ταύτην
μουσικῶς.

Κ Τριὸ Θεὸς ἡμῶν, ὁ κλίνας ὕψους καὶ καταβάς
ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν γένων τῶν ἀνθρώπων, ἐπίδωκε ἐ-
πὶ τῆς δούλου σου, καὶ ἐπὶ τῶν κληρονομῶν σου. σοὶ
γὰρ τῇ φοβερῇ καὶ φιλαδελφῇ κριτῇ, οἱ σοὶ δέχοι τὰς
ἐαυτῶν ἐκλίνας κεφαλὰς, καὶ τὰς ἐαυτῶν ὑπέταξαν αὐ-
χίνας, οὐ τὴν ἐξ ἀνθρώπων ἀναμύροντες βεβήθειαν,
ἀλλὰ τὸ σὸν περιμύροντες ἔλεος, καὶ τὴν σὴν ἀπεκδεχό-
μενοι σωτηρίαν. οὗς διαφύλαξον ἐν παντὶ καιρῷ, καὶ
καὶ τὴν παροῦσαν ἐσπερίαν, καὶ τὴν ἐπιεῖσαν νύκτα ἀ-
πὸ παντὸς ἐχθροῦ, ἀπὸ πάσης ἀντικειμένης ἐνεργεί-
ας, ὑπελογισμῶν ματαίων, καὶ ἐνδημήσεων πονη-
ρῶν.

Εἴτα ἐκφωνεῖ.

Εἴη τὸ κράτος τῆς βασιλείας σου ἐυλογημένοι, καὶ
δοξαζόμενοι, τῷ Πατρὶ, καὶ τῇ Τίῃ, καὶ τῷ ἁ-
γίῳ Πνεύματι· νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας
τῶν αἰώνων· ἀμήν.

Εἴτα ψάλλομεν τὰ ἰδιόμειλα τῷ σίχου.
ἦχος, γ'.

Νῦν εἰς σημεῖον τοῖς πᾶσιν ἐμφανῶς αἱ γλῶσσαι γε-
γόνασιν. Ἰουδαῖοι γὰρ, ἐξ ὧν καὶ σάρκα Χριστός, ἀπι-
εῖα νοσήσαντες θείας ἐξέπεσον χάριτος, καὶ τῷ
θεῷ φωνῶν, οἱ ἐξ ἐθνῶν ἡξιώθημεν σφειλεθῆναι
τοῖς λόγοις τοῦ μαθητῆς φθιγγομένων τὴν δόξαν τῇ
ἐργαίᾳ τοῦ ὅλου Θεοῦ, μεθ' ὧν τὰς καρδίας σου τοῖς
γόνασι κλίνειν, ἐν πίστει προσκυνησάμενοι, τῇ ἁ-
γίῳ Πνεύματι σφειλεθῆναι, Σωτῆρι τοῦ ψυχῶν ἡ-
μῶν.

Στίχος.

Καρδίαν καθαράν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός.

Νῦν τὸ παράκλητον Πνεῦμα ἐπὶ πᾶσαν σάρκα ἐκ-
κίχεται. Ἀποστόλων γὰρ χορείας ἀρχάμενοι ἐξ αὐ-
τῶν κατὰ μέθεξιν τοῖς πιστοῖς τὴν χάσιν ἐφί-
πλωσι, καὶ πιστῶται αὐτῷ τὴν κραταίαν ἐπιφοί-
πουν, ἐν πυρίνῃ τῇ εἶδει τοῖς μαθηταῖς δια-
νέμον τὰς γλώσσας εἰς ὑμνοδίαν καὶ δόξαν
Θεοῦ. διὸ τὰς καρδίας νοερώς ἐλλαμπόμενοι
Εὐχολ.

tenebris perambulante, ereptis, somnum
in infirmitatis nostræ reparationem con-
cessum omni diabolica repræsentatione li-
berum præbe. Ita Dominator omnium,
bonorum auctor: ut in cubilibus nostris
compuncti, sanctum nomen tuum de no-
cte celebremus: & mandatorum tuorum
lumine illustrati, in animæ hilaritate ad
laudes bonitatis tuæ celebrandas, preces
& supplicationes tuæ clementiæ pro pec-
catis propriis & populi totius oblaturi,
exurgamus: a quibus nos sanctæ Deiparæ
interventu exime.

Diaconus. Suscipe, salva, miserere.
Sanctissimæ illibatæ. Tu enim es anima-
rum & corporum nostrorum requies: &
tibi gloriam referimus, Patri, & Filio,
&c. *Diaconus.* Compleamus vespertinam
orationem. Suscipe, salva, miserere.
Vesperam omnem. Angelum pacis fide-
lem. Veniam, remissionem. Bona &
conducentia. Residuum tempus. Christia-
nos fines. Sanctissimæ illibatæ. Quia bo-
nus & hominum amator existis. *Sacerdos.*
Pax omnibus. *Diaconus.* Capita vestra
Domino inclinate.

*Et Sacerdos Orationem hanc secreto
recitat.*

Domine Deus noster, qui cælis in
terram inflexis, ad salutem generis
humani descendisti, respice servos tuos &
hæreditatem tuam, tibi enim tremendo
pariter ac clementi Judici, capita cervi-
cesque suas, non expectata ab hominibus
ope, sed tuam misericordiam & salutem
præstolati servi tui submisserunt: conser-
va illos omni tempore, præsentem vespere,
& insequentem nocte, ab omni hoste, ab
omni adversarii machinamento, a cogita-
tionibus vanis, & a pravis concupiscentiis.

Deinde exclamando.

Sit potestas regni tui benedicta & lau-
data, Patris, & Filii, & sancti Spiritus:
nunc & semper, & in sæcula sæculorum.
Amen.

*Deinde post Versculos Davidicos, Versus
proprii cantus psallimus. Tonus tertius.*

In publicum signum linguæ manifestæ
factæ sunt, Judæi enim, ex quibus secun-
dum carnem Christus, infidelitatis vitio
præoccupati gratia divina exciderunt: di-
vinoque lumine nos ex gentibus digni
habiti, verbis Discipulorum benefactoris
omnium Dei laudem celebrantium sumus
confirmati: corde genibusque in terram
flexis Spiritui sancto animarum nostrarum
Salvatori cum eis procedamus.

Versculus.

Cor mundum crea in me Deus.

Paracletus spiritus super omnem car-
nem nunc effusus est. Ab Apostolis
namque deducto initio gratiam in fide-
les expandit, efficacemque suum adven-
tum in laudem & gloriam Dei linguis
distributis in ignea specie, confirmat:
Gggg ij

Illustratis itaque intellectualiter cordibus, fide confirmati deprecamur Spiritum; ut animæ nostræ salventur.

Versiculus. Ne projicias me a facie tua.

Virtute ex alto Christi nunc Apostoli induuntur. Renovat enim illos Spiritus in eis renovatus mystica cognitionis novitate: & altisonis peregrinisque vocibus benefactoris omnium Dei æternam, & in tribus personis simplicem naturam colendam prædicant. Illorum itaque præconiis illustrati Patrem, cum Filio, & sancto Spiritu salutem animarum nostrarum deprecati, veneremur.

Gloria. Et nunc.

Tonus obliquus quartus.

Adeste populi, & in tribus personis Deitatem, Filium videlicet in Patre, cum sancto Spiritu adoremus. Pater enim ante tempus omne, coæternum & ejusdem secum gloriæ Filium genuit, & jam erat in Patre Spiritus sanctus cum Filio omni cultu dignus. Una eorum est virtus, una substantia, una divinitas. Hanc adorantes dicamus cuncti: sanctus Deus, qui per Filium cooperante sancto Spiritu cuncta condidisti; sanctus fortis, per quem Patrem cognovimus, & Spiritus sanctus in mundum advenit; sanctus immortalis, Spiritus Paracletus a Patre procedens, & in Filio manens: Sancta Trinitas, gloria tibi. *Post hæc dicitur.* Nunc dimittis. Ter sanctus. Sanctissima Trinitas. Pater noster. Quia tuum est. *Dimissorium festi.* Tandem hoc prælo, Sacerdos dimissionem facit.

Qui e paterno sinu seipsum exinanivit, & omnem naturam nostram a se assumptam desicavit, & cum ea in cælum conscendens & in Dei & Patris dextra residens divinum, sanctum, consubstantiali, ejusdem virtutis, ejusdem gloriæ consortem, & coæternum Spiritum super sanctos suos Discipulos & Apostolos misit, illisque per eum illuminatis, & per illos universus orbis illuminatus est, Christus verus Deus noster, precibus illibata, immaculata, & sanctæ suæ matris, sanctorum gloriosorum & percelebrium Dei præconum & Spiritu repletorum Apostolorum & omnium sanctorum, misereatur & salvet nos, ut bonus & clemens Deus.

ὅτι πίσει σπριχθίνες τῆς ἀγίας πνεύματος, δυσωπῶμεν σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Στίχος. Μὴ ἀπορίψῃς με ἀπὸ τῆ προσώπου σου.

Νυνὶ περιβάλλονται κράτος, οἱ Χριστὸν ἀφ' ὧν Α-πόστολοι. ἐγκαίνιζεν ὁ αὐτὸς ὁ παράκλητος ἐν αὐτοῖς καινίζομενος μουσικὴν καινότητι γνώσεως, ὡς ταῖς ξέναις φωναῖς ἡ ὑψιγόροις κηρύττοντες, τῷ αἰδίῳ φύσει τῇ ἡ ἀπλῶ τρισυπόστατον σέβειν τῷ ἐνεργεῖν τῆς ὁλων Θεῷ δευροτιδόντες τοῖς ἐκείνων διδάγμασι, πατέρα προσκυνησώμεν, σὺν Υἱῷ καὶ Πνεύματι, δυσωπώμεν σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Δόξα. Καὶ νυνὶ ἤχος πλ. δ'.

Δεῦτε λαοί, ὁ τρισυπόστατον θεότητα προσκυνησώμεν, Υἱὸν ἐν τῇ πατρὶ, σὺν ἀγίῳ Πνεύματι, πατὴρ ὁ ἀχρόνως ἐγέννησεν υἱόν, συναίδιον ἐσὺν ἑαυτὸν, καὶ Πνεῦμα ἅγιον ὡς ἐν τῇ πατρὶ, σὺν Υἱῷ δεξαζόμενον. μία δυνάμεις, μία ὑπόστασις, μία θεότης. ὡς προσκυνοῦντες πάντες λέγομεν, ἅγιος ὁ Θεός, ὁ τὰ πάντα δημιουργήσας δι' Υἱοῦ, συνεργεῖα τῷ ἀγίῳ Πνεύματος ἁγίος ἰσχυρός, δι' οὗ τὸν πατέρα ἐγνωκαμεν καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπεδήμησεν ἐν κόσμῳ ἅγιος ἀθάνατος, τὸ παράκλητον Πνεῦμα, τὸ ἐκ πατρὸς ἐκπορεύομενον, καὶ ἐν Υἱῷ ἀναπαυόμενον, Τριάς ἀγία δόξα σοι.

Εἰτα, τὸ, Νυνὶ ὑπολύεις Τρισάγιον. Παναγία Τριάς. Πάτερ ἡμῶν. Οἰσις ἐσιν. Τὸ ἀπολυτικίον τῆς ἑορτῆς. Εἰτα ὁ ἱερεὺς ποιεῖ ἀπόλυσιν ἕτως.

Ὁ ἐκ τῶν πατρικῶν κόλπων κενώσας ἑαυτὸν, καὶ τῷ ἡμετέρῳ ὄλῳ ἀνδραπίνῳ προσλαβόμενος φύσει, καὶ θεώσας αὐτὸν, μετὰ δὲ ταύτης εἰς ἑρανὸς αὐτοῦ ἀνελθὼν, καὶ ἐν δεξιᾷ καθίσας τῷ Θεῷ καὶ πατρί, τότε θεῶν καὶ ἁγίων, καὶ ὁμοούσιον, καὶ ὁμοεὐαρισμόν, καὶ ὁμόδοξον, καὶ συναίδιον Πνεῦμα κατεπέμφας ἐπὶ τῆς ἀγίας αὐτῆς μαθητὰς καὶ Ἀποστόλους, καὶ διὰ τοῦτο φωτίσας μὲν αὐτοὺς, δι' αὐτῶν δὲ, πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν, ταῖς πρεσβείαις τῆς παναχράντης καὶ παναμώμου ἀγίας αὐτῆς μητρὸς, τῷ ἀγίῳ ἐνδοξῶς πνευμένῳ, θεοκηνύκῳ, καὶ πνευματοφόρῳ Ἀποστόλῳ, καὶ πάντων τῶν ἁγίων, ἐλεῆσαι καὶ σῶσαι ἡμᾶς, ὡς ἀγαθὸς Θεὸς καὶ φιλελεῖνθρωπος.

VARIÆ LECTIONES.

A Κολυβία τῆς ἀγίας παντοκτοῦς. Cryptoferratense & Barberinum, legunt in titulo, εὐχαὶ τῆς γονυκλισίας τῆς ἀγίας: discrimen ex eo oritur quod edita totum fere. Officium exhibeant: M. SS. vero solas Orationes. Barberinum quidem hoc ordine.

Εὐχὴ τῆς γονυκλισίας τῆς ἀγίας γ'. α'.

Ἀρχαντε, ἀμείαντε, ἀναρχε, καὶ τὰ ἐξῆς.

Εὐχὴ γονυκλισίας β'.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ τῷ σὲν ἐρῶμεν. καὶ τὰ ἐξῆς.

Εὐχὴ γονυκλισίας γ'.

Εὐλογητὸς εἰ Κύριε δέσποτα παντοκράτωρ καὶ τὰ ἐξῆς.

Cryptoferratenensis autem ordo hujusmodi est.

Μετὰ τὸ προσκείμενον, καὶ τὸ Κύριε ἐλεῆσον. λέγει ὁ ἱερεὺς.

Ἀρχαντε, ἀμείαντε καὶ τὰ ἐξῆς.

Εὐλογητὸς εἰ δέσποτα καὶ τὰ ἐξῆς.

Ἀντιλαβὴ σῶσον. καὶ τὰ ἐξῆς.

Εὐχὴ ἀντιφώνη β'. τῷ, ἡγάπησα.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ τῷ σὲν ἐρῶμεν.

Κύριε, Κύριε ὁ ῥυσάμενος.

Εὐχὴ ἀντιφώνη γ'. τῷ ἐπίστευσα.

Ἡ ἀσπασία βρύσσα. καὶ τὰ ἐξῆς.

Ὁ Θεὸς ὁ μέγας καὶ αἰώνιος. Non tamen integre scribitur: sed ad usque verba illa. Σὺν ὡς ἀληθεῖ καὶ μέγας propterea sequitur ibidem.

Εὐχὴ δὲ τῷ Τερισάγι.

Σὺν ὡς ἀληθεῖ καὶ μέγας. Ut supra ubi defierat præcedens oratio.

Καὶ ἐπισυνάπτει.

Ὁ Θεὸς ὁ μέγας καὶ ὁ ὡς. Ut supra.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ κλίνεις ut supra. Atque ita patet cum hoc M. S. in numero & ordine Orationum, edita convenire.

b Ἰστέμιν σίχως. Desunt hæc in quibusdam editis & eorum vice legitur. ἡτα ὁ Διάκονος, εἰ ἐστὶ. ἡ δὲ μὴ ὁ ἱερεὺς ποιεῖ σωπατήν. Ἐν ἡμῇ τῷ Κυρίῳ δευδόμεν. Τῆς τῆς ἀνωθεν. Τῆς τῆς ἡμῶν τῷ σύμπασι. Τῆς τῷ

συναγωγῶν λαοῦ, καὶ ἀπειδελχόμενοι χεῖρας τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· τῷ Κυρίῳ δαδόμενοι. Τῇ τῇ κληρόντων τὰς καρδίας αὐτῶν ἐν ὧν Κυρίῳ, καὶ τὰ γόνατα· τῷ Κυρίῳ δαδ. Τῇ τῇ κατεπεμψέναι πλοῖσιν τὰ ἑλὴν αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς· τοῦ Κυρίου δαδ. Τῇ τῇ ἐνισχυθῆναι ἡμᾶς ἐφ' ἐκείνων ἐν ἀρετῇ· τῷ Κυρίῳ δαδ. Τῇ τῇ δαχθῆναι τὴν γονυκλισίαν ἡμῶν ὡς θυμίαμα ἐνώπιον

αὐτοῦ τοῦ Κυρίου δαδ. Τῇ τῇ χερζόντων τὰς παρ' αὐτοῦ βουδίας· τοῦ Κυρίου δαδόμενοι. Τῇ τῇ ρυσθῆναι. Ἀντιλαβού, τῆς παναγίας.) Alia edita ad calcem hujus officii annexunt καὶ λαβὼν ὁ ἱερὺς συγχώρησιν ἀπαρχόμεθα πάντες : quia compunctionis non hilaritatis spiritualis est hoc officium.

IN OFFICIUM SANCTÆ PENTECOSTES,

Notæ.

* **Α** Κολυβία.) Mirum equidem quod desuetis apud Græcos geniculationibus, & Dominica die Canonum auctoritate prohibitis; celeberrimo tamen & festivissimo Pentecostes conventu, pœnitentiæ, precibus, & genuflexionibus laboriosis insudent ipsi, in Vespertinis maxime laudibus simul cum missa circa meridiem hodie celebratis, quæ ut festi solemnitatem, ita lætitiæ spiritus propagare & perficere deberent. Hujus præter morem & exemplum consuetudinis rationem fuscè explicat Matthæus Blastares in Nomocanone κοινήν Ε. περὶ ἰδῶν τῆς ἐκκλησίας ἀγράφων. De consuetudinibus Ecclesiæ non scriptis. Πᾶσα ἡ πνευματικὴ, inquit, τῆς ἐν τῷ αἰῶνι προσδοκωμένης ἀναστάσεως ἐστὶν ὑπόμνημα. ἡ γὰρ μία ἐκίνη καὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἑπτακτὶς ἑπταπλασιασθῆσα, τὰς ἑπτά ἡμέρας τῆς Πεντηκοστὸς ἑβδομάδας ἀποτελεῖ. διὰ δὲ τὸ τοῦ καὶ ὁ μέγας Βασιλεὺς ἡμῶν τὰς ἡλικίας ἐν ἡμέρᾳ ἐπὶ τῇ τῇ ἁγίῳ πνεύματι ἐπὶ ἡμῶν ἀρετὰς πάντων διολογήσας τε καὶ σωθῆναι, ἐδωκεν τῷ χημάτι κλίνειν γόνα παραγγέλλοντας τῷ λαῷ, τῶν ἐπ' ἐκκλησίας ἐκφωνημένων τῶν αὐθεντικῶν φωνῶν διότι τοῖς προσμαρτυροῦν καὶ τῶν πνεύματι, ἐκ τῆς οὐρανῶν αὐτῶν ὑπαγαγίνεσθαι τῇ τῇ τῇ ὥρᾳ τῇ κληρονομίᾳ καὶ πνευματικῇ ἀπὸ τῆς πάσης ἡμέρας, καὶ ὡς ὅταν τῇ ἡμέρᾳ, ἡ τῇ ἁγίῳ Πνεύματι τοῖς Ἀποστόλοις ἐπιδιδῆναι. ὡς γὰρ ὡς σῶζον λόγον, ἡ ὑποθήκῃ τῆς ἰορτῆς τοῦ Πνεύματος, καὶ τῆς ἐκκλησίας τὸν νομοθέτην τῷ κυριακῇ ὁμῶς Πεντηκοστὸς τὰ ρηθέντα καταλίνειν ἀποσβῆναι μεγάλων μυστηρίων ἐξηγητὴν ταύτην τοῖς τῇ ἰσότητι ταύτης; τῇ ἡμέρᾳ τῶν τῶν ἑταίμων τῶν ἀνθρώπων. καὶ ὡς ἡ κυρία ἡ ἡμέρᾳ, καὶ ἡ πνευματικὴ τέλος ἡδὲ λαμβάνει. αἱ δὲ τῆς δευτέρας ἡμέρας ἀρχαὶ καταβάλλονται ἀπὸ ἑβδομάδος ὥρας, καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ὑστερίας ἐκείνης ἡμέρας διπλῶς λογιζέσθαι. τὸ τοῦ γὰρ ἡ ἡμέρας τῇ ἐκκλησίᾳ, αἱ δὲ ἡ καὶ τοῖς πολιτικοῖς δοκεῖ νόμοις, καὶ τῇ ἀποστολῇ ἐχρησάμεν. ἡ δὲ καὶ πλάττονται τοῖς πολλοῖς ἡμέραις, ἡ τῇ εὐχῶν ἐπὶ τῇ ἰσότητι ἀνάγνως, καὶ τῇ δευτέρᾳ τῇ ἁγίῳ Πνεύματι ἐπιφοίτησιν ἐπιγινώσκου. ἡ δὲ ἐστὶν ἡμετέρας, ὡς γὰρ αἱ καθεστῆς ἡμέραι τῆς ἑβδομάδος αὐτῆς, καὶ ὡς τῇ ἡμέρᾳ ὁ παλαιὸς ἐδίδετο νόμος. πνευματικὴ δὲ ὡς αὐτῇ, κατ' ἐκείνῃ καὶ ἡ παρακλήτης γέγονεν ἐπιφοίτησις. καὶ ὡς τὸν αὐτὸν ἐν τῇ τῇ παλαιᾷ τῇ τῇ τῇ νόμοις τῇ τῇ τῇ γινώσκου. ἡ αὐτῇ φωνῇ, καὶ καὶ ἐκείνῃ γονυκλισίαν ἐδιδάσκουσιν ἐργάζεσθαι ὅτι τῆς ἀμαρτίας ἐν ἡμῶν καταρρύθμην, καὶ τῆς φιλανθρωπίας τῇ κτίσαντος ἡμᾶς ἐν ἡμῶν ἀναλαμβάνου. Pentecoste cuncta, seu quinquagenario numero conclusa, expectat in saculo resurrectionis est argumentum. Una enim illa & prima dies septiles multiplicata, septem sacra Pentecostes hebdomadas complet & perficit. Et propter hoc quidem magnus Basilus optime omnium Theologica meditationis reconciliatōis preces in Spiritus sancti adventu composuit; & servili habitu illis pronuntiatis genuflectere populum docuit, excellentiam & dominatum omnium connaturalis Deitatis Spiritui sancto exinde competere contestatus. Nusquam vero arbitratus est tertia hora Dominica & Pentecostes, qua hora, & die in Apostolos Spiritus adventus, illas legi: non enim decebat solemnitatis Spiritus interpretem & Ecclesiæ legislatorem Dominico simul & Pentecostes præfatam prærogativam mysteriis illisque magnis referatam solvere aut obscurare. Sub vespere itaque diei ejusdem precum illarum lectionem fieri sanxit, qua dierum domina finem jam accipit, & secundæ diei principia jam habentur: a septima namque hora (id est post meri-

diem prima) sequentis diei computare initia sumus soliti. Hocque non minus quam Ecclesiæ, politicis legibus ratum est, & sanctum, sed & eorum qui astrologiæ vacant: quamvis erroneum plerisque videatur vespere preces illas legere, & feriæ secundæ Spiritus sancti adventum adscribere: postliminio enim festi accidit, sicut & dies sequentes ejusdem hebdomadis, qua die & vetus data est lex: Pentecoste enim erat ipsa, & illa eadem Spiritus sancti completus fuit adventus, ex quo unum & eundem cognoscimus veteris novique fœderis legislatorem. Rursum vero, inquit, genuflexionibus singulis & corporis afflictionibus, quasi exemplo propositio, nos in terram decidisse, & denuo conditoris nostri humanitate, in celum revocatos fuisse monstramus. Hæc Blastares e Basilio cap. 27. de Spiritu sancto & homilia 14. in ebrietatem & luxum sub finem, quæ die Pentecostes est habita. Quibus edocemur Basilium supplicis hujus Officii, & numerolarum precum, genuflexionumque faciendarum auctorem, noluisse illas hora diei tertia tradere peragenda, ne ritu illo humili, quo Spiritus dominium, potestatemque divinam, ipsi cum Patre & Filio connaturalem protestatur Ecclesia, Pentecostes celebritatem aliqua ex parte perturbaret: illumque propterea cultum ad vespere usque remisit, qua diei sequentis initia jam habentur: Græcis siquidem familiare est a vespere præcedente succedentis diei principium ducere. Propterea Synodus in Trullo Can. 91. καὶ τὸ κρατῶν ἰδοὺ μὴ δύναντο κλίνειν δεῖ, μέχρι τῆς ἰσορῆς; καὶ τῇ Κυριακῇ ἰσορῆς, καὶ ὡς μετὰ τῶν ἐν τῇ λυχνίᾳ ἰσοδοῦ, αὐτῇ τὰ γόνατα κάμπτοντες, ὡς τὰς εὐχὰς Κυρίου προσάγομεν. τῇ γὰρ τῇ Σωτῆρος ἡμῶν ἐγείρωσιν ἀπὸ τοῦ τῶν μετὰ τὸ σάββατον νύκτα παραλαμβάνοντες, ἡ ὡς ἐν τῇ τῇ πνευματικῇ ἀπαρχύμεθα, ἡ ὡς ἐκ σκότους τῇ ἰσορῇ καταλήγομεν. Ex consuetudine diu observata nemo genuflecti usque ad vespere sequentem in die Dominico, in quo post Ingressum in Vespertino, genua rursum flectentes, Domino sic preces offerimus. Servatoris enim nostri resurrectionis veluti præcursorem noctem quæ fuit post Sabbatum accipientes, hymnos ab ea incipimus, festum ex tenebris in lucem finientes. 1. Λέγομεν τὸν προσμαρτυροῦν.) A solitarum Vesperarum ordine hujus Officii series & intellectus dependet, de quo consulendum Horologium, vel quæ hujus operis initio exposita fuere. 2. Ἰσῶμεν εἰς χάριν.) Cum εἰς χάριν quasi εἰς χάριν ἡμῶν dicatur: ἰσῶν propterea εἰς χάριν est eos recitare, & quasi ordine successivo componere. 3. Κληρόντων τὸ γένος καὶ ἀσκητῶν οἰκτῶν.) Servili habitu gestuque δολικῇ χημάτι, peragendum esse Pentecostes Officium Blastares supra relatus edisseruit: sed & insuper jejuniis & corporis afflictionibus, qualia Latini in pervigilio susceperunt, consociandum Basilus suggerit. Ebrietates enim & luxum Paschali tempore resumptum corrigere meditatus homil. 14. post ample satis descriptum vanæ lætitiæ computationumq; festis in Paschalibus studium, populum ad frugem & pœnitentiæ palæstram revocare satagens, minas pœnamque declarat inflictam, ἐπιστάσω τῷ λαῷ τὸ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς ἐκπίπτειν ἐκ. προσάγει τὸ Θεῷ, ἀπὸ τῆς ἐν τῇ ἰσορῇ αὐτῶν ἐκ πίστεως. Induxisti super te Prophetæ ex persona Dei loquentis execrationem: quia convertitam festa eorum in luctum. Ex infra, doloris hac die accersendi ratione habita. ἡ ἡ Gggg iij

εία concludit, τὴν μὲν δὲν δευτερεύοντα, ψαλμοὶ τῶν
αἰχμῶν μελωδία, δὲ κρυνοὶ γινέδω τοῦ γέλωτος ἱμα. ἀντὶ
τῶν ὀρχήσεων τὸ γόνυ κλινέδω, ἀντὶ τῶν κρότων τῶν χειρῶν τὸ
εὐδὸς τυπτεδω, ἀντὶ τοῦ κόσμου τῶν εἰδῶν τῶν ταπεινῶσι.
*Sejunium, ebrietatem curet; psalmus, turpes can-
tus: lachryma, risus fiat medela: pro saltatione, genu
flectatur: pro manuum plausu, pectus pulsetur: pro
vestium ornatu, humilitas ostentetur.*
4 Ο ἱερὺς τὰς εὐχάς.) Nullius auctoris nomen
præ se ferunt Orationes sequentes; eas tamen Bla-
stares supra adductus & Curopalates de Off. curiæ
Constant. cap. 14. Basilii opus asserunt. ἐν τῇ τῷ ἁγίῳ
πνεύματος ὁρτῇ ἀπέρχεται εἰς τὴν ἀγίαν σοφίαν ὁ βασι-

λεύς, καὶ ἀκούει τῆς μεγάλης Βασιλικῆς εὐχῆς πλησίον τῆς δικαιο-
νικου. In festo sancti Spiritus confert se ad S. Sorbiam
Imperator, auditque magni Basilii Orationes prope
Diaconorum sedem.

5 Ἐπὶ καὶ ἐπὶ κλιναντες τὰ γόνατα.) Basilii de Spi-
ritu sancto cap. 27. circa medium: Ἐκαστὸν ἐκαστὸν δὲ
γενυκλισίαν ἐξ διατάξεσιν ἔργῳ δείκνυται, ὅτι ὅτε τῶν ἀμαρ-
τίας εἰς γῆν κατερρύμην, καὶ ὅτε τῆς φιλανθρωπίας τῆς κτί-
σαντος ἡμᾶς εἰς οὐρανὸν ἀνακληθῆμεν. Insuper quoties
genua flectimus & erigimur iterum, ipso facto ostē-
ditur quod ob peccatum in terram delapsi, per huma-
nitatem creatoris, in cælum revocatisumus.

OFFICIUM IN DIVERSAS PROCESSIONES & vigiliis supplicationum.

Data benedictione, incipimus. Ter San-
ctus. Sanctissima Trinitas. Pater no-
ster. Quia tuum est regnum. Duodecim vl-
cibus. Venite adoremus, ter. Dicimusque
Psalmum 142. Domine exaudi orationem
meam. Et in fine cantatur. Spiritus tuus bo-
nus deducet me in terram rectam. Deinde
major Collecta pronuntiatur.

In pace Dominum precemur.

Pro superna pace.

Pro pace totius.

Pro sancta hac domo.

Pro Archiepiscopo.

Pro sancto hoc Monasterio.

Pro aeris temperie, ubertate.

Pro navigantibus iter agentibus.

Ut ab omni afflictione liberemur.

Suscipe, salva, miserere, & conserva.

Sanctissimæ, illibatæ, super omnes be-
nedictæ.

Quia convenit tibi omnis gloria.

Deinde. Deus Dominus. Tono obliquo
quarto. Et Modulos istos.

Eodem Tono.

Miserere nostri Domine miserere nostri,
omni namque defensione destituti, suppli-
cationem hanc tibi velut Domino facimus.
Miserere nostri.

Gloria.

Domine miserere nostri: in te enim con-
fidimus. Ne nobis valde irascaris: neque
memineris iniquitatum nostrarum sed re-
spice nunc tamquam benignus, & ab inimicis
nostris libera nos: tu enim es Deus no-
ster, & nos populus tuus; omnes opera ma-
nuum tuarum sumus, & nomen tuum in-
vocavimus.

Et nunc. In Deiparam.

Misericordiæ portam aperi nobis bene-
dicta Deipara; in te sperantes, ne aber-
remus: sed per te ab omni angustia libere-
mur. Tu enim generis Christianorum es
salus.

Mox suavi cantu, Psalmos per versus reci-
tare incipimus. Tono obliquo secundo.

Psallentes in unoquoque Versiculo Modu-
lum sequentem. Tono obliquo secundo.

Benigne, longanimis, & valde miseri-
cors Domine: misericordiam tuam, in po-
pulum tuum mitte.

Domine ne in furore tuo arguas me:
neque in ira tua corripas me. Mife-
rere mei Domine quoniam infirmus.

Α Κ Ο Λ Ο Υ Θ Ι Α ΕΙΣ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΛΙΤΑΣ, καὶ ἀγρυπνίας παρακλήσεων.

Μετὰ τὸν εὐλογητὸν, ἀρχόμεθα τῇ Τεισαγί-
ᾳ. Παναγία Τελας. Πάτερ ἡμῶν. Ὅτι σὺ εἰ-
σὶν ἡ βασιλεία. Τὸ Κύριε ἐλέησον ἱβ. Διώτε προσκυ-
νήσωμεν γ'. Καὶ ὁ, ρμ β. ψαλμός. Κύριε εἰσάκου-
σον τῆς προσευχῆς μου. καὶ εἰς τὸ τέλος, ψάλλεται.
τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἀγαθὸν ὁδηγήσει με ἐν γῇ δόξης.
Εἶτα τὴν μέγαλιν σιναπτιχῇ.

Εν εἰρήνῃ τῇ Κυρίου διηθώμεν.

Υπὲρ τῆς αἰωνίου εἰρήνης.

Υπὲρ τῆς εἰρήνης τῆς σύμπαντος.

Υπὲρ τῆς ἀγίαις οἰκουμέναις.

Υπὲρ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Υπὲρ τῆς ἀγίας μοῦνης.

Υπὲρ δικρασίας αἵρων, εὐφορίας.

Υπὲρ πλεόντων, ὁδοιπορούντων.

Υπὲρ τῆς ρυθιῶναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως.

Αντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον καὶ ἡμετέρας.

Τῆς παναγίας ἀχράντου, ὑπερδωλομένης.

Ὅτι ἀρέσκει σοι πᾶσα δόξα.

Εἶτα τὸ, Θεὸς Κύριος, εἰς ἡχον, πλ. δ'.

Καὶ τὰ τροπάρια πάντα.

Ἡχος ὁ αὐτός.

Ελέησον ἡμᾶς Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς, πάσης γὰρ ἀπο-
λογίας ὑποποῦντες, πάντῃ σοι τὴν ἰκεσίαν ὡς δε-
σπότη οἱ ἀμαρτωλοὶ προσφερόμεν, ἐλέησον ἡμᾶς.

Δόξα.

Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς ἐπὶ σοὶ γὰρ πεποιθήσαμεν, μὴ
ὀργισθῇς ἡμῖν σφόδρα, μηδὲ μνηστῆς τῶν ἀνομιῶν ἡ-
μῶν. ἀλλ' ἐπίβλεψον καὶ νῦν, ὡς εὐσπλαγχνος, καὶ
λύτρωσαι ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. σὺ γὰρ εἶ ὁ Θε-
ὸς ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς λαός σου. πάντες ἔργα χειρῶν σου,
καὶ τὸ ὄνομά σου ἐπικεκλήμεθα.

Καὶ νῦν. Θιοτοκίον.

Τῆς εὐσπλαγχνίας τὴν πύμιν ἀνείξον ἡμῖν, δι-
λογημένη Θιοτοκε, ἐλπίζοντες εἰς σέ, μὴ ἀσποχίσμεν
ρυθιῶμεν ἅς σε τῶν περιστάσεων. σὺ γὰρ εἶ σωτὴρ
καὶ γένος τῆς Χριστιανῶν.

Εἶτα ἀρχόμεθα συχολογεῖν τοὺς ψαλμοὺς μὴ μέ-
λους. Εἰς ἡχον πλ. β'.

Ψάλλοντες καὶ εἰχον. Τροπάριον, ἡχος πλ. β'.
Εὐσπλαγχνε, μακρόθυμε, καὶ παυσικέρμον Κύριε,
κατάπεμψον τὸ ἔλεός σου ἐπὶ τὸν λαόν σου.

Κύριε μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξῃς με. μηδὲ τῇ
ὀργῇ σου παιδεύσῃς με. Ελέησόν με Κύριε

ὅτι ἀδυνάτης. Καὶ ἡ ψυχὴ μου ἐπαράχθη. Ἐπίστρεψον
Κύριε ῥύσαι τὴν. Ὅτι ἐκ ἔστιν ἐν τῇ. Ἐκοπίασα ἐν τῇ
στραγμῇ μου. Ἀύσω καὶ ἐκείνῳ. Ἐπαράχθη ἀπὸ θυ-
μῶ. Ἀπόστητε ἀπ' ἐμῶ. ἤκουσε Κύριος τῆς δεήσεώς.
Λίγω θείνῃσαν καὶ παραχθείνῃσαν. Ἀποσφραγίσαν καὶ
καταχυνθείνῃσαν.

Δόξα.

Ὡς οἱ κτίρμων Κύριε, ἀπλάγχθητι ἐπὶ τὸν λαόν-
σου, ὡς μακρόθυμος ἠλλάγηθι, καὶ ἐλέησον ἡμᾶς.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Παναγία, Δέσποινα, παύμνητε, εὐλογημένη, ὡς
φιλάγαθος, παρακάλεσον, καὶ ἐλέησον ἡμᾶς.

3 Εἰτα λέγει ὁ πρῶτος τῶν ἱερέων. 3 Μίαν διχλὺν,
καὶ τὴν λιτὴν. Εἰτα συναπτὴ. Ἐτι καὶ ἐν εἰρήνῃ
τῇ Κυρίῃ δεηθῶμεν. Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον.
Τῆς παναγίας ἀχράντου. Ὅτι σὸν τὸ κράτος, καὶ
σὸ. Καὶ ἀρχόμεθα. Τῆς δούτερας εὐσεύσεως. Εἰς ἡ-
χον πλ β'. Ελεῖμων ἐλέησον, ἐλέησον, ἐλέησον ἡμᾶς,
Κύριε. Καὶ σιχολογεῖται μετὰ μέλους. ψαλμός,
ρα'.

Κύριε εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, καὶ ἡ κραυγὴ
μου πρὸς σὲ ἐλθέτω. Μὴ ἀποσρέψῃς τὸ πρόσωπόν
σου. Ἐν ἡμῇ ἡμέρᾳ θλίβωμαι. Ὅτι ἐξέλιπον ὡσεὶ κα-
πνός. Ἐπλήγην ὡσεὶ χόρτος, καὶ. Ἀπὸ φωνῆς τῆς
στραγμῆς. Ὁμοιωθὼν πελεκαὴν ἱερῆμιν. Ἠγρύπνησα καὶ
ἐγνομήν. Ὀλλῶ τὴν ἡμέραν ὠνείδι. Ὅτι σποδὸν ὡ-
σεὶ ἄρτον ἔφα. Ἀπὸ προσώπου τῆς. Ὅτι ἐπάρας κατέρ-
ραξάς με. Αἱ ἡμέραι μου ὡσεὶ σκιά. Σὺ δὲ Κύριε εἰς τὴν
αἰῶνα μένεις. Σὺ ἀναστὰς οἱ κτερήσεις τὴν. Ὅτι και-
ρὸς τῇ οἱ κτερῇ. Ὅτι δούκησαν οἱ δοῦ. Καὶ τὸν χροὺν αὐ-
τῆς οἱ κτερήσῃσι. Καὶ φοβηθήσονται τὰ ἔθνη. Ὅτι
οἱ κτερῇσιν Κύριος τὴν Σιών. Ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ἀπο-
γραφὴν αὐτὴ εἰς γενεάν. Ὅτι ἐξέκλυον ἐξ ὕψους ἀγί-
α. Τοῦ ἀκούσαι τῆς στραγμῆς. Τοῦ ἀναγγεῖλαι. Ἐν τῇ
ἐπισυναχθῶμαι. Ἀπεκρίθη αὐτῇ ἐν ὁδῷ. Μὴ ἀνα-
γάγῃς ἐν ἡμῇσιν ἡ. Καταρχὰς σὺ Κύριε τὴν γλῶ. Ἀυ-
τοὶ ἀπολαύτω σὺ δὲ δια. Καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον.
Καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἐλίξεις. Σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἰς τὴν
ἐ. Οἱ υἱοὶ τῶν δούλων σου. Καὶ τὸ σπέρμα αὐτῶν εἰς
τὸν αἰῶνα κατὰ θυμὸν δέσεται.

Δόξα.

Ὡς οἱ κτίρμων Κύριε, ἀπλάγχθητι ἐπὶ τὸν
λαόν σου, ὡς μακρόθυμος, ἠλλάγηθι, καὶ ἐ-
λέησον ἡμᾶς.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Παναγία Δέσποινα, παύμνητε, εὐλογημένη, ὡς
φιλάγαθος, παρακάλεσον, καὶ ἐλέησον ἡμᾶς.

Καὶ ὁ δεύτερος τῶν ἱερέων ἐτέραν ὡχλὴν. Εἰτα συνα-
πτὴ μικρά.

Ἐτι καὶ ἐν εἰρήνῃ τῇ Κυρίῃ δεηθῶμεν.

Ἀντιλαβῆ, σῶσον, ἐλέησον.

Τῆς Παναγίας, ἀχράντου.

Ὅτι ἀγαθὸς καὶ φιλόφρων.

Καὶ ἀρχόμεθα ψάλλειν. Τροπαιοῖον ἡχος πλ. β'.

Ὡς οἱ κτίρμων Κύριε, ἀπλάγχθητι ἐπὶ τὸν λαόν σου,
ὡς μακρόθυμος ἠλλάγηθι, καὶ ἐλέησον ἡμᾶς. Καὶ
ὁ ψαλμός μετὰ μέλους.

Ὁ Θεὸς ἦλθον ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ κληρονομίᾳ σου.

Εμίαναν τὸν ναὸν τῷ ἁγίῳ σου.

Ἐθίοντο Ἱερουσαλὴμ ὡς ὁ πόρος φιλάνθρωπος.

Et anima mea turbata est valde. Con-
vertere Domine & eripe. Quia non est
in morte. Laboravi in gemitu. Lavabo
per singulas noctes. Turbatus est a furo-
re. Discedite a me omnes. Exaudivit Do-
minus deprecationem. Erubescant & con-
turbentur. Convertantur & erubescant.

Gloria.

Compatere Domine, ut misericors po-
pulo tuo, ut longanimis, reconciliare: &
miserere nostri.

Et nunc. In Deiparam.

Sanctissima, Domina, celebranda, be-
nedicta, ut benigna pro nobis exora: & mi-
serere nostri.

Deinde primus Sacerdotum, pro suppli-
catione orationem congruam dicit. Mox Col-
lectam. Adhuc & iterum in pace Domi-
num precemur. Suscipe, salva, misere-
re. Sanctissimæ, illibatæ. Quia tua est
potestas, & tuum. Et incipimus Stationem
secundam, Tono obliquo secundi; Miserere,
misericors, miserere miserere nostri Do-
mine. Et per Versiculos recitatur. Suavi can-
tu, Psalmus 101.

Domine exaudi orationem meam: &
clamor meus ad te veniat. Ne avertas
faciem tuam. In quacumque die tribulor.
Quia defecerunt sicut fumus. Percussus
sum ut fœnum. A voce gemitus. Similis
factus sum pellicano solitudinis. Vigilavi
& factus sum. Tota die exprobrabant.
Quia cinerem tamquam panem manduca-
bam. A facie iræ tuæ. Quia elevans al-
listi me. Dies mei sicut umbra. Tu Do-
mine in æternum permanes. Tu exurgens
misereris. Tempus miserendi. Qui com-
placuerunt. Et terræ ejus miserebuntur.
Et timebunt gentes. Quia ædificavit Do-
minus Sion. Respexit in orationem. Scri-
bantur hæc in generatione. Quia inclina-
vit de excelsis sancto. Ut audiret gemi-
tus. Ut annunciet in Sion. In conveni-
endo. Respondit ei in via. Ne abducas
me in dimidio. Initio tu Domine terram.
Ipsi peribunt tu autem. Et omnes velut
vestimentum. Et velut amictum involves.
Tu autem idem ipse es. Filii servorum
tuorum. Et semen eorum in sæculum di-
rigetur.

Gloria.

Compatere Domine, ut misericors, po-
pulo tuo; ut longanimis, reconciliare, &
miserere nostri.

Et nunc. In Deiparam.

Sanctissima domina, celebranda, bene-
dicta: ut benigna & clemens pro nobis exo-
ra, & miserere nostri.

Et secundus Sacerdotum aliam orationem
recitat: Et dicitur minor Collecta.

Adhuc & iterum in pace Dominum pre-
cemur.

Suscipe, salva, miserere.

Sanctissimæ, illibatæ.

Quia bonus & hominum amator.

Et incipimus canere Modulum. Tono
obliquo secundo.

Compatere Domine, ut misericors, po-
pulo tuo: ut longanimis, reconciliare,
& miserere nostri. Et modulata voce dici-
tur Psalmus.

Deus venerunt gentes in hæreditatem
tuam.

Polluerunt templum sanctum tuum.

Posuerunt Hierusalem pomorum custo-
diam.

Posuerunt morticina fervorum tuorum
efcas volatilibus cæli.

Carnes sanctorum tuorum bestiis terræ.

Effuderunt sanguinem eorum velut aquam.

In circuitu Hierusalem, & non erat qui sepeliret.

Facti sumus opprobrium vicinis nostris.

Subfannatio & derisio his qui sunt in circuitu nostro.

Usquequo Domine irasceris in finem.

Exardescet velut ignis indignatio tua.

Effunde iram tuam super gentes quæ te non noverunt.

Et super regna quæ nomen tuum non invocaverunt.

Quia comederunt Jacob, & locum ejus desolaverunt.

Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum.

Cito anticipent nos misericordiae tuæ Domine.

Quia pauperes facti sumus nimis.

Adjuva nos Deus Salvator noster.

Propter gloriam nominis tui Domine libera nos.

Et propitius esto peccatis nostris propter nomen tuum.

Ne quando dicant gentes: Ubi est Deus eorum?

Et cognoscatur in gentibus coram oculis nostris.

Ultio sanguinis fervorum tuorum qui effuse est.

Introeat in gemitu tuo gemitus compeditorum.

Secundum magnitudinem brachii tui posside filios morti traditorum.

Redde vicinis nostris septuplum in sinum eorum.

Exprobrationem eorum quam exprobraverunt tibi Domine.

Nos autem populus tuus, & oves pascuæ tuæ.

Confitebimur tibi Deus in sæcula.

In generationem & generationem: annuntiabimus laudem tuam.

Gloria.

Compatere, ut misericors, populo tuo: ut longanimis reconciliare, & miserere nostri.

Et nunc. *In Deiparam.*

Sanctissima domina, celebranda, benedicta: ut bonorum amans, pro nobis exora, & miserere nostri.

Deinde dicuntur Graduales.

Primum Antiphonum quarti Toni.

A juventute mea multæ me oppugnant calamitates: sed tu succurre & salva me, Salvator meus.

Bis dicitur.

Qui odistis Sion, confundamini a Domino: velut scænum enim igne exsiccati confumemini.

Bis.

Gloria.

A sancto Spiritu anima cuncta vivificatur, & expurgatione elevatur, & sancte secretoque trium personarum unitate illustratur.

Et nunc.

A sancto Spiritu, gratiæ fluentia creaturam omnem ad vivificationem irrigatura scaturiunt.

Deinde. Omnis Spiritus. Et Evangelium juxta rem pro qua instituitur supplicatio. Et Canon pariter juxta supplicationem eandem.

Et dimissio.

Εἶδεν τοὺς θνησίμαϊα τῆς δέλων σε, βρώματα τοῖς πετεινοῖς τῆ ἕραν.

Τὰς σάρκας τῆς οὐσίῳ σε, τοῖς θηείοις τῆς γῆς.

Εξέχαι τὸ αἷμα αὐτῶν ὡσεὶ ὕδωρ.

Κύκλῳ Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐκ τῷ ὁ θάπτων.

Εὐγενήθη μὲν οὐκ εἰδος τοῖς γέποισιν ἡμῶν.

Μυκτηρισμὸς καὶ χλευασμὸς τοῖς κύκλῳ ἡμῶν.

Εὖς τότε Κύριε ὀργισθήσῃ εἰς τέλος.

Εκκαυθήσεται ὡς πῦρ ὁ ζήλος σου.

Εκχεὼν τὴν ὀργὴν σου ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ μὴ γινώσκοντά σε.

Καὶ ἐπὶ βασιλείας, αἱ τὸ ὄνομά σου ἐκ ἐπεκαλέσασαντο.

Ὅτι κατέφαγον τὸν Ἰακώβ, ὃς τὸ πῶρον αὐτῶν ἠρήμωσαν.

Μὴ μνησθῇς ἡμῶν ἀνομιῶν ἡμῶν ἀρχαίων.

Ταχύ προκαταλαβέτωσαν ἡμᾶς οἱ οἰκτιρμοὶ σου Κύριε.

Ὅτι ἐπὶ πτωχέυσαν μὲν σφόδρα.

Βοήθησον ἡμῖν ὁ Θεὸς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν.

Ενεκεν τῆς δόξης τοῦ ὀνόματός σου, Κύριε ῥῦσαι ἡμᾶς.

Καὶ ἰλάσθητι ταῖς ἀμαρτίαις ἡμῶν ἐνεκεν τοῦ ὀνόματός σου.

Μὴ ποτε εἴπωσι τὰ ἔθνη πᾶς ἐστὶν ὁ Θεὸς αὐτῶν, καὶ γνωσθήτω ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐνώπιον τῆς ὀφθαλμῶν ἡμῶν.

Ἡ ἐκδίκησις τοῦ αἵματος τῆς δέλων σε καὶ ἐκχεύμεν.

Εἰσελθὲτω ἐνώπιόν σου ὁ συναγμὸς τῆς πεπεδημένην.

Κατὰ τὴν μεγαλωσύνην τῆς βραχίονός σου, πεποίησαι τὸς γίγας τῆς τεθανατωμένων.

Απόδος τοῖς γέποισιν ἡμῶν ἐπαπλάσιονα εἰς τὸ κόλπον αὐτῶν.

Τὸν οὐκ εἰδισμὸν αὐτῶν, ὃν ὠκείδισάν σε Κύριε.

Ἡμεῖς δὲ λαὸς σου καὶ ὑποβάτα νομῆς σου.

Ἀνδομολογησόμεθα σοι ὁ Θεὸς εἰς τὰ αἰῶνα.

Εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν ἐξαγγελέμεν τὴν αἰτίαν σου.

Δόξα.

Ὡς οἰκτιρῶν Κύριε, σωλαγχιδνῇ ἐπὶ τὸν λαόν σου. ὡς μακρόθυμος διαλλάγηθι, καὶ ἐλίσσον ἡμᾶς.

Καὶ νῦν. Θεοπακίον.

Παναγία Δέσποινα, πανύμνητε, εὐλογημένη ὡς φιλάγαθος, παρακάλεσον, καὶ ἐλίσσον ἡμᾶς.

Εἰπά οἱ ἀναβαθμοὶ.

τῷ α'. Ἀντίφωνον τ' δ'. Ὡχ.

Εκ νεότητός μου πολεῖ πολέμῳ με πάθῃ ἀλλ' αὐτῇ ἀντιλαβοῦ, καὶ σῶσον Σωτὴρ μου.

Δίς.

Οἱ μισοῦντες Σιών ἀχυνθήσονται ἀπὸ τῆς Κυρίου. ὡς χόρτος ὃν πυρεῖ ἴσθαι ἀπεξηραμένοι.

Δίς.

Δόξα.

Ἁγίῳ Πνεύματι πᾶσα ψυχὴ ζωοῦται, καὶ καθάρσει ὑψαίται, λαμπρύνεται, τῇ τελεδικῇ μονάδι, ἱεροκρυφίως.

Καὶ νῦν.

Ἁγίῳ Πνεύματι ἀναβλύζει τὰ τῆ χάριτος ῥοῦθρα ἀρδύοντα ἅπασαν τὴν κτίσιν πρὸς ζωογονίαν.

Εἰπά. 4 Πᾶσα πνοή. Εὐαγγέλιον, καὶ ὁ καιρὸς μετὰ τὴν λιλίαν.

Καὶ ἀπόλυσις.

IN

IN OFFICIUM IN DIVERSAS SUPPLICATIONUM Processiones & Vigilias. Notæ.

Α Κολυβία ἢς διαφόροι λῆται.) Calamitatibus publicis, communiumque ærumnarum procellis jactata Ecclesia, precibus in commune indictis averfam solet emollire Dei benignitatem. At cum variz sint flagellorum hujusmodi differentiz, siccitatis puta, terræ motuum, pestis, fulminum, tempestatum, bellorum &c. singulis hisce memoratis, officiis, Canonibus, & Orationibus innox sequuturis, remedium privatim præbere conatur. Unum tamen est Officium omnibus commune, & cuilibet necessitati adaptandum, siue etiam supplicationi admiscendum; præsens nimirum ἀκολυβία, in Processionibus & Vigiliis pro communi bono susceptis semper legenda, ideoque & in titulo dicitur esse, ἡς διαφόροι λῆται καὶ ἀγρυπνίαι.

* Λῆται.) λῆσι sicut & παράκλησις, a pluribus supplicationem significare putatur. Processionis tamen vel Orationis in Processione faciendæ sensum in Ecclesia Græca sibi vendicavit. Non sunt proinde λῆται, quædam Kyrie eleison, qualia habentur in regula S. Benedicti, prout quidam inter recentes de antiquitatibus scriptor doctissimus autumat: Diaconica epim & sua Kyrie eleison ubique recitant Græci, & paucissima Litaniz Latinæ continent. Quasque præces complectantur λῆται, apud Græcos inter ambulandum & Procedendum fiunt, unde λῆται & τιμωρία eundem apud Codicum sensum obtinent, isque est qui vocabulo Processionis apud Latinos tribuitur: ὁ λαλῶν ἐν ῥήματι ἡρώδης τὸν βασιλέα. καὶ ἐν ἀνάγκῃ γινέσθαι ὡς ἔδοξεν λῆται, ἐν δὲ τῇ λῆτῃ περικταῖται τὸν βασιλέα: Mauritius decantatis, ait ille de Officiis Consist. 11. Processio fit, & necesse est supplicationem in Procedendo fieri, & in supplicatione Imperatorem Procedere: quod uno verbo λῆταιων dicunt alii. Typicum Sabæ cap. 42. λῆταιων κοινῶς μὲν τῶν ἁγίων τῶν σαυρῶν ἔλκει, καὶ τῶν σαυρῶν ἐκδόν. Supplicamus communiter inter Procedendum cum sanctis crucis lignis atque imaginibus venerandis. Cedrenus in Justiniano de terræ motu temporibus ejus exorto scribens, γίνεται ἡ μνήμη τῆς οὐσμῆς τῆς λῆταιων τῶν λαῶν. Hujus celebratur memoria Processione annua instituta. λῆται & λῆταιων simul jurgit Cedrenus idem in Michaele Paphlagone, quasi sensus ejusdem voces: εὐχόμεν δὲ γινόμεν, ὡς ἐπὶ μὲν ὅλως ἐξ μὴ καταρράγῳ αὐτῶν, λῆταιων ἐποικισαντοὶ τῶν βασιλέων ἀδελφοί. Οὐ μὲν ἰσάμην βασιλεῖς τὸ ἄγιον μαρτύριον, ὁ μέγας Δουσίσιος τῷ ὁρῶν Ἀγχαρον ἐπικολῶν τῷ Χριστῷ, καὶ ὁ αὐτοβασίλειος τὰ ἅγια σπέρματα, καὶ τῶν ὁδῶν αὐτῶν ἀπὸ τῶν παλατίων ἀφίκοιτο ἀπὸ τῆς ἁγίας διστοκῆς τῆς Βλαχέρων. ἐποίησε δὲ καὶ ἐτίθει λῆται ὁ πατριάρχης σὺν τῷ κληρῷ. Cum autem siccitas fuisset magna & totis sex mensibus non pluisset; Processionem habuerunt Imperatoris fratres: gestantibus, Joanne sacrum linteum, magno Domestico epistolam Christi ad Augustum, & Protovestiariorum sacras cunarum fascias: pedesque processerunt a magno palatio usque ad templum Deiparæ Blachernense: habuistque similiter aliam Processionem Patriarcha cum Clero. Ceterum quia hujusmodi supplicatio eundo & redeundo perficiebatur, προσβίαι Legationem, id-

circo dictam fuisse annotat Cedrenus in Mauritio τυτοὶ δὲ καὶ τῷ λῆτῳ καλεῖται προσβίαι. Statuit Mauritius Processionem Legationem dictam.

Breviter & perspicue cuncta hæc declarat Symeon Thessal. opus. contra hæreses. Καὶ εὐδὲς ἐκτελεῖται τὰ ἐλπίς αὐτῶν δὲ ἔλθον ἐν τῇ ἁγίᾳ κατὰ τὸ σάββατον γίνεται καὶ ἱερουργίαι. Confestimque Processio peragitur. Hæc porro foras in Vestibulo Ecclesiæ Sabbatis & Festis præcipuis celebratur. Loquitur de consuetis supplicationibus, de quibus initio hujus voluminis fol. 5. Ecclesiæ vero mentem in ea habenda manifestat. τότε μὲν δὴ ἐν τῇ ἁγίᾳ κατὰ τὸν μῆνα τῶν λῆται, ὅτι κατὰ τὴν ἡμῶν ἐκκλησίαν ἐλθόντων, ὁ Σωτὴρ, ἵνα καὶ ἐν τῇ αὐτῇ ἱλασμοῦ, καὶ ὡς ὁρῶν ἐκτελεῖται τὰ ἐλπίς καὶ ἱερουργίαι καδικατοῦμαι. οὐ γὰρ ἀξιοῦμεν εἶναι ἡμῶν τὸ ὄνομα τοῦ αἰωνοῦ, εἰ μὴ ἐπὶ αὐτῶν βουθώμεν, ἡμῶντομεν δὲ καὶ αὐτοὶ ἐλθόντων ὁρῶν, καὶ ἀποκαταστήσαι εὐσπλαγχνῶς ἐπαγαλόμεναι. Tunc itaque in vestibulo Ecclesiæ absolvimus Processionem, eo quod inferius, & ad nostros fines extremos descendit Sator; ut in eo quoque eum propitium reddamus, & veluti ante portas caelestes in portis sacri templi stantes deprecemur: neque enim ad caeli fastigium oculos attollere digni sumus, nisi convulsi exclamemus. Peccavimus. Tunc enim & ipse egressus, & ad nos usque perveniens cum misericordia recipiet & amplectetur. Quoad has autem insolitas Supplicationes, scribit: γίνεται δὲ καὶ ἐν καιρῷ πληγῆς τινὸς ἐπὶ τῇ πόλει, καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, καὶ τῶν ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἐξωδὸν αὐτῆς, ἡ περὶ τὰ τέσσαρα καὶ ἑξήκοντα ἡμέρας ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ἱεσίου κοινῇ καὶ δι' ὁργῶν ἐπιφορομένη, καὶ χάριν εὐχαριστίας ὑπὲρ ἁγῶν δωρηθέντων. τὸ οὐκ ἔλθον ἡμῶν τὸ καὶ γινέσθαι τῷ ἐκτελεῖται τὸν παραδόντα δὴλοῖ, καὶ τὸ κλαδῶν αὐτὸν ἡμῖν καὶ τὸν αἰώνιον. Peragitur quoque, cum ingruit aliqua plaga, vel quacumque publica calamitas, multis finibus per mediam urbem congregatis, siue extra illam, vel circum ipsius urbis menia. Litaniam autem est supplicatio ad Deum, & communis deprecatio propter collata beneficia. Egressus itaque e Templo, e Paradiso nos excidisse declarat, eumque nobis esse clausum sicut & caelum.

2. Ἀγρυπνίαι.) Proliores & continuas παννυχίδας, ad publicam calamitatem depellendam susceptas; non solitas quasque noctis vigilias & antelucanos coetus præsens vox connotat. Assumptis tales, septem diebus noctibusque non interpolatis Arianae perniciosi remedium a Deo imploraturus B. Alexander Constantinopolitanus Antistes: easdemque commemorat Ambrosius in Psal. Sabbato jejunavimus, vigilias celebravimus, orationibus pernoctanter institimus.

3. Εὐχὴ μὴν καὶ λῆται.) Pro variis supplicationum & processionum causis, variz sunt orationes & Evangelia in ejusmodi stationibus perlegenda. Notum id testatumque ex officio sequenti extat.

4. Πάσα πνὴ.) Reliquum moduli hic perlege. Πάσα πνὴ αἰνῶσι τὸν Κύριον· αἰνῶσι τὸν Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν· αἰνῶσι αὐτὸν ἐν ταῖς ὑψίστοις· σοὶ ὁμῶς ὕμνος τῷ Θεῷ.

Α Κ Ο Λ Ο Υ Θ Ι Α ΕΙΣ ΑΝΟΜΒΡΙΑΝ.

Προκείμενον. Τὰς αὐλάκας αὐτῆς μέθυσον.

Στίχος.

Εν ταῖς σαρόσιν αὐτῆς ὄφρα θήσεται.

Ο Αποστόλος.

Καθολικῆς ἐπιστολῆς Ἰακώβου, πρὸς ἀνάγνωσμα.

Α Δεῖλοι μακροθυμήσατε ἵως τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου.

Τέλος.

Euchol.

OFFICIUM IN IMBRIS PENURIAM

& siccitatem.

Propositum. Rivos ejus inebria.

Versiculus.

In stillicidiis ejus lætabitur.

Apostolus.

Catholica Epistola Jacobi lectid. Cap. 5.

F Ratres: Patientes estote usque ad adventum Domini.

Finis.

Hhhh

Et cælum dedit pluuiam, & terra dedit fructum suum. Alleluja.

Benedices coronæ anni.

Evangelium ex eo quod est secundum Mattheum. Cap. 16.

IN illo tempore. Accesserunt ad Jesum Pharisei & Sadducei ionanæes, & rogaverunt eum ut signum de cælo ostenderet eis. At ille respondens ait illis. Facto vespere dicitis, scilicet enim ait: rubicundum est enim cælum. Et mane, hodie tempestas: erit enim nubes cælum. Faciem ergo cæli dijudicatis, signa autem temporum non potestis? Luc. cap. 4. Amen dico vobis, quia nemo propheta acceptus est in patria sua. In veritate dico vobis, multas viduas erant in diebus Elize in Israel, quando clausum est cælum annis tribus, & mensibus sex, cum facta esset fames magna in universa terra; & ad nullam earum missus est Elias nisi in Sarepta Sidoniam ad mulierem viduam. Ioh. cap. 6. Dicunt ei Iudæi. Quod ergo tu signum facis ut videamus, & credamus tibi? Quid operaris? Patres nostri manducaverunt manna in deserto sicut scriptum est. Panem de cælo! dedit eis manducare. Dixit ergo eis Jesus. Amen amen dico vobis: non Moyses dedit vobis panem de cælo verum. Panis enim Dei est, qui de cælo descendit, & dat vitam mundo.

Καὶ ὁ ὕψιστος ὑπὸν ἔδωκε καὶ ἡ γῆ ἐβλάστησε τὸ καρπὸν αὐτῆς. Ἀλληλουῖα.

Εὐλογῆσεις τὸ εὐφρανὸν τὸ ἐν αὐτῇ.

Εὐαγγέλιον ἐκ τοῦ καὶ Ματθαίου.

Τὸν καρπὸν ἐκείνη προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι πειράζοντες ἐπηρώτων αὐτὸν, ἀμείψαι τὴν ὕψιστον δεῖξαι αὐτοῖς. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς. ὁψίας γενομῆνης λέγετε, εὐδία πυράζει ὁ ὕψιστος καὶ φραῖας, σήμερον χειμῶν. πυράζει γὰρ συνηθῶς ὁ ὕψιστος. ὑποκρίνεται, τὸ μὲν εὐφρανὸν τὸ ὕψιστος ἔχειν γινώσκετε, τὰ δὲ σημεῖα τῶν καρπῶν ἔγινώσκειτε. ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅταν οὗτοι προφήταις δικτὸς ἔσιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν, ἐπ' ἀληθείας δὲ λέγω ὑμῖν, πολλὰ χῆραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡλίου ἐν τῇ Ἰσραὴλ. ὅτι ἐκλείδῃ ὁ ὕψιστος ἐπὶ τῇ εἰσῆλθῃ καὶ μετὰς ἐξ, καὶ ἐγένετο λιμὸς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ πρὸς ἐδομῖαν αὐτῶν ἐπέμψθη Ἡλίας, εἰ μὴ εἰς Σάρεφθα τῆς Σιδωνος πρὸς γυναικα χῆραν. Δέχουσιν αὐτῆς οἱ Ἰουδαῖοι. τί οὖν ἐποίῃς σημεῖον ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν σοι; τί ἐργάζῃ; οἱ πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ κατὰ τὴν ἐντολὴν γυναικῶν. ἄρτον ἐκ τοῦ ὕψιστου ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. ἀμὲν ἀμὲν λέγω ὑμῖν. ὁ Μωσὴς δίδωκεν ὑμῖν ἄρτον ἐκ τοῦ ὕψιστου, ὁ ἀληθινός. ὁ δὲ ἄρτος τῷ Θεῷ ἐστὶν ὁ καταβαίνων ἐκ τοῦ ὕψιστου, καὶ ζωὴν δίδως τῇ κόσμῳ.

CANON SUPPLEX AD CLEMENTEM Dominum siccitatis tempore cujus Aerostichis est.

Δίδου ὑπὸν τῇ γῇ διψασθ σὺ πρ.

Canticum primum. Tonus secundus.

Venite populi canteamus.

Suscipe indignis ex oribus nostris supplicationem Salvator, & clemens suppremeque misericors cum sis, mitte de cælo in terram feraces imbres.

Propitiare nunc delictis nostris, & flagellum iuste nobis illatum averte Salvator: & cælitus in terram aquarum imbres mitte.

Adeste mortales: ploremus contriti coram omnium Deo, clamantes. Parce clemens delictis nostris, & ad terram sitientem cælitus imbres mitte.

In Desparam.

Per te lucem agnovimus, Dei genitrix, supplicamus ideo & exposcimus: ne cesses creatorem Filium tuum rogare, ut in terram pluuiam mittat.

Canticum tertium.

Confirma nos in te Domine.

Qui pugillo creaturam omnem continens, exaudi ut misericors, servorum tuorum preces: & aquam super terram universam mitte.

Qui bonus es, & facile reconciliaris: velut abisso misericordiae dotatus: ne despicias nos, sed imbrem pacificum ad nos mitte.

In Desparam.

O pura quæ amica libertate erga be-

ΚΑΝΩΝ ΙΚΕΤΗΡΙΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΟΝ

εἰς τὸν φιλάνθρωπον Κύριον εἰς
ἀπομβρίαν. οὐ ἡ ἀνθρω-

σιχίς.

Δίδου ὑπὸν τῇ γῇ διψασθ Σάτερ.

Ωδὴ α'. ἦχος β'.

Δύτε λαοὶ ἀσωμεν.

Δεχέ Σάτερ, δέχαι ἐξ ἀγαθῆς ἡμῶν σαρμάτων, καὶ κατὰ τὸν ὅσον ἐξ ὕψιστου τῇ γῇ ὑπὸν καρποφόρος, φιλάνθρωπος ὑπάρχων, καὶ πολυέλιος.

Ἰλασθῇ πῶς Κύριε ταῖς ἀμαρτίαις ἡμῶν, καὶ τὸ ἀργὸν παράσχε τῷ κατ' ἡμῶν Σάτερ ἐν ἐκδοῦσθαι καίως, καὶ δίδου ὕψιστον ὁμβρὸς ὕδατος τῇ γῇ.

Δύτε βροτοὶ κλαύσωμεν πρὸς τὸ ὅλον Θεὸν ἐν καταπύξαι κράζοντες. φέσσαι φιλάνθρωπε ἡμετέρων πταισμάτων, καὶ πέμψον ὕψιστον ὁμβρὸς διψασθ τῇ γῇ.

Θωπείον.

Φῶς δὲ σε ὁ γνῶμεν θεογονία, διό σε ἡμετέρωμεν, καὶ ἐξαιτάμεθα. διασώψαι μὴ παύσῃ, τὸν Κτίστην καὶ Τίον σου πέμψαι τῇ γῇ ὑπὸν.

Ωδὴ γ'. Στερίξαι ἡμᾶς ἐν σοὶ Κύριε.

Ὅ παῖς τῇ δυνάμει κατέχων Κύριε τὸν κτίστην ἐπάκουσον ὡς οἱ κτίρματι τῆς δυνάμεως ἡμῶν δύνανται, καὶ κατὰ τὸν ὅσον ὕδατος ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν.

Ἰπάρχων ἀγαθὸς καὶ ἐκδιὰ λαοῦ, ὡς ἔχων τὴν ἀβυσσὸν διασφαλγείας, μὴ παύσῃς ταῖς δυνάμεσις ἡμῶν. εὐδοκίαν πέμψον ἡμῖν ἐν ὕψιστον ὑπὸν.

Θωπείον.

Ὡς ἔχουσα ἀγνὴ πρὸς τὸν φιλάνθρωπον ὑπὸν

σου ἀπρόσδεκτον παρρησίαν, ἐκδυσώπει τὴν δαδύωαι
τῇ γῇ ὑπὲρ καρποφόρους μεσιτείαις σου.

Ωδὴ δ'. Τῷ σὺ ἀκούω γῶ.

Τὸ φέρον ἐν ἡμᾶς ἐπέβλεπον ἀγαθὴ τὴν ἡμαρτηκό-
τας, καὶ δῶρσαι Κύριε, τὸ ἔλεός σου ἐπὶ πᾶσαν τὴν
γῆν, καὶ κατὰ πέμψον δόμωτα πλυσίως τὰ ἔλεός σου,
φιλάνθρωπε.

Επὶ λῶν ἐφ' ἡμᾶς φιλάνθρωπε, ἀμαρτίαντας ἡ
ὀργὴ σου. ὕψους ἔκλεισε μὴ δοῦναι ὑπὲρ τῇ γῇ
σου. διὸ δυσωπῶμέν σε οἱ δούλοί σου. μὴ τῷ θυμῷ
σου, λόγε, ἐκπαιδεύσης ἡμᾶς.

Τὸν πλῆτον ἐν πῶν ἡμῶν ἰδὼν ἀνθρώπων ἐν ἀ-
σώτειά. ἀλλ' ὡς ἔχων Κύριε τὴν ἀβυσσὸν τῆς ἐσπλάγ-
χίας πατὴρ ἀγαθὸς ὢν παρακληθῆτι, καὶ ὑπὲρ πα-
ράχῃ ἐπισίγῃ τῇ γῇ.

Ὁ κράσις μεταβάλλων Κύριε, τὴν αἶρος προσάγ-
ματί σου, ἐκείσιον δῶρσαι βροχῶν ἡμῶν ἀφορεθῆ-
ναι, καρπὺς ἀβυσσίου ἀποσείλῃ, τὴν ἐμπλάγῃ πᾶν
ζῶον ἀδοκίας σου.

Νεφέλας ὁ ἀνάγων Κύριε ἐξ ἐχάτης τῆς γῆς βελήσει,
καὶ ἀσραπὰς φαίνειν τε, τὴν βρέχεν ἐπὶ πᾶσαν κτίσιν·
αὐτὸς ὡς φιλάνθρωπος ἀδούκησον τὴν καταπέμψαι ἀνω-
θεν τῇ γῇ ὑπὲρ.

Θωτοκίον.

Σὺ μήτηρ, Θωτοκί, γέγονας τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅθεν
πίσει αἰτῶ μέν σε ἀπαυτες, ὡς ἔχουσα τὴν παρρησίαν,
αὐτὸν ἐκδυσώπει ὑπὲρ πάντων ἡμῶν, τὴν καταπέμψαι
ὑδωρ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν.

Ωδὴ, ε'. Ὁ τὴν φωνὴν χορηγός.

Ταῖς ἐκείσιαις Σάτερ τῷ ἀσωμάτων ἐμὴν ἄκυσον.
πάντων ἡμῶν αἰὲν δυσωπώων, καὶ δίδου ὑπὲρ τῇ γῇ σου
διφώση, ὡς μόνος φιλάνθρωπος.

Ἡ δαδὴκας μαθητῶν, σὺν ἀθληταῖς, πρὸς τὸν Θεόν
δέκον ὑπὲρ ἡμῶν ποιήσασθαι. ὅπως λυθῶσιν ἡμᾶς ἐκ
πάσης ἀνάγκης, ὀργῆς τε καὶ θλίψεως.

Γίγῃ ἡμῶν ὁμιλῆς ἐν τῇ καιρῷ τῷ περασμῶν Κύριε,
καὶ ἀπειλῆς τῆς ἐπικειμένης διάσωσον ἡμᾶς, καὶ πέμψον
τῇ γῇ σου βροχῶν τὴν ἐκείσιον.

Θωτοκίον.

Πάντες μεσίτῃ σου πρὸς τὸν Θεόν, οἱ γηγενεῖς
ἐχθροί, ὡς ἀληθῶς. διὸ ἐξαιτῶ τῇ σκέπῃ σου ἀγνῇ,
τὴν πόλιν σου σῶζε, ἐκ πάσης ἀλώσεως.

Ωδὴ, ε'. Ἐν ἀβύσσῳ πταισμάτων.

Ἡ πλῆθὺς τῶν μαρτύρων περισβύσασθαι, ἐχόντες πρὸς
Κύριον, ὡς παρρησίαν πολλὴν, νῦν ὑπὲρ δῶρσαι καὶ
καρπὸν ὑποφείας ἐν πάσῃ τῇ γῇ.

Δυσωπῶμεν περισβείας τῶν σῶν μαθητῶν, αἱ, ἀ-
φῆς Κύριε πᾶς ἀμαρτίας ἡμῶν, καὶ τὴν ὀργὴν ἀποστρέψον
ἀφ' ἡμῶν, καὶ παραχὴ τῇ γῇ ὑπὲρ.

Ἰκετεύομεν δέσποτα Κύριε, σὺ ὡς ἀγαθὸν καὶ φιλά-
νθρωπον πόθῳ ψυχῆς. φέσαι ἡμῶν, καὶ δῶρσαι ὑπὲρ
καρποφόρους διφώση τῇ γῇ.

Θωτοκίον.

Ἰκετεύω μὴ παύσῃ δόμωτα τὴν Τύον σου, πάναγ-
γε Θωτοκί, ὑπὲρ ἡμῶν τὴν δέλῃ σου, εἰρηνεύσαι,
καὶ σῶσαι ἐκ πάσης ὀργῆς.

Ωδὴ, ζ'. Εἰκότος χρυσῆς.

Ψυχῶν ἀγαθὴ κεραιότα πασῶν σε ἐπιστάμενοι ἐκ-
δυσωπῶμεν. φέσαι, σύγγνωθι, ὡς ἀγαθὸς καὶ φι-
λάνθρωπος, καὶ πᾶς ἐνείκῃς δικαίας ἀπειλῆς ἡμᾶς
Euchol.

nignum filium tuum gaudes, exora ut tuo
interventu imbres feraces terræ donen-
tur.

Canticum quartum.

Celebro te auditum enim.

Respice nos peccatores de superis o
bone, & misericordiam tuam universas
terræ largire: & effunde abundanter mi-
sericordias tuas precamur, benigne.

Super nos peccatores ira tua descendit
benigne, quæ cælum clausit, ne terræ
pluviam effundat: rogamus te propterea
servi tui, ne in furore tuo corripas nos,
o Verbum.

Divitias a te nobis concessas prodige
consumpsimus, verum ut Pater bonus,
qui clementiæ gaudes abyssu, flectere
precibus nostris; & annuos imbres terræ
largire.

Qui temperiem aeris jussu tuo immutas
Domine, pluviam spontaneam jube nobis
separari, ut abundantiae fructus mittas,
& animal omne benedictione tua saties.

Qui nubibus ab extremis terræ impe-
rio tuo coacervatis, fulgura rutilare, &
creaturam omnem irrigari provides, an-
nue ipse de superis imbrem in terram de-
mitti.

In Deiparam.

Mater Dei facta es Deipara: propte-
rea cum fide rogamus te, omni versus
illum libertate fruente, ut pro nobis
omnibus deprecetur, quatenus aquam in
terram universam mittat.

Canticum quintum. Luminis auctor.

Angelicorum spirituum precibus assiduis
exaudi nos omnes clementer, Salvator,
& ut solus benignus sitienti terræ plu-
viam dona.

Duodenario Discipuli in cœtu, cum
fidei pugilibus, preces Deo facite, ut ex
omni angustia, flagello, & calamitate
nos liberet.

Ero nobis clemens in tentationum tem-
pore, Domine, & ab imminente peri-
culo nos libera, terræque sitienti pluviam
spontaneam præbe.

In Deiparam.

Vere mediatricem erga Deum, te, nos
terrigenæ habere gaudemus, o pura:
propterea precamur ut omni invasione
tua protectione civitatem salves.

Canticum sextum. In delictorum abyssu.

Martyrum turmæ multa fiducia erga
Dominum utentes, exorate ut pluviam &
ubertatis fructum omni terræ largiatur.

Precibus Discipulorum tuorum preca-
mur Domine, dimitte, condona offensas
nostras: iram tuam a nobis averte, &
terræ da pluviam.

Plurimo animæ affectu ut benignum &
clementem te Dominator Domine preca-
mur, parce nobis & sitienti aridæque ter-
ræ feraces imbres largire.

In Deiparam.

Ne desistas pro nobis servis tuis Filium
tuum interpellare o purissima Dei mater,
ut pacem nobiscum componat, & ab o-
mni flagello nos liberet.

Canticum septimum. Imaginis aereæ.

Te animarum moderatorem omnium
professi, rogamus o bone, parce, indul-
ge, ut bonus & clemens: & juste in-

Hhhh ij

gruente periculo nos libera, & ut bel-
ligna arida terre imbres largire.

Ut quondam Manasse penitentem,
animali aere eructi, & periculo mortife-
ro salvasi: benigne, misericors, miseri-
cordias tuas nobis præbe, & a peste &
aere motu nos præserva.

Compatiēte nunc nobis ut plus & misse-
ritors: peccavimus enim, injuste egimus,
iniquitatem fecimus omnes: propterea
cum timore rogamus te humanum ama-
tor, ne in ira tua corripas clerum &
plebem: sed aquam terræ confer.

In Deiparā.

Te cuncti mortales refugium munitum
& propugnaculum inexpugnatum habere
gaudemus, Dei genitrix, rogamusque nos
servi tui, a barbarorum periculo, a fa-
me, & peste, a terra motu, & omni si-
militudo casu, civitatem populumque tuum
eripe.

Canticum Osee. Qui in fortibus.

Verbo pluviam Elias tenet, & iterum
verbo istam caelo educit. Ipsius propterea
precibus aquarum imbres calitus effunde,
misericors deprecatur.

Cum Angelorum choris, te creatorem
& omnium Dominum, Apostolorum,
Prophetarum, Martyrum, & Sacerdotum
cætus, omnisque Monachorum sanctorum
turba rogat, ut te celebrantes salves.

Ut Jonam e fera & mari, Daniele-
que e fovea & leonibus, ut Deus eripui-
sit: exaudi pariter, o bone, famulos tuos,
& ab omni angustia populum tuum eri-
pe.

In Deiparā.

Deiparā quæ te genuit o Jesu ad in-
terpellandum pro nobis sollicitamus, ut
populum ad te rursus ex affectu confu-
gentem, æque per sæcula celebrantem,
ex misericordia salves.

Cant. novum. Deum de Deo Verbum.

Nobis deprecantibus arida terre, mi-
sericors, tuam humanitatem, ut propitius
Dominus & omnipotens Deus, frugifero
imbre nobis concessio, exhibe: & ani-
mas nostras salva.

Miserere operis manuum tuarum, o
misericors, parce nobis ut bonus, ne in
tuo furore populum arguas: sed inclina
aurem tuam, & deprecationi nostræ at-
tende, & terræ tuæ aquarum imbres lar-
gire, Domine.

In Deiparā.

A gentibus, & barbaris, & ab omni
hoste civitatem populumque tuum erue,
& imbris concessis frugiferis, ad o-
mnem fructuum abundantem provectum,
salutem etiam simul mitte, o benigna.

ἀφαιρῶντας τὸν πόλεμον ἀπὸ τοῦ λαοῦ σου, ὡς ἀγαθὸς ὁ Θεός σου.

Ὡς πρὶν Μανασσὴν ἐκ τῆς γῆς χαλκῆς μετανοήσαν-
τα σωτὴρ ἐρρύσῃ, καὶ δυνάμεις θανάτου συμπτύ-
σσας, ἐκκαθαρίσῃ, οἰκτίρων, παραχρῆμα τῶν
ἐν σοί, καὶ ἐκφυλάξῃς ἡμᾶς ἀπὸ λοιποῦ καὶ συμ-
φοῦ.

Σπλαγχνίζῃτι τῶν ἐφ' ἡμᾶς, ὡς ἀγαθὸς ὁ
Λέων, καὶ ὡς ἡνέροιστος, ἡσυχάζοντες, καὶ ἡσυχί-
σας ἅπαντες. Ἴδετε δυνάμεις ἐν φόβῳ. μὴ τῇ
ἐργῇ σου φιλάνθρωπε παιδεύῃς πλῆθος ἐλπίου. ἀλλ'
ὕδωρ πέμψῃς τῇ γῇ.

Θεοτοκίαν.

Σὺ πάντας θνητοὺς καταφύγιον ἐπάρῃς καὶ ἐπ' ἅλῳ ἁμα-
ρτίας, θνητοὺς ἐκκαθαρίσῃ. καὶ δυνάμεις οἰκ-
τιρῶν, ῥύσαι ἀπειλῆς τῶν βαρβάρων καὶ λαῶν καὶ τῆς
πόλεως σου, ἀπὸ λαοῦ τοῦ ἐχθροῦ καὶ πάσης
φθορᾶς.

Ὡδὴ, ἡ. Τὸν ἐν καμίνῳ εἶ.

Ἡλίας λόγῳ ὑπερὸν ἀναστρέφει ἐπὶ γῆς, καὶ πάλιν λα-
βὼν ὑπερὸν καταγεί. διὸ καὶ μὴ, αὐτὸς ἀποβείας οἰκ-
τιρῶν καταπνέμεν ὑμῶν ὕδωρ τῇ γῇ ὑπερὸν.

Εὐχόμεθα τοῖς χοροῖς, Ἀποστόλοις, ἀποστό-
λοις, καὶ μαρτύροις, ἱερείῳ δὲ ὄνομα, καὶ τῷ ἐστίῳ πλε-
θύν, ὡς κτίσῃς τὸν λαόν καὶ ἑκκαθάρσεις, σῶ-
σαι τοὺς ἐν ὑμῶν.

Ὡς ἱερὸν ἐκ τῆς θύρας, καὶ θαλάσσης, ὡς Θεός, ἀ-
ποβείας, δυνάμεις ἐκ τῆς λαοῦ, καὶ τῆς θύρας ἀγα-
θῆ, ὡς αὐτὸς εἰσακούσας δέλων σε, ἐκ ῥύσαι ἐκ πεί-
νης ἀνάγκης καὶ λαοῦ σου.

Θεοτοκίαν.

Τὴν ἐν καμίνῳ ἱερὴν Θεοτόκον ἐκκαθαρίσας τοῦ κα-
μίνου, οἰκτιρῶν καὶ σῶσαι ὑμῶν καταγείας λαόν, καὶ
πάλιν πρὸς τὴν ἀποβείας, καὶ ὑπερὸν καταγείας, ἐκ
πείνης καὶ ἀνάγκης.

Ὡδὴ, ἡ. Τὸν ἐκ Θεῷ Θεῷ Ἀβὸν.

Τῇ γῇ δυνάμεις οἰκτιρῶν, καὶ ὑμῶν ἐκκαθαρίσας καὶ
ἐκκαθάρσεις, ὡς αὐτὸς εἰσακούσας δέλων σε, ἐκ ῥύσαι ἐκ πεί-
νης ἀνάγκης, καὶ σῶσαι τοὺς ἐν ὑμῶν.

Εὐχόμεθα ἐλπίας, καὶ χεῖρας ἐλπίας, συγχώρη-
σον ἡμῖν ὡς ἀγαθός, καὶ τῇ θύρῃ σου ἐλπίας, καὶ
ἀλλὰ κλίνῃς τὸ ὡς σε, καὶ πρὸς τὴν δυνάμεις ὑμῶν, καὶ
παραχρῆμα τῇ γῇ δυνάμεις ἐκκαθάρσεις Κύριε.

Θεοτοκίαν.

ῥύσαι ἐκ τῆς θύρας καὶ βαρβάρων καὶ πεινῶν καὶ πόλεως τῆς
πόλεως σου, ἐκ πάντων καὶ λαοῦ, ἐκ πάντων καὶ δυνάμεις
καταφύγιον οἰκτιρῶν, ἐκ δυνάμεις πεινῶν καὶ κα-
μίνου, καὶ σῶσαι τοὺς ἐν ὑμῶν.

IN SQUALLORE TEMPORIS SICCI

Protenso oratio fiat a Diacono.

Miserere nostri Deus, secundum ma-
gnam misericordiam tuam: Exau-
di & miserere.

Qui non vis mortem peccatoris, sed
ejus conversionem & poenitentiam expe-
ctas: exaudi nos te rogantes.

ΕΠΙ ΑΥΧΜΩ ΑΝΟΜΕΡΙΑΣ, Η ΕΚΤΕΝΗ

παρακαλῶ Διάκονε.

Ελπίσον ὑμᾶς ὁ Θεός καὶ τὸν ἐλπίαν σου, καὶ
ἐλπίσον σου, ἐλπίσον καὶ ἐλπίσον.

Ὁ μὴ βυλόμενος τῇ θύρῃ σου ἀποβείας, ἀλλ'
ἐκκαθαρίσας τὸν λαόν ἐκκαθαρίσας καὶ ἐκκαθαρίσας, ἐκ
πείνης καὶ ἀνάγκης σου.

Ο ἀνέμων κεφαλὰς ἐξ ἰσχυρῆς τῆς γῆς ἵσταται αὐταῖς
καὶ δύναι ὑπὸν εἰρήνην ἐπ' αὐτῇ δομένους σου.

Ο προσκαλυμμένος τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐκχέ-
ων αὐτὸ ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς, κατέπεμψεν ἡ
ἐκλογὴ σου ἐφ' ἡμᾶς δομένους σου.

Ο περιβάλλων τὸ ἥμισυ τῆς γῆς ἐν ὕδατι, καὶ ἐν ὕδατι
ζῶν τῇ γῇ ὑποκαταστήσας ἡμῶν ἐν ἡμέρᾳ σου δομένους
σου.

Ο ἐξαγαγὼν χάριτα πᾶσι κτίεσι, καὶ χάριτι τῇ
δουλείᾳ τῷ ἀνθρώπου, εὐνοῶν ἀνθρώπου σου κτίε-
σι δομένους σου.

Βροχίῳ ἐκείνῳ, καὶ ὁμιλῶν εἰρήνην εὐφρόσιν τῇ
γῇ, καὶ εὐνοῶν πᾶσι συμπάσι φιλένθρωποι, ἡμῶν δε-
ομένους σου.

Κατέπεμψεν τὴν ὑπόστασιν σου ἐπὶ τὴν κρίσιν, καὶ
δομένους πᾶσι φιλένθρωποι, ἡμῶν δομένους σου.

Οὐκίστην, καὶ ἐλπίαν, ἐκτίσας καὶ ὑψώσας
ἡμᾶς φιλένθρωποι, δομένους σου.

Ἐξάκουσον ἡμῶν ὁ Θεός, ὅτι χρυσὸν ἔλπεις σου, καὶ
ἐλπίσας ἡμᾶς, τῇ ἐκλογῇ σου, δομένους σου.

Ἐκφώνησας.

Οὐκ ἐλπίσας ἡμῶν ὁ Θεός ὑπάρχων, καὶ σοὶ
τὴν δόξαν ἀναπέμπων, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ
τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι· αὐτῷ καὶ αὐτῷ, ὅς ἐστις πᾶς αἰῶνας τῷ
αἰῶνι. ἀμήν.

Ἐνι δομένῳ, ὑπὲρ τῆς ἀσφαλείας ἡμῶν καὶ πάλαι καὶ
νῦν, καὶ πᾶσι πάλαι καὶ νῦν, ἀπὸ λαῶν, λα-
τῶν. εὐνοῶν, κατέπεμψας, πυρὸς, μαχαίρας, ἀ-
κρίβους, χαλὰς, ἐπιφορὰς ἀποφάτων, καὶ ἰσχυ-
ρῶν πόλεων, καὶ ἀφροσύνης ἀποφάτων, καὶ ὑπὲρ τῆς ἐλ-
πίδος ἡμῶν καὶ ἀφροσύνης γυναικῶν καὶ ἀφροσύνης καὶ φιλέν-
θρωποι Θεὸς ἐπὶ ταῖς ἀμαρτίαις ἡμῶν, καὶ ἀποτίσας
καὶ ἀποκαταστήσας πᾶσαν ὀργὴν τὴν κατὰ ἡμῶν κατέπεμ-
ψεν, καὶ ῥύσεται ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐπινομήνης δικαίας αὐ-
τοῦ ἀπειλῆς, καὶ ὑπὲρ τῆς κατέπεμψας ἡμῶν ὑπὸν εἰρή-
νης, καὶ ἐπαμβύσας τῇ γῇ ὁμιλῶν ἀγαθότητος, καὶ
ἐλπίσας ἡμᾶς δομένους σου.

Ἐξάκουσον ἡμῶν ὁ Θεός, ὁ σωτὴρ ἡμῶν, καὶ ἐλπίς
πάντων τῶν πειρασμῶν τῆς γῆς, καὶ τῆς θαλάσσης μακρᾶς
καὶ ἰσχυρᾶς καὶ ἡμῶν Κύριε ἐπὶ ταῖς ἀμαρτίαις ἡμῶν,
καὶ ἐλπίσας ἡμᾶς ἐλπίσας ὅς καὶ φιλένθρωπος Θεός
ὑπάρχων, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπων, τῷ Πα-
τρὶ καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι· αὐτῷ καὶ αὐ-
τῷ, ὅς ἐστις πᾶς αἰῶνας τῷ αἰῶνι. ἀμήν.

Qui educis nubes ab extremo terre; ut
imbres pacificos super eam te rogantibus ef-
fundant, jube.

Qui aquam e mari evocas, & super uni-
versam terram faciem eam effundis: super nos
te rogantes benedictionem tuam deprecan-
tes mitte.

Qui caelum nubibus obducis, & paras tem-
perat pluviam, misericordias tuas ad te rogan-
tes mitte.

Qui producis fœnum jumentis, & herbam
servituti hominum: salva homines eam ju-
mentis te deprecantes.

Pluviam voluntariam, & imbrem pacifi-
cum terræ suppedita: & salva cuncta o clem-
ens quæ te deprecantur.

Imbres tuos in loca illis indigentia & ho-
mines te deprecantes effunde, Domine.

Miserator, & misericors, miserere, &
exhilara nos te deprecantes, Domine.

Exaudi nos Domine quia benigna est mi-
sericordia tua, & miserere nostri, tua clem-
entia, te deprecantium.

Exclamando.

Quia misericors & hominum amator exi-
stis: & tibi gloriam referimus Patri, &
Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper,
& in sæcula sæculorum, Amen.

Adbuc rogamus ut civitas hæc, urbsque
alia omnis & regio a fame, peste, terræ
motu, ruina, igne, gladio, locustis, gran-
dine, alienigenarum incurfu, civili bello,
& repentina morte præservetur: & ut pro-
pitius, clemens, & reconciliatu facilis su-
per peccatis nostris fiat benignus & homi-
num amator Deus, ut avertat & dissipet
flagellum omne adversus nos motum, a ju-
sto ingruente periculo nos liberet, pluvi-
am pacificam ad nos mittat, imbresque boni-
tatis depluat, & misereatur nostri deprecan-
tium.

Exaudi nos Deus salutaris noster spes o-
mnium finium terræ, & eorum qui in mari
sunt longe: & propitius, propitius esto no-
bis Domine super peccatis nostris, & mise-
rere nostri. Misericors enim & hominum
amator Deus existis, & tibi gloriam referi-
mus: Patri, & Filio, & Spiritui sancto:
nunc & semper, & in sæcula sæculorum,
Amen.

ΕΤΧΗΕΗΙΑΝΟΜ- ΒΡΙΑΣ, ΠΟΙΗΜΑ. 2 ΚΑΛΛΙΣΤ-

τη Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως.

Εὐχὴ α'. Ταῦ Κυρίου διηρώμην.

Δεῦρο Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ διὰ τὸ πρὸς σὲ
ὄντων ἐπακούσας ἡλὶ καὶ Θεοβίτου, καὶ πᾶν
καὶ καιρὸν τῇ γῇ πεινᾶμεν ὑπὸν ἐπιχειρῆσαι κα-
λύψας, εἴπα πάλιν διὰ τῆς αὐτοῦ ἐκείνης ὁμι-
λῶν καρποφόρῳ αὐτῇ χαρισάμενος· αὐτὸς δέσπο-
τα τῷ ἀπάντων ὑπὸ τῆς ἰδίας σου διασπαραγγί-
ας θυσιασάμενος βροχίῳ ἐκείνῳ εὐφρόσιν τῇ κλη-
ρονομίᾳ σου, καὶ πᾶσι πεπλημμελημένα ἡμῶν
παριδῶν, τοὺς ὑποτάκους σου κατέπεμψεν ἐπὶ

ORATIONES IN PLUVIÆ PENURIA. Opus Callisti Patriarchæ Con- stantinopolis.

Oratio prima. Dominum precemur.

Dominator Domine Deus noster, qui
propter magnum erga te zelum Eliam
Thesbitem exaudisti, & imbrem suo tempo-
re mittendum suspendi, eoque deinde de-
precante uberrimum donari suffisti: te o-
mnium Dominum per tuam obtestamur clem-
entiam, ut pluviam voluntariam, hæredi-
tati tuæ suppedites, & nostris neullquam
attentis peccatis super indigentia loca im-

Hhhh. iij

bres tuos demittas, exhilara faciem terræ, pauperes populi tui, & infantes, & jumenta & alia cuncta, quæ a te sibi dari escam in tempore opportuno expectant. Tu enim es Deus noster, Deus miserendi & salvandi, & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper & in sæcula sæculorum. Amen.

Alla ejusdem oratio secunda tempore siccitatis. Dominum precemur.

Domine Deus noster, qui educis nubes ab extremo terræ, & fulgura in pluviam facis, qui educis ventos de thesauris tuis, & advocata maris aqua illam super terræ faciem effundis, nostra confessi peccata, tuamque abundantem exposcentes clementiam, te rogamus & precamur, impetra nubibus ut imbris fluant, omnium quæ in terra sunt, seniorum, juvenum, infantium ubera sugentium, famulorum & famularum, filiorum & filiarum, & omnium terræ jumentorum miserere, herbam jumentis & panem educ nobis in cibum: omnis populi tui preces suscipe, & suspiria pauperum ne repellas: ne in furore tuo arguas nos, neque in ira tua corripas nos; neque fame & siti populum tuum disperdas. Oculi enim omnium in te sperant Domine, ut a te cibum accipiant in tempore opportuno. In te confidimus, extra te alium non agnovimus: a te abundantem misericordiam expectamus. Quia bonus & hominum amator Deus existis, & tibi gloriam referimus Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum, Amen.

Oratio tertia. Tempore siccitatis.

Domine Deus noster, quia indigni tua misericordia sumus, novimus, sed neque oculos nostros sursum tollere, in cælum intendere, stare coram te, & postulata nostra effari possumus. Quid enim boni egimus, ut expetita consequamur? Propter immensam enim bonitatem tuam, a non esse, ad esse nos adductos imagine tua exornasti, omnemque nobis creaturam subiecisti: verum tot beneficiis onerati, hostilem induimus affectum, tuaque, licet benefactoris, mandata fecimus irrita, vitam nefandam, mentemque sordidam & immundam comparavimus: neque tuam solummodo dilectionem respicimus, sed & ferarum instar in invicem ferimur, & avaritiæ fraudibus, injustaque sententia, carnes nostras mutuo laceramus. Qua ratione igitur tuis beneficiis frui digni erimus? Tu enim justus es, nos injusti: tu amorem, nos hostilitatem sectamur: tu clementiam, nos rigorem & sævitiam exercemus: tu beneficia conferre, nos rapere gaudemus: quam erga te societatem inimus, ut & bonorum tuorum socii esse possimus? Justitiam tuam profitemur, iniquitatem nostram agnoscimus: beneficia tua prædicamus, cujuslibet interitus rei sumus. Ecce manui tuæ omnium factrici, & omnia continenti subjacemus, illique facile est uno vel impetu nos perdere, & quantum a nostra sententia vel perversitate pendet; æquissime iudex, omni nos ne-

tes χηρίζοντας, & διομένους πόπας. Εὐφραντο τὸ ἄρσῳ σου τῆς γῆς ὅτι τὸ πτωχὸν τῆ λαοῦ σου, καὶ τὰ ἱππία, καὶ τὰ κτῆνη, & τὰ ἄλλα πάντα· ὅτι πρὸς σὲ προσδοκῶσι δουλεύει τὸν ὄφελόν αὐτῶν εἰς εὐκαιρον. Σὺ γὰρ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, Θεὸς τῷ ἐλεῖν καὶ σώζειν, καὶ σοὶ τὸν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· νῦν & αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εὐχὴ ἐτέρα ἐπὶ ἀνομβρίας, τῷ αὐτῷ β.

Τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Κτεμε ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ ἀνάγων νεφέλας ἐξ ἑσπέρου τῆς γῆς, ὁ ἀσραπαὺς εἰς ὑπερὸν πεποιθώς, ὁ ἐξάγων ἀνέμους ἐκ θησαυρῶν σου, ὁ προσκαλύμνους τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐκχέων αὐτὸ ἐπὶ ἄνθρωπον πάσης τῆς γῆς, σὺ δέομεθα, καὶ σὲ ἐκτεδόμεν ἐξομολογούμενοι τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, καὶ αἰτεῖμεν τὸ παρά σου πλεῖστον ἔλεος, ἐντεῖλαι ταῖς νεφέλαις τῷ βρέξει ὑπερὸν, οἵ κτερον πάντα τὰ τῆς γῆς σου. σωλαγχνίδῃτι ἐπὶ ἀρισβύτας, καὶ νέας, καὶ ἡπία διηλάζοντα μασόν, δάλας σου, καὶ θαλίδας, υἱὰς & θυγατέρας, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ κτῆνη τῆς γῆς. ἐξάγαγε ἡμῖν ἄρτον εἰς βρώσιν, καὶ χλόαν τοῖς κτήνεσι. ἀποδοῦναι τὰς δέσεις παπτοῦ τῷ λαῷ σου, & μὴ ἀπώσῃ τὸς στυγαμὸς τῶν πενήτων. μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγῃς ἡμᾶς, μὴ δὲ τῇ ὀργῇ σου παιδίσκῃς ἡμᾶς· μὴ δὲ ὀφθαλμοὶ πάντων εἰς σὲ ἐλπίζουσιν λαβεῖν τὸν παρά σου τροφὸν ὀκνεῖν. ἐπὶ σοὶ πιστοῖθαμεν, ἐκτός σου ἄλλον ἐκ οἰδαμεν. τὰ παρά σου πλεῖστα ἐλεῖν ἀπεκδεχόμεθα. Ὅτι ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις, καὶ σοὶ τὸν δόξαν ἀναπέμπομεν. τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εἰς ἀνομβρίαν, διὰ γ.

Κτεμε ὁ Θεὸς ἡμῶν, οἰδαμεν ὅτι ἀνάξιοι τυχεῖν τοῦ τῷ σῶν οἰκτιρισμῶν, καὶ ἐκ ἐσμὲν ἄξιοι ἀρὰς τῆς ὀφθαλμῶν ὑμῶν, καὶ ἀντίσαι εἰς τὸ ἔρανον, καὶ σαδύσαι ἐνώπιόν σου, καὶ τὰ αἰτήματα ἡμῶν λαλῆσαι πρὸς σὲ. Τί γὰρ καλὸν ἐποίησαμεν, ἵνα καὶ τῷ αἰσῶνι ἐπιτύχωμεν; καὶ γὰρ τὸν σῶν ἄπειρον ἀγαθότητα, ἐκ τῷ μὴ ὄντος, ἡμᾶς εἰς τὸ εἶναι παραγαγόν, εἰκόνι τῇ σὴν τιμῆς, καὶ τὸν κτίσιν πασαι ἡμῖν ὑπέταξας. Ἀλλ' ἡμεῖς οἱ ποσαῦτα ἐνέργησες, ὡς ἐχθροὶ διετέθημεν, καὶ σὺ τῷ ἐνέργει τὰς ἐστολας ἡδυνάσαμεν, καὶ βίον ψεκτὸν καὶ γνώμην ῥυπαρὰν καὶ ἀκαθάρτην ἐκπαύμεθα. καὶ οὐ τὸν σῶν μόνον ἀγάπῃ ἀπεβαλλόμεθα, Ἀλλὰ καὶ ὡς θνητὰ κατ' ἀλλήλων φερόμεθα, καὶ τὰς σάρκας ἀλλήλων κατεδίωκεν διὰ τὸ πλεονεκτήσιν τρόπων, & τὸ ἀδίκῃ προαιρέσει ἡμῶν. πῶς οὖν ἄξιοι ἐσμὲν τῷ σῶν ἐνέργειαν ἀπολαύειν; Σὺ γὰρ δίκαιος, ἡμεῖς ἀδικοί. σὺ ἀγαπᾷς, ἡμεῖς ἐχθραῖομεν. σὺ εὐσπλαγχνος, ἡμεῖς ἀσπλαγχοί. σὺ ἐνέργητης, ἡμεῖς ἄρπαγες. ποίαν τὴν πρὸς σὲ κοινωνίαν φερόμεν. ἵνα καὶ τῷ σῶν ἀγαθῶν κοινωνήσωμεν· ὁμολογούμεν τὸ δικαιοσύνην σου, ἐπιγινώσκουμεν τὸ κατὰ δίκην ἡμῶν· κηρύττομεν τὰς ἐνέργειάς σου, μυρίοις θανάτοις ὑπόδοκοι ἐσμὲν. ἰδοὺ ἐπὶ τῷ σῶν δρασκευατῶν, καὶ τὰ πάντα ὁλοκαυτῶσαι χεῖρα ὁρμήνομεν· ῥάδιον τυγχάνει τῇ σὴν παντοδυναμῇ χειρὶ, ὡς ἐν ῥοπῇ ἀφανίσαι ἡμᾶς, καὶ ὅσον ἀπὸ τῆς ἡμετέρας γνώμης καὶ ἀστροφῆς, δίκαιόν ἐστιν ἡ-

versus nos iratum sentiat, aut enim præter modum concitata perniciem infert, aut certe detinetur contracta, & orbem squalor occupat, ardet aer, terræ marcescunt germina, & in periculi potestatem incidimus. At si rursus benignum te, clementem, & reconciliatum viderit, imbres præparat, pluvia in terram demittitur, suavis redditur aer, & terra jussis tuis obsequuta copiosos fructus e suo sinu producit. Te igitur factorem & conservatorem omnium rogamus dicentes. Misere nostri Domine, misere nostri; memento quia opera manuum tuarum sumus. Attende naturæ nostræ infirmitati, qua nos condidisti. Respice volucrum angustiam, jumentorum vocem, infantium planctum, juvenum clamorem, senum miseriam, orphanorum orbitatem, viduarum solitudinem, pauperum egestatem, & omnis populi supplicem vocem. Visita terram, & sæcundis imbribus illam inebria: ne humore destituta, propriis germinibus tabem, hominibus autem & jumentis perniciem intentet. Morte quondam aquis toti mundo illata, Noe in arca per immensam illam voraginem jactati meministi; meministi, inquam, illius, & volucrum, & jumentorum, & ferarum, & reptilium, & vento in terram inducto, subfedit, & defecit aqua; Noe vero, cunctaque cum eo pariter animalia, in secundi mundi propagationem velut semen conservasti: nunc autem, siccitate aerem totum invadente, famem minitaris & mortem. Memento confidentis in te populi, memento voluerum, memento jumentorum, & roris spiritu reparato, deficiente siccitate, terræ semina in maturitatem bestiis hominibusque alendis, defer; & omnia rursus tuæ providentiæ redde consortia. Tu enim sænum jumentis, & herbam servituti hominum producis: tu panem e terra educis, & vinum pariter ex illa scaturire jubes, & oleo facies hominum exhilaras, ut suppeditorum a te in abundantia bonorum participes effecti, in cordis lætitia bonitatem tuam celebremus: Patris & Filii, & Sancti Spiritus, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

In siccitatis tempore, Oratio quinta.

Dominum precemur.

Dominator Domine Jesu Christe, Deus noster, qui cuncta e nihilo eduxisti, qui pulvere e terra accepto formasti hominem, & animam rationali & imagine tua illum exornasti, dicens: Crescite & multiplicamini, & replete terram: qui jumentis & corvorum pulvis cibum provides, qui inclita salutarique tua cum carne in terris peregrinatione, nunc septem, modo quinque panibus, millia multa hominum cibasti. Ipse benignissime Domine etiam plebem tuam istam, nomen sanctum tuum invocantem, omnium effetrice & liberali dextera tua enutri: Respice, Domine, in populi tui pauperes, qui aperis manum tuam, & beneplacito tuo cunctum animal reple, & ex affectu omnium nostrum misere. Tu enim, humane Domine, solus omnium nostrum pater es, & ad te solum velut infans ablatatus ad matrem convertimus oculos. Tuum namque, optime Domine, hoc verbum est: petite, & dabitur vobis; querite, & invenietis. Cum spirituali itaque, cibum etiam corpori necessa-

riῶν, ἡ ἀμείψως κινούμενη ὁληθροῦ καταργάζεται, ἡ συσπλεγμένη συνίχεται, καὶ ἡ αὐχμηρία χώρων λαμβάνει, καὶ φλογώδης ὁ ἀήρ γίνεται, καὶ τῆς γῆς οἱ βλαστοὶ μαραινόμενοι, καὶ ἡμεῖς εἰς χεῖρας κινδύνου πίπτομεν. ἂν δὲ πάλιν θεάσονται οἱ φιλόανθρωποι Θεὸν, ὠμὴν καὶ εὐδιάλλακτον, πῶς ὑπὲρ ἐπιμαίξει καὶ οἱ ὄμβροι ἐπὶ τῇ γῇ καταφέρονται, καὶ ὁ ἀήρ ὑπὲρ γίνεται, καὶ ἡ γῆ τῷ σπέρματι ἡκουσὶ δαψιλεῖς πῶς καρπὸς ἐκ τῆς ἐαυτῆς λαγόνων ἀνατελλεῖ. Σὲ τοίνυν ὁ ποιητὴς τοῦ σωσῆναι τὴν παστέον ἐκινύμενον λέγοντες, ἐλέησον ἡμᾶς Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς. μνησθῆναι ἔργα τῶν χειρῶν σου σμῖν. πρότερος τῆς ἀδυναμίας τῆς φύσεως ἡμῶν, ὅτι σὺ ἐποίησας ἡμᾶς. ἰδεὶ τὴν πενίαν τὴν ἐν ἡμῶν, τῶν κτηνῶν καὶ βοῶν, τῶν νεκρῶν καὶ κλυδωνιῶν, τῶν νεκρῶν τῶν κρυπλῶν, τῶν γυναικῶν τῶν ταλαίπωρῶν, τῶν ὀρφανῶν καὶ ἐρημῶν, τῶν χηρῶν τῶν μόνων, τῶν πενήτων τὸ ἐν δούλῳ, καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ σου τὸ ἐκείνου φανῶν, καὶ ἐπίσκειναι τὴν γῆν, καὶ μέθυσον αὐτὴν ταῖς πιαμένσαις βροχαῖς. ἐκμάδος δὲ ἀπορῶσα τοῖς μὴ ἰδίῳι βλαστῆμασιν μαρμαρῶν, ἀνθρώποις δὲ ἐκκλίνουσι τὸ ὁληθρὸν ἀπειλεῖ. διὸ ὁ δαπνὴς τῶν ὁληθρῶν ἐπαγαγὼν ποτὶ, ἐμνήσθη τῆς Νῶε φερομένης ἐν τῇ κιβωτῇ, ὑπὸ τῶν ἀμειψῶν ἐκείνων ὁδῶν. ἐμνήσθη δὲ αὐτῆς καὶ τῶν πενιῶν, καὶ τῶν κτηνῶν, καὶ τῶν θηρίων, καὶ τῶν ὀρνέων, καὶ ἐπὶ τῇ γῇ, καὶ ἐκόπασεν τὸ ὕδωρ. καὶ τῆς Νῶε καὶ τὰ μετ' αὐτῆς ζῶα, καθάπερ σπέρμα διέτρησας εἰς γένεσιν δούτερος κόσμου. καὶ τοῦ διὰ τὴν συνίχοντος ἀρχαῖ, λιμὸν ἀπειλεῖ καὶ θάνατον, μνησθῆναι τὴν πεποιθέτος ἐπὶ σὲ λαῶν. μνησθῆναι καὶ τῶν πενιῶν. μνησθῆναι καὶ τῶν κτηνῶν, καὶ πνεῦμα δρῶν ἐπαγαγε. καὶ ὁ ἀσχημὸς κοπασάτω, καὶ τὰ σπέρματα τῆς γῆς τελεσφόρησον εἰς ἀφ' ὧν ἀνθρώπων τε καὶ ζῶων καὶ πάντα πάλιν τῆς παρὰ σὲ προμνηθείας ἀξίωσον. Σὺ δὲ εἰς ἀνατέλλων χόρτων τοῖς κτηνῶν, καὶ χλόων τῇ δαλείᾳ τῶν ἀνθρώπων. καὶ σὺ εἰς ὁ ἐξάγων ἄρτον ἐκ τῆς γῆς, καὶ οἶνον πηγάζων, καὶ ἐλαίον καθαλαρύνων τὰ τῶν ἀνθρώπων πρόσωπα ὅπως τῶν χορηγμένων παρὰ σὲ ἀγαθῶν, ἐν ἀφ' ὧν ἐκτρέφονται, ἐν ἀφροσύνη καρδίας δοξάζωμέν σου τὴν ἀγαθότητα, τῷ Πατρὶ, καὶ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Επὶ ἀπομβείας. Εὐχὴ ἑ.

Τῷ Κυρίῳ διευδῶμεν.

Δεσποτα Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τῇ ῥήματι σου τὰ πάντα ἐκ μη ὄντων παραγαγὼν, ὁ χεῖρ λαβὼν ἐκ τῆς γῆς καὶ πλάσας τὸν ἄνθρωπον καὶ ψυχὴν λογικὴν, καὶ εἰκότι σου τιμήσας αὐτόν, καὶ εἰπὼν, αὐξάνου δε καὶ πληθύνου δε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν. ὁ διδύς τοῖς κτηνῶν τροφήν, καὶ τοῖς πεποῖς τὴν κοράκων, ὁ καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ καὶ σωτηρίᾳ διὰ σαρκὸς ἐπιδημίας σου, νῦν μὲν ἐπὶ τῇ πύρτι ἄρτων χιλιάδας χορτάσας πολλὰς. Αὐτὸς παραγαγε Δεσποτα, καὶ τὸν λαόν τῶν τῶν ἐπικεκλημένων τὸ πατέρα ἡμῶν, τῇ σὴν πατοῦργῳ καὶ μεγαλοδωρῷ δεξιά πλουσίως διάδρεψον. Ἐπίδωκε Κύριε ἐπὶ τῆς πτωχείας τῷ λαῷ σου, ἀνοίγων τὴν χεῖρά σου, καὶ ἐμπιπλῶν πᾶν ζῶον εὐδοκίας. ὁ κτερον πάντας ἡμᾶς συμπαθεῖς. Σὺ δὲ Δεσποτα φιλόανθρωπε μόνος εἰς πατὴρ πάντων ἡμῶν, καὶ πρὸς σὲ μόνον τῆς ὀφθαλμῶν ἀπορροῆς, ὡς τὸ ἐκ ποταμοῦ λακτισμένοι ἐπὶ τὴν μητέρα αὐτῆς. σὸς ἐστὶ λόγος παραγαγε Δεσποτα, τὸ, αἰτεῖτε ἐκ τοῦ Θεοῦ τὸν ἡμῶν. Ζητεῖτε, καὶ εὕρετε. ὁ δὲ οὐκ οὐκ τοῖς αἰτήσιν νῦν δέσποτα.

Δίασπα, σὺ τῇ πνευματικῇ ἔσφῃ καὶ τῷ ἀναγκαί-
ῳ τῆ σαρκὸς, καὶ διάθρεψον πεινῶντα τὸν λαόν,
ὄμβρους ἐπικαίρους, δὴκραςίας αἱρέων, καὶ καρπῶν παν-
τοδαπῶν ἐφορίαν τῇ γῇ χάρισαι, τὰς ἐν ἀδελφείᾳ καὶ
λοιμῇ, καὶ πυρετοῖς, καὶ ἰόσοις παντοδαπαῖς παλαιωμε-
νὰς ἐπίσκεψαι. ῥύσαι Κύριε τὴν σὴν ὀνόματι ἐπικε-
κλημένῳ ταύτῳ πόλιν, καὶ πᾶσαν πόλιν ἐν χώραις ἀπὸ
λιμοῦ, λοιμῆς, σεισμοῦ, καταποτισμοῦ, πυρὸς,
μαχαίρας, καὶ φόβου, χαλεζόμυρος ἡμῖν τὰ ἐλεῖν σου.
χάριτι τῆ ἀνάρχου καὶ ὁμοουσίου σου Πατρὸς, καὶ τοῦ πανα-
γίου καὶ ὁμοτιμίου σου Πνεύματος. εὐχαῖς καὶ ὑπερβείαις τῇ
ὑπερδολογημένης Θεοτόκου, τῇ Θεοτόκῳ σου ἀποστό-
λων, ἐν παντὶ σου τῷ ἁγίῳ. ἀμήν.

Επὶ ἀνομβρίας. Εὐχὴ 5.

Τῷ Κυρίῳ δεικνύμεν.

ΚΥΡΙΕ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΕ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ὅς ἐστι ἡμετέ-
ραν σωτηρίαν καταδείξάμενος σάρκα φορέσαι, ἵ-
να δοξάσης θαυμασίως τὴν λογικὴν φύσιν τῇ ἀρρήτῃ
σε ἐκπληγῇ καὶ ἀγαθότητι, καὶ τοὺς ἐν ἀληθείᾳ ἐ-
πιγνώσει ἐπιστρέφοντας ἐκ τοῦ βυθοῦ τῆς ἀμαρτίας συμ-
παθεῖν ὑποχόμενος. ὅταν γὰρ πρὸς σὲ ἐπιβλέψωσιν ὁ ἡ-
ματι δουλικῶς καὶ γνησίῳ ὅς τις ἐκ πληρώσεως τῷ θεί-
ῳ σου ἐκτολῶν, τότε καὶ αὐτοὶ ἐκ παρρησίας δυνήσονται
σε τὸν Θεὸν ἰλαῖν καὶ ἐμμελῶς καθεῖσθαι. νῦν οὖν ὁφεί-
μας πᾶσας τὰς ἀνομίας ἡμῶν, καὶ κλῖνον πρὸς ἡμᾶς τὸ ἔ-
σεν, καὶ ἐπάκουσον ἡμῶν τῷ ταπεινῶν καὶ ἀμαρτωλῶν,
καθάπερ ποτὲ τῷ Θεοβύτῃ Ηλίου ὑπήκουσας, ὡς τε
ρήματι μόνῳ δῆσαι τὸν ἕρανόν, πρὸς σωφρονισμόν τῶν
ἀπειθοῦς ἐκείνου λαοῦ. εἴτα δὲ αὐτὸ πάλιν τῇ συμνι-
θῇ φιλαδελφίᾳ χρησάμενος, ταῖς νεφέλαις προσέειπας,
τῷ γῆν πᾶσαν καταρδεύσας ὕδατος ἀγαθοῦ. οὕτως καὶ νῦν
πάλα ταῖς ἐκείναις αὐτῇ τῇ θεράποντος ἐν θερμαῖς τῇ
δείξῃ, παρέδωκε τὰς ἀνομίας ἡμῶν καὶ τὰς ἀμαρτίας,
καὶ ἀρσέει ταῖς δειξέας ἡμῶν, καὶ ἐπάκουσον ἡμῶν ἐν
τῇ ὥρᾳ ταύτῃ θερμῶς διομίνων σε. ἐλῦσον τὸν αὐχμὸν
τοῦ πῆγος ὅς τις ἐξομολογήσῃς ἐν κραυγῇ τῷ λαῷ
σου, καὶ κατὰ πεμψὸν ἐφ' ἡμᾶς ὑπὸν ἀγαθόν, ὅπως
ἐμφορηθώμεν τῷ ὕδατος, καὶ ἡ γῆ ἡμῶν δάσῃ τὰς καρ-
πύς ἐν καιρῷ ἐκείνῃ εἰς ἔσφην ἡμετέραν, καὶ αὐτὴ δη-
λαθῇ τῷ ἀλαγῶν ζῶον. καὶ Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐπάκου-
σον ἡμῶν τῷ ἀμαρτωλῶν καὶ ἀναξίῳ δέλῳν σε, καὶ μὴ
παρίδῃς τὰς δεήσεις ἡμῶν. μηδὲ νικησάτω ἡ ἀνομία ἡ-
μῶν τὸ ἔλεός σου, ἀλλὰ κλῖνον Κύριε τὸ ἔσεν, καὶ ἐπάκου-
σον ἡμῶν. ἰδε τὴν συντριβὴν, καὶ ἀπλάγχθητι. βλέ-
ψον τὴν ἁγίαν σου κατοικητήριον. ἰδε τὰς σενασμοὺς τῷ πε-
νήτων, ἰδε τὸν ἄωρον ἡλικίαν τῷ νηπίων, τῇ σφοδρότατῃ
δίψῃ πικρομένην, ἰδε τὴν τῇ ἀκάκῳ βρεφῶν ἀκάωσιν,
ἰδε τὰ σπλάγχνα τὰ μητρικά, ἰδε μαζοὺς ξηρανομένους
ἀναρριδέντων νηπίων, ἰδε τὰς τῇ χροῖα προβεβηκότας καὶ
πύας, ὡς περὶ ὀρμαθῆς εἰς χεῖρας ἀνέμων ἐκδιδόμενες.
καὶ τοῖς πᾶσι τὰ πλημμελήματα ἡμῶν, τὰ ἐν γνῶ-
σει καὶ ἐν ἀγνοίᾳ, τὰ κατὰ τοῦ καὶ ἁγνοίαν, καὶ μὴ ἀπώ-
σῃ ἡμᾶς εἰς τέλος. ἔλῃ ὕδατος μόνον δίψῃ πικρομένην,
ἀλλὰ καὶ μυελοὺς ἄλλοις κακοῖς ὅς τις ἀμαρτίας ἡμῶν,
καὶ πρὸς σὲ βλέπομεν, ἵνα ἐπιχαθῇ ἐφ' ἡμᾶς ὑπὸν ὡρε-
μένωτος τε καὶ δαφνίστατος. ἵνα καὶ τὴν δικαίαν σου ὁρ-
γὴν σῆσης, πῆς δεινῆς ταύτης ἀνιχνεύσεως. ἀμφοτέ-
ρα τοῖς αἰτέμεν καὶ διομέμεθα σε φιλαδελφίᾳ, ἵνα τὰ
φρέατα καὶ τὰς ἀγρὰς ἡμῶν ἐμπλήσῃς ὕδατος, καὶ τὰς
ψυχὰς ἡμῶν ἀρρώρας, εἰς κόρον ποτίσῃς καὶ ἡμᾶς.
Euchol.

rium, Domine, petentibus præbe; & po-
pulum famelicum palce Tempestivos im-
bres, aeris temperiem, universorum fru-
ctuum ubertatem, terræ largire. Infirmi-
tate, peste, febribus, variis morbis affli-
ctos visita. Libera, Domine, tuo nomine
vocatam hanc civitatem, sicut quavis
aliam civitatem & regionem, a fame,
peste, terræ motu, ruina, igne, gladio,
& cæde, & concede nobis tuam miseri-
cordiam. Gratia principii expertis & con-
substantialis tui Patris, & sanctissimi ejus-
demque honoris participis Spiritus. Inter-
ventu super omnes benedictæ Deiparæ,
Dei præconum Apostolorum, & omnium
sanctorum. Amen.

In imbris carentia. Oratio sexta.
Dominum precemur.

Domine Jesu Christe Deus noster, qui
propter salutem nostram carnem in-
duere voluisti, ut ineffabili tua clementia
& bonitate naturam rationalem miranda-
ratione extolleret, quique vera ad te per-
nitentia e peccati profundo conversis com-
pati pollicitus es: cum enim ad te servili
germanoque habitu respexerint, divina
mandata tua adimplentes, tunc & iidem
ipsi cum fiducia te Deum, propitium,
clementemque reddere poterunt. Nunc ita-
que cunctis nostris iniquitatibus dimissis,
aurem tuam inflecte, & nos humiles pec-
catoresque exaudi, sicut quondam Eliam
Thesbiten obaudisti, ita ut edomando po-
pulo illi pervicaci, verbo solo cælum te-
neres vincitum; atque iterum solita tibi
humanitate usus, aqua congrua terram ir-
rigaturus universam tuo jussu pluviâ nubi-
bus expressisti: ita & nunc ejusdem fa-
mulum tui interventu, & ferventibus preci-
bus, non attentis iniquitatibus & peccatis
nostris supplicationes nostras suscipe, &
in hac hora ferventer te deprecantes ex-
audi: & propter confessionem clamo-
remque populi tui, terræ squallorem dis-
solve, & ut aqua ingurgitur, & tem-
pore congruo ad escam nostram, & ra-
tione carentium animalium proferendam,
terra fructus suos producat, imbrem co-
piosum ad nos mitte. Ita fiat, Domine
Deus noster, exaudi nos peccatores & in-
dignos famulos tuos, & ne despicias pre-
ces nostras, neque misericordiam tuam
iniquitas nostra exuperet: sed inclina au-
rem tuam, & exaudi nos. Respice con-
tritionem nostram: & pietate moveare:
Respice de sancto habitaculo tuo, vide
pauperum gemitus, vide immaturam in-
fantium ætatem siti vehementi afflictam,
vide puerulorum innocentium languorem,
vide materna viscera, vide arida sublati
filiis ubera, vide juvenes & ætate pro-
vectos, velut vinclos in iniquorum ma-
nus traditos. Ne attendas itaque pecca-
tis scienter vel ignoranter, mente vel
cogitatione a nobis commissis: & ne in
finem repellas nos. Non enim solius aquæ
penuria tabescimus, sed & ob pecca-
torum nostrorum meritum mille aliis
calamitatibus oppressi, ad te oculos
convertimus, ut tempestivus & abun-
dans super nos imber effundatur, at-
que gravis hujus captivitatis flagellum
tuum justum cohibeas. Utrumque igitur
te poscimus & precamur benigne, ut pu-
teos agrosque nostros aqua adimpleas:
& ut animarum jugera tua suavitate
Iiii

ad satietatem irriges, & inundes: puteos, inquam, cordis nostri, hilaritate, gaudio, & exultatione inaudita inebries; & ingruentem adversum nos Agatannem intolerandum impetum comprimas. Tu enim es liberator animarum & corporum nostrorum, & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio, & Sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

*Callisti Patriarchæ Constantinopolis pro
secutatis tempore avertendo, & ventu-
rum mutatione impetranda, Oratio.
Dominum precemur.*

Clemens & humane Domine, qui solo verbo creaturam terrestrem condidisti, & ex ea formatum hominem peccato lapsum, ejusque captivum redditum ineffabili tua humanitate, ne tale manuum tuarum opus deperiret, revocasti & sanctificasti, datisque ei præceptis in adventus, & monitorum divinæ tuæ incarnationis argumentum, exinde labores, agones, famem & sitim tulisti: & cunctis humanitati nostræ consentaneis adimpletis, navim aliquando conscendisti, mare pedibus calcasti, & ferocientes fluctus ventorumque impetus quasi freno immisso cohibuisti, cunctaque ad crucem usque mortemque sustinere delegisti, ut in quo passus fueras & tentatus, nobis infirmis fieres auxilio. Ipse nunc, Rex sancte, qui humane infirmitatem nostram suscepisti, vehementer afflictis nobis compatiere, & necessariorum egestate pressis, bonitatem tuam impertire. Aqua limpida ad fructuum feracitatem, terram nostram epota, aerem salubrem largire; & velut quondam Discipulos tuos mari, & ventorum impetu demersos salvasti; ita & nunc ab opprimente nos calamitate libera. Maris ferocitatem cohibe, divina tuo jussu ventos adversos mitiga, serenitatem & a malis requiem concede. Ita fiat, Domine Jesu Christe Deus noster, respice & vide de sancto habitaculo tuo super vineam istam, & a dextera tua plantatam perfice, & spiritum rectum & suavem ad malorum nobis imminentium levamen largire. Precibus ejus quæ te genuit matris, & omnium sanctorum. Amen.

*Ejusdem Oratio altera secutatis & supplicationis tempore.
Dominum precemur.*

Domine Deus noster, qui e pulvere hominem formatum & pulchritudine exornatum ea demum venustate, inenarrata tua excellentia & humanitate decorasti; ut ira dicam externa statuas specie, animæ rationalis figuram & characterem repræsentares: cumque decus splendoremque miranda sui productione a te mutuatum, quasi rem sibi inutilem levi gustus voluptate perdidisset: demum unigeniti Filii tui & Domini & Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi afflatu recepit illud: cumque duplici natura conflatum ex anima videlicet & corpore condidisset, illam ut intellectualem ineffabilibus modis divino Spiritu nutritam, tua glo-

πλὴν τῆς αἰῶνος χρηστότητος, καὶ πρὸς ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα ἡμῶν εὐφροσύνης καὶ ἀγάπης μεθύσης χάριτος καὶ ἀγαλλιάσεως. καὶ εἰς τὴν εὐχὴν τὴν ἐκτελέσειν κατὰ ἡμῶν ἀρετὰν ὁρμῶν τῆς εὐδοκίας ἀγαλλίας. καὶ γὰρ εἰς ἐκτελέσειν τῆς εὐχῆς καὶ τῆς σπουδῆς ἡμῶν, καὶ τοῦ δόξαν ἀναπέμπεσθαι, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. καὶ εἰς τὴν αἰῶνα τῆς αἰῶνος. ἀμήν.

*Καλλίστου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως,
εὐχὴ περὶ ἀνομβρίας καὶ εὐκαίρια-
της αἰῶνος.*

Τῷ Κυρίῳ δοξαῖα.

Αγαθὲ καὶ φιλόδραστο Κύριε, ὁ τὴν ἐκτίσιν μέ-
γαν τῇ λόγῳ δημιουργήσας, καὶ αὐτῆς τῇ ἀνθρω-
ποῦ πλασουργήσας, ὑπερβολὴ τῆς ἀνθρώπου φιλοδραπίας
πομπικόντα πόνον καὶ δούλον τῇ ἀμερτίᾳ γενόμενον ἀνα-
λαβὼν καὶ καθάριασας, ὅπως μὴ ἀπολῶται εἰς τέλος
τὸ τῷ χειρὶ σου ἔργον, διὸς δὲ πόνον καὶ τὰς αὐτῶν
ἐντολὰς εἰς ὑπόμνησιν τῆς αἰῶνος παρουσίας καὶ τῆς
ἐντολμάτων τῆς θείας ἐκκλησιαστικῆς. ὁ δὲ ἐκ-
πίασας, καὶ ἡγαγίσας, καὶ ἐπέμψας, καὶ ἐδίψας
πληρώσας πάντα δι' ἡμᾶς εἰς τὴν ἀνθρώπου, ἐ-
πιβὰς τε πλοῖον, καὶ ἀλάστας περὶσσεύσας, καὶ αἰῶνα
ἀγρία καὶ βίας ἀνέμων χαλῶσας, καὶ πάντα παῖδας
ἀναχόμενος, μετὰ χειρὸς καὶ θανάτου. ἴνα ἐν τῇ πόλει
θῶς καὶ ἐκπαίδους, βοηθῆς ἡμῖν τοῖς ἀδελφοῖς. αὐτὸς καὶ
καὶ βασιλεὺς ἁγίων, ὁ πᾶσι ἡμετέροις ἀδελφοῖς καὶ ἀδελφί-
κως ἀναλαβὼν, ἀπολαχρίδι τῇ ἡμῖν τοῖς χριστιανί-
κοις ἀδελφοῖς, καὶ τῇ τῷ αἰαγῶνι ἐκτελέσειν πνεύματι
καὶ, χορηγῶν ἡμῖν τὴν αἰῶνα ἀγαθότητα. μετὰ τὴν πᾶσι
γὰρ ἡμῶν ὑδάτος καθαρῆς πρὸς καρποφορίαν αὐτῆς, ἐ-
κφορῆς ἡμῖν τὴν αἰῶνα χάριτα. καὶ καθάρια πνεύ-
ματος μαθητικῆς συλλήψεως βυθίζομενος ἐκ τῆς θαλάσ-
σου καὶ τῇ ἀνέμων βίας, ἵνα καὶ πᾶσι ἡμῖν ἐ-
μῶν, ἐκ τῆς συλλήψεως ἡμῶν πνευματικῆς. εἴπω καὶ πᾶσι
τῆς θαλάσσης τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν ἀνέμων πνεύματα
τῇ σὴ προσέξει τῇ θείᾳ, δὸς ἡμῖν γὰρ
καὶ ἀνέμων τῇ ἀνέμων. καὶ ἡμεῖς ἡμῶν Χριστὸς
ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἰδὲ καὶ ἐπὶ βλάστησιν ἀγίων καὶ κατεργασίαν
σου πρὸς τὴν ἀνέμων πνεύματι, καὶ κατεργασίαν αὐτῶν,
καὶ ἐκφορῆς ἡμῖν δίδωσιν. καὶ δὸς πνεύματι δίδωσιν
ἀπαλαγῶν τῇ ἐκπαίδειν ἡμῖν σπουδῶν. ἀπο-
βίαις τῆς αἰῶνος μηδὲς, καὶ πάντων σου τῶν
γίαν. ἀμήν.

*Τῷ αὐτῷ εὐχὴ ἑτέρα, περὶ ἀνομβρίας,
καὶ προσευχῆς.*

Τῷ Κυρίῳ δοξαῖα.

Κτενὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐκ τῆς χάριτος δημιουργήσας
τῇ ἀνθρώπου, ἐκ τῆς ἀνθρώπου, καὶ εἰς πᾶν
λαὸν ἐκτελέσειν τῇ ἀνθρώπου μετὰ ἀγάπης καὶ φιλο-
δραπίας, καὶ εἰς αἰῶνα, διὰ τῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς τῆς
ἀνθρώπου τῆς χαρακτῆρας θαυμασίως ἐκτελέσει τῆς
λογικῆς ψυχῆς, καὶ τῆς δόξης καὶ τῆς λαμπρότητος, καὶ
δὸς αὐτῶν, πρότερον μὲν διὰ τῆς θαυμαστῆς ἐκτελέσεως
δημιουργίας. ἀπώλει δὲ εἰς μὴ ἀφῆκε διὰ τῆς μετὰ
τῆς γνῶσεως ἡδονῆς ὑπερὸν μὲν τοῖς ἀνθρώποις διὰ
ταῦ ἐκτελέσειν τῆς μετὰ τῆς αἰῶνος τοῦ Κυρίου καὶ
Θεοῦ, καὶ Σατάνης ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸ διπλοῦν
αὐτὸν εἶναι ποιήσας, ἐκ ψυχῆς διανοῆς καὶ αἰῶνος
καὶ τῆς μὲν αἰῶνος οὐσίας καὶ αἰῶνος, ἀφῆκε τοῖς λόγοις

ἐκτρέφον τῇ θείῃ πνεύματι, καὶ ἀξίαν αὐτῷ ἐργαζό-
 μος τῆς δόξης τε καὶ μεγαλειότητος, τὸ δὲ σῶμα τῆς αἰ-
 δητῆς ἡλίου καὶ τῆς φέροντος ὑπεραστίας, καὶ τῆς ἐκ τῶν πε-
 λισσομένων φωνῆς, εἰς αὐξήσιν καὶ ἀναδρομὴν προβι-
 βάζων ἐπελητηρῶν. ὁ ἀνοίγων τὴν σὺν χεῖρα καὶ τὸ προ-
 φητικὸν λόγιον, καὶ ἐμπιπλὼν πᾶσαν λογικὴν καὶ ἄλο-
 γον φύσιν τῆς σὺν εὐδοκίας. Σὺ δέομεθα καὶ σὲ παρα-
 καλεσθῆναι τὸν πατέρα τῆς Κυρίας ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν
 μὲν καθάρισιν τῆς ἡμετέρας ψυχῶν προσεγγιστομένην
 διὰ τῆς ἐργασίας τῆς σὺν ἐντολῶν, ἀφελούχαν προ-
 φητικῶς εἰπεῖν, λαμφοτέρων χιόνος τῇ ἐνέργειᾳ
 καὶ χάριτι τῆς ἀγίας Πνεύματος ποιήσον, καθὰ καὶ ὁ
 μορογνῆς σου Τίος ἐντείλατο ἐκλάμψαι αὐτὰ ὡς τὸ
 ἥλιον, τοῖς δὲ σάμασιν ἡμῶν τοῖς κατεσκληκόσι ταῖς
 ἀνομίαις καὶ ἀσυνταξίαις ἐμπιφυρμένοις, ὑγίαν δώρησαι,
 καὶ ἀπαλλαγὴν τῆς τοιούτων δεινῶν. ὑπεράτης καὶ ἐπω-
 φεῖς τῆς αἰρας ἡμῶν χάρισαι, ὁμβρὺς εἰ-
 ρηνικῆς ἐξαπόσειλον τῇ γῇ πρὸς καρποφορίαν, μέθυσον
 τὰς αὐλακὰς ταύτης ὕδατος καθάρου, εἰς ζωοφίαν ἡ-
 μῶν τε καὶ τῆς ἀλόγων ζώων. ἔῃσον τὴν κατὰ ἡμῶν ἐ-
 περχομένην ῥομφαίαν, καὶ μὴ παρίδης τὴν δέησιν ἡμῶν τὴν
 ταπεινὴν καὶ ἀναξίαν δέλων σου ἐν ταύτῃ τῇ ὥρᾳ. ἐπά-
 κυσον ἡμῶν προχρῶν ἰλὺ ὁμματι ἐξ ἀγίας κατοικητείας
 σου, ἡμῶν τοῖς σοῖς ἀναξίοις ἐκταῖς, δυσωπύμυθος ταῖς
 ἀκαταμαχίτοις πρὸς βίαις τῆς ἀρρύπαρως καὶ ἀχραν-
 τως σωματωσάνης σὲ παραγίας Παρθένου, τῆς κοι-
 τῆς ἐλπίδος ἡμῶν. ὡς ἂν διὰ πάντων δοξαδῇ τὸ
 πάντιμον ἐν μεγαλοφρονίᾳ ὀνομά σου, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ
 Τίῳ, καὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι· νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τὰς αἰῶ-
 νας τῷ αἰῶνι. ἀμήν.

ria & majestate dignam efficit: corpus
 autem sensibilis hujus solis, aeris tempe-
 riei, cibique ex his enati usu, in aug-
 mentum perfectumque statum promotes &
 conservas. Qui juxta Propheticum di-
 ctum, manum tuam aperis, & naturam
 omnem rationalem & irrationalem bene-
 placito tuo adimpler. Te rogamus & pre-
 camur, Patrem Domini nostri Jesu Chri-
 sti, animabus nostris mandatorum tuo-
 rum observantia, primam concessam mun-
 ditiam secundum Prophetæ verbum nive
 splendidiorem virtute & gratia sancti Spi-
 ritus renova, ut juxta unigeniti Filii tui
 præceptum vel ut sol resurgat: corpo-
 ribus autem iniquitatibus & vitæ dissolu-
 tione fractis & turbatis salutem, & ho-
 rum malorum levamen largire, tempera-
 tum & salubrem aerem nobis præbe, pa-
 cificos imbres terræ ad eam fructibus sæ-
 cundandam mitte, ad nostri & irrationa-
 lium animalium nutrimentum aqua lim-
 pida rivos ejus inebria, impetentem nos
 gladium cohibe, & nostri humilium &
 indignorum servorum tuorum orationem
 in hac hora ne despicias. Exaudi nos,
 & propitio oculo nobis supplicibus indi-
 gnis, de sancto habitaculo tuo attende,
 exoratus non repudiandis intercessionibus
 sanctissimæ virginis, communis nostræ
 spei, quæ te illibate & immaculate in
 corpore edidit: ut ab omnibus veneran-
 dum & magnificum nomen tuum celebre-
 tur, Patris, & Filii, & Spiritus sancti:
 nunc & semper, & in sæcula sæculorum,
 Amen.

VARIÆ LECTIONES.

M. S. Regium brevem hanc orationem suppeditat.

ὑπεράτης αἰρας.

Ο Διδὺς τὸν ὑπερὸν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐπιστῆλων ὕδωρ
 ἐπὶ τὴν ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ πάντα ποικίλως καὶ ἀρ-
 μοδίως ἐξ ἀγαθότητος θαυματουργῶν πρὸς ζωὴν καὶ σω-
 τηρίαν· σὺ δὲ ὁπποῦτα ὑπακτα, καὶ ὑμῖν, καὶ γαλλῶν
 τὰ ὑπερὶ αὐτὰ καὶ τὰς αἰρας ὑπεράτης χάρισον, καὶ
 ἐλόγησον τὸν εἰσάγοντα τῆς χρηστότητός σου. Χάριτι καὶ
 φιλαδελφίᾳ τῇ.

Pro aeris temperie.

QUI telluri donas imbrem, & ad ter-
 ram cælo substratam aquas mittis,
 & pro humanitate tua ad vitam & salu-
 tem cuncta varie congruenter & mirifice
 operaris: tu Domine, ex ordine & men-
 sura pluviales aquas aeremque tempera-
 tum largire, & benedic coronæ benigni-
 tatis tuæ. Gratia & humanitate, &c.

IN OFFICIUM TEMPORE SICCITATIS
 faciendum. Notæ.

Ε Τῇ ἐπὶ ἀκροβόλῃ. Publicas preces calami-
 tatis hujus tempore factas, laudat quidem
 Basilus, quamvis a Deo non exauditas defleat,
 oratione in famem & siccitatem. φωνὴ λιτανεύοντων
 ἡ καὶ βοῇ καὶ ἀπὸ τῆς αἰρας διασκορπίζονται· ἔδῃ γὰρ ἡμῖν
 τῇ ἀξιοσύνῃ ἡκούσμεν. Vox publice supplicantium
 frustra clamas, & in aerem dispergitur. neque enim
 nos supplicantes audivimus. Sed & Tertullianus
 jam sua tempestate, a Christianis pariter & Gen-
 tibus publice imbres deposci solere, & qua ra-
 tione fieret Apologetici cap. 40. narrat. Denique
 cum ab imbris aestiva & hyberna suspendunt, &
 Ezech.

annus in cura est, vos quidem quotidie pasti statim-
 que præsunt balneis, & cauponis, & lupanaribus
 operati, Aquilicia Jovi immolatis, nudipedalis po-
 pulo denunciatis, cælum apud Capitolium quaritis,
 nubila de laquearibus expectatis, averti ab ipso Deo,
 & solo. Nos vero jejuni aridi, & omni continentia
 expressi, ab omni vite fruge delati, in sacco & cine-
 re volutantes, invidia cælum tundimus, Deum tan-
 gimus: & cum misericordiam obtinuerimus, Juppi-
 ter honoratur. Aquis vero a legione Fulminatrice
 miraculose impetratis grates Deo actas, Tertullia-
 nus idem cap. 4. scribit: Si listera, ait, M. Aurelii

Iiii ij

gravissimi Imperatoris requirantur, quibus Germanicam illam fœdum Christianorum forte militum precationibus impetrato iure discessum contestatur. Et ad Scapulam cap. 4. M. quoque Aurelius in Germanica expeditione Christianorum militum Oratibus ad Deum facit, imbrēs in fœi illa impetravit. Quando non geniculatiōibus et jejunationibus nostris etiam fœditates sunt depulsa? Tunc populus adclavans Deo deorum, et quē solus potens, in Jovis nomine Deo nostro testimonium reddidit. 2 Καλλίστου πατριάρχου.) Duos Callisti nomine reperio Patriarchas, primum qui circa annum Domini 1360. alterum qui circa 1400. sedem Constantinopolitanam tenuit: e quibus, quis harum Orationum fuerit auctor non est difficile discernere.

Quantum enim conjectura assequi fas est, Cantacuzenos inter & Palæologos, intestina cum temporibus posterioribus orta fuerint bella, ipsius etiam Palæologi de imperio inane se disceptaverint, & Turcæ in Europam, aliis alias priores calamitates excipientibus, trajecerint: cum similes plagas auctor hic defleat, οὐ τὴν σὴν μέντοι ἀγῶνισιν ἀποβλέποντες, ἀλλὰ ἐκείνην κατ' ἀνάγκην περιμένοντες, ἡμεῖς αὐτοὶ ἀλλήλων κατεδίωκοντες: non dubium quin ipse potius, præ alio qui pacato sæculo gavisus est, harum Orationum auctorem se producat. Unde cum sine auctoris recentis paucissimæ ex his orationes, duæ nimirum priores solummodo in M. S. antiquis reperiuntur.

CANON IN TER- RÆ MOTUS PERICULO, cujus Acrostichis est.

Ω Χριστὲ τῆς γῆς τὸν κλόνον παῦσον
τάχος. Joseph.

Canticum primum. Tonus obliquus secundus.
Velut in terra pedibus procedens.

QUam timenda ira tua est, e qua Domine nos exemisti, dum terra minime statum nostrum obruisti: propterea te cum gratularum actione laudamus.

Qui sincera nostra correptione continuo gaudes, ad instar levis folii terram omnem, in timore fideles tuos confirmaturus, concutis Domine.

Gravi terræ motu nos omnes libera: & hereditatem tuam, te patientem Dominum plurimis irritantem offensis, ne perire permittas.

In Deiparam.

Suppliciter tibi, Mater Dei, clamamus, solito compassionis affectu civitati, & populo, exhibito; gravissimo terræ motu, & interitu cunctos exime.

Canticum secundum. Videte videte.

Terra solo tuo aspectu concussa, Rex omnium, animis nostris timorem incussisti: verum furorem tuum, misericors Dominator, remitte, & populum tuum ruinæ cuncta devastanti ne tradas.

Pro populo omnimoda debitorum reverendiis operto, & jam jam perniciem expectante, quis te exorabit? ab ea Christe, tua misericordia, nos exime.

Terrorem tuum nunc, aspectu tuo fundamentis terræ concussis, Christe manifestasti: verum solitam tibi misericors clementiam exhibe, ne misere pereamus.

In Deiparam.

Quis solus absque te, illibata virgo, iratum nobis Deum reconciliare potest? hac de causa, precare sanctissima, ut terræ fragorem perniciem nobis minitantem fedet.

Canticum tertium.

Non est sanctus ut tu Domine.

Nobis prave affectis, furorēque tuum jugiter concitantibus terra flagellatur, misericors universi moderator, venia famulis tuis parce, Domine.

Terram commotam iterum firmasti Domine, commonens & convertens infirmitatem nostram, ut in divino tuo timore corroboremur, benigne.

ΚΑΝΟΝ ΕΙΣ ΦΟΒΟΝ ΣΕΙΣΜΟΥ

ὁ ἡ ἀκροστιχίς.

Ω Χριστὲ τῆς γῆς τὸν κλόνον παῦσον

τάχος. 3 Ιωσήφ.

Ωδὴ α'. ἡχος πλ. β'.

Ὡς ἐν ὑπερφω πεζεύσας.

Ω Σοβερὰ ὁργή σου, ὅς ἐς ἡμᾶς ἐλυσσάμενη ἐστίν, μὴ συγχωρήσας ἐν τῇ γῇ ἅπασαν τὴν ἀνάστασιν ἡμῶν. ὡχάρεσας σε διὰ αἰὲς δόξα σοι.

Χαίρων ἡμῶν κατ' ἐκείνην τῇ παντοκράτει διαρδύσας Δίασπα, ὡς περὶ ἄλλων ὠνελὲς, ἔχουσας ἅπασαν τὴν γῆν, εἰς τὸ φόβον σου πρὸς σπέρμας Κύριον.

Ῥῶσαι σὺ μὲν βαρυπῆτου πάντας ἡμᾶς, καὶ μὴ δῶς Κύριε ὑπολίσθαι παντελῶς τῷ κλυροκομῶν σου πολλοῖς, παροργίζουσιν κακοῖς, σὶ τὸ μακρόθυμον.

Θωτοκίον.

Ικετικῶς σοι βοῶμεν μῆτερ Θεῶ, τὰ σωήθη σωλᾶγχα σε ἐπὶ πόλιν καὶ λαόν, συμπαθῶς δεικνύσας, σε σμὺ βαρυπῆτου καὶ φθορᾶς πάντας ἀπαλλάξον.

Ωδὴ β'. Ἰδετε ἰδετε.

Σείσας προβλέψας σὺ πᾶσαν τὴν γῆν, παμβασίλῳ, ἐπέβαλες εἰς φόβον ἡμῶν τὰς ἑκατόμβας. ἀλλ' αὖτις Δίασπα οἰκτιρῶν τῷ ὄργῳ σου, ὅς μὴ δῶς εἰς παντὴ ἀφανισμόν τὸν σὸν λαόν.

Τίς δύσωπήσει σε, ὑπὲρ λαοῦ παντοδακτὸν αἰχμῶν ὀφλημάτων αἰὲ καλυπτομένη, καὶ ἀπολέθαι προσδοκῶν τῇ ὄργῃ σου; ὅς ἐς ἡμᾶς Χριστὲ, τῆς σὲ ἐλπίε ἐξελού.

Εδείξας φόβον σε νυνὶ Χριστὲ, τῇ φοβερᾷ προβλέψῃ σου, σαλῶσας τῆς γῆς τὰς θυμαλίας, ἀλλὰ σὺ νῦν δὲ δεῖξον πάλιν ἐλεῆμον, τὸ ἔλεος τὸ σὸν, μὴ ἀπαλλύμεθα δεινῶς.

Θωτοκίον.

Τίς μόνος ἀνδρὶ σὺ δυνάται, ἄχαρτε ἀγνή, Θεὸν ἀγανακτοῦντα κατ' ἡμᾶς καταλλάξαι; διὸ δύσαστα παγκαλία, παῦσαι τάχος πρὸς κλάμας τῆς γῆς γυνῶντες ὁλοθρον ἡμῶν.

Ωδὴ γ'. Οὐκ ἔστι ἅγιος ὡς σὺ Κύριε.

Ἡ γῆ μασιζέται ἡμῶν κακῶς ἔχουσας, καὶ αἰὲς τὸ ὄργῳ σου συγκατακτείνεται κατ' ἡμᾶς, οἰκτιρῶν παμβασίλῳ, ἀλλὰ φείσθαι Δίασπα τὸ δούλου σου.

Συσεύσας Κύριε τῷ γῶ, ἐστρώσας πάλιν, σὺ δὲ τὸ ἐπιστρέψας τῷ ἀδένει ἡμῶν, σπεύξῃς ἐν τῇ σὲ Θεῶ φόβῳ δόξαν ἐπιδράζει.

Γυναίκα θάνατον πικρόν, καὶ σπαιμὸς βαρυτάτης,
καὶ πληγὰς ἀνηκίς, ἀμαρτίας ἀδελφοί, ἐκφυγέμεν
καὶ Θεὸν μετανοίας ῥόπος ἐπιδείξομεν.

Θυσιαίον.

Ἐμὸν ἔσθ' ἀγαθὸν ἢ παταγᾶσαν λόγον ἐκτυῶς ἐκ-
δυσώπει, ἢ παρσῆς ἢ σεισμοῦ ρυθμῶσα πάντα ὄργης,
Θεοῦ ἀχρεῖα, δέμεντα.

Ὡδὴ δ'. Χειρὸς μὲ διώσταις.

Σαλαῖας Κύριε τῷ γλῶ, βυλόμενος, ἰδρῶτος ἄλ-
ξείας πάντα ἡμᾶς, Δάσποτα, σπείζουσαι σαλευόμενης
προσβολαῖς τῷ δολίου παλαμύπορος.

Τῷ θεῷ ἰούσε σὺ κλονεῖς τὴν σύμπασι, καὶ δαεῖς
τὴν καρδίαν τῷ ἐπὶ γῆς κατακουμένων, Δάσποτα, πᾶς
ὅπου διακίνας σὺ ὄργης ἀνός, Κύριε, τὴν χύματα.

Οὐδ' ὅλως ἔχοντες εἰς τοῦ πᾶς φάβου σὺ, ἐκφοβεῖς
τῇ νικίσει πᾶσα τῷ γλῶ, μέντε δὲ συμπαθήτε, ἀλλὰ
συνέδως ἐφ' ἡμᾶς τὴν ἰλάν σου θαυμάσας.

Θυσιαίον.

Ναὸς σὺ Δάσποτα, Θεοῦ γυνώσκοντες, ἐν ἀγίῳ
ταῖς σὺ χεῖρας οἰκτρᾶς, ὑπομῶ εἰς δέσπον. Ἰδε ἢ κακῶ
ἐν ἡμῶν καὶ παράχρηθ' βοήθειαν.

Ὡδὴ ε'. Τῷ θεῷ φέρειν.

Καὶ σὺ καρδίαν σείδῃ τῷ βλέπῳ σου Θεοῦ τῷ ἄ-
πειλῷ ἐπικειμένῳ, ἐν βόσκον. φέσαι τὴν λαὸν σου,
Δάσποτα Κύριε, καὶ παῦσαι τῷ διακίνας ὄργῃ σου,
ἐκπλαγῶς.

Λαὸν καὶ πόλιν ἡμῶν περὶ τῇ σφαιματι ἐκτίσας Ἰησοῦ, μὴ
παράδῃς εἰς ἀπόλυσιν, ἐν τῇ συσπάρασιν τῷ γλῶ
συσμῇ φεβρῇ. χορὸς τῷ ὑποκρίνων κατεκτείνῃ
σε.

Ὁδοὺς σὺ Δάσποτα πᾶς ὄργας γνῶμῃ ὑποκρίνοντες
σπείζῃ, εἰς ἀγαπήσειν τρέπομαι, σὺ ἢ συμπαθήτε
καὶ ἀμνησίκατος, ἀλλ' ἴλασε οἰκτρίμων, γυνὴ πᾶς
δούλοις σου.

Θυσιαίον.

Νυνὶ βουθείας ἡλθε καιρὸς, νυνὶ καταλαγῆς χεῖρα
ἀντὶ τῶν πᾶν ἱόντων καὶ Κυρίου ὅπως οἰκτρήσῃ ἀποσ-
πικρυνόμενους ἡμᾶς, καὶ πᾶς ἐπικειμένης ὄργης λυτῶ-
σῃται.

Ὡδὴ ε'. Τῷ βίῳ τῷ θάλασσας.

Οὐκ ἔχοντες Δάσποτα παρρησίαν δυσωπῶν, οἱ
παινοὶ τῷ ὑψος σου, ταῖς ἐλεεινὰς ἀγγέλους σου
εἰς θύρῳ κινεῖν παράκλησιν, δι' αὐτῶν τῆς ὄργης
σὺ ἐξέλα ἡμᾶς.

Νυνὶ ἔγνωθ' Κύριε, εἰς ἐλπίας ἡμᾶς, καὶ ὑδα-
ρῶς συνέχουσας ὑπὸ τῆς γῆς συμπτώματι χαλεπῇ,
πολλὰ πλημμελήσαντες, ἐκχεῖς, διό σε προσκυνῶ
μεθ' ἡμετέρας.

Προσάνασσε σαλεύουσαι τὴν θάλασσαν τῆς γῆς ὅπως
ἡμᾶς πικρυνόμεθα, οἱ παῖνες σαλεύουσαι ἀρετῇ ἢ
κρίττορος εἰσῶς, καὶ τῇ φάβῃ σου λόγῳ σπείζο-
μεθα.

Θυσιαίον.

Ἀγία Θεοτόκε, ὑπορούμενος καὶ τὸν σὺν λαὸν ἀλ-
τάρων, ἐμμεταίως ἀποβόλας τῆς κατ' ἡμῶν Θεοῦ
ἀγαπήσειν. μετακρίνοντες τὴν χάριν σου καὶ σὺ.

Ὡδὴ ζ'.

Δροσεβόλας μὲν τῆς πόλεως.

Υπερόπτος εἰ Κύριε μακρόθυμος, ὅτι οὐκ
ἐδάκρυσας τοὺς αἰῶνες σου σπαραγμῶ καὶ

Mortem amarant, terrae motus gravif-
simos, intolerandasque plagas peccata ge-
nerantia vitemus, fratres, & poenitentia
modam omnem Deo exhibeamus.

In Deiparam.

Clementissimum Verbum, quod sola be-
nigna es, intente deprecare, ut imminente
terrae motus flagello cuncti liberemur, il-
libata Deipara, exoramus.

Canticum quartum.

Christus virtus mea.

Terram Domine commoves, ubi doctus
bellatoris insalubris nos concussos, magis
ac magis veritatis fundamento solidari o-
mnes precipis.

Divino tuo motu cuncta commoves, &
incolarum terrae corda concutis, justus ergo
furoris tui fluctus compone Domine.

Nobis nusquam timore tuo correptis,
terram universam tuo motu terres, verum
mirificas misericordias tuas super nos, qui
solus facile compateris.

In Deiparam.

Te Dei templum, o domina, professi,
in templo sancto tuo supplices manus ten-
dimus: vide afflictionem nostram, & au-
xilium prebe.

Cant. quintum. Divitias tuo splendore.

Concutere etiam tu cor nostrum, acon-
tis ingruentibus a Deo periculis, & ex-
clama. Parce, Domine, populo tuo, &
justum furorem tuum, o clemens remis-
te.

Populum, civitatemque sanguine tuo
acquisitam, ne des, o Jesu, in interitum,
dum tremendo motu terram concutis,
te Apostolorum equus preceatur.

A vils tuis rectis sententia obliqua de-
clinantes, ad iram te clementem, &
malorum immemorem provocamus Do-
mine; at tu propitius & misericors esto
servis tuis.

In Deiparam.

Adest nunc succurrendi tempus, nunc
reconciliatione cum Filio tuo & Domino
est opus; ut delinquentium misereatur,
& ab imminente periculo nos eruat.

Canticum sextum. Vite mare.

Nulla maiestatem tuam exorandi fidu-
cia froti, electos tuos Angelos ad fer-
ventes pro nobis preces offerendas exci-
tamus: per illos itaque a furore tuo nos
eripe.

Jam te nostri misertum agnovimus,
qui nusquam sub terra diro casu nos in
multis delinquentes obruisti: propterea te
Christe adoramus.

Fundamenta terrae concuti praecipis,
ut nos miseri meliori virtutum statu di-
moveri abistamus: & tandem timore
tuo, o Verbum, confirmemur.

In Deiparam.

Sancta Dei sponsa, anxius nunc populi
miserere, & motum adversum nos Dei
indignationem tuis maternis precibus
quampromptum immuta, te precamur.

Canticum septimum.

Horidam fornacem.

Benedictus es, longanimis Domine,
qui motu & hiatus terrae nos morti mi-

Iiil iij

nime dedisti: terrulisti tantum eos qui a malis resipiscere student, ut vita cuncti fruuntur.

Suspiria e corde proferamus, & lachrymas profundamus, ut Christum Dominum propter peccatorum nostrorum colluviem cunctos misere atterere minitantiem, propitium nobis reddamus.

Heu me, clamemus, ad Deum altissimum tendamus manus, & de reliquo perversa agere desistamus. Salvator etenim firmiter nos stabilire affectans, terram omnem indignabundus commovet.

In Deiparam.

Annue, illibata, ut tuis precibus salvemur, qui propter nimiam offensarum nostrarum copiam, ira Dei, intentatissime & horrendis grassantis periculi minis, jam jam sumus consumendi.

Canticum octavum. E flamma sanctis.

Iusto hoc tuo flagello grassante, repente turbati sumus benigne, teque conspecto adversum nos irato, omnimoda desperatione detinemur.

Manus & oculos ad solum Dominum salvare nos valentem, tendamus fideles, & exclamemus: averte cito iram tuam a nobis Christe, qui humanus es.

Angelorum millia, Martyrum cœtus, Prophetarum, Apostolorum, Monachorum, & Pontificum sanctus chorus te deprecatur: parce Domine populo tuo afflicto.

Misericors, qui infirmitatem, naturæque nostræ lubricum, & pervicaciam novisti: iram tuam remitte, terræ tumultum sedā, & tua clementia, miserere nostri, benigne.

In Deiparam.

Pia Deipara, facilem ad pietatem quæ genuisti Salvatore: vide populi tui afflictionem & suspiria, accelera ut pro nobis misericordiam depreceris.

Canticum nonum. Deum hominibus videre nefas.

Ecce deliquimus omnes, & nullius peccati tellus noxia horrendo modo corripitur: moniturus enim nos clemens Dominus illam totam agitat: mentem ergo resumamus, & salutis nostræ curam geramus.

Horarum & temporum cum sis Dominus, uno temporis momento servos tuos perdere constitueras, nisi a multa tua clementia prohibitus fuisses: grates ideo referimus benigne, omni enim patrocínio destituti eramus.

A terræ motu, gladio, dura captivitate, gentium incurſu, casu adverso, fame, & quavis aliâ calamitate, Christe misericors Domine, civitatem tuam, regionemque omnem, te fideliter celebrantem, eripe.

Muto sermone suspirans tellus exclamat. Quid me tot malis polluitis homines, quibus si Deus parcat, solam me corripit? resumite mentem, & in poenitentia placate Deum.

In Deiparam.

Quæ corruptionem in pariendo non pertulisti, cunctos, o Virgo, ab interitu, terræ motu, & afflictione, Domini indignatione materno tuo interventu sedata, libera, o Deo gratissima.

Versus similes in terræ motu. Tonus primus. Cælestium ordinum.

Deus qui cuncta terræ fundamenta concutis, qui ut omnium conditor magis profundum conturbas, tremendo ter-

κλόνῳ φοβερῶ τῆς γῆς· ἀλλ' ἐφόβησας ζυγῶν τῶ ἐπιστρέψαι τῷ κακῶν, καὶ ζῆσαι πάντας ἡμᾶς.

Συναγμὸν ἀπὸ καρδίας ἀναπέμψωμεν, καὶ δάκρυα πορρώμεν, ὅπως ἴλιων τῷ Δεσπότῳ ἔξωμεν χεῖρας, ἐκβίβῃ σείσμῳ πάντας ἡμᾶς ὅτε πληθύνῃ ἀμαρτιῶν ἐπαπειλουῦντα δεινῶς.

Οἱ μοι κράξωμεν, καὶ χεῖρας ἐκπετάσωμεν, πρὸς τὸν Θεὸν τὸν Ὑψίστον, καὶ παυσώμεθα τῷ λοιπῷ ποιεῖν τὰ πονηρὰ. καὶ ὅς ὁ Σωτὴρ ἀγανακτῶν σαλεύει ἅπασαν τὴν γῆν, σπείξαι θέλων ἡμᾶς.

Θεοτοκίον.

Νεῦσον ἄχραντε σωθῆναι ταῖς πρεσβείαις σου, ἀφανισθῆναι μέλλοντας ἐν ὀργῇ Θεοῦ, καὶ θυμῷ μεγάλῳ καὶ φοβερῷ τῆς νυνὶ ἐπελθούσης ἀπειλῆς, διὰ τὸ πλῆθος τῶν πολλῶν ἀμαρτημάτων ἡμῶν.

Ωδὴ η'. Εκ φλογὸς τῆς ὁσιότητος.

Τῆς δικαίας σου ταύτης ὀργῆς, φιλάνθρωπε, ἐπελθούσης ἀδρόως συωπαράχθημεν, καὶ ἀπελπισμῷ παντὶ σωεχέθημεν, προσαναγκαστῶντα ὁρώντες κατ' ἡμῶν σε.

Ανατείνωμεν χεῖρας πῖστοι, καὶ ὄμματα πρὸς τὸν μόνον Δεσπότῳ σώζειν διωκόμενον, κράζοντες. Χεῖρές, τὸ θυμὸν σε ἐπιστρέψον ἀφ' ἡμῶν ταχίως, φιλάνθρωπος ὑπάρχων.

Χιλιάδες ἀγγέλων, μαρτύρων σύλλογος, προφητῶν ὁποσόλων, ὁσίων ἱεραρχῶν ἅγιος χορὸς, ἱκετεύει σε Δέσποτα, φέισαι τὸ λαὸν σου, τὸ τεταπεινωμένον.

Οἰκτιρῶντες, οἰκτίρμον, τὰ ἀδυνάτη ἡμῶν, καὶ ὀλίγοι πάντῃ καὶ ἀδιόρθωτοι. ἄντι τὴν ὀργὴν σου, καὶ τὴν ῥαχὶ κόπασον, καὶ τῇ σφῆλξει οἰκτερήσων οἰκτίρμον.

Θεοτοκίον.

Συμπαθὴς Θεοτόκε, τὸ δὲ συμπαθήσαν ἡ τεκέσσα Σωτῆρα, ἴδε τὴν κάκωσιν, ἣ τὸ συναγμὸν τῷ λαῷ σου, ἣ τὰ χυμὸν τὸ παρακαλῆσαι ἡμᾶς οἰκτερήθῃναι.

Ωδὴ θ'. Θεὸν ἀνθρώποις ἰδεῖν ἀδυνάτον.

Ἰδοὺ οἱ πάντες ἡμεῖς ἐπταίσταμεν, καὶ φοβερῶς ἡ γῆ μηδὲν σφαλεῖσα κολάζεται. νεθεπὼν ὃν ἡμᾶς ὁ φιλάνθρωπος, ὅλῳ αὐτῷ σαλεύει. λάβωμεν αἰδῆσιν, καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῷ ἐπιμελώμεθα.

Ὡρῶν καὶ χρόνων ὑπάρχων Κύριον μὴ ῥοπῇ ἠθέλησας ἐκτελεῖν τὰς δόλεις σου. ὑπὸ τὴν πολλὴν δόσπλαγχνίαν σου, Δέσποτα, ἐκωλύθης. ἀχαρίζεμέν σοι, ὁ ἀναπολόγητοι ἡμεῖς, μόνε φιλάνθρωπε.

Σείσμε, μαχαίρας, πικρὰς ἀλώσεως, καὶ ἐθνικῆς χειρὸς ἐπιδρομῆς, ἣ συμπτώσεως, καὶ λιμῆ, καὶ κακώσεως, Δέσποτα, πάσης ἄλλης, οἰκτιρῶν, ῥύσαι τὴν πόλιν σου, ἅπασαν τὴν χώραν τὴν πῖσιν ὑμνολογῶσαν σε.

Ἡ γῆ ἀγλάσως βοᾷ σπάζουσα. τί με κακοῖς μιαίνειτε πολλοῖς πάντες ἄνθρωποι, ἣ ἡμῶν ὁ Δεσπότης φειδύμενος, μόνῳ ἐμὲ μαρίζει; λάβετε αἰδῆσιν, καὶ ἐν μετανοίᾳ τὸν Θεὸν ἐξιλεώσαδι.

Θεοτοκίον.

Φθορὰν τῇ τίκτειν μὴ ὑπομείνας καταφθορὰς παρθένη, ἐξέλε ἡμᾶς ἅπασας, καὶ σείσμε βαρύναν καὶ θλίψεως, παύσασθαι τὸν Δεσπότην τὴν ἀγανάκτησιν, σὺ ταῖς μητρικαῖς καταπλαγαῖς, Θεοχαρίτω.

Στιχηρὰ προσόμοια τῷ σείσμῳ. ἦχος α'.

Τῶν ἐρασίων παγμάτων.

Ὁ τὰ θεμέλια πάντα τῆς γῆς σαλεύων Θεός, ὁ σωπαράσων μόνος τῆς θαλάσσης τὸ κύ-

της, ὡς κτίεις τῆς ἀπάντων· ῥύσαι ἡμᾶς τῆς φοβερᾶς ἑσπερῆς ἀπειλῆς, ὑπὸ τῆς ἐκπλαγχνίας ἡμετέρων ἐκπαύματος, φιλεῖς θωπε.

Ὡς πολυέλιος μάρος καὶ παροδυνάμος, Χεῖς ὁ σπῆρ, ὑπάρχων, ὅς τ' ὀλοῦται, καὶ πάντων τῶν ἁγίων, σώζει ἀπὸ λιμῆ, καὶ λοιμῆ, καὶ σεισμῶν, πυρὸς, μαχαίρας, ἐθνῶν, καταποτισμῶν, καὶ δοξάζουσιν σε πόλιν πικρῶς.

Τῆς νυν δίκαιας σου παύσης ὀργῆς φιλεῖς θωπε, ἀθρόως ἐπελθούσης μὴ συγκώσης οἰκτίρμων, μηδὲ ἀποκρίσεως, μὴ τῆς θυμῶν τῆς ὀργῆς σου παιδύσεως ἡμᾶς, ἀλλὰ τὴν παράχον κόπασσον τῆς σείσεως, καὶ τὸν λαὸν οἰκτείρησον.

Ἐπεὶ εἰς τὴν τῶν σεισμῶν ἡχος β'. ἰδίωμα.

Τῆς γῆς συνταρασσομένης τῇ τῆς ὀργῆς σου φόβῳ, βουνοὶ καὶ πᾶν ὄρος σασταίνονται· κύματα δὲ ἐκπλαγχνίας ὁμιᾶσι· ἐφ' ἡμᾶς ἐπιβλέψας, μὴ τῆς θυμῶν σου ὀργῆς ἡμῖν· ἀλλὰ σπλαγχνισθεὶς ἐπὶ τῇ ἡρώ, τῇ χειρὶ σου, τῆς φοβερῆς ἡμᾶς πῦρ σείσεως ἀπειλῆς ἐλθούσης, ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλεῖς θωπε.

ἡχος πλ. β'.

Νισθῇται τῆς παραπτώμασι καὶ διὰ σεισμῶν ἀπολλῶν κατὰ χάριν ἡμεῶν· ἐν δὲ τῇ μισοῦντι συμφορᾷ τῇ κατὰ τὴν ἡμετέραν ἀνάστασιν ἡ μετανοία παρακαλεῖ· ἀλλ' ὡς ἐκείνην βούλῃ λαὸς σου ῥῆνυται καὶ πλῆθος οἰκτεῖρας προσεδίξω· καὶ ἡμᾶς παιδευομένης διὰ τῆς τελυμέρου ἀναστάσεως, φέσαι καὶ ἐλπίσον.

ἡχος πλ. β'.

Φοβεράς εἰς Κύριον, καὶ τίς ὑποστήσεται τὴν δίκαιαν σου ὀργῆν; καὶ τίς σε δυσωπήσει, καὶ τίς παρακαλέσει ἀγαθὴ ὑπὲρ λαοῦ ἡμαρτηκότος καὶ ἀπεγνωσμένου; τὰ ὑράνια τάγματα, ἀγγέλων, ἀρχαί, καὶ ἑξουσίαι, θρόνοι, κρανίαι, καὶ Χερουβίμ, καὶ Σεραφίμ· ὑπὲρ ἡμῶν σοι βοῶνται· ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος εἰς Κύριον, πᾶν ἔργον τῶν χειρῶν σου μὴ παύσῃς ἀγαθὴ· ὅς σπλαγχνεῖς ἐλπίς σωζέει πόλιν κινδυνεύουσαν.

Δόξα. ἡχος, πλ. β'.

Τάλαται δὲ τὸ παρὸν ἑσπέρην.

Εἰς πᾶσαν λιτῶν.

Οὐρανὸν βασιλεῦ, φιλεῖς θωπε Κύριον, μακρόθυμον καὶ πολυέλεον, ἐπὶ δὲ ἐξ ἁγίου κατοικητέον σου, ἵδε τὴν ταπείνωσιν ἡμῶν, ἵδε καὶ τὴν κακώσιν ἡμῶν, μὴ τῆς θυμῶν σου ἐλέγχῃς ἡμᾶς, μηδὲ τῆς ὀργῆς σου παιδύσῃς ἡμᾶς, μὴ παραδῷς ἡμᾶς εἰς ἐπιδρωτὰς ἐθνῶν, ἢ εἰς χεῖρας βαρβάρων, ἢ εἰς χάος ἀπολέθῃς· μὴ ποτε οἰπῶσι τὰ ἐθνη πῦρ ἐστὶν ὁ Θεὸς αὐτῶν· ἡμᾶς δὲ λαὸς σου καὶ πρόβατον νομῆς σου, καὶ τὸ ὄνομα σου ἐπικαλεσάμεθα· ἔχεις ἐμφυτον τὴν ἀγαθότητά σου, σκέπτεται τὴν πόλιν πᾶν τὴν· ἔχεις πρίσβιν τὴν Θεοτόκον καὶ σὲ τιμῶσαι, λόγῳ· χορὸν τῶν Ἀποστόλων, καὶ πλῆθος τῶν μαρτύρων, καὶ τῶν ὁσίων· δίδου πᾶσι δυνάμεις ὑπὲρ λαοῦ ἡμαρτηκότος καὶ ἀπεγνωσμένου· ἐσώσωσιν αὐτοὺς ἐκ παντὸς κληρονομίαν σου.

Εὐχαὶ ἐπὶ ἀπολλῶν σείσεως.

Τοῦ Κυρίου δευτέρως.

Ὁ Θεὸς ὁ μέγας καὶ φοβερός καὶ θαυμαστός, ὁ μέγας καὶ ἀληθινός, ὁ ποιῶν πάντα καὶ μετασυνάξας, ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τῶν γλῶσσαι καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμων, ὁ ἀπτόλεμος τῶν ὀρέων καὶ ἀσπληνίζων· ὁ ποιῶν πᾶν ἐπ' αὐ-

τῆς motus periculo, tua semper motus clementia; nos eripe benigne.

Christe, qui solus valde misericors, & omnipotens es Sal. ator, per tuam matrem & sanctos tuos, a fame, & peste, a terræ motu, igne, gladio, gentium ruina, celebrantem fideliter civitatem serva.

Iusta nunc tua grassante ira, ne nos misericors obruas & profliges: ne in furore iræ tuæ nos corripas, quin potius terræ motus tumultum compone, & populi tui miserere.

Alii versus in terræ motu. Tonus secundus. Proprii cantus.

Agitata terra, colles & montes iræ tuæ timore trepidant: verum clementiæ tuæ oculis in nos coniectis, ne in furore tuo irascaris nobis, sed erga manuum tuarum opera pietate ductus, tremendo terræ motus periculo, ut bonus & clemens nos libera.

Tonus obliquus secundus.

Delictis suis intentatas minas, & terræ motu ruinam sibi impendentem audient Ninivites: penitentia vero reparationem & resurrectionem interveniente ceti signo per Jonam illi deprecata est. Verum ut populi illius simul & infantium & jumentorum clamorem miseratus excepisti, nobis quoque jam correptis per triduanam resurrectionem parce, & miserere.

Tonus obliquus secundus.

Terribilis es Domine, & quis iram tuam sustinebit? quis te flectet, o bone, aut pro peccante & desperato populo exorabit? Ecce jam cælestes ordines, Angeli, Principatus, Potestates, Throni, Dominationes, Cherubim, & Seraphim pro nobis ad te clamant. Sanctus, sanctus, sanctus es Domine: opera manuum tuarum ne despicias, o bone, sed per viscera misericordiæ tuæ periclitantem civitatem serva.

Gloria. Tonus obliquus secundus.

Cantatur & sequens Modulus.

In omni supplicatione.

Rex cælestis, benigne Domine, longanimis, & valde misericors, respice de sancto habitaculo tuo, & abjectionem nostram vide. Vide & afflictionem nostram, ne in ira tua arguas nos, neque in furore tuo nos corripas. Ne gentium incurfibus, aut barbarorum manibus, vel ut ruina pereamus, nos tradas: ne quando dicant gentes, ubi est Deus eorum? Nos autem populus tuus, & oves pascuæ tuæ, nomen tuum invocavimus. Quia innatam tibi bonitatem habes: protege civitatem istam. Exorat te Deipara, quæ te genuit, sicut & Apostolorum chorus, Martyrum, & sanctorum Monachorum cœtus. Pro populo peccatore & desperato preces suscipe; & hereditatem tuam patiens Domine conserva.

Orationes in terræ motus periculo.

Dominum precemur.

Deus magne, & terribilis, & mirando: magne & vere, qui condis & immutas omnia, qui respicis terram, & facis eam tremere, qui tangis montes & fumigant, qui agitas a fundamentis eam quæ sub cælo est, columnas

vero ejus non moventur; qui terræ fundamenta concutis, ipsa autem tuo nutu stabilita perseverat: quem omnia fremunt & tremunt a facie virtutis tuæ, quia nobis peccatoribus intolerandus furor tuæ comminationis videtur; sed & simul immissa & investigabilis est tuæ promissionis misericordia. Ipse Domine, miserationes tuarum recordare, & miserationes tuas quæ a sæculo sunt, nobis largire. Confirma creaturam, terram stabili; & sedata ejus agitatione, habitantem omnem tumultuantem isto motu, consolida; neque in iniquitatibus nostris nos condemnes. Quia tu es Deus noster, Deus miserendi & salvandi, & tibi gloriam referimus: Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Oratio altera in terræ motus periculo.

R Ex sancte, clemens Dominator, longanimis Domine, omnis sensibilis & intellectualis creaturæ opifex, qui omnia ineffabilis tuæ virtutis verbo portas, qui solus mortis & vitæ potestatem habes, qui fluxam vitam nostram sapienti tuæ providentia gubernas, & salutem nostram utiliter undequaque moderaris: novimus, quia propter peccata nostra plurima terram commovisti, timor & tremor venerunt super nos a facie iræ tuæ, o longanimis, ejus flagellatione cor nostrum turbatum est, & ejus commotione super nos irruit mortis formido, nequando rapiat ut leo animam nostram & non sit, liberatoris & servatoris defectu, qui eripiat. Propterea te in malis patientem Dominum rogamus ac petimus, ne memineris antiquarum & novissimarum iniquitatumstrarum: neque delictorum ponderi debitam mensuram rependas. Si enim in iudicium intraveris cum generatione ista nostra, nullus coram te justificabitur: sed & e terra omnium nostrum memoria funditus peribit. Recordare o longanimis miserationum tuarum quæ a sæculo sunt, & misericordiarum nostris veri tui testamenti Patribus exhibitæ, ne nos terræ profundum devoret, vel nos oris ejus hiatus absorbeat. Compatere contritis, humiliatorum miserere, & tremendo terræ motus periculo turbatos, & timore tremoreque multo correptos visita. Et sicubi vel quippiam sint inter nos nomen tuum timentes, & mandata tua observantes, velut selecta pars, benedictum semen, thesaurus absconditus, tibi soli cognitus & a te solo custoditus, eos pro nobis indignis beneficentiam & pietatem tuam deprecantes, velut clemens exaudi. Et quemadmodum Abraham pro Sodomis, atque Daniele & Hieremiam sanctos tuos Prophetas pro Israelis captivitate tuam pietatem provocantes exaudivisti, eorum quoque pro peccante tuo populo preces oblatas suscipe, humanissime Domine: ut imperis scrutatum patientiæ & humanitatis tuæ pelagus in progeniem, & progeniem celebretur: & nos potenti tuæ manu corroborati conversionem & pœnitentiam nostram velut donum gratiis referendis aptum tibi rependamus. Precibus & inter-

raorὸν ἐκ θεμελίων, οἱ ὃς οὐλοὶ αὐτῆς οὐ σαλεύονται. ὁ παὶ θεμελίαι τῆς γῆς σαλεύων, ἡδρασαι δὲ τῆς οὐράς. ὁ δὲ πάντα φέρων καὶ τρέμει ἀπὸ προσώπου τῆς δυναμείας σου. ὅτι ἀνυπόστατος ἡ ὀργὴ τῆς ἐπὶ τὰς ἀμαρτωλούς ἀπειλῆς σου ἀμέτρητον δὲ καὶ ἀνέξιχρίασον τὸ τέλος τῆς ἐπαγγελίας σου, αὐτὸς μνησθῆτι τῶν οἰκτιρμῶν σου Κύριε καὶ τὰ ἐλέη σου παράχου ἡμῖν, ὅτι ἀπὸ τῆς αἰῶνος εἰσὶ. σὴν ἐξόν τῶν κτίσιν, σερέωσον τῶν γλῶ, παῦσον τὴν κλόνον αὐτῆς, ἡδρασον τὴν δονηθεῖσαν οἰκουμένην, καὶ μὴ συναπολέσῃς ἡμᾶς ταῖς ἀνομίαις ἡμῶν, μηδὲ καταδικάσῃς ἡμᾶς ταῖς ἀμαρτίαις ἡμῶν ἐν τοῖς καταπτώτοις τῆς γῆς. Ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, Θεὸς τῶ ἐλεῖν καὶ σώζειν, ἐ σοὶ τῶ δόξαν ἀναπέμπομεν. τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εὐχηνέτερα, εἰς ἀπειλὴν σεισμοῦ.

B Ασιλευ ἅγιε, φιλάνθρωπε Δέσποτα, μακρόθυμε Κύριε, ὁ πάσης αἰδητῆς τε καὶ τομεῖνης κτίσεως δημιουργός, ὁ πάντα φέρων τῶν ῥήματι τῆς ἀρρήτου δυναμείας σου, ὁ μόνος ἔχων ζωὴς καὶ θανάτου τὴν ἐξουσίαν, ὁ παιδεύων ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ φιλάνθρωπως πάλιν ἰώμενος, ὁ δὲ προσκαίρων ἡμῶν ζωὴν τῇ πασιόφῃ σου φρονείᾳ διακυβεύων, καὶ πάντοτε τὴν σωτηρίαν χρησίμως κατασκοπεύων ἡμῶν. οἶδαμεν ὅτι ἔχῃς τὰς πολλὰς ἡμῶν ἀμαρτίας συνείσας τὴν γλῶ, καὶ συνεπαραξας αὐτῶν καὶ φόβος καὶ τρόμος ἦλθεν ἐφ' ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου τῆς ὀργῆς σου, μακρόθυμε. ἡ καρδίᾳ ἡμῶν πεπαρακταί τῇ μάστιγι αὐτῆς, δειλία θανάτου ἐπέπεσε ἐφ' ἡμᾶς τῇ συγκινήσει αὐτῆς, μὴ ποτε ἀρπάσῃ ὡς λέων τὴν ψυχὴν ἡμῶν, καὶ οὐ μὴ ἡ ὀφθαλμὸς, μὴ ὁ ὄτος λυγρὸς μηδὲ σώζοντος. ἔχῃς τὸ δόξασμα, καὶ σὲ παρακαλῶμεν τὸ μόνον ἀνέξικατον Κύριον, μὴ μνησθῇς ἀνομιῶν ἡμῶν ἀρχαίων τε καὶ προσφάτων· μὴ ἀντιστάμῃς τῷ βάρει τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν τὴν προσήκουσαν ἀπαπόδοσιν· εἰς ἡμῶν εἰσελθὲς εἰς κρίσιν μετὰ τῆς γυναικὸς ἡμῶν καὶ τῆς, ἐδεῖς ἐνώπιόν σου δικαιωθῆσθαι. ἀλλ' ὁπολεῖται πτωπλῶς ἀπὸ τῆς γῆς, πάντων ἡμῶν τὸ μνημόσυνον. μνησθῆτι μακρόθυμε, τῶν ἀπ' αἰῶνος οἰκτιρμῶν σου καὶ τῆς ἐλεῖς σου, καὶ τῆς πρὸς τὸν πατέρα ἡμῶν ἀληθινῆς ἀγάθης σου· καὶ μὴ καταπίῃς ἡμᾶς βυθὸς γῆς, μηδὲ συνεχίτω ἡμᾶς τὸ σῶμα αὐτῆς· ἀλλ' οἰκτερον συντεξίμεν ἡμᾶς καὶ πεταπεινωμένους ἐλέησον, καὶ ὑπὸ τὴν φοβερὰν τῆς σεισμῆς ἀπειλῆς τεταρβουμένους, ἐξ ὅμων πολλῶν καὶ φόβου συνεχομένους, ἐπίσκει· εἰ δὲ περὶ καὶ τινες εἰσὶ μέσον ἡμῶν οἱ φοβῶνται μὲν τὸ ὄνομα σου, καὶ προῦντες τὰ σὰ προσάγματα, βραχεῖα τὴν ἐκλεγεμένη μερὶς, σπέρμα δόλονημενον, θησαυρὸς κεκρυμμένος, σοὶ μόνῳ γνωστοκύμνος καὶ προκύμνος, καὶ κείνων ὡς ἀγαθὸς ἐπάκουσον ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἀναξίων δομένων τῆς ἐργασίας καὶ τῆς συμπαθείας τῆς σῆς, καὶ πρόσδεξαι τὰς δεήσεις τῶν ὑπὲρ λαοῦ ἡμαρτηκότος προσαγομένης σοι, φιλάνθρωπε Δέσποτα, ὡς Ἀβραὰμ ὑπὲρ τῶν Σοδωμῶν, ὡς Δαυὶδ καὶ Ἱερεμίας τῶν θείων σου προφητῶν ὑπὲρ τῆς Ἰσραὴλ αἰχμαλωσίας τῶν σὺν ἡμῶν ἀγαθότητι· ἵνα καὶ γυναικὶν ἐ γυναικὶν, δοξάζηται σὺ τῇς φιλάνθρωπίας ἐ μακροθυμίας ἀνέξιχρίασον πύλας· καὶ ἡμεῖς προσάξωμεν σοὶ δῶρον εὐχαριστήριον τῶν ἡμῶν ἐπιστροφῶν καὶ μετανοῶν τῇ κραταίᾳ σου χειρὶ δυνατούμενοι. εὐχαῖς καὶ προσβείαις τῆς παραχαράτου σου

συμνητός, καὶ πάντων τῶν αἰώνων· σοὶ ἐν ἀρετῇ πάντων
ἀγίων· ἀμήν.

Εὐχὴ ἑτέρα εἰς σεισμόν.

Τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

ΔΕΣΠΟΤΑ ΚΥΡΙΕ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΕ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἡ τῶν
οἰκτιρῶν ἀνέξαντλος πηγή, τὸ τῆς φιλαν-
θρωπίας ἀνέχοντος πέλαγος, ἡ ἀπειρος ἀβυσσὸς
τῆς μακροθυμίας καὶ τῆς χρηστότητος, ὅ καὶ τὰς κατὰ γεν-
εὰς ἐπαγομένης τῆς γένει τῶν ἀνθρώπων πληγὰς τε καὶ μά-
στιγας συμφορὰς διὰ φιλανθρωπίας ὑπερβολῶν ἐπι-
φέρειν, ἵνα τὸ πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἡμῶν ἀκρατὲς καὶ ὀξύρ-
ροποι καὶ ἀπειρητὶν χαλινῶν τῆς θείας καταχόμενοι φό-
βῳ μὴ ἀτάκτως κινήται καὶ τῆς θείας εἰκόνης, μηδὲ εἰς τὸ
πρὸς ψυχῆς ἐν γένεσι κακῶς ἐξυβρίζῃ. τῶν δὲ δόματα δὲ
φοβέρον τῆς γῆς κλόρον, καὶ τὴν αἰὲν ταύτης φορὰν,
ὡς καὶ δικαίως κατὰ ἡμῶν κινήσκει ταύτην προσέπα-
ξας, ὑπόμνησιν τῆς πρὸς πᾶσαν ἁμαρτίαν παρά φύ-
σιν ἡμετέραν ὁρμῆς, καὶ τῆς σῆς δὲ ταύτης πρὸς ἡμᾶς
δικαίας ἀποτροφῆς. εἰ γὰρ ἡμεῖς τὰ σὰ προσάγματα
δυσουλάτομεν, καὶ τῶν οἰκίων ὅρων ἐν τῇ ἐξέτασιν,
ὡς καὶ ἡ γῆ τῆς σῆς πατοδυναμῆς προσάγματι πενθομέ-
νη, κατὰ ἡμῶν ἐκινήσκει τὴν φυσικὴν ἀκινήσιαν ἐ-
ξέτασιν, καὶ τῇ παρὰ φύσιν ταύτης κινήσει καταπι-
εῖν ἡμᾶς ἐκλήττωσα. Καὶ δικαίως ὡς δίκαιε Κύριε, οὐ
γὰρ ποιοῦμεν τὰ προσάγματα τῆς βασιλείας σου· καὶ μὴ
ποιοῦντες, ὡς φοβούμεθα τὴν σὴν δικαίαν, ὁρῶν κατὰ
ἡμῶν Δέσποτα· ἀλλὰ τὸ πονηρὸν ποιοῦμεν ἐνώπιον τῆς
σῆς ὀφθαλμῶν, μισοῦντες ἀλλήλους· ὁργιζόμενοι κατὰ
ἀλλήλων, τὴν ἀγάπην ἀποσάμεθα, τὴν φιλαδελφί-
αν ἀπεβαλόμεθα, τὴν ἐλεημοσύνην ὑποδέμεθα, ἐ-
πὶ φιλαργυρίαν ἠγαπήσαμεν, τὴν φιλοκτημοσύνην
ἐμισήσαμεν, τὴν γαστριμαργίαν καὶ τὴν φιληδοσίαν ἠ-
γαπήσαμεν, καὶ τῆς ἡλικίας καὶ ἐγκράτειας ἐκ ἐποθήσαμεν·
καὶ ἀπλῶς πᾶσαν σου ἐσπολίαν ἀδελφίαν Κύριε, ἁμαρ-
τίαν ἡμετέραν τὴν κατὰ φύσιν γάρ φησιν ἔρχεται ἡ ὁρ-
γὴ τῆς Θεῆς ἐπὶ τῆς γῆς πρὸς ἀπειθείας. ταῦτα δὲ κα-
κίας ἡμῶν τὰ ἐπὶ χεῖρα· τὸ πρὸς τῆς πονηρίας καὶ ἀκαθάρ-
των ἡμῶν φράζων τὰ κατὰ ἡλικίαν ὑποτίλισμα, ταῦτα
τῶν μίσους καὶ τῆς ὑπερηφανίας καὶ τῆς ἐκ κρυφῆς καὶ φαν-
ερῆς γονομίας ἀνομιῶν ἡμῶν τὰ δευρὰ κατορθώματα,
θανάτηφόρος κατὰ τὴν πληγὰς ἐπάγοντα, κλόρον
γῆς, καὶ σεισμούς, καὶ λιμοὺς, καὶ λοιμούς, ἐπὶ πολυμί-
ων ἐφόδους· καὶ μετὰ ταῦτα τὴν ἐφόδον ἐκείνην καὶ ἀ-
πελευθέρωσαν βάσανον. ἀλλὰ μὴ παραδίδης ἡμᾶς εἰς τὸ
 τέλος· ὅτι τὸ ὄνομα σου τὸ ἅγιον, μηδὲ καταπίπτω ἡμᾶς
ζῶντας ἡ γῆ δὲ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν· ἵνα μὴ τῆς
μειναιῶς ἐπὶ τῆς ἐπιστροφῆς ζήμιωθῶμεν καιρὸν οἱ πέλα-
ται· εἰ γὰρ καὶ πολλοὶ καὶ μετάνοιοι ὑπεχέθημεν, καὶ πολλοί
σοὶ τῇ Θεῷ ἡμῶν ἐβόσάμεθα, διὸ καὶ τὴν τομὴν καὶ
τὴν ἀκαρπὸν συκλὴν κατέχευας, καὶ γὰρ ἀρτίως προσέξας
καλύψαι πάντας ἡμᾶς· ἀλλὰ ἐπὶ τὴν μακροθυμίαν σου
φιλανθρωπὸς γεωργός, ὅ μὴ θέλω δὲ θάνατον τῶν ἁμαρ-
τωλῶν, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν· ὁ ἐβδόμηκοτάκτος
ἐπὶ τὴν συγχωρεῖν τοῖς ἀδελφοῖς κελύων τὰ ἁμαρτήματα
μὴ σωμαπολίσσης τὸ μικρὸν σου ποίμνιον τὸ φοβέσθαι σου
περὶ μέτρον, καὶ πένθει πεπαιστωμένον, καὶ τῇ γῆς
κλόρον τὰ δουρὲς ἐμῶν, ἐπὶ ἀπορροῆς πάντοθεν· ἀλλὰ
μὴ δῶναι μακροθυμίαν τῇ οἰκτιρῶν σου καὶ τῇ ἐλέει σου· μὴ
δῶναι ἐπὶ μετὰ ἡμετέρας ἡμετέρας ἡμετέρας τὸν ἀνθρώπου
Εὐχολ.

ventu illibatæ tuæ Matris, & Sanctorum,
qui a sæculo tibi placuerunt Amen.

Alia Oratio in terræ motum.

Dominum precemur.

Dominator Domine Jesu Christe,
fons miserationum inexhauste, im-
percrutatum humanitatis pelagus, patien-
tiæ bonitatisque abyssi immensa, qui pla-
gas & flagella humano generi pietatis ex-
cessu per tempora utiliter inferis, ne in-
continens propensio & facilitatis ad pec-
candum lubricum, velut freno, divino
tuo timore detentum, adversus divinam
imaginem efferretur, neque animæ nobi-
litate perverse laceraret injuriis. Cohi-
be, precamur, horrendum terræ tumul-
tum, & insolitum impetum, quo eam ad-
versum nos ferri mandasti, in nostram præ-
ter naturam nostram ad peccatum propen-
sionis, & justæ tuæ, propter illud, a no-
bis aversionis argumentum. Si namque
mandata tua custodiremus, & proprii de-
biti nostri terminis sisteremus, non uti-
que terra omnipotenti tuo nutui obsequen-
ta, naturalis suæ immobilitatis oblita, ta-
li motu præter naturam excitato absor-
bendi nos cupida, adversum nos undequa-
que commoveretur. Et juste quidem, o
juste Domine, neque enim majestatis tuæ
sancita custodimus, nec ea prætergressi ju-
stam iram tuam adversum nos timemus:
sed & nequitiam in oculorum tuorum
conspatu agimus; invidentes invicem,
in invicem furore concitati, dilectionem
repulimus, fraternitatis amorem abjeci-
mus, deposuimus compassionem; pecunia-
rum cupiditatem amplexi, avaritiamque
sectati, paupertatem exosam habuimus:
ventris ingluviem & voluptatum cupidi-
nem venati, jejunium & moderantiam
subterfugimus: & ut, semel dicam,
mandatum omne tuum irritum fecimus,
& peccatum omne commisimus: & pro-
pterea, inquit, venit ira Dei in filios
diffidentiae. Fœrent hæc nequitiae nostræ
molimina, hæc pravorum & immundo-
rum nostrorum actuum consummatio,
hæc odiorum & superbiam, hæc injuriarum
sive clam, sive manifeste illatarum of-
ficia nefanda quæ mortiferas exinde pla-
gas, æteræ fragores & motus, fames &
pestes & hostium incursus, & demum in-
tolerandum nusquamque finendum tor-
mentum, secum traxerunt. Verum ne
tradas nos in finem, propter nomen san-
ctum tuum, neque nos vivos tellus absor-
beat scelerum nostrorum merito, ne mi-
seri poenitentiae & conversionis tempore
mulcetur. Sæpius enim poenitentiam pol-
liciti: sæpius etiam tibi Deo nostro su-
mus ementiti, propterea ad ejus quæ in
infrugiferam sicum instat, abscissionis sen-
tentiam tulisti, ubi terram pene nos ab-
sorbere jussisti. At nunc etiam patiens esto,
humane agricola, qui non vis mortem
peccatoris, sed ut convertatur & vivat: qui
septuagies & septies delicta fratribus con-
donari præcipis, ne modicum hunc gre-
gem timore consternatum, planctu depres-
sum, terræ fragore consternatum, & un-
dequaque anxium perdas: quin potius re-
cordare miserationum tuarum, & misericor-
diæ tuæ; recordare etiam quam proclive
propensia est in malum cogitatio homi-

Kkkk

nis a juventute tua, & nullus a sordibus omnino mundus est coram te: ut & nunc ineffabili tua pietate confisi pro omnibus gloriosis & tremendis operibus, nobis indignis jam demonstratis & in posterum edendis, juxta clementiam tuam impervestigatam immensitatem, gratias referamus.

Gratia principii expertis tui Patris, & vivifici tui Spiritus: precibus & interventu illibatae tuae matris, & omnium sanctorum. Amen.

Apostolus in terrae motum.
Propositum. Tonus obliquus quartus.

Domine ne in furore tuo.
Verfusus.

Ne avertas faciem tuam a puero tuo.
Ad Hebraeos Epistola Pauli Iohannis.
Cap. 12.

Fratres. Quem diligit Dominus castigat: flagellat autem omnem filium quem recipit.

Finis.

Et gressus rectos facite pedibus vestris, ut ne claudicans quis erret, magis autem sanetur.

Alleluia. Deus repulisti nos.
In terrae motum. Evang. sec. Matth.
Cap. 8.

In illo tempore. Ascendentem Jesum in naviculam sequuti sunt Discipuli ejus.

Finis.

Qualis est hic quia venti & mare obediunt ei?

Et deinde sacra missa celebratur.
Communio.

Qui respicit terram, & facit eam tremere.

ἐπὶ τὰ πόρθη ἐκ νεότητος αὐτῆς, & καθάρως ἀπὸ ρυτίων ἐρώπιον σου· ἵνα καὶ νῦν τῆς ἀφάτου χρηστότητος ἀπολαύοντες, ἐν χάριτι καὶ ἐν ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀναξίαν ἡμῶν καὶ τὸ τῆς σῆς φιλανθρωπίας ἀνοξίχιστον πέλαγος.

Χαίρει τῇ ἀνάρχῃ σὺ Πατὴρ, καὶ τῇ ζωοποιῷ σὺ Πνεύματι. ἐν χάριτι καὶ ἐν ἀγάπῃ τῆς ἀναρχοῦσας καὶ πατρὸς, καὶ πατρὸς τῶν υἱῶν ἀμήν.

Αποστολὴ εἰς σεισμόν.

Προκείμενον. Ἦχος πλ. δ'.

Κύριε μὴ τῷ θυμῷ σου.

Στίχας.

Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τῆς προσευχῆς σου.

Πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴ Παύλου τὸ ἀναγνώσμα.

Αγαπᾷ ὁ ἀγαπῶν Κύριος καὶ δούλος, μετὰ δὲ τῆς ἰσχύος αὐτοῦ παραδίδωκε.

Τίλος.

Καὶ τοχίως ὁρᾷς τοῖς ποσὶ ὑμῶν, ἵνα μὴ χαλῶν ἐκτραπῇ, ἰαθὲν δὲ μάλα.

Ἀλληλουῖαν. Ο Θεὸς ἀπάσθῃ ἡμᾶς.

Εἰς σεισμόν Ευαγγέλιον κατὰ Ματθαίον.

Τὸ καιρὸν ἔκρινεν, ἐμβάντι τῷ Ἰησοῦ εἰς πλοῖον, ἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

Τίλος.

Πατὴρ ἐστὶν ἔτος, ὅτι καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ.

Καὶ καθ' ἡμέραν ἡ θεία λειτουργία.

Κοινωνικόν.

Ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τῷ γλῶ, καὶ ποιῶν οὐτὼ ἐν ἡμῖν.

IN CANONEM, IN TERRÆ MOTUM.

Notæ.

KΑΝΩΝ ΕΙΣ ΦΟΒΟΝ ΣΕΙΣΜΟΥ.) Modernos Græcorum sensus, modosque loquendi præsentis orationes referunt: earumque editio paucissima sæcula superat: unde & prima sola in M. S. Barberino & Allatiano legitur.

2. Εἰς φόβον σεισμοῦ.) Subito etiam & vehementi terræ motu concussos, & conturbatos animos, Ecclesia suis Orationibus erigit & firmat. Inter cunctos vero memorandus est ille qui Theodosii Junioris tempore contigit, & quo talis clades imminebat, ut Constantinopolis cives ruinam ædificiorum veriti, in Campo extra urbem aliquo spatium morati fuerint. De illo precibusque tunc actis refert Nicephorus lib. 14. cap. 46. σωτηρίας δεινῆς σωτήρια βασιλεῖ παρ' Θεοδοσίῳ καὶ Πρόκλῳ τῷ Πατριάρχῃ ποιοῦμενοι, καὶ λατρίᾳ ἀγορεύοντες πάντες σὺν δακρύσιν ἐκβύθους τὸν ἄνθρωπον ἐλεον ἐκκαλοῦμενοι: una cum Imperatore Theodosio & Proclo Patriarcha continuis precibus incumbentes, & supplicatione publica celebrata omnes collachimabantur, & ex profundo intimoque animo misericordiam supernam invocabant. In occidente autem notissimus is fuit, qui eodem ævo,

renovandæ Rogationum piæ consuetudinis S. Mamerto Viennensi Episcopo causam præbuit: de quo Sidonius Apollinaris episc. prima lib. 7. 3. Iovian.) De hoc Josepho inter Ecclesiæ Græcæ Hymnographos celebri Synaxarion 4. Aprilis ejus festo dicata hæc habet. B. Joseph ποιητὴς τῶν κανόνων Canonum scriptor, e Sicilia ortus Plutonium & Agatham parentes agnovit. Capta vero ab Afriis patria, Thessalonice profectus Monachum egit, & susceptis ordinibus Constantinopolim se contulit, & inde Romam remedium Iconomachorum errori questurus idoneum, in itinere Saracenorum manibus in Cretam captivus abducitur. At impio Theophilo e vivis sublato, D. Nicolai ope liberatus, Constantinopoli in exilium ab hæreticis missus est, e quo tandem revocatus, γέροντι γὰρ ὡς ὁ ἱερὸς σκευὴ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, χαρίσματος ἔχων ἐκ Θεοῦ, πολλὰς ἀγίας καρόσι τιμῆτας, ἐκείνου δὲ Custos vasorum sacrorum in magna Ecclesia effectus, multa gratia floruit: plurimisque sanctorum editis a se Canonibus illustratis, obdormivit in Domino.

ΚΑΝΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΚΑΙ ΟΜΟΟΥΣΙΟΝ.

καὶ ζωοποιόν, καὶ ἀδελφίτην Τετάρτην, καὶ εἰς
πάντας τὸς ἁγίους, εἰς ἀπειλὴν λοιμικῆς ἀδινείας.

Ωδὴ, α'. ἦχος. πλ. δ'. Ἀρμαπλάτῳ
Φαραώ.

Η Πατερῶν, καὶ συμφῶν, καὶ σωθῶντος, καὶ ὁμο-
δυνάμου, καὶ τετραγῶντος δόξα, Πάτερ ἀκατά-
ληπτε, Υἱέ, Ὁ Πνεῦμα ἅγιον, χαλεπῆς ἀδινείας
τὸς σὺς οἰκτίρας ἀπάλλαξον, ὅπως ἐυχαιέως δο-
ξάζωμεν.

Ἀμαρτιῶν με καταγιγῆς συνάθροισον εἰς ἀδινείας βυ-
θόν, καὶ σωτῆρας πόνοι, ὥσπερ τελευτῶμαι, με χειμά-
ζουσι δέλαιον. ὁμοδυνάμων κράτος, Τετάρτην ἀγία
ἐπὶ λαγχιδῆτι, σῶσόν με δεινῶς ὑποβύθῳ.

Τῆς σωτηρίας ἀμαρτίας λύτρωσαι, Τετάρτην ἀμεί-
σει, ἡμᾶς τὸς σὺς δούλους, δρόσῳ τῆς ἐλπίδος σὺ βεννύ-
σαι με καὶ σωθῶναι ἵπ δεινῶν ἀληθῶν, καὶ τὴν ὑγίαν
παρέχουσα, ὅπως ὁρθοδόξως ὑμνήσωμεν σε.

Θεοτοκίον.

Τὸν λυβανῶν, Ὁ πατερῶν, Ὁ Κύριον κυροφῶντα
σε, καὶ τὰς ἡμῶν νόσους, πάναγι, βατάσαντα, ἀν-
τιδῶν καὶ ἐκείνῃ χαλεπῆς ἀδινείας τὸς σὺς οἰκτίρας
λυτρώσασθαι, μόνῃ τῇ ἀνθρώπων βοήθειᾳ.

Ωδὴ, γ'. Οὐρανίας ἀψίδος.

Ἐπὶ ἡμῶν νόσους, ἀγγελικὰ ταῖμα, θρόνοι, καὶ
ἀρχαί, καὶ δυνάμεις, καὶ κυριότητες, ἐκδυσωπούσι
σε καὶ ἀγαθόν Ὁ Σωτῆρα, λοιμικῆς ἀπάλλαξον νόσους
τὸς δούλους σου.

Ἰσα φιλανθρωπίας ἐπὶ πολὺ, Δάσους, σὺ ἐπι-
δεινύεις τὴν ἀβυσσόν, παροδυνάμει, νόσους ἀπάλλα-
ξον θανατοφόρῳ, καὶ πόνοι χαλεπῶν τὸς δούλους σου,
μόνῃ μακροθυμίᾳ.

Ὡς θεὸς παραστῆται, λειτουργικὰ πνεύματα, Ἀγ-
γέλοι, Ἀρχάγγελοι, τῶν ἐκδυσωπούσαν, παῦσαι
τὸ νόσημα, ἁγασκιδάσαι τὴν λύπην, καὶ θανατοφόρου
τὴ μοίρας λυτρώσασθαι.

Θεοτοκίον.

Ἰαμάτων πηλὴν σε ἵπ ἀγαθῶν ἰδεῖν ἀβυσσὸς ἐκ
σὺ προσηλθῶσα, Χεῖρς Ὁ Κύριος, κόρη πανάμωμῃ
διὸ τὸς δούλους σου ῥύσαι ἀδινείας λαίλαπι κλυδωνίζο-
μένης.

Ωδὴ, δ'. Σὺ με Χριστὲ Κύριος.

Νῦν ἡ σκιά ὅπως θανάτου ἐκκλῶσει, καὶ τὴν ἄδ-
ελφίαν προσηλθῶσαι. ἀλλὰ σὺ, σῶτερ, ὡς δυνα-
τὸς ἡμᾶς ἀναστήσας, θαυμάσωνται τὰ ἐλπίσαι, ὁ σῶ-
ζων τὸς ἐν πίσει ἀδιστάτῳ βωῶντας τῇ δυνάμει σου
δόξα, φιλάνθρωπε.

Οἱ τὴν Χεῖρς μύσαι ἀνέπτει καὶ κήρυκες, εὐλη-
φότες δῶρον τὰ ἰάματα, καὶ ἱατροὶ ὅντες ψυχικοὶ, ἐκ
τῆς ἀνάγκης με ἀπόστολοι ἐξαγάγετε, καὶ σωτῆρας
νόσους, Ἰησοῦ δυσωπούντες τὸν διαπτόν, καὶ ῥύσαι,
καὶ Κύριον.

Ἀμαρτιῶν ζάλη ἡμᾶς νῦν κατέλαβεν, ἀσθι-
νείας κῆματα χειμάζουσι, πόνοι βυθίζουσι σωτῆ-
ρας, ὁ δὲ τὸς καὶ ἀδυνάμει ἡμᾶς τὸς δούλους σου
Εὐχολ.

CANON IN SAN- CTAM ET CONSUBSTAN- tialem & individuum Trinita- tem, & in omnes sanctos : in pestilentialis morbi periculo.

Canticum Primum. Tonus obliq. quart.
Curru vēctus Pharaō.

O Mniū opifex, unius naturæ, æ-
qualis gloriæ, & paris potestatis
Trilucida gloria, Pater incomprehēse,
Fili, & Spiritus sancte, a gravi morbo
famulos tuos eripe : ut cum gratiarum a-
ctione te celebremus.

Peccatorum procella in infirmitatis pro-
fundum me impulit, & continui dolores,
velut tricumani fluctus, me miserum ja-
ctant : sed tu, unius potestatis virtus,
Trinitas sancta, ad pietatem inflectere :
& me misere pereuntem salva.

A grassante peccato servos tuos libera,
Trinitas indivisa, misericordiæ tuæ rore
salute præstita, æstium gravium meorum
languorum extingue, ut te fideliter lau-
demus.

In Desperam.

Servatoris, omnium conditoris, & Do-
mini dolores nostros portantis, immacu-
lata genitrix, ipsum nunc deprecare, ut
gravi infirmitate famuli tui liberentur, so-
la hominum auxiliatrix.

Cant. tertium. Cælestis fornicis.

Cælestes mentes, Angelici ordines,
Throni, Principatus, Potestates, & Do-
minationes te bonum & servatorem exor-
ant : famulos tuos pestilentiali contagio li-
bera.

Ut humanitatis tuæ summo opere reveles
abyssum, omnipotens Domine, morbo
lethifero & prementibus doloribus servos
tuos libera, o longanimis.

Spiritus ministri Deo assistentes, An-
geli & Archangeli illum exorate, ut mor-
bum sedet : & lethiferæ fortis casu, dolo-
ribus dissipatis, nos eruat.

In Desperam.

Congruorum te remediorum fontem,
a te procedens abyssus Christus Dominus
effecit : famulos tuos propterea, infirmi-
tatis turbine agitados libera.

Cant. quart. Tu mihi Christe Dominus.

Mortis umbra nos vere circumvallat,
& ad inferi portas impellit : at tu, no-
bis erectis, mīrifica misericordias tuas
Salvator, qui indubla fide salvas ad te
clamantes : virtuti tuæ sit gloria, beni-
gne.

Christi spectatores & secretorum parti-
cipes, & præcones olim effecti, qui cu-
rationum dono suscepto animarum inedi-
cos vos exhibuistis, a grassantis morbi
angustiis, Apostoli, Jesum Dominum &
servatorem deprecantes, nos educite.

Peccatorum procella modo nos per-
cellit, morborum etiam fluctus nos
agitant, continui dolores in profundum
deprimunt, tribulationes & dolores

Kkkk ij

nos miseris affligunt : Apostoli Domini precibus vestris manum opiculatricem porrigite.

In Deiparati.

Vehementibus & concitatis doloribus perculsi, tibi Virgo cuncti procidimus : potenti tua protectione cunctos salva, o Pura, miserere Dei sponsa, ab hac pernicie & morbo gravi nos præserva, & infirmitatibus medere, o Domina.

Cant. quintum. Ut quid me repulisti?

Prophetæ sacri, qui errorum maria mellifluis vestris exhortationibus inundavisti : in divinam bonæ valetudinis suavitatem, morbi contagiosi amaritudinem cunctam transmutate.

Infixa sunt nobis tuo iussu infirmitatis tela, Domine, & super nos firmata est manus tua, omnipotens, ut misericors Deus omnibus tua pietate compatere, precibus sanctorum tuorum Martyrum.

Ut quondam defunctum viduæ filium imperio tuo a mortuis revocasti, o Verbum, acerba infirmitate servos tuos, solus bonus & compati facilis liberans, vitæ redde, o benigne.

In Deiparati.

In huius vitæ nocte caligo nos infirmitatis obvolvitur, morborumque tenebræ contexerunt undique. At tu illuce mihi recreationis splendor, o pura, & ad valetudinis lumen me deduc.

Cant. sext. Propitius esto mihi Salvator.

In pelago infirmitatum immane hincit volvimur, & pestilentialis calamitatis in altum tolluntur fluctus, gubernator Domine, exiens auxiliante dextera nos salva.

Ut paralyticum quondam divino tuo iussu post molestant infirmitatem in doloris lecto consolidasti : egrevissima quoque infirmitate, nostri misertus salutem cōfer, valde misericors.

Prophetarum cœtus, Apostolorum collegium, Martyrum turmæ, pro populo tuo ut ejus miseraris te nunc exorant, solus valde misericors.

In Deiparati.

Maria primum virginitalis vasculum, a morbis & calamitatibus nos paranda, & ab ingruente infirmitate nos eripe, ut tecum fide celebremus.

Breviculus ad hujus instar cantandum.

Apparuiisti hodie.

Profectio afflictorum inextinguenda, suffragium sperantibus in te præparatum, ab his nos periculis libera, neve nos despicias, communis omnium asyle.

Cant. septimum. Dei condescensum.

Dolorum immensorum ædurit me fornam, & febris pestilque imple me flamma consumit : verum misericordiarum tuarum, Salvator, refrigera cahentem, Benedictus Deus Patrum nostrorum.

Prophetæ, Apostoli, Martyrum turmæ, sacri Doctores, ægrotorum dolores vestris intercessionibus mitigate, & salutem conferre cœnentibus : Benedictus Deus Patrum nostrorum.

Qui verbo Lazarum a mortuis excitasti, acerba infirmitate velut e monumento nos erectos vitæ reclinis Domine, ut persolvamus gratiarum canticum : Benedictus Deus Patrum nostrorum.

In Deiparati.

Tu quæ misericors es, & Dei summe misericordis mater, miserata libera populum te invocantem, & misericordias

ipsas. Απόστολοι Κυρία, τῆς ἡμετέρας ἐκείνης βοήθειας τὸ χεῖρά ὀρίσθαι. Θεοτοκίον.

Πόντος δυνάτης καὶ σωτηρίας βαλλόμενος, τῇ παρθεῖν πάντες τοὶ ἀσθενεῖς τῇ κραταίᾳ σκέπῃ σου ἀγῆ, σώσον ἡμᾶς πάντας. οἰκτεῖρησον Θεοτόμωφτε, ἐκλύθῃσαι τῆς λύμης, καὶ δεινῆς ἀρρώστιας, καὶ τὰ ἄλλα θανάτου Δάσσοινα.

Ωδὴ, ε. Ἰσακράπῳσω.

Οἱ θαλάσσης ἀπάτης ταῖς μελισσάσιν ὑμῶν παρακλῆσειν ἱεροὶ προφηταὶ κατακλύσαντες, καὶ μεταβάλλετε τὸ πᾶν ὅλον τῆς λοιμικῆς καὶ ἀδελφῆς ἀρρώστιας πρόσθεν θείας γλυκύτητος.

Επιτάχυνται βέλη τὰ τῆς ἀδελφῆς προπάξου σου Κύριε, καὶ ἐπεσπύχθῃ. ἐφ' ἡμᾶς ἡ σὴ χεὶρ παρδωάμε, ὡς Θεὸς οἰκτίρμων, οἰκτεῖρησον πάντας σὺ εἰς, καὶ δὲ καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων σου.

Τὸν ὅσον ὡς περ καὶ καὶ χίρας ἐξαισθησας, τῇ σὴ προσάγειν τεκνοφάντα, λόγῳ, χαλεπῆς ἀδελφῆς τῆς δούλης σου, ἀγαθὸς δὲ μόνος, ὡς συμπαθὲς ἀποδοτὴς τῶν σῶσας ζωοποιῶν, μὴ φιλοδραπν.

Θεοτοκίον.

Εἰς τοῦτ' ἐν τῇ τοῦ βίου θύλῃ κατέλαβε πάσης κακώσεως, ἐπεκάλυψε με ἀδελφῆς, Παρθένη, σκώπυμαινα· ἀλλ' ἀνάτειλόν μοι ἀναψυχῆς πανάγυρ φέγγος, καὶ σὺ φῶς ὡς πᾶσι εὐδύνσον.

Ωδὴ, σ. Ἰλαστικοὶ Σωτῆρ.

Εἰς πλάγους ἀκατῆς ἀδελφῆς περιεκοίμεθα, ἐλεμικῆς συμφορᾶς χειμῶν καὶ κόματα. κυβερνήτα Κύριε βοήθειας χεῖρα ἐπικύματα καὶ ἔσσωσον.

Παράλυτοι ὡς τὸ πρὶν σωτηρίας θείας τύμωσις ἐν τῇ οὐδυνῶν, καὶ σωματικῆς κακώσεως. τοσοῦτον βαρύνῃς δὲ οἰκτερήσας δίδω τὴν υἱεὶν πολυέλες.

Τῶν προφητῶν ὁ χορὸς, τῶν Ἀποστόλων ὁ σύλλογος, τῶν εἰσὶν τῶν ἀδελφῶν, καὶ ἐν δυσωπῶσιν εἶ, μόνῳ πολυέλες, ὑπὲρ τῶν λαῶν σου, Ἀγαθὲ, τῶν σὺ οἰκτεῖρησον.

Θεοτοκίον.

Μαρία τὸ καθαρόν τῆς παρθενίας κεκλήσας, καθάριστον δὲ ἡμᾶς, καὶ τὸν σὺ καὶ εὐλίφωσον, καὶ τὸ σπασίχουδης καὶ ἀδελφῆς ῥύσας· ἵνα πίστεσι δόξας ἔσσωσον.

Κοιτῶντες. Ἐπεράτης σήμερον.

Προσασία ἁμαχῶ τῶν εὐλιβομένων, ἐπὶ πρὸς βίαν εὐποιε τῶν ἐλπίζοντων ἐπὶ σὴ, ἐπὶ κινδύνων ἐκλύτρωσαι, ἐμὴ παρδὸς ἡ πάντων ἀντίληψις.

Ωδὴ, ζ. Θεοῦ συγκατάβασιν.

Φλογίζῃ καὶ καμίνος ἀμύμων πόνων καὶ πατακαίης με πυρετῶ, λοιμικῆς τε, ἡ φλόξ ἀπαύσεως ἡ ἀναιδέστατος· ἀλλὰ τῇ δρόσῳ τῆς ἐλπίδος σου, Σωτῆρ, ἀνάψυξον φάλλοινα. ἐπὶ λογικῆς ὁ Θεός.

Προφῆται, Ἀποστολοι, Μαρτύρων δῆμοι, θεοὶ διδάσκαλοι, τῶν ἁσθενούντων τῶν ἁλόντων ὑμῶν ἀρεβείας καὶ τὰ ἀσθενεῖς, καὶ τὴν υἱεὶν δυνάμειν φάλλοινα· καὶ λογικῆς ὁ Θεός ὁ τῶν πατέρων ἡμῶν.

Ὁ λόγος ἡ ἀγάπη ἐξαισθησας, καὶ ὡς ἐκ τάρου ἡμᾶς χαλεπῆς ἀδελφῆς ἐξαισθησας ζωῶν Κύριε, ἵνα βρώμῃς ὡδὴν χαλεπῆς· ἐπὶ λογικῆς ὁ Θεός, ὁ τῶν πατέρων ἡμῶν.

Θεοτοκίον.

Οἰκτίρμων ὁ παρδωάμε, ἐμὴ πρὸς τὸν πᾶν οἰκτεῖρησον, οἰκτεῖρησας ῥύσας τὸν λαὸν τὸν ἐπὶ καλὸν τῶν τῶν εἰν, Παρθένη, καὶ φάλλοινα.

velut ludibrium tradas. Desertæ sunt civitates, fora desolata, sacri conventus celebritatesque vacant, divinorum hymnorum collectio majori ex parte contigit, speciosæ & amplæ domus juxta scripturam deletæ sunt, & non est qui eas incolat: timor & tremor venerunt super nos, & horrendæ mortis densa caligo nos contextit. Non satis sumus affines, ut defunctos de more lugeamus: imminet jam nobis interitus, & alios qui nos plangent exquirimus, & communi sepulchro omnes obvolvitur. Sed neque viventes & conspicui mundo, vitam ducere putamus: parumque abest quin tremendæ hujus plagæ terrore nobis ipsis diffidamus, ita sibi singuli suadent mortis tesseram diramque plagam in sinu jam accepisse, & ante mortem, solo mortis pavore vitam singuli perdunt. Hæc nequitiæ nostræ argumenta, hæc pravorum & immaniorum nostrorum actuum congrua consummatio, hæc temperantiæ, & injustitiæ, & perjuriorum nostrorum mira officia, ita triceps ille serpens venenatis nobis dentibus infixis, perniciem & mortem hanc super nos induxit: proptereaque, ait, venit ira Dei super filios diffidentie; propterea, inquam, velut ferreis vinculis conscientie suæ pondere depressi singuli, neque intellectuales oculos tollere, neque pure orare, vel misericordiam allicere possumus. Verum ne tradas nos in finem propter nomen sanctum tuum, neque testamentum tuum dissipes, ne miseri poenitentiae & conversionis tempore mulctemur: idcirco namque mortalitatis hanc plagam clementer induxisti. Sæpius enim nos poenitentiam pollicitos, & sæpius etiam nos ementitos novimus: proptereaque ad infrugiferæ ficus instar, abscissione sumus damnati. At nunc etiam, patiens esto, humane agricola, qui non vis mortem peccatoris, sed ut convertatur & vivat. Qui septuagies septies fratribus condonari præcipis, quique ex duris & sterilibus lapidibus filios Abrahæ potes excitare: (tibi enim soli cuncta hominibus impossibilia, sunt facilia:) ut & in nobis in generationes & generationes sanctissimum nomen Patris, & Filii, & Spiritus sancti glorificetur: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Oratio altera in mortalitatis plagam.
Dominum precemur.

PEccavimus, injuste egimus, iniquitatem fecimus, coram te, optime Domine: mandata salutaria, pacta sacra in baptismo, e magni altaris regione, coram Angelis & hominibus ista, transgressi sumus; tremendum testamenti sanguinem quo sumus sanctificati, eo velut communi habito, sprete Spiritus gratia, sacra & supernaturali adoptione conculcata, irritum fecimus: sacra omnis scriptura, divinaque lex, & doctrina cælestis inspirata, vanus quidam sonitus, & verba ab executione alienanda nobis visa sunt, nomineque tenus, venerandum apud nos fuit Evangelium. Fidelem quippe & Christianam professionem exterius demonstramus: at manus ad sapinam &

ἡμῶν παραδώσῃς ἡμᾶς ἐξεδίθημα. ἐξηρμήνευσται πόλεις, ἠφανίσθησαν ἀγοραὶ, ἱεραὶ πανηγύρεις, καὶ τελεταὶ, καὶ θείων ὕμνων συστήματα τῇ πλείονι μέρει κατασπαράσσας, οἰκίαι καλαὶ καὶ μεγάλαι καὶ τὴν γραφὴν ἠφανίσθησαν, καὶ ἔστιν ὁ κατοικῶν ἐν αὐταῖς. φόβος καὶ ὄμοσος ἦλθεν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ σκότος ζοφερόν, τοῦ φοβεροῦ τῆς θανάτου πάντας ἐκάλυψε. ὁ φθάτομην, Δέσποτα, τὴν τελευτῶντας ὡς ἔδος θρῆνῃν οἱ προσήκοιτες, καὶ τὸ τέλος ἡμῶν φθάνει, καὶ ἄλλως ἐπιζητῶμεν τὴν θρῆνῃν, καὶ κοινῇ τῇ τάφῳ παραδιδόμεθα. ἐδὲ οἱ ζῶντες καὶ φαινόμενοι, ζῆν ἤδη νομίζομεν τῇ φόβῳ τῆς φοβεράς ταύτης πληγῆς, μικρῇ καὶ ἐαυτοῖς ἀπιστοῦμεν. τὸ τῆς θανάτου σύμβολον ἔστι πληγὴν ἔχειν ἕκαστος ἐν ἑαυτῇ φανταζόμενος, καὶ ἀπὸ τῆς θανάτου τῇ δέει τοῦ θανάτου χαλεπῶς ἀποθνήσκοντες. Ταῦτα ἡ κακίας ἡμῶν τὰ ἐπιχειρά, πῶς τῷ ποινῶν καὶ ἀκαθάρτων ἡμῶν φράζων τὸ κατάλληλον ἀποτέλεσμα. ταῦτα τῆς ἀσελγείας καὶ ἀδικίας καὶ ἐπιτορκίας ἡμῶν τὰ δεινὰ κατορθώματα. ἔτος ὁ τραπέζης ὄφεις τὴν πικρὴν ἡμῶν ὀδόντες ἐμπήξας τὴν φθορὰν καὶ τὴν θάνατον τοῦτο ἐπήγαγε. διὰ ταῦτα ἐρχεται φθορὰ, ἡ ὄργη τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὴν υἱὴς τῆς ἀπειθείας. διὸ ἐδὲ τοὺς νοητοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκάραι, ἐδὲ προσεῖν καὶ καθαράς, καὶ ἔλεον ἐφελκύσασθαι σὺ δυνάμεθα, τῇ βάρει συνειδότος καὶ ἀπὸ τινὲς κλοῖᾳ σιδηρῷ κατακαμπτόμενος ἕκαστος. ἀλλὰ μὴ παραδῶς ἡμᾶς ἐκ τέλους διὰ τὸ ὄνομα σε τὸ ἅγιον μηδὲ ἡσυχιάσῃς τὴν ἡσυχίαν σε, μηδὲ τὸν τῆς μετανοίας καὶ ἐπιστροφῆς καιρὸν ζημιωθῶμεν οἱ τάλαντες. διὸ καὶ τὴν πληγὴν τῆς θανάτου ταύτης φιλεῖς θρῆνῃς ἐπήγαγε. οἱ δαμνῶν ὡς πολλάκις τὴν μετανοίαν ὑποχόμενοι, καὶ πολλάκις ψευσάμενοι, τὴν πορὴν καὶ τὴν ἀκαρπὸν ἐκείνῳ συκῇ κατεκρέδημεν. ἀλλ' ἐτι καὶ ἐτι μακροθύμησον, ὁ φιλεῖς θρῆνῃς γινώσκων, ὁ μὴ θέλων τὴν θάνατον τοῦ ἀμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτὸν, ὁ ἐβδόμηκοις ἐπὶ συχωρεῖν τοῖς ἀδελφοῖς κτείναν τὰ ἀμαρτήματα, ὁ δυνάμενος ἐκ τῆς σκληρῆς καὶ ἀκαρπῶν λίθων ἐγείρειν τένα τῆς Αβραάμ. σοὶ γὰρ μόνῳ πάντα δυνατὰ, τὰ παραπάνω θρῆνῃς ἀδυνάτα, φιλεῖς θρῆνῃς Δέσποτα, ἵνα καὶ ἐφ' ἡμῶν εἰς γνῶσιν, καὶ γνῶσιν δόξασθῃ σε τὸ πανάγιον ὄνομα, καὶ Πατρός, καὶ Υἱοῦ, καὶ ἁγίου Πνεύματος. νῦν ἔσται, καὶ εἰς τὴν αἰῶνα τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εὐχὴ ἑτέρα εἰς τὴν πληγὴν τοῦ.

θανάτου.

Τῷ Κυρίῳ δεινῶμεν.

Η Μάρτομεν, ἠνομήσαμεν, ἠδικήσαμεν ἐνώπιόν σου παντάναθε Δέσποτα. παρέβημεν σε τὰς σωτηρίας ἐντολὰς τὰς ἱερὰς συνθήκας ἡμῶν, αἱ ἐπὶ τῇ θείᾳ βαπτίσματι κατέναντι τοῦ μεγάλου σου θυσιαστηρίου ἐνώπιον ἀγγέλων ἐποιήσαμεθα, καὶ ἀνθρώπων. ἠδικήσαμεν τὸ φρικτὸν αἷμα τῆς ἡσυχίας ἐν ᾧ ἠγιασθημεν, κοινὸν ἠγοσάμενοι, καὶ τῇ πνεύματι τὴν χάριτος ἐνυβρίσαντες, καὶ τὴν φοβεράν καὶ ὑπερφανὴν υἱοθεσίαν καταφρονήσαντες. πάντα γραφὴν καὶ θείον νόμον, ὅς ἐστι διδασκαλία διόπνους, φόφος κινῆς καὶ ῥήματα φράζοντα ἔρημα παρ' ἡμῶν ἐλογίσθησαν, ὀνόματι μόνου καὶ λόγοις τὸ σικτὸν ἀγγέλιον, καὶ πρὸς ἀληθῆ Χριστιανισμὸν τάλαντες περιέρομεν, αἱ χεῖρες ἡμῶν πρὸς πᾶσαν ἀρπαγὴν καὶ πλεονεξίαν γυγνῶσι ἐπιτιθέμεναι, οἱ

Εὐχὴ ἑτέρα εἰς λυμικὸν ἄστρον.

avaritiam promptas, pedes vero ad iniquitatem omnem dispositos, ad fratrum sortem occupandam, ut pauperes conculcaremus & devoraremus, tenuimus: & que sacrarum precum & verborum organum, turpitudinis omnis & scurrilitatis, perjuriæ & contumeliarum effecimus instrumentum: oculos, sensusque omnes nostros intemperantia, & omni spurcicia ad summum usque opplevimus: atque animo, principe illo, divinaque progenie in terrarum attrita, membra nostra meretricis membra, & corruptionis & immunditiæ receptacula temporum Dei vice effecimus. Propterea optime Domine, plurima tua humanitatē in iram conversa, beneficiorum tuorum copiam in vindictas commutavimus: & quoniam bonis nostris aut proximorum, nequaquam meliores sumus effecti, iram tuam propterea flagellaque tua adversum nos concitavimus. Verum ne in furore tuo arguas nos, neque in ira tua corripias nos Domine, tibi soli peccavimus: sed & te solum colimus, & contrito corde velut hostiam mundam, oris nostri confessionem offerimus. Parce, dimitte, benigne Domine, strictum adversum nos flagellum cohibe: neque miserationum tuarum abundantiam, peccatorum nostrorum maligna congeries exsuperet, sed immensæ bonitatis tuæ pelagus amaræ nequitiae nostræ abyssum operiat. Præcipua habemus humanitatis tuæ exempla, latrones & meretrices, publicanos & adolescentem prodigum, qui nos miseros animant, & ad cælorum regnum præeunt. Cum his & nos confidentes, tibi que procedentes suscipe Domine: & licet ab eorum conversione sinceraque poenitentia longe absumus, quod nobis, imo & quod integre deest, immensa tuâ bonitas suppleat. Misericordiam etiam & veniam nobis deprecantur crux tua, & spontanea quam obiisti, mors, Apostolorum agones, Monachorum sudores, Martyrum sanguis, & præ omnibus communis omnium spes & salus, Mater, inquam, quæ sine viri commercio te genuit, exorant; illorum interven-tu clementer admissio, a malis instantibus & a futura æterna damnatione nos libera. Gratia & humanitatē principii expertis tui Patris, cum quo benedictus es, cum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Alia Oratio in spurium contagiosum

Omnipotens Domine, longanimis,
valde misericors, reconciliatus faci-
lis, clemens, optime, super omnes homi-
cuncta potens, Christe Deus noster:
qui sola bonitatis tue excessu natura po-
stiza & nihilo ad esse adducta, anima in-
tellectuali & ratione nobis inspirata,
tua nos imagine decorasti, & paradisi
voluptate, deiformi conversatione, &
divina familiaritate praefer naturae or-
dinem felices reddidisti: qui mandatum
tuum praetergressos, demonisque sedu-
ctioni & errorum labyrinthos, & a tua
gloria in perpetuum lapsos, pro visa &
regno tuorum sergentum mercede pro-

pter ineffabilem patientiæ & bonitatis tuæ abyssum non despexisti, sed per patres & prophetas variis modis visitasti, qui lege nobis in litteris ad conversionem & rudimentum data, Angelos nobis duces & custodes qui nos edocerent, & quasi ad boni cognitionem & inventionem manu ducerent, præstituisti. His autem cunctis, immensa nostra ad malum propensione, vanis penitus & inutilibus a nobis redditis, tu secundam naturæ productionem seu reparationem in fine sæculorum ineffabiliter excogitasti, totoque nostro homine toti tuæ Divinitati sacra ratione conjuncto, carne carnem, & animam anima sanctificasti; morteque & passionibus tuis, a morte morbisque nostris nos præter naturæ ordinem exemisti, & sacrorum mandatorum tuorum observantia immortalis vita dotasti. Verum mandata hæc tua iterum transgressi, & affectus nostros cupiditatesque sectati, genus omne peccati quasi pensum quotidianum operamur, detractionem, blasphemiam, memoriam injuriarum, perjuriam, mendacium, turpiloquium, dolum, contentionem, invidiam, omnemque nefandam obscenitatem tum conformem tum naturæ adversam quam neque in brutis animantibus reperire est, hanc impiissime innovamus. Defecerunt in vanitate dies nostri, ope tua destituti sumus: subfannatio & derisio circum nos habitantibus efficitur, sanctissimumque & adorandum nomen tuum propter nos, a gentibus blasphematur. Malitia inveterati, & in semitis insipienter claudicantes, omnes declinavimus, inutiles facti sumus, non est qui sapiens permanferit, non est usque ad unum. Sacerdotes & populus, in eodem crimine excessivus & deliquimus. Justo propterea judicio a te repulsam patimur, & a præcipuo tuo auxilio alienati, plurimam tuam humanitatem ad indignationem infelices nos, convertimus. Pestis, captivitas, angustia, penuria, variae mortes & continuæ, vitam nostram quasi distributis sortibus diviserunt, ut velut invitos his flagellis ad te traheres, o clemens. Sed neque ob id quidquam a nobis præstitum est. In servitutem & captivitatem gentibus, in cædem & rapinam iniquis nos tradidisti, sed neque sic intelleximus, neque a nequitiiis & iniquitatibus nostris declinavimus. Servitutem deinde nostram inopinate relaxasti, & præter spem ab impiorum jugo nos liberaisti: ulterius tamen iniquitati addita iniquitate, beneficiis sumus inflati, & libertate relaxationeque sumus abusi. Propterea velut calamitatibus & afflictionibus nusquam correctos, neque beneficiis aut gratia meliores effectos, justo judicio perniciæ & interitu damnasti nos, & in ruinam consummatam nos misisti. Atque inde funditus nos perdendos & dissipandos conjicimus; quod absque venia generis nostri successionem, ita ut juxta scripturæ sententiam neque radix neque semen in Israel relictum sit, immature messuisti: velut Sodoma & Gomorrha, & velut quondam ipsi cum radicibus & ramis a diluvio integre deleti, facti sumus. Neque enim grassans morbus sensim & mo-

παρείδεις διὰ πέλαγος ἄφατοι μακροθυμίας καὶ ἀγάθότητος· ἀλλ' ἐπισκέψω πολυτρόπως διὰ πατέρων καὶ προφητῶν. Σύνόμον ἡμῖν τὸν ἐν γραμμασί· εἰς ἐπιστροφὴν καὶ παιδαγωγίαν ἰδωκάς, ἀγγέλους ἐπέστασας ὁδηγούς τε καὶ φύλακας διδάσκοντας καὶ χειραγωγούντας, οἷον εἰς πρὸς τὴν τῷ κρείττονος ἔρσειν. Ἐπεὶ δὲ πάντα ταῦτα κατὰ καὶ μάταια ἀπεδείξαμεν τῇ ἀμέτρῃ πρὸς τὴν κακίαν ἡμῶν ῥοπῇ, αὐτὸς σὺ τὴν δούλῃαν τῆς φύσεως ἡμῶν δημιουργίας τε καὶ ἀνάπλασιν ἀρρήτως ἐπὶ τέλει τῷ αἰῶνι ἐργάσω, ὃ ὅλον τὸν ἡμέτερον ἄνθρωπον ἐνώσας φρικτῶς ὅλη σε τῇ Θεότητι, καὶ σαρκὶ σάρκα, ὃ ψυχῇ τὴν ψυχὴν παδάγιάσας, καὶ θανάτῳ καὶ πάθει τῷ παρὰ φύσιν παθῶν καὶ τῷ θανάτῳ ἀπαλλάξας ἡμᾶς, ὅς τις πρῶστος τῶν θείων σε ἐντολῶν, τῆς ἀθανάτου ζωῆς κατηξίωσας. ἀλλὰ καὶ πάλιν ἡμεῖς τὰς θείας σε ἐντολὰς ταύτας παραβάτες, καὶ τῶν ὀρέξαν ἡμῶν καὶ τῷ θελημάτων ὀπίσω γυρόμενοι, πᾶσαν ἀμαρτίαν ἐπιμελῶς κατ' ἐκείνῳ διοργάνῳ, καταλαλῶν, βλασφημίαν, μνησικίαν, ἐπιτορκίαν, ψευδολογίαν, αἰχρολογία, δόλον, ἔριν, φθόνον, καὶ πᾶσαν ἀδίμιτον αἰχροργίαν φυσικῶς τε καὶ παρὰ φύσιν, καὶ ὡς εἰς ἐν ἀλόγοις ζώοις εἰσὶν εὐρεῖν, ταύτῳ ἀσεβέστατα καινοτομεῖμεν. Ἐξέλεπον ἐν ματαιότητι αἱ ἡμέραι ἡμῶν, τῆς βοηθείας τῆς σῆς γεγυμνώμεθα. μυκτηρισμός καὶ χλευσμός τοῖς κύκλῳ ἡμῶν ἐγένετο, τὸ σὸν ὄνομα τὸ πανάγιον καὶ προσκυνητὸν δὲ ἡμῶν βλασφημεῖσθαι τοῖς ἔθνεσι πεποιήκαμεν. τῇ κακίᾳ παλαιωθέντες καὶ ταῖς τείβεσιν ἀφρόνως χαλάναντες πάντες ἐξεκλίνκαμεν, ὅς τις ἡχρίσθημεν, ἐκ εἰς ὁ σιωπῶν, ἐκ εἰς ὅς τις ἰσχύς. Ἱερεῖς ὃ λαὸς ἐξέστημεν ἐπὶ τὸ αὐτό. ὅς τις ταῦτα κείσῃ δικαίᾳ ἐξώθημεν ἀπὸ σῆς, καὶ ἀπὸ τῆς φημὶ πῆς μεγάλης σε ἀντιλήψεως, καὶ τὴν πολλὴν σου φιλανθρωπίαν πρὸς ἀγανάκτησιν ἐτρέψαμεν, οἱ πατλαίπαροι. λοιμοὶ καὶ αἰχμαλωσίαι καὶ στυγερὰ καὶ ἀπορία καὶ θάνατοι ποικίλοι, καὶ στυγερὰς τῶς τρεσάδ-λίας ἡμᾶς ἐμερίσαντο, ἵνα ὅς τις τῶν τοιούτων μασίγω πρὸς ἐαυτὸν ἄκοιτος ἐλκύσῃς, Φιλάνθρωπε, ἀλλ' ὡς εἰς τὸ γέγονε τι πλεον παρ' ἡμῶν. παρέδωκας ἡμᾶς εἰς δουλείαν τοῖς ἔθνεσι, καὶ εἰς αἰχμαλωσίαν καὶ σφαγὴν καὶ διαρπαγὴν τοῖς ἀνόμοις, καὶ ὡς εἰς τὸν στυγερὸν καμῶν, ὡς εἰς τὸν ποτηριῶν ἡμῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν ἡμῶν ἀπέστ-μεν. μικρὸν τὸ δουλείας ἀντικεῖς ἡμᾶς παραδόξως, καὶ τῶν ἀσεβῶν παρὰ πᾶσαν ἡλωθέρωσας ἐλπίδα, καὶ ἐπὶ μὲλλον ἀποσείδηκαμεν ἀνομίαν ἐπὶ τῇ ἀνομίᾳ, τῇ ὑπεργισίᾳ φυσικῶς, καὶ τῇ ἐλευθερίᾳ, ὃ τῇ ἀνίσει καταχρησάμενοι. διὰ ταῦτα πανάγαθε Διόποτα, ὡς μήτε ὅς τις τῶν λυπηρῶν καὶ τῶν δεινῶν σφρονίζομένους, μήτε ὅς τις τῶν σῶν ὑπεργισίᾳ καὶ τῶν χαλεπῶν βελτίους γινομένους, κείσῃ δικαίᾳ καπδίκασας ἡμᾶς, καὶ ἀπώλειαν, καὶ παρολεθρίαν, καὶ ἀφανισμόν παντελῆ παραδίδωκας, καὶ ὅλον, ὡς τί-λιον ἐκτριβέναι καὶ ἀφανισέναι κατεκρίθημεν, ἀφ' ὧν ὅπως ἀφειδῶς τὴν ὁδοχλήν τῇ γένεσιν ἀφώρῳ ἐξεδίρσας, ὡς μήτε ῥίζαν, μήτε σπέρμα τῆς Ἰσραὴλ ἐπολειφέναι, καὶ τὸ γεγραμμένον, ἀλλὰ γυνέσθαι ἡμᾶς ὡς Σόδομα καὶ ὡς Γόμορρα, κατ' οὗς κατακλω-μὸς ἐπὶ τὴν πάλαια δόξαν αὐταῖς ῥίζαις καὶ αὐταῖς κλάδοις ἀφανισέναι. ὡς εἰς τὸν νόσον ἐπεισοῦσα κατὰ μικρὸν μετρίως ὑπεξέγει-
πας

τῆς θνήσκοντος, ἀλλὰ καὶ ἅπτερ σφαγῆως παρόντος καὶ ἐκάσθ' μὴ τῆς ῥομφαίας καὶ ἐπὶ ἐπιφέροντος, ὥπως ἅμα τε τὴν πληγὴν καὶ τὸ σύμβολον αἰθρόαν ἐδέξατο τὸ θανάτου πολλοί, καὶ ἅμα πάντας ἐξαίφνης τὸ σκότος ἐκάλυψε καὶ ὁ θάνατος, ὡς μόνον εἰπόντας, ὅτι ἐπλήγημεν· κατὰ πόδας δ' αὖτ' ἐπακολουθεῖ. ὥς συνδυοί, καὶ σωτρεῖς ἐκβάλλεσθαι ἀπὸ μιᾶς ἐκ τῆς αὐτῆς οἰκίας, καὶ πρὸς ἐκφορὰν ἀπάγεσθαι, ὥς περ σωρηδὸν ἐπὶ μιᾷ κλίτῃ κειμένους, καὶ μηδ' ἐξαρκεῖν τοὺς περιλειπομένους τῇ νενομισμένῳ ἀξίῳ τῆς προσήκοντος, μηδὲ ἔχειν πρὸς τίνα σωτῆρα τῇ συγγενῶν πορευθῆναι, πάντων ἀπλῶς ὁμῶς φειρομένων ἐλευθέρως καὶ παραπιμπομένων τῇ ᾄδῃ· ἀλλ' ἀπορίᾳ καὶ ἀμηχανίᾳ πανταχόθεν ἐλαυομένους μὴ ἐξέλκεσθαι τι μᾶλλον τῆς συμφορᾶς θρηνησαί, προσήκει, πότιρον δ' ἄωρον θάνατον, ἢ τὸ αἰφνιδίως ὥπως ἀρπάζεσθαι, ἢ τῆς ἀποπελιδόσας, ἢ τῆς αὐτίκα πῶτο πείσεται μέλλοντας, ἢ τῆς περιεῖναι δεκνοῦντας καὶ ἀνωτέρας τῶ πάθους. Περὶ πάντων δὲ καὶ μᾶλλον ἐπιτείνετο ὀδύρεσθαι καὶ δακρύειν, ὡς ἐπελειπομένης ἐλπίδος ὑδὲ μιᾶς, μὴ καὶ αὐτὴς ἐν ὀλίγῳ μετὰ νεκρῶν ἀειθμεῖσθαι, ὥπως ἀπελπισμένοι πανταχόθεν ἀποκείμεθα, καὶ ἅπτερ θρήνηματα τὴν σφαγὴν ἀναμένοντες. σήμερον περιτίθεται τοῖς πατράσι καὶ ταῖς μητρῶσι χορὸς παίδων, χορὸς υἱῶν, χορὸς ἀλλων συγγενῶν, καὶ συνηθῶν, ὡς στεροχαιρεῖσθαι τὰς οἰκίας τῇ πληθύνει συναγομένων ἐν οἷς τε κατὰ φασίᾳς, ἐκ συγγενείας, ἐκ αὐτοῦ ἀπαιδῆς, ἱερμοῖ, ἐλευθέρων, περιεργημένοι, καὶ ὥς περ ἡρωαπολασμένοι τὰ κατελῶντα καὶ αἰθρόως δ' ἐλπίδα πᾶσαν ὀδοβαλλόμενοι, καὶ τῆς ζωῆς, καὶ τῆς γῆρας, καὶ τῆς ἀφροσύνης τῆς εἰς ἑπτα γυναικῶν, καὶ πάντων ὁμῶς τῶ φυσικῶν καὶ τῶ φιλιτάτων καὶ τῶ ἀναγκαιοτάτων στερεόμενοι. Εξεπλάγημεν δὲ φιλάνθρωπε Δέσποτα, τῇ μεγέθει τῆς ἀφορητῆς ταύτης συμφορᾶς καὶ τῆς μάστιγος, καὶ μικρῶν ἐξέστημεν αὐτῶν, καὶ ἀπορία, καὶ ἀμηχανία περιέχεσθαι ἡμᾶς, καὶ φόβος καὶ φόμος ἀνεκδιήγητος ἦλθεν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐκάλυψε ἡμᾶς σκιά θανάτου καὶ ἀπειρήκαμεν καὶ ἀπεργνάκαμεν παντάπασιν. ὑδὲ γὰρ ἐν τοῖς ζωσιν αὐτοῖς εἶναι λογιζόμεθα, ὑδὲ ἐν τῇ καθεστηκότι τῇ νοός ἐσμῶν. ἀλλ' ἐκάστος δ' ἐπληγὴν ἐκ τὸ σημεῖον αὐτοῦ φανταζόμενος ἔχειν, πυκνὰ πῶν μελῶν ἐφαπτόμενος, καὶ ὥρας ἐξιστάμενος, καὶ ἁνὴρ ἐπὶ ἐλθῇ, καὶ ζῶντιόν τι δάκῃ, καὶ ὀλεθροὶ παρεῖναι οἰόμενος ὑπὸ τῇ δειῇ, καὶ πρὸς τὸ θάνατον νεκρῶσθαι δοκεῖ. ὅθεν καὶ περιεργόμενοι ἅπαντες ὥσπερ ἡμεῖς θνήσκοντες καὶ ἐκλειόμενοι ἐκ πανταχόθεν ὑπορημένοι, καὶ μηδέμιν καταφυγὴν δεικνύοντες, καὶ τὸ δὴ χεῖρισον, ὅτι ὑδὲ ἔσθαι τὰ ὄμματα ἡμῶν εἰς τὸν ἕρπον, ὑδὲ ἀνοῖξαι τὸ στόμα ἡμῶν καὶ εὐχεσθαι ἐν ὀπίῳ σε πολυμήν οἱ τέλας, τῇ κίνῃ τῇ συνειδότος πληττόμενοι. ἀλλὰ τὰ ἔργα ἡμῶν τὰ πονηρὰ καὶ πάσης ἀκαθαρσίας ἀνάμιστα πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντες, αἰχμῶν τὰ ἀρόσπια καλυπτόμενα. ἀναξίως αὐτοῖς τῆς βοήθειας καὶ τῆς σῆς ἀντιλήψεως κείνομεν. πῶτο μόνον σωτηριεμμεῖς, καὶ πταπεινώμενοι, κατηχημένοι, βοῶντες πρὸς σὲ δ' ἀγαθὸν Θεόν. δίκαιος εἶ Κύριε, καὶ δικαία ἡ κρίσις σου καὶ πάντα ἀειπύγαγες ἡμῖν. μᾶλλον δ' ἐκ τῆς ἀνομίας ἡμῶν ἐποίησας ἡμῖν, ὑδὲ καὶ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν

Eucbol

derate morientes e medio subducit, sed ut debacchans carnifex obvios quosque districto gladio impetens, plaga mortisque tessera derepente inflicta, mors & caligo cunctos confestim involvit, & ut ita dicamus, plagam pone mors insequitur: bini que & terni ex eadem domo efferuntur; coacervatimque in eodem feretro projecti deducuntur humandi: ita ut superstites affines deprecari visis non sufficiant, neque simul cunctis miserandum in modum sublati, & ad inferos deductis, ad quem primum consanguineorum accedant, possint dignoscere; sed animi anxietate & vertigine circumacti, quid potius in calamitate deslere conveniat, an mortem immaturam, an repentinam ejus rapacitatem, an ad sepulchrum præmissos, an jam spiritum exhalantes, aut brevi idem passuros, vel superesse maloque superiores fieri visos, penitus ignorant. Præ omnibus verò planctus & lachrymarum argumentum est, quod nulla fere nobis spes supersit: & quasi pecudes cædem expectantes, velutque mortuis jam annumerati, & undique desperati malis omnibus obijcitur. Nam licet hac die patres ac matres puerorum ac nepotum turma, & aliorum affinium & convictorum cætus numerosus circumflet, ita ut præ copia eorum qui per cognationes & familias simul habitant & convalescunt, angustæ videantur domus: cras tamen orbatu filii, deserti, miserandi, succisi, velut ramis præcipulis truncati, cuncta spe vitæ, senii, prolis sibi successuræ de repente excussa, omnibus etiam naturæ bonis, amicis, necessariis privati sedebunt. Attoniti sumus idcirco humanissime Domine; hujus intolerandæ calamitatis & flagelli pondere oppressi, parum abest quin mente excesserimus: perplexitas & anxietas occupavit animum, timor & tremor venit super nos, contexit nos mortis umbra, corde despondimus, penitus desperavimus. Neque etenim inter vivos computandi, aut mentis compotes sumus: ita sibi quisque plagam jam accepisse, & lue percussum esse suadet, crebroque idcirco attrectat membra, & si culex ingruerit aut animalculum carnem pupugerit, jam mortem præsentem singulis momentis extimescit, & ante mortem, mortem ipsam sustinere videtur. Hinc semimortui & animo despondentes, hæsitabundique vagamur: & quod pejus est nullo refugio invento, neque oculos ad cælum tollere, neque os referare, aut orare coram te conscientie stimulo agitati, infelices nos, audemus: quin potius malignis, & omni immunditia repletis operibus ob oculos positus, vultibus pudore suffusis, indignos auxilio & ope tua nos judicamus: hocque solum contriti, abjecti, & verecundia depressi, ad te Deum optimum clamamus. Justus es Domine & rectum judicium tuum, secundum cuncta quæ super nos induxisti mala: quin potius, non secundum iniquitates nostras fecisti nobis, neque secundum peccata nostra retribuisti nobis: nam & hanc illatam nobis calamitatem, clementiam potius quam justiciam.

LIII

sapere proſitemur . Omne ſiquidem flagellum , plaga , vel perniciēs nobis illata , levis eſt & modica , ſi multiplici noſtrarum iniquitatum copiae comparatur : unde & propter ingentem offenſarum noſtrarum numerum minime conſidimus gravis huius flagelli exemptionem invenire aut liberationem deprecari , niſi clementiae , miſerationumque tuarum abyſſus valde miſericors Domine , præter omne meritum noſtrum nos tantum beneficium exquirere compelleret . Hinc , o Deus incommenſabile , miſericordiarum Domine , benenitatem tuam depoſcimus ; diſtictum in nos acutum & intempetiſtimum mortalitatis gladium cohibe : neque in furore tuo arguas nos , & ne tradas nos propter nomen tuum , ut pereamus in finem : neque miſericordiam tuam a nobis alienes , o clemens , vel teſtamentum tuum cum patribus noſtris poſitum irrites , aut cunctis gentibus pauciores nos facias . Miſerationum tuarum abyſſum , noſtrorum malorum multitudini oppone . Tibi ſoli peccavimus Domine , ſed & te ſolum colimus , extra te Deum alium non agnoſcimus : tibi ſoli contrito & humiliato corde adſumus , & lachrymis perſuſi clamamus ; Domine miſerere . Sufcipe , o clemens , communem omnium contritionem & dolorem ex animo , ſicut acceptas habuiſti Ezechiae lachrymas in afflictione cordis ſui , illique a morte liberato , ultra præſtitutum finem , tempus vitæ adauxiſti . Convertit enim , ait , Ezechias faciem ſuam ad murum & lachrymatus eſt : & conſeſſim plus Dominus Prophetam miſit dicentem . Audiſi orationem tuam , & lachrymas tuas vidi : & ad annos tuos , quindecim alios annos addam . Ipſe igitur malorum patiens Domine , qui dixiſti : nolo mortem peccatoris , ſed ut convertatur & vivat ; ad pietatem circa nos licet indignos moveare , & juſtiſimum furorem tuum a nobis averte , neque in æternum irasceris nobis . Vides Domine , quia numerus noſter minutus eſt , & hæreditas tua , genſque tua ſancta , & univerſæ terræ plenitudo , cujus umbræ montes etiam complectebatur , modica facta eſt . Recordeſte Domine crucis , mortis , & ſpontaneæ paſſionis pro nobis damnatis toleratæ ; ne rapiat ut leo animas noſtras , dum non eſt qui ſalvet , aut qui eripiat . Reſpicias o longanimis , nullam inſenſatos Aegyptios plagam ſicut hanc attingiſſe , cum perniciem aut interitum primogenitos ſuos incuſſiſſe cernerent : in nobis autem inenarrata conſpicitur calamitas & malum inauditum ; cunctis pariter primis , medijs , & ultimis , intempetiſtively & derepenſe e medio raptis . Compacere itaque , reconciliatu facilis Domine , parvulorum infantium , & informis adhuc & immaturæ ætatis plantibus & lachrymis , & juſtam tuam adverſum nos indignationem placa , ceſſetque quaſſatio , valde miſericors Domine : plaga namque hac mortisſque teſſera infantes tali mali mortisſque jam iſtantis ſenſu afflicti , verſus nos aperto ore hiant , oculos intendunt , manus porrigunt , lachrymis , balbutiente loquela , inſimo mentis conceptu , quibus denique poſſunt motibus

αὐτοπεδῶντας ἑμῖν· ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν κατὰ ἡμῶν ἐπιφρονομίῶν μάστιγα φιλάνθρωπον πλέον ἢ δικαίως εἶναι ὁμολογῶμεν . Πᾶσα γὰρ μάστιξ , καὶ πληγὴ , καὶ πᾶς ἀλγος κατὰ ἡμῶν ἐπιφρονομίος ὀλίγος ἐστὶ καὶ μικρὸς ὁπρὸς τὰ πολυπληθῆ ἡμῶν ἀπορρήματα . Διαμὴν οὖν τὸ πλῆθος τῶν ἡμετέρων ἀμαρτημάτων καὶ δαρρῆσαι ἔχομεν , δικαιοκρίτει Κύριε , ἵνα τὴν σὴν ἰκεταίαν ἀγαθότητην λύσῃς τῆς βαβερᾶς ταύτης διὰ τὴν ἀπειλήν . Ἡ δὲ ὑπερβολὴ τῆς σὴς ἀσπλάγχνης , καὶ τῆς σὴν ἀτιμωρῶν ἀβυσσος , καλυμμένη Δέσποτα , κατατελεσθῆναι ἀναγκάζεται καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ἀξίαν ἐπέχοντα . Ὅθεν Θεὲ ὑπερέχοντα , καὶ Κύριε τῆς ἐλπίδος , δεόμεθα σε τῆς χαλκωότητος , ὥστε τὴν κατὰ ἡμῶν πασάντων ἐπιφρονομίαν ὀξείαν καὶ ἄσπον τὴν θανάτου ραμφαίαν , καὶ μὴ τῇ θυμῷ σου ἐλέγχῃς ἡμᾶς , μηδὲ παραδῶς ἡμᾶς εἰς τέλος ἀπολείσθαι διὰ τὸ ὄραμα σου τὸ ἅγιον , μηδὲ ἀποσύγῃς τὴν ἐλπίδα σου ἀπὸ ἡμῶν φιλάνθρωπε , μηδὲ ἔξωκιδᾷς ἡμῶν διαθήκην σου , δεόμεθα τῆς πατρῴας ἡμῶν , μηδὲ ὀλιγοῦς ἡμᾶς πασιότητος παρὰ πάντα τὰ ἔσθην . ἀντίφες τὴν ἀβυσσὸν τῆς οἰκτιρῶν σου τῇ πλήθει τῶν ἡμετέρων κακῶν . σοὶ μὲν ἀμαρτητομῇ Κύριε , ἀλλὰ καὶ σοὶ μόνῳ λατρεύομεν . ἐκτός σου ἄλλοι Θεοὶ οὐ γινώσκουμεν , σοὶ μόνῳ κατεσκευασμένης καὶ τεταπεινωμένης καρδίας παρὰ τὰ μέτρα , καὶ δακρύοντες βοῶμεν τὸ , Κύριε ἐλέησον , δεόμεθα φιλάνθρωπε τὴν κοινὴν πάντων συντελευτὴν ἡμῶν , καὶ τὸν καρδιακὸν πόνον , ὡς εἰδέξω τὰ δάκρυα Ἐξέλιον ἐν τῇ θλίψει τῆς καρδίας αὐτῆς , καὶ τὴν θανάτου τῶν ἐρρήσων , καὶ χρόνον ζωῆς ἐδωρήσῃς παρὰ τὴν ὀλεσμένην τὴν τῆς αὐτῆς . ἀπίστρεψέ γάρ , φησὶν , Ἐξελίκας τὰ ἀπρόσπονα αὐτῆς ὁπρὸς τὴν χεὶρ καὶ ἔκλαυσε καὶ παρῆλθε ὡς φιλάνθρωπος διασώτης ὁ ἀπορρήτων ἀπίστρεψας λέγοντας αὐτῇ . Ἠκούσα τῆς ἀπράδικης σου καὶ εἶδον τὰ δάκρυά σου , καὶ ἀποδείξω ἐπὶ τὰ ἔσθην σου πεκαίδικα ἔτι . Ἀντιφῶν ἀνέξικαχε Κύριε , οἰκῶν καὶ θάλησον ὁ θάνατον τὴν ἀμαρτωλὴν , ὡς τὸ ἐπίστρεψαι , ἔστιν αὐτὸν . ἀσπλάγχδυντι καὶ ἐφ' ἡμῶν τοῖς ἀναξίοις , καὶ ἀπόστρεψον ὁ θυμὸς σου ὁ δικαιοτάτος ἀπὸ ἡμῶν , καὶ μὴ εἰς τὴν αἰῶνα ὀργισθῇς ἡμῖν . Ὅρας Δέσποτα ὅπως ἐσμεν ἐν θύμῳ , καὶ ὀλιγοῦσθαι καὶ κληρονομία σου , καὶ τὸ ἅγιον ἔδωκες σου , καὶ τὸ πλῆρωμα τῆς χαλκωότητος , καὶ ἡ σκία , καὶ τὰ ὄρη περιλαμβάνει . Μνησθεσθαι φιλάνθρωπε τὴν σκωρὴν καὶ τὴν θανάτου καὶ ἐκποσίαν πάσης σου , καὶ ὑπὲρ ἡμῶν τῇ κατακρίσει ὑπέμεινας . καὶ μὴ ἀρπάσῃ ὡς λέων τὰς ψυχὰς ἡμῶν , μηδὲ ὄντος λυτρομένης μηδὲ σώζοντος . οἶδας μακρόθυμε , ὡς καὶ δεμῖα πληγὴ τῇ ἀναιδῆτι ἄνω Λιγυπτίῳ κατῆλθε , ὡς καὶ τῶν ἀποποτόκων θορὰ καὶ ἀπώλεια ἐφ' ἡμῶν δὲ , ἀμύδνητος ἐστὶν ἡ συμφορὰ καὶ ἀνείκαστος τὸ δεινὸν πάντων ὁμοῦ καὶ τῶν ἀφῶν καὶ τῶν μέσων καὶ τῶν ἑσπερίων ἀπὸ ὧρας ὥπως ἀρπάζομεν ἐξ αἰῶνος . ἀσπλάγχδυντι δὲ διὰ δάκρυα Κύριε ἐπὶ τῆς δάκρυσι , καὶ τοῖς κλαυθμοῖς τῶν κακῶν καὶ τῶν βρεφῶν , καὶ τῆς ἀπλάσῃ πάσης ἐκείνης κλικίας . ὥστε τὴν κατὰ ἡμῶν δεκάτην σου ἀγαπάτησιν , καὶ κατασάτω ἡ θραύσις παλάλης Κύριε . καὶ γὰρ πληγὴ καὶ τὸ σύμβολον τῆς θανάτου τῇ βρίθῃ δεξάμεθα , καὶ ἐν συμπεδήσει τῇ κακῇ μὴ τὸ θορὰς γινόμενα ὁπρὸς ἡμᾶς κλικίαν , καὶ ὅλοις ὁφθαλμοῖς ἐσπενίζουσι , καὶ χεῖρας ὀρίζουσι , καὶ δάκρυσι , καὶ ψιλλίσμασι , καὶ ἀκοαῖς ἀσήμεσι , ἐοῖς ἔχουσι κινήμασι

τὴν σφραγὶν δεικνύσαι. τὸν ὁλεθρον ἀπωδύραται, καὶ
 πρὸς βοήθειαν αὐτῷ πᾶσι τρόποις ἡμᾶς ἐφελκυσσάδαι
 δεῖται βιάζονται. ἡμεῖς δὲ μηδαμόθεν διωάμενοι
 χεῖρα τίποτις ἐπορίζαι, πρὸς σὲ τὰ πάντα διωάμε-
 τον καταφύγομεν, καὶ παρὰ σὲ μόνον τὴν βοήθειαν
 καὶ τὴν λύσιν τῶν δεινῶν ἐξαίτημεθα. σοὶ γὰρ μόνῳ
 δυνατὰ τὰ παρὰ ἀνθρώπου ἀδύνατα. ὅτι ὁ λόγος
 σου εἰς τὰς αἰῶνας.

Εὐχὴ ἐτέρᾳ ἱκετικῆς πρὸς Θεὸν λεγομένη ἐν
 καιρῷ λοιμῆ, καὶ λιμῆ. Ποίημα τοῦ ἁγίου-
 πάτερ πατριάρχου, Καλλίστου.

Τῷ Κυρίῳ δυνάμει.

ΚΥΡΙΕ ΘΕΕ ἡμῶν, ὅτε τὴν ὁραμένην ταύτην κτί-
 σιν τῇ δημιουργικῇ σου προσάξεις ὥστε ἐκ ὄντων εἰς τὸ
 εἶναι παραγαγῶν, εἴπα καὶ τὸ ἀνθρώπου οἰ-
 κείας χερσὶ ἡσπλάσας τῇ ἀκρᾷ σου ἀγαθό-
 τητι, καὶ πρότερον μὲν πᾶσιν αὐτῇ τὴν ἐτοιμασίαν ἀδά-
 πασον καὶ ἀντοὴν ἐκτελέσας εἰς βρώσιν καὶ πόσιν, ἅμῃ δὲ
 τῇ παραβάσει τῆς ἐντολῆς στερήσας αὐτὸν τῆς ἀκέραι-
 τρυφῆς ἐκείνης, καὶ ἐτέρῳ ἡσπλάσας αὐτὸν ἐπὶ τὸν πᾶ-
 ραχὼν συμφορόντως, ὥστε καρποὺς ἐκφέρειν ἐπιτάξας τῇ
 γῇ εἰς τροφὴν ἡμετέραν καὶ αὐτῶν τῶν ἀλόγων ζῶων το-
 λυειδῶς καὶ ποικίλως, ἐπὶ τοῖς μὲν ὥστε αὐτῶν τῶν σπερμα-
 των τῆς γῆς χορηγῶν τὰ πρὸς χρεῖαν, τοῖς δὲ ἐτέρως
 καὶ τὴν προνοητικὴν σου διωάμειν, δι' ἧς καὶ τῆς θα-
 λάσσης ἰχθύας ἐφορᾷς τῇ σῇ χρηστότητι, τῆς σῆς δε-
 ξιάς ἀνοικομένης καὶ ἐμπιπλώσης πᾶν ζῶον ἐξ ὁδοῦ σου ὁ
 μέγας καὶ θαυμαστὰ πρᾶξις ἐργασάμενος ἐν τῇ πα-
 λαιᾷ ἐτῇ νέα διαθήκῃ ἐπάκουσόν με τῷ ἁμαρτωλοῦ καὶ ἀ-
 ναξίῃ δούλῳ σου, καὶ καθάπερ ποτὲ διὰ τοῦ Ἰωσήφ ἐκείνου τῷ
 φέροντος τύπον τῷ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, ἅπαντα τὸ Ἰσραὴλ
 λίτῳ ἐκείνῳ δι' ἐρέτας λαὸν δαφιλῶς, οὕτω καὶ νῦν
 διὰ τῆς μονογενοῦς σου Υἱοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν,
 χορηγήσον τὰ πρὸς τροφὴν καὶ ἀνάπαυσιν ἡμετέραν, καὶ
 τῶν ἀνιερῶν πάντων ἀπαλλάγῃ ἡμῖν δώρησαι, τὴν
 λοιμοῦ καὶ λιμοῦ τῆς προσδοκωμένης ἀνάγκης ἐβλάς
 ἐλδοθερώσας ἡμᾶς. ἵνα δοξάδῃ τὸ πανάγιον ὄνομα σου
 τῷ ἀνάρχῳ Πατρί, καὶ τῷ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, καὶ τῷ πα-
 ναγίῳ, καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ
 εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Εὐχὴ ἐτέρᾳ ὁμοίᾳ τῇ αὐτῇ.

Τῷ Κυρίῳ δυνάμει.

Ο Τῶν θαυμασίων Θεός, ὁ καὶ μέγας καὶ θαυμα-
 στὰ ἐργασάμενος, ὁ καὶ παλαιὸν Ἰσραὴλ διὰ
 Μωσέως ἐλδοθερώσας τὴν πικρὰν δαλείαν τῆς Φαραὼ, ὁ
 τῇ χειρὶ σου τῇ δεξιᾷ τῶν κακοδηγῶν, καὶ ἀβλαβῇ
 ἡσπλάσας πρὸς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ὁ πρό-
 τερον μὲν ὥστε τῶν ὀρέων ἐκείνων εἰς κόρον ἐκτρέψας
 οὐκ ὀρεῖσθαι λαὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ τῇ ξηροτάτῃ, ὁ
 ὁμβρήσας τὸ μάννα καθάπερ ὕδωρ ἐκ πηγῆς ἀσπλάγ-
 γου, ὅτε τὴν ἀκρότομον πέτραν πηγὰς ὕδατων ὁμβρῆσαι πα-
 ρασκιάσας, καὶ πάντας κορέσας τῇ ὕδατος ἐκχύσει
 τῇ δίδει πειζομένους, οὕτω καὶ νῦν ἡμᾶς θρέψον τῇ
 συνήθει σου φιλανθρωπίᾳ καὶ ἀγαθότητι. χορηγή-
 σον ἡμῖν τὰ δεόντα καὶ ἀνταρκήσον πρὸς ὑπεργίαν καὶ
 ἔσθλῳ ἡμετέρῳ· δείξον καὶ ἐν ἡμῖν τὰ σὰ μέγιστα
 θαυμάσια καὶ θρέψον ἡμᾶς εἰς κόρον τῇ ἐυλογίᾳ τῆς σῆς
 χρηστότητος. πάντα γὰρ δυνατὰ σοὶ· ἀδυνατεῖ δὲ σοὶ,
 αὐδῶν. Ναὶ Κύριε Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐκτρέψας μυριάδας
 λαοὺς ἐν ὀλίγοις ἄρτοις ἐν τῇ ἐρήμῳ, θρέψον καὶ νῦν
 εὐχολ.

letum demonstrant, perniciemque suam
 desunt, & ad opem sibi præstandam mo-
 dis omnibus nos commovere conantur.
 Nos vero neque manum tendere validi,
 ad te qui omnia potes, confugimus, & a
 te solo auxilium malorumque finem de-
 poscimus: tibi enim facilia sunt quæ ho-
 minibus impossibilia videntur. Quia bene-
 dictus es in sæcula.

*Alia oratio supplex ad Deum tempore pe-
 stis & famis dicenda: opus sanctissi-
 mi Patriarchæ Callisti.*
 Dominum precemur.

Domine Deus noster, qui visibilem
 creaturam efficaci tuo imperio, ex
 nihilo ad esse adduxisti, homine vero de-
 inde propriis tuis manibus producto pe-
 num rebus omnibus in cibum potumque
 abundanter refertam, nullo sumptu com-
 parandam, & cum libertate fruendam,
 illi prius summa tua bonitate dispositam
 providisti, & perfecisti: eidem vero man-
 dati tui transgressionem sincera illa volu-
 ptate privato, aliam permanentem habi-
 tationem utiliter concessisti: ita ut in nu-
 trimentum nostrum & animalium irratio-
 naliū fructus varios diversosque proferre
 terram jussis; & quibusdam quidem ter-
 ræ semina ad eorum necessitatem suppeditas,
 aliis autem alia ratione provida tua
 virtute per quam & maris pisces tua bo-
 nitate respicis, subministras: cum manum
 tuam aperis, & omne animal beneplaci-
 to tuo adimpleris: qui magna & mirabilia
 prodigia in veteri & in novo testamento
 operatus es, exaudi me peccatorem &
 indignum servum tuum, & sicut quondam
 per Joseph unigeniti Filii tui figuram re-
 ferentem, Israeliticum omnem populum
 abunde educaisti; ita & nunc per unigeni-
 tum Filium tuum verum Deum nostrum
 ad cibum & satisfactionem nostram requi-
 sita exhibe: a malis omnibus libertatem
 & securitatem præbe, & a pestis fami-
 que calamitate & imminente casu nos
 exime: ut glorificetur sanctissimum nomen
 principii expertis tui Patris, & unigeniti
 Filii tui, & sanctissimi & vivifici tui Spi-
 ritus: nunc & semper, & in sæcula sæcu-
 lorum. Amen.

Altera ejusdem Oratio.
 Dominum precemur.

Deus mirabilium operum patratōr,
 qui per Moysen acerba Pharaonis
 servitute veterem Israel liberaisti, quique
 cum dextra tua manu deductum & ad
 promissionis usque terram incolumem ser-
 vatum, avibus primum ad satietatem us-
 que nutritum, qui in aridissima eremo
 velut e perenni fonte manna depluisti,
 qui præruptam petram aquarum laticibus
 scaturire, siti laborantibus earum effusio-
 ne relevandis jussisti: ita & nos modo
 solita tibi humanitate, cunctis nobis ne-
 cessariis subministratis, enutri. Ministe-
 rio ciboque nostro sufficientia concede,
 ingentia miracula tua etiam nostri causa
 manifesta, & tuæ bonitatis benedictione,
 ad satietatem usque nos pascere. Cuncta
 namque tibi facilia sunt: nec est quod
 tibi impossibile sit credendum. Ita
 Domine Deus noster, qui millia homi-
 num multa paucis panibus in deserto
 satiaisti, ineffabili tua clementia etiam
 LIII. ij

modo nos ciba, & ne nostri peccatorum & indignorum servorum tuorum preces despicias: ut sanctissimum nomen tuum laudetur, Patris, & Filii, & Spiritus sancti: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

ἡμᾶς τῇ ἀφάνει σου διαπλαγχθῆναι, καὶ μὴ παύσας τις δύνῃς ἡμῶν τῶν ἀμαρτιῶν καὶ ἀκαρίων δάλλαν σὺ. ἵνα δεξιᾷ τοῦ πανάγιου ὀνομάσῃ, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, Ἐπὶ ἁγίῳ Πνεύματι· νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

IN FULMINIS ET FULGURIS PERICU- lo. Oratio.

I Terum humanissime Domine, tibi vindictæ memoria est, iterum etiam inutilibus servis tuis te condonare decet: jam ad preces confugimus, agnoscentes, quod quantum peccatorum magnitudo excedit; tantum quoque mali immemor clementia tua exuperare potest. Propterea rogamus te, ut a nobis furorem tuum avertas, ne in æternum irascaris nobis, sed in misericordia tua vivifica nos, Domine Deus noster, qui fulmen cohibes, & fulgur immutas, & omnia pro operum manuum tuarum salute disponis. Respice itaque in nos solita tibi clementia, & ab omni afflictione, flagello, calamitate, & imminente periculo nos libera. Intonuisti enim de cælo Domine, & fulgura multiplicasti, & conturbasti nos. Reconciliare, benigne, ad te confugimus, & abundantes misericordias tuas ad nos mitte, & ut bonus & humanus fervorum tuorum miserere: ne nos furoris tui ignis comburat, neque fulgurum & fulminum furor consumat: sed solita tibi humanitate usus, iram tuam mitiga, & aere in serenum adducto, subjectaque caligine solaribus radiis dissoluta, procellam in tranquillitatem commuta.

Exclamando.

Quia Deus misericordiarum, miserationum, & clementiarum existis, & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio, & Sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

IN AERIS INTEM- PERIEM ET MARIS procellam. Oratio.

Dominum precemur.

Dominator Domine Deus noster, qui cum causæ experte in te existente Verbo, & cum vivifico unaque tecum adorando Spiritu, e nihilo ad esse cuncta adduxisti, qui arenam mari terminum posuisti, montesque & colles statim appendis, qui cælum palma metiris, & pugilo terram contines, qui mensuram, legem, limites, nexum, & ordinem visibili & sensibili huic creaturæ sicut & temporum mutationes, & solis cursum & recursum constituisti, elementorumque concursu & temperamento inaudita ratione, detrimenti expertem & indissolutam illam conservas: Ipse Rex optime innata solitaque tibi clementia & bonitate iterum usus, ad nos manuum tuarum opera respice & ne a nobis misericordiam & miserationes tuas avertas, neque testamentum tuum disperdas. Qui nobis ad imaginem tuam propriam formati, unigenitum Filium tuum in redemptorem concessisti, & secreta Spiritus effusione

ΕΥΧΗ ΕΠΙ ΑΠΕΙΛΗ ΒΡΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ἀσραπῶν.

Π Ἄλλιν σὺ Κύριε τῷ φιλανθρωπῷ περὶ δεσπότῃ, μνήμῃ παιδείας, πάλιν ἀρχαίαν συγχαρήσει, δεικνύων ἡμῶν καὶ ὅσον ὑπερβαλλεῖ τὸ μέγεθος τῆς ἀμαρτημάτων, πᾶσι τῇ πλείον ἢ αὐτοῦ ὑπερέχεις τῇ ἀμνησι-κάρι σου διαπλαγχθῆναι, διὸ καὶ δεόμεθα σὺ, ἀποστείλον τὴν θυμὸν σου εἰς ἡμᾶς, ὅπως μὴ εἰς τὸ αἶψα ὀργισθῇς ἡμῖν, ἀλλ' ἐν τῇ ἐλπίσει ζωοποιῇς ἡμᾶς πῶς οἰκτιρ-μαίς σου, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ σερῶν βροντῶν, καὶ μετασκαδῶν ἀσραπῶν, καὶ πάντα πρὸς σωτηρίαν τῇ ἔργῳ τῶν χειρῶν σου. ἐπιδὲ τῇ σὴ φιλανθρωπία, καὶ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως ὀργῆς καὶ ἀνάγκης καὶ τῆς ἐφ' ἡμᾶς ἀπειλῆς. Εὐβρόντισας γὰρ ἐξ ἔρανος ὁ Κυρίος, καὶ ἀσραπᾶς ἐπλήθυνας, καὶ συνειπάρ-ξας ἡμᾶς. διαπλαγχθῆναι διαπλαγχθῆναι, πρὸς σὲ καταφύγομεν, καὶ τὰς πλυσίς σου οἰκτιρμὰς κατὰ πέμψον εἰς ἡμᾶς, καὶ ἐλπίσον πρὸς δούλῃς σου, ὡς ἀγαθὸς καὶ φι-λανθρωπός. μὴ καταφλέξῃς ἡμᾶς τὸ πῦρ τῆς θυμῶν σου, μηδὲ καταφαγέτω ἡμᾶς θυμὸς ἀσραπῶν καὶ βρον-τῶν σου. ἀλλὰ τῇ συνήθει σου χρησάμενος ἀσπλαγχθῆναι πρὸς ἡμᾶς τὴν ἀρχὴν σου, καὶ εἰς αἰθρία τὸν αἶρα με-τάβαλε, καὶ ταῖς ἡλιακαῖς ἀκτῖσι τὸν ὑποκείμενον ζόφον διακοφόν, καὶ τὴν ἀχλὺν, εἰς γαλήνην με-ταποιήσον.

Εκφώνως.

Ὅτι Θεὸς ἐλπίς οἰκτιρμῶν καὶ φιλανθρωπίας ὑπάρ-χεις, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, Ἐπὶ ἁγίῳ Πνεύματι· νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

ΕΥΧΗ ΕΠΙ ΔΥ- ΚΡΑΣΙΑΣ ΑΝΕΜΩΝ

καὶ κλύδωνα θαλάσσης.

Τῷ Κυρίῳ δευδωμῶν.

Δ Εἰσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τῇ ἐνυποστάτῃ καὶ ἀνάρχῳ σου Λόγῳ, καὶ τῇ ζωοποιῷ καὶ ὁμο-τίμῳ σου Πνεύματι ἐκ μὴόντος εἰς τὸ εἶναι παραγαγὼν πᾶν πάντα, ὁ θαλάσσης θέμενος ὅριον φάμενος, καὶ σταθ-μήσας ὅρη καὶ τὰς νῆπας ζυγῶν, ὁ σπειραμένη μετρήσας ἑρᾶνον, καὶ δρακὶ συνέχων τὴν γῆν, ὁ μέτρα καὶ κη-ρόνας καὶ ὅρας ἀρμονίας τε καὶ τάξεις, τῇ ὁραμένη καὶ αἰσθητῇ κτίσει ταύτη δὲ, καὶ καιρῶν ἀλλαγὰς, καὶ ἑο-πάς ἡλίου κράσεσι σοιχείων, νύματι σου ταύτῃ συνέ-χων ἀρρήτως, καὶ πρὸς τὸ ἀπαθῆς τε καὶ ἄλυτον διακυβε-ρῶν. Αὐτὸς πανάγαθε βασιλεῦ, τῇ ἐμφύτῃ καὶ συνή-θει σου φιλανθρωπία καὶ ἀγαθότητι πάλιν χρησάμενος πρὸς ἡμᾶς, ἐπίσκεψαι τὰ τῶν σῶν χειρῶν ἔργα, καὶ μὴ ἀποσῆσθαι ἀπὸ ἡμῶν καὶ ἐλπίσει καὶ τῶν οἰκτιρμῶν σου, μηδὲ διασκαδῆς τῇ διαθήκῃ σου, ὁ κατ' εἰκόνα δημιουργήσας ἰδίαν ἀπορρήτως ἡμᾶς. ὁ τὸν μογογιᾶν

σε Τίον λύτρον ὑπὲρ ἡμῶν δὲς, καὶ πνεύματος ἀπο-
ρήτης κοινωγία τῆς οἰκίας Θεοῦ μετὰ δὲς, ἅφες τὸ
τῆς ἀμαρτίας δόμισμα πλῆθος τῆς ὑπερέχοντι πλῆθους
τῆς ἐκπεριμῶν σου, ὅ τῆς σαυρῶν τῆς σὺ Τίῳ ἐπὶ αἵματι τῶν
ἀμαρτιῶν ἀπαλείψας τὸ γένος ἡμῶν. Ἐπανάγαγε σὺ ἡ
κτὲς πρὸς τὴν φυσικὴν ἀρμονίαν καὶ τάξιν, εἰς τὸ παρὰ
φύσιν ἐκτραπείσασθαι τὴν παρὰ φύσιν ἀταξίαν
καὶ ἀκοσμίαν τῆς ἀθέτου καὶ φανταστικῆς πολιτείας ἡμῶν. Δεί-
ξον ἡμῶν τὴν συνήθειαν τὴν μεγάλαν ἐν τῇ γαλιωτῇ πελά-
γῳ, καὶ ἐπικειμένην κλύδωνα, καὶ τὴν παραχλὺν τῆς αἰ-
ρός διακόφας, ἐνταλαί τῆς ἀνέμου καίρου καὶ κατέλλη-
λυν πρὸς δούλῳ. ἐπιτίμησον τῇ κλύδωνι τῆς θαλάσ-
σης, καὶ τῶν παραφύσιν τῶν ἀνέμων κινήσει· σῆψε πνεύ-
μα καταγίδος, καὶ πρὸς γαλιωτῇ τῆς ζάλης μεταθέ-
τε· ἵνα τὰ σά ἔργα ἐν θαυμασία, καὶ πάλιν ἰδῶσιν οἱ
καταβαίνοντες εἰς θαλάσσαν ἐν πλοίοις, ποιῶντες ἔργα
σὺ ἐν ὕδασι πολλοῖς. Παρασκύσας αὐτὴν φιλανθρω-
πείας Δέσποτα, τῇ σὴν ἀνείκελῳ φιλανθρωπείᾳ παύσασθαι
τῇ κλύδωνι, ὅ τῇ μοιρογενῇ σου Τίῳ, καὶ Κύρῳ ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστῷ, εὐδοκίᾳ σὴ καὶ συνεργείᾳ τῆς ἀγίας σου Πνεύματος,
καταξιώσας γενέσθαι ἄνθρωπον, καὶ συμπλεύσαι τοῖς
ἀγίοις αὐτῷ μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις, καὶ ἐπιτίμησαι τῇ
λαίλαπι τῆς ἀνέμου, καὶ τῆς θαλάσσης γαλιωτῇ τὰ κύ-
ματα, κλύδωνας αὐτὸς καὶ ὡς πάντα ἐναντίον ἀνέμου καί-
μου, καὶ τὰ κύματα ὁρῶν, καὶ τῇ κλύδωνι κατέπαυ-
σαν, καὶ δέγειρον τὴν ἐπιπλοῦν καὶ εὐθέως καιρὸς καὶ ἀνέ-
μος. Κυβερνήτης καὶ βοηθὸς πανταχοῦ γινόμενος τοῖς
δούλοις σου, ὁδηγῶν αὐτοὺς εἰς λιμένα σωτηρίας, ὅ
τὸ σὸν μόνον εἶδος ὄνομα, καὶ μὴ γινώσκοντες πλὴν
σὺ Θεὸν ἑταῖρον, καὶ πρὸς τὴν σὴν βοήθειαν διὰ πα-
πῆς ἀποβλέποντες. ὡχαῖς καὶ πρὸς βίαν τῆς ὑπερ-
δολογημένης Θεοῦ, τῇ Θεοειδῶν Ἀγγέλων, καὶ πάν-
των τῶν Ἀγίων.

Εκφώνως.

Εὐδοκίᾳ καὶ ἀγαθότητι τῇ μοιρογενῇ σου Τίῳ, μετ' ἧ
εὐλογητὸς εἶ, σὺ τῇ παναγίᾳ καὶ ἀγαθῇ καὶ ζωοποιῇ
σου Πνεύματι.

Ε Τ Χ Η Π Α Ρ Α Κ Λ Η
ΤΙΚΗ ΕΙΣ ΠΑΣΑΝ ΛΙΤΗΝ.
Τὴ Κυρίῳ δειδωμένῳ.

Κ Τετὸ μόνος ἐν ἐλπίδι πλάσιος, ὁ καὶ σπλάγχθους
χρηστότης ἐπικαμπτόμηνος ἐπὶ ταῖς δεισιότητι ἡ-
μῶν τῇ ἀμαρτωλῶν καὶ ἀναξίῳ δούλῳ σου, ὁ πάντα συμ-
φερόντως τὰ κατ' ἡμᾶς διιδύων καὶ ἔχον κυβερνῶν, ὁ
σοφῇ σου ποιοῖς τὸν ἡμέτερον βίαν διεξάγων, ὁ καὶ
παντὶ ἔργῳ τῶν σωτηρίας ἡμῶν ἐφείμενος, ὁ φύσει
μακρόθυμος καὶ πολυέλεος, ὁ παιδίδων καὶ πάλιν ἰώ-
μενος, καὶ τῶν παιδίδων ἐκτείνων χρηστὸς καὶ φιλανθρω-
πός, ἀλλ' ἐκ ἐπὶ τὸ ἀπολέσαι τῇ χειρὶ σου τὸ πλάσμα,
μᾶλλον δὲ πρὸς τὸ ἀρχαῖον ἐπαναστάσαι κάλλος, καὶ
τῶν πρώτων ἐκείνων ἐγγύθειαν, ὡς ἀπολέσαι μὴ ἀπλο-
την γνῶμης καὶ συμβουλίας ἀλάστορος, ἐπαναγαγεῖν βε-
λόμενος, καὶ πᾶσι τρόποις διοικουμένους, ἐπαναστά-
σαι τὸ ἐκπτώσεως ἐκείνης ἐλλείπον. Αὐτὸς Δέσποτα
παντοκράτωρ, ἐπιδεῖν ἡμᾶς καὶ πρόχους ταῖς δεισιότητι ἡ-
μῶν τῇ ἀμαρτωλῶν. τὸ γὰρ πλῆθος τῆς ἀνομιῶν ἀπαρ-
τήσας ἡμᾶς πεποιήκε, ὡς μηδὲ τολμᾶν ὅλως αἰτεῖσθαι

etiam propriæ Deitatis participes effeci-
sti, remitte precamur exuperanti misera-
tionum tuarum copia peccatorum multi-
tudinem, qui cruce & sanguine Filii tui
generis nostri delicta delevissti, creaturam
tuam innaturali nunc agitatione turba-
tam, propter innaturalem nostram per-
versitatem & incompotum nefandæ pra-
væque nostræ conversationis ordinem,
ad naturalem sibi statum compositionem-
que revoca. Solitam quoque, immensi
maris nujus grassante procella & aeris
tempestate disjecta, tranquillitatem re-
nova, præcipe ventis ut commodum
congruumque spiritum emittant; increpa
maris turbines, & ventorum innaturales
motus: procella spiritus cohibeatur, &
elementorum agitatio in serenitatem com-
mutetur, ut opera & mirabilia tua vi-
deant iterum qui descendunt mare in na-
vibus facientes operationem in aquis mul-
tis: compone illud clemens Domine in-
comprehensa tua humanitate ut a pro-
cella cesset, qui unigenitum Filium tuum
& Dominum nostrum Jesum Christum,
beneplacito tuo & sancti Spiritus coope-
ratione hominem fieri, & sanctis suis
cum Discipulis & Apostolis navigare,
turbineque ventorum increpare, maris-
que fluctus placare præordinaisti: ipse
nunc contrarium omnem ventum consopi,
feda fluctus, procellam paca, commodos
ventos & compositum tempus exsuscita,
gubernator & auxiliator servis tuis factus
deduc eos in salutis portum. Solum nam-
que nomen tuum agnoverunt illi, nec al-
ium præter te Deum profitentur, & o-
pem tuam jugiter implorant: precibus &
interventu super omnes benedictæ Deipa-
ræ, Delformium Angelorum, & omnium
sanctorum.

Exclamando.

Beneplacito & humanitate unigeniti Fi-
lii tui, cum quo benedictus es cum san-
ctissimo & bono & vivifico tuo Spiritu.

HUMILIS ORATIO
IN OMNI PUBLICA SUP-
plicatione sive processione.

Dominum precemur.

D Omne solus in misericordia dives,
qui & bonitatis tuæ visceribus ad
nostrum peccatorum & indignorum servo-
rum tuorum preces inflecteris, qui omnia
nobis commoda disponis & gubernas,
sapientique tua providentia nostram de-
ducis vitam, qui salutem omnium no-
strum, natura patiens & misericors, desi-
deras, qui corripis & iterum sanas, cor-
reptionemque utiliter & humane produ-
cis, non operi manuum tuarum perdendo,
sed potius primigenæ ejus vilitati repa-
randæ, pristinaque nobilitati stolidi ni-
mis animi simplicitate perverloque consi-
lio deperditæ quondam, jam vero repa-
randæ studens, defectum omnem illo ca-
su contractum restaurare moliris. Ita Do-
mine respiciens in nos, nostris peccato-
rum precibus attende: ipsa namque ini-
quitatum copia omni nos libertate desti-
tuit, ita ut neque delictorum veniam ex-

LIII iij

poscere audeamus . Verum humanitate , clementia , misericordia , patientia , tolerantia , supremaque tua bonitate perspecta , ejus immensitate confisi , manibus sublati , intente tibi clamamus . Peccavimus , iniquitatem fecimus , impie egimus , quia mandatorum tuorum obliti , nefandas nostras propensiones sumus sectati : indigne vocatione & Evangelio Christi tui ejusque sancta passione & exinanitione pro nobis suscepta sumus conversati : dilecto tuo opprobrium facti sumus , Sacerdotes & populus in eodem deliquimus : omnes declinavimus , jam simul inutiles reddimur , non est qui faciat judicium & justitiam , non est usque ad unum . Miserationes clementiamque tuam , & misericordiae viscera , nequitia nostra , & studiorum nostrorum improbitate nobis praeclusimus . Tu tamen Christus , nos iniqui : tu longanimis , nos plagis digni bonitatem tuam , quamvis insipientes agnoscimus : modice quidem pro delictis vapulavimus , verum terribilis es , & quis resistet tibi ? A facie tua tremor montes corripit , & magnitudini brachii tui quis contradicit ? si caelum clauseris , quis aperiet ? si catarractas tuas obliteraveris , quis continebit ? pauperem facere & ditare , neci tradere & vitae restituere , percutere & sanare , leve est in oculis tuis : solaque tua voluntas perfectum opus praestat . Iratus es , & peccavimus : dicebat olim humilitatem suam professus quidam : nobis tamen ex adverso dicere competit : peccavimus , & tu iratus es . Propterea opprobrium facti sumus vicinis nostris , avertisti faciem tuam , & pudore sumus perfusi . Verum quiesce Domine , parce Domine , propitius esto Domine , ne propter iniquitates nostras in finem nos deferas , neque nostris flagellis alios corripias : quin potius aliquorum aliorum , gentilium videlicet qui te non noverunt & regnorum quae potentiae tuae subjici renueunt , concede nos instrui poenis : nos vero populus tuus & virga hereditatis tuae : corripe nos propterea , verum in mansuetudine , & non in furore tuo , ne pauciores & ludibrium facias nos praeter omnibus habitatoribus terrae : misericordia enim tua ineffabilis & humanitas insuperata , & mansuetudinis divitiae imperscrutabiles . His propterea confisi , flexis cordis nostri genibus rogamus & supplicamus , desiste a flagello irae tuae immittendo , velut olim propter David populo tuo pepercisti : & licet parem illi poenitentiam non proferamus , verum ut supreme benignus , iram tuam comprime , furorem tuum justum feda ; laborantibus salutem praebere , & infirmis valerudinem ; sanos conserva , & morbum languoremque cunctum a populo tuo averte , a noxia hac expectatione cunctos eripe , & a grassante hac infirmitate gravique malo cuncta devastante intactos immunesque omnipotenti tua virtute custodi . Confudit enim nos vere & perturbavit irae tuae furor , & licet a perversitatibus nostris ex toto non convertamur , a mala tamen conscientia cunctos liberos redde , & in bonorum operum exercitio placere tibi concede . Precibus ejus quae a viri confortio alie-

τῶν τῶν ἐπταυμένων συγχώρησιν . ἀλλ' εἰδότες σε τὸ φιλάνθρωπον , τὸ ἀσπλαγχνον , τὸ πολυέλεον , τὸ μακρόθυμον , τὸ ἀνέξικατον , καὶ τὸ ὑπεράγαθον , ἀποπολεμῶντες τῇ βιάσει τῶν , καὶ τῇ πελάγει τῇ χρηστότητός σου , ἀπορῶν χεῖρας καὶ ἐκτενῶς βοῶμεν σοι . ἡμάρτομεν , ὑπομήσαμεν , ἠσθεβήσαμεν , ὅτι ἐπέλαθόμεθα τῶν ἐντολῶν σου , καὶ ἐπίσω τῆς ἀρετῆς ἡμῶν . τῆς ποτηρᾶς ἐπορεύθημεν , ὅτι ἀναξίως τῆς κλήσεως καὶ τῆς Εὐαγγελίᾳ . Χεῖρ σου πεπολετῶμεθα , ἐν τῷ ἀγίῳ αὐτῷ παθημάτων , ἐν τῷ ὑπὲρ ἡμῶν κενώσεως . ὅτι ἐγνηθήμεν ὄνειδος τῇ ἀγαπητῇ σου , ἱερεῖς καὶ ὁ λαός σου ἐξέστημεν ἐπὶ τὸ αὐτό . πάντες ἐκκλίναμεν , ἀμα ἠχρηώθημεν , ἐκείσε ποιῶν κείμε καὶ δικαιοσύνην , ἐκείσε ἵνα εἴης . ἀπεκλείσαμεν τὴν οἰκτιρῆσιν σου καὶ τὴν φιλάνθρωπίαν σου καὶ σπλαγχνία ἐλέως Θεοῦ ἡμῶν ὅσα τὴν κακίαν ἡμῶν καὶ τὴν πορνείαν τῶν ἐπιποδμάτων , μεθ' ἧς ἀνέσραφημεν . Σὺ Χεῖρός , ἀλλ' ἡμεῖς ὑπομήσαμεν , σὺ μακρόθυμος , ἀλλ' ἡμεῖς πληγῶν ἄξιοι . γινώσκόμεν σε τὴν ἀγαθότητα , καὶ περ ἀσυνήτων , ὅλγα ὡς ἡμάρτομεν μεμαστιγώμεθα . σὺ φοβερὸς , καὶ τίς ἀντιστήσεται σοι ; τρόμος λήφεται ἀπὸ σὺ ὅρη , καὶ μεγίστη βραχίονός σου τίς ἀντήσσει ; ἐὰν κλείσῃς τὴν ἔρανον , τίς ἀνοίξει ; καὶ ἐὰν κλείσῃς τοὺς καταρράκτας σου , τίς συνάξει ; κούφον ἐν ὀφθαλμοῖς σου πτωχίσαι καὶ πλητίσαι , ζῶσσαι καὶ θανατῶσαι , πατάξαι καὶ ἰασάσθαι . ἐν τῷ θελήσει σου , ὡς εἴς σιωπῆς τελευτή . σὺ ὠργίσθης , καὶ ἡμεῖς ἡμάρτομεν , λέγει τίς τῶν πάλαι ἀνδομολογούμενος . ἡμῖν δὲ , καὶ τὸ ἐναντίον καιρὸς εἶπεν . ἡμεῖς ἡμάρτομεν , καὶ σὺ ὠργίσθης . διὰ τὸ ἐγνηθήμεν ὄνειδος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν . ἀπέστρεψας τὸ πρόσωπόν σου , καὶ ἀτιμίας ἐπλήθημεν . ἀλλὰ κόπασον Κύριε , ἄνεις Κύριε , ἰλάσθητι Κύριε , μὴ παραδῶς ἡμᾶς εἰς τέλος διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν . μηδὲ ἐκ τῶν ἡμετέρων μασίγων παιδύσεως ἄλλης . δὸς ἡμᾶς διὰ τῆς ἐτέρων βασάνων σωφρονιστῶναι τινῶν τούτων τῶν ἐθνῶν τῶν οὐ γινωσκόντων σε , καὶ βασιλείων αὐτῶν σὺ κράτει οὐχ ὑπετάγησας . ἡμεῖς δὲ λαός σου , καὶ ῥάβδος κληρονομίας σου . διὰ τοῦτο παίδευσον ἡμᾶς , πλὴν ἐν χρηστότητι , καὶ μὴ τῇ θυμῷ σου , ἵνα μὴ ὀλιγοῦς ἡμᾶς ποιήσῃς , ἐκ παρὰ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν ἐξεδέσθω . τὸ ὅδ' ἐλέος σου ἄφατον , καὶ ἡ φιλάνθρωπία σου ἀνυπερβλήτος , καὶ ὁ τῆς χρηστότητός σου πλοῦτος ἀνέξιχνίος , ἐφ' οἷς καὶ τεταρρηνότης ἐδόμεθα καὶ ἐκευδομεν . κάμπτοντες γόνυ καρδίας ἡμῶν , κόπασον τὴν θραῦσιν τῆς ὀργῆς σου ἐξαιτέμεθα , ὡς ἐπὶ τῷ Δαβὶδ πάλαι τὴν ἐπὶ τῇ λαῷ σου . καὶ ἔχ' ὁμοίαν τὴν μετάνοιαν ἐπιδεικνύμεθα , ἀλλ' ὡς ὑπεράγαθος , ἔσθον τὴν ὀργὴν σου , καταφράυνον τὴν θυμὸν σου τὴν δίκαιον , ἐδὸς τοῖς κάμνσι τὴν ὑγίαν , τοῖς ἀδινῶσι τὴν ῥῶσιν , πᾶσι δὲ ὑγιαίνοντας τήρησον ἐν ταύτῃ . πᾶσαν δὲ νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἀπέλασον ἐκ τῆς λαῷ σου . πάντας τῆς προσδοκίας ταύτης ἐλδοθέρασον , σωτηρῶν ἀνέπηράς τις αἰκισάσης ἀδελφείας , καὶ φυλάττων πατοκρατορικῇ σου χεὶρὶ ἀποσφάλλουσας τῆς δεξιῆς ταύτης κακώσεως ἐν ὀλεθρῇ συντριβῇ . ὅπως ὅδ' σὺ συνέχει πάντας καὶ συντηρεῖς ὁ θυμὸς τῆς ὀργῆς σου , καὶ οὐκ ἐπιστρέψωμεν ὅλως ἐκ τῆς πορνείων ἡμῶν . ἀλλὰ καὶ ἀπάλλαξον τὴν κακὴν συνειδήσιν πάντας , ἐδὸς ἐν πάσῃ ἀγαθοεργίᾳ διαρεῖν σοι . ὡς

Αἰεὶς τῆς ἀπειράτου ἐν ταῖς ἀγίαις διαμέτοις
ἀνταρδίου Μαρίας . προστάτας τῶν ἀγίων ὑπο-
ειδῶν Ἀγγέλων , καὶ πάντων τῶν ἀγίων . Οὐκ εἶ
ἡ πᾶς ἐλπίς σου , καὶ τῆς ἀσπλάγχνης ἀσπλά-
χνης ἀβύσσος , καὶ τοὶ τῶν δόξαν ἀναπέμπομεν , σὺ
καὶ ἀρχὴ σου Πατρί , καὶ τῇ παραγίῳ καὶ ἀγαθῇ καὶ
ζωοποιῇ Πνεύματι .

na te genuit, puræ Desparæ semper Vir-
ginis Mariæ, protectione sanctorum &
deiformium Angelorum, & omnium san-
ctorum. Quia tu es misericordiæ fons,
& mansuetudinis investigata abyssus, &
tibi gloriam referimus, cum principii ex-
perte tuo Patre, & vivifico, & bono &
sanctissimo tuo Spiritu.

VARIÆ LECTIONES.

Εἰς τὴν ἐκκλησίαν .) Nihil obtulerunt M.M.S.S.
quævis eum superioribus officiis & oratio-
nibus, pro peste avertenda, fulminum periculis,
& pelagi tempestatibus propulsandis, quod con-

fosrem. Alia tamen nonnulla, diversæque oratio-
nes in publicis calamitatibus olim Constantinopoli
habitas, serie & ordine cujusvis observato, exhi-
buit Cryptoferratenfis Bessarionis codex.

Εὐχὴ ἐπὶ ἐκάρχεις λιτῆς.

Κεῖν ὁ Θεὸς ἡμῶν μνήθητι ἡμῶν ὅτι ἁμαρτωλῶν καὶ
ἀχρεῖων ἐβλῆσθαι σε, ἐν τῇ ἐπιμαλῆσαι ἡμᾶς τὸ
ἅγιον καὶ προσκυνητὸν ὄνομα σου, ὅτι καταισχύνῃς ἡ-
μᾶς ἀπὸ τῆς προσδοκίας τῆς ἐλπίς σου. ἀλλὰ χάρισαι
ἡμῖν Κύριε πάντα τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτημάτων, καὶ ἀ-
ξίωσον ἡμᾶς ἀγαθῇ καὶ φοβεῖσθαι σε ὅτι ὅλης καρδί-
ας ἡμῶν, καὶ ποιῇν σε πάντι τὸ θέλημα σου.

Εκφώνως. Οὐκ ἀγαθὸς καὶ φιλόφρων Θεὸς ὑπάρ-
χεις, καὶ σοὶ τῶν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρί, καὶ
τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. νυνὶ καὶ αἰ, καὶ εἰς
τὴν αἰῶνα τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εἰρήνη πᾶσι. ἀποκρίσις. Καὶ τῷ πνεύματι σου.
ὁ Διάκονος. Τὰς κεφαλὰς τῷ Κυρίῳ κλίνειται. ἀπο-
κρίσις. Χαί Κύριε. ὁ ἱερὺς ἀρχιεπίσκοπος.

Κύριε ἄγνη ἡ δὲ ὑψόλοισι κατοικῶν, καὶ τῷ παντε-
φῶρι σου ἐπιβλέπων ἐπὶ πᾶσαν τὴν κτίσιν.
σοὶ ἐκτίθει τὸν αὐχέν σου τῆς καρδίας καὶ τῷ σώματι
καὶ δαμάσθαι σε. ἔκτεινον τῷ χεῖρά σου τὴν ἀόρατον
ἐξ ἁγίου κατοικητηρίου σου, καὶ ἀλόγησον πάντας ἡμᾶς,
ἡμεῖς, ἡμεῖς, ἡμεῖς, ὡς ἀγαθός, καὶ φιλό-
φρων Θεὸς συγχώρησον, δυνάμει ἡμῖν τὰ ἐγ-
κεῖνα ἐκτελέσθαι ἀγαθὰ σε.

Εκφώνως. Σὺ γὰρ εἶ τοῦ ἐλπίν καὶ σῶζεν ὁ Θεὸς ἡ-
μῶν, ὅτι σοὶ τῶν δόξαν ἀναπέμπομεν τῷ Πατρί,
καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. νυνὶ καὶ αἰ, καὶ
εἰς τὴν αἰῶνα τῶν αἰώνων.

Εὐχὴ ἐκτελεῖς γινώσκων 2. ἐν τῷ φῶρι.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐκτελεῖς ταύτην ἰκεσίαν πρὸς σε
ἐκ παρὰ τῶν σῶν δόλων, καὶ ἐλπίσας ἡμᾶς καὶ τὰ
πλῆθος τῶν ἐλπίσας σου, καὶ τὴν οἰκτιρῆσαι σε καταισχύν-
ον ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ πάντα τὰ λαὸν σου ὅτι ἀπειρηχό-
μεθα, τὰ παρὰ σὺ πλῆσιον ἐλπίσας. Οὐκ ἐλπίσας καὶ
φιλόφρων Θεὸς ὑπάρχεις. καὶ σοὶ ὅτι δόξαν ἀνα-
πέμπομεν τῷ Πατρί.

Εἰρήνη πᾶσι. ἀποκρίσις. καὶ τῷ πνεύματι σου.
Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνειται. ἀποκρίσις.
Χαί Κύριε. ὁ ἱερὺς ἐκτελεῖται.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ κατὰ τὸν ὄρον δόξης καὶ
ἐπιβλέπων ἀβύσσους ὁμοῦ ἐκτελεῖς ταύτην ἰκεσίαν
σου ἡμῶν ἐπισκεπτόμενος, ἐκτελέσθαι πάντας ἡμᾶς τὴν
ὑποκεκλητῆς σοὶ τῶν ἐκτελεῖς κεφαλὰς, καὶ ὑψόσας
τὸ κέντρον ἡμῶν ἐν τῇ ἐλπίσας σου. Εἰν τὸ παρὰ σε
ὄνομα τῆς φιλοφρονείας σου ἐκτελεῖται καὶ δίδω-
σκόμεθα τῷ Πατρί, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύ-
ματι. νυνὶ καὶ αἰ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰ-
ώνων.

Oratio in supplicationis exordio.

Domine Deus noster, recordare nos-
tri peccatorum & inutilium servo-
rum tuorum, cum sanctum & adorandum
nomen tuum invocamus, & ne nos a
misericordiæ tuæ expectatione confuderis:
sed cuncta salutis nostræ utilia postulata
concede: & te diligere, teque ex omni
corde nostro timere, & in omnibus vo-
luntatem tuam exequi largire.

Exclamando. Quia tu bonus & clemens
existis, & tibi gloriam referimus, Patri,
& Filio, & sancto Spiritui: nunc & sem-
per, & in sæcula sæculorum. Amen.

Pax omnibus. Responsio. Et cum Spi-
ritu tuo.

Diaconus. Capita Domino inclinate.

Responsio. Tibi Domine. Sacerdos preca-
tur.

Domine sancte qui in excelsis habitas,
& omnem creaturam circumspicientibus
oculis inspicis: tibi cordis & corporis cer-
vicem inclinavimus: & rogamus te, in-
visibilem manum tuam de sancto habita-
culo tuo extende, & si in aliquo sponta-
nee aut involuntarie deliquimus, ut bo-
nus & clemens Deus, donatis nobis mun-
dania hæc bonis remitte.

Exclamando. Tuum est enim misereri
& salvare Deus noster, & tibi gloriam
referimus: Patri, & Filio, & sancto Spi-
ritui: nunc & semper, & in sæcula sæcu-
lorum. Amen.

Oratio protensa Collecta in foro dicenda.

Domine Deus noster, protensam hanc
supplicationem a tuis servis suscipe, &
secundum misericordiæ tuæ multitudinem
miserere nostri, & super nos, nec non
super populum tuum copiosam a te mise-
ricordiam expectantes miserationes tuas
mitte. Quia misericors & clemens Deus
existis, & tibi gloriam referimus, Patri
&c.

Pax omnibus. Responsio. Et cum Spi-
ritu tuo. Capita vestra Domino inclinate.

Responsio. Tibi Domine. Sacerdos pre-
catur.

Domine Deus noster, qui sedes super
thronum gloriæ, & respicis abyssos,
humilitatem nostram clementi oculo con-
templatus omnes nos capita tibi submit-
tentes benedic, & in beneplacito tuo cor-
pu nostrum exalta. Sic sanctissimum no-
men clementiæ tuæ benedictum & glorifi-
catum: Patri, & Filii, & Spiritus san-
cti: nunc & semper, & in sæcula sæcu-
lorum.

Oratio dicenda in supplicatione quæ propter metum fit in Campo, ad sanctum Diomedem extra portam juxta petram veterem.

Iterum tibi clementi Domino correctionis occurrit memoria, iterum quoque inutilibus servis tuis instat pro venia oratio facienda agnoscentibus, te quantum magnitudine tantum clementia malorum immemore præstare. Rogamus ideo te, converte nos Deus, Deus salutarium nostrorum, & a nobis iram tuam averte, ut non in æternum irascaris nobis, sed in misericordia tua vivifica nos, & citius anticipent nos tuæ misericordiæ Domine.

Exclamando. Quia misericors & clemens Deus existis.

Ordo servandus in Tribunalio, in Processionibus ibidem de more factis.

Cum profectus fuerit Archiepiscopus, & Deo laudes cecinerint Psalteria, populusque suscepit, & adimpleverit supplicationem dictam: dicente Archidiacono. Attendamus, dicit Patriarcha. Pro universo statu, & recto ordine sanctæ Ecclesiæ, & omnium unione dicamus Domine miserere. Et populo ter dicente. Domine miserere: incipit rursus. Pro piissimis nostris Imp. omni Palatio, & exercitu eorum, dicamus omnes. Domine miserere. Ut a motu, igne, & sanguine fundendo hæc urbs aliaque omnis civitas & regio conservetur, dicamus. Domine miserere. Et populo ter dicente. Domine miserere. Ter quoque cruce signat, & elevata voce dicit. Quia Deus misericordiæ, & miserationum & clementiæ existis: & tibi gloriam referimus.

Et dicit, Amen: sedet in throno, & Diacono dicente. Sapientia: dicitur Propositum: & terminato, Alleluja. Dicit Archidiaconus. Recti audiamus sanctum Evangelium. Signat tertio (Pontifex) & dicit. Pax omnibus. Populus. Et Spiritui tuo: deinde exclamat. Ex eo quod est secundum Matthæum. Archidiaconus. In sapientia attendamus. Atque ita exorditur, simulque cum Diacono totum Evangelii textum percurrit: & post protensam orationem, de more iterum cruce signat, & ait. Quia misericors & clemens Deus existis: & tibi &c.

Diaconus. Capita vestra Domino inclinate. Responsio. Tibi Domine. Et orationem inflexionis capitis habet: & Diacono apud S. Joannem populi conventum indicente, illuc proficiscitur, & missam celebrat.

Oratio in supplicatione, in die festo.

Deus & Pater Domini nostri Jesu Christi, qui es benedictus in sæcula, qui Filium tuum unigenitum in mundum misisti, ut quod erraveras, reduceret, quod ceciderat, erigeret, & quod mortuum erat, vivificaret: nos indignos servos tuos cum fidei populo tuo tibi spiritualiter festum agentes, & in Psalmis & Hymnis, pro salutari gratia, & beneplacito tuo generi hominum exhibito, gloriam referentes suscipe: incruentam hostiam tibi nos offerre permitte: ut in Ecclesia primogenito-

Εὐχή λεγομένη ἐν λιτῇ γινομένη διὰ φόβον 3 εἰς τὸν Κάμπον εἰς τὸ ἅγιον Διομήδην ἐξάπορτα, καὶ εἰς τὴν παλαιὰν πέτραν.

Πάλιν σοι Κύριε τῷ φιλανθρωπῷ Δεσπότην μνήμη παιδείας, πάλιν ἀχρείων δούλων σε συγχωρήσεις δέησις γνωσκόντων, ὡς ὅσον ὑπερβάλλεις τῷ μεγέθει, τοσούτον καὶ τῇ ἀμνηστικῇ διάσπαρα. διὸ δέομαδά σου, ἐπίστρεψον ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῶν σωτηρίων ἡμῶν καὶ ἀπόστρεψον τὸν θυμὸν σου ἀπὸ ἡμῶν, ὅπως μὴ εἰς τὸν αἰῶνα ὀργιδῇς ἡμῖν, ἀλλ' ἐν τῷ ἐλέει σου ζωώσης ἡμᾶς, καὶ ταχὺ προκαταλάβῃς ἡμᾶς οἱ οἰκτιρμοὶ σου Κύριε.

Εκφώνως. Οτι ἐλεήμων καὶ φιλεῖ ἄνθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις ὅ σοι τὴν δόξαν.

Τὰς εἰς γινομένην 4 ἐν τῇ Τριβυναλίῳ ἐν ταῖς ἐξ ἑξήκοντος ἀπερχομέναις ἐκείσε λιταῖς.

Μετὰ τὸ ἀνελθεῖν τὸν Ἀρχιεπίσκοπον, καὶ δοξάσαι τὴν ψάλταν· δέξασθαι δὲ καὶ τὸν λαόν, καὶ πληρῶσαι τὴν λεγομένην λιτὴν, λέγοντος τῷ Αρχιδιακόνῳ. Πρόχωμψ, λέγει ὁ Πατριάρχης. Ὑπὲρ τῆς οἰκουμένης καταστάσεως καὶ δόξαθείας τῆς ἀγίας ἐκκλησίας, καὶ τῆς τῷ πάντων ἐνώσεως, εἰπωμῶ. Κύριε ἐλέησον. καὶ τὸ λαὸν ἔϊπον λέγοντος, τὸ, Κύριε ἐλέησον. ἀρχεται πάλιν. Ὑπὲρ τῶν εὐσεβεσάντων ἡμῶν βασιλείῳ παντὸς τῆς παλατίης, καὶ τῆς στρατοπέδου αὐτῶν εἰπωμῶ πάντες. Κύριε ἐλέησον. Ὑπὲρ τῶν αἰσίων, καὶ ἀφλεκτον, καὶ ἀναιμάκτων ἁγιοφυλαχθῶναι τὴν πόλιν ταύτην, καὶ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν, εἰπωμεν. Κύριε ἐλέησον. καὶ τὸ λαὸν λέγοντος τὸ, Κύριε ἐλέησον, ἔϊπον. σφραγίζει ἔϊπον, καὶ ἐκφώνως λέγει, Οτι Θεὸς ἐλεῖς, καὶ αἰτηρῶν καὶ φιλεῖ ἄνθρωπος ὑπάρχεις. καὶ σοι τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν.

Καὶ μετὰ τὸ, ἀμὲν, κάθηται ἐν τῇ θρόνῳ, καὶ τὸν Διακόνον λέγοντος. Σοφία. λέγεται τὸ προκείμενον. καὶ μετὰ τὸ, Ἀλληλούια. λέγοντος τῷ Αρχιδιακόνῳ. Ορδοὶ ἀκρόωμεν τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον. σφραγίζει ἔϊπον, καὶ λέγει. εἰρήνῃ πᾶσι. ὁ λαός. καὶ τῷ Πνεύματι σε. εἰπαίφωται. Εκ τῆς καὶ Ματθαίου. ὁ Αρχιδιακόνος. Εὐ σοφία προχώμεν. καὶ ὥπως ἀρχόμενος συναναγιγνώσκῃ τῷ Διακόνῳ πᾶσαν τὴν περιχλωτὴν Εὐαγγελίου· καὶ μετὰ τὸ ἐκτελεῖν, σφραγίζει πάλιν κατὰ τὸ ἔθος καὶ λέγει. Οτι ἐλεήμων, καὶ φιλεῖ ἄνθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις. καὶ σοι τὸν δόξαν.

Ὁ Διακόνος. Τὰς κεφαλὰς τῷ Κυρίῳ κλίνει. Ἀπόκλεισις. Σοὶ Κύριε. καὶ ποιεῖ τὴν εὐχὴν τῆς κεφαλοκλισίας, καὶ τὸν Διακόνον κηρύσσοντος 5 τὴν ἐν τῷ ἁγίῳ Ἰωάννῃ σωῶσιν· ἀπέρχεται ἐκεῖ, καὶ ποιεῖ λειτουργίαν.

Εὐχή ἐπὶ λιτῇ 6 ἐν ἡμέρᾳ ἑορτῆς.

Ο Θεὸς καὶ Πατὴρ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς αἰῶνας, ὁ ἐξαποστείλας τὸν μονογενῆ σε Υἱόν εἰς τὸν κόσμον, ἵνα τὸ πεπληρωμένον ἐπιστρέψῃ, τὸ πεπτωχὸς ἀναστήσῃ, καὶ τὸ πεθανὼν ζωοποιήσῃ· προσδεξαι ἡμᾶς τὴν ἀναξίως δέχου σου, σωὲν τῷ πιστῷ σε λαῷ ἰορταζομένῃ σοι πνευματικῶς, ὅς ἐστιν ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις δοξολογίαν σοι προσάγοντας ἐπὶ τῇ γινομένῃ σωτηρίᾳ σε χάριτι, καὶ εὐδοκίᾳ τῷ γένει τῷ ἀνθρώπῳ καταξίωσον ἡμᾶς, καὶ τὸν ἀναιμάκτον θυσιᾶν ἀκατακρίτους προσάγειν σοὶ ἵνα μὴ

ποχε

ποχρὶ γινώμεθα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ πρωτοκλήν ἀπογε-
γραμμένων ἐν ὑπεράνω τῇ ἡχῇ τῇ ἰορταζόντων ἰνδα πᾶν-
των ἡμῶν ὑφ' ἡμετέρας ἡ κατοικία σου, ὡς βέλεις
τῆς ἀγίας Θεοτόκου, καὶ πάντων τῶν ἁγίων σου. Εὐφώ-
τως. Οὐαὶ ἀγαθός, καὶ παῖς ἡμῶν.

Ο ἱερὸς. Εἰρήνῃ πᾶσι. Ο Διάκονος. Τὰς κεφα-
λάς.

Δίωσται Κύριε κλῖνον τὰς καρδίας ἡμῶν εἰς ὑ-
πακοὴν τῇ θείῳ σου προσημασίᾳ. ἵνα ἀδύνη-
ρουῖτες ἐν τῇ τείβῃ τῇ ἐντολῶν σου, καὶ τῇ προση-
μασίᾳ ἡμῶν τῇ βίᾳ ἐξῆς ἀπορροήσῃς διαλύσαντες
ἀποδώσωμέν σοι τὰς εὐχὰς ἡμῶν δικαίως ὡς τὸ ἄ-
γιον ἱερῶν καὶ ἰσχυρὸν σου θυσίας ἡμῶν. Οὐαὶ ἡ-
λάσῃται καὶ διδοῦσάσαι, καὶ παῖς ἡμῶν.

rum in cælis descriptorum consortes fiamus
vocis festum agentiam, ubi lætantium in te
est habitatio. Intercessionibus sanctæ Dei-
paræ, & omnium sanctorum tuorum. Ex-
clamando. Quia bonus, &c.

Sacerdos. Pax omnibus. Diaconus. Ca-
pita.

Dominator Domine inclina corda no-
stra ad mandatorum tuorum obedientiam,
ut in præceptorum semita recta progressi,
& propositam nobis vitæ viam sine of-
fensa percurrentes, preces nos in sancto,
& cælesti, & intellectuali tuo altari ac-
ceptas referamus. Quia benedictum, &
glorificatum est, & reliqua.

IN SUPERIORES ORATIONES. Notæ.

1. ΕΝΙΕΡΧΕΛΗΤΙ.) Preces inter Procedendum
factas λητώ significare, alibi ostensum, quod
& præsens locus demonstrat: hæc ante omnem Ec-
clesiæ egressum recitatur.

2. Εν τῇ φόρῃ.) φόρος est ἀγορά forum: in quo pri-
ma Septembris Processio cum Supplicationibus a
Patriarcha & Imp. pro populi salute fiebat. Co-
dinus c. 15. φόρος αὐτῇ περιλάμβανος χαρακτὴρ πόλεως,
σημειώσας ἐστὶν ἐν τῇ πόλει CP. locus. ex Simocatta.

3. Εἰς τὸν Κάμπον.) Planities extra Constantinopo-
lis portam, in quam tempore Theodosii Junioris ob-
terræ motum se populus CP. recipit Κάμπον. Cam-
pus est ἐξω τῆς πόλεως ἐν τῇ λεγομένῃ Κάμπῳ, ait
Theophanes: ibidem S. Diomedis templum ere-
ctum est ἐξ ἀπορίας, extra portam urbis, quo delin-
ceps populus, motus terræ periculo & timore per-
cussus, cum supplicationibus confluere posuit in
consuetudine: quamvis observantiam huiusmo-
di ad terræ motum quo CP. Justiniani tempore
afflitta est referat Cedrenus, γίνεσθαι μὲν τὸ
σημαίνει τοῦτου κατ' ἔθος ἐν τῇ Κάμπῳ λητάνουτος τοῦ

λαοῦ. Quotannis hujus terræ motus memoria cele-
bratur populo in Campo processionem agente.

4. Εἰ τῇ Τειβνάλῃ.) Palatium quoddam in Cam-
po nuper memorato extructum Τειβνάλῃ fuit: de
quo intelligenda loca absque interpretatione a
Meursio adducta; illud Gregoras, Τειβνάλῃ τῇ
Κάμπῳ vocat.

4. Τὴν ἐν τῇ ἀγίᾳ Ἰωάννῃ συνάξιν.) Collecta populi
in quadam Ecclesia quondam Roinæ fiebat, exin-
de ad aliam Statto indicebatur, procedebat popu-
lus; missa celebrabatur; de quibus fusc. Onuphrius,
Romanæ consuetudinis antiquæ hæc est Græcorum
CP. imitatio. Ad locum Tribunalium dictum per-
git Clerus, ibique δέχεται τὸν λαὸν Collectam ex-
cipit, benedictionem impertitur Patriarcha: &
μοχ, τοῦ διακόνου κηρύσσοντος τὴν ἐν ἀγίᾳ Ἰωάννῃ
συνάξιν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ λαοῦ λητάνουτος.

6. Εὐημερία ἰορτῆς.) De Processionis ordine die
feste servando actum est statim sub hujus operis ini-
tio, & παλαιὰ plura exhibet.

Α Κ Ο Λ Ο Τ Θ Ι Α Ο Φ Φ Ι C I U M I N

ΕΙΣ ΕΠΕΛΕΤΣΙΝ ΒΑΡΒΑΡΩΝ,

καὶ ἐπιθροάς ἐθῶν.

Πρακείμενα. ἡχος δ'.

Ἀναστήτω ὁ Θεὸς καὶ διασκορπισθήσονται οἱ ἐχθροὶ
αὐτοῦ.

Στίχος. Ως ἐκλείπει καπνὸς ἐκλείπτωσαν.

Ο Ἀπόστολος.

Πρὸς Εφεσίους ἐπιστολῆς Παύλου

τὸ ἀνάγνωσμα.

Α Δελφοί, ὁ Θεὸς πλούσιος ἐστὶν ἐν ἐλέει, διὰ
τὴν πολλὴν ἀγάπην.

Τέλος.

Επὶ ἔργοις ἀγαθοῖς, οἷς προικόμεσθε ὁ Θεός,
ἵνα ἐν αὐτοῖς περιπατήσωμεν.

Ἀλληλουία. Κύριος σωτήριον πόλεως.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς καὶ Λυκᾶν.

Τ Ως καιρὸς ἐκείνῳ, παρῆσαν τινες ἀπαγγέλλοντες
τῷ Ἰησοῦ περὶ τῆς Γαλιλαίας, ὅτι τὸ αἷμα Πι-
λάτου ἐμίξε μὲν τῷ θύσει αὐτῶν.

Τέλος.

Ο ἵχθυς ὅσα ἀνέειν ἀνέειν.

Κοινωνικόν. Κύριος κραταῖος καὶ δυνατός Κύριος
δυνατός ἐν πολέμῳ.

Euchoi.

BARBARORUM AD-

ventum, & Gentilium
incursum.

Propositum. Tonus quartus.

Exurgat Deus & dissipentur inimici
ejus.

Versiculus. Sicut deficit fumus, defi-
ciant.

Apostolus.

Ad Ephesios Epistola Pauli

lectio. Cap. 2.

F Ratres, Deus qui dives est in mise-
ricordia, propter nimiam charita-
tem.

Finis.

In operibus bonis, quæ præparavit Deus,
ut in illis ambulemus.

Alleluja. Dominus conterens bella.

Evangelium ex eo quod est secundum

Lucam. Cap. 13.

I N illo tempore. Aderant quidam nun-
tiantes Jesu de Galilæis, quorum san-
guinem misit Pilatus cum sacrificiis eo-
rum.

Finis.

Hæc dicens clamabat. Qui habet aures
audiendi, audiat.

Communio. Dominus fortis & potens.
Dominus potens in prælio.

Mmm

CANON SUPPLEX AD SANCTISSIMAM

Deiparam in rumore belli.

Cujus Acrostichis est.

Τοῖς σοῖς ἀχρατὲ συμμάχῃσιν οἰκέταις.
Opus Joannis. Canticum Primum.
Tonus obliquus secundi. Quasi in terra.

Virgo quæ robustum in virtute, & fortem in bellis Dominum genuisti, robusta validaque tua manu hostes nos impugnantes debella.

Qui prius in mari Pharaonem demersisti, ejusque currus in profundo stravisti, in auxilium nostrum exurge nunc Christe, genitricis tuæ precibus.

Abscissio quidem quandoque medelam præbet, & adustio nonnumquam salutis causa est: suavis tamen lenibusque remediis nobis medere, misericors Fili Dei matris tuæ interventu.

Ut quondam Sennacherib cum toto exercitu integre delevisti: ducem etiam totamque barbarorum aciem nos obsidentem valida tua manu, o Domina, profliga.

Te acerbis hostibus nos expugnantibus opponimus & adversus eos movemus, o Virgo, tu enim Christiani exercitus dux es.

Canticum tertium.

Non est sanctus ut tu Domine.

Hic in curribus & equis pluribus: at nos populus tuus in nomine tuo invocamus, & clamamus. Salva nos Domina.

Qui animum roborque infirmis suppeditas & fervorum tuorum cornu extollis: fideli nunc exercitui animum adversus barbaros hostes suggere, propter eam quæ te peperit.

Barbarorum acies Gentibus ex impiis coacta, ignem oculis & pectore spirans, & cædibus assueta, bellum movet: servis tuis Domina auxiliare.

Viri sanguinum, crudeles, & dolo pleni adversum nos. frementes juxta Psalmi verba, meditantur inania, adversum nos servos tuos, o Deipara.

Manibus extensis Moyses crucis figuram exprimens, crudelem Amalil fudit, o Virgo: tu itaque invisibili manu populi tui hostes profliga.

Canticum quartum. Christus virtus mea.

Effunde frameam, o Pura, & conclude adversarios nostros, & hostes qui nos oppugnant: obsecantes nobis intercessionis tuæ virtute debella.

Imple hostium nostrorum facies ignominia, mulceque dedecore, & pudore, & secundum psalmi dictum convertantur retrorsum vagui, re infecta, o Domina.

Nunc cognoscemus quia populum omnem hujusce tuæ civitatis dilexisti: quia non gaudebit super nos hostis adversarius.

Concurrat voluntati tuæ summa, quæ prædita es, potestas: tu namque genuisti eum, qui solo nutu omnia potest. Si itaque nostram salutem volueris, salvabimur.

In præstando nobis auxilio, insana hostium potentium capita confringe: a potentia namque tuæ timore contremiscent, o Virgo.

ΚΑΝΩΝ ΠΑΡΑ-

ΚΛΗΤΙΚΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ

ὑπεραγίαν Θεοτόκον ἐπὶ προσδωκίῃ

πολέμου οὗ ἡ ἀκροστιχίς.

Τοῖς σοῖς ἀχρατὲ συμμάχῃσιν οἰκέταις.

Ωδὴ Ἰωάννου. Ωδὴ α'.

ἦχος πλ.β'. Ως ἐκ ἡπείρου.

Τὸ κραταῖον ἐκ ἰσχύος, καὶ δυνατὸν ἐν πολέμῳ. Κύρια, καὶ γυνήσασα σιμὴν, κραταῖα χερεῖ. καὶ παραδίδει συμπολέμῳ ἐχθροῦς πῶς πολεμουῦντας ἡμᾶς.

Ὁ ὀρθοδόξος πατριάρχης πρὶν Φαραὼ, καὶ τὰ πῶς ἄρματα καταστρώσας ἐν βυθῷ εἰς ἡμῶν βοήθειαν καὶ πῶς ἡρώδῃ Χερεῖ πῶς σὲ πενήτης ὡχλαῖς.

Ἰατροὺς μὲν τὸ τέμνειν, καὶ οὐ καυσὴν πῶς ὑγείας αἰτίων, ἀλλ' ἡμᾶς Χρὶς Θεοῦ ἀπαλοῖς φαρμάκοις οἰκτιρμῶν. σὺ ἰατροῦσον πῶς σὲ μητρὸς δούλοισι.

Συναχθεῖμι ὡς πρὶν ἀδελφὴν πατριάρχην ἄρδω, ἐξαρνήσῃ καὶ τῷ σου πατριάρχῃ τῷ περικυκλωσάν ἡμᾶς, τῷ βαρβάρῳ κραταῖα χερεῖ σε, Δείσποινα.

Ἡ πῶς ἡμᾶς πολεμουῖται, πικρὰς ἐχθροῦς ἀντακατοπλίσματα, καὶ κατὰ τὴν κατ' αὐτῶν πρὸς ἀντιπαράταξιν ἀγνή. σὺ δὲ εἰ Χερεῖ μὲν ὁ Ἀρχιερεὺς τῆρος.

Ωδὴ γ'. Ὅσα ἔσω ἄγιος αἰς σὺ Κύρια.

Ὅπως ἐκ ἁρμασιν πολλοῖς, καὶ ἐκ πλείστον ἵπποις. ἀλλ' ἡμᾶς ὁ λαὸς σε, ἐκ ἀνόματι τῷ σὺ ἰκαλούμεθα σου, καὶ βοῶμεν. σῶσον ἡμᾶς, Δείσποινα.

Ἰσχυὴ καὶ δεινὸς ὁ δίδους ἀδελφούσι, καὶ κέρας ἀντήν. τῷ σου δούλῳ τῷ πρὸς σε σου στρατῷ κατὰ βαρβάρων ἐχθρῶν ἰσχυρὸν δίδου, ἀπὸ πῶς πενήτης σε.

Στρατὸς βαρβάρων ἀδελφούς, ἐξ ἐχθρῶν τῷ ἀδελφῷ πῶς καὶ βλάπτει καὶ πῶς, χαίρειν φόντας καὶ σφαγὰς, καὶ πόλεμον συγκατεῖ τοῖς σοῖς δούλοις, Δείσποινα βοήθησον.

Ἄνδρες αἱμάτων ἀπὸ πικρῆς διδιδότῃς πλήρεις κατ' ἡμῶν σωμαχθέντες, ἐμελέτησαν κατὰ φρυάξαντας ψαλμῶς, Θεοτόκε κατ' ἡμῶν τῷ δούλῳ σε.

Χερσὶν ἐκτάσει Μαυρῆς σαυροῦ χῆμα τυπώσας ἐξ ὑπώστατο κόρη Ἀμαλὴ καὶ δούλῳ σου. σὺ δὲ χερεῖ τοῖς πῶς λαοῦ σε πῶς ἐχθροῦς κατὰ βλάτε.

Ωδὴ δ'. Χερεῖς μὲν δύναμις.

Ρομφαίαν ἐκ χειρὸς, ἀγνή, καὶ σύγκλεισον πάντας τῷ ἐναντίῳ τῷ πῶς ἡμᾶς, καταπολεμουμένων ἐχθρῶν κατὰ πολεμῶν ἐχθροῦς τῷ ἰσχυρῷ πῶς πρὸς βλάτε σε.

Δι' ἡμῶν πλήρωσον ἐχθρῶν τὰ πρόσωπα, καὶ πολλὰς ἀτιμίας καὶ ἐντροπίας, ἐκ ἀποσφαθήσας εἰς τὸ πῶς ψαλμῶς καὶ καὶ, Δείσποινα, ἐκ ἀπρακτοῖς.

Νυνὶ γνωστὸν ἐστὶν ὅτι, Δείσποινα, ὡς ἐδέλφη κατὰ πάντα τὸν λαὸν ταύτης σε τὸ πόλεως. ὅτι σὺ μὲν ἐκ χειρὸς, ἐφ' ἡμᾶς ἐχθρὸς πολέμιος.

Τὸ δὲ δὲ τῷ σου δούλῳ ἰσχυρὸς τῷ δυνάμει, ὡς τεκούσας τὰ πάντα μόνῃ ψιλῷ νόματι δυνάμει. ἀνδρὶ δὲ τῷ σου τῷ σου σωτηρίαν, σωθούμεθα.

Εκ τῆς ἐκτάσει σε πῶς ἀντιλήψας, δυνάμει παλιν τῶν δούλων κεφαλὰς ἐκ τοῖς. στείδονται τῷ ἐκ αὐτοῖς ἐκ τοῦ φόβου τοῦ σου κράτους, ἀγνή.

Ωδὴ ε'. Τῷ θεῷ φέρει σὺ ἀγαθὴ.

Σατραπαί, τύραννοι, βασιλεῖς ἄρχοντες χωρῶν βαρβαρικῶν ἐπὶ κακῇ συμφρονήσαστες κατὰ ταύτης σου τῆς ποίμνης καθάπερ λέοντες ἐς θύρας ἀγροθύμοι ὠρύμενοι.

Τὴν γενήσασα τῷ θεῷ ἡ ἐπισταυωμένη νοσῶν ταῖς ὑπαιαῖς διωάμεσι, ἄγγελος ὑπέρμαχος ἐξαπόσειλος, Παρθεῖν Θεοτόκε, ἡμῖν βοήθει.

Μετὰ δακρύων, καὶ σκυδρωπῶν, καὶ καταλάβοντα νῦν ἡμᾶς, καὶ θλίβων ἄξια, Δίαποινα. ἀλλὰ σὺ, Παρθεῖν, πάχυνον, οἰκτερον, καὶ πάλιν πρὸς ἀδελφούς ἐχθρούς κατάβαλε.

Μὴ παραδῶς χερσὶν ἐθνῶν τὴν κληρονομίαν σου ἀγνή, μὴ ποτὶ ἑπαισι, πᾶσι τῇ θεογενήτῳ, ἥϊπε ποιήσας, ἀλλ' ἀθραύσον τὴν ποίμνην σου ἀπὸ τῶν χειρῶν.

Αἱ βασιλεῖαι πάσαι τῆς γῆς γνάτωσαν τὸ κράτος σου σιμῇ, καὶ τὴν ἐχρῶν σου τὴν ἀμαχον ἔθνη, παραχρήτως καὶ σκεδῶντας λαοί, οἱ μὴ εἰδότες τὴν ἐξουσίαν σου.

Ωδὴς'. Τοῦ βίου θ' ἀλάστω.

Χαλκοῦ πόρον ἔργασον τῷ λαῷ σου, πρὸς πρὸς τῶν ἐκλεκτῶν βραχίονας, καὶ πρὸς τῶν δυνάμει καὶ ἐχρῶν αὐτῶν, ὑπεράνωμα, ὑπεράνωμα βραβύων αὐτοῖς δυνάμει.

Ἡμᾶς πρὸς πρὸς τῶν εἰς τὸ ὄνομα, σιμῇ, Παρθεῖν τῇ καὶ Πνέματος, καὶ προσκυνοῦντας ἡ πόρον σου τὸν σιμῇ, μὴ δὲς τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν ἀλλὰ πρὸς τῶν πρὸς κόρη, σιμῇ.

Σπινθίζοντες κράζοντες γόνυ κλίνοντες εἰς γλῶσσαν, χεῖρας εἰς ὕψος αἶροντες. ἐξημάρτωμεν Δίαποινα εἰς Θεόν. αὐτὴ ἐξελίξασαι, καὶ μὴ βάρβαρα ἔθνη παιδεύσας ἡμᾶς.

Οὐ φέρομεν Δίαποινα. καὶ ὅς ἐπὶ ὁ ἐχθρός. διὰ ξας καταλήφομαι. μετὰ σκύλα, ἐμπλήσω μὴ τὴν ψυχῇ, ἀνελὼ μαχαίρα μου, κυριεύσει ἡ χεὶρ μου. διὸ ἀποφάσας.

Ναὺς τῶν ἀγίων σου, καὶ τιμὴν ἱερὰ, καὶ τὰς σεπτὰς εἰκόνας σου, ἥδ' ἀγίων ἀπάντων τῶν μορφῶν σκεδῇ καὶ κειμήλια οἱ ἐχθροί σου, Παρθεῖν, ἐξημάρτωσαν.

Ωδὴ ζ'.

Δροσοβόλοι μὲν τὴν κάμινον.

Οὐ πρὸς ἑτέροις Θεοῖς, διεπιτάσσας τὰς χεῖρας ἡμῶν, Δίαποινα, καὶ ἡμᾶς τῶν ἀλλὰ ἐκ ἀπίστην ἐκ σου, καὶ ἄλλοι ἐκ αἰδανῶν πλύνου. διὸ ἐλάνθον ἡμᾶς, πρὸς Θεοτόκῃ λιταῖς.

Ἰδοὺ ὡς κύριος πολλοὶ περικύκλωσαν, πόροι πίονες περιέχον ἡμᾶς, καὶ ἱσχυροὶ ἔχουσιν τὴν θυριὰν σου, Δίαποινα ἀγνή, ὡς ῥάβδος θείας σου ῥοπῆς μακρὰν ἀπέλασον.

Κοσμοσώτριά, Βασίλισσα πανύμνητε, τὴν πόλιν ταύτην φυλάττει, βασιλεύουσα βασιλεῖα πᾶσα Χριστός. ἀλώσειας λύτρωσαι περὶς, ἀρχιμαλῆς, ἀπορομῆς ἥδ' ἐχθρῶν.

Εμφυλίῃ μάχῃ ῥῶσαι παραμώμεται, καὶ ἀπὸ συστοφῆς ποταμῶν ἡμᾶς. ἀπὸ γάστρας, παραχρῆς, ὀφθαλμοῦ, συστοφῆς, λαθραίας ἐχθρῶν ἐπιβουλῆς, ἐκ ἀποδοσί-ας δολιχῆς, ταύτην τὴν πόλιν σου.

Τεῖχος ἄρρηκτον, ἀπὸ τῶν ἀλλόνητον, καὶ εὐχολοί.

Canticum quintum. Divino fulgore, o bone.

Satrapæ, tyranni, reges, principes barbararum nationum in malum nostrum conspirantes, adversus hunc gregem tuum velut leones, & rabidæ feræ insiliunt.

Quæ Filium Dei cælestibus virtutibus spiritualiter præfectum genuisti: Angelum protectorem, in subsidium nostrum merte, Deipara virgo.

Tristia nunc, & lachrymis plena, planctusque digna sunt ea quæ nos undique circumstant: sed tu, Virgo, accelera, miserere: & rursus impios hostes nostros disjice.

Ne tradas Gentium manibus hæreditatem tuam, o Pura, nequando dicant: ubi est Dei genitrix in qua confidebant? intactum ergo gregem tuum custodi.

Cuncta terræ regna robur tuum agnoscant, o Veneranda, & inexpugnandam virtutem tuam celebrent: turbentur gentes, & confundantur populi, qui tuam potestatem ignorant.

Canticum sextum. Vitæ mare.

Arcum æreum, electaque populi tui fidelis brachia redde, virtuteque ei cælitus impetrata, robore & animo illum præcinge, o Illibata.

In nomen Patris, & Filii, & Spiritus sancti nos credentes, & venerandum patrum tuum colentes o Gloriosa, ne traderis hostibus: sed potius usque ad interfectionem illos dele.

Genibus in terram flexis, & manibus in altum sublati, gementes clamamus. Peccavimus in Deum, Domina, placa illum: ne nos Gentes barbaræ corripiant.

Ultra sustinere nequimus, Domina: dixit enim inimicus. Insequutus comprehendam illos, dividam spolia, implebo animam meam, mactabit gladius meus, manus mea dominabitur: ideo accelera, ut auxilieris.

Sancta tua templa, ædesque sacras, venerandas imagines, & sanctorum omnium simulachra, vasa & thesauros, inimici rapuerunt, o Virgo.

Canticum septimum.

Fornacem rore manantem.

Peccavimus quidem, ad Deum tamen alienam manus nostras numquam expandimus, neque a te recessimus, vel alium præter te sumus professi. Miserere idcirco nostri, Deiparæ intercessionibus.

En prout canes numerosi nos circumobsident, velut tauri pingues nos circumvallant: jam jamque insiliunt, pura Domina, ut servos tuos ferino more diripiant: divino tamen vindicante impetu, longe illos a nobis repelle.

Mundi salvatrix, regina celebranda regem regum Christum enixa, civitatem hanc custodi, invasione acerba, depopulatione, & devastatione illam libera.

A dissidio civili, Illibata, a noxia eversione, a seditione, tumultu, occulto molimine, fraudulento insultu, latentibus hostium insidiis, prodicione dolosa, civitatem hanc salva.

Murum imperfractum, inexpugnatum, & inconcassum, barbararum & Mmm ij

sanguine gaudentium Gentium adventui & incurfibus te opponimus: & ad te confugientes o Virgo liberamur. *Canticum edatum.* E flamma sanctis.

Cruentæ feræ, lupique rapaces, velut ovile, servos tuos obsederunt, jamque rationales tuos agnos discerpunt: accelera, virgo sancta Deipara, ut opituleris.

Gens propriis usa legibus, elata, ferrox, belligerum genus fœdistragum, bellum nobis infert irreconciliabile: accelera, virgo sancta Deipara, ut opituleris.

Militiæ cœlestis intellectualibus castris urbem tuam cinge, & circumvalla, & vana reddde cuncta hostium molimina: accelera, virgo sancta Deipara, ut opituleris.

Sicut Ader ille execrandus adversus Salomonem, ita adversum nos Agereus, dictus Ismael insurrexit: accelera, virgo sancta Deipara, ut opituleris.

Captivos molitur sibi servos tuos subicere, acies belli telis & armis confisa: nos vero tua fiducia freti clamamus: accelera, virgo sancta Deipara, ut opituleris.

Quæ arcuum quondam robur confregisti, & insilientes barbaros in fugam vertisti: contere etiam nunc gladium & bellum, Domina virgo sancta Deipara.

Canticum novum. Deum videre hominibus impossibile.

Ego populo virtus & robar, fortitudo, custodia, semamentum, framea, & gladius anceps, qui adversas hostium cohortes discindat, eorumque castra velut hominem unum solumque disjiciat.

Velut murus validus & inexpugnatus, ut Christianorum antemurale & turris nullis concutienda tempestatibus, hostium impiorum nobisque infensorum fremitus, ferocientemque tyrannorum insultum, intentasque a barbaris minas, o Virgo, dissipa.

Angelo quondam opitulante Madianitarum agmina Gedeon profligavit: Angelum etiam nunc barbarorum acies in fugam versurum, hostesque bellum nobis inferentes penitus deleturum mittere.

Naturæ cedit ordo, ubi Deus cunctorum opifex ita innuit: tu vero quæ præter naturæ ordinem cum genuisti, quæcumque vis, potes: unde & jam urbem hanc funditus delere aggressos, dissipa.

Exaudi de templo sancto tuo famulos tuos, o Virgo, & iram Dei effunde in Gentes quæ te non noverunt, & in regna quæ desideratissimum nomen tuum fideliter non invocaverunt.

O Verbum, quod bellum illud ingens, longumque & antiquum illud dissidium solvisti & humanitati tuæ cœlestia conjunxisti: Deiparæ interventu, hoc etiam grave & urgens bellum compone.

Protectionem tuam velut nobem lucidam super nos expande, o Domina, & urbem hanc circumorge, utriusque quædam Christum completa es illam indideram, nomenque tuum jugiter iactantem custodi.

πύργοι ἀπετίρατον, σὶ κικλήμεθα ἐν ἐφόδοις ἐκ πύργου βαρβάρων ἐθνῶν αἰμακαρῶν. καὶ σοὶ προσφύγοντες ἐγὼν ὁρῶμεθα.

Ωδή η'. Εὐφροσύνη πρὸς τὸν Θεόν.

Αἰμοβόρα θηρία καὶ λύκοι ἄρπαγες τὰς σὰς δούλῃς, ὡς ποιμὴν περιπύλωσαι, καὶ τὰς λογὰς σου ἐν ῥήματι καταράτῃ. πρόσθασον, παρθένη, ἁγία Θεοτόκε.

Ιδιόρρυθμοι ἐθνοί, γαῖραι, καὶ ἰσχυροί, φιλοπόλεμοι, γένος ὀρεῖαν παρὰ πόντον, πάλιν ἡμῶν ἐκαστοῦ ποταμίου. πρόσθασον παρθένη, ἁγία Θεοτόκε.

Στρατιάς ὑπὸ τῷ παρὲνβολῇ σου κύκλωσον σὺ τὴν πόλιν, καὶ περιτείχισον, καὶ τὰς τῆς ἐχθρῶν ἐπιχειρήσεις ματαιώσον, πρόσθασον παρθένη, ἁγία Θεοτόκε.

Ὡς ὁ ἀδελφεὴν ὁ ἀδελφεὸς παρὰ τὸν Σολομῶνα, ὡς τὴν ἐγγυητὴν Ἀγαθὸν δάνος Ἰσραὴλ ὁ ἐπὶ πλοῦτος. πρόσθασον παρθένη, ἁγία Θεοτόκε.

Δουράτωρ θεῖται ἐπὶ τὴν πόλιν σου ὁ ἐπὶ τῶν ἐθνῶν ὁ ἐπὶ τῶν θάλασσιν καὶ ἐπὶ τῶν ὁρίων. καὶ ἡμεῖς ἐν σοὶ τὴν παιδοῦν κραυγάζομεν. πρόσθασον παρθένη, ἁγία Θεοτόκε.

Ἡ τὰ κράτη τῆς γῆς πάλιν ἐκ τῆς ἐχθρῆς, τὴν βαρβάρων ἐφόδον πολεμίας βίβλας, σὺν τῇ ἐκ τῆς γῆς καὶ ῥομφαίας καὶ πέλματος, δέσσονα Παρθένη Ἀγία Θεοτόκε.

Ωδή θ'. Θεὸν ἀνθρώποις ἰδεῖν ἀδύνατον.

Ἰσχύς ἐκράτος γένε, παλάμη, τὸν λαὸν ἀνδρία, καὶ φρονεῖς, καὶ δύναμις, καὶ ῥομφαία, καὶ μάχα καὶ δίσκος, τὰς τῆς ὑπερυψίαν φάλαγγας πέμψου, καὶ τὴν τῆς ἐχθρῶν παρὲνβολὴν εἰς ἐν συκοπνεῖς.

Ὡς τὸ ἐχθρὸν καὶ ἀπόρρητον, Χερσίων ὡς ἀπόβολος, καὶ πύργος ἀχείμας, τῶν δειπῶν καὶ ἀδίων φρυγμάτων, καὶ τὴν κορυφὴν τῶν τυράντων ἐφοδοῖ, καὶ τὰς τῆς βαρβάρων ἀπειλὰς, ἀγὼν, ὁρῶμεν.

Ἀγγέλου πάλιν ὑπερυψίοντος, ὁ Γεδων τὰ τῶν Μωδωνίων ἐξέκοψε: καὶ τὴν αὐτὴν, ἐξάποσειλον ἄγγελον φάλαγγας τῶν βαρβάρων καταδιώκοντα, καὶ καταστρεφόντα ἐχθρὸς τὸς πολέμου ἡμῶν.

Νικᾷται τὰς φύσας, ἀίσποισι, ὅτι Θεὸς ὁ πάντα δρῶν τῇ νόματι βλάται. σὺ ἡ αὐτὴ ὑπὲρ φύσιν γενήσασα δυνάστη ὅσα θέλεις. ὅθεν τὴν θέλοντας ταύτῃ σου τὴν πόλιν ὑπολεῖν, ἀρδὴν ἀφαινοῖ.

Ναὶ ἐκ τῶν ἐχθρῶν σου τὸ οἰκτῶν, ἀγὼν, καὶ ὁ ὁρῶν Θεὸς ἐκ τῆς ἐπὶ τῇ πόλει καὶ τῇ γῇ σου βασιλείας, αἱ σου τὸ ὄνομα ἐκ ἐπικαλέσαντο πρὸς τὴν πόλιν σου.

Ὁ λύσας τὸν πύργον σου, καὶ τὸν μακρὸν ἐκ τῆς ἀρχῆς σου δάσασιν, καὶ τὸν αὐτὸν τῇ σὴ ἀνδραπότῃ τὰ ἔθνη, διὰ τὸ Θεοῦ λύσας τὸν πύργον σου ἀφαινοῖ τὸν καὶ τὸν βαρὺν, καὶ τὸν ἐκ τῆς πόλεως σου.

Τραπλῶσον τοὺς ἐκ τῆς πόλεως σου, ὡς φωνὴν πρὸς τὴν πόλιν καὶ τὴν πόλιν σου ὑποπνεῖς, καὶ ἀχάλας ἐν αἷς ἡγαλίσω Χριστὸν ἐπὶ τῇ πόλει σου, καὶ τὸν αὐτὸν ἀπόρρητον τῆς πόλεως σου ἐκ τῆς πόλεως σου καὶ τὸν αὐτὸν.

Εὐχὴ Μακαρίου τοῦ Φιλαδελφίου ἐπὶ ἐπι-
δρομῇ Ἰδίων·
Τὸ Κυρίου διηδῶμεν.

Oratio Macarii Philadelphiæ Episcopi in
Barbarorum incursum.

Domini precemur.

Δεσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, τίς ὁμοιωθήσε-
ταί σοι; τίς ὁμοίος σοι ἐν Θεοῖς Κύριε ὁ Θεὸς
ἡμῶν; τίς Θεὸς μέγας, ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν, δυνατὸς ἐν
ἐλπί, καὶ ἀγαθὸς ἐν ἰσχύϊ εἰς τὸ παρακαλεῖν, καὶ σώζειν
πάντας ἡμᾶς; καὶ σιγησὴς μηδὲ καταπραΰνεις ὁ Θεός.
ἀπαπόδοσον τοῖς ὑπερηφάνοις, ὅτι ἰδοὺ οἱ ἐχθροὶ σου
ἰχθύσαν, καὶ οἱ μισοῦντές σε ἤσαν πάλιν ἐπὶ τὸ λα-
όν σου καταπραΰνουν ὡς γὰρ μὲν, καὶ ἐβλάπτοντο
κατὰ τὸ ἀγῆστον σου εἶπον. δύναιτο, καὶ ἐξολοθρεύσαι-
μι αὐτούς· καὶ ἐ μὴ μνηστὴ τὸ ὄνομα Ἰσραὴλ ἐτι· ἡλ-
θον ἰδοὺ εἰς τὴν κληρονομίαν σου, ἐμίσαναι τὸ να-
ὸν τὸ ἅγιόν σου, ἰδὺντο τὴν τιμὴν σου Ἱερουσαλὴμ,
ὡς ὁ παρὰ φυλάκιον. ἰδὺντο τὰ θησομαῖα τῶν δού-
λων σου βρώματα τῶν πετεινῶν τοῦ ἔραου, τὰς σάρ-
κας τῶν ὁσίων σου, τοῖς θυρίοις τῆς γῆς. ἐξέχεν τὸ
αἷμα αὐτὸ κύκλῳ Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐκ λυγρῶν θάπτων.
ἀλλ' ἵως, πότε Κύριε ἐπαυθήσεται ὡς πῦρ ἡ ὀργή σου;
ἵως πότε ὀπισθρέψεις τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ ἡμῶν; ἵως
πότε ἐμαρτυροῦν καυχῶνται, καὶ τίς τις χροῖται πα-
ράνομος ὀχλῶσι; ἵως τίς τις ὑψώθεται ῥάβδος ἀσε-
βῶν κατὰ κληρὸν τῆς ἡγιασμένης; οἱ μοι ὅτι ἐπλήθη ἡ πα-
πείασις ἡμῶν, καὶ ἡ σμικρὴ δύμη παρὰ πάντα τὰ
ἰδὺν. οἱ μοι ὅτι οἱ λυποῦντες ἡμᾶς σφόδρα κατιχύ-
ουσιν, ὅτι ἡ πληγὴ ἡμῶν σιγῇ ἐγερθή. καὶ σὺ Κύρι-
ε ὁ μέγας καὶ ἰσχυρὸς, ἵως τίς τις ἐ μὴ ἐλεήσης τὴν Ἱ-
ερουσαλὴμ; κλαύσομαι γὰρ καὶ ὡς Ἱερμίας, ἐπὶ τῇ συν-
τελίῃ μου πικρῶς. ὅτι ἐξέρχεται ὡς φύλλα διὰ τὰς ἀ-
νομίας, καὶ τοῖς νεκροῖς μετατρεφόμεθα σιωπῶντες ὡς
καὶ ἐλπίω πάλιν ὡς Ζαχαρίας ἐπὶ σὲ Κύριε τὸ θῆλυ
τὸ ἱεὺς. ὅτι Θεὸς αἰτεῖται σὺ εἶ, ἐξυμνοῦν βαλὰς
ἰσχυρῶν, ταπεινῶν δὲ χάρις προσδεχόμενος. τί ὅτι ἐγερ-
νὴ δύμη ὀπίσθους τοῖς ἐγγύς, καὶ τοῖς μακρῶν; τοῖς ἐκ-
κλησιαστικῶν δὲ ἐξ ὅθι δικαιοσύνης εἰς παραφροσύνην δόγ-
μάτων, καὶ τοῖς ἀθετοῦσι κατὰ παῖς εἰς ἀσέβειαν, οἱ
τίς λόγους πασέων ἀνομιῶν καὶ ἐπιστάμενοι σε, καὶ ἐ-
πίστανται ἡμῶν ὡς ἐγκαταλείπειν ἐμβαλῶσιν. ἰδοὺ γὰρ
πῶς μὴ ἐκ τῶν ἰσχυρῶν αἰετοῦ λόγων, ὅτι ἐλεγχόμενοι
ὑπὸ Κυρίου παιδόμεθα, ἵνα μὴ σιωπῇ καὶ κα-
τακλιθῶμεν. ἐκείνους δὲ ἐκ τῶν κρινῶν καταμαθεῖν ἐσ-
τοιῶν, ὅτι ἐκ οἱ τεθνηκότες, καὶ οἱ νεκροὶ τῆς ἐσ-
τείας ἐπιμείλειται ἀξιοῦνται, ἀλλ' οἱ ζῶντες ἐσ-
θλαῖς τῆς τῆς θανάτου ἀνομιῶν ὀχλοῦνται, καὶ
τὴν πνευματικὴν πάντων πληγὴν εἰς ὑπερασμίαν
μπαρβαρὶστικὴν ἀφροσύνην, ὅτι ποταμιῶνται. Ἀλλ'
ἐκ ἰσχύος, καὶ σιωπῆς. καὶ διὰ τὸ ἀσέβειαν ἡ-
μῶν οὐκ ἔστιν, καὶ τὴν εἰς σὲ πεποιθῶσιν, καὶ ἀληθε-
ρῶν θῶν, παροιμίαν ἀποκαλῶσιν, καὶ ὅτι σὲ τὸ μο-
χεῖν τὸ ἀνάγκη Πατρός, τὴν ὁμοίαν τὴν συμφο-
ρὰν σου Πατρί καὶ τῇ παραγάδῃ σου Πνεύματι καρύ-
τῳ, μίαν ἐστίαν, μίαν δύναμιν, Θεότητα, καὶ
Βασιλείαν. προσκυνῶμεν, ταῦτα πάχειν ὑπολαμ-
βάνουσι, καὶ δίκην ἀσέβειας, καὶ πληγὴν τῆς αἰχ-
μαλώσεως, καὶ πλημμελειῶν ἐκτίσιν ἡγοῦνται οἱ
παράφρονοι, καὶ τὴν σὴν ἐπιπλάζοντες ἀνδρῶν, βλασ-
φημῶσιν σὺ τὸ Θεότητα, καὶ τὴν κοσμοκρατορίαν δια-
χλεύονται καὶ κληρονομίαν σου. Ἀλλ' ἄνεις Κύριε, ἄνεις ὁ

Domine Deus noster, quis compara-
bitur tibi? quis similis tui in diis.
Domine Deus noster? quis Deus magnus,
ut est Deus noster, potens in misericor-
dia, & bonus in virtute; ut consoletur &
salvet nos? Ne taceas, neque mansuetu-
dine mollescas Deus, retribue superbis.
Quia ecce inimici tui invaluerunt, & qui
oderunt te, extulerunt caput, adversus
populum tuum malignè posuerunt confu-
sionem, & cogitaverunt adversus sanctos
tuos: dixerunt: Venite & disperdamus
eos & non sit qui nominis Israel memo-
retur. Venerunt gentes in hereditatem
tuam, polluerunt templum sanctum tuum,
posuerunt Hierusalem in fructuum custo-
diam: posuerunt morticina servorum tuo-
rum escas volatilibus cæli, carnes san-
ctorum tuorum bestiis terræ: effuderunt
sanguinem in circuitu Hierusalem, & non
erat qui sepeliret. Verum usquequo non
exardescet velut ignis ira tua? usquequo
avertis faciem tuam a nobis. usquequo
peccatores gloriabuntur? usquequo poten-
tia fruatur iniquus? usquequo impiorum
virga adversus sanctorum sortem extolle-
tur? Heu me, quia abjectio nostra com-
pleta est, & præ cunctis gentibus nume-
ro minuti sumus? Heu me, quantum
prævalent qui nos affligunt, & quantum
plaga nostra excrevit! Sed tu Deus ma-
gnus & fortis, quousque non misereberis
Hierusalem? Plangam itaque sicut Je-
remias amare, quia sicut folia decidimus,
& cum mortuis in inferno computari su-
mus. Spero tamen rursus velut Zacha-
rias, in Deum misericordie amatorem,
quia Deus misericors es, qui fortium
consilia dissipas, & humilium orationes
suscipis. Ut quid facti sumus opprobrium
vicinis & alienis, declinantibus videli-
cet a via iusta in opinionum perversita-
tem, omnemque omnino impietatem ac-
ceptantibus? qui sapientissimæ tuæ pro-
videntiæ rationem ignorantes, visitatio-
nem nostram ut derelictionem causantur.
Oportebat certe sacra eos audire verba,
quibus correpti a Domino, ne cum mon-
do pereamus, arguimur: & e communibus
contemplatis erudiri, quia non vita
sanctis vel emortuis medica ope subve-
nitur, sed longa infirmitate detentis me-
dientium cura sollicita succurrit; univer-
samque hanc plagam in supramundana
lætitiam transferendam tandem aliquan-
do experiemur. Verum neque hoc per-
ceperunt aut mente apprehenderant, ideo-
que impietatem nobis exprobrant, & si-
lencium in te verum Deum, soliditatem
nuncupant: & quia te unigenitum Dei
Patris Filium consubstantialem ejusdem
naturæ Patri, & sanctissimo Spiritui præ-
dicantes, unitatem unam, substantiam
unam, virtutem unam, Deitatemque re-
gnantem unum veneramus, hæc nos pa-
ti conviciantur, & impietatis vindictam
hanc captivitatis calamitatem, & non
peccatorum ultionem, insipientes repo-
nant: & tam probe lacessentes patiun-
tiam, blasphemias etiam Deitatem, omni-
doque toti salutarem tuam providentiam
insequuntur. Verum parce Domine, parce
humilissimo Deo, comparato passio-

Mmmmm iij

nis expers, & misericors Domine, neque ultra in furore tuo nos arguas, ne dispereamus: neque in ira tua nos arguas, ne sicut prius, & antequam essemus, fiamus. Adsis nobis velut propugnator fortis, quia non tibi impossibile est, in pluribus aut in paucis, salvare nos: corrobora nos Domine Deus noster, quia in te confidimus, & in nomine tuo spem nostram reposuimus. Confirmetur nobis a te verbum prolatum, quia nobiscum es, omnibus diebus usque ad consummationem sæculi. Extollatur Christianorum cornu, & confundantur persequentes nos, expavescant qui nos terrent, & confundantur, & pereant. Conteratur eorum virtus, & potentia eorum deficiat: & cognoscant omnes quia nomen tibi Dominus. Tu solus excelsus es super omnem terram, & tuum est regnum, & virtus, & gloria: & te verum Deum & Salvatorem nostrum adorare decet, cum principii experte tuo Patre, & cum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Altera Oratio in incursus Gentilium.

Dominator Domine Deus noster, te rogamus & precamur nos peccatores, & indigni servi tui, ut ad nostri peccatorum & inutilium famulorum tuorum orationes respicias, & nostri miserere: quia, Domine, iniquitates nostræ & peccata nostra supergressa sunt capita nostra, & Gentibus facti sumus opprobrium, subsannatio & derisio subsannantibus nos impiis Agarenis: & propter peccata, & iniquitates, & blasphemias nostras, ad mortem usque deducti sumus. Quis nos ita constitutos non debeat? quis nostram captivitatem non lugeat? hæc cuncta propter delicta & iniquitates nostras venerunt super nos. Propterea filii Sion inclity, sicut vasa testacea reputati sumus, propterea obscuratum est aurum, commutatum est argentum probatum: propterea Nazareni super nivem fulgentes, velut Æthiopes facti sumus, & lacte candidiores, fulmine obscuriores evasimus, qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercorea: multiplicatæ sunt iniquitates nostræ super Sodomorum iniquitates: filii lucis & diei, filii noctis & tenebrarum, & filii regni, iniquorum & infidelium hostium servi facti sumus, quia peccavimus, iniquitatem fecimus, injuste egimus, mandata Domini Dei nostri prætergressi. Verum ne tradas nos in finem propter nomen tuum Domine, neque testamentum tuum disperdas, & propter miserationes tuas, ne misericordiam tuam a nobis avertas. Pater noster qui es in cælis, & propter viscera misericordiae unigeniti Filii tui, & propter clementiam sancti Spiritus, ne memineris iniquitatum & delictorum nostrorum, sed citius anticipet nos misericordia tua: quia pauperes facti sumus nimis. Succurre nobis Deus Salvator noster propter gloriam nominis tui. Suscipe confessionem peccatorum, & inuicium servorum tuorum. Per pretiosum & sanctum Filium tui Domini nostri Jesu Christi sanguinem pro mundi vita effusum, per san-

φιλανθρωπότητος Θεός, οἰκτείρησον συμπάσης αἰ-
κῆς ἐλάνθων διαποτρὸς, καὶ μὴ πρὸς θυμῷ σου ἐλέγχεις ἐπὶ
πλείον ἡμᾶς ἵνα μὴ ἐκφριβώμεν, μηδὲ τῇ ὀργῇ σου παι-
δύσῃς ἡμᾶς, ἵνα μὴ γινώμεθα ὡς τὸ ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἀπὸ
τῆς γυνέδου. ἀλλὰ γὰρ μετ' ἡμῶν ὡς μαχητὴς ἰσχυρὸς,
ὅτι ἐκ πύδωνται παρὰ σοὶ σάζειν ἐν πολλοῖς καὶ ἐν ὀλι-
γοῖς κατὰ χυσοῖς ἡμᾶς Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὅτι ἐπὶ σοὶ
πιστοῖθαμεν, ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου πεδάρρηκαμεν, καὶ
πισθώθηται δὴ τὸ ῥῆμά σου Κύριε, ὃ ἐλάλησας πρὸς ἡμᾶς
ἐστὶ μετ' ἡμῶν εἰ πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς σωτηρίας
καὶ αἰῶνος, καὶ ὑψώσῃς πύργος Χριστιανῶν, ἐκ κατα-
χλωθῆναι οἱ διώκοντες ἡμᾶς, καὶ ἐκφρίψῃς αὐτοὺς, καὶ
ἀπολείψῃς, καὶ σωτηρίαν ἡμῶν ἰσχυρὰ αὐτῶν, καὶ ἡ δυνά-
μεις αὐτῶν μὴ ὑπάρξωσι, καὶ γινώσκωσιν ὅτι πάντες, ὅ-
τι ὀνομάσῃς Κύριος, σύ μόνος ὁ ὕψιστος ἐπὶ πάντας τὰς γῆς,
καὶ σὺ εἶσιν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δυνάμις, καὶ ἡ δόξα, καὶ σὺ
δὲ προσκυνοῦν τὸ ἀληθινὸν Θεὸν καὶ Σωτῆρα ἡμῶν, σὺ
τῷ ἀνάρχῳ σου Πατρὶ, ἐκ παναγίας, καὶ ἀγαθῆς, καὶ
ζωοποιῆς Πνεύματι τῷ ἁγίῳ, καὶ εἰς τὸς αἰῶνας τῶν
αἰώνων. ἀμήν.

Εὐχὴ ἑτέρα, ἐπὶ ἐπιδρομαῖς ἰδνῶν.

Δεσποτα, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, σὺ δώμεθα, καὶ
σὺ παρακαλῶμεν ἡμεῖς οἱ ἀμαρτωλοὶ καὶ ἀνάξι-
οι δούλοι σου, ὅπως ἐπιβλέψῃς ἐπὶ τῷ δυνάμει ἡμῶν τῷ
ἀμαρτωλῶν καὶ ἀχρεῶν οἰκτῆρ σου, καὶ ἐλεήσῃς ἡμᾶς ὅ-
τι Δεσποτα αἱ ἀνομίαι ἡμῶν ἐκ αἱ ἀμαρτίαι ὑπερῆραν
τὰς κεφαλὰς ἡμῶν καὶ ἐγκνήθημεν ὄνειδος τοῖς ἰδνῶσι,
μυκτηρισμὸς καὶ χλευασμὸς τοῖς περικύκλῳ ἀδελφοῖς Ἀ-
γαθῶν, καὶ ἐταπεινώθημεν ἕως θανάτου διὰ τὰς ἀ-
μαρτίας, καὶ ἀνομίας, καὶ βλασφημίας ἡμῶν. τίς ἡ
κλαύσει ἡμᾶς ὅταν ἔλθῃς; τίς ἡ θρηνήσει τῷ
πικραύτῳ αἰχμαλωσίᾳ ἡμῶν; ὅτι ταῦτα πάντα ἐ-
πλήθυν ἐφ' ἡμᾶς, διὰ τὰς ἀμαρτίας, καὶ ἀνομίας, καὶ
βλασφημίας ἡμῶν. διὰ τὸ οἱ υἱοὶ Σιών οἱ τίμιοι, ἰστορί-
σθημεν, ὡς ἀγγεῖα ὁσράκινα, διὰ τὸ ἡμαυρώθη τὸ χυσι-
ον, ἡλκώθη τὸ ἀργύριον τὸ ἀγαθόν. διὰ τὸ οἱ Ναζα-
ραῖοι Σιών οἱ ὑπὲρ χιόνα λαμβάνοντες, γινώσκωμεν ὡς
ἀδύνατοι. οἱ ὑπὲρ γάλα λαλῶντες, ὑπὲρ μέλας ἐ-
ξορώθημεν, οἱ τιθιμῶμεν ἐπὶ πόκον, περιβαλλόμε-
θα ἀχρημοσύνην, καὶ ἐμυγαλυνώμεθα αἱ ἀνομίαι ἡ-
μῶν ὑπὲρ ἀνομίας Σοδόμων. ἔξ τῶτο οἱ ἴδιοι ἡμέρας
καὶ τῆς φωτὸς, ἴδιοι γινώσκωμεν τὸν σκότος. ἔξ τῶ-
το οἱ ἴδιοι τῆς βασιλείας, δούλοι γινώσκωμεν ἐκδράν ἀ-
νέμων καὶ ἀπίστων ἰδνῶν. ὅτι ἡμαρτήσαμεν, ἠνομήσαμεν,
ἠδικήσαμεν παραβαίνοντες τὰς ἐπολάς Κυρίου καὶ Θεοῦ
ἡμῶν. ἀλλὰ μὴ παραδῶς ἡμᾶς εἰς τέλος ἔξ τὸ ὄνομα
σου Κύριε, ἐκ μὴ ἔξοκιδάσῃς τῷ ἔξοκιδῇ σου καὶ μὴ
ἀποφῇς τὸ ἔλθῃς σε ἀπ' ἡμῶν διὰ τὴν οἰκτιρμένην σου.
Πατὴρ ἡμῶν ὅς ἐστις ὁρατός, καὶ διὰ τὰς σωλαγγὰς τῆς
μονογενεῖς σου Ἰωάννου, καὶ διὰ τὸ ἔλθῃς τῷ ἁγίῳ σου Πνεύ-
ματος, μηδὲ μνηστῆς τῶν ἀνομιῶν καὶ τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν, ἀλλὰ
τὰς χεῖρας προκαταλάβῃς ἡμᾶς οἱ οἰκτιρμοὶ σου Κύ-
ριε, ὅτι ἐκ τῶν χεῖρων σου σφοδρὰ βοήθησον ἡμῖν ὁ Θε-
ὸς Σωτὴρ ἡμῶν ἵνα μὴ τῆς δόξης τῷ ὀνόματί σου. ἀποσ-
θῇς καὶ ὁ ὀνομαζόμενος ἡμῶν τῶν ἀμαρτωλῶν καὶ ἀχρεῶ-
ν οἰκτῆρ σου, διὰ τὸν ἡμῶν καὶ ἁγίων αἱμα. καὶ
Ἰωάννου σου, Κυρίου. δὲ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ὑπὲρ
τῆς πρὸ κόσμου ζωῆς ἔδωκεν. διὰ τοὺς ἁγίους ἀν-
τὶ τὴν ἀποστολὴν καὶ μάρτυρας, οἱ τινες ἠγωνίσασαν ὑ-

πρὸς τὴν ἐνότητά σου τὴν ἀποκαταστήσει ἐκ χθρῶν. ὅς τις ἀ-
γίας προφητῶν, ἑ πατέρων, καὶ πατριάρχων, οἱ τινες
ἠγωνίσαντο διὰ τὴν ἡμετέραν τὴν ἀγίαν σου ἐνότητα. μὴ παρι-
δῇς τὴν δέησιν ἡμῶν Κύριε, μηδὲ ἐγκαταλίπῃς ἡμᾶς
εἰς πῦλιν. ὅς ἐπὶ ταῖς δικαιοσύναις ἡμῶν πεποιθότες
ἴσμεν· ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἐλπίδι σου, δι' ἣν τὸ γένος ἡμῶν πε-
ποιθὲν. ἰκετεύομεν οὖν καὶ παρακαλοῦμεν τὴν σὴν ἀγα-
θότητα, μὴ ἀπορρίψῃς ἡμᾶς ἀπὸ τῆς προσώπῃ σου,
μηδὲ βδελύξῃ τὴν ἡμετέραν ἀναξιοσύνην· ἀλλ' ἐλέησον ἡμᾶς
καὶ τὸ μέγα σπῆλιν σου, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀδικημάτων
σου, παριδέτασθαι ἡμῶν τὰ ἀμαρτήματα ἡμῶν·
καὶ διὰ τὴν παρθεσύνην σου, εἰς ἀνάσσειν τῆς φωνῆς σου
δίδου ἡμῶν τῶν ἀμαρτημάτων, καὶ βοήθησον τὴν λαὸν σου,
καὶ ἐν ἡμέρᾳ τοῦ στρατοπέδου σου ὡς πολέμῳ, ἑ δυνάμει
σου, καὶ ὁχύρωσον αὐτὸν, ὡς ἰδοὺ καὶ ἰδοὺ Ἰησοῦ τὸν Ναυὴ,
καὶ Δαβὶδ τὸν ἀποστόλῃ σου κατὰ τῶν ὑποσταντῶν. ἔγωγε
Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐν ἡμέρᾳ σου καὶ βοή-
θησον τὴν λαὸν σου, τὴν κεκλημένην τὸ ἅγιον ὄνομα
ὅτι ἐκτός σου Θεὸς ἄλλος οὐκ οἶδαμεν, τὸ ὄνομα σου ἐνο-
μαζοῦμεν. σὺ γὰρ εἶ ὁ ἐνεργῶν τα πάντα ἐν παντί καὶ τὴν
παρά σου ἐπιζητούμεν βοήθειαν. ἐπὶ βλεψόντων ἐκ τῆς
ῥαβδῆς Κύριε, καὶ ἰδοὺ ἐκ τῆς οἰκῆς τῆς δόξης σου. πᾶσι
ὁ ζήλος σου, καὶ ἡ ἰσχύς σου, πᾶσι τὸ πλῆθος τῶν ἐλπίων, καὶ
τῶν ἐκτιμῶν σου, σὺ γὰρ ἡμῶν εἶ Θεός, καὶ τὸ ῥῆμα σου ἐφ' ἡ-
μᾶς ἔστιν. ἐπὶ στρατῶν Κύριε διὰ τῆς δόξης σου, διὰ τὴν
ἀγίαν σου ἐκκλησίαν, διὰ πάντας τὴν ἀπ' αἰῶνος ἀγίαν
σου. ὅς ὑποσταντοὶ ἡμῶν κατεπατήσαν τὰ ἀσπίδια σου,
ἐχθροὶ ὡς τὸ ἀπαρχὴν, ὅτι οὐκ ἠρξάμεθα. ὡς ἑ-
καθάρτοι πάντες ἡμεῖς ἐγεννηθήμεν, ὡς ῥαχὼς ἀποκα-
θήμεν πᾶσα ἡ δικαιοσύνη ἡμῶν καὶ ἐφύγμεν ὡς φυλ-
λα διὰ τῆς ἀνομίας ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν ἡ ἐπικαλούμενος
τὸ ὄνομα σου, καὶ μηδεὶς ἀντιλαβεῖται σου. καὶ ἀπὸ τῆς
τῆς ἀποστασίας σου ἀπ' ἡμῶν, καὶ παρὰ τὴν ἡμετέραν
ἀμαρτίαν, καὶ ἀνομίαν, καὶ βλασφημίαν ἡμῶν ἐχθρῶν
ἀλλότρων, ὑπερφανῶν, καὶ ἀπίστων ἐχθρῶν. ὅς νῦν
Κύριε Θεὸς ἡμῶν, μὴ ὀργισθῇς ἡμᾶς ἀπὸ τῆς
ἀνομιᾶς τῶν οὐρανῶν, τρέμος λαβέτω ἀπὸ τῆς ῥαβ-
δῆς σου, καὶ κατακαύσει πῦρ τῆς ὑπερηφανείας καὶ ἀδύνης
ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ φοβερὸν ἔσται τὸ ὄνομα σου τοῖς ὑπο-
σταντοῖς σου. ἀπὸ τῆς αἰῶνος οὐκ εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν
πρὸς Θεὸν ἄλλοτερον. ἑ νῦν δίδωτα, ἐπὶ βλεψόντων
οὐρανοῦ καὶ ἰδοὺ, ἑ σῶσον ἡμᾶς διὰ τὸ ὄνομα σου τὸ ἅ-
γιον, καὶ ῥύσαι ἡμᾶς ἐκ τῶν ἀδύων ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ
ἐκ τῶν μεθοδεῶν καὶ μηχανημάτων, καὶ παγιδῶν αὐ-
τῶν ἐλδοθῆναι. καὶ μὴ ἀποστήσῃς ἀπ' ἡμῶν τὴν σὴν
κραταίαν βοήθειαν. ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἰκανοὶ ἴσμεν πρὸς τὸ
νικᾶν τὰ ἀντιπίπτοντα. σὺ δὲ δυνάστης εἶ πρὸς τὸ σῶ-
ζειν ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐναντίων καὶ ἀπίστων ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ
ἐν ἡμέρᾳ σου καὶ λαὸν σου, καὶ τὸ στρατόπεδον ἡμῶν, καὶ
ὁχύρωσον, καὶ ἐνδυναμώσον, καὶ κραταίωσον αὐτὸ ἐν
ὡς πολέμῳ, καὶ καταβάλῃ, καὶ συντελεσθῇ, καὶ ἀφά-
ριστος ὡς ἀδύνη καὶ ἀπίστους βαρβάρους καὶ Ἀγαρῶνους ἐχ-
θρούς ἡμῶν καὶ δὸς δόξαν τῇ ἐνότητι σου τῇ ἀγίᾳ, μὴ
ποτε εἰπωσι πᾶσι, πᾶσι ὁ Θεὸς αὐτῶν, προσβείαις
καὶ ἰκεταῖς τῇ πανυπερόλογημένης Διαιτοῦν ἡμῶν Θεο-
τόκῃ, καὶ αἱ παρθένοι Μαρίας, ἑ πάντων σου ἁγίων.
Ὅτι σὺ εἶ ἡ βοήθεια καὶ ἡ ἰσχύς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν
ἀναπέμπομεν, τῇ ἀνάρχῃ Πατρί, σου τῇ μονογενεῇ σου.
Τίς καὶ τῇ παναγίᾳ καὶ ἀγαθῇ καὶ ζωοποιῇ σου Πνεύματι.
νῦν καὶ αἰ, καὶ ὡς τῆς αἰῶνος τῆς αἰῶνος. ἀμήν.

ὅς Apostolos & Martyres pro nomine
tuo ad sanguinis usque profusionem de-
certantes, per sanctos Prophetas & Pa-
tres & Patriarchas sancto tuo nomini
indefinenter placere paratos, ne despi-
cias preces nostras Domine, neque de-
relinquas in finem: neque enim in ju-
sticiis nostris, sed in misericordia tua per
quam & genus nostrum redemisti, con-
fidimus. Rogamus itaque benignitatem tuam
& precamur, ne projicias nos a facie
tua, neque nostram indignitatem abomi-
neris, sed secundum misericordiam tuam,
& secundum multitudinem miserationum
tuarum miserere nostri, neque iniquitati-
bus vel delictis nostris attendas. Ita Do-
mine, exaudi vocem deprecationis no-
strae, populo tuo fer subsidium, & in
belli tempore acies nostras corrobora,
conforta, & praemuni illas, sicut Jesu
filio Nave, & David Prophetam adversus
hostes auxilium praestitisti: Ita fiat Do-
mine Jesu Christe, anima & confirma
populum tuum sanctum nomen tuum invo-
cantem, quia praeter te alium Deum non
novimus, & nomen tuum saepius invoca-
mus: tu enim omnia in omnibus operaris,
& a te auxilium exposcimus. Respice
itaque de caelo Domine, & vide de do-
mo sancta gloriae tuae. Ubi est zelus &
virtus tua, ubi multitudo misericordiae &
miserationum tuarum? Tu enim es Deus
noster, & nomen tuum in nobis residet.
Convertere Domine propter servos tuos,
propter sanctam tuam Ecclesiam, pro-
pter sanctos etiam qui a saeculo fuerunt:
adversarii namque nostri sancta tua pe-
dibus conculcaverunt, facti sumus sicut
a principio, quando non dominabaris
nostri: omnes immundi facti sumus, si-
cut pannus menstruatae omnes justitiae no-
strae, velut folia propter iniquitates no-
stras decidimus, non est qui nomen tuum
invocet, qui te deprecari recordetur,
ideo faciem tuam a nobis avertisti, &
propter peccata, iniquitates, & blasphemias
nostras, superbis, ferocientibus &
infidelibus hostibus nos tradidisti. Ec-
nunc Domine Deus noster, ne nobis
inascaris valde, quoniam si caelum ape-
rueris, tremor montes corripiet, & ta-
bescent, & adversarios & impios hostes
nostros ignis consumet, & timebunt illi
nomen tuum. A saeculo non intende-
runt oculi nostri ad Deum alienum, &
nunc Domine respice de caelo, & vide,
& salva nos propter nomen sanctum
tuum, & ab athelis inimicis nostris li-
bera nos, & a fallaciis, & molimine,
& laqueis illorum eripe nos: & forte
tuum auxilium a nobis ne amoveas,
quia nobis adversantes soli superare non
sufficimus, tu vero potens es, ut ab ad-
versariis & infidelibus hostibus nostris nos
serves. Corrobora itaque populum tuum,
acies nostras circumvalla, & anima il-
las in belli tempore: contere, disjice,
dissipa barbaros absque Deo & fide vi-
ventes Agarenos hostes nostros, & da
gloriam nomini tuo sancto, nequando
dicant Gentes: Ubi est Deus eorum?
Precibus & interventu super omnes bene-
dictae dominus nostrae Deiparae, & sem-
per Virginis Mariae: & omnium sancto-
rum tuorum. Quia tu es auxilium & vir-
tus nostra, & tibi gloriam referimus,
cum principii experte tuo Patre, & cum
sanctissimo, & bono, & vivifico tuo
Spiritu: nunc & semper, & in saecula
saeculorum. Amen.

SANCTISSIMI PATRIARCHÆ CALLISTI
in calamitate populi.

*Notandum præsentis orationes posse etiam
in pestilentiali morbum recitari.*

Domine & Deus, misericordie cunctæque bonitatis auctor, mirabilem Deum, miserationum pater, compassionis portus, fons clementiæ inexhaustus, qui sapientia cuncta administras, qui alligas & rursum liberat, qui humilias & rursum sublevas, qui superbis resistis, humilibus autem das gratiam, cujus potestate cuncta conservatur creatura intellectualis & sensibilis, cujus judicia abyssus multa & viæ investigabiles, cujus spiritu aguntur cuncta, in cujus manu omnium viventium est spiritus, cui astra obediunt, cuncta subjiuntur, & creatura cuncta obsequitur, quem spirituales omnes virtutes contremiscunt, & indefinitibus celebrant laudibus, quem omnia prout etiam vocibus collaudant. Tu namque iustitiæ sol Deus verus, qui omnia condidisti, & sola tua clementi voluntate benignoque nutu omnia transmutas: respice super populum peccatorem & desperatum, & locupletem tuam misericordiam ad eum mitte. Parce hereditati tuæ, parce populo tuo, parce vineæ a dextera tua plantatæ: & cum innatam tibi bonitatem pro nobis deprecantem habeas, recordare sanguinis servorum tuorum toties effusi, recordare sanctorum tuorum altarium pedibus prophetarum calcatorum, & igni combustorum, recordare miserandæ puerorum ætatis ab impiis in captivitatem traditæ, & stolidæ sententiæ paternam religionem abjurantis & diabolo ascriptæ, & jam peccatorum virgam adversus justos motam cohibe. Propter nomen sanctum tuum, & propter ineffabilem misericordiam a tua bonitate profusam, ne in finem nos tradas. Christum amantem regnum nostrum, a grassanti calamitate requiemus, & a civili tumultu, & seditione, securitatem præbe: brachium ejus corrobora, rebelles illi subijce, & in unam concordiam & pacem, ejus omnes acies compone: & visibilium invisibiliumque hostium cunctis insidiis superiorem illum redde. Mitte de sancto habitaculo tuo Angelum custodem pro rege tuo pugnaturum, compositum & profunda tranquillitate pacatum ei regnum largire: ut in ejus pace sancta tua gens tranquillam quietamque vitam degat, & demum tumultu insidiisque omnibus adversus Imperatorem insurgentibus insuperata tua manu dissipatis, longam ei vitam conferas. Precibus gloriosæ & super omnes benedictæ Domine nostræ Deiparæ, & ministrorum materis expertium, & omnium sanctorum, qui a sæculo tibi placuerunt. Amen.

Alia ejusdem Oratio in populi afflictione.

Sine principio rex, invisibilis, investigabilis, incomprehensibilis, & ineffabilis, qui pugillo creaturam omnem continet & conservas, secreteque eam ratione moderaris, qui toleratis prius Ninevitarum iniquitatibus, demum eorum poenitentiam & conversionem suscepisti, & inenar-

ΕΥΧΗ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΑΛ-

λίστου ἐπὶ συμφορᾷ λαῶ.

Ἰστέον ὅτι αὐταὶ αἱ ἡδὴ ἀποκείμεναι εἰς χάρι, λέγονται καὶ εἰς λοιμικὴν ἀδύναμιν.

Κτενὸς Θεὸς τῷ ἐλέει, ὁ πάσης ἀγαθότητος χορηγός, ὁ τῷ θαυμασίῳ Θεῷ, ὁ τῷ οἰκτιρμῶν πατρί, ὁ τῷ συμπαθείας λιμῶν, ὁ τῷ φιλανθρωπίας ἀκείνου πηγῇ, ὁ τῷ σοφίᾳ διοικῶν τὰ πάντα, ὁ δεισμῶν καὶ πάλιν ἐξάγων, ὁ ταπεινῶν καὶ αὐθιγῶν ἀνυψῶν. ὁ τοῖς μὲν ὑπερηφάνοις ἀντιπασόμενος, ταπεινοῖς δὲ διδούς χάριν, ὁ τῷ κράτει συνίχεται πᾶσα κτίσις, ὅση τέ νοσητή, καὶ αἰδμητή. καὶ τὰ κείμενα ἀβυσσος πολλή, καὶ αἱ ὁδοὶ ἀνεξιχνίαστοι, καὶ τῷ πνεύματι πάντα ἄγεται, καὶ ἐν τῇ χειρὶ προὐ πάντων τῶν ζώντων, ὅς περ ἐπέχει τὰ ἄστρα, καὶ πάντα ὑποτέτακται, καὶ πᾶσα δαλδεύει κτίσις, ὅτι αἱ τοιαῦτα πᾶσαι δυνάμεις τρέμει, καὶ ἀλήκτοις δοξολογίαις γειραίρουσιν. ὅτι τὰ σύμπαστα φωταῖς ἀλαλήτοις ὑμνεῖ. Σὺ τοίνυν κοιτῇ δικαιοσύνης ἤλπιε Θεὲ ἀληθινέ, ὁ πάντα ποιοῦν καὶ μετασκευάζων μόνη τῇ βασιλείᾳ, δέμνῃ, καὶ ἰλέω δέματι ἐπιδέ ἐπὶ τῷ λαῶν σου τῇ ἡμαρτηκότητι καὶ ἀπεργασμένοι, καὶ κατὰ πέμψον ἐπ' αὐτὸς τὰ ἐλέη σου τὰ πλῆθυσαν φέισαι τῆς κληρονομίας σου, φέισαι τῷ λαῶ σου, φέισαι τῷ ἀμπελών σου, ὅτι ἐφύτλισεν ἡ δεξιὰ σου τὸ ἔμφωτον ἀγαθόν τῷ σπλῶν ὑπερῶν τῶν ἰκετόντων σου. μνήσθητι τῷ αἵματι τῷ δέλων σου τῷ ἐκκεχυμένῳ, μνήσθητι τῷ ἁγίῳ σου θυσιᾷ σπείρειν, ἀ βιβήλοισι ποσὶν ἐπαπείσθαι, καὶ γὰρ πρὸς παρὸς δόξαν, μνήσθητι τῆς ἡλικίας, τῆς αἰχμαλωσίας ἀσεβέσι παραδοθέντες, καὶ τῶν ἡμετέρων ἀσέβειαν ἀνοήτων γνώμῃ ἐξομωσάμεντες, τῷ τῷ ἐξ ὁδοῦ ἐπιγραφάμεντες, καὶ σπῆσον ἡδὴ ῥάβδον ἀμάρτυρων καὶ κληρὸν δικαίων ἀφαιρέων. μὴ παραδῶν ἡμᾶς εἰς τέλος ἐξ ὅσων μακάριον σου τὸ ἄγαν, καὶ τῷ ἀφ' αὐτῶν ἔλθῃ τὸν σπέρματι καὶ ὁμοίῳ ἐκ τῆς οὐκ ἀγαθότητος, καὶ δὲ δὴ τῷ φιλοχρίστῳ Βασιλεῖ ἡμῶν ἄνωγειν τῷ κατὰ χρόνον τῶν ἀνταρῶν, καὶ ἀπαλλαγῇ τῷ ἐμφωλίῳ τῶν θρόνων καὶ ἐξουσιῶν. ἐν ἡμετέροις αὐτῷ τῷ βραχίονι, καὶ τῷ ἐπ' ἀντιστάμεντος αὐτῷ ὑπόταξον, ἐ σωτήριον αὐτῷ τὰ στρατεύματα εἰς μίαν ὁμόνοιαν, καὶ εἰρήνην, καὶ πάσης ἐπιβελῆς ὁρατῆς καὶ ἀόρατων ἐχθρῶν ἀνώτερον αὐτὸν ἔχοντες. ἀγγέλον αὐτῷ ἐξ ἁγίων κατοικητηρίων σου κατὰ πέμψον φύλακα, σαφῶς ποροπολεμουῦντα τῷ σε βασιλεύοντι, ἀσασίαν σου βαθεῖα γαλήνη τῷ βασιλείᾳ αὐτῷ δώρησάν. ὡς ἂν τὸ σὸν ἅγιον ἔθνος ἐν τῇ γαλήνῃ αὐτῷ ἡρεμῶν καὶ ἡσυχίᾳ βίον διάγῃ, καὶ πᾶσαι ἄλλαι ἐπιχειρομένη κατ' αὐτῷ παραχλῷ καὶ ἐπιβελῇ τῇ ἀμαχῇ δεξιᾷ ἐξουσιάζουσιν, ἐ ἀντιβελῆτον, ἐ μακρὰν αὐτῷ τῷ ζῶντι χάρις. φεισθεῖς τῆς πανυπερσυνδόξου ὑπερδολογημένης διαποιήσεως ἡμῶν Θεοτόκε, τῷ αὐτῶν λειτουργῶν, καὶ πάντων τῶν ἁγίων τῷ ἀπ' αἰῶνός σου ἀρετῶν ἁπάντων. ἀμήν.

Εὐχὴ ἐπὶ τῷ αὐτῷ, ἐπὶ συμφορᾷ λαῶ.

Αναρχε βασιλεῦ, ἀράτε, ἀνεξιχνίασε, ἀκατάληπτε, ἐ ἀνέφραστε, ὁ πᾶσαν δρακί περιέχων τὴν κτίσιν καὶ ἁγίων. ὁ ἁκατάληπτος καὶ ἁκυβερνῶν αὐτῷ ἀρρήτῳ λόγῳ, ὁ τῷ Νινιδίτῳ τὰς ἀνομίας ὑπὸ τῶν μὲν ἀνεχόμενος, ὑπὸ τῶν δὲ τῷ μετανοῶντων αὐτῶν καὶ ἐπιστροφῇ ἀποδεχόμενος, καὶ χαρισάμενος

μήνος αὐτοῖς δι' ὑπερβάλλουσας ἀγαθότητας καὶ μακροθυμίας πάσας τὰς ἀνομίας ἔτα πλημμελήματα τῇ συνήθει, ἔαφάτω σε φιλανθρωπία διζήμενος· δέξαι καὶ ἡμῶν τὰς εὐχάς, καθάπερ ὡς εἴρηται, τῷ Νινδουτῷ τὴν ἐπιστροφὴν καὶ μετάνοιαν· δέξαι τὰ δάκρυα καὶ τὰς συναγμύς, δέξαι τὴν πεταπεινωμένην ἡμῶν δέησιν· ἡδὲ ὅδ' διωάμεθα ὅλως τὰς ἀμαρτίας γινόμενοι, πρὸς σὲ τὸ μόνον ἀναμάρτητον ἀντιζῆν· δέξαι τὰς ἐκβάδεις ὡς δίκην κατὰ ἀναπειμπομένης σοὶ τῇ διαπότῃ κραυγᾶς· δέξαι τὴν ταλαιπωρημένην λαοῦ τὴν παράκλησιν· νικησάτω ἡ ἀβυσσὸς τῆς σῆς ἀσπλαγχνίας τὸ πλῆθος τῶν ἡμετέρων ἀμαρτιῶν· καὶ δὲ τῷ λαῷ σε λύτρωσιν, ἐλευθερίαν τῷ πειρασμῶν, καὶ τὴν θανάτου τομῆς ἀφίσιν· καὶ Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐπάκουσον τὴν λαοῦ σὴν ἐν τῷ ὄρει ταύτῃ, καὶ ἐμοῦ τὴν ἀμαρτωλοῦ· καὶ σῆσον τὴν ῥάβδον τῶν ἀμαρτωλῶν ἐπιχειρομένην ἐπὶ τὴν κλῆρον τῶν δικαίων, οὗς σὺ μόνος οἶδας καὶ ἐπίσασαι, παρ' αὐτῶν γινωσκόμενος· ὅπως καὶ δι' ἡμῶν τῶν σῶν ἀχρείων δέλωται δοξαδὴ τὸ πανάγιον ὄνομά σου· Ὁ Πατὴρ, καὶ τὸ Υἱοῦ, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα· τῷ καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

Εὐχὴ ἐτέρα ὁμοῖα τῇ αὐτῇ.

Υπεράγαθε Κύριε, δημιουργε τῷ πατρὶ, καὶ τῷ ἁλῶς ἀμέτρητον, καὶ ἡ φιλανθρωπία ἀνείκαστος, ὁ τὰς ἀνομίας ἡμῶν πάσας ἀράμενος ἔτα σαυρῶν προσηλάσας, ἵνα καθαρῶς ἡμᾶς ὁ ἀναμάρτητος, καὶ παντὶς ῥύψι ἀντιπρόδικτος· σοὶ θαρρύνοντες προσπίπτομεν ἱκετικῶς, ἀντιζῆκαθε Κύριε, καὶ τῆς σῆς ἀφάτης καὶ ἀμετρήτης φιλανθρωπίας τὸ πέλαγος ὑποσκοποῦντες, κράζομεν πρὸς σὲ τὸν ἐνδιάλακτον Κύριον, σῶσον ἡμᾶς ἐφαιριστικῶς τὰς ὁδὰς ἡμῶν καὶ ὑμνωδίας ἀναφέρομεν· ἀλλὰ τελωνικῶς· ἡδὲ κατὰ τὸν ἀγνώμονα ἐκείνον λησὴν· ἀλλὰ κατ' αὐτὸν τὸν ἐγνώμονα καὶ εὐχάριστον βοῶμεν τὰ, μνήθητι· διὰ τὸ νικησάτω τὸ ἀνεξέρειντον ἔλκος τὰς ἀνομίας ἡμῶν, εἰ καὶ μὴ προσυκόντες μετανῶμεν καὶ ἐπιστρέφομεν· δέξον καὶ ἐν ἡμῖν, τῆς φιλανθρωπίας σου τὸ μέγεθος· ἀσπλαγχνίδῃ καὶ διαλλάγνῃ ὡς μακροθυμὸς ἐπὶ τῷ λαῷ σου· σῆσον τὸ δρέπαρον τῆς θανάτου, ὥστε μὴ κατ' ἡμῶν προβῆναι· σῶσον τὴν ταχέαν καὶ ἄωρον τέτη τομῇ· σῆσον τῆς λοιμώδους νόσου τὴν δικαίαν ταύτην φθοράν· σῆσον τὴν ῥομφαίαν τὴν κατ' ἡμῶν διεγερμένην, ἵνα μὴ ἀπολώμεθα· σοὶ γὰρ μόνον ἡμάρταμεν· ἀλλὰ καὶ σοὶ μόνον προσπίπτομεν· καὶ Κύριε, ἐπάκουσον ἡμῶν τῶν ἀμαρτωλῶν καὶ ἀχρείων δέλων σὴν ἐν τῷ ὄρει ταύτῃ, καὶ μὴ ἀπώσῃ τὰς δέσεις ἡμῶν· παρίδ' ἐτα πλημμελήματα ἡμῶν, τὰ ἐκείσια καὶ τὰ ἀκείσια, τὰ ἐν γνώσει, καὶ ἐν ἀγνοίᾳ· ἵνα δοξαδὴ ἔτα ἡμῖν τὸ πανάγιον ὄνομά σου· Ὁ Πατὴρ, καὶ τὸ Υἱοῦ, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

Εὐχὴ ἐτέρα ὁμοῖα τῇς ἄλλαις, τῷ αὐτοῦ.

Ενδιάλλακτε Κύριε, μακροθυμὸς καὶ πολυέλεος, χορηγὸς πάσης ἐπίσεως λογικῆς τε καὶ νοερᾶς, ὁ τὸ εἶναι ἐξ ἐκόντων τοῖς πᾶσι δωρούμενος, καὶ τὸ εἶναι πανσόφως ἡμῖν χαρισάμενος δοξολογίαις καὶ ὡδαῖς εὐχαρίστοις προσπίπτοντας τῇ σῇ ἀνείκαστῃ ἀγαθότητι· μὴ παρίδ' ἡμᾶς, μηδὲ τὰς ἱλαστηρίας ἡμῶν προσδέχας, καὶ ἱκεσίας ἀπώσῃ, ἀλλ' ἐυδόκησον ἐξ ἁγίου κατοικητηρίου σου, ἔτιδε, καὶ ἐπίσκεψαι τὸ ἄμπελον ταύτην, καὶ καὶ

Euchol.

rata licet solita tibi humanitate omnia illorum delicta & iniquitates condonasti : suscipe etiam vota nostra , sicut Ninevitarum conversionem & poenitentiam , modo praefato , acceptam habuisti , suscipe lachrymas & suspiria , suscipe & humili corde deprecationem prolatam , (neque enim possumus peccatis depressi ad te intendere) suscipe clamores ex imo pectore , thuris instar , ad te missas , afflicti populi orationem exaudi , peccatorum nostrorum copiam clementiae tuae abyssus exuperet , & populo tuo ab his molestiis exemptionem & libertatem , & a mortis vulnere remissionem praebe . Ita fiat Domine Deus noster , populum tuum & me peccatorem in hora hac exaudi , & peccatorum virgam adversus iustorum a te solo cognitorum , & te quoque agnoscentium sortem , vibratam cohibe : ut & per nos inutiles , servos tuos , celebretur sanctissimum nomen tuum , Patris , & Filii , & sancti Spiritus : nunc & semper , & in saecula saeculorum . Amen .

Alia similis ejusdem Oratio .

Οptime Domine , universi conditor , cujus misericordia immensa & humanitas incomprehensa , qui iniquitates omnes tulisti & cruci affixisti , ut ipse sine peccatis , cunctaque sordis expers , sanctificares nos : tibi confisi suppliciter procidimus , patiens Domine , & inenarratae & immensae tuae humanitatis pelagus contemplati , ad te reconciliatu facilem Dominum clamamus , Salva nos . Non Pharaico more cantica hymnosque nostros : sed Publicani instar proferimus : neque velut nefandus ille latro , sed ut bene affectus & gratus ille alius , vociferamur , illud , Memento . Exuperet itaque investigabilis misericordia tua iniquitates nostras , & licet indebite convertamur & poenitentiam agamus , ostende tamen etiam in nobis clementiae tuae immensitatem . Compatere & reconciliare ut longanimis populo tuo , falcem mortiferam reprime , ne ultra nos decerpas , celerem & intempestivam ejus aciem retunde , contagiosi morbi luem juste immisam averte , gladium adversum nos vibratum , ne pereamus , contine . Tibi namque soli quamvis peccaverimus : tibi tamen soli procidimus . Ita Domine , exaudi nos peccatores & inutiles servos tuos , in hac hora ; & ne despicias orationes nostras : neque peccatis nostris spontaneis aut invite , scienter aut ignoranter commissis attendas ; ut glorificetur & in nobis sanctissimum nomen tuum : Patris , & Filii , & sancti Spiritus .

Altera ejusdem similis alia Oratio .

ΕAcilis reconciliatu Domine , longanimis , & valde misericors , cunctae creaturae rationalis & intellectualis auctor , qui rebus omnibus esse ex nihilo concessisti , & bene esse nobis provide contulisti , cum laudibus & canticis gratiarum actio- nes secum ferentibus tibi nos procidentes ne despicias , neque reconciliationis orationes idoneas , vel supplicationes nostras abjicias : sed annue de sancta

Nunc.

Alia ejusdem oratio pro Christiano populo.

πάρτισται αὐτῷ, ὡς ἐφάρθεο σὴ δεξιὰ σὴ, καὶ ἐξέσω
ἡμᾶς ἀπὸ παντὸς τῆς θείης καὶ λυτρώσιν ὅσους, ὡς πα-
μῆς τῷ θανάτῳ, τῷ ψυχικῆς διακρίσει καὶ σωματικῆς. ἡ
ᾧ φάρθεο αὐτῷ καὶ ἀποδοῦναι συμφορὰ ὡς μόνον σῶμα-
τα εἰς τέλος νεκρῷ καὶ διαφθεῖρεται, ἀλλὰ καὶ ψυχῆς το-
λῆως ἀπολλύωνται, ἀμετανόητος ἡμῶν ἁμαρτημάτων, καὶ
ἀποσχερμαίνοντες ἐν τῷ θέναι τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. διὰ τὸν
σὴ δούμειθα καὶ σὴ παρακαλεῖσθαι, ὅπως ἐπακούσῃς τῆ
θεοῦ καὶ τῆς καὶ σὴ καὶ ἐκείνης, καὶ ἀποσφίγῃς τὸν θυμὸν
σὴ ἡμῶν. καὶ Κύριε, μὴ ὀργισθῇς εἰς τὴν αἰῶνα ἡ-
μῶν. μὴδ' ἐπιτίμῃς τὴν δικαίαν σὴ καὶ ἡμῶν ἀγα-
πῆς σὴ. εἰς τὸν θάνατον ἡμῶν σὴ σῶναι, ὡς
παρρησιάζεσθαι, καὶ εἰς τὸν ἀνθρώπου ὅλους ἐν σοὶ
δικαιοῦνται. πάντα τὸ δίκαιον αὐθράπτῃ, ὡς
ράκος ἀποκαθιμῆναι τὸν μεγαλοφυῶντατον Ἡσαΐαν.
τὰ τὸν ὅρον καὶ οἱ βουνοὶ τῷ σὴ φάρθεο σὴ καὶ ἡμῶν
καὶ φείσῃ. κατὰ πᾶσαν τὴν ὁρμὴν σὴ ἡμῶν.
ἀπὸ σφίγγος καὶ αἰχμαλωσίαν ἡμῶν ἐκ τῆς δεξιᾶς
τῆς ἀσβεσθῆς. ἀλλὰ διὰ τὴν καὶ τὴν γινώσκον αἰχμα-
λωσίαν τῆς τελευτῆς καὶ τῆς πειρασμῶν ὑπὸ τῷ σὴ
Φαραῶ. εἰς τὸν δυνάμει καὶ ἡμῶν πλημμελοῦντες
ἀδελφοὶ σὴ φάρθεο καὶ χαρὰς καὶ ἐν τῇ αἰσθητικῇ.
μὴ-
θι καὶ ἡμῶν Κύριε, ὡς ἐλπίς καὶ οἱ κτηνῶν. κατὰ πᾶσαν
ἡμῶν ἀγγέλους πᾶσαν φύλακα. καὶ παρκαταῖς καὶ ζῶν
ἡμῶν, ὅπως ἐξέλθῃ ἡμᾶς τῷ φάρθεο τῷ θανάτῳ ὁρμῆς,
καὶ τῆς ἀποδοῦναι ταύτης ῥομφαίας. ἵνα δὲ τῆς ἀπαλ-
λαγῆς ταύτης καὶ ἀνέστης, δεξιᾶς σὴ καὶ Πατέρα, καὶ
τὸν Υἱόν, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὴν μίαν θεοῦ καὶ
βασιλείαν, ἡ καὶ πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ φρονι-
μος, εἰς τὴν αἰῶνα. ἀμήν.

Σ Οὐ δέομαι, καὶ σὶ παρακαλέσθαι ἐκ τῶν πᾶν Θεῶν
 Ἐ πατέρα τῶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα ἰδὼς
 ὁμματι ἐπιβλέψῃς ἐπὶ τὸν λαόν σου, καὶ ἐπὶ τῶν κληρο-
 νομίῳ σε πωλαγχοιδεῖς τῶ ἡμῶν καὶ τῶν ἡμετέρων γλῶ-
 ἱ ἐξηρμηδαίνωσαν διὰ τὰς ἀπορίας ἡμῶν, καὶ ἀιχαλάω-
 τον γαγοιῦαν καὶ δὴλῶν τοῖς πολεμίοις, ἐπὶ ὁδοκῶμε
 ἐπαυελθῆναι εἰς τὴν ἀποτίραν ἐλθούσαν, καὶ ὁδοκῶμε
 πᾶσι, καὶ τῷ παλαιῷ Ἰακώβ ἐκείνῳ τῷ φέροντος τύπον τῶ
 μοσχοποιῶς σου Τίῳ, καὶ Θεῷ ἡμῶν δίδοιᾶ, καὶ θελή-
 σαι τῇ σῇ ὑποστροφῇ τὰς οἰκογενεῖς ἡμῶν ἀπὸς τῆ
 ἐπηγγελμένης τῇ ὑποσχρημένην σου ἀγαθῶν ἐπατήγαγας.
 καὶ ὅτι ἐπὶ ἐκείνῳ τῇ σωθήσῃ σε φιλασθῶν πᾶσι καὶ
 ῶς, ἀφῆκες τὰς ἀπορίας αὐτῶν, κατέπαυσας πᾶσαν
 τὴν ὀργάν σου, ἀπὸ τῆς ἀπορίας ἀπὸ ὀργῆς θυμοῦ σου, ἐπὶ-
 στροφῇ τῶν σου καὶ ἡμῶν ὁ Θεός, καὶ τῷ σωτηρίου σου ὅτι πᾶν
 φροτίζῃς ἀξίωσον ἀποστρέφῃς τὸν θυμόν σου ἀπὸ ἡμῶν καὶ
 εἰς τὰς αἰῶνας ὀργιθῇς ἡμῶν, ἡ ὀργῇ σου ἀπὸ ὀργῆς σου
 γινεῖς εἰς γινεῖν. ὁ Θεός σου ἐπιστρέφῃς, ζῶντος ἡμῶν,
 καὶ ὁ λαός σου, ὁφραθήσεται. δεῖξον καὶ ἔν ἡμῶν τὸ ἔλεός
 σου, καὶ ἀποστρέφῃς εἰρήνην καὶ ἀγαθὰ ἵστην ἐπὶ σέ. καὶ
 Κύριε, ἐπάκουσον ἡμῶν τῶν ἀμαρτωλῶν καὶ ἐχρῆτον δέλων
 σε ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ, τῷ κατισχύοντι σου δέξαι καὶ εἰρηνεύειν
 ἐν τῇ γῇ ἡμῶν. τῇ δὲ σῇ συνεκρίξει καὶ βοηθείᾳ δια-
 ροῦντες ἡμεῖς οἱ ἀνάξιοι, ἐλπίζομεν ἔλθας καὶ αἰνέ-
 θῃαν ἐμαρτυρεῖν ἡμῶν ἀποκαλύπτειν. ἐκτός σου ὅτι
 ἄλλον οὐκ οἶδαμεν, τὸ ὀνομα σου ὀνομαζόμεν, καὶ
 καὶ ἀποστρέφῃς ἡμῶν εἰς τέλος, καὶ ἐξῆλθῃς, καὶ ἐπὶ

ἐνθὶ εἰς τὴν βοῦθραν ἡμῶν τῶν ἀμαρτανῶν καὶ παπικῶν καὶ ὡς ἀμνηστικά καὶ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς κακίαις ἡμῶν ἐπίστρεψον τὸ αἰχμαλωσίαν ἡμῶν. ἤσπον τὴν καταγίγα τῶν συμφορῶν. ἄντις ἡμῖν τὴν παραπτώματι ἡμῶν, ὅπως τῇ ἀνίσσει τῶν συμφορῶν, δοξάσωμέν σε ὦ Πατέρα τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, σὺ τῷ μορφοῦσιν Τῷ, καὶ τῷ ἀγίῳ σου Πνεύματι· νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τὴν αἰῶνα τῶν αἰώνων.

& ut malorum immemor, & poenitentiam agens super malitiis nostris converte captivitatem nostram, & calamitatum nostrarum procellam comprime. Dimitte nobis delicta nostra: ut in harum afflictionum relaxatione collaudemus te Patrem Domini nostri Jesu Christi, cum unigenito Filio tuo, & cum sancto Spiritu: nunc & semper, & in secula &c.

Ι ΕΥΧΗ ΕΤΕΡΑ ΕΙΣ
ΒΑΣΙΛΕΑ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ

στρατῶν αὐτῶν, τῷ αὐτῷ.

Κτελεῖ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐν σοφίᾳ τὰ πάντα μόνη τῷ λόγῳ δημιουργήσας, καὶ ὅς ἐκ ὧν ὅντων εἰς τὸ εἶναι ταῦτα παραγαγὼν, καὶ εἰς ἐν συνάφας ἐ συναθροίσας τῇ ἀρρήτῃ σου δυνάμει ἐνεργείᾳ. πάντα ἢ διωκτὰ σοι· ἀδιωκτὴ δὲ σοι εἶδεν. καὶ ὅς τῷ καιρῷ καὶ χρόνῳ καὶ ἐν αὐτῇ συνάφας καὶ συναρπύσας τῷ σῶν βουλήματι, καὶ κατακοσμήσας τῶν τῶν ὁρώμενον καὶ βλεπόμενον, ὁ τὸ ἔρανον ἐξαπλώσας, καὶ χρωματίζσας, κατὰ καὶ τὴν σκηνὴν ἐκείνην ἔξ Μωσέως, καὶ τὸ πλῆθος ἐκείνο καὶ μυριάδα μόνον γένος τῶν Ἰσραηλίων κατασείλας ἐν τάξει καὶ ὁμοιοῖα, ἐ τὸν Μωσὴν ἐκ αὐτοῖς ἔξ τῆς σῆς δεξιᾶς καὶ βραχίονος ἰσχυρῶς δημιουργῶν καταστήσας καὶ μίαν ἀρχὴν αὐτοῖς δὲς, καὶ ἔξ τῆς αὐτῆς αὐτῶν ἀβλαβεῖς ἐν τῇ σῇ σκέπῃ ἐ κραταῖα χεὶρ, ὁ τὸν ἥλιον θάμβος εἰς φῶς τῆς ἡμέρας, καὶ τὸ σελῶν εἰς ἀρχὴς τῆς νυκτός, ὁ τὸ πλῆθος τῶν ἀστέρων ἐπὶ τῷ στερώματι καταπικνύσας τῇ μεγαλότητι, καὶ τὴν αἰκίνητον δὲς αὐτοῖς κίνησιν, καὶ ἐν τάξει θέμενος τῶν τῇ σῇ πρὸς ἑαυτῷ φυλάσσειν τὸ ὄρον αὐτῶν, ὡς μὴ καὶ σὺ ὁλοὶν ἡμᾶς περιβλάψαι, ἀλλὰ τῷ δρόμῳ καὶ τῇ κινήσει ἔξειται ἀόκτως καὶ τὸ σὸν βούλημα, ὁ τὸ γλῶσσοι ἔσαν τῷ πρῶτον καὶ σκοτεινῷ ἀνακαλύψας, καὶ εἰς κάλλος αὐτῷ ἀναμορφώσας ὅς τῷ τῷ ἀνδραπῶν φύσει, ὁ τῷ Ἀβραάμ ἐκείνῃ πατὴρ σιωμδύσας θεῖα σου δυνάμει καὶ τῇ ἐχθρῇ αὐτῷ παραδὲς ὑποχείρις αὐτῷ, ὁ τῷ Γεδὼν ἐνιχυσας τῇ ὑπεραντίῳ παρολεθείᾳ συντρίψας ἐ ἀφανίσας, ὁ τῷ βασιλεὶ καὶ ἀποφῆτῃ Δαβὶδ τὸ κράτος δὲς καὶ τῷ παλαμναίου ἐκείνῳ Γολιάθ, καὶ εἰς τέλος αὐτὸν ἀφανίσας, ὁ διὰ τῷ Δεραποτόν σου Μωσέως τὰ γένος τῶν Εβραίων ἐλθὼν δειρῶσας τῇ πικρᾷ δουλείας, καὶ τῷ Φαραὼ τῇ ἀμάχῃ σου δυνάμει, καὶ κραταῖα σὴ χεὶρ παύσας καταποντίσας, καὶ παραπέμψας αὐτὸν τῷ βυθῷ τῆς θαλάσσης καὶ τῷ σύλον τῷ φῶτος ὁδηγὸν αὐτοῖς ἐπιδείξας, ἵνα μὴ προσκόπῃσι οἱ πόδες αὐτῶν· αὐτὸς καὶ νῦν ἅγιε βασιλεῦ τῆς δόξης ἐξαπέστειλον ἐξ ἀγίας καποικητεῖς σου ἀπὸ θρόνου δόξης τῆς βασιλείας σου σύλον φαιδῶν καὶ ὑπερλαμῶν, εἰς ὁδηγίαν κατ' ἐχθρῶν ὁραμέναν καὶ ἀσάπτῃ ἐκείνῃ, τῷ κρατίζῃ καὶ ἀγίῳ μου Αυτοκράτορος, καὶ ἐνιχυσὸν αὐτὸν τῇ δεξιᾷ σου χεὶρ, καὶ τῇ σὺ αὐτῷ πορρομένους πύκτας δούλας σου καὶ οἰκείας, καὶ παρὰ αὐτῷ εἰρήλικαν καὶ ἀτάραχον τὸ βασιλείαν καὶ πάσης εἰρήνης καὶ ἐμφυλίου πολέμου ἀνώτερον. Ναὶ Κύριε ὁ Θεὸς τῷ ἐλπίους ἐπακουσόν μου τῷ ταπεινῷ καὶ ἀναξίῳ δούλῳ σου, ἐν τῇ ᾧ παύτῃ, ἐ κραταῖωσον μετ' αὐτῇ τῇ ἀμάχῃ σου καὶ ἀντήτῃ δυνάμει, τὰ δὲ πούτου στρατεῦ-
Euchol.

ALIA EJUSDEM
ORATIO IN IMPERATOREM,
& in ejusexercitum.

Domine Deus noster, qui solo sapientiae tuae verbo cuncta condidisti, & e nihilo ad esse illa adducta inefabili tua virtute conjungis & componis: cuncta enim tibi facilia sunt, & tibi impossibile nihil est: proptereaque momenta, tempora, & annos in unum conferens & coordinans, visibilem hunc mundum imperio tuo exornas: qui caelum expandis, & velut tabernaculum illud sub Moyse coloribus distinguis, qui prius multitudinem illam, & numerolam in millia Judaeorum gentem in ordine & concordia continuisti, & Moysen ipsum dextera tua & brachio robusto populi ducem constituisti, una illis potestate tradita, & tua protectione fortique manu illis semper intactis servatis: qui solem in diei lucem, & lunam in noctis potestatem posuisti, qui numerum astrorum in firmamento nexu solido condensasti, illisque ordine dispositis, terminoque eorum praefixo, ne ulla ratione nos laedant, sed ut cursu & motu ad nutum tuum impigre rotentur, perpetuum injunxisti motum, qui terram prius occultam & obscuram mox in lucem eductam propter hominum genus multiforini venustate depinxisti, qui virtute tua, te Abrahæ comitem, subactis eis cunctis hostibus, in itinere praebuisti, qui profligandis & delendis adversariis Gedeonem in praelio animasti, qui regi & Prophetae David adversus veteratorem illum Goliath, robore viribusque collatis, victoriam etiam praebuisti, qui Hebraeorum gentem amara servitute per Moysen famulum tuum in libertatem asseruisti, & inexpugnata tua virtute validaque manu Pharaonem cum toto ejus exercitu in maris profundo demersisti, columnaque lucis viæ duce praemonstrata, ne pedibus offenderet, Israel em eripuisti. Ipse nunc rex gloriae sancte, de sancto habitaculo tuo, de throno gloriae regni tui, lucidam splendidamque columnam in ducem & victoriam adversus hostes visibiles & invisibiles potentis & sancti mei Imperatoris, mitte: & dextera tua manu illum, fidelesque tuos servos & famulos cum eo progressos, corrobora, pacificumque & a tumultu securum omnique seditione & civili bello, regnum superius confer. Fiat Domine Deus misericordiae, me humilem & indignum famulum tuum in hanc hac exaudi: animam illi inexpugnatae & invictae virtutis praebe, cunctasque ejus acies
Nnnn ij

[illegible]

exercitu ejus . Note .

adhiberi. His rudimentis potius Orientis Imperatores edocti, vix aut nunquam prætermissa Oratione ad expeditionem profecti sunt; quam eorum pietatem celebrant Zonaras, Gregoras lib. 5. Nicetas lib. 6. & alii: ut eorum in hostes esset *καταστροφή*, Ecclesiasticis benedictionibus consecrata in hostes irruptio, & omnino sacer impetus, juxta Gregoræ verba lib. 3. Et ad Constantini exemplum Mauriciū Imp. jam ab antiquo lib. 5. cap. ult. descripsit Simocatta, *ὅς τὸ μέγα τῆς Θεοῦ κατὰ παννυχίζουσι τέμνος, καὶ ὑπαζόμενοι ἅμα τὸ λαὸν εἰς τὴν ἐπὶ τῷ αἵματι τῆς θαμνιότορος οἰκίᾳ διαμνησθέντα μνησθῆναι, καὶ οὕτως διατάξας, μετὰ τὴν χάριτον τῶν πάντων* : In amplo Christianæ religionis templo nocte integra preces fundentem, & die sequente toto ad Dei matris eadem supplicationes cum populo peragentem celestissimæ venerabilis ecclesie se se pascensem: ut robustior in hostes irrueret. Byzantium idem severus & læto nuncio accepto, *ἐπὶ τὸ τῷ Θεοῦ μέγιστον καὶ τῷ πόλει ἐπαννυχίζε τέμνος, καὶ μετὰ τῷ Λαῷ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ποικίλους ἑξῆς τὸ θεῖον ἀποστολικὸν δόγμα τὰ πρόπαια*: In amplissimo urbis templo peragillum egit, deinde ad supplicationem cum populo abiens, Deum precatur ut illustriora tropæa largiretur. Et quod de Constantino Leonis Philosophi filio, ad pugnam iureo scriptis Cedrenus de omni alio dictum putes. *ἔξῃς Κωνσταντίνου ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ τῷ Ὀλύμπῳ ἱερῇ ταύτῃ ἐκκλησίᾳ μετ᾽ ὧν καὶ κατὰ τὴν αἰωνίαν ἐκκλησίαν ἐκπαύσῃ*. Exiit Imperator Constantinus ad Olympum montem, ut Patrum qui ibi vivebant comprecationibus armatus, contra Sarracenos expeditionem susceperet. Quia vero, quod de Mauritio scriptum reliquit Simocatta, *ὅς ἦν τὸ καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ δόρατος Χρυσῷ ἀπαιώρητο ἔργον αὐτοῦ τῷ τι βασιλεὺς καὶ τῇ τοῦ περὶ τὸν σταυρὸν, Lignum crucis Christi super basilili aureo sublimè portatur, Imperatoremque & circumfusum militem antecedit: orationem in hujusmodi signo dando & accipiendo recitari solitam subnectimus.*

2 Εὐχὴ ἰτέρα τῇ αὐτῇ εἰς τὴν ὑψωσιν
τῇ τιμῇ καὶ βλαστοποιῇ
σαυρῇ.

Κ Τει ο Θεός ἡμῶν, ὁ καὶ ποιογυνὴ σε τὸν
 ὀξυποσειλαι παπαδὸς ἀμφοῖς καπαδὸς ἀμφοῖς πάν-
 τα παθεῖν καὶ τὸν καὶ γένος ἡμῶν σωτηρίας, καὶ σω-
 ρὸν καὶ θάνατον ὑπομείναι ἐποίησας, ἵνα τῆς καὶ θ-
 νάτου πικρᾶς ἡμᾶς τυραντίδος ἐλευθερώσῃ, ὁ καὶ
 διὰ πάντας εἰς αὐτὸν καὶ τὸ τιμὴν καὶ ζωποῖσιν αὐτῶν
 κυνήσιος, καὶ ἀμάχῃ ὅπλῃ καὶ ἀκτινῇ. σὺ δι-
 ὀμαδα καὶ σὺ παρακαλῶν καὶ πατέρα τοῦ ἐνοπο-

ad esse perduxisti, inenarrata vero ratione varie illam exornasti, qui expansum super eam Spiritum tuum contraxisti, & solare lumen in ejus initiationem super eam effudisti, qui famulo tuo Moyse, ut præcipuam laudem aliquam opificio tuo excellentissimo adjungeret inspirasti, ita ut diceret, vidisse te lucem, quod esset bona, eamque diem vocasse: quam etiam nos contemplati, lucidissimumque hunc solem cunctam creaturam diebus singulis initiantem, te tunc diei veri solem, lucemque occasum nescientem celebramus: qui per Filium tuum naturam nostram consecrari sancto tuo Spiritu voluisti, ita ut ejus dono plusquam sol ipse, justus effulgeant: te rogamus, & te precamur Patrem Verbi, & Dominum Deum nostrum, ut postquam ineffabili tua humanitate & immensa misericordia, creatura cuncta initiationem suscepit, & vetus lex in novi testamenti figuram, tua divina apparitione in monte Sina, & in mirando illo rubo, & in testimonii tabernaculo, & in speciosissimo Salomonis templo consecrata est: ita nos peccatores & indignos famulos tuos domum hanc velut cælum protensam, terræ decus, & ineffabilis tuæ gloriæ altare verum incolentes oculo propitio respicias: & sanctissimo tuo Spiritu super nos & super hereditatem tuam juxta divinum David demisso, innova in cordibus nostris reatum Spiritum, & Spiritu principali nos confirma. Et Imperatoribus quidem nostris trophæa victoriasque adversus visibiles atque invisibiles hostes concede, nobis autem summo divini amoris studio fabricam hanc, ejusque consecrationem celebrantibus, concordiam & pacem, & delictorum indulgentiam præbe: salutis postulata conducentia præbe, ad mandatorum tuorum executionem cunctos excita, doni sancti tui Spiritus initiationem largire, ut incondemnat te Deum verum, & quem misisti Jesum Christum colant. Precibus Deiparæ, & omnium sanctorum, Amen.

γὰρ, ἀρρήτους δὲ λόγοις ποικίλως ταύτην ἡχομορφώσας, ὁ πᾶσι περιέρομην ἐπ' αὐτῇσιν πνεῦμα συστήλας, καὶ τὸ ἡλιακὸν τῶν φῶς ἐπ' αὐτὸν ἐκχέας, εἰς ταύτην τὴν ἐγκαίνισμὸν, ὁ πρὸς θεράποντί σου Μωυσεὶ ἐμπνεύσας ἐπικρατοῦν τινα ἐξείρεται προθεῖναι τῇ αἰετῇ σου δημιουργίᾳ, καὶ εἰπεῖν· ἰδεὶν σε τὸ φῶς ὅτι καλὸν, καὶ ἡμέραν τὴν καλίσταν. ὅπερ δὴ καὶ ἡμεῖς ὁρῶντες, καὶ τὸ φαιώτατον τῶν ἡλίων ἐγκαίνιζοντα κατ' ἐκαστὴν τὴν κτίσιν, σὲ πὺν τῆς ὁντως ἡμέρας δοξαζομένην ἡλίων, καὶ τὸ φῶς σου τὸ ἀνάσπουν. ὁ διὰ τῆς ἱστορίας σου ἡμῶν ἐντεταλμένος ἐγκαίνιδύσαι τὴν ἡμετέραν φύσιν τῇ ἀγίᾳ σου Πνεύματι, ὥστε, καὶ διὰ τῆς δωρεᾶς ταύτης τῆς δικαίως ἐκλάμψῃ κατὰ τὸν ἡλίων. σὺ δέωμεθα, καὶ σὲ παρακαλῶμεν, πὺν Πατέρα τῆς Δόξης, καὶ Κύριον καὶ Θεὸν ἡμῶν, ἐπεὶ δὴ τῇ ἀφάτῃ σου φιλαδελφίᾳ, καὶ τῇ ἀμετρίᾳ σου ἐλπίδι, ἡ κτίσις τῆς ἐγκαίνισμὸν ἐδέξατο, καὶ ὁ παλαιὸς νόμος εἰς τέλος τῆς χάριτος ἐδέξατο ἐν τῇ παρὰ τῇ Σινᾷ ὄρει σὴν θεωπείᾳ, καὶ ἐν τῇ βάτῃ ἐκείνῃ τῇ θαυμαστῇ, καὶ ἐν τῇ τῷ μαρτυρίου σκηνῇ, καὶ ἐν τῇ τῷ Σολομῶντος ἐκείνῃ περικαλλεστάτῃ ναῷ, ἰλέῃ ὁμμάτι ἐπιβλέψων ἐφ' ἡμᾶς τῶς ἀμαρτωλῶς, καὶ ἀναξίως δέχων σου τῶς κατοικοῦντας τῶν τῶν οἰκῶν τῶν ἐρανομήκων τῶν οἰκιστῶν καὶ ἡμᾶς, τὸ θυσιάζοντες τὸ ἀληθινὸν τῆς σῆς ἀρρήτου δόξης, καὶ κατὰ πέμψον τὸ πανάγιόν σου Πνεῦμα ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τῷ κληρονομίᾳ σου, καὶ κατὰ τῆς θεῆς δωρεᾶς, ἐγκαίνισον ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν Πνεῦμα δίδως, ὅ Πνεῦματι ἡγεμονικῶς ἐνέχον ἡμᾶς, ὅς ποίῃ μὴ βασιλεύσῃ ἡμῶν ὅπλα καὶ νίκας κατὰ τῆς ὁρατῶν ἐσθλῶν ἐχθρῶν δώρησαι ἡμῶν δὲ, ἐμύνηται ἐν ἐνδύει, τοῖς δὲ τῷ οἰκοδομῶν ταύτην, καὶ τῇ τῇ ναῷ ἐγκαίνισμὸν ἐρωτῇ θεῶν ποιηταμένους δὲ σωτῆρας, ἀφίστην τῇ πλημμελειᾷ παρὰ σου δώρησαι αὐτοῖς καὶ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα. ἔγχερον αὐτοῖς εἰς τὴν ἐργασίαν τῇ ἐσθλῶν σου, χάρισαι αὐτοῖς τὸν ἐγκαίνισμὸν τῆς δωρεᾶς τῆς ἀγίας σου Πνεύματος· ἵνα ἀκατακρίτως προσκυνώσῃ σε τὸ μόνον ἀληθινὸν Θεὸν, καὶ ὃν ἀπέσειλας Ἰησοῦν Χριστόν. πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, καὶ πάντων ἁγίων σου, ἀμήν.

ALIA EJUSDEM ORATIO IN TEMPLI DEDICATIONE.

Verbum æternum, Fili unigenite Dei, Deus vere creaturæ cunctæ sensibilis & intellectualis opifex, qui mundi fabricam sapientissime exornasti, qui humidam fluxamque aquarum naturam super tellurem expansam, in acervum & quasi cumulum unum adduxisti, & divino tuo Spiritu super aquas delato terram omnem decorasti, unaque totum mundum consecrasti, qui etiam testimonii tabernaculum arte summa a Moyse elaboratum initiasti, qui Salomoni ut domum sanctam & magnificam ineffabilis & inenarratæ gloriæ tuæ construeret præcepisti, eamque denuo Spiritu tuo sancto gloriaque illam totam obtegente, & sancti Spiritus gratia (Judæorum senatu circumspiciente) dedicari mandasti. Te rogamus & precamur, Verbum causæ ex-

ΕΤΧΗ ΕΤΕΡΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΚΑΘ.

Προαίτη Δόξης, καὶ τὴν μονογενὲς τῷ Θεῷ, Θεῷ ἀληθινῷ, δημιουργὲ πάσης κτίσεως αἰδουμένης καὶ νοητῆς, ὁ ταύτην τὴν κτίσιν πανσόφως καθεωρῶντας, ὁ τὴν ἐπάνω τῇ γῆς ὑγρὰν ἐξελειμμένην τῇ ὑδάτων φύσει εἰς μίαν συναγωγὴν καὶ συμμάθροισιν ἀγαγών, καὶ τῇ θεῇ σου Πνεύματι τῇ ἐπάνω τῷ ὕδατος ἐπιτρομένῃ τὴν γῆν πάσαν κατακοσμήσας, καὶ τὸν κόσμον ἅπασαν ἐγκαίνισας, ὁ τὴν σκηνὴν τῷ μαρτυρίου ἐματὶ σου ἀγίᾳ ἐγκαίνισας αὐτῇ, ὁ τῇ σοφῇ Σολομῶντι προσητάς οἰκοδομῆσαι οἶκον ἅγιον καὶ περιφανῆ τῆς σῆς ἀφράστου ἐκδομῆς δόξης, καὶ τῷ τῷ ἐγκαίνισας τῇ Πνεύματι σου τῇ ἀγίᾳ, καὶ τῇ ἐπικαλυψάσῃ αὐτὸν τότε δόξης, καὶ χάριτος τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος, πάντα τοὺς πρὸς

ibus, gemma Ladant, & oculis odorata; quæ quidem in olla simul mixta diluuntur: olla vas focarium, stula sive infundibulum dicere magis creta vel testacea: spongiae insuper quatuor, linteamen tersorium, lampas quæ & lucerna dicitur, & luminare: ellychnii fulcrum, ipsumque ellychnium, vasque profundiora duo: hoc quidem ananthe vel vino, & aliud Colatibus nomine unguento sacro plenum: eo quod Colatibus mensuram continet mediam hygrofatis, id est sextaria viginti quinque, libras unam supra quadraginta unciasque octo conflantia.

His itaque præparatis, ceram ferventem cum reliquis speciebus in olla liquefieri jubet, & eorumdem quantitati, columnatumque latitudini, tritum marmor correspondens admisceri. Mobile deinde quodcumque e templo educi, & neque lampadem accendi præcipit.

Adveniente autem Pontifice, mensa quidem e columnis inferius demittitur: & muro alio suffulcienda apponitur, laicus vero quilibet foras ejicitur, soli que intus reliqui Clerici & ministri cum necessariis ad Consecrationem remanent: mox undique clausis Templi valvis, Pontificium omnem ornatum Pontifex assumit, assistentesque pariter. Sacerdotes & Diaconi propriis sibi induuntur vestibus. Ipsi vero Consecrationis opus jam jam aggressi super sacro amictu, linteum adjiciunt, a pedore ad pedes usque a parte anteriori defluens, a posteriori vero utrumque ejus extremum axillas submeat, & ad dorsum delatum, unum cum alio colligatur, zonaque tandem circa corpus medium constringitur. Ad utrumque pariter baculum manile fasciis vinciendum apponitur. Hoc pacto ornatus, cum comitantibus ad altare ingreditur: eoque præcipiente, chartam, in quibus est ingenium, accipiunt, ut locis ex ea dependentibus, quæque ad vinciendum sint satis, unamquamque mensæ columnam circumdant. Secant igitur illam quantum sufficit. Oportet vero superiorem chartæ partem columnæ capiti applicari & illamque complicant, (non ex æquo) sed breviori plica, quæ intorsum vergit, (& columnæ eminet) inferior autem ejus pars, super pla manet. Feruens namque mastiche ceræ admixta desuper infundenda est: ideoque chartam esse duplicem necesse est, ut mastichen continereat, sed & eminere illam convenit circumcirca, quantum digiti mensura capis, ne cetomastiche diffuset. Hoc itaque pacto, ut præfatum est, columnam unamquamque charta involvunt, & exterius, (ter supra, terque infra) corrigia circumimplexa adstringunt: tum superni infernique vinculi extrema in hunc finem dependentia, ad invicem circa medium adducunt, & ad invicem permutant, ut inter superam inferamque colligationem in medio ex anteriori parte crucis figura efformetur. His peractis columnarum circumferentiis supernis marmoris tulum circumponunt juxta effluentes chartæ plicas, id est in medio inter columnas chartasque alligatas spatio, ne vel tenui rimula cetomastiche elabatur. Olla deinde delata columnis cetomastiche infunditur, quousque mediæ chartarum cavitates & labra compleantur. Sibi vero aliquo tempore relinquitur ut frigescat, ferventem enim esse oportet: & orationem istam dicit Pontifex.

Domine Deus & Salvator noster, qui pro generis humani salute cuncta præstas & moderaris, nostri indignorum, servorum tuorum preces suscipe, & in horâ præsentis, ad hujus templi laudibus tuis celebrandis, sub nomi-

σῶν αὐτοὶ ἀλόβω, σμύρνα, λίβανον, λάδανον, καὶ πρὸς τίτλῳ· ἅτινα ἐν χύτρῳ σμιγόμενα ἀναλύον. χύτρῳ, θερμὸν ἀγγεῖον· ἐσίτλαν ἢ ἐπιχύτλῳ χαλκῷ ἐπὶ κεράμει. καὶ σπόγγης τεσσάρεις· καὶ ῥιπτρὸν λευκόν, & κανδήλαν, ἢ καὶ λύχνος λέγεται, καὶ λαμπτήρ· καὶ ὀμβρίδα, καὶ θρυαλλίδα, καὶ βύχης δύο, τὸν μὲν οἰάνθης, ἢ οἶνε, καὶ κύλαδον μύρε, διότι ὁ κύλαδος μετρὸν ἄγων τὸ ἥμισυ τῆς ὑγροσάτης, ἡτοι ξέτας καὶ οἱ ποῖσι λίτρας μα. ἑγγίαις ὀκτώ.

Ταῦτα τοίνυν εὐχρησίζαν ὁ ἀπολαβὼν ἐκκλησιαστικὸς, καλεῖται καὶ κηρὸν ἐν τῇ χύτρῳ θερμαινόμενον πικρὸν 9 μῶν τῶν λοιπῶν εἰδῶν, καὶ μάρμαρον πετρεμμένον ἀναλογουῶν τῇ τε ποσότητι τῶν, καὶ τῇ πάχει τῶν κίωνων. 10 Εἴτα ἀποστᾶται πᾶν ὅτι οὖν κινύμενον ἐκβληθῶναι τῷ ἱεροῦ, & μὲν κανδήλαν περιλεψάτω.

Παραγενομένου δὲ τοῦ Ἀρχιερέως, ἡ μὲν τράπεζα καταφέρεται τῶν κίωνων, καὶ ἀποστρέφεται τινα τῶν τοίχων. 11 Ἡ ἐκβάλλεται δὲ καὶ πᾶς λαϊκός· μόνοι τε μένουσιν ἐσπὸς οἱ λοιποὶ κληρικοὶ καὶ ὑπηρεταί, καὶ τὰ πρὸς τῶν καθιέρωσιν ἐπιτηδεῖα καὶ πανταχόθεν ἀσφαλῶς κλειόμενων τῶν ναῶν πυλῶν, καὶ ἀρχιερατικῶν πᾶσαι περιβάλλεται σολῶν ὁ Ἀρχιερεὺς, καὶ οἱ σικωνόντες αὐτῷ ἱερεῖς, καὶ οἱ ἄλλοι καὶ τὰς ἰδίαις ἐσθύνονται στολὰς. Αὐτῷ δὲ τῇ μέλλοντι καθεύρωσιν αὐτοῦ γένει, ἐπὶ ἁνῶν τῶν ἱερατικῶν ἀμφίων 12 περιτίθεται σάβανον, ἐκπροσθὲν μὲν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἑως ποδῶν διήκον, ὅπιδεν δὲ ὑπὸ τὰς μασχάλας πρὸς τὴν ῥάχιν, διὰ ἀμφοτέρων τῶν ἁκρῶν φερομένη καὶ δεσμευμένη, διὰ μέσον τε ζώνῃ περισφιγγόμενον. Περιτίθεται καὶ αὐτῷ κατὰ ἕτερον τῶν βραχιόνων μανδύλα ζωαῖς διαδεσμευμένη. Καὶ ἔτι σολισάμβρος ἐσσωσιν αὐτῷ τοῖς παρεπομένοις εἰς τὸ θυσιάζειν· καὶ αὐτῷ ἐπιταύτοτος τῶν χορτίνων χάρτιν λαμβάνουσιν, οἱ ἐστὶν ἐπιτηδεύοντες, ὥστε τοῖς ἱμασὶ τῶν πρὸς ἀρκῶσι περιλαβεῖν, ἵνα ἑκάστος τῶν ἀπὸ τῆς κίονα. Τέμνοντες οὖν ὅσον ἱκανὸν ἐστὶ, τὸ μὲν ἁνῶν τῶν χάρτε μέρος, πρὸς τῇ κεφαλῇ δὲ τῶν κίωνος εἶναι. 13 διπλοῦν ποῖσι τὸ βραχύτερον τῶν διπλωμάτων ἐν τῷ ἀποκλίνοντι, τὸ δὲ κατῶν ἀπλῶν ἁνῶν ἐπιχειρᾶται μέλλει ζῶν ὁ σὺν μασίχῃ κηρός. καὶ χρὴ τῶν χάρτε εἶναι διπλοῦν ὅπως δυνάται εἶναι, ἀλλὰ καὶ ὑπερέχειν αὐτὸν περὶ μέτρον τῶν κίωνος κύκλῳ, ὅσον ἐπὶ δακτύλον μέγαν πρὸς τὸ μὴ τῶν κηρομασίχῃ ἐκχειρᾶται. Οὕτως οὖν, ὡς εἴρηται, περιελίττοντες ἑκάστον κίονα διὰ τῶν χάρτε κατασφιγγουσιν ἐξῶθεν σφικώματι τῶν ἁνῶν περιελυμένων κατὰ τέλος· εἴτα καὶ τῶν ἁνῶν καὶ τῶν κατῶν δεσμῶν τὰ ἅκρα, ἐπὶ αὐτῷ τῷ παρηρητημένῳ, περὶ τὸ μέσον ἄγουσι καὶ ἀντιπαραλλάττοντες χῆμα σταυρὸν ἐκπροσθὲν ἀποτελεῖσι μεταξὺ τῶν ἁνῶν καὶ τῶν κατῶν δεσμῶν. Μετὰ δὲ ταῦτα περιτίθεται μάρμαρον πετρεμμένον ταῖς ἁνῶν περιφερείαις τῶν κίωνων παρὰ τὰς ἐξελίσσονται τῶν χάρτε διπλώματα, πρὸς τὸ μὴ διὰ τινὸς ὀπῆς βραχείας τῶν κηρομασίχῃ ἐκρεῖν· καὶ τῆς χότρας κομιζομένης ἐπιχεῖται τοῖς κίονσιν ἡ κηρομασίχη, μέχρως αὐτὴ πληρωθῶσιν αἱ διὰ τῶν χάρτε χειλώσεις. Αφιεμένης δὲ αὐτῇς ψυχρανθῶναι μικρὸν, ζέον γὰρ ἐστὶ, λέγει ὁ Ἀρχιερεὺς τῷ ἐκλῶν πύτλῳ.

Κτελεῖ ὁ Θεός, ὁ σωτὴρ ἡμῶν, ὁ πάντα ποιοῦν καὶ πραγματοδότης ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν γένους τῶν ἀνθρώπων, πρόσδεξαι τῶν δέησιν ἡμῶν τῶν ἀναξίων δέλων σὺ καὶ ἱκανῶς ἡμᾶς ἐπὶ τῇ παρῆσιν ὥρας εἰς τὸ ἀκατακρί-

τως

absolvere nos permitte, ut in eo in psalmis & hymnis & mysticis ministeriis tibi benedicamus & clementiam tuam jugiter extollamus. Ita fiat Dominator Domine Deus noster, spes omnium finium terræ, peccatores nos te rogantes exaudi, & sanctum tuum & adorandum & omnipotentem Spiritum tuum mitte, & domum istam sanctifica: luce sempiterna comple illam, in habitationem tuam elige illam, sedem gloriæ tuæ constitue, divinis & supramundanis gratiis exorna, fluctuantium portum, dolorum remedium, infirmorum refugium, demonum terriculum istam effice, ut sint oculi tui aperti super illam die ac nocte & aures tuæ intentæ ad preces cum timore & pietate in eam intrantium, & honorandum adorandumque nomen tuum invocantium: cum rogaverint, tu exaudies illos in cælo desuper, & facies misericordiam, & propitius eris. Incorruam ad finem usque sæculi conserva, & erectum in ea altare sanctum sanctorum esse, sancti tui Spiritus virtute & opera, manifesta. Præter legale propitiatorium illam gloria adauge, ut sacra in ea peracta, ad sanctum & intellectualem altare tuum penetrent, & inviolatæ tuæ protectionis gratiam nobis referant: Non enim in manus nostrarum ministerio, sed inactata tua pietate spem reponimus.

Diaconus erectus, dicit. Suscipe, salva, miserere, & custodi nos Deus tua gratia. *Populus respondet tertio.* Domine miserere. *Deinde Diaconus.* In pace Dominum precemur.

Pro superna pace, & salute animarum nostrarum: Dominum precemur.

Pro pace totius mundi, bono statu sanctarum Dei Ecclesiarum, & cunctorum concordia: Dominum precemur.

Pro Archiepiscopo nostro N. & operum manuum ejus, pro assistentibus ipsi Sacerdotibus, & Diaconis, & reliquis: Dominum precemur.

Ut ædes hæc, erectumque in ea altare, adventu, virtute, & opera sancti Spiritus sanctificetur: Dominum precemur.

Pro pientissimis, & a Deo custoditis Impri. nostris, omni populo, & eorum exercitu: Dominum precemur.

Pro urbe hac, omni civitate, & regione, fidelibus in eis habitantibus: Dominum precemur.

Ut liberemur ab omni angustia, flagello, & necessitate: Dominum precemur.

Suscipe, salva, miserere, & conserva nos Deus tua gratia.

Sanctissimæ, illibatæ, super omnes benedictæ dominæ nostræ Deiparæ, & semper Virginis Mariæ, & sancti cujus est dedicatum temolum, cum omnibus sanctis memoriam agentes, nos ipsos & invicem Christo Deo commendemus.

Exclamando. Quia tu sanctus es Deus noster, & in sanctis venerandis Martyribus pro te præliatis requiescis: & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

τὴν ἐὺλογημένην σε ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις ὡς μουσικαῖς λειτουργίαις, καὶ τῷ ὁσώ διαπληγνῶσα διὰ πάντας μεγάλας αἰῶν. καὶ Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐλπίς πάντων τῶν περὶ τὴν γῆν, ἐπάκουσον ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν δομῶν σου, καὶ κατέπεμψον τὸ ἅγιόν σου Πνεῦμα καὶ προσκυνητὸν καὶ παροδιδάσκον, καὶ ἀγίασον τὸ οἶκόν σου· πλήρωσον αὐτὸν φωτὸς αἰδίου, αἰρέτισον αὐτὸν εἰς κατοίκησίν σου, ποίησον αὐτὸν τόπον σκηνώσεως τῆς δόξης σου, κατεκόσμησον αὐτὸν τῶν θεῶν σου καὶ ὑπερκόσμοις χαρίσμασι, κατέστησον αὐτὸν λιμένα χειμαζομένων, ἱατρῶν παθῶν, καταφύγιον ἀδυνάτων, δαυμόντων φυγὰς δόλπου, ἐν τῷ ὅντι ὁφθαλμοὶ σου ἀνταγωμένους ἐπ' αὐτὴν ἡμέρας καὶ νυκτὸς, καὶ τὰ ὅσα σε προσέχοντα εἰς τὴν δέησιν ἡμῶν τῶν ἐν φόβῳ σου καὶ ἀλαθείᾳ ἐν αὐτῇ εἰσιόντων καὶ ἐπικαλεσάντων τὸ πᾶντιμόν καὶ προσκυνητὸν ὄνομά σου· ὅσα αἰτήσονται σε, καὶ συείσαντες ἐν τῇ ὕψει σου, καὶ ποιήσεις ἔλεος, καὶ ἰλάσεαι. Φύλαξον αὐτὸν ὡς τὸ σωτηρίας τῷ αἰῶνι ἀσάλευτον, καὶ τὸ ἐν αὐτῇ δυσιασθέντων ἁγίων ἀγίων ἀνάδειξον τῇ δυνάμει καὶ ἐργείᾳ τῷ ἁγίου σου Πνεύματος. Δόξα σοι αὐτῷ ὑπὲρ τὸ κατὰ νόμον ἰλασθέντος, ὥστε τὰς ἐν αὐτῇ τελευτήσας ἱεραρχίας εἰς τὸ ἅγιόν καὶ ὑπερυψίον ὡς ἱερὸν σου δυσιασθέντων καταστῇ, καὶ τὴν χάριν ἡμῖν τὴν ἀχράντη κατακομίσῃ ἐν ἐπισκιάσει. Δαρρῶμεν ὃν ἐκ εἰς τὴν τῶν ὑμετέρων χειρῶν λειτουργίαν, ἀλλ' εἰς τὸ ὅσῳ ἄφατον ἀγαθά.

Ὁ Διάκονος ἀναστήσας. Ἀντιλαβῆ, σώσον, ἐλπίσον, καὶ φυλάξον ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ σὴ χάριτι. Ὁ λαὸς τὸ, Κύριε ἐλέησον τοὺς. Βίτα ὁ Διάκονος. Ἐν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

ὑπὲρ τὴν ἀνάσσειν εἰρήνης, ὡς τῆς σωτηρίας τῷ ψυχῶν ἡμῶν τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τῷ σύμπαντι κόσμῳ, ὡς αἰθείας τῷ ἁγίῳ τῷ Θεῷ ἐκκλησιῶν, καὶ τῷ πάντων ἐνώσει τῷ Κυρίου διηδῶμεν.

ὑπὲρ τῶν Ἀρχιεπισκόπων ἡμῶν, θ', καὶ τῶν ἑργῶν τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ τῶν συμπαραόντων αὐτῶν ἱερέων, καὶ Διακόνων, καὶ λοιπῶν. τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

ὑπὲρ τῶν ἀγιάδων καὶ οἶκόν σου, καὶ τὸ ἐν αὐτῇ δυσιασθέντων τῇ ἐπιφοιτήσει καὶ δυνάμει καὶ ἐργείᾳ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

ὑπὲρ τῶν ἀσβεστάων καὶ θεοφυλάκων βασιλείων ἡμῶν, πάντος τοῦ παλατίου, ὡς τῷ στρατοπέδῳ αὐτῷ. τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

ὑπὲρ τὴν πόλιν ταύτην, πάσης πόλεως, χώρας, ὡς τῆς πίστεως οἰκουμένην ἐν αὐταῖς. τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

ὑπὲρ τῶν ρυθλῶν ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως, ὀργῆς, καὶ ἀνάγκης. τῷ Κυρίῳ διηδῶμεν.

Ἀντιλαβῆ, σώσον, ἐλπίσον, ὡς διαφυλάξον ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ σὴ χάριτι.

τῆς Παναγίας ἀχράντου, ὑπερόλογημένης Δεωσίτης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, ὡς τῷ ἁγίῳ ἡμῶν ὁ ἐγκαταζόμενος ναὸς, μετὰ πάντων τῶν ἁγίων μνημονώσαντες, ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους Χριστῷ τῷ Θεῷ παραδόμεθα.

Ἐκφώνως. Ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ ἐν ἁγίοις τοῖς ὑπὲρ σου ἀθλήσαντι τιμίῳς μάρτυσι ἀναπαύῃ, καὶ σοὶ τῇ δόξῃ ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. νῦν καὶ αἰ, καὶ ἕως τῶν αἰώνων πάναιων. ἀμήν.

c Καὶ λεγομένου τῷ, ἀμὴν, εἰσπορεύεται ὁ ἱερεὺς, καὶ ἵσταται πρὸ τῆς ἁγίας τραπέζης· νιπτρὸν τε λαβὼν λαμβάνων· σαυρὺς δὲ αὐτῷ ποιοῖ τρεῖς ἐπ' αὐτῆς, μίσην ἴνα, καὶ δύο παρ' ἑκάτερα· καὶ ὑπὸ τῷ θερμῷ ἀγγεῖν 15 βάλλεται κλιαρὸν ὕδαρις σίτλαν, ἢ ἐπιχύτῃ· ἐπὶ τῷ δὲ τῷ κεφαλῷ ἐπικλίνων, λέγεται τὰδε.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἀγιάσας τὰ ρεῖθρα τῆς Ἰορδάνου διὰ τῆς σωτηριῶδους ἐπιφανείας, αὐτὸς καὶ νῦν κατὰ πίμπλῃ τῷ χάριτι τῆς ἁγίας σου Πνεύματος, καὶ δόξης σου τὸ ὕδωρ τὸ πρὸς ἁγίαν σου Πνεύματος, καὶ δόξης σου ἀσπείρῃ. Ὅτι ἐνλόγητός ἐπάρχεις εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰῶνων ἀμήν.

Μετὰ δὲ τῷ εὐχῷ ταύτῃ, ἀπὸ τῶν ποιούτων χλιαρὰ ὕδατος τεῖτον ἐπιχέει σαυροειδῶς τῇ τραπέζῃ, λέγων· εἰς τὸ νόμα τῷ τῷ πατρός, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Καὶ μὲν τῷ νιπτρῷ, ταύτῃ καὶ τὰς κίονας κατασμήχοντες, αὐτὸς καὶ οἱ συμπαρόντες ἱερεῖς καὶ ἀρχιερεῖς μὲν ἀσπείρουν ἐκμάσσειν· εἰτα μετὰ λινῶν καθαρῶν ὑφαρμάτων οἷα καὶ κατὰ τὴν ἁγίαν καὶ μέγαλλον ἐντολὴν πίμπλῃ εἰς ἐκπλυσιν τῆς ἁγίας Τραπέζης, ἢ κατὰ τὴν Ἀντιμύσσαν, εἰπερ εἰσὶν, ἐπιχύνοντες δηλαδὴ καὶ τῷ τῷ ἐτέρῳ χλιαροῦ ὕδατος ἑαρκουῶτος. Ἐν ᾧ δὲ καιρῷ τελεῖται ταῦτα· λέγεται τὸς ὁ ψαλμὸς γλ'· ὡς ἡγαπήκα τὰ σκηνώματά σου Κύριε. Ἐπὶ τῇ ἐξῆς ἕως τέλους.

Μετὰ δὲ τῇ τελείῳ ἐκπλυσιν καὶ ἀπόσμηξιν, δοξάζουσι· καὶ λέγει ὁ ἀρχιερεὺς. Δόξα τῷ Θεῷ ἡμῶν εἰς τὰς αἰῶνας. Τῶν δὲ ἱερέων αὐτῶν πλῆθος τὰ Ἀντιμύσσια κατατίθεντων· λαμβάνει ὁ ἀρχιερεὺς 16 βύχον οἰνῶδης ἢ οἶνου πλήρη, καὶ τοῖς ἐξ αὐτῆς τῇ τραπέζῃ σαυρῶν ἐπιχύνων λέγει. Ρωτιεῖς με ὑσώπῳ καὶ καθαλεινομαί· πλυνθεῖς με, καὶ ὑπὲρ χίονα λεύκανθήσομαι.

Τῷ τοι δεικνύοντι τὰ ἐξῆς τῷ ψαλμῷ ἕως τέλους, ἔδωκεν λέγει. Εὐλόγητός ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. 17 Εἰτα λαμβάνων ἀγγεῖον μύρον καθαρὸν πεπληρωμένον, καὶ τὸ ἀρχιδιακόνου λέγοντος. Πρόχωμεν· ἐπιχέει τῇ τραπέζῃ λεγομένου τῷ, Ἀλληλουῖα, 18 ὡς ἐπὶ τῷ βαπτίσματος καὶ ποιεῖ δὲ αὐτῷ σαυρὺς τρεῖς, μίσην ἴνα, καὶ δύο ἐκατέρωθεν. Ἐπειτα διδὼς τὸ ἀγγεῖον τῷ προσάγοντι πᾶσαν ἐπάνωθεν ἐπαλείφει τὴν Τραπέζαν, ἀπὸ τῶν τεκῶν σαυρῶν. Ἐκαθ' ἑκάστην κίονα ποιεῖ σαυρὺς τρεῖς, ἐν τῇ τῇ μέσῳ, καὶ ἐν τοῖς πλαγίοις, τῇ ἱερέων ἐπιτεθέντων πάλιν τῇ ἁγίᾳ Τραπέζῃ τὰ Ἀντιμύσσια, καὶ τῷ τῷ οἰνῶδης ἢ τῷ οἶνου, καὶ ἐκ τοῦ μύρου τὸ ἀρκουῶν ἐπιχέει λεγομένου καὶ τὸ παρόντος ψαλμῷ. ψαλμὸς ρλβ'. 19 Ἰδοὺ δὴ τί τερπνὸν ἀλλ' ἢ κατοικεῖν· καὶ τὰ ἐξῆς ἕως τέλους. Εἰτα δοξάζουσι· καὶ αὐτὸς φησὶ. Δόξα σοι, ἁγία τελεῖς, ὁ Θεὸς ἡμῶν εἰς τὰς αἰῶνας.

Ἐκμασσομένης δὲ τῆς τραπέζης διὰ τῶν Ἀντιμύσσιων, αὐτὰ μὲν παρ' αὐτῷ τῷ ἱερέϊ αὐδῇς μετατίθεται. λαμβάνει δὲ ὁ Ἀρχιερεὺς τὸ λεγόμενον, καὶ σάρκα, ὅ ἐστιν σάβανον καινόν, ἢ λιτὸν ὑφασμα παρηρτημένον ἔχων εἰς τὰ πύσαρα ἄκρα χοίρους λεπτοῦς· καὶ τῇ τραπέζῃ ἐφαπλωμένον δισμουῖται χοῖροι, ἢ σαυροειδῶς ὑποκαπῶδες τῇ τραπέζῃ, ἢ κατὰ τὰς κίονας, καὶ ἔτι πάλιν ἐπάνωθεν τῷ, καὶ σάρκα, τίθεται τὰ ἀγιασθέντα Ἀντιμύσσια.

Ἐν ᾧ δὲ ἀφάττεται ταῦτα, λέγεται καὶ ὁ ψαλμὸς Eucbōē.

Et dicto, Amen, ingreditur Sacerdos, & coram sancta mensa stat, & mantili candido assumpto, tres cruces illo exprimit, mediam unam, & binc inde duas: & ex olla fervida, in situlam aut malleolum aqua tepida infunditur: & capite inclinato hac precatur.

Domine Deus noster, qui per salutarem tuum adventum Jordanis fluentia sanctificasti, ipse nunc Spiritus tui sancti gratiam mitte, & aquam istam ad consecrationem & consummationem altaris tui benedic: Quia benedictus es in saecula saeculorum. Amen.

Oratione hac finita, tepidam illam aquam cruciformiter altari superinfundit, dicens: In nomine Patris, & Filii, & sancti Spiritus. Tum ipsam mensam, columnasque mantili abstergunt; Pontifex, inquam, & assistentes ipsi Sacerdotes, & Pontifices spengitis idem officium praestant: efficcant deinde purioribus & subtilioribus linteis, qualibus magna feria quinta solent uti in sancta mensa ablutione: aut certe (si tamen consecranda sint) Antimensia addibent, superinfusa illis, quantum satis est, aqua tepida. Dum hac peraguntur, dicitur Psalmus octogesimus tertius. Quam dilecta tabernacula tua Domine! & reliqua usque ad finem.

Perfecta vero ablutione & absterfione, laudem Deo reddunt: & dicit Pontifex, Gloria Deo nostro in saecula. Sacerdotibus autem alicubi vicino in loco Antimensia reponentibus, accipit Pontifex bocale vinum plenum: terque ex eo in crucis modum mensa superinfundens, dicit. Asperge me hyssopo, & mundabor: lavabis me, & super nivem dealbabor.

Hoc dicto, subjungit psalmi reliqua usque ad finem, & laudem Deo reddens, dicit. Benedictus Deus noster: jugiter, nunc & semper, & in saecula saeculorum. Accepit deinde vase Chrismate puro pleno, & Archidiacono dicente. Attendamus. Infundit mensae, prout moris est in baptismo, dum dicitur, Alleluja: & ex eo, tres cruces efformat, unam mediam, & utrinque duas. Vase deinde sibi tradenti reddito: omnem superne & crucium Unguenta mensam ungit: & in unaquaque columna, tres cruces exprimit, in medio nimirum, & in lateribus. Sacrae vero mensae, a Sacerdotibus repositis iterum Antimensis, & vino defocato vel alio simplici vino & e Chrismate, quantum sufficit, infundit: diciturque praesens psalmus centesimus trigessimus secundus. Ecce, quid bonum & quid jucundum, quam habitare: & reliqua usque ad finem. Deinde laudant Deum: & dicit Pontifex. Gloria tibi sancta Trinitas, Deus noster in saecula.

Mensa vero Antimensis expurgata, asferuntur iterum illa a Sacerdotibus. Accipit autem Pontifex, ad Carnem dictum, quod est Sabatum novum, aut purum linteam, & ejus quatuor extremitates pendentes tenues fundit: quo in mensa expansa, neduntur ad invicem funiculi subius mensam cruciformiter, aut certe columnis circumligantur: atque ita rursus super Mantile, ad Carnem vocatum, consecrata ponuntur Antimensia.

Dum hac aguntur, recitatur & hic psalmus Odo ij

mus. Psalmus centesimus vigesimus primus. Memento Domine David : & omnis. Et reliqua usque ad finem. Hoc orone absoluit, laudem Deo dicunt. Gloria Deo nostro in secula.

Hic peractis Pontifex lotis manibus, & novo Mantili deterfis, accipit mappam, hoc est sanctę mensę superiorem ornatam, quo expanso, dicitur & hic psalmus nonagesimus secundus. Dominus regnavit, decorem inducus est : & reliqua usque ad finem. Atque ita gloriam Deo reddunt.

Apponit quoque Corporale : Et tandem Evangeliorum librum. Et, Amen, dicto : traditur Pontifici cibitulum : coque in sacra mensa, in sacratio, & in toto templo ibus adolente, dicitur psalmus vigesimus quintus. Judica me Domine. Assistentium vero Sacerdotum aliqui pone Pontificem sequuntur, Unguenti vas deferens, ex eoque in columinis singulis, & pilis stellas per templum crucem pingit : & dicitur psalmus vigesimus quintus. Judica me Domine &c. usque ad finem. Suffragationibus & psalmis completis, laudem Deo dicunt : & Diacono confusam recitante collectam : auditis his verbis : Suscipe &c. Et pariter. Sanctissimę immaculatę &c. & sancti N. cuius est templum dedicatum : & reliqua. Pontifex coram sancta mensa consistit, nec genua flectit, sed precatur hoc pacto.

Domine cęli & terrę, qui secreta sapientia sanctam tuam Ecclesiam fundasti, & Sacerdotii ordinem ad instar Angelici in cęlo ministerii, super terram constituisti : tu magnifico Domine, suscipe nos deprecantes, non quasi pro talibus sumus digni exposcere, sed ut tuę pietatis immensitas declaratur : numquam enim variis modis humano generi benefacere destisti, summamque tandem bonorum omnium contulisti, unigeniti Filii tui in carne presentiam, qui in terris visus, & ut salutis lux positis in tenebris irradians, obtulisti seipsum pro nobis hostiam, totiusque mundi propitiatio factus, proprię nos resurrectionis confortes effecit : & in cęlum assumptus, virtute ex alto, quę est Spiritus sanctus, adorandus & omnipotens, ex te Deo & Patre procedens, Discipulos & Apostolos prout promiserat, induit : per quem potentes in opere & sermone effecti, adoptionis baptismum contulerunt, Ecclesias crexerunt, statuerunt altaria, Sacerdotii leges & normas posuerunt : a quibus nos traditione accepta, tibi æterno Deo procidimus, & rogamus te, o clemens, hoc ad laudem tuam celebrandam templum conditum, divina tua reple gloria, & erectum in eo altare sanctum sanctorum effice ut & nos ipsi, velut tremendo regni tui throno adstantes, precesque pro nobis & populo facientes, & incruentam hostiam tuę afferentes pietati ad spontaneorum & non voluntariorum peccatorum veniam, ad vitę regimen, ad rectę conversationis directionem, ad omnis iustitię complementum, absque noxa tibi serviamus. Quia benedictum est sanctissimum nomen tuum Patris, & Filii, & sancti Spiritus : nunc & semper, & in secula seculorum.

Et responso, Amen, dicit. Pax omni-

o Ιαλμός. Ιαλμός. Μαθητική Κυρία τῷ Θεῷ, ὡς πατέρα. καὶ τῷ λοιπῷ ἑως τέλος. καὶ τῷ ἔργῳ πλημμελῶς, δοξάζουσι. καὶ λέγουσι Ἀρχιερεῖς. Δόξα τῷ Θεῷ καὶ πατρί τῷ αἰῶνα.

Μετὰ τὴν πεντηκστήνην τῶν χειρῶν, μαρτυροῦντες καὶ τῷ πατρὶ καὶ κυρίῳ, λαμβάνει τὸ πλῆγμα, καὶ τὴν ἐπὶ ἐνδύσει τῆς ἀγίας ἑσπέρης : καὶ παρ' αὐτῆς ἐξαπλάμηνος, λέγεται καὶ πρὸς ὁ Ιαλμός. Οὐ Κύριος ἐβασιλεύσει ἐν ὁρῶντι ἐκείνῳ : καὶ τῷ λοιπῷ ἑως τέλος. καὶ ἔνθ' ὁδοῦνται.

20 Τὴν δὲ τοῦ εἰρηκό. καὶ μὴ πάντες τὸ Εὐαγγέλιον. καὶ μὴ τὸ ἀμύ, ἐπιδίδοται τῷ Ἀρχιερεῖ τὸ θυμιατόν. 21 καὶ αὐτὸ θυμιατῶντος ὁ ἅγιος τράπεζαν, καὶ τὴν ἱερατεῖον, καὶ τὸ ναὸν ὅλον. λέγεται Ιαλμός. Κεῖνον με Κύριε. 22 Εἰς δὲ τὸ συμπρόσθιον ἱερέων ἀπιδόσιν πακοῦ δὲ βασιλῶν τῷ μύρῳ ἀρχιερεῖ, 23 καὶ ποιεῖ σάκρον ἐξ αὐτῆς καὶ ἑκάστον κύον, καὶ 24 πρῶτον τῷ πατρὶ. Ιαλμός. Κεῖνον με Κύριε ὅτι ἐγώ. καὶ τῷ ἑξῆς ἑως τέλος. συμπληρωμένων δὲ τῶν θυμιαμάτων καὶ τῷ Ιαλμῷ δοξάζουσι, καὶ τῷ Ἀρχιερεῖ σφαιδισμῶν σφαιδισμῶν ποιουμένων. καὶ μὴ τὸ, Ἀντιλαβῶ, λέγοντες. Τῶς πατρὶς ἀρχάντων, καὶ ἀγίῃ, τῷ δέοντι, ὡς ἐστὶν ὁ ἐκκλησιαζόμενος τῶς, καὶ τῷ ἑξῆς ὁ Ἀρχιερεὺς ἀπὸ τῆς ἀγίας ἑσπέρης τράπεζης, μὴ γόρου κλίμα, ὡς ἔστιν τῶς.

Κύριε τῷ ἑσπέρῃ καὶ τῇ γῆς, ὁ πλὴν ἀγία σε ἐκκλησία ἀρρήτων σοφίᾳ θεμελιώσας, καὶ ἀντίτυπον τῆς ἀρχιερατικῆς ἐκ ἑσπέρης λειτουργίας τῆς ἱερατικῆς ταῖς ἐν ἐπὶ τῇ γῆς συνησάμενος. σὺ δὲ ἅπαντα μεγαλόδωρε, προσδοξῶ καὶ μὴ δομένους ἡμᾶς, ἀχρὶς ἀχρὶς ὅταν περὶ τῶν ληκομένων αἰτεῖν, ἀλλ' ἵνα τὸ ὑπερβάλλον δευχθῇ τῆς σῆς ἀγαθότητος. καὶ ὅς ἐκαστος τὸ ἀνθρώπινον γένος πολυτρόπως ἐν ἐργίᾳ, κεφάλαιον δὲ ἡμῖν ἐδωκόσῃ τῇ ἐν ἐργασίᾳ τῇ σαρκὶ τῇ μορφοῦντι σε. Ἰὼ παρυσίᾳ ὅς ἐστι τῇ γῆς ὁφείας, καὶ λαμβάνεις τῶς ἐκ σκότα, ὡς σφωτρίας. ἀνηνέγκον ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν θυσίαν, καὶ γέγονε τὸ κόσμος παντὸς ἰλασμενόν, κριτῶν ἡμᾶς τῆς ἰδίας ἀναστάσεως ποιησαυμένους, καὶ ἀναληφθεὶς εἰς τὸν ἑσπέρην, ἐνέδυσεν τῶς αὐτῷ μαθητῶν, καὶ Ἀποστόλων, καὶ δὲ ἐπηγγέλατο, δύναμιν ἐξ ὕψους, ἥτις ἐστὶν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ προσκυνητόν, καὶ πνευματοδύναμιον, τὸ ἐκ σὺ τῷ Θεῷ, καὶ πατὴρ ἐκπορεύομενον, δι' ὃ γινόμενοι δυνατοὶ ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ, βεπτισμα παρὲν δωκανοῦσι θείας, ἐκκλησίας ἀνίστανται, ἵδρυσται θυσίαι εἰρεῖας, ἱερατικῆς ἰδοῦτο κατόρας καὶ τῶν. ὡς ἡμεῖς οἱ ἀμαρτωλοὶ κατὰ χόρτες παράδασιν, ἀρσώπιτο μὲν σοὶ τὸ αἰώνιον Θεῷ, καὶ δομεδάσιν, εὐαπλαχῆς, καὶ ὅς σὺ ὑμῶν ὡς οἱ κοδομηθεῖται τῶν τῶν, τῆς θείας σε πληρωσὴ δόξης, καὶ τὸ ἐκ αὐτῆς παγερ θυσιασμενόν. ἅγιον ἁγίων ἀναδείξον. ὡς ἡμᾶς παρὲς αὐτῆς, εἰς τὸν φεῖκτῃ τῇ βασιλείᾳ σε θρόνῳ, ἀκατακρίτως λατρεύειν σοὶ, δεήσεις ὑπερῶν καὶ τῇ λαῶν παρτες ἀπαπέμποντας, καὶ τῇ ἀναιμακτῶν θυσίᾳ τῇ σὴ προσφύραται ἀγαθότητι, εἰς ἐκκρίσιν καὶ ἀκρίσιν ἀμαρτιῶν σου συγχώρησιν, εἰς κυβερνήσιν βίαν, εἰς ἀγαθὴς παλατείας κατόρδωσιν, εἰς ἐκπλήρωσιν πάσης δικαιοσύνης. ὅτι νυλόγηται σε τὸ παῖν ὄνομα, τῷ Πατρί, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. ἡμεῖς καὶ αἱ, καὶ εἰς τῶς αἰῶνας τῶς αἰῶνων.

Καὶ μετὰ τὸ, ἀμύ, λέγει. Εἰρήνη πάνσι. Καὶ

Vicini vero templo consecrato facti, praesentes modulos cantant, tono gravi.

Sancti Martyres praeclare praeliati, & coronati &c. Gloria tibi Christe Deus. Apostolorum gloria, Martyrum &c. *Alium, tono tertio. Firmamentum in te confidentium &c. Alium, tono obliquo quarto. Caelstis arcis conditor &c. Si vis, adde & alium, tono obliquo primo. Qui terram super nihilo condidisti &c.*

Cum autem ad templi portam adhuc clausam cum reliquis advenerit Pontifex, exclamat. Benedictus es Christe Deus noster: jugiter, nunc, & semper, & in saecula saeculorum. Et super mensam ad hoc, pro dedicationis more preparatam, Pontifice discum deponente, cantant illud. Attollite portas. Alii vero cantores vicissim canunt ter, illud. Quis est iste rex? Dum haec canuntur dicit Pontifex hanc orationem.

Deus, & Pater Domini nostri Jesu Christi, qui es benedictus in saecula, qui per carnis velamentum ingressum Ecclesiae primogenitorum in caelis descriptorum, ubi festum agentium sedes est, & vox laetitiae, dedicasti: Ipse Domine respice in nos peccatores & indignos servos tuos venerandi templi sancti N. celebrantes dedicationem, in sanctissimae Ecclesiae tuae, id est tabernaculi nostri, ab Apostolo quoque & percelebri Paulo templi tui vocati, typum: inconcussum illud, & in te gloria redundans, ad usque saeculi finem confirmata, & in eo laudes & hymnos innoxios gloriae tuae, & unigenito Filio tuo Domino nostro Jesu Christo, & sancto tuo Spiritui, in cognitione & omni legitimo sensu te cum tremore venerantes offerre, misericordiae tuae dignos, acceptasque preces nostras, pro nobis & omni populo tuae pietati oblatas, acceptas fieri concede. Intercessionibus illibatae dominae nostrae Deiparae, & semper Virginis Mariae. Quia sanctus es Deus noster, in sanctis requiescis: & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in saecula saeculorum. Amen.

Pax omnibus. Diaconus. Capita vestra. Et hanc ingressus orationem Pontifex recitat.

Dominator, Domine Deus noster, qui ordines & exercitus Angelorum & Archangelorum ad gloriae tuae ministerium in caelo statuisti: praesta in ingressu nostro sanctorum quoque Angelorum pietati tuae nobiscum ministrantium ingressum celebrari. *Elata voce.* Quia convenit tibi omnis gloria, honor, & adoratio, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in saecula saeculorum. Amen.

Et confestim iterum sacras reliquias cum disco capiti superimponit, signatis omnibus, & reſeratis valvis, ingredientibus, & dicunt cantores praesentem modulum, tono quarto.

Ut superni firmamenti decorem, &

Οτι εἰ πλησιάσωσι τῷ καθιερωμένῳ ναῷ ψάλλουσιν καὶ τὰ παρόντα τροπάρια. ἤχος βαρύς.

Ἀγιοι Μάρτυρες οἱ καλῶς ἀθλήσαντες καὶ στεφανώδεις. Δόξα σοι Χεῖρε ὁ Θεός, Ἀποστόλων καύχημα, Μαρτύρων. Ἀλλο. ἤχος γ'. Τὸ στερέωμα τῷ ἐπὶ σοὶ πεποιθότων. Ἐτερον ἤχος πλ. δ'. Οὐρανίας ἀφίδος ὁροφουργί. Εἰ βύλει καὶ ἕτερον πλ. α'. Οὐκ ἔστι ἐπ' αὐτοῖς πλὴν γλῶ.

Καὶ ὡς καὶ φθάσωσιν εἰς πλὴν μέσῳ τῷ ναῷ πύλινον κεκλεισμένῳ αὖσαν μετὰ τῶν λοιπῶν, ἐκφωνεῖ ὁ Ἀρχιερεύς. Εὐλογητός εἰς Χεῖρε ὁ Θεός ἡμῶν, πάντοτε νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Καὶ τίνος αὐτῶν τὸν δίσκον ἐπὶ πλὴν τράπεζαν, ἐπὶ τῇ ἡτοιμασμένῳ κατὰ τὸ ἡῆμα τῶν ἱγανείων, ψάλλουσιν τε. 28 Ἀρατε πύλας. Ἀποκρίνονται δὲ ἕτεροι ψάλλται τὸ, Τίς ἐστὶν ὁ βασιλεύς. ἕως τρίτου. Καὶ ἐν τῇ ψάλλεσθαι ταῦτα, λέγει ὁ Ἀρχιερεύς ὁ δὲ χλὼ τὰ πλὴν.

Ὁ Θεός καὶ πατὴρ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, ὁ αὐτὸς εὐλογητός εἰς τὰς αἰῶνας, ὁ διὰ τῆς κατωπεπίσματος τῆς σαρκὸς αὐτοῦ ἐγκαινίσας ἡμῖν τὴν τὴν φωτιστικὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένην πλὴν εἰσοδῶν, ἐνδοξοῦχος ἱερταξόπων, καὶ ἡ φωνὴ ἀγαλλιάσεως αὐτοῦ φιλάνθρωπε δέωσται, ἐπίβλεψον ἐφ' ἡμᾶς τὰς ἀμαρτωλὺς Ἐραξίνης δέωσται, ὅτι ἐγκαινισμὸν ἱερταξόπων τῷ σεβασμίῳ ναοῦ, τῷ ἁγίῳ τῷ θεῷ, εἰς σύμβολον τῆς ἀγιοπάτης ἐκκλησίας. τὴν ἐστὶν, αὐτὴ τὴν σκήνην ἡμῶν, ὅπερ ἐστὶν ἐν τῷ ναῷ διὰ τῆς Ἀποστόλου καὶ πατρίδος Παύλου ὀνομάσαι κατηξίωσας, ἐν τῇ στερέωσιν μέχρι τῆς σωτηρίας τῆς αἰῶνος ἀσάλαστον καὶ δοξασμένον ἐν σοὶ, καὶ ἁγίστον ἡμᾶς ἐν αὐτῇ αἰῶνι καὶ δοξολογίας ἀκαταγνώστους προσάγειν τῇ δόξῃ σου, καὶ τῷ μορῶν σου Τίτῳ, τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ σου Πνεύματι, ἐν ἐπιγνώσει καὶ πάσῃ αἰσθήσει προσκυνοῦντάς σε ἐν φόβῳ σου, τῷ θεῷ ἁγίῳ δειχθῆναι οἰκτιρῶν, ἐν προσδέκτους τε τῇ σὴν ἀγαθότητι γενέσθαι τὰς δέσεις ταύτας, τὰς ὑπὲρ ἡμῶν καὶ πάντων τῶν λαῶν σου τῇ ἀφάτῃ σου ἐκπλαγῆς προσδοκίμιας. πρεσβείας τῆς ἀχράντου διανοίας ἡμῶν Θεοτόκου, καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας. Οτι ἅγιος εἶ ὁ Θεός ἡμῶν, καὶ ἐν ἁγίοις ἀναπαύῃ, καὶ σοὶ πλὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Τίτῳ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας.

Εἰρήνη πᾶσι. Ὁ Διάκονος. Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν. Καὶ λέγει πλὴν ἐκλὼ τὰ πλὴν τῆς εἰσοδῶν ὁ Ἀρχιερεύς.

Δέωσται Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν, ὁ κατεσκήσας ἐν οὐρανῷ τὰ γένη καὶ στρατίας ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων, εἰς λειτουργίαν τῆς σὴς δόξης ποιήσους τε τῇ εἰσοδῇ ἡμῶν εἰσοδῶν ἁγίων ἀγγέλων γενέσθαι συλλειτουργοῦντες ἡμῖν πλὴν σὴν ἀγαθότητα. Εὐφρανται. Οτι σοὶ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκυῖσις, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Τίτῳ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Καὶ παρ' αὐτίκα πάλιν 29 ἀποτίθεται τὰ ἅγια λείψανα μετὰ δίσκου τῇ αὐτῇ κεφαλῇ, σφραγιζομένων, καὶ πάντων μετὰ πλὴν ἀνοιχτῶν εἰσερχομένων. καὶ λέγουσιν οἱ ψάλλται τὸ παρὸν τροπάριον. ἤχος δ'.

Ὡς τῷ ἁγίῳ στερέωματος τῷ ἐπὶ πύλινον, καὶ τῷ πλὴν.

κάτω συναπείδεξας ὡραιότατα τὰ ἁγία σκευάματα τὴν δόξην σου, Κύριε· ἐπρίωσον αὐτὸν εἰς αἰῶνα αἰῶνος, ἵνα προσδέξαι ἡμῶν πρὸς ἐν αὐτῷ ἀπαύτως προσφερόμενας σοὶ δυνάμεις, διὰ τῆς Θεότητος, ἢ πάντων ζῶν ἑ ἀνάστασις.

30 Καὶ φάλλωσιν ἰδιόμιλα τῷ ἱγνατίῳ, τὰ ἑρῶτα. Ζήτει αὐτὸν ἐν μύκταις. Τύτων δὲ φάλλομένων τὰ συμβάσματα λείψανα παρατῇ Ἀρχιερέως 30 εἰς ἐκτοιμασμένῳ ἀποτίθεται δὴκλῳ. εἴτε κατὰ τοῦ δαφνοῦ μεταξὺ πρὸς ἀναπαύσεως κίονας, ἢ ἄλλῃ ὑπερέδωκε κίονας. εἴτε βωμῶν ταύτῳ βασιλεύοντος καὶ τὸ μέρος αὐτῷ μέρος τὸ, 31 στυλίου. 31 Μῦρον δὲ πᾶσι τῷ Ἀρχιερέως ἐπιχέοντος, ἐπιτίθεται παρ' αὐτῷ τὸ πᾶμα τῇ δύνῃ, καὶ κατασφαλίζονται πάντοθεν αἱ τέσσαρς ἀρμογαὶ διὰ κηρομασίχης, ἢ γύψου, ἢ μολύβδου· καὶ λέγει κατ' ἐαυτὸν ὁ Ἀρχιερεὺς τῷ εὐχλῶ ταύτῳ,

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ καὶ ταύτῳ τῷ δόξῃ τοῖς ὑπὲρ σου ἀθλήσασιν ἁγίοις Μάρτυσι δωρησάμενος. τὸ ἀπειρεσίαι ἐν πάσῃ τῇ γῇ τὰ λείψανα αὐτῶν, ἐν τοῖς ἁγίοις οἴκοις σου, καὶ καρπὸν ἰαμάτων βλαστάνει· αὐτὸς Διὰ σοὶ χορηγὸς πάντων τῶν ἀγαθῶν τυγχάνων, (ὡς βίβλιν τῶν ἁγίων, ὡς ἡνδρῆσας τῶν ἀπόστολων τῶν λειψάνων ἐν τέτταρσι σιπτῇ καὶ γενέσθαι) ἀξίωσον ἡμᾶς ἀκατακρίτως τῷ ἀναίμακτον σοι προσωγεῖν ἐν αὐτῷ θυσίαν, καὶ δώρησαι ἡμῖν πάντα τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα. ἀνταμείβειν παρέχων καὶ ἐν τέτταρσι ἀθλήσασιν ὑπὲρ τοῦ ἁγίου ὀνόματός σου, τὸ θαυματουργεῖν δι' αὐτὸς πρὸς ἡμετέρας σωτηρίας. Οτι σὺ εἶσθαι ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, ἑ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

32 h 32 h Καὶ γίνεται λειτουργία, καὶ τελεία ἀπόλυσις. Μετὰ τὸ Τελεάγιον. Προκείμενον. Ἦχος δ'. Τῷ οἴκῳ σου ὀρέπεται ἁγίασμα. Στίχος. Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν ἐν ὀρέπῃ σου ἐν δυνάτει. Ὁ Απόστολος.

Πρὸς Εβραίους ἐπιστολῆς Παύλου τὸ ἀνάγνωσμα.

Α Διελοῖ. Οἱ ἅγιοι κλήσεως ἐκκλησίᾳ μέτοχοι, κατανοήσατε τὴν Ἀπόστολον καὶ Ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, πιστὸν ὄντα τῇ ποιήσαντι αὐτὸν· ὡς καὶ ὁ Μαῦσῃς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ· πλείονος ἢ δόξης ἔπος παρὰ Μαῦσῃς ἠξίωται, κατ' ὅσον πλείονα τιμὴν ἔχει τῷ οἴκῳ ὁ κατασκευάσας αὐτὸν· πᾶς ἢ οἶκος κατασκευάζεται ὑπὸ τινος, ὁ δὲ πάντα κατασκευάσας Θεός.

Ἀλληλούϊα. Ἦχος δ'. Σοὶ πρέπει ὕμνος ὁ Θεός. Στίχος, Πληθυσόμεθα ἐν τοῖς ἀγαθοῖς.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς κατὰ Ματθαίου.

Τ Ως καὶ ἐκεῖνον. Ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρείας καὶ Φιλίππου, ἠρώτα τὴν μαθητὰς αὐτοῦ λέγων· τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι, καὶ τί οὖν τῷ ἄνθρωπῳ; Οἱ δὲ εἶπον οἱ μὲν Ἰωάννην τὸν Βαπτιστῶν, ἄλλοι δὲ Ἠλίαν, ἕτεροι δὲ Ἰερემίαν, ἢ ἕνα τῶν προφητῶν. Λέγει αὐτοῖς. Τί μετ' ἐξ ὧν τίνα με λέγετε εἶναι; Αποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος· εἶπε· Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ζῶντος. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ. Μακάριος εἶ Σίμων Βαρ Ιωάν, ὅτι σὰρξ ἢ αἷμα ἢ ἀνθρώπου σοι· ἀλλ' ὁ πατήρ μου, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ γὰρ δὲ σοι λέγω· ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μὲν τὴν ἐκκλησίαν. καὶ πύλαι ἄδης κατιχύσουσιν αὐτῆς.

inferius sancti tabernaculi gloriæ tuæ venustatem demonstrasti, Domine: in sæculum sæculi confirma illud, & in Deiparæ nomine nostras preces jugiter in eo tibi oblatas accepta, o vita & resurrectio omnium.

Deinde primos dedicationis versus proprium habentes cantum, concinunt. Quære in Menso. His cantatis veneranda reliquia in præparato loculo sive versus pavementum inter columnas altaris Orientalem partem respicientes, (si tamen columnæ mensam fulciant) si vero ara solida illam sustentaverit, circa ejus mediam partem versus Pontificiam sedem Confessum dictam, deponuntur. Unguento vero illis superinfundente Pontifice, loculo ab illo superponitur operculum, ejusque juncturæ ceromasticæ, gypso, vel plumbo conglutinantur: tum vero hanc orationem tacitus apud se Pontifex recitat.

Domine Deus noster, qui gloriam hanc pro te præliatis quondam Martyribus contulisti, ut in omni terra, in sanctis tuis ædibus eorum reliquiarum curationum fructibus scaturientes disseminentur: ipse Domine bonorum omnium largitor (precibus sanctorum quorum reliquias in venerando hoc templo deponi voluisti) incruentam in illo tibi hostiam a nobis offerri permitte, & omnia nobis ad salutem pertinentia postulata concede, in hoc quoque pro sancto tuo nomine Martyribus præliatis mercedem largitus, ut opera miranda pro salute nostra perpetrent. Quia tuum est regnum, Patris, & Filii, & sancti Spiritus: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Tum missa celebratur, & fit populi dimissio.

Post Hymnum Ter sanctus (in missa) dicitur, Propositum. Tonus quartus. Domum tuam Domine decet sanctitudo. Versus. Dominus regnavit, decorem indutus est.

Ad Hebræos Epistola lectio. Cap. 3.

F RATRES sancti, vocationis cælestis participes, considerate Apostolum & Pontificem confessionis vestræ. Jesum Christum, quia fidelis est ei qui fecit illum, sicut & Moyses in omni domo ejus. Amplioris enim gloriæ iste pater Moysæ dignus est habitus, quantum ampliore honorem habet domus, qui fabricavit illam, omnis namque domus fabricatur ab aliquo, qui autem omnia creavit, Deus est.

Alleluia. Tonus quartus. Te decet hymnus, Deus. Versus. Replebimur in bonis.

Evangelium ex eo quod est sec. Matth.

I N illo tempore. Venit Jesus in partes Cæsareæ Philippi, & interrogabat Discipulos suos dicens. Quem me dicunt homines, esse filium hominis? At illi dixerunt: Alii Joannem Baptistam, alii autem Eliam, alii vero Jeremiam, aut unum ex Prophetis. Dicit illis: Vos autem quem me esse dicitis? Respondens Simon Petrus dixit. Tu es Christus Filius Dei vivi. Respondens autem Jesus dixit ei. Beatus es Simon Bar-Jona, quia caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in cælis est. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: & portæ inferi non prævalent adversus eam,

Oratio dicenda in supplicatione quæ propter metum fit in Campo, ad sanctum Diomedem extra portam juxta petram veterem.

Iterum tibi clementi Domino correctionis occurrit memoria, iterum quoque inutilibus servis tuis instat pro venia oratio facienda agnoscentibus, te quantum magnitudine tantum clementia malorum immemore præstare. Rogamus ideo te, converte nos Deus, Deus salutarium nostrorum, & a nobis iram tuam averte, ut non in æternum irascaris nobis, sed in misericordia tua vivifica nos, & citius anticipent nos tuæ misericordiæ Domine.

Exclamando. Quia misericors & clemens Deus existis.

Ordo servandus in Tribunalio, in Processionibus ibidem de more factis.

Cum profectus fuerit Archiepiscopus, & Deo laudes cecinerint Psalteria, populusque susceperit, & adimpleverit supplicationem dictam: dicente Archidiacono. Attendamus, dicit Patriarcha. Pro universo statu, & recto ordine sanctæ Ecclesiæ, & omnium unione dicamus Domine miserere. Et populo ter dicente. Domine miserere: incipit rursus. Pro piissimis nostris Imp. omni Palatio, & exercitu eorum, dicamus omnes. Domine miserere. Ut a motu, igne, & sanguine fundendo hæc urbs aliaque omnis civitas & regio conservetur, dicamus. Domine miserere. Et populo ter dicente. Domine miserere. Ter quoque cruce signat, & elevata voce dicit. Quia Deus misericordiæ, & miserationum & clementiæ existis: & tibi gloriam referimus.

Et dicto, Amen: sedet in throno, & Diacono dicente. Sapientia: dicitur Propositum: & terminato, Alleluja. Dicit Archidiaconus. Recti audiamus sanctum Evangelium. Signat tertio (Pontifex) & dicit. Pax omnibus. Populus. Et Spiritui tuo: deinde exclamat. Ex eo quod est secundum Matthæum. Archidiaconus. In sapientia attendamus. Atque ita exorditur, simulque cum Diacono totum Evangelii textum percurrit: & post protensam orationem, de more iterum cruce signat, & ait. Quia misericors & clemens Deus existis: & tibi &c.

Diaconus. Capita vestra Domino inclinate. Responsio. Tibi Domine. Et orationem inflexionis capitis habet: & Diacono apud S. Joannem populi conventum indicente, illuc proficiscitur, & missam celebrat.

Oratio in supplicatione, in die festo.

Deus & Pater Domini nostri Jesu Christi, qui es benedictus in sæcula, qui Filium tuum unigenitum in mundum misisti, ut quod erraverat, reduceret, quod ceciderat, erigeret, & quod mortuum erat, vivificaret: nos indignos servos tuos cum fidei populo tuo tibi spiritualiter festum agentes, & in Psalmis & Hymnis, pro salutari gratia, & beneplacito tuo generi hominum exhibito, gloriam referentes suscipe: incrementam hostiam tibi nos offerre permitte: ut in Ecclesia primogenito-

Εὐχή λεγομένη ἐν λιτῇ γινομένη διὰ φόβον 3 εἰς τὸν Κάμπον εἰς τὸ ἅγιον Διομήδην ἐξώπορτα, καὶ εἰς τὴν παλαιὰν πέτραν.

Πάλιν σοὶ Κύριε τῷ φιλανθρωπῷ Θεῷ σου μνήμη παιδείας, πάλιν ἀχρείων δούλων σου συγχωρήσεις δέησις γινωσκόντων, ὡς ὅσον ὑπερβάλλεις τῇ μεγέθει, τοσούτον καὶ τῇ ἀμνηστία σου ἀπολαύχῃ. διὸ δέομαι σου, ἐπιστρέψον ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῶν σωμάτων ἡμῶν καὶ ἀπόστρεψον τὸν θυμὸν σου ἀπὸ ἡμῶν, ὅπως μὴ εἰς τὸν αἰῶνα ὀργιθῇς ἡμῖν, ἀλλ' ἐν τῇ ἐλέει σου ζωώσης ἡμᾶς, καὶ ταχὺ προκαταλάβῃς ἡμᾶς οἱ οἰκτιρμοὶ σου Κύριε.

Εκφώνως. Οτι ἐλεήμων καὶ φιλεῖ ἄνθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις ὅσοι τὴν δόξαν.

Τὰς εὐχὰς γινομένης 4 ἐν τῇ Τριβυναλίῳ ἐν ταῖς ἐξέδουσι ἀπερχομέναις ἐκείσιν λιταῖς.

Μετὰ τὸ ἀνελθεῖν τὸν Ἀρχιεπίσκοπον, καὶ δόξασαι τὰς ψάλλας· δέξασθαι δὲ καὶ τὸν λαόν, καὶ πληρῶσαι τὴν λεγόμενὴν λιτὴν, λέγοντος τὸν Ἀρχidiaconum. Πρόχαμν, λέγει ὁ Πατριάρχης. Ὑπὲρ τῆς οἰκουμενικῆς καταστάσεως καὶ ὁσώσεως τῆς ἀγίας ἐκκλησίας, καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως, εἰπωμὴν. Κύριε ἐλέησον. καὶ τὸν λαόν ἕξιν λέγοντος, τὸ, Κύριε ἐλέησον. ἀρχεται πάλιν. Ὑπὲρ τῶν ἐσθλαίων ἡμῶν βασιλέων πατρὸς τῆς παλατίης, καὶ τῆς κρατοῦσας αὐτῶν εἰπωμὴν πάντες. Κύριε ἐλέησον. Ὑπὲρ τῶν ἁγίων, καὶ ἀφλεκτον, καὶ ἀναιμάκτων θαυματοποιῶν τῶν πόλιν ταύτην, καὶ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν, εἰπωμὴν. Κύριε ἐλέησον. καὶ τὸν λαόν λέγοντος τὸ, Κύριε ἐλέησον, ἕξιν. σφραγίζει ἕξιν, καὶ ἐκφώνως λέγει, Οτι Θεὸς ἐλεῖς, καὶ ἀκτινῶν καὶ φιλεῖ ἄνθρωπον ὑπάρχεις. καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν.

Καὶ μετὰ τὸ, ἀμὲν, κάθηται ἐν τῇ θρόνῳ, καὶ τὸν Διάκονον λέγοντος. Σοφία. λέγεται τὸ προκείμενον. καὶ μετὰ τὸ, Ἀλληλουῖα. λέγοντος τὸν Ἀρχidiaconum. Ορθοὶ ἀκούσωμεν τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον. σφραγίζει ἕξιν, καὶ λέγει. εἰρήνῃ πᾶσι ὁ λαός. καὶ τῷ Πνεύματι σου. εἰπαίφωται. Ἐκ τῆς καὶ Ματθαίου. ὁ Ἀρχidiaconus. Ἐν σοφίᾳ ἀκούσωμεν. καὶ ὅπως ἀρχόμενος συναγαγίνωσκει τὸν Διάκονον πᾶσαν τὴν περιχώρῃ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ μετὰ τὸ ἐκτελεῖν, σφραγίζει πάλιν κατὰ τὸ ἔθος καὶ λέγει. Οτι ἐλεήμων, καὶ φιλεῖ ἄνθρωπον Θεὸς ὑπάρχεις. καὶ σοὶ τὴν δόξαν.

Ὁ Διάκονος. Τὰς κεφαλὰς τῶν Κυρίων κλίνει. Ἀπόκλεισις. Σοὶ Κύριε. καὶ ποιεῖ τὸν ἐκτελεῖν τῆς κεφαλῶν κλισίας, καὶ τὸν Διάκονον κηρύσσοντος ὅτι τὴν ἐν τῇ ἁγίᾳ ἰωάννη σωῶμεν. ἀπέρχεται ἐκεῖ, καὶ ποιεῖ λειτουργίαν.

Εὐχή ἐπὶ λιτῇ 6 ἐν ἡμέρᾳ ἑορτῆς.

Ο Θεὸς καὶ Πατὴρ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, ὁ ὢν ἐυλογητὸς εἰς αἰῶνας, ὁ ἐξαποστείλας τὸν μονογενῆ σου Υἱόν εἰς τὸν κόσμον, ἵνα τὸ πεπλανημένον ἐπιστρέψῃ, τὸ πεπρωτὸς ἀναστήσῃ, καὶ τὸ πεθανόν ζωοποιήσῃ. ἀποστείλας ἡμᾶς πρὸς ἀναξίους δούλους σου, σὺ τῷ πιστῷ σου λαῷ ἐορταζομένῳ σοὶ πνευματικῶς, ὃ ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις δοξολογία σοὶ ἀποσάγγοντες ἐπὶ τῇ γινομένῃ σωτηρίᾳ σου χάριτι, καὶ εὐδοκίᾳ τῇ γίνῃ τῷ ἀνθρώπῳ καταξίωσον ἡμᾶς, καὶ τὸν ἀναιμάκτον θυμὸν ἀκατακτείτως ἀποσάγγον σοὶ ἵνα αἰ-

τοχαι

ποχρὶ γινώμεθα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ ἀποστολικῇ ἀπογα-
γραμμένῳ ἐν ὑμῶν τοῖς ἡμέτεροις ἰορταζόντων ἐν ταῖς πα-
σι τοῖς ὑφ' ὑμῶν ἐκτελούμενοις ἡ κατοικία σου, ὡς βέλους
τῆς ἀγίας Θεοῦ, καὶ πάντων τῶν ἁγίων σου. Εὐφω-
νως. Οὐκ ἀγαθός, καὶ ταῖς ἐξῆς.

Ο ἱερεὺς. Εἰρήνη παντί. Ο Διάκονος. Τὰς καρ-
δίας.

Διάκονος. Κύριε κλίνει τὰς καρδίας ἡμῶν εἰς ὑ-
πακοὴν τῇ θείᾳ σου προσηγορίᾳ, ἵνα διδω-
μεν ὡς ἐν τῇ τριβῇ τῇ ἐκτελούμεν, καὶ ἡ προση-
γορία ἡμῶν τῇ βίᾳ ὁδῶν ἀποστολικῶν διανύσαντες
ἀποδώσωμεν σοὶ τὰς εὐχὰς ἡμῶν δικαίως εἰς τὸ ἁ-
γίον ἱερῶν καὶ ἱερῶν σου θυσιάζοντες. Οὐκ ἡ-
λόγηται καὶ διδόξασαι, καὶ ταῖς ἐξῆς.

rum in cælis descriptorum consortes fiamus
vocis festum agentiam, ubi lætantium in te
est habitatio. Intercessionibus sanctæ Dei-
patæ, & omnium sanctorum tuorum. Ex-
clamando. Quia bonus, &c.

Sacerdos. Pax omnibus. Diaconus. Ca-
pita.

Dominator Domine inclina corda no-
stra ad mandatorum tuorum obedientiam,
ut in præceptorum semita recta progressi,
& propositam nobis vitæ viam sine of-
fensa percurrentes, preces nos in sancto,
& cælesti, & intellectuali tuo altari ac-
ceptas referamus. Quia benedictum, &
glorificatum est, & reliqua.

IN SUPERIORES ORATIONES. Notæ.

1. ΕΝ ΠΡΩΤῃ ΛΙΤΗΣ,) Preces inter Procedendum
factas. ΛΙΤΗΣ significare, alibi ostensum, quod
& præfens locus demonstrat: hæc ante omnem Ec-
clesiæ egressum recitatur.

2. ΕΝ Τῇ ΦΟΡῃ) Φόρος est ἀγορά forum: in quo pri-
ma Septembris Processio cum Supplicationibus a
Patriarcha & Imp. pro populi salute fiebat. Co-
dinus c. 1. 3. φόρος autem περιλάμβανος χάριτος πόλεως,
insignissimus est in civitate CP. locus. ex Simocatta.

3. Εἰς τὸν Κάμπον.) Planities extra Constantinopo-
lis portam, in quam tempore Theodosii Junioris ob
terræ motum se populus CP. recipit Κάμπον. Cam-
pus est ἐξω τῆς πόλεως ἐν τῇ λεγομένῃ Κάμπῳ, ait
Theophanes: ibidem S. Diomedis templum ere-
ctum est ἐξώπορτα, extra portam urbis, quo delin-
ceps populus, motus terræ periculo & timore per-
cussus, cum supplicationibus confluere posuit in
consuetudine: quamvis observantiam huiusmo-
di ad terræ motum quò CP. Justiniani tempore
afflicta est referat Cadisenus, γίνεσθαι μνημὲν τῷ
σεισμοῦ τούτου κατ' ἔτος ἐν τῇ Κάμπῳ λιτανεύοντος τοῦ

λαοῦ. Quotannis hujus terræ motus memoria cele-
bratur populo in Campo processionem agente.

4. Εἰ τῇ Τριβυάλῃ.) Palatium quoddam in Cam-
po super memorato extructum Τριβυάλιον fuit: de
quo intelligenda loca absque interpretatione a
Meursio adducta; illud Gregoras, Τριβυάλιον τῷ
Κάμπῳ vocat.

4. Τῷ ἐν τῇ ἀγίᾳ Ἰωάννῃ συναξίῳ.) Collecta populi
in quadam Ecclesia quondam Roinæ fiebat, exin-
de ad aliam Statio indicebatur, procedebat popu-
lus; missa celebrabatur; de quibus fusc. Onuphrius,
Romanæ consuetudinis antiquæ hæc est Græcorum
CP. imitatio. Ad locum Tribunalium dictum per-
git Clerus, ibique δέχεται τὸν λαὸν Collectam ex-
cipit, benedictionem impertitur Patriarcha: &
ποχ, τοῦ διακόνου κηρύσσοντος τὴν ἐν ἀγίᾳ Ἰωάννῃ
συναξίᾳ ἀπὸρχεται ἐκ τῆς τοῦ λαοῦ λειτουργίας.

6. Εἰς τὴν ἰορτήν.) De Processionis ordine die
feste servando actum est statim sub hujus operis ini-
tio, & τικὸν plura exhibet.

Α Κ Ο Λ Ο Τ Ο Ι Α

ΕΙΣ ΕΠΕΛΕΤΣΙΝ ΒΑΡΒΑΡΩΝ,

καὶ ἐπιδρομάς ἐθνῶν

Πραξιμένην. ἡχος δ'.

Ἀναστήτω ὁ Θεὸς καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ
αὐτοῦ.

Στίχος. Ως ἐκλείπει καπνὸς ἐκλείπεται.

Ο Ἀπόστολος.

Πρὸς Εφεσίους ἐπιστολῆς Παύλου
τὸ ἀνάγνωσμα.

Α Διδιοί, ὁ Θεὸς πλούσιος εἶν ἐν ἐλπί, δια-
τὴν πολλῶν ἀγαπῶν.

Τέλος.

Επὶ ἔργοις ἀγαθοῖς, οἷς ἀπονέμεται ὁ Θεός,
ἵνα ἐν αὐτοῖς περιπατήσωμεν.

Ἀληθεία. Κύριος σωτὴρ βίων καλῶν.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς καὶ Λυκῆς.

Τ Ως καὶ ἐκείνῳ, παρῶν τινες ἀπαγγέλλοντες
τῷ Ἰησοῦ περὶ τῶν Γαλιλαίων, ὡς τὸ αἷμα Πι-
λάτος ἐμὲ μὲν τῶν θυσιῶν αὐτῶν.

Τέλος.

Ο ἵχων ὅσα ἀκύνει ἀκύνει.

Κοινωνίον. Κύριος κραταῖος καὶ δυνατός Κύριος
δυνατός ἐν καλῶν.

Euchol.

OFFICIUM IN

BARBARORUM AD-

ventum, & Gentilium

incursum.

Propositum. Tonus quartus.

Exurgat Deus & dissipentur inimici
ejus.

Versiculus. Sicut deficit fumus, defi-
ciant.

Apostolus.

Ad Ephesos Epistola Pauli

lectio. Cap. 2.

F Ratres, Deus qui dives est in mis-
ericordia, propter nimiam charita-
tem.

Finis.

In operibus bonis, quæ præparavit Deus,
ut in illis ambulemus.

Alleluja. Dominus conterens bella.

Evangelium ex eo quod est secundum
Lucam. Cap. 13.

I N illo tempore. Aderant quidam nun-
tiantes Jesu de Galilæis, quorum san-
guinem misit Pilatus cum sacrificiis eo-
rum.

Finis.

Hæc dicens clamabat. Qui habet aures
audiendi, audiat.

Communio. Dominus fortis & potens.
Dominus potens in prælio.

Mmmmm

CANON SUPPLEX
AD SANCTISSIMAM
Deiparam in rumore belli.
Cujus Acrostichis est.

Τοῖς σοῖς ἀχράντι συμμάχουσι οἰκέταις.
Opus Joannis . Canticum Primum.
Tonus obliquus secundi. Quasi in terra.

Virgo quæ robustum in virtute, & fortem in bellis Dominum genuisti, robusta validaque tua manu hostes nos impugnantes debella.

Qui prius in mari Pharaonem demeristi, ejusque currus in profundo stravisti, in auxilium nostrum exurge nunc Christe, genitricis tuæ precibus.

Abscissio quidem quandoque medelam præbet, & adustio nonnumquam salutis causa est: suavis tamen lenibusque remediis nobis medere, misericors Fili Dei matris tuæ interventu.

Ut quondam Sennacherib cum toto exercitu integre delevisi: ducem etiam totamque barbarorum aciem nos obsidentem valida tua manu, o Domina, profliga.

Te acerbis hostibus nos expugnantibus opponimus & adversus eos movemus, o Virgo, tu enim Christiani exercitus dux es.

Canticum tertium.

Non est sanctus ut tu Domine.

Hic in curribus & equis pluribus: at nos populus tuus in nomine tuo invocatus, & clamamus. Salva nos Domina.

Qui animum roburque infirmis suppeditas & fervorem tuorum cornu extollis: fideli nunc exercitui animum adversus barbaros hostes suggere, propter eam quæ te peperit.

Barbarorum acies Geneibus eximpli coacta, ignem oculis & pectore spirans, & cædisbus assueta, bellum movet: servis tuis Domina auxiliare.

Viri sanguinum, crudeles, & dolo pleni adversum nos frementes juxta Psalmi verba, meditati sunt inania, adversum nos servos tuos, o Deipara.

Manibus extensis Moyses crucis figuram exprimens, crudelem Amalil fudit, o Virgo: tu itaque invisibili manu populi tui hostes profliga.

Canticum quartum. Christus, virtus mea.

Effunde frameam, o Pura, & conclude adversarios nostros, & hostes qui nos oppugnant: obstitentes nobis intercessionis tuæ virtute debella.

Imple hostium nostrorum facies ignominia, mulctaque dedecore, & pudore, & secundum psalmi dictum convertantur retrorsum, vagui, re infecta, o Domina.

Nunc cognoscemus quia populum omnem hujusce tuæ civitatis dilexisti: quia non gaudebit super nos hostis adversarius.

Concurrat voluntati tuæ summa, quæ prædita es, potestas: tu namque genuisti eum, qui solo nutu omnia potest. Si itaque nostram salutem volueris, salvabimur.

In præstando nobis auxilio, insana hostium potentium capita confringe: a potentia namque tuæ timore contremiscent, o Virgo.

KANON ΠΑΡΑ-
ΚΛΗΤΙΚΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ

ὑπεραγίαν Θεοτόκον ἐπὶ προσδαιψὶ
πολέμου αὐτῆς ἀκροστιχίς.

Τοῖς σοῖς ἀχράντι συμμάχουσι οἰκέταις.

Ωδὴ Ἰωάννου. Ωδὴ α'.

ἦχος πλβ'. Ως ἐν ἡπείρῳ.

Τοι κραταῖον ἐν ἰσχυί, & δυνατὸν ἐν πολέμοις. Κύριε, ἐγνώσασα σμῖν, κραταίῳ χειρὶ σου παρελαί, συμπολέμῳσι ἐχθροῖς τῶς πολεμουμένης ἡμᾶς.

Ὁ ὁρδάλιστος πατήρ σου πρὶν Φαραὼ, & τὰ πάντα ἄρματα καταστρώσας ἐν βυθῷ εἰς ἡμῶν βοήθειαν & κυνὴν ὁρδῆσαι. Χεῖρὶ τῆς σὲ πύσης ὠχῆς.

Ἰατρίκον μὲν τὸ τίμειν, & ὁ καυσὴρ τῆς υἱείας αἰτίαν, ἀλλ' ἡμᾶς Χρὶ Θεοῦ ἀπαλοῖς φαρμάκοις οἰκτιρμῶν σὺ ἰατρίδου τῆς σὲς μητρὸς δώσισι.

Συναχειμὶ ὡσπερ ἄλλω πατριαν ἄρδω, ἐξαρῶνται & τὴν νῦν πατριαν τὴν περικυκλωσάν ἡμᾶς, τῷ βαρβάρῳ κραταίῳ χειρὶ σου, Δείσποινα.

Ἐν τῶς ἡμᾶς πολεμουμένης, πικρῆς ἐχθρῆς ἀντιπαροπλίσου, & κρούου κατ' αὐτῶν πρὸς ἀντιπαράταξιν ἀγνῇ, σὺ γὰρ εἰ Χρῆσταιν ὁ Ἀρχιστράτηγος.

Ωδὴ γ'. Θεὸς ἔσω ἄγιος ὡς σὺ Κύριε.

Οὗτος ἐν ἁρμασι πολλοῖς, & ἐν πλείουσιν ἵπποις. ἀλλ' ἡμᾶς ὁ λαὸς σε, ὅς ἐστιν ὀνόματι τῷ σὸν ἰσχυρὸν, & βοῶμεν. σῶσον ἡμᾶς, Δείσποινα.

Ἰσχυὶ & δέχοις ὁ διδοὺς ἀδούρουσι, & κέραν ἀντὶ τῆς σὲς δούλης. τῇ πτῆσιν σου νῦν στρατὸν κατὰ βαρβάρων ἐχθρῶν ἰσχυὶ δέξου, ὅς τῆς παύσης σὲ.

Στρατὸς βαρβάρων ἀδρόνδεις, ἐξ ἐδῶν τῷ ἀδύῳ πῦρ & βλήτων & κρήνῃ, χαίρων φόντος ἐν σφαγαῖς, & πόλεμον συγκινεῖ τοῖς σοῖς δούλοις, Δείσποινα βοήθισον.

Ἀνδρὲς αἱμάτων ἀπλῶς δολιότητος πλήρεις κατ' ἡμῶν σωμαχθέντες, ἐμελέτησαν κενὰ φρυζάντες φαιμικῶς, Θεοτόκε κατ' ἡμῶν τῷ δύλῳ σου.

Χειρὸν ἐκτάσσει Μωϋσῆς σαυροῦ γῆμα τυπώσας ἐξουπάσατο κόρη Ἀμαλὴ & δούλην σου. σὺ δὲ χειρὶ τοιαύτῃ λαοῦ σου τῶς ἐχθρῶς κατέβαλε.

Ωδὴ δ'. Χειρὸς μὲ δύναμις.

Ρομφαίαν ἐκ χειρὸς ἀγνῇ, & σύγκλεισον πάντων τῷ ἐναντίῳ τῷ νῦν ἡμᾶς, καταπολεμουμένων ἐχθρῶν κατὰ πολέμῳσι ἐχθροῖς τῇ ἰσχυί τῆς πρὸς βίβας σου.

Δι' ἰσχυῆς πλήρωσον ἐχθρῶν τὰ πρόσωπα, & πολλῆς ἀτιμίας & ἐντροπῆς, ἐὰν σφραγήτωσαν εἰς τὸ πίσι φαιμικῶς κenoί, Δείσποινα, ἐὰν πρακτοί.

Νῦν γνωσόμεθα ἐν πτῆσιν, Δείσποινα, ὡς τετέλεχας πάντα τὸν λαὸν ταύτης σου τὸ πόλεως. ὅτι αὐτὸ μὴ ἐπὶ χαρῇ, ἐφ' ἡμᾶς ἐχθρὸς πολέμιος.

Τὸ δέλεον συνδρομῶν ἔχεις τῷ δυνάμει, ὡς τεκούσας τὰ πάντα μόνῳ φιλῶ νύματι δυνάμει. ἀν' αὐτῷ δέλεσθης τῷ ἡμῶν σωτηρίαν, σωθόμεθα.

Εκ τῆς ἐξάσας σου τῆς ἀντιλήψης, δυνάμει πολλῇ τῶς δούλῳσι κεφαλῆς ὅς ποιοῖ. στείδῃσονται γὰρ ἐν αὐτοῖς ἐν τοῦ φόβου τοῦ σου κράτους, ἀγνῇ.

Ωδή ι. Τῷ θεῷ φέγγει συάγαθι.

Σατράπαι, τύραννοι, βασιλεῖς ἄρχοντες, χαρῶν βαρβαρικῶν ἐπὶ κακῷ συμφρονήσασι, κατὰ ταύτης σε τῆς ποίμνης καὶ ἀπὸ λωπῆς ἔθνης ἀγχιόθυμοι ὠμόθυμοι.

Τὸν γενήσασα τῷ Θεῷ ἡ ἐπιστοιῦντα νοσῶς ταῖς ὑπαιαῖς δυνάμειν, ἄγγελος ὑπέρμαχος ἐξαπόσειλος, Παρθένη Θεοτοκί, ἡμῖν βοήθειαν.

Μπαδακρύων, ἡ σκυθρωπά, τὰ καταλύοντα τοῦ ἡμᾶς, ἡ θλίβων ἄξια, Δέσποινα. ἀλλὰ σὺ, Παρθένη, τὰ χυμῶν, οἰκτιροῖς, ἡ πάλιν πρὸς ἀδύς ἐχθρὸς κατὰβασι.

Μὴ παραδώῃς χερσὶν ἐθῶν τὴν κληρονομίαν σε ἀγνή, μὴ ποτὶ εἰπῶσι, πῦρ ἐστὶν ἡ Θεογενήτωρ, ἡ ἐπὶ ποίδουσα, ἀλλ' ἀδραυσοῖς τὴν ποίμνιν σε ἡγήνησον.

Αἱ βασιλεῖαι πάσαι τῆς γῆς γνώτωσαν τὸ κράτος σου σιμνὴ, ἡ τὴν ἰχθὺν σε τὴν ἄμαχον ἔθνη, παραχθῆναι ἡ σειδῆναι λαοί, οἱ μὴ αἰδότες τὴν ἐξουσίαν σου.

Ωδὴ ι'. Τοῦ βίβηθ' θάλασσαν.

Χαλκῶν τῶν ἔργων σου λαοὺ σε, πρὸς πρὸς τὴν ἐκλεκτὴν βραχίονας, ἡ περιζώουσα δυνάμειν ἡ ἰχθὺν αὐτῶν, ὑπεράνωμι, κρανύουσα βραβύων αὐτοῖς δυνάμειν.

Ἡμᾶς πρὸς πρὸς τὴν εἰς τὸ ὄνομα, σιμνὴ, Πατὴρ Τὸν ἡ Πνύματος, ἡ προσκυνοῦντας ἡ τὸν σε τὸν σιμνὴ, μὴ δὴς τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν· ἀλλὰ πρὸς εἰς τὴν λαὸν κόρη, σωτήριον.

Σπνάζοντες κράζοντες γόνυ κλίνοντες εἰς γλῶσσαν, χεῖρας εἰς ὕψος αἶροντες· ἐξημάρτωμεν Δέσποινα εἰς Θεόν· αὐτὴν ἐξελίξασαι, ἡ μὴ βάρβαρα ἔθνη παιδεύσας ἡμᾶς.

Οὐ φέρομεν Δέσποινα. ἡ ὅν εἰπὺν ὁ ἐχθρὸς. διώξας καταλήφομαι· μετὰ σκύλα, ἐμπλήσω με τὴν ψυχῇ, ἀνελὼ μαχαίρα με, κυριεύσει ἡ χεὶρ με· διὸ φρόντισον.

Ναὺς τὴν ἀγίαν σου, ἡ τιμὴν ἱερὰ, ἡ τὰς σιμνὰς εἰκόνας σου, τῷ ἀγίῳ ἀπάντων τὴν μορφὰν σκῆνῃ ἡ κειμήλια οἱ ἐχθροὶ σου, Παρθένη, ἐξηφανίσαι.

Ωδὴ ι'.

Δροσοβόλοι μὲν τὴν κάμινον.

Οὐ φέρομεν ἕτερον Θεόν, διεπιτάσας τὰς χεῖρας ἡμῶν, Δέσποινα, καὶ ἡμάρτωμεν· ἀλλὰ ἐκ ἀπίστην ἐκ σου, ἡ ἄλλαν ἐκ οἰδαμὲν πλῆν σου· διὸ ἐλάνθον ἡμᾶς, πρὸς Θεοῦ σου λιταῖς.

Ἰδοὺ ὡς κύριος πολλοὶ περιεκύκλωσαν, πύρρον· πρὸς πρὸς τὴν ἡμᾶς, ἡ ἐφάλλονται ἡμᾶς τὴν θυριὰν τὴν δαλὺν σου, Δέσποινα ἀγνή, ἡς ῥάβδῳ θείας σου ῥοπῆς μακρὰν ἀπείλασον.

Κοσμοσώτειρα, βασίλισσα πανύμνητε, τὴν πόλιν ταύτην φυλάττει, βασιλεύουσα βασιλεῖν πρὸς Χριστόν· ἀλώσιμος λύτρωσαι πικρὰς, αἰχμαλωσίας, προσημῆς τῷ ἐχθρῷ.

Εμφυλὶς μάχης ῥῶσαι παναμώμητε, ἡ ἀπὸ συστροφῆς ποσῆρας ἡμᾶς· ἀπὸ εἰσεως, παραχρῆς, οὐδρας, συσκαλῆς, λαθραίας ἐχθρῶν ἐπιβουλῆς, ἡ φροδοσί-ας δολιγὰς, ταύτην τὴν πόλιν σου.

Τεῖχος ἀρρήκτων, ἀπέρρηκτον· ἀκλόνητον, καὶ εὐχολοί.

Canticum quintum. Divino mo-

fulgore, o bone.

Satrapæ, tyranni, reges, principes barbararum nationum in malum nostrum conspirantes, adversus hunc gregem tuum velut leones, & rabidæ feræ insiliunt.

Quæ Filium Dei cælestibus virtutibus spiritualiter præfectum genuisti: Angelum protectorem, in subsidium nostrum mitte, Deipara virgo.

Tristia nunc, & lachrymis plena, planctusque digna sunt ea quæ nos undique circumstant: sed tu, Virgo, accelera, miserere: & rursus impios hostes nostros disjice.

Ne tradas Gentium manibus hæreditatem tuam, o Pura, nequando dicant: ubi est Dei genitrix in qua confidebant? intactum ergo gregem tuum custodi.

Cuncta terræ regna robur tuum agnoscant, o Veneranda, & inexpugnandam virtutem tuam celebrent: turbentur gentes, & confundantur populi, qui tuam potestatem ignorant.

Canticum sextum. Vitæ mare.

Arcum æreum, electaque populi tui fidelis brachia redde, virtuteque ei cælitus impetrata, robore & animo illum præcinge, o Illibata.

In nomen Patris, & Filii, & Spiritus sancti nos credentes, & venerandum patrum tuum colentes o Gloriosa, ne traderis hostibus: sed potius usque ad internecionem illos dele.

Genibus in terram flexis, & manibus in altum sublatis, gementes clamamus. Peccavimus in Deum, Domina, place illum: ne nos Gentes barbaræ corripiant.

Ultra sustinere nequimus, Domina: dixit enim inimicus. Insequutus comprehendam illos, dividam spolia, implebo animam meam, mactabit gladius meus, manus mea dominabitur: ideo accelera, ut auxiliieris.

Sancta tua templa, ædesque sacras, venerandas imagines, & sanctorum omnium simulachra, vasa & thesauros, inimici rapuerunt, o Virgo.

Canticum septimum.

Fornacem rore manantem.

Peccavimus quidem, ad Deum tamen alienam manus nostras numquam expandimus, neque a te recessimus, vel alium præter te sumus professi. Miserere ideo nostri, Deiparæ intercessionibus.

En prout canes numerosi nos circumobsident, velut tauri pingues nos circumvallant: jam jamque insiliunt, pura Domina, ut servos tuos ferino more diripiant: divino tamen vindicante impetu, longe illos a nobis repelle.

Mundi salvatrix, regina celebranda regum regum Christum enixa, civitatem hanc custodi, invasione acerba, depopulatione, & devastatione illam libera.

A diffidio civili, Illibata, a noxia everfione, a seditione, tumultu, occulto molimine, fraudulento insultu, latentibus hostium insidiis, prodicione dolosa, civitatem hanc salva.

Murum imperfractum, inexpugnatum, & inconcussum, barbararum & Mmmmm ij

sanguine gaudentium Genuum adventui
& incurfibus te opponimus: & ad te con-
fugientes o Virgo liberamur. *Canticum*
adatum. E flamma sanctis.

Cruentæ feræ, lupique rapaces, velut
ovile, servos tuos obsederunt, jamque
rationales tuos agnos discernunt: accelera,
virgo sancta Deipara, ut opituleris.

Gens propriis usa legibus, elata, fe-
rox, belligerum genus fœdissimum, bel-
lum nobis infert irreconciliabile: accelera,
virgo sancta Deipara, ut opituleris.

Militiæ cœlestis intellectualibus castris
urbem tuam cinge, & circumvalla, &
vana redde cuncta hostium molimina:
accelera, virgo sancta Deipara, ut opituleris.

Sicut Ader ille execrandus adversus Sa-
lomonem, ita adversum nos Agereus,
dictus Ismael insurrexit: accelera, virgo
sancta Deipara, ut opituleris.

Captivos molitur sibi servos tuos sub-
jicere acies belli telis & armis confisa:
nos vero tua fiducia freti clamamus:
accelera, virgo sancta Deipara, ut opituleris.

Quæ arcuum quondam robur confregi-
sti, & insilientes barbatores in fugam ver-
tisti: contere etiam nunc gladium & bel-
lum, Domina virgo sancta Deipara.

Canticum novum. Deum videre homini-
bus impossibile.

Eſto populo virtus & robar, fortitudo,
custodia, ſumamentum, framea, & gla-
dius anceps, qui adverſas hoſtium cohor-
tes diſcindat, eorumque caſtra velut ho-
minem unum ſolumque diſjiciat.

Velut murus validus & inexpugnatus,
ut Chriſtianorum antemurale & turris nul-
lis concutienda tempeſtatibus, hoſtium
impiorum nobiſque inſenſorum fremitus,
ſetocientemque tyrannorum inſultum, in-
tentasque a barbaris minas, o Virgo,
diſſipa.

Angelo quondam opitulante Madianita-
rum agmina Gedeon proſtigavit: Ange-
lum etiam nunc barbarorum acies in fu-
gam verſurum, hoſtesque bellum nobis
inferentes penitus deleſurum mittere.

Naturæ cedit ordo, ubi Deus cuncto-
rum opifex ita innuit: tu vero quæ præ-
ter naturæ ordinem cum gentiſti, quæ-
cumque vis, potes: unde & jam ur-
bem hanc funditus delere aggreſſos, diſ-
ſipa.

Exaudi de templo ſancto tuo ſervos
tuos, o Virgo, & iram Dei effunde in
Gentes quæ te non noverunt, & in re-
gna quæ deſideratiſſimum nomen tuum fi-
deliter non invocaverunt.

O Verbum, quod bellum illud inſens,
longumque & antiquum illud diſſiduum
ſolvisti & humanitati tuæ cœleſtia con-
jungiſti: Deiparæ interventu, hoc etiam
grave & urgens bellum compone.

Profectionem tuam velat nobem laci-
dam ſuper nos expande, o Domina, &
urbem hanc circumſorge, uliſque quibus
Chriſtum completa es illam indiſcrptam,
nomenque tuum jugiter jactantem cuſto-
di.

πύργον ἀπετίρατον, σὺ κεκλήμεθα ἐν ἐφόδοις ἐν
πιδρομαῖς βαρβάρων ἐθνῶν ἀντιπαρῶν. καὶ σὺ πρό-
σφυσας ἀγὴν θῆσθαι ὁμιῖα.

Ωδή η'. Εὐφροσύνης πρὸς τοὺς υἱοὺς.

Αἰμοβόρα θηρία καὶ λύκοι ἀρπαγες τὰς σὰς δούλῃς,
ὡς ποίμνῳ περικύκλωσαν, καὶ τὰς λογισὰς σου ἐν ῥήματι
ράττουσι. πρόσφασον, παρδίτι, ἀγία Θεοτόκι.

Ἰδοὺ ῥυθμὸν ἱθιός, γαῦρον καὶ ἡρώδες, φιλοπάλε-
μον, γένος ὄρκων παρὰ πρὸς δόξας, καὶ λειμὸν ἡμῶν ἑσπερίδος
πρόφασον. πρόσφασον παρδίτι, ἀγία Θεοτόκι.

Στρατιάς ὑπαστὴ παρεμβολήσασθαι κύκλωσόν σου ἐν
πόλει, καὶ περιτείχισόν, καὶ τὰς τῶν ἐχθρῶν ἐπιπρεΐας ματαιώ-
σας, πρόσφασον παρδίτι, ἀγία Θεοτόκι.

Ὡς ὁ ἀδερφεύων ὁ ἀλκαριος παρὰ τῷ Σολομῶντι, καὶ
ὡς ἐγγυερταὶ Ἀγαρό δαίνας Ἰσραὴλ ὁ ἐπὶ ὠκυπέδῳ: πρόσ-
φασον παρδίτι, ἀγία Θεοτόκι.

Δουράλιον θῆται ἐπὶ δὴ τῶν δούλῃς σου ἐξ ἑσπερίδος ὁ
ἐν ὁπλοῖς θαρρῶν καὶ δόρατι. καὶ ἡμεῖς ἐν σοὶ κα-
ποιδότις κραυγάζομεν. πρόσφασον παρδίτι, ἀγία
Θεοτόκι.

Ἡ τὰ κράτη ἡμῶν τὰς παλάσσιων τριβύλων, ἡ βαρ-
βάρων ἐφόδος πολλὰς βίβλας, σὺ ὡς ἐπὶ τῶν καὶ
ρομφαίᾳ καὶ πέλαιμον, δέσπονα Παρδίτις Ἀγία Θεο-
τόκι.

Ωδή θ'. Θυὸν ἀνθρώποις ἰδεῖν ἀδύνατον.

Ἰχὺς ἐκράτος γένος, παράμωμος, ἡ σὺ λαὸν ἀνδρί-
α, καὶ φερὸς τε, καὶ δυνάμις, καὶ ρομφαία, καὶ μά-
χαιρα δίεσμος, τὰς τῶν ὑπερυψίων φάλαγγας τιμω-
ρῶσα, καὶ τῶν τῶν ἐχθρῶν παρεμβολῶν εἰς ἐν συγχο-
πῶσα.

Ὡς τείχος ἀρρήκτον καὶ ἀπόρρητον, Χειρὶ σὺν ὡς
ἀπόβολος, καὶ πύργος ἀχείμαςος, τῶν δειπῶν καὶ ἀθέ-
ων φρυγμάτια, καὶ τῶν κορυφαιμένων τυράντων ἐφοδος,
καὶ τὰς τῶν βαρβάρων ἀπειλὰς, ἀγὴν, θῆσθαι.

Ἀγγέλου πάλαι ὑπερασπίζοντος, ὁ Γεδεὼν τὰ πῶν
Μαδιανιτῶν ἐξέκοψε: καὶ τὸν ἐκὼν, ἐξάποστολον
ἄγγελον φάλαγγας τῶν βαρβάρων καταδιώκοντα,
καὶ καταστρατεύοντα ἐχθρὸς τῶν πολυμουσῶν ἡ-
μῶν.

Νικᾷται τάξις φύσεως, δέσπονα, ὅπου Θυὸς ὁ
πάντα δρῶν τῇ νόματι βύλεται. σὺ ἡ αὐτὴ ὑπὲρ
φύσιν γενήσασθαι δυνάσασθαι ὅσα θέλεις. ὅθεν τὰς
θέλοντας ταύτῃ σου τῶν πόλειν ὑπολεῖν, ἀρδῶν ἀ-
φύσιν.

Ναὺς ἐπὶ ἡμῶν ἐξ ἡγίᾳ σου τῶν οἰκιστῶν, ἀγὴν, καὶ ὁ
γλῶσσῳ ἐκχρῶν ἐπὶ ἱθιὸς καὶ ἐπὶ γένος καὶ ἐπὶ
βασιλείας, αἱ σου τὸ ὄνομα ἐκ ἐπικαλέσαντο πρὸς τὴν
πολυάδου.

Ὁ λυσαμένος τῶν μεγάλων πόλεων, καὶ τῶν μακρῶν ἐκεί-
νων καὶ ἀρχαίων διασώσας, καὶ σώσας τῇ σὴ ἀνδραπό-
ντι τὰ κράτια, διὰ τῶν Θεοτικῶν λύσας τὰς πόλεις καὶ τὰς
φάλαγγας καὶ βασιλῆας, ἡμεῖς ἐπὶ τῶν δούλῃς σου.

Τράπλῳ ἡμῶν τῶν οἰκιστῶν δέσπονα, ὡς φαστεῖν
πρόβλῳ καὶ τῶν πόλειν σου ὑπὲρ πᾶσαν, καὶ ἀρχαί-
λαις ἐν αἷς ἡγαλίσω Χριστὸν ἐπὶ τῶν καλῶν μετῶν,
ταύτῃ ἀπόρρητον τῶν τῶν ὑπὲρ τῶν ἐν πρὸς τῶν καλῶν
μετῶν αἱ.

Εὐχὴ Μακαρίου τοῦ Φιλαδελφίου ἐπὶ ἐπι-
δρομῇς ἰδίων.
Τὸ Κυρίον διηδάμην.

Oratio Macarii Philadelphiæ Episcopi in
Barbarorum incurfus.

Dominum precemur.

Δεσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, τίς ὁμοιωθήσε-
ταί σοι; τίς ὁμοίός σοι ἐν θεοῖς Κύριε ὁ Θεὸς
ἡμῶν; τίς Θεὸς μέγας, ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν, δυνατὸς ἐν
ἐλπί, καὶ ἀγαθὸς ἐν ἰσχύϊ εἰς τὸ παρακαλεῖν, καὶ σώζειν
πάντας ἡμᾶς; καὶ σὺ γὰρ μὴ καταπραΰνες ὁ Θεός.
ἀνταποδοσοὶ τοῖς ὑπερηφάνοις, ὅτι ἰδοὺ οἱ ἔχθροί σου
ἔχουσιν, καὶ οἱ μισοῦντές σε ἦσαν ἀπαλλὼν ἐπὶ τῇ λα-
οὶ σου καταπαταρῶσαντο γῆν σου, καὶ ἐβδολώσαντο
κατὰ τὴν ἀγίαν σου ὁδόν. διότε, καὶ ἐξολοθρεύσαν-
μεν αὐτούς, καὶ ἐμὴ μὴ μνηστὴν τὸ ὄνομα Ἰσραὴλ ἐπὶ ἡλ-
δοσαν ἰδὼν εἰς τὴν κληρονομίαν σου, ἐμίσησαν τὴν
οὐκ ἁγίαν σου, ἰδὼν τὴν τιμὴν σου Ἱερουσαλὴμ,
ὡς ὁ παρὰ φυλάκιον. ἰδὼν τὰ θηρομαῖα τῶν δι-
λαιν σου βράματα πρὸς πετεινοὺς τῷ ὕδατι, τὰς σάρ-
κας τῶν ὁσίων σου, τοὺς θυρίους τῆς γῆς. ἐξέχεον τὸ
αἷμα αὐτῶν κύκλῳ Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐκ τῶν ὁδῶν σου.
ἀλλ' ἵως πότε Κύριε ἐκκαυθήσεται ὡς πῦρ ἡ ὀργή σου;
ἵως πότε ἀποσείρεις τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ ἡμῶν; ἵως
πότε ἐμάρτυροι καυχῶνται, μέχρι τίνος χροῖσται πα-
ράνομος ὁ ἔθνος; ἵως τίνος ὑψωθήσεται ῥάβδος ἀσι-
βῶν κατὰ κλήρον τῆς ἡγιασμένης; οἱ μοι ὅτι ἐπλήθη ἡ πα-
πείωσις ἡμῶν, καὶ ἰσχυρὴ ἡ θημὴ παρὰ πάντα τὰ
ἰδὼν. οἱ μοι ὅτι οἱ λυποῦντες ἡμᾶς σφόδρα κατιχύ-
ουσι, καὶ ἡ πληγὴ ἡμῶν σφοδρὰ ἐχρησθή. καὶ σὺ Κύρι-
ε ὁ μέγας καὶ ἰσχυρὸς, ἵως τίνος ἐμὴ ἐλπίς τῇ Ἱε-
ρουσαλὴμ; κλαύσομαι γὰρ καὶ ὡς Ἰερμίας, ἐπὶ τῇ σω-
τηρίᾳ με πικρῶς. ὅτι ἐξερρύνηται ὡς φύλλα διὰ τὰς ἀ-
νομίας, καὶ τοὺς νεκροὺς μετὰ τῶν ὁδῶν σου λογιθήσεται
καὶ ἐλπίω πάλιν ὡς Ζαχαρίας ἐπὶ σὲ Κύριε τὸ θεὸν
τῶν ἐλπίων. ὅτι Θεὸς οἰκτείρων σὺ εἶ, ἐξυδίων βελῶν
ἰσχυρῶν, ταπεινῶν δὲ χάς προσδεχόμενος. τί ὅτι ἐχρη-
σθήσεται ὁ σπλάγχθον σου ἐγγύς, καὶ τοὺς μακρὰν; τοὺς ἐκ-
κλίνας διὰ τὴν ἐξ ὁδοῦ δικαίαν εἰς παρανομίαν δόγ-
μάτων, καὶ τοὺς ἀφροσύνης καὶ ἀπαξ εἰς ἀσίβητον, οἱ
τίνες λόγον πασῶν ἀνομιῶν καὶ ἐπιστάμενοι σε, καὶ ἐ-
πίσκηψιν ἡμῶν ὡς ἐγκαταλείψιν ἀβυσσῶν. ἰδοὺ γὰρ
πῶς μὴ ἐκ τῶν ἰδίων ἀκούσαι λόγον, ὅτι ἐλεγχόμενοι
ὑπὸ Κυρίου παιδωόμεθα, ἵνα μὴ συν τῷ κόσμῳ κα-
τακλωθῶμεν. ἐκείνης δὲ ἐκ τῶν ποιῶν κατακαθεύδον-
των, ὅτι ἐκ οἱ τεθνηκότες, καὶ οἱ νεκροὶ τῆς ἰσ-
τελῆς ἐπιμολίας ἀξιούται, ἀλλ' οἱ ζῶντες ἐν ἀ-
δικίᾳ τῆς τῆς θρασυκώτης ἀνομιᾶς ἀπολαύουσι, καὶ
τὴν πικρὸν πᾶν τὴν πλὴν εἰς ὑπερήφανον
μετατιθέμενοι ἀφροσύνης, ὅπως ποτε αἰωνίως. ἀλλ'
ἐκ ἐλπίδας, καὶ σιωπῆς. καὶ διὰ τὸ ἀσίβητον ἡ-
μῶν οὐκ ἐλπίδας, καὶ τὴν εἰς σὲ πεποιθήσιν, καὶ ἀληθε-
ρῶν ὅτι, παρὰ μὴ ἀποκαλεῖται, καὶ ὅτι σὲ τὸ μυσ-
τηρὶν τῆς ἀνάρχου Πατρὸς, τὴν ὁμοῦσιν πᾶσι συμφο-
εῖ σου Πατρί καὶ τῇ πατρὶ καὶ σου Πνεύματι καρύν-
τοτες, μέγα ὄνομα, μέγα δυνάμει, Θεότητι, καὶ
Βασιλείᾳ. προσκυνῶμεν, πᾶσι πάσῃ ὑπολαμ-
βάνουσι, καὶ δίκην ἀσέβειας, καὶ πλὴν τῆς αἰχ-
μαλωσίας, καὶ πλημμελημάτων ἐκτίσιν ἡγουῦται οἱ
παράφρονες, καὶ τὴν σὺν ἐπιποθέοντες ἀνὸχῳ, βλασ-
φημῶσι σε καὶ Θεότητα, καὶ τὴν κοσμοσωτῆρα δια-
χλιδῶν καὶ κορομίας σου. ἀλλ' ἄνεις Κύριε, ἄνεις ὁ

Domine Deus noster, quis compara-
bitur tibi? quis similis tui in diis,
Domine Deus noster? quis Deus magnus,
ut est Deus noster, potens in misericor-
dia, & bonus in virtute; ut consoletur &
salvet nos? Ne taceas, neque mansuetu-
dine mollescas Deus, retribue superbis.
Quia ecce inimici tui invaluerunt, & qui
oderunt te, extulerunt caput, adversus
populum tuum malignè posuerunt consi-
lium, & cogitaverunt adversus sanctos
tuos: dixerunt: Venite & disperdamus
eos & non sit qui nominis Israel memo-
retur. Venerunt gentes in hereditatem
tuam, polluerunt templum sanctum tuum,
posuerunt Hierusalem in fructuum custo-
diam: posuerunt morticina servorum tuo-
rum: elcas volatilibus cæli, carnes san-
ctorum tuorum bestiis terræ: effuderunt
sanguinem in circuitu Hierusalem, & non
erat qui sepeliret. Verum usquequo non
exardescet velut ignis ira tua? usquequo
avertis faciem tuam a nobis. usquequo
peccatores gloriabuntur? usquequo poten-
tia fruetur iniquus? usquequo impiorum
virga adversus sanctorum sortem extolle-
tur? Heu me, quia abjectio nostra com-
pleta est, & præ cunctis gentibus nume-
ro minuti sumus? Heu me, quantum
prævalent qui nos affligunt, & quantum
plaga nostra excrevit! Sed tu Deus ma-
gnus & fortis, quousque non misereberis
Hierusalem? Plangam itaque sicut Je-
remlas amare, quia sicut folia decidimus,
& cum mortuis in inferno computari su-
mus. Sperabo tamen rursus velut Zacha-
rias, in Deum misericordie amatorem,
quia Deus misericors es, qui fortium
consilia dissipas, & humilium orationes
suscipis. Ut quid facti sumus opprobrium
vicinis & alienis, declinantibus videli-
cet a via justa in opinionum perversita-
tem, omnemque omnino impietatem ac-
ceptantibus? qui sapientissimæ tuæ pro-
videntiæ rationem ignorantes, visitatio-
nem nostram ut derelictionem causantur.
Oportebat certe sacra eos audire verba,
quibus correpti a Domino, ne cum mon-
do pereamus, arguimur: & e communi-
bus contemptis erudiri, quia non vita
sanctis vel emortuis medica ope subve-
nitur, sed longa infirmitate detentis me-
dientium cura sollicita succurrit; univer-
samque hanc plagam in supramundana
lætitiâ transferendam tandem aliquan-
do experiemur. Verum neque hoc per-
ceperunt aut mente apprehenderant, ideo-
que impietatem nobis exprobrant, & fi-
duciam in te verum Deum, soliditatem
nuncupant: & quia te unigenitum Dei
Patris Filium consubstantialem ejusdem
naturæ Patri, & sanctissimo Spiritui præ-
dicantes, naturam unam, substantiam
unam, virtutem unam, Deitatemque re-
gnantem unum veneramus, hæc nos pa-
tri conviciantur, & impietatis vindictam
hanc captivitatis calamitatem, & non
peccatorum ultionem, insipientes repo-
nant: & tuam probe læssentem patien-
tiam, blasphemias etiam Deitatem, man-
doque toti salutarem tuam providentiam
insequuntur. Verum parce Domine, parce
humilissimo Deo, compuncto pæni-

Mmmmm iij

nis expers, & misericors Domine, neque ultra in furore tuo nos arguas, ne dispereamus: neque in ira tua nos arguas, ne sicut prius, & antequam essemus, fiamus. Adsis nobis velut propugnator fortis, quia non tibi impossibile est, in pluribus aut in paucis, salvare nos: corrobora nos Domine Deus noster, quia in te confidimus, & in nomine tuo spem nostram reposuimus. Confirmetur nobis a te verbum prolatum, quia nobiscum es, omnibus diebus usque ad consummationem sæculi. Extollatur Christianorum cornu, & confundantur persequentes nos, expavescant qui nos terrent, & confundantur, & pereant. Conteratur eorum virtus, & potentia eorum deficiat: & cognoscant omnes quia nomen tibi Dominus. Tu solus excelsus es super omnem terram, & tuum est regnum, & virtus, & gloria: & te verum Deum & Salvatorem nostrum adorare decet, cum principii experte tuo Patre, & cum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Altera Oratio in Incurfus Gentilium.

Dominator Domine Deus noster, te rogamus & precamur nos peccatores, & indigni servi tui, ut ad nostris peccatorum & inutilium famulorum tuorum orationes respicias, & nostri miserere: quia, Domine, iniquitates nostræ & peccata nostra supergressa sunt capita nostra, & Gentibus facti sumus opprobrium, subfannatio & derisio subfannantibus nos impiis Agarenis: & propter peccata, & iniquitates, & blasphemias nostras, ad mortem usque deducti sumus. Quis nos ita constitutos non debeat? quis nostram captivitatem non lugeat? hæc cuncta propter delicta & iniquitates nostras venerunt super nos. Propterea filii Sion inclity, sicut vasa testacea reputati sumus, propterea obscuratum est aurum, commutatum est argentum probatum: propterea Nazareni Sion super nivem fulgentes, velut Æthiopes facti sumus, & lacte candidiores, fulmine obscuriores evasimus, qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercora: multiplicatæ sunt iniquitates nostræ super Sodomorum iniquitates: filii lucis & diei, filii noctis & tenebrarum, & filii regni, iniquorum & infidelium hostium servi facti sumus, quia peccavimus, iniquitatem fecimus, injuste egimus, mandata Domini Dei nostri prætergressi. Verum ne tradas nos in finem propter nomen tuum Domine, neque testamentum tuum disperdas, & propter miserationes tuas, ne misericordiam tuam a nobis avertas. Pater noster qui es in cælis, & propter viscera misericordiae unigeniti Filii tui, & propter clementiam sancti Spiritus, ne memineris iniquitatum & delictorum nostrorum, sed citius anticipet nos misericordia tua, quia pauperes facti sumus nimis. Succurre nobis Deus Salvator noster propter gloriam nominis tui. Suscipe confessionem peccatorum, & inutilium servorum tuorum. Per pretiosum & sanctum Filium tui Domini nostri Jesu Christi sanguinem pro mundi vita effusum, per san-

φιλανθρωπότητος Θεός, οἰκτείρησον συμπαθέστατος καὶ ἐλεήμων Δεσπότης, καὶ μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγχεις ἐπὶ πλείον ἡμᾶς ἵνα μὴ ἐκβιβῶμεν, μηδὲ τῇ ὀργῇ σου παιδίσκῃς ἡμᾶς, ἵνα μὴ γινώμεθα ὡς τὸ ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἀπὸ τῆς γενέσεως. ἀλλὰ γενέμεθ' ἡμῶν ὡς μαχητῆς ἰσχυρός, ὅτι καὶ ἀδυνατεῖ παρὰ σοὶ σῴζειν ἐν πολλοῖς καὶ ἐν ὀλίγοις κατὰ χυσοῦ ἡμᾶς Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὅτι ἐπὶ σοὶ πεποίθαμεν, & ἐπὶ τῇ ὀνοματί σου πεσάρρηκαμεν, καὶ πιστωθήναι δὴ τὸ ῥῆμά σου Κύριε, ὃ ἐλάλησας ἀπὸς ἡμᾶς ὅτι μεθ' ἡμῶν εἰπάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς σωτηλείας καὶ αἰῶνος, καὶ ὑψωθήτω κέρας Χριστιανῶν, & καταχυωθήτωσαν οἱ διώκοντες ἡμᾶς, καὶ ἐξ ἀπῆλυσαν, καὶ ἀπολείδωσαν, καὶ συντριβήτω ἡ ἰσχύς αὐτῶν, καὶ ἡ δύνασις αὐτῶν μὴ ὑπαρξάτω, καὶ γινώσκωσαν ὅτι πάντες, ὅτι ὀνομασθαι Κύριος σύ μόνος Ὑψιστος ἐπὶ πάντων καὶ γῆν, καὶ οὐρανὸν καὶ βασιλείαν, καὶ ἡ δυνάμις, καὶ ἡ δόξα, καὶ ὅτι δεῖ προσκυνεῖν τὸ ἀληθινὸν Θεὸν καὶ Σωτῆρα ἡμῶν, αὐτὸν τὸ ἀνάρχον Πατρί, & τὸ παναγίον, καὶ ἀγαθόν, καὶ ζωοποιόν Πνεῦματι τῷ ἁγίῳ, καὶ εἰς τὸς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εὐχὴ ἑτέρα, ἐπὶ ἐκδρομαῖς ἰδνῶν.

Δεσποτα, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, σὺ δέωμεθα, καὶ σὺ παρακαλέσῃς ἡμᾶς οἱ ἀμαρτωλοὶ καὶ ἀνάξι-οι δούλοι σου, ὅπως ἐπιβλέψῃς ἐπὶ τῶν δόξῃς ἡμῶν τὰ ἀμαρτωλῶν καὶ ἀχρεῶν οἰκτῆρ σου, καὶ ἐλεήσῃς ἡμᾶς ὅτι Δεσποτα αἱ ἀνομίαι ἡμῶν & αἱ ἀμαρτίαι ὑπερῆσαν τὰς κεφαλὰς ἡμῶν καὶ ἐγερθήκειν ὄνειδος τοῖς ἰδνῶσι, μυκτηρισμός καὶ χλευασμός τοῖς περικύκλῳ αἰθέροις Ἀγαθῶν, καὶ ἐταπεινώθημεν ἕως θανάτου διὰ τὰς ἀμαρτίας, καὶ ἀνομίας, καὶ βλασφημίας ἡμῶν. τίς ἡ κλαύσει ἡμᾶς ὅταν ὁρκωμένους, τίς ἡ θρηνήσει τῶν πλικάυτων αἰχμαλωσίῳ ἡμῶν ὅτι ταῦτα πάντα ἐπῆλθον ἐφ' ἡμᾶς, διὰ τὰς ἀμαρτίας, καὶ ἀνομίας, καὶ βλασφημίας ἡμῶν. διὰ τὸ τοιοῦτο οἱ ὑπὲρ Σιών οἱ τίμιοι, ἰσχυροὶ, καὶ ἀγγεῖα ὁρακίνα, διὰ τὸ τοιοῦτον ἡμαυρώθη τὸ χρυσίον, ἡλκώθη τὸ ἀργύριον τὸ ἀγαθόν. διὰ τὸ τοιοῦτον οἱ Ναζαράιοι Σιών οἱ ὑπὲρ χιόνα λαμβάνοντες, γηρόμενοι ὡς Αἰθίοπες. οἱ ὑπὲρ γάλα λαλοῦντες, ὑπὲρ μέλαν ἐξορώμενοι, οἱ τιθιμύμφοι ἐπὶ πόκον, περιβαλλόμεθα ἀχρημοσύνην, καὶ ἐμπελαυνόμεθα αἰσχυρίαι ἡμῶν ὑπὲρ ἀνομίας Σοδόμων. καὶ τὸ τοιοῦτον οἱ Τίτοι ἡμέρας καὶ τῶ φωτός, Τίτοι γεγονάμενοι τυκτὸς καὶ σκοτῆς. καὶ τὸ τοιοῦτον οἱ Τίτοι τῆς βασιλείας, δούλοι γεγονάμενοι ἐχθρῶν ἀνέμων καὶ ἀπίστων ἰδνῶν. ὅτι ἡμαρτήσαμεν, ἠνομήσαμεν, ἠδικήσαμεν παραβαίνοντες τὰς ἐπολάς Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν. ἀλλὰ μὴ παραδῶς ἡμᾶς ἐκ τέλους καὶ τὸ ὄνομα σου Κύριε, & μὴ ἡσυχιάσῃς τῶν ἐχθρῶν σου καὶ μὴ ἀποστήσῃς τὸ τέλος σου ἀπὸ ἡμῶν διὰ τὸς οἰκτιρμούς σου. Πάτερ ἡμῶν ὅσον τὸς ὕδατος, καὶ διὰ τὰς σπλάγχνας τῆς μετῆς σου Ἰαῦ, καὶ διὰ τὸ τέλος τῆς ἀγάπης σου Πνεύματος, μηδὲ μνηστῆς τῶν ἀνομιῶν καὶ τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν, ἀλλὰ ταχὺ προκαταλάβειν ἡμᾶς οἱ οἰκτιρμοὶ σου Κύριε, ὅτι ἐπὶ τῶν χυσοῦ σου σφόνδρα. βοήθησον ἡμῖν ὁ Θεὸς Σωτὴρ ἡμῶν ἵνα τὴν δόξην τὴν ὀνόματός σου. ἀποσφραγίσῃς τὸ ὄνομα ἡμῶν τῶν ἀμαρτωλῶν καὶ ἀχρεῶν οἰκτῆρ σου, διὰ τὸ τίμιον καὶ ἅγιον αἷμα καὶ Τίτου σου, Κορέου δι' ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ὑπὲρ τῆς αἰῶνος κόσμου ζωὴς ἐξέχων. διὰ τοὺς ἁγίους ἀποστόλους καὶ μαρτύρους, καὶ τῶν ἡγιασμένων ὁ-

πῦρ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἀνίσταται ἐκ χύμα· ὅς τις ἀ-
γίως προσφύγας, ἑ πατέρας, καὶ πατεριάρχας, οἱ τινες
ἠγωνίσαντο ἀπαρτίσαι τὸ ἅγιόν σου ὄνοματι. μὴ παρι-
δῇς τὴν δέσπιν ἡμῶν Κύριε, μηδὲ ἐγκαταλίπῃς ἡμᾶς
εἰς τέλος. ἔδωκεν ἐπὶ ταῖς δικαιοσύναις ἡμῶν πεποιθότες
ἵσμεν· ἀλλ' ἐπὶ τὰ ἐλεήτα σὰ, δὴ ὡς τὸ γένος ἡμῶν πε-
ποιθὲν. ἰκετό οἱ μὲν οὖν καὶ παρακαλῶμεν τὴν σὴν ἀγα-
θότητα, μὴ ἀπορρίψῃς ἡμᾶς ἀπὸ τῶν προσώπων σου,
μηδὲ βδελύξῃ τὴν ἡμῶν ἀναξιοτητα· ἀλλ' ἐλέησον ἡμᾶς
καὶ τὸ μέγα σπείλῃς, καὶ καὶ τὸ πλῆθος τῶν αἰτημάτων
σου, παρὰ τὰ ἀνομήματα καὶ τὰ ἀμαρτήματα ἡμῶν·
καὶ Δίασπα παρὰ δυνάμει, εἰσακούσον τῆς φωνῆς τῆς
δέσπιν ἡμῶν τῶν ἀμαρτωλῶν, καὶ βοήθησον τῇ λαῷ σου,
καὶ ἐν ἡμέρᾳ τοῦ στρατοπέδου ἐν ὧρα πολέμου, ἔδυναμι-
σον, καὶ ὀχυρώσον αὐτόν, ὡς ἐδωκας ἰσχυρὸν τῷ Ναυὶ,
καὶ Δαβὶδ τῷ ἀποφθιγνῶσι κατὰ τῶν ὑποστυλίων· ἔγωγε
Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐν ἡμέρᾳ καὶ βοή-
θησον τῇ λαῷ σου, τὴν κεκλημένην τὸ σὸν ἅγιον ὄνομα
ὅτι ἐντός σου Θεὸν ἄλλον οὐκ οἶδαμεν, τὸ ὄνομα σου ὀνο-
μάζομεν. σὺ γὰρ εἶ ὁ ἐνεργῶν τα πάντα ἐν παντί καὶ τὴν
παρά σου ἐπίκλησιν βοηθεῖς. ἐπὶ βλεψόντων ἐκ τῆς
ῥαυτῆς Κύριε, καὶ ἰδεὶ τὸ ὄνομα τὸ ἅγιόν σου δόξης σου· πᾶσι
ὁ ζήλος σου, καὶ ἡ ἰσχύς σου, πᾶσι τὸ πλῆθος τῶν ἐλεῶν, καὶ
τῶν ἐκτιμῶν σου, σὺ γὰρ ἡμῶν εἶ Θεός, καὶ τὸ ἄρρομα σου ἐφ' ἡ-
μᾶς ἐστίν· ἐπὶ στρατὸν Κύριε διὰ τῆς δαλῆς σου, διὰ τὴν
ἀγίαν σου ἐκκλησίαν, διὰ πάντας τὴν ἀπ' αἰῶνος ἀγίαν
ἐκκλησίαν, ὅτι ὑπεραγίοι ἡμῶν κατεπατήσαν τὰ ἀρρώματα σου,
ἐχθροὶ ἡμῶν ὡς τὸ ἀπαρχὴν, ὅτι οὐκ ἤρπασαν ἡμᾶς· ὡς
καὶ θάρτοι πάντες ἡμεῖς ἐγεννηθῆμεν, ὡς ῥαχὶς ἀποκα-
θήμεν ὡς πᾶσα ἡ δικαιοσύνη ἡμῶν· καὶ ἐφρονέμεν ὡς οὐ-
λα διὰ τῆς ἀνομίας ἡμῶν, καὶ οὐκ ἐστὶν ἡ ἐπικαλῶμενος
τὸ ὄνομα σου, καὶ μηδεὶς ἀντιλαβεῖται σου, καὶ ἀπαστρεψά-
ται ἀπὸ προσώπου σου ἀπ' ἡμῶν, καὶ παρὰ δυνάμει ἡμᾶς διὰ τῆς
ἀμαρτίας, καὶ ἀνομίας, καὶ βλασφημίας ἡμῶν· ἐχθροὶ
ἀλλότροι, ὑπερηφάνοι, καὶ ἀπίστοι ἐστίν· καὶ τὴν
Κύριε Θεὸς ἡμῶν, μὴ ὀργισθῇς ἐως σφραγῆς, ἐπὶ τῇ
ἀντιξέῃ τῶν οὐρανῶν, τρέμος λαμβάνεται ἀπὸ σφραγῆς, καὶ τὰ
κρήναι, καὶ κατακαύσει πῦρ τὴν ὑπεραντιξέαν καὶ ἀδύνα-
τον ἡμῶν, καὶ φοβερὸν ἐστὶν τὸ ὄνομα σου τοῖς ὑπε-
ραντιξέοις σου· ἀπὸ τῶν αἰῶνων οὐκ εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν
πρὸς Θεόν ἄλλοτερον· ἔγωγε Δίασπα, ἐπὶ βλεψόντων
οὐρανοῦ καὶ γῆς, ἔδωκεν ἡμᾶς διὰ τὸ ὄνομα σου τὸ ἅ-
γιον, καὶ ῥύσαι ἡμᾶς ἐκ τῶν ἀδύνατον ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ
ἐκ τῶν μεθοδεῶν καὶ μηχανημάτων, καὶ παγιδῶν αὐ-
τῶν ἐλδοθέρων· καὶ μὴ ἀποσῇς ἀπ' ἡμῶν τὴν σὴν
κραταίαν βοήθειαν· ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἴκανοί ἐσμ' ὡς πρὸς τὸ
νικᾶν τὰ ἀντιπίπτοντα· σὺ δὲ δυνατὸς εἶ πρὸς τὸ σώ-
ζειν ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐναντίων καὶ ἀπίστων ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ
ἐν ἡμέρᾳ τῆς λαοῦ σου, καὶ τὸ στρατόπεδόν ἡμῶν, καὶ
ὀχυρώσον, καὶ ἐνδυναμώσον, καὶ κραταίωσον αὐτό ἐν
ὧρα πολέμου, καὶ κατάβαλε, καὶ συνώλεθρον, καὶ ἀφά-
νισον τὴν ἀδύνατον καὶ ἀπίστον βαρβάρους καὶ Ἀγαρηνούς ἐχ-
θρούς ἡμῶν καὶ δὸς δόξαν τῷ ὀνόματι σου τῷ ἁγίῳ, μὴ
ποτε εἰπωσι τὰ ἔθνη, πᾶσι ὁ Θεὸς αὐτῶν, πρὸς βεβαίαν
καὶ ἰσχυράν· τὸ παντοκράτορος Δίασπας ἡμῶν Θεο-
τόκος, καὶ ἀνὴρ παρὰ τὴν Μαγίαν, ἔδωκεν σου τὸ ἅγιον·
ὅτι σὺ εἶ ἡ βοήθεια καὶ ἡ ἰσχύς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν
ἀνατίθωμεν, τῇ ἀνάρχῃ Πατρί, σου τῷ μονογενεῖ σου
Υἱῷ καὶ τῇ παναγίῃ καὶ ἀγαθῇ καὶ ζωοποιῇ σου Πνεύματι.
τῷ καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὴν αἰῶνα τῶν αἰώνων· ἀμήν.

Os Apostolos & Martyres pro nomine
tuo ad sanguinis usque profusionem de-
certantes, per sanctos Prophetas & Pa-
tres & Patriarchas sancto tuo nomini
indefinenter placere paratos, ne despi-
cias preces nostras Domine, neque de-
relinquas in finem: neque enim in ju-
sticiis nostris, sed in misericordia tua per
quam & genus nostrum redemisti, con-
fidimus. Rogamus itaque bonitatem tuam
& precamur, ne projicias nos a facie
tua, neque nostram indignitatem abomi-
neris, sed secundum misericordiam tuam,
& secundum multitudinem miserationum
tuarum miserere nostri, neque iniquitati-
bus vel delictis nostris attendas. Ita Do-
mine, exaudi vocem deprecationis no-
strae, populo tuo fer subsidium, & in
belli tempore acies nostras corrobora,
conforta, & praeconi illas, sicut Jesu
filio Nave, & David Prophetæ adversus
hostes auxilium præstitisti: Ita fiat Do-
mine Jesu Christe, anima & confirma
populum tuum sanctum nomen tuum invo-
cantem, quia præter te alium Deum non
novimus, & nomen tuum sapius invoca-
mus: tu enim omnia in omnibus operaris,
& a te auxilium exposcimus. Respice
itaque de cælo Domine, & vide de do-
mo sancta gloriæ tuæ. Ubi est zelus &
virtus tua, ubi multitudo misericordiae &
miserationum tuarum? Tu enim es Deus
noster, & nomen tuum in nobis residet.
Convertere Domine propter servos tuos
propter sanctam tuam Ecclesiam, pro-
pter sanctos etiam qui a sæculo fuerunt:
adversarii namque nostri sancta tua pe-
dibus conculcaverunt, facti sumus sicut
a principio, quando non dominabaris
nostri: omnes immundi facti sumus, si-
cut pannus menstruæ omnes justitiæ no-
stræ, velut folia propter iniquitates no-
stras decidimus, non est qui nomen tuum
invocet, qui te deprecari recordetur:
ideo faciem tuam a nobis avertisti, &
propter peccata, iniquitates, & blasphemias
nostras, superbis, ferocientibus &
infidelibus hostibus nos tradidisti. Et
nunc Domine Deus noster, ne nobis
inascaris valde, quoniam si cælum, ape-
rueris, tremor montes corripiet, & ta-
bescent, & adversarios & impios hostes
nostros ignis consumet, & timebunt illi
nomen tuum. A sæculo non intende-
runt oculi nostri ad Deum alienum, &
nunc Domine respice de cælo, & vide,
& salva nos propter nomen sanctum
tuum, & ab atheis inimicis nostris li-
bera nos, & a fallaciis, & molimine,
& laqueis illorum eripe nos: & forte
tuum auxilium a nobis ne amoveas,
quia nobis adversantes soli superare non
sufficimus, tu vero potens es, ut ab ad-
versariis & infidelibus hostibus nostris nos
serves. Corrobora itaque populum tuum,
acies nostras circumvalla, & anima il-
las in belli tempore: contere, disjice,
dissipa barbaros absque Deo & fide vi-
ventes Agarenos hostes nostros, & da
gloriam nomini tuo sancto, nequando
dicant Gentes: Ubi est Deus eorum?
Precibus & interventu super omnes bene-
dictæ domine nostræ Desparæ, & sem-
per Virginis Mariæ: & omnium sancto-
rum tuorum. Quia tu es auxilium & vir-
tus nostra, & tibi gloriam referimus,
cum principii experte tuo Patre, & cum
sanctissimo, & bono, & vivifico tuo
Spiritu: nunc & semper, & in sæcula
sæculorum. Amen.

SANCTISSIMI PATRIARCHÆ CALLISTI

in calamitate populi.

Notandum presentes orationes posse etiam in pestilentiali morbum recitari.

Domine & Deus, misericordiae cunctarumque bonitatis auctor, mirabilem Deus, miserationum pater, compassionis portus, fons clementiae inexhaustus, qui sapientia cuncta administras, qui alligas & rursus liberis, qui humilias & rursus sublevas, qui superbis resistis, humilibus autem das gratiam, cujus potestate cuncta conservatur creatura intellectualis & sensibilis, cujus iudicia abyssi multa & viæ investigabiles, cujus spiritu aguntur cuncta, in ejus manu omnium viventium est spiritus, cui astra obediunt, cuncta subjiuntur, & creatura cuncta obsequitur, quem spirituales omnes virtutes contremiscunt, & indefinitibus celebrant laudibus, quem omnia praeiis etiam vocibus collaudant. Tu namque iustitiae sol Deus verus, qui omnia condis, & sola tua clementi voluntate benignoque nutu omnia transmutas: respice super populum peccatorem & desperatum, & locupletem tuam misericordiam ad eum mitte. Parce hereditati tuae, parce populo tuo, parce vineae a dextera tua plantatae: & cum innatam tibi bonitatem pro nobis deprecantem habeas, recordare sanguinis fervorem tuorum toties effusi, recordare sanctorum tuorum altarium pedibus prophanis calcatorum, & igni combustorum, recordare miserandae puerorum aetatis ab impiis in captivitatem tradita, & stolidi sententia paternam religionem abjurantis & diabolo ascriptae, & iam peccatorum virgam adversus iustos motam cohibere. Propter nomen sanctum tuum, & propter ineffabilem misericordiam a tua bonitate profusam, ne in finem nos tradas. Christum amantem regni nostro, a grassanti calamitate requiem, & a civili tumultu, & seditione, securitatem praebere: brachium ejus corrobora, rebelles illi subijce, & in unam concordiam & pacem, ejus omnes acies compone: & visibilibus invisibiliumque hostium cunctis insidiis superiorem illum redde. Mitte de sancto habitaculo tuo Angelum custodem pro rege tuo pugnaturum, compositum & profunda tranquillitate pacatum ei regnum largire: ut in ejus pace sancta tua gens tranquillam quietamque vitam degat, & demum tumultu insidiisque omnibus adversus Imperatorem insurgentibus insuperata tua manu dissipatis, longam ei vitam conferas. Precibus gloriosae & super omnes benedictae Dominæ nostrae Deiparae, & ministrorum materiae expertum, & omnium sanctorum, qui a saeculo tibi placuerunt. Amen.

Alia ejusdem Oratio in populi afflictione.

Sine principio rex, invisibilis, investigabilis, incomprehensibilis, & ineffabilis, qui pugillo creaturam omnem continet & conservas, seceque eam ratione moderaris, qui toleratis prius Ninevitarum iniquitatibus, demum eorum poenitentiam & conversionem suscepisti, & inenar-

ΕΥΧΗ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΑΛ-

λίστῃ ἐπὶ συμφορᾷ λαῷ.

Ἰστέον ὅτι αὐταὶ αἱ ἡδὴ ἀποκειμένα εἰς χάρι, λέγονται καὶ εἰς λοιμικίαν ἀδένευσαν.

Κτενοῦ Θεὸς τὴν ἐλπίδα, ὁ πάσης ἀγαθότητος χορηγός, ὁ τῶν θαυμασίων Θεός, ὁ τῶν οἰκτιρμῶν πατήρ, ὁ πᾶσι συμπαθείας λιμὴν, ἡ δὲ φιλανθρωπίας ἀκένωτος πηγή, ὁ τῇ σοφίᾳ διοικῶν τὰ πάντα, ὁ δεσπόων καὶ πάλιν ἐξάγων, ὁ ταπεινῶν καὶ αὐτῶν ἀνυψῶν. ὁ τοῖς μὲν ὑπερηφάνοις ἀντιτασσόμενος, ταπεινοῖς δὲ διδούς χάριν, ὁ τῇ κρατεῖ σπυρίχεται πᾶσα κτίσις, ὅση τῆ γῆ, καὶ αἰθέρι. ὁ τὰ κείμενα ἀβυσσος πολλῇ, καὶ αἱ ὁδοὶ ἀνεξιχνίαστοι, ὁ τῇ πνύματι πάντα ἄγειται, ὁ ἐν τῇ χειρὶ προῖη πάντων τῶν ζώντων, ὁ ὑπὲρ πάντων ἄσπρα, ὁ πάντα ὑποτάσσεται, ὁ πᾶσα δαδάει κτίσις, ὁ δὲ αἱ τοῖς πᾶσι δυνάμεις τρέμει, καὶ ἀλήκτοις δοξολογίαις γέγραπτος. ὁ τὰ σύμπαντα φωνῶν ἀλαλήτοις ὕμνοις. Σὺ τοῖς ναυροῦσι δικαιοσύνης ἤλπιε Θεὲ ἀληθινέ, ὁ πάντα ποίῳν καὶ μετασχηδῶν μοῖρῃ τῇ βέλεσθαι, ἀμύβει, καὶ ἰλέῃ ὁμματα ἐπὶ ἐπὶ τὴν λαὸν σου τὴν ἡμαρτηκῶτα καὶ ἀπεργασμένην, καὶ καταπέμψον ἐπ' αὐτὴν τὰ ἐλέη σου τὰ πλάσια ἀφίεισθαι τῆς κληρονομίας σου, φέισθαι τὸ λαὸν σου, φέισθαι τὴν ἀμπελῶνος, ὁ ἐφύτδυσεν ἡ δεξιὰ σου τὸν ἔμφυτον ἀγαθότητι τὸν σὺν ὑπερῆμῶν ἔχων ἐκεκένωσαν. μνήσθητι τὴν αἱμάτων τῶν δούλων σου τῶν ἐκκεχυμένων, μνήσθητι τὴν ἁγίων σου θυμάτων, ὁ βιβήλοισι ποσὶν ἐκπαίδηςαι, καὶ γὰρ πορὶ παρὸς δόξας, μνήσθητι τῆς ἐλπίδος τῆς αἰχμαλωσίαν ἀσπεύσει παραδόξου, καὶ τὴν πατρίαν δι' ἐσβίαν ἀνοήτων γνώμην ἐξομωσάμενης, τῇ τῇ ἐξέδωκεν ἐπιγραφάμενης, καὶ σῶσον ἡδὴ ῥάβδον ἀμάρτυρων καὶ κλήρον δικαίων ἀφαιμένῳ μὴ παραδόξως ἡμᾶς εἰς τέλος ἐξέκδομα σου τὸ ἅγιον, καὶ ἡ ἀσπασίᾳ ἐλπίδι τὸν σπυρίχων ὁμῶν ἐκ τῆς σὺς ἀγαθότητος, καὶ δὲ τῇ τῇ φιλοχρίστῳ Βασιλεῖ ἡμῶν ἁγίῳ τῷ κατὰ χρόνον τῶν πάντων ἀνιάρῳ, καὶ ἀπαλλαγῇ τῷ ἐμφανῶν θρόνῳ καὶ ἐκείνῳ. Ἐνὶ θυσοῖς αὐτῆς τῇ βραχίονα, καὶ τῇ ἐπανίσταμένῳ αὐτῇ ὑπόταξον, ὁ σωῶν αὐτὴν τὰς πρᾶξιμα εἰς μίαν ὁμόνοιαν, καὶ εἰρήνην, καὶ πᾶσι ἐπιβεβληνὸν ὁράτῃ καὶ ἀοράτῳ ἐχθρῶν ἀνώτερον αὐτὸν ἐξῆρπτος. Ἄγγελον αὐτῇ ἐξ ἁγίου κατοικηπέτου σου καταπέμψον φύλακα, σαφῶς ἀποπολεμουῦντα τὸν βασιλέως, ἀσασίαν ἐν βαθείᾳ γαλήνῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτῇ δώρησάν. ὡς αὖ τὸν ἅγιον ἔθνος ἐν τῇ γαλήνῃ αὐτῇ ἡρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγῃ, καὶ πᾶσαν ἄλλω ἐπιχειρομένην κατ' αὐτὴν παραχλῶ καὶ ἐπιβηλῶ τῇ ἀμαχῇ δεξιᾷ ἐξοκείδασον, ὁ ἀντιβεβλητῶν, ὁ μακρὰν αὐτῇ τῇ ζωῇ χάρισται. ἀρισβείας τῆς παντοκράτορος ὑπερδολογημένης διαποίτης ἡμῶν Θεοτόκε, τῇ αὐτῶν λειτουργῶν, καὶ πάντων τῶν ἁγίων τῶν ἀπ' αἰῶνός σου διαρρησάντων. ἀμήν.

Εὐχὴ ἐπὶ τῇ αὐτῇ, ἐπὶ συμφορᾷ λαῷ.

Αναρχὸ βασιλεῦ, ἀόρατε, ἀνεξιχνίασε, ἀκατάληπτε, ὁ ἀνέφραστε, ὁ πᾶσαν δρακί περιέχων τὴν κτίσιν καὶ ἁγίων. ὁ ἁκατέχων καὶ ἁκατοβερνῶν αὐτῶν ἀρρήτων λόγων, ὁ τῇ Νυνδύτῃ τῶν ἀνομιῶν ἀπώτερον μὲν ἀνεχόμενος, ὑπεροπὴ δὲ τῶν μετανοούντων καὶ ἐπιστροφῶν ἀποδοξάμενος, καὶ χαρισάμενος

μῆκος αὐτοῖς δι' ὑπερβάλλουσας ἀγαθότητας καὶ μακροθυμίας πάσας τὰς ἀνομίας ἑταῖς πλημμελήματα τῇ συνήθει, ἑαφάτῃ σε φιλανθρωπία διζήμενος· δέξαι καὶ ἡμῶν τὰς εὐχάς, καθάπερ ὡς εἴρηται, τῷ Νινευίτῳ τὴν ἐπιστροφὴν καὶ μετάνοιαν· δέξαι τὰ δάκρυα καὶ τὰς συναγμούς, δέξαι τὴν πεταπεινωμένην ἡμῶν δέησιν· ἡδὲ ὅτι διωόμεθα ὅλως ταῖς ἀμαρτίαις γενόμενοι, πρὸς σὲ τὸ μόνον ἀναμάρτητον ἀντίκεινται· δέξαι τὰς ἐκβάδεις ὡς δίκην καπνὸς ἀναπεμπομένης σοὶ τῇ διαπότῃ κραυγῆς· δέξαι τὴν ταλαιπωρημένην λαοῦ τὴν παράκλησιν· νικησάτω ἡ ἄβυσσος τῆς σῆς ἀσπληγχνίας τὸ πλῆθος τῶν ἡμετέρων ἀμαρτιῶν· καὶ δὲ τῇ λαῷ σε λύτρωσιν, ἐλευθερίαν τῷ πειρασμῶν, καὶ τὴν θανάτῳ τομῆς ἀφαισιν· καὶ Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐπάκουσον τὴν λαὸν σὺ ἐν τῷ ὄρει ταύτῃ, καὶ ἐμοῦ τὸν ἁμαρτωλοῦ· καὶ εἴησον τὴν ῥάβδον τῷ ἁμαρτωλῶν ἐπιχειρομένην ἐπὶ τῇ κλῦρον τῷ δικαίῳ, οὗς σὺ μόνος οἶδας καὶ ἐπίστασαι, παρ' αὐτῶν γινωσκόμενος· ὅπως καὶ δι' ἡμῶν τῶν σῶν ἀχρείων δέλων δοξαδῇ τὸ πανάγιον ὄνομά σου· ὦ Πατὴρ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· νυνὶ καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

Εὐχὴ ἑτέρα ὁμοία τῇ αὐτῇ.

Υπεράγαθε Κύριε, δημιουργε τῷ παντός, καὶ τὰ ἑλπίδας ἀμέτρητον, καὶ ἡ φιλανθρωπία ἀνείκαστος, ὁ τὰς ἀνομίας ἡμῶν πάσας ἀράμενος ἑταῖς σαυρῷ προσηλάσας, ἵνα καθαρὰς ἡμᾶς ὁ ἀναμάρτητος, καὶ παντὶς ῥύπης ἀντιπρόσωπος· σοὶ θάρρους πρὸς ἀπὸ πτομεν ἱκετικῶς, ἀνέξικα Κύριε, καὶ τῆς σῆς ἀφάτης καὶ ἀμετρήτης φιλανθρωπίας τὸ πέλαγος ὑποσκοποῦντες, κράζομεν πρὸς σὲ τὸν ἐνδιάλακτον Κύριον, σῶσον ἡμᾶς ἐκ φαρισαϊκῶς τὰς ὁδὰς ἡμῶν καὶ ὑμνωδίας ἀναφύρομεν· ἀλλὰ τελωνικῶς· ἡδὲ κατὰ τὸν ἀγνώμονα ἐκείνον λησὴν· ἀλλὰ κατ' αὐτὸν τὸν ἐγγνώμονα καὶ εὐχάριστον βοῶμεν τῷ, μνήσθῃ. διὰ τὸ νικησάτω τὸ ἀνέξευρύντων ἔλως τὰς ἀνομίας ἡμῶν, εἰ καὶ μὴ προσυκόντες μετανοῶμεν καὶ ἐπιστρέφομεν· δέξον καὶ ἐν ἡμῖν, τῆς φιλανθρωπίας σου τὸ μέγεθος· ἀσπληγχνίῃ καὶ διαλλάγνῃ ὡς μακροθύμος ἐπὶ τῇ λαῷ σου· εἴησον τὸ δρέπανον τῇ θανάτῳ, ὥστε μὴ κατ' ἡμῶν προβῆναι· εἴησον τὴν ταχέαν καὶ ἄωρον τέτη τομῇ· εἴησον τῆς λοιμώδους νόσου τὴν δικαίαν ταύτην φθοράν· εἴησον τὴν ῥομφαίαν τὴν κατ' ἡμῶν διεγειρομένην, ἵνα μὴ ἀπολώμεθα· σοὶ γὰρ μόνον ἡμάρταμεν· ἀλλὰ καὶ σοὶ μόνον προσήπτομεν· καὶ Κύριε, ἐπάκουσον ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ ἀχρείων δέλων σε ἐν τῇ ἁρᾷ ταύτῃ, καὶ μὴ ἀπώσῃ τὰς δεύσεις ἡμῶν· παρίδ' ἐταῖς πλημμελήματα ἡμῶν, τὰ ἐκέσια καὶ τὰ ἀκέσια, τὰ ἐν γνώσει, καὶ ἐν ἀγνοίᾳ· ἵνα δοξαδῇ ἑν ἡμῖν τὸ πανάγιον ὄνομά σου· ὦ Πατὴρ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι.

Εὐχὴ ἑτέρα ὁμοία ταῖς ἄλλαις, τῷ αὐτοῦ.

Ενδιάλλακτε Κύριε, μακροθύμος καὶ πολυέλεος, χορηγὲ πάσης ἐπίσεως λογικῆς τε καὶ νοερᾶς, ὁ τὸ εἶναι ἐξ ἐκόντων τοῖς πᾶσι δωρημένος, καὶ τὸ εἶναι πανσόφως ἡμῖν χαρισάμενος δοξολογίαις καὶ ὡδαῖς εὐχαρίστοις προσήπτορας τῇ σῇ ἀνείκαστῃ ἀγαθότητι· μὴ παρίδ' ἡμᾶς, μηδὲ τὰς ἱλαστηρίας ἡμῶν προσέχας, καὶ ἱκεσίας ἀπώσῃ, ἀλλ' εὐδόκησον ἐξ ἁγίας κατοικητηρίας, ἑλπίδα, καὶ ἐπίσχεψαι τὸ ἄμπελον ταύτην, καὶ καὶ

Euchol.

rata licet solita tibi humanitate omnia illorum delicta & iniquitates condonasti : suscipe etiam vota nostra, sicut Ninevitarum conversionem & poenitentiam, modo praefato, acceptam habuisti, suscipe lachrymas & suspiria, suscipe & humili corde deprecationem prolatam, (neque enim possumus peccatis depressi ad te intendere) suscipe clamores ex imo pectore, thuris instar, ad te missas, afflicti populi orationem exaudi, peccatorum nostrorum copiam clementiae tuae abyssus exuperet, & populo tuo ab his molestiis exemptionem & libertatem, & a mortis vulnere remissionem praebere. Ita fiat Domine Deus noster, populum tuum & me peccatorem in hora hac exaudi, & peccatorum virgam adversus iustorum a te solo cognitorum, & te quoque agnoscentium sortem, vibratam cohibe: ut & per nos inutiles servos tuos celebretur sanctissimum nomen tuum, Patris, & Filii, & sancti Spiritus: nunc & semper, & in saecula saeculorum Amen.

Alia similis ejusdem Oratio.

Οptime Domine, universi conditor, cujus misericordia immensa & humanitas incomprehensa, qui iniquitates omnes tulisti & cruci affixisti, ut ipse sine peccatis, cunctaque sordis expers, sanctificares nos: tibi confisi suppliciter procidimus, patiens Domine, & inenarratae & immensae tuae humanitatis pelagus contemplati, ad te reconciliatu facilem Dominum clamamus, Salva nos. Non Pharisaeo more cantica hymnosque nostros, sed Publicani instar proferimus: neque velut nefandus ille latro, sed ut bene affectus & gratus ille alius, vociferatur, illud, Memento. Exuperet itaque investigabilis misericordia tua iniquitates nostras, & licet indebite convertamur & poenitentiam agamus, ostende tamen etiam in nobis clementiae tuae immensitatem. Compatere & reconciliare ut longanimis populo tuo, falcem mortiferam reprime, ne ultra nos decerpas, celerem & intempestivam ejus aciem rerunde, contagiosi morbi luem juste immisissam averte, gladium adversum nos vibratum, ne pereamus, contine. Tibi namque soli quamvis peccaverimus: tibi tamen soli procidimus. Ita Domine, exaudi nos peccatores & inutiles servos tuos, in hac hora; & ne despicias orationes nostras: neque peccatis nostris spontaneis aut invite, scienter aut ignoranter commissis attendas; ut glorificetur & in nobis sanctissimum nomen tuum; Patris, & Filii, & sancti Spiritus.

Altera ejusdem similis alia Oratio.

ΕAcilis reconciliatu Domine, longanimis, & valde misericors, cunctae creaturae rationalis & intellectualis auctor, qui rebus omnibus esse ex nihilo concessisti, & bene esse nobis provide contulisti, cum laudibus & canticis gratiarum actiones secum ferentibus tibi nos procidentem ne despicias, neque reconciliationis orationes idoneas, vel supplicationes nostras abjicias: sed anoue de sancta

Nnnn.

habitu tuo, respice & visita vineam
filiam dextera tua plantatam; & a gra-
vi pestilentialique hoc morbo mortis vi-
delicet corporis & animæ plaga nos exi-
me. Horrenda namque & inexpectata il-
la calamitas non solum corpora lethaliter
ferit, & corrumpit: sed & nos, te læ-
sō, reos, & ad poenitentiam imparatos,
etiam quod animam omnino perdit. Pro-
pterea te rogamus & precamur, ut or-
ationem populi tui supplicationesque exau-
dias, & ut avertas indignationem tuam a
nobis. Ita Domine, ne in æternam ita-
scaris nobis, vel justitiam tuam iram erga
nos conceptam producas: nullus enim co-
rati te consistere potest, aut cum fiducia
loqui, neque ullus coram te vivens iusti-
ficabitur. Omnis enim hostilis justitia
velut pannus menstruatus est, juxta gran-
dillocum Esaiam: & montes collesque
timore tuo correpti concutuntur & con-
tremitant. Desine itaque nobiscum ira-
sci, captivitatem nostram ab impiorum
servitute immunda: sed & aliam quam
mente subimus, tempestate & procellis
tentationum atri sub spiritualis Pharaonis
tyrannide dissolve: neque enim in utro-
que homine rei actionis gratiarum candi-
cum in terra aliena tibi personare possu-
mus. Memento igitur nostri Domine in
misericordia & miserationibus, Angelum
fidelem custodem, cui vita nostra com-
missa est, ab hoc tremendo lethi flagel-
lo, & inexpectata hac calamitate nos e-
ducaturum ad nos mitte, ut libertate &
vitæ securitate concessa, te Patrem, &
Fillium, & sanctum Spiritum celebremus,
unam divinitatem & regnum, cui conve-
nit omnis gloria, honor, & adoratio in
sæcula Amen.

*Alia ejusdem oratio pro Christiano
populo.*

TE rogamus & intense precamur De-
um & Patrem Domini nostri Jesu
Christi, ut oculo propitio misericordia
motus super populum tuum & super hæ-
reditatem tuam respicias, & terram no-
stram jam propter iniquitates nostras de-
solatam, captivam servamque hostibus sa-
ctam in pristinam asseri libertatem tibi
complaceat, sicut antiquo Jacob unigeni-
ti Filii figuram præferenti, placito impe-
rioloque tuo in suam patriam reverso, in-
colas omnes in promissorum sibi bonorum
possessione restituiti; erga illos namque
omnes solita tibi humanitate usus cunctas
eorum iniquitates remisisti, iram placasti,
a furoris tui impetu eos alienos fecisti.
Converte nos itaque Deus noster, & sa-
lutarium mandatorum tuorum satagere nos
concede: averte a nobis iram tuam, ne-
que in æternum irascaris nobis, aut iram
tuam in generationem & generationem
extendas. Deus tu conversus vivificabis
nos, & plebs tua lætabitur in te. Oten-
de nobis misericordiam tuam: & pacem
exultationemque in te audiemus. Ita Do-
mine, exaudi nos peccatores & inutiles
servos tuos in hac hora: ut gloria & pax
in terra nostra inhabitet. Tua enim ope
& subsidio freti nos indigni, misericor-
diam pacemque, faciem nostram præces-
suras, speramus. Præter te alium ignora-
mus, nomen tuum invocamus, ne avertas
nos in finem, sed suscitare, & exurge in
nostri peccatorum & humilium occursum:

πάρτισιν αὐτῶν, ἵνα ἐκ τῆς ἐκείνης διδασκῶν, ἡ ἐξουσία
ἡμῶν ἀπὸ τῆς τῆς δεινῆς καὶ λυγρῆς τούτου, πῶς τοῦ
μῆς τοῦ θανάτου, τὴν ψυχῆς διηκῶν καὶ σωματικῆς. ἡ
ἡ φέρει ἄνθρωπον καὶ ἀποδοκίματον συμφορὰ ἐξ ἑαυτοῦ θάνα-
τοι εἰς τέλος νεκρῶν καὶ διαφθείρει, ἀλλὰ καὶ ψυχὰς πε-
λείως ἀπολλύουσιν, ἀμετανοήτως ἡμῶν ἀπαρτίζουσιν, καὶ
ἀποδοκίματον ἐν τῷ θένει τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Διὰ τού-
του, σὺ δὲ μετὰ καὶ σὲ παρακαλῶμεν, ὅπως ἐπακούσῃς τῆς
δεήσεως τῆς κατὰ σου καὶ ἰουσίας, καὶ ἀποστέλῃς τὸν θυμὸν
σου εἰς ἡμῶν. καὶ Κύριε, μηδὲν ἰσχυρῶς εἰς τὰς αἰῶνας ἡ-
μῶν. μηδὲ ἰπτιεύσῃς τὸν δίκαιον σε κατὰ ἡμῶν ἀγα-
πῆς σου. εἰδὲς ὅτι δυνάται ἐμποδίσαι σε εἶναι, ἡ
παρρησιάζουσαι, καὶ εἰδὲς ὅτι ἀνθρώπος ὅλος ἐν σοὶ
δικαιοσύνηται. πάντα ὅτι δυνάται ἀνθρώπου, εἰς
ράκκος ἀποκαθήμενης καὶ τὸν μεγαλοφρόνωνα Ησαΐαν.
τὸν ὅτι καὶ οἱ βοῶντες τῷ σὺ φόβῳ σου ἐχόμενα κλοσού-
ται καὶ φεύγουσι. κατὰ πάντα τοῖνυν τὸν ὀργλὴν σου εἰς
ἡμῶν. ἀπόστροφον τὴν αἰχμαλωσίαν ἡμῶν ἐκ τῆς δουλείας
τῆς ἀσεβῶν· ἀλλὰ καὶ τὴν καὶ τοῦ γυνομένου αἰχμα-
λωσίαν τῆς τυραννίδος καὶ ἐκ τῆς περὶ τῶν ὑπὸ τῆς σποντῆς
Φαραώ. εἰδὲς ὅτι δυνάται κατὰ ἡμῶν πλημμελοῦντες
ἀδελφοὶ σου ἐν δόλῳ ἀχαιεὶς ἐπὶ τῇ γῆς αἰσχροῦς. μνη-
σθῆναι ἡμῶν Κύριε, ὅτι ἐλπίς καὶ οἰκτιρμοὶς. κατὰ πάντα
ἡμῶν ἀγγέλους πῶς φύλακα. καὶ παρακατὰ σου τὴν
ἡμῶν, ὅπως ἐξέλθῃς ἡμῶς τὸ φέρει τὸ θάνατον ὀργῆς,
καὶ τῆς ἀποδοκίματον ταύτης συμφορῆς. ἵνα δὲ τῆς ἀπαλ-
λαγῆς ταύτης καὶ ἀνέσεως, δοξάσωμεν σε τὸ Πατέρα, καὶ
τὸ Υἱόν, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸν μίαν Θεότητα καὶ
βασιλείαν, ἡ ἀρῆται πάντα δοξᾷ, τιμῇ, καὶ ἀποδο-
κίματον, εἰς τὰς αἰῶνας. ἀμήν.

Εὐχὴ ἐν τῇ τῇ αὐτῇ, ὑπὲρ τῆς Χριστιανί-
μου λαοῦ.

Σ Οὐ δέομαι, καὶ σὲ παρακαλῶμεν ἐκ τῆς τῆς Θεοῦ
ἐκ πατέρα τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, ἵνα ἰδὲς
ὁμματι ἐπὶ βλάβης ἐπὶ τὸν λαόν σου, καὶ ἐπὶ τῷ κληρο-
νομίῳ σου συναγχοῦσιν ἡμῶν καὶ τῷ ἡμετέρῳ γένει
ἐξηρημαθίσαν διὰ τὰς ἀνομιὰς ἡμῶν, καὶ αἰχμαλω-
τὸν γυνοῦν καὶ δόλῳ τοῖς πολεμίοις, ἐπὶ δουλείᾳ
ἐκπελθεῖν εἰς τὴν ἀποτρίαν ἐλευθερίαν, κατὰ πάντα πῶς
τὸ, καὶ τὸ παλαιῶν Ἰακώβ ἐκείνου τὸ φέρει τὸν τύπον τῆς
μοτογνοῦς σου Τίμ, καὶ Θεῷ ἡμῶν δόδοις, καὶ διελ-
σει τῇ σὺ ὑποστέφας τὰς οἰκογενεῖς ἡμῶν ἀπὸς τῆς
ἐπηγελημένης τῆς ὑποστέφας σου ἀγαθῶν ἐπατήγας.
καὶ ὅτι ἐκείνου τῇ συνήθει σου φιλοσυνεργίᾳ χρώμε-
νος, ἀφῆκες τὰς ἀνομίας αὐτῶν, κατὰ πάντα πῶς
τὸν ὀργλὴν σου, ἀπὸ τῆς ἀπὸ ὀργῆς θυμῶν σου, ἐπὶ-
στροφὸν τοῖνυν καὶ ἡμῶς ὁ Θεός, καὶ τὸ σωτηρίαν σου ἐν τῇ
φροτίζῃ ἀξίωσον. ἀπόστροφον τὸν θυμὸν σου εἰς ἡμῶν καὶ
εἰς τὰς αἰῶνας ὀργῆς ἡμῶν, ἡ δὲ τῆς τῆς ὀργλῆς σου, ἀπὸ
γυναικὸς εἰς γυναῖκα. ὁ Θεός σου ὑποστέφας, ζωῶσον ἡμῶς,
καὶ ὁ λαός σου, εὐφρανθήσεται. δεῖξον καὶ ἐν ἡμῶν τὸ ἐλπίς
σου, καὶ ἀποδοκίματον εἰρήνῃ καὶ ἀγαλλίασιν ἐπὶ σὲ. καὶ
Κύριε, ἐπακούσθῃς ἡμῶν τῶν ἀμαρτωλῶν καὶ ἀχρηστῶν δόλων
σε ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ, τῇ κατὰ σκηνῶν σου δόλῳ καὶ εἰρήνῃ
ἐν τῇ γῇ ἡμῶν. τῇ δὲ σὺ συνάρξει καὶ βουδένῃ δια-
ρροῦντες ἡμεῖς οἱ ἀνάξιοι, ἐλπίζομεν εἰς σε, καὶ ἀπο-
δοκίματον ἐμποδίσαι ἡμῶν ἀποπορεύσθαι. ἐκτός σου ὅτι
ἄλλον οὐκ οἶδαμεν, τὸ ὀνοματὶ σε ὀνομαζόμενοι, καὶ
καὶ ἀποστροφῆς ἡμῶς εἰς τέλος, ἀλλὰ ἐξ ἐλπίδος σου, καὶ ἀπο-

την εἰς τὴν βούλησιν ἡμῶν τῶν ἀμαρτανῶν καὶ πει-
νῶν καὶ εἰς ἀμνηστία καὶ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς κακίαις
ἡμῶν ἐπίστροφον καὶ αἰχμαλωσίαν ἡμῶν. ἤσπον τὴν
καταγίδα τῶν συμφορῶν. ἅς ἡμῖν τὰ παραπτώμα-
τα ἡμῶν, ὅπως τὴν ἀνάσσει τῶν συμφορῶν, δοξάσωμέν
σε ὦ Πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, σὺ καὶ τοῦ μο-
νογενοῦ σου Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος· νῦν καὶ
ἀεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

& ut malorum immemor, & poeniten-
tiam agens super malitiis nostris conver-
te captivitatem nostram, & calamitatum
nostrarum procellam comprime. Dimitte
nobis delicta nostra: ut in harum affli-
ctionum relaxatione collandemus te Pa-
trem Domini nostri Jesu Christi, cum u-
nigenito Filio tuo, & cum sancto Spiritu:
nunc & semper, & in sæcula &c.

Ι Ε Τ Χ Η Ε Τ Ε Ρ Α Ε Ι Σ
ΒΑΣΙΛΕΑ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ

στρατὶ αὐτοῦ, τῷ αὐτῷ.

Κ Υεῖς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐν σοφίᾳ τὰ πάντα μόνη τῇ
λόγῳ δημιουργήσας, καὶ ἐξ ἧς ὅτις εἰς τὸ εἶ-
ναι πάντα παραγαγὼν, καὶ εἰς ἐν συνάφῃς ἐ. σωμα-
θροίσας τῇ ἀρρήτῃ σου δυνάμει ἐ. ἐργείας. πάν-
τα ὅσα δυνάμει σοι· ἀδυνατεῖ δὲ σοι εἶναι. καὶ ὅσα τῷ
καίρῳ καὶ χρόνῳ καὶ ἐκαστῇ συνάφῃς καὶ σωμα-
θροίσας τῷ σῶν βελήματι, καὶ κατακοσμήσας τῶν τῶν
ἐρωμένων καὶ βλεπόμενων, ὁ ὅτι ἐρανὸν ἐξαπλώσας, καὶ
χρωματίζσας, καὶ τῷ σκηνῷ ἐκείνῳ ἐ. Μω-
σέως, καὶ τὸ πλῆθος ἐκεῖνο καὶ μυριάδαυσι γένος τῶν
Ἰσραηλίων κατασείλας ἐ. τάξει καὶ ὁμοιοῖα, ἐ. τὸν Μωσῆ
ἐ. αὐτοῦς ἐ. τῆς σῆς δεξιᾶς καὶ βραχίονος ἰσχυρῶς δι-
μαγωγῶν κατασείλας καὶ μίαν ἀρχὴν αὐτοῖς δες, καὶ
ἐ. τῆς αὐτῆς ἀβλαβεῖς ἐ. τῇ σῇ σκέπῃ ἐ. κραταιὰ
χεῖρα, ὁ τὸν ἥλιον ἐ. ἡμέρας εἰς φῶς τῆς ἡμέρας, καὶ ὅ
σελιῶν εἰς ἀρχὰς τῆς νυκτός, ὁ ὅτι πλῆθύν τῶν ἀστέ-
ρων ἐπὶ τῷ στερώματι καταπικνύσας τῇ στεγανότητι,
καὶ τῷ ἀεικίνητον δες αὐτοῖς κίνησιν, καὶ ἐ. τῆς θε-
μελίας τῆς τῆς σῆς ἀρσενίᾳ φυλάσσειν ὅσον αὐτῶν,
ὡς μὴ καὶ σὺ μολὼν ἡμᾶς περιβλάψαι, ἀλλὰ τῷ δρό-
μῳ καὶ τῇ κινήσει ἐ. ἀόκτως καὶ τὸν σὸν βέλημα, ὁ
ὅτι γλῶσσαι αὐτῶν τῶν πρῶτον καὶ σκοτεινῶν ἀνακαλύ-
ψας, καὶ εἰς κάλλος αὐτῶν ἀναμορφώσας ἐ. τῷ τῷ ἄν-
δρώπῳ φῶσιν, ὁ τῷ Ἀβραάμ ἐ. κείνῳ πατὴρ σιωδῶ-
σας δεικνύς σου δυνάμει καὶ τῆς ἐχθρῆς αὐτῶν παραδῶν ὑπο-
χειρὲς αὐτῶν, ὁ ὅτι Γεδιὼν ἐ. νικήσας τῆς ὑπερσυνίας
παυλοδῶν συντρίψας ἐ. ἀφανίσας, ὁ τῷ βασιλεῖ
καὶ προφήτῃ Δαβὶδ τὸ κράτος δες καὶ τῷ παλαμαίου ἐ. ἐ-
ν Γολιάθ, καὶ εἰς τέλος αὐτὸν ἀφανίσας, ὁ διὰ τῷ θῷ
ἐ. ἀποστόλῃ σου Μωσέως τὰ γένη τῶν Ἑβραίων ἐ. ἀφαι-
σας τῆς πικρᾶς δουλείας, καὶ τῷ Φαραὼ τῇ ἀμάχῃ σου δι-
νάμει, καὶ κραταιὰ σὴ χεῖρα παυσρατὶ καταποντίσας,
καὶ παραπέμψας αὐτῶν τῷ βυθῷ τῷ θαλάσσης καὶ τῷ σύ-
λον τῷ φωτὸς ὁδηγῶν αὐτοῖς ἐ. πιδείξας, ἵνα μὴ προσ-
κόπτωσι οἱ πόδες αὐτῶν· αὐτὸς καὶ νῦν ἅγιε βασιλεῦ
τῆς δόξης ἐ. ἀπέσειλον ἐ. ἅγιε κατοικητὴν σου ἀπὸ
θρόνου δόξης τῆς βασιλείας σου σύλον φωτεινῶν καὶ ὑπέρ-
λαμπων, εἰς ὁδηγίαν καὶ ἐ. ἐχθρῶν ὁραμένων καὶ ἀορά-
των ἐ. ἐκείνῳ, τῷ κρατίστῳ καὶ ἁγίῳ μου Αυτοκράτορι,
καὶ ἐ. ἐκείνῳ αὐτὸν τῇ δεξιᾷ σου χεῖρι, καὶ τῆς σὺν αὐ-
τῷ πορεύομένους πιστῆς δούλης σου καὶ οἰκίας, καὶ πα-
ραχὺ αὐτῷ εἰρηνικῇ καὶ ἀπάραχον τὸ βασιλεῖα καὶ πα-
σῆς γένους καὶ ἐ. ἐμφυλίου πολέμου ἀνώτερον. καὶ Κυεῖς ὁ
Θεὸς τῷ ἐλέους ἐ. ἀκούσῃ μου τῷ ταπεινῷ καὶ ἀναξίῳ δούλῳ
σου, ἐ. τῇ ἡρᾷ πάντῃ, ἐ. κραταιώσῃ με αὐτῇ τῇ ἀμάχῃ
σου καὶ ἀντιπῇ δυνάμει, τὰ δὲ πάντῃ στρατεύ-
Εὐχοί.

A L I A E J U S D E M
ORATIO IN IMPERATO-
rem, & in ejus exercitum.

D Omne Deus noster, qui solo fa-
pientiae tuae verbo cuncta condidi-
sti, & e nihilo ad esse illa adducta ines-
tabili tua virtute conjungis & componis:
cuncta enim tibi facilia sunt, & tibi im-
possibile nihil est: proptereaque momen-
ta, tempora, & annos in unum confe-
rens & coordinans, visibilem hunc mun-
dum imperio tuo exornas: qui caelum ex-
pandis, & velut tabernaculum illud sub
Moysē coloribus distinguis, qui prius mul-
titudinem illam, & numerolam in millia
Judaeorum gentem in ordine & concordia
continuisti, & Moysen ipsum dextera tua
& brachio robusto populi ducem consti-
tuisti, una illis potestate tradita, & tua
protectione fortique manu illis semper in-
tactis servatis: qui solem in diei lucem,
& lunam in noctis potestatem posuisti,
qui numerum astrorum in firmamento ne-
xu solido condensasti, illisque ordine dis-
positis, terminoque eorum praefixo, ne
ulla ratione nos laedant, sed ut cursu &
motu ad nutum tuum impigre rotentur,
perpetuum injunxisti motum, qui terram
prius occultam & obscuram mox in lu-
cem educam propter hominum genus
multiformi venustate depinxisti, qui vir-
tute tua, te Abrahā comitem, subactis
eis cunctis hostibus, in itinere praebuisti,
qui profligandis & defendendis adversariis
Gedeonem in praelio animasti, qui regi
& Prophetae David adversus veteratorem
illum Goliath, robore viribusque colla-
tis, victoriam etiam praebuisti, qui He-
braeorum gentem amara servitute per
Moysen famulum tuum in libertatem af-
seruisti, & inexpugnata tua virtute vali-
daeque manu Pharaonem cum toto ejus
exercitu in maris profundo demersisti, co-
lunnaque lucis viā duce praemonstrata,
ne pedibus offenderet, Israelē eripuisti.
Ipse nunc rex gloriae sancte, de sancto
habitu tuo, de throno gloriae regni
tui, lucidam splendidamque columnam in
ducem & victoriam adversus hostes visi-
biles & invisibiles potentis & sancti mei
Imperatoris, mitte: & dextera tua manu
illum, fidelesque tuos servos & famulos
cum eo progressos, corrobora, pacifi-
cumque & a tumultu securum omnique
seditione & civili bello, regnum su-
perius confer. Fiat Domine Deus mi-
sericordiae, me humilem & indignum
famulum tuum in hora hac exaudi:
animum illi inexpugnata & invictae
virtutis praebe, cunctasque ejus acies
Nnnn ij

[illegible]

te coeternal & glorificandi tecum Verbi ut per hujusmodi vivificam crucem Christianorum gentem in unum concilium consensum: pilsque & Christum amanti- bus Imperatoribus non adversus invisibi- les modo, sed & visibiles eorumque po- testati oppositos hostes, triumphæ victo- rialique imperantis. Per crucem squilem directus est infernus, portæ Paradisi sunt reſertatæ, ad cœlum via facta est libera, & additum ad dexteram confessum con- sequi expectamus. Per eam sanctus fa- ctus est aer, renovata est creatura, cœ- lestia cuncta & terrestria in unam com- pacta sunt Ecclesiam. Per eam reges imperant, per eam Martyrum chorus, Pontificum cœterva, Monachorum glo- ria, Sacerdotum decôr, mulierum ho- nestas, cuncta denique per eam ejus- que venerationem diriguntur. Ita Do- mine Deus noster, misericordium Pa- tris, pietatis fons, clementiæ abyssus in- vestiganda, exaudi me peccatorem & indi- gnum servum tuum in hac hora, vitæque peccatorum adversus iustorum sortem, & desideratæ hereditatis partem, extensam comprime: & ne tradas nos in finem propter nomen tuum sanctum: sed amanti Christum Imperatori nostro calamitatum eum deci- nentium relaxationem, & angustiarum, tumultuum, & seditionem in eum ingruen- tium liberationem concede: Brachium ejus corrobora, regnum ejus confirma, fines imperii expande, & sub ejus pedibus in- surgentes in eum subterne. Angelicis ca- stris circumvallâ illum, profundam secu- ramque pacem illi concede: ut & nos præ- liis tumultibusque cunctis excussis, quietam & tranquillam vitam agamus, in omni ple- tate & honestate, uno corde, & ore uno laudantes & celebrantes te solum verum Deum nostrum. Virtute pretiosæ & vivi- ficæ crucis. Intercessionibus super omnes benedictis Deiparæ, & omnium sanctorum. Amen.

IN ORATIONEM CUM PRETIOSA ET VIVIFICA
Cruce elevatur . Notæ.

E *Ιουλιανῶν τῶν, &c.*) Huic Orationi faciendæ causam dedit Imperii Græci decidens in dies gloria, & Imperatorum in venerandam crucem devotio summa, & concepta de illa in bellorum periculis fiducia, qua plurimæ cælitus illis concessæ fuere victoriæ. Apparente namque illa sublimi in aere, postquam ejus signo labarum Romanum Constantinus insignivit, & de Licinio tyrannæ triumphum egit, illud in veneratione habitum in bellis semper prætulere Imperatores Romani. Hinc celebres illæ victoriæ crucis auxilio comparatæ, hinc ei cum imagine Virginis Nicomææ curru regio vectæ, triumphales honores delati, hinc ei trophæa, & laudæ epinicia

decanatus: hinc tandem inter alia tria sacra Flammula, mediuste digniorque locus in exercitu deputatus: de quo Codinus de off. curiæ Constant. c. 10. *Φλαμῦλον ἐστὶ σκαπὸς ἔχων αἰχάνην καὶ ἄγιον τριῶν μεγάλων μαρτύρων Διμετρίου, Προκοπίου, καὶ Θεοδορίου: αὐτὴν Φλαμῦλιν στυλὴν ἐστὶ, habens imaginibus τῶν τεσσάρων exiretis brachiis* quatuor sanctorum magnorum Martyrum, Demetrii, Procopii, & utriusque Theodori: *ἐκτετακτός* videlicet & *εὐρύτος*: Educto vero exercitu cum Imperator hostes aggressurus procederet, in altum Oratione præmissa erigebatur, & in conflictu Pontifici, vel præcellenti Ecclesiæ ministro, committebatur, gestandum.

ΕΤΗΝ ΕΤΕΡΑ
ΤΟΥ ΑΤΤΟΥ, ΕΙΣ ΤΑ
ἐκείνη & Σὺν τῶν.

Κ Τρεῖς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὃ πᾶσι πτίσιν μόνον τῆ
λόγῳ δημιουργήσας, ἐπὶ τὸ εἶναι παραγα-

ALIA EJUSDEM
ORATIO IN SACRI
Templi dedicatione.

Domine Deus noster , qui creatu-
ram omnem solo verbo condicam.
Nnnn iij

ad esse perduxisti, inenarrata vero ratione varie illam exornasti, qui expansum super eam Spiritum tuum contraxisti, & solare lumen in ejus initiationem super eam effudisti, qui famulo tuo Moyse, ut præcipuam laudem aliquam opificio tuo excellentissimo adjungeret inspirasti, ita ut diceret, vidisse te lucem, quod esset bona, eamque diem vocasse: quam etiam nos contemplati, lucidissimumque hunc solem cunctam creaturam diebus singulis initiantem, te tunc diei veri solem, lucemque occasum nescientem celebramus: qui per Filium tuum naturam nostram consecrari sancto tuo Spiritu voluisti, ita ut ejus dono plusquam sol ipse, justī effulgeant: te rogamus, & te precamur Patrem Verbi, & Dominum Deum nostrum, ut postquam ineffabili tua humanitate & immensa misericordia, creatura cuncta initiationem suscepit, & vetus lex in novi testamenti figuram, tua divina apparitione in monte Sina, & in mirando illo rubo, & in testimonii tabernaculo, & in speciosissimo Salomonis templo consecrata est: ita nos peccatores & indignos famulos tuos domum hanc velut cælum protensam, terræ decus, & ineffabilis tuæ gloriæ altare verum inco- lentes oculo propitio respicias: & sanctissimo tuo Spiritu super nos & super hæreditatem tuam juxta divinum David demisso, innova in cordibus nostris re- ctum Spiritum, & Spiritu principali nos confirma. Et Imperatoribus quidem no- stris trophæa victoriasque adversus visi- biles atque invisibiles hostes concede, nobis autem summo divini amoris studio fabricam hanc, ejusque consecrationem celebrantibus, concordiam & pacem, & delictorum indulgentiam præbe: saluti postulata conducentia præbe, ad manda- torum tuorum exequutionem cunctos ex- cita, doni sancti tui Spiritus initiationem largire, ut incondemnatē te Deum ve- rum, & quem misisti Jesum Christum co- lant. Precibus Deiparæ, & omnium san- ctorum, Amen.

γὰρ, ἀρρήτως δὲ λόγοις ποικίλως ταύτην ἡχομή- σας, ὃ τὸ ἐπιφειρόμενον ἐπ' αὐτῆς πνεῦμα συστή- λας, καὶ τὸ ἡλιακὸν τὰς φῶς ἐπ' αὐτὸν ἐκχέας, εἰς ταύτην τὸν ἐγκαίνισμον, ὃ τῇ θεράποντί σου Μωσῇ ἐμ- πνεύσας, ἐπὶ πᾶσι τὰς ἐξαιρέτους προδεδειγμένας αἰεὶς σε δημιουργίας, καὶ εἰπεῖν· ἰδεῖν σε τὸ φῶς ὅτι καλόν, καὶ ἡμέραν τοῦ καλίσσαι. ὅπερ δὴ καὶ ἡμεῖς ὁρώμεν, καὶ ἡ φανώτατος τῆς ἡλίου ἐγκαίνιστος καθ' ἐκάστην τὴν κτίσιν, αἱ πῶν τῆς ὁρῆς ἡμέρας δαξάζοντες ἡ- λιον, καὶ τὸ φῶς σε τὸ ἀνίστατον. ὃ διὰ τῆς Τιᾶς σου ἡμῖν ἐντελεσάμενος ἐγκαίνισθαι τὴν ἡμετέραν φύ- σιν τῇ ἀγίῃ σου Πιότητι, ὥστε, καὶ διὰ τῆς δωρε- ᾶς ταύτης τῆς δικαίως ἐκλάμψεν κατὰ τὸν ἡλιον. σὺ δώμεθα, καὶ σὺ παρακαλέμεν, τὸν Πατέρα τῆς Δόξης, καὶ Κύριον καὶ Θεὸν ἡμῶν, ἐπειδὴ τῇ ἀφάτῃ σου φιλο- δραπία, καὶ τῇ ἀμετρίῃ σου εἰλεῖ, ἡ κτίσις τῇ ἐγ- καίνισμῶν ἐδέξατο, καὶ ὁ παλαιὸς νόμος εἰς τύπον τῆς νέας διαθήκης ἐν τῇ παρὰ τῇ Σινᾷ ὄρει σὴ θεωπτεία, καὶ ἐν τῇ βάτῃ ἐκείνῃ τῇ θαυμαστῇ, καὶ ἐν τῇ τῷ μαρ- τυρίου σκηνῇ, καὶ ἐν τῇ Σολομώντος ἐκείνῃ περὶ καλλεστάτην ναὸν, ἰδέμεν ὁματι ἐπιβλέψαντες ἐφ' ἡμᾶς τῆς ἀμαρτωλῆς, καὶ ἀναξίτης δέλης σου τῆς κατοικοῦν- τας τῶν τῶ οἴκῳ τῇ ἐρατομένη τὸ τῆς οἰκουμενικῆς καύχη- μα, τὸ θυσιαστήριον τὸ ἀληθινὸν τῆς σῆς ἀρρήτης δό- ξης, καὶ κατὰ πέμψαν τὸ πανάγιόν σου Πνεῦμα ἐφ' ἡ- μᾶς καὶ ἐπὶ τῇ κληρονομίᾳ σου, καὶ κατὰ τῆς θεῖας Δα- βίδ, ἐγκαίνισσον ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν Πνεῦμα δι- δῆς, & Πνεύματι ἡγεμονικῷ ἐνέχον ἡμᾶς, & πῶς μὲν βασιλεύσει ἡμῶν ἑσπέρια καὶ νίκας κατὰ τῆς ὁρα- τῶν & ἀοράτων ἐχθρῶν δώρησαι ἡμῖν δέ, ὁμόνοια & εὐφροσύνη, πῶς δὲ τῇ οἰκοδομῇ ταύτῃ, καὶ τῇ ναὸ ἐγκαίνισμῶν ἔρωτι θεῖῃ ποιηταμένοις διὰ σου- δῆς, ἀφίστην τῇ πλημμελειᾷ παραχρῆν δώρησαι αὐτοῖς τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα. ἔγερσον αὐτοὺς εἰς τὴν ἐργασίαν τῇ ἐσπέρᾳ σου, χάρισαι αὐτοῖς τὸν ἐγκα- νισμὸν τῆς δωρεᾶς τῇ ἀγίᾳ σου Πνεύματος· ἵνα ἀ- κατακρίτως προσκυνώσιν σε τὸ μόνον ἀληθινὸν Θεόν, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν. πρεσβείαις τῆς Θεο- τόκου, καὶ πάντων ἁγίων σου, ἀμήν.

ALIA EJUSDEM ORATIO IN TEM- pli Dedicatione.

Verbum æternum, Fili unigenite Dei, Deus vere creaturæ cunctæ sensibilis & intellectualis opifex, qui mundi fabricam sapientissime exornasti, qui humidam fluxamque aquarum natu- ram super tellurem expansam, in acer- vum & quasi cumulum unum adduxisti, & divino tuo Spiritu super aquas delato- terram omnem decorasti, unaque totum mundum consecrasti, qui etiam testi- monii tabernaculum arte summa a Moy- se elaboratum initiasti, qui Salomoni ut domum sanctam & magnificam in- effabilis & inenarratæ gloriæ tuæ con- strueret præcepisti, eamque denuo Spiritu tuo sancto gloriaque illam totam obtegente, & sancti Spiritus gratia (Judæorum senatu circumspe- ctante) dedicari mandasti. Te roga- mus & precamur, Verbum, causæ ex-

ΕΤΧΗ ΕΤΕΡΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΕΓ- καίνια ναού.

Προαιώνιε Λόγε, καὶ Υἱὲ μονογενὲς τῷ Θεῷ, Θεὸ ἀληθινὲ, δημιουργὲ πάσης κτίσεως αἰδητῆς καὶ νοῦ, ὁ πάντῃ τῇ κτίσει πανσόφως καθωραίσας, ὁ τῇ ἐπάνῃ τῇ γῆς ὑγρὰν & ξηλελυμένην τῇ ὑδάτων φύσει εἰς μίαν συναγωγὴν καὶ συστάθροισιν ἀγαγὼν, καὶ τῇ θεῖᾳ σου Πιότητι τῇ ἐπάνῃ τῇ ὑδάτος ἐπιφει- ρομένην τῇ γλῶσσῃ πάσας κατακοσμήσας, καὶ τὸν κόσμον ἅπαντα ἐγκαίνισας, ὁ τῇ σκηνῇ τῷ μαρτυρίου ἐ- ματί σου ἀγίῳ ἐγκαίνισας αὐτῇ, ὁ τῇ σοφῇ Σολο- μῶντι προεστάξας οἰκοδομῆσαι οἶκον ἅγιον καὶ περικρατῆ- τῆς σῆς ἀφράσου & ἀσπιδινηγίου δόξης, καὶ τῇ τῷ ἐγκαίνισας τῇ Πνεύματί σου τῇ ἀγίῃ, καὶ τῇ ἐπικαλυφάσας αὐτὸν τότε δόξης, καὶ χάριτος τοῦ ἀγίου σου Πνεύματος, πάντας τοὺς πῆ-

thus, gemma Ladani, & oculis odorata; quæ quidem in olla simul mixta diluuntur: olla vas focarium, fistula sive infundibulum dicere mavis creta vel testacea: spongiæ insuper quatuor, lintheamen terforium, lampas quæ & lucerna dicitur, & luminare: ellychnii fulcrum, ipsumque ellychnium, vaseque profundiora duo, hoc quidem ananthe vel vino, & aliud Colatibus nomine unguento sacro plenum: eo quod Colatibus mensuram continet mediam hygrofaisæ, id est sextaria viginti quinque, libras unam supra quadraginta unciasque octo constantia. His itaque præparatis, ceram ferventem cum reliquis speciebus in olla liquefieri jubet, & eorundem quantitati, columnarumque latitudini, tritum marmor correspondens admisceri. Mobile deinde quodcumque e templo educi, & neque lampadem accendi præcipit.

Adveniente autem Pontifice, mensa quidem e columnis inferius demittitur; & muro alicui suffulcienda apponitur, laicus vero quilibet foras ejicitur, salique intus reliquit. Clerici & ministri cum necessariis ad Consecrationem remanent: mox undique clausis Templi valvis, Pontificium omnem ornatum Pontifex assumit, assistentesque pariter. Sacerdotes & Diaconi propriis sibi induuntur vestibus. Ipsi vero Consecrationis opus jam jam aggressuro super sacro amictu, lintheum adjicitur, a pedore ad pedes usque a parte anteriori defluens, a posteriori vero utrumque ejus extremum axillas subneat, & ad dorsum delatum, unum cum alio colligatur, zonaque tandem circa corpus medium constringitur. Ad utrumque pariter hæcibium mantile fasciis vinciendum apponitur. Hoc pacto ornatus, cum comitantibus ad altare ingreditur: eoque præcipiente, chartam, in quibus est ingenium, accipiunt, ut locis ex ea dependentibus, quæque ad vinciendum sint satis, unamquamque mensæ columnam circumdant. Secant igitur illam quantum sufficit. Oportet vero superiorem chartæ partem columnæ capiti applicari & illamque complicant, (non ex æquo) sed breviori plica, quæ intorsum vergit, (& columnæ eminet) inferior autem ejus pars, suprema manet. Fervens namque mastiche ceræ admixta desuper infundenda est; ideoque chartam esse duplicem necesse est, ut mastichen contineat, sed & eminere illam coguenit circumcirca, quantum digiti mensura capis, ne ceptomastiche diffuset. Hoc itaque pacto, ut præfactum est, columnam unamquamque charta involvunt, & exterius, (ter supra, terque infra) corrigia circumimplexa adstringunt: tum superni infernique vinculi extrema in hunc finem dependentia, ad invicem circa medium adducunt, & ad invicem permutant, ut inter superam inferamque colligationem in medio ex anteriori parte crucis figura efformetur. His peractis columnarum circumferentiis supernis marmoris usum circumponunt juxta effluentes chartæ plicas, id est in medio inter columnas chartasque alligatas spatio, ne vel tenui rimula ceromastiche elabatur. Olla deinde delata columnis ceromastiche infunditur, quousque mediæ chartarum cavitates & labra compleantur. Sibi vero aliquo tempore relinquitur ut frigescat, ferventem enim esse oportet: & orationem istam dicit Pontifex.

Domine Deus, & Salvator noster, qui pro generis humani salute cuncta præstas & moderaris, nostri indignorum servorum tuorum preces suscipe, & in hora præsentis, ad hujus templi laudibus tuis celebrandis, sub nomi-

ni autotri alodw, smýra, líβanon, ládano, & pro títw. átiwa én xýtpa σμιγόμενα ἀναλύον. χύτραν, θερμὴν ἀγγεῖον. Ἐσίτλων ἢ ἐπιχύτλων χαλκᾶ ἐπὶ κεράμεια. & ἀσόγγως τεσσάρεις: & νιπτρὸν λευκόν, & κανδήλαν, ἢ & λυχνὸς λέγεται, & λαμπτήρ. & δμο-
λυβίδα, & θρυαλλίδα, & βύβυς δύο, τὸν μὲν οἰάν-
θης, ἢ οἶτῃ, & κόλαδον μύρε, διότι ὁ κόλαδος με-
τρὸν ἄγων τὸ ἥμισυ τῆς ὑγροφαίτης, ἥτοι ἕξτας κέ. οἱ
ποιῶσι λίτρας μα. ὑγγίαις ὀκτώ.

Ταῦτα τοίνυν εὐχρηστῶς ὁ φορολαβὼν ἐκκλησιαστι-
κὸς, καλεῖται τὸ κηρὸν ἐν τῇ χύτρᾳ θερμαινόμενον πε-
κνῆσαι 9 μῖν τῶ λοιπῶν εἰδῶν, καὶ μάρμαρον περικε-
μένον ἀναλογουῦ τῇ π ποσότητι τῶν, & τῇ πάχει
τῶ κίονων. 10 Βίττω προστάττει πᾶν ὅτι οὕτως κινύμε-
τον ἐκβληθῶναι τῇ τῶν, & μὴδὲ κανδήλαν περιελε-
θῶναι.

Παραγεγομένη δὲ τῇ Ἀρχιερείᾳ, ἡ μὲν τράπεζα κα-
ταφέρεται τὴν κίονων, & προστερεῖται τινὶ τῶν τοίχων.
11 Ἴ1 ἐκβάλλεται δὲ & πᾶς λαϊκός· μόνοι τε μένουσιν ἐν-
τός οἱ λοιποὶ κληρικοὶ & ὑπηρέται, & τὰ πρὸς τῶν κα-
θίστασιν ἐπιπρόδεια & παταχόδου ἀσφαλῶς κλειόμε-
νων τῇ τῶν πυλῶν, τῇ ἀρχιερατικῇ πᾶσαν περιβάλλεται
τοῖς ὁ Ἀρχιερεὺς, & οἱ συνοῦντες αὐτῇ ἱερεῖς, & οἱ
αἱ ἱερεῖς τοὺς ἰδίους ἐσθύνονται στολὰς. Αὐτῶν δὲ τῇ μέλ-
λοντι τῇ καθίστασιν αὐτεργεῖν, ἐπὶ αὐτῶν τῇ ἱερατικῶν
ἀμφίων 12 περιτίθεται σάβανον, ἐκ ποροδὲν μὲν ἀπὸ τῇ
σῆμεως ἕως ποδῶν διῆκον, ὅπου δὲ ὑπὸ τὰς μεσση-
λας πρὸς τὴν ῥάχιν, διὰ ἀμφοτέρων τῶν ἁκρῶν φερόμενον &
δεσμύμενον, διὰ μέσον τε ζώνῃ περισφιγγόμενον. Πε-
ριτίθεται ἡ αὐτῇ κατ' ἑτέρον τῇ βραχιόνων μαυδύλῳ
ζώνῃς διαδεσμύμενον. Καὶ ἔτω σολισάμμος εἰσστη-
μα τοῖς παρεπομένοις εἰς τὸ θυσιασῆμενον & αὐτῇ ἐπι-
τάττοτος τῇ χορτίνου χάρτῃ λαμβάνησιν, οἷς ἐστὶν ἐπι-
τηδεύτης, ὥστε τοῖς ἱμασὶ τῶν τοῖς ἀρκῆσι περιλαβεῖν,
εἰνα ἑκάστον τῇ ἑαπείσης κίονα. Τέμνοντες οὕτως ὅσον ἱκανὸν
ἐστὶ, τὸ μὲν ἄνωθεν τῇ χάρτῃ μέρος, πρὸς τῇ κεφαλῇ δὲ
τῇ κίονος εἶναι. 13 διπλοῦν ποιοῦσι τὸ βραχύτερον τῇ δι-
πλώματος ἐν τῷ ἀποκλίνοντες, τὸ δὲ κατωθεν ἀπλοῦν
ἄνω ὅδ' ἐπιχειρῶναι μέλλει ζῶν ὁ σὺν μασίχῃ κηρὸς. καὶ
χρητὴ χάρτῃ εἶναι διπλοῦν ὅπως δυνάται εἶναι, ἀλ-
λὰ & ὑπερὶ χεῖν αὐτὸν περὶ μέτρον τῇ κίονος κύκλωθεν,
ὅσον ἐπὶ δάκτυλον μέγαν πρὸς τὸ μὴ τῇ κηρομασίχῃ ἐκ-
χεῖσθαι. Οὕτως οὖν, ὥς εἴρηται, περιελίττοντες ἑκά-
στον κίονα διὰ τῇ χάρτῃ κατασφίγγουσιν ἕξωθεν σφικώ-
ματι τρεῖς ἄνω περιελημμένῳ & κατὰ τρεῖς· εἴτα & τῇ ἄνω
& τῇ κατὰ δεσμῶν τὰ ἅκρα, ἐπ' αὐτῇ τῇ τῶν παρηρητημένα,
περὶ τὸ μέσον ἄγχι & ἀντιπαραλλάττοντες χῆμα
σανεχόν ἐκ ποροδὲν ἀποτελεῖσι μεταξὺ τῇ ἄνω & τῇ κατὰ
δεσμῶν. Μετὰ δὲ ταῦτα περιτιθέασιν μάρμαρον τετεμ-
μένον ταῖς ἄνω περιφερείαις τῇ κίονων παρὰ τὰ ὀξεχέον-
τα τῇ χάρτῃ διπλώματα, πρὸς τὸ μὴ διὰ τινὸς ὅπως
βραχείας τῇ κηρομασίχῃ ἐκρεῖν & πῆς χύτρας κομίζο-
μένης ἐπιχεῖται τοῖς κίονισιν ἡ κηρομασίχη, μέχρις ἂν
πληρωθῶσιν αἱ διὰ τῇ χάρτῃ χειλώσεις. Αφιεμένης
δὲ αὐτῇς ψυχραθῶναι μικρὸν, ζέον γὰρ ἐστὶ, λέγει ὁ
Ἀρχιερεὺς τῷ εὐχλῶ πάντῃ.

Κτεῖο Θεός, ὁ σωτὴρ ἡμῶν, ὁ πάντα ποιοῦν καὶ
πραγματεύμενος ἐπὶ σωτηρίᾳ τῇ γένεως τῇ ἀνθρώ-
πων, πρόσδεξαι τῇ δέησιν ἡμῶν τῇ ἀναξίῳν δέλωρ σπ-
κὴ ἱκανῶς ἡμᾶς ἐπὶ τῇ παρούσης ὥρας εἰς τὸ ἀκατακρί-
τως.

πως τὸν ἐγκαινισμόν ἐπιτελεῖσαι τῷ ναῷ τῷ τῷ, τῷ πρὸς
σὺν δόξολογίᾳ οἰκοδομηθέντος ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου, καὶ
θεοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐν αὐτῇ ποιήσασθαι ἑαυτοῦ. Ο-
τι ἄρτι σοι πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκυνήσεις, τῇ
Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι.

Καὶ μετὰ τὸ, ἀμὲν, ἐπιλαμβάνεται τὴν τράπεζαν
ἅμα τοῖς συμπαρασυνιερῶσι καὶ ἑκκόνοις, προσκαλ-
μῖναι καὶ περὶ τὴν τιμὴν, εἰ δύναιτο, καὶ τιθέσθαι αὐτῷ
ἐπὶ τῆς κίονος, ἑτάλλοντας ἑαυτὸν ὡς τρεῖς τὸν ῥυθμόν.
Υψώσω σε ὁ Θεὸς μου βασιλεύς μου καὶ ἀλογήσω τὸ ὄνο-
μα σου εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Καὶ τὰ ἐξ ἑως τῶ λυγροῦ.

14 Εἶτα δοξάζουσι. Καὶ ἐξομῶντες τῆς ἀπορρέουσας
κρομασίχης, καθαιρομένων τε τῶν τόπων ἐφ' ὧς ἱε-
ρεύσει· πάλιν λέγουσι ἑαυτὸν καὶ. Κύριος ποιμαί-
ναι με καὶ ὡς με ὑπερήσει. Καὶ τὰ λοιπὰ ὡς τέλος.

Εἶτα δοξάζουσι. Καὶ λέγει ὁ Ἀρχιερεὺς. Εὐλογη-
τὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν. πάντοτε νῦν, καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς
αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμὲν. Καὶ μετὰ τὸ, ἀμὲν,
ταῖς χερσὶ πανταχόθεν καταπέζουσιν ἡρέμα τὴν τρά-
πεζαν εἰς τὸ προσαρμοδιῶναι τοῖς κίονσιν αὐτῶν, καὶ
καλῶς ἰδρυθῆναι. Ταῦτα δὲ γίνεται πάντα τὴν τρά-
πεζαν ὑπὸ κίωνων, ἡ κίονος ἐνὸς βασιλεύοντος. Βα-
μὲν δὲ ὑποκειμένη τετραγώνῳ, εἰ μὲν ἐπικειμένη
πάντῃ τράπεζα τετραγώνῳ, ὥσα τυγχάνει, ταῖς τίσ-
σασι γωνίαις ἐπιχεῖται ἡ κρομασίχη· καὶ ὥς α-
παρτίζεται ἡ καθ' ἰδρύσεις. εἰ δὲ ἐκ διαφόρων μαρμά-
ρων εἴη συγκεκλιμένη· τὰ μὲν ἄλλα σωτίζεται παρὰ
τῷ τεχνίτῃ· τὸ δὲ μέσον τετραγώνον καθ' ἰδρύται διὰ
κρομασίχης, μηδὲ χάριτι περιδοσμεμένη, μηδὲ ἄλ-
λων τινὸς ἐπακολεθροῦτος.

Μετὰ δὲ τὸ καθ' ἰδρυθῆναι τὴν ἑαυτοῦ· ἀφ' οὗ
παρὰ τῶν ἁγίων θυρῶν τίθεται καὶ ἀποσκέφαλον. καὶ
τῷ Ἀρχιερεὶ τὸ, εἴτι καὶ εἴτι κλίναντες τὰ γόνατα, ἐκ-
φωιοῦντες. Ὁ Ἀρχιερεὺς κλίνας τὰ γόνατα, λέγει καὶ
ἀχλὺν ταύτης.

Ὁ Θεὸς ὁ ἀναρχὸς ἐαίδιος, ὁ ἐκ μὴ ὄντων εἰς τὸ εἶναι
πάντα παραγαγὼν, ὁ φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, καὶ θρό-
νον ἔχων τὸν οὐρανόν, τὴν δὲ γλῶσσαν ὑποπόδιον, ὁ τῇ Μωϋ-
σῇ ἀντίστασις δὲς ἐπὶ ὑπογραμμὸν, τῇ δὲ Βεσελεὲλ
Πνεῦμα σοφίας ἐνδείξας, καὶ ἰκανώσας αὐτοὺς πρὸς ἀπαρ-
τισμὸν τῆς τῆς μαρτυρίας σκηνῆς, ἐν ἡ λατρείας δικαιο-
ματι ἦν, καὶ ἀληθείας εἰκόνες καὶ ἀποκαλύψεις, ὁ τῇ
Σολομῶντι πλάτος καὶ χύμα καρδίας δωρησάμενος, καὶ
δι' αὐτῶν τὸν παλαιὸν ναὸν ἀναστήσας, τοῖς ἁγίοις δὲ πα-
ροφῆμοις Ἀποστόλοις τὴν ἐν Πνεύματι λατρείαν, καὶ
τῇ σκηνῇ τὴν ἀληθινὴν ἐγκαινίσας καὶ χάριτι, καὶ δι' αὐτῶν
καὶ ἁγίας σου ἐκκλησίας καὶ τὰ θυσιαστήριά σου, Κύριε τῶ
δυναμίων, ἐν πάσῃ τῇ γῇ καταφυτεύσας, εἰς τὸ προ-
σάγειν σοι τὰς ἱεράς καὶ ἀναιμάκτας θυσίας. ὁ καὶ τῶ
τοῦ ναοῦ νῦν ἀδύκηντος ἐπ' ὀνόματι οἰκοδομηθῆναι καὶ
ἁγίῳ, τῷ θεῷ, πρὸς δόξαν σὴν καὶ τῇ μορφοῦσιν σου
Υἱῷ, καὶ τῇ παναγίᾳ σου Πνεύματος. Αὐτὸς ἀθάνατος καὶ με-
γαλόδωρος βασιλεὺς, μηδὲν τι τῶν οἰκτιρμῶν σου, καὶ τὰ ἐλέη
σου, ὅτι ἀπὸ τοῦ αἰῶνος εἰσι· καὶ μὴ βδελύξης ἡμᾶς πληθεῖ
μεμολυσμένων ἀμαρτιῶν, μηδὲ βιβλώσης τὴν ἁθύναν
σου καὶ τὴν ἡμετέραν ἀκαθαρσίαν· ἀλλὰ πάρεδὲς ἐν τῷ τῷ
παραπτώματι ἡμῶν, καὶ ἐν ἡμετέροις καὶ ἰκανώσας τῇ
χάριτι καὶ ἐπιφοιτῇ τῷ ῥυθμῷ καὶ ἁγίῳ σου Πνεύματος,
ἐκτελεῖσαι ἀκατακρίτως τὸν ἐγκαινισμόν τῷ ναῷ τῷ, καὶ τῷ
ἐν αὐτῇ θυσιασθῆναι ποιήσασθαι καὶ καθιέρωσιν· ἵνα καὶ ὅς
Εὐχαρί.

ne sancti N. erecti Encænismum absque
crimine perficiendum, & in eo extructio-
nem altaris absolvendam, idoneos nos
redde. Quia convenit tibi omnis gloria,
honor, & adoratio: Patri, & Filio, &
sancto Spiritui.

Et audito, Amen, cum assistentibus sibi
Sacerdotibus & Diaconis mensam Pontifex
apprehendit, advocato etiam in auxilium,
si opus fuerit, aliquo artifice, eamque colu-
mnis superimponunt, cantantes usque tertio
Psalmum centesimum quadagesimum quar-
tum. Exaltabo te Deus meus Rex: &
benedicam nomini tuo in sæculum sæculi.
Et reliqua usque ad finem.

Deinde gloriam Deo reddunt. Et crasa
ceromastiche defluente, & expurgatis, in
quos defluxit, locis: iterum Psalmum vige-
simum secundum recitant. Dominus regit
me, & nihil mihi deerit. Et reliqua usque
ad finem.

Mox gloriam Deo reddunt. Et dicit Pon-
tifex. Benedixit Deus noster, perpetuo,
nunc & semper, & in sæcula sæculorum.
Amen. Et dicit Amen, manibus undique
sensim mensam premunt, ut columnis coarctetur,
& recte stabilitur. Hac autem cuncta
fiunt, cum pluribus vel una sola columnis
mensa sustentatur: fin autem aræ quadra-
tæ quadratæ quoque mensa superponatur,
quatuor angulis ceromastiche infunditur:
eodemque pacto propria sede mensa locatur:
at si ex variis marmoribus sit compacta:
cætera quidem ab artifice coagmentantur,
quadratum vero medium ceromastiche, nul-
la tamen alligata charta, aliove quopiam
adjecto, collocatur.

Erecta itaque hac ratione mensa: ad sa-
cras fores pulvinar confestim apponitur: Et
Archidiacono: Adhuc & insuper genua fle-
ctite, exclamante. Pontifex flexis genibus,
hanc orationem dicit.

Deus principii expers & æterne, qui
e nihilo cuncta ad esse adduxisti, qui
lucem habitas inaccessibleem, cælum in
thronum possides, & in pedum tuorum
scabellum, terram: qui Moysi præce-
ptum & exemplar dedisti, Beseleel vero
sapientiæ spiritum contulisti, ut ad ta-
bernaculi testimonii, in quo cultus sin-
ceri legitime & veritatis imagines &
figuræ eminebant, perficiendam compa-
gem idoneos illos redderes, qui cordis la-
titudinem Salomoni contulisti, vetusque
templum ejus erexisti ministerio: veri
autem in Spiritu cultus, verique taber-
naculi gratiam in celebrandis tuis Aposto-
lis innovasti, per eos autem sanctas Ec-
clesias tuas, & altaria tua, Domine
virtutum, in quibus sacræ & incruentæ
sunt tibi hostiæ offerendæ, ubique disse-
minasti: qui & hoc templum in nomi-
ne sancti N. ad tuam, & unigeniti Fi-
lii tui, & sanctissimi tui Spiritus gloriam
extrui præcepisti. Ipse immortalis &
magnifice Rex, misericordiæ & pieta-
tis tuæ recordare, nec nos peccatorum
copia inquinatos abomineris, neque pro-
pter impuritatem nostram testamentum
tuum prophanum reddas: verum præteri-
tis delictis nostris corrobora nos, & gra-
tia adventuque vivifici & sancti tui Spiri-
tus, hujus templi tui dedicationem ejusque
altaris consecrationem absque peccato

Oooo

c Καὶ λεγομένη τῇ, ἀμὴν, εἰσπορεύεται ὁ ἱερεὺς, καὶ ἵσταται ἀπὸ τῆς ἀγίας τραπέζης· νιπτρύνει λαβὼν λαμβάνων· σαυρὺς δὲ αὐτῷ ποιοῖ τρεῖς ἐπ' αὐτῆς, μέσον ἴσα, καὶ δύο παρ' ἑκάτερα· καὶ ὑπὸς ἐκ τῷ θερμῷ ἀγγυίῃ 15 βάλλεται κλιαρὸν ὕδαρις σίτλαν, ἢ ἐπιχύτῃ· ἐπὶ τῷ δὲ τῷ κεφαλῷ ἐπικλίνων, ὡς χεῖται τάδε.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἀγιάσας τὰ ρεῖθρα τῆς Ἰορδάνου διὰ τῆς σωτηριᾶδος σου ἐπιφανείας, αὐτὸς καὶ νῦν κατὰ πηλὸν τῷ χάρειν τῷ ἀγίῳ σου Πνεύματι, καὶ δόλο- γησον τὸ ὕδωρ τὸ πρὸς ἀγίῳ σου Πνεύματι, καὶ δόλο- ασηεῖς. Ὅτι ἐν λόγῳ τῷ ὑπάρχεις εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰ- ὶνων ἀμήν.

Μετὰ δὲ τῷ ὡχλῷ ταύτῃ, ἀπὸ τῷ ποιούτι χλι- ἀρῷ ὕδατος τρεῖς ἐπὶ χεῖρας αὐροειδῶς τῇ τραπέζῃ, λέ- γων· εἰς τὸ ὄνομα τῷ τῷ πατρός, καὶ τῷ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Καὶ μὲν τῷ νιπτρῷ, ταύτῃ καὶ τὰς κίονας κατασμήχοντες, αὐτὸς τε καὶ οἱ συμπαρόντες ἱε- ρεῖς τε καὶ ἀρχιερεῖς μὲν ἀγγυίῃ ἐκμασσοῦσιν· εἴτα μετὰ λινῶν καθαρῶν ὑφαρμάκων οἷα καὶ κατὰ τὴν ἀγίαν καὶ μεγάλῃ ἐνεργείᾳ ἐμπέτῃ εἰς ἐκπλυσιν τῆς ἀγίας τραπέ- ζης, ἢ καὶ μὲν τῷ Ἀντιμύσειον, εἰπερ εἰσιν, ἐπιχυμέ- νου δηλαδὴ καὶ τῆς ἐτέρης κλιαροῦ ὕδατος τῷ ἀρκουῷτος. Ἐν ᾧ δὲ καιρῷ πλεῖται ταῦτα· λέγεται τὸς ὁ ψαλ- μὸς πγ'. ὡς ἡγαπήσῃς τὰ σκηνώματά σου Κύριε. Ἐπὶ τῷ ἐξῆς ἕως τέλους.

Μετὰ δὲ τῷ τελεῖν ἐκπλυσιν καὶ ἀπόσμηξιν, δοξάζου- σιν. καὶ λέγει ὁ ἀρχιερεὺς. Δόξα τῷ Θεῷ ἡμῶν εἰς τὰς αἰ- ὶνας. Τῶν δὲ ἱερέων αὐτῷ πρὸς πλησίον τῷ Ἀντιμύσειον κατατιθέμενων· λαμβάνει ὁ ἀρχιερεὺς 16 βύκον οἰνάρ- θης ἡ οἶνος πλήρη, καὶ τρεῖς ἐξ αὐτῆς τῇ τραπέζῃ σαυρῶ ἐπιχέων λέγει. Ραντίεις με ὕδατι καὶ καθαρεύσομαι· πλυνεῖς με, καὶ ὑπὲρ χίονα λεύκανθήσομαι.

Τῷτο διτείνεται ἡ ἐπισυνάπτει τὰ ἐξῆς τῷ ψαλ- μῷ ἕως τέλους, ἢ δοξάζων λέγει. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡ- μῶν πάντοτε. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. 17 Εἴτα λαμβάνων ἀγγυίῃ μύρον καθαρῶν πεπληρω- μένου, καὶ τῷ ἀρχιδιακόνου λέγοντος. Πρόχλωρον· ἐπι- χέει τῇ τραπέζῃ λεγομένου τῷ, Ἀλληλουῖα, 18 ὡς ἐπὶ τῷ βαπτίσματος καὶ ποιεῖ δι' αὐτῶν σαυρὺς τρεῖς, μέ- σον ἴσα, καὶ δύο ἐκατέρωθεν. Ἐπειτα διδὼς τὸ ἀγγυίον τῷ προσάγοντι πᾶσαν ἐπάνωθεν ἐπαλείφει τῷ ἑαπείσαν, ἀπὸ τῷ τρεῖς σαυρῶν. Ἐκαθ' ἑκάστον κίονα ποιεῖ σαυ- ρὺς τρεῖς, ἐν τῇ τῷ μέσῳ, καὶ ἐν τοῖς πλαγίοις, τῷ ἱερέων ἐπιτεθέντων πάλιν τῇ ἀγίᾳ ἑαπείσαν τῷ Ἀντι- μύσειον, καὶ τῷ οἶνον τῷ οἶνον τῷ οἶνον, καὶ ἐκ τοῦ μύρου τῷ ἀρκουῷ ἐπιχέει λεγομένου καὶ τῷ παρόντος ψαλ- μῷ. ψαλμὸς ρλβ'. 19 Ἰδὲ δὴ τί τερπνὸν ἀλλ' ἢ κατοικ- εῖν. καὶ τὰ ἐξῆς ἕως τέλους. Εἴτα δοξάζουσι. καὶ αὐτὸς φη- σι. Δόξα σοι, ἁγία τελεῖς, ὁ Θεὸς ἡμῶν εἰς τὰς αἰῶνας.

Ἐκμασσομένης δὲ τῆς τραπέζης διὰ τῷ Ἀντιμύσειον, αὐτὰ μὲν παρ' αὐτῷ ἱερέων αὐτῶν μετατίθεται. λαμ- βάνει δὲ ὁ ἀρχιερεὺς τὸ λεγόμενον, καὶ σάρκα, ὅ ἐστιν σα- βανον καιρὸν, ἢ λιτὸν ὑφασμα παρηρτημένον ἐχὼν εἰς τὰ τέσσαρα ἄκρα χοίνας λεπτεῖς· καὶ τῇ τραπέζῃ ἐφαπλώ- μένῃ δεσμοῦται χοῖνοι, ἢ σαυροειδῶς ὑποκάτωθεν τῇ τραπέζης, ἢ κατὰ τὰς κίονας, καὶ ἔτι πάλιν ἐπάνω- θεν τῷ, καὶ σάρκα, τίθενται τὰ ἀγιασθέντα Ἀντιμύσειον.

Ἐν ᾧ δὲ ἀφάττεται ταῦτα, λέγεται καὶ ἔπος Eucbol.

Et dicit, Amen, ingreditur Sacerdos, & coram sancta mensa stat, & mantili candido assumptio, tres cruces illo exprimit, mediam unam, & binc inde duas: & ex olla fervida, in situlam aut malleum aqua tepida infunditur: & capite inclinato hac precatur.

Domine Deus noster, qui per salutarem tuum adventum Jordanis fluentia sanctifica- sti, ipse nunc Spiritus tui sancti gratiam mitte, & aquam istam ad consecrationem & consummationem altaris tui benedic: Quia benedictus es in saecula saeculorum. Amen.

Oratione hac finita, tepidam illam aquam cruciformiter altari superinfundit, dicens: In nomine Patris, & Filii, & sancti Spi- ritus. Tum ipsam mensam, columnasque mantili abstergunt; Pontifex, inquam, & assistentes ipsi Sacerdotes, & Pontifices spongiis idem officium praestant: exsiccant deinde purioribus & subtilioribus linteis, quolibet magna feria quinta solent uti in sancta mensa ablutione: aut certe (si ta- men consecranda sint) Antimensia adhibent, superinfusa illis, quantum satis est, aqua tepida. Dum hac peraguntur, dicitur Psalmus octogesimus tertius. Quam dilecta ta- bernacula tua Domine! & reliqua usque ad finem.

Perfecta vero ablutione & absterfione, laudem Deo reddunt: & dicit Pontifex. Gloria Deo nostro in saecula. Sacerdotibus autem alicubi vicino in loco Antimensia re- ponentibus, accipit Pontifex bacale vino plenum: terque ex eo in crucis modum men- sa superinfundens, dicit. Asperge me hyssopo, & mundabor: lavabis me, & super nivem dealbabor.

Hoc dicit, subjungit psalmi reliqua usque ad finem, & laudem Deo reddens, dicit. Benedictus Deus noster: jugiter, nunc & semper, & in saecula saeculorum. Accepit deinde vase Chrismate puro pleno. & Archidiacono dicente. Attendamus. Infundit mensae, prout moris est in baptismo, dum dicitur, Alleluja: & ex eo tres cru- ces efformat, unam mediam, & utrinque duas. Vase deinde sibi tradenti reddito: omnem superne & crustum Unguenta mensam ungit: & in unaquaque columna, tres cru- ces exprimit, in medio nimirum, & in la- teribus. Sacra vero mensae, a Sacerdotibus repositis iterum Antimensis, & vino de- fœcato vel alio simplici vino & e Chrisma- te, quantum sufficit, infundit: diciturque praesens psalmus centesimus trigessimus secun- dus. Ecce, quid bonum & quid jucun- dum, quam habitare: & reliqua usque ad finem. Deinde laudant Deum: & dicit Pon- tifex. Gloria tibi sancta Trinitas, Deus. noster in saecula.

Mensa vero Antimensis expurgata, au- feruntur iterum illa a Sacerdotibus. Acci- pit autem Pontifex, ad Carnem dictum, quod est Sabanum novum, aut purum lin- teum, & ejus quatuor extremis pendens te- nues funiculi: quo in mensa expanso, ne- stuntur ad invicem funiculi subius mensam cruciformiter, aut certe columnis circumli- gantur: atque ita rursus super Mantile, ad Carnem vocatum, consecrata ponuntur Anti- mensia.

Dum haec aguntur, recitatur & hic psal- mus Odo ij.

mus. Psalmus centesimus vigesimus primus. Memento Domine David: & omnis. Et reliqua usque ad finem. Hoc opere absolutum, laudem Deo dicunt. Gloria Deo nostro in secula.

His peractis Pontifex tota manibus, & novo Mantili desertis, accipit mappam, hoc est sancte mensē superiorem ornatum, quo expanso, dicitur & hic psalmus nonagesimus secundus. Dominus regnavit, decorem induit: & reliqua usque ad finem. Atque ita gloriam Deo reddunt.

Apponit quoque Corporale: Et tandem Evangeliorum librum. Et, Amen, dicto: traditur Pontifici eburibulum: coque in sacra mensa, in sacrario, & in toto templo ibus adolente, dicitur psalmus vigesimus quintus. Judica me Domine. Assistentium vero Sacerdotum aliqui pone Pontificem sequitur, Unguentis vos deferens, ex eoque in columnis singulis, & pilis stellas per templum crucem pingit: & dicitur psalmus vigesimus quintus. Judica me Domine &c. usque ad finem. Suffragationibus & psalmis completis, laudem Deo dicunt: & Diacono consueta recitante collectam: auditis his verbis: Suscipe &c. Et pariter. Sanctissima immaculata &c. & sancti N. cuius est templum dedicatum: & reliqua. Pontifex coram sancta mensa confitit, nec genua flectit, sed precatur hoc pacto.

Domine celi & terræ, qui secreta sapientia sanctam tuam Ecclesiam fundasti, & Sacerdotii ordinem ad instar Angelici in celo ministerii, super terram constituisti: tu magnifico Domine, suscipe nos deprecantes, non quasi pro talibus sumus digni exposcere, sed ut tuæ pietatis immensitas declaretur: numquam enim variis modis humano generi benefacere destitisti, summamque tandem bonorum omnium contulisti, unigeniti Filii tui in carne præsentiam, qui in terris visus, & ut salutis lux positis in tenebris irradians, obtulit se ipsum pro nobis hostiam, totiusque mundi propitiatus factus, propriæ nos resurrectionis consortes effecit: & in cælum assumptos, virtute ex alto, quæ est Spiritus sanctus, adorandus & omnipotens, ex te Deo & Patre procedens, Discipulos & Apostolos prout promiserat, induit: per quem potentes in opere & sermone effecti, adoptionis baptismum contulerunt, Ecclesias crexerunt, statuerunt altaria, Sacerdotii leges & normas posuerunt: a quibus nos traditione accepta, tibi æterno Deo procidimus, & rogamus te, o clemens, hoc ad laudem tuam celebrandam templum conditum, divina tua reple gloria, & erectum in co. altare sanctum sanctorum effice ut & nos ipsi, velut tremendo regni tui throno adstantes, precesque pro nobis & populo facientes, & incruentam hostiam tuæ asferentes pietati ad spontaneorum & non voluntariorum peccatorum veniam, ad vitæ regimen, ad rectæ conversationis directionem, ad omnis iustitiæ complementum, absque noxa tibi serviamus. Quia benedictum est sanctissimum nomen tuum Patris, & Filii, & sancti Spiritus: nunc & semper, & in secula seculorum.

Et responso, Amen, dicit. Pax omni-

o Ιαλμός. Ιαλμός. Μακάρι Κύριε τῷ Δαβὶδ, ὃ πείσθησας. καὶ τῷ λαῷ ἕως τέλος. καὶ τῷ ἔργῳ πλημμελῶς, δοξάζουσι: καὶ λέγει ὁ Αρχιερεὺς. Δέξαι τῷ Θεῷ ἡμῶν τὴν αἰώναν.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἡ ἀρχιερεὺς τὰς χεῖρας, μαρμαρίων καὶ χρυσοῦ ἐκμασῶν, λαμβάνει τὸ ἑπτάγωνον, καὶ ἐπὶ ἐπένδυσιν τῆς ἀγίας ἑσπέρης: καὶ παρ' αὐτῆς ἐφαπλάσσεται, λέγεται καὶ τὸς ὁ Ιαλμός. Οὐ Κύριος ἐβασίλευσε ἐν ὁρῶντι καὶ ἐν ὁρῶντι: καὶ τῷ λαῷ ἕως τέλος. καὶ ἔπειτα δοξάζουσι.

20 Τὸ Θεοῦ δὲ τὸ εἰδικόν. καὶ μὴ ταῦτα τὸ Εὐαγγέλιον. καὶ μὴ τὸ ἀμύβιον, ἐπιδίδοται τῷ Αρχιερεὶ τὸ θυμιατήριον. 21 καὶ αὐτὸ θυμιάωντος τῇ ἀγίᾳ τραπέζῃ, καὶ τῇ ἱερατείᾳ, καὶ τῷ ναὸν ὅλον λέγεται Ιαλμός. Κεῖνον με Κύριε. 22 Εἰς δὲ τὸ συμπρόσθιον ἱερέων ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ καὶ βασιλῶν τὸ τὸ μύρον ἀρχιερεὺς, 23 καὶ ποιεῖ σάκρον ἐξ αὐτῆς καὶ ἑκάστα κίονα, καὶ 24 περὶ τὴν ναὸν. Ιαλμός. Κεῖνον με Κύριε ὅτι ἐγώ. καὶ τῷ ἔξῃς ἕως τέλος. συμπληρωμένων δὲ τῶν θυμιάων καὶ τῷ Ιαλμῷ δοξάζουσι, καὶ τῷ Διακόνῳ τὸ σικερισμὸν σικερισμῶν ποιῶντος καὶ μὴ τὸ, Ἀντιλαβῶ, λέγοντος. Τὰς παλαιάς ἀχράντους, καὶ ἀγίας, τὰς δέκας, καὶ ἐκ τῶν ἑκατῶν ζῶντος τοῦ, καὶ τῷ ἔξῃς ὁ Αρχιερεὺς ἀπὸ τῆς ἀγίας ἐσθῆς τραπέζης, μὴ γόρυ κλίμα, ὡχάται καὶ τῆς.

Κύριε τῷ ἑρῶν καὶ τῆς γῆς, ὁ πλεὺς ἀγία σε ἐκκλησίαν ἀρρήτου σοφίας θεμελιώσας, καὶ ἀντίτυπον τῆς ἀγγελικῆς ἐν ἑρῶν λειτουργίας τῆς ἱερωσύνης ταύτης ἐπὶ τῆς συνηστῆτος σου Δεσποτῆς μεγαλόδοτε, προσδέξαι καὶ τῶν δομῶν ἡμῶν, καὶ ἁγίας ἀξίως ὅπως περὶ τῶν λικουμένων αἰτῶν, ἀλλ' ἵνα τὸ ὑπερβάλλον δειχθῇ τῆς σῆς ἀγαθότητος: καὶ ὅς ἐπαύσῃ τὸ ἀνθρώπινον γένος πολυτρόπως ἐν ἑρῶν, καὶ ἡμεῖς δὲ ἡμῖν ἐδωκῶμεν τῇ ἐν ἑρῶν τῇ ἐν σαρκὶ τῇ μορφοῦντες σε Κύριε παρῶντος ὅς ἐπὶ τῆς σφῆς, καὶ λαμβάνεις τῆς ἐν σκότει, ὡς σφῆς, ἀρῶντος ἑαυτοῦ ὑπὲρ ἡμῶν θυσιᾶν, καὶ γέγονε τὸ κόσμος παρὸς ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς τῆς ἰδίας ἀναστάσεως ποιησάμεντες, καὶ ἀναληφθέντες εἰς τὴν ἑρῶν, ἐνέδυσαι τὴν αὐτὴν μαθητῶν, καὶ Ἀποστόλων, καὶ δῶς ἐπὶ τῇ γαίᾳ, δυνάμει ἐξ ὕψους, ὡς ἐστὶν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ προσκυνητόν, καὶ πτωχολύτικον, τὸ ἐν σὲ τῷ Θεῷ, καὶ παρὸς ἐκπορεύομεν, δι' ἐν γινόμενους δυνάμει ἐν ἑρῶν καὶ λόγῳ, βαπτισμα παρὸς δυνάμει θείας, ἐκκλησίας ἀνίσταται, ἵδρυται θυσιᾶν εἰς αἰῶνα, ἱερωσύνης ἑδοτο κατόπιν καὶ ὁρῶντος. ὡς καὶ μεῖς οἱ ἀμάρτωλοι κατὰ χορτὸς παραδόντες, ἀρῶντες τὸν αἰῶνα τῷ Θεῷ, καὶ δομῶμεν, ἐν ἑρῶν καὶ τῷ ἑρῶν σὺν ὁρῶντος οἱ κοδομῶντες τὰς τῶν ναὸν, τῆς δυνάμει σὺν πληρῶν δόξης, καὶ τὸ ἐν αὐτῇ παρὸς δυνάμει ἁγίων ἀναδείξον. ὡς ἡμῶν παρὸς αὐτῶν, καὶ τὸ φεῖν τῆς βασιλείας σου θρόνον, ἀκατακρίτως λατρεύειν σοι, δυνάμει ὑπερῶν καὶ τῇ λαὸν πάντες ἀναπύμποντας, καὶ τῇ ἀναιμακτον θυσιᾶν τῇ σὲ προσφύγοντας ἀγαθότητι, εἰς ἐκκλῆσαν καὶ ἀκρίτων ἀμαρτωλῶν συγχωρησάν, εἰς κυβερνήσειν βίαν, εἰς ἀγαθὴν καὶ τῆς κατόρθωσιν, εἰς ἐκπλήρωσιν πάσης δικαιοσύνης. ὅτι καὶ ὁρῶνται σὺ τὸ παράγιον ὄνομα, τῇ Πατρὶ, καὶ τῇ Τῷ, & τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. ἡμῶν καὶ αὐτῶν, καὶ εἰς τὴν αἰώναν.

Καὶ μετὰ τὸ, ἀμὲν, λέγει. Εἰδὼν πάντες. Καὶ

κάτω συναπείδεξας ἑραϊότητα πῶ ἀγία σκηνώματος ἡ
δόξης σου, Κύριε· ἐπρίωσον αὐτὸν εἰς αἰῶνα αἰῶνος, ὡς
προσδεξαι ἡμῶν πᾶς εἰς αὐτὴν ἀπαύτως προσφερομένης σὸν
δύσεις, διὰ τῆς Θεότητος, ἡ πάντων ζωὴ ὡς ἀνάστα-
σις.

30 Καὶ φάλλωσιν ἰδιόμιλα τῇ ἑκαυτίῳ, τὰ ἑρῶτα. Ζη-
τει αὐτὰ ἐν μέντοι. Τύτων δὲ φάλλομένων τὰ συμβάσ-
31 μια λείψανα παρὰ τῆς Ἀρχιερέως 30 εἰς πτοίμασμένῳ ἀ-
ποτίθεσθαι θήκεν. εἴτε κατὰ τὸ ἴδιον μεταξὺ πρὸς ἀ-
ναπαύσεως κίονας, ὅγῃ τῇ ἑκαυτίῳ ὑπερεῖδον κίονας. εἴ-
τε βωμῶν τούτων βασιλῆος καὶ τὸ μέρος αὐτῶν μέρος τὸ,
συνῆρτον. 31 Μῦρον δὲ πᾶσι τῆς Ἀρχιερέως ἐπιχέοντος,
ἐπιτίθεται παρ' αὐτῶν τὸ πᾶμα τῇ θύκῃ, καὶ κατασφα-
λίζονται πάντοθεν αἱ τῆς ἀρμογᾶς διακρομασίχης,
ἡ γύμνη, ἡ μολύβδου· καὶ λέγει κατ' ἐαυτὸν ὁ Ἀρχιερέως
τῇ εὐχλῇ τούτῳ,

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ καὶ πάντῳ τῷ δόξαν τοῖς ὑ-
πὲρ σου ἀθλήσασιν ἀγίοις Μάρτυσι δωρησάμενος. τὸ
ἀπερίσβητον ἐν πάσῃ τῇ γῇ τὰ λείψανα αὐτῶν, ἐν τοῖς
ἀγίοις οἴκοις σου, καὶ καρπὸν ἱεμάτων βλαστάνει· αὐ-
τὸς Δίασπον χορηγὸς πάντων τῶν ἀγαθῶν τυγχάνων,
(προσβείας τῇ ἀγίῳ, ὡς ὑπόκρινας τῷ ἀποθέσει
τῇ λείψανον ἐν τῇ τῇ σεπτῇ τῇ γυνήδαι) ἀξίωσον
ἡμᾶς ἀκατακρίτως τῷ ἀναίμακτον σοι προσωγεῖν ἐν
αὐτῇ θυσίᾳ, καὶ δώρησαι ἡμῖν πάντα τὰ πρὸς σω-
τηρίαν αἰτήματα. ἀντάμεν παρίχων καὶ ἐν τέτρωτοις
ἀθλήσασιν ὑπὲρ τῆς ἀγίας ὀνόματός σου, τὸ θαυματε-
ρῶν δι' αὐτὸ πρὸς ἡμετέρας σωτηρίας. Ὅτι σὺ εἶσιν ἡ βα-
σιλεία τῶ Πατρὸς, καὶ τῷ Υἱῷ, ὡς τῷ ἀγίῳ Πνεύμα-
τος· νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶ αἰῶνος.
ἀμήν.

32 h Καὶ γίνεται λειτουργία, καὶ τελεία ἀπόλυσις.

Μετὰ τὸ Τελόγιον. Προκείμενον. Ἦχος δ'. Τῷ οἴκῳ
σου ἄρειται ἀγίασμα. Στίχος. Ὁ Κύριος ἐβασίλευ-
σιν ἀφ' ὧν ἐκείνηται. Ὁ Ἀπόστολος.

Πρὸς Εβραίους ἐπιστολῆς Παύλου τὸ ἀνάγνωσμα.

Α Δελφοί. Οἱ ἅγιοι κλήσεως ἐπιγραφῆς μέτοχοι,
κατανοήσατε τὸ Ἀπόστολον καὶ Ἀρχιερέα τῆς ὁμο-
λογίας ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστὸν, πιστὸν ὅτι τῇ ποιήσαντι
αὐτὸν· ὡς καὶ ὁ Μωϋσῆς ἐν ὅλῃ τῇ οἰκῇ αὐτῇ· πλείονος
τῷ δόξης ἔπος παρὰ Μωϋσῆν ἡξίανται, κατ' ὅσον πλεί-
ονα τιμῇ ἔχει τῷ οἴκῳ ὁ κατασκευάσας αὐτὸν· πᾶς
τῷ οἴκῳ κατασκευάζεται ὑπὸ τινος, ὁ δὲ πάντα κα-
τασκευάσας Θεός.

Ἀλληλουία. Ἦχος δ'. Σοὶ πρέπει ὕμνος ὁ Θεός.
Στίχος, Πληθύνονται ἐν τοῖς ἀγαθοῖς.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς κατὰ Ματθαίου.

Τ Ως καὶ ἐκεῖνον. Ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέ-
την Καισαρείας καὶ Φιλίππου, ἡρώτα τὴν μα-
θητὰς αὐτοῦ λέγων· τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι
εἶναι, καὶ τίον τῷ ἄνθρωπῳ; Οἱ δὲ εἶπον· οἱ μὲν Ἰω-
άννην τὸν Βαπτιστῶν, ἄλλοι δὲ Ἠλίαν, ἔτεροι δὲ Ἰερε-
μίαν, ἢ ἕνα τῶν προφητῶν. Λέγει αὐτοῖς. Τμεῖς δὲ,
τίνα με λέγετε εἶναι; Αποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος· εἶ-
πε· Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ ζῶντος. Καὶ ὁπορευθεὶς
ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ. Μακάριος εἶ Σίμων Βαρ Ιωάν, ὅτι
σὰρξ ἡ ἀμαρτία ἀπαλάμην σοι. ἀλλ' ὁ πατήρ μου,
ὁ ἐν τοῖς ἑρατοῖς. καὶ γὰρ δὲ σοὶ λέγω· ὅτι σὺ εἶ
Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μὴ τὴν
ἐκκλησίαν. καὶ πύλαι ἄδου κατιχύσουσιν αὐτῆς.

inferius sancti tabernaculi gloriæ tuæ ve-
nustatem demonstrasti, Domine: in sæ-
culum sæculi confirma illud, & in Dei-
patris nomine nostras preces jugiter in eo
tibi oblatas accepta, o vita & resurre-
ctio omnium.

Deinde primos dedicationis versus pro-
prium habentes cantum, concinunt. Quæ-
re in Menso. His cantatis venerandæ reliquæ
in præparato loculo sive versus pavimentum
inter columnas altaris Orientalem partem
respicientes, (si tamen columnæ mensam
fulciant) si vero ara solida illam susten-
taverit, circa ejus mediam partem versus
Pontificiam sedem Confessum dictam, depo-
nuntur. Unguento vero illis superinfun-
dente Pontifice, loculo ab illo superponitur
operculum, ejusque juncturæ ceromastice,
gypso, vel plumbo conglutinantur: tum vero
hanc orationem tacitus apud se Pontifex
recitat.

Domine Deus noster, qui gloriam hanc
pro te præliatis quondam Martyribus con-
tulisti, ut in omni terra, in sanctis tuis
ædibus eorum reliquæ curationum fructi-
bus scaturientes disseminantur: ipse Do-
mine bonorum omnium largitor (precibus
sanctorum quorum reliquias in veneran-
do hoc templo deponi voluisti) incruen-
tam in illo tibi hostiam a nobis offerri
permittle, & omnia nobis ad salutem
pertinentia postulata concede, in hoc
quoque pro sancto tuo nomine Martyri-
bus præliatis mercedem largitus, ut o-
pera miranda pro salute nostra perpetrent.
Quia tuum est regnum, Patris, & Filii,
& sancti Spiritus: nunc & semper, & in
sæcula sæculorum. Amen.

Tum missa celebratur, & fit populi di-
missio.

Post Hymnum Ter sanctus (in missa) dici-
tur, Propositum. Tonus quartus. Domum
tuam Domine decet sanctitudo. Versus.
Dominus regnavit, decorem indutus est.
Ad Hebræos Epistola lectio. Cap. 3.

Ε Rares sancti, vocationis cælestis par-
ticipes, considerate Apostolum &
Pontificem confessionis vestræ. Jesum Chri-
stum, quia fidelis est ei qui fecit illum,
sicut & Moyses in omni domo ejus. Am-
plioris enim gloriæ iste præ Moyse di-
gnus est habitus, quantum ampliorem hono-
rem habet domus, qui fabricavit illam,
omnis namque domus fabricatur ab aliquo,
qui autem omnia creavit, Deus est.

Alleluia. Tonus quartus. Te decet hy-
mnus, Deus. Versus. Replebimur in bo-
nis.

Evangelium ex eo quod est sec. Matth.

Ι N illo tempore. Venit Jesus in partes
Cæsareæ Philippi, & interrogabat
Discipulos suos dicens. Quem me dicunt
homines, esse filium hominis? At illi di-
xerunt: Alii Joannem Baptistam, alii
autem Eliam, alii vero Jeremiam, aut
unum ex Prophetis. Dicit illis: Vos au-
tem quem me esse dicitis? Respondens
Simon Petrus dixit. Tu es Christus Filius
Dei vivi. Respondens autem Jesus dixit
ei. Beatus es Simon Bar-Jona, quia caro
& sanguis non revelavit tibi, sed Pater
meus, qui in cælis est. Et ego dico tibi,
quia tu es Petrus, & super hanc petram
ædificabo Ecclesiam meam: & portæ in-
feri non prævalerunt adversus eam,

Communio. Domine dilexi decorem domus tue & locum habitationis & c. Alleluja.

Ad septem usque dierum terminum, quotidie, in huiusmodi Ecclesia celebratur missa, substratis Antimensis, sanctæ mensæ mappæ. Antimensia, post diem septimum auferuntur: & sacra deinceps absque Antimensis in eo sunt; quia plene consecratum est altare.

Sciendum Antimensia, ante consecrationem scienda, consuenda, & lavanda esse: post eam siquidem, nil huiusmodi fit circa illa, verum hoc tantum pacto inscribuntur. Altare sancti N. consecratum a Metropolita N. Mensæ N. anni N. Si vero in urbe CP. hæc celebrantur, additur. Tempore N. Sanctissimi & Oecumenici Patriarchæ.

Κοινωνικόν. Κύριε ἡγάπησα ἀπορέπειαν οἴκου σου καὶ τόπον σκηνώματος δόξης σου. Ἀλληλούια.

33 Μὲχρι δὲ συμπληρώσεως ἡμερῶν, ἑπτὰ, καὶ ἐκάστῳ, ἐν τῇ τοιαύτῳ ναῷ λειτουργία τελεῖται, ἢ Ἀντιμισσίων ὑποκειμένων τῇ πρὸς ἀγίας ἑαπέξης ἀπλώματι. Μετὰ δὲ τῷ ἐβδόμῳ αἰρονται τὰ Ἀντιμίσσια· καὶ λοιπὸν ἱεργία καὶ χωρὶς Ἀντιμισσίων γίνεται ἐν ταύτῳ. ὅτι τὸ εἶναι αὐτὸν καθιερωμένον.

Ἰστέον δὲ ὅτι τὰ Ἀντιμίσσια πρὸ τῆς καθιερώσεως κόπτονται, καὶ ράπτονται, καὶ πλυνόνται· μετὰ δὲ ἀγιαδύωαι ἑδὲν εἰς αὐτὰ πράττεται τοιαῦτον· ἀλλὰ μόνον 34 ἐπιγράφονται ἔως. Οὐσιαστικὸν τῆς ἀγίας, τῆς δεινῆς, ἱεργίᾳ δὲ ὑπὸ δεινῆς ἰ μνησπολίτι, μὲν τῇ δεινῇ, ἐν ἑταί τῇ δεινῇ; καὶ εἰ ἔν τῇ πόλει γίνονται, προσίδεται· ἐπὶ δεινῆς τῆς ἀγιοτάτης καὶ οἰκαμένης Πατριάρχου.

VARIAE LECTIONES.

a **T**Αῖς καὶ ἀκολουθίαις ἐπὶ καθιερώσει ναῶ,) Ad dunt huic titulo MSS. alia; Barberinum S. Marci & Cryptoferratenfe Bessarionis, καὶ ἰδρύσει τῆς ἐν αὐτῷ ἀγίας τραπέζης, subditque primo citatum, ἀπὸ μίας ἡμέρας ἢ ἑκαταετηρίων. Die Dedicationem præcedente: quia videlicet juxta illud, Altaris Encæniam una die consecrationem ejusdem per reliquias, quæ consummata Consecratio est, præcedunt. b Πρὸ μίας ἡμέρας.) Contrañtoribus longe verbis cuncta Altaris Consecrationi prævia MS. Barberinum concludit. Πρὸ τῆ παραγίνεσθαι ἢ Πατριάρχῳ ἐν τῷ μέλλοντι ἐγκαίνισθαι ναῷ, ἀποπέμπεται ὁ ἐπὶ τῇ χειροτονίᾳ, καὶ παρασκευάζει τὰς μαρμαρίδας σῆσαι ἢ ἑαπεξῆς. Ἡ πληρωσιὶς αὐτῶν τὸ ἔργον ἔσται ἀναχωρουμένων, εἰσέρχεται ὁ Πατριάρχης ἐν τῷ ναῷ. Καὶ πάντων τῶν καὶ κληρικών ἐκτεταγμένων, καὶ μηδὲν ἑσώ μένοντος σὺ αὐτῷ πλὴν κληρικών μόνων· καὶ πάντα χόρδον ἀσφαλισμένης τῆς ἐκκλησίας, ποιεῖ ἐκ τῶν διακόνων εὐχὴν καὶ λέγοντος. Ἐν εἰρήνῃ τῇ Κυρίᾳ δεινῶμεν. Κλίνου γόνυ ὁ Πατριάρχης παρὰ τὰς θύρας τῆς ἱερατικῆς, διὰ τὸ μὴ ποιεῖν ἐν αὐτῷ ἀποστεινύσαν τράπεζαν ἀγιαδύωαι καὶ ὅτε ἀναστῇ ὁ Πατριάρχης· ὁ μὲν Διάκονος λέγει. Ἀντιλαβὴ; σῶσον, ἐλέησον, ἀνάστησον, καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ σὴ χάριτι.

Τῇ τῆς αὐτοῦ εἰρήνῃ. Ut supra.

Τῇ τῆς εἰρήνῃ τῇ συμπαντος.

Τῇ τῆς ἐπισκόπου ἡμῶν τῇ δεινῇ.

Τῇ τῆς ἀγιαδύωαι.

Τῇ τῆς εὐσεβεστάτων ἡμῶν βασιλέων.

Τῇ τῆς συμπολεμῆσαι.

Τῇ τῆς πόλεως ταύτης.

Τῇ τῆς εὐκρασίας αἰρῶν.

Τῇ τῆς πλεονότητος.

Τῇ τῆς βυδύωαι.

Καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν χερζόντων τῆς παρὰ τῇ Κυρίᾳ βουθείας, καὶ ἀντιλήψεως. ἢ Κυρίᾳ δεινῶμεν.

Τῆς παναγίας, ἀρχάντης ὑπερευλογημένης δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου, καὶ ἀειπαρέδου Μαρίας, ἢ πανευφύμων Ἀποστόλων, τοῦ ἀγίου τοῦ δεινῆ. Ut loco citato.

Ὁ δὲ Πατριάρχης ἐν τῷ γονυκλίνειν, ἐν τῷ ἰσθναί αὐτὸν, ἔλινεσθαι ἢ τῇ Διακόνῳ εὐχὴν· ἐπεύχεται λέγων ταῦτα. Ὁ Θεὸς ὁ ἀναρχὸς ἔσθαι δίδως. Ut supra.

Priusquam ad Templum Consecrandum accedat Patriarcha, præmittitur minister Ordinationibus præfatus: marmorumque sectores & fabros, mensam erigere jubet: ipsique opus complentibus & digestis, Templum Patriarcha ingreditur. Mox latius omnibus foras egressis, nulloque præter Clericos solos remanente, & obserata undique Ecclesia, e Diaconi alter Orationem facit: eoque dicente. In pace Dominum precemur, Ad sacrarii fores Patriarcha genuflectit, eo quod Consecrata in eo mensa nondum fuerit: & cum exurrexerit ipse, Diaconus ait. Suscipe, salva, misere, ERIGE, & consecra nos Deus tua gratia.

Pro superna pace, &c.

Pro pace totius, &c.

Pro Episcopo nostro N. &c.

Pro piissimis Regibus, &c.

Ut cum eis pugnet, &c.

Pro civitate hac, &c.

Pro temperie aeris.

Pro navigantibus, &c.

Ut liberemur, &c.

Et pro omnibus qui auxilio, & ope Dei indigent: Dominum precemur.

Sanctissima, immaculata, super omnes benedicta domine nostra Deipara, & semper Virginis Maria, per celeberrimum Apostolorum, sancti N. &c.

Patriarcha vero cum genuflectit, stat, aut a Diacono fit Oratio, ipse precatur dicens. Deus principii expers & eterne, &c. Ut supra.

Ipsam autem Altaris Consecrationem brevibus etiam in sequentibus complectitur.

c Καὶ λεγομένη τῇ, ἀμὲν.) Subjungit itaque. Καὶ μετὰ τὸ, ἀμὲν· ἐπιδίδονται τῷ Πατριάρχῳ ἡπτὰ λευκά, καὶ ταῦτα ρίπτει αὐτῷ τῷ ἀγίῳ τράπεζαν σαυροειδῆ, ἢ φέρεται σίτλα τοῦ ἀγίου βαπτίσματος πεπληρωμένη ὕδατος χλιαροῦ, καὶ ἐπικλίνων αὐτῇ τῷ κεφαλῷ ὁ Πατριάρχης· ἐπεύχεται οὕτως.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ ἀγίας. Ut supra.

Καὶ μετὰ τοῦτο ἐπιτίθει τῇ τράπεζῃ· λέγων· Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τῇ Τίς, καὶ τοῦ ἀγίου Πνεύματος, καὶ μετὰ τοῦτο ἀποδέντων ἡπτὰ ἀποσμηχὴ τῷ τράπεζῃ, καὶ τοὺς κίονας αὐτῆς, ταῖς χερσίν· ἔπειτα μετὰ εὐλόγιαν αὐτοῦ καθαροῦ ἐκ τοῦ λοιποῦ χλιαροῦ ἐκμάσσει αὐτῷ. Ἐν δὲ τῇ ταῦτα γίνεσθαι, λέγει τῇ ψαλμῶν. Ως ἀγαπητὰ πὰ σκηνώματα, ἀπαξ ἢ πολλαῖς· πάντων αὐτῶν συμψαλόντων, μέχρ' ὅς τελεῖται αὐτῷ ἀποσμηχῇ, καὶ ἀποσπῶν. Καὶ τότε δοξάζει καὶ ἐπεύχεται λέγων· Δόξα τῷ Θεῷ ἡμῶν, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμὲν.

Καὶ μετὰ τοῦτο λαμβάνει κέντηλον κολλάδε· καὶ ἐπιτίθει αὐτῷ τῇ σαυροειδῇ λέγων· Ραντίεις με, καὶ τὰ ἑξῆς· Καὶ τότε τῆς λέγει· Καὶ ἡδ' οὕτω σιωπάτω καὶ τὰ λοιπὰ τῇ ψαλμοῦ, μέχρ' ὅς τελεῖται· καὶ οὕτω δοξάζει καὶ ἐπεύχεται· Εὐλογητός ὁ Θεὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Καὶ μετὰ τοῦτο λαμβάνει σάβανον καυαύριον, καὶ ἐπιτίθει ἐπ' αὐτῷ τῇ τράπεζῃ· καὶ μετὰ ταῦτα ἀποσπῶν ἔσθαι αὐτῷ, λέγων· ἢ ψαλμῶν ἀπαξ, ἢ καὶ δις, μέχρ' ὅς τελεῖται ἀποσπῶν· καὶ οὕτως δοξάζει, καὶ ἐπιτίθει πάλιν· Δόξα Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Καὶ λαμβάνει τὸ ἀγγεῖον τῇ μύρῃ, καὶ λέγοντος τῇ Διακόνῳ· Πρόχουμεν· ἐπιτίθει ἐξ αὐτοῦ ἐν τῇ τράπεζῃ τοῦ σαυροειδῆ, ποιεῖν τρεῖς σαυροὺς, ἑνα μίσην, καὶ δύο ἐκατέρωθεν· λέγων τῇ· Ἀλληλούια, ὡς ἔστι τοῦ βαπτίσματος· καὶ ἀποδίδωσι τὸ ἀγγεῖον, ἐκ τῇ γινομένην τελευτῇ σαυρῶν ἐν τῇ ἀγίᾳ τράπεζῃ, ἀλλήλων ὅλῳ αὐτῷ τῇ χειρὶ ἐπ' αὐτῷ πᾶσι· ποιεῖ δὲ σαυροὺς, καὶ αἰς τοὺς κίονας ταύτης, λέγων τὸν ραββί· ψαλμῶν ὅλον, καὶ δοξάζει ἐπιτίθων· Δόξα σοι ἀγαθὸς

τρεῖς

2. *Ἱερομενίμων.*) *Haud temere Ἱερομενίμονα, sacrum Suggestorem*, disponendorum praevis cunctorum Dedicationi necessariorum curam imponunt Graeci; ipse etenim *ὁ ἐπὶ τῶν χειροτονιῶν*, ut Ordinationibus sacris, ita & Consecrationi cuilibet praeficitur, *ὃς εἰ μὴ οὐκ εἴη ἐπίσκοπος μᾶλλον ἐκκαλεῖσθαι νῆαν, & si Episcopus non adfuerit maxime novam Ecclesiam Consecrandam; & rursus, ἢ μὴ οὐκ ἐπὶ ἐπίσκοπος μὲν αὐτῷ, ὃς ἐκκαλεῖσθαι ἐκκλησίαν καυχήσεται: Si Episcopus, inquam, non adfuerit Ecclesias recentius extructas Dedicandi cura est illi imposita*, ajunt Anonymi auctores de officiis Clericorum magnae Ecclesiae: non ita tamen ut ipse velut praecipuus Consecrationis minister eam perficiat, sed ut Pontificem advocet, & in hac provincia substitutus afocla, praesto adsit, facienda dicenda cuncta suggerat, admotaque auxiliaria manu cuncta consecrationi requisita & accomoda subministret.

3 Οἱ οὐρεὶ τείφειν.) Spatium sub altari vacuum ἀνακαταστήσαντες alibi vocitatum sepulchri figuram exhibet : altare namque ipsum μνημεῖον Θεοῦ frequentius appellari, ubi supra de templo, audivimus.

4. *Εἰ δὲ βούλῃς.*) Christianorum Altarium structuram omnem observare hic licet. Vel uni namque soli columnæ mensa eorum superjacet, qualis subterranea sanctæ Cecilie Sacella Romæ exhibent adhuc hodie; qualem quoque *columnellam* sanctæ mensæ Dei, & Desiparæ altaris, in Blachernis fuisse scribit Paulus Diaconus hist. l. 20. vel pluribus, id est quatuor columnis sustentata sunt; qualis Cryptæ arenariæ sancti Sebastiani ibidem etiamnum servant: vel tandem, ceu Martyrum sepulchra, quadro superponuntur ædificio, quæ Altaria Idcirco quasi *altæ aræ* sive Aræ, planæ scilicet & expansæ super quadra basi erectæ tumuli formam referentes, nuncupantur. De his S. Hieronymus adversus Vigilantium, *Romani Episcopus super mortuorum hominum Petri & Pauli, secundum nos ossa veneranda, secundum te levem pulvisculum, offert Domino sacrificia: & tumulos eorum, Christi arbitratur Altaria.* De illis Synesius in catastasi, *προσφύσμαι ᾧ κίωνν ᾧ Ἰερῶν, αἱ τὴν αὔραιν ἀπὸ γῆς ἐπιχρῶσι τρέπτειν.* *Sacris columnis applicabor, quæ inviolatam a terra elevanti mensam.* De singulis Symeon Thessalonicensis lib. de Sacram. *ἐν τοῖς θ βήματος τῷ Ἱερῷ κιβωρίῃ, καὶ ᾧ κίωνν τῷ μελόντων τὴν Ἱερὴν τρέπτειν βασιλῆα καλῶς ἱρασκόμεν, ᾧ δὲ ἐν τοῖς ἐκείν ἐκείν κίωνν, ὅς ἐκ κάλλους λήγεται. τῷ ἀντὶ πνοῆς πετραγῶν οἰκοδομηθέντος πτισσοῦ, βωμοῦ λεγομένου. Sacro Cibario, & columnis, sacram mensam sustentaturis intra Tribunal, tenaciter obfirmatis, aut etiam una sola, quandoquidem & unica erigi solet, quæ & Calamus dicitur: aut columnarum vice tumulo quadro, sub Ara appellatione, excisato. Nisi πτισσοῦ loco μισσοῦ legere malis: μισσοῦ enim mensa est quadra, unde & Ἀντιμίσση quasi ἀρτὶ πολλῶν μισσῶν, Altaria videlicet portatilia plurium mensarum sacratarum vice fungentia: πτισσὴν vero, structuram quadram stelam antiquam Aram incitantem (quæ apud Svidam etiam πισοῦς & πισοῦς mihi πισοῦς scribitur) explicabis.*

3 *Κανείον*.) Junius apud Gretserum *κάνειον*, *Thuribulum* interpretatur; prave. Minus recte Gretserus ipse *κάνειον*, quasi *κάνειον* canistrum a Græcis modernis vocitatum dici, asserit: cum proprie & germane, non nisi vas thureum, sive *naviculam*, quæ thus in Ecclesia reconditur, sonet. Sensus allati argumentum est, quod *Κανείσιος* sive *Κανεινίσκος*, a Cantrio ita dictus, apud auctores Anonymos Officialium Ecclesiæ Constantinopolitanæ, τὸν θυμιατὸν κρατεῖν, *Thuribulum tenere* legitur: & ideo, τὸ κιβώτιον τῶν ἀρωμάτων, *aromatum arculam*, dictam in Turco-græcia *Κάνειον* ἢ *θυμιακίον* *Canistrum incensi*, præ manibus etiam habere præcipitur. *Arcula* autem sive *navicula* incensi, oblonga est, & longiori loculo ad linguæ formam efficta non absimilis. Quidni itaque *γλωσσόκομον* ipsum, (*loculus* nempe reliquiarum, qui apud Symeonem Thessalonicensem argenteus æreus aut lapideus esse ju-

Euchol.

betur, ut inferius referetur) *Kareig navicula* memoratae per simile esse, praesenti loco non affirmatur ?

6 Πανυχίς.) Non est πανυχίς, quotidiana aut frequentior ἀγυρτίς ἢ μεσονυκτιῶν, vel cœtus quicumque antelucanus a Tertulliano vel a Plinio memoratus, sed rarius & prolixior, per totam noctem laudum divinarum aut orationum producta modulatio, qualis peragitur dum ἀνδρὶς ὕμνος, perlegitur: Ipsi has πανυχίδας, *sacras in orationibus pernoctantes*, a Chrysostomo laudatas in ep. ad Olympiadem, quas Gregorius Nazianzenus orat. 33. πάνυχον εἶςιν nocturnas integras excubias. Maximus vero, τοὺς νυκτερινούς ἢ ψαλμοῶν κινήτας, *nocturna psalmodiarum officia*, appellat in epif. 8. Dionys. Durantus lib. 3. sanctas illas & antiquas excubias esse censet, quibus cultui divino deputati, totam noctem in quatuor *vigiliis* sive *nocturna* dispartiebantur. Legatur Pontificale Romanum hæc Vigiliis nocte Dedicationem præcedente præcipiens.

7. *Χάρτιον χάρτινον.*) Charta canabina (herbaceam aliusvi dictionalis exprimendæ diceret) discrimen hic reperit a pergamento: quamvis etiam quæ xy-
lina est sit etiam *χάρτινον*, non minus enim e bom-
bycina, quam e lineâ vel stuppea, chartam confici-
unt Orientales.

8 Μολυβίδα.) μολυβίς, sive μολυβίδιον, modernis Græcis est suber ferreo filo transfixus, quo Ellychnium sive lampadis funiculus oleo supernatans retinetur: uno verbo *Ellychnis sedes & locus* in oleo, μολυβίς est. Reliquæ vero peregrinæ voces hic adiunguntur (si πικρία sive πικρία tapetem recentioribus dictum excipias) significationes alibi positas jam obtinent. Vide *ὀνομαστικόν*.

9. *Μαστα τ λοιπών ειδών.*) Mastice, ceram, marmor tritum & alia simul misceri, cæmento five glutinî conficiendo, quo altare basi tenaciter hæreat, quilibet intelligit. Videatur officium de stabilienda altaris mensa, si quandoque mota fuerit. Symeon Thessalonicensis lib. de Sacram. quærit, διὰ τί κερρομένην τὴν ἑσάρματα in Dedicatione? ὁ κερρος, inquit, καὶ ἡ μασίχη, ὡς κολλητικά ἐπὶ τῷ χρυσῷ εισάγεται καὶ ὡς ἰσχυτικά ἢ καὶ ἰσχυώδετα καὶ ἰσχυρία διὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ ἀρχὴν καὶ δυνάμει ὁρὸς ἡμῶν ἀγαπῶν καὶ ἰσχυρίων. Cera & mastice, ut glutinosa ex necessitate proferuntur: & ut unitiva & facile jungenda & fragrantia, propter Christum ad mortem usque propter nos amorem & unionem.

10 Εἶτα προσέειπε ὅτι οὐκ ἐκείνητος.) Supellex cum-
bita: mobilis e templo Consecrando educitur, cu-
jus rationem reddit Symeon citatus titulo: διὰ τὴν
ἐξήγησιν τὰ κινήματα; Respondetque: Αὐτός ὁ κῆρ
ὁφείλει ἄριστος εἶναι· καὶ μηδὲ ποτε κινηθῆναι καὶ ἐν αὐτῷ.
Templum ipsum perfectum esse oportet: neque deinceps
quidquam ab eo amoveri.

11 Ἐκβαλλόμεθα δι' αὐτῶν ὁ λαϊκός.) Ad instar Romanæ Ecclesiæ, in qua solus unus Diaconus in templo Consecrando sub initio remanet : rationemque idem Symeon affert. Ο ἱερεὺς ἐντός. Ἰερὸς ὀφείλει εἶναι αἰς καὶ ἱεροὶ οἶκος ὁ καθολικὸς οἶκος. Sanctus debet esse qui intus reperitur : sicut & sacra est quæ sanctificatur domus.

12 Περὶ δὲ τὰς σαββανον.) Qua ratione, & ob quem finem tribus linteaminihus pectus & brachia Pontificis templum Consecraturi Ecclesia Græca præcingat, Theſſalonicenſis antiſtes aperit his verbis: ἐπ' αὐτῷ ᾧ ἱερατικῶν ἀμφίῳ περιβάλλεται ἀπὸ τῶ ὁμοῦ συνδόνος λευκῆν διώκουσαν ἀρχὴν τοῦ ποδῶν, ἡς τύπον φ' Ἰ. Χρ. εἰς τῇ τῆς σαββανον. Ἐπὶ γὰρ τὸ μῆκος Χρ. εἰς ὅσον ῥοι μίσηται, καὶ ὀλίγισται, ὅ ἱερὰν ὁμοιότητα, καὶ τὰ φ' μνήματος· ὡς μνησαμένοι, τὸν Χριστὸν διατηρούμενοι ἱερατικοί, καὶ τρισὶ ζώνας περιζώνονται ὅ συνδόνος ἡς δοξαστῆς Τριάδος· ὅτι οὐδὲν τῷ αὐχένος, διὰ τὴν ὁ νοῦ, καὶ τῇ τῇ δουλείας φέρει Θεὸν ἐνδεδεξίμην· ὑπὸ τὰς μαχάλας περιτὸ τῷ σῶτος, διὰ τὸ λογικόν· καὶ περιτὸ ὁ σῶτος, διὰ τὸ καθαρόν καὶ τὸ ἰσχυρόν· καὶ ἐν ταῖς χερσὶν δὲ ὁμοίως, μετὰ ὕλην περιτίθεται ἡς ματικῆν ἡνωμένην τῇ συνδόνος, ἥ σάουτα τρισὶ διαμικταῖς ἡ καὶ τρισὶ ζώνας, ἡς τύπον τῆς Τριάδος τῆς πανταρχῆς, καὶ ἐν τῇ γίγνεται ζώνας οἱ ἐν τῇ τῇ Τριάδος, καὶ ἐν τῇ δουλειᾷ.

ταῖς τὰ γὰρ ματὴν τὴν ἀγγέλου τελευτῶν τὴν Τελετὴν δὲ καὶ
 ῥυθμίζοντες. Ἰσοὺς δὲ καὶ τὰ ἱερατικὰ σημεῖα ἀμφακῶν κατὰ
 χαίρων αὐτὰ τῇ ᾧ ὅλων τῶν ἔργων μεταχρήσι. In figu-
 ram fionis, in Christi sepultura addibita. Cum
 enim Christi monumentum, sanctam dico mensam,
 & quæ ad monumentum spectant erectus sit: imita-
 tionem Christi sepultum representat, & zonis tri-
 bus in Trinitatis gloriam præcignitur: retro cervicem
 propter mentem, & erga Deum subjectionis argu-
 mentum: sub axillis, circa pectus, propter animæ
 viationem: & circa lumbos, propter castitatis con-
 ditum, & in ea perseverantiam: & mantilibus peti-
 ter velut mantis prioris lintheo junctis ejus brachia
 constringuntur, & tribus unumquodque vincitur zona,
 in cunctarum officiorum Trinitatis symbolum: aqua
 ita novem zonas sunt, novem hujusmodi vincula,
 novem Angelorum ordines, Trinitatem trifariam
 predicantes. Forsan autem veritus, ne sacras
 vestes operis molestia commaculet, his lintheamini-
 bus in brachiis & in pectore circumdatur.

13 Διπλοῦ ποιῶσι.) Charta hæc in Officio ἐπι-
 σκευασμένη ἀγία τραπεζῶν. χαρτίον ἐνδρανισμῶν δicitur,
 & quomodo unicuique Altaris columnæ ap-
 tanda sit, ibidem aliis verbis exprimitur: ita nempe
 ut columnam constringens, caput ejus aliqua sui
 parte exuperet, quæ deinde introrsus complicata,
 & adhuc aliquo spatio columnæ supereminens, fo-
 veam cum ea ad ceromasticen excipiendam, reti-
 nendamque, si nimirum ferret, & interiorem
 chartam adustione consumeret, efficiat: vinealis
 autem suis ita columnæ astringitur, ut iidem axes
 distinctæ in anteriori columnæ facie efformentur
 cruces.

14 Εἰσαδοῦσαι.) Varie δόξαλαι, formulae toti
 hoc Officio describuntur. De qua dicit Thessa-
 lonicensis. καὶ κατὰ τὸν λόγον τὸν Θεόν δὲ καὶ αὐτοὶ
 ἡμεῖς ἐν τῇ πᾶσι τοῖς θείοις ὑπὲρ ἡμῶν ἔργον αὐτῶν. Deum
 deinde benedicit. congruum namque est cum divinaque
 pro nobis occasione operum, benedicens.

15 Βάπτει χλιρὸν ὕδωρ.) Aqua tepida, jam jam
 in crucis modum, conformiter ad Latinum mo-
 rem altari infundenda, hic benedicitur. De hu-
 jusmodi aquæ tepidæ benedictione quærit Syme-
 on. ὅτι ἐκπληροῦται ἡ βαπτίζα; Respondet ipse.
 Καὶ τὰ τὸ βαπτίσματος ἐκτυποῦνται γὰρ τὸ ἱερὸν τὴν
 βαπτίζαν ἐκπληροῦν πέντε καλούμενον καὶ λίθον γυνίας, καὶ τὰ τὸ
 βαπτίσματος αὐτοῦ δέχεται καὶ τοῦτο καὶ δύο ἑσπεῖς αἰ-
 δυτοὶν τε, καὶ ιουστόν. Ἰνα καθαρὰ γένηται ἐκπληροῦσα, καὶ
 καθαγιασθῇ τῷ ὕδατι, καὶ καθαρίσιν καὶ τοῦ πνεύματος δεξα-
 μένη, ἐπὶ καὶ πνεύματος καθίσταται ὄργανον. καὶ ὅτι τοῦτο
 χλιρὸν προσφέρεται ὕδωρ. Εἰτα νιττῶν προσάγεται ταύ-
 τῃ, καὶ ἐντολὴν ἔχεις ποιῆσαι σαυρὰς ἐν αὐτῇ, καὶ τοῦ χλι-
 ροῦ ὕδατος ἐκχυθέντος ἔσιν, καὶ τύπον τῆς ἀγίας Τελετῆς.
 ὅτι ὅτι ἀντιμωσίαν ἡ Ἰσραὴ ἐκμάσκειται τραπεζῶν. Ba-
 ptismi ritum oculis subjicit. Cum enim Jesum, pe-
 tram, lapideque angularem vocatum, mensa re-
 presentet: quæ baptismatis ejus sunt, suscipit ipsa,
 gemina ratione: sensibili & intellectuali: ut abluta
 nempe, reddatur munda, & munditie simul cum spi-
 ritu excepta, per aquam Consecratur, ipsa namque
 spiritus organum est: unde & in ea Consecranda
 aqua tepida profertur. Pontifici deinde peniculus
 traditur, eoque benedicto, tres in illa signat cruces,
 terque aqua tepida effusa, in sanctæ Trinitatis me-
 moriam, Antimensis sacra mensa abstergitur.
 Utrum vero Apostoli, vel publica auctoritate ful-
 tus successorum aliquis aqua benedicta, Altaria
 Consecranda lustrari præceperit, non ita certum
 est. mihi certe haud improbandum argumentum
 est. Evaristum Papam, qui & aquæ benedicendæ
 memoriam in Ecclesia renovavit, & basilicas
 omnes cum missa Consecrati voluit, hujusmodi
 Dedicationem non sine aqua lustrali peragendam
 esse sanxerit in perpetuum: libera sit cujusque
 conjectura, mihi tamen compertum est ante Gre-
 gorii tempora, morem de quo loquimur, in Eccle-
 sia jam fuisse receptum; cum ex Joanne Diacono in
 ejus vita lib. 1. c. 37 pateat, ipsum Augustino præce-
 pisse, ne in Anglorum gente fana destrueret, sed
 sanctis aquis resperfa in Basilicas dedicaret. Aqua

benedicta, scribit ille ep. 71. lib. 9. sit et in eisdem
 fanis aspergatur, altaria construantur, reliquia po-
 nantur. Unde vero Latini frigida, Græci calida
 aqua, in altari benedicendo urantur, ex aquæ ca-
 lidæ in eorum liturgia usu, & ex verbis Symeonis
 hic relatis, cum S. Germani verbis collatis, ra-
 tionem require fol. 127.

26 Βύκον οἰνένδον.) Purum simplexque vinum non
 esse οἰνένδον, sed οἰσμον fragrans valde docet Thes-
 salonicensis; aquamque rosaceam, de qua textus
 noster tacet, cum illo post primam ablutionem
 docet altari infundendam, ubi quærit lib. de Sa-
 eram. ὅτι τὴν τραπεζῶν παλαιοὶ οἶνον καὶ ῥοδοσάγματι;
 subdit propterea. Μετὰ τὸ ἐκμάσαι οἶνον οἰσμοί, καὶ ῥο-
 δοσάγμα προσκομίζεται ταῖς δὲ προσέμια τοῦ Θεοῦ μύρου
 ἡδίστη, καὶ τῶν τῆς τραπεζῆς τοῦ ἱεροῦ, ἀμα δὲ καὶ εἰς ἐνδυ-
 ξιν, καὶ τὸ δυσωπῶν τοῦτο, οἶνον οἰνένδον ὅτι καὶ ἡ
 ζῆλον καὶ τὴν μίμνησιν τοῦ Μελχισέδεω προσκομίσαι τῷ
 Θεῷ. Postquam absterfa fuerit mensa, vinum odora-
 tum & aqua rosacea productur: et hæc sunt divi-
 na Unguentis prævia, in sepultura Christi honorata,
 simul et signum, quod altare hoc, odoratum propter
 gratiam vinum, et ad exemplum Melchise-
 decæ, vivificum, offeret Deo. Vino porro separatim
 non abluit Latina consuetudo Altaria sua, admix-
 tum est enim aquæ benedictæ vinum, iisque pariter
 junctis lustrantur.

17 Εἰσαλαμβάνων ἀγγέλον μύρον.) Celebrat Diony-
 sius unguentorum Chrismatum altarium morem, de
 Eccl. Hierat. cap. 4. dicens: τοῦ Θεοῦ δυσωπῶν τὴν
 ἀσκήσειαν, καὶ τὴν ἀγιότητα τῶν τελετῶν διανομοῦσα ταῖς
 τοῦ ἱεροῦ ταῖς μύροις τελετῇ τῶν ἁγίων ἐπιχύσει. Divini
 Altaris Consecrationem, sanctissimorum mysteriorum
 sanctio, et institutio sanctissimi Unguenti infu-
 sionibus perficit. Cujus rationem suggerit ibidem.
 Cum enim Christus idem sit, qui Spiritu accepto,
 sanctus est, & nos sanctificat: idem Altare a quo
 sanctitas defluit, sanctitatem aliquam a Chris-
 matis unctione mutuatur. Unde & Augustinus
 serm. 225. de tempore: Consecrationem Altaris, in-
 quit, hodie celebramus, et juste ac merito gauden-
 tes celebramus: in qua benedictus vel unctus est la-
 pis, in quo divina sacramenta Consecrantur. Ex
 Thessalonica Episcopus Symeon. Ἐπεὶ μύρον ἐκμε-
 δὲν ὄργανον Χριστὸς τῷ Θεῷ ἡμῶν, καὶ ἡ δουλοῦσα τοῦτο
 ἐν ταύτῃ τραπεζῇ βαπτίζα μύρον χρίσται, καὶ δὲ γίνεται
 μύρον: ὅτι καὶ αὐτὴ καὶ ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος δέχεται, καὶ
 ὅτι τὸ τοῦ Ἀδελφού καὶ ἡδίστη, ὅτι ἐν δὲ καὶ ἐν ταύτῃ Θεός
 καὶ τὸ δωρημάτων τοῦ Πνεύματος γίνεται ἔργον. Quan-
 doquidem idem unguentum effusum nomen est Christo Deo
 nostro, mensa quæ sepultum illum manifestat, Chris-
 mate ungitur, & tota unguentum est, eo quod & il-
 la Spiritus gratiam excipit, proptereaque Alleluja
 concinitur, quia adveni in illam Deus, & donorum
 Spiritus officina sit.

18 Ὡς ἐπὶ τοῦ βαπτίσματος.) Propter hominis sa-
 cram initiationem, de qua in officio baptismatis.
 19 Ἰδοὺ δὲ τὴν κελὸν.) Sicut una est concordium
 fratrum felicitas, ut & una capitis Aaroni ve-
 stiumque ejus unctionio: ita & una mensæ sacræ &
 Antimensium vicem ejus suppletium, Altari-
 umque portatiliū est unctionio.

20 Τίθησιν δὲ καὶ τὰ εἰλητόν.) Tria in Orientis Eccle-
 sia superponuntur Altaribus ornamenta, τὸ καὶ
 σάρκα, Tobalea nostro Pontificali dictum ἐπὶ ἐνδυ-
 σιν ἐπὶ ἐνδυτῆς mappa exterior, εἰλητόν Corporale:
 quorum explicatio ex onomastico in alibi dictis re-
 quirenda. Quatuor nihilominus ὑποσώματα ἡμῶν panno-
 rum genera, quatuor Evangelistarum vicem ob-
 euntia, & in quatuor Altaris angulis reposita, præ-
 sentem caerimoniam explicaturus Thessalonicen-
 sis memorat: verum Antimensia, quæ quarto lo-
 co numerat, a Sacerdotibus ab Altari amoventur,
 ut tribus tantum pannis ornetur, vel certe potius
 quatuor illa lintheamina ab altaris vestibus juxta
 superius scripta, diversa esse dicenda sunt: qua-
 ternionem itaque illum recenset, cum ait, δια ταύτων
 οὐκ ἐκμασσομένη ἡ βαπτίζα ἀπὸ τοῦ ἀγνισθέντος ὕδατος, ὅ
 καὶ ἐπὶ τῶν τραπεζῶν ὑποσώματα ὕδατος τὸ δὲ καὶ
 ἡ ἱεραὶ τραπεζῆς γυνίας κατὰ τὸν τῶν Θεῶν

tam sancta mensa in sanctuario suspendendus) firmamentum; planetarumque zonas alia lucte-
ta subindicant vasa, quorum quaedam trifulgida
sunt, velut tricipites cerei (ab Antistite in liturgia
tenendi) alia septilucernaria) ut lampadum se-
ptenarium, πολυλῆος dictum, & in medio Eccle-
siae ex eius fornice dependens) propter gratiarum
numerus: alia iterum duodenaria sunt (qualis est
ille cereorum ordo in transversis Altaris cancellis
affixus) propter Apostolorum (ibidem saepius de-
pictorum) eborum, eorumque medius quidam su-
blimior est, in magni luminis Christi Jesu signum.
Est quoque cereus alius biceps (a praeiule etiam in
missa gerendus) duplicem Christi naturam exhi-
bens: sunt & unica alia, Trinitatis unitatem re-
ferentia aut sanctorum unum quemlibet, coram
quo fixa ardent. Lumen enim est, per participatio-
nem sanctorum unusquisque. Vide Onomasti-
con in verbis nuper adductis: & Thessalonicensem
eundem fol. 182.

27 Αἶρα τὰ λείψανα.) E pristina sede, seu templo, in
recens dedicatum inducuntur solemniter reli-
quiae, tum ut novum templum novis quoque pa-
triciis protegatur, scribit Guillelmus Durandus
lib. 1. cap. 14. & velut e domo Obededom caelesti
benedictionum imbre inundata, bonorum etiam
spiritualium stillae domum David irrigent, & feli-
cem reddant: tum insuper ut auctor saepius cita-
tus: ὅτι οἱ μὲν ἄγιοι εἰσιν αἱ μὲν τῶ Θεῷ, γίνονται δὲ καὶ
μὲν ἡμῶν καθὰ τὸ Χριστόν, καὶ ἐγκαταλείπονται τῆς αὐτοῦ
χάριτος ἐν ἡμῖν, καὶ ὅταν αὐτῷ ἡμῖν γίνονται καὶ ὅσπερ καὶ
διαδοχῇ ἡ χάρις ἀπὸς ἡμᾶς αἰς ἀπὸ τοῦ Σωτῆρος διὰ τοῦ
Αποστόλου καὶ τοῦ Θεοῦ ὁ ὅλος ὁ κόσμος ἡμῶν ἔρχεται. Quia
sancti quidem jugiter cum Deo versantur, adiunt
vero nobis sicut & Christus innavigata ipsius in nobis
gratia, ipsique pariter nobiscum degunt: & velut
successive a Salvatore per Apostolos & eorum succes-
sores ad nos gratia defluit. Idem quoque superius
fol. 181.

28 Αἶρα τὴν πύλιν.) Symeon. καὶ οἱς τὴν εἰς ἀνάστασιν
τοῦ σώματος τῶν εἰς ἑρανὸν ἄστρον, καὶ τὰ ἀρχαῖα τοῖς
ἀγγέλοις ἐπὶ τῇ τῇ Χρυσῇ ἀναλίσσει σημαίνει. Observatio
& reclusio sanctarum valvarum sanctorum in ce-
lum ingressum, & quae adhaerent ab Angelis in Chri-
sti Ascensione significat. Plura in hanc mentem Du-
randus lib. 1. capite 6. & Durandus c. 24. & The-
salonicensis idem supra fol. 181.

29 Αποτίθει τὰ ἄγια λείψανα μὲν δίσκῳ. Cur in sa-
cro disco repositas capite supposito deportet Pon-
tifex reliquias, & in ipso Christi throno, Altari
nempe, collocet, explicat Thessalonicensis Do-
ctor. ὅτι ἡγιασμένα εἰσὶ τὰ λείψανα, καὶ μέλη Χρυσῇ, &
δυσωσμένα, αἱ τιθεμένα ὑπὲρ αὐτῶν εἰς ἐκείνην ἐμβαλ-
λονται δίσκῳ, ὅτι τῆς ἰσως μετέχουσιν τῇ Διαστοῇ τῆς
ὑπὲρ αὐτῶν διηγουμένης, καὶ ἐπὶ καθαρμένης τραπέζης τί-
θεται, ἐπὶ συνεπέδαν τῇ Χρυσῇ, καὶ τῇ θύρῃ τῆς αὐτῆς
δόξης θρόνον πυγχάνουσιν παρὰ μὲν διὰ τὸ τοῦ καὶ ἐπὶ καρα-
λῆς μὲν τοῦ δίσκου ὁ Ἀρχιερεὺς αἶρεται ταῦτα, αἱ αὐτὰ δὲ τὰ
διὰ μυστήρια τῇ Διαστοῇ σώμα εἰς αἷμα· αἱ γὰρ ἀπὸς πάν-
τας πηγὴς τοῦτο Παῦλος φησὶν ὑμῖν εἰς σώμα Χρυσῇ· &
μέλη εἰσονται οἱ ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦτο ἡγιασμένοι, καὶ τῇ
δοξῇ αὐτοῦ μνησμένοι. Sanctificatae sunt reliquiae,
membra Christi sunt sancti, & ejus altaria, & ut post
ejusdem hostiae, in sacratissimo reponuntur Disco,
quia aequalis cum Domino consortes sunt gloriae, pro
eo prelati, & in dedicata mensa recumbunt, quando-
quidem commortui sunt Christo, & divina gloria ejus
throno affant: proptereaque in capite cum Disco reli-
quias attollit Pontifex, ut & divina mysteria corpus
& sanguinem Domini. Sic namque fidelibus cunctis e-
dicat Paulus: Vos estis corpus Christi, & membra uti-
quo ejus erunt, qui pro eo decertaverunt, & ejus mor-
tem sunt imitati.

30 Εἰς ὑπομακάμενλον ἀπατίδιντα δύνει.) Sub altari
audivit Joannes in Apocalypsi sanctorum animas
clamantes, quia jam in Ecclesiis sub altaribus se-
dem repererant eorum corpora, vel ex Apostolico
instituto, vel ex Christianorum pia consuetudine,
qua sacris Conventibus circa Martyrum sepulchra
primo celebratis, eadem sepulchra, in Christi al-

taris sunt immutata, & quaelibet altaria subtratis
sanctorum reliquiis deinceps Consecrata.

31 Μύρον τοῖς τοῖς Ἀρχιερεῖς ἐπιχρίοντες.) Tabulae,
cui in altaris sepulchro superponuntur reliquiae,
Christi Latini infundunt, ut exemplis sanctorum
charitas sacro unguento signata, in cordibus nostris
accendatur, ait Durandus lib. 1. cap. 25. Rectius Ec-
clesiae Graecae (quae reliquias ipsas Christumate super-
infuso irrigat) mentem videtur attigisse Symeon:
τὰ λείψανα, inquit, ἐν γλυσσόμαρ ἀργυρεῖ, καὶ χαλκῷ
καὶ λιδίῳ ἀπατίδινται καὶ μύρον αὐτοῖς θεῖον ἐπιχρίται. ὡς
μύρον γὰρ αἱ Χρυσῇ τῇ θύρῃ τῇ ἀναλίσσει μύρον, καὶ τὸ
δῖας εἰς χάριτος οἱ μάρτυρες ἐμπλεῖ· καὶ τὸ ἐνταφιασμοῖν
Χρυσῇ δηλοῦσιν, ἐπὶ καὶ ὑπὸ τῇ τῇ Χρυσῇ, τῇ ἰε-
ρεὶν τῇ τῇ, αἱ δὲ πατρίμοι συνεπία κατὰ τὴν δόξαν. Reli-
quiae in locula argentea auro aut lapideo reconduntur,
illisque sacrum unguentum infunditur: conjuncti
sunt enim Christo Deo unguento vero, & odore gra-
tiae Martyres pleni sunt; sepulchrumque Christi ma-
nifestant: sub sepulchro liquidum Christi, sacra nempe
mensa, cum ea sepulchri sunt. Τὶ δὲ τῇ δὲ, subdit inferius,
ὑποκατάδινται τῇ τῇ τῇ, καὶ ὡς ἐπὶ αὐτῇ, μέσον τῇ δὲ
κρίνον τῇ ἀπὸς ἀνατολῆς ἰσχυρῶν, ἐπὶ καὶ τῇ αὐτοῖς τῇ
πίστεως, καὶ ὑποκατάδινται τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ δόξῃ τῇ
τοῖς ἡγιασμένοις τὸν ἀνάστητον Χριστόν ἐγκαταλείποντας καὶ
ἐν αὐτῇ, ὡς ἐπὶ τῇ mensam vero reponuntur intra tabu-
lam, in duarum columnarum ad orientem vergentium
medio columnae siquidem & ipsi fidei sunt, & confessione
sua & sanguine, Christum occasus expertem simulati
& imitati, suffulcunt Ecclesiam.

32 Γίνονται λειτουργία.) Juxta Evaristi Papae decretum
quod & Vigilius confirmavit episcopo ad Eleutherium,
Basilicas omnes non sine missae sacrificio, Consecra-
ri praecipientis. Durandus lib. 1. cap. 24. & Pontifi-
cale Romanum. Incipit autem missa juxta ritum
Orientalem in veteri Ecclesia αἱ τῇ τῇ ἀπὸς τῇ
eo quod ex ea in novam reliquiis asportatis de-
rivat sanctificatio, scribit Symeon Thessal. τὸν δὲ
ὁ μὲν λειτουργῶν ἰσοδοῦν αἱ εἰς τὸ ἐκείνην δυσωσμένοι, καὶ τῇ
λατρυρίας ἐκτελεῖ. Tunc autem Pontifex ingressum
facit in nova Ecclesiae altare, & missam perficit.

33 Μίχρη δὲ συμπληρωσάτω.) Breviori nusquam die-
rum spatio, sicut nec religione minori, quam
Judaica observantia Templum, gratiae lex Ecclesiae
suas Consecrat: sacras itaque in eis hostias immolat
καὶ ἡμῖν αἱ τῇ Simeon, αἱ τῇ τῇ, δὲ τῇ τῇ Πῶ.
ματὸς χάριτας, αἱ δὲ αὐτῶν αὐτοῦ ταῦτα καὶ κατακρίσονται,
καὶ αἱ τῇ δὲ καὶ κατὰ τὸν τοῦτο. Singulis diebus ad septi-
mam usque, propter septenas Spiritus gratias, in
gloriam incolae templi, & in perpetuum ibidem ha-
bitatur. Ceu recenter dedicatas, ita receptas Mar-
tyropoleos, celebrem lætitiā & festivitatem se-
ptem diebus a Domitiano Pontifice productam re-
fert Simocatta his verbis 1. 4. ὁ ἱερεὺς ἐστὶν αἱ τῇ
τῇ ἐγκαταλείποντας τὸν πόλεον, καὶ σφραγίζοντας τὸν ἄρτον, τὸν τῇ
ἱερουργίας, τοῖς θεοῦ δὲ καὶ μυστηρίοις τὸ σπυριτοῦ τῇ
μυστηρίοις ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ αὐτῶν τῇ πόλιν ἡμῖν αἱ τῇ
συμπληρωσάτω. Episcopus partem salutis divi-
tatis festum diem instaurant, sane immolato, vito-
que consecratorum solemnium, mysteriorum Dei hominif-
que conventum Ecclesiae per communionem sancti-
ficabat. Et hunc in modum civitas dies septem cum
oblatione in festis consumpsit. De septenario die-
rum numero post celebritatem aliquam agendo
uberius alibi.

34 Επαγρυπνεῖται.) Antiquum morem, Dedicatio-
nis inscriptionem ipsis Ecclesiis insculpendi, etiam
ipse Deus characteribus miraculose in fano idolo-
rum exaratis, ejusque Consecrationem ab Aurelio
Episcopo Carthaginensi perficiendam, non tam
praedicentibus, quam velut praeteritam enarranti-
bus, confirmavit, haecque verba in dicti fani su-
perliminari incidit: Aurelius Episcopus dedicavit.
Miraculo testem se fuisse Prosper Aquitanicus
scripsit lib. de promissionibus & praedictionibus par-
te 3. promisso 38.

LECTO diffuso hoc dedicationis officio, breve
satis, licet obscurum Balsamonis dictum illustra-
tur, quod ait: διαφορὰ μεγάλη εἰς τὴν ἐκκλησίαν καθυπε-
ρθεῖν διὰ τὴν καὶ ἀνάστασιν, καὶ ἐνδυνάμωσιν, καὶ χρίσιν

τοῖς τοῦ ἁγίου μύρῳ καὶ ἀποδίδοται λαλῶν μαρτυρικῶν καὶ μὴ ὅτις ἀγιασθῶν, καὶ ἐκπηρεῖ τόπον ἰχθυῶν. *Discrimen non modicum est inter Ecclesias Consecratas per Encæniam* (cum Altare propriis orationibus initiatur, & sacrificio in eo perficiendo proxime deputatur & sanctificatur) *Aperitiones*, (cum reliquiis in Ecclesiam allatis populo preces facituro ingressus libere permittitur) & *initiationem* Altaris nempe in columnis stabilem positionem, vel Evangelii Christi regis vicem obtinentis, vel denique reliquiaturum sub altari locationem honore colendam, vel denique Episcopi in Throno sessionem, (de quarum ubi de Consecratione Antimensionum, tum alibi) *sanctique Unguenti Unctio-*

nem, (in altari & columnis) & *sanctarum Martyrum reliquiarum depositionem*, & eas quæ ita sanctificatæ non sunt, & Oratorii solummodo dignitatem obtinent; in quibus sola fundamentorum benedictio præcessit. Quia vero perfecta Ecclesiæ dedicatione, vasa ejus & supellex cuncta, Consecranda se offerunt, illustrato jam priori officio, alia quædam calici, patenæ, & imaginibus cultui divino applicandis accommodata, ex Allatiano Pontificali Euchologio, in quo solo legenda occurrerunt, curiosæ Lectorum aviditatis sedandæ gratia, libet hic ad longum transcribere, & publici facere juris.

Α Κ Ο Λ Ο Υ Θ Ι Α ΕΙΣ ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΔΙΣΚΟΥ καὶ ποτηρίου καινού.

OFFICIUM IN ENCÆNIIS SIVE CONSE- cratione Patenæ, & Calicis novi.

Λ Εγειο Ἀρχιερεύς. Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Καὶ ἀρχεται ὁ Ἀρχιερεύς λέγων.

Εν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου διηδῶμεν.

ὑπὲρ τῆς ἀνωθεν.

ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ συμ.

ὑπὲρ τοῦ ἁγίου οἴκου.

ὑπὲρ τοῦ ἐπισκόπου.

ὑπὲρ τῶν ἐπισκεπτῶν.

ὑπὲρ τοῦ συμπολεμήσαι.

ὑπὲρ τῆς πόλεως.

ὑπὲρ ἐκκράσεως αἵρων.

ὑπὲρ πλεόντων.

ὑπὲρ τοῦ ρυθιῶσαι.

τῆς παναγίας.

Καὶ ὁ Ἀρχιερεύς λέγει.

Ὅτι σφίσι σοι πᾶσα δόξα.

Ἢ εἶτα χεῖρας αὐτὰ τοῦ ἁγίου μύρῳ. Καὶ μετὰ τὸ χεῖ-
δῶσαι καὶ ἀγιαδῶσαι, λέγει ὁ Ἀρχιερεύς τῷ ἐκκλη-
σιῳ.

Εἰρήνη πᾶσι. Τοῦ Κυρίου διηδῶμεν.

Διάσπασε Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, τὸ καὶ Λόγε τοῦ Θεοῦ ζῶντος, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ ποτήριον τῆς καινῆς σε διαθήκης ἀγιάσας, καὶ ἐπιδούς αὐτὸ εἰς εὐφροσύ-
νην πᾶσι τοῖς μεταλαμβάνουσιν ἐξ αὐτοῦ. αὐτὸς καὶ κῦ-
Διάσπασε Χεῖρ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐξ ἀπόσειλαν τοῦ Πνεύματος
ἐν ἁγίῳ ἐπὶ τὸ ποτήριον τὸ καινὸν τὸ, καὶ εὐλόγησον,
καὶ ἀγιάσον, καὶ τελείωσον, καὶ τοῖς μεταχούσιν ἐξ αὐ-
τοῦ παράχου τῷ εἰρήνῃ, τῷ ἀγαπῇ, καὶ τῷ ὁμό-
ροισιν, ἡ τις ἐδέσποτε ἐκτίπτει. Σὺ γὰρ εἶ ὁ ἀγιά-
σας ἡμῶν, καὶ ὁ φωτισμός, Χεῖρ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ σοὶ
τῷ δόξαν ἀνατίμωμεν. σὺ τοῦ ἀναρχοῦ Πατρὸς,
καὶ τοῦ παναγίου, καὶ ἀγαθοῦ, καὶ ζωοποιγοῦ σε Πνεύ-
ματι· νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Καὶ σφραγίζει αὐτὰ τῇ χεὶρὶ λέγων. Ἰδοὺ ἡγία-
σαι καὶ τελειῶσαι τὸ ποτήριον σατηρίας, καὶ ὁ δίσκος
ζωῆς τῆς καινῆς διαθήκης ἐν ὀνόματι, τοῦ Πατρὸς,
καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς
τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Καὶ γίνεται πλῆρεια ἀπόλυσις.

D Icit Pontifex. Benedictum regnum,
Patris, & Filii, & Spiritus sancti.

Et incipit Pontifex dicens.

In pace Dominum precemur.

Pro superna.

Pro pace totius.

Pro sancta hac domo.

Pro Episcopo.

Pro plentissimis.

Ut cum eis prælietur.

Pro civitate.

Pro temperie aeris.

Pro navigantibus.

Ut liberemur.

Sanctissimæ.

Et Pontifex dicit.

Quia convenit tibi omnis gloria.

Mox illa sancto perungit Unguento.

Cum vero fuerint uncta, & sanctificata:
dicit Pontifex hanc orationem.

Pax omnibus. Dominum precemur.

Dominator Domine Deus noster, Fi-
li & verbum Dei viventis, Domine Je-
su Christe, qui novi tui testamenti cali-
cem sanctificasti, & in lætitiā cunctis
ejus futuris confortibus contulisti: Ipse
quoque nunc, Domine Christe Deus no-
ster, Spiritum sanctum tuum super cali-
cem hunc novum mitte, & benedic,
sanctifica, & consecra illud: & pacem,
charitatem, concordiamque quæ numquam
excidit, cunctis ex eo participibus præbe.
Tu enim es sanctificatio & illumina-
tio nostra, Christe Deus noster, & tibi
gloriam referimus: cum principii ex parte
tuo Patre, & sanctissimo, & bono, &
vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, &
in sæcula sæculorum. Amen.

Et signat illa manu dicens. Ecce sancti-
ficatus, & consecratus est Calix salutis,
& Discus vitæ novi testamenti, in nomi-
ne Patris, & Filii, & sancti Spiritus:
nunc & semper, & in sæcula sæculo-
rum.

Et sic incipit dicens.

*Aliud Officium pro Consecratione Patenæ
& Calicis, novarum & insistorum.*
Pax omnibus.

D minum precemur.

E Mitte Domine Deus noster, super Patenam istam, (five Discum) sanctissimi tui Spiritus virtutem sacra operantem, ut in ea agnum immolemus, & Christi tui peccatum mundi tollentis corpus fidelibus ex morte ad vitam transitoris traditum offeramus. Beneplacito & pietate tua: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Dominum precemur.

Expande Domine super Calicem istum de incircumscriptis finibus tuis, Spiritum sanctum, Spiritum veritatis, principalem & vivificum: ut in eo sanguinem pretiosum per quem super ovile tuum, misericordiam effudisti, offeramus, in remissionem peccatorum credentibus & passionem tuam confitentibus. Quia tu es gratiæ largitor, & tibi convenit gloria cum Patre tuo, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Deinde sancto Unguento Init dicens:

In nomine Patris, & Filii, & sancti Spiritus: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Et dicit. Ecce sanctissimi altaris sacra Patena, cum sancto Calice sanctificata & consecrata est, Patris opera, unigeniti Filii ejus beneplacito, & sanctissimi Spiritus obumbratione & adventu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

ORATIO QUAM DICIT PONTIFEX SUPER depicta nova imagine.

L Init eam sacro Unguento in quatuor partibus, & precatur hoc pacto.

Pax omnibus.

Dominum precemur.

Domine Rex noster omnipotens, Pater Domini nostri & Salvatoris Jesu Christi, qui Moysen servum tuum ut Cherubim imaginem in sacro tuo tabernaculo effingeret, jussisti: unde nos quoque Domine sanctas imagines in eorum memoriam componere accepimus. Rogamus itaque te, Rex noster, ut super hanc sanctam imaginem sancti tui Spiritus gratiam & Angelum tuum mittas, ut coram oraturo, fiat in precum complementum: Gratia & misericordia & humanitate unigeniti Filii tui clementis Domini & Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi.

Exclamatio.

Quia convenit tibi gloria, honor, & adoratio: Patri, & Filio, & sancto Spiritui, &c.

IN ORATIONEM QUAM DICIT PONTIFEX SUPER depicta nova imagine. Nota.

Benedictionem similem sine Christatis Unionem, continent Latina Sacramentaria præsertim id quo Prædicatorum Ordo utitur, sicut & Pontificale Romanum, quamvis præ nimia

Ετίρα ακολουθία εἰς ἐγκαίνια δίσκου καὶ ποτηρίου, καὶ αὐτῶν καὶ ἀδελφῶν.

Εἰρήνη πᾶσι. Τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Κ Απάμενον Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐπὶ τῷ δίσκῳ τὸν τῇ ἀγιαστικῇ σου δυνάμει ἡ παναγία Πνεύματος, ἵνα ἐν αὐτῇ σφραγίσωμεν τὸν αἵμα ἁγίου φέρωμεν τὸ σῶμα τῆς Χρῆσός σου, τῷ αἵμα ἁγίου τῶν κόσμων, τῷ ἀδελφῶν τοῖς ποινοῖς, ὅπως μεταβῶσιν ἐκ τῆ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν. εὐδοκίᾳ, καὶ τῇ ἀγαθότητι σου καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Επίτασον Κύριε ἐπὶ τὸ ποτήριον τὸ ἐκ τῆ ἀπὸ ἐργάτων σου κόλπων τὸ Πνεῦμα σου τὸ ἅγιον, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, τὸ κύριον, καὶ ζωοποιόν. ἵνα προσφέρωμεν ἐν τούτῳ τῷ αἵμα σου τὸ τίμιον διὰ τῆς ἐξέχουσας ἰλως, ἐπὶ τῇ σὴ ποιμένῳ εἰς ἀφροσύνην ἀμαρτημάτων τοῖς πεινῶσι, καὶ ὁμολογῶσι τὰ παθήματά σου. Ὅτι σὺ εἶ ὁ δότηρ τῆς χάριτος, καὶ σοὶ πρέπει δόξα σου τῇ Πατρὶ σου, καὶ τῷ ζωοποιῶ σου Πνεύματι. σου καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εἶτα χεῖρ τὸ ἅγιον μῦρον λέγων.

Εἰς τὸ ὄνομα ἡ Πατρὸς, καὶ ἡ Υἱοῦ, καὶ τῆς ἁγίας Πνεύματος. σου καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Καὶ λέγει. Ἰδὲ ἡγιασται καὶ πεπλειώται ὁ ἅγιος δίσκος σου τῇ ἁγίᾳ ποτηρίᾳ τῷ ἁγίῳ σου θυσιᾶς, καὶ τῇ ἐργείᾳ, τῷ Πατρὶ, καὶ τῇ εὐδοκίᾳ ἡ μονογενὺς αὐτῆς Υἱοῦ, καὶ τῇ ἐπισκιάσει, καὶ τῇ ἐπιφανείᾳ ἡ παναγία Πνεύματος. σου καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

ΕΤΙΧΗ ΗΝ ΛΕΓΕΙ Ο ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΕΠΙ

ἱσορθεῖσιν καὶ αὐτῶν εἰκόνα.

Χ Ρεῖ αὐτῶν τὸ ἅγιον μῦρον, ἐν τοῖς πάρασιν μέρεσιν καὶ ἑταῶς εὐχεται.

Εἰρήνη πᾶσι. Τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Κ Τρεῖς βασιλεῖς ἡμῶν πατοκράτορες, ὁ πατὴρ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χρῆσός σου, ὁ ὀρίσας ἡ δούλον σου Μαυσιλῶν, ἵνα ἱσορήσῃ τὴν εἰκόνα τῶν Χερυβίμεις τῶν σκεπῶν ἡ ἁγία καὶ ἡμεῖς Κύριε ὑπὸς ἐλάβομεν εἰκόνα ἁγίαν εἰς μνήμην αὐτῶν. Διόμειθ' αὖ βασιλεῖς ἡμῶν τῷ ἀποσεῖλαι ἡ χάρις ἡ ἁγία σου Πνεύματος, καὶ ἡ ἁγία σου ἐπὶ τῷ εἰκόνα πάντῳ τῷ ἁγίῳ ἵνα γένηται (εἰς αὐτῶν εἰς τὴν δειθῶν) εἰς ἐκπλήρωσιν τῆς δειθῶς αὐτῆς, καὶ ἡ χάρις, καὶ ἡ ἐλεημοσύνη, καὶ ἡ εὐχὴ ἡ μονογενὺς σου Υἱοῦ, καὶ ἡ φιλανθρωπία Κυρίου καὶ Θεοῦ, καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χρῆσός σου.

Εὐχαριστία.

Ὅτι σοὶ πρέπει τιμὴ, καὶ προσκύνησις τῇ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. καὶ πάντῃς.

Εὐλογίαςαντος ἡ ἱερέως ἀρχόμεθα τό. Κύριε εἰσακούσον τὴν προσευχήν μου. Δόξα καὶ νῦν. Θεὸς Κύριος ἐπέφανεν ἡμῖν, καὶ τῇ εὐχῇ. Εἰτα ἑοπάριον τὸ Θεοτόκῳ.

Τῇ Θεοτόκῳ ἐκτενῶς νῦν προσδράμωμεν ἁμαρτωλοὶ, καὶ ταπεινοὶ, καὶ προσπίσωμεν ἐν μετανοίᾳ κράζοντες ἐκβάδεις ψυχῆς. Δέσποινα βοήθησον ἐφ' ἡμῖν σπλαχνιδεῖσα, σπῶσον ἀπολλύμεθα ἀπὸ πλήθους πταισμάτων. μὴ ἀποσρέψῃς σὺς δούλους κινῆς. σὲ γὰρ μόνῳ ἐλπίζομεν καὶ κτήμεθα.

Δίς.

Οὐ σιωπήσωμιν ποτε, Θεοτόκε, τὰς δυνάμεις σου λαλεῖν οἱ ἀνάξιοι. εἰ μὴ γὰρ σὺ προΐσατο περισβύσας τίς ἡμᾶς ἐρρύσατο ἐκ τῶν κινδύνων; τίς δὲ διεφύλαξεν ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐχθρῶν; καὶ ἀποσώμην Δέσποινα ἐκ σὺ. σὺς γὰρ δούλους σώζεις ἀεὶ ἐκ παντοίων δεινῶν.

Ἀπαξ. εἰτα τὸν ὅ. καὶ μετὰ τὸ πνευματικόν, ἀρχόμεθα τὴν καύτην τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκῳ ἀνδρῶν εἰρμῶν.

Ὡδὴ α'. ἦχος πλ. β'.

Υγραὶν διοδάσας.

Υπεραγία Θεοτόκε σῶσον ἡμᾶς.

Πολλοὶς σωματικὸς πειρασμὸς, πρὸς σὲ καταφύγω σωτηρίαν ἐπιζητῶν. ὦ μήτερ ἡ Δόξῃ, καὶ Παρθένη, τὴν δούλων καὶ δεινῶν με δέσσωσον.

Υπεραγία Θεοτόκε σῶσον ἡμᾶς.

Παθῶν με παράττει προσβολαί, πολλῆς ἀθυμίας ἐμπιπλώσαι με τῷ ψυχῷ. εἰρήνευσον, κόρη, τῇ γαλήνῃ τῇ τῷ Χριστῷ καὶ Θεῷ σου πανάμωμε.

Δόξα.

Σωτήρα τεκέσας σὺ καὶ Θεὸν δυσωπῶ, Παρθένη, λαβὼν με τὴν δεινῶν. σοὶ γὰρ νῦν προσφύγω ἀνατείλω καὶ τῷ ψυχῷ, ἐκ τῶν ἐχθρῶν.

Καὶ νῦν.

Νοσοῦντα τὸ σῶμα καὶ τῷ ψυχῷ, ἐπισκοπῆς θείας ἐσθροτοίας τὴν παρά σου ἀξίωσον, μόνῃ Θεομήτορ, ὡς ἀγαθὴ ἀγαθῶν τε λογιώτερα.

Ὡδὴ γ'. Οὐρανίας ἀφίδος.

Προσάσιν καὶ σκέπην ζωῆς ἐμῆς τίθῃμι σὲ, Θεογενήτορ Παρθένη, σὺ με κηβέρησον πρὸς τὴν λιμένα σου, τὴν ἀγαθῶν καὶ αἰτία, τὴν πρὸς τὸ σῶμα, μόνῃ φιλάνθρωπε.

Υπεραγία Θεοτόκε σῶσον ἡμᾶς.

Ἰκετόν Παρθένη τὴν ψυχὴν πάρα σου, καὶ τῆς ἀθυμίας τῷ ζάλλῳ ἡσυχιάσαι με. σὺ γὰρ Θεόνυμφε, τὴν ἀρχηγὸν τὴν γαλήνης καὶ Χριστὸν ἐκύνσας, Θεομακάρισε.

Δόξα.

Εὐεργέτῳ τεκέσας, καὶ τὴν καλῶν αἰτίων, τῆς δ' ἐργασίας τὴν πλῆθος πᾶσιν ἀνάβλυσον. πάντα γὰρ δυνάσαι, ὡς δυνατὸν ἐστί σοι καὶ Χριστὸν ἐκύνσας, μόνῃ παύσαι.

Καὶ νῦν.

Χαλεπαῖς ἀρρώστιας καὶ νοσήτοις πάθεισιν, ἐξισταζομένη Παρθένη, σὺ μοι βοήθησον. πῶν ἰαμάτων γὰρ ἀνελίπῃ σὺ γινώσκων θησαυρὸν, πανάμωμε, καὶ ἀδαπάνητον.

Euchol

Benedictionem præmittente Sacerdote, incipimus psalmum. Domine exaudi orationem meam. Gloria. Et nunc. Deus Dominus & illuxit nobis. Cum Versibus. Deinde Deipara Modulos.

AD Deiparam festine peccatores properemus, & humiles ex imo pectore clamantes, ei procidamus. Adjuva Domina, super nos misericordia mota, accelera, a peccatorum nostrorum multitudine perimus. Ne vacuos avertas famulos tuos: te namque solam fiduciam nostram possidemus.

Bis dicitur.

Numquam desistemus licet indigni potentiam tuam eloqui, Deipara, nisi enim protectrix adesses, quis nos tantis liberaret periculis? quis usque nunc liberos præfervasset? A te non recedimus, Domina, tuos enim famulos ab omni calamitate eripis. *Dicitur semel.*

Et deinde psalmus quinquagesimus. Quo expleto: absque tractibus sanctissima Deipara Canonem incipimus.

Canticum primum. Tonus obliquus sec.

Humidam peragrans.

Sanctissima Deipara salva nos.

Multis tentationibus obsessus, ad te, salutem requirens, confugio: o mater Verbi & Virgo, a malis & angustiis istis me præserva.

Sanctissima Deipara salva nos.

Impulsus me passionum turbant, multaque diffidentia animam meam obruunt: redde, Virgo incorrupta, tranquillitatem, filii ac Dei tui clementia.

Gloria.

Virgo Salvatorem ac Deum enixa, his malis me eximi deosco: ad te namque confugiens, animam mentemque dirigo.

Et nunc.

Corpore & anima laborantem, divina visitatione curaue tua, me solare, sola Dei mater, ut clemens, clementemque Deum enixa.

Canticum tertium. Cælestis fornicis.

Propugnaculum, & protectionem animæ meæ te constituo, Dei genitrix Virgo, ad tuum me portum deducito, bonorum origo, fidelium fiducia, sola clemens.

Sanctissima Deipara salva nos.

Rogo te, o Virgo, animæ tumultum & diffidentia procellam in me disperge: tu namque tranquillitatis auctorem Christum peperisti, Dei sponsa, a Deo beanda.

Gloria.

Benefactorem, bonorumque omnium auctorem quæ mundo edidisti, bonorum divitias super nos a te profunde: omnia namque potes, quæ potentem in virtute Christum peperisti, sola illibata.

Et nunc.

Acerbis infirmitatibus intolerandisq; doloribus afflicto mihi, o Virgo, succurre: indeficientem enim & inconsumptam medicinarum penum te agnosco, illibata.

Q199

Famulos tuos a periculis serva, Deipara, ad te namque velut ad inconvulsum murum, firmumque asylum, post Deum confugimus.

Gravem corporis mei molestiam clementer respice Deipara celebranda, & animæ meæ languori medelam præbe.

Deinde memoriam habet Sacerdos eorum pro quibus supplicatio instituta est, & ter quinquies, Domine miserere, canitur. Mox Sacerdos subjungit. Quia misericors &c. Et confestim modulum. Tono 2.

Fervens intercessio, murus inexpugnatus, misericordiæ fons, mundi refugium, ad te intense clamamus: accelera domina, & a periculis nos libera, quæ citâni opem ferre novisti.

Canticum quartum. Audivi Domine.

Passionum mearum agitationem, & procellam delictorum meorum compone, Dei sponsa, gubernatorem Christum enixa.

Sanctissima Deipara salva nos.

Clementiæ abyssum invocanti mihi pande, quæ clementem & Salvatorem omnium, te celebrantium, peperisti.

Gloria.

Tuis donis gaudentes hymnum tibi in gratiarum actionem concinimus, qui te Dei matrem, o pura, profitemur.

Et nunc.

Spem, & firmamentum intoncussimumque salutis murum te, o celebranda, nacti, omni molestia liberamur.

Canticum quintum. Illumina nos.

Vitam nostram lætitia reple, o Virgo, quæ lætitiæ auctorem quondam pariens, sincerum gaudium mundo protulisti.

Sanctissima Deipara salva nos.

A periculis eripe nos, pura Deipara, quæ redemptionem æternam pacemque, cogitationem omnem exuperantem, genuisti.

Gloria.

Gloriæ tuæ splendore caliginem delictorum meorum dissipa, Dei sponsa, quæ lumen æternum & divinum edidisti.

Et nunc.

Animæ meæ languorem cura, tua me dignata visitatione, & salutem mihi tuo interventu concilia.

Canticum sextum. Orationem meam ad Deum effundo.

Ut morti & corruptioni naturam meam subactam, a morte & corruptione morti seipsum tradens liberavit: ita o Virgo Dominum tuum & Filium precare, ut ab hostium fraudulento molimine me eripiat.

Sanctissima Deipara, salva nos.

Proteatricem te vitæ meæ profiteor, tutamque custodiam, quæ tentationum turbam dissipas, & dæmonum insultus repellis, o Virgo, precorque a passionum mearum corruptione ubique me protegi.

Gloria.

Ut refugii murum, integram animarum salutem, in afflictionibus solamen, te habemus o Virgo; in lumine tuo semper exultamus Domina: nunc itaque a doloribus & periculis nos erue.

Διάσωσον ἀπὸ κινδύνων τὰς δούλῃς σου, Θεοτόκε, ὅτι πάντες μετὰ Θεοῦ εἰς σὲ καταφεύγομεν, ὡς ἀρρήκτον τείχος ἢ προστασίαν.

Επίβλεψον ἐν ἐμῇ, πανύμνητε Θεοτόκε, ἐπὶ τῇ ἐμῇ χαλεπῇ τῷ σώματι κάκωσιν, ἢ ἴασαι τῆς ψυχῆς μετὸ ἄλγος.

Εἰτα μνημονοεῖ ὁ ἱερεὺς δι' ὧν ἡ παράκλησις γίνεται, ἢ ψάλλομεν τὸ, Κύριε ἐλέησον ἐ. ὁ ἱερεὺς, ὅτι ἐλεημων, ἢ δι' αὐτοῦ λέγομεν τροπάριον, ἢ ὕμνον.

Προσβεία θερμῇ, ἢ τείχος ἀπροσμάχητον, ἐλέησον πηγῇ, τὸ κόσμῳ καταφύγιον, ἐκτενῶς βοᾷμιν σοι, Θεοτόκε Δέσποινα πρόφθασον, ἢ ἐκ κινδύνων λύτρωσαι ἡμᾶς, ἢ μόνῃ ταχέως προστατεύουσα.

Ωδὴ δ'. Εἰσακήκοα, Κύριε.

Τῶν παθῶν μετὰ ταραχὸν, ἢ κυβερνήτην τεκέσσα Κύριον, ἢ κλύδωνα κατέβλασεν τῷ ἐμῶν πταισμάτων, Θεοῦ μὲν φέτε.

Υπεραγία Θεοτόκε σῶσον ἡμᾶς.

Εὐσπλαγχνίας τῇ ἀβυσσῶν ἐπικαλεμένη τῇ σῆς παράρχῃ μοι, ἢ τῇ εὐσπλαγχνῶν κύνεσσῃ ἢ Σωτῆρᾳ πάντων τῷ ὑμνοῦντι σε.

Δόξα.

Απολαύοντες, πάναγνε, τῶν σου χαρισμάτων, σοὶ χαριστήριον ἀναμέλομεν ἐφύμνιον, οἱ γινώσκοντες σε Θεομήτορα.

Καὶ νῦν.

Οἱ ἐλπίδα ἢ στήριγμα καὶ τῆς σωτηρίας τείχος ἀκράδαντον κεκτημένοι σε, πανύμνητε, δυσχερείας πάσης ἐκλυτρίμεθα.

Ωδὴ ε'. Φώτισον ἡμᾶς.

Εμπλησον ἀγνὴ εὐφροσύνης, τὴν ζωὴν ἡμῶν, τὴν σὴν ἀκίρατον διδάσα χαρὰν τῆς εὐφροσύνης, ἢ γνῆσασα τὰ αἴτια.

Υπεραγία Θεοτόκε σῶσον ἡμᾶς.

Λύτρωσαι ἡμᾶς ἐκ κινδύνων, Θεοτόκε ἀγνὴ, ἢ αἰσάτω τεκέσσα λύτρωσιν, ἢ τὴν εἰρήνην τῷ πάντα τοῦ ὑπερίχου.

Δόξα.

Λύσον τὴν ἀχλὺν τῶν πταισμάτων μου, Θεόνυμφε, τῇ φωτισμῷ τῆς σῆς λαμπρότητος, ἢ φῶς τεκέσσα τὸ θεῖον ἢ ἀποκαίνιον.

Καὶ νῦν.

Ἰασαι ἀγνὴ τῆς ψυχῆς μου τὴν ἀδύνατον, ἐπισκοπῆς σου ἀξιώσασα, καὶ τὴν ὑγίαινα ταῖς προσβείαις σου παράρχῃ μοι.

Ωδὴ ς'. Τὴν δέσπον ἐκχῶ πρὸς Κύριον.

Θανάτῳ καὶ τῆς φθορᾶς ὡς ἴσασιν ἑαυτὸν ἐκδιδωκῶς τῇ θανάτῳ τὴν τῆς φθορᾶς καὶ θανάτῳ με φύσιν καταχτῆσαι, Παρθένη δυσώπησον τὸν Κύριόν σου καὶ Τίον, τῆς ἐχθρῶν κακουργίας μερύσασθαι.

Υπεραγία Θεοτόκε σῶσον ἡμᾶς.

Προσάτιν σε τῆς ζωῆς ἐπίσταμαι, καὶ φρυγὰν ἀσφαλίσάτω, Παρθένη, καὶ πειρασμῶν ὁρμησάτω ὄχλον, ἢ ἐπιπείρας δαιμόνων ἐλαύνουσα. καὶ δέομαι ὁρμησάτω ἐκ φθορᾶς τῷ παθῶν με ρυθιζαί με.

Δόξα.

Ὡς τείχος καταφυγῆς κεκήμεθα, καὶ ψυχῶν σε παντελῇ σωτηρίᾳ, καὶ πλατυσμῶν ἐν ταῖς θλίψεσι, κόρη, καὶ τῇ φωτὶ σου αἰεὶ ἀγαλλόμεθα. ὦ Δέσποινα, καὶ τοῦ ἡμᾶς τῶν παθῶν καὶ κινδύνων ὁρμησάτω.

Καὶ νῦν.

Εὐκλίην νῦν ἀδυνάων κατακείμεναι, καὶ ἐκ ἱερῆς ἰατρικῆς τῆς παρὶ μου. ἀλλ' ἡ Θεὸς καὶ Σωτὴρ καὶ κόσμῳ καὶ ἡ λυπηρὰ τῇ ῥοσὶν κινήσασα, σὺ δέομαι τῆς ἀγάθης, ἐκ φθορᾶς ῥοσημάτων ἀνάστησον.

Ο ἱερὺς μνημονεύει, ὡς δεδήλωται, ἔμπρὸς τῷ ἐκφώνησιν ὡδὺς, καὶ κοινάκιον. ἤχος β'.

Προσασία τῆς χαρισιαῶν ἀκαταίχυντι, μεσιτεία παρὸς τὸ ποικίλῳ ἀμάρτυρι, μὴ παρίδῃς ἀμαρτωλῶν δεισιων φωνάς. ἀλλὰ ἀποφθάσον ὡς ἀγαθὴ, εἰς τὴ βοήθειαν ἡμῶν τῇ πίστεως κραυγαζόντων σοι. τὰ χυμὸν εἰς προσβίαν, καὶ ἀντίστοιχον εἰς ἰκυσίαν, ἢ προσάτιον σα ἀεὶ Θεοτόκε τῇ τιμῶντων σε.

Καὶ εὐδὺς τὸ προκείμενον.

Μνησθήσομαι τὸ ὀνόματός σου ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ.

Στίχος. Ἀκούσον θυγάτηρ καὶ ἰδοὺ.

Ο ἱερὺς. Καὶ ὑπὲρ τῆς καταξιοθῆναι ἡμᾶς τῆς ἀκροάσεως τῆς ἁγίας Εὐαγγελίας, Κύριον καὶ Θεὸν ἡμῶν ἱκετεύσωμεν.

Σοφία ἀρσῶ. ἀκούσωμεν τῆς ἁγίας Εὐαγγελίας. Εἰρήνη πᾶσιν.

Εκ τῆς καὶ Λυκαῖν ἁγίας Εὐαγγελίας τοῦ ἀναγνώσματος.

ΕΝ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἀναστὰσα Μαρίαμ, ἐπορεύθη εἰς τὴν ὄρειν τὴν μετὰ σπηδείας εἰς πόλιν Ἰουδα.

Τέλος.

Εἰσαὶ δὲ Μαρίαμ σὺν αὐτῇ ὥσπερ μύσας, τρεῖς καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὸ οἶκον αὐτῆς.

Καὶ ὡδὺς, δόξα ἤχος β'.

Ταῖς τῆς Θεοτόκου προσβίαις, ἐλεῖμεν, ἐξάλειψον τὰ πλήθη τῶν ἡμῶν ἐγκλημάτων.

Καὶ νῦν τὸ αὐτό. Εἰπε Ελέησον μεὸ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα.

Ἦχος πλ. β'.

Μὴ καταπίπτουσιν ἀνθρώπων προσασίᾳ, Παναγία Δέσποινα, ἀλλὰ δέξαι δέξιν τῶν οἰκίτου σου. Θλίψις γὰρ ἔχει με, σφρίγγει δυνάμει τῇ δαιμόνων τὰ τοξώματα, σκέπλω καὶ κέκμηται, ὡδὲ πᾶς προσφύγων ὁ ἄθλιος, πάντοθεν πολυμήμβρος, ἔ παραμυθίαν ἐκ ἔχω πλὴν σου, Δέσποινα καὶ κόσμῳ, ἐλπίς ἔ προσασία τῇ πίστεως. μὴ μου παρίδῃς τὴν δέξιν, τὸ συμφέρον ποίησον.

Ο ἱερὺς. Σῶσον ὁ Θεὸς τὸ λαόν σου.

Τὸ Κύριε ἐλέησον, ιβ'.

Ελέει καὶ οἰκτιρίζεις. Καὶ τὰ λοιπά.

Ὡδὲ ζ'. Οἱ ἐκ τῆς ἰουδαίας.

Τῇ ἡμῶν σωτηρίᾳ, ὡς ἠθέλησας, Σῶτερ, οἰκονομήσασθαι ἐν μήτρᾳ καὶ Παρθένῳ κατέκνησας, τῇ κόσμῳ ἢν προσάτιν ἀνείδεξας. ὁ πᾶν πατέρων ἡμῶν Θεὸς εὐλογητός εἰ.

Υπεραγία Θεοτόκε σῶσον ἡμᾶς.

Θεοκτίλῳ τῇ ἐλπίδι, ὃν ἐγέννησας μήτηρ ἁγνή, δυσώπησον ῥυθίλῳ αἰτῶν πταισμάτων ψυχῆς τοῦ μολυσμᾶται τῶς ἐν πίστει κραυγαζούσας. ὁ πᾶν πατέρων ἡμῶν Θεὸς εὐλογητός εἰ.

Δόξα.

Σωμάτων μαλακίας, καὶ ψυχῶν ἀρρώστιας, θεωρησθήτω τῶν πόθεν προσπίπτει τῇ σκέπῃ σου Eucbol.

Et nunc.

In lecto infirmus jaceo, & non est sanitas in carne mea: sed tu, quæ Deum & Salvatorem mundi, & morborum curatorem peperisti, deprecantem me a morbi periculo eripe.

Sacerdos ut prefatum est memoriam agit:

Et post exclamationem subjungitur

Breviculus. Tonus secundus.

Profectio Christianorum non confundenda, intercessio ad conditorem non repellenda, ne supplices peccatorum voces despicias, sed ut bona, in auxilium fideliter ad te clamantium accelera: festina ad intercedendum, propeta ad deprecandum, Deipara, quæ semper te colentes protegis.

Et confestim subditur Propositum.

Memor. ero nominis tui in omni generatione & generatione.

Versiculus. Audi filia & vide.

Sacerdos. Et ut digni simus audire sanctum Domini Dei nostri Evangelium, precemur.

Sapientia recta. Audiamus sanctum Evangelium. Pax omnibus.

Ex eo quod est secundum Lucam Evangelium lectio. Cap. i.

IN illis diebus. Exurgens Maria abiit in montana cum festinatione:

Finis.

Mansit autem Maria cum illa quasi mensibus tribus, & reversa est in domum suam.

Et continuo. Gloria. Tonus secundus.

Deiparæ precibus, o misericors, peccatorum meorum multitudinem dele.

Et nunc. Idem reperitur. Deinde. Miserere mei Deus secundum magnam.

Tonus obliquus secundus.

Ne me destituas, hominum protectio, sanctissima domina, quin potius servi tui orationem suscipe. Tenet me angustia, demonum jacula ferre non valeo: asylo quovis orbatus sum, quo confugiam infelix undique obsessus ignoro; præter te nulla mihi superest consolatio, ne despicias orationem meam: sed quod mihi conducatur, provide, mundi domina, spes & fidelium protectio.

Sacerdos. Salva Deus populum tuum.

Domine miserere. Duodecies.

Misericordia & miserationibus. Et reliqua.

Canticum septimum. Qui a Judæa.

Ut de hominum salute disponeres, Salvator, in Virginis utero habitasti, eamque mundi protectricem renunciasti. Benedictus es Deus Patrum nostrorum.

Sanctissima Deipara salva nos.

Misericordiæ amatorem quem genuisti, mater pura deprecare, ut a peccatis & animæ inquinamenti liberet clamantes. Benedictus es Deus Patrum nostrorum.

Gloria.

Corporum languores & animarum ad te accedentium infirmitates divino Qqqq ij

tuo nutu curare dignare, Dei genitrix, Salvatorem Christum nobis enixa.

Et nunc.

Salutis thesaurum, incorruptionis fontem, securitatis turrim, & poenitentiam portam genitricem tuam ostendisti, clamantibus: Benedictus es Deus patrum nostrorum.

Canticum octavum. Caelorum regem.

Ope tua indigentes, celebrantes, & exaltantes, te Virgo, in saecula ne despicias.

Sanctissima Deipara salva nos.

Remediorum copiam, fideliter te laudantibus, & ineffabilem tuum factum superexaltantibus, o Virgo profundis.

Gloria.

Animae infirmitatibus, carnisque doloribus, o Virgo, mederis: ne te gratia plenam celebrem.

Et nunc.

Tentationum impetus, & dolorum insultus retundis, o Virgo, propterea te laudamus in saecula.

Canticum nonum. Vere te Dei genitricem.

Lachrymarum mearum flumina ne despicias, o Virgo, quae lachrymam omnem ab omni vultu abstergentem Christum genuisti.

Sanctissima Deipara salva nos.

Peccati dolore depulso, cor meum, o Virgo, gaudio reple, quae gaudii plenitudinem in te suscepisti.

Gloria.

In languoris loco infirmitate prostratum, ex adversa, in bonam valetudinem translatum, o Virgo sana.

Et nunc.

Lucis tuae radiis illustra, o Virgo, in his qui te devote Deiparam profitentur, ignorantiae caliginem.

Et confestim dicitur. Vere dignum est.

Et suffragetur sacerdos altare, & populum: cantantibus nobis sequentes in Deiparae laudem modulos.

Caelis altiorum, radiis solaribus puriorum, mundi dominam, a maledictione nos liberantem hymnis celebremus.

A peccatorum meorum copia, corpus meum & anima mea infirmantur: ad te gratia plenam confugio, desperatorum spes, tu mihi succurre.

Domina, Redemptoris mater, indignorum famulorum tuorum preces suscipe, ut apud natam tuam interpellas: o mundi Domina, esto nobis mediatrix.

Modulis vocibus alacriter tibi celebrandae Deiparae cantica psallimus: cum Praecursore, & omnibus Sanctis Deum roga, ut nostri misereatur.

Universae Angelorum acies, Domini Praecursor, Apostolorum duodena turba, sancti omnes cum Deipara, cen legati nostri, agite, ut salvemur.

Deinde. Ter Sanctus. Sanctissima Trinitas. Pater noster. Sacerdos. Quia tuum est. *Et sequentes Moduli.* Tonus obliquus secundi.

Miserere nostri Domine, miserere nostri.

Gloria.

Domine miserere nostri: in te enim confidimus.

Et nunc.

Misericordiae portam.

τῇ θεῇ, διαπραΰνει ἀξίωσόν. ἡ δὲ σωτῆρα Χριστὸν ἡμῖν ἀποποιῶσα.

Καὶ νῦν.

Θησαυρὸν σωτηρίας, καὶ πηγὴν ἀσφαλείας τῶν σὺ κηύσασθαι καὶ πύργον ἀσφαλείας, καὶ θόρον μετανοίας τῶν κραυγάζουσιν ἰδεύσας. ὁ γὰρ πατήρ ἡμῶν Θεὸς διλογητὸς ἐστίν.

Ὡδὴ δὲ. Τὸν βασιλεῖα τῶν ἁγίων.

Τὰς βουθέας τῆς παρὰ σὺ δωρένης, μὴ παρὲς δὲ, Παρθένη, ὑμνοῦντας καὶ ὑπερυψύντας σὲ, κόρη, εἰς αἰῶνας.

ὑπεραγία Θεοτόκε σῶσον ἡμᾶς.

Τῶν ἁμαρτιῶν τὸ δαφνιδὲς ἐπιχέεις τῶς περὶ σὺ ὑμνοῦσίν σε, Παρθένη, ἐν ὑπερυψύσει ἀφραστοῦ σου τόκου.

Δόξα.

Τὰς αἰδυνείας μετὰ ψυχῆς ἱατρούς, καὶ σαρκὸς τῶν οὐδυνείας, Παρθένη, ἵνα σε δοξάζω καὶ χαλεπώμενόν σου.

Καὶ νῦν.

Τῶν περασμῶν σου τὰς προσβολὰς ἐκδιώκεις, καὶ παθῶν τὰς ἐφοδούς, Παρθένη. ὅθεν σε ὑμνοῦμεν εἰς πάντας τὰς αἰῶνας.

Ὡδὴ δὲ. Κυρίως Θεοτόκον.

Πολὺ μετὰ δακρύων μὴ ἀποποιήσης, ἡ δὲ πάντος ἐκ προσώπου πάν δάκρυον ἀρηρηκότα, Παρθένη, Χριστὸν κηύσασα.

ὑπεραγία Θεοτόκε σῶσον ἡμᾶς.

Χαρὰς μετὰ τῶν καρδίας πλήρωσόν, Παρθένη, ἡ δὲ χαρὰς δεξαμένη τὸ πλήρωμα, τὰ ἁμαρτίας τῶν λύπῶν ἐξαφαιρίσασα.

Δόξα.

Κακώσιαις ἐν τόπῳ τῇ αἰδυνείας, ταπεινωθέντα, Παρθένη, διαπραΰσον ἐξ ἀρρώστιας εἰς ῥῶσιν μισσηκωδύσασα.

Καὶ νῦν.

Φωτὸς σε ταῖς ἀκτίσι λάμπουσαν, Παρθένη, τὸ ζοφερόν τὸ ἀγνοίας διώκοντα πρὸς δόξαν Θεοῦ σε καταγγέλλοντας.

Καὶ ὡς τὸ, Ἀξιώσεις τὴν ἀληθείαν.

Καὶ θυμὸς ὁ ἱερός τὸ θυσιάζειον καὶ τὸν λαόν, καὶ ἡμεῖς ψάλλομεν τὰ παρόντα Θεοτοκία.

Τῶν ὑψηλοτέρων τῶν ἁγίων, καὶ καθαρωτέρων λαοποιδόντων ἡλιακῶν, τῶν λυξασαμένων ἡμᾶς ἐκ τῶν κατάρσας, καὶ δέσποιναν τὸ κόσμον ὕμνοις τιμῶμεν.

Ἀπὸ τῶν πολλῶν με ἁμαρτιῶν ἀδυνεὶ τὸ σῶμα, ἀδινεὶ με καὶ ἡ ψυχὴ πρὸς σὲ κατατρέχει τὴν κεχαριστομένην, ἐλπίς ἀπελπισμένην, σὺ μοι βοήθησον.

Δέσποινα, καὶ μήτηρ καὶ λυτρωτὴ, δέξαι παρακλήσεις ἀναξίων σῶν οἰκτιρῶν ἵνα μεσιτεύσης πρὸς τὸ ἐκ σὺ πεχθίνοντα, ὡ δέσποινα καὶ κόσμῳ, γινέ μεσίτερε.

Ἐάλλοιμεν προθύμως σοὶ τὴν ᾠδὴν νῦν τῇ πανμνήτῳ Θεοτόκῳ χαρμονικῶς καὶ καὶ προσδρόμε, καὶ πάντων τῶν ἁγίων δυσώπει Θεοτόκε τὴν δικτεφῆσαι ἡμᾶς.

Πᾶσαι τὰ ἀγγέλων αἱ στραταί, ἀπὸ δρομὸς Κυρίως, ἀποστόλων ἡ δωδεκάς, οἱ ἅγιοι πάντες μετὰ Θεοτόκῳ ποιήσατε ἀρετὰς εἰς τὸ σωθῆναι ἡμᾶς.

Εἴπα Τερισάγιον. Παναγία Τελεῖς. Πάτερ ἡμῶν. ὁ ἱερός. ὅτι σὺ, καὶ τὰ τροπάρια ταῦτα ἡχος πλ. β'.

Ελέησον ἡμᾶς Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς.

Δόξα.

Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς, ἐπὶ σοὶ γὰρ πεποί.

Καὶ νῦν.

Τῆς ἀσπληγχείας καὶ πύλιν.

Ο ἱερὺς.

Ελέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς καὶ τὸ μέγα.
 Ἐπὶ δόξῃ σου ὑπὲρ πάντων, ζωῆς, εἰρήνης, υἰαίας,
 σωτηρίας, ἐπιτοκίας, συγχωρήσεως, καταστάσεως,
 κατεργασίας καὶ δόξης τοῦ Θεοῦ, ὁ δυνάστης καὶ ὑπὲρ
 πάντων καὶ ἐν παντί. καὶ τὸ μέγα.
 καὶ τὰ λοιπὰ, καὶ ἡ ἀπολογία.

Sacerdos.

Miserere nostri Deus secundum.
 Adhuc rogamus pro misericordia, vita,
 pace, sanitate, salute, protectione, ve-
 nia, prosperitate, gubernatione servi Dei
 N. & ut sancta hac aedes conservetur.

Et reliqua. Et tandem dimisso.

VARIÆLECTIONES.

Præfens, quod in codicibus recentioribus, ab eo quod in vetustis legitur,
 ita diversum est Officium, ut unum separatim alteri annexere, quam
 variantes utriusque lectiones inter se conferre, facilius existat.

Ακολουθία τῆ παρακλήσεως.

Ποιῶν ἱερὰς ἀλογητόν. Εἰπα τὸ Τεσσαγάριον. Τὸ
 πασαγία Τεσσά. Τὸ, Πάτερ ἡμῶν. Οτι σε
 εἰς. Κύριε ἐλέησον. ἱβ. Δεῦτε προσκυνήσωμεν. γ.
 Κύριε εἰσακούσον τὴν προσευχὴν μου καὶ μετὰ τὸ τέλος.
 Δόξα, Ὁ νῦν. Ἀλληλούια. Εἰπα τὴν αἰτίαν. Ἐπὶ
 ἐπὶ εἰρήνῃ τῇ Κυρίῳ δειθῶμεν. Ἀντιλαβῆ, σῶσον,
 ἐλέησον.

Τῆς Πασαγίας, ἀχράντης, ὑπεράλογημένης. Οτι
 πρέπει σοι πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύνησις. Εἰπα
 τὸ Θεὸς Κύριος. Στίχος. Κύριε μὴ τῇ θυμῷ ἐλέγξῃς
 με, μηδὲ. Στίχος. Ελέησον με Κύριε, ὅτι ἀδυνάτης
 εἰμι. Εἰπα τροπάρια. Ελέησον ἡμᾶς ἐπὶ σοὶ ὃ πατοί-
 ζαμεν. Καὶ νῦν. Τῆς διασπαραγγίας τῷ πύ-
 λῳ.

Εἰπα τὸ. Καὶ ὁ κανὼν τῆς Θεοτόκου, ποίημα Θεοφά-
 νους τῷ γραπτῷ μητροπολίτου Νικαίας· τινὲς δὲ φασὶν
 ὅτι εἰς τὴν Θεοσηλείαν μοναχῶν· τινὲς δὲ Ἰωάννη τῷ Δα-
 μασκῶν.

Ωδὴ α'. ἦχος πλ. δ'.

Υγρὰν διόδωσας.

Πολλοὶς σωματικὸς πειρασμοῖς, πρὸς σὲ κατα-
 φάγωσιν ἐλπίαν ἐκείνων, ὡς μητὲρ τῷ Λόγῳ, καὶ Παρ-
 θένι. Ἦ δὲ θυμῶν καὶ δυνάμει με διασώσον.

Καὶ τὰ λοιπὰ τῆς κανόνος.

Ἀξιὸν ἐστὶ. καὶ ὁ δῦς. Καὶ ὑπὲρ τῆς καταξίωθῆναι ἡ-
 μᾶς τὴν ἀκούσεως τῆς ἁγίας Εὐαγγελίας. Σοφία, ὁρδοί.

Ἐπὶ τῇ Λευκῇ ἁγίᾳ Εὐαγγελίᾳ.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ. Εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς κώμην τῇ
 α'. γυνὴ δὲ τις ὀνόματι Μάρθα· καὶ τὴν ἐξῆς.

Ελέησον ἡμᾶς ὁ Θεός, καὶ τὸ μέγα ἐλέος σου.

Ἐπὶ δόξῃ σου ὑπὲρ πάντων, ζωῆς, εἰρήνης· Καὶ ὑπὲρ
 τῆς συγχωρηθῆναι αὐτῇ πᾶν πλημμέλημα ἐκείσιν τε
 καὶ ἀκούσιον.

Οτι ἐλεήμων, καὶ φιλόστοργος Θεὸς ὑπάρχεις· καὶ
 σοὶ τὴν δόξαν ἀναπύμπομεν.

Ἡ ἀχὴ. Τῷ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Δεσποτὸν Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ
 πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀθανασίας, ὁ πᾶσις ὁρατὸς
 καὶ ἀόρατος κτίσεως δημιουργός, ὁ τῷ ἀρχῇ Πατρὶ
 συναίδιος Υἱὸς καὶ συναναρχός, ὁ δὲ ὑπερβολὴν ἀ-
 γαθότητος ἐκ ἐχάστων τῶν χρόνων σάρκα φορέσας, καὶ
 σαβῶνθεις, ὁ παθὼν ὑπὲρ ἡμῶν ἵνα ἀχαρίζων,

Supplicationis Officium.

Benedicis Sacerdos. Deinde dicit, Ter
 Sanctus. Sanctissima Trinitas. Pater
 noster. Quia tuum est. Domine miserere:
 duodecies. Venite adoremus. ter. Domi-
 ne exaudi orationem meam. Post quod
 finem. Gloria. Et nunc. Alleluja. Mor
 postulationem. Adhuc & insuper in pace
 Dominum precemur. Suscipe, salva, mi-
 serere.

Sanctissima, illibata, super omnes.
 Quia convenit tibi omnis gloria, honor
 & adoratio. Deinde: Deus Dominus.
 Versus. Domine ne in furore tuo arguas
 me: neque. Versus. Miserere mei Domi-
 ne quoniam infirmus sum. Tunc modico.
 Miserere nostri Domine miserere nostri:
 omnis enim. Gloria. Domine miserere
 nostri. In te namque confidimus. Et
 nunc. Misericordiam portam.

Deinde dicitur psalmus quidamque
 & Canon Deipara, apud Theophrastum in-
 scripti Metropolitae Nicani, quod quidam
 dicunt esse Theophrasti Monachi, alii vero
 Joannis Damasceni.

Canticum primum. Tonus obliquus 4.

Humidum præterlapsus.

Plurimis tentationibus obsessus, ad te
 confugio salutem expostulaturus, o Mater
 Verbi & Virgo: ab angustiis & arumis
 me serva.

Et Canonis reliqua.

Dignum est: & confessum subditur. Et
 ut digni simus audire sanctum Evange-
 lium. Sapientia. Recti.

Ex Evangelio secundum Lucam.

In illo tempore. Ingressus est Iesus in
 quendam vicum: mulier autem quædam
 nomine Martha: & reliqua.

Miserere nostri Deus, secundum ma-
 gnam misericordiam tuam. Adhuc roga-
 mus pro misericordia, vita, pace. Et ne
 condonetur ei omnis delictum spontaneam
 & involuntariam.

Quia misericors & clemens Deus existis
 & tibi gloriam referimus.

Oratio.

Dominum precemur.

Dominator Domine Iesu Christe;
 Deus noster, fons vite & im-
 mortalitatis, omnis creaturæ visibi-
 lis & invisibilis opifex; Patris sine
 principio Fili conæterne, & sine princi-
 pio, qui bonitatis abundantia ultimis
 temporibus carne indutus, crucifixus,
 & pro nobis ingratis passus es, & pro
 prio tuo sanguine corruptans peccato
 Qqqq. iiij

nostram naturam reformasti : ipse Rex clemens, exaudi nos peccatores pro ser-vo tuo N. deprecantes, & si aliquo pacto, verbo, opere, vel cogitatione deliquit, tu ut bonus Deus remitte, & grave peccatum ejus onus suble-va, qui peccatum mundi tollis, & sana illum, qui mundi curas infirmitates, qui laborantes & oneratos ad te ipsum vocas, qui non justos sed peccatores ad pœnitentiam vocaturus venisti: ab omni carnis & spiritus inquinamento expurga illum: ut in puro conscientia suæ testimonio sanctificationum accepto consortio, Spiritui tuo sancto adjungatur, & te in seipso habitante & manente potiatur, cum principii exper-te tuo Patre: & cum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Et ungit eum oleo sancto e lampade accepto; recitans hanc orationem.

Oratio cum ungitur infirmus oleo sacro.

Dominum precemur.

Pater sancte, animarum & corporum medice, qui Filium tuum unigenitum Dominum nostrum Jesum Christum, omnem infirmitatem sanantem, & a morte nos liberantem misisti: servum tuum N. a detinente illum corporis & animæ infirmitate, per Christi tui gratiam sana: & juxta placitum tuum vitæ illum restitu-e, debitas tibi gratias & adorationem in operibus bonis persolutorum. Interces-sionibus super omnes excellenter benedi-ctæ gloriolæ Dominæ nostræ Deiparæ, & semper Virginis Mariæ, & omnium Sanctorum. Quia tua est potentia, & tuum est regnum Patris.

Ἐπεὶ οἱ κείῳ σε αἵματι ἀναπλαῖσας τὴν φθαρθεῖσαν ἡ-
μῶν φύσιν ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας. Αὐτὸς φιλόανθρωπε βα-
σιλεῦ εἰσακούσον ἡμῶν τῇ ἀμαρτωλῶν δεομένῳ σου
ὑπὲρ τῆς δόξης σου τῆδε, καὶ εἰ τι ἡμαρτεν ἐν λόγῳ,
ἢ ἔργῳ, ἢ κατὰ διάνοιαν, ὡς ἀγαθὸς Θεὸς συγχώ-
ρησον, καὶ ἄρον αὐτὴν τῇ ἀμαρτιῶν τὸ βαρὺ φορτίον,
ὅ τινι ἀμαρτίαν αἱρῶν τὴν κόσμῳ, & ἴασαι αὐτὸν, ὁ τὰς
ἀδυνασίας τῆς κόσμῳ ἰώμενος, ὁ τὰς κοπιῶντας ἐπεφορ-
τισμένους πρὸς ἐαυτὸν καλῶν καὶ ἀναπαύων, ὁ μὴ ἐλθὼν κα-
λέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἀμαρτωλοὺς εἰς μετανοίας, καὶ κα-
θάρισον αὐτὸν ἀπὸ πάντος μολυσμῆ σαρκὸς καὶ πνεύμα-
τος ἵνα ἐν καθάρῳ τῇ μαρτυρίῳ τῆς σουμεσιδότητος
αὐτοῦ τῇ ἁγιασμάτων σου ᾧ μερίδα ὑποδεχόμενος ἐνω-
θῇ τῷ ἁγίῳ σε Πνεύματι, καὶ ἔξησιν ἐν αὐτῇ κατοικῶν-
τα καὶ μένοντα, σὺ τῷ ἀνάρχῳ σε Πατρὶ, καὶ τῷ πα-
ναγίῳ, καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι νῦν καὶ ἀ-
εὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Καὶ ἀλείφει αὐτὸν ἁγίον ἔλαιον ἐκ τῆς κανδήλας, λέ-
γων τὴν δόχλῳ ταύτῃ.

Εὐχή ἐν τῇ ἀλείφειν ἀδενουῦτα ἁγίον
ἔλαιον.

Τὸ Κυρίον δευθῶμῳ.

Πατέρ ἅγιε, ἰατρὲ ψυχῶν καὶ σωμάτων, ὁ πέμ-
ψας τὸν μονογενῆ σε Υἱὸν τὸν Κύριον ἡμῶν Ιη-
σοῦν Χριστόν, πάντων νόσον ἰώμενον, καὶ ἐκ θανάτου λυ-
τῶμενον, ἴασαι τὸ δόλον σου τῆδε, ἐκ τῆς περιεχέ-
ουσας αὐτὸν σωματικῆς καὶ ψυχικῆς ἀδυνατίας, διὰ τῆς χά-
ριτος τοῦ Χριστοῦ σου, καὶ ζωοποιήσον αὐτὸν κατὰ τὸ σοὶ
δύνασθαι, τὴν ὀφειλομένην σοὶ δὲ χάριτι καὶ προσκύ-
νησιν ἐν ἀγαθοῖς ἀποπληροῦντα πρεσβείας ἐ-
πανυπερόλογημένης ἐνδόξης Δεσποίνης ἡμῶν Θεοῦ καὶ
καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ πάντων σου τῶν ἁγίων.
Ὅτι σὸν τὸ κράτος, καὶ σου εἰσιν ἡ βασιλεία καὶ Πα-
τὴρ.

IN OFFICIUM COMMUNIS SUPPLICATIONIS,

Notæ.

Ακακία τῆς κατὰ παρακλήσεως.) Cuilibet periculo, angustia, aut necessitati, bel-
li, pestis, famis, &c. commune nequitiam est
hoc officium, ut titulus præferre videtur: sed tan-
tum morbo a corpore ægroti avertendo, & ani-
mæ peccatoris a criminum vulneribus sanandæ
accommodum, ut patet legenti. Hinc in Offi-
cio ultimo nuper cum superiori collato, unctio
visitur olei, quæ non nisi ægrotorum propria ju-
dicari queat. Qualis autem sit illa olei unctio
in officio secundo memorato videnda, an nuda
simplexve, omnique penitus Sacramenti ratione
carens, ut erat ea, quæ Marci ab Apostolis su-
per ægrotis fieri recensetur, an vero talis quæ
germani Sacramenti extremæ Unctionis perfe-
ctionem contineat, mihi antiqua cum recentibus
Euchologia conferenti, non omnino indubium
est. Et quidem ubi in edictis codicibus, sive re-
center sive primitus excussis, duplex officium pro
infirmis ungendis, geminamque unctionem le-
go, confestim illud quod εὐχολογίαι titulum præ fe-
seri, & a septem Sacerdotibus celebrari præci-

pitur, veri Sacramenti rationem in se habere;
aliud autem, unctionem quamlibet aliam, etiam
exhibens, piæ, sacramentalisque tantum, & Ec-
clesiasticæ carimonie solummodo appellatione di-
gnam gaudere existimo. At cum in uno eodemque
codice geminum illud officium minime distin-
guitur, & una tantum ægrotorum unctio, unius-
que rationis preces, & ut verbo absolvam, unus
unctionis occurrit ritus: tunc ne cum iis sen-
tire videar qui Græcam Ecclesiam extremæ Un-
ctionis Sacramento privare non verentur, Unctio-
nem eorum omnem carimoniam tantum esse
professi, ne, inquam, totum Orientem nobilem
Ecclesiæ partem, sententia minus attente prolata,
unius Sacramenti usu, audeam orbare: unicum il-
lud Officium & unctionem unicam, veri Sacra-
menti extremæ Unctionis perfectionem integri-
tatemque præ se ferre, his argumentis inductus,
censeo. Primo, nam ut præmissum est, non
est Orientis Ecclesia Extremæ Unctionis, ul-
timique Sacramenti usu, levi fundamento desti-
tuenda: ejus igitur in Euchologiis, si unius tan-
tum Unctionis exaratum legatur Officium, ve-

tum potius præhabere Sacramentum, quam ceremoniale quiddam esse iudicandum est. Secundo, Unctionis illud Officium, de quo loquimur, a prolixiori, & veri Sacramenti ritum continente, supra fol. 322. descripto distinctum, Græcam Sacramenti Extreme Unctionis formam, Orationem videlicet, Πάτερ ἅγιε ἰατρὶ ψυχῶν, &c. tenet inclusam: aut vero Orationem illam, cum Arcudio, Sacramentum efficere probavimus; satis enim est quod hac mente ab Ecclesia Græca recitetur, cum forma huius Sacramenti non sit a Christo in particulari determinata, potest his & illis verbis Ecclesiæ iudicio, eandem substantiam retinentibus seu effectum Sacramenti ex æquo significantibus applicari. Quidni ergo huiusmodi oratio Sacramento conferendo tunc accommodata esse affirmaretur? Tertio, recentis est compositionis & editionis totum ἐὺχλαίου supra positum Officium, Arseniumque modernum auctorem, pro non modica sui parte prædicat, neque illud ex integro, in MS. aliquo (plura licet in manus meas inciderint) legere aut reperire umquam potui: ex adverso autem, alia quedam Unctionis Officia jam jam exscribenda, vel illud quod supra proxime relatum est, vel alia quedam a me neglecta occurrerunt, inter se non omnino abfimilia: dicenda sunt itaque ea sola, Sacramento conferendo tunc deservisse: quæ si immutata vel aucta, vel jam penitus inusitata appareant, nulla certe ratione mirandum est: cum Sacramenti Extreme Unctionis forma, ut pote non determinata, ideoque ex institutione Ecclesiæ dependens, sibi semper similis non fuerit; & preces, caerimoniz, & ritus adjuncti, etiam in

Ecclesia Latina additionem aut mutationem aliquam experti fuerint. Nunc vero in meliorem ordinem conducto Sacramenti Extreme Unctionis ritu a Græcis relato, superstes illa, vetusque Unctionis forma, non nisi ceremonialis aut Sacramentalis manet, nec Sacramenti nomen ullo pacto metetur, quamvis si verba spectes eorumque sonum, Sacramenti Orationem, non tamen rationem, asservet: deficit enim jam Ecclesiæ Græcæ usus & intentio, ut per huiusmodi Unctionem etiam vera adjuncta Oratione, propter circumstantiarum aliarum defectum conferatur Sacramentum: sicut & in Gregorii Sacramentario deficiente quolibet alio ritu & Ecclesiæ Latinæ mente, quamvis par sit olei unctio & unius Orationis recitatio, non tamen unum utrobique Sacramentum est; sed quæ visitationis tantum infirmorum est unctio, simplex sit & ceremonialis, & ex opere operantis plurimum mutetur effectum; quæ vero ex præscripto Ecclesiæ ritu, & ex Christi Instituto, ideoque ex opere operato gratiam operatur, illa Sacramenti naturam, virtutem, & omnem ubique jure merito adipiscatur.

2 Βρῆχομεθα τοῦ κανόνος.) Manifestant vetusti codices Canonis huius auctorem, quem alii Theophanem γραττόν, Nicææ præfulem; alii Theodericum Monachum, vel Joannem Damascenum esse asserunt.

Sequuntur jam quedam pro ægrotis officia, quibus Olei unctio, vel pure ceremonialis, vel perfecte quondam Sacramenti operativa admi-

Excerpta e M. S. Cryptofetratensis Bessarionis Euchologio.

Εὐχὴ ἐπὶ ἀρρώστων.

Πάτερ ἅγιε ἰατρὶ ψυχῶν. Ut supra fol. præcedenti.

Εὐχὴ ἐπὶ ἐλαίᾳ ἀρρώστων.

Ὁ Πολὺς ἐν ἐλέει καὶ πλεῖστος ἐν ἀγαθότητι, Κύριε ὁ Πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν, καὶ Θεὸς πάσης παρακλήσεως, ὁ ἰώμενος τὰ σωματικὰ καὶ τὰ ψυχικὰ καὶ τὰ σωματικὰ ἡμῶν, ὁ διὰ τῶν ἁγίων ὁποσὸλων ἐνηχίας ἡμῖν ἐλαίᾳ μετὰ προσευχῆς τῆς ἑκκλησίας προσευτὴς τὰς ἀδυνείας θεραπεύεισθαι· αὐτὸς Δέσποτα, ἁγίασον καὶ τὸ ἐλαίον τῆτο, ὥστε γενέσθαι τοῖς χειρομένοις αὐτοῖς εἰς θεραπείαν πάσης πατὸς, νόσου σωματικῆς, καὶ μόλυσμα σαρκὸς καὶ πνέματος, ἵνα καὶ νῦν δοξαδῇ σου τὸ πανάγιον ὄνομα. Σὺ γὰρ εἶσι τὸ ἐλεῖν καὶ σώζειν ὁ Θεὸς ἡμῶν· καὶ σοὶ τὴν δόξαν, καὶ τὰ ἐξῆς.

Εὐχὴ ἑτέρα.

Κύριε ὁ ἐν τῇ ἐλέει καὶ ἐν τοῖς οἰκτιρμοῖς. Ut supra, ἐν ἐὺχλαίῳ, fol. 335.

Εὐχὴ ἐπὶ ἰεροσυντάξει ἄλλῃ.

Ὁ Θεὸς ὁ δυνατὸς καὶ ἐλεήμων, ὁ πάντα οἰκονομῶν ἐπὶ σαρκεὶ καὶ γένει ἡμῶν, ἐπίσκεψαι καὶ δαλόναι, τόνδε, ἐπιτεκλημένον τὸ ὄνομα τοῦ Κεῖσοῦ σου, καὶ ἴασαι αὐτὸν πάσαν ἀδυνείαν σωματικὴν καὶ ψυχικὴν· ἅψις αὐτῷ τὰς ἀμαρτίας, καὶ τὰ ἐξ ἀμαρτιῶν ἐπίπνοια, πάντα πειρασμὸν, καὶ πᾶσαν ἐπανάστασιν τοῦ ἐντικειμένου ἀπόστησιν ἀπὸ τοῦ δούλου σου· καὶ ὅποια τάς σου ἁγίας σου ἐκκλησίᾳ ψυχῇ καὶ σώματι

Oratio super ægrotis.

Pater sancte, &c.

Oratio super infirmi Oleo.

Deus multæ misericordiæ, dives in bonitate, Domine & pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui animarum corporumque nostrorum infirmitates curas, qui per sanctos Apostolos tuos oleo cum oratione Ecclesiæ Presbyteros infirmitates curare docuisti: ipse Domine oleum quoque istud sanctifica, ut ex eo ungendis in omnis doloris, & corpore infirmitatis, carnisque & spiritus sordium medelam fiat: ut & nunc celebretur sanctissimum nomen tuum. Tuum est enim misereri, & salvare Deus noster: & tibi gloriam, &c.

Alia Oratio.

Domine qui in misericordia & miserationibus, &c.

Alia Oratio super ægrotis dicenda.

Deus potens & misericors, qui cuncta pro generis nostri salute moderaris, servum tuum N. Christi tui nomen invocantem respice, & omni ejus animæ corporisque infirmitati medere: peccata condona ejus, & æumnas cunctas a peccatis enatas, tentationem omnem, adversarique insultum omnem a servo tuo depelle: & ab infirmitatis lecto excitatum, anima corporeque bene valen-

tem, in operibus studiosis proficientem, verbis bonis nomen Christi tui, qui est spes nostra celebrantem sanctæ Ecclesiæ tuæ restituere. Ipsi, tibi que cum eo gloria, honor, & adoratio: cum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Alia in Infirmos Oratio.

Domine, Domine, valde bone, omnipotens, animarum amator, omnium Salvator, qui dejicis & elevas, qui corripis, &c.

Oratio super Oleo infirmi.

Domine qui in misericordia, &c.

Oratio secunda super Oleo infirmi.

Deus multæ misericordiæ, dives, &c.

DE ELEVATIONE PANIS
παναγία, sanctissima, nuncupati,
cum quis iter est aggressurus.

Nomine iter suscepturi, psallitur primum, si ita lubet, precedens supplicatio. Sin minus, præmittit sacerdos benedictionem. Deinde. Ter Sanctus. Sanctissima Trinitas, Pater noster. Quia tuum est. Mox compunctionem moventes Modulos. Miserere nostri. Gloria. Domine, miserere nostri. Et nunc. Misericordiæ portam. Domine miserere. Duodecim vicibus. Venite adoremus. Ter. Dicitur etiam Psalmus quinquagesimus. Demum. Credo in unum Deum. Parce, remitte. Pater noster. Quia tuum est.

Et præsentem in honorem Deiparæ Modul.

Sanctissima Deipara, ne me toto vitæ tempore derelinquas, hominum protectio, ne me destituas: quin potius succurre, & miserere mei.

Virgo sancta Deipara, ad tuam protectionem recurro: quia salutem nanciscar, novi, mihi namque potes, o pura, auxiliari.

Nullus qui ad te recurrerit, confusus a te recedit, virgo Deipara; sed petita gratia, donum ad postulati utilitatem accipit.

Quisquis salvatur, ad te juste recurrit: & quodnam est aliud tale refugium, quale tuum est Deipara, quæ etiam animas nostras defendis?

Gloria. Et nunc. Deipara.

Annue famulorum tuorum precibus, calamitatum insultus reprime, & ab omni afflictione nos libera: te namque solam securam firmamque anchoram habemus, tuamque protectionem nacti sumus. Ne confundamur, o Domina, te invocantes, ad preces te fideliter invocantium accelera. Salve omnium auxilium, gaudium, & protectio, & salus animarum nostrarum.

Omnium ad validam tuam protectionem cum fide confugientium defensionem suscipis, o bona, nullam enim aliam insigniorem ad Deum in periculis & tribulationibus, nos peccatis plurimis pressi, interpellationem nacti sumus, o Dei altissimi mater: unde & tibi proclidimus, ab omni calamitate servos tuos eripe.

ὕψαινοντα, ἢ προκόπτοντα ἐν ἔργοις καλοῖς καὶ λόγοις ἀγαθοῖς, δοξάζοντα μετὰ παντός τῷ λαῷ σου τὸ ὄνομα τῆς Χειρὸς σου, ἡ ἐλπίδος ἡμῶν. μεθ' ἧς σοὶ δοῶ, τιμὴν, ἢ προσκυνήσεις, σὺν τῇ παναγίᾳ, ἢ ἀγαθῷ, ἢ ζωοποιῷ σου Πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Eὐχὴ εἰς νοσοῦντας ἄλλη.

Δεσποτα, Δέσποτα, πανάγαθε, παντοκράτωρ, φιλόψυχε, φιλόδαλε, Σῶτερ τῶν ἀπάντων, ὁ ταπεινῶν καὶ ἀνυψῶν, ὁ παιδεύων. Ut supra fol. 153.

Eὐχὴ ἐπὶ ἐλαίᾳ ἀρρώστῃ.

Κτερίον ἐν τῇ ἐλέει, καὶ ἐν ταῖς. Ut supra in officio ὁ χελαία.

Eὐχὴ ἐπὶ ἐλαίᾳ ἀρρώστῃ δευτέρα.

Ο πολὺς ἐν ἐλέει, καὶ πλούσιος ἐν. Ut supra.

Ι ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΥΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ, ΟΤΑΝ

μέλλει ἀποδηῆσαι τὴν ἐν ταξιδίῳ.

Εἰς μὲν τὴν μέλλοντα ἀποδηῆσαι, ἵσταται πρῶτον παρακλησις εἰς βύβαι. Εἰδ' οὖν, ποιεῖ ὁ ἱερεὺς εὐλογητόν. Εἶτα Τρισάγιον. Παναγία Τριάς. Πάτερ ἡμῶν. Οτι σὺ Εἶπα τὰ κατασκευαστὰ τροπάρια, τὸ, Ελέησον ἡμᾶς. Δόξα. Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς. Καὶ νῦν. Τῆς Εὐσπλαγχνίας τῷ πύλλω. Τὸ Κύριε ἐλέησον. ἰβ'. Δεῦτε προσκυνήσωμεν, γ'. Καὶ ὁ πενηκοσὸς ψαλμός. Εἶτα τὸ, Πιστεύω εἰς ἓνα Θεόν. Ἀνέσταις. Τὸ Πάτερ ἡμῶν. Οτι σὺ.

Καὶ τὰ παρόντα Θεοτοκία τροπάρια.

Παναγία Θεοτόκε τὴν χρόνον τῆς ζωῆς μου μὴ ἐγκαταλίπῃς με, ἀνδραπίνην προσασία, μὴ καταπιστῇς με· ἀλλ' αὐτὴ ἀντιλαβῶ, καὶ ἐλέησόν με.

Εγὼ Παρθένε ἀγία Θεοτόκε, τῇ σκέπῃ σου προστρέχω, οἶδα ὅτι τὸ ἐξομαι τῆς σωτηρίας. δύνασαι γὰρ, ἀγνή, βοηθῆσαι μοι.

Οὐδεὶς προστρέχων ἐπὶ σοὶ κατηχυμένος ἀπὸ σοῦ ἐκπορεύεται, ἀγνή παρθένε Θεοτόκε· ἀλλ' αἰτεῖται τὴν χάριν, καὶ λαμβάνει τὸ δῶρημα, πρὸς τὸ συμφέρον τῆς αἰτησιῶς.

Εκαστος ὅπου σώζεται, ἐκ τῆς δικαίως καὶ προστρέχει· καὶ ποῖα ἄλλη ποιαύτη καταφυγή, ἢ σὺ Θεοτόκε, στείνασάς ψυχὰς ἡμῶν.

Δόξα. καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Νεῦσον παρακλησις ὧν οἱ κετῶν πανάμωμε, παύσα δεινῶν ἡμῶν ἐπανάσεις, πάσης θλίψεως ἡμᾶς ἀπαλλάττεσα· σὲ γὰρ μόνω ἀσφαλῆ καὶ βεβαίαν ἀγκυραν ἔχομεν, καὶ τὴν σὺν προσασίᾳ κεκτήμεθα· μὴ ἀγκυρωθῶμεν, Δέσποινα, σὲ προσκαλέμενοι. σπῶσον εἰς ἡμεῖς τῶν σοὶ πιστῶς βοώντων. χαίρει Δέσποινα, ἡ πάντων βοήθεια, χαρὰ, καὶ σκεπή, Σωτηρία τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Πάντων προσαυτίς, ἀγαθὴ, τῇ καταφρόνῳ ἐν πίσει τῇ κραταίᾳ σκεπῇ. ἄλλω γὰρ, ἐκέχομεν ἁμαρτωλοὶ πρὸς Θεόν ἐν κινδύνῳ καὶ θλίψει· αἰετίζομεν, οἱ κατακαμπτόμενοι ὑπὸ πταισμάτων πολλῶν, μήτηρ τῆς Θεοῦ τῆς ὑψίστης. ὅθεν σοὶ προσπίπτωμεν, ῥῦσαι πάσης περιστάσεως τοὺς δαύλους σου.

2
3

2 Καὶ ὑψοῖ ἢ παραγίαν, λέγων.

3 Μεγα τὸ ὄνομα τῆς ἁγίας Τριάδος.

Παναγία, Δέσποινα, Θεοτόκε βοήθει τῷ δούλῳ σου τῷ δέσπῳ.

Ταῖς ἀντὶς προσβάλλεις, ὁ Θεὸς ἰλήσῃς ἡμᾶς.

Εἰπα.

Γέγονε ἡ κοιλία σου ἁγία τράπεζα, ἔχουσα ἢ ἑρ-
μιον ἄρτον. ἔξ ἢ πᾶς ὁ τρώγων ἢ θνήσκει, ὡς ἔ-
φαθεν ὁ πᾶντορος, Διογηνῆτορ, τροφός.

Τῶν σῶν δαριῶν ἀξίως ἡμᾶς ποίησον, Θεοτόκε παρ-
δίσι, παρρωσα τὰ πλημμελήματα ἡμῶν, καὶ πα-
ρίχουσα ἰάματα τοῖς ἐν πίστει λαμβάνουσι τὴν δόλο-
γίαν σου, ἀχρατε.

Καὶ ψάλλομεν τό. Αἰτίον ἐστὶν ὡς ἀληθεῖς.

Δόξα. Καὶ νῦν.

Θωτοχίον.

Επὶ σοὶ χαίρει, κεχαρισμένη, πᾶσα ἡ κτίσις,
ἀγγέλων τὸ σύστημα, καὶ ἀνθρώπων τὸ γένος ἡγιασ-
μέναι, καὶ παράδεισι λογικῇ, παρθενικὸν καὶ χημῆμα, ἔξ
ἢ Θεὸς ἱσχυρόν, ἢ παιδίον γέγονε ὁ ἀπὸ αἰώνων
ὑπάρχων Θεὸς ἡμῶν. τὴν δὲ σὺν μήτραν, θρόνον ἰ-
ποίησι, καὶ τὴν σὺν γαστέρα πλατυτέρα ἱερῶν ἀ-
πειράσατο. ἐπὶ σοὶ χαίρει, κεχαρισμένη, πᾶσα ἡ
κτίσις, δόξα σοι.

Κοστάκιον. ἦχος πλ. δ'.

Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῇ τῇ ἡμετέρῃ, ὡς λυτρω-
θεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια, ἀναγράφω σοὶ ἡ πό-
λις σου, Θεοτόκε. ἀλλ' ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσ-
μάχητον, ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον, ἡ-
σα κράζω σοὶ, χαίρει νύμφη ἀνύμφωτε.

4 Τὴν πᾶσαν ἐλπίδα με εἰς σὲ ἀνατίθηναι. μήτηρ
καὶ Θεῷ φύλαξόν με ὑπὸ τῷ σκέπῳ σου.

Εχόντις σοι, Θεοτόκε, ἐλπίδα καὶ προστασίαν, ἐχ-
θρῶν ἐπιβλαῖς αἱ πτοῦμεθα. ὅτι σώξεις τὰς ψυ-
χὰς ἡμῶν.

Δόξα. Καὶ νῦν.

5 Δέσποινα πρόσδεξαι τὰς δεήσεις τῶν δούλων σου
καὶ ἀπόλυσις.

Εἰδὲ ἐστὶ παρὼν ὁ μέλλων ταξιδεύσας, καὶ γίνεται
ἀπόλυσις. ἀλλὰ λέγει ὁ ἱερὴς.

Τῷ Κυρίῳ δευθῶμεν. καὶ τὴν εὐχλῆν.

6 **Ο** Θεὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἡ ἀληθινὴ καὶ ζωνταῖ-
ος, ὁ συνοδῶσας τῇ θειάπορτί σου Ἰω-
σήφ, σωζόμενον Δέσποτα, καὶ τῷ δούλῳ σου, τῷ δέ,
καὶ ρῦσαι αὐτὸν ἀπὸ πειρατείας, καὶ πάσης χειμα-
σίας, καὶ ἐπιβλαῖς ἐρήνῳ, καὶ εὐρωσίαν ἀποκα-
τάσῃς, δικαιοσύνης πάσης ἀποκαταποιούμενον καὶ
τὰς ἐντολάς σου, ἢ πλήρη τῆς βιωτικῆς καὶ ἱπυρα-
νῶν ἀγαθῶν γνώμενον, πάλιν ἐπαγγελθεῖν εὐδόκησον.
ὅτι σὺ ἐστὶς ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ δόξα, καὶ
Πατὴρ, καὶ καὶ Τεῖον, καὶ καὶ ἅγιον Πνεῦματος. νῦν καὶ
αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Et elevat Panem panagiam sanctissimam,
vocatium dicens.

Magnum est sanctæ Trinitatis nomen.
Sanctissima domina Deipara succurre fa-
mulo tuo N.

Ejus interventu, o Deus miserere, &
salva nos. Deinde dicitur.

Sancta mensæ cælestem panem profe-
rens venter tuus factus est: qui manduca-
ex eo non moritur, ut dixit omnium nu-
tritius, Dei genitrix.

Donis tuis dignos nos redde, Deipara
Virgo, non attentis peccatis nostris, re-
mediis etiam exhibitis, benedictionem
tuam cum fide, o Illibata, sumentibus.

Et cantamus.

Vere dignum est.

Gloria. Et nunc.

Deipara.

In te lætatur omnis creatura, o gratia
plena, Angelorum cætus, & hominum
genus, o sanctum templum, & rationalis
paradise, virginum decus, & qua Deus an-
te sæcula existens, Deus noster incarna-
tus, puer factus est: tuum namque ute-
rum sibi effecit thronum, ventremque
tuum cælis capaciorē reddidit. In te
lætatur omnis creatura, Gratia plena,
gloria tibi.

Breviculus. Tonus obliquus quartus.

Belligeræ agminum ductrici victoriæ
carmina, & triumphales laudes reddo, ut
a malis liberata gratiarum actiones &
titulos, ego civitas tua tibi erigo, Dei-
para: verum ut robore inexpugnato præ-
dita, a cunctis me penitus periculis libe-
ra, ut tibi canam: Salve sponsa, ample-
xus martialis expers.

Spem meam omnem in te repono, ma-
ter Dei, sub tua protectione, me custo-
di.

Habentes te asylum & protectionem
adversus hostes, insidias eorum non ve-
remur: quia tu salvas animas nostras.

Gloria. Et nunc.

Domina, suscipe preces servorum tuo-
rum. Et nunc dimissio.

Si vero navigaturus ipse præsens fuerit,
non sit dimissio: sed Sacerdos dicit.

Dominum precemur.

Et subdit Orationem.

DEUS Deus noster, vera & viva via,
qui famulo tuo Joseph comitem te
præbuiisti, adijunge te quoque huic servo
tuo, eumque a piratarum & tempestatum
periculis libera: pacem, & valetudinem
firmam ei concede, & omnis justitiæ se-
cundum mandata tua curam gerentem,
mundanis & cælestibus bonis eum opu-
lum redire largire. Quia tuum est re-
gnum, & virtus, & gloria, Patris, &
Filii, & sancti Spiritus: nunc, & sem-
per, & in sæcula sæculorum.

IN OFFICIUM DE ELEVATIONE PANIS CUM QUIS MA- rino itineri se tradit. Notæ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ὙΨΟΜΕΝΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ. Παναγία, vox est, qua trito & vulgari dicendi more, Dei matrem Græci vocant, ex omni parte sanctam: hic autem buccellam panis, ritu jam jam describendo ejus nomini dicendam, exprimit. Solent siquidem e Græcis devotiores, ut Monachi & Clerici plerique, gratis post sumptum cibum actis, παναγίαν frustum panis triangulare, alias Ὑψομα eo quod elevatur, dictum, duabus manibus, five extremis utriusque manus duobus primis digitis, in altum tollere. E fratrum namque cœtu, prodit selectus quidam, & venia a cæteris accepta, his verbis εὐλογίᾳ πατρὶς ἀγίῳ συγχωρήσατέ μοι τῷ ἁμαρτωλῷ: benedicite Patres sancti, & veniam mihi peccatori concedite: aliisque respondentibus, ὁ Θεὸς συγχωρήσῃ; parcat tibi Deus, fragmentum panis, capitis incurvatione, & thuris suffumigatione præmissa acceptum a Deiparæ imagine, coram qua prandii tempore, lampade etiam accensa repositum fuerat, extremis ut præmissum est digitis in oculis omnium attollit, dicens, μέγα τὸ ὄνομα, magnum est nomen: subjunguntque cuncti: τῆς ἀγίας Τριάδος, Sanctæ Trinitatis. Tum ille infert, παναγία Θεοτόκε βοήθη ἡμῖν. Sanctissima Deipara succurre nobis: cunctique respondent: τῆς αὐτῆς προσβίαις ὁ Θεὸς ἐλέησον, & σῶσον ἡμᾶς: ejus precibus, o Deus, miserere & salva nos. Thure mox omnibus τραπέζῃ Refectorarii manu suffumigatis, παναγίαν, buccellam, laudes Deiparæ concinentes, inter se dividunt: & pariter e communi poculo ejus nomine benedicto cuncti serialim delibant. Visum hunc a me ritum, non absimili ratione Symeon Thessalonicensis enarrat in opusculo, cujus titulus est: περὶ τῆς Ὑψομένης ἀρτυτῆς παναγίας, τί δὲ λαὸι πρὸς αὐτὴν, καὶ τὸς Ὑψοῦντας, καὶ τί δὲ λαοὶ αὐτῇ λογιώμεθα, καὶ τί, τὸ μέγα τὸ ὄνομα; De elevato Deiparæ panis fragmento, quid significat triangularis existens, & qua ratione elevatur, & quid manifestant verba dum elevatur proferenda, & quid, magnum est nomen? Cunctam rei seriem mox ipse enarrat scribens. Οὗτος δὴ αὐτῶς ἐν βοήθειᾳ ἡμῶν, τὴν Τριάδα καὶ τὸ ἐν αὐτῇ πανταχόθεν τυπῶν. Τριμερὲς δὴ πάντων ἐξάγειται ἄρτος, καὶ ταῖς γωνίαις μὲν καὶ ταῖς μέσσοις τὸ τρίγωνον· τῷ αὐτῷ ἢ ἐν κέντρῳ τὸ ἐν αὐτῷ ἐκκεντρίον· διὸ καὶ ὁ δὲν αὐτοῦ τρεῖς γωνίας, τρεῖς ἔχει μὲν γωνίας· αἱ οὖν δὲ καὶ ἐν καταλήξει τὸ κέντρον. Τὸ αὐτὸ δὲ τὸ πρῶτον τῷ ἁρτί παραδοσὶ ἐκ τῆς πατρὸς ἀρχῆς· διὸ ἀγράφει παραδόξῃ, αἱ καὶ ἐκείνη κατ' ἰδίαν γινώσκουσιν τῇ ἐν Τριάδι μόνῃ Θεῷ ἡμῶν ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου προσεγγόμενον, ἐπὶ δὲ τῇ Θεῷ τόκῳ αὐτῆς τῇ Τριάδι ἐγγνώσκοντες. Valeat hic elevatus panis in nostram opem & auxilium, Trinitatem, & unitatem ejus undequaque manifestans. Triangulare namque ex omni parte panis frustum proferitur, & angulis quidem lateribusque suis ternarium, supraposito vero acuminem unitatem mentis declarat. Propterea quaquaversum panem hunc colles, tres quidem semper angulos obtinebit: in acutum porro, unumque definet fastigium. Hoc itaque panis segmentum Apostolica nobis traditione a Patribus primitus est traditum, ut in singulis diebus soli Deo nostro in Trinitate devotendum in Deiparæ memoriam, per cuius precatum Trinitatem agnovimus. Et infra. Τὴν αὐτὴν δὲ τῷ ἁρτί ἐν αὐτῇ τινὶ ἔξω ἀποτεταγμένην πρὸς ταῦτο, καὶ διὰ τῆς ἱερῆς σφραγίδος, ἀνέπτεται λαμπρῶς ἐν αὐτῇ καὶ τὰ βράμματα σφραγίζῃ ὁ ἱερεὺς, τὸν Θεὸν ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν αἰς τὸ εὐλογῆσαι ἐπικαλούμενος, μετὰ δὲ τῷ τροφῷ, καὶ τὴν σωτηρίαν δόξολογίαν, πάντων σιγῶντων, ὁ αἰς τούτο ταπαγμένοι συγχωρήσιν ἔκωπτοι αἱμαίνοντες, καὶ λαβόντες, ἀντιθετοὶ τῷ ἁρτί, καὶ ἐκφωνοῦντες μέγα τὸ ὄνομα καὶ ἐκβοῶσι πάντες· τῆς ἀγίας Τριάδος καὶ σαυρὴ τύποι ἐπιφέρει. Παναγία Θεοτόκε, βοήθη ἡμῖν καὶ συμφώνας βοῶσιν ἅπαντες. αὐτῆς περισβίαις ὁ Θεὸς ἐλέησον & σῶσον ἡμᾶς· συ εἰ ὁ ὁμολογηθεὶς καὶ ἀνυμνῶν παρ' ἡμῶν, ἀγία Τριάς, ὁ μόνος ὄντως Θεός· ὃ γὰρ ἐστὶν ἄλλος πλὴν σου, ὁ ποιήσας καὶ σωτήρ ἡμῶν· καὶ τότε τῆς ὕμνης τῇ Θεομήτορι ἐπιφέρει· τὸ μὲν μακαρίζομεν σε πάνσαι αἱ γυναι, διὰ τὴν αὐτῆς ἀφορη-

ταίαν· ἐν τῇ τῆς δὲ τέτι, τῷ τῷ ἀγγέλου φωνῇ, το Χαίρε κεχαρισμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ. Ὅτι τούτο ἄρχῃ τὸ μῆμα τῆς σωτηρίας ἡμῶν· καὶ διχοῦται, καὶ διὰ σοῦ μὲν ἡμῶν ὁ Κύριος· τῇ χάριτι δὲ λατρεῖται. Ἐλτα καὶ ἀφωμῶν, ἔμμελῶδες, ἀποκαλύπτει τὰς καρφάς, μελωδῶσι δὲ καὶ οὕτως ὅτι ἀποκαλύπτει τὴν καρφά ἡμῶν Χριστὸν, ὅς ἐστι σκίπη ἡμῶν ἀπ' οὐραίων καὶ ἀποστοντῆς, καὶ σωτηρίας. Καὶ τὸ, ἄξιον ἐστὶν, ἔδωκε, καὶ Θεοτόκον αὐτῇ ὁμολογῶν, ἔτι τιμωτέρων τῶν Χερυβὶμ μελῶσι· ὡς τῷ Θεῷ Δόξαν ἐνυποσάτω τῇ γὰρ ἐξ ἐκείνης, καὶ ἀφ' ἐκείνης τικῶσα. Posito pane in vase ad hoc designato, & a Sacerdote cruce signato, lampas coram eo accenditur. Es cibos quidem consignat Sacerdos, Deum nobiscum Jesum Christum, ut benedicat, precatus. Ciba vero sumptis, Deique laudibus persolusis, silentibus cunctis, muneri bulc præfatus quidam, venia primo petita, & accepta, panem elevat, & exclamat. Magnum nomen est. Et resonant omnes. Sanctæ Trinitatis. Et cruce facta, subinfert. Sanctissima Deipara succurre nobis. Et uno ore dicunt cuncti. Ejus precibus o Deus, miserere & salva nos: predicatis, & laudatis a nobis Sanctæ Trinitas, solus vere Deus: non enim alius præter te est, conditor & conservator noster. Et tunc hymnos Deiparæ subjungunt. Recantam te dicimus omnes generationes, propter ejus prophetiam: & ad hujus calcem, Angeli vocem personant, Ave gratia plena, Dominus tecum: quia verbum hoc, salutis nostræ principium est. Et precantur: & per te nobiscum versatur Deus: per gratiam videlicet. Tum latenter & sonore capitibus detectis decantant, signantes se, quia caput nostrum Christum perperit ipsa, & ipse est protectio nostra de celo, & provisio, & salus. Et, dignum est, canunt: deiparamque confitentur, & Cherubim speciosiores pangunt: ut quæ Verbum Deum in persona utero suscipiens, incognitum mundo protulerit. prædictaque verba exposuit auctor idem subjungit. Τὸ μὲν ἀνελθὼν· τὸ τῷ Θεῷ ἀποφέρειν δηλοῖ. Τὸ δὲ ἰσχυρὸν, μέγα τὸ ὄνομα τῆς ἀγίας Τριάδος· τὴν ἐκκεντρίαν καὶ ἰσχυρὰν τῇ τῷ Θεῷ καὶ τῷ ἀποφέρειν τῷ ἁρτί, καὶ μεγαλύνει τὴν τὸ ὄνομα τῷ δὲ ἰσχυρὸν, Παναγία Θεοτόκε βοήθη ἡμῖν· καὶ τὴν ἀνέπτεται καὶ ἰσχυρὰν τῷ Λόγῳ· τούτο γὰρ σημαίνει ὁ Θεοτόκος παρ', ἔτι τῇ ἐπικλήσει γίνεται· καὶ πιστεύομεν αἰς τὰς ἐν αὐτῇ βοήθειαν ὅσα· ὁ ἄρτος δὲ αὐτῇ αἰς δάρον καμίζεσθαι· μέλλον δὲ δὲ αὐτῇ σαρκωθέντι, καὶ δὲ ἡμᾶς ἐκείνης σαρκὶ ὑπομείνουσι, ἀπὲρ ἔτι δὲ τῷ σαυρῷ ὁ ἀνελθὼν ἐκτεταί. Elevatio quidem Panis oblationem ejus Dei factam manifestat: verbum vero, Magnum nomen est Sanctæ Trinitatis, confessionem omnium Dei prædicat. & huic Panem offert, illiusque nomen extollit. At oratio, Sanctissima Deipara succurre nobis, Verbi incarnationem annunciat; ipsum namque, Deiparæ dictio significat, ipsiusque invocatione comprehenditur, nam & ipsam ut optuletur paratam esse testatur. Panis autem ut munus presentatur, per ipsam vero potius Verbo incarnato, sponte pro nobis crucem passus, quod & cruce facta, qui Panem elevat, figurare videtur. Ritus autem illius institutionem repetunt Græci quidam ex historia in ipsorum Horologio, id est Diurnali, descripta, cujus fides incerta & dubia est, non enim alias fuisset a Symeone Thessalonicensi silentio premenda. Μετὰ τῷ Σωτήρι ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ φεμὲν τὴν ἀνέκασιν, ἔτι τῷ ἀγίῳ Πνεύματι καὶ δόξαν, καὶ ἰσχυρὰν μελῶσι τῶν ἀγίων Ἀποστόλων διὰ τὸ κήρυγμα, ἵσαν πάντες Ἀπόστολοι ὁμολογούντες, ἔτι μετὰ τὴν εὐχὴν ἐν τῷ ἀγίῳ ἀνακαλούμενος, ἀφίπτεται καὶ ἐν τούτῳ ἀποκαλύπτει τὴν ἐκκεντρίαν, καὶ ἐν τῇ ἀποκαλύψει τὴν αὐτῇ τῷ ἁρτί, ἔξω δὲ ἰσχυρὸν καὶ ἰσχυρὰν Χριστῷ. Μετὰ δὲ τὸ ἀφίπτεται ἀνέκασιν καὶ ἀφίπτεται ἰσχυρὰν τὸ σμῆμα τῷ ἁρτί, ὁ αἰς τὴν τῷ Κυρίῳ ἐπικλήσει μοῖραν· τούτο δὲ Ὑψοῦντες ἐλάγον, δόξα σοὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοὶ· δόξα Πατρί, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· καὶ ἀντι τῷ, μέγα τὸ ὄνομα· τὸ, Χριστὸς ἀνέστη· ἵνα τῷ ἀνελθῇ. Ex τότε δὲ, μέγα τὸ ὄνομα τῆς ἀγίας Τριάδος, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, βοήθη ἡμῖν. Καὶ ταῦτα μὲν ἐσταλὶτο αὐτῷ. Εποίει δὲ τούτο ἕκαστος αὐτῷ ἐνδεύοντι, μέγιστον καὶ

μῆσαι τῆς Θεοτόκου. ὅτι δι' ἡμετέρας σωζέμεν διὰ τὴν
φιλίαν ἐποίησαντο, διὰ τὴν ὅτι Θεοτόκου διαποιεῖται μετέτα-
σιν, τὰ ἐκόντα τελέσαντες, μὴ δ' αὐτῆς τὰ φιλίαν δουλοῦντι,
τῇ τρεῖς ἡμέρας παραμυδίαν ποιούμενοι, ἔμετὰ τὸ ἀείρον
ἀναστάντες, τὸ τμήμα τῷ ἄρτῳ, τὸ ἐκ ὄνομα κείμενον Χρῆ-
μα, κατὰ τὸ ἰσχυρὸν ἀνυψώσαντες, καὶ μέγα τὸ ὄνομα,
προσκυνῶντες, ὃ δαύματος παραδόξῃ ἡ νεκρὰ ὡσαύτως
μὴ τρεῖς ἡμέρας ἀγγέλων παρυσιαίων αὐτῇ ἐπὶ
τῇ αἰρί φαινεται. Χαίρετε, λέγει, ὅτι μετ' ὑμῶν εἰμι,
πάσας τὰς ἡμέρας. τὸ τοῦ Χριστοῦ χαροποιὸν αὐτοῖς ἐπιδι-
δύκα. οἱ δὲ μακάριοι ἀπὸ τῆς δαύματος ἐκπλαγάντες πάντι
θ, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ. Παναγία Θεοτόκε βοήθη ἡμῖν,
ἀνεκράνυσαν. Εἰτα τῇ τῶν προσελθόντων, καὶ μὴ ὠρῶν-
τες τὸ πανάγιον αὐτῆς σῶμα, ἐπέδυσαν ἀλμυρὸν, ὅτι σύς-
σμοιζῶσα τελευτήσας, ὡς οὐκ αὐτῇ ἐκ νεκρῶν ἀναστῶ-
σα, καὶ μεταστάσας τὴν ἑρανὸς μεταβίβηκε σωὴ Χρῆ-
μα βασιλεύουσα, ὡς τὸς αἰῶνας ἡμῶν. ἔμετ' ὃ. Post
salvatoris nostri mirandam resurrectionem, et san-
cti Spiritus descensum, quousque ab invicem prædi-
cationis gratia disjungebantur, concordibus animis o-
mnes simul Apostoli versabantur, et cum post oratio-
nem mensa accumberent, relicto vacuo loco, ibi eo
pulvinar ponebant, et super eo frustum panis ex quo
comedebant, quasi in partem Christi. Sumpcio vero
cibo, surgentes e mensa, et gratias agentes, se-
gmentum panis in Christi partem sepositum elevan-
tes, dicebant. Gloria tibi Deus noster, gloria
tibi: Patri, et Filio, et sancto Spiritui: et
vise hujus: Magnum nomen est: ad Ascensio-
nem usque dicebant. Surrexit Christus, et de-
inceps, Magnum nomen est sanctæ Trinitatis: Do-
mine Jesu Christe succurre nobis. Et hæc quidem
istò modo fiebat: illudque idem quilibet eorum ob-
servabat, ubicumque degeret, ad mortem usque Det-
rata. At quando ex orbe universo in unum conve-
nerunt Apostoli, per nubes in aere delati, ut sacrum
ejus corpus sepultura tradere; iustis et persolutis,
tertia die corpusculo cibo sumpcio reficientes, cum
panis segmentum Christi nomini sepositum elevarent,
et Magnum nomen est, pronuntiarent: Q mi-
raculum inopinatum! quæ mortua erat, redivi-
va, et lucidissimis Angelorum choris circumdata, in
sublimi apparet: et Aveit inquit, ecce ego vobiscum
sum, omnibus diebus; Hocque solatium illis, filii ver-
bis præstitit. Discipuli autem miraculo stupefacti,
loco ejus; Domine Jesu Christe, exclamarunt: San-
ctissima Deipara succurre nobis. Ad sepulchrum de-
inde profectis, non inventis ejus reliquiis, persua-
sum est, tertio die instar filii sui corpore verum as-
sumpto a mortuis resurrexisse et in celum assumptam
cum Christo in sæcula sæculorum regnare. Amen.
Fabulam autem quamvis non referat, παναγίας
tamen elevationem ab Apostolica traditione tam-
quam e fonte profluxisse superius scripsit Syme-
on Thessalonicensis, qua fide vero ductus hoc
asserat, ipse non recenset.

2 Καὶ ὁ λόγος τῆς παναγίας.) Quo loco vero, & fine
elevari solet, refert auctor citatus. Εξαιρέτως τῆ-
τακταισθῆναι τῇ τῶν τρεῖς ἡμέρας ἡ ἀδελφῶν, ἡ ἀγία-
σμένη αὐτῶν, ἡ δὲ μετέλαβον τῆς σφραγίδος. Ἀνυψώ-
ται δὲ ἐν παντὶ κατὰ τὸν ὅτι τις χρίαν ἔχει τὴν ἡμέ-
ραν βοήθειαν καὶ ἐν τῇ ἱερῇ λειτουργίᾳ κατ' ἕδος παρὰ
πλείων ἱερουργῶν ὁ λόγος ποδοσῶν ἐκκαλεῖσθαι καὶ ἀνυ-
μῶν τῶν παννύχτων, ὅσον ἡνίκα τὸ, ἡκαρτέως ὁ πανα-
γίας, λέγεται. Πρæsertim vero sanctum est ut in sine
mensæ fratrum elevetur, in sanctificationem eorum,
et ad sumpcio cibi faciam oblationem. Elevatur
pariter omni alio tempore, cum quis nostra ope indi-
get, prout quando se mari committit, ut titulus
officii indicat, ad animæ solatium, vel tempe-
statum periculorumque liberationem) et in sacra
missa, prout a plerisque sacerdotibus pro more ob-
servatur: omnium enim ore celebrandam Virginem
invocant cupiunt et collaudare, maxime cum illud,
Πρæsertim pro sanctissima, in missa perlegitur.
Vide Liturgiam.

3 Μία τὸ ὄνομα.) Hæc verba in elevanda pro
consuetudo more παναγίας dicuntur: Paschatis autem
hebdomada, διακαινησίμου, quasi renovationis nun-
cupata, mutatis paulum cæremoniis, etiam in
verbis, quæ sitmutatio, attendenda est. Scribit ita-
que Græcorum Typicon cap. ult. Πᾶς ὁ λόγος
Εὐαγγ.

ἡ παναγία δὲ τῆς ἑβδομάδος τῆς διακαινησίμου. Τῶν τῶν
προσφορῶν λέγει. Χρῆμα ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, ἐκ τρεῖς. Ο
λαὸς ἀποκρίνεται λέγων. Ἀληθῶς ἀνέστη. καὶ ποτὶ τῶν
τύπων. προσκυνῶμεν αὐτοῦ τῇ τρεῖς ἡμέρας ἑγέρσει. Εἰτα
ἐκκαλεῖσθαι τὴν παναγίαν, οὐ μόνον ἐδίδοντο αὐτῇ μέ-
γα τῇ σαββάτῃ. ἀλλὰ καὶ ἐκαστὴν αὐτῇ ὁ λόγος, καὶ
ἐκκαλεῖσθαι αὐτῇ τῇ γὰρ σαββάτῃ ἐδίδοντο αὐτῇ. ἡ ἀλ-
λα τῆς τῆς Χρῆμα ἀνέστη. Ἀπὸ δὲ τῆς σαββάτῃ τῆς τῆς, μέ-
γα τῆς ἀνέστη ἀνέστη τὸ, Χρῆμα ἀνέστη ὁ λόγος αὐτῇ ὁ
λόγος τῆς παναγίας, ὁ λόγος ὁ Χρῆμα ἀνέστη ἐκ νεκρῶν. ἑτα
ποτὶ τῶν τύπων, καὶ λέγει. Παναγία Θεοτόκε βοήθη ἡμῖν.
Ο λαὸς. Ταῖς αὐτῆς προσβήταις ὁ Θεὸς ἐκρίνον, καὶ σωσον
ἡμᾶς. Noscendum, qua ratione παναγία Panis ille,
cunctis hebdomados Pascha diebus elevatur. Elevat
autem eum Sacerdos, dicens: Christus surrexit a
mortuis, usque tertio. Populus autem respondet Ve-
re surrexit, (et cruce se signat) triduanam ejus re-
surrectionem veneramur. Panem deinde osculamur,
non tamen eum comedimus, usque ad Sabbati diem.
Singulis vero diebus more præfato elevamus, et os-
culamur. Sabbato porro comedimus illum canentes:
Christus surrexit. A Sabbato vero Pascha usque dum
deponamus hymnum: Christus surrexit, (id est in
Ascensionis festo) Sic elevatur. Elevat Panem Sa-
cerdos, et ait: Christus surrexit ex mortuis, max-
que facto crucis signo, dicit. Sanctissima Deipara
succurre nobis. Populus respondet. Ejus precibus
Deus misere, et salva nos.

Cæterum quasi unam e magis conspicuis mensæ
Imperatoris cæremoniis, hanc Panis elevationem
describit Codinus de Off. Curie Constan. cap. 7.
Ματὰ τὸ ἀπαγγεῖλαι τὸ μυστήριον, ὁ Δομεστικὸς τῆς Δομεσ-
τικῆς κομιζοῦτος ἄρτον ἐν παναγίᾳ. ὁ βασιλεὺς ἰδὼς
ἀνίσταται τὸ δὲ γὰρ παναγίαν, ὁ ἐπὶ τῆς τῆς τῆς λα-
βῶν, ἐπὶ τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν, ὁ ὁ τῆς τῆς τῶν τῶν
δίδωσιν αὐτῇ Δομεστικῇ. ὁ δὲ τῇ τῇ τῇ τῇ τῇ τῇ τῇ
τοῖς δὲ τῇ τῇ τῇ τῇ τῇ τῇ τῇ τῇ τῇ τῇ τῇ τῇ τῇ τῇ
ματὶ, ἀναβῶσιν πάντες τὸ πολυχρόνιον. Sublata mensæ
mappa, cum Domesticus rei Domesticæ panem af-
fert in Panagiaris (vas autem illud est conchæ
more apertum, in cuius imo B. Virginis imago
est. in operculo Christi Domini) Imperator sta-
tim surgit. Porro præfatus mensæ acceptum Pa-
nagiaris mensæ imponit, et elevans panem, dat
eum Domesticæ mensæ, ille magno Domesticæ,
hic Imperatori. Et quamprimum Panem ori appo-
nit: omnes multos annos, vocibus elatis appre-
cantur. Videatur Allatius opere recens cuso de lib.
Ecclesiasticis pag. 100. & seq. de more παναγίας ele-
vandi a Monachis usitato.

4 Διάσκινα ἀπὸ δὲ τῆς.) Hujusmodi est hæc oratio.
Διάσκινα ἀπὸ δὲ τῆς τῆς τῆς τῆς τῆς τῆς τῆς τῆς τῆς
σαι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνάγκης καὶ ἐκ τῆς τῆς τῆς τῆς
τῆς τῆς τῆς τῆς τῆς τῆς τῆς τῆς τῆς τῆς τῆς τῆς τῆς τῆς

5 Τὴν πᾶσαν ἐλπίδα ἐν σοὶ.) Itinerantes navigan-
tesque, ut se in Dei matrem reponere profitean-
tur, puppibus navium, ejus imaginem affigere
solent: idque prioribus sæculis observatum Paulus
Diaconus lib. 18. enarrat. Si namque Gentiles,
ait Procopius in cap. 12. Isai. Deorum suorum si-
mulachra navium proris erigebant, cur veriori nos
cultu ducti & edocti, Virginis imaginem, navigiis
non apponemus? Celeberrimum & notum ejus
epitheton est ὁδηγεῖσα via dux, sub eoque nomi-
ne in plurimis eam colunt Ecclesiis: Constantino-
poli vero, multorum scriptis laudatum est ejus
templum ὁδῶν a Pulcheria ædificatum: de
quo Nicephorus lib. 14 cap. 2. Hinc præclara cul-
dam et portis urbis ejusdem regie a Maria Duçrice
nomen inditum, eaque Michael Palæologus o-
mnis confirmandi gratia triumphum agens ingressus
est, ita referente Gregora lib. 4. ἡ χεὶ τὸν βασιλεὺς
ἡ πόλιν βασιλεύουσα, πλὴν οὐκ ὅτι τὴν θίαν εἰκόνα
τῆς ὑπεράγνου Θεομήτορος τῆς ὁδηγεῖσαι, αἱ τὴν αὐτῇ
τῶν ἀποκαταμέντων πύλων ἐισελκύνει. Regem excepit
civitatum regina, verum non prius quam immacu-
lata Dei matris imaginem portæ quæ via dux
nuncupatur, excepisset.

6 Ο Θεὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν.) Barberinum & Allatia-
num hanc eandem orationem habent in paucis
levissimi momenti verbis variantem sub titulo
ἐυχὴ ἐπὶ ἀποδημιώτων.

Rrrr ff

turo.

Dominator Domine, qui cum sanctis Discipulis & Apostolis tuis iter navigi agere dignatus es, & increpata ventorum procella, mare fluctus suos componere jussisti: una cum iter suscipientibus in hoc navigio, transfreta: omni adverso vento sedato, alios secundos, gubernator tu ipse ubique factus, excita: omnibus piraticis insidiis longe abactis, latos ipsos, nobis etiam cum lætitia, eos suscipientibus, & negotiis prospere & pro animi instituto confectis, reverti concede, gratiam ipsis in omnibus eorum operibus largitus, & salutis tranquillitatisque portus tum navi tum navigantibus effectus. Quia convenit tibi omnis gloria, honor, & adoratio, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum.

τος πλείν.

Δεσποτα Κύριε, ὁ καταξιώσας συμπλεύσαι πῶς ἁγίοις μαθηταῖς & ἀποστόλοις σου, καὶ ἐπιτηρώσας τὴν λαίλαπι τῶν ἀνέμων, καὶ τὴν θαλάσσης γαλήνην τὰ κύματα καλῶσας, συμπλευστοὶ καὶ τοῖς ἐκδημοῦσιν ἐν τῇ πλοίῳ πύξ, πάντα ἐναντίον ἁγίμων κατεπραθέντων, διέγειρον ἢ ἐπιτηδείας ἀνέμους κυβερνήτης αὐτοῖς πάντα καὶ γινόμενος, πᾶσαν περὶ αὐτῆς ἐπὶ τῶν ἐπιβυλῶν, χαίρεισιν ἡμῖν ἐν ταῦτα ἐκπαιδεῖν ἐδίδουσαν. αἰσίως ᾧ κατὰ πρόθεσιν πράττοντας καὶ ἐπιποδόμενα παρ' αὐτῶν, χάρις ἡ ἐνὶ δωρεάνῳ ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτῶν, σπένδος καὶ ἁλῶς λιμὴν τοῖς πλείοσι καὶ τῇ πλοίῳ ἐν εὐσκόμῳ. Ὅτι πρέπει σοὶ πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύνησις, τῷ Πατρὶ, καὶ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὸς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

VARIÆ LECTIONES.

Eπιμέλειος πλείν.) Legit Barberinum in
Hæc autem Oratio cum a Patriarcha fit,

Oratio faciendā a Patriarcha in
navi celace.

Cantata psalmo centesimo vigesimo
dicitur.

Dominum precemur.

Dominator Domine Deus noster, qui simul navigaturus &c. Quia bonus & clemens Deus existis, & tibi gloriam referimus: Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Et dicit, Amen: cuncta signat mare, atque ita sedet. Hujusmodi oratio dicitur etiam in navi jamjam vela datura.

Ultima hæc verba denotant Patriarcham non conscendere Promonem ut altum petat in longinquam regionem navigaturus, sed tantum urbis regie portum Galatam versus, vel Bosphorum Thracium, versus Chrysopolim vel Chalcedonem, brevem nempe maris tractum transvetaturus: nisi malis hoc officium tunc a Patriarcha peragi cum singulis annis verno tempore clausum procellis mare Ecclesiæ benedictione referatur, & cuncti tunc undis se libentius committunt. A qua cerimonia nec absunt Turcæ, scribit Busbequius episcopus. Nam paratis rebus ad navigandum, subinde ad

in Cryptoferrateni Bessarionis, & Barberini citato, hoc pacto recitari perhibetur.

Εὐχὴ γινόμενη ἐν τῇ δρόμῳ ὑπὸ τοῦ
Πατριάρχου.

Μὴ τὸ ἐνδύωαι, (Barb. ἐνδύωαι) τὸ ἐν
ἐνδύωαι λέγεται.

Τὸ Κυρίῳ δειθῶμεν.

Δεσποτα Κύριε, ὁ θῶς ἡμῶν ὁ καταξιώσας συμπλεύσαι ut in edito, ἐκφώνησις tamen est. ὅτι ἀγαθός, καὶ φιλόανθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις, καὶ σὺ τὴν δόξαν ἀναπύμπομε τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, & τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν & αἰεὶ, & εἰς τὸς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Καὶ μὲν τὸ, ἀμήν, σφραγίζει τὴν θύλακάν καὶ ἔτω καθεύδει. Ητοιαυτὴ εὐχὴ λέγεται καὶ ἐπὶ πλοίῳ ἐν μέλλοντος πλείν.

Græcos accedunt, percunctanturque an nondum etiam sit aquis dictum bene: quod si negent, navigationem differunt: si factum respondeant, naves conscendunt, nec navigant. Unde nec ἱμάρι profundum majusve navigium est, sed minor cymba, ea tamen quæ uno remorum ordine pulsa brevi cursum conficiat, & apud Latinos Celacis nomen obtinet: Græcis autem αὐτοῦ δρόμου, vel potius quod piscem marinum, capcram nimirum pisorem, in sagitta modum super summa pelagi quam citissime ferri solitum, δρόμου ideo dictum, imitetur.

Huic officio subnectit aliud M. S. idem Cryptæ Ferratæ , orationem scilicet in classem regiam adversus Barbarorum civitatem aliquam expeditionem suscipientem .

Εὐχή ἐπὶ χειμαδίᾳ ἀποσελλομένην καὶ πόλει .

Τοῦ διακόνου λέγοντος . Τοῦ Κυρίου δευτέρου . Εὐχή .

Ο Θεὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν , ὁ διὰ θαλάσσης περιζήσας ὡς ἐπὶ ξηρᾶς , καὶ τοὺς ἁγίους σου μαθητὰς ἐκ ταραχῆς αὐτῆς ἐλευθερώσας τῇ παρουσίᾳ σου· αὐτοὺς καὶ νῦν Δέσποτα, συμπλάσσον ταῖς ἀποσελλομέναις ναυσὶ κατὰ τὴν ἐχθρῶν σου, καὶ πρᾶξις ἐς ἰσμενεῖς τοὺς ἀνέμους ἐπιπέμπων, καὶ λειοκίμονα παρέχων τῇ θαλάσσῃ σου, δὸς ἀριστῶσαι ἐς τοὺς συμπλήοντας, καὶ ὡς ἐξ ἐπιμφοδῶν βλασφημοῦντων σε τῇ ἀληθείᾳ καὶ μόνῳ Θεῷ, καὶ τῇ σὺν ἀρνημένῳ οἰκονομίᾳ . Θαυμάσωσιν καὶ νῦν τὰ ἐλέη σου, συστρατηγῶν ἀεὶ, καὶ συλλαμβανόμενος ἡμῖν ποῖς εἰς σὲ πεποιθόσι, καὶ τῇ ἐκ σου ἀπεχθεχομένοις βοῦθῃαι . Ὅτι σὺ εἶ αἰτίος τῆς εἰρήνης καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν .

Scio χαλεπὸν μῖστος esse πνευματικῆς γενεᾶς, decem vel paucioribus quoque remis ad triremis normam hinc inde actum : post scaphas & lintres, *Cbelandia* ut minora navigia recenser Theophanes, & ex eo Paulus Diaconus in Justiniano ἀρατωμένων βαρ-
que αὐτῶν Græcism vulgus vocat, & magis barbare vel Turcice καὶ κιν. erat ejusmodi unum in portu CP. ex urbe Regia Chalcedonem, & hinc in Regiam urbem vehendo Imp. paratum, de quo me-

Oratio in celose, pro classe adversus urbem aliquam missa.

Diacono dicente.

Dominum precemur.

Oratio.

Deus Deus noster, qui in mari velut in arida servas, qui sanctos Discipulos tuos tua presentia, procella libera-
sti, ipse nunc Domine, adversus hostes tuos expeditis navibus simul adnaviga, tranquillos & suaves immitte ventos, & facile pelagus præbe, iter hoc facientes adversus quos instructi sunt, te verum solumque Deum blasphemis laceßentes, & tuam abnegantes dispensationem prospere agere concede: mirabiles redde etiam nunc misericordias tuas confidentibus in te, auxiliumque tuum præstolantibus, simul in belli societatem veniens, & opem ferre paratus. Quia tu es pacis au-
tor; & tibi gloriam referimus.

meratus auctor in Constantino & Irene hist. lib. 23. quo ille cognito in *Cbelandium* suum ingressus est, & transieavit ad *Pylas*. Et infra. Ego in *Cbelandium* deducto, sabbato mane venerunt ad urbem. Classem tamen hanc interpretatus, eo quod pro classe regia facta deprecatio, a Patriarcha *Cbelandium* con-
scendente, fieri soleret. Hucusque de navigantium orationibus.

Est præterea in eodem codice alia Oratio, quotiescumque Patriarcha egreditur aut revertitur, vel longum iter terrestre suscipit cum suis Clericis, facienda.

Εὐχή γινομένη ἐν τῇ μεγάλῃ σιχαρίτῃ ἀπὸ τοῦ πᾶσι Πατριάρχου πρὸς ὁδοιπορίαν, ἢ ἐς ἐπισκοπὴν .

Η Θς ὁ δὲ δὲ δικαιοσύνης Χριστὸς Θεὸς ἡμῶν, ἐπί-
στρεψον ἡμᾶς πρὸς σὲ, καὶ γὰρ ἡμῖν εἰς Θεὸν ὁ
παρασιτισ, καὶ τίς οἶκός καταφυγῆς πᾶσι σῶσαι ἡμᾶς.
τι σὺ εἶ ἡ σωτηρία ἡμῶν καὶ σοὶ τὴν δόξαν .

Secretum vero in quo hæc Oratio fit, est major aula Palatii Patriarchalis, in qua ὁ δὲ δὲ κλη-
ρικοί, duodecim affectu Patriarchæ, ejusque Clerici, numero duodecenario ad Apostolorum instar

Oratio habenda in magno Secreto profectionem suscipiente, aut reverso Patriarcha.

Via justitiæ Christe Deus noster, converte nos ad te: & fias nobis in Deum protectorem, & in domum refugii. Quia tu es salus nostra: & tibi gloriam.

Christum sequentium, eum per viam comitaturi, conveniunt; ibidemque pro recepto more judicia exercent: & Patriarchæ jus quoque dicenti assident. De variis CP. Secretis alibi fusius.

CANON SUPPLEMENTUM
AD SANCTAM DEIPARA-
ram in peccatoris confessione.

Opus Euthymii Monachi Syncelli.
*Canticum primum. Tonus obliquus
secundus. Quasi in terra
procedens.*

Quomodo sordidam vitam meam, & immensum delictorum meorum numerum deslebo? quid tibi enunciem, o Virgo, ignoro & hæsitō: verum succurre mihi.

Unde maligna & gravia delicta mea infelix ego enarrare incipiam? Heu quid in posterum de me fiet? sed o Domina, ante vitæ exitum miserere mei.

Omnem peccatorum viam ingressus, salutis semitam nusquam inveni, illibata, ad te propterea confugio, o bona, ne me ex animo pœnitentem despicias.

Horam mortis indefinenter mente verso, immaculata, & horrendum tribunal præ oculis habere videor: totus tamen malorum consuetudine tentus graviter expavesco, sed succurre mihi.

Nudum, & a via aberrantem, longeque a Deo sanctarum virtutum positum, bonorum corruptor contempletus, devorare me molitur, Domina, auxiliare.

Cant. 3. Non est sanctus ut tu, Domine.

Infinitis delictis animam infelix ego sæde maculavi, Domina Deipara, & quo totus desperatione correptus tendam?

Superbo animi sensu, hei mihi, Dei imaginem, in me, miser, inquinavi: & quo in posterum proficiscar? Festina, o Virgo, & mihi succurre.

Nullus omnino e mortalibus in hac vita natus tam nefanda, sicut ego, commisit, o clemens: intemperantiæ enim delictis divinum baptismum contaminavi.

Metam malorum omnium attigi, sanctissima Virgo, auxiliare velociter, infinitorum enim facinorum meorum sceditatem cælum & terra acerbè anuntiant.

Canticum quart. Christus mea virtus.

Angelorum ordines, & agmina, cælorum virtutes, Filii tui potestatem verentur, o Pura, nunc tamen desperatus ego, timoris expertem me sentio.

Obstupuit terra omnis, & infremuit, me tot absurda facinora audacter maligneque perpetrantem, & Filii tui clementiam prohibentem, contemplota.

Corporis mei templum, & Domini ædem quam mortales ingressuri contremiscunt, prave pollui: ego vero prodigus ille, impudenter illam subintro.

Ne me renuncies, domina, ne me renuncies peregrinum, a Filii tui protectione omnino alienum, & ea indignum: sed etiam me a scelerum meorum sordibus emunda.

Cant. 5. Divino tuo fulgore, o bone.

Uno Filii tui mandato non observato, Adam exilio mulctatus est: At qui plangam ego scelerum meorum abyssum, legis divinæ defertor & transgressor?

Alienæ mortis reus & fraticida quondam Cain condemnatus, Dei maledictionem incurrit. Quid faciam in scelera impudenter propensus: animam namque meam ad necem deduxisse, erubescō.

ΚΑΝΟΝ ΠΑΡΑΚΗΤΙΚΟΣ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΗΡΑ

ραγίαν Θεοτόκον. ὡς ἑξομολογήσεται
ἁμαρτωλῶ.

Ποίημα Εὐθυμίου μοναχῆ Συγγέλου.
Ωδὴ, α'. ἦχος πλ. β'. Ως ἐν ἡπείρῃ πλώ-
σας.

ΠΩς με θρηνήσω ὃ βίον τὸν ῥυπαρὸν, καὶ τὴν πληθὴν, Δέσποινα, τῶν ἁμείτρων μου κακῶν; τί δὲ ἐξαγγελῶ σοι, ἀγνή, ἀπορῶ καὶ δειλιῶ, ἀλλὰ βοήθει μοι.

Πόθεν ἀπάρχομαι λέγειν τὰ πονηρὰ, καὶ δευρὰ μὲ πταισμάτων ὁ παλαίπωρος ἐγώ. οἱ μοι τι γνήσωμαι λοιπὸν. ἀλλὰ Δέσποινα καμὲ ἀπὸ τέλους οἴκτειρον.

Πᾶσαν ὁδὸν παροδύσας ἁμαρτιῶν, σωτηρίας, ἀχραντοῦ, τρίβον ὕρον ὕδαμῶς. ἀλλὰ σοὶ προσρέχῃ ἀγαθὴ, μὴ παρίδῃς ἐκ ψυχῆς μετανοοῦντά με.

Τοῦ μὲν θανάτου τὴν ὥραν διωκτικῶς ἐνοῶν, παράχραντε, καὶ τὸ βῆμα τὸ φεικτὸν, σιωπῶντα ὅλος ὁ κακῶν διλεῖζομαι δεινῶς. ἀλλὰ βοήθει μοι.

Τῶν ἀγαθῶν ὁ φθορῶς με νῦν καθορῶν γυμνῶ ἀποστράπτων, καὶ μακρὰν ἀπὸ Θεοῦ γεγονότα θείων ἀρετῶν, καταπίπτειν με ὁρμᾷ, Δέσποινα, ἀπόφθασον.

Ωδὴ, γ'. Οὐκ ἔστιν ἅγιος, ὡς σὺ Κύριε.

Ψυχῇ ἐμόλυνκα αἰχρῶς, Δέσποινα Θεοτόκε, ὡς αἰμύλων πταισμάτων, ὁ παλαίπωρος ἐγώ, καὶ πῶ λοιπὸν πορεύσῃ, ἀπογινώσκει ὅλος σιωπῶντος;

Τὸ κατ' εἰκόνα σε, ἀγνή, καταπύλωσα, οἱ μοι ὑψηλόφρονι γινώμῃ ὁ παλαίπωρος ἐγώ, καὶ πῶ λατὼν πορεύσῃ; ἀλλὰ σπῦσον Παρθένε, βοήθει μοι.

Οὐκ ἔστιν ὅλος ἐν βροτοῖς ὁ τὰ ἄθροισμα ἀράων ἡμετέρων ἐν τῇ βίῃ, ὡς ἐγώ, Ἀγαθὴ. ἀνελγίας δεινῶν: τὸ γὰρ θείον βάπτισμα ἐμόλυνκα.

Εἰς τέλος ἴφθασα κακῶν, πασαγία Παρθένε. σὺ βαλὼν πᾶσαι, ὑραπὸς γὰρ καὶ ἡ γῆ καταβόσκει πικρῶς, τῶν ἁμείτρων ἀράων τὰ ἄτοπα.

Ωδὴ, δ'. Χειρὸς μου δυνάμις.

Ἀγγέλων πύγματα, καὶ τὰ στρατεύματα, αἰνῶναι αἱ δυνάμεις τῇ σὺ Τιοῦ φέρνῃς τὸ κράτος, Ἀγνή. νῦν δὲ ἐγὼ ἀπογινώσκεις ἀφοβία περὶ χεῖρας.

Ἐξέστη ἅπαντα ἡ γῆ, καὶ ἔφειξε καθορῶσα δεινῶς, καὶ ἡ πονηρὴς ἀράττονα τὰ ἄτοπα, καὶ τῇ Τιοῦ σὺ τὴν πολλὴν ἐκπληροῦσας καταπλήττονα.

Ναὸν ἐμόλυνκα κακῶς ὃ σώματος, καὶ νῦν τῇ Κυρίῃ ὅντι βροτοὶ ἔξοις εἰσέρχονται. ἐγὼ δὲ οἱ μοι, ἀναιδῶς εἰσπορεύομαι ἄσματος.

Μὴ δείξης Δέσποινα, μὴ δείξης ξέρον με, ἐν νουθεσίᾳ τῆς σκέπης τῇ σὺ Τιοῦ ὅλος, καὶ ἀνάξων. ἀλλὰ ἀπόπλωσον καμὲ, καὶ τὸ ῥῦπον τῶν πταισμάτων μου.

Ωδὴ, ε'. Τῷ θείῳ φέγγει σε ἀγαθὴ.

Ἀδὰμ παρίβῃ μὲν ἐν πλῶνί μίαν, σὺ Παρθένε τῇ Τιοῦ, καὶ ἐξοίς ὑπέπεσε, πῶς δὲ με θρηνήσω πταισμάτων ἄβυσσον, ἐγὼ ὁ ἀποστάτης καὶ παραβάτης Θεοῦ;

Φθορῶς μὲν πάσαι ἀναφανείς, καὶ ἀδελφοκτόνος καὶν ὅτιν ἀπὸ Θεοῦ κεκατέρταται. τί δὲ καὶ θρηνήσω ἐγὼ ὁ πάντολμος, ψυχῇ γὰρ ἀποκτείνας νῦν ἐκ αἰχμῶμαι.

num irritavit, huic me quamprimum precibus tuis reconcilia.

Ne me, Domine, in hora iudicii cum damnandis constituas, sed matris tue precibus, qui natura bonus es misereere, & a dextris cum oyibus tuis me annuere.

Can. 9. Deum hominibus videre impossibile.

Interventus tui virtutem expertus, affectu simul & timore ductus ad te, Illibata, accedo: plurimum, o Benedicta, apud Filium matris deprecatio valet; clementia namque facile movetur.

Assumptis tecum Archangelorum choris, supernarum etiam acierum turbis, Praecursore, & Apostolorum turma, Prophetis, Martyribus, Monachis sanctis, Pontificibusque Martyribus simul adductis, legatione, o Pura, pro me apud Deum fungere.

Et nunc, & tunc, opem tuam experiar, o Pura, cum defecerit spiritus meus, a demonibus me quanto citius eripe, ab eorum me tyrannide libera, nec me permittas, o Bona, ipsis tradi.

Misericordem clementemque Filium tuum, Virgo, expropterea iudicem, ne me despicias, sed ipsum mihi proprium redde, ut me integri sui tribunalis ad dextram collocet: in te namque speravi.

Principatus, Archangeli, Dominationes, & Seraphim, Virtutes, Potestates, Angeli, Throni, & Cherubim multis oculis illustra, gloriosum partum tuum colunt, & nos te quoque, Virgo mater, celebramus.

Deinde dicitur. Vere dignum est. Et confestim. Et ut digni simus.

Evangelium ex eo quod est secundum Marcum. Cap. 11.

Dixit Dominus. Habete fidem Dei. Finis.

Neque Pater dimittet peccata vestra.

Miserere nostri Deus secundum magnam.

Adhuc rogamus pro misericordia, vita, pace.

Et ut ei condonetur omne delictum.

Quia misericors & clemens Deus existis, & tibi gloriam referimus.

Et subditur Gratia Beati Patris nostri Joannis Damasceni.

Dominum precemur.

Dominator Domine Jesu Christe Deus noster, qui solus dimittendi peccata potestatem habes, ut bonus & misericors, dimitte peccata quae scienter aut ignoranter, sponte aut involuntarie, opere, sermone, aut cogitatione commisit servus tuus hic, & eum citra damnationem, divinis, sanctis, illibatis & immortalibus mysteriis, non in gravamen & damnationem & incrementum peccatorum, sed in sanctificationem, in expurgationem, in corroboracionem, in vitae aeternae & caelestis regni tui pignus, in defensionem auxilium & omnis adversarii effugacionem, in criminum absterfionem & potentiae tuae gloriam participare concede. Precibus super omnes sanctae domine nostrae Deiparae, venerandarum, caelestium, intellectualium, immaterialium virtutum incorporearum, & omnium Sanctorum, qui a saeculo tibi placuerunt. Amen.

ποινα, Θεόν τὸν Τίον σε καὶ Κύριον, τίς με ἐπέχει κατελλάζον δὲ χάρις σου.

Μὴ με εὖσας ἐν ᾧ, Δέσποτα, κρείσσας καὶ κατακρίτων ὁ φύσει δαπναγχιος. Ἀλλὰ σὺς πατὴρ καὶ πρεσβείας ἐλπίσας, καὶ τοὺς δεξιότης σου σιωπᾶς με προβατοῖς.

Ωδὴ, 9. Θεὸν ἀνθρώποις ἰδεῖν ἀδύνατον.

Ἰδὲ προσέρχομαι σοί, πατέρα, φόβου πολλοῦ καὶ πόθου πᾶσι ἐπιστάμιος τῆς πολλῆς προσβείας ὁ δὲ δὸς σου. μίγνυται δὲ ἰχθυὶ, καὶ πωποτυλόγηται, ἐν σὺς μητρὸς καὶ τῶν, πωποτυλοῖς δὲ καμπεύεται.

Χοροὺς παρὰ λαβὴ Ἀρχαγγέλων τε καὶ τῶν πλῆθους τῶν αἰώνων στρατωμάτων, καὶ ἀποδόμων, Ἀποστόλων δὲ καὶ μαρτύρων, καὶ μαρτύρων, ὁσίων, ἐφορμάρων, καὶ πρεσβείας πᾶσι ἀγνὴ ὑπὲρ ἡμῶν καὶ Θεῶν.

Καὶ νῦν, καὶ τότε, τῶν σὺν βοήθειαν ἔρω, ἀγνή, καὶ ὅτι ἐκκαλεῖται τὸ πνεῦμά μου, καὶ δαιμόνας φάσμα λατρημένη με, ῥῶσαι τὴν τυραννίδα ταύτην, Πατέρα, καὶ μὴ με εὖσας, ἀγαθὴ, Παρὰ δὲ δὸς αὐτοῖς.

Κριτὴν οἰκτιρμονα καὶ φιλάνθρωπον καὶ σὺν Τίον ἐκδέχομαι, ἀγνή, μὴ ὑπερίδης με. ἀλλ' αὐτὸν μοι ποίησον ὡρίστη, σῶσαι ἐκ δεξιῶν με, τότε, καμπεύεται, τῶν ἀρχαίων βήματος αὐτῆς. εἰς σὺν ἡλπίσας.

Ἀρχαί, Ἀρχάγγελοι, Κυριότητες, καὶ Σεραφίμ, δυνάμεις, ἐξουσίαι, καὶ ἄγγελοι, Θρόνοι, πωπομματα σὺν τοῖς χερσίν, νῦν καὶ δέδοξασμένον πᾶσι σε σέβοντες, σε παρὰ δὲ δὸς ἀδελφῶν καὶ ἀδελφῶν.

Εἶτα τὸ. Ἀξίον ἐστιν. καὶ εὐδύς.

Καὶ ὑπὲρ τῶν καταξιοδύων.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς Μάρκου.

Εἶπεν ὁ Κύριος. ἔχετε πίστιν Θεοῦ.

Τέλος.

Οὐδὲ καὶ πατὴρ ἡμῶν, ἀφίση τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

Ελέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς καὶ τὸ μέγα.

Εἰς δέδοξα ὑπερέλεους, ζωῆς, εἰρήνης.

Καὶ ὑπὲρ τῶν συγχωρηθῶν αὐτοῖς πᾶσι πλῆθους.

Οἱ ἐλπίσας, καὶ φιλάνθρωπος Θεὸς ὑπάρχης, καὶ σοὶ τῶν.

Καὶ ἡ ἐσχὴν τῶν Οσίων Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννη καὶ Δαμασκίου.

Τῶν Κυρίων διηγαμένων.

Δεσποτα Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ μόνος ἔχων ἐξουσίαν ἀφίσηαι ἁμαρτίας, ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος, παρὰ δὲ πάντας καὶ ἐν γινώσκῃ ἀγνοίᾳ πλημμελήματα, τὰ ἐκείνη καὶ τὰ αὐτῆς, καὶ ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ καὶ καὶ διάδοξιν, καὶ ἀκατακρίτως τῶν δούλων σου κατεξέσωσον μετὰ λαβῆς τῶν δεινῶν ἀγίων ἀχράντων σου, καὶ ἀθανάτων μυστηρίων, μὴ εἰς βάρος καὶ κόλασιν καὶ ἀποδύων ἁμαρτημάτων, ἀλλ' εἰς ἀγίασμον, εἰς φωτισμὸν, εἰς καθαρισμὸν, εἰς σωτηρίαν καὶ ἀρραβῶνα ζωῆς αἰωνίου, καὶ τῆς ἐπιφανείας σου βασιλείας, εἰς τῆς ἐξουσίας καὶ βοήθειαν καὶ ἀποδοξίαν παντὸς ἐκείνου, εἰς ἐξέλευσιν τῶν πλημμελημάτων, καὶ δέξαι τὴν χάριν σου πρεσβείας τῶν ὑπεραγίων ἀσπασίως καὶ Θεοτόκου, καὶ τιμῶν ἐπιφανείων καὶ αὐτῶν δυνάμεων ἀσωμάτων, καὶ πάντων τῶν ἀγίων τῶν ἀπ' αἰῶνος σου ἐλεησάντων. ἀμήν.

a i ME.

α ι α ι Μ Ε Θ Ο Δ Ι Ο Τ Ο Υ Π Α Τ Ρ Ι Α Ρ -

χου Κωνσταντινουπόλεως περί τῶν ἀπ' ἀρνήσεως 2 ὁμολογιῶν ἀποστόλων καὶ ἡλικίων, πρὸς τὴν ὀρθόδοξον καὶ ἀληθινὴν πίσιν ἐπιστρέφοντων.

β **Ε**Ι μὲν παῖδιον συνελήφθῃ καὶ ἡρνήσατο, ἢ φέβῃ καὶ ἀγνοίᾳ, καὶ ἀμαθείᾳ, ὁ ποιεῖντος λαμβανέτω ἰλαθῆναι δόχας, γ ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ καὶ τῇ ν'. λυέτω. Καὶ ἀπὸ τῆς λυθῆς λωτίῳ περιζώσας χρίτω μύρῳ καθάπερ οἱ βαπτίζομενοι, καὶ δ βαλέτω ἰμάτια καὶνὰ, καὶ τὸν τύπον τῶν βαπτίζομένων. ε Εἰ ὅμως ἡλικίᾳ ἔσῃ, ἢ φρεσβύται, ἢ γέροντες, ἢ ἡλικίᾳ, εἰ μὲν ἡ ἀπὸ βασάνων ἡρνήσατο, τυχεύσας φιλανθρωπίας, πλὴν νηστεύσας δύο πασαρακοῦσας ἡκολάζοντες εἰς προσκύνας, κ καὶ ἐκτελουῦντες γονυκλισίας, καὶ ἐκτερεῖς δεήσεις. ι Εγγίζοντος δὲ τῆς πληρώματος τῆς δύο πασαρακοῦσας, ιι ἐκ τῆς ἡμέρας δεχέσθωσαν 3 ἰλαθῆναι δόχας, καὶ ιιι λιγέτωσαν καθ' ἑκάστην, τὸ, Κύριε ἐλέησον, ρ. ο Καὶ μετὰ τὸ, 4 λυέτωσαν, 5 καὶ χρίτωσαν τῇ μύρῳ. 6 κατὰ τὴν προειρημένῃν ὁμολογίαν. καὶ γινομένης, λειτουργίας, ἀξιώσας ρ τῶν ἁγιασμάτων ἡκολάζοντες καθὼς ρ οἱ βαπτίζομενοι, τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ λειτουργίᾳ ὁκτὴ ἡμέρας. ι Εἰ δὲ τις ἀπὸ προαιρέσεως ἡυτομόλησεν πρὸς τὴν ἀρνήσιν, ἐπιστρέφοντας μὲν πάντας δεχόμεθα τῶν δὲ θείων μυστηρίων ἢ μεταλαμβάνουσιν, εἰ μὴ μόνον ἐν τῇ τέλει τῆς ζωῆς αὐτῶν, κατὰ τὴν οὐκ ἀνόνητον τοῦ μεγάλου Βασιλέως, ἢ λέγοντα. Ὁ τὸν Χρυσὸν ἀρνησάμενος καὶ παραβὰς τὸ τῆς σωτηρίας μυστήριον, ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ τῆς ζωῆς αὐτοῦ προσκλαίειν ὀφείλει, καὶ ὁμολογεῖσθαι, ἐν δὲ τῷ καιρῷ ἢ ἐκβαίνει τοῦ βίου τῆς ἁγιάσματος ἀξιώματος πίσει τῆς τῷ Θεοῦ φιλανθρωπίας.

Γ Εὐχαὶ ἰλαθῆναι, πρὸς τὸν ἀπ' ἀρνήσεως ἐπιστρέφοντα πρὸς τὴν ἀληθινὴν πίσιν.

Τοῦ Κυρίου δεικνύμεν.

Δίκαιος εἰ Κύριε, καὶ δόξαι αἱ κρίσεις σου. καὶ κατὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν ἐποίησας ἡμῖν, καὶ κατὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν ἀνταπέδωκας ἡμῖν, ἀλλὰ παραβάντες τὰς ἐντολάς σου, ἐαυτὸς παραδόντες τῷ θανάτῳ. αὐτὸς ὅς ὡς ἀσπλαγχνός Δεσπότης, ὁ εἰδὼς τὴν καταστροφὴν ἡμῶν ὅτι ποιεῖς, καὶ ὅτι κατέπιεν ἡμᾶς ἡ χάρις τοῦ θανάτου, σπλαγχνῶντες ἐφ' ἡμᾶς, σῶσαι δὲ δόκησας τὸ σὸν πλάσμα, μορφῇ δούλου λαβὼν, καὶ τῷ θανάτῳ συμπλακείς, ἀνεκάλειψας τὴν σὴν εἰκόνα, ἐλθέτωσας ἡμᾶς τῆς ἐξουσίας τοῦ θανάτου, ἐλθέτωσας ἡμᾶς εἰς ὁδὸν σωτηρίας τῇ ἀναγκοῦσῃ ἡμᾶς ἐν πνεύματι, καὶ σῶσάντες τῇ σῇ χάριτι, ἀνυμνεῖν τοὺς κοινοῦσας σου, καὶ δεόμεθα, καὶ ἱκετεύομεν, ἐ παρακαλοῦμεν ἐν τῇ δούλῃ σου παρρησίᾳ, καθ' ἣν μέλλεις εἶναι ζῶντας καὶ νεκρούς, ἐ ἀποδοῦναι ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. μνησθῆναι τῆς ἐλέους σου, ὅτι ἀπὸ τῆς αἰωνότητος, ἐ ὑπερβέβηκας τὰ ἀνθρώπινα ἡμῶν πταίσματα, καὶ πλημμελήματα. καὶ παράχου ἡμῖν ἱλασμένους τοῖς αἰτημένοις σοι, καὶ συγχώρησον πάντα παράπτωμά ἐκούσιόν τε ἐ ἀκύνιστον, ἐν γνώσει τοῦ καὶ ἀγνοίας. καὶ γὰρ ἐστὶν ἄνθρωπος, ὃς ζῆσται καὶ ἔχῃ ἁμαρτήσας, καὶ εἰς ἑαυτὴν ἡμέρα γένηται ὁ βίος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. τίς ὅς καυχῆσται ἀγνῶν ἔχειν τὴν καρδίαν αὐτοῦ; ἢ τίς παρρησιάζεται καθαρὸς ὑπάρχειν ἀπὸ ἁμαρτίας; Εὐχοί.

M E T H O D I I P A -
TRIARCHÆ CONSTANTI-
nopolis, de iis qui abnegarunt
secundum diversas personas, &
ætates, & ad Orthodoxam ve-
ramque fidem revertuntur.

SI puer quidem comprehensus fuerit & abnegaverit, sive metu, seu ignorantia & inscitia: is propitiatorias preces septem diebus suscipiat; & octavo die lavetur, & a lavacro linteo accinctus chrismate inungatur; ut solent inungi qui baptizantur, & ferat vestes novas secundum ordinem eorum qui illuminantur. Sin autem sint adolescentes; vel senes, vel adulta ætate perfecti, si quidem propter tormenta negaverunt, clementer ac benigne cum eis agatur: sed duas quadragesimas jejurent vacantes orationibus, & genuum flexiones assiduasque preces peragentes. Duarum autem quadragesimarum appropinquante fine, rursus preces propitiatorias suscipiant, & singulis diebus Domine misereere, centies dicant: & sicut superius statutum est, laventur, & ungantur: & celebrato Sacrificio sacrosanctis mysteriis digni habeantur, vacantes Ecclesiæ & sacrorum celebrationi octo diebus. Si qui autem sua sponte ad negandum confugerint: istos quidem revertentes suscipimus, non tamen divinis mysteriis communicant, nisi in fine vitæ suæ, secundum septuagesimum tertium Canonem Basilii dicentem. Qui salutis mysterium transgressus Christum negaverit, omni vitæ suæ tempore silentium ordinem tenere debet, & exomologesim facere, tempore vero quo vita excedit, divinæ clementiæ fide ad Sancta mysteria admittitur.

Orationes propitiatoriæ pro eo qui post
abnegationem ad veram fidem
revertitur.

Dominum precemur.

Iustus es Domine, & recta iudicia tua, non enim secundum peccata nostra fecisti nobis, neque secundum iniquitates nostras retribuisti nobis: Verum mandata tua transgressi, mortis sententiam iustoque incurrimus. Ipse namque ut benignus Dominus, exitus nostri visa malitia, misericordia super nos motus, eo quod invalescens adversum nos lethum nos subjugasset, creaturam tuam redimere decrevisisti, & servi formam accepta, cum morte congressus, imaginem tuam in nobis reparasti: proptereaque a mortis potestate erepti, & in viam salutis sancti Spiritus regeneratione deducti, gratiaque tua salvati, providentiæ tuæ dispositionem celebramus: rogamusque, supplicamus, & obsecramus; ut in secundo tuo adventu, quo vivos & mortuos iudicaturus es, & unicuique secundum opera sua redditurus, misericordiæ tuæ, quæ a sæculo est, memineris: & quia humana nostra delicta minus observas, reconciliationem petentibus concede, & omne delictum spontaneum & involuntarium, scienter vel ignoranter commissum, condona. Non enim est homo qui vivat & non peccet, etiam si unius diei sit vita ejus super tertiam. Quis enim mundum se cor habere gloriabatur? aut quis se

SESS

peccato immunem esse proferet? Ecce omnes verbis & operibus coram te peccamus, & gratia tua orbari sumus: & in iudicando tremendaque tuo tribunali iustificari speramus, non ex iustitiæ operibus, nihil enim boni super terram egimus, sed ex vera fide, & nominis tui confessione. Scire namque te perfecta iustitia est; & cognoscere, virtus, & immortalitatis radix. Scimus itaque, profitemur, & credimus, quia e nihilo ad esse nos adduxisti, lapsis misertus es, peccantes tolerasti, & a morte revocasti. Propterea rogamus te Deus noster, ut quodcumque coram te malum, seu carne o-nusti, & in mundo versati, sive operibus, sive verbis, sive etiam cogitationibus perpetravimus, ipse ut bonus, & hominum amator, & misericors Dominus relaxes, condones, & remittas. Parce nobis delicta confitentibus, neque recogites, aut in iudicium cum servis tuis intres, quia non iustificabitur coram te omnis vivens. Quia tu solus sine peccato existis, & poenitentes suscipis, & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc, & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Alia Oratio.

Dominator, Domine Deus noster, qui regni tui clavibus Petro Apostolorum tuorum Coryphæo creditis, sanctaque tua Ecclesia super eum ædificata, ei, gratia tua potestatem ligandi atque solvendi super terram, contulisti: indignos nos te tunc invocantes pro presentis servi tui reconciliationis exaudi; misericordia misericordias tuas versus illum, qui sperantes in te salvos. Tu enim Deiloquorum Prophetarum ore dixisti: Convertimini ad me & ego convertar ad vos, & Non volens volo mortem peccatoris, sed ut convertatur & vivat. Ipse igitur Domine, presentem servum tuum a via erroris sui revertentem, & a te reconciliationem exposcentem, ne abjicias: sed in misericordia visita, & in miserationibus revoca. Quia tu es Deus, Deus poenitentium, & ad te confessorum Salvator, & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Alia Oratio.

Dominum precemur.

Domine Deus omnium conditor & Dominus, bonitatis fons, omnium hominum & maxime fidelium pater, qui hominem diaboli seductione, in perditionis errorisque profundum demersum non despexisti, sed eum per unigeniti Filii tui & Dei nostri incarnationem requisivisti, ipse benigne Domine, servum tuum, rationis oculis Christi tui orem, inimicorum impiorum captivitate redemptam respice: & quavis puerili inscitia, aut tyrannica vi mores eorum imitatus fuerit, nunc tamen populi tui congregationi restitui permitte; virtute & operatione sancti tui Spiritus

πάρτεσθαι ἡμάρτων ἐν λόγοις καὶ ἔργοις ἐνώπιόν σου, καὶ ἐννομεῖσθαι τὴν σὴν δόξαν, ἐλπίζοντες δικαιοσύνην ἐπὶ τῇ φοβερῇ & φοβικῇ βίματός σου, καὶ ἐκ ἔργων δικαιοσύνης. καὶ ὅτι ποίησάμην τι ἀγαθόν ἐπὶ τῇ γῆ, ἀλλ' ἐκ πίστεως ἀληθῆς, καὶ τῆς εἰς σὲ ἀμνηλογίας. καὶ ὅτι ἐπίσταί σοι, ὁλοκληρὸς δικαιοσύνη. & τὸ εὐδίνειν σου τὸ κράτος, ρίζα ἀθανασίας. καὶ οἱ δαίμονες, καὶ ἐμολογῶμεν, καὶ πεποιθώμεν, ὅτι σὺ εἶ ὁ ἐκ τῆ μητρὸς ἐκ τῆς εἰς παραγωγὴν ἡμᾶς, καὶ παραπεσόντας ἐλθὼν, καὶ ἁμαρτάνοντες φέρων, καὶ ἐκ θανάτου ζωοποιούμενος. δόξα σοι Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὅτι περὶ ἡμᾶς ἡμάρτων ἐνώπιόν σου ἡ σάρκα φορούμεν, καὶ τὸν κόσμον τοιοῦτοι καὶ οὗτοι, καὶ ἀδίκους περιελάβοις, εἴτε ἔργοις, εἴτε λόγοις, εἴτε ἐν θυμῷ σου, ὡς ἀγαθός, καὶ φιλάνθρωπος, καὶ ἐλεῖς τὸν ἀποστόμους, ἄνους, ἄφους, παρῆρας, καὶ συγχάρησόν τῃ παραπτώματι ἡμῶν πῶς ἐμολογῶσι, καὶ μὴ λογιῶσι, μηδὲ εἰσελθὼς εἰς χειρὶς μὴ τῆς δόξης σου, ὅτι καὶ δικαιοδοῦσεται ἐνώπιόν σου πᾶς ζῶν. ὅτι σὺ εἶ ὁ μόνος ἀναμάρτητος, & δεχόμενος τὰς μετανοούντας, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν. τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εὐχὴ ἑτέρα.

Δεσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πᾶς κλεῖς τῆ βασιλείας σου, Πέτρου τῇ καρφάει τῷ Ἀποστόλῳ κατεμπίστευσας, & ἐπ' αὐτῷ τῇ ἀγίᾳ σου Εκκλησίᾳ οἰκοδομήσας, καὶ δὲς αὐτῷ ἐξουσίαν διὰ τῆς χάριτος, τὰ δεσμεῖν καὶ λύειν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐπάκουσον & ἡμῶν τῶν ἀναξίων ἐπιπελαμένων σευ ἐπὶ ἱλασμόν τῷ παρόντι δούλω σου, καὶ θαυμάσασθαι τὸ ἐλεῖν σε ἐπ' αὐτόν, ὁ σώζων τὸς ἐλπίζοντας ἐπὶ σὲ, Σὺ ὁ ὅλος, Κύριε, διὰ τῶν θεωρημένων χειλέων τῶν προφητῶν σου, ἐπιστράφησας πρὸς με, καὶ ἐπιστράφησά μοι πρὸς ἡμᾶς. καὶ τὸ, ἐδύνασαι δόξα τοῦ θαύματος τῶν ἁμαρτωλῶν, ὡς τὰ ἐπιστρέφει καὶ ζῆν αὐτοὺς. Αὐτὸς δὲ φιλάνθρωπος, καὶ τὸ παρόντι ἐδύνασαι ἐκ πλάτης οδοῦ αὐτῶν ἐπιστρέφοντες, καὶ αἰνέμενοι παρά σου ἱλασμοὶ, με ἀποστράφησ, ἀλλ' ἐν ἐλπίδι ἐπίσκεψαι, & ἐν αἰκτιρμαῖς ἀνακάλεσαι. ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεός, Θεὸς τῶν μετανοούντων, καὶ τὸ πρὸς εἰς τὴν σωτῆρα. καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Εὐχὴ ἑτέρα.

Τοῦ Κυρίου δευτέρου.

Κτενέ ὁ Θεός, ὁ τῷ ἀπάντων ποιητής, καὶ ἀπότης, ἡ πηγὴ τῆς ἀγαθότητος, ἐκ τῆς πάντων ἀνθρώπων, μάστιγα πινόμεν, ὁ μὴ παρῶν τῷ ἀνθρώπῳ ἐκ τῆς τῆ διαβάλλου πανουργίας εἰς βυθὸν ἀπαθείας καὶ πλάνης κατενιχθεῖται, ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ κυρίου ἐναιθρονησῆς τῆς μονογενῆς σου Υἱοῦ καὶ τοῦ ἡμῶν τῶν ἀναζητήσας καὶ σώσας, καὶ πρὸς ἡμᾶς ἐπαναγαγὼν, αὐτὸς διαποτε φιλάνθρωπος, καὶ τὰ νῦν ἐπὶ βλάβῃ ἐπὶ τὸν δαῖμόν σου πῶν, φοβатор τῆς λογικῆς κρίσεως τοῦ Χειρὸς σου ὑπάρχοντες, ὅτι ἐλυτρώσαι τῆς ἀρχμαλασίας τῆς ἀθέτου ἐχθρῶν. μεθ' ὧν ἀγνοίᾳ παιδικῇ ἡ βία τυραννικῇ, τὰ τῆς ἐκείνων πλάνης ἡδὲ μετῴχου. νῦν κατῆλθὼν αὐτοὺς τῇ τῇ λαῷ σου πολιτείᾳ σωσόν. θῆναι, καταύγασον αὐτοὺς τὴν δόξαν σου τῇ δυνάμει καὶ ἐνέργειᾳ τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος, ὡς εἶ

ἐκπορεύμενος τῇ ψυχῇ αὐτῇ σπινθήρα τῆς φωτεινότητος
βασίλειος, ταῖς αἰσῶν τῆς χάριτος κοινῶς ἐ-
ξαρδύνει, ἡ δὲ ἐκσημωθεῖσα αὐτῇ σφραγίς
ἐκπορεύεται ἐπιφάνειαν τῇ καρδίᾳ αὐτῇ, ἡ τῆς
λογισμῶν δὲ τῆς σκεπτικῆς τῆς αὐτῆς Χειρὸς σου,
πλὴν σὺ ἐλπίδα, καὶ τὴν πρὸς ἀληθείαν ἐπιγνώσκει,
ἵνα γινώσκῃ, καὶ προσκυνῇ σὺ δὲ μόνον ἀληθινὸν Θε-
όν, καὶ Πατέρα, καὶ τὸν μοιγενῆ σου Υἱὸν τὸν Κύριον
ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τὸ Πνεῦμα σου τὸ ἅγιον. ἵ-
να αὐτὸς τῇ ἀγίᾳ σου καθολικῇ ἐκπορεύσει ἐκκλη-
σίᾳ, ἀποστείλῃ ἐκ τῆς αὐτῆς ἁγίας πᾶσαν συνήθει-
αν ἰδαίνῃς ἀδρότητος, καὶ κατέδωκεν αὐτὸν ἐν ταῖς ἐ-
κδόσεσιν, καὶ τοῖς προσέγμασι σου ἀξίως περιέ-
δαι, καὶ τῆς τῆς σπινθήρας σου μυσηλῶν ἀκατακρίτου
μυστηρίου καταξίωσον, καὶ ἐν τῇ μέλλουσῃ ζωῇ τῆς
ἐπουρανίου σου βασιλείας μετοχὴν ἀνάδειξον. Ὅτι σὺ εἶ
ὁ Θεὸς ἡμῶν, Θεὸς τῶ ἐλπίν, καὶ σῶζεις, καὶ σοὶ τὴν
δόξαν ἀναπέμπομεν. καὶ Πατρί, καὶ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁ-
γίῳ Πνεύματι. νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶ αἰ-
ῶνος. ἀμήν.

Εὐχὴ ἑτέρα.

Κ Τεμεὶς ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ πατὴρ καὶ Κυ-
ρεῖν ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ δὲ ἅλων πάντας ἀν-
θρώπους σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν,
ὁ διὰ τὴν ἀπολλοῦς ἀποβάτων, τὸν μοιγενῆ σου Υἱὸν ἐ-
ξαρδύνει εἰς τὴν ἐκπορεύσει σου τῆς αὐτῆς Χειρὸς σου,
πλὴν σὺ ἐλπίδα, καὶ τὴν πρὸς ἀληθείαν ἐπιγνώσκει,
ἵνα γινώσκῃ, καὶ προσκυνῇ σὺ δὲ μόνον ἀληθινὸν Θε-
όν, καὶ Πατέρα, καὶ τὸν μοιγενῆ σου Υἱὸν τὸν Κύριον
ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τὸ Πνεῦμα σου τὸ ἅγιον. ἵ-
να αὐτὸς τῇ ἀγίᾳ σου καθολικῇ ἐκπορεύσει ἐκκλη-
σίᾳ, ἀποστείλῃ ἐκ τῆς αὐτῆς ἁγίας πᾶσαν συνήθει-
αν ἰδαίνῃς ἀδρότητος, καὶ κατέδωκεν αὐτὸν ἐν ταῖς ἐ-
κδόσεσιν, καὶ τοῖς προσέγμασι σου ἀξίως περιέ-
δαι, καὶ τῆς τῆς σπινθήρας σου μυσηλῶν ἀκατακρίτου
μυστηρίου καταξίωσον, καὶ ἐν τῇ μέλλουσῃ ζωῇ τῆς
ἐπουρανίου σου βασιλείας μετοχὴν ἀνάδειξον. Ὅτι σὺ εἶ
ὁ Θεὸς ἡμῶν, Θεὸς τῶ ἐλπίν, καὶ σῶζεις, καὶ σοὶ τὴν
δόξαν ἀναπέμπομεν. καὶ Πατρί, καὶ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁ-
γίῳ Πνεύματι. νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶ αἰ-
ῶνος. ἀμήν.

Εἰρήνη πᾶσι. Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνωμεν.

Τὸ Κυρίῳ δεινῶν.

Κ Τεμεὶς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ κλίνας ὑμῶν, καὶ κατα-
βάς ἐπὶ σπινθήρα τῆς γενεῆς τῶ ἀνθρώπου, ὁ δὲ
ἐκπορεύεται ἐκ τῆς αὐτῆς Χειρὸς σου, πλὴν σὺ ἐλπίδα,
καὶ τὴν πρὸς ἀληθείαν ἐπιγνώσκει, ἵνα γινώσκῃ, καὶ
προσκυνῇ σὺ δὲ μόνον ἀληθινὸν Θεόν, καὶ Πατέρα, καὶ
τὸν μοιγενῆ σου Υἱὸν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν,
καὶ τὸ Πνεῦμα σου τὸ ἅγιον. ἵνα αὐτὸς τῇ ἀγίᾳ σου
καθολικῇ ἐκπορεύσει ἐκκλησίᾳ, ἀποστείλῃ ἐκ τῆς αὐτῆς
ἁγίας πᾶσαν συνήθειαν ἰδαίνῃς ἀδρότητος, καὶ κατέ-
δωκεν αὐτὸν ἐν ταῖς ἐκδόσεσιν, καὶ τοῖς προσέγμασι
σου ἀξίως περιέδαι, καὶ τῆς τῆς σπινθήρας σου
μυσηλῶν ἀκατακρίτου μυστηρίου καταξίωσον, καὶ ἐν
τῇ μέλλουσῃ ζωῇ τῆς ἐπουρανίου σου βασιλείας μετο-
χὴν ἀνάδειξον. Ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, Θεὸς τῶ ἐλπίν,
καὶ σῶζεις, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν. καὶ Πατρί,
καὶ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τὰς
αἰῶνας τῶ αἰῶνος. ἀμήν.

Euchol.

mentem ejus irradia, ut salutaris baptis-
matis scintilla in ejus anima insidens &
relicta, aura gratiae ventilata spiritualiter
rursus accendatur, & impressum ei si-
gillum, in ejus corde & cogitationibus,
per crucis Christi tui signationem, per
spem in te, & veritatis agnitionem, e-
videntius appareat, ut te solum verum
& Patrem, & unigenitum Filium tuum
Dominum nostrum Jesum Christum, &
sanctum tuum Spiritum agnoscat, & ve-
neretur. Sanctae tuae Catholicae & Apo-
stolicae Ecclesiae illum conjunge, Genti-
lis omnis impietatis ritum ab ejus mente
absterge, in mandatis & praeceptis tuis
ut digne ambulet, illum dirige, & San-
ctorum tuorum mysteriorum indemnatam
sumptione dignum redde, & in futura
vita caelestis regni participem illum o-
stende. Quia tu es Deus noster, Deus
miserendi & salvandi: & tibi gloriam
referimus: Patri, & Filio, & Spiritui
sancto: nunc & semper, & in saecula
saeculorum. Amen.

Altera Oratio.

Domine Deus omnipotens, Pater
Domini nostri Jesu Christi, qui
omnes homines vis salvos fieri, & ad
agnitionem veritatis venire, qui propter
ovem perditam unigenitum Filium tuum
Salvatorem & Redemptorem, imaginem
tuam requisitum & restauratum, in
mundum misisti: te rogamus, & te pre-
camur, servum tuum hunc ad miserationes
tuas recurrentem suscipe. Cum enim
a puero, rectam in te fidem per san-
ctum tuum Baptisma nactus fuisset, ab
ea tamen puerili stoliditate, aut aliquo
alio impetu, excidit: nunc vero, co-
gnito errore, poenitentia ductus, ad
tuam rursus clementiam confugit. Exan-
de super illum humanitatis tuae benigni-
tatem, & ceu prodigum ad te Deum &
patrem revertentem amplectere. Erro-
rem omnem, & hostis deceptionem ab
illo abige, rationalium tuarum ovium
gregi illum annuera, gloria sanctissimi
nominis Christi tui illum exorna: & cum
fidelibus sanctis illibatarum tuarum san-
ctificationum, in praeteritorum quidem
delictorum remissionem, & a futuris
immunitatem, & animae corporisque cu-
stodiam, participem illum fieri largire.
Da illi in omni tempore & loco ad te
recurtere, Ecclesiis tuis vacare, & pla-
cite tibi perficere: ut per bonarum ope-
rum executionem, caelestis regni haeres
fiat; cujus etiam nos cum eo dignos es-
se concede. Gratia & miserationibus
Christi tui, cum quo benedictus es, cum
sanctissimo, & bono, & vivifico tuo
Spiritu: nunc & semper, & in saecula
saeculorum. Amen.

Pax omnibus. Capita nostra Domino
inclinemus.

Dominum precemur.

Domine Deus noster, qui celsis incli-
natis, in salutem generis humani
descendisti, qui per crucem tuam origina-
li nos maledictione liberatos, ad vitam
beatam reduxisti, qui dixisti, gaudium in
caelo fieri, causa peccatoris unius poenitentiam
agentis: receptam nunc rationalem
oviculam, prius perditam, gregi tuo anne-
cte, & rapaces lupos ab ea effuga & cruce tua
vallatum illum, & venerandi nominis tui,

S. S. S. ij

super nos servos tuos invocati, gloria armatum, serpentes & scorpiones calcare concede. Tu enim es Deus noster, Deus miserendi & salvandi: & tibi gloriam referimus, cum principii experte tuo Patre, & cum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in secula seculorum. Amen.

Et oratione completa, facto unguento accepto, secundum baptizatorum consuetudinem illum inungit, crucis signo expresso, in fronte, & oculis, & naribus, & ore, & duabus auribus, & manibus, & pectore, & scapulis, & genibus, dicens. Sigillum doni Spiritus sancti. Et unctio perfecta, sequentem orationem super caput ejus recitat.

Dominum precemur.

Domine, Deus omnipotens, qui per sanctissimi tui Spiritus missionem, gratia discipulos tuos replevisti, servum etiam tuum hunc ab erroris via revocatum, & ad fidem tuam, reductum, & sancti tui Spiritus fragrantia per huius unguenti unctionem dignum habitum in tua sanctitate custodi: da ei secundum voluntatem tuam ambulare, illumque tremendis tuis mysteriis frui, & rectam semper in te fidem servantem, regnum caeleste promereri concede. Gratia Christi tui, cum quo gloria, honor, & adoratio tibi convenit: cum sanctissimo, & bono, & vivifico tuo Spiritu: nunc & semper, & in secula seculorum. Amen.

Gloria. Et nunc. Et sit dimissa.

ἀξίωσον αὐτὸν πατεῖν ἐπάνω ὀφθαλμῶν καὶ σκορπίων τοῦ ὄφθαλμοῦ καὶ σαυροῦ σου, καὶ φρυγμύμον τῇ δόξῃ τῷ προσκυνοῦντά σου ὀνόματος τῷ ἐπιτεκνημένῳ ἡμῶν τοῖς δόλοισι σου. σὺ γὰρ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, Θεὸς τῷ ἐλπίν ἐσθλῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν· σὺ τῇ ἀναρχῇ σου Πατεῖ, καὶ τῇ παναγίᾳ, καὶ ἀγαθῇ, καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι· νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῆς αἰώνων. ἀμήν.

Καὶ μετὰ τὴν ὡχλὺν, λαβὼν τῇ ἁγίῳ μῶρον, χρίει αὐτὸν κατὰ τὴν τάξιν τῶν βαπτίζομένων, ποιῶν σαυροῦ τύπον, ἐπὶ τῇ μετώπῳ, καὶ τῇ ὀφθαλμῶν, καὶ τῇ μοκτήρῳ, ἐν τῷ σώματι, καὶ τῇ δίο ἀντίῳ, καὶ τῇ χειρῶν, καὶ τῇ στήθι, καὶ τῇ μεταφρῶν, καὶ τῇ γονάτῳ, λέγων. Σφραγίς δωρεᾶς Πνεύματος ἁγίου. Καὶ μετὰ τὴν χρίσιν λέγει τῷ ἐκ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ.

Τοῦ Κυρίου δευτέρου.

Κύριε, ὁ Θεὸς ὁ πατριάρχων, ὁ διὰ τῆς ἀποστολῆς τῷ παναγίῳ σου Πνεύματι, χάριτος ἐμπλήσας τὰς μαθητάς, καὶ τὸ δούλον σου τυτὸν ἐπιστρέψας ἐκ τῆς πηλαρημένης ὁδοῦ, καὶ εἰς τὴν σὴν πίσιν καθοδηγήσας, καὶ τῆς εὐνοίας τῷ ἁγίῳ σου Πνεύματι διὰ τῆς τῷ μύρου τῆς χρίσεως ἀξιώσας, φύλαξον αὐτὸν ἐν τῷ ἁγιασμῷ, δὸς αὐτῷ κατὰ τὸ θέλημα σου πορεύεσθαι, καὶ καταξίωσον αὐτὸν σὺν ἡμῖν ὡς ἀπολαύσει γινώσκει καὶ τῇ φεικτῶν σου μυστηρίῳ, καὶ πρὸς πάντα τὴν εἰς σὲ πίσιν ὀρθῶν, ἐπαύξει φανύει καὶ τῆς ἐπουρανίου σου βασιλείας. διὰ τῆς χάριτος καὶ Χειρὸς σου, μετ' ἧς οἱ ἀπὸ πίστεως δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύνησις, σὺν τῷ παναγίῳ, καὶ ἀγαθῷ, ἐξωποιοῦ σε Πνεύματι. νῦν καὶ αἰ, ἐν εἰς τὰς αἰῶνας τῆς αἰώνων. ἀμήν.

Δόξα. καὶ νῦν, ἐν ἀπόλυσις.

VARIÆ LECTIONES.

a *Μεθοδίου.) Cryptoferratense Bessarionis legit: Μεθοδίου τῷ ἀγιωτάτῳ Πατριάρχῃ διάταξις περὶ τῆς διαφορῆς τῶν ἑλίκων ἐπιστροφῶν. Tertium exemplar Barberinum: Μεθοδίου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως διάταξις περὶ τῆς ἀπ' ἀρχῆς ἐπιστροφῶν. Regia duo exemplaria: Μεθοδίου τῷ ἀγιωτάτῳ Πατριάρχῃ διάταξις περὶ τῆς διαφορῆς τῶν ἑλίκων ἐπιστροφῶν. Allatianum: τάξις γινόμενη ἐπὶ Χριστιανῶν ἐπὶ μακαρίων ἀπαχθέντων τῇ ἰδνικῇ πλάνῃ ἐπιστροφῶν δὲ καὶ τῇ δολίᾳ πρὸς τὸν Θεόν. Ordo servatus in Christianis Gentilium seductione in errorem abducos, sponte vero ad Deum conversos.*

b *Εἰ μὴ παθόν.) Barberinum, εἰ μὴ παθόν in plurali: unde & verbum constructum ubique in numero multitudinis ponitur λαμβανέτωσαν, λυσάτωσαν, &c. Allatianum legit: Πῶς αὐτὸν ὁ Ἀρχιερεὺς καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐπὶ τῇ κροφῶν καὶ βαλὼν μετανοίας κατὰ ἐκαστὴν ἡμέραν λέγει τὴν ὡχλὺν ταύτην. Κύριε ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, praefer quam orationem, & ultimam aliam. Κύριε ὁ Θεὸς ὁ πάντοτε κρείττωρ, nil aliud ibidem ad hoc officium spectans reperitur: atque ita Methodii Canonem non exhibet codex ille Allatianus.*

c *Επὶ ἡμέρας ἑπτὰ.) Desunt hæc in Barberino.*

d *Βαλίδου.) Regia duo προσάτω. Barberinum, προσάτωσαν ἡμέρας καὶ καὶ τὴν τάξιν καθαιρέσθαι αἰνῶνιται: ἡμεῖς ἀποκαταστήσονται ποτα, & subeant ordinem, prout solent reciter Illuminati.*

e *Νιανίαι den.) Barberinum, νιανίαι αἰσίν.*

f *Ἡ προσβύται, ἡ γέροντες.) Regia duo, ἡ προσβύται. Barberinum simpliciter, ἡ γέροντες.*

g *Τέλειον ὄντας.) τὸ, ὄντας, deest in Regiis. Barberinum legit, καὶ τελοῦνται ἡλικίᾳ.*

h *Ἀπὸ βασάνων.) Barberinum, διὰ βασάνων.*

i *Εἰς προσευχάς.) Regia duo, ταῖς προσευχαῖς. Barberinum, τῇ προσευχῇ.*

k *Καὶ ἐκ τῶν δώδεκα.) Desunt in Barberino verba hæc: vice quorum præcedentibus additur, καὶ ἡμεῖς οἱ ἐκ τῶν δώδεκα Κύριε ἐλέησον σ.*

l *Εγγίζοντες δὲ.) Barberinum aliter legit, πρὸ δὲ ἐκ τῶν ἡμερῶν τῶν δύο τεσσαράκοντα λαμβανέτωσαν ἐν ταῖς ἡμερῶν, per octo dies ante duarum quadragesimarum finem reconciliatorias preces suscipiant.*

m *Επὶ ὁκτώ ἡμέρας.) Cryptæ Ferratæ codex, ἐπὶ ὁκτὼ ἡμέρας.*

n *Καὶ λαλῶντες, &c.) Desunt hæc in Barberino.*

ο Καίματα τὸ τοῦ λειψώσαν.) Barberinum nude legit, λυσάσθωσαν.
 ρ Ἀγισμάτων.) Barberinum, ἢ ἀγίων μυστηρίων.
 q Οἱ βαπτίζομενοι) Regium utrumque, αἱ βαπτίζομενοι. Barberinum, αἱ νοσητοῦται.
 x Τὰς ὁκτώ ἡμέρας.) Barberinum, μέχρι ἡμέρας ὁκτώ.
 γ Εἰδὲ τινος, &c.) Diffonant hæc edita, tum ab editis aliis, tum a Regiis, Barberino, & Cryptoferrat. ita legentibus : αἱ δὲ τινες ὑπομολήσαν ἀπὸ προαιρέσεως αἱ τὴν ἀρνησιν, οἱ τοιοῦτοι καὶ ὅτι μὴ φοβερὸν ἔχουσιν ἀλλὰ διὰ συμπάσαν ἐπὶ δύο ἐνιαυτῶν νηστεύσαν ἀπὸ κρεῶν, καὶ τυροφαγίας, καὶ ὡς, ἔσθην τοιοῦτων γονυκλισίας, αἱ μὲν νύκτας καὶ ἡμέρας, καὶ ἑκάστην ἡμέραν ἑκάτον, καὶ τὸ Κύριον ἐλθόν διὰ δικαιοσύνης οἱ δὲ ἀδωατοῦ καὶ δυνάμεως. πληρωμένων δὲ δύο ἐνιαυτῶν, πρὸ ὁκτὼ ἡμερῶν λαμβανέσθωσαν ἰλασθηταὶ πάλιν, ἔτι δὲ ἔσθην ὡς ἀρτίσταται, γινώσκοντες ἐπ' αὐτοῖς, ἢ τε ἀνδρὶ ἢ γυναικί, μόνον τέλει δὲ ἡλικίᾳ. Si vero aliqui ex proposito ad negandum defecerint : tales tremendam penitentiam subire debent. Ketum concessa eis indulgentia, duobus annis jejurent, carnibus, casei comestione, ovīs, & vino abstinentes, faciant genuflexiones, si juvenes quidem fuerint & robusti, per singulos dies centum, ducentes autem Domine miserere, dicant : si autem viribus imbecilliores fuerint, per octo dies ante duos annos completos, subjiciant se precibus reconciliationis, & reliqua deinceps, prout constitutum est, observentur, siue viri fuerint, siue famine, quomodo ad perfectam aetatem pervenerint. Barberinum vero ita terminat : αἱ δὲ αἱμαί προαιρέσει ὑπομολήσαντες ἀρνησιν, οἱ τοιοῦτοι καὶ ὅτι μὴ φοβερὸν ἔχουσιν, ἀλλὰ διὰ συμπάσαν δύο ἐνιαυτῶν νηστεύσαν ἀπὸ κρεῶν καὶ τυροφαγίας, καὶ ὡς, ἔσθην τοιοῦτων γονυκλισίας, αἱ μὲν νύκτας καὶ ἡμέρας, καὶ ἑκάστην ἡμέραν ἑκάτον, καὶ τὸ Κύριον ἐλθόν διὰ δικαιοσύνης οἱ δὲ ἀδωατοῦ καὶ δυνάμεως. πληρωμένων δὲ δύο ἐνιαυτῶν, πρὸ ὁκτὼ ἡμερῶν λαμβανέσθωσαν ἰλασθηταὶ πάλιν, καὶ ἔσθην ὡς ἀρτίσταται, γινώσκοντες ἐπ' αὐτοῖς, ἢ τε ἀνδρὶ ἢ γυναικί, μόνον τέλει δὲ ἡλικίᾳ. Si vero propria voluntatis motu ad fidem negandam transierint, tales

multam horrendam sustineant. Ex indulgentia nihilominus, in pane & aqua per duos annos jejurent : & genuflexiones faciant, si juvenes fuerint & viribus integris, prostrationes ducentas, & ducentis periter, Domine miserere, dicant. Duobus autem annis completis suscipiant & ipsi preces, juxta ordinem a nobis superius expositum : siue viri fuerint, siue mulieres.

ι Εὐχὰς ἰλασθηταί.) Cryptoferratense, εὐχὰς ἰλασθηταί.

ι Τὴν ἀλυσιν.) Idem τὴν ἡμετέραν.

υ Εὐχὰς ἐτέραι.) Titulus secundæ orationis in Cryptoferratensi codice Bessarionis est hujusmodi : εὐχὰς ἀπὸ τῆς ἰλασθῆναι μετὰ τὸ ὑπὲρ ἡμετέρων πενήτητον, τετακτοῦν ἐβδόμην, καὶ ἑκατοστὸν δεύτερον. Alia oratio ad reconciliationem dicitur 50. 37. & 102. Psalms.

π Εὐχὰς ἐτέραι.) Titulus tertie orationis in eodem Cryptof. est : εὐχὰς ἀπὸ τῆς Χριστιανῶν ὑπαχθῆναι ἐν τῇ πλάνῃ, ἐπιστρέψαντας δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ τῇ Θεῷ προσδραμούσας. Oratio pro Christianis Gentilium seductione subactis : ad Ecclesiam vero reversis, & ad Deum confugientibus. Atque ita juxta illius MS. mentem, oratio ista non nisi fidei Christianæ desertores respicit : unde & illa eadem oratio, sub eodem titulo, in alio MS. Barberino num. 88. insignito, reperitur.

γ Κύριε ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ.) Titulus hujus orationis in eodem codice Cryptæ Ferratæ est : εὐχὰς ἐπὶ ἀποστασίας τοῦ παιδὸς, & μακαρίσματος, καὶ μετανοήσεως. Oratio pro puero fidei desertore, infidelitate inquinato & penitente. Hæcque oratio non nisi super pueros apostatas legitur.

z Κύριε ὁ Θεὸς ὁ πάντων κτίων.) Hæc oratio, & quæ deinceps sequuntur, vix reperiuntur in ullis MS. quamvis in aliquibus non desint officia pro reconciliandis hæreticis ab his diversa. Barberinum porro num. 88. distinctum ab his ordinem pro solis pueris absolvendis exhibet.

Εὐχὰς ἐπὶ ἀποστασίᾳ τοῦ παιδὸς, καὶ μακαρίσματος, καὶ μετανοήσεως.

Κύριε ὁ Θεὸς ὁ πάντων κτίων, ὁ πατριάρχων, ὁ πατέρων.
 Ut supra.

Ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνη πᾶσι.

Ὁ διάκονος. Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῇ Κυρίᾳ.

Ὁ ἱερεὺς τὴν εὐχὴν.

Ὁ Κλίνας ὑμῶν, καὶ καταβάς ἐπὶ σωτηρίᾳ τῇ γένεσι τῶν ἀνθρώπων, ὁ διὰ τῆς τιμῆς σου σταυροῦ κατάρτας, καὶ φθορᾶς λυτρώσας ἡμᾶς, καὶ ἀπὸ τῆς αἰωνίου καὶ μακαρίας ζωῆς ἐκπαύσαν. αὐτὸς ὁ ἁγίος Πάτερ Κύριε, ὁ ὑπὸν ὅτι μεγάλη χαρὰ γίνεται ἐν ὑμῶν ἐπὶ τῇ ἀμαρτωλῇ ἐπιστρέφοντι. πρόσδεξαι τὸ ἀπολωλὸς σου πρόβατον, καὶ νῦν ἀπὸς σε τὸν Θεὸν ἡμῶν ἐπιστρέφοντα, καὶ τὴν σὴν ἐκζητούμεν ἀπολαγίαν, καὶ ὡς ποιμὴν τῶν ψυχῶν ἡμῶν καλὸς τὸ διασώσας, καὶ ρυσάμενος ἡμᾶς ἀπὸ τῆς αἰωνίου καὶ λογικῆς σου προβάτων, διδὼς αὐτῷ διὰ τῆς χάριτος καὶ ἐπιστροφῆς τῆς παναγίου σου Πνεύματος δύναμιν καὶ χάριν κατὰ τὴν ἐχθροῦ ὥστε πατὴρ ἐκπᾶσαι τὴν δυνάμιν αὐτοῦ, καὶ συντρέβαν αὐτὸν, καὶ τειχίζῃσαι τὴν δόξαν καὶ τὴν χάριν τοῦ

Oratio pro fidei a pueritia desertore, paganismō nimirum seipsum inquinante, & ad Ecclesiam reverso.

Domine Deus noster, Pater, &c.

Sacerdos. Pax omnibus.

Diakonus. Capita vestra Domino.

Sacerdos orationem.

TU qui cælos inclinaisti, & ad salutem hominum descendisti, qui per pretiosam crucem tuam a maledicto & corruptione nos liberaisti, & ad æternam beatamque vitam adduxisti. Ipse humanissime Domine, qui dixisti : quia gaudium fit in cælo propter unum peccatorem penitentiam agentem : suscipe perditam ovem tuam ad te nunc revertentem, & benignitatem tuam requirentem & velut animarum nostrarum pastor, liberatam illam & ereptam sanctarum & rationalium tuarum ovium conjunge. Da illi per gratiam & adventum sancti tui Spiritus adversus hostem, virtutem & robur ; ut potestatem omnem inimicam dejiciat & conculet : & sancti tui

S.fff. iij.

**Spiritus super nos peccatores servos tuos
invocati gloria & gratia circumvalletur.
Tu enim es Deus noster Deus miserendi
& salvandi, & tibi gloriam referimus:
Patri, & Filio, & sancto Spiritui:
nunc & semper, & in secula seculorum.
Amen.**

Et ungit eum Sacerdos Chrismate:
Et dicit hanc orationem.

Domine Deus noster omnipotens, qui sanctum Spiritum tuum in sanctos Apostolos tuos misisti, & ejus virtute & gratia illos replesti: qui & famulum tuum N. e tenebris, & errore convertisti, & in admirabile & æternum lumen tuum illum deductum fidei populo tuo, & sanctæ Ecclesiæ tuæ aggregasti, & tandem illum Sancti tui Spiritus fragrantia dignum effecisti: ipse, Domine, custodi illum in sanctimonia tua, vas electionis illius esse manifesta, & virtutibus exorna. Da illi semper in voluntate tua ambulare: & eum nobiscum supercælestis & intellectualis tuæ mensæ fruitionis participem esse concede: & sanctorum, immaculatum, vivificorumque unigeniti Filii tui, Domini vero & Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi Sacramentorum esse consortem: Ut bono certamine superato, & divino cursu absoluto, fideque in te cum recto sensu servata, coronam gloriæ, & æterna bona, quæ diligentibus te præparasti, consequatur. Gratia Christi tui, cum quo convenit tibi gloria, honor, & adoratio in sæcula sæculorum. Amen.

παραγίγῃ σου ὁδὸς αὐτοῦ, ἡ ἐπιεικελήμενη ἐφ' ἡμᾶς πρὸς
ἀμαρτωλούς· οἰκίῃ σου. Σὺ γὰρ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, Θεὸς
τῆ ἐλπίδος, καὶ σωτὴρ, καὶ σοὶ τὸν δόξαν ἀναπέμπομεν
τῇ Πατρὶ, καὶ τῇ Υἱῷ, καὶ τῇ ἀγίῳ Πνεύματι· καὶ ὑπὲρ πάντων,
καὶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Καὶ χεῖρ αὐτὸν ὁ ἱερεὺς τὸ ἅγιον μῦρον.

καὶ λέγει τὸ εὐχρό πάύτω..

Κ Τεῖο Ὁθὸς ἡμῶν ὁ παντοκράτωρ, ὁ πᾶ ἀγλόν σε
Πνεῦμα καταπεμφάμενος ἐπὶ τῆς ἀγίας σε ἐ-
ποσόλης, καὶ τῆς αὐτῇ διωόμεως καὶ χάριτος ἐμπλο-
σας αὐτῆς, ὃ καὶ τὸν δούλο σου, τὸν δεῖνα, ἐκ σκότους καὶ
ἐκ πλάνης ἐπιστρέψας, καὶ πρὸς τὸ θαυμαστόν σε καὶ
αἰδίοον φῶς ἐδηγήσας, καὶ πρὸς περὶ σε λαῷ, καὶ τῇ ἀ-
γίᾳ σε ἐκκλησίᾳ συγκαταριθμήσας, καὶ καταξιώ-
σας αὐτὸν τῆς κληρονομίας καὶ τοῦ ἀγίου σε Πνεύματος.
αὐτὸς διάδοχα, φύλαξον αὐτὸν ἐν τῇ σφῇ ἀγαπῆ-
μῃ, ἀνάδειξον αὐτὸν σκυῶς ἐκλογῆς, ἐν ἀρεταῖς
κατακάσμιπον αὐτῷ. καὶ δός αὐτῷ πάνποτε καὶ τὸ
θέλημα σου πορεύειναι, καὶ καταξίωσον αὐτὸν συνί-
ημῖν ἐν ἀπολαύσει γενέσθαι τῆς ὑπεραγίας σε καὶ
ποιρᾶς βασιλείας. καὶ μεταλάβειν τῆς ἀγίας, καὶ ἀχραν-
των, καὶ ζωοποιῶν μυσηρίων τοῦ μοτογενῆς σε Υἱοῦ, Κε-
ρίμ καὶ καὶ Θεῷ, καὶ Σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἵνα εἰ
καλὸν ἀγγέλων αγωνισάμενος, καὶ τῷ θεῷ δόξαν τε-
λέσας, καὶ νῦν εἰς σὲ πίπτει ὀρθοδοξῶς τηρήσας, τύ-
χη καὶ στεφάνου τῆς δόξης, καὶ τῶν αἰώνιων αγαθῶν, ὡς
υποίμασσας ὁ Θεὸς τοὺς ἀγαπῶσίν σε. Κάλεται καὶ Χριστῷ
σε, μεθ' οὗ σοὶ ἀρέπει δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνη-
σις, εἰς τὰς αἰώνας τῶν αἰώνων. ἀμήμι.

Hucusque Officium pro reconciliandis Hæ-
resicis ex D. Methodii regulis, & Orationibus con-
flatum, prout in diversis exemplaribus reperi-
batur exaratum inspeximus: exemplarque unum cum
alio, qua potuimus fide & diligentia, conulimus.
Offert se tamen aliud, diversa ratione compositum,
& ut præcedenti admodum simile, hoc loco repo-

nendum. Fidelissimum vero ejus exemplar e Cry-
proferratenſi Beſſarionis M.S. translatum, præſert
in titulo teſtimonium, ſe ex Euchologio Patriarcha-
li deſumptum fuiſſe, atque ideo, velut probatiſſi-
mum ſubjicimus, mox deinceps cum exemplaribus
aliis de verbo ad verbum, conferendum.

*Ex Eucologio Patriarchali, qua ratione
ex heresibus, in sanctam Dei Catholi-
cam & Apostolicam Ecclesiam remigrantes
suscipere oporteat.*

Arianos quidem , & Maccedonianos ,
Sancti Spiritus nimirum hostes , dicen-
tes se purus , Tassariscædecatisas , Quarto
decima nos numps , & Apostatarissias , cum
dede int Libellos , & anathematizaverint
cum propria hæresi , quamlibet etiam altam ,
quæ non sapit , prout sapit sancta Dei Ca-
tholica & Apostolica Ecclesia , suscipimus .
Præcedens autem , cum ad rectam regu-
dendi sunt fidem , decem aut quindecim die-
bus jejunare illos convenit , & mane &
vespere , orationibus , catechamentorum mo-
te , psalmis addiscentes vacent , & tunc
rectæ fidei susceptione dignos haberi . Singu-
los tandem quosque illorum statuit Sacerdos co-
ram sancta Synodissima piscina : Et hos pa-
tēdicat eis .

Die amekoma zati, & ejus dignatus, & consentientibus ipfi quisque idem sentiat & sapiant. Renuncio enim ipse, & omni benedicta optinent, & credo in sanctam & consubstantialem Trinitatem, secundum sancto- rum Patrum veritatis verbum proponendum expositiorem: Et ad singula redux respon- des: & tandem tercio illum interrogas Sa- cerdos.

α Εκ τῆ διχολογίᾳ τῆ πατεαρχειῆς, ὅπως δὲ α
~~δὲ~~ δέχονται πρὸς αὐτὸν κίριόντων μεταρραμίαν
 ἐν τῇ ἀγίᾳ τῷ Θεῷ καθολικῇ ὁ
 ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ. β

Αρειανὸς μὲν καὶ Μανουέλιος, ἄνθρωποι πρὸς ματο-
μύχας, καὶ Σαββαταίους, λήγοντας ἐαυτοὺς
καθάρους, Τεσσαρεσκαθαρικάτας, ἄνθρωποι Τετραδίτας,
καὶ Ἀπολλωνιαίους, διχομήτα διδόντας λιβέλλας, καὶ
ἀντισημιτικότητας καὶ ἑνὶ δὲ κίριον, πάντες ὅλως
κίριον μνημονεύοντες, ὡς φησὶ καὶ τὸ αὐτὸ καθόλου
ἐκ τῆς ἀποστολικῆς ἐκκλησίας. Πραγματούμενος μάλιστα, ἐν ᾧ
πολλοὶ ἀποσέχονται τῇ ἐρᾷ καὶ ἑσέ, καὶ ὡς οὐκ
ἐν ἡμέρᾳ δέκα, ἢ δεκαπέντε, καὶ ὁμοῦ πάντες δι-
χαίς, ὀρθῶς καὶ δειλῶς, περὶ αὐτοὺς ἰσχυρῶς, καὶ
κατηχημένους, καὶ τότε ἀφαισίου τῆς ἐρᾶς πᾶσι
τῆς ἐκκλησίας αὐτῶν ὁρίσας, ἡμεῖς οὖν ἐκ τῆς
ἐκκλησίας αὐτῶν ὁρίσας.

Ἐν τῇ ἀντίγραφῃ ταύτῃ, ἐν τοῖς ἀσχηματισμοῖς καὶ τοῖς
συναιδολογῶν αὐτοῦ, ἡτοις φησὶν ἐν ταύτῃ· ἀποκρί-
σιναι τοῦ αὐτοῦ, ἐν παντί κείνῳ ἀσχηματισμῷ. καὶ παρὰ
ἐκ τῶν ἀγίων ἐν ὁμοίᾳ τοῦ ἰαῶνα, καὶ ἐκ δὲ τῶν
ἀγίων κατέστη ὁ ὁρδοτομικὸς καὶ ἀσχηματισμὸς τῆς αἰκλῆσις.
καὶ ἀποκρίνεται τοῖς ἑαυτοῦ καὶ μεταρρυθμῶν καὶ λοιπὸν
ἐρωτᾷ αὐτὸν τρίτον ὁ ἱερεὺς.

Περὶ τῆς ἐκ τῆς ἀγίας ὁμοῦς Τριάδος, ἡ δὲ ὁμοῦς
ἵσταται. Πιστῶς. ε. ἡ ἐκ τῆς ἀγίας τῆς μετὰ τὸν τῶν
κεφαλῶν, ποιεῖ ὁ ἱερεὺς διχῶς.

Ὁ Θεὸς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ὁ βυζοῦρος πάντας ἀνθρώ-
πους σωθῆναι, ἡ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν φρό-
νιμα, ἡ δὲ δόξα σου, τὸνδε, τὸν μόνον ἀναγνώστη ἐκ τῆ
πλάτης, ἡ ἐπιποθέσασα εἰς τὴν ἐπίγνωσιν ἐλθεῖν
τὴν ἀληθείας. σὺ δὲ εἶπας Κύριε, καὶ ἄλλα φρόνιμα
ἔχων, ἡ καὶ εἰς τὴν αὐτὴν αὐτῆς παύτης, καὶ ἐκείνῃ με δεῖ
ἀγγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς με ἀκούσαι, ἡ γὰρ σὺ εἶπας
ποιμνὴ, εἰς ποιμνίαν. ποιμαίνοντες τοὺς αὐτοὺς ἐν τῇ
δόξῃ σου, εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, καὶ τὴν ἐκ τῆς
ἀγίας σου καὶ ἐν δόξῃ σου Ἀποστόλων, καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν
τὴν σφραγίδος τῆς ἀγίας σου, καὶ τὴν μετὰ τὴν αὐτὴν
σου σώματος, καὶ αἵματος. καὶ ἀνάδοξον αὐτῶν τῶν
λαῶν. δοῦλόν σου. ἵνα τῇ ποιμνίᾳ σου ἐκταραχθῇ
καὶ αὐτοὶ, εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον τῆς μεγαλῆς
φωφῆς σου.

Εὐφρανέ. Ὅτι σὺ εἶς ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δυνάμις,
καὶ ἡ δόξα, τῷ Πατρὶ.

Καὶ καὶ αὐτὸν τῷ μύρῳ, καθὼς καὶ τῆς φωφῆς σου,
τὴν αὐτὴν ἐπὶ τῶν σου καὶ ἐπὶ αὐτῆς ποιμνίᾳ, καὶ μετὰ
τῶν σου καὶ αὐτοὶ.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναδοῦσα
τὴν δόξα σου, τὸνδε, διὰ τῆς εἰς σὲ ὁδοῦ σου πίστεως,
καὶ τὴν σφραγίδος τῆς ἀγίας σου καὶ ἀγίας. σὺ δὲ εἶπας
τῇ σου, τὴν εἰς σὲ ἀληθῆ πίστιν ἐν αὐτῇ ἀγάπῃ σου,
αὐξήσας αὐτὸν ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ πᾶσι τοῖς παρὰ σοῦ χα-
ρίσμασι κατακόσμησον.

Εἰς τὴν κοινῇ σου, καὶ λαμβάνει παραγγελίαν
ταῖς ἐπὶ τῇ σου ἐκείνῃ σου καὶ σου, μὴ φάγῃ, μὴδὲ
πίνῃ τὴν σου, ἀλλὰ καθὼς οἱ βαπτίζομενοι, καὶ
ποὶ διατελεῖν, καὶ τῇ σου ἀγάπῃ σου ἀποδοῦναι.

Νεστοριανὸς δὲ καὶ Εὐτυχιανιστὴς, καὶ ποιεῖ λιβέ-
λιν, καὶ ἀναθεματίζει τὴν σου αἵρεσιν, καὶ Νεστορίαν καὶ
Εὐτυχέα, καὶ τὴν Διόσκορον, καὶ τὴν φρονήμω, καὶ αὐτῇ,
καὶ πάσας τὰς σωμαφρονοίας αἱρέσεις, καὶ μεταλαμ-
βάνει τῆς ἀγίας κοινῆς σου.

Εὐνομιανὸς μὲν τοῖς εἰς μίαν κατὰ τὴν σου βαπτί-
ζομενος, καὶ Μοντανιστὴς τὴν λεγομένην φρονήμω, καὶ Μα-
νιχαῖος, καὶ Σαβελλιανὸς τὴν υποπαροῦσαν διδασκαλίαν,
καὶ ἑτέρα τινὰ χαλεπὰ πρὸς τὴν σου, καὶ πᾶσας τὰς πρὸς
τὴν σου αἱρέσεις, καὶ τὴν σου ἀπὸ αὐτῆς ἐξελόντας ἀποφύ-
γει τὴν ἀληθείαν, ὡς ἑλλῆνας διχόμους. ἡ καὶ βα-
πτίζομενος αὐτοὺς.

Credis in sanctam consubstantialem Trini-
tatem. Et respondes. Credo. Et inclinans
caput reduce, facis Sacerdos orationem.

Deus Salvator noster, qui cunctos homi-
nes salvare vis, et ad cognitionem veritatis
venire: suscipe servum tuum nuper ex erro-
re resuscitatum, et ad agnitionem veritatis
ascendere concupiscentem. Tu enim dixisti,
Domine, alias quoque oves habeo quae non
sunt ex hac ovili, et illas oportet me ad-
ducere: et vocem meam audire: et fac
unum ovile, et unus pastor. Pafce itaque
illum in fidei sensu, in agnitione veritatis,
iuxta sanctorum tuorum et gloriosorum Apo-
stolorum expositionem, et signaculum sancti
tui Unguenti, et pretiosi tui corporis et san-
guinis sumptionem illi largire: perfectum
tuum servum redde illum, ut et ipse ovile
tuo connumeretur, in gloriam et laudem ma-
gnitudinis tuae.

Exclamando. Quia tuum est regnum, et
virtus, et gloria Patris, etc.

Et ungit eum Chelmate, sicut et recens
illuminatos, eandem enunciationem super illis
faciens: et post hac iterum precatur.

Domine Deus noster, qui perfectum re-
nunciare servum tuum N. per vestram in ea
fidem, et sancti tui Unguenti signaculum
dignatus es: tu omnium Domine, veram
in te fidem in illo custodi, adauge illum in
justitia, et omnibus a te gratis profluentibus
exorna.

Atque ita communicat, et mandatum ac-
cipit septem illis diebus carnem non com-
dere, neque vultum lavare, sed sicut bapti-
zati, ita omnino se gerere: et octava die
abluatur.

Nestorianos vero et Eutychianistas, opor-
tet Libellos proferre, et propterea batre-
sim anathematizare, et Nestorium, et Eu-
tychen, et Dioscorum, et qui opinionum
eorum tenent, et omnes supra allatas
haereses: et sanctae communionis se parti-
cipe.

Ceterum Eunomianos unica immersione
baptizatos, et Montanistas, Pbyggas di-
das, et Manichaeos, et Sabellianos, unam
esse Patris et Filii personam docentes, et
alia quaedam insolita facientes, cunctosque
tales haereticos, eos nimirum, qui veritatem
se adungere nituntur: velut a fide alienos
recipimus: illosque baptizamus.

VARIÆ OPERIS PRÆMISSI LECTIONES.

a E Τῆς ἐκ τῆς ἀγίας ὁμοῦς Τριάδος. Defunt haec tria
verba in Regiis & Barberino sancti Marci.
Aliud vero, item Barberinum habet solommodo in
ultimo: τὴν σου ἀπὸ αἱρέσεων ἀποφύγει. Post quam
immediate sequitur Oratio. ὁ Θεὸς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν:
aeque ita regulam omnes hic positae in hoc ultimo
defunt.

b Καὶ ἀποφύγει τὴν σου ἀπὸ αἱρέσεων. Regia & Barberinum
S. Marci subvertit σφραγίζομενος καὶ οἱ καὶ οἱ σου τῇ σου
τῇ σου: verba relata τῇ σου, διχόμους.

c Ἡμεῖς μέλλοι ἀποφύγει. Regia & Barberi-
num: καὶ ἡμεῖς μέλλοι ἀποφύγει τὴν σου ἀπὸ αἱρέσεων. Re-
liquum vero huius periodi usque ad verbum ἵσταται de-
est in Regiis.

d Δοῦλόν σου. Regia & Barberinum. Καὶ λα-
μβάνει τὴν σου, καὶ τὴν σου τῇ σου.

e Αποφύγει. Eadem utantur.

f Καὶ καὶ αὐτὸν τῷ μύρῳ. Defunt cuncta haec in
Barberino, vice quorum legitur. sed de μὴ οὐδὲν λα-
μβάνει, ὁ ἀνάδοχος αὐτῷ ὑπακούει καὶ ἐπὶ τῇ σου τῇ σου
πρὸς τὴν σου. ὁ ἱερεὺς ἔχων τὴν σου καὶ ἐπὶ τῇ σου αὐ-
τῷ, καὶ τὴν σου τῇ σου. Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν. Ut su-
pra. Aliud verbo Barberinum ita legit. καὶ καὶ αὐτὸν
τῷ μύρῳ καθὼς τῇ σου τῇ σου, καὶ τῇ σου τῇ σου
καὶ τῇ σου τῇ σου. καὶ Κύριε δεικνύμενος. Κύριε ὁ Θεὸς
ἡμῶν &c. ad calcem Orationis subdit. καὶ τῇ σου τῇ σου
καὶ τῇ σου αὐτῷ καὶ τῇ σου τῇ σου. Et reliqua in eo-
dem defunt.

g Διόσκορον. Addunt Regia & Barberinum
Σιφῶρον.

h Καὶ βαπτίζομενος αὐτοὺς. Defunt haec in Regiis.
Mox sequitur in eodem Barberino.

Qualiter oporteat a Manichæorum hæresi
ad sanctam Dei Ecclesiam acceden-
tes scriptis (errorem) abjurare.

Anathema sit Manenti, Manichæo nimi-
rum, & ejus opinionibus, & omnibus
ab eo expositis & conscriptis, & cunctis ei
morem gerentibus, & iis quæ, ut præfatus
sum, exposuit, & quæ vocavit ille viderens
Evangelium, quod potius vitæ thesaurum
trahidat, & mortis est thesaurus: Ana-
thematizo librum epistolarum Omode, &
aliud de sacramentis librum ad conversionem
legis & sanctorum Prophetarum studiose
compositum. Anathema libro, Omnium ne-
gociatio, vocato, Epistologo Agapii, & ipsi
Agapio. Omnem etiam ipsorum librum,
(detestor) & omnem orationem (si non po-
tius superstitio est) ab eis recitatam, abo-
minor.

Anathematizo & detestor Zaradem &
Boddam, & Scythianum Manichæorum præ-
cessores.

Insuper anathematizo Sisinium ipsius Ma-
nis successorem, & Addentum, et Adiman-
tum, quem in varia mundi climata ipse im-
pius Manes misit.

Simul cum his anathematizo et detestor,
cum his, inquam, supra scriptis omnibus
Hieracem, et Heraclidem, et Aphthonium,
expositores et commentatores nefandi et pro-
phanæ Manentis, et Thomam, et Zarqam,
et Gabriabium.

Anathematizo insuper Marcionem, et Va-
lentinianum, et Basilidem, et omnem homi-
nem blasphemare ausum, eo contra vetus et
novum testamentum eloqui.

Adbuc anathematizo eum, qui Mæsem et
Propbetas, et omnia ab eis exposita, id est,
conscripserit non acceptat.

Anathematizo præterea, qui solem, lunam
vel astra omnia seu deos adoraverit.

Anathematizo & detestor omnem hominem
duo principia sibi invicem adversantia, in-
genita, unum malum, & aliud bonum, as-
ferentem.

Anathematizo, & qui corpus ex malo
principio prodixit, & natura malum esse
asseruit.

Anathematizo & omnem hominem, cæ-
lum, & terram & mare, & omnia, quæ
in eis sunt, a solo Deo facta, fuisse non
confitentem.

Simul cum his anathematizo, nos & pri-
mum hominem, id est Adam similem nobis
et terra a Deo conditum esse, negantem. At-
que insuper anathematizo quæcumque Heu-
les, & Scotus, & Saclacætes Nebrod voca-
tus, de cælis & ideis diversis, communi-
scuntur. Et unum eundemque veteris & no-
vi testamenti Deum, & eos qui in utroque
excelluerunt, & ut sancti laudati sunt, &
ut amici Dei habiti, profiteor: sicut & ma-
gni Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi
nativitatem, & salutarem passionem, & a
mortuis resurrectionem scio, non apparenter
solum, aut imaginarie, sed secundum veri-
tatem realiter existisse, ut ejus qui Patri
nobisque consubstantialis existit.

Hujus anathematismi reliqua propter imperfectum ejus sensum deesse videntur.

Οπως δὲ ἀναθεματίζειν ἐγγράφως τοὺς ἀπὸ Μα-
νιχαίων προσερχομένους τῇ ἀγίᾳ τῇ Θεῷ
Εκκλησίᾳ.

Aνάθεμα Μάνντι ἡτοι Μανιχαίῳ, καὶ τοῖς δόγ-
μασιν αὐτοῦ, καὶ πᾶσι τοῖς περὶ αὐτοῦ αὐτῶν, καὶ
τοῖς ὡς ἀπορεῖται παρ' αὐτοῖς ἀσεβῶς ἐκτεθεῖσι πέντε
βίβλοις, ἃ καὶ ἐκάλεσεν ἑπὶ τὸ ζῶν διαγγέλιον, ὅπερ
καὶ νεκροποιεῖ καὶ τὸν θνητὸν τῆς ζωῆς, ὅσπερ ἐστὶν
θνητὸς θάνατος· καὶ βίβλον ἀναθεματωτῆς ἐπιστολῶν
Ομόδα ἐπὶ τῶν μυστηρίων, ἥτις ἐστὶν ἀπὸς τῶν ἐπι-
τηδεύσεων αὐτοῖς ἀνατροπὴν τοῦ νόμου καὶ τῆς ἀγίας προ-
φητείας, ἐπὶ τῶν πάντων πραγμάτων, ἐπὶ τῶν λεγο-
μένων ἐπὶ τὰ λόγον Ἀγαπίου, ἐπὶ αὐτὸν Ἀγάπιον· ἐπὶ
σάν αὐτῶν βίβλον, ἐπὶ πᾶσαν διχλήν παρ' αὐτῶν λεγο-
μένην, μᾶλλον δὲ γοτειάν.

Ἀναθεματίζω δὲ καταθεματίζω Σαράδην καὶ Βοδ-
δάν, καὶ Σκυθιανόν, καὶ τὸν Μανιχαίων γεγονότας.

Εἰ ἀναθεματίζω καὶ τὸν Σισίνιον τὸν ἑξ' ὁδοῦ καὶ αὐτὸν
Μάνντος, καὶ Ἀδδαντον καὶ Ἀδμαντον, ὅτι ἀπέσειλόν
ὁ αὐτοῦ ὁ δυναστεὺς Μανὴς εἰς διάφορα κλίματα.

Πρὸς δὲ τοῖς ἀναθεματίζω καὶ καταθεματίζω συν-
τὴς ἀπογυγραμμένοις πᾶσιν, Ἰερακα καὶ Ηρακλείδην,
καὶ Ἀφθόνιον, καὶ τὸν ἐξηγητὴν, καὶ ὑπομνηματιστὴν τοῦ
αὐτοῦ νόμου· ἐπὶ βιβλίου Μάνντος, καὶ Θωμᾶν, καὶ Ζα-
ραάν, καὶ Γαβριάβιον.

Εἰ ἀναθεματίζω καὶ Μαρκίωνα, καὶ Ουαλεντινι-
ανόν, καὶ Βασιλίδην, καὶ πάντα ἄνθρωπον τὸν πολεμῶν
τὰ τι βλασφημεῖν, καὶ λέγειν κατὰ τῆς παλαιᾶς, καὶ
καινῆς θρησκείας.

Εἰ ἀναθεματίζω τὸν μὴ δεχόμενον Μαῦσιν καὶ τὸν
προφήτην, καὶ πάντα τὰ παρ' αὐτοῦ ἐκτεθέντα, ἵνα
συγγραφένται.

Εἰ ἀναθεματίζω τὸν προσκυνοῦντα τῷ ἡλίῳ, καὶ
τῇ σελήνῃ, καὶ τοῖς ἀστροῖς πᾶσι ὡς θεοῖς.

Ἀναθεματίζω δὲ καὶ καταθεματίζω πάντα ἄνθρωπον
λέγοντα δύο ἀρχὰς εἶναι, καὶ πᾶντας ἀντικαθίστας
ἀλλήλους, ἀγνοήτας, μίαν μὲν ποικίαν, μίαν δὲ
ἀγαθὴν.

Ἀναθεματίζω δὲ καὶ τὸν λέγοντα ὅτι τὸ σῶμα ἐκ τῆς
ποικίλης σωτήσεως ἀρχῆς, ἢ φύσεως κακόν.

Ἀναθεματίζω δὲ πάντα ἄνθρωπον τὸν μὴ ὁμολογοῦν-
τα τὸν ἑαυτοῦ, καὶ τῶν γυναικῶν, καὶ τῶν θαλάσσης, καὶ
πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς γεγενῆσθαι ὑπὸ τοῦ μόνου
Θεοῦ.

Πρὸς τοῖς ἃ ἀναθεματίζω τὸν ἀποστόμυνον ἡμᾶς
καὶ τὸν πρῶτον ἄνθρωπον τὸν ἐστὶν τὸν Ἀδὰμ τὸν
ὁμοιον ἡμῖν μὴ διαπλεπλῆσθαι ἐκ γῆς ὑπὸ Θεοῦ.
πρὸς ἃ τοῖς ἀναθεματίζω καὶ ὅσπερ Ἰωάννης, καὶ
Σκότος, καὶ ὁ καλούμενος Σακλακαίτης Νεβροδπιετὴς
ἑξ ὁρῶν οὐρανῶν καὶ ἰδεῖν μυθολογεῖται· καὶ ἐμολο-
γεῖται ὅτι τὸν αὐτὸν εἶναι παλαιᾶς καὶ νέας διαθήκης
Θεοῦ, καὶ τὸν ἐν ἑκατέρᾳ διαπρέφαντα καὶ ἐπαινεμέ-
νους ἀγίους ἐπίσταται καὶ φίλος Θεοῦ, καὶ τὸν μέγα-
λον Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ γεννησιν, καὶ τὴν σω-
τηρίαν πάντων, καὶ τῶν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν, καὶ δοκῆσαι,
καὶ κατὰ φαντασίαν λέγω τὰ λοιπὰ γεγονέναι. ἀλλὰ
κατ' αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν πεπράχθαι. ὡς ὁμοσεύοντι
Πατρὶ ἐπὶ ἡμῖν τὰ αὐτὰ ὑπάρχοντος.

T. A.

69

velim, ritum hunc ex se propriaque virtute, posse o-
pus tam sublime & arduum (quale est in anima repa-
ratio gratiæ pro solito sacramentorum virtuti conne-
xa) producere: quid namque ad gratiam adinventam, & in-
imbecillius Cæremonia humanitus adinventam, vel Sacer-
dotis meritis, vel Ecclesiæ precibus, vel tandem,
ut satius dicam, pœnitentiæ simul semper adjunctæ
vi & potentia infidelitatis defectus omnis resarcia-
tur, sanctitasque cuncta per Confirmationem adve-
niens, rursus per iteratum ejus ritum concedatur:
qui, quia Confirmationem imitatur, & ad Con-
firmationis effectum reparandum tendit, & ad Con-
firmationem ex sanctis Patribus potest asseri:
quia vero Pœnitentiæ demissionem, & infidelitatis
confessionem adjunctam habet, & ad eam a mente
obliterandam operatur, mere reconciliativum esse
se profiteor: quod & observatio sequens manife-
stat.

Sane hanc esse sanam tutamque Gratiæ
nionem nullatenus est dissimulandum. Quod
doctrinæ sequaces profiteantur, & ad
ni volunt esse pro
respon-

Titte ij

character expressus appareat : id est , non tantum res sacramenti , sed ejus virtus : non actus primi impressio , sed actus secundi expressio ; fidei nimirum illibata publica professio , cunctis nota fiat & manifesta .

8 Τὸν ἀγίασμα .) In unitatis numero posita vox ἀγίασμα , lustrale aquam , in multitudinis , corporis & sanguinis Domini communionem , vel , panis benedicti & aqua pariter sanctificata perceptionem , significat . Utrumque vero sensum potest hic obtinere . Vinamque tormentorum a fide lapsus , post reconciliationem ἀγιασμάτων corporis & sanguinis Christi fit particeps : spontaneus autem transfuga , communionem ad mortem usque privatus , panem benedictum & aquam lustralem , ἀγίασμα περιποιεῖται . Scribit enim Codinus cap. 17. τὸ διδομένον τῷ λαῷ ἀγίασμα , ὃ φαμεν ἀντιδότου . Σαν-κτικὸν populo distributum , quod panis benedictus dicitur . Gravius itaque delinquentes Canonibus

subiecti , vel etiam quilibet propria voluntate & Communionem abstinens , κατὰ μετάνοιαν diebus , Paschatis nimirum , Apostolorum festo die 29. Junii , Assumptionis Deiparæ , & Nativitatis Domini , præmissis quadriduano jejunio , Diaconi ministerio , sacrae communionis ritu , præcedentibus nempe cereis , ἐν λαβίδι , sanctam aquam ebibit , & missa completa , panem benedictum Sacerdotis manu accipit : illorumque sumptione , sanctitatem sibi comparare , communionis orbitatem compensare , vel saltem hoc pacto solari confidit .

Post hæc scripta , MS. quoddam , Ecclesiæ Græcæ in admittendis & recipiendis Manichæis Hæreticis fidem requireribus , manifestans jussum , forte fortuito in Bibliotheca Regia occurrit : quod hic lubentius adjicimus , quo lectionem ejus Ecclesiasticæ historiæ fore utilem , & Anathematismos illius impietatis superius positos , & in Euchologiis repertos , exinde facilius percipiendos novi .

ORDO SERVANDUS CIRCA EOS QUI A MANI- chæis ad puram & veram fi- dem nostram Christianam ac- cedunt.

Accedens ad rectam fidem præcedenter quidem jejunare tenetur duabus hebdomadibus : tum mane & vespere orationibus vacare , & traditam in sacris Evangelis a Domino nostro Jesu Christo orationem , nec non & sanctum symbolum , & psalmorum aliquos mente tenuisse . Sacerdos deinde omni suo Sacerdotali ornatu indutus penes Baptisterium stans : presentibus qui adesse voluerint , renunciaturum advocat : & illum capite nudatum juxta sanctam disciplinam collocat : & dicit ad eum . Dic Anathema Maneti Manichæo , qui se Paracletum , & Jesu Christi Apostolum appellare attentavit . Illoque assentiente , & eadem verba proferente , aut per seipsum , aut si Græcam linguam nesciat , per interpretem , aut si puer fuerit , per susceptorem : rursus sequentia Sacerdos infert : & secundum modum eundem sunt responsa . Et omni Anathematismo completo , dicit Diaconus . Dominum precemur . Et , Domine miserere . Et converso caput inclinante : hanc orationem super eum facit Sacerdos .

Deus magnus , & excelsi nominis , qui tenebras pristinas oris tui verbo illuminasti , qui ad peccatorum propitiationem unigenitum Filium tuum in terram misisti , qui sedes super Cherubim , & a Seraphim glorificaris : cui omne genuflectetur cælestium , terrestrium , & infernorum & omnis lingua confitebitur . Rex sæculorum qui errantem ovem in Salvatoris nostri Jesu Christi ovile congregas , qui peccatorem a via erroris ejus avertis : ipse quoque

ΤΑΞΙΣ ΓΙΝΟΜΕΝΗ

ΕΠΙ ΤΟΙΣ ΑΠΟ ΜΑΝΙΧΑΙΩΝ

ἐπιστρέφοντι πρὸς τὴν καθά-

ραν καὶ ἀληθινὴν πίσιν ἡ-

μῶν τῇ χειρισαντων.

Προηγούμενος μὲν ὁ προσερχόμενος τῇ ὁρ-
θῇ πίσει οφείλει νηστεύειν ἑβδομάδας δύο , καὶ χοροαῖν τῇ εὐχῇ πατρὸς καὶ δέσπης , & λαβεῖν τε τὴν ἐν τοῖς ἀγίοις διαγγελλομένην παραδοθεῖσαν ἡμῖν ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ προσευχὴν , καὶ τὴν τῆς πίστεως σύμβολον , καὶ τινὰς τῶν ψαλμῶν . ἔπειτα περιτιθίμενος τῷ ἱερατικῷ εὐλογίᾳ ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τῇ βαπτιστείᾳ , συμπρόστω καὶ ἑτέρων πιστῶν ὅσοι βούλονται , μετακαλεῖται τούτων , καὶ ἰσῶν πρὸς τῆς ἀγίας κολυμβήθρας ἀπεκάλυπτον ἔχοντα ἢ κεφαλὴν , φησὶ πρὸς αὐτὸν . εἰπὲ ἀνάθεμα Μανι-
χῆν τῇ Μανιχαίᾳ , ὃς ἐτόλμησεν αὐτὸν παράκλητον ὀνομάσαι καὶ Ἀπόστολον Ἰησοῦ Χριστοῦ . καὶ κείνη συντιθίμενον , καὶ λέγοντος τὰ αὐτὰ ῥήματα . ἢ δὲ ἑαυτῷ , ἢ δὲ ἐρμηνεύσας , εἰαν αὐτὸς μὴ Γραικίζει , ἢ ἄλλῃ τῇ ἀναδόχῳ αὐτοῦ , εἰ παιδίον ἐστὶ . πάλιν ὁ ἱερεὺς ἐπιφέρει τὰ ἀκόλουθα , καὶ γίνεται ἀπόκρισις κατὰ τὸν αὐτὸν ῥόπον . καὶ τοῦ ἀναθεματισμοῦ παρτὸς πληρομένου , φησὶν ὁ Διάκονος . Τῷ Κυρίῳ δεινῶμεν τὸ , Κύριε ἐλέησον . καὶ κλίνοντος τὴν κεφαλὴν τῷ ἐπιστρέφοντι , ὁ ἱερεὺς ἐπὶ αὐτῷ ποιεῖ τὴν εὐχὴν ταύτην .

Ὁ Θεὸς ὁ μέγας καὶ μεγαλόθυμος , ὁ τὸ σπέρμα σκότος φανίσας τῇ λόγῳ τῷ σώματός σου . ὁ τὸν μορφοῦν σου Υἱὸν ἐξαποστείλας εἰς τὸν κόσμον εἰς ἰλασμὸν τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν . ὁ καθήμενος ἐπὶ τῇ Χερουβίμ , καὶ δοξαζόμενος ὑπὸ τῇ Σεραφίμ . ὃ παῖ γόνυ κάμπτει τῷ ἐπαινήσαντι , καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων , καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογούμεναι . Βασιλεὺς τῶν αἰώνων , ὁ ἐπισυναῖξας τὸ πεπλανημένον πρόβατον εἰς τὸ ποιμένιον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ . ὁ ἐπιστρέφων ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ . αὐτὸς ἐπιστρέφειν ἔτι τὸν δούλον σου ἀπὸ τῆς σκότους τῇ ἀντικειμένη πρὸς τὸ φῶς τὸ αἰώνιον , ἀνακαλέσας αὐτὸν ἀπὸ τῆς πλάνης τῇ ἑ-

βόλῃ εἰς τὴν θωγαυσίαν τῆ μονογενῆς σου Υἱοῦ, ἐφραΐσσοι αὐτῇ τὴν καρδίαν ἐν πίστει, ἐν ἀγάπῃ τῇ Χειρὸς σου. μερίδα καὶ κληρὸν αὐτῇ χάρισαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ σου. σὺ γὰρ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐκτός σου ἄλλον ἢ οἶδαμεν. τὸ ὄνομά σου ὀνομάζομεν ἵνα πάντοτε, καὶ ἔξ πάντων εἰς ἄλογημένους ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ ὁ μονογενὴς σου Υἱός, καὶ τὸ Πνεῦμα σου τὸ ἅγιον. νυνὶ καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῆς αἰῶνος.

Μετὰ δὲ τὸ, ἀμὲν, σφραγίζων αὐτὸν ἀπολύει καὶ λοιπὸν ὁ ἀναθεματίσας γίνεται χειριστός. εἴτ' οὕτω λογίζεται ὡς χριστιανὸς ἀβάπτιστος, οἱ αὐτὸν εἰσιτῇ χειριστῶν τὰ παιδία τὰ μέλλοντα βαπτίζεσθαι. τῇ δὲ ἐξῆς ἡμέρᾳ σωμαριζομένη τῷ καταχεμένῳ. Αποδύομενον γὰρ αὐτὸν καὶ ἀποδυόμενον εἰσάγει ὁ ἱερεὺς, καὶ ἵσχυον ἐφοδῶν τὴν αὐτῷ πυλῶν, καὶ ἀνατολάς, καὶ ἐμφυσῶν αὐτῷ τρίτον σφραγίζων τὸ μέτωπον αὐτοῦ, καὶ τὸ στήθος. καὶ ἐπιθεὶς τὴν χεῖρα αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ, λέγει τὴν εὐχὴν ταύτην.

Επὶ τοῦ ὀνόματί σου Κύριε. Habetur in officio de baptismo.

Καὶ μετὰ τὸ, ἀμὲν σφραγίζων ἀπολύει, καὶ ἔπιπύσας ἐξορκίζεται. πάλιν γὰρ τρίτον ἄγων ὁ ἱερεὺς εἰς τὸν αὐτὸν ἐμφυσῶν τρίτον εἰς τὰ πρόσωπον, καὶ τὰ ὦτα αὐτοῦ, καὶ ἐπιλέγων τῷ ἐξορκισμῷ τὰς δυνάμεις. αὐτὸς σφραγίζει καὶ ἀπολύει, καὶ ἔπειτα πάλιν καταχεμένος, εἴτ' οὕτω διδασκόμενος χρονίζει εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἀκροᾶται τῷ γραφῶν. εἴτα τελευτῶν πάντων τῶν ἐπὶ τῇ βαπτίσματι νομομισμένων, ἀξίεται τῆς θείας γυνήσεως.

servum tuum ab adversarii tenebris ad æternum lumen converte, & ab errore diaboli ad divinam unigeniti Filii tui cognitionem revoca. Cor illius in fide, & in dilectione Christi tui confirma: partem illi, & sortem in Ecclesia tua largire. Tu enim es Deus noster, extra te alium non novimus: nomen tuum invocamus, ut jugiter & ab omnibus sis benedictus Deus noster, & unigenitus Filius tuus, & Spiritus tuus sanctus; nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Et responso, Amen, signatum dimittit Sacerdos. Mox ipse Hæreticus Anathematizans fit Christianus, id est, reputatur ut Christianus nondum baptizatus: quales solent Christianorum pueri adhuc baptizandi. Sequenti autem die Catechumeni: annuntatur. Exutum enim illum, & pedibus nudatum inducit, & intra templi fores ad Orientem statuit Sacerdos, & ter in faciem & pectus ejus exsufflans, imponensque ejus capiti manum, dicit hanc orationem.

In tuo nomine Domine &c.

Et responso, Amen, signatum cruce dimittit: & sequenti die exorcismos aggreditur. Iterum namque in templum illum Sacerdos inducit, & in faciem & in aures ejus exsufflat: exorcismorumque orationes subjungit, rursusque cruce signatum dimittit. Atque ita deinceps ut Catechumenus seu instructus, in Ecclesia morandi, & scripturas audiendi jus obtinet. Deinde perfectis omnibus circa baptismum ordinatis: divina regeneratione dignus habetur.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

ΕΙΣ ΙΕΡΕΑ ΕΝΙ-

πιαδέντα.

Μετὰ τὴν ἐπιπνυσμὸν ὁ Θεὸς ἀνίσταται. Καὶ ποιήσας ἄλογητόν. Αρχιταὶ τῷ Τεσσαρίῳ. καὶ Κύριε ἐλέησον, ἱβ'. Δεῦτε προσκυνησάμεθα γ'. τὸν ὁ. Εἴτα τὸ. Κύριε εἰσακούσον τῆς προσευχῆς μου. Ὁ Θεὸς εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόχες. Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ. Πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν. τὸ, 2 αἰς, ἄφες. Καὶ ὑποταγίον, καὶ κοταγίον, τῆς ἡμέρας, εἴθ' ὅπως. Τὰ ἑορτάζοντα ταῦτα.

Ηχος β'.

Ἡμαρτον εἰς σέ, Σωτήρ, ὡς ὁ ἄσματος Υἱός δίδαι με, Πάτερ, μετανοοῦντα, καὶ ἐλέησόν με ὁ Θεός.

Κράζω σοι Χειρὸς Σωτήρ, τῷ πλάνῳ τὴν φωνῇ. ἰλασθῆντί μοι, ὡς περὶ κείνῳ, καὶ ἐλέησόν με ὁ Θεός.

Ηχος πλ'. α'.

Τὴν ταχέως σε σκέπῳ καὶ τὴν βοήθειαν καὶ τὸν ἔλεον δίδων ἐπὶ τῇ δόλῳ σε, καὶ τὰ κύματα, ἀγνὴ, σὺ καταπραΰνον τῷ ματαίῳ λογισμῶν, καὶ πρὸς σοὶ με ψυχῇ, ἀνάστησον, Θεοτόκε. οἶδα γὰρ.

OFFICIUM IN

SACERDOTEM TURPI

somnio pollutum.

Post pollutionem somni obscenitatem excitatam, confestim e lecto exiit. Et benedictione præmissa. Incipit ter Sanctus. Domine miserere, duodecim vicibus. Venite adoremus, tribus. Psalmum quinquagesimum. Deinde. Domine exaudi orationem meam. Deus in adjutorium meum intende. Gloria in excelsis Deo. Credo in unum Deum. Remitte, condona. Dimissorium, & Breviculus diei. Et demum hoc passio, Modulos sequentes.

Tonus secundus.

In te velut adolescens prodigus, Salvator, peccavi: pœnitentem, me, Pater suscipe, & miserere mei Deus.

Ad te, Christe Salvator, publicani vocem emitto: propitius esto mihi, sicut & ipsi: & miserere mei Deus.

Tonus obliquus primi.

Festinam protectionem, & auxillum. servo tuo manifesta, & vanarum cogitationum fluctibus repressis, animam meam lapsam erige, Deipara Virgo, Tttt ij

novi enim, novi, te quæcumque vis pos-
sit. Ter Sanctus. Sanctissima Trinitas.
Pater noster.

Petrus alt. Tonus gravis.

Ut qui in latrones incidit, & vulnera-
tus est: sic & ego in scelera incidi, & jam
vulneribus saucia est anima mea: ad quem
reps ego confugiam, nisi ad clementem a-
nimarum medicum? Infunde in me De-
us magnam tuam misericordiam.

Velut adolescens prodigus, accedo eti-
am ego, Misericors; procidentem me
tibi Deus suscipe, velut unum e merce-
nariis tuis, & miserere mei.

Tonus obliquus quarti.

In mearum cogitationum latrones inci-
di, & mente miles spoliatus, graviterque
percutsum vulneribus animam ostento, hinc
in vitæ via virtutibus nudatus jaceo. Sa-
cerdos vulneribus lacerum me conspic-
iens, a me visum avertit, Levitaque rur-
sum intolerandum ratus languorem, ani-
mæ meæ perniciem inferentem, me viso,
prætergressus est: at tu cui non e Sama-
ria, sed e Maria incarnari complacuit,
Christe Deus, clementia tua medelam
mihî affer, infundens in me magnam tuam
misericordiam.

Tremendum judicii diem mente volvo,
& pravos actus meos desleo. Quinodo
regi æterno respondebo? qua verò fronte
judicem respiciam prodigus ego? Pater pie
Fili unigenite, Spiritus sancte, miserere
mei.

In plandus valle, in loco a te præsti-
tuto cum sederis justum judicium redditu-
rus misericors, ne secreta mea in publi-
cum proferas, vel coram Angelis me con-
fundas: sed parce Deus, & miserere
mei.

Gloria.

Arbor illa infrugifera sum omni com-
punctionis fructu sterilis: abscindi vereor
ignemque illum æternum metuo: obsecro
propterea ut ante calamitatem illam me
convertas, & salves.

Ec nunc. Despara.

Bona spes mundi, Despara virgo, tuam
& solam protectionem depono: com-
parere mihi peccatori, & miseri-
cordem Deum deprecate, ut animam
ab omni periculo liberet, sola bene-
dicta.

Domine miserere, *Quadragesima victi-
bus dicitur & hac Oratio quæ est.*

Marcii Monachi.

Ullatè, impollute, mansuetissime Do-
mine, qui humanitatis tuæ assumptione a
corruptione naturam nostram liberam red-
didisti, & ad meliorem conjunctionem totam
viam sanctificasti, qui in te totum verum
Deum firmis credentibus gratiam tuam
profuse largiris, superbientemque & an-
tiquum supplantatorem in carnis infirmita-
te pudore suffundis: ipse benedice Do-
mine, me quoque prævia affectibus
subditum & peccati amicum, turpis
somnia imagine delictum & inquinatum
ab omni corporis & spiritus foedi-
tate exurga: & si honestatis ini-
mici intolerandique dæmonibus invi-
dia, five negligentia, five rerum
noxiam intemperantia, five pravo

oïda, Παρθένε, ὅτι ἰχθύεις ὅσα καὶ βέλοιο. Τὸ Τε-
σάγιον. τὸ, Παναγία τράς, σὺ καὶ τῷ, Πάτερ ἡμῶν.
Οἱ σὺ.

Εἴτερα στιχηρά. ἦχος βαρύς.

Ὡς ὁ περιπεσὼν εἰς τὰς λησὰς, καὶ τετραυματι-
σμένος. ἔγω καὶ γὰρ περιέπεσα ὅτ' ἐμῶν ἀμαρτιῶν, καὶ
τετραυματισμένη ὑπάρχει μοι ἡ ψυχὴ πρὸς τίνα κα-
ταφύγω, οὐ πτόθ' ἔσται ἐγὼ, εἰμὶ πρὸς σὲ τὸν εὐσπλαγ-
χρον τῷ ψυχῶν τὸν ἰατρόν; ἐπιχέω ἐπ' ἐμὲ, ὁ Θεὸς
τὸ μέγα σε ἔλεος.

Ὡς ὁ ἄσωτος υἱὸς ἡλθον καὶ γὰρ, οἰκτίρμων, δε-
ξαι με προσάπτοντα ὡς ἓνα τῶν μεθίων σου, ὁ Θεὸς,
καὶ ἐλέησόν με.

ἦχος πλ. δ'.

Τοῖς τῷ ἐμῶν λογισμῶν λησταῖς περιπεσὼν, ἐσ-
λήθην ὁ πάλας τ' νοῦν, καὶ δεινῶς πληγαιζέεις ὅλην
μοι τὴν ψυχὴν τετραυματίζουσα, ὅθεν κεῖμαι γυ-
μνὸς ἀρετῶν ἐν τῇ τῷ βίῃ ὁδῷ. ἱερὸς δὲ ἰδὼν με
τῷ μῶλω πτόθ' ὁδονώμενον διὰ τὸ ἀνίστατον παρορῶν ἐκ ἀ-
ποβλέπει με: λευίτης δὲ πάλιν μὴ φέρων τὴν ψυχὴν
φόρον ἀληθῆνα, καὶ αὐτὸς κατιδὼν, ἀντιπαρῆλθέ
μοι. σὺ δὲ ὁ δόκνησας, καὶ ἐκ Σαμαρείας, ἀλλ' ἐκ
Μαρείας σαρκαθῆναι, Χριστέ ὁ Θεὸς, τῇ φιλεῖν θρα-
πίᾳ σε παράχου μοι τὴν ἰασιν, ἐπιχέων ἐπ' ἐμὲ τὸ
μέγα σε ἔλεος.

Ἐν τῷ τῷ ἡμέραν τῷ φοβερῶν, καὶ θρηνῶν καὶ
πράξεις τὰς πονηρὰς, πῶς ἀπολογησώμαι τῷ ἁθ-
ανάτῳ βασιλεῖ; ποῖα δὲ παρρησία ἀτενίσω πρὸς
τῇ, ὁ ἄσωτος ἐγὼ; εὐσπλαγχνε Πάτερ, Ὑψίστη
καὶ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐλέησόν με.

Εἰς τὴν κοιλάδα τῆς κλαυθμῶντος, εἰς τὴν τόπος
δέδου, ὅταν καδίσης, ἐλεῆμων, ποιῆσαι δικαίαν
κείσιν, μὴ δημοσιόσης μοι τὰ κεκρυμμένα: μηδὲ
καταιχμῶς με ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων: ἀλλὰ φείσά με,
ὁ Θεὸς, καὶ ἐλέησόν με.

Δόξα.

Εγὼ ὑπάρχω τὸ δένδρον τὸ ἄκαρπον Κύριε, κα-
τανύξας καρπὸν μὴ φέρων πρὸς σὺν ὅλον, καὶ ἐκτενῶς
πτοῦμαι, καὶ τὸ πῦρ ἐκείνο δειλῶ τὸ ἀκούμπω.
διὲ σε ἰκετῶν πρὸς ἐκείνης τῆς ἀνάγκης ἐπέστρεψον, καὶ
σώσόν με.

Καὶ νῦν.

Θεοποιῶν.

Ἐλπίς τῷ κόσμῳ ἀγαθῇ, Θεοτόκε Παρθένε, τῷ
σὺν καὶ μόνην φοβερῶν προσασίαν αἰτῶμαι, σωτῆ-
ρ' ἡμεῶν ἐπ' ἐμῶν τῶν ἀμαρτιῶν, καὶ δικαίωσον τὰ
ἐλεῆμονα Θεὸν ῥωθῆναι τὴν ἐμὴν ψυχὴν ἐκ πᾶ-
σης ἀπειλῆς, μόνη ἐξελθούσα.

Τὸ Κύριε ἐλέησον μί. καὶ ἡ εὐχή αὐτῆ.

3. Μάρκε μοναχοῦ.

Χρῆται ἀμολυντε, πολυεὐσπλαγχνε Κύριε, καὶ
τῇ ἀναλύσει τῆς σὺν ἀνδραπότου καὶ ἡμετέρου
φύσιν ὁ φθαρὰς ἀπαλλάξας, καὶ τῇ ἐκείνῃ τῇ
τοῦ ὅλου κατὰ τῆς σὺν, ὁ τοῖς σὺν καὶ μόνον ἐ-
λπίδων Θεὸν ἀντιδοῦναι πισυνῶσι καὶ χάρις σὺν
λαῶς παρεχόμενος, καὶ ἐν τῇ ἀθανάτῃ τῇ σαρκὶ καὶ με-
γάλαυχον καταιχμῶν ἐκ παλαιῶν πτοῦντων. σὺν
ἐν τῇ Κύριε, καὶ ἐμὴν τῇ φιλαμαρτῆμονα καὶ
καὶ καθ' ὅσον φαντασίας χρῆται κατὰ τῶν ἀπο-
τὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ Πνεύματος. καὶ μὴ λογισ-
τε

que carnis meae, & a cogitationibus turpi affectui sociatis, animam meam miseram quotidie inquinantibus, me libera. Ecce etenim Domine Deus meus, nulla est pars in ea pura: sed tota lepra infecta est, unaque plaga sola totum corpus occupat. Ipse itaque animarum medice, & misericordiae fons, lachrymis mihi profuse concessis, earum profluvio ablue illam; effunde clementiam tuam, & ejus contritiones sana. Medelam purificationemque mihi largire. Ne avertas faciem tuam a me, ne me desperationis ignis devoret: sed sicut tu a mendacio alienus Deus dixisti, quia gaudium erit in peccatoris poenitentia, illud in me peccatore fiat, & ne clementiae tuae aures claudas in mea poenitentiae oratione: quin potius illas mihi aperi, & sicut incensum coram te mea deprecatio dirigatur. Infirmitatem enim naturae & juventutis lubricum tu conditor nosti, & praetermissis peccatis, poenitentiam in veritate confessorum suscipis: quia tu solus es absque peccato, qui tollis peccatum mundi, & tibi gloriam referimus Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in saecula saeculorum. Amen.

Et corpore quinquages in curvato adorat, in unaquaque inclinatione dicens: Deus propitius esto mihi peccatori, & misere mei propter nomen sanctum tuum. Aut. Peccavi tibi, Domine misere mei prodigi. Tum dicit. Omni tempore. Prae Cherubim venerandam. In nomine Domini benedic Pater. Subjungit Orationem. Dominator Domine Pater omnipotens. Deinde. Ter Sanctus. Sanctissima Trinitas. Pater noster. Domine misere. Duodecim vicibus. Prae Cherubim venerandam. Inexpugnatæ. Et fit dimissio.

Et si quidem ex diabolica importunitate processerit imaginatio, hoc eodem ritu observato, Sacerdos celebrandi, laicus a tem Eucharistiam sumendi licentiam accipit: si vero ex crapulae excessu, ne tangeas: Juxta quartum Dionysii Canonem, & juxta magnum Athanasium in ea quae est ad Ammon epistolam, & secundum Basilium magnum in Asceticis. Require illa: sicut & legis elementum K, capite vigesimo octavo.

φθαλῶναι ταῖς ἀνομίαις καὶ ταῖς ἀμαρτίαις μου. Ἀλλὰ τῇ συνήθει σου χρηστότητι χρησάμενος, ῥύσαι με ῥύσαι με ῥύσαι με, ἵνα ῥύσαι με τῆς σαρκὸς μου, καὶ τῆς ἐμπαθείας λογισμῶν μου, τῆς καθ' ἐκείνην καταχραυρότητος τῆς ἐμῆς ἀδελφίας ψυχῆς. Ἰδὲ ὅτι Κύριε ὁ Θεός μου, ἔκ ἐστι τόπος ἐν ταύτῃ καθαρὸς. ἀλλ' ὅλη λελέσθαι τὴν ὁλοσώματος ἔχουσα πληγὴν. Αὐτὸς οὖν ὡς ἰατρός τῆς ψυχῆς, καὶ τῆς ἐλπίδος πηγὴ, καθάρισον πάντῃ τῇ τῆς σαρκὸς μου καθάρσει. Ταῦτα προχέων, ἐν ἐμοὶ δαψιλῶς, ἔπίχει τὴν φιλανθρωπίαν σου, καὶ ἴασαι τὰ συντελέματα αὐτῆς, καὶ δός μοι τὴν ἴασιν, καὶ κάθασιν, καὶ μὴ ἀποσρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ καταφάγῃται με, τὸ τῆς ἀπογνώσεως πῦρ. Ἀλλ' ὡς πατήρ, ὁ ἀψευδὴς Θεός, μεγάλη χαρὰ γίνεται ἐπὶ ἀμαρτωλοῦ μετανοοῦ. πῶς παραχθῆναι καὶ ἐπ' ἐμοὶ τῆς ἀμαρτωλῆς, καὶ μὴ κλείσης τὰ ὦτά της ἐν ἀσπλαγχνίᾳ σου εἰς τὴν προσέχου τῆς μετανοίας μου. Ἀλλ' ἀνοίξον μοι πάντα, καὶ ὡς θυμιάμα κατελθὼν δῆτω ἐνώπιόν σου. οἶδας ὅτι ἡ ἀδελφία τῆς φύσεως ὁ πλάσης καὶ τὸν ὀλιθὸν τὸ νεώτερος, καὶ παροργὴς ἀμαρτίας, καὶ τὴν μετάνοιαν ἐδέχθη ὡς ἀληθεῖα ἐξομολογούμενων σοι. ὅτι σὺ εἶ μόνος ἀναμάρτητος, ὁ αἰρῶν τῆς ἀμαρτίας τὴν κόσμῳ, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν. τῷ Πατρὶ, ἔ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. νῦν καὶ αἰ, ἔ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Καὶ ποιεῖ μετανοίας. Οφείλει δὲ λέγειν κατὰ μετάνοιαν τὸ, Ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῆς ἀμαρτωλῆς, καὶ ἐλέησόν με διὰ τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον. ἢ τὸ, Ἡμερτὸν σοι Κύριε συγχώρησόν μοι τῆς ἀσώτης. ἢ πᾶ λέγει τὸ, Ὁ ἐν παντὶ καιρῷ. Τὴν τιμωτέραν. Ἐν ὀνόματι Κυρίου διλόγησον πάτερ. Καὶ ἡ δόξα. 5 Δέσποτα Θεὲ πάτερ παντοκράτωρ. εἴπα. Τεσσαγίον. τὸ, Παναγία Τειάς. τὸ, Πάτερ ἡμῶν. τὸ, Κύριε ἐλέησον ἱβ'. Τὴν τιμωτέραν. Τὴν ὑπερμάχου. Καὶ γίνεται ἀπόλυσις.

Καὶ εἰ μὲν ἐστὶν ἡ φαντασία ἐκ δαιμονικῆς ἐπιρρείας, ποιεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν αὐτὴν ἑξάταξιν, καὶ ἱερουργεῖ. ὁ δὲ λαϊκὸς μεταλαμβάνει. Εἰδὲ ἐκ πολυποσίας γένηται, μὴ ἅπτε. κατὰ τὸν δ'. 6 κατόνα 7 Διουσις, καὶ 7 κατὰ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον ἐν τῇ πρὸς Ἀμμοῦν ἐπιστολῇ, ἔ 8 κατὰ τὴν μέγαν Βασίλειον ἐν τοῖς ἀσκητικοῖς. ζῆται ταῦτα 9 εἰς τὸν νόμον, εἰς τὸ κ'. σοιχεῖον ἐν κεφαλῇ καὶ κή.

V A R I Æ L E C T I O N E S.

^a **M**ετά τὸν ἐνπνιασμόν.) Alia edita legunt solummodo, ἐσφύγχεται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

^b Μαρτυροῦ.) Editi eadem Μαρτυροῦ correktius legunt.

IN OFFICIUM IN SACERDOTE ADJUNCTA turpi somnii cogitatione pollutionem passum. Notæ.

¹ **A** Κολούδια εἰς ἱερέα.) Aliud Officium praesenti non absumile reperire est superius illustratum. Quemadmodum vero Sacerdotem puritas, ad caelestia extollit, sic & a corporeis fordibus longe amovet; quibus si fortuito eum inquinari contingat, proluxioribus & idoneis

precibus confestim illum expurgari vult Ecclesia: In quibus si τετραματισμὸν & ἀσώτης υἱὸς se vocat, nil mirum: nam nec peccati vox criminis quidpiam arguit in eo, qui pro nobis factus est peccatum. Cum igitur carnis peccati proles sit carnis pollutio, & ad voluptatem peccati

nis occasiones abscinde . Quia tu es pax nostra , & tibi gloriam referimus Patri , & Filio , & sancto Spiritui ; nunc & semper , & in sæcula sæculorum . Amen .

διχοστασίας σκάνδαλα . ὅτι σὺ εἶ ἡ εἰρήνη ἡμῶν , καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν , τῷ Πατρὶ , καὶ τῷ Υἱῷ , καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι . νῦν καὶ αἰεὶ , καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων . ἀμήν .

VARIÆ LLECTIONES.

E Τὴν ἐν τῷ ἐχθρῷ .) Cryptoferratenſe Beſſarionis MS. legit , ἐν τοῖς ἀπ' ἐχθρῶν εἰρηνοῦσι :

& tam ipſum , quam Allatianum , præter præſentem , Orationem aliam ſubiungunt .

Oratio in pacem & concordiam poſt aliquam ſimilitatem .

Εὐχὴ εἰς ἀγάπην καὶ ὁμονοίαν ἐξ ἐχθρῶν τινός .

Domine Deus noſter , dilectionis factor , pacis mediator , & concordie dator : pacem tuam , legis tuæ complementum nobis largire . Da ut nos invicem in dilectione ſuſcipiamus , ſicut & unigenitus Filius tuus nos ſuſcepit . Da nobis alterum alterius onera portare , & cum ſtudio invicem ſervire , & cum omni alacritate legem Chriſti tui adimplere , & ab innumeris malis , ab omnibus inſidiis , & maligni machinamento nos libera . Quia tu es Deus pacis & concordie : & tibi gloriam , &c.

Kτελεῖ ὁ Θεὸς ἡμῶν , ὅπως ἀγάπης φυτργός , καὶ εἰρήνης βραβεύτης , καὶ τῆς ὁμονοίας δοτὴρ , χάρισαι ἡμῖν τὴν ἀγάπην σου , τὸ πλήρωμα τῆς νόμου σου . δὸς ἡμῖν τὸ ποσὶ λαμβάνεσθαι ἀλλήλους ἐν ἀγάπῃ , καθὼς καὶ ὁ μονογενὴς υἱὸς προελάβετο ἡμᾶς . δὸς ἡμῖν ἀλλήλων τὰ βάρη βαρύνειν , ὥς μετ' ὁμοίας δαδύειν ἀλλήλους , καὶ ἀναπληροῦν τὸν νόμον τῆς Χερείου σου μὲν πάσης προθυμίας , λυτῶν καὶ κακῶν ἀπὸ πάσης ἐπιβουλῆς καὶ ἐνεργείας τῆς πονηρίας . Ὅτι Θεὸς εἰρήνης καὶ ὁμονοίας καὶ οἰκτιρῶν ὑπάρχεις : καὶ σοὶ τὴν δόξαν .

IN ORATIONEM PRO INIMICITIA PACATA.

Notæ .

E Τὴν ἐν τῷ ἐχθρῷ εἰρηνοῦσι .) Fœdera diſtoſſibus , porca caſa , precibusque ſolemniſſibus additis quondam iſta . Templi pacis ſtupendas reliquias etiam hodie Roma miratur . Pacis etiam initæ teſtem Deum verum advocant Chriſtiani , quem auctorem agnoſcunt , ejus datorem optant , & confirmatorem eſſe precantur .

Καθιδόντι τῷ ἐχθρῷ τὸ μεσότηχον .) Pax noſtra Chriſtus , inimicitias in ſeipſo , deſtructo medio macerie pariete interficiens , precibus quas Cyprianus , aut quilibet alius in Orationem dominicam

vocat *Pacificas* , pacem inter homines conciliat & confirmat . Sub nomine Jeſu Chriſti medium parietem diſſolventis Paſchalis ſecundus Pontifex , Henrico quarto Imperatori Romæ communionem obtulit . Conciliatis etiam in unam fidem Latiorum Græcorumque ſenſibus , parum duraturo licet gaudio , gratulabundus , Concilium Florentinum conſtitit Eugenius quartus . *La tentur caeli & exultet terra : ſublatus eſt enim de medio pacis , qui Occidentalem , Orientalemque dividēbat Eccleſiam , & pacem atque concordiam rediit , &c.*

OFFICIUM AD ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

SPIRITUALEM FRA.

ΕΙΣ ΑΔΕΛΦΟΠΟΙΙΑΝ :

ternitatem ineundam :

πνευματικῇ .

Sciendum Officium præſens Eccleſiaſticis aſcriptisque legibus eſſe vetitum : illud tamen ut in plerisque aliis codicibus inventum eſt , a nobis prælo mandatur .

Benedicit itaque Sacerdos , & incipit . Ter Sanctus . Sanctiſſima Trinitas . Pater noſter . Quia tuum eſt . Quibus completis dicit *Modulum* . Salva , Domine , ſervos tuos , & benedic hereditati tuæ .

IΣτίον ὅτι ταύτῃ τὴν ἀκολουθίαν , εἰ καὶ 2 πρῶτα τῷ ἐκκλησιαστικῷ καὶ βασιλικῷ τομῶν ἐκτελεῖσθαι , ἀλλ' ἡμεῖς ἐτυπώσαμεν , καθὼς καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς βίβλοις εἰρήκαμεν .

C Εὐλογεῖ ὁ ἱερός , καὶ ἀρχεται τὸ , Τεσσαγίον . Παναγία Τεμάς . Πάτερ ἡμῶν . Ὅτι σὺ εἶς . καὶ μὴ πῶτο λέγει ὁ ἱερός ἑοπάειον . Σῶσον Κύριε καὶ δούλους , καὶ δούλοισιν τὴν κληρονομίαν σου . αἱ

μείλιοντες συνάπτεσθαι εἰς ἀδελφικὰ ἐνότητα, ἐπιτιθεῖν
 τὰς χεῖρας αὐτῶν ἀνωθεν τῆς δεξιᾶς ἀγγελίου, προ-
 δραπεδόντος πρὸς τὸ πρῶτον ἐν τῇ τετραποδίᾳ, προ-
 τῆσι δὲ εἰς χεῖρας αὐτῶν κηρύττοντες ἀπομύνης· ὁ δὲ ἱερεὺς λέ-
 γει ὡς ἀνωθεν ἐφίεται, τὸ, Σῶσον Κυρίε τὴν ἐκκλησίαν σου,
 καὶ τὴν ἐκκλησίαν σου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ σου.

Δόξα. Ἀπόστολοι ἅγιοι.

Καὶ νῦν. Τῷ πρῶτον Κυρίε, καὶ αὐτὸς δὲ μετὰ τὴν
 συναπτήν.

Εν εἰρήνῃ τῇ Κυρίᾳ διδωμένη.

ὑπὲρ τῶν ἀνωθεν εἰρήνης.

ὑπὲρ τῆς εἰρήνης.

ὑπὲρ τῆς ἀγίας οἰκίας τῆς.

ὑπὲρ τῆς ἀρχιεπισκόπου.

ὑπὲρ τῶν δούλων τῷ Θεῷ τῷ προσεληθόντων διλογη-
 θῶναι ἐν αὐτῇ, καὶ τῶν Θεῷ αὐτῶν ἀγαπήσεως, καὶ
 Κυρίᾳ διδωμένη.

ὑπὲρ τῶν δωρηθῶναι αὐτοῖς τῆς ἀποστολικῆς ὁμολογίας
 ἐν ἐπίγνωσιν, τῇ Κυρίᾳ διδωμένη.

ὑπὲρ τῶν παραχρηθῶναι αὐτοῖς πίσιν ἀκαταίχμητον,
 ἀγάπῃ ἀνυπόκριτον, τῇ Κυρίᾳ διδωμένη.

ὑπὲρ τῶν καταξιοθῶναι αὐτοῖς ἑγκαυχᾶσθαι ἐν τῇ τε-
 ραποδίᾳ, τῇ Κυρίᾳ διδωμένη.

ὑπὲρ τῶν μεθελῶν αὐτοῖς, καὶ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλί-
 ψης, ὀργῆς, καὶ ἀνάγκης.

Ἀντιλαβῶν, σωσόν, ἰλίαν.

Τῆς παναγίας, ἀχράντου.

Εκφάνσεις. Οτι ἀρτίποι σοι πᾶσα δόξα.

Τῇ Κυρίᾳ διδωμένη.

Κ Τεὶς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πάντα πρὸς σωτηρίαν
 ἡμῶν χαρισάμενος, καὶ ἐντελεσάμενος ἡμῶν ἀ-
 γαπῇ ἀδελφίας, ὁ συγχωρεῖν ἀλλήλων τὰ παραπ-
 τώματα αὐτοῖς, καὶ νῦν διαποτα φιλήθωμεν, τοὺς
 δούλους σου τῶν πνευματικῇ ἀγάπῃ ἑαυτοῦ ἀγα-
 πήσαντας, προσεληθόντας τῇ γὰρ σου τῇ ἀγίᾳ ὑπὸ
 σου διλογηθῶναι, χάρισαι αὐτοῖς πίσιν ἀκαταίχμη-
 τον, ἀγάπῃ ἀνυπόκριτον. καὶ ὡς ἐδωρήσω ταῖς ἀγί-
 οῖς σου μαθηταῖς τὴν εἰρήνην, δώρησαι καὶ τοῖς
 πάντα πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα, καὶ ζωὴν τῇ αἰ-
 ὰνιον. Οτι ἐλήμων, καὶ φιλήθωμεν Θεὸς ὑπάρχεις,
 καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ,
 καὶ τῇ ἀγίᾳ Πνεύματι.

Τῇ Κυρίᾳ διδωμένη.

Κ Τεὶς ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ παντοκράτωρ. ὁ πνέονας
 τῷ πνεύματι καὶ τῇ γλῶσσῃ καὶ τῇ θάλασσᾳ, ὁ
 ποιήσας τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα σου, ὁ ὁμοιώσας,
 ὁ δόδοκας τὰς ἀγίους σου μάρτυρας, ὁ Σίγγιον, καὶ
 Βάχον ἀδελφὸς γενέσθαι, οὐ διαμαρτύνοντες φύσιν θεο-
 μῶν, ἀλλὰ πίστει τῇ ἀγίᾳ Πνεύματος ἐσθῆτι αὐτοῖς Δέ-
 σποτα κατὰ πέμψαντο ἅγιόν σου Πνεῦμα ἐπὶ τὰς δούλους
 σου ταῖς προσεληθόντας ἐν τῇ γὰρ σου τῇ ἀγίᾳ διλογηθῶναι.
 χάρισαι αὐτοῖς πίσιν ἀκαταίχμητον, ἀγάπῃ ἀνυπό-
 κριτον, ἀμυστῶν καὶ ἀσυνδεδεγμένων εἶναι πάντας τὰς
 ἐπίρας τῆς ζωῆς αὐτῶν. πρῶτον βίαις τῆς ἀχράντου σου
 ματρὸς, καὶ πάντων τῶν ἀγίων. ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ βασιλείᾳ,
 καὶ ἡ δόξα. τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῇ
 ἀγίᾳ Πνεύματι. αἰὶν καὶ αἰὶν, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας.

Ἐπερὶ τῶν ἐν τῇ τετραποδίᾳ ἐν μέσῳ τῆς γαῖας,
 τῆς θάλασσας καὶ τῶν ἀγίων ἀγγελίων. Καὶ ἀπα-
 λῶνται τὸ ἅπαν ἡμέραν, καὶ ἀλλήλους. ἡ Εὐχολογία
 Eucbol

Illis autem qui in fraternam unitatem sunt
 jungendi, prapato & locata in mensa
 divino Evangelio, manibus impositis, ce-
 reos accensos iidem tenent. Sacerdos au-
 tem, ut prafatum est, dicit. Salva Domi-
 ne, servos tuos; & occurrentis diei Mo-
 dum.

Gloria. Apostoli sancti.

Et nunc. Interventu Domine.
 Et rursus collectam majorem.

In pace Dominum precemur.

Pro superna pace.

Pro pace.

Pro sancta hac domo.

Pro Archiepiscopo.

Pro servis Dei ad benedictionem susci-
 piendam accedentibus, & eorum in Chri-
 sto dilectione: Dominum precemur.

Ut illis Apostolicæ concordie agnitio
 concedatur: Dominum precemur.

Ut fides inconfusa, & dilectio sine fi-
 ctione præbeatur: Dominum precemur.

Ut in pretiosa cruce gloriari digni ha-
 beantur: Dominum precemur.

Ut ipsi, & nos, ab omni afflictione,
 flagello & angustia liberemur.

Suscipe, salva, miserere.

Sanctissime, immaculate.

Exclamatio. Quia tibi convenit omnis
 gloria.

Dominum precemur.

Domine Deus noster, qui omnibus
 in salutem nobis concessis, etiam
 invicem diligere, & offensas mutuo con-
 donare præcepisti: ipse punc humane
 Domine, servis tuis spiritali dilectione
 invicem junctis, ad sanctum templum
 tuum benedictioni suscipiendæ accedenti-
 bus, fidem inconfusam, & sine fictione
 dilectionem largire: & sicut sanctis tuis
 Discipulis pacem dedisti, ita & eis cun-
 cta ad salutem postulata, & vitam æter-
 nam confer. Quia misericors & beni-
 gnus Deus existis, & tibi gloriam refe-
 rimus: Patri, & Filio, & sancto Spi-
 rituali.

Dominum precemur.

Domine Deus omnipotens, cæli ter-
 ræ & maris conditor, qui ad ima-
 ginem & similitudinem tuam hominem
 fecisti, qui sanctos Martyres tuos Ser-
 gium & Bacchum non naturæ, sed fidei,
 & sancti Spiritus nexu, fratres ad invi-
 cem jungi voluisti: ipse Domine sancto
 tuo Spiritu super servos tuos ad templum
 hoc sanctum benedictionis suscipiendæ
 gratia accedentes misso, fidem inconfu-
 sam & absque fictione dilectionem, abs-
 que dissidio & offensa semper invicem
 conversari illis largire. Quia tuum est
 regnum, & virtus, & gloria Patris, &
 Sancti Spiritus: nunc & semper, & in
 sæcula.

Prapato vero in Ecclesia medio men-
 sa, sanctum illi Evangelium imponitur,
 Evangeliumque & se invicem osculantur:
 tum vero sacerdos canit. Charitatis vin-
 Vuuu ij

culo iuncti ad invicem Apostoli, omnium Domino Christo seiplos consecrantes, speciosos pedes pacem annunciaturo propendebant.

Sacerdos. Miserere nostri Deus. Et reliqua.

Ἰαλλεῖ οἱ ἱεροὺς. Τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης συνδεόμενοι οἱ Ἀποστόλοι, τῷ δεσφύοντι τῷ ὅλῳ, ἐαυτοὺς Χριστῷ ἀναδέμνῳ, ὡραίας πόδας ὁρατοῦσαν, ὑπογυμνοῦμενοι πᾶσιν εἰρήνῃ.

οἱ ἱεροὺς. Εὐχέσθω ἡμᾶς ὁ Θεός. Καὶ ταύτα.

V A R I Æ L E C T I O N E S.

a **E**ἰς ἀδελφοποιήσας.) Cryptoferratenſe Beſſarionis, & Barberinum ſancti Marci legunt, εἰς ἀδελφοποιήσας. Barberinum aliud numero 28. notatum, συντάξαι εἰς σὲ ποιήσας ἀδελφούς. Cryptoferratenſe Falasce. τὰς γινόμεναι εἰς ἀδελφοποιήσας.
b Ἰερόν ὅτι.) Deſunt hæc in cunctis M.S.
c Εὐλογεῖ ὁ ἱερός.) Cryptoferratenſe Falasce ſcribit. ὁ Διάκονος. εὐλόγησον Δέσποτα. ὁ ἱερός. εὐλογημένη ἡ βασιλεῖα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, & τῆς ἁγίας Πνεύματος. Ibidemque Tubneſtitur immediate ſynapte ἐν εὐλογίᾳ, &c. Barberinum ſecundum. εὐερχόμενος οἱ δέλοις γίνεσθαι ἀδελφοὶ ἐμπροσθεν τῷ ἱερῷ, καὶ τίθειαι τὰς

χεῖρας αὐτῶν εἰς τὸ ἅγιον Ευαγγέλιον. ὁ ἱερός. ἐν εὐλογίᾳ &c.

d Τῷ τῷ δούλῳ.) Aliter preces has ponunt, Cryptoferratenſe quidem Falasce, ὑπὲρ τῶν εἰμαι αὐτοῖς ἀσκανδάλιναι πᾶσαι τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτῶν. ὑπὲρ τῶν συγχωρηθῶν αὐτοῖς τὰς πλημμέλειαις ἐκείσιν καὶ ἐκείσιν &c. Barberinum vero ſecundo notatum. ὑπὲρ τῶν δούλων τῷ Θεῷ, ὅ καὶ ὁ ἔστι ἐν Χριστῷ ἀγάπῃ καὶ ὑγίαι αὐτῶν. τῷ Κυρίῳ. ὑπὲρ τῶν ἀσκανδάλιναι διαμύνται τῇ ἀγάπῃ καὶ ἀδελφότητι αὐτῶν, τῷ Κυρίῳ. ὑπὲρ τῶν ῥυαδῶν. Εἰς ὅτι τῷ ἐν ἡμῶν.

Domine Deus noster, qui in excelsis habitas, & humilia respicis, qui propter hominum genus unigenitum Filium tuum Dominum nostrum Iesum Christum miſiſti; qui Petrum & Paulum ſuſcepſiſti; Petrum quidem e Cæsarea Philippi, Paulum vero e Tiboriade, & ſecundum ſanctitatem fratres feciſti: ſervos tuos iſtos N. & N. ſicut duos illos Apoſtolos effice, & inculpatoſ omnibus diebus vitæ illorum conſerva. Quia benedictum & glorificatum.

KΥΕΙ ὁ Θεός ἡμῶν, ὁ ἐν ὑψιστοῖς κατοικῶν καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορῶν, ὁ διὰ τῆς σωτηρίας τῶν γένους τῶν ἀνθρώπων ἐξαπέστειλας τὸν μονογενῆ σου Υἱόν ἡμῶν Χριστόν, ὁ ὑποδέχων ἑαυτὸν Πέτρον ἐκ Πάυλου, Πέτρον μὲν ἀπὸ τῆς Καισαρείας καὶ Φιλίππου, Παῦλον δὲ ἀπὸ Τιβεριῶν, καὶ ἐποίησας κατὰ ἀγιοσύνην ἀδελφούς ποιήσας πάντας τὰς δόξας σου, ὁ καὶ ὁ, ὡς αὐτοὺς τὰς δύο Ἀποστόλους, ἀμέμπτως αὐτοὺς διατήρησον πᾶσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτῶν. ἔτι κηρύσσεται ἐκ δεξιῶν.

Eandem quoque Orationem ponit Cryptoferratenſe Falasce.

e Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν ὁ πάντα.) Deſt hæc Oratio in cunctis M. S.

f Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν ὁ παντοκράτωρ.) Deſt in Barberino utroque, & ſola hæc Oratio in Cryptoferratenſi Beſſarionis legitur.

Omnipotens Domine qui, hominem ad imaginem & ſimilitudinem tuam factum immortalī vitæ a principio dotaſti; qui celeberrimos Apoſtolos tuos Petrum omnium ſublimiſſimum, & Andream, Jacobum & Joannem filios Zebedæi, Philippum & Bartholomæum utroſque eorum non naturæ more, ſed ſpiritus vinculo nexos fratres fieri voluiſti: qui & ſanctos Martyres tuos Sergium & Bacchum, Coſmam & Damianum, Cyrum & Joannem fratres etiam eſſe feciſti, ſervos quoque tuos non naturæ modo, ſed charitatis nexu devinctos benedictionem ad invicem inoffenſam, & nullo turbendam odio fraternitatem illorum omnibus vitæ diebus eſſe conſerva. Virtute ſanctiſſimi Spiritus, Interceſſionibus ſanctiſſimæ &c.

g Μάρτυρες Σέργιον καὶ Βάκχον.) Falasce M. S. legit Αποστόλοι: Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον. Licet vero hanc Orationem in Barberino S. Marci non reperiri dixerimus, aliam eundem ſere ſenſum referentem continet.

Κύριε παντοκράτωρ ὁ ποιήσας τῷ ἀνθρώπῳ καὶ τὴν εἰκόνα σου καὶ ὁμοίωσιν, καὶ διδὼς αὐτῷ ζωὴν αἰώνιον, ὁ ἐνδοκίμας τῆς ἀγίας σου, καὶ παρθένους Πέτρον καὶ κορυφαίους ἐκ Ἀνδρείου, καὶ Ἰακώβου, καὶ Ἰωάννου Υἱοῦ Ζεβεδαίου, Φιλίππου καὶ Βαρθολομαίου. ἀμφότερους αὐτῶν ἀδελφούς γενέσθαι, καὶ δις μιᾶς φύσεως, ἀλλὰ πῆξιν καὶ Πνεύματος ἁγίου τρόπον, ὁ ἐποίησας καὶ τῆς ἀγίας σου μαρτυρᾶς Σέργιον καὶ Βάκχον, Κοσμάν τε καὶ Δαμιανόν, Κύρον τε καὶ Ἰωάννην ἀδελφούς γενέσθαι, καταξιώσας. εὐλόγησον καὶ τῆς δόξης σου, ὁ καὶ ὁ, δις μιᾶς φύσεως, ἀλλὰ ἀγάπης τρόπον. δὲ αὐτοῖς τῷ ἀγαπᾶν ἀλλήλους, ἀμίσσηται καὶ ἀσκανδάλιναι τῶν ἀδελφότητι αὐτῶν εἶναι πᾶσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτῶν. δυνάμει τῆς πατρὸς καὶ Πνεύματος. περιβέβηαι τῆς πασῶν. &c.

Barberinum autem ſecundum duas ſequentes Orationes addit ad primam ſupra poſitam littera d.

Oratio ſecunda.

Dominator Domine Deus noster, qui feciſti, &c.

Oratio tertia.

Domine Deus noster, qui invicem diligere, & delicta invicem condonare præcepiſti. Ipſe humane Domine, & valde miſericors, ſervos tuos iſtos ſpirituāli dilectione invicem te deinceps complexuros, benedictionemque in templo ſanctos tuo poſtulantes benedic: fidem inconfuſam & ſinceram dilectionem illis concede; & ſicut ſanctis tuis diſcipulis & Apoſtoliſ pacem, & tuam dilectionem largitus eſ: ita & ſervis tuis iſtis cuncta ad ſalutem

Εὐχὴ δευτέρα.

Δέσποτα Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν ὁ ποιήσας. Ut ſupra.

Εὐχὴ τρίτη.

KΥΡΙΕ ὁ Θεός ἡμῶν, ὁ ἐστελεσμένος ἡμῶν ἀγαπᾶν ἀλλήλους, καὶ συγχωρεῖν ἀλλήλοις τὰ πταίσματα, αὐτοὺς Δέσποτα φιλεῖν καὶ πολεῖν, καὶ τῆς δόξης σου τῆς Πνεύματος ἀγάπῃ ἀγαπήσονται καὶ ἐν τῇ ἡμῶν σου τῇ, ἀπὸ σου ἐκλογισθῶναι εἰσελθόντας κηρύττειν χάρις αὐτοῖς πῆξιν ἀνεπαύνητον, ἀγάπην ἀνεπύκνητον καὶ ὡς ἐδωρήσασθαι τοῖς ἀγίοις σου μαθηταῖς καὶ Αποστόλοις καὶ πᾶσι

postulata, & vitam æternam præbe.
potentia: & tuum est regnum,

Alia edita concludunt

V A R I Æ L E
 εἰρηνῶν, καὶ κλυδωνῶν ἀγάπην· ἔγω καὶ τοῖς δούλοις
 σου τούτοις χάρισαι πάντα τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰ-
 τήματα, καὶ ζωὴν αἰώνιον· ὅτι σὸν τὸ κράτος, ὁ
 σὺ ἔσιν ἡ βασιλεία.
 ἢ Εἰτα λέγει ὁ Ἱερεὺς,) Horum
 habet etiam etiam οὕτω ποιεῖ τὴν
 τὰ ἀγιασμοῦ λέγει

Εἶτα λέγει ὁ Ἱερεὺς.) Horum loco Falafæ M.S.
habet hæc εἰς οὕτω ποιῇ τὴν ἐκτένῃ, ἡ ἀγίαζα αὐτοὺς με-
τά ἀγιασμοῦ λέγων αὐτοῖς. ἀπελθετε τεχνίαι ἐν εἰρήνῃ.
Καὶ δὲ εἰς αὐτὸς ἐλφοποιῶν.) Mart
res Juris Græcorum
nonne littera b. quæ
posituræ

A Κολοδία δὲ ἀδελφοποιῶν.) Matthæus Blaſta-
res Juris Græcorum lib. 8. & in Nomo-
canone littera b. quid ſit ſpiritualis fratris adoptio,
expoſiturus, præter rem, cognitionis ſeriem, to-
tamque proſapiam generis alicujus enumerat; &
tandem ad perſonis vel familiæ alicui adrogatos
delapſus: τὸ τὲ δεῖται, inquit, ὑποδιαιρῆται καὶ αὐτὸ α-
τε ἀρχιερίαν καὶ δεῖται. καὶ ἐς τὴν ἀρχιερίαν καὶ αὐτὸ α-
βρίας συγγένεια. δεῖται δὲ, ἡ χάρις ſαρκινῆς, ſυνωφελὲς υἱο-
δεῖται, & ἀδελφοποιῖα. Adrogatio, dividitur in affini-
tatem & adoptionem. Affinitas eſt neceſſitudo
provenit ex conjugalī copula. Adoptio, quæ
tatem & adoptionem. Affinitas eſt neceſſitudo
militar coopratio, abſque conjunctione carnali, & ſi-
rum, in filium adoptio. Sicut itaque contrahit: ita dum
nem legalem, ſeu ſpiritualem contrahit: ita dum
alium quemvis ex amoris affectu in fratrem aſciſcit
adελφοποιῖαν πνευματικῶν, ſpiritualem legalemve cum
eo acquirit affinitatem; & velut filium adoptione
conſtituitur, preces & benedictionem Eccleſiæ præ-
mittit; ita & fraternam adoptionem, Eccleſiæ præ-
& religioſo cultu, quivis auſpicatur. Quo vero ſi-
ne, fraternitatem alterius requirit aliquis, in prom-
ptu ratio eſt; vel enim hæreditatis ſpes, vel mutuum
auxilium præſtandum, vel convictus ſuavitas, vel
in alterum amor, aut quævis alia dilectionis cauſa,
huius adoptioni incundæ occaſionem præſtare po-
teſt: colligiturque ex facto mulieris præſtare po-
nielidis nomine, quæ præſcia imperii Baſilio Ma-
cedoni obventuri, id enim revelante quodam
Monacho prædictionibus inſulto didicerat, bene-
ficiis quibus potuit eum devinxit, & ut filium Joan-
nem ſpiritualis fratris neceſſitudine ſibi colligaret,
impulſit. μετακαλεσαμένη Βαſίλειον ἡ Δανυλὶς, δαίροις αὐ-
τὸν καὶ μεγάλους ἀξιοῦνται χάριſμαſι, μὴ δὲ ἕτερον ἐπιζη-
τῆſαſα παρ' αὐτοῦ, ἡ πνευματικὴ ἀδελφοφότης ſυνδεſμῶ
ſυνδεδῆμαι πρὸς Ιωάννην τὸν ἀδελφότητος αὐτοῦ δεſμῶ
Δανυλίδος τὸ υἱὸν, ὃν ἀδελφότητος αὐτοῦ δεſμῶ
φικαιοῦſτο, τῷ τὸν πρωτοπατριῶν ἐτίμηſαν ἀξιώματι.
Acclitum Baſilium donis & beneficiis, proſequitur
Daniels, nihil aliud gratitudinis vice ab eo requi-
rens, quam ut fraternitatis nexu Joannem filium
ſibi colligatum eſſe vellet. Iſque Danielidis filium
quem fraternitatis ſpiritualis vinculo ſibi devinxerat.
Protoſpathariorum dignitate auxit. Strategium
Codinus de Orig. CP. Juſtiniani Imper. memorat
Πατρι τοῦ βαſιλικῶ νόμου ἐκκλήθῃ.) Antiquis le-

[illegible]

TE, Christe, cruci affixo, inimici tyr-
rannis sublata, ejusque potestas
conculcata est: neque enim Angelus
aut homo, sed ipse Dominus salvasti
nos.

Gloria.

Pretioso tuo sanguine, cruci affixus &
ceca transfixus e legis maledicto nos
emisti, & immortalitatis fluentia ho-
ribus profudisti: Salvator noster, glo-
ria Et nunc.

Lancea latus confossus ex humano la-
tere conditam mulierem, cunctis morta-
libus perniciem conciliatricem factam, e
maledicto redemisti.
Gloria. Et nunc. Et dimisso.
Vuuu iij

Vuu Et dimisso.

IN ORATIONEM A SACERDOTE SACRA LANCEA vulnus infirmitatis tangente recitandam. Noua.

O Ταν ταντοις ο Ιερους .) Sanitatis tuendae vel reparandae cum studiosissimi sint Graeci, nullum gentis unctionis factae, vel reliquiarum, rerumve aliarum, modo sanctae sint, contactum & appositionem, seu efficaciam, omittunt: hinc ramorum, florumque, ab imaginibus sacris ad loca morbida actus, quem *εγαν* *ελασι* vel *εγαν* *ελασι* dicunt: hinc oris aperti, communionem acceptam, in vulnus exhalatio, *αδελφον* pro *αδελφον* *υγαν* vocabulo nuncupant; hinc aquae in calicem sacrum

immittit, & sub nomine *εγαν* *ελασι* epotatio: hinc denique crucis signum Lanceola sacra dolori impressum, de quo praefatus ritus intelligendus.

Est nullum quod viderim M. S. aut editum Eucharistiam sequentem contineat orationem, quae tamquam ex suo mihi tam deprecatorio Georgius Corethos CP. Ecclesiae Theologus, illi propterea ad aliorum calicem locum concedi debere duxi.

Oratio serici infecti, sive filotum sericorum.

Domine Deus noster, qui sedes super Cherubim, & a Seraphim laudaris, & ab innumeris Angelis celebraris, qui facis magna, & mirabilia, & stupenda opera, quae neque mens comprehendere, neque sermo enarrare valet. Ipse igitur Domine Deus noster, qui famulum tuum Abraham Gentium multorum patrem advocasti, & in senectute filium ei Isaac dedisti, eidemque loquutus es: Benedicens & multiplicans multiplicabo semen tuum sicut astra caeli, & sicut arenam quae est in littore maris; qui notitiam & intelligentiam, & sapientiam, & divitias Davidi & ejus filio Salomoni largitus es, eisque benedixisti; ipse propter immensam tuam bonitatem vermiculo huic serici e lumbis & pede servi tui Symeonis olim prodeunti benedic, & in praesenti domo illum multiplica, & fructifera tractabilemque effice, & ab omni frigore, & noxia laesione intactum conserva. Ita fiat Domine Deus noster, rogamus te, ut super hunc serici vermiculum mirandum & pretiosum illud opus efficientem respicias, benedic illi, & ab omni veneno & incantatione & ab omni fascino, & noxio visu illum praeserves: & da sericis operantibus ne frustra laborent; sed tua benedictione hac donisque tuis abundanter cumulari concede. In te spem omnem reposuimus, omnem molestiam & omnem infirmitatem noxio ingruentem ab eo abige & dissipa. Precibus omnino immaculatae tuae matris, & famuli tui Symeonis. Quia tu benedicta & sanctificas omnia, Christe Deus noster, & tibi gloriam referimus, Patri, & Filio, & sancto Spiritui: nunc & semper, & in saecula saeculorum.

Κεχο Θεος ημων, ο καθήμενος επι τῷ Χερουβιμ, υψόμενος υπό τῶν Σεραφίμ, καὶ ὑπὸ ἀναριθμητῶν ἀγγέλων δοξαζόμενος, ὁ ποιεῖν μέγαλα, καὶ θαυμάσια, καὶ ἐξαιρετικά ἔργα, ὅσα οὐκ ἔστιν ἡγεῖν καταλαβῆναι δύναται, καὶ λόγος ἐρμηνεύσαι ἰσχύει. αὐτὸς οὖν Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὸν θεράποντά σου Ἀβραάμ πατέρα πολλῶν ἐθνῶν ἀποκαλέσας, καὶ δὲς αὐτῷ υἱὸν γῆρας, υἱὸν τὸν Ἰσαάκ, καὶ ἐπὶ αὐτῷ ἀλογήσας πληθύνειν τὸ σπέρμα σου, ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὡς τὴν ἄμμοτον τῆς παραλίου τοῦ χειλὸς τῆς θαλάσσης, ὁ γινώσκων, καὶ σωμάτων καὶ σοφίας καὶ πλεονὸν Δαβὶδ καὶ Σολομῶν τι τῶν αὐτοῦ υἱῶν χαρισάμενος, καὶ ἀλογήσας αὐτοὺς. αὐτὸς ἀλόγησόν καὶ τὸν σκώληκα τούτον τῆς μεταξὺ τὸν ἐξελθόντα, διὰ τὴν σὺν ἀπειροῖ ἀγαθότητι, ἐκ τῆς οὐσίας καὶ τῆς ποδὸς τῆς αὐτοῦ θεράποντος Συμεῶν, καὶ πληθύνον αὐτὸν ἐν τῷ παρόντι οἴκῳ, καὶ καρποφόρον ποιήσον καὶ εὐκράτον, καὶ ἀβλαβὴ ἀντιδείκον ἐκ παντὸς ῥίγης, καὶ φθοροποιῶν πᾶντος. καὶ Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι, ἵνα ἐπιβλέψῃς ἐπὶ τὸν σκώληκα τούτον τῆς μεταξὺ τῶν ποιοῦντων ποικίλων θαυμασίων καὶ ἐξαιρετικῶν ἔργων σου. καὶ ἀλόγησόν αὐτόν, καὶ ἀβλαβὴς αὐτὸν ἀπὸ πάσης φαρμακίας καὶ ἐπαοιδίας, καὶ παντὸς βλαβερῆς, ἀπὸ βλημάτων ὁράσας βλαπτῆς. ὅς τις ἐργαζόμενος αὐτὸν ἵνα μὴ μᾶλλον κοπιᾷ οὐδὲ ἀλλὰ πλεονέσῃ ἐν ὁλοκλήρῳ ταύτης καὶ δωρεᾶς ἐμπληθύνει ἀξίως σου. Εἰς σὺ πάσαι τὴν ἐλπίδα ἡμῶν ἐθέμεθα, πάσαι ὁρμαὶ καὶ νόστοι ἐπερχομένῳ βλαβερῶς ἀποδιώξον καὶ ἀφαιρᾶς ἀπ' αὐτοῦ. Πρεσβείας τῆς παναχράντου σου μητρὸς, καὶ τῆς αὐτοῦ θεράποντος Συμεῶν. Ὅτι σὺ εἰς εὐλογίας καὶ ἁγιασμοῦ πάντα, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐσὶς ὁ δόξας ἀναπεμπούμεν. τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι. ἡμῶν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

MΕΤΑΞΗ.) Sericum Graeci modernī μεταξή, sive mīxus corrupte μεταξή dicunt, quod hic μεταξή, sericium est: & est infectum, & informe, quale net vermiculus: *σημεῖον* *πλοκή*, illud idem est, quod net artifex: & jam tinctum, & textum est. 2. Τὸν θεράποντά σου Ἀβραάμ.) Abraham, David, Salomonisque mentionem facit haec oratio: illius patrisque semen in immensum crevit, istius divitiis fuerunt copiosae, huius tandem gloria sapientiaeque toti orbi miraculo extitit: has vero doctes bombyx vermiculus adumbrat, cuius semen in ovis numerum quemvis superat, ars supra caput opem, opus ditissimum & splendidum, nihil habet quod sibi comparari queat. 3. σκώληκα μεταξή.) Bombyx est, quem Nicephorus in India primo naturā, σκώληκα ἢ Συμεῶν ἡμῶν

καλεῖται, vermiculum sericum esse testatur. *ταύτης* 18. cap. 30. 4. Συμεῶν.) Non ex Symeonis lumbis, aut pedibus enatum, sed a duobus Monachis e Perside Constantinopolim delatis Bombycis ova, & in fimo collocata in athenis Bombyces transformata enatae Zonaras in Justiniano. Si alter e Monachis fuerit Symeon hic laudatus, quae de illo enattantur, figuratē sunt accipiendae: 5. Ex παντὸς ῥίγης.) Naturam, genus, educationem, morbos denique Bombycem discrete explicat Aldrovandus lib. 2. de Insectis cap. 6. quae vero ratione facilius hinc, eductum est. de his suis hinc citatis auctor, qui & de serico cap. 7. tractat.

ΤΟΥ ΟΛΟΥ ΕΝΙΑΥΤΟΥ
 ηγου εις τας ιορτας τῷ ἱε. μινωῖ, ἡτοι ἔ. διαποτι-
 κῶν, καὶ διομνηστικῶν ἱορτῶν, ἔ. ἱορταζομένων ἀ-
 γίων. Ἐν δὲ τῇ ἀποστολῇ γὰρ εἰς μαρτυρας γυ-
 ναϊκας, ὅτι αὐτὰς καὶ εἰς ὁσιομάρτυρας γυναι-
 κας, ὁποῦναι τις βέλνεται ἱορτάσαι. Ἐν δὲ καὶ τῇ ἱα.
 ἐκδοτῇ εὐαγγέλιῳ, τὰ παρασώματα.

ΜΗΝ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ.

Τῷ αὐτῷ μὲν, ἡ.

Εἰς τὴν γένεσιν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἔ.
 τῇ ὁρῶν.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς κατὰ Λουκᾶν.

ΕΝ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἀναστὰς Μαριάμ ἐ-
 πορεύθη εἰς τὴν δεξιὴν μὲν ἀποδῆς εἰς πόλιν
 Ἰούδα.

Τίλος.

Ἐνταῦθα Μαριάμ αὐτῇ ἀπέμεινεν μὲν τρεῖς, καὶ
 ὑπέστρεψεν εἰς τὸ οἶκον αὐτῆς.

Εἰς τὴν λειτουργίαν.

Προκείμενον τῆς Ἀποστόλου. ἡχος, γ.

Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον. Στίχος.

Οτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπεινότητα.

Πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολῆς.

ΑΔελφοί, πάντα φρασεῖσθε ἐν ὑμῖν, ὅς ἐστιν Χρῆ-
 στος Ἰησοῦς.

Τίλος.

Καὶ πάντα γλῶσσα ἐξομολογῆσεται ὅτι Κύριος Ἰησοῦς
 Χριστός ἐστις δόξαν τοῦ πατρὸς.

Ἀλληλούια, ἡχος πλ. δ.

Ἀκυστον θύγατρ καὶ ἱδῆ. Στίχος.

Τὸ πρόσωπόν σου καταλάμψει.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς κατὰ Λουκᾶν.

ΤΩ καιρῷ ἐκείνῳ, εἰσῆλθον ὁ Ἰησοῦς εἰς κώμην
 τινὰ. καὶ διὰ τὴν ὀνόματι Μάρθα.

Τίλος.

Μαρία δὲ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἥτις οὐκ ἀ-
 φαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς.

Κοινωνικὰ.

Ποτήριον σωτηρίας λήψομε.

Τῷ αὐτῷ μὲν, ἱδῆ. Ἡ παγκόσμιος ὕψις τῆς
 τιμῆς, καὶ ζωοποιὸς ταυροῦ.

Εἰς τὸν ὁρῶν.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς κατὰ Ἰωάννην.

ΕΙΠΕΝ ὁ Κύριος, Πάτερ, δόξα σοὶ σὺ τὸ ὄνομά
 ἡλθεν ὡς φωνὴ ἐκ τῆς γῆρας.

Τίλος.

Πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα τοῖς φῶτός γενήσθε.

Εἰς τὴν λειτουργίαν. Ὁ Ἀπόστολος. Προκείμενον
 ἔ. ἀποστόλου. ἡχος βαρύς.

Υψῆτε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν. Στίχος.

Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν ὀργίζοντων λαοί.

Ὁ Ἀπόστολος.

Πρὸς Κορινθίους πρώτης.

ΑΔελφοί, ὁ λόγος ἐστὶν ταυρῶν, τοῖς μὲν ἀπολλο-
 μέτοις μερία.

Τίλος.

Οὐ γὰρ ἔχρησα τὴν εἰδέναι τι ἐν ὑμῖν αἰμὴ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ
 τῆτοι ἐσαυραμίνον.

APOSTOLO ET EVANGE-
 lio lectioes, quæ nimirum in duode-
 cim mensium festis sunt legendæ, id est
 in Christi Domini & Deiparæ festis,
 sicut & sanctorum celebritatibus. Insu-
 per ex Apostolo & Evangelio lectio-
 nes in mulieres Martyres, in Monia-
 les, & in Moniales simul & Marty-
 res, cum quis earum festa agere volue-
 rit. Et tandem undecim matutina E-
 vangelia Resurrectionis memoriam ha-
 bentia.

MENSIS SEPTEMBER.

Eiusdem mensis directio.

In natalitiis Sanctissimæ Deiparæ, in
 laudibus.

Evangelium secundum Lucam. Cap. 1.

IN diebus illis. Exurgens Maria abiit
 in montana cum festinatione in civita-
 tem Juda.

Finis.

Mansit vero Maria cum ea quasi men-
 sibus tribus: & reversa est in domum
 suam.

In Missa.

Propositum Apostoli. Tona tertio:

Magnificat anima mea Dominum. Ven-
 sculus. Quia respexit humilitatem.

Ad Philippenses Epistola. Cap. 1.

FRATRES. Hoc sentite in vobis, quod
 & in Christo Jesu.

Finis.

Et omnis lingua confiteatur, quia Do-
 minus Jesus Christus est in dextera Dei
 Patris.

Alleluja. Tonus obliquus quart.

Audi filia & vide. Versiculus,

Vultum tuum deprecabuntur.

Evangelium secundum Lucam. Cap. 10.

IN illo tempore. Ingressus est Jesus in
 quoddam castellum, & mulier quædam
 Martha nomine.

Finis.

Maria optimam partem elegit, quæ non
 auferetur ab ea.

Communio.

Calicem salutaris accipiam.

Eiusdem mensis 14. Exaltatio pretiosæ &
 vivificæ crucis per totum orbem cele-
 brata. Ad Laudes.

Evangelium secundum Joannem. Cap. 11.

DIXIT Dominus. Pater clarifica no-
 men meum.

Finis.

Credite in lucem, ut filii lucis sitis.

Ad missam Apostoli. Propositum Apostoli.
 Tona græci.

Exaltate Dominum Deum nostrum.

Versiculus. Dominus regnavit, irascan-
 tur populi. Apostoli.

Prima ad Corinthios. Cap. 1.

FRATRES. Verbum quidem crucis pere-
 untibus stultitia.

Finis.

Non enim judicavi me scire quicquam in-
 ter vos, nisi Jesum Christum & hunc cru-
 cifixum.

Alleluja. Tonus primus.

Memento congregationis tue.

Versiculus. Deus autem rex noster.

Evangelium secundum Joannem. Cap. 11.

IN illo tempore Concilium fecerunt omnes principes Sacerdotum.

Finis.

Et altera Maria, sedentes contra sepulchrum.

Communio.

Signatum est super nos lumen.

Ejusdem mensis die 26. Emigratio Sancti Joannis Theologi. Ad Laudes. Quare Evangelium matutinum 11. Ad missam Apostolus. Propositum Apostoli. Tonus obliquus 4.

In omnem terram. Versiculus.

Cæli enarrant.

Epistola Catholica Joannis. Cap. 4.

D Eum nemo vidit umquam. Si diligimus invicem.

Finis.

Quia prior dilexit nos.

Alleluja. Tonus 1.

Confitebuntur. Versiculus.

Deus qui glorificatur.

Evangelium secundum Joannem. Cap. 19.

IN illo tempore. Stabant juxta crucem Jesu mater ejus.

Finis.

Nec ipsum arbitror mundum capere posse, eos qui scribendi sunt libros. Amen.

Communio.

In omnem terram exivit.

MENSIS OCTOBER.

Ejusdem mensis 26. Sancti magni Martyris Demetrii. Ad missam. Apostolus. Propositum. Tonus gravis.

Lætabitur justus. Versiculus.

Exaudi Deus vocem.

Ad Timotheum secunda epistola Pauli.

Cap. 2.

Fili Timothee. Confortare in gratia, in Christo Jesu.

Finis.

Et ipsi salutem consequantur, quæ est in Christo Jesu, cum gloria æterna.

Alleluja. Tonus obliquus 4.

Justus ut palma. Versiculus.

Plantatus in domo.

Evangelium secundum Joannem.

Dixit Dominus Discipulis suis. Hæc mando vobis ut diligatis invicem.

Finis.

Putet obsequium se præstare Deo.

Communio. In memoria æterna.

MENSIS NOVEMBER.

Primo die. Sanctorum miraculis clarorum, & mercede non condignorum Cosmae & Damiani. Ad missam.

Apostolus. Propositum, Tonus 4.

Αλληλία. ἦχος α'.

Μνήσθητι τῆς συμμαχίας σου.

Στίχος.

Ο δὲ Θεὸς βασιλεὺς ἡμῶν.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς κατὰ Ἰωάννην.

Τὸ καιρὸν ἐκείνῳ, συμβάλειν ἔλαβον πάντες οἱ Ἀρχιερεῖς.

Τέλος.

Καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, καθήμεναι, ἀπέναντι τοῦ τάφου.

Κοινωνικόν.

Εσθμεν ὁ Θεὸς ἡμᾶς τὸ φῶς τῆς προσώπῳ σου.

Τῷ αὐτῷ μὲν, καὶ. Ἡ μετὰ τὰς τρεῖς ἡμέρας τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ θεολόγου. Εἰς τὸν ὄρθρον. Ζήτην Εὐαγγέλιον ἰωάννου, ια'. Εἰς τὴν λειτουργίαν. Ο Ἀποστόλος. Προκείμενον τῷ Ἀποστόλῳ. ἦχος, πλ. δ'.

Εἰς πᾶσαν τὴν γλῶσσαν.

Στίχος.

Οἱ ἕρπαι διηγούνται.

Καθολικῆς ἐπιστολῆς Ἰωάννου.

Θεὸν εὐδοκίαν ποιεῖτε διὰ τῆς ἀγαπᾶμεν ἀλλήλους.

Τέλος.

Οτι αὐτὸς πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς.

Αλληλία.

ἦχος, α'.

Εξομολογήσονται.

Στίχος.

Ο Θεὸς ὁ ἐνδοξαζόμενος.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς κατὰ Ἰωάννην.

Τὸ καιρὸν ἐκείνῳ. εἰσέκεισαν παρὰ τῆς σαρφὲς τοῦ Ἰησοῦ, ἡ μήτηρ αὐτοῦ.

Τέλος.

Οὐδὲ αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρῆσαι, τὴν γραφόμενὰ βιβλία. ἀμὲν.

Κοινωνικόν.

Εἰς πᾶσαν τὴν γλῶσσαν ἐξῆλθεν.

ΜΗΝ ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ.

Τῷ αὐτῷ μὲν, καὶ. Τῷ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Δημητρίου. Εἰς τὴν λειτουργίαν. Ο Ἀποστόλος. Προκείμενον. ἦχος βαρὺς.

Εὐφρανθήσεται δίκαιος.

Στίχος.

Εἰσακούσῃς ὁ Θεὸς τῆς φωνῆς.

Πρὸς Τιμόθεον β'. ἐπιστολῆς Παύλου.

Τὸν Τιμόθεον. ἐνδυναμῶ ἐν τῇ χάριτι τῆς Χριστοῦ Ἰησοῦ.

Τέλος.

Ἰνα ἑαυτοὶ σωτηρίας τύχωσι, τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, μετὰ δόξης αἰωνίου.

Αλληλία, ἦχος, πλ. δ'.

Δίκαιος ὡς φοῖνιξ.

Στίχος.

Περυτλούμενος ἐν τῇ οἰκῇ Κυρίου.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς κατὰ Ἰωάννην.

Εἰπὼν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτῶν μαθηταῖς. ταῦτα ἐγὼ ἐπέλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπάτε ἀλλήλους.

Τέλος.

Δόξη λατρείαν προσφέρειν τῷ Θεῷ.

Κοινωνικόν. Εἰς μνημόσυτον αἰώνιον.

ΜΗΝ ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ.

Εἰς α'. τῶν ἁγίων ἡ θαυματουργῶν ἀναργύρων Κυμάτων Δαμιανῶν. Εἰς τὴν λειτουργίαν.

Ο Ἀποστόλος. Προκείμενον, ἦχος δ'.

Τοῖς

Τοῖς ἀγίοις τοῖς ἐν τῇ γῇ. Στίχος.

Προσώμῳ τὸν Κύριον ἐνώπιον μου.

Πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς Παύλου.

Α Δελφοί. ὑμεῖς ἐστὶ σῶμα Χριστοῦ, καὶ μέλη ἐκ
μέρους.

Τέλος.

Ἡ ἀγάπη ἐδέχεται ἐκπύπτει.

Ἀλληλεῖα. ἤχος β'.

Ἰδοὺ δὴ τί καλόν.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς κατὰ Ματθαίου.

Τ Ὡς καιρὸς ἐκείνῳ. προσκαλεσάμενος ὁ Ἰησοῦς
τοὺς δώδεκα μαθηταὶς αὐτοῦ, ἔδωκε αὐτοῖς
ἐξουσίαν.

Τέλος.

Δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε.

Κοινωνικόν.

Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον.

Μῶνι τῇ αὐτῇ. Ἡ συνάξις, τῆς παμμεγίστης
πατριαρχῶν. Εἰς τὴν λειτουργίαν.

Ὁ Ἀπόστολος. Προκείμενον, ἤχος δ'.

Ὁ ποιῶν τὰς Ἀγγέλους αὐτῶν.

Στίχος. Εὐλόγει καὶ ψυχὴ μου.

Πρὸς Εβραίους ἐπιστολῆς Παύλου.

Α Δελφοί. ἐπὶ δὲ ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐγένετο
βίβλιος.

Τέλος.

Διὰ παθημάτων τελειῶσαι.

Ἀλληλεῖα. ἤχος β'.

Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐν τῷ ἑρατῶν.

Στίχος. Αἰνεῖτε αὐτὸν πάντες οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς κατὰ Λουκᾶν.

Εἰπὼ ὁ Κύριος τοῖς αὐτοῦ μαθηταῖς ὁ ἀκούων ὑ-
μῶν, ἰμοῦ ἀκούει, καὶ ὁ ἀδικοῦν ὑμᾶς, ἐμὲ ἀ-
δικεῖ.

Τέλος.

Ναὶ ὁ Πατὴρ, ὅτι ἕτως ἐγένετο εὐδοκία ἔμπροσθέν
σου.

Κοινωνικόν.

Ὁ ποιῶν τὰς Ἀγγέλους αὐτοῦ.

Μῶνι τῇ αὐτῇ, γ'. Τῇ ἐν ἀγίοις πατρός ἡμῶν ἱε-
ράν τε χρυσοσόμῳ. Εἰς τὴν λειτουργίαν.

Ὁ Ἀπόστολος.

Προκείμενον ἤχος α'.

Τὸ σῶμα μου λαλήσει σοφίαν.

Στίχος.

Ἀκούσατε πάντα πάντα.

Πρὸς Εβραίους ἐπιστολῆς Παύλου.

Α Δελφοί, τοιοῦτος ἡμῖν ἐπρεπὲν ἀρχιερεὺς. ὅσα-
ρος, ἀκακος.

Τέλος.

Τῶν ἁγίων λειτουργός, καὶ τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθείας, ὡς
ἐπῆξεν ὁ Κύριος, καὶ ἐκ ἀνθρώπος.

Ἀλληλεῖα, ἤχος β'.

Στόμα δικαίον. Στίχος.

Ὁ κόμος τῷ Θεῷ ἐκ καρδίας.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς κατὰ Λουκᾶν.

Εἰπὼ ὁ Κύριος ἐγὼ εἰμὶ ἡ θύρα.

Τέλος.

Eucbol.

Sanctis qui sunt in terra. Versculus.
Providebam Dominum in conspectu
meo.

Ad Corinthios Epistola 2. Pauli. Cap. 12.

F Ratres. Vos estis corpus Christi & mem-
bra ex membro.

Finis.

Charitas numquam excidit.

Alleluja. Tonus 2.

Ecce quam bonum.

Evangelium secundum Matthaeum. Cap. 10.

I N illo tempore. Convocatis Jesus
duodecim Discipulis, dedit eis pote-
statem.

Finis.

Gratis accepistis, gratis date.

Communio.

In memoria aeterna.

Ejusdem mensis 8. Caestium principum so-
lemnitas. Ad missam.

Apostolus. Propositum. Tonus quat-
tus.

Qui facit Angelos suos.

Versculus. Benedic anima mea.

Ad Hebraeos Epistola Pauli. Cap. 2.

F Ratres. Si qui per Angelos dictus est fer-
mo, factus est firmus.

Finis.

Per passionem consummare.

Alleluja. Tonus secundus.

Laudate Dominum de caelis.

Versculus. Laudate eum omnes Angeli
ejus.

Evangelium secundum Lucam. Cap. 10.

D Ixit Dominus. Qui vos audit, me
audit: & qui vos spernit, me sper-
nit.

Finis.

Ita Pater, quoniam sic placitum fuit an-
te te.

Communio.

Qui facit Angelos suos.

Mensis ejusdem 13. Sancti Patris nostri
Joannis Chrysostomi. Ad missam.

Apostolus.

Propositum. Tonus 1.

Os meum loquetur sapientiam.

Versculus. Audite hec omnes.

Ad Hebraeos Epistola Pauli. Cap. 7. & 8.

F Ratres. Talis nobis decebat ut es-
set nobis Pontifex: sanctus, inno-
cens.

Finis.

Sanctorum minister, & tabernaculi veri.
quod fixit Dominus, & non homo.

Alleluja. Tonus 2.

Os justis. Versculus.

Lex Dei ejus in corde.

Evangelium secundum Lucam. Cap. 11.

D Ixit Dominus. Ego sum ostium.

Finis.

Xxx

Et fiet unus ovile, & unus pastor.
Communis.

In memoria eterna.

Καὶ γενήσεται μία ποιμήν, ἕς ποιμαίνῃ.
Κοινωνικόν.

Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον.

Ejusdem mensis 27. Ingressus Deipare in templum. In laudibus. Quare mense Septembri die 8. Ad missam.

Proposuit apostoli. Tonus 3.
Magnificat anima mea Dominum.
Versiculus. Quia respexit humilitatem.
Ad Hebraeos Epistola Pauli. Cap. 9.
Ratres. Habuit prius tabernaculum justificationes culturae.

Quem offert pro sua, & populi ignorantia.

Alleluja. Tonus obliquus 4.
Audi Filia, & vide. Versiculus.
Vultum tuum deprecabuntur.
Evangelium secundum Lucam.

In illo tempore. Introivit Iesus in quoddam castellum.

Quare Septembri 8.

Communis.

Calicem salutaris.

Ejusdem mensis 30. Sancti gloriosi famuli celebri apostoli Andrea primo vocati. In laudibus.

Evangelium secundum Mattheum.

In illo tempore. Ambulans Iesus iuxta mare.

Finis.

Et omnem infirmitatem in populo.

Ad missam. Apostolus.

Proposuit. Tonus 4.

In omnem terram. Versiculus.

Caeli enarrant.

Ad Corinthios Epistola Pauli. 1. Cap. 4.

Ratres. Deus nos Apostolos novissimos ostendit.

Finis.

Rogo vos imitatores mei estote.
Confitebuntur caeli.

Alleluja. Tonus 2.

Versiculus. Deus qui glorificatur in consilio.

Evangelium secundum Mattheum. Cap. 1.

In illo tempore. Stabat Joannes, & ex discipulis eius duo.

Finis.

Ex ascendentes super filium hominis.

Communis.

In omnem terram exivit.

MENSIS DECEMBER.

Die 5. Sancti Monachi & Desiderii Patris nostri subdiaconi confiteati. Ad missam. Apostolus, & Evangelium. Requiesce magna. Annus memoriam 17. Januarii.

Μὴν τῆς αὐτῆς κα'. Ἡ ἐν τῇ ναῷ εἰσοδος τῆς Θεοτόκου. ἐν τῇ ὁρῶν. Ζῆται συνεπιβεβαίω. Εἰς τὴν λειτουργίαν.

Ο Απόστολος.

Προκείμενον & Αποτόλη, ἤχος γ'.

Μεγαλλύει ἡ ψυχὴ μου τῷ Κυρίῳ.

Στίχος. Οτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν πενέειαν.

Πρὸς Εβραίους ἐπιστολὴς Παύλου.

Αἱ δὲ φίλοι. εἰς τὴν ἐκκλησίαν δικαιοσύνη λαβείας.

Τέλος.

Ο προσφέρει ὑπὲρ ἑαυτοῦ, καὶ τῆς λαοῦ ἀνυσσιν.

Αλληλία, ἤχος γλ. δ'.

Ακυσσον θυγάτηρ. καὶ ἰδοὺ.

Στίχος.

Τὸ πρὸς ὁπὸν σὺ λιτανεύσεις.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς κατὰ Λουκᾶν.

Τὸ καὶ κατὰ Λουκᾶν, εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰς τὴν λαοῦ.

Ζῆται συνεπιβεβαίω, ἡ.

Κοινωνικόν.

Ποτήριον σωτηρίας.

Μὴν τῆς αὐτῆς λ'. Τοῦ ἁγίου ἐσδόξου πανάρετου Ἀποστόλου Ἀνδρέου & πρωτοκλήτου. Ἐν τῇ ὁρῶν.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς κατὰ Ματθαίου.

Τὸ καὶ κατὰ Ματθαίου, πνευματικὸς ὁ Ἰησοῦς παρὰ τὴν θαλάσσαν.

Τέλος.

Καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῇ λαῷ.

Εἰς τὴν λειτουργίαν. Ο Απόστολος,

Προκείμενον, ἤχος δ'.

Εἰς πᾶσαν τὴν γλῶσσαν. Στίχος.

Οἱ ἄνθρωποι διηγουῦνται.

Πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴς Παύλου.

Αἱ δὲ φίλοι. ὁ Θεὸς ἡμᾶς τὰς Ἀποτάλεις ἐχάρις, ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας.

Τέλος.

Παρακαλῶ ὅτι ἡμᾶς μιμηταὶ μιμησθε.

Ὁμολογήσονται οἱ ἄνθρωποι.

Αλληλία, ἤχος β'.

Στίχος. Ο Θεὸς ὁ ἐσδόξος ὁ ἐκκλησίας ἐν βελῇ.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς κατὰ Ματθαίου.

Τὸ καὶ κατὰ Ματθαίου, εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἐκ τῆς μαθητῶν αὐτοῦ δύο.

Τέλος.

Καὶ καταβαίνοντες, ἐπὶ τὴν γλῶσσαν τῶν ἀνθρώπων.

Κοινωνικόν.

Εἰς πᾶσαν τὴν γλῶσσαν ἐκκλησίας.

ΜΗΝ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ.

Εἰς τὰς 6. Τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Σάββα τῶν ἡγιασμένων. Εἰς τὴν λειτουργίαν. Ο Απόστολος. Καὶ τὸ Εὐαγγέλιον. Ζῆται εἰς τὴν μνήμην, & μεγάλου Ἀντωνίου τῆς 13. τῶν λατρευτῶν μνησῶν.

MENSIS JANUARIUS.

Primo die. Circumcisio secundum carnem Domini nostri Jesu Christi. In laudibus. Quare Evangelium Novembris 13. Ad missam Typica, & ex Canone Canticum tertium & sextum. Propositum Apostoli. Tonus 1.

Os meum loquetur sapientiam.

Versiculus. Audite hæc omnes.

Apostolus ad Colossenses. Cap. 2.

Fratres. Videte ne quis vos decipiat.

Finis.

Per fidem operationis Dei, qui suscitavit illam a mortuis.

Evangelium secundum Lucam. Cap. 2.

IN illo tempore. Reversi sunt pastores glorificantes & laudantes Deum.

Finis.

Jesus autem proficiebat sapientia, & ætate, & gratia apud Deum & homines.

Communio.

Laudate Dominum. Et, In memoria.

Ejusdem mensis 6. Sancta Theophania Domini nostri Jesu Christi.

Ad Laudes. Quare in officio majoris aque benedixit, fol. 367.

Ad missam. Propositum Apostoli. Tonus 4.

Benedictus qui venit in nomine Domini.

Versiculus. Confitemini Domino quoniam bonus.

Apostolus.

Ad Titum Epistola Pauli secundo. Cap. 3.
Fili Tite. Apparuit gratia Dei, salutaris omnibus hominibus.

Finis.

Heredes sumus secundum spem vite æternæ.

Evangelium secundum Mattheum. Cap. 3.

IN illo tempore. Venit Jesus a Galilæa in Jordanem.

Finis.

Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui.

Communio. Tonus tertius.

Apparuit gratia Dei salutaris omnibus hominibus.

1. Mensis ejusdem 17. Sancti Monachi & Desiderii Patris nostri magni Antonii. Ad missam. Typica & ex Canone Canticum tertium & sextum. Propositum. Tonus gravis.

Pretiosa est in conspectu Domini.

Versiculus. Quid retribuam.

Ad Hebræos epistola Pauli secunda. Cap. 13.

Fratres. Obédite præpositis vestris

Finis.

Per Jesum Christum, cui est gloria in sæcula. Amen.

Alleluja. Tonus 2.

Beatus vir qui timet.

Evangelium secundum Lucam. Cap. 6.

IN illo tempore. Stetit Jesus in loco campestri.

Finis.

MHN IANNOΤΑΡΙΟΣ

Εἰς τὴν α'. Η καὶ σάρκα πειρομένη τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ. Εἰς τὴν ὁρῶν. τὸ διαγγέλιον ζῆτει ποιεῖν γ'. Εἰς τὴν λειτουργίαν τὰ τυπικά, καὶ ἐκ τῆς κατόχου, ὡδὴ γ'. καὶ δ'. Προκείμενον τ' ἀποστόλου. ἦχος α'.

Τὸ σῶμα με λαλήσει σοφίαν.

Στίχος. Λέξασθε πάντα.

Ο Απόστολος. Πρὸς Κολοσσαεῖς.

Αδελφοί. βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλλαγογῶν.

Τέλος.

Διὰ τῆς πίστεως τῆς σωτηρίας τῷ Θεῷ τῷ ἐργάτῳ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.

Εὐαγγέλιον ἐκ τ' κατὰ Λουκᾶν.

Τὸ καιρὸν ἐκείνῳ, ὑπέστρεψαν οἱ ποιμένες, δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸ Θεόν.

Τέλος.

Καὶ Ἰησοῦς ἀπορίκοπτε σοφίαν, καὶ ἡλιπία, καὶ χάριτι, παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις.

Κοινωνικόν.

Λινεῖτε τὸ Κύριον, καὶ, εἰς μνημόσυνον.

Μὴν τῆς αὐτῆς ε'. Τὰ ἅγια Θεοφάνεια, τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ.

Εἰς τὴν ὁρῶν ζῆτει εἰς τὸν μέγαν ἁγιασμόν εἰς φύλλα υδ'.

Εἰς τὴν λειτουργίαν. Προκείμενον τ' ἀποστόλου, ἦχος δ'.

Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

Στίχος. Εξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ, ὅτι ἀγαθός.

Ο Απόστολος.

Πρὸς Τίτον ἐπιστολῆς Παύλου τὸ ἀνάγνωσμα.

Τέκνον Τίτῃ. ἐπιφάνη ἡ χάρις τῷ Θεῷ, ἡ σωτηρία πᾶσι ἀνθρώποις.

Τέλος.

Κληρονόμοι γνώμεθα κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰώνιης.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς κατὰ Ματθαῖον.

Τὸ καιρὸν ἐκείνῳ. παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ἐπὶ τὴν Ἰερουσαλὴμ.

Τέλος.

Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ἄδωκσα.

Κοινωνικόν. ἦχος γ'.

Επιφάνη ἡ χάρις τῷ Θεῷ ἡ σωτηρία πᾶσι ἀνθρώποις.

Μὴν τῆς αὐτῆς ιζ'. Τῇ ὁσίῳ καὶ Θεοφόρῳ πατρὶς ἡμῶν Ἀντωνίῳ τῷ μεγάλῳ. Εἰς τὴν λειτουργίαν τυπικά, καὶ ἐκ τῆς κατόχου, ὡδὴ γ'. καὶ δ'. Προκείμενον. ἦχος βαρύς.

Τίμιος ἐναντίον. Στίχος. Τί ἀνταποδ.

Πρὸς Εβραίους ἐπιστολῆς Παύλου.

Αδελφοί, κἀθιδετε πῶς ἡγουμένοις ἡμῶν.

Τέλος.

Διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τὰς αἰῶνας, ἀμήν.

Ἀλληλουία, ἦχος β'.

Μακάριος ὁ ἀνὴρ ὁ φοβούμενος.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς κατὰ Λουκᾶν.

Τὸ καιρὸν ἐκείνῳ, ἔστη ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ τόπῳ πεδινῷ.

Τέλος.

Ἰδὲ ὃ ὁ μισθὸς ἡμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
Κοινωνικόν. Εἰς μνημόσυμον αἰώνιον.

Ecce merces vestra multa est in caelis.
Communio. In memoria aeterna.

Μὲν τῇ αὐτῇ λ'. Τῶν Ἀγίων τελῶν ἱεραρχῶν. Εἰς
τὴν λειτουργίαν. Ο ἀπόστολος, ζῆτει τῇ ἑξ. τῇ Ιανουα-
ρίᾳ μὲνός.

Ἀλληλουῖα. Εὐχομολογήσονται οἱ οὐρανοί.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆ κατὰ Ματθαῖον.

Εἰπεν ὁ Κύριος τοῖς αὐτοῦ μαθηταῖς. ὅτι εἰς
τὸ φῶς τῷ κόσμῳ.

Τέλος.

Οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ ἑσθ' ἡρατῶν.
Κοινωνικόν. Εἰς μνημόσυμον αἰώνιον.

Mensis ejusdem 30. Aliorum trium Ponti-
ficum. Ad missam Apostolus. Quare 17.
mensis Januarii.

Alleluja. Confitebuntur caeli.
Evangelium secundum Mattheum. Cap. 5.
Dixit Dominus Discipulis suis. Vos
estis lux mundi.

Finis.

Hic magnus vocabitur in regno caelo-
rum.

Communio. In memoria aeterna.

MHN ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ.

Εἰς τὰς β'. Ἡ ὑπαπαντή τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστῷ. Ἐν τῇ ὁρῳ.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆ κατὰ Λουκᾶν.

Τὸ καιρὸν ἐκείνῳ, ὡς ἄνθρωπος ἐν Ἱερουσαλὴμ,
ὃ ὄνομα Συμεὼν.

Τέλος.

Καὶ δόξαν λαὸν σε Ἰσραὴλ.

Εἰς τὴν λειτουργίαν. Προκείμενον. ὡδὴ ἡ Θεοτόκου.

Μεγαλιεύει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον.

Στίχος. Οτι ἐπιβλέψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν.

Ο ἀπόστολος.

Πρὸς Εβραίους ἐπιστολῆς Παύλου.

Αδελφοί. Χωρὶς πάσης ἀντιλογίας τὸ ἑλάττω
ὕπο τῷ κρείττονος ἀλογεῖται.

Τέλος.

Μαρτυρεῖ ὅτι ἐν τῷ ἑσθ' εἰς τοὺς αἰῶνας καὶ τὴν τιμὴν
Μελχισεδεκ.

Ἀλληλουῖα. ἦχος πλ. δ'.

Νυνὶ ἀπολύεις τὸ δούλον σε. Στίχος.

Φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐσθ'.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆ κατὰ Λουκᾶν.

Τὸ καιρὸν ἐκείνῳ. ἀνήγαγον οἱ γονεῖς τὸ παιδίον
Ἰησοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα.

Τέλος.

Καὶ χάρις Θεοῦ ὡς ἐπ' αὐτῷ.

Κοινωνικόν.

Ποτίμενον σωτηρίᾳ ἀνέψομαι.

MENSIS FEBRUARIUS.

Secundo. Occursus Domini nostri Jesu Chri-
sti. In Laudibus.

Evangelium secundum Lucam. Cap. 2.

In illo tempore. Erat homo in Jerusa-
lem nomine Symeon.

Finis.

Et gloriam plebis tuae Israel.

Ad missam. Propositum. Canticum Despra-
ta.

Magnificat anima mea Dominum.

Versiculus. Quia respexit humilitatem.

Apostolus.

Ad Hebraeos epistola Pauli apostoli. Cap. 7.

Fratres. Sine ulla contradictione,
quod minus est a meliore benedici-
tur.

Finis.

Testatur quia tu es Sacerdos in aeternum
secundum ordinem Melchisedec.

Alleluja. Tonus obliquus 4.

Nunc dimittis servum tuum.

Versiculus. Lumen ad revelationem gen-
tium.

Evangelium secundum Lucam. Cap. 2.

In illo tempore Adduxerunt parentes
puerum Jesum in Hierusalem.

Finis.

Et gratia Dei erat in illo.

Communio.

Calicem salutaris accipiam.

MHN ΜΑΡΤΙΟΣ.

Εἰς τὰς θ'. Τῶν ἁγίων μ'. μαρτύρων ἡσθ' ἐν σεβασ-
τείᾳ τῇ λ' ἡμῶν μαρτυροσάντων. Εἰς τὴν λειτουργίαν.

Προκείμενον τῷ ἀποστόλῳ. ἦχος πλ. α'.

Σὺ Κύριε φυλάξαις ἡμᾶς.

Στίχος. Σῶσόν με Κύριε ὅτι ἐκλέλοιπον ὁσῖος.

Ο ἀπόστολος.

Πρὸς Εβραίους ἐπιστολῆς Παύλου.

Αδελφοί. ποσούτοι ἔχοντες περικείμενον ἡμῖν τί-
φος μαρτύρων.

Τέλος.

Εἰς τὸ μεταλαβεῖν τῆς ἀγιότητος αὐτῶν.

Ἀλληλουῖα. ἦχος δ'.

Ἀλαλάξατε τῷ Κυρίῳ πάντα ἡ γῆ.

Στίχος. Οτι ἐδοκίμασας ἡμᾶς ὁ Θεός.

MENSIS MARTIUS.

Nono. Sanctorum quadraginta Martyrum
qui in lacu Sebaeae Martyrium sustinuerunt.
Ad missam.

Propositum Apostoli. Tonus obliquus 1.

Tu Domine serva nos.

Versiculus. Salvum me fac Domine,
quoniam defecit Sanctus.

Apostolus.

Ad Hebraeos epistola Pauli. Cap. 12.

Fratres. Tantam habentes impositam
nubem testium.

Finis.

In recipiendo sanctificationem ejus.

Alleluja. Tonus 4.

Jubilare Deo omnia terra.

Versiculus. Quoniam probasti nos
Deus.

ΧΧΧ Η

Evangelium secundum Matthæum.

Dixit Dominus parabolam istam. Simile est regnum cælorum homini patrifamilias.

Finis.

Multi enim sunt vocati, pauci vero electi.

Et sancta præsanctificatorum missa suo tempore celebratur.

Communio.

In memoria æterna.

Mensis ejusdem 25. Annuntiatio sanctissimæ Domine nostræ Deiparæ. In laudibus. Quære Septembris 8. Ad missam. Propositum. Tonus 4.

Annunciate de die in diem.

Versiculus. Cantate Domino omnis terra.

Apostolus.

Ad Hebræos epistolæ Pauli lectio. Cap. 2.
Fratres. Qui sanctificat, & qui sanctificantur ex uno omnes.

Finis.

Potens est & iis qui tentantur auxiliari.

Alleluja.

Tonus 1.

Descendet sicut pluvia in vellus.

Versiculus. Erit nomen ejus benedictum.

Evangelium secundum Lucam. Cap. 1.

In illo tempore. Concepit Elizabeth uxor Zachariæ.

Finis.

Discessit Angelus ab ea.

Et deinceps Sacra Chrysostomi liturgia celebratur.

Communio.

Elegit Dominus Sion: elegit eam in habitationem sibi.

MENSIS APRILIS.

Die 23. Sancti gloriosi magni Martyris Georgii trophæis incliti. Ad missam. Propositum. Tonus 4.

Lætabitur justus in Domino.

Versiculus. Exaudi Deus.

Adium Apostolorum lectio. Cap. 12.

In illo tempore. Injecit Herodes rex manus, ut affligeret quosdam de Ecclesia.

Finis.

Ex omni expectatione plebis Judæorum.

Alleluja. Tonus 4.

Justus ut palma florebit.

Quære Evangelium missæ magni Demetrii.

Communio. In memoria æterna.

MENSIS MAJUS.

Die 8. Sancti Apostoli & Evangeliste Joannis Theologi. Quære 26. Septembris.

Ejusdem mensis 21. Sanctorum Imp. & Apostolis equalium Constantini & Helenæ. Ad missam. Apostolus.

Propositum. Tonus 4.

In omnem terram. *Versiculus.*

Cæli enarrant gloriam.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς Ματθαίου.

Eἰπεν ὁ Κύριος τῷ παραβολῶν ταύτῃ. ὁμοιωθήν ἡ βασιλεία τοῦ οὐρανοῦ ἀνθρώπου οἰκοδομοῦ.

Τέλος.

Πολλοὶ γὰρ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

Καὶ καθέξης ἡ θεία λειτουργία τοῦ προσηγιασμένων.

Κοινωνικόν.

Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον.

Μὲν τῷ αὐτῷ κέ. Ὁ θαυγάλισμος τῆς ὑπεραγίας Θεοτοκῆς ἡμῶν Θεοτόκα, Ἐν τῷ ὄρθρῳ. Ζήτει Σεπτέμβριον, ἡ. Εἰς τὴν λειτουργίαν. Προκείμενον. ἦχος δ'.

Εὐαγγελίζετε ἡμέραν ἐξ ἡμέρας.

Στίχος. Ἀσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ.

Ὁ Απόστολος.

Πρὸς Εβραίους ἐπιστολῆς Παύλου.

Aδελφοὶ ὁ ἀγιάζων, καὶ οἱ ἀγιαζόμενοι ἐξ ἐνός πάντες. *Τέλος.*

Δυνάται τοῖς πειραζομένοις βοηθεῖσαι.

Ἀλληλούϊα, ἦχος α'.

Καταβήσεται ὡς νέφος ἐπὶ πόκον.

Στίχος. Ἐσαι τὸ ὄνομα αὐτῆς ὀλογομένην.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς κατὰ Λουκᾶν.

Tῷ καιρῷ ἐκείνῳ. συνέλαβεν Ελισάβετ ἡ γυνὴ Ζαχαρίου.

Τέλος.

Ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος.

Καὶ καθέξης ἡ θεία λειτουργία τοῦ Χρυσόμου. Κοινωνικόν.

Εξελέξατο Κύριος τὴν Σιών, ἡρετίσθη αὐτῇ εἰς κατοικίαν αὐτοῦ.

ΜΗΝ ΑΠΡΙΛΙΟΣ.

Εἰς τὰς κατὰ τὸν ἅγιον ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ ἱεροποιού. Εἰς τὴν λειτουργίαν. Προκείμενον. ἦχος δ'.

Εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν Κυρίῳ.

Στίχος. Εἰσάκουσον ὁ Θεός.

Πράξεων τοῦ Ἀποστόλου τὸ ἀνάγνωσμα.

Kαὶ ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπέβαλεν Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς τὰς χεῖρας κακῶσαι τῆς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας.

Τέλος.

Καὶ πάσης τῆς προσδοκίας τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰουδαίου. Ἀλληλούϊα, ἦχος δ'. Δίκαιος ὡς φοινὴ ἀνθήσει.

Εὐαγγέλιον ζῆτει τῆς λειτουργίας τοῦ μεγάλου

Δημητρίου.

Κοινωνικόν. Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον.

ΜΗΝ ΜΑΙΟΣ.

Εἰς τὰς κατὰ τὸν ἅγιον Ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστὴν Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Ζήτει Σεπτέμβριον κατὰ.

Μὲν τῷ αὐτῷ κατὰ τῶν ἁγίων βασιλέων καὶ ἱσαποστόλων, Κωνσταντίνου καὶ Ελένης. Εἰς τὴν λειτουργίαν. Ὁ Απόστολος.

Προκείμενον. ἦχος δ'.

Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. Στίχος.

Οἱ οὐρανοὶ διηγούμεται δόξαν.

Πράξις ἡ' Αποστόλων.

ΕΝ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, Ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς
ἔφραξεν Πάυλον ἐξου.

Τέλος.

Ἀξία τῆς μαρτυρίας ἔργα φράσσοντας.

Ἀλληλία. ἤχος, α'.

Υψωσα ἐκλεκτὸν ἐκ τοῦ.

Στίχος.

Ἡ δὲ χεὶρ μου συνεπατήληται.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆ κατὰ Ἰωάννην.

Εἶπεν ὁ Κύριος, πρὸς τοὺς ἐκλεκτούς αὐτοῦ
Ἰουδαίους, ἀμὲν, ἀμὲν λέγει ὑμῖν. ὁ μὲν εὐαγγέλιος
διὰ τῆς θύρας εἰς τὸν αὐλὸν.

Τέλος.

Καὶ τομὴν εὐρήσεται.

Κοινωνικόν.

Εἰς πᾶσαν τὴν γλῶσσαν ἐξῆλθεν.

MENSIS IUNIUS.

Μὲν τῇ αὐτῇ καὶ. Τῶν ἁγίων ἐκδοξάντων
προφήτου προδρόμου, καὶ βαπτιστῆς Ἰωάννη. Εἰς τὴν
λειτουργίαν. Προκείμενα τῆς Ἀποστόλου, ἤχος βα-
ρύς.

Εὐφρανθήσεται ὁ δίκαιος ἐν Κυρίῳ.

Στίχος. Εἰσακούσθη ὁ Θεὸς τῆς φωνῆς μου.

Ὁ Ἀπόστολος. Πρὸς Ῥωμαίους.

Αδελφοί. καὶ ἰσχυρότερον ἡμῶν ἡ σωτηρία.

Τέλος.

Δυνατὸς γάρ ἐστιν ὁ Θεὸς ῥῆσαι αὐτόν.

Ἀλληλία. ἤχος, γ'.

Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τῆς Ἰσραὴλ.

Στίχος. Καὶ σὺ παῖδες προφήτης Τύβη.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆ κατὰ Λουκᾶν.

Επειδήπερ πολλοὶ ἐπαχέρισαν ἀναμάρτηται δι-
εγνήσιν.

Τέλος.

Ἐως ἡμέρας ἀναδείξας αὐτὸν πρὸς τὴν Ἰσραὴλ.

Κοινωνικόν. Εἰς μακάριον αἰῶνα.

Τῇ αὐτῇ μέν, καὶ. Τῶν ἁγίων ἐκδοξάντων Ἀποστό-
λων καὶ ἀποστολικῶν Πέτρου καὶ Παύλου. Εἰς τὴν λειτου-
ργίαν. Προκείμενα. ἤχος, πλ. δ'.

Εἰς πᾶσαν τὴν γλῶσσαν ἐξῆλθεν.

Στίχος.

Οἱ ἄνθρωποι διηγοῦνται.

Ὁ Ἀπόστολος.

Πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴς Παύλου.

Αδελφοί, ἐν ᾧ δ' ἄν τις τολμᾷ ἐν ἀφροσύνῃ λέ-
γει.

Τέλος.

Ἡ ἐπιστολή μου ἐπ' ἐμὲ ἡ δυνάμις τῆς Χρυσῆς.

Ἀλληλία, ἤχος, α'.

Ἐξομολογήσονται οἱ ἄνθρωποι.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆ κατὰ Ματθαίου.

Τὸ καιρὸν ἐκείνῳ. ἔλθων ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέ-
ρη Καισαρείας τῆς Φιλίππης.

Τέλος.

Ἐσαλευμένοι ἐν τοῖς ἄνθρωποις.

Κοινωνικόν.

Εἰς πᾶσαν τὴν γλῶσσαν ἐξῆλθεν.

Adhuc Apostolorum lectio. Cap. 16.

IN diebus illis. Agrippas rex ait ad
Paulum.

Finis.

Digna poenitentiae opera facientes.

Alleluja. Tonus primus.

Exaltavi electum de plebe, Versus.

Manus enim mea auxiliabitur.

Evangelium secundum Iohannem. Cap. 19.

Dixit Dominus venientibus ad se Ju-
daeis. Amen dico vobis : Qui non
intrat per ostium in oxile.

Finis.

Ec pascua inveniet.

Communis.

In omnem terram exivit.

MENSIS JUNIUS.

Ejusdem mensis 24. Nativitas venerandi
gloriosi Prophetæ Præcursoris & Baptiste
Johannis. Ad missam. Propositum Apostoli.
Tonus gravis.

Lætabitur justus in Domino.

Versiculus. Exaudi Deus vocem meam.

Apostolus. Ad Romanos. Cap. 13.

Ratres. Nunc propior est postea sa-
lus.

Finis.

Potens enim est Deus suscitare illum.

Alleluja. Tonus 2.

Benedictus Dominus Deus Israel.

Versus. Et tu puer Propheta Alkissimi.

Evangelium secundum Lucam. Cap. 1.

Quoniam multi conati sunt ordinare
narrationem.

Finis.

Usque in diem ostensionis sue ad Is-
rael.

Communis. In memoria æterna.

Ejusdem mensis 29. Sanctorum glorio-
rum Protocoryphæorum Petri & Pauli.
Ad missam. Propositum. Tonus obli-
quus 4.

In omnem terram. Versiculus.

Cæli enarrant.

Apostolus.

Ad Corinthios epistola Pauli 2.

Cap. 11.

Ratres. In quo quis audeat, in infi-
pientia dico :

Finis.

Ut inhabitet in me virtus Christi.

Alleluja. Tonus 1.

Constituentur cæli.

Evangelium secundum Matthæum. Cap. 16.

In illo tempore. Venit Jesus in partes
Cæsareæ Philippi.

Finis.

Erit solutum & in cælis.

Communis.

In omnem terram exivit.

MENSIS JULIUS.

Ejusdem Mensis 10. Sancti gloriosi Prophetæ Eliæ Thesbitæ. Ad Missam. Propositum Apostoli. Tonus 4.

Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem. Versiculus.

Dixit Dominus Domino meo.

Versiculus. Sede a dextris meis.

Apostolus.

Catholica Epistola Jacobi. Cap. 5.

Fratres Exemplum accipite laboris & patientiæ.

Finis.

Operiet multitudinem peccatorum.

Evangelium secundum Lucam. Cap. 4.

IN illo tempore. Mirabantur turbæ super sermonibus gratiæ.

Finis.

Ipse vero transiens per medium illorum ibat.

Communio.

Exultate iusti in Domino.

MENSIS AUGUSTUS.

Die 6. Sancta Transfiguratio Domini, & Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi.

Ad Laudes.

Evangelium secundum Lucam. Cap. 9.

IN illo tempore. Assumpsit Jesus Petrum.

Finis.

Nemini dixerunt in illis diebus quidquam ex iis quæ viderunt.

Ad missam. Propositum Apostoli. Tonus quartus.

Quam magnificata sunt opera tua Domine! Versiculus.

Benedic anima mea Domino.

Catholica epistola Petri. Cap. 1.

Fratres. Satagite certam vestram vocationem.

Finis.

Et lucifer oriatur in cordibus vestris.

Alleluja. Tonus obliquus quartus.

Tui sunt cæli. Versiculus.

Beatus populus.

Evangelium secundum Mattheum.

Cap. 17.

IN illo tempore. Assumit Jesus Petrum, & Jacobum, & Joannem fratrem ejus.

Finis.

Nemini dixeritis visionem donec filius hominis a mortuis resurgat.

Communio.

In lumine gloriæ vultus tui, Domine, ibimus: & in nomine tuo exultabimus in sæcula.

Mensis ejusdem 15. Veneranda translatio Sanctissimæ Domine nostre Deiparæ, & semper Virginis Mariæ.

Quæte pro laudibus & missa 8. Septembris.

Ejusdem mensis 29. Decollatio venerandi Prophetæ Precursoris & Baptistæ.

MHN ΙΟΥΛΙΟΣ.

Μηνὶ τῇ αὐτῇ κ'. Τῇ ἀγίᾳ ἐνδόξῃ τροφῇ τῇ Ἡλίᾳ τοῦ Θεοβίτου. Εἰς τὴν λειτουργίαν. Προκείμενον τῆς ὕψους. ἦχος, δ'.

Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸ αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν.

Στίχος. Εἰπεν ὁ Κύριος τῇ Κυρίῳ μου.

Στίχος β'. Κάθε ἐν δεξιῶν μου.

Ο Ἀπόστολος.

Καθολικῆς ἐπιστολῆς Ἰακώβου.

Δεῖλοι, ὑπόδειγμα λάβετε τῆς κακοπαθείας, καὶ τῆς μακροθυμίας.

Τέλος.

Καλύψει πλήθος ἁμαρτιῶν.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς κατὰ Λευκῶν.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐθαύμαζον οἱ ὄχλοι, ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος.

Τέλος.

Αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσων αὐτῶν ἐπορεύετο.

Κοινωνικόν.

Ἀγαλλιάσθε δίκαιοι, ἐν Κυρίῳ.

MHN ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ.

Εἰς τὰς ε'. Ἡ ἀγία Μεταμόρφωσις τῆς Κυρίας, καὶ Θεῆς, καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εἰς τὸ ὄρθρον.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς κατὰ Λευκῶν.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸ Πέτρον.

Τέλος.

Καὶ ἐδὲν ἀπήγγειλαν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, ὅτι ὡν ἐώρακασιν.

Εἰς τὴν λειτουργίαν. Προκείμενον τῆς ὕψους. ἦχος, δ'.

Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου Κύριε.

Στίχος. Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον.

Καθολικῆς ἐπιστολῆς Πέτρου.

Αδελφοί, συνεδάσατε βεβαίαν ὑμῶν τὴν κλήσιν.

Τέλος.

Καὶ φωσφόρος ἀνατείλει ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν.

Ἀλληλεῖα. ἦχος, πλ. δ'.

Σοὶ εἰσι ἔρανοί.

Στίχος.

Μακάριος ὁ λαός.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς κατὰ Ματθαίου.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸ Πέτρον, καὶ Ἰάκωβον, καὶ Ἰωάννην τὸ ἀδελφὸν αὐτοῦ.

Τέλος.

Οὐδενὶ εἶπητε τὸ ὄραμα, ἕως ὅτι ὁ Κύριος ἀνθρώπων ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ.

Κοινωνικόν.

Εν τῇ φωνῇ τῆς δόξης τῆς προσώπου σου Κύριε πορεύομεθα, καὶ ἐν τῇ οἰοματί σου ἀγαλλιασόμεθα εἰς τὸν αἰῶνα.

Μηνὶ τῇ αὐτῇ, κ'. Ἡ σιβασμία Μεταστάσις, πρὸς ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας.

Ζήτει ἐν ὄρθρῳ καὶ λειτουργίᾳ εἰς τὰς κ'. τῆς Σεπτεμβρίου μηνός.

Τῷ αὐτῇ μηνί, κθ'. Ἡ ἀποτομὴ τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ τιμίου τροφίτου προδρόμου καὶ Βαπτιστῆ.

APOSTOLI ET EVANGELII

LECTIONES IN MULIERES

Monachas. Ad missam. Apostolus. Idem legitur in mulierum Monacharum & Martyrum festis.

Propositum. Tonus 2.

Fortitudo & laus mea Dominus.

Versiculus. Castigans castigavit me. Apostolus.

Ad Corinthios. epistola Pauli. 2. Cap. 9.

F Ratres. Signaculum Apostolatus mei vos estis.

Finis.

Ne quod offendiculum demus Evangelio Christi.

Alleluja. Tonus 2.

Exaudiat te Dominus in die. Versic. Salvum fac Domine populum tuum.

Ad Missam.

Evangelium secundum Lucam. Cap. 7.

I In illo tempore. Rogabat Jesum quidam Phariseus ut manducaret cum illo.

Finis.

Fides tua te salvam fecit, vade in pace. Communio. In memoria pietatis.

APOSTOLI ET EVANGELII

lectiones in mulieres Monachas.

Apostolus. Requirere in mulieres Monachas superius.

Evangelium secundum Matthaeum. Cap. 5.

D Ixit Dominus Discipulis suis. Vos estis lux mundi.

Finis.

Hic magnus vocabitur in regno caelorum.

Communio. Exultate iusti in Domino.

EVANGELIA MATUTINA

undecim. Resurrectionis matutinam celebrationem.

Evangelium secundum Matthaeum. 1.

Cap. 8.

I In illo tempore. Undecim Discipuli abiierunt in Galileam.

Finis.

Usque ad consummationem saeculi. Amen.

Et Evangelium secundum Marcum. 2.

Cap. 16.

I In illo tempore. Cum transisset Sabbatum, Maria Magdalena & Maria Jacobi.

Finis.

Invaserat enim eos tremor & pavor, & nemini quidquam dixerunt; timebant enim.

Evangelium secundum Marcum. 3.

Cap. 16.

I In illo tempore. Surgens Jesus primo prima Sabbatorum, apparuit primo.

Finis.

Sequentibus signis. Amen.

Evangelium secundum Lucam. quartum.

Cap. 24.

U Na Sabbati valde diluculo.

Finis.

Abiit secum mirans quod factum fuerat. Evangelium secundum Lucam. 5. Cap. 24.

I In illo tempore. Surgens Petrus cucurrit ad monumentum.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΕΥΑΓΓΕΛΙΑ

εις ὁσίας γυναῖκας. Εἰς τὴν λαμπρύναν.

Ο Αποστόλος, ὁ ὁπὸς λέγεται, καὶ

εἰς ὁσὰ μάρτυρες γυναῖκας.

Προκήρυξεν ἡμεῖς, ὁ ἰσχυρὸς καὶ ὁ ἁγνιστὴς ἡμῶν ὁ Κύριος.

Παιδάων ἐπαίδασίμι. Ο Αποστόλος.

Πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴς Παύλου.

Α Διελοῖ. ἡ σφραγὶς τῆς ἐμῆς Αποστολῆς ἡμῶν ἐστίν.

Τίλος.

Ἰνα μὴ ἐκκοπῶν τινα δῶμῳ τῆς διαγγελίας τῆς Χρ.

Αλληλουία. ἡχος β'.

Επάκουσαί σου Κύριος ἐν ἡμέρᾳ. Στίχος.

Σῶσον Κύριε τὸ λαόν σου.

Εἰς τὴν λαμπρύναν.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς Λυκαῖας.

Τ Ωτι καιρὸς ἐκείνῳ ἡρώπῃ τις τῶ Φαρισαίου καὶ Ἰησοῦ, ἵνα φάγῃ μετ' αὐτῶν.

Τίλος.

Ἡπίσις συνεστάνει σε, πορεύου εἰς εἰρήνην.

Κοινωνικόν. Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον.

Αποστολοεὐαγγέλια. Εἰς ὁσίας γυναῖκας.

Ο Αποστόλος. Ζῆτε εἰς τὰς ὁσίας.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς κατὰ Ματθαῖον.

Ε Ἰπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτῶν μαθηταῖς. ὑμεῖς ἐστέ τὸ φῶς τῆς κόσμου.

Τίλος.

Οὕτως μέγας κληθῆσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ ἡρώων.

Κοινωνικόν. Αγαλλιάσθε δίκαιοι, ἐν Κυρίῳ.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΕΩΘΙΝΑ.

ἀναστάσιμα. τὴν ια'.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς κατὰ Ματθαῖον. α'.

Τ Ωτι καιρὸς ἐκείνῳ, οἱ ἑνδεκα μαθηταὶ ἐπαρέστησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

Τίλος.

Εως τῆς συντελείας τοῦ αἵωνος, ἀμήν.

Καὶ Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς κατὰ Μάρκον. β'.

Τ Ωτι καιρὸς ἐκείνῳ. διαγέρομένου τοῦ σαββάτου, Μαρία ἡ Μαγδαλὴν, καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου.

Τίλος.

Εἶχε δὲ αὐτὰς φόβος, καὶ ἐκστασις, καὶ ἔδοντο ἑαυτῶν, ἰροβουῦντο γάρ.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς κατὰ Μάρκον. γ'.

Τ Ωτι καιρὸς ἐκείνῳ. ἀναστὰς ὁ Ἰησοῦς, πρῶτ' πρὸς τὴν Μαριάμ, ἡ πρώτη.

Τίλος.

Διὰ τῶν ἐπακολουθούτων σημείων. ἀμήν.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς κατὰ Λυκαῖαν. δ'.

Τ Η μὲν τῇ σαββάτῳ, ὁ ὄρθρου βαθείας.

Τίλος.

Καὶ ἀπῆλθεν πρὸς ἑαυτὸν θαυμάζων τὸ γεγονός.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆς κατὰ Λυκαῖαν. ε'.

Τ Ωτι καιρὸς ἐκείνῳ, ὁ Πέτρος ἀναστὰς, ἔδραμεν ἐπὶ τὸ μνημεῖον.

Τέλος.
Καὶ ὡς ἐγνώθη αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τῶ ἁγίου.
Εὐαγγέλιον ἐκ τῆ κατὰ Λουκᾶν. 5.
Τὸ καιρὸν ἐκείνῃ ἀναστὰς ὁ Ἰησοῦς ἐκ νεκρῶν ἔστη ἐν μέσῳ τῶ μαθητῶν αὐτῶν.

Τέλος.
Καὶ ἦσαν διὰ παντὸς ἐν τῇ ἱερῇ, αἰνοῦντες καὶ ὑμνοῦντες τὸν Θεόν. ἀμήν.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆ κατὰ Ἰωάννην. 5.
Τῇ μετ' ἧς σαββάτων, Μαρία ἡ Μαγδαλὴν, ἔρχεται πρὸς τὴν σκηνὴν αὐτῆς.

Τέλος.
Ἀπῆλθον οὖν πάλιν πρὸς αὐτὰς οἱ μαθηταί.
Εὐαγγέλιον ἐκ τῆ κατὰ Ἰωάννην. 6.
Τὸ καιρὸν ἐκείνῃ, Μαρία εἰσῆκε πρὸς τὸ μνημεῖον κλαίσα ἔξω.

Τέλος.
Ὅτι εἶδεν τὸν Κύριον, καὶ περὶ αὐτοῦ εἶπεν αὐτῇ.
Εὐαγγέλιον ἐκ τῆ κατὰ Ἰωάννην. 9.
Οὕτως ὅτι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μετ' ἧς τῶν σαββάτων.

Τέλος.
Καὶ ἵνα πιστεύοντες, ζωὴν ἔχητε ἐν τῇ ὀνόματι αὐτοῦ.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆ κατὰ Ἰωάννην. 1.
Τὸ καιρὸν ἐκείνῃ, ἐφανερώσθη αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς τοῖς Μαθηταῖς αὐτοῦ.

Τέλος.
Τὸτο ἦδη τρίτον ἐφανερώθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆ κατὰ Ἰωάννην. 12.
Τὸ καιρὸν ἐκείνῃ, ἐφανερώσθη αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν, καὶ λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ.

Τέλος.
Οὐδὲ αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρῆσαι πρὸς γραφομένη βιβλία. ἀμήν.

Finis.
Et quomodo cognitus est in fractione panis. *Evangel. sec. Lucam. 6. Cap. 24.*

IN illo tempore. Surgens Jesus ex mortuis, stetit in medio Discipulorum suorum.

Finis.
Et erant semper in templo laudantes & benedicentes Deum.

Evangelium secundum Joannem. 7. C. 20.
UNa Sabbatorum Maria Magdalene venit mane, cum adhuc tenebrae essent.

Finis.
Abierunt ego Discipuli ad semetipsos. *Evangel. sec. Joannem. octavum. Ca. 20.*

IN illo tempore. Maria stabat ad monumentum foris plorans.

Finis.
Quia vidi Dominum, & haec dixit mihi. *Evangel. sec. Joannem. nonum. Cap. 20.*

Cum esset sero die illo una Sabbatorum. *Finis.*

Ut credentes vitam habeatis in nomine eius. *Evangel. sec. Joannem. decimum. Ca. 21.*

IN illo tempore. Manifestavit se Jesus Discipulis suis.

Finis.
Hoc jam tertio manifestavit se Jesus Discipulis suis postquam resurrexit a mortuis.

Evangel. sec. Joannem undecimum. Cap. 21.
IN illo tempore. Manifestavit se Jesus Discipulis suis postquam resurrexit a mortuis: & dixit Simoni Petro.

Finis.
Nec, ipsum arbitror mundum capere posse eos, qui scribendi sunt, libros. Amen.

IN EPISTOLAS ET EVANGELIA TOTIUS anni. Notæ.

Αποστολική γράμμα.) Prima scripturæ lectio, in missa populo audiente clare recitata, ut ex Epistolis Pauli vulgo excerpta, *Epistola* Latinis dicitur, quam ut Apostoli ejusdem verbis fecerant, *Αποστολὴ*, Græci vocant. Ex hujus vero vocabuli cum *Evangelio* conjunctione, vox composita, *Αποστολικὴ ἀγγελία* confurgit. Hæc autem, non sunt ea cuncta, quæ per totum anni circulum, sed quæ quibusdam tantum diebus recitanda, publicæ commoditatis gratia, ab aliorum numero satis copioso sunt segregata. Et cum præcipuis festis duo legantur Evangelia, in matutinis unum, alterum in missa; quorumdam festorum utramque, ut ad manum haberetur facillius, in Euchologico libro seu maxime familiari, ex Sacerdotum placito, sedem sibi comparavit. Cæterum, cum in Ecclesia Græca recurrente uniuscujusque hebdomados circulo, soleant feria 2. τῆ ἀσπερῆ Angelorum: tertia, τῆ προδρομῆ: quarta, τῆς Θεοτόκου: quinta, τῆς Ἀποστόλων: Parasceve, τῆς σαββῆ: Sabbato, τῆ κοιμώμενων mortuorum memoriam celebrare: dierum illorum *Αποστολικὴ ἀγγελία* in ultimis editis non exarata, summam, principio nimis & fine solummodò excerptis (ad instar Hieronymiani *Lectionarii*, juxta quod etiam cætera *Αποστολικὴ ἀγγελία* *Euchol.*

edere constituimus) ex antiquis codicibus, ne quid ex Euchologio a quocumque desideretur, operæpretium est apponere.

Αποστολικὴ ἀγγελία τῆς ὁδοῦ ἐβδόμηδος.
Τῇ Κυριακῇ τὸ προκείμενον τῆς Ἀποστόλης καὶ τὸν ἵχον. ὁ Ἀπόστολος πρὸς Ρωμαίους.

Ἀδελφοί, ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας. *Finis*
ζωὴ αἰώνιος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Εὐαγγέλιον καὶ Ματθαίου.
Τῷ καιρῷ ἐκείνῃ. Εἶδεν ὁ Ἰησοῦς πολλὰ ὄχλους καὶ ἐν πλῶν ἡμέρᾳ. *Finis.* Εὐαγγέλιον καὶ Ματθαίου.

Τῇ δευτέρᾳ τῆς ἀσπερῆς.
Προκείμενον. Ὁ ποιῶν τὰς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα.

Στίχοι. Εὐλόγη ὁ ψυχῆ μου τὸν Κύριον.
Πρὸς Εβραίους ἐπιστολὴ Παύλου ἀποστόλου.

Ἀδελφοί. Εἰ δὲ ὁ δι' ἀγγέλου λαλήσας.
Finis. Διὰ πνευμάτων τελειώσαι.

Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν.
Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὁ ὕμνος αὐτῶν ὁ μὲν ἀκῆν.

Finis. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν.
Τῇ τρίτῃ τῆς προδρομῆς.

Προκείμενον. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου. Εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν τῷ Κυρίῳ.

Yyy ij

Στίχοι. Εισάκουσεν ὁ Θεὸς τῆς φωνῆς μου.
Ὁ Ἀπόστολος. Πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς Παύλου.
ἀναγνώσμα.

Ἀδελφοί. Νυνὶ ἐγγύτερον ἡ σωτηρία.

Finis. Δωατόν γὰρ ὁ Θεὸς σῆσαι αὐτόν.

Εὐαγγέλιον ἐκ τοῦ κτ' Ματθαίου.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ· ἀκούσας ὁ Ἰωάννης.

Finis. Ὁ ἔχων ὅσα ἀκούειν ἀκούτω.

Τῇ πεντάρτῃ εἰς τὸν ὁρθρὸν τῆς Θεοτόκου.

Εὐαγγέλιον ἐκ τοῦ κτ' Λουκᾶν.

Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις Ἀναστάσα Μαριάμ.

Finis. Καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκόν αὐτῆς.

Εἰς τὴν λειτουργίαν προκείμενῃν. ᾠδὴ τῆς Θεοτόκου. Με-
γαλιὰ ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον.

Στίχοι. Ὅτι ἐβλέψεν εἰς τὴν ταπείνωσιν τῆς.

Ὁ Ἀπόστολος. Πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολῆς Παύλου.
ἀναγνώσμα.

Ἀδελφοί. Τοῦτο φρονέσθε ἐν ὑμῖν.

Finis. Εἰς δόξαν Θεοῦ πατρὸς ἀμήν.

Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ. Εἰσελθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς καίμωλον.

Finis. Τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φυλάσσοντες αὐτόν.

Τῇ πέμπτῃ εἰς τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους.

Τὸ προκείμενον. ᾠχοὶ πλ. Εἰς πάντας τὴν γλῶ.

Στίχοι. Οἱ οὐρανοὶ διαγυῶνται δόξαν Θεοῦ.

Ὁ Ἀπόστολος.

Πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς Παύλου τὸ ἀναγνώσμα.

Ἀδελφοί. Ὁ Θεὸς ἡμᾶς Ἀποστόλους ἐχάρις.

Finis. Μιμηταί με γίνεσθε.

Ἀλληλουία. Ἐξομολογήσονται οἱ οὐρανοὶ.

Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαίου.

Ἐν ἐκείνῳ. Προσκυλισάμενος ὁ Ἰησοῦς τοῖς δούλοις.

Finis. Δωρεάν ἐλάβετε, δωρεάν δότε.

Τῇ παρασκευῇ σαυρώσιμα.

Προκείμενον. Τ. Λούτε Κύριον τὸν Θεόν.

Στίχοι. Ὁ δὲ Θεὸς βασιλεὺς ἡμῶν ἀπὸ αἰῶν.

Ὁ Ἀπόστολος.

Πρὸς Κορινθίους α' ἐπιστολῆς Παύλου τὸ ἀναγνώσμα.

Ἀδελφοί. Σοφίαν λαλοῦμεν ἐν τοῖς ταῖς αἰ.

Finis. Ἀντοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν.

Ἀλληλουία. ᾠχοὶ δ'.

Μνήσθητι τῆς σωμαγωγῆς σου εἰς ἐκτίσωσιν ἀπ' ἀρχῆς.

Εὐαγγέλιον ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην.

Εἶπεν ὁ Κύριος. Οὐδὲς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανόν

τῷ σταβάτῳ ἢ κοιμηθέντας. Ζήτα, ὁπισθοδὲν τ' εὐ-
χαλαί.

DISMISSIONES
DOMINICORUM FESTO-
rum in Vesperis, Laudibus, &
missis per ordinem dicendæ.
Mensis Decembris vigesima quin-
ta, in Christi Nativitate.

IN spelunca genitus, & in præsepe re-
positus, propter salutem nostram.

In Circumcisione.

Qui octava die propter salutem nostram
circumcidi voluisti.

In sanctis Theophantiis.

Qui a Joanne propter salutem nostram
in Jordane baptizari suscepisti.

In Domini occursu.

Qui in iusti Symeonis ulnis propter sa-
lutem nostram deferri voluisti.

Dominica palmarum.

Qui super asinæ pullum sedere, propter
salutem nostram voluisti.

Vespere Dominicæ.

Qui propter salutem nostram ad volun-
tariam passionem accessisti.

Magna feria quinta.

Qui propter superexcedentem bonita-
tem, in pedibus discipulorum lavandis
viam optimam, humilitatem esse osten-
disti, & usque ad mortem & sepulturam
nobis condescendisti.

In dimissione sanctæ Passionis.

Qui sputa, flagella, colaphos, crucem,
& mortem, propter salutem nostram su-
stinuisti.

Sancta & magna pasceve.

Qui propter nos homines & propter sa-
lutem nostram, tremendam passionem,
& vivificam crucem, & spontaneam se-
pulturam carne suscepisti.

Sancta & magna Pascha Dominica, o-
mnibusque totius anni Dominicis.

Qui resurrexit a mortuis.

Die Ascensionis

Qui cum gloria a nobis in cælum as-
sumptus est, & ad dexteram Dei & Patris
sedet.

ΑΙ ΛΠΟΛΥΣΕΙΣ
ΤΩΝ ΔΕΣΠΟΤΙΚΩΝ

εορτῶν λεγόμεναι εἰς τὸν ἑαυτερον, εἰς τὸν ὁρθρὸν,
καὶ εἰς τὴν λειτουργίαν κατὰ τάξιν.

Μὴν Δεκεμβρίῳ. καὶ. Εἰς τὴν Χειροῦ
γέννησιν.

Ὁ 2. Ἐν σπηλαίῳ γεννηθεὶς, καὶ ἐν φάττῃ ἀνα-
κλιθεὶς διὰ 3 τὴν ἡμῶν σωτηρίαν.

Εἰς τὴν περιτομὴν.

Ὁ 3. Ἐν τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ σαρκὶ περιτμηθῆναι κατὰ
δεξιὰς διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν.

Τῶν ἁγίων Θεοφανείων.

Ὁ 4. Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτισθῆναι καταδεξιὰς, ὑπὸ Ἰω-
άννου διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν.

Εἰς τὴν ὑπαπαντήν.

Ὁ 5. Ἐν ἀγκάλαις τῆ δικαῆς Συμεὼν βασιλευθῆναι κα-
ταδεξιὰς διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν.

Τῇ Κυριακῇ τῷ βαΐων.

Ὁ 6. Ἐπὶ πάλιν ὄντα καθιδιῆναι καταδεξιὰς διὰ
τὴν ἡμῶν σωτηρίαν.

Τῇ Κυριακῇ ἑσπέρας.

Ἐρχόμενος ὁ Κύριος ἐπὶ τὸ ἐκύσσειν πάθος, διὰ
τὴν ἡμῶν σωτηρίαν.

Τῇ μεγάλῃ ε'.

Ὁ 7. ὑπερβάλλουσαν ἀγαθότητα, ὁδὸν ἀρίστην καὶ
ταπείνωσιν ὑποδείξας, ἐν τῇ νύκτι τὰς πόδας τῷ
μαθητῶν, καὶ μέλει σαυροῦ, καὶ πατρὸς συγκαταβάς
ἡμῖν.

Εἰς τὴν ἀπόλυσιν τῷ ἁγίῳ πατρὶ.

Ὁ 8. Ἐμπυσμὸς, καὶ μάστιγας, καὶ κολαφισμὸς,
καὶ σαυρὸν, καὶ θάνατον ὑπομένοντας, διὰ τὴν τῶ κόσμου
σωτηρίαν.

Τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ παρασκευῇ.

Ὁ 9. Ἡμᾶς τὰς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σω-
τηρίαν τὰ φεμκὰ πάθη καὶ τὸ ζῶσποιον σαυρὸν καὶ τὴν
ἐκκύσσειν πατρὶ σαρκὶ καταδεξιὰς.

Τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ Κυριακῇ τῷ Πάσχᾳ, καὶ πάσαις
ταῖς κυριακαῖς τῶ χρόνου.

Ὁ 10. ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν, Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡ-
μῶν.

Τῆς ἀγαλήφειας.

Ὁ 11. Ὁ 12. Ἐν δόξῃ ἀναληφθεὶς ἀπ' ἡμῶν εἰς τὰς ἡρακλῆς, ἐ-
κ δεξιᾶς καθίσας τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ.

Orationibus & benedictionibus vniversis ponunt hic finem edita cuncta : pauca tamen, non expedite prioribus Officiis intrudenda vel admiscenda, hucusque rejecimus, ut Sacerdotali volumini, cet. Regali Sacerdotio, non tam Coronidem quam illustrem Coronam ex antiquorum MS. thesauris depromptam, imponeremus.

ΜΙΧΑΗΛ Ο ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

ORATIO IN IMPERATORIS INAUGURATIONE.

Cum cunctis Imperialibus indumentis, abque Chlamyde tamen Coronate, & Phibia (hac namque in Antimenfio reponuntur) ornatus fuerit, auspice Deo regnaturus : Imperator, stat in Ambone : contra quo fiat quoque Patriarcha, quem e regione prospicit Coronandus : & Diacono Colictham iectante, & ipso capus inclinante, precatur Patriarcha.

Domine Deus noster, Rex regum & Dominus dominantium, qui per Samuelem Prophetam, servum tuum David elegisti, & super populum tuum Israel in regem unxisti : ipse nunc nostram indignorum deprecationem exaudi, & respice de sancto habitaculo tuo, & fidelem servum tuum, quem super gentem sanctam tuam unigeniti Filii tui sanguine acquisistam, regem tibi constituere placuit, exultationis oleo ungere dignare : indue illum virtute ex alto, Coronam de lapide pretioso capiti ejus impone, longitudinem dierum tribue illi, sceptrum salutis pone in ejus dextra manu, in justitiæ throno colloca illum, sancti tui Spiritus armatura illum circumvalla, brachium ejus conforta, omnes illi barbaras gentes subjice, timorem tuum, & pietatem erga subditos cordi ejus insere, in inculpata fide conserva illum, sanctæ tuæ Catholicæ Ecclesiæ dogmatum sedulum custodem illum ostende : ut in justitia populum tuum judicet, & pauperes tuos in judicio, salvet etiam filios pauperum, & cælestis regni tandem hæres fiat. Quia tua est potentia, & tuum est regnum, & virtus.

Et dicit, Amen, tollit Chlamydem Patriarcha, & Vestiaris tradit, sicut & Phibiam.

ΕΥΧΗ ΕΠΙ ΠΡΟΧΕΙΡΙΣΕΙ

Βασίλειως.

Μετὰ τὸ φορέσαι τὴν μέλλοντα σὺν Θεῷ βασιλεύειν, πάντα τὰ βασιλικά ἱμάτια, ἀνδρ. 2 τῆς χλαμύδος, 3 τῆς σέμμας, 4 τῆς φίβλας. πᾶντα ὅσα ἐν τῇ Αντιμηνσίῳ προαποτίθεται· ὁρίζεται δὲ τῇ ἁμβωνί. ἔμμετρον δὲ ἰσάμηνος ὁ Πατριάρχης, καὶ παρῶν τῶν μέλλοντος σφραγίσαι τὸν Διακόνον παιοῦντος συναπτῶν, καὶ κλίνοντος ἐκείνου τὴν κεφαλὴν, ὥσπερ ὁ Πατριάρχης.

Κύριε Θεὸς ἡμῶν, ὁ βασιλεὺς τῆς βασιλείας, καὶ Κύριος τῆς κυριότητος· ὁ διὰ Σαμὺὲλ τὸν προφῆτου ἐκλεξάμενος τὸν δούλον σου Δαβὶδ, καὶ χρίσας αὐτὸν εἰς βασιλείαν ἐπὶ τὸν λαόν σου Ἰσραὴλ· αὐτὸς ὡς βασιλεὺς ἐπὶ τὸν λαόν σου Ἰσραὴλ· αὐτὸς καὶ νῦν ἐξάκουσον τῆς δέησώς σου, τῇ ἀναξίῳ, καὶ ἐπιδεῖξαι ἀγίου κατωικηθεῖς σου· καὶ τὸ πρὸς σου δούλον τὸν δούλον σου, ὃν ἀδούκησας καταστῆσαι βασιλεὺς ἐπὶ τὸ ἔθνος σου τὸ ἅγιον, ὃ περιεποίησας τῇ τιμῇ αἵματι τῶν μονογενῶν σου Τίῃ 7 χρίσαι καταξιώσων τῇ ἐλαίᾳ τῆς ἀγαθίας σου· ὥσπερ αὐτὸν διώκαμεν ἐξ ὑψους. ἐπὶ δὲ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ σφραγίσαι ἐκ λίθου τιμίου· χάρισαι αὐτῷ μακρότητα ἡμερῶν. δὸς ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ σκῆπτρον σωτηρίας. ἐν δὲ αὐτὸν τῇ θρόνῳ τῆς δικαιοσύνης, περιφράξον αὐτὸν τῇ πανοπλίᾳ τῆς ἀγίας σου Πόλεως, ἐν ἧς αὐτὸν τὸν βραχίονα, ὑποτάξον αὐτῷ πάντα τὰ βάρβαρα ἔθνη, ἵνα παύσων ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ τὸ φόβον σου, καὶ τὴν πρὸς τὴν ὑπὸ κράτος σου πᾶσαι, ὁράσων αὐτὸν ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ πίσει, ἀνάδειξον αὐτὸν ἀκριβῶς φύλακα τῆς ἀγίας σου καθολικῆς ἐκκλησίας δογματῶν· ἵνα κείνη τὸν λαόν σου ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ τοὺς πτωχοὺς σου ἐν κρίσει, σώσῃ τὰς Τίμης τῆς πεινῆς, καὶ κληρονομία γένηται τῆς ἐπαγγελίας σου βασιλείας. Ὅτι σὺ τὸ κράτος, καὶ σὺ ἐστὶν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ διώκρισις.

Καὶ μετὰ τὸ, ἀμὲν, ἐπαίρει τὸ χλαμύδιον ὁ Πατριάρχης, καὶ ἐπιδίδωσιν αὐτὸ τοῖς Βεστότασι, καὶ τῇ φίβλῳ.

Εἰ δὲ εἰς τὸν σφαιρόμηνος Τῶς βασιλείας, ἢ θυγάτηρ, ἢ γυνή, ἢ τοῖς Βεζίτορσι ἀλλὰ τῇ βασιλεῖ ἐπιδίδωσι ταῦτα ὁ Πατριάρχης σφραγίσας. ὁ δὲ περὶ τῆς αὐτῆς σφραγισμένης. καὶ λέγοντος τῷ Πατριάρχου. Εἰρήνῃ πάνσι. Ὁ Διάκονος. Τὰς κεφαλὰς. Ὁ ἱερεὺς ἐπὶ δέχεται.

Σοὶ τῇ μόνῃ βασιλεῖ τῇ ἀνθρώπων, ὅτι ἐπὶ γυνὴ βασιλείαν ὑπὸ σοῦ πισυθεῖς, ὑπέκλινε τὴν αὐχίνα σου ἡμῖν. καὶ δέομεθά σε Δέσποτα τῇ ἀπάντων, φύλαξον αὐτὴν ὑπὸ τῷ σκέπῳ τῷ σῷ, κραταίωσον αὐτὴν τῷ βασιλείαν, τὴν ἐν ἀρετῇ σοὶ πράττειν. ἔξω παντὸς αὐτὸν καταξίωσον, ἀνάτειλον ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς δικαιοσύνην, καὶ πληθὺς εἰρήνης, ἵνα ἐν τῇ γαλήνῃ αὐτῇ ἡμεῖς καὶ ἡσύχιον βίον διαγάμεν ἐν πίστει καὶ ἀλαβείᾳ καὶ σιμνότητι. Σὺ δὲ εἰς ὁ βασιλεὺς τῆς εἰρήνης, καὶ σωτὴρ τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν. καὶ σοὶ τῷ δοξᾷ ἀναπύμπομεν.

Καὶ μετὰ τὸ, ἀμὲν, λαμβάνει ἐκ τῆς Ἀντιμίνσιου τὸ σέμμα ὁ Πατριάρχης, ὃ κρατᾷ αὐτὸ ταῖς δυοῖς χερσὶ, ὃ εἶπεν αὐτὸν λέγων. εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. c Καὶ τὸ μὲν γίνεται ὅτε ὁ βασιλεὺς εἶπεν. ὅτε δὲ ἐς νύκτος, ἢ θυγάτηρ, τὸ σέμμα ἐκ ἐπιτίθεται ὁ Πατριάρχης, ἀλλὰ ἐπιδίδωσιν αὐτὸ τῇ βασιλεῖ καὶ κείνος εἶπεν αὐτῆς. καὶ εἰ μὲν γυνὴ ἐστὶν ἢ σφαιρόμηνος. εἶπεν 9 εἰς τὸ Λύγυσαιον, 10 εἰς τὸ Ἀντιμίνσιον. εἰ δὲ ἀνὴρ ἐστὶν τῇ ἀμβωνι, τῆς μεγάλης ἐκκλησίας. 11 καὶ κοινωνεῖ προηγουμένα καὶ προσκυπεῖ καὶ 12 τὸ σκέπτρα τοῖς, λέγων. Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἀνακηρύττει καὶ τὸν σφαιρόμηνον 13 εἰς δὲ τὰς Λύγυσας προσηγορεύεται ἐκ τῆς ἐπιτραπῆς σέμμα καὶ ἐσαμένῃ τῇ βασιλείας, καὶ τῷ Πατριάρχου, εἰσάγεται ἡ βασίλισσα 14 παρὰ τῷ Πραιποσίτου, καὶ παρῆνσι αὐτῷ τῇ Πατριάρχῃ κεκαλυμμένην 15 μαφωρίᾳ. 16 καὶ τῷ Ραιφρινδαρίου ποιουτὸς συνάπτῳ, ἐπιτίθεται ὁ Πατριάρχης τῷ δόχλῳ, ὡς ποιεῖ ἐπὶ τῇ βασιλείας ἐσαλάσων μόνον τὰ ῥήματα πρὸς γυναικα. Εἰτα μετῴσκει αὐτῷ, καὶ ὑποκαλύπτει τὸ μαφωρίον, καὶ ἀπλῶς αὐτὸ πρὸς τὸ μὴ βλέπειν, καὶ ἔτι προσάγει αὐτῷ τῇ Πατριάρχῃ. ὃ λαμβάνει ὁ Πατριάρχης ἐκ τῆς ἀραπίδος τὸ σέμμα, καὶ ἐπιδίδωσι τῇ βασιλεῖ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, καὶ τῷ Διακόνῳ λέγοντος. Τὰς κεφαλὰς λέγει ὁ Πατριάρχης καὶ τῷ δευτέρῳ εἰρήνῃ. ὅτι παραινέ αὐτῷ τὰ συμφέροντα. ὥτως ὁ μὲν Πατριάρχης ὑποχωρεῖ. ἢ δὲ καὶ θύεται μετὰ τοῦ βασιλέως, καὶ προσκυβεῖται ὑπὸ τῆς συγκλήτης, κατὰ τὸ ἔθος. ὁ δὲ σφαιρὸς ἐν τῇ ἀμβωνι τῆς μεγάλης ἐκκλησίας κατέρχεται ἱερεὺς.

Si vero Coronandus fuerit Imperatoris filius, aut filia, aut uxor, non Vestiaris, sed Imperatori illa postquam cruce signata fuerint, tradit Patriarcha. Imperator autem Coronato illa circumimponit. Et dicente Patriarcha. Pax omnibus. Et Diacono. Capita vestra. Sacerdos precatur.

Tibi soli hominum Regi, is cui sub te terrenum regnum creditum est, cervicem nobiscum inclinat: & precamur te omnium Domine, sub tua illum protectione custodi, regnum illius corrobora, placita tibi facere omni tempore concede, fac in ejus diebus justitiam & abundantiam pacis oriri, ut in ejus serenitate tranquillam & quietam vitam agamus, in omni pietate & honestate. Tu enim es rex pacis, & Salvator animarum & corporum nostrorum: & tibi gloriam referimus, &c.

Et dicit, Amen, Coronam ab altari assumit Patriarcha, tenensque illam duabus manibus, coronat eam dicens: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Et hoc quidem ita fit cum coronatur Imperator; si vero filius ejus aut filia fuerit, non imperanti coronam Patriarcha, sed Imperatori eam tradit, qui eos coronat. Si autem coronanda fuerit uxor in Augustalis coronatur prope altare: si uxor fuerit, in Ambone magnae Ecclesiae: & Praesantificata in communionem sumit: terque sceptra veneratur, dicens. Gloria in excelsis Deo. Et Coronatum publice enunciat. Porro ad Coronandas Augustas ibidem diadema inversum praefacet. Imperatore vero & Patriarcha stantibus, induitur a Praeposito Imperatrix operis Marborto: & Referendaria. Colleciam recitante, dictis Patriarcha orationem, pro Imperatore quoque decurrendam, solis vocabulis ad feminam immutatis. Deinde paululum deducta eam, & Marborto exiit, quod deinde expandunt ne videatur, atque ita deducunt eam ad Patriarcham. Is autem acceptam e mensa Coronam Imperatori tradit: qui illam coronat. Et Diacono dicente. Capita vestra: recitat Patriarcha secundam orationem: & deinde quibus decet, eam exhoritur. Hoc peracto discedit Patriarcha. Illa vero cum Imperatore sedet, & pro more, a senatu salutatur. Coronatus autem in magna Ecclesia ambone, descendit ex ea, Coronam gestans in capite.

VARIÆ LLECTIONES.

a **K** Αἱ τῆς εἰρήνης.) Desunt haec verba in Barberino S. Marci, in quo solo, (quia Patriarchale est Euchologium) praesens officium reperire fas fuit.

b Καὶ μετὰ τὸ, ἀμὲν.) Desunt haec in eodem Barberino, vice quorum legitur: καὶ ἐν τῇ περὶ τῆς αὐτῆς ταῦτα λέγει. Εἰρήνῃ πάνσι. Καὶ τῷ διακόνῳ λέγοντος. Τὰς κεφαλὰς ἐπιτίθεται ὁ Πατριάρχης. Σοὶ τῇ μόνῃ. Ut supra.

c Καὶ τὸ μὲν γίνεται.) Reliqua cuncta desunt in Barberino eodem, solius Imperatoris consecrationem describente: solumque hic additur: καὶ μὲν τὸ ποῦν ἀρχιερεὺς μεταδίδωσιν αὐτῇ τῇ ζωτικῇ κεντρίας. Et post haec Praesantificatis distribuit Imperatori τὸ σέμμα communionem.

E Τῇ ἐν τῇ προχωρίᾳ βασιλείᾳ.) Orationis dumtaxat nomen præsentis officio præfixum gratulor, cum Coronationis Imperatoris cæremonias non nisi paucissimas explicet: pro Euchologico tamen munere satis amplum est, & prolixum; etsi solas illius offerat preces & benedictiones: reliqua namque antiquitatem vel mundi fastum testantia, alterius quam Ecclesiastici Ordinis est percensere. Qui plura desideraverit Codini cap. 17. Commentatorem ejus Gretserum lib. 3. cap. 12. H. Morum de sacris Unctio. & Regum Francorum consecratione tribus integris libris; Abraham Bzoniū in Pontifice Romano Tit. Unctor regum, Cedrenum, Zonaram, Baronium passim, & suis locis, consulat.

2 Τῇ χλαμύδι.) De Romana & antiqua Imperatoria Chlamyde plurima æque curiosè ac erudite scripsit Thomas Dempsterus in Antiquitatum Roman. libr. & nonnulla Vincentius Riccardus Procli Scholiastes in Orat. ejus quintam. Hoc de illa monitum velim Lectorem, jam diu humerorum altero non fuisse fibula religatam, ejusque sinus in alium humerum reiectos: sed potius a tergo æqualiter expansam, colloque nexam totum ambivisse corpus: qualem plurimali Ecclesiastico non absimilem longe, Germanorum Imperatores ornare conspiciamus: illamque propterea Artemidorus Daldianus lib. 2. Oneiricr. cap. 3. mandύαν sonare scripsit. χλαμύς δὲ τῷ ἐνιοιμανδύῳ, οἱ δὲ ἐφ' ἑσπρίδα, οἱ δὲ βήμον καλῶσι, θλίψιν ἔσθ' ὡς ὡς ὡς, ἔσθ' ὡς κατὰ δικαζομένοι κατὰ δικλῶ μιν τινύσται, διὰ τὸ ἐμπερίεχον τὸ σῶμα. Chlamys, quam alii mandyan, alii ephestridem, alii berton appellant (si videatur in somniis) tribulationem & angustias, & accusatis damnationem portendit, propterea quod stricte corpus circumamphibatur. Hac de causa, reor, Chlamydis Imperatoris nullatenus mentionem facit Codinus, qui tamen Mandyan, eumque auro textum, mandύαν χρυσῶν cap. 17. memorat: formamque Cappæ Deputato in Ecclesia concessæ referre scribit Symeon Thessalonicensis lib. de Sacram. ubi querit. τί τὸ ὅτι μανδύαν ἱερὸν ἐπ' αὐτῷ ἡ βασιλικὴν ἐνδυμάτων. Quid quod velus mandyan sacrum super Imperatorias vestes deseri? ἐπ' αὐτῷ ἡ βασιλικὴν, respondet ille, ἔσθ' ὡς ἱερὸν ἐνδυμα περιβάλλεται, ὃ δὲ ποτε ἔστι, τῷ εὐταξίαν σημαίνει ἔσθ' ὡς εὐσεβείαν, τῷ ὀφείλει τῇ ἐκκλησίᾳ ποιεῖν, ἡ τῷ ἱερῷ. Imperatoribus sacra vestis, Deputati propria imponitur, & compositionem pietatemque & pacem, quam Ecclesia faciendus est, significat. Hinc intelliges cur Coronationis in die magno Introitu, primus ante Diaconos procedat Imperator: quia nimirum ut scribit loco citato Codinus, ἐπ' ἧς τὸ τὰ ἐξ ἐκκλησιαστικῶν τῷ καλῶσι τῷ δευτέρῳ. Obtinet locum Ecclesiasticum, quem vocant Deputati. Is autem mandυορῶν Diaconos in Introitu præcedit, &c.

3 Τῷ σέμματι.) Discrimen ponit Codinus jam citatus inter σέμμα & σέφανον. Est enim σέμμα Imperatorium δαδῆμα: de quo hæc ille cap. 6. δὲ γινώσκων, ὅτι ἐπὶ καλῶν τῶν σέμμα ὡνομάζετο παλαιὰ δαδῆμα. τὸ τοῦ τῷ βλατίον μὲν λίδων ἔμαζον, καὶ τῷ βασιλικῶν ἀνδρῶν κίμων μὲν δαδῆμον δ' ὅτι διν πρὸς τὸ ἐγκέφαλον (διὸ καὶ ἐκαλεῖτο δαδῆμα) ὑπερὶ τῷ κατὰ μίκρον ἀμφοδίν, ἐγένετο οἷον ὁρᾶται τὸ σήμερον καὶ ὀνομάζεται σέμμα. Scire oportet, illud quod nunc vocatur Stemma, olim appellatum esse Diadema. Id autem erat lata vitta, ex lapidibus & margaritis, posita quidem in Imperatoris fronte, sed circa caput recto ligata; unde & Ligamenti nomen obtinuit, quod paulatim mutatum evasis tale, quale bodie visitur, & nominatur Stemma. Quale autem Codini & ultimis Imperii sæculis compactum fuerit, manifestant frequentes Imperatorum imagines uno & eodem modo effictæ, quarum hæc Michaelis Palæologi est, in MS. Coreliana Bibliothecæ suis coloribus adumbrata.

4 Καὶ ὁ φίδας.) Φίδας & πόρπῳ sensu coincidere scribit Meursius ex Svida, & utrumque vocabulum, Fibulam significare asserit. Putarim ergo φίδας & φιδάτωρος non differre: hoc autem Svidas exponit, περιβόλαιον Περσικόν, ἀμιδῆν Περσικόν: at quale sit non describit. Certe super positam Imperatorum Orientalium effigiem contemplatus; sapius ornatum illum humeros ambientem, & ante retroque duobus limbis super Tunica, ὡς καὶ Codino dicta pendentem, sum miratus: peregrinus est ille & barbarus ut oculus ipse iudicat inter exteriorem quoque apparatus, ut pretio lapillisque regiam maiestatem commenderet, numerandus, & Fibulis circa humeros fuisse revinctum, spectator quivis potuerit annuere: hunc si φίδας voce, non intelligat textus præfatus, ipsius Chlamydis Fibulam manifestare nullus inficiatur. Inquisitum de eo Georgius Corelius, vestem esse Fibula similem, ἀπὸ τῷ φίδας a Fibula dictam, respondit. Distinctionem demum pro ipsa Fibula sumi posse non denego: ab Asterio propediem a dilecto Sodali P. Combefis, inter Imperatorum ornamenta jam olim recensita. ἐρῶντος, inquit, τὰ βασιλικὰ ζήτησον χλαμύδας βασιλικὰς. ἐν ἑαυτοῖς δὲ ταύτας ἱκανὰς, αἱ πολεμὲν βασιλείᾳ ἐνδύουσιν σῶμα. ὁμοίως δὲ τῷ σερῶν, καὶ τῷ πόρπῳ, καὶ τῷ ζώνῳ, πάντα κληρονομίαν ἔσονται. Regiam perscrutare: Imperatorum chlamydes perscrutare. Copias illas, quæ & plurimum Imperatorum ornauerunt corpora, reperies coronas parietes, ac Fibulas, & zonas; cuncta ætatem velut hæreditatem infusibilem iudicabis. Vide Thomam Dempsterum Ant. Rom. lib. 5. cap. 3.

5 Εἰ τῷ Ἀντιμένσιον προποσίτῳ.) Quamvis plerumque Antimensia in sacra mensa jaceant: Antimensiō nihilominus voce non temere intelligendum altare ipsum, sive sancta mensa. Stemma namque in Antimensio hic reponi iustum, dicitur alibi a Codino in mensa privata superposito Antimensio collocandum: & cap. 17. manifeste negat in Altari constitui. καὶ τῷ τινος λέγουσι ὅτι ἐπὶ τῷ ἁγίῳ τραπεζῆς καὶ τὸ σέμμα τῷ βασιλικῶν. ἃ ἐκ τῶν ταύτων ἔστιν, qui tradant Stemma Imperatoris in sancta mensa repositum esse: id tamen secus est, &c. addit autem teneri a Diaconis in sancto Tribunali, quod quidem ita fieri potest, ut deinde (nisi prius malueris jacuisse) in illa mensa Antimensio cooperta, resideat.

6 Ἰσται ἐν τῷ ἀμβωνί.) In Ambone, Coronatos posteriores Imperatores, est indubium. Epilogus tamen sextæ Synodi ab Agathone Diacono scriptus, Anastasium a Joanne Patriarcha ad venerandum altare Coronatum refert: καθὼς ὁ Ἀναστάσιος ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερέως καὶ πατριάρχης Ἰωάννου ἐν τῷ ἁγίῳ ἔπι τοῖς δυοῖς δυοῖς. Legatur Codinus cap. 17. Licet autem a vivente alio Imperatore designetur, aut ab exercitu acclametur, atque etiam publice in clypeo a proceribus sublimetur electus Imperator, prout describit Codinus & exponit Symeon Thessalonicensis his verbis: ἀνυψῶσιν αὐτὸν ἐπὶ κρατιωτικῆς ἀσπίδος ἐνώπιον τοῦ λαοῦ. ὃ καὶ κρατιωτὴν δολιχὴν καὶ βασιλικὴν, καὶ ἀπὸ ἀξιοματικῶν αἰρεται. δι' ἀρχὴν αὐτῶν γινόμενος, καὶ κεφαλὴ. καὶ ὑπὸ κρατιωτῶν ἔσθ' ὡς ἀπὸ ἀπὸ καλεῖται, ὡς δὲ ἀπὸ τῶν αὐτῶν γεγονώς. καὶ δῶρα δίδωσιν αὐτῷ καὶ ἐνιργεῖται καὶ προσηγορίᾳ. Coram populo elevanti illum in militari clypeo, quod quidem militiam regnumque manifestat: & a proceribus in dignitate constituentis deportatur, ut princeps & caput eorum factus, & a militibus populoque adorat, ut qui dominus est constitutus, & munera ditidit, ut moderator, & benefactor, & provisor. Ab eis tamen digressus, ἀγεται, inquit Codinus, αἱ τὸν τῷ ἁγίῳ Σοφίᾳ τῶν ὁν δὲ αὐτὸν ἐσθ' ὡς ἀσπάζεσθαι, ducitur ad S. Sophiæ templum in quo Coronandus est: circa quem ritum laudatus Thessalonicensis Antistes: ὅτι αἱ

13. Εἰς δὲ τὰς Ἀντίνας.) Simocarta lib. 8. cap. 20. quadam hic verba : ἐν δὲ τῇ ἀγορᾷ κήρυξεν τοῖς Ἀθηναίοις τὰς ἐμὰς ἰσχυράς ἐν τῷ ἔθνει τιμὰς τὰς ἰδίας, ἃ τὰς βασιλικὰς αἰσίων δαμνύειν. Quia vero Imperatores conjuges suas publice & solenni cum apparatu Augustas praeferre consueverunt. (ab antiquo nimirum etiam ante Maurici Imp. tempora) consuetudinem hanc insigniter colimus, & Imperatrici pompam & Ecclesiae iramphum adjudicamus.

14. Περὶ τοῦ Πρωτοσύτου .) Eunuchorum Dux & Præfectus : Præpositus est , ut apertè scribit Theophylactus Simocatta Hist. Mauric. lib. 4 cap. 15. εὐνοχὸν αἰς τὴν βασιλικὴν δορυφορίαν συντεταγμένον καὶ ρηματοστόνον (ὃν Πρωτοσάστον ἱδίως Ρωμαιοὶ ἐκκαλεῖται) αἰετὶ τῆς μετέπειτα πόλεως ἔειπεν . Eunuchum sapientem & præcipuum ad Imperatorium satellitium deputatum (quem Præpositum vocare solent Græci) ad Mariyrum urbem misisti . Photius in Politia Metrophanis & Alexandri . σπιθοχορὰν πρὸς πρεσβυτέρους Εὐνοχὸν τῶν εὐνοχῶν Πρωτοσύτος , καὶ ἀλλοτρίων , καὶ τὰ διανοήματα , καὶ τὰς ἀνδραγαθίας φέρων συνδικαίτην . Concurrebant in ea predicatione , & Eusebius imperialis Præpositus (non Episcopus , ut agnate interpretes) & alii νεανίστοι , & impetritati , & evirataeque naturae sodales , Eunuchi ἀνιμύροντες .

15 *Mandrag. J. Mandragor. Mandyas muliebris* for-
 minam a capite ad talos usque contegens : de quo
 plura fol. 402.

16. TERTIUS PARTIS SECUNDE SANCTE SYNODI.) Ut Patriarcham iussu ad magoates , & iterum magnatum ad Patriarcham responsa fert Referendarius : ita preces in celebrioribus magnatum conventibus ad eum facere pertinet .

Reliquas Coronationis ceremonias percentes
Codinus loco citato, & Gretserus alias a Græcis
auctoribus omittas.

1. Е Т Х Н   2. Е Ц І   П Р О Х Е І.

είσαι Καίσαρ 3. Να βελτισίμω

4 Κουροπαλάτι .

Deus magnus & æternus , Rex regum , & Dominus dominantium , qui adinstar cælestis ordinis terrestrem hanc conversationem administras , & in ea Principatus & potestates ad cælestium virtutum imitationem constituis , qui & Imperatorem super terram ponis , & secundas ab eo potestates fundas ad mutuum invicem nostrum omnium subsidium & connexionem , & ad subditorum communem protectionem & utilitatem . Ipse omnium Domine , servum tuum N. ex omnibus electum , quem N. dignitate ornari tibi complacuit , virtute & securitate ex alto indue , sub umbra alarum tuarum custodi illum : invidia & insidiis magistratum hunc superiorem conserva , pacificum contentum & imperturbatam vitam illi largire : tremendum & inexpugnatum hostibus , clementem vero benevolumque subditis redde , & cælesti tandem regno dignum illum efficere : ut in omnibus glorificetur sanctissimum nomen tuum : Patris , & Filii , & Spiritus sancti . Amen .

Ο Θεός ὁ μέγας ὁ αἰώνιος, ὁ βασιλῶς τῆ βασι-
λῆουσιν, καὶ Κύριος τῆ κυριεύουσιν, ὁ κατ'
εἰκόνα τῆς ἐπουρανίου θεοκτισμένης τῆς ἐκείνου πα-
τρὸς πολιτείας ποιησάμενος, καὶ θεμιτὸς ἐν αὐτῇ ἀρ-
χὰς καὶ ἐξουσίας καὶ μέμνηται τῆς ἀγγελικῆς συνδυά-
μεων, ὁ βασιλεὺς τῶν ἐκείνου κατασκευάμενος, καὶ
πᾶσι μετ' αὐτὸν δευτέρας ἀρχὰς ἐδωκότα, εἰς ἀλ-
λόλων μὴν ἐπικυρίας καὶ σιμύχου, καὶ διὰ τῆς ἀρ-
χαρίων προσασίας, καὶ λυσιτελείας. αὐτὸς Δείπων
τῆς ἀπάντων, καὶ τῆς δόξης σιμύχου, ὅς ἐκ πάσης ἐξ-
ελέξω, καὶ ἐδωκότας τῶν, τῶν δεικνύσας, ἐδωκότας ἀ-
ξίας, ἐδύσαν αὐτὸν τῶν, τῶν ἐξ ὕψους δωδεκάτη καὶ ἀσ-
φάλειας, φέρωνται αὐτὰς ὑπὸ τῶν σιμύχου τῆς πτερί-
γων σου, ἀπετίθηκα αὐτῶν καὶ ἀρεπυρίσας τῶν ἀρ-
χῶν τῶν τῶν θεοκτισμένων, εἰρημικῶς διὰ βίου, καὶ ἀσ-
σίας τῶν ζωῶν αὐτῶν χαλεπόμενος. καί ποτε αὐτὸν
πῶς πολέμοις φοβερὸν καὶ ἀνυπόστατον, ἀμφὶ τῶν ἐν-
τὸν χεῖρα καὶ φίλιον, ἀξίων καὶ τῶν ἐπουρανίου βασι-
λείας· ἵνα διὰ πάντων δοξάζηται σὺ πάσι ὁ ὄν-
μα, τῶ Πατρὶ, καὶ τῶ Υἱῶ, καὶ τῶ ἁγίου Πνεύματος.
ἀμήν.

Deinde repositam in Antimensio super mensa
Sacerdotalem Stolam accipit Patriarcha,
& a (ceremoniis) tradit, quam ipse Patri-
cio imponit; atque ita Patricius veneratur
& osculatur Patriarcham; & communicat,
& discedit.

Εἶτα ἐπαίρει τὸ ἐπιτραχήλιον ὁ Πατριάρχης καί-
μην εἰς τὸ Ἀντιμύσιον, καὶ δίδωσι 7 τῶν πρὸς κατα-
στάσεως, καὶ βάλλει ἐνδύσας αὐτὸ τῶν Πατριάρχῃ καὶ ἑ-
ποπροσκυνεῖ, καὶ ἀπαύξειται τὸν Πατριάρχην, καὶ ποι-
ῶναι, καὶ ὑποχωρεῖ.

IN ORATIONEM IN PROMOTIONE PROCERUM. vel etiam Patriciorum. Notæ.

1 **Ε** Τχ.) Hoc idem officium reperitur in Bar-
berino S. Marci.

2 **Ἀρχόντων.**) Sunt magnæ Ecclesiæ sunt & Palatii
Ἀρχόνται, hique dicuntur, qui in aula Imperatoria
dignitatem officiumve aliquod obtinebant, quorum
numerus Codinus cap. 2. percenset.

3 **Ἡτοι Πατριάρχῃ.**) Qui ex antiquis Senatoribus
Romanis, sive Patribus conscriptis, ducebat origi-
nem Patricius dicebatur. Constantinus autem
adiiunxit primum, ut ad huiusmodi dignitatis fas-
tigium eveheretur, quem dignum censuissent Im-
peratores, & quasi Patrem hoc nomine colere
voluissent. Zosimus lib. 2. συναυρεθῆναι τοῦτον καὶ
ὁπταίον παρασκευάσαι, αἰς τὰς Κωνσταντίνου τῆς ἀξίας τε-
συχῆ καὶ Πατριάρχῃ φωνῇ ταύτῃ ἐπινοήσαντος τὴν τι-
μὴν, καὶ ἀποκαθῆναι ἐν ταύτῃ ἡγεμῶν. ὅθεν τῆς αὐτῆς
ἐπαρχῆς νομοθετήσαντος. E medio tolli cum eo Optatum
& Constantino hunc primo Patricii honorem excogi-
tante, & Prætorii Præfecto illum præferente, sor-
titum desiderabat. Nec mirum si Prætorii Præfecto
præponeretur, qui πατὴρ βασιλέως a Nicephoro
Callisto lib. 13. cap. 1. & a Svida πατὴρ & κοινὸς
Pater Imperatoris, & Pater Republicæ nuncupe-
tur: unde nec gloria quavis evehendi Francorum
reges, hunc honoris titulum respuerunt: prout
Meursius in hac oratione, & Thomas Dempsterus

Antiquitatum Roman. lib. 7. cap. 5. fufe & erudite
deducunt.

4 **Εν τοῖς Ἀντιμύσιος & κατηχεμένων.**) In infera Ec-
clesiæ parte, in qua ultimis sæculis stabant Cate-
chumeni, atque ad eos quasi sanctius erudiendos,
vel pane sanctificato pascendos, erigebatur men-
sa cum Antimensio.

5 **Ἡ ἐν τῷ σολέῳ.**) In parte Ecclesiæ interiori, li-
mine nimirum sacri Tribunalis σολέα dicto: de
quo nos abunde superius.

6 **Καὶ ἐνδύει.**) Propter venerandum Euchari-
stiae Sacramentum, sacra mappa illi mensæ appo-
nitur, nec non & Ἀντιμύσιον, ut in huius officii cal-
ce observatur.

7 **Τῶ τῆς καταστάσεως.**) Ille est Cæremoniis præ-
fectus, de quo alibi.

Quia vero cuiuscunque generis & conditionis ho-
minum communis est mater Ecclesia, & non so-
lum in excelsis habitat, sed & humilia respicit
Deus: hinc non solum pro terræ sæculique proceri-
bus imperium & dominationem in reliquos adeptis
benedictionis donum illa impertitur, sed & pro Ec-
clesiasticum & civile quodcumque ministerium &
officium subituris, preces ad Deum Opt. Max. fundit:
Prioribus itaque orationibus pro magnatibus appo-
site ex Barberino S. Marci Euchologio sequitur.

Oratio in eum qui ministerium sive officium
aliquod subiturus est.

Dominator Domine Deus noster, fi-
delis in pollicitis, nec dona revo-
cans, qui creaturam tuam vocatione san-
ctæ adficias, & servos tuos ad cælestem hanc
vivendi rationem adducis: ipse socius o-
perum eorum factus, ad Ecclesiæ tuæ san-
ctæ ministrandum hunc corrobora. Da illi
incrementum, ut ex iustis suis laboribus
juxta bonitatis tuæ beneplacitum unicui-
que fructum referat: ad omnem vero re-
ctum ordinem, pacificum, ut in vera &
non fucata humilitate invicem feramus,
animas nostras compone: & omnibus no-
bis cæleste tuum regnum largire. Miseri-
cordia & humanitate unigeniti tui Filii
Domini & Salvatoris nostri Jesu Christi,
cum quo benedictus es, in sæcula sæculo-
rum. Amen.

Εὐχὴ εἰς τὸν εἰσπράχοντα εἰς διακονίαν.
Δεῖξαι Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πιστὸς ἐν ἐπαγ-
γελία, καὶ ἀμεταμέλητος τῶν χαρισμάτων. ὁ κα-
λέσας τὸ πλάσμα σε κλήσει ἀγία, καὶ συναγαγὼν τὴν
ἐκκλησίαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ταύτην πολιτείας αὐτοῦ συ-
νηγὼν αὐτῶν γενόμενος, ἐν δυνάμει σου τὴν εἰρήνην
καὶ τὴν ἀγάπην ἐκκλησίᾳ. αὐτῶν αὐτοὶ ἐκ διακονίας
πόνων δασόμενοι ἐκάστω καρπὸν πρὸς ἀνέσταν τῆς
σῆς ἀγαθότητος. ἡμῶν δὲ τὰς ψυχὰς ῥύμῃ σου πρὸς
πάντων ἀγαθῶν καὶ κατὰ τὴν εἰρήνην, εἰς τὸ ἀνα-
χῆσαι ἀλλήλων ἐν ταπεινώσει ἀληθινῇ καὶ ἀνταρκεί-
ῃ, χαρισάμενος πάντιν ἡμῖν τὴν ἐκκλησίαν σου βα-
σιλείαν. Εἰς καὶ φιλανθρωπίᾳ τῇ μακαρίᾳ σου
Τιῶν, τῷ Κυρίῳ καὶ Σωτῆρι ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ,
μεθ' οὗ λόγοντος εἰ, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
ἀμήν.

Vide Officium Ecclesiarchæ instituendo fol. 394

Orationi pro Patricio promovendo continuo adjungitur in Cryptoferrat. Bessarionis MS.

Α Ε Τ Χ Η Γ Ι Ν Ο Μ Ε Ν Η
Ο Σ Α Κ Ι Σ Ε Λ Θ Η Ο Π Α Τ Ρ Ι Α Ρ -

χης εἰς τὴν βασιλείαν ἐξαίρετως, ἡ τῇ
πέμπτῃ 2 τὴν διακαιονσίμῳ.

3 4 b 3 Μὲτὰ τὸν ἀσπασμόν· 4 λόγοντος τοῦ Ραφα-
ρηδάρου συναπτῶν.

Κ Τετὸς Θεὸς ἡμῶν, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευντων,
καὶ Κύριος τῶν κυριοντων, σὺ δόμιθα, καὶ σὺ
παρακαλεῖς, σῶσον τὰς βασιλεῖς ἡμῶν, ἕως ἡμετέρας
βασιλεύειν ἐπὶ τῆς γῆς, φύλαξον αὐτοὺς ὑπὸ
τῷ σκέπῳ τῆς σῆς ἀγαθότητος, ὑπόταξον αὐτοῖς
πάντα τὰ βάρβαρα καὶ πολέμια ἔθνη, χάρισαι αὐτοῖς
εἰρήνην καὶ τὸ βασίλειον, καὶ τὰ εὐαγγέλια σοὶ φράττω διὰ
παντὸς αὐτὸς καταξίωσον, τὴν ἀρχοντας αὐτῶν ἐν ὑ-
πακοῇ καὶ φόβῳ ἀποσπένδοντος φύλαξον, τὸν πατρί-
ῳ θένει πολέμια ἐνείχουσιν, τὸν δῆμον ἐν εὐφροσύνῃ καὶ
εἰρήνῃ διάγειν ἐν δόκῳ σου, πᾶσαν ἀφροσύνην τῶν ἀπὸ τοῦ
ἀγαθοῦ ἐπὶ τῷ βασιλείῳ αὐτῶν δαμένους. Οὕτως
λόγεται τὸ πνεῦμά σου ὄνομα, τῷ Πατρί.

ο c Ο Πατριάρχης. Εἰρήνην πᾶσι. Ο Διάκονος.
Τὰς κεφαλὰς. Ο ἱερεὺς.

Σοὶ τῷ μόνῳ φιλαδελφῷ Κετῇ, ὁ ὑπὸ σὺ πι-
σθένει τῷ ἐπὶ τῆς γῆς βασιλείῳ ὑπέκλινε σὺν ἡ-
μῖν τὸ αὐχένα, καὶ δόμιθά σε Δέσποτα τῶν ἀπάν-
των τῶν σὺν εἰρήνῃ δαμένει τὰς πάντων ἡμῶν καρ-
δίαις, καὶ πάντα τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα τῇ ὑπὸ σε
βασιλείᾳ, καὶ κατένυξον αὐτὸν τὰ τῆς σῆς φιλαδελφί-
ας ἐπιδείκνυται πᾶσι τοῖς ὑπηκόοις. Σὺ δὲ αἱ ὁ βα-
σιλεὺς τῆς εἰρήνης, καὶ Σωτὴρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν
καὶ σοὶ τῷ δόξαν ἀναπέμπομεν.

Ο Ρ Α Τ Ι Ο Φ Ι Ε Ρ Ι
S O L I T A A P A T R I A R C H A

quoties Imperatorem adit : speciatim
vero feria quinta post Pascha.

Post datam salutem : Referendario pro-
nunciante Collectam.

Domine Deus noster, Rex regum,
& Dominus dominantium, te roga-
mus & precamur : salva Imperatores no-
stros, quos justos ut regnarent super ter-
ram fecisti, sub umbra bonitatis tue cu-
stodi illos, omnes barbaras & adversa-
rias nationes illis submitte, pacificum
imperium illis tribue, & omnia tibi pla-
cita exequi concede : proceres illorum in
subjectione & timore festinus conserva,
exercitum in omni gente corrobora, po-
pulum in tranquillitate & pace vivere,
& omnem bonorum ubertatem regni eo-
rum tempore largire. Quia benedictum
est sanctissimum nomen tuum, Patris,
&c.

Patriarcha. Pax omnibus. Diaconus.
Capita vestra. Sacerdos.

Tibi soli clementi judici, creditum tibi
imperium accipiens Imperator, pro-
prium nobiscum cervicem inflexit : & ro-
gamus te Domine omnium, pacem tuam
cordibus nostris, & subiecto tibi Impe-
ratori cuncta salutis utilia postulata conce-
de : & ut clementiae tuae argumenta tibi
subditis demonstret ipsum impelle. Tu
enim es Rex pacis, & Salvator anima-
rum nostrarum : & tibi gloriam referi-
mus.

V A R I Æ L E C T I O N E S.

a Ε Τ Χ Η γινομένη.) Barberinum S. Marci legit :
εὐχὴ ἐπὶ βασιλείᾳ γινομένη ὁσάκις ἐξείλετο πρὸς
αὐτὸν ὁ Πατριάρχης.

b Μὲτὰ τὸν ἀσπασμόν.) Barberinum idem legit,
παισῶντος διακόνου εὐχὴ ἐπιτύχεται ὁ Πατριάρχης. Facit.

ante Diacono orationem, id est collectam recitante
pronunciat Patriarcha.

c Ο Πατριάρχης.) καὶ μετὰ τὸ αὐτὸ, εἰρήνην πᾶ-
σι. καὶ τὸ δακτύλον λόγοντος. Τὰς κεφαλὰς. ἐπεύχεται,
τέλει.

In eodem M.S. confestim sequitur.

Εὐχὴ ἄλλη ἐπὶ Βασιλείᾳ.

Δ Εσπασα Κύριε παντοκράτορ, ὁ Πατὴρ τῷ Κυρίῳ,
καὶ Θεῷ, καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, σου
δόμιθα καὶ σὺ παρακαλεῖς, τοὺς δούλους σου τὴν πι-
στοτάτους ἡμῶν βασιλεῖς ἐν εἰρήνῃ, καὶ δικαιοσύνῃ,
καὶ ἀνδρείᾳ διαφύλαξον. ὑπόταξον αὐτοῖς πάντα τὰ
βάρβαρα ἔθνη τὰ τῆς πολέμιας ἐξέλογτα. φρόνι-
μα αὐτοῖς πίσιν καὶ ὑλάθειαν, ἀσφάλισαι αὐτοὺς τῇ
φόβῳ σου. δὸς αὐτοῖς εἰρήνην, καὶ φρονεῖν πρὸς ἡ-
μᾶς, καὶ πρὸς τὸ ἅγιον ὄνομά σου. λάλησον εἰς τῷ
καρδίᾳ αὐτῶν ἀγαθὰ ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας σου, καὶ ἅ-
παντος τοῦ λαοῦ σου. ἕνα ἐν τῇ γαλλίᾳ αὐτῶν ἡρεμον
καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ δίκαιᾳ καὶ σεμ-
νότητι. Εἴη τὸ κράτος τῆς βασιλείας σου ἐν ὅλῳ
μῖνον.

Καὶ τῷ Διακόνῳ λόγοντος. Τὰς κεφαλὰς. ἐπεύχε-
ται ὁ ἱερεὺς ταῦτα.

Altera Oratio pro Imperatore.

Dominator Domine omnipotens, Pa-
ter Domini, & Dei, & Salvatoris
nostri Jesu Christi, te rogamus & pre-
camur, servos tuos fidelissimos Imperatores
in pace, & justitia, & fortitudine con-
serva, barbaras nationes bello gaudentes
cunctas eis subijce : adauge in eis fidem
& pietatem, tuo timore illos communi.
Concede illis pacem : & de nobis deque
nomine sancto tuo sollicitos esse. Loque-
re ad cor eorum, pro Ecclesia tua &
omni populo tuo, bona : ut in pace illo-
rum tranquillam & quietam vitam aga-
mus, in omni pietate & honestate. Sic
potentia regni tui benedicta.

Et Diacono dicente. Capita vestra. Haec
insuper Sacerdos precatur.

Zzzz iij

Ο Θεὸς τῶν δυνάμεων, καὶ βασιλεὺς τῶν αἰώνων,
κλῖνον τὸ ὄς σου εἰς τὴν δέησιν ἡμῶν, καὶ ᾗ σὺ ἐξ ἑ-
νὴν δώρησαι τοῖς βασιλευσιν ἡμῶν, καὶ παντὶ τῇ λαῷ
σου, ἵνα κατὰ τὸ ὄνομά σου πολιτευόμενοι, τύχωσι τῆ
αἰωνίου σου ἀγαθῆς· περισβείη τῆς ἀγίας Θεοτόκου,
καὶ πάντων τῶν ἁγίων. Σὺ ᾗ εἰ ὁ Θεὸς ὁ Σα-
τήρ ἡμῶν, καὶ διαμένεισαι ἡ βασιλεία, τῷ Πατρὶ,
καὶ τῷ Υἱῷ.

triarcha , &c. Noræ.

αὐδὺς ἀπέρχεται . ὁ δὲ βασιλεὺς εἰσέρχεται εἰς τὸ καθεῖον
αὐτοῦ . Feria quinta hebdomados *quam* *Renovationis*
vocitant , recipit se Patriarcha cum Pontificibus ,
& reliquis Ecclesie primoribus , *insuper* & cum
Archimandritis , & Monasteriorum *præfœtis* ad
palatium . Mutat igitur Patriarcha vestes & ad
Imperatorem venit , stantem in throno suo . Proce-
res Aulici tunc non adsunt , ita ut eorum sit satellit-
ium & assensientia : sed eorum locum supplent Pontifi-
ces , ut diximus , & Ecclesie primores cum aliis ,
de quibus jam dictum . Tburis itaque suffitu honoras
Patriarcha Imperatorem , deinde tradit thuribulum
Archidiacono . Ipse vero accedens benedicit , & oscu-
latur Imperatorem in ore : eodemque modo fert ipse
osculum ab Imperatore . Postea Patriarcha stat vici-
nus Imperatori . Pontifices porro bini simul acceden-
tes osculantur & ipsi Imperatorem : primum quidem
manum , deinde genam : Postea idem faciunt omnes
Ecclesie proceres , Archimandritæ etiam , & Mon-
asteriorum præfœti . Quibus peractis Patriarcha pro-
strationem sacram superaddens , discedit . Imperator
suum in conclavæ se confert .

4 Λειτουργός τῷ Πατριάρχῳ ἀείν.) Legatus ad Principes.
 4 Patriarcha missus, est Referendarius; ad il-
 lum propterea pertinet coram principibus Diaconicas preces, id est, Collectas recitare.

Molis & operis totius Euchologi complementum in ἀπολύσειν, positis *Dimissionibus* edita demonstrant haberi : est enim ἀπόλυσις ultima cujusque Officii εὐχῆ, oratio & benedictio : quæ tamen prioribus inferere commodè nequiveramus, Officia sæculares dignitates consecrantia, ulterius adjunximus : omnia claudet uni us solius σκευαί in Allatiæ Euchologio reperti, forma, *Sacerdotum* recentior ordinatum, totumque simul *Sacerdotale Euchologium*, & rituale volumen commendans.

Σ Υ Ξ Τ Α Τ Ι Κ Ο Ν

Κατὰ πνεῦμα ὡς Πατὴρ Κύριον, τὸ δέον, εἰς
ἰνδύνῃ καὶ ἀσφάλειαν.

ΕΓΓΡΑΦΗ ὡς τῆς ἡμετέρας οἰκτιρῆς ἀγίας ἐπισκοπῆς
Ἀμαθύνων, Κατὰ τὴν δοθεῖσαν τοῖς Ἀρχιερεῦσιν
ἐξουσίαν ὑπὸ τῆς ἀγίας Ἀποστόλων εἰς τὸ χειροτονεῖν Δια-
κόνους, ὑποδιακόνους, καὶ εἰς τὸ τῶν πρωτοβυτέρων εἰσάγειν
ἀξιώματα καὶ πάντες τῆς χάριτος, καὶ εἰς τὴν ἡμῶν πα-
τρίστη διακρίσεως κατὰ τὴν χειροτονίαν πρωτοβυτέρων,
τῶν ἐκ μοναχῶν Κύριον, τὰ δέον, καὶ τὴν συμπαρτυ-
ρίαν τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ Πατρὸς, κατὰ τῆς καθόλου
τῆς ἀγίας Ἀποστόλων δίδουσα δὲ αὐτῶν ἐξουσίαν ἱε-
ρυρεῖν ἀκαλύπτως, ὡς πάντες τῆς Θεοῦ ἐκκλησιᾶς
ὄντες, καὶ εἰς τὸ γίγνεσθαι τὸ παρὸν συστατικὸν τῆς ἡμῶν
παρρησίας, καὶ ἐπιδόθῃ τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς ἱερομονα-
χίας Κυρίου, τὸ δέον, εἰς ἀσφάλειαν αὐτῆς.

F O R M A T A.

In testimonium & securitatem mei se-
cundum spiritum filii, Presbyteri, Domi-
ni N.

Scripta est in nostra sancti Amathun-
tis Episcopatus domo. Juxta Pontifi-
cibus, a sanctis Apostolis, datam pote-
statem Diaconos & Subdiaconos Ordi-
nandi, & ad Presbyteratus quoque di-
gnitatem provehendi, hacque eadem gra-
tia ad nostram usque humilitatem dela-
psa, Presbyterum Ordinavi Monachum
Dominum N. producto simul Patris ejus
spiritualis (& confessionibus) testimonia,
juxta sanctorum Apostolorum Canones,
& ut in Dei Ecclesiis sacra libere perfici-
at, potestatem contuli. Et ea propter
ab humilitate nostra presentes Commen-
datitiae litterae prodierunt, & numerata
inter Sacerdotes Monacho, Domino N.
traditae fuerunt.

AD laudem Christi Domini nostri Jesu Christi, unius Ecclesiae Sponsi, ge-
mini populi Salvatoris, apud quem non est Romani & Graeci, in uno fi-
dei corpore, & charitatis Spiritu, distinctio: ad ejusdem Christi & Dei geni-
tricis ab utraque simul Orientis & Occidentis Ecclesia semper laudata & ho-
norata; ad Beatorum omnium coetus, & Sanctorum Graecorum Patrum Eccle-
siam universam, doctrina, sacrisque institutis & exemplis, perpetuo illustran-
tium, gloriam; Religiosae & Evangelicae missionis expleto munere, ex Oriente
in Occidentem, Deo duce, redux, has circa Graecos ritus observationes, Eccle-
siae Latinae filius & discipulus, Matris & Magistrae, & supremae cunctarum
Christianorum Arbitrae judicio, censurae, castigationi submissas exopto, rolo,
precor.

F I N I S.

TOTAM SERIEM ORATIONUM

ET EORUM QUORUM PRIMORDIALIA

TANTUM VOCABULA FREQUENTIUS OCCURRUNT

numeris hic annotatis reperies.

A		Α	
ΑΓΑΘὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι.	90	Οτι σου ἐστὶν.	46
Αγγέλων εἰρήνη πιστὸν.	60	Οτι σὺ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν.	42
Αναστὰς ἐκ τοῦ μνήματος.	44	Ο ὑψωθεὶς ἐν τῇ σταυρῷ.	46
Απὸ ἀφῆς.	704	Ο ὡς εὐλογητός.	5
Αντιλαβῆ, σῶσον.	70	Π	
Αξιόν ἐστιν, ὡς ἀληθῆς.	62	Παραγία Τετάρτη.	46
Απαντὰ τὰ βίον μου.	160	Παράφωμοι μάρτυρες.	159
B		Πάντων προσευχάς.	680
Δ		Πᾶσα πίστις.	46
Βασιλεὺς οὐράνιος.	52	Πᾶτερ ἡμῶν.	46
Δ		Πληρώσωμεν τὴν δόξαν ἡμῶν.	59
Δέσποτα, Θεέ.	704	Πληρώσωμεν τὴν ἐσπεμένην ἡμῶν δόξαν.	32
Δέσποτα πρόσδεξαι.	685	Προβεία θρησκεία.	576. 674
Διὺτε προσκυνησώμεθα.	91. 416	Προσεία φοβηρά.	46
Δι' ἐχθρῶν τῶν πατέρων.	26	Σ	
Δόξα.	46	Σὺ γὰρ ἐστὶς τὸ ἰλεῖν.	339
E		Σὺ ἦς ὁ βασιλεὺς.	41
Εἰπωμεν πάντες ἐξ ὅλης.	31	Συγγνώμην καὶ ἀφῆσιν.	59
Εἰπωμεν πάντες ἐξ ὅλης.	56	Σῶσον Κύριε τὸ λαόν σου.	46
Ελέησον ἡμᾶς ὁ Θεός.	69	Σῶσον ὁ Θεός τὸ λαόν σου.	32
Εν εἰρήνῃ τῷ Κυρίῳ δεησώμεθα.	30. 52	T	
Επί σοι χαίρει.	681	Τὰ ἅγια τοῖς ἀγίοις.	65
Εσπείρας καὶ ἀφῆς.	31	Τὰ καλά καὶ συμφέροντα.	60
Ετι καὶ ἐτι, ἐν εἰρήνῃ.	30	Τὴν ἐσπείραν πᾶσαν.	
Ετι δόμιθα ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν.	37	Τῇ προβείᾳ Κυρίου.	372
Ετι δόμιθα ὑπὲρ ἐλπίας.	31	Τῇ προβείᾳ Κυρίου πάντων ἀγίων.	359
Ετι δόμιθα ὑπὲρ τῶν ἐσπεβισμένων.	37	Τῆς ἐσπλάγχνης τῇ πύλῃ.	351
Ετι δόμιθα ὑπὲρ τῶν μακαρίων.	31	Τῆς παραγίας.	30. 53
H		Τὴν τιμιωτέραν.	26
Η μόνη καὶ ἀχρατος.	423	Τὸν ὑπόλοιπον.	32. 56
Θ		Τοῦ δέσπναι σε τῷ μυστικοῦ.	66
Θεοπέμπε παραδέξαι.	26	Τετάρτη.	26. 46
I		Υ	
Ινα καὶ αὐτοὶ σὺν ἡμῖν.	36	Υπεραγία Θεοπέμπε.	26
K		Υπερέλογημένη.	47
Καὶ νῦν.	46	Υπὲρ τῶν καταξιοθῆναι.	593. 600
Καὶ ὑπὲρ τῶν καταξιοθῆναι.	46	Υπὲρ τῶν ῥαθῆναι.	52
N		Υπὲρ τῶν συμπαλεμῆσαι.	37. 53
Νοῦσον παρακληθῆσιν.	680	Υπὲρ τῶν ἐσπεβισμένων.	37. 52
O		Φ	
Οἱ τὰ Χερυβὶμ μυστικῶς.	92	Φῶς ἰλαρόν.	26
Ο μονογενὴς Υἱός.	86	X	
Οτι ἀγαθός.	32	Χαῖρε κεχαρισμένη Θεοτόκε.	266
Οτι ἅγιος εἶ ὁ Θεός ἡμῶν.	55	Χειριστὰ τὰ τέλη.	32. 60
Οτι ἐλεήμων καὶ φιλόανθρωπος.	33	Χειρὸς ὁ ἀληθινὸς Θεός.	51
Οτι ἡγίασαι.	51	Ω	
Οτι ὁρίπαι σοι πᾶσα.	39	Ως γινώσκει τῶν μεταλαμβάνουσιν.	61
Οτι σὺ ἀνοῦσι πᾶσαι αἱ δυνάμεις.	42		
Οτι σὺ τὸ κράτος.	40		

NO-

NOVORUM VOCABULORUM

VEL IN NOVO SENSU USURPATORUM

ONOMASTIKON ET INDEX.

A		Αὐγουστῆλιος.	729
		Αφίδρος.	263
		Αφίσσιμον.	543
Γιάζω.	378	B	
Αγίασμα.	707		
Αγιασμάτα.	158		
Αγιασμός.	132		
Αγιον ἔλαιον.	27	Βάϊον.	390
Αγιοπολιτικός.	170	Βαϊοφόρος.	589
Αγιον ὄρος.	104	Βηλόθυρον.	27
Αβιλοποιία.	709	Βυτίω.	233
Αήρ.	105	Βυτινής.	233
Αθμίζειν.	709	Βρεφοτρόφος.	235
Αἶνοι.	47	Βυλίων.	509
Ακανόνιστος.	10	Βαμός.	667
Ακακία.	729	Γ	
Ακολυθία.	8. 27		
Αλάβαστρον.	536. 509	Γάθρα.	306
Αλάσσω.	346	Γαμμάτια.	260
Αλειπτρον.	7	Γαυπός.	509
Αλειώργητος.	132	Γυρδύω.	233
Αμφία.	501	Γυρώω.	303
Αμωμος.	46	Γραικίζω.	700
Ανάβολος.	299 419	Δ	
Αναγυρδύω.	228		
Ανάλαβος.	419	Δάρεα.	511
Αναλόγιον.	25	Δειποτάτης.	198. 234
Ανάρρησις.	214	Δεωποτική ἑορτή.	10
Ανασάσιμον.	46	Διαβάζω.	214
Ανατολικόν.	47	Διαβαστής.	214
Ανοίξια.	672	Διακαινίσσιμος.	733
Αντίδωρον.	132	Διάκισσα.	219
Αντιμίτσια.	501	Διακονία.	24
Αντίτυπα.	160	Διακονικόν.	13
Αντίφωνον.	106	Διαστολαί.	14
Ανω καμυλαύχιον.	133	Διάταξις.	8
Αξιόπης.	99	Διβαμπουλών.	260
Αποκακουλίζω.	419	Διδασάλευα.	219
Αποκουκαλόνω.	305	Δικανίχιον.	133. 258
Απόλυσις.	25 107	Δίκαιος.	571
Απόκριως.	175	Δικλίδης.	14
Απολυτίχιον.	25	Δίκτυα ἀπὸ ξύλου.	14
Απόλυτρον.	305	Δόρθιμος.	104
Απομύρωμα.	709	Δισκοκάλομμα.	105
Απτειον.	346	Δομίσσιμος.	234
Απόδυτον.	303	Δοξάζω.	657
Αποστολοδιάγγελα.	711. 723	Δοξολογία.	27. 47
Απόσολος.	111	Δωδικάριον.	14. 670
Αρτοφάειον.	12	Α	
Αρτύματα.	581		
Αρχάριος.	381		
Ασκηπής.	396		
Ατήρ.	105		
Ατμίζειν.	709		
Εκβολ.			

Α α α α α

ΕΓκαίνα.
Εγκόλπιον.

Είλιμμένον.

Είρλωδία.

Είρλωνικά.

Είρμός.

Είσσος.

Είσεβαίνω.

Εκκλησιάζω.

Εκκλησιάρχης.

Εκτενή.

Εκφώνησις.

Εμβαλάντιον.

Εμβάτης.

Εμβολος.

Εμφανιστικά.

Εμφώτιον.

Ενδυτής.

Ενθρονιάζομαι.

Ενθρονιάζω.

Ενθρονιασμός.

Ενταλμα.

Ενταλπειῶδες γράμμα.

Ενυπνιαζόμενος.

Εξαπλώνω.

Εξαποσειλάω.

Εξάρχος.

Εξοδιασικόν.

Εξάψαλμος.

Εξώπορτα.

Εξωάρθρηξ.

Επδύχλω.

Επιγονάτιον.

Επικουεῖς.

Επιμανία.

Επιπλον.

Επίπεγμα.

Επιτίμιον.

Επιχύτης.

Επιτραχήλιον.

Επτάφωτα.

Επωμάδιον.

Επώμω.

Εσπεριόν.

Εσωάρθρηξ.

Ευαγγελισμός.

Ευλογητάρια.

Ευλογία.

Ευκτήεις τύπος.

Ευταξίας.

Εφώδιον.

Εφύμνιον.

Εγχείριον.

Εωθινόν.

258. 671
378

112. 261

24

351

24

20

370

214

26

106

237

363

501

237

306

501

395

493

493. 672

248

248

530

57

46

238

434

27

640. 641

20

655

98

216

98

113

231

528

656

98

670

98

221

24

20

1. 9

435

104. 132

672

23. 334

544

108

500

46

ΗΧος.
Ηχος βαρύς.

356
176

ΘΑλασσα.
Θαλασσίδιον.

12

12

Θανάσιμον.

540

Θωμπητοεική έορτή.

10

Θεοτόκιον.

133. 352

Θέσις.

666

Θέω.

373

Θεαμβεύω.

282. 544

I

Ιδιόμελον.

176

Ιδιώτης.

15

Ιεράρχης.

571

Ιερατεῖον.

14

Ιεροδιακονία.

8

Ιεροδιάκονος.

8. 231

Ιερολογία.

223

Ιερολογία.

223

Ιερομόναχος.

246

Ιερομάρτης.

571

Ιερομήμων.

231

K

ΚΑγκιλλα.
Κάθισμα.
Καθολική έκκλησία.

14

27

15. 18. 20

Καινέρις.

665

Κακόσκοπος.

23. 575

Καλλιεργουῦτες.

124

Καλόγηρος.

104. 397

Καμηλαύκιον.

133

Καμηλαύχιον.

381

Καμίλαβα.

133

Καμισάτοι.

127

Καμίσιον.

200. 205

Κάμπος.

641

Κανδέλα.

450. 556

Κανδήλιον.

556

Κανδηλάπτης.

514. 450

Κανίσκιον.

568

Κανονάρχης.

23

Κανόνας.

540

Κανονίζειν.

540

Κάννη.

665

Κανερλώσιος.

235

Κάντερον.

667

Καπάσιον.

133

Καπέλλον.

133

Καρποφορουῦτες.

124

Κατὰ σάρκα.

22. 181

Κατάκλαστον.	132	Μίρις.	160
Κατζί.	131	Μυσσάτωρον.	
Καπχάμβα.	15	Μισσάτωρον.	
Κάτω χαμνλαύκιον.	133	Μίσσάτωρον.	560
Κιλλασίτης.	28	Μίσση δ'χή.	563. 630
Κηρομάσιχος.	493	Μισοσίσημόν.	165
Κηρομάσιχη.	521	Μισσομητικόν.	47
Κηροφόρος.	197	Μίσσάρι.	107
Κιβέριον.	12	Μισσάδοις.	11. 129
Κιβώριον.	12	Μισσάληψις.	11. 129
Κιβωτός.	12	Μισσάτωρον.	13
Κιγκλίδες.	14	Μισσάξα.	710
Κίονια.	14	Μισσάια.	159
Κλαστόν.	89. 105	Μισσάϊον.	46. 174
Κλεισμένος.	20	Μισσάτωρον.	500
Κλημιάτον.	231	Μισσοραγείν.	535
Κλημικός.	231	Μισσορημος.	393
Κόγχη τῆ θυγατρὸς.	12	Μισσάτωρον.	500
Κόλυβα.	527	Μισσομόδιον.	124
Κόλωφια.	388	Μολυβίδιν.	346
Κόττακτον.	46. 132. 246	Μολυβίς.	667
Κοττακτον.	132	Μούσα.	72. 130. 500
Κοττακτον.	14	Μυρόβλυτος.	578
Κοτμίτης.	235	Μισσαγωγία.	96
Κυβέκλειον.	235		
Κυβέκλης.	235		
Κυκούλιον.	299. 418		
Κυβερνή διακαινησίμου.	299		
Κυβερνή λαμπρά.	299		

A

Αβρί.	130
Αβζάρωμα.	304
Αμππαδάριος.	234
Αμππαρά κυβερνή.	9
Αειτωργία & λειτωργός.	10
Αιτανάω.	609
Αιτανεία.	609
Αιτή.	609
Αόγχη.	101
Αογαρισμός.	223
Αογδαφίω.	236
Αογδαφίτης.	236
Αυχινόν.	24
Αωρίω.	96

M

Μαγαρίζω.	693
Μαζυλός.	206
Μακαρίζω.	527
Μακαρισμοί.	108. 435
Μανδύας.	160. 399
Μανδύλιον.	206
Μανυάλια.	24
Μαντίλιον.	134
Μαργαρίτης.	130
Μάρτυρικα.	133. 178
Μιγαλόρημος.	393. 338
Μιλλοκουρίτης.	379
Eucbol.	

Ναμα.	102
Νάρδος.	506
Νάρδης.	19
Νεκρόσιμα.	133
Νεφέλη.	90
Νιπτήρ.	591
Νοταριος.	500
Νεμμεδότης.	235

N

Ξεος.	206
Ξεγοσία.	566
Ξηροφαγία.	175
Ξυλοχαρτίον.	418
Ξωστής.	19

Ξ

O

Οίκος.	46
Οιδάνθη.	669
Οκτώνηχος.	174
Ομόιον.	174
Οπιτάμβωνος εὐχή.	132
Ορθρος.	26
Ορφατοτρόφος.	235
Οσιομάρτυς.	571
Οσιος.	571
Ορφίκιον.	231

Λαααα ij

Π Αναγία. Παναγιάειον.

Πανυχίς.	682
Παξιμάδια.	683
Παπαδία.	55. 509. 667
Παπᾶς.	38
Πάπας.	219
Πάπας.	245
Παράκλησις.	245
Παράμανδυ.	609
Παραμονή.	419
Παρεκλήσια.	135
Πασχάζω.	13
Πατριάσα.	568
Πάτος.	258
Περικεφαλαία.	510
Περίπατος.	399
Περιοδότης.	609
Περίερα.	233
Πειτραχήλων.	134
Πιστός.	98
Πιστός.	669
Πιττύκια.	1b.
Πλώιον.	418
Πινός.	510
Πιττάκιον.	667. 670
Πολυσάυριον.	418
Πολύφατα.	99
Πόμα.	669
Ποταμός.	99
Πραιπόσιτος.	99
Πρεσβεία.	730
Πρεσβύλιον.	609
Πρόθεις.	21
Προηγιασμένα.	13. 101
Προκείμενον.	175
Πρόλογος.	25. 46
Προοιμιακός.	174
Προσκύνημα.	23
Πρός κύριον.	22. 28
Προσκομιδή.	173
Προσέμοιον.	13
Πρόσφεσις.	174
Προσφορά.	235
Προφωνή.	101
Προφωνήσιμος.	175
Πρωτέλδικος.	175
Πρωτοπαπᾶς.	158
Πρωτοφωτιστικά.	159
Πτύον.	553
	433

Ρ Ασινος. Ρᾶσον. Ρασοφορίω. Ρεφρενδάριος. Ριπίδιον.

682
683
55. 509. 667
38
219
245
245
609
419
135
13
568
258
510
399
609
233
134
98
669
1b.
418
510
667. 670
418
99
669
99
99
730
609
21
13. 101
175
25. 46
174
23
22. 28
173
13
174
235
101
175
175
158
159
553
433

ΡΙΠΙΖΩ.

Σ

Σ Αβανον. Σ ο Σακελίω.

Σακέλλης.	306
Σακέλλη.	233
Σακελίζω.	233
Σάκος.	230
Σαράδιον.	510
Σάρξ.	99
Σκδοφυλάκιον.	447
Σκδοφύλαξ.	85
Σκιαδίου.	13
Σκουφία.	389
Σολίας.	134
Σπογγία.	134
Σπασίδιον.	14
Σταυροαναστάσιμον.	130
Σταυρογάθια.	15. 24
Σταυροπάτης.	46
Σταυροπήγιον.	506
Σταυροφόρος.	529
Στίμμα.	490
Στεφάνωμα.	231
Στήδια.	728
Σπύκομαι.	323
Σπιχάριον.	14
Στιχάριον.	228
Στιχηρά της ληψ.	97
Στιχηρόν.	97
Στίχος.	25
Στιχολογία.	29. 46. 176
Σπλίζω.	25. 176
Συγχωροχάρτιον.	24
Συλλειπργίω.	303
Συναναρχος.	55
Συναξάριον.	10
Συναπτή μεγάλη.	435
Συναπτή μικρά.	46
Συμύθρονος.	24. 37
Συμύτικος.	38
Σφικτέρειον.	12. 261
Σφραγίς.	324
Σχήμα.	239
Σχηματολόγιον.	100. 110. 200. 201. 301
Σωλίας.	393. 394
	385
	14

Τ

ΤΑΞΙΣ. Τεσσαρανθήμερον. Τεσσαραντολειτέρημα. Τετραπόδιον. Τυβίν. Τραπέζαρης. Τραπέζοφορον. Τελαδικά.

447	10
381	175
381	540
236	25
61	346
	682
	181
	133

INDEX RERUM.

A

A <i>Κολαδία</i> quid?	27
Acolytatus an sit apud Græcos.	197. & seq.
Aer velum.	105
<i>Αγίσματα</i> .	160
<i>Αγιον έλαιον</i> quid?	27. 399
<i>Αγιον έλαιον</i> , quo ritu datur.	8
<i>Αιτίσις</i> .	32. 38. 115
Alleluja per quadragesimam, & in funeribus apud Græcos frequentatum.	174. 435
Altare.	10
Altare in Ecclesia unicum.	12. 19
Altaris columnæ.	493
Altare cujus mensa mota est.	493
Altarium variaz structuræ.	652
Altaris consecratio.	521
Altaris lotio.	497. 499
Albarum vestium a Meophotistis depositio.	505. 506
Ambo, ejus figura, ubi statuitur?	113
Amen, vox post consecrationem prolata.	119
Analabus.	418
Annunciatoris officium.	230
De Angelis Custodibus Græcorum sententia.	125
<i>Αντίδωρον</i> .	68. 138
<i>Αντιλαβή, σῶσον, διαφύλαξον</i> explicatur.	378
Antimensia.	521
Antiphonum.	107
Antitypa.	158
Apostoli an inter sacra celebranda prolixis precibus fuerint usi?	120
<i>Απολυτίκιον</i> .	26. 51. 105
Aqua benedicta major in Theophaniis.	366. 377
Aqua benedicta minor singulis mensibus.	358. 364
Aqua fervida sacris speciebus a Græcis admixta.	127. 662
Aquæ & panis benedicti usus.	699
Archidiaconi officium.	225. 235
Archipresbyteri officium.	225. 229. 238
Archipresbyteri Lectores ordinant.	100
<i>Αρχιεπίσκοπος</i> officium.	235
Arcudius correctus.	104
Arcudius decipitur, ubi sacrilegii & abusus Græcos condemnat.	690
Arcudius temere Græcos absurditatis fugillat.	222
Arcudius hæreseos crimen antiquis Græcis falso imponit.	220
Arcudius plus æquo severus in Græcos ab ipsis Latinis condemnatur.	114
Arcudius probatam ab antiquis Blastarii sententiam immerito arguit.	516
Arcudius ritus Græci male intellecti arguitur.	286
Arcudius in condemnandis Græcis nimium præceps.	349. 350
Arcudius ritum detonsionis ignorat.	307
Arcudius sacrilegii & impietatis Græcos falso arguit.	576
Arcudii ignorantia circa Græcorum Subdiaconorum legitimam potestatem.	206
Arcudium rituum Græcorum rigidum cenforem suæ censuræ submittit Catumfritus.	131
<i>Ασκητής</i> .	399
Athenogenis Hymnus Vespertinus.	25
Athos mons sanctus.	104
<i>Αξιος</i> , vox in Ordinationibus prolata.	217

B

B Ajali officium.	230
Baptismi ritus.	287
ante Baptismum cruce pueri signati.	265. 266
Baptismatis Exorcismi sæpius olim lecti.	284
Baptismi trina immersio.	290. 291
Baptismi forma.	Ibid.

Baptismus in Theophaniis olim collatus.	377
Baptizati vestes.	290. 298
Baptismi caeremoniæ circa reconciliandos Hæreticos repetitæ.	698
Barbæ prima tonsio.	308. 309
Basilus qua mente missam scripserit?	157
Benedictio consueta panis vini & olei.	5. 34
Brachialia.	97

C

C Æsaris consecratio.	730
Canstrensi officium.	223. 229. 235
Canstrum.	667
Camisati.	127
Campanarum vel potius signorum in Ecclesia discrimen & varietas.	450
Campus Constantinopoli.	641
Cantoris institutio.	102
Canonarcha.	23
Cantoris officium.	225. 230. 240
Canticum.	351. 352
Capellæ apud Græcos.	12
Capillorum prima detonsio.	307. 308
Casula.	99. 184. 245
Catechistæ officium.	225. 229
Catechumeni etiam in Vesperis & Matutinis aliquando exclusi.	36. 45
Catholicum templum.	13. 18. 19
Cæremoniarum præfecti officium.	21. 226. 240
Ceroferarii.	198
Cereus bifidus, & alius trifidus.	108
Chartularius.	500
Chartophylacis officium.	223. 228. 233
<i>Χειροτονία, & χειροθεσία</i> discrimen.	213. 206. 214
Chorea post Baptismum acta.	291. 302
Chorea nuptiis celebratis agit Ecclesia.	242. 247
Per Choros cantus institutus.	22. 106. 107
Chorus Ecclesiæ.	22. 23. 25. 527
Chrismatis in dedicanda Ecclesia usus.	669. 670. 671
Chrismatis vas Alabastrum.	506. 516
Chrismatis consecratio.	502. 506
Chrisma pyxicum & mysticum.	509. 516
Chrismatis materia.	508. & seq.
Christus Imperator sedet in altari ut in Tribunali.	9. 10
Chrysostomi Missa quando legitur?	96
Ciborium.	12
Circumcursatoris officium.	225. 230. 238
Clericata quæ?	231
Clericus apud Græcos quis dicatur?	231
Clerici apud Græcos institutio.	200. 201
Collecta, cur sic dicta.	23
Collectæ majoris preces.	29. 37
Collectæ minoris preces.	30. 38
Collectoris populi officium.	230
Colores quibus Ecclesia Græca utitur.	99
Colyba.	527
Communicaturi veniam offensarum expetunt.	123
Communione laicæ descriptio apud Græcos.	130
Communio quoties per annum fit a Græcis.	177
Communio de excelso loco in Solea populo distributa.	14
Communione Ecclesiasticæ descriptio.	129
Confessionem frequentiozem commendant Græci.	96
Confirmationis Sacramentum.	291. 299
Confirmationis Unctio.	291. 300. 301
Confirmationis forma.	291. 300. 301
Confirmationis Sacramentum an quandoque repetitum?	697
Confirmatio nullatenus repetenda.	699
Confirmationis Unctio repetita.	697
Consecrationis verbis panis & vinum transmutantur in corpus & sanguinem.	119
Coronæ nuptiarum.	323
Consecratio non peragitur Spiritus S. Invocatione vel aliis precibus.	121
Crucem in pileo gestare quibus conceditur apud Græcos.	99

Crux in bellis cum oratione delata .	
Corporale .	373
Europalata .	731
Cubicularii officium .	241. 230
Crucis signum in Ordinationibus quam exquisitum .	245. 246
Crucis signum in conferendis Ordinibus speciatim requisitum .	212. 213
Crucis defixio quid ?	489

D

Dalmatica .	97
Dalmatica cur albi coloris ?	98
Decani officium .	225. 230. 240. 653
Dedicatio templi .	653. 655. & seq.
Dedicans Ecclesiā Pontifex Sabanis involvitur	667
Dedicans Ecclesiā adest Hieronymemon .	667
Dedicationis celebritas septem diebus agitur	670
Defensorum principis officium .	223. 229. 236.
Δείσις .	38
Deputati qui ?	197
Deputati officium .	225. 230. 240
Διποτικὴ ἰορτή .	9
Diaconus non sedet cum Sacerdotibus .	13
Diaconus tribus digitis stolam apprehendit : quo sine ?	24
Diaconus Offertorium particularum in missa peragit .	104
Diaconus ministrans, sacram communionem semper accipit .	128
Diaconus communionem sumpturus, Stola undequaque succingi ut .	126
Diaconus Ordinandus a pluribus Diaconis Pontifici presentatur .	212
Diaconus Ordinandus altare claudit .	212
Diaconus Ordinandus unū tantū genu inflectit .	224
Quando Diaconus ministrat in Vesperis & Matutinis .	pag. 1.
Diaconatus Ordinis forma .	215
Diaconorum septenarius numerus apud Græcos, & eorum officia .	234. 235.
Diaconorum secundi officium .	225
Diaconicum ubi statuendum ?	13. 14
Diaconica cur dicta ?	23.
Diaconissa .	219
Diaconissa altare contingebat .	12
Diaconissæ ætas .	219. 220
Διακόλαι .	14
Δακρυον .	109. 110
Δακλίδι .	14
Δίκτυον ἀπὸ ζύλου .	14
Dimissio .	25
Dimissiones facere .	105
Diptycha .	123
Discus .	100
Doctoris Evangelii officium .	224. 229. 237
Domesticorum officium .	235. 230. 240
Δοξολογία μεγάλη καὶ μικρά .	27
Δοξολογίας formæ .	848.

E

Ecclesia magna quæ ?	97
Ecclesiarum Græcarum descriptio, 10. & seq.	
Ecclesiæ fundandæ ritus .	485. 486
Ecclesiæ reconciliatio .	494. & seq.
Ecclesiæ apud Græcos ab Episcopis exemptæ .	489
Ecclesiarum præfecti officium .	225. 219. 238.
Εκκλησιαρχὴς Sacrista sub se habet Accensorem & Lectorem .	199
Εκκλησιάζω .	370
Εκφύτης .	107
Εκτενὴς forma .	44. 56
Εἰκαστόν. Corporale ?	112.
Εἰρηναῖος .	23. 107
Εἰρημὸς .	351
Elevatio hostiæ quando fit ?	125
Επιγορνάτιον .	98
Επιμνήστις .	98.

Episcopus non celebrat in Ecclesia inconfecrata .	251
Episcoporum apud Græcos electio & consecratio .	256. 257
Επιπαραχίλιον Stola Sacerdotis .	98
Evangelium legit Sacerdos in Matutinis .	27
Evangelium in altari .	53. 106
Evangelii Introitus, & ad altare solemniter deportatio .	54. 108
Evangelium quando osculantur ?	7
Εὐλογεῖν Εὐδαίμον .	45
Εὐδαίμων .	25
Exclamations in orationum fine .	27. 107
Excommunicatos quibus signis post mortem agnoscant Græci ?	547. & seq.
Absolutio ab excommunicatione post mortem .	545
Exorcataeli qui ?	241
Exorcismorum & Catechesis ritus circa Baptizandos .	274. & seq. 283. & seq.
Exorcistæ an sint apud Græcos ?	197
Extremæ Undionis ritus .	350

F

Facere, id est rem sacram peragere .	53. 106
Faces in funeribus .	434
Fideles qui propriè ?	112
Flabellorum usus .	61. 117
Fossarii .	32
Fraterna amicitia & adoptio .	706

G

Genubus officium .	224. 229. 237
Gratiz vox, quid significat in Ordinum forma ?	225
Græci ritus ab Arcudii calumniis vindicati .	104
131. 176. 206. 220. 221. 286. 349. 350. 516. 690	
Græci non navigant nisi præmissa oratione .	680.
685	
Græci nullum ministerium civile vel Ecclesiasticum cum oratione non præmissa suscipiunt .	732. 733
Ad Orientem Græci semper orant .	23.
Græcos Confessionem frequentare constat .	366.
Græci sanitatis corporeæ sacris remediis recuperandæ studiosi .	
Græci ut meticulosi, ita superstitiosi .	571
Græcorum in convivii modestia .	527.
Græci neoterizantes, verba quædam in Missalibus libris expunxerunt .	118
Gregorius missæ Præsanctificatorum auctor .	177.

H

Hæretici qua ratione Ecclesiæ reconciliandi .	692. & seq. 697. & seq.
Horæ Ecclesiasticæ .	26. 27.
Hostia Græcorum .	50. 101
Hostia ex tota oblata educitur .	101.
Hostiæ velut Christi in cruce fixio, & lateris apertio .	74
Hostia Christum, Oblata virginem representat .	101
Hostia nomine B. Virginis .	50
Hostia nomine sanctorum oblata .	50
Hostia cur supina quandoque jacet in disco ?	101
Hostiæ elevatio .	65. 126
Hostiæ fractio .	65. 126
Hostia nomine vivorum & defunctorum .	51
Hymnorum genera quatuor .	117
Hymnus Angelicus .	117
Hymnus Cherubicus .	113
Hymnus triumphalis .	61. 116
Hymnus. Gloria in excelsis .	47. 111

I

Ieiunia Græcorum .	175.
Ignis Patriarchæ CP. præferri solitus .	260
Ιεροσημειωτός in Ecclesiæ dedicatione ministerium .	667
Imaginibus magnus cultus a Græcis exhibitus .	22
Αααα liij	

Imagines sanctorum ubi locantur in Ecclesia.	225. 230. 232
Imagines officium.	225. 230. 232
Immunda & vetita, quæ a Græcis reputantur.	448.
& seq.	
Impp. oratione præmissa. protectionem in hostes suscipiebant.	652
Imperatoris consecratio.	726
Imperatoris vestes.	728
Imper. Chlamys.	728
Imper. Coronæ.	728
Imper. Phibla.	728
Imper. Coronatur in Ambona.	728
Imper. Hostia.	729
Imper. Communio.	729
Imper. Deputati locum tenent in Ecclesia.	729
Imper. Sceptra duo.	729
Imper. Strula.	730
Imper. <i>εὐαγγέλιον</i> quid?	730
Imper. a Patriarcha visitatur.	731
Indulgentiæ apud Græcos.	543. 545
Indulgentiæ post mortem.	543. 545
Impositio manus.	197
Ingressus in Vesperis	3
Ingressus sive <i>εἰσόδος</i> quid?	24
Introducti officium.	232
Introitus duplex in missa, major & minor.	113
Introitus majoris descriptio.	58. 74. 80. 88
Interamenti relaxatio.	528

K

K <i>Καταρχή</i> quid?	124
<i>Καταρχή</i> quid?	124. 123
<i>Καταρχή</i> .	14

L

L Ampadaril officium.	226. 230. 240
Laudes.	26
Lancea.	101
Lapidium.	591
Lapidii Græcorum præstantes ritus.	591. 596
Lectio vitæ Sanctorum.	47
Lectores Archipresbyteri Ordinant absente Episcopo.	200
Lectores quid legant in Ecclesia.	47
Lectores etiam cæreos ferentes non ingrediuntur sacrum Tribunal.	3
Lectoris est Epistolam in missa legere.	110. 114
Lectorum locus.	14
<i>Λειτουργία</i> & <i>λειτουργία</i> .	10
<i>Λειτουργίας</i> <i>ισχυρίαι</i> & <i>μυστηρίαι</i> discrimen.	96
Litteræ sacre quæ?	173
Logothetæ officium.	224. 228. 235
Oratio manuum post Offertorium majus etiam apud Græcos.	99
Lucernarium.	24

M

M Andyas Pontificis.	99
<i>Μοναχὸς</i> Monachorum.	399
Manualia.	24
Manipuli Græcorum.	98
Manuum impositio sacrorum Ordinum materia.	213
Manuum Christi impositionem super infirmos & pueros Ecclesia Græca tacite memorat in Ordinationibus.	216
Matroneum.	18
Matutinae preces.	26. 27
Mappa altaris.	668. 669
Mensatorium.	499
Memorialium scribæ officium.	224. 228. 235
<i>Μετανοία</i> , venia, & reverentia quomodo fit?	10
<i>Μετανοήσαντες</i> , prohibita comedentes.	535
Methodius Canonis de reconciliandis Hæreticis auctor.	697

Methodius ab Auctoritate vindicatus.	697
Metatorium.	102
Missæ cur <i>δία</i> & <i>ἵσα</i> dicitur?	95
Missæ Missa componenda præpositum.	96
Missæ Chrysostomi quando legitur.	96
Missæ Praconsecratorum.	173
Missæ Praconsecratorum auctor Gregorius.	177
Missæ celebrandæ hora.	96
Missæ vitæ Christi representatio.	109
Missam jejuniis non posse coherere Græci existimant.	173
Missæ orationum Chrysostomus auctor.	96
Missæ quondam unica uno die celebrata.	10
Mitra an utantur Græcosum Episcopi.	250
A Memoria officium.	224. 229
Monastica vota.	397
Monachus novitius induitur.	378. 381
Monachorum tres gradus, genera, instituta.	381.
393. 416. 417	
Monachorum vita vocatur a SS. PP. Angelica.	381
Monachorum calceamenta.	399
Monachorum tunica & color.	399
Monachorum zona.	399
Monachorum Cucullus.	417
Monachorum pileus.	399
Monachorum Pallium.	399
Monachorum vestes unde apud Græcos consecrantur.	417
Monachorum Tonfura.	397
Monachorum cellæ.	417
Monasterium Penitentiarum locus.	396
Mons sanctus.	104
Modulus.	350
Monachorum exequiæ.	450. & seq.
Mortui Sacerdotes aliorum Sacerdotum manibus elati.	456
Mortuorum corpora olea & Chrismate uncta.	467
An Mortuis sepultura sit in Ecclesiis concedenda.	422
Mortui oleo respergi.	436
Mortui terra respergi.	436
Mulierum locus in Ecclesia.	27. 28
Mulieres abortivum parientes.	371. 372
Mulieres menstruz.	369

N

N Arthex.	19
Navigantium preces.	680. & seq.
Næniæ & threni in funeribus.	436
Notarius.	500
Nobilissimus.	732
Nuptiæ dicuntur Coronatio.	314. 323
Nuptiarum ritus.	1614

O

O Blatio sive hostia.	200. 201
Occidentem versus Sacerdos orat.	4
Oeconomi officium.	222. 228. 231
Oenanthe.	849
Offertorium in missa multiplex.	115. 119. 120
Offertorium primum.	49
Offertorium primum ubinam peragatur?	100. 101
Offerre qua ratione possit Diaconus.	104
Offertorium majus.	59
Officia Ecclesiastica.	222. 225. 227. 231. 240
Olei Catechumenorum benedictio.	290. 297
Olei pro infirmis benedictio extra Sacramentum	
Extremæ Undtionis.	679
Oleum extremæ Undtionis.	349
Olei Undtionis extremæ benedictio.	337. 353
Orarium Diaconicum Dalmaticæ superpositum.	217
Orarium Diaconorum.	217
Oratio retro Ambonem.	68. 135
Ordinum materia.	214
Ordines omnes minores, Græcos agnovisse non	

ut ordines, sed ut ministeria tantum.	197. 198.
199	
Ordinandorum anni.	295
Osculum pacis in missa.	60
Osculum pacis quando & qua ratione perficiatur?	60. 115
Osculum Sacerdoti recens ordinato datum.	247
Osculum mortui datum.	436
Ostiarum Ordo an sit apud Græcos.	197. & seq.
Ostiarum officium.	225. 240
Οσσηνία. Sententia hæc declaratur.	112. 207

P

Pacis nomen in Ecclesia frequentatum.	125
Pax precibus renovata & firmata.	705
Pacifica cur dicta.	24. 107
Pacem precari εἰρηνεύειν.	109
Panem & calicem qui coordinent Græcis.	100
Panis benedictus ἀντίδωρον, εὐλογία, ἀγιασμός.	131
Pallium Pontificium.	185. 257
Pallium resumit Pontifex post communionem.	126
Palmarum distribuendarum ritus.	360
Παναγία. Panis a navigaturis quo ritu elevatur.	680 & seqq.
Paranymphus Sponsaliorum.	467. 419
An plures particule fuerint in missa quondam oblatæ.	103
Particulæ plures in missa oblatæ, & quo fine?	103
Particulæ B. Virginis nomine positæ juxta majorem hostiam locus.	103
Particulas alicujus nomine in missa ponere.	104. & 106
Patricii promotio.	732
Peccata ἀκανόνισα.	566
Pentecostes festum cum luctu & geniculationibus a Græcis celebratum.	605
Philothæus Patriarcha.	9
Phiala.	20
Φαινόλις Lectoralis & Sacerdotalis discrimen.	205
Πιττάκιον.	605
Πολυσύνεσις.	99
Pœnitentiæ Sacramentum, & ejus forma.	536 & seq.
Pœnitentibus loca assignata.	18
Gradus in quibusdam observati.	1699
Pœnitentes lugentes.	18
Pœnitentes substrati.	18
Pœnitentes consistentes.	18
Pœnitentes audientes.	18
Pœnitentes cum Catechumenis ejecti.	112
Pro Pœnitentibus quibus non erat plena & integra communio Ecclesia tacite tantum orat.	366
Pœnitentium ultima reconciliatio.	531. 533
Pœnitentium personas agunt Monachi.	19
Pollutionem in somno passus precibus expurgatur.	701 & seq.
Pontificum vestimenta.	99
Pontifices aperto capite celebrant.	184
Portas Ecclesiæ custodit Subdiaconus.	207
Porta qua Diaconus sacrum Tribunal ingreditur.	2.
Portæ Speciosæ.	20
Portæ Regiæ.	20
Portæ sacri Tribunalis quando aperiuntur.	2.
Portæ clausæ in missa.	60. 115
Præconsecrata in quadragesima.	174
Præpositus Eunuchorum Præfectus.	730
Præfatio missæ dicitur oratio veli.	117
Processionis ordo.	28
Processionis usus.	609. 640. 641
Processio consueta fit in Nartheco.	4
Processio in festi pervigilio.	641. 646
Processionis magis consuetæ descriptio.	4
Proœmiacæ preces.	351
Πρόδρομος.	13. 14. 100
Propositionis mensa.	Ibidem

Προκείμενον quid?	25. 48
Προσκύνημα.	23
Ejus a venia discrimen.	47. Ibid.
Prima ante missam olim lecta.	47
Primitiæ fructuum ad altare oblatæ.	516
Primiceriorum officium.	225. 230. 240
Proœmiacus psalmus.	23
Protensa oratio.	26. 43
Protopsalta.	14
Proximi officium.	225. 230. 240
Protonotarii officium.	224. 229. 233
Puerperæ Ecclesiæ benedictione munitæ.	162
Purificatorium.	130
Pedum pastorale.	259

Q

Quadragesimæ tempore Martyrum & sanctorum nulla fit in Ecclesia Græca memoria.	174
--	-----

R

R eferendarii officium.	224. 229. 236
Retia lignea altare a templo reliquo separantia.	14

S

Sacello præpositi officium.	224. 229
Sacerdos recens ordinatus septem diebus continuis celebrat.	249
Plures Sacerdotes unum sacrificium absolunt.	248.
Sacellarum officium.	224. 228. 235
Sacristæ magni officium.	224. 229. 233
Sacristiæ locus.	13
Sacrificium pro Beatis oblatum.	123
Sacerdotum exequiæ.	446. & seq.
Sancta sanctis.	125. 126
Scapulare.	418
Σακεδουλακίον.	13
Sedes in Choro.	15
Sinistræ dignior locus.	97
Soleas.	14
Soleas locus Subdiaconorum & Lectorum.	14
Σοφία, ὁρδοί.	24
Σοφία προσχέμεν. quid indicet?	110
Spongia.	129
Sponsaliorum annuli.	311. 313. 314
Στραγίς quid indicet. Vide Onomasticon.	
Σοφία, ὁρδοί. Voces frequenter in Ecclesia repetitæ quid designent?	108
Σταυροπηγίον.	287. 490
Stella.	105
Στίχος.	25. 174
Στιχολογία.	24
Στιχηρόν.	26. 174
Στοιχάριον.	97
Stationum Romanarum apud Græcos imitatio.	640. 641.
Stola Sacerdotalis.	98
Subdiacono portæ Ecclesiæ commissæ.	112. 206
Subdiaconus non amplius in Diaconico Ordinatur.	205
Subdiaconorum locus.	13
Subdiaconus crucem defert in processionibus.	206
Juxta Portam aliquam Subdiaconus Ordinatur.	205
Subdiaconorum Tunica.	205. 206
Subgenuale.	98
Suggestoris sacri officium.	224. 229. 237
Supermanicalia.	98
Συναπτή.	24
Συναπτή μεγάλη.	29. 38
Συναπτή μικρά.	30. 38
Συναξάριον.	47
Συνάδρατοι.	12. 261
Syncellus Patriarchæ Confessarius, Concellaneus, & successor.	98

Sponsalia . 331
Sepeliendine sint in Ecclesia mortui . 421. 435

T

T Abulatum separans altare a Solea . 94
Tabulæ Ecclesiasticæ . 343
Θαλασσιδωρ . 12
Templorum Græcorum descriptio . 10. & seq.
Tabernaculum ubi hostiæ asservantur . 177
Theophanēs . 435
Theophaniorum vespere tantum diem sibi in Oriente precantur . 378
Thurificatio . 2. 3. 7. 23
Quo ordine Sacerdos templum thure suffumigat . 2. 23
Quo ordine templum suffumigat Diaconus . 3. 7
Thurificationis in missa contemplatio . 106. 6
Thus in Sponsalibus . 314
Thus in funeribus a Christianis adhibitum . 434
Τὸν Κυρίου δυνάμειν : vocēs mysterio plenæ . 105
Tonsuræ Monasticæ vitæ insignē & Symbolum . 307
Traçus . 351
Tribunal Christi . 9. 10
Tribunal quo sine Imperator possit ingredi . 11
Tribunal sacrum mulier non ingreditur . 11
Tribunalium . 641
Τεχνικὴν . 108. 149
Τεσσαγών . 26
Τεσσαγών . Ter sanctus Hymnus . 26. 55. 109

Τεσσαγών .
Τροπαεῖον .
Tryphon .
Typica .

174
36. 351
366
107

V

V Ela calicis & sacri panis tris . 51. 52. 105
Aer Velum . 105
Vela in portis . 27
Verbum Dei Patri . 441. 442. 443
Versoris officium . 225. 230. 240
Vestimenta Pontificum . 99
Vestimenta Pontificis vel Patriarchæ consueta . 133
Vestimenta Sacerdotis secularis . 134
Vestimentorum Sacerdotalium benedictio . 98
Vesperarum & Lucernarii discrimen . 23
Vigilia a Græcis celebrata . 23
Vigilum officium . 230
Visitationis officium . 225. 230. 236
Vindemia privata & publica . 514
Vita Sanctorum legi solita in Ecclesia . 47
Unctiones olei variæ apud Græcos . 578. 679. 680
Unctionis extremæ materia . 337. 353
Unctionis extremæ forma . 338. 354
Unctio similis extremæ in peccatorum satisfactio- nem a Græcis imposita . 350
Unctionem extremam conferebant antiquitus plu- res Sacerdotes . 349
Vota religiosa . 307
Vvæ ad altare allata . 553

F I N I S .

C O R R I G E N T E
D. G E O R G I O P A T U S S A
A T H E N I E N S I,
F L A N G I N I A N I S E M I N A R I I
M A G I S T R O E T R E C T O R E.

THE
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF CHICAGO
1215 EAST 58TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637

